25 t

Nueve tomos: 78: rs.

Sab.o 19. de Sep.re de 1772-

4

7-906

Librería Colombina
Tabla 1
Est. 32
Número 163

R-10919

Nicolai Tudeſchij Catinenſis Siculi,

ABBATIS PANORMITANI PONTIFICIAE DISCIPLINAE CORYPHÆI,

In Tertium Decretalium Librum Commentaria,

Adnotationibus quamplurium Iuriſconſultorum illuſtrata, eiſdemq́; propenſo ſtudio ac labore, ex integro ad fidẽ veterum exẽplarium reſtitutis, præſertim Bartholomæi Bellencini, & Zachariæ Ferrerij, quæ magna ex parte multis ab hinc annis, non ſine iactura, fuerant omiſſæ.

Acceſſerunt his noſtris typis multa in ſtudioſorum gratiam & vtilitatem: QVAESTIO quędam in primis eiuſdem Abbatis ſubtiliſſima in vetuſto Parmenſi Gymnaſio anno 1418 diſputata.

Item REPETITIO ſiue Pręlectio in c. Per tuas, De arbitris, cũ in alma Bononiẽſi Academia anno 1431 profiteret, quę diu malignitate hoĩum cũ Epimenide dormierãt, & quaſi ab inferis reuocatę, nũc recens nr̃a opera in lucẽ editę.

Rurſum doctiſſimę INTERPRETATIONES ad Clementinas epiſtolas, hactenus cum his Commentarijs ad Decretales non impreſſæ, quæ Typographorum incuria penè interciderant.

Additiones etiam Ant. Corſeti I. C. Clariſs. in Abbatis Repertorium, vtiles & neceſſariæ, in multis editionibus, non abſque iniuria, prætermiſſæ.

Loca verò deprauata, ſuoq; priſtino candori reſtituta, quę innumera propè fuerunt, verbis exprimere ſuperuacaneum duximus, namq;, ſi cętera exemplaria cum his conferes, exploratum erit cenſuram hanc omnibus pręſtare.

Petro Vendramano Corrigente.

VENETIIS, Apud Bernardinum Maiorinum Parmenſem, M D LXIX.

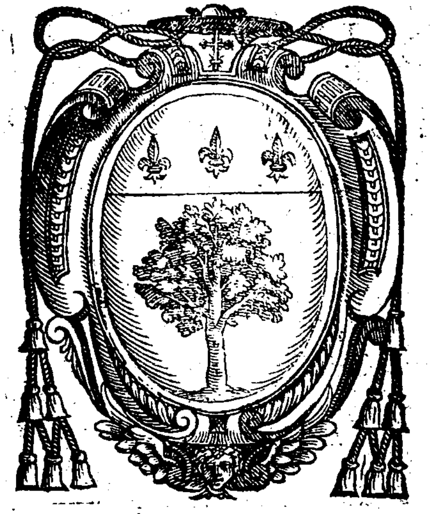

Rubricæ huius uoluminis.

De
Baptiſmo & eius effectu. fo.128
Capellis monachorum, & aliorũ religioſorum.fo.235.
Celebratione miſſarum, & ſacramentorũ Euchariſtiæ, & diuinis officiis,fo.263.
Cenſibus, & exactionibus,& procurationibus.fo.250.
Clerico egrotante, vel debilitato. fo.63.
Clericis non reſidentibus. fo.21.
Clericis coniugatis. 17.
Cohabitatione clericorum & mulierum. fo. 12.
Comodato.fo.101.
Conceſſione præben. & eccle. non vacantis.fo.70.
Conſecratione eccleſiæ,vel altaris.fol.260.
Conuerſione coniugatorum. fol.207.
Conuerſione infidelium. fo. 217.
Cuſtodia Euchariſtiæ, criſmatis, & aliorũ ſacramentorum.fo.272.
Decimis, primitiis,& oblationibus.180.
Depoſito. fo.102.
Donationibus.fo.130.
Eccleſiis ædificandis, vel reparandis.fo.276.
Emptione & venditione.fo.104.
Feudis.116.
Fideiuſſoribus. fo.123.
His, quæ fiunt à maiori parte capituli.fo.90.
His, quæ fiunt à prælato ſine conſenſu capituli.fo. 83.
Immunitate eccleſiarum & cœmiteriorum. fo.279.
Inſtitutionibus.fo.65.

De
Iurepatronatus.fo.237.
Loc to & conduct. fo.109.
Ne clerici vel monachi ſecularibus negotiis ſe immiſceant.fo. 296.
Ne ſede vacante aliquid innouetur.fo.82.
Obſeruatione ieiuniorum. 274
Parochiis & alienis parochialis.fol.177.
Pignoribus & alli s cautionibus. fo.118.
Peculio clericorum. fo.137.
Præbendis & dignitatibus.fo.30.
Precariis.fo.99.
Presbytero non baptizato.fo.272.
Purificatione poſt partum. fo. 275.
Rebus eccleſiæ alienandis,vel non.fo.93.
Regularibus & tranſeuntibus ad religionem. fo. 195.
Religioſis domibus. fo. 231.
Reliquiis & veneratione Sanctorum. fo.273.
Rerum permutatione. fo.113.
Sepulturis.fo.168.
Solutionibus. fo.127.
Statu monachorum,& canonicorum regulariũ.fo.225
Sucesſionibus ab inteſtato.fo.165.
Teſtamentis & ultimis voluntatibus. fo.139.
Vita & honeſtate clericorum. fo.2.
Vt eccle.beneficia ſine diminutione conferantur.fo.91.
Voto,& voti redemptione. fo.129.

Finis Rubricarum huius voluminis.

ABBATIS PANORMITANI IN TERTIVM DECRETAL. LIBRVM COMMENTARIA PENE DIVINA,

quamplurium Iuriſconſultorum adnotationibus illuſtrata;

Et hac omnium poſtrema editione ab innumeris propè mendis, quibus undiq; ſcatebant, ſic purgata, ut ſi cum aliis editionibus conferas, noſtram proculdubio diligentiam probabis.

SVMMARIVM.

1 *Clerici debent ſummopere cauere, ne interueniant in iudiciis.*
2 *Iudices, quando ſunt in peccato mortali, non prohibentur iudicare ex poteſtate officij.*
3 *Iudex, qui eſt in peccato, magis peccat alios iudicando.*
4 *Sacerdotes, qui ſunt in peccato, magis peccant iniungendo aliis pœnitentiam, licet abſolutio ab ipſis facta valeat.*
5 *Preces malorum ſacerdotum, an proſint, vel noceant illis, pro quibus fiunt. Et ibidem, quod malus ſacerdos ita conficit, vt bonus.*
6 *Ambaſiatores debent eligi beneuoli illi, cui mittuntur.*
7 *Sacerdos malus ex officij poteſtate prophetare poteſt. Et iidem, an ſancti & boni ſacerdotes ſpiritum ſanctum perpetuò habeant: an verò ab eis interim ad tempus ſecedat, & quæ differentia ſit inter Sanctos, & Chriſtum reſpectu ſpiritus ſancti.*
8 *Clericorum appellatione qui veniant.*
9 *Priuilegium conceſſum clericis comprehendit omnes clericos cuiuſcunque ordinis, ſeu dignitatis ſint.*
10 *Epiſcopi non veniunt appellatione clericorum in materia odioſa: ſed ſecus in materia fauorabili.*
11 *Mixum an veniat ſub ſimplicibus. j.c. 1 nu.6.*
12 *Eccleſia parochialis appel. non venit illa, quæ eſt parochiata & collegiata.*

Præfatio in Tertium Librum Decr.

*OMnipotentis Dei poſtu*lato ſuffragio, ut oſtendã in uolumine ordinẽ fuiſſe ſeruatũ, cõtinuãda eſt primò rubrica ad præcedẽtia. quę p do. duobus modis cõtinuat; & primò ſic. Suprà uiſum eſt de iudiciis, & de eorũ ſingulis partibus: ſed quia clerici debent ab eis, quãtũ põt abſtinere (nã decet ſeruos Dei paruo incõmodo
1 à ſtrepitu iudiciorũ eſſe quietos: ut in c.1.ſ. de ſindico) † & qm̃ nõ ſolũ à iudiciis abſtinere debent, ſed uita & honeſtate fulgere; iõ poſt tractatũ iudiciorũ ſubiicit hæc rub. Hęc tñ cõtinuatio nõ eſt multũ cõnexa cũ precedẽtib. Vñ fortè ponit ſecũda. Quia.ſ. viſum eſt de iudiciis, & iudices maximè clerici non dẽt eſſe in peccato, maximè cũ iudicãt. 3.q.7. iudicet; iõ poſt tractatũ iudiciorũ ſubiicit, qualiter clerici debeant ſe habere in uita & honeſtate, vt ſic uitent oẽm maculã pcti. Aduerte tñ, q in hac cõtinuatione doctores ſimplr dñt, q exiſtẽtes in pctõ nõ põt iudicare;
2 qđ nõ ẽ ſimplr verũ. Dic † ergo, q de merito vitę iudicare alios non põt; ſed ex ptãte officii ſic. Vide de hoc. 3.q 2. c. ſi. &.3.q.7. in gl. ſummę. plenè p Inn. in c. ſciſcitatus, ſ. de re-
3 ſcri. & in c. cũ uenerabilis, de excep. Peccat † tñ iudex aliũ iudicando. ſi ipſe pctõ rac ut in c. iudicet, & in c. grauibus, & i c.q ſine. 3.q.7. Et idẽ dic in ſacerdotib' reſpũ fori pnĩalis.
4 Peccãt †.n. ſi exiſtẽtes in pctõ, aliis pnĩam iniungũt, licet abſolutio teneat. Dẽnt.n. primò ſe corrigere ſaltẽ p cõtritionẽ. & poſtmodũ pnĩam aliis iniungere; & uide tex. cũ gl. in
5 uer. iudicandus, de pœ. diſ.6.c.1.gl. in d.c. in grauib. Et † utrũ malorũ ſacerdotũ preces noceant, vel proſint illis, p qbus fiũt, uide tex cũ gl. in d.c. in grauibus, melius uide. 49. diſt. i ſum. Itẽ adde & aliud, q licet malus ſacerdos ita cõficiat, ſicut bonus. 1.q.1. multi tñ facili' exaudiunt boni ſacerdotes, quã mali. 1.q.1. in c. ipſi ſacerdotes. Cũ.n. ſunt interceſſores apud Deũ, ſi diſplicet Deo, nedũ nõ exaudiunt: ſed potius Deũ ad irã prouocãt. vñ tex. not. in d.c. in grauibus, dicit, q ſi is q diſplicet, ad intercedendũ mittit; irati animus
6 ad deteriora prouocatur. † Et not. illũ tex. ppetuò p amba-
a ſiatoribus [a] deſtinandis, ut eligantur hi, qui ſunt beniuoli & accepti illi, ad quẽ mittunt. Nã ſi diſplicent, redibũt ſine
7 effectu. malus † tñ ſacerdos ex ptãte officii ẽt pphetare põt ut prophetauit Cayphas. Nã dr i Euãgelio, pphetauit, &c. Idẽ fecit Saul, dũ prophetauit Dauid pſequẽs. uide de pdictis bonũ tex. 1.q.1.c. dictũ, & c. pphetauit. Et utrũ ſcti & boni ſacerdotes habeant ſp ſpiritũſanctũ, an uerò recedat ad tps, & q dña fuit inter Sanctos & Chriſtũ reſpũ Spiritus ſancti; uide tex. in c. qrẽdũ, de pœn. di.2. Tertiò pt continuari & apertius, ut.ſ. in proœ. cõtinuat. Nã in primo libro dixit de pſonis, & officiis eorũ: in ſecũdo de actibus hoium in iudicio: reſtat uidere de actibus hominum extra iudiciũ tã reſpũ clericorũ, quã laicorũ. Et qa clerici ſunt digniores laicis, primò hic tractat in tertio de actibus clericorũ: in quarto uero de actibus laicorũ. Tractaturus igitur author in hoc tertio libro de actibus clericorũ, uoluit premittere iſtã rubricam, de uita & honeſtate clericorũ: qa p oĩbus debent clerici uita & honeſtate fulgere. Et ne rubr. redarguat de ſupfluitate, dic, q uerbũ, uita, ↄcernit neceſſaria ad uictũ clericorũ, ff. de uer. ſig. l. uerbo uictus. Verbũ honeſtatis cõcernit clericũ reſpũ morũ. Materia h' rub. hr. 23. diſ. his igr, & c. clerici, cũ quatuor c. ſeq. & 40. & 41. & 44. diſ. per totũ & Gul. in repet. h' ti. colligit iura, p quę probat honeſtatẽ clerici inductam per ſingula mẽbra à capite uſq; ad pedẽ,

a Ambaſiatorib'. Adde Alex. in c. ad apoſtolicæ, in prin. j. de re iudi. in 6. SEB. SAPIA.

b Ambaſciatoribus Vide Corte. in ſingula. ſuis in uer. ambaſiator. circa finem.

a SEB. SAP. Clericorum. Vide latè per Abb. in c. 3. in. 1. not. ſ. de poſt. præla. & quod no. idem Abb. in c. non dubium, de ſent. excom. & in c. cum tibi. ĩ. de uerb. ſig. Fel. in d. c. non dubium, in 2. no.

b Ergo clericus. Adde eundẽ conſi. 7. & ꝙ in odioſis appellatione clericorum non ueniant Epi, facit qđ cõſuluit Roma. conſil. 259. vbi uoluit, ꝙ in odioſis excluſiuis nec mixtis appellatione Abbatis ueniãt monachi. Et uide qđ idẽ Rom. conſuluit conſi. 418. ubi inter alia dicit, ꝙ diſpoſitio loquens de ſimplicibus non debet trahi ad mixta, maximè cum una qualitas ſit dignior altera.

Adde ꝙ opi. do. Abbat. ſecutus eſt clariſsimus præceptor meus. d. Vincen. de Peruſ. uulgariter de Fregio, aduocatus cõſiſtorialis in ſuo tract. vl. q. incip. in nõie Ieſu Chriſti &c. ubi per. 16. fundamenta. tenet, ꝙ in materia ſtricta & pœnali appellatiõe clericorũ nõ ueniant Epiſcopi Aeneas Falco.

c SEB. SAPIA. Supra curam. In contrarium uidetur obſtare text. in c. 2. iuncta rub. ĩ. de cleri. non reſi. prout illum tex. deducit dñs And. Sicul. in tract. de ꝓſtan. Card. in. 7. q. Baſilica, cui poſteà reſpondet, ut ibi per eum.

d SEB. SAPIA. Appellatione populi. Vide And. Sicu. ĩ cle. ne Romani. §. ſanè, col. 12. de ele. & in c. licet cãm, col. 5. ſ. de ꝓba. & ibi an clerici ueniant appellatiõe diſtrictualiũ, de quo etiam per Pau. de Caſ. in conſi. 157. inci. ad primũ quæſitũ. i. 1. parte ſm nouiſsimã impreſsionem & per And. Sicu. ĩ repe. rubri. C. qui admit. colum. 7.

e Clerici. Adde Roma. cõſi. 180. & ſingu. ſuis fo. 12. & ibi uide, an ueniãt appellatione prouincialium. An autem appellatione uniuerſitatis ueniãt ſacerdotes, uide Oldr. cõſi. 22.

ZACHARI. Adde, quòd uo-

8 repetitur in. 6. & cle. †Sed circa iſtã rub.
queritur de utili q. q appellatione cleri
a corũ[a] cõprehẽdãtur? dico, ꝙ largo ſum-
pto uocabulo, ueniũt oẽs in quãcũq; di
gnitate ſint poſiti, ex quo ſunt electi ad
ſeruitiũ Dei. uñ oẽs, qui ſunt laici, dñr
clerici, cum duo ſint gña Chriſtianorũ,
unum clericorũ, aliud laicorũ, ut dicit
Hieroni. 12. q. 1. duo ſunt genera. Hoc ꝓ
bat primò ex Etymologia uocabuli, ut
21. diſ. cleros, & c. cũ ſcđm, de ꝑbẽ. & ĩ d. c.
duo ſunt genera. Dñr. n. clerici à cleros,
Grecè, qđ eſt ſors Latinè: qa ſunt electi
ĩ ſortẽ dñi, ut innuitur in dictis iuribus.
Hoc ẽt ꝓbat hic ĩ rubro iũcto nigro. Nã
in rubr. ſolũ dr de uita & hone. cle. & in
nigro fit mẽtio nedũ đ ſimplicib[9] cleri
cis, ſed de prelatis ẽt Epis, ut in c. ſi cleri
ci. ĩ. e. Idẽ ꝓbat in ti. đ cleri. ægro. ĩ. e. &
9 in. 6. li. & ibi ꝑ Io. mona. Priuilegiũ †er-
go tributũ ſimpliciter clericis, cõprehẽ
dit oẽs clericos cuiuſcũq; ordinis, ſeu di
gnitatis ſint. Nam ſi eſt Epus, ergo cleri
b cus.[b] Sed †de ſtricta ſignificatione, ſeu in
10 mã odioſa, appellatione clericorũ non
credo cõprehẽdi Epos. c. quia periculo-
ſum, de ſent. excõ. lib. 6. & c. in fidei fauo
rem, de hereti. e. li. Et idem puto in aliis
clericis exiſtentibus in dignitate, & in
canonicis cathedraliũ eccleſiarũ. Rõ, qa
11 †in eis eſt qualitas ſupra alios, quę non
reperitur in ſimplicibus clericis. vide ad
hoc tex. not. qui facit ad multa in c. ſta-
tutum, de elec. in. 6. maximè iunctis no.
12 ibi per Io. And. ubi dicit, ꝙ †appellatio-
ne eccleſiarũ parochialium non ueniunt
eccleſię parochiales collegiatæ in mate
ria ſtricta: quia habẽt qualitatẽ collegii
c ſupra curam[c]: ſed in materia non odioſa
comprehenduntur, & not. ſemper illum
tex. ad materiam extenſionis. Ad idem
qđ no. Inn. ĩ c. ſedes, de reſcr. ſenſit Fed.
conſi. 11. & hæc quo ad rubricã ſufficiãt.

De uita & honeſtate clericorum. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Clerici non ueniunt appellatione populi in materia ſtricta; & quid in materia priuilegiata;*
2 *Secus, dictio quid importat.*
3 *Stare, & ſedere, differunt.*
4 *Laicorum appellatione ueniunt fœminæ.*
5 *Vſurarij & inimicitias fouentes, ſunt repellendi ab oblationibus, quæ fiunt altari.*
6 *Clerici coniugati an gaudeant priuilegijs, aliorum clericorum, & an ueniant appellatione laicorum.*
7 *Statutum loquens de honeſtate, regulariter non ligat contrafacientes.*
8 *Miſſa debet audiri dieb[9] feſtiuis ſub præcepto peccati mortalis.*
9 *Sacerdotes nõ curati nõ tenetur ſingulis dieb[9] audire miſſam.*
10 *Epiſcopus omni die dicere miſſam debet.*
11 *Excommunicati non debent intrare in eccleſiam tẽpore, quo celebratur: ſecus forte, ſi non celebratur.*

CAP. I.

VT laici. Laici prope altare, uel in choro, dũ
officia celebrantur, ſtare non dẽnt:
ſed cã orãdi ire, uel accedere pñt. uel ſic gñalius.
Cũ celebrat, diuiſus dẽt eẽ clerus à populo. Tria
ſunt dicta. Scđm, ibi: *ſed pars.* Tertiũ, ibi. *ad orandum.* No. 1.
ibi: *laici*, ꝙ alii ſunt laici: alii clerici. Et dñr laici, quaſi po-
1 pulus, ut dicit tex. in d. c. duo ſunt. 12. q. 1. Hinc eſt, †ꝙ appel
d latione populi[d] nõ uenit clerus, nec e ꝯ, vt ĩ c. ſi ſnĩa, de ſen.
exc. li. 6. & ꝑ illũ tex. limitãdũ eſt. §. plebiſcitũ, inſti. de iu. na
tu. gen. & ciui. ubi dr, ꝙ appellatione populi ueniũt uniuerſi
ciues, ẽt cõputatis exiſtentibus in dignitate. Procedit. n. in
his, q ſunt eiuſdẽ ꝓfeſſionis: ſecus in aliis, ut eſt tex. cũ gl.
in d. c. ſi ſnĩa, & hoc clarum in materia ſtricta. Quid autem
in mã priuilegiata, ut ſi priuilegium ſit conceſſum Senenſi
e populo, an comprehendant clerici[e]? ſatis dubitari poſſet:
ſed ꝓ parte affirmatiua facit text. in c. dilecti, cũ mã ſua, de
for. cõpe. & qđ not. Bar. in. c. 1. ff. ad muni. & quod not. in c.
2 Rodulphus de reſcr. †Secundò no. ibi: *ſecus.* Nam idem im-
portat q ĩ circa. Et no. ꝙ dr qs ſtare ſecus, qñ eſt quaſi con-
tinuus: ſecus aũt, vbi aliquãtulũ remotus. vñ ſtãs in choro,
non dicit ſtare ſecus altare, ut hic, qđ facit ꝓ ſtatutis. Not.
3. ibi: *quod ſacra myſteria*, ꝙ ſacr̃m celebrationis miſſæ dicit
myſterium ex eo, quia habet recõditã uirtutẽ, ſicut dicitur
ſacr̃m, quaſi ſacre rei ſignũ, & uide de hoc tex. latiorem. 1.
q. 1. multi, ubi ẽt habet dña inter miniſterium & myſteriũ.
Nã myſterium idẽ ẽ, qđ ſacr̃m. miniſterium uerò eſt quod
libet officium, pro hoc c. cũ in cunctis, §. inferiora. ſ. de ele.
3 No. ibi: *ſtare, vel ſedere*, ꝙ dña eſt inter ſtare, & ſedere. Quę
aũt ſit differentia inter iſta, habetur in c. qd eſt hoc. 50. di.
& in c. Eps. 95. diſ. Nã ſtare dicitur, q nõ ſedet, ſtãs erect[9] in
pedibus. Et no. ꝙ licitũ eſt qñq; ĩ eccleſia ſedere, tꝑe tñ ora
tionis debet qs ſtare, & nõ ſedere. 50. diſ. qd eſt hoc; & facit
illud Pſalmi: Stãtes erant pedes noſtri &c. Itẽ not. ex eiſdẽ
uerbis, ꝙ itineratio, ſeu acceſſus ad clericos, uel ad altare
tꝑe celebrationis nõ eſt laicis ꝓhibitus per iſtum text. qa
hic tm̃ ꝓhibent laici ſtare, uel ſedere, & facit ad q. quã. ĩ. ſu
biiciã. Itẽ no. ꝙ eccleſia aliqñ hẽt tres ꝑtes. Prima eſt illa,
q eſt ꝓpe altare maius, q ſolet qñq; cancellis includi; & iſta
pars, qñq; appellat ſacrariũ: qñq; ꝑſbyterium: qñq; ſancta
ſanctorũ, ut in iuribus alle. in gl. & in hac ꝑte debent ſtare
clerici celebrãtes, ut preſbyter, diaconus & ſubdiaconus,
& de hac parte loquit prin. c. ibi: ſecus altare. Secunda pars
eſt chorus. & hęc pars ſubdiuiditur ab altari in multis locis
ꝑ cãcellos, ac ẽt à toto corpore eccłię, & ĩ hac parte debẽt
ſtare clerici tm̃ pſallẽtes ex duplici cã. ĩ. ſubiicienda. & de
hac ſecũda ꝑte loqt tex. in uer. ſed pars. Tertia pars eſt reli
quũ corpus eccleſię & uulgariter appellatur nauis eccleſię
& in illa ꝑte eccłię dẽnt ſtare laici audiẽtes diuina. Quid
ãt ĩ clericis cõiugatis, uel ĩ aliis clericis audiẽtibus miſſam
uel alia diuina. ĩ. ſubiiciã & ꝑ hoc declarat iſte tex. ĩ ſupfi-
cie ſui. No. ibi: *tãtũ pſallentibus &c.* ꝙ clerici exiſtẽtes ĩ cho
ro dẽnt pſallere, & quãto exiſtẽtes in maiori dignitate, ſiue
nobiliori, tãto magis dẽnt deo pſallere, cũ magis ſint Deo
cõiũcti, & Deo adſtricti, ut ĩ c. clerici. ĩ. e. & qđ ibi no. No. ĩ
uer. *ad orãdum*, duos caſus, ĩ qb[9] laici licitè accedũt ad altar
ſ. cã orãdi & corpus Xp̃i ſumẽdi. Idẽ dñt doc. ĩ aliis ſacris
4 eadẽ rõne. †No. ibi: *laicis & fœminis*, arg. ꝙ appellatione lai
corũ ñ ueniũt fœminę. Sed ꝯriũ puto uerũ per c. duo ſunt
gña. 12. q. 1. ſed ad maiorẽ expſſionẽ fecit mẽtionẽ de femi
nis: qa de eis poſſet magis dubitari, nũqd poſſint accedere
ad altare, maximẽ ꝑꝑ quãdã cõſuetudinẽ quorundã cleri-
corũ ĩperitorũ, q ĩdifferenter ĩpediũt fęminas uolentes ac-
cedere ad altare cã orãdi. Hoc. n. eſt eis licitum, ut hic ꝓba
tur, & idẽ reſpũ. cõionis. Not. ibi. *ſicut mos eſt &c.* ꝙ in his
multum attẽdẽda ẽ cõſue. & ꝑ hoc uerbũ uidentur ſentire
doc. ut expleto offõ liceat laicis & fœminis accedere ad al
tare cã orãdi, quaſi ſecus tꝑe cele. & his eſt mos in multis
locis.

luit allegare Roma. ſin. ſuo. 441. inci. habeo caſũ in facto, fo. 15. cui adde Matthæ. Matheſi. ſin. 111. inc. nota unã doctrinã lucroſã, & pleni[9] Fel. ĩ c. eccleſia ſanctæ Mariæ, col. 27. uer. ſeptimò q̃ro, ubi adducit Lap. alle. 99. inci. an ſtatutũ excluſiuũ, & alle. ſeq. de quo ꝑ Gemi. in c. ſi. col. 2. de offi. dele. li. 6. Pau. de Ca. cõ. 296. inci. ad primũ. Old. conſil. 32. incip. quæſtio eſt. quod iſte corrupte alle. pro conſil. 22. & Anch. con. 150. incipi. optimis.

a Offerre debẽt. Adde, an ille, qui uadit ad miſſam, teneat offerre, ſiue uadat ad parochiam, ſiue alio, Lap. alle. 58. Ber. Lãdria.

b Repellitur uſurarius. Adde hoc uerum, ꝙ tales repelluntur ab oblationibus, non ab eleemoſinis, quia eccleſia illas recipit, ut illis mediãtibus reconcilientur Deo, ita dicit Pe. de Ancha. cõ. 430. ubi dicit ꝙ Bar. magnus legiſta non intellexit hanc differentiã. Bernar. Landria.

ANT. FRAN. Circa hoc, quod hic dr de oblatione, quid illarũ appellatione ueniat & an eleemoſynæ cõtineat appellatiõe oblationũ, ui de Inn. in c. cum inter, de uer. ſign. Et an eleemoſinæ poſſit fieri de bonis alienis, & per cõſequens, an poſſint fieri đ uſuris, uide in c. ex tranſmiſſa, de deci. ubi dicit, ꝙ non, & uide do. Abba. in c. olim innouamus, de cenſi. ubi dixit eleemoſinam non poſſe fieri de extortis iniuſte, ẽt ꝑ gabellarios, ad quod uide etiam Pau. de Caſt. ĩ cõſil. 72. & text. in c. ñ eſt. 1. q. 1. qui dicit, ꝙ non dicit eleemoſina illa, q fit đ rapinis, & uide bonã gl. ĩ cle. 2. de cẽſi. Et adde ꝙ eleemoſina nõ debet dari de male acquiſitis, ut in c. eleemoſina. 4. q. 1. & uide Archi. in c. nõ eſt. 1. q. 1. ubi ponit, de quibus rebus debet fieri eleemoſina. Et ad materiam eleemoſinæ uide in c. maior, & in c. medicina, & ſeq. de pœ. diſ. 1. & uide Cardi. in cle. 1. in §. ideo, de reli. & uenera. ſanctorum.

c Coniugatis. Adde, an gaudeant priuilegio clericorum, Capo. cõ. 11.

locis. Et hæc faciũt ad. q. quotidianã, nũ
qd liceat laicis cã offerẽdi accedere ad
altare tꝑe celebratiõis. Io. de Lig. ĩducit
iſtũ text. ad partẽ negatiuã. Ego putarẽ
ꝯrium: qa, vt ſ. dixi, non prohibetur hæc
iteratio, & maxĩe cã offerẽdi ad altare,
ſed ꝓhibẽt laici ibi ſtare, & ſedere. Et cã
prohibitionis fuit duplex. Prima, ne ĩpe
diãt clericos diuina miniſtrãtes. Scđa,
ut clerici honorificent, & ſic eis defera-
tur in ſedibus, ut habet de cõſe. di. 2. ĩ c.
ſacerdotũ. Sed ꝑ acceſſum cã offerendi
ceſſãt iſtæ duę cãe, cũ magis clerici ho-
norificẽt ex oblatiõib[9] diuinorũ, nec ĩ-
pediãt celebrare, niſi eẽt maxima mul-
titudo offerre volẽtium. Itẽ tex. hic ſim
pl̃r permittit acceſſum cauſa orandi, uel
cõicãdi, nec diſtinguit tẽpus celebratio
nis ab alio tꝑe: ſed tantũ dicit, ſicut mos
eſt. ſeruetur ergo in hoc cõſuetudo. Ad
idẽ tex. ĩ c. duo ſũt gña. 12. q. 1. ĩ fi. ubi dr
a ꝙ laici offerre dẽnt[a] in altari, vt ĩ c. oĩs
Chriſtian[9], de cõſe. di. 1. Itẽ ꝓbo ꝑ locũ
à ſpãli, ĩ c. oblatiões. 90. di. ubi tex. no. &
mẽti tenẽd[9], dicit ꝙ oblationes diſſiden
tiũ fratrũ ñ ſũt nec ĩ ſacrario nec ĩ gazo
philatio recipiendę, & uide ibi gl. no. in
5 hoc q ꝓhibeat ab oblatiõib[9]. † Et tene
mẽti illũ tex. ꝯ iſtos fouẽtes inimicitias
& nolẽtes recõciliari ꝓximis, vt nõ ad
b mittãt ad offerẽdũ, ſic repellit vſurari[9][b]
6 cap. qa, de vſu. † Sed hic dubitat, q d đ cle
c ricis cõiugatis[c], an dẽant ſtare ĩter cleri
cos tꝑe celebratiõis? Frãci. & Io. An. p[9]
eũ, & cõiter doct. dicũt, ꝙ ĩter laicos de
bẽt ſtare, ñ ĩter clericos, arg. ĩ c. diuerſis
fallaciis. ĩ. đ cleri. cõiuga. & ĩ c. 1. e ti. li.
6 vbi dr clericos cõiugatos gaudere pri
d uilegio clericorũ ĩ duob[9][d] dũtaxat, dum
modo deferãt habitũ & tõſurã; ergo nõ
includuntur hic appellatione clericorũ.
Credo poſſe dici cõtrariũ: qa iſtud non
ẽ priuilegiũ clericorũ: ſed ut pſallẽtes ñ
ĩpediãt, & vt eis deferat, hoc emanauit,
vt predixi. Cum ergo clerici cõiugati ñ
ſint pure laici, vnde appellantur clerici,
vt in rub. de cleri. coniuga. hic tantũ ex-
cluduntur laici, ergo nõ ueniũt appella
tiõe laicorũ. Pro hoc facit vnũ no. dictũ
Io. An. in c. Ioãnes, de cleri. cõiuga. vbi
dicit, ꝙ ſtatutũ epi excõicãtis certo ca-
ſu laicos, ñ cõprehẽdit clericos cõiuga
tos, cũ materia ſit odioſa, & illi ñ ſint pu
re laici, ſed quoddã gen[9], ſeu q̃dã ſpecies
mixta; facit dictũ c. ſtatutũ, de elect. li. 6.
& adde c. ſi qui. 32. diſtinctio, ubi dr, qđ
clerici coniugati debent uigilare in pſal
mis dicẽdis, ꝑmittitur ergo eis cantare
cum clericis, pñt ergo ſtare inter pſal-
lẽtes, vide omnino gl. 24. q. 3. quamuis,
quę ſentit, ꝙ poſſunt eſſe inter clericos.
Sed e ſt dubiũ, quid de aliis clericis, q ue
ñiũt cã audiẽdi diuinũ officiũ, & nõ can
tãt? certe ſi ĩpediant pſallẽtes ꝑ eos, no
ẽ eis licitum. Facit ꝓ hoc, dictio tm̃, hic
poſita. Dicit. n. tex. tm̃ pſallẽtib[9], &c. Sed
vbi nõ ĩpediũt pſallẽtes, ſatis poſſet per
mitti, vt in choro ſint, qa ceſſant tũc rõ-
nes ſtatuẽdi, & qa iſte text. excludit ſolũ
laicos, habuit ergo reſpectum, qa clerici
cõiter ſunt ĩcluſi ĩter eccleſiã eorũ. Sđ q̃
ro, an peccẽt laici ñ obſeruãdo hoc ſta
tutũ? Inn. dicit, ꝙ ñ. Loqt enim hoc c. de
honeſtate, ideo nõ ligat contrafaciẽtes,
maxime vbi cõſuetudo ẽ in oppoſitum.
7 †No. hoc dictũ, ꝙ ſtatutũ loquẽs de ho-
e neſtate nõ ligat ꝯfaciẽtes ad pc̃m̃[e], pro
hoc uide tex. 4. diſt. c. deniq;. §. hæc & ſi.
in fi. Hoc dictũ limito, dũmodo ñ fiat ex
cõtẽptu. vñ cõtẽnẽs exhortationem ſu-
perioris peccat, uide bo. gl. cũ tex. in c. qs
aũt. 10. di. Idẽ ĩtelligo in conſilio perfe
ctionis, ſec[9] ĩ cõſilio reuerẽtię, vt not. in
c. ad aures, de ęta. & qua. & gl. in cle. 1. de
teſt. Quõ aũt cognoſcat, utrũ cõſtitutio
ſapiat cõſiliũ vel ꝑceptũ dic, ꝙ primò re
currẽdũ ẽ ad materiã ſubiectã. Nã ſi illa
de ſui natura nõ neceſſitat, dicitur poti[9]
q̃dã exhortatio, licet uerba aliud ſapiãt
11 q. 3. c. rogo, cũ gl. ĩ proœ. đcretorũ, iũ
cta gl. & ĩ cle. exiui de paradiſo, de uerb.
ſign. Hęc aũt mã nõ neceſſitat, cũ in ec-
cleſia oẽs unum ſumus, nec diſtinguitur
ſeru[9] à libero: ſed oẽs ſunt filii Dei, hĩc
oẽs dicũt. Pater noſter &c. & ad hoc de
notãdũ, cũ Papa celebrat, clerici & laici
ſũt mixti, ſed honeſtũ ẽ ꝑꝑ rõnes ꝑmiſ-
8 ſas, vt fiat diuiſio, de qua hic. †Vltò hic
quæritur de vtili qõ. vltra alios, nũquid
f audire miſſã ſit đ ꝑcepto[f], cũ iſte tex. fa
ciat mentionẽ đ clericis & laicis? dic, ꝙ
oẽs laici dẽnt audir miſſas cõpletas die
b[9] dñicis, & ĩ aliis ꝑcipuis dieb[9]. & ſtare
ĩ miſſa uſq; ad benedictionẽ ſacerdotis
incluſiue, alias peccant mortalr, iuſta cã
ceſſante, cũ eis hoc ꝑcipiat ab eccleſia, vt
in c. miſſas, cũ duobus ſeq de cõſe. di. 1.
Et dicit miſſas in plurali, ñ ꝙ arctẽt au
dir plures numero, ſđ ſufficiat eis vnica.
Sed dr ĩ plurali, qa orat ꝓ viuis & đ fun
9 ctis. Idẽ †dic ĩ clericis, maxime nõ cura
tis. Dẽnt. n. in his dieb[9] maxime, conue
ñire ad eccleſias eorũ, ſeu cathedralẽ, &
ibi miſſã audire, ut in c. & hoc attenden
dũ, de cõſe. di. 1. Et ꝑ illũ tex. dico, quod
nõ miſſa peculiaris, ſeu priuata ẽ in prę
cepto, ſed miſſa magna & publica, quæ
fit cũ cãtu. Conſuetudo tamẽ habet op-

Alex. late con. 8. 1. lib. & Lap. alle. 118.

ANT. FRAN. Adde, qđ cleric[9] cõiugat[9] nõ gaudet priuilegio fori, ut ꝑ Io. An. in uer. declaramus. in c. 1. hic alle. & gl. ĩ c. ſi iudex laic[9], ĩ uer. dẽnt. de ſent. exc. in. 6. Quod intellige uerũ in ciuilibus, ſed in criminalibus ẽt ciuiliter intentatis bene gaudet priuilegio, ſi uitã & habitum ſeruent, ſecũdum Geminia. ibi, & adde, ꝙ ſi cleric[9] cõiugat[9] exercet artes uiles, ñ gaudet priuilegio clericali, ut plene ꝑ do. Car. in cle. 1. ĩ 17. qõ. de uita & hone. cle. Et add, ꝙ clericus ducẽs uxorẽ, uel factus miles, perdit priuilegium ipſo iure, ut eſt glo. in c. quiſquis. 17. q. 4. & eodem modo, ſi incedit ſine habitu & tõſura, ut plene ꝑ do. Card. in cle. 1. ĩ. 1. oppoſitione, & in. 12. queſtiõe, de uita & honeſta. cleric. & materiã clericorum cõiugatorum uide plene ꝑ Specul. in titu. de cle. coniu. per totum.

ZACHARI. Adde plenius per Gemini. in c. 1. §. & cum Pariſienſe, num. 5. & quod ibi no. Cel. in apoſtil. in uer. coram iudice laico, & in Philip. Frã. numero. l. & eũdem Celſiũ in apoſt. in uerſ. a iudice ſeculari, de cleri. coniuga. li. 6.

d SEB. SAP. In duobus, adde tamen, ꝙ ualeat, cõſuetudo, ꝙ clerici cõiugati gaudeant priuilegiis clericalibus, licet non deferãt habitum & tonſuram, ut uoluit Fulg. in cõ. 114. incipiẽte, præſuppoſitis ſtatutis, in. 2. dubio.

e SEBA. SAPI. Ad peccatum. Vide late ꝑ Feli. in c. 1. col. 6. uerſi. fallit tertio regul. ſ. đ cõſtitutio, & ibi põit, quo modo ex cõtẽptu qs peccat, quãdo uenit contra legem cõſilii, & honeſtatis, & uid ad hoc ꝙ ſcribit eleganter Aret. in conſi. 160. incip. longa eſt conſultatio, in. 8. dubio, ubi dicit, quod ẽt lex præcepti non ligat, quando ratio legis ſonat in decentiam, ut ibi per eum.

f In præcepto. Adde Lap. alle. 58.

ZACHARI.
a Idē dic in laicis. Adde Card. ī cle. 1. §. p̄fatæ, q. 3. de ſtat. mon. & ī cle. 2. §. porro, de hære. & melius ī cle. 2. §. 2. de exceſ. p̄l.
SEB. SAP.
a Idē in laicis. uide Ro. in fin. 263. incip. prohibitum ē arma portare, ubi dicit, ꝙ licet oīb⁹ ſit prohibitum portare arma, tn̄ ſi ruſtic⁹ portauerit, ſolū punitur ī perditiōe armorū uel in triginta libris.
b Vllā irregularitatē. Adde d. Cardi. conſi. 19. Cal. latē conſil. 1. de treu. & pace.
SEB. SAPIA.
b Irregularitatem. Vide Abba. in c. olim. 1. col. 7. uer. itē quærit ad declaratione, ſ. de reſti. ſpolia. & Feli. in c. ſi uero, ī 1. j. de ſent. exc.
c Poteſt fugere. Adde ꝙ Bald. conſil. 311. 4. li. dicit, ꝙ cū fuga non eſt tuta, q̄s fugere n̄ tenet, q̄a periculum eſt in dādo terga & ibi late uide, & dicit idē Bal. cōſi. 430. 1. li. quod nō ualeret ſtatutū, ꝙ aggreſſus non deberet ſe defendere. Be rn̄.
SEBA. SAPI.
d Proximi. Vid. Abba. in c. 3. j. de cleri. percuſ. & dom. Iaſ. in l. ut uim, colū. 6. uer. in ea gl. ibi reſpōdeo, ff. de iuſtit. & iur. & in uer. ſed pulchrū dubium eſt.

poſitū: ſed de iure primū verius ē. Nā clerus orat pro populo; vn̄ populus dēt tūc
6
eſſe p̄ſens his dieb⁹ p̄cipuè, & iō dr̄ in d. c. & hoc, ꝙ miſſę peculiares, aut priuatæ
7
dēnt ita dici illius dieb⁹ ī locis ſecretis, vt popul⁹ n̄ abſtrahat̄, ab audiēdo miſsā
8
ſolēnē. Et ꝑ illū text. q facit mētionē de ſacerdote, īfero, ꝙ ſacerdotes n̄ habētes
9
curā nō tenent̄ celebrare ſingulis diebus
10
dn̄icis & feſtiuis, cū ſolū iniungat̄ eis, ꝙ vadāt vna cū laicis ad audiēdū miſsā, ex quo nō hēnt populum, vt habet̄ in d. c. &
10 hoc attēdēdū. De† Ep̄o dic, ꝙ niſi cā rōnabilis eum excuſet, non debet prętermittere diē, quomin⁹ dicat, vel audiat miſſam ī c. ſi. de priuile. li. 6. nec dēt ſaltē diebus dn̄icis deeſſe in eccleſia ſua, de conſe. di. 3. ep̄s. In gl. 2. *ut liberius*. Adde aliā rōnē, quā ſ. dixi, ſcilicet, vt clerici honorētur prę laicis. Sed qd ſi laici inuitentur a clericis vt ſtēt inter eos? dicūt doctores, qd̄ licitū ē eis; ꝓ hoc tex. ibi: nō p̄ſumāt authoritate ꝓpria: q̄a illud uerbū ſonat in vitiū: q̄a q inuitant̄ à clericis, n̄ p̄ſumūt; pro hoc. 63. diſ. c. 1. 2. & 3. unde licitè deficientibus, maximè clericis, inuitantur laici ad cantandum cum clericis, & maximè hoc fit in Frācia, vbi ſunt boni cantores. Similiter in Alemania baſſa. Nunquid aūt poſſit ſol⁹ cleric⁹ miſsā dicere cū laicis, vide. 38. di. c. ſedulo, de cōſe. di. 1. hoc quoq;, & ī c. n̄ liceat. 91. di. & ī defectu clericorū hoc licebit: alias ſec⁹, vt ī
11 c. ꝓpoſuit, de fil. p̄ſby. † In fi. gl. ī fi. hęc expoſitio cōiter n̄ recipit̄ à doct. quia eēt de īdubio, cū oēs laici poſſint ītrare eccleſiā, niſi ſint excōicati. 21. di. cleros, de conſe. di. 3. Ep̄s. 25. diſ. perlectis quia tales non dēnt eccleſiā intrare, & hoc tēpore celebratiōis diuinorū: ſecus uidet̄, ſi diuina nō celebrent̄, ut eſt gl. no. 1. q. 1. c. q ſtudet, in uerſ. miſit. Debet. n. intelligi ſm̄ diſpoſitionē gl. p̄cedētis, vt dicat̄ ſancta ſanctorū illa pars, quę ē ꝓpe altare, q̄ appellat̄ ſacrariū, ī quo ſunt clerici ad celebrādū, ꝓp ſacramēta, q̄ ibi cōficiūtur. Et quia in altari maiori, cū ſoleat eſſe ſacrariū, includūt̄ reliquię. j. de cōſe. eccleſię vel alta. ꝑ totū. Alii dicūt ꝙ appellat̄ ſctā ſanctorū capella Cōſtātini ī Roma, vbi ſeruant̄ capita apoſtolorū Petri & Pauli: ſed cōiter hoc nō tenet̄: q̄a iſta cōſtitutio quo ad hoc eēt localis, ꝙ n̄ eſſet dicēdū, & ideò tene ſuperiorem, &c.

SVMMARIVM.

1 *Clerici prohibentur portare arma offendibilia.*
2 *Clericus, qui non poteſt aliter mortem uitare, poteſt ſuum aggreſſorem impune occidere, & non incurrit irregularitatem, etiam ſi tunc eſſet in actu celebrandi.*
3 *Clericus pro defenſione rerum ſuarum, uel pro defenſione proximi an, & quando poſſit impune aliquem offendere.*
Irregularitas ſemper incurritur a clerico alium offendente, niſi in caſu ſupra in nu. 2.
4 *Index, ſiue teſtis in cauſa criminali incurrunt irregularitatem.*
5 *Papa poteſt dare licentiam clerico pugnandi in bello iuſto ſine metu irregularitatis.*
6 *Monachus religioſus poteſt ſine licentia ſui abbatis ſe defendere, & eleemoſynam facere in caſu neceſſitatis, & ſi non poteſt licentiam commode petere.*
Monachus non habetur pro mortuo circa ea, quæ ſunt iuris naturalis.
7 *Armorum appellatione non uenit cultellus paruus, aptus ad incidendum panem.*
8 *Clericus ſecularis portans arma, non eſt ipſo facto excommunicatus, ſed religioſus ſic, etiam tenens intra ſepta monaſterij.*
9 *Clericus ex delatione armorum, ſi tertio fuerit monitus, perdit priuilegia clericorum.*
10 *Clericus uſurarius non incontinenti deponitur, ſed proceditur, ut hic dicitur.*

CAP. II.

1 CLerici. †Breue eſt, nec poteſt breuius ſummari. Sed pro ſummario nota, quòd armorum delatio clericis eſt inhibita, intantum, ꝙ contrafacientes grauiter peccant. Hoc colligitur ex eo, quia tale delictum eſt excommunicatiōe dignum, vt hic: ſed excommunicatio non fertur, niſi pro graui crimine, vt in c. nullus, & in c. nemo. 11. q̄. 3. & quamuis hic caueatur ſolum de clericis, idem dic in laicis[a], vt patet in rubro & nigro, C. ut armorum vſus inſcio principe interdictus ſit, li. 6. Sed contra hoc opp. de c. dilecto, de ſent. excō. li. 6. vbi ille decanus aſſumpſit arma materialia, ad idem c. olim infra de reſti. ſpo. So. illa iura loquuntur in armis defenſibilibus & nō offenſibilibus. Poſſunt enim clerici ad eorum defenſionē arma aſſumere ut in contrariis. Sed quæro ultra alios nunquid ſit hoc clericis licitum indiſtinctè? Sol. diſtingue plenè. Primo, an liceat pro defenſione propriæ perſonę. Secūdò quid pro defenſione rerum. Tertio, an pro
2 defenſione proximi. Quartò, quid in religioſis. † Ad primū dic, quòd ſi clericus non poteſt mortem aliter uitare, poteſt impunè occidere ſuum aggreſſorem, nec ullam irregu-
b laritatem[b] incurrit. Nam potius aggreſſor uidetur ſeipſum occidere, quam ab aggreſſo occidi, ut probatur in cle. ſi furioſus, de homi. & ideo nullum peccatum incurrit. Et dixit Io. de Lig. in tractatu de iuſto bello, quòd ſi clericus celebrans inuaditur, iuſte dimittit celebrationem, & ſi defendendo ſe occidit aggreſſorem, poteſt incontinenti redire ad altarę, & officium perficere. Si uerò poterit aliter mortem uitare, puta fugiendo, tunc eſt dubium, nunquid cleric⁹ teneatur fugere, an verò poſſit arma mouere, gl. in c. his clericis. 50. diſ. & in c. ſicut dignum, de homi. ſentiunt qd̄ tunc non debet percutere. Sed in contrarium adduco d. c. olim, vbi pro defenſione rerum licitum eſt clerico mouere arma, ergo fortius pro repulſiōe iniurię perſonalis. Nam iniuria eſt fugari, & iniuria quęlibet corporalis uidetur maior qualibet iactura rerū l. in ſeruorum, ff. de pœ. facit quod notat Bar. in l. 1. ff. vn̄ vi. Puto ſic in clerico diſtinguendū, ꝙ ad ſęua, puta ad occiſionē, nō dēt clericus procedere, ſi poteſt fu-
c gere,[c] ſed aliter reſiſtere, & uerberare poteſt, ar. in c. oli. iuncta. d. cle. ſi furioſus. Tūc em̄ occidēdo euitat irregularitatē, qn̄ aliter mortē propriā uitare non poterat. † Secundo ca-
3 ſu, cū quæritur, nūquid pro defenſione rerum? uidetur priò, ꝙ nō ſit licitum arma mouere, arg. in c. ſuſcepimus. j. de homic. & in c. 2. e. ti. dū dicit: te tuaq; liberādo, &c. & ſic requirit illa duo copulatiue. In ꝯrium facit d. c. olim. Concludo ſic, ꝙ ad occiſionē, ſeu mēbri debilitationē clericus procedere nō dēt pro defenſione rerū, ut in dictis iuribus, ſed aliter uerberare, ſeu reſiſtere pōt, vt ī d. c. olī, & hoc ſentit Inn. ī c. ſi uero, el. 1. de ſent. exc. In tertio mēbro, ſcilicet quid ꝓ
d defenſione ꝓximi[d] vr̄ primo, ꝙ n̄ liceat clerico ꝑ tex. ī c. ex multa. j. de uoto. vbi dr̄, ꝙ clericale offm̄ reddit clericos inhabiles ad pugnandū, ēt cū Sarracenis. Ad idem. 24. q. 8. reprehenſibile, & 7. q. 1. c. ſciſcitatus & qd̄ ibi no. In contrariū facit d. c. dilecto, ubi dicit̄, ꝙ licet unicuiq; uicino ꝓpulſare iniuriā inferēdā proximo, & per illud uerbū, cuiq;, dicit ibi Hoſti. & etiam Inno. quod laico & clerico hoc licitum eſt.
Puto

Puto ſic cōcludēdū, ꝙ aut clericus hēt iuriſdōnem in loco; & tūc pro defenſione ſuorū licet arma mouere, & ſic loquitur d. c. dilecto. Si uero nō hēt iuriſdōnem, aut ſine ope clerici iniuria p̄t ꝓpulſari, & nō dēt clericus pugnare, ut. ſ. in ꝯriis. Aut nō pōt aliter ꝓpulſari, & tūc licet clerico capere aggreſſorē ꝓximi, & verberare, ac ēt occidere, ſi aliter iniuriā propulſare nō pōt. 23. q. 3. in c. Maximinianus, & c. qui pōt, & d. c. dilecto. Incurrit tn̄ occidēdo irregularitatem, ut no. 23. q. 8. c. 1. & in ſumma. Nūquam enim euitat irregularitatem occidēdo, vel mutilando, niſi quando aliter mortem propriā euitare, nō pōt, vt in d. cle. ſi furioſus. Pro defenſiōe
4 ergo ꝓximi īcurrit irregularitatē ſine pc̄tō. † Simile ī iudice & in teſtibus exercētib⁹ eorū officiū in cā criminali. 51. di. c. 1. & qd̄ ibi no. † Sed circa hoc vertit̄ pulchrū dubiū, ſnū
5 qd papa poſſit dare lnīam clerico pugnādi in bello iuſto ſine metu irregularitatis?[a] & priò vr̄ ꝙ nō, q̄a hoc vr̄ ꝓhibi-
a tū iure diuino. Nā ab ipſo Chriſto dictū fuit Petro uolēti defendere magiſtrū ſuū ab iniuria Iudęorū: Cōuerte gladium tuū in vaginā, ut habet̄ ī euāgelio, & trāſſumptiue. 23. q. 8. c. 1. Itē ī ueteri teſtamēto dixit Deus ad Dauid, n̄ ędificabis mihi tēplū, q̄a vir ſanguinis es, vt habet̄ trāſſūptiue de cōſe. di. 1. c. 1. Cōtrariū determinat Cal. in c. petitio. j. de homi. Mouet̄, q̄a irregularitas ē de iure poſitiuo, alle. c. is q. de ſē. exc. li. 6. Sed tu adde dictū Inn. in c. ad audiētiā. j. de homi. Itē ſola cōſtitutio ecclię ꝓhibet clericū pugnare ī bello iuſto; ergo p̄p, q ē ſup iſtas cōſtitutiōes humanas, vt ī c. ꝓpoſuit, de cōceſ. p̄bē. p̄t hāc ꝓhibitionē relaxare, maxie cū ipſe p̄p poſſit ex iuſta cā bellū īdicere, p̄ſertim ꝯ īfideles. 23. q. 8. c. oī, & c. p̄terea, ea cā & q. Nec ob. pria authoritas alle. in ꝯriū, q̄a nō ſolū illa fuit dicta Petro, ſed ēt aliis laicis, ut colligit̄ ex eo, ꝙ ī eadē authoritate ſubiicit̄, dū dicitur, nā oīs, q gladium accipit, gladio peribit. Sic ēt reſpōdet̄ ad authoritatem, & poteſt dici melius ad illam ſecundā, ꝙ loquit̄ de effuſione ſanguinis iniuſta. nā Dauid ꝓditorie fecerat īterfici Vriā, ut cōmitteret adulteriū cū Berſabe ei⁹ uxore, & adhuc nō fuit pœnitēs, quādo illa uerba fuerunt ſibi dicta, ſed nos loquimur, qn̄ bellū eſt iuſtū, & ut dicit alibi Aug. ille dicit̄ accipere gladiū, q ſuperiore nō iubēte, uel conſentiente, gladiū aſſumit ad effundendum ſanguinem, ut eſt not. text. in c. ille. 23. q. 3. Itē videm⁹, ꝙ p̄p diſpēſat poſt pœnitētiam in irregularitate ex pc̄tō cōtracta, vt no. Hoſ. & cōmuniter doc. in c. ſicut dignū, de homi. & no. in d. c. 1. de cōſe. diſt. 1.
6 & hoc ē valde no. Venio ad vltimū † qd in religioſo, an poſſit ſe defendere ſine ſupioris lnīa? & uidet̄ primo ꝙ non, q̄a ēt actus liciti, & ī ſe laudabiles, ſunt ſibi ꝓhibiti ſine ſui ſuperioris lnīa, ut uouere, peregrinari, & ſimilia. 20. q. 4. mōachis. Itē defenſio fit ex ꝓpria uolūtate, ſed uolūtas religioſi depēdet a uolūtate Abbatis, vt ī c. 2. de teſta. li. 6. cū ſimili. Io. de Lig. ī d. trac. cōcludit, ꝙ ſi p̄t cōmode haberi ſupioris lnīa, poſtulanda ē, alias aūt licitū eſt ſe defendere, cū hoc cōpetat de iure naturali. 1. di. c. ius naturale. Et quo ad actus
b naturales nō cēſet̄ mortuus,[b] ad hoc. 16. q. 1. placuit, & ꝙ ibi no. & ī l. Deo nobis, C. de epiſ. & cle. Pro hoc priò facit gl. no. 12. q. 1. c. n̄ dicatis, q̄ dicit religioſum poſſe eleemoſynā facere de bonis monaſterii moriēti fame, ſi nō pōt lnīa ſupioris cōmode haberi. Si ergo ꝑ actū alias ſibi illicitū pōt ſubuenire uitæ alterius, forti⁹ ꝑ actū licitū pōt ſubuenire uitę propriæ. Imo ē plus dicēdū, ut aduerſus ſuū ſupiorē poſſit ſe defendere, ſi ſuperior eum inuadit contra omnem regulā, arg. in c. ex parte. j. de accu. & hoc bene no. † Et inquan-
7 tū iſtud c. ſimplr̄ prohibet delationē armorum, ītellige de cultello feritorio, ſeu offenſorio, ſec⁹ autem in cultello par-
c uo[c] apto ad incidendū panē, & alia neceſſaria, talem enim clericus licite defert, ut ī c. lator. j. de homi. Nā ſi ille cleric⁹ licite n̄ portaſſet illū cultellū, īcidiſſet in irregularitatē, q̄a dediſſet operā rei illicite ſecuta morte alterius, ꝓut ibi dr̄. Et idē dic ī religioſo, vt ꝓbat̄ ī cle. ne ī agro, de ſta. reg. §. nul-
8 lus. Et aduerte, q̄a licet clerici ſeculares n̄ ſit excōicati ip̄o facto ex delatiōe armorū, ſed excōicandi, vt hic, religioſi tn̄ tenētes arma ītra
d ſepta[d] mōaſterii ſine lnīa ſupioris, ipſo facto ſunt excōicati, vt d. cle. ne ī agro, de ſta. reg. In gl. 1. ibi: *ad terrorem latronum.* Idē dic ex alia inſta cā, ut ī d. c. dilecto, & ſ. plenius dixi, & p̄nt portare ob hanc cām nedū arma defenſiōis, ſed ēt offenſionis, vt ſatis ꝓbat̄ ī d. c. dilecto, & d. c. olī.
9 † In fi. gl. No. gl. bn̄. Vult. n., ꝙ ex ſola delatiōe armorū cleric⁹ ꝑdat priuilegiū, ſi tertiò monit⁹ n̄ deſiſtit, de quo plene dic, vt dixi ī c. ꝯtigit, & c. ad audiētiā, ī gl. alle. In gl. fi. ī fi. Hęc gl. vult ſeparar̄ caudā à capite ītelligēdo pri. illi⁹ c. ī clericis, & finē ī laicis: ſed, ut dicūt doc. & bn̄, ēt ī clericis finis ca. adaptari p̄t, & magis cōgruit rub. vt ꝓcedat̄ ꝯ clericū ordīe ſucceſſiuo. Nā priò ſuſpēdet̄: ſcd̄o excōicabit̄, tertio depōet̄, vt ī iurib⁹ alle. ī gl. Nā & ꝯ laicū n̄ ꝓcedit̄ īmediate ad excōicationē, ſed pri⁹ īcipiēdū ē à pęnis cōcilii
10 ꝯgn̄alis, j. de uſu. q̄a in oībus. † Et no. bene hoc dictū Ber. ut cleric⁹ uſurarius nō
e deponat̄[e] incōtinēti, ſed ꝓcedatur ordine ſucceſſiuo p̄dicto. Et ex hoc ītellectu gl. no. ꝙ qn̄ copula, & ponit̄ inter ęque prīcipalia, expōit̄ copulatiua ꝓ alternatiua, facit ꝙ no. ī l. 1. ff. de his, q no. īfa. & ibi Bur. & Bar. Nā ad ferēdā excōicationē nō reqrūtur iſta duo copulatiue, ſ. ꝙ ferat arma, & ꝙ ſit uſurarius, ſed ſufficit alterū duorū. Potes dicere, ꝙ id, ꝙ dictū ē in clericis, hēt locū rōne continentiæ, ſed ubi ꝓp ipſum crimen, uidetur ꝙ poſſit peti, ꝙ deponat̄ ꝑ ea, quę habentur ī d. c. q̄a, & ꝑ id, ꝙ dicit hic glo. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Reditus eccleſiæ præſumuntur tot, quot ſufficiant duobus, & dicens contrarium habebit probare.*
2 *Dos eccleſiæ, quæ dicatur ſufficiens.*
3 *Epiſtola non debet cantari, niſi per ſubdiaconum, et in neceſſitate.*
4 *Ordinatus ad maiores ordines non eſt obligatus ſeruire in minoribus, niſi ex neceſſitate.*

CAP. III.

VT quiſque. Presbyter habēs populū dēt hr̄e clericū, q ſecū cātet, & ī aliis hic expręſſis eum iuuet cas⁹ lit. Statutū ē ī ꝯcilio Maticen̄. ꝙ qlibet rector eccleſię hēat clericū qui ſecū cantet & epiſtolā & lectionē legat, & q poſſit docere pueros, & parochianos ſuos mōere, ut mittāt filios ſuos ad addiſcēdā fidē, i. credo ī Deū, quos ipſe
1 doceat diligēter. B. † No. 1. ꝙ ī dubio reditꝰ ecclīæ p̄ſumūt̄ ſufficere ꝓ duob⁹, uidelicet ꝓ p̄ſbytero, & clerico. Dicēs ergo n̄ ſufficere ꝓ clerico, hēt hoc ꝓbar̄, & ad hoc quotidie allegat̄ iſte text. No. 2. ibi: *ſecum cantet*, & ibi: *legat*, ꝙ drīa ē inter cātare, & leger̄, & ꝙ offm̄ diuinū lici-
f te cātat̄. Aduertēdū[f] tamē, ꝙ cantans in eccleſia diuinū offm̄, ut placeat populo, peccat grauiter, un̄ alibi dicit tex. ꝙ deū moribus ſtimulat, q uocibus populū delectat, 92. di. c. & 2. Cātādū ē ergo principalr̄ ad laudē Dei, & magis corde, quā

SEBA. SAPI.
a Irregularitatis ui de Feli. in c. petitio. j. de homi. uerſi. ſecūda concluſio, ubi tradit, ꝙ clericus pōt aſſiſtere i bello iuſto, & hortari milites ſed nō p̄t mouere arma, ut occidat.
b Mortuus. Adde qd̄ uoluit Ancha. poſt Spec. eius cō. 417. ꝙ per profeſſionem monachi, non extinguūtur uſus fructus, quos comedit Ber.
c Cultello paruo. Adde, ꝙ talis cultellus non uenit appellatiōe armorum, Fran. Areti. conſi. 38. Ber.
Adde, ꝙ ſtatutum puniens portantē arma, non punit portantē talē cultellū, glo. eſt reputata ſin. in aut. de armis, ad fi. in antepe. glo. quā ſeqt̄. & limitat eleganter Bart. in l. 1. ff. ad le. Iul. de ui pu. bli. uide in materia inſtit. in §. ex maleficiis inſtit. de actio. Aeneas. Falco.
SEB. SAPIA.
c Cultello paruo. Quid ueniat appellatione armorum, tradit Fel. in rub. pœ. Gregori. col. 53. ubi refert Dn̄i. dicentem, ꝙ appellatione armorū nō ueniunt arma, de q̄b. in l. armorū, ff. de uer. ſign. ſed illa, q̄ de cōmuni uſu arma dicuntur.
d Intra ſepta. Adde Fed. diſpu. ſua. 14. ubi ponit, a quo tales debeant abſolui, cum ſint exēpti. Ber.
e Non deponatur. Adde Alex. conſi. 72. 1. lib. Ber.
SEB. SAPIA.
f Aduertendum. Hoc refert & ſequtur do. Hiero. de Zanetinis in repeti. c. 1. j. de accuſa. in materia luxuriæ, in uer. an tot peccata, uide Fel. in c. ex parte, col. fi. ſ. de offi. deleg.

a Dos ſufficiēs. Adde Io.de Ana.conſi.24. ubi ponit,an ædificans capellā teneatur ad dotādum, & dos dēat eſſe pro expēſis clerici.Ber. Adde,ꝙ q fundauit eccleſiā teneṫ illā dotare , alias nō dēt fundari, nec cōſecrari c.nemo,de cōſe.di.1.& c.ſicut cū.ſ̄. de cōſe.ecc.uel alta.De quo latius uide ꝑ genitorē ꝓceptoris mei d. Bal. Nouellū ī ſolēnisſimo tracta. de dotib⁹, & c.in prin.in.2. colum. Aeñ.Fal.

b Diſpenſatio Papæ. Adde ut per Lap. alle.39.Ber. ZACHAR.

c Veſtibus ſacris.adde an poſſit papa diſpēſare cum ſacerdote,ut non inductus ſacris ueſtibus cōſecret corpus Chriſti, ꝑ Feli.in c. quæ in eccleſiarum , col.7. uerſi.& iſtis adde bea.Tho.ſupra de conſtitu.

ANT. FRAN. Circa hoc, quod hic dicitur de ueſtibus ſacris,primo adde,ꝙ ueſtimenta ſacra,ut caſula, planeta, & ſimilia nō ſunt cōmodanda laicis, etiam ad ornatū nuptiarum, nec illa ēt poſſunt fieri de ueſtibus prophanis, ut eſt gl. in c.ueſtimēta,de cōſe.di.1. Et uide etiam in c. ad nuptiarū,ea.di .& uide do.Car.i cle.i. de celeb. miſſ.ubi dicit,ꝙ quāuis ꝓdicta ſint forſan de iure uera, tñ in uſu non ſeruanṫ. Et adde , ꝙ ueſtimēta eccleſiaſtica debent bñdici per epm ī diœceſi ſua ut in d. c. ueſtimēta,de cōſe.di.1.& ibi uide Archi.an ſi de planeta fiat ſtola,uel dalmatica,debeat iterum benedici , uide ꝑ Arch.i d.c.ad nuptiarū.Et adde ꝙ ueſtes ſacræ non poſſunt alienari, niſi ob redēptionē captiuorū, uel pro alimētis pauperū, & uide Bar. ī l.ſancim⁹, ī princi.& ī.2.col.C.de ſacroſan.ecc.utrū aut papa diſpēſet,ut ſacerdos poſſit celebrare ſine ſacris ueſtib⁹,puto,ꝙ ſic,q̄a qđ ueſtes ſacerdotales bñdicāṫ, aut cōſecrenṫ,ē de iure poſitiuo,ꝙ Papa poteſt tollere,ut in c.propoſuit , de conceſ.pb.qđ an poſſit ſine cauſa facere,relinquo cogitandum.

d Sibi præcideret. Addē Ro.ſing.ſuis,ubi dicit hoc accidiſſe Florētiæ in muliere reuerſa a prædicatione, ut propter deuotionem ſibi præcideret capillos. Ber.

ZACHA. Adde,qđ uoluit alle.Ro.ſin. 594.inci.eſt nunc Florentiæ,ubi tenet,ꝙ ſit talis mulier ipſo iure excōmunicata,& alle.tex. in c.quæcunque,per iſtum alle.pro ſing ad hoc.

orc,ad hoc facit.24.q.1.ī c.odi,& ꝓicci. vbi gl.colligit arg.ꝯ ſcholares,q vadūt ad eccleſiā, vt videant dñas.Nō tñ prodeſt eis auditio diuinorū: ſed poti⁹ nocet,ut habeṫ ibi.Itē not.ꝙ ī eccleſia parochi ali dēt ad minus eſſe vn⁹ cleric⁹ ultra ſacerdotē,& dicit Pau.i cle.ne in agro,de ſta. reg.de mēte iuriū eē,vt iſte cleric⁹ſit ibi ītitulatus licet de facto ꝯriū ſeruet,facit ad hoc c.poſtulaſti , de iure pa.& c.ꝓpo ſuit,de fi.ꝑsby.& no. circa q̄ verſaṫ offm hui⁹ clerici.Itē no ꝑsbyterū ñ debere dicere miſſā ſine clerico.vid̄ bonū tex. ī d. c.ꝓpoſuit,de cōſe.di. 1.c.hoc quoq; ſi tñ ſol⁹ diceret,nihilominus cōficeret,licet cū pc̄tō,vt no. ī d.c.hoc quoq,: q̄a ad ſubſtātiā cōfectiōis ſeu actiōis ſufficiūt illa pauca verba , q̄ dicit ſacerdos i ſecreto, vt ī c.panis,de cōſe.di.2.Vlt.no.ꝙ licitè ꝑsbyter tenet pueros ī ecclia cā docēdi eos: imò teneṫ hortari parochiāos ſuos vt ſuos pueros mittāt ad eccliā ad addiſcēdū fidē,i.principia fidei,ut Pater noſter, Aue Maria,& Simbolū & ꝯſequēter pria lrarū rudimenta,ſeu alphabetū,dēt ēt ſm do.Ant.docere pueros pſalmū illū. Quicūque vult ſalu⁹ eſſe,&c.In gl. 1. ibi:*ſine capella*. Et credo hoc ēt ꝓcedere ī capella ſine cura. Nā ex quo hēt on⁹ celebrādi miſſā,dēt habere clericū,cū ſine clerici ſuffragio celebrare nō dēat, ꝓbatur ī c.ꝓpoſuit,alle.ſ̄.ſed fortius adſtringiṫ ad tenēdū clericum, quādo habet cu
2 rā;ut hic dicitur.†In gl.2.ī fi.No. gl.iun
a cto tex.quę dicaṫ dos ſufficiēs[a] ꝓ eccleſia tam collegiata,quā ſimplici. Vide bonam gl.ī c.cū ſicut,de cōſe.eccl. uel alta. &.21.q.1.c.1.Sed opp.ꝯ tex.& glo.de c. hoc quoq;ꝓalle.vbi diciṫ, clericū nō debere celebrare,niſi in ꝓſentia pluriū clericorū,ſaltē duorum,vt verificeṫ ſua pluralis locutio, cū dicit dominus vobiſcū. Sol.Iura ī hoc variè diſponūt:ſed cōcludēdo dic, qđ aut eccleſia ſufficit ꝓ pluribus , & tūc ſerua illud c.hoc quoq;.Aut ñ ſufficit,niſi ꝓ duob⁹, & tūc,ſi ē poſſibile,hēat clericū ſui ordinis, ſ. ſacerdotē, ut vno deficiente,alius ſuppleat,ſic intellige c.illud.7.quæſtione.1.Si non poteſt congruè habere ſacerdotem,habeat diaconum.24.diſti. presbyteri.Si uerò non poteſt habere diaconum , habeat clericum in inferiori ordine,ut hic. Nam minus ſufficit presbytero & ſeruitori , ſeu clerico,quā duobus presbyteris,uide bonam gl. in d.cle.ne in agro.§.ad hęc.Nec peccaret cleric⁹,ſi ꝑꝑ inopiā nullum teneret,arg.in c.de his.j̄.de eccl.ędi.Quo caſu licitè admittit populū ad adiuuādū eū,arg. in c.nō liceat,iuncta gl.92. diſtinctio.& ſic tēpera gl.in c.ſedulò.38.diſ. quæ dicit non
3 ſufficere,quod populus reſpondeat,amen.†In gl.3 . ibi:*quoniam uidemus*. Mēs gl.eſt allegando illū text.ꝙ in pulpito,q nō ē ſubdiacon⁹,epiſtolā legere nō dēt. Cōclude dicta doc. ſic,ꝙ non ordinatus ad ſubdiaconatū nec in pulpito,nec in veſtib⁹ ſacris deputatis ſubdiacono epiſtolā legere poteſt. 92.di.non licet,alias peccaret grauiter & puniretur,vt habetur.j̄.de cleri.nō ordi.miniſt.c.1.&.2.quia nō poſſet promoueri ad ſubdiaconatū ſine diſpēſatione per ea,quæ habētur ī d.c.1.&.2.Imo videṫ,quòd requiratur diſpenſatio Pa-
b pæ,[b]vt ibi tāgiṫ in gl.qđ no.q̄a de facto ſit cōtrariū.Sic er-
c go in ueſtib⁹ nō ſacris,[c] & nō in puplito laicus ēt in neceſſitate pōt dicere epiſtolā;ad hoc qđ legitur & not.in d.c.ñ li
4 cet,& uoluit Io.An.qđ no.†In ea gl.ibi: *ab ordine ſuo recedere*,vt dicit Io.An.& bene, hoc nō probāt iura ſequētia, nec ēt admittit cōſuetudo.Nā quotidie uidemus ne dū diaconū,ſed ēt ſacerdotē dicere epiſtolā.Nam ꝑ promotionē ad maiores ordines ñ admittit q̄s minores ordines, nec eorū dē executionem;& uide gl.in c.ſi qui clerici.74.di.quæ dicit,ꝙ uidetur recedere a minoribus ordinibus quo ad onera.& ſatis poteſt dici ſaluando iſtā gl.& illā, ut neceſſitate non imminente,non debeat cōpelli ad officiū minoris, ex quo promotus fuit ad maiores.Et referas gl. ad opi.vulgariū:quia fortè putant vulgares illū retroceſſiſſe , & eſt hoc utile in eccleſiis collegiatis,vbi ſunt multi clerici in diuerſis ordinib⁹,vt ordinat⁹ ad maiores licitè recuſet, neceſſitate ñ īminēte,ī maioribus ſeruire.Et tene mēti iſtā gl.ſic intellectā,quā cōiter reprobāt doct. & fortè nō bñ ita ſimpliciter. In gl.penul.in fine. Et per hoc tollitur cōtrarium qđ fortè poſſet formari de toto tit.de magiſtris, vbi patet magiſtros cōſtituēdos, eccleſiis collegiatis non autem in minoribus. Dic enim ꝙ iura illius ti. loquūtur in alio magiſtro,ſcilicet đ idoneo.hic autē de inſtructore puerorum quo ad prima rudimenta literarum,& quo ad eccleſiaſtica,de quibus in iſta gloſſa,& ſequent. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Clericus non portans clericam peccat mortaliter,& quid importet clerica,& corona,& alia huiuſmodi,uide remiſſiue.*
Mulier, quæ ſine cauſa incidit ſibi capillos,eſt excommunicanda.
2 *Moniales & conuerſi non debent habere clericam,ſed caput tonſum.*

CAP. IIII.

SI quis ex clericis. Non poteſt breuius ſummari.Sed no.ex tex.clericum non debere deferre tonſuram capillorū,ſed debet habere raſurā in ſuperiori parte,& tonſurā in inferiori.Et quid ſignificet illa raſura,q̄ alias clerica dr̄,& qd circulus capillorū,qui alias dicitur corona,& quid tōſura in inferiori parte vſq; ad aures,uid̄ gl.in cle.2. de uita & hone.clerico.q̄ ſatis no. ē quo ad hoc,& uid̄ tex.
1 12.q.1.duo ſunt gña.† Et no. ꝙ nō deferens tonſuram peccat mortaliter. Nā dignus eſt anathemate , ut hic, & c.ſi q̄s 23.diſ.Quid autē in monialibus,uide bonā gl.quam tenebis mēti,in cle.attēdentes,de ſtatu reg.& fuerūt opi.ꝑ tex. in c.quęcunq;.30.di. qui dicit mulierē eſſe excommunicā-
d dā,ſi ſine cā capillos ſibi præcideret[d]. Debet enim portare comam in ſignum ſubiectionis,ſic alibi dicit tex. ſed male ſeruatur in Tuſcia & Lōbardia mulieres poſt quā nupſerūt deberēt uelare caput ſuū in ſignū ſubiectiōis;đ quo dic,ut
2 habeṫ.34.q.5.hęc imago,& c.mulier.†Glo.tamen in d.cle. attendentes,concludit,quod moniales debēt habere tonſuram in parte inferiori,& ita ſeruatur de conſuetudine.nam ꝓciduntur ſibi crines uſq; ad aures,idem dicit gl.de cōuerſis in dicta cle.2. unde conuerſi & moniales non portant clericam in

parte ſuperiori, ſed tantum tonſuram in inferiori.Rationem uide per glo.alleg.ſ̄.

Additio. In glo.ſi.in ſi. Not.glo.quando canon loquitur per uerba præſentis temporis,non eſt canon latæ ſententiæ,ſed ferendæ,de quo in c.ſi diligenti, de foro compe.

CAP. V.

CLericus. Breue eſt, & aliter non ſummatur. Not.Clericum non debere nutrire barbam. Quod procedit etiam in his,qui ſunt de ordine militiarum hic non ſunt alia.

SVMMARIVM.

1 *Clericus non profeſſus,neque in ſacris conſtitutus,poteſt uxorem ducere , ſed iterum tondebitur,ſi uult gaudere priuilegio clericali,& num.4.& 5.*
2 *Degradantur etiam clerici delinquentes, etiam in minoribus ordinibus conſtituti.*
3 *Matrimonium factum per profeſſum,uel ſacerdotes dirimitur .*

CAP. VI.

CLericus. Legitur duobus modis . Primo,ꝙ principium & finis ponant unum caſum:mediū uero ponat aliū,& ſm hunc intellectū h.d. Si clericus nō in ſacris ꝯhit matrimoniū, uxorem nō dirimit,& ſi profeſſus ꝯhit,ſeparabitur ab uxore,& iterum tondebitur . Et legitur ſecundo mō , ut unum caſum ponat, & iſte modus eſt magis literæ conſentaneus,
1 & h.d.in ſumma.†Clericus non in ſacris, nec profeſſus,poteſt uxorem ducere, ſed iterum tondebitur, ſi uult gaudere priuilegio clericali,uel diſpenſatiue tenere beneficiū. Caſus lit. Aliquis clericus,qui non eſt in ſacro gradu,neq; profeſſus aliquam religionem,accepit uxorem,& dimiſit tonſuram.quæſitum eſt in concilio Triburicen.quid ſit de iſto clerico faciendū? ſtatuit concilium,ꝙ uxorem retineat, &
2 iterū tondeatur,nec in uita ſua eam dimittat.B.†No.1.ibi: *ſi ſit ſine gradu*,iuncto princi. ꝙ clericus in minoribus ordinibus poteſt dici ſine gradu.Ex quo d.An.arguit,ꝙ exiſtēs in minoribus non degradatur ꝑꝑ delictū. Hoc tamen arg. eſt falſum,ut clariſſime hr̄ in c.ſi quis ep̄s.27.q.1.ubi patet, ꝙ quocunq; ordine conſtitutus rōne delicti degradandus eſt,ad idem in c. cum non ab homine, de iudi. Vide not.in c.2.de cleri.excom.min.,& dic ad iſtum tex. ꝙ eſt ſine gradu,ſ.ſacro,ut dr̄ in glo.nec per hoc exiſtimes,quinetiam ordines minores ſint ſacri, cùm ordo ſit ſignaculum ſacrum: ſed maiores ordines dicuntur ſacri per excellentiā,de quo
3 uide bonam glo.32.diſt.in ſumma. †Not.2.à contrario litterę duo,quæ impediunt matrimonium ꝯhendum,& diri-
a munt poſt ꝯctum,ut eſt ſacer ordo,& profeſſio[a] in religione approbata,& uide quod latius legitur & not. in c.unico
4 de uoto,li.6. † Vltimo not.ibi:*iterum tondeatur*, ꝙ clericus coniugatus non perdit irrecuperabiliter priuilegium clericale ex dimiſſione tonſuræ, ſed illud recuperat ſtatim , qñ retondetur.Nam iſte clericus,de quo in litera,non tondetur iterum ad alium finem, niſi ut gaudeat priuilegio cle-
b ricali.Gaudet enim ſolum in duobus[b], de quibus in c.unico,de cler.coniuga.li.6.Et ſm iſtam lectu.ur̄ hic tex.ꝓ no. per doct. in d.c. unico. Quinimo dicunt plus ibi doct. ꝙ ſi mortua uxore,clericus reaſſumit tonſuram,ipſo facto recuperat omnia priuilegia clericalia,dummodo fuerit pudica, & uirgo. In gloſſ.2.ibi: *ita quòd monacus eſſet* . Vult dicere, ꝙ ſola parentum traditio non ſufficeret ad inhabilitandum ipſum matrimonium contrahendum, ſed requiritur uolūtas ꝓpria ipſius ingreſſi,ut in c.cum ſcimus, allega.in gloſ. Et an, & quando pater & mater , uel tutor , poſſint quem tradere religioni,dicitur plene in c.primo & ſecundo.j̄. de regu.In glo.fi.ibi:*debet portare coronam*. Sed contra hoc op. po.de c.Ioannes,de cleri.coniuga.& dicto c.unico , eodem titu.libr.6.ubi patet,ꝙ eſt in optione ipſius coniugati , ergo non debebat hic diſponi , ut iterum tonderetur. Sol. ut predixi,iſte tex habet duos intellectus. Primus, ꝙ principium & finis intelligantur de clerico ſeculari in minoribus conſtituto , & iſte non mandatur tonderi. medium uero loquitur in conuerſo, ſeu monacho, & iſte debet iterū tonderi, quia nō potuit matrimonium ꝯhere & ſm hunc intellectū ceſſat ꝯriū. Secundo ꝓt intelligi , ut tota litera ponat unū caſum,& loquitur in eo,qui nō eſt in ſacris, nec profeſſus. Et ad ꝯrium cōiter rñdetur, ꝙ dēt tōderi cauſatiuè, ſ.ſi uult gaudere priuilegio clericali, vl̄ ſi diſpenſatiue uult tenere beneficium ſine cura , & de hoc plene dicitur in c. Ioannes,pręall. Et ſm hunc intellectū hic eſt caſus rotundus de eo,quod præ-
5 dixi,†ꝙ clericus cōiugatus[c] ex dimiſſio
c ne tonſuræ non perdit irrecuperabiliter priuilegium clericale,ſed incontinēti reaſſumendo tonſuram reaſſumit priuilegium,& hoc no.&c.

SVMMARIVM.

1 *Clericus nutriēs comā pōt a ſuꝑiore inuitus tōderi.*
2 *Bonum non uoluntarium,non eſt remunerabile.*
3 *Beneficium an & quomodo conferatur in inuitum.*

CAP. VII.

CLericis. Breue eſt , & poteſt ſic ſummari .
1 †Clericus dēt tonſuram deferre,& ſi non uult , pōt inuitus à ſuo ſuꝑiore tōderi.h.d.No.1.ex tex. ar. ꝙ Archidiacon⁹ hēt iuriſdōnē in iſtis minimis ꝯ clericos,facit c.ad hoc,de offi.Archi.Sed dic,ut ibi not.in.§. in quadam. Not.2.ꝙ ſuperior ꝓt præcidere capillos clerico ſibi ſubiecto,ēt reluctanti ſine metu excōicationis, & ꝓt litera intelligi dupl̄r. Primo à ſuis Archidiaconis,i.de mandato Archidiaconorū. Nō enim teneṫ ipſe facere manibus ꝓpriis. Scđ o,ut arbitror,ꝓt intelligi ꝓprie , ut in ignominiam clerici ſuperior incidat ſibi crines,ñ ordinatè,ſicut faceret barbitonſor,ſed ita & taliter,ꝙ ille nō poſſit comā nutrire.Et ego intelligerē iſtū textū,quatenus loquaṫ de inuitis,ut ꝓcedat in clericis cōſtitutis in ſacris,uel in minorib.uolētib.gaudere priuilegio clericali.Nā forte portāt tōſurā paruā, & nutriunt comā more mulieris,qđ tēdit in opprobriū cleri;facit cle.2.e. tit. & uide qđ dr̄ in c.fin.de cleri. coniuga.
2 †In glo.fin.ibi: *quod iam ſuſcepit*. Simile habes.24.q.6. in ſumm. ſed ꝯ hoc facit: quia bonū nō uolūtariū, nō eſt remunerabile,c.nō ſatis.86.diſt. Vnde alibi dicit glo. ꝙ Deus eſt remunerator aduerbiorū,& nō nominū,in c.1.de collu. de tegē.i. De⁹ ñ reſpicit,qđ fit,ſed quo animo fit,& an bñ fiat , ergo q̄s nūquā dēt cōpelli ꝑ eccleſiā ab bonū faciēdū.Solue hoc ꝯriū,ut hr̄.23.q.6. in c.uides , & in §.fin.ea.cā,& qō.†In fin.gl.ſed ꝯ hāc concluſionē glo.eſt text.expreſſus,ff.de
d reg.iur.l.inuitto,ubi inuito[d] non confertur beneficiū.Solu.ꝯriū,ꝓut no.gl.& Bart.in.l.ſoluendo,ff.de nego.geſt.Sed melius ꝓt ſic dici,ꝙ reſpū uolūtatis, ſeu dū conſuliṫ uolūtati,nūquā bñficiū pōt conferri , ut in inuitū,q̄a bñficium ge-

a Et ꝓfeſſio. ſcias ꝙ ex iuſta cā monachus pōt uxorē accipere, ex diſpēſatione tñ Papæ, ne ſtirps nobilis đficiat ſine hærede. Ita Bal.in.l.ſi tibi filius , ad ſi. ff. de adop.alle. Io.An. in c. actus legitimi,de reg.iu.uide in materia Pe. de Anc.in conſ.335. incip.ꝓ maiori diligentia,utrum āt Papa poſſit cum monacho diſpenſare,uide per Moder. in.l.fin. C.de tranſa. Aen.Falco. ZACHAR. Adde quod not. in apoſt. ad iſtum in c.ne Dei eccleſiā,nu.1.in apoſti. in uer. contra regulam,& ibi Feli. j̄.de ſimo. & eundē Fel.in c.inquiſitioni,in prin.de ſen.exc.

SEB. SAPIA.

b Solū in duobus. Vide Lap. 118. in c.an clericus, co. ult.& Fel.in c. eccleſia ſanctæ Mariæ,col.46.uer.17 ſ̄. de conſti.

c Clericus coniugatus. Adde Alex. conſi.8. ſ̄.alle. in c.1.Ber.

SEB. SAP.

d Inuito. vide quæ no.in §. itē uobis in glo.in uer.inuitis,inſti. per quas perſo.no. acquir.

neraliter ſumptũ ẽ beneuola actio, gau
diũ pñs capiẽti, ut in lib. feu. in titu. qb.
mo. feu. amit. c. 1. Sed reſpũ utilitatis pt
beneficium cõferri in inuitũ, ut ſi te uo
lentẽ mittere in ignẽ ui cohibeo, ut eſt
tex. in c. & qui emendat. 45. di. Ad ppo
ſitũ ergo, hic cõſulit utilitati clerici, &
decori totius ordinis clericalis, nec ha
betur reſpectus ad uolũtatem ipſius.

Additio. Vide ãt per Bar. in. l. ſeruus, de uer. obli. & ſoluit
ipſe, q aut bñficiũ, ſeu cõmodum tm̃ re
ſpicit inuitũ & ↄ̃dicentẽ, & procedit re
gu. in inuitũ. Aut reſpicit ẽt tertiã per
ſonã, & tunc rõne tertii confertur, ẽt in
inuitum, ſicut dicimus ĩ clerico, qui nõ
pt renuntiare, ne cõueniatur corã eccle
ſiaſtico. Itẽ honores pp publicam utili
tatem etiam inuitis conferuntur, ut in
tit. de mune. & hono. per totum. Et uid
ad materiam id, quod dicitur in lege, ſi
quis in conſcribendo, C. de epiſcopis,
& clericis, & in. l. non tantum, de appel
lationibus. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Monaſteria monialium frequentans, ſi eſt clericus, ſuſpenditur, ſi eſt laicus, excõmunicatur, niſi ex iuſta cauſa & manifeſta, & numero. 2. & nu. 3.*

4 *Copulatiua poſita inter duo, quorum unum ſequitur ad aliud, reſoluitur in expoſitiuam.*

5 *Frequentatio ex quot uicibus inducatur.*

6 *Cõſuetudo in maleficijs inducitur ex duabus uicib⁹.*

7 *Clericus in quocunque ordine conſtitutus, cõmitẽs ſacrilegium, detruditur ad agendum perpetuam pœnitentiam.*

8 *Laicus commitẽs ſacrilegium, decapitatur, & bona applicantur monaſterio, cui intulit iniuriam.*

9 *Violans monialẽ incurrit plura peccata de quib⁹ hic.*

C A P. VIII.

MOnaſteria. † Frequẽtã[s] monaſteria
monialiũ, & monitus nõ deſi
ſtens, ſi clericus eſt, deponitur: d
Si laicus, excõicat. h. d. Caſus lit. Quia 5
clerici monaſteria monialiũ nimis fre e
quentabant, ſtatuit Lateranẽſe cõciliũ,
q ſine manifeſta & rõnabili cã ulterius 6
frequẽtare non pſumãt, q ſi fecerint, p f
epm arceantur, ſi nõ deſtiterint, ab offõ
eccleſiaſtico ſuſpendãtur: ſi laici fuerint
2 excõicentur. B. No. 1. q ex frequentatio
a ne[a] ad monaſteria monialium orit ſini
ſtra ſuſpicio ↄtra accedentes. Nã pericu
loſa eſt ſexus cõmiſtio, ut ex tex. cũ glo. 7
in c. mulieres, de iud. lib. 6. Iõ clericus p
hibet ſolus immiſceri fabulis cũ mulie
3 re. 81. di. c. clericus, & c. clerici. † Not. 2. g
duo reqſita, ut qs poſſit ĩpune frequẽta
re monaſteria monialiũ, ſ. cã rõnabilis, 8
& q ſit manifeſta. Nõ. n. ſufficit cãm rõ
nabilẽ allegare, niſi illa ſit manifeſta,
nec ſufficit occaſio cõſanguinitatis ẽm 9
Io. An. nã licet raró poſſit uiſitare con h
ſanguineã, ñ tñ hoc ptextu dẽt fieri fre
quens acceſſus, qa ẽt in cõſanguineis id
ſcelus ppetratũ reperit, ut ĩ c. 1. de coha
bi. cleri. & mulie. & ad propoſitum uide
tex. 18. q. 2. c. diffinimus, & in c. in deci

ma. Itẽ not. caſum, in quo laicus efficit de foro eccleſiæ, ſi
peccando, uel nimis confabulando cum monialib. nã cõmit
tit ſacrilegiũ, qđ eſt de foro eccleſiaſtico, c. cũ ſit, de foro cõ
pe. 17. q. 4. ſi quis ſuadente. Sed opponi. contra iſtud princ.
c. Nã uiſitare monaſteria, nõ eſt in ſe malũ, facit. 40. diſt. in
c. parſimoniã. Solu. iſte tex. dupliciter exponitur. Primo, ut
ponatur cõtinẽs pro cõtẽto & ſic exponat, monaſteria ſan
ctimonialium, i. monaſteriorũ moniales. Secundo pt intel
ligi proprie. nã licet quis nõ loquat cũ monialib. nõ tñ dẽt
frequentare ad ipſarum monaſteria. Nam ſæpe intactis ab
immunda violatione corporibus fugit caſtitas ipſa de mo
ribus, ut dicit tex. Augu. in c. nec ſolo. 32. q. 5. periculoſum
enim eſt ſæpe viſitãdo moniales. Eſt. n. facies mulieris ven
tus vrens, ut dicit Salomon. Secundo oppo. ad fidẽ c. cũ mã
dat laicos excõicari, & à cœtu fideliũ excludi. Nõ. n. per ſo
lã excõicationẽ excludẽdi ſunt à cœtu fidelium. 11. q. ter
4 b tia, cum excõmunicato. † Sol. primò exponitur, &, pro, i.[b] Et
ex hoc nota, q qñ copulatiua ponitur inter duo, quorũ al
terum eſt ſequela, ſeu effectus alterius, copula, & exponit. i.
facit. l. prima, ff. de pactis. & quod ibi not. Secũdo ſoluitur,
q dẽnt excludi à cœtu fideliũ per ſubtractionẽ ſacrorũ de
facto. Vel melius loquit de denuntiatione, quæ fit p excõi
cationẽ, c. paſtoralis, de appellatiõib. ut ſit ſenſus, q epš de
bet iſtos laicos excõicare, & ita eos poſtmodũ denunciare,
ut prorſus careant communione fidelium. Et nota textum
hic, & ex tex. duo. primo, q offm̃ epõrum eſt intendere cir
ca honeſtatẽ monialium, ut nimis non frequentent per lai
cos, uel clericos, unde hodie põt epš & dẽt oẽs moniales ui
c ſitare annuatim, ẽt ſi ſint exẽptę,[c] ut in clementina, atten
dentes, de ſtatu regulari. Secundo, q frequentans monaſte
ria monialium, non eſt excõicatus ipſo facto. epi autem per
eorum ſtatuta ſolent fulminare excommunicationem.

Additio. Vſq; ibi: *in gl. 2.* In gl. 1. ibi: *& in c. diffinimus.* Ibi dr̃, q qñ qs uult loqui moniali, dẽt loq
in præſentia Abbatiſſæ, & cũ ea cõpendioſa uerba dicere,
& dicit Hoſt. q ſicut nõ licet frequentare monaſteria mo
nialiũ, ſic ẽt hoſpitia cõmatrũ, uel beguinarũ, ut in c. perni
cioſum, in gl. allegata, & facit quod hr̃ in cle. 1. de relig. do.
In eadẽ glo. ibi: *non ſunt.* ubi dr̃, q non ſufficit dicere, cõſciẽ
tia mea munda eſt quo ad deũ: nõ curo qđ alii loquantur,
qñ quis frequentat monaſteria, qa nõ ſolũ expedit quẽ hr̃e
bonã cõſciam quo ad Deũ: ſed ẽt hr̃e bonã famam,[d] ne alii
ſcandalizentur. † In glo. ſecunda in fine. Not. gl. ad ſtatuta
facientia mentionẽ de frequentatione[e], ut ex duabus uici
bus inducat frequẽtatio. Et pro iſta gloſſa facit dictũ Arch.
in c. illud. 12. diſt. ubi † dicit, q ex duabus uicibus [f] inducit
conſuetudo ad maleficium, facit. l. tertia, C. de epi. audien.
Hoſt. tamen diſcrepat à dicto gloſſ. & dicit recurrendũ ad
cõem uſum loquẽdi, ut in l. 3. ff. de reb. du. argu. in l. 1. ff. de
flu. & melius in c. de cauſis, de offi. deleg. Io. An. ſentit, q ſi
poſt admonitionẽ acceſſerit, habet locũ diſpoſitio h⁹ tex.
qđ ſatis placet. nã oritur maxima ſuſpicio cõtra monitum
iterantẽ acceſſum. † Et aduerte, quia hic nõ ponitur debita
pęna coeuntiũ cũ monialibus, ſed tm̃ puniuntur iſti ex ſu
ſpitione pp inobedientiã ex cõtẽptu monitionis ſuperio
ris. Nã ubi uere conſtaret de delicto, clericus [g] in quocũq;
ordine dẽt deponi, & detrudi in monaſteriũ ad agẽdũ per
petuã pñiã. 27. q. 1. c. ſi qua mona. & c. ſi quis epš, laicus † ve
ro ẽm leges decapitat, & oĩa bona applicãtur monaſterio,
cui intulit iniuriã, ut eſt lex canonizata ea. cã & q. c. ſi quis
rapuit, ad idẽ. l. ſi qs non dicã rapere, C. de epiſ. & cler. & in
corpore, unde ſumitur. Et † quot peccata cõmittat[h] talis p
petrãs hoc ſcelus cũ moniali, uide gl. quã ſp tene mẽti, in
cap. uirginibus, ea. cau. & qõne. Cõmittit. n. ſacrilegiũ, quia
lædit ſacrũ. Itẽ inceſtũ, qa cũ cõſanguinea ſpũali. Itẽ adultẽ
riũ, quia cũ ſponſa Dei. Et an poſſit accuſari accumulatiuẽ
de quolibet iſtorum delictorum, an uero debeat eligere al
terum

a Ex frequentatione. Adde, q ideo dicit Roma. cõſi. 168. q adulterãdi cõſuetudo facit pſumi adulteriũ voluntariũ. Ber.

b Et, p ideſt. Adde Oldr. conſilio 138.

c Exemptæ. Adde ad materiã Fede. cõ. 292. Ber.

d Bonam famam Adde, q veritas bonæ famæ propter ſcãdalum dimitẽda nõ eſt, vt dicit Cal. eo. titu. cõſi. j. Bernar.

SEBA. SAPI.

e De frequentatione. Vide gl. in. §. ſi. in aut. đ defen. ciui. vbi vult, q dictio, frequentẽ, verificatur in duabus uicibus. & ad hæc vide Abba. in c. tua nobis, in gl. 1. ſ. đ app. ubi no. illã gl. pro ſtatutis permittentib⁹ aliquid iterari, uel punietibus facientẽ aliquid iterũ, ut habet locũ tale ſtatutum ingeminante actum, & dicit ibi Bal. q ſi arbitros dat poteſtas prorogãdi cõpromiſſum ſemel & iterũ, non intelligitur poſſe prorogare, niſi bis.

f Duabus uicibus. Adde Rom. cõſi. 163. ubi quot uicibus quis, dicat ceſſans, & fugitiuus.

g Clericus. Adde Io. de Ana. conſi. 1. & de laico, conſi. 91.

ZACHARI.

h Et quot peccata committat, Adde iſtum in c. cũ dilectus, nu. 2. & quod ibi no. in apo. ad eum in uer. tria đ li. ſta. j. de pur. cano. ubi abſoluo. q. præſentiam cũ aliis multis eius generis.

terum; vide ibi glo. quæ iudicio meo nõ vſquequaq; ſoluit
qõnẽ, ſed reducas illam gl. ad no. per Bar. in. l. ſenatus, ff. de
accu. & per Ion. An. in addi. Spe. in tit. de homi. in prin.

SVMMARIVM.

1 *Clericus uerberans alium clericum, poteſt abſolui à ſuo epiſcopo, nume. 3.*

2 *Epiſcop⁹ cũ capitulo poteſt conſtituere eccleſiam collegiatam, & quod clerici ſeculares uiuant in communi. 6.*

4 *Impetrans prębendã poteſt conuinci, quòd nõ ſufficiunt reditus; & unus poteſt hoc opponere, etiam alijs inuitis.*

5 *Epiſcopus non debet regulares abſoluere, quia hoc pertinet ad eorũ ſuperiores.*

7 *Conſuetudo non inducitur ex non uſu in his, quæ ſunt mera facultatis.*

Molendinum licet fuerit per me frequentatum per multos annos, non per hoc prohibeor ire ad aliud, ſi uolo.

9 *Maior pars canonicorum non poteſt facere ſine epiſcopo, quòd bona eccleſiæ in communi ponantur, & quòd ipſi communiter uiuant.*

10 *Canonici non poſſunt alterare ſtatutum eccleſiæ ſine epiſcopo, ſed epiſcopus cum maiori parte capituli poteſt.*

11 *Conſenſus ſi non præſtatur ſine rationabili cauſa, habetur pro præſtito.*

C A P. IX.

1 QVoniam. † Epš põt ſtatuere in eccleſia certũ
numerum clericorũ ẽm ipſius fa
cultates, qui viuant in cõi, & ↄ̃dictores ad hoc cõ f
pellere, & iſtos in cõi viuentes põt abſoluere ab
excõicatione incurſa pp iniectionẽ manuũ in ſociũ. Et tria
ſunt dicta. ẽm ibi: *ſi qui.* tertiũ, ibi: *indulgem⁹.* Caſus lit. Quia
tot clerici inſtituebãtur in eccleſiis, q honeſtè de bonis ip
ſarũ nõ poterãt cõmode ſuſtẽtari, ſtatuit Gre. 9. ut ẽm facul
tates eccleſiarũ conſideratis expẽſis certus numer⁹ clerico
rũ ſtatuat in eis, & bona clericorũ veniant in cõi, & in una
domo comedant & dormiãt ſub uno tecto, & ſi qui ↄ̃ iſtud
ſtatutũ facere pſumpſerint, per ſupenſionẽ officii & benefi
cii ad hoc compellãtur, & ẽt ſi opus fuerit, grauius puniant
appellatione non obſtante. Secundo dicit, ſi aliquis eorũ, q
ſil' uiuunt, manus uiolentas in ſociũ miſerit, indulget papã
prælatis eorum ptãtem abſoluendi eos, & pniam imponẽ
2 di, niſi fortè atrocitas facti grauiorem exigat. B. † No. 1. ca
ſum notabilem ẽm cõem intellectum, q Epš cum capitulo
a eccleſiam parochialem poteſt facere eccleſiã collegiatã[a],
& diſponere, ut clerici, licet ſeculares, uiuant in cõi, & ſub
uno tecto dormiant. Et ſic dicit Abb. fuiſſe deputatũ & de 5
terminatum per magiſtrum ſuum, & ſeruatum in diœceſi
Claremõ. authoritate huius c. & facit c. à nobis, de iure pa.
& quod no. in c. cum dilectus, de conſue. Not. 2. q ex eo, q
clerici uiuunt in cõi in aliqua eccleſia, pręſumitur ibi eſſe 6
collegium, ad hoc uide not. per Inno. in c. poſtulaſti, de iure
pa. Tertio no. ibi: *ualeatis*, q Epš non arctatur ad faciendũ
clericos uiuere in cõi, ut hic dicit, licet poſſit facere. Pro
hoc facit tex. ibi, licitũ uobis ſit, &c. Nam ſubiectũ uolũtati,
nõ ſubiicit neceſſitati. 22. q. 7. apoſtolus, & l. nõ qcqd, ff. de
iudic. Itẽ no. in uer. *ſi qui*, caſum, in quo durior vita induci
tur clericis ſecularibus. Nam compelluntur ponere reditus
3 in communi, & ſimul cum aliis uiuere. † No. in uer. *indulge
mus*, vnum priuilegium clericorum, ẽt ſecularium habitan
tium in communi. Poſſunt enim abſolui ab excõicatione
b inflicta p iniectione manuũ in ſociũ ab Epõ [b] loci, & idem
tenet gl. in d. c. decimas, 16. q. 1. & in c. nullus. 17. q. 4. & In
no. hic Sed diceres tu, hoc vr̃ mihi eſſe regulare, ut in c. per
uenit, de ſent. exc. Dic illud c. procedere in leui iniuria: ſed
inferens clerico iniuriam mediocrem, non poteſt rr̃r ab 7
ſolui, niſi à papa, ut in c. ſi quis ſuadente, 17. q. 4. unde priui
legium iſtud operatur, cũ iniuria fuerit mediocris, & idem
eſt in religioſis, ut in c. monachi, de ſent. exc. Sed ſeculares
c non abſoluuntur, niſi ab Epõ [c] ut hic, cum iſtud priuilegiũ
ſolũ ſit indultũ Epis, ut patet ĩ antiqua ex ſupraſcriptione.
d Sed monachi pñt abſolui per eorũ Abbatẽ[d], ut in d. c. mo
e nachi. Vbi uero iniuria, ẽ mediocris[e] nec illi, nec iſti abſol

uuntur, niſi à ſolo Papa, vt hic in fi. & in a
d. c. monachi, & c. cum illorum, eo. ti. In
gl. 1. ibi: *habenda eſt rõ expenſarum*, nota
glo. iuncto tex. ad quam debent aduerte b
re, maxime iuuenes, ut tãtum expendãt,
& non amplius, quantum habent in redi
tibus. Imo conſilium eſt, q ſp aliquid ſu
perſit. nam ſi quis expẽdit tm̃, quantum
habet in reditibus, ex caſu aduerſo effi c
citur pauperior, & ita conſulitur tutori
4 pupilli. l. 3. ff. ubi pupil. edu. debeat. † In d
gl. fi. non alleg. gl. text. aliquem pro hoc
ultimo dicto ſed uide tex. in c. fi. ſ. de p
ſumptio. Et inſtãt doc. hic. circa hoc. Sđ
conclude ſic, q aut pbendę non ſunt di
ſtinctę, nec eſt numerus in eccleſia, & tũc
ↄ̃ impetrantem licite poteſt opponi de
defectu facultatum, & unus ſolus ẽt inui
tis aliis põt opponere, ut ſentit hic Ioã.
And. facit c. ex parte, & quod ibi not. de e
conceſ. pręb. Cui autem incumbat onus
probandi, an excipienti, q facultates nõ f
ſufficiant, an impetranti, q imo ſufficiũt
dic, ut ibi no.[f] in d c. fi. Si uero prębẽdæ
ſunt diuerſę, tunc mihi placet opinio,
ut iſta exceptio defectus facultatum nõ
ſufficiant: qm̃, ex quo pbenda vacat, uel ẽ
uacatura, nõ pñt clerici prætendere in
tereſſe ſtante integritate pbẽdarũ. Qui
dã tñ tenent dictũ h⁹ gl. ſed primũ plus
placet, quod tenet Bonagui. in c. dilecto
de pbẽ. In gl. ſecunda in fin. Iſte ultimus
intellectus, ut loquatur in regularibus,
cõiter non recipitur à doct. & bene. Pri
mo patet, quia tex. dat Epiſcopis facul
tatem, & non neceſſitatẽ hoc faciendi,
ſed regulares tenentur ad hoc de neceſ
ſitate, ut in c. cũ ad monaſterium, de ſta
tu regu. Item hic diſponitur, ut reditus
iſtorũ ueniant in cõi: ſed regulares non
habent reditus diſtinctos, ut in d. c. cum
5 ad monaſteriũ. † Itẽ hic ĩdulgetur Epis, g
ut iſtos poſſint abſoluere, ſed in regula
ribus hoc nõ eſt cõceſſum Epis, ſed platis
ipſorũ religioſorũ, ut in d. c. monachi.
6 † Cõiter ergo intellige hoc c. ut loquat
in clericis ſecularibus, nõ q ipſi neceſſi
tent ex iure debito ad uiuendum in cõi,
nec epš neceſſitatur ad hoc faciẽdũ: ſed
datur facultas Epõ, ut poſſit eccleſiã eri
gere collegiatam, & diſponere, ut hic
dr̃. Nã nõ fit deterior cõditio clericorũ
inſpecto fine. Vnũ tñ aduerte, ut hic di
cit Io. An. & fuit dictũ Hoſt. in ſum. e. ti.
& §. 1. q hoc põt Epš, niſi conſuetudo ſit
pſcripta, ut clerici uiuant diuiſim, niſi ex
tali conſuetudine nutriretur inhoneſtas
ſeu contemneretur ſeruitiũ eccleſiæ. Nã
tunc non obſtante conſuetudine, pote
rit Epš diſponere, prout hic dr̃, argu. in
7 d. c. inter quatuor, de reli. dom. † Ego ãt
non uideo, q conſuetudo poſſit ſimpli
citer induci ↄ̃ diſpoſitionẽ h⁹ c. cũ hic ñ
imponatur neceſſitas Epis, ſed datur eis
facultas hoc faciẽdi, ſed in his, quæ ſunt
meræ facultatis, ex nõ uſu non introdu
g citur conſuetudo. [g] Nã † ſi ego frequẽta
ui molendinũ tuũ dũtaxat p. 40. annos,

a Collegiatã. Adde per Cal. conſi. 14. de regu.

b Epõ loci. Adde, quam iuriſdictionem habeat prælatus colegij in illos de collegio. d. Car. conſi. 42.

c Ab Epiſcopo. Adde qđ voluit do. Car. cõſil. 62.

d Per eorum Abbatẽ. Adde Phil. frã. in. c. religioſi, & ibi in apo. Celſi ad eũ in ver. in caſib⁹ expſſis, nu. 2. de ſen. exc. li. 6. p Fe. in. c. 2. col. 1. in. 2. not. j. eod. de ſenten. excom.

e Atrox. Adde Lap. idẽ tenentem alle. 76.

f Dic, vt ibi not. vide q ponunt in d. c. fi. tñ vr̃ dicendũ, q onus probãdi incũbat impetrãti, ar. not. in gl. reputata ſin. in. l. cum de lege, ff. de pba. q quã Bar. in l. de cætero, i principi. ff. de ver. ob. dixit, q ſi quis dixerit, talis habet ibi bona, & ali⁹ vult dicere cõtrarium ipſe habebit pbare, faciunt multa alia quæ ponit d. Iaſ. i d. §. itẽ ſi qs ĩ fraudem, in. 18. col. inſti. de actio. Aen. de Falco.

S E B. S A P.

g Conſuetudo. q̃ dicantur meræ facultatis, declarat Barto. in. l. 1. co. 3. uer. iuxta prædicta, ff. de condi ex leg. Ang. in conſi. 54. inci. Iulianus, & Franciſcus, circa med. & late d. And. Sic. in conſi. 51. ici. ſcripſit ſapientiæ fons, q dicit hic Ab. q ſi frequentaui molendinũ tuum per. 40. annos, poſſum ire ad aliud. ſequitur Ia. in repe. l. quominus, co. 8. uerſi. tertio principaliter, ff. de flum. Ia. de ſancto Georgio in ſua inueſtitura feudali, in uer. & cum molendinis, col. 2.

nõ ex hoc eſt introducta conſuetudo, ut
nõ poſsim ire ad aliud moledinũ, & ſic
de ſiĺib⁹, ut no.plenè in c.Ioãnes, de cle.
cõiug.ꝑ Cy.ĩ.l.1.C.q̃ ſit lõg.cõſu. & no.
in c.ex parte Aſtẽſis, de cõceſ. p̃bẽ. facit
l.1.ff de uia publ.tex.opt.in.l.ſi certis an
nis, C.de pac.Niſi fortè Ep̃o uolẽti cleri
ci ꝯdixiſſent, & tũc forte potuiſſet indu-
9 ci cõſuetudo, ut not.in iurib.p̃al.†Et hęc
faciunt ad q̃õnẽ quotidianã, de qua al̃s
interrogat⁹ fui de facto, nũq̃d maior ꝑs
canonicorũ poſſit inuita minori parte,
oĩa bona ponere in cõi, & ſtatuere, ut cõ
muniter uiuant in cõi eccleſia, & facit in
argu.pro parte affirmatiua c.fi.j̃.de his,
quæ fi.a maio.par.vbi maior diſponit đ
reditib.p̃bẽdarũ ſingulariũ ad opus piũ,
inuita minori parte. Credo, ꝙ ſoli ca-
nonici ſine Ep̃o hoc non poſſint, ẽt uno
a ꝯdicẽte,[a] argu.in regu. quod oẽs tangit,
& ibi quod no.ꝑ glo.de reg.iur.lib.6. Et
qa ꝑ hoc ſtatutũ nõ ſolũ diſponit̃ de re-
10 ditibus, ſed ẽt de ꝑſonis.Itẽ†inſcio Ep̃o
b non p̃nt alterare ſtatũ eccleſiæ,[b] ut in c.
cũ cõſuetudinis, de cõſue.uide gl. in c.2.
de ver.ſig.lib.6.Sed Ep̃s cũ maiori parte
cap̃li poterit hoc, ar.opt.hic.Nã ſi p̃t de
nouo diſponere, fortius collegiũ iã indu
ctũ p̃t inducere, ut uiuant in cõi, ut ꝓba
tur in c.panis, circa mediũ, de conſec.di.
2.Intellige tñ iſtũ tex.cũ cõſilio capitu-
c li[c] ſeu cum conſenſu, ſed † ſi ſine cauſa
11 rõnabili non uult conſentire, tunc con-
d tradictio habetur pro conſenſu[d] ut not.
Archi.in c.1.de conſti.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Iudices delegati, & eccleſiaſtici non debent exigere decimam, uel aliam partem litis, etiam ſi conſuetudo ſit in contrarium.9.*
2 *Bonum euitandum, ſi ex illo poteſt deſcendere malum, non tamen ex omni poteſt uenire malum.*
3 *Conſuetudo laicorum inhoneſta non eſt a clericis imitanda.*
4 *Conſuetudo ualet in foro ſeculari, quòd iudex poſſit pro ſuo labore accipere certam partem litis.*
5 *Præter, iſta dictio ex ſui natura includit.*
6 *Bona eccleſiarum principaliter ſunt deſtinata ad honeſtum uſum clericorum, & quod ſupereſt, in alios pios uſus conuerti debet.*
7 *Sẽtẽtia lata, intercedente pecunia, eſt ipſo iure nulla.*
8 *Pecunia data, ut iudex ferat iniquam ſententiam, non poteſt a parte repeti, quia turpitudo eſt ex parte utriuſque, ſed a fiſco ſic.*
Pecunia data iudici, ut ferat iuſtam ſententiã, quo caſu poteſt repeti.
9 *Sportulæ quid ſint.*
Iudex ordinarius eccleſiaſticus, nec delegatus, non poſſunt accipere ſportulas, ſicut laici ordinarij.
10 *Conſuetudo, quòd ſportulæ poſſint peti à iudice eccleſiaſtico ordinario, uel delegato, non ualet de iu.ca. quando habet, unde uiuat, ſed de iure ciuili ſic.*
11 *Sportulæ poſſunt peti a iudice eccleſiaſtico delegato, quando non habet ſufficiẽs beneficium, unde uiuat.*
12 *Iudex ordinarius non poteſt regulariter petere expenſas, cum proficiſcitur extra domicilium occaſione cauſæ ſibi delegatæ.*
13 *Iudex delegatus, quantumcunque beneficiatus, licitè petit expẽſas, cum proficiſcitur tam pro uictualibus quam pro uecturis, non computato, quod expendiſſet domi, ſiue ſit delegatus principis, ſiue inferioris, ſecundum diſtinctionem hic poſitam.*
14 *Iudex delegatus non poteſt accipere ſportulas, niſi fuerit aſſeſſor.*
15 *Notarius cauſæ delegatæ debet habere ſalarium ſecus, ſi eſt notarius ordinarij, cui eſt delegata cauſa.*
16 *Arbiter an poſſit exigere ſportulas.*

C A P. V I I I.

1 CVm ab omni. †Eccleſiaſtici iudices dele-
gati gratis iudicare debẽt,
nec exigere p̃nt decimã, uel aliam quotã litis, ẽt ſi
hoc habeat conſuetudo. Primo reprehendit auaritiam iu-
dicum, ſecundo ponit reprehẽſionis cãm, tertio cõcludit
iuſtitiam. Caſus lit. Quidã iudices à ſede apoſtolica dele-
gati faciebant pactũ cũ litigãtibus ſuper decima parte litis
uel ẽt alia, ſ̃m cõſuetudinẽ loci, more ſeculariũ recipiẽtes
de hoc pignora ꝓ ſalario, p̃ter expẽſas victualiũ, nõ cõſide
rãtes, ꝙ eccleſiaſtici reditus ad hoc ſunt deputati, ut inde
honeſte uiuãt.Peruenit hoc ad dñm Pa.vñ mãdat, ut de cæ
tero ab hmõi inhoneſtis exactionibus debeãt abſtinere, &
gratis debeãt litigantibus iudiciũ ſuũ impartiri, eo nõ ob-
ſtante, ꝙ quidã dicebãt, ꝙ illud faciebãt noĩe aſſeſſorũ, cũ
non liceat iuſtũ iudiciũ uendere, & uænales ſñiæ legibus ſe
2 cularibus reprobẽt̃.B. †No.1.ꝙ nõ ſolũ abſtinendum eſt à
malo, ſed ab oĩ malo, quod ſpecies mali eſt, tex.eſt in clem.
cupientes, de pęnis, in prin.Imo à bono, ſi inde ſequeretur
malũ, ꝑ id qđ hr̃, ne cle.uel mo.c.1. Et ꝓ intellectu aduer-
te poſt Abbatẽ hic.Quædã.n.ſunt bona in ſe, quæ nulla in
tẽtione p̃nt fieri mala, ut laudare Deũ. quædã.n.ſunt in ſe
ita mala, ut nulla intẽtione poſſint fieri bona, ſicut blaſphe
mare Deũ, adulterari, & ſimilia facere. quædã ſunt de gñe
bonorũ, ut dar̃ eleemoſinã, ieiunare, & ſimilia, & iſta ex cir
cunſtantiis p̃nt fieri mala.Nã ſi darem eleemoſinã, uel ie-
iunarẽ ad põpã, potius demereor, quã mereor, qa abutor
bono.12.q.1.ñ eſt putãda.q̃dã uero ſunt ĩdifferẽtia, ut puta,
qa non ſunt in ſe bona, nec mala, nec de genere bonorũ, uel
malorum, & hæc intentione p̃nt fieri bona uel mala, ut le-
uare lapidẽ de terra. Nam ſi eo leuo animo, ut ꝓximus nõ
lædat̃, efficit̃ bonũ:ſi dimitto, ut ꝓxim⁹ lædat̃, efficit̃ malũ.
Et de iſtis indifferẽtib.intellige illud uerb. q̃cq̃d agunt ho
mines, intentio iudicat oẽs. Intentio ergo nõ ꝓdeſt in his,
quę in ſe ſunt mala, ad hoc bo.tex.in c.nõ ſolũ, de reg.iur.
li.6.ubi dr̃, ꝙ puritati cõſciẽtiæ nõ dẽt deeſſe iudiciũ rõnis.
& alibi dicit apoſtolus, q ignorat ignorabitur.38.di. q ea,
q̃ Dei ſunt, &c.Senſus ergo huius literæ eſt, ut nõ ſolũ ſit ab
ſtinendũ ab eo, qđ in ſe eſt malum:ſed ẽt ab eo, qđ occaſio
naliter p̃t eſſe malũ, ſicut recipere pecuniã pro iudicando.
Poſſet.n.inducere iudicẽ ad iniuſtitiã, & iõ dr̃ in pſal.Bea-
tus, q excutit manus ſuas ab oĩ munere, & uide.1.q.1.ſunt
nõnulli.†Secundo nota, ibi. *ſecularium more.* ꝙ conſuetudo
3 ſeculariũ honeſtati obuia nõ ẽ à clericis imitanda. †Tertio
not.arg.ex iſto tex.ꝙ ualet conſuetudo in foro ſeculari, ut
dẽt̃ iudici ꝓ labore ſuo certa quota litis, puta.20.uel.10.&
uide Spe.qui hoc tenet in ti.de ſala.§.1.uer.ſi uero ordina-
tus.Vtrũ poſſit hoc induci in foro eccleſiaſtico. j̃. dicet̃ cũ
5 gl.iſte tñ tex.apertiſsimè facit ꝙ nõ † Nota, ibi: *præter ex-*
e *ſpenſas* ꝙ dictio, præter[e] quandoq; includit.Senſus.n.literæ
ẽ, ꝗ nedum petebãt iſti expẽſas victualiũ, ſed ẽt certã quo
tã litis, & uide de hac dictione, qđ no.Inno.in c.dudũ.2.de
6 elec.& ibi latius dixi.†No.ibi: *ut ex ipſis honeſtè uiuere,* pul-
chrũ tex.ꝙ reditus eccleſiaſtici aſſignant̃ clericis principali
ter, ut ex ipſis honeſte uiuere poſsint. Nõ.n.tenẽtur primũ
ſubuenire pauperibus, quã eis, nec primò reædificare ędifi-
cia eccleſiæ.Primo.n.dẽt eſſe uiuere, & de his, q̃ ſuperſunt,
alia pia opera facere, ſic intellige tex.16.q.1.c.fin.ubi dr̃, ꝙ
q̃cq̃d habent clerici, pauperũ eſt, & uide bo.text.in c.his.j̃.
de eccle.ædific. & not. illud uerbum, honeſtè uiuere. non
enim debent ex reditibus uiuere inhoneſte, & uide dictum
Hiero.44.diſtinct.in princip. Item nota, ibi. *gratis, &c.* ꝙ
nullum prorſus munus debet iudex eccleſiaſticus exigere
7 à partibus. † Vltimò nota ex fin. iuncta gloſſ. fin. quòd

ſententia

a Vno cõtradicẽte Adde Ro.ſin. ſuis fo.24. ubi. ponit, q̃ñ maior pars nõ poſſit diſponere minore contradicente.
ZACHAR.
Adde, ꝙ uoluit allegare Ro. i ſin. 662.inc.ad eligendum, de quo per eundem ſing. 95. inc.heri fui inter ro.& Feli. in c.cũ oĩs, col. 11. uer.4. fallit, s̃.de conſti. & ca. ſignificauerunt, colũ. 3. poſt prin.de teſti.

b Statutum eccleſiæ. Adde eundem conſi.9.d.Car.conſi. 108.

c Conſilio capituli. Adde Cal.conſi. 1. in fin. de offi. leg.

d Pro cõſenſu. Adde Ro.conſi. 366.
Adde, ꝙ ſi habẽtes præſtare cõſenſum, nolunt conſentire, ꝙ ſpectat ad iudicem q̃rere cauſæ cognitionẽ Bar.in l. ſi cũ dotẽ.§.eo autem tpe ſt.ſo.ma.& conſenſus non p̃ſtitus ab illis, qui habebãt præſtare, poteſt, ſi eſt iuſta cã, peti à ſuperiore. Ita determinat.do.Ant. Cor. in addi. ad iſtum in c. bonæ, el.1. in ultim.col. verſi.1.in c.2. s̃.de poſtu. præla. Aeneas de falco.

e Dictio, præter. Adde Ro. conſil. 334.Old.conſi.49.
ZACHAR.
Adde Card. in cle.1.nu.1.& quod ibi no.Cel.ĩ apoſ. ad eum in uer. dictio, p̃ter, de ſum.ma trin. & fi. cat. Phi.Fran.in proę. ſexti, ſacroſanctæ, nu.2.& ibi etiã in apo. eiuſdẽ Cel.in uerſi. de dictione, præter.li.6.& iſtũ in c.prouideas, & quod ibi notaui ĩ apo. ad eum ĩ uer. dictio, pręter, s̃. đ offi.uica.

ſñia lata, intercedẽte pecunia, ẽ ipſo iure nulla[a].nũq̃đ aũt
cõmittat̃ ſimonia, uide gl.mẽti cõmẽdãdã.1.q.3.uẽdẽtes;
q̃ cõcludit, qđ i ꝓphanis nõ cõmittat̃ ſimonia, licet ſit gra
uiſſimũ pc̃m̃.Rõ, qa ſimonia cõmittit̃ tm̃ ĩ ſp̃ualib⁹, uel an
nexis.1.q.1.quaſi ꝑ totũ, maximè ibi in ſumma:ſed in reb⁹
ſp̃ualibus ſatis p̃t dici ſimoniã cõmitti, ſi do pecuniã, ut ha
beã ſñiam pro me:qa volo cõſeq ſp̃uale, uel ſibi annexum.
In gl.in prin.vr̃ gl.excipiendo caſum à l̃ra, ꝙ redimere ue
xationẽ ſuã, ſit ſpẽs mali, ꝙ à doct.cõiter reprobat̃, cũ hoc
ſit authoritate iuris.ergo nõ eſt malũ, nec ſpecies mali.23.
q.4.q peccat, &.l.Gracch⁹, C.de adulte.ſed fortè gl.habuit
reſpectũ ad actũ in ſe, i ad ipſam dationẽ pecuniæ iudici fa
ctã.Et an, & q̃ñ liceat dare pecuniã ad conſeruationẽ iuris
ſui, plene no.in c.dilectus, de ſimo.& c.ad aures, e.ti. & dic
8 ut ibi.†Sed hic cadit una bona quæſtio & utilis, nunq̃d tra
dẽs pecuniã iudici, poſſit illã repetere tanq̃ indebite ſolu-
tã?Et exclude unũ caſum indubitabilẽ, q̃ñ dedit eo aĩo, ut
iudicẽ corrũperet ad ferẽdã p̃cisè ſñiam ꝓ ſe.Nã tũc ceſſat
repetitio, cũ turpitudo verſet̃ ex utraq; p̃te.Fiſc⁹.n.talẽ pe
cuniã repetere p̃t:qa ipſe accipit oĩa iſta illicitè acq̃ſita, vt
l.Lucius.ff.de iure fiſci.Sed dubitabilis caſus eſt, q̃ñ dedit
pecuniã, ut cõſeruaret ius ſuũ, & vt ſñiam recte ferat, & de
hoc vide gl.14.q.5.c.nõ ſane, &.11.q.3.q recte, vbi ponunt̃
opiniones ꝯriæ.vr̃ tamẽ ibi gl.magis inclinare, ut loc⁹ ſit
repetitiõi:qa nõ turpiter dedit: ſed iudex turpiter recepit.
Pro hoc d.capi.ñ ſane, & l.2.ff.de ꝯdi.ob turp.cau. Sed Bar.
ĩ authẽ.ſed nouo iure, C.de pœ.iud.q male iudicauit, tenet
ꝙ hodie ꝑ ius nouiſſimũ nõ põt repeti, cũ nõ ſit licitũ quo
quo mõ dare pecuniã iudici. Satis ergo putarẽ ex circũſtã
tiis hãc q̃õnẽ diffiniendã, ut ſi uerisimil̃r timebat grauari,
hẽat locũ prima opinio, ut poſſit repetere:aliàs aũt ſec⁹:qa
prima frõte ẽ p̃ſumptio ꝯ dãtẽ, q.i voluerit corrũpere iudi
cẽ:& ĩ hoc no.iſtã gl.dũ dicit, niſi manifeſte ꝓbet̃ ꝯriũ. Nã
licet oẽs hodie vtãt̃ bonis uerbis, nihilomin⁹ mẽte id agũt,
vt iudex ferat ꝓ eis ſñiam, & pecunia ſeu munera ſolent ꝑ-
uertere animũ iudicis, & excęcare, vt nõ uideat ius alteri⁹
partis.Nã afficit̃ incõtinẽti ad ius tradentis, ꝓ hoc 1.q.1.
ſunt nõnulli.8.q.1.c.1.&.2.& primũ dictũ gl.clare ꝓcedit,
q̃ñ extra iudiciũ q̃s dat pecuniã iudici, vt non moleſtet eũ,
tũc.n.nõ tractat̃ đ p̃iudicio alterius partis. In gl.ſecunda,
ibi:*ordinarius autem non debet habere, niſi ſportulas.*Primò pro
declaratione vidẽdũ ẽ, q̃d ſint iſtæ ſportulæ. Sc̃do q̃d poſ-
9 ſit recipere iſte ordinarius, uel delegatus. † Dic ad primũ,
qđ ſportulę ſunt q̃dã vaſa, q̃ vulgariter uocant̃ ſportulæ, &
põit̃ cõtinẽs ꝓ contẽto· qa in illis uaſis ſolebãt deferri mu
nera iudicib⁹, & qualia eẽ dẽant iſta munera, ſeu quãta, ñ ẽ
lege diffinitũ, vt ĩ aut̃.gñal̃r, alle, ĩ gl. Et aduerte, qa dubiũ
ẽ, nũq̃d iudex eccleſiaſtic⁹ ordinari⁹ poſſit petere iſtas ſpor
tulas, ſicut iudex ſecularis;& tenet Io.An.hic, & cõiter do
cto.qđ nõ, & idẽ no.in c.vnico, de plus peti, & ſatis iudicio
b meo ꝓbat̃ hoc ĩ tex. Nã licet q̃õ ĩ prin.loquat̃ ĩ delegato[b];
rõ tñ decidẽdi nõ min⁹ cõcernit ordinarios, quam delega-
tos, cũ & ipſi ſint bñficiati, & bñficia dant̃ eis, ut ius reddãt,
ex quo hẽnt iuriſdõnẽ;ita, qđ fortius dẽt abſtinere ordina
10 rius eccleſiaſtic⁹, quã delegatus.†Itẽ aduerte, qa licet l̃ra in
prin.loquat̃ de quota litis:tñ in uer. mãdamus, & in uer.at
tẽdẽtes, clare innuit̃, vt nihil à partib⁹ prorſus ſit exigẽdũ,
& hodie vr̃ declaratũ in c.ſtatutũ.§ inſuper, de reſc.li.6.ubi
tãtũ cõcedũt̃ expẽſæ uictualiũ, cũ iudex delegat⁹ ꝓficiſcitur
c extra domiciliũ. Nũq̃d aũt ualeat cõſuetudo[c] in oppoſitũ.
Spe.in loco.s̃.alle.tenet qđ ſic, cui⁹ dictũ reprobat gl.ĩ cle.
ſtatutũ, de electio.ꝑ iſtũ tex.q bñ facit. Nã hic dãnat̃ ꝯſue-
tudo, ut patet ibi, more ſeculariũ, niſi diceres, qđ ñ erat cõ
ſuetudo iſta in foro eccleſiaſtico, ſed tantũ in ſeculari.do.
Cardi. hic dicit attẽtari poſſe, qđ ſi cõſuetudo nõ habuit
ortũ ab exactiõe, p̃nt tũc partes ad obſeruãdũ laudabilẽ ꝯ
ſuetudinẽ cõpelli, arg.ĩ.c.apoſtolicã.j̃.de ſimo.Sed hoc di-
ctũ mihi ñ placẽt, q̃m aut p̃ceſſit exactio, & tũc clarũ, qđ ꝯ-
ſuetudo non poterit induci: quia con-
tra honeſtatem, & contra mentem hu-
ius ca.facit.&.1. quæſtio.3. c.ex multis.
Aut non præceſſit exactio, & tunc non
inducitur conſuetudo, ex liberalitate
donãtiũ: ſed q̃libet donatio hẽt effectũ
ſuũ, iuxta ea q̃ no.Bar.ĩ l. cũ de in rẽ uer
ſo, ff.de uſuris, facit.l. ſi certis annis, C.
dè pactis. Nec obſt. c. ad apoſtolicã, qà
illud loq̃tur, quãdo diu aliq̃d fuit datũ
in piã cãm.tũc enim laici vñr uoluiſſe ĩ
ducere illã cõſuetudinẽ, ut ibi plene no.
Cõclude ergo, qđ de iure ciuili ordina
rius petit iſta munera à lege nõ diffini-
ta. Delegatus aũt petit, prout dr̃ hic in
gl. ſed de iure canonico nec ordinari⁹,
nec delegatus p̃nt petere aliquid ꝓ la-
11 bore iudicãdi ꝑ id ꝙ habet̃ in l̃ra.† Sed
dubiũ ẽ, q̃d ſi delegat⁹ ñ habẽs ſufficiẽs
bñficiũ, vñ viuat, nũq̃d poſſit petere, ſal
tẽ ut delegat⁹ principis? iſta l̃ra à ꝯrio ĩ
verbo, nõ obſtãte, facit qđ ſic;& licet q-
dã teneant oppoſitũ ꝑ alias rões l̃ræ: ſ.
qa iudiciũ dẽt eſſe gratuitũ.Itẽ, qa obe-
diẽdũ eſt Principi delegãti, & ſic tenuit
Pe.de Anch.hic:tñ, vt dixi, iſtã opi.non
puto uerã. Nã delegatus Principis ſecu
laris recipit pecuniã pro labore ſuo: nõ
tamẽ eſt iudiciũ ſuũ minus gratuitũ, ut
patet in dicta authenti.iuncta dicta.l.fi.
C.quãdo ꝓuoca.nõ ẽ neceſſe.ſic ẽt tol-
lit̃ alia rõ, cũ ſeculares nõ min⁹ tenean-
tur obedire Imperatori, ut in c. ſecun-
12 do, de maioritate & obedientia.†In gl.
ſuꝑ uerbo, *præter expenſas*, ĩ fine.Hæc gl.
ꝓſeq̃tur in effectu tres q̃ões.Prima in
delegato Principis, nunquid poſſit pe-
tere expenſas, cũ ꝓficiſcit̃ extra domici
liũ ſuũ occaſiõe cãæ ſibi delegatæ.Sc̃dò
q̃rit̃ đ ordinario. Tertiò de delegato or
dinarii, & ſc̃da pars, ibi:*ordinarius.* Ter-
tia, ibi:*item ſi ordinarius.* Et circa iſtã gl.
p̃nt formari aliæ tres q̃ões.Prima, nũ-
quid delegatus Principis ſufficiẽter be
neficiat⁹ poſſit petere expẽſas iſtas, quas
feciſſet, cũ ꝓficiſcit̃ extra domiciliũ.Se-
cũdò quæritur, nũquid debeat computa
re expenſas, quas ille fuiſſet domi factu
rus.Tertiò, nũq̃d ueniãt expẽſæ uictua-
liũ, & uecturarũ, equorũ, & ſimiliũ, & de
his uide bonã gl.in p̃allegato c.ſtatutũ.
§.inſuꝑ, de reſcriptis, libro ſexto.Et con
clude totã mãm ſic: aut q̃rimus de ordi
nario, aut de delegato. Primo caſu regu
d lariter iſtas expenſas non petit[d], cum
ad hoc capiat reditus beneficii, ut ſuſti-
neat ipſius onera, niſi in caſu hic exce
13 pto in gloſſa. † Delegatus uerò, quan-
tumcunque ſit, ſufficienter beneficia-
tus, licite petit expenſas, tam pro ue-
cturis, quam pro uictualibus, & ſimili-
bus, ut hic, & in d. §. inſuper. Nam
iſta iura, loquuntur indiſtinctè, & ta-
citè ſentiunt iſtos delegatos eſſe ſuffi-
cienter beneficiatos.Nam beneficia iſta
non conferuntur eis cum hoc onere, cũ
non habebant iuriſdictionẽ ordinariã
annexã, iõ nõ cogũtur tales clerici pro-

a Ipſo iure nulla. Adde Fulg. conſi. 163.
SEB. SAPI.

a Nulla, uide Gemi.& alios ĩ c.ſtatutũ.§.inſuper, de reſcri. ĩ. 6.& Bal. & alios in l.uenales, C. q̃ñ ꝓuo.nõ eſt neceſ. ubi uult hoc ꝓcedere, ẽt ſi dãs pecuniã, eſſet fœnerator, aliq̃d per Bart. in l. lex Iul.§. apparet, ff. ad leg. Iul.repe.ꝑ Car.ĩ cle.ſtatutũ, ĩ.1.col.de ele.ubi limitat hoc nõ ꝓcedere, q̃ñ iudex aliq̃d acciperet ĩ directe, ut puta ꝓ ſigillo.
SEB. SAP.

b In delegato. Vide Fel.ĩ c.licet in corrigẽdis, ĩ pri. col.1.s̃. đ offi.ordi. ubi dicit, qđ ſportulæ ñ dãt ordinariis, ſed delegatis, etiam eccleſiaſticis dant̃ de ꝯſue. idẽ uult Iaſ. ĩ l.ius ciuile, ff.de iuſti.& iur.& in l. nec q̃cquã. §. ubi decretũ, col. 1.ff. de offi. procon.& leg.aliud rñ. ſentit Albe. de Roſ.ĩ l.diẽ functo, uerſ. ẽt quærit̃, ff.de offic. aſſeſſo.

c Valeat conſuetudo. Adde Ancha. conſi.219.
ZACHAR.
Tu adde plenius Lu.Ro.ſin.129.in ci.tu ſcis, ꝙ ius canonicum, & Ant. Cor.ſin.ſuis ĩ uer. ſportulæ, ici.1⁹ canonicũ.Io.Fab.& Mod. ſcri.i.§.ſed hodie, col.8.inſt. de act.Imo.ĩ l.Põponi⁹, alias ẽ l.ſi uni, de re iudic.& plenè per Gul. de Cu.ĩ l.cũ clericis nu.6.& ibi not.in Apoſt.Celſi, ĩ uer. ex cõſuetudine, s̃. de epiſ.& cle.

d Non petit. Adde quod uoluit Pet. de Anc.conſ.202.

ficiſci extra domiciliũ ꝓpriis ſumptib⁹,
nec tenẽt cõputare expẽſas,quas fuiſsẽt
a domi facturi[a],cũ iſta iura ĩdiſtĩctè ꝑmit
tãt eis illas expẽſas,nec diſtinguũt,ſicut
faciũt ĩ ordinario. In delegato ĩferioris
à Principe eſt magis dubiũ. Nã iſta gl.te
net, qđ ordinari⁹ delegãs dẽat ſibi ꝓui
dere. Sed gl.ĩ.§.ĩſuꝑ,diſtĩguit: Aut depu
tat̃ ad uniuerſitatẽ cãrũ: & tũc ipſe ordi
nari⁹ hẽt ꝓuidere,arg. ĩ ca.*inter cætera*,
ꝑal. Aut deputat̃ ad unã cãm, & malitio
sè,& idẽ: ſed ſi ceſſante malitia delegat,
& tũc ẽt ipſe poterit petẽ expẽſas à par
tib⁹,arg.hic,& hoc pl⁹ placet, quã dictũ
gl.hui⁹.Nã ꝑꝑ eſt ordinarius cũctorũ.9.
q.3.c.cũcta ꝑ mũdũ, & tñ nõ ꝓuidet ſuo
delegato:ſed ꝓuidet̃ à partibus.Itẽ no.
Spe.in tit.de ſala.§.1.uer.porro,circa fi.
Idẽ ergo fit in ordinario ĩferiori:qa ea-
dẽ dẽt eẽ rõ đ parte quo ad partẽ, ſicut
de toto quo ad totũ.ſ.de offi.dele.c.pa-
ſtoralis,ĩ.§. itẽ cũ totũ,&.l.q̃ de tota,ff.
14 đ rei vẽd.†Nũqd aũt ordinari⁹ poſſit pe
tere ſalariũ ꝓ aſſeſſore, Ioann. de mõte
Mur.ut hic refert Io.And.diſputauit,&
formauit qõnem in Eꝑo cognoſcẽte de
cã matrimoniali,& cõcludit,qđ nõ quã
quã qõnẽ formauerit in cã ſpũali:tñ rõ
nes ſuæ cõcludũt idẽ in qualibet cã.Mo
uet̃.n.ex eo,qđ ordinari⁹ dẽt ſcire cano
nes, ĩ qb⁹ verſat̃ c.1.đ ꝯſang. & affi.Itẽ,
qa ad hoc hẽt redit⁹,ut ſubeat oĩa one-
ra.Itẽ nõ reperit̃ hoc iure ſtatutũ, vt or
dinari⁹ hoc caſu poſſit ſuos ſubditos col
lectare,i.collectã,ſeu pecuniã exiget̃.10.
q.3.qa cognouim⁹. Et quãquã accidere
poſſit, vt cã nõ ſit deciſibilis ẽm i⁹ cano
nicũ:tñ hoc rarò cõtingit,ut cã eccleſia
ſtica nõ poſſit decidi ẽm i⁹ canonicũ , vt
in c.ſuꝑ ſpecula,de priuig.Prouideat er
go de ſuo,quãdo hoc cõtingit,& hoc ſa
tis placet,& cõiter tenet̃ à doctorib⁹,tñ
delegat⁹ licitè petit ſalariũ ꝓ aſſeſſore,
dũmodo frauduleẽter hoc ñ faciat, ut qa
dicit ſe ĩdigere aſſeſſore,ubi ĩ veritate ñ
ĩdiget,arg. hic,& hodie habet̃ clarè ĩ c.
5 ſtatutũ.§.aſſeſſorẽ,ꝑalle.† An aũt ꝓ no-
b tario[b] cãæ poſſit aliqd peti in delegato,
dic,qđ ſic,arg.in d.c.ſtatutũ.§.not riũ.
Sed in ordinario põt dubitari:quia ipſe
dẽt ꝓuidere ſuis officialibus, & uide ꝙ
not.in cle.ſtatutũ, de electio.In arbitro
verò,nunqd poſſit exigere ſportulas,ui-
de ꝙ no.in Spe.in arbi §.fi.uer. ſed nun
qd arbiter.In glo.penult.ibi:*iuriſconſul-*
tus,&c. Ex hoc & ex iurib⁹ alle in gl.ha
bes,qđ pro ſciẽtia iuris licitè quis petit
c mercedẽ[c].Et quaſr merces ſit cõſtituen
da iuriſperitis,ſiue ſint aduocati,ſiue cõ
ſultores, & qd ſi moriat̃ aduocatus, uel
doctor ſalariat⁹ ante, quã expleat tẽpus
ſuũ,ſeu cãm, quã ꝓmouendã aſſumpſit;
uide pulchrè in l.1.ff.de uar.& extraor-
di.cog.per gl.& Bar. Abbas.

SVMMARIVM

1 *Monachus aſſumptus ad epiſcopatum,vel aliam dignitatem ſecularem an , & quo caſu adſtringatur ſeruare regulam prout ſeruabat in monaſterio.*
Inuenientes et exercentes nouas regulas peccant mortaliter,niſi confirmentur à Roma. Pontifi. & hoc, quia tanta diuerſitas religionum inducit ſcandalum infidelibus.
Simplicitas etiam tendens ad bonum finem non debet eſſe ſine ratione.
2 *Conſenſus propter neceſſitatem durat. quatenus neceſſitas poſtulat.*
3 *Monachi ſub præcepto peccati mortalis tantum obligantur ad tria ſ.ad caſtitatem,obedientiam, & paupertatem,circa quæ Papa non poteſt diſpenſare, cætera contenta in regula non obligant ad mortale, niſi tranſgrediantur ex contemptu, vel niſi regula præceptiuè prohibeat.*
Monachi poſſunt comedere carnes, ſi non eſt memoria in contrarium, maximè Papa ſciente & tolerante.
Monachi propter ſcandalum vitandum non poſſunt omittere ſubſtantialia regulæ.
4 *Monachus,vel alius regularis portans habitum religionis interius vero non, incidit in pœnam.*
Pœnalis conſtitutio non extenditur ad caſum non habentem omnimodam rationem.
Monachus poteſt promoueri ad eccleſiam curatam, & fieri canonicus in eccleſia ſeculari ratione curæ animarum , alias ſecus.

CAP. XI.

DEus,qui. Ad euitãdũ ſcandalũ poſſunt reli
gioſi diuerſi habitus miſſis ad ꝑ-
dicãdũ de nouo conuerſis ſe in unũ ſuꝑiorẽ habi
tũ ad propoſitũ conformare.Priò ponit exordiũ:
ſecũdò cãm mãdati,ibi:*ne igitur*.Tertiò mãdatũ, ibi:*manda*
mus.Caſus lit.Liuoniẽſes de nouo cõuerſi erãt ad fidẽ,dat⁹
fuit eis Eꝑs,& qdã alii fratres ad ꝑdicãdũ euãgeliũ , qa iſti
ꝑdicatores diſſimilẽ habitũ habebãt,murmurabat̃, & inter
Liuoniẽſes ſcãdalũ ſuſcitabat̃ ex tali diuerſitate.Scribit ꝑꝑ
Epiſcopo Liuonienſi,& aliis fratribus, dicens : ne propter
diſſimilem habitum ſcandalum ſuſcitetur inter illos,quib⁹
vnum euangelium prædicatur , mandat eis , ut omnes de-
beant ſe conformare in vnum regulare propoſitum & ho-
neſtum habitum,quantum ſpectat ad hoc officium,non ob
ſtante eo, quod quidam eorum ſunt monachi: quidam ue-
ro regulares,uel ſub alia diſtrictione profeſſi. B.No.1.tex.
ualde no.& ſing.iudicio meo , quod ubicunque ex honeſta
cauſa conueniunt homines diſparis habitus , & obſeruan-
tię , ſi ſcandalum generatur aliis ex diuerſitate, poſſunt ſe
conformare in unum honeſtum habitum , & propoſitum,
& intelligo propoſitum quo ad modum uiuendi,ad hoc ui
de glo.not.16.q.7.in noua,in glo.fina.quæ dicit,quod mo
nachus factus Epiſcopus , uel canonicus regularis poteſt
ſi ſcandalum generatur, aliis ſe conformare in ſuperiori,
habitu moribus illorum , inter quos uiuit . Et pondera,
quod dixit de ſcandalo,alias ſecus. Sic intelligo gloſſ.quæ
videtur illi contraria.16.qõ.1. in c. de monachis . Et uide
etiam duas cauſas not.ea.cau.&.q.in c.2.&.3 . quæ dicunt,
quod monachus , promotus ad officium ſeculare, puta ad
Epiſcopatum,uel aliam eccleſiam curatam, * non adſtrin-
gitur obſeruantiis regularibus,ſicut primò:* ſed extra ſub-
ſtantialia regulæ poterit ſe conformare moribus illorum,
inter quos uiuit , nec ſic ſtrictè poteſt regulam ſeruare ex-
tra monaſterium,ſicut in monaſterio,& dic, ut ibi. Secun-
dò not. argu. pro uitanda nimia religionum confuſione &
multiplicitate.nam diuerſitas habitus, ritus , & obſeruan-
tiæ in una eademq; fide generat ſcandalum apud infideles.
Hac ratione grauiter peccant inuenientes regulam de no-
d uo[d] abſque confirmatione Romani Pontificis, & uide bo.
text.in c.fin.de religio.domi.Nec excuſantur,quod hoc fa-
ciant ad bonum finem . nam poteſt eis reſponderi , prout
not.dicit text. in capitul.non ſolum, de regulis iuris,libro
ſexto , ſcilicet quod puritati conſcientiæ non debet deeſſe
2 iudicium rationis.† Vltimo nota ibi,quantum ad hoc ſpe-
ctat officium.quod ubi aliquid conceditur propter neceſſi
tatem , illud uidetur eſſe conceſſum , quatenus neceſſitas
hoc poſtulat , & ſic cauſa limitata limitatum parit effectũ.
3 †In glo.ibi: *hoc uerum intellige quantum ad ſolennitatem*. not.
glo.iuncto tex.quod contenta in regula religioſorum non
obligant regulariter ex uoto prȩter tria ſubſtantialia re-
gulæ.Votum enim in profeſſione emiſſum refertur ad illa
tria

a Domi facturi ad de pro hoc,quod dicunt do.de Ro. deci.ſuis de do.& cõtu.in antiquis, quod ille,qui per ſe ducit cauſam ſuã nõ cõſequitur expẽſas,quas fuiſſet facturus in aduocato uel ꝓcuratore.
ZACHARI.
De quo uide glo. ſingu. & ibi Bart. doc.in l.fi.col 2. uer. nõ fac.ad.q. C.de fruct.& liti. expẽ. qđ tñ dictũ limitabis ẽm Bal. ibi ĩ ult.q. uer.pone aliqs ẽ aduocatus, qui uictus teneret̃ ad expenſas litis,& ꝑꝑ litẽ,qa tũc,cũ non potuerit ut aduocat⁹ ĩtereſſe alienis litibus, illas hoc caſu repeteret , de quo uide omnino Ang. Pe. de Suza. & Bart.i l.ſi ſtipulatus,ff. de fide.& in l. ꝙ ſi domui, in fi. & ibi Raph. ff. loc. Din. in l. pen. §.fi. & ibi in apo.Cel.ff. de le. 3.& Lanf.in c.qm cõtra,§. expenſæ, nu.15.& ibi iterũ in apo.eiuſd.Cel. poſt Bened. uad.ĩ uer. 5. aduocatus, ſupra de proba.
b Pro notario. ad de Anch. con.alle ga.219. & ibi qd de aliis, q cauſæ aſſiſtunt.
Adde ꝑdictis Phi li.Frãc.i c.ſtatutũ §.notariũ, đ reſc. li.6.& Car. i Cle. ſtatutum,de elec.
SEB. SAPI.
b Pro notario.uide late Deci.in c. 1.col.27.uer.prædicta concluſio, ſupra de ꝓbatio.
SEB. SAPI.
c Petit mercedem. uide d.Ia.in l.nec qcq̃.§.ubi decretum, col. 2. ff. de offi.ꝓcõ. & lega. ubi tangit,ꝙ aduocato & cõſultori licet capere ſalariũ, ẽt ſine reuolutione chartarũ, a pauperib⁹ tñ ñ licet, ut ibi per eum.
d De nouo . adde quod conſuluit domi. Car. conſi. 138.

tria ſubſtãtialia,ut ad cõtinẽtiã,obediẽtiã,& paupertatẽ,
& hoc uoluit beatus Tho. ut dicã plenè in cap.nã concupi
ſcẽtiã,de cõſti.Itẽ ꝓbo rõne nã ſi uotũ pariter cõcerneret
oĩa cõtẽta ĩ rſa,quare fieret ſpãlis ꝓuiſio,& magis ſpecifi-
cè notarẽtur illa tria,ut not.in c.cũ ad monaſteriũ,in fi.de
ſta.regu,Nã ibi dicitur, qđ illa tria ſunt ita annexa ordini
monachali,qđ ẽt ꝑꝑ diſpẽſare nõ põt,& intellige,ut ibi di
cã,ergo cætera cõtẽta ĩ regula nõ ſic obligãt ex uoto.Imo
tenuit beatus Tho. qđ niſi regula prohibeat in aliis præce
ptiue,uel religioſus peccet ex cõtẽptu, nõ obligat̃ ad mor
tale trãſgreſſione cuiuſlibet cõtẽti in regula:alias,ut dicit,
periculoſior eſſet ſtatus regulariũ,quã ſeculariũ, cũ ex ni-
mia diſtrictione difficile ſit ad unguẽ obſeruare ſemꝑ. Et
hoc ſentit etiã iſta gl.dũ dicit cætera ẽt requiri ad ſolẽnita
tẽ religionis, & qđ Papa põt in illis libere diſponere.Itẽ
probatur & alia rõne notabiliori:Papa hoc non indulget,
imò præcipit, ut rõne ſcãdali euitandi cõueniãt in unũ pro
poſitũ,& in unũ habitũ,ergo nõ tenetur ad iſtas obſeruan-
tias ex uoto,qa nõ dẽt quis uotũ omittere propter ſcandã d
lũ alterius. Nam facilius ſcandalũ naſci ꝑmittitur , quam
ueritas relinquat̃,ut no.in c.2.de no.ope.nũ.Nõ enim pro
pter ſcandalũ proximi poſſet religioſus ducere vxorẽ: ſine
dimittere habitũ,uel alias obſeruãtias,q̃ ſunt ad ſolẽnita-
a tẽ ordinis,ut hic habet̃,[a] & hac rõne,qa nõ ſunt de ſubſtan
tia religionis.Et qđ ꝑ Papã tolli poſſint, cõſuluit d.Car.
ut ipſe refert in c.cũ ad monaſteriũ,qđ ſi in certo monaſte
rio nõ eſt memoria in ꝯ̃riũ, qđ eſus carniũ fuerit ꝓhibit⁹,
qđ de nouo aſſumẽtes ibi habitũ nõ peccant ſequẽdo mo-
res diuturnos aliorũ,& maxime Papa ſciente & tolerante,
Nã cõſuetudo tãti tẽporis inducit præſumptionẽ alicuius
ti.cap.primo,de ꝑſcr.li.6.Et certũ ẽ, qđ ex cã iſta pñt tole
rari,ut hic.Idẽ dic de aliis obſeruãtiis cõcernẽtibus ſolen
nitatẽ. nã idẽ uidemus in clericis ſecularibus. In multis.n.
eorũ ſtatus relaxatus ẽ,& nõ ſunt ſub illa diſtrictione, quæ
erat tẽpore Apoſtolorũ. Nã primo prohibebantur uti pro
prio:hodie ſecus,duodecima qõne prima,certe, & ibi ĩ ſũ-
ma.Itẽ grauius puniebantur primo ex fornicatione,quam
hodie,& dicit tex.in c.fraternitatis.34.diſ.defectus noſtri
tẽporis, qbus nõ ſolũ merita,ſed ẽt corpora hominũ deſe
cerũt,cẽſurã & diſtrictionẽ antiquorũ canonũ nõ patiũtur
ꝑmanere, & facit ꝙ dicã in c.ut clericorũ.ĩ.eo. & facit qđ
no.in c.ſuꝑ eo.ĩ. de reg.Sed nũqd, ſi certa religio reducit̃
ad priorẽ obſeruãtiã,teneant̃ hoĩes ibi profeſſi ẽm obſer-
uãtiã laxiorem, obſeruare diſtrictionẽ antiquã nouiter re
formatã?& dic,ut ibi dicet̃.In ea. gl. ibi, *conformabũt autem*
iſti ſe.no. gl.quatenus dicit de ſuperiori habitu.& licet iſte
tex.nõ dicat,ſed loquat̃ indiſtincte,tamẽ dictũ glo.placet,
& cõiter approbat̃,facit ꝙ no.gl.in ſimili in dicto c. in no-
ua,& probat̃ rõne ſic.Cõformitas iſta in habitu & obſeruã
tia ꝑmittit̃ rõne ſcãdali euitãdi,dẽt ergo eſſe ꝑmiſſio,qua
tenus neceſſitas urget, & quatenus ſcandalũ imminet,ꝙ vr̃
ceſſare in habitu inferiori.Et ꝑ hoc dicerem limitãdo gl.
b qđ ubi ſcãdalũ poſſet oriri ex diuerſitate habitus[b] inferio-
ris,dẽt eſſe omnimoda cõformitas regulæ, nec procederet
4 iſta gl.& credo qđ gl.nõ ſenſiſſet contrariũ.†Et facit iſta
gl.iũcto tex.de eo,q incedit ut laicus,uel clericus ſecularis
c deferẽdo inferius habitũ[c] religionis,nũqd incidat in pẽnã
c.2.de cleri.uel mona.li.6.& tenet Io.An.hic,qđ ſic,& idẽ
gl.in cle.2.eo.ti.& Io.An.in Mercu.ſuꝑ regula fin.de regu.
iur.li.6.& ſentit do.Ant hic facere tex.in arg. quia confor
mitas hic in ſuperiori habitu permittitur,ut ſcandalũ eui-
tetur,ergo aliud ubi nulla cã ſubeẽt. Cõtrariũ tenet Ioan
nes de Ligna.poſt Zeze.ĩ dicta cle.2.Nõ.n.ualet hoc argu-
mẽtũ,nõ licet ſine cã,ergo incidit ĩ pœnã illius.c.2. Et ad
uerte,qa adducerẽ iſtũ text.cũ gl. de directo:ꝯ̃ Io.An.licet
ipſe adducat ꝓ ſe.Nã,ut hic patet,iũcta gl. aliud ẽ ex toto
dimittere,aliud ẽ ſuperius ñ portare.Nã ꝑmittit̃ ĩ ſuꝑiori
dimiſſio,& tñ iferi⁹ & ſubt⁹ tenetur portare,ut hic ĩ gl.er-
go pẽna ca.2.nõ uerificatur in iſtis,quia
aliud ẽ dimittere omnino,aliud in ſupe
rioribus tantũ,ut hic probat̃ expreſſe,&
in dicto cap.in noua,ubi gl.Nã cõſtitu-
tio pœnalis nõ debet extẽdi,ſaltẽ ad ca
ſum nõ habẽtẽ omnimodã rõnẽ, ut no.
Iõ.An.in regula, odia,de reg.iuris.li.6.
in Mercu.facit quod ipſe no.in c.1.de tẽ
po.ord.li.6.in gl.ſua in fi.hoc argumen-
tum ſecundum opi. Hug. communiter
damnatur . Et communis concluſio eſt,
vt religioſus non poſſit eſſe canonicus
in eccleſia ſeculari,nec habere aliud be-
neficium ſeculare ſimplex,ut not.in c.ſu
per eo,de regula.præalle.ubi de hoc per
docto. facit capit. quod Dei timore, de
ſtatu regulari vbi permittitur canonico
regulari & monacho, ut poſſint promo
ueri ad eccleſiam curatam[d] ſecularẽ rõ-
ne curæ animarum , ubi ergo ceſſat hæc
ratio curæ,non poſſunt aſſumi ad bene-
ficia ſecularia. Nec ob. capi.quorũdam,
alle.in gl.quia,vt ibi not.debet intelligi
in eccleſia cathedrali regulari.Nam il-
la eccleſia Siracuſana fuit olim mona-
chorum, & idem reſpondetur ad capitu
lum primum.58.diſt. Alibi enim profeſ
ſus poteſt aſſumi , ut ſit monachus , ſeu
canonicus in eccleſia cathedrali regula
ri eiuſdem ordinis:ſecus , ſi eccleſia ca-
thedralis eſſet alterius obſeruantiæ, cle
men.1.de elect.& uide ibi glo.no.Nun-
quid religioſus poſſit promoueri ĩ præ
latum , ſeu rectorem eccleſiæ ſecularis
collegiatȩ, ſicut promouetur in Epiſco
pum,uel in rectorem eccleſiæ parochia-
lis curatæ non collegiatæ , & dic, ut ibi
notatur , & materiam plene dicemus in
d.c.quod Dei timore,de ſtatu reg.

SVMMARIVM.

1 *Ludi inhoneſti non debent exerceri in eccleſiis , neque a clericis.*
2 *Buffones , ſeu hiſtriones non poſſunt promoueri ad clericatum,etiam peracta pœnitentia , dummodo exercuerint eorum artem cauſa quæſtus.*

CAP. XII.

1 CVm decorem. † Ludi thea-
trales etiam prætextu conſue
tudinis in eccleſiis,uel per cle
ricos fieri non debent.h. d. primo po-
nit factũ reprehenſibile : ſecundo illud
præcipit emendari, ibi: *fraternitati*. Ca-
ſus lit.Quidam ludi,qui dicebãtur thea
trales,fiebãt ĩ eccleſiis,ĩ qb⁹ introduce-
bant̃ monſtra laruarum,ꝑꝑ quos ludos
honeſtas eccleſiæ deformabat̃,& ꝑſbyte
ri & diaconi in quibuſdã feſtiuitatibus,
ſcilicet ſancti Stephani,ſancti Ioannis,
& Innocẽtiũ,ludibrio ſe exercebãt, mã
dat papa ꝑdictã cõſuetudinẽ ludibrio-
rum, imo potius corruptelam de prædi
ctis eccleſiis penitus extirpari , ne pro-
pter huiuſmodi turpitudinem honeſtas
eccleſiæ inquinetur.Ber.No.1. quod lu
di ſeculares non debent fieri in eccleſiis.
& dicebantur iſti ludi theatrales a thea
tro,id eſt loco apto ad theorandum, id-
eſt ſpeculandũ.Vnde laruæ dicũt̃ defor-

a Vt hic habetur. Adde qđ voluit Calde. cõſi.1.hoc eo.ti.
SEB. SAP.
b Habitus . Aduerte tamen , quod vbi ſunt collegia diuiſa & ſeparatá poſſunt in eadem, eccleſia ſtare clerici diuerſi habitus & diſparis profeſſionis, vt Mediolani ĩ eccleſia ſancti Ambr . & Papiæ ĩ eccleſia ſancti Auguſt.Ita.declarat illuſtris ꝑceptor meus , do. Rochus Curtius, in repe. c.ſi. colũ. 28.circa medium, ſ.de conſue.
c Inferius habitum.Adde,an portans habitum ſub mantello incidat in pœnã.d.c. Old. pro & contrà cõſil. 583 . & 184.
d Curatam . Adde Fede. conſil. 136. Adde pleni⁹ Car. in clemẽ.1. chart. 7.& q. 5. de regulari,& c.§.1. q.2. vbi dicit hoc eſſe verũ,interueniẽte tñ Abbatis,ſui licẽtia,De quo ꝑ eũ dẽ ĩ cle.fin. & ibi bonã gl.vbi qualiter dictum beneficiũ debet exercerit,de cele. miſ.

mitates hominũ, ſiue ꝑ appoſitiões pel
liũ, ſiue colorũ, & in uulgari dicunt̃ ma
ſchare. Ludribia verò dicunt̃ narratiões
rerũ inhoneſtarũ, & tales ludi nõ d̄ẽnt
a fieri ĩ eccleſiis, nec ẽt ꝑ clericos[a] ubicun
que. Quinimò dicit canõ, clericũ nõ de
bere ĩtereẽ iſtis ludis, imò ſi clerico exi
ſtẽte in menſa uenit hiſtrio, uel buffo,
d̄ẽt cleric⁹ de mẽſa ſurgere, & potius re
cedere, quã iſta uidere, uel audire geſta
illorũ, ut ĩ c. nõ oportet, de cõſe. di. 5. nõ
tñ ꝑ iſtũ tex. prohibent̃, repræſentatio
nes ſolẽnitatũ fidei noſtræ, ut hic dicit̃
in gl. quã not. pro obſeruantia cõmuni.
2 †Sed hic q̃rit̃ nunq̄d iſti buffones, ſeu hi
ſtriones, ſeu luſo res, poſſunt promoue-
ri ad clericatũ ſaltem poſt pñiam? dicit
hic Inn. & bene ꝙ nõ. Iſti. n. ſunt ĩfames,
vt ẽ tex. 51. di. c. 1. & c. p̃terea. 4. q. 1. c. 1.
l. 2. §. ait prætor, ff. de his, q notã. infa.
nec corpus Chriſti d̄ẽt eis ñ pœnitẽtib⁹
indulgeri, de cõſe. di. 2. c. pe. reqrit̃ tamẽ
ad hoc, ut repellant̃ à ꝓmotione, vt di-
cit Inn. ꝙ habeãt hoc officiũ ĩ curia: vel
q̄d aſſueſecerint ſe ĩ arte illa. Sec⁹ autẽ
ſm eũ, ubi ĩ occulto hoc feciſſent, maxi
me ad cõplacẽtiã infirmi. Nã Dauid, li-
cet eſſet iuſtus, ſæpe pulſauit cytharã, &
chorizauit. Idẽ dicit, ſi ĩ publico ſemel,
uel pluries hoc fecerit, dummodo nõ aſ
ſueſecerit ſe: q̃a infamia ẽ illa, q̃ ꝓhibet
eos à promotiõe. hoc vltimũ dictũ ñ pu
to ſimpl̃r uerũ. Vñ credo, q̄d ſi ſaltẽ bis
ĩ publico exercuerit illã artẽ cã q̃ſtus, ef
ficit̃ ĩfamis, arg. opt. ĩ l. palã, ff. de ri. nup.
Vbi tex. no. ĩnuit dici mulierẽ q̃ſtũ feciſ
ſe, ſi admiſit duos cã q̃ſt⁹, & not. hoc idẽ
ergo dicẽdũ ẽ ĩ hiſtrionib⁹, ut dicant̃ hi
ſtriones & buffones, ſi cã q̃ſtus bis exer
cuerint illã artẽ, facit. 25. q. 2. ita nos, &
l. 3. C. de epiſ. aũdi. & ꝙ no. Archi. ĩ c. il-
lud, 12. di. Et de iſtis cibariſtis, an & qñ
ſine pc̃tõ licitũ ſit pulſare, & an pc̃m̃ ſit
aliquid dare iſtis hiſtrionibus & buffo
nibus, uide. 8. di. in c. donare, & c. qui ue-
nationibus, & ibi uide gl. Abbas.

SEB. SAPI.
a Per clericos. Quod clericis nõ liceat laruis ſe tegere, tenet Car. in cle. 2. in. 3. q. de uita & hone cler. & Firmia in tract. d̄ epi. ĩ. 2 parte octauæ partis principalis, col. 4. Et ibi ẽt dicit, quod ꝓhibent̃ intereſſe ſpectaculis niſi fierent ad pias cãs ut in repræſentatione paſſionis Chriſti, & magorum, & ſimilium, prout ipſe dicit.

SEBA. SAPI.
b Concubinatus. An concubinatus hodie de iure ciuili ſit reprobat⁹ uide Fel. in c. cum ſit gñale, colũ. 7. uer. reſpectu concubinatus, s̃. de fo. compe. ubi tenet ꝙ ſic.

SVMMARIVM.

1 *Clericus ſuſpenſus ob aliquod crimen, ſi interim præſumpſerit celebrare, priuatur beneficijs, & perpetuo deponitur. 9.*
Prælati ſuſtinentes clericos ſuſpenſos celebrare, priuantur beneficijs, & deponuntur. 4.
2 *Matrimonium contractum cum conſtituto in ſacris eſt nullum, ſecus ſi eſt conſtitutus in minoribus.*
3 *Coitus uxoris & mariti an ſemper fiat ſine peccato, & ſit licitus?*
4 *Concubinatus poteſt tolerari ad tempus, etiam in clericis, ut euitetur maius malum.*
5 *Sacerdotes Græci poſſunt uti matrimonio. 6.*
Caſte uiuere dicitur mulier, quæ tranſiuit ad ſecunda uota.
7 *Concubinæ clericorum poſſunt puniri per iudicem eccleſiaſticum.*
8 *Clericus propter adulterium deponitur, laicus uero decapitatur, & idem per Sodomiam, cõcubinarius uero priuatur beneficijs.*
10 *Prælatus poteſt imponere pœnam clericis pro delicto.*

CAP. XIII.

VT clericorum Propter dictorũ multitudinẽ nõ ſolet ſumma-
ri, ſed general̃r ſic põt dici. Clerici d̄ẽnt contine
re; & caſtè uiuere, cõtrafaciẽtes punit, & ſeuerius
puniuntur illi, q legitimo matrimonio pñt uti. h. d. Et quin
que ſunt dicta. Primò indicit clericis honeſtatẽ & caſtita-
tẽ. Secũdò imponit pœnã. Tertiò aggrauat. Quartò punit p̃
latos negligẽtes & corruptibiles. Quintò punit Græcos ĩ
cõtinẽtes. Secũda, ibi: *nec uerò*. Tertia, ibi: *ſi quis igitur*. Quar
ta, ibi: *Prælati*. Quinta, ibi: *qui autem*. Caſus lit. In prima par
te huius capituli ſtatuit conciliũ, q̄d clerici mores, & actus
ſuos reformẽt in meli⁹, & viuãt caſtè, & p̃cipuè in ſacris or
dinibus cõſtituti ab omni uitio libidinis maxime ab illo p̃
cauẽtes propter ꝙ ira Dei venit in filios diffidẽtiæ. Secũdò
dicit, ne facilitas ueniæ incẽdiũ tribuat delĩquẽdi, ſtatuit,
vt q deprehẽſi fuerint incõtinẽtiæ uitio laborare, puniant̃
ſm canonicas ſanctiones, prout plus uel minus peccauerit,
ut quos timor diuinus à malo nõ reuocat, pœna tẽporalis
1 cõpeſcat. † Et ſi aliquis propter hoc ſuſpẽſus diuina p̃ſum
pſerit celebrare, eccleſiaſticis beneficiis nõ ſolũ ſpoliet̃, ſed
ẽt pro duplici culpa ꝑpetuò deponat̃. Prælati verò, q tales
ſuſtinuerint in ſuis iniq̄tatibus, p̃cipue obtẽtu pecuniæ, uel
alterius cõmodi tẽporalis, pari pœna puniãt̃. illi uero, qui
matrimonio pñt uti ſm morẽ regionis ſuæ, ſi lapſi fuerint,
2 grauius puniant̃. B. †No. ibi: *præſertim in ſacris ordinibus*, q̄d
nõ ſolũ cõſtituti in ſacris, ſed ẽt in minorib⁹ ordinibus te
nent̃ obſeruare cõtinẽtiã, & caſtitatẽ, & tamẽ eſt differẽtia
inter cõſtitutos in ſacris, & minoribus. Primo in quãtitate
delicti. nã, ut arbitror, lõge grauius peccat in ſacris cõſtitu
tus, & maxime p̃sbyter, quã cõſtitutus in minoribus. Nam
iſti quaſi cõtraxerũt matrimoniũ cũ eccleſia, vñ vr̃ cõmit-
tere adulteriũ ſpũale. Ad hoc, ꝙ notat Paul. in clemen. 1. de
offi. ordi. Secũda differẽtia, q̃a cõſtitut⁹ ĩ minorib⁹ p̃t ꝯhe
re matrimoniũ, uñ tenet̃ ad cõtinẽtiã reſpectu fornicatio-
nis illicitæ, ſed ꝯhere p̃t. j̃. de cleri. cõiuga. c. 1. & quaſi ꝑ to
tũ. Cõſtitutus uero in ſacris omnino arctat̃ ad cõtinẽtiã,
ita ut nõ ualeat matrimoniũ per eũ ꝯctũ c. unico, de uo. lib.
6. De laicis uero dic, ꝙ tenent̃ ſeruare cõtinẽtiã capiendo
cõtinẽtiã, prout. s̃. dixi in clericis cõſtitutis in minoribus.
Nã peccãt qualitercũq; exerceãt actũ libidinoſũ p̃ter uxo-
riũ. unde ẽt cõcubinas nõ pñt habere, licet aliud uideat̃ ius
ciuile diſponere. Vide tex. not. 30. q. 4. c. nemo ſibi blãdiat̃
de lege, & c. meretrices, ubi dr̃ no. ꝙ ſub illo p̃cepto diuino,
nõ mœchaberis, & c. noĩe mechiæ uenit oĩs illicitus concu
3 bitus p̃ter uxoriũ. †Et utrũ coitus cũ uxore ſit ſemꝑ licit⁹,
uide gl. 25. di. 1. unũ orariũ. §. q̃ autẽ, uer. fi. in gl. ſuꝑ uer. ex
cepto, & uide ꝙ no. Io. An. poſt Hoſti. in rl̃a, ſine culpa, de
reg. iu li. 6. in Mer. ubi dicit, ꝙ hodie ẽt de iure ciuili vr̃ ꝓ
b hibitus cõcubinat⁹, [b] ex quo ius canonicũ ita apte ꝓhibet,
quoniã lex ciuilis in iſtis ſpũalibus uidetur uelle ſubiici di
ſpoſitionibus canonicis, in authẽ. ut cler. apud pro. epiſ. &
in authent. ut eccl. ti. & in c. clericis, ſupra de iud. Secundo
no. uerſ. *Ne uero contra iudices faciles in indulgentia pœnarum
ſeu culparum*. Nam videntur potius ſubditos lædere, quã eis
indulgere: quia facilitas ueniæ tribuit incendium peccãdi,
uel delinquẽdi. Nõ enim ualet miſericordia ſine iuſtitia,
nec iuſtitia ſine miſericordia, ſed cõmiſcenda ſunt, & efficiẽdum eſt optimum temperamentum, uide pulchrum tex-
tum. 45. diſtinctione in capitul. diſciplinam. Item nota.
ibi: *prout maius, uel minus, &c.* quod ſecundum qualita-
tem, & quantitatem fornicationis uenit delinquens pu-
niendus. Nam multæ ſunt ſpecies fornicationis, ut for-
nicatio ſimplex, ſtuprum, adulterium, inceſtus, & proſe-
quere latius, ut habes. 36. quæſtione, prima. Item nota.
ibi: *quos durus timor &c.* probationem illius dicti, Ode-
runt peccare boni uirtutis amore. Oderunt peccare ma-
li formidine pœnæ Nota. ibi, *ſi quis igitur*, arti. opti. quod
pro omn

pro oĩ delicto fornicationis nõ eſt clericus deponẽdus: ſed
4 qñq; ſuſpẽdendus, & de hoc. ĩ. latius. †No. in uer. *prælati*, ꝙ
p̃lati grauiter peccãt ſuſtinẽdo ſubditos cõcubinarios, ma
ximè obtẽtu pecuniæ, uel alterius cõmodi tẽporalis. Et põ
dera illud uerbũ, cõmodi tẽporalis. nã per hoc uerbũ, arbi-
tror, ꝙ ſi clericus cõcubinarius efficeret̃ deterior, ſi præciſè
cõpelleret̃ ad dimittendũ concubinã; ꝙ tũc p̃latus toleran
do ad tẽpus, peccatũ non incurrit. Nã qñq; ſuſtinet̃ minus
malũ, ut maius euitetur. 13. diſt. duo, 33. q. 2. c. ſiue ſi cõſtite
5 rit. † Not. uerſi. *qui autem*. ꝙ Græci nõ peccant utendo ma-
trimonio ꝯcto in minoribus. nã ĩ matrimonio eſt caſtitas.
31. diſt. Nicena, & c. aliter. Et hoc facit ad q̃õnẽ: Teſtator
dixit, relinquo uxori meæ uſumfructũ bonorũ meorũ, ſi ca
a ſtè uixerit. [a] demũ uxor mortuo teſtante, tranſit ad ſecũda
uota. q̃rit̃, nũquid debeat habere uſumfructũ? Et dicẽdũ eſt,
ꝙ ſic: q̃a dr̃ caſtè uiuere. Ideò cautela eſt adiicere, ſi caſtè ui
xerit, & in uiduitate ꝑmanſerit. uide q̄d legit̃ & no. in l. uni
ca, C. ſi ſecũ. nup. Et ex his infert̃, ꝙ cõtinẽtia in clericis nõ
eſt de iure diuino: ſed de iure poſitiuo duntaxat: aliàs Græ-
ci peccarent; de hoc dr̃ plenè in c. cũ olim, de cleri. coniug.
6 † Vltimò no. ꝙ grauius peccat clericus Græcus labendo in
uitiũ incontinentiæ, q̃ Latinus. Rõ reddit̃ in lr̃a: q̃a ille põt
uti legitimo matrimonio; & ex hoc arguit Abb. graui⁹ pec
care laicũ cõiugatũ torũ uxoris uiolantẽ, q̃ presbyterũ ad-
ulterantẽ; & cũ hoc argu. trãſcunt cõiter doct. & do. Anto.
& do. Pet. ſed apud me non eſt ſine dubitatione, quin p̃sby-
ter cõmittat adulteriũ ſpirituale, & ſacrilegiũ; facit quod
7 not. Pau. ubi. s̃. in glo. in c. uirginibus. 27. q. 1. † Hinc eſt, ꝙ
concubinæ clericorũ poſſunt diſtringi, & puniri ꝑ iudicem
b eccleſiaſticũ; [b] q̃a cõmittunt ſacrilegiũ eis inhærendo; uide
8 tex. cũ gl. in c. eos. 32. diſtin. † Quæro pro declaratione li-
teræ, qualiter ſint puniendi clerici de incontinentia? Solut.
dicunt hic doc. ꝙ olim ꝓ fornicatione clericus deponebat̃.
81. diſt. p̃sbyter. uide tex. apertũ in c. à multis, de ætа. & qua
li. hodiè uerò nõ deponit̃, ſed ſuſpendit̃, ut hic, & 34. diſt. in
c. fraternitatis. ubi eſt tex. pulcherrimus ad tẽperandũ rigo
rẽ antiquorũ canonũ. Hoc tñ dictũ abſolutè non recipias:
ſed intellige pro ſimplici fornicatione. Nã propter adulte-
riũ clericus debet deponi. c. cũ ab homine, de iudi. & nilmi
rũ, cũ laicus ueniat decapitãdus. l. q̃uis, C. de adulter. Idem
dicit de delicto ꝯ naturam. c. clerici, de exceſſ. præla. In con-
cubinario uerò text. eſt pulcherrimus in c. ex parte Adæ, de
teſti. innuit, ꝙ põt priuari beneficio. Dicet̃ plenius in tit. j̃.
de coha. cle. & mu. & idẽ dic de ĩceſtu, ſtupro, & ſi. & plen⁹
proſequor in c. at ſi clerici, de iud. Intellige ergo primũ di-
ctũ in fornicatione tantũ non qualificata, & Paul. dubitat ĩ
p̃sbytero, cũ nõ uideat̃, ꝙ poſſit cõmittere ſimplicẽ fornica
tionẽ ratione p̃dicta: ſed iſte tex. gñaliter loquens multũ fa
9 cit ꝓ prima opi. †Secundò q̃ritur, de qua ſuſpẽſione loqui-
tur uerſ. ſi quis igitur. ubi dicit̃, ꝙ ſuſpenſus hac de cã cele-
brans uenit deponendus Io. And. intelligit de ſuſpenſione
ab homine facta; ut q̃a prælatus ſuſpendit ſubditũ propter
delictum incontinentiæ. Itẽ ſm eũ in ſuſpenſione iuris; ut
q̃a erat notorius fornicator, ut ſunt iſti tenentes publicè cõ
cubinas. j̃. titu. proxi. c. ueſtra. Et põdera hoc dictũ Io. And.
iuncto tex. ſm hunc intellectum, ꝙ clericus notoriè forni-
c carius [c] eſt ipſo iure ſuſpenſus; adeò, ꝙ celebrando incurrit
irregularitatẽ, & uenit deponendus; quod eſt ualde pericu-
loſum, & dicam latius in d. c. ueſtra. ubi referã plura notan-
10 da ad iſtũ articulũ. †Vltimò inducitur iſte tex. in uer. p̃lati,
ad quæſtionẽ, nunquid prælatus poſſit imponere pœnã pecu
d niariã [d] clericis ꝓ delicto? Concluſio cõis eſt, ꝙ ſic; & hoc
ſi faciat cauſa correctionis, ut quia magis timetur pœna pe-
cuniaria, q̃ ſpiritualis; & põt ſic intelligi. c. dilectus, de offi.
ord. ſed ſi faciat cauſa auaritiæ, tunc non licet, argumẽ. hic,
& in c. licet, de pœnis, ubi dixi plenè. Ad euitandum aũt hãc
præſumptionẽ auaritiæ debet prælatus conuertere pecuniã
in piam cauſam; & dic, ut dixi in d. c. licet. Abbas.

a Caſtè uixerit. Adde Old. conſil. 164.
a SEB. SAPIA. Caſtè uixerit. Vide latiſſimè per Mod. Papieñ. in repe. l. Titia cum teſtamento. §. Titia, ff. de leg. 2.
ANT. FRAN. An mulier ſecundo nubẽs dicatur caſtè uiuere, dicas ꝙ ſic, ẽt ſi ſecundo nubat intra annũ luctus, niſi iuraſſet amplius nõ nubere: q̃a tũc nubendo etiã ſecundo, nno diceret̃ caſtè uiuere. Ita Angel. in authent. de reſtitu. & ea quæ pa. ĩ §. unum, in uerſic. not. mulierem. Et adde, quòd iſtud eſt uerũ, niſi uerbum, caſtè, ꝓferret̃ à marito; puta q̃a legaret uxori c. ſi caſtè uixerit: q̃a tunc uerbum, caſtè intelligitur, id eſt in uiduitate; ita Bal. ĩ l. Deo nobis, ĩ 4. col. C. de epiſc. & cleri. & gl. & Bal. ẽt in 3. col. in authent. cui relictũ, in uer. nuptiis, C. de ind. ui. tol. & uide Bal. in l. 2. ĩ 2. col. eo. titu. de indi. ui. & uide Ang. in authent. de nõ eligen. ſec. nu. §. cum igitur. & uide Ang. Bar. & Alex. qui multa ad hoc alleg. in l. mulier, in §. cũ proponeretur, in fi. ad Treb.

SVMMARIVM.

1 *Clericus ebrioſus, monitus non deſiſtens, ſuſpenditur à beneficio, niſi egerit pœnitentiam. 3.*
2 *Ebrietas non eſt peccatum mortale, niſi quis aſſiduè inebrietur.*
4 *Pœna quando imponitur à ſtatuto uel lege alternatiuè, electio eſt iudicis, niſi uerba ſtatuti, uel legis dirigantur ad reum.*

CAP. XIIII.

1 A Crapula. † Clericus crapuloſus, uel ebrioſus monitus non deſiſtens ab officio, uel beneficio ſuſpẽ-
dit̃. Primò ꝓhibet crapulã & ebrietatẽ.
Secũdò abuſum ſe obligantiũ ad potum.
Tertiò pœnã ſtatuit, ibi: *ſi quis*. Not. 1. ꝯ
crapuloſos & ebrioſos, ꝙ crapula dr̃ im
moderata uoracitas cibi, & dr̃ crapula,
quaſi cruda epula: q̃a homines ita uora-
citer epulantes perfectè nõ digerunt: ſed
mãm indigeſtã emittunt. Ebrietas uerò
refert̃ ad ſuperfluitatẽ potus. uñ ebrietas
eſt immoderatus uſus uini. Secundò not.
ibi: *uinum ſibi temperent*. ꝯ bibẽtes uinũ ſi
2 ne aqua. † Et adducitur hoc ad q̃ſtionẽ,
an talis peccet mortaliter? primò ur̃, ꝙ
ſic. nã ꝯ prohibitionẽ cõcilii facit. Nam
in calice ẽt ponitur de aqua. c. cum Mart.
de cele. miſſ. & hoc dictũ eſt uerum ſecũ-
dũ doctor. niſi ex caſu aliud facerent. Nã
reperiuntur q̄dam uina minus potentia.
Satis eſt enim, ꝙ ſe tẽperent uino, ut ſe-
quitur ĩ litera; & dr̃ ſe tẽperare uino, qñ
habet reſpectum ad potentiã uini. Itẽ re
ſpectu frequẽtiæ bibendi. nã debet cleri-
cus eſſe cõtentus trina uice; text. eſt in c.
qñ 44. diſtin. Sed intellige, qñ appetitus
naturalis ultra non exigit. uoluit. n. tem
perare hoĩes immoderatos, & crederem
ꝙ etiam non apponendo aquam in uino
potenti non peccet q̃s mortaliter, niſi aſ
ſiduè inebriet̃, ꝑ text. no. in c. uinũ. §. al̃s,
ea demũ. 25. diſt. ubi habes tex. ſemꝑ mẽ
ti tenẽdũ, ꝙ ebrietas nõ eſt peccatũ mor
tale, niſi ſit aſſidua. Et ad aliũ text. & ad
motiuum doct. dicas, ꝙ non loquit̃ præce
ptiuè; pro hoc quod dicã in c. ſeq Not.
duos effectus ebrietatis. Nã inducit men
tis exiliũ, & prouocat ad libidinẽ. & ob
hãc ultimã cãm olim ſancti p̃res abſtine
bant ab eſu carniũ & uini. 35. diſt. ab ex-
ordio, & uide tex. 35. diſt. ante oĩa. ubi di
citur, ꝙ ebrietas eſt fomes omniũ malo-
3 rum. †Vltimò not. ꝙ propter crapulam,
uel ebrietatem non debet clericus priua

b Eccleſiaſticũ. Ad de Pet. de Anch. conſil. 159.
c Fornicarius. Ad de Alexan. conſi. 72. 1. lib.
ZACHAR. Adde quod dicã in apoſt. ad iſtũ in c. ueſtra, num. 7. in uerſic. nunquid ſit ſuſpẽſus. ubi plenè examinaui hunc articulum. j̃. tit. proxi.
d Pœnam pecuniariã. Adde Ro. ſing. ſuis fo. 6. Adde, quod uoluit allegare Ro. ſing. ſuis 443. in c. ſed poſito caſu, fol. 15. de quo uide iſtum in c. licet, nume. 9. & quod ibi notaui in apoſt. ad eum in uer. pœna poſt alios. j̃. d̄ pœnis, & Gul. de Cu. in l. 2. §. itẽ nulla, num. 50. & ibi in apoſt. Celſi. in uer. pœnam pecuniariam, C. de epiſco. & cleri.
d SEBA. SAPI. Ebrietatis. Ad cognoſcendum, quando ebrietas ſit peccatum mortale, uide pulchrè & eleganter per Car. Alex. in c. deniq;. 2. 4. diſt. ubi refert doctrinam diui Aquinatis, & uide eundẽ in c. uenter. 35. diſtinct.

UNIVERSITARIA

ri beneficio,nec etiã ſuſpẽdi,ſi uult agere
pœnitentiã . Miles aũt ſecularis pp ebrie
taté remouetᷣ ab oĩ militia.l. oẽ delictũ,
ff.de re mili. Pœna auté antiquorũ cano
nũ ꝓ ebrietate erat : qa clericus ebrioſus
triginta diebus à canone ſuſpendebatur :
aut corporali ſupplicio ſupponebatᷣ,in c.
ult.30.diſt.ſed hodie non imponitᷣ tanta
pœna,ut hic patet . Vide qđ dicã.j̃.tit.1.
4 cap.2. † In gl.fi.ibi: *relinquitur arbitrio ſupe
rioris.* Nota hãc glo. ex qua colligitᷣ,ꝙ in
pœnis alternatiuis optio datur iudici ; &
hãc gl.uᷣ ap‚pbare Io.An.& cõiter doct.
nr̃i,& allegat do.An.bo.tex.in c.qm̃,in fi
ne. ut lite nõ cõteſtata. ſed allego al̃s gl.
cõcordãtes huic , & in decretis habes 34.
diſt.fraternitatis,& j̃.de Iudæis.c.ſicut,&
facit tex.in c.q̃renti,de uerb.ſigni. Sed in
ꝯriũ facit textus iuris ciuilis in l.2. C. de
ſeruis fugiti.ubi datᷣ optio reo ẜm cõmu-
nẽ intellectũ ibi.Bart.ĩ l.2.ff.de effracto.
dicit,ꝙ aut uerba dirigũtur iudici;ut pu-
ta puniat tali,uel tali pœna;& tunc optio
datur iudici. aut uerba dirigũtur ad reũ;
ut puta,ſoluat mille, uel exhibeat medie
taté bonorũ,uel per uerba ſimilia ; & tũc
optio datᷣ ipſi reo;& ſic procedat d.l.2.&
ſimilis diſtinctio ſit in legato alternati-
uo,ut no.Di.in regula,ĩn alternatiuis,de
regulis iuris.lib.6.gl.& doct.ĩ l.Lucio,ff.
de legatis ſecũdo.Sed caſus dubius eſt,qñ
cõſtitutio ‚puidet ſimpl̃r loquẽdo imper
ſonaliter,ut hic,ſuſpẽdatur ab officio, ul̃
beneficio : uel amputetur ſibi manus: uel
condẽnetur ad mille,uel ꝑ uerba ſimilia;
& hoc caſu Bar. uᷣ ibi inclinare in fauoré
rei , ut ſibi detur optio , motus illa regu-
la gñali,ꝙ in pęnis eſt mitior interpreta
tio faciẽda,ut in iuribus uulgaribus. Hoc
dictũ Bartoli nõ admitterẽ,& ꝯriũ ſenſe-
rũt cõiter nr̃i gloſſatores, & doctores, &
ẽt textus alleg. nã qñ iura loquuntur im
perſonaliter,datur optio iudici. Itẽ pœ-
na imponẽda eſt ꝑ iudicẽ;& ſic quodam-
modo loquitᷣ in dubio lex . Itẽ iudex hẽt
uidere,quę pœna magis expediat , ut ĩ d.
c.qm̃;facit 22.q.5.c.prodeſt; & hoc nota.
Nam doctores noſtri tranſeunt multum
lentè ſuper hoc paſſu. Abbas.

SEBA. SAPI.
a Præceptiuam. Vide Aret. in conſil. 160. inci. lõga eſt iſta cõſultatio, in 8. dubio. & quæ late tradit Fel. in c. nam concupiſcentiam, s̃. de cõſtit.
ZACHAR.
b Inhoneſtas. Adde eundem conſil. 6. 3. lib. Alexand. cõſil. 62. 4. lib.

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutio, ſiue regula alicuius religionis, an & quando obliget tranſgredientem ad peccatum mortale.*
2 *Clerici etiam in minoribus conſtituti non debent habere officia temporalia, ſiue ſecularia: an autem aliter facientes degradentur, uel deponantur, aut ſuſpẽdantur, uide infra num. 9.*
3 *Clerici indigentes poſſunt eſſe negociatores alicuius honeſtæ negotiationis: alias ſecus.*
Clerici utrum poſſint eſſe tutores.
4 *Clericis interdicitur omnis ludus præter ludũ ſcachorum. 11.*
5 *Monachus promotus in Epiſcopũ, uel Cardinalem nõ mutat habitum monachorum, neq; regulam quo ad illa tria ſubſtantialia, & non acquirit ſibi, ſed eccleſia, cui præeſt; dic plenè ut infra nu. 19.*
6 *Abbates poſſunt ex priuilegio portare inſignia epiſcopalia, & ordines minores conferre; & idem eſt in Cardinalibus non Epiſcopis.*
7 *Doctoratus, eſt dignitas.*
Clerici, an & quo caſu poſſint portare annulos.
8 *Prælati, qui ex priuilegio, uel conſuetudine, aut præſcriptione poſſunt portare inſignia epiſcopalia; an poſſint illa portare extra locum priuilegiatum?*
10 *Religioſus, uel monachus poteſt de monaſterio extrahi, ut efficiatur cubicularius epiſcopi: uel quòd ſubeat onus alios docendi.*
11 *Clericus publicè aleator ipſo facto priuatur à promotione, ſed non à beneficio, niſi præcedat monitio.*
Nomina uerbalia ex quot actibus uerificentur.
12 *Ludo ſcachorum quod quis lucratur, uel in ludo, qui conſiſtit, & ſit gratia uirtutis experiendæ, non ſubiacet reſtitutioni, niſi quis principaliter ludat cauſa ſpoliandi proximum. At id quod uincitur in ludo fortunæ, uel ingenij & fortunæ à non habentibus adminiſtrationẽ, puta filio &c. debet reſtitui patri, & ſimili. 13. Et quod quis lucratur cũ fraude in proximè dictis ludis ab habẽtibus adminiſtrationẽ, ſubiacet reſtitutioni: ſi uerò ſine fraude, diſtingue, ut hic.*
14 *Conſuetudo, quòd illud, quod uincitur in ludo, non reſtituatur, non ualet, licet aliqui contrà.*
15 *Mutuans pecuniam ludenti non poteſt repetere: ſecus, ſi alteri non ludenti, licet in ludo mutuet.*
16 *Tranſactio facta in ludo non ualet.*
17 *Vendens rem in ludo an teneatur de euictione?*
18 *Clericus debet ire indutus ſecundũ cõſuetudinẽ loci: nõ tamẽ debet ire cũ ueſtibus laceratis propter humilitatem: quia dignitas clericalis uileſceret.*

CAP. XV.

CLerici. A negotiis, perſonis, ludis,ueſtibus,
& ornatu minus honeſto p̃cipit cleri
cos abſtinere,& habitu honeſto uti,cuius uanita
tẽ in pluribus exprimit,& teſtatur.hoc uult in ef
fectu uſq; ad finẽ . Et aduerte diligenter ad unũ uerbũ Inn.
dicit enim hoc.c.loqui de honeſtate.Pet. uerò dicebat,ꝙ q̃
1 dã ſunt honeſtatis,quædã p̃cepti. † Not.tñ ex præmiſſis,ꝙ
nõ ſemper cõſtitutio ẽt cõcilii generalis ligat tranſgrediẽ
tẽ ad mortale. Nã queadmodũ trãſgreſſio legis ciuilis nõ
ſemper inducit decapitationẽ corporalẽ,ita nec tranſgreſ
ſio iuris canonici inducit ſemꝑ mortale.Nã ſequitᷣ inde de
capitatio ſpiritualis,& ꝑpetualis dãnatio. Conſidera ergo
a primò,utrũ cõſtitutio habeat in ſe mã p̃ceptiuã [a] ueriſimi-
liter ponderatã multũ à cõſtituente;& hoc caſu non curas
de uerbis,an loquatᷣ ꝑ uerba exhortatiua,uel p̃ceptiua : ſed
uerba ſunt accõmodãda materiæ,tex.cũ gl.11.q.3.rogo;ui
de tex.pulcherrimũ in cle.exiui de paradiſo,de uerb. ſig. Si
uerò nõ conſtat de materia;& tunc aduerte ad uerba.Nã ſi
cõſtitutio utitur uerbis p̃ceptiuis;ut qa dicit p̃cipimus &c.
& tũc illaqueat ꝯuenientẽ ad mortale,13.q.1. qđ p̃cipitur,
& in c.2.de maiori.& obe.ſi aũt uerbis ĩperatiuis,uel ſimi-
lib.& tũc attẽde,utrũ materia ſit põderoſa,ul̃ potius ſit cu
iuſdã honeſtatis.Primo caſu trãſgreſſio inducit mortale:ſe
cũdo nõ.Et eandẽ diſtinctionẽ facias in regulis religioſo-
rũ:qa cõiter aliqua capitula ‚pcedũt ſtricte p̃cipiẽdo, & nõ
ſimpliciter diſponẽdo,& ‚p hoc ille text.pulcherrimus ĩ d.
cle.exiui,quẽ ſemꝑ no. ‚p uerbis imperatiuis:qa non habes
alibi in iure canonico tex.ita bonũ,& ꝑ p̃dicta põt hoc di-
2 ctũ Inn.reduci ad cõcordiã.†No.1.ꝙ clerici nõ poſſunt ha-
bere officia ſecularia . Ex quo infertᷣ, ꝙ licet clerici ſint in
minoribus:nõ tñ debent in ciuitatibus habere officia ſecu-
3 laria. † No.ſecũdò ibi: *cõmercia*, ꝙ clerici nõ debẽt exerce-
b re negotiationes,maximè inhoneſtas. [b] Et ꝑ uerbum,maxi
mè,uᷣ ꝙ ẽt honeſtas negotiationes nõ poſſunt exercere.Et
intellige hoc,qñ clerici non indigẽt : ſi uerò indigẽt,bene
poſſunt uti honeſtis negotiationibus,& q̃rere inde uictum
manibus.11.diſt.clericus uictũ,& in c.1.de celebra.miſſ.Et
qs ‚ppriè dicatur negotiator honeſtus, ſeu ĩhoneſtus, uide
pulchrũ tex.in c.eiiciens.88.diſt.& ꝯ clericũ negotiatorem
uide tex.elegantẽ in c.negotiatorẽ clericũ,ea.di.ubi dᷣ, ꝙ
eſt fugiẽdus tanq̃ peſtis. Vide ẽt tex.pulcherrimũ in c.ꝑue
nit.86.diſt.ubi dᷣ, ꝙ cauſa lucri nõ debent cõducere poſſeſ
ſiones aliorũ,& nota bene illũ tex.& ibi ẽt habetur,nunqd
poſſint eſſe tutores pupillòrum ; adde not.in c.1.j̃.ne cler.
uel mona.Not.3.ibi, *hiſtrionibus*, ꝙ clerici non debent ha-
bere hiſtriones in domo:imò nec eos audire;de quo ĩ c.no
4 tet,de conſe.diſt.5.Itẽ nota † ludum alearũ & taxillorũ eſſe
clericis ‚phibitũ. & aduerte, quia iſta duo ad taxillos & a-
leas poſſunt ĩtelligi,ut pro eodẽ ſumantᷣ. Et tunc dictio,&
exponitur

exponitur pro ideſt.Et ſolet iſte ludus taxillorũ ita nuncu
pari:qa luditur ſuꝑ alea,ideſt ſuꝑ tabula. Secũdò põt intel-
ligi & melius,ut denotet duos ludos,ſcilicet ludũ alearũ,i.
tabularũ,cũ luditᷣ ad tabulas cũ taxillis,& ludũ taxillorũ,q
nominatᷣ hazardũ. Et ex hoc intellectu no.ꝙ nõ ſolùm lu-
a dus ad hazardũ,ſed ẽt tabularũ,eſt clericis [a] prohibitus, &
j̃.dicã rõnẽ.& ex his & ex text.ĩſertur ludũ ſcacorũ clericis
nõ eſſe ‚phibitũ,& fortius nec laicis;qđ tenet hic Vincẽ.&
cõiter doct.ſeq.& gl.in auth.interdicimus,C.de epiſcop.&
cler.& Innoc.in c.lator.j̃.de homi.& uide Archid.in c.epi
ſcopus,35.di.in prin.& latius hãc mãm attingã.j̃.& ponde
ra tex.ꝙ nõ ſolũ nõ debẽt ipſi ludere,ſed ẽt hmõi ludis ‚p-
hibitis intereſſe non debẽt. No.ibi: *coronã & tonſuram &c.*
differentiam eſſe inter coronã & tonſuram.Nam tonſura
eſt raſura in ſuperiori parte,quæ appellatur clerica. Coro-
na uerò eſt circulus capillorum ad inſtar coronæ; uide ad
hoc bonam gl.in clemen.2.eo.tit.in uer.tonſura.

Additio Vſq; ibi: *no.in uerſi.clauſa.* Tonſura uerò fit
in parte inferiori infra capillos & ſupra au
res;& ideò dicit Canõ, ꝙ clerici capite detõſo incedere de
bent,& patẽtibus auribus.24.diſt.c.nõ liceat.Ideò aũt radũ
tur ex parte ſuperiori ad denotandũ, ꝙ debẽt a ſe abiicere
uitia & alia,quæ habent impedire contẽplationẽ diuinorũ
officiorũ: ſummitas capitis ſignificat eminentiã mentis.s̃.
de ſact.unct.c.1.Ideò ad denotandũ, ꝙ mens dẽt eſſe intẽta
diuinis officiis,aliis ſequeſtratis,ſit raſio prędicta.Incõuer
ſis aũt,q nõ habẽt deſeruire ĩ diuinis officiis, nõ ſit raſio ex
ſuperiori: ſed ſolũ raduntur ex parte inferiori ad denotan-
dũ,ꝙ debent eſſe abſtracti à temporalibus, & intenti ad au
dienda diuina,& de mã plenè in gl.alle. No.in uer.clauſa,
quales debẽt eſſe ueſtes clericorũ.nã reſpectu formę debẽt
eſſe deſuper clauſę,& nimia longitudine,uel breuitate non
notandæ.Et dic,ꝙ debẽt eſſe uſq; ad talũ.23. diſt. nõ opor
tet:reſpectu coloris debent eſſe honeſtæ: in his tñ multũ at
tendenda eſt conſuetudo loci ; qđ intelligo, dũmodo non
multũ deuiet ab honeſtate,ut j̃.dicã cũ gl.uide tñ gl. in cl.
b 2.in fi.q̃ dicit clericos ſeculares nõ habere certã formã [b] in
ueſtimẽtis,licet aliqui colores eis interdicãtur: ſed melius
põt dici,ut s̃.dixi,prout colligitᷣ ꝑ iſtũ tex. Nam forma põt
dici largo mõ reſpectu breuitatis uel longitudinis, uel re-
ſpectu clauſuræ ĩ ſuꝑiori parte Not.in uer.*pannis rubeis,aut*
uiridibus Duos colores clericis iterdictos.hodiè uide text.
in c.2.eo.tit.ubi iſti duo ‚phibentᷣ clericis ẽt in caligis. uñ,
qđ hic fuit ſtatutum in ueſtimẽtis,extẽditur ad caligas Ex
quo arguo ꝑ ea,quæ.j̃.dicã, ꝙ hoc.c.nõ contineat in oĩbus
conſiliũ,uel honeſtatẽ:ſed in multis p̃ceptũ , ut patet in d.
cle.2.in fi. & ibi gl. quæ dicit tranſgredientes puniẽdos pę
na arbitraria.Vide tamẽ pulchrũ dictũ Hoſti.in c.antiqua,
de priui.ubi dicit,ꝙ panni rubei,& frena , & calcaria deau-
rata,& ſimilia ornamenta ſunt inſignia Papæ,& ſui legati,
cũ proficiſcũtur ultra mare. Ex quo infertᷣ,ꝙ de iure cõi, ẽt
c cardinales, non poſſunt uti [c] huiuſmodi coloribus & orna
mentis:conſuetudo tñ habet oppoſitum, & fortè eos excu-
ſat,ex quo Papa uidet,& nõ reprobat . Nã iſta ſunt de iure
poſitiuo. nã clerici olim portabant ueſtes partitas in figu-
ras . Videmus ẽt,ꝙ in eccleſia clerici celebrantes utuntᷣ his
coloribus;de quo.j̃.aliquid.No.ibi:ſed nec anulos, ꝙ cleri
ci non debent deferre anulos,niſi eis cõpetat ex officio;uel
dignitate.q aũt ſunt iſti,qbus licet,j̃.ſtatim ſubiiciam.Vlti
mò not.ꝙ religioſi,ẽt epiſcopi,nõ debent uti rocheto : ſed
epiſcopi ſeculares debent portare in publico, & in eccleſia
ſuꝑ alia ueſtimenta.& pondera text. ibi: *ſuperindumentis li*
neis &c. uᷣ ergo,ꝙ in publico nõ debet rochetũ eſſe cooper
tũ:aliàs non dixiſſet,ſuperindumentis . Itẽ,qa text. uult,ꝙ
utatur in pulico.nõ.n.dᷣ uti qs in publico, ſi ſubtus portat.
Et no.ex hoc,& ex tex.ꝙ in domo,uel in camera, uel ĩ alio
loco priuato,nõ tenetᷣ Ep̃s portare rochetũ. Nã licet in ec-
cleſia debeat p̃ aliis honorari: in camera tñ dẽt ſe reputare
collegã ſacerdotũ, & ſic uiuere familia-
riter, & ſocialiter ſe habere cũ ſacerdo-
tibus,ut in c. Ep̃s in eccleſia, & c. olĩ 95.
diſt.& c.cauendũ 10.q.3. Prædictis poſ-
ſet oppo.de uer.palliis, q immediatè ſe-
quitᷣ . ubi dᷣ palliis diffibulatis nõ utantᷣ.
ergo uᷣ referẽdo illum uerſic. ad ep̃m,ꝙ
Ep̃i nõ tenentᷣ portare rochetũ ĩ publico
ſuꝑ aliis ueſtimẽtis,cũ nõ poſſint uti pal
liis diffibulatis,ſed cõnexis. Sed ille uer.
intelligitᷣ de oĩbus clericis ; & ſic uᷣ ĩtel-
lexiſſe Io.ĩ c.ſi qs uirorũ.30.diſt. uel in-
tellige in Ep̃is tꝑe neceſſitatis , puta al-
goris, uel pluuię. Nã qñ utũtur,nõ dẽnt
uti diffibulatis : ſed eo caſu, quo poſſunt
uti . Ad p̃dicta facit c. Deus,q, & qđ ibi
not.s̃.ubi põderatᷣ ueſtis ſuꝑior, nõ infe-
5 rior. † Itẽ not. ꝙ monachus ‚pmotus ad
epiſcopatũ ñ mutat habitũ monachalẽ :
imò nec ſi ‚pmoueatᷣ in cardinalẽ ; gl.ĩ c.
monachi.15.q.1.Sed qa text.dicit,ꝙ cle
rici nõ dẽnt deferre anulos, niſi cõpetat
eis ex officio dignitatis,q̃ro q ſint iſti?di
cit Io.An.ꝙ,ceſſante priuilegio,ſoli Ep̃i
& ſuperiores poſsũt.Mouetᷣ,qa ſolus ep̃s
ꝯhit mr̃imoniũ ſpirituale cũ eccl̃ia ſua ,
& ꝑ ipſius mortẽ dᷣ eccleſia uiduata.Nõ
ſic dicuntᷣ aliæ eccleſiæ uiduatæ ꝑ mortẽ
p̃latorũ,cũ ep̃i ſuccedũt,ad hoc.c.fina.de
ſucceſ.ab inteſta.Hæc rõ Io.And.p̃t cauil
lari ꝑ c.ne ‚p defectu,qđ ipſemet alleg.s̃.
de elec.nã ibi in tex.& doc.dicũt,ꝙ eccle
ſia remanet uiduata nedũ per mortẽ ep̃i,
ſed ẽt ꝑ mortẽ cuiuſlibet p̃lati regularis
eccleſiæ collegiatæ,& qſq; illorũ dᷣ pa-
ſtor eccleſię,ut ibi patet exp̃ſsè.Itẽ aduer
te,ꝙ iſte tex.non dicit, ꝙ illi ſoli poſſint
uti,q ꝯxerũt matrimoniũ ſpirituale , ſed
ſolũ fundat ſe ſuꝑ officio dignitatis , &
multi ſunt p̃lati inferiores Ep̃o,q dicuntᷣ
habere dignitatẽ.c.idẽ nitatibus,de elec.
lib.6 & c.ut apoſtolicæ,de priuile.eo.lib.
Nec memini alicuius text.q uſũ anulorũ
6 cõcederet Ep̃is dũtaxat. †Bñ poſſet in ar
gumentũ ĩduci.c.ut apoſtolicę,p̃alle.ubi
dᷣ,ꝙ ſedes apoſtolica cõcedit Abbatib9,
& qbuſdã aliis p̃latis,inferiorib9 ĩſignia
epiſcopalia;& ſic uᷣ,ꝙ ex ‚ppria dignita-
te inferiorib9 iſta nõ cõpetunt,& ſic ferè
habẽt oẽs Abbates ex priuilegio, ut poſ
ſint portare inſignia epiſcopalia,& cõfer
re minores. Et idẽ dicit de cardinalibus
non ep̃is. Habẽt.n.ex priuilegio,ut poſ-
ſint portare inſignia epiſcopalia,& cõfer
re minores ordines,ſicut Abbates.Nã ul
tra officiũ ſacerdotale, nihil habent à iu
re. Ita dicũt Hoſt.& Io.And.ĩ c.1. de ſup
plen.neglig.p̃lato.& not.hoc. Sed poſſet
rñderi ad iſta iura,ꝙ loquuntᷣ ĩ aliis inſi-
gniis ep̃alib9,ut ĩ mitra,baculo paſtorali,
& sãdaliis,& ſimilib9. Et ‚p hoc facit qđ
habetᷣ in põtificali,ubi habetᷣ,& diſponitᷣ
ſuꝑ anulo ꝯcedẽdo Abbatib9, ſicut Ep̃is.
Ille ãt liber approbatus eſt ab eccleſia,ut
ĩ c.miramur,& qđ ibi no.de ſcr.nõ ordi.
Si tñ uis tenere opi.Io.And.q̃ cõis ẽ,poſ
ſes dicere,ꝙ queadmodũ anulus datᷣ ſpõ
ſæ ĩ ſignũ mr̃imonii.30.q.5. fœminæ,ita

SEBA. SAPI.
a Clericis. Imò nõ ualet cõſuetudo, ꝙ clerici ludẽtes non teneantur ad reſtitutionem, ẜm Car. & Imol. hic, quos refert & ſequitᷣ doct. me9 dominus Roc. Cur. ĩ repe. c. fi. co. 12. s̃. de cõſuet. ubi ſentit, ꝙ conſuetudo excuſet laicos.
b Certam formam. Adde Alex. conſi. 8. s̃. alleg.
c Non poſſunt uti. Adde, an pręſcribatᷣ uſus ĩſigniorũ portãdorum ꝑ nõ habentem poteſtatem portandi, Rom. ſing. ſuis fol. 8.
ZACHAR.
c Adde, ꝙ uoluit allegare Rom. ſing. 289. incipi. nunqd uſus inſigniorũ, fol. 10. de quo ꝑ eundẽ in l. uectigalia, C. nou. ue. Fel. in c. cũ nobis, in prin. de p̃ſcr. & conſil. 59. col. fin. An. cõſ. 214. ĩcip. ĩ accuſatiõibus, co. 3. Card. cõſi. 89. incip. capitulũ ciuitatẽſe. Oldr. cõſil. 172. incip. qa omnes, col. 5. uerſi. ad tertiũ; quod dicit Paul. de Caſt. conſil. 161. incipiẽte in cã, q̃ magnificus, & conſil. 205. incip. ſuꝑ primo dubio, ad fin. & Alex. conſil. 6. inci. redẽptoris, & c. uiſo themate, uolum. 1.

& ꝑſonę eccleſiaſticę in ſignũ matrimo-
nii ſpũalis.& q̃q̃ alii p̃lati inferiores, ma
ximè regulares,dicãt ꝯhere mr̃moniũ cũ
eccleſiis eorũ,nõ tñ illud eſt uerũ mr̃imo
niũ,quẽadmodũ ꝯhit inter Ep̃m & eccle-
ſiã ſuã. Vñ uidemus,ꝙ ep̃s tanq̃ mr̃imo-
nialiter alligatus,nõ põt eligi ad aliã di-
gnitatẽ:ſed dẽt poſtulari.c.ſi.de poſtu. p̃-
la.Sed p̃lati ĩferiores poſſunt eligi.c.Ab-
batẽ,de ele.li 6.Et ad id,qđ dixi de libro
põtificali,põt rñderi,ꝙ habuit reſpectum
ad id, qđ cõiter accidit: q̃a ex priuilegio
conceduñt Abbatibus inſignia epiſcopa-
lia,ideò uoluit ponere formã tradẽdi: iu
7 re tñ nõ cauet,nec pro,nec ꝯ.†Puto tñ,ꝙ
doctores clerici licitè ferũt anulũ:qm̃ in-
ter cętera inſignia,q̃ licitè tradunt docto
ribus,ẽt clericis,dat anulus ad p̃figurãdũ
mr̃imoniũ ſpũale eſſe ꝯctũ inter eũ & ec-
cleſiã,cle.2.de magi.& qđ ibi not. Et iſte c
tex. ſolũmodo fundat ſe ſup officio digni
a tatis.Doctoratus ãt eſt dignitas [a] c.quan
to,de magi.ubi tex.ſing.ſm unũ intellm̃;
ſenſit Bar.in l.1.C.de nouo codi.cõpo. & d
in l.ſi.C.de Iudę.licet uacillauerit in l.ex
eo,ff.de mili.teſt. in ꝯriũ tñ poſſet addu-
ci iſta lr̃a,dũ dicit ex officio dignitatis.fũ
dat.n.ſe ſuper officio,& officiũ eccleſiaſti
cũ eſt adminiſtratio rerũ eccleſiaſticarũ,
ut no.Archidia.ĩ c.1.de cõſue.li.6. dicã in
c.multa,de p̃ben. & hãc adminiſtrationẽ
nõ habet doctor. Satis uř paſſus iſte dubi
tabilis,maximè cũ text.ſ̃.ꝓhibuerit cleri
cis ornatũ argẽti & auri ẽt circa corrigiã.
8 †An ãt habẽs uſũ anulorũ,uł ĩſigniũ epi-
ſcopaliũ ex priuilegio ,poſſit uti illis ex̃
b locũ [b] priuilegiatũ; docto. allegãt ꝓ & ꝯ:
tñ cõcludũt recurrendũ ad formã priuile
gii.ĩ.đ priui.porrò:ſed ꝙ poſſint,adducit
hic Io.And.d.c.ut apoſtolicę,& ita ẽt ad-
ducit ibi;& optimè facit ille tex.Ibi.n.di-
cit tex.ꝙ abbates,q̃bus ſũt cõceſſa ĩſignia
ep̃alia, poſſunt uti in prouincialibus cõci
liis & ſynodalibus,& aliis, mitris epiſco-
palib9,licet ñ ita p̃cioſis, ſicut ep̃i. Et hãc
partẽ tenerẽ, niſi priuilegiũ alr̃ reſtringe
ret poteſtatẽ,uel cõceſſionẽ,argu. ĩ l.1.ff.
de offi. procõ. ubi procõſul utit inſigniis
dignitatis ex̃ territoriũ ſuũ; qđ intellige,
9 ut dixi in c.1.ut li.pend.†In gl.1.ibi: *ab of
ficio degradentur*. no. ex hoc ꝯ dictũ Inn.q
ſimplr̃ dixit ſe credere hoc.c. loq đ hone
ſtate. Vides n.ꝙ in hoc, & in multis aliis
cõtinet p̃ceptũ,ut colligit hic in gl. ad a-
leas;& dic,ut.ſ̃.dixi. Et inquãtũ gl.dicit,
ꝙ clerici exercẽtes officia ſecularia dẽnt
degradari,nõ ĩtelligit ita amarè,ſicut gl.
loquit.Nã eſſet de directo ꝯ mẽtẽ.c.ſeq.
Sed ĩtelligo,ꝙ debẽt degradari,id eſt ſu-
ſpẽdi,uel ẽt deponi,qñ eſſent ĩcorrigibi-
les:ſed debẽt primò moneri, ut dicã in c.
10 ſeq.†In ea.gl.ibi:*nunquã de manu ſua exeat
pſalterium*,dic ꝙ c.qđ alleg.gl.eſt Hiero.&
loquit de religioſis;nec ĩtelligas , ꝙ nihil
aliud debeat facere religioſus; ſed intelli
ge horis cõpetẽtibus,& maximè ĩ illis , q
nõ habẽt aliud exercitiũ,q nihil ĩtelligũt
de aliis ſciẽtiis:aliàs ipſe Hiero. eſſet ſibi
ꝯrius,dũ ſcribẽs ad Ruſticũ monachũ inquit , lõgo tp̃e di-
ſce,q̃ poſtmodũ doceas,& inter bonos ſemꝑ ſectare melio
res,ut in c.ſic uiue,& in c.ſi clericat9.16.q.1.Ex q̃bus uerbis
clarè colligit religioſum poſſe aſſumere officiũ docẽdi, dũ
modo ad aliud ꝓmoueat legitimè;& ita cõcludunt doct.ĩ.
de magiſtr.c. q̃a nonnulli. Nã quẽadmodũ ꝑꝑ officiũ curę
p̃t de monaſterio extrahi.c.qđ Dei timore,đ ſtatu regula.
& ut ſit cubicularius ep̃i,2.q.7.cũ paſtoris. ita & fortius ꝑꝑ
officiũ docẽdi,cũ ibi lõgè magis ꝓficiat,q̃ in p̃dictis caſib9,
cũ ad p̃dicta multi reperiant idonei,& nõ ad officiũ docen
11 di.†In gl.in uer.*ad aleas*,ibi:*credo in beneficio obtento*.No.gl.
iſtã in prin.ex qua habes,ꝙ clericus publicè aleator ipſo fa
cto repellit à ꝓmotione: ſed non priuat à bñficio obtẽto,
niſi p̃cedat monitio,ut ĩ gl. An aũt dicat publicè aleator,q
ſemel,uel bis publicè luſit,de hoc dic,ut Bar.ꝓſequit ĩ ꝓœ
mio fforũ;& ibi q̃rit,qñ uerificent iſta nomina uerbalia,ut
aleator,calũniator,mercator,& ſilr̃a,[& aliq̃d tetigi in c.1.
12 de iudi. † In gl.ibi : *ſed nunquid poteſt repeti* Not.iſtã gl.uſq;
ad ſi.q̃a quotidie ſit remiſſio ad iſtã gl.cũ q̃rit nũquid poſ-
c ſit repeti in ludo illud,qđ ꝑdit; [c] uide gl.35.diſt. in ſum.&
in c.1.& ꝑ Inno.in c.q̃a pleriq;,de immu.eccle. & aliq̃d po
nit hic Cald.poſt Io.And.& beatũ Tho.ſecũda ſecundę.Et
ut habeas mãm,ꝓſequere q̃nq; mẽbra. Primo nũquid poſ
d ſit repeti. [d] Secũdo,nũquid ualeat conſuetudo in ꝯriũ. Ter
tio,nũquid ex mutuo facto in ludo oriat actio. Quarto,an
ualeat trãſactio ibi facta.Quinto,nũquid uẽdens rẽ ĩ ludo,
teneat de euictiõe.Circa primũ diſtingue tres ſp̃ẽs ludi.nã
q̃dã ludus eſt cõſiſtens ĩ ingenio,ut ludus ſcachorũ;q̃dã cõ
ſiſtens in fortuna,ut ludus ad hazardũ.Quidã miſtus parti
cipans de ingenio & fortuna,ut ludus tabularũ cũ taxillis.
nã ibi uerſat fortuna reſpectu taxillorũ,& ingenium in uo
luẽdo tabulas.Circa primũ dico, ꝙ cũ iſte ludus nõ ſit ꝓhi
bitus,ut ſ̃.dixi;& uide tex.in l.penult.& ulti.ff. de alea. ubi
uř cõceſſus oĩs lud9,q ſit gr̃a uirtutis experiẽdę,& uide tex.
in c.lator,p̃alleg.q̃a qđ ibi uincit , nõ ſubiacet reſtitutiõi,
cũ non ſubmittunt ſe homines fortunę:imo bonũ inde ꝓ-
uenit,cũ exerceãt ſe igenio:nõ tñ dẽt maxima eẽ q̃titas lu-
di.Ad hoc facit qđ habet ĩ l.unica,C.ut alea.uſus:nõ tñ de
bet ſe exercere in iſtis ludis cã ſpoliandi ꝓximũ, ſeu lucrã
di:ſed principalis cã debet eſſe exercitatio ingenii; alr̃ cre
do id,qđ uincit ibi, reſtituendũ ſaltẽ pauperibus ꝑꝑ inten
tionẽ dãnatã ſpoliãdi ꝓximũ.facit in arg. 13 . q.4.c.qui e-
mit.& melius p̃ceptũ euãgelicũ.Dilige ꝓximũ tuũ ſicut te-
10 ipſum 24.q.4.dẽt,de pęnit.diſt.2.ꝓximos.†De ſecundo &
tertio dicã ſilr̃;qm̃ iſti duo parificant. Et dicerẽ ſic,ꝙ aut il
le,q ꝑdidit,ñ habebat adminiſtrationẽ liberã pecunię.Exẽ
plũ in ſeruo filiofami.& monacho, & tũc ĩ dubio repetitio
dat p̃ri,dño,& ſuꝑiori;ut in l.ſi.ff.de aleato.cũ.n.iſti nõ ha
berẽt dñiũ pecunię,nõ potuerũt trãsferre in alios, ar.in c.
nuper,de do.poſt diuor.reſti.& ĩ rła,nemo põt,de reg.iur.
lib.6. Aut habebat liberã adminiſtrationẽ pecunię, & ſi in
teruenit fraus,ꝯpetit repetitio; q̃a turpitudo uerſat ex par
te illius tm̃,ff.de cõſti.ob.turpẽ cãm,ꝑ totũ,& in rła, in pa
ri cã,de regulis iuris,lib.6.ꝑ gl.Aut nulla fraus interuenit;
& tũc aut neuter fuit attrahẽs,aut alter tm̃.Primo caſu cõi
ter tenet,ꝙ de iure cõi cõpetat repetitio, ut ĩ d.authẽtica,
alearũ uſũs & argumẽtũ ĩ d.l.ſi.& dat repetitio uſq, ad 40.
annos.Sed de iure nãli,ſeu cõſuetudinario nõ cõpetit repe
titio.Nã iſte ludus nõ principalr̃ ẽ ꝓhibitus ꝑꝑ ſe,ſed ꝑꝑ
multa mala,q̃ inde ſequunt. Nã iſti cõi cõſenſu uoluerũt ſe
ſubmittere fortunę,inſti.de rerũ diui.ĩ §.ꝑ traditionẽ.Sed
ſi alter habuit intentionẽ dãnatã,puta lędẽdi ꝓximũ,puto
pecuniã reſtituẽdã pauperibus,argumẽto c.nõ ſanè, & c.q
habetis,14.q.5.ſecus,ſi cã ſolatii tm̃,maximè in feſtiuitati-
bus;uide gl.in d.c.1.35.diſt.q̃ dicit,ꝙ ſi modicũ luderẽ pro
cõuiuio faciẽdo,illud licet,ẽt de iure,ſed nõ puto illud ꝓ-
cedere ĩ clericis;q̃a nõ debẽt facere cõuiuiũ ẽt de cõfertis,
id eſt,ꝙ q̃s ponat partẽ ĩ c.nõ liceat 45.diſt.Si uero fuit al
ter

a Dignitas. Adde Alexan. conſil.15. lib.3. Bern.
ZACHAR.
Adde iſtũ in c.clerici,nu.3.& quod ibi notaui in apo. ad ipſum ĩ uerſ.ſit dignitas,ſ̃.đ iud. & in c.ꝓpoſuiſti , nu.15. ubi ẽt notaui in apo. ad ipsũ ĩ uer.dignitas eſt, ſ̃.de ꝓba.& plene ꝑ Fe.in c.quanto, in prin. de mag.
b Extra locum.Adde Lap. alleg. 19. Bernar.
c Quod perditur . Adde uidendũ Areti.conſil.81. ubi in facto cõſuluit . Ber.
SEB. SAPIA.
d Poſſit repe. An uictor in ludo teneatur ad reſtitutionẽ, uide copioſè per do.And. Sicul. in conſil. 65. incipi. afferam in medium,in 4. uolu. & latè diſputatur in duobus tractatibus impreſſis de ludo,in quibus tranſſumitur tota materia ludi.

ter attractus,dicit In.in d.c.q̃a pleriq;,ꝙ
ſi attrahẽs uicit,tenet reſtituere attracto:
q̃a ille fuit ĩ turpitudine, ſec9 e ꝯ Nã tunc
nõ eſt reſtituẽda attrahẽti, ſed ſaltẽ pau
14 peribus dãda.†Quo ad ſm de conſuetudi
ne dicit Io.An.hic,q̃buſdã uideri , qđ ipſe
ſequit,ꝙ cũ ludus alearũ ſit ꝓhibitus ;ex
cõſtitutione humana, qđ illi deroget per
cõſuetudinẽ,ut ſic rõne miſturæ ualeat cõ
ſuetudo efficere id , qđ aliàs non poſſet,
ar.c.ſacris,de ſepul.& põdera hãc rõnem.
Nã uř ſentire hoc ꝓcedere in ludo miſto,
ſ.tabularũ,& dũmõ ceſſent fraudes , blaſ-
phemia,& turpia;ñ tenetur q̃s reſtituere,
qđ uincit , nec ſacerdos tenet ſibi facere
cõſciam de hoc ĩ foro animę , & idẽ Cal.
hic,& uř uelle idẽ noluiſſe beatũ Thomã.
Do.Ant.dicit tutius eſſe,ut ſiat reſtõ ſaltẽ
pauperibus ꝑꝑ intentionẽ ſpoliãdi proxi
mũ.Ego plus credo,ꝙ ẽt conſuetudo ñ ua
leat:qm̃ cõſuetudo inducens pc̃tũ, ſeu red
dẽs faciliores hoĩes ad peccatũ ñ ualet.
c.ex parte.de cõſue.ſed certũ eſt hoc ꝯtin
gere ex iſto ludo,ut experientia docet, &
15 facit quod hr̃ in d. auth. alearũ uſus. † Et
ad tertiũ dic breuiter,ꝙ ſi mutuant pecu-
a niæ ludenti,ñ ſiet repetitio;[a] ſecus, ſi alte
ri,licet in ludo,ad hoc uide bonũ text. cũ
gl.in l.1.ff.de aleato.& qđ no.in l.pen. &
16 ult.eo.ti.Ad quartũ nunq̃d ualeat tranſa
ctio facta,in ludo,doc.hic cõiter tenẽt,ꝙ
non.Rõ,quia ibi nõ p̃t eſſe lis:imò eſt eui
dens calũnia,ergo nõ ualeat tranſactio.l.
in ſumma,ff.de con.ind.Ad ultimũ mem-
brũ dic,ut hr̃ hic in ſi.gl.& uide gl.in c.1.
26.di.plenè de materia. & quæ mala ꝓue
niant in iſtis ludis,per Hoſtienſẽm.de ex-
17 ceſ.præl.in ſumma.†In gl.2.uer.*deauratis*,
in ſi.nota bene iſtam gl.primò,ꝙ in ueſti-
bus ſit multum attendenda cõſuetudo lo
corũ,q̃a clericus in ueſtibus dẽt attẽdere,
ne uileſcat dignitas clericalis,& ſic ñ dẽt
ire ueſtibus laceratis cã humilitatis , quia
ex hoc uileſcit dignitas,ut alibi dicit tex.
no.ornatũ infucatũ p̃ter corporis diligen
tiã approbamus:fractus ueſtibus & ĩceſſu
ñ recipimus.41.di.c.parſimoniã , & ĩ c.1.
Et iõ alibi dicit tex.affectatæ ſordes , nec
exquiſitę delicię laudẽ pariũt,qđ tam de
ueſtibus,q̃ de cibis intelligẽdũ eſt 41.di. ĩ
ſumma,& uide gl.no.21.q.4.ĩ ſumma. ubi
diſputat,nũq̃d clericus poſſit uti ueſtibus
fulgidis,maxime ſericis,ſi hẽt hoc cõſue-
tudo loci.& inq̃tũ gl.hic dicit clericos cõ
formandos in ueſtibus cõſuetudini regio
nis,intellige,qñ ſunt tales ueſtes , quę nõ
portant ad pompam , ſed ex cõſuetudine
illorũ hominũ;& alias ſint honeſtæ, alias
hoc c.de nihilo ꝓuideret,facit.d.cle.2. e.
tit.*Doc.formant hic. unã. q. quare. ſ. &
qualiter fuit adinuenta tonſura. & in hoc
dicũt,ꝙ ad deſignãdũ coronã Chriſti ſpi
neã.Sed tu dic,ut hr̃ ĩ c.duo ſunt.12.q.1.*

Additio In gl.*anulos* , in ſi. cõclude,
ꝙ monachus factus epiſco
b pus non penitus [b] abſoluit a regula mona
c chali,[c] dicit gl.unde non abſoluit ab habi
d tu:[d] q̃a dẽt portare habitum monachalẽ,
nec a continentia, nec a uoto pauperta-
tis.unde nil acquirere poteſt ſibiipſi , ſi-
cut nec poterat exiſtens monachus , ab-
ſoluetur tamen a regula monachali quo
ad diuina alia,quam indicta ab eccleſia,
& a uigiliis,ut dicit gl.in d.c.3.16.q.1.Se
cundum aliquos abſoluitur,ut poſſit co-
medere carnes,& iſtud tenuit gl.in d. c.
3.Hugo tenuit contrarium, de conſe.di.
5. in c. carnem. Potes concordare opin.
ut uoluit Archi.in d.c.3. quia ubi poteſt
ſine ſcandalo abſtinere ſe a carnibus,de-
bet ſe abſtinere,& in hoc abſoluitur a re
gula monachali , prout tenuit Goffre. &
Hoſt.ut refert Arch.in d.c.3.ſecus,ubi ſi
ne ſcandalo non poteſt abſtinere , quia
tunc procedit glo.in d.c.3. Et per hoc ui
detur etiam,quòd in ieiuniis, ſi commo
dè & ſine ſcandalo poſſet ſeruare regu-
lam,quòd debet ſeruare, alias non tene-
tur per ea,quæ dixit gl.pręalleg. Abſol-
uitur etiam ab officio monachali , ſi ſit
factus Epiſcopus eccleſię ſecularis , quia
debet regere eccleſiam , ex quo ſecularis
eſt,ſecundum officium clericorum ſecu-
larium,ut no.in glo.in cle dignum,de ec
cle.miſſ. item etiam abſoluitur a primo
monaſterio,quia prius id , quod quęre-
bat,monaſterio quęrebat,& nunc eccle-
ſię,ad quam eſt tranſlatus , & ſic loqui-
tur.c.ſtatutum,alleg.in gl.licet gl. hic re
mittat ad not.in c.inuentũ, tamen ibi ni
hil tangitur de materia , ſed bene tangi-
tur in d.c.3.16.q.1.

SUMMARIUM.

1 *Clerici negetiatores, & tertiò moniti non ſe abſtinentes nõ debent gaudere priuilegio clericali,adeò,quòd ſubiacent quo ad eorum bona ſtatutis laicorum,nõ autem quo ad concernentia ordinem clericalem, & nu.7.& 9.*
2 *Clerici poſſunt ad eorum commoda uti ſtatutis laicorum,& an & quando inducunt pro ipſis, teneantur contra ipſos recipere,& nu.6.*
3 *Statuta laicorum non ligant etiam clericos negotiatores ante trinam monitionem eis factam,ut deſiſtant, poſtea uerò ſic.*
Clerici non debent ſoluere pedagia,ſiue gabellas de facultatiqus ipſorum,& eorum patrimonio, licet ſtatuta ſint in contrarium,& nu.4.
5 *Citatio peremptoria unica non ſufficit , quotieſcunque, & ubicunque agitur ad pœnam imponendam , niſi hoc fiat per ſtatutum , nec ubi trina a lege requiritur.*
8 *Clerici coniugati non gaudent priuilegio clericali in facultatibus.*
10 *Clericus negotiator de bonis eccleſiæ non perdit priuilegia quo ad bona eccleſiæ, ſecus ſi negotiatur de bonis propriis.9.*
Gabella non ſoluitur de bonis eccleſiæ,quæ ad alium locum portantur.
11 *Clericus non gaudet priuilegio in bonis propriis patrimonii,quo in bonis eccleſiaſticis,niſi in caſibus a iure expreſſis.*
Priuilegium non extenditur ad caſus non expreſſos, niſi inquantum in iure reperitur extenſum.
12 *Eccleſia an teneatur ſoluere collectas, ſeu alia onera pro poſſeſſionibus ei collatis, pro quibus ante , quàm ad eccleſiam peruenissent , ſoluebantur talia onera?*
13 *Clericus habens bona communia cum laico an teneatur ad onera?*
14 *Negotiatores qui ſint,& qui artifices.*

ZACHARI.
a Non ſiet repetitio.Tu dic hoc uerum in colluſore. uel aleatore,uel ſi is , cui mutuatur, ſit minor,uel ſit ei bonis interdictũ , ut plenè per Bart. in l. is cui bonis, de uer.ob.& in l.ſi quiscum ſciret,ff. pro emptor.Imo. in alleg.l. ſi quis. ubi tamẽ limitat, ſ.niſi poſt ex interuallo mutuum recipiens promittat ei mutuum reſtituere , ſecundnm Io.An.ſin. in add. ad Spec.ti.de obl. & ſo.in princi. Et quis ludus ſit permiſſus,uide iſtum in c. lator , & ibi dicam in apoſt.ad ipſum ĩ uer. ludus ſola ioſus , nu. 2. infra.de ho.uolũ.
ANT. FRAN.
An mutuans ludẽti habeat actionẽ ad repetendũ mutuum,ultra hic allegata uide Bart. in l.ſi filio,in §.1. ff.qua.re. act. non da.& in l.fin. ff.de aleato.& uide Io. de Imo. in d. l. ſi quis cum ſciret, hic alle.& uide d. Abb.ĩ c. pe. de ui. & ho.cler. ubi dicit,ꝙ tertius mutuans , qui non ſit colluſor,poteſt repetere , de quo ẽt uide Baldum & Sal.in auth.alearũ uſus , & ibi plenè de materia, C. de alea.

b Penitus abſoluitur Adde Fed.conſi.5.& 19.
SEB. SAPIA.
c A regula monachali.propter hoc dubitat Bald. hic, an monachus factus Epiſcopns , poſſit teſtari de bonis poſtea ſibi delatis. Nam ſecũdum hoc uidetur, quòd bona acquirantur monaſterio , quia non eſt abſolutus a regula monachali.contrarium ſentit Specu.in ti.de ſta.mona.uer. 24. uide latè per Ia.in auth. ingreſſi,C. de ſac. ſan.eccl.
d Vnde non abſoluitur ab habitu. Adde, quòd iſta ẽ uera & communis opi. quam ſecutus eſt Car.in cle.1.in ſi.de ſta. mo. & in clem.2.de cenſi.& Bertha. de Firmi. in ſuo tractatu de Epiſcopo. 4. libr. parte 1.in prin.& 2.lib.26.q.per iſtũ tex.contra Imo.& ſuos ſequaces in l. ſed & ſi quid.§.mãcipiorum,in ſi. ff. de uſufru. Bart.in l. idem ulpianus. c.ſunt & alii, ff.de excu.tu.& Io. An. in nouel.in c.pen. eo.ti. de ui. & ho. cle.& primã opi. ſecutus eſt Bal. in ti.de ſta.mona. & ipſe etiam Spe.ibi in princ.

SEB. SAPIA.
a Laicorum. Vide Geni. in c.fi.in 1. no.col.2.j̃.de off. dele.in 6.Lap. alle.c.j.inci.ĩ ciuitate Florẽtiæ,col.5. Alex.in cõſi. 212. jn ſtatutis,ĩ 2.uo. Feli. in c. eccleſia ſanctæ Mariæ, in 8. qõ. principali uer. primus caſus eſt,s̃. de conſtitu.
b Cõtra eos. Sentit hic do.Abb.ꝙ laicus non poſſet uti ſtatuto iſto cõtra clericos, quod cõprobatur ꝑ illud, qđ uoluit gl. no. in c.nouit, ĩ uerſ. quicunque, s̃. de iudi. quam ibi ſequitur do. Abba. in 9.col. uer.ulti. ubi ſingulariter dixit, ꝙ eccleſia poteſt iducere legẽ;cũ pro ipſa facit;& eandem cõtra ſe non recipere.ꝑ quod dictum ego tentabã poſſe limitari text.in l. ſi quis teſtibus,C. de teſt. ꝙ inquantũ ibi dr̃, ꝙ non poſſum repellere teſtes,quos alias ĩduxi pro me;ꝙ nõ habeat locũ in eccleſia.Et idẽ in ſimilibns, puta ĩ inſtrumentis,& confeſſionibus,q̃ aliquo caſu poſſunt pro parte recipi, pro parte nõ. Sed cõtra p̃dicta multũ facit, qđ dixit iſte in c.qđ clericis,num. 37. s̃. de for. cõp. ubi examinãs plura, quæ concernunt iſtud primũ notabile; dicit, ꝙ quando clericus aliqnid recipit pro ſe, debet illud & cõtra ſe recipere; cogita bene,& uide.j̃. proxi. dum declarat primam gloſ. Aenæas de Fal.
c Aliquas gabellas. Adde eundem cõſil.6.
d Tertiò monitus. Adde Cæp.cõſ.11. ubi latè Fulgo. cõſil. 52.Alex. conſ. ſæpius alle. 8. 1. libro.
e Contra me. Adde Romanum conſi. 227. Bart,

CAP. XVI.

1 EX literis. †Clericus,ꝙ ter
tiò monit⁹ à ne
gotiationibus ſecularibus non
abſtinet , interim ꝑdit quo ad
bona priuilegiũ clericale . Et ẽ tex.multũ
no.& quotidiè alleg. Primo ponit q̃rela.
Scđo ꝓuiſio,ibi: *mandamus* Caſus lr̃alis.
In terra Comitis Põtini erãt qdã clerici,
q potius intẽdebãt negotiis ſecularib⁹,q̃
diuinis officiis.Iſti uolẽtes gaudere priui
legio clericali,nolebãt ſubiacere ſtatutis
patriæ: ſed qñ ſtatuta illa ꝓ ſe faciebant,
tanq̃ laici ſtatutis illis ſe uolebant defen
dere. Iſte Comes Põtin⁹ ſignificauit hoc
dño Papæ.uñ mandat Papa Epo Ambia-
nẽſi , quał̃r moneat illos clericos tertio
& ſi ſe non correxerint, & p̃termiſſis offi
ciis diuinis,talibus negotiatiõibus ſe im
miſcuerint,nõ defendat eoſdẽ , quomin⁹
de facultatibus ſuis ſubiaceãt ſtatutis pa
triæ,dũ talibus ſe ĩplicãt: qa ipſo facto re
2 nuntiãt priuilegio clericali.Bernar.†No.
primo arg.opti.ex tex.ꝙ clerici poſsũt ad
eorũ cõmodũ uti ſtatutis & cõſuetudini-
a bus laicorũ, [a] & ꝓ hoc tex.in c.ad nr̃am,
s̃.de proba.& de fo.cõpe. qđ clericis . Ex
quo ĩfero ad qõnẽ quotidianã:ſtatuto ca
uet,ꝙ inſtr̃m guarentigi tũ debet habere
executionẽ paratã.certè clericus habens
tale inſtr̃m ꝯ laicos põt tali inſtr̃o uti ꝯ
b eos; [b] & idẽ dic in ſimilibus. † Scđo not.
3 ꝙ ſtatuta & conſuetudines patrię ſeu lai
corũ nõ ligant clericos in eorũ p̃iudiciũ ,
ẽt ſi exercerẽt negotiationes.Nã hic cle-
rici gaudẽt priuilegio clericali,ẽt ĩ mer-
cimoniis,licet poſteà ꝑdãt ꝑ trinã admo
nitionẽ.& dicit do. Ant. hic ad probãdũ
qđ.s̃.dixi,nõ p̃t reperiri melior text.iſto.
Et ad h.d.ipſe hoc c.ſępe ſe allegaſſe ꝯ o-
pi.Bar.in l. cũctos populos.C.de ſum.tri.
Sed tu cõſidera diligẽter,ꝙ hoc.c. nõ fa-
cit in aliquo ꝯ opi Bar. nec ſimpł̃r ꝓbat,
qđ p̃dixi.Nã iſta ſtatuta & conſuetudines
erãt ꝯ priuilegia clericalia,vt clerici tene
rent ſol uere pedagia, ſeu gabellas de fa-
cultatib⁹ ſuis;quo caſu nemo negat, imo
Bar.exp̃ſsè ibi fatet̃;ꝙ talia ſtatuta,uł cõ
ſuetudines nõ nocẽt clericis.loq̃t.n. Bar.
qñ ſtatuta nõ tãgũt priuilegiũ clericorũ ,
& aliàs ſunt honeſta . Sed ego ꝯ illã opi.
Bar.allegare ſoleo tex.iũcta gl.in c. eccl.
ſãctę Mariæ,s̃.de cõſt ubi apertè ꝓbat̃;&
4 dic,ut ibi plenius dico. †Tertio no.ibi,*de
facultatibus ſuis &c* bonũ text.& mẽti te-
nẽdũ, ꝙ quẽadmodũ clericus nõ tenet̃ ali
quid ſoluere ꝓ facultatibus eccle.ita nec
ꝓ facultatibus ꝓpriis. Ex quo ĩfero,ꝙ de
ꝓprio p̃rimonio clericus nõ tenet̃ ſolue
c re aliquas gabellas, [c] uel aliqua pedagia,
ad hoc cle.p̃ſenti,de cẽſi.& c.q̃q̃,eo. ti.li.
6. Et idẽ dic, ſi aliqd donat̃,uel relinquit̃
eccle.ut non teneat̃ ſoluere certũ qd ꝓ li
bra ſ̃m ſtatuta quorumdã locorũ;& uide
text.24.q.8. c.Tributũ.§.q̃uis, cũ duobus
ſeq.Et idẽ puto, ſi donatio fieret clerico,
arg.bo.hic.Et ex his & ex tex.habes caſũ
valde gñalẽ,ĩ quo bona clericorũ gaudẽt
eodẽ priuilegio cũ bonis eccł̃iæ,adeo, ꝙ qdã ex hoc textu
uoluerũt facere rł̃am gñalẽ, ꝙ ĩ oĩbus bonis clericorũ & ec
cł̃iarũ eodẽ gaudẽt priuilegio;qđ ĩdiſtictè ñ placet,ut j̃.di
5 cã cũ gl.†Vltimo no.ibi:*tales tertiò à te moniti,&c.* ꝙ ad hoc,
ut clericus ꝑdat priuilegiũ,ẽt ĩ negotiatiõe, oportet ꝙ fue
d rit tertio monitus, [d] & à ſuo ſuꝑiori.Et ex his uerbis ĩfert̃,
ꝙ nõ ſufficit unũ perẽptoriũ:qa, ubicũq; agit̃ ad pęnã ĩcur
rẽdã,& ius exigit tertiã citationẽ,nunq̃ una citatio ẽt perẽ
ptoria,hẽt ui trinæ citatiõis;qđ eſt no.& hoc uoluit glo.in
cle.1.eo.ti.in uerſi.3.& Io.An.ĩ c.ex tuæ,de cle.nõ reſidẽ.&
idẽ Io.And.ĩ addi.Spec.ſuꝑ rub.de cle.nõ reſidẽ. Idẽ ẽ,ſi ꝯ
abſẽtẽ citandũ,ius requirit tertiã citationẽ,ut ĩ d.c.ex tuę.
Pro hoc facit,qa ĩ pęnalib⁹ uerba dẽnt ĩtelligi ſtrictè,& ꝓ
priè,ñ ãt largè & fictè.l.3.§.hæc uerba,ff.de neg.geſt. & ĩ c.
nr̃a,de iniur.Nec ſufficit citatio gñalis,ut oẽs clerici abſti-
neãt à negotiatiõibus:imo dẽt eẽ citatio ſpecificata;ita,ꝙ
app̃hendat iſtos negotiatores;ꝓ hoc tex.ibi: *ſi tales &c* Et
circa hoc p̃t dari hic notabilis rł̃a,ꝙ ubicũq; ad ꝑdẽdũ ali-
qđ priuilegiũ clericale iura req̃rũt trinã admonitionẽ fiẽ
dã ipſis clericis ñ rectè uiuẽtibus;oportet,ꝙ citatio ſeu mo
nitio,ſi fieri p̃t,app̃hẽdat ipſos clericos; qđ eſt ꝯ quoſdã p̃
latos,q faciũt monitionẽ in genere, ut qlibet clericus ince
dat ĩ habitu & tõſura: alias nõ gaudebit priuilegio ſuo cle
ricali. Dico,ꝙ talis monitio gñalis nõ ſufficit ad priuandũ
clericos ał̃r incedẽtes priuilegio clericali;ꝓ hoc tex. hic ĩ
uerſiculo,*ſi tales &c.* & gl.in d.cle.1.in uerſ. nominatim,&
qđ legit̃ & no.ĩ c.ſtatutũ,de ſen.exc.lib.6.Probat̃ rõne. Ci
tatio gñalis nũq̃ hẽt locũ,qñ certũ eſt,q ſint citãdi,uel mo
nẽdi,ut in cle.1.de iudic. & ꝑ Inn.ĩ c.ſi.q ma.accuſa.poſ. &
ĩ c.ſignificauit,de teſta. Sed ꝑ uiã ſtatuti fortè hoc poterit
fieri:qa ſtatutũ hẽt uĩ legis,& p̃latus p̃t ſtatuẽdo augere pę
nã iuris,& ĩfligere pęnã ſine admonitiõe , ubi ał̃s req̃rebat̃
mõitio,ut ꝓbat̃ ĩ c.2.de ꝯſtitu.li.6.Facit qđ legit̃ & no. ĩ c.
Romana,de ſen.exc.lib.6.ubi gl.ponit multas differẽtias ĩ
ter ſtatutũ & ſñiam;& facit qđ leg.& no.ĩ c.a nobis,de ſẽt.
excõ.& uide gl.ĩ cle.ne Romani,de elec.& Io.And. in c.ſi.
6 de off.archip̃sby.& hoc no.qa uidi multos errare. † In gl.
1.ĩ fi.Hoſt. circa hoc brocardũ facit hãc diſtinctionẽ, ꝙ in
his,q̃ tẽdũt ad defenſionẽ fidei,p̃t fouẽs fidẽ recipere ꝓ ſe,
qcqd infideles ſcripſerũt ꝓ fide:ſed ꝯ ſe ñ tenet̃ illa recipe
re;& ita loquit̃.c.ſi qs,& c.ſi hæreticus,alle.ĩ gl. In priuatis
uero,aut recipit qs aliqd đ facto ꝓ ſe;& tenet̃ recipere ꝯ ſe;
ut hic.Sed nõ ſufficit,qm̃ nõ ꝑdũt iſti priuilegiũ; niſi tertio
fuerint moniti:ſed hoc oꝑat̃ priuilegiũ clericale: ał̃s aũt ꝓ
cederet dictũ Hoſt.ꝓ hoc 4.q.3. c.ſi qs,de teſti. Aut đ iure
qs allegat;& nõ tenet̃ recipere ꝯ ſe,ut ĩ c.ex ꝑte decani,de
reſcript.Tu uide ad mãm bonã gl.ĩ c.2.đ mutu.pe.& ĩ aut̃.
quas actiões,C.de ſa.ſãctis eccl.& ꝑ Io.An.in rł̃a,q ad agẽ
dũ,de reg.iur.li.6.ĩ Mercu.Et ex ibi no.dic,ꝙ ubicũq; mihi
aliqd cõcedit̃ ĩ priuilegiũ motu ꝓprio, illud nõ teneor ob
e ſeruare ꝯ me, [e] & iõ eccł̃ia nõ tenet̃ obſeruare p̃ſcriptionẽ
quadragenariã ꝯ ſe : imo p̃ſcribit̃ ꝯ priuatũ, ſicut priuatus ꝯ
priuatũ,ut no.ĩ dictis iurib⁹.Ad ꝓpoſitũ ergo iſti clerici ha
bebãt priuilegiũ clericale,qđ nõ ꝑdũt, niſi a iure rõne dile
7 cti priuent̃.† In gl.ĩ uer.3.ĩ fi.põdera bñ fi.gl.qa colligit̃ un⁹
intelł̃s ad iſtũ tex.vcʒ,ꝙ clericus tertio monitus nolẽs deſi
ſtere a negotiatiõibus nõ ꝑdit oẽ priuilegiũ clericale.Imo
uit̃ gl.ĩtelligere,ꝙ ẽt nõ ꝑdat priuilegiũ fori: qa illud ẽ mi
noris p̃iudicii,q̃ priuilegiũ.c.ſi qs ſuadẽte. Et ĩ hac ultima
gl.tres opiniones reꝑiunt̃: ſed uerior uit̃ illa Io.And. q̃ taci
tè hic ſẽtit gl.ꝙ ſolũ ꝑdat priuilegiũ quo ad negotiatiões,
& quo ad facultates ſuas,ex quo incedit ĩ habitu & tõſura;
& iſte ĩtelł̃s ſatis uit̃ cõueniens lr̃æ,dũ dicit : *de ſuis facultati
bus &c.*Itẽ iſte tex.eſt pęnalis;ergo dẽt ſtrictè intelligi.ſer
ua ergo c.ꝓpẽdimus,& c.cõtingit,& c.in audiẽtia,j̃.de ſñia
excõi.ĩ caſibus ſuis.Etſi diceres,iſta ẽ modica pęna.nã qli-
bet clericus nõ curabit deſiſtere a negotiatiõibus ꝑꝑ ſolu-
tionẽ iſtarũ gabellarũ;dic,qđ ꝑꝑ hoc ipſũ nõ tollit̃,qn ſu-
perior

perior poſſit ꝓcedere ad ał̃s pœnas iuris: ſed hic ſolũ adhi
bet̃ remediũ ĩ fauorẽ laicorũ, qbus p̃iudicabat̃ per clericos
8 negotiatores nolẽtes ſoluere gabellas.†Quidã antiq uole
bãt ĩtelligere tex.ĩ clericis cõiugatis,qđ nõ ꝓcedit ꝑ c.vni
a cũ,de clericis cõiugat. [a] lib.6.qa non gaudẽt priuilegio in
9 facultatib⁹,ut ibi.†Et no.bñ tex.ꝙ nõ ſolũ ꝑdũt priuilegiũ
in negotiationib⁹,ſed ẽt ĩ ꝓprio p̃rimonio:qa,ex quo mer
10 cant̃ ex p̃rimonio,dignũ eſt,ꝙ ñ ſint priuilegiati.†In gl.ſi.
ibi:*in facultatibus eccleſiæ non ſit præiudicium.* No.gl.nã ex ea
iũcto tex.poſſumus dicere,ꝙ ſi cleric⁹ negotiat̃ de bonis ec
cł̃ię,nõ dẽt ꝑdere priuilegiũ quo ad bona eccleſiaſtica:qa
delictũ ꝑſonæ &c.& uide Fede.in cõſil.200.q ſentit,ꝙ ſi bo
na eccleſiarũ deferant̃ ad certũ locũ negotiationis cã,nõ te
net̃ ſoluere aliqd ꝓ gabel.ita ꝙ c.quanq̃,de cenſi.li.6.& in
cle.p̃ſenti,e.ti.nõ habeãt locũ in bonis eccleſię, qđ ſemper
no.Poterit ergo ſuperior clericũ cõpeſcere,ut nõ negotiet̃
in bonis eccleſię, nõ tñ ex delicto clerici dẽt eccleſia ꝑdere
priuilegia in ſuis facultatibus,qđ eſt bene notãdũ , ſatisfa-
11 cit hęc litera in argumẽ.† In ea.gl.ibi:*res clericorum & eccle
ſiarum gaudeant eodem priuilegio &c.*Not.gl.nã gñaliter vult,
vt bona clericorũ & eccleſiarũ gaudeãt eodem priuilegio.
b [b] Ad idẽ gl.in c.ex literis,de pig.& ĩ c.ſimiliter.16.q.1.ſed;
vt pluries dixi,hoc nõ ꝓcedit gñaliter.Nã aliter p̃ſcribitur
ꝯ eccleſiã,aliter ꝯ bona patrimonialia clerici,ut not.gl.17.
q.4.c.1.& Io. And.in d.reg.qui ad agẽdũ.Nec clericus petit
reſtitutionẽ in integ.in reb⁹ ꝓpriis,vide gl.in cle.vnica,de
in integ.reſti.Spec.de in integ.reſt.§.qualiter,ver.ſed nun-
quid,& vide gl.nõ tradẽdã obliuioni ĩ c.quanq̃,q̃ dicit hoc
nõ eſſe verũ uniuerſaliter.Procedit ergo hoc dictũ gl.in ca
ſibus a iure expreſſis.ꝓbatur rõne.Nã priuilegiũ vni cõceſ
ſum nõ dẽt extẽdi,niſi quatenus à iure reperit̃ extẽſum, ut
in c.ſanè,de priuil.In ea.gl.ibi:*& ita ſuſpenditur priuilegium.*
No.ꝙ in caſu huius.c.cleric⁹ nõ ꝑdit irrecuperabiliter pri-
uilegiũ,ſed ad tẽpus,donec inſtiterit negotiationibus, ui-
12 de ſimile in c.1.de cler.cõiu.lib.6.† Vltimò ex̃.gl.hic q̃ritur
c de quotidiana qõne,nũquid [c] eccleſia,vel clerici,teneantur
ſoluere p̃ſtãtias,ſeu alia onera ꝓ poſſeſſionib⁹ eis collatis,
ex quo ꝓ illis poſſeſſionibus ſoluebant̃ onera ante, quã ad
d eos [d] ꝑuenirẽt?In hac qõne p̃cipaliter reperiunt̃ tres opi.
Quidã,vt Gof.diſtinguũt inter onera prius impoſita,& nõ
ſoluta,& alia de nouo imponẽda,vt ad prima teneant̃ cleri
ci:ad ſecũda nõ.Pro hoc facit tex.in l.Imperatores, ff đ pu
bli.ubi innuit̃, ꝙ quiſq; poſſeſſor eſt obligatus ad ſoluendũ
onera p̃teriti tꝑis,& ante , q̃ poſſeſſio ꝑuenerit ad eũ.uit̃.n.
hoc onus annexũ ipſi rei:iõ trãſit in quẽcunq; poſſeſſorem,
arg.in c.ex lr̃is,de pig.Sed quo ad alia onera p̃t eccleſia uti
priuilegio ſuo,ſicut in ſimili dr̃ in fiſco in l.fiſcus, ff.de iure
fiſci. Alii diſtinxerũt, vtrũ iſtæ poſſeſſiones eſſent prius ad-
ſcriptę pro ſolido & libra , ſicut hodiè cõiter in prouincia
Tuſcię,& tũc trãſeũt ad clericos cũ oneribus ſuis: ſecus ãt,
vbi nulla fuiſſet adſcriptio facta.Tertia opi.& verior eſt, ꝙ
aut illa bona habebãt onus ꝑpetuũ, annexũ & inuariabile,
& tũc trãſeũt ad clericos cũ oneribus ſuis. Facit cle.1.de cẽ
ſi.& qđ ibi no. Aut onus nõ erat tale,ut ſunt iſtę deſcriptio
nes,q̃ fiũt hodie: qa ęſtimantur bona cuiuſcũque, vt ſoluãt
plus uel minus,ſ̃m impoſitionem collectę,& ad iſta onera
nõ tenet̃ eccleſia,uel clerici,qa nõ p̃t dici,ꝙ hoc ſit onus an
nexũ poſſeſſionibus,cũ nõ ſit perpetuũ,ſed variabile,& qñ-
que imponit̃ ꝑſonę ꝓ rebus.Si ergo ꝑueniũt ad eccleſiam,
debẽt cenſeri iure eccleſiaſtico . Pro hoc bonus textus in c.
vnico,de iur.pat.lib.6.& d.l.fiſcus,& hãc opi.tenuit Ioã.de
Lig.in d.cle.p̃ſenti, & Io.An.poſt Archi.in c.1.de immu.
13 eccl.li.6.† Et qd ſi clericus habeat bona cõia cũ fratre lai
co,nũquid teneat̃ ſoluere,& de ſimilibus qõnibus uide per
Spe.in tit.de cle.cõiug.uer.hmõi ãt,uide ꝑ Bar.in l.reſcri-
pto , ff.de mu.& hon.ubi ponit aliquas practicas afficiendi
bona ſecularia,ut ſic affecta trãſeãt ad clericos cuius dicta
mihi nõ placent,maximè ꝑꝑ fraudẽ. Nã de directo uenit ꝯ
priuilegiũ eccleſię cõceſſũ ꝑ Imꝑatorẽ ĩ
l.1.C.de ſacroſ.eccle.qſq;.n.hẽt liberã fa
cultatẽ donãdi eccł̃ę,& ꝑ ĩpoſitionẽ one
rum fraudulenter factum impeditur illa
libertas donandi .

14 *Additio* † Vſq; ad fi. ulterius q̃rit̃,
q̃ negotiatio ĩtelligat̃ cle
ricis eẽ ꝓhibita,& q̃ nõ ? Remittũt doct.
ad ea q̃ no.habent̃ in Spe.ĩ ti.de cle.con-
iug.in uerſi.ſed qd dices do. Ant.h.d.ꝙ ẽ
differẽtia ĩter negotiationẽ, & artificiũ,
dicẽs ꝙ negotiatio eſt clericis ꝓhibita ;
ſed artificiũ nõ,ꝑ ea q̃ habent̃.88. diſt. ꝑ
totũ,& maxime c.eiiciẽs,q̃ eſt palea,& c.
qm̃ nõ cognoui,& 91.diſ.clericus. Ad pri
mũ aũt de negotiatione ẽt facit, qđ habe
tur in c.1.& 2.j̃.ne cler.uel mona.Sed ad
ſ̃m, vcʒ de artificio, facit qđ hr̃ de conſe.
diſt.5.in c.nũq̃,& in p̃alle.c.cleric⁹. Quæ
ãt dicat̃ negotiatio, & ſic qd ſit negotia-
ri,dic ꝙ qñ res empta nõ mutata mã alte
ri uẽdit̃,hęc negotiatio appellat̃, & uit̃ ꝓ
hibita clericis ꝑ ea,q̃ habẽt ĩ d. c. cleric⁹.
Artificiũ uerò ẽ,qñ qs emit aliquã mãm,
& ꝑ artificiũ reducit̃ ad aliquã formã, ut
ſi forte emat uimina, & faciat caniſtra;uł
emat chartas,& ſcribat libros , uel emat
aliqđ lignũ,ut faciat aliquã domũ;uel e
mat filũ,ut faciat retia;& idẽ ĩ ſi.ut habet̃
in d.c.nunquã.Nã ſ̃m d.An. tales non di
cunt̃ mercatores,uł negotiatores; ſed po
tius artifices ſtricte ſumpto uocabulo; &
ſic negotiari proprie dicitur in commer
ciis.j̃.de uerb.ſig.c.forus.§. negotiorum.

De cohabitatione clericorũ, & mulierũ. Rub.

Quia mulierum cõſortia reddunt uitam clericorum de incontinentia ſuſpectam , ideò poſt præcedentem rubricam meritò ſubiicitur hæc rubrica . Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos non poteſt retinere fœminam in domo, etiam matrem & attinentes, propter periculum peccati;intellige, ut in num. 3.*
2 *Epiſcopus põt tenere matrem, uel aliam non ſuſpectam in domo, licet honeſtius eſſet, ut non teneret.*
4 *Clericus poteſt ſubuenire de rebus eccleſiæ ſuis conſanguineis, ſi ſunt pauperes; aliàs ſecus. Item & filiis ipſius clerici, etiam ex prohibito coitu natis, id eſt, poſt ſacerdotium, & ſacros ordines.*
5 *Executor, qui habet diſtribuere inter pauperes , poterit eligere ſuos conſanguineos.*

CAP. I.

1 INhibendum. † Sacer
dos mu
lieres , quas ẽt antiq canones
ꝑmittũt,ſi ſuſpectæ ſunt , reti-
nere nõ debet.uł clarius ſic. Clericus nõ
dẽt retinere ĩ domo mulierẽ ſuſpectã de
incõtinẽtia,ẽt ſi ſit mr̃,uel alia cõſangui-
nea.h.d.Et hẽt quatuor dicta.Primò po-
nit,ꝙ null⁹ clericus dẽt tenere ex̃neã.Se-
cũdò,ꝙ nec conſanguineã.In tertiò,ꝙ cõ
ſanguineę indigẽti ex̃ hoſpitiũ ſuũ põt ꝓ
uidere. quartò,ꝙ nulla fœmina tãq̃ mini
ſtra in eccleſiis clericis miſceat̃.Scđa,ibi:

ZACHAR.
a De cler. cõiu. lib. 6. Adde Geni.ibi in §.& cum Pariſienſe,nu. 5. & ibi in apoſt. Celſ. ad eum in uerſ. corã iudice laico,& in apoſt.eiuſdẽ Celſi ad Philip. Franc. ibidem,num. 5. in uer.à iudice ſeculari.
b Eodem priuilegio. Adde Ro.ſingu. ſuis fol. 3.
ZACHARIA. Adde , quod uoluit allegare Ro. ſing. ſuo 451. ĩci. tu ſcis generale illud dictũ , de quo per Car. in cap. 1. colũ. 2. uerſic. ex his iſero , de dol. & contu. & Felin. c. eccleſia ſanctæ Mariæ,col. 5. uer. hinc eſt , de cõſti.
SEBA. SAPI.
b Eodem priuilegio. An bona propria clericorum gaudeant priuilegio eccleſiæ, uide Old.ĩ conſi.82. in cip.an Epiſcopus. Fel. in c. eccleſia. ſanctæ Marię,col. 5. s̃.de conſt.& in c.2.in fi.s̃. de præſcrip. ubi tradit, ꝙ non gandent p̃ſcriptione quadragenaria.
SEBA. SAPI.
c Nũquid eccleſia. uide Bar.in l. 1.C. de mulier . & in quo loco, & in l. reſcripto.§. ſciendum,ff.de muner. & hono. ubi ponit cautelã, ꝙ clericis imponat̃ collecta ; de quo latè per Fel.in d.c. eccleſia ſanctæ Mariæ,col.28.uerſic. quartò quæro , s̃. de conſti.
d Ante , quàm ad eos. Adde eũdem conſil. 3.& 6. 2.libro. B.

a Quã aliis. Adde
quod ideò conſu.
luit Petrus de An
cha.conſil. 437.ꝙ
executor ad di-
ſtribuendũ debet
potius ĩ ſuos pau
peres diſtribuere,
ꝗ in exͣneos. Ber.
ANT. FRAN.
Circa hoc quòd
hic dr̃ de executo
rib⁹ ad diſtribuẽ
dũ, an poſſunt di
ſtribuere ĩter pau
peres ſibi coniun
ctos, an uerò de-
beãt diſtribuere ĩ
ter extraneos; di
cas ꝙ dummodo
eligant pauperes
capaces, qui ſint
vere pauperes, &
ſi ſint de coniun-
ctis, ualet diſtri-
butio, qa, ex quo
teſtator hanc exe
cutionẽ ſibi com
miſit, uidetur de
ipſis conſideraſſe
& potius debet
ſuis benefacere, ꝗ
aliis, data paritã-
te paupertatis, ſe
cundũ Bar. in l.2.
in §.1.ff.de oper.
liber. Imò põt eli
gere in pauperes
filios ſuos, ſi ſunt
pauperes ceſſante
omni fraude & ip
ſe pater non hẽat
uſumfructũ in il-
lis bonis alias ſe-
cus, ut per Bal. in
l.ſi tutor petitus,
in §.1.de excu.tu.
& no.Flo.in l.al-
tius,ff.ſi ſer.uend.
& habetur ꝑ Bar.
in l.cũ quidam, la
2.ff.de lega. 2. tñ
executor non põt
ſibi imburſare bo
na diſtribuenda,
ut per Bal. in l. ſi
quis ad declinan-
dã.§.in omnibus,
C.de epiſ. & cler.
& in l.id qđ pau-
peribus, e.ti. & ha
betur per Flo. in
l.ſi mandauero.§.
ſi tibi centum, ff.
mandã.

b Pauperibus. Ad-
de, ꝙ ſi cõmiſſa ẽ
electio pauperum
priori fratrũ præ
dicatorũ, poterit
eligere fratrẽ de
ordine ſuo Bar. in
l.cũ quidã, ĩ prin.
ff.de leg.2. Itẽ po
terit ille, qui hẽt
ꝑtãtem eligẽdi, eli
gere filios ſuos
pauperes, ita Iaſ. ĩ
l.ſi is q, in 2. col.
uerſi. itẽ per iſtũ,
ff.de vulg.& pup.

Sed neq;. Tertia, ibi: *ſed ſi.* Quarta, ibi: *pro-*
hibendum. Caſus literalis. Clerici indiffe-
renter retinebant ſecũ mulieres, ẽt ſuſpe
ctas. ſtatuit cõciliũ Maguntinũ, ut clerici
fœminas ſecũ nõ retineant, de qbus ſuſpi
cio poſſit haberi, nec etiã illas, quas cano
nes ꝑmittũt, ſ. matrẽ, amittã, & ſororem:
qa inſtigãte Diabolo in illis qñq; ſcelus
ꝑpetrat̃, uel cũ illis, q̃ cũ eis morant̃ ſed ſi
qua de eis habet neceſſitatẽ, ei lõge ab ec
cl'ia neceſſaria miniſtrẽt. In fi. dicit, ꝙ nul
la fęmina ad altare accedat, ut miniſtret
ꝑsbytero, nec ĩtra cãcellos ſedeat, ul' ſtet.
Bernar. No. primò abſtinẽdũ ab eo, qđ p̃t
eſſe cã mali. Itẽ no. ꝙ clericus licitè ꝓui-
det cõſanguineis, ẽt de bonis eccleſię; qđ
intellige, ut ĩ. ſubiiciã cũ gl. Itẽ no. regu. 5
gñalẽ, ꝙ nullã fęminã põt cleric⁹ tenere
ĩ domo ſua, ex qua poſſit oriri ſuſpitio ĩ-
2 cõtinẽtię. † In gl.2. ibi: *itellige de ſuſpectis*; b
& hoc cõiter placet doc. hic. Sed tunc op
ponit̃. nã ſ̃m hoc nõ erat differẽtia inter
cõſanguineas, & exͣneas. Nã ſi extraneæ ñ
ſunt ſuſpectæ, poſſũt teneri in domo, ut ĩ
c. à nobis. ĩ. e. Sol. dicerẽ ſic, ꝙ conſangui
neas iuuenes aliàs nõ ſuſpectas põt cleri-
cus bonę famę ĩ domo tenere: ſed exͣneas
iuuenes nullo modo p̃t tenere, quãtũcũq;
ſint bonæ famę: qa talis cõmiſtio eſt ꝑicu
loſa; ñ ſic in cõſanguinea; & hoc ſẽtit gl.
ĩ c. uolumus. 81. diſt. & uide qđ leg. & no.
in c. cũ oĩbus, ea. di. licet d. Ant. uideat̃ re
quirere inter cõſanguineas, ut alter ſit ſe
nex: ſed nõ placet: qa tũc ceſſaret ſuſpitio
incõtinẽtiæ, & nullibi illud ꝓbat̃. Itẽ in-
tellige, ꝙ ñ ſit talis ꝯſanguinea, q̃ habeat
ſecũ pediſſequã: qa licet ñ ſit ſuſpicio cũ
matre, uel ſorore, p̃t dubitari de pediſſe-
quis, ut hic in tex. Itẽ intellige, qñ cleric⁹
habitat ſolus in domo. Si. n. uiueret cũ a-
liis clericis, non dẽt tenere ẽt mr̃em: qa li
cet ipſe ſit bonę famæ; tñ orit̃ ſuſpitio re
ſpectu aliorũ clericorũ, ut no. in d. c. uolu
3 mus. † Sed dubitat̃ de Ep̃o, nunquid poſſit
ſecũ habere matrẽ, ſeu aliã nõ ſuſpectã? &
dicit d. Ant. hic, ꝙ nõ; alleg. gl. in c. legit̃,
81. diſt. ſed illa gl. mouet̃ ꝑ text. iuris ciui
lis, in auth. nullã, C. de epiſco. & cler. Sed
ego dico oppoſitũ, & allego text. exp̃ſſũ ĩ
c. interdixit. 32. diſt. Nã in canonibus nul
libi ꝓbat̃ ꝯriũ: imò ur̃ ꝑmiſſũ, ut ĩ d. c. in-
terdixit. nec eſt ſtãdũ legi ciuili, ex quo ca
nõ innuit oppoſitũ. fateor ꝙ primũ ẽ ho
neſti⁹ maximè ꝑꝑ alios clericos cũ Ep̃o
morãtes. Et in fi. gl. uide ſimilẽ gl. in d. c.
cũ oĩbus; & dic, ꝙ intra quartũ gradũ in-
ter aſcẽdẽtes & deſcẽdẽtes ſ̃m ꝯditionẽ
nr̃i t̃pis nõ põt eſſe incõtinẽtię ſuſpitio:
4 qa aſcẽdẽs eſſet decrepitus. † In gl. pe. ad
fi. no. gl. ꝙ clericus potius cõſanguineis, ꝗ
a aliis [a] dẽt ſubuenire de rebus eccleſię. Nã
tenet̃ qs diligere magis conſanguineũ, ꝗ
extraneũ, & ĩ eleemoſina faciẽda eſt dare
gradũ, ut primò ſibi, ꝗ ſuis: & primò ſuis, ꝗ
exͣneis, & primò exͣneis notis, ꝗ ignotis
&c. uide pulchrũ tex. ĩ c. nõ ſatis. 86. diſ. &
tex. cũ gl. ĩ c. qeſcamus. 42. diſt. Sed ꝯ hanc
gl. facit tex. ĩ c. ꝓuenit. 1. q. 3. ubi dr̃, ꝙ gra

uius peccatũ cõmittit p̃lat⁹ dãdo ꝯſangui
neis, ꝗ exͣneis. Sed ĩtelligo tex. illũ, ꝙ gra
uius peccat p̃ſumptiuè: qa p̃ſumit̃ largius
dare cõſanguineis, ꝗ exͣneis, & ſine aliqua
menſura. Itẽ loquit̃, qñ uult eos ditare, &
nõ ſubuenire tãꝗ aliis ĩdigẽtibus. nã amo
re ſãguinis carnalis ſpoliat eccleſiã; & ui
de qđ ibi no. in gl. Itẽ uide ad p̃dicta bo.
tex. cũ gl. ĩ c. oĩno. 31. diſ. ubi dr̃, ꝙ ꝓpriã
uxorẽ & filios ſubſtinere clericus dẽt de
bonis eccleſiæ: loqt̃ tñ de cõiuge & filiis
ante clericatũ habitis. Sed ego puto idẽ
eſſe in filiis habitis ꝑ illicitũ coitũ. Nã li-
cet clericus malè fecerit: tñ, ex quo ſũt ge
niti, nõ ſũt ꝑdẽdi: ſed eis tanꝗ pauperibus
ſubueniendũ. Pro hoc c. cũ haberet, & qđ
5 ibi no. ĩ. de eo, q dux. in matri. ꝗ pol. † Et
ex tribus p̃dictis no. bonũ argu. ad q. quo
tidianã, nũquid deputat⁹ executor ad di-
ſtribuẽdũ certa bona pauperibus [b] poſſit
diſtribuere ĩter ſuos cõſanguineos paupe
res; & ur̃ hic text. cũ p̃dictis ꝙ ſic. Nã cleri
cus ẽ executor, & dẽt diſtribuere ſuꝑflua
ĩter pauperes. 16. q. 1. c. fi. tñ p̃t diſtribuere
ĩter cõſanguineos ꝓprios, ut patet hic; &
ex p̃dictis facit qđ no. ĩ l. ſi mãdauero, ff.
manda.

SVMMARIVM.

1 *Clericus tertiò monitus non deſiſtens cum mulieribus confabulari excommunicatur.*
2 *Sacerdotis appellatione in materia odioſa uenit tantum presbyter: in materia uerò fauorabili ueniunt omnes conſtituti in ſacris.*
3 *Delictum non probatur per ſuſpicionem præcedentem & admonitionem ſpretam, licet per hoc inducatur magna præſumptio.*
4 *Iudex, quando procedit ex præſumptionibus, debet multum temperare ſententiam ſuam, ut modicè, uel raró pœnam imponat.*
5 *Concubina clerici poteſt per iudicem eccleſiaſticum puniri.*
6 *Clericorum appellatione ueniunt in quacunque dignitate conſtituti in materia fauorabili: aliàs ſecus.*
7 *Pœnæ, quando uariæ reperiuntur pro uno delicto, electio datur iudici.*

CAP. II.

SI quiſquam. † Excõica-
tur cleric⁹
in ſacris; qa à ſuſpectarum mu
lierũ colloquio, uel earũ cõſor
tio monitus nõ deſiſtit. h. d. Caſus lr̃alis.
Si qs de clero ſuſpect⁹ fuerit de aliqua fę
mina de crimĩe fornicatiõis, admoneat̃.
3. & ſi poſt primã, ſecũdã & tertiã cõmo-
nitionẽ inuentus fuerit fabulari cũ ea, uel
cõuerſari, excõicet̃; fœmina uerò canoni
1 ca pęna puniet̃ Ber. † No. ꝙ appellatione
c ſacerdotis [c] uenit p̃sbyter. Itẽ diaconus
& ſubdiaconus; & ĩtellige largo ſũpto uo
cabulo. Nã oẽs iſti largè poſſũt dici ſacer
dotes, quaſi deo ſacrati; pro quo facit qđ
no. 32. diſt. ĩ ſum. & uide tex. ĩ c. 1. 15. q. 5.
ubi diacon⁹ appellat̃ ſacerdos, & tene mẽ
ti in hoc iſtũ tex. Nam potes ex eo facere
hãc regulam; qa in mã fauorabili appella
tione ſacerdotis cõprehendunt̃ oẽs q ſũt
in ſacris ordinibus; ſed quia materia erat
odioſa; ideò fortè ꝑꝑ hoc uoluit expri-
mere; qa al's nõ fuiſſent cõprehenſi. Et ſic
potes elicere regulã in oppoſitum, ꝙ in
materia odioſa, ubi nihil aliud exprimit̃,
appella-

poſt Pau. de Caſt.
ibi. Itẽ ſunt uocã
di illi, qui ñ ſunt
extranei, ut ꝑ mul
ta hic determinat
d. An. Cor. ĩ addi.
ad iſtũ in c. bonæ
el 2. in 3. no. ſ. de
poſtul. præla. An
aũt poſſint eligi
ſpurii teſtatoris,
uel ei⁹ inimici, vi
de. d. Ale. in addi.
ad Bar. ĩ l. cũ qui-
dã, uide tex. ĩ c. di
lecto, & ibi. d. Ab
ba. in 1. no. ĩ. de p̃
bẽ. Aeneas Falco.
ZACHARIAS.
Adde poſtremò, ĩ
quantũ iſte dicit
executores poſſe
filiis ſuis pauperi
bus dare bona di-
ſtribuẽda ĩter pau
peres, hoc ẽ uerũ,
ſi modò fraus nõ
cõſtat, & ipſe ĩ il
lis bonis vſũfru-
ctũ ñ hẽat, ut no.
Bar. in l. tutor pe
tit⁹. §. 1. de excuſ.
tut. Bar. in l. cũ q-
dã, la 2. ff. de leg.
2. & Flo. ĩ l. altius
ędes, ff. ſi ſer. ven.
Sed inquãtũ dicit
priorẽ prędicato
rũ, &c. Ego puto ꝯ
riũ per id, qđ de
directo ĩ opp. no.
Odoff. in l. ſi man
dauero §. ſi tibi
cẽtũ, ff. man. Flo. ĩ
alle. l. altius, Bal.
in l. ei, q C. de diſ.
pig. & in præalle.
§. ſi tibi centũ & ĩ
l. es, q, C. de fur. &
in l. id qđ pauperi
bus, de epiſ. & cle
ri. & oĩno Car. in
cle. ĩ. q. 32. de teſt.
& utrũ poſſit uni
pauperi diſtribue
re qđ eſt pluribus
relictũ, uide Alex.
in l. 2. §. ſed ſi un⁹
ff. uu bo. rap. Bar.
in l. 1. ff. de op. le.
Bal. in p̃al. l. id qđ
pauperibus, in 17.
& 22. q. & ibi An-
gu. Bar. in l. unic.
§. ſi duos, de le. 2.
& Pau. de Ca. cõſ.
145. ubi tenent, ꝙ
non, ſed relictum
pro aĩa poteſt uni
uel pluribus dare
utribi per eos.
SEB. SAPIA.
c Sacerdotis. uide
alleg. ĩ c. 1. ĩ. de ce
le. miſ. ubi alleg.
iſtũ tex. adhæc ui
de ẽt Abb. in c. fi.
in ultim. col. ſ. de
poſtulando.

applr̃one ſacerdotis uenit tm̃ p̃sbyter. Et etymologiã ſacer
dotis, & p̃sbyteri uide 21. di. c. cleros No. 2. modũ ꝓceden-
di ꝯ clericos fornicarios palã, ñ concubinarios, ut moneãt̃,
3 ut hic dr̃. † Tertiò no. bonũ dictũ ex tex. ꝙ ſuſpicio p̃cedẽs,
& admonitio ſequẽs, cui ñ paret̃, licet inducãt p̃ſumptio-
nẽ magnã ꝯ inobedientes: nõ tñ ꝓbãt delictũ, uñ dẽt ꝯ talẽ
tẽperari ſnĩa, ut nõ imponat̃ pęna nãlis delicti. Nã ſi ex ſu-
ſpicione p̃cedẽti & ſpreta monitione iſti clerici hẽnt̃ pro
cõuictis, nõ ſolũ excõicarẽt̃, ſed grauius ꝯ eos ꝓcederet̃, ut
in c. ſicut, & c. ſi ãt. ĩ. eo Et ex hoc infero, ꝙ auth. ſi qs, C. de
adul. ponat caſum ſp̃ãlẽ. Nã ibi dr̃, ꝙ ſi qs hẽns ſuſpicionẽ
ꝯ aliquẽ de adulterio cũ uxore, eidẽ corã teſtib⁹ monitionẽ
fecerit, & poſtmodũ cõperit eũ fabulari cũ uxore, p̃t iſtũ im
a pũnè occidere [a], & ſic ſuſpitio p̃cedẽs cũ admonitione ſpre
ta inducit ꝓbationẽ delicti. Sed, ut dixi, nõ puto caſum illi⁹
auth. extẽdẽdũ. Nõ. n. potuit lex aliter cõpeſcere iuſtũ dolo
rẽ mariti; facit. c. ſi uerò. ĩ. de ſen. exc. Vide ad p̃dicta Inn. in
c. qa ueriſimile. ſ. de p̃ſum. ubi no. dicit, ꝙ ubi iudex ꝓcedit 2
4 ex † p̃ſumptione, [b] dẽt multũ tẽperare ſnĩã ſuã, ut modicè, d
b uel raró pęnã inferat, ar. c. afferte, e. ti. facit. l. ſciat, C. de ꝓ.
canonizata. 2. q. 8. c. ſciãt; qđ no. Nã poſſet iſte tex. adduci ĩ
ꝯriũ ĩtelligẽdo ẽt, ꝙ iſta ſit pęna delicti. ar. c. ſeq. ſed primũ
dictũ mihi placet. † Vltimò no. ꝙ mulier delinquẽs cũ cleri
co ſubiicit̃ foro eccl'iaſtico, uñ p̃t ꝑ iudicẽ eccl'iaſticũ puni-
ri, qa cõmittit quaſi ſacrilegiũ. uide bonũ tex. cũ gl. ĩ c. eos.
6 32. di. & c. uirginibus. 27. q. 1. † In gl. 1. ibi: *inferiores*, hoc limi
ta, ꝓut dixi in primo no. Et no. bñ fi. gl. ꝙ applr̃one clerico e
rũ cõprehẽdũt̃ ſuꝑiores. i. cõſtituti in ſacris, & in dignitati-
bus. Nã c. ad ꝑſona, qđ alle. p̃t adduci mõ p̃dicto, ſed uide ꝯ
trariã gl. in c. lr̃as, de fil. p̃sby. q no. dicit, ꝙ ſi Papa diſpenſa
uit cũ illegitimo, ut poſſit effici clericus, dẽt intelligi, ut poſ 3
ſit ꝓmoueri ad minores ordines, non ad maiores ꝑꝑ mãm
odioſam. Et iõ dic, ut dixi ſ. ſuper rub. de ui. & ho. cler. ꝙ in
mã larga applr̃one clericorũ ueniũt oẽs clerici, in quacũq;
dignitate & ordine ſint cõſtituti, ſecus in mã ſtricta; quod
no. In gl. fi. ibi: *in ſeruitutem redigatur*. hoc dictũ nõ ꝓcedit in
diſtinctè. ſed hæc pęna ſeruitutis imponit̃, cũ fęmina de fa-
cto fuit ducta a clerico in uxorẽ. Nã qa fuit maior præſum
ptio, maior imponit̃ uindicta. uñ tã ipſa, quã filii ex tali præ
ſumpto matrimonio geniti redigunt̃ in ſeruitutẽ eccleſiæ,
c [c] & ſic cõiter intelligitur. c. cũ multæ. 15. q. fi. licet eccl'ia ꝑ-
diderit hoc ius, quia nõ fuit uſa, ut dicit gl. in d. c. cũ multæ.
Sed poteſt dicere, ꝙ cũ nõ ſit memoria, ſaltẽ apud nos, ꝙ cõ 5
ſtitutus in ſacris duxerit uxorẽ, nõ poſſumus dicere, ꝙ illud
ius ſit ſublatũ, cũ caſus nõ acciderit. Pro eo. qđ not. Cy. in l.
2. C. q̃ ſit lon. cõſu. & Io. An. in c. cũ Ioan. ĩ. ti. ꝓxi. ſed ſi ali
quo loco accidiſſet iſte caſus, & eccl'ia nõ curaſſet illos ĩ ſer
uitutẽ redigere, poſſet ꝓcedere dictũ illius gl. nec extende
ret cõſuetudinẽ, ſeu p̃ſcriptionẽ de loco ad locũ, ꝓ hoc qđ
no. Inn. in c. fi. de of. arch. Iſta ergo mulier, de qua in tex. co
7 get̃ agere pnĩã ſ̃m Inn. † Et p̃t concludi ſ̃m Hoſt. ꝙ cũ iura
uariè in hoc loquãt̃, erit in arbitrio iudicis, ꝗ pęnã dẽat ĩ-
ponere, & no. bñ hoc dictũ Ho. Quia qñcũq; iura uarias pę
nas imponunt, optio datur iudici. Itẽ no. gl. 21. q. 2. in ſum-
ma, 34. di. fraternitatis, quas no. Impoſita tñ una pęna, non
poteſt iudex ad aliam trãſire. l. prętor edixit, & qđ ibi no.
ff. de iureiu. facit quod no. Bar. in l. 1. ff. ui. bo. ra. Abbas.

1 *Clerici non debent compelli cum iuramento ad dimittendas concubinas: ſed nolentes dimittere excommunicantur.*
2 *Iuramentum non eſt deferendum illi, contra quẽ præſumitur de tranſgresſione.*
3 *Prælati non debent pro delictis ſtatim fulminare excommunicationes, ſed incipere a ſuſpenſione, & interdicto.*
4 *Iudex non debet ſæuire in omnes delinquentes ſimul, ſed incipere a principalioribus, ut alii perterriti arceantur.*
5 *Excõicatus eſt abſoluendus, ſi illã nõ curãdo efficeretur deterior & ĩcorrigibilis.*

CAP. IIII.

1 CLericos. † Nõ dẽt p̃latus clericorũ cogere ad
concubinã abiurandam, ſed eam no
lentem dimittere poteſt excommunicare. h. d.
hẽt tria dicta. Scđm, ibi, *uerũ*. Tertiũ, ibi, *et ſi qui*, Caſ⁹ lr̃alis.
Clerici publicè tenẽt cõcubinas. q̃ſitũ ẽ, a
an dẽrẽt cõpelli abiurare illas? Rñ. Papa,
ꝙ nõ uult illos ad eas dimittẽdas cõpelli
per iuramentũ, ne inſtinctu diabolico in b
cidant in ꝑiuriũ, redeundo ad eas, ſed ꝑ
ſuſpenſionis & interdicti ſnĩam dimitte
re cõpellant̃, ꝙ de eis nulla mala ſuſpicio
poſſet hr̃i, & ſi ad eas redierint, uel alias
acceperint, excõicẽt̃, doneceas dimittãt,
ut alii eorũ exẽplo ꝑterriti a ſimilib⁹ ar-
ceant̃. Ber. No. 1. modũ & practicã ꝓce-
dẽdi ꝯ clericos publicè cõcubinarios. Nõ
n. dẽnt cõpelli ad abiurãdũ concubinas,
hoc eſt ad renũtiãdũ cũ iuramẽto de nõ
redeũdo, qa de facili poſſet ſeq periuriũ,
cum iuramento de non redeundo, cum
durum ſit aſſueta relinquere. 34. diſtinc.
quorundam. 23. quæſt. 6. cap. fina. † Et ex 2
d hoc & ex tex. no. nũꝗ iuramẽtũ [d] deferẽ
dũ illi, ꝯ quẽ uehemẽter p̃ſumit̃ de tranſ
greſſiõe, imò deferẽs peccat; qa eſt cã in
teritus animæ illius. Vide pulchrũ tex. cũ
gl. 22. q. 5. c. ille, qđ eſt ꝯtra eos, q in iudi
cio dñt iuret aduerſari⁹, & bibat ſibi hoc
iuramẽtũ, & uehemẽter p̃ſumit̃ de tranſ
greſſione. Itẽ ex hoc eẽt ꝓuidẽdũ, ut plu
e ries dixi, ut ſcholares [e] ñ iurarẽt obedire
rectori: qa de facili trãſgrediũt̃ iuramen
tũ, & incurrũt ꝑiuriũ, ſed ꝓuidẽdũ đ pœ
na ꝯ inobediẽtes, ſicut facit hic Papa. † Se 3
cũdò no. iudicẽ debere incipere a ſuſpen
ſione, & interdicto, & demũ uenire ad ex
cõicationẽ, qđ eſt ꝯ p̃latos nr̃i t̃pis, q im
mediatè ꝓ qualibet cã fulminãt excõica
tionẽ, & ex frequẽtia ducit̃ ĩ cõtẽptũ. Nã
in eccleſia nulla eſt pęna excõicatione
maior. 23. q. 3. c. corripiãt̃. Tertiò no. ibi:
in aliquos eorum, ꝙ ubi multi ſunt cõcubi-
narii, nõ dẽt iudex oẽs ſuſpẽdere; ſeu ex
cõicare, ſed incipere a principalioribus; d
ut alii eorũ exẽplo ꝑterriti arceãnt̃, pro
hoc. ĩ. de cle. exc. mi. ĩ c. latores, quẽ tex.
uide. † Vltimò not. ibi ſnĩã ꝑpetuam, &c. 5
Quòd excõicatio p̃t eſſe ꝑpetua. Ex quo
infero, ꝙ licet excõicatus ñ corrigat ſe;
ñ tñ tenet̃ iudex illũ abſoluere, ſed ſi effi
ceret̃ deterior, & ñ poſſet aliter corrigi,
tunc dẽt eũ abſoluere, ut no. Io. An. poſt
beatũ Tho. ĩ c. 1. de ſẽ. exc. li. 6. & hoc no.

Additio Et đ hoc dic, ut hr̃ plenè ꝑ
ipſũmet. ĩ c. ab excõicato
de reſcr. in fi. & ĩ c. ueniẽs, el 2. de teſti. ĩ
fi. In gl. ĩ uer. *perpetuã*, ibi *donec reſipiſcant*
no. gl. & ſ̃m eã ĩtellige oĩa iura loqntia
de ꝑpetua excõicatiõe. Nã excõicatio đ
bet eẽ medicinalis, & ñ dẽt inferre mor
tẽ ꝑpetuã. 2. q. 1. multi, & c. cũ medicina
lis, đ ſen exc. li. 6. & facit c. ex lr̃is, đ cõſt.
& gl. in c. ad reprimẽdã, de of. or. Et dr̃
hic ꝑpetua ſ̃m In. qa ꝓfert̃ ſine p̃finitio e
ne t̃pis, uñ dr̃ ꝑpetua aptitudine, qa pote
rit eẽ ꝑpetua, dũ uixerit, ſi ſe ñ correxit.
Vel p̃t exponi ſ̃m eũ, ꝙ dẽt iſte deponi
ab officio, ſeu priuari beneficio, & ſic ꝑ-
petuò ponit̃ extra communionem cleri-
corum, ſeu beneficii. Nam excommuni-
catio ſonat in ſeparationẽ, prima tamẽ
expoſitio eſt magis cõſona lr̃æ. Abbas.

Impune occide-
re. Adde Ro. ſing.
ſuis. f. 8. B.
SEBA. SAPI.
Ex præſumptio-
ne. Quòd ex prę-
ſumptionib. quis
non poſſit condẽ
nari ad mortẽ, te-
net Alex. in conſi.
15. inci. uiſo pro-
ceſſu, col. 2. in 1.
no. qđ uerum eſt,
quando eſt prę-
ſumptio hominis,
ſecus ſi eſt præſum
ptio legis, ut per
Abb. in c. accedẽs.
infra de ac. & ui-
de d. Iaſ. in l. ut uñ,
col. 3. in fi. ff. de iu
ſti & iu.
ZACHA.
Addequod uoluit
alleg. Rom. fo. 18.
ſing. 520. inci dic,
ꝙ filii ſacerdotis.
& idem eſſe dico
in filiis natis ex
marito & uxore,
qui iurauerunt &
profeſſi ſunt reli-
gionem, per gloſ.
ſing. in c. miniſter
81. di. qua ad hoc
pro ſing alle. Ho.
in ſum. de fil. preſ
by. §. quis poſſit,
uer. quid ſi ſacer-
dos, & Rom. ſing.
521. in c. maritus
& uxor, ubi tenet,
ꝙ ſunt filii ordi-
nis, quem pater ẽ
ingreſſus.
SEB. SAPIA.
Iuramentũ per
hũc textum dixit
Spec. in tit. de iur.
cal. §. nunc dica-
mus, in prin. ꝙ in
iuramenta calum
nię debet omitti
de nõ petendis di
lationibus fruſtra
toriis, quoniam
raró eſſet, quòd li
tigãtes non eſſent
periuri. ſequitur
Abb. in c. 1. col. 4.
ſupra de iura. cal.
Felin. in c. 1. circa
prin. ſupra de off.
ordi. Et quòd iu-
ramentum defer-
ri non debeat ei,
quem uerifimile
eſt deierare, tra-
dit Bal. per illum
tex. ĩ l. ambiguita
tes, C. de i. ui. tol.
e Scholares. Scias
unum pulchrum
dictũ in hac mate
ria, qđ ponit Io.
An. in c. relatum,
ne cler. uel mona.
ꝙ ſi ĩ aliqua regu
la continentur ali
qua faciẽda ſub iu
ramento & pœna

ramento & pœna peccati, ꝙ tranſgrediens regulam non eſt periurus propter aliam pœnã, quã incurrit, licet iurauerit, qđ eſt bene notandũ pro ſcholaribus, maximè illis, qui ſunt in alma & excelſa ſapientia noua Peruſina, cuius ſum alumnus. nã iurant obſeruare conſtitutiones, in quibus ineſt etiã pœna priuatiõis. nã non obſeruans priuatur, licet rarò uel nunquã, & nõ erit periurus. A Enæas de Falc.

a Ab homine. Adde uidendum Oldradum conſi. 86. ubi ponit, an notorius fornicator ſit eligibilis, & ibi ponit differẽtiam inter ſuſpenſum ab homine, & ſuſpenſum a iure. Ber.

ZACHARIAS Adde quod no. in apoſt. ad iſtum in in c. quod tranſlationem, num. 2. in uer. non incurrũt de tempo. ordi. & Phil. Fran. in c. 1. §. Scituris, & ibi in apo. Cel. i uer. ſuſpenſus, de re iu di. lib. 6.

S V M M A R I V M.

1 *Clerici moniti, ut dimittãt concubinas, & non ſe corrigentes ſuſpenduntur, & deponuntur, & eſt in optione iudicis. 2.*

3 *Clericus notoriè concubinarius an ipſo iure ſit ſuſpenſus, nulla monitione præambula, & an celebrando efficiatur irregularis?*

4 *Suſpenſio iuris & ſuſpenſio hominis inducunt diuerſos effectus.*

CAP. IIII.

SIcut ad extirpãda
1 †Si clerici moniti cõcubinas ñ dimittũt, ſuſpẽdunt a beneficiis, & deponũt ſi ſe ñ corrigũt hoc dicit. Hẽt tria dicta, q̃ patẽt in tex. ibi, *ſi uerò*. Caſus lr̃alis. Clerici de archiep̃atu Cẽtaurien. fornicarias tenere ſolebant, qđ dño Papę notificatũ eſt. quare Papa mã dat Archep̃o Centaurien & eius ſuffraganeis, quatenus clericos illos moneãt, ut illas concubinas abiiciant a ſe, & eas ulterius ñ admittant qđ ſi facere contẽpſerint, ab eccleſiis ſuis eos ſuſpendant uſq; ad debitã ſatiſfactionẽ; & ſi eas ſuſpẽſi retinuerint, ab eiſdẽ eccľiis ꝑpetuò remoueant. Nota. i. arg. ꝙ clerici in minoribus ñ coguntur ꝑ eccľiam ad concubinas dimittendas. Sed hoc ar. ñ ꝓcedit, & iſte tex. ꝯ ĩ c. ſi ãt. ĩ. e. ti. in c. ut clericorũ, ſ̃. ti. 1. ſed iõ dicit hic de conſtitutis in ſacris, qa alii non ita aſperè corriguntur.
2 † Secundò no. ꝙ clericus ex cõcubinatu non priuat̃ bñficio incontinenti, ſed primũ dẽt moneri: ſcđò ſuſpendi, tertiò priuari. Sed ꝯrium tenuit tex. in c. ex parte Adę; de teſti. ubi ſine aliqua monitione clericus publicus concubinarius priuat̃ bñficio, ad idẽ c. ſi autẽ. ĩ. e. ubi nõ fit iſta ſuſpenſio, ſed uide ibi glo. Quare puto, ꝙ iſtud ſit arbitrarium, utrũ iudex uelit a prĩcipio ipſum priuare beneficio, vel pri⁹ admonere, uel ẽt ſuſpendere, quia cũ iura in hoc uariè loquant̃, ut patet ꝑ hunc totũ titulũ, optio dat̃ iudici, ut in ſimili dixi in 2. ſ̃. e. & facit d. c. ſi ãt, ĩ uer. liceat, iuncta gl. & hoc bñ no. Nã ꝑ hoc reduco tibi ad cõcordiã iſta iura, q̃ uariè loquũtur in mõ procedendi contra concubinarios. licet. n. olim ꝑꝑ ſcandalũ, cũ homines eſſent feruentes in fide, pro ſimplici fornicatione clericus deponeret̃, ut in c. a multis. de æta. & qual. hodie ãt ñ ita aſperè proceditur, ut hic, & in c. fraternitatis. 34. di. poterit ergo iudex ẜm facti circunſtantias & locorũ conſuetudinẽ incipere a pœna mitiori, uel grauiori; reliqua ſunt clara.
3 † In gl. ſuper uer. *ſuſpendatis*, ad fi. ex hac gl. hẽs unã ſolutionẽ, ut concubinarius ñ notorius, ñ ſit a iure ſuſpẽſus, ſed notorius ſic, ſiue ſit notorius facti euidentis, ſiue per ſñiam. Et not. gl. in eo, ꝙ dicit, ꝙ notorius non dr̃ toleratus. Sed ꝯ hanc ſolutionẽ glo. facit. c. 3. ſ̃. eo. ubi loquit̃ de publico concubinario, & mãdat illũ ſuſpendi. ergo ñ eſt ipſo iure ſuſpenſus. circa hoc dant̃ plures ſol. In no. & Ho. primò poſuerunt iſtã ſol. gl. Scđò Inn. poſuit iſtã ſol. ut tex. iſte ꝓcedat ẽt circa minores ordines, ſed ꝯria ꝓcedunt quo ad officiũ ſacerdotale, uult dicere, ꝙ publicus concubinarius ſuſpẽſus eſt a iure reſpectu officii ſacerdotalis tm̃. bene facit c. ueſtra, ĩ. e, ti Sed ab hoĩe fit ſuſpẽſio ab aliis ordinibus. ſed hæc. ſol. ñ placet Inn. qa iura uident̃ interdicer̃ tali executionẽ cuiuslibet ordinis. 81. di. ſi qui, 82. di. c. p̃ter. Tertia ſol. ẜm eũ eſt, ut hoc c. loquat̃ in ſuſpectis, ſed hæc ſolutio ñ ualet ꝑ c. 3. ſ̃. e. Quarta ſol. ẜm eũ, ꝙ a iure cõcubinarius ñ eſt directè ſuſpenſus, ſed indirecte reſpectu obiecti, qa p̃cipiat̃ aliis, ut ñ audiant diuina a talibus, ſed ab hoĩe dẽt ſuſpendi directe. Vel ẜm eũ, licet talet ſint ſuſpẽſi a iure, nihilominus pñt ſuſpendi ab hoĩe iudiciario præcedente.
4 † Et ponit tres not. effectus quantũ ad ꝓpoſitũ inter illã ſuſpenſionẽ iuris, & hoĩs. Nã cõcubinarius ſuſpẽſus a ſolo iure, ſe corrigendo ñ indiget abſolutione, q̃tum ad hoc, ut alii poſſint licite audire diuina ab eo, licet ipſe celebrare licite ñ poſſit ſine diſpẽſatione ſuperioris, ex quo eius crimẽ ñ fuit notoriũ, & no. hoc. Nã in c. uenerabili, de ſen. exc. ſentit, ꝙ nulla diſpenſatio ſit neceſſaria, ſed p̃t dici, ut no. in c. fi. de tẽp. or. ſuſpẽſus uerò ab hoĩe ñ recuperat offm̃ ſuũ, q̃uis pœniteat, niſi gratioſe reſtituat̃. Ad hoc. d. c. uenerabili. Secunda dr̃ia, quia ſuſpenſus a canone, celebrãdo ñ efficitur irregularis, ſecus in ſuſpenſo ab hoĩe [a]. 11. q. 3. c. ſi quis presbyter. hoc ñ placet Ho. Dicit. n. ꝙ ſuſpẽſus a canone celebrando efficit̃ irregularis, qñ ſuſpẽſio habuit originẽ a canone, ut ꝓbat̃ in c. 1. de re iu. lib. 6. & in c. 1. de ſen. exc. eo. li. & tranſeunt doc. Sed tu oĩno uide Inn. in c. ſi celebrat, de cle. exc. mini. ubi pulchre declarat ſeipſum. Fatetur. n. ibi, ꝙ ſuſpenſus a canone, efficitur irregularis celebrando, qñ ſuſpenſio habuit originẽ a canone, ſecus ubi canon tm̃ approbat ſuſpenſionẽ a Deo factã. Nã quilibet peccator eſt ſuſpenſus a Deo, & a canone per approbationẽ, & talis nõ efficitur irregularis; quaſi ſentiat ibi, ꝙ notorie fornicarius, non eſt ſuſpenſus a canone imponente pœnam, ſed a Deo principľr, & a canone per approbationẽ. Et eſt ſubtile dictũ, & dat aliũ intelľum ad iura hic alle. pro & ꝯ. ſed ipſemet in c. 1. de ſen. exc. li. 6. apertiſſime tenet ꝯrium, dicẽs, ꝙ notorie fornicator celebrando efficitur irregularis, qa eſt ſuſpẽſus a iure per d. c. præter. dicã de hoc latius in c. ueſtra. ĩ. e. ubi explicabo totã mãm. Tertia dr̃ia ẜm Inn. eſt, ꝙ ſuſpenſus a canone, non perdit beneficia, niſi priuet̃, ſecus in ſuſpenſo ab homine, quod nõ placet Ho. & bñ. Nã ſi fuiſſet ſuſpenſus, non uacãt beneficia, quia ſuſpẽſio fit ad tempus. Sen Vincen. poſuit hic aliã ſol. ad ꝯria, dicens, ꝙ notorius fornicator eſt ſuſpenſus a iure, ſed ſi pœna augeretur, põt ſuſpendi ab homine, monitione præcedente, & ita loquitur hic. Et quid operetur ſecunda ſuſpenſio, dic, ut no. in c. ita ad quorundã. ĩ. de Iudę. & hæc ſol. poteſt teneri intelligendo, ꝙ ſit ſuſpenſus ipſo facto a iure. Ho. dicit. c. iſtud loqui in ſuſpenſione a beneficio, & contraria in ſuſpenſione ab officio. ſentit hic, ꝙ ſuſpenſus a beneficio non ſit ſuſpenſus ab officio, quod eſt contra no. in cle. cupientes, in uer. non nouam, de pœ. & ur̃ ẽt hanc opĩ ſequi Ho. Do. Ant. hic dicit, ꝙ non eſt ſuſpenſus a beneficio publicus concubinarius, ut hic, ſed ab officio ſic, & ſi celebrat, efficitur irregularis. Et dicit hoc quaſi expreſſum in d. c. ut clericorum, uer. ſi quis, ſ̃. ti. 1. Sed certe primũ dictum non procedit per d. c. præter, prælle. ubi dr̃, ꝙ nullam partem recipiat ab eccleſia, unde dicemus, ꝙ aut pariter eſt ſuſpenſus ab officio, & beneficio, aut quòd canon loquitur ibi approbatiue. Et ad c. ut clericorum, dic, quòd ex toto non probat: nam poteſt intelligi de ſuſpẽſo ab homine ꝙ patet, quia primò dixerat de pœna condigna imponenda ab homine. Ex his habes materiã declaratam ad partes. dicam concluſionem in c. ueſtra. ĩ. eod. ubi melius cadit materia.

S V M M A R I V M.

1 *Litera impetrata tacita ueritate, uel facti, ſerie, non ualent.*

2 *Abſolutio obtenta per ſurreptionem non ualet.*

3 *Surreptio literis impetratis ad lites non operatur, quin ſaltem procedatur ſecundum iuris formam, ſecus in literis gratioſis.*

CAP. V.

a *SVper eo* [a] † Literæ a clerico concubinario
1 ſuſpenſo ſuper abſolutione, tacita facti ſerie, obtentæ non ualent. h. d. Caſus literalis. Quidam ſacerdos habebat publicè concubinam, monitus a ſuo Epiſcopo eam dimittere nolebat, propter quod Epiſcopus eum ab officio ſuſpendit, appellauit ad ſedem apoſtolicam. Eboracen. archiepiſcopus ſignificauit hoc domino Papæ. Reſpõdet Papa, ſi dictus ſacerdos literas impetrauerit, quæ facti ſeriem non contineant, lite
2 rę non ualebunt. Bern. † No. ꝙ abſolutio obtenta per ſubre
b ptionem non ualet. [b] Sed oppo. contra tex. de c. ſuper literis, de reſcri. ubi procedicur ſaltem ẜm iuris formam, qñ interuenit ſurreptio non malitioſa. Sol. dicunt doc. illud procedere in literis impetratis ad lites, & ſic ſuper literis impetratis de iuſtitia. iſte hic impetrauit literas gratioſas ſuper abſolutione. Item dic, ꝙ hic malitioſè fecit, quia, ſi dixiſſet, ꝙ propter concubinatum fuerat ſuſpenſus, nunquã obtinuiſſet abſolutionem.

S V M M A R I V M.

1 *Clerici concubinarij moniti, non ſe corrigentes, ſuſpenduntur, & deponuntur.*

2 *Clericus conſtitutus in minoribus poteſt licitè matrimonium contrahere.*

3 *Licet, iſtud uerbum non importat præceptum.*

CAP. VI.

1 *SI autem* † Si clerici moniti non dimittant concubinas, ſuſpenduntur a beneficiis, & ſi ſe non corrigunt, deponũtur. h. d. tria ſunt dicta, quæ patent. Caſus literalis. Clerici Londonienſes hẽbãt publicè concubinas. quęſiuit epiſcopus, qualiter procedere deberet contra illos. Reſpondet Papa, dicens, ꝙ ſi, in quibuſcunq; ordinibus ſint cõſtituti, admoniti ſecundo & tertiò a ſe non dimiſerint, eaſdem decetero non admiſſuri, eccleſiis uel earum portionibus, app. re. ſpoliare procuret, officio nihilominus ipſis interdicto. Ber. No. 1. ibi, *ſiue inferioribus*, ꝙ etiam conſtituti in minoribus coguntur ad continentiam. ſed Io. An. intelligit de beneficiatis. Nã non beneficiati non coguntur continere, ſi nolũt. Ego miror de hac additione ſua ad iſtum tex. Nam tex. iſte non loquitur de continentia, ſed ꝙ non poſſunt habere fornicarias, a quib⁹ abſtinere debent nedum clerici in minoribus, ſed etiam lai
2 ci, ut ſ̃. ti. 1. c. ut clericorum. 32. q. 4. nemo. † Fateor tamẽ, ꝙ
3 conſtitutus in minoribus poteſt † contrahere matrimoniũ. ĩ. de cle. coniu. per totum. Secundò no. ibi, *liceat*, ꝙ epiſcopus non tenetur deponere clericum cõcubinarium, ſed poteſt aliis remediis, & mitioribus procedere contra eum. Il
c lud enim, quod licet, non præcipitur [c]: 32. q. 7. c. apoſtolus, & l. non quicquid. ff. de iudi. & c conſuluit, de of. deleg. Et facit iſtud uerbum ad ea, quæ dixi in c. ſicut, ſ̃. eo. ut ſit in optione ſuperioris contra concubinarios exercere grauiorem uel mitiorem uindictã, & facit quod no. hic gl. fi. quod no. nam gl. hic opponit de illo. c. ſicut. Abbas.

S V M M A R I V M.

1 *A ſacerdote concubinario tolerato licitè audiuntur diuina, & percipiuntur ſacramenta, a notorio uerò eſt abſtinendum.*

2 *Sacerdos pollutus non polluit ſacramenta, quæ miniſtrat.*

3 *Notorium inſurgit ex ſententia, ex confeſſione in iudicio facta, & ex operis euidentia.*

4 *Clericus exiſtens in peccato mortali, licet occultè, eſt ſuſpenſus quo ad ſe & grauiter peccat celebrando.*

5 *Percipiens ſacramenta a notoriè ſuſpenſo notorietate iuris: quia eſt concubinarius, peccat, quia uenit contra præceptum eccleſiæ, ſed de notoriè ſuſpenſo notorietate facti, diſtingue, ut hic. 6.*

7 *Clericus concubinarius an dicatur ſuſpenſus ab officio, uel a beneficio. 8. & an celebrando incurrat irregularitatem?*

Sacramenta an, & quo caſu rectè percipiantur a clericis peccatoribus.

10 *Baptiſma licitè recipitur ab hæretico in caſu neceſſitatis, & etiam ab aliis criminoſis, ut a ſimoniaco, & ſimilibus.*

11 *Penè, quaſi, iſtæ dictiones ſignificant diminutionem.*

12 *Manifeſtum quid differat a fama, & notorio, & rumore, & indicio, & uide hic diffinitiones iſtorum.*

13 *Indicia poſſunt eſſe adeò urgentia, ut ſufficiant ad ferẽdam ſententiam, etiam in criminalibus.*

14 *Notorium iuris inducitur ex ſpontanea confeſſione in iure facta, probatione & ſententia.*

Notorium præſumptionis quid ſit.

Notorium facti quid, ibidem.

15 *Notorium facti permanentis facti tranſeuntis, & non redeuntis, & facti interpellati quid ſit.*

16 *Notorium quomodo inducatur?*

17 *Notorium probatur per duos teſtes, ſicut fama.*

18 *Notorium iuris, uel facti, an requirat ordinem iuris in eo probando?*

Citatio non requiritur, quando notoriè conſtat, quòd nulla competit defenſio.

Sententia an requiratur in notoriis.

19 *Notorium iuris, uel facti, an requirat probationem, & quam?*

CAP. VII.

1 *VEſtra.* † Famoſum eſt tum propter materiam intrinſecã, ſ. notorii, & utraque eſt multũ difficilis & periculoſa, & inhærendo uerbis literę, h. d. in ſumma. A clerico fornicario, quãdiu toleratur, nec habet operis euidentiam, licitè audiuntur diuina, & percipiuntur eccleſiaſtica ſacramenta, a notorio uerò abſtinendũ eſt non ꝑꝑ ſacramentorũ defectum, ſed ad ipſorum fornicatorũ emẽdationẽ. Primò deciſa cõſultatio. Scđò deciſa reſpõſio. Scđa, ibi, *alicubi* quæ ſubdiuiditur. primò alleg. ꝓ & ꝯ. ſecũdò diſtinguit tres qualitates criminis, ibi, *cæterum*. Tertiò diſtinguit animũ abſtinentis, ibi, *item aliud*. Quartò & ultiò ex omnibus p̃dictis ſolutionẽ cõcludit ibi, *ſine dubitatione* Caſus lr̃alis. Quidã canones dñt, nullus audiat miſſam ſacerdotis, quẽ ſcit indubitanter habere concubinam. Alii canones dñt, non p̃t aliquis, quantuncunq; pollutus diuina ſacr̃a polluere, ſed indifferẽter ſunt recipiẽda ab ipſo. Quæſitũ fuit a Lucio Papa, qualiter iſta, q̃ ꝯria uidebantur, eſſent intelligenda. Rñdet papa aliud eſt crimẽ notoriũ, aliud ẽ crimẽ occultũ. Notoriũ ẽ, qđ quo p̃sbyter canonice cõdẽnat⁹ ẽ. ĩ quo caſu loqt̃. c. illud null⁹ audiat, &c. Occultũ, qđ ab eccľia tolerat̃, ĩ quo caſu loqt̃. c. illud, ñ p̃t aliqs q̃tũcũq; pollutus. Itẽ aliud ẽ notoriũ, qđ ñ diffitet̃ presbyter, & aliud pene occultũ, qđ ab eccľia toleratur, ſed aliud eſt abſtinere a miſſis eorũ, q occul
d ti ſunt, & tolerant̃ ab eccľia, ut peccandi licẽtia cæteris auferat̃, & ipſi ad pęnitentiã reuocẽtur, & hoc licet, qa fit bono zelo, & ñ ex cõtẽptu, & aliud eſt, ſi a miſſis eorundẽ, q tolerant̃, aliqui abſtineant ex eo, ꝙ in fornicatiõe iacẽt, qđ ñ licet. ſine dubio itaq; tenẽdũ ſcribit, ꝙ a clericis, q̃uis fornicariis, ex quo tolerãt̃, licite diuina officia audiant̃, nec hẽnt operis euidẽtiã, & alia recipiãt̃ eccľiaſtica ſacr̃a. Ber. Nota primò, ibi, *alicui dicitur &c.* & ibi, *alibi legitur, &c.* quòd licitum [d] eſt qñq;

SEBA. SAPI. Super eo. Limitat iſtum text. do. Iaſ. i l. 1. circa prĩ. C. ſi cõtra ius, uel uti. pub. in quantũ hic colligitur, ꝙ non ualent literæ facti ſeriem non continentes, ut ñ procedat, quando eſt aliquid elidibile exceptione, uel replicatione, ut ibi per eum. Et uide quod ꝑ iſtũ tex. dixit Bal. in l. præſcriptione, C. ſi contra ius, uel uti. pub. refert Feli. in c. poſtulaſti, ſupra de re iu.

b Non ualet. Adde Alex. in conſi. 64. 2. lib.

ZACHA.

c Quod licet, non pręcipitur. Innuit iſte, ꝙ hoc uerbũ, licet. non eſt præcepti, de quo vide Bar. i l. ſtipulatio iſta. §. i aliena, ff. de uer. obli.

ANT. FRAN. De hoc uerbo, licet, an ſit uerbum præceptiuum, dicas, ꝙ per uerbũ, licet, denotatur conceſſio omniũ, niſi eorum, quæ ſunt expreſsè prohibita, ut per gl. in l. ſi cõuenerit, ff. de pigno. ac. & in l. nec non. §. 2. ff. ex qui. cau. ma. & in l. Labeo, ff. de ſol. dum tamen illa ſint honeſta, alias non, ut per Spe. in ti. de teſta. in §. 10. in uerſic. porro. Et an quod licet in genere, liceat in ſpecie, & e contra, uide no. in c. 2. de off. or. & 24. di. c. quanqui, & habetur ꝑ Cy. & doct. in l. 1. C. de iure do. impe.

SEB. SAPIA.

d Quòd illicitum. uide Imo. in c. 2. 1. de præben. ubi idem colligit ex illo tex. iuncta ſu præſcriptione.

facere allegationes generales, ſicut fe-
cit hic Papa, qui gñaliter allegat, ñ alle-
gādo principia titulorū, nec in quo loco
ponāt: ſed gñaliter, iure cauet &c. & ſic
ēt allegandū eſſe & corā Papa; qa cenſet
oīa iura hr̄e in pectore, ut in c. 1. de cōſt.
li. 6. & idē p̄t facere ſcholaris erga docto
rē, q gñaliter allegando ñ allegat princi
pia. c. nec ī quo loco ponāt: ſed gñaliter,
iure cauet, niſi eſſet aliqua diſpō deuiās
a cōibus rl̄is, ſicut ēt faciunt ſolennes do
ctores inter ſe. Et in effectu concludēdo
dicendū, ita fore allegandū, ut allegās in
telligat ab eo, cū quo loquit, & de mā ui
de per Spe. in ti. de diſpu. & alleg. §. poſt
hoc, uer. in ſumma. Et an iura ſint allegā
da in cōſiliis, uide p eundē in ti. de requi
ren. conſi. §. 1. & cōiter dr̄, ꝙ in conſiliis,
deciſiuis ñ eſt neceſſe allegare iura; nec
cām in ſnīa, ut in c. ſicut, de re iu. ſecus in
conſilio poſtulato a parte. Rō diuerſita- 3
a tis, qa primo caſu approbata eſt fides cō
ſultoris. ſcd̄o caſu ei ñ credit, niſi qua-
tenus probat, qa interpretatio doctoris
ñ ē neceſſaria, niſi inq̄tū iure pbatur, ut ī
c. 1. de poſtu. p̄la. Scd̄ò not. ibi, *nullus au-
diat, &c.* ꝙ uerba imperatiui modi æqui
pollēt uerbis p̄ceptiuis. Nā p hæc uerba
p̄cipitur, ꝙ nemo audiat ab his diuina,
pbatur in c. p̄ter. 32. di. Sed nunquid hoc
ſit uerū gñaliter, uide bonū tex. in cle. exi
ui, de uer. ſig. Tertiò no. ex eo. uerbo, *nul
lus &c.* ꝙ ēt proprii parochiani, & alii
p̄sbyteri, dēnt abſtinere ab officiis noto
rii fornicatoris. Nā hic ponitur uerbū
uniuerſale negatiuū, & q totūdicit, nihil
excludit. 19. di. c. ſi Romanorum. Ex quo
infero aliud, ꝙ licet excōicato poſſint au
thoritate iuris cōicare domeſtici. 11. q.
3. c. qm̄ multos, & c. inter, de ſent. excō. a
notorio tñ fornicatore quiſq; dēt ſe ab-
ſtinere, & nemo excluditur reſpectu di-
uinorū & ſacrorum ab eo non recipien- 4
dorū. Et plus hic dn̄t doc. ꝙ non ſolum
alii dēnt abſtinere a notorio fornicato-
re, ſed ēt ipſe non dēt ſe immiſcere diui
nis, audiēdo, ſeu pcipiendo ſacra ab aliis
alle. c. præter. 22. di. quod bene no. Sed
iudicio meo illud. c. non probat hoc in-
diſtinctè: ſed diſponit duntaxat, ut ñ de-
beat pmanere in choro cū aliis clericis,
uñ ñ negat, quin ſaltē tanq̄ quilibet lai- 5
cus & peccator poſſit audire diuina. Nā
rl̄r peccator non repellitur ab auditu di
uinorū, niſi ſit excōicatus. 2. q. 1. multi,
2 & 22. di. cleros. † Quartò no. ibi, *quantun
cunq; pollutus*, ꝙ ex pollutione clerici nō
inficiuntur aliquo mō ipſa ſacra. rō eſt,
qa recipiūt uī & uirtutē īmediatè ab ip
ſo Deo. nā dicebat apl̄s, neq; q plātat, ē 6
aliqd, neq; q rigat; ſed q īcremētū dat; &
ipſe eſt De⁹. Et dic, plātat, ſ. p̄dicādo gra
tiā, rigat, ſ. baptizando, incrementū dat,
ſ. Deus præſtando grām, ut 1. q. 1. multi,
uñ ſacra tranſeunt p manū ſacerdotis, ſi
cut tranſit aqua ſuper canali lapideo. uñ
nihil germinat ſup lapide, neq; cōtami-
nat. 1. q. 1. ſi fuerit, & d. c. multi. Iura ergo,

q̄ uidēt dicere, ſacra pollui, intelligo quo ad opi. uulgariū,
uł q̄tū eſt in ipſo malo miniſtro. Sic intellige. c. ſi populus.
1. q. 1. cū ſi. Quintò no. ibi: *purgatoria cunctarum contagionū.
&c.* ꝙ celebratio miſſæ, & alia ſacra purgant pc̄tā. Et dicit
Abb. ꝙ tollūt uenialia. 6. di. c. teſtm̄. Alii, ꝙ ēt mortalia, de
conſe. di. 2. c. cū oē. uide duas gl. notabiles ꝯrias. unā 1. q. 1.
interrogo, q̄ dicit, ꝙ dimittūt uenialia. Et hoc idē tenet gl.
in proœ. 6. ſup uer. bn̄dōnē. Alia in c. añ bn̄dōnē, de conſe.
di. 2. q̄ dicit, alternatiuè tñ, ꝙ ēt mortalia remittūt. Sed re-
ducendo hoc ad ꝯcordiā dic, ꝙ ſi qs eſt ꝯtritus & cōfeſſus,
ñ tñ fuit recordatus de certo pc̄tō, tūc illud dimittit. Sic in
tellige gl. ꝯriā. ſed ubi recordabat, illud ñ dimittit. Facit qd̄
no. de pœ. di. 1. in ſumma. Itē pc̄tā aliorū audiētiū dimittū-
tur, data cōtritione p celebrationē ſacerdotū, ſaltē quo ad
pęnā. Nā ſacerdotes dicūt comedere pc̄tā populi. 1. q. 1. c. ip
ſi ſacerdotes, & hoc ultīo mō ſacrum celebrationis pdeſt
ēt mortuis. 13. q. 2. animæ defunctorū, & in c. cum Marthæ,
in fi. de celeb. miſ. Sextò no. ex uerſi. cæterū, tres qualitates
delicti. Nā quoddā eſt notoriū, quoddā occultū, & quoddā
penè occultū, & in quo differāt inter ſe. j. ſubiiciā cum glo.
3 † No. ſeptimò tria,[a] ex qbus īſurgit notoriū. primò ex ſnīa
a ſcd̄o ex cōfeſſione facta in iudicio: tertiò ex operis euiden-
tia, q̄ nulla tergiuerſatione cellari p̄t. Octauò no. licitū ab
ſtinere a quolibet miniſtro peccatore, eo animo, ut rubore
confuſus, inducat ad fructū pnīæ, de quo tñ dic, ut j. latius
dicā. Vltimò no. ꝙ dr̄ qs tolerari, qñ ñ fuit condēnatus, nec
cōfeſſus, nec hēt operis euidentiā. Et no. ꝙ nō ſolū diuina,
ñ ſunt audienda ab iſtis ſuſpenſis, ſed nec ēt alia eccleſiaſti-
ca ſacra ſunt ab eis recipienda. Et p illud uerbū, *a clericis &
presbyteris, &c.* colligit, ꝙ non ſolū interdr̄ iſtis celebratio
miſſę, & executio ordinis ſacerdotalis, ſed ēt executio cuiuſ
libet ordinis. uñ ñ pn̄t legere euangeliū, uel epiſtolā, ut in
d. c. p̄ter, & hoc ſatis innuit ex p̄dictis no. & eſt ſuperficiali
ter tex. in pluribus declaratus. Nunc ad declarationē māæ
intrinſecæ proſequor duo principalia multū utilia. Primò
ſpecificè circa iſtos cōcubinarios, ſcd̄ò gñaliter de quolibet
peccatore p̄ciſo, uel ñ. Et primò, ut habeat clarè mā, proſe
quor p quiq; q̄ones breuiſſimè cōcludētes, qm̄. s̄. in c. ſicut
recitaui multas opi. Primò igit q̄ro, nūqd cleric⁹ fornicari⁹
ſit ſuſpenſus quo ad ſe. Scd̄ò, nūqd quo ad alios, ut ſic alii
peccent audiēdo eū. Tertiò, nūqd ſuſpēſus ab officio. Quar
tò, nūqd a bn̄ficio. Quintò, nūqd celebrādo efficiat irregula
4 ris. † Ad primū dic, ꝙ ſiue ſit notorius, ſiue occultus, ſuſpen
ſus eſt quo ad ſe, nec eſt ſpāle ī eo, ſed idē eſt in quolibet cle
rico exiſtēte ī mortali. Nō. n. dēt exequi officiū, cū ſit p pec
catū mortale a Deo ſeparat⁹, ut pbat ī c. fi. j. e. Et hec ſuſpē
ſio puenit principal̄r ab Adā, qa immediatè, cū peccauit,
ſeparat⁹ fuit a gr̄a Dei. 11. q. 3. illud, & c. audi deniq;. p Inn.
in c. ſi celebrat, de cle. excō. mini. uñ in Pſal. Odiui eccl̄iam
malignātiū, &c. Grauiſſimè igit peccat clericus celebrādo,
dū exiſtit in pc̄tō mortali, de conſe. di. 2. c. quotidiè, & c. de
5 hoīne, de cele. miſ. † Ad ſcd̄am q. nunqd ſit ſuſpēſus quo ad
alios, ut ſic alii peccēt audiēdo eū, dic, ꝙ ſi eſt occultus, ſeu
toleratus mō p̄dicto, alii ñ peccāt, qa ñ eſt ſuſpēſus quo ad
alios, ut pbat hic, & in c. fi. j. e. Si uerò eſt notorius p ſniam,
uel cōfeſſionē ſpōtè factā, tūc ñ eſt licitū audire talē, & pec
cāt ꝯtrafaciētes: qa ueniūt ꝯ p̄ceptū eccl̄iæ, ñ ꝙ ſacra ñ ſint
uera in ſe, ſed ī cōtēptu & cōtumacia, & inobediētia ſupio
ris. unde alibi dicit canō, ꝙ bn̄dōnes taliū clericorū conuer
6 tunt in maledōnē. 81. di. ſi qui. † Sed dubiū eſt ī notorio no
torietate facti, ut quia habet cōcubinam publicè in domo,
nec fuit condemnatus, nec in iudicio confeſſus, & iſte eſt
paſſus periculoſus, de quo ſępe fui interrogatus, & ſæpe pra
cticabilis apud homines timoratos & bonæ cōſcientię, qui
multum trepidant audire, uel cum ſcandalo abſtinere a tali
bus, & in hoc ſunt principaliter duæ opi. Quidā dn̄t, ꝙ ſine
aliqua monitione dēt oēs a talibus abſtinere, & uidentur
ſentire multi, ut in c. ſi qui, s̄. e. & in c. ſi celebrat, de cle. exc.
mi.

a Nota. ſeptimò tria. Adde Bal. in l. properandū, in fi. prin. C. de iudi. Bal. in l. cum fratrum. C. ad Sylle. & c. fi. infra. e. Anto. de But. & Imo. in c. 1. ſupra. ut li. non conte. & Bal. & doc. in c. ex inſinuatione, ſupra de appel. & in c. infra de uer. ſign.

SEBA. SAPI.

a Tria. Vide Bart. in l. 1. in prin. col. in uerſi. uenio ad quæſtiones, ff. de ope. no. nun. Dec. in c. cum ſpeciali. §. porro, in 2. no. ſupra de app.

mi. uñ Ho. hic Io. An. & do. Ant. ñ reqrunt monitionē. ſed
Hug. Lau. & Arch. in c. nullus, p̄alle. & d. c. ſi qui, Io. de Lig.
& do. Car. hic tenēt monitionē neceſſariā, qa ceſſante mo
nitione, nō uř ꝙ qs poſſit hr̄e indubitatā ſciam de cōcubi-
natu, cū poſſit clericus hr̄e excuſationē. Et facit. d. c. ſi qui, 9
ubi dr̄, ꝙ ſi maluerint pſeuerare in pc̄tō, oēs abſtineāt, &c.
p illud uerbū, *ſi maluerint*, uř, ꝙ ſit opus monitionē p̄mitte-
re, ut ſic appareat de contēptu & uoluntate ſua. Ad idem fa
ciunt iura p̄cedentia, q̄ cōiter uidētur reqrere monitionē.
Ante factū conſulenda eſſet prima opinio, poſt factū ſecun
da, ut euitent pc̄tm̄, & poſſet dici, ꝙ utraq; earū ſit uera, &
ꝙ nunq̄ incurrant pc̄tm̄ audientes ante monitionē pp ua-
a rietates[a] opi. Ad hoc, quod no. gl. in c. 1. de poſtu. præl. li. 6.
facit. l. rl̄a, ff. de iu. & fa. igno. & cū hac opi. aliàs trāſiui. Sed
cogitaui, ꝙ de iuris ſubtilitate poſſumus diſtinguere, ꝙ aut
fornicatio eſt ita notoria, ꝙ nullā hēt dubitationē, ſicut ui
dēus in pluribus clericis, q tenēt ita publicè concubinas, ſi-
cut uxores, & publicè nutriunt filios; ita, ꝙ ipſum ēt nō au-
dent diffiteri, & tūc credo, ꝙ oīno ſit abſtinendū ab eis ſine
alia monitione. Et hoc probat iſte tex. in fi. ibi: *nec habet ope
ris euidentiam*, & melius in c. ſeq. ubi nulla ſit mentio de ad-
monitione, & p hoc gl. ibi no. in uerſi. ibi: *non ex euidentia*, &
in uer. *cællari*, & ſunt ambæ gl. no. & uide. 2. q. 1. de manife-
ſta, & gl. in c. Michael, de fil. presby. q̄ ponit, qualiter pbet
quē eſſe filiū presbyteri. Itē tex. uř probare de directo in d.
c. nullus, & c. p̄ter. Reqrunt. n. illa iura ſolā euidentiā facti,
ñ āt ꝙ expectent monitionē a ſuperiore. Itē a ꝯrio ſenſu ſe
queret, ꝙ nunq̄ fornicatio, uel raro poſſet eſſe notoria. Si
uerò fornicatio ñ hēt illā operis euidentiā, ſed p̄t probabi-
liter tergiuerſari, puta, qa concubina habitat cū matre cleri 10
ci, dicit ipſam eſſe pediſſequā matris, uel qd ſil̄e, & tunc p-
cedit ꝯria opi. ut expectetur monitio, & eius contēptus, &
hanc puto eſſe mentē iuriū. Nō ob. iura proxi. alleg. nā ibi
exigit monitio ad aliū effectū, ut multifariè dictū fuit in d.
7 c. ſicut. † Circa tertiā q̄ōnē, nūquid ſit ſuſpenſus[b] ab officio,
b nec dicas hanc q. eſſe ſolutā ex p̄cedentibus: quia, ut dixi in
d. c. ſicut, reſpectu aliorū, ſ. audientiū, iſta eſt ſuſpenſio indi
recta. Nā licet p̄cipiat uobis, ut ñ audiatis, Titiū legentē, ñ
p hoc infert, ꝙ ille ſit ſuſpenſus a lectura. Et iō qdā uolunt
dicere, ut no. Inn. ī d. c. celebrat, ꝙ fornicarius, ēt notorius,
nō eſt directè ſuſpenſus a iure, & p hoc inferebant ad ſolut.
ultimæ q. ꝙ celebrando ñ efficit irregularis; qa illā nunquā
qs incurrit, niſi ī caſibus a iure expreſſis, ut in c. is q, de ſen.
excō. li. 6. Et mouent iſti, qa canon ñ dirigit directè uerba
ſuſpenſiua ad clericū, & hanc opi. tenuerūt multi, ut dixi in
c. ſicut, & ſpecificè Io. de Lig & d. Car. hic. Sed ego diſtigue
rē, prout s̄. dixi in p̄cedenti q. ꝙ ſi hēt operis euidentiā in-
dubitatā, eſt talis ſuſpenſus directè a canone, & pbo per d.
c. p̄ter, ubi dicit tex. ex authoritate Dei, & beati Petri ſibi in
terdicimus, ut miſſam ñ cantet &c. Non. n. uideo inter hæc
uerba dr̄iam, ſuſpendo te ab officio. & iſta, interdico tibi of
ficiū. ſed p prima uerba infligitur ſuſpēſio adeò, ꝙ celebrās
efficit irregularis, ut pbat clariſſimè hodie in c. 1. de re iu.
li. 6. & in c. 1. de ſen. exc. eo. li. Ergo & p iſta ſecunda uerba,
quia non refert qd p ęquipollētia fi. at. c. licet ex quadā, de
teſtib. facit l. ñ pn̄t, de legi. Ad idē uide tex. 32. di. §. uerū ubi
tales appellant ſuſpenſi, ſeu p̄ciſi ab eccl̄ia, ſecus āt ubi ceſ-
ſat talis operis euidentia, & p hoc ſoluit fi. ſ. an celebrando
8 incurrat irregularitatē. † Ad quartā q. nunqd ſit ſuſpēſus a
c beneficio, Ho.[c] & do. Ant. tenuerunt, ꝙ non. s̄. c. ſicut, ut ubi
dixi. Sed ego diſtinguerē mō p̄dicto: ut ubi deē talis indubi
tata ſcīa, ſit inflicta ſuſpenſio a bn̄fitio, & uř clarè probari
in tex. & gl. in d. c. præter. Item facit, quia ſuſpenſus ab offi-
cio propter graue crimen, eſt ſuſpenſus per conſequēs a be
neficio, ut notant doc. in c. a crapula, ſupra ti. 1. uide bonam
gl. in clem. cupientes, de pęnis; in uerſi. non nouam. Proba-
tur ratione. beneficium eſt ſequela officii, unde ſi non po-
teſt dicere. officium ex culpa ſua, non debet percipere bene

ficium, c. fi. de reſcrip. li. 6. & c. paſtoralis,
in fi. s̄. de app. Nec ob. iura ſupra alleg. q a
loquuntur de ſuſpenſione hominis, &
qm̄ de facto malè ſeruatur de ſuſpēſione
iuris, mandat ibi: *ſententia hominis.* † Quo
ad ſecundum principale, nunquid ſit ab-
ſtinendum a diuinis, ſeu ſacramētis alio
rum peccatorum, ſeu in crimine iacen-
tium, & de hoc aliquid tangunt docto-
res hic, & multum confuſè, & uide Inno-
centium & Hoſtienſem in c. per tuas, de
ſimo. & omnino in c. 1. de ſchiſmate, &
aliquid in c. fraternitatis, de hæreti. Sed
conclude breuiter, & clarè per tria mem
bra. Quidam enim propter crimen ſunt
ſuſpenſi, ſiue præciſi ab homine, ut excō-
municati, depoſiti, uel ſuſpenſi ab offi-
cio. Quidem enim ſunt præciſi a cano-
ne, non a iudice. Quidam uerò iacent in a
peccato, ſed non reperiuntur præciſi nec
ab homine, nec a canone. Primo caſu
d. c, ꝙ non eſt licitum ab eis recipere alì
qua ſacramenta, nec audire diuina, quia
non poſſunt dici tolerati, ex quo Iudex
ſententiam ſpecificam in eos tulit, ut
hic, & c. quęſtio. 1. q. 1. & 2. Innocentius
in cap. qualiter & quando, 2. de accu. ubi
notabiliter dicit, quòd ſemel depoſitus b
a iudice, non poteſt amplius dici tolera-
tus. † Poſſet tamen dubitari, nunquid ſa
cramētum baptiſmatis in neceſſitatibus
poſſit recipi a talibus? Potius inclinarē
in ſententiam affirmatiuam. nam & ab
hęretico licitè quis recipit hoc ſacramē
tum in neceſſitate, uide bonum tex. in ra
tione eius. 32. diſt.* c. præter.* d. §. uerū.
Secundo caſu etiam, ut quando ſunt præ
ciſi a canone, diſtingue, aut factum eſt oc
cultum, aut notorium. ſi notorium, nō li
cet a talibus percipere ſacramenta, argu
mē. hic, & d. §. uerum. Puto, quòd hoc fal
lit in ſacramento baptiſmatis, & in ſa-
cramento corporis Chriſti, ut in neceſſi
tate liceat a talibus iſta recipere, ſicut di
citur de fornicariis & ſimoniacis in ordi
ne, ut ī d. §. uerū, & quare potius pmittāt
iſta ſacra, q̄ alia, uide bonā gl. ī d. §. uerū.
Si uerò factū eſt occultū, ſentiūt doc. hic,
ꝙ in ſactis neceſſariis ñ ſit abſtinēdū ab
eis, ſed in uolūtariis licitè poſſum⁹ abſti
nere, dūmō euitet ſcandalū. Quinimò de
bem⁹ abſtinere in iſtis uolūtariis. ar. 6. q.
2. c. ſi tm̄, & c. placuit, & uide Inn. in d. c.
1. de ſchiſma. & ibi fuit ſing. opinio, ꝙ ta
lis occultus, q̄uis ñ hēat executionē or-
dinis, nihilomin⁹ trāsfert ī aliū ꝯferēdo
ſibi ordinē pp cōem opi. & publicā utili
tatē, ſicut in ſil̄i dicim⁹ in l. Barbarius, ff.
de off. præto. Multi tñ in hoc ꝯ, ut no. in c
c. nihil, de elec. & in c. ueritatis, de do. &
contu. & 1. q. 1. in ſumma. Et nunquid ex
cōicatū occultū, quē poſſum pbare excōi
catū, debeā euitare, maxīè ſi ē p̄lat⁹ me⁹,
uide no. p Inn. in d. c. 1. & p eūdē in c. cū
ñ ab hoīne, de ſen. exc. Vltimo caſu, qñ p̄
ciſio ñ eſt facta a iudice, uel a canone, ſen
tiūt doc. hic. ꝙ poſſumus ſine ſcādalo ab
ſtinere a ſacris uolūtariis: non tñ pecca-

SEBA. SAPI.

a Propter uarietates, quòd non peccat ille, quando ſunt uariæ opini. qui unā amplectitur, tenet do. Ant. in c. capellanus. īfra de fer. & no. Ale. in conſi. 1. in 3. co. in fi. in 2. uolumi.

b Nunquid ſit ſuſpenſus. Tu uide plenè d̄ hac. q. Feli. in c. at ſi clerici, col. pe. uerſi. de ſimplici āt fornicatione, & col. 12. uerſic. quæ autem crimina. s̄. de iud. Et utrum ſit pro fornicatione ſimplici deponēdus, uide Anto. Corſe. ſing. ſuis in uerſi. fornicatio, īci. an pro. qui latè diſp. de hoc, concludit ꝙ non, pro quo alle. duas glo. ſing. primam in c. Maximianis. 81. diſt. & alteram in c. lator, 2. q. 7. quas ad hoc reputauit ſingu. Io. de Imo. ī c. ut clericorum, de ui. & ho. cle. quibus idem Corſet. addit ſociā in ca. presbyter. 82. di. & caſum in alleg. c. presbyter, quod eſt contra iſtum in c. ut clericorū, nu. 9. s̄. ti. proxi.

SEBA. SAPI.

c A beneficio. Nūquid autem propter fornicationem clericus ſit deponendus, uide Feli. in c. at ſi clerici, in princ. col. pen. uer. quæ autē crimina, s̄. de iudic.

mus ñ abſtinẽdo, quia ñ ſĩt ſuſpenſi quo
ad nos,ut in c.fi.j̃.e.Et q̃ ſunt ſacra uolũ
taria,q̃ neceſſaria,uide bo.gl.ĩ c.ueniẽs,
de tranſa.Et utrũ eccl'ia liget pc̃tã oĩno
occulta,ſeu pc̃tóres delinquẽtes occultè,
dic,ꝙ ſic;uide gl.no. in cle. 1. de hære.in
uer.incurrãt,quaſi in fine. Sed in hoc ca
ſu.d.An.diſtinguit, ꝙ ubi peccatũ eſt no
toriũ,ñ eſt licitũ ab eis audire diuina, uł
ꝑcipere ſacra, qa oẽ peccatũ notoriũ in
terdicit offm̃ ſine diſpẽſatione, ut ĩ c. fi.
de tẽp.ord.Adducit & al's rõnes ñ ꝯclu-
dentes iudicio meo , uñ ſimpl'r inhæreo
primę cõcluſioni,& dico tex.eẽ ĩ c. fi. j̃.
e.nã ibi ſe reſtringit ad peccatũ fornica
tionis notoriũ,& idẽ facit tex.in d.c.nul
lus.Nã opi.ſua eẽt uera, ſi dixiſſet canõ:
nullus audiat miſſã illius, quẽ indubitã
ter ſcit in pc̃tõ iacere,& ñ poſuiſſet ſpãli
tatẽ in fornicario,ad idẽ d.§. uerũ. Nec
ob.c.fi.de tẽp.ord.qa fateor,ꝙ ipſe graui
ter peccat celebrãdo,ſed ñ alii audiẽdo,
ſicut patet in ſimili.ĩ c.fi.j̃.e.Et ꝑ hoc ha
bes expeditã mãm intrinſecã huius c. &
ad p̃dicta reduco oẽs gl.hic poſitas,quæ
multũ gñaliter loquutę ſunt, p̃ter gl. in
uer.notoriũ,q̃ attingit ad aliã mãm ex
trinſecã ad c.cũ qua dicem⁹ aliq̃d de no
torio,ſaltẽ ꝓ intell'u terminorũ. In gl.ĩ
uer.notoriũ,ĩ fi.de hac mã notorii uide
ſatis ꝑ Spe.ĩ ti.de noto.cri.& bo.gl.iun-
cto tex.2.q.1.manifeſta,& c.de manife-
ſta,& ꝑ Ho.in ſum.e.ti.§.fi. aliq̃d ꝑ Cy.
C.de accu.l.ea qdẽ; & ex dictis huius gl.
ñ p̃t hr̃i certa doctrina,nec ꝑꝑ ꝓlixita-
tẽ talis materiæ p̃t legẽdo faciliter expli
cari.Sed ꝓ notitia gl.& terminorũ ĩſta-
bim⁹ circa aliqua.Primo declarãdo ter
minos. Scđo,quot hoĩnũ ſcĩa req̃rat̃ ad
inducẽdũ notòriũ. Tertio, qũo ꝓbetur.
Quartò,utrũ exigat̃ ꝓbatio & ꝓcedã ꝯ
cluſiuè.Ad primũ aduertẽdũ, ꝙ habem⁹
duo extrema,ſ.ſcĩã,& neſciam. Neſcire,
ẽ ꝓrſus ignorare ; ita, ꝙ nulla ibi cadat
credulitas,ut no.ff.de iu,& fac.igno.ſuꝑ
ru.ꝑ Bar.ĩ l.admonẽdi,ff.de iureiu. facit
qđ no.gl.in c.2.de teſti.li.6. Scĩa uerò [a]
a p̃t hr̃i duplex.Primo in his, q̃ ſunt alicu-
ius artis,ſeu ſcĩæ,& in his ſcire,ẽ rem ꝑ
cãm cognoſcere,ut dicit philoſophus;&
facit.l.ſcire leges,ff.de legib.& c.intelli-
gẽtia.j̃.de uer.ſig.Hr̃ ſcđo in his, q̃ ſunt
alicui⁹ facti.Nã dicimur q̃d ſcire, qñ ad
notitiã illius ꝑuenim⁹ ꝑ aliquẽ ſenſum
corporeũ,ut puta, ſcio, ꝙ habes caputiũ
in capite.hoc.n.ſcio, qa deprehẽdo ꝑ ſẽ
ſum uiſus.Et hæc ſcĩa req̃rit̃ ĩ teſte. 4.q.
9.teſtes,& l.teſtiũ,C. de teſt. Et ad hanc
ſcĩam iudex ñ p̃t adduci, niſi in actu cõti
nuo,uel qñ res geſta ẽ corã eo, tãq̃ corã
iudice.In actib⁹ uerò trãſeuntib⁹, ſeu in
momẽtaneis iudex ñ hẽt talẽ ſcĩam,ſed
ex uariis cõiecturis & uariis ꝓbationũ
gradib⁹ adducit̃ ad credulitatẽ , q̃ tenet
mediũ inter ſcĩam & neſcĩam.Et ad ha-
bẽdã ſcĩam ſeu iſtã credulitatẽ habem⁹
(ut dixi) multos grad⁹ ꝓbationis, & di-
uerſa uocabula.Nã qñq; factũ ẽ occultũ,
qñq; penè occultũ, qñq; publicũ, qñq; dr̃ manifeſtũ, qñq;
euidẽs.Itẽ fama,rumor,indiciũ,argumẽtũ,ſuſpicio,opinio;
credulitas,p̃ſumptio,notoriũ,& ſi. Occultũ ꝓpriè dr̃ , ſicut
ẽ,qđ ꝓbari ñ p̃t,uñ Dei iudicio relinquit̃.32.di.erubeſcãt.
11 1.q.1.c.ſi oĩa,facit.l.duo ſunt Titii,ff.de teſt.tu. † Penè oc-
cultũ dr̃ id,qđ ꝓbari p̃t, ſed cũ difficultate.uñ dictio,penè,
b diminuit,[b] ſicut dictio,quaſi,ut in c.cũ dilecta,de cõfir. uti.
Publicũ uerò eſt nomẽ gñale,& uerificat̃ in notorio,& qñ-
q; in fama. Vñ notoriũ p̃t dici publicũ,ſicut id, qđ cõſtat ꝑ
12 famã,ut eſt tex.in c.ſeq.† Et idẽ quaſi dic manifeſto. Nã ma
nifeſtũ multipliciter capit̃ in iure. Qñq; manifeſtũ eſt idẽ,
qđ notoriũ facti ꝑmanẽtis,ut ꝓbat̃.2.q.1.manifeſta, & d.c.
de manifeſta.Qñq; ſumit̃ ꝓ notorio facti trãſeuntis,& nõ
redeuntis.3.q.5.c.qa ſuſpecti. Qñq; & ꝓpriè eſt ſpecies de
ꝑ ſe,differens a notorio,& hẽt ſe in minus,q̃ notoriũ.Nam
ꝓpriè manifeſtũ eſt publica ſeu famoſa inſinuatio ex certo
authore,& ex certis cauſis ꝓueniens.Et differt manifeſtũ a
fama,qa fama qñq; ꝓcedit ex incerto authore,qñ ẽt eſt fal
lax.Nõ ſic manifeſtũ,p̃t.n.ꝓbari:ſed ñ ita clarè apud alios,
ſicut notoriũ.Fama uerò ſolet deſcribi,ꝓut dr̃ in gl. ꝙ eſt il
læſe dignitatis ſtatus,uita & moribus cõprobatus. Sed iſte
deſcribit tm̃ bonã famã,ñ malã,quæ tñ p̃t ita ſe hr̃e ad ma
lũ,ſicut ad bonũ.unde appellatur qs famoſus latro.l. capita
liũ.§.famoſos,ff.de pœnis,& in c.ex parte Adæ,de teſti.ubi
raptores uocantur notabiles.Propriè aũt deſcribendo fa-
mã in gñe ſuo,dic,ꝙ eſt cõis locutio ex ueriſimilibus conie
cturis ſurgens,& dixi no.ueriſimilibus, qa al's ꝓpriè nõ eſt
fama,ſaltẽ quo ad iuris effectũ,ſed ſunt uanę voces populi,
de quo plenè per Bar.in l.de minore.§.tormenta,ff.de q̃ſt.
& gl & doc.in c.inquiſitionis,& c.cum oporteat,de accuſa.
Rumor uerò in minus ſe hẽt,q̃ fama,uide bo. gl. iũcto tex.
in c.ſuꝑ eo,de eo,q cog.conſan.uxo.& 35.q.6.ſi duo. Indi-
ciũ ꝓpriè eſt notabile ſignũ alicuius dicti,rei,ſeu facti,ꝙ ſu
bicitur neceſſitati ꝓbandæ,& largo mõ argumẽtũ p̃t dici
13 indiciũ,ut nr̃ in c.forus,de uer.ſig.† Nã tot pñt eſſe indicia
& ita urgentia,ꝙ inducerent iudicẽ ad credulitatẽ, & ſuffi
cerent ad ferendã ſñiam ẽt in crimibus.l.iudicia , C. de rei
uen.l.ſciant cuncti,C.de pro.c.afferte,de p̃ſum. & uide qđ
14 dixi in c.tertio loco,de pro.& idẽ dic de ſimi.†Sed uenia-
mus ad notoriũ,qđ ſcđm gl.eſt triplex,ſ.iuris,facti, & p̃ſum-
ptionis.Notoriũ uerò iuris p̃t ſic deſcribi,ꝙ eſt ſpõianea ꝯ
feſſio,clara ꝓbatio,iuſta,& indubitata diffinitio, & irreuo
cabilis & clara.dr̃.n.ſpontanea cõfeſſio,qa ex ſpontanea cõ
feſſione in iure facta orit̃ notoriũ,ut in iſto tex.Itẽ ex clara
& indubitata ꝓbatione ẽt orit̃ notoriũ, ut in c.cũ olim,de
uer.ſig.Itẽ ex diffinitione,ſeu ſñia, q̃ ñ p̃t amplius retracta
ri,ut hic,& c.fi.& c.cũ inter,de re iu.Nã res iudicata ꝓ ueri
tate accipit̃.l.res iudicata,ff.de re iu.& l.ĩgenuũ,de ſta. ho.
& d.c,inter.Et dr̃ notoriũ iuris ex duplici cã,uel qa in iure
orit̃.i.ex his,q̃ in iudicio fiunt, uel ex eo , qa iuris artificio
inducit̃.Et hoc reſpectu diligenter aduerte,qa notoriũ, qđ
gl.appellat p̃ſumptionis,p̃t dici notoriũ iuris . Nã artificio
iuris inducit̃,& ſufficeret facere diſtinctionẽ bimẽbrẽ,ſicut
dẽt eſſe q̃libet bona diſtictio.Nã quoddã eſt notoriũ iuris,
quoddã facti.Notoriũ iuris p̃t dici duplex. Quoddã orit̃ ex
his,q̃ agunt̃ in iudicio. Quoddã uerò ex actibus extraiudi-
cialibus,qñ ius vehementer aliq̃d p̃ſumit,ut in filiatione ꝓ
banda.Nã ex cõiecturis a iure inductis filiatio dr̃ notoria.
Et tunc dic,ꝙ notoriũ iuris,ſeu p̃ſumptionis, eſt iuris eui-
dentia uehementer p̃ſumpta.Notoriũ facti uario mõ diffi-
nitur,ſed ſufficit ponere duas diffinitiones,ſeu deſcriptio-
nes.Prima,ꝙ eſt crimẽ,uel factũ,cuius teſtis populus eſt , &
diſſimulationi locus ñ eſt,ut no.Arch.2.q.1.de manifeſta,
& uide bo.tex.in c.cum dilectus.j̃.de purga.cano.Scđò mõ
diffinitur,ꝙ eſt clara & famoſa locutio ex euidentia rei ſur
gẽs,quæ tergiuerſatione aliqua cellari ñ põt,ꝓbat̃ in c. ſe.
15 & in c.euidentia,de accu.†Et hoc notoriũ facti eſt triplex.
Nã quoddã ẽ notoriũ facti ꝑmanẽtis ; ut ꝙ palatiũ dñorũ
ſit

SEBA. SAPI.
a Scĩẽtia uerò. Vi de Alex.in l.1.co. 5.ff.ſi cer.pet. ubi ponit,ꝙ quandoque ponitur ſcientia pro uehementi opi.& ibi quando quis dicatur ꝓpriè ſcire.

ZACHARIAS.
b Dictio, penè,diminuit , ſicut dictio, quaſi. Adde quod no. in apoſtil.ad iſtum.in c. dudum,nu.9.i uerſi.iſta dictio , penè,ſupra de.ele.

ANT. FRAN.
De hac dictione, penè , quomodo ponatur, & an importet diminutionem,uide Oldr.in conſi.ſuo 49.in fi.

ſit in platea,& hoc ꝓpriè dẽt dici notorium,quaſi res nota
oĩbus uolẽtib⁹ inſpicere, ꝑ hoc auth.q ſemel,C. qũo & qñ
iud.& d.c.euidentia.Vñ dicit tex.in d.authẽ. ꝙ uo p̃conis,
qa eſt trãſitoria,ñ tranſit in notoriũ,qa paucis innoteſcit,
ſed edicta ſic,qa hẽnt actũ ꝑmanentẽ. Scđm eſt notoriũ fa
cti tranſeuntis,& ñ redeuntis,ut ſi in conſpectu populi aliq̃s
fuit occiſus.Nã p̃t dici notoriũ tunc,ñ ãt ꝙ ſit notoriũ nũc,
& ſic intelligo,qđ dixi de uoce p̃conis.Tertiũ eſt notorium
facti interpollati.Exẽplũ in eo,q eſt paratus ſꝑ ad mutuan
dũ ſub uſuris.Nã ñ ſꝑ mutuat̃,ſed interpollatim,licet poſſit
dici hr̃e actũ continuũ reſpectu aptitudinis , ſed ñ actus; &
hæc ſufficiant quo ad primũ.Habes.n. ex p̃dictis terminos
declaratos,& ex q̃bus iudex adducitur qñq; ad uerã ſcĩam,
16 qñq; ad credulitatẽ, q̃ ſufficit ad ferendã ſñiam.† Venio ad
ſcđm,ſ.quot hoĩnũ ſcĩa requiritur ad inducendũ notoriũ fa-
cti,& in hoc uaria dicunt̃.uide gl.no.in c.de manifeſta , iun
cto tex.2.q.1.quę dicit ſufficere ſcĩam 10.hoĩnũ,ſed intel-
ligo illã gl.prout ibi no.Nã oportet,ꝙ det̃ ſcĩa totius uici-
niæ,uel maioris partis,ita,ꝙ ñ ſint minus 10.uñ ĩ loco,ubi
ñ ſunt 10.ꝑſonæ,ñ p̃t oriri notoriũ.Et ꝙ ſufficiat ſcĩa uici-
niæ,& ꝙ ñ req̃ratur ſcĩa totius populi, uide bo. tex. in d.c.
cũ dilectus,de purg.c.dicit tñ hic Cal.& bñ,ꝙ diſcretus iu-
dex ex uariis circunſtantiis,& qualitate actus,loci,& tẽpo-
ris arbitratur factũ eſſe notoriũ,uel ñ.Et cõiter dr̃,ꝙ ex tri-
bus cãtur notoriũ,ex hoĩnũ ſcĩa,& loci,& tẽporis qualita-
te,Nã oportẽt,ꝙ ñ fiat de nocte,neque in loco ſecreto, nec
paucis ſcientibus,ſed ꝙ in publico & patenti loco. Item de
die,ne hoĩes de facili decipiantur. Itẽ ꝙ in p̃ſentia pluri-
morũ,ut p̃dixi: ſed ut dixi, diſcretus iudex habebit omnia
ꝑſcrutari diligenter.nã ẽt de nocte ita poſſent adhiberi lu
mina,ut poſſit hr̃i indubitata ſcĩa actus ; & idem dic de ſi.
17 Ad tertiũ,qũo ꝓbetur notoriũ,dico,ꝙ duo teſtes ſufficiũt
ſicut ad ꝓbandũ famã.unde licet duo nõ ſufficiant ad cau-
ſandũ notoriũ,ſufficiunt tñ duo ad ipſum ꝓbandũ,qa ĩ ore
duorũ,uel triũ ſtat oẽ uerbũ,de quo uide gl.* in c.Deus oĩ-
18 potẽs.* §.qñ.2.q.1.& qđ no.gl.in l.3.ff.de teſt.†Circa quar
a tũ,uidelicet nunq̃d in notorio req̃ratur ordo iuris, [a] dic cõ
cluſiuè,ꝙ in notorio p̃ſumpto, qa agit̃ de conſanguinitate
ꝓbanda,ſeruat̃ ordo iuris:ſed ibi eſt ſpãle,qa ex ꝓbabilib⁹
coniecturis probat̃ factũ notoriũ. In notorio uerò facti nõ
req̃rit̃ uſquequaq; ordo iuris,ſed cõiter dicit, ꝙ requiratur
citatio.Itẽ ſñia,ut in c.ad noſtrã,de iureiu. & ĩ c.manifeſta.
2.q.1.Et pñt in hoc multa allegari ꝓ & ꝯ̃, ſed uide qđ dixi
de citatione in c.cũ olim,de re iu.ubicunq;.n. factũ eſt ita
notoriũ,ꝙ certũ eſt abſenti nullã defenſionẽ cõpetere , tũc
ñ eſt neceſſaria citatio,qa illa fit, ut ſe defendat;& ſic intel
lige tex.in d.c.cũ olim,& l.2.ff.de admi.re.ad ciui.perti. &
c.uenerabilẽ.de elec.Qñq; p̃t cõpetere aliqua defenſio, qđ
eſt quaſi rl'are,& tũc requirit̃ citatio , al's non ualebit ſñia,
& ita intelligo tex.in c.ſi.iuncto c.1.de off.dele.li.6. & ĩ cl.
paſtoralis,de re iud.De ſñia uerò dicit hic Cal.ꝙ requirit̃,
ſed non cũ ſolẽnitate ſolita,& ſic intellige Inn. in c.ex par
b te,de uer.ſig.Et ꝙ requirat̃ aliqualis ſñia,[b] ur̃ tex.in l. ſi cõ
feſſus,ff.de cuſ.& exhi.re.& 2.q.1.nos in quẽquã.litis uerò
cõteſtatio,& alius ordo iudiciarius ſolẽnitatẽ reſpiciẽs,ne
ceſſariò nõ eſt obſeruandus,pro quo uide bo.text.in cle.pa
19 ſtoralis,de re iu.†Ad ultimũ, nunq̃d req̃rat̃ probatio,dic,
ꝙ in notoriis facti ꝑmanentis nulla ꝓbatio req̃rit̃,ut in c.
ſeq.& in c.euidẽtia,de accu.In notorio iuris req̃rit̃ proba
tio,ſi negaret; ut ſi nego ſñiã latã ꝯ̃ me,dẽt ꝓbari plenè,ut
in c.ſicut,de re iu.Idẽ dic ĩ notorio p̃ſumpto,ut ĩ c. ꝑ tuas,
de ꝓb.in notorio facti interpollati req̃rit̃ ꝓbatio, licet nõ
multũ plenè,ut in c.in diocœ.de uſu. in notorio facti tran-
ſeuntis req̃rit̃ probatio plena, & eſt ualde utile , ꝙ iudex a
principio declaret factũ eſſe notoriũ,de quo uide tex. cum
gl.in uer *declarato*,in d.cle. paſtoralis. Et hęc ſufficiant pro
curſu lectionis. nam pleniſſimè poteſt materia examinari
& uideri in locis ſupra alleg. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Crimen,quòd tranſiuit in notorium,non indiget neque teſte,neque accuſatore.* 3.
2 *Publicũ põt dici illud, quod eſt notoriũ, uel famoſum.*
4 *Notorium non redditur dubium,ſi negetur.*
5 *Infamati infamia generante ſcandalum debent purgari,aliàs habentur pro conuictis.*6.
7 *Concubinatus ex quibus probetur.*

CAP. VIII.

QVanos. † Si fornicatio cle- [a]
rici ẽ ita publica,
qđ trãſit in notoriũ, nec accu
ſator,nec teſtis neceſſarius ẽ,
ſed ſi ẽ publica ꝑ ſolã famã, ñ faciũt ad ꝯ
dẽnationẽ ſola teſtimonia.i.teſtiũ dicta
ñ iuratorũ,ſed ſi ex hoc oriat̃ ſcandalũ,
inducit̃ purgatio,in qua deficiẽs,canoni
cè punit̃.h.d.Cõis diuiſio. Scđa, ibi: *nos.*
Caſus l'ralis.Quidã clerici publicè habe
bebãt cõcubinas,qñ interrogabãt̃ ab Epi
ſcopo ſuo negabãt ſe cõcubinarios eſſe,
& ꝯ eos ñ apparebat accuſator. q̃rebat̃,
utrũ credendũ ſit teſtimonio bonorũ ui
rorũ,inter quos hmõi clerici cõuerſant̃? [b]
Rñdet papa, ꝙ ſi crimẽ eorũ ita publicũ
ẽ,ut meritò dici poſſit notoriũ, tunc nec
teſtes,nec accuſator neceſſarii ſunt,cũ in
ficiari ñ poſſit.Si uerò publicũ eſt, nõ ex
euidẽtia ſed ex fama,tunc talia teſtimo-
nia ñ ſufficerẽt ad cõdẽnationẽ alicui⁹,
qa teſtib⁹,ñ teſtimoniis eſt iudicãdũ, ſed
ſi de illis talis habeat̃ ſuſpicio, ꝙ ſcanda
lũ gñet̃,illis eſt purgatio indicẽda, q̃ ſi p̃
ſtare noluerint,uel defecerĩt in p̃ſtãdo, [c]
2 canonicè puniãt̃.Ber.† Primò no.ꝙ pu-
blicũ p̃t ſe hr̃e ad notoriũ,& ad famã.Nã
qñq; dr̃ publicũ id,qđ eſt notoriũ , qñq;
id,qđ ẽ famoſum,ut hic optimè ꝓbatur.
Et no.diligẽter in hoc iſtũ tex.ꝑꝑ inter-
pretationes faciẽdas in ſtatutis,& ĩ aliis
3 diſpõnibus,ut dixi ſ̃.eo.ꝓxi. † Not.ſcđo
tex.aptũ,ꝙ cõcubinatus p̃t eſſe notorius
ex euidẽtia rei ſine aliqua monitione p̃
cedente,& p̃t iudex ꝓcedere ad pęnã im
ponendã ſine accuſatione , & ſine teſte.
3 †Tertio no.hic limitationẽ ad id , qđ dr̃
c ꝑ negationẽ rẽ effici dubiã.[c] l.3.C.q̃bus
ad li.ꝓcla.ñ licet. Nã ñ ꝓcedit illud in
notorio facti ꝑmanẽtis,& facit qđ no.in
l.poſt rem iud.ff.de tranſ.& bo.tex. in c.
5 ſuꝑ eo,de teſt.cog.†Quartò no.ꝙ ex qua
libet p̃ſumptione , ſeu ſuſpicione orta ꝯ̃
aliquẽ p̃t indici purgatio , ſed dẽt eſſe ta
lis,q̃ generet ſcãdalũ ; & ñ memini alibi
ita bo.tex. Nã multa iura uidẽt̃ innuere
ꝯ̃riũ,ut in c.ex parte,de off.ord.& in c.in
ter,de pur.c.uide bo.tex.2.q.5.c.oĩb⁹.Sed
dic,ut plene de hoc dixi in c. qualiter &
qñ.2.de accu.ſed tenemẽti iſtũ tex.ad p̃-
6 dicta.Quĩtò no.iſtũ tex.in alio ualde ſin
gulariter,ꝙ quẽadmodũ deficiẽs in pur
gatione punit̃,ut cõuictus,& cõtumax in
purgatione aſſumẽda,ut patet ibi, *noluerint,uel defecerint,&c.* Nã alibi ſunt opin.
ut no.in c.excõicamus,de hær.& in c.in-
ter dilectos,& c.pe.de pur.ca.plene tãgo
in c.ueritatis,de do.& contu.facit quod
le.& no.3.q.9.decernimus.Et põt etiam
hic ſumi bona practica ꝓcedendi cõtra
clericos

ZACHARIAS.
a Ordo iuris. Adde qđ nota in apoſt. ad iſtum in c. accepta,nu.6.in apoſtil.in uer. defenſionem non cõpetere.j̃.de reſt.ſpo.

SEBA. SAPI.
a Ordo iuris. uide Bal.ĩ c. ad noſtrã. tertio.ſupra de iureiu. ubi dicit , ꝙ in notoriis ordo eſt , ordinem non ſeruare. & nunq̃d poſſit mãdari pœnam imponi ĩ crimie notorio ſine cõdẽnatione,tradit And.Sicu.in c. euidẽtia,in fin. 1. de accu.ubi aliq̃d in materia notorii.

ZACHARIAS.
b Requiratur ſententia . Adde qđ no.in apo.ad iſtũ in c.quoniam,nu. 3.in uerſi. conſtat iudici.infra de fi. presb.& in c.licet Heli.nu.18.ĩ apoſtil.in uerſi.requiritur probatio.infra ee ſimo.

SEBA. SAPI.
c Dubiam. Quãdo per negationẽ res efficiatur dubia, uide Feli.in c.corã,col.3.uer.utrũ, per negetionem , ſupra de of. dele.

clericos ſuſpectos,cũ crĩa probari ñ pñt. Vlt.ex fi. not. iudicẽ poſſe punire clericũ ɔcubinariũ abſq; eo, ꝙ ipſũ admonuerit licet gratioſè poſsit præmittere monitionẽ;& ſic intelligas. c. ſ̃.proxi. allega. † In glo.in uer. *non ex euidentia.* no.bene iſtã gl.& idẽ no.gl.in c.manifeſta.2.q.1. non tamen puto ſimpl'r iſtã gl. procedere;ſed reſtringo eã ad tex.qñ tot ſunt cõiecturæ,ꝙ tergiuerſationi locus non eſt. Nã tractat eam publicè,ut concubinam; nec ſubeſt aliqua excuſatio offuſcãs præſumptionẽ iuris, maximè ſi habet filios ex ea.Probant.n.notoriè incontinentiã paternã.82.diſt.propoſuiſti,in prin.& ui de alium bo.tex.qui dicit,ꝙ filius eſt argumentũ incontinentiæ paternæ ambulans ſuper terram.28.diſt. c.priuſquam: ſecus autem crederem,ubi poſſet ſubeſſe excuſatio; ut puta, quia habet matrẽ in domo,& eam dicit poſſediſſe quam matris. Nam tunc fornicatio non eſt notoria: ſed ſeruabis contra talem. c.1. & 2. ſ̃.eo. In glo.ſuper ver.*teſtimonijs*,in fi.Ad uerte,quia teſtimonium pôt dici duplex. Primò dictum teſtiium non iuratorum. Nam illi propriè non ſũt teſtes;ut in c. tuis,de teſt. Secundò pôt dici dictum illius,qui deponit de auditu alieno, & nõ de eo,quod ipſe deprehẽdit proprio ſenſu. Iſte propriè etiam non eſt teſtis,ut dicit glo.no.in l.2.§.idem, ff.de aqua plu. arcen.& probatur hic ſecundũ iſtum intellectũ. Teſtis.n.habet deponere de eo, quod ipſe percepit ſenſu proprio,ut hic, & in l.teſtium,C.de teſt.& 3.q.9.cap.teſtes,&c. Abbas.

SEP. SAPIA.
a Fœdus. Iſtud expreſſè dicit text. in l.eum,qui pro babilem,C.de epiſco.& cler.

SEBA. SAPI.
b Pro peccato.Vide Abb.ſ̃.eo. c.ueſtra,col.3.uerſ. ad primũ,& ibi, qua re non debet exequi officium.

ZACHARIA.
c Quo ad ſe, & quo ad alios. Tu uide de hoc dicto,ſcilicet vtrũ notoriè fornicarius clericus ſit ſuſpenſus, & per conſequens deponendus,uide qđ dixi in apoſt. ad iſtum in c. ueſtra,nu.7.in uerſi. nunquid ſit ſuſpẽſus,ſuprà eod.

SVMMARIVM.

1 *Inter conſanguineos non præſumitur aliqua ſiniſtra ſuſpicio incontinentiæ,dummodo ſint bonæ famæ & conditionis,& nu.2.*

CAP. IX.

A *Nobis.* Breue eſt;vnde nõ ſummo. Caſus literalis. Epiſcopus Piſtorien.requiſiuit à Papa,utrum licitum eſſet mulieres habitare cum clericis, de quibus aliqua ſuſpicio poſſet eſſe. Reſpõdet Papa præcipiendo eidẽ, ꝙ mulieres nõ permittat cum clericis habitare, niſi fortè tales ſint,cum quibus naturale fœdus nihil ſæui criminis ſuſpicari permittat.B. Not.ibi: *mulierculas*, ꝙ mulieres uilis conditionis nuncupantur diminutiuè ad denotãdum,ꝙ peccatum diminuit de anima,& de corpore famã,& de aliis corpori adhærentibus;fac.24. diſt. c.uidua.

1 †Secundò nota, ꝙ inter conſanguineos non eſt præſumenda ſiniſtra ſuſpicio incontinentiæ,ut in c.cum in iuuentute,de pſump. Eſt.n.inter cõſanguineos quoddam naturale fœdus [a] propter proximitatem ſanguinis. † Vlt.nota,ꝙ iura antiqua,quæ permittebant cõſanguineas habitare cum clericis,nõ ſunt correcta per c.1.ſ̃.eo. Hoc patet, quia hoc emanauit poſt.c.1.in quo permittitur talis cohabitatio ; & intelligo hoc.c.prout plenè dixi in d.c.1. Et pondera bene tex.ꝙ in conſanguineis non requiritur ſenectus ; vnde, ſi aliàs ſunt bonæ famæ & conditionis , licita videtur cohabitatio ; de quo in d.c.2.

SVMMARIVM.

1 *Clericus concubinarius non eſt uitandus in officijs, niſi crimen ſit notorium.*
2 *Clericus ſuſpenſus propter notoriam fornicationem, exacta pœnitentia, an debeat aliter cum eo diſpenſari,ut licitè poſsit ſe immiſcere circa diuina ?*
3 *Clericus notoriè criminoſus in alijs criminibus citra fornicationem, non eſt ſuſpenſus quo ad alios,quamdiu non fuerit ab eccleſia præciſus .*
4 *Clerici notoriè fornicarij ſunt vitandi, etiam quòd nulla monitio interuenerit.*
5 *Miſſa in loco interdicto hodiè licitè celebratur,ſubmiſſa tamen uoce & clauſis ianuis.*

CAP. X.

1 Q *Væſitum.* †Clericus concubinarius in officiis uitandus non eſt,niſi ſit notorius ; hoc dicit. communis diuiſio . Secunda, ibi : *uerum.* Caſus literalis. Clerici aliqui prolapſi ſunt in fornicationẽ.quæſitum fuit à Papa,utrum officium eorum ſit audiendum ante q̃ peniteant? Reſpondet papa,ꝙ licet quilibet ſuſpenſus ſit pro mortali peccato quo ad ſe : quantum ad alios ſuſpenſus non eſt; & ideò non debet in officiis euitari,niſi peccatũ illud notoriũ ſit uel per ſñiam vel cõfeſsionẽ in iure factã,uel per euidentiã facti,q̃ negari nõ poſsit. B. † Primò nota,ibi: *priuſquam pœnituerit.* 2 à contrario ſenſu,ꝙ clericus ſuſpenſus à iure propter notoriã fornicationẽ,incontinenti poſt penitentiã recuperat executionẽ officii quo ad alios,ut ſic alii licitè poſsint eius officiũ audire;& hoc idẽ uoluit Inn.in c.ſicut,ſ̃.eo. An aũt quo ad ſe indigeat diſpẽſatione,quia peccatũ fuit notoriũ; Innoc.in c.ſicut,ſentit,ꝙ ſic:ſed aliud ſentit in d. c.venerabili,de ſen.excõ.ſed dic,ut legi.& no.in c.fi.de tẽp.ord.Secundò no.ibi: *officium*, quòd non ſolùm miſſam,ſed officiũ nullũ audire debemus à notorio fornicatore.32.diſt. præter. Tertiò nota unam regulam, ad quam ſemper allegatur iſte tex.quòd pro peccato [b] mortali quilibet eſt ſuſpenſus quo ad ſe;& dicitur eſſe ſuſpenſus:quia non debet cum peccato exequi aliquem ordinem,& maximè attingere ſacramentum Euchariſtiæ. Quid autem de exiſtenti in peccato ueniali,uide glo.& Archi.6.diſt.c.ſacramentũ;quod no. Quartò no.ꝙ notorius fornicator eſt ſuſpẽſus quo ad ſe, & quo ad alios [c]; & no.ꝙ tex.vtitur verbo,ſuſpenſus; nec ergo ipſe licitè celebrat,nec eũ licitè audiunt.† Quintò no. 3 ibi: *niſi peccatum huiuſmodi*,ꝙ pro alio peccato notorio r'r clericus nõ eſt ſuſpenſus quo ad alios.Nã cũ ſ̃. dixiſſet reſpectu ſuſpenſionis propriè de quolibet peccato, nũc uerò cũ tractauit de ſuſpẽſione quo ad alios,reſtrinxit ſe ad peccatũ fornicationis,ut patet hic,ibi;*huiuſmodi*.r'r ergo à clerico notoriè criminoſo nõ eſt neceſſe recedere,quãdiu ab eccleſia pciſus nõ fuerit;vide gl.15.q.2.c.fi.& in c.cũ nõ liceat,de pſcr.&.c.nõne.8.q.4.probat in c.pter.22.diſ.arguẽ do per locũ à ſpeciali.†Vlt.no.tres modos,quib⁹ ẽt cõcubi 4 natus pôt effici notoriũs,ſ.p ſñiam,p cõfeſsionẽ, & p euidentiã rei,q̃ tergiuerſatione aliqua celari nõ pôt; & pbat iſte tex.in fi.apertiſsime ſñiam,quã tenui in c.veſtra,ſ̃.eo. Et ad euitandũ tales cõcubinarios nõ requirit admonitio, dũmodo res ſit ita euidens,ꝙ nulla tergiuerſatione poſsit cellari.Nã ſi requireret admonitio,ibi interueniret actus iudicialis;& ſic,ꝑprie notoriũ nõ orirec ex euidẽtia rei,ſed potius ex pſũptione:qa noluit parere monitioni; & ſic potius eẽt quoddã notoriũ iuris,q̃ facti:qa iuris artificio eẽt inductũ. Et põdera,qa tex.iſtẽ nullã facit mẽtionẽ quo ad caſũ nr̃m de notorio,qđ orit ex pbõne clara & iuridica,cũ tñ ex ea inducat ẽt notoriũ,qñ nihil pôt opponi [*] cõtra talẽ pbõnẽ;vt puta,qa ɔcluſũ ẽ in cã,ut in c.cũ oli,de ver. ſig.& no.do.de Ro.deci.203.& forte iõ,qa ſic ñ orit idubitata fornicatio,& expectãda eſt ſñia, q̃ de pximo ferẽda ẽ. 5 †In gl.1.ibi,i aliquo loco pñt celebrare,ſupple,alta & clara uoce,

uoce, ſed ſubmiſſa uoce & clauſis ianuis hodiè licitè celebratur in loco interdicto, de quo dic, ut habetur in c. fin. de ſenten.excõ.lib.6. In gl. fi.ibi : *non debet in officijs euitari*, Intellige hoc, ut plenè dixi in c.ueſtra, ſ̃. eo. Abbas.

De clericis coniugatis. Rubrica.

¶Suprà uiſum eſt de clericorũ & mulierũ cohabitatione illicita, reſtat uidere meritò de eorũ cohabitatione licita. Vel ſic, quia qñq; clerici habitant cũ mulieribus ſine figura matrimonii : qñq; uerò ɔtcto matrimonio;ideò cũ in præcedenti rubrica fuerit uiſum de prima cohabitatione,an & qñ ſit licita, meritò ſubiicit de ſecunda, & maximè quia poterat dubitari, nunquid clerici coniugati poſſint tenere beneficia, & gaudere priuilegio clericali. Sed opponit ɔ̃ rubricã de ſuperfluitate.Nam habemus hunc tractatum expeditum in Quarto lib. in tit.qui cleri.uel uo. ma.contra.poſ. Sol.ſm Io. And. ꝙ ibi principaliter tractatur de ualiditate matrimonii per clericum contracti : hic uerò principaliter tractatur,utrum clerici coniugati poſſint tenere beneficia, uel non. Item an gaudeant priuilegio clericali,& an teneantur deferre tonſuram;& incidenter tractatur de ualiditate matrimonii. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contractum a clericis in minoribus ordinibus conſtitutis tenet: & ipſi dimittunt beneficia ipſo iure.4. Si uerò fuerit in ſacris,matrimonium non tenet.*
2 *Ordines ſacri dicuntur à ſubdiaconatu ſuprà per excellentiam, alij etiã ſunt ſacri, ſed non illo modo.*
3 *Infra , iſta dictio quid importet.*
4 *Statutum puniens delictum commiſſum intra 10.an.an comprehendat,qui eſt in 10. anno ?*
5 *Vxoris appellatione continetur illa,cum qua eſt facta copula carnalis;& illa, quæ per uerba de futuro eſt deſponſata.*
Clericus, qui accepit uxorem per uerba de futuro, non perdit ipſo facto beneficia , ſi per uerba de præſenti, ſic.
Beneficium primum tunc uacat per adeptionem ſecundi,quando ad ſecundum beneficiatus eſt plenè tranſlatus.
6 *Clericus, qui accepit ſponſam per uerba de præſenti,ſi ante carnalem copulã ſponſa ingrediatur monaſterium,adhuc non recuperat beneficia.*
7 *Clericus conſtitutus in ſacris, contrahens matrimonium ipſo facto perdit beneficia.*

CAP. I.

1 S *Iquis clericorum.* † Matrimoniũ ɔtctũ p clericũ exiſtẽtẽ in ſacris nõ tenet: ſecus in minorib⁹:ſed tũc cogit dimittere bñficiũ.h.d. duo ſunt dicta. ſm ibi: *ſed ſi.* Caſus lr̃alis. Dr̃ hic, ꝙ ſi aliquis infra ſacros ordines uxorẽ acceperit,ad eccleſiaſtica bñficia dimittẽda,& ad uxorẽ retinẽdã cõpellat. Si uerò in ſacris ordinibus cõſtituti acceperint uxorẽ, eã dimittãt, & pœnitẽtiã agant. Qđ ſi facere noluerint, p ſñiam ſuſpẽſionis & excõicationis cõpellant. Primò no. ꝙ ſacer ordo impedit, & dirimit mr̃imoniũ ɔhẽdũ.Idẽ facit pfeſſio facta tacitè, uel expreſſè in aliqua de religionib⁹ approbatis, & utrunq; pbat clarè in c.1.de uoto,lib.6. † Et not.ꝙ ſacri ordines dicunt ſub 2 diaconatus,& ſuperiores: olim tñ ſubdiaconatus in primitiua eccleſia nõ erat ſacer ordo:ſed poſteã p cõſtitutionem idẽ fuit ſtatutũ in eo, qđ in diaconatu, ut in c.miremur,de ſer.nõ or. & c.a multis,de ætate & quali. & dicunt iſti ſacri ordines p excellẽtiã. Nã oẽs ordines ſunt ſacri, ut no.glo. 32.diſt.in ſum.ſed iſti dicunt ſacri:qa magis participant de ſacramẽto corporis Chriſti, & traſferũt ordinatos in ſortẽ dñi,ut nõ liceat amplius retrocedere,ut in c. cũ ex eo, de electio.lib.6. † Secundò nota, ꝙ dictio,infra,[a] qñq; exclu-3 a dit.vnde dr̃ qs infra ſubdiaconatũ, qñ adhuc nõ eſt promotus ad ſubdiaconatũ. Et ex hoc poſſet argui ad ſtatuta punientia certa delicta cõmiſſa infra 30. annos, ut nõ cõprehẽdat eos, qui ſunt in 30.an. cũ ſtatutũ ſit pœnale,& reſtringẽdũ. Putarẽ tñ ɔ̃riũ de ꝑpria ſignificatione uocabuli : ſed largo modo pôt ſumi modo pdicto, ut hic; & hæc larga interpretatio eſt faciẽda ad pœnã euitãdã:qa fauores debent 7 ampliari,& odia reſtringi,ut in regula,odia,de reg.iur. lib. 6.1.cũ q dã,ff.de lib.& poſth.Tertiò not. quẽ cõpelli ad agẽdũ pœnitẽtiã. Nã quẽadmodũ peccatũ eſt publicũ,ita & pœnitentia debet eſſe publica ; ad hoc c.1.de ſpõ.& uide qđ no.26.q.6.c.ſi.ubi uide de mã.† In gl.1.ibi : *uacare intelliguntur ipſo iure*,not.bñ gl. ꝙ p ɔtctũ matrimonii uacãt ipſo iure bñficia clerici coniugati.nõ ergo eſt opus renũtiatione,uel priuatione:ſed de facto ſpoliabunt.†Et circa hoc aduerte. Nam tex.iſte & ſimiles loquunt de ducẽtibus uxorẽ.&quia appellatione uxoris [b] qñq; uenit deſponſata,& traducta in domũ, cũ qua eſt matrimoniũ cõſummatũ.27.q.2.c.genuit.Probat ex uerbis euangelii, nõ licet homini dimittere uxorẽ ſuã quacũq; ex cã, excepta cã fornicationis; & tñ licitũ eſt dimittere p ingreſſum religionis, matrimonio nõ cõſummato.c.ex publico, de cõuer.coniug. ſed uxor nũcupat ibi illa, cũ qua mr̃imoniũ eſt cõſummatũ, ut dicit tex.in d.c.ex publico. Qñq; appellat uxor ea, cũ qua mr̃imoniũ eſt ɔtctũ interueniẽte dũtaxat cõſenſu de pſenti,ut in c.cũ initiat.27.q. 2.& c.fi. de ſpõ.duo.qñq; ſpõſa de futuro uenit appllõne uxoris,ut l.nõ ſanè,C.de bo.q lib. & facit qđ no.gl.in c. & ſi Chriſtus,de iureiur,i uer.nõ admittat. Iõ dubitat, qualiter appellet uxor i mã nr̃a,ut ſi uacet bñficia ipſo facto-Ioã.And.& cõter doc. dñt, ꝙ p ɔtctũ ſpõſaliorũ de futuro nõ uacãt bñficia ipſo facto,ar.l.ea q̃, ff.ad mun.ubi dr̃,ꝙ ea, q̃ tãtũ ɔxit ſpõſalia de futuro,nõ mutat domiciliũ. Itẽ quẽadmodũ p adeptionẽ ſecũdi bñficii nõ uacat primũ, niſi ſit qs plenè tranſlatus ad ſecũdũ,ut in c.cũ cũctis, de ele. & in c.cõmiſſa,eo.tit.lib.6.ita nec p ɔtctũ ſponſaliorum , cum adhuc non ſit plenè tranſlatus; & idem tenent do. de Ro.deci.21.Item propriè ſponſa non eſt uxor, ſed promiſſa;vnde dicitur a ſpõdeo ſponſor,ut not.ſuper rub.de ſpon.& facit 30. q. 5. c. noſtrates. Per contractum uerò matrimonii per uerba de præſenti uacant ipſo facto,[c] etiam copula non interueniente : quia exercuit actum omnino contrarium clericatui, & illa uerè uxor eſt ; nec debet habere uxorem carnalem & ſpiritualem . uidetur enim per actum contrarium renuntiaſſe beneficio, & habere illud pro derelicto,arg.c.ex traſmiſſa,de renun.& c. cum renũciatur.22.q.1. 6 †Sed dubitat,qđ ſi ſpõſa de pſenti intrauit monaſteriũ ante,quã eẽt cognita? Tenẽt doc. ꝙ bñficiũ nõ recuperat clericus: qa ſemel uacauit p ɔtctũ mr̃imonii,& bñ loquunt . opus enĩ eſt noua collatione. Nã ius ſemel extinctũ, ampli⁹ nõ reuiuiſcit,licet ceſſet cã extinguẽs.7.q.1.c. quã periculoſum,de cõſe.di.4.c.qris.In ea.gl. ibi : *& hodie non tenet.* dic ut ibi not.glo. Nã ibi pñt illa iura intelligi,ut hẽat aliqd ab eccl'ia i ſtipẽdiũ,nõ i titulũ;& ſic ẽt poſſẽt hodiè ſeruari illa iura,ubi ɔiugati eẽnt ualdè paupes,&bonæ ɔdõis.†In gl.fi. ibi:*priuãdi ſũs bñficijs*.Põdra bñ gl.ſẽtit.n.

ZACHAR.
a Dictio,infrà.Adde,qđ not. in po. ad iſtũ in c. ex pte,nu.2.in uer.dictio, infra, & ibi de dictione,cieca, & citra, & circiter.ſ̃.de reſti.ſpo.

ANT. FRAN.
Quid ſignificet dictio,infra, uide Inn.in c. audita, de exce.& plenè p Old.cõſil. ſuo 49. & adde qđ exponitur qñq;, infra, i. poſt, uel ſub, ut p d.Car.in proœ.cle.in §. nec ſanè, & p eundẽ in cle. 1.in §.præfatæ, de ſta mona.

SEBA. SAPI.
b Vxoris. Vide latè p Feli.in c.tertio loco,col.1.cũ ſeq.ſ̃.de pſum. ubi tradit,an ſi maritus lucratur partem dotis uxore mortua, lucretur etiam,qñ eſt mortua ſponſa,& nũquid propriè appellatione uxoris ueniat ſponſa,tradit Iaſ. in l. Gallus §. inſtituens, col.4.ff. de lib.& poſthu.

c Ipſo facto.Adde eundẽ cõſil.74. 2. lib.

ZACHARIA.
Adde Phil.Fran. in c.1. nu.4. & ibi in apo.Cel.in uer ſi.ſed ipſe Io. An, eo.tit.lib.6.

ꝙ ſi cōſtitutus ī ſacris de facto ꝯhit mr̄i
moniū, priuādus eſt ꝑꝑ delictū bn̄ficiis
ſuis. Et ſentit ꝙ opus eſt priuatione, ſ.ꝑ
ſn̄īam, & ſic ꝙ n̄ uacāt ipſo iure, ſicut qn̄
tenuit mr̄imoniū. Io. And.tenet, ꝙ ipſo
iure uacāt, ne iſti ſint melioris cōdōnis,
q illicitè ꝯxerūt, q̄ hi, q licitè.c.eū q,de
ꝑbē.lib.6. & c.nuꝑ,de biga. Sed ipſemet
Io.And.aliud ſentit ī c. Ioānes.j̄.eo.ubi
latius attingit hūc articulū.ibi.n.licet ꝑ
multa uerba,ꝯcludit tria.Qn̄q;.n.matri-
moniū nō tenet ex defectu cōſenſus; ut
qa cleric⁹erat furioſus; & bn̄ficia nō ua-
cāt, & hoc clariſſimū:qa nō peccāt.Qn̄-
que nō tenuit ex defectu ętatis ſpōſę,uel
ſpōſi; & idē: qa iſta ſunt potius ſpōſalia
de futuro.c.1.de ſpō.li. 6. Qn̄q; mr̄imo-
niū nō tenuit ꝑꝑ ordinē ſacrū; & hoc ca
ſu dicit,ꝙ eſt priuādus bn̄ficiis ſuis ꝑ ſen
tentiā,niſi cū eo diſpēſet,& pōt ſm̄ cum
eꝑs diſpēſare,arg,c.ſanè,2.j̄.e. Niſi ꝯxiſ-
ſet de facto bigamiā, ut ī c. nuꝑ,de biga.
& ſic ibi tenet opi. hui⁹gl. & adde no. ꝑ
Bart.Brix.ī q. q̄ incipit,clericus qdā. ubi
cōcludit,ꝙ ſi clericus ꝯxiſſet cū cōſangui
a nea,ꝑdit bn̄ficia:[a] qa,quātū ī eo fuit, ma
trimoniū ꝯxit. rn̄det ipſe, ꝙ ibi ex alio
defectu nō tenuit mr̄imoniū,ſ.ꝑꝑ cōſan-
guinitatē.vn̄ clericus in minorib⁹ibi uo
luit oīno mutare uitā: ſed in caſu noſtro
cleric⁹in ſacris nō potuit uelle mutare ui
tā. Et ex his elicit̄, ꝙ ſi cleric⁹in minori-
bus ſategit ꝯhere mr̄imoniū,ſed non te-
nuit ex alio defectu extrinſeco,ꝑdit bn̄-
ficia. Et iſtā gl.tenuit do.Ant.hic,ſ ꝙ cō
ſtitutus in ſacris, nō ſit priuatus, ſed pri-
uādus.Et mouet̄,qa cā priuationis elicit̄
ex c.qđ a te,& c.diuerſis.j̄. e. qa aliàs nō
pōt deſeruire uxori, & bn̄ficio:ſed in cō-
ſtituto in ſacris ceſſat hæc rō,cū mr̄imo-
niū nō teneat, & cōpellat̄ dimittere uxo
rē.Ego tenerē aliā opi.ꝙ ſit priuatus ip-
ſo facto, ſicut ſi teneret mr̄imoniū. Pri-
mò,qa uera rō ꝑditionis bn̄ficii eſt taci-
ta renūtiatio, ſeu habitus ꝓ derelicto, q
cauſat̄ ex ꝯctu mr̄imonii, cū elegerit a-
ctū oīno ꝯriū clericatui; vn̄, quātū in ſe
fuit, habuit bn̄ficiū ꝓ derelicto; ad hoc
tex. in d.c. ex trāſmiſſa,& qđ not.Inn. in
c.1.de apoſta.& d.c cū renūtiat̄. Itē ꝑſup
poſito, ꝙ cā ꝑditionis eſſet illa allegata
ꝑ d.Ant.nihilominus dicerē adhuc uaca
8 re bn̄ficia ipſo facto. †Probat̄ ꝑ ſimile ꝑ
adeptionē ſecūdi bn̄ficii curati uacat pri
mū ipſo facto: qa reddit̄ impotēs ad ſer-
uiēdū utriq;,ut in c.cū ſing.de ꝑbē. li. 6.
& c.relatū,de cleri nō reſidē.cū ſīl̄ibus:
eteni ſi qs adipiſcit̄ ſm̄ de facto, uacat pri
mū ipſo facto,ut in d.c.cū qui;ad idem c.
quāto,de trāſlatio.ꝑla. ubi eꝑs trāſferēs
ſe proprio motu ad aliā cathedrā, caret
habita & ambita. ita in propoſito in o-
diū iſtius, qui uoluit ꝯhere matrimoniū
carnale,cū non poſſit, debeat tn̄ effectus
ſurgere ꝯ eū,ac ſi matrimoniū tenuiſſet.
Ex prædictis habes,an & quando ex con
tractu matrimonii clericus perdat bene-
ficia ſua.An autem & quando perdat pri
uilegium clericale, Io.An. tractat in d.c. Ioannes,& ibi di
citur. Abbas.

S V M M A R I V M.

1 *Coniugatus non promouetur ad aliquos ordines eccleſiaſticos,nec ad beneficia, nec uicarius* Epiſcopi. 2.*niſi uouerit caſtitatem,& unam tantùm uxorem habuerit; intellige hoc de uxore,ut nu. 3.& 4.*

5 *Bigamus,id eſt ille,qui habuit duas uxores,& ille,qui habuit unam non uirginem,quare non poteſt ad clericatum promoueri.*

C A P. I I.

1 SAnè. †Coniugatus ad adminiſtrationem, &
ad ordinem eccleſiaſticum,uel beneficiū
non promouetur,niſi caſtitatem promittat,& nō
ſit bigamus.h.d. Primò dictum:ſecūdò exceptio,
ibi, *niſi.* Caſus literalis.Quia coniugati ad eccleſiaſtica be
neficia promouebant̄, præcipit Papa ne de cœtero clericus
cōiugatus ad beneficia eccleſiaſtica, uel ad ſacros ordines,
uel ad aliquam adminiſtrationem admittatur, niſi fortè ca
2 ſtitatem uouerit perpetuam, & qui unam tantùm, & uirgi-
nem habuiſſet in uxorem. B. †Not.primò,ꝙ clericus con-
iugatus nedum beneficia eccleſiaſtica,ſed etiam adminiſtra
tionem eccleſiaſticā habere pōt;& puto,ꝙ per hoc uerbum,
adminiſtrationem,ſit hic caſus, ut non poſſit eſſe uicarius
b epi; [b] qđ tenent doct.in c.1.eo.tit.lib.6. ſed per alias rōnes.
Dicunt enim, ꝙ cū clericus coniugatus non gaudeat priui-
legio eccleſiaſtico,niſi in duobus, de quibus ibi, inter quæ
non reperit̄ iſtud, non poterit promoueri ad hoc officiū.
Nota ſecundò,ꝙ qn̄q; clericus uouet continentiā expreſſè;
& ſic tenet̄ non ſolū ad continentiā ex conſtitutione eccle
ſię,ſed ēt ex uoto;qđ an ſit uerum generaliter, dicā in c. cū
3 olim,j̄. eo. †Vltimo no. ꝙ coniugatus, qui ꝯxit cum unica
& uirgine,pōt promoueri ad ordines, dūmodo promittat
cōtinentiā, & intellige uxore mortua uel cōſentiēte,prout
not.in gl.prima.Sed quæro,nunqd poſſit promoueri ad or
dines minores? & dic,ꝙ non,ut in c.fi.de tēp.ordi.li.6.Vn-
de uerbū,ſacros ordines,capit̄ hic generaliter,ut cōprehen
dat oēs ordines. Et idē dic de beneficiis,ut indiſtinctè nul-
lū beneficium poſſit habere in titulum; an aūt diſpenſatiuè
poſſit habere,dicet̄ in c.Ioānes.j̄.eo. In gl.ſecūda,ibi, *ſeque ſtrato manſionis cubiculo.* Nunqd aūt ſufficiat ſeparatio quo
ad lectū tantū:an debeat ſeparare ſe quo ad habitationem;
dic,ut in gl.in c.eꝑs benedictionē.77. diſt.& c.cōmunio.31.
diſt. Et generaliter, an & qn̄ liceat alteri coniugū intrare
4 religionē,dicet̄ in c.ex parte,de conuer.coniuga. † In gl.fi.
ibi: quidam dicunt,ꝙ non pōt &c. hanc opinionem tenue-
runt Goff.& Hoſt.qui multum in hoc inſtant,& probant ꝑ
leges ciuiles, dicentes coniugatum non promouendū, niſi
habuerit uxorem ex uirginitate, non concubinam, in aut̄.
qūo oportet epi.§.1. & in hoc multum inſtant. Sed opi.gl.
noſtrę,quæ infrà ſubiicitur,cōiter tenetur.& licet Io.And.
hic tranſeat reci.d.Hoſt. tn̄ gl. ſua poſita in c.unico,eo.tit.
lib.6.tenet cum opi.huius gl.& ibi uide latius. Idem ſentit
gl.in c.qualiter 33.q.5. & in c.innotuit, de ele.optimè facit
c.tanta,qui fil.ſint legi.Nam fauore matrimonii fingit̄ ma-
trimonium a principio fuiſſe contractum; & ſic eſt confor
mitas & unitas inter iſtos, & multum mouet me in hac o-
c pi. ꝙ hæc irregularitas ſit de iure poſitiuo;[c] qđ not. in c.2.
de biga. Ideò cùm ſit odioſa, & contrahatur ſine delicto,&
ex permiſſione apoſtoli, debet fieri ſtricta interpretatio;
no.Inno. in c.ad audientiam. de homi. Iura ergo, quæ re-
quirunt uirginitatem tempore contractus, habuerunt re-
ſpectum ad effectum, ut non dicatur corrupta per alium.
vnde hęc opi. ſatis eſt æqua, & attendenda eſt multum loci
5 conſuetudo. †Et ſi uis ſcire, quare bigamus, uel corru-
d ptę maritus non poſſit promoueri ad clericatum;[d] dic, ꝙ
clericus debet eſſe miniſter Chriſti, i. ſacramenti. Ideò
indecens eſt illum promoueri, qui patitur aliquem defe-
ctum in aliquo ſacramento; ſicut patitur ille, qui diuiſit
carnem ſuam in plures, uel habuit corruptam. Nam ma
trimonium eſt maximum ſacramentum in eccleſia; ut in
c.ut debi-

a Perdit bn̄ficia. Adde Roma.conſil.365.
ZACHAR.

b Nō poſſit eſſe uicarius Eꝑi. Adde, ꝙ pōt eē uicarius eꝑi habētis iuriſdictionē tēporalē,ut not.iſte in c.2.col.3.uerſi.q̄ro, nūqd laicus,&ibi Feli.nu. 6. col.4. uer. fallit primo, s̄.de iudi.

c De iure poſitiuo. Adde Pet. de Anch.cōſi.133. ubi ponit, an diſpēſari poſſit cum illo,q cognouit uxorē poſt,q̄ cōmiſit adulterium.
SEB. SAPIA.

c Poſitiuo. An irregularitas ſit de iure diuino, uide Feli.in c.fi. col.2. uerſi. extra materiā,s̄. de maio. & obed.& in c. q̄ in eccleſiarū,col. 6. uer.ſecūda cōcluſio,s̄.de cōſti.ubi tāgit,an Papa poſſit diſpēſare i omni irregularitate.
ZACHAR.

d Promoueri ad clericatum. Adde qđ no.in apoſ.ad iſtū in c.2. nu.1.ī uer.ordinū executionē. j̄. de biga.

c.ut debitum,de biga.coniunctio carnalis deſignat confor-
mitatē,q̄ eſt inter Chriſtū & eccleſiā militātē ꝑ aſſumptio
nē carnis humanę.vn̄,ſicut fuit caro unica & pura; ita vni-
cū dēt eſſe matrimoniū,& purū ad hoc, ut eccleſia rectè il-
lam vnitatē poſſit pręfigurare,& de hoc uide latius id d.c.
ut debitū,& per gl.in c.quapropter.27.q.2. Eſt ēt in matri
monio cōiunctio animorū, per quā deſignatur charitas ſeu
coniunctio in charitate inter Deum & fidelem animam.
Eſt ergo matrimonium maximum ſacramentum,quia de-
ſignat illas duas res ſacras,de quibus.s̄.dictum eſt.

S V M M A R I V M.

1 *Clerici in minoribus conſtituti contrahentes matrimonium, priuantur beneficiis& recuperant,ſi qua bona dederint eccleſiæ. 2.*

3 *Caſtè uiuere dicitur mulier, quæ tranſit ad ſecunda uota, & non perdit relictum ſibi factum,cum conditione,ſi caſtè uixerit,niſi aliter ſenſerit teſtator, uel communis uſus loquendi.*

4 *Donans aliqua bona alicui collegio,uel monaſterio,ſi inde poſtea exiuerit,an & quo caſu recuperet bona illa donata.*

5 *Oblatus alicui monaſterio, dando ſe & ſua, intantum efficitur ſeruus illius monaſterij,ut non poſſit tranſire ad ſtrictiorem religionem.*

6 *Monachus,ſi ante profeſſionem mortuus eſt,an ſuccedat monaſterium,an hæredes ſanguinis.*

7 *Monachus fugitiuus quicquid acquirit,acquirit monaſterio,de quo aufugit,& Abbas poteſt ipſum uendicare cum omnibus bonis quæſitis.*

8 *Monachus ingrediens religionem ſtrictiorem, uel factus Epiſcopus alterius eccleſiæ,recuperat bona patrimonialia in primum monaſterium tranſlata,& alteri acquirit.*

C A P. I I I.

1 QVod à te. †Si clericus in minoribus bn̄ficia-
tus matrimoniū ꝯhit,priuat̄ bn̄fi-
cio,& quod dedit eccleſię,ſibi reſtituit̄.h. d. & in
hoc ultio eſt caſus no.& multū alle.Cōis diuiſio.
Secunda ibi, *id uolumus* quę ſubdiuiditur in duas partes.
Secunda, ibi: *ſanè.* Caſus liter. Quidā clerici in minoribus
conſtituti accipiebāt vxores,dicētes ꝙ nō poterāt contine
re.q̄ritur,utrū dēant bn̄ficia retinere?Rn̄det papa,ꝙ ſunt bn̄
ficis eccleſiaſticis ſpoliādi:qa carnalib⁹deſideriis,& diuinis
officiis ſeruire nō pn̄t ꝑꝑ immundiciā ipſorū. Veruntn̄, ſi
eccleſiis illis,in quibus intitulati fuerāt, de poſſeſſionibus,
aut aliis bonis aliqua contuliſſe noſcuntur, cū ab earundē
miniſterio fuerint à bn̄ficio ſequeſtrati,bona illa reſtituāt̄
ei ſdē.B.Primò not.quē non poſſe deſeruire carnalibus de
ſideriis,& diuinis officiis,& hęc fuit una cā, quare clericis
fuit indicta continentia.Ad idē.c.diuerſis fallaciis.j̄.e. tit.
Secundò not.ꝙ coniugatus dr̄ immūdus reſpū diuinorū.Et
facit rō tex.ꝯ clericos orientales,ut nō ſint ita mūdi, & ita
diuinis intenti,quemadmodū clerici occidentales ltīme cō
a tinentes[a]†Vltimo no. ꝙ conferēs tꝑe ingreſſus aliqua bo-
2 na collegio,ꝑt inde recedens illa repetere;ad idē.l.1. ff.de
colle.illi.& an hoc ſit uerum indiſtincte.j̄.ſubiiciam cū gl.
In glo.ſuper uer.*ualentes*.in fine.not.bene gl.iuncto tex. Ex
qua collige,ꝙ conſuetus peccare,difficulter à pctō abſtinet.
vn̄ alibi dicit text. pulchrè. Humanæ naturæ eſt conſueta
ſumma affectione diligere,& abhorrere, quę in diſſuetudi-
nem abierūt.23.qō.6.§.finali.Et hēs vnū modū, ex quo dif
ficile ſeruat̄ cōtinētia;ſm̄ collige ex.c.eccleſiæ. Prīceps.35.
diſt.vr̄ ꝑꝑ delicias & epulas;ad idē.c.à crapula,de ui.& ho
2 ne.cle.†In gl.2.ibi: *caſtitas eſt cum propria uxore.*no. bn̄ glo.
& hēs tex.valde not.in.c.Nicena,hic alle. & nō eſt alibi ita
tex.expreſſus,& alleg.iſtū tex.Bar.in.l.mulier.§. cū ꝓpone-
bat̄,ff.ad Treb.ad q.ut vxor nō ꝑdat relictū ſibi factū, ſi ca-
b ſtè uixerit,trāſeūdo ad ſecunda uota,[b],niſi aliud ſenſerit te
ſtator,ſeu aliud hēat cōis uſus loquēdi;& idē not.Bar. C.
ſi ſecundo nupſ.l.1.& facit ibi text. cū authoritate ſua, ſed
apte ꝓbat̄ in d.c.Nicena. Nā Greci coniugati caſtitatē ſer
uant,alias nō pn̄t fungi ſacerdotio,cū cōparent̄ Diis & An
gelis rōne officii ſacerdotalis.c.cū ex iniuncto,de hær.Poſ
ſes ēt aliter rn̄dere ad tex. ꝙ qn̄ frequēter ēt cū uxore pec-
cat̄,vn̄r immundi ad miniſtrāda ſacra. Et an & qn̄ peccet
maritus cubando cū uxore,vide.13.diſt.nerui.33.q.4.c. uir
cū ꝓpria uxore,& ibi in ſumma, & glo. ualde not. q ponit
quatuor cauſas, ex qbus uir nō commi-
ſcet̄ cū uxo.32.q.1.c.qcqd,dico plene ſu
per rub.de ſponſa.Et in fi.glo. Boati.po-
nit hic.8.cās,quare clerici cōtinere dēnt.
Prima qa dēnt pacare Deū orōnib⁹,& n̄
pn̄t pacare,niſi ei placeant.3.q.7.in gra-
uibus.pacare aūt nō pn̄t,ſi carnaliter ui-
uunt.Secūda,qa Deus ſpiritus eſt, iō ipſi
Deo dediti,ſpiritualiter,nō carnaliter vi
uere dēnt.Tertia qa ſunt ſodales Angelo
rū,ſeruiunt.n.Deo,cui & illi deſeruiunt.
Quarta,qa intendūt gn̄ationi ſpūali. iō
ſpiritualiter uiuere dēnt. Quinta cā, cū
ſancta miniſtrent,ſancti eſſe dēnt. vn̄ di-
cit Deus: Sancti eſtote: qm̄ ego ſanctus
ſum.82.diſt.plurimos,& c.ſequēti.Sexta,
cū alios mūdent.1.q.1.c. ipſi ſacerdotes,
debent ipſi eſſe mundi.Septima,qa hēnt
ſponſam, ſ.ſapientiā, ſeu Dei eccleſiam.
Octaua & ultima, ut ex toto ſint ipſius
Dei,& non diuiſi. nā coniugati ſunt di-
uiſi in duo,ut in.c.diuerſis,ꝑal. Et iſtę rō
nes ſatisfaciunt, ut & orientales clerici
debeant ſeruare continentiā: nō tn̄ pec-
cant non ſeruādo.c.cū olim.j̄.e.Per hoc
dico, ꝙ licet clerici redderent̄ meliores
ſeruando continentiam,tn̄,ſi ꝯherent cō
iugia licita,nō peccarēt per.d.c. Nicena,
ſi conſtitutio eccleſiæ non obuiaret. †In 4
gl.fi.not.hanc gl.uſq; ad fi. ad quā quoti
die fit remiſſio,& ponit quatuor ſolōnes
ſatis ſubtiles. Prima ſolu. ꝙ ſi ſua ſponte
c recedit[c] non recuperat bona:ſecus,ſi cum
authoritate ſuperioris, &c. gloſ.impro-
bat hāc ſol. quia iſte clericus, de quo hic
ſua culpa receſſit ab eccleſia, & nihilomi
nus bona ſua recuperat.hæc impugnatio
glo.cōmuniter impugnatur a doct. quia
ſi clericus in minorib⁹ non ualet conti-
nere,licite contrahit matrimoniū, imò
eſt conſilium Apoſtoli, ut quiſq; habeat
ſuam,ſi aliter fornicationem vitare non
poteſt.28.diſt.c.de his.Item ſi eccleſia re
tineret iſtius bona,compelleretur indi-
recte ad deſiſtendum a matrimonio, qđ
fiendum non eſt, cum integritas corpo-
ris debeat perſuaderi, non autem impe-
rari.32.q.1.integritas,& ideo hęc prima
ſolutio ſatis poteſt ſaluari in caſu ſuo,ut
j̄.dicam.Secunda ſolutio eſt,ꝙ aut dona
tio fuit facta tꝑe īgreſſus, aut ſine aliquo
ingreſſu. Primo caſu reuocatur donatio
reuocato ingreſſu,ut hic,& in concordā.
ſecundo caſu non. Et not.bene hanc ſol.
ex qua collige, ꝙ donans bona ſua ali-
cui collegio,& collegium intrans, ur̄ do
naſſe intuitu ingreſſus.Tertia ſo.eſt,ꝙ đ
miſericordia fit reſtitutio bonorum: ſe-
cus de iure ſtricto.Contra hanc ſolu. fa-
cit iſte tex. qui non utitur uerbo ſapiēte
indulgentiam, imo potius ꝯrium, dum
dicit, *recta uia debent redire,&c.* & maxi
mè hoc innuit uerbum, debet, quod ex
proprio ſignificatu importat neceſſitatē
ut no.glo.in clem.attendētes,de ſta.reg.
per Bar.in.l.3.C.de pigno.Quarta & ul
tima ſolu. diſtinguit inter collationem
bonorum expreſſe factam,& tacitam, ut

a Continentes. Adde ꝙ ideo conſuluit Bal.conſi.263 3.li.ꝙ non gaudēt orientales eo priuilegio, quo occidentales. Ber.
ZACHARI.

b Tranſeundo ad ſecunda uota.Adde quod nota. in apoſt.ad iſtum in c. ut clericorum nu. 5. in apoſt. in uer.caſta uixerit, ubi limito hoc dictum, s̄. de uit. & hone.cle.
SEB. SAPIA.

c Recedit. Quādo recedens de collegio recuperet bona ſua,quę contulerat,tradit remiſſiue Fel.in. c. cum dilecta,col.fi. uer quid autem ſi un⁹, s̄.de reſcrip.

SEBA. SAPI.
a Vndē uiuat. Vide quod ſcribit do. Abb. in. c. de hoc pauloante finem, j. de ſimo. & Car. in conſi. 21. incip. quidam nomine Laurentius, & in conſi. 30. inci. quidam frater.
b Non fecit. Adde Cald. in pluribus ſuis conſiliis de regularibus.
SEBA SAPI.
c Secundus caſus. uide Iaſo. in auт. ingreſſi, co. pe. C. de ſacroſan. eccl.
d Fugitiuus. Adde Pe. de Anch. conſi. 310. Ber.
e Ardua in facto. Adde, ꝙ Anto. de But. conſi. 76 inci. monialis ſanctiſſimæ uitæ, tenet bona remanere primo monaſterio, dato uſufructu ſecūdo monaſterio, ne illi ſit oneroſa & uidetur æqua opin.
ANT. FRAN.
Circa hoc, ſi monachus, uel monialis facit tranſitum ad alind monaſteriū ſtrictioris regulæ, cui applicēt bona, quæ forſan erant apud primū monaſterium, per ea quæ habentur ī c. in preſentia, de proba. & in aut. ingreſſi, C. đ ſac. ſan. eccleſi. uide quæ plenè no. in. c. licet, de reg. & Bal. in. l. 1. C. cōi de ma. & eundem in l. cū in adoptiuis, in. 5. co. C. đ adop. & ſatis placet ea opi. ꝙ bona tanquam acceſſoria ad monachum ſeu monialē debeant ipſum ſequi. Ad quod etiam uide Bar. in l. ſi cōis, in fi. ff. de ſtip. ſer. ne ipſum monaſteriū ad quod facit trāſitū, patiatur damnum ex illius ingreſſu, de quo uide per Ang. Paul. de Ca. & Alex. in l. cui fundus, in §. .in fi. ff. ſi cer. petā.

primo caſu nō ſit locus receptioni, ſcđo
ſic: & ita gl. vř ītelligere iſtū tex. Sed cer
tè hæc lect. nō cōgruit literę, quę loquiť
de expreſſa collatione, ut patet ibi: ali-
qua cōtuliſſe noſcunť: ſed certo caſu iſta
eſt bona cōſideratio, ut. j. dicā. Hoſt. hic
& Io. An. poſt eū diſtinguit, ꝙ aut q̄ritur
de ingrediēte religionē, aut eccleſiā ſecu
larem. Primò caſu, ſi non fecit ꝓfeſſionē,
oīa bona recuperat inde recedens, ar. c.
ſuꝑ eo, & c. ſtatuimus, de reg. Si uero fe-
cit ꝓfeſſionē, tūc ſi receſſit licitè, recupe-
rat bona: ut hic, & in c. ex tranſmiſſa, de
renūt. cū ſi. ſecus ſi illicite, puta ſine ſupe
rioris lnīa arg. c. licet de reg. De ingrediē
te eccleſiā ſecularē dńt, ꝙ aut tacitè bo-
na ſua trāſiuerūt in eccleſiā, & illa recu-
perat inde recedēdo, ar. in. d. c. ex tranſ-
miſſa, dicit tñ Io. And. & bñ, ꝙ nō uidet,
qūo bona clerici ſecularis tacitè trāſeāt
in eccleſiā, cū in eis non hēt locū auť. in-
greſſi, C. de ſac. ſan. ecc. quæ dicit, ꝙ cum
ſint capaces bonorū, remāſerunt illa pe-
nes eos, niſi de facto aliud fuerit obſerua
tum. Si uerò bona contulit expreſſe, tunc
de miſericordia illa recuperat, ſi non ha
a bet, unde uiuat[a]: ſecus aūt de iure ſtricto,
faciunt iura pro & ꝯ alleg. in gloſ. ſed cer
te hoc p̄t reprobari ꝑ iſtū tex. ubi expreſ
ſa fuit facta donatio: & tñ reuocať, nec ap
paret de aliqua miſericordia, & in hoc
multi multa dicūt. Sed, ut clarè hēas ma
5 teriam, expedio per aliquos caſus. †Pri-
mus, qñ quis intrauit religionē, & nō fe-
b cit[b] profeſſionē & in hoc conſidera, quia
aut nō fecit ꝓfeſſionē, quia fuit oblatus
dando ſe & ſua plenè monaſterio, & iſte
amplius, non reuocat. Eſt. n. quaſi ſeruus
monaſterii, iō, ut dicit gl. in c. ut lex cōti-
nentiæ. 27. q. 1. in gl. ſuꝑ uer. profeſſi, ꝙ ñ
p̄t inde recedere, ēt cā ſtrictioris religio-
nis, quod eſt ualde ſin. ſi eſt uerū. Archi.
tñ ibi tranſit. Sed uide quod dico in. c. in
p̄ſentia, de proba. Nā poſſet ęquiparari
quo ad caſum noſtrū alteri monacho, de
quo. j. dicā. †Aut nō fecit ꝓfeſſionē, qa
ibi eſt mortuus, & eſt no. dubiū, utrū bo-
na debeant redire ad hęredes ſanguinis,
aut, ad monaſteriū, de quo in auť. ingreſſi
p̄al. & d. c. in p̄ntia, & dic, ut ibi. Aut pro
feſſionem nō fecit, qa inde receſſit: & cō-
ſidera, ꝙ aut donauit oīa bona ſua expreſ
sè, & in dubio vř donaſſe rōne perſonę,
qa non eſt uериſimile, ꝙ ſpoliaſſet ſe oīb⁹
bonis nō trāſeundo, iō reuocat receden-
do facit quod in ſiḿ not. Bar. in d. auť. in
greſſi. Vř. n. donaſſe cauſa mortis, vñ tali
morte nō ſecuta per profeſſionem, p̄t re-
uocare, ſicut ſeruať in donatione facta cā
mor. ut l. non oīs, ff. ſi cer. pet. Si uero do
nauit aliqua, tūc vř donaſſe nō cā ingreſ
ſus, ar. eorū, quæ no. in. c. bñficiū, de re. li.
6. & c. cūſtōnem, e. ti. & li. Tacitè uero bo
na hmōi non trāſeūt in monaſteriū; ſed
manent penes eū, ex quo nō eſt ꝓfeſſus,
c ut d. c. bñficiū. Secundus caſus[c] eſt, qñ in-
trauit monaſteriū, faciendo ꝓfeſſionem.
quo caſu cōſidera, ꝙ aut profeſſio nō te-
nuit, aut ſic. Primo caſu bona, quæ tacitè trāſiuerūt, redeūt
ad ꝑſonā ſuā, & hoc caſu ſerua ultimā ſol. glo. quia acceſſo
riū ſequiť ſuū principale. Aut expreſsè cōtulit, & ſic crede
bat ꝓfeſſionē tenere, reuocat illa bona: qa vř cā mortis mū
danæ donaſſe, ut. s̄. dixi, & bñ facit. l. ſi pater, C. de hæred. inſt.
ubi patet, ꝙ ſi inſtituo aliquē credēdo illū filiū meū, aufe-
runť demū illi bona, ſi conſtat cum nō eſſe filiū. Si uerò ſcie
bat profeſſionē nō tenere, nō reuocat, qa vř in oēm caſum
donaſſe, arg. l. cuius ꝑ errorē, ff. de re. iur. & hoc uoluit Ber
nar. in d. auť. ingreſſi. Et de facto accidit iſta qō hoc anno
in hac ciuitate. Si uerò ꝓfeſſio tenuit: aut inde egrediť ꝓp
pctm̄ ſuū, ut qa collocať in alio monaſterio ad agendū pœ
nitentiā, & danť bona ſecundo monaſterio quo ad uſumfru
ctū, uide tex. cū gl. no. in. c. de lapſis. 16. q. 6. Sed poſt mortē
nālē uſusfructus redibit ad primū monaſteriū, & conſolida
7 biť cū ꝓprietate bonorū, ut ibi. †Aut inde egrediť capiendo
fugā, & bona nō recuperat: imò quocunq; acceſſerit, p̄t Ab
bas eū uendicare, cū oib⁹ bonis ꝑ eū acquiſitis. 18. q. 2. c. ab
d bates. Ex quo no. ꝙ qcq̄d acquirit monachus, ēt fugitiuus[d],
acquirit monaſterio, quātuncunq; ſit in partibus remotis,
8 ut in. d. c. abbates. Aut inde †egrediť licite, puta tranſeundo
ad monaſteriū ſtrictius, uel ꝓmoueť in p̄latū alterius eccle
ſiæ, ꝙ tunc eſt pulchrū dubiū, qd de bonis, q̄ tranſiuerāt in
primū monaſteriū. Nā aliqui moderni uolunt, ꝙ debeāt re
manere penes primū monaſteriū, & quicquid poſtea acqui
rūt. cedat ſecundo monaſterio, ſeu eccleſiæ, pro quo prima
fronte vř tex. pulcher in. c. 1. 18. q. 1. Alii dixerunt indiſtin
ctè, ꝙ bona debent cum ꝑſona trāſire, & ꝙ illud. c. unicum
ꝓcedit in bonis acquiſitis induſtria monachi: qa illa rema
nent penes primū monaſterium, ſecus in patrimonialibus;
qa illa vñr ſꝑ accedere ad perſonā monachi, licet expreſsè
fuerint collata tꝑe ingreſſus rōne prædicta, & hāc fi. opi. te
nuit hic cōſulēdo d. Car. ſed Pe. de Peruſio tenuit primam;
e & q. alias fuit ardua in facto.[e] Mihi multum placet hæc opi.
ſecunda, ſcilicet, ꝙ bona patrimonialia ſequantur perſonā,
ar. hic, & d. c. ex tranſmiſſa, & l. 1. ff. de colle. illi. Item addu-
co ſubtiliter in arg. text. illius. c. 1. vbi dicitur, ꝙ monachus
factus Epiſcopus poteſt adire hæreditatem paternā ſibi de-
latam, quam acquirit epiſcopatui, & non primo monaſte-
rio. Ecce ergo, ꝙ illa ſpes ſuccedendi patri, quę tranſiuerat
in primum monaſteriū iuxta not. per Inn. in c. in præſentia,
de proba. ſequitur perſonam monachi. Hoc autem intelli-
ge, qñ donatio fuit facta tacitè, vel expreſsè, ita, vt ex conie
cturis appareat, ꝙ ratione ingreſſus fuit facta, puta tempore
ingreſſus: ſed vbi non habita ratione ad ingreſſum; puta,
quia longè ante ingreſſum, vel ſubſit alia coniectura, nō fit
reuocatio, licet transferatur inde perſona, niſi de miſericor
dia; & hoc caſu ſerua tertiam ſol. glo. quia non poſſunt dici
hęc bona accedere perſonæ ꝑꝑ diuerſitatem temporū, arg.
c. dudum, de conuer. coniu. Tertius caſus principalis eſt in
clerico ſeculari, uel in laico intrante eccleſiam ſecularem,
& de bonis laici oblatis tali eccleſię, vide gl. 1. d. c. vt lex. Et
ſatis puto, ꝙ in bonis iſtorū poſſit fieri in effectu pręcedēs
diſtinctio. Si enim ſunt acceſſoria ad perſonā tacitè vel ex-
preſsè, poſſunt reuocari inde recedente perſona, ut hic &
d. c. ex tranſmiſſa, & d. l. 1. de colle. illi. ſecus ubi non eſſet
acceſſoria ad perſonam, niſi de miſericordia fieret reſtitu-
tio. Et hęc nota, quia ſępe accidunt &c. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Clericus conſtitutus in ſacris, qui de facto contraxit matrimonium, peracta pænitentia poteſt ab Epiſcopo reſtitui, etiam ad beneficia, ſi uero occultè contrahit, non indiget indulgentia, facta pœnitentia. 2.*
3 *Clericus in ſacris ꝯhēs matrimoniū, ipſo facto ē ſuſpēſus, nō illa ſuſpēſione, quæ inducit irregularitatem celebrando, ſed tanquam notoriè criminoſus.*
4 *Clericus in ſacris magis peccat contrahendo matrimonium, quam committendo adulterium.*
Delictum regulariter præſumitur grauius ex maioritate pœnæ.
5 *Clericus contrahens nuptias, uel tenens concubinas, debet carere officio & beneficio.*

CAP.

CAP. IIII.

1 Sane. †Peracta pœnitētia diſpēſant Ep̄i cū ſa
cerdotibus, q matrimoniū de facto ꝯxe
rūt. h. d. Caſus lr̄alis. Quidā ſacerdotes ꝯxerūt
nuptias, q̄ potius cōtubernia ſunt dicēda, ꝓꝑ qđ
eccleſiis ſuis fuerūt ſpoliati. q̄riť, utrū poſſit Ep̄s cū talibus
diſpēſare? Rńdet Papa, ꝙ poſt lōgā pœnitētiā, & uitā lauda
bilē, cōtinētes pn̄t ꝑ Ep̄m ad officium ſuū diſpēſatiuè reſti
2 tui, & eius executionē hr̄e. B. †Primò no. arg. optimum &
a quaſi exp̄ſſum in tex. ꝙ cleric⁹ in ſacris ꝯhēdo mr̄imoniū,[a]
de facto ꝑdit executionē officii ſui, & ſic vř ipſo facto ſuſpē
ſus; adeò, ꝙ niſi ex diſpēſatione amplius officiū exercere nō
pōt. Et intelligo, ꝙ eſt ſuſpēſus nō illa ſuſpēſione, q̄ indu-
cit irregularitatē in celebrāte, & qa hoc nullibi expreſsè ca
ueť, & ſic ſtat. c. is qui, de ſent. excō. li. 6. ſed eſt ſuſpēſus, ſicut
3 q libet notoriè criminoſus. c. ſi s̄. tit. 1. & de tēp. ord. c. fi. †Se
cūdò no. caſum, in quo ep̄s diſpēſat & ſi teneas hoc pecca-
tū eſſe grauius adulterio, dic, ꝙ iò Ep̄s diſpēſat: qa reperiť
hoc expreſsè cōceſſum: aliàs ſecus, ut in c. at ſi clerici, de iu-
di. Et licet hic ſint opiniones, an grauius peccet ꝯhēdo ma
trimoniū de facto, an cōmittēdo adulteriū; ego crederē, ꝙ
grauius peccet ꝯhēdo mr̄imoniū: qa vř hoc caſu apoſtata-
re, & colligiť ex maioritate pœnę. Nā & mulier, & filii inde
nati efficiunť ſerui eccleſię, ut in c. cū multæ. 15. q. fi. qđ non
contingit in adultera, nec in filiis ſuſceptis de adulterio, ut
ibi not. & dixi in c. 2. s̄. tit. 1. In dubio colligimus maiorita-
tē delicti ex acerbitate pœnę. 24. q. 1. nō afferam⁹. l. reſpiciē
dū, ff. de pœnis. Qñq; tñ fallit hoc arg. ut l. aut facta, in fi. ff.
4 de penu. leg. & not. in c. latorē, & c. admonere. 23. q. 2. †Vl-
timò hic opp. de. c. ſi de tēpo. ordi. ubi nulla rēqriť diſpēſa
tio dńt doct. ꝙ aut crimē eſt notoriū; & habet locū qđ hic
dř: aut occultū; & ꝓcedit ꝯrium. Et not. bñ hāc ſolu. qa ille
tex. expreſsè nō loquiť in caſu noſtro. Et ex hac ſolu. habes,
ꝙ ſi clericus occultè ꝯhit, nō indiget indulgētia poſt pœni-
tētiā. †Et uide ad mām bonū tex. in c. decernimus. 28. diſt.
ubi dř, ꝙ ꝯhens nuptias, uel tenens concubinā, careat officio
& bñficio; quē tex. not. bene. Extēdit enim. c. ex parte
Adæ, de teſt. & dat intellectum ad iſtum tex. & ſic intelligo
Inn. & Hoſti. qui nimis generaliter loquuntur. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Clerici in minoribus perdunt beneficia, ſi contrahunt matrimonium: ſi uerò illa habuerint poſt matrimonium contractum, non auferuntur ab illo, qui contulit, ſed a ſuperiore.*
2 *Clerici beneficiati, qui non dixerunt officium, an teneantur ad reſtitutionem fructuum?*
3 *Papa promouendo, uel eligendo inhabilem, uidetur cum eo diſpenſare: inferior uerò non.*
Diſpenſatio facta à principe ſine cauſa cognitione, ualet: facta ab inferiore a principe, non.
4 *Conferens beneficium, non poteſt ipſum reuocare, ſi collatio fuit facta inhabili: ſed ſuperior reuocabit. Intellige, niſi conferens beneficium fuerit Papa, per ea, quæ dicuntur. s̄. nu. 2.*
5 *Contractus initus cum eccleſia non poteſt per partem, quæ cum ea contraxit, retractari: ſed ipſa eccleſia poteſt approbare, uel improbare: quia de eius fauore agitur.*
6 *Contra factum proprium an quis poſſit uenire, uide hic remiſſiuè.*

CAP. V.

1 Diuerſis fallaciis. †Clerici in minoribus
bñficiati, q mr̄imoniū
ꝯxerūt, bñficiis ſpolianť. h. d. Vel ſic, & pinguius.
Auferēda ſunt clerico bñficia, q̄ habebat tēpore
ꝯctus matrimonii: collata uerò poſtmodū ſciēter per ep̄m ꝑ
eūdem auferri nō pn̄t, ſed ꝑ ſuperiorē. h. d. Diuidiť. Nā pri-
mò narrat factum, qđ ſecundò improbat, ibi: *cum ergo.* duas
rōnes reddēs, & illud ꝑ Diœceſanū corrigi mādat, unū ca-
ſum excipiens, ibi: *niſi.* Caſus literalis. Quidam clerici ꝯ-
xerūt matrimoniū; nihilominus bñficia eccleſiaſtica retine
re cōtendunt, q̄riť qd iuris ſit? Dicit Papa, cū ergo uir cogi
tet, qūo placere poſſit uxori, & iō circa ea, q̄ Dei ſunt, mi-
nus ualeat cogitare: qa quaſi in duo diuiſus, plenā ſui non
habeat poteſtatē, ut ergo ei, a quo ſtipen
diū recipit, plenius famuleť; mādat Ep̄o
Noruiceñ. ꝙ huiuſmodi clericos eccleſia
ſticis beneficiis debeat ſpoliare, appel. re-
mota, p̄ſertim cū eccleſiaſticarū rerū ſub
ſtātia ꝑ tales ſoleat perire, niſi ipſe illis
ſcienter cōtulerit bñficia; & tūc nō ꝑ ip-
ſum, ſed ꝑ ſuū ſuperiorem ſpolienť bene-
ficiis eiſdē. B. Primò not. ꝙ coniugatus
nō pōt ꝑfectè tendere in uitā cōtempla
tiuā. oportet. n. eū eſſe actiuū circa uxo-
rem, & rē familiarē. nā multa ſunt onera
matrimonii; qbus cōſideratis, inquiunt
apoſtoli. Si talis eſt cā uiri ad uxorē, nō
expedit nubere. 32. q. 7. oēs cauſationes.
Et ex hoc inferť, ꝙ cū ſtudiū alicuius ſciē
tiæ requirat hominē totū, & cōtemplati-
uū, nō ualet cōiugatus uacare ſtudio. Vñ,
ut narrat Hiero. ꝯ Iouinia. Cicero poſt
repudiū Terentię rogatus ab Hircio, ut
ſuā ſororē duceret ī uxorē; nequaquā an
nuit, dicēs ſe nō poſſe uxori pariter & phi a
loſophiæ operā dare; qđ not. Secundò
no. duas cauſas, quare clericus cōiugatus
nō pōt hr̄e bñficiū eccleſiaſticū. Prima,
qa nō pōt perfectè famulari, cū non ha-
beat ex toto ſui corporis poteſtatē. Secū- a
da, qa amore filiorū, & cōiugis eccleſia-
rū ſubſtātia ſolet ꝑ tales dilapidari; uide
1. q. 3. peruenit. ubi dicit gl. ꝙ Ep̄i efficiū
tur cœci in diſſipādo bona eccleſię amo-
re nepotū; fortius amore filiorū efficiunť
omnino cœci, ſi eſſent legitimi, & natura
les. Tertia cā colligiť ex. c. qđ a te, s̄. eo.
Nam cōiugatus reputať imūdus reſpectu
obſequii ſpiritualis, cū intēdat carnali-
bus deſideriis. Et adde alias cauſas, quas
dixi in d. c. qđ a te. Tertiò nota, ibi: *ple-
nam ſui &c.* qđ nō ſolū uxor dř nō hr̄e
poteſtatē ſui corporis, ſed ēt maritus; ad
hoc c. nō debet, de cōſan. & affin. Nō em̄
iudicanť ad imparia maritus & uxor quo
ad onera mr̄imonii. c. quāto, & c. gaude-
mus, de diuor. Verſať. n. in matrimonio
mutua ſeruit⁹, & mutua poſſeſſio. vñ qui
poſſidet, poſſideť. s̄. de reſti. ſpo. c. ex trāſ c
2 miſſa, & c. ex ꝯqueſtione, eo. ti. † Itē no.
ibi: *a quo ſtipendium &c.* ꝙ clerici bñficia
ti dńr ſtipendiarii Dei, & dať eis ſtipen-
diū rōne famulatus. Et ex hoc pōt addu-
ci hęc lr̄a multū ſtrictè ꝓ opi. Cald. in c.
1. de celeb. miſ. ubi tenuit clericos teneri
b ad reſtōnē fructuū bñficiorū,[b] q ceſſaue-
rūt a diuino officio, licet aliq̄ ꝯ, ubi lati⁹
dicā. Sed hęc lr̄a pōt adduci ī ar. mō p̄di-
cto. Vñr. n. eis bñficia collata ob certam
cām, ſ. ut famulenť Deo. ergo cā ceſſante
cōpetit repetitio, ff. & C. de ꝯdi. ob cau. ꝑ
totū. Hāc tñ opi. nō firmo, ſed dicā, ubi ſu
prà remiſi. †Vltimò potes notare, ꝙ Ep̄s
ñ p̄t clericos ꝯiugatos reddeř capaces bñ
ficiorū. Nūqd aūt poſſit aliquo caſu diſpē
ſare, dicā ī c. Ioānes. j. e. ubi cōiter teneť,
3 ꝙ diſpēſat ī minorib⁹ bñficiis, ut ibi lati⁹.
†Et illa opi. p̄ſuppoſita collige ex tex. unū
bonū dcm̄, ꝙ ſuꝑior exercēs actū cū ſub-
dito ꝯ legē eo caſu, quo diſpēſare p̄t, ñ vř
c in dubio diſpēſaſſe.[c] Inn. tñ tenuit con-

a Contrahēdo matrimoniū. Adde Feli. plenè in c ita nos, col. 3. uerſi. in tex. ibi pro periurio, s̄. de iureiur.
a Ad reſtitutionē fructuū beneficiorū. Adde Bal. idē tenētem in l. 1. in prin. C. de his qui. ut ind. & in l. Neſennius, ff. de excuſ. tut. & in l. ſi. & ibi Ang. C. ubi pup. edu. deb. & iſta eſt uera & cōmunis opinio ſecūdū Fel. in c. poſtulaſti, co. 10. uerſi. & ſcias, ꝙ ſi clericus. s̄. de reſcri. qđ eſt contra iſtū in c. 1. de celeb. miſ. ꝑ eū all. ubi deo duce reſpōdebimus eius obiectis.
c Diſpēſaſſe. Adde Old. latè cōſi. 325. uſq; ad 332. Rom. conſi. 396. & 307. Ber.

trariũ:ſed primũ ipſe tenuit in c.ueniẽs,
de fi.p̃sby. Sed ꝯ̃ hoc põt op.de not.in l.
ɋdã cõſulebat, ff.de re iud.& l.Barbariꝰ,
ff. de offi.p̃ſi. Solu. ſentit hic Hoſt. ꝙ a-
liud in principe,aliud in inferiore:cui ex
gratia ꝑmittĩ diſpẽſatio. Et placet in ef
fectu hęc ſol. & declara eã ſic:In diſpẽſa
tione principis neceſſariò nõ reqrĩ cau
a ſæ cognitio:[a]ſed ſufficit ibi ſola uolun-
tas, ut no. Inn. in c. cũ ad monaſteriũ,de
ſta. regu. Iõ ſatis eſt, qualitercũq; pateat
de uolũtate principis;& ſatis dr̃ patere,ſi
ſciẽs inhabilẽ eũ ꝓmouit ad officiũ ſibi
legibus interdictũ:ſed in diſpẽſatione ĩ-
ferioris reqrĩ neceſſariò cauſę cogni-
tio. Nã diſpẽſare eſt diuerſa pẽſare.vñ
ex ꝓprio ſignificatu uocabuli diſpenſa-
tio vr̃ cõceſſa cã ſubſiſtẽte & cognitione
p̃cedẽte. An expediat ſic diſpẽſare,vide
bo.gl.1.q.7. c.reqſitis. §.niſi rigor,& ꝑ
Inn.in d.c.cũ ad monaſteriũ.Si ergo iſte
cui ꝯceſſa eſt diſpẽſatio, nõ adhibuit cau
ſæ cognitionẽ,nõ p̃t dici diſpẽſatio, ſed
diſſipatio,& dẽt tũc reuocari ꝑ ſuperio-
rẽ, ut hic, & ille eſt puniẽdus: ɋa fecit a-
ctũ ꝯ̃ legẽ in caſu nõ ꝑmiſſo. De quo ui-
de plenè qđ leg.& not.in c.at ſi clerici.§.
de adulteriis,de iud.& vide qđ not.in c.
2. de ſchiſ.ubi plenè not.an & qñ uideaĩ
diſpẽſare ſuperior ueniẽdo ꝯ̃ legẽ. Et ſic
ex his aptè aperiĩ intellectꝰ huiꝰ.c. Nã ꝯ̃-
ſupponẽdo, ꝙ ep̃s potuiſſet hic diſpẽſa-
re,tñ ex quo nõ egit diſpẽſare, nec adhi
buit cauſæ cognitionẽ, nõ ualet talis col
4 latio. †Sed tũc remanet dubiũ, quare ip-
ſemet nõ poſſit talẽ collationẽ reuoca-
re,ex quo uiribus nõ ſubſiſtit?hoc exami
naĩ in gl.ma.potes tñ dicere,ꝓut hic ſen
tit.Hoſt.ꝙ ex quo qs agit actũ,ĩ quo po-
tuit diſpẽſare, licet diſpẽſatio nõ teneat
quo ad ſuꝑiorẽ:ɋa nõ ſeruauit ſeruãda:
ipſe tñ ꝯuenire nõ põt:ɋa, quãtũ ĩ ſe eſt,
actũ approbauit; & tene mẽti ſemꝑ hãc
ſol. ɋa facit ad multa. Indignũ.n.eſt re-
probare mores illius, quos, quãtũ in ſe
fuit, approbauit ſemel; ad hoc l.ſi uxor,
ff.de adul.32.q.5.c.horrẽdus.4.q.3. ſi qs
teſtibꝰ.Potes addere aliũ notabilẽ intel-
lectũ,vcʒ ꝙ hęc diſpẽſatio nõ tenuit quo
ad ſuperiorẽ. vñ nullitas hæc inſurgit fa-
uore tertii; quo caſu nõ põt is,ɋ actũ ex-
plicauit, fundare ſe ad irritationẽ actus
ſuꝑ iure tertii; ad idẽ l. ſi creditoribꝰ,C.
de ſer.pig.da.ma. & optimè facit tex.12.
q.2.c.ſi qua de rebꝰ,†& qđ not.gl.ĩ c.1.ne
ſe.ua. Vbi ſingulr̃ hr̃, ꝙ recipiẽs rẽ eccle-
ſiaſticã ex ꝯ̃ctu emptionis in fauorẽ ec-
cleſiæ nullo mõ põt allegare nullitatẽ ad
retractationẽ actus; ſed ipſa eccleſia, de
cuiꝰ fauore agiĩ,põt actũ approbare,uel ĩ
probare.Ex qbꝰ hẽs ſuccinctè duos intel-
lectꝰ ad fin.huiꝰ tex. Tertiꝰ intellectꝰ eſt,ut
ſit in odiũ & opprobriũ ep̃i, ut factũ ſuũ
emẽdeĩ ꝑ ſuꝑiorẽ: ſed p̃cedẽtes ſunt no-
tabiliores. In gl.1.in fi.hoc dictũ gl.nõ ẽ
uerũ.Nã ep̃s & qlibet p̃latus habẽs iuriſ-
dictionẽ cõtẽtioſam, ſeu ſpiritualẽ, eſt ſi
mul actiuꝰ& cõtẽplatiuus. Actiuus eſt,in
quãtũ intẽdit ſaluti ꝓximorũ. Cõtẽplatiuus uerò,inquãtũ
cõtẽplaĩ Deũ,& ſuperiora. Vnde Moyſes,ɋ fuit Deo cõiun
ctiſſimus,fuit actiuꝰ,& cõtẽplatiuus. Nã certo tẽpore aſcen
debat in mõtẽ ad cõtẽplãdũ: reliquũ uerò expẽdebat ad ſa-
lutẽ ꝓximorũ; de quo in c. niſi cũ pridem,de renũ.facit qđ
no.in c.licet,de regu.Vnde Ioã.And.aliter intelligit.Dicit
enĩ,ꝙ ꝑ cytharã deſignaĩ uita actiua,ſeu laicalis,ut etiã di-
cit gl. & hoc ɋa cythara dr̃ inſtr̃m habẽs plures chordas,&
ſonũ ualde clamoſum;iõ deſignat uitã laicalẽ multis moti-
bus,& occupationibꝰ deditã. Pſalteriũ uerò, ɋa eſt inſtr̃m
habẽs ſonũ tenuẽ,& exilẽ,deſignat uitã clericalẽ, ſeu cõtẽ-
platiuã,q̃ eſt multũ ſuauis,& quieta.Senſus ergo lr̃æ eſt,ꝙ ĩ
cõiugato iſta nõ bñ cõcordãt: qm̃ cõiugatus ꝑꝑ ĩmũditiam
ſuã & alias rõnes, de qbus hic, nõ eſt aptus ad ſeruiẽdũ ec-
cleſiæ,& ſic ad ducẽdã uitã clericalẽ:ſed in clerico nõ cõiu-
gato iſta duo bñ cõcordãt. Nã clericꝰ, quãtũ in ſe eſt,debet
eſſe actiuus & cõtẽplatiuꝰ.Nã ſi bñ loqĩ p̃dicãdo, & nõ ope
raĩ, cõparaĩ cytharę. ſi uerò bñ operaĩ, & nõ loqĩ,ęquipa-
raĩ pſalterio;& iõ alibi dicit tex.ꝙ ſancta ruſticitas ſibi ſoli
6 ꝓdeſt.2.q.7.c.ſancta. †In gl.ſuꝑ uerbo, *non per te*,in fi.Not.
Gl.ꝓ intellectu iſtius brochardi, cũ q̃riĩ,nũqd qs poſſit ue-
nire ꝯ̃ factũ ꝓpriũ,[b]de quo plenè ꝑ Io.Cal. in c.ſi qs, de re.
eccl.no.alie.ꝑ Bar.in l.poſt mortẽ,ff.de adop.diſtingue ple
nius,ut ibi no.& quo ad intellectũ.c.noſtri, quare iſte non
poteſt uenire contra factum proprium,dic, ut ſ̃.dixi.

SVMMARIVM.

1 *Validitas actus pendet a loco,ubi fit,non ubi habet exerceri.*
2 *Sacerdos Græcus non poteſt habere eccleſiam inter Latinos,ſi uult obſeruare mores patriæ ſuæ.ſ.accipere uxorem.*
3 *Sacerdotes Græci quare non ligantur lege canonica in hoc, quòd non poſſint eſſe coniugati?*
4 *Lex generalis poteſt a certo genere perſonarum recipi,& a certo non, & non recipientes non peccant.*
5 *Papa poſſet ſtatuere,ut clerici Latini poſſint accipere uxores,niſi aliàs ipſi eſſent obligati ex uoto tacito uel expreſſo; quo caſu Papa non diſpenſat ſine maxima cauſa.*

CAP. VI.

CVm olim. Filius ſacerdotis Græci ex uxo-
re genitus licitè inter Latinos ꝓ
moueĩ,ſi ſcandalũ nõ obſiſtat.h.d.& eſt caſus no.
Cõis diuiſio.Secũda,ibi: *nos.* Caſus literalis.Va
cãte Angloriẽſi eccleſia,canonici eiuſdẽ cãtorẽ Tricarieñ.
in Ep̃m elegerũt.Archiep̃s Acherõtinus electionẽ illius e-
xaminãs,& ꝑſonã,inuenit,ꝙ pr̃ eius ſacerdos Græcus fuit,
& iuxta morẽ Gręcorũ in minoribꝰ ordinibꝰ ꝯſtitutꝰ uxorẽ
duxit,& ex illa in ſacerdotio ſuſcepit eundẽ. dubitauit Ar-
chiep̃s,vtrũ electionẽ illã deberet cõfirmare. Cõſultus Pa-
pa rñdet,cõſiderãs ꝙ oriẽtalis eccleſia nõ admiſit uotũ cõ
tinẽtię:imò in minoribꝰ ordinibꝰ ꝯ̃here pñt,& in ſuperiori-
bus uti mr̃imonio ꝯ̃cto; mãdat Pa.ꝙ ſi aliud nõ obſtet, illũ
cõfirmet,niſi cõſuetudo regionis repugnet ꝓ eo, ꝙ inter La
1 tinos Græci huiuſmodi cõuerſanĩ. B. †No.1.tex.ꝙ ubicun-
que agiĩ de habilitate perſonæ, uel ualiditate alicuiꝰ actus,
debemus inſpicere ad conſuetudinẽ loci, ubi aliquis oriun-
dus fuit:uel ubi actus fuit geſtus,non autem ad conſuetudi-
nem alterius loci,ubi aliqs actus uenit applicandus ad per-
ſonam.Licet.n.in eccleſia occidentali clerici teneanĩ abſti-
nere: tamen quia clerici in eccleſia orientali non teneñĩ,
inſpicimus conſuetudinem eccleſiæ orientalis, unde oriun
dus eſt promouendus, non eccleſiæ occidentalis,ubi exerce
tur actus electionis; qđ facit ad multa. Ex quo poteſt dici,
ꝙ Latinus, ſiue legitimus ſecundùm conſuetudinem pa-
trię ſuę debet ubiq; reputari legitimus. Ad quod facit l.1.
C.de mancip.lib. & not. per Bar. in l. omnes populi, ff. de
iuſti. & iur. & l. cunctos populos, C. de ſumma trini. Et
maximè ad illam q. videlicet, nunquid teſtamentum hic
c Senis conditum cum tribus teſtibus [c] ſecundùm conſuetu-
dinem,& ſtatutum propriæ patrię, habeat uires quo ad bo
na alibi ſita, & ſic de ſi. dic,ut ibi not. Secundò not. ꝙ cle-
ricus Gręcus licitè utitur matrimonio, etiam inter Lati-
nos;

a Cauſę cognitio. Nota,ꝙ ſi Papa ex certa ſcientia promouet inhabiles, uidetur diſpenſare. inferiores autem hoc non faciunt ſine cauſæ cognitione.iſtam opi.tenuit Bar. in repet.l.Barbarius, in 8. col. uer. ſed quid ſi Papa,ff. de offi.præſi. & Abb. in c. cum in cunctis. §. inferiora, uer.an etiam epiſcopi, & in c.innotuit,in 2.col. uer. ſi aũt & in c. quiſquis,in 2.not.ſ̃.de elec.& in uno iſtorum locorum dixi conferre pulchrum dictum Inno.in c.ueniens.ĩ. de fil. presby. ubi dicit, ꝙ non poteſt haberi pro legitima diſpenſatione temerarium factum inferiorũ, qđ eſt ualde no. uide tex. meliorẽ de iure in l. idem ulpianus,ff.de excu.tut. Aeneas de Falco.

b Factum propriũ. Adde Frã.de Aret. conſi.114. Pet. de Ancha.conſi.209. Ber.

SEB. SAPIA.

b Factum propriũ. Vide Alex.in conſi.127.col.3. in 1. uol.Iaſ.in l.ſi donatione,col.pe.C. de collati.poſt Alex.ibi.col.6.& remiſſiuè per Feli. in c.2. in 3.col. ſ̃. de excep. & uide caſum, in quo licet contrauenire, per Card.in conſi. 137.col.3.ubi ponit de rege,qui alienauit in præiudicium regni.poteſt enim contrauenire,ut ibi ꝑ eũ

SEBA. SAPI.

c Tribus teſtibus. uide Bal. & Pau. de Caſt.in l. 2. C. quemadmo. teſta. aperi. ubi Bal.ponit de eo, qui teſtatus eſt cum duobus teſtibus in terris Soldani. de quo etiam ponit Bal. in l. ius ciuile,in fi.ff.de iuſtitia & iure. Iaſo.in l.cũctos populos, colum. pen. C. de ſum. trini. &

nos;quod vr̃ prima fronte ꝯ̃ multa iura, q̃ dñt peregrinũ te
neri ad obſeruantiam conſuetudinis patriæ.8.di.q̃ ꝯ̃.12.di
ſtin.illa,& d.l.cũctos populos, de hoc uide qđ not. Inno.&
2 Hoſt.poſt eũ in.c.cũ ſ̃m, de tem.ord.ubi ẽt nota†nunqd ta
lis ſit tolerãdus inter Latinos,& nũqd poſſit ſibi cõferri ec-
cleſia Latinorũ,ſi uult ſeruare ritus ſuos.Nam hic nõ ſerua
bat iſte clericus ritus Gręcorũ:imò fuerat promotus in cã
torẽ inter Latinos,& hoc teneas. Et ſic limita iſtũ tex.ꝙ ta
li uolẽti obſeruare ritus ſuos.nõ eſt conferenda eccleſia in
ter Latinos,ne uariis ritibus coinqneĩ honeſtas eccleſię, ut
in.d.c.cũ ſecundũ. No.3 ꝙ licet Græci ſint Chriſtiani,& ſic
ſubditi ptãti papæ:non tñ peccãt non ſeruãdo legẽ papę,&
3 totius concilii ſuper cõtinẽtia clericorũ editã.†Cõtra hoc
tñ fortiter op.nã lex ligat oẽs ſubditos, ut in c.1. de cõſti.
maxime qñ lex eſt totius concilii,cũ p̃ſumaĩ inſtinctu ſp̃ũſ-
ſancti edita,50.diſt.ſi ille.93.diſt.diaco.Sol.vide gl.no.28.
di.de libellis,in fi.q̃ ponit duas ſolu.Prima,ꝙ Gręci non cõ
tẽpſerunt illam legem.hæc ſol.non ſatisfacit: ɋa licet gra-
uius peccet nõ obſeruãs legẽ,ſuperiorẽ cõtẽnendo, tñ p̃ter
oẽm contẽptũ peccat qs nõ obſeruãdo legẽ,de pœn.di.2.c.
ſciendũ.Secũda ſol.ꝙ papa approbauit tacẽdo mores eorũ
no.bñ hanc ſol.& extẽdẽdo eam dic, ꝙ ex quo illa lex non
erat de neceſſitate ſalutis,& nõ fuit recepta ab ipſis Gręcis
ꝑ longa tꝑa, Papa ſciente,& tranſgredientes nõ puniente,
4 illa lex nõ ligat eos.†Ex hoc nota pulchertimũ dictũ,ꝙ ubi
cunq; lex generalis recipitur in uſu à certo genere ꝑſona-
rũ,& à certo nõ recipiĩ,nõ recipiẽtes nõ peccant ſaltẽ poſt
lõga tꝑa;ad hoc.4.diſt.c.leges,& c.erit autẽ lex,ſecus dic,
qñ in eodẽ gñe perſonarũ maior pars recipit. Nã tunc mi-
nor pars nõ vr̃ excuſabilis ꝑ taciturnitatẽ ſuperioris, ſed
p̃t hr̃e locũ illud dictũ,multa ꝑ patientiã toleranĩ,in.c.cum
iandudũ,de p̃ben.Ex his ẽt collige aliud no.dictũ,ꝙ ẽt lex
pręcepti tollitur,ſi moribus utentiũ non recipiĩ,licet aliud
ſenſerit Hoſt.in.c.1.de treug.& pace:ſed intellige illud di-
ctũ Hoſti.qñ eſt lex pręcepti inducens ex natura ſui peccatũ
ex contrauentione,vt quia concurrunt cũ lege diuina;ſic vi
detur intelligere Inn.in ru.de conſue.Arbitror poſſe dari &
aliam ſol.ſatis not.iudicio meo, & vt euitẽtur ſubterfugia,
vt dicamus, ꝙ Papa ẽt cũ maiori parte concilii non poterit
indicere continentiã certo generi perſonarũ poſt promo-
tionẽ eis reſiſtentibus & reluctantibus, quia continentia ẽ
res,quæ poteſt perſuaderi:imperari autẽ non.xxxii.q.1.in-
tegritas.Fuiſſet enim indicere vitam valdè arctiorẽ & ſtri-
ctiorẽ ipſis clericis promotis contra no.in c.geſta.liiii.diſ.
& in regula,quod oẽs tangit,de reg.iur.lib.vi. & tunc rectè
ſtat litera,ꝙ eccleſia orientalis nõ admiſit, ſeu emiſit votũ
cõtinentiæ:quia neq; voluerunt ſe obligare huic voto,neq;
approbare legẽ concilii,vt in c.Nicena,& c.aliter,xxxi.diſt.
& ex hoc tolliĩ ꝯ̃rium.In gl.2.no.bñ hanc gl.uſq; ad fi.quę
quotidie allegatur in mã ſua,& opi.Vin. hic poſita placet
Gof.& mihi vr̃ ueriſſima.†Et ex hac op. p̃t inferri ad deci
5 ſionẽ pluriũ.q quarũ prima, nunquid hodie eccleſia poſſit
ſtatuere,ꝙ clericus poſſit ꝯ̃here matrimoniũ ſicut Gręci[a]?
a credo,ꝙ ſic;& in hoc indubitatũ eſt apud me reſp̃ũ eorũ, ɋ
nõ ſunt obligati ex uoto tacito uel expreſſo,& ſic intellige
rem gl.in.c.quæ ad perpetuã.25.q.1.& not.illã gl.ſic intel-
ctã. Probo rõne. cõtinẽtia nõ eſt in clericis ſecularibus đ
ſub̃a ordinis,ut dicit In.in c.placet.de cõuer.nec de iure di
uino,ɋa alias Græci peccarẽt, nec excuſaret eos conſuetu-
do,ɋa illa non ualet ꝯ̃ legẽ diuinã,ut in.c.fi.de conſuetu. &
iſte,de quo hic q̃ritur,eſſet illegitimus,ɋa foret ꝯ̃ legem di
uinã genitus.Et nõ ſolũ credo ptãtẽ ineſſe eccleſiæ hoc con
dendi.Sed ẽt,ꝙ pro bono & ſalute animarũ, ɋa eſſet ſalu-
bre ſtatutũ,ut uolentes continere, & magis mereri, relin-
querenĩ uoluntati,non ualentes aũt continere poſſint ꝯ̃he
re,quia experiẽtia docente ꝯ̃rius prorſus effectus ſequitur
ex illa lege cõtinentię,cum hodie non uiuãt ſp̃ũaliter, nec
ſint mundi,ſed maculanĩ illicito coitu cũ eorũ grauiſſimo
peccato, vbi cũ propria uxore eſſet caſti-
tas,ut ut d.c.Nicena.vnde deberet eccle-
ſia facere, ſicut bonus medicus,vt ſi medi
cina experientia docente potius officit,
quã proſit,eã tollat.Et vtinã idẽ eſſet in
omnibus cõſtitutionibus poſitiuis,vt ſal
tẽ obligarent quò ad pœnã, & non quo
ad culpã.Nã ita creuerunt ſtatuta poſiti-
ua,vt vix reperiantur aliqui,qui nõ cor-
ruperint vitã ſuã. Circa ordinatos verò
põt dici,ꝙ ĩ caſu, quo tenetur ordinatus
ex voto expreſſo,vel tacito, Papa nõ põt
diſpenſare,niſi ex maxima & vrgenti cã, a
quia votũ ẽ de iure diuino,& ſolũ debet
commutari in maius bonũ.c.1.de voto,& b
de facili nõ reperitur in hoĩe continẽte
maius bonũ. Nã nuptiæ replent terram,
virginitas paradiſũ.cxxii.qõ.1.c.nuptię. 1
Sicut in ſimili dicimus,nũquid Papa po
ſit diſpenſare cũ monacho, vt contrahat
matrimoniũ[b], de quo in regula, ſemel
Deo,de re.iu.li.6.ĩ Mer. dicã plene poſt
glo.in.c.cũ ad monaſterium; de.ſta reg.
ubi uero teneĩ duntaxat ex cõſtitutione
eccleſię,ut quia erat iuris inſcius, & ex-
preſſe non uouit, tunc facilius Papa poſ
ſet diſpenſare. Sic credo reducendã glo.
in.c.de illo.32.diſ.nõ tñ credo,ꝙ ex facit
cã poſſit diſpẽſare licet ſit ſtatutũ eccle-
ſię, qm̃ eſt diſpẽſare ꝯ̃ ſtatũ uniuerſalis
eccleſiæ; ſeu ſaltẽ decoloraĩ ſtatus eccle
ſię, quo caſu Papa nõ diſpẽſat ſine maxi
ma cauſa,uide pulchrũ tex.1.q.7.c.& ſi il
la,in glo fin. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Clericus coniugatus non cogitur deferre tonſuram, niſi ſit beneficiatus.*
2 *Clericus ꝑ ꝯ̃ctum matrimonij non deſinit eſſe clericus.*
Tõſura non eſt de ſubſtantia clericatus, ſed eſt ſignũ.
3 *Clericus coniugatus, ſi aliquo caſu gaudet priuilegio clericali,nõ gaudet,niſi in duobus,uidelicet quo ad forum in criminibus, & quo ad c.ſi quis ſuadente diabolo,& tunc fert tonſuram.*
4 *Clericus non incedendo in habitu & tonſura non ꝑdit priuilegium clericale, niſi poſt trinam monitionem.*
5 *In pœnalibus quod eſt diſpoſitum in caſu uero, non extenditur ad caſum fictum,etiam ſi iſta duo aliquando reperiantur parificata.*
6 *Clericus cõiugatus an poſſit cõpelli ad portãdũ tõſurã.*
7 *Clericus cõiugatus an poſſit obtinere beneficium eccleſiaſticum?*
Laicus non p̃t habere beneficiũ eccleſiaſticũ in titulũ
Epiſcopus non diſpenſat contra ius, niſi in caſibus à iure expreſſis.
8 *In materia diſpenſationis,& ſic in materia exorbitãti[a], non ualet argumentum de caſibus permiſſis ad non permiſſos etiam minores.*
9 *Conſuetudo an introducatur per non uſum?*

CAP. VII.

1 *IOannes.* †Clericus con-
iugatus non be-
neficiatus non cogitur deferre
tonſuram.d.h. Primò ponitur
conqueſtio. Secundò Papę diffinitio,
ibi: *quoniam igitur.* Caſus literalis. Qui-
dam nomine Ioannes in acolytatus or-
dine conſtitutus contraxit matrimoniũ
cum quadam muliere, dimiſſa tonſura.
Epiſcopus loci compellebat eũ portare
tõſuram clericalem, propter quod uxor
ſcandalizabatur,de conſuetudine tamen

fide catho. & Andræ.Sicul.late in rub.ĩ.đ teſt. col. 18. Io. Bapti. de ſancto Seueri. in l.oẽs populi,col, 2.ff.de iuſti. & iure. Et ꝙ teſtm̃ ualidũ in loco ubi fit, ſit ualidũ ubique,uiđ late Moder.in.l. ſi nõ ſpeciali,C.đ teſt.ubi Alexan.

a Sicut Gręci. Adde Alex.con. 2.1. lib.Ber.

b Matrimonium. Dicas,ꝙ Papa poteſt diſpenſare, ꝙ monachus cõtrahat matrimoniũ ex cã, ne ſtirps nobilis deficiat ſine hærede, ita Bald. in.l. ſi tibi filiꝰ,ĩ fi.ff. de adop.dixi latiꝰ ſupra de uit. & ho.cler.ĩ.c.clericus. AEnæas de Falco.

ZACHARI.

Adde qđ nota in apo. ad iſtum in. c.ne dei eccleſiã, nu.1.in uer. ꝯ̃ regulã.ĩ. đ ſim.nec omitto unũ ſing. ꝙ ſi papa diſpenſauit. & aliquo caſu cum monacho, uel clerico, ut poſſit cũ ꝯuerſa cõtrahere matrimoniũ, ꝙ inuitus comtrahet.ut no.in apo.ad iſtũ in.c.fi.nu.1.uerſi. habet annexũ ſupra de bigamis.

ANT. FRAN.

Circa hoc, quod hic dr̃,an monachus poſſit diſpẽſari,ut contrahat matrimoniũ propter nobilitatem familiæ, aut alia iuſta cauſa,dicas ꝙ Papa non facit de monacho non monachũ, ut per gl.in.c.cũ ad monaſterium,de ſta. mo.Imò,ſi monachus contraheret matrimoniũ,grauiter puniteĩ, ut in cle.eos,qui,de conſan. & affi & habetur per Io.đ Imol.in.l. ſi quis poſt habẽdos, in §.fin.ff.de libe.& poſth. Et an poſſit puniri pœna corporali,uel pecuniaria,uiđ Bar. in.l.hos accuſare in.§.fi.de acc.An aũt poſſit cum eo

diſpenſari per papam, ut poſſit contrahere ex cauſa, de qua hic, dicas, ꝙ ſic, dummodo ſuſcepta prole recedat ad monaſterium, ut per d. Anto. Imo. & d. Car. in palle. c. cum ad monaſterium, de ſta. mona.

a Priuilegio clericali. Adde Lapum alle. 41.

ZACHARIAS. Adde Gem. in. c. 1. §. & cum Pariſien. nu. 5. & ibi in apo. Celſi in uerſ. coram iudice laico e. titu. lib. 6. ubi et Phi. Fran. nu. 1. & in apo. eiuſdē Cel. in uer. a iudice ſeculari, & dixi ali qd in apo. ad iſtū in. c. fi. nu. 8. i uer. & clerico, ſ. de ui. & ho. cle.

b ZACHARIAS. Trinam monitionē. Adde quod no. in apo. ad iſtū poſt alios in. c. 1. num. 5. in uer. ipſo facto ꝯ. de apoſti. Gem. in. c. 1. n. 2. & ibi in apoſt. Cel. in uerſi. ipſo iure, de ui. & hon. cler. libr. 6. & ibi Phi. Fran. num. 1. & in add. eiuſdē Cel. in uer. tonſuram et ueſtes.

SEBA. SAPI. Clericali. Vide Lapū allegat. 118 col. fi. quam allegat Felin. in. c. ecclesiæ S. Mariæ, in 17. q. ſupra de conſti.

c SEBA. SAPI. Conſuetudo. Nūquid ualeat conſuetudo, ꝙ clerici coniugati gaudeāt priuilegiis clericalibus, licet non deferāt habitum, nec tonſuram, uide Fulg. conſil. 23. incip. præſuppoſitis ſtatu in primo dubio.

loci clerici non cōpellebātur inuiti portare coronā. vñ. iſte Ioanes cōqueſtus eſt dño Papę. ſup hoc reſcribit Pap. Epo, dicens, ꝙ idē clericus ēt tonſuratus nō pōt priuilegio clericali gaudere. Vñ mādat, quatenus dictū Ioanē ſup tonſuratione hmōi non moleſtet, dūmō nullū bñficiū eccleſiaſticū recipiat, rōne cui⁹ dēat portare tonſurā, qa hmōi tonſura redundaret in opprobriū ordinis clericalis, cùm ipſum oporteat negotiis ſecularibus immiſceri. B. Primò no. ꝙ ordo a colytatus nō habet annexū uotū cōtinentiæ. eſt. n. de minoribus ordinibus, q nō ipediunt, nec dirimūt matrimoniū iā ꝯtū: ſecus ē in ſubdiaconatu, & ſuperioribus, ut in. c. 1. ſ. e. † Secundo not. caſum, in quo uere

2 clericus nō cogit̃ deferre tōſurā. nā per ꝯtū matrimonii nō deſinit qs eſſe clericus. Character. n. ſemel habitus, idelebilis eſt, ut no. in. c. degradatio, de pœn. li. 6. & ſup rub. de bap. & ſ. e. ſuper rub. Nec tōſura eſt de ſuba. clericatus. eſt. n. quoddam ſignū; ut. 12. q. 1. c. duo ſunt gña. Tertiò no. ꝙ ex nō uſu qñq; inducit̃ cōſuetudo, ſicut hic ex nō delatiōe tōſurę, & de hoc ꝯ. plenè. Quartò no. clericū cōiugatū poſſe obtinere bñficiū eccleſiaſticū, qd vr̃ ꝯ c. ſanè. & c. qd̄ a te, & c. diuerſis fallaciis, ſ. e. ſed dic, ut. ꝯ. dicā. Vlt. not. ꝙ actus inhoneſtè geſtus ab uno, ex clericis redūdat i uituperiū totius ordinis clericalis,

3 facit. c. ad ſupplicationē, de renū. † In gl. 1. in fi. Primò ꝓ intellectu. c. & gl. eſt examinandū, an clericus cōiugatus gaudeat aliquo priuilegio clericali[a], & concludit poſt Io. And. ꝙ aut matrimoniū ꝯtū per clericū tenuit: aut fuit nullū ipediēte ſacro ordine. Prio caſu, aut ꝯxit bigamiā: qa duxit ſucceſſiuè duas uxores: uel ꝯxit, cū corrupta, & tūc ꝑdit oē priuilegiū clericale; imò cōpellit̃ uelit nolit dimmittere tōſurā. c. 1. de biga. lib. 6. aut non ꝯxit bigamiā. & tūc ſi nō incedit in habitu, & tōſura, nullo priuilegio clericali gaudet, ut in c. vnicō, e. ti. lib. 6. Si uerò incedit i habitu & tōſura, gaudet tñ duob⁹ priuilegiis. Primū eſt in criminalibus quo ad forū: ſm reſpū perſonę quo ad canonē, ſi qs ſuadēte. 17. q. 4. Reliqua uero priuilegia eccleſiaſtica ꝑdit ipſo facto, ut d. c. 1. & ita limita iſtū tex. dū dicit, ꝙ ēt tonſuratus gaudere priuilegio clericali non pt. dēt. n. intelligi de reliquis priuilegiis ꝑter illa duo. Et ad ꝑdēdū hęc priuilegia nulla reqritur monitio; ſed ſufficit ſolus

4 ꝯtus matrimonii. Nā ꝯrio actu perdunt̃ † hæc priuil. ſecus eſt in his, q nō ꝯxerūt mr̃imoniū, licet dimiſerint habitū & tōſurā; ñ. n. ꝑ hoc ꝑdūt priuilegiū clericale

b niſi poſt trinā monitionē:[b] qa nō exercuerūt actū omnino ꝯriū clericatui, & ſic intelligo iura allegata in prin. gl. pro ꝯriis. De hoc tamē ultimo dicendum, ut pleniſſimè dixi in. c. perpēdim⁹, de ſent. exc. Secūdo caſu principali, qñ matrimoniū nō tenuit ipediēte ſacro ordine, dic ꝙ aut ꝯxit de facto bigamiā, & efficitur

indiſpēſabilis quo ad executionē officii ꝑꝑ intentionē ſuā cū opere ſubſecuto. c. nuper, de bigamia. Sed putat hic Ioānes Andreæ, ꝙ ꝑ hoc nō ꝑdit priuilegiū clericale. Nā. c. 1. de bigam. li. 6. denudans bigamos priuilegio clericali, loqt̃ de uera bigamia: ſed iſte nō eſt uerus bigamus, cū matrimonium nō tenuerit. Nā uidemus, ꝙ depoſitus uerbaliter gaudet priuilegio clericali, dūmodo ſit corrigibilis, iuxta nota. in c. dictū. 81. di. & c. degradatio, de pęn. li. 6. hoc ultimò

5 no. Pro † hoc fac. qa in iſtis pęnalibus; quod eſt diſpoſitū in caſu uero, nō uerificat̃ in caſu ficto, ut in. c. in noſtra, ꝯ. iniu. l. 3. §. hęc uerba, ff. de neg. geſt. Et not. ex hoc dicto Io. An. id, quod dixi, ꝓcedere, ut diſpoſitū in caſu uero nō uerificet in ficto, ēt ſi aliàs quo ad qd reperiāt̃ iſta parificata, ēt quo ad certā ſpēm pęnæ, ut ꝓbat̃ i. d. c. nu p. Nā cōſtitutus in ſa-

6 cris efficit bigam⁹ quo ad qd. ſut ꝑdat executiōnē officii: ñ tñ hr̃ ꝑ uero bigamo quo ad hoc, ut ꝑdat oīa priuilegia clericalia, ſicut uerè bigam⁹, ꝗ pę. di. 1. c. pęnę. † Et ex his inferr̃ ad aliā. qō. uidelicet, nūqd clericus cōiugat⁹ poſſit cōpelli ad deferēdū tōſurā? Et cōclude latius, ꝙ aut incurrit bigamiā, & nō pt cōpelli, imo peccat portādo. d. c. unico. Aut ñ incurrit bigamiā, & tūc aut hēt bñficiū eccleſiaſticū ex diſpēſatiōe, & tenet̃ deferre, ut hic. Aut ñ hēt; & cōpellit̃ cāti uē, ſ. ſi vult gaudere iſtis duob⁹ priuilegiis. d. c. 1. e. ti. Eſt vn⁹ caſus dubitabilis, qd ſi hēt conſuetudo, ut cōiugatus oīno cōpellat̃ deferr̃ tōſurā. licet nullū bñficiū eccleſiaſticū uelit? Io. An. diſputat, & tādē cōcludit ualere cōſuetudinē; alleg. tex. iſtū a ꝯrio. Nā hic allegabat̃ cōſuetudo, ut cōiugat⁹ non cogeret̃ deferre, ergo cōſuetudo circa delationē attēdenda eſt. Itē ꝓbat̃ ꝑ locū à ſpāli. nā nō ualet cōſuetudo in bigamo, ut in. d. c. vni; ergo ualet in nō bigamo. Ad idē facit qd̄ ſ. dixi. Nā iſte verè clericus eſt, & cū hac ſnīa cōiter tranſeūt doc. Sed dubito ꝑꝑ ſi. huius tex. q multū ſtringit in ꝯriū, dū dicit, ꝙ cū oporteat tales cōiugatos immiſceri negotiis ſecularibus, delatio tōſurę tēdit ad uituperiū totius ordinis clericalis; ergo ñ dēt ualere talis cōſuetudo, maximè in uiris cōiugatis, qa tēdit in dedecus eccleſię. Eſt. n. ꝯ honeſta tē, ꝯ quā nō ualet conſuetudo. c. cū decorē, de uita & honeſta. cleri. nec pt vxoratus ꝓhiberi, quin īmiſceat ſe negotiis ſecularibus & ad iſtū tex. ꝓt rñderi, ꝙ iſta fuit narratio ꝑtis.

c Ad. c. unicū, dic, ꝙ ſpecificè nō dicit, ut ñ ualeat cōſuetudo[c] reſpū tōſurę, & pñſuppoſito, ꝙ diceret, ñ ꝑ hoc inferr̃, ꝙ ualeat cōſuetudo, quaten⁹ cōiugat⁹ nolēs teneat̃ deferre tonſurā. Ibi. n. ponit̃ caſus in volēte, & nos ſumus in nolente. cas⁹ tñ ſatis dubitabilis ē. Ex ꝑdictis hēs examinatos duos

7 articulos tactos in tex. † Terti⁹ articulus ē nō minus utilis nūqd clericus cōiugatus poſſit obtinere bñficiū eccleſiaſticū? hęc litera vr̃ innuere; ꝙ ſic in uerſi. dūmō, &c. In ꝯriū vero ſunt multa iura, ſ. lecta & allega. iō inſurgūt opin. Abbas hic dicit, ꝙ de iure cōi nō pōt hre, & ſic loquunt̃ ꝯria: ſed ex diſpenſatione ſic, & ita ꝓcedat iſte tex. hanc opinio ſecuti ſunt Goff. & Philip. ꝯ. c. 1. & Spe. in tit. de lega. §. ſicut, in uerſicu. 25. limitant tñ, ut ualeat diſpenſatio Epi reſpectu ſimplicis bñficii. Alii verò dñt, ꝙ tm̄ Papa diſpēſare pt. De laico uerū eſt, ꝙ beneficiū eccleſiaſticū in titulū habere nō poteſt. c. ex literis, de tranſact. & c. 2. de inſtit. not. doct. cōiter hic, & in c. cauſam, de reſcri. doct. ſequentes recitando opinionem tranſeunt, & expreſsè non eligunt. Illa tñ opinio Abba. cum aliorū tēperamēto vr̃ eſſe magis cōis: ſed credo de ſubtilitate iuris illam opinionem non procedere. Probatur apertiſſimè, quicquid ſit in criminalibus, in aliis com muniter datur regula, ꝙ Epiſcopus non diſpenſat contra ius; niſi in caſibus à iure expreſſis; not. in. c. at ſi clerici. §. de adulteriis, de iud. ꝓbatur in. c. dilectus, de tempo. ord. ad idem. cap. inſtitutionis. 25. q. 2. Nam per diſpenſationem uiolantur iura, & inferiori non eſt licitū uiolare iura ſuperioris, ut in clem. ne Romani, de ele. Io. & Arch. in. c. licet cauſam, de elect. libr. 6. Et hæc diſpenſatio nullibi eſt conceſſa Epiſcopo: imò potius videtur ſibi prohibita per. c. diuerſis,

diuerſis, & rationē eius, & c. ſanè, & c. 3. ſ. e. Probat̃ & fortiꝰ. Clericus cōiugatus ñ dēt adminiſtrare altari. 27. q. 2. c. multorū. ergo nō pōt hēre bñficiū eccleſiaſticū, cū illud deſ rōne adminiſtrōnis. uel officii, ēt ſi ſimplex, ut in c. ꝓpoſuit, ꝗ fil. pſb. & c. cōquerēte. ꝯ. ti. 1. Itē & tertiò hoc tēdit in prauū exēplū & ſcādalū aliorū, ut i c. ſeq. Nec ob. iura, ſup qui bus uidēt̃ ſe fundare illi doc. dū dnt Epm poſſe diſpenſare circa bñficiū cū homicida, & irregulari, ut in c. Héricus. ꝯ. ꝗ

8 cle. pu. in due. & c. ad audientiā, de homi. & 63. diſ. c. Saloni

a tanę, ubi diſpēſat̃ cū depoſito. † Ad hæc. n. & ſimilia rñdeo ꝙ in mā[a] diſpēſationis, q eſt exorbitās, nō dēt argui de caſibus pmiſſis ad nō pmiſſos, etiā ſi pmiſſi ſint maiores, ut no. Io. And. in regula, q a iure, de reg. iur. li. 6. dico plene in d. §. adulteriis. Et pro hoc uerba illius regulæ, dū dicit, quæ a iure cōi exorbitant, minime ad cōſequētiā ſunt trahenda ut l. quod uerò ꝯ ratione, ff. de leg. Itē pōt dici, ꝙ nō eſt eadē rō in coniugato, q in aliis prędictis. Nā alii pdicti non reputantur indigni. Nā elegerūt prius altam uitam cōtrariā; unde uidemus, ꝙ retinent priuilegia clericalia, ex quo ſunt corrigibiles. ut ſ. dixi: ſed ſecus in cōiugato. Item cùm illud. c. unicū uelit cenſeri cōiugatū, ut laicū, ꝑterq; in illis duob. caſib. quomodo poterit Eps illum habilitare ad bene ficia eccleſiaſtica? Et hanc partem de ſtricto iure puto uerio rē. Ad iſtū text. pōt rñderi tenendo aliā opi. ut loquatur de diſpenſatione Papę, ſatis eſt enim, ꝙ poteſt uerificari in ali quo caſu, uel poteſt intelligi, prout dicit Hoſt. in clerico cō

9 iugato habente ſtipendiū ab eccleſia, non tñ in titulū. Nam ſi cōſuetudo eſt, dēt deferre tonſuram, alias ſecus. † Vltimò op. ꝯ tex. Videt enim, ꝙ hic non poterat induci cōſuetudo ex nō delatione tonſurę: quia ex actu negatiuo, ſeu ex non uſu nō pōt induci cōſuetudo ut ſit cōmunis aſſuefactio, ſeu actuū repetitio. 1. diſt. cōſuetudo. 27. q. 2. c. ita nos, & l. 3. C. de epiſ. audi. facit inſti. de iur. nat. gē. & ciui. §. ex nō ſcripto dū dicit, diuturni mores, & c. Io. An. hic inſtat, & in effectu uī ponere uerba Cyn. poſita in l. 2. C. quæ ſit lon. conſuetu. Et dic breuius ſic, ꝙ qñq; nō uſus nō hēt in ſe actū tacitum ꝯ diſpoſitionē iuris neque in ſubſtātia, neque in forma, & tunc ex nō uſu nō inducit̃ cōſuetudo, neq; abrogat̃ lex. Pone exēplū. lex dicit hermaphroditū indicandū ſm ſexū ꝓualentē, l. qrit̃, ff. de ſta. homi. 4. q. 3. hermaphroditus: tamē ſi per mille annos nūq̃ accidit iſte caſus, nō pōt dici abrogata illa lex, quia nihil eſt actum ꝯ legē. Vel pone, lex dicit, ꝙ ſi dediſti mihi dānū, poſſit agere ꝯ te actione. l. Aq. pone, ꝙ dammum paſſus nūquā uoluit agere, ꝑfecto ex hoc nō eſt inducta conſuetudo ꝯ illā legē: quia illa lex non neceſſitat ad uſum, ſed dat facultatē agendi. Et ideò ex hoc cō

b cludimus aliā regulā,[b] ꝙ in his, q ſunt meræ facultatis, nō inducit̃ cōſuetudo. Nā in his caſibus nihil agit̃ contra legem permittētē. Si uerò nō uſus habet in ſe tacitum actum cōtra diſpoſitionē iuris, inducit̃ cōſuetudo, ut hic. Nā non deferēdo tonſurā uī cōmittere cōtra legem, q inducit dilatiões tōſurę. Pone aliud exēplū, Lex defert hęreditates cōiter æqualiter oībus filiis, nō diſtinguendo inter maſculos, & fœminas. l. maximū uitiū, C. de li. ꝑte. ſed cōſuetudo tm̄ defert primogenito, & nūq̃ fœminę. licet enim fœmina, uel ſecūdus genitus nunq̃ fuerit uſus illo iure cōi. nihilominus inducitur conſuetudo, quia hoc actum fuit contra ius commune, & ſic de ſimilibus. Abbas.

CAP. VIII.

Cum decorem. Vxorati non admittuntur ad eccleſiaſticas dignitates, & coguntur dimittere, quas habēt Caſus literalis. quidā clericus uxoratus nitebat̃ adipiſci aliquas dignitates eccleſiaſticas. Super quo conſultus Papa, rñdet, ꝙ clerici publice uxorati nō debēt admitti ad eccleſiaſticas dignitates, & ſi quas hēnt, illas dimittant: qa ſine ſcandalo, & malo exēplo eas retinere nō poſſunt. Ber. No. 1. ibi dignitates, ꝙ uxoratus, licet clericus, non poteſt

a hēre eccleſiaſticā dignitatē. Idē tñ dic de alio bñficio ſimplici, ut in c. 1. 2. & 3. ſ. & no. hic gl. Secūdò no. hic ex ſi. tex. ibi. *ſine prauo exemplo &c* ꝙ cōſuetudo non ualet, ut coniugatus poſſit tenere bñficiū eccleſiaſticū. Nō. n. ualet cōſuetudo cum prauo exēplo, arg. in c. cū decorē, ſ. tit. 2. & ita cōiter tenēt hic doc. qd̄ no. Sed q̃ b rit̃, qd ſi non publicè ſunt uxorati? do. & bene dicit, ꝙ idē, dummodo hoc probari poſſit, & ꝑ hoc iura ſupi⁹ allegata &c.

SVMMARIVM.

1 *Clerici uxorati non gaudent priuilegio clericali in rebus ſuis puta circa ſolutionem gabellæ & ſimilium, etiam quod uadant in habitu & tonſura. 2.*

3 *Clericus depoſitus uerbaliter, ſi eſt corrigibilis, gaudet priuilegiis clericalibus ſecus ſi eſt incorrigibilis. Depoſitus uerò actualiter ipſo facto perdit omnia priuilegia.*

CAP. IX.

Ex parte. † Clerici coniu gati in reb. ſuis 1

c nō gaudēt priuilegio clericali. h. d. ſecunda, ibi: *cum igitur.* Caſus literalis. Quidā literati de terra Reginę Anglorum habitu, & tonſura dimiſſi, ducūt vxores: tñ ad hoc, ut declinēt iuriſdictionē Reginę, & eā defraudēt de bitis obſeq̃is tōſurā reaſſumūt. Inſuper quidā alii recepta tonſura ſimiliter contrahūt, & eā deferūt, ut excuſari ualeant a pdictis. ſignificauit hoc Regina do. Papę, & ipſe rñdet, cū reddēda ſint Cęſari, q Cęſaris ſunt, & Deo, quæ ſunt Dei, patienter ſubſtinebit, ſi a talib. clericis iuſti tias ſuas exegerit, ſecus ab aliis coniuga

2 tis. Ber. † Nota primò ꝙ clericus coniugatus non gaudet in perſona, nec in rebus ſuis priuilegio aliorum clericorum. Teneatur ergo ſoluere gabellas, & alia ob ſeq̃a regalia, non obſtat, quòd incedat in habitu & tonſura, & hodie eſt magis clarè deciſum in c. unico, eod. titu. libr. 6. & d dixi in capitulo Ioannes, ſ. eodem. Et ex hoc infertur ad duo. Primò, ꝙ a laicis licitè dñs ciuitatis exigit iuſtitias ſuas, & obſequia conſueta. Secundò infertur, ꝙ a clericis[d] non coniugatis non poteſt dominus temporalis exigere aliqua obſequia. Sunt enim exempti iure diuino & humano, ut legitur & notat in c. quā quā, de cenſi. lib. 6. & l. 3. C. de epiſco. & cleri. & uide gloſſ. in capit. ſi Imperator, 96. diſtin. & Innoc. in c. 2. de maior. & obedientia. Secundò nota. ibi, *literati*. quòd homines literati non ſunt exempti a debitis & obſequiis & iuſtitiis con ſuetis exhibendis dño tēporali, ad hoc, l. ut gradatim, ff. de munerib. & honorib. dicētes tñ hēnt multa priuilegia. l. medi

3 cos, & l. fi. C. de profeſſo. & me. libr. 10. † Quærunt nunc doct. nunquid depoſitus gaudeat his priuilegiis? & dic, ut dixi in c. Ioan. ſi ſunt corrigibiles. Nā gaudēt. te nēt. n. uiuer clericalr, & ſunt de foro ecc. ut in c. accedēs. l. diſ. & c. dictū 81. diſt. & hoc itelligo i uerbalr ꝑpoſito. Nā actua-

SEB. SAPIA. Q. † in mā. hāc regulā latiſſimè explicat Feli. i c. poſtulaſti, col. 11. uer ſi. regula eſt, ꝙ in diſpenſationibus, ſ. de reſcrip.

SEBA. SAPIA. Aliā regulam. Ad hāc regulā uide la tē Fel. in c. cum accessiſſent, col. 10 uerſi. hāc regulam limita. ſ. de cōſti. & in c. 1. co. 4. uer. quarta declaratio ſ. de treu & pac. & in c. inter cætera, col. 5. ſ. de reſcri. Iaſ. in l. de quibus co. 8. ff. de le. Abb. in cōſil. 56. inci. in q. col. pe. in 2. uol. Card. in cōſ. 38. in ci. primò rōnes, co lū. 1 uer. 2. q. a. Bar. Vero in trac. ſerui. urba. ꝑdi. ſub rub. de ſeruit. aquædu. col. 22. cū allegatis ꝑ Io. An. Franc. Balbū in trac. præſcr. in quarta ꝑte quintæ ꝑtis principalis, quæſt. 1.

ZACHARIAS. In rebus ſuis. adde qd̄ no. Gemi. in c. 1. in fi. & ibi gl. in uer. de cæteris, eo. tit. li. 6. Bal. in ſua marga. in uer. clericus, uerſ. ſi. & ibi dixit aliqd in addi. ad iſtū in c. fin. nu. 4. i uer. aliquas gabellas, ſ. ꝗ uita & honeſta. cleri.

SEBA. SAPI. A clericis. A qb. oneribſ. ſint exempti clerici, tradit Bal. in l. ad inſtructionē, C. de ſacr. ſan. eccl. Iaſ. & Moder. repetētes, in l. placet, C. e. titu. & Bar. Vero. in trac. ſeruitu. ruſti. in rub. de uia, qō. 15.

liter depoſitus exutus eſt incōtinēti om-
ni priuilegio clericali,c. degradatio , de
pœ.li.6.Si uerò depoſitus eſt in corrigi-
bilis,ꝑdit incōtinēti priuilegiū, [a] & pōt
cōprimi ꝑ iudicē ſecularem;text.eſt ſm
cōem intellectū in c.cū nō ab hoīe , d̄ iu.
Et ex hoc no.ꝙ depoſiti utunt̄ & gaudēt
plurib.priuilegiis,ꝗ̃ cōiugatus,quantun-
cunq; incedat in habitu & tonſura,& fa-
cit ad id,quod dixi in d.c.Ioā. ut facilius
diſpenſetur cū clerico depoſito corrigi-
bili,ꝗ̃ cum coniugato circa bn̄ficiū. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Clericus in minoribus ſi efficitur miles , & exerceat militiam,ipſo facto perdit omnia priuilegia clericorum,alias ſecus.*
2 *Clericus in minoribus cauſatiuè cogitur portare tonſuram,ſ.ſi uult gaudere priuilegio clericali; præciſè uero non cogitur.*

CAP. X.

VT conſultationi. Si | 3
cle | 4
ricus in minorib.militat,non eſt | 5
cogēdus deferre tōſurā, uel habi | 6
tū clericalē.h.d.Caſus lr̄alis. Quidā ɔſti | 7
tutus in minori ętate tonſurā & coronā
clericalē accepit poſteà factus fuit miles
ꝗrebat̄,an dēat ɔpelli portare habitū cle
ricalē?& rn̄det ꝙ nō dēt cōpelli.Ber.No.
1. ꝙ miles Dei nō eſt incapax militię ſe-
cularis. nā qlibet clericus in quocūq; or
dine cōſtitutus efficit̄ miles Dei.nā Deo | 1
militat,ut in c.ep̄s.ī.de p̄b.facit.c.diuer-
ſis,ſ̃.e.& nihilominus p̄t effici miles ſecu
li:ſic e ɔ̃ miles ſeculi p̄t effici miles Dei ,
ut patet in li.feud.in c.q cleric⁹, ſi d̄ feu.
1 fue.cōtro.& ēt Rex. ſiue Baro p̄t ꝓmoue
ri ad clericatū.xx.q.3 .p̄ſes.† Sed ꝗritur ,
nūqd clericus in minorib. cōſtitutus aſ-
ſumēdo militiā ſecularē gaudet priuile-
gio clericali?doc.exp̄ſſe nō tāgūt, ſed ta | 2
cite ſentiūt ꝙ nō,dū dn̄t , ꝙ ſi miles Dei
efficit̄ miles ſeculi,deſinit eſſe de militia
clericali;ſed poſt eū dicerē ſic,ꝙ aut pro
mouet̄ ad militiā ſecularē , & facit actū
oīno ɔ̃riū clericatui , ut qa exercet ſæua
ſeu iuit ad bellū , & ſi.& immediate ꝑdit
priuilegiū clericale;qa iſta ſunt ɔ̃ria.Vn̄ | 3
ex quo eligit ɔ̃riā uitā,fuit a prima ipſo
facto excluſus.32.q.1.c.cū renūtiat̄. Aut
tm̄ eſt effectus miles,& nō exercet ſæua, | b
nec aliū actū prorſus ɔ̃riū clericatui : ſed | 4
uiuit honeſte , ut clericus; & gaudet pri-
uilegio, ita ſentit ibi Inn. Sed ego dubi-
tarē,qd in eo milite,q iurauit illa,de q-
bus eſt gl.ī l.pe.ff.ex qb.cau.ma. Nā īter
cætera uere militādus dēt iurare nōuita | 5
re mortē ꝓ republica,& iſte actus ꝓrſus | c
eſt ɔrius clericatui, cū clericatus officiū
reddat clericū * inhabilē * ad pugnandū
etiam cum infidelib.ut in c.ex multa,in-
a frà de uoto. Vltimò hic quærit̄ , quid ſi
clericus in minoribus non efficit̄ miles,
nec cōiugatus, ſed non uult deferre tōſu
ram nunqd poſſit ad delationē cogi?Ab
bas hic,ꝙ non,alle.no.in c.1.& c.tuę. ī.
de apoſta.& cū hoc dicto trāſeunt cōiter
doct.& ſatis mihi placet.Nā,ex quo po-
teſt adhuc eligere uitā laicalē ɔ̃hēdo ma
trimonium, ita p̄t habendo ſp̄ē ad matrimoniū ɔ̃hendum.
Pro hoc ca.in audientia,& in c.cōtingit,de ſen.excōica. ubi
cōpelluntur tantum cauſatiuè,ſ. ſi gaudere uolunt priuile-
gio clericali;& hoc nota bene.

a ZACHARIAS. Perdit priuilegiū Adde qd̄ notaui i apoſt.iſtū ī c. at ſi clerici,in fi.ī uer. retinet,ſ̃. de iudi.

b Manifeſtū . ſcias tn̄, ꝙ ex iſtis īdubitatis p̄ſumptionib. & iudiciis nō pōt quis corporaliter puniri, Gād. in tract. male , in rub.de p̄ſumpt. in dubi.in 2.co. uer. ſolutio. nbi format illā. q. ſi aliqs uiſus eſt exire cū gladio ſanguinolēto de aliqua domo,& ibi reꝑiatur hō mortuus, d̄ qua ꝑ Bal.ī l.ſciāt cūcti , poſt princ. C.de proba.ponit Iaſ. licet ꝑdicta n̄ all.in l.ut uim, ff. de iuſti.& iu. AEneas de Falco .

b SEBA. SAPI. Manifeſtū . Vide Bar.in l.ſi quis ex argentarius.§. an uerò hæredi,ff. de edē. in l. patronus ff.de ꝓb.in l.cum ꝓponebat̄, ff. de leg.2.ubi dicit, ꝙ uſurarius dr̄ manifeſtus,q probat̄.

c Cleric⁹ ſenex.Adde,qd̄ uoluit Old coſ. 334.Ber.

De clericis non reſidentib. Rubri.

Suprà uiſum fuit in duob.titulis p̄cedentib.qualiter clerici bn̄ficiis priuētur ꝑ mulierū cōſortia,meritò nunc ſubiicit̄ , qualiter ſint remouēdi ꝑꝑ nō reſidētiā i beneficiis,uel p̄t cōtinuari cōgruētius,qa clerici nō ſolum inhoneſte uiuūt , ſectādo mulierū conſortia , ſed etiā in beneficiis eorū nō reſidēdo,& fructus eorū capiendo,meritò ſubiicitur hæc Rubrica de cle.non reſiden. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non poteſt ſuum epiſcopatum renuere, & alium acceptare ſine licentia Papæ,alias priuabitur utroque non ipſo facto.ſed per ſententiam.6. etiam ſi fuerit electus,uel poſtulatus ab eccleſia uacante,& idē in aliis clericis.* 2.
3 *Manifeſtè & euidenter dicitur fieri illud,quod fit ex uериſimilib.coniecturis.*
4 *Argumentum a communiter accidentibus ualidum eſt .*
5 *Fraus an præſumatur ex eo , quòd clericus ſenex permutauit ſuum beneficium magnum cum uno paruo,quod habebat eius nepos.*
6 *Epiſcopus non poteſt priuari ſuo epiſcopatu,niſi a ſolo Papa.*
7 *Actus,qui pariter poteſt referri ad malum,& bonum,debet referri ad bonum, ſecus ſi actus in ſe eſt malus,licet aliquo reſpectu poſſit referri ad bonum .*
Citatio contra legem eſt nulla,licet aliquo caſu ſpeciali poſſit habere effectum.
Clericus,ſi amplectitur mulierē, an in dubio præſumatur facere cā benedicēdi ?

CAP. I.

NOn liceat: † Epiſcopo non licet ſine licē-
tia Papę tranſire ad alium epi
ſcopatum, ipſum acceptando, alias priuatur ha
bito & ambito,hoc dicit cum gloſ.1. Primò po-
nitur dictum:ſecundo ratio ibi : *manifeſta.*tertiò rationis ra
tio ibi: *nullus*. Caſus literis . Statuit concilium Sardicenū
ꝙ nullus Epiſcopus tranſeat ad aliam ciuitatem de ciuita-
te ſua:quia cauſa,quare fiat,uidetur manifeſtè, ſcilicet am-
bitio,qa nullus reperit̄ , qui de maiori ciuitate tranſire ue-
lit ad minorem.Ber.† Primò no.Epiſcopum non poſſe pro
pria authoritate tranſire ad aliū ep̄atū,qd̄ ꝓcedit, etiam ſi
eſſet electus,ſiue poſtulatus ab eccleſia illa uacante. Nō eñ
debet quacunq; ex cā dimittere ep̄atū ſuū ſine licentia Pa-
pæ.eſt enim illi adeò matrimonialiter alligatus, ut etiā cā
religionis nō poſſit ipſum deſerere,in c.licet,de re.& c. ue-
niens de renū.& habēt locū prædicta etiā in inferiorib. cle
ricis,ut in c.admonet,& c. quod in dubiis , de renun. † Se-
cundò no.literam,ibi:*manifeſta*, ꝙ id quod colligitur ex cō
iecturis , & ex uериſimilibus præſumptionibus , dicitur ma-
nifeſtum. [b] Pro quo bo.tex.in l.licet , de lega.1.ubi dicitur.
† Tertiò not.quòd ualet ar.a communiter accidentibus , &
tene menti ad hoc iſtum text.Nam ſic arguit tex.hic:nullus
eſt inuentus,qui hoc faceret &c. & de hoc argu. uide gloſſ.
& Cyn.in le.neque natales, C. de probationibus . † Vlti-
mò not. quòd quis non præſumitur dimittere beneficium
ſuum pro uiliori . Et hoc inducitur ad notabilem quęſtio-
nem . Quidam clericus ſenex [c] permutauit beneficium
ſuum pingue cnm tenui cuiuſdam nepotis ſui . nunquid
ex hoc debuit præſumi fraus , ut ſic renuntiauerit affectui
carnali , ut poſt mortem ſuam beneficium pingue rema-
neat penes nepotem ? Ioannes Andręæ in ca. ſecundo, de
renuntia.libro 6.ſentit , quòd ſic . Pro hoc mens illius. c.
concurrunt enim in hoc caſu tres prę̨ſumptiones . Prima
coniunctio ſanguinis,argum.c.graue.ī.de pręben. Secun-
da ratio ſenectutis. Tertia,quia non eſt uериſimile , ꝙ quis
uelit beneficiū pingue dimittere ꝓ tenui , arg.c. ſuper hoc
de renun.& l.cū de indebito,ff.de pro.Io. de Lig. ſentit hic
oppoſitum.nec ob.ſecūdū eū.d.c. 2. quia ille ibi fuit uſus in
re probi-

re ꝓhibito:iſte autē vtit̄ iure cōceſſo. Nec obſtare dēt con
ſanguinitas,ex quo ille alias eſt idoneus,ar.56.di.naſci,&.
86.di.nō ſatis . Moderniores magis vident̄ inclinare ī opi.
Io.An.Ego ſic dicerē, qd̄ aut inſunt aliquæ p̄ſumptiōes eli
dētes,ſeu obfuſcantes p̄dictas; & tūc n̄ ſufficiunt ad fraudē
ꝓbandā. Pone exēplū:bn̄ficiū pingue exigebat magnam cu
rā,fortè huic ſeni intolerabilē: uel locus beneficii non erat
ſibi tutus:ſeu aer nō cōferebat ſibi;ꝓ hoc.c.ad ſupplicatio-
nē,de renun.&.c.cū uenerabilis,d̄ excep.facit.c.ad ꝗſtiōes,
de rerū ꝑ.ſed,ceſſantibus his coniecturis, p̄ſumerē fraudem
ꝑꝑ rōnes p̄dictas,& ꝑ iſtū tex.q iudicio meo optime facit
a ad deciſionē huius.q.[a] Nā cōciliū hic mouet̄ ex eo,ꝙ cōmu
niter Ep̄i facere ſolent.Idē videm⁹ in clericis . Nā non fa-
cile ſolēt dimittere beneficia pinguia ꝓ uilioribus:imò to
tis conatibus ſolēt ſemꝑ creſcere in beneficiis ; & ex his p̄-
ſumptiōib⁹ ſatis p̄t inferri ſn̄ia,ar.hic,&.ſ̃.de p̄ſum. c. affer
te,& facit.l.indicia, C.de rei vend.In gl.1 .ibi , *alias perderet habitum,&c.*Ex his uerbis ſentit glo.intellectum ad tex. no
ſtrū,ut non liceat Ep̄o tranſire ad aliā ciuitatē , ſ.cā tranſ-
ferendi ibi ſedē,ut ſic deinceps ſit Ep̄s ſecundæ ſedis, uel ec
cleſię,& nō primę.Et iſte intellectus eſt verus in ſe,& ſatis
lr̄ę cōſentaneus,ut patet ex fi.ipſi⁹.Alii intelligunt, qn̄ trā
ſit cā faciendi morā ibi diuturnā. iſte intellect⁹ eſt uerus in
ſe,nō tn̄ congruit lr̄æ.Alii intelligunt,qn̄ trāſit cā inuaden
6 di terras alterius.† Sed tene primū intellectū, vt intelligūt
doct.& bn̄, qd̄ iſte Ep̄s priuabit̄ per ſn̄iam Papę : qa nemo
citra Papā p̄t a ſuo ep̄atu remoueri,quāuis deliquerit, ut ī.
c.2.& quaſi ꝑ totū,de tranſla.p̄l.&.4.q.6.c. accuſatus,&.c.
quanuis.Et ex hoc not. qd̄ ꝑ tranſitū ꝓpria authoritate ad
ſm ep̄atū nō ē priuatus ipſo facto:ſed reqrit̄ ſn̄ia . Quid in
inferioribus p̄latis,& clericis, dic vt no.in.d.c. quòd in du-
7 biis.† In gl.ſecunda in fi.ſolu.hoc ɔ̃riū,ut no.in. d.c. eſtote,
& in.c.2.de elec.li.6.&.7.q.1.ſi ep̄s.Et dicūt hic do. ꝙ ex fa
cto ɔ̃ legē n̄ p̄t p̄ſumi niſi malum;quaſi uelint dicere, ꝙ ubi
actus pōt referri ad malū & ad bonū: qa eſt indifferēs , dēt
referri ſemꝑ & īterpretari ad bonū & ita loqt̄.c.eſtote.ſed
ubi factū in ſe eſt malū,licet poſſit habere excuſationē, ni-
b hilomin⁹ referēdū eſt ad malū[b],ar.bo.in.c.1.de p̄ſump.&.
l.nā lud⁹ noxius,ff.ad.l.Aquili.facit ꝙ habet̄ in proœ.ſſorū
circa fi.& uide ad idē notabile dictū Inn.in.c.2. de dila.ubi
dicit,ꝙ ſi citatio in ſe cōtinet aliquid ɔ̃ legē, eſt nulla,licet
poſſit iuſtificari in aliquo caſu ſpeciali.debem⁹.n.rē atten
dere ſm naturā ſeu eſſentiā: & nō ſm accidentalia . Exem-
plū:iudex citauit.A.vt ueniret ad reſpondēdū Titio ſeruo.
hæc citatio nō arctat citatū,qm̄ rl̄r ſeru⁹ n̄ p̄t eſſe ī iudicio,
licet in aliquibus ſpecialibus hēat legitimā ꝑſonā ſtādi in
iudicio,ut.l.uix certis , ff.de iud.&.l.1.C.ſi ꝑ uim ; uel alio
mō,cū ſimi.Ex hoc infero,ꝙ gl.in.c.abſit.11.qōne.3 .nō eſt
ſimpl̄r uera,cū dicit, ꝙ ſi cleric⁹amplectit̄ mulierē,debem⁹
c ī dubio īterpretari,ꝙ faciat cā benedicēdi [c]. Dico.n.ꝙ de-
bem⁹ inſpicere cōiecturas,ex qb⁹ indagat̄ act⁹ licitus,uel il
licit⁹,& ſic ꝑ cōſequēs bonū,uel malū,de p̄ſum. c.ex lr̄is,&.
c.tertio loco.Nā & alibi ꝓhibet̄ cleric⁹ ſolus cōfabulari cū
muliere.81.di cleric⁹, &.c.miniſtri,facit.c.2. ſ̃. de co.cle.&
mu.In gl.fi.ibi ꝑꝑ maiorē vtilitatē;intellige de maiori uti
litate reſpectu animarū,nō reſpectu redituū.nā reditus bn̄fi
cii nō debēt facere Ep̄m excelſiorē & humiliorē. Cōſiderā
da.n.eſt dignitas, ut dicit tex.in.c.legim⁹.93 .di.nec eſt con
ferēd⁹ ep̄at⁹ ꝑꝑ reditus lucrifaciēdos, ſed ꝑꝑ on⁹ & curam,
ut pluribus poſſit proficere;& iō dicit apoſtolus:Qui ep̄atū
deſiderat, bonum opus deſiderat ; & pōdera uerbum,opus,
ſonat enim in laborē & ſolicitudinem & curam, ut habetur
in c.qui epiſcopatum.8.q.1.

SVMMARIVM.

1 *Cardinalis deponitur, qui non reſidenr in ſuo titulo,monitus noluit redire.*
2 *Geſta in aliquo concilio & ſcripta manu publica ſemper faciunt fi dem .*
3 *Papa p̄t deponere Cardinales abſq; gn̄ali ɔcilio,itē Reges,Imꝑatores,et alios.*
4 *Cardinales ſunt ī quaſi poſſeſſione, ut Papa n̄ explicet ardua ſine eorum cōſilio.*

CAP. II.

EX geſtis. †Deponit̄ Car | 1
dinalis , qui in
ſuo titulo n̄ reſidet.h.d. & tex.
eſt multum not.Primo narrat
depoſitionē Cardinalis: ſcd̄o ei⁹ cām.ſe
cūda,ibi:*eo quod*.Caſus liter. Quidā pre
ſbyter Cardinalis titulis Marcelli per
qu inq; annos deſeruit parochiā ſuam ɔ̃
canones ; & qa admonit⁹ redire noluit,
in ſynodo priuat⁹fuit dignitate ſua.Ber.
2 † Primo no.ex prī.ibi,geſtis,&c. ꝙ geſta
in concilio ſemꝑ faciunt fidē; & intelli-
go,qn̄ ſunt deſcripta ꝑ ꝑſonā publicam; | a
ad hoc.l.geſta,C.de re iud.&.c.fi.de pro
batio.Scd̄ò no.ibi:*in ſynodo*; ꝙ cōcilium
gn̄ale qn̄q; appellat̄ ſyno;ad idē.c. 1. de
ſpon. Solet tn̄ appellari ſynodus cōgre-
gatio,quā facit Ep̄s in diœceſi ſua,ut in.
c.ſicut,de accu. tn̄ in effectu idē eſt ſyno
dus,ꝙ cōciliū.Eſt eñ nomē & idē,ꝙ cœ | b
tus;& vide de his & ſi.bo.tex.in. c.1. 15.
diſt.No.tertiò, ꝙ ēt Cardinalis tenetur
reſidere in ti.ſuo; & aduerte,ꝙ hic appel
latur parochia,& credo,ꝙ iō:qa erat pre
ſbiter Cardinalis,& ſic habebat in titu-
lū eccleſiā parochialē.Nā qdā ſunt Car
dinales Ep̄i, ut Hoſt.& Sabin̄.& iſti ha-
bēt Ep̄atū in titulum.Et no.ex hoc,& ex
tex.ꝙ Cardinalis nūcupat̄ ꝑ titulū,& ha
bes ex hoc modū ſcribendi Cardinali:
& credo , quòd olim omnes clerici be-
neficiati nominabantur per titulos. vn- | c
de alibi dr̄,ꝙ n̄ dēt aliqs intitulari ī dua
bus p̄bēdis.72.diſ.c.ſanctorū. Et de iſto
titulo,& qs ꝓprie ſit titulus in iſtis bn̄fi
cialibus,uide bo.text.cū gl.in.c.dudū.2.
ſ̃.de ele.de titulis Cardinal..uide ꝙ no.
3 in.c.corā,eo.ti.† In gl.1.in fi. pōdera bn̄
gl.& tenebis ſemꝑ mēti.nā ꝑ hāc expo-
ſitionē,quā facit ad tex.vr̄ apte ſentire,
ꝙ in cōcilio gn̄ali ſolus Papa hēt autho
ritatē authorizādi,deponēdi , & ſimilia | d
faciēdi,n̄ aūt cōciliū;ſed cōciliū hēt ap-
probare dūtaxat:hoc tn̄ tex.nō dicit:ſed
poti⁹ innuit ɔ̃riū.dū dicit: ꝙ ab oīb⁹ fuit
depoſit⁹; nec gl.aliqd allegat ꝓ ſe. Inn.
facit hāc expoſitionē gl.Hoſtiē.dicit cū
ꝓteſtatiōe, ꝙ n̄ intēdit ſcribere ɔ̃ pote-
ſtatē Pa.ſed nō ſine miniſterio hic fuit ɔ
gregata ſynod⁹ ad depoſitionē Cardina
lis,unde pap.nō ɔſueuit , nec ſm aliquos
p̄t deponere cardinalē ſine ɔcilio gn̄ali.
ſunt eñ Cardinales pars corporis Pap.
& Papa cū eis iudicat totū orbem.c.ꝑ ue
nerabilem,qui fi.ſint leg.& allegat illud
reg.2. Domini eñ ſunt cardines terræ,
& ꝑoſuit ſuꝑ eos orbē . vn̄ ſicut Papa nō
p̄t ab alio iudicari.9.q.3.aliorū,&.c.ne-
mo. Ita Cardinal. dēnt gaudere hoc pri
uile.ut n̄ deponantur de facili, ſed in cō
cili.& dicit īnoleuiſſe d̄ cōſuetudine,ut
Pap.nō excōicet Cardinalē,ſed nec ali-
quod p̄ceptū ei faciat ſine cōcilio aliorū
cardinaliū;& uide ad hoc ꝙ no.Io. mo.
in.c.ſuper eo, de hære.li. 6. ubi dicit, ꝙ
d collegiū [d] cardinaliū eſt in quaſi poſſeſ-
ſione,ut Pa.ardua non explicet ſine cōſi-

a SEBA. SAPI. Huius quæſtionis.De hac quæſt. uide Felinū poſt Abbat. in. c.quia uериſimile,in prī. ſupra de p̄ſump. ubi late.

b SEBA. SAPI. Ad malum. Contrariū ſentit Barto.in.l.non ſolū, §. ſed ut probari, ff.de ope.no.nun. Sed qualiter hoc ꝓcedat, uide late per Deci.in ca.in præſentia , in.12. no.ſ̃.de proba.Feli.ī.c.auditis,col. 21. uer.obſtat tertio,ſ̃.d̄ præſcrip.

c ZACHARI. Facit cauſa benedicēdi.Adde Bal. in.l.quid ergo §. ſi hæres,ff, de legat.1.Alex.in.l.1. de uariis & extra ordi.cri. & Are.ī tra.malefi.in gl.ī uer.che hai adulterato la mia dona.

d SEBA. SAPI. Quod collegium. An Papa poſſit ardua explicare ſine collegio Cardinaliū uid̄ Iaſ.ī. l.placet,C. de ſacroſan.eccle, An. Siculū in cō. 1.& x.char.ī.1. uol.& late in tract.de p̄ſtātia Cardin. in 1.parte. 2. q.prī. Feli.in rub.ſupra de conſt.col.1.

ZACHARI.
a Contra ſupræmã poteſtatem Papæ. Adde quod notaui in apo.ad iſtũ. in. c. quoniã ꝯ,nu. 1.in uer.ubi lex eſt multũ dubia,poſt alios,ſ. de conſtit. & Io. Fab.in.§.aliæ aũt in ſi. & ibi i apo. Celſi in uer.arg.ꝯtra.inſti.de iu.na. gen.& ciui.
SEB. SAPIA.
b Solum Papam.uide Abb.in.c.uenerabilem,ſ.de ele. & Bal.in c.cũ ab eccleſiarũ,ſ.đ officordi.& in.l.fi. C. de legibus.
ZACHARI.
c Non eſt priuat⁹. Adde Archi.c.licet Eps,de præbẽ. li.6.Gemin. in.c. eũ qui beneficiũ, nu.2. & ibi i apo. Celſi, in uer. duo curata, de præbẽ. lib. 6. Bertha. de Fir. in tra.đ epo, no.4.Philip. Frã. in alle. c. ſuꝑ eo, ubi etiam in apo. Cel.in uerſ.plura beneficia retine. nu. 5.Card.in cle. gratię,num. 12.& in apoſt.eiuſdem Celſi in uer.an de iur.cõi.de reſcri. & in apo. eiuſdẽ Celſi ad Iaco. Rebu.fi.in.l. 1.nu. 5. in uer.duo beneficia,C. de ann.ciui.li. 11.
SEB. SAPIA.
d Quatuor tempora. Hæc etiam ponit Card.Floren. in. c. referente.j. de prebẽ.& ibidẽ late per Imol.
e Vel conſuetudine. Adde Oldra. conſi.165. Ber.

lio cardinaliũ, & aliqui exigũt ꝯſenſum,
& ꝙ multa ardua geſta ꝑ ſolũ Papã retra 1
ctata fuerunt ; nihil allegãt ad hoc doct.
Sed tu uide tex.op.ĩ.d.c.ꝑ venerabilem,
in ver.rõnib⁹ igiť,q vř ꝓbare , vt de iure
diuino Papa dẽat habere conſiliũ Cardi
naliũ in iſtis arduis; & credo ꝙ ñ ſit me-
lior tex.ĩ iure,nec alibi ad ꝓbãdũ,ꝙ car
dinalatus ſaltẽ figuratiuè ſit de iure diui
no.Nã id,ꝙ allegat Hoſtiẽ.ſolet allegari
cõiter: Domini ſunt cardines terrę.nun
quã mihi placuit,nec placet: qa ſi bñ in-
ſpiciať,vnde ſumiť;nõ habuit ille iſtã cõ
ſideratione,ſed ſolum voluit inferre , ꝙ
Deus eẽt dominator totius orbis, & di- 2
ſpoſuit ad libitũ ſuũ.Nunqd aũt poſſit in
duci ꝯſuetudo,vt papa ñ agat , ſeu faciat
hæc ardua ſine ꝯſenſu Cardinaliũ credo,
ꝙ ñ:qa eẽt ꝑſcribere ꝯ ſupremã poteſta-
tẽ Papæ,[a] ꝯ quã ñ valet aliqua pſcriptio
a vt no.Inno.in.c.bonæ,ſ.de poſtu.pla.Itẽ
vide gl.no.in cle.ad noſtrã,de hęre.q̃ di
cit,ꝙ hæc eccleſia militãs , eſt diuinitus
exẽplata ab eccleſia triũphãte; & viď ibi
alle.hoc ꝓbãtes.Vñ ſicut in eccleſia triũ
phãte ẽ vicari⁹ vnus,ſ.De⁹,cui cũcta obe 3
diũt;ita & in eccleſia noſtra militãti dẽt 4
eſſe un⁹ vicari⁹ Dei,q oib⁹ præſit;& facit c
hæc rõ ad inferẽdũ,qđ imperiũ ſit ordi-
natũ ab eccleſia;& ſic,ꝙ nõ ex ſe pſit,ſed
depẽdẽtiã hẽt a Papa; qa ñ dẽnt eẽ duo d
depẽdẽtes æqualiter;ſicut nec in eccleſia
triumphãti;uiď Bar.in.l.1.ff.de requi.re
vbi dicit,ꝙ Dãtes fuit dãnat⁹ ab eccle-
ſia:qa dicebat imperiũ ñ depẽdere ab cc
cleſia; & viď ꝙ dixi in.c.nouit,de iud.Et
ꝯ dictũ Hoſt.hic , inquãtũ reqrit cõciliũ
gñale ad depoſitione cardinalis, uiď gl.
valde no.in.c. ad apoſtolicæ , de re iudi.
b li.6.& gl.1.q̃ dicit ſolũ Papã[b] poſſe depo
nere Imperatorẽ,Regẽ,& quoſcũq; ałs,
licet de honeſtate qñq; ad hoc cõgreget
cõciliũ.15.q.6.c. alius. ubi ſol⁹ Papa de-
poſuit regẽ Frãciæ; & ꝓ nũc ulterius nõ
ꝓgredior.In gl.2.ibi:*& a dignitate ſua re
motus*. Credo,ꝙ gl.iõ fecit hãc expoſitio 5
nẽ reſtrictã:qa depoſitio capiť ꝓ remo-
tione,& priuatione ab officio & benefi-
cio, & ſic caret nedũ dignitate:ſed ẽt or- e
dinibus,ut in.c.at ſi clerici,&.c.cũ nõ ab
homine,de iudi. ſed hic capiť depoſitio
ꝓ priuatiõe beneficii tñ.Et eſt rõ , quia
ꝑꝑ reſidentiã non debet quis priuari ab
officio : ſed ſatis eſt quòd remoueatur a
beneficio,vt infra eo.tit.c. ex tuę.

SVMMARIVM.

1 *Collatio plurium beneficiorum curatorum non debet fieri uni,quia non ualet reſidere, ſi ſecus fiat,collatio non ualet, & conferens priuatur poteſtate conferendi pro illa uice.* 8.
2 *Beneficia plura poſſunt eſſe penes unum clericum , ſi unum beneficium non ſufficeret per ſe, & requiritur diſpenſatio.*
3 *Habens beneficium curatum debet ſeruire per ſe , & non per uicarium.Idem ſi non eſt curatum.* 6.*intellige,ut infra numero.*7.
4 *Plura beneficia curata hodie non retinentur cum conſcientia,ſed quid de non curatis uide nu.* 5.
7 *Conſuetudo,quod quis poſſit per alium ſeruire beneficiis curatis;uel non; an & quo caſu ualeat?*

CAP. III.

QVia nonnulli. † Vni plures dignitates,
vel eccleſię conferri nõ de
bent,& eccleſia eſt conferenda illi,q reſidere & re
gere ualeat ꝑ ſe ipſum:alias ꝑdit eccleſiam, & do
nãs cõferendi poteſtate priuať. h.d.Tria facit.Primò ponit
uitiũ.Secundò adhibet remediũ.ibi:*cum ergo*. Tertiò impo
nit pœnam,ibi:*quod ſi*.Caſus literalis. Quidam cupiditate
ducti diuerſas dignitates , & plures parochiales eccleſias ꝯ
canones recipiunt,qbus deſeruire ñ pñt , cũ ẽt uni eccleſiæ
uix ſufficere pñt. Statuit Lateranenſe cõciliũ,ꝙ iſtud de cę
tero nõ fiat;ſed cũ beneficiũ eccleſiaſticũ cõmitti debuerit,
tali cõmittať ꝑſonę,q̃ in loco reſidere poſſit,& ꝑ ſe officiũ
ſuũ exercere;& q ꝯ hoc fecerit,ꝙ accepit, amittat; & ille,q
2 dedit,conferẽdi poteſtate ꝓ illa uice priueť. Ber. † Primò
no.ꝙ exqrere diuerſas dignitates,& plures eccleſias paro-
chiales, ꝓcedit ex zelo auaritię,intellige,qñ una dignitas,
uel una eccleſia parochialis ſufficit ꝑ ſe; alias ñ eſt peccatũ
diſpenſatiuè tenere plures;ad hoc.c. de multa, in fi.de ꝑbẽ.
&.ſ.de elec.c.dudũ.2.Nõ.ſcđo duas rõnes,quare una & ea
dẽ ꝑſona ñ pt conſeq plures eccleſias.Prima, qa vix ſufficit
ad impendẽdũ debitũ famulatũ vni; vnde ſeqtur neglectus
alteri⁹.Scđa,qa occupat ſtipẽdia aliorũ.Nã alii clerici pau
peres ad illas ꝓmouerenť.Et no.tex.dũ dicit, ſtipendia.Ex
hoc.n.arguiť,ꝙ clericus licite uiuit de fructib⁹ eccleſiæ ſuæ
3 dať.n.ſibi in ſtipẽdiũ.† Tertiò no.ꝙ qs teneť ꝑ ſe,& ñ ꝑ ui-
4 cariũ deſeruire eccleſię,ſeu ſuæ dignitati.† Vltiò no.ꝙ re-
c cipiẽs plura bñficia curata nõ eſt priuat⁹[c] primò , nec ſcđò
ẽm iſta tẽpora:ſed veniebat priuandus ſcđo.Et ut hoc cla-
re intelligas, & multa diuerſa iura,aduerte ad quatuor tẽ-
d pora[d].Primũ.n.fuit tẽpus añ iſtud cõciliũ,đ quo hic; & illo
tempore ñ priuabať ſcđo, ſed dabať ſibi optio tenendi pri-
mũ,uel ẽm,vt ĩ.c. referẽte,&.c.ꝑterea.j.đ ꝑbẽ. Secũdũ fuit
tẽp⁹ huius cõcilii,in quo fuit reſtricta facultas hæc, & ſtatu
tũ fuit,ut priuareť ſcđo , ñ tñ priuatio inducebať ipſo iure
Tertiũ fuit tẽpus.c.de multa.j.de ꝑbẽ.vbi fuit inductũ,ut ſi
habens curatũ beneficiũ,uel dignitatẽ,reciperet ẽm , ſeu ſe
cũdã dignitatẽ,uacaret primũ bñficiũ,uel dignitas ipſo fa-
cto;& ſic tex.hic in fi.hodie ñ ꝓcedit, ut loqť. Quartũ fuit
tempus hodiernũ a tẽpore decretalis execrabilis, Ioannis.
22.& eſt extuagans,vbi arctius fuit ꝓuiſum, ut recipiẽs ẽm
curatũ,ſeu ſecundã dignitatẽ,vel ꝑſonatũ,niſi de facto in-
cõtinenti poſt habitã ſecũdi pacificã poſſeſſionẽ dimittat
primũ in ꝑſentia publicarũ ꝑſonarũ, eẽt priuat⁹ ipſo facto
vtroq;,& ſic retinens de facto efficereť ineligibilis; & hoc
5 vltimũ ꝓbať ĩ.d.c.dudũ.†Ex his ĩferť ad.q.nũqd diſpoſitio
huius tex.uendicet ſibi locũ in eccleſiis nõ curatis, & in ſim
plicibus beneficiis?& ſentit Hoſt.ꝙ ſic,dũmodò reqrãt reſi
e dentiã,de iure cõi,ſtatuto, uel cõſuetudine[e]. Sed dic lati⁹,
qđ aut qriť,nunqd uacet primũ ipſo facto ꝑ adeptionẽ ſecũ
di;& dic,ꝙ nõ in iſtis ſimplicib⁹.d.c.de multa, loquiť ĩ plu
rib⁹ curatis;& dicã aliqd in.c.fi.j.e.Aut qriť , nunqd poſſit
qs tenere plura talia beneficia ſimplicia,& dicit Hoſt.ꝙ ſic
ſi alterũ ꝑ ſe nõ ſufficit:alias ſecus,ut in.c.cũ teneamur,de
ꝑben.hoc ultimum admitto,niſi ſtatutũ, uel cõſuetudo re-
quireret reſidentiã in quolibet: quia tũc requireret diſpen
6 ſatio,ar.d.c.de multa. † Aut qriť,nunqd teneať quis per ſe
deſeruire beneficio ſimplici , ſicut hic dř in curato,& credo
quòd ſic. Et probo aperte per. c. ſuper inordinata , de præ-
bend.vbi dicitur , quod pueri non ſunt idonei ad beneficia
habenda,cum illi deſeruire non poſſunt; ergo requirit be-
neficium perſonalem reſidentiã. Nam puer bene poſſet per
alium deſeruire,ut in.c. eam te,de ętate & qualita. facit. c.
conquerente , infra eodem fateor , quod conſuetudo ha-
bet oppoſitum,& nunquid ualeat; dic , ut infra ſubiiciam.
In gloſſ. 1. ibi : *perſonatus app*. uult ergo gloſſ. quod di-
gnitas,& perſonatus ſint ſynodum , & quod ad eſſe digni-
tatis ſufficit quædam prærogatiua præ aliis . Sed tu dic
plenè

plene & meli⁹,ut ĩ c.de multa.j.de ꝑb.ubi dicã,q̃d ſic ꝓprie
dignitas,qd ꝑſonatus,& qd officiũ.Sed not.glo. & tene ea
mẽti.hẽs enim plures modos,quib.capiť dignitas, & maxi
mè in eo,qđ dicit ꝙ aliqñ capiť ꝓ ordine.Ex hoc.n.inferť,
ꝙ qlibet clericus dř habere dignitatẽ,& probať in c. deni-
q;.4. diſt. ſed nõ capiť tunc dignitas in potiori ſignificatu ,
ſed ꝓpter officiũ,qđ habet & ꝑrogatiuã ꝑ aliis laicis.Et ui-
de ad mãm,qđ no Bar.in l.1.C.de dig lib.12.vbi proſequi
tur,qui dicãtur propriè ignobiles; vide ad hoc bo.glo.in c.
qui contra pacem.24.q.1.quę dicit,ꝙ oẽs exercẽtes vilem
artẽ dicunť ignobiles,& tales vilẽ artẽ exercẽtes nõ debẽt
promoueri ad regimẽ ciuitatis.vide tex.no.in l.ne quis,C.
de dig.lib.12.& in fi.glo.dic,vt in c.de multa , vbi tractabo
quædam hic poſita per Hoſt.quæ melius conueniunt illi.c.
7 7 † In gl.ſuper ver.per ſeipſam,ibi:*ut officium in eccleſia*.no.
bene gl.iuncto tex.Ex ea.n.eliciť regula,ꝙ quodlibet bene-
ficiũ,qđ dať rõne officii,requirit deſeruiẽtiã perſonalẽ, ut
ſ.dixi;& facit.c.cõquerente.j.e.dicit tñ hic Lau.ꝙ rõne cõ-
a ſuetudinis põt quis deſeruire per uicariũ[a]; & ſic extẽdit ca
ſum.c.extirpãdę.§.q uerò,de ꝑben.Sed aduerte. nã in bñfi
ciis ſimplicibus hoc ꝓcedit indubiè,ut in c. cũ oẽs, & quod
ibi no.de conſti.ſed in curatis Io.de Lig.ſentit oppoſitũ in c
d.c.cũ oẽs. Sed tu no.bñ dictũ Lau.qui ſentit hic ꝯrium:pu
to tñ inſpiciendã rõnem conſuetudinis.Nã conſuetudo nõ
officit legi,maximè canonicę,niſi ſit rõnabilis,de conſuet.
c.1. & ideò ſi cõſuetudo fulciť rõne,procedit opi.Lau.Pone
exemplum.propter tenuitatẽ beneficiorũ fuit inducta con-
ſuetudo, vt quis poſſet deſeruire per vicariũ:aliàs aũt , vbi
non ſubeſſet rõ,procederet dictum Io.de lig.facilius tñ[b] cõ
ſuetudo induceretur in nõ curatis.Ratio eſt in prõptu:quia
magis eligitur induſtria perſonæ in curatis q̃ in non cura-
tis.Item dic,ꝙ vbi diſpenſatur cũ aliquo circa pluralitatem
eccleſiarũ,põt deſeruire in alia earũ per alterũ .Vide tex.cũ
gl.in c.non põt,de prębén.lib.vi. & quod dicã in d.c. extir-
pandę.Et regulariter,vtrũ quis poſſet per aliũ,quã per ſe,vi
de in regula,põt quis per aliũ, & in regula , qui per aliũ fa-
8 cit,de reg.iur.lib.vi.† In gl.ſuper ver.*priuetur*.in fi.no. ex gl.
iuncto tex.ꝙ cõferẽs bñficiũ curatũ,uel dignitatẽ nõ ualen
ti in ea reſidere perſonaliter,debet priuari ea uice ptãte cõ
ferẽdi illã dignitatẽ,uel eccleſiã.Et no.ꝙ nõ eſt priuatus ip
ſo facto,ſed priuãdus;& hoc.d.Anto.ualde not.Inferť q; ex
hoc,ꝙ c.cũ in cũctis,de ele.nõ hẽt locũ in cõferẽte.q.d.ꝙ ibi
apponať pœna priuatiõis ipſo facto,& illud.c.exigat ſñiam
dẽt ĩtelligi illud capitulũ ĩ eligẽtib.& ĩ ꝯferẽtib.ſed iudicio
meo ñ bñ põderauit : uel fortè de pñti nõ uiderat illũ text.
Nã ibi ĩ uer.eps,ꝓpe fi.expſſe loqť in coll.Et iõ dic,ꝙ illud.
c.ꝓcedit tm̃ in dignitatib.ibi poſitis,ut qñ cõtulit patienti
defectũ in ętate,in morib.in ſciẽtia,& in natalib.In aliis ue
rò nõ hẽt locũ illa pœna,q̃ imponiť ipſo iure,& ita diſputa
uit Io.An.late in rła,odia,de regulis iuris,libr.6.in Mercu.
Iſtud uerò cap. procedit in conferente beneficium ei , qui
non ualet per ſe in beneficio reſidere:alias tñ eſt ſufficiens
perſona , &c.

SVMMARIVM.

Clericus abſens,ſi uult poſſe licitè percipere fructus, debet abeſſe ex iuſta cauſa , & cum licentia prælati,& unum iſtorum non ſufficeret,nec ſufficit,quòd licentia petatur,niſi detur. 5.
2 *Clericus abſens ex cauſa ſtudij,dicitur abeſſe ex iuſta cauſa, debet tamen per alium ſeruire.*
3 *Appellatio,quæ eſt contra iuris diſpoſitionem,non eſt admittenda.*
4 *Clericus poteſt petere licentiam ſe ex iuſta cauſa abſentandi non ſolũ ab* Epiſcopo*,ſed ab omni alio* Prælato.
6 *Clericus, qui non poteſt habere licentiam* Prælato *ſe ex iuſta abſentandi , poteſt adire ſuperiorem prælati,& ſi periculum eſſet in mora, poteſt ſine licentia ſe abſentare.*
7 *Clericus acceptans beneficiũ eo animo,ut illud teneat,donec habuerit pinguius, uel non habuerit animum ibi reſidendi,non eſt bene promotus , tamen dummodo agat de hoc pœnitentiam,non cogitur dimittere.*

CAP. IIII.

REl atum. Pñtatus ad ec-
cleſiã nõ firma
tus,ſi apparet ꝙ nolit reſidere,
nõ dẽt inſtitui ꝑ ſuꝑiorẽ:cõfir
tus aũt,& ex nõ iuſta cã nõ reſidẽs,priua
tur,appło.remota,h. d. Primò poniť ex-
ceſſus:ſecũdò ꝓuiſio,ibi:*cum igitur*.Caſus
literalis. Dictũ eſt in ꝑcedẽti cõcilio , ꝙ
eccleſia,uel bñficiũ tali ꝑſonæ dẽt cõmit
ti,q ꝑ ſe curã ipſius ualeat exercere : ſed
qdã affirmãt ſe hoc facere uelle:ſed illud
efficere ꝯdicũt . Peruenit hoc ad Pap. uñ
mãdat Papa Archiepõ Eboraceñ.ꝙ cum
uerba cũ effectu ſint accipiẽda,ſi tales pñ
tes fuerint,nõ admittãť,& q recepti ſunt
remoueanť, niſi de licentia ꝑlatorũ ſuo-
rũ fuerint abſentes,puta ſtudio literarũ ,
uel ꝓ aliis honeſtis cauſis;& ſi ꝯ hoc ap
pellauerũt eorũ applło nõ ualebit Berñ.
No.primò,ibi: eccleſia,uel bñficiũ, ꝙ di-
c gnitas[c] appellari põt beneficiũ . Nã in c.
ꝑcedenti fit mẽtio dũtaxat de dignitate,
& eccleſia,& hoc.c. referẽs uerba illi⁹ ap
pellat bñficiũ , qđ ibi appellať dignitas .
Et dic,ꝙ ſub uer. bñficii poteſt cõprehen
di omnis dignitas eccleſiaſtica, & quod-
libet bñficiũ cuiuſcũq; qualitatis ſit , ut
ꝓbať in rła,beneficiũ,de reg.iur.lib.6.In
odio ſis uerò applłone beneficii non ue-
nit dignitas.Ad hoc c.ſtatutũ , & qđ ibi
not.de elect.lib.6.& beneficiũ largiſſime
capiẽdo eſt beniuola actio gaudiũ ꝑbens
capiẽti. ut in uſib.fed.ca. q mo.feu.amit.
Ex hoc & ex tex.not. ꝓ reſumentib. arg.
aliorũ,ut ñ ſit neceſſe uerba formalia ar-
guentiũ reſumere : ſed ſatis eſt recitare c
effectũ.Idẽ no.in c.ſuꝑ ſpecu.de magiſt.
Secũdò no.ꝙ ubicũq; ad aliquẽ actũ req
riť potẽtia, ꝑꝑ ipſum exercitiũ potẽtię,
non ſufficit ipſa potẽtia in habitu,ſed o-
portet,ꝙ reducať ad actũ.Nã in c.pręce-
denti ſolùm requirebať potẽtia , & iſte
tex. interpretať de potẽtia in habitu , &
actu;& hoc eſt ꝑ id qđ dř hic ĩ tex.qa uer
ba debent c.cum effectu, ad qđ quotidie
allegať iſte tex.Tertiò no.diſpoſitionem d
quãlibet intelligẽdã ita , ut ex ea produ-
cať aliqs effectus.Reiiciẽdus eſt ergo in-
tellectus,q ſolũ ſeruit de uento, & deſer
uit uerbis,& non rei, ut in c.cõmiſſa , de
1 elect.li.6.† Quartò no.ꝙ de licẽtia ꝑla-
d ti ſui[d] poteſt clericus beneficiatus ſe ab
ſentare a bñficio ex honeſta cauſa.Et no.
ꝙ duo reqruntur,ut clericus licite ſe ab-
ſentet a bñficio. Primò cã honeſta . ſecũ-
dò ꝑlati ſui licẽtia. nõ ergo ſufficit ſoli⁹
ꝑlati licẽtia ſine honeſtate cãę.Et eſt rõ,
qa ꝑlatus nõ põt ſine cã diſpẽſare ꝯ ius.
25.q.2.c.inſtitutionis, & ca.dilectus , de
2 temp.ordina. † Quintò no.ꝙ ſtudiũ lite-
rarũ eſt iuſta cã ꝑbendi licentiã clerico
ut abſentet ſe a bñficio,& tũc dẽt deſuire
ꝑ aliũ,ut in c.cũ ex eo,de elec.li. 6. & il-
lud ꝓcedit ĩdiſtincte,qñ un⁹ eſt ĩ ecclia.
qd ãt ĩ plurib.ut puta ſunt.x.canonici nũ
qd un⁹ poſſit ſe abñtař ñ ꝯſtituẽdo ibi vi
cariũ,& cape fruct⁹ bñficii aliqd tãgã ĩ c,

a Per uicariũ.Adde Lap.alleg.31. Fel. cõſil. 245. & uide Anch.cõſ.17. Ber.
SEBA. SAPI.
b Facilius tñ. Vide Deci.in c.cũ oẽs , in 2.lect.in primo no.ſ.de cõſti. ubi cõcludit nõ ualere cõſuetudinẽ, ꝙ in bñficiis curatis quis poſſit deſeruire ꝑ uicariũ , & nunquid clericus teneať reſtituere fructus ꝑceptos tẽpore ñ reſidẽtiæ , tradit Abbas in c. 1.col.6.j.de celebra.miſ.
SEB. SAPIA.
c Quòd dignitas. qd ueniat appell. bñficii,uide latiſſime ꝑ Fel.in c.poſtulaſti,col.6. uer. circa gl.2.ſ. de reſcriptis.uide Bal. in l. diui fratres , ff. de re. diuiſi. & Iaſ.in l.admonendi,in lectura, col. 12.ff.de iureiu.
d Prælati ſui. Adde Fel.all.conſi. 165. ubi ponit caſus,in quibus bñficiatus licite in abſentia percipit fructus . Ber.

tuę.ĩ.e.& uide bo.tex.in c.ſuꝑ ſpecu.ĩ.đ
3 magi.† Vltimò appllo ꝯ̃ iuris diſpōnē
nō eſt admittēdā,concor.c.qa,&c.ad no
ſtrā,de ap.facit l.ſi qua pœna,ff.de uer.ſi
4 gn.† Sed hic q̄rit̃, utrū quilibet p̄latus,
ēt ſi nō ſit Ep̄s,poſſit dare hāc licētiā?do
ctō.cōiter dicunt,ꝙ ſic,& habes gl.ordi.
in d.c. cū ex eo. Nā iſta litera loq̄t̃ indi-
ſtinctè:tñ nō pōt quilibet p̄latus appone
a re pœnā nō reſidentię,[a] id eſt procedere
ad priuationē.ſed oportet, ꝙ ille ſit ſu-
perior,in cuius manibus pōt fieri renun-
tiatio:uel qui poſſit alias inuitū deſtitue
re.Et no.hoc dictū, ꝙ habēs ptātē cōfe-
rendi,non habet poteſtatē deſtituēdi,ēt
ꝑ ꝑ delictum non reſidētię;ꝓ hoc.ca. 1.
de cap.mo.li.6.& plenè dico in repe. c.ſi
5 qs ꝯ̃ clericū,de for.cōpe. † Nūquid autē
ſufficiat petere licētiā ex honeſta cā,Io.
An.hic ſentit,ꝙ nō:ſed debet eſſe obten
ta.Ex quo no.bene,ꝙ clericus ex iuſta cā
ēt non pōt ſe abſentare a beneficio, niſi
obtineat licentiā a p̄lato, nec ſufficit eā
6 petiiſſe. † Sed diceres tu: ergo prælatus
poterit ſemꝑ impedire clericū,ut nō ꝓ-
moueat cauſam honeſtam? dico ꝙ pote-
rit haberi recurſus ad ſuperiorē prælati
ſui, & exigēte cā poterit eū compellere
ad dādū licentiā clerico,arg.opt.in cap.
nullus,de iure pat. Itē adde hic unum di
ctū doct.in c.inter.ĩ.eo.ubi dicūt, ꝓpter
neceſſitatē ſubitò occurrētem p̄t clericꝰ
ſe abſentare,ēt ſine licētia p̄lati ſui. Nā
plerunq; tp̄s,ſeu locus nō patit̃ licētiam
petere,pro quo.l.1.ff.de exerci.& l.tutor
q reꝑtoriū,ff.de admi.tut. & uꝛ̃ Io. An.
ibi limitare, qñ in breui eſt reuerſurus,
arg.in l.3.de diuor.ego credo cōſideran
dā qualitatē cauſę, & præiudicii, & faci
litatē petēdi licentiā.In glo.1.ibi: *debens*
7 *ibi perpetuo permanere.* † No.gl. & facit ad
q.de eo,q acceptauit beneficiū eo aīo,ut
illud teneat, donec habuerit pinguius,
uel nō habuerit animū ibi reſidēdi; nun-
qd iuſtè ibi ſit promotus?& doct. cōclu-
dūt,ꝙ nō,& bene.Nā quiſquis,ut ait apo
ſtolus, debet eſſe cōtētus ea uocatione,
qua uocatus eſt,unde nō dēt in aīo aliud
gerere: ſed quēadmodū ꝯ̃hens matrimo
nium carnale debet habere animū perpe
tuò reſidēdi cū uxore,ut in c.fi.de condi.
apo.& c.ſicut.7.q.1.ſic & acceptans eccle
ſiā.Nā quodāmō ꝯ̃hit matrimoniū cū ec
cleſia.Dicit tñ Hoſti. ꝙ hoc peccatū am
bitionis tollit̃ ꝑ pœnitentiā,in c.fi.de ſi-
mo.uult dicere, ꝙ non eſt neceſſe ad pur
gandum hoc peccatū dimittere benefi-
ciū,ſicut in eo, qui promouet̃ ꝑ ſimoniā
mētalē. Et no. hoc ultimum dictū, quia
poteſt practicari in multis caſibus. maxi
mè in iuuenibus,qui aſſumunt beneficia,
non quòd habeant animū clericandi,ſed
ut ex eis uiuāt in iuuētute. Nā ſi pœnitē
tia ducti uolūt uere clericari, nō tenent̃
dimittere bñficia:ſed ſatis eſt,ꝙ ſatisfa-
ciant Deo de praua intentione agendo
pœnitētiā.In gl.fi.in fi.uel ſm doc.ibi al-
legabatur iuſta cā,puta diſpenſationis,

a Non reſidētiæ.Adde,ut per Old. cō. 195.

SEB. SAPIA.

b Quod clericus. uide d.Ant.& Inn. ĩ c.de multa,ĩ.de p̄bē.& d.Ab.latè in c.cū iandudū.ĩ.e. de præbendis.

c Aliena diœceſi. Adde, ꝙ ordinatus taliter p̄ſumit̃ ordinatus de licētia ꝓprii Ep̄i, ut dicit Oldr.conſil. 115.in 3.col.

uel conſuetudinis: hic allegabatur cauſa cauilloſa, & ꝯ̃ ius
commune,& ideo app.non eſt hic admittenda.

SVMMARIVM.

1 *Clericus,uel laicus transferens ſe ad alienam diœceſim, ut accipiat ſacros ordines,uel ut ſibi conferatur beneficiū,non eſt admittendus ſine literis ſui Epiſcopi.2.niſi ſint ueriſimiliter noti,cuius mores oporteat approbari.3.*

Præbenda,ſiue beneficium an poſſit conferri clerico alterius diœceſis ſine literis commendatitijs proprij Epiſcopi?

4 *Illi,quorum uirtutes ſunt notæ,poſſunt ſine examinatione promoueri.*

5 *Literæ commendatitiæ dimiſſoriæ poſſunt recipi a quolibet* Prælato *reſpectu ſubditi ſui,etiam a capitulo ſede uacante.6.*

6 *Capitulum ſede uacante non poteſt alienare,poteſt tamen facere ea, quæ ſunt iuriſdictionis.*

Literæ commendatitiæ ad ordines.i.ut clericus poſſit recipere ordines ab Epiſcopo alieno,poſſunt concedi a proprio Epiſcopo,uel ſede uacante a capitulo.

Literæ dimiſſoriæ ad tempus,puta cauſa ſtudij,ab omni prælato reſpectu ſui ſubditi conceduntur.

Literis credentiæ an & quando ſit adhibenda plena fides.

Notarius non debet notariū agere in aliquo,quod uenit in commodum ſuum.

8 *Procurator ad negotia non poteſt eſſe teſtis,quando ex tali teſtimonio reſultaret aliquod ſuum commodum.*

CAP. V.

1 FRaternitati. † Breue eſt,nec p̄t breuius
b ſummari.Primò no. ꝙ cle
ricus [b] unius diœceſis nō dēt recipi in aliena diœ
ceſi ſine literis ꝓprii Ep̄i.& dic,ꝙ nō debet reci-
pi tanquā clericus,ut ſic ꝓmoueat̃ ad ordines,uel ut ſibi cō
ferat̃ bñficiū. Nā poſſibile eſt,ꝙ in partib. ſuis iſte ſit nota-
tus infamia ſeruitutis,uel aliqd ſimile ſibi acciderit,& ideo
cōtulerit ſe ad ꝑtes alienas.Optime igit̃ fuit ꝓuiſum,ut nō
recipiat̃ ſine literis ſui Ep̄i.uide pulchrū tex.cū gl. 19. q. 2.
duę ſunt:ſed tāquā laicus bñ p̄t recipi,ex quo nō uult ibi ce
lebrare,ut clericus,nec hēre bñficiū;& ita intellige iſtū tex.
pro hoc.ſ̃.de cle.peregri.ꝑ totū. † Nūqd aūt poſſit iſti con
ferri p̄bēda ſine literis cōmēdatitiis, Bonagui. dicit ꝙ ſic,
2 qa ꝑ hoc nō infert̃ aliqđ p̄iudiciū ꝓprio Ep̄o.ſed hoc dictū
admitterē,qñ cōfert̃ ſibi in ſtipendiū,& nō in titulū benefi-
cialē.Nā de iure cōi eadē rō eſt in p̄bēdis titularib. quę in
aliis bñficiis.70.diſt.ſanctorū,& ꝓ hoc qđ no.Inn. in c. fi.
de cle.ꝑegri.† Et aduerte id,qđ diſponit̃ hic in clericis, ha
3 bere locum in laicis,ut dñt do.hic,& uꝛ̃ tex. in c. primates,
71.diſtin.ſed intellige,ꝙ laicus non debet recipi in aliena
c diœceſi [c] ſine literis ſui Ep̄i commēdatitis,ſ.ut promouea
tur ad honores:qa nō dēt Ep̄s ordinare laicū aliūde oriun-
dū,licet cōtrahat domiciliū in diœceſi ſua,propter rationē
p̄dictā,ne forte in partib. ſuis ſit notatus aliqua macula. †
4 Et limita hunc tex.& dicta doct. hic ſecundum pulchrū di-
ctum Inn.in c.cum iamdudum,de p̄b,ubi dicit,ꝙ iſtæ literę
cōmendatitiæ requirunt̃ pro ignotis : hi aūt qui bene ſunt
noti,ſiue ſint clerici,ſiue laici,poſſunt abſq; huiuſmodi li-
teris recipi,qđ ſatis mihi placet.Pro hoc illud.cap.duę,ar-
guendo a ratione ceſſante,& quia clericus ſecularis,uel lai
cus,non ſunt ita ſubiecti proprio Epiſcopo,quo minus poſ
ſint transferre domicilium, & acceptare alibi beneficium ſi
ne licentia Prelati. Item pondera, quia iſtę literæ dicun-
tur commendatitię,quia commendant mores proficiſcen-
tis,quod in notis non requiritur.Nam notus poteſt promo
ueri etiam ſine examinatione.23.diſt.c.1.& c.conſtitutus,
5 de app.ubi dixi.† In gl. ibi:*perhibetur teſtimonium.* & hoc re-
ſpectu dicuntur commendatitię, & formam harum litera-
rum uide.73.diſt.quaſi per totū.Et aduerte, ꝙ iſtæ literæ q̄
ſunt in uſu,reperiuntur in triplici ſpecie.Quædam em̄ ſunt
literæ dimiſſorię commendatitię,ut ſunt iſtę, de quibus in
textu,qñ habuit clericus,uel laicus bonam licentiam a Prę
lato ſuo,& commendatur ab eo in literis,ut ſic facilius re-
cipiat̃ in partib.alienis;& has literas tradit Epiſcopus. Idē
dicit̃ de quolibet prelato inferiori, reſpectu ſubditi ſui, ar-
gumen.ſ̃.cap.præceden.& facit.cap.innotuit, ſ̃. de electio.
6 † Nunquid autem capitulum ſede uacāte poſſit has literas

concedere

cōcedere,doct.hic ſentiūt, qđ ñ ꝑ. c. fraternitatis.71.diſt.
qa eſt q̄dā alienatio ꝑſonę. vñ ſicut capitulū ñ p̄t alienare 1
bōa ſede vacāte.ĩ.ne ſede vacā.ꝑ totū, ita fortiꝰ nec ꝑſonā.
Sed hoc dictū nūquā placuit mihi.Finge.n.vacante ſede ali
quē clericū electū ad dignitatē alterius diœceſis. Certè cū
ſubſit cā legitima dādi licētiā, nō apparet rō, quare capitu
lū ñ poſſit.Eſt.n.hoc iuriſdōnis neceſſariæ,q̄ capitulū exer-
cet ſede uacāte;ad hoc.c.1.de inſti.li.6.& ꝙ no.gl. in cle.1.
de hære.Nec eſt verū,ꝙ ſit ꝓprie alienatio;qa ſolꝰ p̄latus ſi
ne capitulo p̄t hāc licētiā concedere.c.ſi religioſus,de elec.
li.6.q tñ ſolꝰ bona eccleſię alienare nō p̄t.12.q.2.ſine exce.
Ad.c.fraternitatis,dic,ꝙ ñ apparet,qđ ibi fuerit capitulum
hoſtilitate loci faciente. Quædā ſunt lr̃ę cōmendatitię ad
ordines, cū qs uult facere ſe ordinari per alienum ep̄m, &
has concedit Ep̄s,& capitulum ſede vacante.c. cum nullus,
de temp.ordi.lib. 6. Quædam ſunt literę dimiſſoriæ ad tp̄s
ex iuſta cā,ut qñ clericus uult peregrinari, & has concedit
Ep̄s,de cōſe.diſ.5. non oportet.Itē & qlibet prelatus infe-
7 rior,ut.ſ̃.c.proxi.& ibi.dixi. † Vltimo iſta regula, inquantū
loquitur de literis commendatitiis,poteſt adduci.ad.q.ſan,
a & qualiter [a] ſit credendum iſtis literis de credentia, ut infe
rant præiudicium ſcribenti? Et circa hoc uariè uiden tur
loqui iura ciuilia,& uide per Bar.in.l.Lucius, ff. de fideiuſ.
aliquid no.in.l.fi.C.quod cum eo. Et ut ſatisfiat Canoni-
ſtis,conclude breuiter poſt Bar.ꝙ aut ſunt literæ generales,
puta,oībus referendis per talē p̄ſentiū latorem adhibeatis
plenā fidē, & hoc caſu non poteſt iſte aliquid attentare in
p̄iudiciū ſcribentis. Et ideo ſi iſte,cui ſcribit̃,mutuaret pe-
cuniā nuntio,uel ſecū ꝯ̃heret noīe ſcribētis; nō fit aliquod
p̄iudicū ſcribenti;& ſic ꝯ̃ eū nō poſſet agi actione manda- 2
b ti [b],ut.d.l.fi.Nā ſenſus illarū lr̃arū, ē qđ ille nuntiꝰ ē homo
bone cōditionis;& ſic potiꝰ dñt appellari lr̃ę commendati
tię.hoc uerū;niſi diceret̃ in lr̃is, credas ſuꝑ periculo meo,
vt.d.l.fi.uel aliud p̄ſumeret̃ ex qualitate deferentis lr̃as; pu
ta,qa eſt factor,ſiue ꝓcurator ſcribentis;ad hoc.l.cuiquam,
ff.de exerci.Itē puto, ꝙ ſi doloſè commendauit illū ſeu de
dit ſibi literas,& ille paſſus eſt damnū illi credendo,ꝙ po-
terit agere actione de dolo ꝯ̃ ſcribētē;arg.l. ꝙ uenditor,ff.
de dolo:uide bo.gl.in.d.c.duæ ſunt.Si uero lr̃ę ſunt magis
ſpeciales,ut qa dr̃ in eis,tali de intentiōe mea plene infor-
mato adhibeas plenā fidē.tunc, ſi aliquod dannū paſſus eſt
iſte illi credendo,p̄t agere ꝯ̃ ſcribentē actione mādati, ſed
non dēt ſecū cōtrahere, uel ſibi credere in aliquo,ex quo
appropriaret ſibi officiū,vel aliquod cōmodū. Nā daret̃ via
malignandi;ꝓ hoc.l.ſi vero ñ remunerandi,ff.māda,& no.
bñ hoc dictū.Simile no.doct.in.c.qm̄,de ꝓba. ubi dicūt, ꝙ
ſi iudex aliquid cōmiſit notario curię,non dēt ille notarius 3
ſcribere, quia nō adhiberet̃ ſibi fides in artribuēdò ſibi of-
c ficiū [c].Ad idē,ꝙ no.ĩ.c.inſuꝑ,đ teſti.ꝑ legiſtas ĩ.l. deferre,
8 ff.de iure fiſci,&.l.oībus,C.đ teſt.vbi † no.habet̃,ꝙ ꝓcura-
tor ad negotia ñ p̄t eſſe teſtis,qñ aliquod cōmodū eēt inde 4
cōſecuturus ut ſi uult ꝓhibere teſtimoniū, ꝙ noīe domini
mutauit ſibi mille.Nunqd autē latori literarum ſit creden-
dum ſine iuramento,concludit Bar.in dicto loco,quod ſic:
quia approbata eſt eius fides a ſcribente,quod facit ad ma-
teriam.l.Theopompus,ff.de dote pręleg.

SVMMARIVM.

1 *Clericus nō reſidens in beneficio,ēt modicæ æſtimationis, dēt illo priuari,niſi aliud dictet cōſuetudo.3. & tunc debet deſeruire per uicarium. 7.*

2 *Clericus non poteſt tenere plura beneficia,quādo unū de ꝑ ſe eſt ſufficiens,ēt cum diſpenſatione quo ad deum,niſi hoc uertat in euidentem utilitatem beneficiorum,quia clericus ſit multum induſtrius.*

4 *Exceptio,tu non feciſti reſidentiam in beneficio, non poteſt opponi, niſi ab illo, a quo petuntur fructus dicti beneficij.*

5 *Beneficium non poteſt conſtitui de fructibus unius eccleſiæ, niſi hoc fiat ex authoritate ſuperioris, & ex iuſta cauſa, & tunc debet remanere primo rectori tantum,ex quo poſſit honeſte uiuere, & conſecutus tale beneficium non poteſt illo priuari,licet poſtea ex reditibus primus* Rector *non poſſit ſuſtentari, & remoto illo,qui conſecutus eſt totum beneficium reintegratur, & numero 6.*

CAP. VI.

COnquerente. †Qui nō a
reſidet ĩ
bñficio,ēt modicę ęſtimatiōis,
illo priuat̃.h.d. Primò ĩpetran
tis querela: ſecundò cōmiſſionis forma,
ibi:*fraternitatis.* Caſus lr̃alis. Quidā pre-
ſbyter R.noīe cōqueſtus eſt domino. Pa
pæ,ꝙ G.clericus reqrebat ab ipſo. 20.ſo
lidos annuatim ꝓ eccleſia ſua,đ qua idē
p̄ſbyter vix neceſſaria ꝑcipere poterat, b
dicens bñficiū in eadē eccleſia ſibi fuiſſe
collatū,cū alia bñficia ſibi ſufficientia ob
tineret,nec eidē eccleſię deſeruiret. mā
dat Papa,quatenꝰ,ſi ꝯſtiterit, ꝙ dictꝰ cle
ricus hēat alia bñficia ſufficiētia, uel qđ
ipſi eccleſię nō deſeruiat.d.G. ſuꝑ benefi
cio ipſo ſilētiū imponat̃.Ber.No. 1.ꝙ ſu
ꝑ reditibus unius eccleſię p̄t ꝯſtitui cer- c
tū bñficiū, aſſignando certā penſionē ex
reditibꝰ eccleſiæ, ꝓ tēporalitate bñficii
nouiter creati; & tene menti ad iſtū tex.
vt.ĩ.dicā latius.Scđò no. ꝙ dos alicuius
beneficii p̄t cōſiſtere ĩ quātitate. 20. ſol.
& p̄t intelligi de ſolidis aureis,quorum.
72.faciunt librā auri, vt.l.quoties, C.de
ſuſce.& arca.li.10.&.l.fi.ff.de in ius uoc.
Et ex hoc infero,ꝙ habens certam pēſio
nē ex aliqbꝰ immobilibus,p̄t illā dare in
2 dotē beneficii. † Tertiò not.unum ualde
notabile,& non tradendū obliuioni,qđ
habens duo beneficia, quāuis ſimplicia,
quorū alterū ſufficit per ſe ad uitā bene-
ficiati,p̄t legitimè altero priuari. habes
igit̃ caſum ſolēnē priuādi quem bñficio
ſuo,quāuis uelit ĩ illo reſidere;& ꝓ hoc
uide gl.no.in.c.dudū,el.2.in uar. intitu-
latā,de electi.q̄ dicit ꝙ ſine peccato mor
tali nō p̄t qs tenere plura bñficia,qñ alte
rū ꝑ ſe ſufficit.Et limita, ut no.ꝑ Inn.in.
c.iādudū.ĩ.đ p̄bē.niſi fuerint ſibi collata
ñ rōne ſui,ſed ꝓpter vtilitatē bñficiorū;
ut qa eſt homo induſtrioſus,bonę famæ
& cōſciētiæ.An aūt excuſet̃ ꝑ ꝑ diſpē ſa-
tionē,credo ꝙ ñ quo ad Deū,ſi fructꝰ bñ
ficiorū cōuertit in cām ñ piā,ꝑ id ꝙ dicā
3 ĩ.c.de multa.ĩ.đ p̄bē.† Quarto no.ꝙ quā
tūcunq; bñficiū ſit modici ualoris reqrit
deſeruiētiā ꝑſonalē: alias p̄t bñficiatꝰ il
lo priuari.Excipe conſuetudinē,ut in gl.
4 † Quīto no.aliud bonū dictū,ꝙ ꝯ̃ clericū
petētē reditꝰ bñficii p̄t excipi, ꝙ ñ facit ĩ
eo reſidētiā.Eſt ergo hęc ltima exceptio
puto eā ꝓcedere,qñ opponit̃ ab eccleſia,
ſeu noīe ipſiꝰ.Nā tertiꝰ ñ poterit, ut cre-
do,ꝑ hāc exceptionē excludere clericū a
petitiōe ſua,qa ex quo ñ eſt priuatꝰ, quo
ad iſtū tertiū liberas ædes hēt.l. loci cor
pꝰ.§.cōpetit,ff.ſi ſer.uēdi .facit tex.cū gl.
l.ita tñ,ff.ſi ager uec.uide Inn. in ſiłi ĩ.c.
5 inter dilectos,de exce.p̄la. † Sed oppo.ꝯ̃
tex.de.c.extirpādę,in fi.ĩ.ti.1. ubi dr̃,qđ
de fructibus uniꝰ beneficii nō dēt conſti
tui penſio nomine alteriꝰ beneficii.Item
beneficium non debet diuidi, ut in.cap.
maioribus infra de prebē.Solut. credo
hoc dupliciter poſſe intelligi.Primò, ꝙ
cū iſta eccleſia abundaret reditibus,& ca

SEBA. SAPI.

a An & qualiter.uide Pe.de Anch.in conſi.318. inci.ꝑmitto pro clariori,& Feli. in c.inſinuante, col. 2. uerſi. Item nota quod literæ familiaritatis,ſupra đ offi.deleg.

ZACHARI.

b Poſſet agi actione mandati. uide de hoc Bar.Bal.l. & Rap.Fulg.in.l. domino, C.quod cum eo.Bal. in.l. ſi lr̃as, C.mādati. gl.in.cle.1.de iure pa.& Spe.ĩ tit. de cleri. peregri.

c Officium. An autem credatur notario,q fecit quēdā procuratorem &ipſemet ſcripſit inſtrumentū,Bar. in.l.2.de ſtip. ſer. diſtinguit & concludit in uno caſu,ꝙ non, qñ cedit in cōmodum ipſius ſcribētis,uide ibi do.Alex.in addi. AEnæas de Falco.

ANT. FRAN.

Circa hoc, an notarius poſſit eſſe rogatus de inſtrumento mandati ſui,uide etiā Bal. in.l.iudices,in.fi. C.de fi.inſtru.ubi dicit, quod non; neque etiam ſecundū Bal. ibi poteſt eſſe rogatus, quando ipſe conſtituit aliū procuratorem in cauſa ſua.Ad quod etiā uide Bar.in.l.pupillus, in.§.fin.ff. de aut.tu. & uide etiam Bar.ĩ. l.ſeruus,ff.đ teſt.& an notariꝰ poſſet cōficere inſtrumentū ꝓ ſe & altero, uel cōtra ſe & alterū,uide Bar.in. l.filiꝰ,ĩ. §.ſequēs quæſtio. ff. đ fal. & uide Alex.poſt Bar.in l.impuberem,in.fi.ff.đ fal. & i.l. nō putauit, in.§.ſi quis ſua,ff. de contratabu.

rereт ſuffragio miniſtri,fuit ſtatutum au
thoritate ſuperioris, vt ibi eēt unū bn̄fi
ciū ꝓ clerico,& aſſignata fuit ꝓ reditib⁹
penſio.20.ſoli.& iſte intellect⁹ vr̄ literæ
cōgruere.Et ad ꝯ̄ria dic, ꝙ in fraudem n̄
dēt conſtitui talis penſio noīe beneficii;
ut puta Ep̄s habebat nepotē in minori
ætate,cui nō poterat prouidere de eccle
ſia curata:ipſam cōtulit alteri ſacerdoti,
& fere oēs fructus eccleſię decreuit aſſi-
gnādos nepoti noīe beneficii ſimplicis.
hoc.n.fieri nō p̄t:& ita loquit̄.d.c.extir-
pādæ.Sed ubi ex cā licita & honeſta con
ſtituit̄ beneficiū ex reditibus eccleſię,tūc
valet talis conſtitutio,ut habes hic text.
apertū,& uide tex.cū gl.ī.c. ad audiētiā.
2.de reſcrip.& facit.c.quāuis, de p̄bē.li.
6.Et intelligo,qđ remanet tm̄ p̄sbytero,
vn̄ poſſit honeſte uiuere:alias ſecus, arg.
c. uacante.j̄.de p̄ben.&.c.cū cām , eo.tit.
Et ex hoc habes unū notabilē modū ꝓ-
cedendi,vt unuſquiſq; curatus presbyter
hēat clericū in eccleſia ſua iuxta no. in.
c.vt quiſq;,de vi.& honeſta.cleri.Secun-
dus intellectus pōt eſſe , qđ iſte clericus
fuit ordinatus ad titulū hui⁹ eccleſiæ ad
p̄ſentationē rectoris;quo caſu dēt viue-
re,ſi nō hēt aliunde, ex reditib⁹ illius ec
cleſiæ,ut in.c.ꝑ tuas.3.j̄. de ſimo. dēt tn̄
iſte deſeruire eccleſiæ,ut hic. An autem
p̄iudicet ſucceſſori rectoris p̄ſentatoris,
dic vt no.Io.And.in.d.c.ꝑ tuas; & ex his
habes clare intellectum huius capituli.
6 † Sed q̄ro,quare Papa nō habuit conſide
rationē ad primā exceptionē oppoſitā
ꝑ iſtū p̄sbyterū dū dicebat ꝙ vix vitę ne
ceſſaria poterat ꝑcipere ab eccleſia? Sol.
dicunt doct.qđ hæc exceptio nō erat le-
gitima ad excludēdū aliū iure ſuo. Nam
imputādū eſt ſibi,ſi acceptauit beneficiū
tenue; quęrat ergo ſibi victū aliqua indu
ſtria.91.diſt.clericus uictum; & not.hic
ad limitatio.lect.p̄dictarum,vt cōſequu-
tus bn̄ficiū ex reditibus vnius eccleſię nō
dēat eo priuari , licet eccleſia deuenerit
ad eū ſtatum , in quo vix pōt procurare
proprium * Rectorē. * Credo tn̄ , quod
iſto remoto ex aliqua cā, illud beneficiū
dēat extingui; & eccleſia remanere ī ſua
priſtina integritate,arg.hic in fi. lr̄ę,vbi
illo priuato Papa mādat illud beneficiū
conferri alteri , ſed rector dimittitur in
ſuo ſtatu priori.In gl.in uerſi.*ſufficientia*,
no.bene iſtam gl.& uide gl. 20. qō.1.in.
7 c.1.In gl.fi.ibi:*niſi conſuetudo,&c.*intelli-
gi tn̄ Hoſt.& cōiter docto.hic,qđ tūc de
ſeruiant ꝑ uicariū:hoc tn̄ dictū iure non
ꝓbatur,poteſt tamen procedere,ubi ec-
cleſia pateret̄ graue diſpēdiū ex abſentia
miniſtrorū,quia tunc ſuccederet. c.1.de
conſue.alias autem ſecus,dummodo cle
ricus honeſte viuat.Nam licet non deſer
uiat illi eccleſiæ ſpeciali, deſeruit tn̄ ec-
cleſiæ uniuerſali.Pro hoc ꝙ not.Inn.in.
d.c. cum iandudum , dico plene in. d. c.
cum omnes,de conſti. & limita hanc gl.
prout dixi in.c.quia nonnulli , ſupra eo.
& in.c.fi.de reſcrip.li.6.per Doct.

ZACHARI.
a Reſtringit præce dētia. Limitabis, niſi abſurditas reſultaret, ita Bar.ī l.Iulian⁹,ff.de hæred.inſtit. & in.l. hoc articulo, ī penul.col.eo.tit.gl. l.ſiue,de duo reis. Io. de Imo. plene in.l. ſi pater filio, ff.de uul.& pup.& Car. in cle. 1.qō. 9. de foro comp. & omnino in Cle. 2.in princi.de ſta. mona.

SVMMARIVM.

1 *Clericus ſeruiens Epiſcopo,recipit fructus beneficij,ac ſi reſideret: diſtributiones uerò quotidianas non recipit. 2. & idem eſt ſi ſeruiat alijs prælatis ſuis. 3.*
4 *Relatiuum quis,uel qui,reſtringit præcedentia.*

CAP. VII.

1 DEcætero. † Qui eſt in ſeruitio Ep̄i , ꝑcipit
fruct⁹ beneficii tāquā reſidēs p̄-
ter diſtributiones quotidianas.Vel ſic:Qui eſt in
ſeruitio p̄lati,fingit̄ reſidere.h.d. Ponit dictum,a
quo excipit,ibi:niſi.Caſus lr̄alis. Quidā Ep̄s,qn̄ ducebat ſe
cū aliquos đ canonicis eccleſiæ ſuæ, alii canonici ſubtrahe
bāt illis,q cū Ep̄o erāt,ꝙ cōſueuerāt ꝑcipere de cōitate.
ſtatuit Papa,ne canonicis illis,q in ſeruitio Ep̄i fuerint, ali
quid ſubtrahi dēat,uel auferri,niſi fortè uictualia,q̄ dari ab
2 ſentibus nō ꝯſueuerūt. Ber.† Primò no. ꝙ Ep̄s licite utitur
ſeruitio aliquorū canonicorū ſuorū, ēt ſubtrahēdo eos ab
officio diuino quotidiano,& reputāt̄ iſti p̄ſentes reſpectu
3 cōmoditatis ꝑcipiēdę.†Sed q̄rit̄,nunquid diſpoſitio hui⁹.
c.hēat locū in inferioribus p̄latis citra Ep̄m? docto.hic cōi
ter tenēt,ꝙ ſic.q a iſta lr̄a loq̄t̄ gn̄aliter, nec apparet cui lo
quat̄, & eadē rō vr̄ ī oīb⁹ p̄latis reſpectu ſubditorū:dixit tn̄
Hoſt.notabile uerbū,ꝙ Ep̄s p̄t ad ſeruitiū ſuū habere duos
canonicos, licet nō ꝓbet utilitatē eccleſiæ , ſed ultra duos
habere nō p̄t,niſi ꝓbet̄ uoluntas capituli,uel neceſſitas,uel
utilitas eccleſię,arg.c.ad audiētiā.j̄.eo.ti.ꝙ eſt notab.quia
aperte iure n̄ ꝓbāt̄:ſed optime faciunt in arg.illa lr̄a,& iſta
qđ autē de aliis clericis,uide ꝙ dicā in. d. c. ad audiētiā,&
uide gl.in c.qa frater.7.q. 1.&.c.quid ergo.11.q.3.& c. uos.
16.q.1.vbi gl.dicunt Ep̄m poſſe mittere unū clericū ad certā
legationē;& idē alibi dixit gl.de monachis,ut poſſint mit
ti ad certā legationē ꝑ Ep̄m.16.q.1.q dā monachi . Scđo q̄
rit̄,qđ intendat illa lr̄a,ibi: de cōitatis ſibi beneficio &.c.in
fi.& ipſius.Sol.conſidera,ꝙ in aliquibus eccleſiis collegia-
tis ſunt p̄bendæ canonicorū diſtinctæ,& ultra p̄bendas fiūt
q̄dā diſtributiōes , q̄ dant̄ quotidie intereſſentibus diuinis.
qn̄q; conſiſtunt in pecuniis:qn̄q; in uictualib⁹.In aliquibus
uero eccleſiis ultra alias p̄bendas & diſtributiōes quotidia
nas ſunt quidam reditus communes , qui in fine anni diui-
duntur inter canonicos,& in q buſdam locis appellat̄ mē-
ſa groſſa.In aliquibus vero nō ſunt p̄bēdę diſtinctę;ſed oēs
reditus capiunt̄ ꝑ miniſtrū capituli, & in fine anni dātur in
portiones ſc̄m numerū canonicorū.Fiūt ēt q̄dā diſtributio
nes quotidianę,quæ ſolum dātur intereſſentibus diuinis.
Intellige ergo iſtū tex. ꝙ præter diſtributiones quotidia-
nas alii reditus debent aſſignari iſtis , qui ſunt in ſeruitio
Epiſcopi,ac ſi reſiderent;& ideo dicit de communitatis be
neficio,&c.Et quatenus dixit de uictualibus, habuit reſpe-
4 ctum ad diſtributiones quotidianas † per hoc relatiuum,
a que:quod reſtringit præcedentia [a] ,ut no.in.l.cunctos po-
pulos,C.de ſum.trini.&.l.omnes populi, ff.de iuſti.& iur.
& per Cal.in.c.fi.infra eo. & hodie hæc dicta uidentur ap-
probari per tex.&.gl.in.c.unico, eo.tit.li 6.

SVMMARIVM.

1 *Clericus non reſidens in beneficio,& citatus non reuertens in termino priuatur beneficio,niſi habuerit iuſtam cauſam non reuertendi,et idem eſt in alio prælato,ut infra c.proxi in prin.& in.c.ſeq.in prin.*
2 *Beneficium non habetur pro derelicto,licet quis ſe abſentauerit per decennium. 3.6.8.niſi fuerit intitulatus in alio beneficio.9.*
4 *Clericus non reſidens in beneficio.ſi citatus,uel requiſitus non reuertitur , poteſt de facto ſpoliari illo beneficio. 7.*
In notorijs non requiritur ſententia,nec ordo iuris,uide infra capi.proxi. numero.6.
5 *Capitulum non poteſt citare prælatum,nec aliquem ex canonicis ſine licentia ſuperioris.*
8 *Beneficiatus ſi permittat ſe ſuper alio beneficio intitulari, priuatur primo beneficio, aliquando ipſo iure,aliquando per ſententiam.*

Cap.

CAP. VIII.

1 EX parte. † Priuandus eſt,prelatus,uel cleri-
cus non reſidens,qui citatus nō re
uertit̄ in termino ſibi p̄fixo,niſi habeat iuſtū im-
a pedimētū.[a] h.d.cū duobus ſequentibus. Cōis di-
uiſio.Secūda,ibi: *quia igitur*. Caſus lr̄alis. Decanus cuiuſdā
eccleſię tranſtulit ſe ad partes Gallicanas, & ibi ꝑ decē an-
nos morā fecit; ita,ꝙ nō fuit reuerſus ad eccleſiā ſuā.capi-
tulū ipſius eccleſiæ ſignificauit hoc dn̄o Papæ. Rn̄det Papa
dicens,ꝙ nō uult,ut ipſa eccleſia Decani officio defraudet̄:
mandat capitulo,ut ſcribant ei,ꝙ ad ſuam eccleſiam reuer-
tat̄, & ibi exerceat officiū Decani ; ꝙ ſi uenire noluerit ad
terminum ſibi datū, dat eis licētiā Decanū aliū eligēdi. B.
2 † No.primò, ꝙ abſentans ſe a beneficio ſuo,ēt ꝑ decēnium,
non eſt priuatus ipſo facto,nec vr̄ beneficiū haberi pro dere
3 licto;qđ bene no. †Secundò not.ex hoc & ex tex.ꝙ iſta mo
ra decēnalis non eſt ſufficiens ad priuandū quem beneficio
ſuo: ſed oportet, ꝙ primò moneat̄, ut redeat : pōt tn̄ aliter
puniri de culpa cōmiſſa ; ad hoc 7.q.1.c.ſi quis in clero, & c.
4 ſi quis presbyter. † Tertiò no. ꝙ ad procedendum ꝯ̄ benefi-
b ciatū *b* ratione non reſidentię nō eſt neceſſaria ſolēnis cita
tio, nec ſolēnis priuatio: ſed ſufficit requiſitio,ſeu reuoca-
tio,& ſpoliatio de facto;& in hoc eſt text.optimus,& facit.
c.ſeq.& c.ex tuæ.j̄.eo.vbi mandat illos ſpoliari,& nō priua-
ri.Sonat.n.ibi ſpoliatio in factum, & in quandam iuris exe
cutionē.Pro quo facit,quia cùm nō reſidētia ſit notoria,nō
eſt ordo iudiciarius in notorio ſeruandus, nec dēt cā ad iu
diciū deduci,vt dicit tex.no.in d.c.quoniam,de fil.presby-
te.& ita ſentiūt doct.in c.ex tuæ.j̄.eo.& clarè tenuit Oldra.
conſi.130.& Gaſ.de Cald.hic,qui dicit alias ſic fuiſſe in cu-
ria determinatū:ſed alleg.dicta Oldr.licet de eo non faciat
mētionē:ſed credo,ꝙ loquat̄ de illa determinatione.Quar
tò no.ꝙ p̄latus debet eccleſiæ præeſſe,& prodeſſe.Debet.n.
præeſſe in iudicādo.c.irrefragabili,de offi.ord.dēt prodeſſe
in prædicādo,bene diſponēdo ſubditos,& bona ſibi credita
5 c.qualiter.2.de accu.† Sed oppon.ꝯ̄ tex.eò, ꝙ iſte priuatur
ex ſola monitione capituli,nec fert̄ hic aliqua ſn̄ia priuatio
nis,vel ſpoliationis . Sol.aſſumendo dicta doc.hic.& c.ſeq.
dic,ꝙ capitulū nō pōt propriè citare prælatū,nec aliquē ex
canonicis:quia inferior in ſuperiorē, vel par in parē iuriſ-
dictionē nō habet,vt in c.cū inferior, de maiori.& obedi.&
in c.innotuit,de elec.& l.ille à quo.§.tēpeſtiuū, ff.ad Treb.
& vide in propriis terminis Inn.in c.cū nobis,de elec.& ca.
1.de maio.& obed.vnde intelligendū,ꝙ hic interceſſit au-
thoritas Papę,ſine cuius authoritate nō potuiſſent iſti pro
6 cedere ad electionē;& ſentit Hoſt.hic duos intellect⁹. † Pri
mus,ꝙ Papa p̄ſumpſit ex mora tanti tēporis illū habere ſuā
dignitatē pro derelicto;& ſic nō erat neceſſaria aliqua pri-
7 uatio:nō tn̄ intelligas, ꝙ hoc liceret inferiori.† Secūdò in-
tellige , ꝙ Papa iſtū prius ad monuerat per literas ſuas ſub
pœna priuationis.quilibet intellectus eſt bonus in ſe: ſed p̄t
dici,vt prædixi,ꝙ hoc caſu nō requirit̄ expreſſa ſn̄ia priua-
tionis:ſed ſufficit ſola ſpoliatio,quę fit ipſo facto,cū proce-
dāt ad nouā electionē,& vocationē factā per capitulū , Pa-
pa hic approbauit : alias āt ſola vocatio capituli nō ſuffice-
ret ad ſpoliandū abſentē per prædicta,& per.c.ex tuę.j̄.e.&
8 quod ibi no.† In glo.1.ibi : *quantumcunque tempore aliquis ſit*
c *abſens.* tene mēti gl. ꝙ ꝑ abſentiā [c] quātūcūq; lōgā nō ꝑdit
qs ipſo facto bn̄ficiū ſuū:uide tn̄ gl.de cōſ.diſt.5.c.nō opor-
d tet,q̄ dicit,ꝙ ſi tāto tēpore qs fuit abſens,[d] ut neſciat̄,an ſit
mortuus,uel uiuus,deſinit hr̄e liberā adminiſtrationē. Sed
illa gl. iure nō ꝓbat̄,nec recipit̄ a doc.in c.ex tuæ.j̄.eo. imò
vr̄ ibi tex.in oppoſitū. Debet.n.primò citari apud eccleſiā
ſuā,ſi neſcit̄,ubi ſit; ideò tene iſtā gl.& eā limita, prout dixi
in d.c.cōtingit,de do.& contu. Et no.gl.in alio, inquātū di
cit,ꝙ ſi ꝑmiſit ſe alibi intitulari, vr̄ ipſo facto hr̄e eccleſiam
9 primā pro derelicta. †Et aduerte,quia gl.non loquit̄ de be-
neficiis curatis,ſed indiſtinctè,Nam in beneficiis curatis nō
eſt dubiū ꝑ c.de multa,de p̄bend. vn̄ Inn.
in c. ex tuę.j̄. eo. dicit hoc procedere in
bn̄ficiis ſimplicibus reſidētiā expoſcētı-
bus. Ex hoc habes caſum notabilē , ꝙ ꝑ
acceptationē ſecūdi ſimplicis uacat pri-
mū ipſo facto. Sed ego intelligo in du-
bio, qn̄ nō cōſtat de ꝯ̄ria intentione ab-
ſentis , ꝙ uelit utrunq; retinere. nā tunc
non erit priuatus ipſo facto,ſed priuādus
per ſententiam: quia nullo iure cauet̄ op
poſitum;& uide qđ dicā in c.fi.j̄.e.tit. Et
in eo,qđ dicit glo.abſentē ſemꝑ citā dū,
dicit Goff. hoc procedere, niſi prius ha-
buiſſet licentiā ad certū tempus. Qđ Io.
An.limitat , dūmodo tunc fuiſſet moni-
tus ad redeūdū; uide circa hoc qđ dixi in
c.qm̄.§.porro,& §.ſe. ut lite non conteſt.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum licet non poſſit ſuum prælatum citare: tamē pōt ipſum reuocare,ut reſideat in eccleſia; non tamen poſſet aliū eligere ſine conſenſu ſuperioris.2.*
3 *Clericus, uel prælatus non reſidens, & uocatus non rediens,poteſt ipſo facto beneficio ſpoliari.*
4 *Clericus non reſidens ,licet reuerſus,poteſt puniri.*
5 *Beneficiū,uel eccleſia quibus modis habentur pro derelictis.*
6 *In notorijs non requiritur ordo iuris.*

CAP. IX.

QValiter. Summatū eſt in
præcedenti.c.Se-
cunda, ibi, *diſcretioni*. Caſus li
teralis. Archiep̄s Raguſinus
ab eccleſia ſua receſſit iam ꝑ quadriēniū
expectatus, & reuocatus ēt per literas do
mini Papæ,nec redire uoluit.Mandat Pa
pa capitulo Raguſino , vt poſt menſem à
receptione literarum aliā perſonā ido-
neā ſibi eligant in paſtorē. Ber.† No.pri 1
mò,ꝙ capitulum pōt reuocare proprium
prælatum abſentem , quamuis eum cita-
re,vel in eum animaduertere non poſſit:
quia inferior in ſuperiorē &c.tamē pro
eorum intereſſe poſſunt eū requirere,uel
reuocare, vt veniat ad faciendam reſiden
tiam; idem ſentiunt doct.in c.ex tuę.j̄.c.
† Secundò no.ꝙ capitulum non pōt pro- 2
cedere ad nouam electionē prelato eo-
rū abſente,& per eos reuocato:ſed opor-
tet,vt intercedat authoritatē ſuperioris,
qui poſſit illū inuitū deſtituere. † Tertiò 3
no.ꝙ ad ſpoliandum quem rōne nō reſi-
dentiæ non requiritur nec ſolennis cita-
tio, nec ſolennis ſn̄ia priuationis . hic.n.
Papa ſine aliqua priuatione expreſsè de-
dit licentiā iſtis canonicis eligendi aliū.
Eo.n.ipſo,ꝙ reuocatus ſine iuſta cā nō re
dit,vr̄ habere eccleſiā pro derelicta,vt no.
dicit gl.1.hic; & intellige hoc.c.de moni
tione,& de ſn̄ia, prout dixi in c.præcedē.
† In gl.1.ibi.*imò ultra annum* . Dic , ꝙ nec 4
etiam per annum debet abeſſe ſine licen-
tia prelati ſui & ſine iuſta cauſa,vt in c.re
latū,ſ̄.eo.& abſens iniuſtè,quantumcun-
que reuerſus,poterit puniri , ſecundū qđ
culpa expoſcit,habito ēt reſpectu ad quā
titatem morę ; & uide quod legi. & not.
7 q.1.ſi quis in clero;facit cap.ex tuę.j̄.e.
& quod ibi dicā.Et ad hoc.c.dic,ꝙ narra
tur factū, nō āt ponitur iuris miniſteriū,

SEB. SAPIA.
a Impedimentum Pōdera iſtum tex. ut ꝑ Abb. in c.1. in ult.col.j̄.de celeb.miſſ.

SEB. SAPIA.
b Cōtra beneficiatum. uide ad hoc plura ꝑ Feli. in c. 2.col.2. uer. ſed ꝓ primo argumēto ſ̄.de reſcri. ubi allega Old.cōſil.125. inci. articuli dn̄i Arnoldi,poſt pri. quē uoluit allegare do.Abb.hic.

SEBA. SAPI.
c Per abſentiam. uide d.And. Sicu. in conſi.11.col.2. in 1.uo. ubi dicit, ꝙ ſi dubitatur de uita clerici uagātis ꝑ mūdū,beneficiū ſuū pōt alteri cōferri; & ad hoc inducit tex.in l.libera peculii adminiſtratio, ff. de pecu.

ZACHAR.
d Tāto tēpore qs fuerit abſens Ad. de Fel. poſt iſtum in c. qm̄. §. porr. col.8.uer.dū dicit Abbas, ſ̄. ut li.nō cōteſt.&Ant.Cor. ſing. ſuis in uerſi. uagabūdus, in c.ſi bn̄ficiatus, q alle. gl.in c.non oportet,lo 2.ꝑ iſtum allega. ſing. ad hoc, qđ hic dr̄, illiusq; opi.adhære,q cqđ dicat iſte.

ut debeat expectari ꝑ quadriẽniũ: imò alibi dicit tex. ꝙ diebus dominicis debet expreſsè adhibere p̃ſentiã ſuã in eccle-
5 ſia, de cõſec. diſt. 3. c. ep̃s; & no. illũ tex. †Et in fi. gl. no. hanc partẽ gl. ex qua habes tres modos, q̃bus eccleſia habet̃ ꝓ derelicta. Primus, cũ beneficiatus efficit̃ miles ſeculi; & no. bñ hũc caſum, quia ſentit gl. ꝙ nulla requirit̃ monitio, uel priuatio. Sed ego intelligerẽ glo. prout dixi in c. fi. de cleri. cõiug. doc. tñ in c. ex tuæ. ĩ. eo. ſimplr̃ idem ſentiũt, qđ gl. hic: ſed uide Inn. in c. 1. de apoſta. Secundus modus, qñ ↄ̃xit matrimonium; & de hoc plenè dictum fuit in c. 1. de cleri. coniug. & ſic habes duas gl. ꝙ ꝑ ↄ̃ctum matrimonii uacat bene
6 ficium ipſo facto. †Tertius modus, qñ clericus monitus nõ rediit; & no. ꝙ ſpoliatio hoc caſu poteſt fundari ſuꝑ duplici cã. Prima, quia eccleſia habet̃ pro derelicta ab ipſo abſente, ut dicit hic gl. ſecunda ratione notorii, quia cum crimen non reſidentiæ ſit notorium, põt prælatus illum ſpoliare: quia in notorio non requirit̃ ſolẽnis ſnĩa. Pro quo facit c. ex tuæ. ĩ. eo. ubi dr̃, ꝙ abſens debet ſpoliari; ergo eccleſia non hr̃ ꝓ derelicta: quia aliàs uacaret, nec poſſet nudus ſpoliari. c. frequens, de reſti. ſpo. lib. 6. Aliæ glo. ſunt faciles.

SVMMARIVM.

1 *Clericus debet reſidere in beneficio, uel præbenda, niſi aliud dictet cõſuetudo. 4.*
2 *Clericus monitus non reſidens poteſt uel per ſententiam, uel ipſo facto priuari ſuo beneficio ad libitum iudicis.*
3 *Impedimentum iuſtum proueniens poſt iniuſtam abſentiam excuſat.*
4 *Clericus ſe abſentando debet requirere licentiam prælati, niſi ſit aliqua neceſſitas, quæ ſubitò occurreret, uel niſi aliud dictat conſuetudo.*

CAP. X.

INter quatuor. Sũmmat̃, ut in c. ex parte, ſ̃. e. Primò dictũ, ſecũdò exceptio, ibi: *dummodo.* Caſus literalis. Quidam clerici Patriarchę Conſtãtinopolitani ſine licẽtia ipſius abſentabant ſe ab eccleſiis ſuis ſine iuſta & neceſſaria cã. q̃ſiuit Patriarcha, qualiter cũ illis eſſet agendũ. Rñdet Papa, ꝙ expectet illos congruo tempore, ſm̃ qđ ei uidebit̃; & niſi redierint ad terminum eis præfixum, poſſint
1 priuari eccleſiis ſuis, dũmodò non ſint iuſto impedimento detenti. B. †No. primò, ꝙ non ſolum eccleſia, ſed ẽt prębenda requirit reſidentiam. Nam hic ponderat̃, ꝙ iſti deſeruerunt eccleſias, uel præbendas. Item mandat̃, ut redeant; patet ibi: *niſi redierint.* Ergo tenet̃ canonicus reſidere in ciuitate, ubi eſt præbenda, niſi conſuetudo habeat oppoſitum; q̃ ſeruanda eſt, prout dixi in c. cõquerente, ſ̃. eo. & c. cum omnes, de conſti. Secundò not. ibi: *congruo tempore &c.* ꝙ ubi ſcit̃, in quo loco eſt abſens, debet citari, & congruo tẽpore
2 expectari; de quo plenè ĩ. c. ſeq. †Tertiò no. ibi: *iuſtè priuari*, ꝙ abſens & monitus non rediens põt priuari beneficio ſuo. Et no. quia dicit, priuari. vr̃ ergo, ꝙ ſnĩa ſit ferenda ↄ̃ eũ. Sed dic, ꝙ uerbum, priuari, poteſt capi largè, ut referat̃ ad factum iuxta ea, quę dixi in c. ex parte, ſ̃. eo. tit. põt intelligi ſtrictè; & erit in optione ſuperioris, & conſilium eſſet,
3 ut feratur ſnĩa ↄ̃ abſentem. † Vltimò nota ex uer. dũmodo, ꝙ abſens ſine iuſta cauſa non debet priuari, ſi poſteà ſuperuenit iuſtum impedimentum non redeundi, ẽt ſi abſentauerit ſe ſine licentia. Pręlati; qđ eſt bene not. ut impedimentum ſuperueniens ei, qui dedit operam rei illicitę, non ſit ei imputandum ↄ̃. l. 2. ſi quis cau. ſed põt dici, ꝙ imputabit̃ iſti, ut puniat̃ aliter: non tñ ut priuetur eccleſia, ex quo pro eo nunc non deficit, quominus redeat; & dicunt doctores hoc ꝓcedere, etiam ſi impedimentum accidit poſt citationem: debet tñ iſte ſe excuſare, arg. eorũ, quæ not. in c. quere-
4 lam, de proc. † In gl. 1. ibi: *& ſic non eſt ar. a contrario.* No. gl. quòd, q̃uis ſubſit iuſta & neceſſaria cã recedendi ad tempus a loco beneficii; nihilominus debet peti licentia a pręlato. Dicit tñ Hoſt. ꝙ ꝑꝑ neceſſitatem ſubitò occurrentem poteſt ſe abſentare ſine licentia pręlati; qđ dixi in c. relatum. Item dic, ubi hoc habet conſuetudo, ut licentia non exquirat̃; & hoc ultimum ponit Inn. in c. ſeq. qđ eſt ualde no. iure tñ apertè non probat̃; ſed ego argumentarer ſic: Valet conſuetudo, ut quis non teneat̃ facere reſidẽtiam iuxta no. in c. cõquerẽte, ſ̃. eo. ergo fortius põt induci cõſuetudo, ut ad tp̃s, & ex cã poſſit ſe abſentare; & ſignãter dixi ex cã: qm̃ ñ valeret ↄ̃ſuetudo, ut poſſit uagari, ut dicit Inn. ĩ d. c. ex tuę.

SVMMARIVM.

1 *Clericus ſi ignoratur, ubi ſit, eſt citandus in eccleſia ſua tribus edictis: & ſi intra ſex menſes non redierit, priuatur eccleſia ſua. 2. & 5. nec ſufficeret unum peremptorium. 4.*
3 *Clericus iniuſtè abſens, debet perſonaliter citari, ſi poteſt fieri: aliàs ſufficit in ualuis eccleſia ſua.*
4 *Citatio trina quotieſcunque requiritur contra abſentem, uel ut aliquis incurrat pœnam, tunc non ſufficit peremptoria.*
Clericus nõ reſidẽs poteſt ſuſpendi, excõicari, & ſpoliari ad libitum ſuperioris.
6 *Clericus non poteſt dimittere beneficium ad libitum ſuum, quia ſemel ſe obligauit.*
Clericus, qui ſe abſentauit, poteſt repeti ab Epiſcopo ſuo.
8 *Excommunicatus clericus, ſi pertinaciter ſteterit in excõicatione, remouetur ab adminiſtratione beneficij, & in totum ab eo excluditur, & priuatur: aliàs ſuſpenditur tantùm, ſ. ab adminiſtratione.*
9 *Archiepiſcopus licet poſſit ſuos ſuffraganeos excõicare; tamen non poteſt eos deponere, nec priuare: quia nullus citra Papam poteſt hoc facere. 9.*
Epiſcopus poteſt ſe transferre cum licentia Papæ tantum ad alium ep̃atum.
10 *Clericus uel prælatus non reſidens tunc demum citatur trina citatione, & cũ expectatione ſex menſium, quando ignoratur, ubi ſit, uel adeò longè diſtat, quòd cõmodè perſonaliter citari non poteſt: aliàs ſufficeret ſimplex requiſitio.*
11 *Clericus, quando abeſt, præſumitur fraudulenter abeſſe, & eſt in magna culpa, & idem eſt in marito.*
Abſentia præſumitur fraudulenta, quando abeſt quis, qui ratione alicuius rei debet ſtare in certo loco.
12 *Citatus, qui dicit, nolo uenire, uel qui facit, ne ad eum perueniat citatio, non eſt ulterius citandus: quia conſtat de ſua contumacia.*
13 *Clericus beneficiatus abſens, ſi ſcitur ubi ſit, & poteſt perſonaliter citari, debet citari ſemel, & præfigi terminus, quo tranſacto poteſt uel ſpoliari beneficio, uel excommunicari. Si uerò neſcitur, ubi ſit, debet trina citatione citari cum expectatione ſex menſium, intra quos ſi non reuertitur, priuabitur.*
14 *Clericus, qui ex natura beneficij non tenetur reſidere, non poteſt per hoc uagari; aliàs priuabitur, licet habuerit licentiam uagandi, uel ita ſit conſuetudo.*
15 *Clericus depoſitus, & poſteà reſtitutus per uerba generalia ad ſtatum ſuum, non recuperabit beneficium ſuum alteri collatum.*
16 *Clericus depoſitus an poſſit a Papa, uel ab Epiſcopo reſtitui?*

CAP. XI.

1 *EX tuæ deuotionis.* † Si neſcitur, ubi ſit clericus, tribus publicis edictis citabitur in eccleſia ſua; & ſi intra ſex mẽſes non reuertitur, priuabitur eccleſia ſua. h. d. uſq; ad uer. contra eos. & iſte uer. non ſummatur propter uarietatem lec. & quia ſm̃ unum intellectum non facit ad rubricam; & duo ſunt dicta. ſecundum, ibi: *contra.* Caſus literalis. Quidam prælati eccleſiarum ſubditi Archiepiſcopi Panor. abſentauerunt ſe ab eccleſiis ſuis, ita, ꝙ citari non poterant. quæſiuit Archiepiſcopus a Papa, qualiter cũ illis eſſet agendum? Reſpondet Papa, ꝙ edictum trinę citationis faciat proponi apud eccleſias ipſorum, & ſi non uenerint, & ultra ſex menſes eccleſias deſeruerint, debent eccleſiis ſpoliari: ſed prius procedatur contra eos per ſententias ſuſpenſionis, & excõicationis, ut ad obedientiam ipſius Archiepiſcopi redeant; & ſi eorum malitia ſic compeſci non poterit, Card. apo. ſedis legatus remoueat eos ab adminiſtratione ſuarum eccleſiarum, & eccleſiis illis de ꝑſonis idoneis faciat prouideri; ſed eos non deponat, ut cum eis, ſi expedierit, miſericorditer agi poſſit. B. †Primò not. ibi: *in ec-
2 cleſijs eorum*, ꝙ, quando clericus abſens eſt citandus, debet citatio affigi valuis eccleſiæ ſuę; de quo vide quod legi. & no. in c. cauſam, & c. fi. de dol. & contu. Secundò no. ibi fraudulenter, ꝙ cõtra abſentẽ fraudulẽter põt procedi; etiam ad ea, quæ ſunt grauis præiudicii ex ſola citatione domi facta. De quo per Inn. in c. fi. de eo qui mit. in poſ. & in d. c. cauſã.
3 † Tertiò not. ibi: *nec ad ipſos ualet citatio, &c.* quantumcunque clericus ſit abſens iniuſtè, ſi poteſt perſonaliter citari, non debet citari per edictum.
4 † Quartò no. ibi: *trinæ citationis*, ꝙ abſẽs, cũ neſcit̃, vbi ẽ, dẽt citari tribus edictis, & dicit hic Io. An. ꝙ nõ ſufficeret vnũ

perempto-

a pereptoriũ, a & idẽ tenet in addi. Spe. e. ti. ſuꝑ rub. Et ſemꝑ allegat̃ hoc dictũ, ꝙ ubi ius req̃rit trinã citationẽ ꝑ edictũ ↄ̃ abſentẽ, nõ ſufficit una perẽptoria. Nã facilius p̃t ꝑuenire ad notitiã abſentis, qñ edictũ fuit triplicatũ, q̃ qñ fuit unũ, licet perẽptoriũ; quod malè ſeruat̃. Et vide gl. no. in cle. 1. đ ui. & hone. cle. in verſi. 3. quę ẽt ſing. uult, ꝙ ubi ad pęnã incurrendã requirit diſpoſitio trinã citationẽ, nõ ſufficit una perẽptoria, licet ꝑſonalis. Quod no. ꝓ limitatione. l. contumacia, ff. de re iudic. & c. de illicita, 24. q. 3. Nã rl̃r æquiparant̃ tres diſtinctę citationes, & unica perẽptoria cũ cõpetẽtibus interuallis, ut. l. & no. in. c. cõſtõnẽ, de ſent. exc. li. 6.
5 †Quintò no. ibi, *ultra ſex menſes*, tex. no. & ferè ſingularẽ in mã, ꝙ vbicũq; neſcit̃, ubi ſit abſens clericus, dẽt poſt citationẽ ꝑ ſex mẽſes expectari. Pręſumptio. n. iuris eſt, ut intra hoc tp̃s citatio perducat̃ ad notitiã ſuã. Sextò no. ibi: *ſpoliari*. ꝙ ↄ̃ abſentẽ nõ requirit̃ ſolẽnis citatio priuatiua; dixi la
6 tius. ſ̃. e. ex parte. †Septimò not. in ver. *contra eos* & tene mẽti tex. ꝙ abſens põt cõpelli ad redeũdũ ꝑ excõicationẽ, & ſuſpẽſionẽ. Licet. n. pęna ordinaria nõ reſidẽtię ſit priuatio bñficii, ut. ſ̃. ꝑ totũ ti. tñ p̃latus nõ poterit̃ priuare incõtinẽti, ſed incipere a ſuſpẽſione, uel excõicatiõe, & hoc ꝓbo rõne. Nã bñficiatus nõ p̃t ꝓ libito dimittere bñficiũ, ex quo ſemel ille ſe obligauit, in c. niſi, de renũ. & c. quod in dubiis, & c. admonet. vñ, ſi iſte nõ uellet reſidere in bñficio, nõ hr̃et, ubi abſentaret, ut ſic eo priuet̃. ſi ergo ſuperior cõtentat̃ de ꝑſona ſua: q̃a eſt utilis eccleſię, nõ priuabit eũ, ſed cõpellet eũ ad reſidendũ: & uide tex. nota. 21. q. 2. c. placuit, q̃ dicit, ꝙ p̃t ſuperior iſtius clerici petere reſtõnẽ ab eo Ep̃o, cuius diœceſim ĩtrauit, & eum habitũ poterit punire de abſentia
7 aliter, q̃ priuare, & ſic tꝑa oĩa iura hui⁹ tituli. † Octauò no. ꝙ excõicatus remouet̃ ab adminiſtratiõe ſpiritualium. Ex quo infert̃, ꝙ excõicatus nõ deſinit hr̃e adminiſtrationẽ eccleſiæ ſuę. Cõtra quod opponit̃ de. c. ueritatis, de do. & cõt. & c. paſtoralis, de app. vbi dr̃, ꝙ meritò reditus eccleſiaſtici illi ſubtrahũtur, cui eccleſiæ cõio denegat̃. Inn. & docto. uariè hic loquunt̃, ſed uera ſo. quã ẽt ipſi ſentiũt eſt, ꝙ per ſuſpẽſionẽ, ſeu excõicationẽ nõ eſt ex toto priuatus: ſed poti⁹ eſt ſuſpenſus ad tp̃s. Sed ſi durat pertinacia ſua, dẽt remoue
b ri ab adminiſtratiõe bñficii, & in totũ excludi & priuari, b & nota bñ q̃a Inn. & doct. hic ſentiũt aꝑte, ꝙ excõicatus ipſo facto, licet nihil dicat̃ in ſnĩa, ſit ſuſpẽſus ab adminiſtratione bñficii ſui; & facit ꝓ eis, q̃ latè dixi in. d. c. paſtoralis, & dic, ut ibi. Secũdo opp. ↄ̃ literã de ↄ̃rietate. nã in principio dicit, ꝙ ſi expectati ꝑ ſex mẽſes nolint redire, ſpoliãdi ſunt eccleſiis ſuis, & in uerſi. ↄ̃, ſentit oppoſitũ. Sol. ille ver. ↄ̃, hẽt uarios intellectus. Nã primo ſecũdũ gl. in uerb. *ſpolia-
c ri*, debet c text. intelligi, ut ponat vnũ caſum, & principiũ intelligat̃, quod dẽt ſpoliari, i. ſuſpendi ab adminiſtratione tꝑaliũ. Ver. ↄ̃, de eodẽ facto loquens, aggrauat pęnã, data cõtumacia in nõ redeundo, ut excõicet̃ ſeu ſuſpẽdat̃, & demũ priuet̃, & loquit̃ iſte tex. ſm̃ gl. in p̃lato. Iſte intellꝰ gl. cõiter nõ recipit̃: q̃a impropriat literã. vñ dat̃ ſecundus intellꝰ ſm̃ Inno. & alios, vt ver. ↄ̃, ponat caſum ſeparatũ a primo, & loquat̃ de p̃latis, ſ. Ep̃is. vñ alia lr̃a hẽt ↄ̃ alios &c. & ubi dr̃ a ſpiritualiũ adminiſtratione, &c. In regiſtro erat ab ep̃atus adminiſtratione, ut dicit Inn. ſ̃. in ꝓœ. vñ aduertẽdũ eſt, ꝙ iſta decretalis dirigit̃ Archiep̃o Pano. & vr̃ uelle ut ↄ̃ ſubditos inferiores poſſit Archiep̃s procedere, prout dr̃ in priuc. uſq; ad uerſi. ↄ̃, &c. ibi uerò loquens de ep̃is ſuffraganeis iſtius Archiep̃i, dat aliũ modũ ꝓcedendi, & meritò
8 † Quia Archiep̃s licet poſſit ſuſpendere & excõicare ep̃os ſibi ſuffraganeos, ut in. c. ſacro, de ſen. exc. & no. in. c. ut litigãtes, de of. ord. li. 6. non tñ p̃t eos deponere, ſeu ep̃atibus priuare, ut in c. inter corporalia, de trãſla. p̃lato. & 3. & 7. accuſatus, & 6. q̃uis. Et iõ ſaluãdo hunc intellm̃, aduerte, q̃a quatenus tex. facit mentionẽ de ferenda ſuſpenſionis & excõicatiõis ſnĩa, dirigit uerba ſua ad archiep̃m: ſed quatenus mãdat priuationẽ fieri, dirigit uerba ſua ad legatũ. Et intelligo, ꝙ legatus hoc faciet ex ſp̃ali mãdato papæ: q̃a nullus citra Papã põt priuare ep̃m, nec ipſum trãsferre, ut in. c. quod tranſlationẽ, de offi. dele. & in. d. c.
9 inter corporalia. Et ex hoc intellectu habes modũ coercẽdi Ep̃os ad reſidẽtiam, ut per ſuperiorem citra papã compellantur per excõicationem, & ſuſpenſionẽ; & ſi ſic non reſipuerint, habetur recurſus ad Papam, qui ſolus priuare põt, & poterit ipſe hoc cõmittere legato, vel alteri, ſi voluerit; & iſte intellectus ſic declaratus eſt verus & cõis. Tertius ĩtellectus eſt, vt ver. cõtra, intelligatur de eodẽ facto cũ principio; & pro hoc facit relatiuũ, eos; & tũc dico, ꝙ text. iſte uoluit dare duplicẽ practicã procedẽdi contra abſentes, vt poſſit procedi à primordio ad priuationẽ, vel, ſi fortè abſentia eſt vtilis eccleſiæ, poterit procedi per viã excõicationis, ſeu ſuſpenſionis, vt cõpellatur redire. Sed nũc ob. litera ſequens in eo, quod dicit, ꝙ legatus poterit illos remouere ab adminiſtratione. Nã hoc poſſet facere Archiepiſcopus. Põt dici ſoluẽdo hũc intellectũ, vt litera intelligatur de oĩbus ſubditis Archiepiſcopi. vnde reſpectu inferiorũ pręlatorũ citra Epiſcopos poterit Archiepiſcopus procedere ad priuationẽ, vt in prin. ſed reſpectu epiſcoporũ habebitur recurſus ad ſuꝑiorẽ. Et ꝓ hoc facit, quia cõſultatio erat generalis de oĩbus clericis cuiuſcunque conditionis & gradus, & iſta litera fuit nimis deciſa. Nõ. n. erat ſic gñalis ĩ regiſtro; & hũc intellectũ multum adiuuat iſta dictio copulatiua, ẽt, ver. contra eos ẽt procedatur. Illa. n. copulatiua, ẽt includit pręcedẽtia; quaſi apertè innuat, ꝙ cõtra prædictos non ſolùm põt ꝓcedi, vt. ſ̃. dictũ eſt, ſed ẽt, prout ſequitur; & pro hac diſtinctione facit, quod nota. ĩ. in c. 1. de cõmodo. Quartus intellectus, vt iſte verſ. cõtra, non loquatur de clericis nõ reſidẽtibus, ſed de nolẽtibus obedire; pro hoc tex. ibi: *ad tuam obedientiam uenire compellas, &c.* fortè. n. iſte Archiepiſcopus fuit c cõqueſtus, ꝙ quidã clericorũ ſuorũ nolebant reſidere in eccleſiis ſuis: quidã uerò Epiſcopi ſuffraganei ſui nolebãt ſibi obedire; & ad utrunque reſpondetur vt in litera; & per hoc apparet intellectus huius
10 capit. † Tertiò op. contra tex. in eo, ꝙ requirit edictũ trinę citationis. Nam vr̃, ꝙ vnica citatio ſimpliciter ſufficiat, & nedũ citatio, ſed ſimplex requiſitio & reuocatio, vt in c. ex parte, ſ̃. eo. & ibi dixi. Item cũ nõ reſidẽtia ſit res notoria, vt in c. quãto, de tranſla. præla. & in notorio nõ debent requiri ſolẽnitates citationũ, quia ordo iuris non ſeruat̃ in eo; pro quo cle. ſępe, de verb. ſig. & text. expreſſus in c. ad noſtrã, de iureiu. & c. bonę, de elec. Itẽ in alio iſtud c. cõtradicit aliis iuribus: quia hic pręcisè requiritur expectatio ſex mẽſiũ, & in c. præcedẽti dr̃, ꝙ ſufficit expectare congruo tꝑe. Sol. intellige hũc tex. qñ abſens neſcit̃, vbi eſt: ſeu ita lõgè diſtat, ꝙ cõmodè perſonaliter citari nõ põt. Nam,

SEBA. SAPI.
a Peremptorium. De ueritate, uide late per Feli. in c. conſuluit, col. 3. uerſi. in eadẽ glo. ibi item fallit, ſupra de of. deleg.

ANT. FRAN.
b Priuari. Adde, ꝙ excõicatus perſeuerans in excõicatione dr̃ Ethnicus quaſi dignus igne infernalis mõtis Aetnę poſiti in Sicilia, ſm̃, Io. An. & d. Abb. in. c. nouit, de iudi. & dñr gentiles, & infideles, ut in. c. nonne 5. q. 1. Et adde ꝙ excõicatus cõtemnens excõicationem põt priuari feudis, ut eſt gloſſa. in c. præceptũ, 32. q. 5. quæ ẽt dicit, ꝙ non ualent geſta ab ipſo excõicato, imò excõicatus appellatur hæreticus perſeuerans in excõicatione, ut in. c. quod autem, 4. q. 1. uide do. Cardi. in clem. 2. in. §. cæterũ, de ele. & uide Io. An. in. c. nõ põt, de re. iur. lib. 6. in Mer. ubi dicit, ꝙ excõicatus eſt incapax oĩum priuilegiorum, & uide. no. tex. in. c. uenerabilem, & ibi per d. Abb. de elec. ubi dicitur, ꝙ excõicatus eſt incapax, etiam ad dignitatem ſecularem.

SEBA. SAPI
c Spoliari debet. Hoc uerbum ponderatur per Old. in cõſi. 195 incip. articuli, refert Feli. in c. 2. col. 2. ſ̃. de reſcri. uer. ſed proprio argumẽto.

qa hoc caſu recurrit ad citationē ꝑ edi-
ctum,inducunt illa duo ſpālia,ut citatio
ſit trina, & abſens expectet ꝑ ſex mēſes,
ut ſic ſuppleat defectus pſonalis citatio-
nis.Et aduerte,qa opi.ſunt, qñ hēt locū
iſta citatio per edictū.Nā uř hic tex.exi- c
gere fraudē abſentis,vt patet ibi; *fraudu-
lenter abſentat.* Inn. intellexit multū latè,
vt ,pcedat nō ſolū,qñ fuit abſens in uera
fraude,de qua cōſtat, ſed ēt in ficta frau-
11 de,ſeu p̄ſumpta. † Vñ dicit; ꝙ eoipſo, ꝙ
clericus eſt abſens ſine iuſta cā,p̄ſumit eē
a in fraude[a].Itē abſentādo ſe eſt in magna
culpa ęqparat fraudi,ī.l. qđ Nerua,ff.de
po.&.ff.de uer.ſig.l. magna negligentia.
vbi dř,magna negligētia eſt culpa,ſeu do
lus, & uide Inn. in.c. fi. de eo qui mit. in
poſ.ubi dicit,ꝙ ubicūq; quis tenet adeſſe
in certo loco,& ibi nō reperit,p̄ſumit ab
eſſe in fraudē,& ponit exēplū in clerico
quo ad eccleſiā ſuā, & in marito quo ad
uxorē.Hoſ. intellexit hic Inn. de fraude
in occultādo ſe,ne citet,& hāc opi. vř te
nere quo ad terminos.c.ſeq. d.Ant. hic;
12 qa tex.hic vř reqrere fraudē. †Sed aduer
te,qa hoc dictū nō ,pcedit.nā ſi fraudulē
ter occularet ſe,ne citaretur, non opor-
teret iterū citare maxime trinis edictis
& maximè expectando eum per ſex men
ſes text. eſt in oppoſitū in c.qm̄. §. por-
ro,ut lit.nō cōt.ubi tex.ęquiparat citatū,
qui noluit venire,& eū qui ſe occultat,vł
īpedit,ne citatio ad eū ꝑueniat,& ideo
dicit Inn.in.c.ad petitionē.de acc.ꝙ oc-
cultās ſe, uel impediens ne citet, non eſt
amplius citandus. Nā citatio fit,ut con-
ſtet de ſua cōtumacia.nō oportet ergo ge
b minař citationē,ubi ē certū[b] de cōtuma
cia ſua, qa in incertis ñ ī certis opus eſt
coniecturis,in regula,eſtote,ĵ.đ reg. iur.
Itē gl.magiſtra eſt in ɔ̄riūm in.d.c.qm̄.§.
porro,in ver.ſi uero,quā oēs doc.ſequūt,
dātes regulā,ꝙ ubicūq; neſcit, ubi ſit ab-
ſens,uel ex qua cā ſe abſentauerit, dēt ,p
13 cedi,ut hic dř ī prin.c. & pleniſſime vide
ea,q̄ dixi in d.uer.ſi uerò.†Cōclude ergo
breuiter, cū q̄rit de mō ,pcedēd ī ɔ̄ abſen
tem bñficiatū.Aut.n.ſcit,vbi eſt,aut igno
rat.Primo caſu, aut nō p̄t cōmode citari
& idē quod in ſequēti mēbro ẜm Inno.
hic.Si uero pōt cōmodè citari, tūc dēt ci
tari pſonalř, & p̄figi termin⁹ ſibi cōgru⁹
ad redeundū determinādus ꝑ ipſum iudi
cē ẜm uiarū diſtantiā, pſonæ, tpis,& qua
litatis,& ſic intellige c.p̄cedens,& ſimilia
iura;& ſi non redierit,p̄t ſupior ,pcedere
ad priuationē,ſeu ad excōicationem, ſeu
ad petēdā reſtōnem ipſius clerici,ut. d.c.
placuit.Si uero neſcit,ubi eſt, tunc ſerua
qđ hř hic.Dēt.n.citari in eccleſia ſua per
edictū trinæ citationis,& expectari ꝑ ſex
mēſes:ałs,ſi ñ redierit, poterit ,pcedi ad
14 priuationē;plenius tñ dixi in uer.ſi uerò.
†Vlti. q̄rit, nūqd hoc. c. & ſimilia hēant
locū in abſentibus hēntibus bñficia reſi-
dētiā nō expoſcētia? & cōcludit hic Inn.
ꝙ nō,niſi vagaret,qđ no. Ex quo colligo
ꝙ licet bñficiatus nō tenet ex nā bñficii
ad reſidendum in eo; non tamen poteſt uagari: imò ſo-
lum uagationis delictum eſt ſufficiens ad iſtū priuādū ẜm
eū.Pro quo.7.q.1.c.nō oportet,cū ſeq. nec ualet conſuetu-
do,ut poſſit ſe abſentare uagando,nec ualeret lnīa Pręlati;
quod no.ɔ̄ iſtos ſimpliciter bñficiatos,q uagant per mūdū,
c & qñq; efficiūtur ſtipēdiarii,[c]& nihilominus tenēt bñficia
in partib⁹,ut quantūcūq; illa bñficia ſint ſimplicia,& nō exi
gant reſidētiā,pñt priuari ꝑꝑ delictū uagationis; qđ bene
15 no.†In gl.fi.ibi,*ſi ſurrogati non remouerentur.*hęc glo. uerisſi-
ma eſt reſpū diſpēſationis. Sed dubiū fortius eſſet in reſtō-
ne, vt ſi per uerba gñalia reſtitueret depoſitus ad ſtatū ſuū,
nūquid recuperabit bñficiū alteri collatū? Et puto dicēdū,
ꝙ nō ꝑ ea,q̄ no.in.c.quāuis, de reſcr.li.6.& qđ no. Io.An.
in rła,ſine culpa,in Merc.per legiſtas in.l.fi.C de bo. ,pſcri.
16 †Et in fi.gl.dicit,ꝙ in hac ultima.q.reperiunt tres opi. Pri
ma,ꝙ ſi depoſitio fuit uerbalis, p̄t Eṗs reſtituere: ſecus, ſi
fuit actualis degradatio,qđ tenet gl.2.q.6.iō. Secunda opi.
ut diſtinguat inter depoſitū ꝑꝑ crimē, & ꝑꝑ cōtumaciam.
Primò caſu Papa reſtituit:ſecūdo inferior,quod tenet gl.7.
q.1.ſi qs p̄sbyter, & has duas opi. referūt hic doc. Sed uide
tertiā opi.in.c.eṗs,12.qō.3.vbi dicit gloſſ. ꝙ ſi degradatio
fuit iniuſta,puta ꝑ falſos teſtes,&tunc p̄t Eṗs reſtituere; ałs
ſecus.Concordando has opiniones poſſumus ſic dicere, ꝙ
aut depoſitio fuit uerbalis,& p̄t Eṗs diſpēſare, & hoc in caſi
bus,in quibus à iure ſibi cōceditur diſpēſatio, ut in adulte-
rio,& minoribus,ut in.c.at ſi clerici.§.de adulteriis, đ iud.
Vnde intelligo iſtū tex. ut ,pcedat ēt poſt depoſitionē uer
balem,& uide quod ibi latius dico. In maioribus uero non
poterit reſtituere,cū in eis diſpēſare non poſſit. Si uero de
poſitio fuit actualis,aut allegatur cā ltīma,ut puta, per fal-
ſos teſtes.facta,& p̄t Eṗs reſtituere. Ita proprie loquit tex.
ī d.c.Epiſcopus. Aut nō allegatur cā talis,uel ſimilis: ſed pe
titur reſtō ex ſola gratia,tunc non poterit eṗs diſpenſare;
quia iſte degradatus actualiter eſt exutus omni priuilegio
clericali,& relictus iudicio iudicis ſecularis,ut in.c.degra-
datio,de pœnis,lib.6.

a In fraude. Vide do.Abb.in.c.fi. ſupra đ eo qui mit. in poſ.& in.c.quoniā,§.porro, col. pen. ſupra ut lit. non conte. ubi limitat hoc nō ,pcedere, qñ à principio ponitur cā legitima, ꝑꝑ quam oportuit abeſſe.

b Vbi eſt certū. Adde Alex.conſ.85. 2. lib.

c Stipendiarii. Adde tamen,ꝙ ſi monachus leuitatis cauſa dimittat habitum, & reuertatur, abſolutus poteſt eligi in abbatem,ẜm Old. cōſ. 202.

ZACHARIAS. Adde Felin.in.c. quoniam,§. porro,col. 7. uer. dū dici, Abbas,ſupra ut lite non conte. ubi tenet,ꝙ poſſit priuari bñficio, ēt ſi nō requirat reſidentiam.

SEBA. SAPI. Inter uillam. Vide Fel.in.c.Rodulphus,col. 13. uer. cæterum ad euitādum,ſupra de reſcript.

SVMMARIVM.

1 *Clericus abſens cauſa ſtudij tunc demum poteſt fructus ſui beneficij recipere, ſi eſt in ſtudio bono ſecus,ſi in loco,ubi eſt ſtudium minus utile. 2.4. de cuius facultatis ſtudio loquatur uide num. 5.*
3 *Licentia,uel cōſenſus non ſufficit,quod petatur,ſi non concedatur.*
Statutum,quòd mulier non contrahat ſine conſenſu propinquorū, ſi nolunt cōſentire non moti ex iuſta cauſa, poterit iudex præſtare conſenſum.
4 *Conſuetudo, quòd clericus abſens cā ſtudij ēt non petita uenia, lucretur fructus ſui beneficij,ualet,niſi ex hoc ſequatur magnum incommodum eccleſiæ.*
Epiſcopus poteſt diſpenſare, quòd clericus abſens cā ſtudij lucretur fructus etiam de beneficio curato,etiam quod non ſit promotus.
6 *Obtinens beneficium curatum tenetur facere ſe promouere ad ſacerdotium intra annum,niſi ſe abſentet cā ſtudij, & cum diſpenſatione Epiſcopi, dūmō relinquat ibi uicarium,in ſimplicibus uero beneficijs non relinquitur.*

CAP. XII.

1 T*Væ fraternitatis.* †Priuilegiatus,ut abſens in ſtudio fructus p̄bēdæ recipiat,exiſtens in uilla,uel caſtello, vbi nullum eſt uel minus cōpetēs ſtudiū, priuilegio nō vtitur.h.d.Primò qō,ſecūdo reſponſio, ibi; *ad quod.* Caſus literalis.Quidā clerici obtinuerunt indulgētiam,ut cā ſtudii bñficia ſua perciperent in abſentia, qui ſic accepta licētia a ſuo Prælato transferunt ſe ad uillas,uel caſtella,in quibus modicū eſt ſtudium, cum deberent uenire Bononiam.Querebatur utrum deberent habere beneficia ſua in hmōi ſtudio? dicit Papa,ꝙ ex prefata indulgētia fructū habere nō debēt,cū fraus & dolus eis patrociniū nō debeat im
2 partiri.Ber.† Primò not.ꝙ cauſa ſtudiorum pręſtat legitimam cauſam abſentię ad fructus beneficii in abſentia percipiendos. Nunquid autem ſit neceſſaria indulgentia hominis. infrà latius ſubiiciam. Secundò not.quòd diffe-
d rentia eſt inter villam [d] & caſtellum. nam villa proprie eſt pluralitas domorum ſine muris,& dř uilla quaſi ual
lis ualata.caſtellū pōt dici qñ ibi ſunt menia,& no.quia di-
cit caſtella,& nō caſtra.nā caſtrū ,pprie eſt fortilitium,& dř
caſtrum quaſi caſa arcta,quia fortilitium non debet eſſe ni-
mis ſpatioſum, ut indigeat paucis ad cuſtodiam. & de his &
ſimilibus,uide Io.An.in c.ſi ciuitas.de ſen.excō.li.6. qđ no.
No.3.bonū arg. ex tex.qđ in uilla uł caſtello pōt eſſe ſtudiū
lřarū,& de hoc.ĵ.No.4.ibi exercitium ſtudiorum quod ubi
non eſt exercitiū ſtudii,nō dř eſſe ſtudium cōpetens.Et ex il
lo uerb.exercitiū inferūt doc.qđ ibi debēt eē ſcholares exer
centes illā ,pfeſſionē.Ex quo no.qđ multū cōfert,qđ in lo-
co ſtudii ſint multi & ualētes ſcholares,quia ꝑꝑ eorū exer-
citiū iuuenes recipiunt maximū incrementum. Et no.quod
paria ſunt nullū in locū eſſe ſtudiū,uel min⁹ cōpetēs.Et no.
qđ dixi in ſummario, qđ hñs priuilegiū uel licentiam eūdi
ad ſtudiū nō pōt ſe transferre ad locum ubi ſtudiū eſt minus
3 cōpetēs.†Vltimo no.ibi,accepta licētia qđ priuilegiatus ut
poſſit ire ad ſtudiū, dēt hře licētiā a p̄lato ſuo, in hoc tamē
attendendā eſſe formam priuilegii, & ex illo uerſi. accepta
no.doc.qđ nō ſufficit petere,ſi nō obtineat,ſi tñ ſuperior ſi-
ne cā ɔ̄dicit pōt hři recurſus ad ſuperiorē,ut eum compellat
a dare licentiā [a] arg.c.nullus.de iure patr. ẜm Hoſti.& de hoc
b dixi in c.relatū.ſ.eo,qđ facit ad qōnē.Statuto cauet,[b] ut mu
lier nō poſſit ɔ̄here ſine licentia duorū agnatorū ,pximorū,
illi requiſiti nolunt dare licētiā.dic qđ ꝑ p̄dicta pōt recurri
ad ſuperiorē iudicē loci,ut cōpellat eos dare licentiam,niſi
ałs allegāt iuſtā cām ɔ̄dictionis.,p quo facit qđ no.Bar. ī l.
cū nō ſolū.C.de bo.quę li.& l.ſi cū dotē.§.eo. aūt tpe.ff.ſo.
ma.In gl.1.ibi in ciuitatib⁹. idē no.gl.in c.eṗi.80.di.ſed do.
Richar.malū.ut refert Bar.in ,pe.fforū. tenet qđ hodie pñt
legi iura ubicunq; nō.n.eſt timor ut puertant,cū uolumina
ſint hodie notiſſima,& multum cōmentata. Bar.tenuit pri-
mā opi.ꝑ illū tex.ſed audio qđ alibi tenuit ɔ̄riū & ſatis poſ
ſet dici, qđ iura ubiq; pñt legi ,p quo optime facit iſte tex.
in arg.ubi ſolū dānat qđ in uilla,uel caſtello nullū erat, uel
minus cōpetēs ſtudiū,uel exercitium ſtudiorū.ſed talis loc⁹
nō hēt, nec habebit priuilegia ſtudii gñalis ut ibi pñt aliq
doctorari opʒ qđ huic loco indulgeat a principe, uel ꝑ con
ſuetudinē tāti tpis,cuius memoria eſt in ɔ̄riū,ſicut dř de ſtu
c dio paduano.[c] & ſic intelligo in cle.dudū.§.in ſtudiis.de ſe-
pul.& ſic pōt intelligi ɔ̄ria opi.uide tñ gl. in cle.2. de magi.
q̄ ſentit.qđ de iure cōi poſſit eṗs cōſtituere doctores,& fuit
opi.Hoſt.ſed cōiter tenet oppoſitū. & ita hodie ſeruatur de
cōſuetudine,ut habeatur priuilegiū a papa uel imperatore.
4 †In gl.2.in fi.no.gl. & pōt dubitari nūqd teneat iſte ſe cōfer
re ad ſtudiū gñale,& dř gñale mō p̄dicto ꝑ priuilegium uel
cōſuetudinē.aliq tenuerūt qđ ſic,qa appellōne ſtudii debe-
mus intelligere de gñali.ar.§.quoties.inſti.de natu.gen.Ho
ſtiē.hic dicit,qđ ſi nō in fraudē cōfert ille ſe ad uillā uel ca-
ſtellū,ut qa ibi eſt ſumm⁹ doctor,& cōpetēs exercitium ſtu-
diorū tūc ſatis gaudet priuilegio,,p hoc facit iſta lřa,ubi ſo
lum pōderat,qđ ibi nullū erat,uel min⁹ cōpetēs exercitium
ſtudiorū.qđ ſatis mihi placet. vt cōſiderem⁹ potius mētem
priuilegiātis,q̄ uerba. nā priuilegiū eſt indultum ut poſſit
,pficere in ſtudio,& ſcīa,nō aūt rōne loci. nā cathedra nō fa
5 cit magiſtrum,ſed magiſter cathedrā.12.di.nō loca.†Ex gl.
q̄rit de quo indulto loquitur iſte tex.Io.An. dicit,ꝙ pōt in
telligi de indulto a ſtatuto uel cōſuetudine ſeu ſpāli priuile
gio iuris uel hoīs,ex qbus uerbis no.ꝙ ualet ſtatutū factum
in eccłia ut abſentes cā ſtudii ꝑcipiāt fructus bñficiorū ſuo
rum,& idem dicēdum in cōſuetudine.& no.hoc ultimū. nā
pōt hoc cōiungere cū his q̄ dixi in c.p̄cedēti.& c.quałr.nā ī
d multis locis de cōſuetudine[d] beneficiat⁹ cōfert ſe ad ſtudiū
nō petita licētia a p̄lato.& ꝑcipit fruct⁹ in abſentia.ualet.n.
hęc cōſuetudo quo ad utrūq;. Intellige tñ qñ eccłia nō pa-
tit graue detrimentū in diuino cultu;nā,tūc poſſet reuoca-
ri abſens nō obſtāte ſtatuto,uel cōſuetudine uel priuilegio,
ut dicet in c.ad audientiā.& c.ſeq.e.ſed quaten⁹ dicit Ioan.
An.de priuilegio iuris uel hoīs ē dubiū,
q ſunt a iure priuilegiati, ſeu q hoīs pñt
hoc priuilegiū cōferre. Hoc ī ſumma de
e magi.§.fi.dixit ꝙ ſtudentes [e] duntaxat in
theologia ſunt priuilegiati a iure, ut per
quinquēniū ſtudeāt & fruct⁹ percipiāt in
abſentia.hoc ,pbat in c.fi.de magiſt. Ar-
chi.in c.quibuſdā.37.di. & in c.2.de pri-
uile.li.6. tenuit ꝙ eodem priuilegio gau
deāt ēt ſtudētes in iure.in d.c.2.Aduerte
qa uerba iuris ,pprie nō adaptantur niſi
ad ſtudētes in theologia, ut d.c.fi. nec vř
eadē rō in ſtudentib⁹ in aliis ſciētiis. ar.
opt.in c.ſuꝑ ſpecula.de priuile.ubi in fa-
uorē theologice facultatis ,phibet ne Pa
riſiis uel in locis uicinis legat ius ciuile,
ut magis amplieť ſtudium theologie.ſed
cōſiderādo mentē aliorū iurium & quia
eccłia vłis non pōt regi ſine iure p̄ſertim
canonico.c.1.de cōſangui.& affi. ubi uo-
lunt Hoſt.cōiter doc.qđ ceteris parib.ca
f noniſta p̄ferat theologo [f] in p̄latura,ubi
nō ſunt multi hęretici, pōt dici maxime
in fauorem ſtudentium,quod gaudent ta
li priuilegio. qm̄ promouent utilitatem
uniuerſalis eccleſię, qđ probo apertiſſi-
me ꝑ.c.cum ex e.de ele.li.6.& ſeruiens ec
cłię uniuerſali dēt reputari reſidēs ar.c.
6 cum dilectus.ĵ.eo.† Et ſaltē puto qđ eṗs
poterit diſpenſare; ut abſens cā ſtudii ꝑ-
cipiat fruct⁹ in abſentia ēt ſi ſit beneficiū
curatū ꝑ tex. no. in d.c. cū ex eo.nam ibi
eṗs diſpēſat,ut ,pmot⁹ ad eccłiā ꝑrochia
lē nō teneat facere ſe ,pmoueri intra an-
nū ad ſacerdotiū, ſed cā ſtudii poſſit dif-
ferre uſq; ad ſeptenniū, & ponit ibi uica
rius dat tm̄ certa portio,& reliquos fru-
ct⁹ ꝑcipit abſens cā ſtudii. & idē vř dicen
dū in docētib⁹,ut in d.c.fi. Si ergo eṗs di
ſpēſat ibi in grauiori caſu, & ut ita dixe-
rim,in duobus, fortius ubi bñficiū eſt ſim
plex.& facit.c.relatū.ſ.eo.ubi ē bon.tex.
& puto qđ in bñficiis ſimplicib⁹ nō tenet
qs ponere uicariū,qa de eo nullā faciunt
iura mētionē,ut hic.& d.c.fi.ſecus ubi fit
mētio de eccłiis curatis, in d.c.cū ex eo.

SVMMARIVM.

1 *Iurans ſtare in aliquo loco ſi pro intereſſe dicti loci aliquando ſe abſentet, non incurrit periurium.*
2 *Clericus non poteſt compelli iurare facere cōtinuam reſidētiam in eccleſia,niſi ſit ſtatutum,uel conſuetudo.*
Iuramentū non eſt p̄ſtandū quādo timetur de ɔ̄uētione.
3 *Iuramentum debet uerificari in caſu uero, & non ficto.*
4 *Iuramētū regulatur ſcd̄m naturā actus ubi īterponitur.*
Iuramentum extenditur ad connexa,non ad extranea.
5 *Abſens qui habetur pro præſente an debeat gaudere omni priuilegio præſentium uide infra proxi.c.in ult.no.*

CAP. XIII.

1 E*X parte.* † Qui iurauit in eccłia reſidere ꝑ ſeruitiis eccleſię licite ſe abſentat.h.d.Cōis diuiſio,ſecūda ibi poſtulationi.Caſus lřalis.Quidā electus fuit in ,ppoſitum de ualeriis in receptione ipſius præpoſituræ pręſtitit iuramentum,ꝙ faceret reſidentiā in eodem, poſtmodum uero qñq; abſentabat ſe pro iuribus & rationibus ipſius præpoſituræ

a Dare licentiam. Adde eundē cōſi 84.2.lib.

ZACHAR.

b Statuto cauetur. adde Bal.formantem iſtā. q. & iſtā conclu.in l.1.uerſi.ſed quid ſi ſtatutum. C. q admit. & in l.1. & in rub. de cōtrahen.emp. qō.24. Imo. in §. eo autem tpe. per iſtum alle.in ulti. uerſi.Bal.in l. con iunctione.uerſicu. quæro quid ſi iſti duo.C.de nuptiis. & Bar.in l.fi.uerſ. idem exēplum eſt. ff.de appel.reci.

SEB. SAPIA.

b Statuto cauetur. Vide q̄ poſui ad Abb. in c.qđ Dei in fin. ĵ. de ſtatu mona.

c Paduano. adde Bal. conſi.246. 2. li.ubi dicit quod impetrans beneficium aſſerēs ſe ſtudere in iure, non ſurreptitie impetrat,ſi ſtudet in ciuitate Mediolani, quia ibi legitur in iure ex antiqua cōſuetudine, & eſt ciuitas Metropolitana.

d De conſuetudine. adde tamen ꝙ nō ualeret cōſuetudo ꝙ quis non faceret reſidentiam ꝑ ſubſtitutum ut tenet Pet. de Anch. conſi.234.

SEB. SAPIA.

e Studentes. An ſtudentes in iure canonico poſſint ꝑcipere fructus prebendę ſicut ſtudentes in theologia uide Card. in cle. 1.§. ſane. in 5.qō. de ſtatu mona. & Abb. in ſimili in conſi.89.incip. in eccleſia cataneſi. & Abb.in c.fin.i: pen.not.ĵ. ne cle uel mona.

f Theologo. Adde Ro. conſi.333.

pſequẽdis ſiue ꝓcurãdis dubitabat ꝑpo ſitus utrũ ꝑꝑ hmõi abſentiã ꝑiuriũ incurriſſet. Cõſult⁹ papa rñdet eidẽ, ꝙ ſi nõ abſentet ſe in fraudẽ, dũ ipſe ꝓſeqˇt iura eccleſię ſuę, non dẽt dici abſens, ſed reſidẽs, & ꝑiuriũ non incurrit. Ber. † Primo no. ꝙ iur̃m pſtãdũ tpe ꝓmotionis de reſidẽtia faciẽda nõ eſt iure ĩprobatũ. dicunt tamẽ hic doc. ꝙ forte in iſta eccl̃ia erat ſtatutũ uel conſuetudo, uel erat ille ſuſpectus de nõ reſidẽdo, quaſi ex his uerbis ſentiãt, ꝙ ceſſantib⁹ p̃dictis, nõ ſit exigendũ dictum iur̃m. ꝙ ſatis mihi placet. ſed ubi ceſſat ſuſpitio, & priuilegiũ, uel ſtatutũ, uel cõſuetudo nõ dẽt arctari ad iur̃m, ex quo iura hoc nõ introducũt. ar. c. dilecti. & c. legebat. de maio. & obe. facit. c. clericos. s̃. de coha. cler. & mulie. ubi hr̃, ꝙ non eſt deferendum iur̃m ſuſpecto de cõtrauẽtione.

3 † No. 2. unũ dictũ mirabile ex iſto tex. ꝙ iur̃m uerificatur in caſu ficto. nã iſte iurauit reſidere. & dr̃ ꝙ nõ min⁹ ſeruat iur̃m ſe abſentãdo ꝓ negotiis eccleſiæ, qa cenſeri dẽt reſidens. Et hoc vr̃ ꝯ tex. in c. ad nr̃am el 1. de iureiu. ubi hr̃ ẜm cõem lec. ꝙ iur̃m [a] dẽt uerificari ĩ forma ſpecifica, & nõ in caſu ficto. nã ibi iurauit debitor nõ moleſtare creditorẽ ſup pignore, donec ſoluerit ſibi creditũ. & cõcluditur nõ ſufficere ꝙ ſit creditori ſatisfactũ ex fructibus pignoris. ſed opꝫ ꝙ fiat prius ſol̃o realis creditori, & inde ſatis ficte ſoluit ex quo ꝑcipit debitũ ex fructib⁹ pignoris. Itẽ facit l. lucius. ff. de cõdi. & demon. ubi patet qđ cõditio dẽt adimpleri in forma ſpecifica. & l. q heredi. eo. ti. ꝯrium vr̃ difficile, & ꝓ nũc põt dici, qđ ubi obſeruantia iur̃i in caſu ficto nõ tendit in aliquam leſionẽ illius, cui fuit p̃ſtitũ, imo ſubeſt cã large intelligẽdi iur̃m, tunc dẽt iur̃m uerificari etiã in caſu ficto, ut hic, ſecus ubi iur̃i obſeruãtia tẽdit in fauorẽ alterius, nec uerificaĩ ita in caſu ficto, imo potius ꝯ intentũ, quo caſu poſſet hr̃e locũ ꝯriũ. [b] Sed q̃ro qual̃r teneaĩ qs ad reſidentiã dicunt hic doc. ꝙ nõ dẽt hoc ita amare intelligi, ut nunq̃ inde diſcedat. ſatis. n. eſt qđ tpib⁹ debitis ibi reſideat. ar. de conſe. di. 5. nunq̃ 38. di. de quibuſdã & qđ legiĩ & no. in c. fi. de uerb. ſigni. lib. 6. facit optime. l. ſi quis ita legauerit C. de cõdi. & demon. & l. quid ſit fugitiuus. ff. de edi. edic. In gl. 1. ibi, in eadẽ ꝓnũcia. dic qđ ꝓprie dr̃ p̃ñs ille, qui intelligit ea q̃ geruntĩ ibi. 11. q. 3. eorum. & l. diẽ ꝓferre. §. corã. ff. de arbi. ſed aliis reſpectib⁹ impropriatur iſtud uerbũ, & uario mõ ſumitur ut in gl.

4 † In gl. fi. ibi, ad ea de quibus nõ fuit cogitãdum gl. cõtra hoc opponit, & nõ ſoluit. Hoſt. dicit, qđ ad cõnexa extẽdit iur̃m, ut hic, ſed ad cx̃nea nõ, ut in ꝯrio. Io. An. dicit ꝙ ſalua reuerentia gl. & Hoſt. hoc nõ colligiĩ hic, forte uult dicere qđ iſtud potuit cogitari. & dic qđ cum iſtud iur̃m ſit p̃ſtitũ in mã iuris [c] dẽt intelligi ẜm mãm ſubiectam, ut probatur in c. ſequenti. & uide pulchrum dictũm. Inno. in c. ꝑ tuas de arbi. ubi ſingul̃r dicit, quod iur̃m ſimpl̃r preſtitum in mã ſui natura alternatiua. dẽt intellige alternatiue. ita dicam⁹ in ꝓpoſito, qđ cum ius nõ arctat ad reſidẽdum indifferenter, imo ꝑmittit abſentiã ex cã legitima, ita dẽt intelligi iur̃m. ex quo habes aliã rõnem decidẽdi ad l̃ram. & corroboraĩ dictum ſequens, ut in gl. ut proprio negotio poſſit ſe abſentare, quia hęc eſt cã legitima, petita tñ licentia, ut in c. relatum. s̃. eo. † Sed ex̃ gl. quęritur nunquid is qui hr̃ ꝓ p̃ñte debeat gaudere oĩ bñficio p̃ñtium. Archi. in c. fi. de conſue. li. 6. dicit qđ gaudet ſolũ his quę cõpetunt p̃ñtibus de iure cõi, ſecus in cõpetẽtib⁹ de iure ſp̃ali, puta ſtatuto, uel cõſuetudine, qa hęc iura ſp̃alia debent ſtricte intelligi, Io. An. dicit, ꝙ ſi hr̃ ꝓ reſidẽte, puta quia eſt in ſeruitio papę, uel ep̃i. tũc habebitur ꝓ p̃ñte, quo ad oĩa, ſecus ſi eſſet cõceſſum priuilegiũ, ut poſsit percipere fructus in abſentia. tunc. n. dicendum, ꝙ non habeatur ꝓ p̃ñte, quo ad alios effectus. Et ex hoc eſſet inferendum, ꝙ ſi ex priuilegio qs debet hr̃i ꝓ p̃ñte, ſeu ꝓ ciue, dẽt gaudere oĩ priuilegio p̃ñtium. ul̃ ciuium ẽt in cõpetentibus de iure ſpeciali. qđ ſatis placet.

SEB. SAPIA.

a Iur̃m. Vid̃. d. Iaſ. in l. ſi pecuniã in prin. ff. de cõd. ob Ca. faciũt no. per Bal. i l. 1. §. & poſt operis ff. de oper. no. nũ. ubi tangit an iur̃m de ſoluẽdo in termino duret prorogato termino de quo per Fede. i c. ad aures ĩ. de ſymo.

b Contrariũ. Adde ꝙ iur̃m poſsit habere locũ in caſu ficto. facit qđ uoluit ro. conſ. 262. & ſe. ubi cõſuluit ꝙ ꝑiur⁹ nõ diciĩ q iurat ſe ſemper ſtetiſſe ĩ ciuitate ſi ꝑ octo menſes ꝑꝑ peſtem ab fuerit, qa iuſta cã abſentia & anim⁹ reuertẽdi põderanda ſunt quod ille q eſt abſens ex iuſta cã dicaĩ p̃ñs, dicit probari per tex. i l. ſi qs ita ff. de cõdi. & demõ. allegat etiã hanc decretalem. & ibi uide d. q. fi. hic poſita.

c In materia iuris. Adde ro. cõſi. 389. Ber.

SEB. SAPIA.

d Familiares. Quis dicaĩ familiaris, & qual̃r differat a domeſtico, ponit Feli. in c. inſinuante. uerſi. & q̃ differẽtia ſit. s̃. de offi. deleg.

SVMMARIVM.

1 *Clericus familiaris papæ debet recipere fructus ſui beneficij, licet ſit conſtitutio in contrarium, intellige ut nu. 2. 3.*

4 *In reſcriptis non eſt neceſſe facere mentionem de iure communi.*

5 *Conſtitutio uel ſtatutum continens idem ꝙ continet commune, excludit illos caſus, quos excludit ius commune.*

Statutum præter, uel contra ius commune nunquã uerificatur in caſu ficto, alias aliquando ſic. uide infra proxi. c. in 2. not.

6 *Clerici ſeruientes legato in prouincia ſua, an gaudeant beneficio ut poſſint, licet abſentes recipere fructus ſuorum beneficiorum.*

7 *Clerici non canonici ſtantes in ſeruitio epiſcopi, non gaudent illo priuilegio, quo ad perceptionem fructuum beneficiorum habeantur pro præſentibus. uide de ueritate. infra c. proximo.*

8 *Familiares cardinalium habentur pro præſentibus, quo ad perceptionem fructuum ſuorum beneficiorum.*

9 *Clerici de dioceſi ſuffraganei ſeruientes archiepiſcopo, non habentur pro præſentibus quo ad perceptionem fructuum beneficiorum.*

CAP. XIIII.

1 C*Vm dilectus.* † Familiares papę non obſtante conſtitutione ꝯria, præbendę ſuę fructus percipiunt in abſentiã. h. d. primo dictũ. ſcđo eius rõ. ibi, cum familiares. Caſus l̃ralis. Canonici Metenſes talem fecerunt conſtõnem in eccleſia ſua, ꝙ in abſentia nihil perciperent. Magiſter Octo eiuſdem eccl̃ię canonicus exiſtens in curia Romana in ſeruitio dñi papę petebat ab eis bñficium, ſuum ſed ipſi occaſione dicte conſtõnis illud denegabant. Mãdat papa canonicis Meteñ. quaten⁹ nõ obſtante illa conſtõde, q̃ facta ẽ ꝯ abſentes, qđ dẽant eidẽ magr̃o aſſignare fruct⁹ præbendę ſeu exiſtenti in ſeruitio dñi papæ, qa q in ſeruitio dñi papæ commoranĩ, nõ dẽent gaudere minori priuilegio q̃ q in eccl̃ia commorãtur, qa ꝑ ipſorum p̃ſentã negotia ſepius ꝓmouẽtur. Iſtud intelligit gr̃a ꝙ mandat dare beneficium, non obſtante illa conſtõne. Ber. 2 † No. 1. ibi, in noſtro ſeruitio, quod non oẽs reſidentes in curia romana gaudent p̃rogatiua percipiendi fructus in abſentia, ſed oportet ꝙ ſint in ſeruitio papæ, & oẽs ei⁹ ſeruitio exiſtentes gaudeant hoc priuilegio, dicam in c. ſeq. No. 2. ibi, familiares, ꝙ exiſtentes in ſeruitio alicuius, dicunĩ ſui familiares. [d] eſt tñ uerbũ ualde latũ, nam & domeſtici dicunĩ familiares. de in c. in l̃ris de teſti. No. 3. ibi, ſe obſequiales &c. qđ exiſtentes in ſeruitio papę dicuntur ſeruire uniuerſali eccleſiæ, & facit hæc l̃ra in argu. ꝙ ſeruitium eccleſię uniuerſalis debeat facere quem reputari ꝓ p̃ñte. Vltimo no. ibi, minori non dẽant, ꝙ iſti abſentes q cenſetur reſidere, debent in oĩbus gaudere p̃rogatiua p̃ſentium, & ſic uĩ ꝙ in his q̃ cõpetunt de iure ſpeciali, debeant reputari p̃ñtes. & facit ꝓ Io. An. in eo qđ dicit ꝯ Archi. in c. fi. de ꝯſue. li. 6. tetigi aliqual̃r in p̃cedenti. 3 † Sed quęritur ꝓ declaratione p̃dictorum, nunqđ omnes officiales curie gaudeant hoc priuilegio doctores hic ſentiunt ꝓ non, & ſatis ꝓbat hæc l̃ra, dũ dicit, in ſeruitio noſtro. Sunt. n. ĩ curia qdã notarii, q ſtant principal̃r ꝑꝑ lucrũ, ñ aũt ad ſeruiẽdũ Papę, nec vniuerſali eccl̃iæ & dũ negotiũ occurrit, potius ſeruiĩ eis, quã e ꝯ. Reſtringẽda ẽ ergo hęc l̃ra ad exiſtẽtes ĩ ſeruitio Papæ, vt ſunt capellani, vel ſimile; vel niſi eẽnt ibi officiales trahentes ibi morã ex p̃cepto Papę. nã ſatis dicunĩ abeſſe cã reipublicę, vt. l. ſed & ſi ꝑ p̃torẽ, in fi. & l. reipublicę, ff. ex qbus cau. maio.

4 † In gl. 1. in fi. Idẽ tenet Hoſti. ſed Io. An. tenet ꝯriũ: qa cũ hæc cõſtitutio tãtũ diſponat id, ꝙ ius cõe, ñ ẽ neceſſe ĩ reſcripto đ ea facere mẽtionẽ queãd a modũ nec de iure cõi, & tene mẽti hoc dictũ, [a] & vide gl. in. d. c. 1. de cõſti. li. 6.

5 † Et no. ex hoc ꝙ ex tex. ꝙ ꝯſtitutio diſponẽs ĩ mã iuris ñ ĩcludit ĩ ſe caſum alias exceptũ a iur̃ cõi, ſeu caſum fictũ a iure cõi. Nã de iure cõi ẽ, qđ nõ reſidẽs fructus nõ ꝑcipiat: ſed familiaris Papę excipiĩ, ſeu cẽſeĩ reſidere. vñ cõſtitutio ſimpl̃r dictãs, vt nemo hẽat fructus ĩ abſentia, ñ ĩcludit caſum a iure exceptũ, imò uerificaĩ in caſu ficto a iur̃, q habeĩ pro uero. Et ſic habes caſum, in quo ſtatutũ uerificaĩ in caſu ficto ꝯ no. in. l. 3. §. hęc uerba, ff. de neg. geſt. & c. ĩ nr̃a, de iniu. & hoc iõ eſt, qa i⁹ in hoc ęqparat caſum verum & fictũ. Vnde cõſtitutio diſponens rl̃r id, ꝙ ius, dẽt recipere b oẽs limitatiões & interpretatiões iuris ꝙ ꝑpetuo no. [b] & clarius probaĩ in. c. ſeq. vbi tãgã. Secus dic, vbi ſtatutũ eẽt p̃ter, vel ꝯ ius, & odioſum; tũc nõ uerificabiĩ in caſu ficto: ſed verba dẽnt intelligi ꝓpriè, & in ſuo ꝓprio ſignificatu; & ſic intellige illã. l. 3. & c. in nr̃a. Facit ad mãm ꝙ no. ꝑ Bar. ĩ. l. oẽs populi, ĩ. 6. q. ff. de iuſt. & iure ubi tractat, an ſtatutũ recipiat interpretationẽ reſtrictiuã, vel extẽſiuã, & optimè facit. l. 2. C. de noxa. & in. c. ex parte. 3. de verb. ſig. In glo. 2. ibi: *tanquã vni ex reſidentibus* dicit Io. An. & bñ, qđ hęc verba ñ ſufficerent, vt iſti deberẽt cõſeq hæc victualia, q̃ alias appellantur quotidianæ diſtributiões. Rõ, qa diſtributiones nõ danĩ reſidentibus, ſed intereſſentib. diuinis, ut leg. & no. ĩ. c. 1. e. tit. li. Ex quo no. ꝙ verbũ reſidere verificaĩ in eo, q eſt loco beneficii, licet nõ ſemꝑ interſit diuinis officiis.

6 † In gl. fi. in fi. aduerte, qa gl. ſolũ videĩ excipere exiſtẽtes in ſeruitio Papæ, & Ep̃i, uñ dubitaĩ qđ de exiſtẽtib. in ſeruitio legati? doc. cõiter vĩr ſentire, qđ idẽ ſit ĩ legato, ꝙ in Ep̃o, quãtũ ad ꝓuinciã ſuã, arg. in. c. 2. de offi. leg. li. 6. Nec ob. in. c. ſanè. ĩ. de priuile. ubi dr̃, qđ priuilegiũ nõ ẽ extẽdẽdũ ex idẽtitate rõnis: qa iſtud nõ priuilegiũ, ſed ius ẽ, & ſic trã ſeũt, ut dixi, cõiter doct. Sed ego dubito, utrũ hoc dictũ ſit uerũ. Primo, qa nõ ẽ eadẽ rõ in legato, q̃ in Papa & maximè, qa aliq p̃ñt eſſe ĩ ſeruitio Papæ, & aliq in ſeruitio legati & ſic eccl̃ia patereĩ defectũ miniſtrorũ. Nec eſt eadẽ rõ, q̃ in Ep̃o, qa ep̃s facit unũ corpus cũ canonicis, & eſt maior cõmunio inter eos, quã ĩter legatũ & canonicos, arg. c. reqſiſti. 2. de teſta. & c. quãto, đ his; q̃ fi. a p̃la. ſine cõſen. ca.

7 † Et pro hoc ꝙ no. doc. ĩ. c. ſeq. ubi reuocãt in dubiũ, nunqđ clerici nõ canonici exiſtentes ĩ ſeruitio Ep̃i gaudeãt hac p̃rogatiua, & pro maiori parte uidẽtur tenere, quod, non, qa iure cautũ eſt de canonicis, q faciũt unũ corpus cũ Ep̃o. Itẽ p̃t argui in legato, ſicut arguim⁹ in clericis inferioribus ad Ep̃m, & tanto magis, qa poteſtas legatorũ eſt ſuꝑindicta, ſeu extraordinaria, iõ reſtringenda ut dicit gl. no. in cle. 2. de offi. ordi. Item hæc materia eſt damnoſa ipſis eccleſiis, & diminuiĩ cultus diuinus, ergo potius eſt reſtringenda, quam relaxanda.

8 † Ex quibus infertur, quid dicendum de familiaribus Cardinalium, ſunt opi. ſed Io. An. dicit, quod hodie papa conceſſit omnibus cardinalibus hanc prerogatiuam reſpectu familiarum. unde de iure c poſſet attentari aliud prędictis rationibus. Sed ad unũ [c] diligenter aduertas in practica. Nam multi impetrant literas d familiaritatis Cardinalium, qui non ſunt uere familiares [d] Cardinalium, ſed faciunt, ut gaudeãt priuilegio familiariũ. nam in nullo gaudere debent, pro quo text. in. c. precedenti, & bo. tex. in. c. fin. de uerb. ſigni. li. 6.

9 † Dubitatur etiam in exiſtentibus in ſeruitio Archiepiſcopi doct. dicunt quod non habeat locum hoc in eis, argum. capitul. paſtoralis, & capitu. duo ſimul; de offic. ordi. Sed intellige hoc reſpectu clericorum ſuffraganeorum ſuorum, in illis nullam habet poteſtatẽ ultra caſus in iure cõceſſos vt in dictis iuribus, ſed ĩ clericis ſuæ diœceſis idẽ dicẽdũ, ꝙ ĩ Ep̃o cum ipſe ſit epiſcopus in ſua diœceſi, nec dẽt gaudere minori p̃rogatiua, imò maiori, quam ep̃s in ſua, propter extellẽtiam ſuę dignitatis. An autem omnes canonici exiſtentes in ſeruitio Epiſcopi gaudeant hac prærogatiua dic, quod non ſed reſtringe, vt dicam in. c. ſeq.

SVMMARIVM.

Canonici ſeruientes Epiſcopo ſuo percipiunt fructus, licet abſentes, non obſtante conſtitutione in contrariũ, quid de inferioribus non canonicis, an gaudeant hoc priuilegio, ſi ſunt in ſeruitio Epiſcopi? & nu. 8.

Statutum continens id, quod ius commune, excipiens plures caſus non per hoc includit alios caſus a iure exceptos.

Caſus exceptus a iure extenditur ad conſimilem, ex identitate rationis, ita & caſus exceptus a ſtatuto, quando ſtatutum continet materiam iuris. ſecus, ſi diſponeret contra, uel præter ius.

4 *Epiſcopus poteſt aliquos ex ſuis canonicis compellere ad ſibi deſeruiendum, uel aſſociandum, nu. 7.*

Epiſcopus cum maiori parte canonicorum, uel ſolus, an poſſit ſtatuere, ut canonici faciant reſidentiam in eccleſia, tollendo conſuetudinem contrariam?

5 *Clericus infirmus debet habere fructus beneficiorum, et diſtributiones quotidianas, ſi dum erat ſanus ſolitus erat ſeruire, uel habere, alias ſecus.*

6 *Quot debent eſſe clerici, uel canonici, qui ex iuſta cauſa abſunt quo ad hoc, ut percipiant fructus ſuorum beneficiorum.*

9 *Statuentes, ſi faciunt ſcienter actum contrarium ſtatuto, uidentur illud ſtatutum reuocaſſe.*

CAP. XV

1 A*D audientiam.* Duo canonici abſentes cum epiſcopo, ſeu in eius ſeruitio fructus præbendarum ſuarum percipiunt in abſentia, cõſtitutione eccleſię contraria non obſtante. h. d. Duę ſunt partes. Secunda ibi: *decernimus.* Caſus lit. Canonici Meldeñ. quandam fecerunt conſtitutionem iuramento interpoſito confirmatam, quod canonici nihil perciperent, niſi cum in eccleſia reſiderent, illis exceptis, qui propter infirmitatem excuſarentur, & qui eſſent in ſeruitio apoſtolicæ ſedis. Epiſcopus quandoq; habet aliquos de canonicis in ſeruitio ſuo, & capitulum occaſione illius conſtitutionis ſubtrahebat illis fructus præbendarum ſuarum, & ita Epiſcopus non poterat illos habere, quando uolebat, uel ſibi expediebat peruenit hoc ad notitiã domini Papæ qui ſuꝑ hoc ſtatuit, ut duo de canonicis exiſtentes in ſeruitio ipſi integre percipiant fructus prębendarũ ſuarum, quia abſentes dici non debent, qui in ſeruitio Epiſcopi commorantur. Ber.

2 † Primo no. unum dictum ſatis notabile, quod ſtatutum diſponens in materia iuris, & excipiens duos caſus alias a iure exceptos non uĩ includere alios caſus prorſus conſimiles a iure exceptos, & hoc iõ,

a Hoc dictum. Ad Old. conſi. 249.

b Perpetuo nota Adde Ro. cõ. 105. & ĩ terminis Pet. de Anch. cõſi. 17.

SEB. SAPIA.

c Ad unum. Vide Car. in con. 27. in cip. uacarunt, prope finem & Feli. in. c in noſtra, in. 21. corollario, s̃. de reſcrip. ubi meminit eorum, quę dicit Abbas hic.

d Vere familiares. Adde, ut per Pet. de Anch. cõ. 399. Ber.

SEB. SAPIA.
a Quod ſtatutum. Vide remiſſiue per Alexan. in.l. Gallus.§. & quid ſi tantum, col. 3. ff.de libe.& poſthum. & in.l.r.§. lex Falcidia,ff.ad l.Falcid.& in.l.1. §. hoc autem,& ĩ §.ſeq.ff. ad Treb. & in.l.adoptiuũ, de in ius uocã. & in.l.tranſigere,C. de trãſac.& in cõ ſi.72.co. 1. in.2. uol.& in con.40. in.3.uol.
b Tollendo conſuetudinem. Adde eundem conſi. 67.1.li.
ZACHARI.
Adde pleniſſime.Fel.in. c.poſtulaſti,col.3.uer ſi. quarta declaratio,ſ.ð fo. cõpe. ꝙ facit ad limitationem. c. 2. de cõſtit.li.6. & operabitur tale ſtatutum etiam ĩ illo, qui cõſummabit abſentiam extra diœceſim.
c Quotidianum ẽ. Adde Cal. conſil. 1.eo.tit.
ZACHARI.
Adde Feli. remiſſiue in.c.apoſtolice,col. 4.uer ſi. ſuſpenſus autẽ, ſ. de excepti.

ió qa,ex quo diſponit ĩ mã iuris & ñ agit
ſpecificè derogare iuri,recipit oẽs limi-
tatiões iuris.Nã de iure ñ reſidẽtes priuã
tur fructibus,& excipiunĩ ĩfirmi & exiſtẽ
tes ĩ ſeruitio Papæ vel Epi ſtatutũ vero,ð
quo hic,excipiebat ſolũ duos caſus,nec p
hoc excludit tertiũ caſum: imò intelligiĩ
exceptus,ſicut excipiĩ a iure cõi. Quod vr̃
mirabile ꝯ illam rr̃am,ꝙ exceptio firmat
rr̃am in caſib. ñ exceptis.32.q.7.c.dñs.Et
facit hęc lr̃a opti. ĩ ar.ꝙ ſicut cas⁹ except⁹
a iure extẽdiĩ ad cõſimilẽ caſum pp iden
titatẽ rõnis,& pbaĩ ĩ.c.cũ dilecta,de ꝯfir.
vti.no.gl.ĩ.l.1.C.de cõdi.inde.ita & caſus
exceptus a ſtatuto,vbi diſponit ſtatutũ in
mã iuris, vt pbaĩ hic.Si aũt diſponeret ꝯ
ius,vel p̃ter,fortè dicerẽ oppoſitũ: qa ca-
ſus exp̃ſſè nõ puiſus ĩ ſtatuto relĩqtur di
ſpoſitiõi iuris cõis,ar.ĩ.l.cõmodiſſimè,ff.
de libe.& poſth.&.c.ſuſcepti de reſcr.li.6.
&.c ĩ nr̃a,de iniur. Scđò no.principar̃ ex
p̃dictis,& ex tex.ibi: *cũ abſentes dici non de*
a *beant,&c.* ꝙ ſtatutũ[a] diſponẽs ĩ mã iuris ve
rificaĩ ẽt in caſu ficto,qñ caſus fictus ẽ ue-
rus, uel ęqparaĩ a iure; ꝙ eſt ẽt bñ not.&
clari⁹ pbaĩ hic,quã ĩ.c.p̃cedẽti.Et aduer-
te, qa Papa hic ñ intẽdit indulgere Ep̃o,
nec ſtatutũ de nouo facere:ſed poti⁹ reſpõ
dit de iure ĩterpretãdo ſtatutum patet ex
3 ver.decernimus,& ex rõne,q̃ alle.† Vltio.
no.ex fi.lr̃ę ibi:*commorantur*,iũcta gl. ĩ ver.
vt duo, ꝙ Ep̃s p̃t hr̃e ſecũ duos ex canoni
cis eccl̃ię ſuę ad ſibi deſeruiẽdũ, ſeu eũ aſ
ſociãdũ.Et no.ſemp iſtam gl.q̃ vr̃ uelle,ꝙ
Ep̃s poſſit ad hoc cogere canonicos, ꝙ ñ
memini alibi ita expreſſum.In gl.1.ĩ fi.p̃t
dici ꝙ hoc ſtatuerũt cũ tãta ſolẽnitate,vt
tollerẽt excuſatiões quorũdã fundãtiũ ſe
fortè ſup cõſuetudine eccleſię, ð ñ reſidẽ
do,uel forte ſm Hoſt. & doc.conſuetudo
hic erat in oppoſitũ vñ voluerũt ſtatuer ꝯ
4 cõſuetudinẽ. † Sed circa hoc inſurgit no.
dubiũ nunqd Ep̃s cũ maiori parte canoni
b corũ poſſit ſtatuere tollẽdo ꝯſuetudinẽ[b]
in ꝯriũ,ut canonici teneanĩ facere reſidẽ
tiã,& ſentiũt doc.ꝙ ſic,dũmõ hoc fiat pri
cipar̃ pp vtilitatẽ eccleſię, ut qa patiĩ de
fectũ in miniſtris & p̃ſumiĩ hoc, ſi cõuer-
tũt fruct⁹ abſentiũ ĩ ſurrogãdis,uel alias ĩ
vtilitatẽ eccl̃iæ:ſecus,ſi uellẽt ſibi lucri fa
cere fruct⁹ abſentiũ,qa tũc viderenĩ hoc fa
cere pp ppria cõmoda,& ñ ualeret ſtatu
tũ,ut ĩ.c.cũ oẽs,ð ꝯſti.Poſſet iudicio meo
iſta qõ lati⁹ tractari & extẽdi. Nã dicerẽ,
ꝙ vbi eccl̃ia ex tali ꝯſuetudine patiĩ enor
me p̃iudiciũ in diuinis,ꝙ ẽt tũc ſolus Ep̃s
reqſito pri⁹ ꝯſilio capituli poterit hoc ſta
tuere ſiue capl̃um uelit cõſentire,ſiue nõ.
Ad hoc ꝙ no.ĩ ſil̃i in.c.2. de ꝯſti. li.6.ĩ no
uel.Nã cõſuetudo q̃ incipit eſſe multũ gra
uoſa eccleſiis ẽ reuocãda, ar.c.1.de his,q̃
fiũ a maio.parte capi.Nã & priuilegiũ apo
ſtolicũ hoc caſu reuocareĩ, ut uidebis ĩ.c.
ſeq.vbi ñ eẽt tm̃ p̃iudiciũ qa eccl̃a bñ hẽt
multos miniſtros & tunc poſſet dubitari,
nũqd ẽt cũ maiori parte capl̃i poſſit Ep̃s
ĩ p̃iudiciũ ſingulorũ tollere ꝯſuetudinẽ;&
crederẽ ſufficere,qđ maior pars ꝯſentiat,

ex quo volũt hoc ſtatuere ñ pp cõmoda ppria,ſed ad hono
rẽ cult⁹ diuini,ar.c.fi.ð his,q̃ fi.a ma.parte capi.&.c.cũ oẽs,
de cõſt.ſm unũ intellectũ . Canonicis uero ñ cõſentiẽtibus,
fortè ñ poſſet ſolus Ep̃s tollere cõſuetudinẽ eccl̃iæ, ex quo
neceſſitas nõ ſuggerit ꝯriũ,qa cõſuetudo ẽ ſeruãda,ſicut i⁹,
arg.no.ĩ.c.cũ cõſuetudinis,ð cõſue.&.d.c. cũ oẽs,&.c.ĩ his.
5 11.di.† In gl.2. ibi.§.*Stichus* & facit ille tex.ad deciſionẽ qõ-
nis.ſ.nunqd q̃libet infirm⁹ dẽat hr̃e fruct⁹ p̃bẽdæ, ſeu diſtri
butiões quotidianas?Nã de iure cõi infirm⁹ dẽt hr̃e ẽt illas
diſtributiões quotidianas,ut in.c.1.e.ti.li.6.Dicũt hic do.&
bñ,qđ ñ:ſđ ſi ille ĩfirm⁹ pcipperet,q ĩpediĩ reſidere,uel ĩter-
eẽ rõne ĩfirmitatis dũtaxat.vñ ſi alias ñ reſidebat,vel ñ erat
ſolit⁹ reſidere,uel ĩtereẽ diuinis,licet tũc ĩfirmareĩ,ñ habe-
bit fruct⁹ ĩ abſentia,qa ĩfirmitas ñ p̃ſtitit cãm,ar.bo.in.d.§.
Stich⁹,facit.l.2.ff.ſi qs cau.& ꝙ ibi no.& ꝙ in ſil̃i no.Inn.ĩ.
c c.ex trãſmiſſa,ſ.de p̃ſcri.ꝙ no.qa quotidianũ eſt.[c] † In gl.ſu
6 p uer.ut duo no.hãc gl.ad duo. Prĩo,qđ ñ oẽs canonici exi
ſtẽtes ĩ ſeruitio Ep̃i gaudẽt hac p̃rogatiua,ſed ñ dẽnt eẽ plu
res quã duo,& idẽ ſentiũt doc.hic ĩ his, q ſunt ĩ ſeruitio Pa
pæ,& ĩ ſtudẽtib⁹ in Theologia,& ſic vr̃ hic reſtringere.c.fin.
j.ð magi.& no.hic ppetuò, qđ ex eodẽ collegio ñ dẽnt eẽ ĩ
ſtudio ultra duos ſi volũt gaudere priuilegio ſtudẽtiũ,ut ha
beãt fruct⁹ ĩ abſentia.Dicit hic tñ Hoſt.ſe putare numerum
hũc arbitrariũ,ita,ut poti⁹ utamur arbitrio ĩ reſtringendo,
quã ĩ relaxãdo,ar.c.1.j.de deci.&.c.ex parte,ð cẽſi.Ego cre
derẽ animaduertẽdũ qualitatẽ ſtat⁹ eccl̃iæ & loci,vñ cano.
nici pficiſcũĩ.Nã ſi eccl̃a multũ abũdaret miniſtris, & pate
reĩ maximũ defectũ ĩ uiris ſciẽtificis, ſatis puto ꝙ iſte nume
rus poſſit excedi,ar.d.c.fi.de magi.&. c.cũ ex eo,de ele.li.6.
Nã ꝯriũ iure ñ pbaĩ nec debemus reſtringere iſtud.c.fi.ita ĩ
diſtinctè pp hoc.c.cũ ſit lõgè maior ratio & maior fauor in
ſtudẽtib. ĩ Theologia,maxiẽ ſuggerẽte neceſſitate, quã exi
7 ſtẽtib. ĩ ſeruitio Ep̃i.† Scđò not.ppetuò iſtã gl.ĩ fi.dũ dicit,
ꝙ vltra duos canõicos ñ p̃t Ep̃s cogere vt ſint ĩ ſeruitio ſuo.
Et no.prĩo quo ad ſenſum directũ vt ſic ñ poſſit coger tres,
uel quatuor,uel plures, ut aſſociẽt eũ. Itẽ no.qđ ad ſenſum
ĩdirectũ,ſeu ꝯriũ, ut duos ex canõicis poſſit cogere, & ñ me
mini de aliquo tex.hoc pbãte,ſed facit ſatis in arg.iſte tex.
8 & iura all.ĩ.c.de cætero,ſ.e.ti.† Vltio hic q̃riĩ,qd ſi clericis
inferiorib.ñ canonicis,utrũ gaudeãt hoc priuilegio,ſi ſint ĩ
ſeruitio Ep̃i? qdã tenuerũt,qđ ſic p identitatẽ rõnis,aliq di
ſputãdo tenuerũt ꝯriũ. Quod Io.An.hic cõcordando dicit
poſſe dici,qđ ĩ ĩferiorib.ſit neceſſaria diſpẽſatio Ep̃i,ĩ ppriis
vero canonicis ſufficit diſpẽſatio iuris cõis . Dicerẽ,qđ aut
iſti inferiores deſtinãtur p Ep̃m pro cõi utilitate, ꝙ fieri p̃t
ut in multis iuribus allc.p me ĩ.d.c.de cætero,& hoc caſu ha
bebunt iſti fructus ĩ abſentia ſine aliqua diſpẽſatiõe,qa offi
ciũ eorũ ñ dẽt eis eſſe dãnoſũ,vt ĩ.c. cũ ñ deceat, de ele.li.6.
Aut deſtinãĩ p ſeruitio eccl̃iæ cathedralis, & puto idẽ,vbi
cã ſuggerit eos mittẽdos,ut qa reperiĩ un⁹ magis ĩduſtrius
& magis apt⁹,q̃ ali⁹ ex canonicis cathedralis eccl̃ię,ar.op.ĩ.
c.1.vt ecc.bñfi.& faciũt no.p Io.An.ĩ.c.ſi pp tua debita,ð re
ſcr.li.6.ĩ nouella.Aut p ſeruitio ſoli⁹ Ep̃i, & tũc caſus ẽ du
bi⁹ & dubitationẽ ĩducit,qa iura iſta loquũĩ ĩ canonicis, cũ
qbus ẽ maior cõio,q̃ cũ aliis ĩferiorib.ut ĩ.c.reqſiſti,ð teſt.
Satis poſſet dici, ꝙ urgẽte cã gaudeãt hoc priuilegio,qa ui
denĩ pmouere ſeruitiũ eccl̃ię,cũ Ep̃s ſit ĩ eccl̃ia,& e ꝯ.7.q.
1.ſcire debes.Pro quo tex.hic in fi. ibi:*pro tuo ſeruitio & ip-
ſius, &c.* Et qa filii ĩ neceſſitate dẽnt ſubuenire parẽtib. ſed
vbi neceſſitas ñ urgeret, tenerẽ aliã opi. ut ñ poſſit Epi.ſub
trahere debitũ ſeruitiũ eccleſiis ĩferiorib. aſſumẽdo mini-
ſtros in familiares.Et facit illa ratio,quia hęc iura loquun-
tur in canonicis eccleſiæ ſuæ, qui ſunt membra corporis
ſui,ergo non debent extendi ad alios, cum materia ſit dan-
noſa eccleſiis, & non reperitur omnimodo eadem ratio .
Quid autem in ſubditis alterius pręlati citra Epiſcopum,
9 dic , ut dixi in dicto capitulo de cętero . Vltimo quę-
ritur , quid ſi canonici fecerunt ſtatutum ſuper reſi-
dentis

dẽtia,ſed poſtmodũ eo nõ vtunĩ?dicit Io.An.ꝙ illud tollũt
p ꝯuentionẽ.j.de p̃ben.c.pro illorũ; & facit.c.cum acceſſiſ
ſent , de cõſti.No.diligẽter hoc dictũ.nã ex eo & iurib⁹ ſta-
a tim alle.p̃t colligi , ꝙ ſi ſtatuẽtes [a] ſciẽter fecerũt actũ ꝯriũ
ſtatuto, videnĩ tollere ſtatutũ , nec requiriĩ fluxus alicuius
tp̃is.In lege verò principũ aliud eſt dicẽdũ . Nõ.n.tollitur,
niſi cõſuetudo ſit p̃ſcripta legitimo tp̃e,vt in c.fi.de conſue.
& facit qđ no.Cy.in l 2.C.quæ ſit lõga conſue.& qđ dixi in
c.Ioannes , de cle.coniu.Et ſecundum hæc limita no.in c.1.
de treu.& pac.iura dicentia,ꝙ per nõ uſum tollitur lex,&c.

SVMMARIVM.

1 *Clerici abſentes,licet priuilegiati , poſſunt compelli ad redeundum , ſi eccleſia patitur detrimentum,& coguntur , quia interea fructus beneficiorum ſuorũ dantur illis,qui pro eis ſeruiunt.*
2 *Priuilegia & conſuetudines,ſi inducunt damnum eccleſiæ , reuocantur.ſupra c.proxi.nu.4.intellige,licet prius eſſent in fauorem eccleſiæ. 3.*
4 *Clerici debent reſidere in beneficijs , niſi ex licentia Epiſcopi cum iuſta cauſa vel ex indulgentia Papæ,etiam cauſa non ſubſiſtente .*
Beneficia etiam ſimplicia de iure communi requirunt reſidentiam , nec ſufficit deſeruire per alium.6.intellige,vt infra c.proxi.nu. 3.
6 *Priuilegium,quod incipit eſſe nociuum eccleſiæ , vel tertio , an poſſit reuocari per inferiorem ipſius,qui conceſſit, an verò ſit ipſo facto nullum?*
Priuilegium Papæ non poteſt interpretari inferior à Papa .
8 *Priuilegiũ nociuũ alteri ſi de hoc nocumẽto nõ fiat mẽtio in eo,eſt ſurreptitiũ.*
9 *Priuilegium, indulgentia,licentia,conceſſum,vel conceſſa alicui, an expirent morte concedentis,vel expirato eius officio?*
Sententia lata ſub conditione expirat morte illius , qui illam dedit , ſi in vita non venit conditio.
10 *Clerici unius eccleſiæ citra canonicos non faciunt collegium vel capitulũ. 11.*

CAP. XVI.

1 CVm ad hoc. † Si eccleſia patiĩ miniſtrorũ
defectũ , priuilegiati ſup ab-
ſentia p ſubtractionẽ prouentuũ redire cogunĩ.
h.d.Primò narrat factũ.Secũdò prouidet , ibi:*un-
de mandamus*;& eſt bo.tex.& põt multũ practicari. Caſus lr̃a
lis.Antiochena eccleſia pp abſentiã illorũ,qui ſeruire debe
bãt in eccl̃ia,deſtituta erat miniſtris,occaſione quarundam
indulgentiarũ,quas ſup hoc habere dicebãt. petiit Patriar
cha eccleſiæ ſuæ ſuper hoc prouideri.Vnde mãdat Papa ipſi
Patriarchę,quatenus nõ obſtãtibus apoſtolicis indulgẽtiis,
& licentia prędeceſſorũ ipſius patriarchę, ꝙ reuocet cano-
nicos abſentes,& quoſdã alios , q appellanĩ Aſſiſii,cõtinuè
reſidẽtes; & ſi nõ uenerint de bñficiis ipſorũ faciãt eccleſiæ
deſeruire,dũ fuerint abſentes,& qđ ſuperfuerit, in utilitatẽ
eccleſiæ cõuertaĩ.De iure tñ poterãt priuari : ſed in hoc eis
2 uoluit facere gratiã. Ber.† Primò no.ꝙ ſi priuilegia cõceſſa
ſup nõ reſidẽtia eccleſia patitur graue diſpẽdiũ in cultu di-
no,talia priuilegia ſeruãda nõ ſunt.Ex quo infertur,ꝙ quẽ
admodũ tollunĩ priuilegia ſuperioris, ne eccleſia patiaĩ de
fectũ in diuino cultu,ita & fortius tollẽda eſt cõſuetudo cõ
3 traria.† Secũdò no.ex hoc & ex tex.ꝙ cũ priuilegiũ princi-
pis incipit eſſe ex poſtfacto ualde nociuũ eccleſiæ , eſt illud
b ſine mora reuocãdũ:[b] quia hoc non eſt de intẽtione princi
pis priuilegiare unũ cũ graui diſpẽdio alterius,maximè ec-
cleſiæ,pro quo bo.tex.in c.ſuggeſtũ.j.de deci.l.2.§.ſi quis à
4 principe, ff.ne qd in lo.pu.& c.ſup eo , de of.dele.† Tertiò
no.ꝙ reſpectu inferioris citra papã appellatur hic facultas
nõ reſidẽdi licẽtia:ſed reſpectu papę dr̃ indulgẽtia . Ex hoc
n.arguo,ꝙ alius citra papã nõ p̃t cõcedere indulgentiã ſup
nõ reſidẽtia:quia cũ hoc ſit ꝯ ius cõe , & in p̃iudiciũ eccl̃iæ,
nõ p̃t Ep̃s indulgere;pro quo.c.dilectus,de tẽpo.or.& quod
no.gl.de legato in c.fi.de hær.li.6.Sed licentiã cõcedere p̃t,
quia uerbũ,licentiã,nõ importat nudã voluntatẽ,ſed cõceſ
ſionẽ ex cã factã, ut no.Bar.in extraua.ad repri.& l.alio hę
rede, de ali.& ci.leg.licet Inn.aliud ſenſerit in c.cũ ad mo-
naſteriũ,in fi.de ſta.reg.Nã uerbũ,licẽtia, deſcẽdit à uerbo
licet,& uerbũ,licet , ſonat arbitriũ boni uiri, ut no.in locis
p̃al.p̃t ergo inferior citra papã dare licẽtiã ex cã abſentãdi
à bñficio:ſed nõ põt dare indulgẽtiã, cã.ſ.nõ exiſtẽte ; & ita
5 intelligo iſtũ tex.in eo.ꝙ utiĩ diuerſis uocabulis. † Quartò
c no.& tene mẽti, ꝙ bñficia ẽt ſimplicia requirũt reſidẽtiã [c]

de iure cõi,nec ſufficit deſeruire p alium
qđ iudicio meo aptiſſime pbat iſte tex.
nã hic nõ ſolũ canonici, ſed ẽt capellani
& alii ſimpl̃r bñficiati reuocãĩ ad reſidẽ
tiã in eccl̃ia,ubi sũt bñficiati, nec releuã
tur ponẽdo ibi uicarium . Qđ collige ex
eo,qa eis ñ ueniẽtibus ſuperior facit de-
ſeruire eccl̃iæ p uicarios, & reſiduũ ð tra
cta portiõe uicariorũ cõuertiĩ ĩ utilita-
tẽ eccl̃ię,ut hic.Si.n.poſſet licitè p alios
deſeruire,reſiduũ applicareĩ eis , ẽt ſi eſ-
ſet eccl̃ia curata,ut no.probat text.ĩ c.cũ
6 ex eo,de elect.lib.6.† In gl.1.ibi:qa ĩ eo
manere dẽt &c.no.hãc rõnẽ gl.& fuit o-
riginaliter dictũ Apl̃i , & trãsũptiuè.21.
q.1.c.1.Et facit hæc rõ p his , q̃ dixi.ſ.in
no.ut quiſq; teneaĩ p ſe deſeruire in bñ-
ficio quãuis ſimplici , niſi legitima cã eũ
7 excuſet,ut in c.peruenit,de ap.† Et aduer-
te,qa gl.dicit , ꝙ defect⁹ miniſtrorũ fuit
legitima cã reuocãdi abſentes,nec a pit,
utrũ potuiſſet iſte inferior priuilegiũ ſu
perioris reuocare abſq; authoritate ſu-
d perioris:ſed gl.ſequẽs ſẽtit, ꝙ nõ;[d] & cõ
iũgẽdo iſtam gl.cũ illa ur̃ fuiſſe de mẽte
gl.ut ſupior,qui priuilegiũ cõtulit, dẽat
reuocare:qa hæc ẽ legitima cã reuocãdi;
& hoc tenuerũt qdã. Alii uerò, ut Inn te
nuerũt loquẽdo alternatiuè, dicentes,ꝙ
hæc reuocatio ſit ð iure cõi,uel ð gr̃a:ſed
hoc incidit in illã qõnẽ,nũquid priuile-
giũ ſupioris , qđ ĩcipit eſſe ualde nociuũ
tertio, ipſo facto annulleĩ,an ſit opus re
currere ad ſupiorẽ? & de hac qõne dicã
plenè ĩ d.c.ſuggeſtũ; & uide gl.in regula,
decet,de reg.iur.li.6.& 25.q.2.reſcripta.
Et ſatis p̃t dici,ut honeſtũ & cautũ ſit re
currere ad ſupiorẽ , maximè ubi allegaĩ
enormis lęſio.Nã cũ inferior non poſſit
e interpretari papę priuilegia [e] , ut in c.cũ
uenißẽt, de iudi.forti⁹ nõ p̃t illa tollere
cãm p̃tẽdẽdo:ð quo tñ pleni⁹ ĩ d.c.ſugge
8 ſtũ;& ſic ĩtellige gl.ſe. † In gl.2.ĩ fi.ĩnuit
hic gl.ꝙ hæc priuilegia nõ ſint reuocata
ip̃o facto: qa aliàs nõ fuiſſet opus facere
mẽtionẽ de priuilegiis ; & intellige ſm
doc.qñ priuilegiũ tenuit à principio : qa
enormiter nõ lædebat;uel ſi lędebat,fuit
facta mẽtio ð hoc in priuilegio.Tene ſẽ-
per mẽti hoc dictũ doc.ꝙ priuilegiũ ual
de nociuũ eccl̃ię,ul̃ alicui ñ ualet,niſi fa
ciat mẽtionẽ ð hac enormi lęſione. Pro
bo rõne.Prĩceps ĩ dubio ñ ĩtẽdit cõceder
priuilegiũ uni cũ graui diſpẽdio alteri⁹.
l.quoties,C.de p̃c.Imp.offe.& ĩ d.§.ſi qs
à prĩcipe.ergo taciturnitas ĩducit ſubre-
ptionẽ,ut ĩ c.poſtulaſti , ſ.ð reſcr.Et per
hoc dictũ poteris ĩfringere multa priuile
gia,q̃ emanãt quotidie à Romana curia.
9 † In gl.ĩ uer.p̃deceſſorũ tuorũ,ibi:*non ex-
tendebatur poſt mortem illorum.* Pondera &
no.ſemp hãc gl.q̃ ĩnuit ĩ hac p̃te, ꝙ lr̃a
cõceſſa p p̃ſidẽtẽ ĩ aliquo offõ, ſeu dignitate ad aliqd agẽdũ
ul̃ nõ agẽdũ expirat ip̃o facto p mortẽ cõcedẽtis.unde ſen
tit gl.hic , ꝙ lr̃a cõceſſa ſup nõ reſidẽtia expirat p mortẽ
cõcedẽtis:ſed ꝯriũ ſentit gl.hic in ſequẽtibus , dũ ur̃ requi
rere læſionẽ eccl̃ię , & ꝙ ſucceſſor reuocet.Pro primo di
cto uid gl.quã ẽt bñ no.ĩ c.à nobis,el.1.ð ſen.exc.q̃ dicit,ꝙ

SEB. SAPIA.
a Quod ſi ſtatuentes. Vide Abba.in c.pro illorũ. j. de preb. vbi p alios.
b Reuocandum . Adde Cal.cõſil.1. hoc eo.ti.
ZACHA.
c Reſidentiam. Adde qualem reſidentiã requirãt , Car. in clem.1.q.12. & 13.de fo.comp. & per Specu.aliquid in tit.qui fi.ſint legit.in ulti.ch.ver. quid ſi mater .
SEB. SAPIA.
c Reſidentiam, ſecundum generalẽ conſuetudinẽ non requirunt reſidentiã,ſecundũ Card. & Imo. in c.fi.j.e. refert & ſequitur Feli.in c. dilectus filius.2.col. verſi. p̃ria ꝯcl̃o,ſ.ð reſc.
d Quod nõ. Adde quod voluit Ro. conſil. 116. ꝙ ſtatutum confirmatũ per ſuperiorẽ nõ poteſt per inferiorem,qui fecit,ſtatutum tolli.
An ſtatutũ confirmatum per ſuperiorẽ poſſit tolli per ipſum inferiorem condentẽ ſtatutum, adde, ꝙ confirmatio ſuperioris tria operatur. Primò quia maiorem authoritatem tribuit. ei ſupplet , quod eſt inualidum , &.3. quia reuocari nõ poteſt confirmatum ſine licentia cõfirmantis,vt eſt not. gloſ.in c.frater.16.qõ.3. Et adde , quod iſtis exceptis confirmatio nihil noui tribuit ; de quo plenius vide per Paulũ de Ca. in conſi. 132.& per Oldra. in conſ.163.& per Bar.in cle.1.in §.2.ĩ 20.no.ð iurei.
ZACHARIAS.
e Interpretari Papæ priuilegia. Adde Bar.in cle.1.§. fi.de cõceſ. præb. Anto.Franciſ.

ſent.excõ.& idẽ ẽ ĩ qualibet alia lata gña liter ſub ↄditiõe q̃ expirat p̱ mortẽ, pferẽ tis,ex quo nõ habuit ĩ uita effectũ cõſum watũ,ad idẽ p̃t adduci tex.in l.fi.ff.ď pę. Et eſt ualde no ubi dicit, ꝙ ſi aliqs magi ſtratus ĩterdicit alicui ob ſuũ delictũ, ne exerceat certã artẽ, tollit hoc ĩterdictũ, ſeu phibitio ipſo facto,miniſtratu illius ſed ꝙ lnĩa durat,niſi ex cã reuocet poſt- modũ p̱ ſucceſſorẽ,uide ſin.Inn. in ca. ꝙ trãslationẽ,ĩ fi.de of.leg.ubi uult,ꝙ ĩdul gẽtia,uel lnĩa ſemel cõceſſa nõ expirat p̱ mortẽ cõcedẽtis.Nec ob.l.fi. qa pcedit ĩ pęnali,nos ſumus ĩ bñficio, qď dẽt late ĩ terp̃tari,ut in c.olim,de uer.ſig.& l.fi.ff.ď cõſti.prin.Et ex hac rñſiõe ad l.fi.collige aliud bonũ dictũ;ꝙ lnĩa ſeu ĩdulgẽtia du rat,ẽt ſi fuerit ſine cãę cognitiõe data.nã l.fi.loqt,qñ ſine cãę cognitiõe,& ſine ſen tẽtia magiſtratus interdicit alicui artẽ, ſec⁹ ãt,qñ cũ cognõne cãę,ut l.fi. ff.ď of. pcõſ.no.cõiter p̱ legiſtas in d.l.fi.Et pro hoc uide gl.no.in c.cũ ex eo, de ele. li. 6. in uer.ſeptẽnio,q̃ dicit,ꝙ ille, q ſemel cõ ceſſit lnĩam eũdi ad ſtudiũ, nõ põt illam ſine cã reuocare, cũ ergo ipſe ñ poſſit ex 3 p̃ſè,nec tacitè poſt mortẽ,& notabis ſẽ p̱ drĩã inter cõceſſionẽ, indulgẽtiã, ſeu lnĩam,& inter inhibitionẽ,ſeu ĩterdictũ alicuius artis,uel alteri⁹ facultatis.In gl. ĩ uer.aſſiſios,q̃ eſt pen ibi:*nec uocantur ad comm unes tractatus*.No.bñ gl.ꝙ capellani a [a] & alii bñficiati in eccleſiis collegiatis, nõ ſunt de corpore collegii canonicorũ, & dic cõſequẽter,ꝙ de p̱ ſe nõ pñt facere capitulũ,ſeu collegiũ.uide bo.tex. ĩ c. cũ dilecta,de exceſ.p̃l.& ibi no.facit,qď no. in c.2.de inſti.& dicit Ioã.An.hic, ꝙ iſti pñt uocari Aſſiſii,qa portãt onus eccle- ſiæ,uel ẽt dñr quaſi Aſſiſini. Sicut. n. illi ſe exponũt morti dñis obediendo, ẽt in 4 malũ,de homi.c.pro humani.li.6.ſic etiã iſti dñr aſſiſini,qa occidũt aĩas canoni-
10 corũ eis portando mulierculas,qď not.† In gl.in fi.ↄ hãc cõcluſionẽ gl. inſurgunt doct.p̱ id,qď gl.2.dixit. nã cũ iſte Priar cha reuocet iſtos abſentes p̃textu huius mãdati apoſtolici, nõ hẽt ptãtẽ ultra cõ tẽta in mãdato,ſed hic nõ mãdat, ut eos priuet,ſed & cũ lnĩa p̃deceſſoris.põt glo.
b uerificari,qa ſucceſſor põt reuocare [b] ex cã licẽtiã cõceſſam p̱ p̃deceſſorẽ, ut hic, & no.in d.c.cum ex eo,& totũ hoc pẽdet ex illa qõne,q̃ p̃miſit,utrũ ipſo facto ſint reuocata hęc priuilegia, & hodie ſunt re c uocata ipſo facto,ut in c. fin. de reſcript. li.6.& dic ut ibi.

ZACHARIAS.
a Capellani,& alii, beneficiati. Adde Tu d.Ro.ſingu.ſuo 656.incip. an ſimplex capellanus,ubi tenet,ꝙ nõ, pro quo alleg. tex. quẽ dicit eſſe ſin.in ca. fi. ĩ.de ſta. mo.
b Reuocare. Adde Old.cõſ 204.aquo habuit Io. An. ubi dicit,ꝙ nõ p̃t reuocar̃,qa ſi uellet cõcedere,poſſet cogi pſupiorem. Bern.
c Per adeptionẽſecũdi. Adde qď notaui in apoſt. ad iſtũ in c.qa nõnulli.n. 4.in uer.nõ eſt priuatus primo ſ̃.e.

SVMMARIVM.

1 *Clericus monitus non rediens priuatur beneficio, niſi iuſtam cauſam abſentiæ alleget.*
2 *Clericus abſens ad hoc,ut excuſetur, debet cum licẽtia Epiſcopi abeſſe, quæ ſit ex cauſa conceſſa, quod in eccleſia ſua ſeruiat per alium.*
3 *Beneficia ſimplicia,ſi habentur in titulum, requirunt reſidentiam. Alias ſecus in caſu, in quo requiritur reſidentiam,clericus non debet uagari.*
4 *Beneficia quibus modis habentur pro derelictis,adeo, quod ſine alia monitione poſſint conferri.*
5 *Habens unum beneficium curatum,uel ſimplex,quo caſu per adeptionẽ alterius cadat a primo ipſo iure.*
5 *In pænalibus ſit extenſio ex identitate rationis.*
Pœna non imponitur ipſo iure,niſi hoc expreſſe in iure caueatur.

CAP. XVII.

CLericos. † Priuat̃ beneficio clericus nõ reſidẽs,ſi monitus nõ redeat,nec iuſtã excuſationẽ alleget.Et ñ diuidit̃, & eſt caſus no. Caſus literalis.Quidã clerici aſſecuti ſunt beneficia,q̃ reqrũt reſidẽtiã in eccleſiis diœceſis.Iſti clerici tranſibãt ad alienã diœceſim cã morãdi ſine lnĩa ſui ep̃i. cõſultus papa,qd de talib.ſit faciẽdũ,rñdet,ꝙ ſi moniti nõ redierint ad terminũ ſibi datũ,ſpoliãdi ſint eccleſiis illis,niſi oſtẽdãt rõnabilẽ cãm,quare nõ poſſint redire.Ber.†no.1.ibi.*abſque licentia*,qď cũ licẽtia prælati licitè beneficiatus transfert ſe ad aliã diœceſim morãdi cã,licet beneficium ſuũ exigat reſidentiã Ita colligit̃ hic a ↄrio.Sed hoc dictũ limitarẽ duobus modis.Primo,ut licẽtia ſit cõceſſa ex cã. Nã hoc ĩportat hoc uerbũ,licẽtia noſtra.Nã ſine cã hoc Ep̃s facere non põt,ut dixi in p̃cedẽti c.Secundo, ꝙ deſeruiat ibi p̱ uicariũ ipſe abſens,qď procedit,ubi beneficiũ hẽret ſolũ unũ rectorẽ.Nõ.n.ex eo,de ele.li.6.In collegiatis uerò dẽmus animaduertere p̃iudiciũ eccleſię,& ñ legitimitatẽ cãæ,& ſm hoc qñq; ſe poterit abſentare abſq; eo,qď dimittat ibi uicariũ, arg.ſ̃.in c.proxi.No.ulterius ibi:*ſi monitis*,& ibi;*ſpoliare*,ꝙ ↄ nõ reſidẽtem nõ requirit̃ ordo iudiciarius,ſed ſufficit monitio p̃cedẽs,& facit ſpoliatio ſubſequẽs, dixi latius in c. ex pte,ſ̃.eo.† Quærit̃ in quib.eccleſiis ſeu bñficiis hẽt locũ diſpoſitio h⁹ decre.dicit Inn.ꝙ in eccleſiis curatis.Itẽ in aliis bñficiis ſimplicib.q̃ reqrũt reſidẽtiã ex priuilegio, ſtatuto, uel cõſuetudine,in nõ exigẽtib.reſidẽtiã nõ hẽt locũ,quia ex quo nõ tenet̃ reſidere, pñt ſe abſentare, & hoc bñ notabis.Sed adde dictũ Inn.in c.ex tuę,ſ̃.eo.ut poſſit ſe abſentare,nõ tñ uagãdo,qa ex hoc ſolo delicto uagatiõis p̃t priuari.7.q.1.nõ oportet,cũ ſe. & dicit poſtmodũ Inn. ꝙ de iure cõi oẽ bñficiũ requirit reſidẽtiã.Hoſt.& Io.An.& antiquiores aptius loquũt.Dñt.n.ꝙ oĩa bñficia,q̃ dãt̃ in titulũ, ſiue ſint uicarię,ſiue modicæ ęſtimatiõis,ut 20.ſol. requirũt reſidẽtiã de iure cõi,ſecus,ſi nõ darẽt in titulũ,ſed ſtipẽdium, ut puta ſi alicui paup̱i dat̃ poſſeſſio eccleſiæ ad uitã,uel p̃cariũ,ut 12.q.1.c.quia tua.Iſti.n.nõ tenẽt̃ ad reſidẽtiã,& no. ſemper hãc regulã,& facit.c.cõquerẽte,ſ̃ e.& c.pxi. & c.ex pte,de of.iu.& c.peruenit,de ap.& c.ſanctorũ.70.diſti.† In gl.2.in fi.no.ex gl.quatuor modos,quibus beneficium habetur pro derelicto,& ſtatim cõferri põt abſque alia monitione, & quatenus gl.loquatur de effecto *milite* dic,ut dixi in c.fi.ſ̃.de cle.cõiu.ſed põdera hoc ultimũ dictũ. Reqrit enim,ut beneficium ſit curatũ ad hoc,ut uacet primum curatũ,& ſic uidetur uelle iſta glo. ꝙ in beneficiis nõ curatis nõ introducit̃ uicaria primi p̱ adeptionẽ ſecũdi Inn. hic diſtinguit,ꝙ aut beneficia non expoſcunt reſidentiam,aut ſic. Primo caſu,non inducitur uacatio primi.Secundo caſu, aduertenda eſt triplex ſpecies reſidentię.Quędam. n. beneficia requirunt reſidẽtiã perpetuã, quædã uero ad tempus, quędã requirunt reſidentiã non ſimpliciter,ſed cauſatiuè, ut quia inducunt priuationẽ fructus,niſi reſideatur. In prima qualitate ſeu ſpecie inducitur ſm eum uacatio primi ipſo facto per adeptionẽ ſecũdi.[c] In ſecunda qualitate non inducitur uacatio cum poſſit deſeruire utrique, ex quo ad tempus requirit reſidentiã. In tertia enim non uacat primum,ſed ſatis eſt,ꝙ careat fructibus.prout habet ſtatutum, ſeu conſuetudo.Et no.bene hęc uerba Inn. nõ enim memini alibi legiſſe.Sed aduerte bene ad primũ mẽbrum. Nam uidetur eſſe contra.c.de multa.ĩ.tit.proxi.nam ſpeciale eſt ibi in curatis,dignitatibus,& perſonatibus,ut per adeptionem ſecundi uacet primum ipſo facto,ergo ſecus in ſimplicibus. † Io.tamen Cal.ſequitur dictum Inn. propter identitatẽ rõnis.Nam ius pœnale extenditur hoc caſu;facit.c.quãuis,in fi.de ele.li.6.Nam rõ incompaſſibilitatis inducit priuationem primi in curatis.quę ratio militat in nõ curatis ex quo

ex quo exigũt reſidẽtiã cõtinuã. hoc ẽt dictũ rep̱io ſecutũ e fuiſſe Fed.de Senis cõſ.115.in fi.nihil tñ adducit,ſed bñ allegat dictũ Inn.p̱ hoc.n.dicto uide gl.no.in c.grę,de reſcri.q̃ uĩ approbare dictũ Inn.ſed Io.An.in add.Spe.e.tit.in fi.uĩ
6 reuocare illã gl.ſuã,& originalr̃ fuit dictũ Ol.cõſi.175.ubi
a hoc dictũ Inn.impugnat idẽ ſeqt̃ d.Card.†Pe. de Anch.[a] ĩ. ti.px.de multa fundãs ſe p̱ illud c.ď multa,quod ſpãlr̃ loq tur in curatis.Cõclude rẽ ſic iſtũ articulũ, ꝙ aut qs hẽt ius ad rẽ,aut in re. prĩo caſu p adeptionẽ ſcďi bñficii requirentis reſidẽtiã,ad quod cõpetebat ius,eſt incõpatibile cũ ſecũdo de iure,& ita pprie loquitur tex.in d.cle.græ, & hoc caſu p̃t ſaluari glo.illius cle. nã facilius p̃dit̃ ius ad rẽ q̃ in re, ut c.pẽ de prebẽ.li.6.ſic ẽt loquit̃ c.q̃uis.p̃al.nec ex toto illud c.cõtinet penã p cuius ĩtellectu uide Io.An.in rłã,odia de reg.iu.li.6.in fi.nec ĩducit̃ uacatio ex terminis c. de multa,ſed ex tacita renũtiatiõe,& ſic loqtur tex.in d.cle. Scďo caſũ cũ q̃rit̃ de iure in re,aut acceptat bñficiũ requirens reſidentiã ex̃ diœceſim,& ibi cõmorat̃,& tũc tacitę inducitur primi renuntiatio,niſi aliud appareat expreſſe de mente ipſius,& ſic intellige gl.in c.ex parte.ſ̃. eo.& Inn. in c. ex tuæ e.ti.aut acceptat bñficiũ ĩ eadẽ diœceſi ubi eſt primũ.& tũc puto qď quantũcunq; utrũq; reqrat reſidentiã, nõ inducit̃
7 priuatio ipſo facto,qa hoc iure ñ cauet̃. †& pœna nõ eſt imponẽda ipſo iure,niſi ſpecifice cauta ſit in iure,ut no. glo.in c.fi.de iurep.Nõ obſt.c.de multa,qa nõ eſt eadẽ rõ in ſimplicib.licet reſidẽtiã exigant ſicut in curatis, qñ in curatis ſubeſt p̱iculũ animarũ quia impoſſibile eſt ut utroq; poſſit deſeruire,& iõ ubi maius p̱iculũ ibi cautius, & celerius fuit puidendũ,ut in c.ubi p̱iculũ, de ele. li.6. ſed in ſimplicibus nõ eſt hoc p̱iculũ, merito ñ inducit̃ pena priuationis ipſo iure,qnimo poſſet attentari,ut p̃ciſe nõ priuet̃ altero; ſed detur ſibi arbitriũ retinendi ꝙ uelit. arg.c. referente, & c. propterea.ĩ.titu.pxi.hoc.not.quia quotidianum.

Additio. In gl.fi.no.benè iſtam gl. ex qua habes quæ ſit excuſatio rationabilis, ex qua poſſent notari multa.

De præbendis & dignitatib. Rub.

Continuatur,quia clerici nõ poſſunt honeſte uiuere, niſi habeãt 2 præbendas,unde uitę neceſſaria percipiant,merito poſt rubricas p̃cedentes ſubiicitur iſta.Et qd ſit præbenda, dic ut no. gl. in c.cum M.de conſt.& uide quod dicitur in c.dilecto.ĩ.eod. quid autem ſit
b dignitas, [b] dicam in c.de multa.ĩ.eo.

SVMMARIVM.

1 *Dignitates eccleſiaſticæ non uadunt per uiam conſanguinitatis 3.*
2 *Appellatione populi non uenit clerus.*
4 *Iuſpatronatus uadit per ſucceſſionem ſanguinis.*
5 *Filius epiſcopi ẽt legitimus non p̃t habere etiam ab ep̃o beneficium paternũ.*

CAP. I.

1 VT nullus. †In bonis eccleſię nõ ſuccedit̃ iure conſanguinitatis.h. d. †Not.
2 1.ibi clero ſiue de populo, ꝙ licet appellatiõe populi ueniant ſeculares, ẽt habentes dignitates.in
c ſti.de iure natu.§.plebiſcitum,clerici tñ non ueniunt.[c] alius ergo clerus, alius populus, duo.n. ſunt gña chriſtianorũ. 12.q.1.duo ſunt gña,& uide bo.tex.in c.ſi ſnĩa, de ſen.excõ. li.6.Quid ãt in priuilegiis,dic ut legi,& no.in c.dilecti, de
3 fo.cõp.†No.2.unã regulã,quod in bonis eccleſiæ nõ hẽt lo-
4 cũ ſucceſſio iure ſanguinis, ſubſtitutus ergo bñficio nõ cãt ius a defuncto, ſed a ſuperiore illud conferente. † Contra hoc oppo.nã iuſpatronatus eſt eccleſiaſticũ, & ſpiritualib.
d annexum,ut in c.quanto. ſ̃. de iud.& tñ in eo ſuccedit̃ iure ſanguinis, [d] in c.qñ, & c.1.de iurepa.& 16.q.7. pie mentis, Sol.iuſpatronatus non eſt mere eccleſiaſticum, ſed habet de temporalitate.rõne cuius hẽt locũ ſucceſſio, ſic ſentiunt doc.hic,& uide gl.no.de hac mã in d.c.pie mentis,hæc ſolo ex toto nõ placet, nã ſequeret̃ qď de mero iure laici poſſidẽtes,ſuccederẽt in iurepatr.qď eſt falſum nã gratioſę fuit laicis hoc conceſſum ab eccleſia,ut inducerentur ad fundationẽ ecc.ut pbat̃ in c.3. ĩ. de iurepa.dic ergo qď ĩ iurepa.
e ſuccedit̃ de grã [e] ſicut grõ ſæpoſſidet̃.Sed rõ quare aliud in bñficiis ẽ,qa beneficia ſunt pure ſpũalia,iõ noluit ita ecc. pingue ius cõferre laicis, ſed iuſpat. non eſt pure ſpũale, iõ pp utilitatẽ inde prouenientem uoluit eccleſia diſpenſare cũ laicis.†In gl.2.in fi.intellige text.in ipſis prębẽdis & dignitatib.& hoc melius cõuenit rubricę,nõ.n.dẽt qs hr̃e neceſſario prębendã uel dignitatẽ, quã habet conſanguineus defunctus,quinimo ut ſucceſſio in ecc. Dei non notetur, ſtatutũ fuit vt filius ſacerdotis ẽt legitimus, nõ poſſit hr̃e ẽt ab epiſcopo beneficium paternum,ut in c.ex tranſmiſſa, quaſi per totum,de fil.præsby.&c.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non debet promouere aliquem qui non habet unde uiuat,& ſic ordinare aliquem ſine titulo.*
2 *Clericorum appellatione ueniunt clerici cuiuſcunque ordinis in fauorabilib.in odioſis ſe remittit.*
3 *Clericus ordinatus aſſerens ſe habere ſufficientẽ patrimonium,ſi nullũ habeat,an ſit ſibi interdicta executio ſuæ ordinationis.*

CAP. II.

NOn liceat. Non licet ep̃o b aliquẽ ordinare ſine tit.h.d. Not. 1.ibi;alimonias. qď hoc uerbũ ĩportat neceſſaria uitę ut patet in fi.lr̃æ,& dr̃ alimonia quaſi ſubſidii eleemoſ. †No. 2.ꝙ 1 nõ oẽs dẽnt admitti ad clericatũ, nã nõ habentes unde uiuere poſſint promoueri non dẽnt.Et hoc fuit ſtatutũ,ut ordinati non mendicarent in opprobriũ clericatus, qa eſſet ualde utile ſeruare diſpoſitionẽ h⁹ c.& c.ep̃s,in fi.ĩ.e.nã turba clericorũ facit eos cõtẽptibiles.83.diſt.legimus.†In gl.1.ibi.oẽs ĩ minorib.&c.not. gl.quod appellatione clericorũ ueniunt oẽs ordinati ſiue ad ſacros ordines, ſiue ad minores ꝙ indubię procedit in diſpoſitione fauorabili,ut pbat̃ in c. duo ſunt genera.12.q.1.Quid in odioſis dic,ut dixi ſup̱ rub.de uita & hone.cleri.& in fin. gl.& p hac conſuetudine facit ſm doct. quod pmoti ad nõ ſacros ordines pñt retrocedere,ut in c.cũ ex eo.de ele.lib.6. ideo ecc.nõ tm̃ eis ſubuenit,ſicut cõſtitutis in ſacris.puto tñ qď a principio ep̃s d dẽt ſuare qď dr̃ hic in oĩb. ordinib.& p gl.facit c.ep̃s.ĩ.eo.†In gl.fi.in fi.dicũt al qui vt d.Ant. quod iura antiqua poſſunt remanere incorrecta, quãdo ſolus ordinatus fuit in culpa:vt qa aſſerit ſe hr̃e ſufficiens patrimonium:cũ tñ nullũ haberet uel minus ſufficiens,tunc enim ipſo iure eſt interdicta ſibi executio, ſed ſi ordinator fuit in culpa tũc habeãt locũ iura hodierna,ut habeat executionem, ſed ordinator compellat̃ ſibi prouidere de ſuo ut in c.cũ ſecundum.ĩ.eod. Et no. hãc ſolu.in practica, ſed non credo eã verã:qa illud c.1.70.diſt.dicit,quod ad odium illius q eũ ordinauit,illud fuit ſtatutũ: ergo loquitur qñ ordinator fuit in culpa, & de hoc in d.c.cum ſm.ubi ẽt hoc videt̃ pbari,poſſet tñ illa ratio ponderari pro ↄria. qa ſi in odiũ ordinantiũ illud fuit

a Pe.ď Anch. adde eundem conſil.8. Lapũ allega. 116.
b Sit dignitas. Adde d.de Ro. deci. 173. inci. de theſauraria. in nouis ZACHAR. Adde Card. ĩ cle. audito.n.9. & ibi in apoſt. celſi. in uer. cõprehendit dignitates de reſ. ZACHAR.
c Clerici non ueniũt.Adde qď no. plenĩ. in apoſ.ad iſtum poſt alios in c.intelleximus nu.1.in uer.nõ in aliis. ſ̃. de uita & honeſt.cleri. SEB. SAP. Clerici tamen nõ ueniunt. Vide late per Fel. in c.eccleſia ſanctę Mariæ,uerſ. 3.quęro. ſ̃.de conſt.ubi Deci.& Fel.in c.eã te ſ̃.de reſcr.
d Iure ſanguinis. Adde an tranſeat ad filios qui non ſũt hæredes Fed. conſi.111.
e De gratia. Adde Per.de Anc.conſi. 112.

ſtatutum, ergo ubi non eſt culpa aliud eſ
ſet dicendũ: ſed tũc eſſet inferendũ ɔ̃riũ, 1
vt remota culpa ordinatoris non cenſe-
retur interdicta executio. Itẽ poteſt di- 2
ci qđ ſemp̱ ordinator videt̃ in culpa: qa 3
debuit diſcutere & examinare an habe-
ret ſufficiens patrimonium, arg. in c. in- 4
notuit. ſ. de elect.

S V M M A R I V M.

1 *Allegare rationem naturalem abſq; alia allegatione iurium, licitum eſt.*
2 *Quod commune eſt, an dicatur meum.*

C A P. III.

SEB. SAPIA.
a Abſq; allegatione iurium. Facit dictũ And. de Iſer. in proœ. feu. q̃ rõ nabile dictum ita debet mouere iudicẽ ad iudicandum, ſicut ſi allegaretur tex. l. refert. & ſequitur d. Iaſ. in l. quoties, i fine ſeptime limitationis, C. de rei uen. & in l. illam, C. de col. ubi plura ad propoſitũ.
b De re propria Adde eũdẽ conſi. 83. 2. li.
SEB. SAPIA.
c Vt ſingulis. uide ad hæc. Fel. in c. oẽs leges. uerſi. illud quod eſt commune. 1. diſt.
SEB. SAPIA.
d De beneficio uide late per Andſiculum in tract. de p̃ſtan. Card. in 6. q. baſilice. & unã extenſionem ad hãc materiam ponit d. Abbas ex dictis Ioã. And. in c. tuis. ſ. eod.

Ratio nulla. Breue eſt & p̃t ſic ſummari. Bona eccleſiarũ cõia ſunt nec dẽt quilq̃ tanq̃ ꝓpria ſibi
1 uẽdicare h. d. †No. 1. ex principio, qđ lici
tũ eſt arguere per rõnem nãlem ẽtabſq;
a allegatione iuriũ.[a] ꝓ hoc c. 2. requiris, in
fi. de app. l. ſcire. §. ſufficit, đ excu. tuto. &
uide bo. gl. in c. cõſuetudo. 1. di. nã lex ẽ
qcqd in rõne cõſiſtit ut ibi. No. 2. qđ bõa 2
eccleſiarũ dẽnt eſſe cõia, i. oĩb. indigenti
bus cõicanda, intellige tñ ut bñficiatus
prius capiat neceſſaria ſua, debet̃. n. prio
ſibi uictus rõne ſuitii, adeo ut prius ſit ꝓ
uidẽdũ ſibi, q̃ ꝓ reparatione eccleſię, ut
in c. de his. ſ. de ecc. edi. ſed de his q̃ ſup-
ſunt, dẽnt indigẽtes uiuere, & ſic intelli-
ge tex. 16. q. 1. c. fi. ubi dr̃, quod qcqd ha-
2 bent clerici, pauperũ eſt. Item limita ꝓut
hr̃ 12. q. 2. in c. quatuor, & c. cõceſſa. †Vlt.
iſte tex. adducit̃ ad qõnẽ, nũqd de rebus
cõib. poſſit q̃s diſponere tanq̃ de re pro
pria[b] ſingulr̃, de quo uide gl. 22. q. 1. in c.
fi. & in c. p̃nti, de p̃b. li. 6. ſed diſtingue p⁹
Bar. in l. ſui electione. §. Labeo ff. de leg.
1. quod aut bona ſunt cõia uniuerſis aut
ſingulis, primo caſu, nemo p̃t dicere, hoc
eſt meũ, neq; diſponere tanq̃ de re ꝓpria
22. q. 2. qui manumittitur, & in. l. intm̃, ff.
de rerũ diui. ſcđo caſu qñ ſunt cõia ut ſin
c gulis,[c] aut q̃rit̃ quo ad diſpoſitionẽ par-
tis, & põt q̃s diſponere, ut de proprio, &
p̃t dicere. hoc eſt meũ, C. de cõmu. rerum
alienatione. l. falſo, aut q̃rit̃ quo ad diſpo
ſitionem totius, & non põt. Fallit in prin
cipe prout habetur in l. 2. C. eo. aut quę
ritur quo ad diſpoſitionem ſuper toto,
& tunc quo ad uſum deſtinatum poteſt
uti etiam inuitis ſociis, ut in, l. Sabinus,
ff. communi diui. ſed quo ad uſum non
deſtinatum, melior eſt conditio prohibẽ
tis, ut in regula, in re communi, de reg.
iur. li. 6. In gl. ibi diuiſioni prebendarũ;
item ſecundum Do. licet bona eccleſię
diuidantur in prębendas, non tamen p̱
hoc deſinit eccleſia illa bona poſſider̃, ut
in c. relatum, & quod ibi habetur. ſ. de te
ſti. uel dic formalius, præbenda datur ca
nonico non ut illa ſit ſua propria, ſed ut
inde uiuat, & quod ſuper eſt cõuertat in
pios uſus. 12. q. 1. §. fi. ubi bonus tex. &c.

S V M M A R I V M.

1 *Epiſcopus ordinans aliquem ſine titulo & ſic non habentem unde uiuat, debet ſibi prouidere de ſuo donec conſequatur aliquem titulum.*
2 *Clericus qui habet ſufficiens patrimonium & beneficium, poteſt uiuere de reditibus beneficij, & patrimonium conſeruare ſuis hæredibus.*
3 *Clericus gaudet in bonis patrimonialibus priuilegio clericali, licet nullam habeat eccleſiam.*
4 *Bona patrimonialia clericorum ſunt obligata pro mala adminiſtratione ſuper bonis eccleſiæ.*

C A P. IIII.

1 *Epiſcopus.* †Qui ordinauit aliquẽ ad ſacros ordines ſine titulo non hãbẽtẽ đ ſuo uñ uiuat, de ſuo ꝓuidere tenet̃ donec aliquẽ titulum fuerit conſecutus, hoc dicit primo ponit
dictum, ſecundo eius exceptionem ibi, niſi. Caſus literalis.
ſtatuit Laterañ. Concilum, qđ ep̃i nullum debent ordiuare
ſine certo titulo in diaconũ uel prębyterum, & idem intel
lige de ſubdiacono, quod ſi fecerit tandiu miniſtret ſibi ne
ceſſaria donec in aliqua eccleſia ſibi conueniens beneficiũ
aſſignet, niſi de ſua uel paterna hæreditate ſubſidium uitę
poſſit habere. B. Not. 1. ibi. ſtipendia militię clericalis, &c.
primo. n. colligitur q̃ bñficium datur clerico in ſtipendiũ.
Secũdo q̃ quilibet clericus eſt miles dei, uñ ſicut miles ſecu
li hẽt ſtipendiũ a dño tp̱ali, ita & miles dei dẽt hr̃e ſtipen
diũ ab eccleſia, & ex hoc ẽt infertur clericum dẽre gaudere
priuilegio militũ, & intellige de priuilegiis congruentib⁹
ipſis clericis, ſ. ubi eſt eadẽ rõ uel maior in eis q̃ in militib.
2 ſeculi. ꝓ hoc eſt bona glo. in l. miles, ff. de re iudi. †Vlti. not.
quod habens unde uiuat, nõ habet ius contra ep̃m ad peten
dum beneficium: †Sed circa hoc uertitur qõ notabilis qđ ſi
gratioſę fuit ſibi collatum bñficiũ, nũquid poſſit licite uiue
d re de bñficio,[d] & conſeruare reditus patrimoniales. Inn. te
net hic quod ſic, & quotidie allegatur hoc dictum, & tenet̃
cõiter per omnes ſcribentes, & per Io. de Lig. in cle. gratię,
de reſcrip. & per Archi. in c. ſtatutum, de reſcrip. lib. 6. nec
ob. c. paſto. 1. q. 2. loquitur n. ſm̃ Inn. qñ clericus uellet ui-
uere de bñficiis & auare theſaurizare de patrimonio, ſecus
aũt ſi uult conſeruare patrimonium ꝓ ſuis hęredibus. Itẽ
ſm̃ Hoſ. poteſt intelligi cõtrarium, quãdo nõ deſeruit bñfi
cio, & uult uiuere de reditibus beneficii augendo patrimo-
nium proprium. Ego diſputaui hunc articulum, & incipit.
Titius clericus, & poſui plurimas opi. quarum quatuor uide
per gl. 12. q. 1. illi. Itẽ uide gl. 1. q. 2. c. fi. Et aduertendum q̃
iura in hoc uario mõ loquuntur, quædam. n. uidentur innue
re quód clericus peccat tenendo bñficium & patrimonium,
quędam uero quòd põt tenere patrimonium, ſed nõ debet
uiuere de reditibus beneficii, quędam uero iura ſimpliciter
permittunt clerico uiuere de bonis bñficii, & plene uideas
in dicta diſputatione. Sed pro clara deciſione concluſiue eſt
aduertendum, q̃ olim in primitiua eccleſia erat ualde du-
rum, quòd chriſtiani haberent ꝓprium, unde unuſquiſque
conuerſus uendebat patrimoniũ, & ponebat precium ante
pedes apoſtolorum, demũ ſtatutũ fuit, ut bona non uende-
rentur, ſed relinquerentur eccleſiis cathedralibus, ut ex eo-
rum reditibus ſubueniretur indigentibus. ut in c. uidentes,
12. q. 1. Item pręmitte quòd quieſcente illo fauore fidei, lai
ci chriſtiani inceperunt poſſidere propria, clerici aũt occul
te poſſidebãt, qua pp̱ ut euitaretur hypocriſis fuit ſtatutum
ut quiſq; clericus poſſit poſſidere propria, ut in c. certe. 12.
q. 1. unde ꝓ concordantia iuriũ dicendum q̃ iura quæ dñt
clericum nõ poſſe poſſidere propria, loquuntur ſecundum
tempus primitiuę eccleſiæ. Item anteq̃ clerici haberent bñ
ficia ſeparata, nõ poterant uiuere de reditibus eccleſię, ex
quo habebãt ſufficiens patrimoniũ, quia illa bona erant de
putata ſolum pro indigentibus, ut in d. c. uidentes. Et ſm̃
hoc tẽpus procedunt iura q̃ dicũt habentem patrimonium
non debere uiuere de redditibus eccleſiæ, ſed cũ hodie bñ
ficia ſint deputata pricipalr̃ ꝓ clericis, đ ɔ̃ſe. di. 1. nouo. nec
ſit horridũ q̃ cleric⁹ poſſideat ꝓpria bõa, emanarũt alia iu

ra nouiſſima, q̃ uolũt, q̃ clericus poſſit uiuere de reditib. bñ
ficii, ex quo ſerniũt bñficio. Vñ põdera. c. fi. 1. q. 2. ubi dat̃ cle
rico ſtipẽdiũ nõ pp̱ indigẽtiã, ſed pp̱ ſeruitiũ. Nõ. n. tenetur
de ſuo patrimonio militare. Et in hoc multa poſſent dici,
qđ dicta diſputatione repies. Sed ſimplr̃ cõcludo, q̃ hodie
licitè ſecularis uiuit de fructib. bñficii, & cõſeruat patrimo
3 niũ ſuis hęredib. dũmõ honeſte uiuat. †In gl. in fi. notabis
ſemp̱ hãc gl. Ex qua collige, q̃ licet clericus nõ hẽat eccle- a
ſiã, nihilominus gaudet in bonis patrimonialib. priuilegio
clericali, ſicut in bonis eccleſię. Et p̱ hoc patet, qđ glo. in c.
ex literis, de pign. ñ eſt uera, dũ dicit, q̃ ideò bona patrimo-
nialia clericorũ ſunt priuilegiata: qa ſunt obligata bñficio
ꝓ mala adminiſtrõne. Illa. n. rõ non ꝓcedit: qa ſequeret̃, q̃ b
nõ habẽs bñficiũ non gauderet illo priuilegio. dic ergo, q̃
priuilegiũ competit alia ratione, qa bona ſunt acceſſorii p̱
ſonæ. Nam propter prærogatiuam p̱ſonę ſæpe priuilegiant̃
in bonis. l. 3. C. de epi. & cleri. & uide quod dico in c. ſi cleri 4
cus laicum, de foro comp. hic non ſunt alia.

S V M M A R I V M.

1 *Clericus non debet obtinere plures eccleſias: niſi cum diſpenſatione procedente ex legitima cauſa, puta propter tenuitatem beneficiorum, uel dignitatem perſonarum, alias non ualeret diſpenſatio, nu. 2. & 3.*
Diſpenſatio ſine iuſta & legitima cauſa eſt potius quædam diſſipatio, & iurium uulneratio, & ideò non ualet.
4 *Diſpenſatio facta ſuper una re, intelligitur facta ſuper omni conſecutiuo & dependenti ex illa re.*
Diſpenſatio facta cum minori, ut poſſit habere eccleſiam curatam uidetur diſpenſatum, ut non teneatur ſe promoueri facere intra annum.
Diſpenſatus, ut habeat plura beneficia curata, uidetur diſpenſatum, ut ad libitũ ſuum poſſit uni ex illis interpollatim per ſe, uel per alium ſeruire.
5 *Clericus ſortitur forum ratione reſidentiæ, quam facit in ſuo beneficio.*

C A P. V.

Quia in tantum. †Non dẽnt Ep̃i p̱mit
tere quẽ plures eccle-
ſias obtinere. Et primò ponit̃ exceſſus. Secũdo ꝓ
uiſio, ibi: *per fratres.* Caſus literalis. Quidã ambi-
tione adducti, ut non duab. aut tribus eccleſiis ſint contẽti,
*licet + plures ꝓhibeant̃ hẽre, cũ duab. ſeruire nõ poſſint, p̃
cipit cõciliũ Laterañ. q̃ ambitio iſtorũ corrigat̃ p̱ Ep̃os, in
quorũ iuriſdictione clerici cõſiſtũt, & de beneficiis iſtorũ, q̃
obtinẽt ɔ̃ canones, & p̱iculũ animarũ inducũt, ꝓuideãt pau
2 peribus clericis, q eccleſiis ualeãt deſeruire. Ber. † No. 1. q̃
ɔ̃ obtinentẽ plures eccleſias eſt præſumptio ambitionis. Et
ambitio ꝓpriè eſt aſpiratio ad dignitatẽ ꝓcedens ad actũ. d
hęc tñ pręſumptio qñq; ceſſat ſm̃ qualitatẽ beneficiorũ, &
p̱ſonarũ. Nã poſſent eccleſiæ eſſe ita tenues, uel perſonę ita
notabiles, q̃ licitè & ſine omni ambitiõe poſſent tenere di-
pẽſatiue plures eccleſias, ut ꝓbat̃ in c. de multa, in fi. ſ. e. 9. q.
3. in c. unico. Not. 2. multas cauſas, quare ꝓhibeat̃ plurali-
tas in eccleſiis. Et prima eſt pp̱ delictũ ambitionis. Secũda
pp̱ impotẽtiã plurib. ſeruiẽdi. Tertia, qa inducit mãm diſ-
ſolutionis tã in ueſtib. q̃ in morib. iuxta illud p̃s. ꝓcedit ex
adipe iniquitas. Quarta, qa inducit uagationẽ. Nã quantũ
homo magis exuberat, tantò facilius efficit̃ uagus. Quinta
quia cõtinet p̱iculũ animarũ; & ex hoc apte colligit Hoſt.
q̃ peccatũ eſt tenere plures eccleſias, & intellige, qñ nõ ſu-
beſt cã licita tenendi. Et infertur ex hoc & ex tex. q̃ nõ ua
let cõſuetudo, ut q̃s ſit pluralis in bñficiis, nõ ſubſiſtẽte cã
lti a, qđ bñ no. qa cõſuedotu ñ ualet ɔ̃ p̱iculũ animarũ, &
qñ p̃bet cãm tãtorũ malorũ, ĩ c. ex p̱te, & c. fi. de cõſue. nec
ualebit diſpenſatio: quia ut dicit beatus Ber. Vbi nõ eſt le
gitima cã diſpẽſandi, illa nõ eſt diſpẽſatio, ſed diſſipatio; &
idẽ Hoſt. & cõiter doc. hic, & uide Inn. in c. cũ ad monaſte-
riũ, de ſta. reg. probat̃ ex ui uocabuli. Nã diſpẽſare eſt diuer
ſa pẽſare, & ſic p̱ſcrutari cãm tollẽdi iura. uñ, ſi nulla ſubeſt
cã legitima, dr̃ diſſipatio, & iuriũ uulneratio. Inde ẽt Inn. ĩ
c. ex tuæ, ſ. ti. ꝓ xi. ubi dicit nõ poſſe Ep̃m diſpẽſare, ut ſine
cã q̃s hẽat duas p̃bẽdas, qa ꝓcedit hoc ex ambitione, q̃ eſt
3 peccatũ; facit qđ no. gl. in c. dudũ, el. 2. de ele. † In gl. 1. ibi, in
omnib. acceſſoriis. notabis bñ hoc dictũ gl. Nec eſt obliuio
ni tradẽdũ, q̃ licet diſpẽſatio ɔ̃ ius ſit ſtri
cti iuris, & ſtricta ſit fiẽda interp̃tatio, ut
in cap. dilecto, de cõſan. & af. in c. 1. & 2.
de fil. p̃ſ. li. 6. nihilominus extẽdit̃ diſpen-
ſatio ad neceſſaria cõſecutiua, ſeu depen-
dẽtia ex eo, ſup̱ quo eſt diſpẽſatũ. Hinc di
cit gl. in c. ſi q̃s in clero 6. q. 1. q̃ ex quo di
ſpẽſat̃[a] cũ aliquo ſup̱ pluralitate bñficio
rũ, ur̃ ẽt diſpẽſatũ ſup̱ reſidẽtia. Et exhoc
ẽt habet, q̃ ſi diſpẽſat̃ cũ minori, ut poſſit
habere eccleſiã curatã, ur̃ diſpẽſatũ, ut ñ
teneat̃ ſe facere ꝓmouere ad ſacerdotiũ
[b] intra annũ, iuxta. c. licet canõ, & c. com
miſſa, de ele. li. 6. & circa hãc mãm diſpẽ-
ſatiõis extẽdẽdæ uide q̃ no. Hoſ. in c. cũ
in cũctis, de ele. & qđ no. in c. at ſi clerici.
§. de adul. ſ. de iu. ubi latius dico. Adde †
ẽt gl. no. in c. nõ p̃t, de p̃b. li. 6. q̃ ponit q̃-
ſtionẽ notabilẽ, nũqd diſpẽſatus ſup̱ duo
b⁹ eccleſiis poſſit interpollatim utriq; de
ſeruire; an uerò teneat̃ uni deſeruire p̱ ſe
& alteri p̱ uicariũ? Et cõcludit, q̃ eſt in
elect. ſua. Nã, ex quo diſpẽſatũ eſt ſup̱ prĩ
cipali, ur̃ diſpẽſatũ ſup̱ acceſſoriis, & dic
5 ut ibi latius dicã. † In ea gl. ibi, *conuenire
tur tantum de illis.* Aduerte ad hãc dictio-
nẽ taxatiuã,[c] tm̃. Nã ur̃ ex hoc inferẽdũ
q̃ ſup̱ aliis reb⁹ nõ poſſit cõueniri corã
illo Ep̃o beneficii. Sed ɔ̃riũ ſentit glo. in
fi. nõ aduertẽdo ad p̃dicta, dũ dicit, q̃ in
utroq; loco eccleſiarũ ſortit̃ domiciliũ.
Nã ſi hoc eſſet uerũ, ſequeret̃ q̃ ẽt ſuper
aliis reb. poſſet ibi cõueniri, cum in loco
domicilii poſſit q̃s cõueniri de ɔ̃ctu alibi
geſto, & de delicto alibi p̱petrato, & de
alibi ſito, ut ꝓbat̃ in c. dilecti, de fo. cõp.
no. in l. fi. C. ubi in rẽ acti. no. Bar. in l. cũ
ctos populos, C. de ſum. tri. alias ſup̱flue-
ret domicilii forus, dixi late in c. ſi. de fo.
cõp. Et ideo deciſio huius qõnis depẽdet
ex deciſiõe illius qõnis ultimæ, quã glo.
tãgit in fi. Vtrũ rõne cuiuslibet beneficii
sortiatur q̃s ibi domicilũ[d] de qua mã ui
de no. in c. dilectus, de reſcrip. & ibi dixi,
p̱ Inn. in c. ex ore, de priui. Et uera cõclu
ſio eſt, q̃ ſi beneficiũ requirat reſidentiã,
ſortit̃ ibi domiciliũ, dũmõ teneat̃ ibi reſi
dere. hoc dico, qa ſi eſt diſpẽſatũ ſup̱ plu
ralitatẽ bñficiorũ, ur̃ diſpenſatum ſuper
reſidentia, ut dixi, & per conſequens, ſi
ibi non reſidet, nec reſidere tenet̃, nõ ſor
titur ibi domicilium: alias ſecus. Et per
hoc dic glo. procedere, quando beneficiũ
non requirit reſidentiã. Nam tũc, ex quo
ibi non habet domiciliũ, non poteſt co-
ram illo Epiſcopo conueniri, niſi ſuper
ſpectantibus ad illud beneficium. Et ad-
de ad prędicta no. dictum Bart. in l. 1. ff.
ad mu. ubi dicit, q̃ in loco, ubi quis adipi
ſcitur dignitatem, efficitur ciuis,[e] facit.
l. municipes, in §. miles, ff. e. &c.

S V M M A R I V M.

1 *Clericus petens ſibi prouidere de beneficio uigore cuiuſdam mandati Papa non debet obtinere, ſi ille clericus impetrauit literas non faciendo mentionem alterius beneficij, quod habebat, ſiue fuerit tenue, ſiue ab alio occupatum, alias literæ ſaperent ſurreptionem. 5.*
2 *Scãdalũ ſi p̃t interuenire, ſi obeditur literis papæ, licitè*

SEB. SAPIA.
a Diſpẽſat. uiđ Car. in cle. 1. ad fi. principii uer. 9. q̃ro, đ p̃b. cũ multis alle. p̱ Fel. in c. poſtulaſti. col. 13. uerſi. limita tertiò, ſ. de reſcri. ubi accumulat infinita in mã diſpenſationis.
b Ad ſacerdotium. Adde uidẽdũ Pet. de Anc. cõſi. 205.
c Taxatiuam. dictio taxatiua excludit, & intellige ex̃nea illa uerò q̃ p̱tinẽt ad nãm actus, ĩcludit, tex. eſt in cle. exiui, de uer. ſig. in §. cũ aũt nã. quem tex. reputauit aureũ & p̱egrinũ Io. de Ana. in cõſ. 36. inci. utrũ. uide de hoc p̱ d. Are. in l. ſi mora, in 2. no. ff. ſo. mat. & ibi Iaſ. ĩ 4. not. ubi multa dñt, an & qñ taxatiua includat, uel excludat. & p̱ Bar. in l. ſi cõſtãte, in 9. q. primæ p̱tis, e. ti. Et adde unũ caſum, in quo taxatiua nõ excludit, ſ. qñ, ſi excluderet, induceret̃ legum correctio, uiđ Iaſ. q̃ ponit exẽplũ in l. 1. in 12. col. uer. 2. ff. de of. eius, & do. Ale. in l. 1. C. đ bo. poſſ. cõtrata, AEnæ. de Fal.
d Domiciliũ. Adde Ro. cõſi. 386.
e Ciuis. Adde Ang. conſi. 23.

quis poteſt non obedire, etiã ſi Papa reſcripſerit, ſcandalo non obſtante.
Papa ſi ſcripſerit aliquid, quod eſt euidenter iniuſtum, uel fieri non poteſt ſine peccato, non eſt ei obediendũ.

CAP. VI.

1 CVm teneamur. † Ad mandatũ Papæ nõ tenet̃ qs ꝓuidere illi, q̃ bñficiũ in literis tacuit, uel cui ſine ſcãdalo ꝓuideri nõ pt. Et in hoc ultimo eſt iſte tex. ſemꝑ menti tenẽdus. Nõ recipit cõgruã diuiſionem. Caſus literalis. Aliqs hñs ſufficiẽs beneficiũ, impetrauit literas ꝓ alio beneficio in alia eccleſia obtinẽdo, nec fecit mẽtionẽ de beneficio, qđ habebat. q̃ſitum fuit a Papa, utrũ teneret̃ ille, cui literæ dirigunt̃, prouidere illi authoritate illarũ literarũ. Papa reſpondet, ſi mandatũ noſtrũ receperis ſuꝑ prouiſione alicuius, q̃ habet aliud ſufficiens beneficiũ, patiẽter ſuſtinebimus, ſi nõ feceris, qđ mãdamus, niſi de beneficio in literis noſtris fiat mẽtio: uel ſi non potes ei prouidere ſine ſcãdalo. Ber.
2 † No. 1. unã regulã generalem & notabilem, q̃ in mã beneficiorũ licitè nõ obtẽperatur literis Papæ, ſi ſine ſcandalo pareri non põt. nõ enim eſt de mente Principis uelle prouidere uni cũ ſcandalo plurimorũ. Ad hoc bo. tex. in ca. nihil cũ ſcãdalo, ṡ. de pſcrip. & in c. 2. de noui ope. nun. & uide gl. in c. qui ſcãdalizauerit. ỹ. de reg. iur. quã notabis. Et aduerte q̃a tex. iſte ꝓcedit in dubio, qñ. ſ. non appareret de expreſſa intẽtiõe Papę in ɔ̃riũ. Sed dubiũ eſſet, q̃d ſi Papa præciſè, præcipit, ſcãdalo non obſtãte, ſuo mãdato pareri? a Circa hoc nihil ſcribit, ſed dicere ſic, q̃ aut eſt tale, q̃ nõ põt ſine peccato explicari; & tũc nõ eſt parẽdũ. unde dicit ſing. Inn. in c. inquiſitionis, de ſent. excom. q̃ nõ eſt parendũ mandato Papæ iniuſto, ex quo multa mala ſeu ſcandalũ uerſimiliter eſt futurũ. Ad idẽ uide qđ no. Io. An. in c. adeò, de reſcrip. ubi notat er dr̃, q̃ ſi Papa ſcribit ꝓ indigno tanta indignitate, ut ſalua cõſcientia illi prouideri nõ põt; q̃ nõ eſt illi parendũ. Adidẽ uide Hoſt. in c. ſignificauit, de off. ord. ubi dicit, q̃ ſi ſuperior nõ põt diſpẽſare ſuper mãdato iniuſto, nõ eſt illi parendũ. Probant̃ pdicta, rõne. Nã papa non recipit a Deo ptãtẽ peccandi, ſed iuſtè & licitè ligandi & ſoluẽdi, ut dicit tex. in ca. 1. 60. diſt. ſed Deus, q̃ eſt ſupior pcepit malum uitãdũ; ergo potius parẽdum eſt Deo, q̃ Papæ, q̃a papa non pt ɔ̃ legem Dei; unde dr̃ potiꝰ errare, q̃ legẽ facere. 25. q. 1. ſunt q̃dã, & 11. q. 3. c. q̃ reſiſtit, & hæc not. q̃a quotidiana. In gl. 1. in fi. de hoc dic, ut dixi in illo. c. cũ eccleſiaſticæ.
3 † In glo. 2. in fi. hodiè eſt tex. in c. ſi motu ꝓprio. ỹ. eo. tit. li. 6. ubi habet̃, q̃ quantuncunq; tenue ſit beneficiũ obtẽtũ, eſt ſemꝑ de illo facienda mẽtio, alias reſcriptũ eſt ſurreptitiũ. Sed hic doct. q̃runt, nũquid de beneficio ſibi ſubtracto, ſeu occupato ſit fienda mentio? Et cõcludũt q̃ ſic. alias poſſet uia

SEBA. SAPI.
a Pareri, q̃ nõ ſit in tali caſu Papę obediẽdũ, uide Fel. ĩ c. accepimus, co. 1. ṡ. de fi. iuſtru. & in c. ſi qñ, col. 2. ṡ. de reſcri. ubi dicit non eſſe obediendũ Papę, ubi peccatum imminet.
b Pleno iure. Adde Cal. conſi. 2. de pſcrip. Ber.
SEBA. SAPI.
c Rõne cõſuetudinis. Vide late per Dec. poſt Abb. in rub. ṡ. de ap. co. 2.
ZACHARI.
d Excipiat. adde q̃ ꝓ hoc eſt gl. ſing. in c. dilecti, ꝓ iſtũ alle. in uer. appellationẽ ſm Phil. Frãc. But. iſtum & doc. ṡ. de ap. licet Arch. in c. ſi delegatus, de of. dele. li. 6. dicat Inn. & Hoſt. tenere cõtrariũ i iſto caſu all. ꝑ d. gl. cuius tamẽ gl. opti. docet nõ eſſe credẽdũ Ioã. An. in palleg. cap. dilecti.

aperiri fraudib. q̃a faceret ſe q̃s ſpoliari, ut poſſet impetrare aliud bñficiũ, & demũ repeteret primũ. Ite ex quo hẽt actionẽ ad beneficiũ repetẽdũ, ur̃ ipſum beneficiũ obtinere, ff. de reg. iur. l. q̃ actionẽ hẽt, facit ad hoc. c. in noſtra, ṡ. de reſcri. Nam ſi Papa ſciuiſſet, fortè nõ cõtuliſſet ſecundum, ſed dixiſſet, q̃ repeteret ſuum beneficium, & hoc uidetur uerſimilimum. Et aliæ gloſſellę non habent aliquid.

SVMMARIVM.

1 *Clericus habens duas eccleſias debet unam eligere, & aliam dimittere, an autem priuetur una ipſo iure, uide. 3.*
2 *Prælatus inferior Epo habet ius inſtituendi, priuandi, & excommunicandi.*
4 *Conſuetudo, ut appelletur ad papam omiſſo medio ualet. Item ualet circa ea, quæ ſunt accidentatalia alicuius actus, contra naturam & ſubſtantiã actus non ualet conſuetudo.*
Conſtitutio odioſa prouidens contra Epiſcopum non extenditur ad alios ſacerdotes.

CAP. VII.

1 REferente. † Habens plures eccleſias, alteram eligere, & alterã dimittere cõpellitur. h. d. In prima ponitur impetrantis conqueſtio. In ſecũda ipſius abſolutio, & cæ cognitio, ibi: *nos autem*. Caſus literalis. Quidã pſbyter in Archidiaconatu cuiuſdã Archidiaconi hẽbat duas eccleſias. Archidiaconus ſpoliauit illũ altera illarũ, & aſſignauit illam cuidã alii pſbytero. G. nomine, pp quod pſbyter ille appellauit ad Metropolitanũ ſuũ. ſ. Rhemenſem Archiepm, & ſic Archieps reſtituit illi eccleſiã, poſt hoc Archiadiaconꝰ uocauit illũ pſbyterũ ad pñtiam ſuã, & quia ille non uenit, Archidiaconus excõicauit eundem. Sacerdos cõqueſtus eſt domino Papæ. unde papa fecit illũ abſolui in ſñia, qua tenebatur. Mãdat Papa Epo diœceſano, ut ille pſbyter unã de pdictis eccleſiis eligat, quã uoluerit, & alterã aſſignet pdicto. G. cui Arch. eã cõtulerat. ſi nõ hẽat aliud bñficiũ: alioquin cõcedat illã alii pſonę idoneæ bñficiũ nõ hñti. Ber. † Nõ. 1.
2 Archidiaconũ, & ſic inferiorẽ platũ Epo poſſe de iure ſpeciali habere ius inſtituendi. Itẽ priuãdi & excõicandi. Põt
b ergo inferior Epo acquirere eccleſiam pleno iure, b de quo in c. unico, de cap. mo. lib. 6. facit. c. auditis, & c. olim, de reſcri. & uide latius in c. cũ ſatis, de of. Arc. † No. 2. tex. not. q̃
3 habẽs plures eccleſias nõ põt utraq;, uel altera pciſè priuari: ſed dẽt dari optio eligendi alteram, quã uelit. ɔ̃ hoc aptè facit. c. quia nonnulli, ṡ. ti. proxi. ubi priuat̃ ſecũda, & hodiè ur̃ tex. iſte correctus ꝑ c. de multa, ỹ. eo. ubi ipſo facto e priuatus prima. Doc. inſtãt ꝓ ſolutione, & maxime ad cap. q̃a nõnulli, & cõiter uident̃ uelle, q̃ iſtud ca. pceſſit, c. q̃a nõnulli. uñ * añ illud cõciliũ dabat̃ optio tp̃e illius priuabat̃ ſcđa, ſi ꝑueniẽte. c. đ multa, priuabat̃ ipſo facto prima, * & hic iſtud. c. remanet hodie correctũ. Sed ɔ̃ hũc cõem intellectũ facit, qđ hẽtur in ꝓœmio. Ad q̃d. n. fuit poſitũ hoc. c. cũ de aliquo ñ ſeruiat̃? Iõ, ut alias dixi, põt iſte tex. ẽt hodie ꝓcedere in eccleſiis nõ curatis, uel in uno curato, & alio ſimplici. Ex quo. n. requirit̃ reſidẽtiã, & nõ pñt ſimul ẽ iure teneri, dẽt dari optio, ut alterũ eligat, ñ obſtãtib. c. ſupiꝰ all. q̃a loquũt̃ in dignitatib. pſonatib. & eccl'iis curatis. Iſtud. c. loq̃t idiſtĩctẽ. ergo ñ dẽmꝰ recedere de iure antiquo, niſi quatenꝰ repit̃ i nouo ꝓuiſum, l. pcipimus, in fi. C. de app. & dẽmꝰ ſemp niti ad ſaluãdũ iura, quatenꝰ pt fieri ɔ̃grue, ut c. cũ expediat, đ ele. li. 6. & ꝓ hoc uide qđ no. Ol. cõſ. 220. & hoc
4 ſemp notabis, & facit qđ dixi in c. ſi. ṡ. ti. pxi. † In gl. 2. in fi. uult gl. q̃ rõne ɔ̃ſuetudinis c hic ualuit appl'o, omiſſo medio, & ſic no. q̃ ɔ̃ſuetudo pt opari circa ea, q̃ ſunt đ circũſtãtiis, ſeu de accidẽtib. alicuius actus, ut eſt tex. cũ gl. 2. de cõſue. li. 6. & uide tex. in c. Romana, de app. e. li. ubi pbat̃ dictũ gl. Sed aduerte, q̃a hoc eſt diuinare, q̃ hic eẽt cõſuetudo, iõ hic potes dicere, q̃ hoc ñ fuit exceptũ; & non diuinãdo hẽs
d hic caſum, q̃ ualet appl'o omiſſo medio, ſi nõ excipiat̃, d & dixi latius in c. dilecti. ṡ. de appel. & ad hoc ſcias allegare iſtũ
5 text. In gl. in uerb. quam malueri, ibi, quod non credo, nõ ta bene hoc dictũ gloſſ. quòd conſtitutio odioſa ſpecificè prouidens

prouidens

1 prouidens contra Epiſcopum nõ debet extendi ad alios ſacerdotes. Idem dic cõtra, arg. c. quia periculoſum, de ſentẽ. exc. li. 6. & facit quod dixi ſuper ru. de uita & ho. cler. & c. ſtatutum de ele. li. 6. Et in fi. gl. pondera hoc dictum gl. quia poteſt adduci ad id, quod ſupra dixi, q̃ hæc conſtitutio nõ ſit mutata, niſi reſpectu rerum eccleſiaſticarum curatarum.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia & dignitates non poſſunt nec diuidi, nec permutari ſine ſuperioris authoritate. 2. 3.*
4 *Laicus poteſt habere præbendam, quando non eſt annexa canonicatui, canonicus uero non poteſt eſſe.*
Præbenda annexa canonicatui, eſt quid ſpirituale, ſeparata uero non.
5 *Si duo recipiuntur ad unum canonicatum, efficiuntur duo canonici, etiam ſi ſuperent numerum: ſecus ſi ad unam præbendam.*

CAP. VIII.

a 1 MAioribus. a † Prohibet̃ ẽt diuiſio pbendarũ & pmutatio dignitatum: uel ſic. Præbendæ & dignitates nõ dẽnt diuidi, nec ẽt pmutari. h. d. In prima ponit cã prohibitionis. In ſecũda ꝓhibitio, ibi, *idcirco*. Caſus lĩalis. Quidã plati beneficia minorũ clericorũ diuidebant in plura bñficia, maioribus in ſua integritate manentibꝰ. Cõciliũ Turonẽſe vidẽs, qđ erat iniquũ, ſtatuit q̃ eccleſia ſeruet vnitatẽ ſine aliqua ſectione in minoribꝰ bñficiis, ſicut in maioribus, vt de cętero nulla diuiſio fiat pbendarũ aut et dignitatum. Ber. Not.
2 † primo, qđ q̃dã beneficia dicũt̃ minora, & q̃dã maiora. Appellat q̃dã maiora Epatus: minora pbẽdas. Io. An. dicit poſſe dici, q̃ q̃dã ſunt maiora, q̃dã media & q̃dã minora. maiora ſunt Epatus: media Abbatię, & alii pſonatus: minora pbendę. No. 2. hic unã rľam negatiuã, q̃ dignitates, ſeu beneficia nõ dẽnt pmutari; intellige, niſi ex cã & ſuperiorum authoritate, ut in gl. nec pbẽdę, ſeu alia beneficia dẽnt diuidi.
3 † In. 2. gl. in fi. Ex hac gl. colligunt̃ duę ſolutiões, & per conſequẽs duo intellectus ad hoc ca. Primus eſt, ut nõ fiat diuiſio pbendæ ſine cã; vnde cã non exiſtente ex vna pbenda non debent fieri duę, ut hic: ſed ex legitima cã ſic; & ſic intelligitur ca. uacante. ỹ. eo. Et ſm hunc intellectũ intelligitur iſte tex. vt nõ fiat diuiſio, ſ. vt ex vna fiant plures. Secũdus intellectus, q̃ primò ꝓhibet̃, ne duo recipiant̃ ad vnã pbẽdã: q̃a cũ ſit vnicũ ius & indiuiſibile, nõ dẽt eſſe titulus duorũ, in. c. tuę. ỹ. e. ſed ex cã bñ poſſet vna diuidi in plures, ut ſic ſint plures tituli. & hãc ſolutionẽ tenet Inn. q̃ dicit pbendã nõ diuidi, licet aliqua de tẽporalitate ſibi retineat, & alteri pbendæ indigenti tribuat; ꝓ hoc. c. cũ oẽs, de conſti. vbi mandat, q̃ pbendę equiparent̃. Nã ſm Inn. pbenda eſt nomẽ iuris: q̃a nõ ſolũ conſiſtit in tẽporalitate, ſed inhęret iuri canoniæ; & ſic remanet unũ ius, licet aliq̃d de tẽporalibꝰ ſibi detrahat̃, & notabis ſemꝑ hoc dictũ, & vr̃ velle, q̃ pbẽda ſit ius ſpirituale. Et ꝓ hoc vr̃ tex. ĩ. d. c. dilecto. ỹ. eo. ubi appellat pbendã ius ſpirituale vnicũ & indiuiſibile.
4 † Sed aduerte, q̃a malè intelligit̃ hoc dictũ, & vr̃ gl. in ɔ̃riũ in. c. cũ. M. conſti. q̃ dicit, q̃ pbenda pt cõferri laico, cũ conſiſtat in tẽporalitate. unde pt laicus eſſe pbẽdatus, ſed nõ canonicus; & ſic tranſeunt ibi doct. ergo nõ eſt ius ſpirituale, ſicut hic dicit Inn. & vr̃ tex. in. d. c. dile. Sed pro concordantia debes animaduertere, qđ q̃nq; in eccleſia pbendę non ſunt diſtinctæ: ſed omnia bona ſunt cõmunia. Et ꝑ capitulũ aſſignat̃ iſti unũ pdiũ in pbẽda, & alteri aliud, uel q̃d ſimile, uel etiã ſunt pbendæ diſtinctę, ſed nõ ſunt annexæ canonicatibus: q̃a nõ eſt ibi numerus canonicorũ; & iſtis caſibus & ſimilibus pbenda eſt q̃d mere tẽporale, & dr̃ a pbeo pbes. talis pbenda pt dari ẽt laico; & ſic intellige notata in. d. c. cum. M. Q̃nq; pbendæ ſunt diſtinctæ & annexę canonicatibꝰ; ut q̃a certꝰ eſt numerus canonicorũ & pbendarũ, & q̃libet prębẽda inhęret ſuo canonicatui; & hoc caſu intellige. d. c. dilecto, & dictũ Inn. hic. Nã canonia eſt quoddã ius ſpirituale cõpetens canonico ex receptione ſua. Nã rõne connexitatis pbenda dr̃ ius ſpirituale, q̃a habetur reſpectus non ſolum ad temporalitatem, ſed ad ius canonicum connexum, quod eſt ſpirituale, & hæc talis præbenda non poteſt conferri laico, niſi ſeparetur prius a iure canoniæ.
5 † Et ex iſtis inſertur ad deciſionem quęſtionis, quam ponit hic Innoc. Quæritur enim, quid ſi duo recipiantur ad unam prębendã ſimpliciter ſeu ad vnam canoniam? & dicit, quod ſi duo recipiantur ad unam canoniam, ſeu canonicatum, multiplicatur ipſo facto ius canoniæ, ita, quod ſunt duo canonici, & habent ius canonię diſtinctum, ita, quod ſi erat ibi numerus canonicorum, eſt ruptus: quia ex quo vacante numero receperunt duos, uidetur a creaſſe aliud ius de nouo, & de hoc uidetur textus in. d. c. dilectus infra e. & dic, ut ibi. Si autem duo recipiuntur ad unã prębendam, non tenet receptio quo ad prębendam, quia cum prębenda etiam conſiſtat in tẽporalitate modo prędicto, non uidetur facta diuiſio præbendarum, quia opus eſt facto, ſicut cõſiſtit in facto, facit. l. quod in rerum. §. ſi. ff. de legat. 1. In iſtis enim quę ſunt facti, non ſufficit animi deſtinatio ad diuiſionem, ſed oportet, quòd interueniat contrariũ factum quia nil tam naturale, quã quod unum quodque uinculum ſoluatur eo modo, quo ligatum eſt, vt. l. nihil tam naturale, ff de regu. iur. ſecus eſt, ut dixi in iure canonicatus, quia eſt incorporale. Vnde ſola animi deſtinatione poteſt multiplicari.

SVMMARIVM.

1 *Receptus in canonicum debet habere præbendam, ex qua poſſit uiuere, & ſic uidetur, quod canonicus poteſt quis eſſe, ſed non ſit beneficiatus, de quo debet ſibi poſteà prouideri. 2. & interim habet uocem in capitulo, & facit omnia, ſicut alij. 3.*
4 *Conferre beneficia non eſt propriè donare, uide infra eo. c. inter cætera, nu. 3. & 8.*
5 *Canonicus poteſt eſſe quis in una eccleſia ſine præbenda, quando habet in alia eccleſia prælendam, imo non poſſet habere duas prębendas etiam ex diſpenſatione Epiſcopi.*
6 *Beneficia uacatura nullo modo poſſunt conferri ab inferiore a Papa propter uotum captandæ mortis.*
7 *Canonicus ſi unus fuit primò receptus a capitulo, alter poſtea a Papa, uterq; ſine præbenda, præbenda primo uacatura eſt danda ſecundo recepto, quia a Papa.*
Canonicus receptus authoritate capituli non poteſt excipere contra receptum authoritate Papa, quod non fecerit mentionem de receptione ſua, & ſic ſurreptitiè impetraſſe.

CAP. IX.

1 REl atum. † Receptus in canonicum ex prouiſione capituli debet, quando facultas ſe obtulerit habere prębẽdam. Pręmittit & ſubmittit cauſas mandati ipſum mandatũ interſerendo. Caſus literalis. Archiepiſcopus Cantuarienſis inſtituit in eccleſia ſua magiſtrum Iacobum in canonicum & in fratrem, & promiſit eidem conferre primã prębendam, quæ in eccleſia ipſa uacaret & aſſignauit eidem aliquam portionem quouſq; præbendam aliquam integram conferret eidem. ſed cum poſtmodum in eccleſia ipſa prębendę uacaſſent, Ar-

SEBA. SAPI.
a Maioribus. Vide, quod per iſtum tex. dicit ſignanter Car. in cle. ſi. §. ſi. in antep. q̃õ. & iure patr. & ad materiam uid' dictum Io. de Ana. in ca. audiuimus, in. 4. col. ỹ. de collu. quod refert Feli. in. c. ad audientiã. 2. in. 2. col. ṡ. de reſcr. uidelicet quod Epiſcopus poteſt pro bono pacis ordinare vt detur aliq̃d alteri parti, debet tamen iſtud ordinare per uiam quantitatis pecuniæ, uel bladi, nõ aũt per modum quotæ, puta ut des ſibi tertiã uel quartam partem, quia eſſet ſcindere beneficium contra hanc decre.

a SEBA. SAPI. Canoniæ.uide Abb.in.c.dilectus,primo.j.e.& in. c.pro illorum,in.4. no. infra eo.
b Vocem in capitulo.Adde Fede.conſi. 209.Ber.
ZACHARI. Adde Iac.Rebu.in.l.unicuiq;nu.1. & qđ ibi poſuit Cal.in apo.ad ipſum in uer.ultra numerũ ſtatutorum.C. đ prox.ſa. ſcri. li. 12. ꝓ quo eſt caſus ad literã in.l.1.§. qđ autẽ, C. đ coll. illi.lib. 11. quem ad hoc all. An. Cor.ſing. ſuis in uer.ſup nu merariis,inci.qui eſt ſup numerariꝰ
SEB. SAPIA.
c Conferre.Limita, & declara,ut colligitur ex not.per Ab.in.c.ſuis,j.eo.
d Prouiſio. Limita hoc non procedere, quando alicui collegio prouideretur de beneficio uacaturo, qa ceſſat in eo uotum captandæ mortis. Ita do. Abbas in c. cum ueniſſent, in.2. co.in uer.oppon.& uidetur.s. de reſti. ſpo. Aenæas de Falco.
SEB. SAPIA.
d Prouiſio. uide Bart.& Moder. in l.fi.C.de pac. Decium in.c.ex parte.1.in.1.no.s.de offi.deleg. & Fel. in.c.nonnulli,co. 10.ver.fallit quartò,s.de reſcri.ubi dicit,ꝙ ad hoc,ut ualeat conceſſio præbendæ uacaturæ hominis certi, oportet, ꝙ Papa utatur clauſula de plenitudine poteſtatis, & nota caſum, in quo inferiores a Papa poſſunt concedere præbendam uacaturam, uidelicet quando habent ius conferendi canonicatum, quia ſi conferant, debet illi,cui eſt collatus, prouideri de præbenda proxime uacatura, ita not. Abb.in.c. cum.M. Ferrariẽ. col.pen. ſupra de conſtit.aliter tamen ſentit Deci.
e Contrarium eſt uerũ. Adde quod uoluit Cal. conſi. 2.eo.titu.

chiepiſcopus ñ adimpleuit ſuã ꝓmiſſio-
nem, vnde iſte Iacobus acceſſit ad papã,
& expoſuit ei, qualiter Archiepš ſe ha-
buerat erga eũ. Scribit Papa Archiepõ
dicẽs, qđ poſt, q̃ dictꝰ Iacobꝰ eſt inſtitu-
tus canonicus in ipſa eccleſia, & ꝓmiſſa
eſt ei p̃benda primò vacatura, dignũ eſt,
vt integrã hẽat p̃bendã; vnde mãdat ipſi
Archiepõ,quatenꝰ ſi dictus Iacobꝰ eſt in
eccleſia canonicè inſtitutꝰ, & in choro,
capitulo,& aliis,quorũ cõmunis eſt vſus,
hẽat ſicut canonicus poteſtatẽ, ei p̃ben-
dã,ſi qua vacet,vel q̃ primò vacare cõti- 7
gerit,aſſignet,ſm ꝙ ipſe ꝓmiſit;qa incõ
ueniens eſt,vt p̃bẽda careat, q in canoni
2 cũ eſt receptus.B. † Not.primò quod qs
p̃t eſſe canonicꝰ abſq; eo, qđ hẽat p̃ben e
dã.& maxime hoc ꝓcedit, vbi nõ eſt cer
tus numerus canonicorũ,ſed p̃bẽdæ ſunt
2 certę & diſtinctę.†No.2.ibi:*capitulũ &c.*
quòd ius intereſſendi in capitulo & dan
di ibi vocẽ nõ cauſat ex collatione p̃ben
a dę,ſed ex iure canoniæ [a]:canonicus verò
ſine p̃benda licitè dat uocẽ in capitulo;
& ita facit tãquã canonicus; & hoc indu
biè ꝓcedit, vbi nõ eſt certus numerꝰ.nã
p̃t qs dici ſupnumerarius;ſed oẽs habẽt
ęquale ius.De ſupnumerariis verò, utrũ
b hẽant vocẽ in capitulo,[b] dic,vt not.ĩ ca.
cũ.M.de cõſtitutionibus,& capitulo di-
lectus,j.eo.No.3.ibi:p̃bẽdã, ſi qua vacat
&c. quòd in iſta eccleſia erat determina
tus numerus p̃bendarũ: alias p̃benda nõ
poſſet uacare, vt in.d.c.dilectus. j. eo.Et
ex hoc colligit̃, qđ poſſibile eſt numerũ
p̃bendarum determinatũ eſſe in eccleſia,
4 & nõ numerũ canonicorum. † Not., ibi:
concedas liberaliter, iuncta gl.fin. ꝙ p̃latus
in cõferendo beneficiũ iſti, uel illi, dicit̃
uti liberalitate quadã. Licet.n.teneat̃ ↄ-
c ferre [c]:nõ tñ iſti,uel illi. vñ liberalitas ẽ
in alicui conferendo.Nã ꝓprie, ut dixi,
in ſe non eſt liberalitas;& uide text.in.c.
fi.de offi.vica.qa appellat collationẽ do
nationẽ: nõ tñ eſt vera donatio ſimpl̃r.
Et ideo dicit gl.23.q.6.c.fi. qđ epš dr̃ da
re p̃bendã,nõ autẽ donare. Nã ꝓprie do
natio eſt qñ nulla neceſſitas urget donã
di,ſed ſolũ liberalitas.l.1.ff.de dona.hic
autẽ eſt neceſſitas in cõferẽdo,licet non
5 ſubſit reſpectꝰ certę p̃ſonę.† Vltimò no.
ibi nõ ẽ cõgruũ &c.ↄ recipiẽtes aliquos
ĩ canonicos ſine aſſignatiõe p̃bẽdarũ. Vr̃
.n.hoc incõgruũ,licet receptio teneat:ſđ
ĩtellige hũc tex. qñ canonicꝰ iſte receptꝰ
nouiter ñ haberet alibi p̃bẽdã: alias hic
licitè eẽt canonicus ſine aliqua p̃benda:
imò eẽt iuri exoſum,qđ in diuerſis eccle
ſiis haberet duas p̃bẽdas; & idẽ Inno.in.
c.fi.s.tit.ꝓxi.vbi notabiliter dixit,quod
Epš diſpenſare p̃t,qđ canonicꝰ p̃bendatꝰ
in una eccleſia,ſit canonicus ſine p̃benda
in alia eccleſia:ſed nõ p̃t diſpẽſare,ut ſit
ibi p̃bẽdatꝰ,ex quo ſibi prima prębẽda ſufficit: ſed reſpectu
canonicatus p̃t:qa eſt utile eccleſię habere plures conſilia-
6 rios,& ſic intelligit c.ſanctorũ.70.diſ.& hoc no.ſemp.† In
gl.1.in fi. An autẽ hodie ſit correctũ hoc ca.p ca.2.đ cõceſ.
d p̃b.li.6.ubi dr̃,ꝙ nec directe, nec ĩdirecte valet ꝓuiſio [d] ad
vacatura beneficia,dic,qđ nõ,ut ibi no. in gl. quã uide.Dic
ergo,qđ ꝓuiſio ſiue receptio in canonicũ qualitercũq; fa-
cta,nõ valet,qa p̃ſtat votũ captandę mortis:ſed ſi recipitur
in canonicũ,ſiue ſit facta ꝓuiſio p̃bẽdæ,vel nõ; dẽt ſemper
habere p̃bẽda nõ ex vi ꝓmiſſiõis:qa eſt nulla, ſed rõne ca-
noniæ,ſeu canonicatus:qa,ex quo eſt canonicus,incõgruũ
eſt,ut ſit ſine p̃benda.An autẽ iſte receptꝰ authoritate Epi,
ſeu capituli hẽat ius affectiue ad p̃bendã uacaturã, dic qđ
nõ:qa,ut dixi,inferior a Papa nõ p̃t dare ius, maximè affe-
ctũ ad p̃bendã,ſeu beneficiũ vacaturũ,& ꝓ hoc iſte tex.nam
hic vacauerat p̃bẽda, & fuerat aliis collata:alias iſte nõ eẽt
cõqueſtus Papæ;& de hoc p Inn.plenius in.c.inter cætera.
7 j.e.† Et ex hoc determinat̃ q̃ſtio:pone qđ Titiꝰ fuit receptꝰ
in canonicũ ex ꝓuiſiõe capituli,poſtmodũ fuit receptꝰ Sem
proniꝰ ex mãdato Papę.q̃rit̃, cui debeat̃ p̃benda primò va-
catura?vr̃ qđ primò recepto,arg.ca.eũ q,đ reſcri.li.6.ſed ↄ
e riũ eſt uerũ [e]:qa illud.c.ꝓcedit,qñ primò & ſecũdò receptꝰ
habent ius pariter affectũ,ſed in caſu noſtro receptꝰ autho
ritate capituli nõ hẽt ius ad p̃bendã vacaturã,ſed ſolum ad
petendũ, ut ſibi ꝓuideat̃ de p̃benda;& hodie eſt tex. in.c.hi
q,co,ti.li.6.Nũquid autẽ receptꝰ authoritate capituli poſ-
ſit excipere ↄ impetrãtẽ apoſtolicũ,ne recipiat̃;Inn. hic in
ſtat,& cõcludit,ꝙ p̃t excipere de ſurreptione literarũ;qa ſi
Papa ſciuiſſet,ñ cõtuliſſet,ſeu ñ ſcripſiſſet,niſi priꝰ foret iſti
ꝓuiſum,ſed poſt receptionẽ nõ p̃t excipere. Hoſt. & cõiter
doct.tenent oppo.dicentes non eſſe neceſſe facere mentio
nẽ in lr̃is apoſtolicis de recepto authoritate capituli,alias
poſſent canonici facilè illudere Papã & euacuare eius pote
ſtatẽ;& hoc cõiter obſeruat̃.Et iõ ampliꝰ nõ inſiſto, & ma
ximè hodie,cũ inoleuit clauſula tollẽs ius acq̃ſitũ ad rem
ſed dictum Inn. poſſet forte ꝓcedere in caſu huius capituli
qñ Papa prius mandauit pro recepto authoritate capituli.

SVMMARIVM.

1 *Clerici non poſſunt reditus eccleſiarum ſuarum debitos quibuſdam rectoribus nec diuidere,nec minuere.2.4.*
Eleemoſyna quando ſit danda ſub præcepto peccati.
3 *Auaritia dicitur quadam idolatria, & mater omnium malorum.*
5 *Monachus eſt antiquior,quam inſtitutio aliorum religioſorum.*
6 *Penſio alicuius beneficij ſi quæritur augmentari,& clerici nolunt, quo caſu poteſt ſuperior ſine eis facere augmentum.*
Conſenſus ſi non præſtatur ab illo,qui habet præſtare ſine iuſta cauſa,aditur ſuperior.

CAP. X.

1 *AVaritiæ.* † Religioſi reditus eccleſiarũ ſuarũ
diminuere nõ pñt reſpectu portio
nis,q̃ debet̃ rectoribꝰ, ſeu uicariis, nec parochias
diuidere.h.d.Prĩo ponit̃ exceſſꝰ, ſcđò correctio.
Scđa,ibi:*ideoq;*.Caſus lr̃alis.Quidã monachi canonici regu
lares certas pẽſiones đ eccleſiis ſuis ꝑcipere annuatĩ cõſue-
uerũt,ſed ipſi portiões & antiquos reditꝰ, quos clerici ipſa
rũ ecclarũ ꝑcipiebãt,diminuebãt, & parochias ſuas diuide
bãt ſine cõſenſu Archiepi ſui.unde mandat Papa p̃dictis re
gularibꝰ,quatenus ſi quas portiões,uel antiquos reditꝰ cle
ricorũ ſine cõſenſu Archiepi diminuerũt, uel parochias di
2 uiſerunt,ad integritatẽ priſtinã dẽant reuocare.B.†No.1.
qđ licet eccleſia ſit ſubiecta religioſis quo ad tẽporalia; nõ
tñ pñt religioſi ad libitũ alterare ſtatũ antiquũ eccleſię:ſđ
tenent̃ ↄſeruare rectores,ſeu uicarios illarũ eccleſiarũ ĩ an
tiquo ſtatu;& ſic ſibi ñ pñt augere pẽſionẽ,ubi certã pẽſio-
nẽ a principio erant ſoliti recipere, nec poſſunt diminue-
re portionem ſolitã dari illis rectoribus.Qñ autẽ religioſi
habeant eccleſias ſubiectas quo ad tẽporalia,dicã latẽ ĩ.d.
c.đ monachis.j.eodẽ,& intellige hoc.cap. ꝓut ibi dicetur.
†No.

3 †No.2. ꝙ auaritia eſt idolorum ſeruitus.auarus.n. uidetur
cõmittere idolatriã, & ſeruir̃ quodãmodo,idolis qa auarꝰ
magis diligit nũmũ q̃ deũ.vñ maiorẽ reuerẽtiã adhibet au
ro,ꝙ ipſi creatori.47.di.ſicut.& viđ ibi pulcherrimũ tex.an
& qñ qs peccet non elargiẽdo eleemoſinã,& uide gl.1.q.2.
cũ oẽs,& alibi dicit tex.ꝙ auaritia ẽ mater cũctorum malo
rũ.23.di.his igit̃, & alibi appellat̃ cecitas:vt ĩ c. auaritiæ ce
citas,đ ele.li.6.nã excecat mẽtẽ hoĩs,ut agẽda nõ uideat &
ꝓ hoc c.quorũdã e.ti.li.6.& dicit Tullius qđ nihil deterius
auaritia,p̃ſertim in principibus, & rẽpublicã gubernãtibꝰ,
& in ſenibus vr̃ quoddã mõſtrũ.vñ multũ notabiliter dicit
Seneca,qđ nihil ẽ turpiꝰ auaritia ſenili:ẽ.n. quaſi mõſtrũ đ
ficiẽte uia augere uiaticũ, i.deficiẽte uita augere patrimo-
niũ.†No. ꝙ licet eccleſia ſit ſubiecta p̃lato inferiori quo ad
4 tẽporalia,ñ tñ p̃t inferior ipſam eccleſiã diuidere,ſi.eiꝰ pa-
rochiani:ſed diuiſio ꝑtinet ad epm,in c. ſicut unire,de ex-
ceſ.p̃la.& in cle.ne in agro.in §. ad hoc. de ſta.regu.† Vlti-
5 mo põderãt hic doc.in ſupraſcriptione,ꝙ canonici regula
a res[a] p̃ferunt̃ monachis. Sed dicit Abb.hoc ꝓcedere,qa hic
tractat̃ de uitio auaritię,quaſi uelit dicere,ſecꝰ eſſe ubi no-
minarent̃ aliq ad aliqđ laudabile exercitium,nihil allegat,
ſed uide bo.tex.in c.deꝰ q.s.de uita & hone.cle.ubi prius no
minãt̃ monachi ſcđo canonici regulares:tertio alii religio
ſi,& ex ordine illiꝰ tex.habes arguere p̃rogatiuã ĩ aliis,pro
hoc facit ꝙ mõachi ſeu mõachorũ ĩſtitutio fuit antiquior,
q̃ ĩſtitutio canonicorũ regulariũ, uel aliorũ religioſorũ,&
uide ꝓ hac rõne bonã gl.ĩ c.quorũdã,p̃alleg.tene menti ex
hoc dicto Abbatis, qđ cũ aliq notãt̃ de aliquo uitio,debet
prius noĩari,nõ dignior, ſed ille q magis ẽ infectus, ſecus ĩ
9 actu uirtuoſo, & ſic limita gl.in d.c.quorundã.† In gl.2.in
fi.Circa hãc ultimã qõnẽ inſtant doc.circa duo.Primo qd
ſi clerici eccleſię ↄdicunt diuiſiõi ſeu augumẽtatiõi pẽſiõis.
Scđo qd ſi archiepš talis eccleſię ſeu epš diœceſiſñ vult cõ
ſentire.Et dimittẽdo opi.ueritas ẽ hæc,ſi clerici ↄdicũt cã
legitima nõ ſubſiſtẽte, nõ obſtat eorũ ↄdictio, vñ ſuperior
poterit hoc facere ſine eis,vt ĩ c.3.j.đ ecc.edi.& no.ĩ c.cõſti
tutꝰ,de relig.do. ſecꝰ ubi ſubeẽt cã legitima,ar.ĩ c.1.de reb.
ecc.nõ alie.li.6. Quo ad ſcđm dic ꝙ ſi ſupior ñ vult cõſenti
re p̃t adiri eiꝰ ſupior, ut eũ ex cã legitima cõpellat ad con-
ſentiẽdũ.j.de iure patro.ĩ c.nullus.Et no. ex hoc qđ archi-
epš nõ ſuccedat epiſcopo nolenti conſentire, ſed dẽt eum
compellere ad conſentiendum, nõ tamen debet aliquid ac
ceptari in præiudicium eccleſiæ uacantis defenſore legiti-
mo ſibi non dato,ut in dicto c.1.&c.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus & capitulum poſſunt beneficio uacanti certum onus imponere quod habeat ſubire ille cui beneficium confertur,& iſta oneris impoſitio debet confirmari a papa.2.*
3 *Clericus non debet compelli ad celebrandum miſſam unius ſancti in toto anno,quia per hoc dimitteret miſſas in ferijs conſuetis.*
4 *Clericus non debet inſtitui in aliquo beneficio cum hoc quod quotidie celebret, quia non ſemper poteſt ſe reperire diſpoſitum ad celebrandum, ſed ſi fuerit aliter inſtitutus,recepit determinationem ut celebret quanto frequentius poteſt ſalua honeſtate ſua.*
Sacerdos pollutus in ſomno non debet celebrare pro illa uice.
5 *Clericus inſtitutus in beneficio,ut ſemper in eo faciat reſidentiam poteſt hoc non obſtante ingredi religionem,& ſe propter neceſſaria abſentare.*
6 *Beneficiatus non poteſt reſignare beneficium ſine licentia epiſcopi, uel conſenſu patroni.7.*
8 *Sacerdos recipiens pecuniam quia celebrauit ad inſtantiam alicuius, peccat, non tamen committit ſimoniam.*
Canonicus qui uadit ad ſeruiendum cum hac intentione, ut recipiat portiones quotidianas committit ſimoniam mentaliter.
Sacerdos non poteſt licite a ſuis parochianis pecuniam accipere pro ſpiritualibus,etiam in caſu neceſſitatis in qua maneret ipſe ſacerdos.
Parochiani compelluntur ſubuenire preſbitero, ſi aliter non habet unde uiuat.

CAP. XI.

1 *SIgnificatum.* † Poſſunt prælatus & capi-
tulum præbende uacãti ho
neſtum onus imponere ad quod præbendarius te
neatur.h. d. Primo ponit̃ ordinatio tria cõtinẽs.
Scđo cõfirmatio cũ limitatiõe. ibi,quo
niã.Caſus lit. Quędã p̃bẽda ſacerdota
lis uacauit ĩ quadã eccleſia, p̃poſitus &
& capl̃um illius eccleſiæ cõi conſenſu &
uolũtate ſtatuerũt ut qcũq; ad ipſã prę
bẽdã eligeret̃ miſſã đ ſãcta Maria quo
tidie celebraret niſi eẽt corporis ĩfirmi
tate grauatꝰ nec eccleſiã dimitteret ſine
cõſenſu p̃poſiti & capl̃i,& qđ iura illiꝰ
p̃bẽdę nõ alienaret quo facto electꝰ eſt
qdã ſacerdos ad ip̃am p̃bẽdã,p̃poſitꝰ &
capl̃um petiuerũt a papa ut ĩſtitutionẽ
ipſiꝰ deberet cõfirmare & dñs papa ipſã
confirmauit ita ꝙ ſacerdos ille aſſidue
dẽat officiũ ſuũ ĩpẽdere ipſi eccl̃iæ, niſi
fuerit infirmitate grauatꝰ,& quãto fre-
quẽtiꝰ poterit ſalua honeſtate ſua miſſa
rũ ſolẽnia celebrare,nec liceat illi offi-
ciũ ſubtrahere illi eccleſiæ, nec ad aliã
2 ſe trãsferre.B.†No 1.qđ patronꝰ ẽt ec-
cleſiaſticꝰ nõ p̃t in inſtitutione benefi-
cii apponere certũ modũ celebrãdi diui
na,nec reſtringere aliter inſtituendũ in
illo beneficio,ſed hoc explicare & inſti
tuere ꝑtinet ad ſupiorẽ,iõ iſti petierũt
cõfirmationẽ a papa & allego tibi text.
magis expreſſum in c.cũ dilectus,de cõ-
3 ſue.& Inn.in c.3.ne p̃l.uic.ſuas.†Not.2.
art.opt.& quaſi expreſſum, qđ ſacerdos
nõ dẽt arctari ad dicẽdũ miſſam đ uno
b ſancto[b] p totũ annum, nec vr̃ ꝙ ꝑꝑ has
miſſas peculiares, ſeu priuatas, debeat
omitti miſſa de feria p̃ſertim ꝑ totum
annũ,ad hoc c.qdã,de cele. miſſ.uñ pa-
pa hic noluit cõfirmare illã inſtitutio-
nẽ quo ad iſtũ articulũ ſđ ſimpliciter di
cit ut teneat̃ celebrare miſſarũ ſolẽnia,
4 & idẽ dic ſi hodie cõtingeret. † No.3.ꝙ
illicita ẽ inſtitutio bñficii, ſi bñficiatus
arctat̃ ad celebrãdum quotidie miſſam,
qa ſæpe daret mãm peccãdi, cũ facile ñ
cõtĩgat ſacerdotẽ quotidie deuotũ exi
ſtere ad celebrationẽ, nã ſatis ẽ fęlix q
põt digne unã miſſã quotidie celebra-
re.vñ Aug.talẽ celebrãtẽ quotidie,non
laudat nec uituperat, de cõſe.diſ.1.in c.
ſufficit, & ideo ſi cõtingeret hodie hoc
modo beneficium ĩſtitui, debet talis in
ſtitutꝰ recipere interpretationẽ ab iſtis
tex.vt celebret quãtũ frequẽtius p̃t ſal-
ua honeſtate ſua ac debita deuotione.
Quid em̃ ſi pollutus in ſomno eſt, dẽt
enim abſtinere, de quo dic ut habes bo.
tex.cũ gl.6.di. c.teſtamẽtũ.Itẽ qd ſi nõ
hẽt ueſtimẽta,uel calicẽ honeſtũ vel qd
ſimile,certe honeſtas ↄdicit,& idem dic
de ſimilibꝰ ĩpedimẽtis q̃ pñt occurrere.
Et ex hoc & ex tex.p̃t colligi ꝓ & con-
tra,qđ habẽs beneficium ſacerdotale te
netur celebrare quanto frequentius po
teſt ſalua honeſtate &c. Vltimo not.qđ
5 †non ualet inſtitutio beneficii arctans
beneficiatum ad non dimittendum un-
quam illud beneficium, ſed debet intel
ligi quod non dimittat cauſa uolunta-
tis, uel cauſa transferendi ſe ad aliam
eccleſiam, nam primo illa inſtitutio
impediret propoſitum religionis, nam

a Canonici regulares. De hac materia copioſe tradit Feli. in rub.s. de maio. & obe. uer.monachi p̃cedunt, uide tamen etiam tex. præferẽtem canonicos regulares,in c. ut lex continentię. 27.q.1.
b De uno ſancto. Adde Ro. cõ.339. ubi ponit an capellanus teneatur quotidie dicere miſſam ſpecialẽ pro mortuo qui fundauit capellam.
ANT. FRAN.
Circa hoc quod hic deus, an capellanus teneatur celebrare miſſam ꝓ anima conſtruentis capellam quotidie,dicas uidendum eſſe per do. Car.in cle.1.in §. fi.đ reli. do. & in cle.2.đ re iud.ubi ponit in quibus locis oratoriis, uel capel. poſſint & debeant miſſe celebrari & quę miſſe debeãt celebrari & inter reliqua dicit ꝙ miſſa ĩ altari hoſpitalis nõ p̃t celebrari in feſtiuitatibꝰ ſolẽnibus, dicit ẽt ꝙ miſſa mortuorũ dẽt celebrari ſine pace. ad ꝙ etiã ui de gl.in c.pacem, de confir.di.2.

ſacerdos p̄t petita licētia licet nō obtē-
ta intrare religionē, ut in c. licet, đ reg.
Itē dēt poſſe ſe abſentare ꝑꝑ vtilitatē,
ſeu neceſſitatē eccleſię ac ꝓpriā, vt in c.
ex parte. ſ. de cleri. nō reſi. Et ex p̄dictis ī
ferẽ ad ſolutionē oppoſitiōis, q̄ pōt for
mari ꝯ iſtū tex. ī eo, ꝙ p̄p̄ in cōfirmatiōe
mutauit cōuētionē partiū, ſeu īſtitutio
nē factā ꝑ iſtos clericos: nā vr̄ qđ hoc n̄
debuit fieri: qa ꝯct⁹ uincūt legē in rr̄a ꝯ
ct⁹, de reg. iur. li. 6. & in l. 1. §. ſi cōueniat.
ff. de poſſ. Sol. dicit Inn. ꝙ papa fuit hic
poti⁹ interpretat⁹ hāc conſtitutionē q̄
mutauerit, uel ſm̄ alios, qđ ipſe refert,
reſpicientia religionē, uel celebrationē
& ſimilia, p̄t ſuꝑior ī cōfirmatiōe muta-
re, ēt ſi illa al̄s ſint licita: vn̄ hic p̄p̄ muta
uit tria. ſ. reſpectu celebrādi miſſā đ ſā
cta Maria &c. Itē reſpū celebrādi quoti
die, & reſpectu nō recedēdi, de eccleſia,
vt patet ex p̄dictis, hoc fecit cā honeſta-
tis, ut colligiẽ, ex p̄dictis, ſed ubi ꝯuētio
cōcerneret tꝑalia, & eēt al̄s licita, n̄ dēt
ſuꝑior eā īmutare, ex quo legitīe facta
eſt. Ex p̄dictis p̄t colligere modū & pra-
cticā ꝓcedēdi in inſtitutiōib⁹ bn̄ficiorū
q̄ diſponunẽ in teſtamētis quotidie, vel
inter uiuos, nā patronus pōt ordinare,
prout ſibi videẽ & illū ordinē porrigere
poſt modum ep̄o vel papę & ſuperior ī-
ſtituet beneficium, & appōet illa onera, a
vel modos qui ſibi legitime videbuntur,
6 ut patet hic & in d. c. cū dilecti. † Et ex p̄
dictis ēt ſoluiẽ alia oppoſitio, nā nō vr̄
ꝙ ſine ep̄o poſſit iſte beneficiat⁹ dimit-
tere beneficiū, ut in c. admonet, & c. qđ
in dubiis, de renū. nec ēt ſe abſentare p̄t
ſine licētia ſuꝑioris, ut in c. relatū. ſ. tit.
ꝓx. ſed idē p̄poſit⁹ & cap. licet fuerit pa
troni, nō tamē erāt ſuꝑiores, ergo non
ſufficit eorū licētia, nec in dimittēdo in
ꝑpetuū nec ad tꝑs. Sol. dicūt doc. qđ iō
fuit neceſſaria confirmatio hęc papę. Et
not. hoc dictū, ꝙ licet canōnici cōſtituāt
certū beneficiū nō tolliẽ ī reliq̄s iuriſdō
ep̄i & intellige hoc dictū doc. qn̄ ipſi uo
lebāt excludere ep̄m ſed ſi ipſi intende-
bāt ꝙ eorū licētia req̄rereẽ accumulati
ne cū licētia ep̄i, tūc nō eēt ꝯ ius, qa iſto
rū intereſt vt beneficiati non dimittant
eorū beneficia. ita no. dicit Inn. in c. fi. đ
renū. & tene mēti illud dictū in reſigna
tiōe bn̄ficii ut req̄raẽ cōſenſus patroni,
7 & ſic limita d. c. ꝙ ī dubiis. † In gl. 1. q̄dā
ēt dicūt &c. no. primo ex principio glo.
bonā cautelā ad euitandā ſimoniam, ut
onera diuinorū celebrādorū apponātur
rei & poſtmodū res tradaẽ ſimpl̄r, tunc
eñ trāſibit res cū illis oneribus. Sed ad
uerte ꝙ poſſet hoc cauillari, non. n. vr̄ ꝙ
res tꝑalis & inanimata ſit capax horum
onerū, ut ſic onera dicāẽ annexa rei. nā
ī effectu uerba vr̄ eſſe ꝓlata cā īſtituē
di. nā debem⁹ inſpicere ad quē verborū
effect⁹ dirigiẽ, ar. in l. cū pater. ff. de leg.
1. licet fatēdū ſit hāc uiā eſſe honeſtio-
rē ut n̄ uideaẽ cōuētio expſſa inter tra-
dētē & recipientem fateor tamen bene-

a Ad offerendum. Adde qđ pulchre uoluit Ro. conſi. 344.
ZACARI.
Adde Car. Alex. in ca. ſtatuimus. 16. q. 1. Hoſt. in c. cum ſicut infra de conſe. eccle. & Card. in c. relatum ſupra eodē.
SEB. SAPI.
Ad offerendum. Vide Lapum allegatione. 67. cum allegatis per Fel. poſt Abb. in c. ue niens, primo no. 4. ibi, cōſueuerūt, ſ. de teſti. ubi dicit ꝙ p̄t ſacerdos cōpellere ſuos parochianos ad ſoluēdū ſibi omni anno aliquid, & hoc propter ſuſtentationem ſacramētorum.

ficiū poſſe īſtitui cū illis onerib⁹ q̄a beneficiū ē ſatis capax,
cū ſit quoddā ius ſp̄ūale & uniuerſum, ſicut dicim⁹ de hęre
ditate, iuxta no. in c. cū ad ſedē, de reſti. ſpo. ubi bona gl. &
in c. 5. de iudi. ubi dixi, ſed ꝙ apponaẽ rei ꝓphane mō p̄di-
cto nō vr̄ vſq; quaq; poſſe ſuſtineri, & ꝓ hoc ꝙ infra diceẽ.
Scđo no. in alio hāc gl. in iſto uer. ſi q̄dē inquantū dicit, ꝙ
opinio quorūdā fuit, ut licite hæc onera poſſint deduci in
pactū, & hāc opi. tenuit Goff. quaſi eēt modus ſp̄ūalis, & nō
tꝑalis. Sed tu cōſidera ꝙ licet iſte modus, cōtineat in ſe ſp̄ū
alitatē, tn̄ res q̄ tradiẽ, ē mere tꝑalis, ergo nō vr̄ licitū hoc
pactū, vt vnus det tꝑale, & alius expreſſe ꝓmittat ſp̄ūale, ꝓ
hoc c. 1. de ſimo. & ꝑ totū, ſed ſi eſſet beneficiū ſp̄ūale, qđ da
reẽ cū cōditione ſeu modo diuinorū dicēdorū tūc poſſet ſu
ſtineri opi. iſtorū, ſcilicet vt ſimonia nō cōmittaẽ, qa nō in
teruenit hic aliq̄d tꝑale, ſed ſp̄ūale cū ſp̄ūali in c. ad q̄ōnes,
de rer. ꝑmu. Sed ex alio poſſet iſta pactio impugnari, quia
beneficiū ſp̄ūale dēt cōferri pure vide tex. cum gl. bo. in c. 2.
8 de elec. li. 6. † In ea. glo. ibi, ar. ꝙ ſacerdos no. iſtā gl. vſq; ad
fi. & uide aliā bo. gl. 2 1. q. 2. c. fi. & c. ſuā. j. de ſimo. & Tan. te
nuit iſtā gl. dicit tamē ꝙ ſacerdos nō dēt celebrare hac in-
tētione, vt recipiat pecuniā, ꝙ ſi faceret peccaret, nō tamen
cōmittit ſimoniā, ex quo licite oꝑas ſuas locat in neceſſi-
tate, ſed uide gl. in c. unico, de cleri. nō reſi. li. 6 quæ dicit ꝙ
ſi canonicus vadit principaliter ad officiū ꝑꝑ diſtributio-
nes, cōmittit ſimoniā mentalē, & de hac materia uide lati⁹
ꝑ Inn. & Hoſt. in c. 3. ne præla. uic. ſuas, quorū dicta tranſtu
lit Io. An. hic nihil tamē addēdo, nā dicit ibi Inn. ꝙ ſacer-
dos nō pōt licite ſuis parochianis uendere ſp̄ūalia, ut in c.
nō ſatis, de ſimo. ſed ēt ſi indigeret, ſed in caſu indigentię
cōpelli dēnt parochiani ad ſubueniendū presbitero, ſeu ad
offerendū,[a] ut hēat unde poſſit uiuere, iuxta no. in c. ut do-
minis. j. de paro. & ſuper rubrica illius ti. & uide gl. de con
ſe. diſt. 1. omnis Chriſtianus, ſed parochianis non ſuis lici
te locat operas ſuas corporales ex quo indiget ſed non ſpi-
rituales, licet gratis poſſit eis impēdere ſp̄ūales, ſed caueat
ꝙ iſti cōtract⁹ nō miſceātur nec quo ad intētionē, nec quo
ad uerba, & ſic ſentit Inn. & Hoſti. ꝙ non ſit licitum etiam
pauperi paciſci ut aliquod temporale recipiat ꝓ obſequio
ſpirituali, ſed mihi plus placet dictum illius glo. dummodo
nō intendat uendere ſp̄ūale, ſeu recipere pecuniā pro ſpiri-
tualibus, ſed potius pro ſeruitio & recōpenſatione damno
rū, quę ſuſtinet trahēdo morā ibi, nā uideo ꝙ uicario epi-
ſcopi cōſtituitur certa portio, quæ profecto nō cōſtituitur
pro ſeruitiis temporalibus, vt patet in c. cum ex eo. de elec.
li. 6. & in c. peruenit, de appel. & c. pen. ſupra ti. prox. Idem
uidemus in manſionariis, qui ſolum habent meram tempo
ralitatem pro ſeruitio ſpirituali dūtaxat. Item uidemus qđ
beneficia dantur propter officia, ut dicit tex. in c. fin. de re-
ſcri. li. 6. & alibi dicit, quod beneficium eſt ſtipendium cle-
rici, in c. epiſcopus ſupra eo. eodem modo poteſt clericus
non beneficiatus licite paciſci, ut pro obſequiis ſpirituali-
bus debeat recipere certam mercedem ut habeat unde ui-
uat, & pro hoc. 1. q. 2. c. fin. ubi dicitur quod ſtipendium eſt
ſatis laboribus debitum, &c.

SVMMARIVM.

1 *Monachi poſſunt licita habere eccleſias parochiales eis ſubiectas quo ad tempo ralia, ſuper quibus non habent ius inſtituendi, ſed tantum præſentandi, inſti tutio uero pertinet ad epiſcopum. nu 2. 28.*

3 *Commendatarij id eſt illi qui habent in commendam aliquam eccleſiam, de bent tantum lucrifacere fructus ſuperfluos, & conſeruare eccleſiam in ſtatu ſuo, ut in eo ſeruat numerus conſuetus clericorum, & ſimilia. 8.*

4 *Eleemoſina eſt in præcepto etiam laicis, quando eſt tanta neceſſitas pauperis quod fame moreretur.*

5 *Eccleſia ſecularis quinque modis poteſt ſpectare ad religioſos & quo iure poſſit pertinere talis eccleſia ipſis religioſis, uide infra num. 10.*

6 *Religioſi qui habent iuſpatronatus in aliqua eccleſia, nihil aliud habent plus, quam ſi forent laici, niſi quod habent cuſtodiam eccleſiæ uacantis, et exi gunt rationem de fructibus eccleſiæ.*

8 *Monachi uel alij religioſi qui habent eccleſias ſeculares quo ad titulum collato rium, poſſunt in eis inſtituere rectores, non autem aliquid de fructibus perci pere idem ſi haberent quo ad titulum.*

Epiſcopus non poteſt recipere aliquid de eccleſiis ſubiectis niſi quo ad iura epi ſcopalia.

9 *Monachi uel alij religioſi qui habent eccleſias ſeculares quo ad temporalia, & ſpiritualia quam iuriſdictionem in his habeant. 12.*

11 *Iuſpatronatus ſi fuerit donatum a patrono, ſiue etiam eccleſiæ cum conſenſu epi ſcopi, an uideatur donatum non ſolum reſpectu præſentandi, ſed etiam tem poralia percipiendi.*

13 *Iuſpatronatus non poteſt concedi laico ſine conſenſu epiſcopi, ſi uero concedatur loco religioſo, tunc non requiritur conſenſus epiſcopi.*

14 *Iuſpatronatus laicorum datum eccleſiæ, uel alicui religioſo aſſumit naturam iuriſpatronatus quod habent religioſi, de quo ſupra num. 6.*

15 *Epiſcopus an, quomodo, & quo iure poteſt concedere eccleſiam ſecularem re ligioſis uel monachis.*

18 *Monachi uel religioſi fundantes aliquam eccleſiam, quo iure habuerunt il lam.*

CAP. XII.

DE monachis. Reputaẽ mā hui⁹ ca. diffici-
lis ꝑꝑ iura uario mō loquē-
tia: ſed īfra Deo ꝓpitio clare explicabiẽ. Et hoc di
cit in ſumma. Ad p̄ſentationē religioſorū in eorū
eccleſiis nullus dēt īſtitui ꝑ ep̄m, niſi pri⁹ ei cōgrua portio
redituū aſſigneẽ & hodie hoc c. extēdiẽ ēt ad religioſos exē
ptos, ut ī c. 1. j. e. ti. li. 6. & adde nouā ꝓuiſionē q̄ circa hoc
habeẽ in cle. 1. de iurepa. & vide de eccleſiis iſtorū regulariū
tex. in cle. q̄a regulares, de ſup. neg p̄l. Caſus lit. Quidā mo
nachi hēnt eccleſias ſuas ī q̄b⁹ ponūt vicarios, & eos intātū
grauāt, ꝙ hoſpitalitatē ſeruare nō pn̄t, nec ep̄alia iura ꝑſol-
uere: mādat papa vigoren̄. ep̄o in cui⁹ iuriſdōne ſunt iſti mo
nachi, qđ nullū recipiat ad p̄ſētationē monachorū, niſi tm̄
ei de prouētib⁹ eccleſię corā ipſo fuerit aſſignatū, vn̄ poſſit
hoſpitalitatē ſeruare, & ep̄alia iura ꝑſoluere, hāc portionē
nō poterūt monachi diminuere ſine cōſenſu capituli & ſic
1 p̄t intelligi. ſ. c. auaritiæ. B. † No. 1. qđ monachi pn̄t hr̄e lici-
te eccleſias parochiales ſibi ſubiectas quo ad temporalia, &
2 quo iure iſtę eccleſię pn̄t eis cōpetere ſtatī dicā p⁹ gl. † No.
2. ꝙ religioſi habētes eccl̄ias ſeculares ſubiectas quo ad tē-
poralia, nō hēnt ꝑ hoc poteſtatē inſtituēdi eos, ſed ſolum p̄
3 ſentationē: īſtitutio uero ꝑtinet ad ep̄m loci. † No. 3. qđ ha
bētes eccleſiā quo ad tꝑalia nō pn̄t ſibi appropriare oēs re
dit⁹ eccleſiæ, ſed redit⁹ dūtaxat ſuꝑfluos, detracta pri⁹ con-
grua portiōe ꝓ uicario, ſeu rectore ibidē inſtituedo, & pro
iurib⁹ ep̄alibus ꝑſoluēdis, ex hoc inferẽ qđ habēs eccleſiam
cōmēdatā ſeu ſibi traditā, ut ꝑcipiat tēporalia ad ſuſtenta-
tionē ſui, nō pōt īmutare ſtatū eccleſiæ, vn̄ dēt facere deſer
uiri ꝑ clericos, ſeu numerū clericorū cōſuetū, & hoſpitalita
tē moræ ſolito ibi tenere, & ꝯſimilia onera explicare, ꝙ cla
rius tenet Inn. in c. Lateranēſi. j. e. ti. & c. paſtoralis. j. de pri
uil. & ad hoc multū facit ꝯ dn̄os Cardinales, & alios haben
tes eccleſias cōmēdatas nā p̄ſuppoſito ꝙ eis cōmēdatę fue-
rint, ut tꝑalia recipiant, tenētur eccleſias cōſeruare in ſtatu
ſolito, & tm̄ ꝑcipere, & lucrifacere redit⁹ ſuꝑfluos, & ſic dēt
intelligi cōceſſio ex facto & hoc ꝓbaẽ aptiſſime ꝑ locum a
maiori, nā ſi iſti religioſi q̄b⁹ cōcedūẽ eccleſiæ expſſe, ut re-
dit⁹ cōuertāt in ꝓprios uſus, nō pn̄t ſubuertere, nec mutare
ſtatū antiquū eccleſiæ, multo fortius iſti q̄bus eccleſiæ com
a mēdātur, cū dubiū ſit[a] in iure, vtrū cōmēdatarii eccleſiarū fa
ciāt fruct⁹ ſuos, ēt ſuꝑfluos. Vltīo no. ibi cōgruā ſuſtētatio-
nē, &c. ꝙ rector ſeu uicarius eccleſiæ licite capit ex faculta-
tibus eccleſię cōgruā ſuſtentationem, nec diſtinguiẽ hic, an
hēat patrimoniū, uel nō, nā ex quo ſeruit altari, licite capit
ſuſtētationē ex altari. j. eo. cū ſm̄ apoſtolū, & facit ad id qđ
dixi ī c. ep̄s. ſ. e. In gl. 1. in fi. no. ex gl. iuncto text. ꝙ ēt clerici
ſeculares tenentur ad hoſpitalitatem, & intellige ſecūdum
Inn. ad ſolitam, & iuxta uires facultatum, non enim tenen-
tur omnes recipere, & poſtea mendicare, ſed primo ſubue-
niendum eſt ſeruitoribus in c. de his, de ecc. edi. Item repa-
randa eſt prius eccleſia, ut in cap. paſtoralis, de his quæ fi.
a præla, ubi bo. tex. in prin. & ex aliis reditibus poterit tene
4 ri hoſpitalitas. † & intellige niſi tanta ſit
neceſſitas ꝓximi, ꝙ famæ morereẽ, tunc
eidē ē ſubueniēdū, nā tūc eccleſia teneẽ
ēt uēdere bōa mobilia & īmobilia & ēt
uaſa eccl̄ię. 12. q. 2. aurū hēt eccleſia. Et
hoc caſu ēt quo ad laicos eleemoſina ē ī
p̄cepto. 86. di. paſce. & ī c. ſicut. 47. di. Sed
diceres tu ī aſſignāda portiōe huic recto
ri ſeu vicario đ quo ī tex. quō cōſiderabi
tur hoſpitalitas tenēda, dic ꝙ habebiẽ re
ſpect⁹ ad ſitū eccl̄ię, nā magis īdiget qn̄
ē ex̄ vias cōes. Itē cōſiderabiẽ cōſuetudo
loci, & ubi religioſi oīa onera ſubirent,
ceſſaret & hæc ꝓuiſio ī eccleſiis īferiori
b⁹, de quo dic ut lati⁹ habeẽ in d. cle. 1. de
5 iurepatro. † In gl. ī uer. đ ꝓuētib⁹ eccl̄ię
not. hāc gl. ad q̄ quotidie fit remiſſio, cū
q̄riẽ đ iure cōpetēti religioſis quo ad ec
cleſias eis ſubiectas, & uide gl. quaſi cōſi
milē. 12. q. 2. ī ſum. Et ut clari⁹ habeaẽ hęc
mā, prīo ē aduertēdū, ꝙ quīq; modis pn̄t
eccl̄ię ſeculares ſpectare ad religioſos.
Prīo quo ad ius patronat⁹ dūtaxat Scđo
quo ad collationē ſeu quo ad īſtitutionē
tituli collatiuā. Tertio quo ad īſtitutio
nē authorizabilē, ſ. ut poſſint īſtituere p̄
ſbiterū ēt quo ad curam populi. Quarto
quo ad tꝑalia tm̄. Quīto quo ad tempo
ralia & ſpiritualia. † Primo caſu quando
6 habent iuſpatronatus tantum, non poſ-
ſunt capere aliquid de reditib⁹, ſed tātū
cōſequūtur id qđ cōſequiẽ quilibet lai-
c⁹ ratione iuriſpatronatus, vt in c. cū ſe-
culū. j. de iurepa. nam epiſcopus habens
iuſpatronatus in diœceſi alterius, aliq̄d
ultra non conſequitur, ut 16. q. 5. c. 1. ha-
bent tamen religioſi unam prærogatiuā
b pro laicis, quia poſſunt exigere rōnē[b] de
tēporalibus eccleſiæ, ut in c. cū & planta
re. §. in eccleſiis. j. de priui. & hēnt cuſto
diam eccleſię uacātis, & in c. bonę. ſ. de
app. & ibi plene dixi, & iſto caſu nō hēt
locū qđ dr̄ in iſto c. qa nō poſſunt aliq̄d
capere de reditibus eccleſiæ, ad hoc cle.
q̄a regulares, pręalle. ſed habent dunta-
xat præſentare rectorem, & reſpectu prę
ſentatiōis ſeruabiẽ qđ dr̄ hic, non autem
7 reſpectu augumētationis portionis. † In
ſecūdo caſu quando pertinet eccleſia ad
eos quo ad iuſtum titulum collatoriū &
non habet locum quod dicitur hic, tum
quia non fit pręſentatio epiſcopo, cum
iſti inſtituunt rectorem, tum quia cum
ſit ſubiecta ſolum quo ad collationem,
non poſſunt extendere manus ad tēpora
lia eccleſiæ, ut in d. cle. q̄a regulares. Itē
dic in tertio mō qn̄ ē ſubiecta ad inſtitu
tionē tituli collatoriā & authorizabilē
quo ad curam populi, nā epiſcopus hēt
eccleſias ſubiectas quo ad utrāq; inſtitu
tionē, vt cap. cū ex iniūcto in fi. de hęre.
16. q. 7. omnes baſilicæ, nec tamen po-
teſt extendere manus ad tēporalia eccle
ſiæ, niſi quo ad iura epiſcopalia, in cap.
pręſenti, de offic. ordi. li. 6. 10. q. 3. quia
cognouimus, & de offi. ordi. conqueren
te, multo fortius hoc nō poterit facere
inferior habens hęc iura de iure ſpe-

a Dubiū ſit adde Ro. con. 350. Cal. conſ. 6. eo. ti.
ZACHA.
Adde ꝙ potius uidetur eos non facere fructus ſuos, hac ratione quæ meo iudicio militare uidetur, ſunt enim commendatarii nudi miniſtri uel cuſtodes ſecundum Alex. in l. Lucius, ff. depo & Ang. in con. 30. in c. quidam nobilis homo.

b Rationem. Adde. ꝙ Feder. conſi. 95 dicit, ꝙ laicus p̄t petere ut amoueatur propter dilapidationem.

8 ciali.† In quarto mõ, ſ.cũ eccleſia ſubẽ
eis quo ad tpalia hẽt ꝓprie locũ ꝙ hic
dr̃, & in c.auaritiæ.ſ.e. nã pp religioſo
a rũ inopiã qñq; papa[a] uel eps cõcedit eis
eccleſiã quo ad tpalia, & talis cõceſſio ĩ
telligit̃ ut poſſint pcipere redit⁹ & ꝯuer
tere in utilitatẽ propriã: intellige tñ cõ
ſeruata eccleſia in ſtatu ſuo priſtino, ut.
ſ. dixi, & ꝓ hoc uide tex. bo. ĩ c.paſtora
lis & ibi p Inn. j.de priui. & ĩ c.paſtora
lis. j.de dona. habebũt.n.p̃ſentationẽ re
9 ctoris ex tali cõceſſiõe, vt hic dr̃.† Quin
to & vltimo qñ eccleſia eſt eis ſubiecta
quo ad tpalia & ſpũalia, & tũc cõſidera
ꝙ ſi ẽ ſubiecta pleno iure, nõ hẽt locum
formalitas huius text. qa in tali eccleſia
hẽnt ipſi plenã inſtitutionẽ: vñ nõ ẽ ne
ceſſe recurrere ad epm ꝓ inſtitutiõe, ut
in c.vnico, de capel.mona.lib.6. facit c.
qm̃, de priuil. ipſi em̃ iſto caſu ponũt ibi
vicariũ, & deponũt, de quo uide bonam
gl. & no. in cle.i.de exceſ.p̃la.ſup.verſic.
ad mẽſam, q̃ multũ notabiliter declarat
qñ, & qb⁹ modis eccleſia dr̃ ptinere ad
mẽſam religioſorũ, uel alterius. Aut eſt
ſubiecta in ſpiritualibus & tẽporũ, id ẽ
ꝙ religioſi hẽnt ibi tpalia, & ẽt inſtitu
tionẽ collatoriã tituli nõ authorizabi-
lẽ quo ad populũ: & tũc hẽt locũ qđ dr̃
hic: quia pro cura populi dẽt recurri ad
epm, ex quo eis nõ eſt ſubiecta pleno iu
re, ut in d.c.vnico, đ cap.mona. & ex his
clare habes qbus modis eccleſia ſecula-
ris p̃t ptinere ad religioſos: & in qb⁹ ca
10 ſib⁹ dẽt ſeruari iſtud ca.† Sed nũc reſtat
examinare quo iure eccleſie ſeculares
pñt ptiner̃ ad religioſos modis p̃dictis:
& examinabim⁹ gl. in ſingulis ſuis parti
bus. Nã ponit glo. quatuor modos: qñq;
ptinet ad eos ex donatiõe laici: qñq; ex
donatione epi: qñq; ex propria funda-
tione, qñq; ex trãslatiõe iuriſpatrona-
tus dũtaxat: vt qa forte acqſiuerũt villã,
vbi erat iuſpatronat⁹, uel qa patron⁹ lai
11 cus cõceſſit eis ſolum iuſpatronat⁹.† Ad
primũ dicit gl. hic, ꝙ ex cõceſſione laici
intellige patroni, & cõſenſu epi trãsfert̃
ius in religioſos, nõ reſpectu p̃ſentandi,
ſed quo ad tpalia allega. 16.q.1.c.ult. &
idẽ vr̃ uelle gl. 16.q.2.ĩ ſumma, mihi nũ
q̃ placuit hoc dictũ gl. nã cũ laic⁹ patro-
n⁹ nõ hẽat niſi iuſpatronatus, nec p̃t di-
b ſponere aliquatenus đ tẽporalib⁹[b] eccle
ſię, ut ꝓbat̃ 10.q.1. nouerint, nõ põt pl⁹
iuris transferre ĩ religioſos, quã ipſe ha
beat, ut in regula, nemo poteſt, de regu.
iur. li.6. Nec obſt. confirmatio epi quia
confirmans non donat aliquid de nouo
ſed tantum authorizat donationem fa-
ctam c.inter dilectos, de fi.inſtr. Nec ob.
c.paſtoralis de do. quia illud c. loquitur,
quando epiſcopus donauit ſimpliciter
eccleſiam conſentiente patrono, ſed in
caſu noſtro nõ donat epiſcopus, qui ha-
bet ius diſponẽdi de temporalibus, ſed
donat laicus licet pro gl. faciat, quia lai
cus, donando eccleſiam, uidetur donaſſe
non ſolum iuſpatronatus, ſed etiam ec-

SEB. SAP.
a Quandoq; papa. Nũquid autem religioſi tranſlati ad eccleſias ſeculares ueniãt appellatiõe religioſorũ uide Feli. in c.tua nos uer. an aũt appellatiõe religioſorũ. ſ.de iureiur.
b Tpalibus eccleſię. Adde uidendum Ro.con.177.
SEB. SAPI.
c Cum conſenſu capituli. Ad hæc uide Feli. in c.in noſtra.uer. ſexto no. ubi dicit quod ſi religioſus habuit beneficiũ ſeculare ab epo, ꝙ ſpoliet̃, licet ſit inhabilis reſpectu tituli, tamẽ competit ſibi poſſeſſorium & cõſequenter facit fructus ſuos.

cleſiam, quia verba ſunt cõcepta in eccleſiã, nõ in iuſpatro-
nat⁹, ſed p hoc nõ recederẽ a priori dicto: qa vr̃ donare qđ
ſuũ eſt, arg. in l. ſerui electione. §. Labeo. ff. de lega.1. ſecus
forte ſi patron⁹ dixiſſet cõſentiẽte epo, donamus uobis ta-
lẽ eccleſiã, ita vt verbũ dono, ẽt referat̃ ad epm, quo caſu lo
qtur illud c.paſtoralis & ĩ hoc caſu forte poſſet ſaluari hoc
dictũ gl. & reperi qđ d.An. ẽt ĩpugnat hoc dictũ gl. ſed ſal-
uat ĩ duob⁹ caſib⁹. Prim⁹, qñ laicus de facto poſſidebat totã
eccleſiã reſpectu redituũ, & eã poſt cõtulit religioſis de cõ
ſenſu epi, & ſic dicit loq c.ult. allegatũ in gl. & facit c. cum
apoſtolica, de his quę fiunt a prę̃la. Poſſet de hoc dubitari
rõne p̃dicta, qa nemo plus iuris &c. Nec ob. iura alle. p eũ,
qa loquunt̃ qñ laici habẽt decimas cũ titulo, & nõ poterat
donatio uerificari, niſi quo ad totũ ius, ſed in caſu nr̃o ñ p̃t
uerificari reſpectu iuriſpatronatus. Secũdus caſus eſt, qñ pa
tronus tpe fundatiõis cõtulit dotẽ eccleſię, & eã ſubiecit re
ligioſis de cõſenſu epi, hũc caſũ nõ admitterẽ in p̃iudicium
epi, & rectoris eccleſię, nã põt eſſe ſubiecta religioſis nõ tñ
quo ad redit⁹, cũ ergo verba hoc nõ ſonẽt, nõ dẽt pl⁹ opera
ri iſta ſubiectio pricipaľr facta q̃ illa quã facit i⁹ cõe quo ad
12 epm, † & ꝓ hoc uide gl. p̃al. ĩ d.cle.1 de exce.p̃la. q̃ dicit, qđ
licet eccleſia ſit ſubiecta ẽt pleno iure religioſis, ñ tñ p hoc
pñt extẽdere manus ad redit⁹, niſi ſit ſubiecta quo ad tpa-
13 lia, & facit d.cle. qa regulares.† Qñq; ſcḋm gl. laic⁹ donat ec-
cleſiã ſine cõſenſu epi, & nõ ualet cõceſſio p c. illud de iure
pa. Aduerte ſi cõceſſio fieret laico, clarũ ẽ ꝙ nõ valet ẽt re-
ſpectu iuriſpatronat⁹ ſine cõſenſu epi: ut ꝓbat̃ in c.1. de iu-
repat. li.6. ſed ubi cõceſſio eccleſiæ fieret loco religioſo, tũc
neceſſario nõ reqrit̃ conſenſus epi quo ad iuſpatronatus, ut
cõiter no. doct. in d.c.1. & tenuit Io. 16 q.2. ĩ ſum. & puto ꝙ
licet patron⁹ dixerit, cõcedo uobis eccleſiã hãc, ꝙ ualet cõ
ceſſio reſpectu iuriſpatronat⁹, qa ſi nõ ualet qđ ago, ut ago,
dẽt ualere ut põt, ex quo peccat̃ in mã, & nõ in forma, ut ꝓ-
bat̃ in c.uno, de ſpõ. li.6. Nec ob. iura alle. in gl. qa loquunt̃
qñ patroni cõcedũt eccleſiã clerico ſeculari, nã tũc ñ habe-
bũt licẽtiã cõcedẽdi iuſpatronatus nec ꝓprietatẽ eccleſię,
ſed donare titulũ ĩ eccleſia, & hoc ñ p̃t laicus, iõ ex toto cõ
ceſſio ñ ualet, ſed qñ donauit loco religioſo, vr̃ uoluiſſe do
nare aut ex toto, aut reſpectu iuriſpatronatus, qđ habebat,
iõ omni caſu debet ualere ſaltẽ reſpectu iuriſpatronat⁹. Et
ex his habes ꝙ ius põt cõpetere loco religioſo ex donatio-
14 ne laici.† Vnũ tñ aduerte, ꝙ ex trãslatiõe iuriſpatronatus ĩ
pſonã eccleſiaſticã, aſſumit tale iuſpatronat⁹ nãm patrona
t⁹ eccleſię, ut ꝓbat̃ ĩ tex. iũcta gl. ĩ c.1. vñ religioſi hẽnt qua-
tuor mẽſes ad p̃ſentãdũ, & poterũt exigere adminiſtratio-
15 nẽ de tpalib⁹, licet laici ñ potuiſſent.† Qñq; & ſcḋo mõ ec
cleſia ptinet ad religioſos ex dõatiõe epi, & tũc aduerte ad
formã cõceſſiõis, ſi.n. dõauit quo ad tpalia, habebit locũ ꝙ
ſ.dixi, & intellige ꝙ hæc dõatio fiat ex cã, & cũ cõſenſu ca-
c pituli.[c] alias nõ valet, ĩ d.c.paſtoralis, de dõ. & ĩ cle.2. đ reb.
ecc. ñ alie. idẽ dic, qñ dõatio talis fit p papã quo ad tpalia,
ut ꝓbat̃ ĩ d.c.paſtoralis, đ priui. Aut eps dõauit pleno iure
utẽdo hac gñalitate uerborũ, & gl. hic ſentit, ꝙ ẽt operat̃ ꝯ
ceſſio reſpectu corporaliũ, ſđ gl. ſentit ꝯriũ in d.cle.1. de ex
ceſ.p̃la. nã eccleſia ẽ ſubiecta epo pleno iure & tñ ñ hẽt tpa
lia eccleſiæ, ſed puto ꝙ habito reſpectu ad pſonas religioſo
rũ, qa cõceſſio eis fit, ut habeãt vñ uiuãt, qđ tũc ĩtelligitur
pleno iure. i. quo ad tpalia & ſpũalia, & hoc caſu poterit ſal
uari dictũ hui⁹ gl. ſec⁹ putarẽ vbi cõceſſio fieret aliis pſonis,
vt ibi p̃p cõceſſiſſet i⁹ ñ religioſis, qa tũc priuilegiũ dẽt re-
ſtrigi pp p̃iudiciũ eporũ. Qñq; fit ꝯceſſio ſimpľr p epm, vt
qa dicit, donam⁹ uobis talẽ eccľiã, & tũc ſerua c.paſtoralis,
de dõ. & qđ talia iura cõpetãt religioſis ex talib⁹ cõceſſioni
bus p̃latorũ ultra redit⁹ tpales, uide Inn. ĩ c.ĩ Lateran. j. eo.
16 & Io. An. hic p⁹ eũ.† Qñq; & tertio religioſi hẽnt eccľiã ex
fundatiõe ꝓpria & tenet hic gl. ꝙ hẽnt eã quo ad tpalia, al
legat iura q̃ hoc ñ ꝓbãt, nec uideo quo iur̃ ꝓbat̃ hoc dictũ
gl. nã iura dicũt, ꝙ ĩmediate dũ eccleſia ẽ cõſecrata ptinet
ad

ad epm, & ſuccedunt iura quę volunt rectorẽ ponendum in
qualibet eccleſia, ĩ c.cũ nõ ignores. j.e. 16.q.7. oẽs Baſilicæ.
nã ut ſ. dixi, ẽt eps ędificãs eccleſiã in alieno territorio, nõ
hẽt niſi ſolũ iuſpatr. ergo idẽ dic in religioſis, cũ totũ terri-
toriũ ſit epi de iure cõcordat. c.1. de of. or. Inn. tñ in d.c. La
teran. j.e. ur̃ prima frõte ſibi ꝯriari. nã primo dicit ꝙ ſi reli
gioſi ędificarẽt eccleſiã, retinent ſibi dñiũ tpale, & pñt ibi
ponere uicarium, & deponere, & in alia gl. dicit. ꝙ non pñt
religioſi ędificare eccleſiã cũ proteſtatione, ut ſit eis ꝓ grã
gia, ſeu ꝓ prioratu, ſeu ꝓ proprietate quadã, qa ñ pñt dimi
nuere iura eporũ, & ibi uide latius, ſed poſſet gl. iſta ſuſtine
ri qñ religioſi in auxiliũ eccleſię ꝓprie ædificãt eccleſiã in
loco vicino, tũc unr̃ ambę vna eccleſia in effectu. ſic p̃t ſalua
ri gl. in c.eã te. de ęta. & qual. & qđ not. ibi doc. tñ no. hanc
gl. pp ipſius authoritatẽ. Vlt. mõ p̃t ſpectare ad religioſos
iuſpatronatus uariis modis, ut quia dotauerũt eccľiã tãq̃
laici. uel acquiſiuerũt cũ uniuerſitate, uel p̃ron⁹ laic⁹ dedit
eis tm̃ iuſpatr. & quod ius habeant dictum eſt ſuperius, &
iſta ſuperficialiter ſufficiant, quia multa dici poſſent, quæ
cauſa breuitatis omitto.

SVMMARIVM.

1 *Clericus non poteſt habere plures dignitates, nec in una, nec in diuerſis eccleſiis, quia omnia iura prohibent, & conſuetudo in contrarium non ualeret.*
2 *Nec diſpenſatio papæ ualet niſi ex legitima cauſa. 3.*

CAP. XIII.

1 AD hac. †Plures dignitates uel perſonatus in
una uel in diuerſis eccleſiis quis hr̃e
non põt. h.d. ponit dictũ, & eius rõnẽ ſubdit ibi
cũ ſingula. No. primo ibi oĩ ratione, ꝙ oĩs rõ reſi 4
ſtit, ut qs habeat plures dignitates uel perſonatus. Eſt enim
primo ꝯ nãm recti ſermonis. nã de eo q habet duos cano-
nicatus oportet dicere, ecce P. canonici uenit. Itẽ eſt ꝯ ius
naturale & diuinũ, qđ requirit, ꝙ una ſit coniunx carnalis,
ita & una debet eſſe coniunx ſpũalis. Itẽ ꝯ rõnẽ iuris cano-
nici, qđ patet per ſe. Quarto ꝯ ius ciuile ſcḋm qđ nemo p̃t eſ
ſe de duob. collegiis l.1. ff. de colleg. illi, nec hr̃e duas mili-
tias l.4. C. q mili. non poſ. & de hoc latius in gl. c.ſeq. † Et
2 ex his infero cõſuetudinẽ nõ ualere ꝯ diſpoſitionẽ h⁹ iuris,
ad hoc qđ leg. & no. in c.ad noſtrã đ ꝓb. †Infero ẽt ꝙ ubi di
ſpẽſandũ eſſet p papã, niſi fiat ex ltĩma cã, nõ ualet quo ad
deũ, quia nõ p̃t diſpẽſare, ſeu meli⁹ diſſipare uniuerſum ius,
nõ ſolũ humanũ, ſed ẽt diuinũ, & ſic tpa ſecũdũ gl. hic & ui-
de bo. glo. in c.non eſt, de uoto. Scḋo no. ibi, aſſiduitatẽ, ꝙ
oẽs dignitates ſeu pſonatus exigunt aſſiduitatẽ. i. cõtinuã
reſidentiã in eccleſiis, nec ur̃ ꝙ quis poſſit per alium in eis
deſeruire, alias ratio huius c. non concludet, facit ſ. de cleri
cis non reſidentibus, in c.ex parte, cum c.ſequen.

SVMMARIVM.

1 *Clericus habens plures dignitates cogitur unam dimittere.*
2 *Monachus per profeſſionem factam in uno monaſterio deſinit eſſe monachus primi, nam nemo poteſt eſſe monachus plurium monaſterium, etiam conſentientibus prælatis. 3.*
4 *Collegiatus quis non poteſt eſſe in duobus collegiis, quando exercitium unius impediret exercitium alterius, alias ſecus.*

CAP. XIIII.

1 PRæterea. †Hñs plures dignitates alterã di 3
mittere cõpellit̃. h.d. Primo nar
rat caſum, quẽ ſcḋo corrigi mãdat, ibi: mandam⁹.
No. 1. ꝙ qs nõ p̃t eſſe archidiacon⁹ in diuerſis ec 5
Itẽ not. ar. ꝙ regularis p̃t eſſe archidiacon⁹. Sed ꝯ hoc opp. 6
de c.ſup eo. j. de rľa. Sol. hęc lr̃a põt intelligi dupľr. primo
ꝙ iſte eccleſię erãt ſeculares, & iſte erat clericus ſecularis.
Sed tunc expone literã ibi, rľr ꝓfeſſus. i. canonicæ ꝓmiſit 7
obediẽtiã p̃lato utriuſq; eccľię, nã canõ grece idẽ ẽ ꝙ rľa, 8
clericus. n. ſecularis ꝓmittẽdo obediẽtiã p̃lato ſuo, dr̃ ꝓfi
teri, facit c. legebat̃. & c.ego N. ſ. de iũreiu. & ſic nõ ob. ꝯriũ.
& hãc lec. ſentit hic Go. Scḋo, p̃t legi, ꝙ utraq; eccleſia erat 1
rľaris, & cathedralis & hãc ſentit Ho. & tũc ad ꝯrium rñde
ꝙ talis nõ p̃t ẽt archidiacon⁹ in eccľia ſeculari, ſed in eccle
ſia rľari ſic, & ita p̃t intelligi text. Et ſcḋm hũc intelľm not.
hũc tex. ꝙ ĩ eccleſiis cathedralib. rľarib.
regulares pñt hr̃e dignitates inferiores,
2 & ſic uidi pluries obſeruari. †Sed ꝯ hanc
lec. ſeu tex. ſic intelľm, opp. ex quo iſte
fuit profeſſus in alia eccleſia deſinit eſſe
profeſſus alteri eccleſię, qa nõ p̃t eẽ ca-
nonicus regularis, uel monachus duarũ
eccleſiarũ ẽt cõſentiẽtib. p̃latis, ut in c.
ꝯſtitutus, de ele. ergo eo ipſo ꝙ fuit ꝓfeſ
ſus in ſcḋa eccleſia de licẽtia p̃lati prio-
ris eccleſiæ deſinit eſſe monachus, uel ca
nononicus, prię ar. ĩ iurib. p̃al. & in c.ſi
qs iã trãſlatus. 20.q.2. ſo. Inn. fatet̃ ꝯ, &
dicit hoc ꝓceſſiſſe ex grã, ſic ẽt ſcḋm eũ ꝓ
ceſſit ex grã, ut illi daret̃ optio, cũ nõ ha
beat ꝓpriã uolũtatẽ. 12.q.1. nõ dicatis
In hoc tñ ultimo põt dici, qđ ex quo hẽ
bat dignitatẽ, poterat explicare uotum
ſuũ in ſpectantibus ad illã dignitatẽ, qa
ex quo unũ cõcedit̃, oĩa ptinẽtia ꝯceſſa
eſſe unr̃, in c.p̃terea, & in c.prudẽtiã, de
of. dele. l. ad legatũ, & l. ad rẽ mobilẽ. ff.
3 de ꝓcu.† Vlt. nota ex p̃dictis, & ex tex. ꝙ
rľaris q ltĩme transfert̃ ad aliã eccleſiã
regularẽ, iterũ ibi ꝓfitet̃. ꝓ hoc tex. ĩ c.
abbate. j. de uerb. ſig. in uerbo ꝓfeſſione
facta, & uide quod no. Io. de Lig. in cle.
4 ne in agro, de ſta. reg.† In glo. fi. ibi. ff. de
colle. illi. l.1. nota tu canoniſta gl. ꝙ qs
ñ p̃t aggregat⁹ eẽ duob. collegiis, & hoc a
intellige qñ collegia habent talia exer-
tia, ſeu ſtudia, qđ exercitium unius p̃ſtat
impedimentum exercitio alterius, nam
poſſet cõtigere ꝙ eodẽ tpe uocaret̃ ad di
uerſa collegia, & ñ poſſet utriq; deſerui
re, ut no. in d.l.1. & ibi p Bar. & uide de
his collegiis p Inn. in c.dilecta. de exceſ.
p̃l. Itẽ intellige gl. qñ diuerſa collegia ñ a
eſſent ſubordinata, nã qñ duo ſe habẽt
ut totũ, & pars, ſicut eſt in collegiis do-
ctorũ, & uniuerſitate ſcholariũ, nã qñ fa
ciunt tm̃ unũ corpus, ut in rebus ptinen
tib. ad ipm corpus uniuerſaliter conſide
ratũ, ſicut ẽt ẽ in uniuerſitate, Bononię,
ubi ſcholares ultramontani faciunt uni
uerſitatẽ de per ſe, & artiſtę de per ſe, &
tñ nihilomin⁹ ĩ certis actib⁹ conueniũt
& faciunt unã uniuerſitatẽ, nã tunc quis
eſt de uniuerſitate particulari & uniuer-
ſali. non habetis hic alia utilia.

ZACHARI.
a Duobus collegiis Adde Fel. in c.cũ M. Ferrarienſis de conſti. et melius, in c.cũ oẽs. uerſ.3. fallit ſ. de conſti. facit quod not. Ro. ſin.72. ic. an ſcholaris.
SEB. SAP.
a Duobus collegiis. uide Abbatẽ in repertorio c. extirpandæ. §. qui uero, uerſi. confirmatur iure ciuili j. hoc titu.

SVMMARIVM.

1 *Electus ad unam dignitatẽ uel eccleſiam cogitur dimittere aliam quã habebat, alias nõ recipitur 2.4.*
3 *Clericus non poteſt habere plura beneficia in duab. eccleſiis, niſi diſpenſatiue, uel de cõſuetudine, in beneficiis non requirentib. reſidentiam, uel in uno curato, & alio non.*
5 *Eccleſia p̃t dici collegiata ẽt quod in ea nõ ſit p̃latus.*
6 *Collegium ad ſui eſſentiam nõ requirit rectorem, ſed omnis poteſtas rectoris eſt pœnes collegium, cuius uices poſſunt dari uni ex collegiatis.*
7 *Vicarius epiſcopi poteſt ad libitum remoueri.*
8 *Beneficiatus electus in canonicum a capitulo, an capitulum uideatur renuntiaſſe iuri reſidentiæ, an ille electus habeat primum beneficium renuntiare.*

CAP. XV.

CVm non ignores. †Si electus ad ſecundã eccleſiã
noluerit dimittere primã, eli

gẽtes pñt reſilire, & electũ ñ acceptare.
Et hodie poteris ſuare hoc c. ĩ bñficiis
reſidẽtiã reqrẽtib. & ẽt ĩ curatis ſi de fa-
cto nollẽt dimittere primã eccl'iã. prio
ponit cã mãdati. ſcd'o mãdatũ, ibi: cũ igr
tertio ſoluit obſtaculũ, ibi: qd' ſi. Cas⁹ li.
Archipſbyter, & clerici cuiuſdã plebis
elegerũt quẽdã pſbyterũ rectorẽ cuiuſdã
eccl'ę ĩ ſuũ pbr'm, ſiue ĩ capella ſua, & ipſe
cõſẽſit electiõi, uolebat tñ locũ hr'e ĩ utra
q; ecc. archiepſbiter, & clerici cõdicebãt,
uolẽtes q ĩ ſua eccl'ia reſideret, & ſic or
ta fuit ſup hoc qõ ĩter ipſos, uñ nũti⁹ p̃-
ſbiteri, & qdã clerici alterius eccl'ię ad
ſedẽ apoſtolicã acceſſerũt. Dñs pp̃ audi-
tis hincinde ppoſitis cõſiderãs q ẽ icõ-
ueniens, ut idẽ pſbyter locũ hẽat in dua
b⁹ eccleſiis, mãdat archiepõ Cãtuariẽſi
ut dcm̃ pſbyterũ bñficio qd' hẽt, faciat
manere cõtẽtũ, qd' ſi forte archipſbiter,
& clerici alteri⁹ eccleſię ĩ eũ cõſenſerit,
& mõ diſſentiãt, nõ dẽt cũ ipſorũ ſcãda
2 lo ĩ eorũ eccleſiã locũ hr'e, B. †No. 1. pri
cipiũ cũ ſua deciſiõe q una eccle. dẽt eẽ
uni⁹ ſacerdotis, nõ pluriũ, ſic e cõ ſacer-
a dos dẽt ẽe uni⁹ eccleſię,[a] & nõ pluriũ, &
3 ĩ hoc facit ad dciſionẽ h⁹ tex. †No. 2. ibi,
in duab. eccleſiis, & c. qd' de iure cõi pt
qs hr'e bñficia ĩ duab. eccleſiis qa hr'e lo-
cũ ĩ duab. eccleſiis eẽt cõ iſtũ tex. diſpẽſati
ue tñ poſſet hr'e, ut in c. de multa. ĩ. eo. in
ſi. & ẽt de cõſuetudine in ſimplicib. non
requirẽtib. reſidẽtiã, uel in uno curato,
& ſimplici. de quo dic ut not. in c. gr'a, de
4 reſcri. li. 6. & in cle. gr'æ. e. ti. & ĩ c. 1. de cõ-
ſue. li. 6. dicã ĩ c. cũ iãdudũ ĩ. c. †No. 3. Si
qs cleric⁹ vl' puiſus non uult dimittere
primũ bñficiũ qd' reqrit reſidentiã, non
tenẽt electores ip̃m acceptare, qd' bñ no
tabis. vide tñ ad hoc oĩno p Inn. ĩ c. ſi. s̃.
de cleri. nõ reſi. Sed cõ principiũ opp. nã ĩ
multis eccleſiis ſunt multi clerici, ut ca-
nonici habẽtes diuerſas dignitates, ſicut
archidiacon⁹, archipſbyter, ppoſitus, &
ſil'es, & ſic eccl'ia nõ eſt uni⁹ ſacerdotis.
Sol. dicit Inn. q ibi eſt eps q ẽ ſpõſus ec-
cleſiæ. Nec ob. qd' ſint ibi habẽtes digni
tates, qa hẽnt officia diſcreta, & nemo
pt dici ſpõſus eccleſię, niſi eccl'ia ſit ſua:
ſed ut dixi eps ẽ ſpõſus, ad qd' ſignificã-
dũ defert ãnulũ; ut in c. clerici. s̃. de uita
& ho. cle. & in c. ne pro defectu paſtoris
5 s̃. de elec. †Item pſuppoſito q in eccleſia
ſint plures clerici, & ibi nullus ſit p̃lat⁹.
nõ tñ ſinguli ſunt p̃lati, nec eccleſia dr' eſ
ſe ſingulorũ ſed collegiũ, & prelat⁹ hẽt
iuriſdõnẽ in ſingulos, & pt cõmitter cui
uult curã animarũ, ut in c. irrefragabili. ĩ
§. exceſſus. s̃. de of. or. & dicit Inn. ſingula
re dcm̃, q quotidie allegat, uc; qd' ad eẽ
b collegii[b] ñ reqrit q ibi ſit p̃lat⁹, ul' rector ĩ
qd' ſp notabis, p hoc l. 1. ff. qd' cuiuſq; vni.
6 no. †Ex quo infert q faciẽtes collegiũ ñ
tenẽt ſibi eligere rectorẽ, ſed ip̃m corp⁹
hẽbit oẽm ptãtẽ quã ſolit⁹ ẽ hr'e rector,
& poterit cõmittere iuriſdõnẽ cõtẽtio-
ſam, uel pñialẽ alicui de collegio ad tp̃s
uel ad uitã, & eo caſu quo cõmittit ad li-

bitũ nõ cenſet cõmiſſari⁹ hr'e curã, ut ſic incidat ĩ c. de mul
ta. ĩ. e. ſec⁹ ãt ubi ſtatuto ul' cõſuetudine nõ poſſet remoueri
qa tũc ĩcideret ĩ pœnã illi⁹ c. qa uacaret prima dignitas, ul'
primũ curatũ acceptãdo hoc ſm oſtm̃, qd' notabis, nã ſaltẽ
ẽ uicaria ppetua, & d' his idẽ ẽ iudiciũ. ut ĩ cle. 1. d' of. uic. &
limita p̃dicta ſm not. p Inn. s̃. de cõſti. & ĩ c. cũ acceſſiſſent.
†Et ex his pt ĩferri ad ſol'onẽ qõnis nũqd uicari⁹ ep̃i, uel al
7 terius p̃lati habẽtis iuriſdõnẽ cẽſeat hr'e dignitatẽ ſeu curã
quo ad hoc ut incidat ĩ pœnã c. de multa, & ſm hãc gl. Inn.
c uideret dicẽdũ q ñ:[c] qa vicarius pt ad libitũ remoueri[d] ut
d no. ĩ cle. & ſi principalis, de reſcr. & idẽ ſentit Inn. ĩ d. c. de
8 multa. †In gl. ĩ uer. cõſenſerint. ĩ ſi. no. hãc lec. gl. Inn. tñ ĩ c.
ſi. d' reſi. dicit, q ſi canonici eligũt ſciẽter clericũ habẽtẽ bñ
ficiũ in eorũ cõcanonicũ uñr renũtiaſſe iuri reſidẽtiæ, ſi ſciẽ
ter fecerũt, ſed ſi ignorãter pñt recedeř ab electiõe, put dr'
hic, & uř reſtringere ad electores ignorãtes ſed rõnes gl. ur
gẽt utroq; caſu, iõ poſſum⁹ dicere ſaluãdo utrũq; dictũ, q
aut clericus hẽbat bñficiũ, qd' ueriſimil'r non dimiſiſſet pp
ſm, & tũc pcedit dictũ Inno. in d. c. ſi. & limita put ipſe ibi
no. ſi ãt bñficiũ ſm erat meli⁹ tũc ĩ ſciẽtib. pcedere pt diſpo
ſitio h⁹ tex. poterãt. n. ueriſim'lr pſumere illũ dimiſſurũ pri
mũ pp ſm. ſic uidem⁹ in eligẽtib. aliquẽ ĩ ep̃m s̃. de elc. cũ ĩ
cũctis, ex quo ergo iſte ñ uult facere reſidẽtiã ĩ bñficio, put
dẽt, nõ tenẽtur electores ip̃m admittere. Et ex his hẽs unã
lec. ſed huic ob. tex. ĩ ſi. dũ põderat ſcãdalũ electorũ, nã ceſ
ſante oĩ ſcãdalo ſuari dẽt qd' dr' in gl. arg. ĩ iurib. all. in ea.
& forte metu h⁹ cõrii Inn. ponit ſcd'am lec. q iſte elect⁹ a pri
cipio, nolebat dimittere primũ, nec canonici uolebãt acce-
ptare eũ ad ſm, poſtmodũ mutauit ppoſitũ, & uolebat di-
mittere primũ, ſed canonici indignati nolebãt eũ accepta-
re, nec poterant illũ pmouere ſine ſcãdalo, iõ fuit puiſum
prout hic dr', & hac rõne põderaĩ hoc ſcãdalũ ĩminẽs, nã ar
bitror q re integra locus erat pñię, arg. ſi tibi abſenti, de p̃
bẽ. li. 6. uñ ceſſante ſcãdalo cui iſte cãm dederat, dẽt cõſe-
q ſm: ex quo re ĩtegra uolebat dimittere primũ, & utraq;
lectura ẽ bona, ſed ſcd'a magis cõſentanea literę ſunt & alii
intell's huius literę, de quib. nõ eſt curãdũ quia diuinant.

SVMMARIVM.

1 *Clericus ſi fuerit ordinatus ad ſacros ordines per ep̃m ſine titulo alicuius bene ficij, dẽt ſuſtentari, & ſibi prouideri in omnibus neceſſarijs a dicto ep̃o uel eius ſucceſſore, donec ſibi de beneficio prouideatur. 9. niſi ad preces alterius fuerit ordinatus, tunc enim præſentator debet ſibi prouidere. 6. 1.*
2 *Clericus ſi luxurioſe, & inhoneſte diſſipauerit fructus beneficij ſui, tenetur de ſuo patrimonio reficere.*
3 *Clericus pauper licite locat operas ſuas ſpirituales, nec committit ſimoniam quia non principaliter uendit ſed quia uult uiuere.*
4 *Bona eccleſiaſtica dicuntur eſſe de patrimonio Dei.*
5 *Argumentum ab etymologia ſemper procedit negatiue, affirmatiue non niſi diffinitioni non contradicat.*
7 *Epiſcopus ordinando aliquem clericum ad praces alterius epiſcopi, non debet uel tenetur illum examinare, quia præſumit examinatum a preſentante. 13.*
8 *Lis non conteſtatur quando examinatur aliquis clericus.*
10 *Epiſcopus tenetur prouidere indigentibus, & maxime clericis.*
11 *Clericus ſine titulo ordinatus debet ſuſtentari prius ab hæredibus ordinatis, quam eius ſucceſſore.*
Hæres tenetur ex delicto defuncti de iure canonico.
Delictum prælati an noceat eccleſia.
12 *Doctor ſi poſt gradum doctoratus reperitur inſufficiens poteſt reprobari, & gradu doctoratus priuari.*
14 *Licentiatus poteſt dum aſſumit gradum doctoratus reprobari, & ſi paruo interuallo poſt licentiam doctoretur, per rationes hic poſitas.*
Scholaris antequam doctoratur ter examinatur, primo a promotoribus, ſecundo priuate, tertio publice.

CAP. XVI.

1 CVm ſecundum. †Ordinato ad ſacros p
ep̃m ſine titulo nemine
pſentãte ordinator uel ſucceſſor cõpellitur in ne
ceſſariis puidere donec titulũ habuerit. primo po
nitur cã cõſtõnis, & correctionis iuris antiq & noui pmul
gatio. Scd'o determinatio caſus propoſiti ſpãl'r. ſcd'a ibi: in
de eſt. Caſus lit. Sume caſum ad mediũ capituli, ibi, inde eſt
&c. Eps zamoren. ordinauit in ſubdiaconũ quẽdã clericũ
G. no-

SEB. SAP.
a Vnius eccleſię. Vide quod p iſtũ tex. ſcribit d. Abbas in c. 2. ĩ. de in repatr. ubi dicit, quod eccleſia debet eſſe unius rectoris.
SEB. SAPI.
b Ad eſſe collegii. De ueritate huius dicti, uide plene p Fel. in c. ex literis de conſtitutio.
c Quod non. Adde quod uoluit Old. conſi. 227.
ZACHA.
d Ad libitum remoueri. Adde quod not aui in apoſti. ad iſtũ ĩ c. pen. in uer. etiã ſi interuemiſſet iuramentũ. ſupra d' offi. uica.

G. noĩe ſine aliquo titulo, tãdẽ morte p̃uẽtus eidẽ clerico ĩ
bñficio eccleſiaſtico ñ puidit, poſtmodũ ſucceſſor illi⁹ req
ſit⁹ ñ puidebat eidẽ, acceſſit ad papã exponẽs eidẽ qual'r p̃
deceſſor illi⁹ ordinauerat ip̃m ĩ ſubdiaconũ nullo pſẽtãte.
Scripſit pp̃ qbuſdã ut illũ ſubdiaconũ examinarẽt, ſi dign⁹
eſſet ad eccleſiaſticũ bñficiũ obtinẽdũ, zamorẽ. ep̃o citato
ut examinatiõi ĩterſit. vñ ſcribit pp̃ ep̃o zamorẽ. qd' cũ cle
ric⁹ ille a p̃deceſſore ordinat⁹ fuerit ſine certo titulo, ſi exa
minatores p̃dicti eo citato, ut examinatiõi interſit. p ſe vl'
p aliũ ut liceat ſibi pponere qcqd rõnabil'r duxerit propo
nẽdũ, tã ſup idoneitate pſonę q̃ ẽt ſup q̃titate & qualitate
bñficii quo illũ ĩuenerit eẽ dignũ. tãdiu neceſſaria uitæ ſibi
miniſtret, donec ĩ ecc. zamorẽ. ul' alia p ip̃m bñficiũ cõpetẽs
aſſecut⁹ fuerit, ſcitur⁹ p certo qd' ſi dign⁹ repert⁹ fuerit & ip
ſe eps ei neglexerit puidere, cũ pp̃ ſup hoc fuerit reqſit⁹, cõ
pellet ip̃m p diſtrictionẽ eccleſiaſticã ad prouiſionẽ ipſius.
Occaſiõe h⁹ negotii p̃mittit pp̃ illa q̃ p̃cedũt hoc mõ, hoc di
cit apl's. Qui altari ſuit uiuere dẽt de altari, & q ad on⁹ aſſu
miĩ, emolumẽtũ ĩde dẽt hr'e, ergo patet q clerici q deputa
ti sũt obſeqo Ieſu Xp̃i d' ipſi⁹ p̃rimonio uiuere dẽnt, clerici
n. cleros q ẽ ſors ul' hr'ditas appellanĩ, q iõ dũ ordinãĩ, ul'
aſſumunĩ in hr'ditatẽ dñi, ul' aſſequũĩ hr'ditatẽ ĩ ip̃o, dignũ
ẽ ut eccl'aſticis ſtipẽdiis ſuſtẽtẽĩ, ĩ qua & p quã diuinis ob
ſeqis aſcribũĩ. Licet ãt p̃deceſſores Inn. ordinatiões eorũ
q ſine titulo pmoueĩ q̃tũ ad executiõẽ irritas eẽ uoluerit,
& inanes ĩ iniuriã ordinãtiũ. Inn. uolẽs benignius agere cũ
tal'r ordinatis ſtatuit q p ip̃os ordinatores, uel ſucceſſores
eorũ tãdiu puideaĩ ordinatis donec p eos bñficia eccleſia-
2 ſtica fuerit cõſecuti. B. †No. 1. q ſm apl'm licitũ ẽ clerico ui
uere d' re. eccl'ę. l; n. ip̃e apl's abſtinuerit q̃rẽdo ſibi victum
manib. ut non daret falſis apl'is, mãm exercẽdi q̃ſtũ, ñ tñ p
hoc ĩpoſuit aliis, ut ſic teneaĩ facere, imo exp̃ſſe pmiſit, ut
hic pt;, & Hiero. põderauit illd' uerbũ uideř q̃ſi licitũ ſit d'
bñficio pcipere neceſſaria uitę ñ ãt luxuriari. vñ dicit ibi q
ſacerdoti d' altari uiuere ñ luxuriari pmittiĩ. 44. di. ĩ pri &
ponit luxuria p oĩ luxuria, ſeu illicita cõcupiſcẽtia. Ex quo
no. cõ bñficiatos cõuertẽtes redit⁹ ĩ uſus ĩhoneſtos, & crede
a rẽ q ſi hẽrẽt p̃rimoniũ, tenerenĩ d' ſuo[a] reddere eccl'iæ, qd'
male expẽderũt. 12. q. 4. & ĩ. c. 1. & 2. No. 2. ibi: ad on⁹ eligiĩ
&c. q cleric⁹ dr' d'putari ad on⁹, ñ. n. ẽ facile digne gereř cle
ricatũ, imo difficilimũ pp onera annexa, & uide 40. di. fere
p totũ, & põdera q uerbũ altare largo mõ cõp̃hẽdit oẽm
eccl'iã. Itẽ no. ibi; a mercede q ſtipẽdiũ clerici ſeu bñficiũ ẽ
3 ſibi q̃ſi q̃dã merces rõne oneris. †Et ex hoc infero, q licite
paup locat opas ſuas ſpũales, nec cõmittit ſimoniã ex quo
ñ pricipal'r ĩtẽdit uẽdere diuina, ſed ut uiuat., facit ad ea q̃
dixi ĩ c. ſignificatũ. s̃. e. No. ibi, pt; a ſil'i q princeps arguit a
ſil'itudine rõnis, ergo forti⁹ & ſubiecti pñt cãs decideř p idẽ
4 titatẽ rõnis, p hoc l. ñ pñt. ff. d' le. cũ ſi. †No. ibi: d' p̃rimonio
Ieſu Xp̃i, q à bõa eccl'iarũ ñ ſũt p̃latorũ, ſed p̃rimoniũ Ieſu
Xp̃i ſuo ſanguine acqſitũ, dominiũ ergo rerũ eccl'iarũ pti-
net ad Deũ, p hoc c. cũ ex eo. d' ele. li. 6. ibi: d' p̃rimõio Ieſu
Xp̃i ditari &c. & uide Inn. ĩ c. cũ ſup d' cau. poſ. & pprie. &
gl. ĩ c. cã Carpẽſis. ĩ. d' uer. ſig. & ẽ cõ p̃latos ř putãtes ſe dños
5 †No. ibi: ut ipſa nominis rõ &c. q licitũ ẽ argueř ab alluſiõe
ſeu ab etymologia uocabuli,[b] & dic q argm̃ a ui uocabuli,
ſp ẽ ualidũ ĩ iuř, cũ negatiue ſumiĩ, ſed affirmatiue ualet
dũmõ ñ cõdicat diffinitiõi rei. l. 2. ff. ſi cer. pe. & no. ĩ. l. 1. ff. d'
teſta. declaro. mutuũ dr' d' meo fit tuũ, vñ ubicũq; de meo nõ
fit tuũ ñ ẽ mutuũ, ſed affirmatiue ñ ualet, qa ñ ſp ubi d' meo
fit tuũ, ẽ mutuũ, nã hoc cõtingit ĩ donatiõe, ſic & ĩ teſtõ, dr'
teſtm̃ ſm etymologiã q̃ſi mẽtis teſtatio, uerũ ẽ dicere ne-
gatiue q ubi ñ ẽ mẽtis teſtatio, ñ ẽ teſtm̃, ſed affirmatiue ñ
ſp ualet, qa codicillus ẽ mẽtis teſtatio, & tñ ñ eſt teſtm̃. l. ſi
idẽ C. de codicil. ubi uero diffinitioni ñ cõdicit, ualet argm̃
affirmatiue ſũptũ, ut hic, & in c. clericos. 21. di. cũ multis ſi.
No. quare ordinati dñr clerici, nã ſi appellãtur pp ſignifica
tũ uocabuli, qa ſunt electi ĩ ſortẽ ſeu partẽ Dei, & deputati

ipſius obſeqis, & ſic ſunt ſtipẽdiarii Dei,
a iõ aduertãt ne ſint pditores. Itẽ not. ex
hoc, & ex tex. bonũ eẽ hr'e nomẽ bonum
qa ſæpe hoĩes aſſumunt argm̃ ab etymo
logia uocabuli, & q̃q̃ nõ ualeat argm̃ ab
etymologia noĩs pprii, qa nõ ſeqtur, uo
caĩ angelus, ergo eſt, uel bonus, ergo eſt,
ex hoc qa noĩa propria ad placitũ ſunt
c inuenta, tñ ex horrido[c] noĩe ſæpe hoĩes
ſuſpicãtur ſiniſtrũ, putãtes a primo euẽtu
illud fuiſſe ĩpoſitũ. p hoc uide bo. tex. cũ
gl. ĩ l. facta. §. ĩ dãda. ff. ad Treb. & iõ dice
bat Io. An. q ſi noĩa vẽdereĩ dẽrẽt cum
magno p̃tio bona emi, vñ deteſtãdi ſunt
q hẽnt noĩa ad libitũ, & recipiunt noĩa
horrida, & hæc eſt una de cauſis quare ĩ
coronatione papę mutatur nomen, ut
no. in proę. ſexti. Item not. q papa ſolus
poteſt mutare conſtitutionem concilii,
nam concilium Nicennum fecit illam
ordinationem, ut ordinatio ſine titulo
eẽt irrita, ut pt; 83. di. c. 1. uñ ſol⁹. Inn.
6 hoc mutauit, ut hic facit c. ſignificaſti, d'
elc. vide qd' ibi dixi. †Itẽ no. ibi: nullo p̃-
ſentãte &c. q ubi qs fuit ordinat⁹ ſine ti
tulo ad p̃ces alteri⁹ ñ teneĩ ordinator p
uideř ordinato ſed p̃ſentator, forte. n. ar
chieps p̃ſentãs ordinãdũ, dixit ep̃o utiq;
illũ eẽ idoneũ, uel un⁹ eps ordinauit cle
ricũ alteri⁹ ad p̃ſentationẽ illi⁹, diſtigue
7 tñ ĩter cõmiſſionẽ gñalẽ, & ſpãlẽ, prout
hẽs gl. in c. ſi eps. ĩ. eo. ti. li. 6. †Et ex hoc
infert Inn. q eps nõ teneĩ examinare cle
ricũ p̃ſentatũ p aliũ ep̃m, ſi tñ ſciat eũ in
dignũ, peccat ordinãdo, qd' no. qa ñ dẽt
cõmittere rẽ illicitã ad petitionẽ illi⁹ q
8 diſpẽſare nõ pt. †No. caſum in quo pce
diĩ lit. ñ cõteſta. ut qñ pcediĩ ſup exami
9 natiõe clerici. †Not. ibi, uide neceſſaria,
q ordinator ſeu ſucceſſor teneĩ puideř
ordinato ĩ oĩb. uitę neceſſariis, & ſic in
ueſtib. cibis, & medicinis, & ſil'ib. ſicut di
cim⁹ d' alimẽtis. l. legatis, ff. d' ali. & cib.
leg. Oẽs gl ſunt faciles, & expoſitiuę, &
ſatis cũ declaratiõe tex fuerũt expeditę,
quare capio gl. in uerbo ſucceſſores, ibi:
ne in cleri opprobriũ. Inno. & Hoſt. ad
10 dunt alias rõnes: †nã eps teneĩ ex gñali
offõ oĩb. puidere indigentibus maxime
clericis. 16. q. 1. poſſeſſiões, & c. ſi. & 10. q.
1. p totũ. vñ fortius dẽt puidere iſti or-
dinato ſine titulo. Itẽ opprobriũ ẽ ipſi
deo, ut aſſumpti in eius patrimoniũ mẽ
c dicẽt, nec pcedit dictum gl. ſequentis, q
hic puniatur eccleſia, cum epiſcopus p-
uideat de menſa ſua, poteſt enim dici q
nullum ſubeſt peccatum, nec ratione pec
cati tenetur ſucceſſor, ſed potius ex qua
dam alia obligatione tacite contracta
per predeceſſorem nomine eccleſię, iõ
tenetur ſucceſſor. arg. in c. dilecti. de fo
ro compe. & hęc rõ magis ſtringit, q̃ pre
cedentes, fuit enim fauorabile ipſi ec-
cleſiæ, ut augeatur numerus clericorum
propter cultum diuinum, unde non po-
teſt dici, quod in damnum eccleſiæ con
traxit. † Sed circa iſtam partem gloſ-
11 ſæ poteſt dubitari, quid ſi iſte ordi-

SEB. SAPIA.
a De ſuo. Vide Fel. in c. accepim⁹ uer. ſi. 3. declara. s̃. de ſi. inſtr. ubi dicit, q p̃lat⁹ cogiĩ ſol uere de ſuo patrimonio, omittẽdo ea q̃ ſunt utili a eccleſiæ & q teneatur ad reſtõnem ſi cõuertit reditus ĩ uſus inhoneſtos, tradit Fel. in c. poſtulaſti. uerſic. & ſcias. s̃. de reſcri.
SEB. SAP.
b Vocabuli. Vide Abb. in c. 1. in ſi. s̃. de iud. & in cõ. 82. in c. q̃q̃. 3. uol.
b Vocabuli, adde Raph. Fulg. conſi. 51. & 104. & Cu. conſi. 75.
ANT. FRAN.
An & qñ ualeat argm̃ ab etymologia uocabuli ſiue a ui noĩs qd' idẽ ẽ dicendũ eſt q r'r ualet, ut in. l. 1. ff. de ſi. inſtr. in. l. 2. § appellata. ff. ſi cer. pe. ubi p Bart. & doc. & per Bar. & Alex. ĩ l. 1. ff. d' fur. & ĩ. l. 1. ff. de acq. poſſ. & ĩ l. oẽs populi. ff. de iuſti. & iure. & ĩ rub. ff. ſo. mat. & habetur ĩ §. nõ aũt. inſti. de legi. agn. ſuc. & in §. itẽ uetuſtas. iſti. de hæred. q̃ ab inteſt. qd' ĩtellige uerũ ĩ noĩe appellatiuo, ſecus aũt eſt in noĩe pprio quia nõ ſequitur, iſte appellatur bonus, ergo eſt bon⁹ uel paduan⁹. ergo ẽ de Padua, ut plene p Bart. in rub. ff. ſol. ma. itẽ hoc uerum, niſi repugnaret diffinitiõi ut p Bart. ibi & p Alex. in l. 3. ff. de iur. om. iudi.
SEB. SAP.
c Ex horrido. uide And. Sicu. in c. 2. ĩ. d' po. ubi hoc notat ex illo tex. ĩ uerb. uir Belial. & ſubdit q imputãdũ eſt illi qui cõ xit cum hñte ſin i le nomen. de quo etiam per d. Iaſ. l. cunctos populos, in 2. lect. C. de ſũ. trin. & fid. catho.

nator hēt hęredes reſpectu patrimonii
ſui:nūqd prius ſunt cōpellēdi hęredes,q̃.
ſucceſſor ī dignitate?Hoſ.& cōiter doc.
ſeq.dicūt ꝙ ſic,ſiue dicam⁹ ordinatorem
fuiſſe obligatū ex quaſi ꝯctu, ſiue ex deli
cto.nā obligatio deſcēdēs ex ꝯctu,trāſit
ī hæredē.l.veteris.C.đ ꝯhē.& cōmi.ſtip.
de iure canonico tenet̄ heres ex delicto,
vt in c.fi.đ ſepul.dicit ēt Hoſ.ꝙ ſi iſte or
dinator uiueret, & hr̄et p̄rimoniū,cōpel
leret̄ ipſe de ſuo ꝓuidere:& tm̄ aſſignare
ordinato ꝓ ſe, vn̄ uiuere poſſet qđ dicit
ꝓcedere ēt ſi ordinator eēt depoſit⁹,vel
qualitercūq;amot⁹ab ep̄atu.Ego dub.to
utrū hęc dicta ſint indiſtinctę uera ,nā
iſte tex.p̄bet arg.ī ꝯriū,dū dicit huic or-
dinato ꝓuidēdū ꝑ ordinatores vł ſucceſ
ſores & indiſtictę mādat cōpelli ſucceſ-
ſorē,nec p̄cipit ut diſcutiāt̄ pri⁹ hæredes
ordiatoris.Et iō ꝓ ſolutiōe vera p̄dicta-
rū qōnū eēt cōſiderādū,utrū iſta obliga
tio q̄ ꝯhitur ex ordinatiōe ſine titulo ſit
realis an ꝑſonalis,nā ſi ē realis,ut q̄a ob
ligat̄ eccłia, dicta Hoſ. nō ꝓcederēt,ut ī
d.c.dile.ſi eēt ꝑſonalis adhuc poſſēt im
pugnari dicta ſua:q̄a nō dēt hr̄i recurſus
ad eccłiā ꝑꝑ īpotētiā ꝑſonæ, q̄a delictū
p̄lati non dēt nocere eccłię, iō dicerē,ꝙ
ubi eccleſia cathedralis ē potēs,tūc obli
gatio vr̄ realis, nā quēadmodū pōt ſacer
dos p̄ſentare aliquē ad titulū ſuū, vt ī c.
ꝑ tuas,de ſimo.ita & ep̄s p̄t ordinare,ut
ordinati viuāt ex reditib⁹ eccleſiæ cathe
dralis & iō tex.fecit mētionē de ordina
tore tm̄ uł ſucceſſore, ſed ubi eccłia eēt
īpotēs,tūc cū ep̄s deliquerit,teneat̄ ipſe
uel hęres ſuus , ꝑ regulā delictū ꝑſonę.
12 †In gl.ī uer.ꝓponere.ibi, ſicut medicus.
nā medicus quātuncūq; ꝓbatus ſi poſtea
reperit̄ nō idone⁹ p̄t reprobari.[a] ut in §.
reprobari,alleg.glo. & uidetur uelle Io.
An.qđ ſit ſpeciale in medico fauore pu-
blicę utilitatis, ſed tu dic idē eſſe in quo
libet docēte,licet.n. quis fuerit in docto
rem tanquam ſufficiens promotus , ſi ta
men poſt reperitur inſufficiens, debet re
probari[b] & inſigniis doctoratus priuari,
pro hoc bo.text.in l.grammaticos. C.de
profeſ. & medi.lib.10.& de hoc etiam
not.in d. §. reprobari.nam in eis ſubeſt
utilitas publica , cum propter pręſum-
ptionem gradus doc. ad multa publica
officia aſſumuntur , & per imperitiam
13 multos ledunt.†In ea.gl.ibi totum ſit de
gratia poteſt dici quod non uſquequaq;
contineat gratiam,quia ubi promouere
tur ad bn̄ficium, debet ſuperior eſſe cau-
tus,utrum ſit idoneus,maxime cum tem
pore ordinatiōis multa poſſunt latere,
ſed ſequens ſol.gl. eſt tutior, ut fiat exa-
14 minatio propter nouam cauſam.†Et ha
bes ex hoc & ex gl.quod,examinatus[c] &
appprobatus in licentia,poteſt in exami
ne,doc.reprobare cum ex noua cauſa po
tuit inutilem ſe reddere , ut ſi fuit inter-
uallum magnum inter licentiā & docto
ratum,poſſet etiam dici, quod non dato
interuallo ad huc licite poteſt reproba-
rī ī examine publico, nā anteq̄ aliqs adipiſcat̄ gradū docto
rat⁹,dēt ter examinari, & trinā approbatoriam reportare,
primo.n. dēt examinari a doctorib⁹ p̄ſentātib⁹,ut l.nemi-
ni.C.de aduo.diuer. iu.ſcđo dēt examinari a doc.in priua-
to examine,tertio ī publico,ad hoc facit l.magiſtros.C.de
ꝓfeſ.& medi. iūcta cle.2. de magi. & ita hēt conſuetudo,&
hęc conſuetudo vr̄ ſatis ꝓbata.l.unica.C.de athletis.li.10.
ubi dr̄ ꝙ dēt approbari ſeu reportare trinā uictoriā in libel
lo anteq̄ ꝓmoueat̄,ut ibi dr̄,nō.n.pōt in unico examine de
prehēdi tota ſciētia unius, forte fuit punctuat⁹ in mā ſibi fa
miliari,& ita no.Bar.in d.l.unica, & Archi.in c.de qbuſdā.
37.diſt.& hoc not.ꝯ ſcholares q faciūt ſe ꝓmoueri tantū ꝑ
15 unicū examē.†In gl.fi.ibi,hoc ignorauit,ur̄ gl.uelle ꝙ ſi ep̄s
ſciebat titulū alteri, debitū & ordinatus ignorabat, tunc te
netur ſibi prouidere de alio,& in hoc bene loquit̄ ar.in c.ſi
beneficia eo.ti.li.6.Si aūt uterq; ſciuerit ordinator,ſ.& or-
dinatus tūc ſentit gl. ut ep̄s nō teneat̄,quaſi dolus cum do-
lo cōpenſandus ſit l. cū ambo.ff.de cōpēſa.hoc dictū gl.nō
placet mihi ſimpliciter, ſed reſtringerē quādo epiſcopus a
principio nō tenebat̄ prouidere , ut in caſu c. ſequentis ſed
in caſu noſtro cū ep̄s teneatur iſti prouidere propter rōnes
ſupra aſſignatas,nō videtur ꝙ fraus vtriuſq; habeat eludere
prouiſionē huius c. nam alias de facili circumueniretur di
ſpoſitio huius ca. quia ep̄s ordinans aliquem ſine titulo, &
nolens obligare ſe ad neceſſaria uitæ conueniret cum ordi
nando,ut promoueret ad titulum alteri debitum, & ſic re-
leuaret ſe ab hac obligatione,quod non eſt dicendum,cum
diſpoſitio c.ſit fundata ſuper publica honeſtate, ut patet ex
rationibus prędictis, ideo nec directæ nec indirectę poteſt
ordinatus huic fauori renuntiare,arg.c.ſi diligenti, de foro
compe.ſed ſi epiſcopus ordinaſſet bona fide ad titulum quē
non credebat alteri debitum , & tunc poterit conueniri nō
ex diſpoſitione huius c. ſed ex generali obligatione qua te
netur omnibus indigentibus.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus uel alius prælatus conferens alicui beneficium quod conferre non poterat,illo euicto debet ſibi de alio prouideri. 3 9*
2 *Collatio beneficii uacantis cauſa permutationis, ſi fiat alteri quam permutare uolenti,eſt ipſo iure nulla.*
4 *Beneficia debent pure renuntiari.*
5 *In ſpūalibus acqrit̄ ius in re ex ſolo titulo citra aliquam traditionem.*
6 *Canonicus receptus ſine præbenda non habet aliquod ius ad præbendam uacaturam , adeo quod poterit alteri conferri, ſed debet ipſi canonico a recipiente prouideri.*
Patronus ſi ſemel præſentauit unum, non poteſt poſtea alium præſentare ad beneficium uacans, ad uacaturum hic innuitur quod ſic.
Beneficia uacatura nullus citra papam poteſt conferre.
7 *Beneficium uacaturum alicui collatum a papa , adeo ſibi debetur ut ſi poſtea conferatur alteri ſit nulla collatio.*
8 *Donator an & quando teneatur de euictione,uide remiſſiue.*

CAP. XII.

1 INter cætera. † Qui ignorāti ſciēter cōtu
lit p̄bēdā q̄ n̄ potuit,illa eui
cta aliā q̄ pōt cōferre tenet̄, & ē ſingularis diſpoſi
tio,narrat primo factū ſcđo mandatū decernit &
cām exprimit.ibi,ſupradicto ep̄o, & n̄ ē alibi.Caſus li.V.&
Hug .ꝑmutationē ſuarū p̄bēdarū affectātes eas in manu ep̄i
renūtiauerūt, poſtmodū mādauit p̄p̄ decano Remēſi ut đ p̄
bēda V.iueſtiret Hug.Sed ep̄s loci hoc intelligēs cōtulit eā
magiſtro P.vn̄ orta lite īter mīum P.& Hug.dn̄s p̄p̄ reuoca
uit p̄fatā renuntiationē, & utriq; reſtituit bn̄ficiū ſuū,& ne
magiſter P.remaneret fruſtrat⁹ ſpe ſua, mādat p̄p̄ ep̄o ut p̄-
bēdā alicui n̄ cōferat donec aſſignauerit magiſtro P.p̄bēda
le beneficiū ī eadē eccłia , & ſi ꝯ illud fecerit,illud caſſat ne
frauduleter uiſus ſit illi cōtuliſſe p̄bēdā.B. Not.1.ibi,ꝑ cō-
mutacionē,ꝙ ī ꝑmutatiōe bn̄ficiorū īteruenit renūtiatio,&
ꝑ cōſequēs bn̄ficiorū uacatio, đ quo uide bonā gl.ī cle.1.đ
2 rerū ꝑmu.& ī c.ſi ꝑꝑ tua debita,de reſcr.li.6.†No.2.ꝙ p̄ben
da uacās ex cā ꝑmutatiōis nō dēt cōferri alteri,q̄ ꝑmutare
uolēti,& hodie collatio ē ipſo iure nulla,ut ī d.cle.una,nec
expectan

a Reprobari,adde quod Oldr. conſ. 18.ideo conſuluit ꝙ admiſſus ſucceſſiue ad duas eccleſias parochiales ſi ad tertiā fuerit repertus inſufficiēs. qđ pōt reprobari quia maior diligētia eſt adhibenda in remedio aīarū quam corporum.

b Reprobari,idem tenet Bart. in d.l. grāmaticos ꝑ illū text.uide Bal.in l.2.ī fi.C. de libe.& eorum li. q dicit, ꝙ doctor reprobatus ꝓpter delictū. nō p̄t amplius approbari,ſeqtur d. Alex. in addi. ī d. l.grammaticos,& idē d. Alex. 3. addi. ad Bart. in l.1. C.de dig.li.12.in addi.mag. & ad p̄dicta uide multa ſimilia per d.Ant. Corn.in addit.ad Abb.in c.2.ī 1.no. ſ.de poſtu.p̄la.itē dicit ſin.Hoſti.in. tī.de decu.§.q cōſtrēdū,ꝙ Cardinalis ſemel reprobatus nō p̄t amplius reſtitui , ſequitur And. Sicu.in add. ad Bal.ī d.l.2.ī fi. caueat do.Ant. de Sauona Cardinalis ſcti Vitalis qui fuit legatus umbriæ totius, & poſtea Bononię & Romandiole, quē nunc tenet in carceribus Iulius. 2. ponti.maxi.de cuius depoſitione & uita dubitatur. Aeñ.Falc.

SEB. SAP.

c Examinatus.Multa circa hoc congerit Felin.c.cum uenerabilis. ſ. de except. & ibi etiā Decius.

expectās apoſtolic⁹ p̄t tale bn̄ficiū acceptare , vt ī c.1.đ rerū
ꝑmu.li.6.& ſic hodie diſpoſitio h⁹ c.ī pr̄ia parte,nō hēt du-
3 biū.†Vlt.no.& tene mēti caſū mirabilē, ꝙ cōferēs ſcienter
bn̄ficiū alteri debitū tenet̄ illo euicto illi ꝓuidere de equa
lēti bn̄ficio,& ſic ē caſus in quo donator tenet̄ de euictione
ſciēter conferēdo aliā rē,vel alteri debitā,de hac tn̄ mā dic
4 lati⁹vt dicet̄ in gl.fi.†In gl.2.ī fi.ſed gl.nō reſpōdet ad cōtra
riū ſ.formatū,doc. ſentiūt ꝙ ꝯriū ꝓcedit in reb⁹ ꝓphanis:
ſec⁹ in reb⁹ ſpūalib⁹,vt ſunt bn̄ficia:dēnt eñ pure renūtiari,
& nō ſub cōditiōe,facit ꝙ leg.& no.in c.ex parte,de offi.de
leg. Sed op.extra gl. alio mō:ex quo eñ hęc p̄bēda uacabat
debuit valere collatio illi magiſtro P.facta:nec debebat re-
tractari,ar.ī c.dilect⁹, el.2.ī.eo.Inn.vario mō ſoluit.Primo
ꝙ ꝑꝑ fraudē hic adhibitā,ſaltem re ipſa facta ex offō ſuo re
tractauit illā collationē q̄ collatio pr̄ia frōte vr̄ īprobari ꝑ
d.ca.dilect⁹,& ꝑ id ꝙ ſeqt̄ in ſequēti gl.nā ibi patet,ꝙ ſi cō-
tra mādatū papæ ep̄s ꝯfert alicui bn̄ficiū,tenet collatio,nec
retractat̄,licet ep̄s aliter ueniat puniēdus.Sed p̄t dici ſaluā
do hāc ſolutionē , ꝙ nō ſolū hic cōtinebat̄ ꝓuiſio papę ſed
ſupplātabat̄ is q ex cā ꝑmutatiōis p̄bendā reſignauit:iō uo-
luit papa ꝓuidere huic decepto,& intātū ęqtas hoc ſuade-
bat,ut hodie ſit edictū i⁹ de nouo annullās collationē talē
5 ipſo facto,ut in d.cle.†Scđo ſoluit ꝙ in iſtis ſpūalib⁹ ē ſpā-
le,vt interueniēte authoritate ſuꝑioris,abſq; alia traditio-
ne acqrat̄ ius ꝑmutare volētibus in reb⁹ ꝑmutatis:& no.bn̄
hāc ſolutionē:quotidie eñ allegat̄,& ꝓ ea facit c.ſi tibi ab-
ſenti,e.ti.li.6.ubi patet ꝙ ex ſolo titulo ī iſtis ſpūalib⁹ abſq;
alia traditiōe acqrit̄ ius in re.hęc tn̄ ſolutio licet ſit uera,&
no.in ſe,tn̄ nō cōgruit huic lr̄æ:q̄a papa n̄ interpoſuerat au
thoritatē ſuā, ſed mādauerat tertio ut collationē illā face-
ret.Tertia ſol. ꝙ papa acceptādo renūtiationē,& mādando
alteri collationē aduocauit ad ſe totū negotiū & ſic eripuit
ꝑtātē ordinario,arg.c. ut noſtrū,de appel & hęc ſolutio ſa-
tis potuit ſuſtineri. Soluit̄ & aliter hodie,ſed nō ē inſtandū
6 ꝑ d.cle.vnicā.†Sed hic q̄rit̄ qđ ſi capłum recipit aliquē ī ca
nonicū authoritate ꝓpria, demū p̄bēdā uacātē cōtulit alte
ri,nunqd teneat talis collatio,Inn.cōiter doc.ꝙ ſic:q̄a n̄ po
tuerūt dare ius ad p̄bendā vacaturā, & ſic ex illa receptiōe ī
canonicū, nō habuit ille ius afficiēs p̄bēdā primo vacaturā,
merito collatio illius tāq̄ libere alteri facta tenuit.Nec ob.
ſi dicat̄,ꝙ ꝑſona eccleſiaſtica nō pōt uariare , ut in c.cū aūt,
de iurepa.ubi dr̄,ꝙ ſi patron⁹ eccleſiaſticus ſemel p̄ſentat,n̄
p̄t amplius uariare , & p̄ſentare aliū, illud eñ loqt̄ ſm Inn.
qn̄ p̄ſentatio fuit facta ad bn̄ficiū uacans,nō aūt loqmur de
beneficio uacaturo, ad ꝙ obtinēdū nō pōt inferior citra pa
pā dare ius.Nec ob. c.relatū ſ.eo.nā vt ibi dixi,fatendū eſt ꝙ
capłum obligat̄ ad ꝓuidēdū illi, nō tn̄ ſeqt̄ ꝙ p̄bēda primo
uacatura ſit affecta pro eo , & tene mēti hoc cōe dictū doc.
Sed ego limito ꝑ unū peregrinū & ſingulare dictū Inn.ī ex-
traneo loco ſ.de maio.& obed.in c.ſtatuim⁹, ubi dicit:ꝙ ca
płum prouidēdo alteri extraneo,uel alicui de collegio po-
ſtea recepto,tenet̄ ꝓuidere illi primo recepto quē illuſit de
reditib⁹ cōib⁹ iuxta formā c.dilect⁹,el.2.ī.eo.& opti.facit il
le tex.nā capłum illud obligat̄ ad illā ꝓuiſionē ꝑꝑ trāſgreſ
ſionē mādati papę,ita dēt hic obligari ꝑ trāſgreſſionē mā
7 dati legalis vt ī d.ca.relatū,ī fi.†Quid aūt ī recepto authori
tate papę ſub expectatione p̄bēdæ,ꝓlixe tractauit hic Inn.
ſed hodie habes tex.clarū, ī c.nō p̄t.ī.e.ti.li.6.ubi patet,ꝙ p̄
bēda pr̄io uacās adeo ē affecta ꝓ iſto recepto authoritate
apoſtolica,ut non valeat collatio alteri facta,& vide de mā
qđ no.ī c.ſi capło,& ī c.ſi ſoli,de cōce.p̄b.li.6.Et habes ex p̄
dictis bonā diuerſitatē & quotidianā inter receptū autho-
8 ritate papę & receptū authoritate capłi.†In gl.fi.ibi: in ueri
tate nō dicit̄ donare no.ꝙ collatio bn̄ficiorū n̄ ē ꝓprie do-
natio,& ꝓ hoc uide gl.ī c.iā uero.§.ex his.23.q.6.Sđ ꝯ hoc
facit,q̄a reſpectu illi⁹ cui cōfert̄,ē uera liberalitas,ut ī c.rela
tū.ſ.e. ergo n̄ dēnt iſti teneri de euictione,ſicut nec ali⁹ do-
nator,credo ꝙ hoc fuit ſtatutū ī odiū collatorū,ne iura ſpū
alia tractet̄ ita frauduleter, & ne īducāt̄
ad cōferēdū beneficia aliis debita,ar.in
cle.una.in pr̄i.de renū.Et an & qn̄ dona
tor teneat̄ de euictione[a] ī reb⁹ ꝓphanis,
dic ut le.& no.in l.2.C.de eui.& in l.ari
9 ſto.ff.đ dō.& Et no.iſtā gl.iūcto tex.†Et
in fi.gl.cōclude clari⁹ intellectū huius c.
ut colligit̄ ex dictis doc. & ex gl.aut eñ
uterq; ſciuit , ſ. collator , & is cui facta
fuit collatio, & tūc nō tenet̄ ꝓuidere ſi-
bi de equalēte beneficio,q̄a dolus cū do
lo cōpēſatur,in c.intelleximus de adult.
nec fuit iſte deceptus per collationē ſed
ſe ipſum decepit,hoc verum quando ep̄s
ex mera liberalitate cōtulit ſecus enim
ſi tenebatur cōferre ratione ordinis col
lati, prout dixi ſupra c.præcedenti.Aut
uterque ignorauit , & tunc non tenetur
iſti ꝓuidere , quia ceſſat fraus ſuper qua
fundare ſe uidetur iſte text.& ītellige vt
dixi in collatione facta ex mera libera-
litate, ſecus ſi ex neceſſitate de qua in c.
præcedenti . Aut epiſcopus ſciuit , & al-
ter ignorauit,& hēt proprie locum iſtę
text.ſi autē ecōtra epiſcopus ignorauit,
& alter ſciuit , & tunc ceſſat iſta proui-
ſio,quia collator non fuit in fraude,imo
alius qui ſcienter beneficiū acceptauit.

SVMMARIVM.

1 *Electus caſſatur ſi unum ex pluribus oppoſitis contra eum probatur , quod tamen ſufficiat ad eius caſſationem.*
2 *Electio alicuius ad dignitatem eccleſiaſticam ex quo & quibus cauſis poſſit caſſari.*
3 *Beneficium in quo quis erat minus canonice intruſus ſi impetretur a papa, non facta mentione de tali intruſione , talis impetratio eſt ſurreptitia.*
4 *Intruſus dicitur ille qui ſine legitimo titulo, licet ſit electus,adminiſtrat, uel titulo legitimo fuit priuatus,& tamen miniſtrat.*
5 *Tolerantia ſuperioris non inducit diſpenſationem in his quæ ſunt contraius. 10.*
6 *Clericus an poſſit licite ſine diſpenſatione obtinere plures præbendas uel plura beneficia ſimplicia , & caſu quo non pōt an epiſcopus poſſit diſpenſare.nu.9.*
7 *Epiſcopus non poteſt recipere clericos alienos quo ad ordines eis dandos,ſed quo ad beneficia ſic, & poſt quam eis dedit beneficia,poterit eos ordinare, quia incipiunt eſſe ſubditi.*
8 *Valet conſuetudo quod in ſimplicibus beneficijs non ſit opus reſidere.*

CAP. XVIII.

1 CVm iamdudum. †Opponēti plura cōtra electū,
ſufficit alterum ꝓbare quo ad
caſſationē eius ſufficiat , uel ſpeciali⁹ ſic
Caſſat̄ electio illi⁹ q poſſidet plures di-
gnitates atq; p̄bēdas, & idē ſi detineret̄
aliquo uitio hic ſcripto.h.d.Et pr̄io po-
nit ſex q̄ opponebant̄ ꝯ electū,ſcđo diffi
nitionē qōnis ꝯditionalē, tertio rn̄det
tacite qōni uel obiectioni, ſcđa ibi,mā-
damus.tertia ibi,cū multa.Caſus lit.Va
cāte p̄poſitura Sicluñ. a quibuſdā cano-
nicis eccłiæ Sicluñ.electus fuit qdā no-
mine Io.de bitunia,a maiore parte capi
tuli prius appellāte & qbuſdā canonicis
abſentibus,& nō uocatis ad petitionem
iſtius Io. cōmiſſa fuit cā qbuſdā iudici-
bus,iudices illi ꝯfirmauerūt electionem

ZACHA.

a Quando donator teneatur de euictione,adde Bart. in l.Iulianus.§.1. ff.de uerbo.obl.& omnino.in l.ſi ꝓre.§.1.& ibi Alex. ff.de euic.

ANT. FRAN.

De hoc an donator teneatur de euictione, & quando,uide ī l.ariſto. in §.labeo.ff.đ donat. & in l.2. C.de euict. ubi per Bal. & adde ꝙ donans rem alienā,& tradēs,ſi cauit de euictione,liberatus ē a prima actiōe,licet dominium nō tranſtulerit,ut plene per Io. de imo. in d.§. labeo.& ꝑ Alex.in l.fin.in §. fi.ff. đ uerb.ob.adde tamen ꝙ donator nō tenetur ultra quā facere poſſit l.inter eos. in fi.ff. đ fidei.lib.& uide Ange. in l. ſunt autem. ff. de re iudi. & ibi plene per Alex.

ipſius Io. tãdẽ cõmiſſa fuit aliis iudicib⁹ ad petitionẽ partis aduerſę, illi caſſauerũt cõfirmationẽ priorũ iudicũ, demum papa caſſauit ꝓceſſus priorũ & ſecundorũ iudicũ, reducẽs cãm ad eũ ſtatũ ĩ quo erat ante primã commiſſionẽ, iſtis oĩb⁹ ſic peractis R. Sicluñ. canõic⁹ oppoſuit ſe iſti Io. ꝓponẽs multa ꝯ ipſum ſ. pluralitatẽ dignitatũ, & beneficiorũ ꝯ cõciliũ Lateran. & ꝙ die intruſiõis ſuę añ cõfirmationẽ adminiſtrare ꝓſumpſit, & poſt caſſationẽ cõfirmationis electionis ſuæ miniſtrauit. His & aliis auditis mandat dñs papa qbuſdã iudicib⁹ ꝙ ſi inuenerĩt ꝓdictũ Io. habere plures dignitates atq; ꝓbẽdas, aut aliquod aliud de ꝑmiſſis qđ ſufficiat inuenerint eſſe uerũ, eidẽ Io. ſuꝑ ipſa ꝓpoſitura ſilẽtiũ ĩponãt ab ĩpetitiõe ipſius Sicluñ. eccleſiã abſoluẽtes. In fi. reſpõdet papa quaſi tacite poſſet quis opponere dño papę, quař uos iſtũ repellitis? multi ſunt q hẽnt pluralitatẽ dignitatũ & beneficiorũ. Multa ꝑ patiẽtiã tolerãř q ſi in iudiciũ deducerenř exigẽte
2 iuſtitia caſſarenř. B. †Not. 1. ſex vitia ſeu defectus q̃ opponi pñt ꝯ electũ ad dignitatẽ eccleſiaſticã. Prĩo multitudo dignitatũ. Scđo pluralitas ꝓbẽdarum. Tertio ãbitiõis vitiũ. Quarto delictũ auaritię. Quinto ꝙ ſe ingeſſit ad dignitatẽ obtinẽdã đ qua q̃riř. Sexto qa intruſit ſe ad miniſtrãdo añ cõfirmationẽ obtẽtã, uel poſtea caſſatã. Sed anteq̃ ꝓcedã ad ulteriora, q̃ro nũqd quodlibet ꝓdictorũ de ꝑ ſe ſufficiat ad caſſationẽ electionis, ꝯclude prout colligitur ex dictis doct. qđ primũ. ſ. multitudo dignitatũ ſufficiat, ꝓbař in c. dudũ. el. 2. ſ. de elec. & clarius hodie in extraua. execrabilis Io. 22. ubi patet ꝙ tenẽs de facto plures dignitates
a vel eccleſias curatas ſit ineligibilis.[a] Circa ſcđm uidelicet ꝓbẽdarũ pluralitatẽ, diſſentio ẽ inter doc. nã qdã tenẽt hoc nõ ſufficere ar. illius c. dudũ, ubi tex. tãtũ ſe fundat ſuꝑ multitudine dignitatũ ſeu eccleſiarũ curatarũ & ꝓ hoc facit iſte tex. ĩ uer. mãdam⁹, ubi papa vř multitudinẽ ꝓbẽdarũ copulare ad multitudinẽ dignitatũ quaſi pluralitas ſola ꝓbẽdarum nõ ſufficiat. Alii tenuerũt ꝯriũ exponentes dictionẽ atq;, pro uel nã ſępe copulatiua reſoluitur in diſiũctiuã,[b] ut in l. ſæpe. ff. de uer. ſign. & no. ĩ ca. 2. de reſcr. & certe hæc qõ pendet ab alia, nunquid ſit licitũ obtinere plures prębendas, & de hac latius infra ſubiiciam. Tertium obiectũ ſcilicet ambitionis uitium ſufficit de ꝑ ſe, eſt enim peccatum mortale, pro hoc c. quia intantum ſupra eod. & uide bo. text. 8. q. 1. in ſcripturis, ubi patet, quod dignitas non eſt conferenda ambientibus, ſed potius fugientibus. Et eſt ambitio quædam aſpiratio ad dignitatem ꝓcedens ad actum. Quartum ſcilicet auaritiæ delictum per ſe ſufficit. 85. di. florentinum, & not. hic in gloſſ. Quintum, quia ſe ingeſſit, ſufficit ad caſſationem, quia nemo debet ſe ingerere, vt in c. qualiter ſupra de ele. Sextum, quia adminiſtrauit ante confirma
c tionẽ,[c] uel poſt caſſatã ꝑ ſe ſufficit, ut in c. auaritiæ, de elec.
3 li. 6. & in d. c. qualiter & qñ. †Et ex iſto ſexto & quinto colli
d ge unũ qđ intrudẽs[d] ſe in bñficio forte authoritate principis ſecularis, & poſtea ĩpetrat illud a papa nõ facta mẽtiõe de intruſiõe, ẽ repellẽd⁹, talis em̃ ꝓmotio fuit ſurreptitia, nã ſi papa ſciuiſſet, de facili ſibi nõ ꝓuidiſſet ꝑꝑ ambitiõis uitiũ, & qa ingeſſit ſe adminiſtrationi añ oẽm ꝓuiſionẽ, nã ſi repelliř ille q habuit electionẽ & ñ expectata cõfirmatione adminiſtrauit potius ẽ repellẽdus q añ omnẽ electionẽ & uacationẽ ſe intruſit ĩ beneficiũ, & notabis hoc, qa multi errãt, & iniuſtę poſſidẽt beneficia, & uide ꝙ no. in c. ſi apo-
4 ſtolicæ, de ꝓbẽ. li. 6. in noue. †No. ꝙ intruſus[e] dř q titulo le-
e gitimo nõ ꝓcedẽte ingerit ſe adminiſtratiõi, ẽt ſi ꝓceſſit electio ꝙ notabis. Idẽ ẽ ſi priuatus fuit titulo legitimæ pri⁹ ha-
5 bito, ut no. Inn. in c. qualiter & qñ. el. 2. de acc. †Vlt. no. & tene mẽti ſi. tex. q quotidie allegař, ꝙ ꝑ tolerãtiã ſuꝑioris nõ vř diſpẽſatio inducta in his q̃ ſunt ꝯ i⁹, & circa hoc uide pul-
f chrã glo. 3. di. in c. ſi. In ꝯriũ[f] uide text. cũ gl. in c. qa circa, de
6 cõſan. & affi. †Vltimo q̃riř, qa. ſ. dixi opiniones eſſe an pluralitas prębendarum repellat quem a beneficio obtinendo, nunquid de iure cõmuni poſſit quis habere plures ꝓbẽdas, uel plura beneficia ſimplicia, nã de curatis dignitatibus, & ꝑſonatib⁹ deciſum eſt. j. eo. c. de multa, & in hoc multũ inſtat hic Inn. ſed referã principaliores opiniones quæ colli-
g guntur ex glo. ſua. Prima opi.[g] qa inſpectis iuribus antiquis non eſt licitum niſi in unico beneficio intitulari, nã dẽt eſſe quiſquis contentus ea uocatione qua uocatus eſt, & ſi nõ ſufficit ſibi illud beneficium, q̃rat ſibi uictũ ĩduſtria ſua, ſeu manibus, ad hoc. 21. q. 1. ca. 1. & facit c. clericus uictum. 91. di. & c. cum non ignores, ſupra eo. & 89. di. in c. ſingula, cum multis ſi, ſed inſpectis iurib⁹ poſtea ſequentibus, uidetur ꝙ liceat plura obtinere. pro hoc c. cum eccleſiaſticę, de excep. & quod le. & no. in d. c. dudum, & in c. dilectus fili⁹ ſupra de reſcri. & in c. ex inſinuatione, de procu. cum multis ſi. Secunda opi. quod nimia multitudo reprobatur a iure ſđ duo uel tria ſimplicia licitum eſt poſſidere, pro hoc c. quia intantũ ſupra eo. Tertia opi. quod in titulum non poteſt quis habere plura beneficia ſed unicũ tantum ſic, ut quod denominetur ſolum ab uno beneficio, ſed alia habeat quaſi in ſtipendiũ, dũmodo nõ reqrãt reſidẽtiã. Quarta uř opi. Inn. in qua reſidet, videlicet vt ñ ſolũ ĩ beneficiis, ſed in titulũ ꝑt qs hře plures ꝓbẽdas ſine aliqua diſpẽſatiõe, ẽt in diuerſis eꝑatib⁹, vř tñ reqrere duo, prĩo ut tales ꝓbẽdę nõ reqrãt reſidentiã, ſcđo ut eas obtineat, non ꝑꝑ fructus ſeu utilitatẽ ꝓpriã ſed ꝑꝑ bonũ publicũ, ut qa ẽ ꝑſona induſtrioſa, & meli⁹ ſcit gubernare iſte decẽ bñficia, q̃ ali⁹ unũ, & ita rñdet ad c. ſanctorũ. 70. di. qđ facit ĩ oppoſitũ, dicit. n. illud ĩtelligẽdũ qñ ꝑꝑ cõcupiſcẽtiã qs uult obtinere plures ꝓbẽdas illud. n. ñ licet
7 nec iure cõi nec diſpẽſatiuæ. †Nec ob. ſm cũ ſi dicař, ꝙ alien⁹ eꝑs nõ dẽt eũ recipere, ut ĩ c. fraternitatis. ſ. de cle. ñ reſi. & ĩ c. primates. 71. di. qa illa iura loquũtur de ignotis, uł loquũř ut ñ recipiãř quo ad ordines, ſđ quo ad bñficia recipi pñt, & rõne bñficiorũ poterit eis cõferre ordinẽ, & notabis ſemꝑ hoc dictũ. Ex hoc. n. potes ſumere unã cautelã qñ uis recipere ordines ab eꝑo tuo ſine eꝑi tui lnĩa, nam obtineas primo bñficiũ ab alio eꝑo & tũc cũ rõne bñficii incipias eſſe ſubdit⁹ ei⁹, poteris ab eo ordinari, & ꝓ hoc facit c. 3. de tẽp. or. li. 6. Nęc ob. ſi dicař ꝙ iſte erit ꝑplexus ſi eꝑi mãdarẽt ſibi ꝯria cũ dẽt obedire priori niſi sũma nẽceſſitas urgeat, & đ hoc uide lati⁹ hic ꝑ Inn. Hoſ. aũt hoc tractãs ĩ c. ſuꝑ inordinata. j. e. & ĩ c. lřas. đ cõceſ. ꝓb. p⁹ multa cõcludit ꝙ đ iure cõi q̃libet ꝓbẽda ſeu bñficiũ reqrit ꝓpriũ miniſtrũ, uñ quẽadmodũ ĩ plurib⁹ caſtris quorũ qđlibet reqrit certos homines ad ſui cuſtodiã, nõ põt qs obtinere locũ pluriũ, ita & ĩ bñficiis eccleſiaſticis, dicit tñ ne multę aĩę illaqueẽtur, ꝙ diſpẽſare poterit eꝑs ẽt ꝑꝑ ꝓrogatiuã ꝑſonę, ut qs hẽat plures prębendas non in titulum, ſed in beneficium. Et ut clare

habeantur

a Ineligibilis. adde do. Car. con. 3. Old. conſil. 67.

b In diſiunctiuam. adde Old. conſil. 161.

c Ante confirmationem. adde Oldra. conſi. 191. & Ro. conſi. 333. Cal. cõ. 9. de elec.

SEB. SAPI.

d Quod intrudẽs. Multa ad hoc accumulat Fel. in c. in noſtra, ĩ 2. correlario ſupra de reſcr. & in ca. poſtulaſti. eo. tit. Ad de Abb. in c. 1. infra de conce. pręben.

e Intruſus. Adde quis dicatur intruſus Car. conſi. 13. de uerbo. ſig. Ioan. de Imo. cõſ. 127.

SEB. SAPI.

f In contrarium. Pro ſolutione huius contrarii uide Abba. in c. niſi cum eſſent infra eo. Abb. & Feli. in cap. 1. ſupra de treug. & pace.

g Prima opini. ad de do. Car. con. ſupra allegato. 3.

habeanř ꝓdicta, faciam⁹ duo mẽbra. Primũ nũquid de iure poſſit qs obtinere plura ſimplicia. Scđm in caſu in quo de iure cõi nõ ẽ licita pluralitas, vtrũ eꝑs poſſit diſpẽſare. Cir-
a ca primũ[a] cõcludo ſic: ꝙ aut bñficia reqrũt reſidẽtiã, ſiue inſpecto iure cõi, ſiue ſpãli ſtatuto, & indubie nõ eſt licitũ de iure plura retinere, ſunt em̃ incõpatibilia ꝑꝑ onus reſidentiæ, ꝓ hoc c. pe. ſ. de cle. nõ reſi. & hoc eſt ſm mẽtẽ iuris: nã qđlibet beneficiũ creař ꝑꝑ officiũ, ut in c. ſi. de reſcr. lib. 6.
8 ſi uero nõ reqrũt reſidẽtiã, † puta qa cõſuetudo ẽ ĩ oppoſitũ q̃ ſatis ualet in ſimplicib⁹, vt ĩ c. cũ oẽs, de cõſti. & tũc aut ſufficit vnũ ad cõgrue ſuſtentãdũ clericũ, & nõ licet tenere plura bñficia ꝑꝑ vtilitatẽ propriã, imo ẽ pctm̃ mortale cum ſit ibi uitiũ ambitiõis & auaritiæ, & occupat ſtipẽdia aliorũ pauperũ, vt no. gl. in d. c. dudũ, & ſic ẽt ꝑt intelligi d. c. ſanctorũ, vbi dř, ꝙ qs nõ ꝑt eſſe ꝓbẽdarius & canonicus in diuerſis eccleſiis. Aut vnũ ꝑ ſe ñ ſufficit, & licet tenere plura uſq; ad cõgruã ſuſtẽtationẽ & ſic pñt intelligi c. gratia, de reſcr. li. 6. & cle. gratiæ. c. ti. & c. cũ teneamur a ꝯrio ſ. eod. & hoc
9 quo ad primũ. † Ad ſm nũqd poſſit eꝑs diſpẽſare in caſu ꝓhibito: aſſumẽdo dicta Io. An. q̃ ſolẽt multũ allegari in c. literas, ꝑal. ubi dicit ꝙ in diuerſis eccleſiis põt eꝑs diſpẽſare. In eadẽ uero põt circa difformia beneficia, ſed nõ circa cõformia, vnde nõ poſſet diſpẽſare ut qs in eadẽ eccleſia habeat duos canonicatus: licet poſſit diſpẽſare, ut ibi hẽat dignitatẽ, & canonicatũ cũ ꝓbẽda: iuxta no. ꝑ gl. in c. 1. de cõ ſuc. li. 6. Et eſt rõ diuerſitatis, nã ꝑ diſpenſationẽ in diuerſis eccleſiis vel in eadẽ circa difformia, non frãgiř ibi numerus nec tolliř eccleſię ſuffragiũ canonicorũ, ſi em̃ in qualibet eccleſia ẽ numerus duodenari⁹, põt iſte cõputari & numerum cõplere in qualibet eccleſia, ac ſuffragiũ ſuũ in ſingulis actibus eccleſiarũ ꝑſtare. nã poterit uocari ad capitulũ utriuſq; eccleſiæ, & vtriq; dare cõſiliũ ſuũ, idẽ erit ſi hẽt dignitatẽ, & canonicatũ in eadẽ eccleſia. nã poterit tũc ꝑeſſe ut habẽs dignitatẽ & alias tãq̃ canonic⁹, ſed ſi haberet duos canonicatus frãgereř numer⁹ eccleſiæ, finge em̃ ꝙ ĩ eccłia dẽnt eſſe duodecim, & ex diſpẽſatiõe ſex obtinẽt diſpẽſatiuæ oẽs canonicat⁹, qa qlibet hẽt duos, hic. n. nũquã poteris numerare duodeci canonicos, nec hẽnt conſiliũ niſi ut ſex. vñ eccleſia multũ lędereř. Sed aduerte, qa quaten⁹ ſimpłr dicit ꝙ ĩ diuerſis eccleſiis põt diſpẽſare circa duas ꝓbẽdas, nõ vř ſim płr ꝓcedere, imo tex. a ꝑtiſſime eſt in ꝯriũ d. c. ſanctorũ, ubi dř qđ licet ex diſpẽſatiõe eꝑi poſſit qs ꝑeſſe duabus eccleſiis, nõ tñ põt ex eius diſpẽſatione eſſe canonicus & ꝓbẽdarius in diuerſis eccleſiis. Et vř prima frõte mirabile, ut indulgeat diſpẽſationẽ eꝑs in diuerſis eccleſiis, & nõ in diuerſis ꝓbẽdis, ſed nõ mireris, nã intellige illum tex. ꝙ diſpẽſatio reſpectu eccleſiarum fit propter utilitatem publicam, ſed reſpectu diuerſarum, prębendarum fit propter utilitatem priuatam. nam præbenda datur canonico ut inde uiuat, non ſic pręciſe datur eccleſia curato ſed principaliter ut populum regat, ideo ex quo quis habet unam præbendam, non eſt licitum ut habeat ſecundam, intellige ſi prima ſufficit, nõ ſic eſt in eccleſia, quia ut dixi ibi notatur utilitas publica, ideo limitarem dictum Ioan. An. ut poſſit diſpenſare in duabus prębendis, quando una non ſufficit, alias procedat illud c. ſanctorum, quod ſic intellige, licet ibi gl. diuinando aliter dicat. Et plene circa hanc materiam uide quod dixi in repet. §. qui uero. in c. extirpandæ infra eod. ti. Et quod poſſit epiſcopus in caſibus prędictis diſpenſare, licet beneficia requirant reſidẽtiam, probatur apertiſſime iure canonico antiquo & nouo primo, in d. c. ſanctorũ, ſecundo in d. c. de multa infra eo. nam cum c. ſanctorum, concederet epiſcopo generaliter diſpenſationem c. de multa, ſolum ademit reſpectu eccleſiarum curatarum, & dignitatum, ſeu perſonatuum, & ſic in aliis ſimplicibus remanet ius antiquum l. pręcipimus. in ſi. C. de app. & ſupra de pręſum. nonne. Et nunquid ſimpliciter ſit adempta diſpenſatio in iſtis dicetur in d. ca. de multa. In glo. pe. in ſi. circa hoc uide quod dixi in c. cum
10 non ignores ſupra eo. †In gl. ſi. in ſi. Hoſ. adducit in cõtrarium illam l. 1. in §. ſciẽtiam & l. 2. & l. ſed & ſi pupillus. ff. de inſti. debet enim ſuperior proteſtari, & cõtradicere ſi non uult conſentire. Soluit ipſe quod reſpectu pręteritorum & quo ad tangentia animas ſubditorum tolerantia papę operatur permiſſionem, ne animæ illaquearentur, ſed quo ad illegitimæ promotum non inducit permiſſionem ſeu diſpenſationem, quaſi uelit dicere, quod ex quo papa non contradicit, abſolute ſunt animę ſubditorũ iſtius ꝓpter fidem quam habebat, de quo uide opi. Buli. in d. c. dudum, ſed reſpectu iſti⁹ qui indignæ tenet plura beneficia, [a] nihil operatur tolerantia papæ propter malã fidem quam habet. Sed aduerte, quia ſecundum hoc nunquã tolletur ius per cõtrarium uſum etiam papa tolerãte, quia uidetur ſecundum hoc tolerare per patiẽtiam non autem quod velit ius relaxare, contrarium eſt difficile ſed ꝑt dici ꝙ vbi lex ſuperioris habet conſuetudinem in cõtrarium a principio, uel ex poſt facto tollitur lex ſuperioris maxime ſuperiore ſciente & non contradicente, quod intellige ſi conſuetudo eſt alias rationabilis, ut in c. ſi. de conſue. & uide 4. diſ. c. in iſtis. §. leges, & quod ibi no. ſed ubi conſuetudo non eſſet rationabilis, uel non, eſt communis, quia aliqui ſeruant, & aliqui non, & tunc reſpectu non ſeruantiũ poteſt procedere iſte tex. quando plures ſunt ſeruantes, quam non ſeruantes, tũc enim proprie eſt patientia ſuperioris, ſcilicet in non puniendo tranſgredientes, non autem cauſatur diſpenſatio uel permiſſio.

a Circa primum. adde d. Car. con. 53. & eſt. cõſ. Bal. do. Abb. conſi. 38. & 96. 2. lib. Lap. alle. 36. 95. & 97. Cald. conſi. 27.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus receptus ſine titulo, debet ſibi quam citius fieri poteſt prouideri de prębenda, interim habebit quotidianas portiones. 4. 5. 6. 7. 8.*

2 *In ſpiritualibus licita eſt compoſitio maxime ſuperioris authoritate, uide infra in c. niſi eſſent in 5. nota.*

3 *Legatus de latere non poteſt dare alicui ius ad uacaturum beneficium, licet poſſit reſeruare ſibi collationem beneficij uacaturi, etiam reſpectu certę perſonę.*

9 *Canonici plures an poſſint recipi ſine prębenda in eadem eccleſia, & ſi non poſſint recipi, an caſſetur receptio omnium an aliquorum.*

10 *Papa ſolus nec alius citra eum poteſt diſpenſare contra concilium infra prox. c. nu. 4.*

CAP. XIX.

1 **Dilectus filius.** † Recepto ĩ canonicum quam cito facultas ſe obtulerit, debetur prębenda, & interim habebit quotidianas diſtributiões. h. d. Cõtinet quatuor dicta. Primo mandatum apoſtolicum. Secũdo ibi, ad inſtãtiã, iuſtũ & iniuſtũ ꝓceptũ legati. Tertio ideo ibi, cũ ergo iuſti proceſſus ꝯfirmationẽ, & iniuſti reprobationẽ. Quarto ibi, faciẽtes papalẽ ſubiũctionẽ.

Caſus lit. Ep̄s Liconienſis de mandato domini Celeſtini Papæ cuidã clerico G. noĩe, quãdã p̄bēdã in eccleſia Liconienſi aſſignauit, ſed capl̄m noluit ipſum recipere ad eãdē tãdē ad inſtãtiã Remenſis archiep̄i tũc ep̄i p̄neſtini apoſtolicę ſedis legati, talis cõpoſitio inter capl̄ũ & ipſum G. interceſſit, qđ receptus fuit in canonicũ, & fratrē cõceſſo ſibi ſtallo in choro, & loco ĩ capitulo, & participatione diuinorũ, ita tñ ꝙ fructus p̄bendę recipere nõ deberet niſi loco ꝓxime uacaturę. Sđ qa plures p̄bēdę poſtmodũ uacauerũt, nec eidē B. aliquã aſſignauerũt, acceſſit ad papã, ꝓponēs eidē oĩa ſ̄. dicta. Scribit papa iudicibus dicens dictũ G. in canonicũ recipi canonicis nõ obuiat inſtitutis, ſed uacaturã expectare p̄bēdã eſt ꝯ Lateran̄. concilium. Vnde papa factũ legati in eo qđ dictũ G. recipi fecit canonicũ, & in fratrem approbauit, ſed qđ nihil reciperet in ſimili loco ꝓxime uacaturę reprobauit, qa uero indignũ ē ut receptus in canonicũ bñficio careat mãdat iudicib. ut ep̄m & capl̄m p̄dictos compellant, ut ei p̄bendã cũ ſe facultas obtulerit, aſſignent, & portiones quotidianas ꝗ fiũt in eccleſia memorata ſine diminutione faciant aſſignari eidē Ber.
2 †No. 1. qđ in ſpiritualib. licite ĩtercedit cõpoſitio, maxĩe authoritate ſuꝑioris.
3 ꝓ hoc c. ſtatuimus, de trãſactio. †Not. 2. quod legatus etiam de latere prout erat iſte ep̄s p̄neſtinus, q erat cardinalis non põt dare ius ad uacaturũ [a] bñficiũ licet ergo legatus de latere poſſit bñficiũ reſeruare uacaturũ ſuę collationi, ēt pro certa perſona, ut in c. cũ dilectus, de iure patro. & in c. pen. de of. leg. li. 6. nõ tñ p̄t dare ius ad beneficiũ uacaturũ. ut hic, & p̄t eſſe diuerſitatis rõ, qa ꝑ reſeruationē nullum ius acquiritur ꝑſonæ p̄t enim uariare legatus & alteri cõferre bñficium reſeruatũ, & ſic nõ dat̄ tãta mã captãdi mortē ꝓximi, ſed ſi poſſet dari ius ab bñficiũ uacaturũ acq̄reret̄ ius perſonæ, & de facili deſideraret mortē alterius, ut eius bñficiũ poſſet obtinere. No. ulteriꝰ qđ receptio in canonicum ultra numerũ p̄bēdarũ, nõ diſſoluit illarũ numerũ ſed p̄bēdę remanent in priſtino numero, & ſolum ampliatur numerus canonicorũ. Item no. ibi nõ obtinet inſtitutus, quod ſine p̄ctõ recipit̄ quis in canonicũ ēt ſine p̄bēda. †Vlt. no. quod receptus in
4 canonicũ ſine p̄bēda, dēt accipere diſtributiones quotidianas, & in hoc eſt iſte bo. tex. Sed Io. An. cauilando dicit hoc poſſe ꝓcedere in receptis authoritate capl̄i. nõ ãt in receptis, đ neceſſitate authoritate p̄p̄li, vel forte hoc ꝓceſſit hic ſ̄m eũ, qa canonici iſti ꝯtēpſerãt primũ mãdatũ apoſtolicũ, ſed ut dixi eſt cauillatio, & diuinatio. nã p̄p̄ mãdauit iſtũ recipi, licet ꝑ cõpoſitionē ſpõte eũ poſtea receperunt, tñ parere fuit neceſſariũ. Itē papa non fundat ſe ſuper contēptu mandãti, ſed tantum qa non eſt licitum ut receptꝰ in canonicũ careat oĩno p̄bēda. debet. n. hr̄e ſubuentionem, quę haberi poteſt ſalua integritate præbendarũ, & quamquam aliqui dixerint hoc c. loqui de portionibus priuilegiatis, & non de quotidianis diſtributionibus, hoc mihi non placet, quia tex. appellat portiones quotidianas, de hoc tñ dic ut plene dixi ĩ c. cũ M. de cõſt.
5 †In gl. 1. ibi: hic nihil percipiebat, hæc ſolutio gl. diuerſificat caſus, ſed non tollitur funditus contrarium. nam licet in c. relatum, aliquid illę perciperet, nihilominus habuit in promiſſis de conferenda ſibi prima præbenda uacatura, ergo quatenus promiſſio continebat uacaturam prębendã, debuit irritari, ſicut & hic. Et per hoc dico quod etiam ſequens ſolutio glo. non eſt bona dum dicit quod uitium fuit hic expreſſum a laico h. d. in c. relatum, non fuit expreſſum, niſi unum, id eſt non fuit ſibi facta promiſſio de uacaturo, quod eſt contra illum tex. ideo ſolue formal̄r prout ibi no. fuit, quod nõ ex uiribus ꝓmiſſionis, ille fuit conſecutus p̄bendam ſed ratione canonię, quia ex quo erat canonicus, non debebat carere præbenda. Et ponderauit ibi papa promiſſionem, non qđ promiſſio haberet arctare illũ epiſcopum, ſed ad maiorem aggrauationem illius ep̄i qui differebat illi prouidere, & ſic fecit hic papa. nam reprobauit promiſſionem, & poſtea mandauit [c] iſti prouideri, tãquam canonico, & uide bo. gl. in c. 2. de conceſ. p̄bē. lib. 6.
6 †In gl. 3. ibi: eligimus te ad proximam uacaturã, pondera uerba gl. nam eius mens eſt hæc, quod ſi promiſſio fit reſpectu uacaturi canonicatus non tenet, ad hoc enim ut teneat electio oportet quod pure de pręſenti recipiatur in canonicũ, & ſi promittitur ſibi prima uacatura p̄benda, non tenet promiſſio, nec habet inficere receptionem in canonicum, quia ius canonię quod creatur ex receptione in canonicum eſt ſeparabile a ꝓmiſſione uacaturæ præbendę, quo caſu rl̄r utile non uitiatur ꝑ inutile [b] ut in regula utile, & qđ ibi no. de reg. iur. lib. 6. Et pro hoc dico ꝙ opinio quorundam non procedit in eo quod dicebant quod ſi receptio in canonicum, & promiſſio uacaturi beneficii expediuntur eodem actu totum inficitur. hoc enim non eſt uerum, quando ius receptionis eſt ſeparabile a promiſſione uacaturę p̄bendę.
7 †In ea. gl. ibi, ad quoddam ius de nouo creatum, & iſtud ius cauſatur ex ipſa receptione in canonicũ, nã eo ipſo qđ eligitur in canonicum, [c] acquiritur ius uocis dãdæ, & alia exercēdi tãq̃ canonicus ſicut eſt uidere clariſſime in recepto in eccleſiis regularib. maxime mēdicãtiũ: nam ſine qualibet prębēda ex ſola receptione cauſatur ibi quoddam ius, ut ſit ibi de collegio, & inquantum gl. ſubmittit, quod iſtud ius nouiter creatum; expirat qñ aſſignatur ſibi bñficiũ uacãs

a Ad uacaturum. Adde Fed. conſi. 68.

SEB. SAP.

a Vacaturum. idē tenet Iaſ. in l. fin. in gl. in uerbo obſeruari, C. de pac. Deci. in d. c. ex ꝑte 1. in primo notabili. ſ̄. de offi. dele. ubi alia allegat.

b Per inutile. adde quando utile per inutile uitietur.

ZACHAR.

Adde gloſſ. ordi. ad quam recurri ſolet in l. pecunię funebris. ff. đ uſu. Barto. Alex. in l. grece. §. illud. ff. de fideiuſ. Bal. pꝰ Cyn. in l. ſancimꝰ C. de do. Alexã. & Frã. de Are. remiſſiue in l. 1. §. ſed & ſi mihi ff. de uer. ob. Io. Fab. in §. ſi deiuſſores. inſtit. de fideiuſ. Dyn. in alleg. l. grece. & ibi remiſſiue. in apo. celſi in uerb. an utile ꝑ inutile & in regula utile ubi eſſet in addi. d. Nic. Boerii, in uer. adde ad iſtã. iſtum in c. maſſana, poſt glo. fi. ſ̄. đ ele. Car. Alex. in c. turbat. & c. ſi q̄d

37. di. & An. Bar. in repet. ca. Rayn. ubi multa accumulata. ĩ. de teſt.

37. di. & An. Bar. in repet. ca. Rainal. ubi multa accumulat infra de teſta.

In canonicum Adde qđ uoluit do. Cardin. conſi. 108. & conſi. 103.

SEB. SAP.

c Canonicum. An ualeat ſtatutũ uel conſuetudo ꝙ receptus ultra numerum non hēat uocem uide Fel. in c. conſtitutus. ĩ. de reſcri.

intellige de bñficio p̄bendali, & in eadem eccleſia, qa nõ p̄t ibi hr̄e duos canonicatus. imo incõtinēti poſt ꝑceptionē ſecundi uacat primus ut in cle. ſi. e. ti. Et ĩquãtũ dixi, qđ uacat primꝰ, ĩtellige qñ primꝰ ē de numerariis. al̄s aũt ñ ꝓprie uacat, ſed deſinit eē ut ĩ c. dilecto. ĩ. e. iõ illud ius nõ p̄t ꝯferri alteri, ut qdã dixerunt. ſed ſi de nouo reciperet̄ al̄r, crearet̄ ius đ nouo. ut ĩ d. c. dilecto. & põdera dictũ gl. ĩ alio dũ p̄ſuponit ꝙ bñficiũ p̄bēdale uacãs p̄t cõferri huic recepto ultra numerũ. nã Inn. ſentit hic oppoſitũ, dicēdo qđ ſi nõ augeat̄ numerus p̄bēdarũ, dēt cõferri alteri; q ſuccedat ĩ locũ mortui. Itē dicit ꝙ receptus in canonicũ ultra numerũ nõ hēt ius ad petēdũ p̄bēdã poſtea uacãtē, licet poſſit peter̄ ut ſibi ꝓuideat̄ de ſuper excreſcētib. reditib. rõ ſ̄m eũ, qa ſuꝑ excreſcētes reditꝰ frãgũt numerũ præbēdarũ. ut ĩ c. cũ M. de cõſt. nõ aũt ſic frãgunt vacationē p̄bēdarũ, certè hæc dicta Inn. mihi nõ placēt. nã nõ uideo qđ frãgat̄ numerꝰ p̄bēdarũ, ſi p̄bēda pꝰ uacãs cõferat̄ iſti pꝰ nouiter recepto, qa ut. ſ̄. dixi illud ius creatũ extinguit̄ & iſte ſuccedit ĩ locũ mortui, & ſanctius eſt ut hēat iſte quã alter, ne ſtet ſic diu ſine p̄bēda. ut in c. relatũ. ſ̄. e. Itē puto qđ receptus ultra numerũ licet ñ habeat ius affectũ ad p̄bēdã primo uacaturã, ut dixi in c. inter cętera. ſ̄, e. hēt tñ ius canonie, rõne cuius poterit ĩplorare offm̄ iudicis ut ſibi prouideat̄ de illa p̄bēda uacãte. arg. optimũ. in d. c. relatũ, nec uideo huic petitioni aliq̄d repugnare, nõ. n. dico qđ hēat ius ad illã p̄bēdã, ſđ hēt ius ĩ gñe ut puta ſibi ꝓuideri, nec ēt in alio ē uerũ dictũ Inn. dũ dicit qđ ſuꝑ excreſcētes reditꝰ frãgũt numerũ, nã dãt facultatē frãgēdi, ſed nõ frãgũt ipſo facto, ut ꝓbat̄ clariꝰ. ĩ d. c. ſi. đ
8 uerb. ſig. ple. dixi ĩ d. cũ M. de cõſti. †In ea gl. ibi: auget numerũ canonicorũ. no. gl. iuncto tex. & idē ur̄ ꝓbari ĩ c. ꝑ illorũ ĩ. e. ut receptio in canonicũ vltra numerũ, augeat numerum canonicorũ, ſed nõ p̄bēdarũ, & colligit̄ hic arg. ſubtiliter ex tex. nã ſi frangeret numerũ p̄bēdarũ, nõ uacaret ibi ampliꝰ p̄bēda, qa uacatio cõtingit reſpũ numeri, ut in c. dilecti. ĩ. e. ſed hic, & in c. relatũ. ſ̄. e. expectat̄ uacatura p̄bēda. Putarē tñ ꝙ ibi receptio ultra numerũ fuerat ſimplex, qđ ĩmediate quo ad oēs effectꝰ rũpat̄ numerus canonicorũ, & ita dicēdũ in oĩb. aliis collegiis, & iſto caſu puto ꝓcedere qđ. ſ̄. dixi. qđ talis receptꝰ hēat oēm cõmoditatē ĩ collegio, q̃ hēt q̄libet alter ſ̄uata tñ integritatē p̄bēdę. & iõ ut dicit hic Inn. ſi in eccl̄ia nõ eſſent p̄bēdæ diſtinctę, nec portiones priuilegiatę, q̃ ſucceſſerũt ĩ locũ p̄bēdarũ, ſed ſunt portiões ſ̄m numerũ canonicorũ, ita qđ portiones ſunt acceſſorie ad canonicatũ, tũc talis receptꝰ dēt hr̄e portionē ſuã ſecus ubi portiones eſſent priuilegiatę, & dñr priuilegiatę, qñ ex priuilegio uel ſtatuto fuit ſancitũ, ut ex oĩb. reditib. eccl̄iæ fierent 12. portiones. nã iſte portiões ſuccedũt loco p̄bēdarũ innumeratarũ, nulla. n. eſt dr̄ia inter portiones iſtas, & p̄bēdas diſtinctas, niſi in facto qa p̄bēda diſtincta diſtinguit̄ in certis reditib. ſeu poſſeſſionib. ſeu iurib. ut puta qñ tres poſſeſſiones uel duę deputant̄ ꝓ una p̄bēda, & illa p̄bēda eſt proprie ſ̄m uſum loquēdi, & ſ̄m qđ iura capiũt in hoc titulo. portio uero priuilegiata eſt, qñ oēs reditus ſunt cões. & ꝑcipiũtur ꝑ unũ loco capituli, & in fine anni fiunt certe portiones ſ̄m priuilegiũ, ſeu ſtatutũ, & cuilibet dat̄ portio ſua. & ex p̄dictis hēt colligere qđ qñq; ĩ eccleſia ſunt p̄bēdę diſtinctę mõ prędicto, qm̄ ex oĩb. reditib. fiunt portiones, & illę qñq; ſunt certę, & determinatę. qñq; ſunt incertę, & ĩdeterminatę, qa diuidũtur ſ̄m numerũ canonicorũ, uñ ſi ſunt plures, minus habēt, ſi ſunt pauciores habebunt portiones ampliores, & fecũdiores. primo caſu receptus ultra numerũ ñ recipiet portionē. qa illę ſunt loco p̄bēdę, ut dixi, & ñ dēt frãgi numerus determinatus. ſcđo caſu dēt hr̄e, quia nõ frãgitur numerus, cũ nullus ſubeſſet numerus, ſed fierent portiones ſ̄m qđ ſunt ibi canonici. ſed ſi receptio fieret ultra numerum, nõ ſimpl̄r, ſed hoc adiecto ut ſit ſuꝑnumerarius. tunc puto quod ius iſtius recepti ſit ualde tenue & exile, nec rũpit in effectu numerũ deſtinatũ. & de iſto ſic recepto, crederē procedere opinionē ꝯriã, ut talis nõ hēat uocē in capitulo [a], nec aliquã cõmoditatē hēat ĩ eccleſia: ſed eſt quodã ius vētoſum. nã nõ agebãt iſti in effectu numerũ rũpere, ex quo dixerũt qđ eſſet ſupernumerarius, & ex hoc arguo
9 ad collegiũ doct. qñ hēt numerũ determinatum. †In ea gl. ibi: ſed nũq̄d plures. no. gl. uſq; ad finē ex qua hēs q̃õnē quotidianã, nũq̄d pñt recipi plures in canonicos ſine p̄bēda. Gl. in effectu cõcludit hoc eſſe arbitrarium. & dic in hoc arbitratu uenire ut cõſideret̄ numerus p̄bēdarũ. nã facilius admittit̄ receptio quinquæ, ubi ſunt quinquaginta, q̃ ubi ſunt tm̄ quinq;. & ſic intellige dictũ Io. licet gl. al̄r intellexerit. & pro hoc facit, qa ius nõ reſiſtit huic receptioni, ut in c. relatũ. ĩ. e. & hic nõ determinat numerũ, ergo recurrēdũ ad arbitriũ ſuperioris, ar. c. de cauſis. de of. dele. l. 1. ff. de iure deliber. Sed hic q̃ritur, quid ſi recipiat̄ multitudo ultra arbitriũ boni uiri nũq̄d uitiabit̄ receptio oĩum. Io. An. hic concludit, qđ ſi fuerũt recepti ſucceſſiue caſſabitur dũtaxat receptio illorũ, q fuerũt recepti ultra numerum arbitrorũ. idē ſi fuerunt recepti inſimul, & appareat de ordine ſcripturę. uñ ſ̄m ordinē ſcripturæ poſteriores tm̄ repellũtur; [b] qa ſic ur̄ receptio facta. ar. in c. mãdato. ĩ. e. ti. li. 6. Sicut dicimus in ſimili qñ in eodē uolumine reperiuntur ſtatuta ꝯria, ut not. in c. 1. de conſti. & in l. oēs populi. ff. de iuſti. & iure. Si aũt nõ appareat de ordine: ut qa fuit dictũ. recepimus uos oēs ĩ canonicos, & tũc uitiabit̄ receptio oĩum, qa utile nõ eſt ſeparabile ab inutili. pro hoc c. cũ ſuꝑ de of. dele. & in. l. 1. in §. trebatius, ff. de aqua quot. & eſti. & hoc no.
10 †In gl. in uer. cũ ſequi. facultas, hæc glo. ſentit ꝯriũ ad tex. quia de nihilo ꝓuidet hic papa cũ ex facto capituli ille erat cõſecuturus hũc effectũ. Gl. rñdet tres effectus ponēdo. nã alius citra papã nõ poterat dare ſeu ꝓmittere ius uacaturũ, & tene ſꝑ menti iſtam gl. ꝙ nullus citra papã diſpenſat ꝯ concilium. [c] & facit c. ſi. de fil. prębi. & uide gl. in c. cum dilecti. de ele. plene dixi in c. at ſi clerici. in §. de adulte. ſ̄. de iudi. Secundus effectus, qa ex iſta prouiſione hēbit iſte portiones quotidianas. Tertius pinguior fuit iſta prouiſio papę, quia mandauit prouideri cum facultas ſe obtulerit, & nõ ſimpliciter cum uacauerit, & multis modis p̄t ſe offerre facultas abſq; uacatione, puta ꝑ ſuperexcreſentiam redituum. Inn. aliter ſed dicta gl. ſufficiunt, & glo. fi. ad idem tendit.

SVMMARIVM.

1 *Electio duorum ad unã præbendam non ualet, intellige quãdo præbenda eſt annexa canonicatui, alias ſecus.* 3.
2 *Electio & collatio ad beneficia debet eſſe pura.*
4 *Papa poteſt in uno epiſcopatu conſtituere duos epiſcopos, alius citra papam non poſſet.*

a Vocem in capitulo. adde Feli. latè. conſi. 292.

b Repelluntur. adde an ordo ſcripturę ſit attendēdus. Franc. de Are. conſi. 154.

ANT. FRAN.

An ordo ſcripturæ debeat attendi Dicas regulariter ꝙ ſic adeoꝙ ordo ſcripturæ arguit ordinē ĩtellectus. ut per gl. & doc. ĩ l. quoties. ff. đ uſu fruc. & ꝑ Bart. & Bal. in. 1. conſt. C. in. §. quibus. & ꝑ Bald. in. l. aduerſus C. đ furt & iõ q prior eſt in ordine ſcripturæ, p̄ſumitur prior in t̄pe. ut ꝑ Bal. in. l. 1. C. de impube. & aliis ſubſt. ubi dixit ꝙ regula ĩ dubio dat̄ ex ordine uerborum. & uiđ ar. in aut. de hęr. & fal. in. §. etenim legata. & ꝑ Bal. in l. Gallꝰ. in §. q̄dã ff. de libe. & poſt. & in l. 2. in §. priꝰ ff. de uulg. & pup. & in l. q duos ff. đ de leg. 1. ubi dicit Bar. ꝙ dat̄ electio legatario priꝰ nominato ut eſt bo. tex. in l. ſi q̄s ſeruũ. ĩ §. certum. ff. de lega. 2. & uide Bar. ĩ l. hæredes. ĩ §. peto ff. ad treb. ubi dicit ꝙ ordo ſcripturæ reſpuit̄ ĩter perſonas, inter quas cadit affectio. de quo ĩ l. cũ pa. ĩ §. pe. ff. de le. 2. & uiđ d. Car. in cle. 1. in prin. in 14. q. de iurepa. & q̃uo intelligatur qđ ordo ſcripturę ſit attēdēdus. uide Spe. ĩ ti. de 1. & 2. decr. in §. 5. uer. ſđ nũq̄d ordo. & eũdem. Spe. in ti. de teſt. in §. 3. & in §. 7. Et adde quod ordo ſcripturæ ñ attenditur, quando cõſtat de ordine intellectus. l. cũ pater ĩ §. fidei. ff. de leg. ita tñ in. §. q ſuſpectũ, & i. l. ſceuola. ff. ad treb.

SEB. SAP.

c Contra cõciliũ. Vide deciſ. ĩ c. ex ꝑte prima ĩ. 1. no. ſ̄. de of. dele. Abbas. in c. dilect. in 4. not. infra eod.

CAP. XX.

Tuæ fraternitatis. Nō tenet electio cū ad unā p̄bēdam duo ſimp̄r eligūtur h. d. Primo ponitur deciſa facti narratio, & conſultatio. Secūdo rñſio ibi; no. Caſus lit. Aliqñ cōtingit q̄ ad unā p̄bendā uacantē duo eligantur p̄p importunitatē petētiū, quęſitum fuit a papa an talis electio de iure teneat. Papa conſiderās q̄d ſi duo unā p̄bendā tenerēt, illud eēt ꝯ conciliū Turon. q̄d p̄bēdarū inhibet ſectionē, & ſi unus illorū p̄bēdam hr̄et ſub expectatione, alius ꝯ Later. cōcilii ſtatū remaneret. Rñdet p̄p q̄ talis ele-
1 ctio de rigore iuris penitus caſſanda B. †No. 1. ex. tex. hic ꝓ dictis Inn. in c. maioribus, ſ. e. vbi dicit q̄d ſi duo eliguntur ſimp̄r ad unā p̄bēdā, nō ūnr electores diuidere p̄bēdā in duas. ſ. quod una præbēda eſſet cōis duobus, requirit. n. factū in diuiſiōe p̄bēdę, ut ibi plene dictū fuit. No. ſecundo q̄d una eccleſia nō p̄t conferri duobus. intellige qñ eſſent ibi ut ſinguli ſec⁹ ſi ut collegiū, qa tūc nō cōtingeret aliqua ſectio, ſed ip̄m corpus collegii repreſentat perſonā unius ar. in. l. mor-
2 tuo. ff. de fideiuſ. †Sed q̄rit q̄d ſi reciperetur duo ſub cōditione, i. unus ſub cōditione alterius, puta eligimus illum, & ſi noluerit acceptare, eligimus talem, q̄ dā tenuerunt receptionē ualere, & extiguit ius ſecundi eo ipſo quod primus acceptat. ar. in l. poſt. adita C. de impu. & aliis ſubſt. dic hoc procedere reſpū h⁹ c. nā ꝑ hūc modū nō ſit diuiſio neq; dat ius ad bñficiū uacaturū, ſ̄ḋ alio reſpū nō tenet hæc receptio, qa uota eligentiū debēt eſſe pura, nō cōditionalia, & idē in collatione; ut eſt tex, cū gl. in c. 2. de ele a ctī. li. 6. & hoc ſentit hic Io. An. remittē do ad illud c. 2. Scd'o opp. vr̄ ēt q̄ ſi duo pure recipiātur ad vnā p̄bēdā, nō p̄t cadere ille intellr̄s, ut vnus teneat ſub expectatione alterius, qa cū nō apparet q̄ quo nō poſſumus unū primo eligere. ar gu. in l. duo ſunt titii. ff. de teſt. tu. So. gl. fatetur ꝯriū, & dicit quod mens literę ñ eſt ꝙuerba p̄nt hr̄e illos duos intellr̄s, ꝗb⁹ in litera, ſed tm̄ primū, ſed uoluit ar
3 guere quod ēt ſecūdus intellr̄s nō potuit ſuſtineri de iure. †In glo. 3. ibi ſed p̄bēda diuidi nō dēt. intelligere iſtū tex. & cōſimilia iura qñ p̄bēda cōſiſtit non ſolū in t̄palitate, ſed ēt in iure ſp̄uali, ut quia p̄bēdæ, & canonicatus ſunt cōnexi, tūc. n. ꝑprie appellat hoc ius p̄bēdale unicū, & indiuiduū, & ſic intelligit c. dilecto. ſ. e. ſed ubi p̄bēda cōſiſtit in mera t̄palitate, qa nō eſt annexa iuri canonię, tūc nō uideo repugnātiā, ſi p̄benda p ſe eſt ſufficiens duobus. quominus poſſit dari duobus, ut habeant illā cōem quēadmodū oēs canonici p̄nt uiuere cōiter ex reditibus eccleſiæ ſimul collectis. Et quod primum intellectū ſenſerit hic gl. potes colligere ex illis uerbis ibi, quaſi dimidius canonicus &c. nō. n. eſſet diuidius ſi quiſq; haberē ius canonię diſtinctū, fateor tñ quod ſine maxima cā hoc fieri nō deberet, ne ſint iſti peioris conditionis quam prędeceſ-
4 ſor. ar. in c. cū oēs, de conſt. †Et gl. ſi. ī ſi. ſed gl. nō aperit q̄s poſſit in hoc diſpenſare d. Ant. dicit quod ſolus papa. nō al legat, ſed ego adduco bonū tex. in c. dilecto, pal. ubi expreſ ſe innuit q̄d ēt legatus nō p̄t in hoc diſpēſare. eſt. n. contra concilium Turonenſe, de quo in c. maiorib. ſ. e. ſed ꝯ cōcilium nullus citra papā rīr diſpenſat, ut no ſ. e. pxi. hoc aūt papa p̄t facere, qa in uno ep̄atu p̄t cōſtituere duos, ut in c. nō aūt. 7. q. 1. fortius in una prębenda, & credo quod tex. dicat hoc de rigore iuris, i. ſm̄ ordinē iur. s, nā q̄nq; capit rigor pro ordine, & tunc rigor eſt idem quod uigor, & ita capitur in c. ſuper literis. ſ. de reſcriptis.

SVMMARIVM.

1 *Si duo electi ad unam dignitatem compromittunt, poſſunt arbitri unius electionem confirmare, & alteri de prouentibus dictæ dignitatis prouidere, ad quos prouentus non tenebitur ſucceſſor in dignitate, 2. neq; ipſe confirmatus ſi remoueatur a dignitate, uel ex ea non percipiat fructus. 10.*

3 *Actus qui poteſt eſſe iuſtus & iniuſtus, ſi fuerit geſtus a uiris circumſpectis, præſumetur iuſtus, i. in caſu iuſto geſtus.*

Citatio quæ poteſt eſſe iuſta & iniuſta præſumetur iniuſta, niſi ſit facta uel commiſſa a iudice circumſpecto, & honeſto.

Clericus ordinatus ad maiores ordines a uiro multum prouido, et honeſto, præſumitur habere ordines inferiores, quia non præſumitur iſtum ordinaſſe ad maiores, niſi fuerit informatus de minoribus.

4 *Compromiſſum factum in iudicem tanquam in amicabilem compoſitorem, poteſt iudex in eodem facto procedere, tanquam iudex & tanquam arbitrator.*

Actus geſtus ab habente duplicem poteſtatem, præſumitur geſtus in dubio ea poteſtate qua actus ſuſtinetur.

5 *Arbitri non poſſunt ſe extendere ſeu iudicare, niſi ſuper his, ſuper quibus fuit compromiſſum.*

6 *Arbitri poſſunt pro bono pacis tollere uni & dare alteri. 7.*

8 *Sententia in ſpiritualibus non tranſit in rem iudicatam reſpectu illius pro quo eſt lata, ſed reſpectu illius contra quem eſt lata ſic.*

Sententia licet iniuſta det iuſtam cauſam detinendi illi pro quo eſt lata dummodo habeat bonam fidem.

9 *Princeps ut diſpenſare ubicunq; reſcribit, toleramus, ſecus ſi de facto tolerat.*

11 *Mortis appellatione, an ueniat ciuilis, an naturalis.*

12 *Monachi & alij religioſi poſſunt habere aliquam penſionem ex permiſſione abbatis, quæ poteſt eis auferri, niſi habuerint confirmationem a papa, non tamē debent illud tenere ut proprium.*

Monachi poſſunt ſtatuere, ut eis debeatur certa penſio quolibet anno.

CAP. XXI.

Niſi eſſent. [a]Si duo electi ad aliquā dignitatē compromittant in iudices poterit iudex alterum cōfirmare, & alteri pro bono pacis de prouentibus prouiſionē facere h. d. Et primo excuſat ſuſpectam ordinationē, & ipſius duo mēbra declarat. ſecundo p̄miſſis motiuis ſub certa moderatione illā approbat. ſecūdo ibi, qa igr̄, iſta eſt pulcherrima diſpoſitio, & in toto corpore, iuris nō hēs conſimilem. Caſus lit. Vacante quodā prioratu duo electi fuerūt ad ipſum, cā cōmiſſa fuit ſuper his duabus electionib. ut negotiū poſſet facilius expediri, partes cōpromiſerunt ſuper iſtis duabus electionibus in iudices delegatos, retēta ſibi iuriſdōne delegata, iudices iſti, ſiue arbitri ꝓ bono pacis & concordię ordinauerunt, quod unus electus prioratum haberet, alter uero 10. libras perciperet annuatim de reditibus capituli: & 40. libras d̄ prouētibus prioratus, & hęc ordinatio ab omnib. eſt recepta, & approbata, tandem petiuerunt illam ordinationem per ſedem apoſtolicam cōfirmari. Super hoc reſcribit papa dicens, quod illā ordinationem haberet ualde ſuſpectam p̄p malum exemplū, niſi tā illi qui fecerint, quam illi circa quos facta fuit, eſſent uiri prouidi & diſcreti. Q̄d enim factum fuit per illos, ut unus de duob. electis habeat prioratum, hoc factum fuit ſm̄ iuſtitiā ex delegata iuriſdōne, quod de altero factum eſt ut ipſe habeat 10. libras de reditib. capituli, & 40. li. de ꝓuentib. prioratus percipiat, annuatim hoc ſm̄ ꝓuidētiā fuit ordinatū ex arbitraria p̄tate cū in delegatos fuerit cōpromiſſum retēta iuriſdōne delegata, & pro bono pacis & cōcordię cōfeſſi ſunt ſe feciſſe. qa ordi-

SEB. SAP.
a Niſi eſſent. Non eſt alibi, text. hic ſm̄ Bal. in c. 1. §. inter pares. de lege Corra. in uſib⁹ feudorum, & uide ad quod ipſum al legat.

ordinatio iſta ab oīb. ē recepta, & prior & capitulū prouiſionē hm̄oi ſine graua mine poſſint exhibere, nō ꝗ facta fuit ñ ex pactiōe p̄tiū, ſed ex iudicū ꝓuiſiōe ꝓ
2 bono pacis. †Papa eā tolerat hoc mō, uidelicet, ut dignitas priorat⁹ ñ remaneat c onerata, ita q̄d defuncto prior, ſucceſſor ad p̄ſtationē 40. li. nullatenus teneat, ne 6 circa ꝓuēt⁹ priorat⁹ aliqua ſectio fieri
3 uideat. B. †No. ex tex. iūcta gl. 1. q̄ act⁹, q alr̄s prima frōte p̄ſumit iniuſtus, ex quo certo caſu iuſtificari p̄t ſi geſt⁹ extitit a d prouidis & honeſtis nō p̄ſumit iniquus, imo iuſtus & in caſu poſſibili geſtus. q̄d eſt bñ no. Et facit multū ad no. ꝑ Inn. in c. 2. de dilatio. ubi dicit q̄ ſi citatio prima frōte hēat iniuſtiā in ſe, licet poſſit aliquo caſu iuſtificari, nihilominus p̄p primā p̄ſumptionē iniuſtitiæ nullius eſt momēti, nā poſſet illud dictū optie limitari ꝑ iſtū tex. ut ꝓcedat, niſi iudex ſit uir ualde circūſpectus, & honeſt⁹, ita q̄d nō feciſſet illā citationē ī caſu a iur̄ iproba to, & ꝓ hoc uide no. dictū Inn. ſ. c. 1. ſ. de cler. pereg. ubi dicit q̄ ſi q̄s ꝓbat ſe fuiſſe ordinatū ad certū ordinē a uiro multū ꝓuido, & honeſto p̄ſumēdū eſt q̄ hēat e alios ordines p̄cedētes, qa ñ ē ueriſile q̄ uir circūſpectus ordinaſſet eū ad maiorē ordinē niſi fuiſſet iformat⁹ de minorib⁹. & facit hoc ut ſolēnitas p̄cedēs extrinſeca nūquā p̄ſumēda ſit rōne ꝓbi 4 tatis pſonę actū exercētis. †No. 2. q̄d in a iudicē delegatū p̄t cōpromitti[a], licet hic tñ fuit cōpromiſſum tanq̄ in arbitrato- 7 rē, nō aūt tanq̄ in arbitrū. iō ēt de iure ciuili hoc p̄t tolerari. Sed unū notabis p petuo ex hac lr̄a, quod ſi cōpromittit in iudicē, ēt tanq̄ in amicabilē cōpoſitorē, p̄t iudex in eodē facto ꝓcedere tāquam iudex, & tāquā arbitrator, & ſic limita q̄d hr̄ in auth. ut diffe. iudi. & in auſ. ſi uero cōtingerit C. de iud. ꝓ cōpromiſſum enim factū in iudicē, nō recedit a poteſtate iudiciaria, ſed ſit, & ſemel p̄t iudex utraq; p̄tāte ꝓcedere. Et no. aliud pulchrū dictū, q̄d ſi iſte iudex ꝯpromiſſari⁹ excedit ſimp̄r mēte iuris in ꝓnūtiādo quatenus ſit exceſſus ſeu a iure receſſus debem⁹ hoc attribuere p̄tāti arbitrarię; quatenus aūt iuridice ꝓcedit, attribuēdū ē p̄tāti iudiciarię. Ex quo iſert q̄ act⁹ geſt⁹ ab habēte duplicē p̄tāte, ſp p̄ſumit 8 geſtus ī dubio ea p̄tāte ſm̄ quā actus tob lerari pōt[b] facit q̄d legit & not. in l. 3. ff. 5 de teſt. mil. †Itē no. ibi, de reditib. capituli &c. tex. prima frōte mirabilē ex quo aperte colligitur, q̄ arbitrator p̄t extēdere manū ad rē ſuper qua expreſſe non fuit cōpromiſſum nā hic ſolū fuit cōpromiſſum ſup dignitate prioratus, & tñ arbitrator nō ſolū cōdēnauit priorē, ſed ēt extēdit man⁹ ad redit⁹ capti, q̄d vr̄ ꝯ id q̄d leg. & no. maxime p Bar. ī. l. Aquiliana, ff. de traſā. & q̄d ibi no. facit tex. ī c. cū dilectus ſ. de arb. ubi dicit q̄ arbitri iudicare nō ualēt niſi ſuper his ſup q̄b. extitit ꝯpromiſſum. Sed ſaluādo p̄dicta p̄t rñderi ad iſtum tex. q̄d hic ualuit iſta ordinatio ꝑp cōſenſū ꝓcu. ſuꝑuenictiū. uel q̄d hic ñ extēdit arbitrator manū ad exnea, nā fecit cōdēnatione ī pecunia, q̄ ē eſtimatio illarū rerū, & tñ adiudicādo c rē ubi p̄t ꝓ bono pacis[c] cōdēnare alterā ꝑtē in pecunia, nec ab hoc diſſentit Bar. ī d. l. Aqliana. †Itē no. ibi: ꝓ bono pacis bonū tex. q̄d arbitrator ſolū ꝓ bono pacis p̄t tollere de iure uni⁹, & dare alteri, licet clariſſime ex ꝓnūtiatiōe ſua hoc apparet. Vñ notabis ſp q̄d nō ſolū[d] in caſu dubio p̄t tollere d̄ iur̄ uni⁹, & dare alteri, ſed ēt ī caſu certo ex quo facit ꝓ bono pacis. nā clariſſimū dēt eē prioratū ꝑtinere illi cui fuit adiudicat⁹ nec rōne iuris cōp̄tētis ī eo p̄t fieri cōdēnatio ī pecunia cū tractem⁹ d̄ re ſp̄uali ſed ſolū ex bono pacis tolerat ſic ergo limitād⁹ ē tex. ī l. ſocietatē. ī. §. arbitrorū. ff. ꝓ ſo. ī l. ſi de meis ī. §. recepiſſe. ff. d̄ arbi. facit c. ſ q ī ſi. ſ. de ma. & ob. No. ibi: ñq̄dē ex d pactione p̄tiū, q̄ ī iurib⁹ ſp̄ualib⁹ ñ licet p̄tib. paciſci ut libere recedat a lite, & ꝑ expēſis, ſeu ꝓ bōo pacis aliq̄d t̄pale dēt alteri: p̄ti, nā cauēdū eſt ne ius t̄pale dēt ꝓ iure ſp̄uali, qñ forte cōpetit p̄ti a lite recedēti. No. ibi: ñ dignitas priorat⁹, e q̄d priorat⁹ dr̄ dignitas, & itelligit Hoſ. de prioratu cōuētuali & collegiato, alr̄s ſec⁹, & uid̄ bo. tex. ī cl. & ſi pricipalis. d̄ reſ. & rō h⁹ ē, qa ex quo hēt collegiū ꝑ ꝯñs e hēt iuriſdōnē ī illos de collegio, iuxta no. in c. cū ab eccl̄iarū. de of. or. & hēt adminiſtrationē rerū. †In gl. ibi: quorū arbitriū ſi iniquū ſit. aduerte, qa glo. ñ ſol uit d̄ directo ꝯriū, imo poti⁹ multiplicat icōueniēs. nā ſi arbitriū iſtd̄ erat iniquū ꝓut. ſ. ē d̄ductū, dēbat retractari authoritate ſupioris. Arbitror tñ gl. habuiſſe bonū itelſm. iō clari⁹ dic ſic, q̄ l3 iudex uel arbiter ñ poſſit cū bōa cōſcia dare d̄ iure uni⁹ alteri, cū dēant reddere unicuiq; q̄d ſuū ē ī c. for⁹. d̄ uer. ſig. tñ iſti iudices quo ad iſtā ꝓuiſionē ꝓceſſerūt ut arbitratores q̄ eligunt tāq̄ bōi uiri ad cōponēdū īter ꝑtes, & ꝓ bono pacis p̄nt d̄ iure unius dare alteri, dūmō enormiter ñ lēdāt, q̄d ſi fecerint p̄t horū arbitramētū ꝑ ſupiorē reduci ad bonā eq̄tatē, ut ī d. §. arbitrorū, & q̄d ibi no. plene ī c. q̄ntaualliſ. d̄ iurei. & uide bonā gl. ī c. cām d̄ cle. & ī ſi. gl. †Sed q̄rit ex gl. q̄d ſi iſti d̄ legati adiudicaſſēt prioratū i⁹ ñ hn̄ti, dicit Ho. q̄ ſi p̄s hr̄et bonā fidē, tuta eſſet p̄p authoritatē iudicis ar. ī. l. res iudicata. ff. d̄ reg. iu. & c. cū īter. d̄ re iud. ſec⁹ ſi hr̄et malā fidē, & hoc teneas q̄tuncūq; ſnīa trāſiret ī rē iudicatā. nā inſtis bñſcialib. l3. ſnīa trāſeat ī rē iudicatā reſpū illius ꝯ quē lata fuit. ñ tñ reſpū alteri⁹ ꝓ quo lata fuit, ꝓ quo uide bo. gl. ſ. d̄ cōc. p̄b. c. 1. & tex. ī c. cū dilecti. d̄ ele. & In. ī c. ad aures, d̄ reſ. & tetigi ī c. cū oli. d̄ do. & ꝯt. Et ē rō diuerſitatis qa q̄ten⁹ ē ꝯ p̄tē potuit p̄s p̄iudicare iuri ſuō & acq̄eſcerē ſnię ñ appellādo. ut ī c. ad ꝯſultationē. d̄ iud. facit l. abſolone C. ſ̄ḋ reſpū illi⁹

ZACHARI.
a In iudicem delegatum pōt compromitti. Adde doc. in c. cū t̄pe ſ. de arb. & c. cū oli e. ti. Abb. An. in c. exhibita, de re. p̄. nu. Spe. in e. ti. de arbi. §. 1. uer. in iu dicē. & Bar. in ſua mar. in uer. cōpromiſſum uer. ſi. ad hoc q̄d dicit iſte uerſi. unū notabis, q̄ hic tex. dicit ad hoc But. hic eſſe ſing. Bal. in c. īter pares. uerſi. quæro ſi partes compromiſerunt in tit. d̄ lege Corra. in uerſi feu. & Lanfr. in tract. de arbit. parte. 7. q. 49.
b Tolerari pōt. Adde Rom. conſi. 417.

SEB. SAP.
b Tolerari. Vide Bar. in diſputatione ſua incip. adunantia generalis. & Abb. & Fel. late in c. cū ex officii ſ. de præſcri. ubi tāgūt q̄ in dubio ordinarius uidet procedere ſm̄ illā iuriſdōnem, ſm̄ quam actus ualet.
c Bono pacis. Ad de Alex. conſi. 133 2. li. Ro. conſ. 401.

SEB. SAPI.
d Non ſolum. Vide Ro. in con. 55. incip. ſi uolumus dicere. cum allegatis per d. Iaſ. in l. ſi ſup poſſeſſione C. de tranſact. ubi allegat etiam Ab. hic, uide eundem in d. l. Aquiliana. ff. de tranſacti.
e Dignitas prioratus. Adde an prioratus ſit dignitas. Ol. conſi. 281.

ANT. FRAN.
An prioratus ſit dignitas dicas q̄ ſic, ſi eſt eccleſia conuentualis ſm̄ iſtū hic alr̄ non ſm̄ Abba. anti. in c. niſi eſſent. de p̄bēn. & no. in c. & ſi periculū. de p̄b. & per d. Car. ī cle. 1. de reſcr. & ī cle. 1. ī §. ſi. de ſup. ne. plat. ubi dicit q̄ priorat⁹ clauſtralis dicitur eſſe potius officium quā dignitas ut ibi late per eum.

p quo lata eſt, nõ p̄t ualere, qm̃ ſñia ſim
pl'r declaratoria nõ potuit alteri tribue a
re ius cũ nõ poſſit bñficiũ obtinere ſine
canonica inſtõne. In gl. in uer. ex iuſſiõe
ibi, ex pactione partiũ non liceret. Sed ꝯ b
10 hoc & ꝯ tex. opp. Aut iſta fuit trãſactio,
& ñ dẽt ualere ẽt intercedẽte authori-
tate iudicis, ut ĩ c. ſup e. de trãſ. Aut fuit
amicabilis cõpoſitio, & illa p̄t fieri citra
authoritatẽ iudicis, ut ẽ tex. ĩ d. c. ſup e. ĩ
fi. So. dic ꝙ ñ fuit uera trãſactio. nec tex.
appellat trãſac. imo pluries dicit eã fuiſ
ſe ordinationẽ iudicũ, ſed fuit amicabi-
lis cõpoſitio. Sed tu cõſidera ꝙ amicabi
lis cõpoſitio p̄t interuenire ſine oĩ da-
tione rei tp̄alis, tũc ex quo gratis rece-
dit a lite nõ ĩſurgit aliqua ſiniſtra ſuſpi-
cio, & de iſta amicabili cõpoſitione gra
tis facta dẽt ĩtelligi d. c. ſup eo. uñ põde
ra tex. illius capituli dũ dicit, ꝙ ſi gratis
& amicabiliter &c. qñq; partes recedũt
p amicabilẽ cõpoſitionẽ, ſed nõ gratis,
ut qa ps uult hr̃e aliquod tp̄ale nõ p re
ceſſu a lite, qa tũc eſſet trãſactio. ſed p
expenſis factis, & tunc hęc cõpoſitio p̄t
hr̃e ortũ a partib. & ſine iudicis authori
tate nõ ualet, tex. aptus eſt hic & facit c.
cũ pridẽ, de pac. nã licet partes ſimulent
ꝙ pro bono pacis, ius tñ p̄ſumit ꝯrium
qđ potius capiat tp̄ale pro renuntiatio
ne iuris ſp̄ualis. ſed ſi cõpoſitio hẽt ortũ
a iudice & iudex ẽ al's circũſpectus & ho
neſtus, tũc toleratʳ talis cõpoſitio, & q̃q̃
gl. hic in ſeq. q. d. authoritatẽ iudicis ñ
ſufficere ſine cõfirmatione papæ ꝯrium
tñ tenet hic Hoſ. & cõiter doc. ſe. & idẽ
gl. & Arch. 1. q. 3. ea quę. & adducit Ho.
hãc literã, ubi papa nõ dicit, cõfirmamꝰ
ſed toleramꝰ, & ſic nõ inducit ius de no
9 uo. †Mihi placet dictum Hoſ. ſed nõ rõ
qa ubicũq; in facto ſpecifico princeps rñ
dẽdo ul' ſcribẽdo dicit toleramus, uʳ di
ſpẽſare ſup illo actu al's illicito. tex. eſt
cũ gl. in c. quia circa, đ cõſan. & af. ſecus
ubi pp̄ tolleraret đ facto nõ reſiſtẽdo qa
tunc nõ ĩducitʳ diſpẽſatio, & ſic ĩtellige
tex. in c. cũ iã dudũ. s̃. e. & adde hic ad ea
q̃ ibi dixi ſed ſm̃ dictũ Ho. ut dixi mihi
placet. primo p principiũ c. ubi papa di-
cit ꝙ habuiſſet hãc ordinationẽ ſuſpe-
ctam, niſi illi fuiſſent prouidi & honeſti
ergo ñ ſolũ iſta ordinatio ĩ ſe ñ erat ma
la, qnimo carebat oĩ ſuſpiciõe malitię
pp q̃litatẽ pſonarũ, ad idẽ tex. ibi, pñt
ꝙ licite &c. nã añ q̃ diceret toleramꝰ di
xit, qđ licite uigore illiꝰ ordininatiõis
poterãt hãc pecuniã ſoluerʳ, quare ergo
dixit toleramus, credo ut ex toto nõ uideretʳ laudare hoc fa
ctum, ne aſſumeretʳ in exẽplũ dicit ſe tolerare. multa. n. ſunt
tolerãda, nõ laudãda, pp malũ ꝙ poſſet ſubeſſe. Sed aduer
te qa tex. iſte loqʳ qñ fuit cõpromiſſum in iudicẽ. nũquid
ãt ceſſante cõpromiſſo potuiſſent iudices hoc facerʳ, dic qđ
nõ inuitis partibus, qa rl'r nõ pñt partes compelli ad cõpo-
a ſitionẽ. [a]pro hoc uide tex. iuncta gl. in l. 1. ff. de no. op. nun.
& quod not. in c. cum inter R. de elec. & uide quod ibi dixi
ſed ſi partes præſtarẽt aſſenſum ordinationi iudicis, proce
b deret iſte tex. eadẽ rõne. & iõ non ponderatur hoc cõpro-
10 miſſum, quia iudices ex ſe facere[b] hoc nõ potuiſſent. †In gl.
fi. q̃ ẽ ſup uerbo, defuncto. no. gl. quã multi nõ hẽnt ĩ eo qđ
extẽdit prouiſionẽ ſuã in caſu mortis nãlis ad caſum mor-
tis ciuilis. nã ſupplet ad tex. queadmodũ nõ obligatʳ ſucceſ
ſor defũcto priore, ita nec eo al'r remoto a dignitate, & idẽ
cõiter tenẽt doct. ſup tex. Dñt. n. ꝙ qualitercũq; iſte remo
uceatʳ a dignitate, extinguitʳ hęc obligatio dũmõ in fraudẽ,
nõ renũtiet, & faciat ſuũ affinẽ uel nepotẽ inſtitui & ſentiũt
p hoc doc. ꝙ iſta obligatio nõ trãſit ĩ hęredes iſtius prio-
ris. Cõtrariũ tenuit hic Pe. de Anc. motus, qa lr̃a ſolũ dicit
ut ſucceſſor nõ teneatʳ, nihil dicit de hęrede prioris: uñ quẽ
admodũ obligõ ꝯcta in perſonã epi in caſu c. cũ ſm̃. s̃. eo.
trãſit in hęredẽ ut ibi uoluerunt doc. ita dicẽdũ ĩ hac obli-
gatione. Sed aduerte hoc dictũ eſſe verum ubi ſimpl'r obli
garetʳ pſona prioris qa rl'r oĩs obligatio trãſit in hęredem
l. ueteris C. de ꝯh. & cõmit. ſtip. ſed in caſu noſtro perſona
prioris obligatʳ ſimpl'r, ſ. ad dandũ pecuniã ut ſpeciẽ quãdã
nã tenebatʳ dare de reditib. prioratus, eo ergo ipſo qđ non
p̄t de illis reditib. dare, liberatʳ ab obligõne, ut leg. & no. in
l. talis ſcriptura. ff. de leg. 1. & in l. in rõne. §. prorſus diligẽ
ter. ff. ad l. fal. & in l. ſi uſusfructus mihi. cũ ibi no. ff. de uſuf.
leg. facit tex. in l. qđ te. ff. ſi cer. pe. Ex his puto ꝙ exiſtẽs in
dignitate, & nõ pcipiẽs oẽs reditus ex qb. poſſit illi ſatisfa
cere, nõ obligatʳ [c] de ſuo. pro hoc uide tex. no. in. l. legatũ. ff.
c de annu. leg. †Itẽ ex prædictis no. qđ ubicunq; [d]mors ciuilis
13 operatur oẽm effectũ quẽ mors nãlis, mors ciuilis equipa-
d ratʳ nãli p hoc bo. tex. in. c. deo nobis. C. de epiſ. & cle. uide
e bo. gl. in cle. ne Romani. de ele. licet. aliud ſenſerit gl. 16. q.
1. placuit quę dicit quod mors ciuilis [e] nũquam equiparatʳ
f nãli, niſi in caſibus a iure expreſſis, [f]& uide de materia in. l.
ex ea. §. ĩſulã. ff. de uer. ob. & p Io. mo. in. c. ſi ep̃s. de ſup. neg.
p̄la. li. 6. p aliquos doc. in c. cũ ſis. de cõuer. cõiuga. Opp. ꝯ
tex. in eo qđ annua pẽſio erat ſoluẽda alteri ex electis. nã
cũ eſſet religioſus, qđ patet ex eo, qa electꝰ fuit ad prioratũ,
ñ poterat hãc pẽſionẽ cõſeq, cũ religioſus ñ poſſit hr̃e pro-
priũ. 12, q. 1. ĩ c. ñ dicatis. So. Inn. põit hic duos ĩtell's ad tex.
Primꝰ qđ prioratꝰ erat ſecularis, & ſic clerici erãt ſeculares,
& hęc lec. ſatis p̄t ſuſtineri. nã uerbũ prioratus eſt gñale, &
cõpetit tã religioſis, q̃ ſecularib. uide tex. cũ gl. ĩ c. cũ de bñ.
ficio. ĩ. e. ti. li. 6. li. Ho. inſtet p uerbũ capitulũ hic poſitũ, qa
cõgregratio religioſorũ dr̃ cõuẽtus, clericorũ uero dr̃ capi
tulũ. ſed dic ꝙ ſm̃ ethymologiã nõ differũt, licet hoc pce-
dat ex cõi uſu loquẽdi. & qñq; uerbũ capitulũ, adaptatʳ reli
gioſis. đ quo dicvt no. ĩ c. capl'm ſanctę crucis, đ reſc. †Scđa
ſol. ẽ ut ĩtelligatʳ ĩ religioſis, & ſoluẽdo ꝯriũ ẽ dicẽdũ ſm̃ eũ
qđ ñ dabitʳ hæc pẽſio iſti religioſo ut hẽat eã ut ppriã, & ſic
poſſit ad libitũ dare, ul' ĩ teſtõ reliquere, ſed hẽbit ut diſpẽ
ſator ĩ adminiſtratiõe, & poterit abbas ad libitũ ſibi auſer
re. niſi hr̃et cõfirmationẽ pape, tũc. n. ĩ illa eẽt obediẽtiariꝰ
ſoliꝰ papę, nec p abbatẽ poſſet illa priuari. Et hæc dicta no.
ſingul'r. nã prĩo hẽs ꝙ religioſo licite cõſtituitʳ aliqua pẽſio
ſeu puiſio. ñ ut facit eã ſuã ſđ ut hẽat diſpẽſationẽ, & ĩtelli
ge pmittẽte ſuo abbate, uel ſciẽte, & ñ ꝯdicẽte, nã ut ſeruus
hẽt peculiũ ex pmiſſione dñi tacita uel expreſſa, licet ñ poſ
ſet hr̃e ppriũ. l. 4. C. de manu. & l. quã tuberonis, ff. de pecu.
& facit hoc ꝯ no. p Inn. in d. c. dilectus. s̃. e ubi dicit, qđ por-
tiones priuilegiatę nõ pñt eſſe in monaſterio, quia religio
ſi nõ pñt habere proprium, nã certe ex quo ſuperior ꝯcedit
eis,

a Ad compoſitionem. Adde quod ubi antiqua eſt diſcordia qđ iudex poteſt compellere ad pacem, ut uoluit Rom. conſi. 36.

ANT. FRAN. Circa hoc quod de diſcordia. dicas qđ nõ ſolum qñ diſcordia eſt antiqua ſed ẽt ſi ſit noua põt iudex compllere partes ad cõcordiã qa diſcordiis eſt celeriter obuiandũ ne ſcandala oriantur, ut eſt gl. in cle. 1. in. §. 1. de iureiur. & hr̃ p d. Car. in ca. ſuſcepimus. de hom. eſt enim diſcordia periculoſa, ut ĩ cle. dudũ. & ibi per d. Car. de ſep.

SEB. SAP.

b Ex ſe facere. in contrarium facit quod no. Abb. in c. cũ pridẽ. in uer. & no. bene ex hac ſolutione. & in c. ſuper eo. ĩ uer. itẽ iudex. s̃. de trãſ.

c Non obligatur. adde uidendũ ꝙ uoluit Ro. cõ. 478

SEB. SAP.

d Quod ubicunq; Qñõ mors ciuilis equiparetur naturali. uide Fel. in c. licet in uer. glo. magna. s̃. de offi. deleg.

e Mors ciuilis. hĩc dicitur ꝙ rogatus reſtituere poſt mortẽ ſuã, intelligitur de nãli & non đ ciuili tex. eſt no. in l. ſtatuis. §. fi. ff. de iu. fiſc. uide gl. in c. placuit. el. 2. 16. q. 1. Iaſo. in. l. Gallꝰ. §. & qd ſi tm̃. ff. đ li. & poſth. & i l. ex facto. ff. đ uul. & pu. uide oĩno illã gl. in d. c. placuit. Et iõ ſi ſtatutum dicat ꝙ uxore decedẽte uir lucretʳ certã partẽ dotis nõ habet locũ ſi uxor ingrediatur mõaſteriũ. ita dicit ſe conſuluiſſe d. Iaſ. in. l ſi deceſſerit. ĩ 4. no. ff. qui ſatiſ. cog. quod dictum no. qa cõiter ignoratʳ. In cõtrariũ facit glo. ſin. in cle. ne Romani. uerſi. moriende. de elec. ubi tex. loquens đ morte papę, hẽt locũ eo depoſito, ſed ibi, iõ quia utrobiq; militat eadem rõ. Aeneas de Falco.

ZACHA. Adde Alex. in l. ſi quis ſic. ff. ſo. ma. gl. in aut. de nup. §. ſed occaſionem ſed aduerte quòd ſtatuta loquentia de morte nõ intelliguntur de ciuili nam ſtante ſtatuto ꝙ uir per mortẽ uxoris lucretur dotem non uerificabitur ſi ingrediatur religionem ut cõſuluit Pe. de Anc. con. 60. inci. in Chriſti nomine amen. ubi late arguit pro & cõtra. Ioã. An. in c. fi. in prin. de donat. inter uir. & uxor.

f Expreſſis. adde Oldra. conſilio 284. Anc. cõnſi. 317.

eis, ſeu cuilibet eorum certam portionem, non propter
hoc dicuntur habere proprium, & ad idem uide Inn. in c. in 2
ſinuãte. ĩ. ne cle. uel mona. ubi dicit, ꝙ religioſo, uel mona-
cho poteſt concedi, ut habeat uſumfructum pro neceſſariis
a ſuis. [a]Idem aperte tenuit Bart. in auth. ingreſſi, C. de ſacro.
ſan. eccle. & uide multũ not. per Io. An. in, regula, nõ eſt ob-
ligatoriũ, de reg. iur. lib. 6. in Mercu. ubi format qõnem, nun
quid ualeat ſtatutũ editũ in monaſterio, ut quiſque habeat
decẽ quolibet anno pro indumentis, & tandẽ concludit, ꝙ
ſic, & uide ibi rationes efficaces. Secundò not. ex dictis Inn.
ꝙ habens certã diſpenſationem ex confirmatione Papę nõ
põt priuari per Abbatẽ ſuum, & eſt notabile dictũ, maximè
in pẽſionẽ, & uide qđ plenè dixi in c. porrecta, de cõfir. uti.

SVMMARIVM.

1 *Canonici priuilegiati ſuper certo numero ſi aliquem poſtea ſupernumerarium acceperint, non poſſunt uti numeri exceptione contra Papam uolentem etiã ſupernumerarium ponere.*
2 *Pronomen ſuus, importat dominium, quando profertur in materia, ubi cadit dominium, alias importat iuriſdictionem. 7. 8.*
3 *Canonicus promotus ante legitimam ætatem, habet uocem in capitulo.*
Canonicus, qui nõ eſt in ſacris, repellitur à capitulo, ideſt nõ põt eſſe in capitulo.
Beneficium curatum non datur exiſtenti in ſacris, ſi eſt ante tẽpus promotus.
4 *Priuilegium conceſſum perſonæ, collegio, uel eccleſiæ, an tollatur per unicam contrauentionem?*
5 *Statutum, uel conſuetudo an tollatur per unicam contrauentionem?*
6 *Appellatione eccleſiarum prouinciæ ueniunt exemptæ.*
8 *In beneficialibus an fiat larga interpretatio?*
9 *Clauſula contradictores compeſcendo, &c. dat iuriſdictionem iudici non ſolũ inter partes. ſed etiam inter extraneos contradicentes de facto & quanto tẽpore duret talis iuriſdictio, & quid comprehendat, uide. 10.*
11 *Deputatus ponere aliquem in poſſeſſionem, uel conferre alicui beneficium, non tenetur compellere contradictores, niſi hoc fuerit ſibi mandatum.*
12 *Poſſeſſio utrum transferatur per inueſtituram?*
13 *Executor datus ad faciendum prouidere, uel ad faciendum aſſignare, an poſſit per ſe prouidere, uel aſſignare?*
14 *Papa non uidetur uelle tollere priuilegium, ſi ſemel mandat aliquid contra illud, nec obedientes uidentur illi renuntiare.*
15 *Legatus de latere non poteſt uenire contra priuilegia conceſſa eccleſiæ.*
Delegatus eſt maior legato reſpectu cauſæ.
16 *Excommunicatus an poſſit conferre beneficium, uel ordinari ad ſacros ordines.*

CAP. XIII.

1 PRo illorum. †Canonici priuilegiati à Pa
pa ſuper certo numero, ſi
ſponte receperunt aliquem ſupra numerũ, contra
impetrantes à Papa exceptione numeri uti non
poſſunt. h. d. In prima ponitur facti narratio. In ſecũda cau- 3
ſæ commiſſio, ibi: *quia uero.* Caſus literalis. Dominus Papa
mandauit Archiepiſcopo Burdegalę, ut in aliqua eccleſia-
rum ſuarũ magiſtro. P. competens beneficiũ faceret aſſigna g
ri, contradictores per cen. eccle. cõpeſcẽdo. qui recepto iſto
mandato mandauit Decano, & capitulo Xanto. ut dictum
magiſtrũ reciperent in canonicũ & in fratrem. Canonici
Xanto. & aduerſarii dicebant, ꝙ habebant certũ numerum h
canonicorũ, & ideò ipſum recipere non tenebantur. Archie
piſcopus intelligens, quòd ipſi abuſi fuerint indulgentia de
certo numero conſeruando, dictum magiſtrum P. de præ-
benda & canonia Xanton. eccleſiæ inueſtiuit, & contradi-
ctores excommunicauit. & quia canonici non recipiebant
eundem, iterum acceſſit ad Papam petens ſibi ſuper hoc
prouideri. Scribit Papa quibuſdam dicens, quòd de prædi-
cto magiſtro per dictum Archiepiſcopum prouidè factum
fuit authoritate ſua, uoluit ratum habere. Mandat, quate-
nus, ſi conſtiterit prędictos canonicos indulgentiam de
certo canonicorũ numero non ſeruaſſe, & authoritate pro
pria aliquem ultra conſtitutum numerum in canonicum re
cepiſſe, excommunicationis ſententiam, quam tulit dictus
Archiepiſcopus in eoſdem, tandiu faciant obſeruari, donec
dictũ magiſtrum recipiãt in canonicũ & in fratrẽ, & ea quæ
ad canonicatũ pertinẽt, duxerint aſſignãda, cũ legem dño

a imponere non poſſint, quam ipſi negligẽ
2 ter obſeruarunt. Ber. †No. 1. hoc prono-
b mẽ, ſuũ[b] uerificatur etiã in eo, qui hẽt iu-
riſdõnẽ in illo loco. Nã hic fuit mãdatũ
Archiepiſcopo, vt ĩ aliqua eccleſiarũ ſua
rũ, &c. & vigore illius mãdati potuit pro
uidere in eccleſia ſuffraganei ſui, q̃ in ue
ritate ñ eſt ſua, licet in ea habeat iuriſdõ
nẽ. Nã iſta eccleſia Xãtoñ. ẽ cathedralis,
ut ĩ c. fi. ĩ. đ uer. ſign. Et ex hoc, & ex tex.
no. ꝙ licet iſtud pnomẽ, ſuũ, qñ pfertʳ in
c mã, vbi põt cõpetere uerũ dñium, [c]verifi-
catʳ tm̃ in dño, ſeu ĩ eo, q eſt dñus, ut in l.
Quintus, ff. de aur. & ar. leg. ſi tñ fertʳ in
mã, in qua nõ daretʳ dominiũ, tũc late cõ
prehẽdit eũ, q hẽt iuriſdõnẽ, ſeu aliquod
ius in illa re, de qua ſcriptũ eſt, & p hoc
uide tex. in c. ſi tibi abſenti, e. ti. li. 6. ubi
clericus põt dicere eccleſiã eſſe ſuã, ĩ qua
hẽt iuriſdõnẽ, ad idẽ facit l. q tabernas,
ff. de cõtrahẽ. emp. & no. in c. examinata.
de iudi. Et ex hoc infero, ꝙ ſi patronꝰ ẽt
laicus in libello ſup iure patronatꝰ dice-
ret eccleſiã eſſe ſuam, nõ pp hoc uitiabitʳ
libellus, cũ largo modo põt dici ſua rõne
iuris patronatus, qđ hẽt in ea, & libellus
eſt late interpretandus in fauorẽ libellã
tis, ff. de iud. l. ſi qs intẽtione ambigua,
d & uide tex. cũ gl. in c. conſtitutꝰ, de relig.
domi. ita, ꝙ uerba impropriãtur, [d] ut li-
bellus ſaluetʳ. Et uide de iſtis pnominibꝰ
meus, tuus, ſuus, bonã gl. in c. 1. de poſtu-
p̄la. & text. cũ gl. in c. quo iure. 8. diſt. No-
e ta ſcđò, ibi: *eccleſiaſtica diſtrictione*, ꝙ excõi
catio uẽit appl'one diſtrictionis [e] eccl'ia
ſticæ, licet qdã dixerint alibi, ꝙ uerbũ, di
ſtrictio, cõprehẽdit alias pęnas citra cẽ-
ſuras eccl'iaſticas, & ꝙ excõicatio, inter-
f dictũ, & ſuſpenſio ueniũt appl'one cẽſu-
rę eccl'iaſticę [f]. Nã hic uides, ꝙ excõica-
tio uenit appl'one diſtrictionis eccleſia-
ſticæ. Not. 3. ꝙ ius uocis dãdę in c. perti-
net ad canonicatũ, & nõ ad p̄bẽdã, ut cla
re pbat tex. iſte in fi. & facit ad ea, q̃ dixi
in c. dilectus, s̃. alleg. † Et ex hoc infero
ad notabilẽ qõnem, & quotidianã, nũqd
canonicus promotꝰ ad ſacros añ ætatem
legitimã debeat hr̃e uocẽ in capl'o? [g] te-
nerẽ ꝙ ſic. Patet, qa principaliter iſta po
teſtas deſcẽdit ex canonia, ut hic, licet ac
cidẽtaliter repellatʳ canonicus, ſi ñ eſt in
ſacris, [h] ut in clem. ut hi q de ęta. & qua
lita. & tenet Pau. in cle. generalẽ, de æta.
& qualita. licet gl. teneat ꝯriũ. ſecus eſſet
dicẽdũ, ubi actus pcederet ex ordine: qa
tũc paria ſunt, ut qs nõ ſit ordinatus ad
ordinem requiſitũ: aut ꝙ ſit pmotus an-
te tẽpus. Vide gl. no. in c. ei, cui, eo. tit. li.
6. & eodẽ caſu intellige dictã gl. in cle. ge
neralẽ. Ex quo infero, ꝙ beneficiũ cura-
tum non poteſt conferri exiſtenti in ſa-
cris; ſi eſt añ tp̃s promotus, & multò for-
tius ex hoc uitiaretur impetratio. Itẽ no
ta & tene menti hũc tex. ꝙ, ſi mãdatʳ pro
uideri alicui de cõpetenti beneficio, põt
prouideri de canonicatu eccleſię cathe-
dralis, ẽt ſi præbẽda nõ uacet, & ſic illud
dr̃ cõpetens beneficiũ habito reſpectu ad

a Neceſſar. ſuis. Ad de Cal. conſi. 2. de regu.

b Suum. adde Franci. de Are. conſil. 155. & vide quod uoluit Feli. conſi. 279. d. Cardi. conſil. 30.

SEB. SAPIA.

b Pronomẽ ſuũ. Vide de hoc pronomine, ſuum, per Abba. in c. quia, s̃. de iud. Corſet. in ſingularibus ſuis in verbo, meus. Mod. in rubr. ff. de ope. no. nun.

ZACHARIAS.

c Competere uerũ dominiũ. gl. eſt ſin. in c. quo iure, & ibi Car. Alexã. & Gem. 8. diſ. quę tamẽ loquitur in dictiõe, meꝰ. Bar. in. l. 1. ff. de ſta. ho. & Ant. Cor. plene ĩ ſuis ſin. ĩ ver. meꝰ, inci. licet uerbum, meus. tetigit aliquid Guliel. de Cu. ĩ l. omnia, nu. 1. & quod ibi poſuit Cel. in apoſt. ad eũ in uerſi. qua tunc habebat, C. de epiſc. & cle.

d Impropriantur. Adde Roma. conſil. 245.

SEB. SAPIA.

e Diſtrictione, qđ ueniat appellati. diſtrictionis eccleſiaſticæ, tradunt glo. & do. in c. 1. ĩ fi. s̃. de iureiuran.

f Eccleſiaſticę. Ad. de Old. conſi. 86.

g Vocem in c. adde qđ uoluit Ro. conſi. 325.

SEB. SAPIA.

h In ſacris. Licet canonicus, qui non eſt in ſacris, nõ habeat uocem in capitulo, tñ ſi admitteretur ad actus capitulares, uel ad electionẽ, talis actꝰ uel electio non uitiatur, ut per Feli. in c. cũ. M. Ferrarienſis, col. 11. uer. & tamẽ dicit iſta gl. s̃. de conſti.

a Contrauētione. Adde, qñ cōtrauenięs priuilegio illud amittat, Old. cōſ. 101 Rom. conſi. 252. d. Car. conſ. 130. ANT. FRAN. Circa hoc, ꝙ dicitur de priuilegio, qñ tollatur, uel ꝓdatur, ſeu q̄to tpe duret, vide ꝑ Bart. plene in l. beneficiū. ff. de conſtit. prin. in ulti. col. & ibi plene per Alex. adde tn̄ ꝙ priuilegia indulgentiarum durāt etiā eccleſia diruta de facto, niſi eſſet diruta de iure, ut ꝑ Innoc. in c. cū ex iniun. de ope. noui nunc. & habetur per Dyn. & doct. in l. pater. in §. Tuſculanus. ff. de lega. 3. & in l. ſeruitute, i §. ſi ſublatum. de ſerui. vrb. præd. & in l. cum eſſent. in fi. de ſer. ruſt. præd. Et an tollatur priuilegium per non vſum, & q̄to tempore, vide q̄ hñr per do. Ant. d. Ab. & Mod. in c. cū acceſſiſſent. de conſtitu.

b Introducendā. Adde do. Card. conſi. 131. latius Areti. conſi. 23. SEBA. SAPI.

b Introducendā. Idē tenet Fe. alia allegans in c. cū acceſſiſſent. col. antep. verſ. ſeptimò limito. de conſti. & do. me⁹ do. Rochus Curtius in repet. c. ſi. col. 63. verſ. ſecūda ſit cōſuetudo. ex. de cōſu. ubi late de hoc artic.

c Prouincia ſua. Adde quæ ſuprà poſui, & qđ uoluit Ro. cōſ. 261. SEBA. SAPI.

d Clauſula. De iſta clauſula vide Feli. in c. cām. col. 13. ver. nō obſtan te collatione. ſ. de reſcri. & in c. ſup eo. col. 2. ver. ſecūdò fallit. ſ. de off. deleg. vbi allegat Abb. hic, an cōphēdat ꝯdicētes, de iureiur.

e De iure. Adde

id, quod conſequitur de p̄nti, & quod cōſecutus eſt in proceſſu tpis, & vide quod dicitur in c. ſi. ſ. eod. †Vltimò nota id, ad 4 quod quotidie allegatur iſta litera, ꝙ priuilegium conceſſum pſonæ, ſiue collegio 6 ꝓditur unica ꝯuentione a ſpontanea, etiā ſi fu't conceſſum in reb⁹ ecclæ; ſecus dic, vbi priuilegiū cēt cōceſſum loco pio, ſeu eccleſię, q̄a tūc requireret ſpaciū xl. anno. queādmodū requirit in pſcriptione cuiuſcunq; rei eccleſiaſticę, uel ſpūalis. Ita ſingulariter voluit Inno. in c. accedentibus. de priui. & vř ibi tex. ſm̄ vnum intellectū, & de materia in c. cū acceſſiſſ nt, de conſti. Si aūt priuilegium pariter cōcerneret pſonatū & ecclām, tunc ꝑ ꝯuentionē ꝑdi tur priuilegium, quatenus tangit pſonā: ſed non quatenus tāgit eccleſiam, ſed requiritur ſpatium. xl. anno. vt dicit Inno. in d. c. accedentibus: tñ intelligit ibi iſtū tex. cū ſi. qñ priuilegium concernebat ſolùm fauorem pſonarum. vnde, ſi eſſet eccleſię vtile illud priuilegium, vel illam indulgētiam non violari; potuiſſent hic canonici allegare iſtud priuilegium noīe eccleſiæ, licet non noīe ꝓprio, quod ſemper notabis. Et vide in ſimili notabile dictum Io. An. in c. veniens, de tranſac. vbi dicit, ꝙ ſi pſona eccleſiaſtica ꝯxit, & obligatio ſit pſonalis; puta, quia ſuper fructibus, ſi in ꝯntia lędit ur eccleſia, poterit petere reſtitutionem in integrum; ſecus, ubi tñ lęderetur pſona quoad fructus, quos faciebat ſuos, & adde glo. in clem. vna, de in integ. 5 reſti. †Sed eſt notabile dubium in ſtatuto & in ꝯſuetudine, nunquid ꝑ vnam ꝯuētionem tollatur ꝯſuetudo, vel ſtatutum? Et primò ꝯcludo vnum caſum, qñ ſtatutum, ſeu conſuetudo ſunt fauorabilia eccleſiis. tunc. n. non tolluntur ꝑ vnicam ꝯuentionem; imo vnus ſolus de eccleſia poterit reſiſtere oībus, & facere actum retractari, vt not. dicit Inno. in d. c. accedētibus. Sed eſt dubium, qñ ſtatutū vel ꝯſuetudo ſunt fauorabilia pſonis; & concluſiuè dico, ꝙ ſi collegialiter illi, qui fecerunt ſtatutum, ſeu rumpere poſſunt, ꝯueniant directè; immediatè tollitur conſtitutio ſaltem, vt illam allegare non poſſint in preiudicium alterius, arg. hic, vide bo. tex. in d. c. cū acceſſiſſent, & ſic intellige Io. Andr. in c. ad audientiam. ſ. de cle. non reſi. vbi hoc ſentit; ſecus puto, vbi aliquis de uniuerſitate fecißet ꝯ ſtatutum aliis ſcientibus, & non ꝯdicentibus. Nam tunc non conſtat clarè de intentione vniuerſitatis: q̄a fortius cōphenditur aī⁹ ex actu poſitiuo, q̄ ex actu neglectiuo, iuxta not. in c. eum eccla Sutrina, de cau. poſ. & ꝓprie. In conſuetudine eſt magis dubium, & gl. valde not. in l. nemo, in §. tp̄ales. ff. de regu. iur. ſentit ꝙ non, & illam gl. ſequitur Io. An. in c. ſi. de conſue. Sed ego crederē gl. ꝓcedere ſm̄ diſtinctionem p̄dictam, qñ aliquis de populo fecit aliquid ꝯ ꝯſuetudinē aliis ſcientibus, & non ꝯdicentibus, vt ex hoc nō tollātur cōſuetudo; ſed requirtur tm̄ tps, q̄tū b fuit requiſitū ad introducendā b conſuetu-

dinem, arg. in regula prima, de reg. iur. ſed ubi populus collegialiter de directò, & ſcienter feciſſet actū ꝯ conſuetudinē, credo idē dicendū in ea, qđ in ꝯſtitutione, ꝙ ꝯſuetudo non debet eſſe maioris roboris, q̄ ſit ꝯſtō, ut l. de qbus. ff. de 6 legi. & . 1. diſtin. ꝯſuetudo. †In gl. 1. in fi. no. plura ex glo. Primò, ꝙ appellōne ecclarū ꝓuincię veniūt eccleſiæ ēt, q̄ ſunt exemptę, ſi ſunt in ꝓuincia; ſecus, ſi diceret in aliqua eccleſiarū tuarū: quia non p̄t dici ſua, ſed bene dr̄ in ꝓuincia, ſeu diœceſi eſſe; vide bo. gl. in cle. frequēs, de exceſ. p̄la. & tex. in c. graue, de off. ord. Et facit ad q̄onem, ꝙ ſi Papa ꝯceſſit Epo fructus primi anni bñficiorū uacātiū in diœceſi ſua, veniūt ecclæ exēptæ; & vide quod not. in c. ſi ꝑ tua debita, de re- 7 ſcrip. lib. 6. No. ſecūdò, ꝙ †Archieps p̄t largo modo dicere, quālibet ecclām ꝓuincię eſſe ſuā; & hoc rōne iuris, ꝙ ha- 8 bet in hmōi eccleſiis. †Not. vltimò mirabilem caſum, vbi in bñficialibus fit larga interp̄tatio ꝯ caſūm. c. q̄uis. de p̄ben. lib. 6. & ideò Inno. multū inſtat hic, vtrū rl̄r, ſi mādetur prouideri in aliqua eccleſiarū ſuarū, veniāt ecclæ alterius diœceſis: q̄ tñ ſunt in ꝓuincia ſua? c & licet in hoc fuerunt opin. ipſe tñ finaliter concludit, ꝙ ſic; maximè, qñ apponitur illa c̄la. ꝯdictores compeſcendo, &c. Nā non p̄t intelligi de eccleſiis ſolū ꝑtinentib⁹ ad eū: q̄a non p̄t ſeipſum ꝯpeſcere, vt in l. pen. ff. de arbit. Concluderē in hac mā ſic, ꝙ aut ſcribit ei, q̄ eſt obligatus ꝓuidere impetrāti: quia eū ordinauit ſi-ne titulo; & tunc ſi ſimpl̄r dr̄; vt ꝓuideant in aliqua ecclarū ſuarū, non veniunt, niſi bñficia, in qb⁹ habet collationem, arg. in c. cū ſecundū. ſ. eo. Et hoc caſu pōt ſubſtineri opi. quā cōiter reprobant hic docto. Aut non erat hic obligatus ad ꝓuidēdum illi; & tunc ſi apponitur c̄la, ꝯdictores, &c. debet intelligi, ꝓut hic habetur, vt ꝯphendat oēs eccleſias ꝓuinciæ. hoc. n. vř importare illa c̄la rōne p̄dicta; & hoc reſpectu p̄t dici, ꝙ non fit larga interp̄tatio: quia importat hoc ſenſus illius c̄lę: quia in diœceſi ꝓpria non p̄t cōpeſcere. Aut non apponitur illa c̄la; & fortè eſſet dicēdum ꝯrium, vt tñ in eccleſiis immediatè ſibi ſubiectis faciat illi ꝓuideri: q̄a 9 literę debēt ſtrictè intelligi, vt d. c. q̄uis, licet Inno. hic ſentiat oppoſitum. †In glo. 2. in verbo, *contradictores*, not. bene hanc gl. quā multi non hñt, & fuit addita tpe Innoc. & vult d in effectu, ꝙ ꝑ iſtā c̄lam, d ꝯdictores cōpeſcendo, datur iuriſdictio non ſolū inter partes, ſed etiam ꝯ exneos ꝯdicentes e de facto: ſecus autem, ſi ꝯdicant de iure; e & eſt hoc magni effectus. Nam rl̄r delegatus non habet iuriſdictionē in extraneos turbantes partes, niſi qñ ſua iuriſdictio impeditur; & ita loqtur. c. 1. de off. deleg. & ꝑ hoc vide bo. gl. in c. non ſolū, de appel. lib. 6. q̄ valde notanter dicit, ꝙ innouata per tertiū appellōne pendente non reuocant officiū iudicis, ad quē: ſed debet ille ꝯueniri corā iudice ſuo; & dic, vt ibi plenè no. ſed virtute hui⁹ c̄læ ſecus eſt dicendū. Et aduertēdū, q̄a dubitari p̄t circa iſtā c̄lam de virtute ꝯphenſiua. nā comphendit hęc c̄la etiam extraneos, vt ꝯ. dixi, & cōiter tenent hic doc. licet Inn. multa dixerit. Item poterit ferre delegatus ſic datus excōicationē ḡnalem in oēs, q̄ ꝯdixerit de facto; & ita fecit iſte Archieps: intellige tñ, qñ aliqua cā præceſſerit. nā non debet ferri excōicatio ꝓ futuris culpis, vt in 10 c. Romana, in §. caueant, de ſen. excō. li. 6. †Dubitabat ſecundò, vt dixi de vi duratiua, ideſt, q̄to tp̄e durat p̄tas data per hāc c̄lam. Inn. ponit duas opi. Prima, ꝙ duret ēt poſt ſnīam ſi tale eſt negotiū, in quo ferenda ē ſnīa; non tñ durat p̄tas, niſi ꝑ annū poſt ſnīam latam, vt in c. q̄renti, de off. dele. ſi vero non fert ſnīa, vtputa mandat, vt faciat ꝓuideri, tunc durat p̄tas, donec mandatū impleuerit: poſteà uero extinguit p̄tas poſt mandatū executū. Sed mihi placet opi. quā tenet Io. And. in d. c. q̄renti, vt annus non det indiſtinctè poſt latā ſnīam. Si. n. execut⁹ eſt ſnīam, & aliquādiu ille pacificè poſſedit, expirat ꝑrſus citra annū p̄tas iſtius delegati, q̄a annus non dat, niſi ꝓ executione fiēda; vñ ceſſat tps, ex quo executio eſt facta; argm̄ optimū in l. à filia, ff. ad Trebel. & in c. cū ceſſante, de appel. Sed ſi incōtinēti mulus in poſſeſſionem mole-

moleſtatur, tunc p̄t exercere officiū ſuū; q̄a nō p̄t dici eum fuiſſe executum, ex quo incōtinenti eſt facta turbatio, argu. d. l. diuortiū. ff. de diuor. canoni. de pę. diſt. 1. & in c. nam & ego. ſ. de verb. ſig. ita dicerē in negotio, vbi ſnīa nō eſt ferenda, ſi eſt executū, & aliquādiu pacificè ille poſſedit, licet poſteà turbet, nō p̄t iſte ꝯmiſſarius ſe vlteri⁹ intromittere. Et ex hoc infert, ꝙ quo ad vim turbatiuā parū, aut nihil operatur iſta c̄la. Sed aduerte ad aliū notabilem effectū, quē ſentit Io. An. in d. c. q̄renti. vbicunq; ſ. n. deputatur quis ad nudū a miniſteriū, appoſita iſta c̄la, a poterit in ipſius executione exercere iuriſdictionē cōpeſcendo ꝯdictores, ſine qua nullam hñt iuriſdictionē, ꝑ tex. illi⁹ capituli, licet gl. ibi dubitet, & Hoſt. tenet ꝯriū in c. cū noſtris, de cōceſ. p̄bē. motus ꝑ c. ex literis, de off. deleg. ſed illud c. non obſtat, quia ibi delegat⁹ ſimpl̄r cōmiſit vices ſuas in executione illi⁹ actus; ideo trāſiuit iuriſdictio; ſecus, ubi cōmitteret nudū miniſterium.

11 †Et ex hoc infero, ꝙ deputat⁹ ad ponendū aliquē in poſſeſſionem non hēt iuriſdictionē in ꝯdictores, nec p̄t exercere. Idem ſi deputaret ad conſerendū; & ideo fuit appoſita hæc c̄la, *contradictores, &c.* & eſt hoc addendū ad primū mēbrū, in quo fuit tractatū de ui cōphēſiua; & hęc nota. q̄a ſunt quotidiana. Et aduerte, q̄a alia c̄la ēt hodie multū inoleuit, videlicet, ponas i poſſeſſionē, defendas inductū, &c. Et dubitat, q̄to tpe durat p̄tās illius clauſulę? Quidā dixerūt, ꝙ durat ad inſtar p̄tātis conſeruatoris, de qua p̄tāte hr̄ in c. fi. de off. deleg. lib. 6. & ſic, ꝙ claudat anno. Io. An. hic dicit, ꝙ audiuit curiā tenere, ꝙ ſi aliquādiu inductus in poſſeſſione pacificè poſſedit, expirat eius p̄tās, & ſatis mihi hoc pla- b cet, b ne p̄iudicet p̄tāti ordinarię, arg. in c. ad hoc, de reſcrip. & vide Archi. in c. ſcienti. ſ. eo. tit. lib. 6. vbi vř tandē hoc te- 12 nere. Gl. 4. eſt facilis. †In gl. 4. in ver. inueſtiuit, ibi; *non adipiſcitur quis poſſeſſionem.* de hac mā vtrū ꝑ inueſtitura trāſferat poſſeſſio, dic vt no. Io An. in c. tranſmiſſam, de elec. dixi in 13 c. 2. de conſue. & dic ut ibi. †In ea. gl. ibi, *& ſic per hanc decretalem* hęc particula gl. uſq; ad fi. tractat de executore dato ad faciendū ꝓuidere, nunquid poſſit ipſe ꝓuidere? & finaliter cōcludit, ꝙ non, & rñdit ad tex. ꝙ iſta inueſtitura nō ualuit. Inno. uariè loqtur, ſed tandē ponit ſolutionē notabilem, q̄ multū allegat. Dicit. n. differentiā inter mandatum factū, ut faciat ꝓuideri, & mandatū, ut faciat aſſignari. Primo caſu ꝓcedit dictū glo. ſecundò uero ꝓcedit iſte tex. Poteſt. n. ipſe primo ꝓuidere, & poſtea compellere ad faciēdū aſſignari bñficiū de facto, quaſi uelit, ꝙ illa uerba, facias ꝓuideri, ſonent in iure, ideo ius eſt cōferendū ꝑ aliū. Sed illa uerba, facias aſſignari, ſonant in factū, vnde vř ſibi data p̄tās ꝓuidendi. Nā q̄ uult conſequēs, uult antecedēs, & ꝑ hoc ui 6 de bonū tex. in c. ex parte. ſ. de ſpon. vbi uerba executiua ꝑſuppoſunt diſpoſitionē, ita dicēdū in ꝓpoſito, & uide Hoſt. c. cū noſtris, p̄al. vbi uoluit, ꝙ nō ſit differetia inter p̄dictas formas, ſed utroq; caſu poſſit executor ꝓuidere, qđ nō pla- 8 cet ibi Io. An. & bene. Nā tex. in oppoſitū vř in c. Abbate. ſ. de reſcri. nā ſm̄ illam opin. non eſſet differentia inter executorē datū ad ꝓuidendū, & cōpellendū ꝯ illud. c. Abbatē, & ꝯ ea, q̄ hñr in c. ne captandę, & c. ſi ſoli, de cōceſ. p̄b. lib. 6. In glo. in verbo, *authoritate propria*, ibi, *arg. contra.* ſ. *de priuile.* de hoc dic, ut plene not. in c. cū acceſſiſſent, de conſtit. & 14 in c. accedentibus, de priui. †In ea. gl. ibi, *non intelligerentur ue niſſe, &c* not. gl. ꝙ licet Papa mandet ſemel ꝯ priuilegiū indultū alicui eccleſię, nō ꝑ hoc cenſet tollere priuilegiū, nec clerici obedientes cenſent renuntiare priuilegio, ſed poterit de priuilegio opponi, ſi alia uice mandaret ꝯ priuilegiū 15 de priuilegio nō habita mentione. †In ea. glo. ibi, *ſed quid ſi ueniſſent.* ſigna gl. uſque ad fi. & tenebis eā ſemp menti. Ex qua collige ḡnaliter legatū etiā de latere non poſſe uenire ꝯ priuilegia conceſſa alicui eccleſiæ, & ꝑ hoc facit, q̄a etiā delegatus nō p̄t ꝓuidere in eccleſia numerata, niſi fiat mentio de numero, ut in c. conſtitut⁹, de reſcri. multò forti⁹ nec legatus, cū maior ſit p̄tās delegati reſpectu cā ę ſibi cōmiſſę,

16 quā legati, ut in c. ſtuduiſti, de offi. le. †In gl. in uerbo, *recipiant*, in fi. Pondera glo. nā ſequēdo lecturā ſuā, quā poſui. ſ. in gl. 4. a ſeqtur, ꝙ excōicatus poſſit conferre bñficium. c Nā uult hęc glo. ꝙ iſti canonici nō debent abſolui, niſi pri⁹ recipiant illum in canonicū, & ſic niſi conferat ius canonię, ſed Inn. Io. An. & cōiter doc. ſequentes tenēt oppoſitū. vnde Inn. ponit vnū notabile dictū, dicēs ꝙ q̄tuncunque q̄s ſit excōicatus ꝓ manifeſta offenſa, debet pri⁹ abſolui, d quā ſatis faciat, ſi fuit cōtumax in b exercendo actū ſpūalem, & ſic in ſpūalib⁹ nō ꝓcederet regula in c. ex parte el 1. ſ. de uer. ſig. alias ſequeretur abſurdū. Pone. n. ꝙ q̄s fuit excōicatus, q̄a nō faciat ſe ꝓmo ueri ad ordines. Nā ſm̄ opi. glo. iſte debet ordinari in excōicatione, e qđ nō eſt dicēdum ꝑ c. cū illorū, de ſen. excom. & ꝑ c. 2. de ord. ab Epo. Ad iſtum tex. rñdet dupliciter. Primò, ꝙ inueſtitura facta per Archiepm tenuit, & reſtabat ſolū nuda receptio facti. Et iſta bene p̄t fieri ꝑ excōicatum in eorū odium, ut nō transferat aliquid iuris ſpūalis, & not. hoc bene, & idē ſentit Inno. in c. eam te, de reſcrip. Secūda ſol. ꝙ intelligat tex. ꝙ mandet receptio iuris, ut fiat expoſitio, quā facit hic glo. in fi. donec receperūt. i. in effectu p̄ſtando cautionem de recipiendo. Nā uerba debent reſtringi & impropriari, ut euitet abſurdū, in c. cū dilectus, de conſue. In glo. fi. & ex hoc inferunt doc. ꝙ ſi aliquis de nouo Z ſpectaret in hac eccleſia, ubi fractus eſt numerus canonicorū ꝑ receptionē ultra numerū ſpōte factam, obſtabit ſibi exceptio reſpectu p̄bēdę nō uacātis, licet reſpectu canonicatus excipi non poſſit, cùm numerus ſit ibi fractus.

Ro. conſi. 482. ubi de hac clauſula. SEBA. SAP.

a Iſta clauſula. Vide Fel. in c. de cætero, col. 3. ver. ad illud de clauſula, amoto. vbi uult ꝙ executor datus cū clauſula, amoto quolibet detētore, pōt aſſumere partes iudicis. Hoc placet. Adde uidendum D. Card. conſi. x.

c Conferre beneficium. adde quod dom. de Ro. deci. 128. de ſent. excō. in antiq. dicit ꝙ executor excōicat⁹ pōt prouidere de beneficio, maximè ſi ille, cui fačta eſt prouiſio, ignorat excōicationem.

d Prius abſolui. adde quod uoluit Old. conſ. 93. paulo ante finem.

e In excōicatione. adde, an excōicatus ſit capax ordinis, & rituli beneficij. d. Cardi. conſi. 40.

ZACHARIAS. Tu dic, ꝙ excōicatus promotus recipit ordinem; debet tamen deponi perpetuò, ut not. Io. an. in c. 2. de cleri. ex. mini. & in c. 1. & 2. de eo, qui fur. or. ſu. quod intellige de omni excōicatione, ſiue ſit Papalis, ſiue alia, de maiori tamen, ut plene per Feli. in c. cū aliorū, verſi. not. in uerſi. primos. colū. 1. ſ. de ſent. excom.

SVMMARIVM.

Clericus, qui poteſt viuere de patrimonio ſuo, poteſt ꝓmoueri ad ſacros ordines, licet nullum habeat beneficium. 2. 3. *pōt tamen petere beneficium, & Epiſcopus poſſet ei prouidere: tamen non compellitur.* 4. *etiam ſi patrimonium dicti clerici caſu ante perierit, & nu.* 5.

Clericus tenetur ſoluere decimas de patrimonio ſuo, licet in eo fuerit intitulatus, quando fuit promotus non habens aliud beneficium.

Clericus ten. tur decere offic um ratione ſui ordinis, licet nullum habeat beneficium.

Patrimonium clerici, in quo ꝑſe f. it ordinatus, non habens aliud beneficium, an poſſit per eum alienari ſine ſolemnitate qua alienantur bona eccleſiaſtica?

Paupertas uoluntaria non reprobatur in clericis, ſed neceſſaria ſic.

CAP. XXIII.

1 Tvis. †Non beneficiatus hñs ſufficiēs patrimoniū ad ſacros legitimè ꝓmouetur. Ponit dictū, cuius unam determinationem interſerit, ibi *dummodo.* Caſus literalis. Quidam clerici in minorib⁹ ordinibus cōſtituti nōdum fuerāt bñficium eccleſiaſticum aſſecuti: habebāt de bonis patrimonialibus, vnde commodè poterāt ſuſtētari. volebāt ꝓmoueri ad ſacros ordines. Rñdet Papa conſultus, ꝙ bene

poſſunt ad ſuperiores ordines promoueri, dummodo aliud canonicum non obſiſtat, & intelligitur ordinatus ad titulum
2 ſui patrimonii. Ber. †No. primò clericum ſecularem licitè tenere bona patrimonialia, & ad ſacros ordines ꝓmoueri. †Secun
3 dò collige argm̃ ex tex. ꝙ habens patrimoniũ ſufficiens, p̃t promoueri ad ſacros ordines, licet expreſſe non aſſignetur ſibi patrimonium in titulum. Satis. n. eſt eum habere patrimonium, ex quo congrue ſuſtentari p̃t. No. tertiò, ꝙ quidam dñr ordines minores, & quidã ſuperiores, & alibi ſcilicet appellantur ſacri, in c. 1. de cle. coniu. quanquam in ueritate oẽs ordines poſſunt dici ſacri, de quo uide bonam gl. 32. diſti. in ſumma. In gl. 1. ibi, *patrimoniũ pro ti.* Ho. dicit hoc procedere, ſi hoc fuit actũ quaſi uelit dicere, ꝙ ſi ſimpliciter habẽs patrimoniũ fuit ordinatus, nõ efficit patrimoniũ titulus, ſeu patrimoniũ non ſuccedit in loco tituli; & credo, ꝙ gl. hãc intẽtionẽ habuit, ut in effectu ſit loco tituli; de quo uide bo. gl. in c. ſi Eps̃. j. eo. ti. lib. 6.
4 †In ea. gl. ibi: *iudicium ſibi manducant.* Io. An. dicit, ꝙ nõ eſt malũ, ꝙ Eps̃ talibus prouideat de beneficio eccleſiaſtico; nec ipſi peccãt petendo beneficiũ. Et ad iura allegata in gl. dicit rñdendũ, prout dictũ fuit in Ep̃o in c. Eps̃ s̃. eo. & no. bene hoc dictũ Io. And. Nã ampliat no. per Inn. in d. c. Eps̃. ſentit. n. ꝙ nõ ſolũ habẽs patrimonium licitè p̃ot petere beneficiũ, & ex eo uiuere: ſed etiã ſi fuit ordinatus ad titulũ patrimonii; & intellige, ꝙ p̃ot petere: nõ tñ faciẽdo ſuperiorẽ cõpelli; quia, ex quo hẽt patrimoniũ, ceſſat prouiſio. c. cũ ſm̃ ſed poterit petere gratiosè. Nec obſt. ꝙ patrimoniũ ſit loco tituli: quia cũ ſeruiat eccleſiæ, nõ tenet̃ uiuere de patrimo
5 nio per rõnẽ. c. cũ ſm̃ s̃. eo. †In ea. gl. ibi: *quòd Epiſcopus debeat eis prouidere.* hoc dictũ dicit Io. An. procedere ex obligatione gñali, qua tenet̃ Eps̃ prouidere omnibus clericis indigẽtibus iuxta no. in d. c. cũ ſm̃, quaſi uelit dicere, ꝙ ex quo fuit ſemel ordinatus ad titulũ patrimonii, licet patrimoniũ perierat chaſmate; nõ poteſt Eps̃ cõpelli ad prouidendũ, ſm̃ prouiſionẽ. c. cũ ſm̃; quia illa prouiſio ſuccedit, cũ Eps̃ fuit in culpa ordinãdo ſine aliquo titulo. Sed no. ex alio dũ dixit, ꝙ tenet̃ prouidere ex obligatione generali: quia Eps̃ peccat nõ prouidẽdo clericis nõ habentibus, unde uiuerẽt, ex quo p̃ot congruè de beneficiis eccleſiaſticis prouidere, licet à principio nõ fuerit in culpa in ordinãdo. Nã Eps̃ debet eſſe bonus paterfamilias, & diſpẽſare ad beneficia eccleſiaſtica cuicunque, prout opus eſt. Et ꝑ hoc intellige bonã limitationẽ ad no. in c. relatũ, s̃. e. ubi no. ꝙ Eps̃ hẽt liberã facultatẽ in electione perſonarũ. Nã procedit illud, data paritate perſonarũ: uel quo ad hoc, ut inferiori nõ cõpetat actio ↄ Ep̃m, ſed ipſe tenet̃ prouidere, ſi vult ſatisfacere cõſcientiæ ſuę, prout quiſq; indigẽs eſt. †In gl. 2. ibi: *licet ſit ordinatus ad patrimonium &c.*

6 No. bene hãc gl. & ex ea infertur, ꝙ non ſolũ tenetur clericus ſoluere decimas de patrimonio ſuo, qñ ſimpliciter obuenit ſibi, ſed etiã ſi fuit ordinatus in titulũ illius patrimonii. Et ſatis placet mihi hęc cõcluſio gl. quia patrimonium illud non fuit beneficiũ ſpirituale, ut ſtatim dicã, nec debet iſte ordinari cũ pręiudicio eccleſiæ parochialis, arg. in c. eccleſię. 16. q. 1. gñal'r, an & qñ clericus teneatur ſoluere deci
7 mas dicetur in c. nouũ genus, de dec. †In eadẽ gl. ibi: *& dicas quod non.* Vult ergo ꝙ ordinatus ad titulũ patrimonii non p̃ot deſerere diœceſim patrimonii, quaſi ſit illi alligat⁹ rõne tituli patrimonialis, quẽadmodũ ſi haberet uerũ beneficiũ, ſed cõſidera, ꝙ c. primatus, alleg. in gl. nõ loquitur de ſolis clericis, ſed etiã de laicis, nec hẽt reſpectũ ad beneficium etiã ſpirituale. Vnde credo dicendũ, prout dixi in c. fraternitatis, de cleri. nõ reſidẽ. & in c. cũ iandudũ, s̃. eo. ut ſi clericus iſte ſit notus, licitè poſsit recipi in alia diœceſi. Nã patrimoniũ nõ ligat eũ, cũ reſpectu illius non ſit obligatus officiare certã eccleſiã, ſed tm̃ tenetur dicere officiũ, nõ reſpectu patrimonii, ſed reſpectu ſacri ordinis, quẽ recepit, uide
8 gl. 92. diſt. c. ſi. & quod no. in c. 1. de celebra. miſſa. †Et in ſi. gl. no. hanc ultimã q̃õnẽ, quia ſatis quotidiana eſt, cũ hodie clerici pro maiori parte ordinantur ad titulũ patrimonii. Et dubitari p̃ot, utrũ in alienatione huius patrimonii, debeat interuenire ſolẽnitas, quę obſeruanda eſt in alienatione rerũ eccleſiaſticarũ, de qua. 12. q. 2. ſine excep. Ioan. & Goff. tenẽt opi. Vincen. poſitã in gl. ut non poſſit alienari, ſicut alia bona beneficii ſpiritualis, fatentur tñ ꝙ illi patri
a monio non inhęret ius ſpirituale,[a] quod ad hęredes non ſit tranſmiſſibile. unde uoluit, ꝙ mortuo clerico extinguatur cã priuilegii, quẽadmodũ dicimus in fundo dotali, ꝙ licet matrimonio ſtante alienari nõ poſſit, ff. de fun. dota. ꝑ totũ tñ ſol. matr. tranſit ad hęredes. Hoſt. diſtinguit, utrum patrimoniũ fuit pro titulo aſſignatũ, uel non, ut primo caſu procedat opi. Vin. & prædictorũ. Nec obſtat rõ Gof. quia facilius conſumitur pretiũ, quã res, & ſic trãſeunt doct. hic. Et no. ex hac opi. Hoſt. ꝙ ſimpliciter ordinatus p̃ot diſponere de patrimonio, prout vult, ſecus ſi fuit expreſsè ordinatus ad titulũ patrimonii. Aduerte primò excludendũ unũ caſũ, ꝙ ſi iſte ordinatus ad titulũ patrimonii cõſequeretur beneficium ſpirituale, licite poterit diſponere de patrimonio, prout vult; quia hoc caſu ceſſat rõ præcedens, cũ poſſit uiuere ex beneficio, ſed ubi nõ habet niſi patrimoniũ aſſignatũ in titulũ, tunc eſt maior dubitatio iudicio meo. Inn. in c. cũ Eps̃, s̃. e. ſenſit opi. contrariã, ꝙ in alienatione illius patrimonii nõ requiratur conſenſus Ep̃i & hæc opi. vr̃ mihi uerior de rigore iuris, licet alia benignior & ęquior, ne mendicent in opprobriũ cleri. Et ſi diceres, quid operabit̃ ordinatio ad titulũ patrimonii, ſi illud poteſt ad libitũ alienare? Reſpondeo, per hoc ſatisſit iuri, ut non uideatur ille promotus ſine Aliqua ſuſtentatione. unde ſatis eſt, ꝙ habuit, unde uiuere poſſet. Nam paupertas uoluntaria non reprobatur in clericis, ſed neceſſaria ſic, quemadmodum legitur de ipſis Apoſtolis, actuum. 1. & 2.

SEBA. SAPI.

a Spirituale. Vide ad hęc Fel. in c. poſtulaſti. col. 8. uer. circa faciendam mentionem. s̃. de reſcrip. vbi tãgit, an de tali patrimonio ſit facienda mentio in literis, & paulò tangit, an cleric⁹ hñs patrimonium poſſit uiuere de beneficio.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium poteſt conferri abſenti, & ille abſens poteſt per alium inueſtiri. nu. 2. An autem conferentes poſſint retrocedere, etiam ſi interuenit perſona media, uide nu. 3.*
3 *Eligentes abſentem in poteſtatem, uel conferentes beneficium abſenti non poſſunt ante eius acceptationem à tali electione retrocedere, quando habent tale officium nomine alieno: ſecus ſi nomine proprio.*
4 *Negotiorum geſtor non acquirit dominium abſenti ante, quàm ille ratificet.*
Negotiorum geſtor poteſt interuenire etiam in ſpiritualibus.
5 *Mandatum ſpeciale requiritur in beneficialibus, & alijs ſpiritualibus, nec ſufficit generale.*
Coniuncta perſona non agit pro coniuncta in cauſis, in quibus requiritur ſpeciale mandatum.
6 *Alius, iſtud pronomen non facit poſitionem præcedentis qualitatis.*
Beneficiatus an poſſit ſe inueſtire de beneficio ſuo per laicum?
7 *Mandatum ad contrahendum matrimonium quale debeat eſſe.*
8 *Negotiorum geſtor non acquirit neque dominium, neque poſſeſſionem illi, cuius negotia gerit, ante eius ratihabitionem, nu. 4.*

Cap.

CAP. XXIIII.

1 Accedens. Abſens p̃ot inueſtiri de beneficio alio mediãte. Vel ſic. P̃ot quis inueſtiri de beneficio pro abſente. uel cõiungẽdo utrũq; intellectũ dic. Abſenti p̃ot cõferri beneficiũ alio mediãte. nec refert utrũ abſens inueſtiat̃ ꝑ pſonã mediã, uel pſona media inueſtiat̃ ꝓ abſente, & ẽ caſus no. & quotidie practicat̃. Et cõis diuiſio. ſecũda ibi. *inquiſitioni.* Caſus literalis. Quęrebat̃ hic, vtrũ aliquis abſens de beneficio eccleſiæ poſſit inueſtiri? Rñdet̃, ꝙ aliquis noĩe ac uice abſentis de beneficio eccleſię p̃ot inueſtiri; q̃a ille dr̃ inue
2 ſtiri cui⁹ noĩe alius inueſtit̃. Ber. †No. ꝙ beneficiũ acquirit̃
a abſenti[a], ſiue inueſtiat̃ abſens ꝑ aliũ. ſ. ꝑ procuratorẽ, ſiue inueſtiat̃ alius. ſ. procu. ſuus pro dño. Et ex hoc hẽs duplicẽ practicã cõferẽdi beneficiũ abſenti. & ut clarius habeat̃, Prima eſt iſta, ut dicat ſuperior: *conferimus, ſiue inueſtimus talem abſentem de tali beneficio per te.* Secunda practica; ut inueſtiat̃ alius pro abſente hoc mõ: *inueſtimus te de tali beneficio nomine talis abſentis*, & hec practica vr̃ magis placere Papę hic, ut colligit̃ ex illo verbo, magis. Et hũc tex. potes adducere, cũ quærit̃ in practica, vtrũ dñiũ alicuius rei acquirat̃ abſen
g ti ſine ceſſione fiẽda ꝑ procuratorẽ. Nã p̃ot dari abſenti ꝑ procuratorẽ, uel procuratori noĩe abſentis; & pro hoc bo. tex. ĩ l. q mihi donatũ, ff. de dona. ad hãc mãm alle. ibi Bar.
3 hoc. c. †Secũdò opp. ↄ prædicta de. c. ſi tibi abſenti. j. eo. tit. lib. 6. ubi patet, ꝙ ibi nulla pſona media beneficiũ p̃ot conferri abſenti. Sol. dic explicãdo latè mãm h⁹. c. & illius, ꝙ aut beneficiũ cõfert̃ abſenti nulla pſona media; aut mediã
h te aliqua pſona. Primo caſu ꝑ illã collationẽ nihil acquirit̃ abſenti, vñ nõ p̃ot dicere abſens beneficiũ eſſe ſuũ añ, q̃ acceptet, ut. d. c. ſi tibi abſenti, & in l. abſenti, ff. de do. & in
b l. qui abſenti, ff. de acq. poſ. tñ cõferẽs nõ p̃ot retrocedere[b] à collatione illa, donec abſens declarauerit aĩum ſuũ, vt ẽ tex. ſing. ĩ d. c. ſi tibi abſenti. Rõne cui⁹ notãter poſuit Bar. in d. l. abſenti. Nõ. n. eſt ſpeciale ĩ beneficiis, ſed in quibuſcunq; iurib⁹ illud procedit, qñ iura deferunt̃ ꝑ eũ, q habet eligere, ſeu cõferre tanq̃ officialis. nã functus eſt offõ ſuo eo ipſo, ꝙ elegit ipſum abſẽtẽ. Et iõ, ſi deputatus ꝑ cõitatẽ ad eligẽdũ p̃tãtẽ, elegit abſentẽ; licet abſenti nihil acquiratur añ acceptationẽ, iſte tñ, q elegit tanq̃ functus offõ non p̃ot uariare, & iſta eſt uera rõ illi⁹ c. ſi tibi abſenti. Secus ẽ, 7
i ubi q̃s eligeret noĩe proprio. pone exẽplũ in Papa, uel ẽt in cõitate h⁹ ciuitatis. Nã ſi eligit̃ abſens p̃ot retrocedere añ, quã ille acceptet; q̃a, ut dixi, abſenti nihil eſt acquiſitũ, nec iſte ẽ funct⁹ offõ, q̃a eligit noĩe ꝓprio. Secũdo caſu principali, qñ collatio fuit facta aliqua pſona mediãte, & illa pſona media ñ hẽbat mãdatũ, aut ſic. Primo caſu ñ acq̃rit̃ ab
4 ſenti; q̃a req̃rit̃ anim⁹, ꝓ hoc. l. ſi ego, & qđ ibi no. ff. de ne.
c ge. †Nã negotiorũ geſtor ñ acq̃rit dñiũ abſenti[c] niſi à tꝑe, quo dñs habuit ratũ, ut no. ĩ d. c. ſi ego, & uid̃ bo. gl. & no. q̃ tene mẽti ĩ c. quã ſit, de ele. li. 6. q̃ vult, ꝙ ſi in iſtis ſp̃ualib⁹ p̃ot interuenire neg. geſtor oportet, ꝙ dñs hẽat ratũ intra illud tp̃s, intra qđ tenebat̃ ipſe declarare animũ ſuũ, alleg.
5 l. pen. ff. rẽ ra. habe. & pone exẽplũ, ut hr̃ in gl. predicta †Se
d cũdo caſu, qñ pſona media[d] habebat mãdatũ gñale, & nõ
e ſufficit[e] in iſtis beneficialibus, nec ĩ aliis ſp̃ualibus, q̃a ĩ his requirit̃ ſp̃ale mãdatũ tũ ꝑꝑ qualitatẽ rerũ: tũ ꝑꝑ pręiuditiũ ut ſenſerũt hic doct. & dñi de Ro. dec. 83. & uide qđ dixi ĩ c. corã, de offi. dele. Ex quo infert̃ ad unũ dictũ notabile, ꝙ cõiuncta pſona nõ p̃ot acceptare beneficiũ pro cõiun
f cto[f] ad hoc, ut cõiuncto ſtatim acquirat̃, q̃a cõiunctio ſanguinis nõ ſupplet ſpeciales defectus mãdati, ut ĩ l. pater, ff. de min. ut apertè uoluit Inno. hic, & dñi de Rota, ubi. s̃. & Spec. ĩ tit. de cõiuncta pſona. Si uerò habebat mãdatũ ſpeciale, tũc beneficiũ q̃rit̃ abſenti, ſiue abſens inueſtiat̃ ꝑ procuratorẽ, ſiue proc. noĩe abſentis, ut hic, & arg. in l. 1. C. de acq. poſ. & in l. 1. §. ꝑ procuratorẽ, ff. e. ti. & procedit hoc, ſiue ſit deputatus ꝓcurator ad acceptãdũ certũ beneficiũ, ſiue incertũ q̃a ſatis hoc apparet de intẽtione dñi cõſtituentis, qđ ſentit hic Ioã. An. & eſt quotidianũ. Et ex his infero ad intellectũ h⁹ capituli. nã ſi vis intelligere ut alius inueſtiat̃ pro abſente ſine mãdato tãquã negotiorũ geſtor, oportet dicere, ꝙ abſenti non acquirit̃ titulus añ, quã habeat ratũ geſtũ noĩe ſuo: ſed ſi habeat mandatũ mõ prędicto, acquirit̃ immediatè abſenti, & in hoc differt iſte tex. à caſu
6 c. ſi tibi abſenti, & hęc no. q̃a quotidiana & bona in practica. †Sed quęro, nunquid iſte, qui recipit inueſtituram pro abſente, p̃ot eſſe laicus? Quidã, ut Aegi. tenuerũt, ꝙ nõ, q̃a mouebat̃ per dictionẽ, alius, q̃ facit poſitionẽ eiuſdẽ qualitatis ad uerbũ, clericus, qđ pręmittit. Sed in ↄ̃riũ faciũt nõ. in c. ſedes, de reſcr. ꝙ nõ ſemꝑ dictio, alius, facit poſitionẽ eiuſdẽ qualitatis cũ præcedentibus iuxta illud: Chriſtus crucifixus eſt, & alii duo latrones. Ioann. An. & cõiter[g] doc. ſequẽtes cõcludũt, ꝙ licet tutius ſit cõſtituere clericũ; tñ ſi cõſtituit laicus, ſatisfactũ eſt iuri, arg. in c. 1. de proc. li. 6. nã laico pręſenti nihil acq̃rit̃, ſed trãſit illud ius ſpirituale in dñm, ſicut aqua ꝑ canalẽ lapideũ. Et idẽ putat Io. An. qñ quis hẽt gratiã cũ beneficio acceptãdi. nã tũc p̃ot quis cõſtituere laicũ[h] ad acceptãdũ beneficiũ certũ, de quo tñ nõ eſt dubiũ, q̃a nõ eſt idẽ cũ caſu pręcedẽti, ſed magis dubiũ eſt, qñ cõſtituit̃ ĩ genere ad acceptãdũ beneficiũ uacaturum, qđ ſibi ur̃: ſed idẽ putat in hoc caſu: quia nõ authorizat ĩ hoc caſu laicus, nec ſibi aliquid acquirit̃, & tenere ↄ̃riũ poſſet eſſe multũ pręiudiciale. Fortè. n. nõ hẽt hominẽ fidelẽ, de quo bene cõfidat, niſi certũ laicũ & hęc no. In glo. ibi: *contrahitur.* hodie apertius eſt deciſum in c. ſi. de proc. li. 6. †Et uide ibi gl. no. quale dẽt eſſe mãdatũ ad ↄ̃hendũ matrimoniũ carnale[i]. Ibi, *ſecũda dubitatio hic explicatur.* Notabis ſemper hãc gl. iuncto tex. ꝙ matrimoniũ ſpirituale, etiã largè ſumptum, p̃ot ꝑ procuratorẽ fieri. Ex quo infero, ꝙ p̃ot profeſſio, maximè ex cã, ꝑ procuratorẽ fieri. Et nota etiã ex gl. ꝙ largo mõ p̃ot dici matrimoniũ inter clericum & beneficium ſuũ, pro hoc uide bonum tex. 21. q. 2. ſicut uide tex. cum gl. in c. ne pro defectu. s̃. de elec. Ibi, cãm uſucapiendi, nõ referas hoc ad beneficialia: q̃a in eis nõ cadit pręſcriptio in regula prima, & qđ ibi no. de reg. iur. li. 6. ſed procedit in tꝑalibus, uel ĩ ſpiritualibus pręſcriptionibus, & intellige qñ tradẽs nõ erat dñs: q̃a tunc recipiens hẽt cãm pręſcribendi. Ibi, *hæreditas temporalis, &c.* Io. An. intelligit hoc dictum gl. in procuratore ſpeciali. Et eſt rõ, quia hęreditas adit̃ ſolo aĩo. l. pro hærede, & qđ ibi no. ff. de acq. hæ. vñ eo ipſo, ꝙ conſtituit ꝓcuratorẽ ad adeundã hęreditatẽ iacentẽ, incontinẽti acquirit̃ ſibi hæreditas: ſec⁹ dicit in procuratore generali, in quo ceſſat prædicta rõ. Ibi, *ſi dans, uel accipiens.* de hac mã dic, ut plenè no. in d. l. q mihi donatum, ff. de dona. ubi patet, ꝙ ſuf

ZACHARIAS.

a Acquiritur abſenti. Adde Bal. in l. ſancimus. §. ſed & ſi quis, C. de Lati. lib. tol. c. ſi tibi abſenti, eo. tit. lib. 6. & ibi in apoſt. Cel. ad Phili. Frã.

b Retrocedere. Adde d. Cardi. conſi. 105. Old. conſi. 57. & uide qđ pulchrè æoluit Rom. conſi. 295. Ancha. conſi. 399. Fed. cõ 290. Cal. conſi. 21. de præben.

c Dominium abſenti. Adde qđ uoluit Anchar. conſil. 126.

SEB. SAPIA.

d Perſona media. uide Rotã in ti. de procu. deci. 62. in antiquis, & quæ cõgerit circa hęc do. Feli. in c. nonnulli, §. sũt & alii col. 8. uerſi. fallit. 2. s̃. de reſcr.

e Et non ſufficit. Adde qđ uoluit Lap. alleg. 227.

f Pro coniuncto. Adde tñ ꝙ do. de Rot. deci. 295. in nouis, de procur. dicunt, ꝙ amicus & conſanguineus poſſunt corporalem poſſeſſionem quæ facta eſt, iuris canonicalis, uel præbendæ recipere abſque ſpeciali mãdato, & ibi qñ ratificatio dñi abſentis dẽat interuenire.

SEB. SAPIA.

g Et cõiter. Idem tenet And. Sicul. per quatuor rationes ĩ c. olim, s̃. de reſcrip. & in c. 2. s̃. de iudi. de quo late uide per. Feli. in d. c. nonnulli, col. 8. s̃. de reſcr.

h Laicum. Adde, ꝙ laicus poſsit eſſe procurator ad acceptandum beneficium, do. de Rot. deci. 264. in antiquis, de procu. Et dicunt do. de Ro. deciſi. 195. de pręben. ꝙ excommunicatus poteſt beneficium acceptare, & uide Cal. cõſil. 1. hic eo. titu.

i Carnade. Adde

Ant.de But. conſi.
65.Anchar. conſi.
229.& 221.
SEBA. SAPI.
a Beneficium.Vide
quæ ſcribit dom.
Abb.in c.fi. in ult.
not.ĩ. de conceſſ.
præb.& in c.fin.ĩ.
de inſt. & in c. qã
clerici, uerſi.& ex
hac gl.infero.ĩ.đ
iur. pa. ubi tangit
an ẽps poſſit con-
ferre beneficium
ſuo filio legitimo.
b Subuenire ſuis.
Adde, ꝙ ideò An-
cha.conſi.337.cõ-
ſuluit, ꝙ executor
teſtamenti debet
potius in ſuos ęge
nos diſtribuere, ꝙ̃
in extraneos, & ui
de eundem Abb.
conſi.96. ubi po-
nit, an patronus
poſſit proprium fi
lium præſentare.
ANT. FRAN.
Inter quas perſo
nas poſſit execu-
tor datꝰ ad diſtri
buendũ diſtribue-
re,uide ꝑ Ange. &
doc. poſt Bart. in
l.Lucius, in §.1.ff.
de leg.1. & uide ꝑ
Bald.in l. id quod
pauperibus, C. de
epiſ.& cle. ubi di-
cunt,ꝙ nõ põt di-
ſtribuere inter ba
ſtardos, de quo ẽt
per do. Car. in cl.
1.in fi. de teſt. & ꝑ
Ioan. An. in addi.
Spe.in ti. de inſtr.
edi.in §.14. in uer
ſicu.ſed quid erit.
Aliud tñ, ꝙ tales
executores ñ poſ-
ſunt diſtribuere in
ter ſeipſos, quãuis
ſint pauperes, nec
ẽt inter proprios
filios, cũ cenſeanť
filii habere eandẽ
perſonam cum pa
tre,iuxta not.in l.
in ſuis, ff. de libe.
& poſthum. quod
uoluit Odof. not.
in l. ſi mandaue-
rò,in §.ſi tibi cen
tum,ff.manda.ubi
etiã per Bal.& per
eundẽ in l. ei qui,
C.de diſtr.pign.&
in l. id quod pau-
peribus,C.de epi.
& cle.& uide om-
nino per do. Car.
in d.cle. 1. in 22.
q.de teſta.
c Spirituale. Adde
Ro.conſi.228.

ficit ſolus animus tradẽtis,ut ꝑ ꝓcurato
rẽ acquirať dño licet ꝓcurator aliud in
tẽdat:ſed ubi neuter hoc intẽdit,non ac
quiriť abſenti,niſi a tꝑe traditionis. Et
ad iſtud.c.dic,ꝙ ſuperior hoc intẽdebat,
ꝙ acqrereť abſenti, & non ꝓcuratori.iõ
beneficium acquiritur ipſi abſenti, ut ſ̃.
8 †No.ſi gl.ibi:*dominium nel poſſesſio non ac-
quiritur per negotiorum geſt orem*;& tene eã
ſemper menti.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium unum non recipit diuiſionem adeò, quòd ſi ſunt duo recepti ad illud, talis receptio non ualet, intellige,ut infra nu.15.*
2 *Habens poteſtatem conferendi beneficium, poteſt licitè conſerre ſuis conſanguineis.*
3 *Renunciatio beneficii cum aliquo pacto dicitur ſimoniaca,aliter eſt licita.*
4 *Legatus papæ non poteſt conferre beneficia, niſi hẽat ex indulgentia papæ.*
5 *Legatus papæ non poteſt diſpenſare contra concilia,nec contra conſtitutionem Papæ,niſi in caſibus, in quibus poteſt epiſcopus.*
6 *Præbenda connexa canoniæ dicitur quid ſpirituale, alias ſecus,& poterit laico conſerri ad ipſius ſubuentionem.*
7 *Quaſi poſſeſſio iurium debet articulari ſuper exercitio actuum,qui competunt quaſi poſſidentibus illud ius, quod intendit probare aliquis ad ſe pertinere.*
8 *Epiſcopus,qui tolerauit ſubditum in beneficio ſuo, non poteſt ipſum compellere ad oſtendendum titulum beneficii ſui, poteſt tamen Epiſcopus aſſumere onus probandi contra titulum.13.*
9 *Præbenda non dicitur uacare in eccleſia, ſi in ea non eſt numerus præbendarum.*
10 *Numerus canonicorum poteſt in aliqua eccleſia augmentari per eos,ad quos ſpectat electio,niſi ſtatutum non augendi numerum ſit iuratum, uel niſi papa cõfirmaſſet nomerum,adiecta clauſula, decernentes irritum & inane.14.*
Statutum iuramento firmatum an poſſit per ſtatuentes tolli.17.& an incidant in periurium?19.
Statuta alicuius collegij licet ſint confirmata a ſuperiore,nihilominus poſſunt collegiati contrauenire.
11 *Clericus,qui compeellitur reſtituere beneficium ratione nullitatis tituli,quem habebat, an teneatur reſtituere fructus,quos percepit?*
12 *Bonæfidei poſſeſſor, cui ius reſiſtit, non facit fructus ſuos.ſecus,ſi ius aſſiſtit,etiam in beneficialibus.*
Taciturnitas non prodeſt, ubi expreſſus conſenſus nil operatur.
14 *Papa ſi appoſuit in aliquo decreto clauſulam, irritum & inane,non poteſt contra illud conueniri, etiã per illos,in quorum fauorem fuit factum.*
16 *Sententia lata contra unum an noceat alteri, uel lata pro uno an proſit alteri?*
17 *Actus factus contra iuramentum tenet tam in temporalibus,quam in ſpiritualibus,licet contrafaciens ſit periurus.*
18 *Canonici, ſi recipiunt aliquem in canonicum ultra numerum iuratum,receptio tenet, & ipſi ſunt periuri,niſi receptus dederit materiam,ut recipientes uenirent contra iuramentum,quo caſu receptio eſt nulla.20.*
Dans cauſam periuro incurrit pœnam periurij.
21 *Iuramentum ſi concernit utilitatem iurantium, non poſſunt illi contrauenire quia nemo poteſt ſeipſum abſoluere ſed concernens fauorem tertii poterit per ipſum remitti.*
Contra iuramentum poteſt uenire ſubſiſtente cauſa, maximè fauorem publicum concernente.

CAP. XXV.

1 DIlecto† Si ad unũ canonica
tũ & ꝓbendã duo ſť
recepti ſimpľr, receptio non
tenet, ẽt interueniẽte apľica
authoritate.h.d.Diuidiť in quatuor par
tes.Primò factũ,& allegatio ꝓ cancella-
rio.Secundò allegatio ꝯ eum ibi:*procurator*. Tertiò diffini-
tio.ibi:*unde*.Quartò proteſtatio.ibi;*ita quod*.& eſt no. in c.
quare tene ſp menti,& no.ipſum Caſus literalis.Archieps
Rhemenſis,dum in Francia legationis officio fungeretur,
intendebat ꝓuidere cuidã nepoti ſuo.G.nomine in Trecẽ
ſi eccleſia.Cancellarius Trecenſis,ut grãm legati ſui acqui
reret,in manibus legati renunciauit præbendę, ꝙ̃ in Trecẽ
ſi eccleſia obtinebat,dictus legatus nepotẽ ſuũ,& dictũ can
cellariũ inſtituit in canonicos Trecẽſes,& Archieps;& ca-
pitulũ cõiter aſſignauerunt utriq; ſtallũ in choro,& locum
hr̃e in capľo,ut fructus illius præbendæ diuiderent inter
ſe,donec idẽ.G.integrũ eſſet bñficiũ aſſecutus.Et procura-
tor gñalis ẽpi tũc abſentis omnia iſta cõprobauit. & dictus
cancellarius lectionẽ & euangeliũ legit in ſeptimana ſua,
& alia fecit,quæ alii canonici facere cõſueuerunt defuncto
ẽpo tꝑe,quo hæc facta fuerunt,alter ſucceſſit,& dũ accede-
ret ad ecclĩã cõſecratus dictũ cancellariũ recepit ad oſcu
lũ pacis,cũ tunc non recipiunť ad oſculũ,niſi canonici,& ꝑ
bienniũ ſine qõne ſic permanſit.Poſtremò dũ ẽps excitatus
a ſomno cępit mouere qõnem ꝯ ipſum cancellarium ſuper
præbenda prædicta;& ſic qõ inter ẽpm & cancellarium ad
ſedẽ apo.eſt delata, datus fuit quidam Cardinalis utrique
parti auditor,corã quo cancellarius propoſuit oĩa ſupradi
cta,petens dictum epi.a ſua moleſtatione compeſci G. pro
curator epi.propoſuit ex aduerſo, ꝙ ad unicũ beneficium,
quod uacabat in eccleſia Trecen.non licuit legato duos in-
ſtituere allegando ad hoc conciliũ Turo.quod præbenda-
rũ inhibet ſectionẽ,& conciliũ Latera.qđ ꝓbẽdarũ prohi-
bet expectationẽ.Prætereã,licet in eccleſia, ubi non eſt cer
tus numerus præbendarũ, nulla ẽt præbenda uacante, põt
aliquis in canonicũ aſſumi:qa intelligiť eligi ad quoddam
ius,quod de nouo ex electorũ aſſenſu creareť, & cũ electo
naſcitur.Sed ubi eſt certus numerus ꝓbendarũ duo ad unã
ꝓbendã eligi non pñt,cũ illud ius ſpũale diuidi non poſſit,
ꝑꝑ quod dictus procurator aſſerebat dictã inſtõnem non
ualere,cum in Trecen.eccleſia certus ſit numerus præbẽda
rum,quem capľum & legatus augmentare non intendebãt
uel ius creare de nouo.His & aliis auditis Papa condemna
uit dictũ cancellariũ ad reſtõnem eorum,quæ tenebat rõne
dictæ inſtõnis imponendo ſilentium eidem ſuper dicta præ
benda,uel parte ipſius:ita tñ,ꝙ per hoc prædicto.G.uel ne-
poti legati nullũ præiudicium gñetur, quia res inter alios
2 acta aliis obeſſe non debet.Ber.†No.ibi:*intendentis prouide*
a *re.G.nepoti ſuo* &c.ꝙ habens ptãtem conferendi beneficiũ,[a]
licitè illud confert, ẽt nepoti ſuo dummodo aliud canoni-
b cum non obſiſtat:imò potius tenetur ſubuenire ſuis[b], quã
extraneis,ſuppoſita in cęteris paritate.86.di.in c. non ſa-
tis,& nemo carnem ſuam odio habuit.13.q.2.non æſtime
3 tmus:uide tñ ꝯrium,quod no.gl.1.q.3.peruenit.† No.2.ex
eiſdem uerbis, ꝙ poteſt quis licitè reſignare beneficium
ſuum, ut alteri prouideatur,dummodò renũciationis actũ
non deducat in pactum : ſed iſtam reſignationem liberali-
ter & purè faciat.Gl.ad hoc no.1.q.1.c.ordinationes.ſi aũt
hoc deduceret in pactum in actu renunciationis,renuntia-
tio ipſa eſſet ſimoniaca,ut uoluit hic glo.1.quam no. & ui-
4 glo.in c.ex parte,el 1.de of.dele. † No.3. ꝙ delegatus papę
poteſt prouidere etiam de canonicatibus,etiam eccleſiæ ca
thedralis.Intellige,ꝙ iſte tunc erat Cardinalis : alias non
poſſet legatus conferre beneficia, niſi haberet de ſpeciali
5 indulgentia,ut in c.1.de of.leg.lib.9.† No.4.ꝙ legatus non
poteſt diſpenſare contra concilium. hic enim in uer.procu
rator,allegãtur duo concilia,& circa utrunque denegatur
poteſtas legato contrauenienđi;& credo, ꝙ regulariter nõ
diſpenſat,ẽt contra conſtitutionem ſolius papæ,niſi in caſi
bus,in quibus poſſit epiſcopus;uide gl.no.in c.fi.de hære.li.
6 6.†No.5.ꝙ prębenda dicitur ius ſpirituale[c] indiuiſibile, &
c non memini,ꝙ alibi probetur ita clarè. Nã in principio dr̃
ꝙ iſte cancellarius reſignauit præbendam ſuam, & poſteà
ſubditur,

ſubdiť,ꝙ uacãte uno iure ſpirituali.&c. ſed intellige hoc ut
dixi in c.maioribus,ſ̃.eo.Procedit.n.qñ præbẽda eſt anne-
xa cũ iure canoniæ.tũc.n.præbẽda partim cõſiſtit tꝑalitate,
& partim in ſpũalitate reſpectu canonię:ſecꝰ, ubi eſſet una
præbẽda ſine iure canonię: qa tũc eſt aliquid tꝑale, & poſ-
ſet cõferri laico ad ipſiꝰ ſubuẽtionẽ,& ſic intellige gl.ĩ c.cũ
7 M.de cõſti.in ver.in canonicos receperũt.† No.bonã practi
a cã probandi quaſi poſſeſſionẽ iuris canonicalis[a]. Dẽt.n.ar
ticulari ſuꝑ exercitio actuũ cõpetẽtiũ canonicis dũtaxat.Et
aduerte bñ,ꝙ quãuis illi actus ex diſpoſitione cõpetãt aliis
quã canonicis:tñ ſatis eſt,ꝙ ex cõſuetudine tm̃ cõpetãt ca-
nonicis,& oportet ꝙ articuleť,ꝙ tm̃ cõpetãt canonicis, ſi-
cut faciebat iſte,q ſe allegabat habuiſſe domũ, fortè prope
eccleſiã,ꝙ̃ tm̃ canonicis erat ſolita aſſignari. Itẽ ꝙ fuerat re
ceptus ad oſculũ pacis eo tꝑe,quo ſoli canonici recipieban
tur,&c.& no.tex.de iſto oſculo pacis.Itẽ not.ſubditũ poſſe
agere ꝯ Prælatũ,ut ceſſet à moleſtatione ſua ſuꝑ beneficio,
8 & permittat eũ pacificè poſſidere.†Et no.tex.in eo, ꝙ alle-
gabať,ꝙ Eps ꝑ biẽniũ paſſus fuit illũ pacificè poſſidere tra
ctãdo eũ ut canonicũ.vñ facit hæc litera in arg.ꝙ Prælatus,
b q diu tolerauit[b] ſubditũ in beneficio ſuo, nõ poſſit eũ cõpel
lere ad oſtẽdendũ titulũ beneficii,licet poſſet in ſe aſſume-
re onus probãdi tituli de facto;ꝓ hoc uide gl.& qđ no. Io.
An.in nouella,in rľa prima,de reg.iur.in 6.& ꝑ Hoſt.in c.
licet Heli.de ſimo.uide ad mãm.c.ordinarii,de offi.ordina
9 rii,lib.6.†No.in ver.*prætereà*,ꝙ in eccleſia,in qua nõ eſt nu-
merus præbẽdarũ,nõ eſt dare uacationẽ alicuius præbẽdæ.
c nã uacatio dr̃ reſpectu exiſtẽtiæ & numeri,[c] & idẽ dic in ca
nonicatibus.Vnde in eccleſia nõ habẽte numerũ canonico
rũ cũ recipiť quis in canonicũ creať quoddã ius de nouo,
qđ extinguiť cũ perſona & ad hoc allegať quotidie iſte tex.
ſecus eſt in eccleſia habẽte numerũ.Nã tũc mortuo uno ex
10 canonicis,uacat ius illius . † Et not.ꝙ in eccleſia numerata
pñt hi,ad quos ſpectat electio, augmẽtare numerũ,creãdo
ipſo facto ex receptione quoddã ius de nouo, excipiunť tñ
in tex,duo caſus.Primus,qñ ſtatutũ numeri eſſet in ꝯriũ ſta
tuto iuřo firmatũ.Et ſic ur̃ firmare tex.ꝙ ſtatutũ iuřo firma
tũ nõ poſſit tolli ꝑ ſtatuẽtes:qđ vr̃ mirabile,de quo. ĩ. latiꝰ
ſubiiciã . Secũdus caſus, qñ Papa firmaſſet numerũ adiecta
cľa decernẽtis inualidũ &c.Et ex ꝯrio not.bene, ꝙ ſola cõ-
firmatio ſuperioris nõ impedit augmẽtationẽ numeri . Ex
quo infero vnũ notabile dictũ,ꝙ licet ſtatuta alicuius colle
gii ſint cõfirmata ꝑ ſuperiorẽ:nihilominus põt collegiũ col
legialiter ꝯuenire,cõfirmatione nõ obſtãte,pro hoc fac.ca.
cũ acceſſiſſent,de cõſti.in fi.Limita tñ,prout ibi dixi,& uide
per Bar.in l.oẽs populi,in 4.q.3.q.prin.in uer. iuxta prædi
11 cta,ff.de iuſti.& iur.†No.in uerſi.*unde dictum*,ꝙ cõuictus ſu
per nullitate tituli beneficialis cõpelliť reſtituere oĩa, quę
tenet occaſione illius beneficii.Sed circa unũ aduerte. non
n.vr̃ iſte tex.expreſſe cõdẽnare ad reſtõnẽ fructuũ percepto
rũ a tꝑe inſtitutionis,& reddit rõnem Aegi.dicit. n . ꝙ iſti
ſunt bonęfidei poſſeſſores,q releuanť a reſtõne fructuũ, ut
no.in c.grauis,de reſt.ſpo.& in l.ex diuerſo,ff.de rei uen.&
intelligit tex.ꝙ cõpelliť reſtituere tm̃ poſſeſſiones pertinẽ
tes ad illã præbẽdã.Ho.uerò in alia gl. ſentit ꝯriũ, dicẽs ꝙ
oĩa ueniũt reſtituẽda,& ſic vr̃ tacitè intelligere iſtũ uer.nõ
ſolũ de poſ.ſed de fructibus,& lẽtè trãſeũt hic doc.ſed cõſi-
dera,quia licet iſte potuiſſet eſſe bonęfidei poſſeſſor, tñ er-
12 rabat in iure. † Nũc eſt uidere, utrũ bonæfidei poſſeſſor er-
d rãs in iure,teneať ad reſtõnẽ[d] fructuũ Di. in regula poſſeſ-
ſor,tenuit,ꝙ nõ.Dicit.n.ꝙ licet error iuris impediat uſuca
pi,ſeu pręſcribi:nõ tñ inducit fructuũ reſtõnẽ. Et ita vr̃ ſen
tire Bar.in d.l.ex diuerſo.Sed dic & melius,prout ipſe ſen-
tit in l.ſed & ſi,in §.ſcire,ff.de peti.hęred.nã qñq; quis poſ
ſidet bona fide iure ſibi aſſiſtẽte,qñq; poſſidet iure reſiſten
te.Primo caſu procedit primũ dictũ, ſecundò caſu teneť ad
reſtõnẽ omniũ,fructuũ,arg.in l.quẽadmodũ,C.de agric.&
cẽſi.li.11.& in l.iubemus,C.de ſac.ſan.eccl.Pro hoc facit re
gula, q ꝯ iura mercať, bonã fidẽ ꝑſumiť
nõ hr̃e,li.6.vñ ad ꝓpoſitũ, cũ iſte poſſi-
deret iure reſiſtẽte,ut patet ĩ c.maioribꝰ
ſ̃.e.teneť ad reſtõnẽ fructuũ,quãtũcunq;
fuerit bonęfidei poſſeſſor.No.tñ ex.1.di
cto, ꝙ etiã in beneficialibus bonæfidei
poſſeſſor nõ teneť ad reſtõnem fructuũ,
quẽadmodũ nec in tꝑalibus,& uide do.
de Rot.deci.24.& qđ dixi in d.c. grauis.
13 & hoc no.†In gl.2.ĩ fi. Itẽ adducũt doc.
ẽt aliã rõnẽ . Nã cũ Eps nõ potuiſſet ex-
preſſe iſtã inſtitutionẽ ratificare,ut pote
iuri ꝯriã,ita & fortius nec tacitè,nec po
terat hoc mãdare ꝓcuratori,ẽt expreſſe
qđ nõ cadebat ſub ptãte ſua.Et ꝑ hãc rõ
nẽ ſoluiť ꝯriũ,qđ formabať in gl. ſeq.in
eo,ꝙ Eps recepit iſtũ ad oſculũ pacis, &
tolerauit eũ ꝑ biẽniũ.Nã taciturnitas ñ
e prodeſt,[e] ubi expreſſus cõſenſus nil ope-
rať,& hoc rľr.Pro hoc uide bonã gl.in l.
1.C.ubi de cri.agi.oportet. Et no.qõnẽ,
quã ponit Io.An.in rľa,ſciẽti, de re.iur.
li.6.in Merc.in eo, ꝙ cõcludit exẽptũ ci
tatũ corã Epo,& nõ excipiẽtẽ, ſibi nõ ꝑ
iudicaſſe,cũ expreſſe nõ potuiſſet proro
gare iuriſdõnem Epi ſine lnĩa Papę,pro
hoc.c.cũ tꝑe,de arbi. & uide qđ plenè di
xi in c.ſignaſti,de fo.cõp.Puto tñ, ꝙ iſta
taciturnitas ꝑiudicet,ut nõ poſſit cõpel-
lere illũ ad oñdẽdũ titulũ ſui beneficii,
ut dixi in tex.†In gl.in verſ.*hmõi clauſula*
ibi;*cum eorum fauore facta ſit*.No.gl.iũcto
tex.ꝓ eo,qd.ſ̃.dixi ĩ notabilibus,ꝙ ꝯfir-
matio ſtatuti nõ impedit illius retracta
tionẽ,cũ videať facta fauore ſtatuẽtium.
Sed no.bñ modũ auferẽdi ptãtẽ retractã
di,ut ꝑ ſuperiorẽ ĩ cõfirmatiõe apponať
cľa decreti decernẽtis irritũ,&c. Sed di-
ceres tu,cũ iſta ſit appoſita in fauorẽ ſta
tuẽtiũ,quare eodẽ mõ nõ pñt ſtatuẽtes
illi fauori renũtiare?Sol.dic ſm Inno.&
alios,ꝙ ꝑ appoſitionẽ cľę vr̃ Papa aĩad-
uertiſſe ad fauorẽ eccleſiæ, ex quo liga-
uit manus ſtatuẽtiũ, & ꝓſuppoſito ꝙ fue
rit in fauorẽ ſtatuẽtiũ,attñ ex quo Prin-
ceps decreuit irritũ, nõ eſt licitũ inferio
ri ꝯuenire, habuit tñ ſuperior reſpectũ,
ꝙ ꝑ illicitas ꝑces,uel minas alicuiꝰ potẽ
tis canonici ſępe ĩducũť ad recipiẽdũ ul
tra numerũ.Ad idẽ in ſil̃i hr̃ ſeu no.in c.
cũ cõtingat,de iureiu.†In gl.in uer.*augmentare*,ibi,*quia intendebat idẽ ius &c*.Sed
gl.nõ allegat hic, vñ colligat, ꝙ iſte Eps
intẽderet unicũ ius cõicare duobus ;ſed
dic,ꝙ põt hoc deprehẽdi in eo, ꝙ indu-
ctus fuit primò ad renũtiãdũ . Itẽ in eo,
ꝙ fructꝰ illius ꝓbẽdę inſtituit diuidẽdos
ĩter eos.nã ſi noluiſſet 1ꝰ de nouo creař,
řcepiſſet illũ nepotẽ ĩ canonicũ añ renũ
tiationẽ ꝓbẽdę.Et potes ĩ hoc aduerteř
aliquos caſus.nã qñq; uacãte uno cano
nicatu recipiũť plures,& vr̃ noluiſſe iura
de nouo creare,ar.hic,& ĩ c.cũ. M.de cõ
ſti.Qñq; uacãte una ꝓbẽda, cui eſt anne
xus canonicatꝰ,recipiunť plures,& puto,
ꝙ ſi ſimpľr recipiũť,tenet receptio oĩum
& creãť iura canonię de nouo, & ꝓbẽda
dẽtur primo recepto, & ſi ſiľ ſť recepti,

a Iuris canonica
lis.Adde Ro. con
ſil. 382.
b Diu tolerauit.
Adde pro hoc,qđ
uoluit do.Cat.cõ
ſil.40. ꝙ Eps tole
rans illũ, quẽ ip-
ſe occultè excõi-
cauit,videtur ip-
ſum habere pro
non ligato .
ZACHA.
Adde pro origi-
nali dicto Panor.
ſ.ꝙ Eps, qui tole-
rauit ſubditũ diu
&c.Feli.in c.licet
co.6.uerſi.quinta
cõcluſio. ĩ. de ſi-
mo.& quanti tẽ-
poris requiratur
toleratio, & pa-
tientia ꝑꝑ iſtud
uerbũ diu,& quã-
to tꝑe uerificeť,
iſtũ in c.cũ eccle-
ſia.n.50.& ibi po
ſui In apo.in uer.
ultra ſex menſes,
ſ̃.de cau. poſſeſſ.
& proprie.
SEB. SAPIA.
c Et numeri . uide
Abb.in c.cõſtitu-
tus, ſ̃. de reſcrip.
ubi dicit ꝙ eo ip
ſo, ꝙ Papa man-
dat aliquẽ recipi
in canonicũ ĩ ec-
cleſia, & prouide
ri de præbenda,
ſi qua uacat, ꝙ ta
citè dicitur face-
re mentionem de
numero, qa in ec
cleſia nõ numera-
ta nõ habet locũ
uacatio,ut hic, &
idem dicit Imol.
hic,& in c.dilectꝰ
in 2. col.ĩ.eod.
SEB. SAPIA.
d Ad reſtitutionẽ.
An poſſeſſor er-
rans ĩ iure acqui
rat ſibi fructus,ui
de latè per Fel. in
c.de quarta,in 2.
fallentia, ſ̃. de ꝓ
ſcri.Are. conſ.17.
& latè do. Franc.
Cur. in conſil.71.
inci. Princeps de
functus,colum.6.
cum ſeq.
ZACHARI.
e Taciturnitas nõ
prodeſt. Barto. &
doct.in l. filiusfa
milias.§. inuitus,
ff.de proc. & om
nino ꝑ Ant. Cor.
ſingu. ſuis in uer
ſi. taciturnitas in
cip. in oneroſiꝰ.

erit locus gratificationi,ar.in d.c. cũ.M.
cõiunctõ.c.pe.de reſcr.li.6. Nec ob. iſte
t ex.qa hic intẽdebat iſte Archiepſ hoc
ius cõicare pluribus,ut prędixi. Qñque
vacãte uno canonicatu, ſeu una præben
da,recipiunt plures ad illã præbẽdã, ſeu
ad illud ius canoniæ:& receptio non te-
net;qa apparet ꝙ recipiẽtes non hẽant
aium creãdi ius de nouo.Pro hoc text.ĩ
uer.*præterea*,in verbo,*non poſſunt ad illud &c* & de hac mã vide,qđ plenè dixi ĩ d.
c.cũ.M.de cõſt.In gl. fi.ibi, *non agitur de iure alterius*. Et ꝓ hoc,quia ius unius eſt
ſeparatũ à iure alterius.Non.n.unus re-
cognoſcit ius ab altero, ſed ambo pari-
ter recognoſcũt à ſuperiore, iõ ſñia lata
ↄ̃ vnũ,nõ præiudicat alteri. Et gñalr,an
& qñ ſñia lata ↄ̃ unũ nõ præiudicet alte-
ri,dic,ut plenè no.in c.pe.de re iud. & ĩ
l.ſæpe,ff.e.In ea.gl ibi,*cum ſententia proceſſit contra oẽs*. no. bene limitationẽ ad.
c.pe.de appella.& dic, ut latius ibi dixi.
16 †Et in fi.gl.no.cõclõnẽ gl. & idẽ ſequit
Spe.in ti.de ſentẽ. pro la. §. nũc de effe-
ctu,uer.ſed pone. Nã poſſibile eſt,ꝙ al-
ter habuit diſpẽſatiõnẽ a ſuperiore; uel
ꝙ primò fuit cõdẽnatus ꝑ falſas proba-
tiones,quaſi,ſi iſte fuiſſet in iudicio,re-
probaſſet,uel iudex condẽnauit cum ex
odio,& ſecũdus potuiſſet hr̃e iudicẽ gra
tioſum,q iudicabat iuridicè, & uide bo.
tex.in mã in l.denũtiaſſe,ff. de adul.per
quẽ limitat hoc dictũ gl. ut ꝓcedat gl.ĩ
cõdẽnatione: ſecus aũt in abſolutione.
Nam illa lata pro uno prodeſt alteri; &
hoc qa rei ſunt fauorabiliores, & uide
17 qđ no.in c.ſignaſti,de adul.†Extra glo.
opp.ultra tex.in eo,ꝙ innuit capitulum
nõ poſſe recipere aliquẽ vltra numerũ,
ſi eis obuiet ſtatutũ iuratũ.Nã actus ge-
ſtus ↄ̃ iurm rlr tenet, licet attẽtãs ſit ꝑ
iurus,ut plenè ꝑ Io. An.in rla,ꝙ ſemel,
de reg.iur.in Mer.nec alicubi reperit op
poſitũ,quinimo vr primũ dictũ probari
in c.ſicut,de ſpõ.Inn. hic ponit mirabi-
lẽ theoricã,dicẽs, ꝙ actus tꝑalis geſtus
ↄ̃ iurm tenet,licet gerẽs ſit periur⁹. Exẽ
plũ in eo,q iurauit nõ uẽdere librũ.Sed
actus ſpũalis ↄ̃ iurm nõ tenet.Hæc theo
rica ſiue diuerſitas inter actũ tꝑalem &
ſpũalẽ nõ placet Io. An. nec cõiter doc.
a [a]ſeq.& vr reprobari ꝑ dictũ. c. ſicut. ubi
tenet matrimonium ↄ̃ctũ ↄ̃ iurm, quare
cõiter cõcludit, ꝙ qualiſcunq; ſit actus
18 nõ inualidat rõne iuri precedentis.† Et
iõ dicit Io. An. ꝙ ſi canonici recipiunt
aliquẽ ultra numerũ iuratũ, tenet rece-
ptio,licet recipiẽtes ſint ꝑiuri. Nec obſ.
ſi dicat,ꝙ ex quo incidũt in periuriũ, ef-
ficiant infames & uiles, qñ nõ incurrũt
infamiã ante receptionẽ,& maximè te-
net receptio ſm eũ, qñ ſuberat cã ueniẽ
di ↄ̃ ſtatutũ iuratũ, ut puta, qa excreue
rãt facultates. Nã in ſtatuto tacitè hoc
ſubintelligi dẽt,ut in c.cũ. M.de cõſt.vñ
nec periuriũ incurrerẽt,ex quo collegia
liter ↄ̃ueniũt.Dicit ẽt, ꝙ receptio certo
caſũ nõ tenet,ſ.qñ nõ ſuberat cã ↄ̃ueniẽ

a Nec cõiter docto.Adde qđ Oldra. illud ſequitũ r.ſ. Inno. dictũ inconſi. 127.
SEB. SAPIA.
b In ſtatutis. ꝙ ſit differentia, an qs iũret ſeruare ſtatuta, an contenta in ſtatutis:uide remiſſiuè per Feli. in cũ uenerabilis. in 7.col.ſ. de except. & aliquid ꝑ Ant. Sicu.in c.canonum ſtatuta. ſ. de conſtitu.
ZACHARIAS.
c Fauorem iurantium. Adde iſtum in c.1. in ult. no. & ibi Felin. in 2. no.& col. 3. uerſi. unum etiam relatione dignũ.ſ.de iureiur.Bart.in l. Labeo,ff. de iureiur. & Spe.eo. tit. uer.& not.

di,& receptus dedit operã, ut recipiẽtes uenirẽt ↄ̃ iurm,&
idẽ Io.An.in addi.Spe.in tit.de leg.§.nũc tractemus,uerſi.
ſed ſi legatus,qđ eſt no.& aſſigno hãc rõnẽ nullitatis. Nã
dãs cãm periurio dẽt cõdẽnari tãquã periurus,22.q.5.c.1.
& 2.Collatio ergo iſta talis,& talr facta,dẽt eſſe nulla,uel
19 ſaltẽ annullãda.ĩ.de exceſ.prela.c.inter dilectos † Sed ad-
uerte ad aliud dictũ precedẽs.ſentit ibi Io.An.ꝙ iurm pre
ſtitũ a ſingularibus de collegio ligat eos,ẽt inquãtũ ↄ̃ueni
re uolũt collegialr.hoc ſentit ex eo,quia requirit ad euita
tionẽ periurii,ut collegialr ↄ̃ueniãt,& cã ſubſit ↄ̃ueniẽdi.
Cui⁹ ↄ̃riũ ipſe ſentit ĩ c.1. de his q̃ fiũt a ma. ꝑte ca.ubi no.
dicit,ꝙ ſi hoc dictũ eſſet uerũ,ferè oẽs ſcholares eſſent ꝑiu
ri, & officiales locorũ, qui iurãt ſeruare, ſtatuta poſtmo-
dũ tractu tꝑis ſtatutũ tollũt. Vnde ſm eũ iurm vr præſtitũ,
ut ſingulr nõ ↄ̃ueniãt;nõ aũt ligat, quin poſſint tollere ſta
tutũ,& ꝑ ↄ̃ñs iurm ei acceſſoriũ. Et eãdẽ mẽtẽ vr habuiſſe
Pau.in cle.1.de regu.vbi dicit, ꝙ aut illi de collegio iurant
b ſeruare ſtatuta,aut cõtenta in ſtatutis[b].Primo caſu, ſi ↄ̃ue-
niũt collegialr,nõ incidũt in periuriũ, quia tollũt ſtatutũ,
& ꝑ ↄ̃ñs tollit iurm ſtatuto acceſſoriũ;ſecus,ſi iurãt cõtẽta
in ſtatuto ſeruare, qa tũc inciderẽt in periuriũ ueniẽdo ↄ̃
ſine cã rõnabili. Et intellige, ꝙ iurauerũt ſeruare cõtẽta ĩ
ſtatuto nulla habita mẽtione de ſtatuto,ut puta, ſi dixerũt
Iuramus nõ recipere aliquẽ,q nõ ſit graduatus.Secus,ſi di
xiſſent;Iuramus nõ recipere aliquẽ,qui nõ ſit graduatus, ſi
cut cõtinet in ſtatuto;qa in hoc caſu uident iuraſſe ſeruare
ſtatutũ,ut ſentit in ſimili in c.olim,de cẽſi.Sed Io. de Lig.ĩ
d.cle.1.dixit,ꝙ ẽt in primo mẽbro ↄ̃ueniẽdo collegialr in
cidũt in periuriũ,qa in ipſo actu ↄ̃uẽtionis reperiũt iurm ĩ
ↄ̃riũ,& facit in ſimili,qđ no.Inn.in c.præterea, de appella.
Hæc mã ſemꝑ mihi fuit uiſa difficilis.pro cõcordia dicerẽ
ſic,ꝙ aut ſingulares de collegio iurant ſeruare ſtatuta ſin
gulr;ita ꝙ habito reſpectu ad formã & ſubſtãtiã iuri,poti⁹
ligat eos ſingulr,& tũc ſublato ſtatuto collegialr, nullum
periuriũ incurrũt ↄ̃ueniẽdo,& hoc caſu intelligit dictũ Io.
An.in præal.c.1.Exẽplũ ſtatutũ eſt,ꝙ nullus dẽt uocẽ, niſi
ſit matriculatus.Iurauerũt ſinguli ſeruare ſtatutũ. hoc caſu
iurm cõcernit obſeruãtiã ſingulorũ,iõ ſi collegiũ deliberat
tollere ſtatutũ,nõ peccãt ſinguli poſtmodũ ↄ̃ueniẽtes; ſed
ſi iurm ſtringit eos ad obſeruãtiã ẽt collegialiter, hẽt locũ
alia opi.ut ſine metu periurii nõ poſſint ẽt collegialr ↄ̃ue-
nire cã rõnabili nõ ſubſiſtẽte.Pone exẽplũ in caſu c. noſtri
nã canonici iurãdo ñ recipere aliquẽ ultra numerũ,ſeu ſta
tutũ iuratũ,vñr habuiſſe reſpectũ,ut ẽt collegialr non reci
piãt;quia nullũ dubiũ,ꝙ ſingulares nõ pñt eligere canoni-
cos,vñ ex forma & mã iuri poterit cõprehẽdere,utrũ ſtatu
20 tũ ſtringat tñ ſingulos ſingulr,an ſingulos collegialr.†Sed
ↄ̃ ꝑdicta facit iſte tex.ubi ſtatutũ iuratũ, & cõfirmatio Pa-
pæ,adiecta cla decreti,equiparant.vñ queadmodũ nõ ua-
let receptio ĩ ſecũdo caſu,ita nec ĩ primo.Sol.dñt aliqui,ꝙ
iſta fuit allegatio partis,iõ nõ cõtinet ius. Secũdo & me-
lius hic nõ dr,ꝙ teneat receptio ↄ̃ ſtatutũ:ſed ꝙ nõ pñt ca-
nonici aliquẽ recipere,quia illud dicimur poſſe, qđ hone
ſtè poſſumus.22.q.2.in c.faciat homo.l filius,ff. de cõd.in
21 ſti.† Et aduerte ad mãm unũ no.dictũ,ſi uerũ eſt,qđ ponit
d.An.ĩ c.2.de ſpõ.& Io.de Lig.in cle.1.de uſu.dñt. n.ꝙ ubi
c ↄcernit fauorẽ iurãtiũ[c] pñt illi renũtiare,fac.ad illud. c.2.đ
ſpõ. Ego ĩdiſtinctè ñ admitterẽ:qa ẽ q̃ ſi ↄ̃ ſuperi⁹ tacta.vñ
cõcluderẽ ſic,ꝙ aut ſinguli de collegio iurãt in fauorẽ col
legii,& tũc collegiũ põt remittere:qa ille, ad cuius fauorẽ
iurat,põt iurm remittere,ut ĩ c.1.de iureiu.& d.c.2. Aut iu-
rãt ſinguli ĩ fauorẽ ipſorũ ſingulorũ,& tũc ñ pñt hoc iurm
ſibi remittere:qa quis nõ ualet ſeipſum abſoluere, ut dicit
Arch.in c.nõ eſt.22.q.1. queadmodũ qui põt iurare ĩ fauo
rẽ alterius,forti⁹ in fauorẽ propriũ. Nã uinculat ſe Deo;
quia primeria obligõ acquirit Deo de quo tñ dicendũ, ut
plenè dr. ĩ d. c.2. Et adhibeas cautelã ad perpetuationem
ſtatuti,ut ſinguli iurent cõtenta in ſtatuto nõ habita men
tione

tione de ſtatuto,& ut iurent ꝙ etiã collegialiter non ↄ̃ue-
nient,ſubſiſtente tñ cauſa poſtmodum concernente fauo-
rem publicum contrauenire,poſſunt uide gl.no.40.diſt. in
his, & facit quod dixi.ſupra.

SVMMARIVM.

1 *Præbenda licitè poteſt diuidi in duas ſi facultates ſuppetunt,alias reintegrabitur & intellige diuiſionem poſſe fieri,ſi interueniunt,quæ habentur.2.3.5.*
4 *Præbendæ debiles reintegrantur de aliqua alia pingui.*

CAP. XXVI.

1 V*Acante*. †De una præbenda uacãte poſſunt
fieri duæ, ſi eius ſuppetant faculta-
tes,aliàs diuidens integrare tenetur.h. d. ſecun
da pars,ibi:*ſuper quo*.Caſus lralis.Vacante qua-
dã ꝑbenda in quadã ecclia cathedrali,epſ ex illa præbenda
conſtituit duas,& ibi inſtituit duos canonicos.altero illo-
rum defũncto,quidam clericus nomine Hyppolitus prebẽ
dã illius defuncti authoritate aplica fuit adeptus. Iſte Hyp
politus impetrauit literas a do.Papa ↄ̃ epm, ut integraret
illi prebendã.& alius dicebat ſe hr̃e idẽ ius ↄ̃ ipſum epi. q̃-
ſiuit epi.quid facere deberet.Rñ.pa.ꝙ cum Turon.conciliũ
diuiſionẽ prohibeat prebendarũ, epiſ. tenet illas ꝑbendas
reintegrare de uacaturis,niſi ex cã rõnabili de predicta ꝑ
benda conſtituerit duas,& tot ſint prouentus utriuſque, ꝙ
2 poſſint cõpetenter utrique ſufficere. Bẽr.†No.1.ꝙ ad hoc,
a ut in una præbenda [a] conſtituantur plures, oportet neceſſa
rio,ꝙ concurrant quatuor.Primò,quod dicentes, ſeu cõſti
tuentes hoc intendant,ut clarius colligitur in c.dilecto, ꝑ-
ce.in §.præterea,Scđò,ut hoc fiat de conſenſu capituli. Nã
cum alteretur ſtatus eccleſiæ,debet haberi conſenſus capi-
tuli,ar.in cle.2.de re.ecc.non alie.& facit quod dicã in c.no
uit,de his quę fi.a præl.Tertiò,ut ſubſit cã rõnabilis. illã di
uidendi;puta defectus canonicorum, & augmẽtatio diuini
cultus. Quartò, ut reditus cuiuſcunq; prebendæ ſufficiant
cõpetenter cuicunq; prebendato. Et no. ꝙ non conſiderat,
ꝙ oẽs præbendę ſint pares,dummõ ex cã ſit facta diuiſio,&
reditus ſint cõpetentes;ſic limita.c.cũ oẽs,de conſti.No.2.
ex hoc & ex fine literę,ꝙ quęlibet præbenda debet eſſe cõ
petens,ut ſic cuilibet ſit prouiſum in cõpetenti beneficio;&
ubi canonici non haberent cõpetentes prebendas, recurre
ad remediũ.c.expoſuiſti.ĩ.eo.No.3.limitationem ad c. ma
ioribus,ſ.eo.quod prohibet ſectionem præbendarum; pro
cedit,niſi interueniant quatuor,de quibus ſ.premiſi.No.ul
timò,ꝙ habens prebendã diminutã ſine cã rõnabili, ſeu ſi-
bi non ſufficientẽ,põt agere ad prebẽdę integrationẽ, & in
tellige in caſu,quo fuit diuiſa,prout iſte tex.ſecus, ſi ex poſt
facto fieret minus competens.tunc.n. recurrẽdum eſt ad d.
c.expoſuiſti.In gl.fi.ibi:*uel alia ratio poteſt reddi*. Hęc eſt ue-
rior,& clarè colligitur ex tex.ut patet;ibi:*ad illas*, &c. fue-
runt.n.aſſumpti iſti ad duas prebendas; non ãt ad unicum
3 ius,prout fuit in c.prece.†Et circa mãm inſtat hic Hoſt.po
nendo diſtinctionẽ.aut.n.in eccleſia non eſt certus nume-
rus,aut ſic.Primò caſu in dubio tenet receptio nouiter fa-
cta.Dic tñ,ꝙ non dẽnt recipi plures, q̃ poſſint ſuſtẽtari ex
reditibus ecclię,in c.1.de inſt.& in c.1.in fi.de ſta.regu.li.6.
Scđo caſu aut numerus eſt iuratus,uel confirmatus ꝑ papã
adiecta clauſula decreti:& dic ut in c.ꝑcedenti. Aut ceſſant
iuramẽtũ,& cõfirmatio cũ adiectione clauſulę,& tũc ſi nul
la uacat ꝑbenda,tenet receptio pluriũ,& iura canonię creã
tur de nouo,ut in c.ꝑcedenti. Sed tu intellige, ut dixi poſt
gl.in c.dilectus,ſ.e.nã nõ dẽt recipi multitudo ſine prebẽ
dis.Aut uacat ꝑbẽda,& ſi recipiunt plures ad illã, nõ tenet
receptio,ut in c.ꝑce.ſecus,ſi plures recipiãt ſimplr, de quo
tñ dic,ut latius dixi in c.preced.In ea.gl.ibi.& ſic ur, ꝙ epſ
poſſit tolerare.hoc dictũ gl.non colligitur ex tex. qa iſti ñ
fuerunt electi in unũ beneficiũ;& dic,ut dixi in c. tuę,ſ.eo.
no.tñ iſtam glo.ꝑꝑ authoritatem ſuam,q̃uis non ſit uera.
Op.extra gl.ↄ̃ tex.ur.n.ꝙ eo caſu,quo diuiſio non fuit legi

timè facta,teneatur diuidens de ſuo in-
tegrare ꝑbẽdas,queadmodũ tenetur, qs
qñ ordinat aliquẽ ſine titulo, ut ĩ c.epſ,
ſ.e. Solu. Hoſt.ur uelle ↄ̃riũ.dicit.n.ꝙ ſi
diuidens uiuit, & eſt ſoluendo, tenetur
ꝓuidere iſtis ꝑbẽdatis ſaltẽ in uita ſua:
qa crimina morte extingunt.23.di.quo
rundã.Sed ego puto,ꝙ ſolũ teneatur,do
nec de uacaturis ĩtegrauerit ꝑbẽdã, qñ
cũ hoc redundaret in utilitatẽ ecclię,ꝑt
de reditibus ecclię illã reĩtegrare; ſicut
uidemus in eo,qui ordinauit ſine titulo.
Cõpellit.n.de ſuo ꝓuidere,donec de be
neficio eccliaſtico ꝓuiderit ordinatis,ut
in d.c.epſ.ſerua ergo dictũ Ho. añ q̃ præ
4 bẽdã de uacaturis integrauerit. † Sed q̃-
ro qualiter fieret reintegratio de uacatu
ris,cũ una ñ dẽat diuidi, ut altera ĩtegre
tur,ut ꝓbat in c.cũ cãm.ĩ.eo Sol.intelli
gunt doc.& bene,ꝙ fiet integratio de va
catura multũ pingui,ex qua poterũt ſine
magna leſione aliqui fructus ſubtrahi:ñ
tñ debent tot reditus ſubtrahi, ꝙ ex reſi
duis nõ poſſit ꝑbẽdatus cõpetenter uiue
5 re.tũc.n.militaret ↄ̃riũ.† Ex predictis &
tex.no.ꝙ licet ꝑbẽdę ſint multũ pigues,
ĩta,ꝙ reditus ſuperſint neceſſitatibus ca
nonicorũ:non tñ ex hoc ſolũ dẽnt dimi-
nui,ul alię ꝑbẽdę creari:ſđ oportet,ꝙ ẽt
ſubſit cã rõnabilis,ut ĩ tex.puta qa, ut di
xi,ecclia patit defectũ ĩ ſeruitoribus: uel
uolunt creare de nouo aliquod bñficiũ,
iuxta.c.ſtatutũ,ſ.e.Secus ãt, ubi reditus
cões multũ excreſcerent.Nã tunc hic eſt
legitima cã augmẽtãdi numerũ ꝑbẽdarũ
ut in c.cũ M.de conſt.& c.fi.1. de uer. ſig. a
Nec ob.ſi dicat canonicũ nõ debere hr̃e
ultra neceſſaria.Nã poterit, qđ ſupereſt
cõuertere in piã cãm,ut dicit text.12.q.
1.in c.fi.Nã in epi hoc uidemus,& ĩ alio
prælato,qui habent reditus ultra neceſ-
ſaria uite,ſed tanquam rectores & di-
ſpenſatores debent tales reditibus indi-
gentibus communicare.12.q.1.in c.uidẽ
tes,cum ſimi.

SVMMARIVM.

1 *Papa ſi mandat, ut prouideatur alicui de beneficio, & beneficium illud poſt mandatum alteri conferatur,debent mandatarij illi ,pro quo papa mandauit de ſuo prouidere,nu.4.& 5.*
2 *Literæ commendatoriæ ſiue monitoriæ non acquirunt aliquod ius illi,pro quo fuerunt ſcriptæ,tamen ſi illis non paretur,poteſt implorari officium ſuperioris,ut mandentur executioni.*
3 *Papa mandans,ut alicui prouideatur de beneficio, non facit quin beneficium uacans poſſit alteri conferri. Secus ſi mandet,ut recipiatur in tali benefi.quia tũc illud non poterit alteri conferri.nu.3.*
4 *Actus geſtus contra legem animatam ualet mero iure,licet contrauenienſ puniatur.nu.12.*
6 *In pœnalibus aliquando fit extenſio ad caſum non habentem per omnia identitatem rationis.*
7 *In reſcriptis an inſpiciatur tempus datæ,an uerò tempus præſentationis.*
8 *Reſcriptum papæ quo mandatur prouideri alicui de beneficio curato,eſt ſurreptitium,ſi ille cui mandatur prouideri,tempore datæ erat minor, licet tempore uacationis beneficij eſſet maior.*
9 *Motus proprius papæ remouet omnem ſurreptionem.*
10 *Reſcriptum non extenditur ad lites ortas poſt eius impetrationem.*
11 *Reſcriptum,in quo impetratur iudex aliquis qui tem*

SEBA. SAPI.
a Vna præbenda. An de una prebenda poſsint fieri duæ ex cauſa,tradunt doct.in cap. auaritiæ,ſ. eo.

pora data erat notoriè excõicatus,non ualet; licet eſ
ſet occultè excõicatus,tamen impetrans ſciebat eum
eſſe excommunicatum.
Geſta per occultè excommunicatum non ualent in fa-
uorem ſcienter coram eo litigantis.
Excommunicatus occultè ſi conferat beneficium ſcien
ti,non ualet collatio.
12 *Alienatio facta contra præceptum Pa.aut alterius ho*
minis,an ualeat?

CAP. XXVI.

1 Dilectus. † Si Papa mandat
capl'o,ut aliquē in
canonicũ recipiant,& p̄bẽdã,
ſi qua uacat,cõferãt, ſi de mã
dato ſcietes alii cõferunt,cogunt̃ primũ
recipere,& de reditibus eccl'iẹ loco bñ-
ficii ꝓuidere,donec p̄bẽdã hẽat. uel gña
lius ſumma ſic Papa mãdet ei , ad quem
ſpectat,ut bñficiũ conferat,collatio ꝑ eũ
alteri facta tenet:ipſe tñ ex trãſgreſſio-
ne punit̃,ut hic dr̃.Et prima pars qrelam
deciſam,cõtinet.ſcđa dat iudices,ibi:*fra*
ternitati.Caſus lr̃alis. Quidã clericus. G.
noĩe obtinuit lr̃as a dño papa ad caplũ 7
Nouariẽ.ꝑ quas mãdabat̃ eidẽ, ut dictũ.
G.recipent ĩ canonicũ & ĩ fratrẽ, & p̄bẽ b
dã,ſi qua uacaret,cõferrẽt eidẽ.ſed caplũ
mãdatũ apl'icũ adĩplere nolebat,imò p̄-
bẽdã uacãtẽ,q̃ do.papa p̄dicto G. confe
rẽdã mãdauit,alii aſſignauerunt. uñ idẽ
G.petiit a do.Papa , ut qđ de ipſo mãda
uerat,faceret adĩpleri.Ex ꝑte capl'i alle-
gabat̃,ꝙ p̄benda nõ uacabat. Eidẽ papa
his auditis mãdat,quatenus ſi cõſtiterit,
ꝙ in Nouariẽſi Eccle. p̄bẽda uacaret eo
tꝑe,quo Nouariẽ. canonici lr̃as recepe-
rũt,dictũ clericũ faciãt reci.in canonicũ
& ĩ fratrẽ,cũ p̄bẽdã illã ĩ eluſionẽ mãda
ti apl'ici alii duxerũt cõferẽdã, & de pro
uentibus illius eccl'iæ aliquos redit⁹ an-
nuatĩ faciãt aſſignare eidẽ, donec p̄bẽda
2 le oſſm̃ fuerit aſſecut⁹.Ber.† No.1.ꝙ q̃q̃
ex lr̃is monitoriis,ſeu p̄ceptoriis ñ qrat̃
ius ei,ꝓ quo ſcribit̃,iuxta no.ĩ c.ueniẽt,
de renũ.tñ ſi illis ñ paret̃, licitè p̄t ĩplo- 8
rari offm̃ ſupioris,ut illẹ mãdẽt̃ execu
3 tioni ſaltẽ quo ad pẹnã ñ parẽtiũ.† No.
2.ꝙ ꝑ mãdatũ apl'icũ de ꝓuidẽdo ſuꝑ ca
nonicatu & p̄bẽda ñ afficit̃ p̄bẽda uacãs
uel uacatura , quominus collatio alteri
facta teneat,licet ſecus ſit in receptione
in canonicũ authoritate apl'ica facta.nã
in tali receptiõe afficit̃ p̄bẽda uacãs, uel
uacatura;adeò,ut ñ teneat collatio alterĩ
facta,ut in c.ſi poſt,q̃ j̃.e.ti.li.6.Et ſic col
ligit̃ dr̃ia maxima inter receptionẽ ĩ ca-
4 nonicũ,& mãdatũ,ut recipiat̃.† No.3.ex
hoc,& ex tex.ꝙ ꝑ mãdatũ factũ collato-
ri,ut certæ ꝑſonæ ꝓuideat de certo bñfi 9
cio,ñ ligãt̃ manus collatoris, quominus
teneat collatio alteri facta. Et ur̃ prima
frõte ꝓbare iſte tex.unũ notab. dictũ, ꝙ
actus geſtus ꝯ mãdatũ prĩcipis, & ſic ꝯ le
gẽ aĩatã tenet mero iure,licet ꝯfaciẽs ſit
puniẽdus:hoc tñ limita,ut j̃.dicã. Vltiò c
a no.caſũ ſin.ĩ fi.c.circa pẹnã imponẽdã
collatori ñ parẽti mãdato apl'ico.cogit̃
n.đ ſuo ꝓuider̃,donec mãdatũ apl'icũ ad
impleuerit,& q̃q̃ uoluerũt qdã dicere,ꝙ
iſtud.c.* ñ * cõtineat ius,ſed gr̃ã,& quaſi uelint hãc pẹnã ñ
trahẽdã ĩ cõſequẽtiã:gl.tñ hic,& doc.ꝓ maiori ꝑte ſẽtiũt
6 oppoſitũ.† Et uide Inn.in c.ſtatuimus,de maio.& ob.ubi ñ
ſolũ firmat,qđ dixi,ſed ẽt multũ ſingl'r extẽdit iſtã pẹnam
ad cõtẽnẽtẽ legẽ mortuã.Dixit.n.ꝙ licet recepti authori-
tate capl'i ñ hẽat ius affectiuũ ad p̄bẽdã uacaturã ; tñ ſi ca-
pl'ũ cõferat p̄bẽdã uacãtẽ ei,q ñ fuit primò receptus, uel cõ̃
neo,tenet̃ primo ꝓuidere de reditibus Eccl. ſcḋm qđ hic dr̃:
qa cõtẽpſerũt p̄ceptũ legis;q̃ uult , ut recepto in canonicũ
ꝓuideat̃ de p̄bẽda,ut in c.relatũ,ſ̃.e.Et q̃q̃ hoc dictũ prima
frõte uideat̃ durũ,qa ſit extẽſio diſpõnis pẹnalis, fortè ad
caſũ ñ hẽntẽ ꝑ oĩa idẽtitatẽ rõnis,cũ grauius ſit ſaltẽ quo
ad pẹnã inferẽdã cõtẽnere p̄ceptũ legis uiuæ,q̃ mortuæ,ut
l.Celſus,ff.de arbi.no.Bar.in l.amplius,ff.rem ra.ha.tñ ꝑꝑ
authoritatẽ Inn.& qa dictũ eſt ſatis ẹquũ, ne remaneãt ca-
nonici ſine p̄bẽdis;eſt dictũ illud ſatis recipiẽdũ. In gl. ibi:
uel quem cito poſſent.ſatis placet deciſio glo.Nã,ex quo papa
mãdat purè aliquẽ recipi in caonicũ,ẽt ſi nihil mandaret đ
p̄bẽdæ receptione:tñ canonicatus debet̃ ſibi primæ uacatu
ræ,ut in c.hi q,& c.ſi poſt q̃,& c. ſi clericus.j̃.e.ti.li.6.uñ prẹ
ſuppoſito,ꝙ uigore huius mãdati,in q̃tũ mãdat̃ de uacãte,
ñ deberet̃ iſti p̄bẽda,debet̃ tñ rõne canoniẹ;uide de hac mã
7 ꝑ gl.in c.cõſtitutus,de reſcr.q̃ ẽſt ſatis no.† In gl.ĩ uer. rece
perũt.hæc gl.in effectu intrat illũ articulũ, nũqd in reſcri-
pto dẽat inſpici tẽpus datæ b,an tẽpus p̄ſentationis,& addu
cit multa ꝓ & ꝯ,& finaliter diuerſificat caſus ꝯrios, nec tra
dit aliq̃ bonã doctrinã,ſed deducit ad qõnẽ, Nũqd ualeãt
lr̃æ impetratæ ad iudicẽ excõicatũ tꝑe datæ,ſi tꝑe receptio
nis eſt abſolutus ; & mã iſta brocardica iõ difficilè p̄t dari
certa doctrina.Nã ſcḋm uarietatẽ caſuũ eſt ſiẽda uaria deci-
ſio.Sed,ut hẽatur aliqua doctrina ſaltẽ in gñe,diſtinxit hic
Io.An.poſt Pe.de Anc.ꝑ alia uerba,& cõiũgẽdo oĩa ſimul
ac clarius ꝓſequẽdo diſtingue ſic:Aut q̃rit̃ de reſcripto im
petrato ad bñficia:aut ad lites.Primo caſu quo ad uim cõ-
prehẽſiuã reſpũ illorũ,qbus ſcribit̃, dẽt attẽdi tẽpus datẹ.
Idẽ reſpũ iuris agẽdi,qđ orit̃ ex ſcripto,& iſte eſt proprius
caſus.c.eã te,ſ̃.de reſcr.Qñq; q̃rit̃ de ui cõp̄hẽſiua reſpũ rei,
ꝓ qua ſcribit̃,& attẽdit̃ tẽpus datæ, ut eſt caſus in cle. ſi. de
reſcr.ubi patet,ꝙ bñficiũ creatũ poſt datã lr̃arũ ñ cõp̄hẽdit̃
in lr̃is.Qñq; q̃rit̃ de uiribus reſcripti reſpũ capacitatis ei⁹,
ꝓ quo ſcribit̃;& tũc ſi cẹſſat ſurreptio,attẽdit̃ tẽpus,quo re
ſcriptũ mãdat̃ executioni.Iſte eſt tex.no.ĩ c.ei cui.j̃.e. ti. li.
6.ſed ubi a principio cõmittit̃ ſurreptio,cõſiderat̃ tẽpus da
8 tæ;& iſte eſt caſus in c.eo tꝑe,de reſcr.li.6.† Sic dẽs reduce
re ad cõcordiã illa duo c.q̃ uidẽt̃ multũ ꝯriari.Nã in c.ſi eo
tꝑe,dr̃ ꝙ ſi mandat̃ ꝓuideri de bñficio curato uacaturo,&
ĩpetrãs ñ hẽt ẹtatẽ legitimã tꝑe datẹ,licet eã hẽat tꝑe ua-
cationis bñficii reſcr.ẽ ſurreptitiũ.In c.ei cui, ur̃ decidi op
poſitũ.nã ibi dr̃,ꝙ ſi mãdat̃ ꝓuideri alicui de p̄bẽda uacatu
ra,& in illa eccl'ia ſi uariẹ p̄bẽdæ,q̃dã diaconalis,q̃dã ſacer
dotalis,licet tꝑe datẹ impetrãs ñ hẽat ẹtatẽ ad habẽdã p̄-
bẽdã ſacerdotalẽ:ſi tñ eſt in ẹtate tꝑe,quo uacat;debet̃ ſibi
ſacerdotalis.Sed dic,ut dixi,ꝙ in c.ei cui,ñ fuit cõmiſſa ali-
qua ſurreptio;qa impetrauit in gñe,nõ faciẽdo mẽtionẽ đ
p̄bẽda diaconali,uel ſacerdotali,& iõ ſatis ẽ,ꝙ tꝑe uacatio
nis reperit̃ in ẹtate legitima:ſed in c.ſi eo tꝑe,cõmiſit ſur-
reptionẽ eo ipſo,ꝙ impetrauit ſuꝑ bñficio curato,nõ faciẽ
9 do mẽtionẽ de defectu ætatis.† Ex hac cõcordia, ſiue theo
rica clarè decidit̃ unũ dictũ notabile & quotidianũ, qđ po
nit hic Io.An.papa motu ꝓprio mandat ꝓuideri Titio de
bñficio uacaturo.q qdẽ Titius nõ hẽbat ætatẽ legitimam
tꝑe datẹ:ſed eã hẽt tꝑe uacationis bñficii.Dubitat̃, nunqd
ſibi debet̃ illud bñficiũ curatũ?& dicẽdũ eſt, ꝙ ſic;qa motus
ꝓprius c excludit ſurreptionẽ,d in c.ſi motu ꝓprio,j̃.e. tit.
li.6.& ĩ cle.ſi Romanus,e.ti.ergo ſatis eſt,ꝙ ſit in ẹtate tꝑe
uacationis beneficii,ut in d.c.ei cui ; & ſic reſtringe c.ſi eo
tꝑe,ut nõ ꝓcedat in lr̃is cõceſſis motu ꝓprio,qđ bñ nota-
bis.Qñq; q̃rit̃ de uiribus reſcripti reſpũ ſurreptionis cõmiſ
ſæ,

SEBA. SAPI.
a Vltimò Adde. ꝙ nõ ſolum punitur collator , ſed etiã ille, cui fuit facta collatio, ſecũdum Ho.& Io.An.in c. propoſuit. infra đ conceſ.prẹb. Et ſubiciunt, ꝙ iſta pẹna non ſolum habet locum, quãdo collatio fuit ipſo iure ualida, ſed ẽt quando fuit ipſo iure nulla , ut in caſu.d. c.ꝓpoſuit.
b Tempus datẹ.Ad de Fed.conſi. 290. ubi latè examinat hanc materiam.

SEB. SAPIA.
b Tempus datæ. uide plene per Feli. in c.eam et.co.17. uer. tempus datæ, ſupra de reſcri. & uide aliquas pulchras quæſtiones per Bal.in c. cõſtitutus,col. 3.uerſic. quæro ulterius, ſupra eo.ti. de reſcr.

SEBA. SAPI.
c Motus proprius. Vide Fel.latè in c. cũ.ad aures, col.4. uer.quinta concluſio, ſupra de reſcr.

ZACHARIAS
d Excludit ſurreptionem. Adde,ꝙ iſte in c. cãm quẹ, col.2.uer.gl. Secũda,tacitè r̃ndet.ſ̃. de teſta. tenuit, ꝙ motus proprius ſolam ſurreptionem excludebat, neque aliud operabatur ultra concedentis intentionem , quã op. ante eũ tenuit Car.conſ. 38. inci. Papa uniuit, cuius tamen oppoſitum tenuit Feli.in glo. pe.col.2. per text. in cle.ſi Romanus. eo.ti.de præben.& tetigit idem Feli. in d.c. cauſã quæ, col.4.uerſic.tertiò aduerte.

ANT. FRAN.
De clauſula, motus proprii, quid operetur, uide primo glo. no.in cle. a ſi Romanus, ĩ uer. quantumcunque , de prẹben. quæ dixit , ꝙ non tollit

ſẹ,& attẽdit̃ tẽpus datẹ.Nã nõ eſt imputãdũ impetranti, ſi
non facit mentionẽ de his,q̃ nõ erãt tꝑe datẹ, & iſte eſt ꝓ
prius caſus c.cõſtitutus,de reſcr.Qñq; cõſiderat̃ inobedien
tia ſeu negligẽtia nõ parẽtis mãdato apl'ico; & tũc cõſide-
rat̃ tẽpus receptionis lr̃arũ,ſeu notitiẹ,qa nõ p̄t qs dici ne
gligẽs,ſeu inobediẽs,ſi ignorat mãdatũ ſupioris ; & iſte eſt
caſus.c.hic.n.nõ cõtẽdit̃ de ualiditate reſcripti, neq; de vi
cõp̄hẽſiua:ſed ſolũ,ut puniãt̃ iſti canonici, q nõ paruerunt
mãdato apl'ico;iõ ſolũ cõſiderat̃ tẽpus receptionis; ad idẽ. b
c.1.j̃.đ cõc.p̄.li.6.Qñq; cõſiderat̃ reſcriptũ reſpũ ꝑpetuatio
nis tꝑis,& ſi gr̃a eſt ꝑfecta in reſcripto,ita,ꝙ nõ mãdat̃ fie-
ri;ſed eſt facta;& tũc attendit̃ tẽpus date. Nõ.n.uariat̃ poſt
modũ ex morte cõcedentis;& iſte eſt caſus no. cũ gl. in c.ſi
is cui,e.ti.li.6.Qñq; gr̃a nõ ẽ ꝑfecta.ſed mãdat̃ fieri; & tũc
inſpicit̃ tẽpus inchoationis mãdati. Nã ſi cõmiſſarius non
inchoauit exeq gr̃ã,expirat ꝑ mortẽ cõcedentis: de quo tñ
dic,ut plenè colligit̃ ex d.c.ſi is cui,& c.ſi ſuꝑ gr̃a, đ of.dele.
10 li.6.† Venio ad ſcḋm principale, ſ. ad reſcriptũ impetratũ ad
lites,in quo dicẽdũ,ꝙ reſpũ actionis, ſuꝑ qua impetrat̃ re-
ſcriptũ,inſpicit̃ tẽpus datẹ,ut in c.ſi.de reſcr.ubi patet,ꝙ re
ſcriptũ nõ extendit̃ ad lites ortas poſt tẽpus datẹ.Qñq; cõ
ſiderat̃ negligẽtia iudicis nõ ꝓſequentis intra tẽpus in re-
ſcripto expreſſũ;& attendit̃ tẽpus receptionis lr̃arũ.Quod
intelligo,qñ ſtatuit̃ ſibi terminus ꝑ numerũ dierũ,ſeu men
ſiũ;ut puta mãdat̃ iudici,ut litẽ decidat intra tres menſes
dẽt.n.tũc attendi tẽpus receptionis lr̃arũ. ab eo.n.tꝑe inci
pit currere illud tẽpus p̄fixũ,ut ꝓbat̃ in c.ſuper eo , el 2.ſ̃.
de appel.in fi.Secus ur̃,ubi apponit̃ certũ tẽpus, nõ ꝑ nume
rũ dierũ,ut puta,ſi mãdat̃ cã decidi uſq; ad feſtũ Pẽtheco-
ſtes:qa tũc tẽpus currit immediatẽ;de quo dicendũ, ut ple
nè no.ĩ d.c.ſuꝑ eo.Qñq; cõſiderat̃ negligẽtia partis impe
trantis in non utendo reſcripto:& dẽt attendi tꝑis poſſibi
litas;de quo dicendũ,ut in c.plerũq;,& in c.ſi ãt,ſ̃.de reſcr.
& dixi plenè in c.ut debitus,de app.Qñq; cõſiderat̃ odium
impetrãtis,ut in caſu.c. qa fruſtra,de uſu. & attendit̃ tẽpus
p̄ſentationis,ut ibi hr̃. Qñq; attendit̃ reſcriptũ circa ipſius
ꝑpetuationẽ;& attendit̃ tẽpus citationis,& melius tempus
inchoationis.de quo dicẽdũ eſt,ut in c.gratũ, & c.licet, de
of.dele.Ex his apparet,ꝙ ex diuerſis reſpectib⁹ p̄t cõſidera
ri reſcr.& infiniti pñt accidere caſus:ſed ſaltẽ ſr̃ in gñe cõ
p̄hẽſibiles ſub caſibus p̄dictis;uide in mã bñficiali bo.gl. cũ
11 tex.in c.ſi ſoli,& c.fin. de cõceſ.p̄b.li.6. † Ex p̄dictis p̄t in-
ferri ad deciſionẽ qõnis,q̃ formauit hẹc gl.in prin.utrũ iu-
dice impetrato exiſtente excõicato tꝑe datæ ualeat reſcri
ptum,ſi tꝑe receptionis non eſt excõicatus? Et glo. conclu
dit ꝙ non ualet;qa dẽt attẽdi tẽpus datẹ.Doc.hic al'r diſti
guunt.dñt.n.ꝙ aut erat iſte notoriè excõicatus ; & ꝓcedit
dictũ gl.ar.c.ad ꝓbandũ,de re iudi.quod ſatis mihi placet:
qa a tꝑe datẹ imprimit̃ iuriſdõ , ſed reſcriptũ non reperit
ſubiectũ habile ad recipiendã iuriſdõ.Si ãt erat excõicatus
occultè;& tunc ſi impetrans ſcienter impetrauit illũ , non
ualet reſcriptũ:& hoc apertè tenet hic Io. And.qđ notabis
ꝑpetuò non ſolũ reſpũ huius caſus:ſed p̄t inferri ad unũ ca
ſum ualde gñalẽ,quẽ poſuit Io.Cal.in d.c.ad ꝓbãdũ;& cre
do,ꝙ habuit fundamentũ ab iſto dicto Io.An. dicit.n. ibi,
ꝙ geſta ꝑ iudicẽ excõicatũ toleratũ,in fauorẽ partis nõ te
nent ſcienter litigantis corã occulto excõicato: uel ſaltem
geſta debent retractari.Ex quo infero, ꝙ ſi occultus excõi-
catus contulit tibi ſcienter beneficium,non tenet collatio,
a a uel retractabit̃;quod eſt ꝑpetuò notan.maximè ad limita
tionẽ.l.Barbarius,ff.de of.p̄to.& a.ad ꝓbandũ.Si uerò im-
petrans ignorabat,ualet reſcriptũ,ex quo reperitur abſolu
tus tꝑe ꝓceſſus,cũ hic non agat̃ de graui p̄iudicio; & facit.
12 d.c.ad ꝓbandũ.† In gl.in uer.duxerint,in fi. hẹc gl. tangit
iudicio meo ꝯria ſatis difficilia,& minimè formaliter ſol-
uũtur ꝑ gl.& maxime inſtat illud ꝯriũ, ꝙ geſtũ ꝯ legẽ mor
tuã eſt nullũ,uel ſaltẽ retractandũ;ergo fortius,ſi eſt geſtũ
ꝯ legẽ animatã.nã princeps eſt lex aĩata ĩ terris.9,q.3. c. ip
ſi ſunt,& in auth.de conſulib.in fi.Nã qđ
principi placuit,legis hẽt uigorẽ,inſti.đ
iure natu.in §.ſed qđ principi. ergo iſta
collatio ꝯ papẹ mandatũ facta debuit eſ
ſe nulla,uel ſaltẽ annullãda; nec doc. nr̃i
aliter ſoluũt ꝯr.gl.quaſi cõtẽti ipſi⁹ ſol.q̃
in ueritate nõ ſatisfacit ꝯriis.Bar.ĩ l.am-
plius.ff.rẽ ra.ha.dicit, ꝙ quo ad actus in
ualiditatẽ durius agit̃ cũ lege,b q̃ cũ eius
miniſtro:ſed quo ad pẹnã imponẽdã du
rius agit̃ cũ miniſtro; alleg. l. ſi libertus,
ff.de iu.pa.ubi alienatio facta in fraudẽ
legis ñ tenet;ſed hoĩnis ſic.Et hoc dictũ
Bar.p̄t ꝓcedere reſpũ iudicis inferioris
inhibẽtis alienationẽ rei, uel reſpũ ꝑtis
paciſcẽtis iuxta no.in c.Raynal.de teſta.
ꝑ Inn.& in c.ſi.C.de re alie. nõ alie. Sed
reſpũ mãdati principis nõ ur̃ dictũ ſuum
ꝓcedere.Nã,ut no.dicit Inn.in c.ſi.đ ac
cu.quẽadmodũ alienatio eſt nulla atten
tata ꝯ legẽ mortuã, ita ſi eſt attentata ꝯ
p̄ceptũ papẹ,qui ẽ lex aĩata in terris. Ad
idẽ,quod ipſe no.in d.c. Raynald. ubi di
cit,ꝙ ſi papa mandat alicui p̄lato,ut cõfe
rat aliqđ beneficiũ:uel ut nõ alienet, nõ
tenet geſtũ ꝯ mandatũ ſuũ. Sed uide hoc
ꝓbari in c.ueritatis,de do.& contu.in fi.
uide ẽt Io.An.in c.conſtitutus. j̃. de con
ceſ.prẹb. ubi ur̃ apertè ſentire, ꝙ ſi papa
mandat collatori,ꝙ nõ cõferat ,ñ ualet
collatio; & hoc ꝓbo ꝑ c. ut noſtrũ, ſ̃.de
app.ad idẽ c.ſi ſoli,& c.ſi c.de conceſ.p̄b.
li.6.Vbi collatio facta ꝯ mandatũ execu
toris papẹ non tenet. fortius ergo ſi eſt
collatio facta ꝯ mandatũ papẹ. Ad idem
13 bo.gl.in c.ſi eo tꝑe,de ele.li.6.† Vnde ꝓ
concordia dicerẽ ſic, ꝙ aut papa directe
mãdat collatori,ne conferat certũ bene
ficium;& non tenet collatio in ꝯriũ attẽ
tata ꝑ iura & rõnes ſuperius alle.Qñque
Papa mãdat,ut cõferat Titio,& ille cõtu
lit Sẽpronio,& ſubdiſtingue: aut mãdata
rius nõ hẽbat alias ꝑtãtẽ cõferendi : ſed
recipit ꝑtãtẽ ex iſto mãdato clarificato;
& tũc ñ tenet actus,niſi ſeruet̃ forma mã
dati;ad hoc.c.uenera.de of.del.& c.cum
dilec.de reſcr.& l.diligẽter,ff.mã.Si ue-
rò mãdatarius al's hẽbat ꝑtãtẽ : & tũc te
net,qđ facit ꝯ mãdatũ, nõ ex ꝑtãte dele
gata , ſed ex ꝑtãte ordinaria,q̃ hẽbat; &
iſte eſt ꝓpri⁹ caſus iſtius.c.& uide gl.no.
in cle.1.de iu.pa.& eſt rõ diuerſitatis. nã
ꝑ mãdatũ factũ,ut Titio cõferat,nõ intẽ
dit princeps mãdatario ꝑtãtẽ auferre cõ
ferẽdi,ſeu ꝑtãtẽ ordinãdi ad exercitiũ il
lius actus:ſed puniẽd⁹ ẽ, qa ñ obſeruauit
mãdatũ prĩcipis. Sec⁹ ãt ẽ, ſi directe ſibi b
p̄cipit,ne certũ qd faciat.tunc.n.non te-
net actus:quia ur̃ tũc ſibi auferre ꝑtãtem
exercẽdi actũ.Et ſi diceres nõne ſi mãdat
ut cõferat iſti,tacite ꝓhibet,ne conferat
alteri?ut in l.cũ ita,ff.de cõd.& dem.Di-
co,ꝙ iſtud eſt mãdatũ indirectũ, qđ non
aufert ꝑtãtẽ aliàs cõpetentẽ mãdatario,
ut ꝓbatur hic,& clarius in d. c. ſi ſoli. Et
per hoc reſtringitur & declaratur intel-
lectus iſti⁹ c.& hẹc notabis.nã pñt addu
ci ad multa ſimilia,quod nota bene.

defectũ perſonæ. uide Ro.ĩ ſin. ſuis in uerſic. clauſulẹ iſta ualet. ubi dixit ꝙ nõ operatur ultra mentẽ cõcedẽtis prius declaratã,ad quod uide Io.And.& Cal. in c.cum dilectus, de iu.pa.& d.Abb. in c. cum olim,in 6.col.de re iud.cũ concord. ibi per eum alleg. & uide Car.in cle.2.de p̄. ben.ubi dixit,ꝙ licet tollat ſurreptionẽ,tñ non ampliat,& ꝙ nõ operatur niſi in his , quæ ſunt ĩ iure expreſſa,de quo etiã ꝑ eũ in c.ſi Romanus,de p̄b.hic all. Et adde, ꝙ motus ꝓprius nõ p̄t probari per teſtes, ut uolunt do. de Ro. deciſ. 335. de qua etiam per Alexã. de Imola.in l. 3.in prin.ff. ꝙ quiſque iur. Et adde,quòd clauſula motus ꝓprii in collatione beneficii eccleſiaſtici appoſita a papa uel legato , facit talẽ collationem ualere,etiam ſi is , cui ſit collatio,hẽt aliud beneficiũ , de quo non ſit facta mẽtio, ut uoluit do.Car. in cle.2.in 4.q.de of. or.Et adde,ꝙ talis clauſula non tollit ius patronatus laici,ut per do.de Ro.deci.101. inc. hæc clauſula.

a Non tenet collatio.Adde pro hoc dom.de Ro. deci. 128. in antiquis , de ſent.exc.ubi dicunt, ꝙ executor datus ad prouidẽdũ, ſi eſt excõicatus,& prouideat, ualeat prouiſio,niſi ille , cui prouidetur, ſciat illum excommunicatũ.

SEBA. SAPI.
b Cum lege. Vide dom.And.Sicu. in repet.c. Raynald. in 9.char.j̃.de teſta.& in conſi. 50. in 3.col.& ſeq. in 2.uolu.Bar. in l.ſi inſulam,in pe. oppo. primæ partis, ff.de uer.ob.

SVMMARIVM.

1 *Clericus habens beneficium curatum, ſi aliud acceperit primo priuatur, quod debet conferri per habentem poteſtatem conferendi intra ſex menſes, alias collatio deuoluetur ad alium.*

2 *Et ſi utrunque uelit retinere, utroque priuabitur, niſi fuerit aliqua ſublimis perſona, quæ diſpenſatiuè poteſt retinere plura beneficia compatibilia.*

3 *Clericus habens beneficium non curatum, ſi acquirat poſteà curatum, non uacat primum ipſo facto.* IC.

Liberè qui poteſt facere aliquem actum, poteſt illum expedire alio non uocato, tamen non poteſt tradere poſſeſſionem poſſeſſore non uocato.

4 *Clericus non poteſt nec in eadem, nec in pluribus eccleſiis diuerſa beneficia tenere.*

Clericus diſpēſatus habere plura beneficia, intelligitur in diuerſis eccleſiis, & non in una.

In odioſis capitur intellectus minus iuri exoſus, & contrarius.

5 *Nobiles, literatæ & ſublimes perſonæ magis honorãtur ab eccleſia, & prælatis, quam aliæ, nu.7.*

6 *Clerici ſeculares poſſunt ſe abſentare diſpenſatiuè a beneficio etiam curato per ſeptennium, nec tenẽtur interim promoueri.*

8 *Diſpenſatio debet fieri ob publicam cauſam, & non priuatam. nam tunc diceretur diſsipatio.*

9 *Diſpenſatio quid ſit.*

10 *Papa non poteſt diſpenſare quo ad Deum pro libito ſuo uoluntatis, quo ad eccleſiam militantem ſic, quia nulli licet de ſuo iudicio iudicare.*

11 *Beneficia duo curata ſi ſimul & ſemel uni conferũtur datur ſibi electio, quod uelit acceptare.*

12 *Epiſcopus promotus non perdit ipſo facto beneficia priora, ſed poſt conſecrationem, uel poſt lapſum tempus præfixum ad conſecrandum.*

13 *Clericus ſi acceperit ſecundum beneficium calore iracundiæ, non uacat primum, ſi incontinenti pœnituit.*

14 *Retentio beneficij non poteſt fieri propter expẽſas, quas ibi feci, uel quas feci circa clericum defunctum.*

15 *Clericus promotus ad ſecundum beneficium non priuatur primo, quando collator primi beneficij non uult habere ratam collationem ſecundi.*

Clericus non poteſt nec tacitè, nec expreſsè renuntiare beneficio ſine authoritate ſuperioris.

16 *Clericus per adeptionem ſecundi beneficii nõ priuatur primo, donec nõ habuerit liberam & uacuam poſſeſſionem ſecundi.*

17 *Clericus delinquens uel debitor non tenetur ſatisfacere de fructibus beneficii ſui.*

Clericus non facit fructus beneficij ſuos de iure communi, adeò, quòd non debent capi tales fructus pro eius debito, ſed an ualeat conſuetudo in contrarium, uide hic remiſsiuè.

18 *Quando duo ſunt a iure æquiparata, quicquid poſtea adiicitur in uno, etiam ſi eſſet pœna, intelligitur adiectum in alio.*

Statutum pœnale extenditur etiam ad additionem factam prædicto ſtatuto.

19 *Papa ſolus diſpenſat, quòd unus poſſit habere plura beneficia curata, epiſcopus uerò diſpenſat in pluribus ſimplicibus, uel in uno ſimplici, & in uno curato, niſi propter utilitatem & neceſsitatem eccleſiæ, quo caſu poteſt in duobus curatis diſpenſare, niſi ſint in eadẽ eccleſia.*

20 *Diſpenſatus ad pluralitatem beneficiorum non eſt tutus quo ad Deum, niſi ſit in euidentem utilitatem eccleſiæ, uel propter prærogatiuam literarum, uel meritorum.*

21 *Dignitas, perſonatus, & officium quid ſint.*

Prælatus quis dicatur.

Abbatiſſa habet dignitatem.

22 *Dignitates plures non poſſunt eſſe penes unum, quando unaqueque de per ſe requirit exercitium ſeruiendi.*

23 *Vicarius epiſcopi non dicitur acquirere aliquam dignitatem eò, quia efficitur uicarius, & ideo non perdit beneficium curatum, ſi quod habeat, quia poteſt de facili remoueri.*

24 *Beneficium curatum quid eſt, uel eccleſia curata.*

a Non uocato. adde do. Car. conſi. 63. & 74. Ro. conſi. 499. dd. Car. cõſi. 132.

SEBA. SAPI.

b Perſonatus. uide Are. in conſ. 24. inci. in præſenti, co. 2. & Old. in conſi. 150; inci. in eccleſia Valentina, col. 3. cum allega. per Decium in c. cum acceſsiſſent, in 1. no. ſupra de cõſti.

CAP. VIII.

1 DE multa. †Famoſum & utile eſt, & hoc intẽdit. habens perſonatum, uel beneficium curatum, ſi ſecundò tale receperit, uacat primum. q ſi retinere contenderet, ẽt ſecundo priuabitur. hoc primò. Is ad quem ſpectat beneficii curati collatio, licet cõferat ſtatim, cum inſtitutus aliud recepit, & ſi intra ſex menſes non conferat, deuoluitur ad aliũ collatio, & aliter punitur. hoc ſecũdò. Cũ ſublimibus & lr̃atis pſonis circa pluralitatem beneficiorum incompatibilium ſolus papa diſpẽſat, hoc tertiò. Et primò narrat ius antiquũ, ſcđò ſubiicit nouũ, ibi: præſenti. uel p̃t diuidi in tres partes prout uidenẽ tria dicta. ẽm, ibi: *is quoque, ad quem* Tertium, ibi: *circa ſublimes*. Caſus lr̃alis. In Lateran. concilio ſtatutũ fuit, q nullꝰ diuerſas dignitates, & plures eccl. parochiales reciperet, alioquin recipiens ſic, acceptũ amitteret, & cõferẽs cõcedẽdi ptãte priuaret. Sed qa iſtud ſtatutũ malè obſeruabaẽ, Inn. uolẽs obuiare hmõi cupiditati, ſtatuit, ut qcũque de cætero receperit aliqđ bñficiũ curã hẽns animarũ annexã, ſi prius tale bñficiũ obtinebat, ipſo iure ſit priuatus eo. & ſi illud cõtẽderet retinere, alio ſpol eẽ, & ille, ad quẽ ſpectat collatio prioris bñficii, illud cõferat, cui uiderit cõferendũ. Et ſi ultra ſex menſes cõferre diſtulerit, ipſius collatio ad alios deuoluaẽ ẽm ſtatutũ Lateran. cõcilii, & inſuper tm̃ cogaẽ de ꝓuentibus ſuis in utilitatẽ ipſius eccleſiæ aſsignare, q̃tũ a tꝑe uacationis conſtiterit eſſe pceptum, & hoc idẽ in dignitatibus, ſiue pſonatibus obſerueẽ. Addit inſuper, ut nullus in eadẽ ecclia plures dignitates, uel perſonatus hr̃e p̃ſumat, ẽt ſi curã ñ hẽat aĩarũ, tñ circa ſublimes & lr̃atas pſonas, q̃ maioribus beneficiis ſunt onerandæ, per ſedẽ Apo. poterit diſpenſari. Ber. No. 1. q Latera. conciliũ emanauit ex multa induſtria, ſiue ꝓuidẽtia, quatenus ꝓhibuit eãdẽ pſonã adipiſci plures dignitates, uel ecclias curatas. Na p illã ꝓuiſionẽ melius deſeruiẽ eccleſiæ, auaritię uitiũ cõprimitur, facilius ꝓuideẽ pauperibus clericis, & aĩarũ periculis ſubueniẽ, ac mã diſſolutionis tolliẽ. meritò dicit tex. q emanauit ex multa ꝓuidentia, & loqtur de c. qa nonnulli, de cle. ñ reſi. Sed qa illud conciliũ ñ apponebat pęnã ipo facto, ñ ꝓducebat maximũ fructũ, quare emanauit poſtmodũ hæc ꝓuiſio, ubi imponiẽ pęna ipſo facto, ut patet in lr̃a. No. 2. ibi: *nullus aut rarus*, q conſtõ non dẽt edi, niſi ꝓducat magnũ fructũ, ideò dicit tex. q lex dẽt eſſe neceſſaria & utilis. 4. di. erit aũt lex. Et iõ dẽt eſſe de dubio; & idẽ dẽnt facere repetentes, cũ ponunt qõnes, ne diſputent de certo, ut nullus fructus inde ꝓueniat. Sẽ. n. aduentæ diſputationes & repetitiones, ut dubia in iure clareſcãt p exercitiũ & multiplicationẽ magiſtrorũ, quia quod a pluribus q̃ritur, facilius inueniẽ. 20. di. c. ſi. Vnde Papa ſæpe deridet conſulentẽ de indubiis, in c. cã in iure, s̃. de elec. & de of. dele. cũ in iure
2 & in c. rurſus, qui cler. uel uo. cum ſi. † No. 3. ar. op. a ꝯrio literæ, q ſi hẽs beneficium nõ curatum recipit ẽm curatum, non uacat primũ ipſo facto, ẽt ſi primũ requirat reſidẽtiã. nã iſte tex. requirit, q primũ bñficiũ ſit curatũ, ſicut ẽm, & licet aliqui uoluerũt oppoſitũ, primũ tñ dictũ eſt uerius, & cõius, ar. in c. qualis. 25. di. & l. cum prætor, ff. de iud. & dixi
3 plenè in c. ſi. de cle. non reſi. † Not. ibi: *libere conferat*, q is, ad quem ſpectat collatio primi beneficii, poteſt illud conferre ſine requiſitione alicuius. uñ ñ tenetur ẽt uocare poſſeſſorẽ, nec expectare lnĩam ab epi. hoc. n. importat uerbũ, liberè. non. n. eſſet libertas, ſi alium haberet requirere, & ita cõcludũt cõiter doc. Et pro hoc uide bo. text. cum dictis doc. in c. licet Epiſcopus. infra eod. tit. lib. 6. & notabis ſemper prædicta pro ſignificatis huius uerbi, liberè: poſſeſsionem
a tamen non debet tradere poſſeſſore non uocato, [a] uide in d. c. licet, quod tamen limitatur ibi. & in c. ordinarii.
b de off. or. li. 6. No. ibi; *hoc idẽ in perſonatibus, & c.* q pſonatꝰ[b]

& dignitates hic ſumuntur ut ſynonyma, & idem importãtia in ſubſtantia. Nam ſupra in principio fecerat mentionẽ de dignitatibus, in uerſi. hoc idem, appellat dignitates pſonatus. Et an in ueritate hęc differãt inter ſe, & qualiter co-
4 gnoſcantur dignitates, & perſonatus, dicam j̃. latius. †Not. in uer. *addentes*, q in eadem eccleſia nullus poteſt habere plures dignitates, ſeu perſonatus, & dic idem in diuerſis, ut patet ex p̃cedẽtibus in tex. & in c. quia nõnulli, pręall. & in c. dudũ, el 2. de ele. & no. in c. 1. de conſue. li. 6. Sed hic dicit đ eadẽ ecclia ad maiorẽ exaggerationẽ, ſeu aggrauationẽ, quaſi odioſius ſit hr̃e in eadẽ ecclia, q̃ ĩ diuerſis. Et iõ dicit hic Aegi. quẽ ſequuntur hic cõiter doc. notabile uerbũ, q ſi diſpenſaẽ cũ aliquo, ut poſſit cõſequi duas dignitates, ſeu pſonatus, intelligitur, ut hẽat in diuerſis eccliis, nõ in eadẽ;
a [a] quod ſatis patet, quia cũ mã iſta ſit odioſa, debemus capere intellm̃ minus iuri exoſum, in c. 1. & 2. de fi. presby. li. 6. & c. q dilectio. j̃. de cõſan. & affi. facit c. ſtatutũ. de ele. li. 6.
5 † No. in uerſi. *circa ſublimes*, q nobiles, ſeu ſublimes perſonæ non reprobantur ab ecclia, quinimo honorantur in collationibus beneficiorũ. Et dic ſublimes, i. nobiles, quaſi ſuper alios eleuati ſuper limen poſiti. Et no. bene, q perſonæ lite
b ratæ [b] æqparanẽ [c] nobilibus, & ſic dẽt eccleſia honorare p
c ſonas literatas ñ ſolũ uerbo, ſed ẽt facto, ut ſubueniẽdo eis pinguius de reditibus eccleſiæ p̃ aliis minus lr̃atis, & hoc ñ prouenit ex alio, niſi quia ſcĩa prodeſt nedũ habenti, ſed ẽt toti uniuerſali ecclię. Nã orbis ſine lr̃atis regi ñ poſſet, ut ĩ auth. habita, C. ne fi. pro pa. & alibi dicit text. q ecclia uniuerſalis admodũ ad ſui regimẽ indiget uiris lr̃atis, in c. cũ
6 ex eo, de ele. li. 6. † Et pp hanc cãm eccleſia diſpẽſat cũ uolentibus ire ad ſtudiũ lr̃arum, ut poſſint ſe abſentare ab eccleſiis ẽt curatis p ſeptẽniũ, ut ñ teneanẽ interim ꝓmoueri ad ſacerdotiũ, ut in d. c. cũ ex eo. Et p hanc conſiderationẽ, & multas alias cõiter do. concludunt in c. pe. de magi. q religioſus de lnĩa ſui pręlati p̃t promoueri ad offm̃ docendi
d [d], nec aliq doc. diſcrepãt, niſi parũ intelligẽtes, & idẽ Arc. 16. q. 1. in c. monachus, ſentit Gratianus in * c. hinc * §. ſuperior, ea. cã. & q. Nã præſidens cathedræ nedũ eſt utilis proprio monaſterio, cũ efficiaẽ peritior, ſed ẽt toti ecclię uniuerſali, & ideo dicit Hier. ſcribẽdo ad Ruſticũ monachũ. Lõgo tp̃e diſce, q̃ poſt modũ doceas. & alibi: Mihi placet, ut ſanctorũ hẽas cõtubernia, nec ipſe te doceas. uide latius ĩ c. ſic uiue, & in c. ſi clericatus. 16. q. 1. & uide Gr̃anũ in d. §. ſuperior, cũ ſe. ubi reducit ad cõcordiã iura illius qõnis, q̃ uidẽẽ ꝯria, maximè rñdendo ad d. c. monachus. ubi dr̃, q non hẽt offm̃ docentis, ſed plãgentis. Nã dẽt intelligi, q eò, qa religioſus ñ hẽt legitimè offm̃ docẽtis, qa non hẽt ad hoc officiũ, ſed ſi eligiẽ ad illud, bene p̃t docere, ſicut uidemus, cũ ꝓmoueẽ ad bñficiũ curatũ, maximè epatũ, tũc legitimè docet, & uide bo. tex. in c. ſi. de magi. ubi ius uř magis cõmẽdare & priuilegiare docentes, quã addiſcẽtes, & maiorem fructũ faciunt in ecclia Dei. Nã cũ poſſit religioſus eſſe cubicularius epi, & ſic hr̃e officiũ cubiculi parũ fructuoſum ecclię uniuerſali. 2. q. 7. c. cũ paſtoris potius p̃t p̃fici cathedrę, ex quo emanat tãtus fructus circa uniuerſos, nec utiq; reperi
7 aliquẽ ſentientẽ ꝯriũ. †Op. in ſi. c. in eo, q dicit, diſpenſandũ cũ ſublimibus & lr̃atis pſonis circa pluralitatẽ bñficiorũ, & maximè pondera tex. in eo, q dicit has pſonas eẽ honorandas, maioribus beneficiis. Nam per illud uerbum honorandas, ẽt colligiẽ, q beneficia maiora qñq; conferuntur lr̃atis & nobilibus, non principlr̃ pp utilitatẽ bñficiorum, ſed pp meritũ pſonarũ. Vñ obſtat, qa cũ apud Deũ non ſit acceptio pſonarũ, ita nec apud Papã eſſe dẽt, ut in c. nouit, s̃. de iudi. Nã iudiciũ Papę dẽt eſſe conforme iudicio Dei, in c. ut noſtrũ, ut eccl. benefi. Itẽ diſpenſatio eſt commenſuratio rõnis ad ſingula. Ille. n. qui diſpẽſat, debet facere ſicut bonus cõmẽſurator, & paterfamilias, qui diſtribuit labores & merita ẽm qualitatem perſonarũ. Itẽ & lex cõis eſt fundata ſuper bono publico, quarta diſt. c. erit aũt lex iſta ſup nãli rõne. 1. di. c. conſuetudo. ſed bonũ publicũ nõ eſt relaxandũ pp cõſiderationẽ priuatã, ut in c. bene. j̃. de poſtul. ergo ñ dẽt fieri iſta diſpẽſatio, cũ p eã relaxenẽ iura. 23. q. 4. diſplicet. Sol. beatus Thom. tractat prima ſecundę, q. 97. art. 4. & Io. And. cum recitat hic, & in effectu cõcludendo dicunt, q diſpenſatio non debet fieri pp bonũ priuatũ, imò ille, q diſpenſat, debet hr̃e initium rõnis boni uniuerſi, & cauſę pp q̃ diſpenſat, quę quidẽ eſt triplex, utilitas, & neceſſitas eccleſię, ac euidẽs p̃rogatiua perſonarum. uñ diſpẽſans hẽns iſta p̃ oculis non dr̃ facere contra bonum publicum, nec pręferre bonũ priuatum publico: ſed relaxare ſtatum generale pp bonum publicum concurrẽs in caſu ſpeciali. Si enim diſpenſatur cum ſublimibus perſonis & literatis; hr̃ conſideratio ad bonum publicum, quod p iſtos prouenit uniuerſis. Nã, ut dixi, pſona lr̃ata prodeſt eccleſię uniuerſali, & cũ maximo labore inſiſtit in exercitio
8 ſcię, meritò debet recompenſari labor. Cõclude ergo breuiter, & dic q diſpẽſatio ñ dẽt fieri ob cãm priuatã, ſed publicã, alr̃ ñ dr̃ diſpẽſatio, ſed diſſipatio. Eſt n. diſpenſatio iuris cõis relaxatio facta cũ cãę cognitione ab eo, q hẽt ptãtẽ diſpenſandi, de quo uide latius * cau. 1. q. 7. requiritis, ĩ §. niſi rigor. Ad ꝯria rñde, q acceptio perſonarũ eſt, qñ circa ęqualia ſeruatur inęqualitas. ſed literatę perſonę ñ ſunt ęquales cũ aliis, rõnibus pręd ictis, meritò ſi ſeruaẽ inęqualitas, ñ eſt ibi acceptio pſonarũ. nã & Deus idẽ facit, ad hoc. 99. di. in c. ad hoc. Ad aliud ꝯriũ ſatis eſt reſponſum. nã ſatis eſt cõis cõmenſuratio, ſi melius meritis meliora cõferunẽ, quod ſeruatur in diſpẽſatiõe.
9 †Ex p̃dictis infero ꝯ theoricã Inno. in c. cũ ad monaſteriũ, de ſta. reg. ubi dixit Pa
e pã poſſe ſupra ius poſitiuũ [e] diſpẽſare ex ſola uoluntate. Nã puto, q licet illud ꝓcedat quo ad ecclĩã militantẽ, qa non licet de ſuo iudicio iudicare, ſecus tñ puto quo ad Deũ, nã ñ dẽt ſine cã relaxare ius fundatũ ſup bono publico, cũ teneaẽ ex officio paſcere oues ſuas, & facere ſicut bonus diſpẽſator, Luc. 90. In gl. 2. ibi; *ſi enim ante li. conte. & c.* Olim circa hoc erant opi. ſed hodie eſt prouiſum in ex̃uagãti, execrabilis, Io. 22. ubi caueẽ inter cętera, q rcipiẽs ẽm teneẽ illico đ iure & đ facto reſignaẽ primũ f ĩ mãibꝰ ordiarii

a In eadẽ. Adde qđ Bal. cõſi. 53. in cõſiliis d. Car, dicit, q plus abhorrẽt iura, q quis hẽat duas p̃bendas in eadę eccleſia, quã q hẽat duo beneficia, & ibi uide, an habens ex diſpẽſatione duas præbendas in eadem eccleſia debet habere duplices quotidianas diſtributiones.

b SEB. SAPI. Perſonæ literatæ. uide And. Sicu. in conſi. 57. inci. præclare ſcribetur col. 8. in 2. uol. Aduerte tamen, q licet in hac materia euidens pręrogatiua pſonæ ſuadeat diſpenſationem plurium beneficiorum, tamẽ non dat facultatẽ annectendi unum beneficium alteri, ut no. đclarat Ab. in c. ex poſuiti, in 4. not. infra eo.

c Aequiparantur. Adde quod Rom. ſing. ſuis fo. 32. dicit, q præferatur, & q pręſumitur pro nobilibus, ꝓ quo adde quod uoluit Old. conſ. 92. ubi ponit, q excuſatur Caſtellanus, qui loco ſuo nobilem poſuit, qui dimiſit caſtrũ inimicis.

d Officium docendi. Adde Cal. cõſ. 2. de magi. ubi ponit. an Abb. poſſit doctorari in legibus.

ANT. FRAN. Qui poſſit doctorari, & qui non, uide quæ habetur per Bar. in 1. conſti. C. §. in quibus, & in l. petitiones, de aduo. diu. iudi. & per do. Car. in cle. 2. 2. q. de magi. & habetur per Bal. in addi. Spec. in ti. de mag. quid autem de Abbate, de quo ille hæc ſcribit, credo, q poſſit doctorari, quia Ab. poteſt eſſe procurator & aduocatus in iudicio pro altero, ẽt ſi nullum ſit intereſſe ſui monaſterii, ut c. conſtitutis, de appel. & habetur in c. per uenerabilem, qui ſi. ſint legi. & maximè in cauſa ſpũali & eccleſiaſtica, ut in c. religioſus, de procur. & poteſt etiam eſſe iudex, ut in c. ſi quis erga. 2. quæſtio. 7. & in c. cum ueniſſent, de iudi. & in c. 1. de pęni. in 6.

e SEB. SAP. Supra ius poſitiuum. Quod Papa poſſit facere in beneficialibus pro libito uoluntatis ſuæ, tradit Fel. in c. quæ in eccleſiarum, col. 15. uer. recipit modo hoc ſecundũ membrum. s̃. de cõſt.

f Reſignare primum. Adde hanc materiam uidendam per d. Car. conſi. 3. & uide Anch. conſi. 58. Abb. conſi. 91. 2. li. Old. conſi. 165. & uide pro intelligentia, quod idem uoluit conſi. 67.

a Abbas. Adde latè Old. conſi. 14.
b Excuſat. Adde Roma. ſing. ſuis. fo. 15. ubi ponit, an per iram excuſetur quis a uoto a iuramento, confeſſione & pœna delicti.
ANT. FRAN. Adde, ꝙ uotũ emiſſũ ꝑ iracundiã non tenet, ut eſt gl. in c. dudum, de conuer. coniug. tñ in ꝯriũ uidetur eſſe gl. 27. q. 4. in c. ſunt qui opes. Et adde ēt, ꝙ iracundia impedit confeſſionẽ, ut eſt gl. in c. ex literis, de diuor. dicas tamẽ ꝙ iracundia facit contractum nõ ualere, ut in l. quod calore hic allega. & in l. 4. ff. de dinor. niſi ad pias cauſas ſit factus contractus, uel diſtractus, ut in d. c. ſunt qui opes, & plenè per Alex. in l. quod calore, ff. de reg. iu. An autẽ excuſet delictum, dicendum eſt, ꝙ non. l. ſi non conuitii, ff. de iniu. tñ facit mitius puniri, ut in l. 1. C. ſi quis Impe. maled. l. famoſi. C. ad legem Iul. maie. c. ſi quis iraſcitur. 12. q. 3. & 16. q. 1. c. inter hæbraicum, & uide Alc. poſt Bar. in l. ſi. ff. ad le. Iul. repetun. & uide oĩno Spe. in ti. de accu. in uerſi. quid ſi uocaui. ubi tenet, ꝙ omnino excuſat, quia quod ex iracundia dictum, uel factum eſt, nõ debet imputari, quod etiam tenet Spe. in tit. de præſum. in uer. ſed pone. & adde ꝙ iracundia facit blaſphemũ mitius puniri, ut no. Archi. 23. q. 5. in c. quicquid. utrũ autem impediat uinculum iuramenti, hr̃ in l. 2. C. ad le. Iul. maie. & uide Spe. in ti. de ſenten. in §. 4. in uer. porro, ubi dicit, quòd iracundia in ſinĩado facit differre executionem ſententiæ.
SEB. SAPIA. In beneficiis. Idẽ firmat do. Abb. in c. ſi. ꝟ. de per. cleri. ubi hec limitat, quando clericus facit expenſas non contemplatione ſui, ſed eccleſiæ, ut ibi per eum.
d Inſtant Doc. Adde Calde. conſi. 5. hoc tit. & uide quod uoluit Romanus conſi. 356.
e Fructus ſuos. Adde Cal. conſi. 21. hoc ti. dominum Card. conſi. 110. & conſuluit Bal. conſi. 71. 1. li. ꝙ Epiſcopus, qui contraxit debita ante adeptum Epiſcopatũ, & iurauit ſoluere, ſi peruenerit ad pinguiorem fortunam, ꝙ non tenetur ſoluere de fructibus epiſcopatus.
f SEB. SAPIA. Poſſidet. Quod poſſeſſor bonæfidei ēt in beneficialibus ñ teneatur ad reſtõnẽ fructuũ, tenet Abb. in c. dilecto, ſ. eo.

ſub teſtimonio publico, & ſi non fecerit ipſo facto ē priuatus utroq; & ēt efficit c inhabilis ad beneficia eccl'iaſtica & ordines, de quo uide gl. i cle. ſi plures, e. ꝟti. fa
11 cit c. dudũ 2. de elec.† In ea gl. in fi. & de hoc ultio, an & qñ hēat locũ optio, dic, ut dixi in d. c. quia nõnulli. Et hodie poſſet dubitari i caſu, quo duo beneficia curata ſimul & ſemel cõferunt uni; de qua qõne uide latius per Ho. in d. c. quia nõnulli. nã aliqui tenuerunt, ꝙ ñ ualet collatio, aliq ꝙ dēt ſibi dari optio, ſicut obſeruabaẽ ſm ius antiquũ, cũ ſimus extra caſum huius c. & hoc eſt æquior, ar.
12 c. gra, de reſcr. li. 6.† In glo. 3. ibi: *fallit in Epiſcopatu*. Nã ꝓmotus ad eccl'ia cathedralẽ ñ ꝑdit ipſo facto priora beneficia, d licet confirmatus, & habeat poſſeſſionẽ epatus, ſed expectat, ut ſit cõſecratus, uel ꝙ labatur tẽpus ꝑfixũ ad conſecrationẽ recipiẽdã, ut in c. cũ in cũctis. Sed gl. nõ ponit hic rõnẽ fallentiæ. Inn. dicit, ꝙ eſt ex eò, qa ñ dr̃ epus ante, ꝙ ſit cõſecrat⁹, in c. ad honorẽ, & c. niſi, de autho. & uſu pal. meritò dēt expectari tẽpus cõſecrationis, ſed in aliis dignitatibus poſt cõfirmationẽ, uel collationẽ immediatè dr̃ Abb.[a] ſeu Arch. uel archipresbyter, licet ñ hēat adhuc ordines, quos requirit illa dignitas. Et ideò concludit Inn. quòd iſtud eſt ſpãle priuilegiũ Epõr, quod ñ cõpetit alicui citra Epm. Ho. placet dictũ, ſed non rõ. nã, ex quo Arch. non hēt ordinẽ requiſitũ, non dr̃ adhuc ſufficienter prouiſum dignitati, ar. in c. 2. de tráſla. præla. Reddit ergo rõnẽ aliã. dicit. n. ꝙ electi ad epatũ cõiter non ſe transferunt ſine lĩnia Papæ, ſed in aliis dignitatibus inferioribus ſæpè de facto quis tráſit, & retinet duo bñficia, iõ fuit prouiſum ut incontinenti uacaret primũ. Mihi pla
13 cet rõ Inn.† Extra caſum gl. excipiuntur ēt alii caſus, ſed dicã notabiliores. Si. n. calore iracundiæ quis recipit ſm beneficiũ, ñ uacat primũ, ar. c. ex lr̃is, de diuor. & ſic cõiter tranſeunt doc. præter d. An. cuius dictũ nõ placet. Aut. n. ñ eſt adept⁹ poſſeſſionẽ ſecundi; & nõ uacat primũ, Aut ē adeptus, & dēt uacare primum, cũ culpa ſua hoc prouenerit. Mihi plus placet primũ dictũ, ſi incontinenti iſtum b penitet, qa calor iracundiæ eũ excuſat,[b] ut i d. c. ex lr̃is, & 2. q. 3.* c. ſi quẽ pœnit.* §. notandũ. Nec ob. c. eũ qui, e. ti. li. 6. Lo-

quitur. n. in eo, qui ꝑ uim occupauit bñficiũ, ſeu intruſit ſe i illo, ſed nos loqmur i eo, qui intrauit ꝑ hoſtiũ, ſed calore iracundiæ fuit deductus, & ſtatim pœnituit, facit de pę. di. 1.
14 c. diuortiũ.† Scdo fallit in eo, q fecit expẽſas de pĩmonio in primo bñficio. ñ. n. cogit dimittere primũ, niſi ſibi ſatiſfaciat primo de expẽſis, ar. 12. q. 4. c. quicunq;. & no. bene c ſum, ut retentio ꝑ expẽſis hēat locũ ēt in beneficiis.[c] Et ex hoc pt colligi unũ no. dictũ, ſi clericus ſine teſtõ morit, pt hæres repetere expenſas, quas clericus fecit de pĩmonio i beneficio, & fortius hoc ꝑcedit, ſi ſpecifice clericus illas re-
15 petẽdas decreuit. Additur & alius caſus, cũ ſuperior primi beneficii nõ uult habere ratã collationẽ ſecundi, ſed repetit ipm clericũ. cũ. n. nõ poſſit clericus directè & expreſſè renũtiare ſuo beneficio ſine lĩnia ſuperioris: ita nec indirectè recipiẽdo ſm, de renun. c. admonet, & c. qđ in dubiis. Et certo ꝙ reqrit̃ conſenſus cuiuslibet, q neceſſario reqrit̃ in renunciatione expſſa, ut collatorũ & patronorũ, de quo dic,
16 ut dixi in d. c.† In ea gl. ibi; *ſed per receptionem corporalem*; & dēt hæc receptio eſſe pacifica. Dicit tñ Inn. ꝙ ſi in pricipio non potuit habere poſſeſſionẽ ſecundi, non uacat primũ, ſed ſi habuit poſſeſſionẽ, licet poſtea moueat ſibi qõ; uacat nihilominus primũ beneficiũ, & hoc inſtant doc.[d] & uide no. in c. conſtitutus, de app. & in c. licet Eps. ꝟ. e. li. 6. & uidetur uelle dñs Ant. allegando ibi no. ꝙ ſi acceptauit ſciẽter beneficiũ litigioſum, iducitur uacatio primi beneficii, licet nõ hēat poſſeſſionẽ pacificã. Ego indiſtinctè crederẽ, ꝙ nũ q̃ inducitur uacatio primi beneficii niſi poſt habitã pacificã poſſeſſionẽ ſecundi. Nec ſufficit, ꝙ momento habuit eã pacificẽ, ſi illicò mouetur ſibi qõ de iure, uel de facto, quia non dr̃ fuiſſe, qđ non ſtetit, ad hoc tex. cũ glo. in c. cõmiſſa, de elec. li. 6. & clementina, gratiæ, & ibi per Paulum, de reſcri. & d. c. licet Epiſcopus, facit c. ſi quis iam tráslatus. 21. q. 2. Non enim poteſt dici perfectè translatus, ex quo dubitatur de iure ſuo, & facit c. cum in cunctis, de elec. ſ. e. quòd beneficia electi & confirmati in Epiſcopum nõ uacant: qa adhuc nõ uidetur plenè translatus. Ex omnibus prędictis concludę, ꝙ regulariter poſt pacificam poſſeſſionem ſecundi uacat primum. Et poſt hanc conſtitutionẽ emanauerint multa iura. Et primum c. ſi tibi conceſſo, ꝟ. e. li. 6. quod limitat iſtud. Si. n. non pt habere fructus ſecundi beneficii, quia ex priuilegio forte debentur alii ad tempus, non uacat primũ. Itẽ emanauit c. eũ, qui, e. ti. li. 6. ubi extendit hoc ad eũ, qui ui, uel ſciẽter itruſit ſe in ſcđo bñficio. Itẽ emanauit. c. cũ ſingula, e. ti. li. 6. quod extendit hoc ad regulares dignitates. Demũ ſuperuenit cle. 1. de ſup. neg. pl. q dicit hoc procedere, ēt in prioratibus manualibus. Itẽ cle. unica, de of. uic. ubi dicitur hanc uacationẽ induci, ēt ſi recipit uicaria ꝑpe
17 tua beneficii curati.† In gl. ſuper uer. *prouẽtibus*, ibi, *i. proprüs*. No. bene gl. iſtã, ex qua collige clericũ non compellendũ ad ſatisfaciẽdũ oneri ſibi incũbenti ex delicto, uel quaſi, ſeu ex ꝯctu niſi no ie ꝑprio de fructibus bñficii ſui: qa delictũ ꝑſonę nõ dēt obeſſe ecclię, & uide cõſimilẽ gl. in c. cũ ſi cut. ꝟ. de de conſe. eccl. uel alta. & bene facit gl. in l. ſtipẽdia, C. de execu. rei iu. ubi dr̃, ꝙ ſicut in cã iudicati nõ dẽnt capi ſtipẽdia militũ ſeculi; ita nec ſtipẽdia militũ ecclię. Ho. tñ hic dicit, ꝙ pt cõpelli ad ſatisfaciẽdũ de his fructib⁹, quos ſe e it ſuos, fortè munitus opi. q no. ꝑ gl. i c. ꝑſenti, de of. or. li. 6. Hęc q. dependet ab alia, nunquid clericus facit fructus beneficii ſuos? de qõne uide qđ plene dixi in repet. c. cũ eſſet, de teſta. ꝙ uide de utraq; qõne, quod no. in c. ꝑuenit, de fi-
e deiuſſ. & per Arch. in c. ſtatutũ, de reſcr. li. 6. Ego ſemper tenui ſimpliciter, ꝙ nullus clericus faciat fructus ſuos[e] inſpecto iure cõi, & per conſequens, ꝙ non dēt capi fructus beneficii pro debito ipſius beneficiati. Sed nunquid ualeat cõſuetudo in oppoſitũ, uide no. Ioan. An. in reg. nemo pt, de reg. iu. li. 6. in Mer. Et in fi. gl. ꝙ poſſeſſor beneficii cũ mala fide cõpelli reſtituere oēs fruct⁹, & uide tex. i c. cũ dilect⁹,
f i fi. ſ iu. pa. a ꝯrio ergo ſec⁹, ſi bona fide poſſidet,[f] qđ tenet do. de

18 do. de Rot. deci.† In gl. i uer. *in eadẽ eccleſia &c.* ibi, *contrariũ credo*. No. gl. uſq; ad fi. Ex qua hẽs duo ſatis notãda i mã ex teſſionis. Primò, ꝙ ubi duo ſunt a iure ęqparata, pęna adie-
a cta in uno, uř adiecta i alio,[a] ꝑ hoc tex. cũ gl. in c. poſtq̃, in fi. de elec. li. 6. facit l. 2. ad Tert. Scdo, ꝙ ſi in fine alicuius ſtatuti pęnalis ſit aliqua additio, ꝙ pęna appoſita in pricipio uř repetita in illa adiectione. Ex quo. n. adiicit̃, uř ꝙ ſit pars
b illius ſtatuti. Et intellige, cũ dr̃, *adiicientes*,[b] uel ēt, *idem iudicium eſſe uolumus, &c.* & hanc gl. hic cõiter ſequunt̃ doc. Sed uide gl. quæ directè ſentit oppoſitum in cl. qm̃, in fin. de ui. & ho. cle. in uer. ſanctioni, ſed hæc gl. uř uerior. In gl. ſuper uer. *& literatas*, ibi: *ſcientia nobilitat hominem, &c.* Et pro hoc facit, quod dixi ſ. in ult. no. & uide gl. 2. di. c. lex, quæ dicit, ꝙ maiores natu pñt appellari ēt lr̃ati, cũ aliis, de qbus ibi no. Et ad c. cum oẽs, quod gl. hic alleg. pro qualitate ſeruan
19 in beneficiis dic, ut ibi plenè no.† In gl. ſuper uer. *per ſedem apoſtolicam*, in fi. Dic ꝙ tota hæc gl. pt reduci ad unã cõcluſionẽ, ꝙ ſolus Papa diſpenſat in pluribus curatis, in aliis uerò pt diſpenſare Eps, & hanc cõcluſionẽ firmat gl. licet referat opi. ꝯriam. Inn. uř in effectu tenere opi. huius gl. Dicit. n. ꝙ in duobus curatis diſpenſat ſolus Papa, in duobus ſimplicibus, uel ſimplici & curato Epiſcopus, & ſi ſunt in diuerſis diœceſibus, dēt uterque Eps interuenire in diſpenſatione. Et no. hoc ultimum; & bene facit ar. ꝟ. de ſent. exc. in c. cũ illorũ, in §. ſi uerò clauſtralis, & quod no. in c. paſtoralis, de priui. Pe. & Abb. dñt, ꝙ diſpenſatio, quæ fit ꝑꝑ neceſſitatem, uel utilitatem eccl'iæ, non intelligitur prohibita Epiſcopis, ēt in curatis, ſed ſolum illa, quæ fit ꝑꝑ prærogatiuam perſonæ, & uř hæc opi. placere Ho. licet dicat curiã ſeruare indiſtinctè primam opi. quam uř ſequi Io. And. Dicit. n. ꝙ ſi Epiſcopus poſſet diſpenſare, nugatorium fuiſſet hoc dicere hic, ꝙ ſedes apoſtolica diſpenſabit. d. Ant. uř tenere primã concluſionẽ: ſentit tñ, ꝙ in pluribus beneficiis ultra duo Eps non diſpenſat, alle. c. quia in tm̃, ſ. eo. Quod iudicio meo nihil facit: nam non loquitur. c. illud de diſpẽ e ſatione, quæ fit ex cã, ſed de his, qui per ambitionẽ plura beneficia recipiunt, ut patet ibi in prin. dum dicit, ꝙ in tan f tum proceſſit quorundã ambitio, &c. non. n. pt dici ambitio, ſi diſpenſatio ſit ex cã. Pone. n. ꝙ ſublimis, uel literatus non pt uiuere ex redditibus duorũ beneficiorũ ſimplicium, dicemus ne, ꝙ Eps non poſſit diſpenſare in tertio? certè nul libi reperitur oppoſitum. De hac mã diſpenſationis circa pluralitatem beneficiorum uide quod dixi in repe. §. q uerò, in c. extirpandæ. ꝟ. e. ti. & circa præbendas dixi in c. cum iam dudum, ſ. e. & placet mihi multum circa curata limitatio Pe. & Abb. quem ſequitur Ho. ut ꝑꝑ neceſſitatem, uel utilitatem eccleſiæ poſſit eps hodie diſpenſare. Nã, cũ olim poſſet, ut probatur in d. c. ſanctorũ. 70. diſt. non uř ius illud immutatum per hãc conſtitutionem, quę directè nõ prohibet epiſcopo diſpenſare, nec ēt loquitur, qñ immineret diſpenſatio ꝑꝑ neceſſitatem, uel utilitatem ecclię. Nec ob. c. lras, alle. in gl. loquitur. n. in pluribus ꝑbẽdis eiuſdẽ ecclię, in quibus eps non diſpenſat, ut dixi in d. c. cum iã dudum.

10 *Additio*. † Sed nunquid talis, cum quo diſpẽſatur circa pluralitatem beneficiorum, ſit tutus quo ad Deum, dicas, ꝙ aut diſpenſatio ſit ex cã ꝑꝑ neceſſitatẽ, uel utilitatem eccleſię, uel ꝑꝑ euidentem prerogatiuã meritorum, & eſt tutus. aut ſine cauſa, & non eſt tutus quo ad Deum, ſed bene eſt tutus quo ad eccleſiam militantem, ui-
21 de Petrum de Anch. in c. 1. de conſti. in repe.† Extra gl. quę ro de q. quotidiana & difficili, quę dicatur dignitas, perſo-
c natus[c] uel officium nam habemus quem non poſſe habere duas dignitates, uel perſonatus, & idem dr̃ de officiis in c. 1. de conſue. li. 6. Inn. & Io. An. & alii multi hic inſtant Nam qñq; omnia iſta ſunt ſymonia, ut probatur in c. cum acceſſiſſent, de conſti. ubi idẽ officiũ appellatur dignitas, & perſonatus. In contrarium facit iſte tex. ubi dicit idem in ꝑſonatibus, & in hoc uariè loquuntur iura. Expedio gl. Inn.

per concluſiones. Prima concluſio. digni a tas, & perſonatus[d] non differunt in ſub d ſtantia, ſed Arch. ſenſit contrarium in d. c. 1. ubi dicit, ꝙ dignitas eſt adminiſtratio rerum eccleſiaſticarum cum iuriſdõne. Perſonatus uerò eſt quędam prerogatiua in eccleſia ſine iuriſdõne, ut quia habet ſtallum in choro honorificum prę aliis, uel quid ſimile. Officium uerò ſm eum eſt adminiſtratio rerum eccleſiaſticarũ ſine iuriſdõne. Sic poteſt poni exemplum in ſacriſta, ſeu theſaurario. Sed ꝑ certo iure iſta non probantur, & potius credendum eſt, ꝙ ex uarietate locorum inſurrexerunt hęc diuerſa uocabula. Nã in multis locis dignitas appellatur perſonatus, & in aliquibus quodlibet beneficiũ curatũ dr̃ perſonatus; ideò in iſtis debet attendi ſubſtantia rei magis, quã denominatio, ut ſtatim ſubiiciam. Cõiter tñ, ubi doctores tangunt hanc mãm, cõcluſio cõis eſt, ut is dicatur habere dignitatem, qui habet iuriſdõnem, unde q libet rector, ſeu prior eccleſię collegiatę dr̃ habere dignitatem, ut not. Paul. in cle. 1. de elec. & in cle. ne in agr. de ſtatu reg. Domi. de Rota, deci. 166. & talis ꝑ priè & ſtrictè appellatur prelatus, ut in c. cum ab eccleſiarum, ubi habes bonam gl. de of. or. uide tex. cum gl. in c. 2. de iu b di. licet largo modo Rector curatus dicatur habere prelaturam, ut eſt tex. in c. tua. ꝟ. de cler. egrotan. no. Pau. in cle. dudum, de ſepul. Pro hoc tex. in c. niſi, ſ. e. ubi prior eccleſię conuentualis[e] dr̃ habere dignitatẽ, & abbatiſſa habet dignitatem, ut eſt tex. i c. indemnitatibus, de elec. li. 6. uide textũ in c. 1. de æta. & qua. ubi multi appellantur Prælati. Secunda concluſio, ꝙ ad conſiderandum dignitatem debemus attendere, an uoc̃tur aliquo nomine de dignitatibus, quę in iure ſunt expreſſę, ut puta, appellatur Ar- d chi. licet nullum miniſterium dignitatis exerceat, & ponit Inn. exemplum in archidiaconatu Parmenſi. Nos rectius poſſumus exemplum ponere in archidiacono Senenſi. nam Parmẽſis ſaltem habet ſtallum præeminẽtem in choro. Ex hoc uř uelle Inn. ꝙ ſolum nomẽ ſufficiat, ut e includatur in hac conſtitutione, de quo multum dubito, cũ debeamus potius attendere uim & ſubſtantiam rei, q̃ uocabulum, & Arch. in d. c. 1. uř requirere ſaltem aliquã ꝓgatiuã in loco. Sed do. de Rota deciſ. ubi ſ. ſimp̃r ſequuntur hanc f opi. Inn. ſed in ꝯriũ facit. c. dudũ, el ſcđo
22 de ele.† Itẽ accumulatio harũ dignitatũ fuit prohibita ꝑꝑ impotentiã deſeruiendi, & exercitii, ſed ubi hēt ſolum nomen ceſſat rõ, ad hoc. c. qa nonnulli, ſ. e. & c. qa in tm̃, ſ. e. & cogita ſuper hoc. Tertia concluſio, ꝙ ſi in loco reputatur dignitas, ſeu ꝑſonatus, licet in iure non habeatur pro tali; tñ dēt cenſeri ſm reputatiõnẽ loci, & hoc nota. Quarta cõcluſio, ut inſpiciatur inſtitutio. ſi. n. fuit inſtituta. ut eſſet dignitas, habebitur pro dignita-

a In alio. Add. Roma. conſi. 120. & 129. & 130. Adde Bart. in l. Marcellus, in pe. col. uer. ſecundo dico, ff. ad Treb. & quod ibi dico, & fuit originaliterđ mẽ te glo. in l. ſi quis ſeruo, in fin. C. de fur. & inducitur per do. Areti. ad pulchram q. in rubri. ff. de acq. poſ. & intellige, quando iſta ſunt æquiparata per modũ regulæ, nec obſtet text. in auth. quas actiones, cum l. p. ce. C. de ſacroſan. ecc ſecundum do. meum do. Vincẽ. de Peruſio uulgariter dictũ el Fregio in rubr. ff. de acqui poſ. quaſdã limitationes ad dictam glo. ponit Iaſ. in §. ex maleficiis, in 11. col. inſti. de act. Aenæ. de Fal.
SEBA. SAPI. Adiiciẽtes. Quãdo pœna cẽſeatur repetita, uide latè per do. Ia. in l. pe. ff. de in ius. uoc.
c Dignitas, perſonatus. Adde d. de Rota deciſi. in nouis, hoc ti.
ZACHAR. Adde Car. in cle. 1. in ult. q. de pœ. & Lud. Ro. conſi. 247. & conſi. 332.
SEBA. SAPI. Et perſonatus. Vide Are. in conſ. 23. inc. in præſenti conſultatione, cum his quæ poſui. ſupra in nota bilibus.
ZACHA. Prior eccleſiæ conuentualis. Ad de iſtum in c. niſi eſſet, & quod ibi nota. in apoſt. ad eum, in uer. digni tas. nu. 6. ſ. eo. ti.
ZACHA. Abbatiſſa habet dignitatem. Adde Phil. Fran. in c. in demnitatibus, per iſtum alle. §. uerũ, nu. 2. & ibi i apo. Cel. i uer. dicitur habere dignitatẽ, & Fel. in c. meminimus, col. 2. uer. ulterius quæro. in fra de accu. Legiſtæ habent tex. in l. generali. C. de ſac. ſan. eccl.

te.Quinta cõcluſio & notabilis, ꝙ opor
tet,ꝙ dignitas ſit ꝑpetua,ad hoc,ut ĩclu-
dat̃ ſub iſta cõſtõne.Pro hoc.c.1.j. de cõ
23 ſue.li.6. †Et ꝑ hoc ſoluit̃ qõ,nũqd acce-
ptãs epĩ uicariatũ,ꝑdat dignitatẽ,ſeu be
neficiũ curatũ,& uı̃ ꝙ ſic, qa cõſeqtur di
gnitatẽ ꝑ uicariatũ,ut no.in gl. in cle.&
ſi principalis.de reſcr. Itẽ ſatis ẽ,ꝙ poſ-
ſit eſſe ꝑpetua,qa fortè eps ñ remouebit
eũ in uita.ergo dẽt cẽſeri, ut ꝑpetua , ut
ar.in l.iuriſperitos.ff.de execu.tut.Sed ꝯ
riũ puto uerũ,qm̃ illa dignitas eſt epĩ, &
de facili p̃t remoueri,ad hoc.c.1.de of.ui
ca.li.6.Sexta concluſio, ꝙ licet qs exer-
ceat miniſteriũ ſpectãs ad aliã dignita-
tẽ,ex quo tñ in loco ñ reputat̃ dignitas,
ñ habebit̃ ꝓ dignitate.Cõtrarium fortè
poſſit attẽtari, ut magis attẽdamus ſub-
ſtãtiam rei,ꝑꝑ q̃ emanauit cõſtitutio, q̃
erroneã loci æſtimationẽ.Septima con-
cluſio & ultima,ꝙ hẽs officiũ ſine iuriſ-
dõne ñ cõp̄hẽdit̃ in hac cõſtitutione.Pu
to,ꝙ ſi officiũ eſt nudũ miniſteriũ,ita, ꝙ
ñ hẽt p̄rogatiuã p̄ aliis, tũc ꝓcedit dictũ
ſuũ.Puta,eſt ꝓcurator ecclĩæ, ſecus, ſi ẽ
a offm̃ cũ p̄eminentia,ut Theſauraria[a]; ꝓ
hoc uı̃ tex.in d.c.1.de conſue.li.6.Et qua
liter cognoſcat̃ minoritas dignitatis, ui
de ꝑ Io.An.ĩ c.pe.de of.dele.li. 6. & hęc
ꝓcedũt in dignitatib[9] ecclĩaſticis Quali
ter ãt aſſumat̃ dignitas,uel nobilitas in-
ter ſeculares,& qs poſſit facere nobilẽ,
aut militẽ,uide plenè ꝑ Bar.in l.1.C. de
digni.li.12. †Vlt. q̃rit̃ de alia qõne,q̃ ue-
24 nit ad declarationẽ tex.qđ dicat̃ benefi-
ciũ curatũ,& qd ſi hẽat curã ĩ habitu,ſed
ñ actu,nũqd includat̃ in hac cõſtitutio-
ne & ualet hoc ad multa, ut ſi in aliquo
ſtatuto pęnali fiat mẽtio de collegio,nũ
qd ſufficiat collegiũ habitu,licet ñ actu.
Quo ad primũ concludit̃,ꝙ beneficiũ dı̃
curatũ cũ habeat̃ curã animarũ, ſiue ĩ fo
ro cõtentioſo,ſiue pnĩali, & uide tex. &
ibi plenè ꝑ Inn.in d.c.dudũ,el 2.s̃.đ ele.
Sed adde unã gl.no.ĩ cle.dudũ, de ſepul.
q̃ uı̃ uelle,ꝙ tunc ꝓpriè qs hẽt curã , qñ
adſtringitur ad adminiſtranda ecclĩaſti
ca ſacr̃a , & alii tenent̃ ad eũ recurrere.
b Nã dı̃ cura,qa cor urit[b],ſ.reddẽdo eum
ſolicitũ in adminiſtratione ſacr̃orũ. Et
iõ cũ hodie fratres mendicantes poſſint
audire cõfeſſiones & p̄dicare , uident̃ ha
bere curã,qđ ñ eſt uerũ, cũ alii ñ adſtrin
gant̃ ire ad eos plus,q̃ uelint, nec ipſi ne
ceſſitẽt̃ audire. Et parochia dı̃ quaſi par
titio curæ,qa cuiq;curato dat̃ certa pars
ciuitatis,ſeu pars caſtri ꝑ eũ curanda in
diuinis.13.q.1.c.1.& uide qđ no. in cle.
1.de baptiſ.ubi tractat̃,nũqd ꝑ collatio-
nẽ ſolius baptiſmatis dicat̃ eccleſia cura
ta , & qd ex p̄ſtatione alterius ſacr̃i tm̃.
Quo ad ſm̃ uariæ ſunt opi. qdam tenue
runt ñ ſufficere,ut ecclĩa ſicut curata da
bit̃, iõ dñt, ꝙ ſi oẽs parochiani alicuius
ecclĩę ſint mortui, uel receſſerũt de lo-
co;talis ecclĩa ñ cõcludit̃ in diſpõne hu
ius.c.Hãc opi.tenuit Ho. hic,& latius ꝓ
ſequit̃ in d.c.qa nõnulli,& Fed.de Se.cõ

a Theſauraria. Ad de eundem Alexã. conſi.96.

b Cor urit. Addẽ Old.conſi.102.

ſi.130.Pau.ĩ cle.1.de of.uica.& multi alii,& ꝯriã opi. tenue
rũt hic Inn.& Io.Cal.& multi ſeq.faciẽtes fundamẽtũ,ꝙ ec
clĩã curatã facit ordinatio epĩ,nõ audiẽtia facti, & ſatis ẽ,
ꝙ ſi hodie unus ueniret ad habitãdũ in parochia,p̃t ſine a-
lia lnĩa adminiſtrare illi ſacr̃a.Mihi plus placet prima opi.
primo:qa cũ ſimus in pęnalibus,dẽnt uerba capi in potio-
ri ſignificatu,ut euitemus pęnã.Pro hoc c.ſtatutũ, de elec.
li.6.Itẽ principalis rõ cõſtitutionis ceſſat, cũ ñ ſit impotẽs
ad ſeruiẽdũ utriq;.uñ ſic ſaltẽ eps poterit in iſtis diſpenſa-
re,nec induceretur uacatio ipſo iure per receptionem ſecũ
di,& uide pro & contra duas gl.no.in ſimili,unam in c. ſta-
tutum,aliam in c.licet canon,eo.ti.& lib.

SVMMARIVM.

1 *Conferens beneficia indignis ſuſpenditur a collatione beneficiorum , & a Papa uel a Patriarcha abſolui poteſt.*
2 *Clerici indigni poſſunt promoueri ſiue aſſumi ad beneficia,quando non reperiuntur digni,dummodo non ſit tanta indignitas,quæ inducat peccatum , quo caſu,ſi Papa reſcriberet pro eis,non eſſet ei obediendum.*
3 *Clericus inboneſtus & illiteratus nõ promouetur,et aliquãdo promotus eijcitur.*
4 *Epiſcopus non poteſt deponi,niſi a ſolo Papa:ſuſpendi uerò poteſt a concilio prouinciali.*
5 *Delicta reiterata grauius puniuntur maximè præcedente monitione.*
6 *Capitulum non ſuccedit,quando Prælatus eſt ſuſpenſus a collatione beneficiorum,uel a toto officio propter eius delictum,& nu.10.& 12.*
7 *In pœnalibus prouiſio concepta in ueram perſonam non extenditur in repræſentatam,uel fictam.*
8 *Archiepiſcopus non poteſt puniri per concilium prouinciale , quia ipſe eſt caput concilii,& idem in Papa per concilium generale,quia ipſe eſt caput.*
9 *Inquiſitio generalis poteſt fieri aliqua fama non præcedente ſpecialis uerò,id eſt quando fit contra certã perſonã,non poteſt fieri aliqua fama non præcedente.*
Si in inquiſitione generali nominatur certa perſona,contra quam poſtea ſpecialiter inquiratur,depoſitiones factæ in inquiſitione generali non facient fidem in inquiſitione ſpeciali.
11 *Collatio facta indigno an ſit ipſo iure nulla,& conferens priuetur poteſtate conferendi ?*
13 *Excommunicatus a concilio prouinciali poteſt abſolui ab Epiſcopo ſuo.*
14 *Excommunicatus ex conſtitutione alicuius Epiſcopi alieni poteſt a ſuo Epiſcopo abſolui ſecus ſi eſſet excommunicatus ab homine,quia non poſſet abſolui,niſi ab illo uel ſuperiore.*

CAP. XXIX.

1 GRaue nimis. †Concilium prouinciale a
beneficiorum collatione ſu-
ſpendit eos,qui poſt ſecundam correctionem in
dignis beneficia conferunt.Prouidet ẽt,ne quis
interim beneficia conferat, & illam ſuſpenſionem relaxat
ſolus Papa,uel ſolus Patriarcha.Primò narrat delictũ.Secũ
dò ꝓuidet ibi:*uoluntas.* Caſus lr̃alis.Quidã prælati eccleſia
rũ carnali affectione ducti,ñ iudicio rõnis promouẽt indi
gnos ad beneficia eccleſiaſtica,uñ multa pericula imminẽt
eccleſiis.uolẽs cõciliũ huic morbo mederi, p̄cipit ut pręter
miſſis indignis,promoueant idoneos , qui Deo & eccleſiis
ualeant deſeruire,& de hoc fiat diligens inquiſitio in cõci-
lio annuatim. Et ſi aliqs poſt trinã monitionẽ culpabilis
reptus fuerit ꝑ ipſũ cõciliũ,ſuſpẽdat̃, & in eodẽ concilio ꝑ
ſona idonea inſtituat̃,& q̃ ſuppleat ſuſpẽſi defectũ in bene
ficiis cõferẽdis.Et hoc idẽ circa capitula,q̃ in his delique-
rint,obſeruet̃.delictũ uerò Metropolitani ex parte concilii
dño Papæ nũtiet̃.& iſtud ſtatutũ meli[9] obſeruet̃, ſnĩa hmõi
ſuſpẽſionis ſine lnĩa Romani Pontificis,uel ꝓprii Patriar
chę ñ relaxet̃.Ber.No.1.ibi:*cum poſſint uiros &c.* Arg.a ꝯrio
lr̃ę,ꝙ in defectũ idoneorũ poſſunt indigni aſſumi ad benefi
cia.Nã ſm̃ Ho.cõſtruenda eſt domus ex lapidibus, q̃ occur
rũt,& melius eſt locũ implere,q̃ uacuũ dimittere, arg.in l.
gñaliter.§.ſpurios,ff.de decu.ubi ĩ defectũ legitimorũ ſpu
rii aſſumunt̃ in decuriones.Sed aduerte,qa idẽ Ho. in qua
dã alia apoſtilla ſentit ꝯriũ.Dicit.n.ꝙ ſi unus ſolus reperi
tur idoneus,illi ſoli ſunt potius cõferẽda plura beneficia,q̃
indignis,ad hoc.21.q.1.*.c.1.*.Concordarem ſic, ꝙ ubi tã
ta eſt indignitas,ꝙ non poteſt prouideri ſine peccato, uel ſi
ne graui aliorũ ſcãdalo,& tũc ꝓcedit ſm̃ dictũ.Sec[9],ſi ñ eſt
tanta indignitas,ut qa patit̃ ſolũ defectũ in ſcia: in aliis tñ
eſt

eſt bonus clericus;& tũc ꝓcedit ar. a ꝯrio huius lr̃ę;& uide
qđ no.Io.An.in c.cũ adeò,de reſcri.ubi ſentit,ꝙ ẽt mãdato
a Papæ nõ eſt obtẽperãdũ, qñ eſt tãta indignitas[a] ex parte ꝓ
3 mouẽdi, ut ſine peccato mortali ꝓmoueri nõ poſſit. †No.
2.ꝙ morũ inhoneſtas, & literarũ defectus impediũt quẽ ꝓ-
b mouendũ,& qñq; deiiciũt iam ꝓmotũ,[b] ut in c.fi.de ęta. &
4 quali. †Tertiò no.ꝙ cõciliũ ꝓuinciale habet iuriſdictionẽ
ſuꝑ oẽs de ꝓuincia; uñ & p̄latos ex ꝓprio delicto põt ſuſpẽ
dere. Ep̃m tñ deponere non põt : ibi.n.requirit̃ authoritas
5 Papæ 3.q.6.c.accuſatus,& c.quãuis. †No.4.ibi: *annuatim*,ꝙ
cõciliũ ꝓuinciale debet fieri annuatim; & idẽ dicẽdũ de ſy
nodo epãli, in c.ſicut olim,el 2.de accuſa.ubi utrũq; dictum
ꝓbat̃,& eſt bonus tex.in mã iſtorũ cõciliorũ. No. ibi: *poſt
primam & ſecundam correctionem*, ꝙ delictũ iteratum grauius
punit̃,maximè p̄cedẽte monitione:tũ qa uı̃ delictũ cõſuetu
dini deputatũ.l.3. C.de Epiſcopa.audiẽ. & c.monaſteria,de
uita & hone.cleric.Tũ quia uı̃ incorrigibilis.c.cũ nõ ab ho-
6 mine,s̃.de iudiciis. †Nota,ꝙ p̄lato ſuſpenſo a collatione be
neficiorũ,non ſuccedit capitulũ. Pro hoc c.1.de ſupplẽ.ne-
gli.p̄la.lib.6.& c.quia diuerſitatẽ.j.de cõceſ.p̄bẽ.& genera
liter poſſet dici, ꝙ p̄lato ſuſpenſo a toto officio ꝑꝑ delictũ
ꝓpriũ diu continuatũ nõ ſuccedit capitulũ, ut uı̃ tex. no.in
c.fi.de ſta.reg.ſm̃ intellm̃,quẽ ibi dabo. Nã hoc clarè ꝓbat̃
7 ibi in Abbate ſuſpenſo, uel remoto. †No.in uer.& hoc ip e
ſum, ꝙ licet,s̃.ꝓuiderit tex.ꝯ Pręlatos,ſeu collatores bñfi-
ciorum ; nihilominus in hoc ꝓuidet ſpecialiter ꝯ capitula.
Ex quo potes colligere notabile dictũ,ꝙ in mã pœnali ꝓui
ſio cõcepta in uerã ꝑſonã nõ extẽdit̃ ad fictã & repreſenta-
tã; & ꝓ hoc tex.opti.in l.3.de nego.geſt. Nota ultimò ca-
ſum, in quo ille, q̃ ſuſpẽdit,nõ põt abſoluere;regulariter ꝯ
de pœnit.diſt.1.c.uerbũ. Sed rõ ſpecialitatis huius ponit̃ in
textu, ut de facili hæc ſuſpẽſio nõ remittat̃,& quatuor Pa-
triarchæ onerent̃. † Potes etiam colligere, ꝙ Metropolita-
nus nõ põt puniri ꝑ capitulũ prouinciale ; & hoc, quia ipſe
eſt caput concilii; & ſic facit in arg.ꝙ Papa nõ põt puniri ꝑ
cõciliũ generale, cũ ſit caput ipſius cõcilii ; ꝓ quo facit op-
9 ti.tex.in c.ſignificaſti,de elect. †In gl.1.ibi: *imò ex officio.*Põ
dera gl.nã ꝑ hãc dictionẽ,imò,q̃ uenit correctiuè ad p̄cedẽ
tia, ut legit̃ & not. 16.q.1.c.p̄dicator,ſentit ꝙ hãc inquiſi-
tionẽ facit conciliũ,ẽt fama nõ p̄cedente.Sed ob.c.qualiter
& qñ,el 2. de accu.ubi tex.loquit̃ de inquiſitione fienda ex
mero officio ; & tñ requirit infamiã p̄ambulã.Inno.primò
reddit rõnẽ diuerſitatis,dicẽs,ꝙ hic nõ fit inquiſitio,ut pœ
na irroget̃ alicui ſpecialiter:ſed ut ſubditus reddat rõnẽ de
talẽto ſibi cõmiſſo . hæc rõ nõ placet Hoſt.& mihi multo-
minus.Nã c.qualiter,loquit̃ de rõne adminiſtrationis red-
dẽda. Itẽ hic uenit imponenda pœna ſuſpẽſionis.Reddit ſe
cundò Inn.aliã rõnẽ dicẽs, ꝙ iſta cõcilia principaliter fiunt
ad correctionẽ morũ.18.diſt.c.qm̃,& eſt tex. in d.c.ſicut o-
lim ; quaſi uelit, ꝙ ibi nõ agit̃ ad pœnã. Sed in ꝯriũ facit,qa
pœna uenit imponẽda,ut p̄dixi,nec ꝑ inquiſitionẽ debet ali
quis infamari , ex quo infamia nõ p̄ceſſit.Hoſt.reddit duas
alias rõnes, q̃ ꝓfecto nõ ſatisfaciũt ꝯrio. Ideò breuiter dic,
c ꝙ iſte tex.loquit̃ de inquiſitione generali,& nõ ꝯ certã per
ſonã.generalis[c] ẽt inquiſitio põt & debet fieri ꝑ ſuperiorẽ,
cũ debeat purgare ꝓuinciã malis hominibus.c.1. de offi.or
di.l.cõgruit,ff.de offi.p̄ſi.& in hac nõ requirit̃,ꝙ infamia p̄-
cedat. Cõtraria loquunt̃ in inquiſitione ſpãli ꝯ certã ꝑſo-
nã,in qua requirit̃,ꝙ infamia p̄cedat; & hoc apertè ſentit
Inn.in c.1.de poſtu.p̄la.& ꝓbat̃ dictis iuribus,& c. ſicut olĩ,
Videmus ẽt,ꝙ ꝑꝑ hanc inquiſitionẽ generalẽ debet p̄latus
annuatim uiſitare diœceſim,c.cũ uenerabilis, de cenſi.& de
offi.Arch.c.mãdamus.Et aduerte , ꝙ ſi in hac inquiſitione
generali nominat̃ aliqua ꝑſona, & fit inquiſitio ſpãlis ꝯ il-
lã ꝑſonã nominatã; nec depoſitiones factæ inqſitione gñã
d li faciẽt fidẽ in ſpãli,[d] ut no.ſpãliter Inn.in c.bonæ,de elec.
10 & ꝑ Bar.ĩ l.fi.ff.de qõni.& hæc no. †In gl.2.in fi.Sol.clarius
ſm̃ doct.ꝙ ꝯria ꝓcedũt reſpectu illius bñficii duntaxat, qđ

cõfert̃ indigno. Nam nõ requirit̃ aliqua
monitio:ſed incõtinẽti poteſtas ꝓuiden
di illa uice deuoluit̃ ad capitulũ ut ſupe
riorẽ, iuxta ea , q̃ habent̃ in ꝯriis hic ſi-
gnatis.Iſtud c.loquit̃ de ſuſpẽſione gñali
ter fiẽda a collatione omniũ bñficiorũ. a
Hæc em̃ pœna,cũ ſit grauis,nõ infligit̃ ip
ſo iure: ſed oportet,ꝙ p̄cedat bina moni
tio,& poſtmodũ ſequat̃ ſnĩa ſuſpẽſionis,
ut dicit Inn. utraq; pœna põt cõcurrere,
illa reſpectu illius bñficii ſine admoni-
tione ex unico delicto tãtũ: iſta reſpectu
delicti cõtinuati , & quo ad oĩa bñficia.
†In gl.ſuꝑ uerbo,ſuſpẽdat̃,ibi. *eſſent irre-
gulares.* Aduerte, qa gl.nõ uı̃ bñ dicere :
imò iudicio meo eſt ꝯ.c. cũ in cũctis, de b
elect. Nã ibi patet,ꝙ collatio facta indi-
gno , eſt ipſo iure nulla,& poteſtas ꝓui-
dẽdi ꝓ illa uice deuoluit̃ ad aliũ. Pone
em̃ , ꝙ collatio parochialis eccleſiæ fuit
facta patiẽti defectũ in ætate, uel pror-
ſus illiterato, dicemus ne illos toleran-
dos,qa nõ ſunt irregulares? certè mini-
mè ; imò ẽt Eps debet remoueri.[e] c.fi.de
ęta.& qualit. Dic ergo ſic,ꝙ aut iſti ſunt
indigni illa indignitate, q̃ impedit vires
collationis ipſo facto, ut in quatuor de-
fectib[9],q̃ habent̃ in c.cũ in cũctis,s̃.alleg.
& tunc in dubio ſunt iſti de facto remo-
uẽdi;qa nullũ habẽt ius ĩ bñficiis,ut ibi.
Aut nõ eſt talis indignitas; & tunc ſi eſt
magna, dẽt remoueri & priuari, ex quo
eſt inhabilis, arg.c.1. de æta. & quali. &
16.q.7.c. inuẽtũ.18.q.2. ſi qs abbas.Aut
nõ eſt tãta indignitas;& poterũt tolera- c
ri;& hoc caſu poſſet ꝓcedere gl.Nã mul
ta impediũt ꝓmouẽdũ , q̃ nõ deiiciũt iã
ꝓmotũ.39.diſt. Petrus;& uide ad intel-
lectũ.c.cũ in cũctis,qđ no. Io.And. in re
gu. odia, de reg.iur.in Mercu. Nec obſt.
qđ gl. ſubiicit hic de monitione: qa illa
nõ fit, ut euitet̃ pœna c. cũ in cũctis,vt s̃.
12 dixi: ſed ut euadat pœnã huius.c. †In gl. d
ſuꝑ uer. ꝑſona, in fi. Nõ bñ rñdet iudi-
cio meo ad c. cũ in cũctis. dic,ut p̄dixi,ꝙ
illud.c.ꝓuidet in collatione bñficii indi
gno facta. Nã in tali collatione ꝓ illa ui e
ce ſuccedit capitulum : ſed hic loquitur ,
cum Eps ſuſpendit̃ generaliter a colla-
tione omnium beneficiorum; in quibus
non fuit commiſſum delictum; vnde hæc
poteſtas non deuoluit̃ ad capitulũ, nec
ad Archiep̃m, ſed ſolùm ad Papam,niſi
aliud fuiſſet hic prouiſum , ut patet in c.
quia diuerſitatem, p̄alle.& uide qđ legit̃
& no.in c.1.de ſup.neglig.præla.lib.6.&
13 c.quãquã,de electiõ.eo.lib. †In glo.fi.in
fi. Sed aduerte ad unum notabile dubiũ:
ponamus, ꝙ Papa non reſeruaſſet iſtam
abſolutionem ſibi : uel concilium pro-
uinciale excommunicaret ſubditum ali-
cuius prælati , nunquid poſſet ille pręla-
tus abſoluere ſubditum ſuum ? Hoſtien.
hic inſtat. Io. An. clarè concludit, ꝙ
excõmunicatus per canonem concilii ꝓ
uincialis põt abſolui ab Epiſcopo ſuo :
mouet̃, quia non debet eſſe maioris po-
teſtatis conſtitutio concilli ꝓuincialis ,

SEBA. SAPI.
a Indignitas. Adde,ꝙ nõ ualet collatio facta ꝑ Papã notoriè indigno tãta indignitate,ꝙ nutriretur peccatum, vt latè concludit Feli. in c.ſi qñ,col. 3. uer. ꝑꝑ illud dictũ Inno.s̃.de reſcrip.

ZACHAR.
b Iam promotũ. Adde ꝙ Eps indoctus,ſi eſt indignè ꝓmot[9],meret̃ decapitari,ſm̃ gl.fi. in l. q̃ cũ uno, in prin.ff.de re. mili.Feli.in c.ſi qñ , col.5.uer.conſidera tertiò, s̃.de reſcri.Et q̃ ſnĩa requiratur in Ep̃o, uide gl.& Arch.61. diſt. c. ſtatuimus. Et utrũ Papa poſſit diſpẽſare cũ illiterato,ut ſit epiſcopus, dixi in apoſt. ad iſtũ poſt eum in rub. s̃. de ſum.tri.nu. 6. in uer. epiſcopi.

c Generalis. Adde Old.conſil.278 & uide q̃ latè poſui in apoſt. meis ad Ang.de Are. ĩ tractã.maleſi. in uer. fama publica pręcedente.

SEBA. SAPI.
d In ſpeciali. Vide Abb.& Mod.in c. ad petitionem, in 1.no.j.de accu.

SEB. SAPI.
e Debet remoueri. Vide gl. in l. q̃ cũ uno,in prin.ĩ uer. tẽporario,in fi.ff. de re mili.q̃ uult, ꝙ eps indignè ꝓmotus mereat̃ decapitari. quã glo. dicit ſtupẽdã Feli.in c.ſi qñ,co. 5. uer. de inferioribus,s̃.de reſcri.& ibi col.pe. ponit q̃ ſcĩtia ſufficiat in Epiſcopo.

q̃ generalis, uel Papę. Sed ab iſta põt Eṗs
1 abſoluere, ſi Papa nõ reſeruauit ſibi abſo
lutionẽ; ergo fortius poterit abſoluere a
cõſtitutione prouinciali; & no. ſemꝑ hoc
dictũ do. Ant. Dicit enim, licet hoc ſerue
tur in practica, põt tñ dictũ cauillari: qa
Papa in ſua cõſtitutione hoc ſpecialiter
ꝓuidit, fortè ꝑꝑ locorũ diſtãtiã, ut in c.
nuꝑ, de ſent. excõ. ergo nõ debet hoc ex-
tẽdi ad cõſtitutiones aliorũ. Sed primũ
dictũ plus mihi placet, & vr̃ caſus in d. c.
nuꝑ, uer. quia tñ cõditor canonis. ubi Pa
pa nõ fecit in hoc ſpecialẽ ꝓuiſionẽ: ſed 2
ꝓceſſit ex cõiecturata mẽte conditoris
canonũ. Nã nõ reſeruãdo ſibi abſolutio-
nẽ, vr̃ aliis cõceſſiſſe, ita apertè dicit ibi 3
14 tex. †Et ex hoc infero ad unũ quotidianũ
dubiũ. Pone, ꝙ ſtatutũ Eṗi Senenſis ful-
minat excõicationem ꝯ intrãtes mona-
ſteriũ monialiũ. Quidã forẽſis incidit in
illã excõicationẽ, nunq̇d poterit abſolui
ab Eṗo ſuo? & credo ꝙ ſic ꝑ ſupradicta.
Nã illa eſt excõicatio cõis, nec debet eſſe
maioris potentię, q̃ excõicatio lata per
conſtitutionem Papæ. Dico tñ, ꝙ p̃dicta
nõ ꝓcedunt in excõicatione lata per uiã
a ſnię, & non ſtatuti[a] a concilio prouincia-
li, uel ab alio Eṗo rõne delicti: quia a ſen
tẽtia lata ab homine nemo p̃ter ferentẽ, b
uel ſuperiorẽ põt abſoluere. c. paſtoralis.
§. p̃tereà, de of. or. Sed ꝓ declaratione
c. quærit̃, q debeant intereſſe in cõcilio ꝓ
uinciali, de quo hic? Sol. ſcire debes, ꝙ iu
ra faciũt hic mẽtionẽ de tribus conciliis. 4
unũ eſt generale, cui p̃eſt Papa, & dr̃ gene
rale: qa repręſentat totã eccleſiã uniuer-
ſalẽ; & in iſto q debeãt intereſſe, nõ repe c
rit̃ iure deciſum, nec doc. nec gl. ſpecificè
hãc mãm attingũt, qđ uiderim; & de iſto
dicet̃ Deo duce in diſputatione nouiſſi-
mè fiẽda. Et eſt aliud & ſm̃ conciliũ pro
uinciale; ſic dictũ: qa repræſentat eccleſiã
prouinciæ; & in hoc intereſſe debent Eṗi
ꝓuinciæ. 18. diſt. ꝑ totũ. Sed multũ dubi-
tat̃, q d de capitulis eccleſiarũ cathedra-
liũ? Inn. vr̃ hic tãdẽ tenere, ꝙ niſi ſpeciali
ter eorũ interſit, non ſunt de neceſſitate
uocãdi: ſed mihi vr̃ tex. in ꝯriũ in c. fi. ĩ. de
his q̃ fi. a p̃la. Tertiũ eſt cõciliũ Eṗi, qđ
appellat̃ ſynodale; & in hoc debẽt cõueni
re oẽs clerici diœceſis. 18. diſt. decerni-
mus; vide qđ dixi in c. ſuꝑ his, de maio. &
obe. & de his duobus conciliis, quã pote-
ſtatem habeant, & qui debeant intereſſe;
ponit hic Inn. licet ſuper generali conci-
lio ipſe & cęteri tranſierunt, ſicut muſci-
pula ſuper prunas.

a Statuti. Adde Fe-
de. conſil. 16. ubi
dicit, ꝙ eṗs abſol
uit ab excõicatio
ne canonis, niſi
Papa ſibi ſpeciali
ter reſeruaſſet, nõ
aũt a ſnĩa homi-
nis; & ibi uide
multas differẽtias
inter ſententiam,
& ſtatutum.
Z A C H A R.

b De reditibus ec-
cleſiæ. Qđ not. in
apoſt. ad iſtũ in c.
reprehẽſibilis, nu.
8. in apoſt. in uer.
teſtari, s̃. de appel.
S E B. S A P I A.

b De reditibus ec-
cleſię. Quòd p̃la-
tus poſſit uiuere
de reditibus eccle
ſię, & in quos u-
ſus poſſit illos di
ſpẽſare, uide Fel. in
c. poſtulaſti, co. 8.
uer. quõ clericus,
s̃. de reſcrip.

c Neceſtariò. Ad-
de qđ uoluit Ol-
dra. conſi. 11.

S V M M A R I V M.

1 *Clericus debet ſuſtentari de fructibus beneficij, non obſtante aliqua conſuetudine in contrarium.*
2 *Patronus etiam eccleſiaſticus non poteſt ſibi uendicare fructus beneficij, uel eccleſiæ, reſeruata exigua portione rectori, nec ualet conſuetudo in contrarium.*
3 *Clerici de iure diuino debent eſſe literati.*
4 *Clericus debet alere ſe de fructibus beneficij, & etiam alere famulos, ſi qualitas perſonæ patitur ipſum habere famulos; & debet plures habere: quia fortè eſt aliqua delicata perſona.*

C A P. X X X.

EXtirpandæ. † Rector eccleſię, non obſtan
te conſuetudine Eṗi, uel pa-
troni, debet de reditibus eccleſiæ ſufficiẽtẽ habe-
re portionẽ. h. d. Primò ponit̃ exceſſus. Secundò
prouiſio, ibi: *cum igitur.* Caſus literalis. Patroni eccleſiarũ
& alii quidã prouẽtus ipſarũ ita ſibi uſurpãt, ꝙ de ſua por-
tione p̃sbyteri nequeant ſuſtentari, ita, ꝙ p̃sbyteri in qui-
buſdã locis nõ obtinẽt, niſi quartã quartę, ſ. ſextãdecimam
decimarũ; & iõ ibi nullus ſacerdos inuenit̃, q habeat peri-
tiã literarũ. Cũ ergo q altari ſeruit, uiuere debeat de altari,
ſtatuit conciliũ, ut non obſtãte aliqua cõſuetudine al cuius
2 pſonæ, pſonis ipſis ſufficiens portio relinquat̃. B. †No pri-
mò, ꝙ non ualet conſuetudo, ut patroni ẽt eccleſiaſtici, qa
de his propriè loquit̃ iſtud ca. uendicẽt ſibi reditus eccle-
3 ſiæ exigua portione rectori reſeruata. †Secundò nota, ꝙ ad
tenuitatẽ beneficiorũ ſequeret̃ quaſi neceſſaria aſſumptio
& promotio imperitorũ; & iõ eſſet multũ cauendũ, ut eccle
ſiæ parochiales nõ ædificent̃ ſine dote ſufficiẽti, ut det̃ fa-
cultas clericis uacãdi ſtudio. Nam per ſtudiũ prouidet̃ toti
eccleſiæ uniuerſali, & requirit̃ hęc ſciẽtia in p̃sbyteris etiã
iure diuino vñ dixit Deus ꝑ Prophetã, quia tu ſciẽtiã repu
liſti; & ego te repellã, ne ſacerdotio fungaris mihi. Oſeæ. 4.
ca. & habet̃ trãſumptiuè in c. niſi cũ pridẽ, de renũtia. No.
ibi: *nullam, uel modicam peritiam*, ꝙ nulla, uel modica peritia
æquiparant̃: imò modica aliqñ ducit in errorẽ: qa credit
uerũ ſentire, qđ tñ ignorat: ſed prorſus inexpertus conſulit
alios. No. tex. allegabilẽ in uer. *cum igitur.* probat apertè,
b ꝙ clericus licitè uiuit de reditibus eccleſię, *b* & debet inde
habere ſufficiẽtẽ portionẽ. Et declara hoc dictũ ſm̃ plenè
dicta in d. c. de monachis, s̃. eo. Nã vr̃ loqui in eccleſia, cuiꝰ
proprietas pertinet ad alium ex priuilegio, uel ex cõſuetu-
dine, ut in c. cõſultationibus. ĩ. de dona. & c. paſtoralis, de
4 priuile. †In glo. ſuꝑ uer. *ſufficiens.* No. gl. ꝙ reditus bñficii
debẽt eſſe ſufficiẽtes nedũ clerico, ſed ẽt ſuis; & alleg. bonũ
tex. qui hoc probat. l. diſt. c. ſtudeat. Et intelligo de ſuis, q
c quaſi neceſſario[c] trahunt morã cũ clerico. Nã ſecũdũ quali-
tatẽ pſonæ debet habere ſeruitores. Non. n. debet ſibi co-
quere; & ſi eſt doctor, vel notabilis perſona, oportet ꝙ ha-
beat famulum, vel famulos; & ideò dicit hęc gl. ꝙ minus ſuf
ficit pauperi, quàm diuiti. Nam pauper qui alias non eſt no
bilis, vel literatus, non indiget tanto apparatur. vnde dum
gl. dicit de diuite, mihi non placet illud verbum, nec ca. ꝙ
aliter, hoc probat: ſed loquitur de perſona delicata, quæ ex
defectu naturæ non poteſt contentari cibis groſſis & com-
munibus, & ideò intellige glo. ſecundum ea, quę habentur,
& no. in c. de multa, in fi. ſupra eo. uide quod no. 21. q. 1. in
ſum. & in c. 1.

S V M M A R I V M.

1 *Clericus non reſidens in eccleſia parochiali, uel non ponens uicarium, quando non eſt annexa præbendæ priuatur ea, uide ĩ. in repet. in 4. col. uer. oppo. & uidetur in uer. his expeditis.*
2 *Clericus habens eccleſiam curatam debet in ea ſeruire per ſe, & non per aliũ, niſi ex iuſta cauſa ad modicum tempus uelit ſeruire per uicarium: ſed an iſto caſu requiratur licentia Epiſcopi, uide remiſſiuè.*
3 *In epiſcopum non poteſt quis eligi, niſi ſaltem ſit ſubdiaconus.*
Canonici non exiſtentes in ſacris, non habent uocem in capitulo.
Epiſcopus poteſt compellere canonicos ad ſubdiaconatum.
4 *Eccleſia parochialis unita præbendæ, uel alteri dignitati, poteſt per unum teneri ratione connexitatis.*
5 *Clericus habens præbendam & eccleſiam parochialem illi annexam, debet ſeruire in eccleſia maiori ratione præbendæ.*
Clericus habens diſpenſatiuè plura beneficia, debet ſeruire magis digno, & alteri per uicarium.
6 *Vicarius perpetuus in aliqua eccleſia, ubi ſeruit pro alio, non debet habere omnes fructus, ſed tantum congruentem portionem.*
7 *Epiſcopus poteſt ex beneficio pingui conſtituere duo ex cauſa.*
8 *Quæ beneficia requirunt reſidentiam.*
9 *Clericus non deſeruiens eccleſiæ per ſe, uel alium, an ex conſuetudine poſſit percipere fructus? & nu. 9. & 11.*
10 *Pœna, quando apponitur negatiuè, non committitur, niſi præcedat monitio ſicut, quando apponitur affirmatiuè, & nu. 12. ubi aliter dicitur, & infra in repeti. nu. 16. 19.*
11 *Clauſula etiam odioſa in fine poſita, concernit omnia precedentia, etiam diuerſa.*

1 QVi uero. † Priuatus eſt parochiali eccle-
ſia rector ĩ ea nõ reſidẽs, niſi ſit
annexa dignitati uel p̃bẽdę, quo caſu dẽt ibi hr̃e
ꝑpetuũ vicariũ; & in fine ꝓhibẽt in fraudẽ rectori
bus de ipſius ꝓuẽtibꝰ pẽſionẽ in bñficiũ dari. h. d. Vel ſic. 6
Nõ reſidẽs in eccleſia parochiali, nõ ponẽs uicariũ, qñ eſt
annexa bñficio maiori, priuatus eſt ca. h. d. ſm̃ dictũ ibi: *il-
lud aũt.* Caſus lit. Dr̃ ĩ. §. iſto, ꝙ q hẽnt parochialẽ eccleſiã,
in pſona ꝓpria deſeruiat eidẽ in ordine debito, & ñ ꝑ vica
riũ, niſi fortè illa parochialis eccleſia ſit annexa dignitati,
uel p̃bẽdæ. ĩ qbꝰ caſibꝰ ꝑ vicariũ poterit ibi ſeruire canoni
cè inſtitutũ, q habeat de prouẽtibꝰ eccleſiæ cõgruã portio
nẽ; alioquin ſciat ſe illa priuatũ authoritate huiꝰ decreti, & 7
alii cõferat̃, q uelit & poſſit, qđ dictũ ẽ, ad ĩplere, i. deſeruire
in eccleſia ꝑ ſeip̃m. In fine dicit, ꝙ nullus de prouẽtibus ec
cleſiæ, q̃ dẽt hr̃e curã ꝓprii ſacerdotis, alicui cõferat ꝓ bñ-
2 ficio penſionẽ. B. †No. 1. ꝙ habẽs eccleſiã curatã, tenet̃ illi
deſeruire pſonaliter: nõ ãt p̃t cõſtituere vicariũ. vr̃. n. electa
induſtria pſonę, & ſic nõ p̃t cura alteri delegari. Ad hoc c. is
cui, de offi. dele. li. 6. & s̃. de of. del. c. fi. & facit. l. inter artifi-
ces, ff. de ſol. Hoc intellige, niſi ex cã, & ad tp̃s velit ſibi cõſti b
tuere vicariũ, quo caſu nũquid teneat̃ hr̃e licẽtiã Eṗi, an ſo
lus poſſit cõſtituere, vide text. in c. cũ ex eo, de elec. lib. 6. &
ibi ꝑ Io. And. & valet cõſuetudo, ꝙ ad modicũ tẽpus poſſit
ſolꝰ ipſe; & ibidẽ hr̃ qđ faciẽdũ in abſente cã ſtudiorũ. No.
2. ibi: *in ordine, &c.* ꝙ qs tenet̃ deſeruire bñficio ſuo in ordi-
a ne, quẽ ipſum bñficiũ reqrit. [a] Si. n. eſt eccleſia parochialis,
dẽt rector cẽ ſacerdos. Idẽ in Abbatibꝰ, Prępoſitis, & ſimi.
vt in c. 1. de ęta. & quali. Si verò eſt Archidiaconus, ſufficit
ꝙ ſit diaconus. c. cũ in cũctis. §. inferiora, de elec. Si ſunt ca-
3 nonici, debẽt ad minus eſſe ſubdiaconi ſm̃ Hoſt. † Nã, cùm
nõ poſſet eligi in Epiſcopũ niſi ſaltẽ ſit ſubdiaconꝰ. c. à mul
tis, de æta. & quali. debẽt electores ſaltẽ eſſe in eodẽ ordi-
ne, vt electus & electores cõueniant; & ꝑꝑ hoc dictũ Hoſt. 8
emanauit cle. vt hi, qui. de ætat. & qualit. vbi dr̃, ꝙ canonici
nõ exiſtẽtes in ſacris, non habẽt vocẽ in capitulo; & de hoc
dic, vt plenius ibi no. & tene mẽti hoc edictũ Hoſt. Ex eo. n.
p̃t inferri, ꝙ Eṗs p̃t cõpellere canonicũ, vt ſaltẽ ſe faciat pro
moueri ad ſubdiaconatũ: qa alias eccleſia patit̃ defectũ in
cõſilio ſuo, & in adminiſtratione reſpectu ordinis; & đ hoc
4 tñ recurrẽdũ eſt ad. d. cle. † No. 3. ꝙ eccleſia parochialis põt
vniri p̃bẽdę & alteri dignitati, & ꝙ qs p̃t habere dignitatẽ
& eccleſiã parochialẽ, qñ vna venit acceſſoriè ad aliam; ex-
5 preſſius hr̃ in c. ſuꝑ eo. ĩ. eo. tit. lib. 6. † No. 4. ꝙ habẽs p̃ben-
dã & eccleſiã parochialẽ illi annexam, dẽt deſeruire in ipſa
p̃benda, & ſic in eccleſia maiori; & ſic prębẽda ratione eccle
ſiæ, in qua eſt, cenſet̃ maior, quã eccleſia parochialis, Et fa-
cit hæc litera in ar. ꝙ habẽs duo bñficia requirẽtia reſiden-
tiã ex diſpẽſatione, tenet̃ deſeruire pſonaliter in maiori, &
alteri ꝑ vicarium; qđ ẽt ſentiũt hic do. Et ꝑ hoc p̃t limitari
gl. not. in c. nõ p̃t. ĩ. eo. lib. 6. quę dicit, ꝙ habẽs duo bñficia
incõpatibilia ex diſpẽſatione, p̃t deſeruire cui vult, vel per
ſe, vel ꝑ vicariũ vtriq;. Debet. n. illa gl. reſtringi, qñ bñficia
ſunt æqualia: ſecus ſi unum ſit, dignius alio, arg. opt. hic. Si
quis tñ uellet cauillari, & illã gl. intelligere, ut iacet, poſſet c
rñdere ad iſtũ tex. ꝙ hęc eccleſia parochialis erat annexa al
teri; vñ rõne annexionis illa cẽſet̃ quaſi mẽbrũ alterius, vñ
principaliter obligat̃ iſte ad ſeruiẽdũ eccleſię prĩcipali. ſed
qñ ſunt duæ eccleſiæ ꝑ ſe ſtãtes, nõ magis urgent̃ à iure ad
ſeruiẽdũ uni, q̃ alteri: ſed primũ dictũ vr̃ æquius, arg. in. l. 1.
ff. ad Sylla. Dẽt. n. ſubuenire magis indigenti: facit qđ no.
Inn. in. c. cũ iãdudũ, s̃. e. No. ibi. *idoneum & perpetuum.* ꝙ uica
riorum quidã ſunt vicarii ꝑpetui, & deputati ad curã ani-
marũ in foro pœnitentiali, qdã ſunt tꝑales, & iſtorum qdã
deputantur in foro pęnitentiali, ut in caſu. c. cũ ex eo, alle.
quidã deputat̃ in foro cõtentioſo, ut ui-
carii Eṗorum, de offi. uica. per totum. Et
qualiter cõſtituat̃ hic ꝑpetuus vicarius,
dic, vt in gl. ſuꝑ ver. *perpetuum*, & in c. ad
hæc, de off. uica. Et no. bñ hũc tex. ꝙ de iu
re cõi nõ p̃t qs deſeruire ꝑ vicariũ tꝑalẽ
ẽt ſi eccleſia parochialis ſit annexa p̃bẽ-
dę, uel digniti ſuæ. †Not. ibi. *congruentem
&c.* ꝙ iſte uicarius ẽt perpetuus non dẽt
hr̃e oẽs fructus eccleſię, ſed tm̃ congruen
tem portionẽ. Et no. ꝙ appellat̃ uicarius
& nõ rector; qa cura ſaltẽ habitu ꝑtinet
ad rectorẽ p̃ncipalẽ, & ad iſtũ uicarium
ſolùm pertinet exercitium, de quo dic,
ut no. in cle. unica, de offi. uica. & aliquid a
per glo. in c. expoſuiſti. ĩ. e. †No. in verſi.
illud, & tene menti, ꝙ ceſſante fraude po b
teſt ex prouentibus unius bñficii. conſti-
tui aliud bñficiũ. Et ſic collige bonã pra-
cticã, ꝙ ubi eſt unũ altare multũ pingue, c
uel eccleſia multũ abũdans, poterit ſupe-
rior, maximè ea vacante, ex certis rediti
bus conſtituere aliud bñficiũ vel pro ſa-
cerdote, uel pro clerico. [b] Iſte, n. tex. ſolũ
ꝓhibet in fraudẽ; qa fortè qñq; Eṗs uo
lens prouidere cõſanguineo, uel amico,
conſtituebat ſibi penſionẽ ꝓ bñficio, ſe-
cus aũt, ubi ceſſaret fraus. Sic puto, ꝙ de-
beat intelligi. c. cõquerẽte, de cle. nõ reſi.
ut ibi dixi, & facit. c. per tuas, & quod ibi
not. ĩ. de ſi. Et ex p̃dictis not. ꝙ pẽſio põt
conſtitui ex reditibus unius bñficii alii
aſſignanda, pro hoc. c. ad audientiã, de re
ſcrip. facit. c. quãuis, e. tit. li. 6. Sed tex. iſte
hic loquit̃, qñ cõſtituitur ꝓ bñficio, non
autem pro ſuſtentatione nuda alterius.
†Sed quęro ante, q̃ deſcendam ad gloſſ.
hic eſt prouiſum de habente eccleſiã pa-
rochialẽ, ut deſeruiat ꝑ ſe, nõ ꝑ uicarium
quid dicendũ in aliis beneficiis? Hoſt. hic
ſentit, ꝙ idẽ. Dicit. n. habens pſonatũ te-
net̃ illi deſeruire, ut in. c. ex parte, de cle-
ri. nõ reſid. De cardinalibꝰ ꝓbatur in. c. 2.
e. ti. Idẽ dicit in habente p̃bendã, s̃. e. tit.
c. pen. Idem in alio ti. ẽt uiginti ſolido-
rum, ut in. c. cõquerente. Et per hoc ſentit
Hoſt. ꝙ quodlibet bñficium eccleſiaſticũ
requirit reſidentiã: quod ſatis plenè dixi
in. d. c. cõquerente, facit. c. peruenit, de ap
pel. Ad iſtũ text. q facit arg. pro ꝯria par-
te, dum ſolum prouidet in eccleſia paro-
chiali, credo poſſe rñderi, ꝙ habuit reſpe
ctũ ad cõem conſuetudinem, ſm̃ quã iſta
minora non requirunt reſidentiã, & de-
ſeruit̃ per uicarios. Et ꝙ cõſuetudo ua-
let, ꝓbatur in c. gratię, de reſcri. li. 6. ubi
de hoc, &. c. cũ oẽs, de conſti. cũ ſi. An aũt
ualeat conſuetudo in eccleſia parochia-
li, ut per alium quis poſſit deſeruire[c], Io.
de Lig. in d. c. cum omnes, dicit, ꝙ non.
Et pro eo induco bonum tex. in. c. licet
canon, in fi. de elect. lib. 6. ubi Epiſcopus
non poteſt diſpenſare, niſi ad tempus ſu-
per reſidentia. Sed contrarium uidentur
hic ſentire doc. Dicunt enim in quodam
caſu excepto, ꝙ rõne conſtitutionis ſeu
conſuetudinis rõnabilis poteſt quis de-
ſeruire per alium, & quandoq; percipere

a Requirit. Adde
eundem conſi. 26.

b Clerico. Adde
quod uoluit Cal
de: conſi. 6. hoc ti
S E B A. S A P I.

c Deſeruire. Vide
Abb. in conſi. 96.
inci. Ieſus Chri-
ſtus, in 2. uol. ubi
uult, ꝙ iſta cõſue-
tudo ualeat, & ſit
communis per to
tam Italiam, ui-
de Moder. in. c. cũ
omnes, ſupra de
conſtitut.

fruct⁹ ẽt ꝑ aliũ nõ deſeruiẽdo. Et hoc vl
timũ ẽ unũ ſin. dictũ limitãs multa dicta
Hoſ. q ſꝑ fuit in opi. ut nõ ualeat cõſue-
tudo, ꝙ qs ꝑcipiat fructus; & non deſer-
uiat ſaltẽ ꝑ uicariũ. Sed cõprehẽdendo
mẽtẽ doc. diſtingue, ꝙ aut bñficiũ eſt cu-
ratum, aut eſt bñficiũ ſimplex. Primo ca-
ſu, ſi eſt annexũ alteri, ſerua quod hic dr̃.
Si nõ eſt annexũ, tenet̃ deſeruire eccleſiæ
parochiali, niſi conſuetudo rationabilis,
uel conſtitutio habeat, ut poſſit deſerui-
a re per uicarium.[a] Secus, ubi cõſtitutio, vł
conſuetudo nõ eſſet rõnabilis &c. Exem
plũ, qñ canonicus eccleſię cathedralis ha
bet eccleſiã curatã, in titulũ, & eſt neceſſa
rius eccleſię cathedrali ꝑ cõſiliis & aliis
nec ſuſtẽtari p̃t ex p̃bẽda. hęc. ıř. cã eſt ſa-
tis rõnabilis, ut cõcurrẽte cõſuetudine, vł
ſtatuto poſſit tenere utrũq; & illi deſer-
uire ꝑ uicariũ: ſec⁹, ubi nulla rõ cõcurrat,
ut qa ſolũ uagãdi cã nõ uult deſeruire ec
cleſię. Secũdo caſu, qñ bñficiũ eſt ſimplex
aut indiget ſeruitore, & tũc nõ ualet cõ-
ſuetudo, ut nõ deſeruiat ſaltẽ ꝑ uicariũ;
qa cõſuetudo eſſet nimis oneroſa eccle-
ſię, & hoc caſu intellige not. ꝑ doc. in d.
c. cũ oẽs. ſi uerò eccleſia nõ patit̃ defectũ
in miniſtris, tunc ualet cõſuetudo, ut poſ
ſit recipere reditus in abſentia, ẽt nõ cõ-
ſtituendo ſibi uicariũ in loco ſui, & ſic di
ſtingue & intellige dicta doc. hic, & pote
ris ſaluare cõſuetudinẽ hodiernã, q̃ mul-
tũ inoleuit in cathedralibus eccleſiis, &
facit. c. cũ oẽs, ſ̃. alle. ubi nihil dr̃ de uica-
rio, & uide hic multos caſus exceptos ꝑ
doc. in qb⁹ p̃t qs deſeruire ꝑ uicariũ. †In
9 gl. *ſuam*, in uer. *priuatum*, in fi. Hęc gl. mul
tũ uacillat, qa ubi fuit uiſũ ualde rigoro-
ſum, ꝙ ex nõ reſidẽtia ſit priuat⁹ qs ipſo
iure ſine monitione[b], ſed tãdẽ in fi. vr̃ ap
b probare intellectũ, ut pęna iſta cõcernat
ſolũ primũ caſum h⁹. §. ſ. qñ nõ deſeruit
ꝑ ſe in eccleſia curata alteri nõ annexa.
Hoſ. tenet hic aliã lec. ut pęna concernat
ſolũ ſm̃ caſum, qñ eſt annexa, & nõ de-
ſeruit ꝑ vicariũ ꝑpetuũ, & dicit, ꝙ ſi intra
ſex mẽſes nõ p̃ſentat Ep̃o uacariũ, ĩcidit
incontinẽti in iſtã pœnã, & priuat̃ nõ ſo
lũ p̃ſentatiõe, ſed ẽt fructib⁹ bñficii in ui-
ta ſua. Adducit in arg. c. 2. de cõceſ. p̃ben.
hęc lec. Hoſ. vr̃ placere doc. ſeq. ut Io. An.
d. Car. & d. Ant. tũ ut euitet̃ iuriũ corre-
ctio, tũ, qa vr̃ magis exoſum, ſi p̃t deſerui
re ꝑ vicariũ, & nõ deſeruit, & ſic iura poſi
ta de cler. nõ reſi. remanẽt incorrecta. In.
aũt vr̃ velle. ꝙ pęna referat̃ ad primũ ca
ſum. Sed aduerte, oẽs ferè doc. hic poſt
Inn. in hoc cõueniũt, ꝙ pœna h⁹. c. nõ ha-
beat locũ niſi poſt admonitionẽ factã cõ
gruẽti loco & tꝑeꝗ̃ reſidẽdo, & p̃fixo tꝑe
ut reſideat, quo lapſo, ſi nõ deſeruit, pri-
10 uatus eſt ipſo facto. †Et ponit hic Inno.
vnã theoricã, q̃ allegat̃ ꝑ oẽs, ꝙ ubi pœ-
c na[c] apponit̃ negatiue, nõ cõmittit̃, niſi p̃-
cedat monitio: ſecus, ſi affirmatiuè, ut in
caſu. c. ſi qs ſuadẽte. 17. q. 4. aſſignat rõnẽ
qa facta patẽt, negata latent, & eſt una
theorica multũ ſolẽnis. Sed ego hũc, §. cõ
mẽtaui ſolẽniter & repetii, & interſerui mãm diſpenſatio
nis circa pluralitatẽ bñficiorũ, & ibi plenè uideas, ſed quã-
11 tũ ad propoſitũ nõ fuit ſecutus hanc theoricã Inn. †Et ꝑ in
tellectu c. duo ſunt uidẽda. Primò, nũqd pęna h⁹. §. referat̃
ad primũ, uel ſm̃ caſum. Secũdò; nũqd reqrat̃ monitio an-
te, q̃ cõmittat̃ pęna. Quo ad primũ credo, ꝙ iſta pœna cõ-
cernat utrũq; caſum. Probat̃ ꝑ. c. inquiſitionis, de appel. ubi
patet, ꝙ clauſula ẽt odioſa poſita in fine diſpoſitionis, con
cernit ẽt oĩa p̃cedẽtia, ẽt ſi ſunt diuerſa. Itẽ facit tex. hic, dũ
dicit; *qui uelit & poſſit, quod dictum eſt, adimplere &c.* unde põ
dera illa uerba, *quod dictum eſt &c.* Cũ. n. ſint uerba indefini
ta, concernũt oĩa p̃cedẽtia. Itẽ iſte. §. emanauit principali-
ter ꝑꝑ primũ caſum, ut patet in prin. Si ergo pœna nõ re-
ferret̃ ad primũ caſum, de nihilo ſeruiret iſte tex. cũ iã per
priora iura latius eſſet ꝓuiſum, vt qs dẽret deſeruire ꝑ ſe
ĩ eccleſia collegiata, ut ĩ. c. qa nõnulli, & c. relatũ, de cle. nõ
reſi. ergo cũ iſte. §. fuit cõditus in cõcilio gñali, & principa
liter emanauerit propter primum caſum, non debemus
dicere, quòd pęna non referatur ad primum caſum. Con-
cludo ergo, quòd pœna huius. §. concenit utrumque ca-
12 ſum, & omnia præmiſſa. † Ad ſecundum, nunquid requi-
ratur ſaltem monitio, ut pęna ipſo iure committatur. Et
credo, ꝙ nõ. nã eccleſia militans põt punire, & afficere de-
linquentẽ oĩno occultũ, & licet pęna nõ habeat locũ quo
d ad nos, hẽt tñ locũ re ipſa, & quo ad Deũ[d] ut diſputat gl. in
cle. 1. de hęr. unde licet factum lateat nos, tñ nõ latet Deũ;
& ꝯ̃ theoricam Inn. adduco gl. no. in. l. 1. de his, quibus ut in
de qua facit feſtum Bar. in. l. in cognitione, ff. ad Syllan. ubi
cõcludit, ꝙ pęna appoſita nõ uindicanti mortẽ defuncti, ip
ſo facto eſt inflicta, ex quo habuit qs facultatẽ uindicãdi, &
non vindicauit, & ſic eſt pœna appoſita negatiuè, i. ſi non
fecerit &c. intelligit̃ appoſita eo ipſo, ꝙ qs habuit facultatẽ
faciendi, & nõ fecit. Vñ aduertendũ, ꝙ qñq; ſpe p̃miorũ qs
inducit̃ ad aliquid nõ faciendũ, & tũc in ſtipulationib⁹ non
debet̃ premiũ, niſi deſinãt facere. l. ſi ita ſtipulatus, de uer.
obl. Exẽplũ, ꝓmitto tibi decẽ, ſi capitoliũ nõ aſcenderis. nõ
debentur tibi decẽ, niſi deſinas primò poſſe aſcendere, nec
ſufficit, ꝙ habueris facultatem aſcendendi, & non aſcen-
diſti. In legatis uerò aliud eſt. nã, ne ſint inutilia ipſis lega-
tariis, ꝓuidet̃ ꝑ cautionẽ de nõ faciendo, de qua in. l. Mutia
næ, ff. de condi. & demõ. Qñq; metu pęnę inducit̃ quis a le
ge ad aliqd feciendũ, & tũc eoipſo, ꝙ habuit facultatẽ faciẽ
di, & nõ fecit, pęna eſt cõmiſſa, ut in d. l. 1. & ſic in caſu hui⁹
c. & pro hoc bon. tex. in. c. cupiẽtes, poſt prin. de ele. li. 6. Rõ
enim Inn. nõ cõcludit, niſi quo ad ignorãtes. nã illud quod
eſt certũ naturæ, ẽ certũ legi. l. ſi pater, ff. de ſol. vñ, ſi ſine cã
non reſidet, uł nõ ponit uicariũ, & habuit facultatẽ faciẽdi,
eo ipſo lex priuat, & iniicit uinculũ ſuũ, qa, ut dixi, põt affi-
cere delictũ oĩno occultũ: ſed qa hõ p̃t dubitare, utrũ ex cã
nõ facit reſidẽtiã, iõ p̃mittitur monitio, & ſic quo ad certi-
ficationẽ eccleſiæ militantis. Si ergo poſſit probari ex cõie
cturis, ꝙ habuit facultatẽ reſidẽdi, erit priuat⁹ ſine alia mo
nitiõe, nec placet, ut expectet̃ lapſus ſex mẽſiũ, ut dicit Hoſ.
qa. c. 2. qđ alle. nõ loquit̃ in eo, q hẽt ponere uicariũ perpe
tuũ, ſed in debente cõferre, ut ibi dicã latius. Nũc reſtat rñ
dere ad iura, quę requirunt reſidẽtiã, maximè ad. c. ex tuæ,
de cle. nõ reſi. Ad quę põt dari multiplex rñſio, ſed hic ſu-
biicio tñ unã. Pñt primo ſaluari in ſimplicibus bñficiis. Se
cundo, qñ nobis eſt ignotũ, utrũ ex cã nõ reſideat, tũc enim
p̃t ſaluari theorica Innoc. ſecus, ubi ex coniecturis indubi-
tatis poteſt petere, quòd ſine cauſa non reſideat. Vlti.
ſcias, quòd non ponens uicarium in eccleſia annexa præbẽ
dæ, uel dignitatis priuatur ipſe ſolum in uita ſua non au-
tem priuatur dignitas, vel prębenda; quia delictum per-
e ſonæ[e] non debet nocere dignitati, & de hoc videas la-
tius hic per docto. In gloſſ. penulti. in fin. Sed primum
dictum eſt verum, ut probatur in. c. ſuper eo. infrà cod. titu.
li. 6. Nec dicitur habere duas eccleſias curatas, cum alte-
ra eſt

a Per uicariũ. Adde uidẽdũ Lap. alle. 36. & uiđ meli⁹ per Anchara. conſil. 17.

b Sine monitione. Adde uidendum Feder. conſi. 111.
SEBA. SAPI

c Quod ubi pœna. Hanc doctrinam declara. & limita, ut per Imo. & Io. de Ana. relatos ꝑ Feli. in. c. 1. col. 3. uer. ſecundo intelligũt. ſ̃. de conſti. vt non procedat, quando agitur de pœna graui, ut eſt depoſitio, & ad hanc doctrinam uide plene per eũdem Fel. in. c. 2. ĩ. de magi.
SEBA. SAPI.

d Quo ad deum. Idem uoluit Abb. in c. excõicationi ĩ. de rapto. & Fel. in. c. 2. co. 2. uerſi. tertio limita. ĩ. đ magiſt.
ZACHARIAS.

e Delictum. Adde qđ dicit Old. conſi. 288. ꝙ donatio non reuocatur ꝓpter ingratitudinem abbatis, & cõuentus.

ra eſt annexa prębendæ. Eſt enim intitulatus in prębenda, & non in eccleſia annexa; & ſic limita. c. de multa. ſ̃. eo.

Solennis Repetitio domini Nicolai. §. qui uerò. c. extirpandæ, de præben. quę in lecturis ordinariè non habetur, & fuit per ipſum repetita anno domini. M.cccc xv.

SVMMARIVM.

1 *Clericus non ſeruiens per ſe, uel per alium in eccleſia parochiali annexa canoniæ, an priuetur etiam nulla monitione præcedente?*

2 *Eccleſia parochialis requirit reſidentiam, nec in ea regulariter per alium deſeruitur. 4. 6.*

Papa ſolus poteſt diſpenſare ſuper non reſidentia in perpetuum in beneficio: ſed ad tempus ex cauſa quilibet ſuperior poteſt.

3 *Doctor an poſſit per alium æquè idoneum legere, & conſequi ſalarium?*

4 *Quilibet ſacerdos ſiue bonus ſiue malus conficit corpus Chriſti, non tamẽ exaudiuntur preces mali ſacerdotis ſicut boni.*

5 *Clericus habens plura beneficia diſpenſatiuè, cogitur maiori deſeruire.*

6 *Citatus a duobus iudicibus debet maiori obedire.*

Clericus diſpenſatus ad duo beneficia, uidetur diſpenſatus quòd non teneatur reſidere.

7 *Vniuerſitas ſcholarium, in qua tot ſunt laici, quot clerici, dicitur eccleſiaſtica, quia maius dignum attrahit ad ſe minus dignum.*

8 *Canonici debent eſſe ad minus ſubdiaconi.*

Cardinalis nullus eſt, qui non ſit Diaconus.

9 *Vicarij alij ſunt perpetui, alij temporales, qui conſtituuntur ad ſeruiendum pro alio in aliqua eccleſia curata, & quare ſic dicantur.*

Clerici abſentes ex iuſta cauſa participant de fructibus: alias fructus conuertuntur in utilitatem eccleſiæ. 31.

10 *Eccleſia parochialis quæ dicatur, & quis dicatur parochianus. 11.*

12 *Presbyter parochialis poteſt delegare curam ſuorum parochianorum ad modicum tempus ſine licentia Epiſcopi.*

13 *Beneficium in quibus caſibus non requirit reſidentiam.*

14 *Vicarius perpetuus non priuatur officio, ſi moriatur rector, qui ipſum poſuit, & alter ſuccedat.*

15 *Vicarius perpetuus, an rector dicatur habere ius curæ in eccleſia parochiali?*

17 *Clericus, qui poteſt & debet ſeruire per vicarium, & non ſeruit; ipſo facto eſt priuatus.*

18 *Clericus non reſidens per ſe in eccleſia curata alteri non annexa, cauſa legitima ceſſante, ipſo facto eſt ea priuatus: ſed an requiratur aliqua monitio, uide nu. 19.*

Clauſula etiam odioſa in fine poſita reſpicit præcedentia, etiam extranea.

20 *Electus in prælatum alicuius eccleſiæ immediatè ſubiectæ Papæ, debet immediatè poſt conſenſum electioni præſtitum ire ad Papam ad proſequendam electionem: alias priuatur ipſo facto.*

21 *Citatus non ſpecificata die debet comparere, quàm citius poterit. Idem ſi dies fuit præfixa, & in ea non potuit comparere.*

Delictum omnino occultum ligatur per conſtitutiones eccleſiæ militantis.

22 *Monitio non requiritur, quando certum eſt illum, cui debet fieri, non habere facultatem aliquid faciendi, uel in aliquo actu interueniendi. 19. & ſe.*

23 *Collator beneficiorum, ſi non conferat beneficium uacans intra ſex menſes, priuatur ipſo iure: ſecus eſt in illo, qui habet inſtituere præſentatum, uel electum confirmare.*

24 *Clericus, qui ex aliquo facto ſuo occulto eſt priuatus ipſo iure a beneficio, non retinet illud bona conſcientia, licet illud conſtet niſi ſibi, quia Deum nihil latet.*

25 *Epiſcopus nullam cauſam audire debet ſine ſuo capitulo, ubi ſolennitas iudicij requiritur: alias ſecus.*

26 *Clericus abſens a ſuo beneficio præſumitur fraudulenter abeſſe; ideò requiritur triplex citatio: ſed ſi conſtaret de fraude, ſtatim poteſt priuari.*

27 *Clericus an poſſit habere duo beneficia curata, uel duas dignitates in una uel diuerſis eccleſijs in eadem, uel diuerſis diœceſibus, ſiue curata, ſiue ſimplicia, ſiue requirant reſidentiam, ſiue non. 30. & 46.*

Beneficia plura & plures dignitates quibus caſibus poſſunt eſſe apud unum.

28 *Impetrans beneficium debet facere mentionem de primo obtento, etiam minimo.*

29 *Papa poteſt diſpenſare generaliter, ut unus poſſit habere plura beneficia curata, cum cauſa tamen: alias ille diſpenſatus non teneret cum conſcientia, & Papa non diceretur diſpenſator, ſed diſſipator. 43.*

Epiſcopus an poſſit diſpenſare in pluribus curatis beneficijs propter utilitatem eccleſiæ? 38. & 40. & ſeq.

30 *Clericus non poteſt plura beneficia, etiam ſimplicia, requirentia tamen reſidentiam, de iure communi tenere. quid autem, ſi non requirant reſidentiã, uide nu. 34.*

31 *Clericus beneficiatus an poſſit percipere fructus ſui beneficij in abſentia tam de beneficijs curatis, quam ſimplicibus? 9.*

Conſuetudo, quòd in beneficijs ſimplicibus quis non cogatur reſidere, quo caſu ualeat.

32 *Clericus uagans poteſt priuari beneficio, etiam ſimplici.*

33 *Clericus abſens cauſa ſtudiorum poteſt percipere fructus etiam beneficij curati: quia dicitur ſaltem ſeruire eccleſiæ uniuerſali.*

35 *Conſuetudo ſuper pluralitate beneficiorum an ualeat, dato quòd de iure communi non poſſint plura teneri?*

36 *Conſuetudo, quòd poſſint retineri plures eccleſiæ parochiales non ualet. Idem, quod poſſint teneri plura beneficia ſimplicia, ſiue exigant reſidentiam, ſiue non.*

37 *Præſcriptio circa illa, quæ ſunt ad publicam utilitatem, non ualet.*

38 *Clericus utrum poſſit retinere plura beneficia, & qualia cum diſpenſatione Epiſcopi?*

Papa ſolus poteſt diſpenſare circa plures dignitates, perſonatus & beneficia curata, quando iſta principaliter conceduntur in honorem perſonæ, quo caſu legatus de latere non poteſt. 39. & ſeq.

Epiſcopus poteſt aliquo caſu diſpenſare circa pluralitatem beneficiorum curatorum. 40.

41 *Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper duobus ſimplicibus beneficijs difformibus, uel ſuper uno curato, & alio ſimplici in eadem eccleſia: in diuerſis uerò diſtingue, ut hic dicitur. nu. 42.*

Conſuetudo, quòd poſſit diſpenſari per Epiſcopum ſuper duobus beneficijs conformibus, non ualet.

42 *Diſpenſatus a Papa ſuper pluralitate beneficiorum cauſa cognita eſt tutus apud Deum; alias ſecus.*

44 *Papa licet poſſit tollere ius poſitiuum pro libito uoluntatis, procedit quo ad eccleſiam militantem: ſed quo ad Deum non poteſt, quando eſt fundatum ſuper bono & æquo.*

Papa de ſola hæreſi poteſt iudicari, de alijs uerò non: quia Papa iudicat omnes, & a nemine iudicatur.

45 *Acceptio perſonarum non debet eſſe penes Papam, ſcilicet quando ſunt perſonæ æqualis conditionis: aliàs ſecus.*

46 *Clericus non poteſt eſſe pluralis in beneficijs, ſiue ſimplicibus, ſiue curatis iure ſpeciali ceſſante. 30. 35. & 36.*

Beneficia etiam ſimplicia de iure ſcripto requirunt reſidentiam perſonalem. 30.

Clericus habens beneficium ſimplex de conſuetudine poteſt in abſentia percipere fructus, etiam nullo uicario, uel ſubſtituto relicto, niſi ex abſentia graue præiudicium inferat eccleſiæ, uel ſit uagabundus. 31. uerſi. ſed aduertendum, & ſeq.

Conſuetudo non ualet, quòd quis poſſit ſeruire beneficio curato per ſubſtitutũ, neque quod poſſit ad longum tempus aliquem ſubſtituere. 32. uer. ex prædictis, & nu. 2.

Beneficia plura ſimplicia etiam reſidentiam iure ſpeciali non requirentia, non poſſunt de iure eſſe penes unum. 36. uer. aut quæritur, quando unum per ſe eſt ſufficiens. 34.

Beneficia duo curata non poſſunt eſſe penes unum etiam ſtante de hoc conſuetudine, & etiam quòd unum per ſe non ſit ſufficiens, & nu. 36.

Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper duobus curatis, ſi hoc faciat principaliter ob bonum publicum. 29. 39. & 40. & ſeq.

47 *Beneficium curatum, uel gratia de eo obtinendo an uacet per adeptionem ſecundi ſimplicis, requirentis tamen reſidentiam, & ſi uacat, an uacet ex tacita renuntiatione, uel quomodo? 49. & 51. an ipſo facto? 52.*

Beneficium ſimplex uacat per adeptionem alterius ſimplicis ipſo facto.

48 *In pœnalibus non fit extenſio, ubi non eſt eadem ratio. 50.*

52 *Canonici ſcienter eligentes in canonicum aliquem habentem conſimile beneficium in alia eccleſia, uidentur ei remittere reſidentiam quo ad canoniam: ſed non quo ad præbendam, ſi quam habet: ſecus, ſi ignorabant ipſum fore beneficiatum.*

53 *Papa committit ſimoniam accipiendo pecuniam de beneficijs, uel de titulo ipſorum. 58. quia gratis ſunt conferenda, pecuniam etiam conuertendo in uſus pios. 54.*

Simoniaci dicuntur propriè illi, qui corrumpunt: corrupti uerò uocantur Giezitici.

Simonia eſt ſpecies hæreſis.

54 *Papa peccat, ſi committit aliquid, quod ſit contra Dei inſtituta.*

55 *Simonia non committitur, ſi pecunia accepta uenditur a Papa adminiſtratio temporalium alicuius loci pij: ſed ille, qui emit, non eſt tutus quo ad Deum.*

56 *Papa non poteſt facere ea, per quæ denigratur ſtatus eccleſiæ.*

57 *Conſtitutio, lex, ſiue ſtatutum, poteſt in eodem facto etiam inſeparabili aliquem ligare, & aliquem non.*

58 *Crimen Simoniæ oritur ex pecuniæ datione propter beneficij ſpiritualis inſtitutionem, adeò, ut etiam Papa huiuſmodi crimine inuoluatur, ſi talis beneficij adminiſtratio & executio clauium poteſtatem concernat. Et alias ſecus, licet alio crimine inuoluatur. Et tum quid de dante?*

Qui uerò. Iſte §. ſolet difficilis re-
putari tum propter materiam
hic per Inno. tactam,tum pro
pter uerſi. alioquin, pœnam continens.
Nam poteſt ad uaria referri, & ad uaria
referendo uarios importat intellectus.
Et principaliter legitur tribus modis.
Primò intelligendo, ꝙ uerſi. alioquin,
referatur ad prin.§. ſecundum hunc in-
1 tellectum ſic ſummari poteſt. †Priuatus
eſt parochiali eccleſia rector in ea non
reſidens,niſi ſit annexa dignitati,uel præ
bendę; quo caſu debet ibi perpetuum
habere uicarium. h.d. uſq; ad uer. illud.
Poteſt etiam ſecundò intelligi, ꝙ uer.
alioquin, referatur tantum ad proxima,
& ſic concernat caſum exceptum,quan-
do uidelicet tenetur per uicarium deſer-
uire. Et in hoc ſenſu.h.d in ſumma. Ha-
bens parochialem eccleſiam debet per
ſeipſum in ea deſeruire, niſi ſit annexa
præbendæ, in qua deſeruire tenetur;quo
caſu deſeruiret per uicarium canonicè
conſtitutum;& ſi per uicarium non deſer
uit,priuatus eſt eccleſia.h.d. Tertius in-
ſuper datur intellectus, ꝙ uer. alioquin,
utrunq; dictum concernat; & hoc inten-
dit. Parochialem eccleſiam adeptus, &
in ea perſonaliter non deſeruiens, uel
per uicarium, ubi hęc facultas a iure cō-
muni conceditur,ipſo facto priuatus eſt,
etiam nulla admonitione pręcedente.h.
d. ſcilicet lec. quam j̃. tenebo. Et iſte.§.
tria facit. Primò ſtatuit. ſecundò exci-
pit, ibi: *niſi*. Tertiò punit, ibi: *alioquin*.
Caſum in terminis ſic incipe. Congre-
gato concilio generali,quidam forte il-
lud coram papa & dominis de concilio
duxit proponendum: Pater ſancte,&c.
Suprà ſatis prouiſum extitit ſufficienter
de congrua portione ex reditibus eccle-
ſiarum ſuarum rectoribus conſuetudine
quacunque non obſtante relinquenda.
bonum igitur eſſet prouidere,& circa cul
tum diuinum intendere. Nam ſunt non
nulli clerici, qui poſt,quàm ſunt adepti
eccleſias curatas,ipſarum reditibus con
tenti, non curant ſaltem perſonaliter ip
ſis deſeruire. Dominus uerò Papa toto
concilio approbante, ſtatuit,ut in litera
2 ſequitur. † No.1. regulariter parochia-
lem eccleſiam reſidentiam requirere per
ſonalem, & ꝙ in ea regulariter per uica-
rium deſeruire eſt a iure inhibitum;
adeò, ꝙ nullus prę latus citra Papam po
teſt in perpetuum diſpenſationis gratiā
ſuper non reſidentia facere:ad tempus ta
mē poteſt bene quilibet ſuperior, prout
id cauſa rationabilis expoſcit, ut habe-
tur in c. licet canon, de elect. lib.6.in fi.
Et quis intelligatur hoc caſu ſuperior,ui
de ibi gl.& no.& qđ no.in c.relatum,de
3 cle.non reſi. per Inn.& alios doc. †Et fa
ciunt hæc ad q. de doctore,qui conuenit
cum certis ſcholaribus uno anno legere
pro certo ſalario. poſtmodum ante fi-
a nem anni uult alium ęquè idoneū[a] ſcho
laribus contradicentibus ſubſtituere.quæritur nunquid poſ
ſit, maximè ut habeat ſalarium? De qua quæſtione plenè
per Io.An.in reg qui per alium facit,de reg.iu.li.6.in Mer-
cu. Et prædictorum ratio eſt,quia in promotione ad eccle-
ſiam curatam uidetur electa induſtria perſonę; ideò alii cō
mittere curam non poteſt, ut in c.fi.de offi.dele. & in c.is
cui eo.ti.li. 6. Nam licet quilibet ſacerdos, ſiue bonus,ſiue
malus, doctus, uel imperitus, habeat clauium poteſtatem,
cùm non ſit ipſe, qui abſoluat, ſed Deus,ut in c.uerbum,de
pœni diſt.1.tamen imperitus neſcit ſic ligare & abſoluere,
ſicut doctus. unde accedens ad imperitum iniquè arbitran
4 tem releuatur illa ſola pœnitentia,de qua eſt gl.no.de pœ.
diſt.1.c.menſuram;facit c.quem pœnitet,ea.diſt. † Item li-
cet quilibet ſacerdos, ſiue bonus, ſiue malus conficiat uerū
corpus Chriſti,ut in c.dictum,& in c.non nocet,& c.fuerit,
& c.multi.1.q.1.quia non ipſe, ſed Deus principaliter ope-
ratur,ut in c.panis,de conſecra.diſt.2. tamen facilius exau-
diuntur pro his, pro quibus orant boni,quam mali,ut eſt
tex.no.in c.ipſi ſacerdotes,1.q.1.imò gl.in c.in grauibus.3.
q.7. colligit arg.ex illo tex.ꝙ orationes malorum nocent
his, pro quibus orant. Sed illam gl.limitare ſoleo per glo.
49.diſt.in ſum.videlicet quando quis eligit malum ex cer-
ta ſcientia ſui. moribus conformen: aliàs ſecus. Secundò
not.unum caſum ab hac reg. exceptum, quando ſcilicet pa
rochialis eccleſia eſt annexa præbendæ, excipiuntur & alii
5 caſus,quos.j̃.ſubiiciam. †Not.3.ꝙ ubi pluralitas beneficio
rum a iure permittitur,arctatur quis ad reſidentiam maio-
ris beneficii, nec poteſt,nec debet in minori reſidere; & ex
hoc habetur maxima limitatio,& reſtrictio ad gl.ſing.in c.
non poteſt.j̃.eo.ti.li 6. quę dicit, ꝙ is,cum quo diſpenſatur
ſuper pluralitate beneficiorum reſidentiam perſonalem re
quirentium, tenetur reſidere in illa,in qua maluerit,uel po
terit reſidere, nunc in iſta,nunc in alia;& ſic utriſq; ſatisfa-
ciet ſecundum illam glo. quę per hunc tex. debet reſtringi
& intelligi, quando beneficia ſunt ęqualia, & tunc detur ſi-
bi optio reſidendi:ſecus autem, ſi unum ſit dignius altero:
6 quia tunc debet deſeruire digniori; qđ eſt notandum. †Et
pro hoc facit qđ not.Archi.in c.per hoc, de hęreti.li.6.ubi
dicit,ꝙ citatus a duobus iudicibus,ſi non poteſt utriq; pare
b re,debet maiorem eligere;[b] ad hoc c.qui reſiſtit,&c. Iulia-
nus 11.q.3. & qđ no. in c.peruenit.18.diſt. Limitatur etiā
glo.in c.ſi quis clero.7.q.1. quæ dicit,ꝙ ſi diſpenſatur cum
aliquo circa duas eccleſias,uel prębendas,videtur ſecum di
ſpenſatum,ut non teneatur ad reſidentiā.Item not.ꝙ quan
tum ad reſidentiam maius vř beneficium præbendatum in
eccleſia cathedrali, uel collegiata,quā parochialis eccleſia
7 ꝓbendæ annexa.† Et ex hoc no.ꝙ magis dignum accedens
c minus digno, ratione acceſſionis cenſetur minus dignū,[c]
quia ratione acceſſionis deſinit eſſe magis dignum.Ad hoc
bonus tex.in cle.per literas,de iure patro.& inſti de re. di-
ui.§.ſi tamen alienam purpuram.ubi dicit tex.ꝙ ſi alienam
purpuram intexuit ueſtimento ſuo, licet purpura ſit precio
ſior ueſtimento:ratione tñ acceſſionis cedit ueſtimento.Il
la ergo reg. procedit,qñ magis dignum & minus ueniunt
æquè principaliter, ut ſi in uniuerſitate ſcholarū ſint tot
clerici,quot laici, uniuerſitas cenſebiť eccleſiaſtica:qa ma-
gis dignū,&c.ut no.in c.ex lřis,de conſti. Et ꝑ ꝑdicta ſoluiť
ꝯrium, qđ poterat fieri de iure patronatus, qđ cum ſit di-
gnius,tranſit tñ cum uniuerſitate temporali.Item no.ꝙ nō
ſolùm parochialis eccleſia,ſed ēt ſimplex beneficium,ut ca-
nonicatus, expoſcit reſidentiā perſonalem.vñ nō ſufficit ꝑ
uicariū deſeruire; & de hoc.j̃. No.ꝙ rector aſſumptus ad re
gimē eccleſię parochialis debet deſeruire ī illo ordine,quē
ipſa eccleſia reqrit: ipſius tñ carētia nō uitiat eius ꝓmotio
nē, ſi ſe faciat intra ſtatuta tēpora ꝓmoueri; de elec.c.licet
canon,li.6.& c.ꝑtereà,de ęta.& quali.& c.ſi ꝓ clericis.j̃ eo.
li.6.Et iſte ordo in eccleſia parochiali requiſit⁹,eſt ſacerdo
talis,ut in c.pal.licet canon.Curati.n.debēt eē ſacerdotes,
ſicut

a Aequè idoneum. Adde, ꝙ Ro. ſing. ſuis fol.21. dicit ꝙ pōt filiū ſubſtituere, ut faciebat Bar. & ibi uide alium caſum.
ZACHAR.
Adde, ꝙ uoluit alle. Rom. 23. ſin. 174. uel ſecūdū ueriorē ſupputationē, ſing. 366. inc. ille cuius induſtria, de quo ꝑ Ant. Corſe. ſin. ſuis in uer. ſubſtitutus, inci. uoles ſeruire per ſubſtitutū. no. Iac. Rebuf. in l.1. nu. 2. & ibi in apoſt. Cel. in uer. ꝑ ſubſtitutū, C. de prin. agen. in re. li.11. & dixi aliquid in apoſt. ad iſtū inci. firmiter, nu.2. ī uer. aliū ſubſtituere, poſt alios. ſ̃. de ſumma trinitate.
SEB. SAPIA.
a Aequè idoneum. Vide ꝑ Are. & alios in l. cōtinuus §. ſi ab eo, ff. de uer. obl. & latè ꝑ Feli. in d.c. fi. §. his autem, ſ̃. de offi. dele.
b Maiorem eligere. Adde pro hoc qđ conſuluit Ro. cōſi.46. ꝙ cōfœderatus cum duobus Principibus, ſi eo dē tēpore ab ambobus fuerit reqſitus, ꝙ debet maiori obedire.
SEB. SAPI.
c *Minus dignum.* Vide Deci. in rub. de iudi. in 1. lect. col.2. ubi limitat illā reg. ꝙ digniora ſunt ꝓponēda, ut nō ꝓcedat, qñ illa ueniūt acceſſoriè.

† ſicut Abbates,Decani, Præpoſiti. † Canonicus uero [a] ſm
a Hoſt.in ſubdiaconali ad minus dēt ordine eſſe cōſtitut⁹. Si
cut.n.ſubdiaconus & nō minor eligiť in Epm,ut in c.a mul
tis,de ęta.& qual.ſic nec eligať minor ſubdiacono. Dēt.n.
elect⁹ & eligētes in talib⁹ cōuenire.Vñ no.idē Hoſt.in.c.2.
de of.archipſ.ꝙ ſicut inter Cardinales nullus ē,quin ſit ſal
tē diacon⁹,ſic inter canonicos nullus.dēt eſſe, quin ſit ſub-
diacon⁹.De hoc hodie me remitto ad cle. ut hi, q & qđ ibi
9 no.de ęta.& qual.†Not.ꝙ in talib⁹ eccleſiis annexis,ubi qs
deſeruit ꝑ vicariū,vicarius dēt eſſe ꝑpetuus. Et ex hoc no.
ꝙ vicariorū aliq ſunt ꝑpetui,aliq tꝑales. De ꝑpetuis hř.ſ̃.
de offi.uica.c.fi.& hic,& de fi.inſt.G.ꝑpetuus,& in cle.una;
de off.vica.de tꝑalibus hř in.c.cū ex eo,de ele.li.6.de appe.
c.ꝑuenit,cū ſim.Et dñr ꝑpetui iō,qa inſtituunť à rectore ec
cleſiæ de aſſenſu & authoritate Epi, nec ſine cā ꝑñt amoue
ri,ut in c.ad hoc,de of vica.& no.gl.in c.pe.e.ti.Inn.ī. c.cle
ricos,e.ti.& Ioā.de Lig.in cle.una,e.tit Tꝑales ſunt,qui ad
tꝑs loco dominorū abſentiū ex cā imponuntur,ut in iurib⁹
ſuperius alle.& habebunt iſti ſuſtētationē, reſiduū fructuū
reſeruať dñis ex iuſta cā abſentibus. Si aūt cā iniuſta uel nu
da uolūtate,tūc in vtilitatē eccleſię cōuertiť, vt in c.pe. de
cle.nō reſi.& no.doc.in iuribus ꝑal.Sūt & tertii vicarii,q ꝑ
ſedē apoſtolicā ad certā prouinciā regendā,uel ad ea,quæ
ſunt fori cōtētioſi exercēda deputanť,de qbus,ſ̃.de offi.ui-
ca.c.pe.16.q.1.c.adiicimus. De his, q̃ ſunt fori contentioſi,
ſtādū eſt verbis papę, de priui.c.porro,& c.ſi de terra. De
uicario papę in urbe uide ꝑ Io.de Lig.poſt Mattheſil.ī cle.
una,de of.vica.& legiť & no.in.c.ſua,de of.vica. Sūt & quar
ti uicarii,q ꝑ epos in certis diœceſibus cōſtituuntur,&c.de
quibus in c.licet,de offi.vica.li.6.& de tēpo.ordi.cū nullus,
e.li.& de iſtis plenè no.per Io.de Lig.poſt doc. in ꝑall.cle.
una,& per tex.& gl.in cle.& ſi principalis, de reſcr.per gl.ī
cle.fi.de ꝓcu.& in.c.1.de of.ord li.6.ubi ēt per Inn. & Hoſ.
10 &c.†Venio nūc ad aliquas qōnes ꝓ declaratiōe tex.Et pri-
mò qro,q̃ eccleſia dicať parochialis, & ut ſit notū, qñ hēat
locū pęna iſtius.§. Sol.dico, ꝙ eccleſia dř parochialis a pa-
rochia ſibi deputata;ad hoc.c.eccleſias ſingulas.13.q.1. &
parochia eſt nomē græcū,& Latinè idē eſt, quod partitio
curę:qa rector eccleſiæ curā hēt animarū totius populi in-
tra illos limites cōgregati,unde dř regere populū,de cape.
mona.c.1. Vnde parochia eſt locus, in quo degit populus
alicui eccleſię deputatus; & ſic illa eccleſia dř parochialis,
q̃ hēt parochiā ad curā eius deputatā.Et qūo fuerūt paro-
chiæ limitatę,& qd in diœceſib⁹ & ꝓuinciis,uide tex.& gl.
11 ī ꝑal.c.eccleſia.13.q.1.&.80.di.c.1.99.diſt.c.1.†Quæro ſecū
dò,qs dicať parochianus? Sol.hæc qō vř decidi per ꝑdicta.
ſed Fede.de Se.in quodā ſuo conſi.pulchrè hoc proſeqtur;
& tandē ille concludit,ꝙ ille dř parochianus,q de facto ha
bitat in parochia animo manendi,ità,ꝙ verè ſit ibi trāſla-
tus,non iuris fictione,ſiue percipit diuina,ſiue non.18.q.1.
c.uno.20.q.2.c.ſi qs iā traſlatus,& in c.1.de ſepultur.lib.6.
ibi:*ſe æqualiter collocans in utroque &c.* Animo manendi. iō
dixit,ut excludatur ille, q ad tꝑs in locū ſe tranſtulit,ut hř
j̃.de ſepul.lib.6.c.antepe.Iuris fictione,iō dixit,ut excludať
domicilium iuris puta paternæ originis,uel ꝑſumptū.Siue
audiantur diuina,ſiue non,&c.iō dixit,ſi parochianus non
viſitat eccleſiā ſuā,ſicut deberet, uel a modico tꝑe citra ve-
nit in illā parochiā,ita ꝙ parochianus nullū laborē ſuſti-
net,debet hře oīa iura parochialia,qa ſufficit ꝙ per rectorē
non ſteterit,quin miniſtrauit eccleſiaſtica ſacra. Ad prę-
dicta facit quod no. Arch.in.c.1.de ſepul.li.6.Cuius āt di-
cať ſcholaris parochianus,uide gl.ſin.in cle.1.de priuile.&
12 quod no.in c.oīs,de pę.& remiſ.†Tertio quæro, qa hic dř
b ꝙ curatus dēt per ſe deſeruire, an ex iuſta cā abſens poſſit,
delegare curam parochianorū ſuorum[b]? Et uidetur ꝙ non
ſed hoc ſpectabit ad Epm, ut in. c. cū ex eo, de elect. lib.6.
ad hoc.16.qōne.1.peruenit, &.§.ecce, quod placere uide
tur Ray.in ſum.de pęn.& remiſ. uerſi.item poſito,ſm Ar-
chi.in ꝑal.c.cū ex eo.Ioā.And.refert ibi
hāc qōnē fuiſſe diſputatam Bononię,&
fuiſſe determinatum, ꝙ ad modicū tꝑs
circa tres ſeptimanas abſens ex iuſta cā,
hoc poterit per c.ſi qs in clerico.13.q.1,
& uide qđ no.Io.An. poſt Hoſt. de off.
Arch.c.ſup,uer.cū oībus,& de pe. c. oēs
13 ſuper gl.executionē.†Quęro quartò, an
hęc rła ſumpta ex hoc c. qua caueť quē
debere ꝑ ſe deſeruire,& nō ꝑ uicariū fal
lit in aliis caſib⁹? Hoſ.hic,ꝙ ſic:& enume
rat caſus fallētiæ. Nā primò fallit rōne
pluralitatis,puta hēt duo bñficia, quorū
quodlibet requirit reſidētiā. Nā cū non
poſſit ſe in duos diuidere, ſeruiet alteri
ꝑ uicariū, ut in hoc c. Quòd limita ſm
qđ dixi in nota.Secūdò rōne occupatio
nis,iō Eps habet plures vicarios,de offi.
Arch.c.ad hęc,de cele.miſ.c.1.Tertiò rō
ne cōſtōnis, uel rōnabilis cōſuetudinis, a
ut qa pauperes ſunt canonici, nec ꝑñt đ
una ꝑbēda cōgruè ſuſtētari,& ſunt tales
q expediūt eccleſiis & cōſiliis & aliis ne
ceſſitatibus.Hic.n.ꝑt dici,ꝙ cōſuetudo[c]
vel cōſtō ꝑt admittere,ꝙ aliqd recipiant c
in abſentia,& de bonis vicariis ad ſerui
tiū eccleſiæ ſurrogatis ꝑs cōgrua mini-
ſtretur,ar.de cōſti.cū oēs,de cler.nō reſi.
cū dilect⁹,& c.ad audiētiam,& c.pe. j̃.de
cōceſ.ꝑbē.c.ex parte, & in c.ꝑpoſuit. & b
dicit Ioā.An.aduertēdū,ꝙ verū erit,ſi ad
huc caſum reſtringať dictū Ala.& Goſ.in
c.qa nōnulli,de cler.ñ reſi.dñt.n.ꝙ ꝑ cō
ſuetudinē đrogatū erat iuri ꝯrio.Nā qua
rūdā eccleſiarū hēbat cōſuetudo bñficiū c
percipi ſeruiēdo ꝑ uicariū,in aliquibus
percipiebat ēt ſine uicario abſens ex iu
ſta cā:in aliis nō ꝑcipiebat totū,ſed ꝑtē:
in aliis nec partē.Et has cōſuetudines di
cebāt ſeruādas,ſaluo,ꝙ ubi eccleſia indi
geret,ſaltē teneť dare vicariū;ad hoc de
cle.nō reſi.c.pen.& uide qđ no. Io.Ana.
j̃.de cōceſ.ꝑbē.c.ex parte,in fi. & de hoc
j̃.tāgā. Quartò rōne diſpēſatiōis, de fil.
ꝑsby.c.ꝑpoſuit,ſ̃.e.tit.in c.pe.& ſic ꝑt ī-
telligi đ priui.c.cū capella: cōceſſa tñ ex
cā utilitatis,uel neceſſitatis eccleſiæ.j̃.e.
c. expoſuiſti. Quintò rōne remotionis
loci.j̃.de eccleſi. ędifi.c. ad audientiam.
Sextò rōne religiōis.j̃.de do.cōſultatio-
nibus.ſ̃.e.ti.de monachis.Septimò rōne
diuerſę nationis,de offi.ord. quoniam.
Octauò rōne prędicationis,eo.tit.inter
cętera.j̃.de ſta.mo. qđ Dei timore.No-
nò rōne debilitatis,uł īfirmitatis,& hæc
ꝑt eſſe tꝑalis,uel perpetua.j̃.titu.prox.ꝑ
totū & c.ad audientiam,ſ̃.ti.1. Decimò
rōne peregrinationis terrę ſanctę.j̃. de
uoto.c.fi.& ſic ꝑt intelligi de appel. per-
uenit.Vndecimò rōne abſētię ꝓbabilis,
puta ſtudii,quod intelligit de lnīa ꝑlati.
ſ̃.de cle. non reſi.relatū, de conſe.diſt.5.
nō oportet. Duodecimò ꝑp augmenta-
tionem diuini cultus.7.quæſt.1.illud.&.
c.nihil; & dicit Hoſt. ꝙ iſte caſus conti-
net regulam generalē,de quo remittit.ſ̃.
de offi.ui. clericos. Oppo.& videtur, ꝙ
iſte ñ ſit priuatus eccleſia annexa: qa ſic

SEBA. SAPI.
a Canonicus uerò. Adde, ꝙ ſi quis impetrat canonicatum, ēt ꝙ deferat clericā & habitū īpetratio eſt nulla, ſi non habet ordines, ut no. Fel. ī c.cum adeò, colū. 2. uerſi. contrariā partem. de reſcr.
ZACHARI.
b Curam parochianorum ſuor. Adde Card. in. cle. 1. q. 15. de prin. ubi diffusè de hoc trac.
SEB. SAPIA.
c Quòd conſuetudo. Quòd ualeat conſuetudo, ꝙ beneficiatus non teneatur ad reſidentiam, tenet Abb. ī conſi.96. incip. Ieſus Chriſtus in.2. uolu. quem refert & ſequitur præceptor meus do. Rochus Curtius in repe.c.fi.colū.82. uer. item infertur ex limitatione ꝑmiſſa, ſ̃. de cōſue.

eius delictũ noceret eccleſię ſuę principali,ſed delictũ ꝑſo-
næ nõ dẽt nocere eccleſię,ut in regula,delictũ,li.6.&.16.q.
1.ſi Epm,de excep.cũ uenerabilis.Sol.dic ſm Inn.ꝙ ꝑbẽda
non priuabiť illa eccleſiã annexa:ſed ille rector principaľr,
qui eã nõ cõtulit, priuabiť tpe vitæ ſuæ tm̃, ſ.eo.niſi,in fi.
Ex hoc ſequiť,ꝙ ſi uiuẽte canonico,qui ponere neglexit vi
cariũ, & iſte vicarius moriať, ponet Eps aliũ ſuo iure, nec
iſte canonic⁹ priuatus hẽbit ꝗcquã de iſta ecc. annexa.Sed
ↄ̃ illud opponiť,& uř,ꝙ ñ dẽat ſic priuari toto tpe uitæ ſuę:
ſed in illa uacatione tm̃,ſicut collator bñficii, ꝗ cõferre ne-
glexit,vel ꝑſentare,priuať in illa vacatione: ſed in ſequẽti
ua catione recuperat ius ſuũ,de ſup.neg.ꝑla.c.2.& de cõceſ.
ꝑbẽ.c.nulla. Sol. qñq; ꝗs hẽt ꝓprietatẽ bñficii, & tenetur
ꝑſentare vicariũ,& tũc priuatus eſt ipſo iure quo ad ꝑſenta
tionẽ & fructuũ ꝑceptionẽ,& ad ſuperiorẽ deuoluiť hęc po
teſtas,vt hic.Qñq; ꝗs nõ hẽt ꝓprietatẽ bñficii,ſed tm̃ ꝑſen
tationẽ,uel collationẽ;& tũc aut nullo mõ fouet delictũ,&
priuabiť illa uice tm̃ ꝑꝑ negligentiã,& ſecunda uice ꝑſenta
re ꝑt,vt d.c.1.& c.nulla.Qñq; ꝗs eſt priuatus,& fauet ſaltẽ
tacitè delicto,ut in illo,ꝗ de facto tenet ipſum;nõ remouẽ
do cũ ꝑt;& hẽt locũ pęna,de qua.ſ.c.đ multa,ver.is quoq;.
Ex ꝑdictis quoq; inferť, ꝙ ſi rector poſitus ꝑ ſuꝑiorẽ in ec
cleſia annexa moriť,poſtꝗ̃ nouus canonicus recuperat iura
eccleſię annexæ;& ſic ꝑſentabit: ſi ãt uiuẽte rector creať no
uus canonicus in ꝑbẽda,an ille rector,ſiue uicarius remoue
biť?dicit Io.An.ꝙ nõ:ꝗa dẽt eſſe ꝑpetuus,vt hic;& ſic nou⁹
canonicus priuabiť iure ſuo ſine culpa:ſed nõ ſine cã,vt.ſ.vt
lit.nõ cõt.qm̃ ↄ̃.§.ſi aũt.Põt tñ dici,ꝙ recuperet prouẽtus,
qui recipiuntur de eccleſia annexa ultra portionẽ congruã
vicario aſſignatã. Nam reſiduum etiam viuente canonico,
qui neglexit,non vř cedere lucro vicarii,uel ſuperioris: ſed
eccleſiæ annexæ,donec ille canonicus negligẽs viuat, & nõ
14 vltra;de hoc,ſ.c.de multa,uer. vltra. †Eſt ẽt aduertẽdũ, ꝙ
ex eo,ꝗđ hic dř,ꝙ vicarius dẽt eſſe ꝑpetuus:colligiť, ꝙ mor
tuo canonico,ꝗ ꝑſentauit,non expirat offm̃ iſtius uicarii,li
cet ɼľr ꝑtãs vicarii pẽdeat ab illo, cuius vices gerit, adeo,ꝙ
illo mortuo,vel aliter a iuriſdõne, vel offõ ſuſpenſo uicari⁹
non poterit miniſtrare,ut in c.1.de offi.vica.li.6.& eſt glo.
ſing.in cle.fin.de proc.in verſi.reuocari:ſed dic,ut dixi.ſ.in
notabilius, ꝙ hęc ↄ̃ria procedunt in diuerſa ſpecie vica-
riorum. Nam aliud in vicario neceſſario, qui authoritatẽ
recipit à ſuperiore, & eſt perpetuus,ut hic.aliud in vicario
voluntario,quem ꝑꝑ occupationem,vel alia de cã quiſq; ſi
bi cõſtituit,vt in ꝑalle.c.1.de offic.vica.Et de his vicariis &
ꝑtãte eorum pleniſſimè not.per doc.in prælle.cle. vna,de
off.vica.& 25.diſt.c.perlectis,& in.c.ſuã,de of. vica.& in c.
15 licet,& in c.fi.e.ti.li.6.†Quæro,penes quẽ dicať reſidere ius
curę,an pęnes ꝑlatum,an penes vicariũ? & eſt utile hoc ſci-
re ꝑꝑ extrauagantẽ,execrabilis.Sol.dñt,quidam,ꝙ habitu
& quo ad proprietatam, eſt penes rectorem principalẽ:quo
ad exercitium & effectum penes vicarium. Et eſt utilis di-
ſcuſſio hæc,ꝗs ipſorũ hẽt curã animarũ,vt cadat ſub ꝓhibi
tione c.de multa,& extraua. execrabilis, Ioa.22.& vř,ꝙ pe
nes vicariũ ꝑpetuum,& ꝓbatur in dicta extrauagan.ad finẽ
& in pręal.clem.una,de offõ vica.Ex quo ſequitur quod re
ctor principalis non poſſet ibi exercere curam fori pœnitẽ
tialis.Lanfra.in ꝑal.clem. una, dicit,ꝙ aut rector habet ius
patronatus,uel certã portionem in eccleſia,cęteris fructi-
bus committendis in uſum vicarii, & tunc cura & rei vendi
catio ſpectat ad vicarium,& ſic dicit debere intelligi fi.glo.
in c.expoſuiſti.ĩ.eodem. Si autem perceptio prouentuũ ſpe
ctat ad rectorem,certa portione vicario relicta; tunc de iu
re cõi cura & rei uẽdicatio ſpectat ad rectorem; ſed exerci
tium curę ad uicarium.His expeditis pro aliquali declara-
tione ca. aggredior nũc ad ipſius ſubtilitates, expediendo
gl.Opp.dř in iſto ver.aliòquin,ꝙ eſt priuatus ſtatim. ſi non
reſidet;vnde obſt.c.2.c.inter,& c.tuæ,& c.fi.ſ.de cle.non re
ſi.quæ exigunt monitionem ante priuationem. Sol.gloſſ.
quę eſt ſuper uer.priuatum, ſoluit dãdo varios intellectus
ad hunc.§.1.ꝙ iſte.§.intelligitur ſm illa iura.ſ.vt præcedat
primò admonitio,ſed quia hic eſt impropriatio literę,quę
vř aliquid inducere de nouo ꝑ illa uerba,ſciat ſe authorita
te huius decreti priuatum, &c. Item continet diuinationẽ
inde gloſſ.tranſit ad aliam lect. dicens ꝙ iſte ver. aliòquin,
non refertur ad principium, ſ.ad illos, qui per ſe deſeruire
tenentur:ſed tm̃ ad proximè dictũ, ſ. ad illos, ꝗ ꝑ uicarios
deſeruire dẽnt,ut illi priuati ſint ipſo facto nulla admoni-
tione & ſententia pręcedentibus,ſi vicarios in eccleſis an-
nexis non conſtituerint; & ſic quo ad principium iura anti
qua remanent in eorum diſpoſitione incorrecta, & induci-
tur hęc varietas,quia cũ iſtis durius eſt agendum. Poſtmo
dum glo.hac lect.non contenta per rõnes fortè,quas,ĩ. ſu-
biiciam,tranſit ad aliam lect. dicens verius eſſe, ꝙ iſte ver.
aliòquin,referatur tantum ad principium.§. & ſic ad illos,
qui habent per ſe deſeruire, vt ſic iſti ſint priuati ipſo facto
ex non reſidentia,nulla admonitione pręcedente. Ad iura
in ↄ̃rium alle.rñdet,ꝙ procedũt de ęquitate, & hodie ſunt
incorrecta per id, quod hic ſtatuitur de rigore. Poſtremò
gl.dat alium intellectum, in quo non perſeuerat, videlicet
ꝙ iſte ver.alioquin,ꝑt inſpicere utrunq; caſum,videlicet,qñ
per ſe deſeruire dẽt, & qñ per vicarium. Sed glo.vt dixi,in
hac lect.non reſidet;ſed in illa,quę hẽt hunc uer.concerne
re principium tantum,& ſic gl.reſidet in hoc,ꝙ ex non reſi
dentia in eccleſia parochiali, in qua quis per ſe deſeruire
dẽt,induciť priuatio ipſo facto, nulla hominis monitione
ꝑcedente.Et ꝙ iura antiqua ſint correcta Inn. hic tenet vlti
timã lect. uidelicet pęnã hře locum,& ipſo facto cõmitti,ſi
nõ reſidet in eccleſia,quæ alii nõ eſt annexa, vel niſi ꝑpetuũ
cõſtituat vicariũ.Hoſt.hic dicit, ꝙ ſecũda lectu.plus vř ani
cari literæ: quod placere videtur Ioa. And. Et ſm eos di-
cemus,ꝙ ſi non ponit vicarium in parochiali eccleſia anne
xa,priuatus eſt ipſo iure,authoritate huius decreti ſine alia
ſñia priuationis,& ideo ſm eos text. dicit priuatũ, & non
priuandũ. Et dicit Hoſt. quod à tempore vacationis expe-
ctabuntur ſex menſes,de conceſ.ꝑben.c.2.quibus elapſis pri
uatos eſt ipſo iure non ſolùm quo ad ꝑſentationẽ, ſed quo
ad fructuum perceptionem, & deuoluitur poteſtas ad ſupe
riorẽ,& eſt in hoc ſpãlis caſus ſm eũ,ſ. cum ꝗs hẽt proprie-
tatẽ beneficii,ut.ſ.dixi;& hęc lect.placet ẽt dom.Ant.& ꝓ
batur primò ſm eum, quia correctio iurium eſt vitanda,in
quantum fieri poteſt, ut in.c.cum expediat, de elec.lib.6.er
go cã correctionis euitãdæ dici debet, ꝙ referať ad caſum
proximum,non autem ad præcedentem, facit ſm eum, ꝗđ
no.Bart.in.l.prętor.§.erit,ff.vi bo.rap.& in.l. talis ſcriptu
ra.§.2.ff.de leg. 1. Sed cõſtat iura antiqua requirere ſñiam
priuationis,ẽt poſt monitionẽ, ut in iuribus ſuperius alle-
gatis;ergo &c.Pręterea hæc pęna eſt multũ rigoroſa & du-
ra;ergo reſtringi dẽt & fieri benigna interpretatio. In hac
eadẽ ſñia reſidet hic reuerendiſſimus pater, ac dñs & ꝑce-
ptor meus ſingulariſſimus.d.Card.Florẽtinus,vt ſic durius
agať cum eo,qui per uicarium habet deſeruire, ut dicit gl,
& eſt rõ ſm eum: quia maius odium eſt in eo, ꝗ dẽt deſer-
uire ꝑ uicarium,ſi non deſeruit,ꝗ̃ in eo, qui per ſeipſum de
ſeruit,ut ſic,qui in uno releuatur,in alio grauetur,de off.or
di.c.cũ vos,in glo.ſecunda;facit.c. cum.R. de offõ deleg. &
ibi nota.Aduertẽdũ tñ,ꝙ Inn.& Hoſt. ſequendo ultimam
lect.dñt,ꝙ iſte,qui non reſidet per ſe in eccleſia non anne-
xa,uel non conſtituens vicarium,erit priuatus ipſo iure,dũ
mõ interueniant, quę interuenire debeant ad hoc, vt verè
dicať nõ reſidẽs, ſ.ꝙ moneatur loco & tempore congruis,
& quod aſſignetur ſibi tempus ad veniendum, & per ſuum
iudicẽ, ſuprà de clericis non reſi.c. ex parte, & duobus. cc.
ſequẽ.quo ẽt elapſo,prouidentia eſt ipſum aliquãtulũ expe
ctare,ne iuſtè impeditus poſteà veniẽs ꝓceſſum faciat reuo
16 cari. 4. qõne. 5. c. 1. de re iudi.c. cum Bertoldus. †Et hoc
idem intelligendũ eſt ſecundũ eos, ubicunq; pœna appo-
nitur

niť negatiue, uel ęquipollẽtib.uerbis, ut ſi dicať ſi ñ reſe-
deris ĩ eccľia,uel uicariũ ñ cõſtitueris,ſcias te priuatũ,& in
hoc caſu obſeruãť ꝗ.ſ.dixi.Quę ſi obſeruata ſunt, priuat⁹ ẽ
ſine aliqua ſñia.Vbi.n pœna adiiciť affirmatiuè, ut ĩ caſu c.
ſi ꝗs ſuadẽte.17.q.4.& ſ.e.c.de multa,& ſimilib. ipſo facto
ſine monitiõe pœnã incurrit,ut ibi patet.Et ꝗđ dictũ eſt de
negatiua,ꝓcedit qñ tp̃s ꝑ cõſtõnẽ adiiciť:alias ſecus,ut ĩ c.
licet canõ,de ele.li.6.& c.quã ſit,eo.ti.& li.Rõ uerò diuerſi
tatis eſt ſm eos,ꝗa nõ facta latẽt,ut in c.cũ in cũctis,de ele.
facta patẽt,de trãſa.c.quãto.Ad hãc rõnẽ facit ꝗđ no. 5.q.
1.c.ꝗdã,& 54.diſ.ſi ſuus ſciẽte,& ꝗđ no.de rap.excõicati.
Et hęc theorica Inn.an pœna apponať negatiuè, uel affir-
matiuè ſolet quaſi ꝑ oẽs ſinguľr allegari, ut ẽt ponit Arch.
ĩ c.licet canõ,de ele.li.6.Sed d.Car.dicit, ꝙ licet hæc theo
rica ſit notabilis,tñ ꝗ̃tũ ad hãc literã dicit, ꝙ ſi poterit o-
ſtẽdi,ꝙ nõ reſideat ꝑ uicariũ,cẽſeť priuatus, & ſic ꝓnuntia
biť.Nã hic ſm eũ intelligiť adiectũ tp̃s,ut ſtatim, cũ eſt aſſe
cutus ꝑbẽdã,cui eſt annexa eccľia parochialis faciat ĩ ea de
ſeruire ꝑ uicariũ.Si ergo nõ docuerit ſe hoc feciſſe, uel per
eũ nõ ſtetiſſe,ap ꝑet retrò,ꝙ fuit priuatus, cũ ſtatim ꝑ eum
ſtetit.Et dicit,ꝙ eoipſo diceret eũ nõ reſidere,ſi nõ doceť đ
ↄ̃rio:ꝗa ex quo ſibi incũbit hoc facere, teneť docere ſe feciſ
ſe,& ex hoc uř deſtrui theorica Inn.Vñ dicit ipſe,ꝙ diſtin
ctio Inn.ꝓcedit in his,ꝗb.mora nõ cõmittiť, niſi interue-
niẽte aliquo facto,puta interpellatiõe,& ſic loqť. l. ſi ex le-
gati cã,cũ l.ſeq.ff.de uer.obl.quas alle.Inn. ubi ſi teneaťr ex
ſtipľone ad dãdũ ſeruũ,uel ex legato,ut cõſtituar in mora,
reꝗriť,ut me interpelles,& ſic in diſpoſitiõib. hoĩs hęc ꝓ-
cedũt.Sed in diſpoſitiõib.iuris cõis,uel municipalis eoipſo
ꝙ facta eſt cõſtõ,ligat ↄ̃ueniẽtes ſine aliqua monitiõe.Qđ
dicit intelligẽdũ poſt duos mẽſes,nõ aľr,ut ſ.de cõſti. c. 2.
& hęc diſpoſitio iuris inducit priuationẽ nõ reſidẽtis per
uicariũ ſine alia monitiõe.Vñ is,ad quem ſpectat collatio,
poterit iſto ñ uocato cõferř parochialẽ eccľiã,ſ.e.de c.mul
ta.§.is quoq; & c.licet Eps.ĩ.e.li.6.& ꝗđ dicit Inn. ꝙ nega
ta latẽt,nõ ꝓcedit hoc ſm eũ:ꝗa eſt negatiua coarctata,ſ.ſi.
ñ reſidet ꝑ uicariũ in eccľia,imò ita patet,ſicut affirmatiua
17 de ele.c.bonę,el.1.ubi de hoc.† Hęc ſcripta ſi hac uarietate
repio,ꝗ,ut lucidius ueritas pateſiat, in duo mẽbra redigo.
Primò excludẽdo unũ caſum tãꝗ̃ indubitabilẽ, in quẽ oẽs
cõueniũt,ſ.qñ ꝗs dẽt ꝑ uicariũ deſeruire, & nõ deſeruit, ut
talis cẽſeať ipſo facto priuatus.Primũ mẽbrũ indiſtinguen
dũ,nũꝗd nõ reſidẽs ꝑ ſe in eccľia curata alii nõ annexa, cã
legitima ceſſante,ſi priuat⁹ ipſo facto.Scđm mẽbrũ,an pri
mo caſu & ſcđo exigať monitio ꝑambula tãquã neceſſaria
18 ad priuationẽ.†Quo ad primũ,tãtorũ patrũ reuerẽtia ſem
ꝑ ſalua,puto priuationẽ ex nõ reſidẽtia in eccľia curata i
ſo facto a iure induci.Primò ꝓbo ꝑ hũc uer.alioꝗn,in fi.po
a ſitũ.Nã clauſula ꝗ̃ tũcũq; odioſa [a] poſt multa negotia,ẽt ſe
minime tãgẽtia,poſita,oĩa ꝑmiſſa cõcernit, ut eſt caſus de
clauſula,appľone remota,in fi.poſita in c.inꝗſitioni, de ap.
Quæ ꝗ̃tũcũq; ſit odioſa,oĩa ꝑmiſſa cõcernit,ad hoc c.2.re-
ꝗris,& ꝗđ ibi no.de ap.bñ facit.c.cũ dilecti,de dona.ſm u-
nã lect. Nã ſpãle eſt ibi in donatiõe,ut clauſula oneroſa in
fi.poſita referať tm̃ ad ꝓxima,& nõ ad oĩa ꝑcedẽtia. ergo ĩ
aliis diſpoſitiõib.ſecus eſt cẽſendũ.Itẽ ſm aliã lect.h⁹. c. iõ
illa clauſula oneroſa nõ referť,niſi ad ꝓximã donationem
ꝗa aliæ donatiões ꝑmiſſę hẽbãt ſuã clauſulã, & litationẽ:
ſecus ergo,ſi nõ habuiſſent,ut hic.nã iſte.§.ꝗ uerò, quo ad
ſui principiũ nullã hẽt clauſulã,uel determinationẽ, ergo
determinatio,& pœna in fi.poſita dẽt referri ad oĩa.aľs iſte
§.ꝗ uerò,quo ad ſui principiũ,ꝑꝑ ꝗđ principaľr emanauit
ſuꝑflu⁹ eſſet,& nihil induceret,ad ꝗđ doctores,& ualde mi
ror,aduertẽtiã ñ habuerũt.Nã ſi pœna ĩ fi.poſita ñ referť ad
principiũ,de quo ꝓuidet h⁹.§.principiũ,cũ lati⁹ eſſet ꝓuiſũ
de hoc ĩ c.ꝗa nõnulli,& c.relatũ,ſ.de cle.nõ reſi.nec hoc eſt
ꝑſumẽdũ cũ fuerit edita ĩ cõcilio gñali,ut patet ĩ ſuprascrip
tiõe;aliꝗd ergo noui dẽt ĩducere quo ad ſui principiũ.Hoc
ẽt colligiť ex mẽte lřę. Nã in prin.h⁹.ca.
fuit ꝓuiſum rectorib.ſuitorib.& eccľia-
rũ deputatis de cõgrua portiõe relinquẽ
da,cõſuetudine ñ obſtãte.In.§.ꝗ uerò,vo
luit ↄ̃ſulere cultui diuino,& ex quo hẽnt
emolumẽtũ,dẽnt ipſi eccľię deſeruire,&
ut hoc meli⁹ obſeruareť, duxit pœnã ap
ponendã. Et hoc ẽt uř aptè ꝓbari ꝑ tex.
ibi:*liberè alÿ conferenda,qui uelit, & poſſit, ꝗđ dictũ eſt adĩplere &c.* Nã ſi pœna refer-
reť tm̃ ad illũ,ꝗ dẽt ↄ̃ſtitueř uicariũ ĩ ec-
cľia annexa,iſta uerba ñ poſsẽt ꝓpriè ad
inſtituẽdũ ĩ illa adaptari.Nã tex.dixit ꝙ
dẽt cõferri illi,ꝗ uelit & poſſit,ꝗđ dictũ
ẽ,adĩplere, & in uer. niſi fortè,fuerat di-
ctũ de ĩſtituẽdo uicario,ſed iſte inſtituẽ-
d⁹ ĩ iſta eccľia annexa nõ teneť ad cõſto-
nẽ uicarii,ſed dẽt ꝑ ſeiꝑm deſeruire, ex
quo ñ hẽt ꝑbẽdã,in qua teneať reſidere,
ut ĩ §.ꝗ uerò.dẽt ergo referri ẽt ad primũ
caſũ,ut ſit ſenſus,ꝙ iſta eccľia parochia-
lis cõferẽda illi, ꝗ uelit & poſſit ꝑ ſeiꝑm
in ea deſeruire,ſicut dicit tex.ĩ c.ꝗa nõ-
nulli,& c.relatũ,de cle.nõ reſi.Ad idẽ fa-
cit tex.ibi,ꝗđ dictũ ẽ,&c.Nõ.n.dicit, ꝗđ
ꝓximè dictũ:ſed ĩdefinitè dicit, ꝗđ dictũ
eſt,ergo referť ad oẽ id,ꝗđ eſt in iſto. §.
ꝗa ĩdefinita ęꝗpollet uniuerſali.19.di.c.
ſi Romanorũ,& no.ĩ c.ut circa, de cle.li.
6.Et hoc ẽt eſt cõſonũ rõni & fauorabile
cultui diuino.Nã rñdeo,ꝙ ĩmunitas cle-
ricis cõceſſa ꝑꝑ cultũ diuinũ,eoipſo deſi
nit,ꝙ clerici cultui diuino nõ intẽdũt,ut
l.gñaliter,C.đ epiſ.& cle.canonizata.16.
q.1.Cũ ergo eccľia cõferať ꝑꝑ offm̃, ut ĩ
c.fi.de reſcr.li. 6. & ꝑiculoſum ſit ñ deſer
uire ĩ eccľſiis parochialib.ꝓpter neceſſita
tes ſubitaneas rõnabile extitit ꝓuideř,&
ĩducere priuationẽ ipſo facto ꝓpter ñ re
ſidentiã in talib.eccľſiis. Et ad iura in ↄ̃-
riũ allegata patebit rñſio ex ĩ. dicendis ĩ
ſequenti mẽbro,ꝑ ꝗ̃ ẽt corroborabuntur
19 hęc dicta.† Secũdò diſcutiẽdũ erat,an re
ꝗrať monitio ꝑãbula ad hoc,ꝙ cõmittať
pœna h⁹.§.Et ꝗcquid hic ſenſerũt doc.pu
to ſic dicẽdũ,ꝙ qñq; ſpe ꝑmiorũ induci-
tur quis ad aliquid nõ faciẽdũ,& tunc ꝑ-
miũ nõ debeť, niſi cũ deſinit poſſe illum
adimplere,ut no.gl.ĩ c.ꝗđ quidã.1. q. 1.
& iõ ſi ꝗs ſtipulať.x.ſibi dari, ſi capitoliũ
nõ aſcenderit,perinde eſt,ac ſi fuiſſe ſtipu
latus.x.ſibi dari poſt mortẽ,quia tunc de
ſinit hře facultatẽ aſcendendi,ut ex tex. ĩ
§.ſi quis iſta ſtipuleť,inſti.de uer.obl.Fal
lit in legatis,in quib.ſm leges adhiben-
da eſt cautio Mutiana,ne inutilia ſint le-
gata,ꝗ conſiſtunt in nõ faciendo, nec im
pleri poſsũt uiuente legatario, puto le-
go Titio centum, ſi non aſcenderit capi-
tolium & de hac cautione,ff.de condi. &
de.l.Mutianę. Quandoq; metu pœnæ ꝗs
inducitur ad quid faciendum,& tunc aut
tempus,in quo fieri debet,eſt determina
tum, & clarum quòd ſi illo tempore a-
ctus non geritur, pœna committitur, e-
tiam nulla monitione pręcedente, quia
dies appoſita interpellat pro homine,ut
in cap.licet canon,de ele.lib.6,& in c.po

SEBA. SAPI.
[a] Odioſa. Vide Iaſ. poſt alios ĩ l.1.C. de lib. ꝑte. in l. ſi idẽ cũeodẽ.§.fi.ff. đ iur.om.iu. Pa.& Ca.& Soz.i l. pe. ff.de reb. dub.

tuit.đ loca.Qñq; tp̃s non eſt diſpõni pœ
nali adiectũ,& tũc dico , ꝙ pœna ipſo fa-
cto cõmittiť,cũ affuit facultas illũ actum
gerẽdi, & minine fuit geſtus ẽt nulla ad-
monitiõe p̃ābula,ut uoluit gl.ſing. in l.1.
C.de his,q.ut indig. Nã pœna apponitur
hęredi nõ uindicãdi mortẽ defuncti . &
dicit ibi gl.ꝙ eoipſo pœna cõmittiť,ꝙ hę
res habuerit oportunitatẽ uindicãdi , &
nõ uindicauit.Et de illa glo.facit magnũ
feſtũ Bar.ĩ l.ĩ cognitiõe,ff.ad ſyllania.u-
bi ꝑ illã no.dicit, ꝙ pœna inflicta ꝑꝑ nõ
factũ,incõtinẽti cõmittiť, cũ affuit facul-
tas actũ faciẽdi,& minimè fuit geſtꝰ. Nã
hoc uř ꝓcedere de mẽte diſponẽtis.Con
tra hoc tñ uř obſtate tex ĩ l.1.§.magiſtra
tib.ff.de magiſtr.cõue.ubi dicit tex.ꝙ ma
giſtratui imputať,ſi tutorẽ pupillo ñ de-
derit:& tñ tũc tm̃ poſſet cõueniri, cũ fue-
rint admoniti.Sed rñdeo , ibi delictũ nõ
eſt cõſummatũ,niſi p̃cedẽte admonitiõe,
ut colligiť ex illo tex.ſiře eſt ĩ c.1.de ſup.
ne.p̃la:cũ ſi.ſecus qñ pœna apponiť ꝑ uer
ba p̃ntis tꝑis nulla facta mẽtiõe đ admo-
20 nitiõe.† Et ꝓ p̃dictis induco tex.no.in c.
cupiẽtes,in prin.de ele.li.6.q uř ſingula-
ris in hac mã,ubi diſponiť,ꝙ electi in p̃la
tos cathedraliũ uel regulariũ eccľiarũ ĩ-
mediatè ſubiectarũ Papæ dẽnt poſt con-
ſenſum electiõi p̃ſtitũ iter arripe uenien-
di ad ſedẽ apoſtolicã,eorũ electiões ꝓſe-
cuturi &c.ut ibi,ꝙ ſi nõ fecerint, priuenť
ipſo facto omni iure , qđ eis ex electione
fuerit acq̃ſitũ.Et tex.ubi ĩterp̃tať tũc pœ-
nã cõmitti, cũ nõ uenerint q̃ citò potue-
rint cõmodè, locorũ cõſiderata diſtãtia.
Et hoc hẽbit arbitrari bonus iudex,ut ibi
no.& poſt iſtud tp̃s ſi a iudice moderatũ,
onꝰ ꝓbãdi impedimẽtũ incũbit illud al-
legãti,ut hř in c.cupiẽtes, q̃ tũcũq; pœna
imponať ꝑꝑ nõ factũ. Qđ eſt ualde notã
dũ ad hoc,ꝙ qñ pœna imponiť ꝑꝑ nõ fa-
ctũ,iudex ex uariis circũſtãtiis arbitratur
an habuerit facultatẽ actũ agẽdi,& ſic an
inciderit in pœnã,& ſi iudex arbitrabitur
opportunitatẽ fuiſſe, allegãti impedimẽ
tũ incũbit onus ꝓbãdi,& multũ facit ad
21 j̃.dicẽda.† Ad idẽ ẽt facit qđ no. in Spe.
in ti.de cita.§.ſeqť,uer. qd ſi nõ p̃fixꝰ.ubi
dicit,ꝙ citatꝰ ad cõparẽdũ ſine termino,
a [a] teneť cõpere q̃ citò cõmodè poterit , &
ſi nõ cõparuerit poterit mulctari ꝑꝑ con
b tumaciã.[b]hoc dictũ cõiter tenẽt Canoni.
in c.cũparati,de app. licet qdã legiſtæ ɔ̃ ,
ut ibi no. Sed ꝓ primò dicto bñ facit . c.
cũ delicti,de do.& cõtu.ubi citatꝰ , ut cõ-
pareat certa die,teneť cõparere , ſi nõ fo-
ret impeditus,alias, cũ primũ põt,facit.c.
quãuis,de of.ord.li.6.ibi,q̃ citò cõmodè
poterũt,&c. Nõ ob.theorica Inn. uideli-
cet ꝙ nõ reqrať monitio,qñ pœna appo-
niť negatiuè;qa nõ facta latẽt,&c.qa deli
ctũ occultũ nõ impedit uires cõſtitõnis ,
Nẽ cõſtitõ eccľiæ militãtis ligat delictũ
oĩno occultũ,ut in c.porro, & in c. cũ nõ
ab hoĩe,de ſen.exc.& in cle.1.de hære. &
ibi gl.ſin.quã neſcio alibi, q̃ ad hoc indu
cit multa iura.Nã quo ad Deũ oĩa patẽt,

ZACHARIAS.
a Sine termino. Adde qđ no. in apoſ. ad iſtũ poſt eũ in c.cõſuluit,nu.5.in apoſt.in uer. hora diei p̃fixa,ſ̃.de of. dele.& not. aliqd ꝑ Fel.in c. quo ad cõſultationẽ col. 2.uer.obſtat ſecundò,ſ̃.de re iudica.
SEBA. SAPIA.
b Propter cõtumaciã.uide Ang.Pau. de Caſt. & Moder. in l.liber hõ.§.decẽ,ff.de uerb.obli. Maria.Sozi. in ti. de dila.arti.13. in 6.q.Andr. Sicu. in cõſi.8.col.15.in 1. uol.& ĩ cõſi.3. co. 12.in 2. uol.

certũ eſt.n.Deo , an affuerit facultas actũ celebrãdi , fateor
tñ,ꝙ qa hoc eſt occultũ quo ad eccľiã militãtẽ,nõ habebiť
ꝓ ligato:qa eccleſia militãs nõ iudicat de occultis, ut in c.
erubeſcãt.32.di.6.q.1.c ſi oĩa,& no.in p̃all.gl.cle.1. de hæ.
re.tñ in rei ueritate erit ligatus , licet apud nos ſit incertũ.
Et ꝓ hoc bo.tex.in §.cõditiões,inſti.đ uer.obl.ubi tex.no.
dicit,ꝙ q̃ ꝑ rerũ nãm certa ſunt,obligationẽ nõ morať, li-
cet apud nos incerta ſint , & ſic ex quo coi ſt tõ loqť ꝑ uer-
ba p̃nti tꝑis,ligat ɔ̃ueniẽtes ipſo facto,licet ſit occultũ , an
ɔ̃uenerit.Et ex his dico, ꝙ theorica Inn. & cõiter doct. hic
hẽt locũ tm̃ quo ad hoc,ut iſte hẽať quo ad eccľiã militan-
tẽ ꝓ ligato,ſeu priuato.Nã,qa occultũ eſt,an ex iuſta cã nõ
reſideat ꝑſonaľr,uel nõ cõſtituat uicariũ, iõ ad hoc detegẽ
dũ ſit monitio.Sed quo ad ueritatẽ & quo ad Deũ nullla re
q̃riť monitio,ex quo eſt canõ latę ſñię. Et ex his ẽt infero,
ꝙ iudex ex uariis circunſtãtiis arbitrabiť illũ habuiſſe fa-
cultatẽ reſidẽdi,uel cõſtituẽdi uicariũ,uel ꝙ pœna habebiť
ꝓ cõmiſſa alio nõ ꝓbato, ẽt nulla monitione p̃cedẽte, qđ
bñ ꝓbať in p̃all.c.cupiẽtes,inducẽdo,ut ſ̃.dixi. † Idẽ ẽt di-
co,ſi poſſet ꝓbari facultatẽ affuiſſe , qa tũc nulla reqreret
22 admonitio. Ad hoc opti.facit.c.prudẽtiã,de of.dele.ĩ prin.
iũcta gl.ubi dř,ꝙ ſi cã cõittiť trib cũ clauſula, ꝙ ſi oẽs inte-
reſſe neqerint,duo ꝓcedãt,&c. ꝙ ſi tertiꝰ oſtẽderit ſe itereſ
ſe nõ poſſe,uel alias canonicè,puta ꝑ teſtes,ut ibi dicit glo.
de hoc cõſtare poterit,duo ꝓcedere poterũt,licet tertius ñ
admoneať.Sufficit.n.ꝙ cõſtet de impedimento, & ſic clarè
ꝓbať ibi,ꝙ ſi ꝑꝑ nõ factũ,uel ĩpotẽtiã reſultat certꝰ effectꝰ,
paria ſunt ɔ̃ſtare de nõ facto, uel ĩpotẽtiã ꝑ monitionẽ , &
rñſionẽ,& cõſtare ꝑ ꝓbatiões,qđ eſt bñ notãdũ.Et ĩ hoc vl
timo mẽbro.ſ.qñ pœna ĩponiť negatiuè, certo tꝑe nõ adie
cto,intelligo ꝓpriè iſtũ §.q uerò.quo caſu,ut ſ̃.plenè dixi,
pœna cõittiť eoipſo, ꝙ habuit facultatẽ actũ celebrãdi , &
celebrare diſtulit.Et iõ dico,qcqd ſentiãt hic doc. ꝙ pœna
iſtius §.cõmittiť eoipſo, ꝙ habuit facultatẽ ꝑ ſe reſidẽdi in
eccleſia nõ annexa,& rẽſidere diſtulit; eoipſo, ꝙ habuit fa-
cultatẽ cõſtituẽdi uicariũ in eccľia annexa,& hoc nõ adim
23 pleuit.† Nec placet qđ dicit hic Hoſt.ut ſ̃.dixi,ꝙ a tꝑe uoca
tiõis expectabũt ſex mẽſes, alle.de cõceſ.p̃b.c.2.qb. elapſis
priuatꝰ ẽ ipſo iure.Nã illud.c.2.ñ loqť de eo,q hẽt cõſtitue
re uicariũ ĩ eccľia annexa,ſed de collatore, iõ pœna illiꝰ c.
nõ hẽt locũ hic:qa illa pœna ñ dẽt extẽdi ad iſtũ caſum, ſi-
cut ĩ ſiľi no.dñt do.de Rota ſua cõcluſiõe 250.ꝙ iſtud ſeme
ſtre datũ ad cõferẽdũ nõ extẽdiť ad debẽtẽ ĩſtituere p̃ntatũ
uel debẽtẽ electũ cõfirmare,ſed ĩ illis caſib.dñt eẽ agendũ
cũ ſuꝑiore debẽre ĩſtituere,uel cõfirmare,ut ſtatuat ſibi ter
minũ ĩſtituẽdũ,ſeu cõfirmãdũ,ar.c.nullꝰ,de iur.pat.Itẽ hoc
dictũ Hoſ.uř eſſe ɔ̃ mẽte hꝰ c.Nã hic dicit tex.ſciat ſe priua
tũ authoritate hꝰ.c.& ñ authoritate illiꝰ. Dico ergo, ꝙ cũ
ad hoc agẽdũ ñ ſtatuať a iure certũ tp̃s,teneť eoipſo, ꝙ hẽt
facultatẽ faciẽdi ꝑ ſupradicta.Nec ẽt uř ꝓcedere, qđ dicit,
d.Car.u.ꝙ hoc tp̃s uř adiectũ,uʒ .ut ſtatim,cũ eſt aſſecutus
p̃bẽdã,cui eſt annexa eccľia parochialis,faciat in ea deſerui
re ꝑ uicariũ.Nã hęc eſt nimis amara interp̃tatio.Nã iſte vi
carius dẽt canonicè inſtitui,ut in ľra,& dẽt eſſe ꝑpetuus, ꝙ
ideo dẽt hẽre certũ tp̃s ad bonũ uicariũ eligẽdũ,& nõ incõ
tinẽti dẽt cõpelli ad p̃cipitãdũ iudiciũ,habẽti p̃ntare,con-
ferre,& eligere,ſtatuať certum tp̃s,ut in c.2.de ſup.neg.præ
la.& in c.uno,de iure patr.lib.6. & in c.ne pro defectu, de
elec.& in c.2.ſ̃.de conceſ.p̃b.Idem dico de debente reſiden
tiam facere per ſe.durum enim eſſet dicere, quòd in conti-
nenti debeat per ſe reſidentiam facere. Quid enim ſi habet
domicilium in alia ciuitate,uel in alia parochia ? Nam cer
tè debet habere aliquod tempus ad componendum ſarcinu
las ſuas,ar.c.ſi tibi abſenti.de pręben.libr.6. & c.gratia, de
reſcript.lib.6.Vnde,cum hic non certum ſtatuatur tempus
ad hæc peragenda,& imponatur pœna propter non factum
dicamus pœnam commiti eoipſo,ꝙ habuit facultatem fa-
ciendi,ꝙ non peregit,per ſupradicta.Et ideò,quia hoc po-
teſt eſſe

teſt eſſe occultũ, an habuerit iuſtã cãm ꝑ ſe nõ reſidendi in
eccleſia nõ annexa, vel nõ cõſtituẽdi vicariũ in eccleſia an-
nexa,poterit fieri monitio iuxta theoricã Inn. nõ qa moni
tio ſit pars ſubſtãtifica priuatiõis: ſed ad hoc,vt pateſiat cã
dilatiõis;& ſic vt innoteſcat ſuꝑiori,an inciderit in pœnã:
ñ tñ ꝑꝑ hoc tolliť,quin ſit priuatus,ſi ſine cã diſtulit.Pote-
rit ẽt iudex arbitrari iſtũ habuiſſe facultatẽ actũ peragẽdi:
vel hoc poterit ꝑ teſtes ꝓbari,vt.ſ̃.dixi ; qbꝰ caſibus nulla
24 reqreť admonitio ꝑ ſupradicta. † Et ex p̃dictis ẽt infertur,
ꝙ cũ monitio nõ ſit pars ſubſtãtifica ipſiꝰ priuatiõis , qđ ſi
iſte admonitꝰ ꝑ ſe reſideat,vel cõſtituat vicariũ,poſtquam
habuit facultatẽ hoc faciẽdi & nõ fiat ſine iuſta cã,ꝙ tñ eſt
occultũ;ꝙ nõ poterit ſine noua collatione,ſalua cõnſcien-
tia,eccleſiã retinere , ex quo ꝑꝑ nõ factũ ipſo facto priuatꝰ
extitit,licet hoc ſit occultũ:qa Deũ nihil latet ; ut in.c. tua,
de ſimo.Nũc reſtat reſpondere ad iura in ɔ̃rium allegata,q̃
ꝑꝑ ñ reſidẽtiã videnť exigere monitionẽ ad priuationem:
Gl.hic dicit,ꝙ ſunt correcta,ut.ſ̃. dixi. ſed qa hæc ſol.& re-
ſpõſio oĩbus eſt odioſa,ꝑ quã induciť iuriũ correctio, cum
expediat iura iuribus cõcordare,ut in.c.cũ expediat,de ele.
li.6.ad hoc gl.in.c.ſi.29.di.q̃ inducit illũ tex.ɔ̃ illos , qui in
oĩbus ɔ̃riis ponũt tales ſolatiões,aliud ſm̃ leges , aliud ſm̃
canones,uel hoc nouũ,illud uetꝰ . Iõ legendo anno ꝓximo
elapſo hoc c.dixi,qđ hic.§.p̃t ꝓcedere, qñ qs eſt ĩ loco bñfi
cii;& tamen nõ uult facere reſidentiã. Nã tunc eius delictũ
eſt notoriũ ; iõ non oportet,ꝙ feratur ſñia priuationis,uel
admoneatur,ſicut in aliis notoriis ſeruatur ordo iuris ; ad
hoc c.quoniam,đ fil.presby.& ꝙ no.Inn. in.c. ex parte.j̃.đ
verb. ſig. Iura vero ɔ̃ria procedunt , qñ qs eſt abſens a loco
beneficii.Nã quia tunc p̃t legitimo impedimento detineri,
dẽt ꝓcedere ſeruato ordine iuris,ſ.p̃cedẽte monitiõe , &c.
Sed poſtmodum cogitaui, ꝙ ẽt ſi eẽt in loco bñficii,poſſet
detineri aliquo impedimẽto occulto. Itẽ,qa nõ ipſo facto
poſt collationẽ ſibi factã vř arctari ad reſidentiã perſonalẽ
per ſupradicta. Ob hoc cogitaui aliã ſolutionẽ dãdo nouũ
intellectum ad illa iura,uidelicet ꝙ quatenus loquuntur đ
non reſidente in eccleſia parochiali ꝓcedant, quãdo eſt oc
cultũ,ꝙ ex iuſta cã non reſideat.Vnde,cũ nõ reſidere ſit qui
de priuatum, & poteſt oriri ex iuſta cã;ideo requiritur ad-
monitio;ut hoc pateſiat,nõ tñ ꝑ hoc tollitur, quin quo ad
Deũ ſit priuatus,ſi ĩ veritate iuſta cã quieſcente nõ reſidet,
vt.ſ̃.dixi. Et hunc intellectũ reperio quoſdã tacitè ſenſiſſe,
ut ſuccinctè refert Inn.in.c.ex tuę,ſ̃.de cleri. nõ reſi. ubi re
fert quoſdã tenere,qđ ẽt ſine monitiõe & ſuꝑioris autho-
ritate,ſi certũ eſt,qđ ab eccleſia abeſt ſine cã,p̃t alii cõferre
eãdem eccleſiã;allegãt hoc.c.in hoc.§.q verò ; & ſic aperte
ſentiũt iſti monitionẽ neceſſariã, qñ dubitať,an ex iuſta cã
abſit.Et licet hoc dictũ nõ placeat Hoſt.ibi;tñ mihi placet,
vt nõ violetur hęc lec. & ut alia iura remaneãt incorrecta.
hoc etiã vř tacitè ſentire Oldr. in opere conſiliorũ , 230.
dum q̃rit,utrũ Ep̃s ſolus ſine capitulo poſſit monere cleri-
cum abſentem,ut ad reſidentiã reuertať,& ſi non reuertať,
25 poſſit eũ priuare ſolus.† Dubiũ facit , qa Ep̃s nullã cãm au-
dire dẽt ſine ſuo capitulo,in cap.Ep̃s nullius.15.q.7.de ex-
ceſ.pręl.c.1.Ipſe verò poſt multa ꝯcludit ɔ̃riũ. Et ad ɔ̃ria re
ſpondet,ꝙ habent locum,ubi ſolennitas iudicii requiritur,
ꝙ hic nõ ẽſt ſm̃ eum:qa ſi ſuꝑ hoc ſolennitas iudicii requi
rereť,tũc exigereť citatio eò,qa ipſa eſt principiũ omnis iu
dicii,inſti.de pœ.teme.liti. §.vlt. ꝙ hic non requiriť. vnde
non propriè dicunt,ꝙ abſens dẽat citari,ſed requiri, ut in.
c.ex parte,& in.c.qualiter,& in.c.inter quatuor,&.c. pe. &
vlti.de cler.nõ reſi.Nec iura ꝓprie dicunt,ꝙ ſñia priuatiõis
dẽat ferri ɔ̃ abſentem , ſed magis dř abſens ſuis beneficiis
ſpoliari;alle.c.ex parte,&.c.ex tuę,ſ̃.de cleri. non reſi. & ꝙ
ibi no.Hoſt.Et ſic ſm̃ eũ nõ eſt mirũ,ſi in hoc ñ requiritur
cõnſenſus capituli,vt no.Inn.in.c.ad aures,de temp.or.Nõ
.n.p̃t eſſe notoriũ Ep̃o & canonicis , ſi eorũ canonicus eſt
abſens.c.quãto, đ trãsla.p̃la.Et iõ ñ dẽt ſuꝑ hoc iudiciũ fie

ri,nec teſtes recipi, nec cã in iudiciũ de
duci,de fil.p̃ſb.c.qm̃,de iure.c.ad noſtrã
& ita no.Old.vbi.ſ̃.Ex qbꝰ clarè liquet,
ꝙ ñ requiriť ſñia priuatiõis,nec citatio:
ſed q̃dã requiſitio,ſeu monitio, q̃ , ut.ſ̃.
dixi,requiriť,qñ non liqueat , ꝙ ſine cã
abeſt.Nec ob.c.2.ſ̃ đ cleri.ñ reſi. vbi ꝑꝑ
ñ reſidẽtiã fuit lata ſñia depoſitiõis: qa
illud nõ loquiť in eccleſia parochiali; &
quatenꝰ loquereť de tali,illud ꝓcedit in
cardinali , q ſub diſpoſitiõe gñali ñ cõ
p̃hẽdiť,vt ibi not.ꝑ doc.Nec ob.ſi dicať,
ꝙ priuatio ꝑ ñ reſidẽtiã induciť tm̃ per
hũc.§.ut colligiť ex illis verbis authori
tate huius decreti, &c.ergo iura antiqua
ſunt correcta:qa hoc nõ ꝓcedit:qa iura
antiqua tñ diſponũt ſuꝑ monitiõe fien
da, nec clarè habebať de priuatiõe indu
cẽda ꝑꝑ ñ reſidẽtiã ꝙ apte hic diſponiť;
& admonitio p̃t hodie ꝓcedere ĩ caſibꝰ
26 inferiꝰ tactis. † Multũ tñ huic ĩtellectui
ad illa iura obſtare vř p̃alleg.c. ex tuæ,đ
cle.ñ reſid.ubi dř, ꝙ ɔ̃ abſentẽ ẽt fraudu
lẽter dẽt trinæ citationis edictũ publi-
cari,&c.& ſic vř , ꝙ ẽt vbi abſentię cã ẽ,
requiriť citatio.Sol.dico , ꝙ ibi dř frau- a
dulenter abeſſe eò,quia eſt abſens a bene
ficio,vbi deſeruire teneť;quo caſu p̃ſumi
tur fraus,ut ibi not.& plenè ꝑ Inn. in.c.
ſi.đ eo q mit.i n poſ.ñ tñ ibi cõſtabat ue
rè de fraude. Nã ſi ſibi uerè & apte ɔ̃ſta-
ret đ fraude,ut qa ſe abſentauit , ut non
poſſet citari,nulla reqreret citatio,etiã
ĩ aliis caſibꝰ,ut no.Inn.ĩ.c.ad petitionẽ,
đ accu. & ꝓbať in.c.qm̃,ut lit.ñ cõte.Et
ex p̃dictis talibus p̃t elici ꝯcluſio , qđ ex
ñ reſidẽtia ꝑſonali ĩ bñficio curato ꝑ ſe
p̃ricipaliter exiſtẽte, ẽt nullo hoĩs mini
ſterio ĩteruenĩẽte , legitima abſentię cã
quieſcente , iuris priuatio reſultat , nec
ꝑꝑ hoc iuriũ antiquiorũ induciť corrę-
ctio,ꝙ eſt ɔ̃ cõmunem ſñiam gl. & doc.
Et ex hoc p̃nt plura inferri,ſed principa
liter inferunť duo corollaria . Primum
corellariũ ẽ,ꝙ reqſitio,ſeu admonitio a
canonibus reqſita tanquam p̃ambula ad
ſpoliationẽ ꝑꝑ ñ reſidẽtiã ĩ eccleſiis cu
ratis,ñ eſt pars ſubſtãtifica ipſiꝰ priuatio
nis,ſed ſolũ reqriť,ubi cã abſentiæ ñ eſt
notoria;& eſt nouus intellectꝰ ad illa iu
ra ſm̃ corellariũ,ꝙ cõis Inn.cæterorũq;
Canoniſtarũ theorica ĩter pœnã negati
uè & affirmatiuè cõceptã diſtiguẽs,ut ĩ
p̃rĩo ñ ĩ ſcđo caſu ad pœnã cõmittendã
exigať monitio, minimè ſit veritate ſuf
fulta,quo minꝰ cõſtitutio liget oẽ occul
a tũ [a],licet quo ad forũ cõtẽtioſũ ñnũquã
27 locũ ſibi uẽdicare queat.† Sđ q̃ro,qa hic
innuiť ĩ tex.quẽ poſſe habere duo bñfi-
cia eccleſiaſtica curata, qñ vnũ ẽ annexũ
alio; nunquid de iure cõi poſſit qs habe
re duo beneficia curata & dignitates?de
qbꝰ deciſũ vř ĩ.c.de multa,ſ̃.eo. & in ex
traua.do.Io.22.q̃ incipit,execrabilis. Et
vt videanť motiua & motores ; fuit opi.
Io.70.diſt.c.ſãctorũ , ꝙ de iure cõi ñ p̃t
qs habeť duas eccleſias, uel p̃bẽdas ĩ eo
dẽ cp̃atu;uel in diuerſis; niſi ĩ caſibꝰ ex-

SEBA. SAPI.
a Omne occultum. uide Felyn. commendantem hæc in.c.2.col.2.uerſi. quarto limita,j̃. de magi.ubi limitat doctrinam Inn.non procedere, quando illud, quod non eſt factum , non habet in ſe aliquã uериſimilem rationẽ excuſationis , qa tunc eo ipſo , ꝙ quis potuit facere,& nõ fecit , incurrit pœnam abſq; monitione, & hoc colligit ex dictis per Abb. hic & dicit eſſe multum ſubtile.

preſſis à iure, q notanẽ. 21. q. 1. in ſum. & hoc no. Io. in. d. c.
ſctorũ, & . 21. qõ. 1. ĩ ſum. Caſus ſpãles enumerat ĩ sũma, vbi.
ſ̃. q ſunt ſex. Prim⁹ eſt vbi eccleſię ſunt tenues. 10. q. 3. c. vni
co. Secũdus, ſi vna depẽdet ab altera, de ꝯta. & qualita. c. eã
te. Tertius, ſi vnã intitulatã, & aliã cõmendatã. 21. qõ. 1. q
plures, & ibi no. de elec. dudũ. 2. & . c. nemo deinceps, eod. ti.
li. 6. Quartus, ſi Epẽs diſpenſat, vt in ꝑalle. c. ſanctorũ. Quin
tus eſt, vbi paucitas hominũ eſt ex̃ ciuitatẽ. 21. q. 1. c. 1. Idẽ ſi
intra. Nã ex hac cã uni bono clerico pñt cõferri omnia be-
neficia ciuitatis, vt no. Hoſt. in. c. graue, ſ̃. eo. ꝙ intelligo ſm̃
Io. de Lig. in cle. gratię, de reſcri. niſi reperianẽ extranei ha
biles, q ibi intitulenẽ. Sextus, ſi una annectaẽ alteri, vt hic in
iſto. §. & in. c. ſuꝑ eo. ĩ. eo. ti. li. 6. Huic opi. vr̃ aſſenſiſſe Ber.
ĩ. de cõceſ. ꝑben. c. lr̃as, & . ſ̃. eo. ti. c. qa intm̃ & . c. cũ nõ igno
res, & . c. ꝑtereà; & intelligit Io. pluralitatẽ beneficiorũ cum
titulo: in ſtipendiũ autẽ habere ꝑt. Inno autẽ in. c. dudũ, el.
2. de elect. & . c. cũ iandudũ, ſ̃. c. tenet, ꝙ citra curata & digni
tates ꝑt qs habere plura bñficia ĩ diuerſis diœceſib⁹, & hãc
opi. ſeqẽ Io. An. in. c. gratia, de reſcri. li. 6. & hoc ſi nõ requi
rãt reſidentiã de ſtatuto, & conſuetudine: & dicit Inn. nõ eſ
ſe peccatũ talia plura tenere. Goffre. in. c. 1. ſ̃. de cle. nõ reſi.
tenet, ꝙ qs ꝑt habere plura beneficia, qñ alterũ nõ ſufficit;
alle. c. cõquerẽte; ſ̃. eo. ti. Spe. in ti. de leg. §. nũc reſtat, ver. il
lud, recitat opi. Inn. & Hoſt. & ſtat in terminis narrationis
nihil decidẽs. & Vincẽ. in. c. graue, ſ̃. eod. & capitulo, ſuper
inordinata, ĩ. eo., dixit qđ de rigore iuris ñ ꝑt quis habere
duo bñficia eccleſiaſtica, dũmodò alterũ ſufficiat: alias ꝑt, đ
ꝯta. & quali. eã te: ſi tñ qs ſit neceſſari⁹ diuerſis eccleſiis, ꝑt
ſm̃ eũ recipere tanquã benemeritũ, & ſibi aſſignare ꝑbẽdã,
de ꝯta. & quali. q̃ris. Hãc opi. recitat & ſequiẽ Hoſt. in ſum.
de ꝑben. §. illud, ver. hoc. Sed breuiter dico, ꝙ idẽ Hoſt. ĩ. c.
ſuꝑ inordinata, de ꝑben. tenet, ꝙ ſine diſpẽſatiõe ñ ꝑt qs in
titulari in duob⁹ collegiis eccleſiaſticis: & ſi de facto ſit, ibi
nõ eſt vtrobiq; canonic⁹, ſed honorari⁹. tm̃ ad inſtar tuto-
ris honorarii. De quo habeẽ de admi. tuto. ſi plures. Et iſto
mõ Rex Frãciæ eſt canonicus ſancti Hylarii Pictauię, & in
plurib⁹ aliis eccleſiis. hoc ẽt recitat Gul. de monte Laud. in
cle. gratię, de reſcri. & recitat Inn. nihil decidens. Io. An. &
Archi. ĩ ꝑalle. c. gratiæ, ſeqẽ Inn. Roſ. ĩ libellis ſuis ti. đ ꝑbẽ.
rub. qñ alicui poſſint plures cõferri ꝑbẽdę, idẽ tenet vna cũ
ꝑnominatis doc. ꝙ hoc approbat cõſuetudo, q̃ Papa ſcit &
tolerat. Paul. đ Elea. ĩ cle. gratię, đ reſcri. idẽ ſeqẽ, & zen. q
iſta recitauit, nec aliud decidũt. Vidẽda ſunt motiua huius
opi. q̃ hẽt, qđ de iure cõi pñt ſimul haberi plura beneficia,
nõ dignitates, nec curata, q̃ nõ reqrunt reſidentiã de con-
ſuetudine, uel ſtatuto. Primò ĩducũt tex. đ ꝓcu. c. ex inſinua
tiõe; de reſcri. eã te, de excep. cũ eccleſiaſticę, de reſcri. c. gra
tia, li. 6. in fi. & in cle. gratię, e. ti. & plura alia iura, đ qbus re
periẽ, quẽ in talibus habilẽ, & qa. c. de multa. ſ̃. eo. loquiẽ đ
curatis inhibẽdo; ergo in ſimplicibus vr̃ ꝑmiſſio. 25. diſt. c.
qualis, de ꝑſum. c. nonne, cũ mã ſua; & hoc vbi nõ habẽs ñ
inhęreat ꝓprię cõcupiſcentię: ſed ſolũ intẽdat ad honorẽ
Dei & vtilitatẽ eccleſiarũ, nec attendat honorẽ, ſed on⁹ ap
petat, & laborẽ adminiſtratiõis. talis. n., vt dicit Inn. plures
habere ꝑt ſine diſpenſatiõe: dumtñ reſidẽtiã nõ reqrãt. 8. q.
1. c. in ſcripturis, & . c. q epãtũ, dũmodò ꝑſona ſit bona & in
duſtrioſa & lr̃ata, q̃ meli⁹ ſciret regere decẽ eccleſias, quam
alius vnã. Nã tũc magis ꝓuidereẽ eccleſię, quam ꝑſonę. hic
. n. publica vtilitas ꝑfereẽ priuatæ. 7. q. 1. c. ſcis, de poſtul. ꝑla.
c. 3. nec ꝑt de eius ꝓmotiõe dubitari, cui ꝓ laborib⁹ multis
ꝓ morib⁹ caſtis, ꝓ actib⁹ ſtrenuis celſioris loci ꝑmiũ debeẽ.
61. diſt. . miramur. Pro iſta parte facit. l. quoties, ff. đ actio.
& oblig. & . l. vna, in prin. C. de rei vxo. act. Itẽ hodie ſpecia-
liter inhibitũ eſt religioſis, de reli. do. c. fi. e. ti. cum ſi. li. 6 de
ele. c. cõſtitut⁹. ergo aliis vr̃ ꝑmiſſũ. Itẽ facit. c. lr̃as, de ꝯceſ-
ſio. ꝑbẽ. ubi in vnã eccleſia inhibeẽ, ergo in pluribus ꝑmitti
vr̃. Itẽ facit. c. 1. de ꝯſue. li. 6. a ꝯrio. Item faciunt iura, q̃ dicũt
in impetratiõe debere fieri mẽtionẽ de primo, vt ĩ. c. poſtu

laſti, & in. c. cũ adeò, de reſcrip. & in. c. ſi motu ꝓprio. ĩ. eo.
ti. li. 6. Nec ob. ſm̃ iſtos, ꝙ obiici poſſet de ꝑplexitate; ut pu
ta, qa vna eccleſia mandaret vnũ, alia aliud, & impoſſibile
eſt, quòd unus poſſit duobus dominis ꝯriis parere. 25. diſ.
c. 2. Hoc. n. nõ ob. cũ. n. in ſecũda recipiẽ, tacitè intelligitur
ſaluũ ius primæ, q̃ ꝑfereẽ, de cõfir. vtil vel inuti. c. fi. de iure.
iur c. tua nos, de reli. do. c. 2. niſi ſecũda multũ egeret, & ſi-
ne incõmodo ꝑſonę, vel paruo incommodo illud perficere
poſſet & ꝓuidere, de iure patro. c. nullus. vel ſi periculũ eẽt
in mora, ipſemet authoritate poſſet mandatũ ſm̃ explere,
ff. ad Syllania. d. l. ſi qs ĩ graui. §. ſi cũ oẽs. Nõ. n. eſt malitiis
hominũ indulgendũ, ff. de rei ven. l. in fundo, de diuor. quã
to. Ad. c. ſanctorũ. 70. diſt. reſpondeẽ, ꝙ intelligiẽ, qñ tantũ
dẽt in vna eccleſia intitulari & nominari a principio: ſed
ex poſt facto ꝑt habere plura; q̃ tñ nõ erunt tituli: qa cum ſit
fact⁹ clericus vnius Epĩ, & intitulatus vni eccleſiæ, non po
terit poſteà alligari alteri; & ſic dẽt ad priorẽ eccleſiæ titu
lũ ordinari. Nec ob. ꝙ dr̃ in. c. ſanctorũ, vbi dr̃, ad diſpenſa-
tionem epĩ ꝙ quis non ꝑt fieri ꝑbendarius in diuerſis; qa il
lud ꝓcedit in illis, qui beneficia appetunt, non ꝑꝑ Deũ, vel
vtilitatem eccleſiarum, ſed propter fructus, quos cum tali
intentione nec de iure communi, nec diſpenſatiuè tenere
pñt: ſecus, ſi ad bonum & utilitatem eccleſiarum, vt. ſ̃. dictũ
eſt. Hoſt. dicit, ꝙ iſte rõnes ſunt debiles, & poſſet reſponde
ri remittens ad no. ꝑ eũ in. c. 1. ſ̃. eo. & . c. lr̃as. ĩ. de cõceſ. ꝑ-
bend. & tenet ꝙ dixi, ꝙ in titulũ nõ ꝑt qs habere plures ꝑ-
bẽdas; alleg. c. acutius. 26. diſt. C. de pac. l. ſi mulier, ff. ad mu
ni. l. municeps. Apparet ergo hodie grandis contentio an-
tiquorũ & modernorũ, nec apparet clare à iure deciſum,
niſi dicatur obſeruantiã ſcitã & toleratã a Papa, ſm̃ opi.
Inn. q̃ fuit ẽt Tanc. & ſequa. Io. de Lig. in cle. gratię, dicit in
hoc dubio, nunquã poſſe cõcipere, ꝙ vnus de iure cõi ex̃ ca
ſus a iure expreſſos poſſit habere duos ti. beneficiales eccle
ſiaſticos. Et primò colligit caſus clarè à iure deciſos. Nã in
dignitatibus ſupremis, vt Epãtibus, & ſuperioribus, eſt cla-
rũ, niſi ſit ſpecialis licẽtia Papæ, de exceſ. ꝑla. c. ſicut vnire, đ
transla. ꝑla. ꝑ totũ. 7. q. 1. c. mutationes. De dignitatibus in
feriorib⁹, vel ꝑſonatib⁹, & curatis eccleſiis, ẽt clarè. ĩ. eo. c.
cũ ſingula, li. 6. & cle. vna, de ſup. neg. ꝑla. De ſingularib⁹ &
ſimplicib⁹, ſi in vna eccleſia, ẽt clarè, qa nõ dẽt quis habere
duos canonicatus & ꝑbendas, ut in. c. literas, de conceſ. præ
ben. & cle. ſi iuſta. ĩ. e. ti. ſm̃ quã aliqui intelligunt. c. literas.
In diuerſis eccleſiis & titulis vniformib⁹ pendet dubiũ ſm̃
eũ; & in his dicit ſe ñ poſſe cõcipere, ꝙ de ſtricto iuris rigo
re poſſit qs habere duos titulos vniformes, vel difformes.
Moueẽ primo, qa inſtitutio bñficiorũ eccleſiaſticorũ, q̃ con
feruneẽ in titulũ, fundamẽtũ ſuſcepit finaliter ꝑꝑ cultũ diui
nũ implicãtẽ diuinorũ miniſteriũ, & deſeruientiũ in diui-
nis ibi, vbi inſtituuneẽ. Licet. n. oẽs eccleſiæ ſint vna eccleſia
gñalis. 24. q. 1. c. loquiẽ, de his q̃ fi. a ꝑla. ſine ꝯſenſu ca. c. cum
apoſtolica: tñ indiſtinctæ ſunt eccleſiæ ſingulares, & earum
adminiſtratiões, & infra diſtinctos limites fit diſtinctus ti-
tulus adminiſtratiuus & celebratiu⁹. 16. q. 3. c. licet & inter
memoratos, de paro. c. ſuꝑ eo, & ibi ꝑ Inn. ſuꝑ rub. Ex quo
inſurgit, ꝙ qlibet titulus requirit deſeruientẽ: ubi titulus,
& ibidẽ reſidẽtia. Probaẽ hoc đ cele. miſ. c. 1. & . 92. diſt. qua
ſi ꝑ totũ. Sđ impoſſibile ẽ quẽ ſimul reſidere, & reſidẽtẽ de
ſeruire ĩ diuerſis locis. Eſt. n. hoc nãle principium, phiſyco
rũ. 4. & demonſtraẽ ad ſenſum, & hoc aptè demõſtrat text.
canonũ. 70. diſt. c. ſanctorũ. 21. q. 1. c. 1. & quaſi ꝑ totã illam
q. ꝓbaẽ. ſ̃. eo. ti. c. qa intantũ, vbi loqẽ gñaliter, & c. ti. c. ad
hoc, & . c. cũ non ignores, & . c. ꝑtereà. q̃ oĩa fundantur ſuper
illo fundamẽto, quaſi nãli. Et probatur, quia deſeruiẽs cer
to altari, viuere đ illo dẽt. ſ̃. e. c. cũ ſm̃. ſic & uiuens đ altari
ſeruire dẽt altari ꝑ locũ a ꝯuerſis & vix ſufficit un⁹ deſeruiẽ
tię diuinorũ articulatę, ut ĩ. c. qa nõnulli, đ cle. nõ reſi. Pro
baẽ hoc ad inſtar carnalis mr̃imonii, a quo ad ſpũale licet
arguere, đ trãſla. ꝑl. iter corꝑalia, & ibi ꝯcordãt. ĩ quo unius
uinus

unius uxoris dẽt eſſe maritus, & nõ pluriũ, de diuor. c. gau-
demus. 26. di. c. accuſatus. Ergo ĩ ſpũali unus unius, & mul-
tò forti⁹, cũ aſtrictus uni hẽt ſolicitudinẽ pluriũ, & princi-
palis, ut ĩ c. oĩs, de pœ. & re. & de paro. ꝑ totũ, de eccle. ædi.
c. ad audiẽtiã, quaſi ꝑ totũ, & ubi maius ꝑiculũ, qa de ani-
marũ cura agiẽ, ar. de ꝯta. & qua. cũ ſit ergo cauti⁹ agẽdum.
42. diſt. c. qeſcam⁹, de ele. c. ubi ꝑiculũ, li. 6. Itẽ cõfirmaẽ, ſin
gulis titulis de iure cõi aſſignãẽ ſinguli, & dẽt đ iure cõi nu
merus eſſe plenus, ubi eſt diſtinctio numeralis ꝑbẽdarũ, &
iuriũ canonicaliũ, dẽt eſſe numerus plenus iuxta inſtitõnẽ,
de ꝑb. c. dilecto, & c. ꝓ illorũ, de cõſti. c. cũ. M. & ubi non eſt
diſtinctio numeralis, dẽt eſſe numer⁹ iuxta facultates & di-
uinorũ expediẽtiã, ut in d. c. cũ. M. de cõſtit. & inſti. c. 1. & 2.
de cõceſ. ꝑb. c. ex ꝑte, & ibi no. gl. ergo ĩpoſſibile eſt de iure
circa idẽ ſuppoſitũ indiuiduale multiplicare titulos eccle-
ſiaſticos. Cõfirmaẽ iure ciuili: in titulis tꝑalib. multiplicanẽ
tituli multiplicatiõe miniſtrorũ, nec cõcurrit multiplica-
tio circa eũdẽ, & dẽt numer⁹ eſſe plen⁹, adeò, ꝙ in defectũ
admittũẽ ſpurii, ut numer⁹ plenificeẽ. Probaẽ hoc. ff. đ d. cu.
l. 1. & ſic hoc uẽdicat ſibi locũ ĩ titulis tꝑalib. nõ apꝑet rõ,
quare hoc de iure cõi nõ ꝓcedat in ſpũalib. cũ ibi ſit maius
ꝑiculũ. Cõfirmaẽ ex eodẽ a ſil̃i. nã nõ dẽt qs de iure cõi in
duab. ciuitatib. duob. fungi honorib. ſecularib. ubi multitu-
do repugnat uni, ff. ad muni. l. libert⁹, §. ꝑſcrip. Nec apꝑet rõ
quare de iure poſſit hoc in ſpũalib. ꝓpterea dicit tex. ꝙ un⁹
titul⁹ uni⁹ eſt. 7. q. 1. c. ſicut, & ſingulis ſinguli. 13. q. 1. eccle-
ſias, & ſinguli ſingulis. 80. di. Epĩ. & ꝓbat tex. in c. cũ ſingu
la. ĩ. e. ti. li. 6. attẽto ꝑrin. cũ cõcor. ibi no. Cõfirmaẽ iure ci-
a uili: nõ põt [a] qs aggregari plurib. collegiis nõ ſubordinatis
& mutuo ſeipſa impediẽtib. in finib. ſuis, ff. de coll. illi. l. 1.
§. nõ licet. Dixi nõ ſubordinatis, nã qs eſt de corpore cleri
diœceſis, & de corpore uni⁹ eccleſię collegiatę, qa hęc cor-
poralia implicãt, ſicut totũ implicat ꝑtẽ, de ꝑſcri. cũ nõ de-
ceat, ff. de excep. rei iudi. l. ſi qs cũ totũ, & l. q̃ de tota, ff. de
rei uẽ. & rl̃a, in toto, de reg. iur. li. 6. Dixi ſeipſa ĩpediẽtib.
in finib. ſuis. nã in duob. ſingularib. collegiis ſe cõpatibilib.
poterit qs collocari. Nã poterit qs eſſe de corpore cerdo-
nũ, & de corpore battutorũ, q ſe ꝑcutiũt certis feſtiuitatib.
Finis. n. eorũ ſe ꝯpatiũt, ꝙ qs ſingulis dieb. oꝑeẽ artẽ ſuã, &
certis feſtiuitatib. ſe uerberẽt, ſed đ corpore cerdonũ, pelli
pariorũ, ut ꝙ ſimul una die oꝑeẽ, utrũq; hoc nõ cõgruit, ſed
đ iure ciuili inhibitũ eſt, quãto pl⁹ iuri canonico repugnat
quẽ aggregari duob. collegiis, quorũ utrũq; inſtitutũ ẽ ꝑꝑ
ſeruitiũ diuinorũ, cũ ĩpoſſibile ſit quẽ in duob. locis deſer-
uire, reſidẽdo, qđ reqrit ius cõe, de cleri. nõ reſi. c. relatũ, &
29 quaſi totũ ti. † Cõfirmaẽ: nõ ualet ĩpetratio bñficii, niſi ĩpe-
trãs mẽtionẽ faciat de ꝑrĩo obtẽto, quãtũcũq; minimo, de
reſcri. c. ſi ꝓponẽte, & c. ad aures, & c. adeo, & ĩ. e. ti. c. ſi mo-
tu ꝓprio, li. 6, Et hoc cõtingit: qa nõ eſt ueriſimile, ꝙ ꝑꝑ ue
lit bñficiare bñficiatũ, ut in iurib. ꝑall. & hæc ueriſimilitudo
inſurgit a iure cõi, cũ multitudo, q̃ canonib. inimica ur̃, ſit
reſecãda, cũ diſſolutionis mãm & uagatiõis inducit, ſ̃. eo.
c. qa intãtũ, de cle. nõ reſi. c. qa nõnulli, 70. diſ. c. ſanctorum
21. q. 1. c. 1. & quaſi ꝑ totã illã q. Et cõfirmaẽ: qa tex. dñt bñ
ficiatũ inhabilẽ ad bñficia, ut in c. ſuꝑ inordinata. ĩ. e. de in
ſti. c. 2. hæc aũt inhabilitas nõ ſurgit, niſi qa ius cõe inhabi-
litat, ergo impoſſibile eſt de iure cõi quẽ hr̃e plura bñficia.
Cõfirmaẽ, clericus nõ dẽt hẽre ultra uictũ, cũ uſuarius, & ñ
uſufructuarius, ſit ſm̃ Io. de Lig. & hoc ꝓbat ꝑ multa, qcqd
ſenſerit gl. in c. pñti, de of. or. li. 6. & hũc articulũ lati⁹ ꝓſe-
cutus fui in repe. c. cũ eſſes, de teſta. iõ hic nõ inſiſto. Hoc ꝑ-
miſſo, ꝙ clerici ſint tm̃ uſurarii, ſtatim inſtituũẽ. nã eccleſia
cũ fundaẽ, nõ dẽt de iure cõi dedicari, niſi ſit ſufficiẽs ꝓ mi
niſtris, & in hoc uariãt canones. Aliq diſponũt, ꝙ ꝓ duob.
ad minus. 1. q. 2. c. placuit, de cõſec. diſt. 1. c. nemo, & concor
dat utriſq;. c. ut qſq;, ſ̃. de ui. & hone. cle. & dẽt hẽre ꝑſbyte
rũ & Diaconũ. 23. diſt. de ꝑſbyte. alibi, & duos ꝑſbyteros ha
bere dẽt. 7. q. 1. illud ad minus. Ergo ꝓ duob. dẽt dos ſuffi-

cere. ad pl⁹ aũt ad libitũ fundãtiũ & Diœ
ceſani, & ſm̃ exigentiã populi, cui mini-
ſtraẽ, & ſemꝑ ſtaẽ rl̃ę, ꝙ iuxta facultates
eccl̃iæ ĩſtituũẽ miniſtri, de ĩſtit. c. 1. & 2.
de cõſti. cũ M. dẽt ergo qlibet titulus ſuf
ficere ad uictũ neceſſariũ miniſtri, & il-
lud ſufficiat ſibi, ne q̃rat multiplicatio-
nẽ titulorũ, qa tũc q̃rit uictũ aliorũ mini
ſtrorũ, & minutionẽ cultus diuini. q̃ oĩa
abhorret cõei⁹. Cõcludit ergo Io. đ Lig.
ĩpoſſibile de rigoꝛ iuris cõis, quẽ ĩtitula
ri in plurib. bñficiis eccleſiaſticis Ad iura
in ꝯriũ allegata dicit ñ eſſe rñdẽdũ, cum
nullũ ius inueniaẽ, qđ diſpoſitiuè hoc di-
cat. bñ inueniũẽ iura narrantia, ꝙ qs hẽt
plures. ſed hoc euenire ꝑt, qa tota die di-
ſpẽſaẽ, & expedit diſpẽſare ꝑꝑ utilitatẽ,
uel neceſſitatẽ eccl̃iarũ. Ad. c. gr̃a, de re-
ſcrip. li. 6. qđ aliquãl̃r ur̃ facere, ubi dicit, a
ꝙ de iure cõi teneri nõ pñt, & c. quaſi in-
nuat aliqua de iure cõi poſſe teneri, rñ-
det, ꝙ aliqua ſunt bñficia, in qb. ius cõe
reſiſtit aptè priuãdo prĩo ꝑ adeptionẽ ſe
cũdi. ſ̃. e. c. de multa. Sũt & alia, in qb. ap-
tè aſſiſtit, ut no. 21. q. 1. in ſum. Alia ſunt,
ĩ qb. genereẽ reſiſtit re ꝓbãdo multitudinẽ
alias tenenẽ, donec pluralis priuaẽ. I⁹. n.
ñ priuat, licet illicitè đtineat. c. ergo gr̃a
intelligiẽ de illis, ĩ quib. ius cõe exꝑſſe re
ſiſtit priuãdo, fateẽ tñ, ꝙ qa oĩa bona tꝑa
lia annexa titulis ſpũalib. ſunt deputata
ad miniſteriũ diuinorũ, & ſic ad ius publi
cũ, cuius ẽ gubernator uicari⁹ Dei ꝑ totũ
orbẽ, 19. q. 3. c. cũcta ꝑ mũdũ & c. ꝑ prin-
cipalẽ, ille idẽ ut gñalis diſpẽſator & ero
gator oĩum bonorũ ꝑt relaxare rigorem
iuris cõis, ut uni plura cõmittãẽ cõtẽpla-
to bono publico, & rõne ſuadẽte, 1. q. 7.
tali, & c. exigũt, & §. neceſſitatis, c. ſi q, ul̃
ꝓpria, ea. cã. & q. & hoc ad inſtar patriſf.
diſtribuẽtis inter familiã tẽdẽs ad bonũ
canonicũ, uel cõe. ſic & ꝑꝑ qui eſt paterfa.
uniuerſi & ſpãl̃r, & ĩ ſpũalib. annexis, dẽt
& ꝑt diſpẽſare ꝯtẽplato bono politico ſpũ
ali, licet ꝯſidereneẽ cõditiões ꝑſonarũ, de
ꝑb. c. de multa, in fi. totũ tñ dẽt referri ad
cultũ diuinũ, al̃s ſi nuda uolũtate, ñ habi
ta relatiõe ad bonũ publicũ, ñ foret diſpẽ
ſator, ſed diſſipator, de fideli diſpẽſatore
loqẽ tex. Lucæ. 11. ibi; Quis putas fidelis ẽ
diſpẽſator, quẽ cõſtituit dñs ſuꝑ familiã
ſuã, &c. Infidelis aũt diſpẽſator eſt, q nõ
hẽt ĩtuitũ rõnis & boni publici. Itẽ ĩpru-
dẽs ñ cõſiderãs cãs motiuas in bonũ pu-
blicũ directiuas. Ex quo ſequiẽ, ꝙ quo ad
Deũ nõ eſt tutus is, cũ quo ſic diſpẽſatur,
al̃r & uerius diſſipaẽ, de uoto, c. nõ eſt, &
ibi no. ĩ 2. gl. facit. 11. q. 3. c. ſi is. q ꝑeſt. 24.
q. 1. manet. Põt ergo ꝑꝑ ſm̃ Io. de Lig. di
ſpẽſare gñal̃r, ut un⁹ ẽt hẽat plura curata
& dignitates quaſcũq; ꝯtẽplato ſemꝑ bo
no publico, & ipſe ſol⁹ ꝑt ſm̃ eũ ĩ digni-
tatib. & curatis iuxta no. ſ̃. c. de multa, &
in canone, ſanctorum. 70. diſtin. In ſim-
plicibus autem locorum Diœceſani. ut
utrobiq; notatur, licet ſint opiniones. Nã
fuit opi. ꝙ in curatis, etiã Diœceſan⁹ poſ-
ſit propter utilitatẽ eccleſiarũ, & ꝓpter

SEB. SAPIA.
a Nõ põt. uide Ro.
in ſing. 72. incip.
an ſcolaris priua
tus, & Fel. in c. cũ
olim, eo. 4. ſ̃. đ re
iu. & Abb. hoc de-
clarantẽ in c. ꝑte-
reà, in glo. fi. ſ̃. de
cleri. non reſi.

p̄rogatiuã ꝑſonarũ,& fuit Hoſt.& ſe qua
ciũ in d.c.de multa.fuit opi.Pe.& Io. ĩ d.
c.ſanctorũ.& dicit Io.ꝙ ſolùm uaga diſ-
ſpẽſatio eſt Epis ꝓhibita nõ aũt ſi fiat ꝓ
pter utilitatẽ eccleſiarũ. ꝙ ſi conſtitutiõ
inhiberet diſpẽſationẽ Epõrũ ꝑꝑ utilita
tẽ eccleſiarũ,cõſtitõ eſſet oneroſa , & re-
mittẽda.s̄.de cõſue.c.1. & fortius ẽ uin-
culũ Dei,q̃ hoĩs:tñ iuramẽtũ, cuius De⁹
eſt author, hoc caſu ſeruãdũ non eſt, de
his,q̃ fiũt a p̄la.c.1. multò minus huma-
na ſeruãda eſſent,de ele.in cauſis,in fi. de
ęta.& qua.tuã,de cõceſ.p̄b.cũ noſtris.Et
intellige decre.de multa,ubi fit diſpenſa-
tio ſolùm ꝑꝑ p̄rogatiuã ꝑſonarũ. Io. de
Lig. in p̄al.cle.gratię,dicit ſe nõ poſſe cõ
cipere hãc opi.imò credit , ꝙ ſolus Papa
in talib.diſpẽſet,ut tenet Ber.in c.dudũ.
2.de.elec.& c.de multa.ubi idẽ tenet In-
no.& Tãc.in c.dudũ,& Bar.Bri.in c.ſan-
ctorũ 70.diſt.& ponit ibi ꝓ indubitato,
ꝙ nulla diſpenſatio fit,niſi hẽat reſpectũ
ad bonũ publicũ,& ex cã rõnabili,ut di-
ctũ eſt.Et dicit ſe hãc diſtinctionẽ nõ cõ
cipere,an fiat ꝑꝑ p̄rogatiuã ꝑſonæ,an ꝓ
pter utilitatẽ eccleſię.Nã diſpẽſatio,quæ
fit ꝑꝑ p̄rogatiuã ꝑſonę, fit ꝑꝑ bonũ pu-
blicũ,& h.d.c.de multa,in fi.ibi: *circa lite
ratas perſonas,&c.* Nã plus ꝓdeſt eccleſiæ
bonus & literatus , q̃ decẽ eccleſiis decẽ
miniſtri illiterati , & aliqñ nobis & po-
tẽs,ut in c.cõſtitutus,de appel.nec credit
uocari diſpẽſationẽ, imò diſſipationem
q̃ fit in talibus ſola carnalitate attẽta,ut
in c.graue,s̄.e.Præferre aũt carnalitatem
iuri diuino & publico, ẽ p̄ferre carnẽ ſpi
a ritui, [a] corruptibile ꝑpetuo. priuatũ pu-
blico,qđ abhorrẽt principia nãlia,& mo
ralia,circũſcripta lege poſitiua.Et mirat̃
de dicto Pet.Abb.& Hoſt.uidelicet , ꝙ ſi
cõſtitõ inhibet Ep̄o diſpẽſationẽ hoc ca
ſu,foret cõſtitõ oneroſa & abiiciẽda,&c.
nã ex hoc dicto iſtorũ doct. ſequeret̃ , ꝙ
omnia,q̃ põt Papa, poſſet quilibet Diœ-
ceſanus,ubi ſuaderent circũſtãtiæ diſpẽ-
ſationis,qđ abſit,ar.de off.leg. ꝙ transla
tionẽ,ubi ſp̄alia Papę notãtur . licet eñ
bonũ publicũ ſuadeat relaxare in eis ri-
gorẽ,non debet inferri,ergo ex cã quili-
bet hoc põt. Nã Princeps q̃dã ſibi reſer-
uat, & dẽt ꝑꝑ grauitatẽ & altitudinẽ re-
rũ. Nõ enim diſpenſator domus aliter œco
nomicã diſpẽſationẽ cuilibet miniſtro
cõmittit, imò ſingula ſingulis limitatè ,
retentis ſibi ſingularib. ad œconomiam
ſingulariter.tendentib.Sic & creator al
tiſſim⁹ nõ omnia plenè trãſtulit ſm Io.
de Lig.in p̄all.cle gratiæ, cuius dicta pro
maiori parte cõcludũt,qñ eccleſia ſeu be
neficiũ req̃rit reſidẽtiã,nihil exp̄ſſo , qñ
de cõſuetudine nõ req̃rũt reſidẽtiã,nun
quid in talibus q̃s poſſit eſſe pluralis , &
nunq̃d ualeat talis conſuetudo, ſeu ſtatu
tũ.Et ideo,ut clarius hęc liqueãt, articu
latè ꝓſequar multa mẽbra.Et priò nun-
q̃d cõſuetudine ceſſante, poſſit q̃s de iu-
re cõi plurali bñficia citra curata , & di-
gnitates obtinere.Secũdo,nũquid de cõ-
ſuetudine poſſit induci,ut bñficiat⁹ ꝑcipiat fructus bñficii ĩ
abſentia,& ſic nõ teneat̃ ad reſidẽtiã.Tertiò hac cõſuetudi-
ne p̄ſuppoſita,ꝙ bñficia ſimplicia ñ exigũt reſidẽtiã,nunq̃d
de iure cõi poſſit in eis eſſe pluralis.Quartò p̄ſuppoſito,ꝙ
de iure cõi ñ poſſit,an ualeat cõſuetudo,ꝙ quis poſſit talia
plura,bñficia citra diſpẽſationẽ obtinere?Quintò, nũq̃d p
diſpẽſationẽ ep̄orũ poſſit q̃s retinere plura bñficia,& qua-
lia.Sextò nũq̃d ſit tutus quo ad Deũ ille, cũ quo diſpenſat
30 ſuꝑ pluralitate bñficiorũ,utilitate nõ ſuadẽte.† Quo ad pri
mũ tex.in c.dudũ.2.de cle.uĩ uelle,ꝙ citra curata & digni-
tates q̃s poſſit plura bñficia obtinere,& hoc a ɔ̃rio ſenſu h⁹
literæ,dũ dicit,ꝙ nullus p̄t plures eccleſias parochiales ob-
tinere.Sed doc.cõiter tenẽt ɔ̃riũ,uidelicet ꝙ ſi bñficia req̃-
rũt reſidentiã,q̃s in eis de iure cõi non poſſit eſſe pluralis.
hoc ſentiũt in c.fi.de cle.nõ reſi.& in c.cũ iãdudũ.j.e.ti. ſen
tit gl.in c.gr̃a,de reſcri.li.6.Gl.tñ ibi poſt Goff. uĩ hoc di-
ctũ limitare,qñ q̃libet eccl̃ia,uel bñficiũ ꝑ ſe ſufficit,ſi uerò
ꝑ ſe nõ ſufficeret,tũc uĩ de iure cõi , ꝙ poſſit plura obtine-
re.Et ꝓ hoc facit tex.ſm unã lecturã in p̄dicto c.gr̃a, facit.
c.eã te,de ęta.& qua.uĩ ẽt tenere gl.in c.dudũ,de ele. & gl.
20.q.1.in ſum.ubi excipiunt iſtũ caſum,uidelicet qñ eccl̃ię
ſunt tenues,a reg.iur.cõis,& doc.uidẽt̃ ſic cũ illa limitatio
ne hũc articulũ p̄terire.Ego puto, ꝙ indiſtinctè q̃s nõ poſ-
ſit talia bñficia plura ꝑ ſe ſtãtia intitulata de iure cõi reti-
nere.Primò ꝓbat̃ in c.ſanctorũ.70.diſt.qđ c.loq̃t̃ indiſtin-
ctè,faciũt ẽt rõnes ſuperius ad plenũ allegatæ.Nã bñficiũ q̃
tũcunq; minimũ de iure cõi req̃rit reſidẽtiã,ut in c.cõque-
rẽte,de cleri.nõ reſi.& no.Inn.in fi.e.ti.& dẽt q̃s per ſe de-
ſeruire,& nõ p̄t ꝑ aliũ,ut hic,& in c.quia nõnulli,& in c.rela
tũ,s̄.de cleri.nõ reſi.& optimè in c.ſuꝑ inordinata,j.eo.tit.
ubi ꝓbat̃,& ẽt in minorib.bñficiis dẽt q̃s deſeruire ꝑ ſe,ſed
q̃s nõ p̄t in plurib eccleſiis deſeruire, nec pluriũ eccleſiarũ
curã gerere.ut in c.clericos,21.q.1.ergo,&c.Nõ obſt. tenui
tas reddituũ,q̃a aut ex poſt facto cõtigit,& dẽt alteri uniri,
uel altera illi,ut in c.unio.10.q.3.no.gl 91.diſt.c.cleric⁹ ui-
ctũ,& ĩ c.1.21.q.Aut erat a prin.& tũc ẽ ſibi ĩputãdũ,quare
ꝑmiſit ſe ĩ tali eccl̃ia tenui intitulari,& tũc q̃rat,qđ ſibi de
eſt ad uictũ,honeſto artificio,ſicut faciebat Ap̄l̃us,& đ hoc
ẽ tex.aptus iũcta gl.in uer.neceſſitatẽ,in c.clericus ab inſtã
ti,20.q.1.& no.gl.in p̄all.c.cleric⁹ uictũ.Nõ obſt.ſi dicat̃,ꝙ
imò ꝑꝑ paucitatẽ hoĩum q̃s p̄t plura bñficia retinere, ut p̄
all.c.clericus ab inſtãti,in fi.q̃a dico illud ꝓcedere ex diſpẽ
ſatiõe,ut ſatis colligit̃ ex litera iſtius cap̄li,in fi. Vel qñ nõ
reꝑiũt ſacerdotes talia bñficia uolẽtes acceptar̃,iuxta no.
ĩ c.graue,s̄.e.Ad c.dudũ, rñdet̃,ꝙ ar. illius,c.a ɔ̃rio ñ proce
dit,ut ẽt ſentit gl.ibi,q̃a ẽ ɔ̃ iura,& q̃a reſultat abſon⁹ intel
lect⁹,ut colligit̃ ex his,q̃ ſuꝑius pleni⁹ dixi.Ad c.eã te,dic,ꝙ
tex.ibi nõ loq̃t̃ diſpoſitiuè,ſed p̄p̄ uoluit eos clericos priua
ri,ſi bñficia erãt exigua,ut q̃a fortè cõtigit exiguitas p⁹ col
lationẽ alteri⁹.uñ diſpẽſatiuè uĩ ꝑmiſiſſe cũ hoc reꝑiat̃ ex-
p̄ſsè ꝓhibitũ a iure cõi,ut aptè ꝓbat̃ in p̄al.c.cleric⁹ ab inſtã
31 ti,& urgẽt rõnes ſuꝑius allegatæ.† Quo ad ſm,uꝫ nũq̃d de
cõſuetudine poſſit induci,ut bñficiat⁹ ꝑcipiat fruct⁹ bñficii
in abſentia,& ſic nõ teneat̃ ad reſidẽtiã,tex.uĩ cõiter innue
re,ꝙ ſic,ut no.in c.cũ oẽs,de cõſti.& in c.fi.de cle.nõ reſi. &
idẽ tenet gl.in p̄all.c.cũ oẽs,s̄.de cõſti.& ĩ c.dudũ.2 de ele.
& in c.fi.de reſcri.li.6.& cõiter doc.in d.c.dudũ,& in p̄al.c.
fi.de cle.nõ reſi.Hoſt.in p̄all.c.cũ oẽs,& ĩ c.ex ꝑte,j.de con
ceſ.p̄b.intelligit hoc uerũ in ꝑte,nõ ĩ totũ,quominus,ſ.por
tio ſufficiẽs ꝓ uicario dẽat relinq̃:alias hęc cõſuetudo tãq̃
eccleſiis oneroſa ñ ualeret. Archi. in c.ſacerdotib.31.diſt.
indiſtinctè tenet ɔ̃rium dicens,ꝙ conſuetudo nõ ualet, ꝙ
habens bñficium poſſit ſe abſentare, & ꝑ alium facere deſer
uire,cùm talis conſuetudo ſit eccleſiis oneroſa.Goff.in p̄al.
c.cum omnes,dicit opi.Ho.poſſe ſuſtineri in præbendis,&
in beneficiis non curatis,ut pręallega.cap. cum omnes , in
beneficiis curatis ſecus , cum continuè habeant ibi reſide-
re, de electio.c.licet canon.lib.6.& in dicto ca.ſacerdotib.
cum ſimi-

SEB. SAPIA.
a Proferre carnem ſpũi. Facit qđ uerè extulit Bal.i l. tutor.§.q̃ tutoribus,ff.de ex c.tut. ꝙ ſi Papa promouet nepotẽ ſuũ in Card.caro ſibi reuelauit,& nõ ſpiritus, uide Abb. ĩ c.cũ ueniſſent, co. 4.s̄. de iudi.

cũ ſimi.Et ſic p̄t intelligi,ꝙ no. Archi.7.q.1. c. q̃a frater;&
idẽ vĩ tenere Io.de lig.in p̄alleg.c.cũ oẽs.vbi dicit nõ uale-
re cõſuetudinẽ , qđ q̃s nõ teneat̃ reſidere in bñficio ñ anne
xo;& cũ his ſolẽt trãſire doctores. Sed aduertendũ eſt ; q̃a
reperio duas limitatiões circa p̄dicta, q̃ mihi valde placẽt.
Prima fuit Gof.& Ala.in.c.q̃a nõnulli,s̄.de cleri.ñ reſi.quo
rũ dictũ ponit̃ hic incidẽter.vbi dicit,ꝙ quarundã eccleſia
rũ habebat cõſuetudo beneficiũ recipi ſeruiẽdo ꝑ vicariũ:
in aliq̃b⁹ ꝑcipiebat ẽt ſine vicario abſens ex iuſta cã:ĩ aliis
ñ ꝑcipiebat totũ,ſed partẽ ; & has conſuetudines dicebant
ſeruandas,ſaluo;qđ ſi eccleſia indigebat,ſaltẽ cogeret̃ dare
vicariũ;ad hoc de cler.nõ reſi.c.pe.Io . An. hic dicit incidẽ
ter hoc dictũ ꝓcedere,qñ ſubeſt cã rõnabilis. Puta, q̃a pau
peres ſunt canonici,nec pñt de vna p̄benda cõgrue ſuſtenta
ri,& ſunt tales , q̃ expediunt eccleſiis in conſiliis & aliis ne
ceſſitatibus; & ſic aperte ſentit hic,nõ alibi , qđ eccleſię vti
litate ceſſante, ñ p̄t induci conſuetudo quẽquã poſſe perci
pere beneficii fructus in abſentia, ſaltẽ vicario nõ ſubſtitu-
32 to.† Alia p̄t elici limitatio ex dictis Inn. ĩ.c.ex tuæ,đ cleri.
nõ reſi.vbi dicit ẽt, qđ in eccleſiis reſidentiã nõ requirenti
bus,cũ clericus uagat̃ , p̄t ad reſidẽtiã reuocari, & ſic priua
ri, ſi nõ redierit:q̃a ſufficit delictũ vagationis ad priuatio-
a nẽ eius [a].7.q.1.c.nõ oportet Ep̄m,&.c.ſeq. Et ex hoc ſentit
Inn.qđ nõ valet cõſuetudo de nõ reſidentia,data uocatiõe,
ex nõ reſidentia . Et ex p̄dictis puto in hac mã ſic diſtinguẽ
dũ,cũ q̃rit̃ nunq̃d poſſit conſuetudine induci, ut beneficia-
tus ꝑcipiat fructus bñficii in abſentia;qđ aut q̃rit̃ de eccle-
b ſia curata; [b] & dicẽdũ eſt,ꝙ nõ,vt.s̄.& adduco rõnẽ ꝑ doc.ñ
reductã:q̃a aut hẽt cõſuetudo,qđ poſſit ꝑcipere fructus ta-
lis eccleſię curatæ;ẽt nullo vicario inſtituto; & ñ ualet: q̃a
irrationabilis & eccleſiis oneroſa, & periculũ continet ani
marũ parochialiũ,ut patet ad ſenſum. Aut hẽt,ꝙ poſſit per
cipere vicario inſtituto;& adhuc dicendũ eſt nõ valere: q̃a
ẽt eſt irrationabilis,q̃a in cõmiſſiõe curę eligit̃ induſtria ꝑ
ſonę,cui cõmittit̃.iõ nõ eſt rõnabile , ꝙ ipſe alii cõmittat;
ad hoc.c.fi.de offi.deleg.&.c.is cui,e.ti.li.6.aut q̃rit̃ de bene
ficio ſimplici:& tũc aut hẽt cõſuetudo , ꝙ nõ teneat̃ ad reſi
dentiã vicario inſtituto;& dico, qđ valet:q̃a hęc cõſuetu-
do nõ eſt eccleſiis multũ oneroſa.Potuit.n.induci ex cauſis
rõnabilibus;ad hoc p̄alle.c.cũ oẽs,cũ ſimi. Aut ẽt nullo vi-
cario inſtituto;& tũc q̃cq̃d hic ſentiat Io.An.& alii doc.in
p̄alle.iuribus,puto ſequẽdã opi.Goffre. & Ala.cum limita
tiõe ſubiiciẽda,qđ aut eccleſia indiget ſeruitore, vt q̃a oẽs
canonici ſe abſentãt,& pauci beneficiati reſidẽt; & ñ valet
cõſuetudo tãquã eccleſiis oneroſa,vt in.c.1. de cõſuet. Aut
nõ indiget ſeruitore, ut q̃a multi ſunt beneficiati in eccle-
ſia,q̃ tenent̃ ad reſidẽtiã,& fortè pauci obtẽtu cõſuetudinis
ſe abſentãt; & tũc cũ hæc cõſuetudo nõ ſit multũ oneroſa,
puto eã ualere. nã iura gñaliter ſine hac limitatiõe uident̃
innuere eã ualere. Nec ob.ſi dicat̃,ꝙ hęc cõſuetudo ſit irra
tionabilis & oneroſa,ut q̃s ꝑcipiat fructus bñficii,& benefi
cio nõ deſeruiat,cũ ꝑꝑ cultũ diuinũ fuerint inſtituta bene-
ficia,ut.s̄. dictũ extitit:q̃a,ut dicit Inn.in.c.fi.s̄.de cle. non
reſi.cũ oẽs eccleſię ſint una eccleſia,ut in.c. quãuis.7.q.1.&
in.c.Nouatianus.6.q.1.ſeruiendo eccleſię gñali, ſatis vĩ ſer
uire altari,ut de altari uiuere poſſit, dũmodò bñ expẽdat
33 & nõ theſaurizet.† Videmus.n. diſpenſatiue ſtudiorũ cã ɔ-
cedi,ut q̃s poſſit ꝑcipere fructus eccleſiæ,ẽt curatę in abſẽ
tia,ut ĩ.c.ex eo,de ele.li.6.& hoc q̃a ſtudẽdo ſeruit eccleſiæ
gñali,q̃ ad ſui regimẽ viris l̃ratis,ꝑmaximè vĩ indigere.Suf
ficit ergo,ex quo cõſuetudo ſic hẽt , ꝙ ꝑ clericatũ ſit elect⁹
in ſortẽ dñi,& deditus cõtẽplationi , ut in.c.duo ſunt gña.
12.q.1.Et hoc puto uerũ,niſi beneficiatus vagaret̃; quo ca-
ſu dico, cõſuetudine nõ obſtãte,reuocandũ eſſe ꝑ ea,q̃ ſupe
4 ri⁹ dixi.† Tertio examinãdũ eſt,nunq̃d p̄ſuppoſito, ꝙ de iu
re ſpeciali, ſeu cõſuetudine bñficia nõ exigãt reſidentiam,
poſſit q̃s in eis de iure cõi eſſe pluralis?Inn.in.c.fi.de cle.nõ
reſi.& ĩ. c.cũ dudũ.s̄.c.ĩdiſtinctè tenet,ꝙ ſic,dũmodo bñ ex
pẽdat,& auare ñ theſaurizet. Sũt & alia
motiuã,q̃ ſuperi⁹ plene fuerũt relata.Idẽ
ſentit gl.in.c.gratia de reſcri.li.6. Io.de
Lig.vt.s̄. dixi , loq̃t̃ aliquãtulũ obſcurè.
Dicit.n.,ꝙ de iure cõi nõ p̄t q̃s plura bñ
ficia obtiner̃: ſed aꝑte ñ loq̃t̃ ĩ caſu,quo
bñficia nõ exigũt reſidentiã de iure ſpe-
ciali.Domi. Car. in p̄alle.c.cũ iandudũ,
tenet cum Inn.& dicit,qđ ꝑ ɔſuetudinẽ,
quã Papa ſcit,& tolerat,detinẽs excuſat̃
a peccato.D.An.ibi dicit,ꝙ ſi pluralitas
magna & immenſa canonicatũ & p̄ben
darũ ẽ ꝓhibita , modica vero pluralitas
nõ eſt ꝓhibita, niſi qñ req̃runt reſiden-
tiã ſine dubio,ut ĩ.c.q̃a nõnulli, đ cleri.
nõ reſi.Niſi uellet habere vnã intitulatã
& aliã cõmendatã, de electio.c. dudũ.2.
Si autẽ nõ req̃runt reſidẽtiã , tũc ambas
intitulatas habere nõ p̄t.70.diſt.c.ſancto
rũ, ſed bñ poſſit haber̃ vnã intitulatã,&
aliã ut ſimplex bñficiũ; facit. 32. diſt.c.ſi
q̃ uero.&.12.q.1.c.q̃a tua.Ego puto ſic ɔ
cludẽdũ,ꝙ aut req̃rũt reſidentiã,& dicẽ
dũ eſt,ut.s̄.Aut nõ requirũt reſidentiã đ
iure ſpeciali:& tũc aut q̃libet p̄bẽda, aut
beneficiũ ſufficit ꝑ ſe,ita,ꝙ cleric⁹ com-
modè & ſine penuria uiuere p̄t;& ñ po-
teſt habere plures. Aut nõ ſufficit de per
ſe,& p̄t habere uſq; ad tm̃ numerũ,ut ex
eis uiuer̃ poſſit;& credo, ꝙ hoc caſu plu
res habere p̄t,ẽt intitulatas.Huius ɔclu-
ſionis fundamẽtũ elicio ex tali cõſydera
tiõe. eadẽ ꝑſona plura beneficia ꝓhibet̃ a
obtinere & principaliter ex cauſis infra
ſcriptis.Primò ; q̃a eſt genus negotiatio
nis,& turpis lucri cõmodũ . Secũdò ꝑꝑ
cultũ diuinũ:q̃a cũ oĩa beneficia requi-
rãt reſidẽtiã,ut.s̄.dictũ eſt,& eadẽ perſo
na non p̄t duobus ſeruire.Tertiò, q̃a ſm
Apoſtolũ,q̃libet dẽt eſſe cõtẽtus ea uo- b
catiõe,qua a principio uocatus eſt,& nõ
in alia eccleſia collocari. Quartò,q̃a ob
tinẽs plura vĩ obtinere ꝑꝑ lucrũ & q̃ ꝑꝑ
lucrũ turpe in ſpiritualibus rebus efficiũ
tur,ſunt a Deo aliena. Hæ quatuor alle-
gationes apte colligunt̃ ex tex.c.cleric⁹.
21.q.1.Quinta rõ p̄t colligi ex.c.q̃a nõ-
nulli,de cleri.nõ reſi.uidelicet, ꝙ haben
tes plura beneficia uẽdicãt ſibi ſtipẽdia
plurimorũ;nec eſt intẽtiõis Papæ,ut cõ-
petẽter ꝓuiſus de bñficio obtineat aliud
beneficiũ,& ſic occupet locũ clericorum
pauperũ inſtituẽdorũ in illis beneficiis,
ut apte dicit tex.in.d.c.ad aures,&.c.po
ſtulaſti,de reſcri.&.c.cum teneamus.s̄.e.
Vñ ſciẽdũ,ꝙ olĩ tempore Apoſtolorum
oĩa bona congregationi fideliũ collata
uẽdebant̃,& preciũ diſtribuebat̃ ĩter egẽ
tes.Poſtmodũ uidẽtes sũmi ſacerdotes.
i.Ep̄i;leuitæ,& reliq̃ fideles plus utilita-
tis poſſe cõferri, ſi bõa nõ uẽderẽt̃,q̃a đ
ipſorũ fructibus & reditus poterat elegã
tius ſubueniri tã p̄ſentib⁹,quã futuris,ſta
tuerũt,qđ bona cõſeruarent̃ eccleſiis, &
ſic ñ poſſet ullus indigẽs reperiri , ut ple
nius habet̃ in.c.uidentes.12.q.1.unde,ꝙ
unus hẽat plura beneficia,eſt ɔ̃ mentẽ il-
lius ꝓuiſionis,& omniũ iuriũ in hac mã

ZACHARI.
a Ad priuationem eius. Adde , quod notaui in apoſt. ad iſtum in. c.ex parte, nume.8 in apoſt.in uer. tanto tempore ſupra de cle. non reſi.

SEBA. SAPI.
b Curata. Idem tenet Gem. in. c.fi. in gl.ĩ uer. fructibus, de reſcrip.in 6.Archi. in.c. ſacerdotibus. 31. diſt.& Fely. in.c. cum omnes ſupra de conſti. ubi late.

diſponẽtiũ.Nã habenti dare nihil aliud
eſt,quã ꝑdere,& qui habẽtes ex benefi-
cio,unde uiuant,aliud beneficiũ aſſequũ
tur,nõ alimenta,ſed potius peccata ſu-
ſcipiũt,vt dicit tex.in.c.paſto.& in.c.clè
ricus.1.q.2. Itẽ ex pluralitate multa ma
la inducũt.nã diſſolutiõis & uagationis
mãm ĩducit, & periculũ ꝯtinet animarũ,
vt dicit tex.ĩ.c.qa intm̃,s̃.eo.qa, ut dicit
Salomõ, Paupertatẽ & diuitias ne dede
ris mihi, ne forte ſatiatus euomã illud,
&c.Ex opib⁹.n.vt dicit pſal.ꝓcedit iniq
tas.Et ꝯcluſioni hęc applicãdo dico, qđ
ſi vnũ bñficiũ ꝑ ſe ſufficit,licet nõ exigat
reſidẽtiã, ñ poterit đ iure cõi aliud obti b
nere: qa licet hoc caſu ceſſet vna ꝓhibi-
tiõis rõ, videlicet impoſſibilitas deſer-
uiẽdi;ñ tñ ceſſant aliæ, q̃ ſunt multę,ut
patet ex ſupradictis. ergo dẽt remanere
ꝓhibitio,vt in ca.ex tuarum,de autho.&
& vſu pal.Si verò vnũ ꝑ ſe nõ ſufficit,tũc
poterit aliud obtineri,ẽt ſine diſpẽſatio
ne & intitulatũ:qa ceſſant oẽs rõnes in-
ducẽtes ꝓhibitionẽ; & in hoc caſu intel
ligo.c.gratia, de reſcri.li.6. & ca. gratię,
e.ti.cũ iurib⁹ ſimilibus, q̃ videñt innuere
pluralitatẽ taliũ bñficiorum de iure cõi
eſſe cõceſſã.Et ꝓ hac concluſione eſt gl.
ſin.ĩ.c.dudũ.2. đ elect.ſuꝑ ver.licitè;q̃ di
cit,qđ habẽs plura bñficia,quorũ alterũ
ꝑ ſe ſufficit,non p̃t ſine peccato mortali
aliud retinere. quã gl.intelligo ĩ caſu.s̃.
dicto,qñ bñficiũ ñ exigit reſidẽtiã: alias
ẽt ñ poſſet đ iure cõi aliud obtinere ꝑꝑ
impoſſibilitatẽ deſeruiendi, vt.s̃.in aliis
articulis dixi pleni⁹;facit ẽt gl.ſin. in p̃al
le.c.dudũ,q̃ eſt ſuꝑ ver.vtranq;, ꝓpe fi.q̃
a ꝑte dicit, quẽ ſemꝑ de iure cõi poſſe in
titulari ĩ diuerſis eccleſiis,ſi ſunt tenues;
& intelligo illã, vt.s̃.dixi, qñ bñficia exi
gũt reſidẽtiã. Ad.c.ſanctorũ. 70. diſt. qđ
vr̃ titulũ in diuerſis eccleſiis ꝓhibere,re-
ſpõdeo, qđ habuit reſpectũ ad bñficia ꝑ
ſe ſufficientia,ſicut de iure cõi eſſe dẽnt,
vt in.c.nemo,de cõſe.diſt.1.cũ ſi. nã tunc
ꝑꝑ rõnes p̃dictas ñ poterit qs duas eccle
5 ſias intitulatas hr̃e.† Quartũ examinan
dũ erat data ꝓhibitione iuris cõis ſuper
a pluralitate,[a] an ſit de cõſuetudine poſſi-
bile, vt poſſit qs plura bñficia obtinere?
doct.vr̃r tacitè ſentire,ꝙ ſic in eo.ꝙ di-
cũt pluralitatẽ de iure cõi fore cõceſſã,
ubi bñficia de iure ſpeciali reſidẽtiã req
rũt: ut dictũ fuit ſuꝑ ꝓximo arti. & ex-
preſſe tenet gl.fi.ĩ.c.ſuꝑ eo j̃.e.li.6. & d.
Car.in p̃alle.c.cũ iãdudũ;& idẽ tenet gl.
ĩ.c.dudũ,s̃.đ elec.gl.q̃ eſt ſuꝑ uer. utrãq;
ꝓpe fi.q̃ dicit,ꝙ ꝑꝑ ꝯriã cõſuetudinẽ, q̃
Papa ſcit & tolerat, derogatũ eſt illi de-
cre.70 diſt.ſanctorũ. ꝙ ꝓhibeñ ĩtitulari
36 quẽ in diuerſis eccleſiis. † Dimiſſis argu
mẽtis,q̃ ꝓ hac parte fieri poſſẽt,cã breui
tatis ꝯcludo,prout de pręſenti mihi uiſum eſt concluden-
dum,quod aut quęritur de eccleſiis parochialibus. Et di-
cendum eſt ſine dubio conſuetudinẽ non valere: quia ta-
lis conſuetudo periculoſa eſt animabus, & in talibus con
ſuetudo ñ excuſat,ut ĩ.c.fi.đ cõſue.& ĩ.c.ñ ſatis,&.c. cũ ĩ ec-
cleſiæ,de ſimo.& hoc tenuit Inn.in.c.nõnulli,đ cleri,nõ re-

SEBA. SAPI.
a Super pluralitate. Vide Ab. in conſil.96. inci.Ieſus Chriſtus, in 2.uolu.ubi dicit quod ualet conſuetudo, ꝙ quis poſſit habeñ duo beneficia ſimplicia in eadem eccleſia. Itẽ, ꝙ poſſit habere canonicatum & dignitatem in eadem eccleſia.

SEBA. SAPI.
b Pluribus rationibus. Vide ad hæc Cardi.Flo.in con.53.incip.caſus talis eſt, ubi uult,quod nõ ualeat conſuetudo, ꝙ quis habeat duas pręb endas, uel duas diſtributiones in eadem eccleſia, & idẽ uult Car.ĩ cle. ut hi,q. §.1.đ æta.& qua. q.28. ubi Io. de Imo.col.pe.

ſi.in eccleſia.& facit ꝙ no.Io.An.ĩ reg.q ꝯ iura, de reg.iur.
li.6.in Mercu.Nã talis cõſuetudo ẽ oneroſa, q̃ priuat eccle
ſiã iure & honore ſuo ſine culpa, cũ una eccleſia unius dẽat
eſſe rectoris,ut ĩ.c.cũ ñ ignores,s̃.e.cũ ſi. Nec eſt caſus đ nu
mero illorũ,qb⁹ hoc cõtingit,vt no.23.diſt.renouãtes,& đ
cõſtitutioni.c.cognoſcẽtes,de priui. c. antiqua, ex quo ñ ẽ
oneroſa;ergo tolerãda,de cõſue.c.1.de conſtit.c.q̃ in eccle
ſiarũ,de maio.& obe.dilecti. Secũda rõ eſt periculũ anima
rũ.Nã,ſi in qualibet parochia infirmareñ parochiani,ñ poſ
ſet unus rector ad vtrunq; ſuffragari cũ ſacr̃is, potiſſimum
ſi parochię ſunt remotę,& ſi alter ſine cõfeſſiõe decederet,
reus eẽt animę decedẽtis.26.q.6.c.ſi p̃sbyter,&.c.cognoui
mus;facit de pœniten.& remiſ.c.vlt. Aut q̃riñ de beneficiis
ſimplicibus,ſiue exigant reſidẽtiã;ſiue nõ; credo idẽ.ſ.ñ ua
b lere cõſuetudinẽ,plurib⁹ rõnib⁹ [b]. Et prima,qa hęc conſue
tudo,ex quo unũ bñficiũ ꝑ ſe ſufficit, eſt ꝯ oĩa iura, ut.s̃.la-
ti⁹ dictũ ẽ;ergo ñ valet,đ iud.c.1.đ ꝓba.ad noſtrã,đ iu.cal.
cęterũ,đ ele.cũ cãm,đ cõſue.ad noſtrã,&.c.cũ uenerabilis,
& ẽ bo.tex.ĩ.c.1.đ ꝯſuet li.6.quẽ tex.ad hoc multũ põderat
ibi Archi.Itẽ certũ ẽ,qđ q̃libet eccleſia, ſeu bñficiũ ſaltem
ſuũ dẽt habere rectorẽ,vt ĩ.c.cũ ñ ignores,s̃.e.&.7.q.1.ſicut
&.c.qa nõnulli,s̃. đ cle.ñ reſi.cũ multis ſimi.& ꝓbatũ eſt ſu
pra.Itẽ tot ſunt in eccleſia inſtituẽdi;quot ex eius fructibus
& reditibus uiuere pñt,ut ĩ.c.1.đ inſti.& ĩ.c.cũ.M.đ cõſt.&
đ ſtat.reg.c.vno, li.6. Itẽ pluralitas bñficiorũ ẽ ꝯ ſtatuta ſã
ctorũ canonũ.70.diſt.c.ſanctorũ,s̃.e.c.qa in tm̃.Nec in duo
bus collegiis qs enumerari dẽt,ut ĩ.c.ne nimia,đ reli.do.ẽt
ſi utrũq; collegiũ cõſenſerit,de elect.c.conſtitut⁹.nec p̃t qs
duob⁹ dñis ſeruire.26.di.acutius 21.q.1.c.1.đ cleri.cõiu.c.
diuerſis.& ſingula bñficia ſingularitatẽ ꝑſonarũ exigũt.89.
diſt.c.ſingula.Cõſuetudo aũt,đ qua loqmur,ẽ ꝯ oĩa iſta;&
ſic eſt dicẽda corruptela,đ cõſue.c.cũ uenerabilis,& diutur
nitas tꝑis ſine veritate, & rõne ẽ uetuſtas erroris,vt ĩ.c.ue
ritate,8.di.& quãto diuturnior,tãto culpa grauior, đ cõſ.
c.vl.32.q.7.c.flagitia.Itẽ hęc cõſuetudo ñ ẽ rõnabilis;qa ꝓ
cedit ex ambitiõe & inducit uagatiõis & ambitiõis mãm,
& cõtinet periculũ animarũ,vt ĩ.c.qa intm̃,s̃.e. ergo ẽ imp̃
ſcriptibilis,đ cõſue.c.fi.de ſimo.c.ñ ſatis,&.c.cũ in eccleſia,
& ꝓ hoc tex.opti.ĩ.c.1.đ cõſue.li.6.ubi reprobañ cõſuetudo
circa pluralitatẽ dignitatũ,ꝑſonatũũ, uel officiorũ citra di
ſpẽſationẽ ſedis apoſtolicę,& qa illa ꝯſuetudo, ut ibi dicit
tex.de ambitiõis radice ꝓcedit.Et ĩ iſtis ſpiritualib⁹ cõſue
tudo habẽs originẽ ex ambitiõe,ẽ imp̃ſcriptibilis, ad hoc.c.
ĩ ſcripturis.8.q.1.Inſuꝑ ſubtrahit alimẽta pauperibus cleri
cis ibidẽ cõſtituẽdis ꝯ mẽtẽ cõcilii,& ſũmi põtificis,ut ĩ.c.
ad aures,&.c.poſtulaſti,j̃.đ reſcr.&.12.q.1. videntes,& ẽ ꝯ
oẽs rõnes ſuperi⁹ recitatas.Itẽ rõ nulla ꝑmittit,ut qđ ꝓ cõi
utilitate datũ eẽ dignoſciñ,uſib⁹ alicui⁹ appliceñ,ut dicit tex.
ĩ.c.2.s̃.e.Cũ ergo bñficia ſint ĩſtituta ꝓ cuſtodia diuinorũ,
& ꝓ utilitate clericorũ & pauperũ,ut ĩ.c. uidẽtes. 12.q.1.ñ
37 debebũt ergo plura cedere utilitati uni⁹. † Itẽ publicę ſan-
ctiones,& illa q̃ ad utilitatẽ publicã ꝑtinẽt,p̃ſcribi ñ pñt.16.
q.3.* c.placuit.*.§.p̃t,ad fi.facit.20.q.1.q̃ ad ꝑpetuã.ĩ.c.1.s̃.
e.cũ ergo ſacerdotes peccata populi comedãt,& ſuis preci-
b⁹ ea deleãt & cõſumãt.3.q.2.c.nulli.11.q.1. c.ſacerdotib⁹.
1.q.2.c.paſt. detractio ergo ſacerdotũ lædit ius publicũ,cũ
quãto sũt plures,tãtò meli⁹ deleãt, cum multitudo facili⁹
exaudiatur a Deo,đ pœ.di.1.defleat,ver.amat.n.,vt ꝓ vno
multi rogẽt.Hic ẽ,ꝙ Apoſtoli dicebãt meſſẽ multã,opera
rios paucos,& petebãt dominũ rogari, ut mitteret opera-
rios ĩ meſſẽ.Matth.9.Lucæ.10.&.21.di in nouo.ergo opera
riorũ diminutio eo ꝯ bonũ publicũ.Dicã ergo talẽ cõſuetu
dinẽ ñ valere,q̃ ñ ẽ rõnabilis,ut ſatis patet ex ſupradictis p̃
dictæ cõcluſiõi vr̃ obſtare.c.đ cõſue.li.6.vbi reprobañ cõſue
tudo,qđ qs teneat duos perſonat⁹,uel duas dignitates,uel
duo officia ĩ eadẽ eccleſia;ergo a ꝯrio p̃t obtẽtu cõſuetudi
nis tenere duo bñficia ſimplicia,uel unã dignitatẽ,uel vnũ
bñficiũ ſimplex ut a ꝑte vr̃ innuere ibi tex.ĩ ſi.forti⁹ ob. c.cũ
in ec-

in eccle.j̃.e.ti.li 6.& c.poſtulaſti.j̃.đ ꝯceſ.p̃b.& c. a collatio
ne.j̃.de appel.li.6.In qb⁹ iurib⁹ patet ꝙ ep̃s põt hr̃e p̃bẽdã ĩ
eccl.cathedrali p̃textu ꝯſuetudinis. Sol. quo ad c.1. rñdeo,
ꝙ illud,ſi bñ põdereñ,nõ facit ꝯ,ſed potius pro. Ibi.n.repro
bañ ꝯſuetudo, quatenus hẽbat,quẽ poſſe plures dignitates
&c. ſine diſpẽſatione ſedis apoſto.obtinere. a contrario er
go ſenſu nõ colligiñ,ꝙ ex cõſuetudine citra aliquã diſpẽſa-
tionẽ ſedis apoſt.Et ſic colligiñ a ꝯrio ſenſu,p̃textu cõſuetu
dinis quẽ poſſe retinere plura bñficia ſimplicia cũ diſpẽſa-
tione ĩferioris a Papa;& hoc caſu ẽt loqñ finis illi⁹.c. & a ꝑ
tè colligiñ ex inſpectione illius,& ſentit ibi ẽt gl. & de hac
ĩ ſeq.arti.Ad c.cũ in eccl̃ia,& c poſtulaſti,& c.a collatione,
q̃ videñt magis urgere,rñdeo,ꝙ in illis nõ vr̃ ualere cõſue-
tudo,ut ep̃s ſit canonicus: ſed ꝙ habeat uocẽ tãquã canoni
cus; & iſta ſunt diuerſa. & licet Ioã.An.nullã inter iſta fa-
ciat dr̃iã,ut ipſe not.in p̃alleg.c.cũ ĩ eccleſia:tñ Io.Cal.quẽ
ſecutus fui in p̃alle.c.poſtulaſti,tenet ꝯriũ aptiſſimè effica-
ciſſimis rõnibus;p̃bẽdã ergo hẽbat nõ in titulũ,ſed in bñfi
ciũ, & fortè fuit inducta illa ꝯſuetudo:qa reditus ep̃at⁹ erãt
tenues & exiles. vnde cũ p̃bẽdę ſint bona eccleſię cathedra
lis, ut in §.fi.12.q.1.ęquũ & laudabile eſt,ꝙ ep̃s ex illis ſibi
ſubueniat. Põt ẽt dici,ꝙ p̃ſuppoſito,ꝙ ep̃s ſit canonicus,tñ
ualebit cõſuetudo rõne p̃dicta:& qa nõ eſt multũ eccleſiæ p̃
iudicialis,cũ tm̃ occupet locum unius,& forte aliqua bona
cõſideratione talis cõſuetudo fuit inducta, ut qa canonici
in ep̃i abſentia ſolebãt diſſentire & rixas facere:ſed cõſuetu
do,de qua loqmur, ut qs poſſit eſſe pluralis in bñficiis,quo
rũ qđlibet ꝑ ſe ſufficit,eſt multũ p̃iudicialis,ut apertè colli
37 giñ ex rõnibus & authoritatib⁹ ſuperius recitatis. † Quintũ
examinãdũ,nũqd ex diſpẽſatione ep̃orũ qs poſſit retinere
plura bñficia,& qualia. Circa qđ vr̃ diſtinguẽdũ,ꝙ aut q̃riñ
de dignitatib⁹, ꝑſonatib⁹, officiis,uel curatis eccleſiis. Aut
q̃riñ de ſimplicibus bñficiis. Primo caſu ſunt opi.ut s̃.tetigi
referẽdo dicta Io.de Lig.nã gl.in c.de multa,s̃.eo. & in c.li
teras.j̃.de ꝯceſ.p̃bẽ.& in c.dudũ 2. de elec.& cõiter doc.ubi
ingrediunt iſtã mãm,tenẽt indiſtinctè,ꝙ in dignitatib⁹,&
ꝑſonatib⁹,& curatis ſolus Papa diſpẽſat. Idẽ tenet gl. in c.
nõ põt.j̃.eo.tit.lib.6. & in c.ordinarii,de offi.ord.li.6.& in
c.1.de cõſuetu.li.6. & Bar.Bri. in c.ſanctorũ.70.diſt.ĩ addi.
Idẽ tenet Inn. & ſentit Io. And. in p̃alle.c.de multa,& cõi-
ter doct.Mod.gl.in c.ſanctorũ.70.diſt.& in c. ſi qs iã trãſla
tus 21. q.2.tenet,ꝙ ẽt ep̃s diſpẽſare poſſit hodie, & ꝙ indi-
ſcreta tm̃ diſpẽſatio ep̃is ꝓhibeñ. Ad c.de multa,rñdet mul
tipliciter. Primò, ꝙ ibi nõ dr̃, ꝙ ſolus Papa diſpẽſet: ſed ꝙ
ꝑ ſedẽ apoſtolicã poterit diſpẽſari;& debet intelligi de ge
nerali authoritate;& dat ſimile. Canon dicit,ꝙ ordinatio
nes ep̃orũ faciẽdę ſunt authoritate apoſtolica.64. diſt.ordi
nationes;& tñ ꝓpria authoritate fieri pñt,ut ibi no.ſed in-
telligiñ ille tex.generali authoritate,ut dicit ibi glo. Sic &
alibi dr̃, ꝙ qlibet põt & debet baptizare,uel celebrare de li
cẽtia ep̃i,ut 16.q.1.c.cũctis;& tñ ſuo iure põt baptizare.Sed
iõ dicit hoc, qa eius authoritate ſaltẽ generali debet fieri
diſpẽſatio;& põt dici ẽm illas gl.ꝙ tũc ſolus Papa diſpẽſat,
cũ qs diuerſa bñficia in diuerſis ep̃atibus uult hr̃e ꝑꝑ impu-
gnãtiã, q̃ ex hoc ꝓuenire põt:qa nemo duob⁹ dñis ſeruire
põt.21.q.1.c.1.uel aliter,qa in maiorib⁹ bñficiis curatis ſo-
lus Papa diſpẽſat;in minorib⁹,ẽt ep̃s;& h.d. põderãdo finẽ
p̃alleg.c.de multa,ibi;maiorib⁹,&c. Vel aliter, aut caſus eſt
talis,ĩ quo ep̃s diſpẽſare nõ põt;& ſolus Papa diſpẽſat:aliàs
ſecus; & h.d.faciẽdo uim in illo uerbo, cũ rõ poſtulauerit,
&c.q.d. ẽm illã gl. ꝙ nõ ſemꝑ diſpẽſatio eſt fiẽda ꝑ ſedẽ a-
poſto.ſed tũc ſolũ, cũ rõ poſtulauerit.Hoſt.Pet. & Abb. in
p̃alleg.c. de multa,diſtinguũt, qđ aũt diſpẽſatio fit ad duo
curata ꝑꝑ euidentẽ vtilitatẽ eccleſiarũ; & adhuc hodiè pñt
ep̃i diſpẽſare. aut ꝑꝑ p̃rogatiuã meritorũ; & tũc ſolus Pa-
pa,ut ĩ d.c.de multa, in fi. tñ fateñ Hoſt.ꝙ primã opi.ſeruat
curia,& ꝓ ea faciũt c.ſuꝑ eo,& c.nõ põt,& c.cũ ſing.ĩ.eo.ti.
lib.6.& c.ordinarii,de off.ordi.eo.lib.Io.de Lig. ut s̃. dixi,

hãc diſtinctionẽ deteſtañ rõne ſupradi-
cta.hæc ſunt ſcripta patrũ iuris canonici
in hac mã. Et ꝓ ueritate hui⁹ articuli di-
ſcutiẽda eſt aduertendũ, ꝙ hæc diſſenſio
oriñ principaliter de duob⁹ canonib⁹. nã
c.ſanctorũ, dicit diſpẽſatione ep̃i quem
poſſe p̃eſſe ĩ diuerſis eccleſiis. c. uerò de
multa, ſuꝑueniẽs dicit circa ſublimes &
lr̃atas ꝑſonas,q̃ maiorib⁹ bñficiis ſunt ho
norãdę, cũ rõ poſtulauerit,ꝑ ſedẽ apoſt.
poterit diſpẽſari. hæc ſunt uerba forma-
lia hui⁹ tex.Tota ergo difficultas illi⁹ arti
culi iacet in ꝯſiderãdo, an.c. ſanctorũ, ſit
correctũ quo ad hũc articulũ ꝑ c. de mul
ta. Et qcqd habeat obſeruãtia Romanę
curię, & cõis opi.credo ꝙ c.ſanctorũ, nõ
ſit ĩdiſtinctè correctũ, ꝓut hẽt opi. ꝯria.
Nã c. ſanctorũ,ĩdiſtinctè ꝑmittebat ep̃is
diſpẽſationẽ; & ſic ſemꝑ utilitate publi-
ca ſuadẽte, ſiue principaliter tẽderet di-
ſpẽſatio ad utilitatẽ eccleſiarũ, ſiue ſecũ a
dariò,omni caſu poterat ep̃s diſpenſare.
Ca.uerò, de multa,p̃ſuppoſito ſine p̃iudi
cio ueritatis,ꝙ ſoli Papę reſeruaret diſpẽ
ſationẽ, (qđ tñ a ꝑtè nõ colligiñ ex illo,
ut patet ex ſupradictis) nõ tñ indiſtinctè
reſeruat Papę ſoli diſpẽſationẽ;& ſic ſẽ-
per utilitate publica: ſed qñ circa ſubli-
mes & lr̃atas ꝑſonas rõ poſtulauerit di-
ſpẽſationẽ fiẽdã. vñ cũ c.ſanctorũ,loqua
tur ĩdiſtinctè,& c.de multa, loquañ limi-
tatiuè, p̃ſuppoſito, ꝙ ueniat correctiuè
ad c.ſãctorũ, corriget tm̃ in caſu exp̃ſſo,
maximè cũ expediat iura iurib⁹ ꝯcorda-
re,& iuriũ correctio eſt ꝓ uirib⁹ euitãda,
ut ĩ c.cũ expediat, de elec.li.6.& nõ ẽ no
uũ,ꝙ ius antiquũ ꝓ ꝑte corrigañ,& ꝓ ꝑ-
te uirib⁹ ſubſiſtat,vt ĩ c.nõ debet,de ꝯſan.
& affini.& in c.exigit,& c.felicis,de cẽſi.
li.6.cũ ſi. Et ꝓ tãto puto de iuris ſubtili
tate poſſe dici, ꝙ aut diſpẽſatio ĩminet
fiẽda principaliter ꝑꝑ p̃rogatiuã ꝑſona
rũ ſecũdariò tñ ꝑꝑ bonum publicũ ſpiri-
tuale,vꝫ eccleſię generalis,ut qa cleri-
cus eſt ꝑſona literata, uel potens, & ẽm
eius qualitates nõ p̃t cõmodè uiuere ex
reditib⁹ uni⁹ eccleſię: tñ ſi hẽbit duas,po-
terit ꝓdeſſe eccleſiæ ꝑticulari, & gñali-
ter defendẽdo iura eccleſię cõſulẽdo; &
ſic principaliter fit ob reſpectũ ꝑſonæ,ut
hẽat redit⁹ pluriũ eccleſiarũ; & tũc dico
ꝓcedere.c.đ multa,ut ſol⁹ Papa diſpẽſet;
& iſte eſt ꝓpri⁹ caſus illius.c. Nã põdero
uerbũ ibi,q̃ maiorib⁹ ſunt bñficiis hono-
rãdę,&c. & ſic loqñ ꝓpriè qñ diſpẽſatio
principal̃r fit ob honorẽ & cõmodũ ꝑſo
nę:intelligẽdo tñ,ꝙ ſecũdariò redũdet ĩ
bonũ publicũ ſpirituale,ut s̃.dixi:aliàs ñ
eẽt diſpẽſatio,ſed diſſipatio,ſi tm̃ attẽde
reñ utilitas priuata,ut s̃.dixi poſt Ioã.de
Lig.& dicã lati⁹ ĩ ſeq.arti.Et ĩ hoc caſu vr̃
correctũ p̃alle.c.ſanctorũ. Nã ſi hoc caſu
poſſet ẽt ep̃s, nugatoriũ fuiſſet dicere,ꝙ
poterit ꝑ ſedẽ apoſtolicã, cũ null⁹ dubi-
tet,ꝙ Papa poſſit;& ſic dẽt ĩtelligi đ ſolo
39 Papa. † ita dico ẽt hoc caſu legatũ đ late
40 re eẽ excluſum. † Aut diſpẽſatio[a] p̃rincipa
a liter eſt fienda ꝑꝑ utilitatẽ eccleſiarum

SEB. SAPI A.
Diſpẽſatio. Aduerte tñ,ꝙ diſpenſatio inferioris a papa reqrit cãm apparẽtẽ, ad hoc, ut ualeat.vñ ſi ep̃o ꝯceſſum eſt, ꝙ poſſit diſpẽſare ſuꝑ pluralitate beneficiorũ,nõ debet diſpenſare, niſi ille ſit ſublimis uel literatus,ut Fel.no. in c. ad audiẽtiã. 2.col.6.uer.oĩa autẽ iſta,s̃.de reſcri

nulla dn̄ia habita, an ſit ꝑſona literata, an potens, uel uilis, uel illiterata: ſed ſolū pōderato, an fiat principal'r ꝑ ꝑ utilitatē eccleſiarū; & hoc caſu dicā ep̄o diſpēſandi ꝑtātē minimè eſſe adēptā, & ſic c. ſanctorū, ī hoc nō eſſe correctū: q̄a, cū nullū ius habeat̄ expreſſum ꝯ c. ſanctorū, niſi c. de multa, qđ ꝓpriè loq̄t̄, ut ſ̄. dixi, vcʒ, qn̄ diſpēſatio ſit principaliter ob honorē & ꝓrogatiuā ꝑſonæ, dicā ēt hodiè illud c. in aliis caſib⁹ obtinere firmitatē. Fortè. n. in aliqua ꝑſona multū ſolicita & diuite, q melius ſe ſciret gubernare, & augmētare duas eccleſias, quā duo rectores: uel nō reperit̄ aliq̄s acceptare uolēs illā eccleſiā, niſi curat⁹ alteri⁹ eccleſię. nā ſatis eſſet abſonū dicere hoc caſu ep̄is eſſe adēptā ꝑtātē, cū nulli bi hoc cauet̄ exp̄ſsè. Nō tn̄ dico, ꝓut dn̄t Hoſt. & Pe. & Abb. ꝙ c. de multa, loquat̄, qn̄ diſpenſatio fiēda nō eſt, ut ſ̄. dixi: ſed qn̄ principaliter ob ꝓrogatiuā perſonarū, ſecūdariò ob bonū publ cū ſpirituale, ut ſ̄. dictū eſt. Nā in fauorē ꝑſonæ non debet recedi a iure cōi, ut in c. miramur. 61. diſt. ſed ꝑꝑ utilitatē ſuperueniētē ex ꝑſona bn̄ recedit̄ a iure cōi, ut dicit gl. no. in p̄alleg. c. miramur, & ſatis ꝓbat̄ in c. de multa, ſ̄. eo. Fateor tn̄, ꝙ ille q diſpenſat, nō debet hr̄e reſpectum ad ꝑſonā, ſed ad utilitatem cōem, q̄ ſequit̄ ex ꝑſona: diſpenſatio tn̄ hoc caſu principaliter cōcernit utilitatem ꝑſonæ, licet diſpenſans habeat, & hr̄e debeat reſpectū ad bonū cōmune. Et huius iuris correctionis cā potuit oriri ex indiſcreta diſpenſatione, quā faciebāt ep̄i; vn̄ Papa ad hoc obuiādū, uoluit ſibi ſoli reſeruare diſpēſationē, qn̄ uenit fienda principaliter ꝑꝑ prærogatiuā ꝑſonarū: q̄a ex dilatione nullū īminet periculū eccleſiis. ſed qn̄ uenit fienda principaliter ꝑꝑ ꝓrogatiuā & utilitatem eccleſiarū uoluit ius antiquū remanere incorrectū: q̄a ex dilatione potuiſſet irrogari eccleſiis maximū p̄iudiciū; & hæc diſtinctio eſt multū æqua, & eccleſiis fauens, & ꝓuidet̄ ꝑ eā fraudib⁹ adhibēdis, & ēt utilitati eccleſiarū, & euitat̄ iuriū correctio, inquantū fieri pōt, nec alia iura ſuperius allegata apertè faciūt ꝯ hāc cōcluſionē. Sed c. ordinarii, de offi. ord. lib. 6. facit aliquantū ꝯ hāc cōcluſionē in §. ſi uerò. ubi dicit tex. ꝙ ſi dubitatio orit̄ ſuꝑ diſpenſatione circa duo curata, recurrendū eſſe ad ſedem apoſtolicā, cuius eſt ęſtimare, quem modū ſui bn̄ficii eſſe uelit, &c. ergo tacitè īnuit, ꝙ ſolus Papa diſpenſet: aliàs dixiſſet recurrendū eſſe ad eū, q diſpenſauit. Sed rn̄deo, ꝙ Papa retulit ſe ad id, qđ ſæpius & frequētius accidit, iuxta not. in c. lr̄as, de deſpō. impuber. Nā rarò cōtingit diſpenſationem fieri ꝑ ep̄m, & ſuꝑ ea dubitari: ſed ut plurimū ꝑꝑ uaria reſcripta, q̄ ab apoſtolica ſede emanāt, orit̄ hæc dubitatio. ſed in alio ille tex. facit pro: q̄a ī princi. dicit ep̄m debere cōpellere quoslibet detinētes duo curata ad on̄dēdū diſpēſationes, quarū authoritate illa poſſidēt; & ſic nō dicit, diſpēſationes ſedis apoſtolicę: ſed in genere dicit, quarū authoritate &c. ſufficit ꝙ ille tex. nō uenit diſpoſitiuè ad correctionē c. ſanctorū. debet ergo intelligi & reſtringi ſc̄m alia iura. Aduertendū tn̄, q̄a circa duas ꝑſonas, uel duas dignitates, uel ꝓpoſituras, ſeu adminiſtrationes, aut duo officia, uel eorū alterū cum alio obtinēda in eadē eccleſia ēt cōſuetudine exiſtēte ep̄s diſpenſare nō pōt, ut in c. 1. de cōſue. lib. 6. ubi eſt exp̄ſſum. An aūt poſſit diſpēſare circa p̄dicta in diuerſis eccleſiis quo ad officia non curata, Ioā. mo. ibi dicit ꝙ ꝯſtitutio nō loq̄t̄ in diuerſis eccleſiis: ſed Archi. ſub dubio, fortè, ibi ēt de diuerſis eccleſiis hoc ītelligit quo ad dignitates, ꝑſonatus, uel officia; & dicit ꝙ in illo c. 1. loquit̄ de eadē: q̄a ſic de facto occurrit. Ioā. And. ibi dicit, ꝙ illud c. nō ꝓcedit in diuerſis eccleſiis quo ad officia nō curata.

41 †Secūdo caſu principali, ſ. cū q̄rit̄ qd in plurib⁹ ſimplicib⁹, gl. cōiter tenet, ꝙ ep̄i diſpēſatione poſſit q̄s obtinere plura ſimplicia, ſeu curatū, ſeu dignitatē cū ſimplici; vt no. glo. in c. literas, de cōceſſ. ꝓbē. & c. de multa, ſ̄. eo. & c. dudū 2. de elec. & in c. ſuꝑ eo. j̄. eo. tit. lib. 6. & in c 1. de cōſue. eo. lib. Et hui⁹ opi. fundamētū elicit̄ ex c. ſanctorū. 70. diſt. ubi indiſtinctè ꝑmittit ep̄o diſpēſare ēt circa duo curata, & c. de multa, tantū loquit̄ de curatis & dignitatibus. In ſimplicib⁹ ergo, uel curato & ſimplici remanet antiqua diſpō p̄alleg. c. ſanctorū. Sed Ioā. An. in c. lr̄as, aliter, & melius vr̄ diſtinguere, & idē ſentit gl. ī cle. ſi. j̄. eo. tit. vcʒ, ꝙ aut uult ep̄s diſpēſare ſuꝑ plurib⁹ bn̄ficiis ſimplicib⁹, uel curato, uel dignitate & ſimplici bn̄ficio ī eadē eccl'ia, aut diuerſis. Primo caſu, aut bn̄ficia ſunt difformia, ut ſuꝑ dignitate & p̄bēda; & pōt, arg. ex c. 1. de ꝯſue. li. 6. & qđ ibi no. facit c. cū noſtris, de ꝯceſ. p̄bē. Aut ſunt uniformia & ſuꝑ duab⁹ p̄bēdis, uel canoniis; & nō pōt: imò ꝯſuetudo in ꝯriū nō ualeret, ut p̄alle. c. lr̄as, & no. in p̄alleg. cle. ſi. Quę aūt ſit rō, quare magis in diuerſis officiis eiuſdē eccleſię, q̄ canoniis poſſit ep̄s diſpenſare, dic ſc̄m Io. An. & bn̄, ꝙ ſi eſt canonic⁹ pluriū eccleſiarū ex diſpēſatione, ſemꝑ eſt reperire ī qualibet eccleſia numerū cōpletū, nec frāgit̄ numerus: q̄a in unaquaq; ero decim⁹, uel duodecimus, uel quartuſdecim⁹ ſc̄m ordinē receptionis meæ, & idē ſi ī eccl'ia ſunt bn̄ficia de ꝑ ſe, & canonicat⁹. Nā nūc canonicatui, nunc officio potero deſeruire: ſed ſi mihi canonico det̄ in eadē eccleſia alia canonia, tūc aut eccleſia nō hēt numerū, aut hēt: ſi nō hēt, nō ꝓcedit iteratio: q̄a fieret tātūmō quo ad uocē, ſicut cū ſecūdò manumittit̄ manumiſſus: baptizat̄ baptizatus, ordinat̄ ordinatus. 68. diſt. c. qđ uerò, & qđ ibi no. Secūdo caſu cū habet numerū, ꝑ diſpēſationem numerus frāgit̄. nā ſi eſſent. 12. canonici, & habeo duas p̄bēdas, tātū eſſent 11. & ſic de ſingulis. Nō. n. pōt eadē ꝑſona bis numerari. patēs eſt ergo rō fractionis numeri. Itē ſubtrahit̄ eccleſię alterius cōſiliū, & ſubſidiū. Nam ad hoc ex prima canonia tenebat̄, & ſic ꝑ ſecūdā nil addit̄. unitas ergo eccleſiæ & officiorū ꝓhibet, & diuerſitas eccleſiarū, & officiorū ꝑmittit. Et ꝑ hoc nō obſt. ꝙ plus ſit hr̄e dignitatē & canoniā, quā duas canonias: q̄a hoc ultimo caſu militat rō ꝓhibitionis; ad hoc, qđ not. Io. An. in c. ſi. de

42 trāſlat. ꝑlat. & gl. in p̄alle. cle ſi. †Tertio caſu principali, qn̄ talia bn̄ficia ſunt in diuerſis eccleſiis, & tūc Io. An. & cōiter doct. in p̄alleg. c. lr̄as, & ī c. cū iādudū, ſ̄. eo. tenēt, ꝙ ep̄s poſſit diſpēſare. ſed ꝯ hoc apertè facit c. ſanctorū, ubi dicit tex. licet. n. ep̄i diſpēſatione unus diuerſis p̄eſſe poſſit eccleſiis; canonicus tn̄ p̄bēdarius, niſi unus eccleſiæ, in qua ꝯſcriptus eſt, eſſe nō debet, & ſic apertiſſimè dicit ep̄m diſpēſare non poſſe, ut unus habeat duas p̄bēdas ēt ī duabus eccleſiis. Et iō vr̄ ſic dicēdū, ꝙ aut ep̄s uult diſpēſare ſuꝑ duobus beneficiis, uel duabus canoniis & pōt. Aut ſuꝑ duabus p̄bēdis diuerſarū eccleſiarū, quarū quęlibet ꝑ ſe ſufficit; & nō pōt. Et iſte eſt ꝓprius caſus p̄alle. c. ſanctorū, licet ibi gl. dicat ꝙ ēt ſuper duabus poteſt, qn̄ ſunt in eodem epiſcopatu: ſecus, ſi in diuerſis; & in hoc ultimo caſu vr̄ intelligere illud c. qđ non placet: quia eſt maxima limitatio ad illū tex. Et primū intellectum ad illud c. vr̄ ſentire Inn. in c. ſi. de cleric. nō reſiden. ubi dicit, ꝙ ep̄i diſpenſatione non poteſt quis eſſe canonicus præbendarius in diuerſis eccleſiis, ſed canonicus tantùm ſic per pręalleg. c. ſanctorum, a ꝯrio, ubi dr̄, ꝙ non poteſt eſſe canonicus præbendarius in diuerſis eccleſiis; ergo canonicus tantùm ſic. Et ratio diuerſitatis ſc̄m eum, q̄a ſi haberet duas præbendas, notaretur cupiditas, ut in c. cū iādudum, ſ̄. eo. Item diminuerentur prębendę aliorum; & non debet fieri diſpenſatio cum alterius p̄iudicio. hoc ultimum intellige, qn̄ præbendæ non ſunt diuiſæ; quo caſu fieret aliis præiudicium, ſi diſpenſaretur cum alio. ſed ꝙ habeat canoniam in alia eccleſia, eſt potius oneris, q̄ cōmodi. Item expedit eccleſię plures hr̄e conſiliatores: q̄a integrū eſt iudiciū, &c 63. diſt. exempla, & c. prudentiā, de offic. delega. Sed diceres, quare duo beneficia poſſunt alicui diſpēſatiuè concedi, & non ſic duæ p̄bendę? Inn. non reddit rōnem; ſed poteſt dici, ꝙ prębenda principaliter concedit̄ alicui, ut inde q̄s neceſſaria ſibi ſuſcipiat, ut dicit tex. 12. q. 1. c. ſi. vn̄ ſi quis habet p̄bendā ſibi ſufficientem, aliā non debet conſequi: ſed beneficiū conſequit̄ principaliter ꝑꝑ diuinū cultū, & ut gerat negotia beneficii. unde poterit eius reditus conuertere

uertere in utilitatē bn̄ficii: & ſic nulla hoc caſu denotat̄ cupiditas. Et hoc puto verū, niſi diſpenſatio fieret principal'r ꝑꝑ ꝓrogatiuā ꝑſonę; quo caſu dico Ep̄m poſſe diſpēſare ēt ſuꝑ duab⁹ p̄bēdis diuerſarū eccleſiarū, arg. in p̄all. c. de multa. vbi tm̄ ꝓhibet̄ circa curata & dignitates circa ſublimes

43 & literatas ꝑſonas. †Sextū erat examinādū, an ſit tutus quo ad Deū ille, cum quo diſpēſatur per papā circa pluralitatē bn̄ficiorū utilitate publica nō ſuadente. Io. de Lig. ubi. ſ̄. dicit, ꝙ nō. Sed aduerte, q̄a ꝓ ſol'one huius dubii p̄mittendū eſt, quod no. B. Tho. 2. 2. q. 97. arti. ultimo, vbi diffiniens diſpenſationē dicit, ꝙ diſpenſatio eſt cōmēſuratio cōis ad ſingula. inde gubernator familiæ dr̄ diſpēſator: q̄a diſpēſat ſingula ſingulis & laborē & p̄miū: & tali diſpenſatione indigemus, q̄ legē uniuerſalē ex cā interdū relaxaret. Hoc aūt, ſ. cōem relaxare, ſpectat ad illū, q p̄t legē cōem edere, ut eſt p̄p̄, vel Imperator, nō ad inferiorē, niſi quatenus a lege ſibi permittitur, ut plenè legit̄ & no. in c. at ſi clerici, de iudi. & c. dilectus, de tēp. ord. & per Arc. in c. licet canō, de ele. li. 6. Diſpēſans aūt dēt hr̄e intuitum rationis & boni uniuerſi, & cauſæ, ꝑꝑ quā diſpēſat. quę cā in bn̄ficiis p̄t eſſe triplex, neceſſitas, vtilitas, & euidēs ꝓrogatiua meritorū, vt in c. đ multa, & c. expoſuiſti. ſ̄. e. & 1. q. 7. c. diſpenſationes, cū duobus ſeq. q̄bus ceſſantibus, ut q̄a diſpēſans nuda voluntate mouet̄, nō habēs intuitū ad aliquod p̄dictorū, nō meret̄ dici diſpenſatio, ſed diſſipatio. Req̄rit̄. n. in diſpēſatione fides & prudētia. vn̄ Luca. 12. Quis, putas, fidelis eſt diſpenſator & prudēs, quē cōſtituit dn̄s ſuꝑ familiam ſuā, &c. Infidelis aūt eſt diſpēſator, q nō hēt intuitū ad bonū cōe. Itē eſt imprudens in non cōparādo cās p̄dictas: & ideo diſſipator ꝓpriè dici p̄t. Ex his ſequitur ſol'o q̄ōnis, in qua diſtinguendū eſt inter diſpēſationem factā cā cognita, ut ſit tutus ēt quo ad Deū ille, cū quo Papa ſuper pluralitate diſpenſauit. Aut hoc fecit ſine cauſæ cognitione; & nō ſit tutus quo ad Deum, ſed quo ad forū eccleſię militātis, in quo ſępe fallitur & errat̄, quo caſu Deus aliter iudicat de homine, q̄ miniſtri Dei & iuſtitiæ, ut ī c. cū ęterni, de re iud. & c. à nobis. j̄. de ſen. exc. Ad hoc facit quod legit̄ & no. de uoto c. nō eſt

44 24. q. 4. ſi is q. & 24. q. 1. manet. † Sed ꝯ p̄dicta facit, quia ꝓhibitio pluralitatis deſcendit a lege canonica, nō diuina;

a ergo aliud eſt dicēdū in papa, qui p̄t ſupra ius[a] diſpēſare; & illud in totum ēt tollere: quia ipſe ſolutus eſt legibus: iuxta not. ꝑ Inn. in c. cum ad monaſteriū, de ſtat. reg. ubi expreſſe tenet, ꝙ Papa ꝯ ius poſitiuū, ut ꝯ illud, ꝙ nō liceat hr̄e duas curatas, p̄t nuda uoluntate diſpenſare; q̄a eius eſt tollere, cuius eſt cōcedere, & de factis Papę diſputare non licet, 17. q. 4. * c. ſi quis ſuadeñ. *. §. q āt, & idē tenet Inno. in c. dudū 2. de ele. Facit quod not. in c. ꝓpoſuit, de cōceſ. p̄bē. & in c. 1. de cōſti. Sol. dico p̄dicta ꝓcedere quo ad forū militātis eccleſię, in quo nō licet diſputare de factis ſuis; q̄a ipſe de aliis iudicat. ſed a nemine iudicat̄, niſi ī caſu hęreſis, ut ī c. ſi Papa. 40. di. 9. q. 3. c. aliorū: ſed quo ad Deū non ꝓcedūt. nā ius ſcriptum fundatum eſt ſuper bono cōi. 3. diſt. c. erit aūt lex. hoc aūt priuata cōſideratione iſtius, uel illius non dēt omitti. 61. diſt. c. miramur, de reg. licet, cū ſi. Diſpēſatio aūt ꝑ priuatā cōſiderationē illud remittens irrationabilis eſt cum apud Papā non dēat eſſe acceptio ꝑſonarū, de iudi. c. nouit, cū cōcord. ſed negari nō p̄t acceptio vnius ꝑſonę, ꝙ aliis cōiter denegat̄. Itē ſi Papa eſt negligens, vel remiſſus, & nō attentus circa bonū publicū, grauius puniet̄ a Deo, vt in c. ſi papa, p̄all. & maximè circa bona eccleſiaſtica, q̄ ſunt Dei, vt in c. ex eo, de ele. li. 6. Inn. in c. cū ſuper, de cau. poſ. & ꝓpriè. facit qđ not. 12. q. 1. expedit, & in c. cā. j̄. de ver. ſig. & 1. q. 4. ſaluator. 23. q. 8. conuenior. Nā q̄cunq; eccleſiis offerantur, dicunt̄ eſſe oblata Deo. 12. q. 2. c. res, & c. videntes. vn̄ nō dēt attenta carnalitate & affectione ſp̄ali de his reb⁹ diſponere, ſed attento bono publico ſp̄uali. Dēt. n. eſſe fidelis & ꝓuidus diſpenſator, & nō infidelis, & eius iudiciū dēt de vultu Dei ꝓdire, ut ī c. vt noſtrū, vt ecc. bn̄fi. & c. cū æterni, de ſen. & re iud.

45 † Sed ꝯ p̄dicta opp. & vr̄, ꝙ nullo caſu licet diſpēſare, q̄a nō dēt eſſe acceptio ꝑſonarū apud Papā, ut in c. nouit, đ iudi. & ita dēt iudicare magnū vti paruū, ut ibi hr̄. Sol. dic. ꝙ non eſt acceptio perſonarum, niſi ubi circa inęqualia ſeruat̄ ęqualitas. Sublimia. n. & ſcīa cū labore q̄runt̄. Nō mirū ergo, ſi ob maiori quęſitū labore, maius confertur p̄miū, & is gradus cæteros antecellat, quē labor prolixior & ſtipēdia longiora fecerint anteire, ut not. in c. de multa, ſ̄. e. vbi hęc ꝓ maiori parte notantur. Ex oībus p̄dictis elicio tales cōcluſiones cū corol-

46 lariis. †Prima cōcluſio, ꝙ non ſolū in dignitatibus & curatis, ſed ēt in ſimplicib⁹ iure ſp̄āli ceſſante ꝓhibet̄ q̄s eē pluralis. Alia cōcluſio, licet de iure ſcripto ſingula beneficia reſidētiā expoſcāt ꝑſonalē, iure tn̄ ſp̄āli ꝑmittente fructus in abſentia ꝑcipere, nullo ēt vicario ibidem ſubſtituto, minimè prohibetur, dūmō graue p̄iudicium Eccleſiæ ex hoc nō inferat̄. In curatis tn̄ nequeunt p̄dicta ſibi locū vēdicare. Ex quo infert̄ corollariū, cōſuetudinē nō valere, vt ꝑ ſubſtitutū poſſit q̄s in curato deſeruire. Ex quo infert̄ ēt aliud corollariū, curatū ꝓpria authoritate nequire in ſua cura ad longū tp̄s ſubſtituere. Alia cōcluſio: q̄q̄ bn̄ficia ſimplicia, iure ſp̄āli inducente, reſidētiā non requirāt perſonalē. nequeūt tn̄ de iure cōi rl'r plura in eadē accumulari ꝑſona, ſi ex illorū quolibet cleric⁹ cōmode viuere p̄t; aliàs ſecus. Ex hac infertur corollarium, ſolā reſidentiā cām non eſſe bn̄ficiorum accumulationem prohibendi. Alia cōcluſio: bn̄ficiorū ſufficiētia p̄ſuppoſita, cōſuetudo minime valet, vt quis in eis poſſit eſſe pluralis, nec ēt data inſufficientia, ſi beneficia ſunt curata. Alia concluſio; ſi diſpenſationē principaliter ſuadet bonū publicū ſpirituale, p̄t circa duo curata, ēt hodie Ep̄s diſpenſare; ſecus, ſi principal'r ſuadet pręrogatiua ꝑſonarū. Alia concluſio: licet circa duorū beneficiorū difformium, uel ſimplicis & curati cumulationem queat in eadem, uel ī diuerſis Eccleſiis Ep̄s diſpenſare: in eadē tn̄ circa conformia, uel diuerſa circa duas p̄bēdas niſi principalr̄ ſuadeat pręrogatiua perſonarū, diſpenſare non pōt. Ex qua infertur corollarium, ꝙ facilius inducit̄ diſpēſatio circa bn̄ficiorū, q̄ p̄bēdarū accumulationem. Alia concluſio. Is, cū quo ſuꝑ pluralitate bn̄ficiorū, vtilitate tm̄ priuata ſuadēte, ēt per Papā diſpenſatur, quoad Deum tutus minimè exiſtit. Ex qua infert̄, corollarium, ꝙ nec is quo ad eccleſiā triūphātē tutus exiſtit, q de inuitu eccleſię q̄ſitis ex indulgētia ex eadē cā cōceſſa teſtat̄.

47 †Quæro, certū ē, ꝙ ꝑ adeptionem ſecundi non curati uacat primum conſimile ipſo facto, vt in c. de multa, ſ̄. eod. An eodem modo vacet primum curatum per adeptionem ſecundi non curati, exigentis tamen pręciſam reſidentiam de iure communi, cōſuetudine, vel

EBA. SAPI.

a Supra ius. Vnde dixit Bal. in c. cū ſuper, col. 1. ꝙ Papa eſt ſupra, ius ꝯ ius, & extra ius. & ſecundum Bald. in c. 1. qual. do. feu. ꝑ pri. priue. Papa eſt omnia, & ſuꝑ omnia. & ſecundum Hoſt. in c. cū ueniſſent, ſ̄. de iudic. p̄t, Papa æquare quadrate rotundis, & multa de poteſtate Papæ ponit Feli. in. c. 1. col. 3. ſ̄. de conſtitu.

ſtatuto Inn.in.c.1.de cle.nõ reſi.vr̃ ſenti-
re ꝙ ſic,ẽt ſi primũ nõ eſſet curatũ,ex quo
utrunq; reqrit reſidẽtiã de iure ſpãli.Nã
dicit Inn.ibi drĩam eſſe inter cõſuetudi-
nẽ,q̃ eſt,ꝙ cõtinuã reſidẽtiã faciat, & eã
q̃ hẽt ꝙ nõ ꝑcipiat bñficiũ,niſi,reſideat:
qa ſm̃ primã cõſuetudinẽ vr̃ ipo facto re
nũciare primę p̃bẽdæ recipiẽdo ſecũdã,
quę ſimiliter reſidẽtiã requirat; ſm̃ aliã
ãt cõſuetudinẽ nõ vr̃ renũciare, cũ hoc ñ
hẽat cõſuetudo;ad hoc c.de multa,s̃.eo.
in ſimili.Pro quo ẽt facit qđ not.gl.ĩ cle.
gratiæ,de reſcr.q̃ dicit,ꝙ recipiẽdo qs ẽt
bñficiũ ſimplex,requirens ẽt reſidẽtiã,vr̃
renũtiare grẽ ſuper bñficio curato obti-
nẽdo,ex quo ñ p̃t vtrũq; đ iure retinere.
Io.Cal.in p̃al.c.fi.dicit, ꝙ licet ꝓ hoc fa
ciat idẽtitas rõnis,ſ.icõpaſſibilitas, ꝑ d.
cle.gratiæ;qdã tñ dñt, ꝙ c.de multa, nõ
48 hẽt locũ in hmõi ſimplicibus. †Ipſe autẽ
Io.Cald.tenet ꝯriũ,qa ꝑ idẽtitatẽ rõnis
nõ extẽdit ius ẽt pœnale,de ele.c.ſi poſt-
quã.§.2.lib.6.Io.And.in addi.Spe.de cle
ric.nõ reſidẽ.ad fi.dicit,ꝙ gl. dictę clem.
ñ ẽ vera; & hoc fuit dictũ originale Old.
conſi.165.ſm̃ do.Card.in p̃al.c. fi. vbi ẽt
dicit hoc vltimũ dictũ eſſe verius : qa id,
qđ dicit.d.c.de multa, ꝙ ꝑ adeptionẽ ſe-
cundi vacet primũ,eſt pęna, qđ nõ dẽt ex
tẽdi ꝑ idẽtitatẽ rõnis, đ quo remittit ad
not.ꝑ ſe in.c.cũ dilect⁹,de conſue.& in c.
49 per inquiſitionẽ,de elect.†Pro diuiſione
huius articuli duo ſunt vidẽda.Primùm,
an primũ bñficiũ vacet adepto ſcđo non
curato ex diſpoſitione c.de multa. Scđò
p̃ſuppoſito,ꝙ nõ vacet ex diſpoſitione il-
lius.c.an uacet per tacitã renunciationẽ
ex adeptione ſecũdi,de qua iudicio meo
tacitè ſenſit Inn.in p̃all.c.fi.& gl. in p̃all.
cle.gratię. † Circa primũ eſt videndũ,nũ
50 quid p̃all.c. de multa, cũ ſit pœnale dẽat
extẽdi,cũ ex ſui tenore non poſſit aptari
qõni noſtræ,cũ loquat đ bñficiis curatis.
Et ſic eſt diſcutiẽda illa ſubtilis & ꝓfun-
da mã,nũqd conſtõ pęnalis dẽat extẽdi.
quã mãm hic ꝓſeq nõ intẽdo:qa neceſ-
ſariã nõ exiſtimo de p̃ſenti.nã illa vr̃ cla
riſſima, veriſſima & indubitata ſentẽtia:
qa ſaltẽ vbi rõ pęnalis cõſtõnis expreſſa
non eſt, uel non eſt oĩno eadẽ rõ in caſu,
de quo q̃ritur, cõſtõ pęnalis[a] extendi nõ
a debet; & ſic extenderet ꝓpriũ caſum, ut
in.c.pœnæ,de pœni.di.1.de hoc not.ple-
niſſimè ꝑ Io.An.in regu.odia,de reg.iu.
li.6.in Mercu.ubi rñdet ad.c.ſi poſtq̃, ſu-
perius alleg.gl.eſt no.in c.1.de tẽ.or. li.
6.& in.c.fidei fauorẽ,de hęr.li.6.ubi bon.
gl.multũ not. ad ꝓpoſitũ noſtrũ, ut inſt.
de act.§.itẽ miſta. ubi ẽt bo.glo.& in cle.
1.de ele.& in. c. conſtitutionẽ, iuncto.c.
nõ ſolũ,de reg.iur.li.6. cũ infinitis ſimili
bus,ꝑ Bal.in.l. ſi qs ſeruo, C. de fur. Hic
enim nõ ẽ eadẽ rõ.nã negari nõ p̃t, quin
maius periculũ immineat ex retentione
duarũ parochialiũ,q̃ duorũ ſimpliciũ, &
reſidẽtiã exigentiũ; uel ſimplicis & cura
ti ꝑ rõnẽ,s̃.ꝓxi.dictã.meritò cõſtõ pęna
lis diſponens de curatis, vt ꝑ adeptionẽ

SEBA. SAPI.
a Pœnalis. Vide multa per Iaſo.in l. pœnul. ff. de in ius vocan. & aut. quas actiones C. de ſacroſan.eccle.

SEB. SAPI.
b An papa.Vide de hac quæſtione per Cardi.ſancti Sixti in tractatu de potentia papæ.q.45. & latè per Feli.in c.ex parte.primo. in prin.s̃. de offi. deleg. ubi multa allegat pro & contra, & per eundẽ in.c.1.col. verſicu. iuquantum d.Abbu.j. de ſimo.

ſecundi vacet primũ,nõ extẽdit ad ſimplicia. Nã ubi maius
periculum uertitur,ibi cautius eſt agẽdũ,ut in.c.ubi pericu
51 lũ,de ele.li.6.†Circa ſecundũ,videlicet an ſaltẽ vacet primũ
ex tacita renũtiatione, q̃ inducit ex adeptione ſecũdi, Inn.
vt dixi,tenet,ꝙ ſic,& alleg.p̃alle.clem.gratiæ,quæ ſe fundat
tm̃ ſuꝑ tacita renũtiatione. Sed aduertẽdũ,qa Inn.in illo c.
fi.vr̃ ſibi ꝯrius.Nã primò dixerat,ꝙ ſi clerici alicuius eccle-
ſię exigẽtis reſidẽtiã ex ſtatuto eligunt ſciẽter aliquẽ cleri
cũ habẽtẽ ꝯſimile bñficiũ,vñr renũtiare ſtatuto illi ſuꝑ reſi
dẽtia,& hoc quo ad canoniã & ñ quo ad p̃bẽdã, ne hoc ver
gat in p̃iudiciũ eccleſiæ.vñ ille bñficiatus erit in ſecunda ec
cleſia canonicus ſine p̃bẽda. ſi aũt elegerũt ipm ignorãtes,
ꝙ aliud obtineret bñficiũ, niſi ille renũtiauerit primo, p̃nt
illũ refutare ſm̃ Inn. qđ eſt ꝯriũ eius, qđ.s̃.dixi ſm̃ eũ. Nã
hic ſentit,ꝙ ꝑ adeptionẽ ſecũdi reſidẽtiã exigẽtis nõ uacat
primũ ipſo facto,quod ẽt reſidẽtiã exigebat: ſed clerici vñr
renũtiaſſe iuri ſuo, ſi ſcienter ipm elegerũt. Si uero ignorã
ter,& ille nõ vult reſignare primũ,p̃nt illũ renuere,& nõ ac
ceptare in canonicũ,& in fi.ſuę gl.ſentit, ꝙ iſte ĩſtitutus in
ſecũdo vr̃ renũtiare primo ꝑꝑ incõpaſſibilitatẽ, & iõ eius
52 ſnĩa tãquã doctoris ꝯrii ſequẽda non eſt. † Et ꝙ nõ inducat
tacita renũciatio, ꝓbat per multa iura. Primò ꝑ iura anti-
qua,ſm̃ q̃ habẽtibus duo bñficia incõpaſſibilia dabat optio.
retinẽdi alterũ,ut in.c.referẽte,& c.p̃tereà,s̃.eo.quod non
fuiſſet,ſi ꝑꝑ incõpaſſibilitatẽ, & per adeptionẽ ſecundi in-
duceret tacita renũtiatio primi.Probat ẽt,qa ꝑ ius nouũ va
caret primũ.Itẽ ꝓbat ꝑ alia iura ſuꝑueniẽtia,& primò ꝑ c.
nõ nulli,de cler.nõ reſi.ubi cauet,ꝙ recipẽs bñficiũ incõpaſ
ſibile cũ primo dẽat priuari ſcđò ꝑ ſnĩam:qđ minimè eſſet
ſi ꝑ adeptionem ſecũdi induceret tacita renũtiatio primi.
Probat ẽt & ꝑ ius nouũ inductũ ꝑ.c.de multa,s̃.eo. & extra
uag.execrabilis, Io.22. ubi hodie diſponit, ꝙ ꝑ adeptionẽ
ſecũdi curati vacet primũ ipſo facto. Nã ſi induceret tacita
renũtiatio primi per adeptionẽ ſecundi exigentis reſidẽtiã
fruſtra emanaſſent iura p̃al.uidelicet.c.de multa, &.c. exe-
crabilis,& tñ,ut in eis patet,eſt iuris noui inductio.Ad cle.
gratiæ,iuncta gl.q̃ vr̃ obſtare,duplex poteſt dari rñſio.Pri-
mò,ꝙ illa cle.loquit de habẽte literas ad dignitates ſeu bñ
ficiũ curatũ ab ordinario, ꝑ cuius adeptionẽ vr̃ renũciare
gratiæ Papali,cũ nõ poſſit utrũq; retinere, & hunc intelle-
ctũ vñr ibi cõiter ſentire doct.& ſic nõ eſſet vera gl. in p̃di-
cta cle.clemẽ.gratiæ,quę intellexit tex.ẽt de illo,q cõſequi
tur bñficiũ ſimplex expoſcẽs reſidẽtiã.Sed qa verba illi⁹ cle.
optimè adaptant ẽt ad adipiſcẽtes poſt grãm beneficium
ſimplex; ideò dico quòd illa glo.põt ſtare, & quod illa cle.
intelligatur de iure ad rem, prout loquitur; quo caſu per
adeptionem ſecundi non curati exigentis reſidentiam in-
ducitur tacita renunciatio gratiæ ſuper beneficio curato.
Et eſt ratio. nam literæ impetratæ ab beneficia aſſumunt
vigorem ex intentione ſcribentis, ut in. c. cum cauſa,&c.
fin.s̃. eo. ſed de intentione papę mandãtis alicui prouideri
de beneficio curato, uel dignitate non exiſtit,ut prouidere
tur illi, qui obtinet beneficium, quod requirit præciſè
reſidentiam,arg.in capit. ad aures, & c. poſtulaſti, s̃. de re-
ſcrip.& cap. quia nonnulli, &. c. relatum,s̃. de cleri.non re-
ſiden. ergo eoipſo, quòd impetrans conſequitur tale be-
neficium ab ordinario, tacitè videtur renuntiare gratiæ,
cùm non poſſit conſequi beneficium, & effectum gratiæ
contra intentionem mandantis. Ad hoc c. ſi pauper.j. eo.
titu.libro.6.Et iſte videtur eſſe proprius intellectus clem.
gratię, & eſt multum pulcher. per quem toleratur ibi
gloſſ.& uerba text. non impropriantur, nec cap. de multa,
extenditur. Et ex his concludo, quòd per adeptionem ſe-
cundi beneficii reſidentiam exigentis non inducitur ipſo
iure vacatio primi conſimilis, uel curati, cum inducatur
tacita renuntiatio gratiæ ſuper tali beneficio conſequen-
3 do.† Quæro (certum eſt, quod beneficium ſpirituale gra-
b tis & libere eſt conferendum) an Papa [b] recipiens pecu-
niam

niã de titulo ſpiritualis bñficii,dicat cõmittere ſimoniã,&
ſic inuoluat peccato,& eã dãs poſſit ſalua ꝯſciẽtia illud bñ-
ficiũ retinere?hãc qõnẽ expſsè nõ reperio ꝑ aliquẽ tactã,ni
ſi multũ ſuccinctè ꝑ d.Card.ĩ c.1.de ſimo.ubi ex dictis doc.
intulit,ꝙ Papa p̃t uẽdere titulũ bñficii,licet deberet abſti-
nere: qa eſt res mali exẽpli. & hoc intulit ex eo, qđ dñt ibi
aliq doc.ꝙ titulus de ſimonia nõ habet locũ ĩ Romana cu-
a ria,[a] ſicut nec lex Iulia de ambitu locũ hẽt ĩ curia principis.
ff.ad legẽ Iul. de ambitu.l. una; ꝓ hoc qđ not.82.diſt.c.p̃-
sby.& 1.q.6.c.ult.Vr̃ ergo ĩ Romana curia excuſare a ſimo
nia ſciẽtia & tolerãtia Papæ,arg. de offi.deleg.c. ex ꝑte, &
qđ ibi not.& hoc fatet Hoſt.verũ ĩ his,q̃ ſunt ſimoniaca,qa
ꝓhibita:ſecus,ſi ꝓhibita:qa ſimoniaca iuxta not.ĩ p̃alleg.c.
ex ꝑte.Alii uerò ibi ꝯriũ dicẽtes,ꝙ ex quo cõſtitutio ꝓmul
gata eſt hoc ꝓhibẽs; tenet & firma eſt,& oẽs ligat.Dicit tñ
ibi Io.And.ꝙ nõ ligat ꝓmulgãtẽ,C.de legi.l.princeps. Et
ex his ſentit ibi do.Car.ꝙ uẽdere titulũ bñficii nõ eſt ſimo
nia:qa ꝓhibitũ. Ego uerò legẽdo illud.c.tenui ꝯriũ,qđ cor
roborabã rõnib⁹& tex.Et primò ĩducit talis rõ:ꝑ titulũ be
neficii cõfert executio ordinis & clauiũ, nõ tm̃ bona tẽpa-
lia. Vñ ſciẽdũ,ꝙ ĩ ordinatione dat ptãs clauiũ ĩ habitu,ſed
nõ ĩ actu. In ĩſtitutione uerò, ſeu collatione bñficii dat exe
cutio illi⁹ ptãtis;tex.eſt aptus ĩ ✱ c.gñaliter.§.ecce ſufficiẽ
ter,& ĩ c.ſeq.16.q.1.Nõ.n.qs p̃t parochianũ alteri⁹ ſoluere,
uel ligare,uel ĩ alteri⁹ eccl̃ia celebrare ſine illi⁹ licẽtia,ut in
c.cũctis,& qđ ibi no.16.q.1.& 9.q.2.quaſi ꝑ totũ,& 13.q.1.
c.1.de parochia.c.ut dñicis,& c.null⁹, & de pœni. & remiſ.
c.oĩs, cũ ſi. q̃ qdẽ executio eſt cõnexa ipſi ordini, ſeu ſacro
ordinis;ergo uẽdẽdo executionẽ ordinis vr̃ uẽdere ipm or
dinẽ,& donũ Dei; ad hoc 1.q.3. ſi qs obiecerit,& c.ſalua-
tor 1.q.3.in qb⁹ iurib⁹ cauet, ꝙ q uẽdit unũ,ſine quo alterũ
nõ ꝑuenit,neutrũ ĩuẽditũ relinqt: & ſic ĩ uẽdẽdo executio
nẽ ptãtis;qa nõ ꝓuenit ſine ordine,vr̃ uẽdere ipm ordinẽ;
& de hoc eſt glo.ſing.ĩ c,licet,de pœ.q̃ eſt finalis ĩ ordine,q̃
aptiſſimè dicit,ꝙ ĩ recipiẽdo pecunias a uicariis, ut ꝑmit-
tat eis celebrare ĩ uicariis ſuis uẽdit executio ordinis, & ꝑ
ꝯñs ipe ordo; & iõ hoc ẽ ſimoniacũ.Itẽ uẽdẽdo ordinis e-
xecutionẽ vr̃ vẽdere donũ Dei.hoc.n.ꝓuenit ex dono Dei,
& nõ Papæ;ad hoc c.uerbũ,de pœ. diſt.1. vñ ordinis execu-
tio dr̃ ordinis ꝑfectio,ut ĩ c.q ꝑfectionẽ. 1.q.1.Hęc aũt sũt
ꝓhibita uẽdi,qa ſimoniaca.vñ vẽdere ordinẽ,& eccl̃iã,ſeu
altare,i.executionẽ altaris, ęqualr̃ ꝓhibent,& utroq; caſu
appellat ſimoniaca hęreſis,ut ĩ c.p̃sbyter.1.q.1.ibi: *quia altare & decimas*, & ſpũm ſctm̃ emere uel uẽdere: ſimoniacã
hæreſim eſſe fideliũ null⁹ ignorat. Idẽ dicit tex.ĩ c.altare 1.
q.3.hoc aũt uẽdere ĩ utroq; teſtõ ꝓhibet,ut ĩ c.q ſtudet. 1.
q.1.ubi hr̃ de Giezi & Simone mago,q primò fuerũt autho
res huius ſceleris. Vñ ſimonia dr̃ a Simone mago, q primò
ĩ nouo teſtõ author hui⁹ ſceleris extitit ĩ uolẽdo emere gra
tiã Dei. Nã cũ Ap̃li eſſent Hieroſolimis,& ꝑ manus ĩpoſi-
tionẽ darẽt ſpũm ſctm̃,Simõ magus obtulit pecuniã Petro,
ſi daret illi ptãtẽ illã,ut ipſe ſuis ſpũm ſctm̃ eodẽ mõ ꝯfer-
ret,& tũc recepit dãnationẽ a Petro ĩquiẽte:Pecunia tua te
cũ ſit ĩ ꝑditione,qa donũ Dei,&c.ad hoc 1.q.1.c.Petr⁹,& c.
q ſtudet,ꝓpe fi. In ueteri teſtõ Giezi famul⁹ Heliſei ꝓphe-
tę uoluit uẽdere ſanitatẽ Naamã. Nã legit ĩ 4.Reg. ꝙ cum
Naam Princeps militię Sirię iuſſu Heliſei ſepties lotus in
Iordane,mũdat⁹ a lepra recederet,Giezi puer Heliſei vidẽs
ꝙ dñs ſu⁹ nihil accepiſſet ab eo, clã ſecut⁹ eſt eũ dicẽs, duos
filios ꝓphetarũ ad Heliſeũ ueniſſe, & nõ habet qd añ eos
ponat;iõ rogabat ex ꝑte Heliſei,ut aliqd ſibi mitteret.Naa
mã uerò miſit ei duo talẽta,& veſtes mutatorias,q̃ oĩa Gie
zi abſcõdit.& poſtmodũ ĩgreſſus ſtetit corã dño ſuo,cui di
xit Heliſeus,ueni Giezi? q rñdit, nõ iuit ſeruus tuus, quo-
quã. Heliſe⁹ uerò dixit, nõne cor meũ erat p̃ns, cũ accepiſti
argẽtũ,& ueſtes,ut emas iumẽta, boues, ſeruos & ancillas?
ſed lepra Naamã adhęrebit tibi,& ſemini tuo in æternũ, &
egreſſus eſt ab eo leproſus, & Naamã cãdidus factus eſt ut

nix. Et ſic Giezi fuit author hui⁹ ſceleris ĩ
uẽdẽdo. vñ ꝓpriè emptores oẽs ſunt ap-
pellãdi Simoniaci, uenditores uerò Gie-
ziatici,a Giezi, ut dicit gl.1.q.1. ĩ sũma.
Et ſic patet ex p̃dictis,ꝙ uẽdere, q̃ proue-
niũt a Deo,eſt ꝓhibitũ; qa ſimoniacũ,&
de ſe eſt neqſſimũ, ſed nullus dubitat, ꝙ
executio ordinis ꝓueniat ex dono Dei;
ergo ex eius uẽditione ẽt Papa ĩuoluit ſi
monia. Item eccleſiam uendere ꝓhibuit
ipſe Deus in figura, & apertiſſimè habe-
tur in c.ex multis.1.q.3. ubi dicit tex. ꝙ
Chalcedoñ. concilium unum ex princi-
palibus ſitl̃i pœna condemnat eos, qui
eccleſię bñficiũ ĩteruẽtu pecunię acqrũt,
& eos q ſacrã ꝑ man⁹ ĩpoſitionẽ,ꝑ quã ſpi
ritusſanct⁹ cõfert, mercari dignoſcunt;u-
troq; caſu authoritate inexpugnabili il-
los a beneficio, iſtos a ſacro ordine iubet
expelli.Tñ humani generis redẽptor om
nes emẽtes & uẽdẽtes de tẽplo eiiciens,
cathedras uendentiũ colũbas euertit,nu-
mulariorũ æs effudit,ex p̃ris authoritate
denũciãs dicẽs; Nolite facere domũ p̃ris
mei domũ negotiationis. & poſt puſillũ
ſubiicit tex.ꝙ ſicut ꝑ colũbarũ uẽditores
deſignant illi, q ſacrã ꝑ man⁹ ĩpoſitionẽ
uẽdere conant,& ſic ꝑ numularios eccle-
ſiaſtici bñficii uẽditores denotant,q do-
mũ Dei (euãgelio teſte) ſpelũcã latronũ
faciũt,&c.uide ẽt bonũ tex.ĩ c.q ſtudet 2.
q.1. ubi multipl̃r ꝓbat hoc crimẽ eſſe ꝓ-
hibitũ utroq; teſtõ, & uide ĩ c.p̃sbyter,ea
cã,& q.ubi ꝓbat,ꝙ obtinere bñficiũ ꝑ ſi-
54 moniã,eſt crimen hęreſis. †Ex p̃dictis er
go aptiſſimè liquet hoc,ſ.uendere titulũ
bñficii eſſe a Deo ꝓhibitũ.ergo Papa nõ
excuſat.25.q.1. ſunt qdã,& qđ not.ĩ p̃al-
leg.c. ex ꝑte, & c.1.de ſimo.& ob iſtã au-
thoritatem ꝓhibet ibi Papa ẽt ꝓ canoni
catu,ſeu p̃benda pecuniã exigi, etiã ĩ uti-
litatem fabricę eccleſię, uel pauperũ con
uertendã.Ad idem bo.tex.ĩ c.ex diligen-
ti, de ſimo. ubi dicit tex.ꝙ p̃ſtare homa-
giũ, & ſic dare aliqd temporale ꝓ ſpiri-
tuali bñficio ꝯriũ noſcit diuinis & huma
nis legibus; & hoc ideò dicit ibi glo.quia
55 eſt ꝯ uetus & nouum teſtamentum. † Et
prædicta puto procedere,qñ executio be
neficii, uel officii concernit diuina; ut
puta altaris adminiſtrationem, uel cla-
uium executionem: ſecus autem, ſi con-
cerneret tantùm adminiſtrationem tem-
poralium,ut eſt uidere in hoſpitali. nam
tunc non puto Papam committere ſi-
moniam recipiendo quid temporale:
quia hoc non eſt uendere donum Dei:
ſed id dicitur ſimoniacum, quia pro-
hibitum ab eccleſia. Et in hoc poſſet
procedere ſimilitudo de lege Iul. de
ambitu: quæ non habet locum in Ro-
mana curia, ut ſuprà dictum eſt; &
hoc ideò, quia ipſe Princeps hoc
prohibuit: ſecus autem, ſi prohi-
buiſſet Deus. dico tamen quòd utro-
que caſu Papa debet abſtinere, & ma-
lè facit, ſi non abſtinet, licet hoc
ultimo caſu non dicatur ſimoniam pro-

ZACHA.
a Nõ habet locum in curia Romana. Adde iſtũ in c. cũ ueniſſent, nu.7. & ibi poſui ĩ apoſt. ad eũ in uer.de delicto ſimoniæ,ubi ẽt Feli. col.1.uer. ĩquãtũ abbas. ubi dicit hãc eẽ cõem opi.s̃. de iudic.& aliqd in c.1. nu. 5. & ibi ẽt poſui ĩ addi.in uer.in curia Romana.j. de ſimo.

56 priè cōmittere. †Nā Papa nō pōt id face
a re,p qđ denigratᵃ ſeu decolorat̄ ſtatus ec
cleſię.1.q. 7.c. & ſi illa.25.q.1.nō igit̄; fa-
cit qđ no.de iureiurā.c.& ſi Chriſtus; &
dę hoc in Spec.in tit.de leg.§.nūc breui-
ter. ubi ponit caſus,in qb⁹ Papæ ꝓhibitū
eſt diſpēſare; & inter cęteros ꝓhibitos
57 ꝯnumerat ſupradictū. †Vtroq;.n.caſu pu
tat iſtū,q dedit pecuniā,ēt Papę, nō eſſe
tutū quo ad Deū,& ligari ꝯſtitutione Pa
pali ſup hoc ꝓmulgata, licet ipſe Papa
ſua ꝯſtitutione nō liget̄:nec mirū,ꝗ unus
liget̄, & alter nō. Nā hoc ꝯtingit pp di-
uerſas qualitates pſonarū.Papa.n.nō li-
gat̄;qa nemo pt ſe ipſum ligare;qa ēt ab
ſoluere ſeipſum nō pōt, ut ī c.fi. de pœ.&
remiſ. qa diſcretio. pſonarū dēt eſſe in-
ter agētē & patiētē. ſunt.n.correlatiua,
q̄ nō pn̄t in eadē pſona cadere,ut in c.fi.
de inſtit.& in c.debitū,de biga.& ī c.p ue
ſtras, de iure pr̄onat⁹. Sed ꝗ ſubditus nō
liget̄, nihil obſtat,ex quo cōſtō remanet
firma,nec fuit ſublata p habētē ptātē il-
la uice diſpēſandi. Videm⁹ ēt, ꝗ in facto
inſeparabili unus peccat,alter nō: un⁹ pu
nit̄,alter nō.34.q.2.c.in lectū;& pone exē
plū, cū plures eligūt indignū,quorū aliq
ſciūt,aliq ignorāt,de elec c.cū in cūctis.
§.clerici,eo.tit.c.ſcriptū, ad fi. Itē pone,
cū plures cōmittūt actū,ex quo debet̄ ſu-
ſpēſio iuris,ſed alter ē ep̄s,q đe iure nul-
lā ſn̄iam ſuſpēſionis incurrit, niſi de ipſo
expſſa mētio habeat̄,de elect. c.ſi cōpro
miſſ.ri⁹.§. hmōi, de ſent.excō.c.qa peri-
culoſum, li.6. Et hoc ultimū apertiſſimè
ſentit Io.An.ī rł̄a,ui licet, in Mercuri.li.
6.ubi format q̄ōnem in ſilr̄ibus terminis,
vꝫ Bononien̄. ep̄i ſtatutū excōicat ludē
tes ad hazardū.ludit demū ep̄s cū Titio.
q̄rit̄, nūqd uterq; liget̄,uel neuter?& tan
dē poſt multa diffinit ep̄m nō ligari; ſed
Titiū ſic. Ita in ꝓpoſito dicā iſtū dātem
pecuniā ligari cōſtitutione papali; ſed
Papā nō. Ad legē Iulia.de ambitu.rn̄de,
ut dicit Io. An. in p̄all.rł̄a,cui licet,in fi.
q̄ōnis,ꝗ illa lex punit ambitū,i. ambitio
nē & cupiditatē q̄rētis adminiſtrationē
& pecuniā dātis populo, p quē eligit̄,ex
primēs id nō hr̄e locū in urbe,ubi prin-
ceps magiſtratus creat. ꝓbat ergo ſolū
illa lex, ꝗ ſi ſtatutū diceret,q luſerit ali-
bi, q̄ in palatio nr̄o:uel cū alio,q̄ cū no
bis,uel familia nr̄a &c. ꝗ ludens in loco
exēpto,uel cū pſona exēpta ligat⁹ nō eſ-
ſet; & multa alia,q̄ poſſent in ꝯriū allega
ri in hac q̄ōne, ꝗ iſte nō liget̄,ſi Papa nō
58 ligat̄, uide ibi Io.And. †Ex p̄dictis oīb⁹
elicit̄ concluſio . ex pecuniæ datione pp
bn̄ficii ſpiritualis inſtitutionē ſimonia-
cū crimē orit̄;adeò,ꝗ ēt Papa tali crimi
ne inuoluit̄, ſi talis bn̄ficii adminiſtra-
tio & executio clauium poteſtatem cum
altaris adminiſtratione concernit: aliàs
ſecus,licet alio crimine inuoluatur:dans
tamen utroq; caſu quo ad Deum, & e-
tiam quo ad eccleſiam militantem tu-
tus minimè exiſtit; hęc eſt concluſio no-
ua. Abbas.

SEB. SAPIA.
a Denigrat̄.vide q̄ copioſè accumulat Fel.in c.ſi qn̄, co.3.uer.pp illud dictū,& co.5.uer. dicta p iſtū tex,ſ̄. de reſcrip.ubi tāgit qn̄ Papę obediendū, & nunqd poſſit diſponere ꝯ ſtatutum eccleſiæ.
b Exigere rōnem. Adde ꝗ ēt nō pōt ipſum amouere ꝓpter dilapidationē: ſed debet petere, ut amoueatur, ut laicus, ut dicit Fede. conſi.95. de quo ēt p eū dē conſil.104.
c De fructibus eccleſię. Adde uidendū do. Car. conſil. 95. ubi an æquipararetur tutori.
ZACHARI.
Adde qđ nota. ī apoſt. ad iſtū in c. reprehēſibilis,nu. 18.in uer. teſtari, ſ̄.de app. Card.in cle.gratiæ, nu.12. & ibi ī apoſt. Celſi ī uer.ꝗ clerici p̄ciſè,de reſcrip. & Frā. ī c.p̄ſenti,nu. 10.& ibi iterū in apoſt. eiuſdē Celſi,de off.ord. li.6.
d Ignotum. Adde idē eſſe in habēte ius patr. ut dicit Fed.cōſil.ſ̄.alleg. 95.
ZACHARI.
e Facit plenā ꝓbationē. Adde nota. in apoſt. ad iſtum ī c.in p̄ſentia, nu. 5.in apoſt.in uer. p̄latorū,ſ̄.de renūciat.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo ſemel reprobata an poſſit iterum induci, uide remiſſiuè.*
2 *Clerici non debent ad diuina admittere excōmunicatos,ſi tamen admiſerint, non efficiuntur irregulares.*
3 *Patronus eccleſiaſticus habet pinguius ius in eccleſia, quàm patronus laicus, & ideò poteſt exigere rationem adminiſtrationis temporalium;quod non poteſt laicus.*
4 *Eccleſia dicitur ad aliquem pertinere pleno iure, quando epiſcopus nullum ius epiſcopale ibi exercet,& ideò præſentatio inſtitutio, & deſtitutio pertinent ad illum,qui eam habet pleno iure.*
5 *Literæ commendatitiæ Prælatorum faciunt plenam fidem in his, quæ ſunt modici præiudicij,puta quando commendant clericum eorum alteri p̄lato.6.*
6 *Epiſcopus an debeat examinare clericum ſibi per literas commendatitias præſentatum?*
7 *Nominatim expreſſi in pœnalibus qui dicantur.*
In odioſis non eſt recedendum a proprio ſignificatu uerborum.
Excommunicatus ſi eſt aliquis cum ſuis fautoribus,oportet illos declarare ante,quàm ſint excommunicati.
Ciuitas ſi eſt interdicta,an non erit interdictus populus illius ciuitatis; & ideo poterit alibi diuina officia audire;ſecus, ſi interdicatur populus.

CAP. XXXI.

IN Lateranenſi. Non debent religioſi
eccleſias, uel decimas
a laicis ſine diœceſanorū conſenſu recipere: ex-
cóicatos, uel interdictos ad diuina admittere: in
eccleſiis quoq;, q̄ ad eos nō pleno iure pertinent,inſtitue-
re & deſtituere:ſed p̄ſentabunt diœceſanis ad eas uiros ido
neos.h.d. uſq; ad finem. Primò ponit tenorē concilii La-
teranen̄. Secundò approbat & renouat,ibi: *nos autem.* Ter-
tiò addendo declarat, ibi: *ſanè.* Caſus literalis. Qđ dr̄ hic,
hr̄.j̄.de priuileg.cum & plantare,uſq; ad §.ſanè. In quo p̄di
cto concilio dr̄,ut tales p̄ſentare procurent in eccleſiis, quæ
ad ipſos pleno iure non pertinent, quos uel conuerſatio il-
lorum notos reddat,uel cōmendet teſtimonium p̄latorum.
1 Ber. † Not.primò,ꝗ hic pro maiori parte renouat̄,qđ erat
ſancitū in cōcilio Lateranen̄.& fortè hac rōne. Nam pote-
rat dubitari, utrum pp non obſeruantiam eſſet introducta
facultas, ſeu conſuetudo in ꝯriū; & uide qđ in ſimili no. in
cle.ſtatutum,de elec.ubi gl.not.nunquid conſuetudo ſemel
2 reprobata poſſit induci; tetigi in c.2.de ꝓba. †Nota ſecun-
dò,ꝗ religioſi non pn̄t admittere ad diuina excōicatos, uel
nominatim interdictos:ſi tn̄ admittūt de facto,nō p hoc ef-
ficiunt̄ irregulares.c.1.is q,de ſent.excō.li.6.ſed incurrūt pœ
3 nā.c.ep̄orū,de priuile.eo.lib.†No.tertiò,ꝗ patroni eccleſia
ſtici habēt pinguius ius in eccleſiis pr̄onatus,q̄ ſeculares.nā
b pn̄t exigereᵇ rōnē de rebus tēporalibus;qđ laici patroni nō
pn̄t; & qualiter ſit exigēda hæc rō a rectore eccleſię,uide p
Inn.in c. cū & plātare.j̄.de priuileg. Et ex hoc & illo.c.cū &
plātare, collige rectorē eccleſiæ nō poſſe ad libitū diſpone
c re de fructib⁹ eccleſię,ᶜ ſicut de patrimonio.De his.n.fructi-
bus eccleſię pn̄t cōpelli ad reddēdū rōnē,nō tn̄ multū ſubti
liter exigēda eſt rō,ut not.in d.c. cū & plātare. Ex hoc in-
fero,ꝗ cū pinguius ius habeat ep̄s in bn̄ficio,q̄ patronus,ꝗ
quēadmodū pōt patronus exigere rōnē; ita & fortius ep̄s,
arg.in c.dilectus,ſ̄.de offi.lega. Laicus uerò patronus de his
5 ſe nō intromittit,ut in c.nouerint.10.q.1. Nota† ꝗ in eccle
ſiis ptinentibus ad religioſos pleno iure non fit p̄ſentatio
rectoris ep̄o:ſed ipſi inſtituūt,& deſtituūt. Intellige,qn̄ po-
pulus eſt exēptus: aliàs ratione curę debet recurri ad ep̄m;
de quo in c.unico,de capel.mona.lib.6.Et quando dicantur
eccleſię ſubiectæ alicui pleno iure, dic, ut in c.quoniam.j̄.
de priuil.Nam pleno iure dicuntur, quando ep̄s nullum ius
epiſcopale ibi exercet, ſed tota iuriſdictio pertinet ad ab-
5 batem,ſeu ad alium pręlatum. †No. ꝗ habens collationem
beneficii non poteſt in populo non exempto inſtituere cle-
d ricum ignotum.ᵈ Et no. ꝗ teſtimonium prælatorum facit
e plenam probationem ᵉ ſuper idoneitate perſonę inſtituen-
dæ,quæ aliàs in illis partibus eſt ignota. Nam,cum agatur
de modico præiudicio, literæ cōmendatitię pręlatorum fa
ciunt plenam fidem; ad hoc qđ no. in c. innotuit, de electi.

Vnde pōdera,ꝗ tex.nō loquit̄ de diſpoſitiōe, ſed teſtimōio
p̄latorū.Teſtimoniū verò eſt aſſertio ſine iur̄o, ut in.c.tuā,
de coha.cler̄.& muli.Et qualiter multis modis eccleſię pn̄t
ptinere ad religioſos,dic plenè,ut dictū fuit in.c.de mona-
6 chis,ſ̄.e.†Sed quęro,nūqd Ep̄s,dū fit ſibi p̄ſentatio rōne cu
ræ poſſit examinare clericū ſibi p̄ſentatū p collatorē bn̄fi-
cii?& intellige,ut dixi de eo,q habuit prius collationē, ſed
ſolū adit̄ Ep̄s rōne curæ populi ſibi ſubiecti.Inn.hic expreſ-
ſe nō tangit:ſed ſolū dicit, ꝗ ſi p̄ſentatus eſt notus,dēt ad-
mitti p Ep̄m,niſi aliqd ꝓbet̄ ꝯ eū. Si verò eſt ignotus,nō eſt
admittend⁹,niſi ꝓbet̄ bono teſtimonio,puta p literas p̄la-
torū,ut hic:uel p diuturnā cōuerſationē honeſtā habitā in
loco,ut dicit Hoſ.ꝗ noti dn̄r hi, q ſunt oriūdi in illo loco.
Ex his tn̄ verbis tacitè ſentit Inn. ꝗ ignotus p̄t examinari:
ſed ipſe Inn.latius ꝓſeqtur hāc q̄ōnē in.c. veniēs, de verb.
ſig.lib.6.in quadā additiōe,quā pauci hn̄t:ſed eā ponunt
ad literā Archi.& Io. An.ubi cōcludit, ꝗ Ep̄s nō p̄t iſtū exa
minare;qa examinatio fit p illū, q hēt imponere manum,
puta cōfirmatoriā,cōſecratoriā,uel ordinatoriā,ſed in hoc
caſu Ep̄s nō cōfirmat collationē,ſed ſolū recognoſcēda eſt
cura animarū ab eo. Vn̄ cura venit acceſſoriè ad collationē
factā p iſtos religioſos,ſeu alios.Io.de Lig. ſentit ꝯriū.ſ̄.c.
ꝓxi.Sed iſte tex.p̄t adduci ꝓ opi. Inn.dū requirit, ut nō p̄-
ſentet̄.ego puto ſic dicēdū, ꝗ aut q̄rit̄ de bonitate intrinſe
ca,ſ.reſpū morū:aut de extrinſeca, & accidētali, ut de ſcīa
& ſimilib.Primo caſu loquit̄ iſte tex.nā ſi aliàs qs eſt notus,
dēt p̄ſumi idoneus,niſi ꝓbet̄ ꝯriū,vt ī.c.fi.đ p̄ſum. nec opor
tet ꝗ amplius examinetur,ex quo habuit collationē p ha-
bētē ptātē. Si aūt eſt ignotus,p̄t eū examinare; cū aliàs nō
teneat̄ eū admittere,ut hic.Secundo caſu,puto ꝗ Ep̄s poſſit
talē examinare,qa reſpū curę aīarū nō p̄t dici idoneus,niſi
prius ꝓbet, & piculoſum eſt cōmittere inexperto curā ani
a rū,ᵃ vt in c.cū ſit,de æta.& quali. Pro hoc facit, qđ legit̄ &
not.in.c.ſi fortè,de elec.li.6. Itē cū Ep̄s teneat̄ reddere rō-
nē de cura,ut hic,ergo Ep̄s pōt eū examinare;& hæc pars tu
7 tior eſt.†Vltimò,q̄ro,q dicant̄ nominatim excōicati,uel in
terdicti?& facit iſta q̄ō ad multa. nā ſępe in aliqua diſpoſi-
b tione requirit̄,vt aliquid fiat nominatim ᵇ. Inn.dicit hic,ꝗ
ſi interdr̄ ciuitas, vel caſtrū, oēs đ illo loco dn̄t nominatim
excōicati,vel interdicti,arg.c.cū in partibus,de uerb.ſig ni.
Idē ſi interdn̄r expreſſis noībus propriis;ſecus, ſi excōicat̄
c Petrus cū fautoribusᶜ ſuis. Nā fautores nō dn̄r nominatim
excōicati.ſed oportet,ꝗ prius facta fide de fauore denūcien
tur excōicati,niſi notoriè cōſtaret de fauore.Sed ꝯ hoc di-
ctū Inn.uide gl.no.& Pau. in cle.1.de vita & ho.cle. in uer.
noīati.Pro p̄io dicto vide gl.in c.cōſtitutus, de ſen.exc.li.
6.ꝓ cōcordātia dicerē,ꝗ ubi agit̄ de incurrēdo pęnā ip̄o iu
re,nō dr̄ qd fieri noīatim,niſi exprimant̄ noīa ꝓpria: quia
hoc īportat etymologia huius verbi, nominatim. Nam in
iſtis odioſis nō eſt recedēdū à ꝓprio ſignificatu verborū,ut
ī c.ſtatutū de ele.li.6.facit qđ dixi ī c.tuæ,de cleri.n̄ reſi.niſi
fortè circūſtātię ſint ita ſtrictę, ꝗ teneāt ex toto vicē no-
minis ꝓprii,ꝓ hoc.l.2.ff.de lib. & poſtu. & īſti. de exhęre.
lib.§.nominatim,&.l.quoties.§.ſi quis nomen,ff. de hęre.
inſti.& facit.l.certū,ff.ſi cert.pet.Si verò n̄ agit̄ de incurren
do pęnā ipſo facto,ſufficit ꝗ aliqd nominet̄ p circūſtātias,
licet nō ita ſtrictas.Sic ītelligit Inn.hic,dū ponit exēplū,qn̄
īterdr̄ ciuitas;& intellige, qn̄ interdr̄ populus alicuius ciui
tatis.nā interdicta ciuitate,nō eſt īterdictus populus;qa po
pul⁹ poſſet alibi audir̄ diuina,đ quo ī c.ſi ſn̄ia,đ ſē. exc.li.6.

SVMMARIVM.

1 *Clericus abſens qui uel quia ſtudet in iure,uel Theologia, 5. uel ex alio priuilegio,recipit fructus bn̄ficij ſui,n̄ pticipat de quotidianis diſtribōnibus.4.6.8*
2 *Clerici,etiam habentes dignitates, poſſunt ſe abſentare ex cauſa ſtudij.*
3 *Priuilegium partim fauorabile,& partim odioſum reſtringitur,inquantum eſt odioſum,& alteri præiudicat.*
7 *Priuilegiū conceſſum a Principe non intelligitur derogare conſuetudini loci, niſi in eo fiat expreſſè mentio de conſuetudine.*
9 *Clericus abſens cauſa ſtudij an teneatur relinquere uicarium loco ſui?*

CAP. XXXIII.

1 LIcet uobis † Abſens in
theologię ſtu
dio fructus bn̄ficiorū ſuorū pci
pit in abſentia,ſed quotidianas
diſtributiones nō h.d. Vel ſic ſm aliū in-
tellectū. Diſpēſatus ſup habēdis fructib⁹
in abſentia,quotidianas diſtributiōes nō
pcipit. h.d. Primò ponit priuilegii teno
rē. Scđò eius īterpretationē. Scđa,ibi.*no
lumus.* Caſus liter.Dn̄s papa mādauit Ab
bati & Priori ſanctæ Genouefæ, quaten⁹
magiſtro.R.Archidiacono Eboracē. ī ſa
cra pagina ſtudere uolēti ꝓuētus ſuos ec
cleſiaſticos facerēt ītegrè miniſtrari. Du
bitabat̄, utrū deberēt ei facere dari diſtri
butiones,q̄ tm̄ reſidētib⁹ cōcedūtur? Rn̄-
det Papa,ꝗ nō uult,ꝗ ei faciāt dari diſtri
butiōes, q̄ tm̄ reſidētib⁹,& his, q īterſunt
horis canonicis,exhibētur.B.†No.1.ꝗ ēt
habens dignitatē,ut Archidiaconus, p̄t
ſe trāſferre ad ſtudia literarū,& deſerere
ꝓpriā dignitatē: dēt tn̄ hr̄e ln̄iam ſupio
ris,quā tenet̄ ſibi īpēdere,vt legit̄, & no.
in.c.relatū,ſ̄.de cleri.nō reſid.& de Abba
tib⁹ vide p Io.An.ī c.3.j̄. ne cler. vel mo
na.ubi idē tenet.†Scđò not.ꝗ priuilegiū
ꝓ pte fauorabile, & ꝓ pte odioſum dēt
reſtringi,quāten⁹ p̄iudicat alteri, uel cul
tui diuino.Nā priuilegiū hic cōceſſum ſu
p fructib⁹ integrè pcipiēdis nō extendit̄
ad quotidianas diſtributiones, cū hēant
naturā ſeparatā ab aliis fructib⁹ eccleſię
& fuerint introductæ in fauorē cultus di
uini,ut canonici facilius cōuenirēt ad di
b uina,ut in cle.ſi dn̄m,de reliqis, & uene.
ſctōrū;iō nō debēt,niſi ītereſſentibus di-
uinis. De quo plenè dicēdū, vt habet̄ ī.c.
vnico,de cle.nō reſidē.li. 6. †Opp.ꝯ tex.
4 de.c.fi.de magiſt.ubi patet, ꝗ de iure cōi
quilibet ſtudēs,uel docens in Theologia
pcipit fructus ī abſentia; ergo nō fuit ne
ceſſe īpetrare priuilegiū. Sol.p̄t intelligi
hoc.c.duplr̄. Primò,ꝗ iſtud mādatū cōti
nebat priuilegiū;& ſic ad ꝯria dic, ꝗ nō-
dū emanauerat iſtud.c.Secūdo p̄t intelli
gi,ꝗ iſtud mādatū papę cōtinebat ius cō
mune.forte.n. canonici de facto nolebāt
ſibi rn̄dere; uel īpetrauit iſte ad cautelā:
5 quia ſolet timeri,quod ſpecialiter iniun-
d gitur.j̄.de hæreticis aduerſus.†. An autē
b ſtudensᵈ in iure habeat hoc priuilegium,
dic,ut dixi in d.c.tuæ,ſ̄.de cler.nō reſidē.
& tex.in.c.cū eo,đ cle.li.6.facit ꝗ ſic. Nā
ſciētia iuris eſt neceſſaria ad regimē ec-
cleſiæ & totius orbis. Vn̄ aſſiſtēs in iure
addiſcēdo,uel docēdo, nō ſolū ꝓmouet
vtilitatē ꝓpriā, ſed ēt ꝓficit eccleſię uni-
uerſali.& ut dicit tex.in aut̄.habita, C.ne
filius ꝓ patre, loquēdo de ſcientia iuris,
ꝗ p ſciam iuris mundus illuminat̄, & ad
obediendū Deo, & eius miniſtris vita ſu-
biectorū informat̄:facit d.c.cū ex eo,&.c.
ſuper ſpecula.j̄.de magiſt.quod no.in.c.1.
de con ſangui. & affin. Vbi dr̄ ꝗ canoni-
ſta eſt p̄ferendus theologo in prælatura
in partibus, in quibus non uigent hære-

a Curam animarū. Adde, qđ uolu.6 Old.conſi.18.
b Nominatim. Adde, qualiter quid dicatur fieri nominatim, Alex.cōſi. 80.1.lib.
ANT. FRAN.
Quando aliquid dicatur nominatim fieri,dicas, ꝗ illud dr̄ fieri nominatim, qn̄ exprimitur, ꝗ de eo dubitari non pōt l. 1. ff. de libe. & poſth.& ibi plenè per Alex. Et addo ꝗ primò nominatus præſumitur eſſe maior, ita Bal. in.l. pe. C. de uer. ſig.per.l.1.đ albo ſcribēdo, & hr̄ in c.in Chriſto pater,de conſe.diſt. 2.& ideò prior nominatus præſumitur magis dilectus a nominante, ut per Bal. in rub. C. ſi quis omiſ.cā teſta. Et adde ꝗ primò nominatus p̄ſumitur magis dilectus, & debet magis honorari, ut per Bal.in aut̄. hoc amplius, in pen. col. C. de fideicom.
SEBA. SAPI.
b Nominati. Quando quid dicatur fieri nominatim vide Franci. Curciū in conſi.48.co. 13.cū ſeq. & in cōſi.49.co.16. Et ibi an dicatur fieri nominatim,quod exprimitur uerbis generalibus, & in ſpecie de excōicatione, qn̄ dicatur fieri nominatum, vide gl.in c. cū & plātare,in ver.nominatim.j̄.de priui.
SEBA. SAPI.
Studens. Vide Abba.in conſi.89. incipi. in eccleſia Catanēſi, & Card. in cle.1.§.ſanè,in 6.q.de ſtatu mon.

a ſes:in illis verò locis theologus[a] p̄fert ca
noniſtę. Nā ad regimē eccleſię ſcīa iuris
6 eſt magis neceſſaria.†In gl.ibi:*reſpicit con
ſuetudinem eccleſiæ.* hodie hęc cōſuetudo
eſt redacta ad ius cōe, qa de iure cōi di-
ſtributiones nō debenī, niſi intereſſenti
bus diuinis officiis,vt d.c.vnico,de cleri.
7 non reſi.li.6. †Sed not. ex gl.iuncto tex.
& dictis doctorū hic, ꝙ priuilegiū nō p̄-
iudicat cōſuetudini loci, niſi de cōſuetu-
dine in eo fiat mētio : qa in dubio nō vr̄
princeps velle tollere cōſuetudinē loci,ſi
cut hic colligiī in iſtis diſtributionibus
quotidianis,q̄ olim ex cōſuetudine debe
banī ſolū intereſſentibus diuinis;& facit
l.2.§.ſi qs à Principe, ff. ne qd in loco pu
8 blico,& in c.1.de cōſti.lib. 6. †In ea glo.
ibi:*habita ratione uictus quotidiani.* Glo.ob
ſcurè loqī: ſed habuit reſp̄m ad ꝯſuetudi
nē quarundā eccleſiarū collegiatarū , in
quibus bona ſunt in cōi,& uiuunt cōiter
ita,ꝙ mēſę cōi deputanī certi redit⁹,ali-
qui verò diuidūtur inter canonicos.Stu-
dens ergo detracto eo,qđ debeī cōi mē-
ſę,hēbit portionē ſuā, ac ſi eſſet preſens,
imo,ut ſentiūt ibi doctores, & dixi in d.
c.tuæ, ſi ultra p̄bendas diſtinctas capl̄m 3
habet aliqua bona, quorū fruct⁹ ī fine an
b ni diuidunī[b] inter p̄ntes, dēt ſtudēs hr̄e
partē ſuā: qa hr̄ ꝓ p̄ſente in fauorem ſtu
dii.Iſti.n.reditus non ſunt cōditionati,ſi 4
cut diſtributiones quotidianæ:qa iſtæ di
ſtributiones debēī nō ſolū p̄ntibus , ſed
9 interreſſentibus diuinis.†Et puto,ꝙ ab-
c ſens cā ſtudii n̄ teneaī dimitteī vicariū[c]
loco ſui,cū iſte tex.& c.ſuper Spe.loquāī
īdiſtinctè:& qa ſępe cōtingeret,ꝙ detra
cta portiōe vicarii, nihil ſibi remaneret: 5
ſed in bn̄ficiis curatis teneī dimittere vi
cariū,cū neceſſariò ſit ſibi exercēda cura
vt in c.cū eo,p̄alle. ſed in bn̄ficiis ſimpli-
cibus poſſet ꝓbabiliter dubitari : ſed in 6
collegiatis ſimpl̄r puto primū dictū ve-
rū: qa defectus abſentis pōt ſuppleri per
alios de collegio,nec minus ſeruit ille ec 7
cleſiæ ſtudēdo, quā ille officiādo : ſed in
bn̄ficiis diſtinctis,ut in capellis & ſimili-
bus ꝓcedit dubiū,cū ibi nō ſit q ſuppleat
defectum abſentis; & in hoc eſſet cogitā
dum , ſed pro nūc nō decido iſtud dubiū.

a Theologus. Adde Ro. conſi. 333.
b Diuiduntur. Adde, ut per Cal. licet non ad propoſitum, conſi.21.de præben.
c Dimittere uicarium. Adde,an ille qui dimittit,debeat habere diſtributiones quotidianas,Cal.conſi. 1.de cle. non. reſi.
SEBA. SEBA.
c Vicarium . & ita tenet,d.Abb.in c. tuæ.ſ̄. de cle. non reſid.

SVMMARIVM.

1 *Capellæ poſſunt annecti & uniri præbendis eccleſiæ cathedralis,quando præbendæ ſunt tenues,reſeruata tamen debita portione capellanis. 4. Sed ſi capella non ſufficeret utrique,talis unio non fit.7.8.*
2 *Clericus, uel canonicus habens præbendam requirentē reſidentiam, non poteſt habere eccleſiam parochialē, alias ſecus.*
3 *Beneficia duo curata non poſſunt eſſe penes unum, etiā quòd unum non ſit ſufficiens. 9.*
5 *Clericus licet habeat euidentem prærogatiuam perſonæ, tamen non poteſt habere plura beneficia etiam annexa,niſi diſpenſatiuè.*
6 *Capellæ appellatione venit etiam eccleſia parochialis.*
7 *Vnio quādo fit de una eccleſia ad aliam, non debet ſtatus eccleſiæ unitæ alterari,ſed debet in ea officiari,prout ante unionem.*
Epiſcopus debet ſubuenire de fructibus ſui Epiſcopatus clericis non habentibus,unde poſſint uiuere.
8 *Capitulum pōt ſtatuere, quòd pēſio,ex reditibus unius eccleſiæ exuberantis ſoluatur alicui canonico indigenti,& Epiſcopus debet ad hoc conſentire.*
10 *Capella ſi annectitur præbendæ,uel e contra,quis habeat curam animarum, uel aliarum rerum, an ille qui erat rector capellæ, uel canonicus, qui habet præbendam?*

CAP. XXXIII.

1 EXpoſuiſti. †Propter paupertatē p̄bēdarum
eccleſię cathedralis poſſūt eis an
necti capellę,reſeruata ipſarū p̄sbyteris congrua
portiōe.h.d. Primò petitio. Secūdo prouiſio, ibi:
ſi euidens. Caſus liter. Canonici Veſprimen.an̄ cōciliū gn̄a-
le,ſ̄.eo.c.extirpandę, cōſueuerunt hr̄e capellas ad ſui ſuſten
tationē,cū de maiori Eccl.nō poſſent cōmodè ſuſtētari:ſed
occaſiōe p̄dicti cōcilii ſubtractę fuerūt capellę canonicis il
lis.vn̄ nō poterāt de reditibus p̄bēdarū ſuarū ſuſtētari. Ep̄s
ſignificauit hoc dn̄o papę;un̄ Papa mādat Ep̄o, ſi euidēs ne
ceſſitas,vel utilitas exigat, bn̄ poterit p̄bendas eccleſiæ ſuę
augmētare adiūgēdo capellas in ꝑpetuū eiſdē p̄bēdis,reſer
uata cōgrua portiōe capellanis.Ber. No.1.bonū arg.ex tex.
ad ītellectū.c.extirpādæ.§.q verò,ſ̄.e. vt pœna ibi poſita re
feraī ad primū caſum.Nā ꝑꝑ ꝓuiſionē illius cōcilii nō po-
2 terunt canonici hr̄e deinceps eccleſias parochiales. †Scd̄ò
not.ar.ꝙ p̄bēdę exigūt reſidētiā ꝑſonalē . Nā ꝑꝑ eius reſi-
dētiā nō p̄t canonicus de iure cōi hr̄e eccleſiā parochialē;
qa nō pōt utriq; ꝑ ſe deſeruire:ſed cū hodie in multis eccle
ſiis p̄bēdę nō exigāt reſidentiā,vr̄ ꝙ licitè poſſit canonicus
hr̄e eccleſiā parochialē:cui tn̄ dēt ꝑ ſe deſeruire,ex quo nō
3 eſt annexa p̄bēdæ;ut d.§.q uerò.†No.3.arg.ꝙ ēt ꝑꝑ pauper
tatē bn̄ficii nō p̄t qs hr̄e duo bn̄ficia incōpatibilia, puta re
ſidētiā exigētia.Nā licet canonici hic hr̄ent p̄bēdas tenues
& nō poſſent ſuſtentari;tn̄ nō fuit eis licitū hr̄e eccleſias pa
4 rochiales,niſi ꝑ uiā annexionis,ut ſeqtur in litera . †No.4.
duos caſus,in quibus licitè eccleſia annectiī p̄bendæ.Prim⁹
ꝑꝑ euidentē neceſſitatē,ut puta, quia ꝑꝑ p̄bēdarū tenuita
tē nō reperiunī,qui uelint acceptare canonicatus.Secūdus
caſus ꝑꝑ utilitatē,qa licet reperianī,non tn̄ ſunt idonei,&
cōuenietes eccleſię cathedrali , & cōſidera , qa nihil hic dr̄
de p̄rogatiua ꝑſonarū,ſed tm̄ de neceſſitate,uel vtilitate ec
5 cleſiæ. † Ex quo p̄t inferri , ꝙ licet euidēs p̄rogatiua ꝑſonę
ſuadeat diſpenſationē plurium bn̄ficiorū,ut in.c. de multa,
in fi.ſ̄.e.nō tn̄ dat facultatē annectendi unū bn̄ficiū alteri:
quia fieret p̄iudiciū ipſis bn̄ficiis , cū vnū ueniret acceſſoriè
6 ad aliud. †Not. optimū modū & ꝓuiſionē augumētādi re
ditus canonicorū, ut annectanī p̄bendis eorū capellę,ſeu ec
cleſiæ parochiales . Et nota , quòd nomine capellæ uenit
7 eccleſia parochialis.cū.n.hoc c.refert ſe ad dictū.c. extirpā
dę,clare patet,ꝙ loqī de illis eccleſiis. †Nota,ibi,*reſeruata
congrua &c.* ꝙ ꝑꝑ unionē vnius eccleſię ad aliā nō dēt alte
rari ſtatus eccleſię unitæ,ſed dēt in tali eccleſia morę ſoli-
to deſeruire.Hinc eſt,ꝙ doc.hic q̄runt ; Quid ſi eſt eccleſia,
q̄ non ſufficit vicario & canonico?Et cōcludunt,ꝙ talis ec-
cleſia nō eſt annectēda p̄bēdę, qa primò eſt ſubueniēdū ſer
uitio illius eccleſię,ſecūdo indulgēdū neceſſitati canonici:
ſi aūt nō reperiunī tales eccleſię ſufficientes, dēt Ep̄s ſubue
nire de reditibus ſuis;quod not.ꝓ hoc facit.12.q.2.c.cōceſ
ſo,& c.quatuor.Sed quęro de modo augumentandi prębē
das ſecundum diſpoſitionem huius c. Sol. duo intellectus
hic aſſignantur per docto . Primus per uiam vnionis, vt ſi
capella vniatur præbendæ; & iſte modus eſt clarus, & uide
8 bon.tex.in clem.2.de rebus eccleſi. non alien. † Secundus
modus , ut ſine unione ſtatuatur penſio ex reditibus ec-
cleſiæ uel capellę ſoluenda canonico . Et not. ex hoc ſe-
cundo modo , quòd licite pōt Epiſcopus, conſentiente ſuo
capitulo, conſtituere penſionem ex reditibus eccleſię abun
dantis perſoluendam ſingulari canonico . Pro hoc facit.c.
extirpandę.§.qui uerò a contrario . nam ibi ſolum inhibet
penſio in fraudē,ſecus, ſi iuſta cā ſubeſſet. Ad idē. c. ad au-
dientiam,el.2.de reſcript. Et credo ꝙ non ſolùm poſſet ꝑ
hunc modum prouidere canonicis , ſed etiam aliis digni-
tatibus

a tatib.[a] ſeu rectorib.multū indigētib.ad hoc c.1.de reb.ec-
cle.non alienan.li.6.Vbi patet,ꝙ ꝑꝑ pauꝑtatē unius eccle-
ſię licitè p̄t auferri membrū eccleſię exuberantis, & cōferri
indigēti.nā unica eſt eccl̄ia hēns multa mēbra.q.1.ç. loqī.
Ideo dēt unū mēbrū alteri ſubuenire,& hoc no. licet nun-
quā uiderim in practica.ſed optimè p̄t practicari,& pōt eſ-
9 ſe bona doctrina & utilis.† In gl.ſu ꝑ uerb.neceſſitas,uel u-
tilitas,ibi:*propter neceſſitatem licitum eſt,&c.* non intelligas
ruditer iſtā gl.qa eſſet ꝯ̄ tex.Nā hic nō fuit licitū ꝑꝑ pauper
tatē hēre p̄bendā,& eccl̄iā parochialē.ergo multomin⁹ nō
liceat hēre duas eccl̄ias curatas:ſed illud.c.unicū allega.in
gl.loquiī in annexatione fienda:qa ꝑꝑ paupertatem duarū
eccl̄iarū nō ualentiū ſingulares hr̄e p̄sbyteros p̄n̄t inter ſe
uniri,& debent,& idē in prioratib.& regularib.Nam ubi in
uno prioratu nō p̄n̄t ſtare ſaltē duo regulares,debent uniri
ut in cle.ne in agro.§.ad hoc,de ſtatū regula.fateor tn̄,ꝙ ſi
nō fuit unio,pōt Ep̄s diſpenſare,ut unus hēat has duas ec-
cleſias,ut in c.ſanctorū.70.di.licet hodie ſit dubiū ꝑꝑ c. de
multa,ſ̄.eo.ubi innuiī, ꝙ diſpenſatio ī curatis ꝑtinet ad pa
10 pā:ſed dic,ut ibi dixi.† In ea.gl.ibi:*& credo.* No.gl.uſque ad
finem & eius mens ur̄ hic,ꝙ ſi portio ſeu pēſio dūtaxat ſta-
tuiī canonicò ex reditib.eccleſię, tunc p̄sbyter inſtituēdus
in capella eſt p̄latus in capella, & habet curā animarū , ſed
ſi capellę annectiī p̄benda,tūc p̄sbyter ibi ſtatuendus hr̄ lo
co uicarii,& uide Lauren.in cle.unica,de of.uicarii,& Ioā.
de Lig.poſt eū,ubi concludunt,ꝙ ſi portio certa daī canoni
co,tunc uendicatio rerū capellę, & cura ꝑtinet ad p̄sbyte-
rū.ſi uerò certa portio daī p̄sbytero,tunc uendicatio rerum
& iuriū capellę pertinet ad canonicū,& cura in habitu,ſed
in actu pertinet ad p̄sbyterum,& loquunī qn̄ capella eſt an
nexa p̄bendę.Nam,ubi non fit annexio,ſed ſolùm ſtatuitur
penſio,nihil habet agere canonicus in capella. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Iudex impetratus per literas nullas,uel iudex alias incōpetens poteſt pronūtiare ſe non eſſe iudicem,& quo ad iſtam prouinciam habet iuriſdictionem ordinariam,& non delegatam,& poteſt condemnare partem in expenſis , tamen per iſtam pronuntiationem nō deſinit eſſe iudex,adeò, quod cauſa poteſt ſibi committi.2.*
3 *Res laicalis data eccleſiæ non ſubÿcitur amplius oneribus, quibus ſubÿciebatur ante,quam eſſet tradita eccleſiæ.*
Exemptionis priuilegio gaudet res,quæ peruenit ad manus exempti.
4 *Feudum,quod habet eccleſia a domino ſeculari,dicitur feudum ſeculare,& habet naturam feudi ſecularis. 5.*
5 *Papa poteſt conferre beneficium iuri patronatus laicorum, dum tamen in collatione fiat mentio,quòd erat ius patronatus laici,alias collatio eſſet ſurreptitia,legatus uerò Papæ hoc non poteſt.*
6 *Collatio beneficiorum non poteſt pertinere ad laicum ratione præſcriptionis,nide rationem.*
7 *Appellans iuſtè,ſi petit ſe remitti ad iudicem,a quo, & petit grauamen renouari,nō cōdēnatur in expenſis,ſecus,ſi iniuſtè appellauerit,uel friuolè.*

CAP. XXXIIII.

DIlectus filius. Licet eccleſia ex donatiōe
laici bn̄ficium conferat,te-
net illius bn̄ficii impetratio,de hoc mētione non
habita.In prima poniī īpetrātis q̄rela. In ſecūda
ꝓuiſio,ibi:*mandamus.* No.primò, ꝙ corā executore ad bene
b ficia pōt is,cui⁹ intereſt,ſuas exceptiōes[b] ꝓponere, ad hoc
c.accepim⁹,de æta.& qua.plenè dixi in c.fi.de p̄ſum.No.ſe-
cūdo ibi:*interloquendo*,ꝙ executor[c] ad bn̄ficia p̄t,ſi uult,aſſu
mere ꝑtes iudicis & īterloq ī cā, & ꝓnūtiare ſe nō eſſe exe
1 cutorē.†Ex hoc ēt no.ꝙ iudex datus ꝑ literas nullas pōt ꝓ
nūtiare ſe nō iudicē:qa ſaltē in illo articulo eſt iudex,& p̄t
etiā cōdemnare[d] impetrātem in expenſis,text.eſt multum
notabil.in cle.1.de reſcri.& poteſt adduci ille tex. in quoli
bet iudice incōpetenti,ut ſaltem ſit competens in cā dubii,
cū diſcutiī,an ſit iudex;& eſt hæc iuriſdō potius ordinaria,
2 quā delegata,uide etiā gl.in c.fi.de reſcr.† No. ꝙ ſi a iudice
ꝓnuntiante ſe nō iudicem appellaī,non extinguitur ſua iu
riſdō;unde pōt cā remitti ad eundem, ut a
hic cōtigit. nam,ut patet in antiqua , ab
3 iſto pronuntiante fuit appellatū. † Vlti-
mò no.& tene mēti, ꝙ ſi res laici confe-
runī eccleſię, aſſumūt nām aliarū rerum
e eccl̄iaſticarū,[e] & gaudere debent priuile
giis rebus eccleſię cōceſſis . Et facit hæc
litera in arg.ꝙ res tradita ꝑ laicū eccl. n̄
dēt amplius ſubiici gabellis,ut aliis one
rib.q̄ ad libitū dn̄i tꝑalis primò impone
banī.Facit ēt , ꝙ res perueniens ad man⁹
exempti dēt gaudere priuilegio exēptiōis,
uide ad hoc tex.cū gl.no.ī c.unico,de iu-
re pa.li.6.ubi patet, ꝙ ſi patronus laicus
dat ius ſuū patronus eccl̄ię,cenſenda eſt
illa eccleſia,ut patronus eccl̄iaſticus,non
ut ſecularis.Sed ꝯ̄.hoc,& ꝯ̄ tex.oppo.ſ̄. đ
fo.cōp.in c.trāſmiſſā,& in c.uerū.ubi pa-
tet,ꝙ ſi eccleſia habeat feudū a laico,cen
ſeī ut laicus,& nō ut eccleſia.un̄ ſi cōtin-
git appellari ab aliquo uaſallo,debet ap-
pellari ad dn̄m ſuperiorem ſecularem,&
nō ad Archiep̄m,uel ad papā. Ad idē tex.
in c.ſolitę,de maio.& obe. Sol. qn̄q; res
laici ex toto cōfereī eccleſiæ,ita,ꝙ incor-
poraī ipſi eccle.& tūc hēt locū, qđ p̄dixi
facit.x.q 1.nouerint.qn̄q; nō incorporaī
ex toto eccleſiæ,ut in reb.feudalib.in qb.
dn̄iū directū remanet apud laicū infeudā
tē;& tunc habet locū ꝯ̄riū.un̄ debet rōne
feudi ille laicus recognoſci in dn̄m,& ita
dēt intelligi tex.in d.c.ſolitę,& ſatis hāc
5 diſt. in paucis uerbis ſenſit ibi Inn. † In
gl.1.ibi:*non poſſit compelli per papam.* pon
dera gloſſ. uult enim , ꝙ Papa non poſſit
conferre beneficium patronatus laicorū
ſ allega.cap.cum dilectus,de iure patro-
na. hoc dictum cōmuniter impugnatur
b a docto. Nam in ſpiritualibus , uel quaſi
debet quiſque recognoſcere Papam in
ſuperiorem.22.diſtinctio.in capitu. 1. &
c & 2.Et pro hoc, quia laicus poſſidet ius
patronatus ex permiſſione eccleſię , ut
in capitulo 3.de iure patronatus , & quo
ad illud ſubiicitur eccleſię,ut in capitul.
quanto,de iudi.Nec obſtat. capitul. cum
dilectus . Loquitur enim in legato , de
hoc ibi plenius dicetur , uide tamen glo.
nota in clement.2.de præben.quæ dicit,
quòd licet papa poſſit conferre ius patro
d natus laici : tamen ſi non facit mentio-
nem , quòd ius patronatus pertinet ad
laicum, non ualet prouiſio tanquàm ſur
reptitia : quia in dubio Papa non inten-
dit uelle præiudicare iuri patronatus lai
corum , & idem tenent docto. in dicto
capitul. cum dilectus , quod nota in fi-
e ne. gloſſ. Contra hanc gloſſ. dictū ca-
pitu.cum dilectus . inducendo alio mo-
do. Nam ibi fit differentia , utrum ius
patronatus pertineat ad clericum , ut ad
clericum , ideſt ratione eccleſiæ , an ut
ad clericum tanquàm laicum ratione
patrimonii ſui.Nam quando pertinet ad
clericum ut ad laicū,cenſendus eſt laicus
Solu. in caſu noſtro fuit facta Decano *
f donatio * rōne,& ſic pertinebat ad eum
ut ad clericū.Et ratio diuerſitatis eſt , qa

a Aliis dignitatib. Adde Cal. conſil. 6. hoc tit.

ANT. FRAN. Ad id , quod hoc dr̄ de diſtributionib. quotidianis , an illę dēanī ei,q dimittiī uicarius in bn̄ficio , ſiue p̄benda,ꝙ tales diſtributiōes daī ꝓ ītereſsētia diuinorū, & iō illę nō ueniūt appellatione fructuū,nec cōputanī in ſumma fructuū bn̄ficii ipetrati,ut ꝑ Ol.in cōſi. 118.& ꝑ d.de Rot. in deci.ſua 138.incipi.qn̄ impetraī, in no. tn̄ debentur infirmo ꝓ tꝑe ſuę infirmitatis , licet nō ſeruiat Eccleſię,ut ꝑ Arc.in ca. cōſuetudinem , de cle.nō reſi.li.6. Et adde , ꝙ tales diſtributiones ex cōſuetudine nō p̄n̄t dari intereſſentib. diuinis officis una hora tātū,ul̄ ꝑ certas horas ꝓ oībus ſeptē horis, đ quo ꝑ d.Car. in cle.2.ī §.1.& in 16.& 21. q.& ſeq. de ęta. & qua. & danī etiam prælato abſenti ex cauſa eccleſię , ut per eundem ibi , ī 9.quæſt.

b Exceptiones. adde eundem Abb. conſilio.24.Fede. conſil.151.

SEB. SAPIA. Quòd executo.uide latè per Felin. in c.fi.co.6.uer. 1. cōcluſi.ſ̄. de ꝯſumpti.poſt Abb. ibi , col.4.uer. nunc uenio ad difficilem gloſſ.

d Condemnare. adde,ꝙ Fede. conſil. 24.dicit , ꝙ fatuū

SEBA. SAPI. eſt hic dubitare.

e Eccleſiaſticarum. Vide quę ſcribit Felin.in capit. eccleſia ſanctę Mariæ, column. 28. uerſicu. 5. quęro , ſuprà, de conſtitutio.ubi tangit, an res laicorum tranſeāt cum onere in eccleſiam.

f Laicorum . adde uidēdum Lapum,

all.84.& 96.Fed.conſi.65.d.Card.conſi.65.&69.
a Eſt icapax.Addꝫ,ꝙ uoluit Old.ꝯſ.1.ubi an Rex poſsit ꝯferre bñficia.
ANT. FRAN. An Rex poſsit cõferre bñficia,dicas. ꝙ Reges Vngariæ & Rex Angliæ conferunt ꝑbēdas,& bñficia ex priuilegio Papę, ut ꝑ Bal.in l.reſcri.inpe.co.in uer.& iõ Rex Anglorũ,C.de ꝑci.imp.oſſer.Et quã libertatē hēant Reges in eccleſiis, & quã illis dare poſſint,uide Inn.in c.auditis, in prin.ꝺ ĩ inte.reſ.nec mirũcũ reges oẽs ſub ſint Papa,ut ĩ c. ꝑ nenerabilem, qui fil. ſint legi. ubi ꝑ Inn.& ꝑ Old. ĩ cõſil.79.inci. conſueuit dubitari.
SEB. SAPIA.
a Incapax, ꝙ laicus ſit incapax iuris ſpũalis,etiã cõ currēte ꝑſcriptiõe tãti tēporis,cuiꝰ initii mēoria nõ extiſtat,tenet Card.in cõſi.38.inci.capitulũ Ciuitatenſe. Raph. Cu. in cõſi. 64.inci.Titius, & Sempronius, & latè Feli.ĩ d.c. cãm, col.1.ſ̃. de ꝑſcri. & ĩ c.accedentes. eo.ti.And. Sicul. ĩ cõſ.35.inci.ſapiēter ſcribiꝛ, col. 7. in 2.uol. qꝺ tñ declara, ut ꝑ Ale. in cõſil.6. in 1. uol. & in cõſi.73. in 4. uol.inci.uiſo, & ĩ diſputatione ſua. inci. Sigiſmundꝰ. Feli. in c.dilecto, in prin.ſ̃.de teſti. ubi ponit, qñ laicus poſsit hr̃e ius cõferēdi bñficia.
SEB. SAPIA.
b Deſeruire,in ꝯriũ eſt cõſuetudo ſ̃m Car.& Inn.in c. ſi. de cle.non reſi. & Maria. Soc. ĩ rep. c.ruæ,in 8.q.e.tit. de cle.nõ reſid.refert Feli.in c. dilectus filiꝰ.2.col. 2. uer.prima concluſio.ſ̃. de reſcri.
c De ętate reqſita. Adde uidēdũ Lap. all.36.do.de Rota deci. ſuis ĩ antiqs de æta.& qua. Ro. conſi.425.
ZACHARIAS. Adde Gem.ĩ c.indēnitatib.de elec. li.6.& Car. in cle. 2.de æta.& qua.& ĩ cle.2. §. ſtatuimꝰ, de ſtatu mon.

qñ ꝑtinet ad clericũ ut ad laicũ, nõ mu-
tauit ex toto nãm ſuã, cũ poſſit adhuc re
dire rõne ſucceſſiõis ad laicos. Sꝫ qñ col
latio eſt facta ecclię,tũc ex toto mutauit
nãm ſuã,ut hic,& in d.c.unico,de iu. pa.
6 † Sed diceres tu, qũo potuit ꝑtinere col
latio ad regē ꝯ.c.Maſſana,& c.ſacr.ſan ꝺ
ele. nã licet pñtatio poſſit ꝑtinere ad lai
cũ,nõ tñ collatio,qa ꝑ collationē tranſ-
fert ius ſpũale,& eſt qꝺ merè ſpũale, ut ĩ
c.2.& qꝺ ibi no.de ꝑb.lib. 6. Sol. duplex
1 prima, ut ĩtelligaꝛ lr̃a ꝓpriè capiēdo col
lationē ꝓ pñtatione,& ſic uꝛ gl.intelle-
xiſſe. Scdò ꝑt intelligi & ꝓpriè, & tunc
ſtat ꝯriũ.Sed tũc intellige, ꝙ ex priuile-
gio Rex hēbat collationē, uel ex ꝑſcrip-
tiõe tãti tꝑis, de cuius initio ñ eſt memo
ria.Nã uoluerũt qdã, ꝙ Rex tali mõ mul
tas acqſiuerit collatiões.Sed tu uide ple-
nè in d.c.ĩ nouella,ꝑ Io.An.ubi diſputat 2
an expſſiõe tãti tꝑis poſſit hoc ius cõpe-
tere laico,ſed certè de rigore dicēdũ eſt,
ꝙ nõ, qa ſine poſſeſſiõe nõ ꝓcedit ꝑſcrip
a tio,& laicus eſt incapax[a] poſſeſſiõis iu-
ris ſpũalis,ĩ c.cãm,de ꝑſcri. & ibi uiꝺ ple
nius.In gl.ſi.in ſi.Goſt.tenet, ꝙ ſi applľo 3
ꝑceſſit,ꝓuidēdũ eſt de ꝑbēdis prius uacã
tib.ſecus, ſi collatio fuit facta applõe nõ
ꝑcedēte.Io.An.dicit recurrēdũ ad c. ſi c.
& c.ſi ꝺ ſoli,cõc.ꝑb.lib.ubi hꝛ,ꝙ ſi ſcribiꝛ
ordinario collatori, & daꝛ executor ad
ꝓuidēdũ in defectũ illiꝰ, tũc ꝑ ſolã inſi-
nuationē executoris affecta eſt ꝑbenda
primò uacatura. Itē, ſi ſcribiꝛ executori
ad cõpellēdũ,& ille interdixit ordinario 4
collatori,ne cõferret. Nã ꝑ hoc adcò affi
ciꝛ ꝑbēda, ut ñ teneat collatio alteri fa-
cta,ut ĩ iurib.ꝑall.Et in iſtis caſib.tenēda
eſt pria opi.gl. ut de ꝑbēdis antiqs ꝓui-
deaꝛ.His.n.ceſſantib.puto,ꝙ ſola applľo
nõ impedit uires collatiõis:qa a prin.nõ
impedit ꝑtãtē cõpetentē pti, licet ſuſpē
dat iuriſdõnē iudicis.De quo ꝑ Inn.in c.
qa ꝑꝑ,& ĩ c.cũ inter,de ele.& in c. ad diſ 6
ſoluēdũ,de deſpõ.ĩpub.Vltimò op.ꝯ tex.
uꝛ n. ꝙ iſte appellãs ñ debuit remitti ad
iſtos iudices,q ꝑ prius ꝓceſſerũt, ut in c.
accepta,de ap.Sol.hoc fuit de cõſenſu ip
7 ſiꝰ appellatoris.† Sed doc.hic reuocãt in
dubiũ,utrũ petens ſe remitti ad iudicē,a
quo,dēat cõdēnari in expēſis? & uꝛ priò,
ꝙ ſic ꝑ c.interpoſita,de ap.ꝯriũ tenēt hic
doc.dãtes bonã litationē ad c.ĩterpoſita,
de ap.ut ñ ꝓcedat,cũ iuſtè appellãs petit
reuocari grauamen, ſeu remitti petit ad
iudicē,a quo,ut hic accidit. In ꝯrio eñ
fuit appellatũ friuolè,& ante,q̃ de iurib.
appellationis conſtaret,petiit ſe ad prio
rē iudicē remitti,quod not. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Pueri non poſſunt habere beneficia requirentia reſidentiam.4.6.12.*
Beneficiati ſunt inhabiles ad alia beneficia non debita quia non poſſunt utrobique reſidere.2.etiam ſi unum per ſe non ſit ſufficiens.3.u de.infrà,de cleric.ægrotant.c.2.nu.6.
4 *Canonicus non poteſt quis eſſe in eccleſia cathedrali,ante.14.an de quo latè nu.6.7.12.*
5 *Clericus debet reſidere per ſe in beneficio,etiam ſimplici.*
7 *Abbatiſſa debet eſſe in ætate.30.annorum, Abbas uerò,25.*
Tpſ.25.an eſt ſufficiens ad obtinēdũ omnē dignitatē præter epiſcopalem. 2.
8 *Quod ſtatuitur in Abbatiſſa non trahitur ad Abbates.*
Maſculinum concipit fœmininum,ſed non e contra.
9 *Prior conuentualis habens collegium ſub ſe,uel habens ex conſuetudine curam animarum,debet eſſe annorum.25.& non minus, alias poteſt eſſe in minori ætate,ut hic dicitur.*
Præsbyter non poteſt eſſe minor.25.an.
10 *Monachus non poteſt eſſe minor.14.annorum.*
Monaſterium eſt obligatum ad ſuſtentandum monachos.
11 *Epiſcopus non poteſt eſſe minor.30.annorum.*

CAP. XXXV.

1 *SVper inordinata.* † Pueri, & alias
bñficiati non ſunt
idonei ad bñficia cõſequēda.h.d.inhærēdo uer-
bis literę.Et in prima poniꝛ deciſa conſultatio.
In ſcꝺa rõnis ratio.In tertia rñſio.Secũda,ibi:*cum autē*.Ter
tia,ibi.*conſultationi* Caſus literalis.Quęrebaꝛ,utrũ pueri,&
bñficiati dicantur idonei ad aliquod bñficiũ obtinendũ? &
rñdet,ꝙ cũ pueri,& bñficiati non poſſint ſeruire in ecclia,
non debent dici idonei in eadē.Bern.†No. 1.ex rõne rõnis
unã regulã gñalē,ꝙ is dꝛ idoneus ad bñficiũ, q põt, & uult
in eo deſeruire;& ſic reqrũꝛ ptãs & uolũtas. Et ex hoc & ex
deciſis inferꝛ,ꝙ ꝑbēda de iure cõi reqrit reſidētiã,& ꝓ hoc
c.extirpēdę.§.q uerò,ſ̃.e.ubi notãter colligiꝛ,ꝙ reſidētia ꝺ
bita ꝑbēdæ ꝑiudicat reſidētię parochialis ecclię, & maxi-
mè colligiꝛ hic ex uer.oporteat,qꝺ eſt uerbũ neceſſitatis.†
No.2 ꝙ bñficiatus nõ eſt idoneꝰ ad bñficia cõſequēda,& cũ
hic tex.indiſtinctè loquaꝛ de bñficio intelligi dēt de quoli
bet bñficio.Et intellige qñ tale eſt bñficiũ ex quo ꝑt ſuſten
tari,alſ aũt,ſi bñficiũ nõ reqreret reſidētiã,bñ puto eũ ido-
neũ ad aliud obtinēdũ,ꝓ quo uide bo.gl.ĩ c.dudũ,ſ̃. de ele.
ſecus,ſi reqrit reſidētiã:qa tũc eſt qd ſibi ĩputeꝛ,quare illud
acceptauit.Dēt.n.eſſe cõtētus ea uocatiõe,qua uocatꝰ eſt,&
q̃rere ſibi uictũ ex induſtria.21.q.1.c.1.& 91.diſt. ĩ c.clericꝰ
4 uictũ,& ad ꝑdicta uide bo.tex.in c.is cui,e.ti.li.6. † Itē not.
ex tex.bo.argu.& quaſi expreſſum,ꝙ ante. 14. annũ nõ ꝑt qs
inſtitui canonicus in eccl. cathed. Nã puer ꝓpriè quis dꝛ a
7.an.uſq; ad 14.tũc incipit adoleſcētia,de quo uide plenè ꝑ
gl.ĩ ꝓœmio ſex.ubi diſtinguũꝛ hoĩs ętates,& de hoc.ĩ.ple-
niꝰ diceꝛ.† No.ibi:*deſeruire in ea,&c.*tex.a ptũ,ꝙ qs tenetur
deſeruire[b] ꝑ ſe ēt in bñficio ſimplici.Nã nullibi dubiũ eſt,
ꝙ puer beneficiatus poſſet deſeruire beneficio ꝑ aliũ,ſed hi
dicunꝛ ĩpotētes ad ſeruiēdũ,qm̃ ꝑ ſe ſeruire nõ pñt,ut tene
6 tur.† In gl.1.ibi:*ſed huic ſtandum eſt tãquã poſteriori.* uꝛ glo.
hęc ſe referre ad primã opinionē, ut ĩ hoĩe ante.14. annũ
nõ reputeꝛ qs idoneus ad bñficia,ēt ſimplicia obtinēda,qa
ē impotēs ad ſeruiēdũ ꝑꝑ defectũ ætatis,ſed gl.Io. An.hēt
ꝯriũ in.c.ſi eo tēporè,de reſcr.li.6.q̃ reputat idoneum quē
libet puerum ad beneficium ſimplex obtinendum. Et dicit
puer,vt dixi,a ſeptimo anno uſq; ad 14. & uidetur probari
opinio ſua in.c.ex eo,de ele.in. 6. ubi minor 14. annis ha-
buit canonicatum in eccleſia cathedrali, & dicitur,ꝙ inte-
rim non habet uocem in capitulo.Et circa hanc materiam
7 ſcribunt hic aliqua docto.† Sed plenius expediendo mate
c riam,cum quæritur de ætate requiſita[c] ad quemlibet circa
beneficium,diſtngue ſic. Aut eſt beneficium regulare, aut
ſeculare.Primo caſu,ſi eſt Abbatia, tunc in abbatiſſa requi
ritur ætas.30.ann.ut.in.c.indennitatibus,de ele.li.6.In Ab
bate uero non reperitur tempus expreſſum,ſed communi-
ter dicimus quod requiritur tempus.25.ann.per. c. cum in
cũctis,in.§.inferiora, de ✳ electio. ✳ ubi regulariter ad
quanlibet dignitatem obtinendam ſufficit illud tempus.
8 † Nec ſtatutum in Abbatiſſa debet trahi in Abbatem
& uide

& uide gl.q̃ hoc tenet in.d.c.indemnitatibus. Ex quo no.ꝙ
ꝓuiſum in Abbatiſſa,nõ trahiꝛ ad Abbatē qa licet maſcu-
linũ cõprehēdat fœmininũ;ñ ſic e ꝯ; de quo vide bonam gl.
a in cle.attendētes, de ſta.regu.Nec eſt eadē rõ[a] in utriſq;. nã
ꝑꝑ debilitatē ſexus mulieris olim reqrebaꝛ; ꝙ eēt ſeptua-
9 genaria.† Si verò eſt prioratus:& tunc ſi eſt cõuentualis ha
bens collegiũ ſub ſe,requiriꝛ tēpus.25.an.argu.in cle.ne in
agro,in.§.cæterũ,de ſtat.reg. Si verò nõ eſt cõuentualis;&
tũc ſi hēt curã animarum,ſubdiſtingue. Aut ex cõſuetudine
prior exercet ꝑ ſe;& dēt habere.25.annos.quãquam.n.hoc
nõ colligaꝛ expreſſe ex illo tex. ſatis colligiꝛ ex mēte & rõ
ne aliorũ iuriũ.Nã non ꝑt qs exercere curã,niſi ſit ꝑsbyter,
& ñ ꝑt qs eſſe ꝑsbyter.niſi ſit in.25.anno, vt in cle.genera-
lē,ꝺ æta.& qualit.& ꝓ hoc:qa in eccleſia ſeculari curata re
quiriꝛ illud tēpus,vt in.d.§.inferiora. Si verò curã nõ exer
cet ꝑ ſe,tũc vꝛ ſufficere tēpꝰ.20.an.vt in d.§.cęterũ.Aut eſt
prioratus ſine collegio & ſine cura;& tũc vꝛ velle Fedē. cõ.
47.vt ſufficiat tēpus.7.an.Adduco no. ꝑ gl.in.d.c.ſi eo tēpo
re.Item qa nõ ꝑt dici dignitas, ex quo nõ hēt collegium;er
go eſt ſimplex bñficiũ:ſed hoc dictũ ñ puto verũ.Aut intel-
lexit de prioratu regulari; & tũc aptè dictũ ſuũ eſt falſum:
qa,ſi nõ eſt ꝓfeſſus,nõ ꝑt hr̃e prioratũ,in.c.nullꝰ,ꝺ elect.li.
6.Et ꝓfeſſus eſſe ñ ꝑt añ. 14 annũ,vt in.c.1.de reg.li.6.Aut
intellexit de prioratu ſeculari;& tũc dictũ ſuũ dependet ex
alio,nũqd poſt.7.annũ poſſit qs hr̃e eccleſiã ñ curãtã;& cre
do ꝙ ñ,ut.ĩ.ſubiiciã ĩ ſcꝺò pricipali mēbro dico ego, ꝙ ſi
ēſt prioratꝰ nõ habēs collegiũ,nec curã,reqriꝛ ad minꝰ tem
pus.14.ann.arg.c.indecorũ,de ęta.& quali.& ĩ.d.§.cæterũ.
10 † Ex his ēt habes,qd de monachatu.Nã reqriꝛ tēpꝰ.14.ann.
vt ꝑdixi licet Hoſt.appellet monachatũ bñficiũ ſimplex:nõ
tñ ꝓpriè vꝛ bñficiũ:ſed potiꝰ eſt quoddã votũ ſolēnizatũ ꝑ
ꝯfeſſorē,vt ĩ.c.vno,de voto, li.6.Sed fortè habuit reſpectũ,
qa ꝑ monachatũ qs acqrit ius collegii, & hēt monaſteriũ
obligatũ ad alimētãdũ eum. vñ hoc reſpectu ꝑt dici,ꝙ hēt
bñficiũ ſimplex,ſicut is q intrat aliquod collegiũ clericorũ
ſeculariũ,vbi bõa ſunt cõia,arg.c.qm̃,ſ̃.ꝺ vita & hone.cler.
11 & hæc ꝓcedũt quo ad primũ mēbrũ.† Venio ad ſ̃m, cũ bñ
ficiũ eſt ſeculare;quo caſu dic,aut eſt epatus; & reqriꝛ, qꝺ
attigerit.30.ann.ĩ.c.cũ ĩ cũctis,ꝑalle.Aut eſt dignitas infe-
rior;& tũc reqriꝛ,qꝺ attingat.25.annũ, vt in.d.§.inferiora.
Aut eſt beneficium curatũ; & tunc reqriꝛ eadē ętas,vt in.
d.§.inferiora.Eꝑs tñ diſpēſat dũtaxat in ꝑſonatu ñ curato;
& tũc ſufficit ætas.20.annorũ.In aliis autē ñ diſpēſat; uide
11 bo.tex.ĩ.c.1.de æta & quali.li.6. † Si uerò ē bñficiũ ſine cu-
ra & ſit ſimplex:& tũc ſũt opi.vt dixi.mihi ſatis placet opi.
Calde.q voluit,ꝙ ſi bñficiũ ſonat in nomē rectorię,vt puta
qa ē eccleſia,vel capella ꝑ ſe ſtãs,& habēs clericũ ad ſuũ re
b gimē;& tũc ad minus reqriꝛ tēpꝰ.14.annorũ[b], & ꝺ hoc vꝛ
caſus ĩ.d.c.indecorũ,nõ cauillãdo lr̃am,licet gl.aliter ibi in
telligat.nã in hoc bñficio rectorię nõ dēt reqri tēpus.25.
annorũ:qa cũ hoc caueaꝛ ſpecificè in curatis,vt ĩ.d.§.ĩferio
ra,vꝛ aliud dicēdũ ĩ ñ curatis,arg.ĩ.c.nõne,de ꝑſum. Nec vꝛ
ſufficere ætas 7.annorũ:qa cũ hēat regere eccleſiã, indecēs
eſt,vt talis dicaꝛ idoneꝰ,q neſcit gubernare ſeipſũm, vt ĩ.d.
c.indecorũ.Et ex hoc impugnaꝛ dictũ Fede.ꝑdictũ, ſi intel-
lexit ꝺ prioratu ſingulari & ſeculari. Aut ñ ſonat ĩ uocē re
ctoriæ:ſed eſt bñficiũ ĩ eccleſia, & tũc ſi reqrit maturitatē ꝯ
ſilii (exēplũ ĩ canonicatu eccleſiæ cathedralis) & tũc tenet
hic Hoſ.& Arch.ĩ.d.c.eo tēpore,ꝙ reqriꝛ ætas.14.annorũ.
Nã añ illã ætatē ñ ꝑt ſapiēter iura tractare,ſicut dicimus ĩ
milite volēte teſtari añ illã ętatē.l.licet,ff.ꝺ teſt.mil.gl.tñ
ĩ.d.c.ſi eo tꝑe,ſentit oppoſitũ ꝑ.d.c.ex eo:ſed Archi.rñdet,
ꝙ illud ꝯtinet diſpēſationē,& qa diſpēſatiuè ille fuit ꝓmo
tus ĩ caſu illiꝰ.c.an.14.an & vt audio,curia ſeruat hãc opi.
& Arch.& Hoſ.& iudicio meo vꝛ tex.hic ñ ĩpropriãdo ver
bũ, pueri appoſitũ ĩ tex.Si uerò ñ reqrit maturitatē cõſilii,
& tũc ſufficit ętas.7.annorũ,& hoc caſu ſerua no.in. d. c.ſi
eo,per glo.hic. Pone exemplum in præbendis clericalibus

a Nec eſt eadē rõ.No.bñ iſta uerba,ꝑ q̃ eliciꝛ,ꝙ qñ eſt eadē rõ, fœmininũ cõcipit maſculinũ,& eſt ipſa ueritas. hinc ē,ꝙ ſi ſtatutũ diſponit,ꝙ qs ñ poſſit tenere capras in aliqua uilla,ñ ꝑt tenere ēt hircos, ut ꝑ Albe.de Roſ.in.1.parte ſtatutorum in.q.104.inci.ſed qd ſi ſtatutum eſt in uilla,pro quo facit elegans dictum dom.Ant.de Bur.in repe.c.ſi.ĩ 9. charta. de cõſue. ꝙ qñ rõ eſt utrobique indifferens, tunc etiã fœmininũ cõcipit maſculinũ, ꝙ diligēter nota. Aeneas de Fal.
ANT. FRAN. An maſculinum cõcipiaꝛ a fœminino,dicas regulariter quod nõ.l.ſi ita ſcriptũ, in princip. & ibi ꝑ Bart. ff.de leg. 2. Et iõ monachi nõ ueniunt appellatione monialiũ, de quo per Car. in cle.1. de cõſan.& affi.& per Bald.& Alex. in.l. ſed ſi hac lege.§.liberos, de ĩ ius uocã. & in. l. iurã.poſt Bar.ff.ꝺ legi.& ꝑ An.Bar. in conſ.quod inc. ſpecialis ꝙ conſi. eſt poſitum poſt conſili. 46. Alex. in 4. par conſ. & per eundem Alexan. in conſi. 56. &. in.l.ſeruus, ff. de le. 3.de quo uide gl.inſti.qui dari tu.poſ.in.§.ſin. & per Cy. & doc. in. l. quicunque, C.ꝺ ſeruis fugiti. Quid aũt e cõtra, an maſculinũ concipiat fœmininũ, uide d.Car. ĩ cle. 1.in prin.in. 7. q. de reg.& ꝑ Alex. in.l. ſi extraneus, ff.de cõd. ob cau. & in.l.ꝙ dꝛ, ff.de uerb. obli. & per Car.in cle.1.in.2. q.de ſepul. ubi dicit, ꝙ maſculinũ concipit fœmininũ in legibꝰ, ĩ cõſtitutiõibꝰ Papæ, & in cõſtitutione Epiſcopi ꝙ tamē eſt uerum ex quadã interpretatione,& non ex proprio ſignificatu, & propter identitatem rationis,ut ꝑ Card.plene in cle.i.in.iii.q.de elect.& in cle.i.in 5 q.de bapti.& ꝑ Bar. in l.1.in prin.ff.de pec.& per Io.de Imo. in l.ſi ita,de leg.2.& per d.Abb.in.c.ſignificauit,de reſcrip.ubi ēt ponit nunqd in reſcriptis maſculinum concipiat fœmininum.
SEBA. SAPI. Tēpus.14.annorum.Idem tenet Ioan. An. & Gemi in.c.ſi eo tempore,de præben.li.6.& Ioan.de Imo. hic.
c Pariter priuilegiatum.Adde uidendum Ro.conſi.359.
c SEBA. SAPI. Pariter priuilegiatum.quando priuilegiatus poſſit uti priuilegio contra priuilegiatum,tradit Felinus in. c. in præſentia,columna 14.uerſiculo,ſed aduerte diligenter, ſupra de proba.poſt Abb.ibi col.10.uer.& quoniam iſte articulus.

nam in multis eccleſiis ſunt beneficia
ꝓ clericis minoribꝰ,q tñ ñ ſunt de colle
gio, ſed tm̃ ſimpliciter bñficiati : in iſtis
bene ꝑt ꝓuideri iſtis minoribus, & per
hęc habes ętatem requiſitam ad quoli-
bet beneficium, quod notabis.

SVMMARIVM.

1 *Præbenda non debet diuidi pro integratione alterius.*
2 *Priuilegiatus non utitur priuilegio contra pariter priuilegiatum.*
Falcidia tunc detrahitur de legatis ad pias cauſas, quando eſt inſtituta eccleſia hæres.
5 *Præbenda iniuſta,& tenuis quomodo reintegretur?*

CAP. XXXVI.

1 *CVm Cauſam.* † Pro
uniꝰ
ꝑbēdæ integratione alia diui-
di ñ dēt.h.d.cõis diuiſio. Secũ
da,ibi:*conſultationi*. Caſus lr̃alis. Quidã
canonicus ſanctæ crucis,Ioannes noĩe,ñ
habebat integrã ꝑbēdã,vñ orta fuit con
tētio inter ipſum & eꝑm Aurelianēſem
ſuꝑ integratiõe ꝑbēdæ.Idē Ioann. impe
trauit cãm cõmitti ſuꝑ hoc, vt ꝑbēdã ei
faceret integrari. Dubitauerũt iudices,
utrũ aliã ꝑbēdã deberēt ſcindere ꝓ ĩte
gratione ꝑbēdæ dicti Ioã. Cõſultꝰ Papa
rñdet,ꝙ nõ fuit ĩtētiõis dñi Papę, ꝙ ali
qua ꝑbēda ꝺ nouo ſcindereꝛ ꝑꝑ reinte-
2 grationē ꝑdictã.B.†No.tex.ꝙ nõ eſt fa-
c uendũ priuilegiato ꝯ pariter priuilegia
tũ[c].Et facit hęc lr̃a,ꝙ priuilegiatꝰ ñ utiꝛ
priuilegio ſuo ꝯ pariter priuilegiatũ,de
quo ꝑ Bar.ĩ auꝛ.quas actiões, C.de ſa-
croſan.eccle.dico in.c.ĩ ꝑſentia,ꝺ ꝓb.&
hęc lr̃a facit optime ad q. Nũqd eccleſia
ꝯſtituta hęres poſſit detrahere falcidiã
ꝺ legatis ad pias cãs,ſeu aliis eccle.& vꝛ,
ꝙ ſic qa ñ dēt eccle. legataria vti priui-
legio ſibi ꝯceſſo ĩ ꝑiudiciũ eccle.q eſt in
ſtituta hr̃s,licet gl.uideaꝛ dubitaſſe. 12.
q.3.põtifices:ſed optimè facit tex. in ar.
ĩ auꝛ.ꝺ ſanctiſs.Epi.in.ſi.§. ſed & hoc ꝑ-
ſenti,& gl.ĩ.d.c.ĩ ꝑſentia, in ſi. ubi dico.
Itē allegaꝛ iſte tex.uulgariter, ꝙ nõ dēt
vnũ altare diſcooperiri, ut aliud coope
riaꝛ,& facit, ut ñ ſeruiamꝰ uni amico in
3 ꝑiudiciũ alteriꝰ amici.† No.ꝙ ꝑbēda nõ
iuſte diuiſa ñ ꝑt petere partē alii aſſigna
tã,ſed ꝯ diuidētē agiꝛ ad integrationē.
Tenuit ergo diuiſio, licet fieri nõ debue
rit,uiꝺ ꝙ dixi in capľo,maioribꝰ,ſ̃.eod.

SEBA. SAP.
a Emibens ſcientia. Quæ ſcientia req ratur ĩ prȩlatis,vi de pulchre p Fe. in.c.ſi qñ, col.pe. uer.dū gl. hic dicit,ſ.de reſcrip.
b Virtutibus. Adde illud, uirtute decet,non ſanguine niti. & dicit Ro. ſin. ſuis folio.19. q nobilis ſciētia præferēdus eſt in ſucceſſiōibus nobili gñe. Et alia ibi uide đ nobilitate. & ſtāte ſtatuto, de quo. ſ. an Eps poſſit diſpenſare. q ignobilis eligatur,uide eundem fo.14.
ANT. FRAN. Circa hoc quod hic dicitur đ nobilitatedicas q illa nō cōſyderatur ex progenie, ſed poti⁹ ex uirtute, ut per Paul.đ Ca. in conſi. 108. & 209. ubi alle. illud dictū Iuuenal. Tota licet ueteres &c. & adde quod nobilitas ingenii & ſciæ pferẽ nobilitati ſanguinis, De quo p Cy. in l.q ſquis, C.đ poſtula Tñ nobilis etiā dicitur a ſanguine claro iuxta no.ĩ.cle. 1. ĩ prin. de ſent. excō. ibi tñ dicit Car.q nobilitas ſola eſt, quæ animū uirtutibus & moribus exornat,de quo ĩ c.uenerabilis, de præb. & uide etiā bonū tex.in. l.2.ĩ §.ſed amplius, & ibi Bar.ff.đ exec. tu. ubi habetur,q nobilitas ex ſciētia cauſatẽ,de quo etiam no.in.l.pro uidendū,C.de poſtu. & quomodo probetur nobilitas, uide Pau. de Caſt.in con. 208. & ſe.
SEBA. SAPI.
c D.c.nunquam illum text. ad hoc dicit ſingular.d. And. Siculus in conſilio.7.incip. præclare ſcribitur,colum. 8.in. 2.uolumine. ubi aliqua ad propoſitum.
d Epiſcopat. Ad-

Et gl.ultima ĩſtat hic, qualiter fiat reĩte
gratio,ſeu de quib⁹ bonis, doctores etiā
ſunt varii: ſed colligendo & ueritatē an
nectēdo,dic q p̄t integrari ex bonis cōi-
bus,ſi ſupſunt,ar.in.c.cum.M.de conſtit.
Itē ex reditibus ſupexcreſcētibus,vt ibi.
Tertio in fructibus p̄bendæ vacātis,dum
modo ſufficiat canonico poſtmodū ibi
inſtituendo;tex.eſt in.c.uacāte, ſ.eo. vñ
intelligendus eſt iſte text. qñ prȩbenda
non eſſet ſufficiens ad integrandam vnā
& ,puidēdū ꝯgruè canonico inſtituēdo.

SVMMARIVM.

1 *Clerici ignobiles, uel non eminentis ſcientia non repelluntur a beneficiis,licet ad ea obtinenda tales admitti non fuerit conſuetum.*
2 *Beneficia ad ſedem apoſtolicam deuoluta poteſt conferre Cardinalis legatus in loco, ubi uacant,beneficia uero,qua uacant in curia,ſolus Papa confert.*
Beneficia qñ dicātur uacare in curia,uide remiſſiue.
3 *Scientia eminens non requiritur in beneficiis maxime ſimplicibus.8.*
Sciētia qñ dicatur eminēs,ſufficiēs, uel mediocris.8.
4 *Cōſuetudo, qđ ignobiles ñ admittātur ĩ canonicos,nō ualet,quia apud Deū nō eſt acceptio pſonarū,nu.6.*
Conſuetudo rationabilis ualet contra canones ſtatutum uerò non.
Appellatiōe dignitatis nō uenit epiſcopatus ĩ odioſis.
7 *Nobilis & plebeius,ſi ſunt pares uirtutibus,qui præferatur.*

CAP. XXXVII.

1 VEnerabilis. † Clerici ignobiles et
nō eminētis ſciētiæ pp hoc ñ
dēnt a p̄bendis repelli ēt in ec
cleſia, q̄ tales admittere nō ꝯſueuit.h.d.
vel ſic.Defectus notabilitatis,vel eminē b
tis ſciētiæ nō repellit quē à cōſecutione
p̄bēdæ ēt in eccleſia, q̄ nobiles dūtaxat,
& uiros eminētis ſciētiȩ recipere cōſue-
uit.In prima ponit facti narratio. In ſe-
cūda exceptiōis repulſio & cāȩ cōmiſſio,
ibi:nos igiẽ.Caſus lr̃alis. In eccleſia Ar
gētina q̄dā p̄bēda vacauerat tāto tpe, q
ipſius collatio ad ſedē apoſtolicā fuerat
deuoluta.Eps Portuē.tūc legat⁹ in parti c
b⁹ illis cōtulit illā p̄bēdā cuidā clerico.
I.noīe:ſed capitulū illi⁹ eccleſiæ nō reci
piebat eūdē. vñ p̄ſat⁹ Eps petiit a Papa,
ut ſuā collationē faceret obſeruari. Ex
aduerſo ,ppo fuit procurator capituli,q 5
hoc audito capitulū allegauit antiquā ꝯ
ſuetudinē illius eccleſiȩ, q nullū recipe
rēt in ſuū cōſortiū, niſi nobilē liberū,& d
ab vtroq; parēte illuſtrē,honeſtȩ conuer
ſatiōis & eminentis ſciȩ;& ne ꝯ hoc fie-
ret,ad ſedē Apoſtolicā fuit appellatum,
maxime cū illa p̄benda tūc vacaret añ q̄
monitorias lr̃as,vel executorias recepiſ 6
ſent.Dñs Papa cōſiderās,q nobilitas ge
neris ñ facit Deo gratū & idoneū ſerui-
torē, ſed poti⁹ uirtutū & uitȩ honeſtas,
& dñs paucos nobiles & potētes ad ſuū
elegit ſeruitiū ſed ignobiles & pauperes,
cū ñ ſit pſonarū acceptio apud deum, &
vix ad dignitates inueniaẽ vir eminētis
ſciētiæ,nedū ad p̄bendas.uñ Papa hmōi
exceptiones nō admiſit, unde mādat,q
ſi conſtiterit pdictā p̄bēdam uacaſſe,qñ
legatus dicto.I.ipſam cōtulit, illū faciat
2 recipi ad eandem. Ber.† Not.primò ibi:
*ad ſedem apoſtolicā deuoluta,&c.*tex.opti.q legatus Cardina
lis p̄t cōferre bñficia ad ſedē apoſtolicam deuoluta; & hoc
clare ,pbat hæc lr̃a eā nō cauillādo, licet aliqui dixerint te
nendo oppoſitū, q hic p nullitatē collatiōis legat⁹ hoc pe
tiit gratioſè a Papa cōfirmari: ſed certe nō petiit legat⁹,vt
validaret collationē,ſed vt eā executioni mandaret:qa pp
potētiā canonicorū nō potuit ipſe exequi; & de hoc uide
bonā gl.q̄ hoc diſputat,& finaliter tenet in.c.1.de offi.leg.
li.6.& ĩ cle.ſi de bñficio, in eo.ti.ſecus dic in bñficiis uacāti
b⁹ in ĩcuria.Illa.n.ſolus Papa cōfert,vt ĩ.c.2.j̃.eo.ti.li.6.& di
cunẽ vacare in curia ẽm ea,q̄ habenẽ in.c.p̄ſenti,eo.tit.li.6.
3 †No.2.q eminens ſciētia a ñ reqriẽ neceſſario in beneficiis
a maxime ſimplicibus.Et q̄ dicaẽ ſcientia eminens,uide pul-
chrè p Inn.in.c.cū in cunctis,de elec. ubi dixit illā dici emi
nentē, q̄ ſine reuolutiōe librorū diſſoluit difficiles q̄ſtiōes.
unde hęc in paucis reperiẽ;& ibi vide p eū, q̄ dicaẽ medio-
4 cris,& quæ ſufficiēs.† No.3. q non ualet ſtatutū,q viget in
multis locis Alemaniȩ, ut ignobiles ñ admittanẽ in cano-
nicos eccleſiarū cathedraliū. Nā apud Deū nō eſt acceptio
pſonarū,vt hic,& in.c. nouit,de iud.Nā cū conſuetudo ꝯria
reprobeẽ,hic fortius nō valet ſtatutū, cū cōſuetudo ꝯ cano-
nes ſit maioris roboris,q̄ ſtatutū.hinc eſt,q ꝯſuetudo alias
rōnabilis ualet ꝯ canones, vt in.c.fi.de cōſue. ſed ſtatutum
nō valet,vt in.c.q ſup his,de maio. & obe. no.Io.An.in.c.
fi.de offi.Arch.rōnē diuerſitatis dixi ĩ.d.c.fi. đ cōſue.No.q
duplex eſt nobilitas:q̄dā generis; & in hac ſunt laudādi pa
rētes.vñ alibi:Si nobilis es,lauda parētes;ad hoc.c.nūquā.
56.diſt.Alia eſt nobilitas uirtutū, & iſta ē nobilitas animi,
& p̄ponēda nobilitati generis. vñ pulchrè inquit Cice.in
inuectiua ꝯ Saluſtiū: Sāctius eſt me meis fulgere moribus,
quā maiorum opiniōe niti,ut ſim poſteris meis nobilitatis
initiū,& uirtutis exēplū; & ꝯ eūdē dixit. Quod deficit ĩ te,
incipit in me;quaſi uolebat inferre,q Saluſti⁹ degenerabat
gen⁹ ſuū:ſed ipſe ,ppriis uirtutib⁹ b p̄ſtabat ſuis initiū nobi
litatis.Sed tñ,ubi cōcurrūt duo uincula:qa qs ē nobilis ex
virtutib⁹ parētū,& uirtutib⁹ ,ppriis; & tūc ,pfectò ē magis
honorādus:qa duplex decor fulget ĩ eo & parētū,& ,ppri⁹,
licet ſit magis cōmēdādus is,q pauperibus parētibus ortus
uirtutibus ſe dedicauit, q̄ is, q ex nobili ,pgenie oriundus
fuit.Rō;qa nobilis habuit exēplar nobile ſuorū, & occaſio
nē maximā,ut eēt virtuoſus,ſed ex pauperibus natus eſt ſo
lius Dei uirtute mirabilis.Ita apte vr̃ uelle tex.in.d.c.nun-
quā c.56.diſt.No.q nobiles & potētes ñ ſunt reſpuēdi ĩ ec
cleſia Dei,cū ipſe Chriſt⁹ q ē caput eccleſiȩ quoſdā nobiles
& potētes ad ipſius regimē elegit,ut Bartholomȩū, & Pau
lū.Potētia ergo & nobilitas ñ degenerāt ĩ dignitatib⁹ eccle
ſiaſticis,nec ꝯriū ,pbat hęc lr̃a;ſed ſolū vult,q defect⁹ nobili
tatis,uel potētiȩ ñ repellat.† No.ibi:*uix ad culmina dignitatum*,q reperiẽ culmē dignitatis,& ſic vr̃,q appl̃one dignita
tis ñ veniūt iſta,q̄ ſūt dignitatū culmina. Vñ ĩ ſtatuto odio
ſo faciēte mētionē đ dignitate ñ ueniūt ēpat⁹ d: qa ſunt di
gnitatū culmē.Ita dicit gl.ſin.ĩ.c.2.j̃.e.ti.li. 6. ſatis ,pbatur
hoc,dū ñ appellat dignitatē,ſđ dignitatū culmē.Et no.ex il
la dictiōe,uix,q reperiūẽ hoīes eminentis ſciȩ,licet cū diffi
cultate.nā licet q uix ſit;tñ ſit,ſed cū difficultate, ut ĩ.c.per
catechiſmū,đ co.ſpi.li.6.† In gl.i.ibi:*quātuncumque ſit obtita & antiqua*.no.bñ gl.q cōſuetudo,de qua in text.eſt imprȩ-
ſcriptibilis. Et intellige reſpectu defect⁹ nobilitatis & emi
nētis ſcientiȩ;& hoc ideo, qa hoc eſt ꝯ honeſtatē eccleſiȩ,
apud q̄ principiliter dēt cōſiderari vitȩ honeſtas;facit.c.cū
decorē,ſ.de ui.& ho.cle.In gl.in uer. *liberū ſed hic nō aſſumit liberum*.Sed p̄t dici, q ēt ſi aſſumebat liberū ,ppriè ,p eo,q
caret libertate,nulla oriẽ abſurditas, qa Papa hic nō repu-
lit iſtā exceptionē,nec illā ex defectu honeſtatis:tñ intelle
ct⁹ gl.eſt bonus:qa nō allegaſſet ad hoc cōſuetudinē, qa de
iure cōi nō eſt ordinādus,ut.ſ.de ſer.nō ordi.p totū. Vnde
dicūt do.q loquebanẽ iſti ẽm uulgare Theutonicorum, q
in quibuſdam locis appellant liberos, eos, qui non ſunt
alicui domi-

alicui dño obnoxii ad aliqđ ſeruitium ſeu debitū exhiben
7 dū,facit.ſ.de ob.ad ratiocina.c.uno.† In gl.in uer. *non multos*.no.bñ hāc gl.primò q Pau.& Bartholo. fuerūt nobiles,
alii uerò apoſtoli ignobiles. & ex hoc inferẽ,q oēs indiffe-
renter ſunt uocandi ad regimen eccleſiȩ, dummō alias ſint
ſufficientis ſciæ,& honeſtæ uitæ. Quid aūt,ſi in nobili & in
plebeio cætera ſunt paria;quis p̄ferendus ſit, an habeaẽ uel
debeat haberi reſpectus ad nobilitatem; uide qđ dixi in c.
conſtitutis,el.2.de app poſt Hoſt.& in c.officii,de ele. Se- c
cundò no.ex gl.ibi:*ad regimen eccleſiæ*.q nō ſolū Petrus,ſed 4
oēs apoſtoli fuerūt electi ad regimē eccleſiȩ, ut eſt hic tex.
& uide,21.di.in nouo,& 19.diſ.in c.ita dñs,& in fi. gl.ñ ſol
uit ꝯriū.dic q ca. de multa,non dicit q defectus nobilita-
tis dēt quē appellare a ,pmotione,ſed q cū nobilib. & lite
ratis dēt diſpenſari in pluralitate bñficiorū,quia hēnt ſubi 5
re plures ſumptus. nam eccleſia debet ,puidere cuilibet ẽm
8 eius indigentiā,ut plenè dixi in d.c.de multa.† In gl.in uer.
eminentis,in fi.pondera gl.nā ex ea potes colligere tres qua-
litates ſciæ.Et q̄dā eſt eminens; & iſta neceſſariò nō requi d
riẽ in aliqua perſona,& rarò cōtingit.Secunda eſt ſcia me
diocris.Tertia eſt ſufficiens.Vñ mediocris tenet mediū in-
ter eminentē & ſufficientē. Et dr̃ ſufficiens ẽm qualitatem
perſonæ & ipſius officii. debet enim habere talem ſciam, p
quam ſciat regere & gubernare officium ſibi cōmiſſum, &
uide p Inn.ubi clarius declarat in c.cū in cūctis, de ele. Et
peccat clericus,q defectū patiẽ ſciȩ,ſi inopia nō excludit eū
a ſtudio literarum, uide per Inn.in d.c.cum in cunctis,& in
c.1.de ſum.tri.& facit c.niſi,in fi.de renun.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij appellatione non uenit dignitas,uel rectoria,nec beneficium curatum 3.7.niſi non reperiretur aliud beneficium,quàm curatum.6.*
Reſcriptum,quo mandatur alicui prouideri de beneficio,non includit dignitatē, uel rectoriam.2.niſi fuerit dictum de beneficio competenti,quo caſu intelligitur ſecundum qualitatem perſona.
3 *Differentia eſt,an alicui prouideatur in eccleſia,uel de eccleſia.*
4 *Reſcriptum Principis recipit interpretationem ab intentione ſua.*
5 *Excōicatio lata a delegato Papa ultra cōtēta in delegatiōe eſt ipſo iure nulla.*
Excōicatio lata a delegato cōtra intentionē delegantis an ſit ipſo iure nulla?
Excommunicatio lata ſine cauſa cognitione tenet,licet ſit iniuſta.
Sententia lata contra clauſulam inſertam in reſcripto concernentem inſtructionem circa merita cauſe tenet.ſi ab ea non appelletur.
6 *Mandatum non debet eſſe fruſtratorium.*
8 *Appellatione ciuiū an ueniant comitatiui,uel è conuerſo,uide remiſſiuè.*
Ciuitatis appellatione ueniunt ſuburbia.
9 *Executor datus ad beneficia poteſt primum uacaturum ſibi reſeruare,& collatori ordinario interdicere,ne conferat.*

CAP. XXXVIII.

1 CVm olim. † Reſcriptū,quo mādaẽ alicui đ
bñficio ,puideri,rectoriā,ul̃ di-
gnitatē nō includit.Vel ſic.Si mādaẽ ,puideri in
eccleſia,nō p̄t de eccleſia ,puideri.Prima ps nar-
rat executoris ,pceſſum:ſcđa reuocari mandat,dicēs quare
ibi,*cum igitur*.Caſus literalis.Dñs pp mādauit priori S.Ma
riȩ, ut Gui. diacono authoritate apl̃ica faceret ,puideri in
aliqua eccleſia ciuitatis, uel diœceſis Lucanæ.dictus prior
aſſignauit p̄ſactū Gui.in Rectorē eccl̃iȩ ſancti Petri đ uico
in qua p clericos eiuſdē eccl̃iæ rector eligi cōſueuit.clerici
nō recipiebāt eū dē, quare excōicatiōis uinculo innodauit 6
eoſdē.Significatū fuit dño Papæ,q rñdēdo dicit, cū māda-
tū apl̃icū ad talia ſe nō extēdat, nec ſit ĩtētio dñi Papȩ de
cōferēda rectoria,uel dignitate, cū ,p ſimplici bñficio ſcri-
bit;mādat,quatenus tā inſtōnē hmōi, q̄ excōicationē non
2 tenere denūtiet.Ber.† No.1.ibi,*in aliqua eccleſia*.q ſi man-
daẽ prouideri in aliqua eccl̃ia,nō includiẽ a rectoratus ali-
cuius eccleſiȩ, ſed tm̃ dēt prouideri de bñficio ſito in eccle
ſia.Ex quo collige & tene mēti,q aliud eſt ,puidere in eccle
ſia,& aliud de eccl̃ia,& uide bo.gl.q̄ allegat iſtū text. in cle.
3 1.j̃.e.ti.† No.2.ex princi.iuncto fi.q cū mādaẽ b ,puideri de
b bñficio,intelligiẽ de ſimplici. Nā papa in mādato nō adie-
cit qualitatē ſimplicitatis, ſed interpre-
tādo mādatū ſuū dicit, q iuſſio uẽ ema-
naſſe ,p ſimplici bñficio. Et ,pbaẽ rōne.
nā in literis impetratis ad bñficia debe-
mus facere ſtrictā interp̄tationē,ut in c.
quāuis,de p̄b.lib.6. Itē maior idoneitas
reqriẽ in curato;q̄ in ſimplici, ideò, niſi
exp̄ſè fiat mentio de cura, tāquā de mā
dato gñali,non uenit bñficiū curatum c
tex.eſt no.in c.cum in illis,e.ti.& l.† Itē
no.ibi: *noſtra feratur intentio,&c.* q man-
datū Papæ recipit uires a ſua intentiōe.
Semp ergo cōiecturanda eſt mens Prin-
cipis,ad hoc.c.adeò,& c.ſup literis, đ re
ſcript.† No.ultimò caſum notabil.& qui
alibi,ut credo,non eſt ita exp̄ſſus,q ſnīa
excommunicationis lata a delegato Pa-
pæ ultra cōprehenſa in reſcripto delega
tionis eſt ipſo iure nulla. d Et uoluerunt
quidā ſumere ex iſto tex. arg. q ſnīa ex-
communicationis lata a delegato ꝯ in-
tentionem delegātis eſt ipſo iure nulla.
Vin.tamen in c.ex inſinuatione, de reſc.
dicit, q qdā uolentes facere nouam ſe-
ctam,dixerunt,q proceſſus delegati, aut
eſt iniuſtus,aut nullus:ſi iniuſtus, eſſet ꝯ
intētionē delegātis,& p cōſequens nul-
lus,arg.huius.c.Sed profectò illud dictū,
nec primum,non approbaẽ cōiter a doc.
licet ut refert hic dñs meus dñs Car.mul
ti doc.conſuluerant,q ſnīa excōicatio-
nis lata a delegato ꝯ intentionem dele-
gātis eſſet nulla,ſed nec ſibi,nec dño An
to.nec mihi placet hoc dictū. Nā de in-
tentione delegantis non eſt, q feraẽ ex-
cōicatio ſine monitione, & tñ lata etiā
a delegato tenet,ut no Inn.in c. illud. j̃.
de cle.excōmu. mini. Vide etiam Inn. in
c.pro illorū,ſ.e.ubi dicit,q licet ſnīa ex-
communicationis feraẽ a delegato, ſine
cāȩ cognitiōe;nihilominus tenet, licet
ſit iniuſta.Et gñalr̃ de ,pceſſu executorū
iniuſto uide Inn.in c.ad aures, de reſcri.
ubi tenet illū tenere.Vide ēt pulchrū di-
ctū Inn.in c.prudētiā,de of. dele. ubi pl⁹
dicit, q ſi delegat⁹ fert ſnīam ꝯ clauſulā
inſertā in reſcripto cōcernētē inſtructio
nē circa merita cāȩ, nihilominus tenet
ſnīa:quoniam rl̃a gñalis hēt,q ſnīa lata
ꝯ ius litigatoris ualet,uñ opus eſt appel-
lare,ut in c.cū inter,de re iudi.Ad iſtum
tex.dic,q excōicatio fuit hic lata excedē
dendo uires mandati. Nam nō habebat
ptātē prouidēdi de rectoria, ſeu dignita
te,ideò nō potuit cogere ad obſeruantiā
illius,qđ nō cadebat ſub ptāte ſua, & ad
hoc ultimū no.ſemp hunc tex. † Sed q̄-
ro; qđ ſi mādaẽ prouideri in eccleſia de
bñficio,& ĩ eccleſia, ubi dirigiẽ illud mā
datū,ſunt p̄bēdæ,& alia bñficia minora,
nūqđ poſſit ,puideri de p̄b? doctores hic
cōiter dñt,q nō, ſed ſi nō eſſent ibi, niſi
prȩbendæ,ne mādatū ſit fruſtratoriū,po
terit ,puideri de p̄b.arg.c.Abb.j̃. de uer.
ſig.Do.Card.dicit, q non uẽ eſſe differē
tia,uñ ēt poterit in primo caſu ,puideri
de p̄b.Nihil allegat,ſed ego allego & ad
duco tex.ĩ c.,p illorū.ſ.e,ubi ſimplr̃ fuit

de do.Car.cōſi. 5 & quid de Abbatiis idem.
a Nō includiẽ. Addđ Oldr.conſi. 307.
SEBA. SAPI.
b Cā mādaẽ.uiđ Fe. ĩ c.poſtulaſti.col. 6.uer.circa glo.2. ſ.de reſcr.ubi latè quid ueniat appellatione bñficii.
c Curatū. Addđ Cal. cōſi.14.hoc.e.tit. ubi ponit, an habēs gratiā ad p̄bēdā poſſit obtinere præbendam ſacerdotalem.
AEneas de Falco. Circa hoc,qđ hic dr̃,an p̄bēda ſacerdotalis debeaẽ expectāri,uel contineaẽ in gr̃a expectatiua, adde do. Car. in cle.2.in §.1.in 11.q. de ætā. & quali. & ſi ſit qō de p̄b. ĩter plures,ubi dēat iudiciū agitari,& qualiter,uide Spec.in ti.de act. & peti. ĩ §.ſup,in uerſ. ſed qualiter & ſeq. & p eūdē in ti.de cōpe.iudi.adi. ĩ pri. ĩ uer.qualiter ergo fiet.Et adde,q p̄bendarius agens poſſeſſorio ad p̄bendā nō tenetur ,pbare fundū eſſe p̄bēdȩ,p quē acquiſiuit poſſeſſionē p̄bēdȩ,ſed ſolū,q illius fundi poſſeſſionē apprehēdit, ut p d.de Ro.dec. 280.inci.ſed ex p̄dictis.in nou. qđ eſt no.,p intelligētia eorū,q̄ habenẽ in c.cōſultatiōib. de of.del.& ĩ c.ex cōqōne,& in c.cū ad ſedē,đ reſ.ſpo.
d Ipō iure nulla.Adde Old.conſi. 81.

mandatũ,ut ꝓuidereꝫ de bñficio,& uigo
re illius mãdati fuit ꝓuiſum de canonica
tu & ꝑbenda. ſed nihilominus mihi plus
placẽt dicta doc.qa canonia eſt lógè ho-
norabilior,q̃ aliud beneficiũ ſimplex. uñ
canonici dicũꝫ clerici primi gradus , &
alii clerici ſimpliciter beneficiati dicun-
tur ſecũdi gradus,ut no.Inn.in c.ſedes,đ
reſcr.iõ cũ in reſcripto ſit fiẽda ſtricta in
terp̃tatio , debemus in dubio intelligere
de beneficio minori,ar.hic,& in c.1.& 2.
de fil.p̃sby.li.6.& in c.q̃uis,de præb.li. 6.
Nec obſt.c.ꝓ illorũ,quia ibi fuit manda-
tũ de beneficio cõpetenti ; quo caſu dñt
hic doc.ꝙ cõpetens intelligiꝫ ẜm qualita
tẽ ꝑſonæ.uñ ſi mereꝫ canonicatum,pote
rit ꝓuideri de eo , licet in eccleſia ſint a-
lia bñficia; & licet ipſi nõ allegẽt,text.eſt 7
no.in d.c.ꝓ illorũ.† Quid aũt, ſi mandaꝫ
ꝓuideri de bñficio ꝑbẽdali,uel alio,nun
q̃d uenit bñficiũ curatũ?Quidã, cũ quib.
trãſit Io.And.tenẽt ꝙ ſic ꝑ illã dictionẽ
uel alio,quaſi uoluerint comprehendere
bñficiũ curatũ . Sed moderniores tenent
oppoſitum,& melius, & ꝯ hanc ſnĩam an
tiquorũ uꝛ tex.rotundus in d.c. pro illo-
rum.ubi dꝛ,ꝙ niſi fiat expreſsè mẽtio de
cura,non uenit beneficiũ curatũ.Nec ob.
dictio,alio.nã potius facit ꝓ,quia regula
riter dictio, alius, facit poſitionẽ eiuſdẽ
qualitatis cũ pręcedentib.ut no.in d.c.ſe
des.debet ergo intelligi mandatũ de be-
neficio ꝑbẽdali,uel alio,ſ.ſimili,ſed cura
tum non eſt ſimile,ut ĩ d.c.cũ in illis. Nã
maior idoneitas & maior ętas requirun
tur in beneficio curato,q̃ in aliis ſimpli-
7 cib.ut dixi in c.ſuꝑ inordinata,ſ̃.eo. † In
gl.1.in fi.no.gl.& idẽ no. in c.accepimus
de æta.& qua.in gl.pen.& uide qđ plenè
dixi in c.Rodulphus,de reſcri.ubi tetigi
a an & qñ comitatiui [a] ueniant appꝉone ci
uium,& e conuerſo; & uidetur textus de
ciuitate in c.ſi ciuitas,de ſen.excom. lib.
6.Vbi etiam habetur,nunquid appellatio
b ne ciuitatis ueniãt ſuburbia;[b] & dꝛ ꝙ ſic,
quia prouiſio faciẽs mẽtionem de ciuita
te,fruſtraretur effectu ſuo,niſi comprehẽ
deret etiam ſuburbia,& in hoc eſt ſingu-
laris ille textus,in quo eſt materia odio-
ſa , ꝙ appellatione ciuitatis, non ſolùm
uenit id , quod muris clauditur , ſed e-
tiam ſuburbia.Et ex hoc crederem, quòd
ſi ſtatutum dictaret , quòd in ciuitate nõ
poſſit exerceri certa ars ad effectum , ut
ciues ſint intenti aliis artibus,quòd non
poterit exerceri in ſuburbiis: quia de fa-
cili ciues defraudarent dictam legẽ eun
do ad ſuburbia , & pro hoc facit c. ſuper
ſpecu.j̃.de priuileg. ubi interdicitur , ne
leges legantur Pariſiis, uel in locis uici-
nis.† In gl.2.ibi:*quia de conceſ.præ.quia cũ ſtis*.Adde.lib.6.de materia huius glo.ui-
de tex.ibi,& an executor poſſit ſeruare ſi
bi primã uacaturã , uel aliam, & interdi
cere collatori ordinario , ne conferat .
Vide hodie text.in c.executor,& in ca.ſi
capitulo,de conceſ.pręben.lib.6 . Et de
executore dato ad compellendum , uide

a Comitatiui.Adde quæ ibi poſui.
ZACHARIAS. Adde iſtũ in c. Rodulph⁹,nu.6.& qđ ibi dixi plenè ĩ apo. ad ip̃m in uer. appꝉone ciuiũ, ſ̃. de reſc.Bar.ĩ l. urbis,col.2. uer. ſed q̃ro,qñ ciuitas , ff. de uer.ſig.& ibi ꝑ Alex.Bal.in l.uꝛ ſi aliquẽ,de of.ꝓcõ. & in auth.& oino, col.6.uer. ſed pone, dicit ſtatutum C.ne uxor ꝓ mar.
SEB. SAPIA.
a Comitatiui . Vide Bar. in cõſ.196.in ci. ciuitati Camerini, cũ multis alle.ꝑ Feli.ĩ d.c. Rodulphus,in 7. col. uer.quarta conclu ſio, & ꝑ Lud. Bol. in cõmento Theo doſiani priuilegii in uer. uel comitatiuos.
ZACHARIAS.
b Veniãt ſuburbia. Adde Bart. tenẽdũ ꝙ ſic in l.uxorẽ.§. legauerat,de leg. 3. & ĩ l.2. & ibi Bar. Cęp.de uer.ſig.Alex.oino ĩ all.l. 2. ubi dicit utrũ,niſi in mã odioſa,Bal. ĩ l.2.q.2.C.de pen. leg.& iſtũ ĩ c. ſi ciuitas, ꝑ eũ alleg.
c Qđ clericus. ꝯrĩã opi.latè firmat Feli.in c.q̃ in eccꝉia rũ,col.25.uer.recipit mõ hoc ſcđm mẽbrũ,ſ̃. de cõſti. qñ aũt ꝑꝑ nõ ſit tolerãdus faciens ꝯ ſtatũ eccleſiæ,tangit idẽ Feli.in c.ſi qñ,co.5.ĩ.đ reſcr.

bonum textum in c.ſi ſoli,eodem,tit.lib.6.per quẽ textum
reprehenditur opinio huius gl.in fi.

De clerico ægrotante, uel debilitato. Rubrica.

Continuatur ad pręcedentia hoc ordine. Suprà uiſum eſt de clericis non reſidentib.& de præbendis non conferendis eiſdẽ,ſed qa dubitari poterat,nũquid eis ægrogantib.ſint prouẽtus eccleſiæ ſubtrahendi,merito poſt pręcedentia ſubiicit iſtam robricam.

SVMMARIVM.

1 *Clericus,licet infirmus,percipit fructus ſui beneficij.6.quod intellige, ſi ante infirmitatem reſidebat,alias ſecus.6.*
2 *Canonici poſſunt ſtatuere ſuper qualitate & quantitate diſtributionum.*
3 *Papa non poteſt priuare clericum ſuo beneficio ſine cauſa.*
4 *Donatio facta a clerico ſuæ cõcubinæ nõ ualet.ſicut nec facta a milite ſeculari.*
Clericus,nec miles ſeculi,non tenentur cedere bonis,nec poſſunt conueniri ultra quàm facere poſſint.
5 *Priuilegia cõceſſa militib.ſeculi extẽdũtur ad clericos,ubi ẽ eadẽ rõ,alias ſecus.*
6 *Caſus ſuperueniens recipit declarationem ſecundum ſtatum præcedentem.*
8 *Famulus,ſi infirmatur,eſt alendus a domino,etiam in expenſis magnis,ſi non ratione famulatus,ſaltem quia eſt diues & proximus.*
Pauꝑ põt intentare officiũ iudicis cõtra quẽcunq; diuitem, ut ſibi ſubueniat.
Epiſcopus tenetur ſubuenire pauperibus.
9 *Salarium non debetur famulo infirmo,quando illud ſalarium ſibi debetur ratione ſuæ perſonæ tantùm,ſecus,ſi datur contemplatione aliorum.*
Poteſtas ſi moritur,adhuc debetur ſuis hæredibus ſalarium.
10 *Doctor uel aduocatus,qui moriuntur ante eorum exercitium finitum , an debeant habere ſalarium totius temporis,uel pro rata?*

CAP. I.

1 CVm percuſſio. † Clericus infirmus integrè percipit beneficii ſui
fructus.h.d.Ponit dictum, cuius rationem inter-
ſerit,ibi:*quia*.Caſus literalis.Quidã ſacerdos in-
firmitate detentus nõ poterat eccleſię deſeruire , ꝓpter qđ
Epiſcopus ſuus ſubtrahebat ei conſueta ſtipẽdia ſua.Sacer-
dos conqueſtus eſt domino Papę.mandat papa illi Epiſco.
ꝙ propter hęc conſueta ſtipendia ſua ei nõ ſubtrahat. ſed
omnia ſibi,q̃ ſi ſanus eſſet,percipere poſſet , miniſtrare de-
2 beat,& quia ſi alii exemplo huiuſmodi eſſent deterriti,in-
ueniri fortè non poſſet,q uellet eccleſię militare.Ber.†No.
primò ibi:*quæ conſueta ſunt* ꝙ in diſtributiõib.faciendis attẽ
dit cuiuſq; eccleſię conſuetudo . Pñt etiã canonici inter ſe
ſtatuere , uel cõſuetudinẽ inducere ſuꝑ qualitate diſtribu-
tionũ,& modo diſtribuẽdi, a iure tamen non improbato ,
& pro hoc bo.glo.in c.ueniens,de uerb.ſign.lib.6.& ꝑ Inn.
in c.cũ cõſuetudinis,ſ̃.de cõſpe.† No.2.ibi,*exemplo deterriti*,
ꝙ clerici non debent inhumaniter tractari,ne alii terreant
a clericatu.hoc enim uꝛ turbare ſtatũ eccleſiaſticũ , nedum
c pñtẽ,ſed etiam futurum.Et põt adduci hæc ratio multum,
no.in arg.ꝙ clericus [c] non debet priuari beneficio ſuo ſine
cauſa,etiam per Romanum ponti . Nam ſi exiſtẽti in infir-
mitate,& ſic in impotentia ſeruiendi nõ debet ſubtrahi bñ
ficium, ne ex hoc turbetur ſtatus eccleſiæ , ergo multò for-
tius,ubi nulla ſubeſt cauſa rationabilis. Papa autem nõ eſt
tolerandus uolens turbare ſtatum eccleſiaſticum ſine cau-
ſa rationabili,ut no.dicit Inn.in c.quãto,de conſue.ſed de
4 hoc in diſputatione dicetur plenius.† No.ibi. *militare eccleſiæ*,& quilibet clericus dicitur miles Dei,& militat in eccle
ſia ,pro hoc tex.cum gl.11.q.1.Chriſtianus.32.q.8.c.repre
henſibile.Ex quo infertur,ꝙ quemadmodum nõ ualet do-
natio facta concubinæ per militem ſeculi , ut in cap.2. C.
de dona.inter ui. & uxo. & ita nec donatio facta cõcubinæ
ꝑ clericũ,cum ſit miles cæleſtis,& honorabilior,q̃ ſecularis
miles.96.diſt.in cap.duo ſunt,& ita diſputando tenuit Ric.
Malum.& ſequitur Barto. in l. affectionis , ff. de donat. &
uide quod not.Ioann.And.in d.c.de his.j̃. de ſepul. qđ be-
ne notabis.Pro hoc facit glo.no.quę communiter tenetur,
in l.

in l.miles,ff.de re iud.quæ vult,quòd ſicut ꝑꝑ debita miles
ſeculi nõ tenetur cedere bonis,nec põt cõueniri vltra, quã
facere põt;ita nec miles dei; de hoc dicã plenè in c.Odoar-
dus, de ſolu.& in c.2.de pig.& vide aliã gl.in ſimili in l.ſti-
pẽdia,C.de excep rei iud. quę dicit , ꝙ ſicut ſtipẽdia mili-
a tũ;[a] nõ ſunt capiẽda pro executione ſnĩæ,& ſic nec ſtipẽdia
5 clericorũ.† Ex his oĩbus cõclude notabilẽ regulã, ꝙ priuile
gia tributa militibus ſeculi debẽt obſeruari quo ad milites
Dei;quod intelligo in caſibus , in quibus ſubeſt eadẽ ratio,
ar.c.generaliter.16.q.1 Hoc dico , quia militi ſeculari non
imputatur ignorãtia iuris,cùm habeat vacare armis . l.1.&
quod ibi not.C.de iur.& fa.ign.& no.1.q.4.§.notandũ: ſed
militi Dei nõ ex toto parcereꝫ, cũ ipſe poſſit intẽdere ſcien
tiæ & ſtudio literarũ;de quo vide quod no.in regula, igno-
6 rantia,lib.6.† No.ibi:*quæcunq; ei,ſi ſanus eſſet , &c* ꝙ clerico
ęgrotãti nihil eſt ſubtrahendũ de his, quę cõſueuit percipe
re in ſanitate . Infirmitas ergo fingit eũ reſidere & intereſſe
diuinis.Et intellige hoc,qñ infirmitas eſt cauſa immediata
nõ deſeruiẽdi.Nã ſi prius non reſidebat,infirmitas ſuperue
niens non tñ excuſat eũ,vt dicũt hic docto.& bene, & latius
dixi in c.ad audientiã,de cleri.nõ reſid.Nam caſus ſuperue-
niẽs recipit declarationẽ ẜm ſtatũ pręcedentẽ,vt in c.maio
7 res.j̃.de baptiſ.† No.vltimò ibi:*exiguitate*,ꝙ de omni diſtri-
butione prouentuũ eccleſię , ſeu qualitercunque occurren-
tiũ debet infirmus habere portionẽ , quã ſolitus erat perci-
pere tpe ſanitatis, quantumcunq; talis portio ſit exigua,&
modica ; & hodie clarius prouiſum eſt in diſtributionibus
quotidianis,ut ægroto nõ denegenꝫ,đ cleric.ñ reſidẽ.c.vno
li.6.Sed ꝯ hoc tex.facit principiũ cap. vbi narraꝫ, qđ iſte ca
nonic⁹ iuit ꝑſonaliter ad Papã ; ergo ñ erat morbo detẽt⁹.
Solu.poterat eſſe talis infirmitas , q̃ impediebat deſeruire
eccleſiæ,nõ aũt ambulare:qa forte amiſerat officiũ linguæ.
8 † In gl.fi.ibi:*paſcendi,ſunt &c*.not.bñ gl.qđ dominus teneꝫ
paſcere famulos ſuos tẽpore infirmitatis. Sed dubitaꝫ,nun
q̃d teneaꝫ ad oẽs impẽſas?fortè.n.eget magna cura & diu-
turna,& in medicis eſt expẽdẽda magna quãtitas pecunię.
De hac.q.uide ꝑ Bar.ĩ.l.ſi cũ dotẽ.§.ſinautẽ,ff.ſol.mat.& ĩ.
l.in reb⁹,ff.cõmo.Et ꝯcludit,qđ ad magnas expẽſas ñ teneꝫ,
arg.illi⁹ legis,in reb⁹;q̃d intellige rõne famulat⁹;ſed alia rõ
ne,qa ꝓxim⁹,ſi ille nõ hẽat,vñ ſibi ſubueniat,p̃t implorare
officiũ iudicis ꝯ eũ,ut ſibi ſubueniat,ſi eſt ſoluẽdo.Et idem
b p̃t facere pauper ꝯ quẽcũq; diuitẽ;[b] vide textũ cũ gl. no.47.
diſt.in.c.ſicut;facit.c.paſce.86. diſt. & maxime ep̃i tenẽtur
ſubuenire pauperib⁹,& his,q nõ pñt manibus laborare, 82.
9 di.c.1.12.q.1.in.c.uidẽtes.† An autẽ famulo ĩfirmo debeaꝫ
c ſalariũ,& cõiter teneꝫ ꝙ nõ [c]:qa caſus cõtingẽs in ꝑſonam
illius,q locabat operas ſuas,liberat conductorẽ a p̃ſtatione
mercedis.l.ſiuno.§.idẽ cũ q̃dã,& ꝙ ibi no.ff.loc.& no.ĩ.di.
l.in reb⁹.Hoc tñ limita,qñ ſalariũ debeꝫ alicui rõne ꝑſonæ
ſuę dũtaxat:ſecus aũt, ſi daꝫ ſibi ẽt ex cõtẽplatione aliorũ,
vt daꝫ poteſtati.hẽt.n. ſoluere ſuis iudicibus, & aliis famu-
lis ſuis,de quorũ obligatiõe ñ liberaꝫ ꝑ mortẽ.vñ,cũ hære-
des defuncti teneãꝫ illis ſoluere, ex quo cõducti ſunt;ita &
poteſtas p̃t petere ſalariũ ab eo,q eũ cõduxit; de quo dicen
10 dũ,vt plenè no.in.l.diẽ functo,ff.de offi.aſſeſ.† Quid aũt in
doctore & aduocato,q deceſſerũt nõ finita cõducta , ſeu cã
aduocatiõis , nunq̃d eorũ hęres dẽat habere ſalariũ totius
d temporis ; an verò ꝓ rata ſeruitii , ſeu temporis [d] ? dic vt
no.ꝑ gl.& Bar.in.l.1.ff.de var. & ex̃or. cog. & vide aliquas
rationes Bar.in.d.l.diẽ functo, & ad mãm uide Inn.in.c.ꝓ
pter ſterilitatem infra de loc. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Presbyter , qui caret medietate manus cum duobus digitis,miſſam non poteſt celebrare,alios uerò ſacerdotales actus poteſt exercere.*
2 *Presbyter infirmus,uel debilitatus, qui non poſſet , niſi cum ſcandalo celebrare,eſt inhabilis ad celebrandum.*
3 *Presbyter,qui non poteſt aſcendere ad altare ſine baculo,non eſt permittendus celebrare,alias ſecus.*
4 *Presbyter deformis,uel debilitatus non eſt irregularis, ſed inhabilis ad celebrandum.*

CAP. II.

1 PResbyterũ . † Presbyter , cui
medietas palmę cum duobus
digitis eſt abſciſſa , miſſam nõ
celebrat, ſed cæteris ſacerdotalibus fun-
gi poteſt.h.d .Primò prohibet , & cauſã
reddit.Secũdò permittit,ibi: *ipſum* . Ca-
ſus lr̃alis. q̃dã ſacerdos amiſerat duos di
gitos cũ medietate palmę ꝑ quẽdã præ
donem abſciſſos: Epiſco. illius quęſiuit,
utrũ deberet ꝑmitti celebrare miſſã ? di
cit Papa, quod non permittat eum cele-
brare,quia nec propter debilitatem ſecu
rè,nec ſine ſcandalo ꝑꝑ deformitatẽ de
bet celebrare in aliis ſacerdotalibus of-
2 ficiis permittat eum celebrare.Ber. † No
ta primo bonam regulam ad cognoſcen
dum , an & quando clerico infirmo ſeu
debilitato ſit interdicendum officiũ ſa-
cerdotale , uel ipſius pars . Sufficit enim
omnis cauſa, quę reddit ipſum debilem
ad exercendum illud officium,uel defor
mem . Nam tunc propter ſcandalum ,
& primo caſu propter debilitatem eſt ſi
bi interdicendum illud officium in lo-
co,quo dictæ cauſæ, ſeu altera earũ con-
3 currit.† Nota ibi:*quod ſola deformitas ſufficit*. & facit pro dicto notabili gloſſ. in.
c.ſi quis.l.diſt.quę dicit,quod ſi clericus
eſt adeò claudus , quod nequit aſcende-
re ad altare ſine baculo , nõ eſt permittẽ
dus celebrare:ſecus , quando aliter eſſet
claudus; & uide ad materiam quod legi.
& nota.in.c.ſecundo,ſupra de corpo.ui-
4 tia.† Vltimo not. quod deformitas , uel
debilitas non reddit clericum irregula-
rem , ſed tantum reddit impotentem &
inhabilem reſpectu illius officii , in quo
prædicta concurrunt. In gloſſa prima in
fine,de quo in regula , factum legitimè,
de reg.iur.lib.6 . Et dic , quod caſus hic
ſuperueniens non facit , ac ſi ab initio
actus non ualuerit , ſed ſolum impedit
exercitium; quatenus uiget impedimen
tum &c.

SVMMARIVM.

1 *Rector eccleſiæ ſi eſt leproſus,datur ei coadiutor , qui debet habere portionem de facultatibus eccleſiæ , & datur per inferiorem a Papa,niſi ſit Epiſcopus.nam tunc ſolus Papa dat,numero.2.*
3 *Leproſo poteſt interdici ingreſſus eccleſiæ,ſi non poteſt ingredi ſine ſcandalo aliorum , etiam ſi clericus ſit leproſus.4.*
Scandalum quo caſu eſt ſufficiens,quòd quis priuetur iure ſuo,uide infra proxi.c. nu.2.
4 *Marito leproſo non eſt ſubtrahenda uxor , nec econtra ſine eorum conſenſu.*
5 *Coadiutor debet uiuere de facultatibus eccleſiæ , ſed quid,ſi facultates non ſufficiunt & ipſi , & rectori, uide infra numero ſexto.*
6 *Parochiani compelluntur prouidere neceſſaria eorum ſacerdoti non habenti , unde uiuat.*

a Stipendia militum.Adde, ut per Ancha.conſi.379.
b Diuitẽ.Adde Roſin.ſuis folio.13.
ZACHARI.
c Tenetur ꝙ nõ . Limitabis , ut per Flor.in.l.arboribus.§.đ illo,ff.de uſuf.niſi fact⁹ ſanus ſeruiat, quantũ ſeruiſſet infirmus;ita no.Bald. in.l.fin.ad fi.C.de cõd.inſ. iſta tñ limitatio nõ recipit indubie , ut ꝑ Bart.in. l. operæ, ff.de uſu.leg. & ĩ. l.ſi cũ dotẽ. §. ſin autẽ ĩ ſæuiſſimo, ff.ſol.mat. & Spe. in tit de loc.§. 5. uer. qđ ſi mercenarius.
ANT. FRAN.
c An famulus infirmus debeat habere ſalariũ pro tẽpore infirmitatis habetur per Bart. & do.ĩ.l.diẽ functo,ff.đ off. aſſeſ. in cõſi.quod inc. quidam Sergilius &.c.conſuetudinẽ in.§. qui uero,de cle.non reſi. & uide gl.doct.& Flori.ĩ.l.arborib⁹.§. đ illo,hic allegat & adde,ꝙ ſi fact⁹ ſan⁹ ſeruiat domino, quatenus non ſeruiſſet infirmus debet habeꝛ ſalarium, ad quod uide Bal.ĩ.l.fi. ad fi. de condi. inſer.& ibi idẽ dicit ĩ ſtipendiario , cuius tñ contrariũ ſimpꝉr tenet Bart.in. l. operæ , ff.de uſufru.le. & idẽ Bar. per illum text.ĩ.l. ſi uno, in. §. item cũ q̃dam , ff. loc. ubi ẽt per Alex. & uide ẽt Alex. in.§.ſina utẽ in ſeuiſſimo, hic alle. & ad materiã uide Spe.in ti.de loca.in.§. 5.uerſ.hic etiam alleg.
ZACHARI.
d Salarium totius tp̃is. Adde Bar.ĩ. l.diẽ functo, col. 2.uer.ego reuoco in dubiũ, et ĩ ult. col.uer.allegatur hæc lex.in arg. & ibi gl. & Alex.ff. de aſſeſſ. eundem Bar.in.l.ſiquis,C. de ꝓx.ſcri.& Iac. Rebuf.in.l. nu.1. & ibi in apo.Cel.

Prælatus poteſt pignorare bona Eccleſiæ pro eius ſuſtentatione, ſi non habet, unde uiuat.
Coadiutor non dicitur proprie Prælatus.

CAP. III.

1 DE rectoribus. † Si rector eccleſiæ ſit leproſus, dandus eſt ei coadiutor. hoc dicit. Secunda, ibi: *hoc*. Caſus lr̃alis Dr̃ in hac decret. ꝙ leproſi nõ dẽnt, nec pñt miniſtrare altari pp ſcandalũ aliorũ, q ſani ſunt: ſed dãdus eſt illis coadiutor, q hẽat curã animarũ; & de facultatibus eccleſiæ hẽat portionẽ, vnde poſſit ſuſtentari. Bernar.
2 † No. primò, qđ morbus lepræ eſt impedimẽtũ ſufficiẽs, ut rectori ſeu p̃lato det̃ coadiutor, q hẽat curã animarũ. Et not. qđ iſte coadiutor p̃t dari ꝑ inferiorẽ Papæ. Nã ſpeciale eſt in ipſis & p̃latis ſuperioribus, vt eis inuitis nõ det̃ coadiutor, niſi ꝑ Romanũ põtificẽ, vt in. c. vno, eo. ti. li. 6. Aliis p̃t ergo ſuꝑior ꝓprius coadiutorẽ deputare, arguẽdo ibi ꝑ locum a ſpeciali; & pro hoc text. in c. ſeq. & c. fin.
3 † No. ibi: *eccleſias ingredi*, arg. bonum ꝙ leproſo p̃t interdici ingreſſus eccleſię, cũ nõ p̃t ingredi ſine ſcandalo aliorũ; & ſic nota, qđ ſcandalũ [a] eſt ſufficiens cã, ꝙ qs
a priuet̃ iure ſuo, ꝙ ꝓcedit *, ubi illud ſine peccato fieret: vel fieri omitti poſſet, * vt no. in. cap. 2. de noui ope. nun. † No. quòd clerico ꝓhibet̃ acceſſus ad eccleſiã ſuam pp leprã. Nõ ſic cõtingit in ꝯiugio carnali. nã ſibi nõ eſt ſubtrahẽda vxor; nec e ꝯ maritus vxori. ĩ. de cõiu. lepro. ꝑ totũ. Ex quo potes colligere ar. qđ fortior eſt obligatio ĩter maritũ & vxorẽ, quã inter p̃latũ & eccleſiã. Ex quo vr̃. quod vinculũ coniugii carnalis ſit forti⁹ quã coniugii
5 ſpũalis. † Vltimò no. ꝙ coadiutor [b] dẽt
b uiuere de facultatib⁹ eccleſiæ, & inde recipere cõgruã portionẽ. Sed hic inſurgit qõ notabilis & quotidiana, quid ſi reditus eccleſię nõ ſufficiãt coadiutori & prę lato ęgrotanti? gl. fi. tenet, quòd eſt ꝓuidẽdũ primo coadiutori & p̃lato ĩfirmo ꝓuidebit Ep̃s, alleg. 82. di. in. c. 1. & in. c. 2. Illa tñ iura hoc ñ probant, ſed tantum faciũt in argumẽ. In eis. n. dr̃, qđ Ep̃s dẽt ꝓuidere pauperib⁹ & his, q manib⁹ laborare ñ pñt; & forte ob hoc Vincẽt. tenuit hic ꝯriũ, dicẽs, qđ infirmo ſubueniendũ eſt in loco, 18. q. 2. ca. in nullo: ſed illud. c. nõ loqtur in hoc caſu. do. Car. refert ſe conſuluiſſe ꝯ hãc gl. Et cõcludit, qđ primo ſubueniendũ eſt Prȩlato infirmo, & coadiutori ſubueniat̃ ꝑ Ep̃m, uel parochianos; motus qa p̃latus infirmus cenſetur deſeruire, vt in. c. 1. s̃. eo. ergo ei tanquã digniori ſubueniendũ. Itẽ facit text. in fi. dũ ꝯgruã portionẽ mãdat dari coadiutori. ergo p̃lato infirmo relinquũtur cœteri ꝓuẽtus; & ſic p̃lat⁹ infirmus vr̃ hic potior. ſed ꝯ hãc ſecũdã cõſiderationem ſuã, & ꝯ hunc tex. adduco tex. c. ſequẽ. vbi mãdat̃, ut neceſſaria dũtaxat dẽtur infirmo; ergo reliqua ſunt in diſpoſitiõe coadiutoris. Et ex hoc inſurgit aliud dubiũ nõ hic per doctores, uidelict quis habere debet diſpoſitionẽ redituũ eccleſiæ; nã iſte tex. facit qđ p̃lat⁹ infirm⁹. In ꝯriũ facit. c. ſeq. Ego ſic diſtinguerẽ, quòd aut infirmitas impedit adminiſtrationẽ in tẽporalibus & in ſpiritualibus; & tũc coadiutor habet adminiſtrationẽ in vtriſq; & dẽt dare cõgruã portionẽ infirmo, & cõgruã retinere ꝓ ſe, & reliquos fructus conuertere in vtilitatẽ eccleſię, ſeu diſpẽſare; ſicut tenet̃ bonus rector. Et ſic p̃t intelligi text. ſeq. & facit. c. 1. de cleri. non reſident. & c. peruenit, de appel. & quod in materia coadiutoris dicã in. c. fi. Aut infirmitas ſolum reddit impotẽtẽ in ſpiritualib⁹; & tunc cũ officiũ coadiutoris ſe non extendat ad tẽporalia, Prælatus ꝑcipiet oẽs reditus & dabit cõgruã portionẽ coadiutori. Et hoc caſu procedit iſte tex. nã põdera, qđ ſolũ dat̃ hic coadiutor curę anima-
6 rũ. † Quid aũt, ſi redit⁹ utriq; nõ ſufficiãt? attingẽdo principalẽ qõnẽ ſatis p̃t teneri ex quadã bona æquitate, ut p̃latus infirmus p̃ferat̃; & ad ꝓuidẽdũ coadiutori cõpellãtur parochiani. Pro hoc uide bonã gl. in ſimili, de conſecr. diſt. 1. in. c. omnis Chriſtia. & ꝙ no. in. c. de his. ĩ. de eccleſ. ędifican. In qbus iurib⁹ no. ſi presbyter ñ p̃t cõgruè uiuere ex reditibus eccleſiæ, pñt parochiani cõpelli ad ſubueniẽdum ſibi; ꝙ intelligo, qñ ſacerdos aliter uiuere ñ p̃t: alias aũt tenet̃ ꝓpria induſtria uictũ q̃rere; & imputãdũ eſt ſibi, qđ bñficiũ exiguũ acceptauit, 91. di. c. cleric⁹ uictũ, & c. 1. đ celebr. miſ. ꝓ hoc facit ꝙ no. doct. in. c. ex p̃ſentiũ. ĩ. de pig. ubi notabiliter ſentiunt docto. & principaliter Io. An. ꝙ ẽt res eccleſiæ p̃t Prælatus pignorare ꝓ ſua ſuſtentatione, ſi aliter uiuere nõ p̃t, facit. c. aurũ. 12. queſti. 2. Et ad deciſionẽ principalẽ bene facit rõ capit. 1. s̃. eo., ne aliis terreant̃ a clericatu videntes clericos deſeri tẽpore infirmitatis. In glo. in verſ. *curam*. hæc gl. colligit argu. ꝙ coadiutor ſit p̃lat⁹. Et p̃t elici arg. quod p̃latus dr̃ quaſi ante lat⁹, i. aliis prȩſupoſitus, ſed iſte coadiutor deputat̃ ad curã animarũ exercendã; ergo ẽ p̃latus. Sed gl. fi. in fin. colligitar. in ꝯriũ, & p̃t argumẽtari hoc modo, coadiutor hẽt hic ſolũ unã portionem ex reditibus eccleſiæ; ergo nõ eſt p̃latus: qa p̃latus hẽt liberã adminiſtrationẽ omniũ redituũ, vt in. c. cũ nobis, in fi. s̃. de electio. Veritas ẽ, qđ coadiutor ñ ẽ p̃latus; ſed ſolũ hẽt exercitiũ curę; unde ius p̃laturę & cura in habitu reſidẽt penes infirmũ, ut ſatis ꝓbat̃ in. c. vno. §. fi. e. ti. li. 6. Itẽ ꝓbat diuerſitas uocabulorũ. nã ſi eẽt p̃lat⁹, ñ diceretur coadiutor, in l. ſi idẽ, C. de codi. vbi dicit, qđ teſtamẽtũ & codicillus ñ ſunt idẽ; alias quare eſſent diuerſa uocabula? & hic nõ ſunt alia.

SVMMARIVM.

1 *Rector eccleſiæ leproſus remouetur ab officio adminiſtrationis quo ad exercitium tantum. 4. debet tamen ex reditibus eccle. ſuſtentari.*
2 *Prælatus poteſt dici largo modo rector eccleſiæ.*
3 *Prælatus, uel quilibet ſacerdos poteſt remoueri ab eccleſia ſua ad bonum publicum, et ob ſcandalum uitandũ, quo caſu debeo ſibi prouideri de bono cãbio.*

CAP. IIII.

1 TVa nos. † Si rector eccleſię ſit leproſus, ab adminiſtratiõis officio remouetur: ſed de bonis eccleſię ſuſtentatur. Secunda, ibi: *dicimus*. Caſus literalis. Quidã ſacerdos diuino iudicio fuit lepra percuſſus. quȩrebatur, an propter hoc deberet remoueri ab officio p̃lationis? Reſpõdet Papa, qđ remoueri dẽt ab adminiſtratione pp ſcandalũ & abominationẽ populi, ita tamen, quòd neceſſaria ſecundum facultates eccleſiæ ſibi, dũ uixerit, miniſtrent̃. B. No. primò ibi: *diuino iudicio*. qđ quãdoq; corporis infirmitas, ſeu morbus ꝓuenit diuino iudicio pp peccata hominũ; ad hoc uide ꝙ no. in c. cum infirmitas. ĩ. de pœniten. & remiſ. & ibi dixi; & in. c. cũ
2 ꝑcuſſio, 7. q. 1. † No. ſecundò, ibi: prȩlationis officio, quod rectoris

In uerſ. aliis autẽ officialibus, C. de dom. & protect. lib. 10.

SEBA. SEBA.

a Quod ſcãdalum. Multos effectus, quos operatur cã euitandi ſcandali, ponit Feli. ĩ. c. nihil cũ ſcãdalo, col. 1. cum duab⁹ ſequẽtibus ſupra de præſcript.

b Coadiutor. Adde uidendum de materia coadiutoris per Old. conſ. 44. & uide. d. Car. in conſi. 70.

ANT. FRAN.

Cui debeat dari coadiutor & ꝙ ſit eius officiũ, ui de q̃ habent̃. ĩ. c. 1. de cleri. ægrot. li. 6. & per Ol. in cõſi. 44. in princ. Et adde, ꝙ coadiutor dẽt dari iniquo adminiſtratori, ut in. c. gñali, đ ſup. negli. p̃la. & habetur per gl. ĩ. c. ad apoſtolicæ, de re iur. li. 6. & uide Spe. in tit. de ĩquiſi. ĩ. §. nũc uidendum, in uer. uel dic tertio, & habet̃ per. d. Abb. in. c. uenerabili, đ offici. dele. Et per quẽ detur coadiutor, ad quorum ĩſtãtiã detur & ex quibus cauſis, & qd facere poſſit, & ad qd teneatur uide plene ꝑ Spe. in tit. de feu. in. §. quoniam, ad fi. & uide Old. cõſi. 44. ubi etiam ponit, an coadiutor dat⁹ Epiſcopo, uel alteri habebit ius cõferẽdi, & poſſit cõferre bñficia, & an religioſus poſſit dari coadiutor, uide do. Car. in clem. 1. in. 11. q. de reg. & uide gl. ſummæ, 7. q. 1.

rector eccleſię [a] parochialis põt dici p̃latus; & in hoc tenemẽti iſtũ tex. Sæpe. n. hũc ad hoc ſoleo allegare. eſt. n. p̃lat⁹ ĩ foro pœnitẽtiali; & intellige, ꝙ eſt p̃latus largo ſumpto uocabulo: ſtricto aũt nõ dr̃ p̃latus, ut no. Pau. in cle. dudũ, de ſepul. & facit qđ no. in c. 2. de iudi. & ibi dixi. Nã habẽs iuriſdictionẽ, ꝓpriè põt dici p̃latus; & facit qđ hr̃ in c. 1. s̃. de ęta. & quali. † Not. ibi: *quòd pro ſcandalo & abominatione, etc.*
3 ꝙ pp bonũ publicũ p̃t qs remoueri ab eccleſia ſua, licet nul
b la cã ex culpa ſua [b] ꝓuenerit; ꝓ hoc qđ no. Inn. in c. niſi pridẽ, de renũt. & Ioã. An. in regula, qđ ob gratiã, de reg. iur. li. 6. in Mercu. Et hoc notabile eſt uerũ ex ſe, ut ex toto poſſit remoueri ob hãc cãm; ſed rõne infirmitatis nõ vr̃ hoc ꝓcedere, ut ex toto remoueat̃, arg. hic in fine, & in c. p̃cedẽti, & de hoc ĩ. cũ gl. Vltimò not. ꝙ incidẽs in infirmitatẽ ꝑpetuã ſuſtẽtãdus eſt de reditibus eccleſiæ ſuę; vñ nõ debet deſeri tẽpore infirmitatis. Et nota, ꝙ alimẽta ſunt exhibẽda iuxta facultates eccleſiæ; facit l. cũ alimẽta, ff. de alimẽ. & ciba. lega. † In glo. in uer. *adminiſtrationis*, ibi: *& dandus eſt*
4 *huic coadiutor*. & prima opinio vr̃ verior & cõior ꝑ c. s̃. proxi. qđ loqt̃ de morbo lepræ: & tñ ſolũ ꝓuidet de coadiutore. Nec obſtat iſte tex dũ dicit eũ remouẽdũ ab adminiſtrationis officio: qa debet remoueri quo ad exercitiũ: ſed ius p̃laturæ remanebit penes eũ. Nã ꝑ hãc ꝓuiſionẽ ꝓuidet̃ infirmo & populo, ut in c. ſeq. in fi. Hoſt. tñ diſtinguebat inter ep̃m, & inferiorẽ p̃latũ, ut ep̃o det̃ coadiutor, ut in c. ſeq. aliter uerò remoueat̃: ſed Ioã. An. & cõiter alii ſequẽtes tenẽt primũ dictũ indiſtinctè. Nã videmus, ꝙ pp morbũ leprę nõ diſſoluit̃ mr̃imoniũ carnale, licet nõ poſſit ibi ꝓuideri de coadiutore; multò fortius nõ debet diſſolui ſpirituale, in quo põt ꝓuideri ꝑ coadiutorẽ. Itẽ poſſet cõtingere, ꝙ ſaltẽ diuino miraculo iſte liberaret̃ ab infirmitate; & ſi ſubſtitutus non poſſet remoueri inde, remaneret iſte priuatus ſine
5 culpa ſua. † Cõclude ergo, ꝙ aut nõ põt qs adminiſtrare ſine ſcãdalo populi: põt tñ retinere ius p̃laturę; & tũc ꝓuidebit̃ ꝑ dationẽ coadiutoris. Qñq; nõ põt retinere ẽt ius p̃laturę ſine ſcãdalo; ut qa eſt exoſus populo, pp delictũ for-
c tè ſibi imputatũ; & poterit tũc remoueri: [c] ſed debet ſuperior ſibi ꝓuidere de bono cãbio, ut not. dicit Inn. in c. niſi cũ pridẽ, de renũt. & s̃. tetigi. Et uide ad intelľm huius c. qđ dixi in p̃cedẽ. Põt tñ ẜm aliã lect. gl. colligi ex tex. alia practica, ut infirmo cõſentiẽte alius ſubſtituat̃ in totũ: ſed ſuperior decernat ægrotanti alimẽta, quãdiu uixerit; & poterit hoc fieri ſine peccato, cũ hoc nõ ꝓcedat ex pactione inter ſubſtitutum & ægrotantem, ſed ex diſpoſitione iuris ſuperioris. Et intellige, quando infirmitas eſt perpetua, de quo dicetur infrà in c. fi.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus ſi non poteſt exercere epiſcopale officium propter morbum incurabilem, datur ſibi coadiutor. 2.*
3 *Coadiutor non poteſt dari ſuffraganeo per metropolitanum, ſed ſolũ ꝑ Papã.*
4 *Epiſcopus electus confirmatus, nondum conſecratus, an poſſit ex toto remoueri propter morbum ſuperuenientem?*

CAP. V.

1 EX parte. † Ep̃o, q pp morbũ incurabilẽ paſtorale officiũ exercere nõ põt, dãdus eſt coadiutor. Sunt duę partes. Secũda ibi, *uerum*. Caſus lr̃alis. Ep̃s Auraſiẽſis graui morbo & incurabili ferè ꝑ quadrẽniũ laborauit; ita, ꝙ officiũ ep̃ale exercere nõ poterat; pp qđ ciues illius terræ petebãt ab archiep̃o Arelateñ. metropolitano ſuo inſtãter, ut eis ſuper hoc ꝓuideret. Archiep̃s ſignificauit hoc dño Papę; q rñdet, ꝙ nõ põt illũ ad renũtiãdũ cõpellere, nec addẽda eſt afflictis afflictio: ſed eſt eis potius miſerãdũ, cũ ille ĩ officio ſuo laudabiliter ſe habuerit. vñ Papa uolẽs tam ep̃o, q̃ eccleſię prouidere, mãdat archiep̃o, ut det illi coadiutorẽ uirũ prouidũ & honeſtũ, ꝑ quẽ tã ep̃o, q̃ populo utiliter cõſulat̃. B.

2 † No. 1. ibi: *incurabili morbo*, arg. ꝙ non pp quẽlibet morbum dandus eſt coadiutor: ſed debet eſſe incurabilis; ad hoc c. unicum, eo. tit. lib. 6. & not. in c. ſeq. No. 2. ibi: *principes &c.* quòd principatus terrę & ciues ciuitatis non poſſunt prouidere de coadiutore; ſed pñt ſupplicare ſuperiori, ut ſuperior eis prouideat de p̃lato. Itẽ nota, ibi: *nec poſſit, nec debeat*, ꝙ q̃dã poſſumus, q̃ non debemus: q̃dã uerò nõ poſſumus, nec debemus: q̃dam poſſumus & debemus. Nã multa põt Papa, q̃ facere nõ debet, cũ iudicari ab alio regulariter nõ poſſit; ad hoc 9. q. 3. c. aliorũ,
3 & c. nemo. † Nota ꝙ metropolitanus nõ põt prouidere ſuffraganeo de coadiutore. ſpectat. n. hoc ad ſolũ Papã in ep̃is & ſuperioribus; de quo dic, ut habet̃ plenè in c. uno, eo. tit. lib. 6. Vltimò nota, ꝙ ꝑ dationem coadiutoris prouidebit̃ populo & ęgrotanti. Nam prouidet̃ populo: quia habet exercere officiũ ęgrotantis: prouidet̃ infirmo: tum quia coadiuuat eũ in officio ſuo: tum quia nõ remo-
5 uet̃ a p̃latura. † Sed hic dubitat̃ ꝑ doctores, nunquid electus & confirmatus, nondum conſecratus ſit remouendus ex toto pp morbum incurabilem ſuperuenientem? Vin. tenuit hic, ꝙ ſic, cum iſte adhuc non habet plenum ius, cùm reſtet conſecrationis munus, a quo remoueri põt ꝑ exceptionem, ut in c. ſuperbis. ĩ. de accuſatio. ſed ꝯrium ipſe ſentit in c. fi. de corpor. uitia. motus ꝑ c. cum in cunctis. s̃. de elect. in §. inferiora, uer. hoc ſanè. ubi patet, ꝙ ſi propter infirmitatem non poteſt quis promoueri ad ordinem requiſitum, non debet a beneficio remoueri. Dicit hic Ioã. And. ꝙ fortè illud dictum intellexit non in epiſcopis: iſtud in epiſcopo; & uidetur placere dño Ant. ut iſte remoueatur. Ego dubito per c. 2. de tranſlatio. p̃lato. ubi dr̃, ꝙ conſecratio non addit ad uinculum coniugale; vnde, ex quo ſine culpa promoueri non põt, indignum eſt, ut remoueatur, ut in d. uer. hoc ſanè; ſecus, ſi culpa ſua incidiſſet in infirmitatem, arg. c. 1. de æta. & quali. In glo. ibi: *paſtoralis*. Et de hoc uide, qđ ibi no. gl. & uide gl. in uer. uoluerunt, in d. c. uno, lib. 6. ubi plenè habetur de coadiutore epiſcopi.

SVMMARIVM.

1 *Coadiutor quis ſit, & qualis eſſe debeat, & unde dicatur, & cuius ætatis eſſe debeat. 3.*
2 *Coadiutor non poteſt eſſe laicus in ſpiritualibus, niſi ex permiſſione Papæ.*
Laicus poteſt excommunicare, & eſſe commiſſarius in cauſa ſpirituali ex permiſſu Papæ.
3 *Papa an teneatur confiteri peccata ſua proprio ſacerdoti, uide remiſſiuè.*
4 *Religioſus poteſt eſſe coadiutor illi officio, cui poteſt principaliter præeſſe.*
Religioſus poteſt promoueri ad uicariatum alicuius epiſcopi.
Coadiutoris officium expirat mortuo naturaliter, uel ciuiliter illo, cui in officio coadiuuabat.
5 *Coadiutor datur epiſcopis & ſuperioribus a ſolo Papa: aliis uerò ab aliis ſuperioribus.*

SEB. SAPIA.

a Quòd Rector eccleſiæ. qui dicant̃ ꝓpriè p̃lati, tradit Feli. in c. 2. co. fi. in gl. fi. s̃. de iudiciis.

SEB. SAPIA.

b Ex culpa ſua. Faciũt nota. in c. ex literis, in gl. 2. ĩ. de homi. ubi ſolũ ſcãdalũ ſine culpa facit haberi aliquẽ ꝓ irregulari. Et dicit Bal. in l. 1. ff. de offi. eius, cui mãd. ẽ iuriſd. ꝙ pp euitãdũ populi ſcãdalũ punitur nõ puniẽdus.

ZACHA.

c Poterit tũc remoueri. Add̃ Car. in c. niſi cum pridẽ, s̃. de renũ. Fel. in c. ſup eo. Mod. in c. ex literis, el 1. ĩ. de homi. & Lud. Ro. ſin. 794. inci. M. Ep̃s.

CAP. VI.

Conſultationibus. Breue eſt, & nõ ſummat̃. Nota ꝙ ĩ dignitatibus ĩferioribus ꝓ uidẽdũ eſt ꝑ dationẽ coadiutorũ; & ĩtellige, ubi archi. haberet multa explicare. Nã ĩ qbuſdã locis multũ adiuuat officiũ epĩ; iõ appellat̃ oculus epĩ in c.1. de offic. arch. Et ut habeat̃ mã coadiutoris, q̃rã poſt doctor. † & primò qd ſit coadiu-
1 tor? Dic, ꝙ is q dat̃ ex cã, iuris, uel iudicis authoritate ad coadiuuãdũ officiũ p̃ſidẽtis. Et dr̃ coadiutor a coadiuuãdo, ſicut tutor a tuẽdo, & ꝓcurator a ꝓcurando. Secũdò q̃rit̃, qualis debeat eſſe coadiu-
tor. dic, ꝙ debet ꝯſiderari officiũ, ad qđ deputat̃. Si.n. deputat̃ in tẽporalibus tm̃, tũc debet eſſe ꝓuidus & diſcretus ita, ut tẽporalia bñ ſciat regere & gubernare. ſi uerò dat̃ in ſpiritualib⁹, puta ad curã animarũ, tũc debet hr̃e ſciẽtiã, ꝑ quã ſciat populũ regere; & aliàs ſit diſcretus & honeſtus. Et in ſumma põt dici, ꝙ hr̃e debet reqſita ad illud officiũ, in quo deputat̃ coadiutor. Iõ ſi dat̃ regi, debet eſſe magnanimus & potẽs, ꝓut hr̃ in c. grãdi, de ſup. neg. p̃lat. li. 6. Tertiò q̃rit̃ cuius ętatis eſſe debeat. cõiter ꝯcludit̃, ꝙ debet eſſe illius ętatis, q̃ reqrit̃ ĩ adminiſtratione illius officii. vñ, ſi dat̃ curator, debet hr̃e 25. annos. & vr̃ exp̃ſſum in c. nemo deinceps, de elect. li. 6. Si dat̃ epõ, debet cõplẽuiſſe 30. annũ: qa hãc ętatẽ dẽt hr̃e eps̃, ut in c. cũ in cũctis, de elect. dicit tñ Ioã. An. de hoc ultimo ſe dubitare; & ita trãſit. Ego dicerẽ, ꝙ aut deputat̃ epõ in tẽporalibus dũtaxat; & vr̃ ſufficere, ꝙ habeat 25. annos, ꝙ illa ætas eſt ꝑfecta quo ad adminiſtrationẽ tẽporalẽ. Nã ĩ tali ætate põt eſſe tutor & curator & ꝓcurator. l. fi. ff. de leg. tut. ĩ c. q gñaliter, de ꝓcura. li. 6. Sed ſi deputat̃ ĩ ſpiritualibus, tũc poſſẽt ꝓcedere primũ dictũ, ut reqrant̃ 30. anni: qa illa ętas eſt multũ matura, q̃ requiri debet in adminiſtratione officii ep̃alis, cũ multa ardua acturus ſit. & aduerte, qa ſi nõ eſt eps̃, nõ poterit exercere põtificalia, licet iuriſdictionẽ ep̃alẽ tm̃. Si uerò aliàs eſt eps̃ poterit hęc exercere, arg. c. aquã, de cõſe. eccle. uel alte. † Quartò
2 dubitat̃, nũqd laicus poſſit deputari coadiutor? & cõiter tenet̃, ꝙ deputari nõ põt
a illi officio, cui p̃eſſe noĩe ꝓprio nõ põt:[a] ſed officio, cuius eſt capax, poterit coadiutor deputari. Vñ põt eſſe coadiutor Regis, uel Principis, ut in d. c. grãdi: ſed non põt eſſe coadiutor clerici in ſpiritualib⁹: qa laicus ſpiritualia adminiſtrare nõ p̃t, ut in c. 2. de re iud. nec in tẽporalib⁹: qa nõ debet eſſe laicus gñalis adminiſtrator eccleſiæ. 89. diſt. iudicatum; dixi in d. c. 2. Puto tñ, ꝙ Papa poſſet eũ deputare coadiutorẽ ẽt ĩ ſpiritualibus. Nã põt dare laico p̃tãtẽ excõicãdi, ut no. gl. 32. q. 1. c. uerũ, in c. bñ qdẽ. 96. diſt. & cõmittere cãm ſpiritualẽ, ut not. in d. c. 2. ſed ea, q̃ cõpetũt ſoli ſacerdoti, ut eſt cõfectio euchariſtię, nõ põt Papa cõmittere laico, ut not. dicit gl. in c. puenit. 95. diſt. qa Deus hoc cõmiſit ſolis ſacerdotib⁹, ut ĩ c. 1. § una, ſ. de ſacra unctio. vñ licet Papa ſit ſolutus legib⁹ ſuis; nõ tñ eſt ſolutus lege diuina. 25. q. 1. ĩ c. ſunt qdã; & uide qđ dixi ĩ c. ſignificaſti, de fo. cõpe. Vbi tetigi, nũqd Papa teneat̃ cõfiteri peccata ſua; ita, ut ꝯſtitutio. c. oĩs, de pœni. & remiſ.
3 eũ liget. † Quintò q̃rit̃, nũqd fœmina poſſit deputari maſculo: vel ecõ: aut fœmina fœminę. Ad primũ cõiter tenet̃, ꝙ nõ: tũ qa fœmina nõ debet ſe ĩmiſcere cœtibus uirorũ, ut in c. mulieres, de iudi. lib. 6. tũ, qa iſtud officiũ eſt virile, qđ nõ cadit in fœminã. c. dilectus, de arb. Maſculus aũt nõ vr̃ poſſe deputari in officio fœminę ꝓp primã rõnẽ: ſed fœmina fœminę põt deputari in officio, in quo põt eſſe ipſa principalis. Vñ monialis põt deputari in coadiutricẽ Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ, cũ poſſit eſſe Abbatiſſa, ſeu Prioriſſa. Nã hoc
4 caſu iſtud officiũ nõ eſt virile, cũ cadat in muliere. † Dubitat̃ & ſextò de religioſo, nũqd poſſit deputari coadiutor, & cõiter vr̃, ꝙ põt deputari illi officio, cui p̃eſſe põt principaliter; & ſic põt eſſe coadiutor epĩ, abbatis, & rectoris curati. Nec obſtat, ſi dicat̃, ꝙ hoc officiũ nõ eſt ꝑpetuũ: quia mortuo p̃lato ciuiliter uel nãliter, eſt extinctũ officiũ ſuũ; & ſic cũ nõ deſinat eſſe clauſtralis, & ſub obediẽtia ſui abbatis, nõ vr̃, ꝙ poſſit ꝓmoueri, cũ nõ habeat uelle: ſed dependeat a uolũtate abbatis. 12. q. 1. c. nolo. Ioã. And. hoc nõ obſtãte tenet primũ; & cõiter oẽs doct. dãt ſimile. Na uidem⁹, ꝙ ꝓmouent̃ ad uicariatũ alicuius epĩ: qđ qdẽ officiũ eſt tẽporale iuxta not. in cle. & ſi principalis, de reſcript. Eſt eñ hoc officiũ curatũ & ordinariũ; ad hoc c. ex frequẽtib⁹. ĩ ti. 1. Nec obſtat ſcdm eũ, obiectũ cõtemplationis. Nã toleranĩ ꝓp bonũ publicũ, ſeu maius bonũ. Nam officiũ monachale nõ eſt p̃ferendum neceſſitati eccleſiæ, ut dicit tex. 16. q. 1. c. uos, & c. q uerè. Nec obſtat defectus ꝓpriæ uolũtatis: quia ſupplet̃ ꝑ licẽtiã ſui ſuperioris; & ad hoc optimè facit tex. in c. 2. de teſt. li. 6. ubi deputat̃ executor teſtamẽti cũ licentia ſui ſuperioris. illi aũt officio, cui p̃eſſe nõ põt principali-
5 ter, nõ põt coadiutor deputari. † Vltimò q̃ro, ꝑ quẽ debeat deputari coadiutor? cõiter tenet̃, ꝙ in epĩs & ſuperioribus deputatio ſpectat ſolũ ad Papã; & hoc eſt clarũ, ut patet in c. uno, p̃alleg. In aliis citra epm̃ ſpectat ad eũ, q põt p̃latũ inuitũ deſtituere, ſeu ipſius ceſſionẽ admittere. Nã quẽadmodũ ſolus Papa deponit epõs & ſuperiores, ita & ipſe ſolus coadiutorẽ dare põt: ſecus in aliis, cũ poſſit deſtitui ꝑ alios citra Papã. Sed not. quia doct. ſentiunt ex his uerbis, ꝙ ſi collatio bñficii ſpectet ad p̃latum inferiorem epõ, ꝙ datio coadiutoris pertinebit ad epm̃; quia habens collationem tantùm non poteſt inuitum deſtituere, nec admittere renuntiationem iuxta no. in cle. unica, de renun. & intellige, niſi beneficium illud pleno iure eſſet ſubiectum illi prelato inferiori. Nam tunc ille eſt quaſi epiſcopus reſpectu illius beneficii, ut in c. unico, de ca. mo. lib. 6.

a Non poteſt. Adde qđ uoluit Ro. conſil. 256.

De inſtitutionibus. Rubrica.

Continuatur ad præcedentia. Suprà uiſum eſt de collatione præbẽdarum: ſed quia parum eſt conferre, niſi ſequatur inſtitutio; ideò ſubijcitur hæc Rub. de inſtitutionibus. uel aliter, & ſic: Quia dubitari poſſet, ad quem pertinet collatio, ſeu inſtitutio p̃bendarum & beneficiorum; ideo poſt Rubricam de p̃bendis, ſubiicit hanc Rub.

SVMMARIVM.

1 *Clerici, quorum numerus non eſt determinatus in eccleſia, debent tot inſtitui, quot poſſunt de reditibus eccleſiæ ſuſtentari. 2.*
3 *Clericorum & eccleſiarum appellatione non ueniunt monachi, nec monaſteria.*
4 *Commodè uiuere & ſine penuria uiuere, differunt inter ſe.*
5 *Reditus eccleſiæ uel præbendarum ſi augmentatur, an augmententur præbendæ, uel numerus earum?*

CAP.

CAP. I.

1 **Non amplius.** † Numerus clericorũ debet inſtitui in eccleſiis collegatis ſcdm facultatẽ ipſarũ. h. d. † Not. primò, ꝙ in ec- 2
2 cleſiis, vbi numerus nõ eſt determinatus, ſuccedit quędam iuris determinatio, ut tot recipiantur, quot p̃nt ſine penuria ex reditibus eccleſiæ ſuſtẽtari. Et tene mẽti iſtũ tex. qa quotidie allegat̃; & collige bonã practicã ꝯ Prælatos qui intuitu auaritiæ nolunt inſtituere multos monachos,
a uel clericos in eccleſia. Nã p̃nt cõpelli per ſuperiores[a] eorũ, ut tot ponãt, quot p̃nt de reditibus eccleſiæ ſuſtentari, & ñ tradas obliuioni hoc. Et intellige ẽt, ꝙ habeat̃ reſpectus ad alia onera eccleſię. Nã ex reditibus eccleſię nõ ſolũ clerici ſunt paſcẽdi, ſed ẽt ipſa eccleſia eſt reparanda, & hoſpitalitas ſolita tenenda eſt, in. c. paſtoralis, de his, quę fiunt à Prę-
3 la. & in c. de monachis, ſ. de p̃bẽ. cum ſi. † No. 2. arg. ꝙ appel-
b latione clericorũ[b] ſeu eccleſiarũ nõ ueniunt monachi, ſeu ipſorũ monaſteria; qđ verũ eſt in ſtricta ſignificatiõe: aliàs ſecus, vide gl. in. c. 3. de ſupp. negl. p̃l. † No. ibi abſq; penuria. Satis. n. eſt, ꝙ ſine penuria ibi eẽ poſſint, licet ñ cõmodè. Nã ſępe põt quis ſine penuria uiuere cũ 40. florenis, ſed nõ cõmodè. Vide ad. hoc bo. gl. in. c. 1. de ſta. reg. lib. 6. in fi. & hodie ibi determinat̃ in monaſteriis monialiũ, ut nõ teneat receptio facta ultra, q̃ ſuppetãt facultates monaſterii. Vltimò potes colligere exceptionẽ proponẽdã ꝯ impetrantẽ in eccleſiis ñ numeratis; ut qa reditus eccleſię non ſufficit ad tm̃
5 numerũ ſupportandum; & facit c. fi. de pręſum. † In gl. 1. ibi; *a numero conſueto.* Aduerte, nã hæc gl. ꝓcedit in eccleſia, in qua eſt certus numerus canonicorum, quo caſu ꝓp modicũ d augmẽtũ, nõ debet alterari numerus. Et dicit Vin. ꝙ augmẽtũ tenetur diuidere ĩ alias p̃bẽdas. d. Ant. dicit, ꝙ cedit cõi menſę. Sed tu cõſidera, ꝙ qñq; augmẽtat̃ reditus p̃bẽdarũ diſtinctarũ; & tunc augmentũ cedit p̃bẽdæ, q̃ augmentatur, iuxta no. in. c. cum. M. de conſti. Qñq; p̃bẽdæ nõ ſunt diſtinctę: ſed oĩa bona ſunt cõia, & in fine anni reditus diuidunt̃ 3 inter canonicos; & tunc ꝓcedit dictum Vinc. Quandoq; vltra prębendas diſtinctas augmentant̃ cõia bona capituli; & ꝓcedit dictũ d. Ant. ſed in caſu. c. noſtri, tot ſunt ponendi, quot congruè p̃nt ſuſtentari. Nã iſte tex. loquitur in eccleſia non numerata.[c] vnde tunc aduertendum, ꝙ ubi reditus multum excreſcunt, poteſt numerus conſuetus augmẽtari, ut in gl. non tamen eſt fractus ipſo iure, ut in c. fi. de uerbo. ſigni. & dic ut plenè not. in. d. c. cum M.

SVMMARIVM.

1 *Laici non poſſunt in canonicos inſtitui, quia ius ſpirituale non cadit in laicos poſſunt tamen habere præbendas ſimplices, quia conſiſtunt in tẽporalitate.*
2 *Numerus canonicorum à quo debet ſtatui tam in eccleſia curata, quàm non.*
Clerici non poſſunt facere ſtatuta ſuper arduis ſine conſenſu Epiſcopi, in negotijs uero tangentibus ipſos clericos poſſunt.
3 *Epiſcopus non poteſt explicare ardua ſine conſenſu capituli, in alijs uero ſufficit conſilium.*
5 *Canonicus debet eſſe ſubdiaconus, alias non habet uocem in capitulo.*
6 *Monachus poteſt eſſe laicus & intereſſe ſingulis tractatibus monaſterij una cum alijs, qui ſunt clerici.*
Laici poſſunt eſſe, uel interuenire in electione alicuius Prælati etiam de conſuetudine, niſi eſſent laici habitu & profeſſione, prout ſunt monachi laici, uel conuerſi, alias ſecus.
7 *Laici non poſſunt præſcribere iura ſpiritualia, niſi ſint laici conuerſi, quia iſti non ſunt ſimpliciter laici.*
Conuerſi non interueniunt in actibus ſpiritualibus ubi ſunt clerici, in alijs uero ſic.

CAP. II.

1 **In Eccleſia.** † Laici in canonicos non poſſunt inſtitui. Primò deciſè narrat factum. Secundò prouidet, ibi: *cum laici.* Caſus liter. In quadam eccleſia erat cõiter certus numerus canonicorũ. tandem vacauerunt ibi quædam prębendæ. In eadẽ eccleſia quidam laici erant intitulati. quærebatur, utrum tales laici deberent computari in numero clericorum, ut numerus reputaretur plenus? Reſpondet Papa, ꝙ laici non debent in clericorum numero computari, ne differant numerum canonicorum adimplere de perſonis idoneis; & tales aſſumendi ſunt, per quos in diuinis a Deo congruè ualeat deſeruiri. B. † No. 1. ibi: *inſtituere curaſtis*, ꝙ alius citra Papam poteſt ſtatuere numerum canonicorum in eccleſia. Qui autem hoc facere poſſit, Inn. hic dicit, ꝙ in eccleſiis cathedralibus hoc pertinet principaliter ad Epiſcopũ, ſed in aliis collegiatis inferioribus pertinet ad clericos illius eccleſiæ. Fatetur tñ ꝙ ſi malè inſtituerũt, Epiſcopus poterit corrigere, & ita tranſeunt cõiter docto. Sed mihi hęc dicta non placent indiſtinctè. nã cũ ſtatuere numerũ in eccleſia ſit dare nouũ ſtatum ipſi eccleſiæ, dicerem ꝙ eccleſia inferior nõ põt facere tale ſtatutum ſine cõſenſu ſui Epĩ. Nã & ipſemet Inn. alibi uoluit, ꝙ clerici inferiores non p̃nt facere ſtatuta ſine conſenſu Epĩ ꝓp cõionẽ, quę eſt inter Epm̃ & ipſas eccleſias. Nam Eps̃ eſt p̃latus, ſaltẽ mediatus cuiuslibet eccleſię inferioris ſuę diœceſis, & per eũ gubernãdæ ſunt eccleſiæ, 10. b q. 1. ĩ. c. regenda. & c. nouerint: & hoc uoluit no Inn. in c. requiſiſti. ĩ. de teſt. & ſ. de conſti. & in. c. cũ acceſſiſſent, & notabis hoc dictũ bñ. Crederẽ tñ hoc dictum reſtringendum ad ſtatuta ſuꝑ arduis[d] negotiis. Nã ſuꝑ tãgẽtib⁹ ipſos clericos dũtaxat, & nõ ſtatũ eccleſię, ſoli clerici ẽt eccleſię cathedralis ſtatuere poterunt ſine lĩa Epĩ. Ad hoc bonã gl. in. c. cõſtitutionẽ, in ver. ſtatutũ, de uerb. ſig. li. 6. & ꝑ Inn. in c. cũ cõſuetudinis, de cõſu. † Itẽ in d alio non placet dictum Inn. hic, vt ſolus Eps̃ poſſit ſtatuere numerũ canonicorũ in eccleſia. Nam puto requirendum conſenſum ſeu ſaltem conſilium canonicorum. Nam regulariter Epiſcopus non ſtatuit ſine conſilio canonicorum ut no. Ioan. Andr. in. c. 1. de conſti. lib. 6. facit. 15. q. 7. c. Eps̃ nullius; & uide Inn. in c. nouit, de his, quę fi. a p̃la. ubi tradidit regulã mẽti cõmendãdã, ꝙ ardua[e] non explicat Eps̃ ſine conſenſu canonicorũ, ſed in aliis non arduis ſufficit conſiliũ. Ad p̃dicta facit in arg. illud. c. nouit, cũ. c. quãto, e. ti. & c. paſtoralis, de dona. & cle. ſi una, de rebus eccle. nõ alien. quinimo certo caſu, quãdo uult ſtatuere ſuper iuribus pertinentibus ad clericos inferiores, dẽt ipſos clericos ſaltẽ uocare, ut no. ipſemet Inn. in. c. ueſtra, de locat. † Not. ſecundo ex tex. ꝙ ius canonię non cadit in laicũ Licet ergo poſſit laicus p̃bẽdari; non tñ. poteſt canonicari, qa p̃bẽda conſiſtit in temporalitate, ut not. in. c. cũ M de cõſti. dixi in c. maioribus, ſ. de p̃ben. Ius verò canonię conſiſtit in ſpiritualitate, quæ non cadit in laicum, ut in. c. cauſam, de p̃ſcript. & in. c. Maſſana, de elec. cum ſimi. † No. ibi: *per eccleſiaſticos ordines*, ꝙ in ꝓmouendo ad canonicatum non eſt a iure requiſitus certus ordo. Satis enim eſt, ꝙ ſit clericus. Solum enim in iure habemus expreſſum, quòd ſi non, eſt ſubdiaconus, non poteſt intereſſe capitu-

Margin numbers beside this column: 2 (at "Deo congruè"), 3 (at "Inn. in c. cũ cõſuetudinis"), 4 (at "tinentibus ad clericos").

SEBA. SAPI.
a Non poteſt. uide quod not. Bal. in l. parobolani, C. de epi. & cle. ubi dicit, ꝙ ſi ciuis prohibet eſſe officialis, non poterit eſſe locumtenens, quia nõ eſt capax illius officii. uide quæ not. Iaſ. in. § fuerat, col. 2. iſtit. de act. ubi examinat, quando ſurrogatum debeat ſapere naturam ei⁹, in cuius locũ ſurrogatur, de quo ẽt per doct. in. l. ſi eum. §. quæ iniuriarũ, ff. ſi qs cautio. & alibi ſæpe.
Per ſuperiores. Adde Oldr. conſi. 118.
SEB. SAPIA.
b Appellatiõe clericorũ. Vide Ab. in c. 1. col. 5. ſ. de iura. calum. Feli. c. non dubiũ, ĩ. de ſent. excom.
c Non numerata. Adde ꝙ de eccleſia dicitur numerata, ex quo portiones certæ ſunt aſſignatæ, ut dicit Lap. all. 14.
d Arduis. Adde, an clerici poſſint ſtatuere ſine conſenſu Epiſcopi, Abb. conſ. 7. Cal. conſi. 2. de conſti. & ibi an poſſint creare officium in eccleſia, & per eundem conſi. 14. de p̃ben.
ANT. FRAN.
Vide quæ latè habentur per ſcribẽtes, maximè per An. Sic. in. c. cum omnes de conſti.
SEB. SAPIA.
e Quòd ardua. Idẽ tenet Bal. in. l. iudicel, C. de iuri. cũ allegatis per Fel. in c. fi. §. is autem, col. 3. uerſi. utrum autem ſola, ſ. de offi. del. Et in quibus debeat requirere cõſenſum canonicorũ, tradit Feli. in. c. irrefragabili, in princ. ſ. de offi. ordi.

a lo,[a] ut in c l e.ut hi,q̃ de eta. & quali. Credo tñ, ꝙ ſm indigẽtiã eccleſię & diſpoſitionẽ ſupioris dẽt poſtea pmoueri ad ordines maiores. Nã eccleſia collegiata idiget ad ſui regimẽ pſbyteris,diaconis,ſubdiaconis, & inferiorib[9] ordinibus, & ad hos ordines fiet pmotio nõ pdicto. Et ppterea credo, ꝙ in iure nõ pligat certus ordo ipſis canonicis,& pp hoc forte hec lra loq̃ gñalr, dũ dicit p eccleſiaſticos ordines cõgruẽ deſeruiat:ad hoc qđ leg. & no.in c. q̃ris, de eta. & qual. & ob hãc cãm forte ĩ qbuſdã eccleſiis ſunt pbendæ pſbyterales,diaconales, & ſubdiaconales ad hoc.c.is cui,& c.cui,de pbẽ.li.6.& hęc notabis. Sed qa,ſ. viſum eſt, ꝙ ius canoniæ nõ cadit in laicũ,q̃d dicendum in iure monachatus?Inn.dicit,ꝙ tale ius cadit in laicũ;quod not.Põt ergo qs eſſe verus monachus[b] & laicus; ſic nõ ſolũ laici nõ pñt eſſe cõuerſi, ſed ẽt monachi. Nã antiqtus nõ erãt clerici,& nihilominus erãt monachi,vt in.l.gñalr,C.de epi.& cler.& 16.q.1.gñalr, & ſm illũ ſtatũ itelligit c. a ſubdiacono.93.diſ.Et ex hoc infert ſm Inn. ꝙ laici monachi pñt itereſſe ſingulis tractatib.[c] monaſterii una cũ aliis,qui ſunt clerici: in electionibus tñ pñt intereſſe, ſi ẽ cõſuetudo nec ob.c. Maſſana, & c.ſacroſan.de ele. ubi dr̃,ꝙ laici nõ pñt intereſſe electiõi.Idẽ ẽt de cõſuetudine;qa illud procedit in laicis habitu & pfeſſione. Sed iſti cõuerſi ñ pñt dici oĩno laici. ſunt.n.religioſæ pſonæ,arg.in c.non dubiũ,de ſẽ.exc.& 12.q.2.c. duo ſũt gña,& no.hic gl. †Et no. bñ hãc limitationẽ ad iura,quę dñt, ꝙ laici nõ pſcribũt iura ſpiritualia. Dẽt.n.intelligi in laicis habitu & pfeſſione,nõ in cõuerſis;& hodie uide p pdictis tex.cũ gl.i c.ex eo,i fi.[e] ele.li.6 Et puto,ubi eſſet collegiũ dũtaxat laicorũ cõuerſorũ, ꝙ tũc ẽt citra cõſuetudinẽ habẽt ius eligẽdi Prelatos eorũ,ut faciũt iſti hoſpitalarii;& p hoc.c.cũ olim,ſ.de arbit.ubivr̃ expſſum:ſed in loco,ubi ſunt cõuerſi & clerici,tũc cõuerſi no intererũt actib[9] ſpũalibus[d] p d.c.ex eo.ſed in aliis debẽt intereſſe una cũ clericis p ſupradicta.Nec ob.cle. ut hi,q̃ qa pcedit in his, qui ſunt mãcipati à diuinis officiis, ſ. ut qa deſeruiũt per ordines eccleſiaſticos.Il li.n.nõ hẽnt uocẽ,niſi ſint ſubdiacõi. Secus in his,q intrant,ut ſint cõuerſi,ut no. ſentit gl.quã not. p iſtis monaſteriis, in qb[9] aliq ſunt clerici,& aliq laici. In glo. fi.ibi,de laicis pfeſſione & habitu.no.gl. vſq; ad finẽ,& uult hæc gl.ꝙ laic[9] cõuerſus eccleſię poſſit eſſe canonic[9] añ, ꝙ recipiat ordinẽ.ɔ̃riũ ſentit hic Inn.& vñr hic ſeq doc.Et certẽ pro hac opi. ɔ̃ria vr̃ illa litera,vbi dr̃,ꝙ dẽt eſſe talis, ꝙ deſeruiat p eccleſiaſticos ordines,&c.ergo oportet ꝙ ſit ordinatus añ, q̃ fiat canonicus; & facit hæc litera, ꝙ cõuerſi nõ ordinati non cenſentur idonei ad ſeruiendum in eccleſiis in diuinis.Item collige ex hoc, & ex litera, ꝙ canonici tenenẽ reſidere, & ſeruire eccleſiæ p ordines eccleſiaſticos.

a Intereſſe capitulo.Adde qđ Cald. conſi.14.de conſt. dicit, ꝙ non ualet ſtatutum Epiſcopi ꝙ non exiſtens in ordine diaconali, nõ poſſit dare uocem.
SEBA. SAP.
b Monachus. Nunquid autẽ appellatione monachorũ ueniãt conuerſi,vide de Fel.in c.non dubium,col. 2. uerſi. 2.no.ſ. de ſen.exc.
c Singulis tractatibus.Adde Fede.cõſil.213.
ZACHARIAS.
d Actibus ſpirituali bus. Adde Gemi.i c.mulier.23. diſt. Imo.in.c. cum M. Fer.& ibi Fel. col. 9. ſuprà de conſti. p eundem Felin.in c.non dubium,co. 2.in fi.ſ. de ſentẽ. excõ.Fed. de Sen. conſ.47. & Ludo. Rom.ſing. 653. in ci.fuit a me quęſitum.
e Quandoq; hẽant Adde quod voluit Lapus alleg. 95.
SEB. SAPIA.
f Curam populi. Quod ius inſtituẽdi poſſit præſcribi ẽt quo ad cura ta bñficia, firmat do.Abb. in d.c.cũ olim,in.6.no.ſ.de pſcri.ſequitur ſimpliciter d.Io. Fra. Balbus in tracta. pſcript. in prima parte quintæ par tis principalis.q. 11.col.2.in fin.

SVMMARIVM.

1 *Inſtitutio beneficiorum ſpectat ad Epiſcopos,uel eorũ officiales,adeo quod clerici propria authoritate,uel ſine ipſorum licentia inſtitui nõ poſſunt, ad alias autẽ nõ ſpectat,niſi de iure ſpeciali.2.9.nec ualeret conſuetudo in cõtrariũ.*
Ius conferendi beneficia eſt præſcriptibile,ius uerò inſtituendi,an præſcribatur uide remiſſiuẽ.
4 *Archiepiſcopus poteſt aliquo caſu exercere iuriſdictionem in diœceſi ſui ſuffraganei,quando ipſe eſt negligens. 10.*
5 *Clerici tenentes beneficia ſine legitimo titulo,poſſunt ipſo facto excõicari.*
6 *Excommunicatus a ſtatuto Papæ,uel inferioris à Papa,poteſt abſolui à proprio Epiſcopo,ſi ſtatuens non reſeruauit ſibi abſolutionem. Excõicatus uero ab homine non poteſt abſolui,niſi ab excommunicante. uel eius ſuperiore. 2.*
7 *Vicarius Epiſcopi ex officio ſuo poteſt inſtituere illum, qui ſuit præſentatus,ſed conferre beneficia non poteſt.*
Præſentatus ſi eſt idoneus,debet inſtitui per ſuperiorem.
8 *Ius inſtituendi tranſit in capitulum ſede uacante,ſed non ius conferendi.*
10 *Archiepiſcopus an & quando habeat iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorum ſuorum.*
11 *Clericus habens beneficium ſine legitimo titulo,iuſto errore ductus,non tenetur ad reſtitutionem fructuum,ſecus,ubi ignorantia fuit craſſa.*

CAP. III.

1 **E** *X frequentibus.* †Inſtitutio beneficiorum ſpectat ad Epos, uel eorum officiales.Hoc dicit.Primò abuſio: ſecundo refrenatio,ibi:*unde*.Tertiò Papæ confirmatio,ibi,*nos*. Caſus literalis. In Archiepatu Cãtuarienſi qdã praua cõſuetudo inoleuit,ꝙ clerici bñficia eccleſiaſtica recipiebãt ſine licentia Eporũ,uel officialium ſuorũ, non cõſiderantes,ꝙ illud erat ɔ̃ inſtituta ſcõrũ patrũ, & eccleſiaſticã honeſtatẽ; pp qđ Archieps uolens illam cõſuetudinem penitus extirpare, oẽs illos, qui ſcienter bñficia taliter detinebant occupata; uel q decetero pſumpſerint occupare, excommunicauit,& dominus papa confirmauit eandẽ, mãdãs,quatenus prędicti clerici, qui ſententiam ipſam incurrerunt,nullatenus abſoluantur,niſi prius ſatisfecerint.Bar.
2 †No.1.ꝙ inſtitutio in beneficiis eccleſiaſticis pertinet de iure cõi ad Epm,ut hic,& in.c.ex iniuncto.ſ. de hære. & facit ɔ̃ opi.Io.An.in c.q̃q̃,de elect.li.6.& in c.cũ in cunctis,eo.ti. ubi dicit,ꝙ collatio, ſeu inſtitutio non eſt pprie iuris epalis,cũ multi hẽant collationẽ,ſeu inſtitutionẽ nõ Epi. Nã certe hic video oppoſitũ;& ꝙ inferiores qñq; habeant,pro
3 cedit de iure ſpeciali.Ad hoc.16.q.7.oẽs baſilicæ. †Itẽ no. ꝙ non valet conſuetudo,ut bñficia eccleſiaſtica recipiantũ non Epis:ſed intelligo iſtũ tex.qñ ſuperiores legitime non preſcripſerunt.Nam ius conferendi pſcribitur per inferiorem, ad hoc capit.auditis, & c.cum olim,de præſcrip.licet dubitetur de inſtitutione quo ad curam populi[f], nunquid illa poſſit preſcribi;de quo no.in c.cum ſatis,de offi. Arch. Nec ob.ſi dicat,ꝙ iſte tex.loquitur de conſuetudine,dẽt.n. intelligi de pſcripta,iuxta no.in.c.Camana,de ele. Dico.n. ꝙ iſte tex.ſolũ reprobat conſuetudinem, ut beneficia reci-
4 piantur a non habentibus ptãtẽ. †Not.vlterius, ꝙ Archiepiſcopus poteſt in tota ſua prouincia exercere iuriſdictionem, tollendo prauam conſuetudinem,& fulminare excommunicationem in eam ſeruantes, quod etiam ſentit hic Inno.& non tradas obliuioni hoc dictum,quod limitat nota. in.c.paſtoralis,de offi.ord.Eſt enim iſte caſus,in quo Archiepiſcopus exercet iuriſdictionem in diœceſi ſuffraganeorũ ſuorum;& uide gloſſ.quæ hoc ſentit.9.q3.3. in ſum. Si ergo Epiſcopus eſt negligens in tollendo prauam conſuetudinem, poteſt Archiepiſcopus ſuam iuriſdictionem exer-
5 cere. † Item not. ſuperiorem poſſe per ſtatutum ſuum fulminare excommunicationem ipſo facto contra tenentes beneficia ſine legitimo titulo, & ſic poteſt inferior augere pęnam iuris in ſtatuto ſuo.Et pro hoc text. in c.ut animarum,de conſti. lib.6. vide gloſſ. in clem. ne Romani, de elect.& plenẽ per Ioan.And.in c.fi.de offi.Archipre. †Vlti-
6 mò no.& tenebis ſemper menti, quia nullibi credo ita ſolẽ expreſſum, ꝙ a ſententia excommunicationis lata per ſtatutum

ſtatutũ archiepi, ſeu epi põt proprius eps excõicatũ abſoluere,prius ſatisfactione pmiſſa.vñ nõ eſt neceſſe p abſolutione ire ad illũ,qui ſtatutũ edidit. Hoc probat hæc litera ſic inducẽda. Nã ſolus archieps hic excõicationem protulit: & tñ Papa mãdat oĩbus ſuffraganeis, ut illã nõ relaxẽt, niſi ſatisfactione pmiſſa; ergo pñt abſoluere,licet ipſi non excõicauerint,ſed eorũ ſuperior;& hoc tenet Io.An.hic,& in c.graue.de præb.Arch.17.diſt.ſup ſumma. Nã non debet eſſe maioris potẽtię canon inferioris,q̃ Papę: ſed a ſñia canonis Papę põt quilibet eps propriũ ſubditũ abſoluere, ſi Papa ſibi nõ reſeruauit abſolutionẽ, ut in c.nuper,de ſen. excõ.ergo fortius idẽ dicẽdũ in ſñia canonis inferioris.Secus dic in ſñia lata ab homine, i. nõ p uiã ſtatuti: qa ab illa nõ abſoluit,niſi q ea tulit,uel ſuperior;ad hoc facit c.paſtoralis.2.rñ. de off.ord.& c.cũ ab eccleſiarũ,.e.ti.tenuit in d.c. a graue.[a] Et ſic reperio Io. An. hic tenere; & ex his notabis duas bonas regulas in mã excõicationis. †In gl in uerbo, *officialium*. no.gl.iũcto tex.ꝙ vicarius epi põt ex officio ſuo inſtituere; & alibi no ita bñ pbat. Cõtra hoc facit c.fi. de off.vi.li.6. ubi dr̃, ꝙ niſi ſibi expreſsẽ cõmittat,nõ põt bñficia cõferre. Sol.illud c.loquit in collatione:iſtud in inſtitutione. Nã licet collatio & inſtitutio ſępe ſumanẽ p eodẽ: tñ in ueritate inter ſe differũt, ut dicã latius in c.ſeq. Nam pprie inſtitutio fit de pſentato p patronũ; & ſic eſt qdam collatio nõ libera : qa ex quo pſentatus eſt idoneus, debet inſtitui p ſuperiorẽ.16.q.7. c.decernimus.ſ. de iure pa.c.nobis.Sed collatio eſt libera, qñ.ſ.ſine pſentatione alicui[9] ſuperior pudet alicui de bñficio. Iſta.n. cũ ſit qdã donatio, nõ trãſit in uicariũ:qa nõ eſt veriſimile,ꝙ in generali pceſſione trãſeat ea, q̃ in ſpẽ nõ eſſet qs cõceſſurus,ut in d.c.fi.
b Sed inſtituere eſt neceſſitatis,[b] nec exercet aliqua liberali-
8 tas;meritò iſta in generali cõceſſione trãſit in uicariũ. †Simile uidemus,ꝙ ius inſtituẽdi trãſit in c.ſede uacante,in c. cũ olim,de maio.& obe.ſed nõ ſic ius cõferẽdi,in c.unico, ne ſede uac.li.6. Et hoc cõiter tenet;iõ nõ inſiſto:poſſet tñ cauillari litera, ut intelligat de illis officialibus, qbus hoc fuit ſpecificẽ cõmiſſum p hoc relatiuũ,qui.qđ habet reſtringere ad pcedẽtia iuxta no.p Bar. in l.oẽs populi, ff. de iuſt. & iur.& p Cal.in c.fi.de cleri.nõ reſi. In gl.in uer.*recipiunt*, ibi: *de iure pa. cura.* dic latius,ut ibi dicet. Ibi,de cõſenſu capituli,melius diceret, de cõſilio:qa ſic dicit tex.quẽ gl.alle-
9 gat in c.nouit. †In ea.gl.in fi. dic,ut dixi.ſ., ꝙ regulr inſtitutio ptinet ad epm:ſed de iure ſpeciali in certis bñficiis qñq; que ptinet inſtitutio ad inferiorẽ;uide bo.gl. in c.quãq̃, de
10 elec.li 6. †In gl.in uer.*officio*,ibi: *legationis*. glo.hoc adiecit metu ɔ̃rii,ſi opponeret de c.paſtoralis,de offi.ord. ubi dr̃, ꝙ archieps,niſi in caſibus a iure expreſſis,nõ habet iuriſdictionẽ in ſubditos ſuffraganeorũ ſuorũ : tñ hic excõicauit, ſeu excõicationẽ protulit in oẽs de prouincia ſua. Glo.ſoluit,ꝙ fecit tãquã legatus. Nã archieps Cantuarieñ.eſt legatus in puincia ſua ex antiquo priuilegio. Sed ɔ̃ hoc facit, qa tex.ſolũ ſe refert ad dignitatẽ archiepalẽ. Inno.& alii doc. ponũt alias ſolutiones. Et primò,ꝙ hoc potuit facere tãquã metropolitanus rõne notorietatis. Nã notoria crimina ſubditorũ ſui ſuffraganei põt archieps punire, ut in c.Romana.§.notoria,de cẽſi.lib.6. Et no.bñ hũc caſum:qa extẽdit illũ tex.nam ibi loqnt,qñ archieps uiſitat :tñ doc. cõiter hic ſentiunt, ꝙ rõne notorietatis delicti põt in ſua diœceſi exiſtẽs delinquẽtes ſua ſñia afficere. Secũda ſol. ꝙ pp negligentiã ſuffraganeorũ in extirpãdo prauã cõſuetudinẽ archieps ſuccedit in iuriſdictione.Et no.hũc caſum ge-
c neralẽ,ut ſola negligentia epi deferat iuriſdictionẽ in archiepm;& hoc tenuit gl.i d.c.paſtoralis: aliter tñ ibi tenui. Tertia ſolutio & notabilior eſt, ꝙ in cõcernẽtibus totã prouinciã põt archieps iuriſdictionẽ exercere, ẽt in ſubditos ſuffraganeorũ. Nã hic inoleuerat cõſuetudo in tota puincia,ut clerici reciperẽt bñficia ab aliis,q̃ ab epis;& hoc dictũ no.& uide qđ ſ.dixi. † In gl.pen.ibi: *tales excuſat*. Et ex e

hoc dicto gl. iũctis dictis doc.potes colligere, ꝙ habẽs bñficiũ ſine titulo legitimo,iuſto errore ductus, nõ tenet ad reſtitutionẽ fructuũ:ſecus,ubi ignorãtia fuit craſſa ; & uide qđ dixi in c. dilecto,de pbẽ.& in c.grauis, de reſtit.ſpol. †In gl.fi. in fi. uult ergo gl. ꝙ regulr nõ põt inferior abſoluere a ſñia excõicationis, quã Papa cõfirmauit; quaſi abſolutio ſibi reſeruet p confirmationẽ. Sed dic plenius cõprehẽdẽdo mẽtẽ doc. ꝙ aut ſñia cõfirmata fuit lata ab homine,i.nõ p uiã ſtatuti; & tunc procedit dictũ gl.[d] Nã p confirmationẽ aſſequit uires,ac ſi fuiſſet lata ab ipſo cõfirmãte;qa oĩa noſtra facimus, &c.ut in c.ſed ſi apoſtolicę,de pben.li.6. Nã ſi Papa tuliſſet ſñiam,nemo põt ab illa abſoluere, arg. in d.c.paſtoralis: ſed ſi ſñia fuit lata p ſtatutũ, tunc confirmatio nõ tollit poteſtatẽ aliis ſuperioribus abſoluẽdi : quia ſtatutum inferioris cõfirmatũ p Papã nõ debet eſſe maioris roboris, q̃ ſtatutũ Papæ:ſed a ſñia lata p ſtatutũ Papæ pñt epi abſoluere, ut in c. nuper; ergo fortius a ſententia lata per ſtatutum confirmatum ; qđ no. faciũt hæc ad intellectum illius.c.nuper.

SVMMARIVM.

1 *Inſtitui nemo debet ultra facultates eccleſiæ , inuitis clericis, qui iſto caſu non tenentur aliquem recipere ad mandatum cuiuſcunque.*
2 *Legatus non poteſt uenire contra ſtatutum Papæ,maximè in præiudicium priuatarum perſonarum.*
3 *Clerici non ſtipendiati non coguntur in eccleſijs ſeruire.*
4 *Poſſeſſio rei transfertur per inueſtituram , quæ fit de illa re.*
5 *Electio,præſentatio,inſtitutio, collatio, & inueſtitura, quid ſint,& ad quos pertineant.*
6 *Præſentatus ſi eſt idoneus,debet inſtitui per ſuperiorem,nu.7.*
8 *Ius inſtituendi uel confirmandi tranſit in capitulum ſede uacante:ſed non ius liberè conferendi , quando collatio ſpectabat ad ſolum epiſcopum.*
9 *Per inueſtituram quando transferatur collatio , uel confirmatio,uel poſſeſſio.*

CAP. IIII.

1 **A** *Vthoritate.* † Vltra facultates nõ debet quis inſtitui inuitis clericis eccleſię.h.d. †Not.1.ꝙ in eccleſiis, in qbus numerus canonicorum nõ eſt determinatus, nõ tenent canonici aliquẽ recipere ad mãdatũ cuiuſcũq; ultra,q̃ facultates eccleſiæ ſuppetant. Et vẽ ex verbo,ſtatuimus,arg.ꝙ legatus ẽt Cardinalis non poſſit ſupra hoc ius diſponere:qñ nõ põt uenire ɔ̃ ſtatutum Papæ in præiudiciũ priuatarũ perſonarum,maximẽ non exiſtente cã rationabili,arg.cle. ne Romani, de elect. facit qđ not. gl.in d c.dilecto,ſ.de pb.& p gl.in c.fi.de hereti. lib.6. † Nota 2.ꝙ clerici licitẽ uiunt ex e reditibus eccleſię ; quia non cogunt eſſe in eccleſiis ſine ſtipendiis. Vltimò not. ibi: *uel inuitis*, arg.opt.ex tex. pro iſtis, q recipiunt ſine prebendis , de quibus dixi in c.dilecti,ſ.eo. †In gl.in fi.nota ex gl.ꝙ p inueſtiturã pprie ſumptã trãſfert poſſeſſio rei,[e] de q̃ ſit inueſtitura,nec gl.ſetit

a In c.graue.Adde qđ ibi alleg. Fed. conſil.16. & adde Cal.cõſi.16.de cõſti.
b Neceſſitatis.Adde qđ uoluerunt do.de Ro.deciſio. 397. in nouis, de offi. ui.& in qbus ſuccedat capitulũ ſede uac.uide p d. Card.conſi.35.
ANT. FRAN.
Adde, ꝙ capitulũ ſede uac. cõfirmat electũ ſubditũ epo, ut in c.cũ olim, & ibi p do. Ant.& Abb.d ma. & obe. Et adde ꝙ licet capitulũ ſede uac. ſolũ hẽat iuriſdictionẽ ; tñ ſtatuta cõdita tũc p ipſum capitulũ durant ppetuò, ut p Pet.de Anc.in c. 1.ne ſede uac.li.6. & hr̃ p Alex. in l. fi.ff.de pœ. Et adde, ꝙ põt dare literas dimiſſorias clerico receſſuro, ut in c.nullus, de tẽp.or.&põt inſtituere pſentatũ in bñficio patronato.c. 1. de cle. ægro.li.6.nõ tñ poteſt pſentare uacãte ſede clericũ ad bñficiũ patronatũ,cuius pſentatio ptinet ad epm, ut p Spec.in ti. ne ſe de uac.in 1.col.& in uer. 79. Et de multis,q̃ põt facere capitulũ ſede uacãte,& q̃ et non põt, uide per Io. Ber.de Fir.in ſuo reper.in litera.c.i uer.capitulũ & epiſcopus põt &c.
c Negligẽtia. Adde uidedũ Fed. cõſil.158. circa medium.
d Dictũ glo. Adde Ro.conſil. 348.
e Poſſeſſio rei. Ad de qñ per inueſtiturã trãſferat poſſeſſio,Frã.de Are. cõſi.17. Rom.con ſil.352. Old. conſil.157.

ꝯriũ in fi. ſed illa pars ultima procedit, b
qñ iueſtitura ſumit̃ pro collatione, & ſic
ꝑ iuris trãslatione; & de hac mã uide ꝑ
Din. ĩ rł̃a prima, de reg. iur. li. 6. Io. And.
poſt Din. hic dicit, ꝙ inſtitutio eſt iuris
alicuius bñficii trãslatio. Inueſtitura eſt
quaſi ꝯfirmatio ipſius iuris. Inductio aũt
in poſſeſſionẽ eſt executio. Sed ſẽm hęc
dicta nõ eſſet dr̃ia inter inſtitutionẽ &
collationẽ, cũ tñ iſta differãt inter ſe, ut
5 patet in c. cũ in illis, de p̃bẽd. li. 6. †Ideò
expediendo hãc mãm latius & clarius, q̃
proſequant̃ doc. aduertendũ, ꝙ in iure ha
bemus multa uocabula. Nã primò reperi
tur electio, p̃ſentatio, confirmatio, inſti-
tutio, collatio, & inueſtitura. Electio pro
priè eſt, qñ canonici alicuius eccleſiæ eli-
gunt p̃latum; & de hac electione hr̃. s̃. de
elec. in c. 1. & ꝑ totũ. Et ꝙ ius trãsferat̃ ex
electione, uide gl. no. in c. quãto. 63. diſt.
& plenè tetigi in c. trãſmiſſam, de elec.
6 † Præſentatio uerò [a] propriè ad patronũ
a ꝑtinet, vt j̃. de iure pa. ꝑ totũ, nec trãsfert̃
aliqđ ius ſpirituale ex p̃ſentatione: ſed p̃
ſentatus, ſi eſt idoneus, debet inſtitui ꝑ
ſuperiorem. 16. q. 7. decernimus. Confir-
matio uerò ꝓpriè fit de electione. nã qa
ius eſt trãslatũ ꝑ electionẽ, nõ eſt neceſ-
ſe, ꝙ ſuperior cõferat, uel inſtituat: ſed ꝙ
tãtũ ꝯfirmet electionẽ iam factã, ut in c.
7 nihil, s̃. de elect. † Inſtitutio uerò eſt tri-
plex. propriè aũt ſumit̃ in iure ꝓ transla
tione iuris non libera a ſuperiore facta,
qñ. ſ. p̃ſentatus ꝑ patronũ inſtituit̃. Nam
ibi transfert̃ ius plenum, cũ patronus nul
lum ius ſpirituale tranſtulerit: ſed eſt illa
translatio nõ libera: quia ſuperior, uelit
nolit, tenet̃ illud ius cõferre in p̃ſenta-
tũ, ex quo eſt idoneus. Et in hoc inſtitu-
tio differt a collatione: qa collatio pro-
priè eſt iuris trãslatio libera: qa habens
collationẽ bñficii nõ tenet̃ cõferre iſti,
uel illi: ſed liberè cui uult, dummodò ſit
8 idoneus, ut in c. relatũ, s̃. de p̃ben. †Ideò
ius inſtituendi & confirmãdi trãſit in ca-
pitulũ ſede uacãte, ut in c. 1. de inſt. lib. 6.
& in c. cũ olim, de maio. & obe. Sed ius li
berè cõferẽdi nõ trãſit in capitulũ, ſi col
latio ſpectat ad ſolũ ep̃m, ut in c. uno, ne
ſede uacã. li. 6. Qñq; inſtitutio capit̃ pro
collatione libera; ad hoc c. s̃. ꝓxi. Qñq;
uerò capit̃ ꝓ inſtitutione authorizabili,
q̃ fit quo ad curã populi tãtum, ut ſi colla
tio bñficii ſpectat ad inferiorem ꝓ cura
populi nõ exẽpti recurrit̃ ad ep̃m, ut in c.
uno, de capel. mo. li. 6. Qñq; inſtitutio ca
pit̃ ꝓ inductione in poſſeſſionẽ; & iſta ꝑ
tinet ad archidiaconũ de iure cõi. Nam
poſt trãslatũ ius in bñficio archidiacon[9]
habet inducere illũ in poſſeſſionẽ corpo
ralẽ, ut in c. ad hęc, & c. ad noſtrũ, de off.
arch. Quid aũt ſit collatio, patet ex p̃di-
ctis, & idẽ patet, in quo differt ab inſtitu
9 tione. † Inueſtitura aũt qñq;, ut dicit gl.
ſumit̃ ꝓ inſtitutione corporali: qñq; ꝓ
collatione. Sed aduerte latius: qñq; pri[9]
nulla p̃cedẽte collatione fit inueſtitura:
quia dicit ſuperior capiẽdo fortè anulũ,
b vel biretũ [b] inueſtio te de tali bñficio; & tũc talis inueſtitu-
ra idẽ eſt ꝓpriè, qđ collatio: qa ſatis operat̃, ex quo trãsfert
ius in inueſtitũ, ut no. Io. An. in c. ex trãſmiſſa, de elect. Qñ-
que prius p̃ceſſit collatio, uel inſtitutio, ſeu cõfirmatio, &
ſubſequit̃ inueſtitura, puta ꝑ anulũ, biretũ, uel qd ſimile; &
tũc, ſi fit in abſentia rei, de qua inueſtitura eſt, tũc illa inue-
ſtitura eſt quaſi ꝯfirmatio iuris p̃cedẽtis, & relinquere qua
ſi bñficiũ in ſuis manibus. Nã vr̃ ſuperior, quãtũ in eo eſt, il
lud bñficiũ inueſtitũ trãsferre; vñ poterit apprehẽdere poſ-
ſeſſionẽ ꝓpria authoritate: ſed ꝑ hoc nõ trãsfert̃ poſſeſſio
corporalis: qa req̃rit̃ in apprehẽſione ipſum corpus, niſi a-
liud habeat ꝯſuetudo iuxta ea, q̃ habent̃ in c. 2. de cõſu. & ꝑ
Inn. in c. in literis, de reſti. ſpol. Sed ſi fit in p̃ſentia bñficii,
& nullus alius eſt in poſſeſſione illius, tũc ꝑ inueſtituram
transfert̃ poſſeſſio corporalis, ar. in l. qđ meo, ff. de acqui.
poſſ. & no. in d. c. ex tranſmiſſa, & in d. c. 2. Et ꝑ hoc reducas
gl. quę uident̃ ꝯrię, ad cõcordiã. Nam quidam dicũt, ꝙ ꝑ in
ueſtiturã trãsfert̃ poſſeſſio: quidã ꝙ non; & habes propriũ
ſignificatũ horũ uerborũ. In gl. fi. in fi. ſed ꝯ hanc glo. facit
tex. in c. 1. s̃. eo. ubi fuit prohibitũ in concilio generali, ne
plures ſuſcipiant, q̃ ſuſtentari poſſint ex reditibus eccleſiæ.
Et ideò dicit hic Goff. ꝙ potuerunt iſti recipere ultra facul
tatẽ, qñ poterunt ſuſtentari ſaltẽ parcius uiuendo: ſecus, ſi
cogerent̃ mendicare; qđ ſatis placet. Et uide qđ dixi in c. di
lectus, el 1. s̃. de p̃bẽdis, ubi tetigi. Nunquid capitulũ poſſit
recipere multitudinem ultra numerũ p̃bendarũ; & in mo-
nialibus, uide qđ hodie eſt decretũ in c. unico, de ſtatu. reg.
lib. 6. & intellige iſtã gl. & tex. in eccleſia, ubi nõ eſt nume-
rus determinatus canonicorũ: ſed fiũt poſitiones de redi-
bus ſẽm numerũ canonicorũ: aliàs, ubi eſſet numerus, nõ ha
bet locũ receptio defectu facultatũ: quia ante, quã numerus
reſtringatur, debet numerus adimpleri, ut in c. 2. s̃. eod.

SUMMARIUM.

1 *Clerici unius nationis tantùm non debent inſtitui in una eccleſia, ſed unde-*
cunque ſint, dum tamen ſit aliàs idonei.
2 *Collatio beneficiorum facta præter ius tenet, licet conferens peccet.*
3 *Collatio alicuius certi beneficij non debet ſemper fieri hominibus certæ cogna-*
tionis, ne illud beneficium uideatur eiſdem debitum.
4 *Beneficium potius eſt conferendum clericis loci, ubi eſt, quàm extraneis, dato*
inter eos pari idoneitate.

CAP. V.

1 AD decorem. † Cum in eccleſiis oporteat
extraneos inſtitui, non de-
bent inſtitui clerici certę originis tãtùm, ſed un-
decunq; ſint, dum tñ ſint idonei. Primò ponit ex
ceſſum Patriarchę. Secũdò illũ corrigi mãdat, & nõ parenti
cõminat̃. Secũda, ibi; *quocirca*. Caſus lr̃alis. Patriarcha Cõ
ſtãtinopolitanus in eccleſia Cõſtãtin. inſtituebat Venetos
tãtũ, nõ conſiderãs, ꝙ q inſtitiam facit, acceptus eſt Deo, &
bñficia eccleſiaſtica ꝑ ſucceſſionẽ poſſideri nõ poſſint. vñ
mãdat Papa cuidã legato exiſtẽti in partib[9] illis, quatenus
moneat eũdẽ Patriarchã, ut clericos literatos & idoneos,
undecũq; fuerint, inſtituat in eccleſiis p̃dictis, & p̃cipuè in
maiori eccleſia; qđ ſi nõ fecerit, indignũ ſe reddet, ut iſte le
gatus cõpellat aliarũ nationũ clericos ad ſuã obediẽtiã ue
nire; nec diſſimulet, qn ſignificet hoc dño Papæ, ut ipſe hoc
intelligat, utrũ ſit uerũ, ut ipſe Patriarcha, ut dr̃, hoc ꝓmi-
2 ſerit. B. †Not. ꝙ collatio bñficiorũ nõ eſt omninò in mera
ꝑtãte ſuperioris. nã de ea diſtribuere debet; ſicut bonus pr̃fa
miliàs nõ habẽdo apud ſe acceptionẽ p̃ſonarum. licet ergo
ualeat collatio aliter facta: ſuperior tñ peccat, q nõ habet
apud ſe iudiciũ rõnis; facit c. graue, s̃. de p̃bẽ. & ſic limita ea,
q̃ habent̃ in c. relatũ, s̃. de p̃bẽ. Not. 2. ibi: *maxime in maiori*,
ꝙ in eccleſia cathedrali debent inſtitui idoneiores clerici,
q̃ in aliis; qm̃ habent multa ardua explicare cum epiſco-
pis, & faciunt unũ corpus cũ eis, ut in c. nouit, & in c. quãto.
j̃. de his, q̃ fiunt a prelat. Et nota, ꝙ põt appellari eccleſia
cathedralis, eccleſia maior. vnde licet inter eccleſias non
poſſit dici maioritas, cùm unica ſit eccleſia habens diuer-
ſa membra,

SEBA. SAPI.
a Pręſentatio uerò. Aduerte tñ, ꝙ licet p̃ſentatio & electio differãt, ut hic ꝑ Abb. tñ præſentatio hẽt uim electionis, quãdo fit a clerico rõne eccleſię ſẽm Inn. ĩ c. cũ aũt j̃. de iure pa. cũ multis allegat. ꝑ Fel. in c. cũ Bertoldus, ĩ 2. co. in fi. s̃. de re iudi.

ZACHARIAS.
b Capiendo fortè anulũ, uel biretũ. Adde iſtũ in c. inter, nu. 5. & qđ ibi notaui in apoſ. ad eũ in uer. q fuerit inueſtitus, s̃. de renunt.

SEB. SAPIA.
b Biretũ. Idẽ dicit do. Ant. de But. & Imo. ꝑ illũ tex. in c. literas, j̃. de cõceſſio. præbend.

ſa membra. 24. q. 1. c. loquit̃: tñ reſpũ maioris p̃eminentię
p̃t vna dici maior. No. 3. ꝙ clerici forẽſes reſidẽtes in certa
eccleſia, vel diœceſi tenent̃ obedire diœceſano. nã rõne do-
micilii ſortiunt̃ forum eius; ad hoc. c. fi. s̃. de foro cõp. Vlti.
not. ꝙ Deus nõ hẽt homines alicuius nationis chariores,
ſed in oĩ natione, q facit iuſtitiã, eſt ei acceptus. Alia vtilia
non p̃nt colligi ex tex. qa ſatis eſt clarus. In glo. ſuper ver.
hæreditario. ibi, *non facit iure ſucceſſionis*. ſed ꝯ hoc facit iſte
tex. nam hic Veneti habebant collationem a Patriarcha, &
ſic non iure ſucceſſionis, & nihilominus hoc reprobat̃ hic.
Sol. inſtituẽdo ſꝑ hoĩes certę natiõis vr̃, ꝙ illa bñficia ſint
quodãmõ debita illi nationi. vnde vr̃ collatio non libera.
3 †Ex quo inſero, ꝙ certũ bñficiũ nõ dẽt ſꝑ conferri homini
bus alicuius cognationis, ne tale bñficiũ videt̃ debitum illi
cognationi. Vnde videtur collatio non libera. Et ꝓ hoc be
ne facit tex. in c. venerabilem, de ele. li. 6. In gl. in uer. *unde-*
cunque, ibi, *omnes erant extranei*. & hoc iõ, qa eccleſia Conſtã
tinopolitana tunc de nouo fuit cõuerſa ad fidẽ. vñ non erãt
clerici inde geniti, ſed oportebat aſſumere extraneos. In
ea gl. ibi: *locus non ob*. not. bñ gl. quia extraneus licite p̃t in-
ſtitui in beneficio, dũmõ alias conſtet de ſua idoneitate, cre
do tñ, ubi inde geniti eſſent idonei, ꝙ non deberẽt poſtpo
ni ꝑꝑ extraneos. Pro quo uide textũ not. in c. nullus inui-
tus. 61. di. & quãquã loquatur in Epiſcopis: rõ tñ tex. eſt cõ
munis ad alia beneficia, & eſſet ualde honeſtum & fructuo
ſum, ut quiſq; in patria ſua bñficiaretur, & ſic unus non oc-
cuparet bñficia, vel ſtipendia alterius, nec daretur materia
de pauperandi beneficia, & inducuntur facilius ad reſiden-
tiam tales indigenę, q̃ extranei. Alię glo. ſunt faciles.

SUMMARIUM.

1 *Ius inſtituendi poteſt pertinere ad non Epiſcopum de iure ſpeciali, nu. 10.*
Poſſidens pendente iudicio proprietatis eſt tuendus in poſſeſſione ſua.
2 *Inſtitutio in beneficiis, & cuſtodia beneficiorum uacantium pertinet ad Epi-*
ſcopum loci de iure communi nu. 10.
3 *Conſuetudo diſponens illud, quod ius commune, uidetur ei aliquid addere.*
4 *Epiſcopus poteſt cum conſenſu capituli ſui concedere iura pertinentia ad di-*
gnitatem ſuam, & iſta conceſſio non poteſt per ſucceſſorem retractari.
5 *Verba generalia ad complacentiam alicuius non inducunt obligationem, ſeu*
diſpoſitionem.
Placet, iſtud uerbum importat arbitrium boni uiri.
6 *Sententia per quam adiudicatur poſſeſſio alicui, an ſit diffinitiua, uel interlocu*
toria? num. 22.
7 *Confeſſio emanata cum certa qualitate poteſt per aduerſarium acceptari, re*
iecta dicta qualitate, num. 12.
8 *Poſſeſſio alicuius rei iuuata uera præſumptione ſufficit ad repellendum pro-*
prietarium illius rei, niſi declaret defectum tituli præſumpti, licet regulariter
ſola poſſeſſio non proſit contra proprietarium.
9 *Iudex poteſt ex officio ſuo concedere reſtitutionem eccleſiæ, uel minoribus etiã*
non petentibus.
11 *Cuſtodia beneficij uacantis pertinet ad illum, qui habet ius illud conferendi,*
uel inſtituendi.
Præſcribens principale uidetur præſcripſiſſe ſuum acceſſorium.
13 *Conceſſio an in dubio præſumatur realis, uel perſonalis.*
14 *Iuramentum præſtitum per prælatum in alienatione iurium eccleſiæ præiudi-*
cat ſibi, ſed non eccleſiæ.
15 *Prælatus indebitè alienando bona eccleſiæ ſine iuramento poteſt ipſemet uenire*
contra dictam alienationem.
16 *Prælatus, qui dum alienauit, in contractu iurauit non contrauenire, nec petere*
reſt. in integ. pro eccleſia, nihilominus ſi eccleſia eſt læſa, poteſt iuramento nõ
obſtante petere reſt. in integ. nu. 18.
Prælatus non poteſt ſponte a ſe abdicare titulum prælaturæ, nec per iuramen
tum ſe obligare ad non adminiſtrandum.
17 *Prælatus ſi cõmittit delictum aduerſus dominum, priuatur feudo in uita ſua,*
poſt uerò reuertitur ad eccleſiam, quando. ſ. feudum pertinebat ad menſam
prælati.
19 *Exceptio abiurationis ante, quàm probetur, non obſtat agenti interdicto, uti*
poſſidetis.
20 *Petitorium ſi eſt intentatum, poteſt iudex tueri reum in poſſeſſione, ſi in pro-*
ceſſu negotij conſtat ſibi reu poſſidere.
21 *Petitorium & poſſeſſorium ſi ſimul intententur, una ſententia debent termina*
ri, niſi prius conſtet iudici de poſſeſſione, quo caſu primò pronuntiabitur ſu-
per poſſeſſorio.
22 *Solemnitates iudiciariæ de neceſſitate non obſeruantur, quando litigatur co-*
ram Papa.
24 *Iuramentum litis deciſorium, quod præſtatur in ſup-*
plementum ꝓbõnis, parit actionem ſẽm utrunq; ius.
25 *Iuramentum confirmatorum contractus alias prohi-*
biti uel permiſſi nullam producit actionẽ, ſed agitur
uigore contractus & actione deſcendente ex eo.
Iuramentum appoſitum ſuper aliquo contractu non fa
cit mutare forum, ſed accumulare forum foro, & eſt
in optione actoris coram quo iudice uelit agere.
26 *Iuramentum obligationis inductorium poſitum ſuper*
obligatione naturali præcedente producit actionem
ſecundum utrunque ius.
Iuramentum extraiudiciale, quod fit inter partes, nul
la inter eas interueniente obligatione, ſaltem nuda,
eſt ſufficiens ſecundum utrunque iu, ut ex eo agatur
ad eius obſeruantiam.
Vſuræ & concubinatus ſunt prohibitæ, uel prohibiti
hodie de iure etiam ciuili.
27 *Iuramentum poteſt remitti à parte parti.*

CAP. VI.

a CVm ueniſſent. [a] †Inſti-
1 tutiões
& cuſtodię poſſunt de iure ſpe
ciali ad non Ep̃m pertinere: &
pendente lite cum diœceſano defenditur
in poſſeſſione. h. d. vel ſic. Si poſſidet ius
inſtituendi is, ad quem de iure cõi non
ſpectat, pendente iudicio proprietatis in
poſſeſſione defenditur. Diuiditur in tres
partes. In prima ponitur allegatio pro
Archiep̃o. In ſecunda allegatio pro Ar-
chidiacono, ibi, *inter alia*. In tertia inter-
locutio, & ſub certa forma diffinitiue cõ
miſſio, ibi, *nos igitur*. Caſus liter. inter Ar
chiepiſcopum Eboraceñ. ex una parte, &
Arch. Richimundię quæſtio uertebatur
ſuper inſtitutionibus perſonarum, & cu-
ſtodia eccleſiarum vacantium. Quę quę
ſtio dum deuoluta eſſet ad ſedẽ apoſto-
licam, ex parte Archiepiſcopi fuit propo
ſitum, ꝙ inſtitutio perſonarum & cuſto-
dia eccleſiarum uacantiũ ſpectabant ad
ipſum in diœceſi ſua tam de iure cõi, q̃
de conſuetudine generali. Verùm quidã
anteceſſores ipſius cõmiſerunt quibuſdã
Archi. Richimundiæ perſonaliter tam
inſtitutionem, q̃ cuſtodiam; Vnde pete-
bat procurator Archiepiſcopi, vt Archi.
illas dimitteret liberas & quietas. Ex ad
uerſo reſpondebatur, ꝙ Archiepiſcopus
non perſonaliter, ſed realiter perpetuò
conceſſit tam inſtitutionem, q̃ cuſtodiã
Archidiac. qui tunc erat de conſenſu ca-
pituli ſui, & Archidiaconus ipſe fuerat
in continua poſſeſſione iſtarũ dignitatũ
& aliarum libertatũm temporibus mul-
torum Archiepiſcoporum & Archid. &
ipſe Archiepiſcopus ſine qualibet condi
tione Archidiaconatum ipſum conceſ-
ſit eidem, ſed poſt conceſſionem dicebat
Archiepiſcopus, ꝙ conceſſerat eidem
Archidiaconatum, exceptis inſtitutio-
ne & cuſtodia eccleſiarum. Pręterea dice
bat Archiepiſcopus, ꝙ Archi. abiurauer-
rat illas dignitates. Do. Papa his & aliis
auditis, interlocutus fuit, ꝙ Archidi.
defendendus eſſet in poſſeſſione ipſarũ
libertatum, donec ex parte Archiepi-
ſcopi probaretur, ꝙ libertates prędictę
conceſſę fuiſſent Archidiacono perſona
liter, cum in hoc caſu, tam ante cõceſſio-
nem Archidiaconatus, q̃ poſt, & in ipſa

SEB. SAPIA.
a Cum ueniſſent. Iſtum text. in uer. ipſe uero, inducit Fel. in c. 1. s̃. de p̃ſcripti. pro dicto quodam Hoſti. ut ibi per eum.

cōceſſiōe Archieps dictas dignitates po-
tuit licitè retinere,uel donec ꝓbatū fuit c
Archidiaconū illas abiuraſſe.Sed in iſto
caſu ſi cōceſſio fuit realis,nihil utilitatis
accreuit Archiepō;qa papa ad petitionē
Eboraceñ.eccleſię , uel ēt ꝑ ſeipſum Ar- 8
chidiaconatui ꝓuidebit.Si ergo alteru-
trū iſtorū fuerit ltīmè ꝓbatū, ſilentium
imponat Archid. ſuꝑ libertatibus illis,
& ſi neutrū ꝓbatū fuerit,imponat ſilētiū
2 Archiepō.B.†Not.1.arg.optimū ex tex.
& quaſi expreſſum,ꝙ inſtitutio pſonarū
inſtituēdarū in bñficiis,& coſtodia bñfi-
ciorū vacātiū đ iure cōi pertinet ad epm
loci.Pro hoc.16.q.7.oēs baſilicæ;& uide
gl.in c.q̄q̄,de ele.li.6.& c.cū ex iniuncto
3 in fi.j.de hære.†No.2.ibi:*de conſue.&c.*ꝙ
conſuetudo p̄t cōcurrere cū iure cōi , &
illud reddere fortius , & ſic conſuetudo
diſponēs id,qđ ius cōe, vř aliqd addere;
concor.c.ſopitæ.j.dę cēſi. & facit ad ma
4 teriā.c.1.de cōſti.li.6. †No.3.Epm cū cō
ſenſu ſui capli poſſe cōcedere inferiori di
gnitati iura pertinētia ad dignitatē ſuā.
Et not.ꝙ cōceſſio ſemel facta ꝑ vnū Epm
cū conſenſu capli nō p̄t reuocari ꝑ ſuc-
ceſſorē.No.4.ar.optimū ex tex.ꝙ Archi
diac. de iure cōi nō hēt cuſtodiā eccleſia
5 rū uacātiū.Itē not.ꝙ verba gñalia ꝓlata
ad cōplacentiā alicui⁹ nō inducūt obliga
a tionē ſeu diſpoſitionē [a]. Ad hoc quoti-
die allegatur iſte tex.licet.n.gñaliter iſte
Archidiacon⁹ dixerit,ꝙ de oīb⁹ reditib⁹
faceret ad placitū ſuū : non tñ ꝑ hoc fuit
obligatus , ut illas libertates dimitteret
b ad uotū Epi , & facit qa uerbū , placet,[b]
importat arbitriū boni uiri.l.Thais.§.ſo
6 rorē,ff.de fideicō.liberta. †No.ibi: *nos igi
tur interlocuti fuimus* , ꝙ ſnīa poſſeſſionis
dř interlocutoria:gl.in c fi.de iudi. & in
c.cū ad ſedē,de reſti.ſpo. dicit ꝙ eſt diffi
nitiua.gl.in c.conſultationibus,s̄.de off.
deleg.dicit,ꝙ ē quaſi diffinitiua.Itē nota
ibi:*uel impediretur*, ꝙ licitū eſt ad redimē
dū vexationē ſuā uti uerbis gñalibus ad
cōplacentiā illius , de cuius vexatione ti
meť.†Itē not. ꝙ licet cōfeſſio emanet cū
7 certa qualitate, nihilominus p̄t aduerſa-
rius recipere ꝯfeſſionē, quatenus facit ꝓ
ſe,& reiicere qualitatē, quatenus facit ꝯ
ſe,dūmō ꝯ illā qualitatē ſit aliqua ſtricta
p̄ſumptio . Ita notabiliter colligiť hic iū
cta gl. nā Archieps hic fatebať cōceſſio-
nē fuiſſe factā ꝑ p̄deceſſorē , ſed dicebat
eā fuiſſe pſonalē;& ſtať cōfeſſioni Archi
epi reſpū cōceſſionis, ſed quatenus dicit,
ꝙ fuit pſonalis, incūbit ſibi onus ꝓbādi
quia ex longęua & cōtinuata poſſeſſiōe
Archidiaconorū erat p̄ſumptio , ꝙ eſſet
realis ; & ſic p̄ſumebať ꝯ qualitatē adie-
ctam cōfeſſioni Archiepi . Et optimè fa-
cit iſte tex.ad no.ꝑ Bart.in l.Aurelius,in
§.Itē q̄ſiuit,ff.đ liber.legat.ubi dicit,ꝙ ſi
cōfiteor me occidiſſe Sēproniū ad defen
ſionē meā,pōt aduerſarius capere confeſ
ſionē ꝯ me reſpū occiſionis , & repellere,
quatenus eſt pro ſe reſpectu defenſionis:
qa p̄ſumptio eſt ꝯ occidentem prima frō
te,cū ſit actus a iure dānatus. Et iō incūbit mihi onus pro-
bādi,ꝙ ad defenſionē feci. Et hoc bene not. [c] nā rľr nō pōt
qs recipere partē cōfeſſionis ꝓ ſe,& partē reiicere; ex quo
cōfeſſio emanat ſub certa qualitate,& cōtinet unū factum,
ut no.in c.1.de cōfeſ.li.6.& in d.§.itē quæſiit,& in.l.ſi qui-
8 dē,de excep.dixi in c.bonæ.2.de poſtul.p̄la.†Vlterius no.ꝙ
poſſeſſio ꝯ ius iuuata,uera p̄ſumptione alicuius tituli, licet
clarè nō cōſtet de qualitate tituli , ſufficit ad repellēdū ꝓ-
prietariū illius iuris,niſi clare ꝓbet defectū tituli p̄ſumpti,
& eſt in hoc iſte tex.no.limitās multū.c.cū pſonę,de priuil.
li.6.Quod ſic declaro.nā ius cōe hic faciebat ꝯ Archidiac.
& ꝓ Archiepō erat poſſeſſio & eius titulus p̄ſumptus, quia
clarè nō cōſtabat, ꝙ conceſſio fuiſſet facta Archidiacona-
tui realiter;ſed ꝑ ꝑ p̄ſumptionē q̄ erat ꝓ eo,qua conſtabat
de cōceſſione ꝑ cōfeſſionē Archiepi,p̄ſumebať, ꝙ eſſet cō-
ceſſio,rōnabilis ex longęua & cōtinuata poſſeſſione iuuata
hac p̄ſumptione,quę ſufficit ad repellendū Archiepm, niſi
Archieps probauerit defectū tituli : alias aūt rľr poſſeſſio
ſola ñ ꝓdeſt ꝯ ꝓprietarium in iudicio ꝓprietatis , vt ꝓbať
in.c.cum eccleſia Sutrina de cā poſſ.& ꝓprie.Not.ibi *adiu-
raſſe*,iuncto fi.vbi ꝑ iuřm,vel rōne iuři imponitur ſilentium
archidiacono.argm̄ optimū, ꝙ ex iuřo p̄t agi & excipi ꝯ iu
rantē,vt compellať ad ipſius obſeruātiam.Et inducitur hęc
litera ad qōnē,nūquid ex iuřo extraiudiciali deť actio , uel
officii imploratio,de quo.j.latius dicā.Nota ibi:*uel ad peti
tionem &c.*ꝙ eccleſia p̄t petere,ut unicuiq; dignitati inferio
ri in ea exiſtenti ſeruetur ius ſuum integrū, ēt ſi exiſtens in
illa dignitate aliquo impedimēto agere nō poſſit , & eſt in
hoc bo.tex.ut non ſolùm Eps agere poſſit pro eccleſiis ſibi
ſubiectis,ut in.c.ſi.de ſuc. ab inteſt. ſed quælibet eccleſia p̄t
agere ꝓ iuribus dignitatū & bñficiorū ſuorū ī ipſa eccleſia
quia intereſt eccleſię , ut membra ipſius in ſua integritate
9 conſeruentur. †Item not. ibi *uel per noſmetipſos*, & tene men
ti hunc tex.ꝙ ſuperior ex offō ſuo,ēt nō implorato, poteſt
cōſulere eccleſiis,maximè,qñ rectores earum ex aliquo im
pedimento non poſſunt agere , & notabiliter facit iſte tex.
ꝙ ſuperior poteſt indulgere reſtitutionem in integrū eccle
ſię non petenti:ſic ēt in minori,in.l.4. §. hoc aūt iudicium,
ff.de dam. infect. ubi not. per Barto. & alios , quòd iudex
poteſt ex officio concedere reſtitutionem in integrū mi-
nori,& aliter ex officio ſuo ſibi conſulere , & hoc ratione
publicæ vtilitatis.Sic limita not. per Inn.in c. ad noſtram,
de iureiur.& c.quoniam,ut lite non conte . In gloſſ.1.ibi:
ſi in plebibus. Illud c.facit , ꝙ cuſtodia eccleſiarum uacan-
tium pertinet ad Archidiaconum. Et ad hoc.capit.gloſſ.
nihil infra reſpondet , ſed duntaxat examinat articulum
inſtitutionis , in quo uidetur habere bonum intellectum,
10 ſed non explicat . † Sed conclude ueritatem ſic, quòd
collatoria inſtitutio tituli pertinet de iure communi ad
Archiepiſcopum . vnde in tota ſua diœceſi habet inten-
tionem de iure communi fundatam , & ultra iura allega.
in gloſſa uide tex.in.c. cum ex iniuncto, in fina. de hęre.ubi
dicit text. quòd tam inſtitutio , quàm deſtitutio de iure
communi pertinet ad Epiſcopum . vnde , ſi in aliqua iu-
ris parte reperitur inſtitutionem ſeu collationem perti-
nere ad inferiorem , intellige de iure ſpeciali ; puta ex pri-
uilegio , uel pręſcriptione ; & ſic intellige . c. ſequ. & uide
bonam glo.in c.quanquam, de electio.libr. 6.& quod not.
Ioan.Andr.in regula, quod ob gratiam,de regu.iur.in Mer
cu.& idem dicit in confirmatione electionis factæ ad digni
tatem inferiorem . Habet enim Epiſcopus de iure com-
muni ius confirmandi , etiam ſi electio ſit facta de Abba-
te ; uide text. iuncta gloſſ. 19. q.2.c.1. Et idem dic de ele-
ctionibus Epiſcoporum reſpectu Archiepiſcopi , ſupra de
elect.in c. nihil , & uide quod leg i. & not. in. c. cupientes
11 eodem titul.libro ſexto. †Et cuſtodiam eccleſiarum uacan
tium ſequitur ius conferendi . vnde tene hanc regulam,
quòd qui habet ius inſtituendi ſeu conferendi ; habet
cuſtodiam

a Diſpoſitionem. Adde tamen,quod Ang.conſi.159. dicit,ꝙ ex uerbis nugatoriis & modici effectus colligiť mens & uoluntas diſponentis. Ber.

ANT. FRAN.

Circa hoc, quod diciť de uerbis nugatoriis, an diſponant,dicas , quòd ex uerbis declaratur mēs,ut in.l. Labeo,& ibi per Bal. ff.de ſup.le.tamen uerba negatoria reprobantur, neque ſunt attēdenda, ut in cle.exiui.§.nos igitur,& ibi per d. Car.de uerb.ſigni. habetur in.§.ſanè, ubi etiam ꝑ Car. in proœ. Gregor. imò uerba ꝓlata, quæ non creduntur debere acceptari , non inducunt promiſſiōem & obligat. qa multoties homines promittunt,quæ ſi crederent debere acceptari,nō promitterent, ut eſt gl. quā cōiter ſequuntur doc.in.l.1.C.de pactis.

SEB. SAPIA.

a Seu diſpoſitio. Et ad hoc reputatur iſte tex. ſingu. ſecundum Iaſ.in.l. ita ſtipulatus,magna,col. 3.uerſ. 3. principaliter aduerte,ff.đ uer.obl. & ibi ad propoſitum plura per eū, & per Alex.

ZACHARIAS.

b Vèrbum . placet. Bar.in.l. Thais. §. ſororem, ff. de fideicom.li. & in,l. ſi ſic,in princ.uer. quid de uerbo, ff. de le.1.& in. l. itē ſi unus.§. idem Pōponius,uer.breuiter prædicta, ff. de arb.& Bald.in.c.1. in fi.per illud tex. in ti.đ pa.iura.fir. in uſi.feud.

c Bene not. Adde Alexan. conſi. 87. dom.Card.conſil. 38.& 92.

a cuſtodiā illius uacātis,a ut eſt gl.no. cōiter approbata in c.
cū uos,de off.ord.quā ſemꝑ notabis.Vñ cū de iure cōi inſti
tutio ꝑtineat ad Archiepm,idē p̄t dici de cuſtodia . Nota-
bis tñ,ꝙ p̄ſcriptio inſtōnis extendit ſe ad cuſtodiā,qa acceſ
ſoriū ſeqť principale,ut in rľa,acceſſ.li.6.& de hac cuſtodia
uide qđ plenè dixi in c.bonę,de app. ſed inſtitō corporalis ,
quatenus eſt executionis factę de iure cōi,ꝑtinet ad Archi-
13 diaconū.Et ita loquūť iura alleg.in gl.† In gl.in uerbo, *do-
nec probatum,archiepiſcopus confeſſus fuit*.no. gl. ꝓ his q̄ dixi
ſuꝑ tex. ꝙ cōfeſſio cū certa qualitate facta p̄iudicat cōfitēti 8
reſpectu ſubſtātiæ cōfeſſiōis.Nec p̄t ſe fundare ſuꝑ qualita-
te,ſi ꝯ illā inſtat p̄ſumptio,qđ declara,ut s̄.dixi in notabili-
bus.† In ea.gl.ibi:*ſed tranſactio*.hęc dña inter pactū & tran-
ſactionē iure nō ꝓbať.Sed no.theoricā gl. q̄ ſeqtur in uerſ.
hoc tñ.uſq; ad fi.ad cōiecturādū , utrū cōceſſio fuerit realis,
an pſonalis,& uide plenè ꝑ Bar.in l.pater filię,ff.de ſer.leg.
Raro tñ oriť de hoc dubitatio,cū in cōceſſiōe ſoleat hoc ex
primi:hēs tñ ex gl.& ex tex.ꝙ in dubio recurrēdū eſt ad ua
rias cōiecturas,& ſm̄ qđ urgēt,dicemus eā fuiſſe realē,aut
14 pſonalē.† In gl.in uer.*abiuraſſe*.ibi,*tangit rem familiarem*.no.
bñ hāc ſolutionē & ſequētē , & nō tradas unquā obliuiōi .
Nā ſatis hoc ꝓbať hic iūcto tex.ꝙ iuřm p̄ſtitū per p̄latū ſu
ꝑ iurib.eccľiæ ualet,& tenet,quaten⁹ p̄iudicat ipſi p̄lato,ſed
quaten⁹ p̄iudicat eccľiæ ñ.Nā abiuratio iſtorū iuriū facta ꝑ
Archidiaconū p̄iudicat pſonę abiurātis,qa imponiť ſibi ſi-
lētiū,ita,ꝙ nō potuit amplius uti his iurib.ſed nō p̄iudicat
dignitati Archidiaconatus,qa ut dicit tex.ad petitionē ec-
cleſiæ, uel ex iudicis officio mero cōſuleť dignitati Archi-
diaconatus.Et dic ꝙ cōſuleť deputādo aliquē,q noīe digni
tatis exerceat hæc iura,illo Archidiacono abiurāte exclu-
15 ſo.† Hoſt.tñ & Abbas aliter hic ſentiūt.uideť. n. in effectu
hāc diſtin.facere,ꝙ aut p̄latus indebitè alienauit iura eccle
ſię ſine iuřo,& tūc pōt ipſemet uenire ꝯ, & illa iura noīe ec
cleſię repetere,ut in c.ſi qs p̄sbyterorum, de reb.eccle. non
alienā.Aut alienauit cū iuřo,& tūc ſi ī īſtitutiōe ſua iurauit
non alienare,primū iuřm p̄iudicat ſcđo. uñ p̄t ꝯuenire non
obſt.ſcđo iuřo,ut in c.intellecto, de iureiu. Aut nō iurauit
prius nō alienare,& tūc iuřm ſtringit eū ad nō ꝯueniendū ,
dūmō poſſit ꝑ aliū eccľię cōſuli, & hoc caſu intelligūt iſtū
tex.ſed ſi nō p̄t ꝑ alium cōſuli,tūc poterit ꝯuenire, ne iuřm
16 ſuū pręiudicet eccľiæ.† Sed certè hæc dicta,nō ſunt uſque-
quaq; uera.Et primò uide gl.no.in ꝯriſi in c.1.de inte.reſti.
q̄ dicit,ꝙ ſi p̄latus in ꝯctu iurauit nō ꝯuenire,nec petere re-
ſtitutionē in inte.ꝙ nihilominus,ſi eſt eccleſia lęſa, pōt iu-
řo nō obſtāte,petere reſtitutionē in integ.Et no. ſemꝑ illā
gl.Probať rōne.Nā añ,q̄ p̄latus ſit adminiſtrator eccľię nō
c p̄t ꝑ ſuū iuřm uinculare ſe, [c] & obligare ad nō adminiſtran 9
dū. Nā quēadmodū nō pōt ſpōte a ſe abdicare titulū pręla-
turæ,ut in c.qđ in dubiis,& c.ut ueniēs,ne renū.l.legatus,ff.
de of.præſi.ita nō pōt titulo remanēte obligare ſe ad fide-
liter nō adminiſtrādū iura eccleſiæ,& ꝓ hoc uř tex.in c.per
uenit,de iureiur.ubi ſm̄ unā lec.ꝓbať, ꝙ iuřm nō ſtringit p̄
latū,quo minus poſſit repetere bona eccleſiæ.uñ d.An.hic.
ſequēdo mentē gl.facit hāc diſtinctionē, ꝙ aut p̄iudiciū p̄-
lati eſt ſeparabile a præiudicio eccleſiæ , & tūc ualet iuřm ,
quatenus præiudicat prælato.Sed ſi præiudiciū eſt inſepara
bile,qa nō pōt pręiudicare prælato, qn ēt pręiudicet eccle
ſię,tūc iuřm nō eſt obligatoriū.Vñ ad propoſitū, cū iura,de
qb.hic in tex.cōcernāt quādā honorificētiā ipſi⁹ p̄lati, iuřm
pręiudicat pręlato,ſed nō dignitati,ut dixi. Sed ſi tūc eſſet
pręſtitū ſuꝑ re eccleſię corporali,tunc nō ualeret iuřm , qa
17 nō pōt priuari tali re,qn dānū ēt inferať eccleſię.† Aduerte
nā hoc exēplū ita gñale nō placet, qñ ſuꝑ re corporali pōt ī
ferri præiudiciū duntaxat pręlato,ut puta ſi res pertinebāt
ad mēſam ſuā tm̄. nā ualebit abiuratio ſua in uita ſua , ſed
nō fiet pręiudiciū dignitati poſt eius mortē.Vide text. op.
in uſi.feu.co.x.de c.Conra.c.1,ubi dř,ꝙ ſi prælat⁹ hēbat feu
d dū pertinēs ad menſam ſuā, & cōmiſit feloniā,i. [d] delictū ꝯ
dñm,tunc auferť ſibi feudum in uita ſua,
ſed p̄iudiciū nō fit dignitati,qa poſt mor
tē ſuā redibit ad eccľiā.Idē no.in ca. ue-
niēs,de trāſac.nā ſi Prælatus trāſigit,& lę
diť in bonis pertinētib.ad mēſem ſuā,p̄-
iudicat ſibi trāſactio in uita ſua,ſed ſi nō
poſſet onera eccleſiæ ſuſtinere propter di
minutionē redituū, tunc poterit ꝯuenire
noīe eccleſię.Ita notabiliter dicit Hoſ. in
8 d.c.ueniēs.† Ad propoſitū ergo cōclude,
ꝙ ubicūq; p̄iudiciū prælati eſt ſeparabile
a p̄iudicio eccleſię,iuřm per eum p̄ſtitū ſi
bi nocebit,ſed ſi nō eſt ſeparabile,puta qa
oīa bona ſunt cōia,& ipſe ꝯhendo in illis
iurauit in dānū eccleſiæ . tale iuramētum
non ualet,ut in d.c.peruenit,cum ſimi.Et
ad pręd icta uide bo.gl.in cle.unic.de ī in
te.reſti.q̄ dicit , nunqd capitulū dēat re-
ſtitui,ſi lædiť,& quid in perſonis illi⁹ ca-
pituli?In ea glo.ibi:*&no tria,&c.* glo. hic
colligit tria no.in prin.& quartū in fine
glo. Primum eſt , ꝙ factum Prælati non
præiudicat eccleſiæ . Sed hoc non eſt no-
tabile,imò iura in hoc ſunt clara , ut 12.
quæſt.2.capit ſine exceptione,& in dicto
cap.peruenit, cum multis ſim. Secundum
notabile,ꝙ iuramentum Pręlati ualet in
damnum eccleſię, ſed hoc notabile non
colligitur hic, ſed potius contrariū,ideo
declara,ut s̄.dixi. Tertio no. quòd eccle-
ſia poteſt agere ſine Pręlato . Et hoc no-
tabile poteſt colligi ex text. dupliciter.
Primò , ꝙ eccleſia Eboracen. egit ſuper
his iuribus , excluſo Archidiacono . Se-
cundò poteſt intelligi , quòd egit contra
Archiepiſcopum, & ſic ſine ipſo Archie-
piſcopo , qui eſt Prælatus eccleſię . Sed
quatenus intelligitur primo modo , di-
xit ideo, ꝙ hic ſine Archidiacono , quia
reddidit ſe indignū per iuřm . Quatenus
intelligitur ſecundò modo dicendum eſt
quòd ex quo lis eſt inter capitulum , &
Pręlatum , non poteſt interdicere con-
ſenſus Pręlati, quia nunquàm conſen-
ſiſſet contra ſe . Et de materia dic,ut no.
in cap edoceri,de reſcr.& in c. ſignifica-
9 uit , de appellat.† Vltimò gloſſ.colligit,
quòd agenti interdicto , uti poſſidetis ,
non obſtat exceptio abiurationis, & pro
hoc facit quod interdictum , uti poſſide-
tis , eſt poſſeſſorium , ut in capitul. licet
de probatio . unde is obtinet , qui pro-
bat ſe poſſediſſe tempore litis conteſta-
tio. ut inſtitut.de interdi.in §. hodiè. i-
deo exceptio abiurationis cum concer-
nat ius proprietatis, non obſtat interdi-
cto poſſeſſorio , quia nihil commune ha
bet proprietas cum poſſeſſione . lege
naturaliter, §. nihil commune , ff. de
acquirend. poſſeſſio . Et ſi diceremus
contrarium , ſequeretur , quòd do-
minus rei poſſeſſę propria autho ri-
tate poſſet turbare , quod eſt contra
legē ſi quis.§. unde ui , & 16. quæſtio. 6.
placuit . Nam hoc notabile non eſt
uerum in ſe . Sed aduerte , quia ex
litera poſſet colligi contrarium . Nam
hic Papa pronuntiauit Archidiaco-

a Vacātis. Adđ Lap. alle.80. circa medium.

b Sed nō quatenus . Adde uidendū do. Fran.de Areti.eius conſi.94. ubi in facto conſuluit.

SEB. SAPI.

b Quaten⁹.Qūo hoc procedat,declarat Fel.i c.2.co.3.uer. ad ſm̄,de iuřo,s̄.đ iureiu.poſt Ab.ibi col.2.uer.uenio ad ſecundum,

SEBA. SEBA.

c Vinculare ſe. Vide qđ in ſimili Feli. no.in c.ſi uerò,co 3. itē dic de iuřo . ubi poſt Ab. tāgit an ualeat iuřm, ꝙ nō erit Eps,uľ monachus, uel nō acceptauit ꝓmotionē,uide Are.reprobantē in cōſi. 114. in 2.& 3.col.

ZACHARIAS.

d In uita ſua . Adde Anch.in c.uerum, đ fo.cōp.li.6.Car. in cle.1.in 6. opp. de pe. & in cle. 2. §.1.de hęr.Bal. in c.1.§.itē ſi cleric⁹, deca.Cōrar.in uſi. feu.& Alex.conſil. 23.uolu.1.

nū tuēdū in poſſeſſiōe,donec fuerit ,pbatū ipm abiuraſſe &c.ergo exceptio abiurationis obſtitit Archidiaco, & uī ſentire gl.ꝙ hic fuit actū ĩterdicto,uti poſſid. Sed ꝯ hoc facit,qđ p̄dixi: qa nō dēt admitti exceptio abiuratiōis. Itē qa debuiſſet p̄p̄ ferre diffinitiuam ſup poſſeſſorio. Nā ubi agiẽ nudo poſſeſſorio , ferēda eſt diffinitiua,ut in c.fi.de iudic. & ibi plenè dixi,ut in c.licet.p̄allegato.Metu hꝰ ꝯrii & aliorum , q̄ poſſent formari,Inn.hic & multi alii doc.multū inſiſtūt ponēdo uarias lectu. ad text. ſed breuiſſimè colligē quatuor lectu. Prima ꝙ hic fuit actū interdicto,uti poſſidetis,ex ꝑte Archidiaconi.& ad tex.dū dicit:*donec probatū fuit, &c.*Rñdent qdā, ut refert Inn. ꝙ dēt intelligi de ,pbatiōe fiēda in iudicio proprietatis poſt modū inchoando, & ſic nō fuerit admiſſa in hoc iudicio poſſeſſorio exceptio abiuratiōis:ſed reſeruaẽ in iudicio ,pprietatis.Iſte intellectus,licet ſit uerus in ſe,tñ nō cōſonat literę, qa dictio, donec, eſt cōtinuatiua. Itē clarius ,pbaẽ ꝑ uerbū,*interlocuti fuerimus*,qa ſi fuiſſet lata diffinitiua, fuiſſet actū tm̄ poſſeſſorio. Itē Archieps in princi. primò ,ppoſuit, & dixit, ꝙ de iure cōi ex gñali cōſuetudine illa iura ꝑtinebāt ad eū: ideò non fuit actū hic in poſſeſſorio tm̄,qua ,ppter hęc lec.nō placet.Secūda lec. eſt ꝙ Archieps hic fuit actor agēdo cōfeſſoria,uel negatoria ſuꝑ iſtis iurib.proponēdo.ſ.qñ hæc iure pertinebant ad eū,& ſic petebat pronuntiari. Archid. ſe defendebat & quoniā iudici cōſtitit de poſſeſ.Archid.pronuntiauit interloquēdo eū tuēdū in poſſeſſione,donec,&c.Nā oīa q̄ accidūt, pꝰ lit.cont.maximè,ꝑtinent ad officiū iudicis.l.ędiles.§.itē ſciendū,ff. de ędil. edi. & in c.ſignificante, de app. & hæc lec. eſt ſatis bona,& ,p ea facit,ꝙ ,pcuratores Archiep̄i primò ,ppoſuerunt. & ẜm hāc lec

20 nō colligiẽ iſtud ultimū notabile gloſſ. † Sed no. ex hac lect. licet ſit actū tantùm petitorio,nihilominus,ſi in ,pceſſu negotii cōſtat iudici reū eſſe in poſſeſſiōe,pōt ex officio ſuo pronuntiare illū in ea tuē-

21 dū uſq; ad exitū dictę cāę. † Tertia lect. ꝙ hic fuit actū petitorio, & poſſeſſorio. uñ obſtitit exceptio abiuratiōis reſpectu ,pprietatis.Et ẜm hūc intellectū no.ſemꝑ ex iſto tex.ꝙ ubi agiẽ ſimul petitorio,

a & poſſeſſorio, [a] & pr mò cōſtat de poſſeſſione,pōt iudex pronuntiare ſuꝑ poſſeſſorio dilato iudicio ſuꝑ proprietate, ar. in c.cū dilectus,de cōſue. Et hoc ſingulariter limitat.c.cū dilectus,de cā poſ. & ,ppriet.ubi dĩ,ꝙ una ſnīa dēt determinari. nā illud procedit,niſi prius cōſtet de poſ

22 ſeſſorio.Aliud ēt notabis, † ꝙ ubi prius pronuntiaẽ ſuꝑ poſſeſſorio, ſnīa dĩ interlocutoria;& ſic nō eſt neceſſe ſeruare ſolennitates diffinitiuæ. Nā cū ſnīa ferēda ſuꝑ petitorio abſorbeat ſnīam ſuꝑ poſſeſſorio,ut in d.c.cum dilectus, nō p̄t dici ſnīa illa diffinitiua,cū nō diffiniat cauſam,ad hoc glo.no.in cle.1.de ſeque.poſ

23 ſeſ.& fruc.† Vltima lec.ꝙ hic ꝑtes ſimpliciter iuerūt ad Papā,& nulla actiōe propoſita,ſimpliciter propoſuerūt Papæ, & qa Papæ prius cōſtitit de poſſeſ.ſuꝑ ea pronuntiauit.Nā corā papa nō eſt neceſſe ſeruare oīa ſolēnia iudicii, ut no. in c.unico,de litis cōteſt.& ꝑ hoc habeẽ clariſſimè intelle-

24 ctus huius c.q ſolet difficilis reputari.† Vltimò ꝯ p̄dicta,& ꝯ tex.oppono.uĩ enim,ꝙ ex alio nō debuit admitti Archieps adducēdo iurm archidiaconi, qa hoc iurm fuit extraiudiciale;ergo nō potuit cōpetere actio,ut in l.ſi qs ,p eo,ff. de fideiuſ.ubi uĩ colligi,ꝙ ēt nālis obligatio nō oriẽ ex tali iurō.Nā fideiuſſor nō potuit ei accedere, ergo nālis non fuit orta,cū fideiuſſor poſſit accedere nāli obligationi.l.1.ff. de fideiuſ.Sol.ut clarè intelligas hanc mām,maximè tu canoniſta,ſciēdū eſt,ꝙ quoddā eſt iurm litis deciſoriū,qđ.ſ.p̄ſtatur in lite in ſupplemētū probationis,& ex tali iurō ẜm utrūq; ius daẽ actio.l.actori,C.de iureiur.& l.ſi duo,ff.eo.tit.

25 † Quoddā eſt iurm cōfirmatoriū,qđ cōfirmat ꝯctū alias inhibitū,ut in caſu c.2.de pact.lib.6.uel qñ ēt p̄ſtaẽ ſuꝑ ꝯctu, alias a iure ꝑmiſſo,& tūc nō agiẽ propriè ex iurō, ſed actione ex ꝯctu,ſed iurm operaẽ notabilē effectū,qa inter cętera accumulat forū foro.Nā ſi p̄ſtaẽ inter laicos, p̄t laicus ſub

b ꝑ illo ꝯctu nedū in foro ſeculari. [b] ſed ēt in eccl̃iaſtico rōne iuramēti cōueniri,tex.eſt no.in c.cū laicus,de fo.cōp.li. 6.uñ iurm hoc caſu nō mutat forū.ſed accumulat forū eccleſiaſticū foro ſeculari,ita,ꝙ eſt ĩ optiōe actoris,corā quo uelit agere.Et ex hoc ſumas bonā cautelā,ꝙ in quolibet ꝯctu facias p̄ſtari iurm.† Quoddā eſt iurm obligatiōis inductoriū,& de iſto dubitaẽ,utrū ex eo cōpetat actio.Nā cōis opinio legiſtarū eſt,ꝙ nō cōpetat actio ꝑ d.l.ſi qs pro eo ibi tñ

c Bar.dicit ſecus de iure canonico.Et uoluit,ꝙ ſi pactū [c] non p̄ceſſit iurm, ꝙ ex tali iurō extraiudiciali nulla oriaẽ obligatio ēt nālis.Exēplū,iuro,ꝙ pro te faciā certū qd,nullo pacto priꝰ p̄cedēte inter nos.Et ſic intellexit illā l.ſi qs ,p eo, ſecus,ſi p̄ceſſit pactū nudū.Nā ſi p̄ceſſit pactū,oriẽ obligatio nālis,ex qua tñ de iure ciuili nō agiẽ,l.iuriſgētiū,ff. de pac. Sed d.Ant.in c.cū cōtingat,de iureiu.ponit notabile dictū, qđ ſatis mihi placet,ꝙ ubi p̄ceſſit obligatio nālis,tūc ex iuramēto ſubſequēti daẽ actio ēt de iure ciui.adducit,l.ut iuriſiurādi,in prin.ff.de opc.libe.Nā ibi libertus iurauit ſe p̄ſtare operas dño manumiſſori,& ex tali iurō extraiudiciali efficaciter fuit obligatꝰ,qđ nō cōtingit ex alio, niſi qa ibi p̄ceſſerat obligatio nālis.Nā libertus ꝑꝑ bñficium libertatis receptū obligaẽ dño nāliter,ut in c.cū in officiis, de teſt. & in l.ſed.& ſi.§.ſcire,de pet.hæred.Ergo idē dicēdū eſt, ubicūq; pręcedit obligatio nālis,puta nudum pactum, ad idē facit,l.1.ff.de conſti.pec.ubi agiẽ ex cōſtituto cōiuncta obligatiōe nāli,pręcedēte.ergo fortius dēt actio competere ex iurō ſubſequēti.Ad idē adduco.c.ꝑ tuas,& qđ ibi no.de arbit.ubi agiẽ ex cōpromiſſo iuratorio,facit l.pen.C. eod. Si aūt pręceſſit obligatio nālis,tūc tenet ibi,ꝙ daẽ actio de iure canonico ſecus de iure ciuili. Aduerte tñ ꝙ Innoc. dicit hic,& in c.nouit,de iudi.ꝙ ex iurō extraiudiciali nō competit actio ciuilis,ſed tm̄ agiẽ officio iudicis rōne peccati, & ſic intellexit iſtū tex.& c.nouit.Refert alios tenere ꝯriū, quos ſeqtur hic Hoſt.Nā cum de iure cano.deẽ actio ex nudo pacto,ut in c.1.& 2.de pactis.fortius ex iurō, & uĩ ſentire Ioan And.hic,& in d.c.1.& facit.12.q.11.c.quicūq;.Puto breuiter, ꝙ ex tali iurō poſſit agi multis modis de iure cano.Primò ꝑ uiā denuntiatiōis,qa peccat nō ẜuādo iurm, & iſte caſus eſt clarꝰ,& probaẽ in d.c.nouit. Scđò, ut manu regia petaẽ obſeruatio iuramēti,nā añ,q̄ actiōes eſſēt proditę a iure ciuili,Deus mādauit iurā ſeruari, ut in cap. & ſi Chriſtus,de iureiu.quo præſuppoſito, & ſpecifica actio ciuilis non cōpetat,nihilominus a miniſtro Dei poteſt peti, ut faciat iurm ſeruari,arg.eorum,q̄ no.Inn. in c. q̄ in eccleſiarum, de conſtitut. Tertio poterit agi per uiam cuiuſdam intimationis, ut intimetur iudici eccleſiaſtico illum ſtare in peccato; & in hac intimatione non eſt neceſſaria denuntiatio

ZACHARIAS.

a Petitorio,& poſſeſſorio. Adde Ale.in c.incerti, C. de inter.& Ale. in l.naturaliter.§.nihil cōe.ff. de acq. poſ gl.in l. cū fundū,in uerſic. interdicto,& ibi no.in apoſt.in uerſi.iure canonū,ff. de ui & ui arm.Pa.de Ca. cōſ.257.inci.in cā quę uertitur.

SEB. SAPIA.

b In foro ſeculari. uide multa congeſta ꝑ Fel.ĩ c. cū ſit gñale,col. 5.uerſi. in mā iuramenti. s̄.de fo.comp.ubi tradit, qñ iuramētū ſit fori eccleſiaſtici tantùm,& qñ miſti fori.

SEB. SAPIA.

c Qđ ſi pactum. Vide do. Ia.in auth. ſacramēta puberū col. 3. C. ſi aduer. uendition.

nūtiatio iuxta ea,q̄ dixi in.c.1. de iureiur. Quartò puto,ꝙ poſſit agi actiōe ciuili.i. cōdictiōe ex.l.Probo ꝑ.l.legitima cōuētio,ff.de pact.vbi dicit tex.ꝙ ex oī cōuētiōe a lege approbata p̄t agi:ſed iurm licitū eſt approbatū nedū canonica lege,ſed ēt diuina;ergo ex illa p̄t agi; facit. l. ad ſtatuas, ff.de acq.re.do.& ꝙ no.gl.in.c.ſi canonci,de offi. ordi.li.6. Et eſt tex.vbi agebaẽ ẜm vnū intellectū ex iurō extraiudiciali; & credo ꝙ in foro ciuili poſſet hoc acceptari,vt agaẽ ex tali iurō, qñ Imperator ſubmittit ſe canonibus in cōcernētibus animā,ut in authē.de ecc.ti.& in auẽ.,vt determinatus ſit numerus clericorū:ſed đ iure canonico ꝑ rōnes p̄dictas p̄t agi;ergo & de iure ciuili.Et ꝑ hāc rōnē dicimus,qđ cōcubinatꝰ ſit hodie reprobatꝰ de iure ciuili, & ꝙ uſuræ ſint

17 ,phibitę: qa Imperator in talibꝰ vult ſeq canones. † Et aduerte, qa licet primaria obligatio ex iurō acquiraẽ Deo:tñ vbi iurm nō eſt turpe, ſecūdaria obligatio acqriẽ parti.,p-

a baẽ,qa pars p̄t remittere tale iurm [a], vt ĩ.c.2.de ſpōſ.& ĩ.c. 1.de iureiu.ergo obligatio erat ſibi quęſita: quia nemo remittit,quod non habet.1.q.7.in.c.Daibertum, &.l.decem, ff.de verb.ob.& hoc notabis.

S V M M A R I V M.

1 *Inſtituere nemo poteſt ſeipſum.*

2 *Prælatus inferior Epiſcopo poteſt de iure ſpeciali habere inſtitutionem, uel collationem præbendarum & dignitatum eccleſiæ cathedralis, ſed de iure communi non habet.*

3 *Abbas poteſt præſcribere iura epiſcopalia.*

4 *Habens authoritatem conferendi præſentandi, uel diſtribuendi, non poteſt ſibi ipſi conferre,uel ſeipſum præſentare, uel ſibi diſtribuere.ſed bene poteſt inter filios ſuos. 5.*

5 *Authoritatem interponere nemo poteſt in facto proprio.*

6 *Collator beneficiorum an & quando poſſit ſibiipſi conferre.*

Habens ius conferendi poteſt beneficium recipere a Papa.

CAP. VII.

1 **CVm ad noſtram.** † Is, ad quem ſpectat collatio dignitatū, ſeipſum inſtituere nō p̄t.h.d. Primò ponit dictū. Secūdò ipſius rōnē,ibi:*quia cum ratione.*Caſus lr̄alis. Vacante quadā Abbatia cuſtos ipſius eccleſię fuit electꝰ in Abbatē:ſed nihilominus retinebat cuſtodiā Quęrebaẽ, utrū de iure illā poſſit retinere, cū collatio ipſius ad Abbatē ꝑtineat?Reſpōdet,ꝙ poſt,quā fuit Abbas effectus, cuſtodiā de iure nō potuit obtinere:qa donatio ipſius cuſtodiæ, & aliarū dignitatū illius eccleſię ꝑtinet ad Abbatē ipſum. A ſeipſo eā nō potuit recipere, cū inter dātē & recipiētem dēat eſſe diſtinctio ꝑſonarū.Ab alio eā ñ potuit habere,cū

2 alius nō hēat ius cōferendi.B. † No.1.& tene mēti,qđ p̄latus inferior Ep̄o p̄t habere inſtitutionē,ſeu collationē omniū dignitatū & p̄bēdarū eccleſiæ cathędralis, & intellige de iure ſpeciali,puta ex priuilegio,uel conſuetudine.Nā de iure,cōi ꝑtinet ad Ep̄m,& ẜm aliquos cū cōſenſu capituli, de quo.in.c.p̄cedenti,& in.c.cū eccleſia vulterana, s̄.de ele.

3 † Et no.ex hoc,& ex tex.ꝙ prælatus ēt regularis, vt erat hic Abbas,p̄t habere ius ꝯferēdi;ꝙ ,pcedit hic, ſi intelligaẽ lr̄a, ꝙ iſte eēt Abbas regularis.Nā qdā intelligūt,qđ eſt ſecularis.Nā in qbuſdā locis ſunt q̄dā dignitates collegiatæ,q̄ uocanẽ Abbatię,ſed in hoc nō refert:qa eſt ita capax iuris cōferendi p̄laturas regulariū,ſicut ſeculariū, & qſq; eorū p̄t p̄ſcribere iura ep̄alia,ut in.c.cū olim,&.c.auditis, de p̄ſcri.&

4 in.c.unico,de cap.mona.li.6.cū ſi.† No.ꝙ habens ius confe-

b rēdi [b] ñ p̄t ſibiipſi beneficia cōferre.Dēt.n.eſſe diſtinctio inter agentē & patiētē.Et facit hic lr̄a, dū dicit, ꝙ habēs facultatē diſtribuēdi certā quātitatē pecuniæ non p̄t ſibiipſi diſtribuere.Et ex hoc ēt dicimꝰ,ꝙ patronꝰ ñ p̄t p̄ſentare ſei-

c pſum,in.c.puenit,de iure pa.p̄t tñ p̄ſentare filiū [c], vt no.gl. in.c.qa,eo ti.Et ex illa gl.inferẽ,ꝙ habēs ius cōferēdi,licet nō poſſit ſibiipſi ꝯferre,p̄t tñ filio ſuo alias idoneo, & aliis ſuis conſanguineis cōferre beneficia: ñ tñ ipſe dēt moueri affectu carnalitatis,ut in.capi.graue,ſupra de p̄bendis.Non poſſun: alia utilia colligi;ſed tene menti iſta, quia ſunt bo-

5 na.† In gl.2.ibi:*cum inter canonicos.*hoc.c. & p̄cedens faciunt in oppoſitū: qa in eis qs ſuſtinet vicēduarū ꝑſonarū; ergo idē vĩ in caſu.c.noſtri.Sed de hoc dic,ut plene dixi in.c.ex literis,đ prob. Non enim poteſt quis in facto ,pprio diſponere authorizādo,in cle.2.đ reb. eccle. nō aliē. & eſſet pernicioſum exēplū, vt qs poſſet ſibi ,puidere, de qbus teneẽ aliis diſpēſa-

6 re.† Et in fi.glo. doct.cōiter diſtinguunt, ꝙ aut collator trāsfert omnimodā poteſtatē in aliū & tūc p̄t ab illo recipere beneficiū;qa tūc illi cōfert iure ,pprio.Aut trāſtulit tāquā in cōmiſſariū ſuū; & tunc nō ualet ab eo beneficiū recipere:qa ille rep̄ſentat ꝑſonam iſtius collatoris; & q ꝑ aliū facit,ꝑ ſe facere vĩ, vt in regula,q ꝑ aliū,in ſexto.Sed contra hoc facit, uidemus enim,quod Papa dat poteſtatem ſuo cōfeſſori, & nihilominꝰ p̄t ab illo ab-

d ſolui [d],& ligari in foro animę,ut not.gl. in.c.ex parte,el.1.alias in.c.ſanè, el.2.de offi. dele. &.c.nemo.9.q.3.Sol.puto dicēdū,ꝙ ibi nō eſt p̄ciſè cōfeſſor cōmiſſarius Papæ, ſed eſt legatꝰ & vicarius Dei. Nā quilibet ſacerdos p̄t dici in poteſtate ſibi cōmiſſa uicarius Dei:qa Deus dedit poteſtatē Apoſtolis, & ꝑ cōſequens oībus ſacerdotibꝰ ſucceſſoribus,ut in. c.firmiter.§.una,de ſum.trini.&.2.q.7. c. accuſatio,in fin.per tex.& glo.33.q.5.in.c. mulier. unde Papa ſolū ſubiicit ſe iuriſditiōni illius ſacerdotis.inquātū homo, & inquantū homo peccator eſt minor illo.unde ſacerdos iudicat eū iure ,pprio, quēadmodū qñ maior magiſtratus ſubiicit ſe iudicio minorū,vt in.l. receptū,ff. de iuriſ.om.iudi.&.2.q.7.c.nos ſi incompetenter,ſed in caſu q̄ſtionis noſtrę commiſſarius in cōferendo nō cōfert iure ,pprio,ſed iure delegātis, cū nō hēat aliqd iure ,pprio,vt in c.ſanè,de offi.delega.et in.l.1.de offi.eius cui māda.eſt iuriſd.Ex hoc inferẽ, qđ habēs ius cōferendi p̄t beneficium recipere a Papa.Itē a legato in partibꝰ:qa illi ꝯferūt iure ,pprio ad hoc. c.ſi a ſede,de p̄bē.li.6.& ſic intellige tex. hic in fin. dum dicit;ſed ab alio, &c.

De conceſ.præben. & Eccle.non uacant. Rubr.

Cōtinuaẽ ad p̄cedētia hoc ordine.Supra uiſū ē de p̄bendis & dignitatibꝰ,ac earū inſtitutionibꝰ, ſed qa ſæpe p̄bēdæ & dignitates conferuntur,ſeu ,pmittunẽ ante quā uacent, & qñq; ipſæ uacātes ñ cōferunẽ,ſed remanent diu uacātes;merito reſtabat uidere & ,puidere tam circa promiſſiones nō uacātiū,q̄ circa negligētiā ĩ ꝯferēdo uacātia.&c.

S V M M A R I V M.

1 *Clericus,qui ſcienter facit ſe inſtitui in beneficiū uiuentis,eſt deponēdus,et patitur alias pœnas,de quibus in num. 3.ſuper quibus ſolus Papa diſpenſat.*

2 *Beneficium uiuentis non poteſt conferri alteri ꝑ inferiorem a Papa,& Papa ipſe non conſueuit facere.*

Beneficium non eſt auferendum alicui ſine magna & manifeſta cauſa.

a Pars poteſt remittere tale iuramentum. Tu dic de hoc, ut not.in apo. ad iſtū poſt eum in c. dilecto, nu. 21. in apoſti. verſi.fauorem iurantium,s̄.de præbend.

SEBA. SAPI.

b Ius conferendi Videtur tamē obſtare tex. prout ibi Abba. ponderat ſecūdum unū intellectum, in c. 2.ſ.de pœ. & vide no.in.l. ſi conſul, ff. de adopt.

c Præſentare filiū. Adde quod idem in facto conſului conſil.97.

d Ab illo abſolui Adde quod uoluit do.Car.conſ. 131.in.2. col.

ZACHARI.

Adde Anto. de Butri.in.c.omnis col. 3.ſ. de pœ.& re.Hoſtien.in ſua ſum.e.ti.§.cui cōfitendum.uer. cui Papa. gl.bo.in.c. ſane,& ibi no.iſte in.2.no.s̄.de offi. dele.Io.And.in.c. ſignificāſti,s̄.đ foro compe. & Fel. ĩ.c. eccleſia ſanct. Mariæ,col.3. uer. an autem & qualiter, s̄.de conſtit.

Inferior non poteſt tollere legem ſuperioris, maxime in præiudicium tertij.

3 *Vxor, quæ uiuente marito alteri nupſit, non poteſt eo mortuo illi, cui nupſerat copulari.*

Impetratio facta de beneficio, in quo ipſe impetrãs fuit inſtitutus uiuente primo rectore eiuſdem, uel quod uiolenter occupauerat, eſt ſurreptitia, ſi de prædictis in ea non fiat mentio.

4 *Sententia lata in cauſa matrimoniali nunquam tranſit in rem iudicatam. Et quid de lata in cauſa beneficiali?*

Sententia non dat iuſtam cauſam retinendi illi, pro quo fuit lata, ſi ſcit ſententiam eſſe iniuſtam.

Sententia dans beneficium alicui ſine titulo poteſt officio iudicis retractari, & beneficium poterit primo reſtitui.

5 *Sententia, licet iniuſta, tranſit in rem iud. ſed poteſt retractari, ſi pars ꝓ qua eſt lata fatetur eã iniuſtã.*

Præſumptio iuris et de iure non admittit probationem in contrarium niſi per confeſſionem partis, de cuius commodo agitur.

a Viuentis. Adde quod uoluit Anc. cõſilio. 318. Old. conſilio. 304.

SEBA. SAPI.

b In uxorem. facit ad hæc tex. ĩ. c. 2. ĩ. de ſimo. ubi dicitur, quod omnimode deponatur. quod uerbum, omnimode, excludit diſpẽſationẽ, ut not. Abb. Io. de Ana. & Aret. in c. qualiter & quãdo 2. ĩ. de accuſatio.

c In rem iudicatã. Adde eundem cõſil. 79.

d Retractari. Adde eundem conſi. ſupra alle. 60. ubi idem dicit.

CAP. I.

Qui in uiuorum.

1 Q † Faciẽs ſe poni in beneficium uiuentis, ab eccleſiaſtica communione repellitur. uel clarius ſic. Inſtitutus ſcienter in beneficiũ viuentis deponẽdus eſt. Et nõ diuidit̃ ꝓꝑ breuitatem.

2 † No. 1. ꝙ bñficiũ viuẽtis nõ p̃t cõferri alteri; & hoc indubitatũ eſt, ſi fiat collatio ab inferiore a Papa: q̃a bñficia eccleſiaſtica ſcḋm antiquã ordinationẽ ſunt ꝑpetua. 56. diſt. ſatis ꝑuerſum, & ſ. de cler. ægro. ꝑ totũ. vñ ñ p̃t inferior diſponere cõ legẽ ſuperioris, maximè in p̃iudiciũ tertii, ut in cle. ne Romani, de electio. & in c. conquerente, de reſti. ſpo. imò ſine magna & manifeſta cã ñ p̃t q̃s priuari ſuo bñficio; eſt tex. no. in c. inuentũ. 16. q. 6. Sed de Papa p̃t dubitari: ñ tñ reperit̃, qḋ vnquã fecerit ſine cã: imò cõriũ ſuadet in legibus ſuis; uide tñ, qḋ leg. & no. ĩ. c. ſi gratioſe, de reſcri. li. 6. & dicet̃ plene in diſputatione.

3 † No. pœnã facientis ſe ſubſtitui in be-

a neficiũ uiuentis.[a] Dẽt. n. repelli a cõione eccleſiaſtica. Et dic qḋ dẽt deponi, vt in. c. in primis. 2. q. 1. Itẽ efficit̃ infamis. 3. q. 2. audiuim⁹, & nõ p̃t ampli⁹ illud beneficium obtinere. Vnde credo, qḋ ſolus Papa p̃t cũ eo diſpenſare. Nam, vt dicũt hic doct. & bene, quemadmodũ nõ poteſt eã

b ducere in uxorẽ,[b] cũ qua cõxit uiuẽte marito. vt in. c. fi. de eo q̃ duxit in matrimo. ita nec conſequi vxorẽ ſpiritualẽ. cũ qua voluit cõhere uiuẽte ſponſo ſuo & quodã modo illã adulterãdo. 7. q. 1. ĩ. c. ſicut; no. ẽt Inn. ĩ. c. poſt electionẽ. ĩ. eo. Et ex hoc credo, qḋ ſi is, q̃ occupauit bñficiũ viuentis, maxime ſciẽter faciẽdo ſe inſtitui, illud demũ ſ̃mpetrauit a Papa, cũ uacaret, nõ habita mẽtionẽ de occupatione p̃terita, nõ ualet collatio tanquã ſurreptitia q̃a ſi Papa ſciuiſſet, ſibi nõ contuliſſe, vel ſaltẽ ñ ita de facili ꝑ ſupradicta; & facit. c. poſtulaſti, de reſcriptis. Et ꝑ hãc rõnẽ puto idẽ dicẽdũ ĩ his, q̃ de facto occupãt, ſeu potẽtia ſeculariũ ſe intrudũt, & poſt modũ impetrant a Papa nõ facta mẽtione de intruſione p̃terita. Nã ꝓfecto talis collatio, ſeu ꝓuiſio ẽ ſurreptitia ꝑ ſupra-

4 dicta. † In gl. in uerbo, *appellandi*, ibi, *ſed pone*. not. bene hãc particulã gl. uſq; ad fi. Ex qua collige, ꝙ ſñia lata in cã matrimonii ſpiritualis tranſit in rẽ iudicatam. Vnde non p̃t retractari poſt lapſum decennii, ſecus in matrimonio carnali, ut in. c. lator, & in. c. cõſanguinei, de re iu. Inno. tamen in. c. cũ olim, de do. & cõtuma. & in. c. cũ Bertold⁹, de re iudicata. Sentit idẽ eſſe in matrimonio carnali, ꝙ eſt in ſpirituali: ſed in. c. ad aures. ſ. de reſcript. ſenſit cõriũ. Sed cõcludo gl. & dicta docto. plenius explicãdo: & aduerte, q̃a q̃ñq; in iſtis bñficiis ſñia eſt priuatiua: q̃ñq; eſt declaratoria. Primo caſu, ſi is cui facta eſt collatio, poſtea fuit cõſcius fraudis, nõ p̃t ſaltẽ in foro animę cũ bõa cõſciẽtia illud beneficiũ retinere, argumẽt. in. c. fi. de iniur. Si autẽ nõ fuit cõſcius iniuſti-

c tiæ & fraudis, & ſententia tranſit merè in rem iudicatã,[c] & iuſte potuit iſti cõferri bñficiũ adiudicatũ ꝑ ſñiam. Nã ſñia lata in matrimonio ſpirituali tranſit ĩ rẽ iudicatã, quaten⁹ tãgit p̃iudiciũ priuatũ. Ad hoc bon⁹ textus in. c. dilectus, de elec. Nã cũ poſſit q̃s beneficio ſuo renũtiare, & ut. ſ. de renũ. ꝑ totũ. ita acquieſcẽdo ſñię priuatiuę poterit iuri ſuo præiudicare. Et in hoc caſu intellige hanc gl. nec eſt opus ſpectare poſſeſſionẽ cõtinuã ꝑ 40. an. ꝓut diſputat hic gl. quia nõ eſt opus hic p̃ſcriptione: q̃a ſñia priuatiua, a qua nõ fuit appellatũ, fecit beneficiũ uacare, & ꝑ cõſequens tanquã uacans potuit alteri cõferri. Sed ſecus ĩ matrimonio carnali, q̃a nõ p̃t quis directe renũtiare matrimonio, cum illud ſit indiſſolubile, etiã cum conſenſu partium, cum non dependeat a facultate eorum, vt in. c. debitũ, de biga. Secundo caſu, cũ ſñia fuit declaratoria. Exẽplũ: duobus litigantib⁹ ſup bñficio iudex ꝓnuntiauit bñficiũ ꝑtinere ad aliũ, iniuſte in hoc caſu ſi is, pro quo lata eſt ſñia, hẽt notitiam iniuſtitię, nũquam poteſt ſalua conſcientia illud beneficium retinere: quia beneficium retineri debet ex inſtitutiõe canonica, ut in regula. 1. de regul. iur. li. 6. Sententia uero non abſtulit ſibi ius, ſed tantum declarauit ius ad eum pertinere. l. ſi cuti, ff. ſi aduer. uen. & in. c. forus, de uerb. ſig. ſed reſpectu illius, contra quem fuit lata, bene tranſit in rem iudicatam, ut amplius non audiatur, ex quo non appellauit, ad hoc. c. cum dilectus. poteſt tamen agere contra obtinentem per uiam denuntiationis euangelicæ, dicendo, quod peccat tenendo beneficium ſine tit. ut not. Innocen. in. d. c. ad aures, & fortè retractata, uia hac, ſententia, uel iudicis officium, qui poteſt inquirere de titulo, vt ĩ. c. ordinarii, de off. ord. li. 6. poterit primo beneficium reſtitui. Et idem puto dicẽdum in rebus prophanis. nam per ſententiam declaratoriam non aufertur dominium directum, ut not. in l. Iulia-

5 nus, ff. de cond. ind. nec alteri accreſcit ius. † Vnde ſingulariter dicit. Inno. c. quia pleriq;, de immu. eccl. ꝙ ſi is, pro quo lata eſt ſententia iniuſta, ſi poſt tranſitum in rem iudicatam fatetur eam iniuſtam, debet talis ſententia retracta-

d ri[d] per ſuperiorem, quia poſſet procedi per uiam denunciationis euangelicę, ut. ſ. dixi. nam contra pręſumptionẽ iuris & de iure admittitur probatio per confeſſionem illius, de cuius commodo agitur, ut in aut. ſed iam neceſſe, C. de don. ante nup. & not. in. c. is qui. de ſpon. Quæ autem ſit diuerſitas inter primum caſum & ſecũdum, dic quod in primo caſu ius non cauſatur immediate ex ſententia, ſed ex collatione facta poſt ſententiam priuatiuam: ſed in ſecũdo caſu ſententia fuit cauſa immediata huius iuris.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia non uacantia non debent concedi, uel conferri. nu. 3. intellige, ut infra num. 8.*

Beneficia uacantia debent conferri intra ſex menſes, quibus elapſis deuoluitur de Epiſcopo ad capitulum, & demum ad proximum ſuperiorem, nu. 7. Epiſcopatus uero uacantes debent conferri intra minus tempus, num. 4. uide infra eo. c. cum noſtris, num. 3. & in. c. dilectus, nu. 1.

2 *Beneficium uacans licet alicui promittatur, poterit alteri conferri.*

Sponſalia cum uno contracta tolluntur per matrimonium carnaliter cum alio conſummatum.

Capitulum

5 *Capitulum poteſt conferre beneficia excluſo Epiſcopo, qui per negligentiam inter tempus ſtatutum noluit conferre, intellige, ut infra, nu. 8. in fi. q. tempus an ſit utile, uel continuum, uide, nu. 11.*

6 *Negligentia ſuperioris poteſt aliquo caſu per inferiorem ſuppleri.*

10 *Pactũ de futura ſucceſsione an & quando ualeat, & an firmetur iuramento?*

11 *Donatio omnium bonorum præſentium & futurorum non ualet etiam firmata iuramento, bonorum autem præſentium ualet.*

Tempus utile, uel continuum, quod eſt, uide remiſsiuè.

12 *Ius inſtituendi præſentatum, uel confirmandi electũ an tranſeat in alium, ſi Epiſcopus eſt negligens in inſtituendo, uel confirmando?*

12 *Patronus habet ius præſentandi intra ſex menſes, intra quos ſi non præſentauerit, Prælatus habens ius inſtituendi uel de iure cõi, uel ſpãli poterit conferre, nu. 14. & habebit ſex menſes ad conferendum. infra, c. quia. nu. 8.*

CAP. II.

Nulla eccleſiaſtica.

a N Vlla eccleſiaſtica. Beneficia nõ uacantia cõcedi,[a] uel ꝓmitti nõ dñt; & cũ uacauerint, cõcedi debẽt intra ſex menſes, q̃b. elapſis de Ep̃o ad capitulũ, & e cõ, demũ ad ꝓximũ ſuꝑiorẽ deuoluit̃ collatio. h. d. Et duę ſunt partes. Scḋa, ibi. *cum uero*. Prima ꝓuidet circa bñficia, nõ uacantia, & diuidit̃ in tres. Nã primo ponit ꝓhibitionẽ. ſecũdò eius cãm, ibi: *ne deſiderare*. Tertiò fortificat, ibi. *cum enim*. Secũda pars principalis ꝓuidet circa bñficia uacãtia. & primò ſtatuit tp̃s ad cõferẽdũ, ſcḋò ponit negligẽtiã ad cõferendũ, ibi: *ſi autem*. & quotidie allegat̃ in practica, maximè in 2. parte, & iõ no. ip̃m bñ. Caſus lr̃alis. Quidã p̃lati añ cõciliũ Laterañ. cõferebãt eccl̃ias, ſeu bñficia, & ẽt dignitates añ, q̃ uacarent, & ſic deſiderabãt mortẽ ꝓximi ſui, in cuius locũ credebãt ſe ſuccedere, & iõ ſtatuit cõciliũ Laterañ. ꝙ de cætero nulla eccl̃iaſtica bñficia, miniſteria, uel eccl̃ia cõcedãt̃ alicui, ſeu ꝓmittant̃ añ, q̃ uacent, ne deſiderare q̃s mortẽ ꝓximi uideat̃, in cuius locũ ſe credit ſucceſſurũ, cum in legib. gentiliũ hoc ſit inhibitũ. Turpe. n. eſt, ꝙ expectatio futuræ ſucceſſionis in eccl̃ia Dei habeat locũ. Cum eñ p̃dicta officia, miniſteria, uel eccleſiæ uacare contigerint, non diu maneãt in ſuſpẽſo: ſed intra ſex menſes ꝑſonis idoneis cõferãtur, ſi hoc Ep̃s diſtulerit, ꝑ capitulũ, poſteà ordinet̃. ꝙ ſi ad capitulũ ꝑtinuerit, & ſi intra dictũ tp̃s hoc nõ fecerit, Ep̃s hoc ſcḋm Deũ cũ conſil. religioſorũ exequat̃, & ſi oẽs fuerint negligẽtes, Metropolitanus abſq; alicuius cõdictio-

1 ne de illis ſcḋm Deũ diſponat. Ber. † No. primò, ꝙ miniſteria, bñficia, & eccl̃iæ ponuntur hic, ut diuerſa. Et põt dici, ꝙ miniſteriũ idẽ eſt, qḋ officiũ, ſeu dignitas. 1. q. 1. c. multi. Beneficiũ uerò ſumit̃ hic ſtrictè, ut differat ab eccleſiis, & fortè capit̃ hic ꝓ bñficiis ſimplicib. q̃ ſunt in eccleſiis. Eccl̃ię uerò tenent̃ hic ꝓpriè, beneficiũ tñ largo ſumpto uocabulo cõprehendit in ſe omnia iſta, ut in r̃la bñficiũ, de reg. iur. li. 6. Nã beneficiũ ſic largè ſumptũ eſt beneuola actio gaudium tribuẽs capiẽti, ut in lib. feu. in c. 1. q̃b. mod. feu. amit. No. 2. ꝙ q̃libet clericus p̃t dici ꝓximus noſter, & dic, ꝙ largo mõ q̃ſq; noſtrę naturę particeps p̃t dici ꝓximus, & ſic ẽt infidelis rõne humanitatis põt dici proximus, de pœni. diſ. 2. c. ꝓ

2 ximos. † No. ibi: *ante quam uacent*, a cõrio ſenſu, ꝙ bñficiũ uacans põt ꝓmitti. Sed dicũt doc. & bene, ꝙ ꝑ hãc promiſſionẽ non afficiuntur manus ordinarii, quo minus teneat collatio alteri facta, ſicut uidemus in matrimonio carnali, qḋ tenet, non ob. ſponſalib. prius cõtractis cũ aliis, ut in c. ſicut, de

a ſpon. † No. ꝙ ex ꝓmiſſione beneficii uacaturi, de facili cauſat̃ uotũ captandi mortẽ ꝓximi, & ideò quãtò ſuperior eſt ſanctior, tantò facilius debet abſtinere a ꝓmiſſionib. uaca-

4 turorũ bñficiorũ. † No. in uer. ibi: *cum uero*. regulã, ꝙ dignitates & alia bñficia minora debent conferri intra ſex men-

a ſes. nunquid hoc hẽat locũ in executore Papæ,[b] uide bon. gl. in cle. ſi de bñficio, de p̃b. hoc tñ non ꝓcedit in dignitate ep̃ali, & in eccleſia collegiata regulari. Dat̃. n. in iſtis minus tp̃s ad eligẽdũ, ut in c. ne ꝓ defectu, ſ. de ele. & dicet̃. ĩ. cum

5 gl. † No. ꝙ capitulũ põt habere p̃tãtẽ cõferẽdi beneficia Epiſcopo excluſo. Et hoc de iure ſp̃ali, ut patet in c. cũ ex iniun-

6 cto, in fi. de heret. & 16. q. 7. oẽs baſilicę. † Itẽ no. caſum, in quo inferior ſupplet negligẽtiã ſuꝑioris. Nã capitulum ſupplet negligẽtiã Ep̃i in collat. bñficii, & uide aliũ caſum. 9. q. 3. cũ ſimus.

7 † Vltĩo no. ꝙ p̃tãs cõferẽdi beneficia deuoluitur ad ſuperiorẽ gradatim. Põt. n. bñficiũ uacare multo tꝑe. Nã capitulũ habet ſex mẽſes, ſi nõ cõfert, deuoluit̃ p̃tãs ad Ep̃m, q̃ ẽt habet alios ſex mẽſes, ut in c. licet, de ſup. neg. p̃la. eo negligente deuoluit̃ ad Metropolitanũ, q̃ hẽt alios ſex mẽſes, ut hic, & eo nõ cõferẽte deuoluit̃ p̃tãs ad Patriarchã, cui ſubeſt Archiep̃s. ſi aũt nõ habet ſuꝑiorẽ tũc deuoluetur ad Papã, ut ĩ c. licet, p̃all. Cõclude ergo, ꝙ gradatim ſit hęc deuolutio. uñ ſi cõtingeret aliquẽ iſtorũ eſſe exẽptũ, p̃tãs ab eo deuoluit̃ ad Papã, q̃a nõ ſuperior nõ põt ſupplere ne-

8 gligẽtiã alterius, ut in c. licet. † Et ex his infert̃, ꝙ Metropolitanus hic ſupplet negligẽtiã Ep̃i, ſi Ep̃s nõ eſt exẽptus, alias p̃tãs deuoluetur ad Papã, & ſic intellige iſtũ tex. Nec ob. ſi opponat̃ de cap. ꝙ ſupplet negligẽtiã Ep̃i, tñ nõ eſt ſupra Ep̃m. Dico. n. ꝙ capitulũ ſupplet nõ rõne ſuperioritatis, ſed ꝓpter cõionẽ, q̃ eſt iter Epiſcopũ & capitulũ, ut in c. req̃ſiſti. ſ. de teſta. Et ꝑ hoc iſte tex. reſtringi. debet in hac deuolutione de Ep̃o ad capitulum ad beneficia, q̃ ꝑtinent ad Ep̃m ꝓprio iure. In beneficiis aũt deuolutis ad Ep̃m propter negligẽtiã, uel delictũ ĩferioris prælati, nõ fit deuolutio ad capitulũ, ſed ad ꝓximũ ſuperiorẽ, quia in iſtis deuolutis nõ eſt tãta cõio inter capitulũ, & Epiſcopum, ſicut in ſpectantib. iure proprio. Ita notanter dicunt doctores in c. unico, ne

b ſede uac. lib. 6. & in c. quãquã, de elec. eo. lib. & uide per Inn. in c. cum in cunctis, eo. ti. & hoc notabis. † In gl. 2. in fi. dic clarius, ꝙ receptio in canonicũ fuit facta de præſenti, ſed ꝓmiſſio præbendæ uacaturæ ibi approbat̃ reſpectu canonię. nẽc cõſequit̃ ibi prębẽdam principaliter reſpectu ꝓmiſsionis, ſed ex quo erat iã canonicus, nõ debebat eſſe ſine prębẽda. Si aũt ſimpliciter promitteretur canonicat⁹ uacaturus, tunc non ualeret ꝓmiſſio, ut hic & in c. deteſtanda, eo. ti. lib. 6. In gloſ. uer. *condemnare*, ibi. ✳ leg. ul. ✳ Hoſt. dicit, ꝙ hęc litera, dum allegat leges gentilium, loquitur de legibus iſtorum, de acquiren. poſ. l. hęreditatem, & de donat. l. quidam, de uerbo. oblig. l. ſtipulatio hoc mõ cõcepta. Nam iura, quę gloſſ. allegat, ſunt Imperatorũ, qui nõ fuerunt gentiles, ſed Chriſtiani, & in hoc non eſt uis. Ipſi etiam Imperatores hoc prohibuerunt poſtmodum, ut in iuribus allegatis. Et de hoc, an & quando ualeat pactum de futura ſucceſſione, plenè notat Bartol. & alii in dicta l. ſtipulatio, & in l. fi-

10 ona. C. de pactis. † Et breuiter dic, quòd aut ſit pactum de ſucceſsione legitima conſeruanda, & ualet, ut inſtitutio. de leg. agnat. ſucc. in fine, & hic, quia hoc pactum eſt legi conſentaneum. Aut ſit pactum ad futuram legitimam ſuc-

c ceſsionẽ diminuendã,[c] & tunc ſine iuramẽto ñ ualet, ut ĩ l. pactũ, C. de coll. ſed iu

SEBA. SAPI.

a Concedi. Extende ẽt in executore Papę dato ad prouidẽdũ, ut notãt oẽs in c. ꝓpoſuit. ĩ. e. Quid aũt ſi ſit facta cõmẽda ad tp̃s utrũ tp̃s illud Laterañ. cõcilii interim currat, uide gl. in c. nemo deinceps, in gl. fi. de cle. in 6. Nũquid autẽ tp̃s, de quo hic habeat locũ in eo, q̃ cõſtituere uicariũ in eccleſia annexa uide Ab. in c. extirpandę, in §. q̃ uerò in repe. col. 11. ſ. de præb.

b Executore Papæ. Adde Cal. cõſi. 33. de prębend.

c Diminuẽdã. Adde uidẽda quę poſui in l. fi. C. de pact. ĩ apoſt. ĩ impreſſione Fortis.

Perdēdā, Adde ui dēdū. Ol. cōſi. 132. a d. Car. cōſi. 64. Frā ci. de Are. cōſ. 17.
b Diuidendo. Adde An. cōſi. 404. Ant. Franc.
c Et futura, de dona tiōe omniū bonorū præſentiū, & futurorū, an ualeat, uide q plenè habetur p An. Imol. Alex. & alios in l. ſtipulatio hoc mō cōcepta, ff. de uer. ob. & tradit p Bal. & alios ſcri. i l. fi. C. de act. Imò qui donat oīa bona p̄ſentia & futura p̄t teſtari, niſi poſſeſſione tradiderit ip ſorū bonorum, ut no. Bal. in aut. ſed cū teſtator, C. ad l. Fal. & uide Bar. in l. cū duob. i §. idē ff. p ſoc. Et add̄, q donās oīa bona p̄t retinere de bonis donatis tātū q uiuat, ut eſt gl. i l. in cōdemnatione, de re iudi. & in l. ſi qs argētū, in §. ſed in his oib. & i §. ſi qs uniuerſitatē, C. de do. qd̄ eſt intelligē dum uerū, niſi donās ſit artifex talis, q poſſit alimēta lucrari. De quo uide p Bal. i c. 1. i prin. de nat. feu. in uſib. feu. ubi ēt dicit, q illa gl. i d. l. in cōdēnatiōe ē ſin.
d Eccleſię tñ. adde eūdē cōſ. 49. & 102
e Poſſit purgari. ad de d. Car. cōſ. 142. Io. de Imo. cō. 36. Frā. de Are. conſil. 95. Ro. cōſi. 427. SEBA. SEBA.
f Qōne. de hac qōne uide late p Gemi. poſt Io. Andr. in c. P. & G. §. uerū. de iure pa. li. 6. & Abb. in c. paſtoralis, in prin. in 1. col. ſ. de iure pat. SEB. SAPI.
g Cōfirmare electio nem. Idem dicit Abba. in capi. 2. ſ. de electio.
h Satis placet.

ramēto firmat, ut in c. 2. de pa. li. 6. Qñq; ſit pactū ad ſucceſſionē futurā p̄dendā,[a] ſeu ad tollēdū arbitriū ultimæ diſpōnis, nō ualet: qa ꝯ bonos mores, ut i d. l. ſtipulatio hoc mō, adeò, q ſm Bar. nō firmat iuramēto, ar. regulę, ñ eſt obligatoriū, 16. Aut ſit pactū de certo mō diuidēdo, ut[b] acquirēdo p ſucceſſionē futurā, & tunc ſi ſit in genere, ualet, ar. in l. 3. ff. p ſo. Si uero ſit reſpectu certæ p̄ſonæ, ut puta ſuper hęreditate Titii. & nō ualet, niſi conſentiat is, de cuius hęreditate agit, ut in d. l.
11 fi. C. de pact. & hæc ꝓcedunt rīr. † Et inducit ad qōnē. Nunqd poſſit paciſci in uita, ut bona alicuius ad eū p̄tineāt irreuocabiliter poſt mortē? & Dyn. tenuit, q ſic donādo oīa bona ſua, & interponēdo iuramentū, hoc tñ communiter nō teneī. Aut enim qs donat alicui p̄nti hęreditatē ſuā, & nō ualet, ut d. l. ſtipſo. Aut omnia bona ſua p̄ſentia & futura, [c] & ēt nō ualet ſm Bar. qa tollit libertatē faciendi teſtamētū, eccleſiæ tñ [d] pōt fieri hæc donatio ſm cum, ut ipſe no. in l. fi. pal. Poſſet tñ dici, q ēt cuicunq; facta ualeat. qa p̄t eſſe hæreditas ſine reb. corporalib. ut in l. hęreditatis, ff. de uer. ſig. & ita tenuerunt multi legiſtē moderniores. Et aptè p hac opi. facit rō Bar. in auth. ingreſſi, de ſacroſan. eccl. Aut donātur bona præſentia, & ualet donatio ſm omnes, l. fi. C. de pac. In gl. in uer. *intra ſex menſes*, ibi: *de ele. c. ult.* dic, q ibi nō erāt canonici īpeditī eligere: qa poterāt petere licētiā a ſuperiore. Nō enim fuit eis interdictū, ut nō eligerent, ſed ut nō eligerent ſine licentia ſuperiorū. Vñ poterant ſibi ꝓuidere petēdo licētiam; & dic, q tēpus illud ſemeſtre eſt utile certo reſpectu. qa nō currit tp̄e impedimēti, ſed alio reſpectu eſt cōtinuum: qa currit in diebus feriatis. qd̄ tp̄s dicatur cōtinuum, & qd̄ utile, dic, ut no. in cle. unica, de in inte. reſt. & ff. de diuer. & tēp. pr̄ſcr. ſu p reb. In ea gl. ibi. *de arbitris, Celſus.* dic, q in caſu noſtro nō poteſt mora purgari: qa p lapſum hui⁹ temporis incontinenti deuoluit p̄tās ad ſuperiorē, ut in iuribus alle. in gl. Sed gnālr, qñ mora poſſit purgari, [c] dic, ut no. in regula, mora, de re. iur. in 6. & c. potuit. ſ. de lo. In ea. gl. ibi: *nulla licentia a ſuperiore petita* & hoc dictū gl. no. & ꝓ eo facit text. in c. poſt electionem. ſ. e. Nā ibi tenuiſſet collatio, ſi deuolutio realiter fuiſſet facta ad idem c. bonę, el. 1. de ele. ſentit Inn. in c. conſtitutus. ſ. eo. † Ex gl quæro de quo
12 tidiana qōne. [f] Nunquid iſtud tp̄s ſemeſtre habeat locū in habente inſtituere p̄ſentatum per patronū? Do. de Rot. deciſ. 250. tenent q nō. Loquit enim iſte text. in eo, qui habet conferre, & ideo nō extēdit ad habentem inſtituere. Reſpectu. n. inſtitutionis fiendę non reperitur, tēpus a iure limitatū. Remediū eſt ergo, ut recurratur ad ſuperiorē, q p̄figet terminū debenti inſtituere, & ſi nō inſtituit intra terminū, ipſe ſupplebit, ad hoc quod no. in c. ex p̄te. ſ. e. tit. Et pōt eſſe ratio huius

dicti. Nam debens inſtituere non debet habere tp̄s ita ꝓlixum, ſicut is, qui habet conferre, cū inſtitutio fiat de perſo-
13 na p̄ſtata. uñ nō habet ſuperior niſi illā examinare, alias ſe quereī, q benefi cium poſſit uacare longo tp̄e. † Nam patronus habet ſex menſes ad p̄ntandū, ut in c. unico, de iu. patr. lib. 6. ſi ſuperior haberet alios ſex menſes ad inſtitutionem uacaret ſic beneficium per annū ante, q̄ deuolueret p̄tās ad aliū ſu p̄iorē. Et idem puto dicendum in eo, qui habet confirmare electionē, ꝰ ut tempus ſibi p̄figatur p ſuperiorem,
14 ſi electum differt intra tempus debitū cōfirmare. † Vltimò hic quæro, ſi patronus differt p̄ntare intra tēpus ſibi ſtatutū, ad quē deuoluitur p̄tās, p̄ſuppoſito q ius inſtituendi p tineret ad platum inferiorem Epiſcopo? Nam primo uī, q ad Ep̄m fiat deuolutio, quia iſte Prælatus inferior habet inſtitutionem de iure ſpeciali. quod quidem ius debet reſtringi & non extendi ad collationem liberam, quæ nunc eſt ſida propter negligentiam patroni. Debet enim fieri deuolutio ad Ep̄m tanquàm ad ordinarium. Nam res de facili reuertitur ad naturam ſuam. 3. diſt. 35. diſt. c. ab exordio, & l. ſi unus, §. pactus ne peteret, in fi. ff. de pact. ſed in ꝯriū eſt gl. ſing. in cle. unica, de ſupp. neg. præla. quę uult, quod habens inſtituere, habet tunc collationem liberam, quod ſatis placet. [h] Nam preſentatio patroni nō tr̄aſfert aliquod ius ſpirituale: ſed eſt quoddam initium, ſeu quædam ſeruitus, ut in c. quod autem, de iur. pat. Ius enim ſpirituale transfertur ex ſola inſtitutione, unde priuato patrono per negligentiā ſolum tollitur ſeruitus illa, & pura diſpoſitio remanet penes debentem inſtituere, quod nota ſemper, quia ſubtilis eſt iſta quæſtio, & poſſet de facto uenire.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia uacantia non poſſunt conferri, licet illes, cui erant promiſſa ante, qui uacarent, appellauerit.*
2 *Promiſſio beneficij uacaturi non conualidatur data eius uacatione, quapropter miſſio ab initio fuit nulla.*
3 *Appellatio minus legitima non impedit libertatem conferendi beneficia.*

CAP. III.

1 RElatum. † Beneficia uacantia conferuntur non obſtante appellatione illorum, quibus promiſſa fuerunt ante, quàm uacarent. h. d. Secunda, ibi: *conſultationi.* Caſus litera lis. Aliq recipiebāt ꝓmiſſiōes de eccleſiis nō uacatib. pōſt modū uacabant. Illi appellabāt, ne aliis cōferri dērēt, qrit, an tali appōni ſit deſerēdū: Rñ. pp̄, q cū tales ꝓmiſſiōes i cōcilio Later. p̄dicto ſint caſſatę, nūquā p̄texu talis appellationis dēt omitti, qn ordinētur in eis perſonæ idoneę, cū uacauerint. Ber. † No. 1. q ꝓmiſſio uacaturi bñficii nō cōualidatur, ēt data uacatiōe illius beneficii. Nā cum ꝓmiſſio a principio fuerit nulla, ex ſola uacatione ſubſequenti nō cōualidat, ar. in c. auditis, de ele. † No. 2. q appl̄o minus legitima non impedit libertatē conferēdi. Et no. q promittens beneficium uacaturum, nullo modo obligatur ad obſeruandum obligationem, quia damnata eſt a iure.
2
3

SVMMARIVM.

1 *Collatio beneficij facta per collatorem non ualet, ſi papa ante ſibi reſcripſit, ut alteri conferret, & ad hoc miſit executorem. 2. 7.*
2 *Executor da:us ad dandum alicui canonicatum non poteſt ei conferre, niſi prouidere de prabenda uacatura. 8.*
3 *Inueſtitura non transfert in inueſtitum poſſeſſionem corporalem, intellige qui do inueſtitura fit in abſentia rei inueſtitæ. 22.*
4 *Beneficia uacatura ſolus Papa pōt conferre, licet de honeſtate nō dēat facere.*
5 *Papa poteſt diſpenſare contra ſtatuta concilij generalis.*
6 *Papa in quibus caſibus non diſpenſat.*
Bigamus ex diſpenſatione Papæ ex cā facta pōt promoueri ad ſacros ordines.
10 *Papa non diſpenſat in concernentibus fidem. 20.*
11 *Decimæ ex diſpenſatione Papæ an non ſoluantur?*
12 *Papa in totum poteſt tollere uotum ex cauſa, alias non.*
Epiſcopus uerò non poteſt tollere in totum. ſed poteſt ipſum commutare.
Papa poteſt facere omnia, quæ ipſe Deus, claue tamen non errante.
13 *Papa ſine cauſa non poteſt diſpenſare a iuramento, neque ſeipſum.*
14 *Papa non pōt diſpenſare circa uniuerſum ſtatū eccleſiæ, niſi ex aliqua iuſta cā.*
Papa non poteſt concedere Principi ſeculari, ut poſſit iudicare inter clericos, niſi

niſi ex magna cauſa.
15 *Monachus ex diſpenſatione Papæ an poſſit habere proprium?*
16 *Papa non diſpenſat ī ſecundo gradu ī linea in æquali, ſed in linea æquali ſic.*
17 *Papa non poteſt iudicari nec ab Imperatore, nec a toto clero, nec populo, niſi de ſola hæreſi, quo caſu eſt deponendus non a ſemetipſo, ſed ab alio.*
18 *Papa exiſtens in peccato mortali debet moneri ſecundum denūtiationem euangelicam, & ſi erit peccatum notorium, per quod eccleſia ſcandalizabitur, & monitus non deſtiterit, poterit priuari, quia ſapit hæreſim.*
19 *Papæ ē obēdiēdum circa oīa illa, quæ p̄cipit, niſi cōtineāt peccatum mortale.*
20 *Papa in omnibus poteſt diſpenſare præterquam in articulis fidei, uel præterea, quæ ſui natura ſunt mala.*
21 *Sententia an tollat, uel tradat dominium illi, contra quē, uel pro quo datur?*

CAP. IIII.

1 PRopoſuit. † Si ſcribit ei, ad quē ſpectat collatio, dato executore ad ꝓuidēdū, p p̄ſentatiōnē literarū collatori factā afficit p̄rebēdā; ita, q collatio alteri facta nō tenet. h. d. ſm uerū intellectū. Et duę ſunt partes principales. Primò narrat factū ꝯtinēs gratiā, & executoris ꝓceſſum, capituli cōtēptū, & duplex factū Cæleſtini. Scd̄ò ponit mandatum Inn. p̄mittēs ꝓteſtationē & ipſius motiuū, ibi: *li et autem.* Caſus līalis. Cæleſtin⁹ Papa mādauit Præpoſito & capitulo Cameraceſi, ut T. p̄sbyterū reciperēt ī fratrē, & aſſignarēt ei p̄bendā, ꝓximò uacaturā, qd ad donationē ſuā ſpectaret in eccl. ſua, Decano Rhemēſi ſu p hoc executore cōceſſo. Sed cū Decan⁹ inueniſſet eos ꝯtumaces dictū p̄sbyterū inueſtiuit de p̄bēda primò uacatura ī eccleſia Cameraceſi p̄tinēte ad donationem ipſorū. tādē uacauit una p̄bēda, & ipſi eā alii aſſignauerūt. Celeſtinus hoc intelligēs, & volēs ratū habere, q ab eodē Decano factū fuit, caſſauit collationē factā a capitulo, & dictū p̄sbyterū de ipſa p annullū inueſtiuit. Sed ēt dictus p̄sbyter p̄bēdā illā adhuc quietè habere ñ potuit, cū alius eā poſſideret. Acceſſit ad dominum Inn. & expoſuit ei oīa p̄dicta. dixit ergo Inn. q licet nō ſit ī tētiōis ſuæ inueſtituras đ uacaturis factas ꝯ canonicū inſtitutū ratas habere, q p̄t ꝯ ius diſpēſare: tñ cōſyderās, qd̄ dictus p̄sbyter ñ fuit inueſtitus de uacatura, ſed uacante p Cęleſtinū, q poſt caſſatiōnē cōceſſionis, q̄ fecit capitulū, intelligebat uacare; mādat Papa Præpoſito & capitulo Cameraceñ. qualiter amoto ab eo, quolibet detētore, dictā p̄bēdā
2 p̄fato p̄sbytero aſſignare, ꝓcurēt. B. † No. 1. q p mādatū factū ordinario dato executore ad ꝓuidēdum ex ſola p̄ſenta
2 tione afficit poteſtas ordinarii [a], ut collatio alteri facta nō ualeat. Et iſte eſt uerus intellectus iſtius. c. hodie magis probat in. c. ſi capitulo, eo. ti. in 6. Hic. n. ſcriptū fuit capitulo, & fuit dat⁹ executor ad ꝓuidēdū de p̄benda in defectū capituli. uñ ex ſola p̄ſentatiōe facta capitulo affecta fuit poteſtas capituli; ita, qd̄ collatio p̄bēdæ poſtmodū uacātis alteri fa
3 cta nō tenuit. † No. 2. q executor nō p̄t ꝓuidere, ſeu inueſtire de uacaturo bñficio. licet ergo poſſet cōferre canonicatū de p̄ſenti, ſi hoc mādat: ñ tñ dēt cōferre p̄bendā, niſi prius
4 uacet p̄benda; ad idē ca. ſi capitulo, & c. executor, e. ti. † No. qd̄ p inueſtiturā nō trāſfert poſſeſſio corporalis. Nā Celeſtin⁹ hic inueſtiuit clericū p anulū, nec p hoc fuit tranſlata poſſeſſio corporalis: imo in fi. mādat capitulo, ut p̄bendā aſſignet ſibi dādo poſſeſſionē; & de hoc uide, ꝓ latius dixi ī c. authoritate, ſ. ti. ꝓx. † No. in uerſi. *licet.* qd̄ licet Papa poſ
5 ſit dare ius ad bñficia uacatura; ñ tñ de honeſtate. vñ Inno. hic fateī ſe nō uelle habere ratā inueſtiturā đ uacaturis bñ
6 ficiis. † Sed no. ex iſto uer. iuſto. c. 2. ſ. e. q Papa p̄t diſpēſa-
b re [b] ꝯ cōciliū. Nā c. 2. alleg. fuit editū in cōcilio gnāli, & nihilomin⁹ Papa hic dicit, qd̄ ſupra illud ius poſſit diſpēſare. Pro hoc. c. ſignificaſti, ſ. de ele. vbi dr̄, q in cōſtitutiōibus cōcilii intelligit excepta authoritas Papę: ſed dic, ut ibi plenè dixi. Opp. ꝯ tex. vñ. n. ꝯrius ſibi in multis locis. Nā primò dicit, q executor reperit caōicos cōtumaces; & iō inueſtiuit de p̄bēda vacatura. Nā cū ñ potuerit īueſtire đ uacatura, ut ī uer. licet, ñ p̄t dici, q canōici fuerit cōtumaces: qa ñ potuerūt dare p̄bēdā vacaturā. Itē Celeſtin⁹ dicit, q ualebat factū Decani; & tñ In. dicit, q nō eſt ſuæ intētionis habere ra

tā inueſtiturā de uacaturis factam: & nihilominus mādat illi, p quo fuerat ſcriptū, p̄bedā aſſignari. Itē vr̄ iſte tex. ꝯ. c. dilect⁹, el. 2. ſ. de pb. vbi collatio alteri facta ꝯ mādatū Papæ tenet, nec reuocat: & tñ Cæleſtinus hic reuocauit collationē fa-
7 ctā p capitulū. † Sol. ex gl. colligunt plures lec. ſed uera & cōis lec. eſt, q hic fuit ſcriptū nō ſolū ordinario, ſed ēt executori; quo caſu p ſolā p̄ſentatiōnē līarū ordinario factā afficit poteſtas ordinaria, ut collatio alteri poſteā facta nō teneat, vt p̄bat hodie clariſſimè in. d. c. ſi capitulo; meritò collatio facta poſtea p capitulū nō tenuit; & ſic nō ob. d. c. dilect⁹: quia ibi fuerat ſcr. p̄tū ſoli ordinario. quo caſu non abdicat poteſtas ab ordinario; iō collatio alteri facta tenet. ſed qñ ſemel dat executor ad ꝓuidendū ī defectū ordinarii ī cōtinēti, cū ordinarius non uult p̄ uere, p̄tās tr̄aſfert ad executorē. iō colla-
c tio alteri facta p ordinariū nō tenet, [c] meritò Cęleſtinus caſſauit illā collationē alteri factā. Vnde illa caſſatio refert potius ad factū, qd̄ ad ius, qa, ut prædixi, erat nulla ipſo iure. vñ licet decanus malè fecerit inueſtiendo de uacatura p̄bēda, tñ p̄ntatio līarū iā affecerat manus ordinarii. Et ī eo, qd̄ tex. dicit, q reperit canonicos contumaces, dic, q fuerunt cōtumaces in recipiendo illū in canonicū. q. d. q. n. p̄bēda ñ vacās ñ poſſit ꝯferri; tñ receptio ī canonicū debebat fieri đ p̄ſenti ſm mādatū Papę nec Cæleſtin⁹ ꝯriat Inn. vel e ꝯ. Nā Cæleſtin⁹ uult habere factū Decani ratū ī effectu. Inn. verò reprobauit formā quaten⁹ Papa inueſtiuit đ vacatura, ſed ī effectu approbauit, dū exequī collationē factā p capitulū. Et ſm p̄dicta dent itelli
8 gi uarietates poſitę ī gl. † In gl. ibi: *& male.* no. gl. īūct. tex. q executor dat⁹ p Papā ad ꝓuidēdū de uacāte bñficio, uel cū uacabit, nō p̄t cōferrre bñficiū nō uacās, ſed dēt pri⁹ expectare uacationem. Et no. q gl. in fi. dicit, q Cęleſtin⁹ fuit mot⁹ de facto, & ñ đ iure. dic meli⁹, ut p̄dixi, q ino đ iure, qa collatio alteri facta ñ tenebat, nec habuit ratū factū Decani ī forma, qd̄ patet ex eo, q ipſe inueſtiuit de vacāte. nā ſi noluiſſet habere ratū factū ī forma, fuiſſet cōtētus illa inueſtitura Decani. In gl. in uer. *aſſignaſtis*, in fi. dic, q collatio ipſo iure nulla fuit facta p capitulū. uñ caſſatio Cęleſtini refert hic ad factū; & ad. c. dilectus. reſpō. vt. ſ. dixi. † In gl. in uer. *di*
9 *ſpenſare.* no. bñ hāc gl. qa notabilis & multū allegabilis ī mā ſua, attingēs multos cas⁹ dubios, ī qb⁹ Papa ñ diſpēſat, & uidquaſi eoſdē ī Spe. ī ti. đ leg. ſu p rub. đ diſpēſa. ī. §. nūc breuiter, ī ult. col. Et inquātū gl. in prin. dicit; q diſpēſat ꝯ Apoſto-
d lū [d] allegādo. c. lector 34. diſt. & uī gloſ.
e uelle, q cū bigamo [e] p̄t Papa diſpēſare, vt ꝓmoueaī ad ordines, licet Apoſtol⁹ aliud dixerit. Spe. tñ ī loco p̄allegato uī ſētire ꝯriū. Sđ ut plene uid̄ p doc. i. c. 2. de biga. vbi cōiter tenet primū. Et intelligo q diſpēſat ex cā. Nā cū Apoſtolus fuerit

Adde Lap. alleg. 67.
a Ordinarii. Adde uidendum Fede. conſi. 299. ubi late.
SEBA. SAPI.
b Diſpenſare. An Papa poſſit diſpēſare contra ius cōmune ſine cā, tradit Feli. in. c. poſtulaſti col. 15. uer. quarꝰ caſus, ſ. de reſcri. & nū quid Papa nō uerus, ſed qui Papa reputat, hoc poſſit facere, uide eūdem Fel. in. c. capitulum, col. ulti. ſ. eo. ti. de reſcript. SEBA. SAPI.
c Non tenet. Adde quod voluit Oldra. conſil. 309. SEBA. SAPI.
d Contra Apoſtolum. Vide Angel. in. l. bene a zenone, C. de qu adri. p ſcrip. ubi dicit, qd̄ Papa non diſpēſat in his, quæ ſunt cōtra articulos fidei ſed bene in his, quæ pertinent ad uniuerſalem ſtatum Eccleſiæ, quia in his eſt maior Apoſtolo. refert Fel. i. c. quę in eccleſiarū, co. 8. uer. & per hanc limitationē, ſ. de poteſtate Papæ.
e Bigamo. Adde Anch. conſ. 102. & de poteſtate Papæ in diſpenſatio nibus uide ꝑ eun dem conſil. 204. & 374.
ZACHARI. Adde, qd̄ notaui ī apo. ad iſtū ī lec. Ant. de But. in. c. 2. nu. 1. in uer. ordinū executionē. ſ. de Biga. Fel. in. c. cū in eccleſiarū, col. 6. uer. ſecunda concluſio, ibi, & iſtis adde, ſupra de conſtitut.

motꝰ inſtinctu ſpiritus ſancti, ñ dẽt ſine
cã eiꝰ ꝓceptũ relaxari, arg. opti.ĩ.c.ꝯ,&.
c.ſunt qdã.25.q.1.& ita dicerẽ in caſu ſe
10 quẽti ĩ gl.† Et ĩ hoc ꝑt dici capiẽdo aliũ
caſũ exceptũ a gl.qđ aut Apoſtolꝰ aliqd
dixit circa fidẽ; & tũc Papa nõ diſpẽſat ĩ
illo;ad hoc vide tex.10.q.3.in.c.ſi is,qui
ꝑeſt. vbi referũt verba Apoſtoli dicẽtis,
qđ ſi ẽt Angelꝰ de cęlo diceret ꝯriũ,ana
thema ſit vñ fortiꝰ Papę ñ eſt credẽdum;
& hoc voluit hic gl. &.15.di.ĩ.c. ſicut.In
aliis uerò ñ ꝯcernẽtibꝰ fidẽ, ꝑt Papa di-
ſpẽſare ex cã;qa ille,q diſpẽſat, nõ tollit
legẽ ſed ex cã ĩ certa ꝑſona,vel ad tẽpus
remittit,& diſpẽſatio qñq; neceſſaria ẽ.
50.di.ĩ.c.dño ſancto,& ca.cũ inſtitueret.
Nã qñq; & ipſe Deꝰ diſpẽſauit cũ Patriar
chis,q habuerũt ſimul plures vxores; de
quo dicẽdũ vt leg.& no.ĩ.c. gaudemꝰ,de
diuor.Sed ſine cã nõ puto, qđ diſpẽſare
poſſit:qa ñ eſt diſpẽſatio, ſed diſſipatio,
vt dixit poſt beatũ Tho. Io. And.in.c.de
multa,ſ̃.de ꝓbẽ. Nec eẽt bõa ꝓſumptio ĩ
Papa,ſi uellet diſpẽſare ꝯ dicta ſanctorũ,
& maximè Apoſtoli, vt in.d.c.ꝯ,&.c.sũt
11 qdã.†Excipit deinde gl.caſum notabilẽ
in ſolutione decimarũ. De hoc qualiter
Papa diſpẽſet in decimis ñ dandis,dic,ut
plenè no.Hoſt.in.c.a nobis.j̃.đ deci. ubi
12 dicet.†Itẽ inq̃tũ dicit gl.qđ ĩ voto diſpẽ
ſat;intellige,qñ hoc facit ex cã. Nã ſine
cã ñ ꝑt tollere obligationẽ Deo ꝑ votũ
acqſitã;vide gl.no.in.c. ñ eſt,.j̃.de voto.
a Eꝑs autẽ diſpenſat[a] circa votũ, vt in ca.
1.& ꝙ ibi no.de voto. Sed credo qđ hic
ſit differẽtia inter Papã & Eꝑm: qa Eꝑs
nõ liberat ex toto a voto:ſed commutat
in cãm Deo magis acceptã,vt ĩ.d.c.1.ſed
Papa ꝑt ex cã ex toto liberare,quẽadmo
dũ poſſet ipſe Deus:qa ueriſimile eſt,qđ
Deus ex cã dedit poteſtatẽ ſuã inter ho-
mines vicario ſuo;alias ñ fuiſſet bonꝰ pa
terfamilias, ſi dimiſiſſet gregẽ ſuum ſine
paſtore,q ex cã poſſet oĩbꝰ cõſulere,vt in
ſimili dicit Inn.in ca.ꝙ ſuꝑ his,de voto.
vñ,vt dicit no.Hoſt.in ca.quãto,đ tranſ
latio.ꝑlato.cũ idẽ ſit Dei & uicarii ſui ꝯ-
ſiſtoriũ ꝑt Papa fere oĩa facere, q̃ Deꝰ ꝑt
claue ñ errãte.Et idẽ dicit Inn. đ iureiu
rã.ĩ.c.quãto. Nã Chriſtus gñaliter dixit
Petro:Quodcunq; ligaueris &c.& qa di
xit quodcunq;,nil excepit,in.c.ſolitæ,de
maio.& obed.31.q.1.c. qđ ſi dormierit.
13 † Et idẽ dic circa iurm. Nã ſine cã Papa
illud ñ relaxat,vt no.dixit Inn.in.c.cũ in
ter,đ renũ.& gl.in ca.quãto, de iureiu.&
ſic limita dictũ huius gl. Ex quo infert,
qđ cũ Papa ſine cã ñ poſſit aliũ abſolue-
b re a iuro,fortius nec ſeipſũ[b],arg. op. in.
14 c.ſi.ſ̃.ti.ꝓx.† Demum gl.excipit, ut non
poſſit Papa diſpenſare contra uniuerſa-
c lem ſtatũ eccleſię[c]; & notabis bene hũc
caſum: quia comprehendit in ſe multos
caſus.Et idẽ tenet gl.in.c.lr̃as, đ reſt.ſpo
liã.ĩ ver.diſpẽſare.Sed ꝯ hoc facit.c.non
dẽt đ ꝯſan.& affi.vbi Papa ex toto immu
tauit vniuerſalẽ ſtatũ eccleſiæ relaxãdo
ꝓhibitionẽ ꝯiugii ĩ.5.6.&.7.gradibꝰ cõ-
ſanguinitatis & affinitatis.vñ gl. vr̃ dubi
taſſe in.c.quæ ad ꝑpetuã.25.q.1.ſed pro
nunc ꝑt ſolui, qđ aut decoloratur ſtatus
eccl̃ię ex tali diſpẽſatiõe,ſeu immutatio
ne;& tũc Papa ñ ꝑt; & ſic intellige hanc
gl.& ꝯſim.& viđ bo.tex.ĩ.c.&.ſi illa.1.q.
7.ꝙ tenuit Spe. ĩ loco ꝑalle.& Arch.25.
q.1.c. ſunt quidã. Ex quo infertur Papã
ñ poſſe ſine cã dare poteſtatẽ alicui Prin
cipi ſeculari,ut poſſit iudicare inter cle-
ricos,maxĩe cũ priuilegia clericorũ ſint
đ iur̃ diuino,vt no.96.diſt.ſi Imperator,
& ꝑ Inn.ĩ.c.2.de ma.& obe.Aut ñ deco-
lorat̃ ſtatus eccleſiæ;ut puta,qa ſubeſt cã
mutãdi,uel diſpenſandi;& tũc credo,qđ
poſſit maximè circa vnũ caſũ, uel duos,
ſic intelligo.d.c.nõ dẽt,& cõcor.gl.in.d.
c.q̃ ad ꝑpetua, &.c. ſunt qdã. Sed qdam
15 ſunt,q de hoc dubitauerunt.† Dicit inſu
per hic gl.ꝙ nõ diſpenſat, vt monachus
hẽat proprium;de hoc plenius & meliꝰ,
ut dicet in.c.cũ ad monaſterium, de ſta.
reg.vbi per doc.& per Ioan An.in regu-
la,ſemel Deo dedicatum,de reg.iu.li.6.ĩ
16 Mercu.† Et ĩ fi.gl.intellige,qđ Papa non
diſpenſat in ſcđo gradu inter aſcẽdẽtes,
ſed ĩ collateralibꝰ diſpẽſat ĩ linea æqua-
li,nõ autẽ ĩ linea nõ ęquali;ut puta ut pa
d truus poſſit ducere neptẽ[d] in uxorẽ.Sũt
.n.in ſecũdo gradu in linea inęquali.Sed
cũ filiis duorũ fratrũ poterit diſpenſare:
qa ſunt in ſcđo gradu in linea ęquali;ita
no.ĩ.d.c.lr̃as,ubi uide rõnẽ, & in.c.gau-
17 demus,ꝑal.& ſic declarate fi. gl. † Extra
gl.dicit hic Hoſt. ꝙ Papa intantũ hẽt ſui
ipſius poteſtatẽ,ut ꝑ facto uel dicto nõ
e poſſit ab alio accuſari,[e] vel cõdemnari,
niſi đ hæreſi.40.diſt.ſi Papa. Põt tñ,ſi ia
cet in peccato,admoneri iuxta rl̃am euã
gelicã; ſi peccauerit &c. tã publicè,quã
occultè iuxta qualitatẽ peccati:qa ñ eſt
exẽptus a rl̃a euãgelica. Dicit tamen,ꝙ
alteri parti illius rl̃ę nõ ſubiicitur, dum
dicit,qđ ſi nõ audiuerit,dic eccleſię:quia
excepta cã hæreſis,non ꝑt iudicari, etiã
ſi Imperator & totus clerus & populꝰ ſi-
mul cõueniãt.19.q.3.nemo,&.c. aliorũ.
Vñ quo ad Papã exponit ipſe illa uerba,
dic eccleſiæ,.i.Deo ut ipſũ conuertat,uel
dic eccleſię triũphãti,id eſt cęleſti,vt o-
ret ꝓ eo.Ex his dictis Hoſt. not.pulchra
dicta.Primò dũ ſentit,qđ ĩ facto hæreſis
f ꝑt accuſari[f],& ab alio cõdẽnari. Nã ali-
bi ſit diſceptatio, utrũ Papa ab alio in cã
hæreſis poſſit condemnari:qa quidã vo-
g luerũt,qđ dẽat ſeipſum deponere[g],ſicut
fecit in.c.nũc.21.diſt.ſed plus placet hęc
opi.ut poſſit ab alio ꝯdẽnari & deponi ĩ
facto fidei;& hãc opi. expreſſe tenuit Ar
chi. ĩ.c.ĩ fidei fauorẽ,đ hęre.li.6.& facit.
2.q.7.c. nos ſi incõpetẽter,ĩ.§. item cum
Balaã,uer.itẽ Symmachꝰ.& dicit Arch.
ĩ d.c.fidei,qđ cõciliũ erit iudex.Pro quo
uide gl.in.c.Anaſtaſius.19.di.& uiđ aliã
glo.ſing in.c.ſi duo.89.diſtin.quæ dicit,
quod ſi eſt dubium, apud quem ſit papa
tus duobus uel ꝑ uribus cõtẽdẽtibus ſu-
18 per eo,concilium erit iudex. † Secundò
pot.ex

a Epiſcopus autẽ diſpẽſat. Adde in quibꝰ diſpẽſet Epiſcopus,do.Car. conſi.35.
ANT. FRAN.
In quibus caſibus ualeat diſpenſatio Epiſcopi,ui de Spe.in ti.de diſpen.ĩ.§.nũc đ Epiſcoporum. ubi plene põit.& uide gl.in.c.minꝰ.l.di. & do.Car. in cle. 1.ĩ.§.1.đ religio. do.& Adde,ꝙ diſpẽſatio permiſſa Epiſcopo poteſt ab eo ſolo fieri ſine capitulo,ut eſt gl.in. c. cũ ex eo, de electiõ.lib.6. neque poteſt Epiſcopus diſpenſare cum corrupta, ut ſit abbatiſſa,ſđ ſolꝰ Papa, ut ꝑ.d. Car.in cle.2.§.ſtatuimus, de ſtatu mona. Et tene mẽti, ꝙ diſpenſatio facta ꝑ Epiſcopũ, uel aliũ inferiorẽ a Papa nõ ualeret niſi in caſibꝰ permiſſis,& cauſa cognita, ut per do. Ant. poſt Innoc. in c.at ſi clerici,đ iudi.& per eũdem Inn.in.c.ueniens, de fil.preſ. nec poteſt Epiſcopus diſpẽſare cũ illegitimo, & facere eũ habilẽ ad præbendã eccleſiæ cathedralis,& notãt do mi.de Ro. in dec. 139.incip. uoluerũt domini,in nouis.Et adde etiam ꝙ poteſtas diſpenſandi competens Epiſcopo nõ competit eius uicario ad quod uide Paulum de Caſt.in cõſilio ſuo.117.
ZACHA.

b Nec ſe ipſum. Adde quod notaui in apo. ad iſtum in. c. cum inter, num. 9. in apo.in uer. diſpenſare, poſt alios ſupra, de renun.

c Statũ eccleſiæ. Adde Rom. conſ. 345. Oldr. conſilio.325.
SEBA. SAPI.
Statum eccleſię. Vide Abbat.in diſputa. ſua incipi. Epiſcopus & quidam rector, col. 21. uer. uenio ad tertium membrũ.

ubi dicit,ꝙ in cõſtitutione Papæ, per quam alteratur ſtatus eccleſiæ uniuerſalis,requiritur euidens cauſa,quæ non præſumitur in tali caſu,de quo etiã per Feli.in.c.ſi quãdo col.6.ſ̃. de reſcri.

d Neptem. Adde Anth. conſ. 374. ubi in facto conſuluit.
SEB. SAPIA.

e Ab alio accuſari. Vide Cardi.Alex.in.c.ſynodum in.1.col.17.diſt. Fel.in.c.nonnulli in prin.col.4. ſupra de reſcr.& in.c.2.uer. 23. ſi Papa,col.2.ſupra de preſcri. Rom. in conſi.523. incipi. quomodo diſcutiendo.
ZACHARI.

f Poteſt accuſari. Adde iſtum in.c. quanto, nu. 10.& quod ibi poſui in apo. ad ipſũ poſt alios in uer. niſi incideret in hæreſim, ſupra de trans. epi. et in ca. fraternitatis, num.1. ubi etiam not.in apo. ad eũ in uer.de hæreſi ſupra de hæret.

g Deponere. Adde uidendum do. Car.con.145. n. & cl.& ibi quãdo ſit obediendũ eiꝰ præcepto, & late per Ro. eius con. pen. ubi an Papa poſſit accuſari,& đ qbꝰ ſe corrigit, eius ſin. fol. 14.
ANT. FRAN.
Circa hoc quod hic dicitur de Papa,an poſſit accuſari,& de qbꝰ,dicas ꝙ Papa neminem habet ſupra ſe,niſi cõciliũ generale licitè congregatũ ꝑ ſeipſũ, coram quo poteſt ſolum accuſari de his, quæ diſcolorant ſtatum eccleſiæ, uel de hęreſi, ut per gloſ.in.c.ſi Papa.cl.diſtinc.& ideo non poteſt etiam ab Imperatore iudicari,ut in c.ĩ ſcripturis. 96. diſt. nec ab ullo alio,cum non habeat ſuperiorem, ut in.c.cuncta per mundum, & in c. aliorum.9.q.3. Et ꝙ de hæreſi poſſit accuſari corã concilio, habetur in §. hæres etiã. 17. diſt.& in c. nos ſi incompetenter, §. itẽ cum Balaã. 2. q.7. & per Archi. in c. in fidei fauorem,de hære. li.6. & per do. Card.in c.licet, de elect.in cle.2,in §.nuncii, ad fi.de hære. ubi dicit,ꝙ cũ concilium nõ poſſit facile congregari, poſſet damnari de hæreſi per ſucceſſorem, quod etiã uoluit.d.Car.d.c. licet,in fi.de elec.

no.ex dicto Hoſt.ꝙ Papa exiſtẽs in peccato põt admoneri
ſecũdũ regulã euãgelicã,de qua in c.nouit,de iudi. licet gl.
dubitauerit.2.q.1.c.ſi peccauerit quæ dicit,& ex quo nõ po
teſt ab alio iudicari,fruſtratoria eſt illa denũtiatio. Sed tu
dic melius q̃ dicat hic Hoſt.ꝙ ſi peccatũ Papæ eſt publicũ,
& inde ſcãdalizat̃ eccleſia,tũc tota regula euãgelica hẽt in
eo locũ,ut ſi admonitus nõ vult deſiſtere, dicat̃ toti eccle-
ſię,i.cõcilio.& ab eo poterit puniri, quia eſt ſuſpicio hære-
ſis ꝯ eũ qui ſtat in peccato publico ſcãdalizãs eccleſiam, &
monitus nõ ſe vult corrigere.Ita dicit gl.ſin.quã alle. totus
mundus in c.ſi Papa.40.di.ſerua ergo dictũ Hoſt. cũ pecca-
tũ eſt occultũ,ſeu cũ eccleſia nõ ſcãdalizet̃:ſed uix põt acci-
dere,ꝙ ex peccato publico Papę eccleſia nõ ſcandalizet̃ iu-
xta illud propheticũ:Si is qui eſt unctus, peccauerit, faciet
populũ delinquere,ſ.per malũ exẽplũ,ut in c.magnæ, de uo
19 to.†Dicit etiã Hoſt.circa ſubditos Papę, ꝙ oẽs tenent̃ ſibi
obedire,quicquid pręcipiat,dũmodo certũ ſit, ꝙ pręceptũ
non cõtineat peccatũ mortale.Nã in peccato mortali nõ te
nentur ſibi obedire;ſed potius Deo, qui eſt uerus pontifex.
20 11.q.3.Iulianus,& c.ſi dñs,& c.requiſiſti.†In ꝑtãte uerò di-
ſpenſandi dicit hic Vinc.ꝙ in omnibus põt diſpenſare præ
a terquã in articulis fidei[a], qđ ſatis mihi placet, & eſt dictũ
ualde notabile,& intellige de diſpẽſatiõe proprie ſumpta
ſ.quã facit ex cã rõnabili,& uide Inn.in c.cũ ad monaſteriũ
de ſtatu reg.ubi dcit,ꝙ ſine cã non diſpenſat in his, quę nõ
ſunt iuris poſitiui puri,& uide qđ dixi in c. de multa,ſ̃.de ꝓ
ben.Dicit tñ Hoſt.dictum uinc.uerũ,niſi interueniat pecca-
tũ mortale;quia in illo nõ diſpenſat intelligendo,ꝙ ſit pec
catũ mortale ex leg.diuina,& non ex.l.poſitiua,quia illi nõ
ſubiicit̃,& credo ꝙ idẽ ſentit Vinc.& uide gl.in d.c.literas,
quæ idẽ uoluit,ubi dic.t latius,ꝙ in his, quę ſui nã ſunt ma
la,Papa diſpenſare non põt,de iureiur. & ſi Chriſtus, tu ui-
21 de bo.tex.40.diſt.c.1.& iſta ſufficiant pro nunc. † In glo.in
uer.*uacare*.no.gl.quia ſolet multũ allegari,ꝙ per ſententiã
perdatur dominium,& colligitur ex tex.in eo, ꝙ dicit,ꝙ ꝑ
ceſſationem collationis uacauit præbenda,& ſic prouiſus ꝑ
dit omne ius,qđ habebat in præbenda: alias non diceretur
uacare: ſed gl.eſt ueriſſima, qñ ſententia eſt iuris priuatiua,
ſicut fuit iſta.qd aũt ſi eſſet iuris declaratoria,& an acquira
tur dominium illi, pro quo fuit lata ſententia? dic de hac
qõne & præcedent,ut eſt bo.gl.inſti.de offi.iudi.in fi.ꝑ Cy.
in l.1.C.cõia utriuſque iudi.per Bar.in l.Pomponius, ff. de
acq.poſ.aliquid per Inn.in c.cũ noſtris.j̃.eo.& per.Io.Cal.
22 hic.†In gl.fi.ibi.*i.collatam*.h.d.gl.ut euitaret ꝯrium.Nam ex
quo iſte fuerat inueſtitus per Cæleſtinum de præbenda ua-
cante,acquiſiuerat omne ius, unde fruſtra mandat Papa in
fi.illi præbendam aſſignari.Sed dic,ꝙ refertur ad corpora-
lem poſſeſſionem ſecundum alium intellectum, quem gl.ſu
biicit.& ille plus placet, quia per inueſtituram in abſentia
factam non transfertur poſſeſſio,ut dixi in c.authoritate,ſ̃.
ti.proxi.Inn.ponit hic utrum executor poſſit prouidere de
beneficio uacanti de iure,& non de facto.Quod uide: quia
de facto poteſt,non de iure.

SVMMARIVM.

1 *Collatio beneficij uacantis,ſi non ſit facta intra ſex menſes,non tranſit in ſuperiorem ſi collator fuit legitimè impeditus, quòd tempus currit à die notitia uacationis.7.8.uide.j̃.e.c.ex parte,nu. 13.*

2 *Intruſus in beneficio dicitur ille,qui ſine authoritate illius,ad quem ſpectat collatio,illud tenet.*

3 *Tempus præfixum propter negligentiam alterius non currit impedito quocunque impedimento iuris,uel facti, ſecus;ſi tempus eſt præfixum in fauorem alterius,quo caſu currit ignoranti,uel impedito.*

Executor teſtamenti ſi non potuit exequi teſtamentum intra annum,nihilominus deuoluitur poteſtas ad Epiſcopum.

4 *Collatio beneficiorum deuoluitur ad ſolum Papam, quando epiſcopus non potuit conferre,quia eſt ſuſpenſus,niſi talis collatio eſſet communis epiſcopo, & capitulo,quo caſu capitulum conferret.*

5 *Papa,ſi uult,poteſt conferre omnia beneficia de mundo, & in collatione beneficiorum concurrere cum quolibet ordinario,licet non ſit honeſtum,quòd auferat aliis poteſtatem.*

Papa eſt ordinarius totius orbis.

6 *Saluuſconductus datus alicui ad ueniendum ad aliquem locum,intelligitur, quòd poſſit ibi ſecurè morari,& ſecurè redire.*

7 *Ignorantia probatur per iuramentum illius, qui illã allegat,uide.j̃.c.ex parte,nu. 13.*

9 *Confirmatio in forma communi,uel ex certa ſcientia,quando dicatur.*

10 *Capitulum quando habet conferre beneficia ex negligentia epiſcopi, an confert,quando epiſcopus incipit eſſe in mora,an poſt lapſum ſex menſium?*

11 *Reſtitutio in integrũ ex illa clauſula generali ſi qua mihi &c.an detur impedito ob ſuum delictum. 3.*

12 *Suſpenſus ab officio tantum,non poteſt conferre beneficia.*

13 *Damnum,quod quis habet culpa ſua,quo caſu ſibi imputetur.*

Caſus fortuitus imputatur illi, qui dedit operam rei illicitæ,per quam ille caſus uenit.

14 *Per delictum clerici confiſcantur bona ſua patrimonialia,non autem bona ſua eccleſia.*

Fiſcus reperitur etiam penes eccleſiam.

Bona clerici delinquentis an applicentur fiſco eccleſia Romanæ,an fiſco Prælati ſui?

Bona clericorum decedentium ab inteſtato ſine eccleſia, uel cõſanguineis,ueniunt ad Prælatum eorum.

Mulctæ quæ, imponitur clericis pro delicto an applicetur mulctanti,uide remiſſiue.

CAP. V.

1 **Q**Via diuerſitatem.

†Semeſtre ad eligendũ ſeu cõ-
ferendum à iure præfixum nõ
currit legitimè impedito,nec incipit cur
rere,niſi a die notitiæ uacationis. & eſt
tex.multũ allegat.& quotidianus. Duę
ſunt partes principales.In prima Archi.
querela.In ſecunda cauſæ cõmiſſio, ibi:
mandamus.Secunda ſubdiuiditur.Nã pri-
mo ponit mãdatũ,& ſoluit obſtaculũ Se
cundò duos caſus excipit,ibi,niſi. Et ſm
caſũ tripliciter exponit,ibi,*ſic tamen*.No.
oẽs diuiſiones capituli, qñ non intelli-
gis tex.quia multũ declarant tex. & non
in uanũ ſunt inuẽtæ diuiſiones; qđ bene
no.Caſus literalis. Archieꝑs Eboracenſ.
fuit ſuſpenſus a Papa, tꝑe ſuſpenſionis
ſuę & etiã poſt ea quidã præter authori
tatẽ ipſius intruſerat ſe in eccleſiã Ebo
racenſ.& alias eccleſias,in quibus colla-
tio beneficiorũ pertinet ad ipſum. ſuper
his cõqueſtus eſt archieꝑs dño Papę. mã
dat Papa legato apo.ſe.qui erat in parti
bus illis,quatenus cõpellat oẽs illos,qui
acceperant prębendas,uel eccleſias,& di
gnitates pertinẽtes ad collationem Ar-
chiepiſcopi pręter authoritatẽ ipſius,ad
eas reſignãdas per ſententiã excõicatio
tionis,& ſubtractationẽ aliorũ benefi-
ciorũ ſuorũ, non obſtante cõfirmatione
aliqua ſe.apoſt.in forma cõi obtenta,ni-
ſi fortè aliqui alias habuiſſent de ſpecia-
li mãdato apo.ſe.uel authoritate Latera
nen.cõcil.ita tñ ꝙ tꝑs ſuſpenſionis intra
ſex mẽſes nullatenꝰ cõputet̃ quia ꝯcilium
Lateranẽſe ꝯ negligẽtes tñ fuit promul
gatum.Itẽ Archieꝑs non potuit uti pro
pria ꝑtãte in cõferendis beneficiis, & ſic
propria culpa ſuſpẽſus fuiſſet a ꝑtãte cõ-
ferendi; nõ tñ ad capitulũ ꝑꝑ culpã illã
collatio beneficiorũ erat deuoluta, ſed

a Præter quàm in articulis fidei. Adde,an Papa poſſit diſpenſare,ꝙ quis poſſit ſaluari ſine baptiſmo,aut confeſſione,Feli.in c. quæ in eccleſiarũ, col.6. ſecunda cõcluſio ibi. Idem in irregularitate ſ̃. de conſtitut.

ad ipſum Papā donatio pertinebat, qui
præter culpā aliquā pōt cōferre pręben- d
das. Tēpus etiā, quo acceſſit ad papā, &
permāſit ibidē, & receſſit, intra ſex men-
ſes, nullatenus cōputeť, & tp̄s ſex mēſiū 7
cōputeť nō a tp̄e uacationis p̄bēdarum,
ſed à tp̄e notitiæ ipſius Arch. Ber. Not.
1. ex principio, & tene illud mēti, ꝙ quē
admodū hoīes ſunt difformes ī corpori
bus, ita ſunt difformes in animis, & hoc
vult iſtud principiū, ex diuerſitate corpo
rū ſępe ſequiť diuerſitas animorū. Ideo
amicitia multū extolliť, quia quaſi mira
culoſe unus eſt animus amicorū in diuer
ſis corporibus. Iō Papa aſſumpſit hic hoc
exordiū, quia erāt opi. in caſu h⁹ ca. utrū
Ep̄o ſuſpēſo poteſtas deuolueret ad c pi
tulū, & utrū tp̄s ſuſpēſionis dr̄et cōputa-
2 ri in ſemeſtri prępxo ad cōferēdū. † No.
a 2. ibi: *ſe intruſerunt*, ꝙ intruſus[a] in benefi-
cio dr̄ ille, qui obtinet beneficiū ſine au-
thoritate illius, ad quē de iure ſpectat
collatio, ad idē c. ex frequētib⁹, de inſti.
& dr̄ intruſus, quia nō intrauit ꝑ portā,
3 ſed quaſi uiolēter ibi iniectus. † No. 3. ꝙ
tp̄s prępxū in odiū negligentiū nō currit 8
impedito impedimēto iuris, uel facti. Et
de impedimēto iuris exēplificat ibi, ſu-
b ſpēſione.[b] de impedimēto facti exēplifi-
cat, ibi, tp̄e, quo ſtetit in curia poſt abſo-
lutionē, & tp̄e reuerſionis, & hoc bn̄ no-
tabis, Secus dic, qn̄ tp̄s eſſet præfixū non
in odiū negligētis, ſed in fauorē alteri⁹
Iſtud. n. tp̄s currit etiā ignorāti. Pro hoc
bo. tex. in l. genero, ff. d his qui not. infa.
ubi tp̄s anni currit etiā mulieri ignoran
ti mortē mariti, & uide gl. no. in c. ſtatu
tū. de prębē. li. 6. & no. dictū Spe. in ti. de
inſtr. edi. in §. nūc uerò aliqua, uer. itē, ꝙ
ſi executor, ubi ponit unū dictū ſingula-
re & quotidianū. Dicit. n. ꝙ ſi executor
teſtm̄ nō potuit exequi intra annū, nihil
ominus deuoluiť poteſtas ad Ep̄m, ar. in
l. nulli, C. de epi. & cle. & in c. nos. j̃. de te
ſta. nō reddit rōnē, ſed tu redde per præ
dicta. Nā illud tp̄s anni non fuit præfixū
ī odiū executoris, ſed potius ī fauorē de
functi, ne diu differať ipſius uolūtas, de
quo tn̄ vide, ꝙ dixi in repe. c. cū eſſes, [c]de
c teſta. † No. ꝙ prę lato ſuſpēſo poteſtas cō
4 ferēdi beneficiū, nō deuoluiť ad capitulū
nec ad Archiep̄m, ſed ad Papā, pro hoc.
c. 1. & qđ ibi no. de ſup. neg. præla. lib. 6.
Sed tu limita hoc dictū & iſtū text. ꝓut
hēs tex. in c. unico, ne ſe. uac. li. 6. & ibi ēt
per glo. Nā ſi collatio ſpectaret ſimul ad
Ep̄m & ad capitulū, ſuſpēſo uel excōica-
to Ep̄o pōt capitulū cōferre, & dic latius
5 ut ibi. † No. ibi: *prætær eius deſidiam*. ꝙ Pa
pa etiā ceſſante negligētia prælatorum
pōt ꝯferre beneficia totius orbis. Ad idē
c. 2. de prębē. lib. 6. Pōt ergo Papa cōcur-
rere in collatione beneficiorū cū quoli-
bet ordinario: quia ipſe eſt ordinari⁹ to
tius orbis. 9. q. 3. c. cūcta per mūdū, ſed n̄
eſt honeſtū, ut auferat aliis ptātē ꝯ rōnē
Grego. in c. ecce. 99. diſt. & ꝯ. c. peruenit.
6 11. q. 1. in fi. † No. ꝙ tp̄s acceſſus, reſiden-
tiæ & reuerſionis pro aliquo negotio eſt pariter priuilegia
tū. Ex quo inferť, ꝙ ſi dať alicui ſaluuſcōductus[d]ueniēdi ad
aliquē locū, intelligiť ꝙ tutè poſſit ibi morari, & inde redi
re; quia fruſtra eſſet primū ſine reliquis. nā q vult ꝯn̄s, vult
antecedēs, & uide Bar. in l. ſi cui, ff. ex qui. cau. ma. † Vltimò
no. ꝙ tp̄s ſemeſtre prępxū ad cōferēdū nō currit à tp̄e ua-
cationis beneficii, ſed à tp̄e notitię ipſi⁹ uacationis. Dic tn̄
ꝙ prima frōte prępumiť ſcientia uacationis. Eſt. n. prępum-
ptio ꝯ debentē cōferre, ſi diſtulit ultra ſex mēſes à tp̄e uaca
tionis, ut eſt tex. pulcher in c. ut noſtro, in §. porro. j̃. ut ec-
cleſi. benefi. Hoc tn̄ limita, qn̄ beneficiū uacauit de iure &
de facto ut qa nemo erat in poſſeſſione illius, ſaltē colora-
tè. tūc. n. in dubio prępumiť notitia uacationis. Ita dicūt d.
de Ro. deci. 255. dicūt tn̄, ꝙ ſi habēs ius cōferēdi allegat ꝓ-
babilē ignorātiā, ſtareť iuro ſuo, arg. eorū, quæ leg. & no. in
c. paſtoralis, de excep. qđ bene notabis.[e] Vide ēt Ioā. An. in
c. ex parte Aſten. j̃. e. vbi dicit, ꝙ in præſumenda ſcientia,
uel ignorātia uacationis debemus cōſiderare qualitatē be-
neficii. Nā citius prępumiť ſcīa in magno, q̃ in paruo, & in
curato, q̃ in ſimplici. Itē diſtātiā locorū. nā facilius prępu-
miť ſcīa in loco uicino, q̃ remoto, arg. c. quāto, de præſum.
Itē modū uacādi & formā loci, & uide tex. cū gl. in cle. uni
ca, in fi. de cōce. præbē. & qđ no. Do. in cle, quia regulares,
de ſup. neg. p̄la. Et ex his pōt ſuperior informare motū ani
mi ſui, utrū prępumať notitia a tp̄e uacationis, uel ſtatim
8 poſt. nō. n. in hoc pōt dari certa doctrina. † Sed quęriť, quid
ſi patronus negligit prępentare intra tp̄s ſibi prępxū, & ſic
poteſtas liberè cōferēdi deuoluiť ad eū, qui hēt ius inſti-
tuēdi iuxta ea, quę dixi in c. 2. s̃. eo. nūquid iſtis, qui habēt
liberè ꝯferre, dabiť integrū ſemeſtre, Et qn̄ incipiat currere
tale tp̄s, uide per dn̄os de Rota loco præall. ubi cōcludūt,
ꝙ habebūt ſemeſtre. Et pro hoc facit. c. licet, de ſup. neg. prę
la. & c. 2. s̃. eo. & c. ſi elec. de elec. lib. 6. Tp̄s aūt iſtud curret
etiā a die notitię, arg. hic, & ſentit apertè Inn. in d. c. licet.
ubi dicit, ꝙ ei ad quē ſpectat * primo, & ei ad quē ſpectat
ſecūdo loco collatio, tp̄s nō currit, niſi a die notitię, & be
ne notabis. Et idē in quolibet ſuperiore, ad quē gradatim
deuoluiť poteſtas cōferendi. Nā cū hic tp̄s ſit prępxū in o-
9 diū negligentię, nō dēt currere probabiliter ignorāti. † In
gl. in uer. *ſub forma communi*. no. bene hanc gl. iuncto text. &
intellige primā partē glo. de confirmatione facta in forma
cōi, de qua loquiť iſte tex. illa. n. parum, aut nihil operať, ut
hic hēs bonū tex. & de hoc uide ꝑ Bart. in l. qa; ff. de iuriſ.
om. iu. Qn̄q; fit cōfirmatio ex certa ſcīa, & illa hēt tres no-
tabiles effectus, & in ea intellige ſecūdā partē gl. in uer. *me-
rum tamen*, uſque ad fi. Et qn̄ dicať in forma cōi, uel ex certa
ſcīa, uide qđ dixi in c. 1. & 2. de cōfir. uti. ſ. qn̄ narrať totū fa
ctū ſuperiori, eſt cōfirmatio ex certa ſcīa, ſi uero narrať in
gn̄ali, eſt cōfirmatio in forma cōi. † In gl. in uer. *tempus*, ibi,
& hoc quòd tempus. no. hāc particulā gl. vſq; ad fi. & facit ꝑ
ea. c. fi. de elec. ubi currit tp̄s non ualēti eligere ſine lnīa ſu-
perioris, quia dēt petere licētià: aliàs eſt in mora. Et aduer
te in hoc ad tria mēbra. Nā qn̄q; beneficia ſpectāt ſimul ad
collationē Ep̄i & capituli, & tunc nulla mora ſpectata pōt
capitulū Ep̄o ſuſpenſo, uel excōicato conferre. Secundū mē
brū qn̄ poteſtas pertinet ad Ep̄m, ſed cū conſilio, uel con-
ſenſu capituli, & tūc eo ipſo ꝙ Ep̄s eſt in mora petendi abſo
lutionē, capitulū pōt conferre. hęc duo mēbra probant in
c. unico, ne ſe. uacā. lib. 6. Tertiū mēbrū, qn̄ poteſtas ſolum
ſpectat ad Ep̄m, & tunc licet Ep̄s ſit in mora, non tn̄ capitu
lū pōt cōferre, ſed dēt expectare lapſum ſex menſium à tp̄e
morę, & in hoc caſu intellige hunc tex. † In gl. in uerſ. *non ta-
men ualuit.* ibi, *item ei, ubi transfugæ, i.* ei, qui fugit ad hoſtes,
non datur beneficiū reſtōnis in integrū, licet interim non
potuerit agere. gl. nō ſoluit, ſed pōt dupliciter ſolui. Primò
ꝙ culpa illius fuit cā immediata h⁹ impedimenti, meritò ſi
bi imputatur, ut in c. ſicut de teſti. & in c. fi. de iniuriis, ſed
in caſu noſtro nō culpa, ſed pœna culpæ fuit cā immediata
huius

a Intruſus. adde q̃s dicatur intruſus, Cald. conſil. 7. de uer. ſigni.

ANT. FRAN.

Adde ꝙ intruſus dicitur, qui iniuſte detinet beneficiū, & teneť ad reſtōnē fructuum, ut in c. cū dilect⁹, de pur. ca. Nā beneficia eccleſiaſtica non pn̄t poſſideri ſine legitima inſtitutione, ut in regula. 1. de re. iur. lib. 6. & ſi quid facit ītruſus nō ualet, ut in c. omne, qđ, 25 q. 1. & habetur ꝑ Inn. in c. nihil, de elec. Et iō dicebat Bal. in l. pe. de pign. act. ꝙ intruſus nūquā dicitur tolerari in bn̄ficio Et quo mō ꝯ intruſum formetur libellus, qn̄ cōuenitur, uide ꝑ Spe. in tit. de ele. in §. 1. in uerſi. ꝯ intruſum.

SEB. SAPIA.

a Intruſus. quot modis q̃s dicatur intruſus, declart Feli. in c. in noſtra col. 7. uerſic. quot modis, s̃. de reſcr. & in c. ueniens, in uer. no. ꝙ intruſus j̃. de accuſa.

b Suſpenſione. Adde tn̄ ꝙ Ro. cōnſi. 8. conſulit, ꝙ ei, q̃ iurauit non appellare, currat decennīū, ſi non appellauit rōne ꝑiurii.

c c. cū eſſes. Adde quæ ibi ponam. Deo duce.

SEB. SAPIA.

d Saluuſcoduct⁹. Vide Bal. in l. 1. ff. ad l. Iul. ma. & in l. utimur, ff. de ſep. uio. cū alle. ꝑ Fel. in c. 2. col. 1. s̃. de treug. & pa.

e Bene notabis. Adde ꝙ Lap. alle. 52. dicit. ꝙ non creditur Epiſcopo dicenti uacationem ignoraſſe, q̃a tenetur uiſitare eccleſias. & dicit dom. Car. cōſi. 99. ꝙ tp̄s cōferendi beneficia computatur a die ſcientiæ, & qualiter ꝓbetur ignorantia, uide Ro. conſi. 382.

huius impedimēti. Nā ſn̄ia ſuſpēſionis fuit pœna culpæ. vn̄
nō debēt imputari ea, quæ ſequuntur ex pęna, & in hoc eſt
iſte tex. no. ſic intellectus, & uide gl. quæ hūc intellectū ap-
probat, quę originaliter fuit Cōpo. in regula, imputari, de
reg. iur. lib. 6. Secūda ſolu. ꝙ illa loquiť de beneficio reſtō-
nis, qđ eſt extraordinariū, iō nō eſt ita fauorabile, ſed text.
iſte loquiť de tp̄e ordinario & prępxo in merū odiū negli
gētię. Et in fi. gl. dic ad illud. c. ſi celebrat, ꝙ ibi loquiť de ſu
ſpēſione minori, q̃ ꝯhiť ꝑ participationē cū excōicato: hic
uerò loquitur in ſuſpēſione maiori lata a iure, uel ab homi
12 ne. † In gl. in uer. *a qua*. in fi. dic, ꝙ nō eſt uerū, ꝙ hoc colliga
tur ex tex. ſed gl. hoc ꝑꝑ opi. Io. An. & Lau. qui dixerunt, ꝙ
ſuſpenſus ab officio tm̄, pōt cōferre beneficia: q̃a ſm̄ eos po
teſtas cōferendi pendet a iuriſdōne & nō ab officio ordinū
Sed tu de hoc dic, ut plenè no. per gl. & docto. in c. cū dile-
ctus, de cōſue. ubi cōis opi. eſt in oppoſitū. Sufficit. n. ſuſpen-
ſio ab officio, quia ea, quę ſunt iuriſdōnis, ſunt annexa offi
13 cio, de quo dic, ut plenius no. in loco præalle. † In gl. in uer.
fuerit, in fi In his ꝯriis habeť, ꝙ omnia quę procedūt ex cul
pa alicuius, ſunt ſibi imputanda. Nā qui dat operā rei illici
tę, teneť etiā de caſu fortuito, in c. tua, & qđ ibi no. j̃. de ho-
mi. hoc ꝯriū uario modo hic ſoluitur. Sed uera ſolu. eſt illa
quā dixi. s̃. in illa gl. ꝙ ea, quę prouenīūt immediatè ex cul
pa, imputātur culpoſo, & ita loquunť ꝯria, uide bo. tex. cum
gl. in c. unico, de cuſto. Eucha. & in c. ſicut, de teſti. Ea uerò,
quæ prouenīūt nō immediatè ex culpa, ſed ex ſententia, ſeu
a pœna culpę nō imputantur, ut hic: [a]qm̄ nō debet quis dupli
ci pęna cōteri, ut in c. at ſi clerici, de iudi. & in hoc notabis
iſtū tex. nā ſn̄ia ſuſpenſionis fuit hic cā immediata h⁹ impe
dimenti, nō autē culpa præcedens, & rr̄ inſpici debet cā im
mediata, & nō mediata. 23. q. 5. de occidēdis, uide tex. cum
14 gl. bo. in c. de cœtero. j̃. de homi. † In gl. in uer. pręter, ibi: *item
argu*. No. ſemper hāc gl. & intellige de bonis patrimoniali-
bus. Nā bona eccleſię nō debēt cōfiſcari ꝑꝑ delictū ſuū, in
c. excōicamus. j̃. de hęre. in §. 1. & facit regula, delictū per-
b ſonę, de reg. iur. lib. 6. Et no. ꝙ eccleſia dr̄ hr̄e fiſcū[b], & no.
tex. qui utiť hoc uerbo in cle, 2. de hęre. Sed hęc gl. nō ape-
rit, utrū fiſco eccleſię Romanę, an fiſco prę lati iſta bona cle
rici dānati applicenť ſed tex. in d. c. excōicatus, notabiliter
pōt adduci, ꝙ ubi ipſo iure cōfiſcātur bona clerici, debēt ap
c plicari eccleſię[c] in qua fuit intitulatus, ex quo aliud nō ex-
primiť in ſn̄ia, vn̄ queādmodū ſm̄ canones antiquos bona
clerici decedētis ſine cōſanguineis ab inteſtato, deuoluunť
in eccleſiā. ubi fuit intitulatus, ut no. in c. 1. de ſucceſ. ab in-
teſta. & expreſſe. 12. q. vlt. c. fi. ita in caſu noſtro. Si aūt non
habet eccleſiā ſeu beneficiū, tūc puto, ꝙ Ep̄s occupabit pro
camera ſua, ad hoc qđ no. Inn. in c. inſinuante. j̃. qui cle. uel
uo. & per Fede. conſi. 20. & facit qđ no. Io. An. in c. cū olim,
d el 2. de priui. Et idē dicas, qn̄ cleric⁹ moriť ab inteſtato[d] ſi-
ne cōſanguineis. An aūt mulcta, quę imponitur pro delicto
ipſi clerico, appliceť ſuperiori mulctanti, dic plenè ut le. &
no. in c. dilectus, de of. ord. & in c. licet, de pęnis, & in c. 1. de
homi. lib. 6. hodiè uerò rr̄ bona dānatorū non cōfiſcanť,
niſi in quibuſdā caſibus, ſed ueniunt ad ſuccedentes ab inte
ſtato, ut aut. bona dānatorū, C. de bonis ꝓſcr. & iſta no. bn̄.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum impetratum ad beneficia dicitur ſurreptitium, ſi non facit mentionem, quòd illud beneficium ſaltem de facto ab alio tenebatur 7. 13. & intellige, ut j̃. nu. 16. uide. 20.*

2 *Collatio beneficiorum ex negligentia illorum, qui habent conferre, deuoluitur ad Papam.*

Collatio beneficiorum deuoluitur de ſuperiore in ſuperiorem ex eorum negligentia & unuſquiſque habet ſex menſes, uide ſupra eo. c. 2. nu. 7. & ſuprà c. proxi. nu. 8. & j̃. eo. ex parte, nu. 13.

3 *Electio ſi non ſit facta ab habentibus poteſtatem eligendi intra ſex menſes, trāſit poteſtas eligendi ad proximum ſuperiorem.*

4 *Epiſcopus acceptans aliam dignitatem non priuatur epiſcopatu ipſo facto, & collatio ſecundæ dignitatis tenet. 7.*

Epiſcopatu nō poteſt deſeri, nec renuntiari, ſine expreſſa licentia papæ.

Epiſcopatus non uenit appellatione dignitatis in materia odioſa.

5 *Reſcriptum ſurreptitium ad beneficia eſt adeo nullum, ut proceſſus inde ſecutus ſit nullus. 11.*

6 *In beneficialibus poteſt haberi uera poſſeſſio ſine iuſto titulo, licet talis poſſeſſio non erit iuſta.*

7 *Epiſcopus quo caſu poteſt habere aliā dignitatē una cū epiſcopatu ex diſpenſatione Papæ, uel alterius.*

8 *Beneficium licet ſit uacans tantum de facto, puta, quia alius de facto poſſidet, non poteſt conferri ante, quàm remoueatur talis poſſeſſor a poſſeſſione. 19.*

9 *Executor datus ad beneficia, ut compellat ordinariū, ut conferat, non poterit ipſe prouidere, ordinario nolente conferre.*

10 *Executor, ut immittat aliquem in poſſeſſionem, non poterit excommunicare contradictores.*

Commiſſarius alicuius miniſterij an poſſit in eius executione exercere cenſuram?

11 *Reſcriptum ſurreptitium ad beneficia eſt ipſo iure nullū, ad lites uerò eſt annullādum ope exceptionis.*

Sn̄ia lata ex falſis probationibus an ualeat, uide remiſſ.

12 *Reſcriptum ad beneficia non faciens mentionem de primo, licet inualido uel ope exceptionis, uel ipſo iure, non inualidatur.*

14 *Poſſeſſio quando dicatur habere plurimum iuris, uel plurimum facti, uel multum iuris, & multū facti.*

15 *Propter paupertatē unius dignitatis poteſt fieri unio alterius dignitatis, uel beneficij.*

17 *Intruſus in aliquod beneficium non habet poteſtatem abſoluendi.*

18 *Beneficium uacans ſiue de iure, ſiue de facto an & quo caſu poſſit conferri, & à quo.*

Beneficium collatum alteri ante, quam ille acceptet, non poteſt alteri conferri.

19 *Beneficium uacans de iure, ſi de facto retinetur, an poſſit alteri conferri, non uocato poſſeſſore, uel quomodo, & nō facta mentione de tali retētione facti?*

Poſſeſſio non debet alteri conferri non uocato poſſeſſore etiam iniuſto.

Motus proprius principis tollit omnem ſurreptionem.

20 *Beneficium uni debitum, licet alteri ſit collatum, poterit primo conferri, non facta mentione de ſecunda collatione, quia uidetur facta in fraudem*

21 *Clauſula, amoto quolibet illegitimo detentore, quid importet?*

22 *Collatione beneficij facta perſonæ quocunque reſpectu inhabili, an deuoluatur talis collatio ī ſuperiorē.*

Homicida poteſt retinere beneficia, ſi non priuatur, nam ipſe non priuatur ipſo iure.

Collatio beneficij facta homicidæ non ualet.

23 *Impetrans reſcriptum ad beneficia non tenetur facere mentionem de euidenti iniuſta poſſeſſione alterius in dicto beneficio. 6.*

Poſſeſſio colorata, uel non colorata, quomodo & quādo dicatur, uide. j̃. c. literas, nu. 5.

24 *Poſſeſſionis titulum nemo cogitur alteri dicere niſi iudici, & hoc intelligo in beneficialibus, in quibus exuberat ſuum officium.*

Epiſcopus poteſt ex officio ſuo exigere, quo iure quis teneat duo beneficia incompatibilia, & habet in aliquo beneficio titulum.

CAP. VI.

1 CVm noſtris. † Eſt text. multū allegabilis & habet materiam quotidianā, & h. d. in ſum. Nā ualent literę ad beneficiū impetratę, q̃ de alterius colorata facti poſſeſſione nō faciunt mentionē. d. ſm̄ uerū & cōem intellectū. Diuidiť. Nam primo opponit gratiā & executionē Theſaurario cōceſ

SEB. SAPIA.

a Vt hic. uide qđ per iſtū text. cum gl. dixit Abba. in c. 1. col. 3. s̃. de pręſcriptio. & q̃ ibi tradit Feli. & qđ etiā per iſtū text. dicit. d. An. ut Abbas ibi refert, & latius Feli. in c. cū inter, s̃. de excep.

ANT. FRAN.

b An eccleſia hēat fiſcum, dicas, ꝙ fiſcus dicitur ipſum cōmune non recognoſcens ſuperior. & in terris eccleſiæ fiſcus dicitur eccleſia Romana, ut per Bar. in l. ita ueniūt. §. ait ſenatus, hic al leg. Et de fiſco eccleſiæ no. d. Car. in cle. 2. in §. 1. de hære. & uide Bal. in l. eā, quā, in 11. col. C. de fideicō. ubi dicit ꝙ fiſcus eccleſiæ Romanæ eſt maior Imperatore, & quæ priuilegia habeat fiſc⁹. uide Bal. in l. 1. C. de hære uel actio. uen. hic alle. & in l. 1. de priui. fiſ. & per Spec. in tit. de reo. §. item ſi fiſc⁹ & eūdē in tit. de diſpu. & alle. in §. 4. in uer. uel illud ſpeciale. Et adde ꝙ mā fiſci poſita in tit. de iu. fi. nō habet locū in ciuitatib⁹ recognoſcentibus ſuperiorē, ut per Bal. in l. aduerſue, de fur. & per Alex. in l. 2. ff. de iu. fiſ. & in l. nō tātū, ff. de pe. hær. ubi dixit, ꝙ fiſcus eſt ſoli⁹ urbis Romæ, nō aliarū ciuitatū. & uide ēt Bald. in l. 1. in ult. col. C. de hęr. inſt. ubi dixit, ꝙ null⁹ populus habet fiſcum, niſi qui nō recognoſcit ſuperiorem.

c Applicari eccleſię. Adde Old. conſil. 17.

SEBA. SAPI.

d Ab inteſtato. Vide Feli. in c. irrefragabili. §. 1. uerſicu. 4. concluſio, ſuprà de offi. ordina.

ſam.Secundo exceptionem ꝯ illã.Tertio
proceſſum executoriũ. Quartò pronun
tiationẽ auditoris.Quintò pronũtiatio
nis cõfirmationẽ.Secũda,ibi: *uerum*. Ter
tia,ibi;*quod*.Quarta,ibi;*auditor*. Quinta
ibi;*non uero*.Caſus literalis.Significatum
fuit Papę,ꝙ præpoſitura Lauſañ.eccleſię
tãto tp̃e uacauerat,ꝙ donatio ipſius ad
ſe.apo.fuerat deuoluta.uñ mandat Papa
Ep̃o & capl̃o Lauſañ. quatenus p̃poſitu
rã ipſam cõferãt Theſaurario Lauſañ.q
buſdam ſup hoc executoribus ſibi datis.
Verũ p̃fati epiſc.& canonici literis rece-
ptis corã executoribus præpoſiturã p̃di
ctã nõ uacare dixerũt,qa licet ille, qui p̃
poſitus fuerat,in Epiſc.fuit aſſumptus,ad
ipſam tñ prępoſiturã poſt cõſecrationẽ
ſuã denuo fuerat ab ipſis canonicis ele-
ctꝰ,& eã,ſicut anteà,poſſidebat.qđ dicti
executores dicẽtes ꝯriũ eſſe de iuri cõi,
ipſam p̃poſiturã de iure uacãtẽ prefato
Theſaurario aſſignauerũt.Hæc oĩa ꝓpo
ſita & allegata fuerũt corã auditore da-
to à Papa,& alia plura. Auditor de man
dato Papæ decreuit,ut quicq̃d factũ fue
rat à p̃dictis executoribus, haberet̃ irri-
tũ & inane,obtẽptu p̃dictarũ literarũ,eo
ꝙ ꝑ falſi ſuggeſtionẽ fuerãt impetratæ,
& ueri ſuppreſſionẽ,cũ illa p̃poſitura nõ
uacaret de facto,quãuis de iure uacaret,
qa talis poſſeſſio plus hẽt facti , quã iu-
ris,& d.Pa.ſñiam illã hẽt ratã & firmã,
& mãdat q̃buſdã,ut niſi p̃fatus Epiſ.ſuffi
ciẽter oſtẽderit,ꝙ uel ex indulgẽtia ſe.
apo.ſpãli, uel ex alia iuſta cã & neceſſa-
ria poſt cõſecrationẽ ſuã p̃poſitura con-
ceſſa fuiſſet eidẽ,cõpellãt ipſum ad reſi-
gnationẽ ipſius,deinde moneãt & indu
cãt capl̃m Lauſañ. ut Theſaurario cõfer
2 ri ꝓcuret.Ber.†Et fuit deciſio multũ ſub
tilis.Iõ no.1.ꝙ beneficiũ põt tãto tp̃e ua
care,ut collatio deuoluat̃ ad Papã ſm̃ ꝯ
ſtitutionẽ Latera.cõcilii,& loquit̃ de. c.
2.s̃.e.In illo tñ nulla fit mẽtio de Papa.
Ex quo no.ꝙ illud.c.2.prouidẽdo de. 1.
2,& 3.gradu deuolutionis, tacitè vr̃ pro
uidiſſe de oĩbus gradibus vſq; ad Papã.
vñ quilibet ſuperior gradatĩ hẽt ſex mẽ
ſes,donec ueniat ad Papã,ut clarè colli-
git̃ hic,& in c.licet,de ſup.neg.p̃la.iũcto
3 c.2.s̃,e.& hoc bñ no.†No.2.ꝙ c.2. s̃.eo.
hẽt locũ nedũ in cõferẽte,ſed in habẽti-
bus eligere,& ſic electoribus dat̃ ſeme-
ſtre tp̃s ad eligẽdũ,poſt cuius lapſum de
uoluit̃ ptãs ad proximũ.ſuperiorẽ . Nã
in illo.c.2.nõ fuit mẽtio facta de electo
ribus;& tñ hic Papa in deuolutione ptã
tis fundat ſe ſup illo Cõcilio Laterañ.
hoc intellige exceptis Ep̃atibus & eccle
ſiis regularibꝰ collegiatis: qa in illis da
tur minus tp̃s,ut in c.ne pro defectu, de
4 elec.†No.3.ꝙ c.de multa & eius pœna.s̃.
de p̃b.nõ hẽt locũ in epiſ. vñ ſi Epiſ. acce
ptat aliã dignitatẽ,nõ uacat ep̃atus ip-
ſo facto , & collatio ſcđæ dignitatis nõ
tenet.& hoc iõ,qa ep̃atus nõ põt deſeri
ſine ſpãli lcĩa p̃p̃,in c.2.de trãsla .p̃l.Itẽ
cũ iſta prouiſio ſit odioſa & pęnalis,non
faciẽs mẽtionẽ de Ep̃atibus,ſed de dignitatibus in gñe,nõ
extẽdit̃ ad ep̃atus,qa ep̃atꝰ in mã odioſa appl̃one dignita
tũ nõ uenit,ut eſt gl.ſin.in c.2.de p̃b.lib.6.facit.c.qa pericu-
5 loſũ,de ſen.excõ.li.6.& c.dilectus.j̃.e.†No.ulterius, & tene
bis ſemp mẽti ad hoc iſtũ tex. ꝙ lr̃ę ſurreptitiæ ĩpetratę ad
bñficiũ ſunt adeo ipſo iure nullę,ut ẽt ꝓceſſus executoris ſit
nullꝰ,nec diſtinguit̃ hic,utrũ executores ꝓceſſerint ĩ figura
iudicii,uel ñ ſed ſimpl̃r fuit ꝓceſſus iudicatꝰ irritꝰ, licet alii
6 qui al̃r ſenſerint ĩ c.ad audiẽtiã,s̃.de reſcr.ubi đ hoc.†No.
ꝙ bñficiũ põt uacare dupl̃r,vz de iure,& de facto.Itẽ de iu
re tñ,ſed ñ de facto tñ, ut qa aliꝰ ẽ in poſſeſſione colora-
ta illiꝰ bñficii.Et ex hoc colligo unũ.qđ facit ad multa,ꝙ i
bñficialibꝰ põt hr̃i uera poſſeſſio ſine iuſto tit. ut hic ꝓbat̃
exp̃ſſe,ſed talis poſſeſſio nõ ẽ iuſta,& ſic intellige rl̃am pri
mã,de re.iu.li.6.hoc notabil̃r facit ad mãm ĩ c.i literis, de
reſt.ſpo.ut ſufficiat ꝓbare ſolã poſſeſſionẽ ad reſtõnẽ obti
7 nẽdã.†No.ꝙ in ĩpetratione certi bñficii uacãtis[a] nõ ſuffi-
a cit facere mẽtionẽ ſimpl̃r,ꝙ uacat, ſi aliꝰ ẽ in colorata poſ
ſeſſione facti,qa illud verbũ,uacare,põt uerificari tã in iu-
re,quã in facto.Iõ in lr̃s bñficialibꝰ,q̃ ſunt ambitioſę,opor
tet ꝙ uerba narratiua uerificent̃ oĩ mõ , quo uerificari põt
tã in iure,q̃ in facto,qđ ſemp no.Itẽ collige, ꝙ ſolus Papa
diſp̃ẽſat,ut Ep̃s hẽat aliã dignitatẽ cũ Ep̃atu,ad hoc.c.de
multa,præl.ſed ex cã iuſta & neceſſaria põt ſuperior diſpen
8 ſare,qđ tñ intellige,ut j̃. dicam in glo.ult.†Vltimo no.ibi:
ad reſignationẽ,&c ꝙ añ,quã cõferat̃ bñficiũ ut uacãs,dẽt re
moueri poſſeſſor a colorata poſſeſſiõe,ne uideat̃ facta col-
9 latio de bñficio nõ uacãte, hoc tñ limita,ut.j̃.ſubiiciã.†In
gl.2.ĩ fi.hãc gl.diuide ĩ duas partes in prima ꝓſequit̃ , nũq̃d
executor deputatꝰ ad cõpellẽdũ ordinariũ,ut ꝓuideat,poſ
ſit ꝓuidere,ordinario nolẽte cõferre.In hac.q.gl.cõcludit,
ꝙ nõ:ſed ſimpl̃r põt cõpellere,ſecꝰ,ſi ẽ deputatꝰ executor ad
ꝓuidẽdũ in defectũ ordinarii,& hãc opi.gl.tene,licet Hoſt.
al̃r ſentiat:ſed Io. An.& cõiter doc.ſequũt̃ dictũ gl. & uide
qđ dixi ĩ c.ꝓ illorũ,s̃.de p̃b.ubi ponit Inn. diſtinctionẽ in-
10 ter mãdatũ,ut faciat aſſignari,& mãdatũ,ut cõpellat.†In ſe
cũda parte.q̃ incipit in uer.*ſed ſi*.Gl.hic q̃rit de q̃õne quoti
diana.Nũquid deputatꝰ,ut mittat aliquẽ in poſſeſſionẽ,poſ
b ſit excõicare ꝯdictores?& Io.antiquus gloſſator tenuit,ꝙ
ñ ſed Ber.gloſſator noſter tenuit ꝯriã opi. Ber. ſequit̃ Ho.
ꝑ illud.c.ex lr̃is,alle.in gl.ſed Io.An.remittit ſe ad not.i c.
fi.de off.dele.& ibi tenet primã opi.ſ.Io. niſi apponat̃ cl'a,ꝯ
dictores,&c.& hęc opi.plus mihi placet , & uide circa hoc
qđ dixi in c.ꝓ illorũ,p̃all.ubi hãc q̃õnẽ latiꝰ tetigi . Et ad.
c.ex lr̃s,dic,ꝙ ibi fuit mãdata executio ſimpl̃r,ita,ꝙ delega
tus trãſtulit ĩ executorẽ ptãtẽ ſuã,ſed q̃õ noſtra ꝓcedit,qñ
ſimpl̃r fuit cõmiſſum nudũ miniſteriũ. Tene tñ mẽti gl. nã
gñal̃r põt adduci ad q̃õnẽ;Nũquid is,cui cõmittit̃ nudũ mi
11 niſteriũ,poſſit ꝓ illiꝰ executione exercere cẽſurã.[c] †In gl.i
c uer.*falſi ſuggeſtionẽ* in fi.hæc gl.inculcat diuerſa iura ĩ q. quã
format.Nã quædã loquũt̃,qñ reſcriptũ fuit ſurreptitiũ ſeu
falſum quędã qñ probõnes ꝓductę in iudicio fuerũt falſę,
Et q̃rere,nũquid ualeat ſñia , ẽ implicare duas q̃ões ſatis
diuerſas.vñ dic,ꝙ ſi reſcriptũ ẽ ſurreptitiũ , & ẽ impetratũ
ad bñficiũ,ẽ ipſo iure nullũ , nec ꝓceſſus inde ſecutꝰ ualet,
ut hic,& no.ĩ c.ad audiẽtiã,cl 2.de reſcri. Si uero reſcriptũ
dat̃ ad lites,& tũc ñ ẽ nullũ, ſed annullãdũ ope exceptiõis,
de quo dic,ut plenè no.in c.cũ dilecta,& ĩ c.cęterũ,de reſc.
& c.ſup lr̃is,e.ti.De alia q̃õne,qñ ꝓbõnes fuerũt falſę,nũq̃d
teneat ſñia,dic,ut plenè dictũ fuit ĩ c.licet de ꝓb. † In gl.in
12 ver.*non uacaret*,ibi;*ſed nõ eſt ita*.No. bñ hãc gl. ꝙ ſecũdę lr̃ę
d impetratę[d] ẽt bñficiũ nõ inualidãt ex eo ꝙ nõ faciũt mẽtio
nẽ de prioribꝰ inualidis,ẽt ſi priores nõ ſint nullę ipſo iu-
re,ſed annullãdę[e] ꝑ exceptionẽ.Et idẽ tenet gl.in c. ex te-
nore de reſcr.& ĩ c.ſuggeſtũ,de iure pa.& bñ facit tex, in c.
oblatę,de app.Vide tñ ad lĩtationẽ harũ gl.qđ not.Cal. in
c.in noſtra,de reſcr.& ibi tetigi.Et ad iſtũ tex.dic,ꝙ iſte im
petrãs expreſſit falsũ,qa dicit ſimpl̃r bñficiũ uacare, qđ tñ
non

SEB. SABIA.

a Beneficii uacantis.uide latisſimè per Fel.in c.in noſtra,in 36. corollario,s̃. de reſcri. ubi multa accumulat circa iſtam materiã, & multa ẽt ſcribit d.Andr. Sic.i c. cũ acceſſiſſent. poſt Bal. ibi s̃.de conſtit.

b Tenuit. Adde uidendum Old. conſil.81.

c Cenſuram. adde quod uoluit Ro. conſil. 59.& 242. Cardi.conſil.6.de reſcrip.

SEB SAPIA.

d Impetratę. vide Iaſ.in l.1.C.ſi contra ius uel uti.pu. cum multis accumulatis per Feli.i c.ex tenore, co.2. uer.de reſcripto, s̃.de reſcrip.

e Annullandæ. Adde.d.Car. cõſi.30. & 40.& 101.Calde.conſi.14. de reſcrip.

nõ uacabat,ſaltẽ de facto,cũ Ep̃s illud poſſideret,prętẽſo ti
tulo legitimo,ſed lr̃ę ſecũdę nõ exprimũt falſum , licet ta-
ceãt de prioribus,& gl.iſta eſſet clarior,ſi ubi dicit ſic; poſ-
13 ſeſſiò &c.diceret,hæc poſſeſſio,&c.†In gl.ĩ uer.*talis poſſeßio*,
in fi.gl.hic loquit̃ nimis gñal̃r,& meliꝰ loquit̃.j̃.in gl. pen.
Inn.dicit hic,ꝙ illa poſſeſſio hẽt plus facti,q̃ poſſidet̃ ex ta-
li cã,q̃ põt eſſe legitima,ſicut in caſu noſtro. Nã poterit ep̃s
obtinere ex ſpãli gr̃a apoſtolicæ ſedis,uel potuit promoue
ri ex cã legitima,uel neceſſaria.Et dic clariꝰ, ꝙ poſſeſſor dr̃
hr̃e plus facti gñal̃r,prout dr̃ in gl. ſequẽti,ſed quo ad pro-
poſitũ noſtrũ quo.ad inualidãdũ lr̃as nõ faciẽdo mẽtionẽ
de poſſeſſione alterius illa poſſeſſio dr̃ hr̃e plꝰ facti, cui ius
nõ reſiſtit in tñ,quin poſſit eſſe legitima . vñ cõſiſtebat hic b
in facto,qa ꝓbabil̃r dubitabat̃,utrũ cõceſſio eſſet legitima
& iõ de illa erit fiẽda mẽtio:qa Papa de facili ñ dat lr̃as ꝯ
poſſeſſorẽ bñficii p̃tẽſo legitimo titulo,quin de tali poſſeſ
14 ſione faciat mẽtionẽ.†In gl.in uer.*plus hẽt*.in fi.multa dicẽ-
da forẽt ad explicationẽ mãę hꝰ gl.ſed qa ñ multũ facit ad
mãm tituli,nec ad intellectũ.c.alle.me nõ extẽdo:ſed uide
gl.quaſi cõſimilẽ in l.1.C.de acq.poſ.Et dic,ꝙ poſſeſſio dr̃
hr̃e plurimũ iuris,qñ iuris diſp̃õ magis , q̃ factũ uerſat̃ ĩ ea.
Et dic,ꝙ in poſſeſſione,q̃ acquirit̃ nobis ꝑ ſeruũ,parũ facti
uerſat̃,cũ acquirat̃ nobis ignorãtibꝰ,& uſucapiẽdi cõditio,
ſed iuris artificio totũ ꝓcedit.Iõ dr̃ hr̃e plurimũ iuris,ſicut
in fil̃i dicimꝰ illũ eſſe fructũ nãlẽ,in quo plurimũ uerſat̃ nã
licet ibi ſit aliqua hoĩs induſtria,ut dixi ĩ c.grauis, de reſt.
ſpo.Illa poſſeſſio dr̃ hr̃e plurimũ facti,[a] in qua magis uerſat̃
a factũ,quã iꝰ,ut ẽ illa,quã acquirimꝰ corpore & aĩo noſtro.
nã poſſeſſionẽ acquirebamus añ,quã emanaret iuris diſp̃õ
iuxta illud:Quodcũq; calcauerit pes tuꝰ,tuũ erit.Et uide.1.
di.ius gẽtiũ,& inſt.de re.diui.§.qđ uerò.Illa uerò poſſeſſio
hẽt multũ iuris & multũ facti,ubi multũ operat̃ ius,& mul-
tũ operat̃ factũ,ut in poſſeſſione,q̃ nobis quęrit̃ ꝑ procura-
torẽ.nã ibi uerſat̃ multũ iuris , qa ſine facto noſtro acq̃rit̃
nobis poſſeſſio.uerſat̃ ẽt factũ,qa ex tali poſſeſſione nõ uſu
capimus,niſi a tp̃e ſcię,ut in iuribus alle. in gl. Et inquãtũ
dicit,ꝙ hęc poſſeſſio hẽbat plurimũ facti , & quaſi nihil de
iure,nõ bñ dicit iudicio meo , qa Papa mãdat hic inquiri, c
utrũ iſte Ep̃s legitimè poſſideret.vñ arbitror, ꝙ tex.noſter
eſt alienus a mã hꝰ gloſſę . & ꝙ dr̃ hr̃e hic plus poſſeſſio fa-
cti,facit,qa añ,quã detegeret̃,utrũ Ep̃s hr̃et ius,hęc q̃õ cõſi
ſtebat plus in facto,quã in iure,qa ius nõ inducebat hic nul
litatẽ ipſo facto,nec priuationẽ,ex quo de nouo fuit aſſum
ptꝰ ad illã p̃poſiturã,alias gl.ſequẽs diceret falſum,q̃ tñ cõi
15 ter approbat̃,ut in ea dicã.†In gl.ĩ uer.*iuſta cauſa*,ibi;*pauper
tas epiſcopatus*.Aduerte;qa iura,q̃ gl.allegat, loquunt̃ ĩ unio
ne.Nã ꝑꝑ paupertatẽ unius dignitatis põt fieri unio alte-
rius bñficii,uel dignitatis,ut in iuribus alle.in gl. & in c. 1.
ne ſe.uacan.& c.ſicut unire,de exceſſ.p̃la.ſed nos hic loqui-
mur ceſſante unione.vñ poterat eſſe legitima cã hic,qa for
te ep̃s nõ erat in poſſeſſione ep̃atus,ſed exulabat,ad hoc. c.
ad ſupplicationẽ de renũ.& 7.q.1.c.paſto.Vel fortè fructus
hꝰ prępoſiturę fuerãt ep̃o collati ꝓ exoneratione debitorũ
ep̃atus,qđ fieri põt,ut no.in c.unico.j̃.ut eccle. benefi. & c.
16 ſi ꝑꝑ tua debita,de reſcr.lib.6.†In ea gl.ibi;*ſed pone quòd ali
quis*.No.hãc particulã gl.uſq; ad fi.Ex qua hẽs,ꝙ nõ omnis
poſſeſſio facti inualidat literas de ea mẽtionẽ nõ faciẽtes.
vñ,ſi clarè cõſtat bñficiũ uacare,nõ eſt neceſſe.ꝙ de tali poſ
ſeſſione facti fiat mẽtio,& ſic,ut dixi in p̃dicta gl.tex. hic ñ
loquit̃ de ea poſſeſſione,q̃ hẽt plurimũ facti, & minimũ iu-
ris,ſed de ea,q̃ p̃tẽdit̃ ex legitima cã,& potius cõſiſtit in fa
cto,utrũ ſit legitima,qa ius ſup ea apertè nõ diſponit.Et ꝙ
hoc caſu,qñ poſſeſſio eſt euidẽter iniuſta,ualeãt lr̃ę,probo
rõne nãli.Illud tacitũ hẽt inualidare lr̃as , quo expreſſo Pa
pa nõ dediſſet lr̃as,uel nõ ita de facili,ut in c.ſup literis, &
in c. poſtulaſti,de reſcr.ſed expreſſo, ꝙ poſſeſſio eſt euiden
ter iniuſta,Papa ñ ſolũ donaſſet,imò faciliꝰ donaſſet,ne no
17 toriè diu poſſideant̃ ꝑ intruſum.† Et qa ꝑ talẽ ſolet depe-
rire ſubſtãtia eccleſiarũ,& imminet peri
culũ aĩabus ſubditorũ,cũ a tali ñ poſſint
abſolui.12.q.2.alienationis,& ĩ c. dudũ,
el 2.de ele.Sed qñ poſſeſſio ẽ colorata.i.
p̃tenſa ex legitimo titulo, p̃ſuppoſito,ꝙ
titulus nõ ſit uerꝰ , Papa ita de facili nõ
dat lr̃as,ne videat̃ cõferre bñficiũ uiuen
tis,ſed priꝰ mãdat inquiri, utrũ ille hr̃et
ius,& eo ñ hñte mãdat illũ remoueri, &
bñficiũ ſic uacãs alteri cõferri, prout mã
18 dat hic ĩ fi.c.& ĩ c.qa diuerſitatẽ.s̃.e.† Et
gñal̃r,cũ q̃rit̃,an & qñ bñficiũ ꝑ aliũ poſ
ſeſſum poſſit alteri cõferri[b] ꝑ ordinariũ,
uel ꝑ đ legatũ Papę;ſeu legati diſtinguit
hic Cal.& poſt eũ d.An.& dic adhuc la-
tius & clariꝰ,ꝙ qñq; bñficiũ uacat de iu
re & đ facto,qa nullꝰ ẽ in poſſeſſione, &
tũc nõ ẽ dubiũ,ꝙ tã ab ordinario,quã ab
executore Papę põt cõferri,ut hic a ꝯrio
ut in c.2.s̃.e Qñq; beneficiũ uacat de fa-
cto,ſed nõ de iure, uel ſaltẽ bñficiũ nõ ẽ
liberũ,ut puta qa ẽ collatũ abſenti,& nõ
dũ acceptauit,& tale bñficiũ nõ põt alte
ri ꝯferri ꝑ.c.1.& 2.s̃.e.& c.ſi tibi abſenti,
de pręb.li.6.†Qñq; uacat de iure,ſed nõ
de facto,& iſte eſt ꝓprius caſus noſter,ĩ
quo diſtingue, qa aut loquimur in dele-
gato,aut ĩ ordinario . In ordinario , aut
poſſeſſio ñ ẽ colorata aliquo titulo, ſed
euidẽter iniuſta,& poterit alteri cõferri
ẽt nõ uocato poſſeſſore,licet poſſeſſio ñ
dẽat auferri eo ñ uocato , de hoc ẽ caſus
no.ĩ c.licet ep̃s,de p̃b.li.6.facit.c. de mul
ta,p̃al. Aut poſſeſſio ẽ colorata,& aut lo
quimur ĩ Papa,q ẽ ordinariꝰ oĩum,aut ĩ
inferiori.Primo caſu ſi cõfert̃ ꝓprio mo
tu,tenet collatio ſm̃ Cal:qa motꝰ ꝓpriꝰ
excludit ſurreptionẽ,ut ĩ c.ſi motu[c] pro-
prio,de p̃b.li.6.Aut cõfert ad inſtãtiã,
& nõ tenet ĩpetratio,ſeu collatio,ar.hic
Nã ſicut nõ ualẽt lr̃ę papę, ita nec colla-
tio facta ꝑ eũ,ar.ĩ c.cũ olim,de re iu.ubi
ꝓbat̃,ꝙ collatio Papę facta ſurreptitiæ
nõ ualet.Scđo caſu ĩ ordinario inferio-
ri diſtinguit Cal.utrũ ſit ordinariꝰ tp̃alis
aut legatꝰ ꝑpetuꝰ aut p̃latꝰ inferior. Pri-
mo caſu nõ tenet collatio ſm̃ eũ ar. c.fi.
de offi.leg.li.6.& cle.2.de off.or.Nã ſur-
reptio cadit ĩ legato,ſicut ĩ Papa, ut ibi.
Sed collatio facta ab ordinario ꝑpetuò
tenet ſm̃ eũ, licet poſſeſſio ſit colorata,
& uĩ hoc ſẽtire Io. An.& Ho.hic.Mouẽt̃
qa apud ordinariũ nõ cadit ſurreptio,cũ
ipſe p̃ſumat̃ ſcire poſſeſſionẽ facti alteriꝰ
& ſic nõ põt dici , ꝙ ꝑ ueri taciturnitatẽ
fuit habita collatio,& ꝓ hac opi. fac. gl.
no.ĩ d.c.licet ep̃s,q̃ dicit,ꝙ poſſeſſio bñ-
ficii apud aliũ exiſtẽs non impedit colla
tionẽ ipſiꝰ,ſi ĩ ueritate uacat. Sed d. An.
ſentit hic opp.tã in primo mẽbro,qñ Pa
pa cõtulit motu ꝓprio,q̃ in hoc ultimo
mẽbro qñ collatio talis bñficii nõ ſolũ
inualidat̃ ex ſurreptione, ſed ẽt ex defe-
ctu ptãtis.Sicut,n.ñ ualet ſecũda electio
prima colorata nõ caſſata,ut l. & no.ĩ c.
auditis,& c.ꝯſiderauimꝰ,de ele.ita & for
tiꝰ nec collatio ualere dẽt.Ad hoc.c. in-
ter dilectos.j̃.de exceſ.p̃la.ubi bo.tex.in

a Plurimum facti. Adde Oldr.conſi 136.circa fi.

b Conferri. adde d.Car.conſi.74.& 33.Ro.conſi. 158. &.496.

c Motu proprio. Adde,ꝙ d.Car.cõſil.142.in fi.dicit, ꝙ licet dicat̃ motu propr.qđ tamẽ ſæpe fit ad inſtantiã partis petẽtis.

ZACHARI.

Adde,qđ no.in apo. ad iſtũ in c. dilectus, nu. 9. in uer.excludit ſurreptionem, & ibi diffusè tetigi de hac clauſula.s̃.de proba.

collatione,facit c.qa diuerſitatẽ,ſ.eo.& iſtud.c.in fi.ubi Papa mãdat prius caſſari colorẽ poſſidẽdi,ſeu bñficiũ reſignari & poſteà cõferri. Et hãc opi. ẽt añ q̃ uiderẽ opi.d. An.ſemper eã tenui, & in Papa dic,ꝙ nõ procedit ex defectu nullitatis,gñalr̃ loquẽdo, ſed ex defectu præſumptæ uolũtatis.Nã motus proprius ſolũ excludit ſurreptionẽ, non aũt firmat gratiã ꝯ uoluntatẽ preſumptã ꝯcedẽtis, ut no.dicit Io.An.in d.c.ſi motu ꝓprio, facit qđ no.gl.in cle.ſi Romanus,de pręben.In propoſito ergo Papa in dubio ñ prçſumit velle cõcedere beneficium ab alio coloratè poſſeſſum,ar.in iuri. præall.vñ licet nulla culpa reperiat̃ ex parte prouiſi motu proprio: adeſt tñ ꝯria uolũtas prçſumpta Papę.In ordinario uerò inferiori nullitas cauſat̃ ex defectu poteſtatis,qa nõ vult,ut beneficiũ alteri ꝯferat̃,uel ad illud alius eligat̃, niſi cõſtet de uolũtate iuris poſſidentis, ne uideat̃ beneficiũ uiuẽtis alteri collatũ, ut hic & in d.c.inter dilectos,& d.c.auditis, & cõſiderauimus. Secũdo mẽbro principali, ſ.in delegato Papę,aduerte, qñq; literę ſunt ualidę,& dubitat̃,nũquid extendat̃ ad beneficiũ ꝑ aliũ poſſeſſum. qñq; literæ ſunt nullæ.ſunt.n.ualidę,qñ in genere ſunt cõceſſæ nõ ad certũ beneficiũ, & tũc tales literę pñt mãdari executioni ĩ beneficio ꝑ aliũ poſſeſ. Sed debemus diſtinguere,ꝙ aut poſſeſſio nõ eſt colorata,ſed euidẽter iniuſta,& tũc põt cõferri ꝑ executorẽ,qa nihil obſtat, ut uoluit
20 Cal.hic,& Inn.in c.propoſuit,ſ.eo.† Et Cõpo.in c.capitulũ,de reſcr. ubi plus dicit,ꝙ ſi ſecũdus executor cõtulit tibi beneficiũ,mihi primo impetrãti debitum, põt executor meus illud beneficiũ mihi cõferre, ẽt non caſſata prius collatione tua,qa tua collatio recẽs vr̃ facta in fraudẽ mei iuris. Sed ſi poſſeſſio eſſet colorata,puta antiquata & añ impetrationẽ mearũ literarũ gñaliũ,tũc executor meꝰ dẽt primò caſſare tuũ colorẽ poſſidẽdi puta vocãdo te,& admittẽdo probõnes ſuꝑ defectu tui iuris, & poſtq̃ cõſtiterit de iniuſtitia euidẽti tui iuris,poterit mihi illud cõferre,qđ bene notabis.Nã facit ꝓ iſtis expectãtibus;qa poterũt petere gratias ſuas mãdari executioni in beneficiũ ſuũ ꝑ aliũ poſſeſſum, ſi in ueritate in eo ius nõ hẽt.Si aũt literę ſunt ſpe-
a ciales[a],puta ad certũ beneficiũ,ſicut hic erat,& tũc ſi dñt beneficiũ uacare de iure,ualẽt nõ ob.poſſeſſione facti alterius ut hic uolũt doc.cõiter, & bene, qa expreſſit uerũ.Nõ.n.dixit, ꝙ ſimplr̃ uacabat, ſed de iure, & iõ ſis cautus in impetratione beneficii ꝑ aliũ poſſeſſi,ut non dicas illud ſimplr̃ uacare, ſed de iure.
21 † Aut ſimplr̃ literæ dñt beneficiũ uacare & tũ,ſi eſt appoſita cła,amoto quolibet
b illicito detẽtore,[b] quę hr̃ in c.propoſuit ſ.eo,& tũc dicit Io. de Deo in ſuis qõnibus,& ſequit̃ Io. An.hic, ꝙ poſſeſſio facti nõ inualidat literas, qa ſatis faciunt mẽtionẽ de poſſeſſione facti ꝑ illã cłam. Sed Lap. de Caſt. (& fert̃ Io.Cal.idẽ dixiſſe)dicit,ꝙ hoc procedit, qñ cła ponit̃ in literis gratioſis;ſecus,ſi in literis executorialibus, uel in executione gratię;qa ea quę apponunt̃ in executiõe gratiæ,nõ firmãt gratiã aduerſus uitiũ ſurreptionis; qđ eſt notabile uerbũ,& ego ꝓ illo dicto allego tex.in cle.1.j. de ꝓbẽ.Et no.ſemꝑ hoc dictũ,qa hodiè hęc cła cõiter ſolet apponi in fi.reſcripti in executione ipſius gratiæ.Si uerò non eſt appoſita talis cła, tunc literę ſunt ſurreptitiæ, ut hic,& iſte eſt caſus hꝰ.c.& eius rõnẽ.ſ.dixi. Et ex prędictis potes colligere duos intellectus ad iſtũ tex.Primò,ꝙ factũ executoriũ fuit hic reprobatũ ꝑꝑ ſurreptione cõmiſſam in impetratione literarũ,qa ſimplr̃ fuit dictũ beneficiũ uacare,& alter erat in colorata poſſeſſione.Secũdus intellectus,ꝙ non ualuit collatio,qa nõ fuit caſſatus primus color poſſidẽdi, ſeu nõ fuit pronũtiatũ beneficiũ de iure uacare. Et uterque intellectus eſt uerus in ſe;primus tñ magis conuenit literę ꝑꝑ uerba,eò ꝙ ꝑ falſi ſuggeſtionẽ,&c.quę ſunt cã decidendi inductiua.Inn.inſtat,& ex dictis ſuis uarii intellectꝰ pñt colligi,ſed quia nõ vñr ueri,nec utiles,nõ inſiſto. ſed inter cętera ponit unũ,ꝙ iõ nõ ualuerũt literę; qm̃ iſte narrauit beneficiũ deuolutũ ad Papã ꝑꝑ negligentiã collatoris authoritate Latera.cõcilii,qđ tñ erat falſum,qm̃ capitulũ nõ fuerat hic negligẽs ĩ cõferẽdo, cũ aſſumpſerit de nouo iſtũ
c epm ad prępoſiturã,vñ quãq̃ iſte eps nõ eſſet habilis ad prę-
22 poſiturã cõſequẽdã,[c] nõ tñ uacabat per negligentiã.†Et circa hoc ponit Inn.notabilẽ regulã, ꝙ ubicunq; ius beneficii cadit in perſona prouiſi,licet extrinſecus perſona ſit inhabilis,impedit̃ effectus ipſius Lateran.Cõcilii: quia nõ fit deuolutio ad ſuperiorẽ prętextu negligẽtię, ſed potius prętextu delicti,quia cõtulit nõ idoneo:ſecus, ubi perſona prouiſi eſſet beneficii incapax;puta infans,laicus, uel penitus illiteratus.Tũc n.perinde eſt,acſi collatiò nõ eſſet facta: ſecus
d in primo caſu,qñ perſona eſt capax.Ponit exẽplũ, quia, ſi eſt homicida,illegitimus,[d] uel irregularis,& no. hęc uerba perpetuò,ꝙ iſtę perſonę ſunt capaces iuris beneficii, licet collatio facta eis nõ teneat.Nã ſm̃ cũ homicida iuſtè tenet beneficiũ.donec priuet̃, tñ põt iterũ ſecũ diſpenſari per ſuperiorẽ.Ex quibus uerbis etiã no.ꝙ homicida nõ eſt priuatus ipſo facto, titulo beneficii.& quia Inno. prima fronte vr̃ ſibi ꝯrius,intellige eũ, quẽ homicidiũ ſuperueniens ſeu irregularitas nõ priuat ipſo facto, beneficio ſuo, ſed opꝰ
e eſt ſentẽtia[e],& ꝓ hoc bene facit.c.clericis.j.ne cle. uel mona.& c.ex literis,de exceſ.płа.& notabis illa duo iura. Sed ſi homicidiũ ſeu irregularitas prçceſſit collationẽ,tũc non tenet collatio,qa facta indigno & inhabili ad executionẽ officii,ut in c.fi.de tẽpo.ord.& hoc uoluit Inn.in c. cõſtitutionẽ,el 2.ſ.de appel.Et iſte intellectus eſt ſatis uerus in ſe; ſed nõ cõgruit literę,quę fundat ſe ſuper ſuggeſtione,&c.
23 & qđ poſſeſſio nõ uacabat de facto.†Sed nũc quęro,quia ſ. dixi,ꝙ beneficiũ coloratè poſſeſſum,nõ debeat alteri conferri,niſi prius caſſet̃ ille color poſſidendi,ſecus, ubi poſſeſſio nõ eſt colorata,ſed euidẽter iniuſta.Quęro ergo qñ dr̃
f colorata,[f] & qñ incolorata?Cal.hic inſtat, ſed in effectu cape duas regulas.Prima,ꝙ ubicunq defectus eſt in cõferẽte, nec inducit̃ priuatio ipſo iure ꝑ ſñiam iuris, uel hominis, talis poſſeſſio eſt colorata.Pro hoc iſte tex.Idẽ eſt, ubi iſte defectus fuit in cõferẽte,qui nõ habebat ptãtẽ,ſed ſuperuenit cõfirmatio ſuperioris,ut in d.c.quia diuerſitatẽ. Secunda regula,ꝙ ubicunq; cõferens nõ habebat ptãtẽ cõferẽdi, vel ſi habebat,priuatio eſt inducta ab ipſo homine,uel a iure,talis poſſeſſio dr̃ incolorata,hoc probat̃ in c.licet eps.j.
24 de ꝓb.li.6.& ĩ c.de multa,ſ.e.ti.†Cui aũt ĩcũbat onꝰ ꝓbãdi dic,ꝙ ad petitionẽ partis nõ tenet̃ poſſeſſor ꝓbare colorẽ poſſeſſionis,quia nemo tenet̃ oñdere titulũ ſuę poſſeſſionis ad petitionẽ partis.2.q.5.in princ.& l. cogi,C.de peti. hęre.ſed ad iudicis inſtantiam tenetur poſſeſſor hoc probare,quia in his exuberat officium iudicis, argum.2. q.1. c.le.

SEB. SAPIA.
a Sunt ſpeciales De horũ ueritate latè diſputat Feli. in ca.in noſtra,in 36.corollario, ſ. de reſcri. & ibi ẽt declarat, qñ eſt appoſita cła,amoto quolibet detentore, & pulchrè qd ſit colorata poſſeſſio, & plura ad hãc materiam.

ZACHARIAS.
b Amoto quolibet illicito detẽtore. Adde qđ notaui ĩ apoſt. ad iſtũ poſt eũ in c.de cætero, nu.8. uerſi. quæro circa,in ap.ĩ uerſ. ut dare poſſeſſionẽ, & ibi tetigi, an poſſit de legatus cũ hac clauſulã aliũ ſubſtituere & qualiter procedit,ubi ẽt Fel.col. 4.uerſ.ad illud declara,amoto. &c. ſ.de re iudi.

SEBA. SAPI.
c Præpoſiturã conſequendã. Ad horum declarationẽ uide pulchre per Imo.j.in c.ſe.ubi d.Ant.ponderat illum text. contra pręcedentem intellectum.

d Illegitimus.Adde qđ uoluit Pet. de Anch.cõſ.116.

e Opus eſt ſñia.Adde qđ uoluit Anc. conſi.274.

ZACHARIAS.
Adde,qđ no. in apo. ad iſtũ in c. niſi,in uer. ipſo iure,nu.4.ſ.de renũ. & in fi.nu.2. & ibi iterũ no. in apoſt. ad eũ in uer.nõ eſt ipſo facto,j.de exceſ.pręla.

f Colorata. Adde uidendum Lapum alle.202.

c.legum dilecti,ſ.de electio.dummodo ſuperior non ſit ui-
a ſus conſenſiſſe[a] in illum iuxta not.per glo.Ioan. Andr. in regula.1.de reg.iu.lib.6.& plenè hic per Hoſtien.in c. licet Heli.de ſimo.poſſet tamẽ ſuperior hoc caſu aſſumere onus probandi in ſe defectus tituli, ne ille teneat cum peccato, ut no.in iuribus prçall.& facit quod no.gl.in c.1.ſ.e.Et ubi beneficia eſſent incompaſſibilia,poteſt ſuperior ſemper ex officio exigere probationem,ut in c.ordinarii,de off.ord. lib.6.& iſta ſufficiant.

SUMMARIUM.

1 *Beneficium ſi eſt collatum alicui, poteſt eius poſſeſſio peti, non obſtante eius abiuratione,uel renuntiatione.*

Agenti poſſeſſorio adipiſcenda non obſtat exceptio abiurationis, uel renuntiationis.6. 12.

Beneficium,uel dignitas non uacans,non poterit alteri conferri.

2 *Conferens beneficia uidetur donare,& habet illum, cui contulit, naturaliter obligatum.*

3 *Collatio inualida propter formam non ſeruatã facit tranſire ius conferendi in proximum ſuperiorem,quia uidetur collator eſſe in negligentia.*

4 *Beneficium poteſt retineri ex diuerſis titulis,& unum titulum acceptando alteri non renuntiat:confirmatio uero ex pluribus titulis non poteſt fieri.*

5 *Clericus intrudens ſe in beneficium uiuentis,uel faciens ſe in illo inſtitui aliquo titulo,in perpetuum eſt inhabilis ad illud habendum, ſi fuerat ſciens, uel in ſupina ignorantia.* 11.

7 *Collatio facta alteri de uno beneficio, præſente & non contradicente uero domino,an ſibi præiudicet,maximè ſi ipſe aliud acceptet?*

Si clerico habenti unum beneficium fuit alterum conſimile collatum,& fecit ſignum crucis collationi de primo ſuo beneficio alteri per ſuperiorem factæ,ſibi non præiudicabit ante,quam habeat poſſeſſionem ſecundi.

8 *Capituli appellatione an & quando ueniat Prælatus.9.*

10 *Inſtitutio & collatio confunduntur, adeò, quòd non uitiatur libellus, uel reſcriptum.*

13 *Index poteſt repellere exceptiones partis aduerſæ,quando calumnioſè proponit.*

Exceptio calumnioſa quando præſumatur.

14 *Poſſeſſio non datur illi, qui nunquam habuit eam niſi prius oſtendat de ſuo titulo.*

CAP. VII.

1 POſt electionem. †Vbi conſtat beneficiũ collatũ per habentẽ poteſtatẽ,per exceptionẽ abiurationis & renuntiationis nõ debet poſſeſſio retardari.h. d. ſm̃ uerũ & no.intellectũ,ſed clarius poſſet ſic ſummari.Contra agẽtẽ poſſeſſorio adipiſcẽdę nõ obſtat exceptio reſignationis & abiurationis.Sed iſte intellectus non facit ad titulũ,& iõ ſummatur ſecũdò,ꝙ dignitas nõ uacans alteri conferri nõ põt.Et ſunt duę partes.In prima facti narratio, in ſecunda ipſius diffinitio,ibi: *quoniam*, & quælibet pars ſubdiuiditur ut de ſe patet. Caſus literalis.Magiſter. H.&.R. de S. Cadmundo cõtendebant adinuicẽ de archidiaconatu Richimũdiæ, ꝑꝑ hoc acceſſerunt ad dominũ Papã in præſentia eius ex parte R.de ſancto Cadmundo in hunc modũ fuit propoſitũ.Vacante archidiaconatu Richimundiæ, Archiepiſcopus Eboraceñ.in remotis agens hoc audito archidiaconatũ ipſum cõtulit magiſtro. H.mãdans capitulo Eboraceñ. ut eũ in Archidiaconũ reciperent. Sed ipſi mandato ipſius acquieſcere noluerũt,quia prædeceſſor noſter Inn.inter cętera,quę decano & capitulo Eboraceñ.ſuo priuilegio conceſſit,decernit ordinationẽ canonicorũ,ſeu perſonarũ liberã eſſe,ut uidelicet idonea & honeſta perſona, cui Archiepiſcopus uacantẽ præbendã,uel dignitatẽ in eccleſia Eboraceñ.duceret cõferendã ſm̃ antiquã cõſuetudinẽ eccleſiæ præſentaret̃ Decano & capitulo Eborac. Et ſi quis ꝯ hmõi cõſuetudinẽ in eccleſia ipſa eſſet introductus,nec pro perſona,nec pro canonico haberet̃.Et ſi Archieps intra tps Lateran.Concilii ſm̃ formã priuilegii hoc nõ faceret, tũc liceret Decano & capitulo authoritate apoſtolica iuxta eius cõcilii ſtatuta prędicta cõferre. Cũ igit̃ de ipſo Decano in literis Archiepi mentio nõ fiebat,per quẽ debebat in capitulo inueſtiri,ipſius mãdato fuit ꝯdictum, & ſic collatione Archie.reprobata,credẽtes authoritatẽ cõferẽdi ad capitulũ deuolutã R.de S.Cadmundo Archidiaconatũ cõtulerũt, inſtallãtes eundẽ. Proponebat inſuper dictus. R. ꝙ magiſter.H.renũtiauerat & abiurauerat collationi archidiaconatus,quã ſibi fecerat Archieps,& poſt illã renunciationẽ eidẽ Archieps cõtulit archidiaconatũ. vñ dictus.R.tã rõne primę conceſſionis, q̃ ſecundę petebat ſibi aſſignatũ archidiaconatũ confirmari.His auditis,quia conſtitit dño Papę archidiaconatũ prędictũ magiſtro.H.per Archiepm primò fuiſſe conceſſum,& ꝙ inſtitutio facta de ipſo. H.nõ fuiſſet ſm̃ iuris ordinẽ reprobata, archidiaconatus nõ uacans alteri cõferri non potuit,prędicto. R.qui ꝯ iuſtitię regulã in locũ alterius ſe prouehi conſenſit, ſuper ipſo archidiaconatu ſilẽtiũ impoſuit,decernens, ut inſtitutio facta per archiepm de magiſtro. H. ſortiatur effectũ,& ſi poſtmodũ aliquis apparuerit, qui eꝯ aliquid uelit proponere ſuꝑ renuntiatione,uel abiuratione, uel aliquo prçmiſſorũ, ordine poterit iudicia-
2 rio experiri.Ber.†No.1.ibi:*propria liberalitate* & ibi:*donationem* ꝙ collatio dignitatis ſeu beneficii põt dici donatio, & quędã liberalitas,ut ſi cõferẽs motu ꝓprio fuit inductus,dr̃ uſus propria liberalitate. Et dic,ꝙ eſt liberalitas in præeligendo perſonã,quia nõ tenet̃ iſti, uel illi conferre. De quo dic,ut plenè dixi, in capitulo relatũ,ſ.de prębe.Et ex hoc põt inferri,ꝙ recipiens collationẽ beneficii eſt nãliter obligatus ei,qui cõtulit, cũ ille exercuerit liberalitatẽ in eũ, ut ĩ
3 c.cũ in officiis,de teſt.†No.2.ꝙ collatio facta,nõ ſeruata forma ſpãli a iure inducta,eſt ipſo iure nulla,[b] & deuoluit̃ pote-
b ſtas ad ſuperiorẽ ex negligẽtia, ac ſi nũquã fuiſſet facta,facit.ff. de arbitris in l. quid tñ.† No.3.ꝙ põt qs cõſequi uarios titulos ſuꝑ eodẽ beneficio, & rõne illorum ſe defendere, & eſt iſte text. in hoc
c multũ notabilis,& neſcio alibi.[c] Et ita
d conſuluit[d] per iſtũ tex.Pau.de Leaza.cui uidet̃ obſtare.c.ut quis duas,de elec.lib. 6.ubi dr̃, ꝙ electus nõ põt petere confirmationẽ ex duabus electionibus,ſed oportet,ꝙ eligat alterã, quia impoſſibile eſt,ꝙ utraq; ualeat,facit.l.qđ in hærede. §.eligere.ff.de tribu.Solu.agẽdo & petẽdo cõfirmationẽ nõ põt quis fundare ſuper duobus titulis[e],ut in ꝯrio,ſed ſe defendẽdo põt, & ita intellige iſtũ tex.Facit regula,nulius pluribus,& qđ ibi not. de reg.iur.lib.6.Et ex hoc ſis cautus, ut ſi dubitas de collatione tua,impetres ſecundã, qa ꝑ hoc nõ inducit̃ renuntiatio primę;imò poteris uti utraq; ad defenſionẽ tuã,& uide qđ no.Io.An. in c. cũ perſonę,de priui.lib.6. ſuꝑ gloſſa, & ſic ponit ibi quędam bona uerba ad mãm. †No.4.ꝙ nõ ſolum is,qui propria authoritate intruſit ſe in beneficium uiuentis eſt inhabilis ad illud beneficiũ, ſed etiã ille,q aliquo qſito titulo fecit ſe ĩſtitui. Nã;ut patet hic,iſte Rogeriꝰ hũit colla-

a Viſus conſenſiſſe.Adde qđ uoluit Oldr.conſi. 18.

b Nulla Adde R. conſi. 206.

SEB. SAPIA.
Ipſo iure nulla. contrarium ur̃ ꝓbare de directo tex.in c. conſiderauimus,ſ.de ele. ubi electio facta nõ ſeruata forma priuilegiorũ eccleſiæ, & ſic introducta à iure ſpeciali, eſt ipſo iure ualida.

c Neſcio alibi.uide. c. conſtitutus, el 1.de teſtib. ubi idẽ probatur. Vide quod no. in c. cũ olim de re iud. uide ſimile in c. ex literis de in integr.reſ.in uerbo,ꝙ appellauit & ſupplicauit.An. Bar

d Ita conſuluit,ad de Ro.conſil.433.

SEB. SAPIA.
e Super duobus titulis,an qs poſſit habere uarios titulos, latè tradit Fel.in c.ĩ noſtra, col.2.uer. titulus multiplicatur, ſ. de reſcrip.ubi plura ad hanc mãm.

tionem a capitulo,credens capitulũ hr̄e
poteſtatē iure deuoluto,& nihilominus
papa impoſuit ſibi ſilentiũ in perpetuũ,
quia ↄ̄ iuſtitiæ regulã in archidiacona-
tũ alterius promoueri ſe cõſenſit. Et ex
hoc capite dicit Inn. ꝙ collatio ſecũdo
loco facta per Archiepm̄ nõ ualuit,præ-
ſuppoſito ꝙ alter uellet renũtiaſſe, quia
inhabilis efficit̃ in perpetuũ ad illud be
neficiũ,qđ diligẽter no. & tetigi in c.1.
s̄.eo.Sed intellige qñ iſte fuit ſciens,uel
in ſupina ignorantia:ſecus,ſi probabili-
ter hoc ignorabat iuxta gl.in c.1.præal. c
6 †Vltimò no.ſm̄ uerũ intellectũ, ꝙ exce
ptio reſignationis, uel abiurationis nõ
hẽt impedire,quomin⁹ prouiſus añ om
nia conſequat̃ effectũ collationis ſuæ.ſ.
nãciſcẽdo poſſeſſionẽ corporalẽ,& hoc
intellige qñ prouiſus nõ agit petitorio,
ſed poſſeſſorio adipiſcẽdæ,pro hoc.c.ac
7 cedẽs,el 1.de accuſa.& j̄.latius dicã.† In
gl.1.ibi:*electus conſenſit*. Quid aũt ſi ex-
preſſe nõ cõſenſiſſet,ſed fuit præſens, qñ
collatio fuit facta alteri,nũquid ſibi prę d
iudicet,ut non expectato tp̄e legitimo,
poſſit prouiſus cõſequi poſſeſſionẽ, ui-
de Io. An.in regula,qui tacet, de re. iur.
lib.6.in Mercu.ubi diſputat qõnẽ de eo,
cui habẽti beneficiũ curatũ fuit alterum
cõſimile collatũ, & fecit ſignũ crucis in
collatione ſui primi beneficii alteri in-
continẽti facta per ſuperiorẽ, nũquid ſi
bi pręiudicauit,ut poſſit alter conſequi
poſſeſſionẽ primi beneficii, nõ expecta
to ꝙ ipſe prius hẽat poſſeſſionẽ ſecun-
di?& credo,ꝙ ñ pręiudicat ſibi, vide tu.
8 †In gl.in verbo,*mentio*,ibi:in fi. aduerte,
quia gl.tãgit unũ ↄ̄riũ, qđ fortiter ob-
ſtat literę,& clarè nõ ſoluit. Nã ſi præ-
ſentatio ſm̄ formã priuilegii debebat fie
ri Decano & capitulo, & literę directæ
capitulo,nõ faciebãt mẽtionẽ de Deca e
no ergo cõmiſſa erat pœna poſita in pri
uilegio,ut deuolueret̃ tractu tp̄is pote-
ſtas ad capitulũ. Glo. hic primò innuit,
ꝙ appellatione capituli venit Decanus,
& ſic prælatus eccleſię[a],& ſolet allegari
iſte tex.ad hoc in fi. ſed gl.allegat q̃dã ↄ̄
ria,& nõ ſoluit.Io.An.& Hoſt.vr̄ uelle
ꝙ in reſcriptis odioſis habeãt locũ ulti
ma iura,ut appl̄one capituli nõ ueniat
prælatus,[b]arg.in c.nõnulli,& c.ſedes, de
reſcrip.†Sed ego fortiter opponã: lite-
9 rę impetratæ ad beneficia ſunt reſtrin-
gẽdę,ut in c.quãuis,de pręb.lib.6. ergo
hic erat fiẽda illa ſtricta interpretatio.
Fortius etiã opp.de no.per gl.no.in cle.
ut hi,qui.de æta.& quali.quæ diſputãdo
cocludit,ꝙ largè & impropriè appl̄one
capituli ueniat pręlatus, propriè aũt nũ
quã uenit,qđ patet ex diuerſitate nomi
nũ & titulorũ.nã per ſe hr̄ titulus de his
quæ fiũt a Pręl. & ꝑ ſe hr̄ titulus de his,
quę fiũt a ma.par.c.ergo nõ debebat hic
fieri ſaltẽ impropria interpretatio. Sol.
primò põt dici,ꝙ iſta fuit allegatio par-
tis,nõ tñ fuit probata hic, ſed fortè fuit
reſeruata.j̄.in uerſi.exinde: Vel meli⁹ &

ſubtilius dicas,ꝙ iſtę literę ñ ſunt impetratę ad beneficiũ
cõſequẽdũ,qa beneficiũ iã pri⁹ erat,collatũ. ſed ad habẽdũ
poſſeſſionẽ beneficii,& hoc nõ eſt odioſum,nec reſtringẽ-
dũ,imò fauorabile,vt beneficiũ nõ ſtet ſine ſuo rectore. Er-
go nõ debebat fieri ſtricta interpretatio. itẽ puto aliud di-
cendũ in pręlato,qui hẽt iuriſdõnẽ in collegio,ut eſt Ep̄s,
vel Abbas,& aliud in iſtis inferioribus, qui nõ habẽt iuriſ-
dõnẽ in illos de collegio,ut Decanus.nã Decanus eſt pro-
priè pars capituli,nõ ſic Ep̄s,cũ ius pręlaturę ſit diſtinctũ
a iure capituli.Ideò cũ hic nõ ageret̃ de re odioſa, imò fa-
uorabili,ſcribẽdo capitulo ſatis videbat̃ ſcriptũ Decano, q
eſt pars capituli,& ꝑ hãc ſolutionẽ patet nũc reſpõſum ad
ad ↄ̄riũ,& hẽs an & qñ appellatione capituli[c]uenit prælat⁹
maior,uel minor,& tenebis mẽti illã gl.in d.cle.ut hi, qui
10 quia ualde notab.eſt,eã alias laudaui.† In gl.in ver. *inſtitu-*
tione.no.gl.iũcto tex.& gl.ideo exponit, i. collatione, quia
inſtitutio facta ꝑ Archiep̄m,fuit propriè collatio. Nã inſti
tutio propriè ſumpta fit ad pręſentationẽ patroni,collatio
uerò fit ſine pręſentatione alicuius,ut dixi in c.authoritate
s̄.de inſti. Et not.tex.ꝙ collatio põt appellari inſtitutio, &
11 nõ uitiabit̃ libellus,uel reſcriptũ ex hoc.†In gl. in ver. *poſt*
reſignationem,in fi.no.bene hãc gl.nã ſentit qđ. s̄. dixi poſt
Inn.ꝙ ſemel occupãs beneficiũ uiuẽtis nõ põt denuo aſſu-
mi ad illud ſine diſpẽſatione Papę,& uide qđ dixi in c. 1.[d]
12 s̄.eo.†In gl.fi.pro intellectu h⁹ gl.opp.ↄ̄ tex.vr̄.n. ꝙ renun-
tiationis uel abiurationis exceptio dẽt admitti ↄ̄ iſtũ Ho-
noriũ actorẽ.nã ꝑ renũtiationẽ perdit qs ius poſſidẽdi, &
etiã ꝓprietatis iuxta no.in c.accepta,de reſt.ſpo.& in c.au-
dita,& ꝑ Inn.in c ſuꝑ hoc,de renũ.facit l.ſi qs vi.§. dñia,ff.
de acq.poſſ.ergo hęc exceptio elidebat i⁹ actoris, & ꝑ ↄ̄ñs
debuit admitti,ut in iurib.pręall. Sol.metu h⁹ ↄ̄rii hæc gl.
ponit quatuor intellectus.Primus,ꝙ hęc exceptio fuit pro
poſita corã Papa,licet nõ probata.iſte intellectus nõ eſt bo
uus,qa litera innuit,ꝙ nõ fuit datus iſti terminus ad probã
dũ.Nã ſi fuiſſet datus, nõ admitteret̃ alius ad agẽdũ iuxta
no.in c.cum dilecti,de elec.& tñ Papa hic in fi.reſeruat ius
13 agẽdi ſuꝑ renũtiatione,uel abiuratione.† Secũdus intelle-
ctus eſt,ꝙ erat hic præſumptio calũniæ ↄ̄ illũ excipientẽ.i.
ꝙ cã ſubterfugii exciperet,nõ ꝙ in ueritate ille renũtiaſſet
uel abiuraſſet.Et hãc lect.ponit hic etiã Inn.& dicit ex hoc
ualde notabiliter,ꝙ iudex põt repellere exceptionẽ aduer
ſę partis,ſi pręſumit calũnioſe excipi, [e]& ponit in hoc tria
notãda. Aut.n.iudex procedit non ſeruato iuris ordine, &
tũc de facili ꝑꝑ præſumptionẽ põt exceptionẽ repellere,fa
cit cle.ſępe,de uer.ſig. Si uerò ſeruat̃ iuris ordo,& tũc exce
ptionẽ perẽptoriã nõ dẽt, niſi ex pręſumptione multũ ue-
hemẽti,repellere.Dilatoriã uerò facilius repellere põt: qa
nõ eſt tãti pręiudicii,& repellẽdo nõ dẽt curare de appella
tione;qa appellatio nõ releuat,niſi cↄ̄ appellãdi probet̃ ue
ra,ut.c.interpoſita,de appell.& hęc lect. ſatis põt cõuenire
huic literę,& eſt notãda maximè iũcto dicto Inn.Et ex ea
hẽs,ꝙ ſi præſumptio eſt malitiæ ↄ̄ excipiẽtẽ,ꝙ facit animo
differẽdi poſſeſſionẽ aduerſarii,ꝙ iudex pronũtiet, ut pri⁹
habeat actor poſſeſſionẽ,& demũ agat̃ ſuꝑ iure excipien-
tis,uel per uiã actionis. Tertius intellectus,quẽ glo.ponit
quarto loco,eſt ut iſte Rogerius fuerit repulſus ab hac ex-
ceptione,qa ſua nõ intererat,cũ nullũ ius poſſet ſibi cõpete
re,nõ rõne inſtitutionis factę a capitulo qa fuit facta de nõ
uacãti,nec rõne ſecũdę inſtitutionis factę ab Archiep̄o,qa
ex quo acceptauit bñficiũ uiuẽtis,nõ potuit ampli⁹ ad illud
aſſumi,merito ſibi ĩponit̃ ſimpl̄r ſilẽtiũ, & aliis reſeruat̃ i⁹
agẽdi ſuꝑ renũtiatione,ne alter ſine titulo poſſideret bñfi-
ciũ.Et ſic intellige fi.gl.& iſte intellectus ẽt ſatis conuenit
huic lr̄ę. Quartus intellect⁹,ꝙ hic agebat̃ poſſeſſorio,& iõ
nõ obſtat talis exceptio,ut in c.2.de reſti.ſpo. Sed aduerte
qa ꝑ illud c.vr̄ gl.intelligere,ꝙ hic ageret̃ poſſeſſorio recu
perãdę,qđ nõ placet Inn.quia nõ legitur, ꝙ iſte Honorius
habuerit unquã poſſeſſionẽ. Itẽ d ic, ꝙ ex alio non cõpetit
literæ;

ZACHARIAS.
a Venit Decanus, & ſic prælatus eccleſiæ. Adde iſtum in c.capitulũ ſanctæ crucis,nu.3.& quod ibi notaui ĩ apo. ad eũ in uer. capitulum, s̄.de re ſcrip.
b Prælatus. adde Feli.conſi.299.
SEB. SAPIA.
b Pręlatus. uide Imo. tenentem cõ trarium in ca. ex ore,in 2.col.j̄. de his quæ fiũt a ma io.parte capituli.
SEB. SAPIA.
c Appellatione capituli.Vide Fel.in proœ.Grego.col. 4. uerſic. nec obſtat, ꝙ appellatione capituli.
d In c.1.Adde quæ ibi poſui.
e Calumnioſè excipi. Adde Alex. conſi.65.1. lib. & 12.2.lib.
ZACHAR.
Adde ple. Lanfran.de Oriã.in c. quoniam contra falsã.§. exceptiones,nu.8.uerſi. itẽ ſciat, s̄.de proba.
SEB. SAPIA.
e Excipi. Vide de hoc latè per Feli. in cap.de cęlero, col.4.s̄.de re iud. & in c. exceptionẽ,col.5.s̄. de excep.Mod.poſt Alexan.& Pau. de Caſtro.in l.ubi pactũ C.de tranſa.

literę: quia ſi fuiſſet actum recuperandæ,Papa pronuntiaſ-
ſet iſtũ reſtituẽdum,& hic ſolũ pronũtiauit,ut inſtitutio de
eo facta ſortiret̃ effectũ.Et ideò dat̃ alius intellectus,ꝙ hic
agebat̃ poſſeſſorio adipiſcendæ, qđ dat̃ ei, qui habuit titu-
lũ,& ſolũ agit,ut adipiſcat̃ poſſeſſionẽ, & hoc poſſeſſoriũ
eſt priuilegiatũ, ut non admittat̃ exceptio defectus ꝓprie- 3
tatis ante, q̃ fiat poſſeſſionis traditio.Qđ intellige,niſi in-
continenti offerret̃ probatio,ut in l.3.§.ibidẽ,ff.ad exhibẽ
dũ,& uide gl.not.in c.1.& c.literas,de reſti.ſpolia.Et iſte in
tellectus ſatis conuenit ſentẽtiæ Papę in eo,ꝙ reſeruauit a
ius agendi ſuper renũtiatione. Et de hoc poſſeſſorio adipi-
ſcendę uide qđ plenè dixi in c.accedens.j̄.de accuſa. Sed ↄ̄
hoc ob. c.cùm olim,de cauſa poſ. Sol. dicit Inn. & bene, ꝙ
qñq; ↄ̄ agentem hoc poſſeſſorio excipit̃ de defectu poteſta 4
tis in conferente,uel in eligente;& talis exceptio admittit̃;
& ſic loquit̃ ille tex. † non enim debet alicui poſſeſſio da-
14 ri, quã nunq̃ habuit, niſi prius conſtet de ſuo titulo legiti-
mo.l.fi. C. de edic. diui Adri.tollen. Vbi autem conſtet de 5
titulo legitimo, non debet admitti exceptio extrinſeca
prius,non habita poſſeſſione,ut hic,& in d.l.fi.& in d.c.ac-
cedens. Et ex his apparet clarè multiplex intellectus huius
c.& iſte ultimus vr̄ magis conuenire literę, & ad prædicta
debes reducere gl quæ eſt hic in uer. confirmari,q̃ narrauit
intellectũ huius capituli,& concludit, ꝙ ageret̃ petitorio
hic;qđ mihi non placet; quia non congruit ſentẽtię Papę.

SVMMARIVM.

1 *Canonico recepto a capitulo debet per ipſum ſibi prouideri, quàm cito facultas ſe obtulerit.4.6.7.*
2 *Canonicus poteſt aliquis conſtitui ſine prabenda ad tempus,ſi non eſt in alia eccleſia canonicus in perpetuum, quando alibi eſt canonicus.*
3 *Excipere,& non probare,& non excipere.paria ſunt.*
5 *Beneficium non habere, uel habere,& minus ſufficiens paria ſunt.*
6 *Obligatio conditionalis,uel in diem non eſt ſufficiens ad agendum ante diem, uel conditionem,niſi talis obligatio a principio eſſet pura: ſed in ea ſubintelligeretur tacitè dies,uel conditio.*
Spes ad aliquam rem non eſt ſufficiens ad agendum ad ipſam.
7 *Canonicus receptus authoritate capituli non habet ius afficiens prabendam uacaturam.*
8 *Crimen confeſſatum per uiam exceptionis an poſſit aliquo modo puniri.*
Excipiens non uidetur fateri.
9 *Vtrum quis poſſit uenire contra factum ſuum proprium?*
Allegans turpitudinem ſuam an & quo caſu audiatur.
10 *Confeſſio in iure repprobata,uel non admiſſa poteſt per confeſſum contra eam ueniri.*

CAP. VIII.

1 *CVm ſuper quæſtione.* †Recepto in ca-
nonicum tenet̃
capitulum prouidere, q̃ cito facultas ſe obtule-
rit.h.d.Et primò ponit rationem diffinitionis,
& allegationem ↄ̄ illam, & duas reſponſiones ad eam. Se-
cundò diffinit ex ratione concludens,ibi: *ſententiando*. Ca-
ſus literalis. Quidam clericus.C.nomine quęſtionem ha-
bebat cũ canonicis Triden. ſuper præbenda eccleſiæ Tridẽ.
propter qđ partes acceſſerunt ad Papam. Proponebat di-
ctus C. ꝙ Canonici Triden.eũ receperant in canonicum &
in fratrem, nulla prębenda ſibi aſſignata, nec mentione fa-
cta primę,uel ſecundę prębendę.vnde petebat a dño Papa
canonicos pręd ictos compelli, quatenus præbendam eidẽ
aſſignarent in eccleſia Tridentina. Ex aduerſo reſpondeba
tur, ꝙ non tenebant̃ ei beneficium aſſignare, cum receptus
fuiſſet ↄ̄ concilium Latera. vnde non debebat ad hoc com-
pelli. Do.Papa his auditis, quia cum non extitit probatũ,
ꝙ receptus fuiſſet ↄ̄ Lateraneñ.concilium, licet obiectum,
nec ipſi canonici uidebant̃ poſſe hoc opponere ↄ̄ illum.C.
qui confitent̃ ſe illum ↄ̄ Latera.conci.recepiſſe;ſententian-
do decernit, ut quã cito facultas ſe obtulerit, prædicto.C.
pręb endale beneficium in Triden. eccleſia conferat̃: quia,
ex quo receptus eſt in canonicum, non debet carere p̄ben-
1 da.B. †Not.1. quẽ poſſe recipi in canonicũ abſq; eo,ꝙ con
ferat̃ pręb enda de pręſenti. non ergo præbenda quẽ facit
canonicũ: ſed iuris collatio facta ab eo,
qui habet poteſtatem conferendi:quini-
mo poſſet eſſe canonicus,& nunq̃ habe-
ret præbendam, ſi alibi eſt canonicus, &
ſufficienter pręb endatus, ut dixi poſt In
no.in c.cum iãdudum,s̄.de prębẽ. †Not.
2. ꝙ paria ſunt non excipere, uel excipe-
re, & non probare; ad hoc ſolet allegari
iſte tex. Nã paria ſunt non apparere,uel
non eſſe quo ad iuris effectum.[a] l. duo
ſunt Titii,ff.de teſt.tut. Not.3.ibi: *qui ſe*
fatentur &c. ꝙ allegans turpitudinem
ſuã non eſt de iure audiendus; qđ limi-
ta, ut latius dicam j̄. † No. ꝙ capitulum
recipiendo quẽ in canonicũ ſine pręben
da,tacitè ſe obligat ad prouidendum re
cepto de p̄bẽda, cũ facultas ſe obtulerit.
†Vltimò not.ꝙ canonicus non debet ca
rere pręb enda; & facit, ꝙ præbendæ de-
bent eſſe ſufficientes. Nam paria ſunt p̄-
bendam non hr̄e, uel minus ſufficientẽ,
ut in c.2. de tranſla.p̄lato. Ideò data te-
nuitate pręb endarũ, eſſet prouidendum,
ut hr̄ in c. expoſuiſti, s̄. de p̄ben. Opp. ↄ̄
tex. vr̄ enim,ꝙ iſte receptus non potue-
rit agere ↄ̄ capitulum ante,quã facultas a
prouidendi ſe offerret, & quia ubi obli-
gatio eſt in diem, uel ſub conditione, nõ
põt agi ante euentũ diei, uel cõditionis
extantis, inſti. de uerb.ob.in §. ex condi
tionali,& in c.Romana,in §.caueant, de
ſen.excõ. lib. 6. Sed capitulum non obli
gat̃, niſi poſtquã facultas ſe obtulerit, &
ſic ad certum diem,uel ſub conditione;
ergo ante, quã extaret cõditio, uel dies,
non poterat agi. Sol.metu huius ↄ̄rii dã
tur tres intellectus ad iſtum tex.Primus,
ꝙ iſte canonicus egit ↄ̄ capitulum con-
dictione.l. diffamari, C. de ingen. man.
quia capitulum diffamabat eum, dicen-
do,ꝙ erat receptus ↄ̄ ſtatuta concilii.Iſte
intellectus eſt uerus in ſe, ſed non mul-
tum congruit literę: quia Papa non im-
ponit ſilentium capitulo:ſed tantùm mã
dat,ut illi prouideat,cum facultas ſe ob-
tulerit. Secundus intellectus, ꝙ capitu-
lum hic egit ↄ̄ iſtum canonicum,dicen-
do,ꝙ fuerat contra concilium Lateranẽ
ſe receptus, id eſt, ꝙ fuerat ſibi promiſ-
ſus canonicatus ante, q̃ uacaret: ſed non
probauit.Iſte intellectus ẽt non multùm
congruit literæ, quæ innuit, ꝙ capitulũ
tenebat locum rei. †Tertius intellectus,
ꝙ canonicus egit contra capitulũ,ut pro
uideret ſibi, cum facultas ſe obtulerit, &
capitulum excepit, ut patet in litera; &
iſte intellectus placet Hoſt. & ſatis vr̄ cõ
uenire literæ ex uerbis ſententię. vnde
tenet Hoſt.& ſatis mihi placet,ꝙ recept⁹
in canonicũ poſſit agere ↄ̄ capitulũ, ut ꝓ
uideat ſibi, cũ facultas ſe obtulerit. Nec
obſtãt ↄ̄ria, & maximè lex prima, ff. de
uſuris, q̃ dicit, ꝙ tractus futuri tp̄is non
ſpectat ad iudicẽ: qa illa iura loquunt̃ a
qñ obligatio nõ eſt pura de p̄ſenti; ideò
tũc nõ põt agi añ tp̄s: qa ſola ſpes eſt in
obl̄one, & ex ſola ſpe agi nõ põt. ſed ubi
obligatio eſt pura,& orta de p̄ſenti,licet

SEB. SAPIA
a Iuris effectum. Idẽ not. Bar.& alii in l. lege fundi, ff. de cõtrahẽ. empt. & Iaſ. poſt, alios in l. cũ res. in prin.in 14.not ff.de leg.1.

ZACHA.
a Sit de futuro. Ad de Lud.Ro.conſil. 136.
b Cõtradicere. Ad de originaliter ui dẽdũ Oldr.conſi. 68.
Adde qđ diffusè not. Din.in l.1.& ibi in apoſt. Cel. in uer. ſine aliqua excep.& not.in apoſt. ad iſtũ. in c. cũ dilectus,nu.28. in uer.nõ puniendũ.j.de ord.cog.
c Suum proprium. Adde Frã. de Are. conſi.113. Ancha. conſi.78.
ZACHA.
d Diſtigue ſic poſt Bar. Adde eũdẽ in l.1.col.2.uer. q̃ro hic utrũ, C. de cõdi. ob tur. cau. & in l. cũ ꝓfitearis,de reuocã. dona. Et ad hoc,qđ dicit iſte, qñ uertitur periculũ aïæ, adde Inn. in c.3. loco, in ſua gl in uer.ꝓponebat, lo 2.ſ.de p̃ſump. Io. And. in c. cõſanguinei,ſ. de re iudi.oĩno ꝑ Alex.in l.iuſiurãdũ.§.ꝓcurator,col.5.uer.& ꝑ huius declaratione, ubi ponit magiſtralem diſt. ff.de iureiur.
SEBA. SAPI.
d Diſtingue. Vide latè ꝑ Feli.in c.3. loco,col.4.uer.3. principaliter, ꝑ iſtũ tex.ſ. de p̃sũ. ubi format regulã, & limitat pluribus modis.
SEB. SAPI.
e Debet audiri. Vide Abb.in c.inter dilectos.j.de donatio. ubi ꝯ hoc format oppoſitionem, & ſoluit, ut ibi per eum.

exactio ſeu ſolutio, uel implementum ſit
a de futuro, [a] nihilominus poteſt agi de
pręſenti,ut fiat condemnatio, & exactio
differatᷣ ad tẽpus debitũ.Et de hoc eſt caſus hic.nã eoipſo, ꝙ quis recipitᷣ in canonicũ, eſt orta obligatio ꝯ capitulũ,ut teneatᷣ ſibi ꝓuidere, ut in c.cũ M.de ꝯſtit.&
c.relatũ,ſ.de p̃ben.& ideò poterat agere e
iſte canonicus de p̃ſenti; & ita in ſiñ uoluit Inn. rñdẽdo ad illã.l.1.& in c.in noſtra,de ſepul. uide bonã gl.in d.§.caueãt.
Et maximè hoc ꝓcedit cũ aliqua cã agẽdi fuit orta de p̃ſenti;ut puta,q̃a plures p̃bendę uacarũt,& capitulũ nũquã curauit
iſti ꝓuidere. Et ex his habes declaratum hũc intellm̃, quẽ Hoſt.poſuit: ſed nõ de-
7 clarauit. † Et uide qđ dixi in c.inter cętera, de p̃bẽ. ubi concluſi,ꝙ receptus authoritate capituli nõ habet ius afficiẽs p̃bendã uacaturã, & dic ut plenè ibi dixi, maximè allegãdo ſingulare dictũ Inn.in
8 c.ſtatuimus, de maio.& obed. †In glo.in uer. *non extitit*, in fi.not.bñ glo.no.Nã ex ea potes colligere mirabile dictũ, ꝙ crimẽ cõfeſſatũ p̃ uiã exceptionis,ẽt in iudicio ciuili, eſt puniendũ. Sed Ioã.And.
b vr̃ ꝯdicere [b] duabus rõnibus.Prima,ꝙ exceptionẽ obiiciẽs nõ fateť, ut in l.nõ fateť, ff. de excep.& in c.cũ uenerabilis,eo. ti. Secũda,q̃a crimẽ exceptũ nõ debet puniri pœna ordinaria, cũ ad hoc nõ agať, & modus iſte agẽdi inſpiciẽdus eſt,ut in c.2.de ordi.cog.& optimè facit c.ſuꝑ his, de accu. d.Ant. dicit gl. ſaluari poſſe, qñ crimẽ exceptionis eſt cõnexũ ei, de quo agiť iuxta not.in c.1.de excep.& in c.1.de cõfeſ.Nec obſt.primũ motiuũ:quia id,qđ eſt in ipſa exceptione, excipiẽs bñ fateť, licet non fateať tacitè interclusũm,iuxta ea,q̃ plenè dixi in d.c.cũ uenerabilis.Hoc dictũ do.Antonii ſatis mihi placet,ſi hic principaliter fuiſſet criminaliter actum. ſed cũ hic agereť ciuiliter, nec aliqđ crimẽ fuit deductũ in iudicio principaliter, durũ eſt, ꝙ excipiens puniri debeat,ꝑ id, qđ hr̃ in d.c.ſuper his: uide tñ qđ dixi in c.2. de confeſ. & dic, ut ibi dixi. Notabis tñ ſemper glo. iũcto dicto d. Ant.& facit qđ no. Bar.in l.2.ff.de adult.tñ tene mẽ-
9 ti hoc. †In gl.in uerb. *poſſe*, ibi: *pænitentes*. uide qđ ibi not. & in c. noſti, de elect. & dic, ꝙ nõ quæriť principaliter, utrũ quis
c poſſit uenire ꝯ factũ ſuũ propriũ. [c] Nam de hoc dixi in d.c.noſti, & nota in c.ſi q̃s p̃sbyterorum,de rebus eccle. nõ alie. ſed hic ſolũ dr̃, ꝙ allegãs turpitudinẽ ſuã nõ eſt audiẽdus, tex. tñ iſte facit in ꝯ̃riũ : q̃a iſti canonici fuerunt auditi, & defecerũt in probando;& ſic vr̃ litera ſibi ꝯ̃ria. Dicit Aegidius, ꝙ officio iudicis fuerũt auditi, & nõ proprio iure; qđ no. Sed generaliter, cũ querit,utrũ allegans turpitudinẽ ſuã agẽdo,uel excipiẽdo ſit audiẽdus;
d diſtingue ſic poſt Bar. [d] in l.iuſiurãdũ, qđ ex cõuentione, in §.procurator, ff.de iureiur.& aliquid ꝑ doct. hic, ꝙ aut uertiť periculum animę,ſi turpitudo illa nõ allegať; & tũc in fauorem animę quis eſt

audiendus. ideò ſi ꝯxit quis matrimoniũ cum cõſanguinea ſua ꝑ falſas ꝓbationes, debet poſteà audiri, ſi allegat hanc turpitudinẽ, & uult probare ꝯ̃rium; ad hoc c.tertio loco,de p̃ſump.& c.lator,& c.conſanguinei,de re iudi.no.glo.c.inter dilectos,de dona.& põt dici,prout dicit Aegidius,ꝙ audiať potius officio iudicis,q̃ proprio iure. Si uerò ſinus in alia mã, q̃ peccati:& tũc ſi allegat quis turpitudinem ad cõ-
e modum,& nomine eccleſiæ,debet audiri, [e] ut in d.c.ſi quis p̃ſbyterorum: tñ in ueritate non põt dici, ꝙ quis alleget turpitudinem propriã, ſed potius nomine eccleſię agiť de turpitudine p̃latorum, uel ſingulorum. Aut agit quis proprio nomine, & tunc ad ſui incõmodũ & damnũ põt turpitudinem propriã allegare, ut in c.1.& 2.de confeſ. Aut allegať in damnũ alterius:& tũc aut ꝑ uiam agendi, ſfundãdo ius agendi ſuper turpitudine propria; & non debet audiri: quia ex improbitate ſua nemo debet actionẽ conſequi.l. itaque fullo,ff. de fur. & d.c.inter dilectos, & eſt expreſſum in d.c. ex tenore,eo.tit. Aut excipiendo,ſeu replicando,uel intentionẽ ſuã aliter iuuando;& dic, ꝙ ꝯ participem turpitudinis audiť, ſi ipſe certat de damno uitando, & aduerſarius de lucro captando: uel ſaltem intendit euitare ſolũ damnũ ꝯ participem;& debet audiri.l.de tutela,C. de in integ. reſtit. mino. & qđ ibi notatur. Vnde,ſi per colluſionem probaui me maiorem ad inſtantiam tutoris, ut ipſum abſoluerem a tutela, poſſum poſteà allegare hanc turpitudinem ꝯ tutorem,qui fuit particeps : quia ego certo de dãno uitando, cũ iniuſtè eum abſoluerim, & ipſe fuit particeps huius turpitudinis. Si uerò allegans non certat de dãno uitãdo, imò potius uult inferre dãnum alteri; & tũc regulariter nõ audiť, etiam ꝯ participem. Fallit in caſu.l.quiſquis,C.ad legem Iul. maieſt. ubi audiť quis allegando, ꝙ coniurauerit ꝯ principem ad effectum, ut alii puniaň. Item fallit in caſu authenti. ſed nouo iure,C.de pœn.iudicis,qui malè iudicauit;& fortè poſſunt reperiri conſimiles caſus excepti:ſed regula eſt,ut non audiať. Ad hoc c.1.j.de confeſſis. & 15.q.3. c.nemini. Aut allegat turpitudinem ꝯ non participem;& ſi turpitudo ſua eſt prius detecta ab alio,poteſt eam allegare, ut l.decreto,ff.de ſuſpect.tuto.ubi patet, ꝙ ſi tutor fuerit ꝓnuntiatus ſuſpectus per iudicem, poteſt allegare ipſe iſtam
10 ſuſpicionem ad effectum,ut non teneať in futurum;†& facit capitulum,mulieri,de iureiurã. ubi mulier admittitur ꝯ cõfeſſionem ſuam,ex quo illa confeſſio fuit reprobata a iudice. Si uerò turpitudo non fuit ab alio detecta, non auditur eam allegando, ut in l.tranſactione finita, & qđ ibi notať, C.de tranſact. & in caſu capituli noſtri. Nec obſtat,ſi dicať, ꝙ canonici uolebant hoc damnum uitare; ideò debebãt admitti: quoniam,ex quo ille erat receptus in canonicum,nõ erat eccleſię dãnoſum, ut haberet plures conſiliarios.Item canonicus certabat hic de dãno uitando, ne eſſet canonią ſine præbenda; & uide qđ diceť in c. inter dilectos,p̃allega. In glo.fi.in fin. uel dic ſm̃ doctores, ꝙ fortè in iſta eccleſia non erant diſtributiones quotidianæ;& dic,ꝙ hoc c.non facit in ꝯ̃rium:quia non agebať hic de diſtributionibus. Ideò dicendum de hac materia,ut notatur in c. cum M. de conſtitutionibus,ubi plenè dixi,& in c.dilectus, el 1.ſ. de præbendis,ubi etiam tetigi.

SVMMARIVM.

1 *Clericus præbendatus ſi in eadem, uel alia eccleſia præbendam alteram receperit,uacat prima.4.*
Beneficium uacans per receptionem ſecundi poteſt impetrari etiam tacito, quòd alius de facto poſſidet ipſum:quia talis poſſeſſio eſt euidenter iniuſta.5.
2 *Clericus poteſt habere duas præbendas in diuerſis eccleſijs ex generali conſuetudine : in una eccleſia uerò non poteſt.*
Clericus poteſt habere aliquo caſu duo beneficia curata ; puta quando unum eſt connexum dignitati; ſed non ſic poteſt habere duas præbendas,intellige in eadem eccleſia.
3 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare,quòd quis habeat duas præbendas,uel duos canonicatus in eadem eccleſia.*
Epiſcopus an poſſit diſpenſare ſuper pluribus curatis,uel pluribus ſimplicibus, uel uno ſimplici,& alio curato,ſiue in una,ſiue in diuerſis ?

CAP.

CAP. IX.

1 Literas. †Si habẽs prębendam in eadem eccleſia, recipit dignitatem cum p̃benda, uel aliã præbendam,uacat prima:& quãuis a ſuperiore ſibi confirmeť; tñ ualet impetratio ꝑ alium facta de ipſa,ẽt tacito de poſſeſſione alterius,q̃ colorata nõ eſt.hoc dicit ſm̃ uerũ intellectũ. Primò poniť conſultatio. Secundò rñſio, ibi: *cum igitur*. Prima ſubdiuidiť. Nam primò ponit formã mandati pro actore directi.Secundò allegationem actoris,ibi: *de facto*. Tertiò defenſionem rei,ibi: *ſed præpoſitus*. Quartò elicit dubia ex p̃dictis, ibi: *unde*. Caſus literalis. Significatum fuit dño Papę, ꝙ in eccleſia ſancti Viſcardi Bremenſis quędã p̃benda uacauerat tanto tempore,ꝙ ipſius donatio ſm̃ Lateraň.conci.ad ipſum fuerat deuoluta. vnde Papa mandauit quibuſdã, quatenus.D.clericũ inueſtirent de ipſa. Corã iſtis executoribus ex parte illius. D.fuit propoſitum, ꝙ H.Præpoſitus quõdã ſimplex canonicus ipſius eccleſię electus eſt in canonicũ maioris eccleſię. poſtmodũ anno elapſo electus fuit in p̃poſitũ ſancti Viſcardi, nihilominus retinens priorem p̃bendã,quã in ipſa eccle-
c ſia tunc habebat. vnde petebat illam p̃bendã ſibi conferri, q̃ de iure uacabat. Sed p̃poſitus allegauit e ꝯ, ꝙ eſſet de cõſuetudine generali,ut unus in eadẽ eccleſia plures p̃bendas haberet. & cum Archiep̃s Bremeñ. Prępoſitum ipſum de p̃poſitura in plena ſynodo inueſtiuerit,tam p̃poſiturã, quã p̃bẽdam ei de canonicorũ confirmauit aſſenſu. Iudices delegati ſuper hoc conſuluerunt Papam; qui rñdet, ꝙ cum dubiũ uobis vr̃, utrum cum aliquis de una p̃benda eligiť ad aliam, ſtatim prior uacare incipiat,an ꝑ ſñiam debeat abdicare eidem;an ꝑꝑ confirmationẽ huiuſmodi, q̃ ſuperius eſt expreſſa,præbenda illa dici debeat non uacare.Cum igiť,ſi ita eſt, præbenda illa, & ſi non de facto, de iure tñ uacare noſcať, mãdat Papa dictũ p̃poſitũ, ut illã ſine difficultate reſignet, appel.remo.cogi debere; quã cũ de facto uacauerit, clerico
2 memorato conferre procuret. B. † Not.1.ex tex.ꝙ in diuerſis eccleſiis põt quis habere plures prębendas,ſaltem ex cõſuetudine generali : ſed in eadem eccleſia non prodeſt generalis conſuetudo; & in hoc tenebis menti iſtũ tex. Nam iſte p̃poſitus erat primò canonicus eccleſię ſancti Viſcardi, & de ea fuit aſſumptus in canonicum eccleſię maioris,& ſic retinuit utrãq; p̃bendam in diuerſis eccleſiis, nec uacauit prima ꝑ ſecundam. demũ aſſumptus in p̃poſitũ principalioris eccleſię,cui prępoſituræ erat annexa alia prębenda,ut colligiť in uer.ſed p̃poſitus,licet non dicať in litera,& ex hoc uacauit prima p̃benda ipſo facto,non ob.conſuetudine generali,ut colligiť ex ſñia Papę.Et uide hodie pulchrũ tex.cum gl.in cle.fi.de præbẽ.ubi hr̃,ꝙ in eadem eccleſia non poteſt hr̃e quis duas prębendas,ẽt ſi altera ſit annexa dignitati:ſe-
a cus eſt in duobus curatis, [a] qñ unũ uenit per annexionem ut beneficiũ ſimplex,ut in c.ſuper eo,de p̃ben.lib.6. Et ſic iura magis abhorrent, ut quis habeat duas p̃bendas in eadẽ eccleſia,q̃ duo beneficia curata; & rõnem uide ꝑ glo.in d.cle.
3 †Not.arg.opti.& quaſi expreſſum,ꝙ ep̃s non poteſt diſpenſare,ut quis habeat duas p̃bendas, ſeu duos canonicatus in
4 eadem eccleſia. † Not.3.caſum,in quo beneficiũ ſimplex uacat ipſo facto ꝑ receptionem ſecundi beneficii; qđ reſtringe
5 ad canonicatus, ſeu prębendas in eadem eccleſia. † Vltimò no.ſm̃ unum intellectum,ꝙ diſpenſatio, uel confirmatio facta ab eo,q̃ nõ habet poteſtatẽ, nõ facit poſſeſſionẽ eſſe co-
b loratã. [b] Nam hic nõ fuit habita mẽtio in impetratione de poſſeſſione facti alterius;& nihilominus ualuit impetratio ꝯ caſum.c.cũ noſtris,ſ.e. Sed rõ diuerſitatis eſt:q̃a hic poſſeſſio erat euidẽter iniuſta:q̃a poſſeſſio iſta nõ erat colorata,ſicut in caſu.c.cũ noſtris. Alii tñ dicũt, ꝙ iſti cõfereť præbẽda uigore ſecũdi mãdati, & nõ primi, dicẽtes ꝙ primum mãdatũ fuit ſurrẽptitiũ, ſicut in caſu c.cũ noſtris:hoc tñ nõ colligiť ex lr̃a.unde primus intellectus eſt ſubtilior,& limi-
9 tat dictũ c. cũ noſtris. †Sed ꝯ hoc,& ꝯ tex.oppo.nã ep̃o ſolũ vr̃ adẽpta ptãs diſpẽſandi ſuꝑ plurib⁹ curatis,ut in c.de multa,ſ.de p̃bẽ.ergo ſuper plurib⁹ ſimplicib⁹ poterit diſpenſare. Gl.ulti.hic inſtat,& finaliter cõcludit, ꝙ in pluribus curatis ep̃s nõ diſpẽſat:in pluribus uerò ſimplicibus,uel in uno curato & ſimplici põt diſpẽſare in diuerſis eccleſiis:ſed in eadẽ eccleſia gl.dubitat;& primò dicit ꝙ nõ põt ꝑ iſtũ tex.2. vr̃ tenere ꝯ̃riũ; & ad iſtũ tex.rñdet,ꝙ hic archiep̃s nõ diſpẽſauit; ſed cõfirmauit.Diſpẽſatio eñ nõ ſit,niſi exprimať,iuxta not.in c.2. de ſchiſma.vñ vr̃ cõcludi,ꝙ in eadẽ eccleſia põt ep̃s diſpenſare circa plura ſimplicia,dũmodò ſubſit cã diſpẽſandi. Et not. in hoc diligẽter iſtã gl. Io.And.fateť dictũ glo. dũmodò illa bñficia ſint difformia.nam poterit diſpẽſare, ut q̃s habeat dignitatẽ & canonicatũ in eadem eccle-
c ſia; [c] & ꝓ hoc uide bo.tex.cũ gl.in c.1.de cõſue.li.6.& uide Fed.cõſi.115.ubi tenet, ꝙ ꝑ diſpẽſationẽ ep̃i põt in eadẽ eccleſia quis habere canonicatũ,& altare ſeu bñficiũ alicuius capellæ in eadẽ eccleſia; qđ not.Nã quemadmodum põt in diuer-
a ſis eccleſiis; ita in eadem, ex quo bñficia ſunt diuerſa,arg.70.diſt.c.ſanctorũ.Idem dicit Ioã.And. in duobus canonicatibus obtinendis, ut ep̃s non poſſit diſpenſare; & hęc notabis : quia cõiter hoc ſequunť doct. & bene facit litera in arg.& d.cle. fi. de pręben. Rationem uideas ex his, q̃
b plenius dixi in c.cum iãdudum,præalle. ubi latius tetigi hanc materiam, q̃ doct. hic, & plenè uideas in repe.§.qui uerò,c. extirpandę,ſ.de præben.ubi tango an,& quando ualeat conſuetudo ſuper obtinẽda pluralitate beneficiorum, & an & qñ
c epiſcopus poteſt ſuper ea diſpenſare. Et per hoc eſt expeditus iſte tex.

ZACHARI.
a Curatis. Adde iſtũ plenè in c. clericus,nu.4.& qđ ibi poſui i apo.ad eũ in uer. ꝑ adeptionẽ ſecũdi.ſ. de cleri. non reſi.
SEB. SAPIA.
b Coloratam. vide Ro.in cõſi.365.in ci.p̃ſenti,&Maria. Soci. latè in repe. rub. de cã poſ. & ꝓprie.in 6.tracta. artic.9.& Card.ĩ cõſil.34.ad finem.
c Eadẽ eccleſia. Ad de uidẽdũ Lap. allega.30.& 116. & ꝑ eũ Abb. conſil. 96.& 71.

SVMMARIVM.

1 *Vacatio præbendarum, uel canonicatuum non datur in eccleſijs non numeratis, id eſt, ubi non eſt certus numerus canonicorum, uel præbendarum, & ſic eorum collatio non tranſit de uno in alium ſuperiorem.*
3 *Habens ius conferendi, uel inſtituendi poteſt etiam mittere in corporalem poſſeſſionem.*
3 *Capitulum dicitur, ubi eſt maior pars canonicorum, licet aliqui contradicant; idem dic de collegio.*
4 *Eccleſia ſi non habet tot facultates,quòd canonici poſſint commodè uiuere, non tenentur ipſi canonici etiam ad preces Papæ alium recipere,poſito,quòd tantùm unus nollet: ſecus,ſi facultates ſuppetunt.*
5 *Canonici non tenentur recipere alium in canonicum ſupernumerarium,etiam quòd facultates ſuppetant, niſi tantum excreuerint, quòd commodè poſſent omnes uiuere.*
6 *Statutum an plus operetur aliquando, quàm conſuetudo ?*
7 *Conſuetus uenire ad molendinum ad molendum, uel ad furnum ad coquendum panem per 40.annos, non per hoc adſtringitur in futurum continuare.*
Conſuetudo non inducitur ex actibus, qui ſunt meræ facultatis.
8 *Canonicus an poſſit agere pro iuribus eccleſiæ ſuæ ſine mandato, uel eam defendere ?*
9 *Vnus de uniuerſitate poteſt opponere, ut is, qui non eſt de uniuerſitate, non immiſceat ſe in actibus uniuerſitatis.*

10 *Conſenſus præſtitus alteri ab illo, qui non credebat po teſtatem ad ſe pertinere, non facit actum inde ſecutum conualidare: nec reſpectu conſentientis: quia ignorabat poteſtatem ad ſe pertinere; nec reſpectu illius, cui fuit præſtitus, quia non habebat poteſtatem: ſed fortè poteſt ratificari ab illo, qui habet poteſtatem, arg. ȷ̃. ne ſede uacan. c. 1. in fi. per Abba.*

11 *Iudex poteſt ſupplere defectum allegationum partis; ideò poteſt allegare illud, quod non allegatur per partem, & ex ipſo cauſam decidere.*

12 *Abbas & monachi an poſſint ſtatuere, quòd ex reditibus eccleſiæ quilibet habeat certam portionem pro ueſtimentis, & aliis neceſſariis.*

13 *Archiepiſcopus an præſumatur ſcire uacationem beneficii exiſtentis in diœceſi ſui ſuffraganei?*

Collatio beneficiorum non deuoluitur ad ſuperiorem, etiam ad Papam, ſi non fuit facta per alium, quia ignorauit.

Clauſula poſita in reſcripto ad beneficia, uidelicet: ſeu quocunque modo uacet, uel per alterius cuiuſcunque perſona, &c. operatur multum in materia beneficiali.

14 *Impetrans a Papa beneficium tenetur obſeruare ſtatuta, & conſuetudines eccleſiæ, uel loci, ubi impetrauit.*

15 *Canonici ſi negligunt eligere alios canonicos, quia ſuppetunt facultates eccleſiæ, epiſcopus eorum ſtatuet eis terminum ad eligendum.*

16 *Archiepiſcopus non habet iuriſdictionem in diœceſi ſui ſuffraganei, niſi in caſibus expreſſis; & ideo eius negligentiam non ſupplet.*

17 *Archiepiſcopus confert, quando ſuus ſuffraganeus non uult conferre.*

Terminus hominis ſuccedit loco termini iuris. 5. in fi.

18 *Clericus ſi eſt prouiſus in eccleſia non numerata, debet ſibi prouideri de uacanti beneficio, uel præbenda, uel proximè uacaturo.*

19 *Actus, qui debebat explicari ſub una forma, ſi explicatur ſub alia, corruit.*

Sententia continens in ſe cauſam non concludentem, eſt nulla, licet ex cauſa non expreſſa poſſet iuſtificari.

Sententia poteſt ferri abſque, quod in ea exprimatur cauſa.

Sententia lata ex pluribus cauſis, quarum una eſt iuſta, alia iniuſta, eſt ualida propter illam iuſtam cauſam.

ZACHA.
a Canonicorũ. Adde Car. in cle. 1. q. 10. de reg. & tran. ad religio.
SEB. SAPIA.
b Ad furnũ. Vide de hoc arti. latè ꝑ Iaſ. i rep. l. quominus, col. 8. uer. tertiò principaliter, ff. de flumi. & Iaſ. de ſancto Geor. in ſua inueſtitura feudali, ĩ uerbo, & cũ molẽdinis, col. 2. poſt me diũ. Mod. in c. ſignificãte, ſ̃. de appella.

CAP. X.

Ex parte Aſtenſis.

1 †Concilium Latera. locũ non habet, ubi non ſunt diſtinctæ præbendæ, nec certus canonicorum numerus. uel clarius ſic. In eccleſiis non numeratis uacatio præbendarum, ſeu canonicatuum poſſibilis non eſt; nec fit ibi deuolutio ad ſuperiorem ex negligentia ſemeſtri in non prouidendo eccleſiæ de miniſtris; & eſt caſus notabilis. Prima pars ponit facti narrationem. Secunda partium confeſſionem, ibi: *tandem.* Tertia ſententiam, ibi: *nos* Quarta gratiam,
2 ibi: *quia uerò.* †Not. 1. ibi: *in corporalem poſſeſ.* bo. arg. ꝙ ſuperior, ad quẽ fit deuolutio collationis, pôt non ſolum conferre, ſed ẽt in poſ. corporalem inducere. Et poſſet argui generaliter, ꝙ ad quem ſpectat inſtitutio ſeu collatio, pertinet facultas dandi poſ. corporalem; facit c. de multa, ſ̃. de præbẽ. & qđ no. Inn. in c. 2. de
3 reſt. † Not. 2. ibi: *capitulo*, ꝙ ibi dr̃ capitu
b lum, ubi eſt canonicorum [b] maior pars, licet aliqui ɔ̃dicant. vnde ſyndicus agit nomine capituli, & ibi poteſt dici, ꝙ ſit eccleſia, ut in prin. huius c. uide bo. tex. cum gl. in c. cum inter canonicos, de elect. Not. 3. ꝙ in eccleſia collegiata qñq; non eſt certus numerus nec canonicorum, nec præbendarum, & ꝙ receptio in canonicos pôt pertinere ad ſolum capitulum. Item no. ꝙ ubi non eſt certus numerus in eccleſia, nõ eſt pfixũ a iure certũ tempus ad inſtituendũ ibi canonicos. Qualiter aũt eccleſiæ ſit tunc ꝓuidendum. ȷ̃. dicam. † No. ibi: *ſuppetunt facultates*, ꝙ ubi nõ 4
eſt dare numerũ in eccleſia, nõ tenent̃ canonici recipere, ẽt ad literas Papæ, ultra quã facultates eccleſiæ ſuppetãt. Vnũ tñ dñt doc. & bñ, ꝙ unus ſolus ex eis pôt ſe hoc caſu opponere, & impedire receptioné fiẽdã: qñ talis ɔ̃dictio habet iuris fomentũ, ut in c. 1. ſ̃. de inſti. & tendit in utilitatẽ, ſeu honoré eccleſiæ: qa dedecus eſt eccleſiæ, ꝙ canonicus mẽdicet. 93. diſt. c. diaconi. unus ergo ſolus ꝓualet omnibus. ȷ̃. de his, q̃ fi. a præ. c. 1. ſed ubi facultates ſuppetunt, pôt maior pars inſtitutioné facere, ẽt inuita minori parte: qa hoc eſt eccleſiæ utile & honorabile; ad hoc c. qm̃, ſ̃. de uita & hone. cle. †Sed not. ex hoc, & ex fi. c. ibi: *ſecundum conſuetudi-* 5
nem, ꝙ non ſolũ in receptione pluriũ debent attendi facultates eccleſiæ, ſed ẽt conſuetudo; & in hoc tenebis mẽti iſtũ tex. Si. n. conſueuerunt eſſe 20. in eccleſia, & facultates ſufficiũt pro. 22. nõ adſtringunt̃ canonici ad recipiendũ aliqué ultra cõſuetudinem: qa diminuerent̃ eorũ reditus ſoliti & antiqui; & ita intelligũt do. fi. c. Sed ego credo hoc ꝓcedere, niſi cã rõnabilis eſſet in ɔ̃rium: puta quia excreuerunt multũ facultates eccleſiæ, & eccleſia patit̃ defectũ in miniſtris. Nam pp excreſcentiam facultatum, ẽt numerus ſtatutus ampliat̃, iuxta ea, q̃ habent̃, & not. in c. fi. de uerb. ſig. & in c. cũ M. de ɔſtit. †Vltimò pôt notari ex eodem uerbo unum 6
mirabile dictũ, ꝙ ſtatutũ plus operat̃, quã conſuetudo. nam ſtatutus numerus facit canonicatum uacare, ut in c. dilecto, ſ̃. de prebẽ. & ſecus eſt in conſuetudine, ut hic. Nã hic erat cõſuetudo, ut certus numerus reciperet̃, ut hic colligit̃ ex fi. & in prin. dum dr̃, ꝙ quatuor præbendæ uacabãt. Nam putabant illas ꝑbendas uacauiſſe pp antiquã conſuetudiné: quia fortè in eccleſia conſueuerũt eſſe ab antiquo 20. canonici, & tũc nõ erãt niſi. 16. Sed ɔ̃ hoc opp. de c. fi. de conſue. iũcto. c. qđ ſuper his, de maio. & obe. ubi patet, ꝙ cõſuetudo eſt maioris uis, quã ſtatutũ, & maximè de iure canonico, ut ibi no. Itẽ conſuetudo eccleſiæ eſt attendenda, ut in c. cũ omnes, de cõſti. Sol. doc. apertè nõ ſoluunt; ſed ſolũ dicunt, ꝙ conſuetudo non tantũ operat̃, ſicut ſtatutum. Sed hoc non eſt tollere ɔ̃rium: quia poſſumus ſoluere dupliciter. Primò ꝙ tex. in fi. dum facit mentioné de conſuetudine, non loquitur de cõſuetudine reſpectu numeri: ſed de conſuetudine certæ portionis percipiẽdæ. Secundò pôt ſolui: quia licet in eccleſia ſoliti ſunt 20. inſtitui; nõ tñ ex hoc inducit̃ ɔſuetudo 7
reſtringẽs libertatẽ habẽtis inſtituere. † Quia actus meræ facultatis nõ inducit ɔſuetudinẽ ꝑtãtis liberæ reſtrictiuam. Nã ſi ꝑ 40. annos cõſueui uenire ad molendinũ tuũ ad mo b
lẽdũ, uel ẽt ad furnũ [b] ad coquẽdũ, nõ inducit̃ ex hoc ɔſuetudo, ut tenear in futurũ ɔtinuare iuxta not. in l. 2. C. q̃ ſit lon. cõſuetu. & in c. Ioãnes, de cleri. cõiug. Sic ad ꝓpoſitũ, ubi nõ eſt numer⁹ in eccleſia, relinq̃t̃ arbitrio illius, ad quẽ ſpectat electio; nec vr̃ ſuũ arbitriũ coarctare, ſi ſolitus ibi ſit iſtituere 20. qa fuit iſte actus meræ facultatis; & in hoc nota iſtum textũ ſic intellectũ ꝓ eccleſiis, maximè regularib⁹, ubi monachi cõiter inſtituunt̃ ad arbitriũ abbatis; ut ſi cõſueuit inſtituere certũ numerũ, nõ dicemus ꝑ hoc numerũ eſſe in ec 8
cleſia ſtatutũ. †In gl. 1. in fine hic multũ uacillat; & dic, ꝙ in effectu duæ ſunt qõnes ſeparatæ, q̃ pñt a gl. elici. Prima, nunquid canonicus eccleſiæ pôt agere ꝓ ipſius iuribus ſine mandato eccleſiæ; & de hoc dic, ut no. in c. cũ olim, de teſti. ꝑ Inno. & ibi plenè dixi; & regulariter nõ agit ſine mãdato, ut in c. 1. de ꝓcur. & aliis iuribus allegatis in gl. Secũda qõ, nũqd ſaltẽ poſſit eccleſiã defendere ſine mandato; & dic ẽt, ut not. in d. c. cum olim. hic autem non colligitur dictum glo. nam, ut dicunt Ioan. And. & Philip. iſti tres canonici non

nõ tãtũ defendebãt ius eccleſiæ, quãtũ ius propriũ: qa nolebãt illos habere ꝓ canonicis, ex quo nõ erãt legitimè inſti
9 tuti; & ſic agebãt nomine ꝓprio. †Ex quo nota, ꝙ unus ſolus de uniuerſitate pôt ſe opponere, ut is q. nõ eſt de uniuerſitate, non ĩmiſceat ſe tractatibus uniuerſitatis: ſeu, ut nõ habeat̃ tãquã unus de corpore uniuerſitatis. Et in eo qđ glo. dicit, ꝙ iſti tres ſuccubuerũt, nõ bene dicit; ꝙ imò obtinuerũt. Nã papa ꝓnũtiauit illã inſtitutioné irritã: ſed poſtmodũ fecit illis gratiã habito reſpectu, ꝙ capitulũ affectauerat
10 receptioné illorũ. † Et not. ex hoc, & ex tex. qa, ſi poteſtas de aliquo diſponẽdi ꝑtinet ad me, & ego credẽs ad te ꝑtinere, ɔſenſi, ut tu ꝑtãté explicares; actus ſic explicatus nõ tenet; nõ rõne tui: qa nõ hẽbas ꝑtãté: nec rõne mei: qa nõ intẽdebã. Nã capitulũ nõ erat hic priuatũ ꝑtãte inſtituẽdi canonicos, & affectauit ſeu ɔſenſit inſtitutioni factæ ꝑ archiepiſcopũ: nec tñ ex hoc fuit acqſitũ ius illis inſtitutis: ſed oportuit, ꝙ Papa faceret eis gratiã; & bñ facit in arg. l. is ad
11 qué, ff. de acq. hær. In gl. 2. ibi: *ſupplet hoc de facto.* dic, ꝙ imò de iure. Nã ſi iudex ꝑpẽdit, ꝙ cã eſt decidibilis certo iure, licet illud nõ allegetur ꝑ parté; nihilominus pôt iudex illud allegare, & ſñiam ferre: qa boni iudicis eſt diminuere lité, & eã facere breuioré, quãtũ pôt, ut in c. fi. de dolo & ɔtu. & in c. cũ dilectus, de ɔſue. & ĩ c. cũ inter uos, eo. tit. Et ĩ hoc not. iſtũ tex: Nã ambæ partes credebãt ꝑbẽdã hic uacare: ſed qa Papæ cõſtitit, ꝙ numerus nõ erat ibi determinat⁹, ꝓnũtiauit uacationi locũ nõ eſſe; & facit l. 1. & qđ ibi not. C. ut q̃
12 deſunt aduo. par. iud. ſup. †In gl. 3. ibi: *non debent facere portiones.* No. bñ gl. ꝓ opi. Inn. in c. dilectus, el 1. ſ̃. de ꝑbẽ. ubi dicit, ꝙ in eccl. regulariũ nõ debẽt ex reditibus fieri certæ portiones. Sed ɔ̃riũ determinat Ioã. And. in rła, nõ eſt obligatoriũ, de reg. iur. li. 6. in Mercu. ubi format qõné notabilé. Nũqd ualeat ſtatutũ abbatis, uel capituli, ut qlibet monachorũ habeat 10. ꝓ ueſtimẽtis, & aliis ſibi neceſſariis; uide ẽt Inn. in c. inſinuãte ȷ̃. q cle. uel uo. Et no. ex rõne hui⁹ glo. in eccleſiis regulariũ nõ eſt dare uacationé; qđ eſt ueriſſimũ, ubi numerus nõ eſt ſtatutus: aliàs ſecus. In gl. in uer. *totum capitulum*, in fi. Dicit Hoſt. ꝙ gl. iſta nõ ꝓcedit quo ad iſtũ tex. qa quo ad partes Papa primò determinauit negotiũ: ſed ex officio ſuo poſtmodũ fecit gratiã iſtis inſtitutis, motus maximè, qa capitulũ affectauerat prius illorũ receptioné: dic tñ, ꝙ dictũ gloſſæ eſt uerũ, & ꝓbat̃ ex ſuperiori
13 parte c. in uer. tãdẽ. ut dixi ſ̃. in gl. 2. †In gl. in uer. *ſuppetunt*, in fi. vr̃ hæc gl. uelle in fi. ſui, ꝙ archiepo, ſeu epo, ad quẽ deuoluit̃ poteſtas ex negligẽtia, currat tẽpus ĩmediatè a tẽpore deuolutionis: qđ tñ non eſt uerũ: qa quẽadmodũ primo collatori nõ currit ſemeſtre, niſi a tẽpore notitiæ uacationis, ut in c. qa diuerſitatẽ, ſ̃. eo. in fi. ita nec ſecũdo, uel ulteriori collatori, ad quẽ eſt deuoluta poteſtas, ut dixi in capitulo, qa diuerſitatẽ. Sed fortè gloſſa hic ſenſit, ꝙ debet ꝑſumi notitia uacationis. Sed doct. hic inſtãt diſputãdo, utrũ archieps ꝑſumat̃ ſcire uacationẽ bñficii in diœceſi ſui ſuffraganei; & tãdẽ cõcludũt attẽdẽdã eſſe locorũ diſtãtiã, famã loci, qualitatẽ bñficiorũ, & modũ uacationis; qđ nota. & hoc declara, ut dixi in d. c. qa diuerſitatẽ. Et ex hoc inferũt doct. ꝙ ɔ̃ impetrãtẽ a Papa pp deuolutioné authoritate concilii Lateranenſis pôt archieps ſe opponere, & allegare ignorãtiã; quo caſu poteſtas nõ eſt deuoluta ad Papã; & ideò ſume bonã cautelã, ut adiiciat̃ in gratia Papæ il
a la clauſula cõſueta, ſeu quocũq; modo uacet: [a] uel ꝓ alterius cuiuſcunq; ꝑſonæ &c. & eſt utile ſemꝑ hãc clauſũ. appone-
14 re, ut euitet̃ diſpoſitio. c. ſuſceptũ, de reſcrip. lib. 6. †In gl. fi. ibi: *ſecundum conſuetudinem eccleſiæ.* not. gl. ꝙ impetrãs gratiã a Papã nihilominus tenet̃ ſeruare cõſuetudiné eccleſiæ. Ex quo inferũt doct. ꝙ ſi conſuetudo eſt eccleſiæ, ut qlibet canonicus iuret ſeruare ſtatuta eccleſiæ, tenet̃ talis impetrãs ſic iurare; & ꝓ hoc uide bonũ tex. in c. fi. de ɔſue. lib. 6. ubi Papa uult ſeruare ɔſuetudiné eccleſiæ ɔ̃ impetrãtes a Pa
15 pa. Ad idẽ c. 1. de ɔſtit. eo. lib. †In ea. gl. ibi: *& ita licet.* not. hãc particulã uſq; ad finẽ. Sed q̃ro ꝓ declaratione gl. & tex. ſi cert⁹ numer⁹ nõ eſt in eccleſia, & canonici ſunt negligẽtes in ſtatuendo canonicos ſm̃ facultates & ɔſuetudines eccleſiæ, qualiter prouidebit̃ eccleſiæ, ex quo ibi nõ fit deuolutio ꝑtãtis ad ſuperioré? Sol. dñt hic cõiter doct. ꝙ ſuperior ĩmediatus ſtatuet terminũ ei, ad quẽ ſpectat inſtitutio, ut intra illũ ꝓuideat eccleſiæ ſm̃ ɔſuetudiné; qđ ſi nõ fecerit, ipſe ſuperior ex officio ꝓuidebit. Pro hoc ca. ſi caplo, in fi. eo. ti. lib. 6. facit c. irrefragabili. §. oẽs, de offic. ordi. & c. cæterũ, de iudiciis; qđ ſemꝑ nota. Nã per hũc modũ poſſet eps ſupplere negligentiã abbatis, ſi non inſtituit monachos in monaſterio ſm̃ facultates & antiquã cõſuetudinẽ. Iſte. n. terminus hoĩs ſuccedet loco termini iuris iuxta not. ꝑ Inno. in c. ex rõne, de appellationib⁹. Sed aduerte, ꝙ iſtud dictũ doct. uerũ eſt, ubi receptio ſeu inſtitutio ꝑtinet ad inferiorem
16 epo. † Sed dubiũ eſt, qd ſi inſtitutio ꝑtinet ad epm, nũqd archieps poſſit eodem modo ſupplere negligẽtiã epi? hæc qõ eſt magis difficilis, q̃ qõ doct. ideò, qa archieps regul̃r nõ habet iuriſdictioné in diœceſi ſui ſuffraganei, niſi in caſib⁹ a iure a
expreſſis, ut in c. paſtoralis, de offic. ord. ſed iſte caſus nõ eſt expreſſus in iure; vñ fatẽdũ eſſet, ꝙ archieps non poſſet compellere epm negligenté, ut inſtituat, ar-
17 gu. c. nullus, de iure patronatus. † Sed dubium eſt, nunquid illo nolente ipſe ſuccedat? & ſi tenemus opinio. ꝙ archieps ſuppleat negligentiam epi, iſte caſus eſt clarus: ſed tenendo contrariam opinio. quam plenè examinaui in d. c. paſtoralis, & in repetitio. c. ſi quis ɔ̃ clericum, de foro competen. eſt magna dubitatio: ſed b
nihilominus teneo, ꝙ archiepiſcopus poteſt: quia terminus hominis ſuccedit loco termini iuris, ut prædixi: ſed ſi eſſet terminus iuris, hæc deuolutio fieret ad archiepiſcopum, c. 2. ſ̃. eod. ergo in caſu iſto, cum terminus fuit præfixus epiſcopo ab archiepiſcopo; & hæc nota.
18 † Sed eſt quæſtio nota. vtrum in iſta eccleſia non numerata poſſit prouideri impetranti, ut prouideatur ſibi de uacante, uel primo uacaturo, maximè ſi adiiciatur clauſula, non obſt. numero? de hac quæſtione uide plenè per glo. not. in c. fin. ȷ̃. eod. titu. lib. 6. quæ concludit, ꝙ ſic: quia illa uerba, de uacante &c. fue-
19 runt appoſita fauore impetrantis. †Sed contra hoc, & contra tex. oppono. Nam, ex quo epiſcopus poterat prouidere modo prædicto, debuit tenere inſtitutio ſua: quia ſi non ualet qđ ago &c. ut in cle. 1. de deſponſa. impub. lib. 6. Sol. Hoſtien. & cõmuniter doct. uidentur uelle, quòd, ubi quis certo iure poteſt actum explicare, ſi mouetur alio iure, quo non poteſt; actus corruit. Et ex hoc colligunt hic doct. cõmuniter arg. ꝙ ſi iudex fert ſententiam exprimendo cauſam non cõ
b cludẽtem, [b] illa ſentẽtia eſt nulla, licet ex

a Modo uacet. Adde, ꝙ quãuis iſta ſit utilis cautela, nihilominus habet locum in caſib⁹, in qbus a iure mẽtio ſpecialis deſideratur, ut no. Pe. de Anch. & Philip. Fran. in c. 2. poſt Gem. de ꝑben. lib. 6. & idem Phil. Frã. in c. ad hoc, ſ̃. de appella.
ZACHA.
b Nõ cõcludentẽ. Adde iſtũ in capitulo, inter cæteras, q. 9. & qđ ibi dixi plenè in apoſtil. pôſt alios in uer. falſam cãm, de ꝑſcrip. & in c. ꝑ tuas, nu. 5. ubi ẽt poſui in apoſt. ad eũ in uer. exprimit falſam. ȷ̃. qui fil. ſint legi.

cã non expreſſa poſſit iuſtificari;pro hoc
uide Bar.in l.ſi is ad quem,ff.de acqui.hę
redi.& bñ facit ibi tex.in arg. & ꝑ eundē
in ſimili in l.2.ff.de iudi.& ideò cautum
eſt nõ exprimere cãm in ſnĩa. Et ſi uis ex
primere ad decorē tuũ conſeruandũ,ſal-
a tem adiicias dictionem, maximè,[a]ut, ex
pluribus cauſis & maximè &c. Nam tunc
uideris motus nõ ſolũ ex cauſis expreſſis,
ſed ex aliis tacitis. Nam cum quis expri-
mit plures cauſas in ſnĩa, quarũ una fa-
cit, alia nõ; ſnĩa ſuſtinet̃ ꝑꝑ cãm urgētē
expreſſam, ut eſt tex.not.in c.ꝑ tuas.ĩ.q
fil. ſint legi. & uide ſing. dictũ Inn.in c.in
ꝑſentia,de renũ. ubi dicit, ꝙ ſi iudex ex-
preſſit duas cauſas,unã ꝯ ius cõe,aliam ꝯ
ius litigatoris, tenet ſnĩa ratione iſtius
ultimæ cauſę; qđ ſemper notabis.fortius
ergo ſuſtinēda eſt ſnĩa,ſi alia cã eſt iuſta.
Et licet dictũ Hoſt. & doct.ſit uerũ in ſe:
tñ nõ ꝓbat̃ ꝑ iſtũ tex.ēt ꝑ uiã argumē.iu
dicio meo: qa eꝑs nõ habebat hic tēpo
re inſtitutionis aliquã cãm legitimã in-
ſtituēdi de ꝑſenti: qa debuiſſent prius ꝑ-
figere terminũ capitulo ad inſtitutionē
faciendam, ſ̃m conſuetudinem,ante cu-
ius ꝑfixionē poteſtas nõ erat ad eũ deuo
luta;& hoc not.ꝑpetuò,& tene ſēꝑ mēti.

SEB. SAPIA. Maximè. De ueritate huius dicti, uide Feli. in c. ſicut,ſ̃. de re iudic. uide pulchrè ꝑ Feli.in c.1.in 2.fallen.ſ̃.de re iudi.

SEB. SAPIA.
b Legatus.Vide ad hæc Fel. in c.1.co.1.uer.legatus non cõmittit, ſ̃.de reſcri.& ĩ c.at ſi clerici.§. de adulteriis, in uer.5.limita, col.3.ſ̃.de iud. & in c.nõnulli, in prin.col.4. uer.rõ hui⁹ dicti.ſ̃.de reſcrip. ubi idem firmat, ꝙ legatus Papæ nõ diſpēſat cõtra concilium.

c In genere ſic. Ad de Oldr. cõſil. 77.

SVMMARIVM.

1 *Habens poteſtatem conferendi non poteſt alteri concedere poteſtatem conferendi primum beneficium, quod uacabit:ſecus, ſi beneficium uacet. 5.ubi plenè.*
2 *Præbenda non habet in ſe onus ſacerdotij annexum de iure communi.*
3 *Legatus non habet poteſtatem confirmandi collationem factam de præbenda uacatura.*
Legatus non poteſt contra concilium diſponere.
4 *Collatio beneficij facta contra inhibitionem Papæ, an & quo caſu ualeat.*
Epiſcopus non poteſt delegare uicario ſuo reſignationem,nec collationem certi beneficij uacaturi.

CAP. XI.

1 Onſtitutus. † Habēs poteſtatē cõfe
rēdi nõ põt de iure alteri tra-
dere poteſtatē cõferēdi primũ
bñficiũ,qđ uacabit.h.d. Primò ponit̃ gra
tię petitio. In ſecunda exauditio ipſius,
ibi: *quocirca*. In tertia futurę fraudis pro-
uiſio,ibi: *quia uerò*. Nota primò,ibi: *ſacer
dotalem*, ꝙ quędã ꝑbēdę ſunt ſacerdota-
les; & pñt dici ſacerdotales: quia fortè
ſ̃m ſtatutum loci ſacerdotes tantũ ad il-
las promoueri debent,& habēt onus ſa-
cerdotale annexũ, ut aſſumpti ad illas te
2 neant̃ ꝓmoueri ad ſacerdotiũ. † Ex quo
inferò, ꝙ de iure cõi præbenda nõ habet
onus ſacerdotii annexũ: aliàs nõ diceren
tur quędam ſacerdotales; ſed oēs;& uide
qđ dixi ĩ c.2.ſ̃. de inſti. & qđ legi.& not.
in clc. ut hi, qui, de ętate & qualitate,&
in c.cui de nõ ſacerdotali, de ꝑben.lib.6.
3 † Nota ſecundò arg. ꝙ legatus nõ poteſt
confirmare donationē factam de prima
uacatura conferenda. Nã Papa hic in fi.
generaliter prohibet. Itē queãdmodum
b legatus [b]directè non põt ꝯ concilium diſponere, ut legit̃ &
not. in c.dilectus,el 1.de præben.ita nec indirectè concedē
do,uel confirmando huiuſmodi gratiam. No. ultimò, ibi:
fraudem adhibere, ꝙ uno prohibito, intelligit̃ prohibitum
omne id,ꝑ qđ ēt indirectè peruen.t ad illud. Ad hoc regu
la,cũ quid una uia,de regu.iur.lib.6.& c.tuæ,de procu. Sed
q̃ro,qualiter hæc ꝓmiſſio,ſeu donatio uenit in fraudē La-
tera.concilii?Sol.nam volens uni promittere bñficiũ uaca
turũ donaret amico ſuo poteſtatē conferendi primũ bene
ficium, & ille eſſet quodãmodò tutus indirectè ex conceſ-
ſione in perſonã amici ſui,& ſic deſideraret mortē proximi
ſui,ut poſſet habere effectum ꝓmiſſio ſibi facta. In glo.1.
ibi: *de elect. cum in cunctis*. hęc qõ & duæ imediatè ſequētes
hodiè deciduñt in c. ſi compromiſſarius,de elec.lib.6.& ap
4 probat̃ ibi deciſio huius gl. † In ea. gl. ibi: *ſed pone*. glo.hic
format qõnem ꝑꝑ approbationem & inhibitionem Papę,
nunquid ualeat collatio eꝑi alteri facta ꝯ hanc inhibitio-
nem Papæ; & tenet ꝙ ſic per c. dilectus, niſi eſſet appoſita
clauſula decreti, & idem tenet Hoſt.Ioã.And.tenet ꝯrium.
nam uidemus,ꝙ ſola inhibitio executoris dati ad cõpellē-
dum impedit collationem ordinarii, ut in c.ſi ſoli,eo.tit.
lib.6.ergo fortius hoc operabit̃ inhibitio Papę.Prætereà,
ex quo Papa confirmauit illam donationem iſti factam,po
teſtas conferendi primum uacaturum non ſpectat ad eꝑm,
ſed ad ordinatarium. Nec ob. c.dilectus, per qđ mouet̃ gl.
quia aliud eſt mandare ordinario, ne alteri conferat; quo
caſu teneret collatio alteri facta, ut ibi. aliud eſt inhibere
ſimpliciter,ne conferat.quo caſu non ualet collatio ꝯ inhi-
bitionem factam,ut in iuribus pręallegatis. Et ratio diuer-
ſitatis eſt:quia hoc ultimo caſu per inhibitionem aufertur
poteſtas conferendi: ſed in primo caſu ſolùm intendit obli
gare ordinarium perſonaliter ad conferendum.Et nota be
ne hoc dictum;ex quo potes colligere unam doctrinam, ꝙ
factum ab ordinario ꝯ inhibitionem Papę, eſt ipſo iure
nullum. Pro quo facit dictum Inn.in c.fi.de accuſatio. & in
c.Raynaldus, de teſta. & uide qđ plenè dixi in d.c. dile-
5 ctus. †In glo.2.ibi: *in genere poteſt*. not.glo.ꝙ eꝑs non po-
teſt in ſpecie etiam delegare poteſtatem conferendi,ſed in
c genere [c] ſic. Sed tu dic latius,ꝙ aut uult delegare,ſeu dona
re poteſtatem conferendi certum beneficium uacans; &
poteſt:quia tunc ceſſat fraus Lateraneñ.concilii,& uidetur
approbari hic in iſto tex.ubi ſolùm prohibetur collatio do
nationis primi beneficii uacaturi,ne fiat in fraudem conci-
lii. Donatio ergo collationis beneficii uacantis ualet;
quod ſentit hic Ioan. Andr. ſuper textu, & in gloſſ. in ca.
deliberatione, in §. inhibemus, de officio legati, lib. 6.
Aut uult delegare poteſtatem conferendi beneficium ua-
caturum in ſpecie; puta, ut conferat unum; & non poteſt
ratione prędicta, ut hic. In genere uerò delegando pote-
ſtatem ſuam omnimodam poteſt, dummodò hoc deleget
ſuo uicario generali duntaxat. nam alteri non poteſt con-
ferri,arg.optim.in d.§.inhibemus.ubi patet,ꝙ etiam lega-
tus non poteſt nec in genere,nec in ſpecie dare poteſtatem
recipiendi reſignationem beneficiorum, & illa ſic uacan-
tia conferendi:ſed uicario ſuo poteſt.arg.in c.fi. de officio
uica.lib.6.& c.ex frequentibus,ſ̃. de inſtitu. ita not.in d.§.
inhibemus,& c.ſtatutum,de præben.lib.6. Et uide queſtio
nem,quam ponunt domini de Rota deciſio.384. ubi quæ-
runt, nunquid epiſcopus poſſit dare uicario ſuo poteſtatē
recipiendi reſignationem certi beneficii, & illud conferen
di; & concludunt ꝙ non,ut hic,& in d.§.inhibemus; & ſic
nota reſtrictionem ad d.c.fin. de officio uica.& extenſionē
ad d.§.inhibemus.Ioan.And.hic recitat,ꝙ cuidam ſchola-
ri ſuo affectanti concedere ſuo uicario poteſtatem confe-
rendi primum beneficium uacaturum conſuluit,ut per lite
ras ſuas daret uicario ſuo poteſtatem generalem conferen-
di beneficium:ſed per ſecundas literas inhiberet,ne proce-
deret ad ſecundam collationem ante, quam inſinuaret ſibi
primam

primam collationem,& expectaret ſ̃m reſponſum, an uel-
let habere ratum. qđ conſilium non eſt ſ̃m animam,ut di-
cit dñs Ant.& bene:quia eſt in fraudem huius conſtitutio-
nis. Et credo,ꝙ poſſet attentari:quia non ualeret illa trãſ-
latio poteſtatis,cum habito reſpectu ad ſecũdas literas in-
hibitorias non vr̃ delegata poteſtas generalis, & quia uno
prohibito cenſent̃ oĩa prohibita, ꝑ quę peruenit̃ ad illud,
ut hic,& in l.oratio,ff. de ſponſa. Non ob. ꝑdictis c.cũ dile
ctus,de iure pa.qđ gl.alleg.hic in ꝯrium.Nam loquit̃ hic in
legato,& facultate reſeruandi beneficium collationi ſuæ;
& licet illud concedat̃ legato,non tñ eꝑo: quia legatus ha-
bet maiorem poteſtatem,de quo dicendum,ut in d.c.not.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopatus non uenit appellatione dignitatis in odioſis, ſecus in fauorabilibus.*
Diſpenſatus,ut poſſit promoueri ad dignitates, non poterit promoueri ad epiſcopatum: quia
Diſpenſatio eſt quid odioſum. item
Diſpenſatus,ut poſſit eſſe epiſcopus, non poterit promoueri ad archiepiſcopatum;& ſic de maioribus.
Papa non diſpenſat communiter,quòd inhabilis poſſit eſſe Cardinalis:ſed poteſt,ſi uult.
2 *Habentes ius eligendi,ſi non eligunt intra ſex menſes; uel tres, hodiè transfertur ius eligendi in proximum ſuperiorem.*
3 *Electio & confirmatio poteſt fieri aliquo caſu unico actu.*
4 *Conſtitutio,dudum,certo modo intellecta non debet de nouo aliter intelligi.*

CAP. XV.

Ilectus filius. Lateraneñ.concilium de be
neficiis ultra ſex mēſes ua-
cantibus ad eꝑatus non extendit̃.Primò petitio.
Secũdò repulſio, ibi: *nos*. Caſus liter. Magi.V.ca
nonicus cuiuſdam eccleſię cathedralis acceſſit ad Papã re-
ferendo ſibi, ꝙ eꝑo ſuo uiam uniuerſę carnis ingreſſo, ar-
chieꝑs ſanctæ Seuerinæ credens,ꝙ ꝑ negligentiam canoni
corum, q non elegerant intra ſex mēſes, ad ipſum eſſet eli
gendi authoritas deuoluta,dictũ.V.elegit in eꝑm,& ipſius
electionē inſtanter petiit cõfirmari. Papa uidens,ꝙ canon
Latera. concil. ꝯ negligentes editus ad eꝑatus & archieꝑa-
tus nõ ſoleat extendi,ſed ad perſonatus alios,& minora be
1 neficia,electionē huius exigēte iuſtitia caſſauit.B. † No.1.
ex iſto tex. iũcto c.2.ſ̃.eo. unũ dictũ no.& ſemper mēti te-
nendũ,ꝙ conſtitutio diſponens de dignitatibus, miniſtris
a & eccleſiaſticis beneficiis nõ extendit̃ ad eꝑatus,[a]& ſuperio
res dignitates.Nam c.2.pręalle.diſponebat generaliter de
oĩbus prędictis: & tñ non comprehendit eꝑatus,ut hic. Et
rõ decidendi põt eſſe:quia eꝑatus non eſt ſimplex dignitas,
ſed culmen dignitatum,ut in c.pen.de ꝑben.& uide gl.not.
in c.2.eo.tit.lib.6. & puto hoc procedere in odioſis dunta-
xat: ſecus in fauorabilibus:quia in eis appellatione dignita
tis ueniet oĩs dignitas eccleſiaſtica;ad hoc c.2.de iud.& re-
gula.1.& qđ ibi not.de reg.iur.lib.6. Et per hoc dicũt doc.
ꝙ ſi diſpenſat̃ cũ inhabili, ut poſſit promoueri ad dignita-
tē,non intelligit̃,ut poſſit promoueri ad eꝑatum: quia di-
ſpenſationes ſunt odioſę; ideò reſtringendę,ut in c.qđ di-
lectio,de conſan.& affi.& in c.1.& 2.de fil.presby.lib.6.Idē
ſ̃m eos,ſi diſpenſat̃,ut poſſit promoueri, uel exercere eccle
ſiaſtica,& omnia ſpiritualia.Nã in generali cõceſſione non
ueniunt ea,q̃ qs non eſſet uerosimiliter in ſpecie conceſſu-
rus,ut in c.fi. de offi.uica.lib.6.& quæ ſpeciali nota ſunt di-
gna, niſi ſpecialiter exprimant̃, uident̃ omiſſa,ut in c.quã-
uis,de ꝑben.lib.6.Idē dicunt,ſi diſpenſat̃,ut poſſit promoue
ri ad eꝑatum, ut fiat reſtrictio; ita,ut non extendat̃ ad ar-
chieꝑatum; ad hoc c.nos conſuetudinem.12.diſt. Et idem
dicerem,ſi fuit diſpenſatum reſpectu archieꝑatus,ut non in
telligat̃ diſpenſatum in patriarchatu; & ſic deinceps. vnde
Papa uolens facere gratiam uberiorem diſpenſat, ut poſſit
promoueri uſq; ad cardinalatum excluſiuè. ad cardinala-
tum aũt cõiter non diſpenſat: poteſt tamen, ſi uult,ut in c.
2 propoſuit,ſ̃.eo. † Not.etiam ꝙ c.2.ſ̃.eo.in §.1. habet locũ
nedum in collatione, ſed etiam in ele-
ctione;ut ſi canonici,uel habentes ius eli
gendi, non eligunt intra ſex menſes,po-
teſtas deuoluat̃ ad ſuperiorē. Et ſic not.
duo.Primò,ꝙ ad eligendum dant̃ ſex mē
ſes, ſicut ad conferendum, & fit deuolu-
b tio ad ſuperiorem [b] ꝑ negligentiam in iu
re eligendi, ſicut in iure conferendi. Nã
in iſto tex.prouidebat̃ per uiam electio-
nis,& Papa reprobat reſpectu eꝑatus tan
tum,& declarat ꝙ illud c. habet locũ in
dignitatibus inferioribus.hodiè uerò ha
bemus caſum in c.ne ꝓ defectu,de elect.
lib. 6. ubi ſtatuitur, ꝙ in eccleſiis cathe-
dralibus & regularib⁹ collegiatis fiat ele
ctio intra tres menſes: aliàs deuoluit̃ po
teſtas ad proximum ſuperiorē;& ſic ho-
diè archieꝑs ſuccedit propter negligen-
tiam canonicorum in iure eligendi: ſe-
cus in cauſa delicti;de quo dic ut hr̃ in c.
3 quãquã,de elec.lib.6. † No.ibi: *elegit*, ꝙ
ſuperior, ad quem deuoluit̃ poteſtas per
negligentiam canonicorum, põt proce-
dere ꝑ uiam electionis. vnde iure deuo-
luto põt eligere, & iure proprio metro-
politico confirmare.Poſſet ēt ſe expedi-
re per unicum actum prouidendo uni de
eꝑatu; & talis prouiſio haberet uim ele-
ctionis,& confirmationis: de quo tñ dic,
ut plenè not. in d.c. ne pro defectu, & in
4 c.ut circa,de elect.lib. 6. †Vltimò no.ibi
non ſolet extendi in eo, ꝙ Papa fundat
ſe in intellectu illius c. ſuper conſuetudi
ne,ꝙ ubi cõſtitutio eſt dudum certo mo-
do intellecta, non debet de nouo aliter
intelligi:quia minimè ſunt mutanda. &
c.l.minimè,ff.de legib. nam conſuetudo
eſt optima legum interpres, in c.cum di-
lecti,de conſue.In gl.fi.in fi.Idem in om
nibus regularibus eccleſiis, ſi ſunt colle-
giatę.nam c.ne pro defectu,non reſtrin-
git ſe ad abbatiſſas,ſed generaliter loqui
tur de regularibus omnibus collegiatis,
cum per mortem ꝑlatorum eccleſiæ re-
manent uiduatæ. Et facit ille tex. dum
utitur illo uerbo, uiduatę,qđ alii præla-
ti inferiores epiſcopis dicuntur ſponſi ec
cleſiarum ſuarum: ſed reſtringe ad di-
gnitates,de quibus loquitur ille tex.dum
utitur illo uerbo,uiduatę,&c.

SVMMARIVM.

1 *Promiſſio beneficij uacaturi non ualet,ēt ſi eſt interpoſita ſcriptura.2. uel ſit interpoſitũ iuramentum.*
2 *Scriptura regulariter non ualidat actum nullum.*
3 *Iuramentum præſtitum contra legem emanãtem principaliter in fauorem publicum non tenet.*

CAP. XIII.

1 X tenore. † Non ualet promiſſio be-
neficii uacaturi.h. d. cõis diui
2 ſio. Secunda, ibi: *nos*. † Nota
primò,ꝙ promiſſio beneficii vacaturi nõ
cõfirmatur etiam ꝑ interpoſitionē ſcri
pturę. Et hoc ultimum potuit eſſe cauſa
dubitandi hic.Nam per alia iura ſatis e-
rat prouiſum ſuper nullitate huius pro-
miſſionis: ſed ratio decidendi fuit, quia
ſcriptura regulariter non ualidat actum
nullum.Dixi regulariter; quia in quibuſ

a Ad epiſcopat. Adde Ro. conſil. 338.

SEBA. SAPI.
a Ad epiſcopat. Vide Gemi. declarãtē ĩ c.auaritiæ, col.2. uer. q̃ro an iſte tex.de elec.in 6. cũ alleg.ꝑ Fe.ĩ rub.ſ̃.de maio. & obe.col.5.uer. ſequet̃ ēt,& ibi quæ maior ēt dignitas,an Eꝑi,an Cardinalis, & nunq̃d ēt in mã reſtringibili appellatione dignitatis ueniat cardinalat⁹.

ZACHARI.
b Fit deuolutio ad ſuperiorē. Ad de qđ nota.ĩ apoſtil. ad iſtũ in c. cũ in cũctis.§. clerici,in uer.electione fiēda, nu.1. & §. fi. in apoſt. in uer.ad metropolitanũ,ſ̃.de elect.

dam caſibus ſecus cõtingit;& uide gl.ſingularẽ in c.1. de cẽ
ſi.lib.6. q̃ colligit multos caſus, in q̃bus de ſubſtantia actus
1 requirit̃ ſcriptura. † Sed q̃rit̃,nũquid talis ꝓmiſſio ualidet̃
iuř? Ioã.And.ꝙ nõ:q̃a eſt ꝯ bonos mores.vñ ſicut nõ ualet
ꝓmiſſio de futura ſucceſſione, nec ꝯfirmat̃ iuř, ut legit̃ &
not. in l. ſtipulatio hoc modo ꝯcepta, de uerb.obli.ita nec
talis ꝓmiſſio.Itẽ dic,ꝙ iuramẽtũ pręſtitũ ꝯ legẽ emanan-
tẽ principaliter in fauorẽ publicũ nõ tenet,ut in c.ſi diligẽ
ti,de foro cõpeten.& talis eſt ꝓuiſio.c.2.ſ̃.eo.Vltimò ſcias,
ꝙ doct. hic inſtant in aſſignando diuerſitatem inter hoc,
& c.ſequẽs.Nam ibi tenet ꝓmiſſio facta de ꝓuidendo,dum
facultas ſe obtulerit. & dicit Hoſtiẽ.ꝙ hic ſpecificè fuit ꝓ-
miſſum primum beneficium uacaturum : ſed in hoc non o-
portet hodiè inſtare ꝑ c.2.eo.tit.lib.6.ubi prohibetur om-
nis promiſſio, per quã directè,uel indirectè poſſet dari uia
ad uacatura beneficia. In glo.2. ibi: *periculum animæ*. not.
glo. & de hoc articulo dic, ut latius dixi in c. cum ſuper, ſ̃.
eo. ubi plenè,& bene de hoc &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiũ uacaturũ nullo modo poteſt hodie cõferri,ſaltem de iure canonico.* 3.
2 *Non obſeruans promiſſionem nullam eſt obligatus ad intereſſe.*
4 *Intereſſe cadit etiam ſuper ſpiritualibus.*
In obligationibus facti ſuccedit obligatio ad intereſſe, etiam de iure canonico.

CAP. XIIII.

1 ACcedens. †Obligatur prçlatus, qui promittit prouidere, cum poterit. h. d.
Prima pars factum narrat. Secunda approbat,
ibi: *nos*. Et hodiè propter abuſiones prçlatorũ,
qui in fraudem concilii Lateraneñ. promittebant benefi-
cia,cum facultas ſe obtulerit,eſt correctum hoc c.ꝑ c.2.eo.
tit.lib.6.nam nullo modo hodiè ualet promiſſio, ſiue fiat
2 de uacatura,ſiue in genere,cum facultas ſe obtulerit. † Sed
quæro, quid ſi iſti qui promiſerunt, non ſeruauerunt pro-
miſſionem? dicit Hoſt. ꝙ potuiſſet agi ad intereſſe,inſti.de
uerb.oblig.in fi.nam ſecundum canones ex nudo pacto da-
3 tur actio in c.1. de pac. † Nota ultimò ,ꝙ ex nuda promiſ-
ſione , quam facit etiam prçlatus ſubdito ſuo,inducit̃ obli-
gatio de iure canonico,ut ſic poſſet agi ad intereſſe ex non
implemento; de quo tamen dic,ut plenè dixi c.1.de pactis.
4 † Et nota,ꝙ in beneficiis poteſt prętendi intereſſe ęſtima-
bile. Quod intellige, prout not. gl. in c. coram,de offi.de-
leg. Nam beneficium ęſtimari non poteſt tanq̃ ſpirituale:
ſed æſtimabitur quantum ſua intereſt , ꝙ illa promiſſio nõ
habuerit effectum. Et no. ex hoc dicto Hoſt.bo.arg.ꝙ etiã
de iure canonico quis non cogitur præciſè ad factum pro-
miſſum : ſed ſuccedit obligatio ad intereſſe;de quo in c.1.
Sed hic poſſet dici,ꝙ hic non erat obligatio facti, ſed dan-
di:quia promiſerunt prouidere de beneficio . vnde gl in c.
ex his 23.qõ.6.dicit,ꝙ epiſcopus dicitur dare præbendam.
nam dare eſt accipientis facere, inſtit. de act.§.ſic itaq;; &
ſic uidetur, ꝙ non ſolùm ad intereſſe, ſed etiam ad proui-
dendum potuiſſent iſti compelli. De materia in l.ubi,& in
l.ſtipulationes non diuiduntur,ff.de uerb. oblig. & in l. ſi
quis ab alio,ff.de re iudi.&c.

SVMMARIVM.

1 *Collatio beneficij uacantis, ſi non fiat intra tempus ſtatutum, tranſit de capitulo ad eius prælatum, niſi talis collatio pertineret ad capitulum & prælatum ſimul, ut prælatum,non ut canonicum.* 4.*uide nu.*10. *ubi ponitur ratio diuerſitatis.*
2 *Collatio beneficiorum poteſt competere ſoli capitulo,uel ſoli prælato,uel utriq; ſimul,uel inferiori prælato.*
3 *Collatio beneficiorum poteſt dici donatio aliquo reſpectu.*
4 *Vnus poteſt gerere uices plurium perſonarum, & alio iure tractatur , quando repræſentat unam,& alio, quando repræſentat aliam.*
Donatio facta ambaſiatoribus an cedat lucro ipſorum,uel illorum,qui eos miſerunt?
5 *Donatio facta uni ex ſocijs occaſione ſocietatis cedit ipſi ſoli,& non communiter.*
Damnum,quod patitur unus ex ſocijs occaſione ſocietatis,imputatur ſibi.
6 *Collatio beneficiorum propter negligentiam non conferentis non deuoluitur ad ſuperiorem,quando ſuperior procurauit ipſam negligentiam.* 15.
7 *Procurans, uel affectans aliquod delictum, ex quo ipſe poteſt conſequi aliquod lucrum,priuatur omni eius commodo.*
Occidens bannitum non gaudet priuilegio ſtatuti,quando ipſe doloſè procurauit bannum.
8 *Prælatus ubicunque ſtat in aliquo collegio,non ut prælatus.ſed tanquàm unus de collegio,non debet tenere caput ipſius collegij,licet dignitas ſua ſit excellentior,& uox ſua non præualet alij, licet ſit ponderoſior.* 14.
Rector ſtudij præcedit epiſcopos ſcholares,licet ſint digniores:quia non ſunt ibi tanquàm epiſcopi,ſed tanquàm ſcholares.
9 *Doctoratus a Papa præcedit alios,licet ante doctoratus.*
11 *Appellatur de capitulo ad epiſcopum , licet epiſcopus interuenerit in capitulo tanquàm canonicus : ſed ſi interueniſſet tanquam prælatus,non appellatur ad eum.*
Epiſcopus an poſſit eſſe canonicus in illa eccleſia,in qua ipſe eſt epiſcopus?
Duo correlatiua non poſſunt eſſe in eadem perſona.
13 *Præſumptio fortior & maior tollit aliam.*
14 *Epiſcopus, quando debet aliquid expedire cum conſenſu, uel conſilio capituli, debet habere maiorem partem capituli ; alias nil agit.*
Capitulum,uel collegium conſiſtit in maiori parte ipſorum.

CAP. XV.

1 POſtulaſtis. † Si ad capitulum & prælatum ut prçlatum poteſtas conferen
di pertinet , de uno ad alterum lapſu temporis
non tranſit: ſecus, ſi prçlatus interſit ut canoni-
cus: quia tunc de capitulo tranſit ad prçlatum , niſi dolum
committat;& eſt tex.multum alle. Et in prima ponit̃ con-
ſultatio. In ſecunda reſponſio , ibi : *ad quod*. a quo unum
caſum excipit , ibi : *niſi*. quem determinat , ibi : *& in hoc*.
Caſus literalis. In quadam archiepiſcopali eccleſia colla-
tio prçbendarum, ſiue beneficiorum pertinet cõmuniter
ad archiepiſcopum & capitulum. quærebatur , ſi intra ſex
menſes prçbendam uacantem neglexerint ordinare,utrum
collatio ipſius præbendç penes archiepiſcopum remaneat?
Reſpondet Papa , ꝙ ſi capitulum & archiepiſcopus intra
prædictum tempus circa hoc fuerint negligentes, nec ab ar
chiepiſcopo ad capitulum , nec a capitulo ad archiepiſco-
pum deuoluitur poteſtas conferendi,ſed ad ſuperiorem ſe-
cundum Lateraň. concilium tranſit collatio, niſi fortè ar-
chiepiſcopus,non tanquam prælatus, ſed tanquam canoni
cus cum capitulo ius habebat. & in eo caſu,ſi archiepiſco-
pus doloſè impedierit collationem, dolus ei prodeſſe non
2 debet. B. †No.1. ꝙ quandoque prçbendarum collatio ſpe-
ctat ad epiſcopum & capitulum ſimul : quandoq; ad ſolum
capitulum, ut in c.ex parte,ſ̃.eo.quandoq; ad ſolum epiſco
pum,ut in c.ex frequentibus, de inſtit.quandoq; ad inferio
rem prçlatum,ut in c.ſi.eo.ti. Et in hoc ſpectanda eſt con-
ſuetudo cuiuſq; eccleſię . quid autem ſit de iure communi,
dic, ut plenè dixi in c. cum eccleſia uulterana , de electio.
3 † Not. ibi: *donatio præben*. ꝙ prçbendarum collatio poteſt
dici donatio, & pluries repetitur hic hoc uerbum ; & hoc
contingit propter liberalitatem quandam,qua utitur præ-
latus in præeligendo perſonam, ut dixi in c. relatum, ſ̃. de
prçben.& in c.poſt electionem,ſ̃.eo. No.ꝙ etiam in eligen
dis canonicis, ſeu præbendis conferendis datur tempus ſe-
meſtre; & ſic concilium Lateraň. uendicat ſibi locum etiá
4 in electionibus canonicorum ; quod no. † No. hic & tene
menti,ꝙ ubi actus explicandus eſt per prçlatum & capitu-
lum,unus non ſupplet negligẽtiam alterius, ſi tempus utri
que ad actum explicandum eſt lapſum;& hoc quando præ-
latus debebat intereſſe capitulo ut prçlatus : ſecus ſi,ut ca-
nonicus. Ex quo not.ꝙ quis poteſt gerere uices pluriũ per
ſonarum, & qñq; repræſentare in collegio certam perſo-
nam,puta canonicum: quandoq; repræſentare aliam perſo
nam,ſcilicet epiſcopum; & alio iure tractatur, cum repræ-
ſentat unam perſonam:alio,cum reprçſentat aliã. Et facit
hoc ad qõnem quotidianam. Nunquid id, qđ donatum eſt
ambaſiatoribus.

a ambaſiatoribus,cedat eorum lucro;[a] an uerò mittentium?
nã uř,ꝙ mittentiũ:quia ambaſiatores nõ repreſentãt ĩ actu
ambaſiatæ perſonas priuatas,ſed ipſum dñm mittentẽ. Vn-
de honorantur tanq̃ dñs mittens,arg.93.di.in c.ſi. & argu.
hic.Nam,ſi ep̃s intereſt capitulo, ut canonicus,ſit poſtmo-
dum deuolutio ad eum,ut ad prælatum in caſu negligẽtię.
5 † Alii uerò tenuerunt ꝯrium,ſ.ꝙ donationes cedunt amba-
ſiatoribus,licet occaſione ambaſiatæ illa fuerint eis prçſen
tata,arg.opt.in l.ſocium,qui,in §.1.ff.pro ſoc.ubi tex.ualde
no. ſm cõem lec.dicit,ꝙ ſi donatur ſocio occaſione ſocieta
tis,ex quo tñ donatur perſonæ, & non ſocietati , cedit ipſi
ſoli donatario,& non ſocietati; & nilmirum:quia idem eſt
in damno.Nam ſi ſocius ex ſocietate; occaſione ſocietatis
damnum paſſus eſt , ſibi imputatur , & non ſocietati,ut eſt
tex.no.in ead.l.in prin.In hac q.fuerũt opi.uariæ,ut not.in
l.ſi uerò,in §.item quicquid,ff.ſo.ma.& in l. qui proprio,in
§.procurator,ff.de proc.& ibi ponuntur duo opi.quas Cal.
dicit cõiũgendas,ut primò conſideremus an ambaſiatores
eſſent prius noti,& familiares ei,ad quẽ miſſi ſunt, & tunc
cedunt eis. Aut erant ignoti;& tunc inſpiciẽda eſt qualitas
donorũ.Nã q̃dã p̃ſumptiuè magis cõueniũt mittẽti,q̃ ipſis
ut puta ſi daret̃ unus leo.q̃dã conueniunt potius ipſis amba
ſiatoribus;puta ſi darent̃ eis cõgruentes ueſtes ; & ſm hanc
qualitatẽ fienda eſt interpretatio.Bart.tñ in d. §. itẽ q̃cq̃d,
ſimpl̃r tenet,ꝙ cedunt ambaſiatoribus per d.l.ſociũ q. Sed
aduertendũ,ꝙ illa lex p̃ſupponit,ꝙ donatio facta eſt ipſi ſo
cio.uñ ſatis mihi placet, ꝙ in caſu dubii ſit aduertenda qua
litas donorũ.Et ad iſtum tex.p̃t rñderi,ꝙ ep̃s intererat hic
ut canonicus,ſed ambaſiator , licet repræſentet ꝑſonã dñi
mittentis,nihilominus conſiderari p̃t ut perſona priuata ĩ
6 donis ſibi cõferendis;& hæc no.†Vltimò no.ex iſto tex.ibi
cum doloſe, &c. ꝙ ex negligentia inferiorũ non deuoluitur
ad ſuperiorẽ ptãs,qñ ſuperior doloſè procurauit illam ne
gligentiã:quia non debet dolus ſibi prodeſſe,nec reporta-
7 re cõmodũ ex dolo ſuo,ut in c.ſedes de reſcr.† Et facit no.
iſte tex.ad qõnem,ꝙ ſi in certo delicto per aliquẽ commiſ
ſo bona dẽnt ad certam ꝑſonã ꝑuenire;ꝙ ſi illa ꝑſona do-
loſè ꝓcurauit illius delictum, non dẽt in caſu delicti cõſe-
b qui bona[b].Sed ẽt uideret̃ dicendum in ſimili qõne , ꝙ ſi ex
c ſtatuto[c] liceat occidere impunè bannitũ, ꝙ doloſè ꝓcurãs
bannũ alterius,ut ipſum poſſit occidere,non gaudeat priui
8 legio ĩpunitatis.Et idẽ uř dicẽdũ in ſimilibus qõnib. † Sed
q̃ro ꝓ declaratione lr̃æ,qualiter cognoſcet̃,utrũ p̃latus in-
terſit capitulo tãq̃ canonicus,an tanq̃ prælatus? dic primò
recurrendũ ad ſtatutũ eccl̃iæ,ſi quod eſt.Secundò ad cõem
conſuetudinẽ & reputationẽ loci.l.Labeo, ff.de ſupellect.
leg.& in c.ex lr̃is:j̃.de ſpon.In dubio recurrẽdũ eſt ad alias
coniecturas inferiores.Nã ſi ep̃s in capl̃o tenet primũ locũ,
uř ꝙ interſit ut p̃latus,q̃a ipſe eſt caput,& canonici mẽbra,
ut in c.nouit,& in c.q̃to,de his, q̃ ſi.a p̃l. Si uerò ſedet in ſe-
cũdo loco poſt eũ,q̃ ſolet p̃eſſe in capl̃o,puta poſt Arc.Præ
poſitũ,uel canonicum antiquiorem, ſm uarias conſuetudi
nes locorũ,tunc vř intereſſe ut canonicus;ita dicit gl.no.in
c.a collatiõe,de app.li.6.q̃ gl.ſemper tenebis mẽti. Ex qua
infero,ꝙ ubicunq; prçlatus intereſt in aliquo collegio, nõ
ut p̃latus illius collegii, ſed ut ſingularis de collegio, ñ dẽt
tenere caput illius collegii,licet ꝑſona ſua,ſeu dignitas ſit
in ſe honorabilior,q̃ dignitas p̃ſidẽtis in illo collegio,quia
nõ ſtat ibi tãq̃ cõſtitutus in ſua dignitate,ſed tãq̃ ſingula-
ris de collegio.Dẽt tñ honorari rõne ſuç dignitatis p̃cellẽ
tis,ut ſaltẽ hẽat ibi ſm locũ poſt p̃ſidentẽ , ſicut dicimus in
ep̃o,qñ eſt in capl̃o ut canonicus .Et iõ uidemus in practi-
ca,ꝙ ſi ep̃i ſunt in ſtudio,ut ſcholares , ſtant in uniuerſitate
poſt rectorẽ,licet ipſi ĩ ſe ſint honorabiliores,q̃ rector, ſed
tunc ñ ſtãt ut ep̃i,ſed ut ſcholares: ſed inter ſcholares poſt
9 rectorẽ dẽnt p̃honorari,†Arg.in c.ꝑ tuas,de ma.& obe.&
quod ibi no.ubi tex.bonus uult,ꝙ inter hoĩes eiuſdẽ ordi
d nis p̃ferat̃ ille,qui fuit ordinat⁹ a papa,[d] licet fuerit poſteà
ordinat⁹;ſic p̃t dici in militibus ſeculi,&
10 hmõi.† Scđò hic q̃ro de rõne diuerſita-
tis,quare hic ep̃s ſupplet negligẽtiam ca
pl̃i,qñ dẽbat intereſſe ut canonicus, & ñ
ſic qñ debuit intereſſe ut p̃latus ? Sol. in
primo caſu ep̃s non ſupplet negligentiã
ꝓpriã,ſed capl̃i,& ſupplet tãq̃ p̃latus , &
nõ tãq̃ canonicus. Nã tãq̃ p̃latus nõ fuit
negligens, quia non poterat ipſe ſolus
ut p̃latus actũ expedire, cũ ut canonicus
hẽbat intereſſe , ſed ubi debuit intereſſe,
ut prælatus,tunc fuit negligens tãq̃ p̃la-
tus,iõ non ſupplet negligentiã propriã,
& oportet , ut puniat̃ de negligẽtia ſua.
11 †Et ex his infert̃,ꝙ ſi ep̃s ut canonic⁹ eli
git aliquẽ in canonicũ,p̃t ipſe tanq̃ prç
latus illũ examinare & confirmare , niſi
cõfirmatio ꝑtineat ad ſuperiorem.Et ex
hac ratione emanauit hodiè text.not.&
ſing in d.c.ad collationẽ.ubi dicit,ꝙ ſi ꝯ
tingit appellari a ꝓuiſione capl̃i, p̃t ap-
pellari ad ep̃m,licet ep̃s interfuerit capi
tulo ut canonicus,ſecus,ſi interfuit ut p̃-
latus. Ad idẽ in ſimil̃i uide bonũ text.in
l.1.in §.ſolent,ff.qñ appellã.ſit.ubi ab or
dine decurionũ appellat̃ ad p̃ſidẽ,licet p̃
ſes interfuerit in cõſilio tãq̃ unus de de-
curionibus;& hæc no.q̃a ſeruiũt ad mul
12 tas qõnes.†In gl.2.in ſi.tene ſi.gl.q̃a prç
cedentia inuoluunt intell̃m. Dic ergo,
ꝙ de iure cõi [e] ep̃s nõ põt eſſe canonic⁹,
nec ĩtereſſe capl̃o ut canonicus , q̃a iura
prçlati & capl̃i ſĩt diſtincta, ut patet j̃.ex
diuerſitate titulorũ. Vñ glo.no. in cle.ut
hi,q̃ de æta.& qua.dicit,ꝙ impropriè ap
pl̃one capl̃i uenit prçlatus:ſed iſte tex.
loq̃t̃ đ cõſuetudine quorũdã locorũ,ſm
q̃ q̃cũq; eſt ep̃s,põt intereſſe in capl̃o ut
canonicus. Et forte fuit inducta cõſuetu
do,ut negotia capl̃aria honeſt⁹ & utili⁹
ꝓcederent ꝑꝑ ſapientiã & prudẽtiã prç
lati.ergo hoc ius eſt annexũ ep̃atui ex cõ
ſuetudine loci. Et ꝑ hoc tolluntur oĩa ꝯ
ria ſupra formata in gl.Sed multi docto
res,& maxime Moderni diſputãt, utrum
hoc caſu prçlat⁹ ſit uere canonic⁹, an ue
rò interſit tãq̃ canonic⁹? hçc gl. ſentit ꝙ
ſit canonicus Ho.ꝯ Io.Cal. late diſputat
hanc opi.Ho.ſequendo , & dicit eſſe im-
poſſibile,ut quis ſit canonicus & ep̃s , q̃a
duo correlatiua non p̃nt cadere in codẽ
ſubiecto. Nã ſubiectio & prçlatura ſunt
correlatiua,q̃ ut dixi, ñ cadunt in eadẽ ꝑ
ſona,ut in c.ſi.de inſt.aliàs ſequeret̃ ab-
ſurdũ,ꝙ ep̃s poſſet excõicare ſeipſum tã
quam capl̃um.Item excommunicatis ca
nonicis eſſet excõicatus epiſcopus con-
tra.c.quia periculoſum, de ſent. excom.
li.6.Io.An.non curauit de hac d.fferen-
tia , utrum interſit ut canonicus , uel ut
epiſcopus.De quo uide per eum in c.pe.
de appell.li.6.& in c.unico,ne ſede uacã
te,eodem li.Sed Io.de Lig.dicit hoc poſ

a Lucro eorum.Adde uidendum Bal.conſi.58.
a SEB. SAPIA. Lucro eorum. Vide Oldr. in conſi. 129. & conſilio 68.in fin.
b Conſequi bona.Adde Ro.conſi.163.And.Sicu.conſi.68.
ZACHAR. Adde,ꝙ etiam affectans dignitatem, uel officium ex quo conſequitur priuilegium,non gaudet illo priuilegio, ut not.Ro. ſing.ſuo 591.in c. tu habes,ꝙ quamuis abſentes, & Iaco.Reb. in l.procuratores,nu.1.& ibi plene in apo. Celſi.in uerſic.ipſi autem abſentes, C.de excuſat.mu. lib.10.
ANT. FRAN. Tu adde, ꝙ ambitio eſt cauſa omnium delictorum & euitãda, ut peccatum mortale, ut per do.Card.in clem.1.in 3.& 4. no.de reg.& ideò dicitur ꝙ eſt reprobanda, ut per eundem Cardi.in cle.ſi.de elect.ubi dicit hoc maximè uerum eſſe in aſſequendis beneficiis eccleſiaſticis,ut 8.q.2. ca.in ſcripturis, & etiã in aliis officiis reprobatur adeò,ꝙ ſi quis per ambitionem officium conſequeretur,ut priuilegiũ , quod ratiõe officii, uel beneficii deberet habere, debeat illo carere , ut per Bal.in l.ſi quocũque,C.de epiſc.& cle. & habetur in c.nullus.1.q.1.
SEB. SAPIA.
c Ex ſtatuto caſus in quibus non habet locum ſtatutum , ꝙ bannitus impune poſſit occidi, ponit Fel.& Deci. in c. quæ in eccleſiarum, ſ̃.de conſti. ubi tamen non ponunt hunc caſum.
ZACHARIAS
d A Papa.Adde de utroque Felin. in rubri. de maio.& obed.col.2.nu 5. uer.miles imperialis , & quod ibi no. in apoſtil. ad eum.
SEBA. SAPI.
e De iure cõi. uide Feli.in c. 3. in prin.ſ̃. de proba. ubi uult,ꝙ epiſcopus poſſit eſſe canonicus in eadem eccleſia , quando

ex ſtatuto,uel cõſuetudine canonicatus annectitur dignitati epiſco
pali;& ibi an & quando epiſcopus eſt inter canonicos receptus, de-
beat ſedere ut canonicus.

a Cum intereſt. Adde,quod uoluit Ro.conſi.99.& idem Abb.conſi.
57.qui in eodem facto conſuluerunt.

b Reſtitueretur. Adde, quod uoluit Ro.conſ.174. ZACHARIAS

c Poteſt habere ius patr. Adde Card. in cle.2.de iu.pat. Iac.Rebuf.in rub. C.de iu.fiſ.nu.4.& ibi in apoſt. Celſi ad eum in uer. cõceſſa,ubi alleg.ad hoc iſtum,li.10. ZACHAR.

d Pręſentandi pręlatum. Adde doc. ĩ c.Maſſana, & ibi doc. ſ̃. de elect.& Ale.conſi.58.inci. uiſo pũcto, uol.4. SEB. SAPI.

e Beneficium. uide latiſſimè per Feli. ĩ c poſtulaſti,col. 6.uer.circa gl.ſecũdam.ſ̃.de reſcr.

f Omnem dignitatem.Adde quid appellatione beneficii comprehendatur,Lap.all.83. ANT. FRAN. Vtrum appellatione beneficii comprehendatur præbenda,dicas, ꝙ ſic largo modo ſ̃m Ro.in conſil.247. & do.Car.in cle.1. in prin.in pe.q.de pœ.& per eundem in clem. 3. de cau. poſ.& propri.& in cle.3.de ſeq.poſ.& fruc.in 7.no.Item comprehẽditur dignitas, & maiora beneficia,ut in c.1. de renun.in 6.& ui de Car.in cle.fi.de procu.& in cle. 1. in fi.de cõceſ. præben.& uide Ro. in conſi. 457. cõprehẽditur ẽt uicaria perpetua in eccleſia parochiali, ut per Lap.in tra. de ꝑmu.benefi.q. 14. Non enim cõprehenduntur hoſpitalia in literis gratioſis,niſi illud expreſſe dicatur, de quo uide per Ro. in conſi.322. & uide Car.in cle.fi.in 13.q.de procur.& eundem in clè. 2. dé præb.ubi ponit an appellatiõe beneficii comprehẽdatur fabrica, & eius reditus.

ſibile, ut quis ſit canonicus & ep̃s, quia
non ſunt correlatiua, cũ multi ſint cano
nici ſine ep̃o, & non multũ curo in hoc
inſtare:quia hoc indagare eſt potius ſub
tilitatis, q̃ utilitatis. Congruentius eſt b
dicendum ꝙ ſit ut canonicus, & ẽt tenẽ
do aliam opi.dico, ꝙ illæ abſurditates ñ
ſequuntur:quia cã impediens,ut pręlatu
ra, eſt potior,q̃ cã permittens,ut canoni
12 catus.† Et ubi concurrunt duo ꝯ̃ria, for-
tius præualet;ſicut dicimus in duabus ꝓ-
ſumptionibus ferè ꝯ̃riis:quia fortior eli
14 dit aliam,in c.lr̃as,de præſum.† Quęrit
hic ẽt de quę.no.qualem uocem habeat
a ep̃s,cum intereſt a?& dicit Ho. ꝙ ſi inter
eſt ut canonicus,habet uocem ſicut qui-
libet canonicus, nec uox ſua pręualet,li
cet ſit ponderoſior rõne dignitatis ſuę,
ad hoc.c.dudum,el 1.de ele. Et not.bene
hoc:quia licet in prima collatiõe ſit ali
quis prælatus(puta ep̃s tanq̃ unus de col
legio, Exemplum in uniuerſitate ſchola
rium)nihilominus uox ſua eſt pondero
ſior rõne dignitatis,ut in d.c.dudum. Ex
quo not.ꝙ non oĩno eſt ibi ut ſingularis
de collegio.Si uerò intereſt ut ep̃s, tunc
Ho.fuit in mirabili opinione, ꝙ tantam
uocem haberet ipſe ſolus,quantã totum
cap̃lum;ita,ꝙ ſi ep̃s habet ſecum ſaltem
unum canonicum, præualet quicquid ip
ſe facit, reſtringit tñ hoc ad ea, q̃ perti-
nent ad ep̃m cum conſilio capituli, ſeu
conſenſu,ſecus ſ̃m eum in his, quę perti
nent ad ep̃m & cap̃lum, ſimul; & quic-
quid ipſe dicat, cõiter tenetur oppoſitũ.
Et dic, ꝙ ubi ep̃s debet habere conſen-
ſum,uel cõſilium cap̃li, oportet ad hoc,
ut actus teneat,ꝙ habuerit ſaltem maio
rem partem cap̃li,& fortius hẽt locũ,ubi
actus pertinet ſimul ad ep̃m, & cap̃lum,
& hoc probatur in c.tua, & c. ea noſcit. 2
ĩ.de his,quæ fiunt a præla.facit.c.1. ne ſe c
de uacan.li.6.Probatur rõne.non eſt ca- 3
pitulum,ubi eſt minor pars,ut in text. &
gl.in c.cum inter canonicos,de elec.& c. d
cum in eccleſia,el 1.eo.ti.ſi ergo ep̃s de-
bet hr̃e conſenſum, uel conſilium cap̃li,
uel actus pertinet ſimul ad ep̃m & cap̃lũ
non poteſt dici,ꝙ ep̃s habuerit capitulũ,
niſi ſaltẽ habuerit ſecum maiorem par- 4
tem,hoc tenet Io.An.in c.pe.de app.lib.
6.& Fed.de Se nis in ſuis conſiliis, & ſe- e
quuntur Mod. cõiter hic; & hęc eſt ipſa f
ueritas.Ex quo infertur, ꝙ ſi ep̃s intereſt
capitulo ut prelatus,& canõici ſunt. 20.
non ſufficit,ꝙ hẽat ſecũ.10. quia non ha
beret maiorem partem cap̃li, ſecus ſi ip- 5
ſe intereſſet ut canonicus, quia tũc ipſe
computat̃ in numero ut canonicus,& ſic
eſſent.11.& hoc no.& illud,quod dixi in
15 ep̃o, intellige de quolibet collegio.† In
gl.fi.in fi.Io.An.cõcordãdo opi. dicit,ꝙ
aut probat dolũ ep̃i & canonici non ele 6
gerunt,nec eligere potuerunt eo,ꝙ eos malitioſè excõicauit, uel procurauit eorum abſentiam, & tunc procedat 1. opi.ut ius remaneat penes cap̃lum;& iſte intellr̃s eſt clarus quia impedito non currit iſtud tempus.ſ̃.e.c. quia diuerſitatem.Si uerò canonici potuerunt eligere, ſed non elegerunt ꝓp dolum ep̃i,tunc procedat opinio gl.ut ptãs non deuoluatur ad ep̃m,nec remanet penes cap̃lũ, licet deuoluatur ad ſuperiorem.Quod puto uerum, niſi cap̃lum probabiliter excuſet dolum epiſcopi.nam tunc ſaltem hoc tempus reſtitueretur,b arg.in c.ex literis,de in integ.reſt. & .ff. ex quibus cau.maio.per totum,cum hoc caſu doloſus non ſit ſoluendo;& ſic non p̃t haberi regreſſus contra doloſum ad intereſſe ut in iuribus alleg.in gl.hic non ſunt alia.

SVMMARIVM.

1 *Patronus non poteſt promittere ſe præſentaturum aliquem ad beneficium uacaturum,nec poteſt dare alij poteſtatem præſentandi ante,quam uacet.6.*
2 *Iuſpatronatus & ius præſentandi poteſt eſſe penes feminam conſtitutam in dignitate,uel non conſtitutam.7.9.in fi.*
3 *Patronus non habet ius præſentandi prælatum in eccleſia collegiata, ſed habet ius præſentandi ad præbendas,quæ ſunt in ipſa eccleſia collegiata.*
4 *Appellatione beneficiorum in materia ſtricta comprehenduntur tantum beneficia ſimplicia,& non curata,uel dignitates.*
Patronus præſentando dicitur donare.
6 *Patronus poteſt dare generalem poteſtatem præſentandi,cui uult.*
8 *Ius patronatus an tranſeat in maritum,quando mulier dedit in dotem rem,ubi eſt ius patronatus.*
Quis præferatur, an præſentatus a marito, an ab uxore circa ius patronatus, quod eſt in dote?
9 *Præſentatus a pupillo præfertur præſentato a tutore.*

CAP. XVI.

1
CVm dilecta. † Directa, uel indirecta pro-
miſſio facta a patrono de be-
neficio uacaturo nõ tenet. Vel clarius ſic. Sicut
non p̃õt patronus promittere ſe pręſentaturũ
aliquẽ ad beneficiũ uacaturum,ita nec dare ptãtẽ pręſentã
di ante,q̃ beneficium uacet.Primò narrat dictũ,quod ſcd̃ò
irritat,&fieri prohibet,ibi:*mandamus.* Caſus literalis. Co-
mitiſſa Flandren.habet ius patronatus in quibuſdam eccle
ſiis,ĩ quibus hẽt pręſentationẽ. quaſdã promiſſiones fecit
de non uacãtibus beneficiis,& donationes illorũ beneficio
rũ poſuit in manibus quorundã,ut conferrent illa,cũ uaca-
uerint.Peruenit hoc ad notitiã dñi papę;uñ mandat qbuſ-
dam,quatenus hm̃õi donationes denuntient irritas & ina
nes,præcipiendo illi comitiſſę,ne de cętero ſimilia attẽta
2 re præſumat.Ber.† No.1.ꝙ mulier in dignitate conſtituta
c poteſt hr̃e ius patronatus.c & per conſequens ius pręſentan
3 di,qđ bñ no.Quid ãt in priuata perſona,ĩ.ſubiiciã.†No.2.
ꝙ licet in eccleſia collegiata patronus non hẽat ius pręſen
d tandi p̃latũ:d quia electio dẽt pertinere ad collegiũ,ut in c.
nobis, de iu.pat.hẽt tñ ptãtem pręſentandi ad pręben das,
quę ſunt in eadem eccleſia,ex quo eſt patronus ẽt pręben-
darũ,quod bene no.Et cõiter per iſtum tex. tenẽt doc. hic.
Nã hic erant beneficia in eccleſia collegiata,ut patet ibi,in
4 beneficiis eccl̃iarum.Ex quo etiam no. ꝙ propriè aliud eſt
beneficiũ,aliud eſt eccleſia,licet largo ſumpto uocabulo be
e neficiũ e cõprehendat ẽt oẽm dignitatẽ f, ut in r̃la benefi-
f cium,de reg.iu.li.6.Tamen propriè & in ſtricta materia ap-
p̃lone beneficii intelligitur de beneficio ſimplici, quod eſt
in eccl̃ia,non de rectoria,quę eſt in ipſa eccleſia,ut c.fin.de
pręb.ubi,ſi mandatur prouideri de beneficio, non compre
5 hẽditur eccleſia:uide bonũ tex.in d.reg.bñficiũ.† No.3.ibi:
donationes,ꝙ pręſentatio patroni poteſt dici donatio.Nam
hic nõ loquitur de collatione,quia illa non cadit in patro-
nũ,maximè laicum,ut in c.fi.de iu.pa. ideò dẽt intelligi de
pręſentatione,licet dicat̃ donatio,qa pręſentatus,ſi eſt ido
neus,dẽt conſequi oĩno beneficium.17.q.6. c. decernimus.
6 Vltimò not. † quòd ſicut collator non poteſt promittere
beneficium

beneficiũ uacaturũ,ita nec dare in ſpecie alicui ptãtẽ conſe
rẽdi,ante,q̃ uacet,ut in c.conſtitutus,& c.2.ſ̃. eo. Sic & pa-
tronus nõ p̃t promittere p̃ſentationem alicui, nec dare in
ſpẽ alicui ptãtẽ pñtandi,cũ vacabit; qa ea rõ,q̃ eſt in colla
tione,militat in pñtatione. nã ſperãs ſe pñtandũ deſidera-
ret mortẽ ꝓximi ut ſi poſſet dari ptãs pñtãdi ꝓcuraretur
fraus,qa daret̃ amico hęc ptãs pñtãdi; & ſic indirectè fieret
promiſſio vacaturi;& hæc fuit rõ decidẽdi hic.Dñt tñ doc.
& bñ,ꝙ in gñe p̃t dari hęc ptãs pñtãdi,maximè ſ̃m Io.An.
qñ ſubeſt cã;ut qa patronus uult ſe abſentare in lõgam pe-
regrinationẽ,& maximè vitatur ſuſpicio, vbi cõſtituit illũ
gñalẽ ꝓcuratorẽ oĩum bonorũ.Et põdera bene; qa doct.ꝑ
illã dictionẽ,maximè,q̃ abũdat,ſentiunt,ꝙ patronus p̃t vni
dare ptãtẽ pñtandi in gñe,licet in Ep̃o dicam⁹, ut ſoli vica
rio gñali hoc poſſit cõmittere,ut dixi in c.cõſtitut⁹,ſ̃.e.Sed
rõ diuerſitatis p̃t eſſe hęc;qa patronus,maximè laicus,non
hẽt vicariũ;iõ oportet, ꝙ poſſit ſibi conſulere ꝑ cõſtitutio
nẽ ſui ꝓcuratoris, cũ illud offm̃ ſit ualde neceſſariũ huma-
7 no vſui,ut in l.1.ff.de ꝓcu.†Sed q̃ro, qa text.hic ſolũ ꝓbat
de muliere cõſtituta in dignitate, ut poſſit hr̃e ius pñtandi;
qd dicẽdũ in priuata muliere? nõ recolo me legiſſe hoc in
alio tex.ſed dñi de Rot.in quadã eorũ deciſi.ſentiũt,ꝙ idẽ
a & ſatis mihi placet: a qa iura nõ diſtinguũt;ſed ædificatori
dãt ius pat.16.q.7.c.& filiis, & maſculinũ cõprehẽdit in ſe
fœmininũ,in.l.ſi ita,ff de le.2.& in.c.ſi qs ſuadẽte: 17.q.4.
8 iuncto.c.mulieres,de ſen.exc.†Et formãt ibi qõnẽ.Nũqd ſi
mulier dedit in dotẽ uillã,in qua erat ius pat vtrũ maritus
b poſſit pñtare? b & p̃ſuppoſito, ꝙ poſſit,ſi uxor pñtat aliũ,qs
ſit p̃ferẽdus?& vr̃ primò,ꝙ dẽt p̃ferri p̃ſentatus ꝑ maritũ:qa
fructus rei dotalis cedit marito ꝓp onera matrimonialia,
ut in c.ꝑ ueſtras,de do.poſt diuor.reſt.& in c.ſalubriter,de
vſur.ſed pñtatio eſt quaſi qdã fructus iuris pñtandi, ut no.
Inn.in.c.cõſtitutionib⁹,de iure pat.& in.c.cũ in eccleſia,de
cau.poſ. ergo &c. Ius aũt patronatus trãſit cũ uniuerſitate,
ut in c.ex lr̃is,de iure pa. vñ ſicut maritus efficit̃ dñs rei do
talis,cõſtãte matrimonio,ut in.l.doce ancillã, C.de rei vẽ.
c ita & h⁹ iuris,qđ trãſit cũ uilla. Sed in ꝯ̃riũ facit: qa uxor c
eſt domina vera h⁹ iuris, quẽadmodũ ius pat. ſeu pñtãdi ñ
tranſit cũ uniuerſitate in creditorẽ,ut eſt tex.in.c.cum Ber
toldus,de re iud. ita nec trãſire dẽt in maritũ; & forte hęc
opi.uerior & ſubtilior. nã ſi diligenter uelimus cõſiderare
fructus rei dotalis,cedit marito ꝓp cõmoditatẽ;qa hẽt ſup
portare onera matrimonii:ſed ex pñtatione nullũ fructũ re
ipſa ęſtimabilẽ cõſeq̃t maritus,ſed eſt qdã honor.ergo dẽt
remanere penes uxorẽ;& hãc opinionẽ ſecutus ẽ collector
deciſionũ,d.Ant.hic ſomniauit: ſed hęc opi. vr̃ mihi elegã
9 tior.†Et facit dictũ Io.And.in d.c.ex co.de ele.li.6.ubi tra
ctauit illã pulchrã qõnẽ. Quid ſi pupill⁹ hẽt ius pñtãdi,&
tutor pñtat unũ,& ipſe pñtat aliũ forte idoneiorẽ; qs ſit p̃-
d ferẽdus? d & vr̃ cõcludere,ꝙ pñtatus à pupillo, ſi eſt maior
ſeptẽ annis ẽ idoneior pñtato a tutore;qa pupillus eſt dñs
huius iuris.Et quẽadmodũ p̃t ꝯhere ſpõſalia,ita & pñtatio
nẽ hr̃e:aliud tñ in hoc ultimò vr̃ ſentire Fede. cõſi. 43. Et
ex hac deciſione infero ad primũ q̃ſitũ,ꝙ ſi pupillus maior
ſeptẽnio p̃t pñtare,ergo forti⁹ mulier,cũ nõ poſſit dici act⁹
uirilis,facit c.dilecta,de exceſſi.pręla.& hoc nota bene &c.

Ne ſede uacante aliquid innouetur. Rubr.

Continuatur hæc Rub. ad præcedentia hoc ordine. Suprà uiſum eſt de inſtitutionibus & collationibus beneficiorum.ſed quia poſſet dubitari,nunquid ſede uacante capitulum ſuccedat in ipſorum collatione,meritò hinc ſumpta occſione,cõpilator poſuit hic rubricã generalẽ,Ne ſede uacante. Et pondera,ꝙ rub. loquitur negatiuè,& ponit orationem perfectam,ut ex ea poſſit argui, ꝙ nihil p̃t innouari ſede uacante in præiudiciũ ipſius ſedis,niſi iure expreſſe caueatur. Valet.n.argumentum à rubro iuxta ea, quæ not.ſ̃. in pręmio, & C.etiam ob chirogra.pec. ſuper rubrica, & in l.1. eo. tit.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus poteſt eſſe quis duarum eccleſiarum cathedralium ex permiſſu Papæ,eas uniendo, uel non.*
Monaſterium poteſt erigi in eccleſia cathedrali,ſi Papa mandat.
2 *Monaſteria tenentur ad eleemoſinas faciendas,& ad hoſpitalitatem tenendam,& ad religionem ſeruãdã.*
3 *Vnio eccleſiarum poteſt diſſolui, ſi procedente tempore appareat damnoſa.*
4 *Capitulum ſuccedit ſede uacante in iuriſdictionalibus ĩ.c.proxi.numero.34. ſed non in iuribus Epeſcopalibus,etiam ea defendendo.*
5 *Vicarius perdit officium ſuum mortuo Epiſcopo.*
Officium,dignitas,ſiue iuriſdictio an expirent mortuo illo,à quo iſta habentur.
Abbas,ſi eſt ſuſpenſus,deuoluitur eius poteſtas ad capitulum.
6 *Vnio quibus modis fiat de una eccleſia ad aliam, & quid reſultet, & quomodo faciunt in electione p̃lati.*
Electio prælati non poteſt fieri per ſortem.
7 *Eccleſia uacante,an & quæ bona poſſint alienari,ſiue uacet epiſcopatus,ſiue alia inferior eccleſia.*
Archiepiſcopus non dat uiſitatorem eccleſiæ epiſcopali uacanti,niſi propter neglirentiam capituli.
8 *Contractus initus per capitulum de rebus eccleſiæ,uel epiſcopatus,ſede uacante an ualeat?*
Actus geſtus a non habente ptãtem eſt ipſo facto nullus, poteſt tamen ratificari poſteà.

CAP. I.

NOuit. Vacãte ſede, ſtat⁹ ei⁹
mutari nõ dẽt.h.d.In
prima ponit̃ petitio cũ factinar
ratione. In ſecũda petitiõis re
pulſio cũ quadã proteſtatione. Secunda,
1 ibi.*attendentes.* †Not.1.Papã poſſe erige-
re monaſteria in eccleſiã cathedralẽ, ac
unire duas cathedrales ep̃ales, ut idẽ ſit
E p̃s utriuſq;;facit.c.ſicut uenire,đ exceſ.
p̃lat.& 16.q.1.c.& tp̃is qualitas. Itẽ ceſ-
ſante uniõe p̃t ex cã quẽ facere Ep̃m dua
2 rũ eccleſiarũ,ut eſt tex.no.ĩ.c.relatio,21.
q.1.†No. 2.ꝙ quãquã monaſteriũ erigat̃
in eccleſiã cathedralẽ, nihilomin⁹ ſeruã
da eſt ibi religio, ex quo remanẽt ibi re
ligioſi, & tenentur ad eleemoſynas, &
hoſpitalitatem tenendam. Ex quo not.
ꝙ monaſteria ordinantur ad hæc tria.
3 †Not. quòd unio ex cauſa facta poteſt
diſſolui, ſi procedente tempore eſt eccle c
ſię unitę multum damnoſa. Not. ibi;
Batonien. eccleſiæ, quòd nomine eccleſię
quandoque comprehenditur ſolum capitulum
ſine Epiſcopo. Nam hic deceſ-
ſerat Epiſcopus, & nihilominus fiebat
petitio nomine eccleſię; facit capit. re-
latum, el.2. de teſti. ſuprà capit. cum in d
partibus, de verb. ſignifi. Not. quòd pe-
titioni principum & pręlatorum non eſt
annuendum, cum æquitatem non fo- e
uet. Et not. ꝙ Rex nominatur hic ante
Epiſcopos. Facit ad materiam. cap.ſo-
4 litę, de maior. & obedien. † Not. in
uer. *attendentes*, quòd uacante ſede non
eſt, qui tueatur ius epiſcopale. Licet
ergo capitulum ſuccederet in iuriſdictio
nalibus,ut in c. cum olim, & c.is, qui de
maio.& obedi.non tamen ſuccedit in po
taſtate deducendi iura Epiſcopi in iudi
cium,etiam defendendo.†Vltimò not.in
5 fi.ꝙ uacãte monaſterio prior clauſtralis
gerit uices Abbatis,& dicit Ho.ꝙ in hoc

a Mihi placet. Adde.ꝙ Cal. conſi.1. de iure pa.ita.conſuluit,de quo etiã per eũ cõſi.5. ſenſit Fede.cõſi.95.

b Præſentare.Adde Bal. conſi.1.5.lib. & ibi uide, an ius pat. trãſeat in maritum cum uniuerſitate. ANT. FRAN. An ius patronatus tranſeat in maritum,uide Car.in clem.2.in 6.qõ.de iure pat ubi dicit ꝙ tale ius patronatus tranſit cũ dote ſibi data uniuerſalis hæreditatis. & de materia quo modo & qualiter tranſeat cũ vniuerſitate bonorũ, habetur late in c. ex literis,de iure pa. & uide do. de Rota deci.480. incipien. fuit dubitatum,in nouis. ubi dicunt, ꝙ poteſt trãſire ad locũ religioſum, & in ipſum alienari ſine uniuerſitate bonorũ de licentia Epi gl.tamen tenuit ꝯ̃rium in c. conſultatiõibus,de don. ſed uide tex. in c. 1.in princ. de iure patr. in 6. ubi per Gemi.qui dicit,ꝙ ualet donatio iuris pat. facta loco eccleſiaſtico,ẽt ſine conſenſu Epiſcopi,licet nõ præiudicet talis donatio iuri Ep̃ali. SEBA. SAPI.

c Quia uxor.ꝙ mulier ſit capax iuris pat.no.Abba.in.c. ex literis, per illũ tex.ĩ. de iure pat. Fede. de Senis in conſ.106.refert d. Abb.in.c.cum ſeculum.ĩ. de iure pa.

d Præferendus. Ad de Pet. de Ancha. conſi. 356. SEB. SAPIA.

e Sede uacãte. Quibus modis dicitur ſedes uacare. not. Felin.remiſſiue in c.1.in.1.col.ſ̃. de præſcrip.

SEB. SAPIA.
a Abbatis. Limita hec & declara, ut ꝑ Abba. in c.3. in 3.not.ĩ. de precariis.ubi dicit non procedere, quãdo quis concesſiſſet prioratum ad bene placitum, ibi per eum.
b Vnio. Adde de cauſis requiſitis in vnione uidendum per Old. cõſi.261.
SEB. SAPI.
b Vnio. Vide Old. in conſi.223.inci. factum tale eſt. d. Clemens,cum allegatis per Fel. in c. translato, colũ.3. uerſi. limita iſta, ſ̃.de conſt. & ibi ponit remisſiuè quomodo cognoſcatur principale beneficium ex duobus unitis,
c Approbari.Adde Fed.conſi.29.
ANT. FRAN.
Dicas.ꝙ illud cõſilium eſt. 261. & incipit in unione requiritur. ubi dicit, ꝙ unio eccleſiarum debet fieri ex euidenti cauſa utilitatis, uel neceſsitatis.Et adde, ꝙ unio eccleſiarũ pertinet ad diœceſanum,ut ĩ c. ſicut unire,de exce. præla. Sed unio Epiſcopatus pertinet ad Papã, ut ibi, & habetur in.cle.fin. & ibi per Card.in prin.de re.eccl. nõ ali.Et quot modis fiat unio, uide per Inn.in c.1.in prin. ne ſede uacante.
d Vrget neceſsitas Adde quod uoluit Roma. conſi. 36.
e Contractus. Adde uidendum Fed. conſi. 30. ubi ponit quæ poteſt capitulum ſede uacãte, de quo etiam per do.Card. conſil.35.

fuit indulgentia:q̃a ex prioratus offõ nõ
hẽt tãtã ptãtẽ,& ſic tranſeũt cõiter doc.
Sed uide.Lau.in cl.2.de reſcr.& in cle.qa
rľares,de ſup.neg.p̃la.ubi dicit, ꝙ ꝑ mor
a tẽ Abbatis[a] nõ expirat offm̃ prioris clau
ſtralis,& facit iſte tex.in arg. Sed ego du
bito,utrũ hoc dictũ ſit uerũ.Nam quẽad
modũ ꝑ mortẽ Ep̃i expirat offm̃ uicarii
vt no.gl.in cle.ſi.de ꝓc.ita vr̃, ꝙ mortuo
Abbate expirat offm̃ prioris clauſtralis.
Diſtinguerẽ tñ,ꝙ aut prior fuit electus à
toto cõuẽtu:& tũc nõ expirat,arg.c.2.de
ſta.reg.& in hoc caſu poſſet intelligi iſte
tex.& tũc fortè nulla eſſet indulgentia.
Aut prior fuit poſitus ꝑ ſuperiorẽ tm̃, &
tũc ꝑ mortẽ cõſtituẽtis poſſet dici offm̃ 7
expirare,ar.ex no.in d cle. ſi. & facit cle-
mẽ.ne in agro,in.§.Abbate,de ſta.reg.&
quod ibi not.Pau.vbi patet, ꝙ abbate ſu
ſpẽſo deuoluiť ptãs ad capitulũ ; & vide d
Inn.in.c.cũ dilect⁹,đ cõſue.in prin.vbi vr̃
idẽ ſentire,dicam latius in c.ſi.ĩ.de ſtatu
reg.†In gl.2.in ſi.no.hanc gl.& ſimilẽ gl.
6 habes in decretis.16.q.1.c.& tp̃is quali-
tas. Hoſt. dicit, ꝙ quinq; modis p̃t fieri
b unio. [b] Primò cũ eccleſię uniunť quo ad
ſp̃ũalia tm̃:ſicut cõſueuit fieri in aliquib⁹
monaſteriis, in q̃bus celebranť exequiæ*
monachorũ *mortuorũ utriuſq;.Scđò fit
unio ꝑ uiã ſubiectionis, cũ una eccleſia
ſubiiciť alteri, & hoc caſu eccleſia ſubie-
cta remanet ſub iuriſdõne illius,ſub quo
primo erat cõſtituta,niſi aliud fuerit ex-
preſſum in ipſa unione,ut eſt tex.in.c.q̃a
monaſterium,de reli.do.Tertiò fit unio
quo ad p̃latũ dũtaxat, ut idẽ ſit prælatus
utriuſq; eccleſię;& hoc caſu dicit, ꝙ ĩ ele
ctione facienda dẽnt hæc duo collegia
adinuicẽ deferre,arg. in c.paſtoralis, de
reſcript.& ſi nõ cõueniũt,alternis uicib⁹
eligent ſibi p̃latũ,ar.in cle. 2. de iure pa.
& ſi nõ cõcordãt in prima electiõe faciẽ
da,ſtabiť uerbis unionis, ut primò nomi
nata habeãt primã electionẽ: uel ponãt
ſortẽ.Nec ob.c.ſi. de ſortileg. q̃a loq̃tur
de ele.facienda,ꝙ nõ dẽt fieri ꝑ ſortẽ:ſed
hic loquiť de loco tm̃, ubi debet fieri ele
ctio.Ego puto,ꝙ licet hęc posſint ſerua-
ri:nõ tamẽ ſunt de neceſſitate: ſed de me
ro iure debẽt conuenire hęc duo corpo
ra ad electionẽ cõis prælati: quia quod o
mnes tangit, ab omnibus debet approba
c ri, [c] vt in c.ad hęc,de off. Archi. & bene
facit illa clem.2.Nec ob.c.paſtoralis; q̃a
ibi erat ĩpoſſibile, ut ĩpetrati ꝑ utranq;
ꝑtẽ eſſent iudices:ſed hic vtrũq; collegiũ 8
de iure hẽt ele.ut ĩ c.1.de ele.Fateor tñ,
ꝙ ſi de facili ñ pñt cõuenire,poterunt al e
ternis uicib⁹ eligere.Vide ſiľe in hac uni
uerſitate ſcholariũ.nã collegiũ iuriſtarũ,
& collegiũ artiſtarũ ſunt unita reſp̃ũ re-
ctoris,q̃a unũ & eũdẽ rectorẽ obtinẽt,&
in electiõe rectoris oẽs cõueniunt ſiľ, &
ita eſt dicẽdũ,q̃ñ duo collegia uniũť quo
ad idẽtitatẽ p̃lati dũtaxat:ſed ſi diſcepta
reť de loco,poſſet ſeruari qđ dicit Hoſt.
ꝙ ꝑ ſortẽ,uel alternis uicib⁹, vel ꝑ dela-
tionẽ ꝯueniãt.Fit deniq; & quartò unio

cũ duę eccleſiæ uniunť ſiľ, & tũc ſerua qđ dr̃ in gl. Et aduer
tas,utrũ una vni,altera alteri,an ambæ ſiľ. Nam primo caſu
nihil accedit eccleſię unitę,ſed iſta eccleſia, q̃ uniť aſſumit
priuilegiũ eccleſię,cui uniť,ſđ q̃ñ ſiľ uniunť,tũc cõmunicãt
ſibi potiora priuilegia:ita in ſiľi uoluit Bar.in.l.1.ff.de leg.
1.Vlti.eccl.uniť alteri,cũ eligiť in cathedralẽ, qđ ſolus p̃p
facere p̃t,ut in.c.qđ trãslationẽ,de of.l;g.& ĩ c.ſicut unire;
& tũc erit idẽ tp̃s utriuſq;,ſi uniť ecc̃ľæ cathedrali. Sĩ ãt vni
tur ecc.inferior ecc̃ľiæ cathedrali,nec exp̃ſſe eligiť ĩ cathe-
dralẽ;tũc iſta inferior remanet in ſuo ſtatu, & ſedes ẽ apud
primã dũtaxat;ad hoc d.c.q̃a.In gl.in uer. *ſede uacante.* not.
bñ hãc gl.& ut clarè intelligas mãm,elicio tres q̃õnes.Pri
ma,nũq̃d bona eccleſiæ vacãtis cathedralis, uel inferioris
poſſint alienari. Scđa,nũq̃d ualeat ꝯ̃ctus initus ꝑ cap̃ľm đ
reb.eccľę,uel ep̃atus,ſede vacãte.Tertia q̃õ,nũq̃d ualeat iu
diciũ agitatũ ꝯ̃ eccleſiã uacantẽ. †Circa primũ Hugutio, &
Ber.gl.fuerũt in ꝯ̃ria opin.ut vides in gl.Inno.hic inſtat &
intricate in diuerſis gl.ſuis:ſed in effectu vr̃ uelle,ꝙ rľr non
p̃t fieri alienatio.Fallit in duob⁹ caſib.Priò, ſi magna vrget
neceſſitas.[d] Scđò,ſi eccl.diu eſt uacatura,& ñ poſſet cõmo-
dè expectari creatio p̃lati.In q̃b⁹ caſib⁹ dicit Inn.ꝙ dabitur
curator bonis,& ꝑ illũ fiet alienatio : ad hoc.l.1. &.2.ff. de
cura bo.dan.Itẽ poterit dari viſitator eccleſię uacãti.Et di
cit;ꝙ Archiep̃s eſt uiſitator eccleſiæ Ep̃alis ſuffraganei, &
Ep̃s eſt uiſitator quo ad eccleſias ſubiectas;& cũ hac opin.
vr̃ hic ſentire d. Ant. Ego ãt hæc dicta nõ admitterẽ indi-
ſtinctè,& vr̃ tex.in ꝯ̃riũ in.c.ſi.de ſup.neg.p̃la.li.6.ubi patet
ꝙ Archiep̃s nõ dat viſitatorẽ eccleſiæ Ep̃ali uacãti, niſi q̃ñ
cap̃ľm eſt negligens in adminiſtratione ; vñ nõ reperiť iure
cautũ,ꝙ Archiep̃s poſſit interponere authoritatem in alie
natione rei Ep̃atus vacãtis,& uide bonã gl.in ꝯ̃riũ in cle.2.
de reb.ecc.nõ alie. Vñ dicerẽ ſic, ꝙ aut agiť de alienatione
rei Ep̃atus;aut rei eccleſiæ ĩferioris.Prĩo caſu,ſi ſunt bona,
q̃ ſeruãdo ſeruari ñ pñt,tũc is,q̃ hẽt onus ſeruãdi, ſicut œco
nomus,uel capitulũ, p̃t alienare ẽt ſine alterius authorita-
te,ſicut dicimus in tutore,ut in.l.lex q̃ tutores,C.de admi.
tuto.& in,l.tutor,q̃ repertoriũ,ff.eo.Ea uerò, q̃ ſeruari pñt,
alienari nõ dẽnt, neq; pñt ſine lĩa papæ dũtaxat,arg opt.
hic.Nã ſi iudiciũ,cuius exitus eſt dubius,nõ p̃t agitari ꝯ̃ ec-
leſiã uacantẽ,forti⁹ nõ p̃t fieri alienatio, q̃ re ipſa vr̃ dãno
ſa ipſi eccleſię.Nõ.n.hẽt ecc̃ľa tũc defenſorẽ;ut hic patet.
Pro hoc facit c.1.đ reb.ecc.ñ ali.li.6. Nã ſi bona eccleſiæ in
ferioris non alienãtur,ẽt ꝑ Ep̃m,niſi prius deť curator, ſeu
adminiſtrator eccleſię uacãti,nec bona ep̃atus,niſi prius de
tur ſibi viſitator, ſed adminiſtrator:ſed talẽ adminiſtrato-
rẽ dare ſoli Papę cõuenit,ut in d.c.ſi.de ſup. ne.p̃la. facit.c.
is,q.de elec.li.6. Quinimo uult ibi tex.ꝙ ſi adminiſtrator,
ſeu uiſitator deputatus gñaľr ꝑ papã nõ p̃t alienare bona
immobilia,fortius nõ potuit hoc capitulũ,ẽt data authori
tate Archiep̃i.Vnde crederẽ, ut dixi, recurrẽdũ ad Papã;ut
ipſe interponat authoritatẽ ꝑ ſe, uel ꝑ aliũ. Si agiť de alie
natione rei eccleſię inferioris, tũc ſerua quod dixi. Nã ca-
ſus eſt expreſſus in.d.c.1.ut nõ poſſit fieri ꝑ Ep̃m, niſi prius
deputetur adminiſtrator per eccleſiã inferiorẽ. Quod limi
ta ſecundũ id,quod leg.& not.in cle.2.de reb.eccl.non alie-
nã.& ꝑ hoc ſit prima q̃õ expedita.†In ſecunda q.nunq̃d ua
let contractus,[e] conclude breuiter,ꝙ aut contractus eſt ini-
tus cum damno eccleſiæ, & non ualet nec de pręſenti, nec
in futurum.Aut concernit utilitatem eccleſię,uel eſt dubiũ;
& tunc eſt in optione Ep̃i, utrum uelit illum contractum
habere ratum, nec eſt in pendenti,ut dicit hic Hoſtiẽ. per
illud c.ſi qua de rebus,12.q.2. ubi bo.tex. & vide circa hoc
quod no.Calde.in c.ſi quis presbyterorum,de rebus eccle-
ſiæ non alien. Et intellige de contractu non permiſſo. c.
Nam tunc cum deficiat poteſtas in capitulo,debemus dice-
re,ꝙ ex defectu ptãtis corruit contractus ipſo facto, ſed in
fauorem eccleſiæ eſt indultũ,ut Epiſcopus nouiter creatus
poſſit illum contractum habere ratum,etiam ſit ſi aliena-
tionis,

tionis,ut eſt tex.menti tenẽdus in d.c.ſi qua de rebus; & in
hoc nota iſtam gl.In 3.q.nunquid ualeat iudicium agitatũ
ſuper rebus eccleſię uacantis,Gl.hic dicit,ꝙ non,ſed dic la
tius,ut dicetur in c.ſi.ĩ.eo.ubi ponitur materia. Et uide qđ
dicit ipſemet in c.edoceri,ſupra de reſcr.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum non confert beneficia ſpectantia ad collationem ſolius prælati ſede uacante,etiam magno tempore, niſi beneficia ſint deuoluta ad epiſcopum per negligentiam,uel delictum inferioris,quo caſu confert capitulum.* 3.
2 *Collatio beneficij facta per non habentem poteſtatem conferendi non præbet iuſtam cauſam poſſidendi,& ſic non eſt opus,ut de ea fiat mentio in literis ad beneficia.*
5 *Sede uacante,an poſſit capitulum recipere reſignationem beneficiorum ſpectantium tantum ad collationem epiſcopi?*
6 *Capitulum ſede uacante non poteſt præſentatum inſtituere,et electũ cõfirmare. Capitulum ſuccedit ſede uacante in illis,quæ ſunt iuriſdictionis neceſſariæ.* 3.4.
7 *Capitulum poteſt abſoluere excommunicatum ab epiſcopo mortuo.*

CAP. II.

1 *ILla deuotionis.* †Capitulum ſede uacan
te non confert pręben-
das ſpectantes ad collationem pręlati. Vel la- 4
tius & clarius ſic. Beneficia ſpectantia ad colla-
tionem pręlati duntaxat non poſſunt conferri per capitu- c
lum ſede uacãte.Primò decisè narrat factum. Secundò dif
finit.Tertiò ſoluens obſtaculum probat deuolutioni locũ
non fuiſſe.Secunda,ibi:*eccleſiam.*Tertia,ibi:*non obſtante.* Ca
ſus literalis. Collatio prębendarum in eccleſia ſancti Leu-
cini pertinet ad epiſcopum loci. uacante ſede epiſcopali ua
cauit quędam prębenda in dicta eccleſia ſancti Leucini. ca d
pitulum illius eccleſię credens collationem prębendarum
uacante ſede deuolutam ad ipſum, pręhendam illam uacã
tem cõtulit cuidam clerico.poſtmodum Archiep̃s Capua-
nus de mandato domini papę inueſtiuit magiſtrum R.de il
la prębenda,cui papa illam pręhendam contulerat ; & ita
orta fuit diſcordia inter magiſtrum R.& illum, cui cap̃ľum
præbendam illam cõtulerat. unde q̃õ ſuper hoc delata fuit
ad ſedem ap̃ľicam.Papa auditis rationibus utriuſque par-
tis confirmauit pręhendam illam dicto magiſtro R.nõ ob-
ſtante conceſſione per cap̃ľum alii facta, uel cõfirmatione
in forma cõi obtenta:q̃ñ nullo iure cauetur, ꝙ uacante ſe-
de cap̃ľum fungatur uice ep̃i in beneficiis conferendis; nec
in eo caſu p̃t dici,ꝙ poteſtas conferendi beneficia, uel pre-
bendas per ſuperioris negligentiam ad cap̃ľum ſit deuolu-
ta,cum nullus ſit ſuperior,qui de iure,uel de facto poſſit p̃-
2 bendas conferre.Ber.†No.1.ꝙ collatio facta per non habẽ
a tem poteſtatem[a] conferendi non imprimit iuſtum calorem
poſſidendi,etiam ſi fuiſſet ſecuta confirmatio papę in for- e
ma cõi.Nam hic fuit facta collatio,ſeu prouiſio per Papam 5
non habita mentione de poſſeſſione alterius ; tamen in cõ
trarium poſſet allegari.c.quia diuerſitatem, ſ̃. tit.proxi. Et
ad iſtum tex.poteſt reſponderi,ꝙ prouiſus per capitulum ñ
poſſidebat. Et de materia dic, ut plenè dixi in c. cum no- 6
ſtris,& c.literas,ſ̃.tit.proxi. primum dictum multum mihi
placet. Not.2.ibi: *cum nuſquam inueniatur*,ꝙ capitulum non
ſuccedit in iure epiſcopi,niſi in caſibus in iure expreſſis ; &
facit,ꝙ in caſibus dubiis potius iudicemus contra capitu-
3 lum.†Vlt.no.ꝙ uacante ſede,[b] etiam magno tempore, non
b poteſt capitulum conferre beneficia ſpectantia ad collatio
nem epiſcopi.Eſt ergo recurrendum tunc ad papam, ſecun
dum Ho.quod ſatis placet. Nam capitulum, uel Archiepi-
ſcopus non ſuccedit, niſi in caſu negligentię : uel quando
epiſcopus delinquit in conferendo indigno iuxta ea, quę
habentur in c.2.ſ̃.tit.proxi.& in c.cum in cunctis, de elect.
ergo recurrendum ad papam, qui generalis eſt ordinarius
totius orbis.9.q.3.c.cuncta per mundum,& in c.2. de pręb.
li.6.Sed limita hunc tex.ſecundum no.opi.quæ no. per Io.
And.in c.quanquam,de ele.li.6.ubi dicit hoc procedere in
beneficiis ad epiſcopum ſpectantibus proprio iure. Secus
in beneficiis deuolutis ad epiſcopum propter negligentiã,
uel delictum inferioris, quia illa poſſunt conferri per capi

tulum ſede uacante, quod ſemper not.
Et redditur ibi rõ. Nã iſta deuolutio per a
tinet ad iuriſdõnem ep̃alem ; unde rõne
iuriſdõnis ep̃alis deferuntur: ſed in iuriſ
dõne ep̃ali non ſuccedit capitulum. Itẽ
poſſet allegari alia rõ.nam capitulum nõ
ſuccedit ĩ collatione beneficiorum: quia
collatio computatur inter fructus eccle-
ſię.uř etiam quidam fructus ratione ho-
norificentię,& quia ibi gratia exercetur,
ut dicit gl.no.in c. cum olim, de maio. &
obe.ſed hoc non poteſt dici in beneficiis
deuolutis. Nã deuolutio non fit ad ep̃m
fauore ſui,ſed fauore beneficii;ergo non
debet ſpectari nouus ſucceſſor ; & hæc ra
tio multum mihi uidetur ſtringere, &
magis;quam prima all.per Io. An.& fa-
cit bo.tex.cũ glo.in c.ſtatutum, de pręb.
li.6.†Item adde aliam bonam limitatio
nem.ubicunq;.n.capitulum non p̃õt con
ferre:poteſt tñ illa beneficia[c] commẽda-
re,donec aliter fuerit prouiſum per ſupe
riorem,ut tenet Io.An.in c.unico,ne ſe-
de uacan.lib.6. & Vincen.hic,qui tamen b
uidetur hoc limitare,cum beneficium ha
bet onus annexum,all.d.c. ſignificatum,
de preb. Ego dicerem[d], ꝙ is qui habet
cuſtodiam eccleſię uacantis,poteſt pone
re adminiſtratorem non ſolum reſpectu
onerum:ſed etiam reſpectu rerum guber
nandarum;facit c.bonę,de app.& c.ſi. de
ſtatu reg.ubi epiſcopus dat œconomum
monaſterio uacanti: cui tamen de pręla
to prouidere non poteſt. ita dico in pro
poſito in caſibus, in quibus cuſtodia ſpe- c
ctat ad ep̃m.puta, q̃a ad eũ ſpectat colla
tio poterit cap̃ľũ ponere ęconomũ, ſeu
ecc̃ľiã cõmẽdare alicui gubernãdã, dõec
fuerit ꝓuiſũ đ paſtore;hoc no.Nã cap̃ľũ
rľr ſuccedit in oĩb⁹, q̃ ſt iuriſdõnis neceſ
ſarię iuxta no.ꝑ gl.in cle.1.de hęret.& ĩ d
c.unico.de maio.& obe.li.6.Tertiò limi
ta hũc tex.ꝑ d.c.unicũ,e.ti.li.6. Nam ubi
collatio ꝑtinet ad ep̃m & ad cap̃ľum ſi- e
mul, [e] cap̃ľum ſede uacante p̃t conferre,
& dic,ut latius hr̃. † Nunquid aũt cap̃ľũ
poteſt recipere reſignationẽ beneficiorũ
ſpectantiũ ad collationẽ ep̃i ſede uacan
te,uide plenè ꝑ domi.de Rot.deci.301.
†Sed oppo.ꝯ̃ p̃dicta & ꝯ̃ tex.de.c. cũ olĩ,
ſ̃.all.& in c.1.de inſti.li.6. ubi cap̃ľũ con
firmat electiones, & inſtituit p̃ſentatos
ſede uacante.Glo.hic inſtat.uera ſol.eſt,
ꝙ iura uoluerũt dare cap̃ľo ſede uacãte
ptãtẽ cõfirmãdi,& inſtituẽdi,ſed nõ cõfe
rẽdi.Rõ diuerſitatis, q̃a collatio eſt quæ
dã donatio; uñ collator utiť gr̃a, ut hic,
& ſic ẽ q̃dã fruct⁹ rõne honorificẽtię, q̃
exercet p̃lat⁹ ĩ ꝯferẽdo,ſđ ꝯfirmatio, uel
iſtõ ñ ẽ donatio,imò neceſſaria & đbita
ſi elect⁹ & p̃ſẽtat⁹ ẽ idone⁹, ut ĩ c.poſtq̃,
đ ele.& 16.q.7.c.decernim⁹, uñ cõfirmõ
& iſtõ ſt iuriſdõnis neceſſarię.Et iõ cap̃ľũ
ſuccedit ĩ iſtis:ſed ñ in cõferẽdo,q̃a ma-
gis p̃iudiciũ fieret ep̃o futuro.Nã ſicut ñ
ſuccedit in fructibus ep̃atus,ita nec ĩ iſta
honorificentia,quę eſt q̃dã fructus iuris
cõferẽdi.An ãt ſuccedat capitulũ in pote

ZACHARIAS
a Poteſtatem. Limitabis fortè, ut nõ procedat, ſi ſit facta per excommunicatum clam toleratum, ut per Inno. in c.ſi uerè, in glo.ſua.in uer. circa temporalia, infra de ſent exc. & in c.1.in gl.ſua mag.& in uer. ueritas .ĩfra de ſchiſma. Quod eſt uerum, ẽt ſi ſit facta ſcienti excõicationem, quia ualet, ſed debet priuari tunc is,cui facta eſt,ſm̃ Io. Calde.in tract. ſuo q. dominicalium.q. 1.uerſi. excommunicatus,inci. communis opi.
SEBA. SAPI.
b Vacante ſede. Vide Gemin.in c. presbyteri,col. 2. 22.di. cum alleg. per Feli. in c.cum olim, col.2.uerſi. inquantum Abb. ſupra de maio. & obe.& ibi do.Abbas contrariũ dicit eius, quod hic infra paulò dicit.
SEBA. SAPI.
c Illa beneficia.Vide Fed. in trac.de rer.per.q.36.cum alleg. per Feli. in d.c.cum olim,co. pen.uer. ad undecimam q.
ZACH.
d Ego dicerem.Adde uidendum Bo. conſi.506.
e Cap. ſimul. Adde iſtum in c.cũ uos, nu.2.& ibi dixi in apo. ad eũ in uer. conferendi, ſ̃.de of.or.& in c.uerũ nu. 11. ubi etiam dixi in apo. ĩ uer. pertinentia ad epiſcopum. ſupra de fo.compe.

SEBA. SAPI.
a De nouo inſtitui. V de Feli.Formantem reg. ꝙ nacante ſede non agitatur cauſa eccleſiæ cathedralis, cum pluribus ampliationibus, ī c. edoceri, col.4.uer.uacante ſede, s̃.de reſcript. ubi plene examinatur hæc materia.
b Grauis. Adde Lap.alle.49.& ibi uide, quæ cauſæ dicantur arduæ. Adde iſtum in ca. cauſam quę,& ibi Feli. plenè col. 4. s̃.de elect. & in c. cum omnes, s̃. de conſti.
ANT. FRAN. Dicas,ꝙ grauitas cauſæ conſideratur ex qualitate perſonarum, quia in perſona uili & ruſtica, ac paupere cauſa dicitur grauis, etiam ſi ſit minima, ut unius porcelli, ut dixit gl.in l.illicitas, ī §.ueritas,ff.de of. præſi.& uide quæ habētur in auth. niſi breuiores, C. de ſent. ex peri.reci. & quæ plenè no.doc.ī l.admonendi, ff. de iureiur.& in c.fi. eod. tit.ubi ponunt,an & qñ ratione grauitatis cauſæ poſſit deferri iuramē tum in ſupplemē tum probationis. & ui de Ro. in l.ſi conſtāte, in prin. ff.ſol.mat. ubi ponit, an & quando grauitas cauſę repellat teſtem a teſtimonio, aut ſaltē reddat eius dictum ſuſpectū, & qñ ratione grauitatis cauſæ minuatur fides ipſius.

ſtate abſoluendi excommunicatum ab epiſcopo mortuo,gl.diſputat;ſed hodie eſt deciſum in d.c.unico,de maio.& ob. li.6.& dicitur,ꝙ ſic.Et uide plenē de materia,quod dixi in d.c.cum olim,de ma. & obe.ubi dedi multas remiſſiones,in q. bus ſuccedit capitulum loco epi mortui.

SVMMARIVM.

1 *Iudicium agitatum ſuper rebus eccleſiæ uacantis non tenet ſupra c.1.in fi.& infra per totū,maxime n.5.*
2 *Poſſeſſorium intentatur non ſolum ſi deſinit quis poſſidere,ſed etiam ſi poſſidet,ſed non liberè.*
Poſſeſſorium datur pro iuribus incorporalibus.
3 *Iudicium non ſolum poteſt intentari ſede uacante contra eccleſiam,ſed etiam intentatum non poteſt continuari,ſiue eccleſia ſit actrix,ſiue rea, niſi periculū ſit in teſtibus habendis per mortem, uel alio mō.4.*
4 *Capitulum poteſt agere ſede uacante in bonis pertinentibus ad ipſum capitulum duntaxat.*
5 *Capitulum non poteſt agere in bonis diſiunctis ſine conſenſu epiſcopi,ſi cauſa eſt grauis.*

CAP. III.

1 Conſtitutis. †Sede uacante iudiciū habitū ꝯ eccl'iam non tenet.Primò narrat factū,ſuper quo atteſtationes fuerunt receptæ. Scd'ò illas reprobat dicens,quare,ibi:*nos.* Caſus lr̃alis.Inter epm Burgen. & eccleſiā ſanctæ Mariæ de caſtro Sorit.quædā qō uertebatur.procurator eccleſię ſanctę Marię petebat ab epo Burgen.reſtōnē ſuper libertate liberè ſibi eligēdi prelatum in dicta eccleſia,& ſuper terris ipſius eccleſię & rebus aliis,quibus eccleſia fuerat ſpoliata.lite ergo conteſt. corā Inn.& poſtmodū factis poſitionibus & reſpōſionibus, ſiue conceſſionibus corā delegatis iudicibus,& receptis quibuſdā teſtibus,cā iterū delata eſt ad ſedē ap'licā. Papa examinato proceſſu,dipoſitiones teſtiū,uacāte Burgen.eccl'ia,& carēte legitimo defenſore,q̄ receptę fuerant, reprobauit. Ber.
2 †No.ex tex.ibi:ſuper libertate,ꝙ pōt agi poſſeſſorio nedum ſuper quaſi poſſeſſione eligendi,ut in c.cum eccleſia, de cau. poſ.& proprie ſed ſuper libertate eligendi.Vñ ſi eccleſia eſt in poſſeſſione, ſed nō liberè poſſidet,ut quia alius moleſtat,p̄t agi ſuper hac libertate.uide textū in ca. Piſanis,de reſt.ſpo.Ex hoc,& ex tex. no. ꝙ ſuper iuribus incorporalibus pōt agi poſſeſſorio.
3 †No. ꝙ ſede uacante nedum
a iudiciū non p̄t de nouo inſtitui,[a] ſed ē t inſtitutū continuari non p̄t.Dēt ergo ſuperſederi & expectari ſubſtō Pōtificis; & hoc procedit ñ ſolū,cū eccleſia ē actrix,
4 ſed ē t ſi eſt rea.†Sed quęro,nunquid hoc ſit uerū indiſtinctè.Inn.hic excipit caſū, cū teſtes ſint ſenes & ualitudinarii: ſed cū timetur de eorum abſentia diuturna. Tunc.n.non pn̄t recipi ſede uacante iuxta ea,quę habentur in c.qm̄,in prin.s̃. ut lit.non conte.Ho. ē t excipit aliū caſum, ſ.cum litigatur ſuper bonis capituli duntaxat.Nā in illis p̄t cap'lum agere & conueniri,non obſtante uacatione ſedis.Ad hoc quod no.in c.edoceri,de reſc.Et no. bene hoc dictū.nā licet aliàs in bonis diſtinctis non poſſit agere cap'lum ſine cō
b ſenſu Epiſcopi,ſi cā eſt grauis[b],iuxta no. in c.edoceri,& in c.1.de procur.& in c.cauſam,de iud.tamē ſi ſedes uacat, puto ꝙ cauſa poterit agitari,ex quo pertinet ad capitulum duntaxat,nec poteſt haberi epi conſiliū,uel conſenſus. Pro hoc c.unicū,eo.ti.li.6.& hoc puto ualde limitare no.in iuribus pręal.uide etiam de hac materia Inn.in c.1.s̃.eo.ubi firmat reg.huius c. procedere in bonis epatus & eius iuribus:ſed in bonis,ſeu iuribus inferioris eccleſię uariat. Nā primò ur̃ uelle, ꝙ capitulum poſſit conſtituere actorem, uel ſyndicum ad agendum,argu.in l.1.§.2.& in l. ſicuti, ff. quod cuiuſque uniuer.nomi.& ſic non caret eccleſia legitimo defenſore.Et ita uidetur firmare in c.cum dilecti,de cō ſue.in prin.ſed poſtmodum uidetur ſentire contrarium in d.c.1.dicens,ꝙ ubi bona pertinet ad prelatum tantum, uel ad prelatum & capitulum, non poteſt capitulum ea bona in iudicium deducere:quia adminiſtratio pertinet ad prelatum,ut in d.c.edoceri:dicit tamen,ꝙ ſi uacatio eſſet diuturna,poſſet prouideri per dationem curatoris,ut in l.1.& 2.ff.de cura. bo.dan. Et dabitur uiſitator eccleſię uacanti. 61.di.obitum,& ceſſante alio uiſitatore dicit, ꝙ epiſcopus eſt a iure uiſitator in omnibus eccleſiis inferioribus ſuę diœceſis;& pro hoc facit tex.in c.fi.de ſuc.ab inteſt.ubi epiſcopus agit pro eccleſia uicina.Fallit hoc ſecūdum eum in quibuſdam iuribus,quę melius tractantur ſede uacante, ut cum agitur de iure eligendi,ut in c.cum dilectus, de conſu. uel de retentione fructuū eccleſię uacātis,ut in c.unico, ut eccl.benefi.uel de diuiſione prębendę, ut in c. uacante, de
5 pręb.& ſic de ſimi.†Et ex his poteſt ſic diſtingui, cum quęritur,nunquid poſſit iudicium agitari ſede uacante, quod aut agitur de bonis eccleſię cathedralis,aut de bonis eccleſię inferioris.Primò caſu, aut de bonis eccleſię, & poteſt agi:aut de bonis prelati, aut communibus; & agi non poteſt;& uide circa hoc quod legitur & not. in cle.fi. de procura.Et puto,ꝙ ſolus papa poſſit dare curatorem huiuſmodi bonis eccleſię cathedralis quo ad effectum agendi, arg. in c.is cui,de elec.li.6.in c.paſtoralis, de of.ordi. Secundo caſu aut eccleſia non eſt collegiata,aut ſic.Primo caſu poterit epiſcopus agere & defendere, maximè cum uacatio eſt diuturna,ut in d.c.fi.Si uerò eccleſia eſt collegiata, tunc puto congruentius agi per capitulum authoritate epiſcopi,& hoc cum neceſſitas,uel cum uacatio eſt diuturna:aliàs deberet expectari prelatus,ut in c.ne pro defectu, de elec. & qa defenſio iurium primo loco ſpectat ad prelatum collegii, ut in d.c. edoceri.Fallit in caſibus ſpecialibus,de quibus ſupra dixi.

De his quæ fiunt a Præla. ſine con.capi. Ru.

Continuatur ad præcedentia hoc modo. Supra uiſum eſt de inſtitutionibus ac collationibus beneficiorū,uerum quia dubitari poſſet,utrum epiſcopus poſſet inſtituere,uel conferre ſine conſenſu capituli,ideo ſumpta occaſione poſuit compilator rubricam generalem de his,quæ fiunt a prælato ſine conſenſu capituli.Vel poſſumus continuare ſecundo modo ad Rubricam præcedentem. Supra uiſum eſt,ꝙ ſede uacante nihil debet attentari per capitulum.ſed quia poterat dubitari,nunquid ſede repleta poſſit prælatus diſponere de rebus eccleſiæ ſine capitulo,ideò ſubiicitur hæc rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio rei eccleſiaſticæ non ualet ſine approbatione capituli.*
2 *Venditio an contineat ſub ſe alios contractus,per quos transfertur dominium?*
3 *Conſenſus expreſſus capituli,& eius ſubſcriptio requiritur in alienatione rerū eccleſiaſticarum,& nu.4.5.*
Conſenſus capituli, uel conſilium in quibus caſibus requiratur, ſiue tacitè, ſiue expreſſè.
4 *Scriptura regulariter nō requiritur in aliquo caſu,niſi ī iure expreſſè caueatur.*
Solēnitas requiſita in alienatione rei eccleſiaſticæ an poſſit tolli per cōſuetudinē?
5 *In alienatione rerum eccleſiaſticarum qui canonici, uel clerici debent conſentire, abſentes uerò non uocantur.*
Conſenſus differt a conſilio.
6 *Alienatio rei eccleſiaſticæ facta a ſolo Epiſcopo poteſt poſtea per capitulum ratifi-*

ratificari,bene facit,quod dicitur,infra prox.ca.num. 8.
7 *Capitulum alicuius eccleſiæ cathedralis ſi non reperiatur,tunc eius loco ſuccedunt alij honeſti clerici qui habent interuenire in alienationibus rerum dictæ eccleſiæ.*
8 *Alienatio rei paruæ,alicuius eccleſiæ poteſt fieri abſque expreſſo conſenſu capituli,uide infra prox.nu.3 & 6.*

CAP. I.

1 Irrita erit. †Nō tenet alienatio rei eccleſiaſticę abſq; approbatione capituli.h.d.Nō diuidit̃.†No.1.tres ꝯctus inhibitos
2 p̄lato abſq; cōſenſu & ſubſcriptione canonicorū, vt donatio,vēditio,& pmutatio. Et no. ex hoc & ex tex. ꝙ verbū vēditio nō cōprehendit in ſe donationē, neq; permu
a tationem.[a]In ꝯriū eſt tex.in.l.ſtatuliberi,ff.de ſtatulibe.vbi
b dr̃,ꝙ uerbū emptio, ſeu venditio[b], cōprehendit in ſe oēm ꝯctum,p quē trāsfert̃ dñiū,ad idē tex.in.l.volūtas,C.de fideicō.In ꝯriū & ,p primo dicto facit.l.1.de pręben.decur.ſi decr.nō alie.lib. 10. Et dic, ꝙ ubicunq; fit cōmemoratio p̄cii,uerbū,venditio, verificat̃ tm̃ in uēditione uulgari ſumpta,qñ,ſ.interuenit precium,ut eſt tex.in d.l.1. vñ ,phibitus vēdere ſine certa ſolēnitate,ne decipiat̃ in p̄cio; p̄t donare ſine aliqua ſolēnitate;vt eſt tex.in d.l.1.ſed ubi nō fit cōmemoratio precii, tunc verbū, venditio, capit̃ largo mō,niſi fortè eſſemus in mā odioſa:ſed pp cōem vſum loquēdi, q r'lr dēt attendi ē t ꝯ propriū ſignificatū uocabuli, ut in.l.librorū,in.§.qd̃ tñ Caſſius,de le.3.& in l.Labeo,ff.de ſup.leg. & in c.ex literis,de ſponſa.capiet̃ verbū,venditio, ,p ſpē diſtincta ab aliis ꝯctibus, & ita capit̃ hic. †Not. ſecundo, ibi:
3 *abſque collaudatione.* vnū caſum, in quo requirit̃ conſenſus capituli,nec ſufficit cōſiliū, ſ.cum agitur de alienatione rei eccleſiaſticæ;ad idē.12.q.2.in.c.ſine excep.Et r'lr in qbus caſibus requirit̃ conſenſus cap'li,& in qbus ſufficit cōſiliū,dicā in c.nouit,j̃.eo.Et p hoc uerbū,collaudatione, dicit Aegidius,ꝙ reqrit̃ conſenſus expreſſus, & uerum dicit, qa, ubi agit̃ de alienatione ppetua,reqrit̃ cōſenſus expreſſus capituli,nō āt tacitus,vt eſt tex.iuncta gl.in c.1. de reb.eccl.non alien.li.6.An āt & qñ ſufficit tacitus, dicā latius in ca. ſeq.
4 †No.ibi;*ſubſcriptione*, ꝙ in alienatione rei eccleſiaſticę reqrit̃ nedū cōſenſus canonicorū,ſed ē t ipſorū ſubſcriptio,& facit hic Inn.vnā r'lam, ꝙ nūquā reqrit̃ ſubſcriptio, niſi in caſibus in iure expreſſis,qd̃ no.Et pro hoc dicto adduco rōnē nā r'lr in qualibet diſpoſitione ſufficit cōſenſus, nec reqrit̃ ſcriptura.l.pactū,C.de pac.vide gl.in c.1. de cēſi. li.6. ergo niſi ſpecificè iure caueat̃,ut fiat ſubſcriptio,ñ eſt illa neceſſaria,& hodie in pluribus locis nō ſeruat̃,qd̃ hic dr̃ de ſubſcriptione,& ſatis poſſet dubitari, nunquid conſuetudine poſſit tolli. Nam eſſet intrare illam quęſtionem, nunquid ſolēnitas requiſita in alienatione rei eccl. poſſit tolli con-
c ſuetudine.[c]Nā pleriq; tenuerūt,ꝙ nō,de hoc dicet̃ in c.nul-
5 li,de rebus eccl.non alien.†Not.ibi.*clericorum*,ꝙ in alienatione dēnt clerici cōſentire, & ſe ſubſcribere. Sed q̄rit̃ de qbus clericis loqtur iſte tex.dic colligēdo dicta doctorū,ꝙ aut agit̃ de alie.rei eccl.cathedralis,aut inferioris. Primo caſu intelligitur de canonicis cathedralis eccleſię,non aūt intelligas de aliis clericis eccleſię, q non ſunt de capitulo; ad hoc.c.1.de re.eccl.non alie.li.6. Et ſufficit ſm doc. conſenſus Epi & clericorum abſq; cōſenſu papæ,uel Archiepi; hoc intellige,niſi prelatus iurauerit non alienare Romano pontifice incōſulto, ſecus, ſi iurauerit nō alienare ſine lnīa Papę.Et pro hoc dicto uide quod dicā in c.fi.de eccl.ædifi. Nec requiritur cōſenſus canonicorū abſentiū. ſolùm enim vocātur p̄ſentes.10.q.2.c.hoc ius.Et ſic nota iſtū caſum, in quo abſentes non uocant̃;licet agat̃ de alienatione rei; & uide gl.in c.2.de teſti.li.6. q̄ ponit ſolùm tres caſus; in qb. abſentes ſunt uocādi,ſed uide quod dixi in c.1.de his, quæ fiunt a maio.par.cap.ubi latius hoc attingā.Cōcluſio ergo eſt in hoc primo mēbro, ꝙ in alienatione rei cathedralis ſufficit conſenſus Epi & cap'li cū ſubſcriptione tm̃ ipſorum canonicorum & tractatu p̄cedente,& de hoc tractatu dicetur in c. tua, de re.eccl. non alie.Secundo mēbro, ſ. in bonis eccleſię inferioris,dicit hic Inn.ꝙ nō reqrit̃ ſubſcriptio canonicorū eccleſię cathedralis: ſed ſufficit conſenſus clericorum eccleſiæ inferioris,cuius res alienat̃ & requirit̃ conſenſus & ſubſcriptio, ad hoc.12.q.2.placuit d.Ant.dicit alios tenere ſufficere hoc caſu conſiliū canonicorū eccleſiæ cathedralis, & ſic ſimp'lr tranſit, Et dicit, ꝙ Inn.hāc opinionem tenuit in.c.nouit,j̃.e.& ſic fuit ſibi ꝯrius qa hic reqrit ꝯſenſum,& ibi cōſiliū,& lōga eſt dr̃ia inter conſilium & cōſenſum, ut in c.cum in veteri, de ele. & in c. cum olim,de arbitris. Sed aduerte ultra doc. nam reperio Fed.conſi.137. tenere, ꝙ ñ reqrit̃ hoc caſu conſenſus,uel conſilium eccleſię cathedralis, ſed ſufficit conſenſus,ſeu authoritas Epi,ſed ꝯ eum vr̃ tex. in d.c.1.de reb.eccl.non alie. li.6. ad qd̃ ipſe ſpecifice non reſpondit, & multum facit c.cum apoſtolica.j̃. e. ubi vr̃ ,pbari, ꝙ ē t ſi eccleſia inferior ſit collegiata,reqritur conſenſus eccleſiæ cathedralis ex caſum ſpecialem ibi poſitum. Vnde dicerem ſic, ꝙ aut Eps eſt author in alienatione rei eccleſię inferioris, & tunc reqrit̃ cōſenſus cap'li ſui, & ſic pōt gñaliter intelligi iſte tex.& ita loqtur tex.in d.c. 1.& uide ibi gloſſ.in uer.tenues. Sed qñ eps non eſt author,ſed rector eccleſię inferioris,& tunc ſi non habet collegium, ſufficit ꝙ rector alienet cum authoritate Epi[d] nec ē t exigit̃ decretum. Si autem
d habet,reqrit̃ cōſenſus collegii,& ſubſcriptio cū authoritate ſolius Epi,hoc vr̃ ,pbari.12.qō.2.Abbatibus, & c. placuit,& 17.q.3.c.in venditionibus, & uide text. iuncta glo.in cle.1.de reb.eccl. non alie. Et rō diuerſitatis p̄t eſſe, q a ubi Eps eſt author,vr̃ ſolus & ſingularis[e] in aliena-
e tione rerum,meritò debet hr̃e cōſenſum capituli ſui, ne per eū diſſipētur bona eccleſię inferioris. Sed in alio caſu alienatio non ,pcedit ab eo,ſed ab eccleſia inferiori,quare ſufficit authoritas ſua ſimplicer: utile tñ eſſet reqrere conſilium capituli ſui,ut.in c.nouit.j̃.e.Sed q̄ro,nūquid alienatio facta p ſolū Epm ſit omnino irrita:ita, ut non poſſit ratificari p eccleſiā?Hoſt.& cōiter doct. dñt,ꝙ capitulū poterit approbare, & hoc ,pcedit fauore eccleſiæ.vñ cōtractus claudicat. Simile in eo,q emit a pupillo ſine authoritate tutoris. Nā ipſe obligatur pupillo: ſed pupillus ſibi nō obligat̃,ut in l.Iulianus.§.ſi qs à pupillo,ff. de act. empt. Et nota hęc dicta,& iunge cum not.in. c.1. s̃.ne ſede uacā. Sicut.n. p̄t p̄latus hr̃e ratam alienationem factā a capitulo ſede uacante,12.q.2.ſi qua de rebus,ita & capitulum p̄t hr̃e ratā alienationē factā a ſolo prelato,& hoc procedit in dubio ī alienatione tpali,ſed in perpetua eſt maius dubiū,cū ibi dēat p̄cedere tractat⁹, ut in c.tua.j̃.co.& ſenſit Hoſt. in c.3.j̃.eo.

SEB. SAPIA.
a Neq; permutatio. Vide.d. Iaſo. in.l.fi.in.3. nota. ff. de condit. ob cau.ubi tāgit, qñ ſub uerbo, uenditio, cōprehendit̃ permutatio, & ꝙ quando fit mētio pretii cenſeat̃ uēditio, tenet Bald. per gl.ibi,ubi inducit ad ſtatutū, in.l.cum dotē,C. de iure doti.& Iaſon.in.l.2 in fine. prin.ff.ſi cer. pet.
ZACHA.
b Venditio. Adde pleniſ.per Guil.de Cu. in.l. inter diuinum nu.5.& ibi in apo. Cel. ī uer. nomen uenditionis,C.de epiſco.& cler.& Pau.de Ca. conſi.16.inc.dubitatur, nūquid hoſpitale,& con.176 inc.ſuper. 1. uidetur,& Ale.conſi.1 uol.4.
c Tolli conſuetune. Adde uidēdum Cal.cōſi.3. hoc e. titu.
d Epi. Adde Rom. conſi.36. s̃. alleg.
SEB. SAPIA.
d Authoritate Epi An exigatur decretum Epi in alienatione rei eccleſiæ inferioris, tangit Abb.in c.nulli j.de reb.eccl. non alienandi.
e Solus & ſingularis. Adde quod Oldr.conſi. 262. dicit, ſi fit unio per Epm capitulo, ꝙ capituli cōſenſus non ſufficit, nec metropolitani, quia non eſt de caſibus reſeruatis metropolitano quo ad ſubditos ſuffraganei, ſed requiritur conſenſus Papæ.

a Sed tacitus. Adde uidendum Calde. conſi. 3. hoc ti. ſ. etiam alleg. ZACHAR.
Adde Alex omnino conſ. 80, co. 5. uol. 4. SEBA. SAP.

b In ſuis contrabus. Hoc dictum eſt incognitũ Legiſtis ſm Roma. in aut. ſimiliter, in. 12. ſpeciali piæ cauſæ inter contract⁹, C. ad le. Falci, ſed reprobatur communiter, ut p do. Iaſ. in d. l. quoties, in. 7. limitatione, C. de rei vẽdica.
Non placet. Adde, ꝙ Rom. conſi. 297. dicit Ioann. Andr. hoc in noueli tenere, ꝙ lex quoties, non habet locum in eccleſia, & ipſe ibi tenet, ꝙ nec etiam habet locum in Principe. SEB. SAPI.

d Cõceſsio. Faciũt not. per d. Iaſo. in l. 3. col, 38. uerſic. 4. quęro, C. de iure emphy. & in. l. manumisſiones, col. 2. ff. de. iuſti. & iure.

ut poſſit hři rata per capitulũ, & hic ſen
tit ꝯriũ: ſed tene primũ dictũ. Nã ĩ ratifi
catione p̃t hři tractatus, & hoc, ut dixi, ꝑ
cedit fauore eccleſię, arg. in d. §. ſi qs, & ĩ
7 d. c. ſi qua †Vltimò q̃rit, qd ſi Ep̃s nõ hẽt
capitulũ, qa pp guerras eccleſia eſt deſtru
cta? dñt doctores, ꝙ loco canonicorũ ha-
bebit alios clericos honeſtos, ar. 65. diſt.
ſi fortè, & in. l. ubi abſunt, ff. de tuto. & cu
rato. datis ab his; uide bo. tex. 17. q. 4. in
c. nullus res; & not. hoc dictũ, & eſt utile
iſtud ſeruare in alięnatione fienda, ẽt p
8 p̃latũ eccleſiæ inferioris. †In gl. 2. in fin.
no. gl. ꝙ in alienatione rei paruę non re
q̃ritur conſenſus capituli: ſed uide docto
res in c. ſequen. ubi ſentiunt, ꝙ nõ requi-
a ritur expreſſus conſenſus: ſed tacitus [a] bñ
requiritur, arg. in c. ſeq. & eſt bona limi-
tatio, & facit tex. in c. ſeq. ſm unum intel
lectum. Et vide alios caſus leues hic exce
ptos per doctores &c.

SVMMARIVM.

1 *Taciturnitas capituli habetur pro conſenſu in alienatione ad tempus, quæ fit de re eccleſiaſtica. 3. 6.*
2 *Decimæ poſſunt remitti.*
3 *Alienatio in perpetuum dicitur illa etiam, quæ durat donec ille, in quem fuit facta, uiuit 6.*
4 *Abbatiſſa habet liberam adminiſtrationem ſui monaſterij, non obſtante ſexu fœmineo.*
5 *Venditio ſecũda facta de eadem re an præiudicet priori, quando perſona eccleſiaſtica uendit?*
7 *Alienatio rei eccleſiaſticæ poteſt fieri a ſolo prælato durante eius uita tantum, quando illa res erat diſtincta a bonis capituli, uel quando alienat ex cauſa pietatis alicui indigenti.*
8 *Alienatio rei eccleſiaſticæ facta, inconſulto capitulo, cenſetur ab ipſo ratificata, niſi contradixerit intra certum tempus a die ſcientiæ.*
Electio facta de aliquo, cõtemptis aliquibus, confirmatur, ſi intra certum tempus contempti non contradicunt.
9 *Collationi beneficij uidetur capitulum conſentire, ſi fuit facta eo præſente, & non contradicente, & ſic tacens uidetur conſentire.*
Donatio rei communis ualet facta præſente, & non contradicente illo, qui habet in illa partem.
Collegiatus exiſtens in collegio, uel concilio tenetur cõtradicere his, quæ aguntur ibi. ſi nolit cõſentire, alias habebitur ꝑ conſentiente & quo ad peccatum, & quo ad pœnam ſi aliqua ibi male agerentur.
Tacens habetur pro conſentiente, uel contradicente, quatenus tendit in eius præiudicium, ſi tacuit in his in quibus de neceſſitate officij tenebatur loqui.
Collatio beneficij facta, abſente capitulo, an cenſeatur confirmata ab eo, ſi non contrauenerit intra certum tempus.
10 *Præſcribi non poteſt res empta a ſolo prælato, ſi creditur ipſum ſolum poſſe uendere, ſecus, ſi credatur, quòd aliæ ſolennitates interuenerint.*
Errans in iure præſcribit.

CAP. II.

1 CONTINEBATUR. † In tẽ-
porali alienatione, quam facit prę la-
tus, taciturnitas capituli habe-
tur pro conſenſu. In prima ponitur de-
ciſa conſultatio. In ſecunda diſtinguens
reſponſio, ibi: *conſultationi*. Caſus literal.
2 †Quędã abbatiſſa fecit quãdã donatiõe
cuiuſdã decimæ cuidã nõie. H. poſteà ue
rò aliquanto tempore elapſo eandem decimam conceſſit
eidem. quærebatur, quę conceſſio prę ualeret? Rñdet Papa,
ꝙ conceſſio decimæ prius facta, ſi conuentu ſciente & non
ꝯdicente facta eſt tenet, & ualet, ſed ſi ignorante conuentu
decimam pręd icto. H. prius conceſſit, & poſteà de conſenſu
capituli eandem decimam dedit ei, ſecunda donatio debet
3 pręualere & præiudicare priori. Ber. †Not. 1. ſm cõem in-
tellectum capituli, ꝙ conceſſio rei eccleſiaſticę facta per p̃-
latum ad uitam recipientis tenet ſine ſolemnitatibus req̃-
ſitis in alienatione perpetua. Nam, ut hic patet, non fuit hic
requiſitus tractatus, nec habitus conſenſus expreſſus, nec in
teruenit authoritas ſuperioris, & ſic videtur iſte tex. mirabi
lis, ꝯ. 10. q. 2. c. ea enim. §. perpętua. & c. nulli. de reb. eccl. nõ
alien. Nã id quod dat̃ ad vitã alicuius, poteſt dici perpetuũ
quo ad hoc, ut ſeruetur ſolemnitas requiſita in alienatio-
ne perpetua. ſed uide Fed. conſi. 51. ubi vř intelligere iſtum
tex. in conceſſione rei modicę, ſecus dicendũ, ſi res eſt ma-
gna. Tunc. n. interuenire dẽnt ſolẽnitates requiſitæ in alie-
natione perpetua, ut in d. §. perpetua, iuncta gl. & uide Io.
An. in additio. Spe. in tit. de reb. ecc. non alie. ſuper rubri.
4 in fi. vbi idem vř ſentire, & hoc nota. †Secundò collige, ꝙ
abbatiſſa habet liberam adminiſtrationem ſui monaſterii,
ſicut Abbas, & ꝙ ad validitatem conceſſionis fiendæ ꝑ eã
debet interuenire conſenſus capituli ſui. Ex quo collige, ꝙ
per Abbatiſſam & moniales, nõ obſtãte ſexu fœmineo, di-
5 ſponit̃ res monaſterii. †Opp. ꝯ tex. vř, ꝙ conceſſio ſecunda
ſemper debet pręiudicare priori, ſi fuit deuẽtum ad tradi-
tionem rei, vt in. l. quoties, C. de rei uendi. ubi dicit tex. ꝙ
ſi primò vendidi rem uni, & non tradidi: ſecundò uendidi
alteri, & tradidi, ꝙ ſecundus eſt potior. Sol. hic dicit Hoſti.
poſt Inno. ꝙ illa lex non habet locum in perſonis eccleſia-
ſticis, quia non debent adhibere fraudem in ſuis contracti-
b bus[b], ut in c. per tuas, de donationibus. Sed laici quaſi natu
raliter ſe adinuicem decipiunt. l. in cauſę, la. 2. ff. de mino.
Item conſenſus ſpiritualis fortior eſt, q̃ corporalis. iõ diffi
cilius rumpitur, ut in c. 2. de transla. præla. ſed hoc dictum
c uidetur multum ſingulare, ſi eſſet uerũ. Sed non placet[c] cõi
ter moderni oribus: quia diſpoſitio illius legis non reperit
correcta per aliquem canonem; ideò non debet corrigi per
glo. magi. Sed poſſet ſaluari illud dictum in conceſſione re
rum ſpiritualium. Nam in illis ex ſola conceſſione trãsfer-
tur ius in re, & eſt tex. not. in c. ſi tibi abſenti, de pręb. li. 6. &
facit. c. fi. de ſponſa. duo. & quod dixi poſt Inn. in. c. inter cę
tera, de p̃b. Poſſet ẽt ſaluari, cũ eccl. vendiderit eccleſiæ; ut
ex ſola conceſſione ſit translatũ dominium in eccleſiam,
arg. in l. fi. C. de ſac. ſan. ecc. & ſic non proderit ſecunda con
ceſſio cũ trãslatione. Illa tñ lex nõ loq̃tur, qñ eccleſia ꝯxit
cum eccleſia. vnde eſſet diſceptandũ, utrũ priuilegiũ illius
a legis habeat locum in diſpoſitione eccleſię aduerſus eccle-
ſiam, & ſatis ẽt poſſet teneri, ꝙ ſic; & faciunt not. per Bar. in
aut. quas actiones, C. de ſac. ſan. ecc ubi diſputat, an priuile
6 giatus, vtat̃ priuilegio ꝯ pariter priuilegiatũ. †In gl. 1. ibi:
arg. ꝯ. ſ. c. prox. & facit ille tex. in ꝯriũ; quia ibi ad ualidita-
tem conceſſionis requiritur collaudatio capituli, & ſic con
ſenſus expreſſus, ut ibi dixi. Itẽ ſubſcriptio, cuius cõtrariũ
innuitur hic. Nã hic ſufficit ſcientia capituli ſine contradi-
ctione. Et glo. optime ſoluit, & ſolutionem eius ſemper no
ta, ut in conceſſione fienda in perpetuũ requirantur ſolem-
nitates a iure requiſitę, ut ſubſcriptio, & conſenſus expreſ-
ſus; ſecus in conceſſione facta ad tempus; & uide gloſſam
conſimilem in capitulo primo, de rebus eccleſi. non alien.
libro ſexto, in uerb. perpetuus Innocent. & Hoſtienſis
primò ponunt hanc lectur. gloſſ. Demum ponunt aliam,
dicentes textum poſſe procedere in decima modici ualo
ris; alias autem fuiſſet neceſſarius conſenſus ſuperioris. 17
queſtione. 4. capit. in uenditionibus, qui hic non interue-
nit. Pondera bene hunc ſecundum intellectum. Ex quo
d habes primò, quòd ubi fieret conceſſio [d] magnæ rei,
etiam

etiam ad tp̃s, dẽt interuenire cõſenſus capituli ex p̃ſſus, qđ uo-
luit Io. An. in addi. Specu. ubi ſ. & põt intelligi tex. qñ fit cõ
ceſſio ad tp̃s nõ modicũ, puta ad uitã alicuius. nã tũc eq̃pa-
rat̃ ꝑpetuę alienatiõi quo ad ſolẽnitatẽ ſeruãdã, ut ſ. dixi.
Itẽ no. ex hoc intellectu, ꝙ in cõceſſiõe rei modicæ ad uitã
alicuius nõ eſt neceſſarius cõſenſus Ep̃i, ſed ſufficit uolun-
tas p̃lati & capituli, ſecus in cõceſſiõe rei nõ modicæ, & fa-
7 cit. c. terrulas. 12. q. 2. † Limita oĩa p̃dicta. primò, ꝙ ubicun-
q; bona p̃la. ſunt diſtincta a bonis capituli, tunc ſufficit ſola
cõceſſio p̃la. uſq; ad uitã ipſius p̃lati, qa ſolũ agit̃ de p̃iudi-
cio ſuo, ut tenet Fed. cõſi. 4. ubi latius uide, & Hoſt. in ſum.
in §. fi. ꝑ doc. in c. ueniẽs, de trãſac. & qđ ibi dixi. Scđo limi
ta ꝑ tex. iũcta gl. no. 16. q. 1. poſſeſſiões. ubi colligit̃, ꝙ cã pie
tatis p̃t ſolus p̃latus concedere alicui indigenti unã poſſeſ-
ſionẽ ad uitã ſuam, & uide Arch. in c. 1. de re. eccl. nõ alie. p̃
8 all. & hęc no. qa quotidiana. † In gl. in uer. *poſt multum*. ibi:
quod non credo. Vult ergo gl. ꝙ licet cõceſſio ſcđa ſit facta p⁹
magnũ interuallũ, nõ tñ hẽt robur. Et ſic uult, ꝙ in lr̃a ſup
pleat̃, maximè dũ põderat, ꝙ nõ poſt multũ tp̃is, &c. & idem
Inn. hic, q ad literã ſupplet, maximè, quaſi uellet, ꝙ ex quo
prima cõceſſio fuit facta ignorãte, uel ꝯdicente cap. non cõ
ualidat̃ ꝑ lapſum magni tp̃is. Hoſt. tenet ꝯrium, & colligit
ꝑ argumentum a ꝯrio, ꝙ ſi capitulũ a tp̃e ſciæ nõ ꝯdicit in-
tra ſex mẽſes, uř cõſentire, ar. c. 2. ſ. de cõceſ. p̃b. & uř Hoſti.
intelligere tex. qñ decima cõcedebat̃ in titulũ bñficii. Sed
Io. An. dicit dictũ Hoſt. nõ ꝓcedere hodie in electiõib. nã ſi
cõtẽpti nõ ꝯdicũt intra edictũ, qđ hodiè ponit̃, de quo in c.
fi. de ele. li. 6. nõ pñt ãpli⁹ ꝯdicere, & ſic ñ dat̃ hodiè ſemeſtre
ad ꝯdicẽdũ, ſed dictũ Hoſ. poſſet ꝓcedere ſm eũ ĩ collatiõe
qa in illis nõ ponit̃ edictũ, ut no. in d. c. fi. Plura ſunt notãda
ex dictis Hoſ. & Io. An. Primò, ꝙ cõtẽptus in actu collatio
nis p̃t ꝯdicere intra ſex mẽſes a tp̃e ſcię, & ſic intra tp̃s, qđ
dat̃ ad cõferẽdũ. Cõtẽptus uerò in elec. dẽt ꝯdicere intra edi
ctũ, [a] qđ ponit̃ ꝓ cõfirmatione fiẽda, alias nõ audit̃, niſi in
caſu. c. fi. q ma. accu. poſ. Et hæc egregiè limitãt, & dãt intel
lectũ ad c. qđ ſicut, de elec. ubi dř ſimpliciter contẽptũ poſſe
9 ꝓſequi iniuriã ſuã, & nõ apponit̃ intra qđ tp̃s. † Ego dice-
rẽ, ꝙ aut tex. iſte intelligit̃ in cõceſſiõe, q̃ fit loco collatio-
nis bñficii. aut in cõceſſione alterius rei alicui facta tãq̃ bñ
merito. Primò caſu, ſi p̃latus contulit bñficiũ pñte cap. & nõ
ꝯdicente, uř incõtinẽti cõſentire, nec dabit̃ tp̃s ad ꝯdicendũ
hoc aptiſſimè uult prin. h⁹. c. Et ſic hẽs caſum, in quo tacẽs
hř ꝓ conſentiẽte, licet nõ agat̃ de re cõcupiſcibili, ſed poti⁹
p̃iudiciali. Contrariũ not. ꝑ Inn. in c. in geneſi. de ele. & per
gl. in reg. is, q tacet, de reg. iur. in 6. d. l. filius. §. inuitus, ff. de
ꝓcu. Sed dic hoc ꝓcedere pp nimiã cõiũctionẽ, q̃ eſt inter
b p̃latũ & collegiũ, ad hoc tex. no. in l. ſi ſeruus cõis, [b] in fi. ff.
de dona. inter ui. & uxo. ubi ſi pater donat filio rẽ cõem ſibi
& fratri, fratre pñte & nõ ꝯdicente, ualet cõceſſio, eſt no. l.
ad cõfirmationẽ intellectus huius ca. Itẽ põt allegari dictũ
Inn. in c. 1. de his, q̃ fiunt a maio. par. c. ubi dicit, ꝙ exiſtentes
in uniuerſitate dẽnt ꝯdicere his, q̃ agunt̃, ſi nolũt cõſentire,
alias habent̃ ꝓ cõſentib. [c] & quo ad peccatũ & quo ad pœ-
nã, ſi aliqua ibi malè agerent̃; & ꝓbo illud dictũ Inn. hac rõ
ne. Quiſq; de uniuerſitate dẽt uotũ ſuũ exprimere in cõcer
nẽtib. factũ uniuerſitatis ex debito officii, arg. in c. 1. de his
quæ fiunt a ma. par. cap. Is autem, qui tenetur loqui & tacet
habetur pro conſentiente, uel contradicente, quatenus ten
dit in eius p̃iudicium. l. de ætate, §. qui tacuit, ff. de interro.
actio. & in capitu. ſi poſt pręſtitum, de conſeſ. li. 6. ita dicen-
dum in propoſito. Si uerò cõceſſio fit ꝑ p̃latũ abſente cap.
tũc põt ſubſtineri dictũ Hoſt. & Io. An. in iſto caſu ꝓpriè lo
quũt̃, ut nõ habeat̃ capitulũ ꝓ cõſentiẽte incontinẽti, cum
ſcit, & nõ ꝯdicit. Si uerò agitur de cõceſſione non in titulũ
bñficii, tunc eſt dubiũ, qa a iure nõ p̃figitur tp̃s ad actũ exer
cendũ, & ſic uř, ꝙ perpetuò poſſint contradicere, ſi capitulo
abſente fuit facta cõceſſio, & hoc caſu poſſet ſaluari dictum
glo. & Inn. ſed ſi conceſſio eſſet facta præſente capitulo, di-
cendum eſt, ut primò membro, ſ. & hoc
10 no. † In fi. gl. no. ꝙ titulus habitus a ſolo
p̃lato nõ præſtat caſum pręſcribendi, &
intellige, quando ſolus prælatus uẽdidit
ſeu alienauit. ſed gl. ꝯriam habes in c. de
quarta, de p̃ſcri. ſed intellige iſtã gl. qñ re
cipiens errauit in iure, puta credidit ſolũ
pręlatum poſſe alienare. Nã error iuris
impedit uſucapionem, ut legi. & no. in c.
apoſtolicę, de dona. & in l. nunq̃, ff. de u-
ſuca. illam gl. intellige, quãdo errauit in
facto; quia credidit capitulum conſenſiſ-
ſe, & alias ſolennitates debitas inter-
ueniſſe, & tene menti [d] duas glo. ſic in-
tellectas, &c.

SVMMARIVM.

Alienatio ad tempus facta ſine conſenſu capituli põt per ipſum ratificari.
2 *Alienatio ad tẽpus nõ poteſt fieri a ſolo Prælato, capitulo contradicente.*
3 *Alienatio rei eccleſiaſticæ facta ſine capitulo. ſiue fiat ad tempus, ſiue in perpetuum, poteſt a capitulo ratificari, ſeruatis his, quæ ab initio requirebantur.*
4 *Conſenſus capituli non eſt ſemper neceſſarius in negotijs eccleſiaſticis explicandis, ſed in his, quæ ſunt cõmunia inter prælatum & capitulum.*
Conſenſus & conſilium differunt inter ſe.
5 *Conſenſus alicuius ſi requiratur in aliquo actu, an debeat præcedere, uel incontinenti ſequi?*
Conſilium ſi requiritur in aliquo actu, nõ p̃t fieri actus ille, niſi præcedente conſilio, & habito reſponſo.
6 *Ratihabitio, an & quando confirmet actus præcedentes, uel delicta.*
7 *Sñia lata ab illuſtri perſona poteſt per alium legi.*

CAP. III.

1 CVM NOS. † Alienatio tẽ-
poralis facta,
ſine conſenſu capituli, per ra-
tificationem eius roboratur.
Primo ponitur dictum. Secundò ex-
ceptio, ibi: *niſi*. Caſus literalis. E-
piſcopus Vigorenſis ſine conſenſu capi-
tuli ſui conceſſit quandam eccleſiam, q-
buſdam religioſis. ſucceſſor illius do-
nationem illam reuocare uolebat. quæ-
ritur, an poſſit? Reſpondet Papa, quòd
donatio illa de rigore iuris, non ualet,
quam fecit anteceſſor illius, capitulo ſuo
reclamante, niſi capitulum eam poſt-
2 modum ratam habuiſſet. Bernar. † No-
ta primò, quòd conceſſio, etiam ad tem
pus non poteſt fieri per prælatum recla-
mante capitulo, & intellige, prout di-
citur in cap. pręcedenti. † Not. ſecun-
do, ibi: *coram*. quòd conſenſus capitu-
li poteſt interuenire poſt factum, & ua-
lidare factum nullum. Sed contra hoc
facit. Nam in alienatione debet præ-
cedere tractatus, ut in capitulo primo,
infrà eodem, & capitulo primo, de re-
bus eccleſiæ. non alie. libro ſexto. Item
ſubſcriptio, & expreſſus conſenſus, ut
ſupra in capitulo primo. Sol. dicunt ꝙ
pręd icta iura pñt intelligi in cõceſſione
ad tẽpus facta. Nã in alienatiõe perpetua

a Edictum. Adde qđ uoluit Old. cõſi. 4.
b In l. ſi ſeru⁹ cõis. Adde quod uoluit Ol. cõſ. 159. ubi in medio 2. col. alle. hanc l.
c Cõſentientib. Adde Pe. de Anch. cõſi. 157. ZACHARIAS. Adde iſtũ in c. dilecta, nu. 13. & quod ibi no. in apoſt. ad ipſum in uerſ. non prodeſt ſ. depræb. & digni.
d Et tene mẽti. Adde uidendũ do. Card. cõſi. 118. in 62. co. ſimplice.

nō uī, q̄ hēat locum ratihabitio p̄p ne-
ceſſitatē p̄cedētis tractatus,& fuit hoc ul
timum dictum Inn.Et ſic uī ſentire ꝯ ea,
q̄ dixi.ſ̄ e.c.1.ſed dic melius,ut ibi dictū
fuit.Nā fauore eccleſię poterit talis con-
4 ceſſio ratificari,ſeruatis tūc ſeruandis.†
In gl.ibi:*neceſſarius eſt conſenſus uniuerſita
tis*.caue,qa gl.loq̄t n.mis gn̄aliter,dū di
cit,q̄ in oīb. negotiis eccleſię neceſſariis
eſt neceſſarius cōſenſus capituli. Nam ni
mis gn̄aliter loquit̄,& ꝯ tex.c.ſequen. &
c.quāto.ubi ſolū rīr requirit̄ conſiliū ca
pituli,& nō cōſenſus. Et magna eſt dr̄ia
inter conſiliū & cōſenſium,ut dixi in c.1.
ſ̄.eo. uñ in multis caſib.hic enumeratis ī
gl.ſolum req̄rit̄ cōſilium,ut in eis uidere
poteris.Et qñ requirat̄ cōſenſus, dicā in
c.ſeq.Sed Goffre. quē approbāt hic doc.
ponit unā regulā no.q̄ in cōiter cangen-
tib.Ep̄m & capitulū requirit̄ cōſenſus ca
pituli,facit.c.accedentes,de præſcr.quod
no.† In gl.fi.ibi.§.*tutor*.Ibi authoritas tu
toris nō p̄t interuenire ex poſt facto [a] ad
cōualidādum ꝯtum minoris,niſi incon-
tinenti intercederet,ergo cōſenſus capi-
tuli non potuit hic interuenire poſt fa-
ctum ad conualidandū cōceſſionē Epi.
Glo.nō ſol.ſed uide p̄ Inn.in c.cū conſue
tudinis,ſ̄.de cōſue.p̄ Bart. in l.ſi qs mihi
bona,in §.iuſſum,ff.de acqui.hęre. & ali
qd p̄ doc.hic.Et cōclude,q̄ qñq; in actu
req̄rit̄ iuſſus alicuius, & tunc dēt p̄cede-
re,ut in d.§.iuſſum.Qñq; requirit̄ autho
ritas,[b] i.conſenſus authorizabilis.& tūc
dēt interuenire in ipſo actu ſm̄ qđ uer-
bū ſonat,uel modicū añ, ſeu immediatè
poſt,ut in d.§.iuſſum,& in §.tutor,p̄alle.
2 Qñq; requirit̄ licētia, & illa dēt p̄cede-
re,ut in c.licet,de reg iur.Qñq; conſiliū,
& dēt req̄ri.añ,& expectari rñſum, ut in
c.cū in ueteri,de elec.Qñq; requirit̄ con
ſenſus,ut in caſu noſtro, & tunc ſi de ſolē
nitate act⁹ req̄rit̄,ut interueniat certo tē
pore,nō pōt interuenire poſt,ut in c.au-
ditis,iūcto,c.qa p̄p,de elec.Aut non re-
quirit̄ p̄ ſolēnitate certo t̄pe,ſed ſimpli-
citer ad actus ualiditatē,& tūc aut actus
tenet,& pōt cōtēptus conſentire qñque.
Vñ canonicus cōtēptus in elec.pōt con-
ſentire poſt factū,ut in c.ſicut,de elc.Aut
actus nō tenuit,& tūc pōt interuenire p⁹
factū,ſed tunc ualidat actū,ut ex nunc,nō
ut ex tunc,& iſte eſt caſus,c.noſtri.nā cō-
ceſſio facta p̄ p̄latū,reclamante capitulo,
eſt nulla,ſi capitulū tractu t̄pis cōſentit,
valebit conceſsio, vt ex nunc, non à t̄pe
primæ cōceſsionis;& ſecundū hoc intel-
ligas no.per Inn.in d.c.cū cōſuetudinis;
vide bonā gl.in reg.non firmat̄,& in reg.
6 ratū,de reg.iur.lib.6.† In ea.gl. ibi: *item*
arguo,quòd ea,quæ ab initio.&c. Hæc gl.uſ
que àd fi.proſequit̄ viā brocardicā, & nō
bene explicat:ſed vide clarius,an & qñ ra
tihabitione poſsit confirmari actus p̄ce-
c dens,[c] & an hēat locū in delictis,in c.cū
quis,de ſent,excō.lib.6.ubi tex. pulcher,
& per gl.in reg.ratihabitio,& in reg.ra-
tū,de reg.iur.lib.6.& quod no. in l.1. C.

ubi de crimi.agi opor.& x.q.2.& c.1.& no.dictū Inn.in cā
prudētiā,de off.dele.In ea.glo.ibi: *illuſtris perſona*. Referas
hoc ſolum ad id, quod dicit de ſnīa. Nā illuſtris pſona p̄t
pronuntiare ſententiam per alium,ut in c.fi.de iudi. lib. 6.
non autem referas ad teſtamentum,ut in l.iubemus, C.de
teſta.& in l.quoties,in §.ſi quis nomen, ff. de hære.inſti.&
hoc tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus non debet ſine conſilio capituli neque inſtituere,neque negotia eccleſiæ tractare,nu.4.& 5.*
2 *Si quis,uel ſi qua,ſub iſtis relatiuis non comprehenditur uniuerſitas, uel collegium in odioſis,in fauorabilib.ſic.*
Vniuerſitas,uel collegium dicitur quoddam corpus fictum,& repræſentatum.
3 *Cardinales dicuntur fratres Papæ,& canonici fratres Epiſco.*
5 *Cōſuetudo,quòd p̄latus poſsit exercere iuriſdictionalia ſine conſi.capituli,ualet*
6 *Prælatus p̄t exercere minora negotia,ſine conſenſu capituli maiora uero non.*
Prælatus non tenetur etiam in arduis requirere conſenſum capituli, ſubſiſtente cauſa rationabili.
7 *Conſenſus,uel conſilium capituli in quibus caſibus requiritur,dum expediuntur negotia eccleſiæ.*
Prælatus ſolus poteſt requirere beneficiatum,ut reſideat, alias ipſum priuare.
In notoriis prælatus non requirit conſenſum capituli.
8 *Verba præteriti temporis inducunt actum fieri ipſo iure.*

CAP. V.

1 NOuit. † Prȩlatus ſine conſilio capituli inſti-
tuere,uel deſtituere,uī alia negotia ec
cleſię tractare nō dēt.h.d.cū ſeq. Et tres ſunt par
tes.In prima ponit̄ exordiū,in quo rō, & dictum
in genere.In ſecunda factū,ibi.*innotuit*.Tertiò p̄hibet,& caſ
ſat,ibi.*ideoque*. Caſus literalis. Patriarcha Hieroſolymita-
nus ſine cōſilio fratrum ſuorum Abbates,Abbatiſſas,& alias
eccleſiaſticas p̄ſonas inſtituebat & deſtituebat p̄uenit hoc
ad notitiā Papę.Vñ papa ſuper hoc ſcribit ipſi Patriarchæ
dicens, q̄ cū ipſe & fratres ſui ſint unum corpus ita, q̄ ipſe
caput,nō debet uti conſilio aliorū,omiſſis ſuis mēbris ī ne
gotiis eccleſiæ ſuæ.cū illud ſit ꝯ ſtatuta ſanctorū patrum,uñ
p̄cepit ei,ut de cætero illud nō faciat,& tales inſtitōnes, &
2 deſtitutiōes decernit carere robore firmitatis.B.† No.q̄ p̄
d latus & canonici ſunt unū corpus *d* & eſt unū corpus fictū &
repræſentatū in ſing.de corpore.Et ex hoc uī arguēdum,q̄
ſi diſpoſitio eſt cōcepta per uerbū,ſi qs,uel ſi qua fecerit, uī
q̄ uniuerſitas cōp̄hēdat̄, cum ſit quodpiā corpus fictum, ut
hic,& hoc uerū in nō odioſis.Sed in his,in q̄b.eſt fiēda ſtri-
cta interp̄tatio,nō cōprehēdit̄ uniuerſitas,qa nō eſt uerum
e corpus,[e] ſed fictum.Et diſpoſitū in caſu uero nō hēt locum
in caſu ficto ī iſtis odioſis,ideò oportet,q̄ ſpecificè fiat mē
tio de uniuerſitate,ſeu de corpore ficto.De quo bonus tex.
3 in c.graue,ſ̄.de p̄b.in uer.& hoc ipſum,in l.3.in §. hæc uer-
ba,ff.de neg.geſtis. † No.2.q̄ canonici dicunt̄ fratres Epiſ.
ſicut Cardinales fratres Pap.ut in c.2.de of.l g.li. 6.& uide
gl.95.diſ.eſto ſubiectus,q̄ ī c.quā graue,de cri.fal. q̄ dn̄t, q̄
oēs clerici p̄ñc dici fratres Epiſ.& q̄ Ep̄s eis ſcribens, non
dēt appellare eos filios, ſed fratres uel ſocios, ipſi tñ ſcri-
bētes Ep̄o debent eum honorare, & appellare patrem, &
uide bonum text.ī.de exceſ.prȩla.in cap.graue, ibi reprehē
ditur Archi.qui negauit Epiſcopum eſſe dominum ſuum,
ſed dic de hoc,ut ibi not.† Not.ibi: *conſilio, &c.* unam bo-
4 nam regu.quòd in negotiis eccleſiæ tenetur Epiſcopus re-
quirere conſilium capituli, & nota quòd non dicit conſen
ſum, quod eſt contra gloſſ.cap.præceden. Item not. quòd
inſtitutiones & deſtitutiones pertinēt ad Epiſcopum, ſed
cum conſilio capituli,de quo uide,quod plenè not. in cap.
cum eccleſia uulterana,de elect. † Vlti. not. quòd geſta per
5 Epiſcopum ſine conſilio capituli ſunt nulla,*f* & hodie ui-
f de pulchrum & ſing.text.in cap.2.de conſue.libro 6.ubi de-
ciditur ualere conſuetudinem, per quam Epiſcopus ſolus
iuriſdictionalia exerceret, & ſimilia ſine conſenſu capitu-
g li.ualet ergo conſuetudo contra iſtum tex. [g] Quędam ta-
men ſunt impræſcriptibilia,ut no.in cle.fi.de reb.eccl,non
alie.In

a Ex poſt facto. Adde qđ uoluit Ro.cōſ. 53. de dr̄ia īter cōſenſum,& authoritatē, & uide Alex. conſi.105.1.libr. SEBA. SAPI.
b Authoritas. Vide pulchrè p̄ Bal. in l.1.col.antep.cum ſeq.C. q̄ admit. & p̄ Iaſ.i l.uniuerſa, co.pe.& ulti.C. de p̄ci.impe. offeren. ZACHARIAS.
c Actus p̄cedēs. Adde Feli.in c. p⁹ ceſſionē,col.7.uer. 2. declaro.ſ̄.de p̄ba. & in c.cām,col. fi. ſ̄.de iud.& in c.1. col.pe.ſ̄.de re iud. Phil.Frā.poſt Din. in reg.ratihabitionē,Bal.cōſ.229.& ſeq.cōſ.90.uol.1.& cōſ.181.& cō.198 uol.2.& Alex.cōſ. 126.col.fi.uol.5.& cōſ.127.co.11. uerſi.2.rñdeo.10. lib. SEBA. SAPIA.
c Actus p̄cedēs.Vide Bar.in l.obſeruare ff.de of.p̄cō. & lega. ubi ponit breuē doctrinā,qñ ratihabitio retrotrahat̄, & ratificet actū præcedentem. SEB. SAPIA.
d Vnū corpus. Vide Imo.in l.mortuo, in fi.ff.đ fideiuſ.cū multis cōgeſtis p̄ Fel.in c. eā te col. 11.uerſ.2.declaratio, ſ̄. de reſ. uide ēt d. Iaſ. in l.ſi qs maior,col.2.C. de trāſa.ubi tāgit, an diſpoſitio loquēs p̄ dictionē,ſi qs, cōprehendat uniuerſitatem.
e Verū corp⁹. Adde Ro.conſi. 400.
f Sunt nulla. Addē uidendum Ale.conſ. 107.2.lib.
g Cōtra iſtū tex. Adde Oldr. cōſi.202. ubi dicit, q̄ ſnīa Ep̄i infamiā irrogās,non ualet ſine cōſi.uel aſſenſu capituli ſui,licet cōſuetudo in ꝯriū ſit præſcriptibilis.

alie.In contrarium facit iſte tex. dū dicit hoc eſſe honeſta-
ti ꝯriū. Nā ñ valēt cōſuetudo ꝯ honeſtatē,vt ī.c.cū decorē,
de vita & hone.cleri.Poſſet dici,qđ ſi eſt cōſuetudo,ut ſol⁹
p̄latus exerceat,ualet,vt ī.d.c.2.&.ī.eo.ti.c.ea noſcit̄.Sed ſi
cōſuetudo hēat.vt req̄rat conſiliū aliorū canonicis ſpretis,
tūc fortè nō ualet cōſuetudo,arg.hic:ſed uide q̄ no.in.c.ea
6 noſcit̄.† Sed q̄ro,nunq̄d indifferēter teneant̄ p̄lati req̄rere
cōſiliū capituli ſui?Solut.ex dictis doc.poſſum⁹ elicere duos
caſus exceptos. Dicunt.n.primò,q̄ inſtitutiōes in minori-
b⁹ bñficiis p̄nt fieri p̄ Ep̄m ſolū. Ex hoc ego elicerē vnū ca-
ſum gn̄alē,& poſſet fieri quaſi rīa, ut minora negotia poſ-
ſit p̄lat⁹ explicare ſine cōſilio capituli;facit q̄ no. Inn.in.c.
fi.đ maio.& obe.&.l.2 C.de iura. cal. Nā rectores cuiuſq;
collegii ex officio iniuncto explicāt hæc minora, vt in.d.l.
2.& facit.c.edoceri,de reſcri.Secūdò dicūt, q̄ ſi p̄latus uult
p̄cedere ꝯ cōſanguineū,ſeu amicū collegii, p̄t p̄cedere nō
req̄ſito cōſilio, ne forte illi reuelarēt:qa nemo carnē ſuam
odio habuit.13.q.2.c.nō ęſtimem⁹. Ex hoc colligo aliū ca-
ſum gn̄alē,qđ exiſtēte cā rōnabili, q̄ bon⁹ vir arbitrabit̄,
7 ñ tenet̄ p̄lat⁹ ēt ī arduis req̄rere cōſiliū capituli.† Vlterius
q̄rit̄,ī qb⁹ caſib⁹ req̄rit̄ cōſenſus capituli, cū multa iura req̄
rūt cōſenſum.Sol. vt colligit̄ ex dictis doc.hic,& Arch.24.
diſt.c.ſi ep̄s,& Goffre.ſ̄.c. p̄xi.q̄ in alienatione rei eccleſię
cathedralis req̄rit̄ cōſenſus,nec ſufficit cōſilium,& hoc p̄p̄
grauitatē p̄iudicii,& qa intereſt capituli,ne eccleſia veniat
ad deteriorē exitū,& ut pauperes & alii indigētes poſſint ſu
ſtētari,ut ī.c.1.ſ̄.eo:12.q.2.c.ſine exceptiōe:ſecus dicit Inn.
in alienatione rei eccleſiæ inferioris:qa tūc ſufficit cōſiliū,
cuius ꝯriū tenuit in.c.1.ſ̄.eo.ſed tu dic lati⁹ vt ibi dixi.Secū
dò ex rōne huius caſus excepti collige aliū caſum, qđ in oī
b⁹ aliis caſib⁹ cōcernētib⁹ p̄iudiciū eccleſiæ req̄rit̄ cōſenſus
capituli.Tertiò in ſpectantibus ad Ep̄m & capitulum com-
muniter ut dixi.ſ̄.c.prox.Item in concernentibus intereſſe
capit.ar.in.c.ad hæc, de offi.ord.regulariter ergo ſufficit cō
ſilium.Et adde ad prędicta, quod not.Old.conſ.230.ubi ꝯ-
cludit prȩlatum ſolum poſſe requirere beneficiatum abſen
tem ad faciendum reſidentiam,& ſpoliare eum,ſi non venit
monitus:quia in hoc caſu non requiritur iudiciū. vnde pro
prie non fit citatio,ſed requiſitio, nec fertur ſententia pri-
uatiua:ſed potius fit ſpoliatio,vnde eſt quędam iuris execu
tio,cum hæc non poſſunt eſſe non notoria, ut dixi. in.c. ex
parte,&.c.ex tuę.de cler.non reſiden.Et ex his colligo hāc
reg.q̄ in notoriis non eſt neceſſe req̄rere cōſiliū capituli,q̄
8 no.† In gl.fi.in fi. Idē q̄ gl.tenet Gof.Hoſt.ꝯ;vñ dicit cōſti-
tutiones eſſe irritandas,& nō irritas ipſo iure.Sed primum
dictū placet Ioan.An.& videtur uerius per tex.ibi:*carere de*
cernimus, &c. Nā pœna nullitatis apponit̄ ibi p̄ uerbum præ
a ſentis temporis;[a] & ſic non requiritur ſententia, vt not.in.
c.quiſquis,ſ̄.de elect.dixi plenè in.c.ſi diligenti,de for.com
peten.& facit.c.fi.de ele.li.6. & not.in hac gl.iuncto text.&
uide quod dicam in c.cum olim, de arbi.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus non debet pertractare negotia, eccleſiæ cum conſenſu extraneorum, ſed capituli,& nu.2.*
3 *Prælatus quando habet aliquid facere cū conſenſu capituli, debet habere maiorem partem.*
4 *Statuta Epiſcopi non ualent ſine conſenſu capituli, ſufficit tamen conſilium capituli ſine conſenſu expreſſo.*
5 *Conſenſus ſi non præſtatur ab illo, qui debeat præſtare, ſuppletur per alium,ſi ille irrationabiliter non præſtabat.*
6 *Epiſcopus non poteſt corrigere ſubditum ſine conſilio capituli, ualet tamen conſuetudo in contrarium.*
7 *Abſentium nomina non debent deſcribi in contractu facto per aliquam uniuerſitatem,alias faciens ſcribi puniatur de falſo.*
Paria ſunt exprimere nomina propria, uel per indubitatas circumſcriptiones.
Vniuerſitas,uel collegium quando conſtituit ſyndicum uel procuratorem, quo caſu debent deſcribi nomina omnium de uniuerſitate.
Notario aſſerenti hoc eſſe factum nomine uniuerſitatis, an credatur.
8 *Notarius ſcribens inſtrumentum falſum, quo caſu puniatur pœna falſi.*

CAP. V.

QVanto. Summatū eſt.ſ̄.c.
prox.Diuidit̄. Nā
primo p̄hibet.Secundo prȩci-
pit,ibi: *abſentium*. Caſus līalis
1 † Dictus Archieiſcopus omiſſis fratrib⁹
ſuis in cōfirmationib⁹, & cōceſsionibus,
& aliis negotiis eccleſiæ utebat̄ conſilio
aliorū,mādat Pa.eidē,qđ de cætero hoc
nō faciat,ſed de conſilio fratrū ſuorū,vel
maioris vel ſanioris partis eadē p̄tractet
& diſponat. Prȩterea idē Archiep̄s ī pri
uilegiis & aliis inſtrumentis noīa abſen
tiū fratrū inſcribi faciebat. p̄cipit Papa,
qđ hoc nō fiat:qa talia irrita ſunt,& quæ
ſtionē falſi poterit merito formidare.B.
2 † No.primò ibi:*in conceſsionibus & confir-*
mationibus,&c. q̄ tā in collationib⁹,quā ī
electionū cōfirmatiōib⁹ dēt Epiſco. req̄
a rere conſiliū capituli.Et nota ex hoc,qđ
cōfirmatio electionū, ſeu libera collatio
p̄tinet principaliter ad Ep̄m licet dēat ha
bere cōſiliū capituli,quod intellige in du
bio in beneficiis & dignitatibus ſitis ex-
tra eccleſiam cathedralē In beneficiis ve
ro eccleſiæ cathedralis dic, ut plene nota
3 tur.in.c. cū eccleſia, de electione.† Nota
ibi.*uel ſanioris partis*,quod in ſpectātibus
ad Ep̄m cū cōſilio capituli nō ſufficit ha
bere cōſiliū unius canonici: ſed oportet,
q̄ interueniat toti⁹ capituli conſiliū, uel
maioris partis, & faciat ꝯ Hoſti.in.c.po-
ſtulaſtis,de cōceſſio.p̄bendę,licet ipſe ni
tat̄ reſpondere ad iſtū tex.ſed minus bñ.
4 † No. ibi:*ſtatuenda*;q̄ ſtatutū Epi ſine cō
b ſenſu capituli nō ualet. Et nota bene,q̄
in ſtatutis cōdēdis p̄ Ep̄m neceſſario nō
req̄rit̄ tātū cōſenſus capituli: ſed ſufficit
5 conſilium.†Quid autem,ſi capitulum nō
uult prȩſtare conſiliū imo diſſentit?vide
Archidiaco.& Io.Andrę.in.c.1. de con-
ſtit.li.6.ubi concludit ſtatuta ualere, ſi p̄
capitulum nil rationabile opponitur.Et
eſt mihi indubitabile,quia cum requirat̄
c conſiliū,& nō cōſenſus,ſatisfactum eſt iu
ri ex ſola petitione & expectatiōe reſpō-
ſi,cum non teneatur conſilium ſeq̄, ut in
c.cū in ueteri, de electione. & in. c.cum
6 olim,de arbi.& ibi bonus tex. in fi.† No.
ibi:*errata corrigas*, quod ēt corrigere ſub
ditos ñ p̄t Epiſco. ſine conſilio capituli,
eſt tamen conſuetudo in ꝯriū,ut in.c.3.đ
7 cōſue.li.6.† Vlti.no.q̄ ſi noīa canonico-
rū abſentiū ſcribunt̄ in inſtrumēto, tale
b inſtrumentum eſt falſum,[b] & faciens ſcri
bi p̄t puniri de falſo.Sed cadit hic nota-
bilis quęſtio,utrum nomina illorum de
uniuerſitate debēt deſcribi in inſtrumen
c to confecto ſuper diſpoſitis [c] ab uniuerſi
tate ipſa & uidetur hic text. a contrario
quod ſic. nam ſi abſentium nomina non
debent deſcribi; ergo nomina præſen-
tium ſic. Et hanc opinio tenuit hic Pe-
trus.Quidam Moderniores contra.Nam
ſufficit denotare canonicos per nomen
collecti. nam paria ſunt exprimere per
nomina propria,uel per circumlocutio-
nes indubitatas; ad hoc.§. nominatim,

ZACHARI.
a Per uerbum præſentis tēporis. Adde iſtū in.c.unico nū.3.& ibi not.in apoſ.ad ipsū poſt alios in uer. colligitur.ī.đ ſagit.& in.c. in quibuſdā, nu.7. & ibi etiam poſui in apoſt. in uer. uerbū futuri tēporis.ī.đ pœnis & Philip.Fran.in c.1.nu. 5. & ibi in apo.Celſi in uerſ. uerbū,ipſo iure,đ uita & hone. cle. li.6.
ZACHARI.
b Eſt falſum. Adde Bal.conſi.214.in. 2. dubio, uolu.3. Fede.de Se.conſi. 254.& conſi.286. & Car.Mandago, in ſuo trac.de ele. parte.2.c.59.ī gl. in uer.tales, & in addi. ad eum.
SEBA. SAPI.
c Super diſpoſitis: Vide Pe. de Ancha.in.c.cano. ſtatuta,in. 18. charta, uer.& propter hoc ſupra de conſti.Bal.in.l.fin.C. qui ce. poſ. & Io. de Imo. ī.c. 1.ſupra de ſyndi.

inſt.de exhęre.li. & ꝙ dixi in.c.in Latera
nenſi,de p̄ben.Itē in multis iuribus vide-
mus,qđ ſnĩa cõponit̃ in ꝑſona capituli,
ſeu vniuerſitatis nominib⁹non expreſſis;
ad hoc.c.licet, de prob. & in.c.capitulum
ſanctæ crucis,de reſcri.ergo ſatis eſt dice
re quòd Eп̄s cũ capitulo,&c.Sed aduerte,
qa in hoc multæ ſunt variationes p̄ſertĩ,
cũ agitat̃ q̃ſtio ĩ ꝯſtitutiõe ſyndici,ſeu ꝓ-
curatoris.Bar. hãc q̃ſtionē tetigit in.l.1.
ff.de albo ſcri.vbi cõcludit,qđ ſi cõſtituit̃
ſyndicus ad vēdendũ,dēnt exprimi noĩa
ſingulorũ de vniuerſitate; & vr̃ tex.in.l.fi.
C.de vend.rerũ ad ciuita.perti. li.10.Nã
vr̃ ille tex.velle reqrere ſubſcriptionē, &
idē in.c.1.s̃.eo.vbi bonus tex. Si uerò cõ
ſtituit̃ ad alia negotia tũc dicit,qđ in col
legiis magnis & in cõſilio uni⁹ populi nõ
eſt neceſſe exprimere noĩa,argu. in.c.fi.đ
ꝓcurat.Sed ſi collegiũ ē paruũ, puta prio
ris alicuius ciuitatis , vel canonicorũ,ſeu
monachorũ;& tũc exprimũt̃ noĩa;ad hoc
facit iſte textus,ſed Bal.ĩ.l.1.ff.de magiſt.
cõue.dicit quoſdã tenere vt ſem p debeãt
a exprimi noĩa ſingulorũ,[a] qđ vr̃ ſibi tuti⁹:
qa cũ tabellio ſit qdã teſtis,vt.l.Domiti⁹
Labeo,ff.de teſta.facit.c.cũ Ioannes,đ fi-
de inſtr. dēt notari⁹ deponere p uerba fa
cti,& nõ iuris.Nã ſi notarius diceret capi
tulũ,vel maior pars hoc fecit,poti⁹ vr̃ iu
dex, quã teſtis:qa ſenſu corporeo nõ põt
notarius cõprehendere,qđ illi p̄ſentes fa
ciãt totũ capitulũ,vel maiorē partē:quia
fortè aliq ſunt excõicati,vel nõ ſunt in ſa
cris,uel ſunt abſentes a loco,vñ debēt vo
cari;& iõ,vt appareat an fuerit totũ capi-
tulum,vel maior pars,dēnt exprimi noĩa
eorũ,q interſuerũt.Sed aduerte,qa nun-
quã pñt cõcipere caſum, in quo notarius
nõ hēat ĩ hoc negotio deponere iudicio
intellect⁹.Nã ſi diceret, Titi⁹ & petrus fe
cerũt hoc &c.nõ ſequeret̃,ꝙ capitulũ fece
rit.oportet ergo qđ ſubmittat illos face-
re totũ, vel maiorē partem capituli;& in
hoc deponit iudicio intellectus; & cũ ali
ter nõ poſſit explicare capitulũ, niſi iudi
cio intellectus,p̄ſumendũ eſt , qđ notari⁹
diligēter exercuerit officiũ ſuũ.vñ Fede.
de Senis cõſilio.207.dicit,qđ ſi in inſtru
mento dicitur,talis Abbas cũ talibus ſex
monachis facientibus totũ capitulũ ſic &
ſic fecerunt,qđ prima frõte p̄ſumendũ eſt
ibi interfuiſſe totũ capitulũ,ēt ſi ꝓbetur,
qđ p annũ añ erãt ibi plures monachi; &
ꝓ hoc facit.c.ſequẽs vbi p̄ſumit̃ ꝓ p̄lato,
qđ habuerit cõſenſum capituli;aſſerenti
ergo ꝯriũ incũbit onus ꝓbãdi. vñ conclu
derē, qđ exceptis caſib⁹ a iure expreſſis,ñ
eſt neceſſe exprimere noĩa ſingulorum,li
cet ſit utile.& ad iſtũ tex.dic, qđ hic nõ p̄
cipit̃,ut nõ exprimãt̃ noĩa p̄ſentiũ:ſed ut
nõ exprimantur nomina abſentiũ ; & bñ
facit illud.c.fina.de procura.& uide quod
8 nota.Specu.in titu.de ſyndi. §.1. † In gl.
fina. ibi : *de crimine falſi tenetur* intellige
hanc gloſſam & tex.ſecundum ea , quę le
gun.& notan.maxime per Bar.ĩ. l. ſi quis
obrepſerit,ff.de fal.Nam,ſi notarius non

a Nomina ſingulorum.Adde Ale. conſi.1.4.lib.
ZACHARI. Adde Iac.Rebu. in.l. obſeruare.n. 2.& ibi in apoſt. Celſi ad eũ ĩ uer. præſentes , C. de decu.li.10.in.l.ſi quæ,nu.6. uerſic. ultimo. Spec.C.đ uen.re.ciui.li.11.
b Aut per literas. Adde Lup.alleg. 75.

fuit conſcius falſi , ſed ſcripſit ſecundum quod partes dice-
bant,tunc inſtrumentum non eſt falſum,neque partes accu
ſari pñt de falſo, ſed de obreptione; puniunt̃ tñ pœna falſi,
ut ibi.nã ſubſtãtia inſtrumēti fundat̃ ſuper ipſo notorio;fa
cit capitu.cũ Ioãnes,p̄allega.In eadē gl.,ibi:nõ oportet te
ſtē ſcire,hoc intellige,niſi in inſtrumēto dicat̃,qđ in p̄ſen-
tia teſtiũ &c.Et an & qñ teſtis facit ſibi p̄iudiciũ,uel aduoca
tus,uide quod dixi in capitulo,ex literis de tranſact.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia collegiata ſi habet præſentandi ius,prælatus præſentabit cum conſen-
ſu ſaltem maioris partis capituli.*
2 *Archiepiſcopus habet iuriſdictionem in concernentibus ſacta prouincia.*
3 *Habens ius præſentandi poteſt præſentare clericum per literas.*
*Clericus præſentandus debet ſe perſonaliter exhibere, niſi ſit multum notus il-
li,cui debet fieri præſentatio .*
*Beneficium poteſt conferri abſenti,quando ſuperior habet notas eius qualita-
tes.*
4 *Præſentatio,quæ pertinet ad collegium,non poteſt fieri per ſolum prælatum ſine
conſenſu collegij,uel capituli.*
Abbas ſolus poteſt creare monachos abſque conuentu.
*Abbas ſolus poteſt dare licentiam monacho uolenti tranſire ad arctiorem re
gulam.*
*Abbas ſolus poteſt facere ea,quæ pertinent ad cultum diuinum & ad utilita-
tem eccleſiæ.*
5 *Maior,uel ſanior pars collegij requiritur in explicandis negotijs pertinentibus
ad collegium.*
6 *Prælatus poteſt præſcribere contra capitulum, ſ.ut ſolus poſſit exercere perti-
nentia ad capitulum, & e contra capitulum præſcribit contra prælatum.*
7 *Literæ ſolius prælati an faciant fidem?*
8 *Conſenſus tacitus collegij ſufficit in pertinentibus ad prælatum & colle-
gium.*
*Alienatio in perpetuum rei eccleſiaſticæ non poteſt fieri ſine expreſſo conſenſu
capituli;alias ſecus.*
9 *Conſenſus capituli an præſumatur interueniſſe in alienatione rei eccleſiaſti-
cæ,uel in conſtitutione procuratoris facta per prælatum, & quis habet proba
re conſenſum interueniſſe.*
Solennitas extrinſeca an præſumatur ?
*In factis antiquis præſumuntur omnia ſolenniter acta uide infra proxi.c.nu-
mero.12.*

CAP. VI.

1 EA *noſcitur.* † Si eccleſia collegiata habet
prę ſentationem,prę ſentabit
prę latus de conſenſu capituli,uel maioris partis,
niſi de conſuetudine,uel priuilegio competat ſo-
li prę lato.Et prima pars factum narrat . Secunda pars re-
ſpondet,ibi,*reſpondemus.* Caſus literalis.Abbates & conuē
tus habent ius prę ſentandi in eccleſiis. contingit aliquan-
do , quod ipſi abbates prę ſentant perſonas idoneas Epiſco
pis diœceſis ad eccleſias illas uacantes , & eis receptis per
Epiſcopum,monachi aliquando ante prę ſentationem, ali-
quando poſt contradicunt.quęritur,an talis inſtitutio ua-
leat?& reſpondet papa, quod quando prælati faciunt huiuſ
modi præſentationes,intelligendum eſt,quod fiant de con
ſenſu fratrum ſuorum, ſine quo nõ ualent;& ideò ſi conſti-
terit,quod conſenſu fratrum , vel maioris partis non inter
uenerit , tales inſtõnes debent caſſari niſi ex antiqua & ap-
probata conſuetudine , uel ex aliqua ſpeciali conceſſione
Abbates ipſi probauerint quod conſenſus monachorum in
2 talibus collationibus non ſit requirendus.B.† No.ibi:*in pro
uincia tua.*Archiepiſcopum habere iuriſdictionem in con-
cernentibus facta prouinciæ : hoc tamen ex toto non pro-
3 batur hic:ſed vide quod dixi in.c.3 .ſupra de inſti.† No.ibi:
b *aut per literas.*[b]qđ habēs ius p̄ſentãdi,p̄t p̄ſentare clericũ p
lr̃as.Nã p eas cõſtituit̃ ꝓcurator, ut in cle.1. đ ꝓcu.cleric⁹
tñ p̄ſentandus dēt eſſe p̄ſens;qa nõ dr̃ præſentari, niſi exhi
beat ſe ſenſibus corporis illi⁹, cui fit p̄ſentatio;de quo uide
bonã gloſſam in clementina , dudum , de ſepul. ſuper uer.
prę ſentare,quod puto uerum,niſi prę ſentandus ſit notus.
Nam quemadmodum beneficium poteſt conferri abſen-
ti,ut in

a ti.[a] ut in accedēs,de p̄b.& in c.ſi tibi abſenti,e.ti.li.6.ita, &
pñtari,p̄t,ex quo ſupior hēt ius ꝑſonę qualitates notas , &
4 hoc nota.qa ſæpe accidit.† No. ꝙ in pñtationib. ꝑtinētib.
b ad collegiũ dēt p̄latus habere cõſenſum capituli,[b]& per hũc
tex.dicit gl.& cõiter ſcribentes in fi.de reg.iur.li.6.ꝙ crea-
tio monachorũ de iure cõi pertinet ſimul ad Abbatē & cõ-
uentũ,licet ex cõſuetudine poſſit cõpetere Abbati ſoli , ut
ibi.Sed ego nõ uideo,qũo hoc ꝓbetur per iſtũ tex.nam ſo-
lùm hic dr̃,ꝙ ſi pñtatio ſpectat ad collegiũ,ſolus p̄latus nõ
pñtat,ita,ꝙ p̄ſupponitur pñtationē pertinuiſſe ad collegiũ.
ſed ꝙ creatio monachorũ ſpectet ad collegiũ,nõ memini le
giſſe:imò in contrarium uidetur tex.ſing. in materia in ca.
nulla.18.q.2.ubi dicitur,quòd ea,quę pertinent ad cultum
diuinũ,uel utilitates monaſterii diſponũtur p Abbatē , &
ſubiicit iſte tex.ꝙ tota ptãs monaſterii eſt penes Abbatē fa
cit qđ no.Inn.in c.porrectũ,de regu.bñ facit in c.licet.j. e.
tit.ubi religioſus uolēs exigere de monaſterio cã arctioris
rl̃ę petit licētiã a ſolo p̄lato,& facit.c.religioſus, de ele. li.
5 6.† No.ibi:*uel maioris uel ſanioris partis.*bonũ tex. ꝓbantē, ꝙ
in pertinentib.ad prę latum & collegiũ oportet, ꝙ prælat⁹
in explicatione actus habeat ſaltē maiorē uel ſaniorē par-
6 tem collegii.† Vlti. no. ꝙ prę latus etiã regularis põt præ-
ſcribere ꝯ capitulum ſuum , ut ipſa exerceat pertinentia ad
collegiũ.Sic & capitulum qñq; p̄ſcribit contra prælatũ, ut
in c.irrefragibili,§.exceſſus,de of.or.& tene mēti hoc ſing.
7 † In gl.1.in fi.Intellige,qñ contradictio fit ab extraneis , &
literæ habeãt ſigillum authenticũ.Nam tunc ſtandum eſt li
teris ſigillatis,ut in c.3 .loco,de proba.& in cle.1.de ꝓcu.Si
aũt conuentus ꝯdiceret, non uideo ꝙ literę ſolius p̄lati fa-
ciant fidē,ut dicã.j.in glo.3 .In glo.2.in fi.No.bene gl.& in
ꝑtinentib.ad prælatum & collegium ſufficit tacitus cõſen-
ſus collegii,ex quo non agitur de alienatione perpetua , &
c pondera gl.Nam ſufficit ſola ſcĩa conuentus [c] ſine ꝯdictio-
ne,& licet Io.And. hic dicat capitulum poſſe ꝯdicere intra
ſex menſes a tp̄e ſciæ per ea,quæ fuerunt not.in d.c.2 .s̃.eo.
Tñ dic illud ꝓcedere,qñ a princ.capitulum reclamauit,ul̃
ignorauit,ſecus,ſi a princ.ſciuit,& non contradixit.nam ur̃
9 conſenſiſſe,ut ibi clarè ꝓbatur , & hoc facit ad multa. † In
glo.3 .No.ſing.hanc gl.quæ ur̃ intelligere hunc tex. ꝙ in du
bio in geſtis ſeu gerendis in p̄lato interuenerit cõſenſus ca
pituli,licet poſſit ꝓbari cõtrariũ.tex. tñ apertè hoc non di
cit.Nã põt intelligi,ꝙ i ſpectantib.ad collegiũ debeat p̄la
tus procedere cũ conſenſu collegii, & tunc nõ colligeretur
dictũ gl ſed multi tenuerunt hãc gl.& tenuit Fed.cõſi.207.
& Compoſtel.in c.cũ dilectus,de conſue.ubi dicit,ꝙ ſi par-
tes non referunt qõnē,an conſenſus capituli interuenerit,
d p̄ſumitur interueniſſe, [d] & alle.hunc tex.ſecus dicit, ſi refe-
runt qõnem,& aduerte: qa iſta eſt difficilima q̃ſtio. Nã eſt
q̃rere,an ſolennitas extrinſeca p̄ſumat̃. Nam conſenſus ca-
pituli eſt quid extrinſecũ ad p̄latum,& iura uident̃ uelle,ꝙ
ſolennitas extrinſeca non præſumat̃,ut in l. quæcunq; §. fi.
ff.de publi.ubi dicit tex.ꝙ in contractu minoris nõ p̄ſumit̃
tutoris authoritas intereſſe,niſi probet̃, ad idē tex.& Bar.
in l.ſciendũ,ff.de uer.obl.Inn.& AEg.quos ur̃ ſequi Io.An.
dñt,ꝙ aut ſit ꝯdictio ante inueſtituram , & Abbas hēt pro-
bare cõſenſum capituli,aut poſt inueſtiturã,& p̄ſumitur cõ
ſenſus,niſi probetur ꝯrium.Et idem dñt, qñ opponit̃ ꝯ pro
curatorē conſtitutum ab Abbate,ꝙ non interuenit cõſen-
ſus cõuentus.nam ante ſnĩam dñt,ꝙ onus probandi incum
bit procuratori,ſecus poſt ſnĩam , & in hoc multũ inſtant .
Do.Ant.diſtinguit latius.Aut enim ſm̃ eum in inſtrumen-
to dicitur, ꝙ conuentus conſenſerit , & tunc ſtatur inſtru-
mento,niſi probetur ꝯrium,ut in le.1.& qđ ibi not . C. de
fide inſtru.& iu.haſtæ fiſca.lib.10.& bonus tex.in ca. tertio
loco,de prob.Si uerò in inſtrumento ſolũ fit mētio de p̄la-
to,& ſi non negatur,conſenſus capituli præſumitur,ut dicit
Cõpoſtel.Si uerò negat̃,aut ſumus in actib.in qb.ſufficit ta
citus cõſenſus,& p̄ſumitur,arg.hic.Si uerò reqritur expreſ

ſus,& tũc dicit,& in actib.in qb.eſt dare
quaſi poſſeſſionē,p̄ſumendũ eſt ꝓ poſſeſ
ſore,ſi ſtat tanq̃ reus,adducit in arg. c.cũ
ueniſſent,de inſtit tñ ſi ſtat tãquã actor ,
nõ præſumitur pro conſenſu,niſi poſſeſ-
ſio ſit antiqua,facit qđ no. in c.illud , de
pręſump. In aliis uerò actib.dicit,ꝙ non b
p̄ſumitur ꝓ cõſenſu.niſi fortè factum ſit
antiquũ iuxta no.in c.innotuit,de eo , q
fur.or di.rece.p Inno. ſed certè hęc dicta
ſunt obſcura, & nõ credo uſquequaq; ue
ra.Nã uide tex.in ꝯriũ in c.1.s̃.e.ubi req-
ritur ſubſcriptio,ut clarè probet̃ conſen-
ſus,ut dicit gl.in c.2 .eo.ti.ad idē tex. no.
in c.1.de re.eccl.nõ alienã.li.6. ubi ĩ alie c
natione facta per p̄latũ & capitulũ non p̄
ſumit̃,ꝙ tractatus interceſſerit,forti⁹ er-
go nõ dēt præſumi expreſſus conſenſus .
Itē nõ facit dr̃iã, an contradicatur a con
uentu,uel ab extraneo.Vñ breuiter dice-
rē, ꝙ aut conuentus ꝯdicit allegando, ꝙ
nunq̃ cõſenſerit,& tunc in dubio puto,ꝙ
onus probandi incũbit pręlato , ut ſenſe
runt doc.antiqui hic, dũmõ contradicãt d
debito tempore iuxta ea,quæ dixi in c.2.
s̃.eo.ꝙ ridiculum eſſet dicere cõtrarium
nam ſemper prælatus diceret capitulum
conſenſiſſe,& difficilimum eſſet probare
contrarium,arg.c.quoniã contra, de pro
batio.& 6.q.2 .ſi tantũ,& c.placuit.Si ue-
ro contradicatur ab extraneo,& tũc ſi an
te executionē actus,credo ꝙ onus probã
di incumbit Abbati,etiam ſi ſit actus , in
quo ſufficit tacitus conſenſus , quia non
dēt Abbas uagari cum iactura illius , cu-
ius intereſt.nã actus de ſe eſſet nullus , ſi
non interueniſſet conſenſus , ergo is, cu
ius intereſt,poteſt inſtare,ut doceatur de
conſenſu,arg.c.cauſa,de iudi.& eius , qđ
nota.gloſſ.in capit.primo,de electio. li-
br.6.facit l.prętor edixit,ff. de iureiuran
do.Sed ſi non opponitur , prę ſumitur cõ
ſenſus tacitus, , & ſic poteſt intelligi iſte
text.cum gloſſ.ſed ubi requiritur cõſen-
ſus expreſſus , nunquàm ego præſume-
rem pro conſenſu, quia eſt ſolennitas ex
trinſeca, quæ nunquam prę ſumitur , ut
in iuribus prę allegatis , alias iura fru-
ſtra requiſiuiſſent ſcripturam in quibuſ-
dam caſibus,ut in c.1.s̃.eodem.cum ſimi.
Et pro hoc obuiatur multis fraudib.quę
in hoc poſſent euenire

SVMMARIVM.

1 *Laicus poteſt decimas,quas habet in feudũ ab una ec
cleſia , alteri donare cum conſenſu ſolius diœceſa-
ni,& nu.7.*
2 *Cõpromiſſum de rebus eccleſiaſticis poteſt fieri in cle
ricos,non autem in laicos.*
3 *Decimæ malè detinentur a laicis,licet habeant in feu
dum ab eccleſia,tamen non incurrunt peccatum.*
4 *Authoritates ſanctorum poſſunt licitè allegari in de
fectum canonum.*
5 *Alienatio rei eccleſiaſticæ ad hoc,ut teneat, quæ re-
quiruntur,& uide infrà cap.proxi.in 4.not.*
6 *Alienatio rei eccleſiaſticæ requirit maiorem ſolenni-
tatem,quam euiſdem reuocatio ſiue acquiſitio.*
8 *Argumentum a contrario ſenſu an habeat locum in
ſtatutis & in contractibus.*

ZACHARI. Abſenti. Adde iſtũ in c.accedēs p eũ hic all.nu.2.& q̃ ſ ibi no.in apoſt.ad ipm in uer.abſenti,s̃.de præb.
b Cõſenſum capituli, adde qđ do. de Ro.deci.332.in antiqs,dñt,ꝙ pñtat⁹ ab Abbate,& inſtitutus ab Ep̄o,p̄ſumitur pñtatus cũ cõſenſu capituli.
SEBA. SAPI.
c Cõuēt⁹.Vide Io. Bap.de S.Seueri. ĩ repe.l.oēs populi, char. 8.ff.de iu. & iur. cũ multis all. p Fel.in c.1. s̃. de ma.& obed. & ibi ſcribit,ꝙ ſi ageret̃ de alienatiõe rei eccl̃iæ , non ſufficeret taciturnitas ut ibi per eum.
d Interueniſſe. adde an p̄ſumat̃ ꝙ conſenſus capl̃i interuenerit d.Car. cõſ. 118.Ale.cõſ. 1. 4. li.Fed.cõſi.249.& cui incũbat onus ꝓbãdi ſolēnitate, p d.Car.cõſi.139. Et an p̄ſumat̃,ꝙ cõſenſus capl̃i interuenerit, uide d. de Ro.deci.471. i nouis,de p̄ſcrip.Ant. Frã.Circa hoc,qđ dr̃ de ſolennitate, qs dēat illã ꝓbare interueniſſe ĩ actu dicas,ꝙ ĩ dubio p̄ſumit̃ interueniſſe adeo,ꝙ dicēs illã nõ interueniſſe, dēt illud ꝓbare qa hēt iuris præſumptionē ꝯ ſe, maximè ſi cõcurrat diuturnitas tp̄is,niſi ſolennitas eēt extrinſeca,ut p Bar.& docto.in l.ſciēdũ,ĩ 2. opp.ff.de uer.obl. & p eūdē Bar.ĩ l. q̃cũq;,§.iterdũ, ff. de publ.& ĩ l.1. C. de ꝯhen. & cõmit. ſti.pul.& in l. iuriſ gētiũ,§.qđ ferè,ff. de pac .& p Spe. ĩ ti. de ꝓba.§.1.in uer.2.p inſtrumētũ,& Bar. & Ang. l.q ĩ aliena,ĩ §. 1. ff.de acq.hęr. & ĩ l.gerit.in fi.eo.ti. & p Io.And. in c. Albericus, đ teſti.

a Non poteſt. Adde Fede. conſi. 94.
b Tractatus. Adde Io. de Imo. conſi. 95. & adde quod uoluit Fede. conſilio. 249.
c Contrario ſenſu. Adde, an arg. a ɔ̃rio ſenſu ſit ualidū in ſtatutis, Pa de Ca. cōſi. 336. in 1. impreſsis. Et an ſit ex mente leg. per Franceſ. de Are. cōſ. 44. & qñ ſu mar̃, ꝑ Io. de Im. cōſi. 57. Ro. cōſil. 392. & cōſil. 11. & cōſi. 15. & ibi quid in ſuis, & ꝑ eūdē, q̃d in reſcriptis, & cōuētionib. conſi. 399. de quo ēt per Alc. conſi. 46. Ant. Fran.
De iſto arg. a ɔ̃rio ſenſu uide Alex. p⁹ gl. & Bar. in l. 2. in §. huius rei, in 5. notabili, de of. ei⁹ cui mā̃da. eſt iuriſ di. & uide Bald. in l. cōuēticula, in 1. opp. C. de Epiſ. & cleri. ubi dicit, ꝙ hēt locū tā ī legibus, quā ī ſtatutis, niſi arg. a ɔ̃rio ſenſu ſumptū eſſet ɔ̃ caſum alteri⁹ ſtatuti, uel etiā legis cōis ſm Bal. in l. ſi q̃s, in 2. col. C. de fur. ad queuid gl. in c. cupientes. §. ꝙ ſi ꝑ uiginti, ī uerſ. cōmodè, de ele. li. 6. & aliā gl. ī c. 1. in uer. ꝑmittimus, de ætate, & qual. eo. li. & uide notat. ꝑ dn̄m Pau. de Ca. in auth. dia coniſſa, C. de epiſ. & cleri. & ꝑ Alex. plene in l. oēs populi in pen. col. de iuſti. & iur. & ī auth. ex teſtō, C. de colla. & gl. reputata ſing. in cle. 1. in §. 1. in 21. quæſt. & ibi ēt ꝑ do. Car. d̄ ſent. excom. ubi dr̃ nō habere locum, qñ reperitur contrariū in iure diſpoſitum. & uide Bald. in l. cum patrē, C. de cōdi. in ſer. ubi dicit non habere locum, qñ ſtatutum uetaret interpretationem. de quo per Paul. de Ca. in cōſ. 244.
SEBA. SAPIA.
d Quòd ſi ſtatuto. Vide Feli. in rub. procemii de decr. col. 5. uer. ſecundo amplia. ubi declarat, quomodo intelligatur prędictum ſtatutum, de quo ēt ꝑ eundē in trāslatio. col. 2. & 3. ſ̃. de cōſti. ꝑ do. Frā. Cur. in cōſ. inci. Ticinēſi, col. 7.

Contrarius ſenſus dicitur ſubauditus & extraneus nō autem expreſſus.
Argumentum a contrario ſenſu non habet locū in ſtatuto, quo cauetur, ut debeat planè intelligi, & nil ſubaudiatur.
9 *Alienatio rei eccleſiæ inferioris an requirat conſenſum capituli eccleſiæ cathedralis?*
10 *Feudatarius nō pōt alienare feudū irrequiſito domino directo ſed pōt alteri dare in feudū eo irrequiſito.*
Feudum rei eccleſiaſticæ, quod eſt penes laicum, poteſt per ipſum alienari in alienam eccleſiam irrequiſita prima, a qua ipſe habet.
11 *Decimæ non poſſunt hodie dari in feudum laicis.*
Conſtitutio non ligat actus ante factos, licet habeant tractus ſucceſſiuos.
12 *Habens intentionem fundatam, transfert onus probandi in aduerſarium.*
Laicus non acquirit titulum rei eccleſiaſticæ, etiam quòd eam detinuerit tanto tempore, de quo non extat memoria in contrarium.
13 *Clerici appellatione quandoque intelligitur de capitulo eccleſiæ cathedralis.*
Alienatio rei inferioris eccleſiæ poteſt fieri Epiſcopo præſtante authoritatem, ipſe autem non alienat, niſi pro neceſſitate maioris eccleſiæ.
14 *Appellatione Epiſcopi non uenit capitulum.*
Epiſcopus, quod habet de iure ſpeciali, poteſt ſine conſilio, uel cōſenſu capituli explicare, uel exercere.

CAP. VII.

1 *Cum apoſtolica.* † a Te-
3 net donatio, quam de ſolius
diœceſani conſenſu facit lai-
cus eccleſię de decimis, quas eccleſia ha
bet in feudum ab antiquo, ideſt ante La
teranenſe concilium. Duæ ſunt partes
principales. Prima conſultatio. Secun-
da reſponſio, ibi: *totaliter reſpondemus.*
4 Prima ſubdiuiditur. Nam primò ponit
partium compromiſſum. Secundò u-
nius ꝑtis allegationem, ibi: *dicti mona-
chi.* Tertiò allegationem alterius partis,
ibi: *e contrario.* Quartò conſultationem
arbitrorum, ibi: *quia.* Secunda pars prin
cipalis ſubdiuiditur. Nam primò reſ-
pondet conſultationi. Secundo ſoluit
5 & corroborat contraria, ibi: *authorita-
tes.* Tertio reſpōſionem corroborat, ibi,
b *nam.* Quartò ſolutionem limitat, ibi:
hoc autem. Caſus literalis. Inter capi-
tulum ſancti Stephani ex una parte, &
& monachos de Platea ex altera q̃ſtio,
6 uertebatur ſuper quadam decima, com-
promiſerūt partes ſuꝑ qōne illa in quoſ
7 dam arbitros, coram quibus proponebāt
monachi donationem ipſius decimæ ſi-
bi factā fuiſſe a quodam milite conſen-
8 ſu Bituricenſis Archiepiſcopi. Diœce-
c ſis ipſius, & confirmatam fuiſſe, & ad cō-
firmandam conceſſionem ſuam indu-
cebant authoritatem Hieronymi dicen-
tis. Si aliquando fuerint a laicis, quę
diuini iuris eſſe noſcuntur malè deten-
ta, & in uſum tranſierint monachorum.
Epiſcopo loci præbente conſenſum, con
ſtabunt eis omnia perpetua firmitate ſubnixa. E contra-
riò pars altera reſpondebat, quòd conſenſus Epiſcopi, ſine
conſenſu capituli non ſufficiebat, & ad hoc inducebat au-
thoritatem Leonis Papæ dicentis, quòd Epiſcopus de re-
bus eccleſiæ donare, aut commutare, aut uendere non au-
deat, niſi fortè aliquid horum faciat, ut meliora proſpi-
ciat, & de conſenſu capituli id faciat, quod ſit in dubium
eccleſię profuturum. Dubitauerunt iſti arbitri, quando
decima tenetur a laico, ſi conferatur eccleſię, utrum ſuf-
ficiat conſenſus Epiſcopi ſine clericorum conſenſu. Papa
reſpondet, quòd monendus eſt laicus, qui decimam tenet,
ut illam reſtituat illi eccleſiæ, ad quam ſpectat, quòd ſi no-
luerit, & de conſenſu Epiſcopi alteri eccleſiæ donauerit,
ualebit donatio, & authoritates prædictę licet ſint diuer-
ſæ, non tamen aduerſæ: quia aliud eſt alienare, quod ab
eccleſia poſſidetur, in quo caſu intelligitur authoritas Leo
nis, & tunc non ſufficit conſenſus Epiſcopi ſine conſen-
ſu capituli, & aliud eſt ad eccleſiam reuocare, quod a lai-
co detinetur, in quo caſu intelligitur authoritas Hiero-
nymi, & tunc ſufficit conſenſus Epiſcopi: quia per utran
que authoritatem utilitati eccleſiæ prouidetur. Et hoc
probatur per concilium Lateranenſe, ſumpto argumento
a contrario ſenſu. In quo prohibetur, ne aliqua religio-
ſa perſona eccleſias & decimas de manibus recipiat laico-
rum ſine conſenſu Epiſcoporum; per quod indirectè datur
intelligi, quòd ſufficit conſenſus Epiſcopi, ut licitum ſit
eccleſię decimas recipere de manu laicorum. Hoc quod
dictum eſt de illis decimis, debet intelligi, de his quæ lai-
2 cis in feudū perpetuò ſunt cōceſſæ. Bernar. † No. primò, ibi.
compromiſiſſent. &c. ꝙ ſuper decimis, & ſic ſuꝑ iure ſpiritua-
li poteſt fieri compromiſſum in arbitros, non tamen in lai
cos, ſed clericos. Ad hoc. c. contingit, & c. per tuas, de arbit.
tranſactio tñ interuenire non poteſt. [a] ſed cōpoſitio amica
bilis ſic, ut in c. 2. de tranſactio. † Not. ſecundò, ibi: *male de-
tenta,* iuncto fi. c. ꝙ licet decima fuerit laicis conceſſa in feu
dum, nihilominus dicitur ab eis malè detineri. Et eſt ratio.
nā decimæ debētur clericis ꝑꝑ officiū diuinū, ut in c. tua, j̃.
de deci. ſed cū laici diuina non exerceāt, malè & ſine cauſa
detinētur ab eis, poſſident tamen ſine peccato poſt, q̃ ha-
buerūt titulum ab eccleſias, ſed conceſſio facta fuit propter
neceſſitatem eo tꝑe, quo eccleſia opprimebatur ab infideli
bus, de quo uide no. in c. quamuis, de deci. † No. tertiò, ibi:
authoritate Hieronymi; ꝙ authoritas ſanctorū pōt allegari in
deciſionibus cauſarum. Nā Hierony. non fuit Papa, & ſic
non habuit ꝑtātem legis condendę, & nihilominus eius au
thoritas hic allegatur, nec a papa ſpernitur, ſed ad debitum
intellectum confertur. Et ſume pro rl̃a, ꝙ ubi deficit autho
ritas canonum, licitè recurrimus ad authoritates ſanctorū,
uide bo. tex. & glo. 20. diſtinctio. & in c. 1. & c. fi. uide Inno.
in c. ne innitaris, de conſti. † No. in uer. e cōtrario, quatuor
requiſita ad hoc, ut teneat alienatio rei eccleſię. Primò de-
bet interuenire tractatus *b* inter prẹlatum & capitulum. Se
cundò debet interuenire conſenſus nedū prælati, ſed etiam
capituli. Tertiò, ꝙ fiat pro utilitate eccleſiæ. Quarto requi
ritur ſubſcriptio, & hoc ultimū nō ponitur hic, ſed in c. ſeq.
& in c. 1. ſ̃. e. † No. ꝙ nō eſt ſeruanda tanta ſolennitas in re-
uocatione, ſeu acquiſitione, quēadmodū in ipſa alienatio-
ne, facit ad qōnem, quam tangam in c. ſequen. † No, hic re-
gulā, ꝙ eccleſiaſtica poſſeſſa a laicis titulo legitimo, ꝑñt
conferri alteri eccleſiæ, q̃ ei, ad quam pertinent, interueniē
te cōſenſu ſolius Epiſcopi. † Nota, ibi. *indirectè datur intelli-
gi,* ꝙ arg. a contrario ſenſu [c] eſt ualidū in iure. Vñ Papa hic
arguit inducendo ſenſum contrarium, & pondera illud uer
bū, indirectè. Ex quo potes colligere, ꝙ conſenſus ɔ̃rius, eſt
ſubauditus, & interpretatus, non aūt expreſſus. Facit ad quę
ſtionem, ꝙ ſi ſtatuto [d] cauetur, ut ſtatuta loci debeāt intel-
ligi planè abſq; ſubauditione & extraneo intellectu, ꝙ tūc
uacat arg. a contrario ſenſu, de quo uide q̃d' notat Bal. in l.
conuenticula

cōuenticula, C. de epiſcop. & cleri. & Bar. in. l. oēs populi,
ff. de iuſtit. & iure. vbi format q̃ſtionē: Nunq̃d in ſtatuto ha
beat locū argumētū a ɔ̃rio ſenſu. Et dicit q̃d ñ, ſi expreſſus
reſultat intellectus ɔ̃ ius cōmune: q̃a ſtatutū nō corrigit ius
cōmune, niſi in caſu expreſſo: ſed Bal. in dicta lege, cōuenti
cula, vr̃ ſentire ɔ̃; vnde dicit fuiſſe diſputatū & determinatū
ꝑ Cyn. q̃d ſi ſtatuto cauetur, q̃d fœmina ſuccedat patri, ma
a ſculis nō extātibus, q̃d extātibus maſculis [a] a ɔ̃rio excludit
fœmina a ſucceſſione. Et idē dicit tenuiſſe Dy. ꝑ. l. cū inter.
§. iter ſocerū, ff. de pact. dota. & reputo in mā illā valde no.
in eo, ꝙ ꝓbat, q̃d etiā in ɔ̃tractibus hēt locū argumētū a ɔ̃
rio. Nā ɔ̃rius ſenſus venit ex tacita mēte diſponētiū, & id
ꝙ tacitè agit, hr̃ ꝓ expreſſo. quo ad iuris effectū. l. cū q̃d, ff.
ſi cert. peta. facit. c. ex parte. j̃. de ſpon. ꝙ bene no. Et de hoc
argumen. a ɔ̃rio ſenſu, an & qñ ꝓcedat, vide no. ꝑ Ioā. An.
& alios in cap. publicato, ſ̃. de elec. & in iuribus. ſ̃. allega. &
vide ca. a nobis, de ſentent. excommu. De iſto ɔ̃rio ſenſu vi
de bon. tex. in. c. 1. de ętà. & qualita. li. 6. ī gl. 2. & in ca. ſigni
9 ficaſti, de foro cōpeten. in gl. † Vltimò arguo ꝑ iſtū tex. q̃d
ēt in alienatiōe rei eccleſiæ inferioris, quanquā collegiatę,
dēt interuenire cōſenſus capituli eccle. cathedralis. Et ē ad
hoc iſte tex. optimus. Nā hic nō agebat de alienatiōe rei ec
cle. cathedralis, ſed ſancti Stephani, q̃ erat collegiata infe-
rior; nihilominꝰ allegabat illud cap. Leonis. 12. quæſtio. 2.
c. ſine exceptiōe. vbi req̃rit conſenſus capituli; nec papa hic
dicit, q̃d illa authoritas nō hēat locū in alienatiōe rei ec-
cleſiæ inferioris: ſed dicit ꝓcedere, qñ alienat res, q̃ poſſide
tur ab eccleſia; & ſic expreſſe approbat, vt ille canō habeat
locum in eccleſijs inferioribus: ſed tu reſtringe, vt dixi ī ca
10 pitulo primo. ſ̃. eodē. † Oppono ɔ̃ textū. vr̃. n., q̃d cum iſte
laicus haberet has decimas in feudū, q̃d nō potuit eas trāſ
ferre ſine ɔ̃ſenſu eccleſię ſancti Stephani, ad quā ꝑtinebāt:
q̃a nō licet vaſallo alienare feudū irreq̃ſito dn̄o; alias cadit
a iure feudi, ut in capitulo imperialē, in libr. feudor. de ꝓ
hibita feudi alienatio. & ꝙ legi. & nota. in. c. quæ in eccleſia
rū, de conſtit. Doc. vario modo reſpondent, & iudicio meo
non bene ſatisfit tex. poſſe intelligi duob. modis. Primò, ꝙ
b laicus vaſallꝰ donabat alteri eccleſię etiā in feudū [b]; vnde ñ
deſinebat ipſe eſſe vaſallus eccleſiæ ſancti Stephani: ſed præ
latus eccleſiæ donatarię efficiebat ſuus vaſallus, & hoc ñ eſt
ꝓhibitū a iure: q̃a nō eſt ꝓprie alienatio. nō. n. cōditionem
dn̄i facit deteriorē, cū acq̃rat ſibi nouū vaſallū, licet imme
diatū, vt not. in. d. c. q̃ in eccleſiarū, & vr̃ expreſſum in libro
feu. in ti. de cap. Corā. c. 1. Sed tūc ob. ɔ̃riū, quare hic requi
rebat conſenſus Epi? dico, q̃d eſt ſpeciale in iſtis ſpirituali-
bus. nā, ut citius redeant ad eccleſiā, fuit ſtatutū, ut nō poſ-
ſint iſti laici uaſalli decimas ī alios transferre, maxime lai
cos, vt in. c. prohibemus. j̃. de deci. Secūdò ꝑt intelligi, ꝙ ua
ſallus iſte laicus deſinebat eſſe vaſallus ex translatione in
alienā eccleſiā, & hoc fuit admiſſum fauore eccleſię uniuer
ſalis, ut facilius iſta ſpiritualia eriperent e manibus laico-
rū. Nā melius eſt & honeſtiꝰ, ꝙ alia eccleſia poſſideat, quā
q̃d ſtet in manibꝰ laicorū, ꝑſertim cū oēs eccleſię ſint una
eccleſia, & mēbra eccleſię uniuerſalis. 13. q. 1. c. loq̃r, & c. pu
dēda, &. 1. q. 7. c. Nouatianꝰ, & in. c. 1. de ſum. tri. in. §. una ue
11 rò eſt. † Vltimò hic q̃rit, de q̃bꝰ decimis hēt locū uel loq̃r
iſte tex. cū loq̃r ī fi. gñaliter? nā vr̃ obſtare. c. quāuis. j̃. de de-
ci. ubi dr̃, ꝙ decimę ñ ꝑñt laicis cōcedi, ēt in feudū. Sol. in-
tellige tex. cōiter de decimis cōceſſis añ illud cōciliū Late-
ranēſe. Nā oli, vt eccleſia haberet auxiliū a Chriſtianis, di-
ſpēſatiue cōceſſit, vt laicis poſſint decimę īfeudari: ſed poſt
c modū illud fuit reuocatū, ut deinceps ñ cōcederēt [c]; cōceſ-
ſæ tñ remāſerunt penes vaſallos. Vñ ēt hodie laici ſine pec
cato poſſidēt decimas, quas habuerūt ab antiquo añ illud
cōciliū, ſed fuit habitū illud cōciliū ꝓhibitiuū, vt hic refert
Iō. An. an. M. 79. de quo tñ recurrēdū ad chronicā Marti-
12 niā & fuit factū tꝑe Alexādri tertii, q, ut ipſe refert, fuit Se
d nēſis. † Sed pulcherrimū dubiū [d] & quotidianū orit q̃d ſi nō
ꝑt ꝓbari, ꝙ decimæ fuerūt cōceſſę añ il-
lud cōciliū, puta, q̃a ꝓbationes nō extāt
ꝑꝑ longinquitatē tēporis, ſed laicꝰ poſ-
ſedit tanto tempore, ꝙ de initio non eſt
memoria; nunq̃d eccleſia poſſit uendica
re iſtas decimas? & vr̃, ꝙ ſic: q̃a hēt inten-
tionē fundatā de iure cōi. j̃. ꝑ totū. ergo
niſi ꝓbet titulꝰ ex aduerſo dēt obtinere,
in. d. c. ad decimas de reſtit. ſpol. li. 6. & ī.
c. cum eccleſia, de cā poſſeſ. & ꝓprie. Nec
obſt. ꝑſcriptio: q̃a laicus nō ꝑt ꝑſcribere
decimas, cū eas poſſidere ñ poſſit, ut ī. c.
cām, de ꝑſcri. & hanc opi. poſt multa te-
nuit hic Hoſt. & Io. mon. & Archi. in. c. 2.
de decimis, li. 6. Io. An. tenet ɔ̃riam opi.
duobus tñ cōcurrentibꝰ. Primo, ꝙ iſte lai
cus poſſederit decimas tāto tēpore tan-
quā uaſallus, & ꝙ ſit fama, quod eas ha-
buerit añ cōciliū. Et cum hac opi. tran-
ſeūt hic ut plurimū doc. ſequē. & ſatis eſt
opi. ęqua: quia alias ꝑꝑ difficultatē pro-
bādi ſæpe laici priuarent iure ſuo. No. tñ
bene, ꝙ ſimplex detētio ēt ꝑ tēpus, de cu
ius initio nō exiſtit memoriam, non hēt
uim tituli quo ad laicos; de quo uide ple
nè ꝑ Ioan. And. in ſimili q̃ſtione in. c. 3.
13 de ꝑbend. li. 6. † In gl. in uer. *cleri,* not. ex
gl. ꝙ appellatione cleri intelligit quan-
doq; capitulū duntaxat eccleſię cathe-
dralis, ſic in ſimili appellatione eccleſiæ
ut in. c. cum clerici, de uerb. ſignifi. Not.
2. ex gloſ. ꝙ in alienatione rei inferioris
Epiſcopus præſtat regulariter authorita
tem: non autē alienat ipſe; quod ego in-
telligo, niſi Epiſcopus pro neceſſitate ec
cleſię uellet rem eccleſiæ inferioris alie-
nare, ut probatur in. c. 1. de reb. eccle. nō
alienan. libro ſexto; & facit iſte textus in
argumentum, cum allegatur authoritas
14 Leonis ī iſta alienatiōe rei īferioris. † In
gl. in uer. *conſenſus,* ibi; *requiſitis.* ſed vt di
cit Ioan. And. ibi etiam probatur contra
rium; & ideo hoc decernēdum eſt ex cir
cunſtantiis. Et no. ex iſto tex. ꝙ in mate-
ria indifferenti appellatiōe Epiſcopi in-
telligimus de ſolo Epiſcopo, ex quo pōt
argui, ꝙ ſi poteſtas doctorandi ex priui-
legio datur Epiſcopo, non intelligitur
quod habeat conſenſum uel conſilium
capituli, quod nota.

SEBA. SAPI.
a Maſculis. Vide Alex. in. l. ſi cum dotē, in princi. ff. ſol. Matr. Moder. poſt Bar. in. l. ſeruo legato. §. ſi teſtator, ff. de lega. 1. Are. in. l. quæ teſtamento. §. mulier, ff. de teſta.
b Etiam in feudū. Adde, quod uoluit Cal. con. 2. de loca. & Anc. cōſi. 163. cum duobus ſeq.
c Non concederē tur. Adde, an ſi decimæ antiquitus conceſſæ redeunt ad eccleſiam, Epiſcopus poſſit de nouo illas infeudare, Cal. conſi. 2. de deci.
SEBA. SAPI.
d Dubiū. Vide late per Feli. de hac quæſti. in. c. cām, co. 1. uer. limita dupliciter, ſ̃. de ꝑſcri. Rap. Comē. in conſi. 83. inci. quia cauſa decimalis circa finem & late per Alex. in conſi. 6. inci. ui ſo themate, & dubiis, circa fi. in. 1. uo. & And. Sicul. conſil. 35. incip. ſapiēter ſcribitur colū. 2. in. 2. uolu. & Rap. Comen. in conſi. 64. incipien. Titius, & Sempronius.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non poteſt concedere ſine conſenſus capituli eccleſiam uacantem alteri eccleſiæ etiam habenti ius patronatus in ea.*
2 *Electus & conſecratus non dicitur Epiſcopus.*
Electus ſolus non poteſt diſponere de rebus eccleſiæ, etiam conſentiente capitulo.
Prouiſio Papæ facta alicui de aliqua dignitate habet uim electionis.
3 *Archidiaconus debet eligi aliquis de capitulo, ualet tamen conſuetudo in contrarium.*
4 *Quando una eccleſia unitur cum alia, debent interuenire ſolennitates requiſitæ in alijs alienationibus. Nam iſta dicuntur alienatio, & in perpetuum.*
5 *Epūs ſolus an poſſit ad tempus alienare, uel conceda-*

re aliquã eccleſiam in titulum, uel concedere tempo raliter fructus eccleſiæ?
6 *Tractatus eſt quædam diſcuſsio, uel indagatio circa rem in futurum diſponendam.*
Statutum puniens facientes tractatum, habet locum, licet tractatus ille non peruenerit ad effectum.
7 *Bona mobilia, quæ ſeruari poſſunt, æquiparantur bonis immobilibus quo ad ſolennitatem alienationis.*
8 *Alienatio rei eccleſiaſticæ ad hoc, ut ualeat, requirit duo, ut adhibeantur ſolennitates, & ut fiat in caſu licito, alias eſt ipſo iure nulla.*
Eccleſia reſtituitur, ſi eſt enormiter læſa aduerſus alienationem, quam fecit, etiam cum ſolennitatibus requiſitis & in caſu licito.
9 *Prælatus an poſsit ſolus repudiare legatum eccleſiæ factum?*
Pupillus non poteſt repudiare ſolus legatum ſibi factum.
Prælatus poteſt præiudicare eccleſiæ in acquirendis.
Prælatus ſi ſine iuſta cauſa non acquiſiuit eccleſiæ, tenetur de ſuo ſatisfacere.

CAP. VIII.

1 TVa nuper. † Non p̃t Ep̃s ſine conſenſu
capituli cõcedere eccleſias aliis
eccleſiis, ẽt ſi hẽat ius patrona-
tus in eccleſiis conceſſis. Cõis diuiſio. ſe-
cunda, ibi: *alterius*. Caſus lr̃alis. Quæſiuit
Archidiaconus Metẽſis vtrũ Ep̃s ſiue ele
ctus de cõſenſu Archidiaconi tm̃ ſine cõ
ſenſu capituli poſſit cõferre vacãtẽ eccle
ſiã baptiſmalẽ alicui monaſterio, vel al-
teri eccleſiæ, q̃ hẽat ius patronat⁹ ĩ illa ec
cleſia vacãte? Reſpõdet, ꝙ nõ p̃t authori-
tate Leonis Papæ: qa cõceſſiones eccleſia
rũ vacãtiũ ꝑpetuas nõ eſt dubiũ ad aliena
2 tiões ꝑtinere. B. † Not. 1. ibi: *Epiſcopo, uel*
a *electo.*[a] ꝙ elect⁹ in Ep̃m & conſecrat⁹ nõ
b p̃t dici Ep̃s; *b* qa ſolũ aſſumit nomẽ Ep̃i ĩ
cõfirmatiõe, vt. s̃. de aut. & uſu. pal. in. c. ni
ſi, & in. c. ꝙ ſicut, de ele. Et no. ꝙ elect⁹ &
cõfirmat⁹ appellat̃ elect⁹. Nã hic loq̃t tex.
de cõfirmato: qa ſolũ elect⁹ nõ p̃t diſpo-
nere de reb⁹ eccleſiæ ẽt de conſenſu capi
tuli, vt in. c. noſtri de ele. & in. c. auaritiæ
eo. ti. li. 6. Et idẽ dic hodie in iſtis ꝓuiſis
ꝑ Papã. Nã ꝓuiſio Papæ hẽt vim electio-
nis & ꝓuiſionis; ad hoc, qđ not. in. c. cum
olim, de cã poſſeſ. & ꝓprie. Ex quo no. ꝙ
ꝓuiſus ꝑ Papã de Epiſcopatu dẽt añ con
ſecrationẽ uocari elect⁹. nunqd autẽ poſ
ſit dici pontifex, uide gl. in cle. 1. de bap.
3 † No. 2. ibi, *aſſumatur de ipſa*, ꝙ Archidia
con⁹ dẽt eligi de capitulo eccleſiæ cathe
dralis: ſed Hoſt. & bene intelligit text. de
cõſuetudine: alias poſſet eligi vndecũq;.
Ad hoc, ꝙ no. in. c. cũ inter canonicos, de
elect. Et no. bene hũc text. ſm̃ iſtũ intelle
ctu, qđ p̃t induci cõſuetudo, qđ Archidia
conus ſolũ eligat̃ de capitulo eccleſiæ ca-
thedralis; facit in ſimili. c. Abbatem. j̃. de
ver. ſig. &. c. cũ dilect⁹, de cõſuetu vel for-
te, ut dicit Hoſt. hic erat cõſuetudo, vt Ar
chidiaconus deberet eſſe canonicus & vi
de hic ꝑ Hoſt. No. ibi *cænobijs*. ꝙ monaſte
riũ p̃t appellari cœnobiũ, & dicit̃ a cœnõ
Græce: qđ eſt latine cõmune: qa religioſi
ibi cõiter uiuũt. Vnde ſm̃ etymologiã uo
cabuli p̃t dici cœnobiũ omnis loc⁹, ĩ quo
cõiter plures uiuunt. Sic ẽt appellat̃ con
uentus: qa ibidẽ conueniunt, vt in. c. 1. 15. diſ. No. ibi: *tracta-
tu*, quod in alienatiõe rei eccleſiaſticæ non req̃runt̃ tres tra
ctatus, ut pleriq; obſeruãt, ſed ſufficit vnicus ſolẽnis & dili-
gẽs, qđ hic tenẽt cõiter doctores; & vide tex. cũ gl. in capi-
tul. 1. de rebus eccleſ. nõ alienan. li. 6. & de hoc tractatu &
4 eius forma uide. Spe. de loc. §. ſeq̃tur, ver. & ſcias. † Not. ꝙ
eccleſia dicit̃ alienari, cũ concedit̃ alteri eccleſiæ in perpe-
tuũ. nã quaſi capite diminuit̃, cũ ñ gaudeat ꝓprio rectore:
ſed alteri ſubiicit̃; & in hac alienatione ſeu cõceſſione req-
runtur ſolennitates requiſitæ in alienatione cuiuſq; rei ec
5 cleſiaſticæ. † Nota ibi, *perpetuas*, ꝙ ceſſio eccleſiæ ad tẽpus nõ
ꝑtinet ad alienationẽ. vr̃ tex. a ꝯ̃rio, ꝙ cõceſſionẽ tẽporalẽ
de rebus eccleſiæ p̃t ſolus Ep̃s facere. Et doctores hic expreſ
ſe tenẽt, ꝙ donationẽ fructuũ temporalẽ p̃t Ep̃s facere ſine
cõſenſu capituli. nõ obſt. 12. quæſt. 1. c. Ep̃s: qa ibi fraudabat
eccleſiã. nec ob. c. ea noſcit̃. s̃. eo. qa ibi loq̃t in cõceſſiõe re
rũ ſpiritualiũ, ubi exigit̃ maior examinatio. Ita dicunt cõi
ter doct. hic ꝙ dictũ ñ eſt indiſtinctè verũ. nã vr̃ ꝯ̃. c. nouit,
&. c. quãto, s̃. eod. vbi ep̃s ſine cõſenſus capituli cõcedit ec-
cleſiã ad tẽp⁹. iõ dic, qđ iſte tex. ꝓbat ſolũ, ꝙ cõceſſionẽ tẽ-
poralẽ de eccleſia p̃t facere ſolus p̄latus, maxime de eccle-
ſia minori, ut dixi in. ca. nouit. unde, ſi cõfert eccleſiã in ti-
tulũ, nõ eſt neceſſe ſeruare ſolẽnitatẽ req̃ſitã in alienatiõe:
ſec⁹, ſi cõcedit alteri eccleſiæ in ꝓprietatẽ; & hoc ſolũ ꝓbat
iſte tex. ſed circa conceſſionem fructuum dic meli⁹, ut dixi
in c. 2. s̃. eo. Ad. c. ea noſcit̃, ꝙ vr̃ ꝯ̃. c. nouit, dic ꝙ loquit̃ qñ
p̃ſentatio, ſeu collatio ꝑtinet ad collegiũ. tũc eñ ñ p̃t ſolus
p̄latus cõcedere eccleſiã ẽt in ti. ſine cõſenſu collegii: ſed. c.
nouit, loq̃t in collatiõe bñficiorũ, q̃ de iure ꝑtinet ad Ep̃m.
6 † In gl. in uer. *tractatu*. ibi: *dicat, quod ſibi uidetur*. no. gl. iũcto
tex. ꝓ ſignificatu huius verbi tractatus. Nõ eñ req̃rit deli-
beratũ conſenſum, ſed quãdã diſcuſſionẽ & indaginẽ circa
rẽ diſponẽdã in futurũ. vñ tex. ponit tractatũ & cõſenſum
ut diuerſa. Nã primo fit diſcuſſio, utrũ magis expediat alie
nare vnã rẽ, quã alterã: vel utrũ poſſit ſubueniri eccleſiæ ſi-
ne alienatione, & poſt tractatũ ꝑuenit̃ ad ipſam alienatio-
nẽ, in qua p̃ſtat̃ conſenſus. Quod no. pro ſtatutis puniẽtib⁹
facientes tractatũ ſuꝑ aliqua re. Dicunt̃ enim tractaſſe, li-
7 cet delictum non perfecerint. † In ea. gl. ibi: *& hoc de immo-
bilibus*. no. gl. uſq; ad fi. ꝙ bõa immobilia & mobilia precio
ſa, q̃ ſeruari pñt, æquiparantur quo ad ſolennitatem adhibẽ
dam ad eorum alienationem; & uide gl. in. c. 1. de rebus ec-
8 cle. non alie. li. 6. & in. c. is cui, de ele. li. 6. † Sed extra gl. q̃-
ritur, quid ſi alienatio fiat in caſu nõ licito, præcedit tamẽ
tractat⁹, & cõſenſus capituli, & ſeruat̃ ſolẽnitas? dicit Hoſt.
ꝙ alienatio eſt irrita. Pro hoc tex. ibi: *irrita erit, &c.* vñ ñ eſt
opus petere reſtitutionẽ ĩ integrũ: qa ſubuenit̃ eccleſiæ ip-
ſo iure, ſecus dicit, ubi alienatio tenet. nã tũc ſi eccleſia læ-
dit̃, opus eſt petere reſt. in integr. vt in. c. 1. de in integ. reſt.
Quidã alii uoluerũt, ut alienatio ſemꝑ teneat, dũmodo ob
ſeruet̃ ſolẽnitas, de qua hic, & in d. c. ſine exceptio. 12. q. 2.
quaſi uelit, ut uerbũ irrita, referat̃ ad ſolẽnitatẽ omiſſam.
Sed tu tene ꝙ ad hoc, ut teneat alienatio rei eccleſiæ; neceſ
ſario req̃runt̃ duo. Primo, vt ſeruet̃ ſolẽnitas, de qua hic, &
in. d. c. ſine exceptione, nec eſt opus ſeruare ſolennitatẽ in
troductã a iure ciuili, de qua in aut̃. hoc ius porrectũ, C. de
de ſacroſanct. eccle. canonizata. 10. q. 2. hoc ius porrectũ:
qa, ut no. dicũt Inn. & gl in. c. 1. de reb. eccle. nõ alie. li. 6. nõ
potuit ius ciuile adiicere ſolẽnitatẽ ad ius canonicũ. iõ cõ
cludit̃ ibi, ꝙ nõ eſt neceſſariũ decretũ iudicis. ſufficit ergo
ſolẽnitas req̃ſita a canonibus, de qua hic, & in. d. c. ſine exce
ptiõe; & ſi hæc ſolẽnitas ñ obſeruat̃, corruit ipſo facto alie
natio, ut eſt hic tex. & ĩ. d. c. 1. & i. d. c. ſine exceptiõe. Scđo re
q̃rit̃, ut fiat ĩ caſu licito, alias nõ tenet; tex. eſt bo. ĩ. d. cle. 1. đ
reb. eccle. nõ alienãd. facit tex. in. d. c. 1. & ĩ. c. q̃ ĩ eccleſiarũ, đ
cõſtit. inducẽdo, ꝓut ibi dixi; habes gl. ordinariã ĩ. c. 1. de ĩ
ĩtegrũ reſti. licet gl. Io. An. ſenſerit ꝯ̃riũ ĩ. d. c. ſine exceptio
ne, & in ſumma, ſed Calderi. tenet primũ ĩ. d. c. 1. & ſeq̃uũt
communi-

SEBA. SAPI.
a Vel electo. Multa ad hoc congerit Felin. in. c. eã te, col. 1. uer. ante cõſecrationem, ſupra de reſcrip.
ANT. FRAN.
b Dici Epiſcop. Epiſcopus electus non confirmatus non poteſt adminiſtrare bona, ut ĩ. c. qualiter, cum gl. & in. c. cum in cũctis, & in. c. noſti, & in. c. nihil, đ ele. & ĩ. c. auaritiæ eo. ti. li. 6. & in c. cum iandudũ, de præbẽ. & uide Io. An. in addi. Spec. in ti. de elec. in. §. 1. in uer. cõſequẽter, quod tñ intellige uerũ, niſi ſit electus in concordia, & ſit ualde lõginqu⁹ a curia Romana, puta extra Italiã, ut per gl. ĩ c. utrum, de foro cõpẽ. & uide Oldra. in con. 9. poteſt tamen alienare res tẽpore perituras, ut per gl. in. d. c. qualiter, & in. d. c. noſti. Confirmatus autẽ habet plenam adminiſtrationem, & ius coniugale cũ eccleſia. c. iter corporalia, de trãsla. præla. & quæ poſſit facere confirmatus, licet non cõſecratus, & q̃d etiam cõſecratus, ultra gl. in. c. trãſmiſſa, hic alle. uide quæ habentur in capitulo final. 9 q. 2. & in. c. de ſyracuſanæ. 57. diſt. & do. Cardi. in cle. fi. in. 1. q. đ foro competen.

cõiter doc. & probatur in iuribus præal. Qui autem ſint ca
ſus liciti, in quibus põt fieri alienatio, uide bonam gl. 12. q.
2. in ſumma. Si aũt alienatio fit in caſu licito, puta pro debi
to eccleſiæ, & ſeruat̃ ſolennitas: quia p̃ceſſit tractatus, ſi ec-
cleſia enormiter læditur in ꝯ̃ctu, p̃t petere in integ. reſtit. ut
in d. c. ad noſtram. j̃. de reb. eccle. non alie. & in c. 1. & 2. de
9 in integ. reſt. li. 6. † Vltimò ſcias, ꝙ hic cadit no. q.[a] utrũ ſo-
a lus prælatus poſſit repudiare legatum factum eccleſiæ, ma-
ximè de rebus immobilibus, & ur̃ ꝙ non: quia incontinen
ti ẽt eccleſiæ ignoranti fuit acquiſitum dñium rei legatæ. l.
cum pater §. ſurdo, ff. de le. 2. l. a Titio, ff. de fur. ergo p̄latus
non p̃t alienare: quia alienaret rem acquiſitam eccleſiæ, &
de hoc ur̃ caſus multum not. in ſil̃i in l. magis. §. fundus, ff.
de rebus eorum. ubi dicit tex. ꝙ pupillus non p̃t repudiare
fundum ſibi legatum, cum non poſſit alienare rem ſuam.
Vr̃ ergo, ꝙ ex repudiatione ſequatur alienatio. ſed hoc nõ
b obſtante ꝯ̃rium conſuluit[b] Fede conſ. 9. mouetur principa
liter, quia dñium non eſt acquiſitum eccleſiæ ante acceptio
nem legati; unde repudiando potius non acquirit, q̃ alie-
nat; ſed in non acquirendo non requiritur ſolennitas. Pro
hoc facit. c. s̃. proxi. ubi ſolennitas requiritur, cum alienat̃
res, quæ poſſidetur ab eccl̃ia, & non eſt par eademq; rõ, nõ
lucra capere, & quæſita perdere. l. ſi ſpõſus, in §. ſi maritus,
ff. de dona. inter ui. & uxo. Sed ad §. fundus, qui multum ur
get, ſpecificè non rñdet, ſed tenendo concluſionem ſuam,
quæ ſatis p̃t ſuſtentari, p̃t dici, quod loquitur in pupillo, q
non habuit adminiſtrationem rerum ſuarum, ſecus in præ
lato. unde quemadmodũ tutor tenetur, ſi potuit acquirere
pupillo, & non acquiſiuit. l. quicquid, C. de arbi. tute. ita
prælatus, ut eſt bo. tex. cum gl. 12. q. 4. in c. 2. & pro hoc alle
go primò gl. 16. q. 7. in fi. quæ dicit, ꝙ in acquirendis præla-
tus p̃t facere conditionem eccleſiæ deteriorem. Idẽ dicit
Inn. in c. 2. de dona. ad idem. c. qñ, de deci. ubi ſolus prælat⁹
donat decimas noualium, quæ oriuntur intra diœceſim ſuã
ex quo non ſunt acquiſitæ certæ eccleſiæ, ſed ut dixi, ſi præ-
latus ſine cauſa repudiauit. p̃t compelli, ut ſatisfaciat eccle
ſiæ de ſuo. Poſſet tamen in contrarium adduci. l. qui actio-
nem habet, ff. de reg. iu. ubi dicit tex. ꝙ habẽs actionem ad
rem, uidetur habere ipſam rem; ergo ſicut prælatus non po
teſt alienare ſolus rem, ita nec ipſam actionem. Sed poteſt
reſponderi per capitulum præcedens: fateor tamen, ꝙ ca-
ſus dubius eſt. Et notabis bene & tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non poteſt parochiales eccleſias, uel earum obuentiones etiam cum cõſenſu patroni conferre alicui monaſterio ſine conſenſu papæ, uel capituli ſui.*
2 *Decimæ & omnes obuentiones ſpirituales, quæ fiunt intra eccleſiam parochialem cedunt presbytero parochiano, etiam ſi fiant alicui imagini, uel capellæ exiſtenti intra parochiam.*
Oblationes factæ in aliqua eccleſia cenſentur factæ contemplatione eccleſiæ, & non celebrantis in ea.
Relictum factum epiſcopo ab extraneo uidetur factum contemplatione eccleſiæ.
3 *Epiſcopus poteſt cum conſenſu capituli imponere penſionem eccleſiæ abundanti ad ſuſtentationem eccleſiæ indigentis.*
Altare unum diſcooperire, ut aliud cooperiatur, non eſt licitum.
4 *Epiſcopus an poſſit dare alicui eccleſiæ quinquageſimãm, uel centeſimam ſine conſenſu ſui capituli? 6.*
Epiſcopus quando uult de nouo conſtituere aliquam eccleſiam, uel reformare in nouam regulam, debet habere conſenſum capituli.
Epiſcopus eccleſiam conſtructam cum conſenſu capituli poteſt illam dotare ſine eius conſenſu.
4 *Alienatio rei eccleſiaſticæ, quæ debet fieri ex neceſſitate iuris, non requirit illas ſolemnitates, quæ requiruntur in alia alienatione.*

CAP. IX.

1 PAſtoralis. † Ep̃s parochiales eccleſias, uel
obuentiones ipſarum etiam de
conſenſu patroni ſine conſenſu capituli ſui mo
naſterio conferre non poteſt. Cõis diuiſio ſecũ
da, ibi: *ad quod*. Caſus literalis. Epiſcopus Helien. fecit talẽ
quæſtionem do. papæ: Authoritate Dyoniſii parochiæ fue-
runt limitatæ & diſtinctæ, ut prouẽtus cuiuslibet parochiæ
in uſus cederent miniſtrorum: quæſiuit, utrum liceat epiſco
po ſine authoritate papæ, uel ſine cõſen
ſu capituli, cõferre uiris religioſis obuẽ
tiones alicuius parochialis eccl̃iæ, reſer
uata ſuſtẽtatiõe uicarii? Scđò uerò fecit
aliã q. Cũ Lateranen. conciliũ ꝓhibeat
nouã penſionẽ imponi eccleſiis, uel uete
rẽ augeri, quæſiuit ep̃s, utrum ep̃s poſſit
religioſis locis totã eccl̃iã, uel de nouo
conferre, uel aliq̃ portionẽ de conſenſu
patroni? ad hoc rñdet papa, ꝙ ep̃s nec
primũ, nec ſm̃ facere p̃t ſine lñia papæ p̃
ter capl̃i ſui uoluntatem, ſalua conſtõne
canonica, quæ dicit, ꝙ ep̃s põt conferre
piis locis quinquageſimam penſionem.
Ber. No. primò, ꝙ diuiſio parochiarum
fuit facta authoritate Dyoniſii pape, uñ
primò parochiæ non erant diſtinctæ, ſed
ſacerdotes ſimul regebant pop̃lm, & de
hac diuiſione uide tex. 13. q. 1. c. 1. & ita
in primitiua eccleſia erat ĩ ep̃atibus; de
quo uide quod no. in c. cum cauſam, de
probationibus. & per Inn. in c. conſtitu-
2 tis, de app & uide tex. 9. di. c. 1. † Not. ſe-
cundò, & tene mẽti text. ꝙ eccleſia paro
chialis fundat intentionem ſuam de iu-
re communi ſuper omnibus obuentioni
bus ſpiritualibus contingentibus intra
parochiam ſuam, ut patet ibi, *ſingula-
rium parochialium prouentus, &c.* Ex quo
infert Hoſt. & bene, ꝙ omnes decimæ &
oblationes, quæ fiunt de parochia, cedũt
ecclesiæ parochiali. Ex quo infero ego, ꝙ
ſi capella eſſet intra parochia alicuius ec
cleſiæ, oblationes ibi factæ non cedunt
c capellæ, ſed eccl̃iæ parochiali. † Adduco
tex. ꝑ locũ a ſp̃ali. in c. ad audientiã, el 1.
j̃. de eccl̃iis ædifi. Infert ẽt dñs Antoni⁹,
d ꝙ ſi fit oblatio imagini[d] depictæ[e] in mu-
e ro alicuius parochiæ, ꝙ tales oblatiões
cedunt eccl̃iæ parochiali, & no. j̃. ſub ru.
de parochia. & ita ſæpe de facto interro
gatus, reſpondi, & ut dixi, bene facit tex.
in d. c. ad audientiã, & qđ ibi dicã. Nam
ſi oblationes factæ capellæ ſeu altari ce-
dũt eccl̃iæ parochiali, & nõ presbytero
capellæ, fortius oblationes factæ imagi-
ni, q̃ eſt depicta in muro priuato. Nã lai
cus nõ eſt capax horũ iuriũ ſp̃ualiũ, nec
fiũt domui priuatæ, ſed ob reuerentiam
Dei ad cultũ diuinũ. Adminiſtrationem
aũt horũ ſp̃ualiũ hẽt presbyter parochiæ
intra parochiã ſuã, ut hic. & in d. c. ad au
dientiã, quod bene no. quia quotidie de
facto accidit. Et per hoc ẽt dici poteſt, ꝙ
ſi celebranti intra eccl̃iã alterius, fiunt
oblationes, ꝙ tales oblationes cedũt re
ctori eccl̃iæ & non celebrãti. Pro hoc fa
cit. c. requiſiſti. j̃. de teſt. ubi relictũ factũ
Ep̃o ab extraneo, ur̃ factũ cõteplatio-
ne eccl̃iæ; ita oblationes factæ celebrãti,
uidentur factæ intuitu eccleſiæ. Nã obla
tiones faciunt parochiani ꝑꝑ onera ſa-
cr̃orum, de conſe. di. 1. omnis Chriſtia-
nus, cum gl. & uide quod no. j̃. de paroc.
3 ſuper rubr. † Not. ulterius & tene menti
iſtum tex. ꝙ epiſcopus cum conſenſu ca
pituli ſui põt imponere penſionẽ eccle-
ſiæ abundanti, ſoluendã ad ſuſtentandã

SEB. SAPIA.
a Notabilis q̃õ. Vide Alex. & Iaſ. in l. lega. ff. de leg. 1. Abb. in c. 1. s̃. de dolo & cont. Bal. in l. 1. in 10. q. C. qui admitt. in l. is qui hæres. §. fi. ff. de acqui. hære. & Fede. de Se. in conſi. 6. & Ang. in cõſi. 80. & in cõſ. 91.
b Contrarium conſuluit. Adde, quòd idem tenet Ro. cõſi. 83. de quo Lap. all. 26. Anch. conſi. 135.
c Eccleſiæ parochiali: Adde quod uoluit Lap. alleg. 58. & 42. Calderi. conſil. 2. de deci. do. Car. conſi. 88.
SEB. SAPIA.
d Imagini. Vide Fel. latè in d. c. dilectus, col. 1. de offic. ord. ĩ Troylum Maluitiũ in trac. oblationũ in pe. q. & Mari. Soci. in tract. de oblat. in 13. libello.
ANT. FRAN.
e Depictæ. Adde quod uoluit alle. Flo. in l. ſtatuæ. Et adde, ꝙ oblatiões factæ in miſſa epiſcopi, uel Archiepiſcopi celebrãtis in eccleſia ẽt exẽpta, debentur ĩpſi epiſcopo, ut per Car. in cle. 2. in fi. de priuil. & quid cõtineatur appellatiõe oblationũ, uide Inn. in ca. cũ inter, de uer. ſi. Et adde, ꝙ tales oblationes factæ eccleſiæ, uel altari, non poſſunt capi a laicis, ut in c. ſanctorũ. 10. q. 1. nec ẽt per eos conſeruari, niſi de licẽtia papæ, uel epiſcopi, ut in c. per laicos. & in c. ñ. eadẽ cauſa & quæſtio. Adde tamen. ꝙ ſi imago Chriſti & ſanctorũ proiiciatur in terrã, eſt pœna arbitraria, ut ĩ c. cum canonici, de off or. in fi. & tene mẽti, ꝙ tales ſanctorum imagines repreſentãt ipſos ſanctos, & propter illos ſunt uenerandæ, non adorandæ, ut in capitu. perlatum, de conſecrat. diſtinctio. 3. & in c.

uenerabilis de cõ-
ſec.diſtĩ.2. & uide
d.Car.in cle. 1. in
§.excellentiſſimo,
de reliqui.& uene.
ſan.& quãuis ima-
gines poſſunt ha-
beri in domo pri-
uata ob deuotio-
nem,non tñ poteſt
ibi celebrari ſine
licentia Papæ, uel
diœceſani,ut ĩ c.ꝗ
cũq; de cõſe.diſ.1.
ZACHARIAS.
a Capl̃i ſui.adde gl.
in c.is cui,in prin.
& ibi Phil.Frã. de
ele.lib.6.Bal.in au
th.in ꝗbuſcũq;, C.
d̃ ſacroſ.eccl.in 2.
not.& in l. 1. ff.de
tut.& rat.diſ.
b Reformare. Adde
Cal.cõſ.12.de reb.
eccl. non alie.
c Inferiores. adde
Fede.cõſi.78.&ibi
qui dicantur infe-
riores Ant.Fran.
d Gñalia.Circa,hoc
quod dicit̃ de cõ-
cilio gñali, dicas
primò, ꝙ illud nõ
põt cõgregari,niſi
ꝑ papã, uel de ei⁹
mãdato,ut ꝑ Bald.
in tra. ſchiſma. in
15.col. & illi ſoli
põt ſe Papa ſubii.
cere,ut ĩ c.ſi ĩcõpe
tẽter.2.q.7. Et ad-
de ꝙ laici,quoties
ipſi Papę cõgregã
ti cõcilium uide-
tur poſſent uocari
ad illud pro nego
tiis peragendis in
concilio pro arbi
trio ipſius Papę,
& concilii congre
gati,ut plenè tradi
tur ĩ d.tra.Et adde
ꝙ ipſum cõcilium
generale,cui papa
præeſt, non poteſt
recuſari pro ſuſpe
cto,ut in c. cuncta
per mundum. 9.q.
3.& in c.licet ex ſu
ſcepto,de fo. cõp.
& per gl. in c.ſin-
gulis de ſtat.mo.ꝑ
Philip.Fran. in c.
poſtremo. in 8. q.
de appell.

uitã religioſorũ.Et ſic hẽs, ꝙ ñ ſolũ pa
pa,ſed ẽt eþs p̃t imponere penſionẽ ec-
cleſię,& intellige,qñ detracta penſione
eccl̃ia p̃t cõgruè uiuere,al̃s aũt non hẽt
diſcooperire unũ altare,ut aliud coope-
riat̃, ut in c.cũ cãm, de pręb. & uide qđ
dixi in c.extirpãdæ,in fi.e.ti ubi bo.tex. 1
4 †In gl.in uer. cõſtõne,in fi. Cõcluſio er
g › gl.eſt,licet multũ uideat̃ dubitaſſe,ꝙ 2
quinquageſimã ſeu centeſimam eþs põt 3
conferre abſq; cõſenſu capl̃i ſui, & intel
lige in caſu.c.apl̃icę.j̃.de don.Nã ſi uult 5
mõaſteriũ cõſtruere de nouo, uel eccl̃iã
ſecularẽ facere religioſã,ꝑmittit̃ ei a iu 1
re,ut poſſit ꝓ dote donare ꝗnquageſi-
mã partẽ ſuorũ redituũ. Si uero eccl̃iã
añ cõſtructã uult magnificare ꝓ ſuis ſe-
pulturis,tũc p̃t donare cẽteſimã portio
nẽ,& hęc l̃ra facit ꝓ opi.gl Nã exceptio
dẽt eſſe de r̃la,ut no.ſuꝑ rub.de reg. iur.
li.6.uñ cũ papa faciat hic r̃lã,ut eþs non
poſſit quinquageſimã donare de reb. ec
a cl̃ię ſine uoluntate capl̃i ſui,[a]& excipiat
donationẽ iſtius ꝗnquageſimæ,uel cẽte
ſimæ,ergo hęc donatio põt fieri ſine cõ
ſenſu ipſius capl̃i,& hãc opi.tenuit Gof.
hic,& in sũma e.§. fi. ne ꝗs decipiat̃ au-
thoritate iuris.23.q.3.c.ꝗ peccat.Pet.& 2
Abb.ꝓ cõcordia opi.& iuriũ,de quibus c
ĩ gl.diſtinguũt,ꝙ aut eþs uult de nouo ꝯ
b ſtruere eccl̃iã,uel eã reformare[b] mona-
ſticis r̃lis;& dẽt hr̃e cõſenſum capl̃i,pro
hoc ur̃ tex.12.q.2.in c.ſi eþs. Aut eccl̃iã
iã cõſtructã ꝑ ſe uult dotare; & tũc põt
ſine cõſenſu capl̃i;& ita loq̃t hic.& in c.
bonæ rei.Nã hoc caſu eþs eſt obligatus,
ex quo eccl̃ia cõſtruxit,ut in c.ꝙ ſicut.j̃.
de eccl.ædifi.& intellige,qñ eþs cõſtru-
xit prius cũ cõſenſu capl̃i: ꝗa tũc obliga
tio eſt orta reſpũ utriuſq;. hęc opi. pla-
cet Io.An.& cõiter do.ſeq. Et rõ hui⁹ di
ſtinctionis eſt:ꝗa ĩ hoc ultimo caſu alie
ñatio eſt neceſſaria.Iõ nõ eſt neceſſe ſer
uare aliã ſolẽnitatẽ: ſed in primo caſu
alienatio eſt uolũtaria,cũ ñ ſit adhuc or
5 ta aliqua obligatio.†Et ex hoc collige,
ꝙ ubi imminet alienatio ex neceſſitate 3
iuris,nõ eſt ſeruãda ſolẽnitas:ſecus, ubi
eſt uolũtaria,licet immineat ꝑꝑ neceſſi
tatem hominum.Nam hic loquitur tex.
de alienatione propter neceſſitatem re-
ligioſorum: ſed ꝗa eſt uoluntaria quo
ad eþm, requiritur conſenſus capituli.
6 †Sed dubitatur extra gl nũꝗd eþs poſſit
donare iſtã centeſimã, uel quinquageſi
mã de reb⁹ eccl̃iæ inferioris, & maximè 4
qñ uult magnificare eccleſiã ꝓ ſepultu-
ris ſuis?tenet hic Inn. ꝙ non: quia iura 5
loquuntur de reditibus eþi, ut in d.c.bo d
nę,& d.c.apoſtolicæ. Pe. conſuluit con- 6
trarium in Auinione, ut refert Abb. in
q.facti.Sed dicit Aegi.ꝙ hoc ur̃ ſibi ex-
traneũ.Iſte tex.optimè facit ꝓ opi. Pet.
Nã hic q̃rebatur de alienatione rei infe
rioris eccl̃ię,& papa excipit caſum do-
nationis quinquageſimæ, ergo illã põt
facere ſine conſenſu capl̃i ſui:ſed quia iu
ra de hac materia loquentia ſꝑ faciunt
mentionẽ de reditibus epiſcopi,non extendẽtur iura illa
per hanc generalitatem,& exceptio hic poſita intelligitur
generaliter,ut illam donationem de reditibus ſuis poſſit
facere ſine conſenſu capituli,&c.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiſcopus,quando facit concilium prouinciale, debet admittere capitula cathedralium eccleſiarum.4.non ut iudicent,ſed ut aſſideant.*
2 *Epiſcopi compelluntur uenire ad talia concilia prouincialia, capitula uerò eccleſiarum cathedralium inuitantur,non autem compelluntur.*
3 *Comparere quando aliquis ex aliqua neceſſitate non poteſt perſonaliter in concilio,poteſt comparere per procuratorem.*
5 *Laicus quando intereſſe poſſit concilio generali,quod facit Archiepiſcopus.*

CAP. X.

1 ET ſi membra †Ad concilia prouincialia
vocari dẽnt & admitti ca-
thedraliũ eccleſiarũ capitula.Prima pars ponit q̃-
relã.ſecunda ꝓuidet,ibi:*uiſum*.Caſus liter.Statutũ
fuit in cõcilio gñali,qđ hr̃.j̃.de accu.c.ſicut olim,ꝙ Metro-
politani ſingulis annis dẽnt ꝓuinciale cõciliũ celebrare.
Archieþs Senoneñ.& ſuffraganei eius ad cõciliũ illud non
recipiebant procuratores & nuncios cathedralium eccle-
ſiarum, unde capitula cathedralium eccleſiarum Senoneñ.
prouinciæ depoſuerũt ſuper hoc coram dño papa quæſtio-
nẽ.Scribit papa Archieþo & ſuffraganeis eius dicẽs,ꝙ capi
tula prædicta ad hmõi cõcilia dẽant inuitari, & eorũ nũtii
ad tractatũ admitti,& p̃cipuè ſuꝑ his,q̃ cõtingũt ipſa capi-
tula.Et rõ eſt,ꝗa cũ Archieþs &.Eþs ſint unũ corpus cũ ca-
2 pitulis ſuis,& ipſi caput,ſine mẽbris ſuis talia.uel alia nõ de
c bent facere.Ber.†Not.1.ꝙ clerici inferiores[c] neceſſariò nõ
vocantur ad conciliũ prouinciale.Nã hic ſtatuitur ſpeciale
in capitulis eccleſiarũ cathedraliũ:quinimo Inn.multũ ua-
cillat in c.graue,de p̃b.nũꝗd de neceſſitate iſta capitula ſint
uocãda ad cõciliũ prouinciale.ſed ego tenui,ꝙ ſic,& allega-
ui hunc tex.ꝗ optimè ꝓbat,ut patet ꝑ uerbũ,dẽant, qđ r̃l̃r
eſt neceſſitatiuũ,ut dicit gl.not.in cle. attendẽtes, de ſtatu.
reg. Sed põdera bñ iſtũ tex. ꝗ nõ põderat̃ in hoc ab aliquo,
ꝙ iſta capitula ſolũ admittuntur ad tractatũ,nõ dicit ad iu
dicãdũ,uel ad decidẽdũ.Vñ puto,ꝙ ſoli Eþi in hoc cõcilio
ſint iudices,imò dubitat̃ de ſuffraganeis,ut ſint potius aſſeſ
ſores,& Archieþs ſolus iudex.De quo dic,ut no.in c.graue
& ibi dixi.Et nõ ſine miniſterio tex.dicit hic, ꝙ dẽnt inuita
ri.Nã ſi neceſſariò cõcurrerẽt ad diſponẽdũ,ñ ſolũ ĩuitarẽ-
tur:ſed cõpellerẽtur ad ueniẽdũ,ſicut cõpellunt̃ Eþi,ut ꝓba
tur in c.ſi Eþs,& c placuit.18.diſt. Et no.iſtã cõſiderationẽ
ꝗa ualet multũ ad ꝑſcrutandũ,nũꝗd clerici exiſtẽtes in cõ
cilio generali admittantur ſolùm ad tractatũ, an admittã-
3 tur ad decidẽdũ,& dẽant cõpelli ad ueniendũ.†Not.ibi:*pro
curatores eorum*,ꝙ capitula pñt cõparere in cõcilio per ꝓcu
ratores;& hoc iõ,ꝗa de facili non pñt per ſe cõparere. Alii
uerò,ꝗ neceſſariò dẽnt intereſſe, & non detinentur aliquo
ĩpedimento,debent cõparere ꝑſonal̃r,& nõ per procurato
res,niſi in caſu neceſſitatis, ut probat̃ in d.c.ſi Eþs,& c.pla-
cuit;& ſic not.ꝙ ex cã quis poſſet cõparere in concilio per
procuratorẽ,& probat̃ in c.apoſtolicę,de re iud.li.6. & qui
debeant intereſſe in iſto cõcilio ꝓuinciali, & qui in ſyno-
4 do epiſcopali,vide per Inn.in d.graue.†Not.ultimò,ibi.*ma
ximè*, ꝙ ẽt ĩ negotiis ñ cõtingẽtibus capl̃a dẽnt admitti ad
5 tractatũ concilii.†Et no.ſemper gl.fi.hic;quia ponit tres ca
d ſus,in quibus laicus admittitur ad cõcilia gñalia.[d] †Prim⁹
6 caſus,ſi ſpãliter inuitet̃,& ſic intellige gl.in cap. Adrianus.
Et no.bene:quia ex hoc poteris ſoluere contrarium multo
rum iurium, in quibus legitur laicum fuiſſe admiſſum ad
concilium, ut intelligatur, ꝙ ſpecialiter fuerint inuitati,
non de neceſſitate. Secundus caſus, ſi tractatur cauſa
fidei. Tertius, ſi tractatur de cauſa matrimoniali; quia
matrimonium tangit eos. Et ex hoc ultimo caſu potes
elicere regulam generalem, ꝙ ubicunque in concilio con-
tractarentur negotia tangentia ipſos laicos, poterunt lai-
ci in-

ei intereſſe concilio. Sed aduerte,ꝗa Io.An.multũ reſtrin
git hoc dictum. dicit.n. ꝙ in iſtis caſibus exceptis laici ad-
mittuntur,ut audiant,non ut iudicent,uel doceant; ar. 62.
di.c.docendus. Item tenet, ꝙ in iſtis caſibus nõ ſit neceſſe
uocare laicos,cum pñt ſtatuta concilii eis intimari in p̃dica
tionibus.& dicit,ꝙ qñ tractantur negotia eccleſię, uel cor-
rectiones clericorum,debẽt laici excludi,arg.in c.Maſſana,
de elect.& in extrauag.Bonifacii.8.c.nõ dẽt.quę uerba ſem-
per no.in practica.Et inquantum dicit Io.An.ꝙ debent ad
a mitti,ut audiant,[a] credo, ꝙ admittantur, ut conſulant, &
ut materiam tractent maximè,qñ ſunt periti. hoc ur̃ proba
ri.31.q.6.c.ad ſedem.ubi papa uocauit iuriſtas laicos & Ca
noniſtas ad defenſionem iurium ſuper illo puncto, non tñ 2
ut audirent,ſed ut conſulerent. Ad Idem tex. pulcher. in.c.
ad apoſtolicę,de re iudi.li.6. ubi papa pollicebatur ſe uoca
turũ ad concilium Reges & Principes ſeculares & eccleſia-
ſticas perſonas,ut cum conſilio conciliũ diſponeret. uocat
ergo laicos,ut conſulant, nec pro nunc ulterius me exten-
do;dicetur plenius in diſputatione.

De his,quæ fiunt a maiori parte cap. Rub.

Continuatur ad præcedentia hoc ordine. Suprà uiſum eſt de his,
quæ fiunt a prælato & capitulo.ſed quia quædam pertinent ad capi
tulum tantum, in quibus peragendis ſæpe diſcordant, & dubitari
poteſt quid iuris,merito ſubiicitur hæc rubri. Et no. ex hac conti-
nuatione & diuerſitate titulorum,ꝙ appellatione capituli *b* nõ pro
b priè comprehenditur prælatus,de quo uide quod plenius dixi in c.
poſt electionem,de conceſ.præben meritò ſequitur nigrum.

SVMMARIVM.

1 *Maior pars capituli;uel collegij quod facit,non impeditur à minori parte, niſi aliquid rationabile alleget,& probet.5.*
2 *Appellare nõ põt ſine cauſa minor pars ab illo, quod fuit ordinatum à maiori parte capituli,& nu.6.*
3 *Maior & ſanior pars copulatiuè requiritur in negotijs eccleſiæ explicandis.11.*
4 *Quod committur uoluntati liberæ uel propriæ alicuius,intelligitur de uoluntate non regulata aliqua rõne.hinc eſt, quod nõ poſſet peti reductio ad bonũ uirũ.*
7 *Conſuetudo iurata, uel ſtatutum, per ſingulos de uniuerſitate poteſt non obſtante iuramento tolli ab omnibus de ipſa uniuerſitate.*
Iuramentum,quod præſtatur a ſingulis, ligat ipſos ſingulariter contrauenientes,non autem collegialiter.
Princeps ſi tollit ſtatutum,quod ignorat fore iuratum, non cenſetur tollere iuramentum.
Acceſſorium remanet aliquando ſublato principali.
8 *Conſuetudo,uel conſtitutio capituli,etiam iurata,diſponens,quòd omnes de capitulo,uel ſaltem duæ partes debeant conſentire, & aliter actus non teneat, non ualet.*
9 *Iuramentum tendens contra utilitatem eccleſiæ non eſt ſeruandum,imò dicitur potius periurium.*
10 *Iuramentum temerarium quos effectus producat.* 17.
11 *Poteſtas uniuerſitatis remanet penes non delinquentes,licet numero pauciores.*
12 *Minor pars quando contradicit maiori parti, habet cauſam contradictionis probare coram ſuperiore ipſorum,non autem coram ipſa maiori parte.*
13 *Contradicens actibus,qui geruntur in uniuerſitate,quibus caſibus teneatur appellare,& quos effectus operetur talis appellatio.*
Conſentire quoties aliquis non uult in aliquo actu gerendo per uniuerſitatem, debet expreſſe contradicere, alias habebitur pro conſentiente quo ad peccatũ.
14 *Capitulũ non põt ſtatuere ſine conſenſu Epiſcopi, niſi ſtatutũ concernat facta ipſius capituli tantum.*
15 *Abſentes non ſunt uocandi, quando ipſorum uniuerſitas facit ſtatutum, niſi ſtatutum concerneret negotia multum ardua.*
Contra abſentes præſentes non poſſunt aliquid ſtatuere.
Abſentes quibus caſibus ſunt uocandi.
16 *In negotijs uniuerſitatis debent eſſe ad minus præſentes duæ partes ipſius, & illarum duarum partium conſentire, uel diſſentire maior pars.*
Contemptus unius non uocati retractat omnia geſta in uniuerſitate.nam plus obeſt contemptus unius,quàm contradictio multorum.

CAP. I.

1 CVm in cunctis †Ordinatio maioris par
tis capituli per contradi
ctionem & appellationem minoris partis nil rõ
nabile opponentis impediri non debet h.d.uel
clarius ſic.In uniuerſitatibus eccleſiaſticis præualet r̃l̃r, qđ
ſit à maiori & ſaniori parte, niſi minor pars rõnabil̃r ꝯdi-
cat.Et primò ponit factum reprehenſibi a
bile.Secundò prouidet per ſtatutum,ibi,
quocirca. Caſus liter. In quibuſdã eccle-
ſiis minor pars clericorum non ſ̃m rõ- b
nẽ,ſed propria uoluntate potius impe-
diebat eccleſiaſticam ordinationem,qđ
nimis graue, & dignũ erat reprehẽſione
cũ in ordinationibus eccleſiarũ ſemper
debeat pręualere, qđ à maiori & ſanio-
ri parte capituli fuerit ordinatũ. Ideoq;
ſtatuit conciliũ Lateraneñ.ut niſi a pau- c
cioribus & inferiorib⁹ aliꝗd rõnabiliter
2 obiectũ fuerit & oſtenſum†appel.re.præ
ualeat,& ſuũ cõſequatur effectum, quod
a maiori & ſaniori parte capituli fuerit
ordinatũ,non obſtante,ſi aliquis dicat ſe
iur̃o adſtrictum ad obſeruandã eccleſiæ
ſuę conſuetudinẽ,ꝗa nõ ſunt dicenda iu
ramẽta,ſed potius periuria,ſiue temera
ria iur̃a,q̃ in dãnũ eccleſiæ & ꝯ ſanctorũ
patrũ ueniunt inſtituta. Et ſi aliꝗs cõſue
tudines, quę nec rõne iuuant̃,nec cano-
nicis conſonant inſtitutis, iurare p̃ſum-
d pſerit a perceptione dominici corporis,
donec pñiam egerit, ſit penitus alienus.
Ber.†No.ibi:*pluribus & ſanioribus*.q̃ uer-
ba iterũ in tex.repetunt̃;ꝙ duo req̃rũtur
ad hoc,ut valeat geſtũ in capitulo. Priò,
ꝙ maior ꝑs decreuerit.Secũdò,ꝙ illa ma
c ior pars ſit ſanior, [c] ſ.reſpectu cõcilii &
materiæ ſubiectę, de quo uide quod no.
in.c.eccleſia,el.2.de ele.No.ibi:*fratribus*,
ꝙ canonici & oẽs collegiati pñt dici fra
tres,& olim oẽs Chriſtiani appellaban-
tur fratres,quia ꝑꝑ lauacrum regenera-
tionis,ſ.baptiſmatis,oẽs habent. unũ pa
trẽ, ſ. Deũ. ſunt ergo fratres in Chriſto
11.q.3.c.ad menſam.& uſq; ad tþs con-
cilii Niceni omnes, qui ſunt Chriſtiani,
appellabantur fratres, uel diſcipuli, ab il
lo concilio citra dicti ſunt Chriſtiani,
ut eſt tex.cum gl.in.c.2.23. di. & legit̃ &
4 not.in actibus Apoſtolorũ.†Tertiò not.
ibi:*non tam de ratione quam de propria uolun
tate &c.* ſignificatũ horũ uerborum,*com-
d mitto hoc propriæ uoluntati*.denotant.n.ꝓ-
priã uoluntatẽ[d] abſolutã & liberã, non
regulatã ratione; iõ non poſſet peti re-
ductio ad arbitriũ boni viri. Et facit pro
ſtatuto ſcholarium, quo cauet̃, ꝙ rector
in examine non teneatur aliquid ſolue-
re collegio, niſi prout proceſſerit de ſua
propria uoluntate;facit tex.in.l. fideicõ-
miſſa.§.q̃ꝗ,de leg.3. & quod no. Bar.in
5 extrauagan. ad reprimendum †Not.ibi:
obiectum fuerit & oſtenſum. ꝙ ad impediẽ
dam ordinationem maioris partis non
ſufficit aliquid rõnabile opponere, ſed
oportet,ꝙ obiectum oſtendatur, & pro-
betur.Et ex hoc no. a ꝯrio, ꝙ nõ ſemper
ualet ordinatio maioris partis.Nã unus
ſolus poſſet ratione motus impedire or
dinationem totius uniuerſitatis, & ap-
pellare poteſt, ſi opus eſt per ſuperiorẽ
illam ordinationem retractari facere.
Ad hoc 31.di.in.c.Nicena.†No.ibi.*appel
latione remota*, ꝙ ſola appellatio interpo
ſita in uniuerſitate per minorem partẽ

a Vt audiãt.Adde,
ut per Cal. conſi.
6.de conſtit.
SEB. SAPI.
b Appellatione ca
pituli. Vide Feli.
in proę.Gre.colu.
4.uer. nec obſtat,
& in c.dilecti,ſ̃.d̃
maior. & obediẽ.
poſt. d. Abb. ibi.
ZACHA.
c Quòd illa maior
pars ſit ſanior.Ad
de Iac.Rebuf.in l.
exactores,nu.2. &
ibi in apo.Cel. in
uerſi. maioris par
tis, C. de ſuſce. &
archa.lib.10. eun
dem in.l.nomina-
tionem,num.4. de
deci.e.li.& Anto.
Corſ. ſing. ſuis in
uerb. uniuerſitas,
incipi. quod fit a
maiore parte,
d Voluntatem. Ad
de hic, quæ poſui
in apo.in rubr.de
arbit. edita per
Ludc. Rom.
SEBA. SAPI.
d Propriam uolun
tatem. Vide Bar.
& moder.in.l.cen
teſimis,§.fin.ff.de
uer.obl. cum mul
tis acumulatis ꝑ
d.Fel. in.c.cano-
num ſtatuta,colũ.
18.uer. & ſi dica-
tur,committimus
uoluntati tuæ, ſ̃.
de conſtit.

non impedit ordinationē maioris partis:ualet tñ applo in effectu.ſi eſt rõnabilis:qa pbata rõne appellādi, caſſabit di-
7 ſpoſitū per maiorē partē. †No. ibi: *eccleſiæ ſuæ conſuetudinem.&c.* q canonici; ſeu uniuerſitas pñt ex cā tollere conſuetudi-
a nē eccleſię, a ēt iuratā;& in hoc tene mē ti iſtū tex.& uide gl.no.in c.in his.11.di. Et idē dicit Io.An.hic in ſtatuto, ut iuramētū,quo ſingulares firmāt ſtatuta collegii, urgeat dūtaxat remanētibus ſtatutis: ſed eis ſublatis p uniuerſitatē tollit iurm, quaſi iurm liget ſingulos ſingulr cōuenientes;ſecus aūt, ſi cōueniūt collegialiter,tollēdo ſtatuta;& hoc uerbū noc.&. uide qd plenē dixi ī c.dilecto,§.de pb.uide tñ in hoc gl.ualde not.in.c. cū nō deceat,de ele. li.6.q dicit,q ſi ſupior tollit e ſtatutū uniuerſitatis iuratū,non faciēdo mētionē de iuro, tenet nihilominus illi q uniuerſitate ad obſeruētiā iuri,ex quo iurm eſt tale, qd pt ſeruari ſine pctō, ut puta cōcernēs cōmodū ſingulorū.Et hoc iō, qa in dubio nō eſt pſumēdū ſupiorē voluiſſe tollere iurm;& eſt vnū dictū ſatis mirabile,ut ſtatuto ſublato remaneat iurm acceſſoriū.Sed uide motiua pdicta
8 in gl.†Vlterius no.ex eo uerbo. *ſecundum cōem intellectum*, q nō ualet cōſuetudo capituli ēt iurata diſponēs,ut oēs d caplo
b dcant cōcordare,b & q aīr ñ ualeat act'. Nā talis cōſuetudo eſt ɔ utilitates eccleſiæ,cū hoies ſint faciles ad diſcordiam 18.q.1.nec nouū. nā ſępe ipedirētur utilitates eccleſię,ſi diſpoſitū à maiori parte nō hret effectū. Et ex hoc infero,q in vniuerſitatibus eccleſiaſticis nō ualet ſtatutū,ſic nec cōſuetudo, ut duę partes ad minus debeāt cōcordare ſed ſpūaliter dēt diſpoſitū a maiori pte,dūmō illa pſit ſanior:pro hoc facit.c. licet,in ſi.§.de elect.& uide tex.& gl.in c.ſicut,e.ti. li.6.
9 †Not.ibi,*ſed potius periuria cenſentur*.Vnā rīam in mā iuri, q oē iurm tēdēs ɔ utilitatē eccleſię nō ligat,ſed poti' cēſet piuriū.Et facit p his rtorib.ſcłarib.q iurāt ſeruare ſtatuta ciuitatis, in qbus ſunt aliqua ɔ libertatē eccleſiaſticā; & vtilitatē & uide bo.tex.in c.1.de iureiu.li.6.Et facit iſte tex. q iurm tēdēs ī dānū eccleſię nō ligat,ēt ſi p aliū poſſet cōſuli eccleſię.
c De quo uide qd dixi in c. cū veniſſent,c
10 de inſti.& facit c.peruenit,de iureiu.†No. in ſi.līæ,q temere iurās peccat mortalr, & dēt inde agere pniam. de qua pnia uide tex.cū gl.22.q.4.c. q ſacra. Et uide de effectu h' iuri temerarii,qd no.glo.in c.
11 Florētinū.85.di.†In gl.in uer. *rationabiliter*,ibi,*ſed maior pars eſt illa*.& vr gl.velle q ſanior pś ſit maior,qđ ē ɔ iſtū tex.q requirit maiorē & ſaniorē ptē,ut ī c.qa pp de ele.Dic ergo,q licet minor pars poſſit ex rōne ipedire decretū maioris ptis; nō tñ pt aliqd diſponere nomine totius vniuerſitatis,niſi maior pś eſſet priuata pp delictū ſuū: qa tūc ptās totius vniuer-
d ſitatis reſidet in nō delinquētibus,d ut c. bone;& in c.cō nobis,e. tit.cū ſimi. & c.

12 gratū,de poſtu.pl.†In gl.in uer. *oſtenſum*,ibi:*coram ſupe iore.* no bñ glo.q minor pś ɔdicēs nō tenet pbare corā maiori pte rōne ſuę ɔdictionis. Quod expreſſe uoluit doc.tū, quia maior pś nō eſt iudex: tū qa eſt ſuſpecta minori parti ɔdicēti.adeat ergo ſuperior ipſius corporis, ſeu uniuerſitatis;
13 uel eligātur arbitri, ar.c.2. req'riſ; de appel. †Et cadit hæc qō hic tractata p doc.Nūqd ɔdicēs teneat appellare,uel nūquid nolēs cōſentire geſtis p maiorē ptē teneat ɔdicere? Inno.multa dicit,& in effectu ponit regulā,q non tenet qs appellare:ſed ſatis eſt ɔdicere,ſiue tractet de piudicio ſuo, ſiue tertii,ſiue ipſius uniuerſitatis.Nā cū uniuerſitas pcedit extraiudicialr,nō trāſeūt hmōi geſta ī rē iud.uñ pt qs ex ɔdictiōe ſola pſeq corā ſupiore, ut geſtū min' rōnabilr per maiorē partē retractet,arg.c.cōcertatiōi,de appe.li.6.Aduertēdum tñ,q ſi qs nō uult cōſentire,dēt expreſſe ɔdicere alias inuoluit pœna & pctō, ſicut expreſſe cōſentientes,ſm Inn.qđ eſt ſingulr no. Ex hoc tñ hēs, q ēt ī malē geſtis tacēse in uniuerſitate hr pro cōſentiente,cū ex offō ſuo teneat cōſulere.Ad hoc l.de ætate.§.q tacuit,ff.de intero.actio.& uide quod dixi in.c.2.§.ti.pxi.ſup ul. gl. pt tñ minor pś appellare,ſi uult,& applo operabit multos effectus, de qbus plenē dixi in c.bonę.§. de app. & inter cæteros operabit q inferior a iudice,ad quē eſt appellatū,nō poterit de illo negotio cognoſcere,arg.in c.ut noſtrū de app. except Innoc. vnū caſum,in quo tenet nolēs cōſentire appellare, ſ.qñ eligit per uniuerſitatē ad offm publicū authoritate & utilitate;alias hr p cōſentiēte,ſi eſt ſuppoſitus illi uniuerſitati,vt
14 in.l.nominatiōes,& in.l.hi,q,C.de app. & vide rōnē diuerſitatis plenē p Cyn.in.d.l.hi,q.†In gl.i uer. *conſtitutum*. no. ex hac gl.iūcto tex. q caplm pt ſine plato facere ſtatutum. Intellige,ut ſaluet gl. qñ per ſtatutū nō mutat ſtatus eccleſię.ſed cōcernit dūtaxat facta ipſius capituli:alias nō ualet ſtatutū ſine cōſenſu plati,uide tex.& ibi plenē p Inn. ī c.cū cōſuetudinis,de conſue.& vide bo gl.in.c.2.de uer.ſig. li.6. & dic,q ēt uniuerſitas inferior non pt facere ſtatutū in arduis ſine cōſenſu Epi p p cōiunctionem, q eſt inter Epm & eccleſiā inferiorē.Ita not. uoluit Inn.in.c.requiſitī,in ſi.de
15 teſt.& c.cū acceſſiſſent,de cōſti.†Not.2.q in editione ſtatuti fiendi p uniuerſitatē oēs dēnt eſſe pñtes,ita p aliquos ſolet allegari iſta gl. & mordet ſm hunc intellectū a pleriſq;
f qa iure nō pbatur iſta ſpālitas, cū abſentes non ſint uocandi,f ut no.gl.in c.2.de teſti.li.6.quæ ponit tres caſus ſpāles, in qbus abſentes ſunt uocādi.Sed not. q iſta gloſſa non loqtur ita gñaliter,ſicut ſolet allegari:ſed reſtringit ſe,qñ ſtatutū cōcernit piudiciū abſentiū: & i hoc bñ no.gl. q in piudiciū abſentiū nō pñt pñtes aliqd ſtatuere,licet duę partes ſint pñtes,ad hoc c.cum oēs,de cōſti.Pōt tñ ſaluari primus generalis intellectus gl.quando ſtatutum concernit negotia multum ardua. Nam quemadmodum uocantur in illis tribus caſibus exceptis ,pter grauitatem prejudicii,ita dicendum in omnibus caſibus conſimilibus & grauioribus. Nam cum illi tres excepti caſus non ſint odioſi, ſed fauorabiles,debent extendi ex identitate rationis. Pro hoc uide tex.not.in c.cum dilecta, de confir. uti. ubi caſus exceptus a regula extenditur ad alium caſum habentem identitatem rationis. Et idem uoluit glo.not.iuris ciuilis in l.1. C.de condit.indebit.& hoc ē ſemp not. pro extenſione illius gloſſę.c.2.ut facias regulam not. quòd in caſibus multis arduis debent uocari abſentes, quod ſentit Innocē.in c.2.de noui ope.nuntia.& dom. Anton.hic. Sed not.iſtum
16 tex.& illam gloſſ.quę non ſolet ad hoc allegari. † Tertiò not.ex hac gloſſ.quòd regulariter in negotiis uniuerſitatis ad minus debent eſſe preſentes duę partes. Circa quod inſtant hic doct. Nam aliqui antiqui requirunt ſolum maiorem partem per iſtum text. & per. l. quod maior, ff. ad Munici.ſed Ioan And. inheret glo. & dicit, quòd non uocandi non computantur in numero duarum partium. De quo uide in clement. quod circa, de elect. Dic clarius,
& latius,

SEBA. SAPI.

a Conſuetudinem eccleſiæ.uide Alex. in conſ.18.incip. uiſis c.col.1.in.2. uo.in conſ.16. in cip.pōderatis narratis,colū.2.in 3. uol.Feli.in c.cum acceſſiſſent, co.7. in gl.2.§.de conſtit. ubi ponunt, q ſtatuētes poſſūt reuocare ſtatutū iuratum.

b Concordare.Adde Old.conſi.259

c Cum ueniſſent. Adde,q ibi poſui.

d Iu non delinquētibus.Adde quod pulchrè uoluit Ro.pen.col. cōſi. 352.

SEB. SAPIA.

a Tacens.Hoc dictum ſequitur do. Abb.i.c.2.§. de loca.& c.di.ectus 2. §.de ſimo.& in c. 2.§.ti.proxi.& d. Alex.in.l.quæ do tis,ff.ſolu.mat.

f Non ſint uocandi.Adde uidendū Cal.conſ.4.hic e. ti.ubi dicitur diſcrepare a dictis Abbatis.

ZACHA.

Adde Iac. Reb.ī l.ſi.nnm. 2.& ibi in apo.Celſ.ad eū in uerſic. abſentes C.de li. 10.

& latius,q ad ualiditatem actus ad minus duæ partes uocādorum debent eſſe præſentes. Ita intelligi debet l. nulli, & l.planè,ff.quod cuiuſque uni.no. Et ex illis duabus partibus oportet neceſſariò maiorem partem conſentire;ita intellige iſtum tex.& d.l.maior.Ex quo no. non eſſe neceſſe ad ualiditatem actus, q maior pars hominum de uniuerſitate conſentiat, ſed ſufficit maior pars horum, qui ſint in uniuerſitate,dummodo præſentes conſtituant duas partes. Nam duæ partes repreſentant totam uniuerſitatem ut in dictis iuribus,& in l.3.C.de decre.ab ordi.facien. Dico tñ, q ſi aliquis de uniuerſitate fuerit contemptus, poteſt proſequendo contemptum facere actum retractari: quia plus obeſt contemptus unius,quàm contradictio multorum, in c.q ſicut,& c.bonæ,de elec.& uide circa hoc, quod dixi plenè in c.cum nobis,& in c.in cauſis,de elec.In gl.fi.ibi:*reſtrin-*
17 *genda ſunt*; ad hoc uide tex.in c. 1.de iureiu.li.6. † Et in fi. gl.no.q temerè iurantes,ſunt periuri:ſed dic,q improprie ſunt periuri;unde propter hoc non priuantur beneficiis,& uide de his ultimis,ubi ſupra remiſ.

SVMMARIVM.

1 *Interdicere eccleſiam non ſpectat ad canonicos,ſed ad epm cum cap.3.7.*
2 *Vox unius ex collegiatis poteſt eſſe potentior,uel ponderoſior ratione maioris ſcientiæ,uel dignitatis,uel tempore receptionis.*
Canonici ſiue collegia dicuntur maiores, uel minimi reſpectu ſcientiæ,uel dignitatis,uel temporis receptionis.
3 *Capitulum non habet iuriſdictionem in ſingulares canonicos, niſi præſcripſerit;*
Capitulum debet congregari ab antiquiore canonico.
Epiſcopus habet totam iuriſdictionem, quam explicare debet quandoque cum conſilio,quandoque cum conſenſu capituli.
Papa habet Cardinales coadiutores, ſine quibus non explicat ardua,uel non cōdit legem uniuerſalem ſuper ſtatu orbis, licet & penes ipſum ſit omnimoda iuriſdictio.
4 *Delictum unius non debet alteri nocere,intellige,ut infra nu.10.*
5 *Delictū non debet iudicari nec ſeuerius,nec mitius,quā eius qualitas expoſcat.*
6 *Pronomen meus,tuus, denotant dominium,licet large ſumendo denotent ius,q̃d quis habet in re.*
Presbyter parochialis habet iuriſdictionem in parochianos in foro pœnitentiæ, non autem in foro contentioſo.
Presbyter parochialis non poteſt neque excōicare parochianos iure proprio, neque eccleſiam ſuam interdicere,
Presbyter parochyalis poteſt ex cauſa ceſſare a diuinis,ſi parochyanus non ſoluit decimas,uel alias oblationes ſolitas.
Ius excommunicandi non poteſt præſcribi a non habente aliquam iuriſdictionē, uel prærogatiuam,prout eſt capitulum,Præpoſitus,uel Archidiaconus.
8 *Eccleſia quę caſu poteſt interdici pro delicto unius. nam regulariter nō poteſt.*
10 *Interdictum latum contra aliquam eccleſiam ab habente poteſtatem interdicendi,an debeat obſeruari ab epiſcopo loci?*

CAP. II.

1 QVæſiuit. † Canonicus non interdicit eccleſiam;ſed hoc facere debet epiſcopus cum capitulo.hoc dicit. & ſecunda pars,ibi: *fraternitati*.Caſus literalis. In eccleſia Claromontana obſeruabatur,ut ſi aliquis parochianus penſionem debitam eccleſię non ſolueret; uel clericus aliquis delinqueret,aliquis de canonicis etiam minimus interdicebat eccleſiam ſine conſenſu capituli, & aliorum canonicorum. quæſiuit eps,an hoc fieri deberet? Reſpondet Papa,q interdictum in aliqua eccleſia poſitum ſine conſenſu epi & fratrum ſuorum per aliquem de canonicis , obſeruari nō dēt, nec ſuſtineri,ut ab aliis obſeruet : ſed ſi aliquis deliquerit, ipſe puniatur:quia peccata ſuos authores tenere dēnt, nec dēt ulterius protrahi pęna,q̃ delictum fuerit in committe-
2 te repertum.Ber.†No.primò ibi: *ex canonicis etiam minimis*, q canonicorum quidā dicuntur minimi, & per conſequēs quidam maiores,ſeu maximi. Et pñt dici minimi reſpectu defectus ſciæ, uel reſpectu dignitatis, uel reſpectu ordinis, ſeu tpis receptionis;& hoc facit pro no.in c.eccleſia,el 2.§. de ele.Nā licet oēs ſint canonici,tñ ex prædictis uox unius eſt potentior & ponderoſior,ut in c. dudum. el 1.de elect.
3 †No.ſecundò,q particulares canonici,& ēt totum caplum non poſſunt ſine epiſcopo ſubiicere eccleſiam interdicto, nec etiam inducere ceſſationem a diuinis,niſi aliud habeat

conſuetudo reſpectu capituli,ut in ca. ſi canonici,de of.or.li.6.& in c. irrefragabili,ī §.exceſſus,§.e.ti.Nā caplū ex eo, q ñ hēt iuriſdōnē ī ſingulares canonicos, licite pt illā præſcribere,ut in d. §. exceſſus:& uide no.dictum Inn.in c.1. de ma. & obe.ubi tñ non pt mulctare ñ uenientes,licet reddat eos contumaces,dicit,q licet antiquior canonicus hēat cōgrega-
a re caplū a reſpectu uocis dandę,quod no. tota ergo iuriſdō eſt in epo : explicatur tñ cum caplo,qñq; habito cōſilio, qñq; cōſenſu iuxta ea,quę dixi in c. innotuit, §.ti.proxi. Idē dicimus in Cardinalib', ut iuriſdō ſit pęnes papā. ſed Cardiales dntur aſſiſtere papę & coadiutores ī officio,nec ardua explicat papa ſine cardinalibus.Pro quo uide tex. in c. p uenerabilē,q ſi.ſint legi.& i c.fundamēta,d ele. li.6.uide Io.Mo.i c.ſup eo, de hęre.li. 6. & qd no.Arch.poſt Lau.15.q.1.c. ſi quidā.Vbi ponit mirabile dictū,q papa b nō pt cōdere legē uniuerſalē ſine Cardinalib' ſup ſtatu orbis.ſed uide qd plene di-
4 xi in iurib' pal.No.ibi:cū *peccata ſuos authores* & c.Nā quotidie allegat, & in effectu ponit rīā, q p delicto unius nō dēt rīr alius puniri.De quo tñ uide gl.no.ſ. q.4.in ſumma.& 24.q.3.in ſumma.†Vlti-
5 mò no.aliā rīā in ſi.līę, q delictū nō eſt ſeuerius iudicandū, q̃ expoſcat criminis qualitas.Dic q nec ēt remiſſius.24.q. 1. c.non afferamus,& ē to.tex.in l.reſpiciendū,ff.de pę.Vlterius pt notari , q ſuperior non dēt pati, ut geſtū a non iudice obſeruetur p ſubditos ſuos. Ad hoc qd legitur & no.maxime per Inn. ī c.olim,
6 el 3.de reſt.ſpo.†In gl.1.ibi:*id eſt tuæ iuriſdictioni ſubiectam*. Gl.hanc expoſitionem forte facit metu ɔrii: quia ecclia non dr eſſe in dño alicuius,quemadmodum cęterę res ſacrę,uel religioſe. l. in tantum. ff.de rer.diui.& §.de præb.c. rō.Et iſtud pronomen,tuum,denotat dñium,8.di.c. quo iure,& l.Quitus,ff.de aur.& ar. leg. Voluit ergo gl.q ecclia non dr eſſe prelati, licet ſit ſubiecta iuriſdōni prelati. Sed dic,q licet expoſitio gl.procedat capiendo ſtricte illud pronomen, tuũ:c tñ large pt platus dicere ecclīā eſſe ſuā rōne iuris,qd hēt in ea,ut eſt tex. in c. ſi tibi abſēti,de pb.li.6.facit.l.qui tabernas, de ɔhen.emp.facit qd no.In.in c. examinata,de iud.no.tñ gl. p pprio mō loqñdi:tñ ſuſtinet libellus,& qlibet ſcriptura
7 in qua platus aſſerit ecclīā eſſe ſuā. † In ea.gl.ibi.*habet epiſcopale*. Vult ergo gl.q canonicus pt qñq; habere ius epale ī eccliā:ſed non declarat ſeipſam.Intellige qñ canonicus d habet ecclīam parochialem annexam prebendę. tunc.n.cum habeat parochianos ſubditos,poteſt ex cauſa eccleſiam ſubiicere interdicto.nā hoc pertinet ad curā:all. ca. dudum, el 2. de elec.Et ita cum hoc dicto tranſeunt doctō.ſed non credo, q proprie capiendo interdictū presbyter parochialis poſſit ſubiicere ecclīam interdicto: qa hoc eſt

a Capitulum. Adde de quis debeat cōgregare capitulū, do.Car.conſ.150.

SEBA. SAPI.

b Quòd papa. Vide de Feli. in rub. de conſtit.col.1. Iaſ. in l. placet, C. de ſa.ſan eccle. & latius poſui ſuprà ī pluribus locis.

c Pronomē, tuum. Adde Fede. conſi. 279.

ZACHA.

Adde iſtum in ca. pro illorum,nu.2. & quod ibi poſui in apoſtil.ad eum in uer.poteſt competere dominiū, §.de præb.

SEBA. SAPI.

d Quando canonicus poſſit eſſe epiſcopus,quādo canonicatus annectitur dignitati epiſcopali, tenet Fel. in c. ex literis, in prin.§.de prob.

iuriſdõnis , & licet rector eccleſię hēat
iuriſdõnem in foro pnię, non tñ in foro
contentioſo,ſed fortè gl.uult ſequi opi.
quorundã,qui tenuerũt in c.ſi ſacerdos,
de of.or.ꝙ rector parochię p̄t excõicare
parochianos;& ſic pari rõne interdicere
eccl̃iam.Ego non puto aliquod iſtorum
dictorũ uerũ;& uide qđ dixi in d. c. ſi ſa
cerdos,& plenè in repe.c.ſi quis ꝯ cleri-
cũ,de ſo.comp.Credo tñ, ꝙ ex cã poſſet
ceſſare a diuinis. Puta, ſi parochianus ñ
a uellet ſibi ſoluere decimas,[a] ſeu oblatio
nes al̃s debitas,uide qđ no.de conſe.di.
1.c.oĩs Chriſtianus,& c.ex parte,de reſt.
ſpo. Secũdò p̄t gl.intelligi, ꝙ canonicus
p̄t habere ius ep̃ale,ſ.rõne pręſcriptiõis.
Dicit tñ Inn.ꝙ licet conſuetudo , uel p̄-
ſcriptio poſſit dare canonico iuriſdõnē,
& per conſequens ptãtem interdicendi
eccl̃iam,ut in c.cum contingat , de foro
comp. non tñ p̄t ſine iuriſdõne dare ptã
tem canonico interdicendi eccl̃iam : qa
cum quis ſine iuriſdõne non hēat ſubdi
tos,irrõnabile eſſet,ꝙ poſſet eccl̃iam ſu
biicere interdicto. Quod no.quia idem
eſt dicendum in ptãte excõicandi, ut ſi-
ne iuriſdõne nõ poſſit præſcribi ptãs ex
cõicandi, uel ſine aliqua prerogatiua in
alios,ut eſt capl̃um, Archidiaconus, uel
Prępoſitus . bene p̄t pręſcribere ptãtem
b excõicandi,[b] ut no.in d.c.cum cõtingat;
& uide Io.And.in c.auaritię,de ele. li.6.
8 in nouel.†Et in fi.gl.aduerte,quia glo.uř
ꝯdicere.Nam in prima parte ſentit, ꝙ ꝓ
delicto unius poſſit eccl̃ia ſubiici inter-
dicto,ſed in ſecunda parte ſentit ꝯrium,
niſi delinquens ſit dñs terrę.Et credo,ꝙ
gl.uoluit hic ꝯdicere opi.Lau. qui tenuit
primam partem.Et q̃q̃ doc.tranſeãt; tñ
iſte tex.p̄t adduci pro & ꝯ. Nã quatenus
lr̃a improbat interdictum poſitum ſine
conſenſu ep̃i & capl̃i,uř approbare, ꝙ ſi
interueniſſet conſenſus iſtorum interdi
ctum tenuiſſet,licet pro delicto uniꝰ tm̃.
Sed in uer.*ſed & ſi quis*,ſentit ꝯrium , dũ
dicit:peccata debere tenere ſuos autho-
res.puto,ꝙ pro graui delicto, de quo nõ
p̄t leuiter haberi ſatisfactio, p̄t eccl̃ia ſu
biici interdicto,ut ſuperior ĩducatur ad
iuſtitiam faciendam,ad hoc.c. ex parte,
el 1.de uer.ſig.& c. dilectus,de app. & c.ſi
canonici,pręal.honeſtius tamẽ eſſet po-
tius ceſſare a diuinis, quã ponere inter-
dictũ,ſ.pro leui cã , uel qñ p̄t haberi alia
uia ſatis factio , procedat ultimum dictũ
9 gl.†In gl.in uerb.*deliquerit*,ibi *in pœna ſpi
rituali*.hoc nõ eſt indiſtincte uerum : ſed
procedit quo ad pęnam ęternã; de qua
intelligitur illa authoritas euangelica.
Filius non portabit iniquitatem patris,
&c.& idem in excõicatione.Nã non fer-
tur,niſi ꝑ ꝑ contumaciam propriam : qa
excõicatio ſeparat a Deo;uñ niſi quis ſe
pararet ſe a Deo ꝑꝑ proprium peccatũ,
non põt ſeparari ab alio, ẽt a papa, ut in
c.cũ ęterni,de re iu.li.6.& in c. a nobis,
de ſent.exc. ſed in interdicto,licet ſit pę
na ſpũalis,qñq; punitur unus pro alio,ut

in c.nõ eſt,de ſpon.Et eſt rõ, quia illa pęna non afficit ani
mam,ſed tm̃ priuat corpus;de quo uide gl.q̃ ſuperius alleg.
10 †Hic ẽt doc.quęrunt. Nunquid ep̃s teneatur ſeruare inter
dictum latum ab habẽte alias ptãtem? Et in effectu dicũt,
ꝙ ſic,ſi eſt ſpãle,i.reſpectu certę eccleſię;pro hoc text. in c.
dilectus,de app.& uide ad hoc latius per Io.And. in c. ſi de
ſent.exc.li.6.in gñali ſecus,ꝑꝑ.c.quod nonnullis,de priui.
ubi ponitur ſpãle priuilegium ep̃orum reſpectu interdicti
gñalis,& de gñali interdicto intelligit Io.An.ĩ c.fi.de ſent.
exc.li.6.quod no.& in hoc dic plenius,ut ibi no.

SVMMARIVM.

1 *Ordinamenta eccleſiæ non poteſt ille, cuius non intereſt, impedire.*
2 *Pater pro filio , & etiam quilibet extraneus pro alio poteſt impetrare literas ad beneficia.*
Habens ius præſentandi poteſt præſentare filium,alias idoneum.
3 *Conſuetudo,ut electores eligant unum certum,non ualet,papa uerò poteſt hoc facere,ut eligatur unus certus.*
4 *Inueſtitura beneficÿ poteſt fieri per anuli immiſſionem.*
5 *Renunciare quis uidetur iuri,quod habet in aliqua dignitate,quando exhibet reuerentiam alicui in eadem intruſo,tanquam legitimè conſtituto.8.9.*
6 *Appellatio poteſt repelli illius, cuius non intereſt.*
7 *Poſſeſſio quo caſu acquiritur ſine actu corporali,uide remisſiuè.*
9 *Reuerentia ſeu obedientia præſtita alicui intruſo in aliqua dignitate non facit illum legitimè eſſe in dicta dignitate.*
Clericus non poteſt renuntiare beneficio ſuo,neque tacitè, neque expreſſè ſine licentia ſui ſuperioris.11.
Limitatio ad c.admonet,de renunt.
Renunciatio primi beneficÿ inducitur per acceptationem ſecundi, poteſt tamen ſuperior ipſum reuocare ad primum beneficium.
Renunciatio beneficÿ tacitè facta,poteſt tacitè per ſuperiorem acceptari.

CAP. III.

1 **E**X ore ſedentis. † Communis ordinatio eccleſię per contradi-
ctionẽ & appellationem eius,cuius non intereſt
impediri non debet,h.d.quo ad tit.in prima par
te ponitur factum.in 2.deciſio, ibi: *quia uerò*. Caſus litera-
lis.Pater cuiuſdam canonici Auguſtẽ. B. noĩe accedens ad
dominum papam impetrauit ab eo literas ad Decanum &
capitulum Auguſten.quibus decano & capitulo mandaba
tur,ut dictum B.filium ſuum intra ſpatium unius menſis eli
gerent & aſſumerent in Prępoſitum;& in ſignum inueſtitu
re ſibi factę anulum aureum deſtinauit executoribus ſuper
hoc deputatis.Executores capitulum monuerunt, ut man-
datum Apoſtolicum adimpleret,capitulum licet literas re
cepiſſet,audito,ꝙ E.quondam Prępoſitus ipſorum eſſet ele
ctus & cõſirmatus in ep̃m Brixien.intra terminum, in quo
debebant executoribus reſpondere.H.tunc eorum Decanũ
in Prępoſitum elegerunt; cui dictus B. reuerentiam exhi-
buit tanquam Prępoſito. tandem ille H. mortuus fuit. eo
mortuo , capitulum ſtatim elegit in Prępoſitum iſtum, cui
papa ſcribit,dicto appellante prius, ne ad aliquam electio
nem procederent,cum ad ipſum dicta Præpoſitura ſpecta-
ret;& ſic orta fuit controuerſia inter ipſum B.& iſtum Prę
poſitum.Delata fuit cauſa ad Cœleſtinum papam , coram
quo plura obiecta fuerunt cõtra iſtum B.ita ꝙ Cœleſtinus
caſſauit inueſtituram de ipſo B.Ad ultimum delata eſt ite-
rum cauſa iſta ad do.papam Inn.coram quo iſta & alia al-
legata fuerunt.Papa uerò ita ſuper hoc duxit ſtatuendum:
quia conſtitit ei,ꝙ pręfatus B.non fuit inueſtitus de dicta
Prępoſitura, ꝗuis mandatum fuiſſet, ut de ea inueſtiretur,
& ſi ẽt inueſtitus fuiſſet,illa inueſtitura caſſata fuit per Cœ
leſtinum,& ſi ẽt caſſata fuiſſet;tamen per hoc,ꝙ dicto H.re
uerentiam exhibuit tanquam Prępoſito,iuri ſuo renũtiaſ-
ſe uidetur:papa conſiderans,ꝙ ipſe B.appellare non pote-
rat,ut per app. ipſius ordinationem eccleſię impediret, &
intelligẽs,ꝙ a maiori parte capituli electus fuit iſte in Prę
poſitum , electionem authoritate apoſtolica confirmauit
pręfato B. ſuper Prępoſitura ſilentium imponens . Ber.
2 Nota primo, ibi: *pater eiuſdem*,ꝙ pater poteſt pro filio im-
petrare literas ad beneficium ſine mandato Et idem dic in
c quolibet extraneo,[c] ut in gl.not.c.ad aures,& cap.nonnul-
li,de

a Soluere decimas. Adde quod uoluit. Lap.alle.67.in pe. col.

b Poteſtatem excõmunicandi. Adde do. de Rot. deciſ. 406.de reſcr.in nouis,ubi latè đ hoc.
ZACHA.
Adde quod not.in apoſt. ad iſtum in lec.Ant.de But. in c. Archidiaconus, in apoſt.in uer.poteſtas excommunicand.,ꝯ.de off. Archid.

c Extraneo. Adde domi.de Ro.deci. 240.de reſcr.ĩanti quis.

a li.de reſcr.Sic dicimus,ꝙ pater[a] habens ius pat. in eccleſia,
p̄t p̄ñtare filiũ,al̃s idoneũ,ut dicit gl. no.q̃ cõiter teneť , &
3 ibi ꝑ Inn.ĩ c.qa clerici,de iure pa.†Scđo no. ibi;*ſpatium menſis*.ꝙ ex mãdato papæ p̄t tp̃s ad eligẽdũ p̄fixũ arctari;& ptãs
reſtringi ad electionẽ unius tm̃. Vñ p̄t papa ꝙ nõ ualet effi
cere cõſuetudo.Nã nõ p̄t induci cõſuetudo,ut electores eli
gãt certũ:qa tolliť libertas eligẽdi.ut in c.cũ terra. de elec.
4 & tñ mãdatũ papę ualet nec minus dř electio. †Tertio no.
ꝓ cõſuetudine,q̃ ſeruať in ĩueſtitura bñficii.p̄t.n. fieri ꝑ im
b miſſionẽ anuli;[b] & fortè ab hoc emanauit cõſuetudo,ut in
doctoratũ deť anulus nouello doctori,in ſignũ,ſ.inueſtitu-
ræ ſcię,& ſolet allegari in ſermonibus;hic tñ nõ fuit datus
anulus , ſed miſſus, fortè.n.erat tũc cõſuetudo,ut mitteret
5 ꝓ inueſtiendo.†Quartò no.ibi: *reuerentiam exibuit*.& tene
mẽti ſꝑ iſtũ tex.qa eſt ualde ſingularis, ꝙ ſi p̄tẽdẽs hr̃e ius
in aliqua dignitate,uel offõ,exhibet reuerẽtiã intruſo tãq̃
ltĩmè cõſtituto ĩ illa dignitate,uel offõ, uř tacitè renũtiať
iuri ſuo.Et iõ cauti ꝓcuratores in libello,& aliis ſcripturis
6 nunq̃ dicunt illũ eẽ Prelatũ:ſed ꝙ aſſerit ſe p̄latum. †Vlti.
7 no.qñ ualet eius appl̃o,cuius nõ intereſt,cõcor.c.cũ inter,
de ele.& 2.q. 6.c.nõ ſolẽt,ubi de hoc . †In gl. ſuꝑ ver. *& ſi
mandatum*,ibi:*non efficitur quis poſſeſſor*.dic,ꝙ hic nõ interue
nit inueſtitura,ut patet ĩ litera. Et an & qñ ſine actu corpo
rali acquirať poſſeſſio,ibi dixi,& in.c.authoritate, de inſti.
8 & ꝑ Io.An.in c.tranſmiſſam,de ele.†Et ĩ fi.gl. aduerte,qa
hic eſt fortior caſus,q̃ in c.dilectus ; qa papa dedit hic exe
cutoré, vñ de mã dic,ut in c.ſi ſoli,& c.ſi capl̃o, đ cõceſ.p̄b.
li.6.Et p̄ſuppoſito,ꝙ p̄poſitura fuiſſet affecta ꝓ iſto bñficio,
nihilominus renũtiauit ipſe iuri ſuo, exhibendo reuerẽtiã
9 aduerſario tanq̃ prępoſito.†In gl.pen.ibi: *Herenniꝰ*.§. ulti.
Gl.ꝓ ꝯriis allegat illã.l.& c. dilecto,de p̄bẽ.q̃ parũ faciunt.
nã in.l.Herenius,ſolũ dř,ꝙ ꝑceptio ſalarii nõ facit quẽ de-
curionẽ,ſed electio ltima.Sed tu dic,ꝙ reuerentia exhibita
intruſo nõ facit illũ p̄latũ: ſed põderatur quo ad excludẽ-
dũ iſtũ bñficiatũ.Cap.dilecto,ẽt nõ obſt.qa nõ poterat ex-
preſſæ ibi Ep̃s cõſentire,ut duo haberẽt unã p̄bẽdã ; ita nec
10 tacitè.†In eadẽ gl.ibi: *licet expreſſe non ualeret*. No.mirabilẽ
gl.ꝙ qs tacitè põt renũtiare bñficio ſuo ſine lnĩa ſuꝑioris,
nõ aũt expreſſe.Sed hoc dictũ ſalua reuerẽtia gl. nõ eſt ue-
rũ:qa rl̃r plus operať cõſenſus expreſſus,q̃ tacitus,cũ ille ſit
fortior,ut in rl̃a,is,q tacet,li.6.de reg.iur.& no.in c.dilecti,
de foro cõp.Et ꝓ hoc qđ no.Do in. c.de multa,de p̄b. Vbi
dñt , ꝙ licet tacitè inducať renũtiatio primi bñficii ꝑ acce-
ptationẽ ſecũdi : tñ ſuperior primi p̄t reuocere illũ ad pri-
mũ bñficiũ : qa nõ potuit ſine conſenſu ſuo remittere be-
neficium.Ad iſtũ tex.dñt qdã,ꝙ loqtur de iure ad rem,cui
p̄t renuntiari ſine cõſenſu ſuperioris. Hęc ſol. eſt uera in ſe
&ꝓbať in cle.gratiæ,de reſcr.ſed nõ eſt bona ad iſtũ tex.qa
tex.hic dicit, ꝙ ẽt ſi fuiſſet inueſtitus . & ſic habuiſſet ius
in re,tñ illi renuntiauit exhibẽdo illi reuerentiã . Et iõ p̄t
ſolui ꝯriũ al̃r,ꝙ quẽadmodũ ſufficit tacitꝰ cõſenſus renũtiã
tis,ut hic,qđ ẽ notabile, ita ſufficit tacitꝰ cõſenſus ſuꝑioris
in acceptãdo renũt.uñ,ex quo ſuꝑior nõ ꝯdixit,uř tacitè ac
ceptaſſe,& ſic p̄t intelligi iſte tex.& ĩ hoc ponit dictũ notabi
le ille tex. & limitat illud. c.admonet,& c.qđ in dubiis,đ re
11 nũ.†Sed ꝯ iſtũ tex.oppo.nã ꝑ electionẽ & cõfirmationẽ de
ep̃atũ nõ uacauit præpoſitura,ut in c.cũ in cũctis,đ ele.ergo
alio reſpũ nõ ualuit electio.Sol.dicit Hoſt. ꝙ fortè ille ele
ctus renũtiauit prępoſiturę tm̃.Nũquid aũt ſufficiat eius cõ
ſenſus ſine renũtiatione,dicit,ꝙ ſi cõſenſit collatori,ualet:
qa uř tacitè renũtiaſſe;& ſic põt ĩtelligi ẜm eũ.c.qa bñficiũ,
de reg.lib.6.Sed ſi cõſenſit ſolũ electioni. nõ ualet electio,
qa ñ p̄t renũtiare bñficio in manibꝰ electorũ duntaxat : ſed
requiritur cõſenſus ſuꝑioris,q hẽt cõfirmare, ut in d.c.ad-
monet.Ego dicerẽ quo ad caſum huius c.ſufficere,ꝙ fiat in
manibus electorũ,qa in fauorẽ electi dũtaxat eſt ĩtroductũ
ut nõ vacẽt bñficia ſua añ cõſecrationẽ,ut ĩ c.cũ in cũctis;đ
ele.huic ãt fauori p̄t renũtiari,arg.in c.apoſtolicam,de rl̃a.

SVMMARIVM.

1 *Prelatus cum maiori parte capituli poteſt ſtatuere ut quilibet teneatur contribuere pro neceſſariÿs eccleſiæ etiam aliquibus contradicentibus. 2*
3 *Scholaris pauper poteſt ſuſtentari de communibus reditibus alicuius eccleſiæ.*
4 *Maior pars non poteſt diſponere ſuper rebus ſpectantibus ad omnes ut ſingulos,ſi illi non habent iure proprio, & illud quod diſponitur,eſt diſtribuendum in pios uſus,alias ſecus.5.7.*
6 *Vniuerſitas ubicunque eſt obligata, nec habet unde ſatisfaciat , poteſt ſingulis de uniuerſitate imponi collecta,ut habeat unde ſoluat.7.*
7 *Collecta an imponatur ſecundum quantitatem patrimonÿ,an pro capite?*
Epiſcopus poteſt compellere canonicos ad diſtribuendos ſuperfluos reditus ad neceſſariam fabricam eccleſiæ.

CAP. IIII.

c
1 **E**X parte.[c] † Prelatus cũ maiori parte
capituli,ꝯdicente minori, ſta-
tuere poteſt, ꝙ ad neceſſariam
reparationem fabricæ quilibet canoni-
cus conferre teneatur.h.d.communis di
uiſio.Secunda,ibi: *ſtatuimus*. Caſus liter.
Archiepiſcopus Rothomagen. eccleſiæ,
cũ fabrica eccleſię ſuę reſtauratiõe ĩdige
ret,habuit tractatum cum fratribus ſuis,
ut quilibet eorum cum ipſo Archiepi-
ſcopo aliquam portionem redituum ſuo
rum tam pio & neceſſario operi deputa-
ret,quod ipſi facere noluerunt.unde ipſe
ſignificauit hoc do.Papæ.Super hoc ſta-
tuit Papa,ut ſi aliqui contradixerit ſtatu
tis ipſius Archiepiſcopi & maioris par-
tis capituli,& ſanioris, obtineat ſnĩa plu
rimorum.Ber.Not.primò,ibi. *tractatum*,
ꝙ ad eſſe tractatus neceſſario non con-
currit conſenſus deliberatus;& facit pro
his quę dixi in c.tua,ꝯ.ti.1.Hic.n. epiſco
pus & canonici habuerunt tractatum de
hac re:non tamẽ aliquid deliberauerũt.
2 †Secundo nota , ꝙ ad opus pium poteſt
Ep̃s cum maiori parte capituli obligare
certã partem redituum canonicorum, li
cet pars minor contradicat. Et facit tex.
iſte arg.ut Epiſcopus & maior pars capi-
tuli poſſit ſtatuere, ut quiſque debeat cõ
ferre ad ſubuentionem ſcholaris paupe-
ris docilis exiſtentis in ſtudio : facit etiã
3 in arg.c.ſuper ſpe.ĩ.de magi. †Tertiò no
ta,ibi:*maioris & ſanioris,&c.*ꝙ non ſuffi-
cit ad ualiditatem ſtatuti , ꝙ Ep̃s hẽat
ſecum aliquos ex canonicis:ſed debet ad
minus ſecum habere maiorem partem &
4 ſaniorem. †No.quartò tex. valde not.&
quaſi ſingularem in materia ſua,ꝙ ſuper
reditibus pertinentibus ad canonicos ut
ad ſingulos ualet ſtatutum à maiori par
te.contra hoc opponitur de l. per feudũ
ff.de ſerui.ruſti.p̄dio.Item de regula,in re
cõi,de regu. iur.libr.6. ubi patet, ꝙ in re
ẽt cõi pluribus ut ſingulis, unus ſolus po
teſt impedire diſpoſitionẽ maioris par-
tis circa ipſam rem.Nam,ut dicitur in.l.
per fundum,ff. de ſer. ruſti. prędi.ſi tu &

SEB. SAPIA.
a Quòd pater. Vide Abb.in c.fin.ꝯ. de inſt. ubi dicit , ꝙ hẽns ius cõferẽdi, poteſt filio ſuo,alias idoneo,cõferre,& ſubiicit, ꝙ ñ debet affectu carnalitis moueri.
ZACHAR.
Per miſſionem anuli. Adde quod notaui in Apo.ad iſtum in c. cũ ĩter, nu. 5.in apo. ĩ uer. fuerat inueſtitus, ꝯ.de renun.
ANT. FRAN.
b Inueſtitura quibus uerbis fiat , & qua forma, & quibus modis, uide ꝑ gl.& Bal. in c.2.in §.fin.per quos fiat inueſtitu. & ĩ. c. 1. quid ſit inueſti.in uſi.feud.& adde,ꝙ facta per anullum de re uendita , uel donata operatur licentiam occupãdi ipſam rem propria authoritate, ut per Inn. in c. 2. de rer.permu.& tenet Bal.in.l.1.§.fi. C.de re permut.& in.rub.C.de cõtra emp.in 17,q.& uide Alex.in l. 3.& ĩ l.ſi ex ſtipulatione ff.de acqui. poſ.& habetur in c. per tuas, de don. & ꝑ Io.An.in c.cõmiſſa.de elect.

c **SEB. SAPIA.**
Ex parte. Vide, quod per iſtũ tex. pulchrè conſuluit Cal.in conſi.6. in ti.de his, quæ fiũt a præla.refert Fel. in c.cum dilecta,ĩ penul.col.ꝯ. de reſcrip.

ego hẽmus fundũ cõem, ñ potes cõſtitue
re alicui ſeruitutẽ in fundo, niſi ego con
ſentiã, nec ſufficit maior ꝑs, ſi plures eſſe
mus dñi. Fortius ergo in caſu hꝰ c. nõ de
buit ſufficere maior ꝑs, cũ reditus cano-
nicorũ eſſẽt ſeparati, & q̃libet ſingulari
ter cognoſceret fructus ſuos. Solu. metu
ꝯrii, ut arbitror, dixit Vin. ꝙ hoc ꝓceſſit
ex approbõne papę: aĩs ꝓcederet ꝯrium.
Sed ſm hanc opi. Vin. de nihilo ſeruiret
hodiè hęc decre. vñ fruſtra fuiſſet poſita
in hoc volumine ꝯ id, qđ hr̃. s̃. in ꝓę. In
hoc Inn. dat aliã ſolõnem valde not. di-
cens ꝯrium procedere, qñ reditus perti-
nerent etiam ad ſingulos iure proprio,
ſed hic pertinebant iure eccleſiç. Nã redi
tus canonici ſunt eccleſiæ, licet deputent̃
ſingulariter ꝓ eorum ſuſtentatione. Et
ex hoc dicto habes plura no. Primò nota
ꝙ regula cõis, qua cauetur, ꝙ diſpoſitum
a maiori parte uniuerſitatis dẽt præuale
re, habet locum non ſolùm, qñ maior ꝑs
diſponit de bonis collegii, ut in c. 1. s̃. e.
ti. ſed etiam cùm diſponit de bonis ſpe-
ctantibus ad ſingulos, iure tñ collegii.
Iſte tex. loquitur, cum decretum ſit pro
opere pio & neceſſario. Vñ crederem, ꝙ
ſi hoc ultimo caſu uellet maior ꝑs diſpo
nere, ceſſante neceſſitate, uel utilitate col
legii, ſeu pia & neceſſaria cã, ꝙ maior ꝑs
non poſſet diſponere in pręiudicium mi
noris partis. Pro quo uide gl. nota in c.
cum oẽs, de conſtõ. in gl. 1. in fi. & quod
not. Io. And. in regula, quod oẽs tangit,
libr. 6. in Mercu. unde dicerem, ꝙ maior
pars collegii non põt facere gratiam ali
cui ꝯdicente minori parte de reditibus,
qui proueniũt ad ſingulos iure collegii.
Et optimè facit iſte tex. dũ fundat ſe ſuꝑ
cã pia & neceſſaria. Quod bñ not. quia
multi tranſeunt ſimpliciter cum regula
generali, quod maior pars facit, ſed illa
regula, ut prędixi, habet locum in caſu
5 prędicto. †Secundò nota ex dictis Inno.
quòd maior pars uniuerſitatis non põt
obligare bona ſpectantia ad minorem
partem; ẽt pro opere pio & neceſſario,
ex quo bona illa pertinent ad illos iure
proprio, & non iure collegii. Rõ manife
ſta eſt, qa maior pars collegii nõ hẽt iu
riſdõnẽ in minorẽ partẽ, & iõ non põt ꝑ
ſtatutũ ſuũ obligare perſonas minoris
partis, vel eorum patrimoniũ. Vide Inn.
qui hoc apertius uoluit in c. ex parte, s̃.
de conſue. & gl. iuris ciuilis, in. l. 2. C. q̃
ſit longa cõſuetudo. Aliud eſt, qñ maior
pars diſponit ſuper bonis collegii quia
a cum maior pars cenſeatur tota uniuer-
ſitas, [a] ut. s̃. videtur diſpoſuiſſe de rebus
propriis, cum bona collegii ſint propria
ipſius corporis facti, & nõ ſingulorum đ
6 collegio. 12. q. 2. qui manumittitur. †Di-
cendum tamen, ꝙ ubi obligata eſſet uni
uerſitas, & non habeat, unde ſatisfaciat
de bonis communibus: quia tunc poſſet
b ſingulis imponere collectam; [b] & ad hoc
poſſunt cogi per ſuperiorem, ut habeant,
unde ſoluant, ſic intellige gl. in. l. 1. ff. qđ
7 cuiuſq; uni. no. † Et de mõ ĩponendi collectã ſingulis, utrũ
dẽat imponi ſm quantitatẽ patrimonii, an per capita, i. vt
quiſq; ę qualiter cõtribuat, nõ habito reſpũ ad uires patri-
monii, uide quod notat Inn. in c. graue, de ſen. exc. latius ꝑ
Bar. in. l. 4. §. actor, ff. de re iudi. d. Ant. referendo prius alle.
dictũ Inn. dicit, ꝙ maior pars potuit hoc diſponere inuita
minori parte, quia ad uſum deſtinatum diſponebat, ſeu de
putabat illas portiones ſingulorum redituũ. Nã cũ bona ca
nonicorũ ſint ordinata ad fabricã eccleſię ĩ defectũ, nõ fuit
neceſſe, ut concurreret conſenſus ſingulorum, & pro hoc
facit tex. in. l. Sabinus, ff. cõi diuidun. & quod no. gl. in c. cũ
omnes, de cõſti. Aduerte, qa hoc dictũ nimis reſtringit hũc
tex. nã ſequeret̃, ꝙ ad aliũ uſum pium nõ procederet diſpo
ſitio maioris partis ſuper iuribus ſeu reditibus ſpectanti-
bus ad ſingulos iure collegii. Item ꝯ. hoc dictum facit; qa
debuiſſet ſufficere diſpoſitio ſolius Ẽpi. Itẽ ꝯria loquuntur
in re cõi: ſed hic nos loquimur in reditibus ſingularibus. Et
intelligerem iſtũ tex. quando canonici ultra commoditatẽ
eorum non poſſunt cõferre ad fabricam, niſi parcè uiuẽdo.
Nam ſi aliquid ſupereſt ultra eorũ cõmoditatẽ, credo ꝙ ſo
lus Ẽps poſſit eos compellere ad deputandũ ſuperflua ad fa
bricã neceſſariã per c. de his, & quod ibi no. de eccl. edi. & ꝑ
doct. in c. 1. eo. tit. & uide Io. An. in c. ſi ꝑꝑ tua debita, de re-
ſcrip. li. 6. & tex. 16. q. 1. c. ſi monachus, qa in obligatione iu
ris non eſt neceſſe habere conſenſum obligãtis, quia in ne-
ceſſitatibus nemo liberalis exiſtit, vt in. l. rem legatam, ff.
de adimen. leg.

Vt eccle. beneſi. ſine diminut. conferan. *Rub.*

Suprà uiſum eſt de collation. beneficiorũ fiendis tã a ꝑlato cum conſenſu capituli, q̃ ab ipſo capitulo tantum. ueruntamen, quia beneficia ipſa dẽnt cõferri ſine diminutione, meritò ſubiicit̃ iſta rub.

SVMMARIVM.

1 *Collatio bñficij licet ſit facta occultè, ẽ ſuſpecta, tñ ſi ea lĩtĩme facta, ualet. 7. 18*
2 *Papa non poteſt diſponere id, quod Deus non diſponeret.*
3 *Accuſator vbi non eſt, quis non poteſt damnari, uide plenè licet remiſſiue. n. 16.*
4 *Teſtium depoſitiones non ualent, ſi tela iudicij non præceſſit.*
5 *Actor ſi non probat, non compellitur reus aliquid probare.*
6 *Index, à quo non poteſt eſſe corã iudice, ad quẽ, ſuper rectitudine proceſſus.*
8 *Collatio palam facta inducit præſumptionem pro idoneitate perſonæ, & aſſerenti contrarium incumbit onus probandi.*
9 *Collatio beneficij, ſi non fiat intra tempus præfixum, poteſt immediate fieri ab illo, ad quem ſit deuolutio.*
10 *Cauſa & occaſio quomodo differant.*
11 *Plenitudo poteſtatis Papæ eſt ſupra omne debitum Papalis dignitatis.*
12 *Papa non ligatur ſuis legibus, nec prædeceſſorum ſuorum. Reſpondens contraria eſt ſuſpectus de falſitate.*
13 *Collatio beneficiorũ nõ dẽt fieri ꝑ ꝑlatũ ex rõne cõſanguinitatis, uel amicitiæ, nã eſt ſimonia, ſi ceſſante amicitia, uel cõſanguinitate, non eſſet facta. 19.*
14 *Conferens beneficium non debet facere pactum de lucrando partem fructuum dicti beneficij, quia committeret ſimoniam.*
15 *Epiſcopus poteſt deputare fructus beneficij uacantis in aliquem laudabilem uſum eccleſiæ pro iuſta & neceſſaria cauſa.*
17 *Reo aliquando incumbit onus probandi ratione alicuius eminentis præſumptionis, quæ eſt contra eum.*
Actor regulariter dẽt probare, etiam ſi reus aſſumpſerit in ſe onus probandi.
18 *Electio clandeſtinè facta an ſit nulla?*
Clericus non priuatur beneficio propter nõ reſidentiam, niſi præcedat monitio.
Diſpoſitio. c. quia propter, de ele. ſolùm habet locum in eccleſiis cathedralibus, & regularibus collegiatis.
20 *Fructus beneficij uacantis poſſunt deputari per epiſcopum cum capitulo in ſoluendis debitis, quæ epiſcopus contraxit nomine eccleſiæ, ſecus, ſi nomine ſuo, quia eccleſia tunc non tenetur. Epiſcopus an poſſit deputare fructus beneficij uacantis, in quo habet ius pat. in neceſſarios uſus, irrequiſito patrono.*
Epiſcopus an poſſit unire menſæ ſuæ, uel capitulo ſuo, uel aliis præbendis aliquam eccleſiam.
Authorizare quo caſu quis poſſit facto proprio.
Alienatio rei eccleſiaſticæ poteſt dici perpetua, ſi finito uno tẽpore, renouãt eidẽ.
Tutor poteſt emere rem pupilli ipſo authore, dummodo emat palam, uel interponat tertiam perſonam ad emendum, & ipſe authorizet, & idem poſſet facere Epiſcopus cum eccleſia ſua.
Limitatio ad clemen. 2. de reb. eccl. non alie.

Cap.

Tota uniuerſitas. Adde quod uoluit Cal. cõſil. 4. hoc tit. Et quis poſſit imponere collectam & an ĩponatur habito reſpectu ad bona, uel ad perſonas, uide Alex. conſil. 68. 2. li. Ber.
ZACHARIAS
b Imponere collectam. Per as & libram, no. Bart. in l. nequid in prin. uer. ſed quæro in uniuerſitate, ff. de incen. rui. & nau. & in. l. 4. §. actor, ff. de re. iu. & ibi omnino Ale. poſt alios, colu. 6. uer. quærit ſucceſſiue Bar. cum concor. ibi per eum ſig. & Inn. in. c. grauẽ j. de ſent. excom.
ANT. FRAN.
b Collectam. circa hoc quod dicitur de collecta, dicas, ꝙ debet imponi ſm facultates patrimonii cuiuſcũq;, non autẽ æqualiter, quia debet plꝰ ſoluere diues quam pauper, ut ꝑ Bal. & Imo. in. l. cohæredi, in. §. cohæres, ff. de vul. & pu. & per Bar. poſt gl. in uer. inopes, in. l. 1. C. de. ado. pu. li. 10. & in l. ne quid, in 3. co. ff. de incen. rui. & nau. & i. l. per biẽnium, 2. de iminu. ne conce. li. 10. & in. l. indictiones, C. de anno. & tri. e. lib. & uide Bal. in l. etiam, in pen. col. C. de exe. rei iud. ubi dicit, ꝙ pauper non tenet̃ ad collectam, qũ dietim uictum q̃ritat. Et dicit etiã ꝙ debet æſtimum diminui diminutis facultatibus. Et ex quibus cauſis & qualiter imponatur, uide quę habes in. l. nulli, ff. quod cuiuſque uniuer. not. ubi ꝑ Bald. Ang. & Fed.

CAP. I.

1 VT noſtrum. † Rubrũ ſufficit ꝓ ſumma-
rio. Vel ſummr ſic ſm Ab-
a ba. [a] Occulta collatio bñficii, licet ſit ſuſpecta,
bñ ualet dũmõ alias legitimè facta probet̃. Hoc
dicit. & eſt caſus not. nõ tñ facit ad tit. nec oẽs indiſtinctè
hoc tenent. ſed maior pars cõcludit cũ hoc ſummario, ut j.
dicet̃. Diuidit̃ in quatuor partes. Primò aſſignat papa cãm
ſuæ rñſionis. Secũdò, ibi. *cum enim proceſſus papalis.* excuſatio
& ad obiecta ẽt rñſio. Tertiò Archiẽpi incõuincibilis rep̃-
henſio, ibi: *omnibus.* Quartò cautæ & neceſſarię inſtructiõis
ꝓuiſio, ibi. *unde credimus.* Et pone caſum in terminis, ut in
2 gl. 1. ſuꝑ uerbo, *noſtrum.* † No. primò ex princ. ꝙ iudiciũ ho-
minis dẽt ad ſui iuſtitiã eſſe cõforme iudicio diuino. uñ ẽt
ꝑꝑ nõ ꝑt diſponere id, qđ diſponeret, & pro hoc uide tex. in
4 c. a nobis. j. de ſent. excõ. † Secũdò no. regulã, ꝙ ſine accuſa
tore qs nõ dẽt dãnari. uñ Io. 19. c. Mulier, qs te accuſat, &c.
4 † Tertiò no. ꝙ depoſitiones teſtiũ nõ ualẽt, ſi tela iudicii ñ
5 ꝑceſſit. † Not. quartò, ꝙ actore nõ ꝓbante, reus cõpellit̃ ali
6 qd probare, & ſic facit, ꝙ ẽt iurare nõ tenet̃. † No. qnto ĩ eo
ꝙ Papa ſe excuſat, & ignominia iudicis eſt, nõ ſuare debitũ
ordinẽ ꝓceſſus iudicialis. Et facit hęc lr̃a ar. ꝙ iudex ñ poſ
ſit eſſe teſtis corã iudice, ad quẽ, ſi dubitat̃ de rectitudine ꝓ
ceſſus: qa ſemꝑ deponeret pro ordine obſeruato, ut euita-
7 ret uerecũdiã ſuã. † No. ſextò in uer. porro, ꝙ collatio bñfi
cii occulta eſt ſuſpecta. Ex quo clare infert̃, ꝙ non eſt nulla,
alias fruſtra hic papa mãdaſſet probari, ꝙ mõ collatio eſſet
occulta, potuiſſet Papa immediatè cõferre alteri, ſi collatio
8 nõ tenuiſſet ꝑꝑ clãdeſtinationẽ. † No. ſeptimò, ꝙ ubi colla
tio eſt facta palã, ꝑſumit̃ pro idoneitate ꝑſonæ, & aſſerenti
9 ꝯriũ incũbit onus probãdi. † No. octauò bonũ text. ꝙ lapſo
tꝑe ꝑfixo ad cõferẽdũ bñficiũ, põt is, ad quẽ ſit deuolutio,
immediatè cõferre, nec tenet̃ req̃rere primum collatorẽ, &
10 cõputat̃ tꝑs a die uacationis bñficii. † No. nonò, ibi. *cauſam,*
& occaſionem dr̃iã inter hæc duo. aliud ergo eſt cã, aliud oc
b caſio. Et aduerte, qa occaſio [b] aliqñ capit̃ in malã partem, ſ.
pro executione friuola, ut in c. ſolitę, de ma. & obed. Qñq;
capit̃ in bonã parte, ut hic, & credo, ꝙ capiat̃ hic pro cã im-
11 pulſiua, & cã capiat̃ pro cã fina. qa papa nõ allegaſſet ꝯ ſe. †
Not. decimo, ibi: *non tam ex plenitudine poteſtatis, &c.* ꝙ pleni
tudo ꝑtãtis Papę eſt ſupra debitũ officii papalis, & ur̃ ĩ hoc
iſta lr̃a mirabilis. ſed põt intelligi de debito officio. ſ. legib.
humanis ordinato. Et dr̃ debitũ. qa iuſtũ & honeſtũ ẽ prin-
cipi ſeruare legẽ ſuã, ut l. digna uox, C. de leg. & c. iuſtum, 9.
diſt. ſed ex plenitudine ꝑtãtis nõ tenet̃ illas leges ſeruare,
qa Princeps eſt ſolutus legib. ſuis, & ẽt ſuorũ ꝑdeceſſorum,
ut in c. innotuit, de elec. & c. ſignificaſti, eo. ti. & c. propoſuit
de cõceſ. ꝑb. & l. Princeps. ff. de legib. Et no. Papã hẽre pleni
tudinẽ ꝑtãtis: ſi plenitudinẽ, ergo nullus ſupra eũ. Ad hoc.
c. licet, in fi. s̃. de electione, & uide qđ dixi in cap. propoſuit,
12 ꝑall. & cap. ſignificaſti. † No. undecimo ex uer. *omnib.* ꝙ rñ-
13 dẽs ꝯria, eſt & habet̃ ſuſpectus de falſitate. † Not. duodeci-
mo, ꝙ Prælatus peccat cõferendo bñficia ex affectiõe carna
41 li, ſ. rõne conſanguinitatis, uel amicitiæ. † Not decimoter-
tio regulã principalẽ huius textus, ꝙ cõferens bñficiũ, non
debet ſibi retinere reditus, nec aliquã portionẽ ex reditib.
& ſi facit pactũ de hoc cũ eo, cui bñficiũ cõfert, cõmittitit ſi
15 moniam. † Not. decimoquarto, ibi: *pro iuſta cauſa & ne-*
ceſſaria; tex. no. & quotidiè alle. ꝙ Ẽps põt pro iuſta cauſa, &
neceſſaria ſtatuere, ut reditus bñficii uacãtis deputẽt̃ ad cer
tũ & laudabilẽ uſum, ita, ꝙ ſtatutũ ꝑiudicabit ad tꝑs noui-
ter inſtituendo, pro hoc facit. c. pen. j. de uerb. ſig. & ca. ſi ꝑꝑ
tua debita, de reſcri. li. 6. An aũt poſſit retinere fructus pro
debitis ſuis, dicã cũ gl. fi. Alia utilia non pñt colligi ex iſto
16 text. † In gl. ſuꝑ uer. *ſine accuſatore.* No. ex gl. regulã, & plures
caſus exceptos, & uide quaſi conſimilẽ glo. in decr. 2. q. 1. c.
de manifeſta. Alios ponit Spe. in ti. de inquiſi. §. qñ aũt, in
princ. de mã per Bart. in l. 2. §. ſi publico, ff. de adu. ubi ſatis
eleganter tractat̃, an & qñ iudex poſſit
procedere ex officio ſine accuſatore. Ego
dixi plenè tã reſpectu iuris ciuilis, q̃ re-
ſpectu iuris canonici in c. qualiter, & qñ,
el. 2. de accuſ. ubi uide omnino q̃ pleniſſi
17 mè ſcripſi in iſta mã. † In gl. ſuꝑ uer. *acto*
re non probante, in fi. no. gl. & maximè no.
primũ caſum exceptũ, q̃ probat̃ hic in li-
tera, ꝑ rõne ꝑſumptiõis imminẽtis ꝯ reũ
transfunditur in eũ onus probãdi. Nã in
caſu noſtro erat ꝑſumptio contra Archi
ẽpm ex multis orta, ut dr̃ in litera. ideo
habuit neceſſe probare, ꝙ cancellariã cõ
tuliſſet perſonæ idoneæ modo canonico
& tempetenti. ceſſante uero præſumptio
ne, impugnanti collationem incumbit o-
nus probandi, & vide gl. conſimilem in c.
actor, all. in gl. & dic regulam iſtam pro-
cedere, etiam ſi reus ultro ſubiit onus ꝓ
bandi. [c] nam ſi actor non probat, debet
abſolui, ẽt ſi ipſe deficiat in probãdo, qa
nõ perdit priuilegium rei, licet aſſumpſe
rit in ſe onus probandi. Nõ eñ põt ferri
ſententia pro actore, qui nihil probauit,
ut in c. circa, ff. de proba. Et ſi diceres, q̃d
prodeſt reo probare intentionem ſuam,
ex quo uenit abſoluendus actore nõ pro
bante? Reſpondeo ꝙ prodeſt, ut pro reo
pronũciet̃, uñ nõ ſolũ abſoluet̃, ſed etiam
pronũciabitur dominiũ pertinere ad eũ,
ubi agebat̃ realiter, & ſic de ſimilib. Itẽ,
ut clarius oſtẽdat innocẽtiã ſuam, & no.
hanc limitationẽ ad illã regulã. † In gl.
uer. *occulta,* ibi: *tamen ſi ille, &c.* not. glo. &
tenebis eã mẽti, ꝙ licet electio clandeſti
nè facta ſit nulla, ut in ca. qa propter, de
elect. ſecus tñ eſt in collatione Archidi.
tñ in c. ſi tibi abſenti, de ꝑbẽ. lib. 6. ur̃ te-
nere contratium, ſ. ꝙ collatio ſit nulla, &
dicit Inn. tenere hoc. Sed ut dicit Io. An
hic, & bene, hoc nõ dicit Inn. ſed ſolũ di
cit, ꝙ ſi occultatio non ꝑt eſſe ſine ma-
gna negligẽtia prouiſi, dẽt ſibi auferri be
neficiũ, quaſi ſentiat, ꝙ propter negligen
tiã ipſius nõ ingerendo ſe pro rectore, &
nõ officiãdo eccleſiã. poſſet priuari. Sed
nec iſtud dictũ placet doc. hic, qa iure nõ
probatur, ideo talis pœna nõ eſt imponẽ
da, facit de pœ. diſt. 1. pœnę, & quod not.
glo. in c. fi. j. de iure pa. facit. c. ex parte, s̃.
de cleri. non reſiden. ubi ex non reſiden-
tia non priuatur quis, niſi præcedat ad-
monitio. Et credo, ꝙ hic ſit caſus pro u-
troque dicto. nã in uer. porro, dicit, ꝙ
iſta collatio, ſeu donatio occulta nõ ca-
rebat ſuſpicione, & ſic nõ erat nulla. Nã
cum teſtes Archiepiſcopi dixiſſent, qđ
Epiſcopus uoluit collationẽ eſſe ſecretã,
ſi clandeſtinitas ſuffeciſſet ad nullitatem
actus, Papa immediatè pronuntiaſſet col
lationem nullã, nec potuiſſet procedere
ad ulteriora, ut fecit. Item ſi ſuffeciſſet
ad collationem ipſius, caſſaſſet imme-
diate, ex quo teſtes depoſuerunt de clan
deſtinate, ſed ex eo, ꝙ papa mandat, ut
probet Archiepiſcopus, quod tempó-
pore competenti contulit, &c. uide-
tur uelle ſuſtinere collationem: alias

SEB. SABIA
a Secũdũ Ab. Vide Ab. in c. cũ olim, col. pe. s̃. de cauſa poſ. & ꝓprie. & an ex clandeſtino facto oriat̃ ſiniſtra ſuſpicio uide Ab. diſtinguẽtẽ, in c. ſanè, j. de cel. miſ. Fel. in c. cũ quidã, col. 3. uer. 6. declaratio, s̃. de iureiu. & Iaſ. in §. ſequẽs col. 3. inſti. de act. ubi latè, qñ qs magis delinquat, an cũ facit actum clã, an uerò cũ palã.
SEB. SAPIA.
b Occaſio. Vide Moder. in rubr. C. qui admit. & ibi And. Sicu. in rep. col. 5. & Fel. in d. c. ſolitę, col. 2. s̃. đ maio. & obed.
ZACHARIAS.
c Etiã ſi reus ultrò ſubiit onus ꝓbandi. Adde Card. in cle. 1. ut lite pen. bo. gl. in uerſ. captio, & Bar. in l. circę, ff. de ꝓb. & tex. gl. & doc. in c. fi. ĩ uer ꝓbatiõe, & in c. mulieri, in uerſ. abſolutę, s̃. dè iureiur. Imo. & doc. in c. in pñtia, s̃. de prob. Alex. in l. ſi neq; Reꝰ, ff. de iureiu. & Rot. dec. 163. inci. reꝰ ĩ no. Ant. Franc. Tu dicas, ꝙ actori rr̃ ĩcũbit onus ꝓbãdi l. 2. & l. ab ea ꝑte, ff. de ꝓb. & in l. actor, C. e. Imò reꝰ actore nõ ꝓbãte, ẽt ſi nihil ꝑtiterit, neque ipſe ꝓbauerit, dẽt abſolui, ut in l. q̃ accuſare, C. de edẽ. Sed ſi ipſe reus ſe adſtringit ad ꝓbandũ id, qđ probare nõ tenet, imputet̃ ei, de quo plenè ꝑ Alex. poſt Bart. & Ang. in d. l. q̃ accuſare, C. de eden.

frustra admitterent ꝓbationes, quarum
nullus ſequeret effectus, ut in c.cũ cõtin-
gat de of.dele.Et credo, ꝙ inquãtũ glo.
facit dr̃iam inter collationẽ,& electionẽ
ꝙ procedat dictũ gl.in elect. in qua eſt ſ-
uãda forma,c.qa propter,nõ aũt in aliis,
qa cũ publicatio ſit de forma illius.ca.nõ
dicemus aliã collationẽ currere,ubi non
ſubeſt defectus formæ.Illud.n. c. qa pp,
tm̃ procedit in eccleſiis cathedralib. &
regularib.collegiatis,nõ aũt in aliis. Vn
de ſufficiunt in illis ſimplices conſenſus
canonicorũ,nec debemus inducere pœ-
nã nullitatis,ex quo nõ eſt iure expſſum,
nec extendere cõſtitutionẽ pœnalẽ. Nã
pœnalis eſt in cõſtitutio,in quãtũ ĩducit
pœnã retractationis,iuxta no.p glo.in c.
decet,de immu.eccle.li.6.& plenius dixi,
an & qñ retractatio actus ſit pœna, in c.
19 cognoſcẽtes,de cõſt.† In glo.ſup uer. *car
nalitatem*,ibi;*ſimoniam committere*.not.glo.
ꝙ ꝯferẽs bñficiũ ſpirituale cõſanguineo,
[a] uel amico, alias nõ cõceſſurus ceſſante
conſanguinitate, uel amicitia, cõmittit
ſimoniã.Tu dic,ut plenius no.in c.tua, đ
æta.& qua.1.q.1.c.ſi qs neq;,& c.ſunt nõ
nulli.† In gl.ſup uerb.*conſtituat*. in fi. no.
ſemp hãc gl.ꝙ Eps cũ capit. ſuo põt ſta-
tuendo retinere ad tẽpus fructus bñficio
rum uacantiũ in ſua diœceſi ꝓ exonera-
tione ſuorũ debitorũ. Et intellige de de-
bitis ꝯ̃ctis noĩe eccleſiæ. nã ſi contraxiſ-
ſet priuato noĩe,nõ teneret eccleſia, ut ĩ
c.1.de ſolu.& opi.huius gl. tenet ẽt Inn.
q multũ latẽ ꝓſequit hic iſtũ articulũ po
nẽdo latã ptãtem Epõrum circa benefi-
b cia ſubiecta.Nam cã illa unit,& diuidit [b]
ut in c.ſicut unire,de exceſ.pl.& c. ad au-
diẽntiã,de eccle.ędifi.& c.uacãte,s̃.de p̃-
bẽ.Itẽ ſupprimit dignitatẽ,ut no.in c. cũ
acceſſiſſent,de cõſt.re in unius eccle. do-
c nat alteri, [c] ut in c.1.de reb.eccl.nõ alie.
li.6.no.in c.conſtitutus.ĩ. de reli.do. Sic
poterit fructus bñficii uacãtis ſeruare ex
cã ꝓ utilitate ipſius eccleſię,uel pro uſib.
ſuis,ex quo indiget.Et uṙ Inno.uelle, ꝙ
hãc alienationẽ & ſimilẽ poteſt Eps face
re,ẽt ſi beneficium ſit ius patronatus lai-
corũ,arg.x.q.1.nouerint,& c.regẽda. Fa
tetur tñ ꝙ de honeſtate debet in aliena-
tione requirere conſenſum patronorum
& patroni tamen poterunt extra cauſam
contradicere,ut.16.q.2.c.filiis uel nepo-
tibus.Et no.hoc ultimũ dictũ, ꝙ in alie-
natione eccleſię patronatę de honeſtate
& non de neceſſitate requirit conſenſus
patronorum,& ſatis placet p d.ca.noue-
rint.ſed qa patronus põt ꝯ̃dicere,ibi ſine
cã fieret alienatio,ut in d.c.filiis,utile eſt
ad litigia euitãda habere conſenſum ip-
ſorũ patronorũ. Sed quo ad principale
dictũ gl.& In.aduerte, qa uṙ obſtare mul
tũ cle.2.de reb.eccle.non alie.ubi dicitur
Epm nõ poſſe unire mẽſę ſuę,uel capitu.
aliquã eccle.licet poſſit unire ſingularib.
pbẽdis,ut in c.expoſtuiſti de pręb.Rõ, qa
uniẽdo mẽſę ſuę,uel cap.authorizaret in
facto proprio,qđ nõ licet,ut ĩ l.1.& l.pu-

SEBA. SAPI.
a Cõſanguineo. Adde ꝙ papa peccat mortaliter, ſi det res eccleſiaſticas cõſanguineis ſuis,ut eos diuites faciat p̃ aliis,ut p Fel.in c.q in eccleſiarum col.6.uerſ.& quouis reſpectu, s̃. de conſti.
b Et diuidit. Adde qđ uoluit Lappus alle.68.in fi.
c Donat alteri. Adde do.Car. conſil Cal.cõſ.3.de re. eccle.& uide Ro. cõſil.77.

pillus,ff.de autho.tut.Et licet Io.An.apte non firmet hanc
opi.ꝯ̃riam.tñ uidetur magis in iſtã partẽ inclinare, & cla-
rius hãc opi.ꝯ̃riã ſentit in c.ſi p p tua debita,de reſcri.li. 6.
Nec ob.ſi dicat cle.p̃al.loq in perpetua cõceſſione.hic uerò
ad tẽpus,qa duplex eſt cã prohibitionis.una ꝑpetuæ aliena
tionis.altera,ne authorizaret in facto proprio.Vñ in con-
ceſſione tꝑali licet ceſſet prima cã,nõ ceſſat ſcũda. ſufficit
ergo alterã cã ſubeſſe,ut inſti.de nup.§.affinitatis. Et ſi di-
eremus contrariũ,poſſet Eps facere fraudẽ. qa renouaret
conceſſionẽ in fine quinquẽnii, & ſic indirectè & eã ꝑpe-
tuã.Et ſatis mihi placet hoc dictũ contrariũ, ſed difficile
eſt rñdere ad iſtũ tex.põt tñ intelligi, qñ Eps cõſtituit hoc
nõ pro utilitate ſuę menſę,uel capituli,ſed pro utilitate ec
cleſię cathædralis, puta, ſi fabrica eccleſiæ cathedralis non
ſufficit,nec canonici cum Epõ ſunt potẽtes ad reſtauratio-
nẽ fabricę,poterit tũc conſtituere cũ capitulo,ut fructus be
neficiorũ uacãtiũ cedãt fabricæ ad certũ tps, & hoc uoluit
Io.An.in d.c.p p,& bñ facit d.c.1.de reb.eccle.non alie.lib.
6.Cõtra hoc tñ facit iſte tex.ubi Epiſcopus reſeruauit uſib.
ſuis,& põt dici,ꝙ Papa ĩ uer.ſi uerò,nõ refert ſe ad factũ il
lius Epi,ſed dat regulã generalẽ,an & qñ poſſit Epiſc. reti
nere fructus eccleſiæ uacãtis,& dicit ꝙ pro iuſta & neceſſa-
ria cã hoc põt,ſed nõ eſt iuſta,ut retineat pro utilitate pro
pria,ne authorizet in facto ſuo.Nec ob.c.pen.de uer.ſig.qđ
gl.alle.pro ſe.nã ibi Eps impetrauit hoc priuilegiũ a papa,
ergo p ſe nõ poterat,qa fruſtra p̃cib.ĩpetrat,&c.C.de The-
ſau.l.1.li.x.& no.in c.1.s̃.de reſcr. & licet cã in ſe ſit iuſta,
tñ obſtat,qđ dixi,ne authorizet in facto proprio:ſed mul-
tũ me mouet in cõtrariũ.d.l.pupillus.§.pe. ubi multũ ſinglr
tutorẽ poſſe emere rẽ pupulli ipſo authore, dũmõ hoc fa-
ciat palã,uel interponere tertiã ꝑſonã ad emẽdũ, & pote-
rit ipſe p̃ſtare authoritatẽ,& utrũq; modũ ibi apꝓbat Bal.
quod uṙ cõtra d.cle.fi.& dicta Io.An.Sed poſſet dici.ꝙ illa
cle.procedit in collatiõe gratuita. Nã ibi eſt ſemp ſuſpicio
ſed in cõtractu nõ gratuito,ut uẽditio,q̃ palã explicat, ceſ-
ſat ſuſpicio ꝯ̃ tutorẽ,& pro hoc facit.l.1. & d.l.pupillus, in
prin.ubi patet, ꝙ pupillus non põt obligari tutori ipſo au-
thore,quia,ut dixi,factum eſt gratuitũ.Et ex illa lege potes
capere bonã limitationẽ ad dictã cle. 2. ut pręlatus poſſet
emere nomine proprio rem eccleſię inferioris, & authori-
zare in facto proprio,quod notabis. Abbas.

De reb.ecc.non alienãdis,uel nõ, Ru.

Cõtinuatur ad p̃cedẽtia,hoc ordine.Supra uiſum eſt de reb.ſpũali-
bus clericorũ,ſ.de p̃bẽdis & bñficiis,meritò reſtat uidere de reb. tẽ
poralib.eorũdẽ,quas interdũ clerici alienãt.& quia dubitari p̃t, nũ
qd teneat alienatio,meritò ſubiicit hæc rubr.de reb.eccl.nõ alien.
Vel ſic.Suprà uiſum eſt de collat p̃bendarũ & bñficiorũ,ſed qa pbẽ
dati & beneficiati interdum alienant bona præbendarum,& bene-
ficiorum,ideò ſubiicitur hęc rubr. Nico. Abbas.

SUMMARIUM.

1 *Prælatus non poteſt res unius eccleſiæ alteri dare,nec adinuicem permutare ſi
ne ipſarum conſenſu. 2.4.cum cauſa tamen poteſt facere. 5.*
Eps habet plenam poteſtatem in eccleſijs ſibi ſubiectis.
3 *Prælatus inferior Epo nõ hẽt ius authorizãdi in alienationib.rerũ eccleſiaſtic.*
4 *Permutare nõ poſſunt inter ſe canonici domos ſibi aſſignatas ſine lnĩa ſupioris.*
5 *Eps ſi ædificauit aliquã nouam eccleſiam, poteſt illam dotare de ſuperabũdã
tibus fructibus alterius,dummodo præcedant ſolennitates.*
*Eccleſia tenetur de ſuis fructibus ſuperabundantib.ſupplere laicis indigentib. &
alteri eccleſiæ indigenti.*

CAP. I.

1 NOn licet. † Breue eſt,& per alia uerba p̃t ſic
ſummari. Nõ põt p̃latus res uni9
eccleſię alteri dare,nec inuicẽ res illas cõmutare
2 ſine ambarum cõſenſu.h. d. † Nota.1.quòd licet
Epiſcopus habeat plenam poteſtatem in eccleſiis ſibi ſubie
ctis 10.q.1.per totum. non tñ poteſt pro libito rẽ eccleſię
ſibi ſubiectę alienare ẽt donando alteri eccleſię ſubiectę,
& hoc in

& hoc in dubio ſine cã. Quid autẽ ſi cã ſubſit,dicã cũ gl.1.
3 † No.ibi;*uel Abbati*.ꝙ Abbas p̃t interponere authoritatem
alienationi rei eccleſię ſibi ſubiectę;& intellige, qñ Abbas
hẽt in illa eccleſia ius epale, ut qa eccleſia eſt ſibi pleno iu-
re ſubiecta.Nã tunc oĩa iura epalia, quę ſunt iuriſdictiõis,
p̃t,ut Eps,exercere;vide gl.no.in cle.1.eodẽ tit.p Inn.in.c.
2.de tranſac.& ꝙ dixi in.c.ſignificaſti,de foro cõpe.alias au
tẽ nõ p̃t p̃lat9 inferior Epo authorizare in facto alienatio-
nis.Eſt em̃ hoc ius epale [a].12.qõ.2.c.placuit,& c.Abbatib9.
17.q.4.c.in venditionibus,& ſic collige, qđ iſta iura epalia
ſunt acqſibilia p inferiorẽ p̃latũ;ꝓ hoc.c.1.đ capel. mona.
4 li.6.&.c.cũ olim,&.c.auditis,de p̃ſcrip. † Vltimò no. quòd
eccleſię nõ poſſunt res ſuas adinuicẽ cõmutare ſine licẽtia
b ſuperioris,nec ſupior ſine licẽtia [b] ipſarum eccl. & arguit
Vincẽ.canonicos nõ poſſe cõmutare domos ſibi aſſignatas
vt canonicis ſine licentia ſupioris;de quo tñ dic, ut lati9 di
cã in.c.q̃ſitũ,de rerũ permut. † In glo.1. ibi: *ex cauſa* [c] *tamen
poſſet*.no.bene gl.& cõiter tenet hæc prima opi. unde dicũt
Inn.& Hoſt.qđ iuſta eſt cã,ut qa Eps ędificauit nouã eccle
ſiã, p̃t dare iura matricis eccleſię * illi eccleſiæ * nouiter
d ędificatæ [d], quatenus ſibi aſſignet certã partẽ parochiæ ip-
ſius,de quo in.c.ad audientiã,alle.in gl.Et uide tex.expreſ-
ſum in.d.c.1.eo.ti.li.6. vbi Eps cũ capitulo decimas uni9 ec
cleſię cõtulit archidiaconatui indigẽti,& illa donatio fuit
reuocata, nõ ex defectu poteſtatis: ſed qa nõ p̃ceſſit tracta
t9,nec fuit datus defenſor eccleſię cũ uacaret,nec cõſtabat
de neceſſaria cã.Si ergo ſubſit cã,& ſeruet ſolẽnnitas debi-
ta,de qua.12.qõ.2.c. ſine exceptione,& in.d.c.1.tenebit do
natio;& uide ꝙ no.Inn.s̃.c.ꝓxi.& gl.in.c. cõſtitutus,de reli
gio.domi.& nilmirũ. nã eccleſiæ particulares ſunt mẽbra
vnius eccleſiæ uniuerſalis.24.q.1.c.loqtur. unde dẽnt adin
uicẽ ſibi ſubuenire,ſicut mẽbra vnius corporis. Nã & ſic lai
cis indigentibus tenent clerici ſubuenire de bonis eccleſię,
quatenus illius facultates ſuppetant.16. q.1.c.137. diſt.c.1.
& vide tex.in.c.videntes.12.q.forti9 tenent ſubuenire eccle
ſiis indigentib9.Et intellige, qñ aliqd ſupereſt ultra neceſ
ſaria:qa primò ſubueniẽdũ eſt miniſtris ꝓpriis, & neceſſa
riis uſibus ipſius eccleſię,ut in.c.paſtoralis, s̃.de his,q̃ fiunt
a pręla.& c.de his,de eccle ędifi. Abbas.

SUMMARIUM.

1 *Principes ſeculares non poſſunt donare bona eccleſiæ,& accipientes huiuſmo-
di donationem excommunicantur,& ſi qua bona habent legitime ab eccleſia,
perdũt.2.5.*
2 *Eccleſia recognoſcit Principes ſeculares in temporalibus, & ratione feudi.*
3 *Eccleſia non ſolum debet ſubuenire clericis indigentibus, ſed etiam laicis.*
4 *Inuadens rem alterius ex titulo euidenter inualido dicitur illam rem rape-
re.*
5 *Princeps,ſ.Imperator.ſi donauit rem alterius ignoranter, non poteſt moleſta-
ri poſt quadriennium,ante ſic ad æſtimationem, donatarius uero nunquã.*
6 *Imperator poteſt rem,quam habet communem cum priuato,diſponere ad libi
tum ſuum,& priuato de precio ſatisfacere.*

CAP. II.

1 QVires. † Principes ſeculares, res eccleſię do-
nare nõ pñt,& q ab eis recipiũt,excõi
cant & pdũt oĩa,q̃ ab eccleſia alias legitime obti
nebãt.h.d.ſm unũ intellectũ, q ſatis placet.Ca-
ſus lr̃alis. Olim qdam petebãt a regibus res eccl. & obtine
bãt aliqñ; & qa iſtud iniquũ erat,ſtatuit cõciliũ Lugdun. ꝙ
illa,q̃ ita tradunt,irrita habeant, & a cõmunione eccleſiæ,
2 cui facultatẽ auferre cupiunt, excludant. B.† Nota primo,
qđ Principes ſeculares non habent iuriſdictionẽ,nec pote
ſtatẽ in rebus tẽporalib9 eccleſiarum;& ſic,licet habeant iu
riſdõnẽ in rebus tẽporalibus poſſeſſis a laicis,ut.l.bñ a ze-
none,C.de quadriẽ.p̃ſcrip.&.c.quo iure.6.diſt.in rebus tñ
eccleſiaſticis cenſent priuatæ ꝑſonę;ad hoc.10.q.1.c.noue
rint,&.16.q.1.c.ſimiliter.Hoc intellige uerũ,niſi eẽnt bõa
feudalia, q̃ hẽnt originẽ a laico. Nã tunc laicus & Impera
tor dẽnt recognoſci in ſuperiores rõne feudi,vt in.c.uerũ,
s̃.de foro comp.Sic intellige tex. & Inn. ĩ. c.ſolitæ, de ma
io.& obed.ubi dicitur, quod in temporalibus debent cle-
3 rici Imperatori obedire. † Scđò no. ibi:
egentium ſubſtantiam,iuncto principio,qđ
bona eccleſiarũ ſunt deputata principali
ter ꝓ indigẽtibus nõ ſolũ clericis,ſed ẽt
laicis.12.quæſt.1.c.uidẽtes, tñ clerici de
bent principaliter miniſtrare;alleg.c.pa
4 ſtoralis,s̃.de his,q̃ fiũt a p̃lat.† No.3. ibi:
rapiunt, qđ inuadens rẽ alterius ex titulo
a pte inualido dṙ illã rẽ rapere:qa ꝓ non
dato habet,ꝙ ab illo dat, q de iure dare
nõ p̃t.c.ꝙ autẽ,de iure pat.&.c. Daiber-
tũ.1.q.7.& uide ꝙ no.12.q.2. c.nõ liceat
Papæ.No.4.ibi;*irrita habeantur, quæ obti-
nent*,ſm ĩtellectũ,q vṙ placere multis do-
ctor. qđ oĩa habita ab his, qui obtinent
res eccleſiæ a principibus ſecularibus,li-
cet alias titulo legitimo,dẽnt redire ad
eccleſiã, cũ in pœnã eorũ caſſet hic talis
titulus.Secũdũ uerò aliũ intellectũ, qui
placet Inn.dẽt intelligi tex.de his,q̃ ob-
tinent nunc ab ipſis principibus, ſed pri
ma lect.eſt nota.& facit finis cap.&.c.2.
de foro cõpe.No.ultimò, qđ lędens unã
eccleſiã,vṙ lędere omnes,qa oẽs eccleſiæ
particulares ſunt mẽbra eccleſię uniuer
ſalis.vnde ſicut dicimus in ſimili quòd q
aurẽ hominis tetigit,totũ tetigiſſe vṙ,de
pœni.diſt.1.c.uulgaris,ita & tangẽs unã
eccleſiã particularẽ, quæ eſt membrum
eccleſiæ uniuerſalis, vṙ lędere eccleſiam
uniuerſalẽ;iõ priuat talis cõmuniõe ec-
5 † In gl.ſuper verbo; *irrita*, in fi. No.gl.&
idẽ no.gl.in.c.quicunq;.12.2. Et aduer-
e te, qa illa.l.bñ a zenone, [e] p̃t adduci in ꝯ̃
riũ duobus modis.Nam primò ibi diſpo
nit,qđ ſi Impator donauit rẽ alteri9, do
natio eſt firma, nec agi p̃t ꝯ̃ donatariũ,
ſed ꝯ̃ fiſcũ ad ęſtimationẽ.Itẽ, ſi nõ agit
ꝯ̃ fiſcũ intra quadrienniũ,nõ p̃t amplius
agi; & ſic inducit p̃ſcriptio quadrienna-
lis in rebus immobilib9, & ſic caſus mul
tũ ſpecialis in p̃rogatiuam Imperatoris.
Et ſic vṙ,ꝙ ſi Imperator donauit rem ec
cleſię,uel aliqs Rex, qui hẽt iura Impe-
ratoris, quod teneat talis donatio,licet
poſſit agi ꝯ̃ fiſcũ ad æſtimationẽ. ſed gl.
dicit & bene,quòd illa lex non procedit
ſm canones;& dic ſm canones,id eſt in
p̃iudiciũ eccleſiarum. Quod ſatis placet:
qa Imperator nõ potuit legẽ cõcedere
in p̃iudiciũ eccleſiarũ, & rerum ſibi non
ſubiectarũ,vt in.c.q̃ in eccleſiarũ,de con
ſtit.in.c.apoſtolicę.ĩ.de decimis.Sed ad
uerte,qa inter laicos illa lex ꝓcedit, qñ
Imperator donauit ignoranter rẽ alte-
rius:ſecus,ſi ſcienter. Nã tunc non uale-
ret donatio, cũ tunc Imperator non poſ
ſit ſine cauſa aliquem priuare iure ſuo,
vt in clemen.paſtoralis, de re iudic.not.
in.l.finali.C.ſi contra ius, uel uti.publi.
&.l.precibus, C. de preci. Imper. offer.
6 † Item ſpeciale eſt in Principe, vt ſi ha-
bet rem communem cum priuato,poſſit
tunc de illa in totum diſponere,& ſatiſ-
facere priuato de ęſtimatione; ergo ſe-
cus vbi, non datur illa communitas; &
ſic dicit gl.not.in.l.2.C.de con.re alien.
& in.l.1.C.de alie.re.fiſca.cum pri.li.10.

a Ius epiſcopale. Adde. Cal. conſi. 8.hoc.tit.
b Licentia ipſarũ. Adde Cal. conſil. 4.hoc titulo.
c Ex cauſa. Adde Cal. conſilio.6.đ præbẽ.& uide cõtra dicta Abb. in concluſionib9. d. Berengarii đ Biſigneto poſt deciſi. Ro.hoc.titulo cõcluſione.2. &. 3.
d Nouiter ędificatæ. Adde Lap. alle.67.dom.Car. conſi.8.&.21.
e Bene a zenone. Adde de intellectu.d.l.uidendum Alex.conſi. 106.
SEB. SAPI.
e Illa.l.bene a zenone. Vide Fel.in c. quæ in eccleſiarum, col. 14. uer. ſecũdum uero mẽbrum,s̃.de cõſtit. ubi ponit quinq; limitatiões ad.d. l. bene a zenone, & facit mentionẽ de hac gl.in. 4.limitatione, & illã dicit eſſe ſingularẽ.& circa.d.l.bene a zenone, uide multa per do. Iacobinum de ſancto Georg. in ſua inueſtit. feudali ĩ uerbo, princeps, colum.4.

& no.illas gl.pro intellectu illius.l.bene
a zenone: vide tamen nota priuilegium
Principis in rebus eccleſię in.c.primo,
infra de rerũ permu.ubi dicet. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutio edita in concilio generali an edatur ſub nomine Papæ, an ſub nomine ipſius concilij?*
Concilium generale habet iuriſdictionem:non autem ſolus Papa.
2 *Prælatus, qui acquiſiuit ex induſtria ſua aliqua bona eccleſiæ poteſt liberius diſponere de bonis ipſius eccleſiæ, quam alius, qui nihil acquiſiuit.*
3 *Prælati poſſunt exigere ſeruitia a ſubditis, quæ conſueuerunt præſtari dominis temporalibus.*
4 *Prælatus poteſt remunerare de bonis eccleſiæ illos, qui ſe exhibuerunt pro ſeruitijs eccleſiæ.*
5 *Alienatio rei etiam mobilis non poteſt fieri per prælatum ſine conſenſu ſuperioris, & non adhibita ſolennitate requiſita.*

C A P. III.

Onſenſus. Rector eccle-
ſiæ, q dat ec-
cleſię rem duplę ęſtimationis,
ſeruos eccleſiæ manumittere
põt: ipſe tamẽ manumiſſus, & eius poſteri
erunt ſub patrocinio eccleſiæ.h. d. Et li-
cet ſic cõiter ſummet, nõ tñ placet id, ꝙ
dr̃ de ęſtimatione, vt.j.dicã cũ gl.Primò
ponit dictũ cũ quadam determinatiõe,
ibi:*ita*.Caſus lr̃alis.Quęrebat vtrũ ſacer
dotes poſſent aliquos de familia eccle- 6
ſię manumittere? Ad hoc reſpondet ex
cõcilio Toletano, ꝙ ſacerdotes, q bona
ſua relinquũt eccleſiis:aut nihil habẽtes
aliqua p̃dia vel familias eccleſiis ſuis ac
quirũt, põt aliquos de familia eiuſdẽ ec
cleſię manumittere iuxta rei collatę
modũ, quẽ antiq canones decreuerunt;
ita tñ, ꝙ cũ peculio & poſteritate ſua ma
neãt in ſeruitio eccleſiæ, vtilitatẽ eccle.
ſm ꝙ poterunt, ꝓſequẽtes.B. No.1.ibi:
totius capituli, iũcta ſupra ſcriptiõe, ꝙ cõ-
ciliũ gñale põt appellari capitulũ. Et ſic
no. ꝙ q̃libet vniuerſitas põt dici capitulũ.
Et de intellectu multiplici huius uerbi,
capitulũ, vide p doct.in.c.capitulũ, de re
1 ſcri.† No.2. ibi: *diffiniuit*, ꝙ cõciliũ gña
le põt diffinire, & conſtitutionẽ edere.Ex
quo infero, ꝙ cõſtitutio edita in cõcilio
gñali neceſſariò nõ cõcipit in pſonã Pa
pæ, ſed poti⁹ in pſonã cõcilii; & uid tex.
cõcor.in.c.1.j. de ſpõ. & multa alia iura
põt ad hoc alleg. Sed dico iudiciũ meũ
in.d.c.1.de ſpõſa.an & qñ cõſtitutio edi
ta in cõcilio dẽat edi ſub noĩe Papę; an
verò ſub noĩe totius cõcilii.Et ex his iu
ribus arguo, qd̃ cõciliũ gñale hẽat iuriſ
dictionẽ, & nõ ſolus Papa.nã ſi conciliũ
nõ haberet iuriſdictionẽ, nõ poſſet diffi
nire, nec ſtatuere.l.fin.ff.de iuriſdi.om.
2 iu.&.c.2.de conſt.li.6.† Not.3. ꝙ p̃latus
acqrens bõa eccleſię põt liberius diſpone
re de rebus ipſius eccleſię, quã alius p̃la-
tus, q nihil acqſiuit:Hic eñ dat facultas
manumittẽdi aliquos ex ſeruis eccleſię.
Eſt tñ in hoc duplex intellectus.nã Inn.
intellexit de acqſitis p p̃latos, intuitu tñ
eccleſiæ.Hoſt.& qdã alii intellexerũt de
acqſitis intuitu perſone, ut ex induſtria 1
ſua. Eſt maxima differẽtia inter iſtos in b

a Remunerat. Ad. de Alex.con.101. lib. & uide Oldr. conſi. 278.
ZACHARI.
b Succeſſor ĩ dignitate. Adde Bald. in.l.quicũq;, uer. ſcias tamẽ, col.2. C.d̃ bo.quæ libe. & ĩ.c.1.col.1.uer. & adde, quod no. in tit.qui ſucceſſ. feud. dar. tene.& Arch.c. deceſſor, 25.q.2.

tellectus. Nã ſi acqſiuit intuitu eccleſiæ, nõ poterit diſpo-
nere ſeu manumittere ſm intellectũ Hoſt.ſecus ſm intelle
ctũ Inn. Mihi placet, qd̃ ſi fuit induſtrioſus in acqrendo, li
cet ex bonis eccleſiæ acquiſiuerit; nihilominus in p̃miũ ha
bebit priuilegiũ huius.c.ſed intellectus Hoſt. vr̃ congruere
canoni antiquo. 12.qõ.2.Ep̃s, q mancipiũ.No.4.qd̃ liber-
tus eccleſiæ & oẽs ſui poſteri tenent ſeruire eccleſiæ; non
3 tamẽ tanquã ſerui.†Et no.ibi:*utilitates iniun tas* quòd p̃la-
ti eccleſiarũ põt exigere a ſubditis in tẽporalibus ſeruitia
4 cõſueta p̃ſtari dominis tẽporalibus.† In gl.1.ibi: *benemeri-
tos*, poſſes ex hoc.&.c.ſi quos, allega.in gl.notare, qd̃ Pręla
a tus licitè remunerat [a] de bonis eccleſię eos, q exhibuerũt
ſe obſequiales eccleſiæ. Ad ꝙ c.cũ redẽptor, & c.quicunq;.
12.q.2.Et in ñ.gl.no. gl. ꝙ in hac manumiſſione reqritur
conſenſus ſupioris, ꝙ ꝓcedit ſm Inn.& Hoſt. tã in manu
miſſione, de qua tex.loquit, quã de illa, de qua gl.ſ.de ſer-
5 uis benemeritis.† Ex quo infert, ꝙ rẽ ẽt mobilẽ nõ poteſt
Pręlatus alienare ſine conſenſu ſuperioris; & dic; qd̃ req
rit ſolẽnitas reqſita in rebus immobilibus, ꝙ intellige, ut
no.gl.in.c.tua, de his, q̃ fiũt a p̃lat.in uer.tractatũ. In gl.2.
ibi:*Epiſcopus qui mancipium*.ſed aduerte, licet doc.ſimplici
ter tranſeant cũ gl.Nã illud.c.loqtur, qñ Prælatus vult ma
numittere, nõ retento patronatu apud eccleſiã. Nã tũc, qa
eccleſia p̃dit dominiũ ſerui, & ius patronatus ĩ liberto, iõ
fuit ſtatutũ, ut eccleſię res daret duplæ æſtimatiõis:ſed tex.
noſter loqtur, qñ manumiſſus cũ ſobole ſua dẽt eſſe in pa
trocinio eccleſię, & ſic non vr̃, ꝙ hoc caſu dẽat dari res du
plę ęſtimationis. ſufficere eñ dẽt, ꝙ tñ det; facit.c.ſequẽs
a ɔ̃rio, & ꝙ no.in.c.1.j.de rerũ ꝑmu.† In gl.pen. in fi. not.
concluſionẽ gl.q̃ ponit vnã ſpecialitatẽ in poſterioritate,
ſeu ſobole libertorũ eccleſię; & uide plenius p gl.ĩ. c.liber
ti, & in.c.de libertis.12.q.1.aliã ſpecialitatẽ collige ſuper
gl.ſeq.In gl.fi.in.fi.uult ergo hęc gl.libertũ nõ teneri eccle
ſiæ ad p̃ſtandũ operas obſequiales eccleſiæ, niſi fuerint re-
tentę tẽpore manumiſſionis.hoc ꝓcedit in liberto laico-
rũ.Et de multiplici opera libertorũ:uide ꝙ no.in. l.ſi non
ſortẽ.§.libertus, ff.de cõdi. inde. Sed in libertis eccleſię vr̃
ſpeciale, vt dẽat p̃ſtare operas iuxta poſſibilitatẽ, de quo
uide tex.cũ gl.in.c.libertus.12.q.2. Poſſet & addi tertium
ſpeciale.Nã facilius rediguntur ad ſeruitutẽ liberti eccleſię,
quã priuatę pſonę, vt colligitur ex iuribus ſuperius allega.
& in decre.ubi uide.

SVMMARIVM.

1 *Succeſſor in dignitate poteſt reuocare male alienata per prædeceſſorem ſuum, contra quem non poſſet opponi defectus domini.*
Dominium, difficilimum eſt probare.
2 *Emens, uel alio modo accipiens rem eccleſiæ ultra modos a iure approbatos, nullum ius ſibi acquirit.*
Alienata dicuntur etiam illa, quæ quo ad poſſeſſionem tantum ſunt penes aliũ, licet proprius quo ad dominium.
3 *Reſcripta ad lites ſunt latiſſime interpretanda, quando agitur de ui comprehenſiua:ſecus, ſi agitur de ui extenſiua.*

C A P IIII.

Piſcopi. Si prelatus nil de ſuo dans eccle-
ſię, manumittit, nõ tenet manumiſ-
ſio; hoc dicit. Primò ponitur prohibitio. Secundò
ratio. Tertio reuocatio. Secunda, ibi:*impium*. Ter-
tia, ibi:*tales*. Caſus literalis. In. c. iſto dicitur cõtrariũ eius,
quod dicitur in præcedenti, uidelicet ꝙ Epiſcopi.qui nihil
de ſuo conferunt eccleſiæ, libertatẽ ſeruis eccleſiæ dare nõ
poſſunt:qa iniquũ eſt, ut q res ſuas eccleſiæ nõ cõtulit, da-
mnum inferat eccleſię; & ſucceſſor illius, qui hoc fecerit,
illos ad ius eccleſiæ reuocabit.B.No.primò ibi, *nihil ex pro-
prio, & c.* ꝙ Ep̃s licitè poſſidet ꝓpriũ, nec tenet illud cõferre
1 ecclſiæ, ſi ñ uult. Ad idẽ c.ſ̃.ꝓxi.&.c Ep̃s, q mãcipiũ. 12.q.2.
b † Scd̃ò no. ꝙ ſucceſſor in dignitate [b] põt reuocare malè alie
nata per

nata p p̃cedeſſorẽ.Et no.ibi:*abſq; aliqua oppoſitione*, ꝙ ɔ̃ p̃la-
tũ reuocãtẽ malè alienata ñ põt aliqd opponi.Et ſic ur̃, ꝙ ñ
obſtat exceptio defectus dñii; & ſufficit ꝓbare illã rẽ fuiſſe
in bonis ecclię.& malè alienatã p p̃latũ, & in practica eſſet
pulchrũ dictũ ualde.Nã difficilimũ eſt ꝓbare dñiũ, ut ĩ c.ſæ
pę, de reſt.ſpol.& uide tex.pulchrũ in l.iubemus, la.2. C. de
ſacroſ.ecc.q uult, ꝙ nullũ penitus ius acqrat ei, q ultra mo
dos a iure approbatos recipit rẽ ecclie.† No.tertiò ibi: *ad
ius eccleſiæ reuocabit*, ꝙ indebite alienatũ, licet dñiũ ñ trãſi
uerit, nihilomin⁹ dr̃ reuocari ad ius eccleſię. Et ſic facit ad
q.quã ponit hic Inn.Papa cõmiſit cuidã delegato, ut ea q̃
reperiret alienata de bonis talis ecclię, dẽret in ius, & pro
prietatẽ ecclię reuocare, nũqd talis delegat⁹ hẽat iuriſdõ-
nẽ ſup reb.inuaſis, & ĩ aliis male detẽtis, & in quib. poſſeſ-
ſio tñ trãſiuit ĩ alios.Et ur̃ priò, ꝙ nõ.qa nõ dr̃ quid alie-
natũ, niſi qñ trãſiuit dñiũ.l.1.C.de fun.do.& ĩ l.alienatiõis
uerbo, ff.de uer.ſi.ɔ̃riũ finalr̃ cõcludit hic Inn.& doc.cõiter
a [a] Nã duplex ius hẽmus ĩ re noſtra, uz ius ꝓprietatis, & poſ
ſeſſiõis.uñ licet nõ ſit facta alienatio quo ad proprietatẽ, ẽ
tñ poſſeſſio.Itẽ largo mõ res dr̃ alienata, cũ recedit a libera
facultate dñi iuxta illud Pſal. Alienati ſunt peccatores. Itẽ
uerbũ, alienatio, nõ ſem pſtat ſtricto mõ, ut patet in c.nulli.
3 j.eo.† Et reſcripta dẽnt latiſſime interp̃tari.l.ſolemus, ff.d̃
iud.& c.cũ ecclia, ſ̃.de cau.poſ.& ꝓprieta.ita dicit Inn. no.
ꝑpetuò hoc ultimũ dictũ.qa ur̃ extraneũ, ꝙ reſcripta ad li-
b tes ſunt latiſſime [b] interp̃tãda, cũ p̃iudicẽt iuriſdõni ordina
rię.Et ur̃ ɔ̃.c.ſedes, de reſcri.& c.ad hoc, e.ti. & iura allega.
p Inn.nõ loquũt de reſcriptis, ſed dñt ſolũ, ꝙ in iudicio, ſeu
in libello eſt fiẽda largiſſima ĩterp̃tatio:qa oĩa ueniũt ĩ iu-
diciũ.Sed ſi uis ſaluare hoc dictũ Inn.poſſet dici, ꝙ ubi agit
de ui cõprehẽſiua reſcripti, procedet dictũ ſuũ, qa reſcriptũ
eſt modici p̃iudicii, cũ cõcedat tñ exercitiũ actiõis cõpetẽ
tis corã delegato, & hoc niſi cõmittat aliqua fra⁹, & hoc ca
ſus loqt.c.ſedes.ſed ſi agit de ui, extẽſiua, tũc ſec⁹, nã debet
ſtrictiſſime interp̃tari, ut in c.fi.& in c.Rodulphus, de reſcr.

SVMMARIVM.

1 *Alienationis uerbo quid contineatur.4.13.*
2 *Immobilium appellatione uenit res mobilis deſtinata pro immobili.*
3 *Prælatus poteſt obligare bona eccleſiæ pro obſeruatione contractus, non tamen poteſt in ſpecie alienare.*
4 *Alienare quis dicitur, etiam quando quis transfert utile dominium.*
5 *Alienatio rei eccleſiaſticæ quibus caſibus permittatur.*
6 *Conſuetudo an poſſit minuere, uel augere ſolennitates requiſitas in alienatione rerum eccleſiæ.*
Solennitates in alienatione rei eccleſiaſticæ.
7 *Alienatio rei eccleſiaſticæ facta, non ſeruata forma, eſt ipſo iure nulla, uide j. c.proximo in 5.nota.*
8 *Bona, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, poſſunt per ſolum prælatum alienari.*
9 *Iura & actiones an ueniant appellatione mobilium, uel immobilium?*
Actiones non circumſcribuntur loco.
10 *Seruitutes an ueniant appellatione rerum mobilium, uel immobilium?*
Annui redditus ueniunt appel.rerum immobilium.
11 *Pecunia cõnumeratur inter res mobiles, & poteſt alienari per ſolũ prælatum.*
12 *Pignus ab hypoteca in quo differat.*
13 *Locatio ad longũ tempus, dicitur alienatio.*
14 *Solennitas, quæ requiritur in alienatione rei eccleſiaſticæ, requiritur in alienatione aliorum locorum piorum.*
Eccleſia & cæteſa loca pia reſtituuntur, ſi reperiantur læſa.

C A P. V.

Vlli. Res eccleſiæ alienari non dẽnt.h.d. Pri-
mò ponit alienationis prohibito.Secun
dò qd ſit alienatio.Tertiò pœnę ĩpoſitio.Secun-
da, ibi:*alienationis*.Tertia, ibi:*unde*.Caſus literalis.
Quia p̃lati & clerici eccleſiarum indifferẽter obligabãt res
ecclię mobiles & immobiles, pp qd̃ dãna multa prouenie-
bãt ecclíis, inſtituit cõciliũ, ꝙ de cætero nullus dẽt aliena-
re rẽ immobilẽ eccleſiæ, ſiue agrũ, ſiue ruſticũ mancipium,
1 nec pignori obligare.† Et alienationis uerbũ, [c] contingit
c conductionẽ, permutationẽ, donationẽ, & uenditionẽ em
phytheoticũ ɔ̃ctũ perpetuum, & ideò oẽs ſacerdotes abſti-
neant ab hmõi alienatione, quia ſi itõ fecerint, pœnas con-

ſtitutas Leoninas poterunt formidare.
Ber.No.priò rľam negatiuã in alienatio
ne rei eccleſiaſticę. Rľr ergo bona ecclię [c]
non poſſunt alienari.fallit in quibuſdam
caſibus, de quibus uide gl.12.q.2. in ſum
ma.No.ſecundò, ꝙ ſeruus ruſticus com-
putatur inter bona mobilia. Et dr̃ ruſti-
cus ille, qui eſt deputatus prædio.Nam ur̃
inhærere prędio, qd̃ cum ſit res immo-
d bilis, communicat naturam [d] ſuam ſeruo
deputato ad eius culturam, pro, qd̃ not.
in auth.eod.tit.§.ſecundò.& in l.3. ff. de
2 diuer. & temp.præſcri.† No. ibi: *ſpeciales
hypothecæ*, ꝙ prælatus non poteſt ſpeciali
ter obligare rem unam eccle. in genere
uerò poteſt obligare etiam ſine licentia
Epiſcopi, ut hic a contrario.& tenẽt do.
ꝙ not.Et ex hoc non potes dicere, ꝙ Pręl
e lat.contrahendo [e] poteſt generaliter pro
obſeruãtia contractus obligare bona ec-
cleſię ſine licentia Epi.& in hoc tene mẽ
3 ti iſtum tex.a contrario.† No. ꝙ uerbum
alienationis in mã eccleſiaſtica capitur
f largiſſime, [f] unde comprehendit ɔ̃ctum,
per quem transfertur utile dominiũ tan
tum.Et not. ꝙ perpetua emphyteoſis eſt
regulariter prohibita in rebus eccleſię.
Et dicitur perpetua, [g] etiam ſi fit ad 30.
annos, de quo uide bo.tex.q.2. ✱ c.ea.n.
§. ✱ perpetua, & in auth.perpetua, C. de
ſacroſ.eccle.& uide per Spec.in ti. de lo-
cat.§.nunc aliqua.In glo.prima in fi. hæc
glo.excipit a rľa poſita in tex. caſum uti
litatis eccleſiæ, dũmõ ſeruetur forma au-
then.hoc ius porrectum, canonizata 10.
q.2. ✱ in d.c.ea eñ.§. * hoc ius.† Ad-
4 uerte ad duo.Primò inquantum.gl.excipit
unum caſum duntaxat. Nam melius exci
peret quatuor: quia quatuor ſunt caſus
principales, ad quos oẽs alii ſunt reduci-
biles, in quibus res eccleſię licite alienan
tur.Primus eſt neceſſitatis, ut ſi debita ur
gent eccleſiam, nec poteſt de fructibus ſa
tisfacere.Secundus, caſus utilitatis. nam
poteſt alienare unam rem, ut habeat aliã
meliorem, ut in c.ut ſuper.§.1.j.eo. & in
d.authen.hoc ius porrectum, & ibi pro-
bantur iſti duo caſus.Tertius eſt pietatis
cauſa pro redimendis captiuis, de quo
dic, ut legitur, & not.12.quęſt.2.cap.au
rum, & cap.ſanctorum, & cap, ſicut.Quar
tus caſus eſt incommoditatis cauſa, ut
quia res alienanda eſt magis damnoſa ec
cleſię, quàm utilis; facit.12.quęſt.2.ca.
terrulas, & plenè de materia per glo.ea.
cauſa, & quęſtione in ſumma.† Ad ſecun-
5 dum, inquantum glo.dicit obſeruandam
h fore ſolẽnitatẽ aut.hoc ius porrectũ [h] di-

a Doctor. communiter.adde Lap.alle.2.
b Latiſsime.adde, quod Ro.conſi.343.ſequitur hanc opi.ſed cõtrariũ tenet conſi.333.
b SEB. SABIA. Latiſsime, de hac materia uide latiſsime p Feli. in c.cãm q̃, col.5.uer.interpretatio reſcripti.ſ̃.de reſcri.Iaſ. in l.fi. co.11.uer.circa reſcriptum, ff.de cõſtit.prin.
c Anto Franc.Quid appellatione alienationis contineatur dicas, quòd uenit omnis actus, per quẽ dominiũ transfert, & uenit etiã alienatio, quę fit teſtãdo, ut per Bart.in authẽ. neque, in 2.col.C.cõmu. de leg:Et generaliter quæ ueniant appellatiõe alienationis, uide plene p Io Ber.de ſir.in ſuo r per. in litera.A.in uer. alienationis appellatione uenit etiã tranſactio.
d Communicat naturam. adde quod uoluit Roma.conſil. 289. ubi tenet quòd pecunia pupillaris depoſita; ad emptione prædiorũ, uel ad honeſtã partẽ lucri, nõ poteſt abſq; decreto alienari tã quã immobilis.
SEB. SAPIA.
e Pręlatus contrahẽdo.idem dicit, d.Ab.in c. 1. & 2. j.de p̃cariis. uide Bar.in l. in quorũ ff.de pig.ubi tãgit an ꝓhibita alienari poſſint pignorari. De quo ẽt per Iaſ.in l.fi. col. 23. C.de iure emphy.
f Largiſsime. Addẽ quid in ſtatutis; domi.Cardi.conſili.15.
SEBA. SAP.
g Et dicitur perpetua. Vide do. Iaſ. in l.manumiſſiones, co.2. ff. de iu. & iur.ubi dicit, ꝙ prohibita alienatione prohibetur alienatio ultra nouenniũ, imò etiam in nouẽnium, qñ adiiciatur pactum de renouando de nouennio in nouẽnium, quod dicit eſſe notãdum propter prælatos, qui non poſſont, alienare res immobiles eccleſię ſine ſolennitate huius, c.ubi per eum
h SEB. SAB. Auth.hoc ius porrectum. An ſolennitas authen.hoc ius porrectum, ſit recepta ab eccleſia, uide Feli.in c.cum aula, ſ̃. de re iud.ubi multa ad hanc materiam.

a Admittere. Adde Cald.conſi. 3.de his,quę fiunt a prælatis ſine conſenſu capituli.

b SEB. SEBA. Cauſę cogni.Vide Fede.in conſi.272.& Lauren. de Rodul.in repe.c.ſine exceptione,in x.q.principali.12.q.2.Pe.de Anch.& Imo.in c.ut ſuper.ĩ.eod.col.3.

SEB. SAPI.

c Nullitatem Actus. Vide ad hoc multa p̱ Feli.in c. q̃ in eccleſiarũ,co.1.s̃.de conſti.

SEBA. SAPIA.

d Bona mobilia. an ſolus p̄latus poſsit alienare bona mobilia,uide Lau. de Rodul.in d.repet. c.ſine exceptione, in q.27.12.q.2.

e Vel mobilia. Adde Rom. conſil. 510. Bar,conſil.67.do. Car.conſi.72.

SEB. SAPIA.

f Actiões ergo. Vide remiſsiue per Feli.in c.oẽs, col. 6.prima diſt. cum multis alle. p̱ Iaſ. in l.a diuo Pio,§. in uẽditione, col. 1.& 2.ff.de re iud. ubi dicit ſe conſuluiſſe in ardua q. ut ibi p̱ eum.Vide Caprã in cõſi. 11. in 2.dubio,& ĩ cõſil.28.ad fin.& in conſi. 67. Soci. in conſi.1.& in conſ. 69. in 1. parte , & Are.in cõſi. 54. colum.4.

ZACHARIAS.

g Annui reditus cõputantur inter immobilia . Adde Baldum in l. 1. in 1.col.in 2.not. C. de ſuffra.per l. iubemus,& ibi Bald. & doc.col.1. uer. ſecundò dico , C. de ſac.ſan.eccle.& p̱ §.uult enim , in authent.de non alie.Alex.in l.mouentium,de uer. ſi & probatur ſing. in cle.exiui.§.cunque,eo.ti.de uerb. ſig.& Fede. de Senen.conſi. 175.

ANT. FRAN. Dicas circa hoc , ꝙ annui reditus , computanẗ inter immobilia,quando ſunt certi, ꝓut declarat d.Car. in cle.exiui,hic alle.in §.licet.uel qñ debentur ad longum tẽpus, quia tunc in eorum alienatione requiritur ea ſolennitas,quę requiritur in rerum alienatione immobilium,ut per Bar.in l.fi.in 1. col. C. de uendi.rerum ciuil.li.6.Adde tñ, ꝙ annuus redites religioſis ẽt incapacib.poteſt legari pro uino ad ſacrificia, uel pro hoſtiis , non aũt uictu perpetuo,ſed tamen pro modico tempore,ut per Fed.Se.in cõſil.ſuo.& no.in l.in quorum,ff.de pigno.

h Quod non.Adde quæ ſuprà poſui in ſecundo nota.

i Et hypothecam.Adde,an ſtatutum loquens in pignore , habeat locum in hypotheca,Franciſcum de Aretio conſilio decimonono , & centeſimo uigeſimo quinto.

cit Gof. ꝙ difficile eſt ſeruare illã ſolẽnitatẽ ſ̃m conſuetudinẽ introductã , & ſ̃m aliquos refert Inn.ſatis eſſe obſeruare cõſuetudinẽ illi⁹ eccłiæ,de cuius rei alienatiõe agiẗ.Hoc tñ placet Hoſ.nã dicit eſſe ꝯ,c.1.ĩ.e.ti.li.6.Io.An.dicit ſe credere, ꝙ
a cõſuetudo ñ poſſit adimere[a] ſolẽnitatẽ c.ſine exceptiõe.12.q.2.Pro hoc dicto,c.cam,de re iud.& c.1.de ꝯſue.ſed bñ p̄t adimere ſolẽnitatẽ introductã p̱ auth. hoc ius porrectũ,& in hoc poſſet ꝓcedere prima opi.Itẽ dicit , ꝙ cõſuetudo p̄t augere ſolẽnitatẽ ĩtroductã p̱ d. c ſine exceptiõne. Adducit no.ĩ c.qđ ſup̱ his,de cõſan.& & affi.& cũ hac opi.Io.An.trãſeũt cõiter hic ſcribẽtes.Et no.iſtũ tex.ꝙ cõſuetudo nõ ualet ꝯ ſolẽnitatẽ,c.ſine exceptione , & qa loquiẗ indiſtinctè,p̄t inferri,ꝙ ſubſcriptio eorũ,qui ſunt de collegio, nõ p̄t tolli p̱ cõſuetudinẽ,qa poniẗ in d.c. ſine exceptiõe.Itẽ dũ dicit de ſolẽnitate auẗ. hoc ius,dic melius,ꝙ nõ eſt neceſſaria cõſuetudo ad illã tollẽdã,qa ius ciuile non potuit introducere ſolẽnitatẽ in alienatiõe rei eccłiaſticę,quia prouiſum eſt per ius canonicũ,ita uult Inn.in c.1.eo.ti. li. & Io.And.ſequiẗ ibi in nouella.Ideò cõcludo,ꝙ ſi conſuetudo ꝯria.c.ſine exceptiõe ſit grauoſa eccłiæ, nõ tenet,ut ĩ c.1. de cõſue.& in d.c.cũ cãm.Sufficit ergo ſolẽnitatẽ illã obſeruare,debet ergo p̄cedere tractatus.Itẽ dẽt interuenire authoritas ſuperioris,conſenſus capituli,& ſubſcriptio clericorũ. Et uide quod lati⁹ dixi in c.de his,q̃ fiũt a p̄la. nec requiriẗ decretũ iudis,ſed ſufficit cauſæ cognitio, ſed ſi nõ interueniret caæ cognitio,n teneret alien.Nã ad hoc requiriẗ tractatus ita notabiliter dicit Inn.in c.unico,s̃.tit. proxi.in fi.& uide Fed.cõſ.237.nõ tñ de neceſſitate requiriẗ,ut p̄mittatur cãæ co-
b gnitio,*b* utrum expediat magis alienare unã rẽ,q̃ aliã.Ita no dicit ipſe cõſ.244.ſatis.n.eſt,ꝙ ſubeſt cã alienãdi,& ꝙ ſup̱ legitimitate cãę p̄ceſſit cognitio,& ſic ſeruata forma.c.ſine exceptiõe,uel alia ſolẽnitate inducta p̱ cõſuetudinẽ mõ p̄dicto.
7 † Et cõcludo, ꝙ niſi alienatio fiat ſeruata illa forma,& in caſu a iure cõceſſo,eſt nulla.De defectu formæ eſt clarũ. nã illa
c ſemp̄ inducit nullitatẽ actus,[c] qa forma dat eſſe rei,probaẗ,in c.tua , de his, q̃ fiũt a p̄la.& d.c.ſine exceptiõe.De defectu caſus liciti probaẗ hic.Nã prohibeẗ alienatio rei eccleſię a iure,ergo alienatio eſt nulla,ſi nõ fit in caſu conceſſo.le.non dubiũ,C.de legi.& in rła ea,q̃ ꝯ ius, de reg.iur.li.6. Itẽ probaẗ exp̄ſsè in cle.1.eo.ti.& in c.q̃ in eccleſiarũ,de cõſtitu. & uide quod plenè dixi in c.1.de in inte.re.li.6.ubi bo.glo. & Cal.hoc tenet,licet aliud ſenſerit gl.12.q.2.in ſumma,& c.
8 ſine exceptione. Vbi. n. uolunt tenere alienationẽ ſeruata forma,licet nõ fiat in caſu licito,ſed primũ dictũ ueri⁹.† In gl.2.ibi:*quæ ſeruando ſeruari non poſſunt*.no.gl. ꝙ ſolus p̄lat⁹
d alienat bona mobilia,[d] q̃ cõmodè ſeruari non pñt , ut ſunt ueſtes,q̃ quotidie magis ueteraſcunt.Itẽ fructus & ſimilia. Ea uerò,q̃ cõmodè ſeruari pñt.non alienanẗ ſine ſolẽnitate,Nã res immobilis , & mobilis p̄cioſa ęquiparanẗ quo ad difficultatẽ alienationis,l.lex q̃,C.de admini.tut.gl.ĩ c.tua
9 de his,q̃ fiũt a p̄latis.† Sed eſt dubiũ de actio.Nunqd in alienatione,ſeu iuriũ ceſsione dẽnt ſeruari ſolẽnitates . Et eſt
e q̃rere,nũqd cõputenẗ inter immobilia,uel mobilia.[e] Et p̄t ſic concludi,ꝙ ſ̃m primũ ſignificatũ uocabuli actio,ſeu nomina debitorũ nõ ſunt mobilia,nec immobilia,ſed faciunt tertiã ſpeciẽ de p̱ ſe. Nã mobiliũ & ĩmobiliũ appło cadit ĩ his,q̃ certo loco non concluduntẗ.nã ĩmobile dr̃ illud,quod non p̄t a loco moueri.Mobile uerò, qđ ſ̃m nãm ſuã aptum eſt moueri,ut legiẗ & notaẗ ĩ l.mouẽtiũ,ff.de uer.ſi.Actiões
f ergo *f* cũ ſint quid incorporale non concludũẗ certo loco, & ſic non pñt dici mobilia,uel immobilia, ideo iuriſconſ. ponit actionẽ,ſeu nomina debitorũ,ut tertiã ſpeciẽ, probatur in l.a diuo pio.§.in uẽditiõe,ff.de re iudi. & iõ in teſtamẽtis appłone bonorũ mobiliũ, uel immobiliũ nõ ueniũt noĩa debitorũ,qa debemus capere uerba propriè,l. q hære ff.de condi.& dem.Vñ conſuluit Ol.& ego conſului ałs,ꝙ ſi Princeps reliquit bona ſua mobilia diſtribuenda in pios uſus,nũquã ueniũt pœnę adhuc non exactæ, tñ ubi oportet neceſſario,ut actiões trahãẗ ad bona mobilia,uel ĩmobilia, ut puta,quia diſpoſitio uolẽs cõp̄hendere totũ p̄rimoniũ, illius hoĩs,fecit mẽtionẽ dũtaxat de mobilib. & ĩmobilib. Hoc.n.caſu iſta tertia ſpecies aſſumit nãm alterius extremorũ,& hoc caſu eſt ſeruãda opi.gl.in auẗ.eo.ti.§.1.q̃ dicit ꝙ ſi actiões dãẗ ad res mobiles, cõputantur inter mobilia , & ſi ad res ĩmobiles,computãẗ inter ĩmobilia,& hoc in effectu uult Bar.in l.põt pupillus,ff.de autho.tu.Et ex his p̄t inferri
10 nũquid p̄latus ſolus poſſit cedere actionẽ cõpetẽtẽ eccłiæ, ſeu illã uẽdere.† Qui aũt in ſ̃uitutib.ſeu aliis iurib.incorporalib.q̃ nõ poſſent proprie dici aut mobilia,uel immobilia,ſicut dicit in actionib.uide gl.2.eo.ti.li.6.q̃ dicit.ꝙ computanẗ inter immobilia,& pro hoc facit tex.in cle.exiui de
g paradiſo,§.cũq; annui redit⁹,de uer.ſig.q̃ dicit,ꝙ annui redit⁹ cõputãtur inter immobilia.[g] Sed tu diſtingue,prout ſupra dixi in acti.Nã puto,ꝙ ubi neceſſario,nõ cõp̄hẽdũẗ ſub appellatiõe mobiliũ,uel immobiliũ,ꝙ non ueniunt appło, ne mobiliũ,uel immobiliũ,ſed ubi oportet ꝙ ĩcludãtur, ut
11 qa de toto patrimonio diſponiẗ,tũc ſerua qđ proxime di-
h ctũ eſt.† De pecunia ẽt dubitaẗ,nũquid cõputeẗ ĩter ea,q̃ ſ̃uãdo ſeruari pñt.Et dicẽdũ ꝙ nõ,[h] quia pecunia retẽta nil operaẗ.c.eiiciẽs.88.diſ.& no.in l.1.§.fuit q̃ſitũ,ff.ad Tre.facit tex.in l.cũ plures,in fi.ff.de adm tu.Nã ſol⁹ tutor poteſt imo dẽt collocare pecuniã pupilli,ſ.emendo,uel mercãdo, qđ non poſſet,ſi computareẗ inter ea,quę ſ̃uãdo ſ̃uari pñt ut d.l.lex.quę tutores.Ex quo infero ſolũ Prælatũ poſſe diſponere de pecunia eccleſiæ,ſicut de fructib.ut in cle.1.e.ti.
12 & hoc no.† In gl.ſuper uerbo,*hypotheca*,in fi.gl.in decretis, 80.diſt.c.1.dixit,ꝙ non eſt differentia,niſi in nomine inter
i pignus & hypothecam,[i] & ita dicit tex.in l.res,§.inter pignus,de pig.gl.tñ ibi uariat.Et uide gl.plenam,in §.inter pignus,alle.in glo.aliqui dicunt,ꝙ hypotheca dr̃, quãdo non fit traditio,ſed cũ retinetur,ſiue ſit res mobilis,ſiue non,pi-
13 gnus,quãdo traditur.† In glo.pen.*larghisſimè accipitur*. Nota. gloſſ. pro ſtatutis & aliis diſpoſitionib. facientib. mentionẽ de alienatione. Nã in materia doloſa capiemus ſtrictè , & ſic

ctè,& ſic ſolũ venit ꝯctus,p̱ quẽ transferẗ dominium: ſed in mã larga & fauorabili capiemus largiſſimè , ꝓut hic capiẗ. Et idẽ vr̃ dicẽdũ in teſtamẽto & pacto.De quo tñ dic, vt legiẗ & no.&.l.fi.C.de rebus eccle.nõ alienã. Et vtrũ ꝓhibitus alienare,poſſit ſolũ locare ad magnũ tempus,dic,quòd
a nõ,[a] vt eſt tex.cũ gl.in clemen. 1. eo.ti.& dic,vt ibi.In gl.fi. ibi:*iubemus*,no.gl.nã ſentit hic , qđ Papa hic cõminaẗ pœnã illius leg.nã ibi Imperator recipiẽtẽ res eccleſiæ non debito mõ multipliciter punit,& priuat precio , & imponit pœnã ẽt notariis ſcribentibus inſtrumẽtũ,& multis aliis p̱ſonis.Et placet Hoſt.vt intelligaẗ de illa lege. neque placet ſibi,vt tex.intelligaẗ de aliquo canone;& diſpoſitio illius legis,q̃ erat localis,fuit ꝓrogata p̱ Imperatorẽ ſucceſſorẽ ad oẽs eccleſias,& alia loca pia,vt in authẽ.eo.ti. §. quia verò Leonis,& habeẗ in effectu authẽ.illa canonizata.10. q.2 c.
14 ea enim.§.hoc ius porrectũ.† Et no.ſemp̱ hoc dictũ,ꝙ in ſolẽnitate obſeruãda ĩ alienatiõe rei ęq̱parãẗ eccleſię, & alia
b loca pia.*b* Nã,vt dicit Hoſt. Papa voluit approbare illas cõſtitutiões & leges. ꝓ hoc dicto vide ĩ ſimili,ꝙ no. Ioã. An. in.c.2.de in integrũ reſt.li.6.vbi dicit, ꝙ quẽadmodũ eccleſia reſtituitur in integrum rõne lęſionis;ita & alia loca pia. Ita dicamus in caſu noſtro.Nam a iure iſta reperiunẗ æqui
c parata.[c] Hoc ꝓbaẗ in.c.req̱ſiſti.§.ſecus autẽ, de teſtamẽ.facit.c.de Xenodochiis.ĩ.de relig.domi.cũ.c.ſequẽti, & tene hoc ſemp̱.dicit Ioan.An.quod nõ eſſet peccatum tenere,ꝙ tex.iſte etiam intelligatur de.c.monemus;alleg.in gl. dicit tamen,quòd primum dictum eſt ſolennius:quia ſecundum nullam vtilitatem importat. Abbas.

SUMMARIUM.

1 *Emente: indebite res eccleſiaſticas, tenentur res reſtituere cum fructibus,ſi repetantur,& perdunt omnes meliorationes,quas fecerunt.6.13.*
Alienantes res eccleſiaſticas indebite tenentur ſub pœna excommunicationis reſtituere.2.
Alienationi rei eccleſiaſticæ indebite factæ quilibet clericus poteſt contrauenire etiam ſine mandato.6.& etiam aliæ perſonæ,de quibus.infra, num.9.
3 *Excommunicatus dicitur traditus Sathanæ.*
Excommunicatio parum,uel nihil operatur quo ad eccleſiam triumphantem.
4 *Prælatus male alienans bona eccleſiæ,poteſt petere ipſam alienationem reuocari.12.*
5 *Contractus nullus poteſt de nouo peti annullari,quatenus de facto proceſſit,et ſuſtinetur libellus,quo petitur talis alienatio.*
7 *Iuramentum contra utilitatem eccleſiæ non ligat iurantem.*
Iuramentum non ligat iurantem ad iniquitatem.
Iuramentum non ligat adminiſtratorem eccleſiæ, quominus petat reſtitutionem in integrum.
8 *Parochiani tenentur in defectum eccleſiæ ad refectionem de proprio patrimonio.*
10 *Intereſſe ſi ſoluitur ab uno,cæter liberantur,non autem ſic in pœna,ad quam omnes inſolidum tenentur.*
Pœna non uitatur per ſatisfactionem rei.
Prælatus male alienans bona eccleſiæ deponitur.
11 *Emens rem eccleſiæ,uel poſſidens,ſi ex bona fide , habet beneficium cedendarum contra uendentem.13.*
12 *Eccleſia non tenetur de euictione.*
13 *Eccleſia non lucratur cum aliena iactura.*

CAP. VI.

1 S*I quis.* † Alienatio de rebus eccleſię facta ñ tenet:& alienatores niſi rẽ reſtituãt, excõicanẗ ; & q̱libet clericus poteſt cõtradicere, & rẽ cũ fructib⁹ repetere.hoc dicit; & eſt tex.no. & quotidie allegaẗ.Secũda,ibi:*quod ſi*.Tertia, ibi: *ſed etiam.* Caſus lr̃alis . Quia Prelati eccleſiarũ frequẽter alienabant bona eccleſię,& alii ſubſcribebãt in damnũ eccleſiæ,ſtatuit Symmachus Papa,ꝙ ſi aliq̱s presbyterorũ, diaconorũ , ſeu aduocatorũ ſubſcripſerit alicui alienanti p̄diũ eccleſiæ,excommuniceẗ,niſi forte alienator, & q̱ acceperit p̱ reſtitutionẽ ſibi celeriter ꝓſpexerint;qđ ſi nõ fecerint,inſtrumentũ inde cõfectũ nõ valebit,p̄ter pœnã, quã p̱p̱ hoc ſuſtinebit;& licitũ erit q̱buslibet eccleſiaſticis p̱ſonis ꝯdicere , & male alienata repetere cũ fructibus.℞.No.primò; ꝙ nõ ſolũ alienatores,ſed ẽt ſubſcribentes ſe indebite alienationi rei eccleſiaſticæ grauiter peccant;& uide bonũ tex.in l. iubi-
2 mus,la.2.C.de ſacroſanct. eccle. † Scđò no. unũ modũ coercẽdi emptorem, ſeu donatorẽ rei eccleſiaſticę in caſu a iure non cõceſſo.Nã p̄t cõpelli p̱ excõicationẽ,ſeu anathema ad reſtitutionẽ. Et anathema eſt excõicatio cũ ſolennitate ; de qua.11.q.3.c.debet.De ſignificatu , ſeu etymologia huius uerbi dic,ut notaẗ in.
3 c.cũ nõ ab homine,s̃.de iud.† Tertio no. ꝙ excõicatio p̱cutit animã ; & vide tex. cũ gl.in.c.audi deniq;.11.q.3.nã excõicatus dr̃ tradi Sathanæ:qa p̱ eã habet diabolus maiorẽ poteſtatẽ ſup̱ excõicato. & dicit Inn.hic,ꝙ nõ ſolũ excõicatio priuat cõmunione hominũ & ſacramentorũ, ſed ẽt p̱ eã Deus ſeparat animã a gratia & cuſtodia ſua & no.iſtũ tex.pro limitatione gl.24.q.1.c.quodcunq; , quæ dicit ꝙ excõicatio parũ uel nil operaẗ quo ad eccleſiã triũphantẽ , & uide p̱ Hoſt.ĩ c.ita quorũdã,de Iudę.ubi dixi limitan-
4 do multipliciter illã gl. † Quarto nota ibi:*alienator*.ꝙ Prelatus male alienando rẽ eccleſię põt illã repetere. Quintò no. ibi : *quamuis ab initio , &c.* quod aliena-
d tio[d] rei eccleſię eſt ipſo iure nulla ; & cũ tex. nõ facit mẽtionẽ de defectu formæ, põt argui , ꝙ ſi alienatio fit in caſu non cõceſſo;eſt ipſo iure nulla . Et hoc ꝓbat quaſi apertiſſime iſte tex.nã hic obſeruabaẗ forma iuramenti,argu.eius , ꝙ dr̃ de ſubſcriptione;& ſic facit iſte tex.pro his,
5 quę dixi in.c.pręced.† Sexto no.ꝙ contractus nullus põt de nouo annullari,& referẗ hæc annullatio ſeu caſſatio ad factũ,ut caſſeẗ,quatenus đ facto ꝓceſſit.Et ſic põt ſaluari libellus a ꝯrietate,ſi Pręlatus in libello dixit ꝯctũ nullũ,& petiit il-
e lũ caſſari;[e] facit.c.accedens,el.1.s̃.vt lite
6 nõ cont.cũ gl.ſua.† Vltimò no.caſum,in quo cleric⁹ agit ꝓ eccleſia ſine mãdato, ſ.repetendo bona male alienata;& no.ꝙ recipiens indebitè nõ facit fructus ſuos, ſed teneẗ eos reſtituere;ad hoc.d.l.iubemus,ubi dr̃,ꝙ nil p̄t repetere; unde p̱dit omnẽ meliorationẽ,quã ibi fecit,& uiđ ĩ.d.auẗ.hoc ius porrectũ,& uide. 22.q.2. c.ñ liceat. In gl.ſup̱ uer.*ſubſcripſerit*. not. gl.& uide ꝙ legiẗ & no.ĩ.c.iter dilectos, de.fid.inſtr.&.c.ex lr̃is,de tranſa.In glo. ſup̱ uerb.*iratus*,in fi.not. gl. ꝓ intellectu aliorũ iuriũ & ſcripturarũ,ĩ q̱b⁹ ſæpe dr̃, ꝙ deus accẽdiẗ furore, uel pœnitentiam agit,uel qd ſimile;& uide bo.gl. in.c.incommutabilis , hic all. q̃ diſputat & ponit ueritatẽ, an Deus mutet opinionem
7 ſuã,& notabis illam gl.† In gl.ſup̱ uerb. *alienator*,in fi.Dic melius , ꝙ iuramẽtum tẽdens ꝯ utilitatẽ eccleſiaſticã nullo mõ ligat iurãtẽ. Nã potius eſt p̱iuriũ quam iuramẽtũ,ẽt ſi p̱ alium poſſit indẽnitati eccleſiæ cõſuli,ut eſt tex. apert.in. c. 1.s̃. de his q̃ fiũt a maio.par.cap.&.c.p̱uenit. de iureiu.Nã iuramẽtũ nõ uinculat iurãtem ad iniq̱tatẽ,ut.c.quanto , de iureiu.
f Imo, qđ plus eſt,non ligat[f] adminiſtratorem eccleſię,quominus non poſſit petere reſtitutionẽ ĩ integ.de quo uiđ bo.

a Dic, ꝙ non.Adde do.Car. conſi. 95.ubi cõcludit, quod locatio ad nouem annos dicitur ad modicũ tempus.

SEB. SAPIA.

b Loca pia. An in alienatione hoſpitalis requiraẗ illas ſolennitas q̃ requiritur ĩ reb⁹ eccleſiæ,uiđ latiſſime per Fel.in.c. de quarta, col.2. s̃.de pręſcriptio.

c AEquiparata.Adde Alex.conſil.1. 4.lib. Ro. conſi. 411.6.li.Alex.cõ. 4.1.lib.

ANT. FRAN. Circa hoc de locatiõe ad triẽniũ an dicaẗ ad lõgũ tempus,uide Angel. & Inno.in.l. ſi filio,i.§.fi.ff.ſoluto mat.& Alex. i.l.1.i.§. quod autem , ff.de ſuper. ubi dicit, ꝙ talis locatio non eſt ad lõgũ tempus, niſi fieret de nouennio in nouennium , ut p̱ Alex. plene in conſ.68. in.1.parte conſil.

SEB. SAPIA.

d Alienatio. Vide Abba.in.c. fin.in 1.col.ĩ.ne p̄la.ui. ſuas,& Fel. late ĩ c. quæ in eccleſiarũ col.1.s̃.đ cõſt.

e Caſſari . Adde, an procedat libellus, in quo q̱s dicit teſtamẽtũ reſcindẽdum,& petit illud declarari nullũ, Angelũ conſi.36.

SEBA. SAPI.

f Nõ ligat. Vide Fel.in.c.2.uer. ad ſecũdum, de iuramento. s̃ đ iura ubi tangit , an iuramentum prælati obligẽt in præiudiciũ eccleſiæ.

gl.in.c.1. de in integ.reſt.li. 6. Et ad.c.cũ
uenillent,de quo glo.opponit dic, vt ibi
latius dicã.Nã iuramẽtũ p̃iudicat, quate
nus cõcernebat honorẽ & p̃iudiciũ p̃la-
8 ti.† In gl.in uer.*eccleſiaſticis*,ibi; *parochia*
nis.no.gl.& intelligit Lau. & cõiter doc.
ſequunẽ, vt ꝑcedat ẽt in parochianis lai
cis,Nõ.n. accuſant hoc caſu clericũ,ſeu p̃
latũ:ſed repetũt malè alienata; & hoc ſa
tis mihi placet.Nã intereſt parochiano-
rũ,ne eccleſia deducaẽ ad inopiam. Nam
tenentur in defectũ eccleſiæ ad refectio-
nẽ ipſius de ꝓprio patrimonio,vt no.in.
c.1.&.c.de his,j̃.de eccle. ædi. & in fi.gl.
9 † Philip. quẽ ſequunẽ cõiter doct. tenet
quãlibet ꝑſonã eccleſiaſticã admittẽdã.
Nã tex.iſte loqtur gñaliter; ꝙ placet,ut
patet ibi in tex. *quibuſcunque eccleſiaſticis*
perſonis,&c.vt in.c.cũ nõ liceat.12.q.2.ñ
tñ agent iſti extranei inuitis clericis ec-
cleſię.Quod intelligo,ſi ipſi volũt agere.
nã eis negligẽtibꝰ admitterenẽ extranei.
verſaẽ.n.in hac alienatiõe illicita ius pu
blicũ.1.diſt.ius publicũ;& viđ ꝙ no.Inn.
10 in.c.cũ olim,de teſti.vbi de hoc.† In glo.
fi.ibi:*aliter liberaretur*.hoc intelli ge verũ
reſpectu intereſſe; & ſic loquunẽ iura al
leg.in gl.ñ autẽ reſpectu pœnæ: alias de
lictũ alterius remaneret impunitũ;ꝙ nõ
dẽt eſſe,vt in ca.monemus.12.q. 2. ſi er-
go eccleſia recuperauit rẽ ab emptore,p̃t
nihilominꝰ agere ꝯ p̃latũ male alienãtẽ,
nõ ad intereſſe, ſed ut puniaẽ de delicto
ſuo:& eſt pœna depoſitionis, vt.d. c.mo-
nemus. quę pœna nõ euitaẽ ꝑ ſatisfactio
nẽ eccleſiæ;de quo plene uide ꝑ glo.in.c.
11 ꝙ ſicut,de electi.in fi.† In ea.gloſ.ibi:*cum*
conueniatur de delicto.not.gl. & ſentit a ꝯ-
rio,qđ ſi emptor, vel poſſeſſor eccleſiæ eſ
ſet in bona fide,qđ tũc poſſet petere ceſ
ſionẽ actionis, ꝙ expreſſius tenẽt docto
res hic;q ẽt dicũt qđ licet eccleſia nõ te-
neaẽ cedere in terminis gl.tñ dicũt,ſi ceſ
12 ſerit,valet ceſſio.† In ea.gl.ibi: *replicauit,*
quod rem eccleſiæ repetat; quaſi velit dicere
gl.ꝙ p̃latus agit in repetitiõe noĩe eccle
ſię,q̃ nõ teneẽ de euictione. Et habes hic
caſum, in quo audiẽ qs allegãs turpitudi
nẽ ſuã agẽdo noĩe alterius , de quo dic,
vt dixi in.c.cũ ſuꝑ,de cõceſ.p̃bẽd. & uide
13 hic ꝑ Cald.† In ea.gl.ibi: *& ſi nihil habet*
Prælatus.Aduerte nã vř hęc gl. uelle,qđ
emptor recuperat p̃ciũ a p̃lato male alie
a nãte.[a] In hoc variæ ſunt opiniones,de q
bus hic ꝑ doct.& in.c.ad audientiã. j̃.eo.
& ꝑ doct.legiſtas in.l.iubemus,& plene ĩ
authẽ.q res,C.de ſac.ſanct.eccle.& maxi
me ꝑ Cy.& Bal.& ꝑ Ioã.de Lig. in cle.1.
eo.ti.ſatis placet, qđ ſi emptor fuit ĩ ma-
la fide,nõ agat ad p̃ciũ ẽt ꝯ p̃latũ , ꝑ text
in.l.iubemus,p̃alleg.Nã ibi in pœna per-
dit p̃ciũ,& oẽm vtilitatẽ, & applicaẽ ec-
cleſiæ, niſi ꝓſpexerit ſibi in ꝯctu de eui-
ctiõe:qa tũc agit ꝯ male alienãtẽ l. ſi fun
dũ,C.de euic.no.gl.in.d. c. ad audientiã
j̃.eo,& l.queẽadmodũ,C.de agric. & cẽſi.
li.11.in ſimili q̃ſtione.Si uero fuit in bo-
na fide,repetit p̃ciũ a malè alienãte, non

autẽ ab eccleſia,niſi in defectũ;puta, qa ſi p̃latus nõ eſt ſol-
uẽdo,agit ꝯ eccleſiã quatenus eſt effecta locupletior ex illo
pretio,ar.c.1.j̃.de depoſito.Quod ſenſerũt Cyn.& Bald.in
autem pręalle.& hanc opi.ſenſit Io.An.in. d.c. ad audien-
tiam, ut diſtinguamus inter emptorem bonę fidei; & malę
fid.& glo.in.c.vulteranæ. 12.q.2.

SVMMARIVM.

1 *Sterilis fundus eccleſiæ poteſt dari in emphyteoſim , ut reducatur ad cultu-*
ram.2.
3 *Prælatus obligatur naturaliter ex eius ſimplici conſenſu.*
4 *Prælatus debet contrahere cum illo de rebus eccleſiæ, a quo recipit maiorem*
utilitatem.
5 *Sterilis fundus reductus ad culturam non poteſt dari in emphyteoſim,niſi illi,*
qui ipſum meliorauit,uel eius hæredibus.

CAP. VII.

1 AD aures. † Terra eccleſię non fertilis dari
p̃t in emphyteoſim ei , cuius ſtu-
dio reducit ad culturã.hoc dicit , & ponit caſum
lr̃alẽ.Io.An.in.eo q cõfiſus de Prælato nulla in-
teruenien te ſcriptura recipit ſyluã ab eccleſia reducẽdã ad
culturã,& qđ ea reducta ꝯcederet ſibi ĩ emphyteoſim poſt-
modũ Prelatus dubitauit,ex quo res nũc erat culta,an poſ-
2 ſit dari in emphyteoſim.Et reſp̃odeẽ ut ĩ lr̃a.† No.1.unũ ca
b ſum,in quo res eccleſiæ [b] licitè cõcedunẽ in emphyteoſim,
ſcilicet qñ ſunt ſteriles.Quid autem ſi eẽnt p̃cioſæ & cultę?
dic,ut plene no.ꝑ Spe.in tit.de locat.§.nunc aliqua, uerſic.
7.ꝑ Io.An.& Arch.in.c.2.j̃.eo.tit.li.6.& dixi plenè in.c.in
3 p̃ſentia,de ꝓbat.† Secũdo not. Prælatũ obligari nãliter ex
ſimplici cõſenſu.De quo in.c.qcunq; ſuffragio.12. q̃ſtione.
4 2.† Vltimò no. qđ ꝯctus de rebus eccleſię non eſt ualidus,
ſaltẽ in effectu ſi potuiſſet habere ab aliis maiorẽ vtilitatẽ.
dẽt.n.Prælatus ꝯhere cũ illo,cũ quo maiorẽ utilitatẽ habe
re p̃t.In gl.fi.in fi.no.gl.& uide bonũ textũ,& ibi no.in.c.cũ
5 dilecti,de emptio.& uendi.† Sed extra gl.q̃riẽ, Nũquid iſtę
terræ potuiſſent dari aliis in emphyteoſim? dic , quod nõ,
niſi in caſu alias conceſſo,& ſeruata ſolennitate iuris: quia
non ſunt amplius ſyluę,ſed terrę arabiles:ſed extirpantibꝰ
c & ſuis heredibus pñt concedi ꝑꝑ ꝓmiſſionem [c] eis factam,
& labores & ſumptus, quibus fraudari non debent.

SVMMARIVM.

1 *Iurans alienare nolle bona eccleſiæ non poteſt alienare illa , de quibus dubitat,*
an ſint eccleſiæ.
2 *Poſſeſſiones minus utiles eccleſiæ poſſunt de conſenſu capituli permutari uel*
alienari. 3.uel vendi,& ex precio utiliores emere. 4.
5 *In alienatione rei eccleſiaſticæ non ſolum requiritur conſilium,de conſenſus ca*
pituli.
6 *Tranſactio,ſiue compoſitio non admittitur ſuper decimis futuris,ſuper præteri*
tis ſic.
7 *Vendere tenetur totum patrimonium,& in egeſtate uiuere,qui non habet,un-*
de ſatisfaciat etiam de iure canonico.
8 *Prælatus promotus per Papam,uel eius mandato,iurat non alienare ipſo incon*
ſulto,quid autem operetur tale iuramentum,uide remiſſiuè. 16.
9 *Quæ bona dicantur eſſe de menſa Epiſcopi,uel capituli. 12.13.*
10 *Prælatus præſumitur applicaſſe menſæ capituli , ſi retinuit per annum bona,*
quæ reuerſa ſunt ad eccelſiam ex aliquo caſu feudatarij,uel emphyteotæ.13.
Iuramentum de non alienando bona eccleſiæ non extenditur ad bona,quæ tem
pore iuramenti non ſunt de menſa capituli.
11 *Bona eccleſiæ data in emphyteoſim, uel in feudum ,præſumuntur ab initio ad*
hoc deſtinata,& ideo nil noui facit Prælatus , qui iterum illa bona reuerſa
ad eccleſiam concedit in feudum, uel emphyteoſim.
14 *In alienatione rerum eccleſiæ modici ualoris ſufficit tacitus conſenſus capitu-*
li.
15 *Iuramentum de non alienando an extendatur, ut non poſſit alienare in utili-*
tatem eccleſiæ,uel rem modici ualoris?
Iuramentum ſimpliciter præſtitum intelligitur ſecundum materiam ſubie-
ctam.
Iuramentum eſt ſtricti iuris.
Neceſſitas & utilitas æquiparantur in iure.

Iurans

a Male alienante. Adde Alex.conſi. 4.1.libr.Franc.de Are.conſi.114. SEBA. SAPI.

b Res eccleſiæ.Vide multa ad propoſitũ per do.Iaſ. in.c.1. col. 8. qui da.poſ.in uſi. feu. ubi tradit, quãdo prælatus p̃t infeudare res eccleſiæ, & iter alia dicit , quod poteſt quãdo res eſt parua, uel ſterilis.

c Propter promiſſionem. Adde Roma. conſil. 22. & 219. Pe. de Anc. conſ.40. & 301.

16 *Iurans non alienare inconſulto Papa,uel ſine licentia ſuperioris , non poterit*
etiam licitam alienationem facere. 17.
17 *Licentia ſuperioris ſi debet adhiberi in aliquo caſu, eſt petenda, etiam quòd il*
le actus ſit licitus:quia ſuperior cenſetur ſibi reſeruaſſe cognitionem, an ca-
ſus ſit licitus, an non.
18 *Prælatus quo caſu poteſt dare in emphyteoſim rem eccleſiaſticam , uel eam*
alienare conſanguineo ſuo .
Alienatio ſi eſt permiſſa alicui adminiſtratori,non poteſt ille in ſuum conſan
guineum alienare .
19 *Conſanguineis debemus potiùs ſubuenire,quàm extraneis .*

CAP. VIII.

1 VT ſuper. †Qui iurauit nõ alienare ea, quæ b
ſunt de mẽſa,ea, de qbus dubitaẽ
2 an ſint de mẽſa,alienare nõ dẽt.h.d.uel ſic.†Iurãs
nõ alienare bona eccl.nõ p̃ot alienare ea,q̃ ſunt đ
mẽſa:uel ea,de qbus dubitaẽ, an ſint de mẽſa.h. d. uſq; ad.
§.poſſeſſiones;& ille.§.h.d.† poſſeſſiones eccleſię minꝰ uti
3 les ꝓ utilioribus de cõſenſu p̃ot Epiſc.ꝑmutare.h. d. Duo
ſunt dicta.Scđm in §.poſſeſſiones.Caſus literalis . Archie.
Raueñ accepit quaſdã poſſeſſiones , ſiue reditus a rege,aut
etiã aliũde ex certis lo cis in recõpẽſationẽ decimarũ ſub-
tractarũ,& reditus illos,ſiue poſſeſſiones retinuit ad uſum
ſuũ,quouſq; diẽ clauſit extremũ . quęſiuit ſucceſſor illius,
utrũ reditus illi,ſiue poſſeſſiones intelligaẽ ad mẽſam Ar
chiepiſcopi pertinere.Itẽ cũ ipſe Archiep̃s teneaẽ iuro fi-
delitatis,qđ fecit apoſtolicæ ſedi,nõ alienare,de nouo quæ
ſiuit,utrũ de reditibus illis poſſet fieri ꝯctus cuiuslibet alie
nationis? Rñdet Papa,ꝙ ſiue intelligaẽ de mẽſa Archiep̃i,
ſiue nõ,non debẽt alienari,cõcedit tñ Papa Archiep̃o,ut ip
ſe de cõſilio & aſſenſu fratrũ ſuorũ,uel maioris partis poſ-
ſit alienare poſſeſſiones eccleſię ſuæ minus utiles,uel cõmu
tare ꝓ aliis utilioribus habẽdis.Ber.No.1.ar.ex tex.ꝙ quę
dã bona eccl.dñr de mẽſa;quędã uero nõ. Quę aũt ſint illa
dicã.j̃.latius.Secũdò no.unũ caſum licitũ,in quo res eccle-
4 ſię pñt alienari.ſ.pro aliis utilioribus.†Et no. ꝙ text.dicit
alienãdi,ſeu cõmutandi,&c.Nã ex hac litera infero, ꝙ ſi p̃-
latus nõ reperit bonũ cãbiũ,p̃ot rẽ uẽdere & preciũ cõuer-
tere in rẽ utiliorẽ.nõ ergo eſt neceſſe,ut quidã arbitrãtur,
ut fiat cãbiũ,ſeu permutatio: ſed directè p̃ot fieri uenditio.
Nã præciũ ſuccedit loco rei,dẽt tñ poſtmodũ cõuerti in res
5 utiliores.†Tertiò no.ibi:*conſilio & aſſenſu*,ꝙ in alienatione
6 rei eccleſię cathedralis nõ ſufficit cõſiliũ capituli, ſed requi
riẽ etiã conſenſus.Vide qđ plenè dixi in d.c.1.ſ̃. de his,quę
fiunt a præla.†In gl.in fi.no.gl.ꝙ ſuper decimis futuris non
7 admittiẽ cõpoſitio,ſed ſuper pręteritis ſic.† Quid aũt ſi ob-
ligatus ad decimas præteritas[a] nõ hẽt unde ſatisfaciat,niſi
uendat totũ patrimoniũ , nunquid teneatur uendere & in
egeſtate uiuere,uide gl.16.q.2.c.quicunque quę concludit,
ꝙ ſic,ſed eccleſia dẽt ſibi miſereri,& uide pro dicta gl.text.
in c.oẽs ead.cã & q.& ad mãm uide qđ legiẽ & no.in c. ex
multiplici,& c.cũ hoĩes.j̃.de decimis.†In gl.in uerb.*ſacra-*
8 *mento*,ibi,*immediate ſubeſt*.hodie ſeruaẽ de cõſuetudine,ꝙ q
libet prælatus promotus ꝑ Papã,ſeu eius mãdato conſecra
tus,iurat ſibi nõ alienare eo inconſulto.de quo iuro & eius
9 effectu no. ĩ c.fi.de eccl.ædif.& dicã aliqđ.j̃.†In gl ſuꝑ uer.
intelligantur.* ibi;*quanto tempore tenuit*,nõ aperit,* quantum
tp̃s requiraẽ ad hoc,ut bona dicaẽ de mẽſa eccleſię ſeu Præ
lati:*& nõ inſtãdo in uerbis gl.colligẽdo dicta Inno.ac la-
tius proſequẽdo,dic ſic,cũ quæriẽ ,quę bona dicanẽ de mẽ
ſa eccleſiæ,uel prelati.Quædã.n. ſunt bona,in quibus eccle
ſia hẽt ſolũ directũ dñium,utile uerò pertinet ad aliũ. Exẽ
plũ in feudalibus ac emphyteoticis,& iſta nõ dicunẽ de mẽ
ſa,cũ utilitas pertineat ad aliũ.De quo uide bo.gl.in cle.1.
de exceſ.prela.ſuꝑ uer.*ad menſam*.quæ optimè explicat, qñ
etiã eccleſia dicaẽ de mẽſa Prelati,& tenebis illã glo.menti
10 †Sed aduertẽdũ,qa iſta bona qñq; redeũt ad eccleſiã pleno
iure,puta qa finitũ eſt tp̃s cõceſſionis,uel ꝑꝑ defectũ here-
dũ uaſalli,uel emphyteotę,uel ꝑꝑ delictũ eorũ,ut in c. po-
tuit,de loca.& in c.2.j̃.de feu.Et dubitaẽ,tũc,utrũ applicen

tur mẽſæ,ut ſic nõ poſſint iterũ cõcedi,
queẽadmodũ nec alia bona mẽſę? Et di-
cẽdũ eſt,ꝙ ſi prelatus applicauit ea mẽ
ſæ,& hoc cõſtat,& tũc non poſſunt am-
plius cõcedi niſi in caſibus a iure expreſ
ſis . In dubio uerò debemus cõſiderare,
quãto tꝑe prelatus tenuit illa bona ad
manꝰ ſuas,& in hoc caſu poſſet ſaluari ꝯ
ſideratio gl.ſume notabile dictũ Arch.
ĩ c.1.32.q.3.ubi dicit,ꝙ p̃latꝰ q tenuit ꝑ
b annũ,vř applicaſſe illa bona menſæ[b],ex
quo nõ cõſtat de ꝯrio ꝑ cõiecturas , ar.
illius capituli:aliàs aũt, ſi nõ habuit ani
mũ applicandi mẽſę , p̃ot concedere de
nouo alteri,nõ obſtante iuro de nõ alie
nando,quia iuřm non extendiẽ ad bo-
na,quæ non ſunt de mẽſa per hoc text.
in c.2.de feudis & hic,ubi conſiderat,an
iſta bona eſſent de mẽſa,uel nõ,quę p̃la
tus habuit ad manꝰ ſuas,& tacitè innuit
ꝙ ſi nõ eſſent de mẽſa, iuřm de nõ alie-
11 nãdo nõ obligaret,†Et eſt rõ ſ̃m Inno.
quia ab initio vř ordinatũ , ut illa bona
cõcederenẽ in feudũ, uel emphyteoſim,
uñ nil noui facit nũc prælatus iterũ con
cedẽdo.Et pro hoc elegãter ſentit Fed.
cõſi.174.ꝙ in hac ſecũda cõceſſione nõ
requiriẽ cõſenſus ſuperioris,qđ eſt ual-
de no.fac.c.potuit præall.ubi ſolus præ-
latus p̃ot parcere emphyteotæ ipſum ñ
c expellẽdo[c] ꝑꝑ penſionẽ nõ ſolutã,eodẽ
modo p̃ot cõcedere alteri.Ego crederẽ,
ꝙ ubi prima cã conceſſionis duraret de
præſenti,ꝙ habeãt locũ prędicta.ſed ubi
ceſſaret illa prima cã cõceſſionis,tũc pu
tarẽ,ꝙ eo ipſo,ꝙ redeunt ad eccleſiã, ef
ficiunẽ de mẽſa , & aſſumunt ſibi nãm &
qualitatẽ aliarũ rerũ eccleſię . Exẽplũ,
Res inculta fuit tradita ĩ emphyteoſim
hoc reſpũ,ut reduceret ad culturã , alias
eccleſia nõ conceſſiſſet, Tractu tꝑis illa
res optimè culta reuerſa eſt ad eccleſiã
ex aliqua cã allegatarũ ñ uideo,ꝙ iterũ
licitè poſſit cõcedi ſine ſolẽnitate debi
ta & ſine cã.Nã ceſſat cã primæ cõceſſio
nis,& militat nũc argu.a rõne ceſſante,
ut in c.cum ceſſante,de app. & ceſſat rõ
Inn.Sed vbi cã perſeueraret,procederet
primũ dictũ.Exẽplũ,eccleſia habebat ca
ſtrũ,qđ fortè ꝑꝑ cuſtodiam , & alia eſt
magis dãnoſum , quã utile . deliberauit
ſemel cũ ſolẽnitate debita dare in feu-
dũ ſi tractu tꝑis redeat ad eccleſiã , p̃ot
eccleſia iterũ alii de nouo cõcedere ſine
ſolẽnitate,nõ obſtante iuro de nõ alie-
nando, quia iſta nõ eſt noua alienatio,
ſed quędã executio ordinations anti-
q̃,fac.c.cõſueuit.j̃.de Iudæis,& c.recolẽ
tes,de ſtatu.reg. Et no.hãc limitationẽ,
q̃ nõ ſolet a docto.tradi,ſed mihi vř ue-
riſſima & rõnabilis . Quędã uerò ſunt
bona,quorũ proprietas & utilitas ꝑti-
net ad eccleſiã , & lõgiſſimis tꝑibus fue-
rũt ĩ bonis eccleſię,& iſta in dubio dñr
de mẽſ.;qa deſeruiũt neceſſitatibꝰ men
ſæ,& utilitatibus eccleſiæ , & aliorũ in-
digentiũ.12. q.1.uidentes.Et ad iſta bo
na indubiè extenditur iuřm de nõ alie-

N

a Præteritas.Adde quod dicunt d.de Rot.deciſi.35.de decimis.

b Bona menſæ.Adde.do. Car.conſi. 112.in prin.& uide Cald.conſil.11. de feu.melius per d.Car.conſi. 34.

Quæ dicantur eſſe de menſa , ut applicata menſæ prælati,uide Inn. in c. ſuper de reb. eccl. non alie.ubi per d. Car. plenè.

c Non expellẽdo. Adde Alex. conſi. 79.1.lib. Anto.de But .conſi.21.

12 nãdo.†Quædã ſunt bona nouiter acquiſita eccleſię,puta ex donatiõe,& de iſtis dubitaẽ,an ſint de mẽſa.Inn.ſentit,ꝙ ſic & mihi ſatis placet.Ex quo.n.ſunt data e eccleſię ad utilitatẽ ipſius, ergo debent dici de mẽſa.Nec apparet rõ,quare alia bona & ñ iſta dicanẽ de mẽſa,ſed potiꝰ dicẽdũ ꝯriũ,ne una & eadẽ res diuerſo iure cẽſeaẽ,de decimis. c.cũ ĩ diœceſi,& facit.c.recolẽtes.12.q.2. Et ſic hẽs clarè q̃ bona dicanẽ de mẽſa,& ad q̃ bona ex-
13 tẽdaẽ iurm de nõ alienãdo.†In gl.ſuper ver.*ſiue non*.no.gl.ꝙ in dubio poſſeſſiones,q̃ deſeruiũt utilitatibus eccleſiæ, & reperiunẽ in manibꝰ p̄lati, prima frõte p̄ſumunẽ de mẽſa,ergo ꝯriũ dicẽti incũbit onus ꝓbãdi. Sed intellige iſtã glo. ẜm prædicta,& ẜm præallegatũ dictum
14 Archi.†In gl.in ver.*aſſenſu*,in fi.uide qđ dixi in c.2.de his,quę fiunt à prę la. ubi doc.ſentiũt, ꝙ licet in iſtis rebus modicis nõ requiraẽ cõſenſus capituli expreſſus:dẽt tñ interuenire ſaltẽ tacitus, &
15 ſic limita iſtã gl.†Sed opp.ꝯ gl.& ꝯ tex. Nã, ex quo iurauit iſte Archieps non alienare,nõ vr̃,ꝙ etiã utilitatis cã poſſit alienationẽ aliquã facere iuxta no. ĩ c.fi.de eccle.ędi.& in c.2.ĩ.de ſent.excõ. f Solu.Inn.intelligit,ꝙ de ſpeciali cõceſ g ſione, uel gratia iſte Archieps alienauit,& pro hoc tex.in fi.ibi:*concedimus facultatem*.Gof.uerò exponit tex. cõcedimus.i.cõceſſum eſſe oſtẽdimus, ſimile. 3.diſt.c.nerui teſticulorũ,& ſic ſentit ꝯriũ intellectũ.Ego dicerẽ[a] ſic,ꝙ aut res
a eſt modica,ſeu modicę utilitatis, & tũc nõ includiẽ ſub iurõ de non alienando, quia nõ eſt ueriſimile,ꝙ ſuperior uoluerit illũ illa quare in iſtis modicis,[b] cũ
b iſta modica ſint exẽpta ab omni ſolẽnitate & iuris diſpoſitione, ut in c. tertulas.12.q.2.Iurm ergo ſimpliciter præſtitutũ debet intelligi ẜm. mãm ſubiectã,ad hoc.qđ no. Inn. in c. per tuas,de arbi.Itẽ iurm eſt ſtricti iuris, ideo debet reſtringi,ar.c.pen.de iureiur.& hoc notabis ſem p̱.Nã reperio Fed. idẽ ſenſiſſe cõſ.ſuo 204. nõ hodiè p̄lati cõiter iurant nõ alienare incõſulto Papa,& ſic debet intelligi iſte tex.quia,non obſtante iurõ, poterit iſte hãc alienationẽ facere.Et ſic procedit expoſitio Goff. Aut res nõ eſt modica,& tũc diſtingue in forma iurãdi, ut quia
c iurauit ñ alienare ſimpl̃r,aut nõ alienare incõſulto Papa[c]
d aut nõ alienare ſine lnĩa ſuperioris.Si uerò iurauit ſimpl̃r[d] & tũ puto,ꝙ in caſu utilitatis,eccleſię poterit alienare. Nã uideo,ꝙ in caſu neceſſitatis eccleſię hoc iurm non adſtringit,ut in c.fi.de eccle.ædi.ergo nec in caſu utilitatis, qa ne-
e ceſſitas & utilitas[e] æquiparanẽ a iure,ut no.12.q.2. in ſumma,& no.Inn.ĩ c.cũ oẽs,de cõſti. Referẽ ergo illud iurm ad alienationẽ illicitã,ut ſic metu iuri prælatus abſtineat facilius ab alienatione illicita, & pro hoc facit qđ prædixi. Nã rl̃r a iure prohibeẽ alienatio,ut in c.ſi quis, in c. nulli, ſ̃.eo.Et iurm eſt ſtricti iuris.Dẽt ergo intelligi ẜm iuris diſpoſitionẽ,ut nõ alienet.ſ.illicitè,prout iura diſponunt.Et ſic ſecũdo modo intelligerẽ tex.iſtũ, intelligẽdo ꝙ poſſeſ-
16 ſiones iſtæ erãt minus utiles cõparatione aliarũ. † Si uerò fuerit iuratũ ẜm ſecundã formã,tunc tene opi.Inn.ꝙ de gratia fuit hoc iſti cõceſſum. Nã nõ põt fieri alienatio etiã licita inconſulto Papa.hoc.n.important illa uerba,in c. aduerſus.ĩ.de immu.eccle.ut colligiẽ in c.ult.ĩ. de eccle. ædi. Itẽ neceſſe eſt,ut uerba intelliganẽ de alienatione alias licita: Nã incõſulto Papa ñ faceret illicitã,& ita uolũt cõiter do-
17 cto.in d.c.fi.†Si uerò fuerit iuratũ ẜm tertiã formã, ſ. non alienare ſine lnĩa,&c.idẽ dicendũ,ut ſ̃.proximè dixi. Nã ñ põt intelligi de alienatione illicita:quia illa nõ fit. etiã cũ lnĩa ſuperioris.Et ſi de ſignificatu hꝰ uerbi,lnĩa,eſt, ut debeat peti primò ẽt in caſu licito,quaſi ſuperior reſeruet in ſe cognitionẽ,utrũ caſus ſit licitus,pro hoc tex. ĩ fi.c. licet, đ reg.& hoc bene nota,quia nõ declaraẽ per alios.Et ſic intellige ẜm hãc diſtinctionẽ ea,quæ dixi in c.1.ſ̃.de his quę
18 fiũt a prę la.& no.p̱ doc.in d.c.fi.de eccle.ædifi.†Sed quæri-
f tur[f] de qõne no.Nũquid prę latus poſſit conſanguineo ſuo
g cõcedere rẽ eccleſię in emphyteoſim,uel ſecũ ꝯhere alienationẽ rei eccleſiaſticæ?tex.vr̃ no.in aut.quibuſcunq. modis C.de ſac.ſan.eccl.ubi dr̃,ꝙ quibuſcũq; modis alienatio rei eccleſiaſtice facta permittaẽ,nõ tñ licet œconomo uel eius cõſanguineis rẽ eccleſiæ accipere. Et faciũt ibi legiſtæ feſtũ de illo tex.adducẽtes,ꝙ ubi adminiſtratori permittiẽ alienatio,nõ põt illã facere in perſonã cõſanguineis,quia ẽ ſuſpicio læſionis p̱p̱ cõſanguinitatẽ,& eſt illa aut. canonizata,10.q.2.hæc ulus prę ſtatio,in uer.quibuſcũq; modis. Tñ doc.ibi,& maximè Bal.& Bar.dicũt,ꝙ rẽ ſolitã concedi in emphyteoſim,ſeu in feudũ,põt prælatus cõcedere ſuo conſanguineo, quia ceſſat hoc caſu prę ſumptio fraudis & lę ſionis,cũ aperta ſit uia hꝰ alienationis,niſi ẜm Bal.uellet cõcedere cõſanguineo potẽtiſſimo.Sentit etiã Bart. poſt Iac.ꝙ modicã rẽ põt cõſanguineo cõcedere,& ſic trãſeũt Legiſtę cõiter ibi.Sed reperio Fed.de Sen.cõſ.prę al.ubi vr̃ ſentire
h ꝯriũ.[h] Format.n.iſtã qõnẽ.Nũquid prę latus,qui iurauit nõ alienare ſine lnĩa ſuperioris,poſſit cõſanguineo ſuo cõcedere im emphyteoſim rẽ ualoris unius Floreni cũ dimidio & reditus quinq; ſolidorũ.Nã expedit p̱p̱ uicinitatẽ conſanguineo hr̃e illã petiã terræ, Et determinat finaliter ꝙ ſic,quia nõ obſtat iurm in iſtis minimis,ut.ſ̃.dixi. Nec etiã obſtat cõſanguinitas,qa rõne fraudis fuit inducta illa prohibitio,ſed hic p̄ſupponiẽ oẽm fraudẽ ceſſare. Itẽ aut.illa, quibuſcũq; modis,loquiẽ in alio caſu ẜm eũ, ꝙ non dicit in quo.vñ nõ placet hęc rñſio,qa tex.ibi dicit,quibuſcũq; modis &c.dat aliã ſol.ꝙ ſolẽnitas aut.nõ uſq;quaq; ſeruaẽ in alienatione rei eccleſiaſticę,ut no.in c.1.e.ti.lib.6. Et not.
19 hoc dictũ facit ad id,qđ dixi ĩ c.nulli.ſ̃.e.† Itẽ ceſſante fraude melius eſt ꝯhere cũ ꝯſanguineis,q̃ cũ extraneis. Nã priꝰ debemus ſubuenire cõſanguineis,q̃ extraneis.86.di.c. non ſatis facit qđ no.glo.31.di.c.oĩno,& c.1.ſ̃.de co.cle. Sed ꝯ hoc facit,qa nõ eſt illa ſolẽnitas,ſed prohibitio certarũ p̱ſonarũ p̱p̱ lę ſionẽ eccleſię euitãdã Sed hoc nõ obſtãte puto dictũ legiſtarũ nõ procedere in prę lato eccleſiæ. Nã reperio text. ualde ſing.12.q.2.in c.ſi quis qualibet, iuncto, c.prę ce.ubi dr̃,ꝙ rector cuiuſcunq; eccleſiæ põt unã rẽ de eccleſia auferre,dũmodo de ſuo tãtundẽ eccleſię cõferat, & ſic hẽt priuilegiũ, ut res eccleſię poſſit alienare ſine utilitate eccl̃ie. Satis.n.eſt,ꝙ eccleſia ñ deterioreẽ. Simile priuilegiũ hẽt Princeps,ut in c.1.ĩ.de rerũ permu. ẜm unũ intellectũ,& vr̃ tex.in d.c.ſi quis innuere,qđ etiã in fauorẽ cõſanguineorũ põt prę latus hoc facere,ut etiã ſentit ibi Archi.& facit qđ no.Archi.10.q.2.precariæ.ubi dicit, ꝙ ſicut extraneis,ita,cõſanguineis põt prę latus beneficia eccleſiaſtica cõcedere,facit qđ dixi in c.dilectus,ſ̃. de prę b. Et ad aut.quibuſcunq; modis,dico ꝙ loquiẽ in œconomo,qui nõ hẽt priuilegiũ,ſicut prę latus,nec tñ iuris in bonis eccleſię iuxta no.per glo.5.q 3.c.fi.Itẽ œconomus eſt magis ſuſpectus,quã prę latus,quia prę latus eſt proprius ſpõſus eccleſię,nõ ſic œconomus.Et per hoc cõcluderẽ,ꝙ prę latus poteſt contrahere cum conſanguineis de rebus eccleſię, ſicut cum extraneis,licet œconomus non poſſit, niſi ut prę dixi. Et nota etiam iſta,quia non declarantur per doct.

a SEB SAPIA. Ego dicerem. Vide Ange. in l.non eſt nouũ,in 1.col.ff.de leg.ubi dicit,ꝙ Epiſcopus,qui iurauit non alienare, uel infeudare res eccleſiæ inconſulto Papa,poteſt tamen infeudare conſueta infeudari inconſulto Papa.

b Iſtis modicis. Addẽ q͂d opereẽ modicitas rei, late Cæp. in l.1.ff. de ædil. edict. & Alex.conſil.103.

c Inconſulto Papa.Adde Cal. conſil.7.hoc titu.

d Simpliciter. Ad de Lap.alleg.31.

e Neceſſitas & utilitas. Adde Oldr. conſi.97.

SEB. SAPIA.

f Sed queritur.Vide Bal.in ca. 1. in prin.ĩ ult.co. C.ſi de inueſt.inter domi.& agn.lis ori. in uſi.feud.ubi dicit ex gl. ibi colligi, ꝙ de iure nõ licet Prælatis infeudare rẽ eccleſiæ cõſanguineis, ſed de cõſuetudine ſeruatur cõtrarium, tũ tenet, ꝙ etiã de iure licet, dũmodo agnati ſint idonei. refert Iaſõ,ubi late examinat hunc articulũ,in c.1.col.5. uerſic.quinto ultra eos, qui feudare poſſunt.

ZACHARIAS.

g Conſanguineo ſuo. Adde Archi. in c.cũ nõ liceat, 22.q.2. Bald. in l. cũ multa,circa finem.C.de bo.quę liber.ubi dicit, ꝙ Papa non põt infeudare res eccleſiæ Romanæ ſine ꝯſẽſu Cardinaliũ, de quo etiam per iſtum in c. cũ ueniſſent, col. 3. ſ̃. de iu.ubi dicit,ꝙ ſi Papa eſt nimis profuſus ĩ infeudãdo terras eccleſiæ ſuis cõſanguineis,& eſt incorrigibilis,poteſt deponi.Io. de Lig.ĩ c.Epiſcopus,ſ̃.de præb.& Feli.in c. ad audientiã,circa prin.poſt.Panor.etiam in prin.de præſcip.

ANT. FRAN.Circa hoc,an Papa poſſit infeudare bona eccleſiæ ſine cõſenſu Cardinaliũ,dicas de hoc uidẽda eſſe,q̃ hñr & no.in c.ad audiẽtiã,de p̄ſcr.& p̱ Archi.12.q.2.nõ liceat.ubi dicit,ꝙ ñ poteſt ſolus hoc facere,de quo ẽt per Io.An.poſt Io.mona.in c. ſuper eo,de hære.lib 6.& uide etiã d.Pau.de Caſt.in l.1.ff.de leg. ubi dicit,ꝙ Papa põt facere negotia ponderoſa, etiã ſine conſenſu Cardinaliũ.Intellige tñ ſaluo ſedis apoſtolicæ iudicio, ꝙ Papa põt infeudare caſtra eccleſiæ, nõ tñ magnas ciuitates abſq; conſenſu dominorũ Cardinaliũ,ut per Bal.in l.pe.C.de bo.quæ lib.& per Arch. in c.cũ redemptor.2.q.2.Et adde,ꝙ Papa põt ex cã neceſſitatis, etiã uendere res eccleſię Romanę,non tñ ad ditandũ ſuos conſanguineos,ut per Bal.in d.l.pen.C.de bonis quæ lib. & plene traditur p̱ do.An.& Car.in c.ad audientiam,de p̄ſcrip.

g SEB. SAB. Contrarium, Hoc dictum ex pluribus confirmat do.Iaſ.in d.c.1.col.8.uer.quartò ultra alios limita.qui feu.da.pñt.

SUMMARIUM.

1 *Canonicus non poteſt in perpetuum locare prædium eccleſiæ, ſ. ſui beneficij.* 2.
2 *Locatio facta ad certum tempus per canonicum, uel uſufructuarium expirat eis mortuis.*
3 *Prohibitus alienare non poteſt in perpetuum locare.*
Locatio ad maximum tempus,transfert dominium utile.
4 *Alienatio rei eccleſiæ malè facta poteſt reuocari etiam pretio non oblato, & non tenet etiam in uita alienantis.*
5 *Prælatus non tenetur de euictione, ſi uendit rem eccleſiæ, niſi contrahens ſecum expreſſè ſtipuletur ipſum teneri de euictione.*

CAP. IX.

1 AD audientiam. †Canonicus prędium eccleſię perpetuò locare non poteſt.h.d.Cõis diuiſio.Secũda,ibi:*ideoq;*. 2 Caſus literalis. Quidã de canonicis Exoñ. eccleſię quędã ipſius eccleſię,aliis fratribus incõſultis, locauerunt in perpetuũ in dãnũ eccl. Peruenit hoc ad notitiã Pa. vñ mãdat Exoñ.Epiſ.quatenus,ſi ẽ ita, locationes illas ſtudeat reuocare.Si uerò ñ pñt reuocari,niſi pecunia ĩde recepta,reſtituãẽ,ap.rc.cõpellat locatores ad pecunias reſtituẽ-
2 das cõductoribus Ber.†No.1.ꝙ canonicus nõ põt in perpe-
a tuũ locare prędiũ prę bẽdę ſuę[a].Iſte.n. tex. intelligi põt in prędiis aſſignatis canonicis pro prę bẽdis. Nam prę bendę ſunt eccleſię,& ex cã bona eccleſię fuerũt diuiſa in prę bendas,uide tex.12.q.1.*c.2.*& c.ſeq.quinimo dicendũ eſt, ꝙ ultra tp̃s uitę ſuę nõ põt canonicus locare ſuã prę bendam. Vñ ſi locauit ad certũ tp̃s & moriẽ añ locationẽ finitã expirat locatio,niſi interueniat authoritas ſuperioris,ut dixi in c.fi.ne prę la.uices ſu.& probaẽ in ſimili in l.ſi domus, ff. loca.ubi locatio facta p̱ vſufructuariũ expirat eo mortuo.
3 †Secundò no.bonũ argu.ꝙ locatio[b] in perpetuũ,largo mo-
b do dr̃ alienatio.vñ prohibitus alienare,nõ põt in perpetuũ
c locare[c].Pro hac gl.in cle.1.eo.ti.licet aliud dixerit Accur. in l.codicillis.§.inſtitutio,ff.de leg.2. Iſte text. multũ bene probat hoc arguendo ex ſituatione rubricę.Nã ſi iſta locatio in perpetuũ nõ cẽſereẽ alienatio,nõ ponereẽ hoc.c.ſub iſto tit.ſed ti.de locato.Ita in ſimili arguit gl.in ca. ſi ſuper gratia,de offi.dele.lib.6.& in c.bonę,de cõfir.uti.& ca.tibi qui,de reſcr.lib.6.& no.hũc modũ arguẽdi.Itẽ facit, c.nulli,ſ̃.e.ubi perpetua emphyteoſis largo mõ dr̃ alienatio,ergo & perpetua locatio,arg.inſt.locati.§.adeo. Nã ex ꝯ̃ctu locationis ad maximũ tp̃s trãsfereẽ dñium utile, ſicut in ꝯ̃-
4 ctu emphyte.no.in c. p̱p̱.de loc.†Itẽ no. Ep̃m poſſe reuocare res eccleſiæ malè alienatas,etiã pretio nõ oblato. Et no. ꝙ cõceſſio facta in perpetuũ,uel ad maximũ tp̃s ſine ſolennitate debita,nõ dẽt ſeruari,etiã in uita prę lati malè alienantis,ne ſaltẽ de facto prę iudiceẽ eccleſiæ facit. c. peruenit,ſ̃.de arb.ubi bo.tex.In gl.fi.no.hãc gl.& idẽ ſentit Inn. & Io.in c.vulteranę.12.q.2.licet aliud ſenſerit in §.q uerò. alle.in gl.Sed Io. An.ſequiẽ iſtã glo. Tu uide qđ latius dixi in c.ſi quis,ſ̃.e.& ibi dedi plures remiſſiones.†Et no.caut.ex gl. ut ꝯhens cum prę lato ſemper ſtipuleẽ de euictione, vt ſaltem re euicta, habeat regreſſum ꝯ̃ prælatum.Et in fi.gl.dicit,ꝙ in illo.§.fi. nõ erat omnino emptor malę fidei poſſeſſor,& dixi plenius,ut ibi legiẽ & no.

SUMMARIUM.

1 *Alienatio rei ſpectantis ad menſam Epiſcopi,uel capituli nõ poteſt regulariter per prælatum fieri.* 2.
3 *Epiſcopus an poſſit dare capitulo rem deſtinatam menſæ ipſius capituli,uel contra?*
Authorizare nemo poteſt in facto proprio.
Prælatus an poſſit emere rem ab eccleſia?
4 *Papa mandans prouideri alicui de beneficio eccleſiaſtico,non intelligitur de beneficio ſolito gubernari per regulares.*
Papa in dubio non præſumitur uelle derogare conſuetudini loci.
5 *Habens poteſtatem conferendi, debet conferre illis, qui ſoliti ſunt ad talia beneficia promoueri.*

CAP. X.

1 POſſeſsiones †Breue eſt nec poteſt breuius ſummari. Caſus literalis. Quęſiuit Archi.iſte,utrũ poſſit alienare poſſeſſiones ad mẽſam ſuã,uel capituli pertinẽtes? Rñdetur,ꝙ nõ.Itẽ quæſiuit,utrũ poſſit eccleſias, in quibus monachus miniſtrare conſueuit concedere clericis,uel laicis? & rñdetur
2 ꝙ nõ.Ber.†No.1.regulã, ꝙ poſſeſſiones ſpectãtes ad mẽſam prælati,uel capituli prælatus alienare nõ põt. Intellige,niſi in caſibus a iure expreſſis, de quibus dixi in c.nulli,ſ̃.e.Et no.a ꝯrio,ꝙ poſſeſſiones,quæ ñ ſunt de mẽſa,pñt p̱ prę latũ alienari,qđ intellige,ut dixi in ca. ut
3 ſuper,ſ̃.eo.†Sed quęriẽ,nũquid Ep̃s poſſit donare,uel uẽdere rẽ menſę ſuę ca-
d pitulo ſuo,[d] & quid ẽ ꝯ̃? Et vr̃ primò, ꝙ nõ:quia aut Ep̃s,aut capitulũ authorizaret in facto proprio ꝯ̃ cle.2.eo.ti.Hoſt. & Io.An.poſt eũ ponũt qõnem in c. nouit,ſ̃.de his,quę fiũt a prę la. & concludit ibi Hoſt. ꝙ ſic, quia non eſt propriè alienatio,cũ non exeat dominiũ eccleſiæ,arg.in l.uoluntas,C.de fideicõ. & eorũ,quę legun. in c. cum apoſtolica,ſ̃. de his quę fiunt a prę la.Gl.in d.cle.2. recitat opi.& apertè nõ probat.ſed Fede.approbat conſi.106.& Io. An. in regula,q tacet,lib.6.in Mercu. Dicit tñ ibi Ioan. An.ꝙ ab eccleſia inferiori non põt Ep̃s emere, qa ibi haberet authorizare. 12. q.2.c.placuit,& c.abbatibus, & in facto proprio authorizare nõ põt,ut in d.cle. 2. Sed ego dubito, an hoc dictũ ſit uerũ per.l.pupillus.§.pen.ff.de autho.tut.ubi
e dr̃,ꝙ tutor põt palã emere[e] a pupillo:qa ceſſat omnis ſuſpicio. ſi quis uellet eſſe magis cautus,poſſet facere,ut Ep̃s prius gñal̃r interponat decretũ,pronuntiando rẽ ipſius eccleſiæ poſſe alienari,& dare licentiã alienandi.Poſtea uerò poterit ipſe palã, ſicut quilibet alius emere. In hoc tñ eſt cogitandum.In glo.1.ibi: *tertiarum*. i. tertiã partẽ de rebus paro-

a Præbendę ſuæ. Adde uidẽdũ Ancha. conſi.115.

SEBA. SAPI.

b Locatio. Allegat Iaſ in l.manumiſſiones, col. 2. ff.de iuſti. & iure, ut retuli paulò ſ̃.in c. nulli, hoc titulo.

c Locare. Adde Fran.de Are. cõſi. 111. & 55. Ange. cõſi.244. Alexan. conſi.1.4.lib.

ZACHARI.

Adde,ꝙ debuit allegare Ang.cõ-144.Pet.Phi.Cor. conſi.262.in c.licet in litera.d.uo. 3.Ale.poſt Bar.in l.1.§.ꝙ autẽ,ff.de ſuperf.Rom. in l. ſi conſtãte. §. quotiens cũ l.ſe.ff.ſolu. mat. Ange. & Imo. in l. ſi filio, §.fi.ff. ſol. matri. Fel.in c.quæ ĩ eccleſiarũ, col. 33. uer.ubi aut, ſ̃.de conſt. & Bar. Soc. in ſuo tracta.fall. reg.11. in c. alienare prohibitus, ubi ponit.8. fall.

d Capitulo ſuo.Adde qđ uoluit Oldra.conſil.262.d. Car.conſil.131. d. de Ro.deciſi.859. hoc titulo, in antiquis.

e Palam emere. ad de An.conſil. 170

chialis eccleſię olim debitã Epõ,hodie
uerò Eps nõ capit iſtã tertiã,de quo dic
ut hr̃.ro.q.3.c.1 & 2.Et dicã plenè & ge
neraliter quid Epiſco. poſſit petere ab
eccleſiis inferioribus in c.requiſiſti.j̃.de
teſta.†In gl.2.in fi.Et inducit̃ iſte tex.cũ
gl.ad qõné: Nũquid ſi mãdat̃ prouideri
clerico ſeculari de beneficio eccleſiaſti-
co,poſſit ſibi prouideri de beneficio ſo 2
lito gubernari p rłares? dicendũ eſt, ꝙ
nõ,quia mãdatũ Papę dẽt intelligi ſal-
ua cõſuetudine eccleſię,quam in dubio
Papa nõ vr̃ velle uiolare,ut in c. fin. de
cõſue.lib.6.& in c.cũ in eccleſia, de pb.
e.lib.Et uide ad iſtã qõné.c.cũ de bene-
ficio,eo.tit.& lib.†Itẽ inducebãt doct.
hic tex.ad qõné: Nũquid ſuperior, ad
quẽ eſt deuoluta ptãs prouidẽdi pp ne
gligentiã prelati regularis, poſſit eccle
ſiis regularibus prouidere de ſeculari-
bus?Et hodiè hęc qõ eſt deciſa in cle.qa 3
regulares,de ſuppl.negli:pręla.ubi dr̃,ꝙ
nõ,& eſt ille tex.not.ꝙ ſuccedẽs in locũ
negligẽtis debeat prouidere illis perſo
nis,quibus tenebat̃ prouidere ipſe ne-
gligens.[a] Et hoc põt allegari gñalr̃, ut 4
ptãs non ſit maior penes eum, qui ſuc-
ceſſit, quàm penes primum, qui negle-
xit & facit ad multa &c.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia reſtituitur, ſi reperit ſe enormiter læſam propter alienationem, quam etiam cum ſolennitate fecit, debet tamen reſtituere precium, ſi quæ ſunt facta melioramenta. 4.*

2 *Eccleſia reſtituitur in integrum in foro ſuo aduerſus laicum, uel ubicunque utitur aliquo priuilegio. 6.*

3 *Alienatio rei eccleſiaſticæ permittitur ob urgentia debita eccleſiæ, quibus ipſa non poteſt ſatisfacere.*

4 *Reſtitutus in inte. debet habere rem cũ fructibus, niſi ſuus aduerſarius feciſſet neceſſarias impenſas in re. 8.*

5 *Multi uerificantur in duobus, plures uerò non.*

7 *Alienatio rei eccleſiaſticæ ritè & rectè facta tenet licet eccleſia lædatur, & ideo reſtituitur.*

8 *Alienatio rei eccleſiaſticæ ad hoc ut ualeat, requiruntur duo copulatiuè, ut interueniant ſolennitates debitæ, & fiat in caſu licito.*

9 *Error iuris, uel facti quo caſu excuſet ementem, uel alio modo poſſidentem a perceptione fructuum.*

CAP. XI.

b 1 AD noſtram. [b]†Legit̃ duobus
modis,ſm̃ lecturã breuiorẽ.h.
d.in ſumma.Reſtituit̃ eccleſia
ꝯ alienationẽ,p quã enormiter fuit lę-
ſa.h.d.Primò ponit̃ petitio.Secũdo cau
ſę cõmiſſio,ibi:*quocirca*.Caſus literalis.
Monaſteriũ Tuſieñ. grauatũ eſt onere e
maximo debitorũ,pp qđ Abbas & con
uentus eiuſdẽ tali neceſſitate ducti, quã
dã uillã ſuã cõceſſerũt in feudũ cuidam 7
laico,tali cõditione apposita, ꝙ idẽ lai-
cus ſolueret .80. libras, pro quibus ipſa 8
uilla erat obligata,qđ ipſe nõ diſtulit ef
fectui mandare. Videntes monachi,ꝙ
monaſteriũ ex tali ꝯctu enormiter eſſet
læſum,ſupplicauerunt humiliter d. Pa.
ut feudũ ipſum ad monaſterium faceret
reuocari, cũ idẽ laicus primo anno de

a Ipſe negligens. Adde Rom. ſing. ſuis fo.14.
ZACHARI.
Adde ꝙ uoluit allegare Ro.ſing. 478.inci. pone,ꝙ arbitrium datum ſit.De quo p Feli. in c.cum aſſeſſiſſent,col.8.in principi.ſ̃.de conſti.
SEB. SAPIA.

b Ad noſtram.uide ꝙ per iſtũ text.notanter dicit Hoſ. in c.ſalubriter,j̃. de uſu. & in ſumma illius tit. §.an in aliquo, & Ioã. And.in.c. conqueſtus.j̃.e.ti.de uſu.

c Et laborib⁹.Adde qđ uoluit Anc. conſil.121.
SEBA. SAP.

d Multi.uide Ang. in §. & quod ſæpe in aut. de trien.& ſem.ubi vult ꝙ illa dictio,multi importat ultra duo. uide Ang.de Arc. in.§.fi.inſt.de iure perſona.& latè Geor.Nat. in rep. cle.ſæpe,in princ. in.1.&.2. colũ. de uer.ſig. Iaſ.in.l.1. C.de fideicõ. Ale. in.l.licet imperator.ff.de le.1.

e Poſt illud tempus.Adde Ro.conſil.47.& 123.

reditibus ipſius feudi ultra ſummã perceperit, quã perſol-
uit, & poſtmodũ etiã per plures annos percepit fructus ei⁹.
vñ mandat Papa quibuſdã,quatenus, ſi prędictũ monaſtè-
riũ pp hoc enorme diſpendiũ inuenerint incurriſſe,appel
latione poſtpoſita,cõpellant dictũ laicũ,ut prædictũ feudũ
liberũ, & qetũ dimittat monaſterio prædicto,recepta pri⁹
pecunia a monachis, quã pro utilitate monaſterii pro di-
cto feudo dr̃ expendiſſe,cũ fructus percepti debeant ſibi ſuf
ficere pro labore.Ber.†No.1.ſm̃ lecturã,quã præmiſi,ꝙ ec-
cleſia in petitione reſtitutionis in integrũ ſuper rebus ec-
cleſiaſticis põt hr̃e recurſum ad iudicẽ eccleſiaſticũ etiã ꝯ
laicũ.Et ſic eſt iſte caſus,in quo actor ñ ſequit̃ forũ rei,imò
trahit reũ ad forũ ſuũ,& uide Inno.in c.cũ ſit gñale, de fo.
cõp.ubi ſingulariter vult,ꝙ in qualibet peti.reſti. in integ.
põt eccleſia hr̃e recurſum ad iudicẽ eccleſiaſticũ.Et idẽ di-
cit ubicunque eccleſia iuuat̃ aliquo priuilegio, & maxime
hoc procedit ea attenta rõne,quia preſupponit̃ quædã de-
ceptio ſaltẽ re ipſa.vñ largo modo põt dici quoddã ſacrile
giũ,qđ pertinet ad forũ eccleſię,ut in d.c.cũ ſit gñale,& fa-
cit ad mãm c.1.ſ̃.de in integ.reſt.ubi benè etiã probatur,&
tene mẽti hoc dictũ in practica.†Secũdò not.ꝙ pp urgens
debitũ,cui nõ ualet eccleſia de fructibus ſatisfacere,põt fie-
ri alienatio eccleſiaſticę rei.Et no.ꝙ etiã in feudũ occaſio-
ne debiti pñt concedi res eccleſię. hodiè uerò oẽs prelati
cõiter iurãt nõ infeudare de nouo,Romano pontifice incõ
ſulto,c.2.j̃.de feudis.†Tertiò no.ꝙ data reſtõne in integr.
nõ dẽt laicus,qui ꝯxit cũ eccleſia,fraudari de ſumptibus &
laboribus,[c]quos fecit in re,in qua concedit̃ reſtõ,ſed rõne
ſumptus & laborũ pñt dimitti fructus,quos alias tenet̃ re-
ſtituere,ut l.qđ ſi minor.§.reſtõ,ff.de mi.& p illũ tex. dicẽ
dũ eſſet, ꝙ ſi iſte laicus nõ expoſuit labores,puta in extir-
pando terras incultas,uel nõ feciſſet ſumptus pro fructib⁹
colligẽdis,tunc debuiſſet oẽs fructus cũ re reſtituere. Nam
alias nõ eſſet reſtitutio in integrum; quia perderet fructus
medio tpe perceptos,ut in d.§.reſtitutio,& de hoc.j̃.aliqua
dicã cũ gl.fi.In gl.1.in fi.& hoc ultimũ probat̃ in c.1.& 2. de
in integ.reſt.lib.6.& in cle.unica,e.ti.† Et no.ex glo.ꝙ duo 5
dñr multi,qđ facit pro ſtatuto,uide tex.in c.Chriſtianum.
34.di.ubi colligit̃,ꝙ licet duo dicant̃ multi;[d] nõ tñ plures. d
Hoſt.dicit ſe hr̃e notitiã huius facti,de quo in tex. Nã lap-
ſum erat nedũ quadrienniũ;ſed decenniũ a tpe ꝯctus, & di
cit ꝙ eccleſia fuit hic audita iure cõi & nõ reſtitutionis be
neficio,quia ꝯctus erat nullus ex defectu ſolennitatis;quia
*non * interuenerat cõſenſus diœceſani.hęc lectu. ſatis eſt
uera in ſe,& uide gl.in cle.1.eo.tit. quę vult prelatũ etiam
eccleſiæ collegiatę,nõ poſſe etiã locare ad tps nõ modicũ
ſine cõſenſu ſuperioris.†Et facit quia.c.nulli,ſ̃.eo.dicit eſſe
6 alienationẽ,ubi transfert̃ utile dñium; ſed prælatus infe-
rior nõ põt alienare ſine cõſenſu ſuperioris.17.q.4.c.ĩ uẽdi
tionibus.12.q.2.c.abbatibus,ſed nõ congruit hęc lect. huic
ter.ubi Papa fundat ſe ſuper enormi diſpendio. Nã ſi ꝯctus
nõ tenuiſſet,mãdaſſet purè illã uillã reſtituendã monaſte
rio.Itẽ.ſm̃ lec.Hoſt. quaſi de nihilo ſeruiret iſte text. unde
põt teneri alia lec.ꝙ hic fuit petitũ beneficiũ reſtõnis, &c.
& ſic alias ꝯctus ualebat.Nec obſt.ſi dicat̃, ꝙ quadriẽnium
eſſet lapſum,quia etiã hoc preſuppoſito, ex certis cauſis ẽt
audit̃ eccleſia poſt illud tps,[e]puta pp grauiſſimũ prejudiciũ
uel qñ uixit ille prælatus,qui malè alienauit,uel quid ſimi-
le,de hoc eſt tex.no.iũcta gl.in d.c.1.de in integ.reſt.lib.6.
& tene mẽti illũ tex.cũ gl.†No.tñ ex lec.Hoſt.ꝙ qñ eccleſia
petit unã rẽ ſibi reſtitui rõne nullitatis ꝯctus, põt hr̃e recur
ſum etiã ꝯ laicũ ad iudicẽ eccleſiaſticũ.†In gl. 2. ſuper uer.
enorme,ibi;*ex quo conſenſus capituli,&c.*melius diceret,ex quo
ſolẽnitates debitę interuenerũt,& alienatio fuit facta in ca
ſu licito.Nã his duobus cõcurrentibus tenet ꝯctus, licet ec
cleſia ſit læſa.Et no.hanc gl.quia apertè ſentit,ꝙ ad ualidi-
tatẽ alienationis non ſufficit,ꝙ ſolennitas fuerit ſeruata,
ſed oportet,ꝙ in caſu licito fuerit facta,& uide qđ plenè di

Ioan. garc. de hiſp. nob. glo 8 § 1 n° 47. cum aliis ſeqq.

8 xi in c.nulli,ſ̃.eo.†In gl.fi.ibi:*item quia bona fide percepit*.me
lior eſt rõ pręcedẽs,ſ.ꝙ p laboribus & ſumptibus,quos paſ 3
ſus eſt,habuit iſte fructus.Nã iſta rõ gl.nõ pcedit.nã iſta re
ſtõ in inte.reducit oĩa in ſtatũ priſtinũ, nec hr̃ reſpectus ad
bonã fidẽ,ut patet in.d.§.reſtitutio.*l.ꝙ ſi minor,ff.de mi
no.*Et in hac mã ſic cõcluderẽ.Aut ꝯctus tenuit:aut ñ.Pri
mo caſu reſciſſo ꝯctu p reſtõnẽ in integ. etiã fructus debẽt
reſtitui:[a]ſed ſatisfaciẽdũ eſt ꝯhẽti de ſumptibus & labori-
bus, quos ptulit. vñ credo,ꝙ eccleſia potuiſſet hic petere
oẽs fructus,& ſatisfacere iſti de ſumptibus & laboribus;ſed
Papa,ut quidã dñt,fecit iſtã prouiſionẽ,de qua ĩ tex.ex of-
ficio ſuo,ut euitaret̃ magnus circuitus.Hoc etiã ſentit gl.in
ſequẽti q.ubi dicit,ꝙ iſte laicus potuiſſet petere mercedẽ
laboris,ſi uoluiſſet reſtituere fructus. Finge.n. ꝙ laicus iſte
expẽderit mille,& nõ recepit ex fructibus niſi cẽtũ, iniquũ
eſſet dicere,ꝙ fructibus debeat eſſe cõtẽtus. Nã ſicut eccle- 4
ſia reſtituit̃ in ſtatũ priſtinũ,ita & ſecũ ꝯhentes.Et no. ꝙ hr̃
reſpectus etiã ad laborẽ propriũ,puta,q a erat ruſticus,& p
9 ſonaliter extirpauit terras.†Secũdo caſu, ubi ꝯctus non te- 5
nuit,aut ꝯhẽs errauit in iure,& tũc dico, ꝙ tenet̃ reſtituere c
b oẽs fructus:qa error iuris nõ excuſat,[b]etiã in perceptione
fructuũ,qñ ius apertè reſiſtit,ut l.iubemus,la 2. C. de ſacr.
ſan.eccl.l.quẽadmodũ,C.de agri.& cen.li.11.no.Bar. in l.
ſed & ſi.§.ſcire,ff.de peti.hę.ſecus,ubi poſſideret iure nõ re-
ſiſtẽte,nec aſſiſtente.Nam tunc error iuris excuſat quo ad
reſtõnẽ fructuũ.d.§.ſcire,& hoc caſu intellige Din. in regu-
la,poſſeſſor,de reg.iur.li.6.Si aũt errabat in facto, quia cre
debat ſolennitates interueniſſe, tũc lucratur fructus ex bo-
na fide,& hoc caſu procedit gl.quod tñ intellige ſecundum
materiam,quam dixi in c.grauis,de reſt.ſpo. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio indebita rei eccleſiaſticæ non tenet, licet ſit approbata per conſtitutionem laicorum.*

2 *Statuentes contra eccleſiaſticam libertatem ſunt ipſo facto excommunicati.*

3 *Statutum laicorum, licet non ſit contra libertatem eccleſiæ, adhuc non ligat clericos.*

4 *Laici non poſſunt diſponere, etiam ſuper rebus temporalibus eccleſiæ, neo ſuper ſpiritualibus & annexis. 5.*

6 *Laici poſſunt ſtatuere in ampliandis, uel reſtringendis pompis exequialibus, dũmodo non concernant animas defunctorum, puta quod non celebrentur, niſi tot miſſæ, quo caſu credo, quòd non poſſunt ſtatuere.*

7 *Feudum laici poteſt donari eccleſiæ, dummodò eccleſia poſſit explicare honeſtè id, ad quod laicus tenebatur.*

CAP. XII.

1 CVm laicis. † Alienationes de feudis, ue[l]
aliis rebus eccle.nõ tenent,ẽt
ſi per cõſtitutionẽ laicorũ approbent̃.h. d.uel ali
ter,& ſic. Alienatio rei eccleſiſticæ facta ſine le-
gitimo eccleſiaſticarũ perſonarũ aſſenſu,nõ tenet,licet ap-
probet̃ per cõſtitutionẽ laicorũ.h.d.Cõis diuiſio.ſecunda,
ibi;*uolentes*. Caſus literalis. Laici,quantuncunque religioſi
ſint,nõ habent aliquã potentiã diſponẽdi de rebus eccleſię
ſed ipſi in ꝯriũ faciunt,& immunitatẽ eccleſiaſticę liberta-
tis impugnãt ſuis cõſtitutionibus;imò potius deſtitutioni
bus,uſurpãdo iuriſdõnẽ eccleſię, & etiã de ſpiritualibus il
licitè pręſumẽdo.Volẽs igit̃ conciliũ hmõi grauaminibus
obuiare oẽs cõſtitutiones & oĩa alia,quæ faciunt in pręiu-
diciũ eccleſiarũ,decernit cõciliũ penitus nõ tenere,& prę-
ſumptores hmõi p cẽſur.eccl.cõpellẽdos.Ber.†Primo not.
ibi;*refrigeſcere charitatem*,ꝙ ſtatuta emanãtia ꝯ libertatẽ ec
cleſiaſticã,ſeu ꝯ iura eccleſię procedũt ex remiſſione chari-
tatis.Nã ſi haberẽt charitatẽ ad eccleſiã, talia ſtatuta non 7
cõderent,& hodie iſti tales ſunt excõicati ipſo facto,de quo
uide,qđ legit̃ in c.nouerit,& c.grauẽ,de ſen.excõ.& in aut. e
caſſa,C.de ſac.ſan.eccl. Secũdo not. ꝙ ſtatuta ꝯ priuilegia
tributa ecclẽ.per principes eccleſiaſticos,uel ſeculares dñe

eſſe ꝯ libertatem eccleſiaſticã,de quo in
dictis iuribus.†Tertiò no.ꝙ conſtitutio
edita ſuper iuriſdõne aliena, potius dr̃
deſtitutio,quia nõ ſtatuit, ſed deſtituit,
& facit prima frõte ꝯ opi.Bar.in l.cun-
ctos populos,C.de ſum.trini.ubi vult,ꝙ
ſtatutũ laicorum gñaliter loquens, dẽt
ſeruari etiã quo ad clericos,ex quo non
eſt ꝯ libertatẽ eccleſiaſticam.Nã tex.iſte
facit in oppoſitũ, quia ſtatutũ cõmenſu-
rat̃ a iuriſdictione ſtatuentis, ſed circa
clericos nulla iuriſdõ tribuitur laicis,
ergo illorũ ſtatutũ nõ porrigit̃ ad cleri
cos,& melius probat̃ in c.eccleſia S. Ma
rię,de cõſt.ſm̃ caſum, quẽ ponit ibi gl.
ſm̃ quẽ eſt caſus ad literã ꝯ Bar.†Quar-
tò no.ꝙ laici nõ pñt diſponere etiã ſu-
per rebus tpalibus eccleſiarũ.Sicut ergo
perſonæ clericorũ ſunt exemptę a iuriſ- a
dõne laicorũ,ita & eorũ bona.† Quin-
tò no.ibi;*ſed etiam de mortuariis* ꝙ laici[c]
non pñt ſtatuere ſuper mortuariis, quia
iſta ſunt annexa iuri ſpirituali, & ſic nec b
ſuper ſpiritualibus merè, nec ſuper anne
xis laici diſponere pñt.nam de annexis
idẽ eſt iudiciũ,ut in c.translato,de con-
ſti.& c.quanto,de iudi.& de mortuariis,
ponunt exẽplũ docto.qñ laici ſtatuunt,
ne ultra certã quantitatẽ offeratur uel
ut non valeãt relicta ſine ſolennitate le
6 gali cõtra.c.cũ eſſes,&.c.relatũ,de teſti.
†Et facit notanter hęc litera ad qõnem;
Nunquid ualeant ſtatuta laicorũ, ut ul- c
tra certos cœreos non deferantur cũ fu
nere uel ꝙ filii duntaxat debeant ueſti-
ri de nigro, & ꝙ certus & determinatus
numerus clericorũ duntaxat interſit exe d
quiis,& quid ſimile.Et vr̃ primò,ꝙ non
per iſtũ text. dũ gñalr̃ prohibet ſtatuta
laicorũ ſuper mortuariis. Nam iſta vidẽ
tur annexa iuri ſpirituali. In cõtrarium
d [d]facit quia pompæ exequiarum ſunt po
tius conſolationes viuorum,quã ſuffra-
gia mortuorum nec eccleſia approbat,
vt in.c.animæ defuntorum & in.ca. quã
prępoſterum 13.qõ.2.Dicerem,ꝙ circa
cõcernentia cultũ diuinum,& refrigeriũ
animę defuncti non ualeant ſtatuta lai-
corũ,qa illa pprię ſunt annexa iuri ſpi
rituali.Et ita gñalr̃ ĩtelligo iſtũ tex.ſed
circa ꝯcernẽtia põpas mũdãas,an ualeãt
ſtatuta,& credo ſpecificẽ ꝙ ualeat ſtatu e
tũ illud de pãnis nigris paſſim nõ utẽn-
dis,qa de mortuis nõ eſt multũ dolẽdũ,
ſm̃ fidẽ Chriſtianã,tũ pp ſpẽ futurę ui-
tæ,tũ ut uiui acquieſcãt diſpoſitioni di-
uinæ,ut dicit tex.in d.c.q̃ prępoſterum.
No.& tene mẽti iſtã diſtinctionẽ de mor
tuariis,ex quo alibi ñ reperit̃ tex. In gl.
2.in fi.dic,ꝙ illud.c.nõ facit ꝯriũ. nã ſolũ
phibet laicos diſponere de rebus eccl.
ſed priuilegia iſtis rebus dotalibus bene
pñt ꝯferri,puta quo ad tp̃alia.Pone exẽ
plũ in c.auditis,de reſcr.†Et tractãt hic
doc.nũquid feudũ laici poſſit donari ec
cleſię.Et cõcluſio eſt,ꝙ ſic,dũmodò feu-
dũ habeat tale onus annexũ,qđ honeſte
poſſit explicari p eccleſiã,alias ſecus,de

a Debent reſtitui. Adde tu,quod uoluit Anc.cõſ.121.
ZACHARIAS.

b Non excuſ.adde Feli.in c. de quarta,col. 9. in prin. ſ̃.de præſcr. Car. Alex.in c.1.co.9. in ti.quo tpe miles inueſt. p Ang. conſi.188.inci. uiſo themate,& Roma.conſi. 129.inci. & ad pdicta.
SEB. SAPIA.

c Quòd laici. uide Abba.in conſ. 26. inci.quidã officiales. ubi allegat hunc tex.in 1. no.

d In contrarium. Adde,ꝙ Ro. ſing. ſuis fol 12. dicit, ꝙ conſultus à d. Car.S.Marcelli ſuper hoc uolebat cõſulere pluribus rationibus,ꝙ ſtatutũ nõ ualebat.
ZACHARIAS.
Adde, quod uoluit allegare Roſ. ſing. 254. incipi. reuerendus d.Cardi.de quo per Feli.in c. eccleſia S. Marię,colũ.34.ſ̃. de conſti.

e Donari eccl. Adde Ro.conſi. 165.

hoc latius tractatur in c.in præſentia, de 3 probati.& dic. ut ibi.

De precarijs. Rubrica.

Suprà uiſum eſt de cõtractibus, ꝑ quos trãſfertur dominium, reſtabat meritò uidere de contractibus, per quos transfertur utilitas rei duntaxat Vel ſic. Quia precariæ ſunt quędam ſpecies alienationis, ideò poſt titulum præcedentem ſubiicitur hic Ti. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Precarium in neutro genere non conceditur ad certum & determinatum tempus, etiam ſi pactum interuenerit; ſed precaria in fœminino ſic.*
2 *Contractus cenſetur initus ſecundum conſuetudinem loci, & quod habet conſuetudo, uidetur appoſitum in contractu.*
3 *Precaria in fœminino genere quid ſit, & quomodo fiat.*
4 *Alienatio alicuius prædij eccleſiaſtici poteſt fieri in laicum uel clericum benemeritum de eccleſia ad eorum uitam tantum.*
5 *Renouatio rei emphiteoticæ de generatione in generationem, uel de tempore fit in tempus ne longinquitate temporis aliquis dicat rem eſſe propriam.*

CAP. I.

PRecariæ. Breue eſt, nec poteſt breuius ſummari. Not. 1. ꝙ de rebus eccleſiaſticis pñt fieri precarię; & ſic ad preces quorundam pñt concedi res eccleſię. 1 †Secũdò not. ꝙ precaria in fœminino gñe differt a precario neutri generis. nã p̃carium neutri generis nõ cõceditur ad tp̃s determinatum, nec ẽt pactũ obligat cõcedẽtẽ, quo min⁹ ad libitũ reuocari poſſit, ut in c.fi. ĩ.eo.&.l. cum p̃cario, ff.eo. Sed precaria fœminini gñis cõcedit̃ ad certũ tp̃s, ẽm qđ partes conueniunt, nec p̃t ante tp̃s cõuentũ reuocari, ut hic, & clarius in.c.fi.ĩ. co. & iſte ɔ̃ctus precarię eſt ĩcognitus iuri ciuili. Nã ius ciuile ſolùm facit mẽtionẽ de precario, & nõ de precaria. Et p̃t multis modis p̃caria cõſtitui, ut ſtatim dicet̃ cũ gl. Tertio no. ibi. *antiquam conſuetudinem*, ꝙ renouatio precarię, ſeu precariarũ potius ꝓcedit ex conſuetudine loci, quã iuris diſpoſitiõe. Nã ẽm ius nõ ẽ neceſſe renouare; ut vr̃ tex. 10. q. 2. c. precarię. vñ intelligit hic Abbas, ut renouatio fiat, ubi hoc hẽt conſuetudo. Hoſti. intelligit tex. de gñali cõſuetudine orbis approbata per canonem; quaſi uelit dicere, ꝙ hodie per totum orbẽ dẽt fieri iſta renouatio. Iſta tñ litera vr̃ ſe reſtringere ad conſuetudinẽ, & ſic ad locũ, ubi ɔ̃ſuetudo uiget. 2 †Et no. ꝙ ɔ̃ctus cẽſet̃ initus ẽm cõſuetudinẽ loci, qđ melius ꝓbat̃ in.l. ꝙ ſi nolit. §. q aſſidua, ff. de ædi. edic. uñ nota. dicit Bar. in.l. nemo eſt q neſciat, ff. de duobus reis a ꝙ ſi in ſtudio ẽ cõſuetudo, ꝙ doctor[a] poſſit ex cã legere ꝑ ſubſtitutũ, licet hoc nõ fuerit deductũ ĩ ɔ̃ctũ nihilomin⁹ poterit ſubſtituere, qa qđ hẽt ɔ̃ſuetudo, vr̃ appoſitũ in ɔ̃ctu; qđ nota[b]: quia facit ad multa. b In gl. 1. in fi. hęc gl. primò ꝓſeqt̃ur qđ ſit precariũ in neutro gñe, & proſequere nãm eius, ut legitur & notatur in c. ult. ĩ.eod. 3 †Secundò proſeqt̃, quid ſit precaria in fęminino genere. Et ponit precariæ ſeu precariarum tres ſpecies. Nam qñq; capit̃ ꝓ cõtractu inito ad p̃ces aliquorũ uſq; ad quinqueniũ: hoc tñ nõ vr̃ ſimpliciter bñ dictũ. Nã nõ eſt de ſubã ut fiat ad quinquẽniũ. nã p̃t in perpetuũ, uel ad uitã accipiẽtis: uel aliud tp̃s magnũ, uel modicũ fieri: ſed renouatio fit de quinquẽnio in quinqueniũ, ut clarè innuit iſte tex. dum dicit, renouentur. Nã ſi nõ fierent niſi uſq; ad quinquẽniũ, eſſet opus noua conceſſione, & nõ renouatione. Fit aũt renouatio, ne longitudine tẽporis pereat memoria ɔ̃ctus. 12. q. 2. longinquitate. Dic ergo clarius, q̃ dicat gl. ꝙ p̃caria, ſeu precariæ in plurali numero non differunt, ut no. gl. fi. in c. fi. ĩ. eo. & ſentiunt cõiter hic doct. p̃ter Hoſt. Sed primũ uerius: nec differunt precarię multũ ab aliis ɔ̃ctibus iure ciuili inuentis. Ob hoc forte ius ciuile nõ fecit mentionem de ɔ̃ctu iſto. Qñq; enim precaria nõ fit oĩno gratis; ſed ad certũ tp̃s, ẽm quod inter partes extat conuentum, & datur aliquid annuatim. Et ponit exẽplũ Abbas, qñ laicus ſuper ſolo eccl. facit aliquod ędificiũ lignorum, uel aliquid ſimile, & in recompenſationem ſoluit eccleſiæ decimã annuatim. Et iſte ɔ̃ctus eſt ſimilis emphiteotico, ſed differt tñ in tp̃e renouationis. Itẽ fit, uel dr̃ precaria, qñ mouet̃ eccleſia principaliter ad preces alterius, ſed, ut dixi, alio reſpũ. Et quo ad ſubſtantiã eius p̃t dici ɔ̃ctus emphyteoticus, ex quo fit in ꝑpetuũ, uel ad magnũ tp̃s. qñq; fit precaria, ut hr̃. 10. q. 2. c. precarię; & eſt tex. ille no. cuius nã eſt, ut dans ꝓprietatem certã eccleſię poſſit capere ab eccleſia triplũ, vtẽdo tp̃e vitę ſuæ; & ſi uult uti in uita re, quã tradit eccleſię, tunc capit ab eccleſia ſolum duplũ; & tunc precaria eſt quędam præſtatio ŭſusfructus in compenſationẽ proprietatis, quæ datur eccleſię. 4 † Qñq; & tertio de rebus eccleſię fit precaria omnino gratis, ut qñ dat̃ laico, uel clerico benemerito aliqua poſſeſſio eccleſię utenda in uita ſua, ut in c. clerici. 16. q. 3. & in c. poſſeſſiones ea. cã, q. 1. & tũc eſt donatio uſuſfru. & differt ab uſufructu ɔ̃in tp̃e renouationis. Itẽ dicitur precaria, quia donatur ad preces duntaxat alterius, ut colligit̃ ex etymologia uocabuli; & ſic vt, uides, parum differt iſte ɔ̃ctus in ſubſtãtia ab aliis ſupradictis; & uide ad hoc bo. gl. in d. c. precaria, 5 †In gl. fin. *in fine.* & huic ɔ̃rio ſtat Hoſt. & cõiter doc. Nam hęc renouatio eſt introducta in fauorẽ eccleſię, ne longinquitate tp̃is accipiens, uel eius hæres dicat rem eſſe propriam, & non eccleſię. Vñ, ſicut non petens inueſtituram a nouo domino cadit a iure ſuo, ita, & iſte qui non petit renouationem elapſo quinquennio, ut in c. longinquitate, & quod ibi no. allegat. in gl. Nicolaus Abbas.

SEB. SAPI.
a Quòd doctor. Vide ad corroborationẽm multa congeſta ꝑ Felin. ĩ c. cũ M. Ferrariẽ. co. 2. ſ̃. de conſt. ꝑ Iaſ. in. l. certi con dict. §. ſi nũmos, ff. ſi cer. pe. & in l. ut liberis, C. đ col la. & per And. Siculũ in conſi. 13. in 2. uolu.
Quod no. adde Ale. cõſi. 203. 2. li. ubi ponit, an conductus ad aliquod officium debeat habere ſalarium conſuetum.
ANT. FRAN.
Circa hoc, quando nullum eſt cõſtitutum ſalariũ electo ad officiũ, uel ad aliquod ſeruitiũ præſtandum an debeat ſic electus habere aliqđ ſalariũ, uide Bar. in. l. 1. in. §. illud quoq;, ad fi. ff. de ua. & ext. cog. ubi dicit, ꝙ debet p̃ſtari ſalarium ſecũdum conſuetudinem & conditionem ſeruientis & officium exercentis.

SVMMARIVM.

1 *Precaria indebitè facta per prædeceſſorem reuocatur per ſucceſſorem.*
2 *Succeſſor non obligatur ex contractu malè geſto per prædeceſſorem, quinimo debet ipſum reuocare.*
3 *Contractus initus nomine eccleſiæ poteſt firmari ex pœnæ appoſitione.*
Procurator datus ad pacem faciendã poteſt imponere pœnam, & obligare principalem pro obſeruatione eorum, quæ geruntur.
In contractu inito nomine eccleſiæ poſſunt generaliter eius bona obligari pro eius obſeruatione.
4 *Contractus ſi non tenet, an ualeat appoſitio pœnæ?*
5 *Procurator eccleſiæ, uel fiſci quo caſu poteſt apponere pœnam in contractu inito cum eccleſia, uel fiſco,*
Fiſcus & eccleſia æquiparantur.
6 *Prælatus uendendo rem eccleſiaſticam, non poteſt facere, uel habere fidem de precio. Idem in procuratore fiſci, confeſſionem uero de precio recepto poſſunt facere.*

CAP. II.

1 *DE precarijs.* †Reuocat ſucceſſor præcariã ꝑ predeceſſorẽ irrõnabiliter factã. h. d. Primò p̃mittit factũ. Scđò prouidet, ibi: *precipimus.* Caſus lit. Quidã p̃lati eccleſiarũ faciebant

bant precarias in dãnum eccleſiarum obligando ſe & ſuos ſucceſſores ſub certa pęna. Statuit concilium Carthaginẽſe, ꝙ nullus ſucceſſor ſit obligatus pœna ſui anteceſſoris, ſed, ſi anteceſſor res eccleſiæ irrationabiliter diſtraxit, ad 2 ius eccleſię debeat reuocare. Ber. †No. primò, ꝙ cõtractus irrationabiliter factus per prælatum non obligat ſucceſſo 3 res: quinimo ſucceſſor poteſt & debet contrauenire. † Secũdò nota argumentum pro & contra, an rector eccleſię poſſit contractum initum nomine eccle. uallare pœnæ appoſitione, & uidetur iſte tex. magis innuere, ꝙ ſic, dummodo contractus fuerit rationabilis; & pro hoc facit tex. in c. dilecti, in fi. ſ̃. de arbi. quod eſt notan. pro adminiſtratoribus, uel ambaſiatoribus datis ſimpliciter ad pacem componendam, ut licet non habeant expreſſum mandatum ad pęnã imponendam, nihilominus poterunt apponere pęnam, & obligare conſtituentem pro obſeruantia eius quod ge- a runt[a]. Pro quo bene facit tex. in l. bene a zenone, C. de quadrien. præſcr. & in l. ſi procurator, ff. de iu. fiſc. Nam in iure non datur ſpecifica poteſtas prælato apponendi pęnam in contractu, nihilominus eam apponere poteſt, & obligare ſe & ſucceſſores ſuos, quod bene not. Et adde quod dixi in c. nulli, ſ̃. ti. proxi. ubi dixi, ꝙ rector eccleſiæ poteſt ſine conſenſu ſuperioris generaliter obligare bona eccleſiæ pro obſeruantia alicuius contractus. Nam ibi ſolum prohibetur 4 b ſpecialis hypotheca. †In gl. 2. no. primò ex hac gloſ. iuncto tex. ꝙ ubi contractus[b] non tenet, tollitur appoſitio pœnæ. Hoc reſtringe, quando contractus eſt contra ius: alias autem, ſi pręter ius, tenet appoſitio, licet contractus ſit nullus; ad hoc c. dilecti, & c. per tuas, de arbi. De quo uide plenius per gl. in regula, acceſſorium, li. 6. de reg. iu. & per Accur. in l. pacta, quę contra, C. de pac. in fi. & uide bonũ text. 5 cum gl. in c. ſignificantibus, ſ̃. de of. dele. † Secundò not. ex gl. ꝙ pęnæ adiectio facta in contractu per pręlatum tenet, & obligat eccleſiam & ſucceſſorem, ſi contractus eſt rationabilis. Sed contra hoc oppo. glo. de. d. l. ſi procurator. ubi tex. no. dicit, ꝙ ſi procurator Cęſaris uendidit rem fiſcalẽ, & pro euictione promiſit duplum, uel triplum, nõ tenetur Imperator re euicta, niſi ad ſimplum; & ſic uidetur, ꝙ pęna c appoſita per adminiſtratorem eccleſ. quę ęquiparatur fiſco,[c] non debet obligare eccleſiam. Sed communiter ſolu. ut no. hic & in d. l. ſi procu. ꝙ illud procedit in pęna appoſita pręter naturam contractus. ſecus. n. qñ pro obſeruãtia contractus pęna promittitur; & pro hoc d. l. bene a zenone, quę facit mẽtionem de obligatione euictionis, uel alia. 6 d †Et no. unum notabile dictum Bar. qui per illũ tex, arguit. ꝙ pręlatus eccleſię non poteſt habere fidem de precio[b] rei uenditę. Nam ibi in fiſco ponitur ſingulare priuilegium, ut res eius non efficiatur emptoris, niſi ſoluto precio. Et glo. ex hoc ibi arguit, ꝙ non poteſt procurator habere fidẽ de precio. Idem ergo dicendum de eccleſia, quę ęquiparatur fiſco iuxta no. in c. 1. de in inte. reſti. & in c. fi. de iudi. ſecus in confeſſione, ut ſi pręlatus confitetur ſe habuiſſe precium, per tex. in l. 2. C. de quadr. pręſcr. & hoc no. pro pręlatis eccleſiarum. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Precarium extinguitur ad uoluntatem concedentis, uel ei ſuccedentis, etiam ſi ſit appoſitum contrarium pactum. 3.*
2 *Precarium tacitè reuocatur morte illius, cui fuit conceſſum, & alienatione ipſius rei. 5. 6.*
4 *Pactum, uel conſuetudo contra naturam contractus non ualet ſi per appoſitionẽ pacti ille contractus tranſeat in num alterius contractus.*
Conſuetudo, quòd a uicario epiſcopi appelletur ad epiſcopum, non ualet.
Donatio cauſa mortis in qua eſt poſitum pactum de non reuocando, tranſit in num donationis inter uiuos.
6 *Precarium licet reuocetur ad libitum concedentis, tamen eius morte non reuocatur.*
Voluntas non finitur morte, & quis præſumitur perdurare in illa uoluntate, in qua moritur.
Beneplacitum finitur morte.
7 *Habens rem precario, dicitur poſsidere.*
8 *Dominium non transfertur in emptorem, niſi uenditor conſtituat ſe eius nomine poſsidere, quo caſu per conſtitutum transfertur dominium.*
9 *Per conſtitutum non ſolum transfertur poſſeſſio, quã habet per ſe conſtituens, ſed etiam quam habet per colonum, uel alium.*
10 *Commodatum conceditur ad certum uſum, & tẽpus, & ante uſum finitum, uel tempus non reuocatur, precarium uerò ad libitum, uide hic rationem differentiæ.*
11 *Precarium poteſt concedi ad certum tempus, tamẽ ante illud finitum poteſt reuocari. 13.*
Mutuum factum ſine temporis præfinitione, non poteſt incontinenti reuocari. 13.
12 *Commodatum non fit ad incertum generalem & indefinitum uſum.*
13 *Precarium conceſſum ad certum uſum, ſi ante reuocetur, poteſt agi contra reuocantem actione de dolo, ſi ex hoc ille patiatur damnum.*
Inuitatus ab aliquo, ſi poſtea repellatur, poteſt agere cõtra inuitantem actione de dolo.
14 *Commodatarius tenetur etiã de leuiſsima culpa, qui uero habet̃ precario, tenetur tantum de lata, uide rationem differentiæ.*

CAP. III.

1 *PRecariũ.* † Breue eſt, ſed poteſt ſic ſummari. Conceſſio precarii extinguitur uoluntate concedentis, aut ei ſuccedentis precarię ãt cõ 2 ceſſio non. Secunda pars, ibi: *porro.* † Caſus lr̃alis. Rogaſti me, ut rẽ meã concederem tibi ad utẽdum. Ego p̃cibus tuis cõceſſi tibi rẽ illã p̃cario. uolui poſteà reuocare illud p̃cariũ, tu nolebas mihi reſtituere. Quęritur, utrũ ego poſſim reuocare? Rñdet papa, ꝙ precariũ utendũ cõcedit̃, quãdiu patit̃ qui cõceſſit. Itẽ ſoluitur p̃cariũ mortuo illo, cui cõceſſũ fuit, ſed non ſoluit̃ mortuo illo, q conceſſit. Itẽ ſoluit̃ p̃cariũ, ſi ille, q cõceſſit p̃cariũ, alienauerit; qa ꝑ talẽ cõuentionẽ res alienas inuito dño poſſidere nõ licet. Secũdo dr̃ p̃carię, q̃ aliqñ fiũt de poſſeſſionibus eccl'iarũ, nõ dẽt reuocari ad uolũ 3 tatẽ cõcedẽtiũ. Ber. †No. primò, ꝙ de nã p̃carii eſt, ut duret ad uoluntatẽ cõcedẽtis, nec ualet pactũ in ɔ̃riũ appoſitũ per tex. ibi, nã inuito dño, &c. ẽm unũ intellectũ, & clarius hr̃ in l. cũ precario, ff. eod. 4 †Ex quo ſumitur arg. ꝙ pactũ appoſitũ ɔ̃ nãm ɔ̃ctus non ualet. Per hoc arguit gl. no. in c. 2. de conſue. li. 6. ꝙ cõſuetudo ɔ̃ nãm ɔ̃ctus non ualet, ſicut nec pactũ. Iõ non p̃t induci conſuetudo, ut appellet̃ de uicario epi ad ep̃m, qa cenſet̃ eadẽ ꝑſona. Et de nã appl'onis eſt, ut fiat đ minori ad maiorẽ. 2. q. 6. c. anteriorũ; quod not. Hoc tñ alibi limitat̃ ſingl'r, niſi ꝑꝑ pactũ appoſitũ poſſit trãſire in nãm alterius ɔ̃ctus, in l. ubi donatur, ff. de don. cã mor. Nã de nã donõnis cã mor. ẽ, ut poſſit reuocari, ut no. in c. fi. de don. Si autẽ apponit̃ pactũ, ut nõ poſſit reuocari, trãſit in donationem inter uiuos, ut in d. l. 5 ubi. †No. ꝙ ꝑ mortẽ illius, cui fuit cõceſſum p̃cariũ, extinguit̃ ipſo facto p̃cariũ. Ex quo inferi, ꝙ conceſſio p̃carii ſimpl'r facta cẽſet̃ ꝑſonalis, iõ extinguitur cum ꝑſona, & non trãſit in heredẽ, ut in r'la, priuilegium perſonale, de reg. iur. lib. 6.

a Quod gerunt. ad de Ro. conſi. 44. & uide Anch. conſil. 78.
SEBA. SAPI.
b Vbi contractus. Vide multa ꝑ Iaſ. in l. non dubium, col. 3. C. de leg. & per ſcribentes in l. ſtipulatio iſta, §. alteri, ff. de uerb. ob. & in §. alteri, inſt. de inuti. ſtip.
ZACHA.
c Quæ æquiparatur fiſ. Adde Iac. Rebuf. plenè ponẽtem, an & quãdo & in quibus fiſcus minor & eccleſia æquiparentur, in rub. C. de iu. fiſ. in 2. uer. in gl. uel imperii, & nu. 5. uer. ſecundo modo, & ibi in apo. Cel. li. 10.
d Fidem de precio. Adde, an idem ſit in executore, Frã. de Are. conſi. 4. & de prelato ꝑ Ange. conſi. 44.
ZACHA.
Adde do. Lud. Romanum ſingu. ſuo 624. inci. cõſtituo procuratorẽ meũ.

6 †No.ꝙ licet precariũ reuocet ad libitũ cōcedētis,nō tñ reuocat per mortē ipſius. Ex quo notabiliter collige, ꝙ ubi a actus[a] ualiditas dependet a uolũtate alterius,nō reuocat per ipſius mortē. Nā preſumit quis durare in eadē uolũtate, ī qua decedit.c.maiores,de bapt.Ex quo licet prior clauſtralis poſſit reuocari de monaſterio ad libitũ Abbatis, ut ī c. cũ ad monaſteriũ,de ſtat.reg.nō tñ reuocatur per mortē ipſius Abbatis. Pro hoc. c.1.in fi.ne ſede uacā.ſ.eo,& qđ ibi dixi; ſecus;ubi qs cōceſſiſſet uſq; ad beneplab citũ ſuũ.[b]Nā tũc per mortē reuocat ipſo facto.nā beneplacitũ expirat p mortē,tex.eſt no.in c.ſi gratioſe, de reſcr.li. 6.Hāc tñ mām proſequere, ut no. Bart. in. l. centeſimis, ff. de verbo obli. & ibi no.declarat multum intellectus.c.ſi gratioſe. 7 †No.regulā gñalē,ꝙ nō licet rem alienā īuito dño poſſidere no. ꝙ habēs rē precario,dr poſſidare. Sed intellige, vt in gl.No.ult.apertā drīam inter precariũ.neutri generis, & precaria in fœmin.no gñe. Nā precariũ nō pōt reuocari ad libitũ cōcedētis.Nā eſt quidā ɔtꝰ vel donatio uſufructus,uel remuneratio c proprietatis collatę, uel quaſi emphytheoticus ɔtus, prout diuerſę ſunt ſpecies precerię,prout dixi in c.1.ſ.eo.vñ ɔtus,qui a principio ſunt uoluntarii, ex poſt facto ſunt neceſſitatis,ut hic, & in c.ſequenti,& l.ſicut,C. de actio.& obli. 8 †Sed opp.ɔ tex.in eo,qđ dicit, ꝙ ſi concedēs precariũ alienauit rē conceſſam, pōt emptor reuocare cōceſſionē,qa nō licet inuito dño rē poſſidere. Innuit ergo tex.ꝙ emptor ur effectus dñs, re exiſtēte penes eũ,qui rogauit. Sed ɔ hoc facit,ꝙ ex ſola uēditiōe nō trāſfert dñiũ, ſed requirit traditio legitima. l. traditionibus,C.de pac.No in rña, qui prior eſt tpe,de re.iur.lib.11. ergo emptor ñ eſt effectus dñs:&.ſic rō tex.nō procedit Sol.Io.n.poſt Hoſt.ꝙ fortè vēditor conſtituit ſe poſsidere nōie emptoris. Nam per titulũ cōſtitutũ trāsfert dñiũ. l.quædā mulier. ff.de rei vendi.& bo.tex.in.l. certæ. ff.de acqui.poſ.vel fortè fuit tranſlata poſſeſsio altero de duobus modis, 9 qui notā.c.ii.de cōſue.†No.bñ.ex prima ſo. ꝙ cōſtituēs ſe poſsidere nōie alteriꝰ, transfert poſſeſsionē in illũ nō ſolũ, qñ per ſe poſsidet per aliũ,puta per colonũ, vel per eum,qui rogauit,vt haberet pre10 carium.†In gl.i.ibi:*non reuocatur intempeſtiuè*.gl.nō ponit ſpecialē differentiā inter precariũ & cōmodatũ;vñ dic,vt plenè per Cy. in.l ii.C.cōmo.per Bar.in.l. in cōmo:ſicut.ff.commo.& per Io.nd.j. co. ca.ſeq.Et breuiter dic,ꝙ in cōmodato vſus debet eſſe certꝰ, & tēpꝰ ſaltē tacitè. vñ nō eſt cōmodatũ,vbi alterũ iſtorũ deficit,ſed precarium.Si ergo rogaſti,vt preſtarē tibi librũ, vt faceres trāſcribi illud eſt cōmodatũ,qa hēs uſum certũ, & tēpus tacitè appoſitũ. Nā intelligit, in quātũ pōt cōmodè trāſcribi,arg. in l.interdũ,& l.cōtinuus,de uer.obl. Ex hoc potes inſtrui ī actione,uel in libello formādo,an in reuocatione debeas te fundare ſuper cōmodato,an ſuper precario, & an concedens pōt ad libitũ reuocare. Nā cōmodatũ ñ reuocat ante uſum cōpletũ,ut in c.ſeq.& in iſto tex.ſed precariũ ſic.Et ideo eſt neceſſe cognoſcere,an precariũ ſit,uel cōmodatũ. Sed difficile iudicio meo eſt dicere rōnē diuerſitatis, quare p̄cariũ reuocat ad libitũ cōcedentis,& nō cōmodatũ Bar.in illa.l. in cōmodato,& ſentiũt aliqui doctores hic,dicit,ꝙ qa precariũ nō fit ad certũ uſum,ſi nō poſſet reuocari ad libitum ꝓprietas eſſet inutilis penes dñm ſed cōmodatũ fit ad certũ tp̄s,poſt ergo uſum cōpletum pōt dñs reuocare, & redit 11 utilitas ad proprietaiũ.†Sed hæc rō iudicio meo pōt cauillari.Nā precariũ qñque cōcedit ad certũ tēpus,ut in l.in rebus,in fi.ff.e.& nihilominus pōt dñs reuocare ante tp̄s conuētum,ut hic ſm unā lecturā & in d.l.cũ precario. Ecce ergo,ꝙ in hoc caſu ceſſat rō Bar.& aliorũ, quia proprietas nō eſt inutilis apud dñm,cũ poſſit reuocari poſt tp̄s conuētũ.Itē facit in ɔriũ,qđ no.Bar.in l.ſi pœnā,ff.de uerb.obli. ubi dicit,ꝙ mutuũ factũ ſine tp̄is p̄finitione nō pōt incōtinēti reuocari,arg.c.ſeq.ſed dēt explicari p aliqđ internallũ arbitrio iudicis moderādũ,ſic pōt dici in precario.nā licet ſit ɔceſſum ſine certo uſũ,uel certo tp̄e, nihilominꝰ pōt differri cōceſſio bñficii ad certũ tp̄s iudicis arbitrio moderādũ.nō ergo vr,ꝙ rō Bar. & aliorũ neceſſariò cōcludat rōnē diuerſitatis inter precariũ,& cōmoda.Et nō bñ uideo rōnē urgētē,ſed pōt ſuperficialiter dici,ꝙ de nā cōmoda. [c]eſt ut fiat ad certũ uſum.vñ vr,ꝙ nimiũ fraudet is, q accipit cōmodatũ,ſi añ uſum cōpletũ poſſit reuocari;qa ſic bñficium poſſet retorqueri in maximũ p̄iudiciũ.Pone exēplũ.cōmodaſti mihi equũ,ut irē ad S.Iacobũ. feci multa p̄paramēta, q̃ ſunt mihi inutilia reuocato cōmodato,ſed ſecꝰ in p̄cario qa rīr nō dat ad certũ uſum,uel ſi dat;nō eſt certũ tp̄s appoſitũ tacitũ,uel expreſſum,qa alias eſſet cōmodatũ.vñ hoc caſu ñ tractat de tāto p̄iudicio tuo;iō vr hęc liberalitas depēdere a mera facultate cōcedētis nā ſi nō concedit ad certũ uſũ,& tp̄s nō ē appoſitũ,ſaltē tacitè,tũc concludit rō Bart. Nā ſi nō poſſet reuocari proprietas,eſſet inutilis penes me. Et pōt dici attingēdo aliā ſolōnē clariorē,ꝙ cōmodatũ ꝓpriè fit ad certũ & p̄finitũ uſũ,& oīs uſus certꝰ & p̄finitꝰ hēt in ſe tacitè tp̄s annexũ,ut puta,cōceſſi tibi librũ, ut corrigeres unā gl.Et pp hoc,ut arbitror,iura canōica & ciuilia tractātia de cōmodato nō fecerũt mētionē de tpe,ut ī c. ſe.& l.2.C.cōmo.ſed ſolũmodo dñt,ꝙ añ uſum cōpletũ ñ pōt reuocari.Iō dico,ꝙ ſuperfluè Io.An.Bar.& Cy. uolētes addere ad gl.dñt,ꝙ nō ſolũ uſus,ſed tp̄s tacitũ uel expreſſum diſtingũt cōmodatũ a p̄cario,ſed,ut dixi, hęc additio non eſt 12 neceſſaria.Et†iō gl.in l.i cōmo.§,ſicut ff.cōmo. nō ſine myſterio dicit,ꝙ cōmodatũ nō eſt ſine p̄finitione certi uſus,& ſic loquit de uſu p̄finito & certo,q ſemp hēt annexũ tp̄s tacitè.Eodē mō ſine ſuppletione pōt itelligi gl.c.ſeq. q̃ dicit ꝙ cōmodatũ eſt alicuꝰ rei ad aliquē ſpālē uſum,&c.q. d.nō ſufficere,ꝙ uſus ſit gñalis & indefinitꝰ,puta cōcedo tibi librũ,ut ſtudeas. Nō.n.hęc cōceſſio hēt uſum p̄finitũ & ſpecialē,qa poſſes uti toto tpe uitę tuę.Et hęc ē rō, qa cōmodatũ nō pōt reuocari añ uſum ſuũ cōpletũ, qa ſemp deciperet ex bñficio,q cōmodatũ recipit.pone,ɔceſſi tibi librũ ad trāſcribēdũ.poſt;quā feciſti trāſcribi medietatē, uolo reuocare,certè ſi admittit reuocatio,bñficiũ erit dānoſum tibi; qa,fruſtra feciſſes illā impēſam,cũ medietas libri ſit tibi inutilis,& forte nō poſſes alio tpe hre eũdē ſcriptorē, & idē dic in ſi. Sed in p̄cario hæc rō nō militat, qa nō fit ad certũ uſum p̄finitũ,qa alias eſſet cōmodatũ, iō ēt licet dño reuocare rē ſuā ad placitũ,qa nō decipit te in aliquo. Et ſi diceres,qñ p̄cariũ cōcedit ad curtũ tp̄s,pōt reuocari añ tp̄s. Rñdeo p̄ſupponēdo,ꝙ precariũ poſſit ad tp̄s cōcedi, ut apertiſſime probat tex.in d.l.in rebus,in fi.ff. eo. ſed nō obſtāte tpis adiectione pōt dñs reuocare ea rōne, quā reddit Iuriſconſultus in d.l.cũ precatio.

SEB. SAPIA.

a Quòd ubi actus. Contrarium probat tex.ī l.4.ff.loca.uide Alex. in l. centeſimis.§.ſi.ff. de uer.ob.Bald.in l.ſi dic,ff. de condi.& dem. uide ēt Abba.in c. uerum in ult.no.ſ.de foro.compe.

b Ad beneplacitũ ſuũ.Adde Bart.ī l. iuriſperitos,ff. de excu.tu.& in l.centeſimis, ff. de uer. obli.Gem. in ca.ſi delegatus, de off. de lib.6.& in c. ſi. gratioſè,de reſcr. eo.li.Car.poſt gl. in cle.2.eo.ti. & ī ſimili Ia. Rebuf.ī l.curiales,nu. 1.& ibi in apo. Celſi ī uer.perpetuam,C. de decur.lib.10.

SEBA. SAP.

c De natura commodati. Hoc dictum multũ cōmēdat d.Alex.& Moder.in di.l.ſi pœnam.ff.de uerb.obligati.& Moder. l.ii.in princi.ff.ſi ſi cer.pe.

Tex.tñ vr hic,ꝙ nō licet inuito domino rem alienam poſſidere, nec conuentio in contrariũ eſt honeſta; ideò reiicit. Nam in re ſua qlibet eſt legitimus moderator & arbiter, c.de his.j.de ſepul.l.in re māndata,C.mādati. Nec pōt qs p̄figere legē,a qua nō liceat recedere.l.ñ qs,in prin ff.de leg.3.Nec pōt ille cōqueri de uiolatione bñficii: qa ex quo p̄cariũ nō fuit factũ ad certũ uſum, nō eſt honeſtũ, ut ſine cā me inuito poſſideas rem meam. 13 † Putarem tñ, ꝙ ſi concedens uelit ſine cā reuocare p̄cariũ illud cũ maximo dāno alterius, obſtaret ſibi exceptio doli: quia non pōt negari,quin p̄carium ſit beneficium.Eſt enim beneuola actio,&c.vnde nō debet doloſè uerſari in beneficio conceſſo. Sicut dicimus in eo,q inuitauit uiatorē,& ipſum detinuit:ſed poſtmodũ pœnituit.nā pōt agi ɔ eũ actio- a ne de dolo:[a]quia cum dāno alterius pœnituit de bñficio,ut not. Ioā. And.ſ. in proœ. & ſic pōt ſaluari opi.Bar. in d.l.ſi pœnam,& applicari ad terminos noſtros.Nec ob.iura generaliter dicentia precarium poſſe reuocari ad libitum concedentis:qa debent intelligi ſanè, & ſine captione alterius, cũ aliquo tēporis interuallo, arg.in l.qđ dicimus,& l.ratũ, 14 ff.de ſolutio. † In gl.pen.in fi.Not.aliam drīam inter cōmodatum,& precarium. Nam in precario uenit ſolus dolus, & lata culpa, q̃ ęquiparat dolo: ſed non uenit leuis ac leuiſſima culpa: ſecus in cōmodato,qđ fit gratia recipientis tātũ. Nā ibi uenit leuiſſima culpa, ut in c.ſeq.Rō diuerſitatis reddit in l.q̃ſitũ,§.illud,ff.eo. & in l. ɔtus,de reg.iur.nam precarium ſemper dependēt a mera liberalitate: quia dñs pōt reuocare qñcunq;: ſed cōmodatum non pōt reuocari ante uſum completum; ideò magis grauat cōmodatarius ad cuſtodiam, q̃ ille, qui rogauit, ut poſſideret precariò.

De commodato. Rub.

Suprà uiſum eſt de contractu, qui fit gratia recipientis tantùm meritò ſubiicitur Rubrica de contractu ſibi ſimili.Nam cōmuniter cōmodatum fit gratia recipientis tantùm, licet quandoq; fiat gratia concedentis; uel utriuſque,ut dicetur cum glo. 1. Aliter poteſt continuari,ſed non curo: quia non eſt utile. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Commodatarius tenetur etiam de leuiſſima culpa, quando commodatum eſt gratia ſui tantum: de caſu uero non tenetur regulariter.* 5 *niſi in caſibus, de quibus nu.6.*

2 *Gratia quibus modis accipiatur in iure, & quibus modis ſumatur.*

3 *Dictio,etiam,implicat.*

4 *Culpa leuiſſima uenit in omni contractu, qui celebratur gratia unius tantum:ſecus,ſi celebratur gratia utriuſque,uel commodantis tantum.* 12.

6 *Pactum contra accidentalia contractus ualet: contra ſubſtantialia uerò non.*

7 *Commodatarius ſi non potuit uti re commodata intra tempus praſixum non ſua culpa, non poterit commodantem cogere ad iterum commodandum.*

8 *Debitor, licet remiſerit pecuniam ſibi mutuatam creditori ſuo,non liberatur, ſi dicta pecunia perdatur caſu fortuito.*

9 *Commodatum ſi fiat ad certum & ſpecialem uſum, habet in ſe tacitè tempus annexum.*

10 *Precarium conſtituitur per iſta uerba; commodo tibi hanc rem ad talem uſum precario.*

Pactum appoſitum contra naturam contractus poſſibile eſt,quòd faciat ipſum tranſire in uim alterius contractus.

11 *Pupillus obligatur ex commodato,ſi eſt effectus locupletior.*

12 *Culpa in genere. & qualibet eius ſpecies,& dolus quid ſint.*

Dolus non poteſt probari,niſi per coniecturas.

14 *Commodatum,quod fit gratia commodantis tantum,uel utrinſque, quomodo ſiat.*

15 *Caſus fortuiti ſunt illi, qui non poſſunt prauideri & nu.15.*

16 *Furtum quo caſu connumeretur inter caſus fortuitos.*

17 *Commodatum ſi perdatur,quando remittitur puta ſamulus,per quem remittebatur aufugit, cuius periculo perdatur.*

18 *Caſus fortuiti ſi aliqui fuerunt nominati dum ſuſcipiuntur a contrahentibus, & poſtea ſequatur clauſula generalis,puta & de omnibus alijs, ueniunt etiā alij,dummodo non ſint maiores expreſſis.*

Caſus requirentes ſpeciale mandatum ueniunt expreſſis aliquibus, & poſteà ſecuta clau. generali.

Clauſula generalis in odioſis non comprehendit maiora expreſſis; ſed in fauorabilibus ſic.

19 *Renunciatio generalis non confirmatur iuramento: quia reſpectu non expreſſorum non cadit conſenſus.*

Iuramentum non obligat ultra conſenſum.

20 *Commodatum perditum apud commodatarium, ſi eodem modo non erat periturum apud commodantem,cuius periculo pereat?*

21 *Intereſſe,quòd uariatur uariato tempore,quomodo æſtimatur?*

22 *Locans,vel vendens rem vitioſam, etiam ignoranter,tenetur non ſolùm ad reſtitutionem precij, ſed ad intereſſe.*

23 *Aeſtimatio equi dati ad vecturam non facit tranſire in conducentem periculum caſus fortuiti: ſed operatur alium effectum,de quo hic.*

Aeſtimatio in caſu, in quo facit emptionem, facit tranſire periculum caſus fortuiti.

24 *Diſpoſitio.§.nunc uidendum,in l.ſi ut certo, ff.commodati,loquitur quando recipiens expreſſè promiſit ſe praſtaturum æſtimationem.*

CAP. I.

1 CVm gratia. †Poteſt ſic ſummari. Cōmodatarius gratia ſui tenet ēt de leuiſſima culpa,non de caſu, niſi in tribus caſibus hic poſitis. hoc primò. Cōmodatum ante uſum completum non reuocat. hoc ſecundò. Et habet duo di. Secundũ,ibi: *contra*. Primum ſubdiuiditur.Nam primò ponit unum dictũ. Secundò aliud, a quo tres caſus excipit, ibi: *licet*. Secundum ſubdiuiditur. Nam primò dictum. Secundò ponit rationem, ibi: *cum non decipi*; & eſt c.Greg. Caſus litera. Cōmodaui tibi equum meum, uel ēt rem aliquam.Res iſta apud te deteriorata eſt. quærebat, utrum tenearis mihi? Super hoc rñdet Papa,cum aliquis recipit cōmodatum gratia ſui tantùm propter propriam utilitatem procurandam, tenet non ſolùm de culpa lata & leui, ſed etiam de leuiſſima: uerumtamen de caſu fortuito non tenet,niſi per culpam ſuam caſus ille acciderit: vel niſi pactum interuenerit, ꝙ de periculo,uel caſu certo & expreſſo in pacto teneret: uel niſi fuerit in mora in reſtituendo cōmodatum. Secundò querebatur, utrum commodatum poſſit repeti ante uſum expletum,ad quē fuit res cōmodata? Et dr, ꝙ ɔ illum, qui rem cōmodatam accepit, cōmodati agi non poteſt ante uſum completum: quia decipi nos beneficio non oportet,ſed iuuari; qđ eſſet,ſi ante finitum uſum,cōmodatum reuocaret. B. † Not.ex principio, ꝙ gratia qñq; accipitur, ſeu ſumitur pro contemplatione,ſeu intuitu; & ita ſumit in iſto tex. dum dicit, cum gratia ſui, &c. id eſt contemplatione ſui. Qñq; gratia ſumitur pro conceſſione alicuius beneficii, ſeu iuris ad obtinendum beneficium c.gratia,de reſcri.li.6.in cle gratiæ, eo.ti. Qñq; ſumitur p dono ſpiritus ſancti.1.q.1.gratia. Et ſm theologos duplex eſt gratia, ſ. gratia gratis data,& gratia gratum faciens.Gratia gratis data eſt illa, q̃ procedit ex mera gratitudine,i.liberalitate Dei,quæ pręparat hominē ad faciendum ea,p quæ peruenit ad gratiā gratum faciētē.uñ ſermo ſciētię,& ſermo ſapientię ſunt gratię gratis datæ.Charitas uerò eſt gratia gratum faciens, quia per eā facimus ea,q̃ ſunt Deo accepta, & ſic faciunt nos Deo gratos,de quo in 2.ſentē-

ZACHAR.

a Actione de dolo. Adde Alex. in l.1.ff.eo.& in l.ſi pœnam, p iſtum allega.Io.An.ſ.ī proœ.Et utrũ debeat mitti ad illos hora prandii, Calderinus fert conſuluiſſe uxorē ſuā,q̃ rñdit,ad forēſes & mulieres debere mitti: qa ſe libēter nō ingerũt. Itē ad graues pſonas: aliis autē nō,ut refert Nic. Boe.,in ſuo tract. conſue. Bituri.in tit.de iur.om.iu. §.2.in apoſt. in uer. nunq̃, circa medium,uer. & ſi quis diceret.

tiarū,diſt.3.ſic intellige gl.in cle.1.de ma
3 giſ. †No.2.ibi: *de leuiſſima*, &c. ꝙ dictio,
a etiam, de natura ſua implicat. [a] nam hic
includit latam & leuem culpam;ad idem
4 c.cum omnes,de conſti. †No.3.unam re
gulam in materia contractus. Nam ubi
contractus fit gratia unius tantùm, ue-
nit culpa etiam leuiſſima. vnde non eſt
ſpeciale, quod hic dicitur in cōmodato
l.contractus,ff.de reg. iur. & qđ ibi not.
Fallit in precario, ut dixi in capit.prę-
5 cedenti. † Not.aliam regulam,quòd ca-
ſus fortuitus regulariter non imputa-
tur, ſed res perit domino, etiam in con
6 tractu, qui fit gratia alterius tantum †
Not.tres caſus, in quibus caſus fortui-
tus imputatur commodatario. Primus
ſi culpa pręceſſit, ut puta commodaui ti
bi equum, ut ires ad certum locum, &
tu iuiſti ad alium locum, & incidiſti in
latrones,certè imputatur tibi,& non do
mino, ut hic, & in l.ſi ut certo,ff.eodē.
Secundus caſus, ubi pactum interceſſit,
b ut commodatarius teneatur de caſu,*b* &
ex hoc not. generaliter, quòd ualet pa-
ctum appoſitum contra accidentalia cō
tractus, & quòd pactum in hoc uincit
legem, ut in lege prima. §. ſi conuene-
rit, ff. depoſiti, & in regula, contra-
ctus, ex conuentione, * de regul.iuris.
* libro ſexto. ſecus, ubi pactum eſſet
contra ſubſtantialia contractus, ut di-
xi in capitu.pręcedenti, & ad materiam
uide quod nota in lege pacta conuenta
ff. de contrahenda emptione. Tertius
caſus, quando pręceſſit mora, ut pu-
tà non reſtituiſti commodatum tempo-
re debito, perdidiſti poſteà per caſum
fortuitum, certe imputatur tibi. Not.
ibi:*poſt uſum completum*,quòd commoda-
tum ſit ad certum, & determinatum u-
ſum,nec fit mentio de tempore, facit ad
id,quod dixi in capitu. pręcedenti. Not
ibi. *beneficio*,quòd commodatum eſt be-
neficium.Confert ergo tibi beneficium,
qui rem ſuam tibi commodat.Nā benefi
cium eſt quędā actio beneuola gaudiū
tribuens capienti,ut in c.1.ex quib.cau.
feu.amit.in lib.feu.& ſic capit hic bene-
ficium largo mō. † Vltimo no.illud gñā
le, ꝙ beneficia non ſunt retorquenda in
diſpendium.Sed primo hic q̄ritur, quid
ſi commodatarius non potuit ſine culpa
ſua re cōmodata uti intra tp̄s tacitè p̄fi-
xum, nunquid inuito dño poſſit uti alio
tpe?Et uidetur quòd ſic,qa caſus fortui-
tus nō debet imputari, ut hic.ꝯriū tenet
Bart.in l.incōmodato.§.ſicut,ff.e.Nā cū
dñs certat de damno uitando, ne careat
re ſua tāto tpe,cōmodatarius uerò de lucro captādo,dēt ſi-
bi caſus potius īputari,quā dño,ad hoc.l. ſi uno,§. itē cum
qs,ff. loca.Nec ob.iſte tex. qa loqt̄ de caſu ꝑimēte rē com-
8 modatā.Nā res rl̄r perit dño.† Sed ꝯ opp.de c.ſignificante.
j.de pig.ubi patet,ꝙ debitor remiſit mutuū ꝑ diligentē nū-
tiū, & tñ caſus fortuitus imputat̄ mittēti,uel debitori, qa
tenet̄ de alia pecunia ſatiſfacere,Sol.ꝯrium loqt̄ in mutuo
nos uerò loquimur in cōmodato.Et eadē eſt ratio deciden
di in utroq;.nā pecunia remiſſa creditori nō efficit̄ ei⁹ ante
traditionē:ſed remanet in dñio debitoris,ideò caſus impu
tat̄ dño.Perit.n.res debitori,& nō creditori.Nā debitor eſt
obligatus in gñe,& genus perire non p̄t,l.incēdiū,C. ſi cer.
9 pet.& l.in rōne,ad leg. Fal. Res uerò cōmodata remanet in
dñio cōmodātis,ideo perit dño,& nō cōmodatario, ut hic
& in l.argētū, ff.eo. † In gl.ibi:*ad aliquem ſpecialem uſum*.Io.
An.ſupplet ad certū tp̄s tacitū,uel exp̄ſſum,& idē Cy. in l.
2.C.e.& Bar.in l.in cōmodato.§.ſicut,ff.e. Sed dic melius,
ut dixi in c.p̄cedēti.nā uſus ſpālis ſemꝑ habet tp̄s annexum,
& nō ſine miniſterio.gl. in diffinitione nō fecit mētionem
de tpe ad ſubſtantiā cōmodati.†In ead.gl.ibi:*precarium enim*
9 *conceditur ſine præfinitione,&c* No. hāc ꝑticulā gl.nā per illā
dictionē,qñq; infero ꝙ nō eſt de ſubſtātia p̄carii,[c] ut fiat ſi
ne p̄finitiōe certi uſus.Poteſt ergo cōcedi ad certū uſum, ſđ
tūc qño diſcernat̄ a cōmodato,dic,ꝙ per uerbum,precario,
puta,qa dixi.cōmodo tibi librū tranſcribendum precariò.
nā ubi nō apparet de mēte,nō eſt a uerbis recedēdū.le. non
aliter,ff.de leg.3.& in c.ſi.de uer.ſig.Senſit Cy. licet nō ap-
te,in l.2.C. eo. Probo clarius. ubicunq; apponitur pactū ꝯ
nām ꝯctus,tunc ſi eſt poſſibile, facit tranſit illum ꝯctum in
aliam ſpeciē,ut in l ubi ita donator,ff.de dona.cau.mor.&
dixi in c.præcedenti.ſed illa adiectio,ꝙ precariò concedit̄,
eſt ꝯ naturam commodati.ergo.facit tranſire in precarium
quia non repugnat precario,ut dixi,ꝙ fiat ad certum uſum.
Nec ob.ſi fuit dictum,commodo,quia uerbum,commodo,
poteſt referri ad precarium. Nam ad commodum recipien
tis conſtituitur precarium, nec eſt curandum de uerbis ex-
preſſis in contractu,ſed potius recurrendū ad ſubſtantialia
materiæ ſubiectæ,ut eſt tex.in l.ſi uno,ff.loca.† In fin.gloſſ.
An autem pupillus obligetur ex commodato,ita,ut contra
eum poſſit utiliter agi,dic,ꝙ ſic,quatenus eſt effectus locu-
pletior,de quo dic,ut legi.& no.in l.ſed mihi,ff.e.& ſemper
tene menti iſtam gl.quam no.† In gl.2.ibi.*præſtat dolum &*
latam culpam. Imo,& leuem,ex quo contractus fit gratia u-
triuſque,ut no.gloſſ.in §.interdum,allega. per l.rebus, eo-
dem titul.Hoc tenet glo.inſti.quibus mod. re contrahi. o-
bliga.§.item is cui.Dic ergo,quòd in commodato regula-
riter,& in alio contractu,qui fit gratia recipientis tantùm,
tenetur recipiens de dolo,lata,leui,& leuiſsima,ut hic. In
contractu uerò, qui fit utriuſque, quia non recipit tantum
beneficium,non tenetur de leuiſsima.Si uero fit gratia cō-
modantis tantum.tunc ſolum tenetur de dolo,& lata culpa
quę æquiparatur dolo, quia non eſt ſibi beneficium. Ideo
non adſtringitur,niſi tantùm ad cuſtodiam, & idem eſt in
depoſito,ut in l.quod Nerua & in l.1.ff.depoſi.& no.j. titu.
proximo capitulo ſecundo. † Sed pro intellectu termino-
rū,quęritur quid ſit culpa [d] in genere, & quot ſunt ſpecies
culpę,& quid ſit quælibet culpa de per ſe.Ioan.And. aliqđ
hic poſuit,ſed longè plenius & ſubtilius poſuit Bar.in l.qđ
Nerua,ubi uidere poteris ad plenum de materia.Sed breui-
ter pro intellectu gloſſæ dicendum,ꝙ culpa in gñe eſt deuia
tio ab eo, quod bonum eſt, & per hominum diligentiam
præuideri poterat. Et hoc ultimum additur ad drīam caſus
fortuiti,qui non poteſt præuideri, ut in capitulo, Ioannes
de homi. Ad ſecundum,gl. communiter ponit tres ſpecies
culpæ,ut lata,leuis & leuiſsima.Bar.uerò facit qnq;. dicit
eñ,ꝙ eſt culpa latiſsima,latior,lata,leuis,& leuiſsima. Et
culpā latiſsimā appellat dolū uerū,latiorē,dolū p̄ſumptū.
Nā is,ꝗ eſt ī dolo,eſt in culpa.Qđ dicit notandum pro his
qui

a Ant.Fran.Implicat.De ſignificatu huius dictōis,ēt,uide no. ꝑ Bart.
in l.ſi tertius,in §.officiū,ff.de aqua plu.arc.& in l.ēt,C.ſi tutor, uł
curator iter,& in l.ēt,C.de fur.& uide in c.accuſatus,in §.qōnib.de
hær.li.6.& in c.cū in illis §.illis uerò,de p̄b.eo.li.& in cle. diſpēdio
ſam,in ſi.de iud.& uide,ꝗ habēt in c.cū oēs,in uer.ſtatuerīt ēt,đ cō
ſtit.& per Bart.in
l.1.C. ꝗ admit. ad
bon. poſ. Et uide
ꝗ habēnt in clem.
diſpendioſam, de
iud. in quibus o-
mnib.locis dr̄, ꝙ
regulariter ſtat ī-
plicatiuè,tñ quan
doque ponit̄ pro
tanquam, ut in l.
ſi.in §.2.ff.ad uel-
le: qñq; ēt ſtat af-
firmatiuè,& idem
ſignificat pro cer-
tè, ut habet̄ in euā
gelio Maté.11.ca.
dñ dicit̄ prophe-
tā ēt & pluſquam
prophetam, & in
euangelio 10. 11.
c.ubi dicitur, etiā
tu dñe ſcis, quia
amo te, & uide ēt
quæ habent̄ in le.
quicunq;, in §. ſi
quis ita,& ibi per
Bar. ff. de uerbor.
oblig.

SEB. SAPIA.

b De caſu.Quo mo-
do autem intelli-
gatur, ꝙ quis te-
neatur de caſu for
tuito,đclarat tex.
in l.ſi ſtulas.§.ſi.ff.
de ꝯhen.empti. ut
nō ueniat ſub tali
ꝓmiſsiōe caſus in
ſolitus, de qua la-
tè ꝑ Fel.in c. ſedes
cōl.2.ꝫ. de reſcri.
Iaſ.in l.ſed,& ſi qs
§. quæſitum, ff. ſi
quis cautioni.

SEB. SAPIA.

c De ſubſtātia preca
rii. Aduerte ꝙ ad
hoc,ut ſit p̄cariū,
eſt neceſſe, ꝙ uſus
ſit indeterminat⁹,
ſaltē reſpectu tem
poris.Et iō opor-
tet, ꝙ aut tempus
ſit indeterminatū
ſi uſus eſt determi
natus, aut uſus in
determinatus,ſi tē
pus eſt determina
tum, ita uult Bar.
in l.ſi ut certo, §.
ſicut, ff. de cōmo.
ubi dicit,ꝙ differt
a commodato, in
quo oportet, ꝙ
uſus ſit determina
tus,etiam reſpectu
temporis, ſaltem
tacitè.item uoluit
in l.1.ff,de p̄cario
& in lege Aqui-
lius Regulus, ff.
de donationi, & uolunt Moderniores,in l.2.in princip. ff ſi cer-
tum peta.

d Quid ſi culpa. Addē Roma conſil.426.& ibi, quid dolus,& quid le-
uis culpa.

ſ qui ꝑmittūt ſeruare aliquē indēnē[a] de culpa alicuius famu
li.Si.n.famulus cōmiſit furtū, & receſſit, tenet̄ ꝓmiſſor:qa
licet doloſe cōmiſit furtū,nihilominus ex culpa ꝓceſſit;fa
cit.c.ſacro,đ ſen.excō.dū dicit:*cum non ſit leuis culpa, &c.*&
loqt̄ ēt, qñ iudex doloſè excōmunicauit aliquē ſine moni-
tiōe.Venio ad tertiū, .ſ.ꝗ ſint ſpecies culpę de ꝑ ſe.Quo ad
primū,ſ.culpā latiſſimā,dicit ꝙ diffinit̄, vt dolus uerus.Eſt
enim dolus machinatio, ſeu circūuentio ad decipiendum,
ſeu fallēdū aliū manifeſtè adhibita. Ita diffinit Iuriſcōſul-
tus in.l.1.ff.de dolo;vide gl.in rła ſciēti,li.6.* de reg.iur.*
Culpa latior eſt fallax circunuentio ad decipiendū aliquē
p̄ſumptiuè adhibita;& licet dolus nō poſſit ꝓbari, niſi per
cōiecturas, vt habet̄ in gl.c.2.de renū.li.6.& in.l.dolū,C.de
dolo:tñ,qñ ſigna ſunt manifeſta,dicimus dolū uerū, qñ nō
patent,dicimus dolū p̄ſumptū.Lata vero culpa multiplici-
ter diffinit̄:ſed Bar. diffinit,ꝙ eſt deuiatio incircūſpecta ab
ea diligētia, quā hēnt cōiter hoīes illius cōditiōis & ꝓfeſ-
ſiōis.Vñ dicimus vulgariter,ꝙ ignorare illud, ꝙ cōiter oēs
ſciūt,eſt lata culpa;ad hoc.l.latę culpę,ff.de uerb.ſig.Et di-
cit in diffinitione p̄dicta,incircunſpecta,vt differat a dolo;
qa ſi ſerioſè deuiaret ab illa diligētia,eēt ī dolo: ſed hic po
nit̄ deuiatio incircūſpecta,i.incōſyderata: qa ñ cōſiderauit
id,ꝙ cōiter hoīes ſuę ꝓfeſſiōis & cōditiōis conſideraſſent.
Puta,cōmodaui tibi librū,quē tu incōſiderate dimiſiſti in
bācho añ domū,& inde fuit ſubtractus. Nā certè fuiſti ī la-
ta culpa,qa cōiter hoīes tuę cōditiōis nō feciſſent.Leuis ve
rò culpa eſt deuiatio incircūſpecta ab ea diligentia,ꝗ hēnt
hoīes diligētes,nō dico cōiter,ſed diligētes, vt differat a la
ta culpa.Leuiſſima culpa eſt deuiatio incircūſpecta ab ea di
ligētia,ꝗ hēnt cōiter diligētiores & diligētiſſimi hoīes.Vn
de,ſi diligentiſſimus ſciuiſſet p̄cauere,& tu ñ p̄cauiſti, es in
culpa leuiſſima;& hæc ſufficiāt ꝓ intellectu terminorū.Iu-
dex ergo circūſpect⁹ habebit arbitrari ex circūſtātiis & cōie
cturis,ī qua culpa tu fuiſti,& qñ diligens,uel diligētiſſimus
14 ſciuiſſet p̄cauere.† Et in eo,ꝙ gl.dicit,cōmodatū qñq; fieri
gratia cōmodantis tñ.Pone exēplū ī eo,ꝗ ſponſę ſuæ com
modauit aliqua ornamēta,ut ob honorē ſuū ueniret orna-
tior ad aliquod feſtū.Inquātū dicit đ cōmodato, ꝙ fit gra-
tia vtriuſq;,pone exēplū, qñ inuitaſti amicū cōmunē,& ob
honorē tuū & meū cōmodaui tibi uaſa argētea,uel qd ſimi
le.Et diſtinctio gl.in cōmodato ꝓcedit rl̄r in aliis ꝯctibus,
15 ut leg.& no.in.l.ꝯctus,p̄al.†In ea.gl.ibi,*caſus uero fortuiti &*
ſpeciales.Pōt caſus fortuit⁹ diffiniri ſic:Eſt inopinatæ rei euē
tus,ꝗ ꝓuideri nō p̄t.ubi ergo diligentiſſimus p̄uidiſſet, nō
eſt caſus fortuitus,ut in.d.c.Ioānes.Pone exēplū,dom⁹ mi-
nabat̄ ruinā,demū corruit, & interfecit equum tibi cōmo-
datū.certe nō p̄t dici caſus fortuitus:qa diligentiſſimus re-
paraſſet domum,vel ibi non habitaſſet. Si autem domus ñ
minabatur ruinam,ſed impetu tempeſtatis ualidæ corruit,
16 non eſt tibi imputandum. † Et iſta faciunt ad queſtionem;
b Nunquid furtum cōputetur inter caſus fortuitos.[b] Gl.iuris
ciuilis reperiunt̄ ꝯriæ, ſed communiter tenetur, ꝙ aut per
uiolentiā fuit res ſibi ſubtracta;& eſt caſus fortuitus.Intel-
lige in bono ſenſu,qñ nō fuiſti in aliqua culpa.Puta, qa nō
trāſibas ꝑ loca periculoſa,argu.in.l. nō eſt ueriſimile, ff.ꝙ
me.cau.Si autē cōmitrit̄ furtū clandeſtine:& tunc ſi ab ea ꝑ
ſona,a qua ēt diligentiſſimus non p̄cauiſſet, puta ab uxore,
vel filio: eſt caſus fortuitus,ſec⁹ autem,ſi ab ea pſona,a qua
diligentiſſimus p̄cauiſſet,puta a famulo;ad hoc ꝙ le.& no.
17 in.l.quæ fortuitis,C.đ pig.act.†.In ea.gl.ibi:*per non idoneam*
perſonam.Aduerte,qa ad conſyderādā idoneitatē pſonę,cū
qua mittit̄,ſeu remittit̄ cōmodatū,debemus cōſiderare qua
litatem rei deſtinatę,& tēpus,& loca,& conſimiles circun-
ſtantias.Itē conſyderare debes, utrū famulus ſit deſtinatus
a commodante. an uerò electus a cōmodatario; & de his ſi
milibus ꝑ Bar.in.l.eū qui,ff.eod.& in c.ſignificante,de pig.
18 †In ea gl.ibi;*enumerentur ſpecialiter*.Bene no.gl.uult enim,ꝙ
ēt in cōtractibus nō tenetur quis ex gñali pacto,ſed opor-
tet,ꝙ caſus fortuiti ſpecialiter enumerē
tur,đ quo ſunt opi.ut no.ī.§.q̄ſitū,alleg.
ī gl.& hic ꝑ Io. An. Nā alii tenēt ꝯrium
dicentes,ꝙ.§.q̄ſitū,loqt̄ in iudicio, puta
qñ aliqs ꝓmiſit ſe ſiſtere in iudicio ſub
certa pœna,& voluit ꝙ caſus fortuit⁹ ſibi
imputet̄.vñ ſecus dicūt in ꝯctibus, qa in
eis iura loquūt̄ indiſtincte,ut hic,& in.l.
1.§.ſi cōueniat,ff.depoſi.Cōiter tenet̄ ter
tia opi.quā tenet ibi Accur.& ſequit̄ Io.
An.hic ꝙ aut nullus caſus fuit expreſſus;
& nō ualet gñalis obligatio eadē rōne,
qua ī iudiciis,ne quis ſub inuolucro ver-
borū renuntiaret ei iuri, cui non eēt in
ſpecie renuntiaturus,ar.in.c.ſi. đ offic.vi
ca.li.6. Et ſatis mihi placet hoc, qa ille
tex.ñ fundat ſe ī iudicio,ſđ Iuriſcōſultus
fuit īterrogat⁹ đ facto ī illo caſu tūc ꝯtin
gēti.Itē ī iudiciis quaſi ꝯhit̄.l 3. ff.đ pe-
culio. Si uero aliꝗ caſus fortuiti ſpeciali
ter fuerūt enumerati, & ſecuta fuit clau-
ſula gñalis (puta de oībus aliis,&c.) tūc
c tenet̄ ēt ī nō expreſſis, [c] optime facit.ca.
qa ad agendū de ꝓcu li.6.ubi patet,ꝙ ca
ſus reqrētes ſpeciale mādatū ueniunt ex
preſſis aliqb⁹ & ſecuta clauſula generali.
Bar.ī.d.§.q̄ſitū,vr̄ velle, ꝙ ſub illa clauſu
la gñali veniūt caſus cōſimiles expreſſis,
nō autē maiores.Quod ſatis placet,qa ī
odioſis clauſula gñalis ñ cōprehēdit ma
d iora exp̄ſſis [d], ut eſt tex.ī cle.ñ p̄t,đ ꝓcu
rato.ſecus in nō odioſis,ut in cōſtitutio
ne ꝓcuratoris,ī qua expreſſis aliqb⁹ req
rentibus ſpāle mandatū, & ſubiecta clau
ſula gñali, ueniūt maiores caſus exp̄ſſis,
ut no.Inn.ī.c.ſedes,đ reſcr.niſi eēt caſus
odioſus, & pœnalis ipſi dño, ꝙ declara
19 ſcḋm tex.& gl.in.d.clemē.ñ p̄t.† Nūqd au
tē renūtiatio gñalis firmet̄ iuro [e],uel ſal
e tē iurm̄ ſit obligatoriū,Io.An.dicit,ꝙ ñ:
qa renūtiatio gñalis ñ ualet ex defectu
cōſenſus;qa ñ vr̄,qđ ille ſenſerit de caſi-
b⁹ nō expreſſis, ſed iurm̄ nō obligat ul-
tra cōſenſū,facit.c.penul.&.c. quintaual
lis;&.c.ueniēs,đ iureiu.& eſt bonū dictū,
& no.Sed ego credo,qđ ſaltē ī foro pœ-
nitētiali obligabit̄ ſaltē ſcḋm conſenſum
ſuum.argu.eorum, quæ nota.in.c.tua.de
20 ſponſali.†In eadem gl.ibi: *eodem modo pe-*
ritura.no.bene gl.quā ſequunt̄ hic cōiter
doct.& facit ꝓ ea rō,quā ponit glo.2.j.
titulo proximo, capitulo,bona fides,qa
forte non periiſſet apud dominum, quia
diſtraxiſſet ante caſum fortuitum. uñ im
21 putat̄ tibi,ſi fuiſti in mora. † Et in ſi.glo.

a SEB. SAPI. Indemnem.Vide Ang.Are.in.§.pręterea, quaſdam
col.7.in gl.in uerb.de dolo malo,inſti.de actio.
Caſus fortuitus.Adde Ro.conſi.413.

b SEB. SAPI. Caſus fortuitos.Vide Iaſo.in.l.ſi qs ex argentariis,
§.p̄tor ait,col.penul.ff.de edē.ubi dicit,ꝙ in furto & ī incēdio p̄ſu-
mit̄ leuisſima cul
pa, ut ibi late per
eum.

In non expreſſis.
Adde late Alex.
conſil. 3. 1. lib.

c Maiora expreſ-
ſis.No. pulchrum
caſum, in quo cō
ſuluit ſummus Iu
riſconſultus, do-
minus meus, do.
Vin.de puſio,uul-
gariter dictus de-
ſtreſio, uidelicet
quidam emit ga-
bellas, & ſuſcepit
in ſe caſus fortui
tos.Accidit quod
pons illius loci,ꝑ
quem tranſibant
diuerſæ perſonæ,
cecidit ui flumi-
nis,adeo,quod ex
gabella nil pote-
rat lucrari. cōſul
uit p̄fatus.d.meus
pro dicto gabella
rio.Et hoc fuit in
ciuitate Interanæ
conferunt dictam
ꝑ Mod.& per ſe i.
l.ſi ex toto,in pri.
ff.de le.1. & per.d.
Alex. in l. præcia
rerū,in ſi ff.ad le.
Fal.in ſimili. Ia-
ſo.in.l.1.18. col.
ad fina. C.de iure
emphy.

ANT. FRAN.

c Ad hoc,quod di
citur đ clau. gene
rali dic,ꝙ illa cō
prehēdit etiā per
ſonas conſtitutas
in dignitate,& ēt
Principē ut no.d.
Car in cle.1.de iu
di.Et adde, ꝙ ge-
neralis clauſula ſe
quēs poſt q̄dā ſpe
cificata, reſtringi
tur ad illa ſola,ut
ꝑ Bal.in l. pactū,
in 14.q.C.de col-
la & per Bar.in.l.
ſi ſeruus cōis,la.1.
ff. de ſtipu. ſer. &
in.l.legatorū. in,
§.fin.ff. de le.2.&
in.l.Titia,in.§.Lu
cius, el.2.& in.l.
Mæuius,in.§.eum
qui eod. titulo &
in.l.libertis,quos
in princip. ff de
ali. leg.Et reſtringitur etiā ad ſimilia expreſſa ſecundum do. Card.
in cle.2.15.q.de procur. Et habetur in. l. ſtipulationes commodiſſi
me,de uerb.obli.& uide plenè per Alex.in conſil.117.in.1.parte cō
ſil.Et adde,ꝙ clauſula generalis non ſufficit,ēt poſt caſus ſpeciales
enumeratos,in his,quæ requiruntur ſpeciale mandatum,ut not.do.
Car.in præal.cle.2.de procu.ubi latè diſputat, quid operatur gene
ralis clauſula appoſita in mandato tertii, de quo per nouiſ. in.c.ſe
des apoſtolica,de reſcrip.

Firmetur iuramento.Adde Alex.conſi.32.2.lib.

Qualiter aũt eſtimabit iſtud intereſſe,ſi
ualor rei ẽ variatꝰ ĩ tpe,uide qđ no. Io.
An.hic,& pleniꝰ ꝑ Bar.in l.ſed mihi. §.ĩ
hac actione,ff.e.†In gl.in ver. *poſt uſum*,
ibi:*ignorans tñ excuſatur &c.* ſecus dicunt
2 doct.in locato.Teneť eñ locator[a] ad in-
tereſſe, ẽt ſi ignorãter locauit uas uitio
ſum, in l. ſed & hę.§.1.ff.locati.Et idem
in uẽditione.Vñ ſi vẽdidiſti uas uitioſũ,
intellige uitio occulto, teneris ad inte-
reſſe nõ ſolũ reſpectu ꝑcii,ſed ẽt reſpe-
ctu dãni inde ſecuti, ut eſt tex in l.teneť
§.ſed ſi uas,ff. de act.empti, licet tex. ui-
deať ĩ ↄriũ in l.Iulianꝰ,ff.eo.ſed dic,ꝓut
not.ĩ d.l.teneť. †Vltimò põt hic q̃ri,nun
q̃d ſit dare aliũ caſum,in quo qs teneať
23 de caſu fortuito? Ioã.And.hic poniť.Vi
de latius gl. & Bar.ĩi l.ſi ut certo.§. nunc
uidẽdũ,ff.co. Et multũ ualet iſta q̃õ ho-
diè ꝓ iſtis,qui locant equos. Nã q̃dã uo
luerũt, ꝙ ſi res ↄcediť eſtimata, trãſit ẽt
caſus fortuitus in cõmodatariũ. Si uerò
eſt talis ↄ̄ctus, in quo nõ ueniebat,niſi le
uis culpa, ut in locato, tũc æſtimatio fa-
cit, ut teneať cõductor de leuiſſima cul-
pa. Pro quo facit tex.in d.§.nũc videdũ;
ꝓ hoc & ſecũdo facit tex. ĩ l.cũ duobꝰ,§.
dãna,ff.ꝓ ſocio.Et hãc opi.quo ad ꝓpo-
ſitũ nrm tenet Bar.poſt gl.in d.§. nũc ui-
dẽdũ. Io.An. hic diſtinguit, ꝙ in ↄ̄ctibꝰ,
de quorũ nã eſt, ut trãſeat eorũ dñiũ,ſeu
ut eſtimatio opereť uẽditionẽ; & tunc
trãſit periculũ caſus fortuiti; ꝓ hoc tex.
ĩ l.quoties, C.de iure dotiũ,& bonꝰ tex.
ĩ l.plerũq;,ff.eo. Exẽplũ ĩ fundo æſtima-
to dato ĩ dotẽ. In ↄ̄ctibꝰ uerò, ĩ qbꝰ eorũ
nã, eſtimatio nõ facit uẽditionẽ,ut ĩ cõ
modato, & locato,nõ facit æſtimatio re
cipiẽtẽ magis teneri, q̃ expoſcat nã ↄ̄-
ctus: ſed operabiť tũc æſtimatio, ut ſciať
uerũ ꝑciũ rei in caſu, quo res ꝑdereť,uel
deterioraret. Et plus placet hęc opinio
mihi, q̃ Bar.& Accur.multũ me urget ad
hãc ſnĩam id,qđ dixi in glo.ꝑcedẽti. Nã
pactũ gñale nõ obligat ad caſus fortui-
tos, licet expreſsè dixerit,ꝙ uolebat te-
neri de caſibꝰ fortuitis: tũ, q̃a nõ vř cogi
taſſe oẽs caſus:tũ ne ſub inuolucro & ge
neralitate uerborũ qs decipiať. fortius 1
ergo, q̃ñ eſtimatio rei fuit ſimpłr facta.
Satis eſt eñ,ꝙ eſtimatio potuit operari b
effectũ ꝑdictũ, ſ. releuãdi dñm ab onere
ꝓbãdi uerũ ꝑciũ. Secũdò moueor ꝑ re-
gulã gñalẽ; ↄ̄ cũ ſit interpretatio, q̃ po-
tuit legẽ aptius dicere,ut in rła, ↄ̄ eũ,de
reg.iu.li.6. & in l.q̃cq̃d adſtringẽdæ, de
uerb.obli.Solùm reſtat rñdere ad tex.§.
nũc uidẽdũ,q̃ loq̃ť in cõmodato, ad quẽ
nõ rñdet Ioã.And.ſed ego dico,ꝙ loq̃ť,
quãdo recipiẽs expreſsè ꝓmiſit ſe præ
ſtaturũ æſtimationẽ; & ita aptè loq̃ť il- c
le §.ĩ fine. Secꝰ aũt q̃ñ æſtimatio fuit ſim
płr facta.idẽ dicas,q̃ñ recipiẽs ꝓmiſit al d
ternatiuè rẽ,uel æſtimationẽ, ꝑ dictã l.
qđ plerũq;, ff. de iure dotiũ; hęc no. in
practica. Abbas.

SEB. SAPIA.
Locator. Vide Bart.in.l.vni.col. 8.verſi quoddã eſt intereſſe extrinſecũm.C.de ſen.quę pro eo, quod intereſt.

b Committit furtum. adde Ioã. de I no.conſi.2.

SEBA. SAP.

b Cõmittit furtũ. Ita fuiſſe iudicatũ refert Valerius li. 8. capite de iudiciis,in eo,cui equi vſus eſt commodatus vſq; ad Aritiã, & vlteriore eiꝰ municipii cliuo vectus eſſet. De quo etiã tex.i.§.furtũ, in fi. inſtit. de oblig. quæ ex deli. naſcun.

SEB. SAP.

c Nũquid doct.Vide Card. in re.pe. c. fi.in v.q.ĩ.de vſu. cũ allegatis ꝑ Fel. in ru.de mag. vbi cõcludit,ꝙ nõ cõmittat vſuram doctor mutuans pecuniã ſcholaribus.Anto.Fran.

d Nõ intraturus. Circa hoc quod dicitur de doctore mutuãte pecuniã ſcholari vt ſecum intret,an committat vſuram; Dicas ꝙ Cy. in.l.ſi ſeruꝰ in.§.offidius.ff de leg.i.tenuit ꝙ vſuram cõmittat: ſed Bal.ibi uideť tenere cõtrariũ. puto dicendũ,ꝙ ſi mutuat ſcholari aliter nõ intraturo, ſiue ducat in pactũ, ꝙ intret, ſiue non, cõmittit uſuram,ſaltem mẽtalẽ, iuxta no. in c. conſuluit,de uſur. & iuxta authoritatem euangelicã: mutuũ dantes, nihil inde ſperantes.Sola.n.uoluntate & ſpe cõmittitur uſura. ſed ſi mutuaret ſcholari, qui ſe cum intrat, aut omnino intraturo, non putarem cõmitti uſuram, ſed potius datum eſſe remunerationis gratia per ea, quæ habentur. & no. ſuper glo. 2.in c.ex pte. N.de off.dele.

De depoſito. Rub.

Suprà uiſum eſt de contractu,qui fit gratia recipientis tantùm, merito nunc ſubiicitur de contractu,qui fit gratia concedentis tantũ. uel ſic.Suprà uiſum eſt de cõmodato,& nũc ſubiicitur de depoſito.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia non tenetur ex depoſito facto clerico ipſius eccleſiæ,niſi in eius utilitatem eccleſiæ conuerſum fuerit.4.*
2 *Depoſitarius ſi utitur depoſito contra uoluntatem domini,uel denegat illud reſtituere,eſt infamis,& committit furtum.*
Si aliquis utitur pignore,quod penes eum eſt,contra uoluntatem domini, committit furtum.
Uſuram committit ille,qui utitur re alterius, per quem uſum recipit aliquam commoditatem æſtimabilem.
Doctor committit uſuram mutuando pecuniam ſcholari,ut intret ſecum, aliàs non intraturo, quando ſcilicet ex hoc illi doctori augmentatur ſalarium.
3 *Eccleſia tenetur ex depoſito apud eam facto.*
5 *Libellus, qui neceſſariò rẽ cõcludit cõtra reũ,debet incontinenti ꝑ iudicẽ reiici.*
6 *Clericus poteſt torqueri,ſi contra eum procedant ſufficientia indicia, etiam quòd non ſit infamatus.*
Torqueri poteſt aliquis ſi habet unum bonum teſtem contra ſe.
Infamia non ſemper eſt ſufficiens indicium ad torturam.
7 *Clericus quando,& quibus caſibus carcerari poſſit.*
8 *Prælatus an poſſit tranſigere, uel liti,cauſæ,& exceptioni competenti eccleſiæ, renuntiare?*
9 *Contrahens cum eccleſia ad hoc, ut poſſit agere contra eam,non habet probare pecuniam uerſam in utilitatem eccleſiæ,niſi in mutuo,in caſu,quo pro eius reſtitutione oporteret diſtrahere immobilia eccleſiæ.*
10 *Eccleſia q̃ñ teneatur de depoſito,& q̃ñ cenſeatur factum depoſitum apud eã.*
Eccleſia quando teneatur ex delicto prælati, uel capituli, uide remiſſiui.

CAP. I.

1 GRauis. † Ex depoſito facto apud clericum ec
cleſiæ non obligatur eccleſia, niſi in
eius cõmodum atq; utilitatem ſit uerſum. Primò
ponitur deciſa narratio. Secundò eccleſię abſolu
tio. Tertiò deponentis inſtructio. Quartò iudicis præce-
ptum. Quintò compoſitionis perſuaſio. Secunda, ibi: *cum
enim*. Tertia ibi; *quocirca*. Quarta,ibi: *nam*. Quinta, ibi; *ſi
autem*. Caſus liter. Epiſcopus London. quandam ſummam
pecuniæ depoſuit penes quendam canonicum cuiuſdam
eccleſiæ, nomine Belial. qui ſæpe interpellatus fuit,ut depo
ſitum reſtitueret;ſed illud facere denegauit; & pecuniam il
lam ſurripuit & aſportauit.vnde Epiſcopus conqueſtus fuit
dño Papę de eccleſia illius Belial. Dñs Papa rñdet. cum.n.
non conſtet,ꝙ illa pecunia, quã Belial furatus eſt,in utilita
tem eccleſiæ ſit conuerſa, non poteſt canonicis illius eccle-
ſię præcipere,ut pecuniam illam reddant, cùm nõ fuerit de
poſita penes eccleſiam, ſed penes illum Belial. Vnde ſuadet
epiſcopo, ut actionem ſuam dirigat contra illum furem; &
mandat Papa quibuſdam, ut iſtum Belial ponant in uincu-
lis,ut ſic dictam pecuniam reſtituat. In fine dicit,ꝙ ſi epiſco
pus poterit amicabiliter conuenire de reditibus illius cum
canonicis illius eccleſię, Papa ratum habebit. B. †Not.1.ꝙ
utens depoſito contra uoluntatem deponentis, ſeu depoſi-
tum denegans, cõmittit furtum,[b] & condemnatus efficitur
infamis.Primum probatur hic,& in l.qui furtum.ff.de con-
di.fur.Secundum probatur in l.qui depoſitum,C.eo. Nam
idem eſt in pignore; quia eo utens contra uoluntatem do-
mini cõmittit furtum, & ad hoc pauci,& minus bene, animaduertunt, l.ſi pignore, ff.de furt. & ſi ex uoluntate domi
ni, pacto præcedente tempore mutui, eo utitur,non com-
mittit furtum, ſed uſuram, ſi commoditas, quam percipit
ex uſu pignoris,eſt æſtimabilis.ĩ.de uſu.c.1. & c. cum con-
tra,de pig. Vide per Cal.in c nauiganti.ĩ.de uſur. ubi inter
cætera ponit queſtionem notabilem. Nunquid doctor[c] ex
mutuo,qđ facit ſcholari,committat uſuram, ſi contempla-
tione mutui intret ſecum; aliàs non intraturus;[d] & con-
cludit, quòd ſic, ſi ex tali introitu aliquam utilitatem eſti-
mabilem percipit doctor; puta quia propter augmenta-
tionem famę augmentatur ſibi ſalarium, uel lucrum aliun
de percipit. Et idẽ dico in conſimilibus quæſtionibus.ſic in-
tellige gl.iuris ciuilis ĩ l.2.ff.de caſũ.& ĩ l.1.ff.de offi.pſe.vrb.
Not.

3 †Not.2. ꝙ depoſitũ licitè fieri põt apud eccleſiã; & not. bñ
hũc tex.habes eñ caſum ſatis no.ꝙ eccleſia teneť ex depoſi
4 to apud eã facto. †Tertiò not.ꝙ ex ↄ̄ctu inito cũ particula-
ri de eccleſia(puta canonico,uel capellano)nõ teneť eccle-
ſia,niſi quatenus uerſum eſt in utilitatẽ ipſius. Et in hoc ul
timo no. iſtũ tex. a ↄ̄rio, ꝙ ex facto particularis ꝑſonæ põt
cõueniri eccleſia,quatenus utilitas ipſius cõcernit eccleſiã.
No.ibi: *loculos habet*, ꝙ q̃nq; cõtinẽs poniť ꝓ cõtẽto; & iõ
ſenſus literæ eſt, ꝙ ille q̃ aſportauit depoſitũ,erat ſoluẽdo.
Nã dř loculus a paruo loco apto ad cuſtodiẽdũ pecuniã; &
5 ſimilẽ tex.habes 13.q.1.c. habebat.† No.ꝙ ubi libellus ne-
ceſſariò nõ cõcludit ↄ̄ reũ,debet incõtinẽti ꝑ iudicẽ reiici;
ad hoc qđ no.Inn.in c.1.de offi.uica.& 11.q.1.c. Chřianus.
6 † No.ulterius,ꝙ in caſu ciuili habẽte delictũ annexũ põt ẽt
clericus carcerari, & ẽt torturę ſubiici,& uinculis alligari:
dicit tñ hic Abb. ꝙ hic iſte erat infamatus. Pro hoc tex.ibi,
ut audiuimus.vñ dicit,ꝙ nũq̃ reperit,ꝙ clericus ſit torquen
a dus,[a] niſi infamatus;& eſt no.& ſingulare uerbũ. Sed ego du
b bito,[b] nunq̃d ſit uerũ nã iſte tex.hoc nõ ꝓbat.nã licet Pa-
pa audiuerit,nõ ſequiť, ꝙ ꝑꝑ hoc ſit infamis. Vnde puto,ꝙ
quẽadmodũ ↄ̄ laicũ ſufficit unus bonus teſtis ad torturam,
ut eſt glo.no.in l.3.C ad leg.iu.maieſt.ita & ↄ̄ clericũ. Nec
eſt uerũ,ꝙ infamia ſemꝑ ſufficiat ad torturã. Sed debet di-
ſtingui,ut no Bar.in l.de minore,§. tormẽta, ff. de q̃ſti. ubi
plus operať q̃nq; unus teſtis de ueritate, q̃ fama; facit qđ
dixi in c.ueniens, de teſti. el 1. Et regułr, an & q̃ñ clericus
torqueri põt, dic, ut no.in regula, cũ in cõtemplatione, de
7 reg.iu. li.6. †Itẽ no.ꝙ clericus carcerari põt nõ ſolũ,cũ agiť
de crimine criminaliter,ut in c.ſi clericus, de ſen. exc.lib.6.
ſed ẽt cũ agiť de crimine ciuiliter.Et facit ad q̃õnẽ: Quidã
clericus geſſit adminiſtrationẽ cuiuſdã laici,& malè reddi
dit rõnẽ, nunq̃d põt carcerari,donec ſatisfecerit? Et vř pri-
mò,ꝙ ſic,arg.hic in c.1.ĩ.ne cle.uel mona. Contrariũ tenet
hic Hoſt. Dicit enim,ꝙ nõ auderet hoc facere ſine expreſſa
licẽtia Papæ, q̃ in caſu noſtro interuenit;quaſi uelit dicere,
ꝙ ẽt in caſu huius c. nõ potuiſſet iſte clericus carcerari,niſi
interueniſſet authoritas Papę.Ego nõ ſto huic dicto ſimpli
c citer, ſed dicerẽ: aut recuſat ſatisfacere. uel dubitať de ſu-
ga;[c] & põt detineri: q̃a priuilegiũ tributũ clerico ꝑ canonẽ,
ſi qs ſuadẽte.17.q.4.ſolũ operať ꝑꝑ temerariã manuũ inie
ctionẽ in clericũ, ut patet ex tenore ipſius. Nõ aũt q̃ñ fit ꝑ
iudicẽ ex iuſta cã. Et uide circa hæc, q̃ dixi in c.cũ nõ ab ho
mine, de iudi. Aut eſt impotẽs ad ſatisfaciẽdũ; & nõ debet
d carcerari, nec excõicari, nec ad cedẽdũ bonis cõpelli,[d] arg.
c.Odoardus,de ſol. Et uide q̃ dicã ibi,& c.2.de pigno & cũ
hac diſtinctione intellige dictũ Ioã. An. in d.c.ſi clericus.
8 †Vltimò ↄ̄ iſtũ tex.in fi.facit tex.in l.in ſumma,ff.de condi.
inde.& qđ no.in c.ſuꝑ eo,de trãſa. Nã ex quo liquebat ec-
cleſiã nõ teneri ad reſtitutionẽ depoſiti,non debuit ualere
trãſactio tãquã ſuꝑ re cauilloſa.Nã trãſactio debet fieri de
re dubia, & lite incerta,ut in ꝑal.iuribus nota. Inno.in hoc
multũ inſtat;& inter cętera ponit duas ſolutiones. Prima,
ꝙ cõpoſitio ſumebat hic uigorẽ ex ſpãli ꝑmiſſione Papæ:
aliàs nõ poſſet ꝑlatus renũtiare exceptioni cõpetẽti eccle-
ſię,nec trãſigere euidẽter[e] in dãnũ eccleſiæ;ad hoc l.ꝑſes,C.
de trãſac. & l. ↄ̄ iuris ciuilis regulas,ff.de pac.Et no.bñ hoc
dictũ. Ex quo puto inferendũ, ꝑlatũ nõ poſſe cedere liti, &
cauſę, ex quo nõ ſubeſt cã euidẽs; nec ẽt puto ſufficere cãm
euidẽtẽ,niſi interueniat ſolẽnitas debita,ſi actio cõpetebat
ad rẽ ĩmobilẽ,iuxta ea,q̃ dixi in c.nulli,de reb.eccl.nõ alie.
Secũda ſol.ꝙ eps dicebat eccleſiã ↄſenſiſſe depoſito,uel pe-
cuniã cõuerſam in utilitatẽ ipſius, licet de ꝑſenti nõ cõſta-
ret;vñ ꝑꝑ dubiũ litis euẽtũ tolerať cõpoſitio;& utraq; ſol.
9 bona. † In gl.1.in fi.inducit iſte tex.cũ gl.ad q̃õnẽ: Nũq̃d ↄ̄-
hẽs cũ eccleſia teneať ꝓbare pecuniã uerſam in utilitatẽ ip
ſius, ad hoc, ut efficaciter poſſit exactionẽ exercere ↄ̄ eccle
ſiã. Et primò dicit Inn.ꝙ ſpãle eſt in ↄ̄ctibꝰ,q̃ fiũt grã cõce-
dẽtis tñ,ut in depoſito &c. Itẽ ſpãle eſt ĩ cã mutui, ut in au
thẽ. hoc ius porrectũ, alleg.ĩ gl.aliàs nõ
eſt neceſſe ꝓbare uerſum. Poſtmodũ di-
cit, ꝙ ſolũmodo eſt ſpãle in cã mutui: in
aliis uerò ↄ̄ctibꝰ initis cũ eccleſia hoc nõ
eſt neceſſe:q̃a nõ reperiť iure cautũ,niſi ĩ
mutuo. ſi ergo uẽderẽ eccleſiæ: uel emo
ab eccleſia:uel cõmodatũ cõcedo,potero
agere ↄ̄ eccleſiã, licet nõ ꝓbẽ uerſum in
utilitatẽ ipſiꝰ;& eſt notabile dictũ,& quo
tidie allegatũ. Rõ aũt ſpãlitatis ĩ mutuo
eſt:q̃a ꝑlati ſunt prõpti ad recipiẽdũ mu-
tuũ,& fœneratores prõptiores ad mutuã
dũ;vñ,ſi indifferẽter teneret eccleſia, tũc
de facili bona eccleſiæ alienarenť. Fuit
ergo meritò his caſibꝰ obuiãdũ.Nã & idẽ
vř diſpoſitũ in ciuitate,in lege ciuitas,ff.
ſi cert.pet. Et vř hic Inn.ſm unã opi.ele-
gãtiſſimè hoc dictũ reſtringere.Dicit.n.
ꝙ ẽt in mutuo nõ eſt neceſſe ꝓbare uer-
ſum,niſi q̃ñ ꝓ ſatisfactione oporteret ꝑ-
uenire ad diſtractionẽ rerũ ĩmobilium.
quaſi ſecꝰ,ſi poſſet ſatisfacere de fructibꝰ.
Pro hoc adducit tex.10.q.2. in c. ea eñ.
§. hoc ius porrectũ, in uer.& is creditor-
ubi apponiť dictio,hic; quaſi uerſum de-
beret ꝓbari ꝑ creditorẽ in illo caſu, ubi
oportet diſtrahere bona ĩmobilia ꝓ ſa-
tisfactione, uel mobilia ꝑcioſa, & ut dixi
eſt dictũ ſingulare, & ĩ corpore,vñ ſumiť
illa auť. canonizata ꝑ Gratianũ,nõ eſt il
la dictio, hic, ſaltẽ ĩ oĩbus libris,uel cõi-
ter.& põt allegari una rõ ꝓ hoc dicto In
no. nã ꝑlatus habet liberã adminiſtra-
tionẽ fructuũ, ut in c.cũ nobis,de elec.&
in c.is cui,eo.tit.li.6.vñ quẽ admodũ põt
fructus diſtrahere de nouo ↄ̄hẽdo;ita de
bet poſſe ipſos diſtrahere ꝓ ↄ̄ctibus ini-
tis. Itẽ in fructibus agiť de ꝑiudicio ip-
ſius:q̃a ex eis uiuere debet. Hãc tñ mãm,
in qua uarię ſunt opiniones inter cano-
niſtas & Legiſtas, latè expediã in c.qđ q̃
buſdã, de fideiuſ. ubi melius cadit; & ad
iſtũ tex. dic, qđ ideò erat neceſſe ꝓbare
uerſum: q̃a pecunia nõ fuit cõmẽdata,ſi-
ue depoſita eccleſiæ, ſed particulari: ſe-
cus ergo a ↄ̄rio ſenſu, ſi fuiſſet cõmẽdata
10 eccleſiæ; & de hoc aliq̃d infrã dicã. † In
gl.2. no.finem gl.ꝙ depoſitum dř factum
apud eccleſiam,q̃ñ fit in pręſentia pręla-
ti & capituli. Nam ꝑlatus & capitulũ re-
pręſentant eccleſiã, ut in c. requiſiſti, de
teſta.iũcto c ſcire.7.q.1. Sed Ioã.And.di-
ſtinguit, an depoſitũ ſit factũ apud ſacri-
ſtã deputatũ ad cuſtodiã uaſorũ eccleſię,
an apud deputatũ ad cuſtodiã depoſito-
rũ.Nam in q̃buſdã eccleſiis deputať unus
ſpecialiter ad cuſtodiã depoſitorũ, quẽ-
admodũ eſt uidere in notabili hoſpitali
ſanctę Mariæ huius ciuitatis Senẽſis.Nã
multi trãſeũtes & peregrini multa ẽt ꝑ-
cioſa deponunt, & fideliſſimè eis ẽt poſt
multũ tẽpus fit reſtitutio; quaſi ex hac di
ſtinctione ſentiat Ioã. And.ꝙ ſi depoſi-
tũ fit apud cuſtodẽ uaſorum, non dř fa-
ctum eccleſiæ:ſed oportet, ꝙ interueniat
ꝑſentia prelati & capituli,ut in glo. Sed
in alio caſu non requiritur eorum præ-
ſentia. ſatis eſt, quòd a principio illum

SEB. SAP.

a Sit torquen. Vide ad hæc Feli. in c.olim,ĩ.đ reſcri. col. 2. uer .excipe tres caſus.

b Sed dubito. Adde uidẽdũ d.Car. conſi.45.

ZACHARIA.

c Dubitatur de fuga. Adde Lafran. de Oria. in c.q̃ñ. cõtra falſam.§. recuſationes, nu. 3. & qđ ibi no. in a. po.Celſi i uer. q̃a forẽſis.ĩ. de ꝓba.

ZACHARIA.

d Nec ad cedẽdum bonis cõpelli. Tu dic,ꝙ imò,ut tex. eſt fin. in auth. ut deter n. cl.§. inueſtigãtes, ad finem ſm Lud. Ro. ſing. ſuo.459. inci.q̃ro, an eccleſia, ubi dicit fruſtrà dubitare canoniſtas in c. Odoardus, an clericus poſſit cogi cedere bonis, cũ eccleſia cogatur.

ANT. FRAN.

Circa hoc,quod dř,ꝙ clericus, qui ſm diſpoſitionem c. Odoar. de ſolu. nõ tenetur ultra, quã facere poſſit, cõpelli ad cedẽdũ bonis, quãuis iſte dicat, ꝙ ſic, argñẽdo de eccleſia ad clericum, nõ puto eſſe uerũ, ꝙ poſſit cogi:ſed bñ poteſt cedere, ſi uult. Et ita loq̃tur tex. alleg.hic per iſtũ,& Ro.in fin.alle. Et adde,ꝙ ceſſio bonorũ,ſi ſit facta a clerico,uel a ſcholari,nõ põt clerico poſt talẽ ceſſionẽ auferri breuiariũ, nec ſcholari libri empti poſt ceſſio.Ita Bal.no. in l.1.C.q̃ bo.ce. poſ.& uide Bar.in l.fi. eo. ti.qui dicit, ꝙ ceſſio bonorũ põt fieri a debitore,ẽt ſi poſſit habere debitor inducias a creditore. Dicas tñ ꝙ talis ceſſio bonorũ nõ fit a debitore, qui dolo eſt uerſatꝰ cũ creditore, ut plenè ꝑ Pau.de Caſ.ĩ conſi.ſuo 49.

Euidenter. Adde quod uult Ro. cõſil.50.

deputauit ad depoſita recipiēda; & not. bn̄: qa ſentit Ioā. And. & ēt glo. eccleſiā obligari ex tali ꝯtu inito gratia deponē tis tantùm. Sed Inn. dicit, ꝗ cū fiat in ꝑſentia plati & capituli, nō tenet̄ ēt eccleſia, niſi aliquod lucrū eccleſiæ ſit inde ſecutū; alleg. l. licet, in §. ſi filius, ff. de ſepul. & nihil ultra dicit. Et miror, ꝗ doctores nō pōderāt hoc dictum; qđ mihi vr̄ ſatis notandū. Nā qn̄ eccleſia recipit aliqđ lucrū, pōt dici ꝯtus initus gratia utriuſq; & meritò eccleſia obligari debet, ſicut & in aliis ꝯtibus. Sed qn̄ fit gratia deponentis tantū, tūc nō occurrit mihi rō, quare eccleſia debet teneri, ſaltem cū ſit pertinēdū ad diſtractionē rerū imobiliū, uel mobilium ꝓcioſarum ex ꝯtu plati, & capituli non initi ad utilitatē eccleſię ꝗ capitulum, ſine exceptione, 12. q. 2. & rōnē l. præſes, C. de tranſa. Et ad iſtum tex. pōt rn̄deri, ꝗ non eccleſia, ſed canonici hic compellebant̄, & poterant cōpelli ex reditibus eorum, ar. in fine literæ. Et regulariter an, & qn̄ ex delicto prælati & capituli teneat̄ eccleſia, dico pleniſſimè in c. 1. de dolo & cōtu. & not. hoc: qa doct. ſimplr̄ tranſeunt cū illa prima ꝯcluſione.

SEBA. SPIA.

a Quòd ſi depoſita rius. Vide d. Chriſtof. Porc. in §. is cui, cir. ſi. inſt. q. b. mod. re ꝯh. obli. & uide Bal. i l. q fortuitis, aliàs in l. pignus, C. de pig. ac. ubi ponit q. de eo, cui cōmodaueram bouē habēti aliū, & ille remiſit ſuū itra portas caſtri, aliū dimiſit, & illū latrones abduxerūt; an teneatur? Qui q. relinqt indeciſam; ſed illam decidit Alex. in l. ēt. §. 1. ff. ſol. mat.

SEB. SAPIA.

b Dubiū eſt. Vide do. Sal. diſtinguētē in l. ſi ut certo. §. nūc uidedū, col. 3. ff. cōmo. & ibi tacitè deſtruit ſundamētū Abb. hic, dū dicit, ꝗ primò qs tenet̄ ſubuenire ſibi, demū ꝓximo: qa iſtud eſt ue rū ſm̄ Sal. qn̄ charitas eſt ordinata; ſecus, qn̄ eſt inordinata, ut qa tacite de nā act° agitur ꝯriū; & ad hoc eſt bona gl. i §. neceſſe, in uerbo, debet 47. diſt. & dixi la tius in rep. l. qđ Nerua, ff. depoſi.

SVMMARIVM.

1 *Depoſitarius quando teneatur reſtituere res depoſitas deperditas ſiue dolo ſiue culpa, ſiue caſu. 2. 3. 4.*
Compenſatio non admittitur in depoſito. 6. 10. ubi latè.
2 *Depoſitarius non præſumitur in dolo, ſi non ualens ſaluare omnes res, ſaluauit ſuas, etiam uiliores, & deſtituit depoſitas precioſiores.*
Dolus non poteſt probari, niſi ex præſumptionibus & coniecturis.
3 *Depoſitarius regulariter non tenetur de culpa, niſi ſponte obtulerit ſe depoſito: uel aliquid receperit pro eo.*
5 *Depoſitum & alij contractus pendentes ex uoluntate unius poſſunt quandocunque diſſolui. 1.*
7 *Depoſitarius quo caſu debet habere tantam, uel maiorem diligentiam in rebus depoſitis, quàm in ſuis.*
8 *Depoſitarius, uel commodatarius aſſerentes res depoſitas, & commodatas amiſiſſe, an & quo caſu habent probare quomodo perdiderunt.*
9 *Depoſitarius uel commodatarius allegantes & probantes amiſſionem rei, ex aduerſo allegatur dolus, uel culpa, quis habet probare.*
10 *In compenſationibus quantum tempus detur ad liquidandum debitum.*
11 *Compenſatio fit ipſo iure ad euitandam pœnam debentis ſoluere, uel uſuras.*
Emphyteota ſi non ſoluit canonem intra biennium nō cadit a iure ſuo, ſi ille, cui debebat fieri ſolutio, erat debitor emphyteotæ.
12 *Compenſatio admittitur in omnibus rebus, quæ in ſuo genere recipiunt functionem, id eſt, quando una ex to to fungitur uice alterius.*
Compenſatio de ſpecie ad quantitatem non fit.
Compenſatio eſt debiti & crediti inter ſe contributio.
Compenſatio habet locum in commodato.
Compenſatio indirecta an habeat locum, ubi directa locum habere non poteſt?
Compenſatio indirecta eſt retinere rem debitoris pro debito, donec fuerit ſibi ſatisfactum; intellige rem, quæ peruenit ad manus creditoris.

CAP. II.

Bona fides. † Primò dicit ad quid tenet̄ depoſitarius. Secundò quo repetatur depoſitū. ſecūdū dictū, ibi: *ſanè.* nō pōt aliter ſummari pp multitudinē dictorū. Caſus literalis. Depoſui penes te res meas. res illæ amiſſæ ſunt, de rebus tuis nihil amiſiſti. Querit̄, an tenearis mihi ad reſtituēdas actione depoſiti? Rn̄det̄, ſi res tuę ſalue ſunt, & res depoſitas amiſiſti, hoc ipſo pſumit̄, ꝗ bona fides abeſt circa res depoſitas, & ita dolus affuit; & ideò teneris ad reſtituēdum depoſitum. De culpa aūt teneris, ſi teipſum depoſito obtuliſti: uel ſi aliqd recepiſti ꝓ cuſtodia. ſed de caſu fortuito non teneris, niſi pactū interuenerit: uel niſi culpa, uel mora ꝓceſſerit caſum. Secūdò qrit̄, utrū depoſitori liceat reuocare depoſitū qn̄cūq; voluerit? & rn̄det̄, ꝗ ſic. Sed ſi depoſitarius opponeret cōpēſationē, uel in totū, uel in partē, cōpenſatio nō eſt admittēda, ne ꝯtus, q ex bona fide orit̄, ad pfidiā referat̄: ſed in aliis ꝯtibus bn̄ admittit̄ cōpēſatio, ſi cā, ex qua cōpēſatio poſtulat̄, liquida ſit, & facilē exitū credat̄ habere. B. †Not. 1. ꝗ ſi depoſitarius^a dicit ꝑdidiſſe res depoſitas rebus ſuis ſaluis exiſtentibus, pſumit̄ in dolo. Et idē vr̄ dicēdū, ſi ꝓbat ꝑditionē depoſiti. oportet ergo, ꝗ ꝓbet caſum fortuitum, uel ꝑ alias pſumptiones, uel cōiecturas excludat dolū pſumptū. Exēplū: iminēte incēdio, depoſitarius nō ualēs ſeruare res depoſitas, ꝑelegit ſeruare res ſuas, q erāt præcioſiores. Nā nō tenet̄ res depoſitas uiliores pſerre ſuis precioſioribus, maximè cū teneat̄ magis ſe diligere, q̄ aliū, 23. q. 5. c. ſi nō licet, & c. nō ſatis 86 diſt. hoc em̄ caſu uel ſimili nō pſumit̄ dolus. Sed dubiū eſt,^b qđ ſi res depoſitę erāt precioſiores, & nō uales ſubuenire utriſq;, ꝑelegit ſuas uiliores? dn̄t qdā, ꝗ pſumit̄ dolus; qđ ego credere nō poſſū. Nā, ut ꝑdixi, primò qs tenet̄ ſubuenire ſibi, demū ꝓximo. vn̄, ſicut diximus reſpectu peccati, ꝗ nō tenet̄ qs incurrere peccatū ēt ueniale, ut ꝓximus euitet maius peccatū mortale: qa nō tenet̄ animā ſuā impēdere cōmodis alienis, ut plenè diſputat gl. 14. diſt. in ſumma, ſeu in c. qđ ait Loth; ita nō tenet̄ pati interitū rei ſuę, ut ſaluet res precioſiores proximi. In hoc tn̄ puto nō poſſe dari certā doctrinā. ex uariis nāq; cōiecturis iudex pſumit̄ dolū abeſſe, uel adeſſe. Quid. n. ſi ſaluauit res uiliſſimas, & dimiſit res poſitas ualde ꝓcioſas? Ex qualitate ergo perſonarū, & rerū iudex pſumet dolū, q non pōt niſi ex cōiecturis ꝓbari. l. dolū, C. de dolo, & in c. 2. de renū. li. 6. † No. 2. in uerbo, *de culpa*, ꝗ culpa regulr̄ nō imputat̄ depoſitario. Nam, cū fiat depoſitū gratia deponentis tantùm, non debet depoſitarius accuratè arctari ad cuſtodiam rei. Solùm enim tenet̄ de dolo. Itē de lata culpa, q eſt dolus pſumptus, ut in l. qđ Nerua, ff. eo. & in l. magna negligentia, ff. de uerb. ſig. ubi bo. tex. Fallit in qbuſdā caſibus. Primò, cum depoſitarius obtulit ſe depoſito, tunc tenet̄ de culpa leui & leuiſſima, cū uideat̄ depoſitum factum gratia depoſitarii. Ad hoc l. ſi quis, ff. ſi cer. pet. licet quidā uo luerint hoc caſu uenire etiam caſum fortuitū, ut ſentit glo. in l. 1. §. ſępe, ff. eo. ꝑ ꝑdictam l. ſi quis: ſed cōmuniter tenet̄ oppoſitū, ut ſentit hic gl. 2. & latius Bar. in l. qđ Nerua. Secūdus caſus, cū depoſitarius aliquid recipit ꝓ cuſtodia; hoc tn̄ caſu cōiter tenet̄, ut ueniat leuis, & non leuiſſima culpa: quia ꝯtus iſte fit gratia utriuſq;; ad hoc. l. ꝯtus, & ibi not. ff. de reg. iur. Et facit qđ dixi in cōmodato in c. 1. ſ. tit. proxi. venit ergo culpa in depoſito, ſicut in cōmodato. †Not. in uerbo, *pacto*, ꝗ caſus fortuitus non imputat̄ depoſitario, niſi ꝓceſſerit mora in reſtituendo depoſitum, uel culpa, uel pactum; & ſic no. ꝗ ꝑ pactum quis renunciat accidētalibus ꝯtus. †No. ex ſecunda parte, ꝗ ꝯtus dependens a uoluntate unius dūtaxat poteſt diſſolui qn̄cūq;. vnde nō imitat̄ depoſitū naturā aliorum contractuum. quia a principio regulariter

a riter^a uolūtarii ſunt, ex poſtfacto neceſſitatis. c. potuit, de lo
6 ca. l. ſicut. C. de ac. & oblig. † Not. 2. regulā & caſum exce-
b ptū. Nā regulr̄ admittit̄ cōpēſatio.^b Fallit in depoſito; & fuit hoc priuilegiū inductū, ne in fraudē allegaret̄ cōpenſatio cā differēdi reſtitutionē depoſiti. Et ſic ꝯtus depoſiti,
7 ꝗ multū ītitit̄ bonæfidei, redūdaret in pfidiā. †In gl. 1. ibi: *quia non minorem diligentiam.* Cautè hic loqt̄ glo. ſm̄ doc. & bn̄. Nō em̄ dicit, ꝗ tātā diligētiā debeat adhibere in depoſitis, quantā in ſuis, ſed nō minorē. Nā qn̄q; tenet̄ adhibere maiorē diligētiā in depoſitis. Vn̄ ſi in reb° ſuis eſt diligens, uel diligētiſſimus, tūc ſufficit, ꝗ tātā diligētiā adhibeat in depoſitis. Si verò in re ſua eſt minus diligēs, debet hr̄e maiorē diligētiā in depoſitis. Nā in rebus ꝓpriis negligentia eſt culpāda, in alienis uerò eſt arcēda & puniēda. l. cōſtāte. §. ſi marit°, ff. ſol. mat. Et diſtingue iſtā gl. dū. d. ꝗ pſumptio iſta, de qua in prin. ſufficit ad cōdēnationē ſm̄ ea, q dixi in
8 primo no. † Sed hic qro de q. neceſſaria ad intellm̄ mate-
c rię, ſi depoſitari°, uel cōmodatarius allegat rē pdidiſſe, utrū teneat̄ hoc ꝓbare,^c & qualiter ꝓbet, cū qn̄q; interitus rei accidit clādeſtinè? de hac q. ꝑ Cy. in l. ſi creditor, C. de pig. act. pleni° ꝑ Bar. in l. ſi qs ex argētariis, in §. nā &, ff. de ede. Et cōcludo, ꝗ aut nō pōt ꝓbare rē ꝑueniſſe ad iſtū; & tunc ſtat̄ dicto ſuo, ſaltē cū iuro; ad hoc l. ꝑtor, ff. eo. Aut ꝓbat̄ rē ꝑueniſſe ad iſtū: & tūc aut tenebat̄ exhibere rē ex officio iudicis; & ſtat̄ iuro ſuo, ꝗ illā rē nō poſſidet. l. ſi. C. de ſi. inſt. Qđ tn̄ limita ſm̄ glo. no. in l. nō ignorabit, C. ad exhibē. Si uerò tenebat̄ exhibere iure actionis, ut in cōmodato, depo
d ſito, & ſimilib°; & tūc tenet̄^d dicēs ꝑdidiſſe hoc ꝓbare: aliàs cōdēnabit̄, ut in d. l. creditor; & uide bo. tex. cū gl. inſti. qui. mo. re ꝯhi. obli. in ſi. Qualiter aūt ꝓbabit, cōclude, ꝗ qdam ſunt caſus aptiſſimi, ut incēdiū, uis hoſtiū, tēpeſtas; & tūc tenet̄ aptè ꝓbare, ut in iuribus ꝑalle. Quidā ſunt caſus occulti, ut latrociniū de nocte cōmiſſum, uel diſrobatio in cāpis; & tūc ſufficit ꝓbare ꝑ cōiecturas, habito reſpectu ad qualitatē pſonę, & tēporis & ſimiliū. Vtputa, inuenit qs oſtium ſtationis ſuæ aptū & fractū, ubi erāt res depoſitę: vel intrauit locū periculoſum equeſter, redit pedeſter, & dicit ꝑ latrones ſe fuiſſe diſrobatū; & ſic dicendū in ſim. Pro hoc bo.
9 tex. in l. nō oēs. §. a barbaris, ff. de re mil. †Quid aūt ſi ꝓbet amiſſio rei, ſed ex aduerſo allegat̄ dolus, uel culpa, cui incūbit onus ꝓbādi? Cōcluſio eſt Bar. ꝗ qdā ſunt caſus, q de facili nō accidūt ſine culpa, ut incēdiū in domo ꝓpria, uel furtū. in iſtis eſt neceſſe ꝓbare caſum fortuitū: qa prima frōte pſumit̄ ꝯ allegātē. Quidā ſunt caſus, q ut plurimū accidunt ſine culpa, ut uis hoſtiū; in iſtis pſumit̄ culpa abeſſe; & ideò allegāti incūbit onus ꝓbādi. †In ſi. gl. ibi: *intra duos menſes.* Alii uerò dixerūt hoc eſſe arbitrariū, cū iura non aptè pfigāt terminū, & illeū. ꝗ cōpēſationē, all. in gl. loqt̄ in fiſco. Cy. in l. ſi. C. e. ſic diſtinguit, ꝗ aut cōſtat de debito actoris ꝑ cōfeſſionē rei uolētis cōpēſare: aut ꝑ ꝓbationē ipſius actoris. Primo caſu debet admitti exceptio cōpēſationis, licet ita de facili nō poſſet liqdari debitū cōpēſandū. Nā cū actor releuet̄ in uno, ſ ꝑp ꝯfeſſionē rei, patiēter ferat, ſi grauat̄ in alio. d. l. ſi. & l. eū ꝗ, ff. de iureiur. Secūdo caſu, qn̄ cōſtat ꝑ ꝓbationes actoris, aut debitū pōt liqdari incōtinenti; & admittit̄ exceptio cōpēſationis. Aut nō pōt incōtinenti: & tūc ſi cōpēſatio petit̄ in ea re, in qua nō cōpetit actio, ut qa eſt debitū nā le tm̄; & tūc admittit̄, ne res pereat. Nam multa ſunt ſpālia, qn̄ timet̄ de interitu rei, ut in l. 1. ff. de fer. & in c. ſi. eo. ti. Si uerò cōpetit actio ꝑ illo debito, nō admittit̄ exceptio cōpēſationis, ex quo īcōtinēti liqdare nō pōt. Sed Bar. in d. §. ꝗ cōpēſationē, dat regulā, ꝗ intra illud tps debet liqdari debitū ꝯpēſādū, qđ dat̄ cōdēnato ꝑ executione ſnię. Et ſic intelligit illū tex. Nā duo mēſes dant̄ cōpēſanti ꝯ ſiſci ad liqdādū debitū ſuū; qa intra duos mēſes debet ſnia mādari executioni; de quo dicēdū, ut i l. in fraudē, ff. de iu. ſiſ. In rebus uerò priuatorū in actione pſonali dabūtur quatuor mēſes ad liqdādū debitū; qa quadrimeſtre tps

dat̄ regulr̄ ꝯdēnato in actione pſonali, ut i c. qđ ad ꝯſultationē, de re iudi. & i l. 2. & 3. ff. e. Nā ille, q cōpēſat, dr̄ ſoluere. l. ampli°, ff. re ra. ha. Et eſt hęc opi. ſatis exqſita: ſed crederē eā limitādā ſm̄ primū mēbrū diſtinctionis Cy. nā ſi cōſtat ꝑ ſolā ꝯfeſſionē rei, tūc nō dat̄ tps ad ſoluendū, niſi 10. dierū, ut no. i l. ſi debitor, ff. de iud. & i c. dudū, el 2. de elec. Durū eſſet dicere, ꝗ intra 10. dies deberet reus ꝓbare
11 debitū ſuū. †Et not. ex hoc, & tex. ꝗ exceptio cōpēſationis eſt ꝓponēda ab hoie; nō ergo fit cōpenſatio ipſo iure, niſi quo
e ad euitādā pœnā^e debētis ſoluere, uel cur ſum uſurarū, ut eſt tex. no. iūcta gl. i l. ſi ꝯſtat, C. e. Et ꝑ hoc ſoluit ibi not. q. ꝑ do. Pone, ꝗ emphyteota nō ſoluit canonē ꝑ bieniū: dn̄s dicit eū cecidiſſe a iure ſuo. Ille allegat, ꝗ dn̄s tenebat ſibi in tāta, uel maiori quātitate. qrit̄, nūqd incidat i pœ
12 nā? dr̄ ꝗ nō; qđ no. † In ea. gl. ibi: *in pecunia & pondere.* dic clari°, ꝗ cōpēſatio ad mittit̄ i oib° ſaltē, q i ſuo gn̄e recipiūt ſūctionē, i. ꝗ una res ex toto pōt fungi uice alteri°; & iſta cōiter ꝯſiſtūt i pōdere, & nu mero, & mēſura. In his uerò, q i ſe nō recipiūt fūctionē, ceſſat cōpēſatio. Exem plū. ſi tu teneris mihi i quinquaginta, & ego tibi i equo; nō admittit̄ ꝯpēſatio: qa ſatis pt plus eſſe intereſſe & affectio, quā hēo ad equū, q̄ illa, quā habeo ad pecuniā: ſecus aūt eſt, qn̄ nullo poſſū ꝑtēdere intereſſe; ut puta tu mutuaſti mihi pecuniā, & ego tibi: uel q d ſimile. Eſt aūt ꝯpēſatio de biti & crediti inter ſe cōtributio. An aūt in cōmodato hēat locū exceptio cōpēſationis; & vr̄ ꝗ nō ꝑ l. ꝑtextu, C. ꝯmo. Sed ꝯriū cōiter ibi tenet̄, ꝑ quo iſte tex. q ponit ſpālitatē i depoſito. ergo ſec° i cōmodato: qa exceptio firmat rr̄am i aliis 32. q. 7. c. dn̄s. & uide ibi bonā diſtinctionē ꝑ Cy. utrū admittat̄ indirecta cōpenſatio, ubi nō hēt locū directa; ut puta ſi res tua ꝑuenit ad me, poſſum illā retinere ꝑ credito meo, donec mihi ſatisfeceris; uide ibi plenè, & in l. ſi nō ſortē, in §. ſi cētū, ff.
13 de cōdi. indę. †In ſi. gl. intellige hoc, ꝓcedere i pœnis cōcernētib° utilitatē ꝑtiū: ſecus ſi cōcernerēt utilitatē publicā, vel ſiſci: qa qđlibet delictū eſt puniēdū. l. 2. §. ſi publico, ff. đ adul. & ꝑ Inn. i c. pe. & ult. e. ti.

a Regulariter non imputatur. Adde d. Car. cōſi. 95. & quo non teneatur depoſitarius ad reſtitutionē depoſiti, ꝑ Alex. cōſ. 114. 3. lib.

b Cōpēſatio. Adde, ꝗ Bal. cōſ. 232. in ſi. dicit, ꝗ hoc priuilegiū nō hēt locum in depoſito cōfeſſionato, ſed naturali.

ZACHA.

Adde Bal. poſt gl. in uer. poſſeſſio ne, in l. ſi. in 2. not. ubi Bar. & doct. C. de cōpē. & in l. ſi q. s, C. de depoſ. & Pau. de Caſt. cōſi. 52. inci. uiſo pun cto, &c.

c Hoc ꝓbare. Ad de Alex. cōſi. 155. 2. lib.

SEB. SAPI.

d Tūc tenet̄. Vr̄ tn̄, ꝗ ſi depoſitarius uel cōmodatarius fuerit bonæ cōditionis & famę, ſta tur ſuo iuro, ut ſē tit Bal. in l. 1. cir ca ſi. C. loca. & Pe. de Vbal. in trac. de duo. fra. in 8. ꝑte princ. q. 13.

ZACHA.

e Ad euitādā pœ nā. Adde ſpe. in ti. de loca. uer. 79. & ibi in apoſ. Bal. in uer. emphyteota nō cadit. eūdē Bal. in ſua marg. i uer. emphyteota, uer. 1. & Abb. anti. in hoc tit. c. bona ſi des.

De empt. & uedit. Rub.

Suprà uiſum eſt de ꝯtractibus, in qbus rei cō moditas, uel ſimplex cuſtodia in aliū trāſfert̄. reſtat meritò uidere de aliis ꝯtibus, in quibus trāſfert̄ dn̄iū, & ēt poſſeſſio, ſi uēditor erat do minus, uel uſucapiēdi cōditio, ſi alius erat dn̄s; ideò ſubiicit̄ rubrica de emptione & uēditione. Et vt habuerint ortū iſti ꝯtus emptionis & uēditionis, no. tex. in l. 1. de cōtrahē. empt. &c.

SVMMARIVM.

1 *Vendere non licet carius res tranſeuntibus, & etiam habitantibus in loco, quàm in mercato; & hæc ſpectant ad epiſcopum loci. 5. 9.*
2 *Eccleſia non debet uendere rem plus, quàm ualet communiter, niſi emens ſcienter plus dederit.*
3 *Res tantum ualet, quantum cōmuniter uendi poteſt.*
4 *Victualia exponens ad uendendum, cogitur prò iuſto precio uendere. 6.*

a SEB. SAP. Circa dimidiã. Qñ liceat contrahentibus ſe decipere, latè tangit Aret. in c.cum cauſa, col.pe.& ulti. s̃.de teſti.

b Et adde, ꝙ ſi quis in foro plus debito offerret, ut alii plus iuſto p̄cio emant, uel promittūt plus debito in detrimentum alterius, tenetur crimine ſtellionatus, ut eſt tex. quē ibi Bar. not. in l.3.§.itē ſi qs, ff.de cri.ſtel. Ang. de Aret. inſtit. de dona. in fi. Adde Ro. ſing. ſuis fol.16.

SEB. SAPIA.

c Iuſtū preciū. vide Feli. in c. q̃ in eccleſiarū, col.9. & 10. uer. prima declaratio, s̃. de conſti.

d Puta ſcholaris poſuit librū ſuum penes bidellum; iſto caſu cogi nō poteſt. Idem Pet. Cy.& Bal. in d.l.1.C. de epiſ.audi. & multū no. Alb. de Roſ. in l.non enim, ff. rerū amo. ubi reprehēdit gl. ibi tenētē ꝯ̃riū. & dicit, ꝙ debet aliter intelligi: quã tñ gl. Din.& Bar. ibi ad hoc expreſſe notãt, & ſ. quūtur; & ſic eſt ibi ſpãlis caſus ſ̃m eos, in quo nō eſt locus pœnitētię, ſicut & in ſi. ꝑꝑ expoſitionem rei uænalis. In ꝯctu innominato non eſt locus pœnitentię; tex. eſt ſ̃m Bartol.& oēs ibi ualde ſing. in l.1.C.de rerū permu. cū cōcord. traditis ꝑ d. Alex. in l.ſi pecunias, in prin. ff. de condi.inde. Et ſi hoc eſſet uerū, eſſet ualde not. ſed puto primam opinio. ueriorē.

e Tēpore cariſtiæ pōt quis cōpelli ad uendendum; & ideò nobilis habens annonam poteſt tali tempore compelli inuitus uendere & uiliori precio, ut per Bar. in l. annona, ff. de extraordi. crimi.& in l.1.§.cura carnis, ff. de offic.præfec.urb. Bal. in d.l.1.C. de epiſc.audien. Ex prædictis collige regulam, cum duabus fallentiis. Regula eſt, ꝙ nemo compellitur uendere. l. nec emere, cum ſimili, C.de iure deliberãd. Fallit primò, ut nunc dixi, tempore cariſtiæ. Secundò fallit, ut s̃. ꝓximè notaui, ubicunq; quis expoſuit rem uęnalē, cogitur inuitus uendere & iuſto p̄cio taxato arbitrio iudicis. Ita gl. dicit & Bar. in d.l.non enim, quãuis cōtrariū teneant Pet.Cy. & Bal. ut s̃.proxi.not. & puto uerius. Alias fallentias ad prædictam regulam uide ꝑ glo.& plenius ꝑ Guliel.& Alber. in d.l. nec emere. Quaſdam alias enumerat, neſcio quo ſpiritu, Bar. in l.fi. C.de fideicōmiſ.liber. Bal.& Ang. in l.ſi pendente §.ſi cloacarii, ff.de uſufru. ꝑ illum tex.& ꝑ multas alias concordã. alleg. ꝑ do.Alex. in l.nec emere. Vltra fallentias, quę ponuntur in prædictis locis, adde ꝙ prædicta regula fallit in caſu multum eleganti, in l.2. ff.de nundi. ubi Iuriſconſultus opportunè adducit authoritatem Platonis. Quartò fallit in caſu l.quod ſi locus.§.fi. cum gl. ff. quemadmodum ſerui. amit. Quintò fallit in caſu ualde ſingula. l.ſi fundum. ff.manda. quem Bar. ibi reputat ſing.& dicit ſe de facto practicaſſe in palatio ſyndicatus. Eum etiam pro ſing. allegat Bal. in l.1.C.ſi ſeruus ex. Sextò fallit fauore religionis, qñ teſtator mandat conſtrui eccleſiam in certo loco, qui ſit ſibi cōmunis cum alio. Nam cogitur ſocius inuitus partem ſuam uendere, ut eccleſia conſtruatur. l. fi. §.1. quam ad hoc ibi notat. Bar. C. de com. ſer.ma. Facit bene l. ſi quis ſepul. in princi. ubi ſimilis caſus, ff.de relig. Septimò fallit, ubicunq; ſtatuto caueret, ꝙ quis inuitus cogat̃ uendere rem ſuã. Nam ualeret tale ſtatutum, dūmodò ſit generale & nō ſpeciale ꝯ̃ certam ꝑſonam. Ita not. Bar. in l. uenditor §.ſi conſtat, per illum tex. ff. cōmu. prædi.& in l. Antiochenſium, per illum tex. ff. de priuil. credi. Io.And. in rub. de execu. ſenten. ad fi.& eſt bonus tex. in l. ſi in emptiōe. §.omnium de cōtrahē. empt. hinc alibi pulchrè determinat Bar. in l.2. per illum tex. in uer. ab eodem, C. de ſen.ciui.lib.11. ualere ſtatutum. Et iſtud ſtatutum eſt in ciuitate Ferrariæ, ꝙ habens rem paruam apud confinia habētis magnam, compellatur uendere precio moderando arbitrio iudicis; & uide do. Alex. in additio. Eo modo, an ciuis inuitus cogatur locare domum ſcholari. Et nunquid cogatur relocare illam, quam anno tranſacto habuit inuitus, & dato, ꝙ hoc priuilegium competat ſcholaribus, an competat doctoribus legentibus, & nunquid ciues teneantur locare domos ſuas ſcholaribus, quando aliter non poſſunt habitare in ciuitate. Has quęſtiones ponunt Moder. præcipuè Imo. poſt Bal.& Ang. ibi in l.1. ad fi. ff.ſol.ma. poſt Io.And. ibi per eos alleg. Et uide do.Alex. in l.2. in prin. in ulti.col. ff.ſol.ma. ubi dicit, ꝙ cogitur quis uendere fundum ubi erigantur furcæ pro executione iuſtitiæ. Vltimo adde alium caſum, in quo dominus cogitur alienare, ſeu alienationem ratam habere, in §.fi. in aut̃. ut cum de appel.cog. ubi ille, qui non eſt dominus, poteſt tamen alienare rem domini, etiam ſine mãdato, & dominus cogitur habere ratum, ſ. pro redimendo eum de captiuitate, & ibi gl. in uerbo, debetis. Computatur hoc pro uno mirabili ex quinque mirabilibus, quæ notat ex illo tex. Quid ſit e ꝯ̃, an quis poſſit prohiberi uendere, uide ꝑ Ang.de Are. inſti.de dona. ad fi. Ant.Fran. An & qñ qs cogat̃ uendere inuitus, dicas, ꝙ quis cogitur uendere conſorti, uel cōiūcto potius, quã extraneo, qñ eſt oīno uenditurus, iuſto tñ precio, ēt ſi alias uellet ſibi offerre plus iuſto p̄cio. Ita Bal. no. in l.ad officiū, C.cōi diui.& in l.dudū, C.de contrh.uend. ubi dicūt, ꝙ ſi extraneus uellet dare iuſtū p̄ciū abſq; dolo, ꝙ tenet̃ cōſors uel cōiunctus illud idē dare. De quo ēt ꝑ Ro. in l.1. in 2.col. ff. in ius uoc. ut eãt, & per Ale. in l. qui Romæ, in §.cohæredes, ff.de uer.obl. Et adde, ꝙ quis cogitur uendere eccleſiæ, ut fiſco, qñ eorum intereſt, ut per Flo. poſt Gul. de Cug. in l. ſi qs ſepulchrum, ff.de reli.& ſum. fune.& in l.2. in §. locus, eo. tit. & per Gul. de Cu. in l. decernimus, C. de epiſ.& cler. & per Io. de Lig. in c.ad apoſtolicæ. de dona. & uide tex. no. in c.1. de rer. permu. & ibi per do. Abb.& uide Bart. in l.Iul. in §.idem Celſus, ff. de actio. emp.& Bald. in l. ſerui electione, in §.1. ff. de leg.1. & eundē in l.1. in 2. opp. C. de peri. & commo. rei uend. & per Ale. in l. annonam, ff. de extraord. cri.

5 Epiſcopus habet iuriſdictionem inter laicos, ubi uertitur ipſa cauſa.9.

6 Vendere quis cogitur, ſiue expoſuit uænales, ſiue non, tempore tamen cariſtiæ, res ad uitam hominum neceſſarias.

Locare quis tenetur domos ſcholaribus.

Cariſtiæ tempore omnia ſunt cōmunia, & licitum eſt tunc impunè furari ob neceſſitatem.

7 Pauperes licet non habeant actionem contra diuites ad uictualia cōmunicanda, poſſunt tamen implorare officium iudicis, ut eos compellat ad cōmunicandum.

8 Ad eleemoſynam faciendam compelluntur tam clerici, quam laici facultates habentes, ubi ſubeſt maxima neceſſitas.

Eleemoſyna eſt de præcepto tempore neceſſitatis.

Epiſcopus habet in aliquibus caſibus iuriſdictionem in laicos, maximè negligente iudice ſeculari, & notoriis.

CAP. I.

1 PLacuit. † Cogit Epiſcop.
ne carius uendat̃
tranſeuntibus, quã in mercato
uenderet̃. No.1. ꝙ clerici ma-
ximè curati debent eſſe hoſpitales, ideſt
eleemoſynarii, & recipere peregrinos
trãſeūtes iuxta facultatē bñficii. Nam pri
mò debēt prouidere ſibi & neceſſitatibꝰ
eccleſiæ, c. paſtoralis, de his q̃ fiūt a p̃la.
2 & c.1.& c.de his, de eccle. ędi. † No.2. ꝙ
nō debet quis uēdere carnes plus, q̃ ua-
leãt. Et facit hoc in arg. ꝙ eccleſia ſi uult
uendere rē ſuã, & reperit aliquid plus, q̃
ualeat cōiter, nō debet illud ultra recipe
re; & hoc tenet gl.no.10.q.2. c. ea.§. hoc
ius, & ſequit̃ Hoſt. hic: ſed Lau. ꝯ̃. Sed pri
mū dictū mihi placet, ubi ex ignorantia
qs uult p̄ſtare ultra debitū ualorē. Nam
eccleſia nō debet adhibere fraudē in ꝯ̃-
ctu, ut in c. ꝑ tuas, de donatio: ſecus vr̃, ſi
ſciēs uerū p̄ciū, offert aliqd ultra. nã tūc
nulla eſt deceptio, arg. regulę, ſciēti, de
reg.iur.li.6. & ſic reducas ad concordiam
has opi.ꝯ̃rias. Et ꝓ hoc uide Cal. in c.na-
uigãti, de uſur. ubi dicit peccare ꝯhētē, ꝙ
a aliū decipit in p̄cio, licet citra dimidiã[a]
iuſti p̄cii. Hinc fortè dicit canon difficile
eſſe inter emētē & uēdētē nō interueni-
re peccatū, de pœni.diſt.5.c.qualitas.88.
3 diſt.c.eiiciēs; & hoc no. † No.3. ꝙ tãtū va
let res, quãtū cōiter uēdi pōt; de quo in
l.p̄cia rerū, ff.ad leg.Falc. & s̃.de teſtib.c.
4 cū cãm, el 2. † Itē nota, & tene menti, ꝙ
b exponēs uictualia[b] uænalia, cōpellit̃ uen
dere ꝓ iuſto p̄cio; facit l.1. C.de epiſc.au
dien. & ff. de offi. p̄ſe. vrb.l.1.§.cura car-
5 nis. † Itē no. caſum notabilē & generalē,
in quo ep̃s habet iuriſdictionē in laicos,
vz ubi uerſat̃ cã pietatis. Nam cã pia eſt,
ut peregrini & tranſeūtes humaniter tra
6 ctent̃. † Sed oppo. ꝯ̃ hoc, & ꝯ̃ tex. & vr̃,
ꝙ nec ep̃s, nec iudex ſecularis poſſit quē
cōpellere ad uendendū rē ſuã, nec ad im
ponēdū p̄ciū rei, ut l.inuitū, & in l.dudū,
de ꝯhē. empti. imò nec Iudæis infligi pōt
hoc onus, ut l. nemo exterus, C. de Iu-
dęis. Sol. uariè circa hoc hic ſcribūt do-
cto. & in d.l.1.C.de epiſc.audiē. & ꝑ Bar.
in l.annonã, ff. de extraordi.cri. Sed po-
nendo ueriorē opinionē & cōlorē, di-
ſtingue ſic: Quòd aut quis expoſuit rem
ſuam uęnalem; aut nō. Primo caſu in his,
q̃ ſunt neceſſaria ad uitã hominū, pōt ſu
c perior ſtatuere iuſtū p̄ciū.[c] Nam intereſt
ſuperioris ꝓuidere neceſſitatibus ſubie-
ctorū & reipublicę; & in iſtis debet intel-
ligi tex. & iura ſimilia. Ex quo īfert Bar.
in d.l.1. ꝙ cū uita hominis nō poſſit du-
ci ſine ueſtimentis, & ſine hoſpitio, ꝙ ēt
in domibus aptis ad locandū, & in pãnis
poſſit ſtatui certū preciū. Et ita iãdudum
actum fuit Paduæ in domibus conducen-
dis per ſcholares. Nam quęlibet domus
apta, fuit deſcripta in certo loco, & æſti-
mata penſio annalis. In aliis uerò, q̃ non
d ſunt neceſſaria[d] ad uitã hominis, habent
locū contraria, ut non compellant̃ uen-
dere certo precio: ſed quiſq; in re ſua ſit
moderator & arbiter, ut in l. in re mãda
ta, C. mandati, & in d.l.dudum; facit c.de
his, de ſepulturis. Secundo caſu principa
li, ſ. cū quis rē ſuã nō exponit uænalem,
aut nulla ſubeſt neceſſitas; & non cōpelli
tur quis uendere, ut in d.l.inuitum. Aut
ſubeſt neceſſitas; & poſſunt exuberantes
compelli ad uendendum iuſto precio ea,
quę ſunt neceſſaria ad uitam hominis;
e & ſic ſeruatur tempore cariſtię.[e] Probat̃
ratione. Nam tempore neceſſitatis om-
nia uictualia debent eſſe cōia; unde excu
ſatur quis a furto, ſi neceſſitate maxima

imminente

imminēte capit alienum, ut legitur & no. in c.ſi quis ꝑꝑ ne
7 ceſſitatē, de fur. de conſe. di.5. diſcipulos. † Et uide text.no.
cum gl. in c.ſicut.47.di. ubi concluditur, ꝙ licet indigenti-
bus non cōpetat actio contra diuites ad uictualia cōican-
da, pñt implorare officiū ſuperiorum, ut eos compellant.
Nã cū peccet non largiendo, fortius peccat uendere nolen
8 do; & hic diligenter no † In gl.1. iuncto tex. in ea. alleg. ꝙ
p̄t quis compelli ꝑ excōicationem, ut ſit hoſpitalis. i. chari
tatiuus & eleemoſynarius ad recipiēdos peregrinos in do
mo. Inn. ur̃ ſentire ꝯ̃rium, niſi peccatum ſit notoriū; & mul
tum lentè in hoc tranſeunt doc. Ego diſtinguerē, ꝙ aut lo-
quitur in clerico beneficiato, aut laico. Primo caſu pōt cō-
pelli, & fieri compulſio, ut iuxta facultates ſit charitatiuus;
& aliter non faciens peccat: qa ad opus pietatis ſunt princi
pl̃r inſtituta beneficia.12.q.1. uidentes, & 16, q.1.c.fi.& in
c.de monachis, de præb. Secundò caſu, cū quæritur de lai-
cis, dico, ꝙ ubi eſt maxima neceſſitas ex parte ꝓximi, laicꝰ
peccat ſibi nō ſubueniēdo; & ſic poſſet cōpelli ad ſubuētio-
nem ꝑ excōicationem, 86.di.c.paſce.83.di.c.1.& 2. Et hoc
a caſu eleemoſyna eſt in præcepto[a]. d.c.ſicut, & no. in c.in-
ter opera, de ſpon. aliàs aūt ubi non urget talis neceſſitas,
ceſſat cōpulſio, & eleemoſyna eſt de genere bonorum, &c.
7 non aūt in p̄cio, ut in iuribus alleg. s̃. † In gl.2. in fi. uel ſ̃m
Ho. loquitur iſte tex. ſ̃m antiqua tempora, ſ̃m quæ omnes
cauſæ laicorum poterant deferri ad ecclĩã. c. ꝑ uenerabilē,
qui fi. ſint legi. & no. in c.nouit, de iud. ſed Ho. tenet, ꝙ ēt
hodie ep̃s hēt in hoc iuriſdōnem, nec ualet conſuetudo in
ꝯ̃rium tanq̃ impediens correctionem peccati. Et dicit Ab
bas magiſtrum ſuum conſuluiſſe in facto per iſtum text. ꝙ
ep̃s poterat punire illos, qui commiſcent farinam fabarū
b ceræ uęnali,[b] uel aliq̃ aliam indebitam miſturam. Et hoc
credo ueriſſimū non ſolum rōne huius. c. ſed quia de quo-
libet crimine notorio, ubi deprehenditur negligētia iudi-
cis ſecularis, iudex eccleſiaſticus hēt iuriſdōnem in laico, &
maximè, quia in tali crimine notorio deprehēditur negli
gentia iudicis ſecularis, ut in d.c.nouit, de iud. & quod ibi
dixi. Et plus dico ultra doc. hic, ꝙ nedum reſpectu trãſeun
tium & peregrinorū hēt ep̃s iuriſdōnem in caſu huius. ca.
ſed ēt reſpectu habitantium in loco. Nam uerſatur in hoc
cauſa pia, ut pauperes non uexētur, nec compellantur eme
re neceſſaria ultra debitum. Et hoc ur̃ approbari etiam per
ius ciuile, ut eſt tex. ſ̃m unam lect. q̃ ſequitur ibi Bal. in l.1.
C.de epi.audien. quod no. Quare concludo, ꝙ ep̃s poterit
compeſcere iſtos, qui exponunt uenalia uictualia, ut nō uē
dant ultra iuſtum precium, & fraudatores compellere.

SVMMARIVM.

1 Pœnitentia impoſita peccanti per canonem, poteſt per ſacerdotem determinari.

2 Delinquens non poteſt puniri dupliciter de eodem delicto; ſed bene punitur in foro animæ, & in foro iudiciali.

3 Fraudans menſuras & pondera, qua pœna uenit puniendus.

CAP. II.

VT menſuræ. Fraudans menſuras & ponde-
ra 30. diebus in pane, & aqua
pęnitere dēt. No.1. pęnitentiam imponēdam in
foro aīę fraudanti pondera, & iuſtas menſuras.
Et eſt iſte unus de 46. canonibus pnĩalibus. Nã 46. uel 43.
ſunt canones imponentes certam pęnam in foro animæ,
1 quos uide collectos per Ho. in ſum. in ti. de pę. † Nō tñ ſa-
cerdos tenet̃ p̄ciſè pnĩã canonis imponere: ſed p̄t eã ex cã
mutare & dimittere. Nã oēs pnĩæ hodie ſunt arbitrariæ, ut
in c.Deus qui, de pęni.& remiſ.& in c.mēſuram, de pę. di.
2. Sed nō dēt ſacerdos de facili recedere a pnĩa per canonē
determinata, ut no. in iuribus p̄ęal. Et ſic limita & reſtrin
ge dictū Io.An. hic, qui ur̃ uelle, ꝙ hodie iſti canones de ni
hilo ſeruiant, qđ ñ eſt uerū, ut hic doc. dñt, uide gl. in c. ſūt
2 plures, de pę.di.3. † In gl.2. in fi. no. gl. ꝙ ꝓ eo. peccato quis
c punitur dupliciter[c], ut in foro aīæ, & iudiciali. Pnĩa ergo
in foro aīę impoſita, ñ impedit pnĩã imponendam in foro
iudiciali, nec e ꝯ̃. Et no. bñ: qa facit ad ea
d quę dixi in c.de his[d], de accu. Pro hoc fa
cit diuerſus finis. Nã ī foro aīę imponit̃
pnĩa: qa lęſit Deū; in foro iudiciali im-
ponit̃ pęna: qa lęſit rē publicã. Vr̃ tñ, ꝙ
ſi ſufficiēter fuerit punitus ī iudicio, nō
dēt amplius puniri in foro aīę per tex.
in c.q̃uis.23.q.5. ubi dr̃, ꝙ ſi ſufficienter
fuerit qs punitus ꝑ iudicē, puta decapi-
tatus, nō punief amplius ꝓ illo delicto.
Sed uide mãm, q̃ dixi in c.de his, s̃.alleg.
3 † No. ex gl.fi. ꝙ fraudãs pondera, uel mē
ſuras, punitur pęna leg.Cor. de fal.& pę
na illius leg. ē bonorū publicatio cū de
portatione. l.1.ff.de fal. Sed aduerte, qa
tex. in l.pe.ff.eo. īponit tãtã pęnã fraudã
ti mēſuras & pōdera; & dic ꝙ p̄t puniri ī
duplū. Itē relegari ī inſulã, & aliã pęnã
ur̃ ponere ī l.annonã, ff.de extraor. cri.
Nã iuriſlator ibi aliã ur̃ ponere fraudã-
ti mēſuras, & aliã fraudãti pōdera. Sed ñ
uideo bonã rōnē diuerſitatis: ſed credo
poſſe dici, ꝙ cū iura uariè hęc crimina
puniant p̄t iudex imponere, q̃ pœnam
uult de expreſſis in iure, ar. in l. quoties,
ff.de act.& obl.& in c.qm̃, in fi. ut lit. nō
conte. Poteſt ēt ex cã illam pęnam miti
gare, etiam ſi ſit pęna ſtatuti municip. l.
quid ergo.§.pęna grauior, ff. de his, qui
no.infa.& ibi per Bar. quod no.

SVMMARIVM.

1 Venditio facta ultra dimidiam iuſti precij tenet, ſed poteſt agi, uel ut preciū ſuppleatur, uel ut reſtituatur, ſed ſi præciſè ad unum fuerit actum, actor ſuccumbit.2.4.9.

2 Exceptio ineptitudinis libelli quo caſu poteſt opponi poſt ſententiam.

4 Libellus quotieſcunque eſt ineptus, quia non concludit ius agendi, totus proceſſus & ſententia ſunt nulla.

Iudex appellationis, quando ſententia eſt nulla, quia fundata ſuper nullo proceſſu, habet tantum pronunciare ſententiam nullam, ſed ſi ſentētia, licet nulla, uel iniqua, ſit formata ſuper proceſſu ualido, ipſe haberet formare ſententiam.

5 Remedium extraordinarium ceſſat, quando competit ordinarium, niſi extraordinarium ſit pinguius.

6 Dolus dans cauſam contractui bonæfidei, annullat ipſum ipſo iure, ſed nō ita in cōtractibus ſtricti iuris.

Contractus factus metu ualet, licet poſſit reſcindi.

7 Dolus inducens aliquem ad actum ſpiritualem, actum non annullat, licet dolus interuenerit.

Monachus factus dolo, & matrimonium contractum dolo non uitiatur.

9 Contractus ſi eſt nullus ratione doli, tamen deceptus. poteſt ſtare illi contractui, ſi uult, ad petitionem autem doloſi non reſcinditur, niſi contractus ſit a iure prohibitus.

10 Venditio ſi eſt facta ultra dimidiam iuſti precij, etiã quòd res ſit perempta. poteſt agi ad ſuppletionem iuſti precij, etiam quòd perierit res apud uenditorem.

Alternatiuè quando debentur duæ res, una perempta, alia remanet in obligatione.

SEB. SAPIA.

a In præcepto. Vide latè Car. Alex. in c.non ſatis. 86. di.& Feli. in c.1. s̃.de of.iud.

b Ceræ uænali, Ad de Ang. ſing. ſuis. fol.15.

SEB. SAPIA.

b Cęræ uænali. Hoc dictum dicit̃ ſing. Rom. in ſingu. 528. incip. fui interrogatus. Aduerte tamen, quòd peccant aromatarii, qui miſcēt cæram corruptam cum incorrupta, ut tenet Ang. in l.1.C.de condit. in publi.hor.lib.10. ubi Bar. no. quòd non peccat, qui miſcet frumentū uetus cum nouo, uide Dec. in c.tertio loco, col.2. s̃. de prob.

SEB. SAPIA.

c Dupliciter. quando quis puniri poſſit dupliciter. Vide, late Bald. in l. cunctos populos, C.de ſum. trinita. & fide cath. & ibi bonus text, quòd quis poteſt pro eodem puniri delicto in foro iudiciali, & in foro animæ.

d In c.de his. Adde quæ ibi ponam Deo dant.

CAP. III.

1 CVm dilecti.† Cum res uẽditur minus dimidia iuſti precii in arbitrio emptoris eſt,utrũ rem reſtituat recuperato precio : uel iuſtum precium ſuppleat.uel aliter & ſic.Tenet uenditio,licet uenditor ſit deceptus ultra dimidiam iuſti precii: poteſt tñ uẽditor agere,ut reſtituatur res , uel iuſtũ precium ſuppleatur ; & ſi alterũ pręcise petit,ſuccumbit.h.d.Primò ponit factũ. Secundò diffinit.Secũda ibi,quia uerò. Caſus lr̃alis . Abbas & monachi Cariloci emerunt quandã ſyluã,q̃ nigra uallis appellatur,a quibuſdã Canonicis Beluacẽ. Ignorante capl̃o Beluacen.ꝓ 10. libris, q̃ tunc ualebat.4 fl.Marchas.Ad petitionẽ capl̃i Beluacẽ.cã fuit cõmiſſa ſup hoc epõ Morinen.& decano Rhemenſi, cum clauſula,ut ſi uterque intereſſe non poſſet,alter in eodem negotio procedere non differret ; & ſic eps cauſæ intereſſe non potuit , decanus in cã proceſſit. Et quia conſtitit ei,ꝙ p̃dicti fratres prędi- 5 ctã ſyluã minus dimidia iuſti p̃cii cõparaſſent,pronunciauit dictã uendõnẽ nõ tenere,& ſyluã illã adiudicauit canonicis Beluacẽ.& ẽt eos in poſſeſſionẽ ipſiꝰ ſyluæ induxit. Cã iſta per appl̃õnẽ ad ſe.apoſt.eſt delata.Do.Pap. auditis allegationibus utriuſq; partis, ſñiam prioris iudicis caſſauit tanquã iuri ꝯriam, & præcipit ſyluã prædictã monachis eſſe reſtituendã:qa cũ res minus dimidia iu- 6 ſti p̃cii cõparatur , in arbitrio emptoris eſt,an uelit ꝯctum reſcindere, an iuſtum precium ſupplere,ſalua qõne canoni.Beluacen.ſup deceptione p̃cii, uel cõſenſu capl̃i in uendõne non habito ſeu alia cã rõnabili,q̃ canonici ꝯ monachos duxerint ꝓponendam.Ber.

2 † No.1.ꝯctum uẽditionis rei eccl̃ię non eſſe ipſo iure nullum ex deceptione,ẽt magna , uel enormi,interueniente p̃cio,ut hic aperte ꝓbatur.Scd̃o no.unũ remediũ competens unicuiq;,nedũ eccl̃ię,ſed priuato ꝯctus reſciſſiuũ,ſ. qñ quis decipitur in precio ultra dimidiã iuſti precii. Quod ꝓcedit tam ex parte emptoris,q̃ uenditoris. In emptore pone exẽplũ;ualebat res.10.& emit ultra 20. In uẽditore exẽplũ , cum res ualeret.10.uendidit pro quatuor.Nã iuſtum preciũ ſunt decem: dimidia pars eſt quinq;, & iſte reperit̃ deceptus ultra dimidiã:puta qa uendidit pro quatuor. Si uerò deceptio nõ eſſet ultra dimidiã, puta qa uendidit ꝓ quinq; rẽ ualentem 10.ñ cõpetit remediũ reſcindendi ꝯctũ. uſq; ad dimidiã.n.iura tolerãt deceptionẽ.l.i cauſę,ff.de mino.l.2.C. de reſcin.uen.

3 †Not.3.ꝙ ineptitudo libelli p̃t opponi,ẽt poſt ſñiam;& in hoc ur̃ iſte text. no.Quod intelligo, qñ talis eſt ineptitudo libelli,quæ non concludit ius agẽdi,nec ſup eo ſñia recte firmari p̃t:ſecus ãt,qñ libellꝰ eẽt ineptꝰ ex nimia gñalitate; ad hoc qđ leg. & no.in c.Abbate ſane,de re iud.li.6.

4 †No. ꝙ in cã appl̃õnis a, uel iudicio nullitatis ſuperior iudex non reformat ſñiam inferioris:ſed ſimpl̃r eã pronunciat nullã , conſtitò de nullitate.Hinc.n.papa aditus per uiã appl̃õnis, uel nullitatis ſimpl̃r pronunciauit ſñiam nullam,nec reformauit illã dando emptori arbitrium ſupplendi iuſtum precium, uel rem reſtituere;quod ur̃ eſſe ꝯ ea,quæ dixi in c. cũ Ioannes,de fi.inſtr.& per Bal.in l.ſi expreſſim,ff.de app. Sed dic iſtum tex.procedere,qñ proceſſus ex toto eſt nullus , ſicut hic erat ꝑꝑ ineptitudinem libelli,dum petebatur alterum precise ex duobus alternatiue obligatis,ſecus,ubi ꝓceſſus ualuiſſet,& ſñia fuiſſet tm̃ nulla,uel iniuſta;quod bene no. Ex quo infero, ꝙ ſi iſti actores petiiſſent rem reſtitui , uel iuſtum precium ſuppleri, & iudex condẽnaſſet præcise ad reſtõnem rei,ſuperior in iudicio appl̃õnis , uel nullitatis reformaſſet ſñiam dando emptori facultatem , prout petebatur in libello.In gl.1.in fi.Sed quare papa non pronũtiauit ꝯctum nullum ex defectu conſenſus capl̃i?Sol.non fuit ad hoc actum,nec fuit hic probatũ:ſed ſimpl̃r in libello allegatũ;& pro hoc declaratur gl.quę eſt in uer.reddẽda. In gl.in uer.*quæſtio*,in fi.Sed quęrit̃,qd poterãt petere canonici de nouo?Sol.poterãt petere reſtõnem in integ.prętextu enormis læſionis,ut in c.ad noſtram, de reb.eccl.ñ alie. Et puto,ꝙ licet cõpetat remedium de iure cõi;qñ interuenit deceptio ultra dimidiam iuſti precii: nihilominus po- 5 terit eccl̃ia,uel minor petere reſti.in integ.

5 † Nec ob.ſi dicatur,ꝙ ubi competit ordinarium remedium, ceſſat extradinariũ.l.in cauſæ,ff.de mi.quia illud ꝓcedit, niſi pinguiꝰ ſuccurrat̃ per remediũ extraordinarium iuxta no. in c.ex parte,ſ̃.de reſcr.& in c.1.de in inte.reſt.li.6.In hoc ãt caſu pinguius ſubuenit̃ ꝑ remediũ reſtõnis:qa reſcinderet̃ ſimpl̃r ꝯctus.Itẽ ſatis eſt probare enormem lęſionẽ abſq; eo, ꝙ probaret̃ deceptio ultra dimidiam iuſti precii.Item p̃nt canonici agere de dolo,ſi dolꝰ interuenit.Itẽ allegare nullitatẽ ex defectu formę.hos ergo & ſimiles modos agendi recitat iſte tex.in fi.

6 † In gl.fi.in fi.ibi non tenet ꝯctus. Not. bene gl.in eo,ꝙ ponit dr̃iam inter ꝯctũ bonę fidei, & ſtricti iuris,ut ſi dolus dedit cãm ꝯctui bonęfidei , ſit ipſo iure ꝯtractus nullus b,ſecus,ſi dedit cãm contractui ſtricti iuris. Et qui dicantur,cõtractus bonęfidei & ſtricti iuris , & quare ſic dicantur,cũ in quolibet ꝯctu requiratur bona fides; uide bonam gl.in c.cum uenerabilis, de excep. Sed Pet. de Bellaperti.tenet contrarium reprobando gl. iuris ciuilis, quę tenet idem,quod iſta in l.2.C.de reſcin. uend. & in l.& eleganter,ff.de do.Dicit.n.ꝙ dolus nunq̃ annullat contractum ipſo facto,ſiue ſit bonęfidei,ſiue ſtricti iuris. Mouet̃ inter cętera:qa ex quo ꝯctus hẽt ſubſtantialia ſua,puta conſenſum contrahentium,& precium,dẽt tenere. l. dolũ, C.de inuti.ſtip.& l.ſi quis cũ aliter,ff.de uer. obli.Nec eſt uerum dicere,ꝙ dolus hoc caſu impediat conſenſum, quia ſi hoc eſſet uerũ,non ualeret contractus, ẽt ſtricti iuris,cuius ꝯriũ eſt expreſſum in iuribus pręal. Nã dolus non interuenit hic in ꝯctu,ſed in cã ꝯctus : quia prætendit uendere, licet fuerit deceptus ĩ cã,ꝑꝑ q̃ fuit inductus ad uendendũ. Ad idem allegat ar.l.metus.§.uolenti, ff.quod metus cau. ubi tenet ꝯctus initus per metum,licet ueniat reſcindẽdus ꝑ actiõnem,quod met.cau.& leg.& no.in c.Abbas, qđ met.cau.Item hęc dr̃ia ẽm eum in iure non probatur. Et cum hac opi.Pet.tranſiuit Io.And.hic.Sed Bar.in d.l.& eleganter,ſuſtinet gl.& mouetur multis motiuis. Inter cętera adducit,ꝙ dolus dans c cãm contractui manumiſſionis reddit c illum ꝯctum ipſo iure nullum,ut in illa l.& elegãter.Si ergo contractum ita fauorabilem annullat,multò fortius ꝯctum minus fauorabilem.Non ob.d.l.metum:quia ibi non fuit q̃s ita deceptus in ꝯctu,nec in cauſa contractus : ſed uolens euitare metum rem uendidit. Nã coacta uoluntas,uolũtas eſt.15.q.i.c.merito:ſed ĩ caſu nr̃o dolus excludit ꝯſenſum in cã ꝯctus:quia agebat iſte uẽdere ex illa cã, quę erat a falſa. Et ſi dicęres, quare non ſic annullat ꝯctum ſtricti iuris?Rñdetur,quia contractus ſtricti iuris iudicatur ſtrictè: ꝯtractus uerò bonæfidei iudicatur ẽm maximã ęquitatem , b & multa ueniunt,de quibus expreſsè non fuit actum,ut no. in d.c.cũ uenerabilis.Et hanc opi.tene.

7 †Sed excipe caſum qñ dolus interuenit in ſp̃ũalibus.Nã talis dolus non annullat actum, neq; poteſt excipi, qñ fuit inductus ad bonũ : qa 9 non põt proprie dici dolus.Exẽplũ, dolo te induxi ad intrandũ religionẽ, a tenet ingreſſus.Ad hoc quod leg. & no. in c.cũ dilectus,qđ met.cau.Itẽ uide no.gl.ff.de rit. nup.l. a diuo Pio, quæ uult ẽt hanc rl̃ã fallere in matrimonio, ut ſi dolo b te induxi ad matrimonium contrahendum , quod 10 poteſt eſſe ratione predicta fauore ſp̃ũalium.

8 † Item cape aliam limitationem, licet contractus ratione doli ſit nullus:tñ deceptus poteſt,ſi uult,ſtare illi contractui, ne dolus proſit doloſo.Nam nullitas cauſatur in fauorem dolũ paſſi,& non inferentis:quia iura ſubueniunt deceptis , & non decipientibus,*ut ĩ.c.*cum uniuerſorum,de rer.perm.Qđ intellige niſi ꝯctus ſit a lege prohibitus , ut in d. l. a diuo Pio,ubi glo.no.

9 †Sed opp.contra tex. extra gl. & ur̃, ꝙ iſta ſñia debuit tenere per l.miles.§.decem, de re iu. ubi patet, ꝙ contra dominum ſerui,qui damnum intulit,poſſum agere,& præcisè petere reſtõnem damni ; & ſic poteſt dñs ſimpliciter condemnari:ſed dñs hẽt p̃tãtem reſarciendi damnũ,uel dandi ſeruum pro noxa,i. pro dãno. Ita dicemus in ꝓpoſito,licet ſimpl̃r petatur reſtõ rei uenditę, dẽt nihilominus tenere libellus, & ſñia inde lata: ſed actor hẽt facultatẽ ſupplendi iuſtũ preciũ;ergo,ſi uult,iſta ſñia nõ debuit pronunciari nulla.Sol.ꝯrium procederet,& concluderet,ſi teneremus opi.quorundã,qui tenuerũt rẽ reſtitui ſolũ eſſe in obligatione,& ſuppletionẽ iuſti precii in facultate. Sed ꝯrium eſt uerũ,ut ſatis colligitur hic,& in d.l.2.utrunq;.n. eſt in obligatione,alternatiue tamen; ideò non potuit alterum ex alternatiuis pręcisè peti;nec ad alterum fiet cõdemnatio:quod eſſet petere plus cã,ut in c.uno,de plus petitio.Sed in d.l.miles,reſartio damni erat ſolum in obligatione:traditio uerò ſerui pro noxa erat in facultate ; iõ potuit alterum pręcisè petere.Et hanc opi.tenet Io. An. hic,

10 & communiter doct.noſtri.† Ex quo infertur not. dictũ, c

c ꝙ ẽt re uendita perempta poteſt agi, ut ſuppleatur iuſtum precium;quod non eſſet,ſi ſuppletio precii eſſet in facultate,& nõ in obligatione pro hoc facit , qñ duo alternatiuè ſunt in obligatione,uno perempto , remanet aliud in obligatione.l.plerunque,ff.de iu.dot.& l.Stichum, ff. de uerb.obli.Et ex hoc poſſet ſequi unum ſatis abſurdum , ꝙ ſi res uendita adhuc exiſtens penes uenditorẽ periret caſu, cũ pereat emptori,& non uenditori iuxta ea,q̃ habentur in l. neceſſariò,ff.de peric.& commo.rei uẽd.ꝙ põt agi ad ſupplementũ iuſti precii,ex quo utrũq; eſt in obligatione alternatiuè;ꝙ bene no.Et poſſent multa hic dici;ſed hęc ſufficiãt.

a ☞Hoc caſu nõ reformatur ſententie,ſed pronuncia tur nulla. Quod procedit, quando proceſſus ex toto eſt nullus , Bald. pulchrè in l. 2. C. de reſcin.uẽ. Bal. in l.1.C.ut quæ deſunt ad Alexã. de Imo.in l.fi. ff. qđ cum eo. ubi alle. dictum Bal. in d. l.2.in 13.col.Ale. pulchrè in conſil. 81.in 2.par. Ang. de Are.in l.1.§. libelli,in 10.col.ff. de app.

b Nullus . Adde Raph. Ful. conſil. 80.& conſil. 190. Raph. Comen. cõſi.156.

SEBA. SAPI.

c ☞ Quod dolus.Qũ modo hæc opi. ꝙ dolus dãs cauſam contractui annullet contractum intelligatur,uide Iaſon. in l. tranſactione,circa fi. C. de tranſac. ubi dicit procedere , ꝙ dolum paſſus ita uellet,aliàs ſecus.

a ZACHARIAS. Dolo te induxi ad intrandum religionem. Adde Car.in clemen.1.§.Abbatis,de exceſ.præla.& Spec. in titu. de adul uerſic.ſed opponitur.

Not diligenter ꝙ matrimonium contractum per dolum ualet, & tenet.Et idem dicit gl.& Panor.in d.c.cũ dilectus,in ult.col.poſt med. ubi limitat, niſi tantus dolus interueniſſet,ꝙ remouiſſet cõſenſũ ab actu, & illam ĩ gl.d.c.cũ dilectꝰ, multum not. Ibi in ult.col.in prin. Bene facit. quod dicit Bal.in.l.Archimedorã, in ul. colũ,C.ut ĩ poſ.lega.

ANT. FRAN. Circa hoc,quod hic dicitur de dolo,an uitiet cõtractum matrimonii vel ingreſſum religionis,dicas ꝙ regulariter dolꝰ dãs cauſam cõtractui, reddit cõtractũ ipſo iure nullũ.l. & elegãter,ff.đ dol. l.ſi dolo,C. de reſcin.uen. quod intellige uerũ in cõtractibus bonæfidei:ſed in aliis nõ uitiat ipſo iure, ſed ope exceptionis.l. dolo, & ibi ꝑ Bal.C.de inu.ſtipul.& tenet gloſſ. in d.l. & elegãter, intellige hoc tamẽ uerũ , niſi pars lęſa uellet ſtare cõtractui,ut per Bal. in.l.Iulia , in.§.ſi quis colludẽte,ff. de act. empt.& hr̃ ꝑ Bar.in.l. in cauſis,la.2.ff, de min. per gl.in l.iuriſgẽtium,in §. prætor ait,ff.de pac.Et adde,ꝙ dolus uitiat cõtractũ dotis ipſo iure, licet non uitiet contractum matrimonii, ſicut dixit Bal.in. l.cũ Archimedorã,hic alleg. tenet Ioan. de Imol.in.l.ſi cũ dotẽ.§. ſi mulier, ff. ſolut. matri. & Alex.in d.l.& eleganter . Si tamen dolus interueniẽs in matrimonio excluderet conſenſum , ſicut ẽt iſte dicit,abſq; dubio uitiaret ipſum matrimonium,in quo requiritur non ſolum conſenſus , ſed liber conſenſus,ut in.c.tuæ,de ſponſa.Et eodem modo dico de ingreſſu religionis factus ob reuerentiam paternam non ualet , ut per Ioan.de Imol.in.l.ſi cum dotem,in §.eo autem tempore,ff.ſol. mat.

SEB. SAPIA. Nobile dictum.Hoc dictum extollit & fatetur ſe alibi non uidiſſe Fran.Cremon.in ſing.84.inci.uolo te docere; & ſubiicit,ꝙ hoc dictum eſt menti tenendũ, quia ualebit tibi ad centum ducatos.

SVMMARIVM.

1 *Maritus habens alia bona,per quæ poteſt eſſe conſultum uxori , poteſt uendere rem uxoris, & emptor,qui talem rem poſſidet longo tempore , non poteſt ab ipſa moleſtari.*

2 *Res propter nuptias donata uxori a marito,non poteſt ab eo alienari,etiam uxore conſentiente,niſi interueniat ſecundus conſenſus uxoris poſt biennium.* 4.

Item quòd uir habuerit facultates,ut indemnitati uxoris poſſit conſuli.

3 *In præſcriptione* 30. *ann.non eſt neceſſe allegare titulum tam de iure ciuili,quã canonico,niſi præſcriptio eſſet contra ius.*

In materia præſcriptionum nulla eſt differentia inter ius canonicum & ciuile, niſi quòd de iure canonico non procedit præſcriptio cum mala fide.

5 *Præſcriptio non currit in rebus dotalibus conſtante matrimonio.*9.

6 *Donatio propter nuptias ſol.mat.reuertitur ad hæredes uiri, ſicut dos reuertitur ad hæredes mulieris.*

Iudex poteſt decidere cauſam ex ratione non allegata per partes.

7 *Solennitas extrinſeca præſumitur ex lapſu longi temporis,nu.*10.

8 *Patientia non operatur tacitum conſenſum,quando quis non poteſt actum contradicendo impedire.*

Princeps non intendit inducere ius nouum, quando reſpondet ad conſultationem.

9 *Bona fides non p̃ſumitur , quando quis facit actum contra ius .*

In donatione propter nuptias non agit mulier,niſi ſolu.mat. uel uiro uergente ad inopiam. 5.

Donatio propter nuptias ad quid fuit inuenta, & in quanta quantitate contineatur .

10 *Tacens non habetur pro conſentiente in re multum oneroſa .*

CAP. IIII.

1 PEruenit.† Si uir habet alia bona, vñ vxor poſſit ſibi cõſulere;& cõſentiẽte uxore rẽ ꝑꝑ nuptias donatã uxori vendiderit; emptorẽ,qui ſpatio.30.annorum rẽ poſſedit,non poteſt uxor inquietare ſuper,ea,maxime ſi precium fuit cõuerſum in communẽ uſum viri & uxoris. Hoc dicit ſecundum intellectum, quem.ĩ.tenebo. Et eſt caſus not.limitans ius ciuile: ſed ſecundum Ioan. Andr. non oportet adiicere,maximè: ſed omnia illa tria neceſſariò requiruntur . Communis diuiſio . Secunda,ibi:*quia igitur*:Caſus litera lis. Quidam miles.P. nomine quandam domum aſſignauit uxori ſuę in donationem propter nuptias.poſtmodum de cõſenſu uxoris ſuæ uendidit domum illam cuidã mulieri. B.nomine pro certa quãtitate pecunię. Prænominato uerò milite defuncto , relicta illius contrauenire pręſumens, allegat quòd domus illa ſibi donationis propter nuptias titulo aſſignata non potuit alienari , quanuis ipſa conſenſerit . Prędicta.B.reſpondebat,ꝙ 30.ann.conſtante illorum matrimonio bona fide & iuſto titulo domum illam quietè poſſedit, & in communes uſus p̃cium domus eſt conuerſum , & tempore uenditionis tantum habebat in bonis maritus illius mulieris,ꝙ ſibi conſulere poterat . Iudex , qui de hoc cognoſcebat;cõſuluit Papam , quid iuris eſſet. Et reſpondetur,ſi prędicta uera ſunt dicta.B. ſuper domo p̃dicta non debet ulterius fatigari.Bernar.

2 †Not.1.ꝙ res donata uxori a uiro ꝑꝑ nuptias , nõ põt alienari per maritum, etiã cõſentiente vxore,ut in aut̃.ſiue a me,C.ad Velleianum niſi duobus interuenientibus . Primò,ꝙ uxor conſentiat poſt bienniũ ſecunda vice . Item ꝙ tm̃ ſit in uiri facultatibus , ut idẽnitati uxoris poſſit cõſuli;& req̃ritur ut facultas ſit ĩ bonis mariti nõ ſolũ tpe ꝯctus,ut quidam dixerũt,ſed ẽt tpe,quo

uxor agit, ſeu agere p̄t, vt no. ī d. auꝉ. ſiue
à me, & hoc cōiter tenet per doct. Alias
nō eſſet ſufficiēter cōſultū vxori; & hęc
fuit dubitādi rō, qa nō interuenit ſcd'us
cōſenſus hic poſt bienniū; & iō eſt diffici
le videre rōne decidendi in ꝯriū, de qua
3 dicet cū gl. †Not. 2. ibi; *tituloque iuſto.* ꝙ ī
p̄ſcriptione. 30. anno allegat̃ titulus, & di
cit Goff. hoc nō eſſe neceſſariū de iure ci
uili, ut C. de p̄ſcr. 30. uel. 40. ann. quaſi ꝑ
totū. ſed qa cā erat hic in foro eccleſiaſti
co; iō hic fuit allegat⁹ titulus. Hęc rō nō
eſt indiſtinctè uera; qa ēt de iure canoni
co nō reqrit̃ titulus, niſi qñ p̄ſcriptio eſt
ꝯ ius, ut in c. 1. de p̄ſcr. li. 6. quo caſu puto
idē eſſe de iure ciuili. Nā poſſeſſio ꝯ ius
p̄ſumit̃ eſſe iniuſta, & poſſeſſor p̄ſumitur
in malafide. l. quēadmodū, C. de agrico.
& cenſi. li. 11. & ſic nō hēt locū p̄ſcrip. x.
ann. nec eſt aliqua dr̄ia in p̄ſcriptiōe īter
ius canonicū & ciuile, niſi in p̄ſcriptiōe
a cum malafide[a], quæ non currit ſ̄m ius ca
nonicū; & in hoc ſtatur iuri canonico c.
4 fi. de p̄ſcr. †In gl. 1. hęc glo. facit fortè op
poſitionē ꝯ tex. vr̄, ꝙ ea q̄ allegantur in
tex. pro parte emptricis, nō habēt exclu
dere uxorē. Nō. n. ob. prima allegatio, ꝙ
vxor cōſenſerit alienatiōi; qa talis cōſen
ſus nō ꝓdeſt, ut eſt tex. in auꝉ. ſiue à me,
C. ad Velleianū, & apertus in corpore,
unde ſumit̃ in auꝉ. ut immobil. añ nupt.
do. col. 5. niſi poſt bieñiū a tp̄e primi cō-
ſenſus iterū mulier cōſentiat. Et ſic tñ ī
bonis uiri, uñ poſſit uxori cōſuli loco il-
lius rei alienatę; ſed hic non apparet ſ̄m
5 cōſenſum īteruenīſſe. †Secūda allegatio
nō ꝓdeſt, videlicet, ꝙ fluxerat tp̄s 30. an
b no. qa cōſtāte matrimonio[b] nō currit p̄
ſcriptio in rebus dotalibus, cum mulier
agere nō poſſit, niſi poſt ſolutū matrimo
niū, uel poſtq̄ icœpit malè uti rebus ſuis
l. in rebus, C. de iure dotiū. Tertia allega
tio, ꝙ in cōes uſus fuerit p̄ciū cōuerſum,
nō cōcludit, ſaltē ꝓ ea parte, quę fuit uer
ſa in utilitatē mariti. Cū ergo nō ſuffi-
ciāt iſte allegatiōes ſeparatę, nō dēnt ſuf
ficere ſimul vnitæ; qa ex ſeparatis & di-
uerſis ſpēbus nō cōcludit̃. Sicut dicimus
ī ſimili, ꝙ ꝓbōnes minus potētes, q̄ ſunt
diuerſę ſpeciei, nō cōiūgūtur ad faciēdū
unā ꝓbōne plenè, ut no. i c. fi. de iureiu. &
dixi in c. cū cām, de proba. & ꝑ Bar. in. l.
admonēdi, ff. de iureiur. hinc dicimus, ꝙ
duo imperfecta nō faciūt unū perfectū,
23. di. quorūdā, gl. ponit duas ſolut. & ꝑ
cōſequēs duas lect. ad tex. †Prima, quòd
uxor nō dēbat hic lucrari donationē ꝑꝑ
nuptias: ſed erat locus diſpoſitioni iuris
cōis, ut ſoluto matrimonio donatio re-
diret ad hæredes mariti, ſicut & dos ad
hæredes uxoris. c. 1. & 2. de dote poſt di-
uor. reſtituenda. Et ſic nō intererat mu-
lieris nūc agere ꝓ re donata ꝑꝑ nuptias
hæc ſolu. nō habet ſcrupulū: ſed non con
uenit literæ. fruſtrà. n. allegarētur rōnes
hic poſitę. Sed Abbas, cui placet hæc lec.
no. ex tex. iudicē poſſe moueri ad decidē
dum ex rōne non allegata ꝑ partē; quaſi
velit dicere, ꝙ Papa nō fuit motus principal̃r ꝑꝑ allegatio
nē, de qua in tex. ſed ꝑꝑ rōnē, q̄ dixi. Not hoc dictū, & licet
ſit uerū in ſe, nō tñ iudicio meo congruit literę in eo, ꝙ Pa
pa in decidēdo habuit reſpm̄ ad cōtēta in tex. ut patet ibi:
7 *ſi uera ſunt, quæ præmiſimus.* †Secunda ſolu. glo. eſt, ꝙ ex ſpe-
ciali pacto dēat lucrari donationē, & pōderat̃ curſus tanti
tp̄is nō ad p̄ſcriptionē cōplendā, ſed ad p̄ſumendū cōſenſū
mulieris ſecundò interueniſſe poſt bieñiū ex mora tāti tē-
poris. Et hoc dictū, qđ cōiter nō ualet reprobari, eſt ualde
ſingulare, & miro mō limitat pal. auꝉ. ſiue a me, & facit gñ̄a
liter, ut ex curſu magni tp̄is p̄ſumat̃ ſolēnitas extrinſeca, &
8 ī hoc eſt ſꝑ mēti tenēda hęc gl. †Sed circa hāc ſolōnē mul
tū dubito ultra alios. Cū. n. cōſtāte matrimonio nō poſſit
agere mulier, ut ſ̄. dixi, & ī. clarius, & ſic ꝯdictio ſua non ꝓ
deſt; ergo patientia non operat̃ tacitum cōſenſum. Nā eius
eſt nolle, cuius eſt uelle: ſed uxor cōſtāte matrimonio nō p̄t
ꝯdicere qa nō p̄t agere. ergo tacēdo, nō uidet̃ acquieſcere.
Hoſt. hic nitit̃ ꝓbare, ꝙ q̄libet rō hic alleg. de ꝑ ſe ſufficiat:
ſed ꝓcedit cū ſuppletione & diuinatione & extorſione li-
teræ; iō dicta ſua communiter in hoc nō recipiunt̃. Io. An.
fortè habēdo reſpm̄ ad tex. p̄al. ibi; *ſi uera ſunt, &c.* dicit poſ
ſe dici, ꝙ iſte tex. ponit caſum ſpālē. concurrentibus omni
bus iſtis tribus, de q̄bus in tex. Simile quod no. ſ̄m cū, ſ̄. de
offō dele. in c. conſultationibus, & ſic auꝉ. ſiue a me, recipe-
ret hanc nouā limitationem iſtis tribus cōcurrentib⁹. Sed
certe hoc dictum non placet; quia Pa. non intēdit hic indu
cere ius nouū. Quod patet ex eo, qa rñdet ad conſultatio-
nē, ut not. in glo. in. c. conſultationi, de tempo. ordi. & in c.
ex tua, de fil. p̄sbyt. nec inter laicos ad diminutionē iuris
mulieris Pa. de facili induxiſſet ius nouum. Dom. Antoñ.
hic dicit, ꝙ curſus tāti tp̄is p̄t hic pōderari dupliciter. Pri-
9 mò ad p̄ſumendū ſ̄m conſenſum, ut dicit glo. Secundò ad
cōplendum præſcriptionem. Licet enim præſcriptio ſ̄m cū
nō currat in rebus dotalibus cōſtāte matrimonio: ſecus in
rebus donatis ꝑꝑ nuptias; qa illarū rerū ēt conſtante ma-
trimonio, uxor eſt domina; & ſi hoc dictū eſſet uerū, repu-
tarem ualde ſingulare. ſed nō credo, ꝙ procedat. Sed ꝯ hāc
rōne facit primò; qa p̄ſcriptio ſaltē de iure canonico, ſecū
dum quod hic tractabat̃ iſta cā, non currit cum mala fide,
ca. fina. đ præſcriptio. Sed iſta emptrix ſciebat iſtam domū
eſſe donatam vxori ꝑꝑ nuptias. Quod patet ex eo, quia al-
legabat mulierem conſenſiſſe. ergo nō poterat preſcriptio
procedere, cū eſſet contra ius; & non interueniſſet ſecundus
conſenſus mulieris. Et qui contra iura mercatur, bonam
fidem nō p̄ſumitur habere; ut in regula, qui contra,* de re-
gulis iuris, * li. 6. Itē contra dictum dominum Anto. repe
rio gl. nota. ad literam in auth. vt immobilia ante nuptia.
donat. colla. 5. in uer. in rem, quę aperte vult, ꝙ ēt ſuper re-
bus donatis ꝑꝑ nuptias non agit mulier, niſi ſoluto matri
monio; uel a tp̄e, quo maritus incipit uergere ad inopiam,
ſicut dicimus in rebus dotalibus. Et quanquam illa gl. aper
to iure nō ꝓbetur, ego tamen probo per rōnem. Donatio,
quę fit uxori a uiro, non operatur, ut uxor ea re ſibi donata
debeat uti frui, quemadmodū maritus utitur re dotali. Nā
ex contrario maritus nō hēt priuilegium in fructibus rei
dotalis lucrādis ꝑꝑ onera matrimonii: quia uxor hr̄et tan
tundē de bonis mariti, cū fiat cōiter donatio in tāta q̄tita
te, quāta eſt dos. Ita dicit gl. ſing. in auꝉ. de non eligen. ſecū
do nuben. in uer. percipiat, quā ſemper nota, quia credo, ꝙ
non ſit tex. qui hoc dicat. operatur ergo illa donatio prin-
cipal̃r, ut cautius ſit cōſultū uxori ſuper rebus dotalibus. Nā
licet oīa bona mariti ſint tacite obligata uxori ꝓ dote, iſta
tñ ſic donata ſpālius & ſtrictius. Vñ in alienatiōe alterius
rei mariti ſufficit unicus cōſenſus ipſius mulieris. l. ēt, C. ad
uelle. ſed in iſtis reb⁹ donatis reqrit̃ ſecūdus cōſenſus mulie
ris poſt bienniū, ut in d. auꝉ. ſiue a me. Cū ergo cōſtāte ma
trimonio uxor non poſſit uti frui rebus ſic donatis, ergo
nec ꝓ illis agere p̄t, ſicut nec ꝓ reb⁹ dotalib⁹. Cū ergo ri-
dicentur

ZACHA.

a Cum mala fide. Tu dic, ꝙ hodie omnia iura ciuilia diſponentia præſcriptionem cum mala fide currere, ut l. omnes, & l. ſicut, de præſcri. 30. uel. 40. ann. ſunt de iure canonico correcta, prout tenet gl. Inn. Anto. Imo. iſte & alii doct. in c. fi. de p̄ſcrip. Gul. de Cu. in. l. ſi quis actiōes, nu. 2. & ibi in apoſt. Cel. ī uer. requiritur bona fides, C. de ſer. & aqua. Ang. & Imo. ī l. ſequitur. §. ſi uiā, ff. de uſuc. Bal. in. l. q̄bus diebus, §. dominus, ff. de cōd. & demō. glo. in regula. poſſeſſor, de re. iur. li. 6. & Alex. cō ſi. 188. inci. uiſo titulo q̄nis, col. 11 uerſ. uenio ad. 2. dubiū. uol. 2. alias eſt conſil. ſ̄m maiorē nu. conſi. 330. & cō ſi. 34. incip. uiſo ꝓ ceſſu cauſæ, col. 1. uol. 3.

SEBA. SAPI.

b Conſtātę matrimonio, ꝙ contra mulierem non currat p̄ſcriptio niſi ſolu. mat. fiat quando uir incipit uergere ad inopiā, de cla. Bald. nouel. in tracta. de dote in 7. parte, col. 2. & 5. & Raph. comen. in conſi. 92. inci. uiſo in ſupraſcripto caſu.

dicent̃ hoc a pari res donatę ꝑꝑ nuptias, & res dotales, de
bemus dicere prę ſcriptionem non currere conſtante ma-
trimonio pariter in utriſq;, quod eſt apertè ꝯ d. Ant. & pō
dera, quia gl. iſta hoc ſentit, dum dicit præſcriptionem nō
10 prodeſſe conſtante matrimonio. †Ex quibus oībus uī, ꝙ in
tellectus huius c. ſit difficilimus ꝑꝑ iura ꝯria: ſed pro nunc
poſſumus dicere quod præſumatur tacitus cōſenſus ex cur
ſu tanti tp̄is, non ſolum conſtante matrimonio, ſed eo diſ-
ſoluto, quod tñ in ueritate ex toto non procedit: quia lite-
ra apertè dicit, ꝙ illud tp̄s 20. ann. fluxerat conſtante. Sed
prima lect. gl. poſſet teneri abſq; ſcrupulo; & cogita: quia
ſecunda lec. gl. non p̄t ex alio ſuſtineri. nam tex. in auth. ut
immobilia, præal. requirit ſ̄m conſenſum poſt biennium,
ut mulier interim poſſit maturè cogitare, & ſic cautior ue-
nire ad ſ̄m cōſenſum. quæ quidē rō oīno ceſſat muliere ta
a cente. Item ubi agitur de re onéroſa[a], tacens non habetur
pro conſentiente, imò pro contradicente. l. filiusfam. §. inui
tus, ff. de procu. & no. per Inn. in c. in Geneſi, de elec. per gl.
in reg. is. qui tacet, li. 6. de reg. iu.

SVMMARIVM.

1 *Fructus rei pignoratæ computantur in ſortem principalem.*
Venditio facta cum pacto de retrouendendo intra certum tempus, modico precio conſtituto, præſumitur pignus potius, quàm uenditio.
2 *Conſtitutio pœnalis ligat non ſolum uenientem contra uerba ipſius, ſed etiam contra mentem.*
3 *Vſurarij ſunt illi, qui uendunt rem ad credentiam maiori precio, quam ſi incontinenti reciperent precium, & eorum teſtamentum eſt nullum.*
4 *Pactum de retrouendendo cum modicitate precij, an faciat præſumi contractū fœneratitium, nu. 8. 9. 10. 11. & 12.*
5 *Contractus ſimulatus non firmatur iuramento.*
6 *Hæres debitoris poteſt allegare contractum ſui authoris eſſe fœneratitium, licet author ſuus tacuerit.*
7 *Vſurarius conuincitur per ſolas probationes urgentes.*
8 *Emptor cum pacto de retrouendendo, interueniente iuſto precio, lucratur fructus, donec retrouendat tam de iure cano. quàm ciui.*

CAP. V.

1 AD noſtram. †Fictus emptor, qui uerus eſt
creditor, cogitur reſtituere
rem in ueritate pignoratā, ſed fictè uenditam, ſi
ſatisfactū eſt ſibi de ſorte, fructibus cōputatis.
Ita cōiter ſumatur: ſed hæc ſummatio eſt de indubio; ideò
ſummo iuxta literam notabilius Sic. Si in uendōne appo-
nitur pactum de recuperanda re poſt certum tp̄s, modico
conſtituto precio, præſumitur pignus, & non uendō; & eſt
caſus ſingularis. Prima pars narrat factum. Secunda dat iu
dicem, ibi, *quia igitur.* Caſus lr̄alis. Quidam laicus R. nomi-
ne quandam quantitatē pecuniæ mutuò accepit a quodā
uſurario M. noīe. Creditor ille, ne poſſet per canonem ꝯ
uſurarios editum in poſterum conueniri, recepit ab illo do
mos quaſdam & oliuas titulo emptionis, cum in ueritate
ꝯctus uſurarius eſſet. Quod patet ex eo, ꝙ eſt in inſtr̄o uen
ditionis expreſſum, ut qñcunq; a ſeptennio uſq; ad nouen
nium debitor ſolueret creditori ſexaginta uncias tareno-
rum, quę uix dimidiam iuſti precii contingebant; creditor
domos & oliuas reſtitueret debitori. Conſultus papa, an
creditor compelli dēat ad reſtituendas domos & oliuas.
Rñdet Papa, quia fraus & dolus alicui patrocinari non de
bet. Mādat, quatenus ñ obſtāte uenditionis inſtr̄o cōfecto
in fraudem canonis promulgato ꝯ uſurarios, app. remo. cō
pellat dictum creditorē per pęnam in concilio Latera. ſta
tutam ꝯ uſurarios ad reſtituendas domos & oliuas ei, cui
2 de iure dēnt reſtitui. Ber. † No. 1. ibi: *ne per canonem.* iuncto
fi. per pęnam in Lateranen. concilio, &c. Quòd conſtō penalis
hēt locum non ſolum ꝯ directe uenientem ꝯ iuris diſpō-
nem, ſed ēt ꝯ ficte & indirecte uenientem; unde pęna ſtatu
ta ꝯ uſurarios ꝓcedit ꝯ fictos emptores, qui ī ueritate ſunt
uſurarii, facit. l. non dubium, C. de leg. &
reg. fina. de reg. iub. li. 6. ubi dicitur, ꝙ is
cōmittit in legē, qui uerba legis ample-
3 ctens ꝯ legis nititur uoluntatē. †Ex hoc
& multis aliis conſului pridie in notabi
li articulo, & nouo an teſtūm iſtorum, q
uendunt rē carius ꝑꝑ ſolōnem precii di
latā, ſit ipſo iure nullū per diſpōnem c.
q̄q̄, de uſu. li. 9. prę ſupponēdo, ꝙ hoc ſit
publicum & indubitatū; ut puta, qa eaſ
dem merces precio incontinenti ſoluto
uendit ꝓ certo p̄cio: ſed cū uēdit ad cre
dentiā eaſdē merces, uēdit ꝓ maiori p̄
b cio[b]: & cōſului ꝙ teſtm̄ eſſet nullū: qa ta
les eſſent uſurarii, ut eſt tex. in c. nauigā
ti, de uſu. & publici ſunt, ex quo publice
exercēt, ut patet in libris eorūdē, qđ bñ
4 no. †No. 2. ar. opt. ꝙ pactū de retrouēdē
do cū modicitate precii facit p̄ſumi ꝯ-
ctū fęneratitiū? iſte tñ tex. ex toto hoc ñ
ꝓbat, ſed optime facit in ar. ī. tñ dicā la
tius, an hoc ſit uerū. No. ꝙ inſtr̄um nō iu
dicatur ab eo, qđ eſt ſcriptum, ſed ab eo,
qđ eſt actū inter partes. Nām plus ualet,
qđ in ueritate agit̃, q̄ qđ ſimulate conci
pitur, C. plus ualere, qđ agitur per totū,
5 & ī. qui fil. ſint legi. per tuas. †Et uide de
hoc ꝯctu ſimulato gloſſam finalem in l.
3. C. plus uale. quod agi. quæ dicit, ꝙ nō
firmatur iuramento, nec obligat iuran-
tem ad obſeruationem: quia ſimulare uī
6 oppoſitū. †No. ꝙ hæres debitoris p̄t al-
legare ꝯctū factū ꝑ defunctū eſſe fęnera
titiū, & ꝓbare ꝑ p̄ſumptiones, licet de-
functus tacuerit in uita. Et no. ꝙ dr̄ pate
re id, de quo cōſtat ꝑ prę ſumptiones, ꝓ
hoc bo. tex. ī l. licet, ff. de leg. 1. ubi dicit,
7 ꝙ p̄t dici euidēs, & facit ad ſtatuta. † In
gl. ī uer. *patet, ideſt præſumitur.* No. ex hac
c gl. iūcto tex. ꝙ uſurarius cōuincitur per
ſolas p̄ſumptiones urgentes; & uide ad
idē bo. tex. in c. cū ī diœceſi. ī. de uſu. ſed
ex hac gl. & ſe. ñ colligit̃ clare, ex q̄bus
papa colligit hanc p̄ſumptionē ꝯ illū ꝯ-
ctū in forma emptionis ſcriptū; ꝙ doc.
hic ſparſim & uario mō loquūtur, ꝙ ali
qd ponūt in c. illo uos, ī. de pig. Et qa ma
teria quotidiana ē, expediā intell̃m hu
ius c. & c. illo uos, & quorundā aliorū iu
8 riū enumerando quinq; caſus. † Primus
caſus eſt, cū uēditio fit iuſto p̄cio, & ſo-
lū apponit̃ pactū de retrouēdendo. quo
caſu dic ꝯctū non p̄ſumi uſurariū, nec pi
gnoratitiū, & emptor lucrat̃ fructus, do
nec retrouēdat̃, nec cōputabit in reſtō-
ne fructus in ſortē, ut eſt tex. in l. 2. C. de
pac. inter emp. & uen. Et ꝙ procedat il-
la lex de iure canonico, aperte uult iſta
gloſſ. & clarius Archidiaco. decimaquar
ta queſtio. tertia. cap. plerique, & facit
iſte tex. q nō ſolū pōderat pactū de retro
uendendo, ſed ꝙ nō licebat recuperare
qñcunq;. Item hic interuenerat modici
tas p̄cii, ut ī. clarius dicam. Illud ergo ſo
lū non ſufficit ad prę ſumendum ꝯctum
fęneratitium, ſed ſi contrahentes aliud
9 egerint, tenentur de eis ſatisfacere. † Se
cūdus caſus magis dubitabilis eſt, qñ in

ZACHA.

a De re oneroſa. Adde quod no. in apo. ad iſtum in c. dilecto, num. 13. in uerſi. taciturnitas, non prodeſt, ſ̄. de præb.

SEBA. SAPI.

b Maiori pretio, ad credentiam, latiſſimè tangit Deci. in conſi. 91. per totum, & ibi an contractus ſit uſurarius.

SEBA. SAP.

c Quòd uſurarius. Idem dicit Bal. in l. cum proponebatur, per illum tex. in uerſi. manifeſtā uoluntatem, ff. de leg. 2.

a Qñ cōcurrunt duæ coniecturæ, uidelicet modicitas precii, & pactū de retrouē. p̄ſumitur cōtractus fęneratitius. Et adde Io. de Imo. poſt d. Ant. de But. in c. illo uos, de pig. Pau. de Ca. oīno in conſi. 133. inci. in Chriſti nomine, amen, uiſa peti. p̄dicta. & tenet do. Ale. de Imo. in conſi. 46. in 3. par. per d. Bar. Cæp. in trac. de ſimul. contrac. ubi ample. in uerſi. 6.

Adde Ro. conſil. 102. Fran. de Are. conſil. 75. & 92. Pet. de Anch. conſi. 258.

a Fallit in ruſticis quia, ſi ruſticus emat cum pacto de retrouendēdo, nō poteſt ex hoc dici contractus uſurarius ſm Rapha. Fulgo. in l. ſi quis id, quod. ff. de iuriſd. om. iu. quod multum nota ad practicam.

ANT. FRAN. An pactum de retrouendendo faciat præſumi contractum uſurariū. & qñ, plenè traditur in c. illo uos, de pign. & in c. ad noſtram, de emp. & uen. & per do. Car. in clemen. 1. in §. fi. in 10. q. de uſur. & habetur ꝑ glo. & do. Anto. in ca. conqueſtus, de uſur. & per Alexān. in conſ. 90. in quarta par. conſi. Quādo autem eſt factum cum ruſtico nō ſagace, quē iuris ignorātia excuſat, non dicitur eſſe uſurarium, & tenuit Raph. Ful. in l. cum allegas, C. de uſur. Adde, ꝙ illud uidetur uerum, intelligendo, niſi ſit ruſticus ſagax, per ea quæ no. in l. ſi certis annis, C. de pact. & in l. cum de in rem uerſo, de uſuris.

SEB. SAPI. b Retrouendēdo. Vide Bartho. Vero. in tracta. de ſimul. contract. in 6. caſu princi. ubi uult, quòd ad hoc quòd contractus ſit uſurarius tria requiruntur, pactum de retrouendendo, modicitas precii, & ꝙ emptor ſit ſolitus fęnerari. Sed quòd duo ſufficiant, cōſuluit Alex. in cōſil. 46. incip. circa præſentis conſilii materiam, in 1. dubio, in 3. uolum. And. Sicu. in conſi. 51. incip. ſcripſit ſapientiæ fons, col. 1. cum ſequen. in 1. uol. hic autem diſtinguitur, ut per eum.

a teruenit pactū de retrouēdēdo[a] pro modico p̄cio. nūquid ex iſtis duob⁹ dēt prę ſumi ꝯtus fœneratitius? & iſte eſt caſus magis dubitabilis. Dy. poſt Iac. de Are. in l. 3. C. plus uale. quod agitur, tenet ꝙ non; etiam ſi concurrat tertium, ꝙ emptor ſit uſurarius: nititur reſpondere ad iſtud. c. & c. illo uos, nec aliter declarat. de iſta glo. iuncta glo. ſequenti uidetur uelle, quòd hęc duo ſufficiant, & apertius tenet glo. quam ſemper not. in c. cōqueſtus, de uſuris, & Arch. in d. c. plerique, & ſentit do. Anto. in d. c. illo uos. Hoc tamen expreſsè non probatur in iure: quia in hoc capitulo fuit præſumptio magis urgens: quia fuit appoſitum pactū de retrouendendo a ſeptennio uſque ad nouennium, & ſic non licebat recuperare rem uenditam quandocunque: ſed uolebat interim lucrari fructus cauſa uſurę: dictum tamen in ſe uidetur uerum & notabile; quia ex modicitate precii prę ſumitur qualitas contractus, ut eſt glo. no. in l. 1. ff. de ſuperficiebus, & per Bar. in l. cotem. §. qui maximos, ff. de publi. & facit text. in l. cum hi §. modus, ff. de tranſact. Nam nęmo præſumitur iactare ſuum. c. ſuper hoc, de renuncia. & in l. cū de indebito, ff. de prob. Puto tamen, ꝙ non ſufficiat quęlibet iniuſtitia precii: ſed debet eſſe precium ualde tenue reſpectu ualoris rei duplici reſpectu. Primò, quia contrahentes ſolent ſe decipere in precio. Secundò, quia res minus ualet propter illud onus retrouendendi in uenditione appoſitum, argumen. in l. fundi partem, ff. de contrahend. emptio. & maximè hoc procederet, ſi emptor eſſet uſurarius. Et no. hunc caſum: quia quotidie accidit; & habes notabiles authori-

10 tes. † Tertius caſus eſt, quando fit pactū

b de retrouendendo[b] certo termino elapſo pro modico precio; & talis cōtractus prę ſumitur fœneratitius; & iſte eſt propriè caſus huius c. Nam prę ſumptio eſt ꝙ interim uoluerit fictus emptor lucra-

11 ri fructus. † Quartus caſus, quando fuit appoſitum pactum de retrouendendo in cariori precio, & ꝙ fructus computarentur in ſortem, & ille contractus prę ſumitur fœneratitius & iſte eſt proprius caſus. c. illo uos, & oritur hęc præſumptio ex pacto appoſito contra naturam contractus. Nam ſi erat uera uenditio, debebat emptor lucrari fructus. Illud enim pactum congruit magis naturę contractus pignoratitii, & illud quod ualuit ultra primum precium, prę ſumitur extor

12 tum cauſa uſuræ. † Quintus & ultimus caſus eſt, quando quis petebat mutuum, offerendo rerum ſuarum hypothecam, & alter dicit, nolo mutuare, ſed emere; & ſic ſecutus fuit contractus emptionis. quo caſu dicit Ho. ꝙ ex hoc ſolo noſtri uſurarii moderni conuincuntur. Sed uidetur uelle Ho. ex illis uerbis, ꝙ oportet, ꝙ emptor ſit uſurarius: aliàs autem ego non uideo, ut illa prima requiſitio per ſe ſufficiat. Nam ſępe quis uellet recipere mutuum, & non reperiret mutuantem: ſed facilius reperit emptorem rei, quā uult obligare. Sed poſſet procedere illud dictum, quando uenditio fuit ſecuta pro illa pecunia, quā petebat mutuo. Nam tunc modicitas pręcii cum prę ſumpta uoluntate, quę colligitur ex prima requiſitione, prę ſumitur, ꝙ contractus ſit uerè pignoratitius; quod in dubio procederet, quando cum hoc fuit appoſitum pactum de retrouendendo; & per hęc habes multa iura declarata & reſponſionem ad contraria formata in ſequenti gl. Nā ſola modicitas precii, non eſt ſufficiens argumentum doli: ſed oportet ꝙ concurrant alię prę ſumptiones, de quibus ſ.

SUMMARIUM.

1 *Emens minoris ultra dimidiam iuſti precij, uel habet ſupplere reſiduum, uel rē reſtituere recepto precio.*

2 *Libellus alternatiuus & incertus tunc ualet, quando incertitudo non reddit rē dubiam, aliàs regulariter non procedit.*

3 *Venditor deceptus, etiam in minima ultra dimidiam iuſti precij, habet priuilegium, de quo hic.*

4 *Vendens ultra dimidiam iuſti precij, an & quando illud, quod plus ualet, cenſeatur donare emptori.*

5 *Procurator habens generale mandatum ad uendendum, ſi fuit deceptus, an dominus poſſit contrauenire?*

6 *Deceptus ultra dimidiam iuſti precij poteſt uenire contra, etiam ſi in tali uenditione interuenerit decretum iudicis.*

Minor reſtituitur aduerſus alienationem, licet interuenerit decretum iudicis & authoritas tutoris.

7 *Tranſactio facta ultra dimidiam poteſt reſcindi. Item omnis contractus bonæ fidei, & contractus emphyteoticus. 8.*

9 *Deceptus ultra dimidiam iuſti precij poteſt agere remedio iſtius c. uſque ad 30. annos.*

Reſtitutio in integrum, & omne remedium extraordinarium competit uſque ad quadriennium.

10 *Preſcriptio cōtra eccleſiam regulariter eſt anno 40. tamen ſi ipſa agat aliqua ex actionibus, quæ finiuntur aliquo minori ſpatio, finito illo ſpatio, non aget.*

11 *Minor ſi iurauit de non contrauenienendo, licet non poſſit reſtitui, tamen poteſt, ſi fuit deceptus ultra dimidiam, uti beneficio iſtius c.*

Renuncians fauori ſuo cum iuramento non oportet, quòd certioretur ad quid competat talis fauor.

12 *Notario aſſerenti in inſtrumento aliquid feciſſe, non creditur ei. Nam creditur notario in eo, quod eſt geſtum coram eo, non ad id, quod ipſe geſſit.*

13 *Ignorantia iuris diuini uel naturalis neminem excuſat.*

Minor ex aliquo contractu iurato per ſe facto, ſi ſenſerit ſe enormiter læſum, poteſt petere abſolutionem a iuramento.

Venditor ultra dimidiam iuſti precij deceptus etiam ſi dixerit, dono id, quod plus ualet, etiam in magna quantitate, & iurauerit, poteſt ratione enormiſſimæ læſionis petere abſolutionem a iuramento, ſiue fuerit minor, ſiue maior.

Minor ſemper præſumitur deceptus.

Abſolutio a iuramento poteſt peti in omni caſu, in quo quis fuit deceptus.

CAP. VI.

CVm cauſa. Summa, ut in c. dilecti, ſ. eo. & eſt pars. c. cum cauſam, ſ. de te

1 ſti. Caſus literalis. † Monachi ſancti Martini de mōte, uendiderunt quędam caſamenta F. & R. ciuibus Viterbienſ. in qua uenditione dicebant monachi, ꝙ monaſterium deceptum erat ultra dimidiam iuſti precii; cā ſuper hoc delata eſt ad papam. Quia conſtitit domino papę monaſterium deceptum fuiſſe in illa uenditione ultra dimidiam iuſti precii, ſententiando decernit, ut prędicti ciues, aut recepto precio reſtituant poſſeſſiones: aut ſuppleant q̄tū conſtiterit iuſto precio defuiſſe tpe uēditio

2 nis. Ber. † No. 1. caſum, in quo procedit libellus incertus & alternatiuus. Nam ſufficit in libello proponere, ꝙ res ualebat lōgè plus; & ꝙ uēditor fuit decept⁹ ultra dimidiā iuſti precii,

a Valorē. Adde quæ requirantur ad reſcindendū contractū rōne non iuſti precii, & quæ dicatur dimidia precii, Alex. conſi. 114. 4. li. ANT. FRAN. Quod dicatur eſſe iuſtū p̄ciū, dicas, ꝙ qñ lis eſt d̄ p̄cio iuſto īter emētē & uēdētē, illud eſt in arbitrio iudicis ſm Bar. in l. non dubiū, in §. fi. ff. de le. 3. in ult. col. C. de pig. & hr̄ per Bald. in l. per diuerſas, in. 12. q. C. manda. Et ꝙ iuſtū p̄cium debet æſtimari ꝑ iudicē, facit tex. ī l. & ſi æquo. & ibi ꝑ Bart. ad fi. ff. de leg. 1. & Bar. in l. ſi fundus, in. §. pōt, ff. de pig. ubi dixit ꝙ iudex cogit partes ad eligendum æſtimatores: uel quod ipſemet eligat; & hoc uerum, qñ contentio eſt inter partes. alias iuſtū precium dr̄, quod cōmuniter reperitur ab oīb⁹ uolentibus emere, ñ ab uno, uel duobus tm̄, ut eſt glo. in l. 2. de reſcin. uēdit. in uer. iudicis, & hr̄ per Ale. poſt Ang. & Rapha. in l. qui Romę, in. §. cohęredes, ff. de uer. obli.

SEB. SAPIA. b Quòd ſufficit. Hoc in tm̄ procedit, ꝙ etiam ſi nō eſſet deceptio ultra dimidiā, niſi in uno nūmo, hęret locū quod hic dr̄ ſm Bal. in l. 2. q. 12 C. de reſcin. & ī c. cum cā, ſ. de teſti. Et tenet Fabric. de Monte, in tract. de emp. & uendit. in 8. princ. qō. col. 3. uer. 1. igitur q̄ro.

c Plus ualebat. Adde An. de Bu. cōſ. 46. Bald. conſ. 4. 5. lib.

SEB. SAP. c Valebat. Vide Bal. in cōſi. 3. inci. caſus talis eſt, in tertia ꝑte. ubi ponit duplicē cauſā ad faciendum, ꝙ illa uerba, & ſi qd plus, &c. excludāt remedium d. l. 2. & unam ponit Ang. Aret. in. §. actionū, colū. 9. inſtitut. de actio. Alterā Feli. in c. ſi cautio, col. 13. uerſ. fallit ulti. ſuprà de fide inſtrumen. dixi latè in repe. dicta. l. 2. C. de reſcinden. uend.

precii; nec eſt opus a̅r determinare deceptionē. Et ſatis eſt cōcludere alternatiuè, ut peto rē reſtitui, uel iuſtū p̄cium ſuppleri. & hoc iō, qa īcertitudo ñ reddit rē dubiā: ſed hr̄ ꝓ certo in iſto caſu: a̅ls aūt r̄r nō procedit libellus alternatiuus, ut no. ī c. cōſtitutus, d̄ ī īte. reſti. Et de libello formādo in hac mā, & de mō

a ꝓbādi certū ualorē[a] rei. uide ꝑ Bar. in l. 2. de reſcin. uē. & qd̄ no. ī c. cū cām, ꝓall.

3 † Scd̄ò no. ꝙ ſufficit[b] q̄tūcūq; modica de

b ceptio ultra dimidiā iuſti p̄cii ad hoc, ut ꝯtus veniat emēdādus. Quare aūt reqratur deceptio ultra dimidiā, dic, ꝙ ex eo, qa ubi uitiū eſt potēti⁹, q̄ rō fauēs ꝯtui actus denominaē à potentiori, arg. in l. querit, ff. de ſta. ho. vñ ꝯtus iſte vr̄ uitioſus ex tāta deceptione: ſed ubi rō fauēs ꝯtui ē potētior, qa p̄ciū ē maius, quā deceptio, uel ſaltē ęquales, tūc ꝯtus ſuſti-

4 neē. † Sed opp. ꝯ tex. nā qſq; p̄ſumiē ſcire ualorē ſuę rei. l. qſqs, C. de reſcin. uēd. ergo vēdēdo ꝓ minori p̄cio vr̄ uoluiſſe donare id, qd̄ erat plus, arg. in l. Cāpan⁹ ff. de ope. li. & in. c. fi. j. de ſo. ergo talis ꝯtus nō dēt reſcindi p̄textu deceptiōis ꝑ tex. no. in l. cū donationis, ff. de ꝯhen. emp. vbi dr̄, ꝙ ſi donatiōis cā qs vēdidit pro modico p̄cio, nō audiē uolēs uenire ꝯ uolūtatē. Sol. cōclude, ut colligitur & no. in d. l. 2. & l. ſi qs cū a̅r, de verb. ob. ꝑ Bar. Aut uerò qs ſciebat ualorē rei, & uēdidit ꝓ minori p̄cio; & ñ audiē uolēs ꝯuenire. Aut ignorabat, uel ſumus in dubio, & audiē eoipſo, ꝙ eſt deceptus ultra dimidiā. Nec obſt. ꝙ ius p̄ſumat eū ſcire: qa illa p̄ſumptio, ꝙ qs nō p̄ſumaē iactare ſuū, & ꝙ in dubio nō eſt p̄ſumenda donatio, cōfundit illā primā p̄ſumptionē, & p̄ſumiē qd̄ ignorāter fecit. Nā fortior p̄ſumptio elidit minus fortē, ut in c. lr̄as, de p̄ſump. Et licet iſte vēditor fuerit in culpa, ignorādo p̄ciū rei ſuę: emptor tñ ita enormiter eū decipiēdo p̄ſumiē ī dolo fuiſſe: uel ſaltē interuenit dolus re ipſa, & dolus ex ꝓpoſito, & in re ipſa ęquiparātur, ut in d. l. ſi qs cū a̅r. dolus aūt p̄pōderat culpę, ff. ad l. Aql. l. itē ſi obſtetrix. Sed ſi vēditor dixiſſet in ꝯtu ſe do

c nare, qd̄ pl⁹ valebat[c], tūc vr̄, ꝙ nō poſſet ꝯuenire ꝑ d. l. cū donatiōis: qd̄ tñ nō placet Bar. in l. 2. & l. ſi qs cū a̅r. arbitraē. n. ꝙ illa uerba gn̄alia dēant reſtringi ad modicā q̄titatē ꝑ. l. hęc actio, ff. de uer. obl. niſi fiat mētio, ꝙ donabat, qd̄ pl⁹ ualebat, ſiue in parua, ſiue in magna quātitate, &c. quod ſatis placet. Et ex hoc ſume cautelā in vēditiōe fiēda, ut vēditor adiiciat illa uerba in fi. ꝯtus, ſ. dono qd̄ eſt pl⁹, ſiue ſit magnū, ſiue paruū. Secūdò opp. vr̄ ſufficere minor deceptio citra dimidiā iuſti p̄cii, arg. in l. ſi libertus, ff. de oper. li. Nā ſi arbitrator, q eſt cōpoſitor inter partes; lædit nimiū aliā partē, pōt peti reductio ad arbitriū boni uiri, ut in c. ueniēs, & in c quintauallis, de iureiur. & in. l. ſi ſocietatē. §. arbitrorū, ff. ꝓ ſocio. Sol. lex illa loqtur in deceptiōe; quā quis paſſus ē ꝑ imprudētiā alterius; ſed hic qñ ꝑ īprudētiā ſuā, iō minus eſt illi

5 ſubueniēdū. † Sed Bar. ſub dubio, fortè, in d. §. arbitrorū, dicit, ꝙ ſi ꝓcurator habat gn̄ale mādatū ad vēdēdū, & fuit decept⁹ in ſeptima parte totius, audieē dn̄s volens ꝯuenire, ſi ꝓcurator nō eſt ſoluēdo, & eſſet ſingulare dictū, ſi cōtinet in ſe veritatē. Sed dubito, an ſit verū. nā ꝓcurator repreſentat ꝑſonā dn̄i, & imputādū eſt dn̄o, ſi talē negligētē eligit: & ꝓ hoc bo. tex. in. l. cū mādato, in fi. ff. de mino. Nā ibi eſt ſpāle ī minori, ut audiaē ꝑ bn̄ficiū reſtōnis in integrū ꝓꝑ negligentiā ꝓcuratoris, ſi ꝓcurator nō eſt ſoluēdo ergo ſecus in maiori. Aliud aūt eſt in arbitratore. Nā ille eligiē tāquā bon⁹ vir: iō ſi facit ꝯriū, p̄t peti reductio ad arbitriū

6 boni viri. † Et uide aliā ſingularē limita

d tionē Bar.[d] in. l. 1. C. de p̄diis curia. lib. x. vbi dicit, ꝙ ſi ī ꝯtu interuenit decretum iudicis, nō audiē ꝑs p̄textu læſiōis; quaſi decretū iudicis excludat oēm p̄ſumptionē fraudis. Sed nō puto hoc verū; qa licet ſit p̄ſumptio, ꝙ ñ īteruenit deceptio, nō tñ ē ſufficiēs ad repellēdū ꝓbōnē in ꝯriū. Nā uidemus in minore, q vēdidit cū decreto iudicis & authoritate tutoris ꝙ audiē petēs bn̄ficiū reſtōnis, vt ī. l. 1. & 2. & l. magis puto. §. pē. ff. de reb. eorū; ad idē. c. 1. de reb⁹ eccleſię nō alie. lib. 6. In gl. 1. tene opi. gl. nā ſm aliā opinio. non eēt reperire caſum deceptiōis in vēditore. Nā ſi res ualeret decē, oporteret ꝙ daret ꝓ nihilo, uel ꝓ minori; qd̄ nō eſſet poſſibile. Nā emptio eſſet ſine p̄cio, inſti

7 tut. eodē. §. preciū. † In glo. finali, ibi: *ſecus eſt in tranſactione*, & hoc tenet Vin. Tan & Ioānes, & aliq legiſtæ in l. Lucius, ff. ad Trebellianū. ſed gl. hic, & Bar. in l. ſe-

uendi. in lect. & in re. in uerſicu. ſuper quarta, & Imol. in. l. precia rerum, ff. ad legem Falcidi. Et ibi uide plenè do. Alex. de Imol. in. 4. & 5. colum. & in. l. pacta nouiſſima, C. de pact. & Imol. & Roma. in. l. ſi quis cum aliter, ff. de uerb. obli. Et idē Bart. ſibi contrarius in. l. 1. C. de præſcri. 30. annorum. ubi tenuit cōtrariam ſententiam, nam in uenditiōe, quæ fit ꝑ ſubhaſta. requiritur decretum iudicis, & tamē uult ibi Bart. reſcindi talem uenditionē remedio d. l. 2. quāuis in hoc ultimo contrarium tenuerit Angel. in repe. l. ſciendum, ff. de uerbo obligat. allegans d. l. 1. ſed dictum Ange. nō eſt tenendum, & allego contra ipſum caſum ad literam in. l. ſi quis, C. de reſcind. uendi. ubi dixit text. ſingu. ne ſubhaſtationis nomine publicæ relinquatur occaſio fraudibus. Itē adduco. Nam ad hoc, ut uenditio rei eccleſiaſtice ualeat, requiritur ſaltem de iure ciuili quod interueniat ſubhaſtatio, auth. hoc ius, C. de ſacroſanct. eccle. Et ſic ſi eſſet uerum dictum Ange. d. l. 2. C. de reſcind. uendi. non haberet locum in re eccleſi. quod eſt contra iſtum tex. & in. c. cum dilecti, ſ. eo. cum ſi. Item adde, quod aliam pulchram limitationem ad. d. l. 2. poſuit Bald. in. c. 1. in 2. col. qualiter do. proprie. priu. feu. in ubſi. feud. ubi uoluit ſingulariter, quod ſi res, quæ ualebat centū, ſit uēdita ꝓ x. cum pacto, quod ſi in paſchate dicta. 10. non ſoluerent, quod adimpleatur iuſtum precium, quod hoc caſu non haberet locum remedium. d. l. 2. eo. quia ſufficit prouiſio contrahentium. Sed contra hoc ſingula. dictum Baldus facit quod uoluit gloſſa nota ordinatione & approbata per omnes ibi. C. de iure emphyteotico, in uer. repellere, circa medium, ubi uoluit nota. quod prouiſio hominis non facit ceſſare prouiſionem leg. quæ ſit de iure communi, uel ordinaria, ſed remedium dictę leg. ſecundę eſt prouiſio iuris communis & generalis, & non ſpecialis, ſecundum Bartolum ibi in dicta lege ſecunda in prima columna. ergo, &c. & dicit dominus Iaſon de Mayno in hoc ultimo in dicta lege ſecunda ſuper dicta gloſſa in. cxxiiii. columna.

d Pro qua opin. Barto. facit gloſſ. in l. actor, ff. rem ratam haberi. & idem tenuit Bald. & Ange. in dicta. l prima, & Bald. in l. tranſact. C. de tranſact. & etiam tenuit Ange. in conſi. 138. incipien. uir uxori. Idem Ange. in repeti. l. ſciendum, ff. de uerbor. obligat. Et adde, quòd domin. Alexan. de Imo. in addi. ad Bartol. in dicta. l. prima. C. de prædi. cur. etiam oppo. contra iſtam limita. de. l. ſi quidem C. de præ. minor. & ſoluit, ut ibi per eum. Item adde, quod etiam contra Bartol. tenet Bald. ſibi contrarius in. l. 2. C. de reſcinden.

cunda' prӕallega. & in. l. ſi quis cum
a aliter,[a] tenēt ꝯriū: dn̄t tn̄, ꝙ in cōſideranda deceptione ultra dimidiam iuſti p̄cii nō debemus cōſiderare uerū ualorē rei petitæ, ſicut fit in aliis ꝯ̄ctibus, ſed dubiū euētū litis; ita rn̄det ad d.l. Lucius. Bal. tn̄ in d.l.2. ſecutus fuit hāc opi. gl. dicēs, ꝙ in actu liberatorio, ut eſt trāſactio, nō
b habet locū remediū huius c. & l.[b] 2. arg. ī l. ſi inter, ff. de pact. Itē, qa nō dr̄ lęſus is, q remittit ꝯ̄ctū incertū in cōditionis euētū. Nā fortè iſte ſuccubuiſſet. Sed mihi plus placet prima opi. nā ſatis eſt hūc eſſe deceptū ultra dimidiā, habito reſpectu ad dubiū euētū litis. Itē is, q eſt ita enormiter deceptus, non vr̄ habuiſſe animū deliberādi, ar. in l. tres fratres, ff. de pact. Itē ex parte rei cōuēti nō ꝓcederet opinio Bal. qa reus deceptus non liberat
8 actorē: ſed ab eo liberaſ. † Sed eſt dubiū an habeat locū diſpoſitio hui' c. in aliis ꝯ̄ctibus. Ioā. And. in c. cū dilecti, ſ̄. eo. facit ſolū ibi mētionē de ꝑmutati. & locatio. Et dicit, ꝙ idē eſt in eis: qa nō multū diſtāt a uēditione. Sed Bal. & Bar. in d.l. 2. tenēt gn̄aliter idē eſſe in oībus aliis ꝯ̄ctibus bonęfidei. Nā uerbū, uēditio, largo mō ſumēdo cōprehēdit oēm ꝯ̄ctū, ꝑ quē trāsferſ dn̄iū. l. ſtatuliber. ff. de ſtatu lib. Idē dicūt eſſe in ꝯ̄ctu emphyteotico;
9 & uide ibi qd in ꝯ̄ctibus ſtricti iuris. † In ea. gl. ibi, agaſ condictione ex eo ꝯ̄ctu. Et hāc opi. 3. ſequiſ gl. in d.l.2. C. de reſcin. uēd. & ſequunſ Bar. & Bal. Tn̄ tenēdo primā opi. ꝙ agaſ offō iudicis, n̄ ꝓcedit dictū gl. ut debeat agi intra quadriēniū: qa illud tp̄s ꝯpetit dūtaxat, cū petiſ reſtitut. ī integ. & ſic ꝑ offō ex̄ordinario: ſed ſec' ē, qn̄ īploraſ officiū loco actionis. Nā cū
f habeāt uiā ꝑparatā a iure cōi, durat tāto tp̄e, ſicut actio perſonalis, in cuius loco ſuccedit, & ſic durabit ꝑ 30. annos; ad hoc l. ſicut, C. de p̄ſcrip. 30. anno. qd̄ not. in c.2. de offic. iudic. Siue ergo competat officiū iudic. ſiue cōdictio ex lege, ſiue actio ex eo ꝯ̄ctu, poterit agere deceptus uſ
10 que ad 30. annos. † Et not. bn̄ referendo gl. ad tex. ꝙ licet regul'r ꝯ̄ eccleſiā nō currat p̄ſcriptio, niſi 40. anno. ut ī c. de quarta, de p̄ſcrip. tn̄ in iſtis actionibus ꝑſonalibus nō daſ tm̄ tēpus: ſed finiūt uitā ſ̄m diſpoſitionē iuris ciuilis, a quo cū limitatione illa inuētę ſunt. Et idē dic de aliis actionib', quarū aliquę clauduntſ ſemeſtri, uel anno, uel bie-
c nio, ut in actione[c] quāto minoris, & in redhibitoria, & ī actione de dolo, & in actionibus p̄toriis, & ſimili. & hæc no.
11 pro limitatione ferè totius tit. de p̄ſcrip. † In ea. gl. ibi: *ſed quid dices*. Not. hāc particulā uſq; ad finē: qa quotidie eſt in practica, & uult gl. in effectu, ꝙ in minori iur̄m de nō ꝯueniendo operaſ ſolùm reſpectu bn̄ficii ætatis: qa nō poterit petere reſtitutionē in integrū; ſed nō excludit minorem a bn̄ficio iſtius capituli, qd̄ cōpetit cuilibet maiori: qa iur̄m ſolū reprӕſentat eū maiorē; & hāc opi. tenet Hoſt. in c. cum cōtingat, de iureiurā. Sed Pet. de Bellaper. ut not. in d.l.2. tenuit minorē excludi ab omni bn̄ficio: qa ex quo confusè & generali ſermone iurauit, fecit ſibi p̄iudiciū reſpectu cuiuſlibet bn̄ficii. Nā q totū dicit, nihil excludit. 19. diſt. c. ſi Romanorū. Ioā. And. hic refert ſeriosè cōſiliū Din. q de facto
d cōſuluit minorē non excludi,[d] ēt a bn̄ficio ętatis, niſi prius fuerit certioratus de beneficio ſibi a iure cōp. Mouetſ inter cętera: qa iuri, qd̄ ignorat, nemo renūciare p̄ſumiſ; ad hoc l. legitima, ff. de pet. hęr. & minor p̄ſumiſ ignorare ius l. cū de indebito, ff. de ꝓbat. not. 1. q. 4. c. turbat. §. notādū. Itē dicit, ꝙ uidemus in muliere renūtiāte bn̄ficio uelleiani. Nā ſi nō fuerit certiorata, nō p̄iudicat ſibi renūtiatio, ut eſt gl.
12 not. in l. fi. §. pe. ff. ad uelleia. † Cōcludit ergo tā in muliere, quā in minore, ꝙ iur̄m nō operaſ excluſionē bn̄ficii eorū: ſed perinde eſt, ac ſi ꝯxiſſet ſine iuro; & cū hac opi. Din. tranſit hoc Ioā. An. Et reperio Fede. cōſi. 299. idē cōſuluiſſe: &
e plus[e] dicit ēt, ꝙ ſi in inſtr̄o dicaſ, ꝙ minor fuit certioratus a notario, nō ꝑ hoc inſtr̄m facit fidē de certioratione: quia crediſ notario in his, q̄ geſta ſunt corā eo: ſed nō facta a ſe, ut in l. oībus, C. de teſt. qd̄ dictū ualde not. uide tn̄ qd̄ no. In no. in c. qm̄, de ꝓba. Nā practica cōis eſt in ꝯtrariū: qa ſemp notarius atteſtaſ de certioratione facta a ſe. Hāc opi. p̄miſſam ſentit Cy. in d.l.2. §.3. ſed Bar. in d.l.2. & clarius in l. ſciēdū, ff. de uer. obli. tenet ꝯtrariū, ut non requiraſ aliqua certioratio: qa ſaltē ſcit in genere ſibi ius cōpetere ꝯtraueniendi: aliàs nō iuraſſet; & dicit ſe ita cōſuluiſſe, & ꝙ multi canoniſtę tūc idē ſenſerūt; & uide Arch. in c.2. de pactis, li. 6. vbi idē tenet. Et facit ille tex. q nullā mētionē facit de certioratione; ad idē auſ. ſacramēta puberū, C. ſi aduer. uē. Idē vr̄ ſentire Collecta. in c.1. de pac. d. Ant. dicit, ꝙ in dubio p̄ſumēda eſt certioratio: qa non eſt veriſimile aliquē uenire ad actū iuri ſine certioratiōe: ſed ubi ꝯſtaret eā nō interceſſiſſe, tenet illā opi. Cy. qa ignorās nō ꝯſentit. Et ꝑ hac opi. facit dictū Ioā. And. in c. uno, de cōmo. ubi dicit, ꝙ licet qs ſe obliget de oībus caſibus[f] fortuitis; non tn̄ obligaſ de omnibus. Mihi plus placet opi. cōtraria. nā ut dicit Archi. iura in nulla parte requirūt hāc certioratione; & ſatis eſt, ꝙ in
13 genere uoluit a ſe abdicare oēm facultatē ꝯtraueniēdi. † Itē iur̄m eſt de iure diuino, & īnitiſ iuri nāli, cuius ignorantia neminē excuſat. 38. diſt. ſi iuxta Apoſtolū, & l.2. C. de in ius uoc. ſi tn̄ minor eſſet enormiter lęſus, poſſet petere abſolutionē iuri, arg. opti. in c. cū cōtingat, de iureiu. & in c.2. de pac. lib. 6. & idē refert d. Ant. in d. c. cùm cōtingat, ſe conſuluiſſe. Itē ſ̄m eū, ſi interuenirēt uerba magis ſpecificè, ut qa dixit minor ſe uelle donare totū, qd̄ plus ualet, ēt in quātitate magna: qa in minori p̄ſumiſ deceptio, arg. in l. ſi quis cū ſciret, ff. ꝑ emp. Et idē crederē dicēdū ī maiore, ut poſſit petere abſolutionē a iuro rōne enormiſſimę leſionis, intelligēdo, ꝙ nō donauerit, qd̄ plus ualebat: qa nō p̄ſumiſ conſenſiſſe in tāta deceptione. Itē iur̄m vr̄ illicitū ex parte recipiētis, cū interuenerit ex parte ſua dolus ex propoſito, uel re ipſa; & quo caſu competit abſolutio a iuro iuxta not. in c.1. & c. debitores, de iureiur. & hęc not. quia quotidiana.

a SEB. SAPIA. In l. ſi quis cum aliter. Vide Iaſ. ibi latiſſimè, col. 6. & Alex. in conſi. 89. col. 3. vol. 2. & d. Fran. Cur. in conſi. 66. col. penul. ubi dicit cōmunem opi. eſſe, ꝙ in tranſactione non habet locū remedium. d.l.2. ut latius ibi dixi.

b Remedium huius c. & l. adde uidendum Alex. conſi. 42. 1. lib. & conſil. 89. 2. lib.

c Not. bene ꝙ in omnibus præſcri. annalibus, ut ſunt regulariter oēs actiones p̄torię. Item actio de dolo. Item quanto minoris, eodē modo in præſcriptionibus ſemeſtrib', ut eſt in redhibitoria: in omnibus iſtis ita p̄ſcribitur ꝯ̄ eccleſiā ſicut ꝯ̄ priuatum; qd̄ notu canoni. Et adde ꝙ idē expreſſè tenet gl. in auſ. quas actiones, in uer. durantibus, C. de ſacroſan. eccle. Io. Fab. ibi & expreſſè dicit tex. ī auſ. hęc cōſtitutio innoua conſti. in §. ſed hoc de triennio, & gl. no. in uer. annorū, in §. ꝑ tēporalibus, in auſ. de eccle. titu. Adde, ꝙ Io. de Imo. conſi. 30. ſequtur opi. tertiam.

SEBA. SAPI.

d Minorem nō excludit. Vide And. Sicul. in conſi. 53. incip. p̄clarè ſcripſit, col. 3. & col. 10. in 2. uol. & in conſi. 55. inci. præclarè ſcribitur, in ſi. eo. uol. & Fab. de Monte, in tracta. de emp. & uendi. in 8. q. principali, col. 6. ubi tenet, ꝙ requiriſ certioratio: ſed ꝯtrariū tenet Alex. in conſi. 42. col. 4. in 1. uol. & in conſi. 127. inci. uiſo ꝓceſſu, in 2. uol.

e Iſtud dictum ēt refert & cōfirmat ratione ipſemet Panor. in c. cum cauſam, in 3. col. circa med. Adde etiam, an iuramētum tollat remedium. l.2. Alex. cōſi. 205. 1. li. & 99. 2 lib. Ant. de But. conſi. ſ̄. alleg. 46. Et an requiratur certioratio in minore, per Alex. conſi. 54.

ANT. FRAN. An iuramentum tollat remedium. l.2. de quo hic, dicas ꝙ ſi iuratū eſt ſpecificè ſuꝑ illo remedio credo, ꝙ tollat: quia ex quo iur̄m pōt ſeruari abſq; interitu ſalutis ęternæ, illud debet ſeruari. c. debitores, & c. cum contingat, de iureiuran. Sed ſi non eſſet iuratum ſpecificè ſuper illius. l. remedio, ſed ſolùm ſuper contractu, non putarem, ꝙ tale iur̄m ſe extenderet ad remedium illius l. quia non præſumitur quis remittere qd̄ ſuum eſt, & illud uelle iactare, ut in l. cum de indebito, ff. de probatio.

f Omnibus caſibus. Adde Alex. conſi. 61. ubi latè. 1. lib.

S U M M A R I U M.

1 *Vēditor tenetur regul'r de euictione, niſi in quibuſdā caſibus in iure expreſſis.*
2 *Emptor moleſtatus in re empta, debet denunciare iudicium uenditori ante, quàm iudicium finiatur; aliàs non aget de euictione, & non ſufficit ſimplex denunciatio; ſed ut ueniat ad ſe defendendum. nu. 3.*
4 *Eccleſia ligatur legibus ciuilibus loquentibus de euict.*
5 *Venditor non tenetur de euictione, ſi non fuit ſibi iudicium denunciatum, uel ſi emptor ex contumacia fuit condemnatus, uel ſi emptor fuit propter iniuriā condemnatus.*
7 *Venditor non tenetur de euictione, ſi emptor extraiudicialiter de facto perdit rē ſecus ſi iudicialiter, licet de facto, dummodò denuntiauerit uenditori*
Defenſio promiſſa de iure & de facto intelligitur, ſi de facto moueatur qu actio in iudiciu, ſecus extra iudicium.
8 *Clericus uenditor tenetur defendere rem uenditam laico in foro ſeculari.*
9 *Venditor certus de lite mota contra emptorem ſuper re uendita adhuc debet per emptorem denuntiari.*
Certus, an & quando debet denuntiari.
10 *Donator an & quo caſu teneatur de euictione.*
11 *Venditor denunciatus ab emptore ſuper lite mota in re empta, tenetur ad omnes expenſas, ſiue emptor obtinuerit, ſiue non.*

C A P. VII.

1 SI uenditori. † Euicta re teneſ uenditor de euictiōe, niſi in caſib. hic expꝛſſis, uel aliter & ſic ponit tres caſus, in qb. re euicta nō teneſ uēditor emptori de euictiōe, & ē Gregorii. Caſus literalis. Aliqs uēdidit rē ſuā Titio. mouetur Titio qō de re illa ſibi uēdita. dr̄ hic, ꝙ ſi Titius nō denūciauerit uēditori iudicio inſtituto ꝯ̄ ip̄m, ut rē ſibi uēditā, defendat, uel ſi Titius contumaciter ſe abſentauerit tꝑe ſnīę, uel ꝑ iniuriā ſnīa iudicis lata fuerit ꝯ̄ ip̄m, ꝯ̄ ſuū uēditorē de euictiōe agere nō ualebit. Ber. † No. 1. ibi: *poſt inſtitutum iudicium*, ꝙ denūtiatio neceſſariò nō eſt fiēda uēditori in primordio iudicii, ſed ſatis eſt, ꝙ fiat poſt inſtitutū iudi-
2 ciū, & ſic poſt lit. cōte. de hoc. ī. lati' dicā gl. † No. 2. qd dēt emptor denūtiare uēditori. Nō. n. ſufficit ſimpl'r ſibi intima
a re[a] litē inceptā ꝯ̄ eū, ſed ut ueniat ad defendendū eū. † No.
3 3. ꝙ iura ciuilia loquētia de euictiōe ſeruāſ in foro eccl'iaſtico, & ſic uſ, ꝙ ſi eccl'ia emerit, & nō denūtiauerit uēdito-
5 ri, nō hēt regreſſum de euic. † Vlti. no. rl'am hic tacitè poſitā cū trib. caſib. exceptis. Rl'a eſt, ut ēptor hēat regreſſum d' euictiōe ꝯ̄ uēditorē, qa tenebaſ uēditor rē tradere cū effectu. l. exēpto, ff. de act. emp. Rō primę exceptiōis eſt, qa uenditor, ſciuiſſet melius rē uenditā defendere, cū magis ſit certus & inſtructus de iure ſuo. un̄ p̄ſumiſ, ꝙ ēptor ꝑdit cām nō propter nullū ius, ſed ꝑꝑ ignorātiā iuris cōpetētis uēditori. nā emptor p̄t uti iure uēditoris. l. ēptor, C. de euic. Rō ſecūdę exceptiōis eſt, qa data cōtumacia ēptoris, ſnīa uſ lata ꝯ̄ eū nō ꝑꝑ defectū iuris, ſed ꝓpter negligētiā ſuā, & delictū, ideo īputari dēt, nō uēditori. Rō tertiæ exceptionis eſt qa iniuria facta ēptori reputaſ qdā caſus fortuitus, qui nō īputaſ creditori, imò ſtatim poſt factā emptionē res uendita perit emptori. l. neceſſariò, ff. de pericu. & cōmo. rei uen.
6 † Sed dubiū ē, qd ſi ſnīa fuit lata ꝑ iniuriā[b] iudicis ſine cul
b pa ēptoris? Doc. inſtāt. ſed dic, ꝙ idē. Ad hoc. l. ſi ꝑ īprudentiā, ff. de eui. nā ubi patet īprudētia, ſeu error iudicis, nocet emptori. ergo & iniuria ſine culpa ipſi' ēptoris, & hoc tenet Bar. ī l. exceptiōe, ff. de fideiuſ. Secus dicit ī ſnīa lata ꝯ̄ fideiuſſorē ꝑ iniuriā iudicis ſine culpa fideiuſſoris. Rō diuerſitatis, qa ī cā euictiōnis res ꝑtineſ princip'r ad emptorē, ut d. l. neceſſariò. meritò oē ꝑiculū imputaſ ſibi emptori. Sed in alio caſu negotiū pertinet princip'r ad dn̄m, & nō ad fideiuſſorē, iō iniuriā illata ſine culpa fideiuſſoris īputaſ dn̄o, & nō fideiuſſori, ſecus, ſi culpa ſua, qd' no. Sed dubiū eſt, qd ſi emptor moleſteſ de facto, ita, ꝙ nō in iudiciū, ſed ex̄ iudiciū ꝑdit rē, nūqd habeat regreſſum de euictione, & dic, ꝙ n̄ ut eſt tex. in l. fi. C. de act. & emp. Sed hodie dubitaſ ꝑꝑ uerba, q̄ apponit notarius, ꝙ uēditor ſe obligat ad defendēdū de iure & de facto. Et credo ꝙ idē, ut intelligaſ de facto, ſ. ſi lis mouetur de facto, & nō de iure, nō aūt debet intelligi de uiolētia ex̄iudiciali, qa illa nō uenit ſ̄m nām ꝯ̄ctus, de quo dic, ut no. in d.l. fi. & per Bar. in l. ſtip'lo iſta, ff. de uerb.
8 obl. † Sed eſt dubiū notabile, nūquid clericus[c] uenditor te-
c neaſ defendere rē uenditā laico in foro ſeculari, & uide gl. no. in c. clericū nullus. 11. q. 1. q̄ bn̄ intellecta, tenet, ꝙ ſic. ꝓbaſ rōne. iudiciū eſt niſi inſtitutū ꝯ̄ emptorē tanq̄ poſſeſſorē, ſed uēditor uenit ſolum ad aſſiſtēdū emptori, & defendū eū, ut in l.1. C. ubi in rē act. un̄ iudiciū inſtitutū ꝯ̄ emptorem trāsferſ in uēditorē, ut l. uēditor, ff. de iudi. Nō ergo dr̄ hoc caſu clericus cōueniri corā ſeculari, qa ſolū p̄ſtat authoritatē & defenſionem
d ipſi emptori,[d] & hoc uoluit gl. in d. c. clericū. Secus dic, ubi laic' poſſeſſor noīe clerici, nominat clericū ī iudicio, qa tūc cleric' declinat iudiciū ſeculare, & aduocat eū ad forū ſuū, qa hoc caſu reus eſt uerus dn̄s, & iudiciū eſt inſtituēdū ꝯ̄ eū, ad hoc qd̄ legi. & no. in c. qm̄o, in §. ꝙ ſuꝑ rebus, ut lit. nō cōteſt. & uide Spec. in ti. de ſecūdo decreto, in §. reſtat, uer. qd ſi dn̄s ē cle
9 ricus. † In gl. 1. ibi: *debet ei denunciare*. ſed dubiū eſt, nūqd teneſ denūciare uēditori ſciēti litē motā eſſe? & gl. in l. emptor, C. de euic. dixit tutū eſſe, ut fiat. ſed Spe. eo. ti. ꝑ fi. dixit hoc eſſe neceſſariū. Io. An. atè nō eligit, ſed repetit dicta Dy. ī reg. eū q li. 6. ubi uide. Sed tu tene notabilē theoricā Bar. ī d.l. denūtiaſſe, ff. de adul. ubi di
c cit, ꝙ qn̄q; denūtiatio[e] reqriſ ad ſimplicē ſnīam habēdā, & tūc n̄ oportet, ꝙ fiat ſciēti, & hēt locū rl'a, eū q cert', & l.1. ff. de act. & emp. qn̄q; fit denūciatio ad aliqd faciēdū, & tūc nō ſufficit ſola ſcīa, ut d.l. denūciaſſe. In ꝓpoſito aūt, cū denūciatio iſta fiat nō ſolū ad ſimplicē ſcīam, ſd̄
f ut uēditor ueniat ad defendēdū emptorē, neceſſariò reqriſ denūciatio.[f] Nā fortè emptor cōfiſus de ſua prudētia, nō curat uocare uenditorē, nec teneſ uenditor ire. Et hoc no. ꝑ aliis iurib. q̄ reqrunt denūtiationē, & tene mēti iſtā theoricā, q̄
10 eſt quotidiana. † Ex̄ gl. qriſ, nūqd donator teneaſ de euictiōe, ſi res fuit euicta a donatario? de quo uide qd̄ leg. & no. ī l. 2. de euic. & in l. Ari. ff. de dona. Et cōcluſio Cy. & aliorū hæc eſt, ꝙ aut donator ſolēni ꝓmiſsiōe ꝓmiſit de euictiōe, & tenetur tex. eſt in d.l.2. aut nō ꝓmiſit, & tūc donatio incœpit a ꝓmiſſiōe, ut p̄io promiſit, & poſteà donauit. Aut īcœpit a traditiōe, i. qa ſimul donauit, & ꝓmiſit. Primo caſu oli nō tenebaſ, niſi ꝓmiſio fuiſſet ſolēnis, puta ſtip'lone īteruenīēte, ſed hodie ſecus ꝑ l. ſi qs argētū, C. de don. ſecūdo caſu. ſ. cū incœpit donatio a traditione, aut agit ad ꝑticulare intereſſe. puta ad ſumptus factos occaſione illius donationis, & diſtingue, utrū donator fuerit in dolo, uel nō. nam primo caſu teneſ ſecūdo nō, ut in d.l. Ariſto. ad totale uero intereſſe rei donatę agere non poteſt,
11 ut in d.2. † Vltimo hic q̄ritur, nunquid uenditor tenetur facere expenſas oēs in lite mota contra emptorē, & nunqd poſſit ex facto emptor repetere expēſas a uēditore, & qd ſi nō ſuccubuit, ſed obtinuit? de hac qō. leg. & no. in l.1. C. de eui. & in l. uenditores, ff. de uerbo. obliga. & utrobique per Bartolū plene, qui non obſtante deciſione gloſſarum, concludit omnes expenſas fiendas per uenditorem, & qd̄ pōt emptor, ſi eas fecit, repetere poſt factum, ſiue obtinuerit in cauſa, ſiue ſuccubuerit, quæ ſententia mihi placet, cum te

a Intimare. Adde Io. de Ana. in cōſi. 31. ubi ponit an teneaſ oſtendere inſtr̄m uēditiōis, & uide eūdē, cōſ. 38.

b Iniuriā. Adde Ange. cōſ. 177. & ibi uide, an uenditor poſſit renūtiare d' nūtiatiōi. An. Frā. An uēditor poſſit renūtiare denūtiatiōi faciēdę emptori de lite mota, ſeu mouēda, puto, ꝙ ſic. Et de forma illa faciēdi, & an ꝑ ꝓcuratorem, uel quo mō fiat, uide Bar. ī l. abſentē, C. de ꝓ. & adde, ꝙ uēditor ēt ſciēs litē motā emptori, dēt reqri ad defendendum, alias non teneſ de euictiōe, ut ꝑ Bar. & Ale. in l. nō ſolū. §. morte ubi ēt ꝑ Ro. ff. de no. ope. nū. & ꝑ Sali. in l.1. de peri. & cōmo. rei uendi.

c Qn̄ clericus eſt nominatus in iudicio, an poſſit ꝓuertere iudiciū, uide ꝑ Ang. de Aret. in īſti. de exce. ī prin. in 16. col. uerſi. ex his Bal.

SEBA. SPIA.

d Ipſi emptori. An clericus vēditor, q teneſ de euictione noīatus in iudicio poſſit declinaſ forū, uide Ab. in ca. quoniā, col 4. ſ̄. ut lite non conte.

SEB. SAPIA.

e Denunciatio. uide Bar. in l. nō ſolum §. morte, co. fi. ubi Mod. latè; ff. de o. pe. no. nuncia.

f Limita, niſi emptor & uēditor ī eodē iudicio, ſimul eſſent ꝯuēti ab eo,

neatur uenditor defendere emptorem. ſi ergo non defendit, tenetur ob rem non defenſam. l. cum quęritur, ff. iudi. ſol. Et hoc intellige, quando emptor denunciauit uenditori, ut eum defendat, alias ſibi imputatur. nam hoc caſu non agit de euictione etiam reſpectu rei principalis, ut hic fortius nec reſpectu ſumptus.

De locato et cõducto Ru.

Cõtinuat ad pcedentia hoc ordine. Suprà uiſum eſt &c. Sed qa locatio habet magnã ſimilitudinẽ, & uicinitatẽ cũ uenditione, adeò, ꝙ in qbuſdã caſib. probabiliter dubitat, an ſit locatio uel emptio, ut. l. 1. ff. e. meritò poſt rub. pce. ſubiicit iſta. Et modũ clare diſcernẽdi ꝯctũ locatiõis a uenditiõe uide p Bar. in l. cotẽ, §. qui maximos, ff. de publica. & in l. cũ plures, ff. loc.

SUMMMARIUM.

1 *Doctores, uel ſcolares conducentes domos alijs doctoribus uel ſcholaribus locatas ante finitum tempus eorum, & ſine conſenſu eorum. ſunt excõicati. 10.*

2 *Legatus poteſt edere ſtatuta in legatione ſua præter iur. cõmu. diſpenſationem, quæ durant etiam finito tẽpore legationis.*

3 *Succeſſor in dignitate non confirmat conſtitutiones pdeceſſoris, ſed ratificat, & innouat, quia confirmare ſpectat ad ſuperiorem.*

4 *Succeſſor in dignitate poteſt tollere ſtatuta prædeceſſoris ſui.*

5 *Doctorũ & magiſtrorũ appell. non ueniũt ſcholares.*

Magiſtrorum appellatione ueniũt doctores cuiuſcunq; facultatis.

6 *Scholarium appellatione an ueniant doctores.*

7 *Conſtitutio pœnalis edita in fauorem unius, nõ ligat contrafacientem cum conſenſu illius, in cuius fauorem eſt edita.*

8 *Scholares præſumuntur ignorare ſtatuta loci, cũ principaliter uacent ſtudio.*

9 *Priuilegium conceſſum ſcholaribus, cenſentur etiã conceſſum eorum famulis, & cum eis habitantib.*

10 *Statutum quod poteſt eſſe fauorabile & odioſum, reſpectu fauoris extẽditur, reſpectu uerò odij reſtringitur.*

11 *Excommunicatus non eſt ipſo facto ille, qui fecit aliquid contra conſtitutionem, quæ præcepit aliquid nõ fieri ſub pœna excommunicationis, ſed uenit excommunicandus.*

12 *Vniuerſitas ſcholarium iudicatur eccleſiaſtica, uel ſecularis ſecundum quod in ea eſt maior pars ſcholarium clericorum, quam laicorum, uel e contra.*

13 *Pœna impoſita uni ex correlatiuis, an extendatur ad aliud?*

14 *Conſtitutio, uel ſtatutum ex identitate rationis extenditur. ſed non pœna ipſorum quia pœna non debet excedere caſum proprium.*

Participans cum aliquo, qui in actu participationis incurrit excommunicationẽ, non eſt excõicatus.

CAP. I.

1 EX reſcripto. † Excõmunicati ſunt magiſtri, & ſcholares Bononiẽ. qui ante tẽpus conductionis conducunt hoſpitia aliorum magiſtrorum, uel ſcholarium ſine eorũ conſenſu. Et primo ponitur deciſa relatio legati. Secundò conſtitutio, quam confirmat, ibi: *conſtitutione.* Tertiò publicari mandat, ibi *ſtatuentes.*
2 † Not. 1. ex iſto tex. ꝙ legatus poteſt iuſta de cauſa, & pro bono pacis edere ſtatuta intra limites ſuę legationis pręter iuris communis diſpoſitionem, quod quidem ſtatutum etiam durat poſt legationem finitam. Ad hoc c. fi. de of. lega. ubi bo. text.
3 † No. 2. ibi. *confirmatam, &c.* ꝙ ſucceſſor qñq; confirmat conſtitutiones, & geſta prædeceſſoris: non eſt tamen ppriè confirmatio, ut dicit Hoſt. & bene, qa confirmare eſt ſuperioris, ſed par in parem non habet imperium, ut in c. innotuit, de elect. nam eſt potius quędam ratificatio, & innouatio.
4 † Et ex hoc text. collige ar. ꝙ ſucceſſor poteſt reuocare ſtatutum pdeceſſoris: alias fruſtra ponderaretur iſta confirmatio, & pro hoc ratio, quam dixi: quia par in parem, &c.
5 † No. ibi: *magiſtrorum* &c. ꝙ appellatione magiſtrorum ueniunt oẽs doct. cuiuſcunq; qualitatis, & eſt communis uſus loquendi Vltramõtanorũ, ac Romani pontifices quemlibet doct. in ſuis literis appellant magiſtrum uide tñ glo. in cle. 2. de magiſt. quæ dicit ꝙ apud Italiam obtinuit uſus. ut promoti in iure appellentur doctores, in aliis uero facultatibus uocent magiſtri oẽs tñ qui pręſunt exercitio alicuius diſciplinę poſſunt ſm etymologiam uocabuli, appellari magiſtri, ut in l. quibus præcipuè, ff. de uerb. ſigni. dr etiam a magiſtrando, ſicut doctor a docẽdo, uide tex. s. in pœ. huius compilationis, ubi papa omnes appellat doctores, forte habuit reſpectũ ad cõem uſum Bononieñ. quibus ſcribit, & faciunt hęc ad ſtatuta facientia mentionem de magiſtris [a] uel doctorib. ut non
a
6 ueniant ſcholares. † Et not. ex eiſdẽ uerbis, quòd appellatione ſcholarium non ueniunt magiſtri, in larga tamen ſignificatione aliud eſt dicendum. Nã poſſunt dici ſcholares, inquantũ frequentãt ſcholãs, & uacant exercitio ſcholaſtico, & hoc uide per Moder. s. in pœ. No. ibi: uel *inquilini*, ꝙ ubi cõſtõ editur pœnalis in fauorẽ unius, non incidit contra faciens in pœnam, ſi ille, in cuius fauorẽ agitur, cõſenſit. Et facit tex. iſte in arg. illius qõnis, ꝙ ſi Eps præcipit ſub excõicatione debitori, ut ſoluat creditori intra certũ tempus ut non incidat in excõicationẽ debitor, ſi non ſoluat, creditore prorogante terminũ, de quo uide qđ no in c. pterea, el.
8 2 de appel. † No. in uerbo, ſtatuẽtes bo. ar. ꝙ ſcholares pſumunt ignorare cõſtitutiones legatorũ, & Eporum, cũ nõ habeãt ibi domicilium, & principłr uacent ſtudio. In gl. 2. in fi. Hoſt. tenuit opi. Lau. dicit tñ de meretrice, ꝙ inuoluit excommunicatiõe, ſi cõicat ſcholari hoc crimine dãnato, iuxta, c. ſi cõcubinæ, j. de ſent. exc. Et intellige, qñ cõicãt nõ habitando ſecũ dũtaxat, ſed in delicto iſto, puta cõducẽdo hoſpitiũ alterius ſcholaris p eo. ſed Io. & Gof. ſequũt opi. ꝯriã, quã ponit & ſequitur Bar. & hęc opi. uidet uerior, quia cum conſtitutio contineat pœnam ipſo iure, uerba non debent extendi contra proprium ſignificatum uocabuli, imò potius reſtringi. Et maximè, quia eſt contra communem uſum loquẽdi, ut ſcriptores & alii ueniãt appellatione ſcholariũ, ad hoc. c. ſtatutũ, & c. ſi cõpromiſſari[a] de elect. lib. 6. & facit quod dicam in ſeq.

Nota

qui rẽ euicit, quiã abſq; alia denũtiatiõe poterit emptor ſupat[9] agere ꝯ uẽditorẽ de euictiõe, ut eſt glo. reputata fin. in uerbo poſſit, in l. ſi dictũ. §. ſi pñte, ff. de euictio. ſm Bal. in l. ſi libera, in prin. C. de ſen & interlocu. omni. iud. & in l. fi. C. de uſu. rei iud. itẽ adde quod Fulgo. in l. ſi iõ in prin. ff. de euic. d. ſe de facto cõſul. uiſſe, ꝙ ſi oĩno res fuiſſet euicta, ẽt ſi uẽditor iuiſſet ad defendẽdũ tũc abſque ulla denũtiatiõe poterit emptor hre regreſſũ de euictiõe ꝯ uẽditorẽ p no. p gl. pe. in l. ſi cũ qõ. C. de euic. & dicit eſſe đ mẽte gl. in d. l. emptor, de euic. Do. uerò Ale. in l. 2. §. uolũtate, ff. ſo. ma. in 7. col. dicit ſibi uideri, ꝙ gl. in d. l. emptor, ꝯriũ ſentiat, & ꝙ cõtrariũ etiã dicit Bal. in l. emptorẽ, in princ. ff. de action. emp. poſt gl. ibi tertio adde unam ſing. limitationem uide licet niſi uenditor in inſtr. uenditionis iuraſſet uenire ad defendendũ emptorem in cã euictionis, qñ tunc ſi ſciat litẽ motã, nõ reqrit alia denuntiatio. pbo p illud qđ i fi. decidit Io. An. d. Ant. & Imo. i c. breui, de iurei. ubi dñt, ꝙ ſi uaſallus, uel alius pmiſit defendere eccl. & ita iurauit, ſi poſtea talis iurãs ſciat neceſſitatẽ imminere eccl. nõ reqritur alia interpellatio, ad hoc allegãt dictũ Spe. in ti. de aduoc. §. 1. uer. qd ſi is, q iurauit. Mouet Spe. ſimpliciter pp ſtimulum iuramenti, nec aliud alle. ſed eſt tex. in c. 1. §. licet, ſi de feu. defun. con. & etiã tex. in c. 1. in uer. requiſitus, de no. for. ſi. p q iuradico, ꝙ hæc opin. ſua ſine dubio procedit in uaſallo iurante dominũ defendere, uel iurante fidelitatem. ſed inquantum idem concludunt in cæteris taliter iurantibus, dico, quòd in contrarium facit quia de natura contractus empt. & uen. eſt, quòd reqratur hmõi denuntiatio ẽt ſcienti. ſed iuramẽtum debet intelligi ſecundum naturã ꝯctus, ſup quo interponitur. l. fi. C. de nonnu. pecu. ergo &c. tñ quia. doct. utuntur illo uerbo uaſallus, uel alius, multum cõſiderandum eſt de eorum authoritate in iudicando, & conſulendo pro quibus optime facit, nã plus, & mirabil:[9] dixit Bal. in l. emptor, C. de euic. ſi bene ponderetur, ꝙ etiam ſi iuramẽtum nõ interuenit, ſed uenditor cert[9] ſit, quòd emptor deſideret ab eo defendi in cauſa contra eum mota non requiritur alia denuntio, mouetur ſolum, quia emptor non uidetur tunc de ſeipſo confidere, quamuis hęc rõ non concludat, & ſit debilis, tñ puto dictum Bar. uerũ eſſe per Cy. in l. in minorũ, cum cõcoc. C. qui cau. Adde an uenditori ſciẽti litẽ motã ſit denuntiaudum An. de But. conſil. 67. Alex. conſi. 67. 2. lib. & an requiratur ſñia uel executio ad hoc, ut poſſit agi contra uenditorem, p eundem. conſi. 4. 3. li. Ant. Fran. An uenditor ſciens litem motam emptori, debeat ab eo certiorari, uide Bal. in l. ſi cum qõ. C. de euict. ubi tenet quòd ſic, & eundem in ca. 1. in 1. colum. in tit. ſi uaſal. ab alio de tit. inter. & uide Specu. in titu. de emptio. & uendi. in §. fina. uer. ſic. fina. & ibi per Bald. in addi.

a SEB. SAPIA. De magiſtris. Vide latè per Feli. in

prœ. Gregoria. col. 1. uer. in tex. ibi doctoribus.

a Conceſſum ſcholaribus. Adde, quòd de priuilegio conceſſo militi gaudet eius medicus, & p hoc Oldr. con. 11. cõſuluit, quod priuilegium conceſſum pauperibus, extenditur ad eorum ſeruitores.
ANT. FRAN. Vtrũ priuilegia cõceſſa extẽdant ad ſeruitores,

c De hoc no. per Bal. maxime remiſſiuè in. l. præcipimus. §. pe. C. đ ap. & uide quæ ibi poſui poſt Bar. AEnæas de Falc.
ZACHARI. Et hoc facit ad qõnẽ, utrũ rector ſtudii dẽt eſſe clericus. Bal. i. autẽ. habita, col. pe. uer. ſcđò qro, C. ne fil. p pat. tenet ꝙ ſic. idẽ tenet Bar. i. in. l. cũ ſenat[9], in pe. q. ff. de re. dub. & in. l. fi. col.

9 † Nota tamen gl. in alio. quod exiſtẽs in ſtudio cum ſcholaribus, gaudet eorũ priuilegio; & ſic vr ꝙ beneficium conceſſũ
a ſcholaribus [a] extẽdat ad morãtes in ſtudio cũ eis: quia largo ſumpto uocabulo pñt dici ſcholares; đ quo uiđ ꝙ no. i aut.
10 habita. C. ne fil. p patre. † Sed hic quærit Io. An. nunqd diſpoſitio huius tex. hẽat locũ i aliis ſtudiis; recitat Inn. & Hoſt. & alios fuiſſe varios. Hoſtiẽ. tenuit ꝙ ſic ex quo Papa hãc cõſtitutionẽ localẽ approbauit, & cõfirmauit. Nã oĩa nr̃a facimus &c. ut i. c. ſi apoſtolicæ, de pbẽ. li. 6. & maximè hodie cũ ſit redacta ad ius cõe, ar. c. fi. đ clãde. deſpõ. Sed Inn. & alii tenuerũt ꝯriũ; ꝙ placet Io. An. nã licet mã huius ꝯſtitutiõis ſit fauorabilis, ut euitent ſcãdala, & pax ſeruet inter ſtudentes, tñ, inquãtũ imponit pœnã, eſt odioſa, & ſic reſtringenda. Põdera hãc rõnẽ Io. And. Nã ſentit apte, qđ cõſtitutio, q emanauit principaliter in fauorẽ, ſi cõtinet pœnã, dẽt reſtringi. Cuius ꝯriũ ipſe tenet apte i. c. ſciãt, i. c. fi. đ ele. li. 6. & p illis gl. facit tex. & cõis theorica ibi legiſtarũ in. l. qui exceptionẽ, ff. de cõdi. indebi. Vbi no. qđ ſi cõſtitutio parti eſt fauorabilis, & parti odioſa, dẽt attẽdi & iudicari ſm principalẽ itẽtionẽ diſponẽtis; vt ſi intẽdebat pbere fauorẽ, ſit fauorabilis: ſi odium, ſit odioſa. Sed pt dici, qđ quatenus cõtinet fauorẽ, dẽt extẽdi: quaten[9] cõtinet odiũ,
b dẽt reſtrĩgi, & fuit opi. Bal. i diuerſis [b] locis. vbi tractat hanc mãm, & Io. fuit ſibi ualde ꝯrius in mã extenſionũ. Aliud em ſenſit in gloſſę aliud in diſputatiõe, quę
11 habet in regula, odia &c. † In gl. i ver. ſub excõicatione, ibi: *latæ ſententiæ*. glo. forte habuit reſpectũ ad uerba cõſtitutionis legati. ubi autẽ ſimpliciter apponerent illa uerba, pcipimus ſub excõicatiõe, ꝯfacientes nõ ſunt eo facto excõicati: ſed ueniũt excõicandi. eſt. n. qdã comminatio, niſi aliud appareat ex coniecturis; & ita concludit glo. not. quæ communiter tenetur in. c. unico, de ſagi. & in. c. ſicut, el. ſecũdo. & in. c. 2. de ma. contracto contra inter-
12 di. eccl. † In ea gl. ibi; *ſed quare.* nota gloſſam uſque ad finem. Ex qua primo colli-
c ge quod vniuerſitas [c] ſcholarium dicitur eccleſiaſtica, uel ſecularis ſecundum qua-
d litatem maioris partis ſuppoſitorũ [d]. Nã ſi ſcholares pro maiori parte ſunt clerici, iudicatur eccleſiaſtica, & eſt ſub iuriſdictiõe iudicis eccleſiaſtici. Si p maiori parte ſunt laici ſubſunt iuriſdõni iudicis laici, arg. c. ꝙ in dubiis j. de conſecra. eccle. uel alta. & hoc idẽ uoluit Bar. in. l. fi. ff. de colleg. illici. Et põdera gl. relatã ad tex. qa vr uelle, ꝙ ſinguli iudicent ſm diſpõnẽ ipſi[9] corporis vniuerſitatis. Nam iſta conſtitutio ꝯcernit ſingulos, & ñ uniuerſitatẽ; & tñ uult gl. ꝙ oẽs & ſinguli, ẽt laici cõprehẽdant, ex quo p maiori par-
13 te ſunt clerici; ꝙ eſt dictũ ſingulare, ſi eſt uerum. † Secũdò ex gl. collige, quod pœ-
e na [e] appoſita in uno ex correlatiuis, non extenditur ad aliud. Nã locator & conductor ſunt correlatiua; & tñ uult glo. ꝙ pœna appoſita cõductorib[9] ñ extẽdat ad locatores. Sed qdã tenuerũt oppoſitũ p hãc rõnẽ. Nã Bar. uoluit in duplici loco ꝯriũ, ut in l. fi. ff. de act. & in. l. ultim. C. de indic. uidui. ſed ꝯ illud dictũ Bart. & pro iſta gl. uide aliã gl. no. iũcto tex. i cle. unica, đ cõſang. & affi. ubi apponit pœnã ꝯhẽti matrimoniũ cũ moniali, & eadẽ pœna replicat i ipſa moniali, quaſi pœna appoſita in maſculo nõ extendat ad ipſam fœminã ꝯhẽtẽ; & uide gl. in uerſiculo, ꝯhẽtes. Sed cõclude, ꝙ aut nõ eſt eadẽ rõ i altero ex correlatiuis; & nõ dẽt eadẽ pœna extẽdi, ut patet ex no. in. c. ſup co, de vſur. Nã pœna apponit dãti ad uſurã, quę nõ intelligit repetita in accipiẽte, qa nõ eſt eadẽ rõ, ut ibi no. ſic uoluit Bar. in dicta. l. ulti. de indi. uidui. licet ſimpliciter fuit locutus in. l. finali, de acceptilationibus. Vnde ad caſum noſtrum dicerem, quod non eſt eadem ratio in locatore, quę eſt in cõductore: qa ſcholares inter ſe dẽnt humanius ſe habere, & certãt ipſi đ lucro captãdo, & qñque cõducũt ante tẽpus hoſpitiũ in alterius odiũ, ſed locator certat de damno uitando, qa uult locare rẽ ſuã in tempore legitimo, nec facit in odiũ, nec ita adſtringit, ſicut ſcholares iter ſe. Sic intelligo opinionẽ illorũ, q uoluerũt dicere iſtã decretalẽ extẽdi ad locatores pp theoricam Bartoli. Aut ẽ eadẽ ratio; ut puta, ut frumentum non extrahat de ciuitate, imponit pœna uendẽti frumẽtũ foreñſibus, nunqd pœna intelligat in emptore repetita, & eſt dubiũ ſa-
14 tis pbabile. Sed † crederẽ ꝙ extendat di-
f ſpoſitio ſtatuti, ſed ñ pœna [f], ſicut i ſimi-

dicas, qđ priuilegia conceſſa clericis extenduntur ad familiãm ppetuã eorum, nõ ad ſeruitores condu ctos & famulos. Ita Archi. no. i. c. 2. 11. q. 1. & uide Fede. de Se. in cõ. 106. & habetur p. d. Cardin. in cle. 1. in 11. q. & ſeq. no. de exceſ. pla. & uide Bar. oino in. l. 2. C. đ epi. & cle. ubi dicit, ꝙ ñ extẽditur poſt mortẽ clerici, & uide text. in. c. eos. 32. diſtin. ubi uidetur extẽdi ẽt ad uxorem clerici in locis, ubi habẽt uxores. de quo ẽt uide per Io. And. in c. 1. de cleri. cõiu. Et adde ꝙ priuilegia collegiatorũ nõ extẽduntur ad famulos collegii. Ita not. Angel. in l. Titius in. §. fi. ff. de excu. tut. Et adde ꝙ priuilegium mariti extenditur ad uxorem, mortuo marito, donec ſecũdo nupſerit. l. fœminæ, & ibi p Bar. ff. de ſe an. qđ etiam uoluit Cyn. & in. l. 2. C. de epi. & cle. Et adde, ꝙ priuilegium conceſſum doctori extẽditur ad uxorẽ, & filios l. fin. & ibi p Bar. C. đ pfe. & medi. lib. 10. Et adde, ꝙ priuilegiũ ſcholaris nõ extenditur ad eius famulos. Ita Bal. in auten. habita, in. 5. no. C. ne fi. p pat. & in. l. 2. C. de epiſ. & clerì. & adde etiam, priuilegium patris non extendi ad filium exercentem artem uilem, licet alias cõprehendat filium, ut eſt tex. in. l. ſenatoris filiũ, de ritu nup. & habet p Bal in. l. maximũ uitiũ, C. de lib. pte. Et quãdo pſonale pſit alteri, uiđ Bal. in. l. ſi infanti, in. 3. oppo. de iure deli. & p Spe. in ti. de inſtru. edi. in. §. nunc autem uidendum, in uer. item quod fuit conceſſum perſonę.

a SEBA. SAPI. Scholaribus. Vide Gemi. in. c. licet. §. cum conceditur, de priui. in. 6. Bal. in. l. 1. C. de uxo. mili. Alex. in. l. lecta, in. gl. in uerbo, in domo, ff. ſi cer. peta.

b Vt in. l. 2. per doctui. gl. no. ibi. C. de in ius uoc. ubi ex illa doctrina infertur ad. 2. notabiles concluſiones, ut ibi per eum, & do. Alex. de Imol. cum concord. ibi per eum traditis.
Adde quãdo ſtatutũ dicat fauorabile, uel odioſũ, Io. đ Ana. cõ. 69.

3. uerſi. ſed circa hoc dubitatur, de colle. illi. ubi etiã dicit, ꝙ ſi fiat laicus, non tenentur clerici ei iurare obedientiam. Ange. tamen. in d. l. fin. dicit, ꝙ poteſt eſſe laicus, ſi maior ps ſcholariũ ſunt legiſtæ & laici, de quo p Alexand. ibi.

d SEBA. SAPI. Suppoſitorum. Vide Iaſ. in. l. imperiũ, col. 3. ff. de iuriſd. om. iudic.

e SEBA. SAPI. Quod pœna. uide late per Feli. in prœ. Greg. col. 2. uerſi. ex quo dicit hic Abb.

f In pœnalibus. Diſpoſitum in uno ex correlatiuis ñ extenditur ad reliquũ reſpectu pœnę, ẽt quando uniformis rõ militat ꝯrium firmauit ipſemet Pan. ſibi ꝯrius. s. in prœ. decret. ubi ad hoc alle. Bar. in aut. q. ſem. l. C. qũo & qñ iu. Idẽ tenet Panor. in. c. qa clerici, đ iure pat. ubi dicit illã eſſe cõmunẽ opi. Barto. & legiſtarum, & idem Panor. in. c. fi. in. 3. col. de reſcript. Firmat ẽt Gem. in c. 1. de tẽ. ordi. in. 4. col. in 2. fallen. ubi ad hoc ſpecialiter allegat Bal. i. l. libellorũ, p illum tex. ff. de his, qui no. infa. tenẽtẽ, ꝙ ex idẽtitate rõnis ſtatutũ penale loquẽs de uxore, extendit ad maritũ, & e cõtra, & ita tenẽdũ eſt, quãuis forte uidebit tibi dura deciſio, & contrarium tenuerit hic Pan.
Adde Ludo. Ro. conſi. 102. & 109. & uide ſupra prœ. per Feli. late.
ANT. FRAN. Circa hoc ꝙ dicitur đ correlatiuis dicas, ꝙ eorũ eadẽ ẽ natura, p Bal. in aut. ex cã, in. 13. col. C. de libe. pte. & in. l. fi. C. de ſacroſan. eccle. & i rub. C. đ reb[9] eccle. in. 2. col. & p Bart. i fi. in pri. C. đ idi. uidui. tollẽ. & i. l. ſi ab eo. C. de leg. hæred. ubi dicit, ꝙ ſi unũ eſt pmiſſum, uel phibitum, ẽt alterũ uidetur eſſe phibitũ uel, pmiſſum, & iſtud pcedit ẽt in pœnalibus, ut eſt textus in. l. 1. & ibi p Bartolũ, C. de cupre. libro undecimo, & hæc regula hẽt locũ etiã in correctoriis, ut p Bartolũ in dicta lege finali, C. de indicta uiduitate, ut p gl. & Bar. in. l. ſi quid ſeruo, C. de fur. & uide Geminianum in. c. 1. de tempo. ordi. li. 6.

SEBA. SAPI. a Quod Epiſco.de poteſtate Epi in ſtatuẽdo uide Fe. li.i.c. qđ ſup his, col.3.ꝟ. đ maio.& ob.& ibi, an poſſit ſtatuere ꝯ canones, uel contra le ges ciuiles.

b Prohibita alienatiõe vř ꝓhibita locatio ad tẽp⁹ maximũ.adde eũdẽ Panor.i.c.ad audientiã, ubi no. ꝑ illũ tex.&.c.nulli, eo. ti.ꝟ.de re eccl.nõ ali.& Ful.in l. manumiſſiones, ff.de iuſti.& iu.& ita tenẽt doctõ. reprobata ibi illa gl.ĩ. d.l.codicillis,§.inſtitutõ,& ita tenẽt gl.& doct.in d.l.1 & eſt bona gl.quã not. tu Canoniſta & Legiſta, & not. eã An. & Imol.in l.ſi domus. §.fi.ff. de le.1.facit ꝙ no. gl.& Bar.i l.1.§.ꝙ autem ff.de ſuper. An ꝓhibit⁹ alienare poſſit ad longũ tẽp⁹ locare,uid.d. Car.cõſ.92. Alex. con.104.3.li.& an locatio facta ultra tẽpus ꝑmiſſũ, ualeat ſaltẽ in tẽpore ꝑmiſſo,uide Lap.ᵭalle.30.

ZACHARIAS. Adde qđ notaui ĩ apo. ad iſtũ poſt ei.i.c.ad audiẽtiã nu.1.& in uerſi.locare,ꝟ.de rebus eccl.non alienand.

c Plus dicunt.d.An. & Imol.hic,quod qñ ſubeẽt iuſta cã ꝑt Eps cũ cõſenſu ſui capituli ſtatuere in ꝑiudiciũ ꝑlatorũ inferiorũ uel eccleſiarũ ſubditarũ, ẽt illis nõ cõſentiẽtib⁹ ꝑ illud, ꝙ habetur in c.fi.de iis quæ fi.a maio. parte ca. & ꝑ no.ꝑ Inn. & Io. An.i.c.in noſtra,đ iniu.& i.c. q in eccleſiarũ,de conſti. faciũt no.ꝑ gl.ĩ c. cõſtitutus,đ relig. do.& hoc cõfirmo ꝑ illud , ꝙ uolunt do.Ant.& Imo.& alii Cano.in.c fi.ꝑ illũ tex. de tranſac. ubi uolunt, ꝙ quãuis legatus de latere nõ poſſit cõmittere cãm cognoſcendam ſummarie,ſimpliciter

14li dixit ſingulariter Io.An.† ĩ c.diſpẽdia de reſcr.li.6. ubi dixit qđ ex idẽtitate rõnis dẽt extẽdi cõſtitutio, ſed nõ pœna cõſtitutiõis;& ſic ꝯfaciẽs inuoluit peccato, ſed nõ pœna cõſtitutiõis,& facit de pœnitẽt.diſt.1.c.pœnę. vbi text. dicit ꝙ pœna non dẽt excedere caſum ꝓpriũ. Dixit tñ Hoſt.qđ locatores incidũt in excõicationẽ ex alio reſpectu,ꝙ.ſ. cõicãt criminoſo in crimine dãnato,ut in.d.c.ſi cõcubinę. Sed hoc dictũ Hoſt. nõ uſquequaq; ẽ uerũ.nã cõicans in ipſo actu,ꝑ quẽ qs incurrit excõicationẽ,nõ inuoluit excõicatione:qa adhuc alius nõ eſt excõicatus : ſed oportet,ꝙ act⁹ pri⁹ ꝑficiaẽ, & tũc cõicãs illi ĩ crimĩe dãnato inuoluit eadẽ excõicatiõe,& ſic dẽt intelligi.c.ſi ꝯcubinæ, ita cõiter tenet ĩ.c.cõtigit , de ſen.excõ.& ꝑ Io.An.ĩ rła,cui licet,de re.iu.li.6.in Mercu.uide gl.in dicta cle.1.ĩ ver. moniales. Sed poſſet ſaluari dictũ.Hoſt.ꝙ locator ꝑuenit ad actũ locationis: qa excõicatio hic intelligiẽ ꝓ ſolo ꝯtu đ cõducẽdo,ut patet, ibi: *hoſpitem conuenire*, qa exponiẽ, id eſt cũ ipſo tractare đ cõducẽdo.In gl. fi.ĩ.fi.đ hoc uid ꝙ dixi ĩ.c.2.đ cõſti. & ꝑt teneri ꝙ.ſ.dixi ĩ quodã notabili reſpectu ipſorũ ſcholariũ.Sed oppo. & vř , ꝙ hęc conſtitutio ſit multũ dãnoſa,ut dẽat qs expectare cõductã finitã, cũ forte conductor tũc nõ reperiret hoſpitiũ, nec locator ad locãdũ.Io.An.ꝑꝑ hãc abſurditatẽ dicit tex. debeẽ intelligi đ tẽpore ꝯductionis fiẽdę, nõ aũt cõductiõis iã factę , habẽs reſpectũ ad ſtatuta quorũdã locorũ, qb⁹ cauet,ut ĩ certo tẽpore, puta ꝑ duos mẽſes añ finẽ cõductiõis, dom⁹ locetẽ, & inqlin⁹ dẽt pãdere animũ ſuũ:ſed hoc mihi nõ placet, qa cõſtitutio gñalis nõ dẽt reſtringi ꝑꝑ cõſtitutionẽ municipalẽ, q̃ eſt tẽporalis.It fruſtra exigeret hic conſenſus inquilini . Nec obſt.abſurditas,qa locator ꝑt alteri,quã ſcholari locare.Itẽ ꝑt hẽre cõſenſũ inqlini, ſed credo , ꝙ ſup hoc.c.emanauit illud ſtatutũ ꝙ ẽ Bonõ đ cõducẽdis domib⁹ in certo tẽpore,&c.

SVMMARIVM.

1 *Prouentus decimarum poteſt locari per perſonas eccleſiaſticas;ſi conditio eccleſiæ ſit melior, non obſtante ſtatuto diœceſani aliter diſponente.3. 4.*
2 *Epiſcopus non poteſt ſtatuere in præiudicium eccleſiarum inferiorum,aliqua cauſa non urgente.6.*
4 *Libere quando aliquid poſſet fieri, non requiritur conſenſus alterius.*
5 *Alienatio ſi eſt prohibita, an cenſeatur prohibita locatio ad longum tempus?*
6 *Epiſcopus poteſt ſtatuere in diœceſi ſua, niſi tangat iura aliorum, in quorum præiudicium ſtatuere non poteſt,niſi eis conſentientibus tacite uel expreſſe.*
Tacentes habentur pro conſentientibus , quando ſunt uocati ad hoc,ut conſentiant, uel contradicant.

CAP. II.

1 VEſtra. †Perſonæ eccleſiaſticæ locare poſſunt ꝓuentus decimarũ his, cũ qb⁹ cõditio eccleſiæ fit melior, ſtatuto diœceſani ꝯrio nõ obſtãte, & eadẽ ratione de aliis reb⁹ eccleſiæ. Primo ponit deciſa monachorũ querela. Scđo prouidet:cũ determinatiõe,ibi, *diœceſanorum*. Caſus lřalis.Quidã Epĩ ſtatuerũt,ꝙ nullus deberet locare fructus decimarũ ſuarũ ad firmã,niſi parochialibus ꝑsbyteris. Propter illud ſtatutũ eccleſiæ nõ modicũ lędebanẽ.unde monachi iſti petiuerũt a dño Papa ſup hoc ſibi ꝓuideri . Scribit Papa monachis illis,qđ nõ obſtãte ꝯrio ſtatuto Epõrũ,poſſint locari fructus decimarũ ſuarũ ꝑſonis illis cũ qb⁹ cõditionẽ eccleſię poterunt facere meliorẽ, ita tñ,qđ iſta locatio nõ extendat ad feudũ, uel alienationem.Berñ.
2 † Not. primo ex tex.iũcta gl.1.qđ eps ᵃ nõ ꝑt facere ſtatutũ in ꝑiudiciũ iuris inferiorũ eccleſiarũ; ꝙ bene no.ꝙ intellige cã maxima nõ urgẽte,ad hoc ꝙ no.in.c.cõſtitutus,de religio.domi.& in.c.1.de rebus eccle.ñ alie. li.6.No.ſecundò,ꝙ res cõcedit ad firmã, cum conceditur ad annuum cenſum , ſeu locatur ; & eſt uulgare Anglicorum.
3 † No.quod fructus decimarũ poſſunt locari ſeu concedi ad annuũ cenſum ẽt laicis.
4 † No.ibi,*libere*,qđ beneficiatus poteſt locare reditus eccle. ſuæ ſine licentia ſuperioris.Et credò, qđ ꝑ illud uerbũ, libere,nõ ualeat ſtatutum Epiſcopi in cõtrarium.Nam de ſignificatione huius verbi, liberè,eẽ, ut non exigaẽ conſenſus alterius,ut in.c.de multa, de preben. & in.c. licet Epiſcopus,eo.ti.li.6. & intellige de locatione facta ad non magnum tẽpus, puta ꝑ nouem annis;& ad hoc uide tex. cũ gl.in cle.1.de reb.eccle. nõ alie.
5 † No. ultimo arg. ꝙ ꝓhibita alienatione ᵇ uidetur prohibita locatio ad maximũ tempus;ſed Accur. aliud ſentit in.l. codicillis.§.inſtitutio , ff.de leg. 2. ſed uide bo. gl.in dicta.cle.1.
6 † Sed contra hoc opp.& contra tex.nam Epiſcopus habet poteſtatẽ cõdẽdi ſtatuta in diœceſi ſua , ut in.c. 2.de cõſti.li.6.plene no.ꝑ Io.An.i.c.fi.đ offi.archi. ergo iſtud ſtatutum debet ualere.Glo.1. tacite ſentit contrarium , ſed clarius Inno.ſoluendo dicit,ꝙ in ſpectantibus ad iuriſdictionem ſuam poteſt Epiſcopus facere ſtatutũ ; quia nemini facit iniuriã , ſed quatenus uult tangere iura aliorum in eorũ ꝑiudiciũ,nõ ꝑt,& ita notabiliter loquitur iſte textus , ſed oportet ᶜ,quod illi, de quorũ præiudicio agitur,conſentiant ſm eũ,uel ſaltẽ ſint pſentes.Dicit Ioannes Andreas, quod ex his uerbis Innocentii ſentit taciturnitatem habendam pro cõſenſu , ꝙ tñ non uidet procedere in re oneroſa,ut no.Inn.in.c. in geneſi,de elect. & ſic ſentit Io. An.qđ in caſu iſtius.c. taciturnitas iſtorum inferiorũ non dẽt haberi ꝓ cõſenſu. Sed ſaluãdo Inn.dico , qđ ex quo iſti uocantur ut conſentiant,uel cõtradicant, & tacẽt, habenẽ ꝓ cõſentientibus iuxta no. ꝑdictũ Inn.i.c.1.de his,quę fi. a ma. par ca.& facit.l.de etate.§.q tacuit,ff.đ iterro.act. & ca.ſi poſt ꝑſtitum, de cõfeſſ.li.6.& uide Inn.in.d.c.ſi.de offic.legati , ubi in legato dicit idem,quod in Epiſcopo hic,& ſequitur Fede.conſi.16. Abbas.

Propter

& đ plano ſine ſtrepitu, & figura iudicii,ꝙ a eet cõtra ius,eſt gl.in.c.ſi. ĩ ſi.gl.ma. de hæreti.li.6.quã ipſe Imo. dicit eẽ ſin.in d.l. nemo ꝑt,ff.đ leg. 1.Sed eſt ſimilis gl. in uer.mãdam⁹ in cle.ſæpe,de uer. ſign. plene ꝑ Spe.i tit.de leg.§.ſuper, uer. ſed nũquid legatis,Bald.in.l.nequicquã.§.ſi.ff. de offi.ꝓcõ.&. Anto. i.c.dilecti,de iud. ubi ſubtiliter ꝓderat eſſe de hoc. tex. tñ ex euidenti & neceſſaria cã tagẽre ſtatũ cãæ poſſet committere,ꝙ ſummarie ꝓcedat &c. ſm.do.Ant.& Imol. in illo.c.ſi. per illũ tex.& ſequtur do.Alex.in locis præalleg.

Adde an Eps poſſit ſine capitulo ſtatuere,eum. Ab. in.c.c.cõſuetudinis, ꝟ.de cõſu. & ibi ꝑ Noui. Et qđ ex cã poſſit Epiſ. cõtra ius ſtatuere , uide Ro.conſili. 325.

ANT. FRAN. An Epiſc. ſine capitulo poſſet aliquid ſtatuere contra ius dicas ꝙ epiſco. debet ſeruare canones , non aut uiolare,ut in cl.đ ætã.& quali.& habet in.c.ci ſcim⁹. 11.q.3. & uiđ Car in cle.1.in. 8. q.de ęta.& quali.ubi dicit ꝙ ſi uiolat ſemel tãtũ Epiſ. nõ depõitur at ſi pluries uiolat, debet deponi, ut ꝑ Car. ibi in.9.queſtio. Et qño puniatur, qñ uiolat canões, uide gl.in.c. generali, de electioni, lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Propter ſterilitatem grauamem ſine culpa coloni contingentem remittitur ei pẽſio,niſi poſſit fieri cõpenſatio cũ ubertate præcedentis,uel ſequentis anni. 3.*
2 *Locator poteſt inquilinum repellere de domo ante finitum tempus conductionis,ſi peruenerit ipſi aliqua neceſſitas,uel inquilinus malè uerſatur,uel penſionem non ſoluat.6.16.*
3 *Venditione perfecta, etiam ante traditam poſſeſſionem emptori periculum rei ſpectat ad ipſum.*
Propter ſterilitatem non fit remiſſio in contractu emphyteoticario.
4 *Penſio rei conducta eſt ſoluenda in fine anni.10.8.*
5 *Conductor non tenetur ſoluere maiorem penſionem, ſiue mercedem propter ubertatem fructuum,uide ǰ.nu.29.ubi late.*
7 *Conductor põt ex cauſa , etiam ante tempus finitum domũ cõductã dimittere.*
8 *Propter peſtem ſuperuenientem poteſt conductor dimittere domum.*
Peſtis eſt legitima cauſa non comparendi in iudicio,& ſe abſentandi.
9 *Suſpectus de fuga non poteſt reputari ille,qui quando cum eo contrahebatur,iam cœperat malè uti ſubſtantia ſua.*
10 *Fides non ſeruatur non ſeruanti.*
11 *Conductor ad modicum tempus ſi expellatur,nullum habet interdictum,quia ipſe nullam habet poſſeſſionem.*
Poſſeſſorium recuperandæ non datur expulſo a ſimplici detentatione.
12 *Sterilitas non conſideratur ex hoc,quòd non fuerit recollectum ſemen,ſed ſi aliter fuit ſterilitas in non recolligendo fructus conſuetos.*
Sterilitas magna,uel parua, quando dicatur.
13 *Emens fructus futuros non tenetur ad precium,ſi fructus non naſcuntur.*
Fructus dicuntur deducti expenſis.
14 *Propter ſterilitatem an fiat remiſſio colono partiario,uel illi,qui colit mercede conſtituta in aliqua ſpecie,puta receptis pluribus ſalmiſgranis.*
15 *Locationis appell. non uenit locatio conſtituta in pecunia in materia ſtricta.*
16 *Locator expellens conductorem peruerſe habitantem in domo ante finitũ tempus an remittit ſibi penſionem pro rata temporis.*
17 *Longum tempus dicitur decem annorum,& non minus.*
19 *Obligans ſe ad faciendum aliquod opus certa mercede, quo tempore poteſt petere illam mercedem.*

CAP. III.

1 PRopter. † Propter ſterilitatẽ grauem ſine culpa cõductorũ cõtingentẽ remittitur eis pẽſio ꝓ rata,niſi poſſit cũ ubertate ꝑcedentis,uel ſequẽtis tpis ꝯpẽſari.hoc primò uſq; ad §. uerum,ubi ponunt quatuor caſus,in quib. inquilinus ꝑt ante tps cõductionis finitæ licitè expelli.Et duo ſunt dicta , q̃ patent in tex.Caſus literalis.Ecce locaui alicui ꝑdiũ meũ,ꝓ certa pẽſiõe annuatim reddẽda.ſterilitas magna cõtigit,& ſic magnũ dãnũ cõductori ſine culpa ſua,uitio tñ ipſius rei, ſeu caſu fortuito.Quærit, utrũ colonus totã teneat ſoluere penſionẽ?Reſp. Papa,ꝙ penſio remittẽda eſt ꝓ rata, niſi ſterilitas poſſit cõpenſari cũ ubertate ꝑcedentis,uel ſequentis anni.
2 † Scđõ qrit,utrũ locator poſſit expellere inquilinũ de domo inuitũ?řndet,ſi modo immineat neceſſitas , quę nõ imminebat tpe locationis,locator inuito inquilino poterit domũ inhabitare,& inquilinũ expellere,uel ſi refectione indiget,ꝙ nõ imminebat tpe locatiõis, remiſſa ſibi pẽſione ꝓ reſiduo tpe.Itẽ ſi inquilinus ꝑuerſe moraẽ ibidẽ, inde põt amoueri,uel ſi nõ ſoluit canonẽ ꝑ biẽniũ,nec ſibi celeri
3 ſatiſfactione prouidet, poteſt expelli. † Not. 1. ꝙ ſterilitas contingens ſine culpa coloni inducit in ꝯtu locationis remiſſionem penſionis prorata, ſecus in contractu uenditionis.Nam uenditione perfecta periculum rei uenditæ pertinet ſolum ad emptorem,nec eſt fiẽda aliqua remiſſio, etiã ſi nunquam poſſeſſio fuiſſet tradita emptori, ex quo nõ deficit per uenditorem,quominus emptor eam apprehendiſſet,ut l.neceſſario,ff.de peri.& cõmo.rei uendi. Itẽ aliud in contractu emphyteoticario.quia ſm cõmunem ſniam non fit ibi remiſſio propter ſterilitatem,ut no. infra cap.proxi. ubi dicam.No.ſecundò, ꝙ ubertas præcedentis,uel ſubſequẽtis anni compenſatur cum ſterilitate , ut ſic nulla remiſſio fiat.Et uidetur tex.innuere,ꝙ cum ubertate interpollati anni non ſit fienda cõpenſatio,quod tenuerunt quidam . Sed communiter oppoſitũ tenetur.Satis enim eſt,ꝙ durante cõductione ante,uel poſtea contingat ubertas,quia eadem eſt

4 ratio in utroq;,& pro hoc.l.ſi uno.ff. eodem tit.† No.tertiò argu.ex text. ꝙ penſio eſt ſoluenda in contractu locationis,ĩ fi.tpis. Hoc colligit multũ cautè ex tex.ex eo, ꝙ dicit de remiſſione fiẽda ꝑꝑ ſterilitatẽ.Nã ſterilitatẽ patiẽ in fi. anni & textus loquitur de remiſſione, & non de reſtitutione. uñ ſi pẽſio fuiſſet in prin. ſoluta,dixiſſet tex. quòd eſt fienda reſti-
5 tio pro rata,de quo infrà latius dicam † Quartò colligitur aliud argu. ꝙ propter ubertatem fructuum nõ tenetur colonus ſoluere maiorem penſionem, ſeu mercedem.Nam ſi teneretur augmentare, non fieret cõpenſatio cũ ſterilitate ꝑcedenti, ſed maior ſolutio iure ubertatis . Et de hoc etiam infrà dicã.No.in §. uerum , ꝙ
a inquilinus ᵃ dicitur conductor rei urba-
6 nę,colonus uerò rei ruſticæ. † Itẽ not. ꝙ ex cauſa neceſſaria ſupueniẽti ꝑt dñs licentiare inquilinũ ante tps cõductiõis finitæ.No.duo exẽpla huius neceſſitatis. Primo,qñ domus indiget refectione. Secũdò , qñ ipſe dñs uult in ea habitare ex neceſſitate ᵇ ſuperuenienti, & intelligit , quando ſuę neceſſitati aliter prouideri , non poteſt,ut not.in l.ædem,C.eo. Item probat iſte tex.in uerſiculo,ſi neceſſitas. Nam non diceretur dominus neceſſitatus,ſi aliter commodè poſſet ſibi prouideri.Nã neceſſitas non ſubiicitur legi,ut in cap.quanto,de conſue. Et ex hoc not. ſingu. contractum diſſolui propter neceſſitatem, ſeu cauſam ſuperuenientẽ altero ẽt inuito,quod eſt contra regulã traditã in l.ſicut,C.de act. & obli.ubi dř, ꝙ ꝯtus a princ.eſt uoluntarius, ex poſt facto eſt neceſſarius.† Quid aũt e contra,nunquid poſſit inquilin⁹ ex cã dimittere domum inuito domino ? Ioan.And. quòd
c ſic ᶜ ad hoc.l.1.ff. de migrand. & uide gl.
8 quæ hoc tenet in l.ſi in lege,ff.loca.† Sed
d eſt dubium,nunquid propter peſtem ᵈ ſuperuenientem poſſit inquilinus dimittere domum conductam, & certe ſic, facit iſte tex.nam ſi ꝑꝑ neceſſitatem ſupueniẽtẽ ꝑt dñs expellere inquilinũ,ita & inquilinus domũ dimittere. nã magna neceſſitas uidetur timor mortis,ad hoc, l. de ętate,ff.ad Treb.ubi uoluit Bar. quòd eſt licita cauſa non comparendi in iudicio, ᵉ & per conſequens ſe abſentandi , & optime facit tex.in l.habitatores,ff. eodem In practica tñ uix poteſt obtineri tamẽ quod dixi,eſt ſatis rationabile . † Nota. ibi : *non imminebat* , quòd neceſſitas excuſat , quando non imminebat tempore locationis, & facit iſte textus. quòd contrahens cum homine parum diuite , uel qui labitur facultatibus , ſed malè utitur ſubſtantia ſua, non poteſt poſtmodum facere capi eum tanquam ſuſpectum de fuga ,cum conditio illius eſſet ſibi ſatis nota tempore contractus , ad hoc.l.ait ptor. §.ſi debitorẽ, & qđ ibi le. & no.ff.de his quæ in frau.cre.& l.creditor,ff.de priu.cre.No.ult.ꝙ ex nõ ſolutione pẽſionis nõ ꝑt inqlin⁹ expelli, niſi de

a Dña inter inquilinũ & colonũ.Et addẽ tex.& ibi Cy. ĩ l.ſi ꝑdiũ,C.de ꝑ. mi.& gl.in uer.coloni,in §.item ſeruiana, inſti. đ act. ꝙ rectius dixiſſet , ſi uſa fuiſſet uerbis Cy.in d.l.ꝑdiũ uel iſti⁹ hic,& gl. ĩ l.diffinim⁹,C.đ agri.li.11.& gl.in l.fi.C.de acq. poſ.

b Et adde,ꝙ hoc nõ hẽt locũ in re data in emphyte.ita ſin.tenet Io.An. ĩ addi.Spe.in §.nũc aliqua,in uer. 4. ĩ eo.ti.& refert , & ſeqẽ d.raſ.đ May. in l.1.in 11.co. in uer.ultra ſcribentes,C.de iure emphi. Adde,ꝙ ſi expellitur ob refectiõnẽ, ꝙ refectiõe finita ꝑt petere ſe immitti in re conducta, ut dicit Rom.ſingu.ſuis, fol. 6.

SEB. SAPIA. Ex neceſſitate. Vide Ro.in ſin.222. inci. Tu hẽs legiſta,& raſ.ĩ l.2.co. 29.uer.4.& ult.C. de iure emphy.

c Quod ſic.Adde uidendum Lud.Ro. conſi.482.

d SEBA. SAP. Propter peſtẽ.Vide pulchre ꝑ do. Ioan Bap. de ſancto Seuerino in repe.l. diẽ functo,in 4.q.ff.de of. aſſeſ.

e ZACHARIAS. In iudicio . Adde gl.ordi. in c. cõis ca,in gl. in uerſic. morari.23. diſtin. gl.in c. ſi uero , ꝟ. de iureiu.Bal. i c. ex ꝑte,ꝟ.de ap. & in l.2.§. qđ diximus,ff.ſi quis cau. Bar.in l.fi. alias ẽ l. de ætate ; ff. ad Treb.Sal.in l.cum a matrib. qui pe. tuto. & oino per iſtũ,ca.cũ dilecti. nu.23. & ibi in ꝑ. poſt.ꝟ. de dolo & contu.

a Sed Ang.in §.ſcire,in auth,de non alie.col.2.decidit,ꝙ ceſſet triē
nio ſoluere,ſicut emphyteota:& idē uoluit hic Canoni.do. Ant. &
Imo.in 24.col.& Raph.Ful.in auth.qui rē,C.de ſa.ſan.eccl.& eſtde
mēte Bar.in l.uecti.§.1.ff.de pub.Sed aduerte,quia nō uƚ bona ſimi
litudo inter cōductorē ad lōgū tēpus,& emphyteotā. Nā in emphy
teo. tractatur de grauiori præiudi cio, qa hēt ius in re,& illud eſt ꝑpe tuū; nilmirū,ſi ſta tuitur triēniū ad eū expellendum. Sed qui conduxit ad longū tempus, puta ad decenniū, habet bene ius in re,ſed illud eſt tp̄a le, & ideo nō tra- ctatur de tāto præ iudicio,ſicut i em phy.ergo uƚ ꝙ nō requiratur tātum tp̄s: ita ſub dubio tñ fortè,tenet idē Io.de Imo.in d.§. 1.in l.uectig.& fa cit ultra eū; quia emphyteota, ſi ex pellitur,ꝑdit me- lioramēta, qđ nō eſt in conductore ad longū tempus ut no.in c.fi.in gl. in uer. quod autē in colono &c. Et hoc concludit ēt in conductore in perpetum, quod nō facit rō Imo. An conductor ad longū tēpus poſ- ſit expelli, ſi non ſoluit penſionē ꝑ triēniū,& an pro pter ſterilitatē pe tat ſibi fieri remiſ ſionē, dicas,ꝙ cō ductor in qnquē nio non habet ius ī re, & cōparatur fructuario. Ita Bal.in l.filio, ī §. fi.ī 1.col.ff.ſo. ma tr.& hētur in l.co dicilli,§.ſubſtitu- to,de le.2.ſed con ductor ad decēniū q bñ dr̄ eſſe condu- ctor ad lōgū tp̄s, & dr̄ hr̄e ius in re de quo ēt ꝑ Bart. in l.iuriſperitos,ī prin.ff.de excu.tu. Et adde, ꝙ condu ctor ſimpl'r nō ha bet ius in re, licet habeat rē ſibi hy- pothecatā, ut per Bar.in l. uectiga-
lia,in §.fi.ff.de pub.niſi ſit conductor ad longum tempus, ſm Bar.
in d.l.iuriſperitos,& ꝑ Ale.in l.2.in §.ſi ego,de ope.no.nun.& Spe.
in ti.de proprie.in §.1.in uer.eſt & alia.

b *Sterilitas.* Adde uidendum conſi.179.3.li.& qñ propter ſterilitatē
fiendam fit remiſſio conductori uide ēt Fran.de Are.cōſi.52.& 42.
& per Ale.conſi.92.per Ioan.de Ana.cōſi.74.Ful.conſi.6.Ludo. Ro.
369.d.Car.conſi.92.

c Colonus partiarius dicitur mediarius,adde, an colonus partiarius
dicatur ſocius,Lud.Ro.conſi.49.

d *SEB. SAP.* Quo tempore.Vide Bar.in l.ſi ſeruus communis Meuii,
§.fi.ff.de ſtipu.ſeruo,ubi concludit,ꝙ obligatio cōmittitur in prin
ci.anni,ſed executio non poteſt fieri,niſi in fin anni.

ſtiterit a ſołone ꝑ biēniū,ꝯ qđ uƚ tex. in
d.l.ædē,ubi a ꝯrio colligiƚ,ꝙ ſi nō ſoluit
pēſionē,p̄t expelli.Sed cōclude, aut loca
tio fuit facta ad lōgū tp̄s,aut ad modicū.
primo caſu,aut cōſtituta fuit una penſio
ꝓ toto tp̄e,& p̄t expelli,ſi ñ ſoluit in tp̄e
cōuēto.qa ſi ñ ſuat legē ꝯctus, nō eſt ſer
uāda fides,ar.in l.Iulia.§.offerri,ff.de a-
ctio.emp.& uē.& ꝓcedit hoc caſu tex. in
d.l.ædē. Aut pēſio ē cōſtituta ſingulis an
nis,& hēt locū iſte tex.ꝙ ꝓcedit, etiā ſi
fuit actū īter ꝯhētes, ut nō poſſit expelli
durāte tp̄e.Nā dēt ītelligi eo ſoluēte pē
ſionē,ut eſt tex.in l.qro.§.inter locatorē
ff.ex quo collige,ꝙ in hoc caſu nō ē dr̄ia
inter ius ciuile & ius canonicū.nā ſm u-
trūq; ius reqriƚ biēniū,ſecus in ꝯctu em-
phyteotico,ut diceƚ in c.ſeq.ſcđo mem-
bro prīcipali,qñ locatio fuit facta admo
dicū tp̄s,nō eſt neceſſe expectare biēniū,
ſed ſi nō ſoluit pēſionē tp̄e debito,p̄t ex
pelli ēt ꝓpria anthoritate dñi,arg.ī d. l.
11 ædē. † Et rō diuerſitatis eſt īter hūc caſū
& p̄cedētē:qa hoc caſu ñ hēt inqlinꝰ ius
imò nec poſſeſſionē.uñ ſi expelliƚ,ñ com
petit ſibi aliqđ interdictū ꝯ dñm,ad hoc
l.colonus,ff.de ui & ui arma. ſed in p̄ce.
caſu colonus poſſidet & habet pinguius
ius,ad hoc.l.2.ff.ſi ager uec. Ideò non p̄t
ſic repēte expelli. ſed expectaƚ ꝑ biēniū.
a [a] Pōt tñ dñs agere actione locati ad reci
12 piendū penſionē tp̄e debito.† In gl.1.ibi:
ut fructus etiam ſeminis hęc opi. eſt nimis
rigida,uñ cōiter nō teneƚ, ut neceſſario
exigaƚ tāta ſterilitas, ut fructus ſeminis
non potuerint recolligi.Et iudicio meo
apertè cōfundiƚ per iſtū tex.nā hoc caſu
non fieret remiſſio pēſiōis ꝓ rata, ſed in
totū,ex quo nihil recolligit. Nā uerbo,
pro rata,denotat ꝑticulare dānū,& non
cōſumptionē in totū. Scđa opi. ex gl.eſt
ut ſteƚ opi.uulgariū, qñ dicaƚ magna ſte-
rilitas,[b] ar.in l.cū delaniōis,§.aſinā,ff.de
fun.inſtr.Et ex his q̄ no.in c.ex lr̄is,đ ſpō
& ſatis p̄t hęc opi.ſuſtētari, ex quo lex ñ
đterminat.Tertia opi.ꝙ ſi ultra dimidiā
iuſti p̄cii eſt læſus cōductor fit remiſſio
ꝓ rata.hāc opi.tenuit Cy.in l.licet C.e.
& exp̄ſſius ibi Bar. Nā cū ſit ꝯctꝰ bonę fi
dei,bonafides nō patiƚ conductorē dēre
ſine culpa ſuſtinere tm̄ dānū,Sed Bar.ī l.
ſi merces,in §.uis maior,poſuit aliā opi.
dicēs tūc eſſe magnā ſterilitatē,ob quā ē faciēda remiſſio,
qñ deductis ſumptib. nihil ꝑcipit colonus. Moueƚ hac cōſi
deratiōe,cōductor uƚ tacitè emere fructus futuros ſub qua-
dā cōditiōe,ſi naſcēƚ, ſed emptor fructuū futurorū ñ teneƚ
ad p̄ciū,ſi fructus ñ naſcūƚ.l.ſi debitor,ff. de ꝯhē. emp. ergo
nec iſte cōductor,nec dr̄ fructus,niſi qđ ſupeſt deductis ex-
pēſis.l.fructut,ſol.ma.Sed certè hæc opi.mihi nū placet,&
apte uƚ cōfundi ꝑ iſtū tex.dū dicit, ꝙ ꝓ rata dāni eſt fiēda
remiſſio,ſed ſi p̄ter ſumptus nihil collegit,nō p̄t hēre cōſi-
deratio ad ratā dāni.Itē ſi eqpareƚ uēditiōi,& uideaƚ facta
locatio ſub certa cōditione,nihil dēret ſolui,ſi nihil colli-
giƚ,arg in d.l.ſi debitor,cuius ꝯriū innuit iſte tex.dicit,ꝓ ra-
ta.Et ideo alia opi.Bar.eſt melior,q̄ ponit in d.licet, & Io,
An.uƚ fouere illā opi.dū ponit exēplū in eo,q ꝓ trib.ſexta
riis terræ erat ſolitꝰ recolligere qndecim, & ſoluebat dño
tres aureos,ſi colligit tm̄ decē,ſoluit duos aureos. ſed ſi an
no ſequēti recolligit triginta,fit cōpēſatio,& hoc mihi pla
cet,ut magnū īcōmodū dicaƚ,qñ uix recolligit tertiā partē
14 ſoliti.† In ea.gl.ibi:*& non de partiario*.& eſt rō: qa colonus
c partiarius,q dr̄ mediariꝰ,[c] eſt quaſi ſocius lucri.uñ lucra,&
dāna ſunt eis cōia.& ita aptè dicit tex.in d.§.uis maior.uñ
ſcias,ꝙ qñq; colonus colit ꝑcipiēdo certā quotā, puta,ter
tiā partē,uel medietatē,& iſte ꝓpriè nō dr̄ cōductor,ſed po
tius accedit ad nām ſocietatis.uñ iura loquētia de ſocieta
te diſſoluēda hēnt locū in iſto.Ita no.Bar.in d.§.uis maior
qđ eſt bñ no.ut ꝑ mortē alteriꝰ diſſoluaƚ hęc ſocietas, nec
trāſit in hęredē.l.4.& ī l.nemo p̄t,ff.ꝓ ſo.Qñq; colonꝰ co-
lit certa mercede cōſtituta in pecunia, & iſte dr̄ ꝓpriè con
ductor,& ꝯhiƚ uera locatio.l.ſi merces,ff.e. & hēt locū iſte
tex.Qñq; colit mercede cōſtituta nō in pecunia,ſed in alia
ſpecie,puta ꝓ modio frumēti,& ꝓpriè nō ꝯhiƚ hic locatio
ſed eſt qdā ꝯctus innominatus,uñ nō eſt locatio ꝓpriè,niſi
inter ueniat pecunia numerata,ſed eſt quaſi locatio.Ita no
tāter uoluit gl.ī l.ſi olei,C.e.& uƚ tex.ī l.1.§.ſi qs,ff.depo.&
apte tenuit Bar.in d.§.uis maior, ſed quo ad caſum nr̄m iu
dicabiƚ,ut locatio p̄p uicinitatē & ſimilitudinē,& hoc no.
15 uoluit gl.iſta,dū dicit,dando certas corbes, qđ bñ no.† Ex
hoc infero ad aliud dictū no.ꝙ ī mā ſtricta apđone loca-
tionis nō ueniat iſte ꝯctꝰ,qa debemus uerba ꝓpriè cap.e.l.
16 3.§.hæc uerba,ff de ne.ge.& ī c.nr̄a,de iniur. † In gl. in uer.
peruerſe,in fi.hoc ꝓcedit ſm Io.An.& bñ,qñ ꝑuerſe uerſaƚ
dānū dādo,ut ſi tenet porcos in ſolario,uel aliter dānificet
domū.nā tūc ageret ad dānū.ſed remiſſio fit ꝓ reſiduo tē-
poris,ſed ſi ꝑuerſe ſe hēret in domo ſine dāno,puta tenēdo
ꝓſtibulū.uel ludū,uel exercēdo uſurā,tūc p̄t repelli non re
miſſa ſibi pēſione ꝓ rata,qa dñs nō dēt ſentire hoc dānum
ex culpa inquilini,alias nō,qa nō p̄t expellere añ tp̄s argu.
hic,qđ dixi,ſ̄.e.in nr̄a,& no.in Spe.e.ti.§.poſtquā, uer. ſed
17 nunqd.† In glo.in uer.*canonem*,ibi. *uel etiam minus*. hoc non
procedit,qa ſi cōductio eſt facta ad ñ lōgū tp̄s, p̄t expelli ñ
expectato biēnio,ut ſ̄.dixi,& longū tempus dr̄.x.annorum
& nō minus,ut no.in cle.1.de re.ecc.nō alie.& in d.l.de qb.
18 ff.de le.Sed qriƚ,quo tp̄e [d] eſt ſoluēda penſio pro re loca-
d ta?cōiter dr̄ hic,& in l.ædem,p̄all.ubi bona gl.ꝙ aut fuit cō
uentū de tp̄e,& ſtādū eſt cōuētioni, aut nihil fuit dictū, &
cōſideraƚ mos & cōſuetudo loci,ſeu lex municipalis, ar. ī l.
2.C.de iure emphy.Si uerò nō apparet de ꝯſuetudine,fit ſo
lutio in fi.anni,ar.hic & in l.ſemꝑ in ſtipulationis,ff. de re.
19 iur.† Sed dubiū eſt,qd in alio ꝯctu,ubi quis obligauit ſe ad
certū quid faciendū pro certa mercede,nunqd ſolutio mer
cedis ſit differēda in fine, ex quo nihil aperte fuit conuen-
tum?de hoc per Inn.& clarius per gl.& Bart. in d. l. ædem.
Et conclude, ꝙ inſpicienda eſt cauſa, quare donatur mer-
ces.nā ſi donatur ꝓ ſumptib. debet fieri ſolutio in princip.
quia uƚ hoc tacite actum.Si autem ſoluitur pro labore, ſeu
pro remuneratione,dēt cōſiderari qualitas perſonę, & tūc
ſi obligauit ſe pro mille ędificare palatium,uel campanile,
uel qd ſimile,tūc,uerißimile eſt,ꝙ ſenſerit,ut ſucceßiue ha-
beat certam

beat certam partem pecuniæ,ſi non poſſet aliter commode
ſuſtentare ſe. vbi autē ceſſaret hæc conſideratio, uel ſimi-
lis,eſt fienda ſolutio in fine,argu. in.d.l. ſemper in ſtipula-
tionibus,& uide ad materiam quod no.Bar.ī.l.1.ff. de var.
20 & extraordi.cog.† Sed quæro,nunquid debeat augmenta-
ri penſio propter ubertatem,ſicut fit remiſſio & diminutio
propter ſterilitatem? Conclude ex not.hic & in dicto.§.uis
maior,quod aut vbertas contigit, quia fructus multum ua-
lent ultra ſolitum? & non debet fieri augmentario, uel di-
minutio propter utilitatē precii:quia cōtractus recipit ſub-
ſtantiam ſuam,& conditio tacita eſt purificata,collectis fru
ctibus. Aut vbertas cōtingit propter induſtriam coloni; et
non debet augmentari, ne ſua diligentia ſibi ſit damnoſa,
argu.in lege finali,C.de alluuio. Aut contingit propter bo
nitatem rei;& etiam non fit quo potuit. Aut contingit ca-
ſu fortuito;puta locaui molendinum, ex quo conductor ſo
lebat percipere quinquaginta, nunc autem quia alia molē
dina ſunt ruinata,uel aliquid ſimile,recipit centum; hoc caſu
fienda eſt augmentatio penſionis pro rata. Nam ſicut pro-
pter caſum fortuitum contingentem fit remiſſio,ut hic,ita
debet fieri augmentatio propter vbertatem contingentem
caſu fortuito: quia contrariorum eadem eſt diſpoſitio. 32.
diſtinct.hoſpitiolum,l.1.ff.de his,qui ſunt ſui; uel alie.iur.
Et no.gl.in verbo,*uicio*,ibi & ſi nihil percepit,nihil.quia an
te bene contradicit in gl.1.dum dicit: ſi non poteſt percipe
re ſemen,&c.& multa poſſent hic tractari, quę ſparſim in
diuerſis locis ponuntur per Legiſtas.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteota eccleſiæ non poteſt uendere melioramenta, quæ fecit in re, niſi ſeruata ſolennitate, de qua hic, etiam contra faciens,uel non ſoluens canonem priuatur iure ſuo,niſi celeriter moram purgauerit, etiam interpellatus.* 2.6.12.

3 *Emphyteota poteſt exponere ius ſuum uenale ſine conſenſu domini,non tamen poteſt uendere.*

4 *Tempus ſi eſt datum ad aliquid faciendum, uel declarandum, ſi fuerit illud factum ſeu declaratum intra tempus datum,ceſſat præfixio temporis.*

5 *Quo ad moram contrahendam dies interpellat pro homine, quando dies imponitur ad aliquid faciendum.*

6 *Mora poteſt incontinenti purgari in diſpoſitione pœnali ſi ipſo iure poſt lapſum temporis non committit,alias ſecus.*

7 *In contractu emphyteotico non requiritur ſcriptura ſecundum cōmunē uſum.*

8 *Emphyteota poteſt ius,quod debet in re, alteri donare.*

Fiſcus & eccleſia æquiparantur in priuilegiis alteri conceſſis, uel rei legatæ.

9 *Venditio licet comprehendat omnem ſpeciem alienationis, ut ſupra in.c.1.de re eccleſi.non alie.tamen quando uenditio prohibetur, facta commemoratione precii,non intelligitur de alia ſpecie alienationis.*

10 *Emphyteota priuari non poteſt ius,quod habet in re;alienare in eccleſiam tam quam in potentiorem.ſed ſi legauerit eccleſiæ, conſequitur tantum precium illius iuris.*

Ius emphyteoticum non poteſt alienari in potentiores.

Clauſula,rato manente pacto, ſolum operatur reſpectu ſeruantis contractum.

12 *Statim,celeriter,& ſimilia,relinquuntur arbitrio iudicis.*

13 *Emphyteota uendens irrequiſito domino, uel ceſſans a ſolutione canonis, an poſſit propria authoritate expelli a domino?*

Emphyteota non ſoluens canonem,uel alienans irrequiſito domino, perdit omnes meliorationes,quas fecit.

14 *Rector eccleſiæ ſolus habet tantam poteſtatem reſpectu alienationis, uel alterius contractus, quantam habet prælatus eccleſiæ collegiatæ cum capitulo.*

Dominus rei in emphyteoſim datæ,ſi recipit precium ab emphyteota;qui ceſſauit ſoluere debito tempore,an cenſeatur ipſum in re reintegrare?

15 *Prælatus ſolus poteſt reintegrare emphyteotam, qui ceſſauit ſoluere canonem, quia in non acquirendo ſolus poteſt eccleſia præiudicare.*

16 *Emphyteota tenetur ſoluere integrum canonem, licet patiatur damnum in re emphyteotica,niſi tota res pereat,quo caſu ceſſabit a ſolutione canonis.*

17 *Emphyteota non liberatur a ſolutione canonis propter ſterilitatem, licet maximam.*

18 *Emphyteota tenetur ſoluere penſionem; licit propter guerram fundus emphyteoticarius non poſſint coli,niſi ceſſaret omnis ſpes recuperandi fundum.*

CAP. IIII.

a POtuit. [a] † Emphyteota eccleſię, melioratio
1 nes ſuas uendere nō poteſt, niſi ſerua
tis his,de quibus hic:& ſi contra fecerit, uel cano
nem per biennium non ſoluerit, nec moram po-
ſtea celeriter purgauerit,iuſte poteſt expelli. Et primo po-
nit requiſita, ut ius emphyteoticum poſ
ſit uendi. Secundò contra facientes pu-
nit,ibi:*emphyteota*. Tertio ſoluit obſtacu
lum,ibi:*non obſtantes*. Caſus literalis.Ec
cleſia dedit rem aliquam alicui in em-
phyteoſim. iſte emphyteota meliorauit
rem illam. Quęritur,utrum poſſit uen-
dere ſuas meliorationes? Reſpondetur,
quod emphyteota debet primo require-
re eccleſiam, ſi uelit emere ius ſuum, &
debet denuntiare illi, quātum poteſt ha
bere ab aliis, & ſi dixerit ſe nolle emere,
tunc poteſt ius ſuum vendere,vel ſi nihil
dixerit, debet expectare eccleſiā ꝑ duos
menſes,quibꝰ elapſis, poterit emphyteo
ta uendere aliis ſuas meliorationes,qui
ab emptiōe non prohibentur:& ſi contra
fecerit,uel per biennium in ſolutione pē
ſionis ceſſauerit, licite poteſt expelli,niſi
celeriter poſt biennium ſatisfecerit non
obſtante,quod ei non fuit denuntiatum:
quia tempus in hoc caſu ipſum interpel
2 lat.B.†No.primò multa requiſita ad hoc
ut emphyteota poſſit uendere ius ſibi cō
petens,& meliorationes ſuas. Nā primo
requiritur dominus emphyteotę,ſi uelit
emere.Secundò, ut denuntiet precium ſi
b bi ab aliis oblatum[b].Tertiò,ꝙ illud ſit ve
ram precium, non autem fictum & ſimu
latum,ut in.l.fin.C.eod.Quartò,quod ſi
non dixerit ſe uelle emere, expectetur
per ſpatium duorum menſium. Quinto,
quod uendat perſonis non prohibitis.
Sexto,quod non uendat rem ipſam, ſed
dominium utile ſibi competēns, & me-
liorationes,quas fecit in illa re. Septi-
mo requiritur, ut prius non ceciderit a
iure ſuo, puta differendo ſolutionem
3 ultra biennium.† Et ex dictis, & ex tex-
tus nota argu. quod ſine conſenſu domi
ni poteſt emphyteota ius ſuum expone-
c re venale [c]. Nam ſi prius quam requirat
dominum, non poſſet exponere væna-
le, non ualeret ſibi denuntiare precium,
4 quod ab aliis offertur.† No.ꝙ ſi daƚ ali-
cui terminus ad declarandum uolunta
tem ſuam, ſi ante elapſum terminum ex-
preſſe declarat, ceſſat præfixio termini;
ad hoc. c. ab eo, de appel. libro 6. Et
hoc, quia ceſſat ratio præfixionis ter-
mini;ex quo infertur, ceſſante cauſa ter
mini,ceſſat ipſe terminus;ad hoc.l. fina.
ff. ad leg. Falci. Item not. quod ius em-
phyteoticum prohibetur uendi qui-
buſdam perſonis, non tamen iure eſt
expreſſum, quæ ſunt illę perſonę, ſed
attenditur ius municipale,uel pactum ap
poſitum in ipſo contractu, ut innuit
textus in.l.final.pręalleg. & ut infra dice
5 tur cum glo.† Item nota, quod ubi dies
imponitur ad aliquid faciendum, non
eſt opus iuterpellatione ad moram con-
trahendam, ſed lapſus termini conſti-
tuit illum in mora, quia dies ſtatuta in-
terpellat pro homine; concor. l. ma-
gnam, C. de contrahenda & committen
da ſtipulati.& ad hoc allegatur quotidie
6 iſte text. † No. ultim.quod mora poteſt

SEBA. SAPI.
a Potuit. Extende hanc decretalē ut per Abb.ī. c.1. ī.de cēſi.& ad hāc materiam uide.q. qua ponit. d. Iaſ. in.l.ſi idem cū eo dē,in prin. col.3. ff. de iuriſdi. om. iudi.

b Oblatum. Adde uidendum, quod uoluit Old.conſi. 34.

ZACHARI.
c Exponere uęnale. Imo & uendere eo non requiſiſito,dūmodo adhibeatur contractui clauſula, ſaluo, iure domini, ut per Bald. in. c. 1.§.donare, in ulti.col.in tit.qualiter olim feu. poteſt ali.& in addi. ad Spe. in titu.de loca.uer.nunquid & in tit. de pace conſtant.§. libellariæ,col.25.Feli. in.c. quæ in eccleſiarum, col.30.ſupra de conſtitu.& Lud.Roma.ſingu. 471.inci. emphyteota non poteſt alienare & ſin.22. incipi. tu habes, quod ſi uaſallus,

ANT. FRAN.
Ad hoc,quod dicitur đ emphyteota alienante irrequiſito dño, uide Iacob. Alua.in.c. 1.đ proh.feu.alie per Fed. ubi dicit qđ ualet talis alienatio,ſi fiat ſaluo iure dñi,quod ītelligo uerū, niſi fiat traditio,quia tūc nō ſufficit apponeƚ illā clauſulā, ſaluo iure dñi, niſi addatur alia clauſula, & aliter ñ, nec alio mō,ita Bal.in.c.§.fi.in.1. col. quæ fuit prima ca.be. amit.& uide Bald. in. c. 1.i.§.hic quoque, in pe.col.in ti.de ſinc.feudo. & uide Paul.de Ca. in cōſi.136.& Flo. in. l. tria onera, in §.fi.ff.de ſer. ruſt. prædio. ubi dicit quod poteſt uendere domino irrequiſito, ſi accepit eam pro ſe,uel alio, cuiusque uelit eam conced-

re:& de materia uide per nouiſ.in l.eam,C.de iure emphy. Adde tñ, quod licet regulariter non poſſit uẽdere, pt tñ exponere rem uenalem,ut per do.Abba.poſt do.Ant.in.c.potuit,de loca.

Emphyteota pt purgare morã. Adde,ꝙ cautela ẽ,ut ñ poſſit purgare morã ſm do.Bar.Capo.in cautela.133. quod dominus ſtatim elapſo biennio, uel triennio proteſtetur,etiam abſente emphyteota, qđ nõ intẽdit ipſum habere amplius p liuellario, qa tũc non põt amplius purgare morã, niſi celeri ſatisfactione,alias nõ facta ꝓteſtatiõe bñ poterit purgare moram, & ita dicit ſe intelligere hoc.c.

Adde, qñ poſſit mora purgari per emphyteotam, & an talis cõtractus requirat ſcripturã, Lu.Ro.conſi.102. de primo uide d. Fulgoſi. conſi 6.

ANT. FRAN. An emphyteota poſſit purgare moram ultra ea, quæ habentur in cano.hic alleg.uide dom.Abbat.in c.potuit, de loca. ubi dicit, qđ põt purgare intra modicũ tempus, puta intra menſem, uel.10.dies,uel intra modicũ tẽpus ſm conſuetudinẽ loci, ut per Bald. in aut.qui rem,C. đ ſacroſan.eccle. ꝙ tñ intellige uerum,niſi ſuper ſolutione facienda fuiſſet interpoſitum iuramentum, quia tale iuramentũ impediret moræ purgationem, ſecundum Bal.in. d. aut. qui rem, quod etiam uoluit Sali.in.l.2.C. de iure emphyteoti.

SEBA. SAPI.
a Purgari. Vide Iaſ.in.l.2.in 5.no. colum. 4.C.de iure emphyteotico.
b Priuati.Adde uidendum eundem conſil. 74. 1. li.& an poſſit uendere, conſi. 3.q.6. Fulg. conſi. 1.
c Emphyteota non ſoluendo p hoc nõ cadit ipſo iure,ſed pt expelli, & iõ tertius non poſſet opponere,tu nõ ſolu iſti,ergo cecidiſti,cũ ipſo iure nõ cadit tex.eſt hic,ubi emphyteota pt purgare morã, ꝙ nõ poſſet, ſi ipſo iure cadere. p iſtũ tex.& .s.eod.c.proxi.in ulti.col.& tex. in uerſi.uolentibus,in.§.ſcire,in aut.de nõ alie & in.l.2.in uer.uoleti,& .l.ſi uoluerit, & ibi Bar.& Bal.& oẽs notãt.C.đ iure emphy.& quo uideas ibi plene & copioſe p.d.Iaſ.& May.ubi multa alia all. ad hoc.1.5.no. SEB. SAPIA. Expellere emphyteotã. Vide Are.i.l.clã poſſidere,

2 purgari a,ẽt i diſpoſitiõe pœnali:ſed poſſet dici,ꝙ hęc pęna ñ cõmittit ipſo facto b ſed relinquit uoluntati dñi,utrũ uelit ex hoc repellere emphyteotã: ñ autẽ ex nõ ſolutiõe diſſoluitur emphyteoſis ipſo facto,ut patet ibi: *niſi potuiſſet expelli;* ſentit hic Inn. ubi autẽ qs incideret i pœnã ipſo facto,nõ poſſet rñr ſibi cõſulere etiã celeriter; p hoc uide bo.tex.in.c.licet,de ſuppleñd.neglig.plato. ubi patet qđ ſi habẽs collatiõnẽ bñficii ñ ꝯfert intra ſemeſtre,ñ pt poſtea cõferre, ẽt ſi incõtinenti uellet ꝓuidere: qa ius eſt alteri qſitũ. Et de hac mã,an & qñ mora poſſit purgari, vide ꝙ no.in rła,mora, de regulis iu.i 6. 6 plene p legiſtas in.l. ſi inſula, ff.de verb. obli.In gl.1.i ſi.no.primò ex gl.qđ decretalis dẽt tractare mãm cõpetẽtẽ rubro: alias ñ eẽt cõgrue ſituata. Secũdo no. ex glo.ꝙ in ꝯtu emphyteotico dẽt aliquid dari in prin. Dicũt tñ cõiter doctor. hoc nõ eſſe neceſſariũ. Ad hoc,ꝙ habeã in authẽ.đ aliena. & emphyteotica.circa princi.& p Cy.& alios in.l.1.C. de iure em-
7 phyteo.† Extra glo.aſſignanẽ multę alię differentiæ inter ꝯtũ iſtũ, & ꝯtũ locationis,ſeu emptionis,& venditiõis, quas uide in Spe.eo.ti.§.nũc aliqua, poſt pri⁹, & ibi tractat,vñ habuit originẽ ille ꝯtus. & nãm illius ponit tibi Specul.ultra centum & ſexaginta qſtiones de mã huius ꝯctus; & inter cæteras differentias dicunt aliqui qđ i iſto ꝯtu reqrit ſcriptura p legẽ primã,C.de iure emphyteo. ꝙ ſentit ibi gl.& expreſſe hic Ioan. An. ſed Bart. ibi dicit hoc non eſſe neceſſariũ: quia cõſuetudo hẽt oppoſitũ. hoc ẽt ſequit hic d.An.& uide caſus,in qb⁹ reqrit ſcriptura,in gl.no.in.c.1.de cẽſi.li.6.Et eſt propriẽ emphyteoſis ꝯtus, p quẽ transfert vtile dominiũ in emphyteotã, retẽto dominio directo apud ipſum dñm,& aliqđ ſoluit ſingulis annis ipſi dño.l.1.ff.ſi ager vecti.& ẽ emphyteoſis nomẽ grecũ, & latine idẽ eſt,ꝙ melioratio.Et ſi dicaẽ, qđ emphyteota recipit rẽ meliorãdã, & hic dr i tex.eũ uẽder poſſe melioratiões ſuas
8 & ius emphyteoticũ ſibi cõpetẽs.†In gl. in uer.*alijs uendere*,in ſi.no.gl.in.ſ. Vinc.& qđ tenuerunt ꝯriũ. ſed Cy.in. d.l. fin.& Io.An. hic ſequunẽ hanc ultimã opi. gl. & mouet Io.And.hac rõne. nã uenditor c hẽt ſolũ ad pciũ affectiõne; vñ ſatis eſt ſibi,ꝙ pciũ ꝯſequaẽ a dño; & iõ cũ nullum intereſſe poſſit ptendere,arg.in.l.numis,

ff.de in litẽ iurãd.uoluit ius,ut potius uẽdat dño,quam extraneo.Sed in donatiõe donator habebit reſpectũ ad pſonã.Nã forte vult donare uni p p merita ſua, vel ut illũ ſibi obliget.q rõ ceſſat in dño,q nõ hẽt illã affectiõne: ſed Bar. i.d.l.ſi.tenuit ꝯriũ dicit.n.ꝙ licet emphyteota fiſci ſeu reipublicę poſſit donare:nõ tñ emphyteota priuati b: qa fiſc pt ius ſuũ petere a quacũque pſona;& ſic loqtur.l.palleg. gl.ſed priuata pſona nõ poſſet petere pẽſionẽ a donatario, cũ nõ ꝯxerit cũ eo: ſed hẽt neceſſe agere rei uendicatione. Aduerte:qa tenẽdo hãc opi.Bar.poſſet dici, qđ emphyteota eccleſię poſſet alii donare, qa eccleſia cõparaẽ fiſco i priuilegiis ſuis iuxta no.in.c.1.de in integ. reſtit.& in l.ſi.C.đ ſacroſan.eccle.ſed poſſet attẽtari gñaliter,ꝙ opi. huius gl. ſit uerior,ſaltẽ qñ ſit cũ cõſenſu dñi,ſeu cũ donaẽ ſaluo iure dñi.Nã res trãſit cũ onere ſuo;ad hoc.l.uect.ff.de pig.& .c.ex lris.1.de pig.Et uide de mã p Spec.in.d.§.nunc aliqua, uerſ.108.ubi refert opi. qđ emphyteota eccleſiæ nõ pt alteri donare;qa nõ pt alienare rẽ eccleſię ſine ſolẽnitate, ſed hęc opi.reprobat hic p Ioã. An.qa nõ alienat hoc caſu ius eccleſię,ſed ius cõpetens emphyteotæ. † Et adduco p pria
6 cõcluſione hãc rõne,ubicũq; phibeẽ uẽditio, facta cõmemoratiõe pcii ñ itelligiẽ đ alia ſpecie alienatiõis,ut pbaẽ in.l.ſi.C.de pđ.curia.li.10.Sed in iſto tex.& .l.1.ſi.e.ti fit cõmemoratio pcii,ergo dẽt intelligi de uẽditiõe ſtrictè ſumpta;& p hoc infert,ꝙ poſſit alteri legare, uel cũ alia re per-
10 mutare.† In gl.i uer.*prohibentur*,in ſi.no.gl. ꝙ eccleſia cẽſeẽ phibita ab emptiõe rei emphyteoticariæ priuati; quaſi ſit lõge potẽtior,quã ſit priuata pſona.vñ deterioraret ꝯditio dñi,ſi fieret alienatio i eccleſiã.Et dicũt qdam, ꝙ ſi res emphyteoticaria priuati donaẽ,uel legaẽ eccleſiæ,ſolũ dẽt ide recipere pciũ,& ñ tenere cũ pindicio dñi. Et p hac rõne dicit Hoſt.ꝙ eccleſia deberet excipere pſonas ſeculares a cõſecutiõe ſuę emphyteoſis ſicut pſonę ſeculares eccleſiã,tñ i hoc ñ pſeuerat,ſed ꝯcludit,ꝙ illę pſonæ cẽſenẽ phibitę,ex qb⁹ cõditio dñi poſſet deteriorari; ut qa ſunt lõgè potẽtiores illo,cũ quo eccleſia ꝯxit,uel lõge pauperiores,& ſic etiã fœmina cẽſeẽ phibita.Et vide ꝙ habeẽ.C.loca.l.curiales,et
11 l.milites,& .l.10.colla.de feu.alie.ubi uide.†In gl.i uer.*biennium*.no.bñ hãc gl.qa hęc clauſula,*rato manente pacto*,frequẽtaẽ hodie in multis ꝯctib⁹, & ſolũ operaẽ reſpectu ſeruãtis ꝯtũ.Nõ.n.pt ſe fundare ex ꝯtu,q uenit ꝯ illũ, arg.in regu. ex eo,de reg.iur.li.6.& idem quod iſta gloſſ.tenent Cyn.& gl.in.d.l.2. & cõiter ſequuntur docto.& ſic intellige no.in.
12 c.dilecti,de arbit.† In gloſſ.in uer.*celeri*,in fine.Inn. dicit ꝙ celeriter dr ſatisfacere,ſi exactus in iudicio, uel ex ſoluit ſine pfixiõe termini,& multo celeri⁹,ſi nullã expectat interpellationẽ,ſed ſpõte ſoluit.Hoſt.cõſuluit,ut ñ expectet requiſitio.Et mihi multũ placet opi. hui⁹ gl.nã illa uerba poſita i tex.ibi,*ſibi conſulere ſtuduiſſet*,denotãt, ut ſine aliqua requiſitiõe ipſemet ſibi celeriter cõſulat, & iõ bon⁹ iudex arbitrabit,qñ dr celeriter ſibi ꝓuidiſſe poſt bieniũ.dr.n.modicum tẽpus,ut dr in gl.& uide.l.ſi ita qs.§.ſi iactura,ff.đ verb.obliga.ubi tex.dicit ſtati;& ibi dr, ꝙ cõiter iudicis arbitrio re-
13 linquit; & uide, qa ille eſt opti.tex.in mã. † In gl.in uer.*potuiſſet*,ibi:*ſine authoritate iudicis*. iunge hic ſine glo.ubi dicit, qđ licet dominus poſſit propria authoritate expellere emphyteotã c eo caſu,quo nõ ſoluit p bieniũ;nõ tñ hoc põt,ſi uendidit eo irrequiſito; tũc ſic etiã dẽt adiri iudex. Et pro hoc facit, qa ex ſola uenditione nõ vr emphyteota incidere in pœnã;ſed ſecuta traditione ſm quoſdã.Et ideo cũ nõ poſſet rẽ tradere,nõ poſſet expelli ppria authoritate domini;& ſi in aliũ trãſtulit,nõ dẽt expellere extraneũ authoritate ppria,arg.in.l.in ſingulis, ff.de reg.iur.& .l.colon⁹, ff.đ ui & ui ar.& ita loqẽ Accur.ſicut iſta gl.in.d.l.ſi. ſed Cy. poſt Accur.ibi dicit hoc uerũ eẽ i emphyteota, ſed i colono pt admitti,qa colonus nõ hẽt ius in re,merito pt expelli ppria authoritate,ſi nõ ſoluit debito tempore,ut in.c.pręc. ſed emphyteota hẽt ius in re,ut in.l.1.ff.ſi ager uectigal.& hoc hodie

§. ad nundinas, col.x.ff.de acqui. poſ.& in conſ.21. in c.diligenter & maturè, circa fin. Ale.in conſi. 131. in cã & lite uertente,col.ul.in 4.uo.

a Et ibi uide per Bal.& oẽs, præſertim per d.Iaſo. de Maino.in 7.nota.Quid aũt in colono & inquilino priuati,nunquid ſi ceſſant ſoluere, & per hoc expellantur,perdãt melioramenta?dic,ꝙ ñ, tex.hẽs ualdè not. in l.colonus,ff.e. in prin.& ibi Bar. alii,& in l.dñs. §.1.& ibi Bar.no. ff.e.Et rõ diuerſitatis inter emphyteotã eccleſię, uel priuati ex una parte,& colonum ſeu inquilinũ ex alia Bar.i d.l.colonus, in ſi.prin.aſſignat rõnem unã breuibus uerbis,ꝙ emphyteota modicã penſionem ſoluit. Quã rõnem declara ſm Pau. de Ca. & ibi, ex qua inferebat dom. Iaſ.de May.pceptor me⁹, dũ legeret.l.q res, C.de ſa.ſan.ecc. ꝙ idẽ eſſet in conductore ad longũ tẽpus, uel in perpetuũ,qui ſi expellatur, nõ perdat melioramẽta,quia illa rõ Bart.& Pau. quæ eſt in emphyteota perdẽdi melioramenta,ceſſat in iſtis.

ANT. FRAN. Circa hoc,an emphyteota non ſoluens canonẽ intra tempus debitum, nec aliter purgãs moram,& p p hoc cadat a iure ſuo utili,poſſit nihilominus petere melioramẽta,quæ facta ſunt in fundo emphyteotico,uide Bar.i.l.emptor, ff.de rei uen.& in l.1.de ſuperſi.& hr per gl.& in d.authen. qui rẽ,de ſacroſ.ecc.& p Bar. i l.colonus,i pri. ff.loca. ubi dr, ꝙ repetit utiles expenſas factas, qñ emphyteoſis finitur ob canonẽ nõ ſolutũ, & hoc ſine dubio per Arch.i

hic;ideo nõ dẽt propria authoritate expelli; facit qđ in ſiñi no. in l.creditores, C.de pig.& hęc opi. tutior eſt, maximè p p ſcãdala,q inde ſeq poſſent. Nũqd ãt hoc caſu emphyteota pdit meliorationes ſuas,dicas,ꝙ ſic 10. q.2.*c. ea.n.§. * hoc ius,uer.q rẽ,& in l.2.C.eo.In ea.gl. ibi: *& ſi unus ſit ſacerdos*.no.gl.ſin. in eo,
14 quod innuit,†ꝙ reſpectu locatiõis,ſiue alienationis,uel alterius ꝯtus tantã ptãtem habet rector capellę ſolus, quãtam habet platus eccleſię collegiatę cũ collegio:ſed quo ad principalẽ q.huius gl.cõclude latius capiẽdo no. hic, & in d.l.ſi. ꝙ aut dñs primò expulit,& poſteà petit penſionẽ præteriti tpis;& põt: quia teneẽ emphyteota ſoluere p pterito tpe, ut in d.uer.qui rẽ. Aut prius recepit penſionẽ,& poſteà uult expellere; & tunc ſi recipit pẽſionẽ p tpe poſt morã cõtractã,non pt expellere, quia uĩ renũtiaſſe iuri ſuo p actũ ꝯriũ,ar.in c.ſolicitudinẽ, de ap.aut recipit pẽſionẽ pro preterito tpe,& ſi cũ proteſtatione, ſaluum ſit ius ſuum in expellendo;& pt expellere:quia nulla ꝯrietas hic reſultat, cũ poſſit utrũque hoc facere,ut ẽt s. dixi. Aut nõ fuit proteſtatus,ſed ſimplr recepit penſionẽ preteriti tpis;& hic ſunt opiniones. Quidã tenuerunt,ꝙ ñ poſſit expellere,quaſi uoluerit dñs pati illã morã ſuã purgare, ut dicit iſta gl. & tenet Cy.in d.l.2. Alii ꝯ,quia non eſt iſte actus ꝯrius intentioni ſuæ.Et hanc opi.credo ueriorẽ de ſubtilitate iuris:quia in dubio nõ pſumit quis uelle renuntiare iuri ſuo, ut in c.ſuper hoc,de renun.& l.cũ de indebito, ff. de prob. Ex quo ergo receptio pẽſionis neceſſario non infert dñm uoluiſſe approbare emphyteotã, ñ debemus præſumere hoc in pindicium dñi. Sic in ſiñi dicit gl.ſi trado ſibi pecuniã dicẽdo,tolle; ñ pſumit ſimplr donatio,ſed poti⁹ mutuũ,uel depoſitũ,niſi aliud ſualerit qualitas pſonę,ut dicit gl.ſi.in l.cum qđ, ff. ſi cer.pe.Ita in propoſito ñ dẽt pſumi, ꝙ dñs uoluerit approbare emphyteotam, ſed potius capere pecuniã ſibi debitã, facit qđ in ſimili hr in c.cũ M.de conſti.& quod no.gl.inſt.ſi quadr.pau.fe. di. in ſi. & Inn.in c.ſi.de col.dete.& reſpũ eccleſię non uĩ gl.uerũ dicere;quia non uĩ in
15 hoc dñia,inter eccleſiã,& priuatũ.†Vnde ſolus prælatus in hoc poteſt preiudicare eccleſiæ:quia non tractãmus hic de alieaando,ſed de non acquirendo Nam ut s.dixi,emphyteota ñ cadit ipſo facto a iure ſuo,ſed pt repelli.uñ ſi platus recipit penſionẽ pro futuro tpe,non dr alienare,ſed eccleſiæ nõ acquirere, & in nõ acquirendo ſolus prælatus pt ꝯdõnẽ eccleſię facere deteriorem; uide bo.glo. 1.p.q.1.c.ult.ſentit Inn.in c.2. de don.& b in c.qñ,de deci:In ea.glo. ibi: *clade, uel chaſmate perierit*,&c.No.gl.ſuq; ad ſi.clades ꝓpriè eſt peſtis,uel intereptio p gladiũ:ſed hic ponit p quadã interemptione.Chaſma uerò ponit p terremotu,ſeu

16 fractione.†Ex iſta gl. hẽs duas cõcluſiõe, notab.Primã,ꝙ p p damnũ rei emphyteoticariæ ñ liberaẽ emphyteota a penſione,nec a parte penſionis, niſi tota res pierit,ar.in l.1.C.e.hęc opi.eſt cõior,licet tñ aliq tenuerint primã partẽ gl. Et eſt rõ,qa emphyteota ſoluit pẽſionẽ in recognitionẽ dñii directi,qđ remãſit penes dñũ;iõ qñ durat ſubſtãtia, ſp ſubeſt cã ſoluendi penſionẽ;Bar.in d.l. 1. dicit ſe hoc itelligere,qñ emphyteota potuit tñ recolligere, ꝙ põt ſoluere penſionẽ. Sed dictũ nullo iure pbaẽ, nec puto uerũ.Nã ſm hoc nõ eſſet dñia inter emphytã & colonũ;& uide in Spe. in d.§.nunc
17 aliqua,uer.117.†Secunda cõcluſio eſt, a ꝙ p p ſterilitatẽ contingentẽ in fructibus,quantũcunq; maximã,non ſit remiſſio emphyteotę p p dãnũ,licet aliud ſit i colono,ut c.s.proximẽ. ſed emphyteota ſoluit in recognitiõnẽ dñii,ut s. dixi. Et rõ diuerſitatis:quia colonus uĩ cõduxiſſe ſub quadã tacita cõdõne fructuũ futurorũ;& iõ deficientib⁹ fructibus fit remiſſio pro rata,ut latius dixi.s.c.proxi. Sed emphyteota ſoluit in recognitionẽ dñii,ut s.dixi;& p p hoc emphyteota ſolet longè minus ſoluere,q colonus. 12. q.2. ✱ ea.n.§. ✱ hoc ius.unde ad vtrãq; concluſionem ſolẽt dari uerſus:Si res pe-
18 rit tota,liberabitur emphyteota. Sed ſi pro parte,nulla liberabitur arte. † Et faciunt hæc ad qõnem a no. & quotidianã. Fundus datus in emphyteoſim non põt coli p p guerram,nunquid teneatur emphyteota ſoluere hoc tpe pẽſionẽ ? cõis opi.legiſtarum in d.l.1.eſt ꝙ nõ:quia ius æquiparat fundum inundatum eſſe, uel captum ab hoſtibus,ut in l.cum unus,ff. de bo.authori.iudi.poſſiden. ſed fundus inundatus,eſt deperditus.l.3. ff. de acq. poſ.ergo & captus ab hoſtibus ꝯrium.in q.facti conſuluit do.Card.Padue,& idẽ poſteà collegium totum Paduanũ principaliter motum per l.1.in ſi.C.eo. Requiritur.n.ut ſubſtantia totius rei penitus pereat;quod non contingit, qñ non poteſt coli p p timorem hoſtium. Nã reperiret eo tempore emptorem; & ſic in recognitionem dñii debet ſoluere canonem,maximè cum guerra ſit tẽporalis. Et hanc opi.puto ueriorem, niſi fundus eſſet ex toto captus ab hoſtib⁹, nec eſſet ſpes de recuperatione, & hoc caſu arbitror procedere opi.cõtrariã;& hoc not.

De rer. permu. Rub.

Continuatur ad præcedentia hoc ordine. Supra uiſum eſt de emptione & uenditione. Itẽ de quodam contractu emptioni uicino, ut de locato,meritò ſubiicit alium contractum emptioni proximum,ut eſt b permutatio. Et hoc nomen permutationis eſt multum generale, nam conuenit omnibus rebus; quę inter hominum manus uerſantur,& propter hoc non habet nomen ſpeciale, ſed remanſit in ſuo genere,quia plura ſunt negocia,ſeu res,quam uocabula.l.natura,de præſcr.uer.

colono.in emphyteota ãt eſt maius dubium, & dr,ꝙ emphyteota nõ reperit melioramenta, ſiue ſit emphyteota eccleſiæ,ſiue priuati,maximèq; in inſtrũ eſt appoſita clauſula ad meliorandũ,aliaſecus,ut per Bald.in c.1.C.de iure emphyte.& in l.2. C. de rei uend.& per Pa.de Ca. in conſi.137.

SEBA. SAPI.
a Ad qõnem.Hanc q ponit Raph.Comen.in l.interdũ. §.quod ex naufragio,ff.de acq.poſ. Pe.de Anc.in cõſ. 87.inci. præmiſſa facti ſerie,Iaſ.in l.1.col.21.uer. extra gl.querũt doc. C.de iure emphy.
b Quam eidẽ perſimilẽ dicit Bald. l.2.C.e. differũt tñ inter ſe modis per multis, ut traditur in l.1.ff. eo. & ibidem glo. ſi. quintã adiicit ex Pedio dñiam. Quibus aliis modis inter ſe conueniant habes glo. quæ id plenè tradit in l. 2.e.gl.ſi.ubi inter alia,cum bonæ fidei contractus ſit permutatio. Et aduerte, ꝙ licet ubi res pro re datur, annumeretur etiã ad æqualitatẽ ſeruandam pecunia, non deſinit eſſe pmutatio,ut l.ſi in emp.ff.de contrahen.emp.ubi Bar. & in l.1.ff.eod.in qua ẽt habet locũ euictio,l.ſi permutationis, C.de euic.& ibe Cal. Et de materia permutat.habes depeni. di.9.c.qualitas,ucri,& x.q.2.c.hoc ius porrectum

a Si princeps. Dicit hic d. Barto. de Bel. quòd pluries allegauit iſtū tex. pro ſingulari ſecū dum intellectum Io. And. hic, ſed ꝙ poſtea reperit, ꝙ ad idem eſt tex. in auth. ſed & permutare, C. de ſac. ſan. eccle. canonizata 10. q. 2. hocius por rectum, in uer. ſed & permutare. quē uerſic. alleg. etiam gloſſella. 2. hic.

b Bar. tamen expoſitionem gl. in authen. de non alie. aut permu. reb. §. ſi nimus, ſequitur, ubi ait ſpeciem eiuſdem. §. hoc capite proponi & contineri. Et quanquā hic uideatur iuxta mentem Ponti. loqui, pro expoſitione tamen gl. facit gl. 2. di. 101. Et de Annotatione & prag. ſanct. habes gloſ. in c. dicenti, 25. q. 2.

c Caſus. quibus res eccleſiæ licitè alienari poſſunt.

SVMMARIVM.

1 *Permutatio inter rem principis & eccleſiæ licita eſt, dummodo eccleſia recipiat rem meliorem, uel æqualem 2. etiam Prælato contradicente, qui ad hoc poteſt cogi. 4.*
2 *Princeps quis propriè dicatur, uide remiſſiuè.*
3 *Imperator nil habet facere in bonis, etiam temporalibus ipſius eccleſiæ.*
5 *Permutatio inter rem eccleſiæ & rem alterius eccleſiæ ualet etiam data æqualitate rei; & ratio poteſt eſſe quia priuilegiatus non utitur, &c.*

CAP. I.

a
1 SI princeps. [a] †Princeps poteſt rem
eccleſiæ immobilem permu
tatione acquirere data re
meliori uel æquali; & in hoc quod di-
cit, æquali, eſt caſus notabi. Primò quæ-
ſtio. Secundò ſolutio, ibi, *liceat*. Caſus li
teralis. Quæſitum fuit in concilio, utrū
eccleſia poſſet rem immobilem permu-
tare cum principe. ſtatuit concilium, ꝙ
ſi princeps uoluerit permutare rem im-
mobilem cum ſanctis locis, & ab eis rem
immobilem accipere, & de communi
uoluntate permutationem facere, hoc li
citum ſit, dummodo cauſa rationabilis
hoc expoſcat, & res, quam princeps præ
ſtiterit, maior fuerit, uel ſaltem ęqualis,
& ſuper hac permutatione principis
pragmatica ſanctio. promulgetur. Ber.
2 † Not. 1. unum caſum nota. ſecundum
communem intellectum, in quo fit per-
mutatio cum eccleſia, ceſſante neceſſita
te, uel utilitate ipſius. Satis enim eſt, ꝙ
eccleſia non deterioretur: & hoc eſt indu
ctum in fauorem principis, & intelli-
gunt doc. de principe, id eſt Imperato-
re, qui eccleſiam muniuit multis priuile
giis. Ideò non fuit magnum hanc com-
penſationem ei tribuere. Vide gl. in cle.
unica, de baptiſ. quæ tractat, quis, pro-
3 priè dicatur princeps. †No. 2. ꝙ Impera-
tor non poteſt diſponere de rebus eccle
ſię etiam temporalibus. unde permuta-
tionem contrahere non poteſt ſine uo-
4 luntate eccleſię. †In gl. in uer. *rationabi-
lis*, ibi, *utilitas eccleſiarium*. uult gl. ꝙ ſine
utilitate eccleſiæ non debet fieri hæc ꝑ-
mutatio. ſed doc. cōiter ꝯ. imo uꝛ gl. con
tra tex. qui non requirit utilitatē eccle-
ſiæ, ſed fundatur ſuper fauore principis,
& ſolum requirit æqualitatē rei, cū qua
fit ꝑmutatio rei. Et ad tex. qui requirit
rōnabilitatem cauſę, rńdetur, ꝙ p̄t intel
ligi de cā, ex qua mouetur princeps ad
permutandum; puta, ꝙ eccleſia hēns prę
dium prope palatiū principis, quod eſt
ſibi neceſſarium ad palatiū ampliandū,
uel quid ſimile. Et plus dīt hic doc. ꝙ ſi
prelatus non uult conſentire huic ꝑmu
tationi, pōt compelli per ſuperiorē, arg.
5 c. nullus, de iu. pa. † Aduerte, quia ſimile
priuilegium habet quilibet rector cuiuſ
libet eccleſię, ut poſſit permutare cū ec-
cleſia data ęqualitate ipſius rei, ut eſt caſus not. 12. q. 2. c. ſi
quis qualibet, cum c. pręcedenti, rīr autem procedit dictum
b gl. In gl. fi. in fi., *uel* [b] *pragmatica ſanct.* ponitur hic pro qua-
dam annotatione, ſeu ſignificatione, q̄ facit princeps ſuper
permutatione; & requiritur hoc non ad ſubſtantiam per-
mutationis, ſed potius ad excuſationem eccleſię, ſi diceretur ſibi, ꝙ diſtraxit rem eccleſiaſticam.

SVMMARIVM.

1 *Permutatio facta de re eccleſiaſtica, non ſeruata ſolennitate, poteſt reuocari.*
2 *Permutatio inconſultè facta dicitur illa, quæ non fuit facta in caſu licito.*

CAP. II.

1 VT commutationes. †Breue eſt, & pōt
ſic ſummari quo
ad mentem. Permutatio rerum eccleſiaſticarū
facta in caſu non conceſſo, ſeu non obſeruata ſo
lennitate iuris, eſt reuocanda per ſucceſſorem; hoc dicit, &
2 eſt tex. no. †No. ibi. *inconſulte facta* ꝙ ꝑmutatio factā cōſul-
tè non poteſt reuocari per ſucceſſorem. Idem in quolibet
ꝯctu inito ſuper rebus eccleſię, ut ti. 2. s̄. de preca. Et dr̄ per
mutatio facta inconſultè, quę non fuit facta in caſu licito.
c Et q ſunt caſus [c] liciti, no. 12. q. 2. ī ſumma, & habuiſtis duos
caſus. s̄. c. proxi. Idem, ſi nō ſeruatur ſolennitas iuris. 12. q.
2. ſine exceptione, & in c. 1, de reb. eccl. non alie. li. 6.

CAP III.

MAncipia. Breue eſt, & tolle prin. c. pro ſum
mario. quod aūt ſequitur hic, &
in c. ſeq. eſt eius expoſitio, & dic ſic. Mancipia ec
cleſię non dēnt permutari, niſi ad libertatē, uel
niſi ſint fugitiua; hoc dicit cum ſeq. Caſus lr̄alis. Queſitum
fuit in concilio iſto, utrum mancipia eccleſiarum poſſint
permutari cum mancipiis laicorum. ſtatuit concilium, ꝙ
mancipia eccleſiaſtica permutari nō debeant niſi ad liber
tatem, ita uidelicet, ꝙ mancipia, quę dantur pro mancipio
eccleſię, permaneant in ſeruitute eccleſię, & mancipium ec
cleſię in libertate perpetua maneat, quia quod ſemel Deo
dedicatum fuit ad humanos uſus redire non debet. Ber. No
ta primò, ꝙ licitum eſt eccleſię poſſidere ſeruos. nam tex. il
le intelligitur de mancipiis Chriſtianis, non aūt Sarrace-
nis ſm Vinc. & fortè motus Vinc. eadem rōne, de qua in fi
ne literę. tex. tamen iſte loquitur indiſtincte, ad idem. 12.
q. 2. cum redemptor, & c. eccleſiaſticus. No. ſecundò, ꝙ ſer-
uus eccleſię dr̄ homo eccleſiaſticus, & uide 12. q. 2. eccleſia
rum ſeruos. Item no. ꝙ deputatus ſeruitio eccleſię non dr̄
deputatus ad humanos uſus, ſed diuinos. Vltimò no. unum
caſum, in quo permittitur alienatio ſeruorum eccleſię, qn̄
ſ. alienatur, ut conſequantur libertatem; de quo dic, ut in
c. ep̄m qui mancipium. 12. q. 2. & dixi inc. 3. de re. eccl. non
alie. In gl. fi. in fi. ꝙ dic in principe, ſ. in papa. nam de eo lo-
quitur capitulum, eccleſiaſticis, allegat. in gl. & ultima ſol.
cōiter tenetur; & ex qua habes prelatum citra papam non
poſſet donare ſeruum eccleſię, ē t ex cā renunciationis ali-
cuius ſeruitii, licet ſecus ſit in aliis mobilibus. c. cæterum,
de dona. Inn. dicit hoc. c. loqui de honeſtate, & non de ne-
ceſſitate. Non uꝛ procedere per c. ſeq. ubi dr̄ hoc eſſe iniu-
ſtū & impiū; ergo nō ſolū eſt hoc honeſtū, ſed neceſſariū.

SVMMMARIVM.

1 *Donatio facta eccleſiæ præſumitur in dubio facta pro remedio animæ. nam omnis donatio facta eccleſiæ dicitur cauſa pia.*
2 *Argumentum ab abſurdo ualidum eſt in iure.*
3 *Venditor alicuius animalis, licet expreſſerit ſe nolle teneri de uitio aliquo & multa expreſſit poſteà ſi apparebit aliquod uitium, quod in ſpecie fuit expreſſum, ipſe tenetur redhibitoria, uel etiam ſi expreſſerit in ſpecie, & poſtea in genere dixit multa alia, quæ non habebat. 4.*
5 *Venditio facta de equo reſcinditur, ſi intra triduum equus moriatur, & reperiatur cor habere marcidum, & idem de aliis animalibus.*
Morbus ſuperueniēs alicui animali empto an præſumatur antiquus uel nouꝰ.
Actio redhibitoria & quanto minoris an & quibus caſibus competant & ad quid uide. ſuprà. in glo.

CAP. IIII.

INiuſtum. Breue eſt & ſummatum fuit. s̄. c.
proxi. Caſus literalis. Idē dr̄ in
iſto qđ in primo. ſ. ꝙ mācipia quæ fideles Deo &
ſanctis eccleſiis pro remedio animarū ſuarū con
tulerit, occaſione alicuius. cōmutationis in ſeruitutē ſecu-
lariū iterū non redigant, quia, ut canon dicit, ſerui fugitiui
ſolūmodo diſtrahi pn̄t, & ideò rectores eccleſiarū ſummo
pere caueāt, ne eleemoſina unius, peccatū alterius fiat, nec
1 ad humanos uſus ſeruus eccleſię redire dēt. Ber. † Not. 1. ꝙ
collatū eccleſiæ dr̄ cōſecratū Deo & ſanctis eius. Et no. ꝙ ī
dubio donatū eccleſiæ, præſumitur donatum pro remedio
animæ, & oīs donatio facta eccleſiæ, dr̄ cā pia præſumptiuè
ad hoc c. requiſiſti, de teſt. No. ibi: *tantummodo permitti.* ꝯ opi.
Inn. de qua in c. pręce. nā eccleſia nō permittit ſeruos eccle
2 ſiarū diſtrahi, niſi ſint fugitiui. † No. ibi; *diſtrahi*, ꝙ nō ſolum
permutari, ſed etiā uendi nō debent, niſi eripiant̄ in liber-
tatē, ut in c. pręce. Nota, ꝙ eleemoſina unius qn̄q; occaſio-
nalr̄ eſt peccatū alterius, & hoc uerificat̄ quotidiè in diri-
piētibus bona eccleſiaſtica. Nā largitores illarū rerū fece-
runt illā eleemoſinā: ſed ſubtrahātes cōmittunt peccatum.
3 †No. ibi; *& eſt abſurdum*, ꝙ valet arg. ab abſurdo, licet autho
ritas nō alleget̄. c. ex ore de priui. Vltimò no. in fi. ꝙ hono-
rabilius eſt eſſe ſub eccleſia, & ei ſeruire, quā ſubeſſe tꝑali
dn̄o; qa in primo caſu ſeruit̄ Deo, cui ſeruire regnare eſt. fa
cit. 54. di. multos. In gl. 1. ibi; *dum eſt in fuga*, & eſt rō, quā
ponit gl. in c. fugitiui. 12. q. 2. Nā fuga eſt quædā ſpecies li-
bertatis. l. ꝙ ſi nolit. ff. de ędi. edict. & in l. quid ſit fugitiuꝰ,
eo. ti. ideò ſub cōditione pōt uendi, ſi fuerit reuerſus. Dicit
tn̄ Hoſt. ꝙ fortè ſpeciale eſt in ſeruo eccleſię, ut nō obſtan-
te, ꝙ ſit in fuga, pōt uendi, arg. hic & in d. c. fugitiui. Prima
tn̄ opi. plus placet, ne ꝑ uerba gn̄alia recedamus a terminis
iuris. Et no. gl. in eo, ꝙ dicit, ꝙ ſi uēdit̄ ſeruꝰ fugitiuꝰ, dēt pa
tefieri titio emptori, ne poſteà fieret redhibitio. Et ꝓ intel
lectu terminorū & gl. ſcias, ꝙ ſi uēdit̄ animal, ſeu alia res pa
tiēs defectū latētē, cōpetūt emptori duę actiones. Vna quę
appellat̄ redhibitoria, de qua in gl. & iſta ꝯpetit, qn̄ emptor
n̄ fuiſſet empturus, ſi ſciuiſſet illud uitiū, uel defectū. Et per
hāc actionē ex toto recedit̄ a ꝯctu. vn̄ fit redhibitio q̄ ſi re-
ditio, qa res & pretiū redeūt ī priorē ſtatū. l. redhibere, ff.
de ædi. edic. ad idē. l. ſi hęres, ff. de excep. rei iud. Alia actio
a appellat̄ quāto minoris [a], & iſta ꝯpetit ēptori ēpturo; licet
ſciuiſſet uitiū, ſed dat̄, ut fiat reſtō partis p̄cii, quāto minus
fuiſſet empturus, ſi uitiū ſciuiſſet, & iſta actio cōpetit intra
b annūbutilē. Alia actio cōpetit intra ſemeſtre. l. 2. C. de ædi.
ac. & dicūtur iſtę actiōes ędilitiæ: quia fuerūt ædite ab ędi
libus, i. ab illis officialibus Romanis, q erāt ſup rebus ędi
libꝰ & ſtatuerūt, ne res morboſę uēderētur, & finaliter ędi
4 derūt illas duas actiones. † Sed quęro de q. no. & quotidia
c na; pone, ꝙ vēditor emptori equi dicit ꝙ vēdebat æquū cū
ſuis ſuperoſsis & magagnis & ſuis vitiis, nec volebat de a-
liquo teneri, facta uēditione ītra modicū tp̄s reperit̄, ꝙ e-
quꝰ dolebat ī ſpatula, quē dolorē nō oñdebat tꝑe uēditio-
nis: qa erat calefactꝰ, an teneat̄? & vr̄ ꝙ nō, ex quo pactū fuit
appoſitū, ut nō teneret̄ de aliquo uitio, arg. c. 1. de ꝯmo. Cō
trariū ſētit Spe. & clariꝰ Io. An. ſētit ibi in addi. ī ti. de emp.
& uē. §. nūc uidēdū, uer. qđ ſi uēditor, ꝑ tex. no. ī l. tenet̄, ī fi.
& l. qro, de act. emp. Et ē alia rō; qa uēditor vr̄ fuiſſe ī dolo n̄
exprimēdo illud uitiū ī ſp̄li. Nā ī generali ſermone nō ꝓ-
ſumit̄ qs uelle renūtiare ei iuri, cui in ſp̄ē renūtiaſſet, ar. in
l. ſed & ſi qs. §. q̄ſitū, ff. ſi qs cau. & ī regula, in gn̄ali, de reg.
5 iu. li. 6. & no. in c. unico, de cōmo. † Similis qō ponit̄ ꝑ Io.
An. in eo. §. uer. qd ſi uēditor. ubi dicit, ꝙ ſi ēt uēditor expſ-
ſit uitiū latēs, cū expreſſit alia uitia, q̄ equus nō patiebat̄,
uel ſubiūxit clauſulā generalē, puta equꝰ dolebat ī ſpatula,
qn̄ nō erat calefactus. nūc uerò dixit uen
do tibi equū ꝓ calcitroſo & dolēte ī ſpa
tula & patiēte oē uitiū: nihilominꝰ con
cludunt, ꝙ p̄dictæ actiones cōpetūt ꝯ uē
ditorē: qa p̄ſumptio eſt, ꝙ malitioſè hoc
diceret īmiſcēdo cū aliis erroribꝰ, quos
equꝰ nō patiebat̄ tūc tꝑis. vn̄ emptor ue-
roſilr̄ potuit cōſiderare, ꝙ nō dolebat in
ſpatula, quēadmodū & alia uitia expſſa
nō patiebat̄; ad hoc iura & rōnes. s̄. alleg.
Debet ergo uēditor pateſacere uitiū ſpā
le; ita ꝙ nō trāſeat ſub īuolucro uerborū;
qđ no. qa practicat̄ quotidie ī uēditori-
bꝰ equorū. Et uide aliā q. Io. An. eo. ti. §.
6 ſciēdū, uer. ſed no. ubi dicit poſt alios, † ꝙ
ſi equus uēditus morit̄ ītra triduū, & re-
perit̄ hr̄e cor marcidū; ꝙ p̄ſumēdū eſt il-
lū morbū habuiſſe tꝑe uēditionis; & hoc
p̄ſumit̄ ꝑꝑ breuitatē tꝑis, ar. ī l. ſi uēdito
ri, ff. de priui. credi. uide gl. in ſimili in c.
ſi qua fœmina. l. di. & in c. 2. de cle. ꝑcuſ. &
d l. 1. C. de emēdē. ſer. Quidā [d] tn̄ ꝯ: qa īte-
ritu ſpeciei dēt liberari uēditor. Sed nō
ꝓcedit: qa emptor dēbat reſtituere equū
patefacto uitio; iō ſi perit in manibꝰ ſuis,
nō liberat̄ iteritu ſpeciei, ar. ī l. qđ te, ff. ſi
cer. pet. & pōt petere p̄ciū, quēadmodum
7 potuiſſet detecto morbo an̄ mortē. † No.
ex hoc, ꝙ actio redhibitoria ꝯpetat, etiā
poſt īteritū rei ī manibꝰ emptoris, ex quo
morit̄ ex primo morbo latēti uerè, uel p̄
ſumptiuè, & id not. Cy. in l. 1. ff. de ædil.
ac. qn̄ morbꝰ naſcit̄ poſt emptionē in bre
ui tꝑe, ut ꝑꝑ breuitatē tꝑis p̄ſumat̄ mor
bꝰ antiquus. vn̄ ſecus eſſet, ubi morbꝰ eēt
nouus. l. 3. C. eo. Et gn̄aliter, cū q̄rit̄ qua
liter ſit agēdū, cū res uēdita reperit̄ mor
boſa, ſeu uitioſa, diſtingue poſt Cy. ī d. l.
1. Aut. n. morbꝰ erat notꝰ tā emptori, quā
uēditori; & nō cōpetit aliqđ remediū: qa
ſciēti nō fit iniuria, neq; dolꝰ. l. 1. §. ſi ītel
ligat̄, ff. de ędil. ædi. & in l. paciſci, ff. de
pact. & ī rl̄a, ſciēti, li. 6. aut uterq; ignora
uit; & cōpetit actio, quāto minoris p̄cii,
nō aūt ad totū dānū, ut ī d. l. tenet̄, uel ēt
redhibitoria, ſi nullo mō emiſſet patefa-
cto uitio. d. l. ſi is. Aut ſciebat alter tm̄, &
ſi emptor, eſt ſibi imputādū rōne p̄dicta,
& ſi uēditor, tenet̄ ad oē intereſſe, qđ in
de paſſus eſt emptor, nō ſolū ad p̄ciū, ut ī
l. Iulianus, in prin. ff. de act. empt. niſi īter
ueniſſet pactū, ꝙ nō teneret̄. d. l. paciſci,
qđ intellige ſm̄ p̄dictas limitationes. Vl
timò ſcias, ꝙ uitiū dr̄ patēs, qn̄ quilibet

a Minoris. Adde, ꝙ eſt ēt actio quāto minoris ciuilis, q̄ cōpetit, non qn̄ quis emit equum, uel animal morboſum, ſed qn̄ emit librum, uel ueſtem habens uitium latens; tex. eſt in l. quoties, ff. de ædi. edic. & ꝑ Ang. de Are. in §. p̄torū, inſti. de iure natu. Et adde huc pulcherrimè quæ ſcribit. d. Abb. in diſputatione ſua incip. ſtante ſtatuto, in fi.

b Intra annū. Adde, ꝙ hoc procedit ēt cōtra eccleſiam: quia in iſtis actionibus & ſimilibus prætoriis, ut eſt actio de dolo, p̄ſcribit̄ ꝯ eccleſiam, ſicut contra priuatum; ita dicit idē Pan. in c. cum cā, in 3. co. s̄. de emp. & uē. & ibi notaui. & dicit eſſe no. ꝓ intellectu totius titul. de p̄ſcri. ſed magis ꝓ extenſione. c. de quarta, de præſcr. & ſic aut. quas actiones, C. de ſac. ſan. eccle. poterat ēt notari ad hoc, uidelicet ad declarationem & extenſionem. d. l. 2. C. de ædil. ac. cū ſimili.

c Equum. Adde hic eundem Pan. in c. cum contingat, in antepe. co. s̄. de iureiu. & do. Chriſtof. Por. inſti. de ſuſpe. tu. in ult. col. ubi allegat etiam gl. in l. ea, quæ cōmendā di, ff. de contrah. emp. ubi dixit, ꝙ uenditor equi, qui dixit equum non aſcendere arborē: quia non aſcendebat pōtē uel portum: nihilominus tenetur, & Ang. de Are. in §. prætorū, inſtit. de iur. nat. gen. & ciui.

SEB. SAP.

c Equum. De hac q. uide Abb. in c. cū cōtingat, char. pe. uer. nonus caſus. s̄. de iureiur. Ang. in l. ſi quis cum aliter, ff. de uerb. obli. And. Sicu. in c. cum dilecti, s̄. de empti. & uend. & in conſi. 56. inci. ſapienter ſcribit, in 4. col. in 2. uol.

d Quidam. Vt Angel. in l. ſi quis cū aliter, ff. de uerbo. oblig. Et ſi quis diceret, Ang. & iſti quidem inſipidè locuti fuerunt: quia ipſe uenditor non erat debitor ipſius emptoris ſpeciei, ſed tenebatur ad quantitatem, hoc eſt ad precium ipſius equi uenditi mortui, ergo fundamentum Angeli nihil probat. Sed noluerunt hoc dicere, ſed uoluerunt dicere, quòd ſi uenditor equi non erat debitor, niſi ipſius ſpeciei, certè hoc eſt equi, qui mortuus eſt ſine mora & culpa ipſius uenditoris: ergo ipſe uenditor debuit liberari, cum periculum rei uenditę ſtatim perfecta uenditione tranſeat in ipſum emptorem. §. cum autem emptio, inſt. de empt. & uendi. Sed Ioan. And. bene locutus fuit, ut dicit hic iſte.

a Soli Ep̄o. Adde Cal. conſi. 7. hoc tit. do. de Rot. deci. 311. in nouis, hoc ti. & ibi uide, an capitulū ſe. uacāte poſſit reſignationē accipere.

b Ep̄s. An Epiſcopus poſſit compellere clericos ad permutationem beneficiorum pro neceſſitate, & concludit, ꝙ ſic. Eandem ſnīam tenet gl. & ibi apertè Arch. in c Ep̄s de loco. 7. q. 1. & uide. s̄. de præben. in c. auaritię.

aſpiciens potuit ꝑpendere. Sed dubium eſt, quid ſi emptor fuit minus diligens, & nō bn̄ ꝓſpexit? dicit no. Cy. ꝙ nihilominus tenet vēditor; qa licet emptor ſit in quadā culpa ſeu negligentia tn̄ venditor fuit in dolo; qa nō dixit nec patefecit uitiū parū diligēti, & dolus ꝑpōderat culpę l. item ſi obſtetrix, ff. ad. l. Aql. quod not.

S V M M A R I V M.

1 *Permutatio beneficiorum & dignitatum non eſt licita, neq; præbendarum ſimpliciū, & ſoli Epiſcopo, uel habenti iura Epiſcopalia datur facultas permutandi perſonas de beneficio ad beneficium. 4. & hoc propter utilitatem beneficiorum. 5. 6. & 10.*

3 *Simonia committitur non ſolum in Spiritualibus, ſed etiam in annexis ſpiritualitati.*

6 *Permutatio beneficiorum quo caſu ſolet fieri ex iuſta & neceſſaria cauſa, etiam inuito beneficiato. 7. 10.*

8 *Epiſcopus poteſt priuari epiſcopatu propter aliquod ſcādalum imminens, licet non proueniat ex defectu ſuo, debet tamen ipſe de bono cābio ſuppleri.*

9 *Permutatio beneficiorum licet poſſit ad alium, quàm ad Epiſcopū ſpectare, tamen nō poteſt fieri ſine conſenſu Epiſcopi, ille uero, ad quē ſpectat, habet eligere: Epiſcopus uero conſentire.*

Permutatio uero beneficiorum continet in ſe quandam renuntiationem.

C A P. V.

1 *Quæſitum.* †Præbendę pacto pręcedente permutari non poſſunt. Ep̄s tn̄ pōt de loco ad locum permutare perſonas. Primò q. Secundo ſolutio, ibi: *generaliter.* & ibi duo dicta. Fin, ibi; *ſi autem.* Caſus literalis. In concilio Turon̄. ſtatutum fuit, ꝙ commutatio dignitatum fieri non deberet. Quęſitum fuit a papa, utrum commutatio præbendarum fieri poſſit, cū hoc in concilio Turon̄. nō fuerit prohibitum, unde uidebat̄ permiſſum, Rn̄det papa generaliter; uerum eſt, ꝙ cōmutatio ꝑbendarū fieri non poteſt, ꝑcipuè aliqua pactione pręmiſſa, quæ in ſpiritualibus, uel ſpiritualibus annexis ſimoniacam continent prauitatem. Si uero Epiſcopus cauſam uiderit neceſſariā, poterit de loco ad locum transferre perſonas; ut qui uni loco minus ſunt utiles alibi ſe ualeant utilius exercere. Bernar.

2 †Not. primo regulam, quòd beneficia eccleſiaſtica, quæ poſſident̄ in titulū, nō pn̄t permutari ex ſola authoritate ipſorum

in contrarium tamen facit tex. in c. 1. de re eccl. & ibi no. Vin. poſt eum, & d. An. in c. ult. d̄ poſtu. præl. in ul. co. & uide omnino quod not. poſt gl. in d. c. Epiſcopus de loco.

Adde Cal. conſi. 1. hoc titu. & uide ibi quare ꝑmutatio beneficiorum fuit inuenta.

ANT. FRAN. An permutatio beneficiorū poſſit fieri ꝑ ſubditos, & ad id cōpelli ex cā utilitatis, & forſan commodioris curæ, aut alterius cōmoditatis ipſarū eccleſiarū permutādarū n̄ cā utilitatis perſonarū, uide Car. in cle. 1. in. 4 q. de rer. permut. Et debet hæc permutatio fieri authoritate Ep̄i, uel alterius ſupioris habentis poteſtatē cōferēdi, ut per Car. in d. cle. 1 in. q. 8. & in q. 10. & 15. & 16. ubi ēt dicit. d. car. ꝙ talis permutatio beneficiorum impedit optationem, quę forſan fieri poſſet ex conſuetudine, de qua ī. c. 2. de cōſue. lib. 6. Et adde, ꝙ beneficiū patronatū nō poteſt ꝑmutari ſine cōſenſu patroni, ipſa tn̄ permutatio ſi fiat ualet, ſed uenit annullāda, ut per d. de Ro. deciſ. 318. inc. permutatio, ī nouis. Adde, ꝙ ſi permutatio fieret de beneficiis exiſtentibus in diuerſis diœceſibus, debet in tali permutatione iteruenire ſenſus utriuſq; Epiſcopi, ut per Car. in d. cle. 1. in. 9. q. de rer. permu.

c SEB. SAPIA. Per ſuperiorem uide Fel. in c. nihil cū ſcādalo col. 1. uer. 10. propter ſcandalum, s̄. de præſcri.

d ZACHARI. Priuatio. Adde Moder. in c. literis, el. 1. j̄. de hom. & Lud. Rom. ſing. ſuo. 798. inc. an Epiſcopus. & utrum idem ſit iuris in Papa, not. Immo. poſt Car. in c. niſi cum pridem, col. 6. s̄. de renū. quòd not. Cardi. conſi 98.

e Conſentire. Adde Cald. Conſi. 2. & 4. hoc titu.

e SEB. SAPI. Conſentiente. Adde, ꝙ ſi fiat permutatio de beneficio patronato cū alio, ſi Epiſcopus præſtiterit authoritatem, ualet, etiam non uocato patrono, ut per Rot. in ti. de re. permu. deci. 5. in nouis. Quod declara, ut per Felin. in d. c. cum Bertoldus, col. 6. uer. limita quintò, s̄. de re iudicata.

3 poſſidēriū, ēt ſi ſint ꝑbēdę ſimplices. †Not. 2. ꝙ ſimonia cōmittit̄ nedū in ſpūalibus, ſed in annexis; facit c. ꝑtereà, de trāſ.

4 †Tertiò no. unū caſum reſeruatū ſoli Ep̄o[a], ſ. interpo-

a nēdi authoritatē ꝑmuttationi bn̄ficiorū. nulli. n. inferiori citra Ep̄m hoc cōpetit, qđ uoluit hic Inn. & cōiter ſequ. & idē gl. in cle. unica, e. ti. Et ꝓbat̄ hoc in tex. in eo, ꝙ gn̄alr ꝓhibet̄ bn̄ficiorū ꝑmutatio, & ſoli Ep̄o dat̄ facultas permutandi perſonas de bn̄ficio ad bn̄ficium. Idē tn̄ intelligas de inferiore prælato habente ius Ep̄ale in bn̄ficiis ꝑmutandis. Nā talis exercet oīa iura Ep̄alia, q̄ ſunt iuriſdōnis, ut not. gl. in c. 1. de reb. ecc. nō alie. Inn. in c. 2. de trāſa. dixi ī c. ſignificaſti, de ſo. cōp.

5 †Vltimò no. ibi: *minus ſunt utiles*, ꝙ ꝑmutatio fit aliqn̄ ex maiori utilitate; vn̄ licet quilibet bn̄ficiatus ſit utilis bn̄ficio ſuo: tn̄ ſi eſt vtilior in alio, ꝑt ex hoc fieri ꝑmutatio, & clarius ꝓbat̄ in fi. dū dicit. *utilius exerceret &c.* Nā pōderādū eſt uerbū, *utilius.* nā cū ſit cōparatiuū, ꝑſuppo nit ſuū poſitiuū; ſ. ꝙ utilr pri⁹ ſe exercebat, licet utilius ſpe

6 ret̄ ſe exercitaturū eſſe; ad hoc. l. ubi aūt, ff. de uer. obli. †Et hęc adducūtur ad qōnē: nūqd permutatio bn̄ficiorū ſit permiſſa ex expediētia ꝑſonarū dūtaxat, an uerò ex ſola neceſſitate eccleſiæ? tex. iſte ꝑt adduci ꝓ & ꝯ, in eo, ꝙ permittit ex cā neceſſaria. Secundo in fi. in eo. ꝙ pōderat maiorē utilitatē: ſed cōiter cōcludit̄, ꝙ cā neceſſaria, uel utilitas ipſius eccleſiæ, eſt cā ſufficiēs, ut hic, & no. in c. niſi cū pridē, de renū. & 7. q. 1. c. ſcias, & c. Ep̄s, de loca. Expedientia aūt perſonarum ēt ſufficit: ſed cōiter conſideratur in minoribus bn̄ficiis; ſed in maioribus ēt ob hāc cām ſæpe fiat, ut ī c. ad ſupplicationē, de renū. & 74. di. c. quorūdā. Pone exēplum: Rector unius bn̄ficii nō poteſt multum ꝓficere ibi; quia aer illius loci nō eſt ſibi ſanus: uel non tutè uiuit ꝑꝑ inimicitias priuatas; certè licitè permutat cū alio, q utiliter ī hoc bn̄fi-

6 cio reſidere ꝑt, ut in iuribus præal. †Sed q̄rit̄, nūquid Ep̄s

b ꝑt permutare, ēt beneficiato inuito? Io. An. ponit hic unum ſolū uerbū, in quo ſentit, ꝙ nō. Nā ſuper uerbo, ꝑſonas, ſupplet, uolentes: tn̄ nihil allegat. Sed ꝯ cum facit tex. in quātū dat Ep̄o facultatē trāsferēdi perſonas de loco ad locum; &

7 nullā mentionē facit de conſenſu partium. † Ad idē notabile dictū Inn. in c. niſi; de renū. ubi dicit, ꝙ ſi ſcādalū imminet eccleſię ꝑꝑ perſecutionē ꝑlati; ꝑt talis ꝑlatus licitè pri

c uari ꝑ ſuperiorē[c], licet ipſe nō ſit in culpa hui⁹ ꝑſecutiōis

d & ſcādali; ſed ꝑꝑ bonū publicū tolerāda ē talis priuatio,[d] dato tn̄ in illa bono cābio; & trāſit hic Io. An. cū illo dicto & uide latius de hoc ꝑ Fed. in tracta. permutationis. q. 25. & ibi cōcludit hoc poſſe fieri ex cā neceſſaria. Qđ ſatis placet, ſi alr nō ꝑt eccleſię cōſuli, ſaltē ꝑ datione coadiutoris; & facit qđ no. doc. de poſtu. ꝑl. ſi tn̄ poſſet ꝓuideri ꝑ datione coadiutoris, nō puto, ꝙ inuitus poſſit trāſferri, ſicut dicimus de infirmo, q nō priuat̄, licet ſit īpotēs ad adminiſtrādū: ſed dat̄ ſibi coadiutor, s̄. de cle. ęgro. per totū. †Sed dubiū eſt; qđ ſi collatio bn̄ficiorū ꝑmutādorū ſpectat ad aliū, quā ad Ep̄m? Sol. dicit Io. An. ꝙ tūc Ep̄s permutabit cū cōſenſu illorū, vn̄ authoritas ꝑmutationi adhibenda pertinet

e ad Ep̄m: ſed habētes eligere, uel cōferre debent cōſentire.[e] Na cū in permutatione interueniat renuntiatio iuxta ea, q̄ hn̄r & no. in c. vnico. j̄. e. ti. li. 6. & in c. ſi ꝑꝑ, de reſcr. eo. li. ergo oportet neceſſariò, ꝙ cōſentiant illi, q habēt eligere, uel cōferre; uide gl. in d. cle. unica. Quid aūt ſi nolūt cōſentire, & ꝑmutatio eſt neceſſaria eccleſię, uide Fed. in d. tract. q. 24. ubi cōcludit, ꝙ poterūt inutiles priuari, & ꝑ nouā electionē, ſeu collationē ꝓuidebit̄ de dignis, uelint nolint eligētes, uel habētes cōferre bn̄ficia. Et hæc. cc. huius rubricæ ponūt pauca; & ita oportet ea dotare qōnibus, q̄ cōiter veniūt in hac mā. †Iō q̄ro, nūquid ipſi bn̄ficiati poſſint tractare inter ſe de permutatione fiēda? Hoſt. cū quo trāſit hic Io. An. vr̄ ſentire, ꝙ non. Dicit enim, ꝙ permutatio debet compleri, ſeu procedere ex authoritate Epiſcopi: ſed dat remediū habenti cauſam permutandi, ut conferat ſe ad Ep̄m, & narret cām permutationis ſupplicando, ut dignet̄ ſibi ꝓui-dere

dere in aliquo loco. Poſſet ēt fin eū dicere; meū beneficiū cōpeteret bn̄ tali ꝑſonę, & ſuū mihi: n̄ āt dēt de hoc tractare cū alio bn̄ficiato. Et aduerte, qa hæc opi. eſt multū periculoſa. Nā pauci ſunt, quin prius ad inuicē n̄ hēant tractatū; & ꝓ opi. Ho. uide gl. or. in c. cū uniuerſorū. j̄. e. licet ꝯriū ſentiat ibi Io. An. poſt Gof. & clarius in c. unico. j̄. eo. ti. li. 6. & gl. in cle. unica, e. ti. & facit ibi tex. in uerbo, uolētibus, 4

a in d. c. unico. Et hæc opi. ur̄ uerior, ut poſſint hr̄e tractatū: a n̄ āt cōcludere ꝑmutationē, ſed ſe ſupponere diſpōni ſuperioris, & uide hic Inn. qui ſentit, & ꝑbēdæ eiuſdē ecclīæ & eiuſdē qualitatis pn̄t ꝑmutari ſine authoritate ſuperioris; qđ nō ur̄ placere Ho. nec Io. de Lig. j̄. e. c. fi. nā licet ꝑbenda cōſiſtat in ſpiritualitate: tn̄ qa inhęret canonię, n̄ dēt permutari ſine lnīa ſuperioris; & hæc opi. ur̄ uerior per iſtum tex. quia generaliter prohibet permutationē prębendarū.

S V M M A R I V M.

1 *Eccleſiæ, quæ habentur iure proprietatis poſſunt adinuicem permutari, & earū poſſeſſiones, & pro minus ualentium precium ſuppleri. 2. 3.*

4 *Permutatio an dicatur ſi ab utraque parte interuenit ſpecies, tamen ab una interuenit etiam certa quantitas?*

5 *Beneficia poſſeſſa iure proprietatis, uel in titulum, qua authoritate poſſunt permutari.*

6 *Iura ſpiritualia an & quo caſu tranſeant cum uniuerſitate, ſi ipſa uniuerſitas, alienetur, in qua continebantur dicta iura ſpiritualia.*

Generalitas debet transferri ad ſimilia.

C A P. II.

1 *Ad quæſtiones.* †Eccleſię iure proprietatis pn̄t adinuicem permutari, & poſſeſſionē earū ēt ꝑmutari pn̄t, & ꝓ minus ualentibus ꝑciū ſuppleri. Cōis diuiſio. Secunda, ibi, *reſpondemus.* Caſus literalis. Duæ conuentuales eccleſię conſtitutæ erant in diœceſi iſtius epiſcopi, utraq; illarū habebat eccleſiā parochialē cū poſſeſſionibus ſuis. utraq; parochialis ecclā magis erat uicina alteri q̄ illi, cui erat ſubiecta. Iſtæ cōuentuales ecclīæ uolunt adinuicē ꝑmutare illas parochiales ecclīas, ſed altera parochialis plurib. poſſeſſionibus abūdabat. & iō cōuentualis ecclīa, cui ſuberat, poſtulabat ſibi adiici certā pecunię q̄titatē, ut ſic ꝯtus ꝑmutationis poſſit ad ęqualitatē ꝑduci. q̄rebatur a dn̄o papa, utrū licitè fieri poſſit? Rn̄det papa, ꝯtus fiat de parochialibus eccleſiis ꝑ ſe, & alius ꝯtus de poſſeſſionibus fiat per ſe; & ſi rōne poſſeſſionū una eccleſia præfertur alteri, ab alia certa ſibi pecuniæ q̄titas adiiciatur; ita, ꝙ ꝯtus ſibi inuicē

2 nullatenus miſceantur. Ber. †No. 1. ꝙ non ſolū pn̄t permutari bn̄ficia, quę poſſidentur in titulū, ut in c. pręced. ſed ēt ea, quæ habentur iure ꝓprietatis, ut hic, & in c. uenerabilis, de excep. & dicit hic Ho. & quaſi eſt cōe dictum doc. ꝙ qualecūq; & q̄tumcunq; ius hēat quis in eccleſia, ꝑt illud cum alio iure ꝑmutare. Nā eade dēt eſſe rō de toto ad partem, q̄ eſt de parte ad totū, ut in c. paſtoralis. §. idē, cū totum, de of. deleg. l. q de tota, ff. de rei uen. quod no. Et ex hoc potes ſumere unā conclōnem gn̄alē, ꝙ beneficia & iura, q̄ hēntur 5 in eis, qualitercūq; ſint, poſſint cū authoritate ſuperioris ꝑmutari. No. ulterius, ꝙ nedū unū ꝑdiū ecclīę cū alio pōt ꝑmutari, ſed ēt oēs poſſeſſiōes ecclīę ſimul & ſemel. Tertiò no. ꝙ permutatio ecclīarū, quę fit iure proprietatis, nō fundatur in ꝑſonis rectorum ſeu Vicariorum illarum eccleſiarū, ſed in ꝑſonis illorū, qui hēnt ius in eccleſias ſibi ſubiectas, quia ius eorū permutatur, & non ius uicariorū.

3 † Item no. ꝙ ecclīa pinguior nō ꝑt ꝑmutari cū eccleſia tenui,[a] uel

a minus pingui interueniente pecunia ſimplr ex ea parte; qa uideretur pecunia data pro reditibus ſpūalibus, uel pro re ſpūali obtinenda, ſed eo caſu dēt ſeruari cautela, q̄ tradit iſte tex. ut pecunia ſuppleat̄ non ꝑꝑ reditus ſpūales, ſed ꝑꝑ ampliores reditus tꝑales alterius ecclīę. Vltimò not. ꝙ tales ꝯtus non debent adinuicem commiſceri, quod poteſt itelligi dupliciter. Primò, ꝙ ꝯtus ſint ſeparati quo ad animū, & quo ad uerba, ut per ſe permutatur eccleſię ſine poſ-

ſeſſionibus, & per ſe poſſeſſiones ſine eccleſiis, addita certa quantitate pecunię, ut ueniat̄ ad ęqualitatē permutationis. iſte intells eſt tutior. Secundus intells, ꝙ ꝯtus ſint ſeparati quo ad animum, ut pecunia det̄ in n̄ cōpēſatione rerū ſpūaliū, ſed tꝑaliū.

4 †Et ex his infertur ad utilem qōnem, nūquid dicatur ꝑmutatio,[b] qn̄ ex una parte interuenit ſpecies, & ex alia interuenit ſpecies cū certa quātitate pecunię? Nam ur̄ primò, ꝙ non ſit permutatio, ſed potius emptio, ex quo interuenit ꝑciū cōſiſtēs in q̄titate. l. 1. ff. eo. & in l. 1. ff. de contrah. emp. In ꝯriū facit, ꝙ ex utraq; parte interuenit ſpecies, ergo eſt ꝑmutatio, ut in d. l. 1. de rer. perm. & ī l. 1. ff. de ꝯhē. emp. & iſte tex. eſt multū nota. in mā. Et facit, ut dicat̄ ꝑmutatio, tū quia tex. expreſsè appellant iſtā ꝑmutationē, licet ex alia parte interuenerit ſpecies cū q̄titate. Tū, qa iſtud c. eſt poſitū ſub ru. de rer. perm. ergo magis participat de ꝑmutatione, q̄ de emptione. Similemodū argumētādi ponit gl. ī c. potuit, s̄. ti. proxi. Varii in hac qōne uaria dixerūt, ſed cōcludēdo, dic primò inſpiciēdū animū ꝯhentiū. Si. n. principalr intēdunt ꝑmutare, erit ꝑmutatio, licet pecunia acceſſoriè accedat, ut ꝑueniat̄ ad rei ęqualitatē; & ita iſte tex. dēt intelligi, facit. l. ſꝑ in ſtipulationibus, de reg. iur. & hanc opi. tenuit Io. An. hic, & Bar. ī l. Ariſto, ff. de do. ubi ad hoc allegat iſtū tex. Si āt n̄ apparet de aīo ꝯhentiū, recurre ad cōiecturas. Si. n. ꝑciū maius ſit, q̄ res data, ꝑſumendū eſt, ꝙ ſit emptio. Si aūt res ſit maioris ꝑcii, quā ſit in pecunia, erit ꝑmutatio, ar. c. ꝙ in dubiis, de conſe. eccl. Vel alta. facit rła, in obſcuris, de reg. iu. li. 6. Faciunt ad qōnē. Papa cōmiſit cuidā Abbati, ut poſſit uēdere d̄ poſſeſſionib. monaſterii uſq; ad certā quātitatē pecunię. Abbas uēdit recepta certa pecūia, & certa petia terrę. Dicebat̄ ꝙ nihil egerat: qa iſta erat ꝑmutatio, ex quo recepit certā petiā terrę, & ipſe n̄ habuit ꝑtātē ꝑmutādi, ſed uēdēdi. Cōtrariū eſt dicedū ꝑ ſupradicta: qa interuētio ſpeciei, q acceſſoriè uenit, nō alterat nām uendōnis, ſicut interuētio pecunię n̄ alterat nām acceſſorię ꝑmutationis. Facit ēt ꝓ ſtatutis, q̄ exigūt gabellā ꝓ ꝯtu emptionis.

5 †In gl. 2. ibi, *authoritate ſuperioris.* Aduerte, quia alio reſpū interuenit authoritas ſuperioris, qn̄ ꝑmutantur beneficia poſſeſſa iure ꝓprietatis, q̄ qn̄ ſunt poſſeſſa alia uia, ſ. in titulū. Nā in primo caſu authoritas exigitur ꝑꝑ alienationē iuris eccleſię, q̄ interuenit in ꝑmutatione. Nā rłr iura eccleſię non alienantur ſine authoritate ſuperioris, ut in c. nulli, de reb. eccl. non alie. & in c. ſine exceptione. 12. q. 2. In ſecūdo caſu interuenit authoritas, qa bn̄ficiū n̄ ꝑ obtineri ſine tit. rła 1. de reg. iur. lib. 6. Itē ut purget̄ oē uitiū ſimonię, qđ ꝑſumi poſſet. c. quęſitū, s̄. eo. & c. niſi, de preb. Dico tn̄, ꝙ in primo caſu poſſunt partes paciſci de permutatione eccleſia-

a Tenui. Adde qđ uoluit Cal. conſi. 7. hoc tit.

SEBA. SAPI.

a Tenui. Vide Abb. ī c. 1. ſupra de cle. non reſi. ubi dicit ꝙ talis permutatio ꝑſumitur fraudulenta, uel ſimoniaca, quod etiā no. Feli. in c. quia ueroſimile, in pri. s̄. de præſumpti. poſt Abb. ibi.

b Permutatio. Vide Bart. in l. 1. ff. de rer. perm. & Albe. de Roſ. & Bal. in l. quęritur, ff. de ſtatu. hom. ubi inducunt iſta ad quæſtionē de emphyteota; qui poteſt permutare inuito domino, ſed nō uendere. Quòd ſi permutauerit ſuperadditapecūia, an ſit uenditio, & ſimiliter an de tali contractu, ī quo interuenit ſpecies & quātitas ex vna parte, ſit ſoluenda gabella, ſtante ſtatuto, ꝙ de contractu permutationis ſolui debeat.

a Acceſſorie. adde
Ro. conſi. 359.
ZACHA.
Adde ꝙ imò uide
tur, ꝙ non ueniãt
acceſſoriè, quia
res ſacra rei pro-
fanæ non accedat, ut no. in l. quia ꝑ
inde. §. 1. ad Treb.
de quo tamẽ dic,
ut notaui in apo.
ad iſtum. in c. quę
relã, nu. 4. in apo.
in uer. ut in iure.
patronatus. infra
de ſimo. Bal. conſ.
4. uol. 5. Ro. conſi.
368. & ſing. 56. in-
ci. ſi uendo.
ZACHA.

b Propria authori
tate permutent. li
mitabis, dum ui-
detur iſte ſentire
permutationẽ ſi-
ne ſuperioris au-
thoritate factam
eſſe nullã, niſi fiat
de duabus præbẽ-
dis in eadem ec-
cleſia inter duos
canonicos, ut Per
Cardi. in cle. 1. in
3. op. eo. ti. & Inn.
in c. quæſitum, ſu
pra eo. ti.
SEBA. SAPI.

c Quia commenda
tarii. Adde quod
dicit Abb. in c. q̃-
relam, in prin. ſu-
pra de ele. ꝙ com
mendatarii debẽt
tenere eccleſias cõ
mendatas in prio
ri ſtatu. refert Fel.
in c. auditis, colũ.
3. ſupra de reſcri.

d Expectantib. De
quo per Feder. in
trac. ſuo permuta
tionis beneficio-
rum. q. 13. & per
Do. in cap. uno, de
rer. perm. li. 6.

rũ, & requiritur cõſenſus ſuperioris dũ
taxat in expletione actus. & iõ iſte tex. ñ
facit mentionẽ de conſenſu epi, ſicut in
c. precc. ſed duntaxat de uoluntate uolẽ
tiũ permutare, ex quo colligitur dr̃ia in
ter caſum huius c. & præcedentis, qđ no.
6 †In glo. fi. ibi: *acceſſorie ad uillas*. no. bene
gl. ꝙ iura ſpũalia habita ĩ aliqua uniuer
ſitate tꝑali, ut in uilla, tranſeunt acceſſo
a riè[a] cũ ipſa uniuerſitate tꝑali; & ſic uñ, ꝙ
ſi uendo uillã, transfero ius ſpũale, quod
habeo in uilla. Sed ꝯrium tenuit Inn. in
c. ex lr̃is, de iu. pa. ubi dicit, ꝙ licet ius pa
tro. tranſeat cum uniuerſitate tꝑali: qa
non eſt purũ ſpũale, ſed participat de tẽ
poralitate, ut no. gl. in c. piæ mentis. 16.
q. 7. Ius tñ merè ſpũale, ut eccleſia, uel
ius decimandi, non tranſit cũ uilla, ẽt ſi 3
diceretur: dono tibi uillam, & oĩa iura,
quę habeo in ea; quia hę gñalitates de-
bent referri ad conſimilia. Et quia ſpũa- c
lia tanq̃ digniora non accedunt tꝑali-
bus, ſed e ꝯ. Ho. hic diſtinguit, ꝙ aut alie
natio fit in perſonã eccleſiaſticam; & ꝓ
cedit iſta gl. aut in ſecularem: & proce-
dit opi. Inn. Sed iſta diſtinctio non ſatiſ
facit motiuis ſuperius alle. Si uerò ſpũa
lia, non tranſeunt, quia tanquam dignio
ra non accedunt tꝑalibus. Eadem rõ eſt,
quando alienatio fit in perſonam eccle 4
ſiaſticam. Sed dic de hoc, ut plenius di- d
cetur in d. c. ex literis.

SVMMARIVM.

1 *Permutans dignitatem, uel beneficia ſine authoritate ſuperioris perdit illam.*
2 *Permutatio omnium dignitatum, uel beneficiorum eſt licita, dũ tamẽ fiat cum authoritate ſuperioris.* 3. 4.
Epiſcopatus non poteſt permutari ſine conſenſu papæ, ſine quo epiſcopus non poteſt dimittere ſuum epiſcopatum.
3 *Habentes beneficium in commendam, non dicuntur habere beneficium ſuum.*
5 *Confeſſus habetur pro condemnato in cauſa ciuili, nec eſt neceſſe contra eum ferre ſententiam, ſed ſecus eſt in cauſa criminali, ubi in confeſſum fertur ſententia.*
6 *Clerici in beneficijs ſuis æquiparantur uſurarijs.*

CAP. VII.

1 CVm olim. †Beneficia ſua
perdũt, qui ea
propria permutant authori-
b tate.[b] In prima parte narrat
proceſſum. In ſecũda diffinit, ibi: *eum igi
tur*. Caſus lr̃alis Magiſter F. Archidiaco
nus, & B. Præpoſitus adinuicem ſuas di
gnitates permutauerunt propria autho
ritate. orta fuit poſtmodum ſuper ipſa
permutatione qõ inter eos; ꝑꝑ qđ par-
tes acceſſerunt ad papam. In cuius prę-
ſentia magiſter F. ſponte fuit confeſſus
de permutatione, ſed B. Prępoſitus eam
inficiebatur omnino, dicens, ꝙ ipſe Prę
poſituram ſuam ſine qualibet condõne
reſignauit, & poſt reſignationem prędi
cti magiſtri Archidiaconatum fuerat aſ
ſecutus. Papę, auditis hincinde propoſi-
tis, cõſtitit, ꝙ dictus B. permutationi cõ
ſenſit, & prędictus magiſter publicè fuit
errorem ſuũ cõfeſſus; uñ utrunq; ſua di 5

2 gnitate per ſñĩam diffinitiuã priuauit. Ber. †No. 1. ꝙ digni
tates diuerſę ſpeciei, ſeu qualitatis pñt adinuicẽ permuta-
ri, dum tñ permutatio expleatur ex diſpõne ſuperioris. Et
cape in hac mã hanc concluſionem, ꝙ oẽs dignitates atq;
beneficia minora pñt adinuicem permutari, dum tñ ſupe-
rioris interueniat conſenſus, ar. hic, & in c. quęſitũ, s̃. eo. &
in cle. uni. eo. ti. & in c. 1. j̃. e. li. 6. & c. ſcias, & c. eps, de loco,
7. q. 1. unde epĩ pñt permutare epatum, ſed requiritur con-
ſenſus papę, quia ſine conſenſu papę nõ poteſt eps aliquo
modo dimittere epatum c. inter corporalia, de trãsla. prę
la. & in c. licet de regula. Abbates uerò & alii prelati infe-
riores permutant cum authoritate ſuperioris immediatè.
Idem dicendum in religioſis habentibus beneficia manua
lia. Nam ante, q̃ priuentur, habent ius in beneficiis, & pñt
eſſe perpetui, ſi non remouentur, iuxta no. in cle. & ſi prin-
cipalis, de reſcr. Et hanc concluſionem in oĩbus prędictis
tenet Fed. in ꝯctu permutationis. †Sed dubitatur de benefi
3 ciis commendatis; nunquid poſſint adinuicem permutari,
& maxime uertitur dubium, qñ commenda eſt tꝑalis, ut in
caſu. c. nemo, de ele. li. 6. Fed. in d. tract. concludit, ꝙ ſic: qa
commendatarii[c] habent titulum canonicum in beneficiis
commendatis, ut no. gl. in d. c. nemo. Sed dubito, an hoc di
ctũ ſit uerũ: quia ſolũ habentes ius in beneficiis, pñt pmuta
rẽ; uñ c. 1. & cle. unica e. ti. dicũt clericos beneficia ſua pmu
tare poſſe. Et no. illud uerbũ, ſua. Commendatarii aũt nõ
pñt dicere illa beneficia eſſe ſua. Facit l. unica, ff. de rer. per
mu. quę dicit permutationem non ꝯhi, ſi ex una parte da-
tur res aliena. Qõ eſt ſatis dubia, ſed concluderem, ꝙ inter
ueniente authoritate illius, qui commendauit, poterit fie-
ri permutatio, ſecus puto cum authoritate alterius. † Item
dubitatur de expectantibus[d] authoritatẽ apoſtolicã, nũq̃d
pñt iura ſua adinuicem permutare. Conclude, ꝙ non, quia
gr̃ę ſunt perſonales, & non excedunt caſum expreſſum, &
ꝑ conſequens nec ꝑſonã, cui conceduntur, ut in c. cui, de ꝑ
ben. li. 9. Itẽ faciunt dicta iura, q̃ ꝑmittunt beneficia permu
tari, ſed iſti expectantes non dicuntur hr̃e adhuc bñficia, li
cet habeant ius ad beneficia conſequenda. Vltimò hic q̃ro,
quare fuerunt iſti priuati beneficiis eorũ? Ex dictis Io. An.
ꝑt intelligi duplex intellr̃s. Primò, ꝙ iõ, quia tractauerunt
de permutatione ipſorum beneficiorũ, & ſic tex. ibi dũ dicit
commutaſſent, poſſet exponi. i. de commutãdo tractaſſent.
Vel ſm eũ põt ſecundò intelligi ꝓprie, ꝙ commutauerunt
illa beneficia, ſicut commutaſſent alias res prophanas ſine
authoritate alicuius ſuperioris. Iſte ſecũdus intellr̃s doc. eſt
clariſſimus. Et rõ decidendi & priuandi fuit ambitio, & ua
catio, q̃ interuenit in ꝑmutatione. Nam uterq; ingeſſit ſe
ſponte beneficio alterius, ſed non uñ indiſtincte uerus iſte
intellr̃s, ut aliqui ſint ita ſupini & ignorãtes, ꝙ credãt poſſe
ꝑmutari dignitates & bñficia ꝓpria authoritate. Et maxĩe
facit, qa, ſi hoc fuiſſet uerũ, ñ poterat eſſe ñ notoriũ, ar. c. q̃-
to, de transla prela. Vñ poſſet intelligi iſte tex. ꝙ iſti inter
ſe tractarunt & concluſerunt ꝯctum ꝑmutationis certis pa
ctis appoſitis, ut fieri ſolet, & poſtmodũ cõtulerũt ſe ad ſu
periorem, ſed non profuit authoritas ſuperioris ꝑꝑ uitiũ
pręcedens. Nam pactio in talibus inducit ſimoniã, & maxi
me uitiũ ambitionis, ut in d. c. quęſitum. Et ex hoc dat ter
tius intellr̃s notabi. & ſing. pro quo intellu facit iſta lr̃a, dũ
iſte B. pręponeret ꝑpoſituram ſine condõne qualibet reſi-
gnaſſe, & ꝙ poſt reſignationem illius magiſtri fuerat aſſe-
cutus Archidiaconatum, ſed fuit conuictus de ꝯrio, ꝙ imò
ꝑſtiterat conſenſum ꝑmutationi. Et pondera uerbum, con
ſenſum. q. d. ꝙ primò concludit ꝑmutationem cum illo ma
giſtro, licet poſtmodum reſignaſſet. Sed illa reſignatio fuit
facta cum pactione ꝑcedẽti, & ſic ſimoniaca, & cũ hoc limi
ta primam lec. nõ tñ ſufficit ſolus tractatus, ut dixi in d. c. q̃
ſitum, ſed ſi ultra tractatum ꝑuenerũt ad cõſenſum, tũc hẽt
locum, quod hic dicitur, & hęc lec. uidetur magis ueriſimi-
lis. †In gl. fin. ibi: *aliquæ ſunt in pronuntiando*. Nan tñ neceſ-
ſario

ſariò. nam in ciuili non eſt neceſſe ferre ſententiã, licet poſ a
ſit ferri qa confeſſus in iure ꝓ condẽnato hr̃. l. 1. C. de cõ-
feſ. & uide quod no. in c. fi. e. titu. Sed in cã criminali requi
ritur ſñĩa. l. ſi cõfeſſus, ff. de cuſto. reo. De quo tñ dic, ut no.
in iuribus præal. In fi. gl. uel dic, ꝙ vera rõ prohibitionis eſt
hæc, ꝙ beneficia eccleſiaſtica non poſſunt hr̃e ſine canoni-
ca inſtõne, ut in reg. 1. de regu. iur. lib. 6. quæ in permutatio
ne authoritate propria facta non interuenit. Item notatur
quędã ambitio & ingeſtio; quia unus ingerit ſe in bñficio a
alterius ꝯ c. fi. de inſtitut. de elect. c. qualiter, &. c. ꝑ ueſtras, 4
6 de iure pat. †No. vltimò glo. in eo. quod dicit, ꝙ clerici ę-
quiparantur uſuariis, de quo uide gloſſ. in c. ꝑ ſenti, de offi.
ord. lib. 6. & plenè per Ioan. de lib. in cle. gratiæ, de reſcrip.
& per Archi. in c. ſtatutum; eo. tit. lib. 6. & plenè dixi in repe
tione. c. cum eſſes, de teſta.

SVMMARIVM.

1 *In permutatione prebendarum ſi fuit impletum ab una parte, ab alia non, poteſt ille, qui impleuit re ipſa, conceſſum repetere.*
2 *Permutatio præbendarum licet ſit prohibita, tamen tractatus habitus de permutando non prohibetur. Nam tractatus non concludit deliberatum conſenſum.* 6.
3 *Deceptis & non decipientibus iura ſubueniunt.*
4 *Permutatio beneficiorum facta præcedente aliquo pacto, ſapit ſimoniam.* 5.
5 *Renuntiatio beneficij facta, ut conferatur alicui ex conſanguineis paciſcentium, tanquam ſimoniaca non ualet.*
Collatio beneficiorum ſimoniaca non ualet.
6 *Permutatio beneficiorum ex ſola expediẽtia, & utilitate perſonarum põt fieri.*
8 *Clericus, qui reſignauit beneficium in manu ſuperioris ex cauſa permutationis fiendæ cũ tertio, ſi ille tertius noluit poſteà reſignare, uel quia mortuus ẽ ille q̃ reſignauit, reſtituendus eſt ad beneficium ſuum, cum noua tamen prouiſione.*

CAP. VIII.

1 CVm uniuerſorum. †Dicit Io. And. ꝙ
gratiam continet,
& poteſt ſummari ſm eũ in ea parte; quæ conti-
net ius hoc mõ. Clerici ꝑ ſe ſua beneficia nõ per-
mutant. uel dic latius, & ſic. Si permutatio bñficiorũ cõple-
ta eſt ex una parte, & per alterã ſtat, quominus impleat̃, re- 7
ſtituit̃ pars ad ſuũ bñficiũ, & ſm hoc cõtinet ius. In prima
parte papę narratio. In ſecũda gloſa ꝓuiſio, ibi: *cum igitur*.
Caſus literalis. G. canonicus ſancti Ioan. & L. clericus cępe
runt inter ſe tractare de permutatione ꝑbẽdarum ſuarum;
quã ꝑmutationẽ credebãt ſibi expedire. G. canonicus ꝑben
dã. reſignauit illi L. dict⁹. L. cõtulit eã cõſanguineo ſuo: ſed
ſuã ꝑbẽdã, ſicut ꝓmiſit noluit reſignare, & ſic dictus. G. ſpe
ſua fruſtratus remãſit. Sup hoc corã Leodiceñ. Epo fuit diu
tius litigatũ. tãdẽ dictus. L. appellauit ad papã: ſed dict⁹ G.
ad ſedẽ apoſtolicã acceſſit: dict⁹ uero. L. nec iuit, nec miſit.
Dictus. G. ꝑdicta expoſuit dño papę. uñ ſuper hoc ſcribit q̃
buſdã, dicens: Cũ ergo deceptis & non decipientibus iura
ſubueniant, quãuis ipſi non poſſent de iure bñficia eccleſia-
ſtica ꝑmutare, ut ſimplicitati venia tribuat̃, mãdam⁹, quate
nus, ſi cõſtiterit ꝑfatũ. G. taliter fuiſſe deceptũ, cõſanguine⁹
2 illius, uel alius illicitus detẽtator amoueat̃, & ꝑb. reſtitui fa
ciãt dicto G. B. †No. ibi: *tractare cœpiſſent*, arg. ꝓ & ꝯ, nũquid
tractatus permutationis bñficiorũ poſſint fieri inter ipſos
beneficiatos ante, q̃ adeãt ſuperiorem. & primo facit litera
ꝙ non. Nã papa noluit iſtis dare ueniam, quia venia ꝑſuppo
nit culpã, ut in c. nerui. 13. diſt. In contrariũ facit, quia papa
hic non dãnat tractatũ: ſed dicit, ꝙ nõ pñt per ſe permuta-
re, ergo tacitẽ innuit, ꝙ tractare poſſunt. Tractat⁹. n. nõ cõ
cludit deliberatum conſenſum c. tua, de his, quę fiunt a prę
la. & melius in c. fi. de his, q̃ fiunt à maio. par. ca. & hoc ulti
mum vr̃ uerius. Et no. hãc literã ſic intellectã; & vide quę di 8
xi. in. c. quęſitum, s̃. eod. Et not. aliud arg. ex litera, ꝙ clerici
dicuntur permutare, quando inter ſe deliberãt de permu- b
tando, licet poſtea vadant ad ſuperiorẽ. Nã hęc ꝑbẽda fuit

Simplicitati. Facit ad id, qđ pulchrè notat Angel. in. §. & licet, in
aut. de teſti. in 3. col. ꝙ ruſticus deponens falſum teſtm̃, non debet
puniri de falſo, niſi appareat, ꝙ ex malignitate falſum depoſuiſſet
quia præſumitur potius ex ſimplicitate dixiſſe, & ꝓpterea debet iu
dex aduertere. De quo per Io. And. in c. cum Io. de fi. inſtr.

aſſignata, & poſtea collata cõſanguineo.
ꝑmutãt. n. q̃tũ in eis eſt; & in hoc fuit da
ta uenia iſti clerico. †Vlti. no. indulgẽdũ
ſimplicitati[a] ruſticorũ, & ꝙ decipiẽtibus
nõ eſt ſubuuniendũ; ſed deceptis ſic. †Op
po. ꝯ literã. ex quo. n. illa prębenda uaca
bat; licitè fuit collata conſanguineo illi⁹:
ergo poſtea non licuit illã ſibi auferri, vt
in regula, factũ ltĩmè, de reg. iur. li. 6. Sol.
dicit Inn. & alii poſt eum, ꝙ renuntiatio
non tenuit, quia ſimoniacè facta, ſ. ut cõ
feratur cõſanguineo alterius, nec ẽt te-
nuit collatio, ut quia ſimoniaca, arg. j̃. eo.
c. fi. & in 1. q. 1. ordinationes, uel qa ſupe
rior, ſi erat inſcius illius pacti, nõ intẽde
bat iſti ius cõferre. itẽ in odiũ deceptoris
ne reportaret cõmodũ đ ſuo dolo, Papa
5 uoluit iſtũ ad ꝑbendã ſuã reſtitui. † No.
ex prædictis, & tene mẽti, ꝙ renuntiatio
facta ſimoniacè, non tenet. Et dr̃ ſimonia
ca, qñ fit principalr̃ ea intentione & pa-
cto, ut cõferatur conſanguineo ſuo, uel
cõſanguineo paciſcentis ſecũ, ut eſt text.
cũ gl. in c. ex parte, el. 1. s̃. de off. deleg. &
& in. d. c. ordinationes. No. ꝙ collatio ſi
moniacè facta eſt nulla; & ſic poteſt impe
6 trari beneficium tanquàm vacãs. †In gl. i
no. gl. quia neſcio alibi, ꝙ tractatus per-
mutãdi eſt prohibitus inter beneficiatos.
Gof. tenet contrariũ; & hoc puto uerũ per
ea q̃. s̃. dixi. Et iſte tex potius eſt in contra
rium: quia Papa non damnat hic tracta-
tum, ſed conſenſum deliberatum in per-
7 mutando. † In glo. ii. no. glo. iuncto tex.
ꝙ poteſt fieri permutatio beneficiorum
ex ſola expedientia, & vtilitate perſona-
rũ. nã. c. ad quæſtiones, s̃. eod. ꝙ videtur
hoc probare, non loquitur in beneficiis
poſſeſſis ĩ titulũ, ſed iure ꝓprietatis. hoc
aũt. c. loq̃t in titulis bñficiorũ: & uide qđ
dixi in d. c. q̃ſitũ. In gl. in uerbo, *ſimplicita
ti*, in fin. & ſic uult hęc gl. ꝙ hoc c. in hac
reſtitutione cõtineat gratiã, cũ de ſtricto
iure debuiſſet iſte priuari, ut ĩ d. c. ꝑcedẽ
te, & idem Inn. & Ioa. An. & huic gratię
cãm dedit, ne alius reportaret commo-
dum de ſua malitia, & quia ſimplicitate
ductus renuntiauit. qdã uolũt dicere, ꝙ
debeat intelligi, ꝙ contineat ius: qa per
mutatio nõ ꝑt dici ex parte unius tm̃, hic
alter ñ reſignauit, & ꝑmutatio fuit incõ
pleta; & ſic ſumus ex̃ caſum c. ꝑcedentis.
Sed in ꝯriũ facit delictũ ſimonię & am-
bitiõis, qđ ille cõmiſit reſignãdo bñficiũ
ſuũ, ut cõferat̃ cõſanguineo alterius. Itẽ b
cõſenſus ꝑſtitus in permutatione fienda
productus ad actum reſignationis; & ob
hoc papa dixit ueniã ſimplicitati reddẽ-
dã. Nã † ſi ltĩme oĩa fuiſſent acta de iure,
potuiſſet iſte redir̃ ad ſuũ bñficiũ, ex quo
alius nolebat renũtiare, & uide *b* hic qđ
notat Fede. conſi. 156. ubi format qõnem
de eo, qui reſignauit in manibus ſuꝑioris

ANT. FRAN.
Adde hoc, qđ dr̃
hic de ruſtico de-
ponẽte falſum, a
præſumat̃ ex dolo
uel ex ſimplicita-
te, uide Angel. in
auth. de teſti. in. §.
& licet, in. 2. col.
ubi dicit, ꝙ nõ pu
nitur de falſo. Qđ
intellige uerũ, qñ
per errorem de-
poſuiſſet; alias ſe-
cus. Vide ultra do
ctrinam Ioa. And.
hic alle. Bald. in l.
ſcriptura, in ulti.
col. C. de fi. inſtru.
ubi dicit, ꝙ ruſti-
cis & fęminis cõ
trariantibus ſibi ĩ
teſtimõiis nõ par
citur. Nõ enim ex
cuſatur ruſticus
a uero dolo, licet
excuſetur a dolo
præſumpto, ut per
Bald. no. poſt glo.
in l. cum allegas,
in. 4. op. C. đ uſu. &
uide Bal. ĩ rub. C.
de rerũ permu. in
uerſ. itẽ quare. ubi
dicit, ꝙ ruſticus ꝑ
ſumitur ſe obliga
re ex quadam ſim
plicitate, ẽt ſi obli
getur per iurm, a
quo tanquam ca-
ptioſo debet per
Epiſcopum facilè
abſolui, quod ma
ximè forſan pro-
cedit in ruſtico ñ
ſagace, ut per gl.
& Bar. in l. ſi quis
in tãtam, in. 3. co.
C. unde ui, & ibi
etiam per Bald. in
1. col. & per Alex.
in l. iuſtè, ff. de ac-
quir poſſ.
SEB. SAP.

a Simplicitati. In
quibus ruſtici ex-
cuſentur, tradit
Bal. in. l. quicunq;
uer. 12. nota, C. de
ſer. fug. Deci. in c.
ſuper literis, colũ.
iii. in gl. i uer. ſim
plicitatem. s̃. đ re
ſcript. & Iaſ. ĩ. l. iu
ris, C. qui admit.
Et uide. Et adde
Anto. de But. in c.
ex ꝑcedente.

Ad idem vide Fed. in tract. permutationis benefic. qō. x. & quod no. do. in c. i. de rerum permu. in vi. ver, quid ſi ex permutantibus.
a Neſcio alibi Ad. de Old. conſi. 383. vbi ēt dicit, ꝙ Papa cōmittēdo cauſam monacho, videtur ſecum diſpēſare.
ANT. FRAN.
An monacho poſſit cauſa committi, vide Spe. in tit. de deleg. in. §. 8. ver. nunquid ergo monacho, & ibi per Bal. in addi. in ver. ſimplici monacho, & vide glo. in c. cū olim, de priuile. & vide Card. in cle. pe. in 18. q. de reſcrip. vbi cōcluditur, ꝙ ſic, qñ Pa. ex certa ſciētia committit: quia tunc videtur ſecū diſpenſare & derogare diſpoſitioni c. ſtatutū de reſcrip. in 6. & Cardi. in cle. ii. de procu. dixi ꝙ monachus delegatus Papę poteſt ſubdelegare, & vide Cardi. in cle. 2. in. 16. q de reſcrip.
b Dictio, ex eo. & idē no. ipſe Abbas Panor. in. c. inter dilectos, per illum text. in. 3. col. poſt medi. s̄. de fi. inſtr. vbi omnino vide poſt ipſum per me addita.
SEB. SAPIA.
c Laicus. An laicus poſſit ſe liberare à ſolutiōe decimarū, latiſsimè tradit Felin. in c. cauſam q̄. in prin. s̄. de reſcri. Bar. uerò in trac. ſer. urb. præd. c. 9.
d Inſinuatione. Adde, ꝙ diſpoſitio huius decretalis non extenditur ad colonias ruſticorū ſecundum Ray. in ſum. de deci. ultra medi. uerſi. de ſundo dico.

ex cā permutationis fiēda cū tertio; q̄ qdē terti⁹ noluit poſtea reſignare: uel morte ꝑuentus eſt: & cōcludit hūc reſtituendū de iure ad bñficium ſuū: nō tñ redibit ſine noua prouiſione: qa beneficium uerè uacauit ex hac reſignatione, ut no. in c. ſi pp, de reſcrip. li. 6 & in c. unico. j. eo. tit. li. 6. cōtineret ergo ius, ſi nullū ꝓceſſiſſet pactum in paciſcendo, & reſignando.

SVMMARIVM.

1 *Permutatio de ſpiritualibus ad temporalia eſt prohibita.*
2 *Commiſſio, uel delegatio cauſæ, ſi eſt facta alicui ſub nomine dignitatis reſidenti in aliquo loco, ille commiſſarius, uel delegatus poteſt de cauſa cognoſcere in loco reſidentiæ.*
Commiſſio cauſæ facta alicui ſub nomine dignitatis, nō expreſſo loco, ubi reſidet, debet commiſſarius in loco, ubi habet dictam dignitatem cognoſcere.
3 *Arbitium & omne id, quod habet in ſe uitium ſimoniæ, eſt ipſo iure nullum.*
Dictio, ex eo, denotat cauſam immediatam, dictio, ob id, denotat cauſam mediatam & remotam.
4 *Ius decimandi eſt quid ſpirituale, nec poteſt cōcedi in perpetuum, ſed ad tempus ſic ex rōne, de qua hic.*
Decimæ ſunt de iure diuino, quia Deus ipſas ſibi reſeruauit in ſignum uniuerſalis dominij.
5 *Si fuerit datus fundus uni eccleſiæ, ut ipſa aleret dantem in uita ſua, licet ille fundus chaſmate perierit, adhuc eccleſia tenetur ad alendum.*

CAP. IX.

1 EXhibita. † Spirituale cū tēporali ꝑmutari non pōt. In prima facti narratio, In ſecunda diffinitionis cōmiſſio, ibi: *quocirca*. Caſus lit. Inter Abbatem & cōuētū ſancti Martini de Pannonia ex una parte; & Præpoſitum Albanē. ex altera ſuper qbuſdā decimis qō uertebatur. cā ſuper hoc cōmiſſa fuit cuidā Capellano dñi papę in vngaria cōmorāti. Tādē ſup qōne illa compromiſſum fuit utrinq; in dictū capellanū & magiſtrum. M. tanquā in arbitros, qui taliter arbitrati fuerunt, ꝙ ſi dictus Prępoſitus obtinere poſſet a rege vngarię decē milia ſolidorū regaliū cōcedi monaſterio ꝑdicto, monachi ceſſarēt à petitione decimarū. Monachi dubitātes forſitā, an talis ꝑmutatio ualeret, ſignificauerūt hoc dño papę, unde mādauit qbuſdā, quatenus ſi cōſtiterit de præmiſſis, tale arbitriū decernāt irritū & inane, & qcqd ſecutū eſt ex
2 eo, uel ob id, cū ꝑmutatio de ſpūalib⁹ ad tpalia ſit inhibita. B. No. 1. ex tex. noſtro plura. Et primò ibi, *tunc in ungaria commorantem*. pro literis apoſtolicis, quæ impetrantur à reſidētibus in ſtudio, & decre. nonnulli, de reſcrip. ꝓceſſit iſtā, ut patet, quia iſta fuit Gregorii noni authoris huius cōpilationis, & illa fuit ꝓdeceſſoris. Sic colligit Io. An. hic: ſed ñ declarat ſe, ad quā utilitatē hoc colligit. Sed dic, ꝙ Ioa. And. uoluit hoc ſingulr, ꝙ ubi commiſſio fit ꝑ Papā alicui expreſſo nomine ſuę dignitatis faciendo mētionē, ꝙ reſidet in alio loco: tunc poteſt cōmiſſarius cognoſcere in loco reſidentiæ, quēadmodum cōtingit hic in eo, ꝙ cognoſcit iſte in ungaria, licet nō eſſet ungarus: ſed fuerit facta mentio de reſidētia in vngaria,

Secus, ubi non fieret mentio de reſidentia: quia tunc commiſſio videtur facta in loco dignitatis expreſſe; nec extra illam diœceſim poſſet cognoſcere de illa cauſa, ut in. c. ſtatutum. §. in nullo, de reſcrip. libr. 6. pone exēplū. Eps Groſſetanus reſidet Senis. cōmittit ſibi cā, nō facta mentione de reſidentia. non poterit cognoſcere extra diœceſim Groſſetanenſem; quia in dubio nō videtur deputatus extra locum ſuę diœceſis, uel dignitatis: ſecus, ſi fecit mentionē
a de ſua reſidentia: & no. perpetuo, quia neſcio alibi[a]. Not. 2. ꝙ arbitriū vr̄ qdā ꝯctus, ut in aut. ut dif. iudi. unde quemadmodū nō ꝑt ꝑ viā ꝯctus dari tpale pro ſpūali, ita nec per uiā
3 arbitrii, ut hic. Vnde papa appellat hic permutationē, licet hoc proceſſiſſet ex diſpoſitione arbitrorū. † Vltimò no. ꝙ arbitrium cōtinens in ſe uitium ſimoniæ, ipſo iure eſt nullum: & pōdera, ꝙ oē, quod procedit ex eo, uel ob id, eſt irri-
b tum, & dictio, ex eo, [b] denotat cām propinquā immediatā: dictio uerò, ob id, denotat cām mediatā & remotā. Quod nota pro ſtatutis: & uide in. l. liberorū, ff. de uerb. ſign. & ibi ꝑ Bar. † In gl. fi. in fi. no. gl. Et rō decidendi eſt, ꝙ ius decimā-
4 di eſt ſpirituale; ideo nō recipit æſtimationē, & ꝑ ꝯñs non poteſt cōmutari cū tēporali. Itē Deus reſeruauit ſibi decimas in ſignū uniuerſalis dominii. c. tuā, de deci. nō poteſt
c ergo laicus[c], uel alius ſe eximere ab hac recognitiōe. Dicit tñ Bar. Brix. in dominicali. q. 49. ꝙ ad tp̄s, puta decenniū, valeret iſtud pactū, ēt ſi res tradita eccleſiæ chaſmate periret. Sed tu dic, ꝙ tolerat̄ pactū: qa vr̄ initum potius ſup fructibus, q̄ ſuper iure decimādi. Nā uidemus, ꝙ pro fructib⁹ ꝑteritis ꝑt dari aliquid tpale. c. ut ſup, de reb. eccl. nō alie. Hinc eſt, ꝙ locari pñt. c. ueſtra, de locato. quia fructus ſunt quid temporale. Sed quando fit pactum in perpetuū, tūc uī initum ſuper iure decimandi, quod eſt ſpirituale; iō fieri nō
5 poteſt, ut hic, & in c. omnes decimę. 16. q. 7. † Et facit quod dixi, ſi res data pro decimis perit chaſmate ad q. quidā nō multum abundans alicui loco pio certum fundum dedit cū pacto, ut aleretur a loco pio toto tpe uitę ſuę. demum fundus perit chaſmate; nūquid debeat hr̄e alimenta? & dic, ꝙ ſic; quia proprietas tranſiuit in locum pium, & ſic damnum ceſſit ſibi, & non aliter; & expreſſe hoc concludit Cyn. in. l. 2. C. de iure emph.

De feudis; Rubrica.

Supra uiſum eſt de quibuſdam contractibus, quibus rerum dominia transferuntur, ſed quia per infeudationē transfertur utile in uaſallum, directo remanente apud dominum, & ſic eſt ſpecies cuiuſdā alienationis, idcirco poſt Rubricas præcedentes ſubiicitur iſta &c.

SVMMARIVM.

1 *Feudum ſi fuerit datum in pignus domino directo, non computantur fructus in ſortem, ſiue dominus fuerit laicus ſiue eccleſiaſ. 5.*
2 *Mutuum poteſt inire eccleſia, & pro eo pignus capere, etiam ceſſante utilitate eccleſiæ, dummodo ui ſit neceſſitas illius, qui exigit mutuum.*
3 *Vaſallus eccleſiæ tenetur reddere fidelitatē, & eccleſiæ, & eius prælato.*
4 *Vaſallus & emphyteota, & ſimiles non poſſint feudo, uel emphyteoſi renuntiare, ut ſe liberent à ſeruitio ſine expreſſa licentia dominorum.*

CAP. I.

d
1 INſinuatione [d] † Si dominus à uaſallo recepit feudum in pignus, abſtinendo ab eius ſeruitio, non tenetur computare fructus in ſortem h. d. ſecundum communem intellectum; & eſt caſus ſingularis, qui alibi non legitur. Primò dictum. Secundo limitatio, ibi: *ita uidelicet.* Caſus litera. Epiſcopus Marienſis recepit in pignus quaſdam poſſeſſiones ab. M. pro quadam pecunię quantitate, quā mutuauit eidē, quas dict⁹. M. ab ecc. Mari. tenebat in feudū. queritur

quæritur vtrū Epiſco. licitè poſſit retinere angariā ꝑdictam fructib⁹ nō cōputatis in ſortē, quādiu ſortē reſtituerit totā? Rñdet Papa, vt in litera. Bern. No. 1. ꝙ pignus pōt cōſiſtere in re ꝓpria eius, cuius dñium vtile ad aliū pertinet, & cōſtituet̄ ius pignoris reſpū illi⁹ vtilis dñii, quod nō eſt propriū
2 ipſius dñi, ſed vaſalli. Not. 2. † ꝙ eccleſia pōt contrahere pignus, ſeu inire cōtractū pignoris cōpreſtando eius pecuniā; quod quidā aſſerunt, ſi hoc redundat in vtilitatē eccleſiæ; quaſi ceſſante vtilitate nō debeat hunc contractū inire, 13. quæſt. 2. c. ſine exceptionū. Quod non admitto, vbi debitū contrahitur ꝑp neceſſitatē debitoris, quia fortius eccleſia, q̄ laici, tenetur ſubuenire indigentibus, argu. 12. qō. 2. in c. ſicut oīno, & 16. q. 1. in c. fi. & in euāg. Mutuū dantes, nil inde
3 ſperātes, & in c. cōſuluit j. de vſur. † Tertiò no. ibi; *tibi & eccleſiæ tuæ*, ꝙ vaſallus eccle. cathedralis tenet̄ ad fidelitatē, & ad ſeruitiū non ſolū eccleſiæ, ſed ipſi ꝑlato; facit c. cū tibi, de verb. ſig. Et no. ꝙ eccleſia pōt dici ꝑlati; & hoc rōne iuris, qđ habet in ea, vt patet, ibi; eccleſiæ ſuę. Ad idē c. ſi abſent, de ꝑbē. lib. 6. nō eſt ergo ꝑlatus ſimplex ꝓcurator; & vide bo. gl. 5. q. 3. c. fi. Vltimò no. ibi: a ſeruitio, ꝙ uaſallus dēt dño ſuitiū rōne feudi, & quale ſit iſtud ſeruitiū, dic primò inſpiciēdū, qđ fuit cōuentū in cōceſſiōe feudi. Scđò recurre ad bo.
4 tex. 22. q. in c. de forma, cū ibi notatis. † An aūt poſſit uaſal-
a lus [a] renuntiare feudo, & ſe liberare ab hoc ſuitio, cōcludo ꝙ nō inuito d. argu. opti. in l. Imperator. §. 1. de leg. 2. & in l. ſicut, C. de actio. & obl. facit. c. de ꝑca. s̄. de prec. Nā iſti ꝯctus fiūt gr̄a utriuſq; iō nō pñt diſſolui, niſi utriuſque interueniē-
b te cōſenſu, & ita alias fuit de facto determinatū.[b] Idem dic
5 in ꝯctu emphyteotico, ſeu liuellario cōſimili rōne. † In glo. 2. ibi: *ut res illa citius perueniat ad eccleſiam.* ſentit gl. ꝑ hęc uerba, ꝙ ſpeciale induciť ꝑ iſtū tex. in fauorē eccleſię, & ſic nō ꝓcederet in laico recipiēte feudū ī pignus a uaſallo. Et hāc lectū ſenſerūt alii ex̄ gl. ut ponit hic Abb. dicēs, ꝙ in odium feudorū, q̄ cōſtituunť gratis ex reb. eccleſiæ, ſeu cum modico ſeruitio, fuit hoc inductū, ut ſic citius ipſa bona feudalia redirēt ad eccleſiā. Sđ hęc lec. nō eſt bona, nec tuta: qa ſi feudū fuit legitimè cōceſſum, nō dēt cōmitti prauitas uſurarū, ut eccleſia citius recuperet illa bona. Nā ꝓ uita alterius nō eſt uſura cōmittēda, ut in c. ſup eo, de uſur. ergo multò min⁹ ꝓ recuperādis bonis legitimè cōceſſis. Alii intelligūt, & eſt ſecūda lectura, in ruſticis, q colūt poſſeſſiōes eccle. ipēſo tāto ſuitio, ꝙ fruct⁹ in nullo, uel parū excedūt. Sed hæc diuinat & maximè, qa tex. iſte facit mētionē de ſuitio, nec diſtinguit quale. Tertia lect. ꝙ procedit, qñ hoc fuit cōuentū inter eos a prin. q̄ ēt nō eſt bona, quia nō ualet conuentio, ut uſura ſoluat̄, ut. c. debitores, de iureiur. Quarta lectu. ſm Phi. ꝙ in fauorē eccl. fuit hoc introductū, qđ nō placet duplici rōne. Primò. qa tex. dicit declaramus, ꝙ ſic non ponit ius nouū. Itē qa fortius eccleſia abſtinere dēt a ꝯctu uſurarū, q̄ alii, maxime ꝑp bonū exēplū. Quintā lect. ponit Hoſ. intelligēdo gñaliter, ꝙ hoc ꝓcedit ex nā feudi. Nam cùm dñium directum remanſerit penes dñm, ſi utile reuertitur ad eum ex uoluntate uaſalli pignorātis, conſolidatur ipm dñium utile cum ipſa proprietate. uñ nō dr̄ ꝑcipere fructus ex aliena re, ſed ex propria. Nam uaſallus interim liberatur ab obligatio inter eos ꝯcta. Et rō hęc facit, ut ſit idem in laico, & hęc lec. eſt cōior.[c] Nam alię aut diuinant, aut impropriant tex. Sic ēt diuinat alia lec. quā ſenſerunt quidam per c. 1. de uſur. in fi. dicentes, ꝙ loquitur in feudo iniuſtè detento, ſed, ut dixi, ex litera hoc colligi non poteſt, licet lectura in ſe ſit uera, per illud. c. 1. In fi. gl. hoc intellige dño ꝯdicente. Nam ſm Hoſt. ſi dominus recepit interim ſeruitiū, tacitè uidetur renuntiare huic iuri, niſi proteſtetur, ar. l. 2. C. de iure do. impe. & in c. cum. M. de conſti.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum de non infeudando non obſtat, quin aliquo caſu poſſit res infeudari. 3.*
2 *Feudum perſonale reuertitur ad dominum directum, mortuo uaſallo, uel ſi acceperit pro ſe, & filijs maſculis, & moriatur ſine filijs maſculis, fœmina uerò non ſuccedit, niſi expreſſè dicatur.*
3 *Iuramenum de non infeudando, Roma. ponti. in conſulto, comprehendit res, quarum eccleſia habet utrunq; dominium, non autem res infeudatāe, uel emphyteoticarias, ſi aliquo caſu, uel tempore reuertantur.*
4 *Vaſallus ſi alienat feudum, ipſo facto tale feudum reuertitur ad dominum, etiam quod acquiſiuerit pro ſe, & filijs, 5. intellige, ut infra, nume. 6. 7.*
7 *Feudum poteſt dari in dotem in uita feudatarij.*
Vaſallus poteſt alienare feudum, quod habet in perpetuum. ſed non feudum temporale.
7 *Vaſallus perdit illam partem feudi, quam alienauit, licet maiorem.*
Alienatione prohibita, cenſetur prohibita datio in pignus.
8 *Ius accreſcendi non habet locum in feudis, neque in emphyteoſi, niſi expreſſè fuerit dictum.*
9 *Feudum acquiſitum pro ſe & filijs an perdatur propter delictum patris, etiam reſpectu filiorum?*
Delictum unius an & quando noceat alijs
Feudum an ueniat in publicatione bonorum, uel remaneat penes deſcendentes, uel conſanguineos illius, cuius bona ſunt publicata.
Ius pat. an publicetur publicatis bonis alicui⁹ delīquētis.
Iudex ſecularis an poſſit priuare laicum iure pat. eccl.
10 *Vaſallus alienans irrequiſito domino, adiecta clauſula ſaluo iure domini, adhuc perdit feudum.*
11 *Liber feudorum eſt approbatus.*

CAP. II.

d
1 EX parte. [d] † Ponit tres caſus, in quib. non obſtante iuramento de ñ infeudando, poteſt Epiſcopus antiquū feudum ad eccleſiam reuerſum nouo uaſallo concedere, & eſt caſus not. interpretans iur̄m de nō alienando. cōis diuiſ. ſecūda, ibi. *in primo*. Caſus literalis. Archieps, Mediola. fecit tres qōnes dño Papæ. uaſallus eccleſię deceſſit: feudum quod ab eccleſia tenebat deuolutum eſt ad ipſum, quę ſiuit, utrum feudū illud liceat alii dare, ñ obſtante iur̄o, quo tenet̄ non infeudare de nouo, Roma. Pontifi. inconſulto? Secundò q̄ſiuit eccc uaſallus alienauit feudum, quod ab eccleſia tenebat ſine licentia dñi, & ſic amiſit feudum utrū poſſit filiū illius, uel cōſanguineum uel cōſortē eiuſdē feudi inueſtire đ illo. Tertia. q. talis eſt: uaſallus eccl. alienauit feudū, qđ ab eccleſia tenebat. eccleſia nō ꝑt feudū illud de facili recuperare, q̄ſiuit utrum feudū illud poſſit alicui concedere, qui & illud recuperet & ab eccleſia recognoſcat. Ad quamlibet q̄ſtionum reſpondet, ꝙ licitè feudū illud cōcedi pōt.
2 Berñ. † No. 1. ꝙ ꝑ mortē uaſalli feudum reuertitur ad dñm, quod ītellige, quādo feudum fuit perſonale, uel qñ fuit conceſſum ſibi & filiis, & moritur non relictis filiis maſcul. nā fœmina, niſi expreſſe ſit dictum, nō ſuccedit in feudum, tu 10. col. de ſucce. feu. ca. 1. † Not. ſecundo & tene-
3 mēti, ꝙ iur̄m [e] præſtitū a ꝑlato de nō alie-
e nando, Roma. Pōtifice incōſulto, refertur duntaxat ad res, quę ſunt de menſa eccle. i. ad eas res, quarum dñium directū & vtile eſt penes eccleſiam; non aūt ad bona feudataria, [f] uel emphyteoticaria. Nā ſi

SEB. SAP.
a Vaſallus. ī hoc uide Fel. in c. q̄ ī eccleſiarū, colū. 25. uer. in ea. gl. l. iter dū, s̄. de cōſtitut.
b Determinatū. adđ ꝙ uaſallus poſſit feudo renūtiare. d. Card. conſi. 123. Ro. conſi. 176.
c Cōior. Adde Ro. ſing. ſuis fo. 11.
SEB. SAPIA.
c Cōior. uide Ioā. An. poſt. Hoſ. in c. 1. j. de uſur. & ibi an diſpoſitio iſti⁹ tex. habeat locum in emphyteota.
d Ex parte. Iſte text. in ſuo primo dicto limitat̄ notanter, & ſignater per iſtum in ca. cū ſup in 3. col. s̄. de rer. eccl. nō alie. item iſtū tex. uide mirabiliter limitatum ī reſcripto auditorū, in uſi. feu. in 5. q. idē uult gl. Ioā. in c. Achatius, 24. q. 1.
SEB. SAPI.
e Quòd iur̄m. idem tenet An. in l. non eſt nouū, in 1. col. ff. de legi. & Abbas in c. ꝑpetuas, per illū tex. j. de dop. Refert & ſequitur d. Ia. in c. 1. col. 4. uerſi. redeundo ad notabile. q. feudū dare poſ i uſi. feu.
f Feudataria. adde Cal, cōſ. 11. hoc ti.

iſta bona reuertant̃ ad eccleſiā, p̄t p̄latus de nouo alicui cōcedere, nō obſtāte iur̃o de nō alienādo, q̃a nō uī̃ noua alienatio, ex quo a prin. fuit ſancitũ, ut illa bona darentur in emphyteoſim, uel feudũ, & tota die allegat̃ iſte tex. uide q̃d dixi in c. ſup, de reb. eccl. nō alie. & hoc iur̃m cōiter hodie p̄ſtāt Ep̄i, & Abbates Romano pōtifici, & uide q̃d no. ĩ c. fi. de eccl. ædifi. † No. 3. ꝙ uaſallo alienāte feudũ, redit feudũ ipſo facto ad dñm. Cadit ergo uaſallus ip̄o facto a iure ſuo, uñ nō requirit̃ alia ſñia. Pro hoc tex. ibi: *dum permittit epiſcopo alteri illud feudum concedere ſine noua priuatione*, q̃d clarius ſentiũt doc. hic. † Itē no. ꝙ priuato uaſallo ꝑꝑ delictũ ſuũ non inhabilitat filiũ, uel cōſanguineũ ſuũ ad illud feudũ cōſequēdũ. Et facit iſte tex. optimè in ar. ꝙ delictũ patris nocet filio in feudo ꝑdēdo. Vñ hic eſt opus in filio noua cōceſſiōe, ſed de hoc infra latius dicā. 9
No. ultimũ caſum, in quo licet cedere iura ſua potētiori. Nā eccleſia nō ualens ꝑ ſe recuperare feudũ in manib. potētũ, p̄t concedere alteri potentiori, ut ipſe recuperet, & ipſe habeat in feudũ. Et inducit̃ hoc ad q̃ōnē, nunquid de reb. nō feudalibus ſic inuaſis ab aliquo, ut ꝑ prælatũ recupari nō poſſint, eccleſia poſſit concedere in feudũ. maximè ſi iurauit nō alienare? Ioan. An. conſuluit, ꝙ nō. Nā, ſi diceret̃ oppoſitũ, de facili poſſet cōmitti frau' q̃a p̄latus uolēs conſanguineo, uel amico rē in feudũ concedere, ꝑmitteret rem illam inuadi ab aliquo potēti, ut ſic poſteà occaſiōe ſumpta poſsit infeudare, ut illā recuperet. Nā fraudib. uia aperienda non eſt, cap. quanto, de diuort. Procedit ergo q̃ſtio tertia huius cap. in reb. feudalib. tantùm. † In gl. 1. in fi. no. gl. in eo, ꝙ dicit feudum poſſe dari in dotē in uita feudatarii, & uide circa hoc no. in c. quæ in eccleſiarum, de conſtitu. Et inquātum glo. dicit generaliter feudum alienari nō poſſe, dicit Hoſt. hoc uerum in feudo t̄pali, ſec' in feudo perpetuo, q̃a illud p̄t alienari, & pro mortuario eccleſiæ donari. c. fi. de rebus eccl. nō alien. uide ꝑ eũ in ſumma, de immu. eccl. §. inquātũ, uer. ſed nec Et no. hoc dictum, q̃a nō reperio ab aliquo hoc

7 reprobatũ. † In gl. 2. ibi: *perdit feudum*. Dicit Io. An. & bñ, ꝙ ſolũ ꝑdit illā partē, quam alienat, licet alienauerit maiorē partē feudi. x. coll. de ꝓhibita feudi alienatiōe. §. impialem, & in tit. de Vaſall. qui ꝯ conſti. Loth. c. 1. Et no. gl. inquantũ dicit, ꝙ nō pōt uaſallus feudũ pignori dare. Facit pro hoc quia res. q̃ prohibet̃ alienari nō p̄t rĩr pignorari l. fin. C. de reb. eccl. non alienā. plenè ꝑ Bar. in l. in quorũ. ff. de pigno. q̃a ꝑ cōſtitutionem pignoris de facili ꝑuenitur ad diſtractionē rei. l. 2. C. de iure do. impe. Ideò prohibita alienatiōe prohibet̃ pignus, ſicut ꝓhibito matrimonio prohibēt̃ ſponſalia, ꝑ q̃ peruenit̃ ad matrimoniũ, l. oratio, ff. de ſpōſ. † In
8 gl. in uer. *conſortem*, ibi: *iure creſcendi* pōdera gl. uult ergo gl.
b ꝙ in iure feudali hēat locũ ius accreſcendi, [b] ut ſi feudũ pariter cōcedit̃ duob. ſi ius extinguit̃ in aliquo caſu in ꝑſona unius, non reuertatur ad dñm. ſed accreſcat alteri ſocio. Eadē rōne, ſi hoc eſſet uerũ, idem diceremꝰ in iure emphyteotico, ſed hoc cōiter non tenet̃, niſi fuiſſet exp̄ſſum in cōceſſione feudi, ut in x. coll. c. 1. uer. quid ēt, & uide ꝑ Bart. ff. de uer. obl. in l. ſi mihi. ubi gñaliter tractat, an & qñ in ꝯtibus habeat locũ ius accreſcēdi. Et rĩa eſt, ꝙ nō habet locum, ut ibi, & in Spe. de loc. §. nũc aliqua, uer. 9. & ad iſtũ text. dico, ꝙ potius facit in oppoſitum. Nā hic nō q̃rebat̃, utrũ dñs debet inueſtire cōſortē, ſed utrũ poſſet, q̃a delictum unius uidebat̃ nocere alio, ſed ꝯrium hic deciditur, uñ pondera ꝙ in ſorone hꝰ. q. tex. non facit mentionē de conſorte, ſed ſolùm
9 dicit, ꝙ p̄t inueſtire filiũ, uel cōſanguineum alienantis. † In
c gl. fi. in fi. de hac. q. nunq̃d ob delictũ patris [c] filius ꝑdat feudũ, ſi tale fuit delictũ. ꝑꝑ quod pater perdiderat feudum, dicit Gof. ſtādum cōſuetudinib. locorum, & conſtōnib. feudorum. Dy. ĩ rĩa, nō dēt, de reg. iu. li. 6. dicit, ꝙ aut feudũ paternũ primò habet originē in perſonā patris, & filius priuatur iure feudi. aut eſt a gñe alteriori, & tũc ſecus. Et cũ hac opi. tranſit hic Io. An. & d. Ant. & uide plene per Bar. in l. eum ff. de interdi. & releg. & in l. iuſiurādi. §. ſi. liberi, ff. de ope. li. Vbi ĩ effectu ſic diſtinguit, ꝙ aut pater cōmiſit delictum, ꝑꝑ q̃d directè uenit priuādus feudo, ut q̃a alienauit feudũ, uel cōmiſit delictum ꝯ tenorē iuramēti, & tunc nocet filio, ēt ſi ꝓceſsit a gñe ulteriori, ar. in l. 1. ff. ſi q̃s ali. teſt. prohib. & in l. cũ rō, ff. de bo. ꝓſcrip. Vbi patet, ꝙ delictũ unius nocet oĩb. proximiorib. qui ſunt inferioris gradus, uñ ſi q̃s interfecit cōſanguineũ, cui debet ſuccedere ab inteſtato, fiſcus occupat hęreditatē, nec ueniũt alii cōſanguinei, qui ſunt inferiores in gradu, ut in d. l. cũ rō, & q̃d ibi not. Si aũt nō eſt tale delictũ, ꝓpter quod dñs directè priuat̃ feudo, ſed ꝑ quādā conſequentiā, puta, q̃a eſt dānatus ob aliquod maleficiũ ita, ꝙ bona ueniunt publicāda, & tunc diſtinctio Dy. Nam, ſi feudum eſt paternũ, nocet filio, ſecus, ſi a gñe ulteriori, & pro hoc optimè facit tex. in d. l. cum rō, ff. de interdi. & releg. Et no. q̃a eadē q̃ō p̄t formari in iure pat. nunquid publicatis oĩb. bonis perdant filii ius patronatus, quod deſcendit a ſuis antiquiorib? uide no 16. q. 7. filiis, uel nepotibus, quæ tractat, nunquid iudex ſecularis poſsit priuare laicum iure patronatus eccleſię, & nunquid ueniat cum uniuerſali publicatione bonorũ. Vide ēt bo. gl. in c. ſatis ꝑuerſum. 56. diſt. q̃ dicit, ꝙ licet pater cōmiſerit crimen læſæ maieſtatis, ex quo filii efficiunt̃ infames, l. ſi quis, C. ad leg. Iuli. maieſt. & 6. q. 1. ſi quis cum militib. filii tñ clerici incidunt in infa-
10 miā, & per ꝯñs non debent perdere bona, q̃d not. † Vltimo hic q̃ro, de quæſtione quotidiana. Pone uaſallus alienauit feudum irrequiſito dño, ſed appoſuit clauſulam, ſaluo iure
d [d] dñi, nunquid ſit locus huic c. ut nihilominus perdat feudum? De hoc per Bal. x. col. quę ſit cā bñficii amit. c. 1. ubi cōcludit, ꝙ ſic, q̃a factum ſubſequēs eſt ꝯrium proteſtatione. c. cā te, de iureiu. & quod ibi no. Secus dicit, ſi adieciſſet hæc uerba, ꝙ aliter, uel alio mō alienare non intendit, q̃d not. operant ergo hęc uerba, ꝙ dño contradicente nō uideat̃ fa-
11 cta alienatio. † Ex oĩbus prędictis in gl. infertur ad q. nunquid liber feudo. ſit approbatꝰ? quā. q. multũ latè ꝓſeq̃t̃ hic Io. An.

a In dotem. Adde d. Car. cōſi. 64. & 92. Ro. cōſi. 356. & an poſsit dari ĩ ſolutũ ꝑꝑ debitum uaſalli, per Are. conſi. 3. & ibi an poſsit pignorari, de quo per Ale. conſi. 2. 4. lib.
Ant. Fran. An feudũ poſsit dari ĩ dotē, uide Spe. in ti. de loca. ĩ §. nũc aliqua, in uer. 292. & uide Bal. in c. 1. in §. qualiter olim feu. po. alie. in uſi feu. & in c. 1. qñ mari. ſucce. ĩ feu. & in c. 1. de ꝓhi. feu. alie. ꝑ Fed. ubi cōcludit ꝙ nō de quo ēt ꝑ Bart. & Imo. in l. uſufr. ff. ſol. matr. pōt tñ pro dote obligari ſm Bal. ĩ c. 2. in §. rurſus, de cō. inueſti. & uide ēt Bal. 4 in c. 1. in §. donare, qualiter olim feud. pot. alie. ubi ponit, an poſsit obligari ꝓ donatione ꝑꝑ nuptias, nec pōt pignorari, ut in c. 1. in §. q̃uis, de inue. de re. alie. fac. & uid̃ Io. An. ĩ addi. Spe. in ti. de loca. in uer. exc.
SEB. SAPIA.
a In dotem. De hoc art. uide multa allegata ꝑ Fe. in c. q̃ in eccleſiarũ, col. 3. uer. in ea gl. ſ. d̃ cōſti. mod. in aut. res q̃, C. com. dele.
b ius accreſcendi. Adde Ale. cōſi. 30. 1. li. & conſil. 102. Et eo caſu, quo filius pōt priuari, ſi dñs nunquā aliq̃d dicit patri, filio poſtea nō poterit obiicere feloniā, ut dicit gl. fi. ĩ l. fi. C. de reuo. do. Sed ſi dñs nũquā obiecit feloniā uaſallo nunq̃d hæres eius poterit obiicere? dicēdũ ꝙ nō, gl. ē 6 in l. oino. C. de in of te. & idē dicit, d. Ant. poſt glo. & doc. in c. fi. in fi. ꝗ. de do. & q. hic poſitā uide per gl. & Bald. in c. 1. q̃ fue. cā bñfi. amit. Bal. ĩ cap. 1. ſi de inueſti fue. lis inter do. & ua. & uide Bal. in l. 1. C. per quas perſo. gloſſ. in l. cum a ſocero, C. de iur. do. & uide omnino gl. & dom. Bñdi. in adoptiuum, in fi. C. de in. ius uo. poſt gloſſ. Bartol. & Ange. in l. fi. C. de li. cauſa, & in l. presbyteri, C. de epiſ. & cle. & in l. 1. C. de bo. li. & in l. 2. C. de lib. & eorum lib. & in l. qui ſe patris, in 8. col. cũ ſeq. C. unde libe.
SEB. SAP. Ob delictum patris. Vide ad hæc Ale. in conſilio. 10. colum. 3. in 3. uol. ubi dicit, quòd ſi uaſallus fuit priuatus feudo ꝓpter ingratitudinem, deuoluitur feudum ad dominum in præiudicium ſucceſſorum uaſalli.
d Saluo iure. adde Ale. conſi. 3. 1. lib.
SEB. SAP. Saluo iure. uide Bal. in c. 3. §. fi. colum. ulti. quę fuit prima cauſa benefic. amit. & Roma. in ſin. 512. incip. tu habes, ꝙ uaſallus. Iaſ. in l. fina. col. pen. C. de iu. emphy. & in l. non ſolum. §. morte, col. antepe. ff. de oper. no. nun. & Feli. in c. quæ in eccleſiarum, col. 30. ĩ. de conſti.

a Io. An.[a] Et ꝓcedit q̃ſtio in cōſtitutiōibus nō editis ab Imperatore. Nā ibi ſunt quædam cōſtitutiones, de quibus clarè patet, ꝙ emanarũt ab Imperatoribus. Et q̃d nō ſit approbatus, patet, q̃a non legitur, q̃d Imperator illas ꝯſtitutiōes ediderit, vel ꝙ mandauerit in volumine interſeri; ſicut dicimus de libro Decreti, ut no. in. c. 2. de reſcrip. In ꝯriũ facit, q̃a illę conſtitutiones allegantur per gl. utriuſq; iuris: legũtur in ſtudiis ſolenniſſimis, & continent in ſe rationem. Et lex eſt, quicquid in ratione conſiſtit. 1. diſt. conſuetudo, &
b nihil [b] * eligit * Io. And. ſed prolixe allegat pro & contra. Tenerem hanc partem ultimam per no. per Bart. in. l. 1. ff. ſi certum peta. ubi tractat, an libri Galeni, & Hippocratis ſint approbati; & concludit, ꝙ ſic, ex quo leguntur communiter in ſtudiis, & ab olim eorum dicta fuerunt recepta; ſic dicam in conſtitutionibus feudorum.

De pignorib. & alijs cautionib. Ru.

Supra uiſum eſt de quibuſdam ſpeciebus alienationis, uidendum reſtat de obligationibus realibus, ideo ſubiicitur rub. de pignoribus. Et aduerte, quia rub. dicit in plurali, & aliis cautionibus, quia multiplex eſt cautio ultra pignoratitiam. Quædam ſimplex, ut nuda promiſsio. Quædam iuratoria, ut promiſſio cum iuramēto. Quædam fideiuſſoria, & de his & ſimilibus in. c. per tuas, de dote poſt diuor. reſti. & c. fin. infra eo. Appellatione tamen cautionis in dubio intelligimus de nuda & ſimplici. l. ſancimus, de uer. ſigni.

SVMMARIVM.

1 *Pignorari non debent res eccleſia, niſi ex aliqua iuſta & rationabili cauſa, quo caſu poſſunt etiam laico pignorari. 3.*
2 *Appellatione presbyterorum ueniunt clerici inferioris ordinis.*
Quæ res eccleſiæ poſſunt pignorari cum ſolennitate, & quæ ſine ſolenitate.
4 *In generali obligatione non ueniunt ea, quæ ſpecialiter quis non fuiſſet obligaturus.*
Alienatione prohibita prohibetur etiam & pignoris datio.
5 *Venditio rei eccleſiaſticæ an permittatur pro ſoluendo condemnationem ſui parochialis, qui aliter ſoluere non poteſt?*
Venditio rei eccleſiaſticæ eſt permiſſa, ne homines moriantur fame, alias non tenetur eccleſia ſubuenire, niſi inquantum patiuntur eius facultates.

C A P. I.

1 NVllus. † Res eccleſię pignorari non dēnt; niſi ex neceſſitate & rationabili cā. h. d. vel ſic. Vaſa eccl̃iæ, & alia deputata ad cultũ diuinũ, niſi ex iuſtiſſima neceſſitate, pignorari nō dēt. h.
2 d. Caſus l̃ralis. Iſta duo. cc. ꝑ ſe patent. Ber. † No primò, ibi: *presbyter*. q̃d appellatione presbyteri ueniunt qñq; clerici ĩferioris ordinis. c. 2. de coha. cleri. Nā hæc ꝓhibitio nō ſolum cōcernit ſacerdotes, ſed oēs clericos habētes admini-
3 ſtrationē eccleſię. † No. ſc̃dò, q̃d vaſa ſacra eccleſiæ pñt pignorari ex maxima neceſſitate; nedũ ergo cōflata vēdi pñt vt. 10. q. 2. * c. ea. n. *. § hoc ius, ſed ēt integra pignorari ēt laico, ut ꝓbat̃ a ꝯrio ſenſu. In gl. 1. ibi: *non benedicuntur libri*. hoc uerũ; excepto miſſali, ꝙ benedicitur, ut patet in ponti-
4 ficali. † In fi. gl. vĩ glo. uelle ꝙ nō ſit differentia inter res, de q̃bus in tex. & alias res eccleſiæ. Sed p̄t dici, q̃d differentia eſt in hoc, q̃a ſine ſtricta neceſſitate nō dēnt res pignorari, cũ ſint deputatę ad cultũ diuinũ. Sed alię res pñt obligari et uendi ex ſola utilitate, ut. 12. q. 2. c. ſine exceptiōe; uide tex. opti. ĩ c. nulli, de reb. eccl. nō alie. ubi colligit̃ a ꝯrio, ꝙ bōa eccleſiæ pñt gñaliter obligari ꝓ obſeruātia alicuius ꝯctus, ēt ſine licētia Ep̄i. Et credo, ꝙ in gñali obligatiōe bonorũ nō ueniunt iſta, de q̃bus in tex. ar. opti. ĩ. l. 1. C. quæ res pig. obli. poſ. vbi patet, ꝙ in gñali obligat. bonorũ nō veniũt ea, q̃ ſpecialiter q̃s nō fuiſſet obligaturus, ſpecialē uero obligationē de rebus eccleſię nō p̄t p̄sbyter facere ſine ſolēnitate req̃ſita in alienatione, ut ibi ꝓbat̃; ꝙ no. Ex quo infero, q̃d ēt rē mobilē p̄cioſam nō p̄t ſacerdos pignorare, ſeu p̄latus ſine ſolēnitate requiſita in alienatione, ut ibi ꝓbat̃; ꝙ not. Et ꝓ hoc facit, quia res prohibita alienari, non poteſt pignorari, quia de facili peruenitur ad diſtractionem debito redifferente ſolutionem, ut in. l. ſecunda. §. cũ rē, ff. quæ res pignori obligar. poſſ. & ꝑ Bar. in. l. ĩ quorũ, ff. de pigno. † In gl. ſecunda, ibi: *ſi parochiani illius eccleſiæ caperentur*. No. glo. q̃d pro redimendis parochianis captis ab infidelibus poteſt eccleſia uendere bona ſua, etiam facta; & intelligo quando alio modo non poſſunt redimi. Quid autem ſi detinētur in carceribus authoritate iudicis, nec ualent ſoluere condemnationem; nunquid habeat locum dictum gl. uide quod notat gloſſa in cap. ſicut omnino, allega. in gl. & in capit. aurum, eadem cauſa, & quęſtio. Et cum eadem reſtrictione intelligas ſequens dictum gl. ut pro alendis pauperibus poſſint diſtrahi, & alienari res eccleſię; quādo aliter ſuſtentari non poſſunt; ita, quod fame perirent, niſi eccleſia eis ſubuenirent tali modo, ſicut ſępe cōtingit tēpore guerre. Si uerò non eſt tanta neceſſitas, non tenentur eccleſiæ, nec hoſpitale ſubuenire ultra, quam facere poſſunt de reditibꝰ propriis. unde tot ſunt recipiendi in hoſpitali, quot uiuere pñt ex reditibꝰ, ut legi. & no. in clement. q̃a cōtingit; de relig. domi. facit. 12. quæſtio. 1. in. c. uidentes. In fi. gl. ſentit gl. q̃d de iure ciuili iſta nō pñt pignorari, ſecus de iure canonico; ꝙ nō placet Hoſt. quia etiam de iure ciuili poſſunt uendi ex neceſſitate vrgenti. dicto. §. hoc ius, vel ſolue formalius, q̃d nō pñt iſta pignorari, ut ius pignorũ conſtituat̃, ſicut in rebꝰ ꝓphanis, & ſic ꝓcedũt iura ciuilia: ſed vt detineant̃, donec ſatiſfiat de debito, poſſunt pignorari. Et ita loquitur iſte textus, & ſic * notabiliter * intellexit gl. in dicto. §. hoc ius, decima quæſtione ſecunda no. iſtum textum.

SVMMARIVM.

1 *Debitor, ſi habet, unde ſoluat, non poteſt carcerari, ſed debet fieri executio in bonis ſuis.*
2 *Beneficio ceſſionis bonorum non poteſt renuntiari ēt per iuramento.*
In obligationibus facti non ſuccedit obligatio ad intereſſe, quando eſt electa induſtria perſona.
3 *Carcerari an et quādo poſſit liber homo pro debito, uel crimine tam priuato, quam authoritate iudicis.*
4 *Debitor ſuſpectus de fuga poteſt capi, etiam quod non uenerit dies ſolutionis, ut caueat creditori.*

C A P. II.

LIber homo. Breue eſt, & poteſt per alia uerba ſic ſũmari. Liber homo nō p̄t pignorari. uel ſic. Liber homo ꝓ debito detineri nō dēt, ēt ſi non habet, unde ſatisfaciat. Not. 1. q̃d in libero homine ñ p̄t conſtitui ius pignoris, & ſi quis de facto reciperet hominem in pignus, perdit debitum, & alimentorum quantitatem tenetur ſoluere, ac ēt relegat̃, in authent.
1 ut nulli iudiin. §. quia. † Nota. 2. a con-

a Ioan. Andrá. Et adde do. Antoni. hi c. 3. colum. uerſic. extra gloſſā quæro. Et quid de extrau aganti facta de pace conſtantiæ, uide omnino Bald. ĩ dicta extrauag. in uerſi. hęc ſunt nomina, ĩ ulti. colum. ubi alle. Ioā. And. hic. Quid de regulis cancellariæ, uide in repertorio auditorum in uerb. ſecus, in 1. quæſt. Et an liber decretorum ſit neceſſario obſeruandus tanquā conſtitutio Papalis, uide hic ꝑ do. Anto. in ulti. colum. & per ipſum Panor. qui tenet, quod non in. c. Rex pacificus, in. 1. colum. in proœ. Grego. Et de hoc uide per Dom. in. c. his, el. 2. uer. itē no. ex iſto dicto l. diſtinctio. & omnino per eundem Do. in. ca. q̃s neſciat. 9. diſtinctio. Et quid de cōcluſionibus d. de Ro. an ſint approbatæ, uide per Dom. in. c. duobus, de reſcri. in. 6. quod illæ non faciunt ius, licet ſic deciſæ ſint in Rota, & tenet Dominus in cap. neque. 9. diſtinctione.
b Et nihil. Vide omnino d̃ libris Hippocratis, Ariſtotelis, uel aliorum gentilium late in repertorio auditorum ĩ uerbo, ſcriptura, ĩ ultima quæſtione. & per Bal. in. l. 1. in. 6. colu. & ibi doctores, ff. ſolu. matri. & uide in eodem repertorio in uer. lex, in quæſtio. inci. lex. licet ſit canonizata. ubi ponit d̃ libro Decretorum & de magiſtro ſententiarum, & de libr. qui nunc appellatur Pontificale. Et quid d̃ iſto libro Pontificali, & quid d̃ arbore cōſanguinitatis & affinitati.

trario ſenſu, qđ ſi debitor hēt ī facultati
bus,vñ poſſit ſoluere,nō dēt incarcerari:
ſed dēt iudex executionē facere in bonis
ſuis.Pro hoc.nā vidimus, qđ ꝓ debito ñ
extendiẽ manus primo ad bona immobi
lia,ſed primò ad mobilia: ſcđo ad immo
bilia:tertio ad noīa debitorũ, ut.l.a diuo
Pio,ff. đ re iud.ergo multo fortius ñ dēt
priꝰ extēdi manus ad capturā ꝑſonæ,pro
hoc tex.bonꝰ cū gl.ī.l.3.§.tutores, ff.đ ſu
ſpec.tut. & ibi ꝑ Bar.licet ſtatuta munici
2 palia in multis locis aliter ꝓuideāt. † Et
maximè uerſaẽ dubiũ,nũqđ debitor poſ-
ſit ſe obligare ad carceres renũtiādo bñfi
cio ceſſionis? de quo uide ꝑ Spec.in ti.de
renũ.& cõclu.§.1.ver.itē eſt bñficiũ.vbi te
net qđ ñ,licet alii ꝯ:ſed primā partē ſeqẽ
Bar.ī.l.alia.§.elegāter,ff.ſol.mat.Nā hoc
a pactũ[a] vř ꝯ bonos mores,& inducere quā
dā ſeruitutē. Ex quo poſſet inferri,qđ ēt
iurm ñ obligaret hoc caſu,ar.in reg.ñ eſt
obligatoriũ,li.6. licet in caſu iuri Federi
cus ꝯriũ tenuit conſ.58:motus ꝑ illa iura
gñalia,de iureiu.ca.cũ cõtingat,&.c.debi
tores,& cap.2.de pactis,li.6.niſi pauper-
tas eēt euidēs tēpore ꝯctꝰ ẜm eũ: ſed pri
ma pars vř verior,& ęqor. De quo tñ di-
cēdũ,vt no.ī.d.c.cũ cõtigat,& tenet Spe.
in.d.loco,ſcriptorē ſuſpectũ de fuga, qui
obligauit ſe ad ſcribēdũ certũ librũ poſſe
b capi,& ī cõpēdibus[b] ſeu carcere reclndi,
& ſic cogaẽ iſte ꝑficere, ꝙ ꝓmiſit; & in-
tellige qđ hoc ꝓcedat,ēt ſi nō renũtiaſ-
ſet bñficio ceſſiōis; quaſi uideatur electa
induſtria ꝑſonę vt nō ſuccedat obligatio
ad intereſſe.Idem tenet Cy.in.l.1.C.qui
bon.ced.poſſ.& glo.iuris ciuilis dicit hoc
tenēdũ in fauorē publicæ vtilitatis,ī.l.ſti
pulatio.§.ſinautē, ff.de no.oper.nunt.ſed
Bar.illud ſentit ī.d.l.ſtipulatio, ut ſucce-
dat obľo ad ītereſſe ꝑ iura gñalia, q̄ uo-
lunt, qđ in obligationibus facti ſuccedat
obligatio ad intereſſe: qa eſt q̄dā ſpecies
ſeruitutis, qđ homo liber p̄ciſè cõpellaẽ
ad factũ.l.ſi qs ab alio,ff.de re iud.ut.l.ſti
pulationes nō diuidũtur, ff.de uerbo.ob-
c ligat.& ibi pleniſſime no.an,[c] & qñ quis
poſſet p̄ciſè cõpelli ad factũ.Et dicit Cy.
in.d.l.1.mirandũ fuit,qđ primus ſcriptor
ñ cācellauit illā gl.quæ erat ꝯ ſcriptores.
In gl.1.ibi.*l.ultima*.ubi dicitur, quod ſi ca
ptus ab hoſtibus redimitur, cogiẽ ꝑ quin
quennium ſeruire: aut pretium ſoluere,
& interim tanquam pro pignore detine-
tur,& interim relegari poteſt, vt.l. ſena-
tus.§.ult.alle.in gl.& eſt caſus no. in quo
liber homo relegatur.In fi. gl.cum hac re
ſtrictione gl.intellige tex.ut nō detinea-
tur homo liber pro debito, ſed cedit bo-
3 nis. † Et gñaliter cũ q̄riẽ, an homo liber
d capi poſſit & carcerari,[d] aliquos caſus po
nit hic Io.An. Sed tu diſtingue poſt Bar.
in.l.cũ eo,ff.ad leg.Iuliā pec.aliqbꝰ addi-
tis,qđ aut q̄riẽ,nunqd poſſit capi a priua
to, aut authoritate iudicis. Primo caſu
rľr capi nō poteſt.l.nō eſt ſingulis, ff.de
reg.iur.Fallit, ſi ſuus debitor fugeret, &
nō haberet in illo loco, vñ poſſet ſibi ſa-
tisfacere,vt ī.l.ait p̄tor.§.ſi debitorē, ff.đ
his,quę in frau. credit.& ibi ēt not.& uo
luit Io.An.hic; an idē ꝓcedat in clerico
debitore,ut ſic poſſit capi ſine metu excõ
municatiōis,dic, vt dixi in capitulo cum
nō ab homine,de iudic. Secũdò fallit in
crimine.nā deprehenſum in crimine poſ
ſum capere,nō ut detineā, niſi per ſpatiũ
a lege præfinitũ: ſed ut ducā ad iudicē;de
quo in.l.nullus, C.de Iudæ.& in lege vni
ca,C.de rapt.virginũ,& in.l.ſi quis in ſer
uitute, ff. de furtis. aliqui tñ reſtringunt
ad crimina,ī qbus uenit imponēda pœna
corporalis;quod ſatis eſt æquũ.Scđo mē
bro principali,dic, qđ ꝓ crimine p̄ot iu-
dex rľr facere quē capi,ēt ſi ſit clericus,vt
in capit.famæ, de ſentent. excõicat.& in
capit.ſi clericus,eodem titulo, libro ſex-
to;not.in.l.plęrique,ff.de in ius uocand.
Pro debito uerò dic, quod aut eſt debitũ
fiſcale:& p̄ot facere aliquē capi, ut dicta.
l.cum eo, nō tñ ut detineaẽ in carcere,ni
ſi perſeueret in contumacia.l.nemo,C.đ
exacti.trib.li.10. Pro debito uerò priua-
to ſubdiſtingue:aut qs promiſit ſe ſiſtere
in iudicio,& ita fuit a principio, ſed po-
ſtea deſiſtit;& p̄t capi.l conſentaneum,&
ꝙ ibi notaẽ.C. quomodo & quando iud.
dico in.c.prout,de do.& cõtuma.Aut nũ
quā cõparuit in iudicio; & tunc iudex nō
cogiẽ eũ capere,ſed ſi uult,p̄t,& dēt eũ ci-
tare realiter,non ut detrudat eũ in carce
re;ſed ut cõpareat corā eo. Nō tamē dēt
eum extrahere per uim de domo:qa in ca
ſu ciuili nō debet quis de domo capi, qa
domus ꝓpria dēt unicuique eſſe tutiſſi-
mum refugium,ut in dicta l. plerique,&.
l.nemo.ff.de regulis iuris. Cõclude ego,
quod regulariter pro debito ciuili non
debet quis capi & carcerari, niſi prius cõ
demnetur,& nolit cedere bonis,ut ī.l.pri
ma,C.qui bon.cede.poſſunt. & puto, qđ
c licet qs ſit cõdemnatus pro debito, non
debet iudex eũ incontinenti inuinculare
ſed primò executionē in bonis facere, ut
in.d.l.a diuo Pio Fallit quādo eſt ſuſpe-
ctus de fuga, Et dubitaẽ, utrum bona ſua
ſint ſufficientia,vt legiẽ & not.ī.d.§.tuto
4 res.† Fallit ēt, qñ nondum uenit dies ſo-
lutionis, & debitor eſt ſuſpectus de fu-
e ga,[e] tũc poteſt carcerari,vt faciat tutũ cre
ditorem;puta p̄ſtando fideiuſſores,uel pi
gnora. Quod uoluiẽ hic Io. And.Et facit d
tex.in.l.ſi fideiuſſor;ff.qui ſatiſda. cogāẽ.
& in.l.bonę fidei,ff.de iudiciis.Et intelli
ge, qñ ſuſpicio fugę accideret poſt con-
tractum debitum, ſecus, ſi erat tempore e
contractus.Nam tunc de ſe conqueratur,
ut no.per Bart.in.d.§.ſi debitorem,& di-
xi in.c.propter,ſupra de loca.

SVMMARIVM.

1 *Rector eccleſiæ ſi pro facto proprio obligauit rem ipſius eccleſiæ,tenetur eius hæres redimere. 3. intellige tamen,ut infra,num.4.6.*
2 *Clericus ſecularis licet habeat patrimonium, in quo ſuccedit eius filius legitimus, poteſt etiam licite tenere eccleſiam.*

Hæres tenetur

an ſint authēticæ,
uide per gloſſ. in
uer.põtificalis, in
cle. 1. de iureiurā.
Quid de conſtitu
tiōibus,ſeu legibꝰ
Longobardorum,
de quibus multo-
ties in iuř dicit ſe
uidiſſe domi.Bar.
de Bellen. & hoc,
ꝙ uidit eas uena-
les Bononiæ, quæ
fuerunt do. Io. de
Ana.an ſint appro
batæ, uide per do.
Anto. poſt Inn.in
c.Raynutius, in.3.
col.ĵ.đ teſt. Quid
de dictis ſanctorũ
patrũ,de ſcriptura
noui, uel ueteris
teſtī, uide glo.20.
diſ.c.de libellis,&
qđ no.d. Abb.Pa-
nor.in.c.qualiter,
el.2.de accu. circa
princip. Quid de
dictis ꝓphetarũ,
an eis ſit ſtādum?
dit ꝙ ſic,ẜm gloſ.
iu uer. abnoctare,
in.l.illud, ff.de of
ſi.præſi.

SEB. SAPIA.

a Nā hoc pactum.
cõtrariũ ſentit Fe
li.ī.c.ex reſcripto,
col.2.uer. ſed con
tra hāc fallētiā, &
uer. fallit. 4. ŝ.de
iureiur. & Matth.
in no.109.inc.no.
caſum quotidia-
num,& Ale.& Iaſ.
in.l. pleriq;, ff.de
in ius uoc. ubi plu
ra, qñ quis poteſt
perſonaliter capi.
b Et dicit Bald. in
l.quiſqs 1.C.de e-
pi.& cle. quod ue-
rum eſt, ꝙ poteſt
poni in compedi-
bus, niſi ipſe ſcri-
ptor ueniſſet in di
gnitate, ita quod
ñ deceret eũ ſcri-
bere.Datur exem-
plũ in quodā ſcri-
ptore, q Bononiæ
effectus eſt rector
medicorum. Et ꝙ
ſcriptor, q renuit
ſcribere opus in-
cœptũ poſſit reti-
neri in cõpedibus
tenet etiam Bald.
in.§.fi.inſti. đ act.
Quid autem in
ſcriptore, qui pro
miſit ſcribere. li-
brum, poſtea in-
greditur religio-
nem, uide Inno.in
ca.1.de obl.ad rõ
ci.& glo.in.c. præ
terea.3.diſt.&.do.
Anto. hic. Et adde
ꝓ ſcriptoribus, ꝙ
ſcriptor p̄ot reti-
nere quinternos,ſi
dñs nō ſoluit ei ꝓ
ſuo labore ſecũdũ
gl.uulgarē in. l.ſi
nō fortē. §. ſi cer-
tũ,ff.de cõd.inde.
De quo uide etiā
quæ de notario
ſcribit Bar.in.l.ar
gentarii,in princ.
ff.de eden.

ANT. FRAN.

An ſcriptor poſ-
ſit cõpelli pręciſe
ad ſcribēdũ, & ob
id detineri i carce
ribus,uide gloſ.&
Bar.ꝙ ſic, i.l.ſtipu
latio,i.§. ſiue aũt,
ff.đ ope.no.nũ.qđ
etiā uoluit Spe. in
ti. de renũ.in uerſ.
itē eſt beneficium.
Quod tñ intellige
uerũ,niſi i ſcripto
re,q promiſit ſcri
bere fabulas Boca
tii, q nō p̄ot deti-
neri in cõpedibus,
iuxta doctrinam
Bal.in.l.nec patro
nus,in.4. oppo.C.
de ope. li. De eo
aũt ſcriptore,qui
fuit effectus rector
ſtudii, q propter
publicā utilitatē
nō p̄ot in carceri-
bus detineri, uide
per Alex.in.l. ſti-
pulatiōes nō diui
duntur, in antepe.
co.ff.đ uer. ob.Et
an poſſit ꝓ merce
de retinere librũ,
uide ēt Bal. in.l.ſi.
C.cõ.& uide Bald.
& Bar.in.l.ſi nō in
cauſa,in fi.C.in q.
cau pi.ta.cõtrahi.
c De quo etiam ui
de plene per Abb.
in.c.cum.P.de fi.in
ſtru.& per.d. Ant.
in.cap.per tuas,de
arbi.in.7.col. Et
adde, ꝙ in obliga
tiōe in ult. uolũta
tibꝰ p̄ciſe qs cõpel
liẽ ad factũ,tex.eſt.
no.ī.l.fideicõmiſ-
ſa.§.fi.de leg.3.
d Et carcerari. Ad-
de uidendum per
noui.ī.l.alia.§.ele
gāter,ff. ſolu. ma.

ZACHARI.

e Suſpectus de fu-
ga. Adde hoc eſſe
uerum, ſi ſuſpicio
ſit de nouo,& poſt
contractum debi-
tum exorta,ut ple
ne per Celſum in
apo.ad Lanfrā.de
Oria.in.c.qñ con
tra falſam. §.recu
ſatiōis,n. 3.uer.ex
qua colligiẽ, i ap.
nia. in uer. qa fo-
renſis, de probat.

3 *Hæres tenetur pro mala adminiſtratione rectoris eccleſiæ.8.*
Rector eccleſiæ,ſi paſſus eſt rem eccleſiæ præſcribi, tenetur de ſuo proprio ſatisfacere.Item ſi potuit acquirere,& non quæſiuit,& idem eſt de tutore.
5 *Succeſſor in beneficio tenetur ſoluere debita,quæ contraxit prædeceſſor pro neceſſitate eccleſiæ,uel ſuæ perſonæ,maximè infirmæ.*
6 *Clericus beneficiatus ſi habuit patrimonium,an ad debita per ipſum contracta pro ſua ſuſtentatione,tenetur ſucceſſor in beneficio,uel eius hæres?*
7 *Res aliena ſi pignoretur ignorante domino,poteſt ab ipſo uendicari, etiam non ſatisfacto creditori.*

CAP. III.

1 EX præſentium. † Si rector eccľiæ ꝓ fa 7
cto ꝓprio rē eccľię ob
ligauit,cogiẽ eius hæres rē redimere, & eccleſiæ
reſtituere.Primò factũ. Scđò dat iudices,ibi: uñ.
Caſus literalis. Sacerdos eccleſię de officioſa ꝓ ſua ꝓpria
neceſſitate obligauit calicē argēteũ,& medictatē uniꝰ bre-
uiarii eiuſdē eccľiæ,& morte p̄uētꝰ ea nō recuperauit.Filiꝰ
illiꝰ defuncti reqſitꝰ ꝑ ſucceſſorē,ut res. quas pater obliga-
uerat,recolligeret,facere noluit.uñ ſacerdos cõqſtus ē dño
Papæ.uñ mādat Ep̄o Exoneñ.quatenus ſi uerũ eſt, qđ aſſe-
riẽ,filiũ illius,q ſucceſſit eidē,cõpellat,ut res p̄dictas recol-
ligat,& eccľiæ reſtituat ſupradictæ, qa indignũ eſt, ut res
2 eius taliter debeāt deperire.Ber.† No.primò,ꝙ clericus ſe-
cularis licitè tenet eccleſiā & p̄rimoniũ,ꝙ ī patrimoniũ ſuc
cedit eius filius.Intellige legitimus,de quo in c.1.de ſuc.ab
inteſtato.No.ſcđò rectorē eccleſiæ nō poſſe pignorare bo
3 na eccleſiæ ꝓ utilitate ꝓpria.† No.tertiò,ꝙ hęredes clerici
cõpellũẽ reddere eccleſiā oli defuncti indēnē,& ſic teneẽ hę
a res[a] ꝓ mala adminiſtrōne rectoris,uide gl.no.16.q.3.c.pla
cuit,el.3.q̄ dicit, ꝙ ſi rector ob negligētiā ſuā paſſus eſt rē
eccleſiæ,pręſcribi,teneẽ, de proprio patrimonio ſatisfacere
eccleſię qđ ſingľr no.Nā ꝑ iſtũ text.dico, ꝙ hæres ſuus p̄ot
cõpelli ad ſatisfaciendum.Idem dic,ubi p̄otuit aliquid acq 8
rere eccleſiæ,& neglexit,uide tex.bonũ cũ gl.12.q.4.c.1. ad
4 inſtar tutoris,q in hoc teneẽ,ut l.quicquid,C.arb.tu.† Sed
b ꝯ p̄dicta & ꝯ tex.op.Nā dēt *b* ſacerdos de reditib.eccleſię ui
uere.c.cũ ẜm Apoſtolũ,de p̄b.& facit dictũ Inn.in c.Ep̄s, de
p̄b.ubi dicit,ꝙ beneficiatus habens patrimonium, nō teneẽ
uiuere de patrimonio,ſed poteſt cũ bona conſcientia uiue
re de bonis eclęſię.Et idē Io.de Li. in cle.gratiæ,de reſcrip.
cũ ergo ſacerdos gratia illius pignorauerit hæc bona ꝓ ſua
neceſſitate,nō dēt cõpelli hęres ad redimēdũ,ſed ſucceſſor
ī bñficio.Sol Io.An.metu huius ꝯrii (ut arbitror)dicit tex.
iſtũ intelligendũ,qñ debitũ ꝯxit nō ꝓ ſuſtētatione, ſed pro
neceſſitate patrimonii ſui cõſeruādi,puta ꝙ domus ſua ꝓ-
pria minabaẽ ruinā,uel uinea ſua erat inculta, & cũ hoc di-
5 cto trāſeunt cõiter doc. † Et ex hoc potes notare ſingľr, ꝙ
ſi beneficiatus tꝑe infirmitatis ſuę contraxit multa debita
pro ſua neceſſitate corporali,teneẽ ſucceſſor in bñficio illa
debita ſoluere,& ſic extēdo.c.1.de ſol.ubi dicit text.ꝙ ſuc c
ceſſor in bñficio teneẽ debita p̄deceſſoris ſoluere ꝓ neceſſi
tate eccleſiæ ꝯcta.Idē dic ꝑ ſupradicta,ſi pro neceſſitate ꝓ-
6 priæ ꝑſonę.† Secũdo no.ex hoc dicto,ſeu ex tex.ſic intelle-
cto,ꝙ res eccleſię poſſunt pignorari,uel obligari pro ſuſten
tatione rectoris.Sed aduerte,qa Io.An.ſentit unũ amplian
do dictũ ſuũ ad tex. qa licet bñficiatus habet patrimonia-
lia,tñ debita ꝯcta ꝓ ſua ſuſtentatiōe incumbunt eccleſię,&
nō hęredi,qđ dubito an ſit uerũ.Et ideò dices ſic,ꝙ aut ec-
cleſia erat impotēs ad ſuſtētādum rectorē,aut potēs. Prīo
caſu,ſi impotētia fuit a prin.tꝑe,quo acceptauit eccleſiam,
dico in dubio,ꝙ debita incũbũt ſibi,& hęredi,& nō eccľię,
qa eſt qđ ſibi imputeẽ,quare acceptauit eccleſiā minus potē
tē.Nā hoc caſu teneẽ uiuere ex induſtria, & ſic fortiꝰ ex pa-
trimonio:nō aũt uēdere bona eccleſię, uel pignorare, ſeu
obligare,tex.ē no.cũ gl.21.q.1.c.1.facit c.cler.uictũ 91.di.
Si uero eccle.ex poſtfacto facta eſt impotēs,adhuc dicerem
idē,ut nō debeāt bona eccleſię uēdi,uel pignorari ꝓ ſuſten
tatiōe ſacerdotis,ſed dēt agere ſacerdos ꝯ parochianos,ut
p̄ſtēt ſibi neceſſaria, ex quo ei s ſeruit in
diuinis,& eſt cā licita ſubtrahendi paro-
chianis diuina,uide bonā gl de cõſe. diſ.
1.c.ois Chřianus.Secũdo caſu,qñ eccľia
eſt potēs,& tũc fateor, ꝙ ſi ſacerdos non
hēt ad p̄ñs,uñ ſe ſuſtētet, & ꝯhāt debita
ſub ſpe ſoluēdi de fructib.ꝑcipiēdis, ſed,
morte p̄uētus nō p̄t hoc facere, tũc ſatis
ęquũ eſt,ut ſucceſſor teneaẽ, & hoc caſu
ꝓcedit dictũ Io.An.& hoc no.qa ñ ſunt
diſcuſſa ꝑ alios.† In gl.1.in fi.Ex gl. colli
ge tres ſol.& q̄libet eſt bona, ſed ultima
notabilior,& p̄t ꝓcedere ī quolibet pri-
uato,ſi res ſua eo ignorāte pignoraretur.
Nā p̄t uēdicare rē ſuā a creditore ēt ñ ſo
luto debito, qa ſine ipſiꝰ cõſenſu ius pi-
gn. ñ potuit ꝯſtitui ī aliena re,C. ſi alie.
res pi.da ſit.quaſi ꝑ totũ,ff.de pi.act.qua
ſi ꝑ totum,& uide gl.de p̄ſumpt.c.nōne,
& qđ ibi dixi.Sed ex gl.dantur duæ ſolu-
tiones.Et primo dixit Gof.ꝙ talis credi
tor ignorabat has res eſſe eccľię,all.l. & b
liberi,ff.de ꝯhen.empt.cũ duab.ſeq.Et ꝓ
pter hoc uiẽ uelle, ꝙ ignorantia credito-
ris faciat,ut ius pignoris cõſtituaẽ ī alie-
na re in p̄iudiciũ domini,qđ nō eſt uerũ
ut in iurib.pręallega.& in l. inciuilē, C.
de fur. Nā ibi paret,ꝙ dominus p̄t uendi
care rem ſuā uenditā a fure p̄cio nō obla c
to.Nō ob.l.& liberi:quia ibi ponderatur
ignorātia ad effectum agendi de euictio
ne ꝯ uendentem rem ſacrā,ſeu alienā, ñ
ut habeat ius retentionis ꝯ dñm.† Secũ-
dò ſoluit Inn.quòd res fuerunt pignora-
tæ nomine eccleſiæ,& ſeruata ſolennita-
te debita, ſed nō cõſtabat pecuniā cõuer
ſam in utilitatem dñi.Et ex hoc uiẽ uelle
Inn.quòd creditor habeat hoc caſu ius re
tentionis, donec ſibi fuerit ſatisfactũ li-
cet non habeat actionem cõtra eccleſiā.
Sed ꝯ hoc facit, qa tenēdo opi. ut ſit ne-
ceſſe ꝓbare uerſum iuxta ea, quę dicam
in c.qđ quibuſdam.ĵ.tit.proximo, ſicut
non cõpetit actio contra eccleſiā,ita nec
ius retinendi rem eccleſiæ.De hoc pleniſ
ſimè dicā in d.c.qđ quibuſdā.Tene ergo
ſolutiones glo.quæ ſunt tutiores. In gl.
fin.no.duo ex hac glo.Primò,ꝙ Pręlatus
eccleſiæ[c] comparatur curatori: alibi di-
ciẽ, quòd procuratori,ut ĵ.de donat.c.2.
Sed dic,ꝙ propriè non comparatur cura
tori,nec procuratori,qa habet lõgè pin-
guius ius ī rebus Eccleſiæ, q̄ procurator
in rebus domini, uel curator in reb.pu-
pilli. Item curatio uel procuratio eſt o-
nus,ſed p̄latura eſt honor & dignitas.De
quo uide gloſſ. notabilem, quinta quæ-
ſtione 3.c.fina. Sed procedit dicta ęqui-
paratio quo ad impotētiam diſtrahendi
bona eccleſiæ.† Secũdò no.ex gl.ꝙ hęres
prelati tenetur ex facto prælati,ſicut hę-
res curatoris, qui teneẽ ex dolo, & lata
culpa curatoris,ex leui uerò ille non te-
netur,ut in leg.fin.ff.de fideiuſſoribus, &
hæredib.tutorum. Hoc uoluit etiā Inn.
hic,ipſe tñ Prelatus tenetur facilius.De
quo uide gloſſ.ŝ.de off. Archidiaconi in
capit.ea,quæ,in uer.reatu.

SEB. SAPI.

a Teneẽ hæres. item
cõcludit Fel.ī c.ac
cepimus,co.3.uer.
tertia declaratio,
de fi.inſtr.And.Si-
cu.in c.ut ſup,ŝ.de
re.eccl.nō alien.&
Car.ī cle.2.i prin.
in 2.no. de re. do.

SEB. SAPI.

b Nā dēt.Idē firmat
Feli.in c. poſtula-
ſti,col.8. uer. qũo
clericus,ŝ.de reſc.
& ibi in quos uſus
poſſint diſtribui
bona eccleſiarum.

SEB. SAPIA.

c Prelatus eccleſiæ.
uide Fel. in c.cum
deputati,col. pen.
uer.qñ p̄latꝰ æꝗpa
reẽ,ŝ. de iudi. ubi
ponit, quando æq
paretur tutori.

a SEBA. SAPI. Præſumēdū, uide gl. no. in l. cū allegas, C. de uſu. quæ uult, q̄ nō ſolùm ex qualitate perſonę pſumit contractus uſurarius, ſed q̄ et pſumptio, q̄ cōtractus ſit uſurarius, tollatur ex qualitate pſonæ, uñ per illam gl. dixit ibi Fulg. q̄ ſi ruſticus emat cum pacto de retrouēdēdo nō cēſebit ȝtus uſurarius, quod dictū multum lcōmēdat d. Iaſ. in .ſi quis id quod, col. 7. uer. 5. no. ff. de iu. om. iu.

b Et probatur contra ipſum, per teſtes ſingulares de diuerſis actionib. deponentes, puta unus dicit, q̄ mutauit ſuper libr. alter ſuper corrigia, alius ſuper ueſte, ita Bal. in l. 1. C. de teſt. & in l. e. rogaſti. §. ſi tibi, ff. ſi cer. peta.

c Vbi cōtractus eſt aliqualiter ſuſpectus, iuramentum ſup eo interpoſitum magis aggrauat ſuſpicionē. d. ca. ſup hoc, cū gl. & ibi. d. Ant. de renū. hic alle. p iſtū facit glo. ſingu. in l. 3. C. plus ua. qđ agi. quæ uult, q̄ iuramētum interpoſitum ſup contractu ſimulato, non fortificat cōtractū, ſed cēſetur ſimulatus. Ad idē facit gl. pulchra ī l. 7. ff. de cōd. indi. q̄ dicit, q̄ clauſulę inſolitę magis reddunt cōtra ctū ſuſpectū, clauſulæ aūt efficaces appoſitæ ad maiorē firmitatē & cautelā, bñ ualent, ſic dēt intelligi gl. ī l. nō eo, C. de cui. Et de hac ſimulatione ponunt Ca no. hic plenè, & in c. cōqueſtus, de uſur. ubi gl. in c. ad nřam, de iureiu. & Bal. in c. 1. de feu. da. in ui. le. con. & aliqd in l. illud, C. de ſan. eccle. Itē qualiter pbet cōtractus ſimulatus, uide Bal. in l. mul tū, in 1. & 2. col. C. ſi quis alte. uel ſi Ang. & Imo. in l. ſi qs cū aliter, ff. de uer. obl. Bar. & Ang. in l. itē q a, ff. de pac. & imo. in l. quoties. §. ſed cū primi, ff. de hær. inſti. uide Bal. diſtinguentē in l. qui ſe ſcribit, de ſacroſancta C. de pac. Et eadem diſtinctione utit idē Bart. in l. Titia, §. idem rñdet, ff. de uer. obl. Et uide plenè p eundem Bar. in l. poſt cōtractū, ff. de do. Bar. & Ang. in d. l. ſicut. §. ſupuacuū, ff. q̄ mo. pig. uel hyp. ſol. hic. all. p iſtum, qđ pulchre limitat Bar. in l. 1. C. de do. añ nup. uide Bal. in l. 2. C. ad uelle. in l. rogaſti. § ſi tibi, ff. ſi cer. pet. & in d. l. 3. C. plus ua. qđ agit, & no. q̄ ille, q̄ allegat ȝtum ſimulatum, dēt ſemp exprimere cauſam ſimulationis, ita Bar. in ſuo conſi. inci Pet. Nicolæ. Bal. in l. ab Anaſtaſio, C. man. & in l. 1. C. ſi ſer. exte. Adde Pet. de Anch. conſi. 358. Roma. conſi. 308. Alexan. conſilio. 46. & 112. 3. libro.

SVMMARIVM.

1 *Contractus emptionis præſumitur uſurarius ſi fuit appoſitum pactum de reuendendo ſoluta maiori quantitate, quam fuerit empta, licet fructus medij temporis computentur in ſortem.*

2 *Reſolutio contractus poteſt conferri in uoluntatem unius ex contrahentibus, ſubſtantialia uero cōtractus non poſſunt conferri in uoluntatem partium.*

3 *Hæres defuncti poteſt allegare contractum ſimulatum licet defunctus tempore uitæ ſuæ tacuerit.*

4 *Vſurarius probatur ex coniecturis & nudis præſumptionibus.*

Facilius præſumitur contractum ſimulatum contra uſurarium, quàm contra alium. 5.

5 *Vſurarius contractus quando præſumitur ex eo, quòd emptor rem per ſe emptam ſtatim locauit uenditori, conſtituta certa penſione.*

6 *Iuramentum receptum ab uſurario inducit magnam præſumptionem contra eum.*

Venditio ſi aliquo caſu reſoluatur, puta per pactum addictionis in diem, uel alio modo, an fructus medio tēpore percepti ſint emptoris, uel uenditoris.

Pactum de lucrandis fructib. poſitum in contractu emptionis, reddit ipſum ſuſpectum, quia natura talis cōtractus eſt lucrari fructus.

CAP. III.

1 ILlo uos. † Si uſurarius emit rē eo pacto, q̄ eam poſt tps reſtituat uenditori, recipiēdo aliqđ ultra ſortē fructib. tñ in ea cōputatis, iudicatur ȝctus fœneratitius. Communis diuiſio. Secūda, ibi: *reſpondemus*. Caſus literalis. Hēricus & B. eius frater filii. G. de Coſa receperūt. 23. libras mutuo a quadā muliere. G. noīe, & ab hæredib. ſuis filia Theobaldi pro quadā pecunia obligauerūt ei quaſdā terras ipſorū, ſed cū dicta mulier terras illas reſtituere nollet, ĩpetrauerūt literas ȝ ipſam ad quoſdā iudices, corā quib. petebāt terras illas ſibi reſtitui. Ex aduerſo rñdebat ex pte mulieris, q̄ terras illas nō tenebat reſtituere, cū pignori obligatę nō eſſent, ſed purè uēditę. ſicut in inſtrō inde confecto cōtinet. H. p ſe & fratre ſuo dicebat terras illas nō eē uenditas, ſed pignori obligatas, q a in inſtrō uenditionis talis erat adiecta cōditio, ut ſi a tpe ȝctus uſq; ad duos annos, pximos pſacto. T. patri ipſius mulieris emptio diſpliceret. G. pater. H. abinde uſq; annū ſoluerett. 26. libras fructib. pceptis in ipſis cōputatis. Iudices dubitauerunt, utrum pura, & abſoluta eſſet uenditio, an contractus pignoratitius iudicari deberet, conſultus Papa rñdit, ut in litera. Ber. No. ibi: *ſcientiæ donum*. q̄ ſcientia eſt donum Dei, & idē uerbū ponit tex. in c. qualiter, & qñ, de elec. uide pulchrum tex. Hierony. 16. q. 1. reuertimini. † No. 2. q̄ reſolutio contractus poteſt conferri in uo 2 lūtatem emptoris. licet ergo ſubſtantialia contractus non poſſint ab initio conferri in uoluntatem alterius contrahentiū, ut in l. hæc uenditio, ff. de contrahen. emp. reſolutio tñ poteſt conferri in pſonā emptoris, ut hic, & in l. ſi nolit, ff. de ędi. edic. & in pſonā uēditoris, ut in c. ad noſtram, de emp. & uen. ut in l. 2. C. de pac. inter empt. No. 3. q̄ uēditio, q̄ uenit reſoluenda in euentū conditionis adiectę, pōt dici pura. Eſt enim pura de pręſenti ad drīa uenditiōis cōditionalis. † No. 4. quòd in cognoſcenda ſpecie alicuius contra- 3 ctus, magis debent attendi pacta appoſita in eo, quàm nuda uerba ipſius contractus, unde licet hęc uerba innuerent contractum eſſe uenditionis & emptionis, tamen propter pacta appoſita conuenientia magis pignori, iudicatur contractus pignoratitius, quod no. ad idem text. in l. ſi uno, ff. loca. Not. 5. quòd facultas allegandi contractum ſimulatū 4 tranſit in hæredem, licet defunctus tacuerit tempore uitæ ſuæ. Ad idē. c. ad noſtram, de empt. & uendi. † No. 6. præſu- a mendum a contra aliquem ex eo, quod facere conſueuit, & b q̄ facilius præſumitur contractum ſimulatum contra uſurarium, b quàm contra alium. Item, q̄ ex coiecturis, & nudis præſumptionibus iudicatur contra uſurarium, uide text. cū gloſſ. in c. cum in diœceſi, de uſuris. † Sed hic quæro de no- 5 tabili quæſtio. & multum quotidiana. Quidā uſurarius emit quandam rem, prout dicebatur in inſtrumento, immediatè locauit uenditori, ita, quòd uenditor remanſit in poſſeſſione rei uenditæ, conſtituta certa penſione ipſi emptori. nūqd ex hoc debeat præſumi contractus uſurarius. Ia cob. de Are. diſputauit, & non ſoluit, quia qō pendebat de facto. dñs Pet. de Anchar. tenebat ȝctum eſſe uſurariū per l. ſicut. §. ſupernacuum, ff. quib. mod. pi. uel hypo. ſol. Sed ad uerte latius. nā ſiue talis contractus fiat ab uſurario, ſiue nō pſumitur ſimulatus in præiudiciū tertii creditoris, ex quo uēditor remāſit in poſſeſſiōe rei uenditę, ſed ille, qui uēdit pt ex illo ſolo dicere ȝctum ſimulatū, ut leg. & no. in d. §. ſupuacuum. Itē, ut dicit ibi Bar. ſi probaret ſolutio penſionis nō iudicaret ſimulatus, ēt in fauore tertii, ſed in caſu nřo, ubi cōcurrūt illa duo, q̄ emptor erat uſurarius, & q̄ uēditor ſub uelamine locatiōis remāſit ī poſſeſſiōe rei uēditę, ſatis eſt pſumendū ȝctum eſſe fœneratitium, unde illa penſio uř conſtituta pro mercede pecuniæ. nam de facili præſumēdū eſt ȝ uſurarios, qui ineunt tales contractus fictitios & ſimulatos, maximè ſi interueniſſet iuŕm. nam ut dicunt hic doc. c iuŕm c receptū ab uſurario facit magnā pſumptionē contra eū, ar. c. ſuper hoc, de renū. ſed ubi emptor non eſt uſurari' diſtinguere, ut s dixi, & hoc no. † In gl. in uer. *fructus percepti*. 6 Aduerte, q a iſta gl. hic expſſe dicit, q̄ emptor in caſu huius c. faciebat fructus ſuos, nec tenebatur reſtituere, ſi contractus nō fuiſſet ſimulatus. Vñ illud pactum de cōputādo fructus in ſortē erat contra nām cōtractus emptionis. Sed gl. pe. tenet ȝriū, dicens, q̄ ex natura ȝctus emptor tenet reſtituere fructus in cā reſolutionis ȝctus. Io. An. pro concordia dicit, q̄ qnq; apponitur pactū de reſoluēda uēditiōe, ſi ali' emptor attulerit meliorē cōditionē, & tūc exiſtēte cōditione tenet emptor reſtituere fructus, etiā medio tpe perceptos, & hoc caſu debet intelligi gl. pe. Qnq; apponit pactum de reſoluēda uēditione, ſi uēditio diſplicebit uenditori, & tūc emptor nō tenet reſtituere fructus medio tpe pceptos, & hoc caſu loqt gl. & iura alle. in gl. Rō diuerſitatis ſecundū eū eſt, q a primo caſu conditio fuit appoſita in fauorē uēditoris, nec erat in optiōe ſua ſoluere ȝctū. Sed ī ſecūdo caſu, eſt qđ ſibi imputet, quare prius non diſplicuit. Sed aduerte, q a licet hæc dicta ſint uera in ſe, nō tñ conueniūt ad tex. noſtrū. Et meo iudicio, nec gloſſ. nec doctor. ponderarunt text. hic enim uenditio non ueniebat ſoluēda ad placitum uenditoris,

a Dic, q̄ regulariter bona uxoris non ſunt obligata pto debito mariti. Fallit ī uxore primipili, ut hic. & eſt text. fin. in. c. ex parte, đ cōſue. Et eodem modo e cōtra credo non eſſe obligata bona mariti pro debito vxoris niſi quantum adduxit. Sed hoc fallit, qñ mulier tranſit ad ſecunda uota, non aſſignato alio tutore filiis ſuis, q a tunc bona mariti obligantur, ut eſt text. in. l. ſi uir, C. ī qui. cau. pi. ta. con trahi. & gl. in. c. ex parte, ſ. de. app. Et ſan propter delictum uxoris poſſit dos publicari in præiudiciū mariti, uide Alb. in. 3. parte ſtatu. qō 4. & 5. & ibi in 6. q. examinat, an ppter delictum mariti poſſit dos publicari.

ANT. FRAN. a An & quando dos poſſit propter delictum uxoris, uel mariti publicari uide gl. & Bar. in. l. quinq; legibus, ff. de bo. dan. & gloſſ. in l. 1. C. de bo. lib. ubi concluditur, quod non conſtante matrimonio, quia debet đ ſeruire oneribus matrimo. ut. l. p oneribus, ff. de iu. do. & uide Rom. in l. de die, in. §. q mulierem, ff. qui ſatiſd. cog. ubi ponit aliquos caſus, in quibus poteſt publicari, ut ibi per eum.

SEB. SAPIA b In obligatione. Faciunt nota. per Bartol. in. l. 1. colum. 2. & 3. ff. de ac. empt. & in l. ſtipulationes non diuiduntur, colū. antepen. uerſicu. nouo reſtat, ff. de oblig.

c Et idem tenet hic Innocen. & dom. Ant. in. c. examinata, de iudi. in. 15. colum. & ibidem per doc. Barto. de Belenzinis. Adde Cal. con-

SVMMARIVM.

1 *Pro dote ſibi reſtituenda mulier agit contra quencunque bona mariti poſſidentem.*

2 *Delictum mariti non nocet uxori in dote ſua.*

3 *Actio hypothecaria competens in bonis alicuius tranſit cum tranſlatione bonorum in tertium facta, etiā cum authoritate iudicis.*

4 *Agens hypothecaria excluditur, ſi ſibi offeratur debitum, cuius uigore habet hypothecam.*

5 *Libellus non continens in ſe actionem, ſed officium iudicis, ualet.*

6 *Exilium mariti eſt iuſta cauſa, ut uxor repetat dotem.*

7 *Verba ſententiæ improprientur ad eius ſolutionem.*

8 *Mulier an præferatur in dote repetenda creditoribus habentibus expreſſam?*

9 *Mulier an habeat obligata bona mariti reſpectu donaæ propter nuptias, et an in ea præferatur anterioribus creditoribus, & quid in bonis paraphrenalibus?* 10.

11 *Bona prælatorum, tutorum, conductorum uectigalium ſunt tacite hypothecata pro mala ipſorum adminiſtratione, ſcilicet eccleſiæ, minoribus, & fiſco.*

Eccleſia, minor. & fiſcus æquiparantur.

12 *Bona clericorum an gaudeant priuilegijs eccleſiarū?*

CAP. V.

EX literis. † Mulier agit p dote cōtra quēlibet detinēte bona mariti. h. d. In prima conſultatio. In ſecūda reſpōſio, ibi, *mandamus*. Caſus līalis. Quidā ſpoliauit quēdā mercatorē, & uulnerauit eū grauiter, & ſic aufugit de terra iuſticiarius Regis cepit fratrē, & uxorē illi' malefactoris, & de mādato ipſi' bōa oia illius delinquētis diſtracta fuerūt & pecunia ſoluta fuit mercatori q ſpoliatus fuerat, & uulneratus à marito illius mulieris. Sed q a poſſeſſiones minutæ remāſerunt, quas frater illius male d factoris retinuit de mādato iuſtitiarii, ſoluta p eis pecunia pdicto mercatori: q a emptor alius non inueniebat pp poſſeſſionē minutias. Vnde cū mulier illa dote ſua pp maleficiū uiri fuerit ſpoliata, īpetrauit literas ad iudicē ȝ fratrē mariti ſui, q quędā bona mariti poſſidebat; cō rā quo petebat dotē ſuā ſibi reſtitui; uel ſaltem mitti in poſſeſſionē bonorum mariti; quæ ille poſſidebat. Ipſe reſpondebat q bona illa retinuerat đ mādato iuſtitiarii, ſoluta p eis pecunia mercatori, put ē ſupius declaratum; & hæc oīa pbauit coram iudice dubitabat iudex qđ iuris eēt; & pp cōſultus rñdet, ut in lra. Ber. † Not. 2 1. q̄ pp maleficiū mariti non debet uxor capi, nec dote priuari ēt, ut ſatiſfiat leſo a p maritum, a ad hoc. C. ne uxor p mari. quaſi p totū. Fallit in caſu. l. ſcire, C. qui. mo. pig. ta. ȝ. uidelicet in uxore primipila rii. nā et dos mulieris pt capi, ex quo maritus deliqt in officio illo primipilarii. 3 † Not. 2. q̄ hypotheca cōpetēs ī bonis alicuius trāſit cū trāſlatione bonorū in tertiū, ēt ſi illa bona uēdātur ex iudicis mādato. † Not. 3. practicā formādi libellū p dote ex pte mulieris, cū agit p [illegible] e poſſidētē bonā mariti ſibi p dote tacite obligata. Nā pt formare libellū alternatiuū, uidelicet petēdo illa bona ſibi tradi, tāq obligata; uel q̄ poſſeſſor dēat ſibi ſatis facer p dote; & credo q̄ ſufficiat peter primū tm, ex quo agit hypothecaria actio ne. ſed ſm ñ ē in obligatiōe, ſed ī facultate poſſeſſoris; q a q libet tertius poſſeſſor cōuentus ab eo, q hēt hypothecariā, pōt illū excludere offerēdo ſibi debitū ſuū, l. qui pignori, ff. qui mo. pig. uel hyp. ſol. Vnde ad exuberantē cautelā uoluit iſte in libello deducere illam partem alternatiuæ, q erat in facultate. Ex hoc & ex tex. īfero, q qñ vnū ē ī obligatiōe, b aliud b in facultate ſoluēdi, nō uitiat libellus, ſi ambo deducunt alternatiuē. ī libello, vt 5 vī hic tex. bon' iudicio meo. † No. 4. ibi, *ex officio*, q̄ licet certa actio cōpetat acto ri, q clarę colligit ex narratis in libello, c nihilomin' nō uitiat libellus, c ſi in concluſiōe petit ex iudicis officio ſibi ſubueniri, & dēt tūc intelligi đ officio iudicis 6 mercenario, i. actiōi debitę deſeruienti. † No. quinto ulteri', q̄ cōſtāte matrimonio pt mulier agere ad reſtitutionē dotis, ex quo uir incipit male uti ſubſtantia ſua, & dr male uti, & male uerſari, ex quo exulat a patria pp maleficiū propriū, & maxime cū pu enit ad diſtractionē bonorū Facit. c. veſtras đ dote poſt diuor. reſt. & vī tex. no. in. l. ubi, C. đ iure do. q ñ ſolū dotē ſed ēt donationē pp nuptias poſſit petere, licet ſint opi. & multū facit ille tex. iūcta gl. ſup uer. ad ſuſtentationē. Nā videtur, quod bona dotalia & donatio propter nuptias debeant præcipue deſeruire oneribus matrimonii, de quo remitto ad no. in. l. ſi conſtante, ff. ſo. ma. & in. d. c. per ueſtras. Nota. ibi, *tacite obligata*, q̄ oia bona d mariti tacite obligant uxo-

ſil. 1. đ libelli oblatio.

d An hoc procedat ī bonis mariti minoris, uid p Bar. in. l. itē quia ff. đ pac. in ſi. pri. Et an hoc procedat in bōis ſpōſi ut ſpōſa hēat tacitam hypothecā in bonis ſpōſi p dote data, quemadmodū uxor in bonis mariti ui đ omnino Bart. i. l. 2. §. ſi. ff. de priui leg. credi.

ANT. FRAN. An tacita hypotheca cōpetat mulieri hæreticæ el Iudeę in bōis mariti, dicas, q̄ mulieri hæreticæ nō cōpetat, ſed mulieri iudeæ ſic, q a ter Iudæos ē matrimoniū, licet ñ ratū, ut plene traditur in. c. gaudemus, & in. c. de in fidelibus, & diuort. & ibi plene per apoſt. Adde tamen q̄ hoc priuilegium non hēt uxor hæretica, tex. ē i aut. idē priuilegiū, C. đ hæ. & no. d. An. & Abb. Panor. in c. gaudem', de di uor. circa fin. ubi dicūt, ſi abiurans hæreſi redit ad ſi dē, recuperat priuilegium in bōis mariti in dote cōfeſſata tantum, ni ſi qñ bōa non ſufficiūt cæteris creditoribus ſecūdū Bal. i. c. cōtingit, in ſi. 3. col. đ do. & cōt. q a ad hoc dicit eſſe gl. ſin. in. l. aſſiduis, C. q potio. in pigha. Iudæa aūt in bonis mariti Iudæi habet priuilegiū dotiſta ſin. dicit d. Ant. in. d. c. gaudemus, ī ul. co. & qđ ibi latiſſime ſcripſit do. Bart. de Belezinis. Et adde, q̄ ī cōtracti bus, in q bus acq rit hypothecata priuilegiata ſi pe na fuerit appoſita ſup illo cōtra ctu habēte hypothecā priuilegia tā, exactio illius pœnæ ñ hēt idem priuilegium, qđ habet ipſe contractus principa

lis.Ita notã.deter
minat Pau. đ Ca.
in.l. ideo, ꝑ illũ
tex.ff. de cõpenſ.
Quod tene men-
ti, quia eſt bõa li
mitatio ad totũ
ti. ff. de pri. cre.
Itẽ iuſt⁹ poſſeſſor
bonorũ mariti ꝯ
mulierẽ dotem a
marito repetẽtẽ
hẽt ius offerendi
preciũ dotis,tex.
eſt in.l.mulier,ff.
qui pot. in pign.
hab.Quod limita
ſin. ut per Bal. in
ca. contingit,i.4.
col.đ do.& cõtu..
& utrũ mercator
qui uẽdidit mer
ces alii mercato
ri, q arripuit fu-
gam non ſoluto
precio, & an reli
ctis mercibus &
paratis, ꝑferri de
beat ĩ mercibus,
quas ipſe uẽdide
rit, uide ꝑ Imol.
Bald.& An.in.l.ſi
cum dotẽ. §.ſi. ff.
ſolu.matri.& per
Angel.in.l. quod
quis, ff.de priui.
credi.& elegãtiſ-
ſime per Paul. de
Caſt.i. l. procura
toris.§.ſi plures,
ubi ẽ text.ad hoc
ualde ſin.de trib.
Et uide ad hoc o
mnino Pau. de
Ca.i.l.ſi hominẽ.
§.quoties, ff.de-
po.& i.l.licet, C.
q po. in pig. ha.
& in l.is,q, ff.de
acti. & obli. ubi
tenẽt, ꝙ nõ ꝑfera
tur. Sed ꝯriũ te
net Bald.in.l.pro
debito, C.de bo.
au.iudic.poſſ.ubi
uide oĩno. & uiđ
ẽt oĩno Bal. in.l.
ubi adhuc, in.7.
col. uer. ſed ſtatĩ
quęro, C.de iure
dot.uiđ oĩno bo.
tex. i.l.ſi uẽter.§.
in bonis, ff.đ pri
ui.cre.& text.i.d.
l.ſi hominẽ.§. to
ties quã gl.voluit
allegare.Itẽ addẽ,
ꝙ in hypotheca
bonorũ ñ ſolũ, q
prior eſt tẽpe, po-
tior eſt in iure in
bõis pñtibus, ſed
ẽt in futuris, ad
hoc eſt tex.ſin.in
l. hac edictali. §.
his illud,ꝙ notat
Bar.in ul.col. C.
de ſecund. nupt.
& de eo excla-
mat Item ſecun-
dus creditor ha-

ri legis beneficio ꝓ dote reſtituẽda. An
aũt idẽ ſit quo ad donationẽ ꝑꝑ nuptias
vel quo ad bõa paraphernalia, dicã.j.cũ
gl.Vl.no. mirabilẽ modũ ſñiandi ĩ actio
ne hypothecatia. Nã cõdemnaĩ hic ter-
tius poſſeſſor ad reſtitutionẽ debiti, qua
tenus poſſidet de bonis debitoris princi
palis;ꝙ vř iure ſuſtẽtari ñ poſſe:qa, vt ſu-
prà dixi,rẽ reſtitui eſt tm̃ ĩ obligatiõe;er
go ñ poterat ꝯdẽnari ad reſtitutionẽ do
tis ſđ ſolũ ad reſtitutionẽ bonorum obli
gatorũ. Sed p̃t dici, ꝙ Papa hic habuit re 9
ſpũ ad libellũ mulieris ꝯtinẽtẽ id, ꝙ erat
in obligatiõe,& in facultate.Et dẽt intel
ligi ſñia largè,ſ.vt ſatisfaciat de dote di-
7 mittẽdo bõa, vel ſoluẽdo debitum.† Ex
quo not.ꝙ verba ſñię debent multũ late
intelligi,vt ipſa ſñia ſaluetĩ,ſicut dicimus
in libello,ut leg.& no.ĩ.c.ꝯſtitut⁹, đ reli.
do.facit.c.Abbate,đ uerb.ſig.&.l.ꝯtinu⁹,
de uer.obli.&.l.ſi qs intentiõe,ff.đ iudic.
8 In gl.3.in ſi. glo. in effectu attingit duo.
Primò, nunqd mulier ꝑferaĩ ĩ dote cõſe-
quẽda creditorib⁹ mariti anteriorib⁹ in
obligatiõe.Scđò, nũqd idẽ ſit quo ad do
nationẽ ꝑꝑ nuptias ſibi factã a marito?
a Re[illegible]u primi cõcludit,ꝙ ꝑferĩ a priori
b⁹ habẽtib⁹ actionẽ ꝑſonalẽ; uel hypo-
thecã tacitã.i.bñficio legis inductã, ante
riorib⁹ autẽ habẽtib⁹ expreſsã ñ ꝑferĩ;&
hęc fuit opi.Bul.q̃ ẽt ſeqĩ Accur.ĩ.l. aſſi
duis,C.q potio.ĩ pig.ha. & Dy.ĩ.§.actio
nẽ,inſti.de acti.& Inn.hic ꝯriã opi.tenet
Mar.vt no.ĩ.d.l.aſſiduis,q̃ ſequunĩ Ia.de 10
Arc.Pet.Gul.de Suza.& Cyn. Bart.autẽ
dicit, ꝙ cõſuetudo eſt ꝓ opi.glo.& malũ
eẽt ſñiare ꝯriũ,arg.ĩ.l.minimè, ff.de leg.
Et licet multa allegenĩ ꝓ & ꝯ:tñ ꝯ opin.
huius gl.multũ facit. d.l.aſſiduis, q̃ loqĩ
indiſtinctè ꝑferẽdo mulierẽ oĩbus credi
torib⁹ anteriorib⁹ habẽtib⁹ hypothecã;
ergo dẽt intelligi gñaliter,ſiue hẽant ex 11
preſſum,ſiue tacitã:qa q totũ dicit,nihil
excludit.29.diſt.c.ſi Romanorũ. Itẽ ẽ a-
liud multũ forte ar.ſi vinco vincentẽ te;
ergo debeo vincere te,ĩ.c.authoritate, đ
de cõceſ.prębẽn. lib.6.& facit c.dilectus
offic.leg. Sed is, q mutuauit ꝓ refectiõe
rei, ꝑferĩ anteriorib⁹ habẽtib⁹ expreſsã,
vt ĩ.l.interdũ,ff.q potio.ĩ pign ha.Et iſte
vincit a muliere, qa mulier ꝑferĩ ſibi,ut ĩ
auĩ.ſignata,ſup.d.c.aſſiduis.Ergo mulier
dẽt uincere,& ꝑferri oĩbus creditorib⁹ha
bẽtib⁹ expreſsã hypothecã.Pro ꝯria opi.
quã fouet iſta glo.facit ęqparatio fiſci &
mulieris,vt dř in ea.Secũdo qa lex nõ de
fert vni beneficiũ cũ adiminutiõe iuris al
terius.l.2.§.ſi qs a principe, ff.ne qd ĩ lo
co publico,& bo.tex.in. c.ex tenore, de
fo.cõpetẽ vbi dř,qđ licet uiduis ſimus in
iuſtitia debitores; ñ tñ aliis facere debe-
mus iniuſtitiã.Sed intelligẽdo.l. illã aſſi b
duis,gñaliter, diminuereĩ ius habentiũ
hypothecã anteriorẽ expreſsã.Et ſi dice
res idẽ eẽt in tacita,reſpõdeĩ,qđ tacita ĩ 12
ducit a lege.unde potuit lex reſtringen-
do priuilegiũ ſuũ ꝑferre priuilegio mulie
ris:ſecus in expreſſa, q̃ habeĩ facto ipſo-

rũ ꝯhẽtiũ;& qcqd ſit,paſſus ſatis dubius
eſt,& doctores variãt ſñiam. Et multum
facit iudicio meo tex.in d.l.ubi. dũ ſpeci
ficè facit mentionẽ de poſterioribus cre
ditoribus; ſed ſeruarẽ in practica primo
illã opi.ꝓ qua eſt loci cõſuetudo,ut in.l.
ſi de interpretatione,ff.de legi.& in.c.cũ
dilectus,đ cõſuetu.Nã conſuetudo inter
pretaĩ legẽ dubiã;ſed ceſſante cõſuetudi
ne fauerẽ mulieribus: qa in facto dubio
potior eſt cã dotis,ut in.c.ſi. de re iud.&
no.in.c.ex lřis,de ꝓba.† Quo ad ẽm,ſ.re
ſpectu donatiõis cõcludo poſt Inn.hic,ꝙ
aut mulier dẽt lucrari donationẽ ꝑꝑ nu
a ptias;& eo reſpectu agit ꝓ donatione;&
tũc licet bõa mariti ſint tacitè ſibi hypo
thecata ꝓ illa donatiõe, ut eſt text.in.d.
l.ubi,ꝑalle. nõ tñ hẽt uxor priuilegiũ,ut
ꝑferaĩ anterioribus creditoribus:qa hoc
nõ ẽ iure cautũ. Nec donatio ꝑꝑ nuptias
eſt ita fauorabilis,ſicut dos,qa dos ẽ qua
ſi patrimoniũ mulieris.l.3.ff.de mino.&
ſi remaneret indotata, fieret ꝑiudiciũ rei
publicæ ꝑ ea,q̃ logũ.& not.in.l.1. ff.ſolu.
ma.q̃ rõ ceſſat in donatione.Aut mulier
agit ad donationẽ, nõ vt eã lucreĩ, ſđ tã
quã ſibi ſpecialiter obligatam ꝓ dote;&
tũc hẽt priuilegiũ dotis qa hoccaſu agit
potius ꝓ dote quã ꝓ donatiõe In gl.pe.
ibi:*etiam paraphernalia*. & dic parapher-
nalia, .i. bona,q̃ mulier hẽt ꝑter dotẽ,& a
dř a para,ꝙ eſt iuxta,& pherne, quod eſt
dos,quaſi iuxta dotẽ.nã ſæpe mulier hẽt
10 aliqua bona ultra dotẽ.† Et in his glo.q̃-
rit,utrũ bona mariti ſint obligata uxori;
& reperiĩ hæc gl.uaria. Nam aliqui libri
hẽnt,qđ nõ,aliqui qđ ſic,& vtraq; litera
p̃t eſſe vera ꝑ diſtinctionem. Aut enim
maritus hẽt adminiſtrationẽ illorũ bo-
norũ,& ſunt tacitè obligata.ut.l. ſin.hic
alle. Aut uxor retinet illa bõa penes ſe;
11 & ceſſat illa obligatio.† Scđò pricipali-
ter no. ex gl. qđ bõa ꝑlati ſunt tacite ob b
ligata eccleſiæ ꝓ mala adminiſtratione.
Et ſic p̃t agere eccl̃ia ꝯ tertiũ poſſeſſorẽ,
ſicut agit mulier ꝓ dote, & ñ tradas obli
uioni hãc gloſſam. Nã licet nõ habeam⁹
tex.expreſſum,tñ militat argu.a paritate
rõnis.Nã eccleſia ęqparaĩ minori, ut in.
c.1.de in integrũ reſt.ergo ſicut bona tu
toris tacite ſunt obligata pupillo, ut in
iuribus ꝑalle.in gl.& in.l.ſi. C de legiti.
tuto.ita & bona ꝑlati eccleſię.Item uide
mus in fiſco,qđ bona cõductorũ uectiga
lium ſint tacite obligata fiſco.l. ſemꝑ.§.
Diuus,đ iure immunitatis. Ergo & bõa
ꝑlati,q quaſi ꝯhit cũ eccleſia acceptando
ꝑlaturã,ut in.c.niſi, de renũtiatione,ſed
inquantum gl.dicit,quod ob iſtum reſpe
ctum bona clericorum gaudent eodẽ pri
uilegio cũ bonis eccleſię,ñ bñ dicit,quia
b ſequereĩ,*b* ꝙ bona eorũ,q ñ habent bene
ficia,nõ gauderent illo priuilegio, ꝙ eſt
falſum,cum iura loquanĩ indiſtinctè.c.ſi
12 clericus laicũ,de fo.cõp.†Nec eſt uerum
indiſtincte, qđ bõa clericorũ gaudeãt in
oĩbus priuilegio eccleſiarũ, imo ut alias
dixi, ſienda eſt ſřa in oppoſitum, qđ ſo-
lum in

bens ſpecialẽ hy
pothecam in ali
qua parte bono.
rum,præfertur in
illa ſpecie priori
creditori habẽti
anteriorem hypo
thecam generalẽ
bonorum, & ſpe
cialẽ in alia re ab
illa, quæ ſpeciali
ter ẽ obligata ſe
cundo creditori,
dũmodo priori
creditori integre
ſatisfiat ĩ illa re,
quæ eſt ſibi hypo
thecata, textus ẽ
nota.in.l.2.de pi.
Quod itelligit i.
bi.glo.uerũ de æ.
quitate, ſed de ri
gore relinqt fru
ctus fundi,tex.eſt
in. l. prædiis, in
prinip.ff. in qui.
cauſis pigno. ta.
ci cõtrah.Eodem
modo fructus pi
gnorũ ſunt tacite
obligati credito
ri, text.eſt not.in
l.quãuis,C.in qui
bus cau. pig.ta.
contrahĩ.

ANT. FRAN.
In quibus caſi.
bus cõpetat taci.
ta hypotheca, &
in quibus nõ, po
tes uidere plene
& ad ſaturitatem
per Io. Ber.đ Fir.
in ſuo repert.in
litera.I.in uer.hy
potheca,& i uer.
bo hypothecaria
ubi uide per di.
ſcurſum.

SEBA. SAPI.
Quia ſequere.
tur. Hanc rõnem
ẽt reprobat Car.
di.& Inno.in.c.ſi.
ſupra đ uita & ho
ne cler.do.Ant.In
nocen. & Abb. in
c. Epiſcop⁹ ſupra
de prębẽn.& quan
do bona clerico.
rum gaudeãt pri.
uilegio eccleſiæ,
late tradidit Feli.
in.c. eccleſia ſan.
ctæ Mariæ, col. 5.
ſ. de conſtitutiõ.

lùm in illis caſibus gaudent priuilegio eccleſiarum,qui ſunt
in iure expreſſi, uide ad hoc bo.gl.16.q.3.ca.1.& in c.quan
quàm,de cenſi.li.6.

SVMMARIVM.

1 *Fructus rei pignori datæ computantur in ſortem non ſolùm percepti, ſed qui percipi potuiſſent.* 9.
2 *Inſtrumentum non uitiatur, ſi dicat, Æneas filius Mariani, & non fuit appoſita dictio, quondam cum Marianus ſit defunctus, idem, ſi eſſet poſita dictio quondam, & pater non eſſet mortuus.* 3.
3 *Dictio, quondam, & dictio, olim, poſſunt notare & præſens & futurũ tempus,*
4 *Pignus poteſt alteri pignorari, ſed non in maiori quantitate, quam creditor habeat ipſum.* 5. *Item non poteſt pignorari ultra tertiam uicem.* 7.
6 *Actio perſonalis non tranſit in ſingularem ſucceſſorem.*
Actio pignoratitia eſt in rem ſcripta, & tranſit in ſingularem ſucceſſorem.
8 *Pignus ſi fuerit pignoratum alteri, & ille alter pignorauit uni tertio, & ille tertius diſceſſit cum re, quod remedium dabitur pignoranti?*
10 *Domus ſi eſt data in pignus, & ipſam habitauerit creditor, quomodo & qualem penſionem computabit in ſortem, uide infra c. prox. ubi penſio domus cõputatur in ſortem, in ult. no.*
11 *Pignus ſi deterioretur, tenetur creditor, de re commodatà, uel locata deteriorata aliter ſtatuitur.*

CAP. VI.

1 CVm contra. †Si creditor,uel is,qui ab eo
cãm habet,tot fructus perci-
pit ex pignore,ꝙ ſatisfactũ eſt ſorti, debet pignus
reſtitui debitori. Primò ponitur factum,ſecundò
diffinitio,ibi;*nos*.Caſus lit.Quidã nominę Laurẽtius quan
dam pecuniæ quantitatem recepit à quodã creditore, pro
qua pecunia obligauit ei quaſdã poſſeſsiones, tẽpore proce
dente mortuus eſt creditor ille hęredes creditoris illi⁹ poſ 7
ſeſſiões illas oblligauerũt.G.ciui.Anagiñ. mortuo poſtmo
dũ Laurẽtio debitore.R. de mõte Fortino fili⁹ illi⁹ in ꝑſen-
tia domi.Pa.mouet q̃ſtionẽ ſuꝑ poſſeſſionibus ꝑdictis con
tra dictũ.G.ciuẽ Anagin.dicens,ꝙ de fructibus illarum poſ e
ſeſſionũ tantũ fuerat ꝑceptũ tũ ab ipſo.G. tũ ab aliis,quibus
poſſeſſiones illę fuerãt obligatæ,ꝙ fructus illi ſorti poterãt
adęquari, vñ petebat illas poſſeſſiones ſibi reſtitui. Ad hoc 8
probãdũ ſuas probationes induxit d.Pa. cõſiderans,ꝙ in ta
lib. fructus ꝑcepti dẽant cõputari ĩ ſortẽ, & ſi qui ultra ſor
tẽ ꝑcepti ſint,reſtitui,uidẽs ẽt, ꝙ fructus illarũ poſſeſſionũ
extenuaſſent & annullaſſent totũ debitũ, decreuit poſſeſſio
nes illas reſtituẽdas dicto.P. & ĩ corporalẽ poſſeſſionẽ illa
2 rũ ipſum fecit induci.B. † Not.ibi,*quondam pater tuus*,ꝙ cõi
uſu loquẽdi,quaſi denomineĩ pater alicuius,q iã defunctus
eſt.Et ſit.q.qd ſi in inſtrumento dř;Titius filius Sempronii,
& Sempro.eſt mortuus,nunqd ualeat inſtrumẽtũ cũ non ſit
appoſita dicto,quodã,uel ſimilis, q̃ habet tollere illã quali
tatẽ de ꝑſenti, & ponere in ꝑterito?Spe.in tit.de inſtru.edi.
a §.reſtat,ad ſi.tenet ĩſtrumẽtũ nõ vitiari, a & idẽ Io.An.hic, 9
3 ꝙ no.facit qđ no.Inn.ĩ.c.fraternitatis, de hęre.† Quid aũt
ſi pater uiuit, & apponiĩ dictio,quõdã?dicit,ꝙ ẽt nõ uitiaĩ
b inſtřm,qa hæc dictio,& dictio, olim,b deſignãt etiam tem-
pus pręſens,& tẽpus futurum,ut not.in c.cũ olim, de officio
4 dele.& dic,ut ibi.† Not.2.ꝙ creditor põt rẽ ſibi pignoratam
c alteri pignorare,ut c habetur clarius.C.ſi pign⁹ pigno.da.ſit
5 ꝑ totũ.Idẽ eſt in hęrede creditoris, ut hic.†Tertiò no.ꝙ re
d ſoluto iure actoris,reſoluiĩ ipſo facto ius ſucceſſoris, d con
cordat.l.uectigali, ff.đ pig.& colligiĩ hoc ex tex.qa ſi fruct⁹
ꝑcepti a primo creditore extinguũt debitũ principale una
cũ fructib. ꝑceptis a ſecũdo, teneĩ ſecũdus reſtituere rẽ pi- 10
gnoratã,licet ſuũ integrũ debitũ nõ ꝑcepit. Satis ẽ,ꝙ debi- f
tũ pricipale ſit ſublatũ, ñ tñ p̃t prim⁹ creditor ĩ maiori quã
titate pign⁹ obligare,quam ſibi obligatũ fuerit.No.ꝙ credi
tor licitè uẽdit fructus,quos ꝑcipit a re pignorata,ſed ꝑciũ
accedit ĩ ſolutionẽ ſortis, & no.qđ hoc caſu ſit cõpenſatio
ipſo iure,Vltimò no.hic tex.opti.qđ debitor põt agere con
6 tra creditorẽ ꝓ pignore;licet ſecum nõ ꝯxerit.† Sed ꝯ hoc
fortiter opp.Nam actio perſonalis, quę oritur ex mortuo,
non tranſit contra ſingularem ſucceſſorem;cum ergo debi-
tor non contrahit cum ſecundo, non uidetur quod poſſit
agere contra eum,ſed potius contra primum, & primus cõ

tra ẽm,vt vř tex.in l.petẽti,ff.de pig.ac. a
Et credo, qđ ob hoc doct.hic uariant in
cõiecturãdo actionẽ intẽtatã ꝯ illũ cre
ditorẽ.Nã aliqui dicũt, qđ agit rei uẽdi
catiõe,q̃ cõpetit dño ꝯ quẽlibet poſſeſ-
ſorẽ, ſed certè hoc ñ colligiĩ ex lřa,nec
apparet,qđ ſe ꝓbauerit dñm qđ ẽ neceſ
ſariũ agẽti rei vẽdicatiõe. Alii dicũt,qđ
fuit actũ iudicis offõ, ut ſentit Hoſt.põt
adduci bo.tex.in.l.2.C.ſi pig.pig.da.ſit.
Alii,qđ egit pignoratitia actiõe, ſed nõ
placet Inn. qa actio ꝑſonalis nõ trãſit ĩ b
tertiũ:ſed ego aliter dicerẽ.Dico enim,
qđ vbi ĩteruẽit pign⁹, oriĩ duplex actio.
Nã p̃t creditor agere hypothecaria, q̃ ẽ
actio realis. Itẽ agere ꝑſonali, ꝓ hoc.l. c
creditor,q nõ idoneũ pign⁹, ff.ſi cer.pe.
Ita dico ex parte debitoris.Nã pignora
tia actio licet ſit ꝑſonalis,nihilomin⁹ ẽ
ſcripta in rẽ,iõ pignoratitia ſaltẽ utilis
p̃t cõpetere ꝯ creditorẽ,arg.eorũ q̃ no.ĩ
c.ex parte,B.de fo.cõpe.ſic nos dicim⁹ ĩ
ſcđo creditore, q agit vtili ꝯ primũ de-
bitorẽ,cũ quo nõ ꝯxit,ut ĩ.l.1.C.ſi pig.
pig.dat ſit. Conclude ergo,quòd aut da
tur utilis pignoratitia, aut officium iu-
dicis. † Sed ẽ q̃ſtio notabilis in mã,utrũ
ſecundo creditor poſſit pignorare pig.
tertio,& ſic ĩ infinitũ?viđ Spe.eo.ti.§.1.
uer.ſed cũ pign⁹ vbi dicit,qđ ñ p̃t pigno
rare ultra tertiã, e uicẽ,ut ĩfinitas euiteĩ,
arg.c.cũ multis,de reſc.li.6.Not.hoc di
ctũ qa ſingul̃r limitat totũ ti.C.ſi pign⁹
pig.da.ſit.†Eſt & aliud dubiũ, quid ſi pi
gnoraui tibi rẽ, & tu pignoraſti petro.
Petr⁹ pignorauit, vel vẽdidit alteri qui
fortè abſentauit ſe cũ re, ꝙ remediũ da
biĩ prĩo debitori ad cõſequẽdũ pignus,
ex quo res ñ p̃t hřı, & ille q uẽdidit,nõ
ẽ ꝑſens?uide Spe.ĩ dicto loco, uer.ſed q̃
riĩ,vbi not.dicit, qđ p̃t agi ꝯ primũ,ſed
prim⁹ liberaĩ cedẽdo actionẽ ꝯ ẽm; qa
cũ legitimè pignorauit rẽ alteri,liberaĩ
ex quo ipſe deſinit ſine dolo poſſidere,
& idẽ,dic ĩ ſecũdo reſpectu tertii,ꝙ bñ
no.† In gl.1.in ſi.no.gl.ſin.maximè pro
limitatiõe eorũ,q̃ no.in c. grauis,de re- d
ſti.ſpo.vult enim hic gl.& bñ, qđ credi-
tor teneĩ ad fruct⁹ nõ ſolũ, quos ꝑcepit
de re pignorata,ſed ẽt ad eos,qui potue
rũt ꝑcipi,& ex negligẽtia ſua nõ fuerũt
ꝑcepti.Hoſt.ĩ ſum.e.ti.§. qñ efficaciter, e
uer.ſed nunquid,vř ſentire oppoſitũ,ut
ſolũ teneaĩ ad ꝑceptos & licet Io.And.
ſimpl̃r trãſeat hic,tñ in c.1.& 2.infra de
uſu.tenet cũ iſta gl. & ꝓ eo ẽ caſus ĩ l.3.
10 C.de pig. act.† Et ad materiam gl.adde
cõformẽ q̃ſtionẽ, f quã poſuit Spe.e.ti.
§.1.uer.quid ſi obligaſti mihi,ubi dicit,
pignoraſti domũ, quã ego inhabitaui, f
an teneat ad penſiones quas tu percepiſ
ſes,an ad eas,quas ego ſoluiſſem,ſi fuiſ-
ſem conductus, & inclinat in partem,ut
ſolũ teneat ad illas,quas pręſtitiſſem ꝑ
l.in ſumma.§. in frumẽto,ff.de cõdictio
indebi. Sed ſua diſtinctio mihi ex toto
nõ placet ꝑ dictũ huius gl.& ꝑ.d.l.3.Vn
de diſtingue, qđ aut ſimpliciter domus

Et idẽ dicit Bar.
in l.inſulam,ff.de
acqui. re. do. &
Pau. de Ca. poſt
Bart.in l.eius,qui
in prouincia. ff.ſi
cer.peta. ĩ 1.char
ta poſt gl.in uer.
defuncti, & bene
facit text.cum gl.
in uer.uxore,in l.
diuortio,in prin-
ci.ff.de neg.geſt.
Et per eundem.
Pau. in c. 1. infra
de cleri. excom.
mini.

ANT. FRAN.
Dictio, quondã,
in pręcedenti col.
nu.3.circa dictio-
nem quondam,di
cas ꝙ ſi non appo
nitur in inſtrumẽ
tis, debet ſubaudi
ri pro eorum ua-
liditate uide gl.in
uerſic. defuncti,&
ibi per Alex. poſt
Bar. in l. eius qui,
in.1.col.ff. ſi cert.
pe. & Bald.in auĩ.
hoc amplius,in ul
ti.col.C.de fideic.
& Spe. in ti.de in
ſtru.ed.in c.reſtat
in uerſi.pe.& in.§.
8.in uerſic.quid ſi
ita.Et adde, ꝙ di-
ctio,quondã,intel
ligitur de præſen
ti & de futuro, ut
per d. Car. in cle.
1.§. 1. de iureiur.
Et adde, quod ta-
le uerbum poſitũ
in inſtrumento,ut
ſi dicatur filius
quondã Titii,non
uitiat inſtrumen-
tum, ſi Titius ui-
uit, ut per Bart.&
Alex.in.l.1.§.1.ff.
de no.ope.nun.

SEB. SAP.
Succeſſoris. Ad
hanc regulam ui-
de pulchram do-
ctrinam Bar.in l.
ĩ diem, ff.de aqua
plu. arcen.
Adde do. Anto.
hic,& Ro.in l.qui
uas §.ſi.ff.de dam.
infec ubi alle.pro
ſing. illud dictum
Spe. & facit ad ea
q̃ addidi in. c.ſua
nobis,de appella.

SEB. SAPIA.
Conformẽ quę-
ſtionem,uide Bar.
in aut. ei qui iuris
char.ult. C.de bo.
aut.iu.poſ. Are.in
l. diuortio. §. ob
donationẽ.ff. ſol.
matrimonio.

fuit pignorata, & tunc tenetur ad pen-
ſionem, quę communiter potuiſſet per-
cipi à quocunque alio. Aut fuit actũ, ut
inhabitaret domum, & tunc fortè pro-
cederet dictum Spe. quod tamen in hoc
caſu eſt ſatis durum ꝑ prædicta. Nec ob
ſtat ille. §. in frumento, quia loquitur;
quãdo indebitè per errorem habitatio
fuit tradita. Nam tũc non obligatur re-
cipiens niſi inquantum effectus eſt locu
pletior, ut ibi notabiliter probatur, ꝙ
nota pro ſimilibus quęſtionibus, ſed in
caſu noſtro loquitur in contractu, q fit
gratia utriuſque, in quo tenetur credi-
tor pręſtare diligentiam in fructib. ſeu
reditibus recolligendis in rebus pigno
11 ratitiis & nota qa faciunt ad multa. † In
gl. fi. intellige fi. gl. quando res commo
data effecta eſt deterior ex culpa com-
modatarii. Secus, ſi ſine culpa ſua, quia
uidetur dominus conſenſiſſe, ex quo ad
certum, vſum cõmodauit l. ſi mihi alle.
in gl. Idem dicendum in re locata, & for
tius, ſed in re pignorata aliud dicendũ,
quia non poteſt ſine culpa mea ea uſu ef
fici deterior. Nam committo furtũ vtẽ
do re pignorat l. ſi pignori, ff. de fur. niſi
ueriſimiliter crederem dominum per-
miſſurum, ut not. in c. dudum, de ele. &
inſti. de obliga. quę ex deli. naſcun. in
§. placuit.

SEB. SAP.

a Quod impoſſibilitas, uide Alex. & Mod. in l. fi. ff. qui ſatiſ. cog. Ange. Are. in §. quæ, col. 3. cum ſeq. inſti. de excep.

b In excommunicatione. Adde uidendum Old. conſilio. 277.

SVMMARIVM.

1 *Pactum legis commiſſoriæ non habet locum in pignore, intellige, ut infra nu. 6.*

Pignorans ſub pacto legis commiſſoriæ iurato, ſi iuſtè impeditus intra tempus non potuit, poterit poſt tempus redimere.

2 *Fructus rei pignoratæ ad hoc ut creditor cogatur computare in ſortem, aditur etiam à laicis iudex eccleſiaſticus, quia non computare fructus in ſortem, ſapit uſuram.*

Iuramentum an ligauerit iurantem; ſpectat ad iudicem eccleſiaſticum.

Iuramenti dubij interpretatio non ſpectat ad ſecularem, ſed eccleſiaſticum iudicem.

3 *Impedimentum iuſtum & impoſſibilitas impedit cõmiſſionem pœnæ, & trangreſſionem iuramenti.*

Excommunicatus non eſt ille, qui ex neceſſitate non adimplet illud, ad quod tenebatur ſub pœna excommunicationis.

4 *Iuramentum præſtitum in caſu a lege prohibito obligat iurantem, ſi prohibitio legis manauit in odium alicuius, & in fauorem iurantis, non tamen tale iuramentum firmat contractum.*

5 *Defenſio ĩ carcerib. excuſat captũ a cõmiſſiõe pœnæ.*

7 *Pactum legis commiſſoriæ quare regulariter improbetur in pignore, ſed non in contractu emptionis.*

8 *Famulus, per quem remittitur ſpecies, uel quantitas commodata, uel mutuata, ſi cum dictis rebus diſcedat, cuius periculo cedit.*

Famulus miſſus ad recipiendum mutuum, ſi cum quantitate ſibi data diſceſſerit, periculum eſt mittentis.

9 *Debitor an teneatur ire ad domum creditoris pro debito ſoluendo, an e contra?*

10 *Emphyteota pro canone ſoluendo debet ire ad domum domini, ſi uterque eſt eiuſdem fori, aliàs ſecus.*

CAP. VII.

1 SIgnificante. † Si is, qui
ſub pacto
legis commiſſorię pignorauit
rem ſuam, & iurauit non con
trauenire, iuſte impeditus ſi intra diem
ſtatutum non redimit, poſt diem redi-
mere poterit, & primò ponitur quęrela. Secũdò datio iudi
cũ, ibi: *cum igitur*. Et ꝑ ĩtellectu ſcias, ꝙ pactũ legis cõmiſſo
riæ fuit inuentũ ad diſſoluẽdũ cõtractũ emptionis & uendi
tionis, & exẽplũ, prout dr̃ in gl. 2. Caſus lr̃alis. Quidã ciuis
Piſanus. R. noĩe accepit mutuo eccl. li. à G. ciue Piſano, pro
qua pecunia obligauit quandã domũ, & ꝓmiſit ei p̃ſtito iu
ramẽto, qđ niſi domũ ipſam recolligeret termino conſtitu
to, vlterius creditorẽ ſuper ea nõ moleſtaret, ſed dict⁹ R. ĩ
tra tẽpus ſtatutũ ꝑ certũ & fidelẽ nuntiũ, prout ei uidebat,
pecuniã numeratã creditori remiſit, ſed nũtius ille perfidè
agẽs pecuniã illã, ſicut iniũctũ fuerat, nõ ꝑſoluit, & poſt mo
dũ idẽ R. ab Imperatore detẽt⁹ creditori ſatisfacere ñ po
tuit, ut debebat, ſed poſtmodũ ab Imperatore liberat⁹ pecu
niã ſoluere voluit creditori, & ipſe eã recipere noluit, qa ñ
fuerat in termino ꝑ ſoluta, vñ dict⁹. R. ſignificauit do. Papæ
ſuꝑ quo ſcribit qbuſdã dicẽs. Cũ ergo pactũ legis cõmiſſo
rię ſit ĩ pignorib⁹ ĩprobatũ, & p̃fatus. R. quãtũ in eo fuit, iu
ramentũ ſeruauit, cũ ꝑ eũ, quẽ certũ nũtiũ eſſe credebat, pe
cuniã remiſerit in termino cõſtituto, ſed in captiõe detẽt⁹
ſatisfacere ñ potuit creditori, mãdat Papa, quaten⁹, ſi ẽ ita,
p̃dictũ creditorẽ eccl'iaſtica cẽſura cõpellãt, ut ſorte ſua cõ
tẽt⁹ p̃ẽſiõib⁹ illi⁹ dom⁹ cõputatis ĩ eã domũ p̃fato reſtituat
2 debitori, pacto tali uel iur̃o nequaquã obſtãte. R. † No. 1. ꝙ
iudex eccl'iaſticus p̃t adiri inter laicos quo ad hoc, ut fruct⁹
ſeu redit⁹ rei pignoratę reſtituãt, uel ĩ ſortẽ cõputẽt. Item
ut ĩterpretẽt iur̃m an ligauerit iurantẽ, uel ne. Rõ primi ẽ;
qa nolle reſtituere fructus, uel redit⁹ ẽ vſura, vt in c. 1. & 2.
ĩ. de vſuris. Et rõne uſuræ eccleſiaſticus ẽ iudex cõpetens, de
uſur. ꝑ totũ. Rõ ſecũdi ẽ clara ꝑ c. uenerabilẽ, de ele. & c. no
uit, de iud. nã iudex ſecularis nõ p̃t interpretari iuramentũ
dubiũ, ut ĩ iurib. p̃alle. licet poſſit cõpellẽ ad obſeruãtiã li-
3 citi iur̃i c. licet, đ iureiu. li. 6. ubi bo. tex. † No. 2. qđ ĩpoſſibili
a tas[a] vel iuſtũ ĩpedimẽtũ ĩpedit cõmiſſionẽ pęnę & trãſgreſ
ſionẽ iur̃i, nõ ergo incidit in ꝑiuriũ, q iur̃m non obſeruat,
qñ nõ p̃t, ꝙ bene no. pro iſtis, qui iurant aliquid facere, uel
ſoluere, qui ex neceſſitate adimplere nõ p̃nt. Nã Deus non
vult quẽ obligari ad impoſſibile. Rõ rationis eſt, qa nõ eſt
peccatũ, niſi ſit uolũtariũ. 15. q. 1. in prin. ſed ubi impoſſibili
tas ceſſat, ibi ceſſat uolũtas. Et facit hęc lr̃a & p̃dicta in arg.
opti. ꝙ ſi iudex p̃cepit ſub pœna excõicationis ſubdito, ut
aliquid faciat ſi ex neceſſitate adimplere nõ põt, ut nõ inci
dat in excõicationẽ. Nã in dubio nõ eſt præſumendũ qđ iu
dex uoluerit illũ obligare ad impoſſibile. Quidã tñ dicunt
b aliud in excõicatione,[b] uide Inn. in c. P. & G. de oſſi. dele. &
4 gl. ĩ. c. 2. de teſti. cogẽ. & ibi tetigi. † No. 3. unã bonã regulã
ex tex. qđ iur̃m p̃ſtitũ ĩ caſu à lege prohibito obligat iurã-
tẽ, ſi ꝓhibitio legis emanauit in odiũ alicui⁹, & ĩ fauorẽ iu-
rantis. Rõ, qa p̃t iur̃m obſeruari ſine peccato iurantis. Iſtud
enim iur̃m, de quo hic, obligat iurantẽ, ut ſatis colligĩt ex
tex. & expreſsè tenet Inn. Sed non credo, qđ firmet contra
ctũ, qa Papa hic ſimpl'r damnat factum de per ſe, & iuramẽ
tũ interpretaĩ de ꝑ ſe; ſed de mã remitto ad plenè not. in c.
cũ cõtingat, de iureiu. & ꝑ Bar. in l. ſi quis pro eo, ff. de fide
5 iu. † Itẽ no. qđ detentio in carceribus excuſat captũ a pęnę
commiſſione, in eo, qđ nõ adimpleuit, quòd facere tenebat.
Vltimò no. quòd penſiones domus pignoratæ debent com
putari in ſortẽ, & cũ text. hic nõ aperiat, intellige indiſtin-
cte ſiue creditor inhabitauerit domũ ſiue alius circa ꝙ uide
6 ꝙ dixi in c. p̃cedenti. † In gl. in uer. *commiſſoriæ* in fi. hic ſunt
duo uidenda pro declaratione tex. in gl. Primò, an & qñ pa-
ctũ legis cõmiſſoriæ reprobeĩ in pignoribus, ſecundò, qua-
re admittiĩ in ɔ̃ctu emptionis, & reprobetur in ɔ̃ctu pigno
ris. Quo ad primũ diſtingue poſt Bar. in l. quãuis, ff. de ſolu.
& habeĩ ꝑ Cyn. in l. fi. C. de pac. pign. & aliquid per Io. And.
hic. Aut. n. fit pactũ, ut ſorte nõ ſoluta intra certũ tẽpus res
pignorata uẽdaĩ, ſeu uẽdita ſit iuſto p̃cio, & ualet pactũ, qa
nõ decipitur hic debitor in p̃cio, ſed bonus uir, ſ. iudex arbi
trabitur iuſtum pręcium, ad hoc l. ſ. fina. C. de iur. do. im-
pe. Aut

c Pro hoc facit. l. ſi tibi habitationẽ, ff. loca. cõiũcta. l. 2. in prin. e. ti. ꝓ hoc ẽt facit tex. in l. p̃tii cã, C. de reſcin. uẽd. cõiũcto, §. p̃ciũ, inſt. de emp. & uẽ. Aliqñ tñ ẽ ɔ̃ pactũ, qđ ualet a princ. nõ ualet ex poſtfacto, tex. eſt in l. quoties, in prin. ff. ſol. mat. & dicit Bal. in l. ex uenditiõe, C. de pa. ꝙ licet æſtimatio dotis ab initio facta facit emptionẽ tñ ſecus, ſi fiat ex interuallo. Imo. ĩ c. cũ cõtingat in 9. charta de iurei. Itẽ adde ꝙ l3 pactũ cõmiſſoriæ factũ cũ creditore ñ ualeat. ualet tñ ſi fiat cũ fideiuſſore debitoris ꝑ ip̃m debitorẽ, ad hoc eſt caſus in l. fi. in fi, prin. ff. de cõtrahen. emp. Item ualet, ſi ſit factũ cũ ipſo creditore nõ in uim ſolutionis per obligationẽ, ſed ĩ uim uẽditionis ꝓ iuſto p̃cio, factæ, & cẽſebiĩ uẽditio ſub cõditione facta, ad hoc tex. no. in l. ſi fundus. §. fi. ff. de pign. & uide Paulũ de Caſt. in l. Titi⁹ cũ crediſiſſet ad finẽ, ff. de pig. act.

SEB. SAP.

De cõtrahẽ. emp. uide Corneũ Per. ĩ ɔſ. 113. ĩc. uiſo copioſo, co. 2. 1. uo.

SEB. SAP.

b Vbicũq; ex his colligiĩ not. cautela ꝓ fœneratorib. ut no. Ang. ĩ l. ſi fundus, §. ſi. ff. de pig. Bar. Vero. in cau. 23. inc. dẽs ſcire.

c De hoc uide per Bal. in l. acceptã, C. de uſur. in 12. & 13. qõ. & 15. & ꝙ debitor teneaĩ portare ad creditorẽ, & ad eũ perferre, tenet Arch. in c. ſi peccauerit in ſcđa & in fi. 3. col. 2. q. 1. & facit ad hoc qđ no. gl. uer. horrea, in c. reuertimini. 16. q. 1. & ibi. not. de iſta q̃ſt. in terminis uide late ꝑ Bald. Ange. & Imo. in l. cũ fili⁹. §. fi. ff. de uer. obl. gl. Bar. & Bal. in l. itẽ illa, de cõſti. pecu. Bal. ĩ l. fi. C. de cõdi. inſer. & aliqd ꝑ eundẽ in l. uſuras, C. đ ſoluti. & Spec. in ti. de emp. & uẽdi. §. 1. in fin. qd aũt in debitore alimẽtorũ, uide pul. Bald. in l. 1. de ali. & ci. le. & gl. Ang. in l. cũ hi. §. ult. & §. in cã, ff. de trãſa. Pet. de Anch. & Imò. in c. indicãte, de teſt. qd aũt de colono, uel emphiteota, uel aliis p̃ſtãtib. cenſum, an teneant portare, ꝑ Bal. in d. l. acceptã, in 12. q. Et adde, ꝙ ſi res, quã portat debitor ad domũ creditoris, pereat ꝑiculo creditoris pit ẽm gl. ſin. cũ hi §. cãæ, uer. ſi ſuꝑ eorũ, ff. de trãſa. de quo uide plenius ꝑ Bal. in l. ſi is, cui rem, C. de fur.

pe. aut fuit dictũ, ut res pignorata eſſet
vẽdita, uel data ĩ ſol'one ꝓ debito, & aut
ĩcõtinẽti fuit appoſitũ hoc pactũ, uel ex
interuallo. Si incõtinẽti, nõ ualet pactũ
cũ creditore, ut hic & ꝑ totũ titulũ, C. đ
pac. pig. ſed cũ fideiuſſore, uel ex̃neo ua-
a let pactũ. l. fi. ff. de ɔ̃hẽ. emp.[a] Si uerò in-
teruenıat pactũ ex interuallo, ualet quo
ad retẽtionẽ, nõ quo ad actionẽ. l. 2. C. đ
pac. pig. ẽm unã lec. q̃ cõiter teneĩ, qa nõ
vr̃ neceſſitate duct⁹ hoc pactũ facere. Aut
fuit dictũ, ut nõ ſoluto p̃cio res eſſet em-
pta, vel ꝙ dareĩ in ſolutũ, ſed nõ fuit adie
ctũ ꝓ debito, & ualet. Et dẽt intelligi, ut 9
hẽaĩ iuſto p̃cio, vt eſt ar. ĩ l. ſi ĩ fraudẽ, ff. e. c
b & idẽ eſt ubicũq;[b] mutarẽĩ uerba. dẽm⁹
n. hr̃e reſpectũ poti⁹ ad effectũ. Nã hic in
teruenit pactũ, nõ ut res eſſet empta, uel
data in ſolutũ, ſed ut nõ moleſtaret credi
torẽ ſuꝑ re pignorata, & tñ ñ ualuit, qa ĩ
effectu idẽ cõtinebat, qđ uẽditio, & hoc
7 quo ad primũ. † Quo ad ẽm, quare repro
baĩ in pignorib. duæ rõnes cõiter reddũĩ.
Priò, qa obligatio pignoris ſolet fieri ꝓ
minori lõgè q̃titate, q̃ res ualeat, uñ ſi va
leret illud pactũ, multũ decipeĩ debitor
q cupiditate hẽndi multũ de facili iniret
oẽ pactũ. uñ uoluit lex ĩ hoc ꝓſpiceĩ uti
litatib. ſubiectorũ, q̃ rõ ceſſat ĩ ɔ̃ctu ẽptio
nis. Nã cõiter res uẽdiĩ ꝓ iuſto p̃cio. nã
ſi ɔ̃ctus diſſoluiĩ, nõ decipiũĩ ɔ̃hẽtes. A-
lia rõ eſt. nã ſi ualeret hoc pactũ creditor
uix aut nũq̃ mutuaret ſine iſto pacto, qđ 10
d ꝓfecto cõtinet in ſe crimẽ uſurarũ, quia
mutuãs nõ dẽt ponere ſpẽ in lucro cõſe
quẽdo. c. cõſuluit. ĩ. de uſu. ſed ĩ tali pacto
creditor hr̃et ſpẽ cõſeq̃ndi illud lucrum
qa hr̃et rẽ elapſo termino ꝓ ĩiuſto p̃cio,
& hęc eſt bona & efficax rõ, & uerſaĩ ĩ p̃
dictis odiũ creditorũ, ſal⁹ aĩarũ, & fauor
ſubiectorũ. q̃ oĩa ceſſant ĩ ɔ̃ctu ẽptiõis, &
8 ꝑ hoc eſt clar⁹ intell'ſ h⁹. c. qđ no. † In uer.
certum. no. gl. iũcto text. ꝙ malitia nũtii ñ
nocet dño mittenti, ſed ĩ ɔ̃riũ facit iſte
tex. alio reſpectu. Nã pecunia apportata
ꝑ nũtiũ ꝑiit mittẽti. nã tenetur de nouo
ſoluere debitũ, ut in fi. c. Sed in ɔ̃riũ facit
l. argẽtũ, ff. cõmo. ubi dr̃, ꝙ ſi argẽtũ mi-
hi cõmodatũ remiſi ꝑ nũtiũ, q reputaĩ fi
delis ꝑiit dño, & nõ remittẽti. Sol. qñq;
ſpecies debita remittiĩ ꝑ nuntiũ, q repu-
tabaĩ fidelis, qñq; q̃titas. Primo caſu ꝑ-
tinet periculũ ad dñm & nõ admittentẽ.
qa caſus fortuit⁹ imputatur dño, ex quo
culpa nõ p̃ceſſit, ut in c. unico, de cõmo.
Scđo caſu ꝑtinet periculũ ad mittentem.
Rõ, qa eo ipſo, ꝙ mutuat mihi pecuniã,
dñiũ trãſit in me. l. 2. ff. ſi certũ pet. uñ ſi
ꝑdaĩ añ, q̃ ꝑueniat ad manus creditoris,
ꝑiit ipſi debitori, qa adhuc eſt dñs, & ita
loqĩ iſte tex. uñ potes facere rl'am, ꝙ ꝑi-
culum interitus rei ꝑtinet ſemꝑ ad do-
minũ. ideo, ſi creditor miſiſſet certũ nun
tiũ ad recipiẽdũ pecuniã mutuatã, ꝑiculũ
ꝑtinet ad ip̃m creditorẽ, & eſſem⁹ extra
caſum huius c. qa incõtinẽti, qđ tradidi
nũtio tuo ad hoc deſtinato, dñiũ pecu-
n[illegible] d te, arg. in l. quod mihi do-
natũ, de do. Et de iſto nuntio uide in gl.
c. p̃sbyteri. 95. di. plenius ꝑ Bar. in l. eum
q, ff. cõmodati, & hoc fuit de mẽte doct.
ibi; ſed infidelitas nũtii excuſat hic mit
tentem rõne iuramẽti, ut nõ incideret ĩ
ꝑiuriũ uel pœnã. Et ĩn fi. glo. dic ꝙ in ɔ̃-
riis fuit qs in culpa in mitrẽdo nuntium
non idoneũ: ſed iſte tex. loquitur, qñ nũ-
9 tius cõmuniter reputabaĩ idone⁹. † Sed
c ex̃ gl. quæritur, nũqd debitor[c] teneatur
ire ad domum creditoris pro debito ſol
uẽdo, an ẽ ɔ̃ creditor ad domũ debito-
ris? Inno. per iſtum tex. arguit, ꝙ debi-
tor teneĩ ire, uel mittere ad domũ credi
toris. Nã hic ponderatur, ꝙ detẽtus de-
bitor nũ potuit intra terminũ ſatisface-
re, & ꝙ miſit nũtiũ ad creditorẽ. Sed tu
vide latius gl. & Bar. in l. itẽ, ff. de cõſtit.
pecu. & diſtingue poſt eũ. Aut ſolutio de
bet fieri reſpectu alicui⁹ rei ꝓ aliqua re,
aut ñ. Primo caſu, ſi creditor & debitor
ſunt eiuſdẽ fori, dẽt idẽ debitor ire ad
domũ creditoris, ſed ſi ſunt diuerſi fori
nõ teneĩ ire ad domũ creditoris: ſed ſa-
tis eſt, ꝙ dicat, ꝙ in domo ſua parat⁹ ſit
ſatisfacere, ſi qs eſſet q reciperet, & hoc
notabiliter uoluit tex. cũ gl. ĩ dicta. l. itẽ.
10 † Et ex hoc infertur ꝙ ſi emphyteota[d]
d non eſt de foro dñi, non tenetur pro ca-
none ſoluẽdo perquirere dñm, ſecus, ubi
eſſent eiuſdẽ fori. Et ſic ĩtellige. c. potuit,
de loc. ar. l. 2. C. de iu. emphy. Et not. quia
eſt optima glo. ad illa iura, quæ dicũt ſim
pliciter pęnam committi ex nõ ſolutio-
ne. Si uerò ſol'o eſt fiẽda nõ reſpectu ali-
cuius rei; & tũc ſi reſpicit commodũ per
ſonæ, debet adire ipſum creditorẽ. l. qđ
autẽ, ff. de ope. l. Si verò reſpicit cõmodũ
burſale, aut uolo mihi ex ſolutione aliqd
acqrere, & tũc dẽo ire ad domũ credito
ris. bo. tex. in l. cũ quidã, de cõdi. inſer. C.
Si. n. alicui reliquitur libertas, ſi ſoluerit
hæredi centũ, tenetur ire, ſi uult, cõſequi
libertatẽ, ad domũ hæredis. Aut uolo vi-
tare moram, vel pęnã; & diſtingue, ut ſ̃. in
primo mẽbro, ꝙ aut ſunt eiuſdem fori.
&c. Aut uolo purgare moram cõmiſſam;
& debeo adire ipſum creditorẽ. Pro hoc.
l. penu. ff. de cõd. inde. & dicta. l. cũ quidã.
Et aduerte, quia in caſibus, in quib. dixi, ꝙ
tenetur adire domũ alterius, intelligas,
ꝙ dẽt quærere creditorẽ apud uicinos &
notos, & in locis, in quib⁹ eſt ſolitus ꝯuer
ſari, nõ ãt teneĩ q̃rere ꝑ loca clãdeſtina.
2. q. 6. c. biduũ, qđ voluit Bar. ĩ d. l. itẽ illa.

ANT. FRAN.

In quo loco dẽat fieri ſolutio, qñ qs eſt obligatus ad ſoluẽdũ, dicas, ꝙ obligatus ſoluere certo loco non liberatur ſoluens alibi inuito creditore, ſed obligatus ſoluere ubicũque, dẽt ſoluere ĩ loco idoneo, ut ꝑ gl. & doct. in l. q. certo, ff. de condi. indeb. & ille, qui eſt obligatus ſoluere qñque a ſe petatur non incidit in pœnã, ſi petaĩ extra iudicium. Ita no. Bal. in l. ab eo, C. quomodo, & quando iud. Et adde, ꝙ ſi tenetur ſoluere certo loco, uel certo termino, excuſaĩ ꝓpter treugam ſiue, ꝓꝑ guerram. Ita Bal. in c. 1. in §. uaſalli, de pa. conſtan. in uerſi. feud. Et adde ꝙ in dubio ſol'o dẽt fieri in loco promiſſionis, ut ꝑ Bar. in l. quod ſi Epheſi, ff. de eo, ꝙ cer. lo. & uide gl. in l. pe. eo. ti. & hr̃ per Bar. in l. itẽ illa, ff. de ɔſti. pecu.

d SEB. SAPIA.

Quòd ſi emphiteota. uide Ange. Aret. in §. præterea quaſdã, inſti. de act. cũ multis allegatis per do. Iaſ. in d. l. 2. in 37. q. C. đ iure emph.

SVMMARIVM.

1 *Vſufructuarius tenetur de immobilibus cauere,*

a SEB. SAPI. Qualem cautionem. Vide de cautione præſtãda per uſufructuariũ latiſsimè p Mod. Papienſes in repet. l. Titia cũ teſtõ. §. Titia, charta. 14. ff. de lega. 2. & ibi ãn poſſit remitti à teſtatore.

b An cautio poſſit remitti & c. uide p gl. in §. cõſtituĩt, in uer. ſatiſdat, inſti. de uſufru. & gl. & Bar. in l. pactũ, ff. de pac. & utrũ teſtator poſſit remittere cautionem, q̃ præſtat hæres inſtitutus ſub cõditione, q fuit miſſus in poſſeſsionẽ p bo poſ. ſm tab. quã cautionẽ præſtat ſubſtituto de cõſeruãdis bonis hæreditariis iuxta l. inter oẽs, ff. q ſatiſ. cogã. dic, ꝙ ſic ſm gl. in l. ſcire, C. ut in poſ. le. Sed ſcias cautelã, p q̃ teſtator poterit uſufructuario remittere cautionem, ſ. ut teſtator grauet ſuos hæredes ut alter eorũ alteri. pro uſufructuario ſi deiubeat. Iſta cautela tradiĩ p Iuriſconſultum. itẽ an uſufructuari⁹ faciat fructus ſuos nõ p̄ſtita cautione. uide oĩno p Bar. p⁹ gl. ĩ l. uxori. 1. ff. de uſufr. le. Et an ſup hoc ualeat conſuetudo, uel pactũ, uide p Bal. in c. ſi. in 6. col. uer. ſed nunqd ualeat conſue. de conſue.

Adde Ful. cõſi. 83.

quòd utetur ſalua rerum ſubſtantia, de mobilib. reddere æſtimationem.

2 *Vſufructus non extinguitur, ſi uſufructuarius ingrediatur religionem, intellige de religione, quæ pòt habere proprium.*

3 *Cautio, quæ præſtatur ab uſufructuario, quæ eſſe debet, maximè de rebus mobilib. quæ uſu ueteraſcunt, ut ſunt uegetes.*

4 *Teſtator poteſt remittere falcidiam, ſed non cautionem uſufructuario de utendo arbitrio boni uiri.*

5 *Clerici in fructibus beneficiorum ſuorum æquiparantur uſuarijs, non autem uſufructuarijs, qui poſſunt ad libitum diſponere de fructibus.*

Clerici an poſſint donare fructus beneficiorum ſuo.

6 *Vſufructuarius ſi non poteſt cauere, quomodo ſubuenietur hæredi.*

7 *Vſufructuarius, qui non cadit a principio, an fructus illo tempore perceptos faciat ſuos.*

C A P. VIII.

1 C*Vm conſtet.* † Pertinet ad ſecundam partẽ rubricę, & h. d. Vſufructuarius cauet, & fruetĩ rebus immobilibus ſalua ipſarum ſubſtantia, & pecuniam, & æſtimationem mobilium, quę conſumuntur uſu, finito uſufructu reſtituet. Primò qõ. Secundò mandatum, ibi. *mandamus.* Secunda pars continet duo dicta. ſecundum, ibi. *pecuniam.* Caſus literalis. Quidam fecit teſtamentum, & in teſtõ illo reliquit ꝓprietatem bonorum ſuorum Marię uxori. C. uſumfructum uerò. I. matri ſuę uxori Augerii. Maria proprietaria mortuo teſtatore petebat ab I. uxore Augerii p̄ſtari ſibi idoneã cautionem, ꝙ ipſa utetĩ ſalua rerũ ſubſtantia in rebus immobilib. 4 ad arbitrium boni uiri. Mandat papa quibuſdã, quatenus compellat ipſam p cenſuram eccle. ad cautionem præſtandam idoneam. quòd ipſa utaĩ & fruatur reb. immobilibus ad arbitrium boni uiri, q̃ uſu non cõſumuntur. pecuniã uerò ſi quã habuit, uel hẽbit, & æſtimationem aliorum bonorum, q̃ uſu cõſumũĩ, & in hæreditate inuẽta fuerint, poſt mortẽ ipſius reſtituat dictæ Mariæ, uel heredib. eius Ber. Not. 1. ꝙ in bonis alicuius põt unus ſuccedere in proprietate, & alius in uſufructu. Not. 2. ꝙ uſufructus finitur morte uſufructuarii, & tenetur uſufructuari⁹ reſtituere illa bona in morte proprietario. † Ex hoc inferĩ ad quõnem, nũquid per ingreſſum religionis extinguaĩ uſufructus, cũ fingaĩ ingrediẽs mortuus ciuiliter. 16. q. 1. placuit, el. quidã tenuerunt, ꝙ ſic, ſed cõiter tenetur oppoſitũ, ut monaſterium hẽat uſumfructum in uita ingredientis, de quo uide gl. 19. q. ultima. c. ſi qua mulier, de quo p do. in c. in p̄ſentia, de proba. facit quod no. in l. Deo nobis, C. de epiſ. & cle. & auth. ingreſſi. C. đ ſacroſ. eccl. & in d. authen. ſi qua, eo. tit. 3 † No. 3. qualem cautionẽ. a teneĩ p̄ſtare uſufruct. Et dic pleni⁹ q̃ tex. ut colligiĩ ibi ex. l. 1. ff. uſufruct. quẽadmo. caue. & ut colligiĩ hic ex gl. in uer. ĩmobilib. Dẽt n. cauere dupliciter. Primo, ꝙ uteĩ reb. q̃ uſu cõſumũĩ, arbitrio boni uiri ſalua rerũ ſubſtãtia, i. ſicut qlibet bon⁹ uir utitur, & fruiĩ re ꝓpria. Scđò, ꝙ finito uſufructu dẽat reſtituere ꝓprietario id, qđ ſupereſt. In rebus uerò, q̃ uſu cõſumuntur dẽt p̄ſtare cautionẽ de eis exhibẽdis in eadẽ qualitate. Vel ſi uult cõſumere, ꝙ p̄ſtabit æſtimationẽ illorũ bonorũ. Et aduerte, qa iudicio meo author fuit hic diminut⁹, de quo multũ miror ĩ pſona Gregorii noni, q fuit ſubtiliſsim⁹ Legiſta. Nã ſolũ cõplectiĩ bona ĩmobilia, q̃ uſu nõ cõſumunĩ, & bona mobilia, q̃ uſu cõſumunĩ. Nihil aũt dicit de bonis mobilib. q̃ uſu non conſumunĩ, ſed minuuntur ut uegetes ſerui, & ſimilia, quæ ex uſu ueteraſcunt & minuunĩ, non aũt ipſo facto cõſumũĩ, quẽadmodũ & cõſumiĩ pecunia, uinum frumẽtũ, & ſimilia. Fede. de Se. dubitauit de iſta tertia ſpecie bonorũ, & ut refert cõſi. 46. cõſuluit dñm Io. Palliacenſem, ſed ex rñſione ſua uix põt colligi certũ rñſum, de quo nõ min⁹ miror. Ego dicerem, ſaluo meliori iudicio, de hoc quaſi eſſe caſum in d. l. 1. ff. uſufru. quẽadmodũ. cauc. ſi rectè põderetĩ lr̃a in princ. Nã ibi dr̃, ꝙ uſufructuari⁹ dẽt cauere đ utẽdo, & fruẽdo, &c. & reſtituẽdo, ꝙ ſupererit finito uſufructu. Et ſubiiciĩ in text. ꝙ illa ſtipulatio hẽbit locũ tã in reb. mobilib. q̃ ſoli, i. immobilib. unde coniungẽdo uerbum mobilib. cum qualitate cautionis p̄cedẽtis, quia ꝓmittit reſtituere, qđ ſupererit finito uſufruct. ſatis colligiĩ, ꝙ idẽ iudiciũ eſt de reb. immobilib. & de mobilib. quę uſu nõ cõſumũtur, ſed minuunĩ, unde iſte tex. in ſi. facit ſpãlem mẽtionem de pecunia, quia uſu illa cõſumiĩ. Et pro hoc facit. l. 1. ff. đ uſufr. earũ rerũ, q̃ uſu cõſumũ. ubi iſte duæ qualitates bonorũ ponũĩ, ut diuerſa. ſ. bona q̃ uſu cõſumũĩ, & bona q̃ uſu minuunĩ. uñ iura, q̃ uolũt, ut æſtimatio p̄ſteĩ, loquũĩ ĩ reb. quæ uſu cõſumũĩ, ut hic, & in l. ſi tibi oleũ, ff. de uſufru. earũ rerũ, q̃ uſu cõſumũĩ. Ergo nõ debẽt extendi ad bona, q̃ uſu nõ cõſumunĩ. Nã eſſet magnũ p̄iudicium ipſi uſufructuario. Ad idẽ adduco bonũ ſimile. Nam ſi cõmodanĩ res, quę uſu minuunĩ, damnum ꝑtinet ad dñm, & non commodatariũ, ut l. eum, qui, ff. commodati. Fortius hoc dicẽdũ in uſufructuario, qui nãliter poſſidet, ut damnũ inde contingens ſine culpa ſua cedat ꝓprietario, & non ſibi, & hoc bñ not. † In glo. in uerbo, *idoneam*, in fine. ſed ꝯ hoc facit. Nam Falcidia continet fauorem hæredis, & tamen poteſt remitti a teſtatore, ut in auth. ſed cũ teſtator, C. ad l. Falc. Cyn. tractãs hunc articulum poſt Pe. in l. 1. alleg. in gl. cõcludit, ꝙ cautio b præſtanda in reb. q̃ uſu conſumunĩ, remitti p̄t a teſtatore. Sed p̄ſtanda in reb. immobilib. ſeu quæ uſu non cõſumunĩ, non põt remitti a teſtatore, & in iſtis reb. intellige iſtã gl. Ratio diuerſitatis eſt, qa in rebus, quę uſu non cõſumunĩ, ſi ualeret remiſſio cautionis; dareĩ mã delinquendi, qa non curaret uti bonus uir. ſed in aliis ceſſat iſta rõ, cum teneaĩ ſolũ reſtituere merã ęſtimationẽ, & ſic cõtinet merũ fauorẽ teſtatoris, & ꝓprietarii, & eſt diſtinctio ſatis ęqua. † In gl. in uer. *fruatur.* no. bene hanc gl. ꝙ clerici in fructib. bñficiorũ cõparanĩ uſurariis, & nõ uſufructuariis. Nã uſufructuarius põt ad libitũ diſponere de fructib. & poteſt de eis donare, teſtari, & ſimilia facere, ſed uſuarius hẽt ſolum id, qđ probabili rõne cõſumitur. Et idem, quod iſta glo. tenet gl. in c. cũ olim, de re. permu. & in c. ſi. de pecul. cle. & c. qa no. de teſt. & c. res. 12. q. 1. gl. tñ in c. duo ſunt gña, ea. cau. & qõ. dicit ꝙ clerici ſunt dñi fructuũ. Sed intellige, ꝙ ſunt dñi in bene adminiſtrãdo & diſpẽſando. Nã ẽt probabiliter donare p̄nt, c etiam ſi ſunt p̄lati regulares, ut eſt tex. in c. cæterũ, de do. ſed nõ debent diſsipare, uel improbabiliter diſpenſare glo. tñ, quã allegat totus mundus, diſtinxit, prout habeĩ in c. p̄ſenti, de off. ordi. li. 6. dic, ut ibi. Sed ego pleniſsimè dixi in repe. c. cum eſſes, de teſta. ubi tetigi hũc articulũ, & multos alios ad materiã, & aliq tangũt in c. ꝑuenit. ĩ. tit. proximo. In gloſſ. in uerbo, *immobilibus*, ibi: *cum certum eſt proprietatem redire, &c.* pone exẽplũ. legatus eſt purè uſusfructus, ꝓprietas aũt ad certũ diẽ, hoc caſu nõ eſt p̄ſtãda cautio, ut in §. planè, alle. in gl. In gl. ĩ ver. pecunias, ĩ ſi. ſupple, & nõ minima. Nã maxima capitis diminutio eſt, cũ ꝑdit qs ciuitatẽ, & nõ libertatẽ. Media, cũ ꝑdit qs ciuitatẽ, & nõ libtatẽ; puta, qa eſt deportat⁹. Minima ẽ, cũ mutat ſtatũ: qa trãſit in poteſtatẽ alteri⁹, nõ tñ ꝑdit nec ciuitatẽ, nec libertatẽ, de quo dicẽdũ, ut ĩ ſtit. de capi. dimi. 6 † In gl. ſi. gl. iſta nõ firmat pedẽ: ſed ſolũ recitat opinio. ꝯrias: & opi. primã tenuit Pe. ſecũdã uerò tenuit Accur. in l. uſufructus C. de uſufru. Alii dñt, ꝙ dẽt uſufructus ſequeſtrari, ar. in l. litib. C. de agr. & cẽſi. li. 11. Hoſ. dicit, ꝙ prĩa. opi. gl. ẽ cõior, ſed ſcđa iuſtior, & poſſet teneri media uia a ſm eũ, ut admittaĩ cautio iuratoria. Sed ſi nõ utetur ſicut bon⁹ uir, abdicabiĩ ab eo uſusfructus. Bar. in d. l. uſusfruct⁹, dicit, ꝙ aut uſufructuarius eſt ſuſpect, & nõ ſufficit iuratoria. Aut nõ eſt ſuſpect⁹, & admittitur, & hęc diſtinctio mihi placet. Habet .n. maximã ęqtatẽ, arg. in l. ſi fideiuſſor, ff. ſiqs cau. & in c. đ ueſtras. ĩ. de do. poſt diuor. reſtit. ubi bonus tex. & in ſimili, & in aut. gñaliter, C. de epi. & cle. 7 † Sed q̃ro de quęſt. quotidiana. Pone, ꝙ uſufructuari⁹ nõ cauit à principio, ſed recepit fructus, nunqd fecit illos ſuos, an teneaĩ illos reſtituere tanq̃ indebitè perceptos? gl. iuris ciui. reperiũtur ꝯrię. Nã in l. ſi cuius. ff. de uſufruc. tenet, ꝙ nõ facit fructus ſuos, ſed in l. uxori, ff. de uſufru. leg. tenet contrariũ. Docto. in d. l. uſufructus, & hic cõiter diſtinguũt, ꝙ aut bona fide r̃cepit fruct⁹, puta, qa nõ fuit exacta cautio, nec malitioſè diſtulit p̄ſtare, & tunc hẽt locũ gl. in l. uxori. Aut exact⁹ nõ præſtitit cautionẽ, uel fuit in mala fide, qa malitioſè nõ p̄ſtitit cautionẽ, cũ ſciret ſe obligatũ, & ꝓcedit gl. in l. ſi cuius, ꝓ hoc facit. l. ſed ſi, in §. ſcire, ff. de pet. hęr. ubi errãs ĩ iure, facit fruct⁹ ſuos, & hęc diſt. ẽ ſatis ęqua.

ANT. FRAN. Dicas quòd uſufructuarius debet cauere de utendo, & fruendo arbitrio boni uiri, ut ĩ l. 1. C. de uſuf. & in tit. uſufr. quẽad. ca. & uide Spec. in ti. de pigno. §. ſeqĩ uide re, in uerſi. porro. Et adde, ꝙ uſufructuari⁹ ueniens ꝯ cautionẽ p̄ſtitã uĩ ſi cauiſſe, ut p Bal. in aut. cui relictũ, in 2. co. C. de ind. ui. Et an faciat fructus ſuos, ſi nõ cauet, uide Bal. in l. uſufr. cõſtõ ĩ 1. co. C. de uſufru. & uide Bar. ibidẽ, q dicit, ꝙ ſi eſt ĩ mala fide, nõ facit fruct⁹ ſuos, ſec⁹ ſi nõ cauet pp ĩpotẽtiã.

ZACHARI. Donare p̄nt. adde 3 iſtũ ĩ c. rephẽſi. n. 8 a & quod ibi no. in apo. ad. eum in uer. teſtari ĩ. de appel.

SEB. SAPIA. Media uia. uide do. Iaſ. in l. 1. in vlt. col. in. 5. fall. ff. qui ſatiſd. cog. Ro. in conſ. 229. incip. circa primum, in ultimo dubio. & Ioan. Fab. inſti. de vſufru. in prin. circa fin.

b Adde omnino pro intellectu iſtius tit. maximè in delictis, quod multũ latè ſcribit do. Mar. in c. qualiter & qñ in 16. q. in 9. q. prin. de accuſa. adde etiã. 23. q. 5. c. cum homo. ubi eſt gl. fin. & perpetuò mẽti tenenda, quòd fideiuſſor poteſt interuenire in cauſa capitali. Sed in cõtrariũ uide gl. ſecunda q. 6. arguta. Sed p̄t fortè rñberi, ꝙ loquiĩ in cauſa criminali, non de capitali. Et hoc uide Bal. in extrauaganti, de pace conſtan. in uerbo, dãna, in fin. ubi dicit, ꝙ licet non poſsit interuenire fideiuſſor, quãdo agitur de pęna corporali. Et alleg. not. in d. c. cũ homo, tamen dicit, ꝙ ualebit cõſuetudo, ut poſsit interuenire in cauſa corporali, & adde Bar. ĩ l. ſi à reo. §. ſi. ff. đ fideiuſſ. ubi dicit, ꝙ pro delictis nõ poteſt interuenire fideiuſſor. Et iſtud dicit multoties practicari in Tuſcia: quia nobiles dicunt maſſariis, ut non denuntiẽt maleficia, qa ſuper pœna, quæ ueniret imponenda maſſariis, ſe uolũt obligaĩ ad conſeruãdos eos indemnes. Et ſup hoc uide oĩno Petrum de Anch. ſuper hac rubrica. Et adde omnino, ꝙ illã gl. in d. ca. cum homo, mirabiliter alleg. Bal. in l. neque, C. ne fil. pro pa. de quo vide omnino per Barto. in l. ſi quis reum, circa principium, ff. de cuſto. & exhibi. reo. textus & ibi Bar. in l. eos. §. ſuper his, C. de appellationibus, ſed ibi uide Baldũ circa finem, qui aliter uidetur loqui. Item vide Archi. in c. quibuſq;, ſecunda quæſtione. 8. ubi dicit, ꝙ accuſatus debet præſtare fideiuſſorem de iudicio ſiſti, & accuſator fideiuſſorem de accuſatione proſequenda, niſi ſit maximũ crimẽ, puta capitale, qa tale nõ cõmittitur fideiuſſori, ſed interim accuſator & accuſat⁹ ſeparatim detinẽtur ĩ carcerib. & ita dicit notare Roffre. in libellis ſuis iuris canonici, in rub. qualiter citatio. Itẽ uide Archi. in c. ĩ memoriã, circa prin. 19. di. ubi dicit, ꝙ ſuſpect⁹ đ crĩe detrudiĩ in carceres, niſi cautio idonei fideiuſſoris deĩ ab eo. Dicit tñ, ꝙ quãdoq; quis pp ſceleris magnitudinem non committitur fideiuſſoribus. l. vnus, ff. de cuſto. reo. pro quo alle. l. minimè, C. de ap. Itẽ qñ quis eſt condemnatus hoc modo, ſi non ſoluerit centum intra. 10. dies, amputetur ſibi caput. vel hoc modo, ſi ſoluere nõ poterit centũ intra. 10. dies, amputetur ſibi caput, an liberetur ſatiſdãdo, uel dãdo fideiuſſorem uide omnino per Paulum de Ca. in l. ꝓmiſſor. §. finali, ff. de conſti. pec. & Bar. in l. item liberatur. §. fina. ff. quĩ mo. pigno. uel hypo. ſol. Illam gl. in d. ca. cũ homo, allegat pro ſing. Bal. in c. ex reſcripto, in ult. col. de iureiur. Sed uide omnino Sal. latè in l. ad commentarienſem, C. de cuſt. reo. Do. in d. c. ſi clericus, ĩ prĩ ul. col. de ſen. excõ. lib. 6. Et adde hic Do. in c. iuſgẽtium, in fin. 1. di. ubi dicit ꝙ fideiubens pro reo mortis, ſi non exhibet non punitur pęna mortis, ſed punitur pecuniariter, uel aliter ad arbitrium iudicis, ſi reum dolo non exhibuit & alle. gl. in d. ca. cũ homo. 23. q. 5.

De fideiuſſoribus. b Rub.

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſor non poteſt interuenire in cauſa criminali, vbi veniret imponenda pœna corporalis.*

Fideiuſſor non poteſt ſe obligare ex contractu ad pœnam capitalem.

Cõtinuaĩ Rub. hæc ad p̄cedẽtia hoc ordine. Suprà viſum eſt de reb⁹, q̃ pro debitis pignori obligãtur, reſtat videre de fideiuſſorib. q ꝓ alienis debitis intercedũt. Et eſt aduertendũ ꝙ hic ſolũ ponitur in rub. de fideiuſſ. ſed in ff. & C. & Auth. ponitur. ẽt de mãdatorib. Mãdator autẽ interuenit à principio fideiuſſor poteſt accedere ante factũ, & poſt, ut hic, & in d. aut. Itẽ ſcias, ꝙ fideiuſſor poteſt accedere oĩ obligationi, ſiue ſit naturalis tm̃, ſiue ſit ciuilis tantùm, ſiue ciuilis & nãlis, ut ff. e. l. 1. 1 An † aũt in cauſa c crĩnali c poſsit interuenire fideiuſſor, dic ꝙ ſic, ubi crimẽ nõ eſt magnũ, ita, ꝙ nõ uenit imponẽda pęna corporalis, aliàs ſec⁹. Sic intellige. c. ſi clericos, de ſen. excõ. li. 6. & tex. ĩ l. Diu⁹ iũcta l. ſi qs, ff. de cu. & exhi. reo. & uiđ bo. tex. in c. cũ hõ. 23. q. 5. ubi tractatur, qđ ſi reus fuit fideiuſſorib⁹ traditus, & poſteà fugã cepit, nũqđ fideiuſſores debeãt decapitari, p̄ſuppoſito ꝙ reus ꝯuict⁹ ueniret decapitandus? & de hac mã dic, ut no. Cy. in l. ad cõmentarienſem, C. de cuſto. & exh. reo. & Bar. in d. l. ſi qs reũ. Et ꝯcluſio eſt, ꝙ nõ, qa nõ põt quis ex contractu ad capitalẽ pœnã ſe obligare, quia nemo eſt dñs mẽbrorũ ſuorum. 23. q. 5. in c ſi non licet, & in l. liber homo, ff. ad leg. Aquil. Sed diſtinguitur, utrum fideiuſſores fuerint in dolo; & tũc pœna erit arbitraria. ſi extra dolũ, puniẽtur pęna pecuniaria, ad quam obligauerunt ſe; & ſi non fuit expreſſa quantitas, iudex arbitrabitur. De materia dic, ut no. latius in locis prællegatis. Et hoc dixi pro inſtructione materiæ fideiuſ. quæ practicabilis eſt.

SVMMARIVM.

1 *Dictio, in aliquando ſtat augmentatiuè, aliquando priuatiuè.*

2 *Clericus, in caſu, quo poteſt fideiubere, tenetur ſatisfacere de patrimonio ſuo, vel de reditibus beneficij deputatis ad uſum ſuum, de alijs non.*

3 *Clericus & ſi generaliter non poſſet pro laicis fideiubere; tamen poteſt pro laico multum indigenti. 4.*

Clerici ſunt magis obligati ad ſubueniendum indigentibus, quàm laici.

4 *Clericus licet non poſſit procurare, uel aduocare generaliter pro omnibus, poteſt tamen vnum negotium exercere.*

5 *Clericus poteſt fideiuſſor eſſe pro laico in contractu: tamen non poteſt fideiubere de iudicio ſiſti.*

6 *Obligatus ad dandum fideiuſſorem non liberatur dando clericum.*

C A P. I.

C*Lericus fideiuſsionibus inſeruiens abiiciatur.* Breue eſt, & nõ poteſt breuius ſummari. Pro intellectu huius capituli.

ANT. FRAN. An in cã criminali poſſit interuenire fideiuſſor, vide Pau. de Ca. ĩ l. ſi qs procu. ĩ ſi. prin. ff. de procu. & maximè quando ñ uenit imponenda pęna mortis, ſed forsã alia pęna pro uulnere, & per Flo. in l. ait lex, in prin. & in l. ſi uulneratus ff. ad leg. Aquil. & uide Alexan. poſt Ro. & Bal. in l. fideiuſſor. §. in fideiuſſore, ff. qui ſatiſd. cogã. & uide per Spe. in titu. de fideiuſ. uer. 5. & ĩ uer. ſđ pone. Et adde, ꝙ fideiuſſor ñ põt ſe obligare ad pęnam corporalem, ut per Pet. de Anc. in rubr. de fideiuſſ. & p Bal. in l. 1. C. ne ſi. do. den. & in l. pe. C. de pac & in l. quoties, de no. Et illa eſt rõ. nã nemo eſt dñs membrorum ſuorum, ut in l. liber homo, ff. ad leg. Aquil. Fideiuſsio autem de repræſentando, bene põt præſtari, etiã ſi uulneratus forſan moreretur, qui tamẽ obligat ſe ad pęnã pec. caſu quo non poſſet repræſentare, ut per Bal. poſt Iac. de Bel. in l. ſanci. C. de fideiuſ.

SEB. SAPIA. In cauſa criminali. uide Feli. in c. paſtoralis. §. quia uerò, in principio. ĩ. de offi. dele.

primò opponitur contra primam partẽ
de capitulo ſequẽti,& c.conſtitutus. ubi
clericus obligat̃ ex fideiuſſione. Dat gl.
1 duas ſolutiones. † Prima,qđ tex.iſte pro
hibet frequẽtiã dũtaxat; vnde dictio,in,
ponitur hic augmẽtatiuè, ſeu frequẽtati
uè,& ſenſus,in ſeruiẽs,i. valde ſeruiẽs.Si
mile in d.l. Gall. §.ille caſus in difficilis,
id eſt ualde difficilis.Qñq; dictio, in,ſtat
priuatiuè,vt c.ad noſtram, đ cõſu.& hoc
no.ꝓ ſignificatu huius dictionis.Qñq; ꝯ
ponit̃ cũ alia dictione.ſcđa ſo.ẽ ꝙ cleric
nõ dẽt fideiubere,ſi tñ ꝯriũ fecerit, obli-
gat̃,ut in ꝯriis;& hæc ſolutio eſt bona in
2 ſe.†Dicit tñ Hoſt. ꝙ ſolũ tenet̃ de pꝛim
a nio,[a] uel de reditib.bñficii ſui, quos facit
ſuos;quaſi ĩ pꝛiudiciũ ecclię nõ ualet fide
iuſſio;de quo latius dicã in c.ſe.† Tertiò
3 ſoluũt alii, ꝙ nõ dẽt fideiubere ꝓ laico,
ſed clerico ſic,ut in ꝯriis. Hoc dictũ mi-
hi ñ placet indiſtinctè:bñ crederẽ, ꝙ ubi
laicꝰ magna neceſſitate ducit̃, põt licitè
clericꝰ fideiubere ꝓ eo, qa eſt magnũ pie
tatis opꝰ ſubuenire proximo indigẽti; &
hoc maximè pertinet ad clericos,q ma-
gis ſunt obligati ad ſubueniendũ indigẽ
tibus.16. q.1. c.qm̃ quicquid,& 12. q.1.c.
4 uidẽtes.† Itẽ uide,[b] & tene mẽti notabi
b le dictũ Inn.in c.unico,de ob. ad rõ.& ſe
quit̃ Arch.in c.peruenit.86.di. ubi dicit,
ꝙ iura dicẽtia clericũ nõ debere ſuſciper̃
aliquã ꝓcurationẽ, uel aduocationẽ uel
ſiſa,puta fideiuſſionẽ,debẽt ĩtelligi, qñ
clericus gñaliter uult hoc officiũ aſſume
c re,ſecꝰ,ſi unũ negotiũ uult exercere;[c] ita
dicẽdo ĩ ꝓpoſito nõ arbitrarer peccatũ,
ſed potiꝰ meritũ,ſi clericꝰ qñq; fideiube-
ret ꝓ laico indigẽti: ſed nõ dẽt ſe indiffe
rẽter immiſcer̃ hmõi fideiuſſionib. ſicut
fortè faciebãt qdã,qui dederũt cãm huic
5 cõſtõni. † Itẽ ſcias,ꝙ licet clericꝰ ſit ido-
neꝰ fideiuſſor in ꝯctu,nõ tñ eſt idoneꝰ de
iudicio ſiſti, qa dẽt eſſe fideiuſſor eiuſdẽ
fori,cuiꝰ eſt principalis,uel renũtiare fo-
ro ſuo,ut in l.1.ff.ſi qs ĩ ius uoc. quod cle
ricꝰ facere nõ põt.c.ſignificaſti,de fo.ꝯpe.
ideo dicit Bar. in l.2.e.ti.ꝙ obligatus ad
dãdũ fideiuſſorẽ de iudicio ſiſti, nõ rele-
uat̃ dãdo clericũ,rõne prędicta. Quartò
principalr̃ alii ĩtelligũt hũc tex. qñ cleri
cꝰ alteriꝰ ecclię collegiatę uult fideiube
re ultra ſummã cõi ꝓuidentia cõſtitutã,
ꝓut hr̃ in c.qđ qbuſdã.ĩ.eo. & qlibet le-
ctura põt ſaluari cũ diſtinctionib.pcedẽ-
tib. Secundò principaliter quæro, unde
debet abiici clericus contrafaciẽdo,cum
tex.hic ſimpliciter dicat abiiciatur? tres
dantur intellectus.primus,ꝙ debet abii-
ci clericus ab eccl.Secundus,ꝙ à clero;&
hoc pcedente trina monitione ſm Hoſt.
Tertiꝰ, ꝙ debet abiici & repelli à fideiuſ
ſione, id eſt,ꝙ nõ debet recipi in fideiuſ
6 ſorẽ.†Ex hoc ultimò intellectu arbitror
poſſe colligi hãc practicã, ꝙ ſi obligatus
ex contractu ad dandũ fideiuſſorem, uel
ex ſtatuto,ꝓducat clericum, poſſit aduer
ſarius licitè recuſare,& non recipere cle
ricum in fideiuſſorem;quod bene not.

a Sed tu cõtra hoc vide gl.in uer.ꝓbandi, in l.de die §.fi.ff. qui ſatiſd. Item clericus nõ eſt idoneus fideiuſſor laici de iudicio ſiſti, ſecũdũ gl.no.in l.1.ff.qui ſatiſ. cog. Sed in alijs fideiuſsionibꝰ, ẽt inter laicos bñ eſt fideiuſſor idoneus, ſm Bar. no.in l.3.circa fi. C.de fideiuſsio. ANTO. FRAN.

Circa hoc,qđ dicitur de clerico, an poſsit eſſe fideiuſſor de iudicio ſiſti,vel de repreſentãdo laicũ coram iudice laico, vide Car.in cle.1. 8.q.de cẽſi. & adde ꝙ fideiuſsio đ iudicio ſiſti præſtita coram iudice incompetenti non valet, vt per Alex.poſt Bal. in l.2.in §.ſi quis, ff. qui ſatiſd. cog.& adde ꝙ fideiuſſor de iudicio ſiſti,debet poſsidere immobilia,ut no.in aut.de exhi. reis, in §.ſancimus, & uide ꝑ Alex. poſt Bar.in l.poſſeſſor ff.qui ſatiſ. coga. SEB. SAPIA.

b Item uide. Vide Ab.ĩ c. in noſtra, de procurato. & Imo.ĩ c. accedẽs, ſupra de proba. ZACHAR.

c Si unum negotiũ vult exercere. Adde, quod iſtud eſt ſing. dictũ Inn.in ca.1.ſ.de obli.ad rõci. qđ ꝓ ſing. refert & ſequitur Ro.ſin.273.incip. tu ſcis. Idẽ Inn.in c.ſcđ nec. ĩ.ne cle. uel mo. per Fel.& no.in c.cũ.I.& A. ubi multa ꝑ Feli. col. fi.ſ.de re iu. & in c.cum eſſent. ĩ.de ſim.& Fed.đ Se.cõſ.163.& 220. incip. ꝙ clericus.

d Textus eſt in

SVMMARIVM.

1 *Clericus indiſtinctè poteſt fideiubere pro clerico.*
2 *Fideiuſſor,qui ſoluit illud,pro quo fideiuſſerat,habet regreſſum contra principalem,etiam non ceſsis ſibi actionibus de omnibus damnis & intereſſe.*
3 *Debitor non debet incontinenti detrudi in carceribus,ſed agitur primò contra eum,ut ſatisfaciat de bonis ſuis.*
4 *Clericus conuictus de periurio priuatur beneficio, ſi principaliter fuit actum ad tranſgreſsionem iuramenti;aliàs ſecus, licet in conſequentiam detegatur periurium.3.*
5 *Fideiuſſores plures inſolidum diuidunt debitum inter eos, ſi ſunt præſentes & ſoluendo & hoc poſtulauerint ante lit.conte.*
6 *Fideiuſſor non cogitur ſoluere,principali debitore indiſcuſſo,etiam ꝙ conſtituerit ſe principalem debitorem,niſi ſpecialiter renuntiet beneficio Authent. præſente,C. de fideiuſſo.*
7 *Fideiuſſor,qui ſoluit id pro quo fideiuſſerat,habet beneficiũ cedendarum actionum,aliter denegare poteſt ſolutionem.*
8 *Quis prius conueniatur debitor principalis,an fideiuſſor?*
Fideiuſſor quando conueniatur ante debitorem principalem?
Fideiuſſor & principalis ſi ſunt abſentes, quo remedio ſubuenitur ipſi creditori?
9 *Abſens & præſens quis dicatur?*
10 *Fideiuſſor ſi pro debito pro quo fideiuſsit ſoluerit vſuras, an reſpectu vſurarũ habeat principalem obligatum.*
11 *Executio contra doctores non poteſt fieri in eorum ſalarijs,& idem contra milites.*
12 *Clericus quomodo poſsit obligare fructus beneficij ſui tàm pro ſuſtentatione eccleſia & perſona ſua,quàm pro alijs debitis per ſe contractis.*
14 *Crimen incidenter probatum an poſsit puniri?*
Papa non arctatur ſeruare formam iuris.

CAP. XI.

PEeruenit. cõpellitur clericꝰ ſeruare fideiuſſo
rẽ indẽnẽ ꝑ aſſignationẽ redituũ
ſuorũ;& ſi intelligeretur tex.de reditib. bñficiorũ,ut
eſt cõis do.intellectus,eſſet hic caſus. no. & ualde ſin
gu.probãs,ꝙ ex reditib.beneficiorũ põt ſatisfieri creditori
bus clericorũ,de quo.ĩ.dicã latiꝰ.In pꝛia impetrãtis cõqõ.
In ſcđa cãę cõmiſſio,ibi: *ne igitur*. Caſus lit.Quidã cleri-
ci C.& F.Anglici receperũt quãdã quãtitatẽ pecunię mu-
tuo à qbuſdã mercatorib.Bonon.qdã clericꝰ.R. noĩe fide-
iuſſit ꝓ dictis clericis apud mercatores.unus ꝑ fidẽ ſuã,&
alter ꝑ iuſm promiſit ad terminũ ꝯſtitutũ ſoluer̃ pecuniã.
Sed illis pecuniã nõ ſoluẽtib.dictꝰ.R.clericꝰ coactꝰ eſt ſatiſ
facere creditorib.de eadẽ,vñ cõqueſtus fuit dño Pa.ſcri-
bit Pa.Epiſc.Elieñ.& Arch.Noruiceñ.diœce.Ne igr̃ dictus
R.diſpẽdiũ patiat̃,vñ dẽt pmiũ obtinere,mãdauit Pa.Bo-
1 no.Epo,ut in litera.Ber. † No.1.clericũ licitè fideiubere ꝓ
clerico.nã hic Pa dicit,ꝙ ille fideiuſſor dẽat ex hoc ꝯſeq
pmiũ,ñ dãnũ;ergo actũ meritoriũ exercet fideiuſſor,ẽt ſiẽ
2 clericꝰ:ſed ĩ laicis dic,ut dixi in c.pce. † Scđò no.ꝙ fideiuſ-
ſor,q ſoluit ꝓ debitore principali, põt agere ꝯ principalẽ
ſine ceſſiõe actionis fiẽda à creditore,ut ſibi ſatisfaciat de
pecunia ſoluta,& đ oĩb.dãnis & ĩtereſſe q rõne fideiuſſionis
3 ptulit† Tertio no.ꝙ primò agẽdũ eſt ꝯ debitorẽ, ut ſatisfa
ciat de bonis ſuis;ñ ãt dẽt ĩcõtinẽti detrudi in carcerib.&
maximè hoc ꝓcedit in clerico, q,ut uides hic, nõ carcerat̃
ꝓ debito,ẽt ſi ñ põt ſatisfacere incõtinẽti,ſed ſui reditꝰ aſ
ſignãt̃ creditori detinẽdi ꝑ eũ uſq; ad ſatisfactionẽ.Et no.
ex hoc ultimo & ex tex. bonã practicã ꝓcedẽdi ꝯ clericos
debitores,ut reditꝰ aſſignẽt̃ creditori:uide ad pdicta,qđ di
4 xi ĩ c.2.de pig.† Vlt. no.ꝙ qñ principalr̃ non agit̃ ad puniẽ
dũ delictũ piurii,nõ dẽt clericus ꝓ eo deponi, uel priuari
bñficio,ſed pęna ex̃ordinaria affici,ut ſuſpendẽdo ab offi-
cio,ul̃ bñficio,uel qd ſimile.Secus dic,ubi principalr̃ agere
tur de trãſgreſſione iuſi,qa tũc dẽt clericus cõuictus priua
5 ri bñficio,c.querelam, de iureiu.& uide quod ibi dixi.† In
gl.1.in ñ.ꝓ declaratione.gl.& materiæ ſcias,ꝙ tria ſunt be-
neficia,ſeu priuilegia fideiuſſoris.Primũ eſt bñficiũ diuiſio
nis:qa ſi plures fideiuſſerũt ĩſolidũ diuidit̃ debitũ iter eos,
ſi oẽs ſunt pſentes & ſoluẽdo;& hoc ſi poſtulant añ li. cõ-
d teſt. *d* ut.ff.de fideiuſſo.inter fideiuſſores,& in l,ſi dubitat.
Et iſtud ē bñficiũ diui Adria.đ quo gl.facit mẽtionẽ, & hĩ
in effectu

6 in effectu,iſti.e.§. ſed ſi plures. † ſm bñ
a ficiũ [a] ẽ, q đ pſente debitore principali,&
indiſcuſſo nõ conueniat̃ fideiuſſor, ut in
aut̃.pſente alle.ĩ gl.& vide gl.ĩ corpore,
vñ ſumit̃, in aut̃. de fideiuſ. quę vult qđ
ẽt ſi fideiuſ.ĩ fideiubẽdo ꝯſtituit ſe prin
b cipalẽ[b] pagatorẽ,ſeu debitorẽ,ꝓut ho-
diè pleriq; faciũt ſuccedit nihiloĩus bñfi
ciũ illius aut̃.niſi illi bñficio renũtiarit.
7 † Tertiũ bñficiũ ẽ cedẽdarũ actionũ põt

l.fideiuſſor,ſeu mãdator, & ibi gl.C.dẽ fideiuſſoribus,ꝙ limita etiã uerũ,niſi ipſa executio oriatur ex ſnia, cũ à prin.quilibet erat obligatus inſolidũ,ita ſin.no. Bar.in l. Paulus.2. in fi. ꝑ illũ tex.ff.de re iud.& in l.duobus,circa med.ver.quartò qro, ff.de duõ.re.Et plura de iſto beneficio diuiſionis uide ꝑ Spe.in ti.de renunc.& cõclu.§.r. circa medi. Et adde,ꝙ iſtud beneficiũ diuiſionis nõ ſolũ cõpetit pluribus obligatis ex diſpoſitione hominis, ſed etiã ſi ſint obligati ex diſpoſitione legis,prout ſunt tutores,uel adminiſtratores,tex.ẽ in. l.ſi plures.2.rñ & ibi Bar.ff.de admini.tut.Adde,ꝙ qñ certũ ẽ principalẽ nõ poſſe cõueniri ſictè,qa eſt tutus priuilegio,tunc pt cõueniri fideiuſſor,nec hẽt locũ bñficiũ excuſsionis.Ita firmat Bar.in l.3.§.ſi is ꝓ quo,ĩ fi.ff.ꝙ qſque iur.Itẽ adde, ꝙ ſi unus ex pluribus fideiuſſoribus cõuenit ĩſolidũ,nõ ſolũ ſibi cedẽda ẽ actio cõtra principalem inſolidũ,ſed ẽt cõtra fideiuſſores pro rata.Ad hoc ẽ gl.ſin.in l.unde qritur.§.fi.ĩ uer.rõne,circa ſi.& ꝙ ibi no.Paul.de Ca. circa fi.ff.cõ mod.Itẽ adde, ꝙ qñ ſunt plures adminiſtratores poſcẽtes obligari inſolidũ,quorũ unꝰ,q tãtũ adminiſtrauit,cõueniat̃,pt opponere de beneficio ordinis,i.ꝙ prius cõueniat̃ ille,q adminiſtrauit,tex.ẽ no. ĩ.l.fi.ff.de admĩ. tuto. Itẽ tu habes ꝙ in gñali obligatione bonorũ ueniũt noĩa debitorũ,ut in.l.4.& ibi gl.& docto.C.de hære.ac.An, ſi illa noĩa debitorũ cõtrahãt̃ ꝓ illa obligatione gñali, poſsint opponere de beneficio diſcuſsionis,uidelicet,ꝙ priꝰ diſcuciat̃ debitor principalis,q ſe obligauit in bonis qualitercũque;dic,ꝙ nõ ſecũdũ Bar.& Paul.de Ca.in.l.ſi cõuenerit.2.ĩ pri.ff.de pigno.act. & Cyn ĩ l.3.C.de hære.actio.Itẽ ad ĩtelligẽtiã dictæ aut̃.pſente, C.de fideiuſ. uide oĩno qdã pul.q ſcribit Bal.in l.1.C.de conu.ſi.debi.li.10.in.4.&.5.col.Itẽ adde,ꝙ beneficiũ aut̃.pſente,nõ hẽt locũ qñ creditor,q alias erat debitor fideiuſſoris,uellet uti exceptione cõpẽſationis ꝯ fideiuſſorẽ,qa tũc fideiuſſor nõ hẽt beneficiũ excuſsionis, ita ſin.dicit Bal.in.l.exceptionẽ, in prin.C.de euict.ꝙ tene mẽti pro limitatione dictæ aut̃.pſente.Et adde,ꝙ ſi ex duobus depoſitariis prius cõueniat̃ ille,q nõ cõmiſit dolũ,põt opponere, ꝙ diſcutiat̃ priꝰ alter depoſitarius,q cõmiſit dolũ,ſm Pau.de Ca.ĩ.l.1.§. apud duos,ff.de po.Tu dicas,ꝙ aut̃.pſente, nõ hẽt locũ ĩ cãpſore fideiubẽte, qa ipſe nõ hẽt beneficiũ excuſsionis,uidelicet ut prius excutiat̃ pricipalis, tex.ẽ & gl.ĩ aut̃.de fidęiu.§.argentariorũ,& ibi. Ang.in fi.1.col.Et idẽ dicit Bal. allegãdo tex.illũ ĩ.l. fruſtra,C.de nõ nu.pecu.dicens hoc eſſe ſpãle ĩ cãpſoribus,& ibi ẽt dicit,ꝙ cãpſores fideiubẽtes nõ pñt opponere excep.ñ nu.pe.Itẽ adde,ꝙ ſi fideiuſſor,q ꝓmiſit factũ & curã,& iurauit,nõ hẽt beneficiũ excuſsionis, ita dicit Bal.ꝑ illũ tex.ĩ c.ex reſcripto,in.2.col.de iureiu. Et ſcias,ꝙ fideiuſſor,q ꝓmiſit indẽnitatẽ,ẽt ſm iura antiqua nõ poterit cõueniri, niſi diſcuſſo principali,quia uerba ita ſonãt,ita dicit Bar.in.l.qro, in prin.ff.loca.Itẽ adde hic,ꝙ ĩ caſibus,qbus fideiuſſor nõ pt uti beneficio excuſſionis,ut qñ debitor principalis eſt,abſens, & multis aliis caſibus, de qbus in d.aut̃ pſente, ſi fideiuſſor doceat principalẽ debitorem emolumẽtũ negotii eſſe cõſecutũ,dicere poterit,Excutias pricipalẽ debitorẽ ſumptibus meis, facta hac oblatione tenebit̃ creditor, prius excutere principalẽ debitorẽ ante,quã excutiat,fideiuſſorem. Ita no.ꝓbat tex.& ibi Bar. & latius ibi Paulus de Caſtro. in.l.unde qrit̃,in principio,ff.cõmoda,& latè idẽ decidit̃ ex his, q no. in.l.in duobus,poſt me.uer.qro pone ad beneficiũ ex correis, & ĩ.l.1.ĩ.18. col.uer.1. alias ſecũdo qro,C.de duo reis,pro hoc bo. tex.in.l.cum in plures.§.ueſtimẽta,loca.facit tex.in.l.ſi ut certo.§.nũc uidẽ dum el.2.uer.planè, ff.cõmo.& facit ad hoc ꝙ not. Gul.de Cu.in dicta.l. 1.Itẽ adde,qđ qñ certũ eſt, qđ creditor nõ põt cõſeq aliqd de debito à debitore principali, fideiuſſor non habet beneficium excuſſionis pdictæ aut̃.pſente,ut determinat Ang. ibi & gl. in l. niſi hoc actũ,ff.de pact.& Bar.in.l.Marcellus,circa finem,ff.de fideiuſſo.&.l. decem,circa principium,de uerbo.oblig.& in.l.3.§.ſi is pro quo,ff. ꝙ quiſque iur.Et An tunc ſit neceſſe iudicem pronuntiare diſcuſſionẽ eſſe factã,uide ꝑ Bal.in d.authen.pſente,circa med.& ꝑ Barto.in d.l.decẽ,circa prin.Et ſi pronuntietur,an ſit neceſſe fideiuſſorem citari,dic,quod ſufficit eos citari per tubã ſecũdũ Bar. in d.l. decẽ.Et quod exceptio excuſsionis nõ poſsit opponi per fideiuſſorẽ,quãdo notoriũ eſt non eſſe ſoluendo, firmat gloſſa, & Bar.in.l. fi.in principio,ff.ſi cert.petat.& Ang. in authentica, de fideiuſſ.in principio,colũ.1.ꝙ eſt uerũ non ſolũ, ſi ſit notoriũ principalẽ non eſſe ſoluẽdo,ſed etiã ſi notoriũ ſit principalẽ faciliter cõueniri nõ poſſe,ut quia pricipalis ſit aliqs tyrãnus, uel aliqs dominꝰ magnꝰ potẽs,ita elegãter determinat Bar.in l.fi.circa prin. ff.ſi cert.pe.& ſeqt̃ ibi Pau.de Ca.pro quo alle.Bar.in.l.2.in prin.ff.q ſatiſ. cog.ꝙ eſt bene notãdũ pro iſtis nobilibus, q in ciuitate nr̃a dãt fideiuſſores nõ renũtiãtes beneficio aut̃.pſente, quia poterũt cõueniri tales fideiuſſores,non obſtante exceptione diſcuſsionis, & dicit Barto. Et in d.l.fi.qđ ſi bona principalis deuenerunt ad fiſcũ,fideiuſſor põt cõueniri nõ diſcuſſo prius fiſco,licet contrarium in hoc teneat ibi Pau.de Ca. Sed qd ſi ante lit.cõte. fideiuſſor opponit exceptionem diſcuſsiõis,& iudex ea aliàs nõ reiecta,nec admiſſa, ꝓcedit ad ulteriora,an proceſſus ſit nullus,uel nõ appellãte fideiuſſore, q exceperat, uide multum elegãter ꝑ Paul.đ Ca.ſup hoc diſtinguẽtẽ in d.l.fi.circa me. ff. ſi cert. pe. ubi dicit ſe ſuꝑ hoc cõſuluiſſe ĩ ardua quæſt. per unã no.doctrinã,quã tradidit Io.And.in c.inter monaſteriũ,ſ.de re iud.ex pdicta doctrina Bar.in d.l.fi.dũ dicit de eo, quẽ cõſtat notoriè nõ eſſe idoneũ facilitate cõueniẽdi,iũcta gl.in d.l.2.in prin.ff.q ſatiſ.cog.dicit,qđ clericus,uel ſcholaris nõ ẽ idoneus facilitate cõueniẽdi.Et idẽ Bar.ibi dicit de aduocato multũ cauilloſo in foro. No.qđ fideiuſſor intercedẽs pro eo, quẽ notoriè cõſtat eſſe clericũ uel aduocatũ multũ cauilloſum,poterit cõueniri nõ excuſſo principali,qđ tene menti, qa eſt multũ nouũ,& idẽ erit in fideiubẽte pro eccleſia,qa eccleſia nõ dr̃ idonea facilitate cõueniẽdi, ut not.gl.in uer.prohibet̃,& doc.in c.potuit,de loc. & cũ eo ꝙ dixi.ſ. diſcuſsionẽ nõ eſſe faciẽdã,qñ certũ eſt debitorẽ nõ eſſe ſoluẽdo,concor.Ange.in.l.exitus.ff.de acqrẽda poſſeſsione, & aut. hoc ſi debitor,in.2. colũ.C.de pign.Et de eo ꝙ.ſ.dixi.ſ.an ſit neceſſe pronũtiare diſcuſſionẽ eſſe factã,uide oĩno ꝑ Bar.& Ang.in d.l.exitus,& ꝑ Ang.in dicta authent.hoc ſi debitor,in.1.colũ.Et circa id ꝙ.ſ.dixi, an ſit neceſſe citare fideiuſſores,uide omnino Ang.in.d.aut̃. hoc ſi debitor, in fi.2.colũ.ubi tamen loqtur de citatione poſſeſſoris pignoris,qñ fit diſcuſſio contra debitorẽ. Itẽ de forma & practica diſcuſsionis, quomodo iudex hẽat remittere,& an credi dẽat nuntiis,ſi dicãt,diſcuſſione facta,ſe nihil reperiſſe in bonis, uide oĩno ꝑ Ange.in aut̃. hoc ſi debitor,circa mediũ. Itẽ qđ ſtandũ eſt dicto nũcii de diſcuſſione,firmat Ang. in dicta aut̃ de fideiuſſo.§.1.in prin. 3.colũ.& ibi in eadẽ colũ.ponit Ang.an proceſſus ſit ipſo iure nullus,ſi fiat actus contra fideiuſſorẽ prius quã conueniretur principalis,non oppoſita exceptione diſcuſsionis.Item adde, quòd ſi creditor ageret contra fideiuſſorem non diſcuſſo principali, & poſt litẽ conteſtatã põt opponi exceptio diſcuſsionis, ob quã creditor uariat & diſcutit principalem,quẽ reperit non ſoluendo, certè fideiuſſor ex illomet proceſſu prius contra ſe inchoato poterit condemnari, ita determinat Paulus de Caſtro in.l.ſi rẽ ali.§.fi.per illũ tex ff.pe pig.ac.Item pro eo,ꝙ dixi fideiuſſorem poſſe conueniri abſque diſcuſſione,quando clarũ eſt principalem non eſſe ſoluendo,uide gl.& Bar.in l.niſi hoc actũ,ff.de pact.Itẽ de prædicta adde, ꝙ ubicunque de æquitate procedit,prout eſt in cauſis mercatorum, ſm Bar.in l. ſi fideiuſſor,§.qdã, ff.man. & in ultimis uoluntatibus, fideiuſſor non põt opponere exceptionẽ diſcuſsionis ſm d.aut̃.pſente, nec hẽt beneficiũ diuiſionis cõpetens ex epiſtola diui Adria. qđ iſtę exceptiones ſunt inuẽtæ ad rigorẽ iuris conſeruãdũ. Ita ſin.colligit̃ ex dictis Bar.in repe.l.1.in fi.ff.de cõdi.inde.ſed cõtrariũ tenet Bal. in l.fi.§.ſed & ſi quis,in.4. col.uerſi.fuit quæſitũ,C.com.de le.pro qua opinio, uide Bar.in extraua.ad reprim.in uer.uidebitur, in fi.uerbis. Sed pro prima uide Bal.in.l.mane,C.de euic.q opi.in rei ueritate eſt uera, ſed dictũ Bal. in.d.l.fi.§.ſed & ſi quis,C.com.del. procedit in tertio poſſeſſore pignoris,qui ẽt hẽt beneficiũ excuſsionis,ẽt ubi procedit de ęquitate, & ita propriè loqtur ibi Bal.pro quo eſt tex.apertus in.l.Moſchis, in principio,in uer.æquũ, ff.de iu. fiſ. In qua eſt maior rõ diſcuſsionis,quã in fideiuſſore. Et Bar.in l.1.ff.de cõdi.inde.alle.ẽt d.Ant.in c.fi.in principio.1. colũ.de ſolu. ubi ẽt tenet, qđ fideiuſſor tutus ꝑ authẽticã,pſente, ſi ſoluit,nõ põt repetere,ut tenet Bart. in d.l.1.in fi.Itẽ exceptio diſcuſsiõis,q cõpetit fideiuſſori,nõ eſt dilatoria ſm Bal.in aut̃.pſente,ante mediũ,C.de fideiuſ.De exceptione aũt diſcuſſionis quæ competit fideiuſſori,an ſit dilatoria,uel poterit opponi poſt lit.cõteſt.uide omnino per Bar.in.l.qđ ſi dubites,ĩ principio, ff.de fideiuſ.& gl.in.§.ſi plures,in uer.perſona, inſti de fideiuſſori, & tex.& gl.& Ang.in d.l.ſi fideiuſſor. Et de prædicta quæſtio.uidelicet,an exceptio diſcuſsionis,quæ competit fideiuſſori, ſit dilatoria,uide per gl.fi.& ibi Bart.in.l.3.ff. de exce. Item adde quòd ille, qui pro aliquo promiſit indemnitatem, poteſt prius conueniri quã principalis etiam hodie non obſtante diſpoſitione authen.pręſente ſecundum Bar.in l.quæro,in princ.ff.locati.

Adde huic apoſtillæ Ioan.de An. conſi 60.Rom.conſi.93.&.211.&. 241.Pet.de Ancha.conſi.295.&.308.

a SEB. SAPIA. Secũdũ beneficiũ. Quãdo ceſſet illud beneficium d.authenticæ,præſente,uide iaſ.poſt alios inſtitu. de actio.§.item ſi quis in fraudem, & in.l.fi.in prin.ff.ſi certum pe. & d. Franciſ.Cur. in con.6.inc.1.aſpectu,in.1.col.ubi ponit plures caſus,in quibus ceſſat prædictum beneficium.

b ZACHAR. Conſtituit ſe principalem pagatorem. Adde ob.tex.

In.l.ſi teſtamento.§.qſitũ, & ꝙ ibi no. in apoſt. in eo.uer.ff.de fide-
iuſ.Bar.in l.ſicut,& ibi Alex.eo.ti.Et hoc ēt limitabis, niſi fideiuſſe
rit cũ iuramēto, quia tunc pōt cōueniri ante principalē debitorē,
ut ꝑ Alex.in.l.Marcellus,circa fi.pal.ti.de fideiu. & ī.l.ſi fideiuſſor,
& ibi Bar.ff.de pac.Bal.in rub.C.de fideiu. & in authētica,ꝑſente,&
ibi Cy.eo. tit.

em̄ petere à creditor̄, ut cedat ſibi actio
nes ſuas,aliter denegabit ſibi ſolutionē
debiti,vt l.Modeſtin⁹,ff.de ſo.& ī l.fide
8 iuſſorib⁹,ff.đ fideiu.†Et gñalr̄,cũ q̄rit̄ đ
ordine cōueniēdi debitorē principalē,
uel fideiuſſorē,ē diſtinguendum,qđ aut
ambo ſunt ꝑſentes aut abſentes aut un⁹
ꝑſens,& alter abſens. Prīo caſu debitor
eſt prīo cōueniēdus,niſi fideiuſſor renũ
tiauerit bñficio illi⁹ aut̄. uel niſi ſit non
ſoluēdo,& ſi notoriè cōſtat de īpotētia
debitoris,nō ē neceſſe,ut pri⁹ diſcutiat̄,
ſed ꝑt iudiciũ īchoari ī ꝑſonā fideiuſſo
ris.Itē ſi debitor nō poſſet cōueniri,ut
no.in d.aut̄. ꝑſente.Scđo caſu,qñ ambo
ſunt abſentes,tũc ſi fideiuſſor ē uicinior
ꝑt conueniri, qa reputat̄ ꝑſens reſpectu
remotioris,ut no.ī d.aut̄.Si aũt fideiuſ-
ſor ē remotior,uel diſtās ęquali diſtan-
tia dicēdũ ē ut.ſ̄.dixi,qñ ambo ſunt ꝑſē
tes.In.j.caſu,ſi ē abſēs fideiuſſor,ñ ē du
biũ, qđ a debitore ꝑſenti primò inchoā
dũ ē.Si uerò eɔ̄, ꝑt īchoari a fideiuſſore,
9 ut d.aut̄. ꝑſente. † Sed dubiũ ē,qñ qs in
hoc dicat̄ ꝑſens, & gl.ī d.aut̄.de fideiuſ.
ponit multa ſignificata h⁹ uerbi , ꝑſens,
ſed quo ad propoſitũ dicit,qđ ſi ē in eo
dē territorio,dr̄ ēt ꝑſens.Sed Bart.in l.
duob⁹,ff.đ duo, reis,ītelligit de territo
rio eiuſdē ciuitatis ñ ꝓuīcię, uñ ſi mul
tę ciuitates eēnt ſub eodē ꝑſide,ut prius
erāt ſatis eſt, qđ debitor nō ē in territo
rio eiuſdē ciuitatis,qa ñ tenet̄ creditor
ita remotè ſequi debitorē. In glo.2.ibi,
lex aufertur , ubi libert⁹,cui patron⁹ lega
tũ fecerat,poſt mortē patroni eũdē de-
tulit,qđ fuerat negotiator illicite mer
cis, & ꝑ illā delationē cōſeq̄t libertatē
à fiſco,tñ ex alio capite priuat̄ legato tā
quā īdign⁹.Et ē caſus , qđ ꝓ eodē facto
qs cōſeq̄t ꝑmiũ & dāmnũ, & de hoc di-
cēdũ,ut no.ibi ī gl.ult. Nā alio reſpectu
eſt indignus, & alio reſpectu meret̄ præ
miũ.Nā reſpectu patroni eſt indign⁹ le-
gato reſpectu fiſci cōſeq̄t ꝑmiũ ſed tex.
10 dēt intelligi eodem reſpectu. † In gl.in
uerbo,*ſeruent indemnem*, ī fine Gl.aperte
nō concludit qđ iuris ſit in hac quæſtio
ne. Goffredus dicit,qđ licet is q iurauit
poſſit petere abſolutionē,tñ ñ tenetur,
qa licet fideiuſſor teneat̄ excipere ut in
iurib. alle.ī gl.ñ tñ tenet̄ agere. Vide la

ANT. FRAN.
An fideiuſſor,qui
ſe cum iuramēto
obligauit , poſſit
conueniri,non fa
cta excuſſione cō
tra principalem,
dicas , quod non,
qa iuramētũ licet
ualidet & corro-
boret contractũ,
& actũ, ſuper quo
interponitur non
tamen tollit iurā
ti priuilegium ut
non conueniatur
non excuſſo prin
cipali , de quo in
aut̄. pręſen. C. de
fideiuſ. hic alleg.
bene tamen addit
robur & uinculũ
actui,qui fit,ut in
c.cum contingat,
& in ca. ſuper eo
& in c. debitores,
de ireiurand. &
in authen. ſacra-
menta pub. C. ſi
aduerſ. uendi.

a Vtrum fructus be
neficiorum poſ-
ſint aſſignari cre
ditori in cā iudi-
cati, de hoc uide
per d. Ant. hic in
2. col. & per eũdē
ī c.reprehēſibilis,
in.1.col. de ap.Et
de hoc uide gl.&
Bar.in d.l.ſtipen-
dia,C.de exce.rei
iudi.quē ſequitur
ibi Imo. in c.1.in
fi. 4. col. de clerī.
ægro ubi dicunt,
quod ſic.

ANT. FRAN.
Quod autem hic
dicitur de fructi
bus beneficii , ut
poſſint aſſignari
creditori ī cauſa
iudicati,dicas il-
lud forſan eſſe ue
rum & procedere
ubicũque fructus
eſſent ſuperabun-
dātes ultra neceſ
ſaria clerico,& eſ
ſet condemnatus
clericus ob cau-
ſam concernentē
utilitatem eccleſiæ , alias non crederem quod hic dicitur , eſſe ue-
rum , quia debent fructus beneficiorum deſeruire, ipſi clerico , ut
habeat cauſam deſeruiendi eccleſię in diuinis, ut in capitulo,ſecun
dum apoſtolum , de præbendis , imo fructus beneficii nōn poſſunt
dari in tenutam actori propter contumaciam clerici , ut per Ar-
chidiaconum, Hoſtienſem & Ioannem Andreę in capitu. primo,de
eo qui mitt.in poſſeſ.libro ſexto.Nec poſſunt ſequeſtrari in odium
contumaciæ in cauſa beneficiali , ut per Ioannem And. in dicto c.
primo , in nouel. imò fructus eccleſiæ non poſſunt obligari,ut eſt
glo.1.q.3.altare,& per Spec.in tit.de hęre.in princi.ubi dicit,quod
fructus beneficii non poſſunt per prælatum alienari,ita,ut ipſe non
habeat, unde uiuat.

tius Io.An.in reg.dānũ, de reg.iu.li.6.in Mercu.Excipio ali
quos caſus indubitabiles.Si.n.fideiuſſor obligauit ſe ſimpli
citer ad debitũ,imputandũ ē ſibi, ſi ſoluit uſuras,qa de illis
nō fideiuſſit.l.centũ Capuæ,ff.de eo, ꝙ certo loco,niſi ſol-
uiſſet uſuras,ut intereſſe,de quo tñ dicēdũ eſt,ut not.in c.ꝑ
xi.& in d.l.cētũ.Secũdus caſus,qñ iurauit ēt ſoluere uſuras,
tũc cōiter tenet̄,qđ poſſit repetere, qa nō tenet̄ agere,ut di
xi,nec poterit excipere,uigore iuramenti . Tertius caſus du
bitabilis eſt,quādo ꝓmiſit de debito & pro uſuris ſine iura
mēto,& hoc caſu dicēdũ , qđ ſi nō eſt ſibi imputādũ,quare
ſoluit,hēt regreſſum ɔ̄ principalem,alias ſecus , de quo di-
11 cendũ,ut latius habetur in d.regula.† In gl.in uerbo,*de redi
tibus*,ibi:*ſtipendia*.hoc uerũ in defectũ aliarũ rerũ,ut dicitur
in l.ſtipendia, & facit ꝙ in cauſam iudicati non poſſunt ſub
trahi ſtipendia, ſeu ſalaria armigerorũ & doctorũ,ſi habēt
alias,unde ſatisfaciant, & idē uult gl.hic ī ſtipēdiis clerico
12 rũ.†Et not.gl.ꝙ clericus nō ꝑt obligare reditus futuros ſui
a beneficii,ꝙ intelligo, [a] niſi ɔ̄heret pro utilitate eccleſiæ,ar
gu. nulli, & ꝙ ibi dixi,de reb.eccle.non alie. & ur̄ hic gl.in
telligere tex.de reditibus beneficii, ꝙ clarius tenet Hoſt.di
cit ēt;ꝙ clericus tenet̄ ſatisfacere ſuis creditorib. de fructi-
bus beneficii;quos facit ſuos,ſecus ī fructib⁹,q ueniũt cōuer
tēdi in utilitatē eccle.& quotidiè hoc dictũ allegat̄, & pra-
cticat̄,cũ quo trāſit ēt Io. An.hic,& cōiter ſcribentes, & te
net Spe.ī ti.de ſent.exc.in.§.ſeq̄tur,uer.ſed qđ ſi debitor,dr̄
tñ hoc ꝓcedere in defectũ bonorũ patrimonialiũ. Itē Col
lec.ī c.Odoard⁹,de ſol.dicit ſe uidiſſe ī curia ſeruari,qđ cle
ric⁹ fuit admiſſus cedēs fructib. beneficii ſui,ut ſatisfaceret
creditorib. ſuis,& idē d.Antoni⁹ ī. c.olī.2.de reſtit.ſpolia.
ubi dicit eē caſum.Sed Arch.ī c.ſtatutũ,de reſc.li.6.tenet ɔ̄
riũ,dicēs,qđ nũquā de reditib. beneficii ē ſatisfaciēdũ cre-
ditorib. clerici.Ego latius dixi ī c.cũ eſſes, de teſta.in repe-
tit.Et ꝑtrāſeũdo breuiter dicerē qđ aut clericus ɔ̄xit debi-
tũ ꝓ ſua ſuſtētatione, & ꝓcedit cōis opi.doc.arg.eorũ,quę
dixi ī c.ex ꝑſentiũ,ſ̄.ti. ꝓx.Nā eccleſia in effectu tenetur ad
ea debita, vt ibi dixi, & ita intelligo d.c.olim,ꝙ in ueritate
ſic loq̄tur,licet d.Ant.intellexerit gñaliter.Nā ibi ille Eps
fuerat ſpoliatus eꝑatu ſuo, vñ ꝓ ſuſtētatione ꝑſonæ ɔ̄xit il
la debita;de quo ibi.Aut ɔ̄xit pro patrimonio ſuo cōſeruā
do,uel fortificādo,ſeu aliter quā ꝓ ſuſtētatiōe ſua, vel utili
tate eccl. & credo firmiter,qđ de rigore iuris inſpecto ſtatu
bñficiorũ,& deputatiōe, ñ dēt aliquo mō de reditibus bene
ficii ſatisfieri creditorib.;qm̄ de reditibus id ſolũ eſt clerico
rũ,ꝙ ꝓbabili rōne conſumũt,vt dixi in c.fi.ſ̄. ti.proxi.& ibi
dedi multas cōcordātias ; ergo nō dēnt apprehēdi fructus,
cũ ſint conuertēdi in cām piā pro vtilitate clerici . Sed cōis
opi.inualuit,qđ hodie clerici appropriāt ſibi oēs reditus &
diſponũt ad libitũ;vñ viſum fuit curię & aliis iudicibus,qđ
meli⁹ eēt,vt darēt ſuis creditorib.,q̄ vt diſpergāt ī aliā cām.
Sed ut dixi,ſi facerēt , ñ deberēt extēdi man⁹ ad reditus bñ
ficiorũ,uide tex.ī ar.opt.ī d.c.vidētes.12.q.1. & ī.c.ult.cum
ꝑcedēti,ea cā &.q.Et ad iſtũ tex. dic qđ dēt intelligi de re-
ditib. ꝓpriis patrimonialib⁹, vt exponit gl.ī ſimilib⁹ termi
nis,in ca.de multa,de ꝑbē.in verbo,de ſuis ꝓuētib.: uel fuit
ſpecialis ꝓuiſio Papę ꝑ rōnē ꝑdictā.In gl.fi.ibi,*ſecundum ca
nones*, dic idē ſ̄m leges quò ad caſum huius c. nā ueniũt iſti
ɔ̄ promiſſionē iuratā;ergo ꝑiuri ſunt,& infames nō ſolũ in
famia canonica, ſed ciuili.l.ſi qs maior,C.de tranſa.uide ꝙ
13 plenè dixi in c.teſtimoniũ,de teſti.†In gl.ibi;*contra fidem pro
miſſam*,& no.gl.Ex quo eſt inferēdũ,qđ ſicut clericus poteſt
beneficio priuari, quia uenit cōtra iuramētum,ut in c.que-
relā,de iureiu.ita ſi ueniret cōtra fidem ꝑſtitam,ſed hoc di-
ctũ nō probat hic tex. quia loq̄tur copulatiuè,& non alter-
natiuè; de mā uide ꝙ plenè dixi in c.ad aures, quod me.cā.
14 †In glo.fin. Inno.ponit hic notabile dictum, licet aperto iu
re nō probet̄.Dicit.n.,qđ ſi ꝓbat̄ crimen contra aliquē,eo
aſſumente defenſionē,pōt puniri per iudicem, licet ad hoc
non ageretur;ſecus ſi nō aſſumpſit defenſionem, ut eſt uide
re in teſte,

re in teſte,ad hoc.c.2.de ord.cogn.Sed hoc dictũ Inn,origi
nalr̄ ur̄ fuiſſe gloſſatoris.3.q.5.in c.cōſtituimus. Et de hoc,
an & qñ crimē incidenter ꝓbatũ,ſit puniendũ,dic,ut plene
dixi in c.2.de ordi.cog.& ſatis poteſt iſte tex.procedere in
Papa,qui non arctatur ad ſequendam formam iuris.

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſor,qui moleſtatur a creditorib.poteſt per eccleſiaſticam diſtrictionem compellere principalem,ut ipſum abſoluat.*

2 *Fideiuſſor poteſt moleſtare principalem,ut eum liberet etiam ante tēpus, ſi ipſe moleſtetur a creditorib.*

3 *Fideiuſſorius contractus non liberatur tempore ante ſatiſfactionem , niſi ſit de iudicio ſiſti.*

4 *Iuramentum calumniæ non poteſt per conſuetudinem tolli.*

5 *Teſtes quando ſunt extra prouinciam,non debent cogi ad ueniendum perſonaliter,ſed debet ſcribi ad iudicem loci,ut ipſos examinet, atteſtationes clauſas remittat reſcribendo,quanta fides ſit eis adhibenda.*

Iudex debet facere ſcribi in actis,quando examinat teſtes , ſi perpendit eos uacillare,uel cum trepidatione loqui,& ſi habet eos ſuſpectos .

6 *Iudex delegatus Papæ deputatus in certo loco poteſt ex urgentiſſima cauſa unum articulum cauſæ extra locum ſubdelegare.*

7 *Fideiuſſor an teneatur ſi debitum eſt augmentatum ex mora principalis .*

8 *Teſtes ubicunque ſunt in parte longinqua,& malitioſè pars negat ipſos aliquid ſcire,iudex poteſt partem compellere,ut per ſe , uel alium uadat ad uidendum iuramenta ipſorum teſtium,uel quòd fiat depoſitio pecuniæ pro expenſis teſtium.*

9 *Iudex quando malitioſè uidet partes exceptiones opponere,poteſt ipſas non admittere.*

10 *Teſtes in cauſa criminali,etiam exiſtentes extra prouinciam, debent remitti ad iudicem cauſæ.*

11 *Fideiuſſor,qui fideiuſſit pro eo,qui erat obligatus ad certum tempus, an teneatur prorogato tempore principali?*

CAP. III.

1 *C*Onſtitutus. † Per diſtrictionē eccleſiaſti-
cam cōpellitur debitor a fide
iuſsione abſoluere fideiuſſorē,qui a creditoribus
moleſtat̄.cōis diuiſio.Scđa:ibi.*ideoque*.Caſus lite
ral.Cācellarius Archiepi Canturien.quādā quātitatem pe
cuniæ a creditorib.Bononiē.accepit.pro qua pecunia ma-
giſter Simō fideiuſſit.qa cācellarius pecuniā non ſoluebat,
moleſtias plures dictus magiſter Simō a creditorib. ſuſtine
bat debitũ fuit augmētatũ . uñ dictus magiſter cōqueſt⁹ fuit
d.Papę,quare mādat Archiepō Canturien.quatenus ſi legi
timè ſibi de hmōi aſſertione cōſtiterit,ꝑfatũ cācellariũ mo
8 neat,& cōpellat eccleſiaſtica cēſura , ut ꝑdictũ magiſtrũ ab
interceſſiōe,& obligatiōe abſoluat,& ſi debitũ, ul̄ acceſſio
nes fortè negauerit,iur̄m calũnię ſubire cogat̄,nō obſtante
ɔ̄ria cōſuetudine . & qa difficile foret dicto magiſtro teſtes
ſuos in Angliā deducere,ideoq; mandat Archiepō , ut lr̄is
ſuis ſignificet iudicib.Bonon.ut teſtes quos idē magiſter in
ducere uoluerit,uice ipſius recipiāt, & examinēt diligēter,
& depoſitiōes ſibi tranſmittant ſub ſigillis illorũ īcluſas,ſi
gnificātes q̄ta fides teſtib. & inſtr̄is poſſit hr̄i ſatiſdatione
idonea a cācellario ipſo accepta,ut ad teſtes audiēdos ua-
2 dat,uel mittat.Ber.† No.1.ꝙ fideiuſſor pōt añ,q̄ ſoluat age
a re ɔ̄ reũ principalē,ut eũ liberet a fideiuſſiōe, ſi uenit tꝑs a
ſolōnis faciēdæ,& ipſe moleſtat̄ a creditorib. Nā ubicũq;
re⁹ diu differt ſolōnē,ꝑt fideiuſſor inſtare,ut liberet̄ đ quo
3 plenius hr̄ in c.fi.j.e.† Et ex hoc & ex tex.colligo,ꝙ fideiuſ-
ſorius ɔ̄ctus nō liberat̄ tꝑe:ſed oportet inſtare,ut liberet̄.li
cet ſecus ſit in fideiuſſore de iudicio ſiſti,ꝓbat̄ in l.pe.C. e.
4 & facit l.cũ apud,ff.iud.ſol.† No.2.ꝙ nō ualet cōſuetudo,ut
5 omittat̄ iur̄m calũniæ.† No.3.ꝙ ubi teſtes ſunt extra ꝓuin 9
ciā.nō dēnt arctari ad ueniēdũ ꝑſonalr̄, ſed iudex cāæ dēt
ſcribere iudici teſtiũ,ut eos examinet,& atteſtationes clāſas
remittat,& reſcribēdo,q̄ta ſit fides adhibenda teſtib.Et no.
bñ hoc ultimũ,qa nō legit̄ ita clare alibi:ſed faciũt dicta In
no.in c.qm̄,de ꝓba.ubi dicit,ꝙ ſi examinator teſtiũ ꝑpēdit
eos uacillare,uel cũ trepidatiōe loq , uel alr̄ hēt eos ſuſpe-
ctos,utile eſt,ut hoc ſcribat in actis. ſed qñ examinator nō
hēt ipſe iudicare,ſed ali⁹,ꝓut hic erat,dēt examinator om d

nino hoc ſcribere,& uide ꝑ In.ī d.c.quo
niā,utrũ ex interuallo poſſit iudex ſcri-
6 bere ī actis uacillationē teſtiũ.† Vlti. ꝑt
adduci iſte tex.ī argumētũ multũ notabi
le,ꝙ iudex delegatus Papę,deputatus in
certo loco,pōt ex cā delegare certũ arti-
culũ cāæ extra locũ,ī quo fuit deputat⁹. a
Qđ ur̄ prima frōte:ɔ̄.c.ſtatutũ.in §. ī nul
lo, de reſcri.li.6.ubi dr̄,ꝙ delegat⁹ Papę
nō ꝑt,nec ꝑ ſe,nec per alium ex̄ locum,in
quo eſt deputatus,cognoſcere, ſed ꝑt di-
ci,ꝙ primũ dictum ꝓcedit , qñ cōmiſſio b
extra locũ eſt quaſi neceſſaria ſicut con-
tingebat hic:qa teſtes erāt multũ diſtā-
tes & eſt notabilis litatio ad d. §.ī nullo
ſi qs tñ uellet hoc negare , poſſet dicere,
ꝙ hic Cātuariē.Eps nō cōſtituit delega- c
tus ſed cũ eſſet ordinarius ɔ̄ ſuũ cancel-
larium,excitat̄ poti⁹ iuriſdō ſua. c. licet, &
c.pe.de of.ord.Nā hic pa.nō mandat , ut
cognoſcat uice papæ, ſed ſimpl̄r , ut exe-
qnat̄ iuſtitiā,nec dat formā ɔ̄ ius cōe.pri
mũ tñ dictũ eſt ualde ęquũ,& fortè uerũ.
7 † In gl.2.ibi : *fideiuſſerit in omnem cauſam* .
uult dicere , ꝙ aut fideiuſſor ſimpliciter
obligauit ſe ꝓ debito,& non tenet̄,ſi de-
b bitũ eſt augumentatũ b ex mora rei prin
cipalis,niſi fideiuſſiſſet in oī cā,ſ.ex debi
to principali ꝓueniēte.Et đ hac mā ple
ne no.in l.cētũ Capuæ,ff.de eo, qđ certo
lòco,& in l.q̄ro,ff.loca.& in l.mora,ff.de
uer.obl.Et inquātũ gl.ī fi.dicit aliud eſſe
ſ̄m canones,nō ītelligit reprobar̄ diſtin
ctionē.ſ̄.factā,ſed reſtringit ſe ad uſuras
quę ſ̄m canones nō debent̄:& iō fideiuſ-
ſor non obligat̄.Sed de hoc dic,ut ſ̄.dixi
in c.proxi.& ſi vſuræ repeterēt̄ à credito
re ut intereſſe,tũc poſſent peti ēt ſ̄m ca-
nones,ut no.in c.cōqueſt⁹;de uſu.ubi ple
ni⁹ dixi.In gl.ī ver.*legi* Dic hodie de iſto d
iur̄o calũnię,vt hr̄ in c.1.de iur̄o calũnię
li.6.& in c.cęterũ,e.ti. † In gl.in verbo,
ſatiſdationē,ibi: *uel forte*. hęc fuit additio
à tꝑe Inn.& cōiter do. approbant & ſ̄m
hũc ītellectũ pōit iſte tex.caſum ſingula-
rē,q nō ē alibi,ꝙ ſi ꝑſumptio ē ɔ̄ negātē
ita,ꝙ ſit op⁹ hr̄e teſtes multũ diſtātes,dēt
negās cōpelli ad eũdũ ꝑ ſe , uel ꝑ aliũ ad
uidēdũ iurare teſtes aduerſarii ſui,ut ſic
tœdio affect⁹ deſinat a negatiōe illicita,
& hodie ꝓuidet̄ alr̄ ſ̄m quoſdā ꝑ c.ſtatu
tũ,in fi.de reſcri.li.6.ubi gl. dicit. ꝙ ho-
diè ꝓuidet̄, ut fiat depō pecuniæ ꝓ expē
ſis teſtiũ.Sed ego dico, ꝙ iſta remedia ſt̄
diuerſa. Nā ubi eſt ꝑſumptio ɔ̄ negantē ,
hēt locũ remediũ h⁹.c.Sed ſi eſt ꝑſumptio
ɔ̄ uolētē ꝓducere teſtes de lōginqs [c] par
tib.& hoc facit cā uexādi teſtes uel diffe-
rēdi negotiũ,hēt locũ tunc remediũ illi⁹
c.† Et eſt tertiũ remediũ, ꝙ ſi iudex ueri
ſimiliter ꝑſumpſerit ꝑtes malitioſè op-
ponere dilatoriā,uel ꝑemptoriā, nō ad-
mittat exceptionē,nec curet de applōne,
& đ hoc remedio uide no. dictũ Inn. ī c.
p⁹ electionē, ꝓpe fi.de cōceſ.ꝑb. & ꝑ Io.
10 An.ī c.ſuꝑ eo,de appel.2.† In gl.ī uerbo,
tranſmittens, in fi.Not.hanc gl.q relata ad
tex.no.notabil̄r ſentit,ꝙ in cā criali [d] nō

a Si uenit tꝑs. Adde ꝙ ēt añ tꝑs ex cā, ꝑt petere ſe liberari, de quo ꝑ Rom. ſing.ſuis fol. 11.& conſi.359.

b Augumentũ. adde Lu.Ro,cōſ.407. & latius ꝑ Ioā.And. hoc ti.in addi. ad Specu.

c No. diligenter remedia,qñ qs petit dilationē ad ꝓducēdũ teſtes , quos dicit eſſe in ꝑtib. remotis , ſi iudex dubitaret , aut ſuſpicaret̄,ꝙ iſte peteret dilationē animo calũniandi . Et adde aliud remediũ,qa iudex ꝑt ſibi facere ꝑceptũ pęnale,ꝙ niſi repe riat̄ uerũ , ꝙ tales teſtes poſſit ꝓbare , incidat in talē mulctā,& eā in effectu ꝑt imponere ita cōcludit Pe.de Anch. & Imo. hic multũ exclamans ad practicā,& do. Alex.& alii nouiſ. ī l.1.ī prin.ff. ſi qs ius dicē. nō obtē.

SEB. APIA.

d In cā criminali.Vide Bal.& Sal. in l. apud eloquentiſſimũ, C.de fide inſtr.cũ multis allegatis ꝑ Fel. in c cum cām, col. 15 uerſi. prima cōcluſio,ſ̄. de teſt. poſt Abb.ibi co.9. uer. quæro,an iudex.

Et ad hoc uide bo.tex.ī l.Labeo,ff.de arb.& de hoc uide ꝑ Arch.ī c. te qdē. 11. q. 1.Vbi diſtinguit,an fideiuſſor ſimpľter fideiuſſerit,& erit obligatus. in tpe ꝓrogato.Aut fideiuſsit uſque ad certū tēpus, & tūc ſecus.Et ita dicit tenuiſſe Goff.in hoc.c.cōſtitutus, & ita etiā diſtinguūt ī effectu iſti hic,& Bal.ī lec.antiqua.Ang.& Pau.de Caſt. d.Alex.ī l. ſi unus in prin. per illum tex.ff. de pac. ubi dicunt eſſe utile pro fideiuſſoribꝰ, q̄ ſe obligant pro Caſtellanis cōſtitutis ad certū tempus.Nam licet caſtellani ultra ſtarent, tn̄ fideiuſſores non tenētur. Et iſtud de caſtellanis limitat Bar. ſing.poſt Dy. in l. Lucius.§. Paulus, per illum text. ff. de adminiſt.tuto. ubi dicit Bar.ꝙ illa qō fuit aľs Veronæ de facto, & alias Florentiæ, & ita tenet Bal.in l.ſi cum Hermes, C.locat.Itē adde, ꝙ illud,quod Papa hic expreſsit, firmant Io. An. & do.Ant.de But. & Ioā. Pe. de Ferra. Papienſis ī ſua practica, in libello ꝯ plures reos debendi in ult.col.& uide ꝑ Albe. in ſecūda parte ſtatuto. q.145.& d. de Ro. in nouis deci. 90. & uide tex.in l. legem,in fi. & in d. l.ſi cum Hermes, C.loca.& in l. itē ꝗritur,ff.eo.Et ad hoc facit qđ notat gl.in l.2.de procu.ubi dicit,ꝙ ille, qui fuit datus fideiuſſor de iudicato ſoluendo in cā principali, nō intelligiť datus in cā appellationis.Facit ēt tex.in l.nō a iudice,in fi.ff. de iudi.ubi eſt tex.ſm unam lecturam gl.quia ſi cœperam agere cōtra te & dederim fideiuſſorem de iudicato ſoluendo,ſi ago ex alia, nō intelligatur repetitus fideiuſſor.Sed hæc parū faciunt, magis facit urgētiſsima rō.Nam nos habemus regulā, & multum nota tu canoniſta,ꝙ ſiue nouatio fiat ipſo iure,ſiue ope exceptiōis quātū ad principalem debitorē,& in perſona ipſius,ſemꝑ liberatur fideiuſſor,text. eſt no.dignus & multum ſignandus in l.ubicunq; in prin. ff. eo. Sed ego habeo,ꝙ per ꝓrogationem termini factam per creditorem debitori;quia continet minus tēporis q̄ prima,nō poteſt dici facta nouatio ipſo iure,ſed bene eſt facta ope exceptionis,niſi expreſſè eſſet actum.Ita determinat Bar.in l.Valerianus,quæ eſt pen.in ult.col.in pen.queſtione,ff.de ꝑtor.ſtipulat.Si ergo fit nouatio ope exceptionis,ergo fideiuſſor eſt liberatus. Contrarium, ꝙ imò per prorogationem termini factam debitori abſente fideiuſſore, fideiuſſor non intelligať liberatus,tenet hic Pet.de Anchar. & Imo.quia l. ſi cum Hermes,& l.item,quia.§.qui impleto,ff.loca.& l.Labeo,ff.de arbit. allega.hic per docto.nihil faciunt in propoſito:qa loquuntur, quādo erat dies finiendæ obligationis,quia ſi ille dies prorogetur fideiuſſor non tenebitur ultra, quia adueniente illo die fideiuſſor liberatur.Si ergo creditor uult ei præiudicare,nō pōt ſine facto ſuo. ſed nos loquimur in die aſsignato ad ſoluendum, quo elapſo neuter eſt liberatus:imo uterque conſtituitur in mora,quia mora principalis nocet fideiuſſori.l.mora,ff.de uerb.obligationib.Ideò ſi ꝓrogetur ille terminus ſolutiōis,qa hoc eſt in fauorem fideiuſſoris, ne committatur mora,non uidetur,ꝙ ullo modo per talem morā fideiuſſor liberetur, alias inducta ad unum effectum operarenť aliū contra regulam.l.legata inutiliter, ff.de adimen. lega. Itē pro hac parte contra communem ſtringere uidetur, quia actus agentium non debent operari ultra uoluntatem,& intentionem eorum.l. nō omnis,in prin.ff.ſi certum petatur. Quando enim creditor prorogat terminum ad ſoluendum,non facit ea intentione, ut liberet fideiuſſorem,ergo iſtum effectum operari non debet.His ergo hincinde conſideratis,ueritas uidetur eſſe iſta,ꝙ ſi creditor ſimpliciter ꝓrogat terminum debitori ſine aliqua noua ſtipulatione, tunc nō fit nouatio,nec ipſo iure, nec ope exceptionis, quia tunc non cōtrahitur noua obligatio, quæ cōtineat minus temporis, per quam prima nouetur. Et ideò ſimpliciter prorogando nō erit liberatus.Et ratio eſt: quia non eſt tunc cauſata noua obligatio continēs minus tempus,per quam nouetur præcedens, & iſto caſu fideiuſſor non eſt liberatus, & ſic per prorogationem termini factā ſimpliciter debitori, fideiuſſor non liberatur. Ita declarat Bal. in l.tam mandatori, C.de non numerata pecunia, dicens ita tenere Innocentium in cap. præterea, de appellatio. Si autem prorogatio termini eſſet facta mediāte noua ſtipulatione,puta . Ego debitori prorogo terminum per ſtipulationem,& debitor promittit per ſtipulationem,& tunc contrahitur noua obligatio,q̄ quamuis contineat minus,quam prima, & ſic non poſſet inducere nouationem ipſo iure, niſi expreſſè ſit actū;tamen inducit ope exceptio. & in iſtis terminis loquitur Bart.in d.l.Valerianus,& tunc fideiuſſor dēt eſſe liberatus.Quod tamen uerum intellige, niſi creditor in iſta ſecūda ſtipulatione expreſſè reſeruaſſet ius fideiuſſoris , quod pōt ſm Bartolum,in l.ſi quis aliam,poſt principium,ff.de nouatio.Et licet ſic putem tenendum,tamen communiter magis concludiť, ut hic ꝑ iſtum cum concordātiis ſuprà allegatis.Item adde ꝙ prorogatio temporis facta a teſtatore nō intelligiť facta cum prima qualitate,ut ſi in primo debebantur uſuræ ex pecunia,modo non dabuntur ꝓrogato tempore a teſtatore. Ita dicit Paul. de Caſtro in l.lecta, in ſecūda charta.ff.ſi certum petatur.Ad hoc dices eſſe glo. ordinariam in l. non ſolum.§.1.ff. de libe.lega. item pro opinio. quòd fideiuſſor non teneatur in obligatione prorogata,bene facit text. in lege ſolutum. §. nouata, ff. de pignora. actio. eſt bene uerum, quòd ibi eſt maior ratio in nouatione, quàm in prorogatione. Item ad prædicta uide omnino Bald.in l.acceptam,in 7.column. C. de uſuris,& dominum Antonium in cap.1.in penulti.columna, de officio deleg.& optime facit quod de oblatione pignorum not.gloſ.magna in fine in l.ſi ſocietatem.§.arbitrorum,ff.pro ſocio,allega.l.3. in principio.ff.iudica.ſolui.

ANTO. FRAN. An fideiuſſor datus in cauſa principali uideatur datus etiam in cauſa appellationis,dicas, quòd fideiuſſor tenetur ad id,ad quod tenetur principalis,& non ad plus , ut per Bartol.in leg.prima,C.de mune.& hono.libro.10.& hoc ſtatuit, quia fideiuſſor datus in compromiſſo,non tenetur ad id, quod augetur, in cauſa reductionis,ſed tantùm pro eo, quod continet principale, laudum arbitri,ut eſt notabilis gloſſ.in l.propoſita,ff.pro ſocio.& habetur per Bal.in l.fina.in x.quæſt.C.de contra.emp.& per Ale.in l.cum apud,ff.iudi.ſolu.

SEB. SAP. Fideiuſſor. An fideiuſſor ad tempus teneatur ad tēpus prorogatum,uide Feli.in c.de cauſis,colum.2.uer.limita tertiò ſ.de offiio delega.

debet fieri commiſsio receptionis teſtium,etiam ſi teſtes ſint extra prouinciā . Ex quo infertur, ꝙ in cā criminali teſtes debent remitti ad iudicē cāæ, ēt ſi ſint ex̄ prouinciam,& ſic dēt limitari. l.ſi quando,C.de teſti.q̄ dicit, ꝙ ex̄ prouinciam propriam teſtes uocandi non ſunt,& uide aliam gl. quæ idem ſentit ī c.teſtes.3.q.9.contrarium tenet Io. An. poſt Io.mon.in c.Romana.§.contrahentes,de ſo.cōp.li.6.ſed uide qđ plenè dico in c.cum cauſam,de teſti. & primum dictum mihi placet.† Extra glo.quæro: reus erat obligatus ad ſoluendum debitum intra certum tempus,dato fideiuſſore.demum creditor prolongauit terminum debitori.nunquid fideiuſſor remanet obligatus?& uidetur ꝙ non per.l.itē ꝗriť.§.qui impleto,ff.de loc.ubi tex. dicit, ꝙ ſi locaui domum ad annum dato fideiuſſore. ſi conduco poſtmodū tacitè ad aliud tempus, fideiuſſor nō eſt obligatus,niſi de nouo ꝓmittat.Hoſt.& cōmuniter doct.hic diſtinguunt, ꝙ aut fideiuſſor [b] obligauit ſe ad tempus , puta ad annum,& non tenetur poſt tempus. Quandoque obligatio eſt pura,ſed ſolutio differtur ad certum tempus , & tunc remanet fideiuſſor obligatus,etiā in termino prorogato eo ignorante . Ratio. Nam nulla facta prorogatione tpis , tenetur fideiuſſ.poſt tp̄s,ſicut & reus principalis,ar.c.cum dilecti,de dol.& cōt. & ī l.Cel.ff.de arbi.hoc ſatis mi. plac. &c.

SVMMARIVM.

1 *Mutuum acceptum per religioſum , ſi non ſit uerſum in utilitatē eccleſiæ,non tenetur eccleſia.*

Clericus fideiubens ſine licentia prælati & maioris partis capituli non obligat eccleſiam ,

2 *Statutum loquens de quibuſdam religioſis non extenditur ad alios,niſi extenſio fiat per ſuperiorem.*

3 *Religioſus,qui eſt in ſtudio,non obligat monaſterium, niſi in his , quæ contrahit ob ſtudij neceſsitatem , in alijs non,etiam reſpectu peculij,ſi quod habet.*

4 *Creditor,qui mutuauit pecuniam rectori alicuius eccleſiæ ad hoc,ut poſsit iſtam pecuniam repetere ab eccleſia,an ſit neceſſe ipſam probare fuiſſe uerſam in utilitatem ipſius eccleſiæ?*

5 *Alienatione prohibita, cenſetur prohibita datio pignoris,quia per dationem in pignus,deuenitur ad diſtractionem.*

Id quod prohibetur directè,cenſetur etiam prohibitum indirectè.

6 *Delictum prælati,& capituli nocet eccleſiæ.*

7 *Succeſſor non tenetur ad debita contracta per prædeceſſorem , niſi probentur uerſa in utilitatem eccle.*

8 *Quando agitur actione de in rem uerſo, an ſit neceſſe quòd duret uerſo tempore,quo agitur?*

9 *Contrahens cum eccleſia,uel ei mutuans,habet obligatam eccleſiam , ſi probauerit uerſum eſſe in eius utilitatem,ita,quòd uerisimiliter feciſſet de proprio,ſi potuiſſet,alias ſecus,puta,quando eſt expenſum in pompas,uel picturas.*

Eccleſia eſt obligata creditorib.in quantum eſt meliorata,licet plus fuerit expenſum.

10 *Monachus dicitur habere peculium, quando aliquid tenet Abbate ſciente & patiente.*

11 *Clericus tenetur fideiubere pro laico multum indigenti,inter ſe uerò poſſunt indiſtinctè.*

12 *Actio negotiorū geſtorum non competit , quando quis gerit negotia inuiti.*

CAP. IIII.

1 QVod quibuſdam. † Si ſine lnīa p̄lati, & maioris ꝑtis capľi
religioſus fideiuſſerit,uel mutuū accepit,non te-
neť eccleſia,& ipſe recipiēs puniť, niſi mutuū ſit uerſum in
utilitatē eccleſię.Primò poniť dictū.Scđò exceptio,ibi:*niſi*
Tertio pœna,ibi.*& ſi*. Caſus lit.Quibuſdā religioſis fuit ꝓ
hibitū,ne fideiubeāt ꝓ aliquo ſine lnīa ſui Abbatis & cōue
tus,uel maioris ꝑtis.Hāc ꝓhibitionē extēdit cōciliū gn̄ale
ad oēs religioſos,& ꝓhibet, ne aliqs pecuniā mutuò acci-
piat ultra ſummā a c.cōſtitutā:alioqn nō teneať cōuētus ꝓ
talib.reſpondere,niſi pecunia illa in utilitatem monaſterii
ſit cōuerſa,& de hoc legitimè conſtet,& q ꝯ hoc fecerit gra
2 uiori diſciplinæ ſubiiciať.† No.1.ꝙ ſtatutū ꝯcernēs aliquos
religioſos nō extendiť ipſo facto ad alios religioſos,ſed o-
portet,ut extēſio fiat ꝑ ſuꝑiorē,uide tex.cū gl.no.in c.con-
3 ſtōnē.de re.iur.li.6.& ibi ēt gl.† Scđo no.ꝙ religioſus non
p̄t fideiubere ſine lnīa ſui p̄lati.Ex quo infero,ꝙ licet reli-
gioſus ſit in ſtudio cū lnīa ſui p̄lati,nō tn̄ p̄t ꝓ alio fideiube
re,& ſi ꝯ fecerit nō obligať eccleſia.Et credo ēt , ꝙ peculiū
ſibi cōceſſum cā ſtudii nō obligatur , quia hęc fideiuſſio fit
ex̄ cām,ꝑꝑ q̄ cōceſſum eſt peculiū,ſicut dicimus in ſeruo fi-
deiubēte ex̄ cām peculii,ut in l.3 .ff.de pecu.& uide qđ not.
doc.in c.2 .ne cleri.uel mona.li.6.ſecus,ſi recepit mutuū cā
ſtudii:qa tūc obligaret monaſteriū,de quo dicēdū,ut no.in
4 d.c.2.& ꝑ Arch.& Io.An.ibi.† Tertio no.ꝙ ex ꝯctu inito cū
a ꝑticulari de eccleſia nō obligať eccleſia, [a] niſi quatenus pe-
cunia eſſet uerſa in utilitatē eccleſię.Ex hoc no.& ex tex.ꝙ
ex actu geſto cū ꝑticulari non hēnte mandatum ab eccleſia
tenetur eccleſia,inquantū uerſum eſt in utilitatē eius,& de
hoc.j̄.latius. Sed ꝯ p̄dicta oppo.& uř ꝙ eccleſia nunquam
obligeť,ex quo recipiēs mutuū nō hēbat mādatū ab eccle-
ſia,ad hoc,c.1.de ꝓcu.& c.1.de depo.Sol.gl.hic,& do. uario
mō loquūť in hoc paſſu,& gn̄aliter proſequunť,nunqd mu
tuās eccleſiæ,particulari de eccleſia teneať in repetitiōe pe
cuniæ ꝓbare pecuniam mutuatā fuiſſe uerſam in utilitatē
eccleſiæ.Sed quia uario modo loquuntur doc. ideo nō inſi
ſtā in eorū uerbis,ſed ponam unā diſtinctionē,q̄ nouiſſimè
cōcepi.Aut.n.ꝑꝑ reſtituitonem mutui oportet diſtrahere
bona immobilia,uel mobilia p̄cioſa eccleſiæ , & eſt neceſſe
ꝓbare uerſionē, etiam ſi pecunia fuiſſet mutuata p̄lato , &
c.& probo ꝑ auth.hoc ius porrectū.* x.q.2 .in c.ea em̄,* in-
telligēdo ꝓut intellexit Inn.& bn̄ in c.1.ſ̄.de depoſi.ubi di
xi,& ꝓbať hoc rōne.Nā ſi directè nō pn̄t p̄latꝰ , & capitulū
alienare talia bona ſine euidēti neceſſitate,uel utilitate.12.
q.2.c.ſine exceptiōe,ſic nec indirectè recipiēdo mutuū,oc-
caſiōe cuiꝰ oporteat ꝑuenire ad diſtractionē bonorū, ar. in
5 reg.cū qd una uia,de reg.iur.li.6.† Adde idē qđ no.Bar.in
ſiñ in l.quorū,ff.de pig.ubi dicit,ꝙ ſi res ꝓhibeť alienari ,
ꝓhibeť pignorari,qa ꝑ pignorationem ꝑuenitur ad diſtra
ctionē.c.nulli,de reb.eccl.nō alie.l.ſi.C.de reb.ali. nō alie. b
Ad idē reg.cū qd una uia,de reg.iur.li.6.& ſic reſtringe di-
cta Bar.in l.ciuitas,ff.ſi cer.pet.ubi ſentit, ꝙ ſi mutuum eſt
factū pn̄te p̄lato & c.nō eſt neceſſe ꝓbare uerſum,ſicut ſi fie
ret mutuū ciuitati pn̄te conſi.populi.Sed dico, ꝙ nō eſt bo
nū ſimile, quia cōſiliū populi hēt liberā facultatem diſtra-
hendi bona ciuitatis,ſed nō ſic p̄latus & capitulū.c. ſine ex-
ceptiōe,p̄all.Et hoc caſu credo,ꝙ ſit neceſſe uerè ꝓbare , ꝙ
eccleſia tūc tpis indigebat,ꝓut qdā uolunt,ut notāt aliqui
in auth.hoc ius porrectū,C.de ſacro.ſan.ecc.& Gul.de Cu.
& refert Io.An.hic.nā iura in hoc exigūt uerā uerſionē, &
nō p̄ſumptiuā,ut in dicta auth.hoc ius.Aut p̄t ſatis fieri de
reditib.eccleſię abſq; diſtractiōe rerū , & tūc ſi mutuum eſt
factū p̄lato & cap.non eſt neceſſe probare uerſionē.De hoc
eſt caſus hic,ſi bene ponderatur.nā , ſi non exigitur ꝓbatio
uerſionis, qn̄ mutuum fuit receptum cum conſenſu p̄lati ,
& capituli,ergo fortius nō exigiť,qn̄ mutuum eſt factū ec-
cleſiæ pn̄tib.p̄lato & cap.& hoc caſu pōt
ꝓcedere dictū Bar.in l.ciuitas,p̄alle.qđ
eſt rōnabile. Nā p̄latus & capitulū hēnt
liberā adminiſtrōnē fructuū, ergo ex fru
ctib.ſatisfaciēdū eſt creditori , licet uer-
ſum nō ꝓbeť.hoc uř ꝓbare argumētati-
uè tex.in c.1.de depoſi.ubi uerſum exigiť
qn̄ ꝯctus fuit initus cū ꝑticulari,non cū
6 tota eccleſia. Ad idē cōis theorica do. q̄
hēt,ꝙ delictū p̄lati & capituli nocet ec-
cleſiæ,ut no.in c.2.de ord.cogn.& in rľa
delictū,de reg.iur.li.6.& in l.iubemꝰ nul
lā nauē.C.de ſacroſ.eccl.Aut mutuū fuit
receptū a ſolo p̄lato,& ē maiꝰ dubiū Sed
crederē,ꝙ in uita p̄lati ñ ſit neceſſe cre-
ditori ꝓbare uerſionē,ar.hic.nā hoc ſo-
lū exigiť, qn̄ ꝑticularis de eccleſia rece-
pit mutuū ſine lnīa Abbatis . in Abbate a
ergo nō eſt neceſſe ꝓbare uerſionē . Pro
hoc , qa p̄latus hēt liberā adminiſtrōnē
fructuū,& oīa adminiſtrat excepta alie-
natiōe īmobiliū.c.is cui,de ele.li.6. & in
c.cū nobis,in fi.de ele.Facit qđ no.Hoſt.
in c.ueniēs,đ trāſ.Nec ob.d.l.ciuitas, qa
loqť in adminiſtratore ciuitatis,q ñ hēt
tātā ꝑtātē in reb.ciuitatis , ſicut p̄latꝰ in
reb.eccleſię.Ad hoc qđ no.gl.5 .q.3 .in c.
fi.& 12.q.1.in c.duo ſunt gn̄a.Sđ pꝰ mor
tē p̄lati puto eccleſiā nō teneri, niſi pro-
beť uerſum,qa non potuit ultra tp̄s uitæ b
ſuæ eccleſiā obligare, niſi ex neceſſitate ,
uel utilitate eccleſiæ, & ad hoc ꝓbandū
eſt neceſſe probare uerſionē, ad hoc fa-
ciūt no.ī c fi.ne p̄l.uices ſu.& c.ex pn̄tiū ,
de pign.& ꝑ Hoſt.in d.c.ueniens, & facit
7 qđ no.ī c.1.de ſol.† Et ꝓ hac opi.uiđ In
no.j̄.ti.ꝓxi.c.1.ubi đ hoc apte ſentit.nā
dicit ibi ſucceſſorē,non teneri ad debita
ꝯcta ꝑ p̄deceſſorē,niſi ꝓbeť illa uerſa eſ-
ſe in utilitatē eccleſię.ſed Hoſ.tenet ibi
hoc ñ eſſe neceſſariū,qa lr̄a ibi exigit ſo
lū,ꝙ ꝓ neceſſitate eccleſiæ fuerint ꝯcta .
ergo ſatis eſt ꝓbare, ꝙ tūc īminebat ec-
cleſiæ neceſſitas recipiēdi mutuū , & ꝑfe
ctò ille tex.multū facit ꝓ hac opinio . q̄.
mihi uř æquior.Nā,ut dicit Guliel.de Cu
durū eſt,ꝙ mutuās p̄lato uolēti ire ad cu
riā ꝓ neceſſitate eccleſiæ dēat eſſe ſolici
tus,ꝙ pecunia expēdať ꝓ neceſſitate ec-
cleſiæ.Vel ſi mutuat ꝓ agris colēdis,dēt
ireuľ mitteť teſtes ad uillā ad uidēdū uer
ſionē,& hæc opi.ſatis placet in p̄lato , b
& facit iſte tex.ꝑ locū a ſp̄āli, dū ſolū exi
git ꝓbationē uerſionis in ꝑticulari , de
eccleſia,& illa authentica, hoc ius porre
ctū.* canoni.in d.c.& q.* poteſt intelli-
gi,ut ſ̄.dixi, quando perueniť ad diſtra-
ctionem rerum.Et ad d. l. ciuitas, ſ̄. fuit
reſponſum,nec habemus in hoc alia iura
q̄ exigāt ꝓbationem uerſionis.Quādo-
q; mutuū fuit factū particulari,de eccle-
ſia,puta monacho,uel canonico, & tūc ſi
infra ſummā taxatā ab eccleſia,nō eſt ne
ceſſe ꝓbare uerſionē, qa mutuū uř factū
eccleſię,ut hic ꝓbať.Si uerò nulla ſūma
eſt taxata in eccle. uel fuit receptū ultra
ſummā,tūc eſt neceſſe ꝓbare uerſionē ad
hoc,ut teneať eccleſia , ut eſt textus hic.

SEB. SAPIA. Nō obligať eccleſia.Vide Bal.in auth.hoc ius porrectū,col.4.C. de ſa.ſan eccl.ubi dicit, ꝙ eccleſia ſemper hēt hmōi exceptionē , ꝙ pecunia nō eſt uerſa in utilitatē ſuā, & creditor agēs hēt ꝓbare,fallit tamē , ut ꝑ Abb.in fi. huius decretalis.

b In p̄lato. adde d. Car. cōſil. 134. & 95.& 71,& ibi qđ de monachis nigris,Cald.conſ.1. de ſolutio.

a ZACHAR. Poteſt dici peculiū in monacho. Facit hoc ad id, quod dixi, in apo. ad iſtū poſt alios in c. ex parte. nu. 7. in apo. ī uer. q̄ dicit, ꝙ ſic. j̄. de accuſa. ubi dixi monachū ſtudentē habentē adminiſtrationem de licentia Abbatis, poſſe facere eleemoſynam.

ANTO. FRAN. An monachus poſsit hr̄e peculiū de licētia Abbatis, dicas, ꝙ monachus q̄cquid acquirit etiam, ex operibus ſuis, acq̄rit monaſterio, & longè magis ſi acquireret ex re monaſterij, ut p̱ Barto. in l. ſi communis ſeruus, & in l. 1. §. penult. & in l. ſi ſeruus teſtamento, ff. de ſtip. ſer. & per Angel. Roma. & Paul. de Caſtr. in l. 1. §. itē acquirimus, ff. de acqui. poſ. & per Alex. in l. cui fundus, ī §. 1. ff. ſi cer. pet. Imo. nec Papa diſpēſat ſuper habenda proprietate, ut in ca. cum ad monaſterium, & ibi glo. de ſta. mona. Et adde, ꝙ monachus etiam accedens ad curiā de licentia Abbatis, acquirit monaſterio, in quo fecit poſſeſsionem, etiam ſi ex poſt tranſiret ad aliud monaſterium, vt per Car. in clem. 1. in §. quia uerò, in 10. quæſtio. de ſta. mona.

SEB. SAPIA. Peculiū. Nunq̄d autem poſsit pati ꝙ monachi habeant certos reditus, uide gl. & do. in l. Lucius. §. tres ff. ad Treb. Corſe. in repertorio ſuo ad Abba. in uerbo. Abbas. col. penul.

SEB. SAPIA. a

b Eleemoſynam. Aduerte tamen ꝙ imò etiam Abbas non poteſt facere eleemoſynam inuitis monachis, ut per Card. poſt gloſ. in clem. 2. de cenſi.

c Quod dicit iſte tex. in fideiuſſore qui diu ſtetit in fideiuſsiōe, uł obligatione, nō hēt locū in fideiuſſore pro euictione, q̄ diu ſtetit ī obligatione, re nōdū euicta, ſm̄ Imo. poſt Bal. in l. facere poſſe, in fi. ff. ſol. ma. & idē dicit Bal. poſt Iac. de Are. & Cy. in l. Lucius, ff. manda. Itē, an fideiuſſor per inſtr̄m guarentigiæ poſsit ſtatim agere cōtra principalē, ac ſi eſſet cōdēnat⁹, Bal. tenet ꝙ ſic in d. l. Lucius, in fi. & idē tenet Bar. in l. fideiuſſor p̱ uēditore, ff. de fideiuſ. ſed ɔ̄trium ibi tenet Ang. de quo ēt uide p̱ Imo. Itē adde, ꝙ diſpoſitio huius decre. & d. l. Lucius nō habet locū in fideiuſſore iudicii: quia iſte ſtatim poteſt agere, cum cēmiſſa eſt obligatio; tex. eſt ſecundum Bal. ibi in l. mandato meo. §. ſi iudicio, ff. mandat.

8 † Sed aduerte, q̄a q̄dā exigunt, vt hoc caſu duret uerſum tēpore actionis. Sed q̄n̄ mutuū fuit receptū p̄cedētibus caſib. nō requirit̄ vtilitas ꝑpetua, ſed ſufficit tp̱alis. Et hoc vr̄ velle Inn. & Hoſt. & intelligerē dictū eorū, q̄n̄ nō expediebat eccl'iȩ facere illum ſumptū tēporalē. Si aūt eccleſia tenebatur de ſuo facere illū ſumptū, nihilominus, quantūcunq; nō duret uerſio, ī dubio credo eccl'iā teneri, q̄a eccleſia dr̄ facta locupletior, ſicut in ſimili dr̄ in pupillo, ff. de ſol. in l. pupillo. Pone exēplū, particularis de eccl'ia recepit mutuū, qđ cōuertit ī neceſſaria alimēta miniſtrorū eccl'iȩ. Nā licet n̄ duret hæc utilitas, b nihilomin⁹ eccl'ia eſt locupletior, q̄a ſi n̄ habuiſſet pecuniā mutuatā, expēdiſſet de ſuo. 9 † Itē vltra alios limito iſtū tex. q̄a tenet̄ eccl'ia ꝓbata verſiōe, q̄n̄ utile eſt eccl'iȩ illā verſionē fuiſſe factā; ita, ꝙ uериſimil'r feciſſet đ ꝓprio, alias, ſec⁹. Pone exēplū, p̱ticularis recepit mutuū, & fecit fieri nobile ædificiū ī loco n̄ expediēti, ita ꝙ graue ēet eccl'iȩ & dānoſū illū ſumptū feciſſe, uł approbar̄. Nā hoc caſu credo eccl'iā n̄ teneri p̱ id, qđ ī ſiłi hr̄ in l. fundo, ff. de re. vē. Nā nō pōt dici, ꝙ pecunia ſit uerſa in vtilitatē eccl'iȩ, ſi nō expediebat eccl'iȩ in illū uſum ɔuertere. Itē p̱ eādē leg. puto, ꝙ eccl'ia tenet̄ ſolū reſtituere, q̄tū eſt meliorata, licet pl⁹ fuerit expēſum; & ſi pl⁹ fuerit meliorata, q̄ expēſum, ſolū tenet̄ ad expēſum; ſatis ꝓbat̄ ī ſiłi in d. l. ī fundo. Rō, q̄a eccl'ia, hoc caſu nō tenet̄ ex ɔ̄ctu, ex quo nō dedit mādatū, ſed actiōe de ī rē verſo; ergo ſolū tenet̄ ad id, in quo eſt meliorata, & hȩc ꝓcedūt, ubi p̱ticularis n̄ habebat aliquā adminiſtrationē, ſaltē peculii, aliàs aūt tenet̄ ipſe ſuperior, inq̄tū patit̄ peculiū, ſeu adminiſtrōnē īferioris. Ita no. dicit Inn. ī c. cū oli, el 2. de priui. in ɔ̄ctib. fa10ctis p̱ monachū ſine licētia abbatis. † Et pōt dici peculiū in monacho,[a] q̄cq̄d de- 1 tinet Abbate ſciēte & patiēte, ſicut dicim⁹ in ſuo, ut in l. q̄ Tuberonis, ff. de pecu. 2 Et no. bn̄ hoc dictū, ut religioſi n̄ dicant̄ ex hoc hr̄e ꝓpriū, nec peccēt, ſi aliqua de 3 tinēt Abbate ſciēte & n̄ ɔ̄dicēte. vn̄ ſola patiētia ſufficit, ut dicat̄ peculiū ſibi ɔſtitutū, & no. Inn. ibi ad aliud. 4 Nā ex multis, q̄ ibi ponit, apertè ſentit idē iudicādū đ religioſis reſpectu acq̄rēdi, uł obligādi eccl'ias, qđ ī ſeruis reſpectu dn̄orū 5 ſuorū; qđ ēt approbat Bar. in l. ſi cōis ſeruus, ff. de ſtip. ſuo. ita, ꝙ tot⁹ ille titul⁹ de ſtipulatione ſeruorū pōt applicari ad religioſos, & idē ſentit Inn. hic ī fi. q̄ dicit idē fortè poſſe dici de clerico, ſ. particulari, quod no. Et q̄a tex. iſte facit mētionē de ſumma taxata de cōi prouidentia; quæro quid intēdebat hic iſte tex. Sol. pōt intelligi dupliciter. Primò in habentibus aliquā adminiſtrationē in monaſterio. Sc̄do in particularib. nullā adminiſtrationē habentibus, & hr̄ reſpectus ad cōſuetudinē quorundā religioſorū, qui prȩfigūt certā ſummā, intra quā iſti poſſunt mutuū recipere pro utilitate eccleſiȩ, uel pro neceſſitate propria, q̄n̄ proficiſcūtur extra monaſteriū; & per hoc habes iſtā materiā ſatis clarā, 11 unde glo. Inn. non proſequor, quia non facit multū ad titulū. † In glo. *fideiubeat*. No. bene hanc gl. quȩ notabiliter limitat. c. 1. s̄. e. ut clericus poſſit, & teneatur fideiubere pro laico in caſu neceſſitatis; & eſt ratio apertiſſima, q̄a in tali caſu tenetur clericus prȩ cæteris eleemoſynā facere. 16. q. 1. c. q̄m̄, multo fortius fideiubere. Hoc tn̄ nō intelligas in ſimplici monacho, quia nō pōt ſine licētia ſuperioris hoc facere obligādo monaſteriū. Nā ſe obligare non poteſt, cū nihil habeat, eleemoſynā b tn̄ competentē facere poteſt, ſi remotus eſſet à ſuperiore, vide gl. in cle. 2. de uita & ho. cleri. Et etiam no. 2. ꝙ clerici licitè fideiubent inter ſe, quod dixi in c. 2. s̄. e. † In gl. ī uerbo, *in utilitatem*. ibi: *ſed agetur actione de in rem uerſo*. puto ēt, ꝙ pōt agi actione neg. geſt. ſi mutuans habuerit reſpectū ad eccleſiā, & nō ad perſonā ſubiectā, cui mutuū conceſſit, arg. opti. in l. ſi pupilli, ff. de nego. geſt. Et ſi diceres actionē iſtā nō cōpetere, quia cōtra uolūtatē eccleſiæ vr̄ mutuū factū, ſi ultra formā cōſtitutā aliq̄d fuit receptū, hoc cōtrariū fecit uacillare Inno. per l. fi. C. de neg. geſtis. ubi tex. no. dicit ceſſare illā actionē, q̄n̄ quis geſſit negotiū alterius eo inuito. vndè dicit Inn. ꝙ hic agitur actione de in rē uerſo, & ideò oportet, ꝙ duret verſum, q̄a aliàs non cōpetit illa actio. Sed certè hoc dictū nō eſt uerū quia ſi præſupponeremus, ꝙ eccleſia contradicēte fuiſſet factū iſtud mutuū, ceſſaret actio de ī rē uerſo, quia nō debes te ingerere negotiis meis me inuito. l. ſi pro te. ff. manda. & quod no. Bar. in d. l. fi. Vnde dico aliter, ꝙ eccleſia ſtatuēdo certā ſummā, nō vr̄ contradicere ultra ſummam, ſi illud conuertitur in utilitatē eccleſiȩ, & appareat de uerſione, quia in dubio nō uidetur quis uelle prohibere propriā vtilitatē, vt no in regula, qui tacet, de reg. iur. li. 6. Itē dico, ꝙ poſſet agi actione neg. geſt. intelligendo, ut s̄. dixi. Et nota ultimò fi. huius gl. ex qua habes iuncto tex. ꝙ nō ſemper tenetur creditor eccleſiȩ probare uerſionem.

S V M M A R I V M.

1 *Fideiuſſor obligatus ex contractu non liberatur. ſi debitor differat ſolutionem uel ſi creditor non petat, niſi ſit obligatus de iudicio ſiſti. nam tunc liberatur tempore.*

2 *Fideiuſſor in aliquibus caſibus poteſt agere ante, quàm ſoluat pro debitore, ut liberetur ab eo.*

3 *Fideiuſſor, ſi denuntiauit creditori, ut ageret contra debitorem incipientem male uti ſubſtantia ſua, an teneatur creditor ad ſui petitionem agere, aliàs q̄ liberetur fideiuſſor.*

4 *Fideiuſſor, qui habet proficiſci in longinquas partes, uel ad ſtudium, poteſt petere, ut liberetur à debitore.*

Fideiuſſor an poſsit agere, ut liberetur à debitore, ſi inter ipſos ſuperuenit inimicitia?

5 *Diu, iſta dictio quomodo ſumatur?*

C A P. XI.

c EVm, pro quo. c Ponit tres caſus, in q̄bus fideiuſſor contra debitorē agit, ante, q̄ ſoluat, ut à fideiuſsione liberet̄. hoc dicit; & eſt Gregorii. Caſus literalis. Quȩritur à domino Papa, utrū ille qui ſe obligauit pro alio fideiuſſorio noīe, poſſit agere contra principalē debitorē, ut eum liberet ab obligatione? Rn̄det. Papa, ꝙ ſi debitor diu ceſſauit in ſolutione debiti, uel ſi diſſipare īcipit bona ſua, aut ſi con-

ſi cōdēnatus fuiſti, rectè agere poteris ɔ̄ ipſum, vt te liberet à fideiuſſione, & ſic in tribus caſib. pōt fideiuſſor agere ante, q̄ ſoluat. Ber. 1 † No. 1. quod fideiuſſor receptus in ɔ̄ctu nō liberabit̄, licet debitor diu diſtulerit ſolutionē debiti, uel creditor non cōuenerit debitorē, ſed oportet inſtare corā iudice, ut abſoluatur. Et hoc cōiter tenetur, licet q̄dā ɔ̄ per l. pe. C. eo. ſed illa lex cōiter intelligitur in fideiuſſore de iu2dicio ſiſti, & liberatur tēpore, ut ibi dr̄. † Not. 2. ꝙ fideiuſſor nō tenetur prius ſoluere, quā agere cōtra debitorē, ut liberetur. Tertiò no. aliquid innouādū cōtra eū, q̄ ſua bona diſ3ſipare cȩperit, & vide quod dixi in c. 2. de pign. † Sed hic q̄-a ro, pone ꝙ fideiuſſor denūtiauit creditori, ut ageret ɔ̄ debitorē[a] quia fortè diſſipabat bona ſua, & aliter teneri nolebat, nunq̄d teneatur creditor ad inſtantiā fideiuſſoris agere ɔ̄ debitorē? Doct. hic cōiter tenēt, ꝙ nō p̱ l. ſi fideiuſſor, ff. eo. & vr̄ ibi expreſſum, niſi fideiuſſor eſſet acceptus in eo, qđ nō poſſet exigi à debitore principali. Nā tūc tenet̄ agere ad denūciationē fideiuſſoris, ar. in l. ſi fideiuſſores, ff. eo. & hoc ēt tenēt Legiſtȩ in d. l. ſi fideiuſſores. Sed aduertè, q̄a hodie hoc dictū doc. hic nō vr̄ ꝓcedere, q̄a cū p̱ aut. eo. ti. fideiuſſor nō poſsit cōueniri, niſi in eo, quod exigi nō poteſt à debitore principali, eadē eſt rō ī fideiuſſore accepto ſimpliciter, qđ olim erat in fideiuſſore accepto in eo, qđ à reo exigi non poſſet, niſi fideiuſſor renuntiaſſet beneficio authēticæ eo caſu. Tene dictū doc. qđ no. & ratio differētiæ 4 no. in d. l. ſi fideiuſſor, & ſunt quotidiana oīa iſta. † In glo. ibi, *ab initio conuenit*. Arguit. n. Vinc. ex text. ꝙ ſi fideiuſſor uellet ire ad ſtudiū, uel ex aliqua cā ad lōginquas p̱tes ꝓficiſci, b poſſet agere, ut liberet̄ à fideiuſsione,[b] argu. l. aut lōga, ff. de ꝓcu. & uide in Spe. in tit. de iud. §. 3. uer. ſed q̄d ſi fideiuſſor. ubi tractat q̄d ſi inimicitia interuenit nūq̄d poſſit 5 fideiuſſor agere, ut liberet̄. † In fi. gl. no. gl. & idē tenet gl. in l. Lucius, ff mād. & cū hoc dicto vr̄ trāſire Io. And. Nā alii c aliter exponūt iſtā dictionē, diu,[c] & maximè Hoſt. q̄ dicit diu ceſſare, q̄n̄ uenit dies ſoł'onis faciēdæ, & fideiuſſor moleſtat̄ a creditore, ut in c. ɔſtitut⁹, s̄. e. Sed tu tene, ꝙ hoc ſit arbitrariū & arbitrabit̄ iudex ex t̄pis curſu & perſonarū affectu, & ex aliis, quȩ inter contrahentes acta ſunt. Nam magis teneor pro amico intrinſeco, quàm pro alio non ita 3 coniuncto, & ita de ſimilibus.

a SEB. SAPIA. Contra debitorem. vide d. Franc. Cur. in cōſ. 6. Incip. primo aſpectu, col. 2. & Iaſo in §. ſi q̄s in fraudē, inſti. de actio.

b Et idē dicit Spe. in ti. de iudi. §. ſpeciali, uer. quid ſi fideiuſſor, per tex. in l. filiusfa. de procu. & in l. licet, in fi. ff. de arbit.

c Vide gl. de hac dictione, diu, in c. ſi Eps. 3. q. 2. & c. electa. 67. diſt. & c. 1. 20. q. 2. de uerbo, diutius, uide gl. in c. 1. de con. iu. lep. Et ꝙ dicat̄ eſſe in arbitrio iudicis, quantū tempus dicatur, diu, tenet glo. magna in l. Lucius, ff. mād. & in l. ſi pro ea, C. e. in gl. magna, quæ propriè loquitur in materia huius decreta.

ANT. FRAN. Dicas, ꝙ dictio, diu importat tēp⁹ decennale. l. poſsideri. §. ſi ſeruus, ff. de acquir. poſ. l. ſicut, in §. Ariſto, ff. quis & à quo, & glo. inſtit. de iure natu. §. ex nō ſcripto. Q̄n̄q; tn̄ ponitur ꝓ anno. l. 1. §. quibus, de ſic. edi. Q̄n̄q; ponitur pro quatuor annis, ut in l. quāuis, C. de uſu. Q̄n̄q; pro biēnio. ut ī l. cū dn̄i. ff. loca, uide & gl. in ca. 1. 20. q. 1. Et iō dicim⁹, ꝙ ē ī arbitrio iudicis, ut p̱ Cy. & Bald. poſt gl. ī l. 1. C. ubi cau. ſtab. & p̱ Bal. in l. ſi ꝓ eo, in 10. q. C. mand. & in l. cum res, in 2. colum. de proba.

c Vide Bal. in ca. 1. q̄ ſucceſ. ubi plura bona ſcribit ad tex. huius decr. & aliq̄d ī l. 1. ī prin. ff. de cōſtit. prin. Itē uide, ꝙ ſi p̱lat⁹ q̄ promiſit alicui aliquid ꝓ opera in eccleſiā impenſa. moriat̄, eius ſucceſſor tenetur ſoluere promiſſum, ita dicit Archi. in cap. ſunt nonnulli. q. 1. & uide Archi. in cap. deceſſorum. 25. quæſt. 2. ubi dicit, ꝙ prȩlatus tenetur obſeruare beneficium prædeceſſoris, ſecus, ſi eſſet maleficium. Et uide quod no. Specu. in titu. de loc. §. finitur, in fin. ubi dicit, ꝙ delegatus ſucceſſor tenetur remunerare beneficia, & ſeruitores ſui prȩdeceſſoris, quos prædeceſſor non remunerauit. Et uide plenè omnino, quod no. Bald in l. prætor ait, in 2. col. ff. de eden. in apo. ubi plenè examinat, quando factum prædeceſſoris obliget prælatū ſucceſſorem. Et de hoc plenè no. in c. querelam, ne præla. ui. ſu. & uide gloſ. in c. Epiſcopus ante damnati. 11. q. 2. Et de iſto articulo, an ſucceſſor in beneficio teneatur ſoluere debita ſui prædeceſſoris, vide per Imo. in l. ſi filius. §. uir in quinquennium, circa fi. ff. ſol. mat. & uide quod no. Pau. de Caſt. in l. ex contractu, ff. de re iudi. Item, an prælatus ſuccedens in beneficio dicatur ſucceſſor uniuerſalis, uel particularis, uide per do. Ant. in capitu. cura, in 3. colum. de iure pa. & per do. Abb. in c. quia, in recollectis. s̄. de iudi. Item, an Princeps teneatur ſtare contractui ſuorum prædeceſſorum, uide Bal. in l. digna uox. de legibus. Item, adde hic Bal. in l. 2. C. de liberis prætet. Item adde omnino hic, quæ plenè notauit do. Bar. de Bellen. in d. c. querelam, ne prælat. uica. ſuas.

ANT. FRAN. An & q̄n̄ ſucceſſor, uniuerſalis, uel ſingularis obli

De ſolutionibus Rubrica.

Suprà uiſum eſt de obligationibus, quȩ tollūtur ex ſolutionib⁹. Nam ſolutione eius quod debetur, omnis tollitur obligatio, inſti. quib. mod. tol. oblig. in princi. meritò poſt Rubricam præcedentem ſubiicitur iſta de ſolutionibus.

S V M M A R I V M.

1 *Succeſſor in beneficio tenetur ſoluere debita prædeceſſoris pro neceſſitate eccleſiæ contracta, & ideò requiritur probatio uerſionis in eccleſiæ utilitatē. 2.*

3 *Filius in dubio non præſumitur hæres patris.*

4 *Hæres non conficiens inuentarium non tenetur in foro animæ ultra uires hæreditarias.*

Confitenti ſacerdoti creditur omne, quod dicit reſpiciens animam ſuam.

5 *Filius hæres patris, ſi non conficit inuentarium, non tenetur ſatiſfacere creditoribus de legitima ſua.*

6 *Eccleſia hæres inſtituta non tenetur ultra uires. hæreditarias, ſi non confecit inuentarium.*

C A P. I.

1 ADhoc. † Succeſſor in beneficio tenetur ſoluere debita prȩdeceſſoris pro neceſſitate eccleſiȩ contracta hoc dicit No. 1. ſimilitudinem inter hȩredem & ſucceſſorē in beneficio; & eſt ſimilitudo in quibuſdam, non autem in omnibus. Nam quemadmodum hæres ſuccedit in uniuerſum ius defuncti. l. hȩreditas, de peti. hȩre. ita prȩlat⁹ ſuccedit in uniuerſum ius eccl. & ſic eccleſia dr̄ q̄d uniuerſum. De quo uide gl. in c. cū ad ſedē, de reſti. ſpo. Itē cōparātur quo ad ſuſtinendū onera ɔ̄cta per prædeceſſores, ſed in multis differūt, q̄a hȩres cauſat ius à defuncto, ſucceſſor ī bn̄ficio ius cōſeq̄tur nō â defuncto, ſed à ſuperiore, à quo habuit inſtōnē. Itē hæres tenet̄ ſoluere oīa debita defuncti qualitercunq; ɔ̄cta, ut no. in c. 1. de teſta. ſed ſucceſſor ī bn̄ficio nō tenet̄, niſi ad il2la q̄ ſunt ɔ̄cta ꝓ neceſſitate eccleſiæ. † Et nota ex hoc. & ex tex. ꝙ ex debito ɔ̄cto p̱ prælatū obligat̄ eccleſia, ēt poſt mortē ɔ̄trahētis, dūmodò ꝓbetur ꝙ ꝓ neceſſitate eccleſiæ debitū fuit cōtractū. Et pōdera bene tex. q̄a nō exigit probationē uerſionis in utilitatē eccleſiæ, ſed ſolū requirit̄, ꝙ ꝓ neceſſitate eccleſiȩ debitū fuerit ɔ̄ctū. ſufficit ergo ſm̄ Hoſt. ꝓbare caſum neceſſitatis, licet aliud ſenſerit hic Inn. q̄ exigit, ut ꝓbet̄ uerſio. Sed dictū Hoſt. pl⁹ mihi placet p̱ ea, q̄ dixi in c. q̄ꝗ q̄buſdā, s̄. tit. proxi. & tene menti hūc tex. ſemper ſic intellectū, & extēde p̱ ea, quæ dixi in d. c. ex præſentiū, s̄. de pign. Nam ſi p̄latus ɔ̄xit debita ꝓ ſua ſuſtentatione, tenetur ſucceſſor, q̄a pro neceſſitate eccleſiȩ ur̄ cōtraxiſſe, cū eccleſia tenet̄ illū alimentare, vt ibi dixi, & no. j̄. e. c. proxi. Et ita pluries in facto rn̄di in iſtis, maximè in rectorib. eccleſiæ, q̄ in infirmitate ſua multa debita ɔ̄hunt, ex qua decedunt. Nā ſucceſſor tenet̄ ſoluere. In gl. 1. hoc iō dicit gl. q̄a hodiè filius pōt abſtinere ab hæreditate paterna, nec in hoc tenetur adire p̄torē, ſed ſufficit, ꝙ ſe nō immiſceat hæreditati paternæ, ut in l. impuberib. & l. 3 ei, q, ff. de acqui. hære. † Sed eſt q̄ſtio quotidiana, nūq̄d in dubio p̄ſumatur fili⁹ hæres, vt ſic intētio creditoris ſit fundata ɔ̄ filiū, niſi ꝓbet, ꝙ abſtinuerit ab hȩreditate paterna, tex. iſte facit ꝙ ſic. Nā innuit filiū ſimpliciter teneri, &c. Sed cōtrariū ɔmuniter tenetur, ut no. per gl. & Bar. in l. neceſſariis, ff. de acquir. hæredi. & dicen4dū latius, ut ibi no. † In glo. ſecunda ibi: *omnia ſi non fecerit inuentarium*. Nūq̄d hoc ꝓcederet in foro animæ, ut hæres non cōficiens inuentariū teneatur ultra uires

getur ex actu facto per ꝓdeceſſorē, uide quæ habentur ꝑ Bal.in c.1. in ti.quid iur.ſit, ſi ſi.inue.de feu. & uide quę plenè habenť in.c.q̃re. lā,ne ꝑla.vic.ſuas,& habeť in l.ſi fili9, in.§.fi.ubi ꝑ Bar.Pau.& Alex. C.loc.& in l.1.C.de fruct.& li. expen. & ſolet fieri differentia inter ſucceſſorem uniuerſalem & ſingularem, ut in iuribus prędictis.

in l.filium quem habentem, & ibi per Bal.C.fami. erciſ.& de materia uide ī auť.de hære.& Fal.in.§.ſi uerò non fecerint, & per Pau.de Ca.in con.20.& 112.& uide q̃ habenť per Bar. & Ang.in l.1.in.§.ſi hæres,ff.ſi cui plus, quam per l.Falci.

c In repe.in.4.q.4.partis prin.ubi diſtinguit, ꝙ ſi perſona eccleſiaſtica ſit inſtituta cōtemplatione religionis, nunquam teneatur ultra uires hæreditarias, dato quod non fecerit inuētarium, alias ſecus,ſed cōmunis ſententia ē ꝙ imo eccleſia teneatur,ſi non confecerit inuētariū, ſicut & miles ho. die ꝑ.§. fi. in aut. de hæredi. & Fal. iuncta gloſſ. in.l. miles,in princ.ff. de re iudi. ſed habent reſti. in inte. ſicut & principalis, ita tenent do. Card.& Imo.hic, gl.& cano.in d.c. 1. de teſt. & Ang. & do. Alex. Imo. in l.fi. in. §. fi.ubi late per eū,C. de iure delib. & plene per Ludo.Ro. in rub. de acquir. hære. Et ꝙ fiſcus non teneatur conficere inuentariū, prout tenet hic iſte,adde hoc eſſe uerum, ſiue occuper bona uacātia defuncti, qui aliū heredem non habeat ſecundū gl. in l. ex facto.§.fi. ff. ad Tre. ſiue capiat bona ex delicto alicuius, nunquā tenebitur ultra uires hæreditarias, ſm doc.in d. l. fi. Et iſta eſt communis ſententias, quāuis in cōtrariū facit text. in. §. pe in aut.de hæred.& Fal.dum ibi tex. dicit,ꝙ illa conſtitutio de non conficientibus inuentarium,ut non teneantur inſolidum,habeat locū in omni perſona.Et poſtea ſubdit,communem nanque omnibus hominibus &c.Nam appellatione hominis, cum illa uniuerſalitate, omnibus, etiam uenit fiſcus,eſt gl.ordinaria uer. uſurarum,in.l.eos,circa medium,iuncto tex.uer.homines,C.de uſuris,quam ibi ad hoc ponderat & multum no.Bal.in.2.colum.in uer. tertio no.facit etiam glo. in uer.pertiner,in.l.1 C.de peti.hęre.

ANT. FRAN. Dicas, ꝙ ꝑlatus hēt legitimam adminiſtratiōnē bonorū ipſius eccleſiæ, ut Spe.in ti.de act.in uer. item ꝙ excedit,& uide glo. in c.is cui,de elec.Imo.dixit hic in c.cū uenerabilis, de excę,ꝙ hēt liberā adminiſtrationē. Pōt tamē forſan dici,ꝙ nō poſſit mutuare,quia in mutuo transfertur dominiū, ut in l.2.in.§.appellato,& ī.§.mutui datio,ff.ſi cer.pet. & ꝑlato prohibeť alienatio rerū eccleſiæ,niſi cū ſolennitatibus a iure requiſitis iuxta ea, quæ habentur in ti.de reb.ecc.non alie.& in c. ſine exceptione.12.q.2.

Adde,an eccleſia non conficiens inuentarium teneatur ultra uires hęreditarias,Abb.conſi.174.2.li.

d Quæ dicantur debita aliena,uide Inn.in ca.paſtoralis, de prębend. & quod ibi no.

e De hoc uide Imo. in c.1. de procura.

SEBA. SAPI.

a Hæreditarias.Vide de Ana. in c.in literis, ī.8.co.infra de rapto.Fel.in c. 1.col.13.ſ. de conſtit.ubi dicit hoc probari per gloſ. in c.fraternitatis, 12.q. 2. & ibi illā glo.exornat,uide etiam Iaſ. in §.ſed iſtæ; colum ante-pe.inſtit.de actio.

b Et ita tenet ibi Ioan. Andræ. ubi elegāter diſputat, & uide Bart. in l. filium, quem habentem, C.famil. erciſ.& in repet.l. i.C.de ſacroſan.eccle.in. 17. colum. uerſic. terti o quæro.Hoſti. in ſumma,de teſtib.§.1. uerſic.quid ſi non confecit dom. Anto .in c.quia pleri que, de immu.eccle. De clerico nouiter inſtituto, utrum teneatur,ſi non fecerit inuētarium,uide Bart. in dicta repet.d.l. 1.& Ancha. in repe c. canonum,de conſtituti in. 22. columna, uerſicu. ex iſtis conclude, & adde Bald.in.l. cum a matre,in fi. C.de rei uend.ubi dicit,quod inuentarium non fit de iure canonico, & alleg. Ioan.An.in d.ca. quanquā,de uſuris, lib.6.Item adde hic Rayn.in ſumm.titu.de hære. inquantum teneātur pro parentibus ſatisfacere, quem uidi originaliter,ubi tenet,ꝙ hęres non conficiens inuentarium in foro conſcientiæ non teneť ultra uires hæreditarias, de quo uide ꝑ Ange.in l.1.ff.ſi cui pluſquā ꝑ.l.Fal.& Imo. omnino in Rubrica, ff.de acq̃rēda hęreditate.Et adde,qđ hæres uſurarii nō teneť ultra uires hæreditarias,ēt ſi nō cōfecit inuentariū,ſm Pe.de Ancha.cō.395.de quo uide oīno ꝑ Abb.in c.cū tua,de uſuris,& ꝙ ibi late not.domi.Bart. de Bellen.Et quod hęres de iure canonico nō teneať, nō conficiens inuentariū,ultra uires hęreditarias,uide do.Ant.in capi.debitores, in fi.de iurein.Et quid in foro cōtentioſo & in foro conſcientię,uide omnino ꝑ d.Abb.plene in c.tua,in ulti.col.de uſu.& in c.in lr̄is, de rap.Et quid in foro contentioſo, plenisſime & melius, quā alibi de hoc,ponit Ro.in authen.ſimiliter, C.ad.l.Fal.

ANT. FRAN. An nō cōficiēs inuētariū teneať ultra uires hæreditarias ī foro cōſciētiæ,dicas, ꝙ in foro iudiciali & contētioſo abſq; dubio teneť,ut in.l.fi.C. de iure delibe. utrū aūt poſſit remitti ꝑ teſtatorē hæredi uide Pau.de Caſt.in cō. 189. In foro aūt conſciētię puto illud nō faciētē nō teneri,dūmodo ſine fraude fiat,ut plene ꝑ d. Abb.i c.cū eſſes, de teſta.Fiſcus aūt nō teneť facere inuentariū,ut d ꝑ Bar.in l.1.in.§ an bona,ff.de iure fiſ.Adde tñ, ꝙ inuētarii omiſſio facta ab hęrede, facit eū pręſumi adire hęreditatē lucroſam,ut e

a hęreditarias, a dic, ꝙ non,ut in c.quam b quā, b de uſuris, li.6.Nā ius ciuile aliud inducēs,fundauit ſe ſup pręſumptione, ꝙ hæres bona hæreditaria occultauerit quę pręſumptio ceſſat in foro animę, cum de omnibus credatur confitenti c. 5 ſignificaſti,de homici.†Itē dubitatur,de filio hęrede, nunquid in foro iudiciali, ſi non,fecerit inuentarium, teneatur de legitima ſua ſatisfacere creditoribus,uide gl.in authent.ſed cum teſtator,C.ad. l.Falci.& in authen. hoc amplius,C.de fideicom.& in vtroq; loco gloſſ.tenet,ꝙ 6 non.† Item eſt quæſtio notabilis in eccleſia, an teneatur ultra uires hæredita- c rias c, ſi non confecit inuentarium, glo. in c.1.de teſt.ſentit quòd ſic.Bal.contra in l.fina.C. de iure delibe. & expreſſius Bar. in l. 1. C.de ſacroſan. eccl.Nam fiſcus non tenetur, ut not.in d.l. fin.ergo nec eccleſia, hæreditas enim delata eccleſię intelligitur delata,inquantum nō eſt oneroſa ne indirectè alienentur bona eccleſię, facit quod legitur & notatur in authent. ſicut, C. de ſacroſan. eccle.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus, qui obligauit eccleſiam pro debitis alienis ipſo facto eſt ſuſpenſus ab adminiſtratione temporalium & ſpiritualium, & eccleſia non tenetur.2.*

2 *Prælatus poteſt obligare eccleſiam pro ſua ſuſtentatione.*

3 *Sigillum an probet procurationem.*

4 *Actus geſtus contra legem pœnalem,an ſit nullus & pœna committatur.*

5 *Suſpenſio,quam incurrunt prælati, uel alij ipſo facto uel excommunicatio canonis an & quo caſu poſſit per inferiorem a Papa tolli.*

Pœna ſimpliciter poſita pro aliquo delicto cenſetur perpetua.

6 *Literis alicuius adhibetur fides in præiudicium ſuum.*

7 *Iſta uerba, nouerit ſe ſuſpenſum, &c.intelliguntur ipſo iure.*

8 *Suſpenſus ab adminiſtratione temporalium & ſpiritualium,ſi celebrat, non incurrit irregularitatē.*

9 *Prælatus, qui mutuat pecuniam ipſius eccleſiæ aliis, non dicitur res eccleſiæ male adminiſtrare.*

CAP. II.

1 SI quorundam. † Si prælat9 obligat eccleſiā pro alienis debitis, eſt ſuſpenſus ipſo facto ab adminiſtratione ſpiritualium & temporalium & eccleſia non tenetur. Tria facit Primò prohibet. Secundò decernit.Tertiò pęnā īponit. Secunda,ibi; *decernentes*. Tertia,ibi:*ſi quis*. Caſus lite. Quidam pręlati eccleſiarū obligabant eccleſiā ſuā pro debitis alienis, cōcedebāt ēt literas,uel ſigilla, ut pecuniā reciperent cū ſigillis ipſorum pręlatorū, ꝙ ſignificatū eſt domino Papę, iō ꝑcipit, ꝙ de cętero iſta nō fiāt, decernēs eccleſias nō teneri, ſi ſecus fuerit attētatū ad ſolutionē taliū debitorū & ſi aliquis ꝑlatus ꝯ hoc uenire ꝑſumpſerit, ab adminiſtratione ſpiritualiū & tēporaliū nouerit ſe ſuſpenſum.B. Not.1.qđ eccleſia dr̄ cōmiſſa ꝑlato, & ex illo verbo gn̄ali, cōmiſſa, &c. arguūt docto diſpoſitionē huius c. locū habere, ſiue eccleſia ſit cōmiſſa alicui prælato ſiue ſit cōmendata, ſiue ſit conceſſa alicui in adminiſtrationē.Nā omnibus iſtis modis eccłia dicit cōmiſſa. Idē dicūt in eo, q ſe intruſit in eccłia, q̃a nō dēt eſſe melioris cōditionis quā ille,q obtinuit eccleſiā legitimo 2 mō,ut in c.eū,q ꝑben li.6.†Secundò nota, quod pœna huius c.habet locum in eo, qui grauat eccleſiam pro alienis debitis. Ex quo infertur,quòd ſiue prælatus fideiubeat pro alio, ſiue recipiat mutuum,ſiue alienam, obligationem in ſe, ſemꝑ incurrat pęnā h9.c. Idē, ſi recipit mutuū pro facto ſuo obligādo eccleſiā, niſi receperit pro ſua ſuſtētatione ſecundū doc.Nam tunc non obligat ꝓ alienis d debitis d,ſed propriis ipſius eccleſię.No. hoc ultimū,q̃a ſępe eccleſiarū rectores ī 3 hac pęnā īcidūt.† No.3.ibi;*ſigilla*,ar.ꝙ e ſigillū ꝓbat ꝓcurationē e ſm Vi.Nā hic videtur, quod cū ſigillo poſſit eccl.obli

a SEB. SAPIA. Quādoq;.Quomodo hoc procedat,uide do.Iaco. poſt alios in l.non dubium,C.de legi.col. 3.

b SEBA. SAPI. Perpetua.Quomodo hoc procedat,declarat Bar. in l.ſi quis adulterium·§.1.ff.de adulte.

c Et adde hic, quod ſcribit Inn.in c.cū medicinalis,in gl.ſua,de ſenten. excō.li.5. De ſuſpēſo ab officio & beneficio,ſi celebrat durāte ſuſpenſione,an ſit irregularis, vide ꝑ Io.Andr.poſt Archi.in c. q̃a ſæpe, in ver. ſuſpenſi.de ele.lib.6. & vide omnino Io.An.in nouel.in c.cum in veteri, de re iudi. in 6. De ſuſpenſo à pōtificalib. uel a collatione ſacramentorū, an ſi celebrat, uel confe rat ſacramēta,efficiatur irregularis vide latè per Do. in d.c.cum medicinalis.§.1.đ quo uide per Ioā. Cal. in trac.de eccleſiaſtico interdicto, in ſecundo membro 25. & 27.q.& per Do.in c. nonnulli fas. 19.diſt. Et adde, ꝙ Epiſcopus ſuſpenſus ab omni gradu ſacerdotali, intelligitur eſſe ſuſpenſus à pontificalibus, ut dixit Do. ꝑ do. in c.qui ſemel, an te medium. l. diſtin.

ANT. FRAN.

Circa iſtam materiam ſuſpenſionis dicas primò, ꝙ ſuſpēſus ab officio, intelligitur ſuſpenſus à diuino officio, ut per Car.in cle.1.in §. 1.in 8.q.de reb.eccle.nō alie.niſi expreſsè dicatur ab officio adminiſtrationis. Et ibi etiam dicit,ꝙ ſuſpenſus ab officio intelligitur etiā ſuſpenſus a beneficio. Ad quod uide glo.& Card.in cle. cupientes, de pę.& i cle. 1.in §. pe.de reb. eccl.nō alie.Et adde, ꝙ ſuſpēſus à beneficio ingerens ſe diuinis efficitur irregularis,ut in c.is cui,de ſen.excom.in 6.& uide Car.in cle. 2.in fi. prin.de ętа.& qual.& in cle.1.in §.pe.de priuileg.& uide Phi.Frā. in c.repręhenſibilis,in 1.col.de ap.Quid autem de ſuſpenſo à pontificalibus,uide Bal.in marg.ſuper Inn.in uer.ſuſpenſus, in uer. 1.ubi dicit,ꝙ nō efficitur irregularis,immiſcens ſe diuinis ille,qui eſt ſuſpenſus à pontificalibus tantum.

d Pręlatus.Et uide Archi. 12.q.2.c.1.ubi tenet,ꝙ ꝑlatus nō pōt mutuare pecuniam eccleſiæ.

e Odoardus.Materiam huius decre.elegantiſſimè & melius,q̃ alibi examinat Bal.i §.fi.inſti.de act.& uiđ i repe.auditorū, in uer.debitor,in 2.& 3.q.Et adde,ꝙ debitor,q alienauit bona i fraudē creditorū,nō gaudet priuilegio ceſsionis bonorū.tex.eſt ſm.1.lect.gl. q̃ ſequitur Bart.& Ang. ibi in l.fi.ff. q̃ in frau.cre. q̃ alleg.& dicit nō eſſe alibi Ang. i l.1. C.q bo. ced. poſ. Et de illo, q alienauit i fraudē,uide Bartol. in dicta.lege. finali. & Bal.in §.fi.inſti.đ act.& Ange. ī aut. de fideiuſ.§.fin. in fi.Et adde, ꝙ ꝑ illum tex.in d.l.fi.q̃ in frau.credi.ſimiliter alle. & dicit nō eſſe alibi Ang. in l.is,q bonis, ff. de ceſ.bon.ubi dicit,ꝙ ille,q cōtrahit debita ſpe ceſſionis bonorū,nō gaudet hoc priuilegio, i.nō pōt cedere bonis, & ita dicit tenere Dy.ī reg.peccatū, đ re. iu.lib.6. Pro quo facit tex.in c.fi.ſ. de immu. eccl. Et ꝙ poſsit fieri ceſſio bonorū ꝑ nuntiū,uel epiſtolā, ē tex.ī l.fi.ff.de ceſ. bo.Et iō adde,ꝙ ī ceſsione bonorū nō eſt neceſſariò ſeruāda ſolenitas, ut cū partib. poſterioribus ꝑcutiať lapis, public9, iō ceſsio,vt dixi,pōt fieri ꝑ nuntiū, uel epiſtolā. Ita dicit Ang.ī l. oī ceſsione.ꝑ illū tex. C.q bo.ced.poſ.Itē adde hic, ꝙ licet ille,q ceſsit bonis, nō poſsit cōueniri,niſi inq̃tū facere pōt,in foro cōtentioſo, ut l.4.& 6.q bo. cede. poſ. inſolidū pōt conueniri, & tenetur inſolidū in foro cōſciētiæ.Ita not. determinant poſt glo. & doct.alios Goff.& Io.And.in ca.cum tu, de uſu quod erit utile in foro cōſciētię q̃a ſi de eo modico, quod habet debitor me9,qui ceſsit bonis, in quo de iure poſitiuo nihil pōt facere,ſi aliquid ad me peruenit, illud licitè in foro cōſcientię pòtero retinere,quod tene menti,quia eſt ualde pulchrū ad intellectū huius decre.Sed fortè illa doctrina in d. c.cū tu,nō eſt uera.Primò, quia cùm lex ciuilis non nutriens peccatū,aliàs ſtatuat fundādo ſe ſuper veritate,nō ſuper præſumptione, vr̄ ꝙ diſpoſitio illa legis poſitiuæ ſit ſeruāda in foro cōſcientiæ ſecundū ea quæ tradit Bal.in l.cū quis,in 10.col.C.de iu.&fac.igno.

gari,ſed Hoſt.tenet ꝯriū,ſed oportet, ꝙ aliter ꝓbeť ꝓcuratio,& iſtud uerius,niſi ſigillū đputatū ſit ad ꝓcurationē ꝯſtituēdā,facit qđ legi.& no.in c.ſignificauit, đ appel.& loquiť iſte tex. fortè đ ſigillo ī- c ꝑſſo ī charta ñ ſcripta,cū dať facultas alteri ſcribēdi q̃cq̃d uult:uł cū dať ſimpłr ſigillū,ut cū eo ſigilleť debitū ſoluēdum noīe eccłię,hoc tñ nō trāſit ſine vitio fal d 4 ſitatis ſm Hoſt.†Itē no.caſum,in quo actus eſt null9,& pęna cōmittiť. Facit ad mām,q̃ tetigi in c.fi.de poſtu. ꝑla.nūq̃d 5 act9 geſtus ꝯ legē pęnalē ſit nullus.† Vl- a timò no.ꝙ qn̄q. a in pęnā infligiť ſuſpēſio ipſo facto ſine tꝑis præfinitione. Sed tractabat hic Inn.nūq̃d inferior à Papa poſſit tollere iſtā ſuſpenſionē;& tenet ꝙ ſic,ex quo Papa nō reſeruauit ſibi abſolutionē, ſicut dicim9in excōmunicatione à canone lata,ut ī c.nuꝑ de ſen.excō.li.6.& cū hac opi.trāſeūt doc.Tu uide gl.ī c.cupiētes.§.cęterū,de ele.li.6. q̃ tenet ꝯriū. Aliā uide in cle.1.de hæret.q̃ aliter dixit diſtinguēdo, utrū ſuſpēſio ſit lata ad tꝑs, 1 & tūc inferior nō poſsit.an ſimpłr,& tūc poſsit.Ego.ī c.tā lr̄is, de teſti.diſtinguo, Aut ſuſpēſio eſt lata ꝑꝑ ꝯtumaciā,& hēt 2 locū diſpoſitio cōcepta in excōicatione, q̃a eadē eſt rō in utraq;,arg.in c. ex lr̄is, 3 de cōſti.& qđno. Innoc. in c.1.de exceſ. 4 ꝑlat.Aut ꝑꝑ delictū,ut hic erat, & tūc ñ puto,ꝙ inferior à Papa poſſit illā tollere, niſi in caſib.in q̃bus poſſit diſpēſare. 5 6 Rō,q̃a pęna ſimpłr appoſita ꝑꝑ delictū, 7 b intelligiť ꝑpetua,b ut in l.ſeru9,C.de pę. & no.Inn.in d.c.ex literis,ſed inferior ñ poteſt tollere pœnā impoſitā ꝑ ſuperio- 8 rē.2.q.3.* § ſi quē pęnituerit.§ accuſator uerſ.pęnę uerò ꝑſecu. * niſi ut dixi, uelit diſpēſare in caſib.ſibi.ꝯceſſis. Et rō diuerſitatis inter excōicationē,& aliā pęnā pōt ſumi ex notatis in d.c. cupientis. 9 6 † In glo.prima ibi:*de proba.quoniā contra* & ibi plenè tractať,an & qn̄ literę ꝑlatorū faciāt fidē.Sed reſpectu iſti9.c.dic,ꝙ ꝑlat9 hic ſcribebat ſuꝑ facto ꝓprio,ideo fi- 10 des adhibebať ī ꝑiudiciū ſuū, ſed ex alio nō teneť eccłia, q̃a ꝑlatus ñ pōt capłum obligare ceſſante neceſſitate,uł vtilitate 7 eccłię,ut.ſ.ꝓxi.† In gl.fi.ibi.*ipſo iure*.no. gl.ꝓ intellectu iſtorū uerborū, *nouerit ſe ſuſpenſum,ſeu excōicatū, &c.* ꝙ ꝑ illa uerba pœna infligiť ipſo facto.Pro hoc,quia e ſunt uerba ꝑſentis tꝑis.ergo nō requiri- 1 tur ſn̄ia,de quo uide gl.in regula, in pę- 8 nis,de reg.iur.li.6.† Sed dubitať, nunq̃d ſuſpēſus in caſu hui9.c.īcurrat irregularitatē celebrādo.Hoſt.tenuit, ꝙ ſic ꝑ c. 1.de re iudi.li.6.Cōtrariū tenuit hic Io. An.q̃a ñ eſt ſuſpēſus ab officio,i.ab ordine,ſed ab adminiſtratione eccłiæ tā c in ſpūalib.q̃ in tꝑalib.& hoc vr̄ uerius, maximè,q̃a in pęnis dēt fieri ſtricta interꝑtatio,facit.c.is q đ ſen.exc.li.6. † Et d in fi.gl.Io.And.hic q̃rit,nūq̃d ꝑlat9 *d* mutuās pecuniā eccłiæ,incidat ī iſtā pęnā? & format q̃ōnē,cū eccleſia hēt pecuniā ſuperfluā,& tenet,ꝙ nō q̃a cū eccleſia teneať facere eleemoſynā indigētib.16.q. 1.qm̄.Ita & pecuniā mutuare,& no.ſing. hoc dictū,q̃a facit ꝓ his,q̃ dixi in c 2.de fideiuſ.nō ergo pōt redargui pręlat9, ſi mutuat indigētibus pecuniā eccleſię,ſed intellige,ut dixi,qn̄ eccleſia abundat.

SVMMARIVM.

Debitor,qui non eſt ſoluendo,ſi excommunicatur, liberatur ab excommunicatione cum cautione de ſatiſfaciendo cum peruenerit ad pinguiorem fortunam & nu.10.

Contumax poteſt excommunicari pro debito ciuili, etiam ſi fuerit clericus.

Clericus pro debito non debet carcerari.

Excōicatus iniuſtè nō abſoluitur,ſed relaxatur.

Expenſæ indebitæ factæ in lite,non debent refici.

Debitor,qui non eſt ſoluendo, an & quo caſu poſſit luere corpus?

Archidiaconus de iure non poteſt excommunicare.

Ceſſio bonorū nō debet fieri nō liquidato prius debito.

Impotentia debitoris,qui non poteſt ſoluere, non impedit,quin iudex debeat ipſum condemnare, ſed impedit executionem condemnationis.

Cedenti bonis non ſunt auferendi panni de dorſo.

Clericus non tenetur cedere bonis, ſed bene ſoluere debita ſua,deducto ne egeat.

Miles ſeculi non poteſt conueniri,niſi inquantum facere pōt,deducto ne egeat,nec debet cedere bonis.

Excommunicatio notoriè iniuſta an ſit nulla?

Excommunicatio non debet ferri contra debitorem notoriè exiſtentem non ſoluendo.

Sententia notoriè iniuſta, uel lata poſt appellationem non eſt ipſo iure nulla.

Clericus conuentus ex maleficio, exigitur non habita ratione,ne egeat, & idem credo in aliis priuilegiatis,ut in milite,& cæteris.

CAP. III.

ODoardus. e † debitor,qui non eſt ſoluendo,excommunicatus, quia non ſoluit, abſoluitur cum cautione

de ſoluẽdo,cũ ad pinguiorẽ fortunã ꝑue
nerit.Vel notabili⁹,& ſic.Cleric⁹,ſi ñ ha-
beat,uñ ſatisfaciat ſuis creditorib. ñ dẽt
excõicari,nec alr moleſtari:ꝑſtabit tamẽ
cautionẽ ſaltẽ iuratoriã de ſoluẽdo, cũ
uenerit ad pinguiorẽ fortunã,& eſt caſus
ſin.iudicio meo, cũ nullã faciat iſte tex.
mẽtionẽ de ceſsiõe bonorũ, licet glo. &
doc.alr ſentiãt,& diuit in duas ꝑtes. Nã
primò q̃relã ponit impetrãtis. Scd'o dat
iudices,ibi:*mandamus*.Caſus lit. Odoar-
d⁹ clericus obligat⁹ erat.P.clerico,& D.
laico,& qbuſdã aliis in quadã quãtitate
pecunię.ipſi cõuenerũt ipm Odoardũ co
rã officiali archidiaconi Rhemenſis.ipſe
Odoard⁹ corã eodẽ cõfeſſus fuit debita
illa:ſed pp inopiã ſoluere nõ ualebat.of
ficialis nihilomin⁹ excõicauit eũdẽ.qua
re cõqueſtus fuit do. Papę. mãdat Papa
qbuſdã,ꝙ ſi cõſtiterit, ꝙ idẽ Odoard⁹ ñ
poſſit ſoluere debita p̃dicta in totũ,ul' in
ꝑtẽ,ſñiam ipſam dẽant relaxare ſine ali-
qua difficultate,recepta pri⁹ ab ipſo ido
nea cautiõe,ꝙ ſi ad meliorẽ ſtatũ ꝑuene
2 rit,debita ipſa ꝑſoluat.B.† No.1.ꝙ ꝓ de-
bito ciuili p̃t cleric⁹ excõicari,ſi cõtuma
citer reſiſtit p̃cepto iudicis de ſatisfaciẽ
do.† Scd'o no.arg.opti. ꝙ ꝓ debito cle-
ricus nõ dẽt carcerari,& uide Io.An. in
c.ſi clericus,de ſen.excom.li.6. in nouel.
qui hoc ſentit,& facit qđ j.dicã.No.3.ꝙ
impotẽtia ſoluẽdi reddit effectũ obliga
tiõis inanẽ,& fruſtratoriũ de pñti. ſed ñ
tollit ſubſtãtiã ſolutionis,ſed differt ſo-
5 lutio in tp̃s potẽtię.† No.4.ibi *relaxetis*,
& ibi:*ſine difficultate*.ꝙ a ſentẽtia excom
municatiõis iniuſta nõ fit abſolutio, ſed
relaxatio ſine alia difficultate. Vñ nõ te
nẽt ſoluere expẽſas;& ſatis eſt, ꝙ iudex
ſuperior relaxet;ad hoc.c.ſacro. de ſen-
tẽ.excom.vide Io. And.in c.ueniẽs de te
6 ſta.† Oppo.ↄ text.vr.n.ꝙ data impoten
tia ſoluẽdi,debeat fieri cõmutatio in pę
nã corporalem.c.ſi de contuma. & in l.
ſi.ff.de in ius voca.& 14.q.6.c. ſi res.No.
Solu.dicit Ioan.And.ꝙ quãdoque quis
cõuenitur ad intereſſe, & nõ fit commu-
tatio in pęnã corporalem,ſiue agatur ex
ↄ̃ctu,ſiue ex quaſi delicto,ſed differt do-
nec debitor ꝑuenerit ad pinguiorẽ for-
tunã,ut hic,& ĩ c.oli,el 2.de reſt. ſpol.&
in l.nã is,ff.de dolo.Aut cõuenit qs ad
intereſſe,& ad pęnam; & tũc ſi pęna eſt

applicanda parti,ut in furto, nõ dẽt fieri
cõmutatio,quatenus eſt pęna,niſi acto-
a re ª cõſentiẽte,argu.12.q.2.c.fraternitas.
Si uerò pęna venit applicãda fiſco, & agi
tur ad vindictã,tũc hẽt totũ ↄ̃riũ,vt ẽt i-
uito accuſatore poſsit fieri commutatio
pęnę ᵇ pecuniarię in pęnam corporalẽ;
& uide quod no.Hoſt.in c.ſi. de reſcrip.
In gl.1. ibi: *cui. Epiſcopus.* Iſtud eſt nimis
c gñale.Nã ex hoc ſequeret,ꝙ alii,ᶜ qbus
Ep̃s nõ cõmittit vices ſuas,nõ diceret of
ficiales; qđ eſt falſum:qa qſq; hẽns offi-
ciũ põt dici officialis:& dr ab officio of-
ficis,qđ idẽ eſt, quod noceo noces, ut in
6 c.nihil,de elect.† Sed hic ponitur ꝑ con
trarium,qa officialis nõ nocet,imo pro
deſt exercẽdo iuſtitiam, ſed criminoſis
ur,ꝙ noceat,ut in c.nõ eſt crudelis.23.q.
5.Itẽ not.gloſſ.contra iſtum text. Nam
iſte erat officialis Archidiaconi, & de iu
re ſpeclali habet Archidiaconus ibi iu-
riſdictionẽ.Nã de iure cõi Archidiaco-
nus nõ p̃t excõicare.c.ad hoc, de of. Ar-
chid.ſed ex quo qs hẽt iuriſdictionẽ ec-
cleſiaſticã,põt excõicare.c. cũ ab eccleſia
rũ prælatis,de offi.ord1.& c.1.de ſent.ex-
7 com.li.6.† In gl.2.ibi:*audiri non debet*.A-
lia lr̃a eſt ſine negatiua,nõ; & tũc reſul-
tat contrarius intellectus,& uariat glo.
quia tex.legis,quã alleg. reperit uarius;
ſed cõiter tenetur,ut nõ poſſit cedere bo
nis ante, q̃ condẽnetur,uel confiteat de
bitũ.Et ratio eſt quia periculoſum eſſet
creditori. ſi admitteret ceſsio ꝑ prius.
Nam forte tempore, quo debitor perue- b
niret ad pinguiorem fortunã,non poſſet
creditor probare debitũ propter mortẽ
uel abſentiã teſtiũ,& ideo dẽt primo li-
quidari debitũ,& poſtmodũ cedat bonis
ſi uult.Et ex hoc argue,ꝙ exceptio impo
tẽtiæ nõ differt ꝓceſſum iudicis, nec cõ
dẽnationẽ,ſed dũtaxat exactionẽ, quod
pleni⁹ dixi in c.olim,& ſentit gl. hic, ꝙ
iſte clericus,ceſsit,uel cedere uolebat bo
nis,& gl.ult.hoc clari⁹ ſentit, & ẽt doct.
8 hic.† Et ꝓdeſt hęc ceſſio. ut nõ detineat
d in carcerib.ᵈ ut in l.1.C.q bo. cede. pñt
e ſed ꝑ iſtã ceſſionẽ oĩa bona ᵉ pñt ſibi au
ferri.ita,ut dubitet, nũqd pãni d̃ dorſo c
ſibi auferãt,& cõiter tenet ꝙ nõ, qa nõ
auferunt dãnatis ad ultimũ ſuppliciũ. l.
diuus,ff.de cuſto.reo. Sed in clerico hoc
nullo iure probat: imò potius probatur

& Arch.ĩ reg.poſſeſſor,i 6.Scd'ò, qa ẽt in foro cõſciæ dẽt qs proui-
dere in ſumma neceſsitate cõſtituto, ut eſt tex.in c.paſce.36.diſ. &
in l.necare,ff.de lib.agno.& bene facit tex.in c.ſicut hi.47.di. & in
c.ſatis.86.diſt.ergo multo forti⁹ dẽt ei relinq̃re id, qđ debitori ne
ceſſariũ ad ſuſtẽtationẽ uitæ,ar.in c.1.de natis,& liber.uentre. An
autem quis poſsit renuntiare ceſsiõi bonorum, uideas ꝑ d.Ant. ĩ c.ex reſcripto, de iureiu. Et an ualeat iuramẽtum de nõ cedẽdo bonis, uide eundem plenè in repet.c. cum contingat,de iureiur. & Bal.in §.fin. in ſtitu.de act. & hic per.d. Anto. in 5. colum.

a Niſi actore. Et ita tenet Paul. de Caſtr.in l. ſi. ff. de in ius uocan. ad qđ uide Ange. in l. ſi quando. §. hæres, ff.de lega. 1. & in l.inſulam, in fine, ff.de uerbo.oblig. & Inno.in l.ita ſtipulatus,in 17. co. e.ti.Bal.in l.commiſſoriæ,C.de pa. inter empt.& uẽd. & bene facit. l. cũ duobus.§. idẽ reſpondet ſocius, & ibi Bal.ſin. ff. pro ſocio, & uide Archi.in d. ca. ſi res, 14.qõ.6.ubi dicit, ꝙ quando agitur criminaliter, iſta cõmutatio in pœnam corporalem fiet etiam inuito actore, ſec⁹ ſi ageretur ad intereſſe, uel ad pœnam intereſſe. & uide do. Ant.in ca. de cauſis,de off.deleg. & in cap.niſi ſpecialis,de off deleg. ꝙ nõ poſsit commutari inuito actore quando pœna uenit applicãda parti,tenet Bal. i l. ſi. ff.de in ius uo.per illum text. & in l. ꝙ ſi maior.§.ſi ſeruus,ff.de mino. & ad hanc materiam uide etiam tex. & glo.in c. ad liberãdum,in fin. de iudic.& ad hoc Angel.in l.ſi quis id, quod, ff. de iuriſ. om.iudi.ubi dicit
quòd eſt bona cautela,quando quis uult liberare debitorem à car d
cere,ut faciat eum luere in corpus. Vtrum autem iudex, qui conuenit quia fecit litẽ ſuã, ſi ſit nõ ſoluendo, luere debeat in corpore dicẽdũ,ꝙ nõ,niſi cõmiſerit dolũ ſm Bal.in rub.C.de pœna iudi.q malè iud.Itẽ adde,ꝙ iſta doctrina,qui non poteſt luere in ære, luat in corpore,nõ hẽt locũ in multa:qa tũc dẽt fieri diminutio,ul' moderõ,tex.eſt in l.illicitas.§.ſi.ff.de of.p̃ſi.Et ibi ꝑ illũ tex.dicit Bar. in fi.ꝙ regula hic tradita.ſ.qui nõ põt ſoluere,&c.non hẽt locũ,qñ pro delicto debebit imponi pœna pecuniaria extraordinaria, ſed e tantùm quando imponitur ordinaria. Itẽ uide hic, quod not. An-
ge.in l.is q bonis,ff.de ceſ.bono.& uide oĩno Bar.in l.1.§.gñalr,ff. de pœnis.Itẽ uide oĩno,qđ no.Bar.in l.imperiũ,in ult.co.ff. de iuriſ.om.iud.Et cũ hoc dicto Bar.in d.§.gñalr,dum loqt de uilib. pſonis,cõcordat Sali.in l.& ſi ſeuior, in 3.col.C. de infa. Itẽ de iſta mã uide ꝑ Cyn.in l.ſi nõ cõuitii,in 15.& 16.qõ.C.de iniur. & Bald. ſing.in l. quicunque,in ſecunda, & tertia colũ. C. de ſer.fugitiuis.

ANT. FRAN. An cedens bonis, in foro conſcientię teneatur ſatiſfacere creditorib. abſque dubio puto quòd non, niſi forſan ceſsio fuiſſet frauduleter facta, qa ceſsio bonorum ideò fuit adinuenta,ne quis detineretur in carceribus, etiam nõ habens, unde redderet creditorib. ut in ti. qui bonis cedere poſſunt, & not.in ca. Odoardus,de ſo.Si enim præſupponimus, quòd nihil habeat niſi tantum,quantũ uiuere poteſt, iuxta ea, quę habent in l. uiro atque uxori,ff. ſolu. matrimo. fruſtrà quærendum eſt,an teneatur in foro conſcientiæ, niſi forſan perueniſſet ad pĩguiorem fortunam quia tunc ego crederem eũ teneri, & ideo relinquo ſuper hoc cogitandum.

b Cõmutatio pœnę. Ad materiam uide no.per gl. in c. ſtudeat,in gl.fina. l.diſtinct.& Bald. in capitu. quæ in eccleſiarũ,de conſtitut.qui limitat hanc materiam.uide dominum Iacob.Butriga.in fi. in l.2. in princip. ff. ex quibus cauſis in poſſeſsionem eatur.

SEB. SAP.
c Quòd alii. Vide Deci.in rubric.ſuprà de officio delegat. columna ſecunda, in fine. ex cuius uerbis reſultat limitatio ad dicta Abb. hic.

d In carceribus. Adeò, quòd etiam ſi ſtatutum diceret, quòd inſtrumenta guarentigiata mandentur executioni per carcerationem debitorum,& omni modo,quo placuerit creditori,tamen debitor,ne carceretur,poteſt cedere bonis,ſecundum Bald.in lege prima.C.qui bonis cedere poſſ. quem refert, & ſequitur Anchara.in repetitio. capitul.canonum, in 6. principali. quæſito, in 19. columna illius quæſiti,uerſiculo,pone exemplum,cum ſtatutum dicit,de conſtitutionibus.

e SEB. SAPIA. Omnia bona.uide no.per Bar.in l. in his rebus, §.ſeruus uxoris,ff.ſolu.mat.

oppoſitũ.Nã,ſi iſti ceſsiſſet bonis,nõ fuiſſet excõicatus. Itẽ
hoc narraſſet papa ad magis grauandũ proceſſum iudicis.
Itẽ ſi papa intendiſſet hoc,ꝙ iſte dẽret cedere,quẽadmodũ
mãdauit,ut prius reciperetur cautio,ita mãdaſſet, ut prius
admitteretur ceſſio bonorũ c.ad audiẽtiã,de deci.Itẽ facit
tex.c.peruenit,s̃,de fideiuſ. Nã ibi clericus non ceſsit bonis
ſed ſolum reditus fuerunt aſsignati creditoribus retinendi
uſque ad ſatisfactionẽ debitorũ. Ad idẽ tex.c.olĩ,p̃alle.ubi
expectatus fuit ille Ep̃s donec poſſet ſoluer nullũ ergo ius
eſt,quod clericis imponat neceſsitatẽ bonis cedẽdi,imò iu
a ra p̃al unr ꝓbare oppoſitũ.uide gl.ª no in c.ſtudeat 50. diſ.
quę dicit a clerico debitore nõ eſſe omnia extorquẽda: ſed
debet relinqui,unde uiuere poſsit,quod no.perpetuò.Nam
uidemus,ꝙ miles ſeculi nõ cogitur cedere bonis,nec conue
nitur,niſi inquantum facere poſsit, deducto eo, ne egeat.l.
miles,ff. de re iudi. Vnde idem & fortius dicendum eſt in
b milite Dei,ᵇ quod uoluit gl. in d.l.miles,ᶜ & ibi Bart.Nam
c uidemus etiam,ꝙ multæ perſonæ ſunt perſonæ priuilegia-
tę,ne conueniantur ultra,quàm facere poſsint, ut maritus,
ſocer,patronus,& ſimiles.l.ſunt qui,cum duabus ſequen.ff.
de re iud.fortius hoc dicendũ eſt in clerico, uide tex. 23.q.
9 8.in c.reprehenſibile,& in c.Chriſtianus.11.q.1.†In gloſſ.
quæ eſt in uerbo,*non ualentem*,quę eſt tertia,in fine.no.ſi.gl.
in eo,ꝙ diſcutit,nũquid excõicatio lata cõtra notoriè non
ualentem ſoluere teneat,uel ſit nulla, & p̃t generaliter in-
duci ad q.nunquid notoria iniuſtitia reddat excõicationẽ
nullam,& ar.gl.pro & contra,& tandẽ ur uelle,ꝙ tutius ẽt
tenere eam ualidam,licet iniuſtam.d. Ant. ur uelle,ꝙ ſi no
torie conſtaret debitorem eſſe nõn ſoluendo,ꝙ excõicatio
ſit nulla:alias ſecus,& ſic ſentit ꝙ notoria iniuſtitia reddat
eã nullam. Sed aduerte, quia in aliis ſententiis ab excõica-
tione hoc poſſet admitti,ut eſt not.dictũ Inn.in c. fraterni
tatis,de frigi.& maleſi.facit tex.in c.inter cętera,de re iu.&
uide quod ibi dixi, ſed in excõicatione eſt magis dubiũ.Et
uidetur Archi.tenere in c.uenerabilibus,de ſent.excõ.li.6.
d quod ſemperᵈ excõicatio teneat,ex quo error nõ eſt expreſ
ſus in ſententia.Ad hoc c.per tuas,de ſent.exc.ubi text.po-
nit exẽplũ nullitatis,qñ eſt expreſſus error in ſñia, uel qñ
fuit lata poſt appellationem,ad id quod legi.& not.in c.Ro
mana.§.in uniuerſitatem,de ſent.exc.li.6.ubi dicitur,ꝙ tu-
tius eſt tenere,ꝙ liget,licet ſit iniuſta,ſed de rigore & ſubti
litate iuris aliã partem putarẽ ueriorẽ.Nã ubi notorietas,
ibi eſt pręſumptio pro ſententia. Vnde non apparet ratio,
quare eccleſia uelit aliquem iniuſte ligare, cum apud Deũ
ligatus non ſit,ut in c.1.de re iud.li.6.In gl.ſi.ibi. *& ita pa-
tet*.hęc gl.manifeſtè ſentit,ꝙ iſte Odoardus ceſsit bonis,&
ꝙ ꝓfuit ceſſio,ut euitaret carceres.Sed certè,ut.s̃. dixi,hic
colligitur totum oppoſitum,quia nec carceratus fuit,licet
debitum fateret,nec ceſsit bonis,nec cedere paratus erat.Et
ideò dic glo.procedere in perſonis non priuilegiatis, tene
menti glo.quia doc.cõiter apertè non reprobãt,imò Fede.
conſi.188.ur hoc ſentire,ubi tractat, nunquid exceptio ex-
cõicationis impediat ceſsionẽ bonorũ,& loquitur de cleri
co,& concludit,ꝙ nõ,quia per ceſsionẽ liberatur ab excõi-
catione,ſed do.Pe.de Anch.tenebat quod.s̃.dixi clericũ nõ
arctari ad cedendum.Et hoc intelligo uerũ,ut clericus con
ueniatur,inquantum facere poteſt, & non ultra, qñ conue-
nitur ex contractu,ſecus, ſi ex maleficio,uel quaſi.Nã tunc
non habebitur ratio,ne egeat,ut not.ſentit iſta gl.& aperti⁹
uide in c.olim,el.2.de reſti.ſpolia.In ea gl.ibi:*de reditibus ec
cleſia*.No.gl.quia apertè declarat animũ ſuũ pro intellectu.
c.peruenit, ut intelligatur de reditibus beneficiorum, ſed
tu dic,ut ibi dixi.Et ad iſtum tex.poteſt dici,ꝙ non facit ꝓ
nec cõtra,quia non apparet, ꝙ iſte clericus eſſet beneficia-
tus. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Indebitum ſi quis ſoluerit ad hoc,ut repetat,habet hoc probare,& numero.2.*
Reus conuictus in una exceptione poteſt tranſire ad aliam, etiam contrariã.
Inquiſitus reſpondendo ſe non feciſſe.ſi poſtea conuincatur,quod fecerit,poteſt dicere ſe feciſſe, quia licuit ſibi.
4 *Debitum naturale tantum,uel ciuile tantum,uel naturale & ciuile quid ſit,& nu.5.7.&.8.*
Exceptionum alia temporalis,alia perpetua,alia odioſa,alia fauorabilis, & de pluribus ſpeciebus uide in diſcurſu.
6 *Debitum ex teſtamento non ſolenni dicitur debitum naturaliter.*
7 *Exceptio Velleiani eſt fauorabilis,exceptio Macedoniani eſt odioſa,& utraque eſt perpetua.*
Filius familias recipiendo mutuũ eſt ciuiliter & naturaliter obligatus,& idem in fœmina fideiubente,tamen habent exceptiones perpetuas.
10 *Sententia iniuſta poſtquam tranſiuit in rem iudicatã, poteſt mandari executioni,& opponenti obſtabit exceptio rei iudicatæ.*
11 *Hæres, qui ſoluit legata integra, non poteſt repetere,ſi credebat,quod non detraheretur Falcidia.ſi uero ſoluit,quia credebat hæreditatem ſufficere,& non ſufficit,poteſt repetere.*
12 *Naturale debitum tantum ſi ſoluatur ex probabili errore facti,poteſt tanquam indebitum repeti.*
Error iuris excuſat minores,fœminas, & milites,& ſimiles perſonas.
13 *Indebiti repetitio quo caſu competat reſpectu obligationis antidoralis.*
14 *Soluens debitum ciuiliter tantum, quocunque errore ſoluat.poteſt repetere.*
15 *Soluens indebitum ſcienter non repetit, quia uidetur donare.*
16 *Soluens debitum naturaliter & ciuiliter,ſed per exceptionem indebitum,an & quo caſu poſsit repetere.*
17 *Indebite abſolutus a iudice,ſi ſoluat,an repetat?*
18 *Debitor ciuiliter tantum poſt biennium an habeat aliquod remedium?*
19 *Exceptio non numeratæ pecuniæ non competit eccleſiæ, nec eius perſonis,poſt lapſum biennij.*
20 *Lex imperialis fauens eccleſiæ ipſo facto,uidetur approbata ab eccleſia,niſi contradicat.Si uero eſt damnoſa eccleſiis,uidetur reprobata,niſi expreſſe approbetur.*
Statutum factum, uel conſtitutio ab inferiore Imperatore, ſiue contineat damnum, ſiue fauorem eccleſiæ, non cenſetur approbata,niſi expreſſe approbetur.
Eccleſia,ſi uult uti priuilegio legali, debet uti cum moderationibus inductis ab ipſa lege,licet ſint damnoſa eccleſiæ.

CAP. IIII.

1 IS qui. Conquerens ſe indebitè ſoluiſſe, hoc ꝓbare debet, niſi in caſu hic poſito.Primò dictum.Secundo exceptio,ibi,*niſi*.Caſus lite.Aliquis credẽs ſe teneri alicui creditori, ſoluit ei pecuniam. uidens poſtea, quòd ei non tenebatur, quia plene ſatisfecerat ei, repetebat pecuniam indebitè ſolutam. Quęritur quis debeat probare, quòd indebita fuerit illa pecunia. reſpondetur, ꝙ ille q dicit, quòd indebitè eſt ſoluta, dẽt hoc probare,niſi ille negaret ſolutionem ſibi factam.Tunc ſi probetur ſolutionem ſibi factam, ipſe qui conuincitur, debet probare, pecuniam debitam recepiſſe
2 Ber.†Not.1.ꝙ ſoluensᵉ alicui pecuniam,
e p̃ſumitur ex cã debita ſoluiſſe,qa nemo præſumitur iactare ſuum, ut in. l. cum de indebito, ff. de proba.& in c.ſu ꝑ hoc de renun. unde licet a principio quis nõ præſumatur obligatus, ſed aſſerenti debitum incumbit onus probandi, ut in capitulo actor, quod aſſeuerat ſexta queſt.ult.& in.l.1.C.de proba.tamẽ poſt

a Vide glo. Et uide gl.in.l.pe.ff.de ceſ. ob. ubi dicit, ꝙ cedẽs bõis oĩa debet dimittere, ẽt ita ut unũ denarium nõ retineat. uide etiam quod not.gl.in.l.ſi.C.q bo.ce.poſ. ꝑ Bar. in.l.diuus, in prĩ. ff.de bo.dã. & eleganter & melius, quã alibi per Bal. inſt.de acti.§.fin. in pe.col.
SEB. SAPIA.
b In milite Dei.uide omnino Matheſi. in no.61. in ci.not. ꝙ clerici. ubi tenet, ꝙ clerici ñ gaudẽt priuilegio, ne cõueniãtur,niſi inquantũ facere pñt, deducto ne egeant, de quo uide d.Ia.in. l.quãuis,col.3. C. de iu.& fac.igno.
c In.d.l. miles.de hoc uide per Domini.in.c. ſi propter tua debita, circa prin.de reſcr.ubi idẽ dixit, & ad hoc all.l.ſtipendia, C.de exe. rei iudic.Similiter dicas,quod eccleſia nõ põt aliquẽ cõuenire, niſi inquãtum facere põt. Ad hoc eſt gl.ſin.in.c.q cũq;, el.1.16.q.7.& facit.c. qm̃ q cquid 16.q.1.&.c.nõ ſatis,86.di.& ita dictat æquitas,ꝙ eccleſia nolit miſeriam alicuius.
SEB. SAPIA.
d Quod ſemper. De ueritate huius articuli.uide Fel. in.c. inter cæteras,s̃. de re iudic.
e Soluens. Vide ꝙ ſcribit do.Ant.in c.item cũ quis, in 1.colum.de reſti. ſpo.Et adde,ꝙ illud,quod dicitur ꝙ ſoluẽs ſcienter indebitũ, uidetur donare,ut.l.cuius per errorem,ff.de reg.iur.eſt uerum ſi recipiens ſolutionem ſciebat illum ſcienter indebitum ſoluere, ſecus uero, ſi credebat illum per errorem indebitum ſoluere,quia tunc nõ dicitur ſoluẽs donaſſe. Ita not. determinat Ang. in.l.filius, C.de

ſołonē factā p̄ſumit̄ pro debito per rōnē
prędictam. Ego limitarem hoc dictum,
& tex.quando ſolutio pecuniæ fuit facta
aliqua cauſa prætenſa:ſed vbi ſimpliciter
fuiſſet facta ſołō, tunc p̄ſumeret̄ potius
mutuum,vel diſpoſitū, niſi qualitas ꝑſo-
narum aliud ſuadeat, vt eſt not.gl.in l.cū
q̄d,ff.ſi cer.peta. puta ſi ſimpłr dixi:tolle
hāc pecuniā. Not ꝙ ꝯ mendacē eſt de fa
cili p̄ſumendum.Nā conuictus hic de mē
a dacio,[a] qa negauit ſibi ſołonē factā,tene
tur poſteà ꝓbare pecuniā debitā, ſi alle-
3 gat eā debitā.†Et ex hoc,& ex tex.not.ꝙ
reus cōuictus in vna exceptione pōt trāſi
re ad aliā etiā contrariā. Nā primò iſte
negauit ſołonem ſibi factā, & conuictus
de ſołone pōt allegare, ꝙ debitè recepit
pecuniā: ſed tenet̄ probare debitum. Et
facit ad q̄ōnem quotidianā:Quidā accu-
ſat̄ de homicidio:negat à principio:de-
mū conuictus allegat ad ſui defenſionē
occidiſſe.dubitat̄,nunq̄d debeat admitti
ad ꝓbādum, cum ſit conuictus de men-
b dacio: & facit iſte tex.ꝙ ſic[b] inducendo
vt.ſ̄.Itē facit regu.nullus pluribus, de re
gu.iur. li.vi.& vide hāc.q. ibi plenius in
4 Mer.†In gl.i.Hęc gl. continet mām ſatis
difficilē & legalē, & eſt quaſi tracta ex vi
ſceribꝰ gl.iuris ciuilis,vt l.cū q̄s, C.de iu.
& fa.igno.& ibi ꝑ doc.plenè diſcutit̄ hęc
mā.Et vt clarè intelligas,eſt ſciendum,ꝙ
e quoddā eſt debitū näle[c] tm̄:quoddā ciui
le tātū:quoddā ciuile & näle,ꝯ qđ nul-
la cōpetit exceptio.Quoddā ē näle & ci-
uile, contra quod competit exceptio.
Qn̄q; tn̄ hæc exceptio eſt tꝑalis. Qn̄que
ꝑpetua:qn̄q; dubitat̄,an ſit tꝑalis, vel ꝑ
petua. Item quædā eſt ꝑpetua fauorabi-
lis: q̄dā odioſa.Item quędā exceptio eſt
inducta ad rigorem iuris ſeruandum; &

iſtis terminis ſic in vnum redactis, con-
5 cludit̄ tota mä huius gl. † Debitum näle
tm̄ eſt illud, ꝙ de iure gentium inducit̄
ſine aliqua approbatione iuris poſitiui,
vt eſt tex.in l.cum amplius, in §.is nä,ff.
de reg.iur.& in l.Stichum. §. nälis,ff. de
ſol.Et hæc obligatio nälis ē duplex.q̄dā
q̄ orit̄ ex conſenſu, vt in obligatione or-
ta ex pacto nudo;& hoc intellige de iure
ciuili,ſm̄ qđ non dat̄ actio ex nudo pa-
cto:ſed cōpetit exceptio rōne nälis obli
gationis,ut in l.iuriſgentium.§. ſed cum
nulla,ff de pac.Sed q̄d de iure canonico,
6 dic vt not.in c.i.de pact. † Et ponunt alii
aliud exēplum,uidelicet in eo, qđ relin
quit̄ in teſtō minus ſolēni.Nā ibi eſt con
ſenſus defuncti:ſed non eſt approbatus ꝑ
ius ciuile ſine ſolēnitate debita.Alii tn̄
negant hoc exēplum: ſed cōiter tenent
primum.Et dicendum,vt no.in d.c.cū q̄s
Secundò principałr obligatio nälis orit̄
ſine expreſſo conſenſu ex q̄buſdā meris
motibus naturę, ſm̄ quā q̄s obligat̄ näłr
ad benefaciendum benefacienti, vt in c.
cum officiis, de teſtam.& in l.ſed & ſi §.
7 conſuluit,ff. de petit.hęredita. † Debitū
ciuile tm̄ eſt illud,qđ inducit̄ ex diſpōne
iuris ciuilis tm̄, ſine aliqua obligatione
näli.Exemplum ponit̄ in debito ꝑ chiro
graphum factum ſpe futurę numeratio-
d nis[d]. Nā poſt biennium non pōt opponi
exceptio non numeratę pecunię. l.in cō
tractibꝰ,C.de non nu.pecu.poſt ergo biē
nium obligat̄ debitor ciuiliter, ſed non
näłr,qa nunquàm purè conſenſit:ſed ſpe
futuræ numerationis, q̄ nō fuit ſecuta. q̄
dā tn̄ negauerūt hoc exēplū,dicētes,ꝙ pꝰ
bienniū eſt orta obligatio nälis; qa pōt
exigi pecunia.Sed cōiter tenet̄ exemplū:
quia licet pręſumat̄ obligatio naturalis

fur.per tex.in l. ſi ego, ff. ſi cert.pet. quod dictum refert,& ſequitur Paul.de Caſt.in d.l.ſi ergo,circa medi. & caſus,in quibus ſi eſt indebitum ſolutum,non poteſt repeti per condictionem indebiti,enumerat gl.mag.in l.i.C.de condi.indebi.

a De mēdacio.Negans ſolutū perdit beneficiū. vide hic per dominū Anto.& adde,ꝙ reus negans ſe poſſidere, cōtra quē agitur rei uendicatione, efficitur de poſſeſſore petitor, quia ab eo aufertur res, & datur actori, tex. eſt in l.fi.ff. de rei uēdi.& hoc idem apud nos Canoniſtas dicit gl.i uer. reſpōſionibus, in cap. cum cauſam, de iur. calū. quod eſt uerum,non ſolū ſi ille negauerit poſſeſſionem, ſed etiā ſi negauerit qualitatē poſſeſsionis.Puta dicebam te poſsidere ti.pro dona. tu dicis te poſsidere alio ti. Iſtud dicit ſin.Bal. ī l.cogi,C.de peti.hær. Sed cōtrarium dicit Bal. ī c.i.§. itē ſi uaſallus, de contro. Bal.in l.ii.C. q̄ū & quando iudex, in ii.col.uer. ſed nunquid, de feu.ubi dicit, ꝙ ſi vaſallus negauit habere rem in feudo à domino,ꝙ ſi ad hoc uincatur, perdit feudum, & idē tenet do. Ant. poſt Inno.in c.cæterū,i v.col. de iudi.Itē vide Lap.alleg.lxiiii.Et uide tres limitationes ad illam.l. fi.ff.de rei uendi.quas ponit do.Anto.in c. cum cauſam,in pen.col.uerſ.quæro aliquid,de iura.calū.Itē licet regulariter pœna negātis debitū in iudicio ſit condēnatio expēſarū, ut in c.calumniam,de pœnis,tamen ſi non fuit debitor prius monitus extraiudicialiter ſecundum.l. quidam Iberus,ff. de ſerui.licet modò in iudicio neget, non condemnabitur in expenſis. hoc fuit ſing.dictum Gul.de Cu.in l.edita,C.de eden.& idem dicit do. Ant. in c.i.in xiiii.colum.de libel.obla. Item adde, ꝙ debitor negans debitum,amittit beneficium ceſsionis bonorum;tex. eſt not.in l. pen. de ceſsio.bono.& uide Bal.in addi.Specu. in titu de exce.ubi dicit, ꝙ ſi debitor negauerit ſcripturam eſſe de manu propria, ſi poſteà conuincatur,ꝙ ſit de manu propria,non poteſt obiicere aliquam exceptionem,ꝙ non ſit debitor;pro quo eſt tex.in authē.contra qui propriam,C.de non nu.pec.Item adde, quod ſi fideiuſſor neget ſe fideiuſſorem,amittit beneficiū diui Adriani,ſcilicet diuiſionis; text. eſt & quod ibi not.Bar.in l.ſi dubitet.§. ſi demum,ff. de fideiuſ. & uide gl xiii.q.ii.in ſum.in fi.& in reg.nullus pluribus, libr.vi. quæ ponit multos caſus,in quibus quis priuatur priuilegio propter mēdacium ſuum,uel negationē. Itē adde,ꝙ licet ſocius de iure habeat priuilegium,nec conueniatur à ſocio,niſi inquātum facere poteſt; ut in §.item ſi de dote,inſtit.de act.tamen ſi negaret ſe ſocium,perdit hoc beneficium;tex.eſt in l.ſed hoc ita.§.i.ff. de re iudi. & unus in l.fi.§.fi.ff.pro ſocio.Adde gl.no.in l.duobus, in uer.pignoratur, ff.de excep.rei iudic.quæ dicit,ꝙ ſi petebas à me cētum ex mutuo, & ego negaui mutuum,ſi probas mutuum, potero poſteà obiicere exceptionem pacti de non petendo.Item adde hic pęnam mēdacii, quam poni. tex.& glo.in l.i.C.ad Macedo.& in l.qui cū ſe patrē,ff. de rei iudic. Item aliam pœnam negantis ponit tex.in l.ii.§.i.ff.ſi ex noxa.cau.aga.Item de pęna negantis uide caſum ualde no.ſecundum unam lectu.quam ponit ibi Bar.poſt gl. in l.fi.C.de fideicō.& inſti.de fideicō.hære.§.fi. An autem quis accuſatus negando peccet mortaliter,ſi negat ueritatem,per quam condemnaretur, ſi confiteretur, latè ponit B.Tho.in ii ii.q̄ō. lxix.art.i. ubi concludit,ꝙ ſic,& uide etiam eundē in ea.q.artic.ii. Et de pęna negantis uide tex. in l.de ętate.§.ſi cum eſſet,de interroga. acti.

ANT. FRAN. An negans debitū puniatur in expenſis,dicas,ꝙ ſic, ut iſte dicit,& nihilominus tenetur ad debitū, ut per Bal. ī l.i.C. de fur, & no.gl.in ꝓœm. inſti.Et adde,ꝙ negans propriā ſcripturā,poteſt pręciſè cōpelli ad ſcribendum, ut poſſit fieri cōparatio literarū; tex. eſt ſingu. ſecūdū Ant. in authē. de iſtr. cau. & fide ī pri.col.vi.

ANT. FRAM. Adde, ꝙ negans delictum, abſq; dubio dicit mendacium,& mentitur, ꝙ ſemper præſumitur doloſè factū,ſi negans ex eo ſentit cōmodū, ut eſt tex.in l.eleganter, in §.idē Pōponiꝰ, & ibi Bar.ff.de do. nec debet quis mētiri, etiā ſimplici uerbo,ſecūdū Bal. in l.ii. in ii.col.ff. de fideiuſ. Et mendaciū abſque dubio eſt peccatum mortale,ut in cap. qui ſquis.xi.quęſt. iii.& in cap.i.de crimi.fal.& eſt glo.in c. quia plerique, de offi. or. lib.vi.permittitur tamen quandoque mendacium, etiam cum ſalute animæ,puta, ſi quis perſuaderet etiam cum mēdacio alteri monachatum,ut eſt gl.in cap.i.xxii.quęſt.ii.& ideò talis negans, dicitur mortaliter peccare.Adde tamen,quòd negans delictum gaudet beneficio pacis de eo factæ ſecundum Bald.in l.i.in v.colum.de conſtitu.

a SEB. SAPIA. De mendacio.de pęna conuicti de mendacio multa bona & quotidiana ponit domi.Iaſ.in §.omnium, col.xviii. inſtitu.de actio.& multa etiam ponit in l.quod te, colum.x. uerſicu. nunquid debitor,ff.ſi certum petatur Ang. Areti.in §.i.col.xiiii.verſicu.capio quartum,inſtitu.de exceptioni.

b Quod ſic.cum hoc dicto concor.domi.Anto.hic,& Bar.in authē. contra qui propriam,C.de non nume.pecu.& idem dicit Bal.in cap. §.item ſi uaſallus,in ulti.colum.de controuer. inueſti.& fuit originale dictum Iac.de Are.in dicta authen.contra qui propriam,quem ſequitur ibi Cyn.& Salicet.pro quo dicto alle.in l.electio. §. ne hæredi.ff.de noxal.Et facit ad quęſtionem,quod not.Bald.in dicta authen.contra qui propriam,in ult.colum. & de iſta quęſtione uide in terminis per Bal.in l.laicus,ff.de acquir.re.domi.

c SEB. SAPIA. Naturale.uide Iaſ.in l.ex hoc iure, colum.in uerſic.in ea,glo.ibi,& obligatio,ff.de iuſti.& iu.ubi ponit de multiplici obligatione,ut ibi per eum.

d Futuræ numerationis.Et de hoc uide omnino Paul. de Caſt. in l. qui pecuniam,ff.ſi certum petatur,ubi tenet, ꝙ ſi fit conceſsio per ſtipulationem,ex ea ante bienninm non oritur naturalis, neque ciuilis efficax ad agendum.

ex pre-

ex p̄ſumpta numeratione:tn̄ in veritate obligatio nälis nū
quā affuit.Nā qđ eſt certū naturę,eſt certū legi,vt in l.ſi pr̄.
8 ff.de ſol.†Debitū näle & ciuile eſt,vbi cōcurrit conſenſus in
obligando,& approbat̄ obligatio à iure poſitiuo. Nā rōne
illius approbationis dr̄ debitū eſſe ciuile. Nā olim ante,q̄ eſ
ſet ius poſitiuū,non erat niſi debitū näle, & reddebatur ius
manu regia.l.ii.ff.de ori.iur.poſteà ſuperuenit ius ciuile, &
quoſdā ꝯctꝰ approbauit:q̄buſdā verò ꝯctibꝰ reſiſtit, vñ actꝰ
nälis approbatus à iure ciuili hēt hodie effectū, vt in iudi-
cio mandetur executioni;& ſi nulla exceptio cōpetit,tūc nō
eſt dubitandū de tali debito. Qn̄q; & quartò debitū cauſa
tur näli & ciuili mō,ſm̄ qđ p̄dixi:ſed aliqua exceptio cōpe-
tit,qn̄q; tꝑalis.Exēplū:ꝓmiſi tibi aliquid ſolenniter ad cer-
tū diē:añ aduētū diei cōpetit exceptio ꝯ hoc debitū. Qn̄q;
9 exceptio eſt ꝑpetua.† Exēplū in uelleiano. nā mulier habet
priuilegiū,ut efficaciter non teneat̄ ex interceſſione ꝓ alie
nis debitis.ſi de facto fideiuſſit,obligat̄ näłr & ciuiliter:ſed
ꝑpetuò cōpetit exceptio ex beneficio ſibi indulto; & hęc ex
ceptio eſt fauorabilis: quia in fauorē mulierū principałr in
ducta.Quædā eſt exceptio perpetua & odioſa.Exēplum in
Macedoniano.nā ex mutuo obligat̄ filiusfamiliàs näłr & ci
uiliter:ſed ex diſpōne legis hēt ꝑpetuā exceptionē ꝯ credi-
torē;& hæc exceptio fuit inducta in odiū creditorū;nō aūt
10 principałr in fauorē filiorūfamiliàs. † Quędā eſt exceptio
inducta ad iuris rigorem ſeruādū,vt illa, q̄ orit̄ ex ſnīa iniu
ſta poſt trāſitū in rē iudicatā.Nā ſi mihi eras obligatꝰ in cē-
tum,& iudex iniuſtè declarauit te mihi obligatū non fore,
nō tollit̄ ꝑ hoc obligatio:quia iudex declarat, & nō diſpo-
nit,vt in l.ex diuerſo.ff.de rei vend.vt plenè legit̄ & no.in l.
Iulianus,ff.de cōdi.inde.dixi in c.ꝓpoſuit,& in c.cū noſtris,
de cōceſ.ꝓbē.ſed tn̄ cōpetit exceptio ex ſnīa;& ꝓcedit hoc
exēplū in caſu, quo ſnīa nō tollit aliquā obligationē;vt pu
ta,quia eſt declaratoria.Nā qn̄q; ſnīa tollit obligationē, vt
puta qn̄ eſt priuatiua,ſeu diſpoſitiua.nā iudex ex cā qn̄q; li-
berat quē ab obligatione alterius; ad hoc. xv.q.vi.in ca.nos
ſanctorū,& plenè no. in d.l.cū quis;& in hoc caſu iſtud exē
plū non caderet in hac parte:ſed potius ſub ſpecie indebiti
naturalis & ciuilis,vel ciuilis tm̄ ſm̄ qđ ſnīa opat̄.Qn̄q; &
vltimò dubitat̄,an exceptio ſit ꝑpetua;an tꝑalis.Exēplū:cū
ꝓmiſi tibi dare decē,cū Imperator ueniret in Italiā.nam ſi
nūquam venerit,exceptio perpetua cōpetit contra te:ſi ve-
nerit vſq; ad annū,exceptio eſſet tꝑalis.de p̄nti ergo dubi-
11 tat̄,an exceptio ſit ꝑpetua,an tꝑalis.†His terminis nūc bre-
uiter declaratis venio ad principale ꝓpoſitū gl.an & qn̄ in-
a debitè ſolutū [a] poſſit repeti,& ſequendo ordinē glo.diſtin-
gue,ꝙ aut fuit debitum naturaliter tm̄, ſed ciuiliter indebi-
tum,& tunc gl.diſtinguit,ꝙ aut errore iuris fuit facta ſołō;
& non cōpetit repetitio:aut errore facti;& pōt repeti.Exē-
plū:hæres volens retinere falcidiā ſoluit legata integra,cre
dens.ſe teneri:certè non pōt repetere: quia errauit in iure.
Si āt credebat hęreditatē eſſe ſufficientē,iure repetit; quia
errauit in facto.vnde error iuris non excuſat, ubi debitū na
turale p̄ceſſit:ſecus in errore facti,ut in l.error,C.ad l.falci.
& intellige qn̄ error facti fuit probabilis.Nā improbabilis
non excuſat,ut in c. ad apoſtolicę.j. de cle.excōi.mini.& in
12 c.ii.de conſtit.li.vi.†Et ex his pōt colligi vna cōcłō, ꝙ er-
ror facti probabilis,excuſat ēt ubi p̄ceſſit debitū nautrale tā
tū:ſecus in errore iuris. Vltimā tn̄ partē cōcłonis dic ꝓce-
dere in maiori,& in perſonis non priuilegiatis. Nā minor
& mulier,miles,& ſimiles perſonę, quę excuſant̄ ab ignorā
tia iuris ſoluendo per errorē,poſſunt repetere,arg.in d.l.cū
de indebito;& licet aliqui ꝯ:q̄a ſubeſt debitū naturale: pri-
mū tn̄ cōiter tenet̄,ex quo p̄dictę ꝑſonæ cōiter excuſant̄ ab
13 ignorantia iuris.†Et p̄dicta ꝓcedūt in naturali obligatio-
ne ſtrictè ſumpta,ut in illa,quę orit̄ ex pacto ſimplici:ſed in
obligatione naturali magis lata,ut eſt illa, qua naturaliter
inducimur ad benefaciendum benefacienti,eſt dubium,nū-
quid competat repetitio.Nā gl.no.in l.ex hoc iu.ff.de iu.&

iu.vr̄ uelle,ꝙ regulariter cōpetat repeti-
b tio:[b] ſed qn̄q; ſecus per l. ſi non ſortem,
§.libertus.ff.de condi.indebi. ubi liber-
tus. p̄ſtans operas ſuas indebitas, non
repetit: quia naturaliter obligat̄ ad ope
ras obſequiales.Sed dic de hoc plenè ꝑ
Barto. in l.ſi ex teſtō.ff.de fideiuſſo.ubi
in effectu concludit, ꝙ ubi talis obliga-
tio naturalis eſt redacta ad neceſſitatem
p̄ſtationis ꝑ ius ciuile, tunc non cōpetit
repetitio;& hoc caſu loquit̄.d.§.libertꝰ.
Aut nō ſubeſt talis neceſſitas: & ſi ſoluit
tātundē,non pōt repeti,vt in d.l.ſi teſtō.
§.i.Si verò aliud ſoluit̄,tunc nō pōt fieri
repetitio:q̄a nullo iure cauet̄,ꝙ hoc ca-
ſu non poſſit repeti;& ſic ꝓcedit gl.in d.
14 l.ex hoc iure;qđ not.†Qn̄q; & ſcđo ſol
uit̄ indebitū naturaliter, ſed ciuiliter de
bitū;& tunc ſm̄ gl.pōt repeti;& dic qua
cunq; ignorātia fuit facta ſołō,ſiue ꝑ er-
rorē facti,ſiue iuris: q̄a ego certo de dā-
no uitādo,& tu de lucro captādo;ꝓ hoc
15 d.l.ſi nō ſortē.§.indebitū.†Qn̄q; & ter-
tiò ſoluit̄ indebitū utroq; iure:quia non
erā obligatus nec naturaliter, nec ciuili
ter;& tunc pōt repeti quacūq; ignorātia
ſoluerim. Secus ſi ſcienter ſoluiſſem, q̄a
tunc videor donaſſe, ut in l.cuius ꝑ erro
rē.ff.de reg.iur.Fallit in ſołone vſurarū.
Nā illas poſſum repetere,ut in c.debito-
16 res,de iureiur. & j.de uſur.quaſi per to-
tū†Qn̄q; & quartò ſoluit̄ indebitū per
exceptionē,ut quia bene eſt in ſe debitū,
ſed exceptio cōpetit, vt ſ̄.dixi;& tūc ſi ex
ceptio eſt tꝑalis, non pōt repeti regułr.
ſi uerò eſt ꝑpetua,& fauorabilis,pōt repe
ti,ut in iuribꝰ alle.in gl.Si verò eſt odio
ſa,dicit gl.ꝙ non pōt repeti ſiue ignoran
tia iuris, ſiue facti.Sed de hoc dic meliꝰ,
ut legit̄,& no. in l.fi. ff. ad Macedo.nā ſi
ꝓbabili errore fuiſſet facta ſołō, cōpetit
17 repetitio.†Qn̄q; & vl.exceptio eſt indu
cta ad iuris rigorē ſeruādum, & tūc dicit
gl.ꝙ ſi ſciēter quis ſoluit,nō repetit̄.q.d.
ſecus,ſi ignorāter. Et ex hoc vr̄ gl.uelle,
ꝙ ſi iniuſtè abſolutus ꝑ ſnīam ſoluit ve-
rū debitū,nō pōt repetere,ſi ſcienter ſol
uerit,ſecus,ſi ignoranter.Sed hoc dicerē
indiſtinctè nō eſſe bn̄ dictū. Nā eo caſu
quo ſnīa nō tollit obligationē natura-
lē,nō cōpetit repetitio,ēt ſi ſołō ē facta
ꝑ ignorātiā iuris,ut ſ̄. dixi in primo mē
bro.Itē nō ē verū,ꝙ ſnīa ſꝑ tollat obli-
gationē ēt ciuilē. Nā qn̄q; tollit utrāq;
obligationē,ut qn̄ eſt diſpoſitiua; & tūc
idē dicēdū,ꝙ eo caſu,quo ſoluit̄ indebi-
tū utroq; iure. Qn̄q; tollit obligationē
ciuilē tm̄;& tūc idē dicēdū, ꝙ qn̄ ſoluit̄
indebitū ciuiliter tm̄; & idē in ſimilibus.
Et qn̄ ſnīa operet̄ hos effectus,dic ut no.
in d.c.ꝓpoſuit,& c.cū nr̄is,& l.Iulianus,
18 ff.de cōdi.indeb & in l.cū q̄s,p̄alle.†Sed
vltra p̄dicta q̄ro primò, q̄d ſi debitor ſe-

a SEB. SAPIA. Indebitè ſolutum.Vide latiſsimè per Iaſ.poſt alios in l.i.col.4.cum pluribus ſeq.ff.de condi.indeb. ubi plenè examinatur hęc materia.

b Repetitio.Vt clarè habeas,quæ referuntur hic ꝑ iſtū,fac.regu.quā facit.d.gl.in l.ex hoc iure,ꝙ ſola obligatio ad antidora,cū ſit valde debilis, nō īpedit quin poſſit repeti id qđ eſt ſolutū,in quo non erat alia obligatio,niſi iſta antidoralis. Iſta regula fallit primò, quando talis obligatio antidoralis eſſet redacta ad iuris neceſsitatē.d.§. libertus,ſecūdū vnā lecti. gl. Secūdò fallit, quādo obligatio ad antidora cōtrahit̄ reſpectu certi facti, vt in liberto, quando manumittitur,propter hāc manumiſsionē cōtrahitur certa ſpecies obligatio. antidoralis ad ſeruitia;ſeu operas patroni.& tunc ſi tales operas ſoluit, credēs ſe efficaciter obligatū non repetit.Ita loquit̄ d.§.libertus, ſecūdum quod declarat ibi Bar.in fin. ii.col.Tertiò fallit, quando illud idē in indiuiduo, vel in genere, propter ꝙ contracta eſt obligatio antidoralis, ſoluitur, tunc impeditur repetitio. Iſte ē propriè caſus.d.l.ſi ex teſtō in §.i.ī verſ. propterea ꝙ creditor; qui non reperitur alibi ſecūdum Bar.Imol. & alios ibi & Ang.ī d.l.ex hoc iure,in fi.ſed do. Iaſo.de Mai.in d.l. ex hoc iur.ponderabat ſimilem tex.me audiēte in l.ii.circa fi. C. ſi ad ver.dona. ubi in illa re, in qua erat contracta obligatio antidoralis,īpeditur reſtitutio. Quartò fallit, quando ſcienter ſoluit animo liberādi ab illa obligatione antidorali,tunc impeditur repetitio. Ita pōt intelligi tex.in d.l.ſi ex teſtamento. §. i. ſecus,quando ignoranter,vel per errorem. Ita propriè loquitur gl. in d.l.ex hoc iure.

cit apodiſſam, ſeu chirographū de pecunia numerata, quam in ueritate non accepit: ſed ſpe futurę numerationis ſimpliciter fuit cōfeſſus ſe recepiſſe, nec intra biēniū propoſuit exceptionē non numeratę pecuniæ: nunquid poſt lapſum biennii habeat iſte debitor aliquod remediū: & vr̄, ꝙ non per d. l. in cōtractibus. vbi dr̄, quòd ſi debitor tacuit per bienniū, non hēt remediū, quominus ſoluat. Hoſt. hic multa ſcripſit: ſed in effectu vult, ꝙ quatuor remedia cōpetant à principio debitori. Primum eſt exceptio nō numeratę pecuniæ; & hęc durat per bienniū [a] à tp̄e cōfeſſionis, & transfert onus probandi in creditorem, ꝙ pecunia fuit numerata; & eſt exceptio magni effectus, & fuit inducta: qa debitor anxietate conſequēdi mutuū, de facili ſcribit ad petitionē creditoris ſe recepiſſe, quod in ueritate non receperat. Secūdū remedium eſt exceptio doli, [b] & hęc non tollit̄ tp̄e: qa ſp̄ doloſè petit creditor, ex quo pecunia non eſt numerata, arg. in l. 2. ff. de do. excep. ſed onus ꝓbādi, ꝙ non fuit numerata, incūbit ipſi debitori: quia confeſſio facit fidē cōtra cū per c. per tuas, de ꝓba. & per l. gnālr, C. de non num. pec. Hoc tenent cōiter Legiſtę in l. ſi ex cautione, C. eo. tit. Tertiū remediū eſt: exceptio in factū, & idē dicendū, qd' in p̄cedenti. Quartū remediū eſt, cōdictio ob cauſam. quia obligauit ſe ob cām, & cā nō fuit ſecuta, & hæc exceptio cū ſit pſonalis, durat triginta annis. l. ſicut, ff. de p̄ſcri. xxx. annorū: ſed oportet, ꝙ debitor ꝓbet pecuniā nō ſolutā, vn̄ tm̄ in primo remedio releuat̄ debitor ab onere ꝓbandi.

19 Sed eſt notabile dubiū, † qd in eccleſia et clericis reſpectu eorū patrimonii, nūqd poſt bienniū [c] priuent̄ exceptione nō nume. pec. Hoſti. inſtat multū, & tādē cōcludit ꝙ nō: [d] quia l. in contractib⁹ inducens p̄ſcriptionē biēnalē, nō potuit p̄iudicare eccleſiis, nec pſonis eccleſiaſticis, q̄ gaudēt eodē priuilegio cū eccleſia. Et primò inducit in arg. l. fi. C. in qui. cau. in inte. reſtitu. nō eſt neceſ. in fi. vbi patet, ꝙ p̄ſcriptio tp̄alis non currit pupillo, fortius nec eccleſiæ. Itē, quia ꝯ eccleſiā nō ſufficit ꝓbare mutuū, ēt verè factū, niſi ꝓbet̄ verſū in vtilitatē ipſius, vt in c. qđ qbuſdā, de fideiuſ.

20 † Et tradit in hoc Hoſt. tres regulas notabiles. Prima, lex imperialis fauēs eccleſiis & clericis, ipſo facto approbata eſt per eccleſiā, niſi expreſsè reprobet̄, arg. x. diſt. c. ſi in adiutoriū. Secunda regula eſt, lex imperialis dānoſa clericis & eccleſiis non ualet in p̄iudiciū ipſorū, niſi expreſsè approbet̄ ꝑ eccleſiā. Tertia regula eſt, ſtatuta laicorū inferiorū Imperatore, ſiue faueant ſiue dānū inferant eccleſię, nō ualēt [e] in p̄iudiciū, uel fauorē eccleſię, niſi expreſsè approbent̄ ꝑ eccleſiā ꝑ c. eccleſia ſanctæ Mariæ, de cōſtit. & cū his dictis Hoſt. trāſit hic Ioā. And. Sed Moder. quo ad primū dictū ſentiunt oppoſitū, & melius iudicio meo. Nā lex in contractibus, affert priuilegiū debitoribus: vn̄ ante illā legē incūbebat debitori onus ꝓbādi non eſſe numeratā pecuniā: Eccleſia ergo, uel clerici, ſi uolunt uti priuilegio legali, debent recipere cū moderationibus ſuis, vt intra bienniū non ultra. vn̄ illa lex nō eſt dānoſa, ſed fauorabilis, nec inducit p̄ſcriptionē ꝯtra bona eccleſiaſtica, imò dedit remediū tp̄e limitato. Nec obſtat, qđ dicitur de uerſione: quia non indiſtinctè ē neceſſe ꝓbare uerſum iuxta ea, q̄ dixi in d. c. quod quibuſdam. Conclude ergo, ꝙ tā eccleſia, quā clerici nō poſſunt poſt biēniū proponere exceptionē non numeratæ pecunię, ſtantibus regulis diſponentibus ſuper probatione uerſi in ſtatu ſuo:

De donationibus Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Donatio quid ſit.*
Donatio rei illicitæ non ualet.
2 *Donatio rei facta illi, cui ciuiliter tātum erat debita, dicitur donatio.*
Donatio rei facta illi, cui naturaliter tātū erat debita, non dicitur propriè donatio, nec requirit inſinuationem.
3 *Donatio cauſa remunerationis facta non dicitur propriè donatio, nec requiritur, quòd inſinuetur.*
4 *Donatio inter uirū & uxorē facta non ualet, niſi præceſſerit inter eos aliqua obligatio naturalis.*

Suprà viſum eſt de cōtractibus nō gratuitis. [f] reſtabat videre de contractibus gratuitis, meritò author ſubiicit rub. de dona. 1 † Et quærit hic Ioā. And. quid ſit donatio. & primò dicit, ꝙ eſt q̄dā liberalitas [g], q̄ nullo iure cogēte cōcedit̄. vel ſm̄ Hoſt. eſt rei licitę nullo iure cogēte, mera liberalitate facta collatio. declara. 2 † Dicit̄ rei illicitæ, quia in re illicita & inhoneſta non

a Per biennium. Adde ꝙ licet de iure ciuili iſta exceptio nō poſſit opponi vltra bienniū, tamē poterit implorari officiū iudicis. Ita ſing. dixit Bal. in l. illicitas, in prin. ff. de offi. p̄ſi. Adde hic. Ang. in cōſ. ccxxvii. qđ inci. quia omne datū optimū, in fi. iii. co. ubi dicit, ꝙ eccleſia pōt ꝑpetuò opponere exceptionē non numeratæ pecuniæ, & idē uidetur cōcludere Bal. in authen. hoc ius porrectū, in fi. iii. co. ubi dicit, ꝙ eccleſia pōt ꝑpetuò opponere exceptionē nō nume. pecu.

ANT. FRAN. An eccleſia poſſit opponere exceptionē non num. pecu. perpetuò, dicas, ꝙ uidetur, ꝙ illa poſſit opponere, ꝓut iſte dicit, qa ſicut exceptio nō nu. dotis fauore dotis pōt opponi intra decē annos, quanto magis dēt poſſe opponi per eccleſiā. Et adde, quòd dato, quòd uetante lege nō poſſet opponi, niſi ītra bienniū, tamē daretur eccleſiæ officium iudicis ad petēdū pecuniam non numeratam, quia quotieſcunque lege ꝓhibente non pōt opponi exceptio, tamē datur officiū iudicis, prout not. uoluit Bar. in l. i. in §. deniq; ff. qđ ui aut clā, & illud dictum exclamat do. Abb. et reliq. ſequuntur, qui dicunt illud eē ualde no. in c. ex parte tua, de offi. de le. circa finem.

SEB. SAPIA.

b Exceptio doli. Hoc remediū ponit And. Sic. in cōſil. vii. co. xiiii in ii. uolu.

c Poſt biēnium. Vide per do. Ant. in c. quia pleriq;, de immu. eccle.

SEB. SAPIA.

d Quòd non. Hāc opi. ſequitur Angel. in conſ. clvi inci. uidetur prima frōte. uide do mi. Iaſ. ī l. ciuitas co. vi. ff. ſi cer. pet. & in l. qui pecuniam, in 3. col. eod. tit. & Fel. in c. ſi cautio, col. 19. uerſ. ſecunda regula eſt ſuprà de fi. inſtru. in 1. ampliatione illius regulæ.

e ZACHARIAS. Non ualent. Adde Fel. in c. eccleſia ſanctæ Mariæ, col. 12. uer. glo. ſuprà de conſtitu. Lud. Ro. ſing. ſuo. 442. inci. capitulū eccleſię ſanctę Marię & Mattheſi. 111. icip. no. vnā lucroſā.

f Gratuitis. Ita continuat Hoſt. hic in ſum. ſua, & ſequunt̄ alii. Sed iſta cōtinuatio videtur falſa, quia donatio non eſt propriè contractus, tex. eſt in l. Labeo. 2. §. cōtractuū, ff. de uer. ſign. Secundò vr̄, ꝙ iſta rubr. debeat p̄poni p̄cedentibus tanquā dignior. Tertiò iſta cōtinuatio non vr̄ bona, quia in p̄cedentibus tractat̄ ēt de contractib. gratuitis, ut in tit. de preca. cōmoda. & de feu. qui ſunt contractus gratuiti, ut ibi habet̄. Vn̄ dic ſic, In p̄cedētibus dictū fuit de contractibus, ſeu titulis gratuitis, quibus mediātibus res totaliter nō alienant̄, ſicut eſt collatio beneficii, cōtractus p̄carii, cōtractus cōmoda. depo. locationis, & feudi. uiſum ēt fuit de cōtractibus nō gratuitis, quibus res ī totū alienātur, ſicut eſt cōtract⁹ ꝑmutationis, cōtract⁹ emptionis. uiſum ēt fuit ī ſuꝑiorib⁹ titulis đ qbuſdā cōtractibus corroborātib⁹ ſeu firmātib⁹, uel accedētibus ad corroborationē ſupraſcriptorū ꝯtractuū, ſicut in tit. de pigno. & fideiuſ. ac ēt uiſum fuit de mō implendi, & ſe liberādi obligatione cōtract⁹, ut in tit. ꝓxi. præce. de ſol. nūc cōgruenti ordine author ſubiecit de cōtractibus gratuitis, quibus mediantibus res totaliter alienatur, & etiā quo dictus cōtract⁹ reſcidatur & ſoluat̄. Et iſta videt̄ melior continuatio. Ex continuatione tn̄ iſti⁹ & ſequacium hic īfero, quòd donatio dicitur contractus, quod etiā tenuit Bal. in l. q donatiōis, C. qđ met. ca. per illum tex. & in l. cōtractus, C. de fide inſtr. & Bal. in l. fi. C. de litig. quod uerū intellige & in ꝓprio ſignificatu huius uerbi cōtractus, vt tūc donatio dicatur contractus, ſecus ſi cōſideramus ꝓpriū ſignificatū, quia tūc appellatione cōtractus ꝓpriè ſumpti non uenit ipſa donatio. glo. eſt & ibi Sali. in d. l. cōtractus, & gl. inſt. de obliga. in uer. ex cōtra. quam not. ibi Ang. de Aret. & aile. cōcor. gl. & adde gl. i c. fi. ꝯ de fo. cō. cū ſi. Bal. in aut. ſacra, C. ſi aduer. uen.

g Quędā liberalitas. Hāc diffōnē effectualiter tenet Azo i ſum. C. e.

ANT. FRAN. An donatio ſit contractus, uide Paul. de Caſt. in cōſil. c. & Bald. in l. fin. C. de liti. ubi dicunt, quòd dicitur cōtractus, & ex eo inferunt ad ſtatutum de gabella ſoluenda pro contractu, quia illa debet ſolui, etiam pro donatione, pro quo uide etiā Bal. poſt glo. in l. fina. in §. ſi quis, C. de præſcrip. triginta annorum & uide Bald. & Barto. in l. ſi donationis, C. quod me. cau. imò, ſi incipiat à traditione dicitur eſſe contractus nominatus, ut in l. Ariſto. ff. de donatio. & habetur per Barto. in l. iuriſgentium, in princ. ff. de pact. & uide Bald. in rubric. C. de re. permu. ubi plenè examinat, conce-

contrahit̄ donatio ſicut nec uēditio, ut in. l. qđ ſæpe. §. venenū. ff. de cōtrahē. emp. & not. hoc. Ex quo potes colligere, ꝙ ſi promitto tibi donare rem illicitā, non poſſum cōpelli ad donādū. Dr̄ in diffōne, nullo iure cogente, &c. qa ſi p̄ceſſit obligatio ciuilis tm̄, non impedit donationis effectū, quia illa non eſt ſufficiens ad agendū, nec retinendū, vnde ſi dono tibi illā rē, ad quā ſum obligatus ciuiliter tm̄, non impeditur donationis effectus. Secus dicit Io. An. in obligatione naturali, q̄ cauſat̄ ex nudo pacto, ſecus in illa gnāli obligatione, ut benefacient: benefaciamus, quia illa non impedit donationis effectū, & idē tenetur per gl. not. in l. donari, ff. de reg. iur. & in l. ſed & ſi. §. cōſuluit, ff. de peti. hære. Et hęc multū proſunt ad inſinuationē faciēdā. Itē proſunt in eo, qui prohibetur donare. nā ſi p̄ceſſit obligatio naturalis, prima non dicitur donatio, ſecus in ſecunda, & ita vr̄ Bar. tranſire in l. i. ff. de dona.

3 † Sed tu aduerte, quia idē Bar. in proœ. fforū dicit notabile uerbum iudicio meo, ꝙ donatio, quę fit cauſa remunerationis, non eſt uera donatio, & hoc mihi plus placet. Nam eſt potius quædā ꝑmutatio, ſeu cōpenſatio ſeruitii recepti. hoc ꝓbo per l. i. poſt princ. ff. de dona. Vbi dicitur, ꝙ illa eſt propria [a] donatio, ad quam donator mouetur nulla alia pręcedente cauſa, niſi ut exerceat magnificentiā & liberalitatē quādam, & bene no. Sed ille, qui eſt obligatus ad antidora, non donat ſolū, ut exerceat liberalitatē, ſed potius, ut ſoluat debitum naturæ, & remuneret eū, qui ſibi ſeruiuit, pro hoc bonus tex. in l. Aquilius, de dona. Vbi dicitur, ꝙ ſi qs donat magiſtro ſuo, illa non eſt uera donatio, quia potius uoluit remunerare officium & obſequium magiſtri, ad idem l. ſi pater, ff. eo. tit.

4 † Et ex prædictis pōt inferri, ꝙ inter coniuges [b] prohibetur uera donatio, qn̄. ſ. nulla p̄ceſſit inter eos obligatio naturalis, ſed ſi præceſſit obligatio, [c] uidetur tenere donatio, quia, ut dixi, illa non eſt uera donatio, [d] & hęc faciunt ad multa.

SVMMARIVM.

1 *Promittens aliquid donare, illud tanquàm debitum tenetur adimplere.*
2 *Donare eſt actus nobilitatis.*

CAP. I.

PRudentes. Poteſt intelligi duobus modis, & ſm̄ primū intellectū. h. d. Liberalis in donando exiſtimat ſe debere, quod donat. Vel ſic ſecundum alium intellm̄.

1 † Promittens aliquid donar̄, illud tāquā debitū adimplere tenet̄. Not. 1. ꝙ

2 † liberalis pōt dici nobilis: qa exercet actū nobilitatis. Nā nobiliū eſt ꝓpriū donare. Ad hoc qd' not. in c. grandi, de ſup. neg. p̄la. lib. 6. vn̄ pōt tex. intelligi in nobilib. genere, aut moribus, aut animo. Vide no. dictū Cyn. in l. ꝓuidendum, C. de poſt. ubi dicit, ꝙ nobilis moribus, eſt p̄ferendus nobili genere tm̄: quia ille nobilitatē acquirit à ſe: alius uerò pollet nobilitate ſuorū. Sed ſi qs eſſet nobilis moribus & genere, tunc eſt p̄ferendus ei, q nobilis eſt moribus tātū: qa duplex decus fulget in eo & ꝓpriū & ſuorum, & ꝓ hoc dicto Cyn. uide bonum tex. in c. nunquā de uitiis, erubeſcamus 56. Not. 2. ꝙ liberalitas, q̄ in donando cōmendat̄, dr̄ q̄dā beatitudo in donatore. vn̄ Chriſtus: Beatius eſt dare, quam accipere, ut in c. cū Marthę, de cele. miſſ. ſed intellige ut merā liberalitatē quis exerceat, & nō ꝓdigalitatē. vn̄ vt ait Tullius, Habēda eſt cura rei familiaris, quā qdē dilabi ſinere, flagitioſum eſt: ſed ita tn̄, ut liberalitatis & auaritię abſit ſuſpicio; & uide qd' no. in c. ex parte, de conſue. ubi hr̄, qd ſit auarus, & qd ꝓdigus. Not. 3. ibi: *in beneficÿs*. quòd donatio ſeu ſeruitium dr̄ bn̄ficium. Eſt. n. bn̄ficiū beneuola actio, gaudium tribuens capienti, ut in li. feu. qui. mo. feu. amit. c. 1. Sed q̄ro de intellu huius c. Sol. Hoſt. ponit exēplum in his, q faciunt eleemoſynam pauperibus, uel in Imperatore donando eccleſiæ, ubi nulla debet eſſe mēſura, ut in aut. de nō alienā. in. §. minus. Sed iſta exempla ſunt nimis ſtricta: ſed capiēdo mētē ſcribētiū dico, ꝙ iſte tex. poſſet intelligi de quolibet donatore; & duplex pōt eē intells. Primus in eo, q iā donauit, & tradidit, q tāquā liberalis dēt creſcere in bn̄ficiis ſuis, quēadmodum Chriſtus multiplicat in nos beneficia; ita dēt facere quilibet nobilis morib. & genere. Nō. n. dēt eſſe cōtentus vno bn̄ficio tm̄: ſed multiplicare ſua beneficia, maxmè in beneuolis & ſubiectis, & tunc tex. ibi: *quod ſponte tribuit*, ſtat ꝓpriè, & tex. ibi. *creuerit*, intellige. ſ. bn̄ficia multiplicādo. Secundò pōt intelligi in eo q ꝓmiſit donare, & pęnitentia ductus nō vult adimplere; & tunc tex. ibi: *quòd ſponte tribuit*, expone. i. tribuere ꝓmiſit, & tex. ibi: *creuerit*, expone ꝑ bonā uoluntatē: qa dēt eſſe hylaris in adimplendo, & exiſtimare ſe debitorē, ex quo ꝓmiſit, & ſm̄ primum intellm̄ dēt qs exiſtimare ſe debitorē in donādo, quaſi donatio ſit debita ex nobilitate. gloſſ. ſunt faciles: ſed tene eas menti.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta à p̄lato, inconſulto capitulo, non ualet in damnum eccleſiæ.*
2 *Prælatus non dicitur dominus rerum eccleſiaſticarum, ſed adminiſtrator, & habet largiores habenas, quàm procurator.*

a Eſt propria. Et adde hic eundem Panor. in c. per tuas, in ea. gl. i. & ꝙ non ſit propriè donatio, tenet do. Alex. de Imol. in conſ. 327. inci. nec arguendi ſumus, & ita eſt tenendum.

b SEB. SAPIA. Inter coniuges. Vide de veritate dn̄m Iaſ. in l. ſi pater puellę, ubi Bal. & Salic. C. de inof. teſta. & Iaſ. in l. ex hoc iure, col. 11. uerſ. tertius effectus eſt, ff. de iuſtitia & iure.

c Obligatio. facit quod uoluit Ang. in conſ. 179. in 3. principali q̄ſito. ubi cōcludit, ꝙ in mutua donatione non requiritur inſinuatio, qa leges loquētes de donat. intelligendæ ſunt de mera donatione, qa verba ſimpliciter ꝓlata ſp̄ debent intelligi ſecundum proprium ſignificatum. l. is, qui nauem, ff. de exer. habetur in c. fi. ī. de uerb. ſig. & illa dicitur propriè donatio, quæ nullo iure uel cauſa fit, & ſequitur domi. Alex. ī. conſ. 20. in 3. parte. hīc eſt, ꝙ quamuis donatio ſimplex, quæ excedit ſummā quingentorū aureorū, facta ſine inſinuatiōe nihil ualeat, l. ſancimus, C. eo. & l. Modeſtinus, ubi Bar. & alii, ff. eo. & Bal. i l. illud C. de ſacroſ. eccle tamen ſi eſſet donatio remuneratoria, non egeret īſinuatione. l. Aqlius, vbi Barto. & alii, ff. eo. ꝓbatur in l. fi. iuncta glo. parua ibi, C. de iure dotium, quam ad hoc ibi no. Angel. & Bal. in l. 2. ad fi. C. ne lice. poten. & in l. ſi cum mihi, ff. de donat. & i l. 3. C. qui bo. cede. poſ. & in l. ſi mortis, in princi. poſt Guli. de Cu. C. ad legem falc. & in l. fi. in reportatis antiquis, ff. đ exerci. & firmat Old. Laud. in conſi. 219. incipient. ad habēdam aliqualem notitiā, & in conſil. 5. incip. Titius dedit duabus cōiugibus, & domi. Alexand. in conſil. 157. in 2. col. & Ioan. de Imola, ubi limitat duobus modis, quem omnino uideas in l. Aquilius.

ANT. FRAN. An donatio remuneratoria requirat inſinuationem, ultra hic allega. uide Bartolum in l. ſi pater, in §. fin. ff. de donat. & Bal. in l. illud, C. de ſacroſ. eccl. & in additionibus Specul. in tit. de donatio. in uerſicu. in eo, quod. ubi dicunt, quòd non requirit inſinuationem, ſi merita erāt obligatoria, ſecundum Gul. de Cu. in l. ſi tibi, ff. ſi cer. peta. & habetur per Bal. in l. ſi donatione, in 2. colla. & vide omnino Alexan. in l. iuriſgentium. §. quinimo, ff. de pac. poſt Bart. ibi. & in prælle. l. ſi donatione. Et propterea dicitur, ꝙ ſi fit à marito conſtante matrimonio, & dicatur, quòd ſit propter merita habita ab uxore, talis donatio requireret iſinuationem, quia illa merita nō eſſent obligatoria facta conſtāte matrimonio, qa maritus & uxor tenēntur pati mutuum infortunium, qa ētiā ſi talia merita probarētur, deberet omnino inſinuari per ea, quę hn̄t ī l. ſi cum dotem. §. ſi autē in ſeuiſſimo, ff. ſolu. mat. & in. l. qđ in uxorē, C. de neg. geſt.

d Donatio text. ē in l. qđ autē, §. ſi uir, ff. de dona. inter vir. & vxo. per quā l. ita dicit idē Ab. Panor. in ru. infra. de teſta. & uide, quod per illā l. dicit Bart. in l. ſi uoluntate, de dot. promiſ. quòd ſi ruſticus acciperet nobilē in uxorē, & in inſtrumēto confiteretur ſe recipiſſe maiorē quātitatē, quā in ueritate receperit ꝙ obligaretur efficaciter, nec poſſet opponere excep. non num. dotis? quia cenſeretur donatio remuneraoria quæ nalet conſtante matrimonio, & dicit ꝙ eſt ſuum nouū dictū, & ꝯcōſu tudo obſeruat. Idē tenet Bartol. ubi reaſſumit iſtud dictum in l. diuortio, & ī l. ſi ita ſtipulatus reſiſti, in fi. ff. de verb. obli. Bal. ī l. 2. §. fi. ff. ſi cer. peta. ubi ſubdit ꝙ idem eſſet, ſi unus ſenex acciperet iuuenculam in uxorem. & idē Bal. in l. i. in fi. C. de donation. ante nup. & in l. penul. §. mulier. ff. ſolut. matrimon. Ange. in l. prima. ff. eodem & in conſil 5. & Imol. in rubr. eiuſdem tit. ſolu. matrimo. quod iſtud reprehendit Ludouicus Roma. in d. l. ſi diuortio. Circa tamen dictū principale, quod donatio inter uirum & uxorem ualeat propter merita præcedentia, uidetur obſtare tex. in l. quæ iam nuptæ, ff. de do. inter uir. & uxo. & eſt illatio dom. Abbb. Panor. hic, notanda pro notabili effectu obligationis antidoralis.

a Prælatus. Adde hic, quod no. do. Anto. hic in 1. no. & c. petitio, in ii. col. poſt Inn. de procu. & ibidem latè per do. Bar. de Bellē. Itē adde hic Arch. in c. quia Epiſcopi, in fi. q. iii. ubi quærit, an Epiſcopus agens pro iure eccleſię, quando res eſt certa, poſſit aduerſario deferre iuramentum? arguit ꝙ non; quia prælatus dicitur procurator, ut hic; ſed procurator nō poteſt regulariter deferre tale iuramentū, c. qui ad agendū, de procu. in fi. lib. vi. contrariū not. ibi decidit, uidelicet, ꝙ imò poterit deferre; & ita dicitur tenere Goff. in ſum. de iureiur. §. poteſt; de quo etiam dixi notare Gof. in ſum. de iureiur. §. quis poſſit deferre, uer. in rebus, quæ. Itē adde hic Inn. in c. ſi conſtiterit, de accu. ubi dicit, ꝙ ēt comendatarius in ſua comenda hēt liberiorem adminiſtrationē, quām procurator. Adde Bal. in l. fi. C. de tēpo. appel. ubi dicit, ꝙ prælatus tenet medium inter dominum & ſimplicem procuratorem. An autē prælatus dicatur habere liberā adminiſtrationē, dicit, ꝙ ſic; text. eſt in c. relatio. xxi. q. i. & in cap. cum nobis olim, in fi. de elec. de quo tamē uide plenè per do. Ant. in c. cū cōtingat, de tranſacti. & ꝙ ibi plenè not. do. Bart. de Bellē. & per gl. in ca. quia epiſcopi. v. qō iii. De uiſitatore aūt, an habeat liberam, uide glo. in c. i. q. i. de œconomo, an habeat liberā, eſt tex. in c. illud. xii. q. ii. & adde, ꝙ ſtatur iuramēto prælati ſuper adminiſtratione bonorū eccleſię, ut per gl. in cap. qualiter & quando, de ac. qd intelligitur, niſi probetur contrarium: quia ipſe dilapidauit, per tex. in cap. licet Heli, de ſimo. argu. eius quod in ſimili notat Io. An. in c. quapp, de elect. & in c. ſtatutum. §. cum uerò, de reſcr. lib. vi.

ANT. FRAN.

Circa hoc an ſtetur iuramēto prę

3 *Succeſſor in dignitate poteſt reuocare malè alienata per prædeceſſorem ſuum.*

4 *Prælatus qui ex ſui negligentia patitur rem eccleſiæ præſcribi, tenetur de ſuo ad intereſſe, inquantum eccleſia eſt damnificata.*

Donatio facta de rebus eccleſiæ ad hoc, ut teneat, requiruntur copulatiue duo. Primò, ut fiat in caſu licito. ſecundò, quòd fiat cum debita ſolemnitate.

5 *Donatio rei eccleſiæ, quæ eſt ualida, poteſt retractari per eccleſiam per reſtitutionem in integrum, ſi ſentit ſe enormiter læſam.*

CAP. II.

1 FRaternitatem. † Non ualet donatio, quam facit prælatus inconſulto capitulo, & in damnū eccleſiæ. Tres ſunt partes. In prima ponit exordium. In ſecunda narratio, ibi: *accepimus* In tertia concluſio, ibi: *unde*. Caſus literalis. Epiſcopus Pariſien. prædeceſſor iſtius graues fecit donationes de reb. epiſcopatus in detrimētum eccleſiæ, inconſultis canonicis ſuis. Petebat iſte ſucceſſor à Papa, ut poſſet eas reuocare. Reſcribit ei Papa, dicens, ꝙ Epiſcopus & quilibet prælatus eccleſię procurator eſt, & non dominus, & ideò conditionē eccleſiæ meliorem facere pōt: deteriorē uerò facere non debet. Vnde donationes illæ de iure non tenent; quare indulget, ut donationes illas tàm à clericis quàm à laicis debeat reuocare. B. No. i. ibi: *cum epiſcopus & quilibet prælatus &c.* ꝙ non ſolū Epiſcopus dicitur prelatus, ſed plerique alii citra eum, ut in c. i. de ęta. & quali. Et quis propriè dicat̄ prelatus, dixi in c. ii. de iudic. & facit ēt tex. cum gl. in c. cū ab eccleſiarum prelatis, de off. ordi. †No. ꝙ 2 a nullus prelatus[a] dr̄ dominus eccleſiaſticarum rerum: ſed potius procurator & adminiſtrator; & ad hoc quotidie allegat̄ iſte text. Dic tn̄, ꝙ propriè prelatus non eſt procurator. Nā prelatus dr̄ habere dignitatem, & pōt latius & liberius diſponere de rebus eccleſię, q̄ procurator; de quo uide bonam gl. v. q. iii. in c. fin. & xii. q. i. c. duo ſunt genera, & in c. preſenti, de off. ord. lib. 6. Sed & procurator in eo, ꝙ habet procurare utilitatem eccleſiæ: non aūt diſponit ad libitum, ut dns.
3 † Not. ꝙ ſucceſſor pōt & debet reuocare malè alienata per predeceſſorē; de quo in c. ſi quis presbyterorū, de reb. eccl. nō
4 alienan. † In gl. in uer. *non debet*, ibi: *in omit*
b *tendo.* [b] Et pone exemplū in prelato, qui patitur præſcriptionem currere ꝯ eccleſiam: ſed dic, ꝙ propriè non currit preſcriptio ex facto prelati, ſed ex iuris diſpoſitione, licet cōcurrat negligentia p̄lati; & uide glo. ſing. in c. placuit, alle. in gl. quę uult, ꝙ ꝯ prelatū patientem preſcriptionem in rebus eccleſię poteſt agi ad intereſſe, inquantum eccleſia eſt damnificata ex negligentia ſua. Et dic de iſta materia, ut plenè dixi in c. i. de do. & con lati de adminiſtratis per eum, dicas primò, ꝙ prælatus legitimè adminiſtrat bona prelaturæ, & ad illam pertinentia, ut per Spe. in tit. de act. ab uni. in uer. item quod excedit; & uide text. cum glo. in c. is cui, de electio. lib. vi. & gl. in c. ſi. v. q. iii. & habetur per Inno. in c. ex tua, circa fi. de cleri. non reſi. Imò debet eſſe paratus reddere rationem cuicunque petenti, ut per Spec. in proœ. opis ſui circa prin. & qualiter reddere debeat, uide per do. Car. in c. e. quia cōtingit, in §. illi, de reli. domi. Et adde, ꝙ ad inſtar tutoris in rōne reddenda debet ſtari dicto ſuo circa expenſas minutas, q̄ dietim fiunt, nec ita facilè probari poſſunt, etiam ſi fuiſſet ſibi remiſſa redditio rationū per teſtatorē, uel alio mō: quia non uidetur eſſe ſibi remiſſus dolus; ad quod uide Bar. in l. dominus, in §. ſeruo, de penu. lega. in ſimili materia. & uide Ale. in conſ. liiii. in ii. parte conſi. & circa hanc rationem reddendam pręlatum habetur per do. de Rota in deciſione. cccclxix. in nou.

SEB. SAPIA.

In omittendo. Quòd prælatus, ꝙ patitur contra eccleſiā currere pręſcriptionē, tenetur, firmat Abb. in c. i. de do. & con. tu. & in ca. i. ſupra. de in inte. reſti. & do. And. Sicu. in t. ut ſuper, de rebus eccl. non alienan. & Cardi. in cle. ii. in prin. in v. no. ſ. de reli. domi.

tu. ubi plenè tractaui, an & qñ factū prelati noceat eccleſię. In fi. gl. Pondera bene gl. Nam apertè ſentit prælatum non poſſe etiam modica donare, niſi concurrat conſuetudo; & ita vr̄ intelligere. c. ꝗ. proxim. dic latius, ut ibi dicam. Aliud tn̄. vr̄ ſentire gl. ſeq. in prin. & facit iſte tex. à ꝯrio ſenſu nā hic ponderat̄, ꝙ donationes erāt graues: à ꝯrio ergo non graues tolerant, nec fit hic mentio de conſuetudine. In gl. in uer. *graues*, in fi. Gl. apertè non eligit quid iuris quo ad propoſitū: ſed conclude, ꝙ ſi conſtat, qua donatione grauet̄ eccleſia, ut puta, quia multę factę ſunt ſeparatim; tunc reuocabitur ſolūm illa, per quam eccleſia grauat̄. Idem dic, ubi fuiſſet una donatio ſeparabilis reſpectu rerum, ut ſolum reuocet̄ id, qd eſt ultra legitimum modum, ut in l. ſancimus, C. de dona. in c. ſi quos de ſeruis. xii. q. ii. Si uerò non poteſt commodè fieri ſeparatio, puta, quia donauit aliquam rem indiuiſibilē; & tunc reuocatio fit in totum; & ſic poteſt intelligi iſte tex. & facit quod in ſimili dixi in c. dilectus, el. i.
5 de preben. † In glo. in uer. *inconſultus*, in fi. Io. An. poſt Gof. dicit, ꝙ ſi capitulū cōſenſit, tenet donatio: ſed concedit̄ reſtitutio in integrum, ut in c. i. de in inte. reſt. Aut non conſenſit capitulū; & tunc donatio eſt ipſo iure nulla. hęc diſtinctio nō vr̄ uſquequaque uera: quia ad hoc, ut te-
b neat alienatio de rebus eccleſię, duo neceſſaria requirunt̄. Primò, ꝙ ſeruet̄ ſolēnitas debita, de qua in d. c. ſine exceptione. xii. q. ii. Secundò, ut fiat in caſu licito, ut in cle. 2. de re. ecc. non alie. no. gl. in d. c. i. de in inte. re. & ſequit̄ ibi Io. And. ſi ergo iſta donatio fuit facta in caſu illicito, eſt ipſo iure nulla, quantūcunque capitulum conſenſerit: ſecus dic, ſi fuerit facta in caſu licito; puta ſi prelatus cā pietatis donauit rē eccleſię cum conſenſu capituli. Nam tunc ſi donatio eſt grauoſa multum eccleſię, reuocabit̄ ꝑ in integrum reſtitutionem: ſecus, ubi caſus non erat licitus; puta, quia donauit diuiti, ſeu in caſu à iure non conceſſo; & caſus conceſſos à iure uide. xii. q. ii. in glo. ſumme.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta à ſolo prelato de rebus eccleſiæ an ualuerit, attenditur quantitas rei, & loci conſuetudo.*

2 *Abbas & quilibet prælatus regularis habet facultatē donandi aliquam rem propter liberam adminiſtrationem, quam habet.*

3 *Donatio facta per prælatum alicui ſuo amico, uel conſanguineo ualet, ſi eſt conſuetudo, quod poſſit facere.*

Conſuetudo, quòd poſſint donari immobilia, uel mobilia precioſa ipſius eccleſiæ, non ualet.

4 *Abbas, uel prælatus quo caſu poſſint donare res medicas ceſſante cōſuetudine, et ſine conſenſu capituli.*

Prælatus poteſt indiſtinctè donare fructus beneficij, quos facit ſuos: reſiduum uerò non, niſi interueniant requiſita.

Tutor poteſt donare, inquantum expedit pupillo.

Cap.

CAP. III.

2 1 CÆterum. [a] † Prelatus modicam rē eccleſię donare pt̄, ubi hoc hēt conſuetudo. Ita cōiter ſummatur: ſed ſummatio hęc multum reſtringit literam. unde inhærendo literę pt̄ ſic ſummari. In conſiderando, an ualeat donatio facta ꝑ prelatum, debet attendi quantitas rei donatæ, & loci conſuetudo. h. d. Caſus literalis. Abbas fecit donationem cum priore & quibuſdā de conuentu, uel ſolus abbas. poſteà conuentus pars reclamat & ꝯdicit. quęrit̄ quid iuris ſit? Rńdet̄, ꝙ quantitas rei donatæ, & conſuetudo loci debent conſiderari in tali donatione: ita tñ, ꝙ conſuetudo non ſit ꝯ canones; & in hoc donum ratum debet, uel irritū iudicari. Ber.
2 † No. 1. ꝙ prælatus ēt regularis pōt aliqua donare de rebus eccleſię, & hoc ratione adminiſtrationis liberæ, quā habet in rebus eccleſię. Nā quemadmodū tutor non habet ꝓprietatem in rebus pupilli, & tñ donare pōt iuxta illud quod hr̄ in. l. cum plures, ff. de admi. tuto. ita & prælatus. Ad idem pulchrum tex. in. l. filius, de dona. ubi dr̄, ꝙ ſi filius habet liberam adminiſtrationē peculii, pt̄ aliqua donare, attēta tñ qualitate filii; ita pt̄ dici in prælato. habet. n. liberam adminiſtrationem in rebus eccleſię, ut in c. nobis, de ele. in fi. & in c. is cui, eo. ti. lib. 6. & faciunt hęc, ut ceſſante conſuetudine poſſit aliqua donare; de quibus dic, ut ſtatim dicet̄ cum gl. † In gl. fin. no. ex gl. duos intell's ad iſtū tex. Primus,
3 ut intelligat̄ in erogatione facienda in pauperes; & ponunt exemplum doc. in conſuetudine quorundā locorū, ſm̄ quā platus dat puellę pauperi maritandæ. 20. uel 30. uel nobili pauperi. Et iſte intell's licet ſit uerus in ſe: non tn̄ vr̄ conuenire literæ: quia non eſſet tunc neceſſaria conſuetudo: quia eleemoſynā debet facere platus de rebus eccleſiæ. 16. q. i. ca. qm̄. ideo dat̄ ſecundus intell's, ut intelligatur de uera donatione, quam facit prelatus alicui non pauperi; puta amico,
b uel conſanguineo: tunc ēt ualet donatio, [b] ſi concurrit conſuetudo: & intelligunt doc. in rebus non immobilibus, neque mobilibus precioſis. unde in his non ualet conſuetudo
4 tanquā dānoſa eccleſię, ut in tex. Sed dubiū eſt, † nūquid rē modicā poſſit platus donare ſine conſuetudine? do. Ant. hic dicit, ꝙ aut uult aliqua donare de reditibus eccleſię; & pōt donare illos, quos facit ſuos, ēt ſine conſenſu capituli; & ꝓ hoc, qd no. in c. pſenti, de off. ord. li. 6. Aut uult donare aliā rem mobilem eccleſiæ: & tunc ſi eſt minima, nō requirit̄ cōſuetudo, nec cōſenſus capituli. Si uerò nō eſt minima, oportet ꝙ concurrat conſuetudo; & ſi enormiter lędit̄ eccleſia, nō ualet conſuetudo. Et ex his vr̄ ſentire, ꝙ requiritur conſuetudo: ubi res non eſt minima: ſed ꝯrium ſentit gl. in c. p̄cedenti, ubi dixi. pro & ꝯ allegari pn̄t c. ad hęc, & c. relatū. 2.
c de teſtamen. Sed ſatis ego [c] crederem, ꝙ ceſſante conſuetudine, nihil donare poſſit abſq; cā rōnabili: ſed cū cā rōnabili ſic; puta, quia recepit ſeruitium ab illo, & uult eum remunerare: uel quid ſimile; & ſic loquunt̄ iura ſuperius alle. facit. d. c. relatum. ubi ēt pōderat̄ conſuetudo. Nec ob. qd ꝯ. dixi de tutore in c. pręce. quia tutor donat quātū expedit pupillo, & non ał̄r; ita & platus, ſi expediret eccleſię. Nā ut eccleſia habeat amicos ꝓ ſua defenſione, licitè pn̄t aliqua leuia fieri, arg. in d. l. ſi plures, ff. de admi. tut. Et an platus faciat reditus ſuos, dic ut dixi, ſeu remiſi in c. fi. de pigno.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia non uacans non poteſt concedi in beneficium; ſed in proprietatem ſic; puta ſi conceditur alicui monaſterio, ſine praiudicio tamen rectoris: qui eam tenet, dum uiuit, & nu. 2.*

2 *Eccleſia non uacans poteſt uniri cum alia etiam rectore non uocato.*

3 *Eccleſia non uacans, uel beneficium, quare non poteſt concedi in titulum, ſed in proprietatem ſic.*

4 *Ius patronatus pōt donari à patrono uni loco religioſo ſine licentia prælati.*

Epiſcopus an poſſit unire unam eccleſiam, cuius collatio pertinet ad inferiorem prælatum alteri eccleſiæ?

Epiſcopus poteſt unire eccleſiam ſibi ſubiectam, licet eius collatio per eius negligentiam ſit deuoluta ad Papam. nam alio iure eſt deuoluta, & alio iure unita.

CAP. IIII.

COnſultationibus. 1 † Eccleſia nō uacās in bñficiū ꝯcedi nō pt̄; ſed in ꝓprietatē ſic; de authoritate tñ Epi, & ſine præiudicio plati. Caſus literalis. Aliquis patronus, uel platus ꝯceſſit eccleſiā alicui, clerico uiuente rectore illius eccleſię. quærit̄, an talis ꝯceſſio ualeat? & rńdet̄, ꝙ nullius eſt mométi. Si aūt ꝯceſſio fit religioſis locis ab Epo, uel ipſius authoritate tenet: ſed pſona, quę eccleſiā tenet, ſine ꝯſenſu ipſius in uita ſua remoueri non dēt. Ber.
2 † No. 1. ꝙ bñficium nō uacans non pōt cōcedi ſingulari pſonę; ſed alteri eccleſiæ ſic, ſine tñ p̄iudicio rectoris; & hodie eſt tex. in cle. 2. de re. eccle. nō alienan. ubi dr̄ ꝙ unus platus pt̄ unicam eccleſiā, ēt non
c uacantem, alteri unire, rectore non uocato. Nā illi nō fit in ſua uita præiudicium.
3 † Sed quęro de rōne diuerſitatis, quare eccleſiæ pt̄ fieri conceſſio, & non ſingulari pſonę? do. reddunt rationem: quia ſingularis perſona deſideraret mortem proximi, in cuius locū ſperaret ſe ſucceſſurum, ut in c. 2. de conceſ. preben. quę rō in collegio ceſſat: quia cum collegium non habeat aīam, nō poteſt deſiderare mortē ꝓximi; nec ſinguli de collegio deſiderant: quia qd eſt collegii, nō eſt ſingulorū, 12. q. 2. qui manumittit. Vel redde aliam rationem meliorem: conceſſio, quę ſingulari pſonę fit in titulum, qui quidem titulus cum ſit penes rectorem uiuētem, non poteſt transferri in alium: quia ſicut duo non poſſunt habere unam uxorem carnalē, ita nec ſpiritualē. c. cū non ignores, de preben. ſed qñ ꝯceſſio fit alteri eccleſię, ſeu collegio, tunc fit iure proprietatis. ūn non transfert̄ titulus, qui eſt penes uiuentem: ſed ius proprietatis, qd eſt penes cōcedente: uel aliud ius in eccleſia ſeparatū à titulo plati uiuentis: quia uterq; nō pt̄ coniūgi. Et inquātum tex. dicit, ꝙ ſi alius poſſidet eccleſiam, nō pt̄ alteri cōferre, intellige, qñ alius poſſidet cum titulo, ſaltem colorato, ſm̄ ea, quę dixi in ca. cū noſtris, de conce. preben. ſecus, ubi conceſſio eſſet euidenter iniuſta. Nam tūc nō impedit collationem ſingulari perſōnæ fiendam, ut legit̄ & no. in ca. licet Eps, de
4 prebendi. li. 6. † In gl. in uer. *eius authoritate*. Vult ergo gl. ꝙ ſine authoritate Epi patronus poſſit donare loco religioſo ius patronatus, ſed nō ecclām, in qua hēt ius patronatus; & bene loquit̄, qd tenent doctores in c. 1. de iure patronatus, li. 6. & uide quod dicā in c. illud, allega. in gl. Et intellige, ꝙ Eps pt̄ donare loco religioſo, ſi ipſe habet collationem bñficii: ſecus aūt, ſi eccleſia ptineret ad aliū prælatum: quia tūc requirit̄ eius aſſenſus ſm̄ doc. quod no. Ex quo etiam habes, ꝙ ſicut directè concedendo illam eccleſiam alteri in proprietatem, non poteſt Epiſcopus preiudicare inferiori prelato hābēti collatione, ita nec indirectè; & pt̄ in

a Cæterū. Vide d. Ant. in c. ueniens, in ult. uer. hūc obuiat, de præſ. Bal. in c. ſin in v. col. uerſi. quæro nunquid, de conſue.

SEB. SAPIA.

b Donatio. Idē firmat pceptor me[a]. d. Rochus Curtius in repe. c. ſin. col. 80. uer. limita modò dictam concluſionē. ꝭ. de cōſue. Et ꝙ platus poſſit inferre modicū præiudiciū eccleſię, tenet Fe. in c. ueniens, col. fin. uer. dum dicit Abba. pulc. ſuprà de præſcriptioni.

c Sed ſatis ego. vide oino ad hoc do. Card. & quod no. Ant. ꝭ. e. c. proxi. & tex. i l. ſi fundus, ff. de re. e. & quod dicatur minimū, uide hic ꝑ do. Ant. ubi dicit, ꝙ ſtatur conſuetudini, quod dicat̄ minimum; & uide glo. xii. q. ii. c. terrulas, & Arch. ibi.

ANT. FRAN.

Quod dicatur minimū, dicas hoc cōſiderari ex qualitate rei, ut in l. ſcio, & ibi ꝑ Bar. ff. de in inte. re. & habetur per gl. & doc. i l. res bona, de contrah. emp. & uide etiam gl. in l. i. i. ff. quod cū eo. conſiderari ēt debet qualitas pſonæ: quia, ut dixit gl. in l. illicitas, in §. ueritas, ff. de of. præſ. Porcellus ruſtici dicitur eſſe quid magnū; quia dicitur eſſe eius oculus, & alibi dicitur i l. cum oportet, in §. cum aūt, & ibi per Bal. C. de bo. quę li. ꝙ tertia pars quandoque dicitur minima, & quandoque non.

SEB. SAPIA.

a Ius conferendi. aduerte tamen, ꝙ unio beneficii facta de bñficio reſeruato, nõ facta mẽtione reſeruationis, eſt nulla ut ꝑ Fel. i c. poſtulaſti, col. 6. uer. põt inferri ad dubiũ, ⁊. de reſcrip.

b Remunerationem. No. unũ eſſe dtum obligatiõis antidoralis, & uide etiã. ⁊. in 1. gl. & duos alios no. in ru. ⁊. eod. & ad hoc facit, ꝙ gñalius dicit Bart. in procœ. ffor in ul. col. C. de ſac. ſan. eccl. & ibi. d. ꝙ q libet res ꝓhibita alienari, põt tñ alienari ꝓ remunerãdis ſeruitiis, uel õbligatione ad antidora.

SEB. SAPIA.

c Prohibitus. Vide multa ꝑ Alex. & Moder. in l. 1. §. ſi quis ædificiũ ff. de ope. no. nun. & per Iaſ. in l. 1º ciuile, col. 2. uer. tertio principaliter, ff. de iuſti. & iure.

SEB. SAPIA.

d Eccleſia. Illam gl. dicit ſingu. ad iſtud propoſitum d. Iaſ. in l. quoties col. 6. in 6. limit. C. de rei uẽ. & ibi aliqua ad propoſitum.

Vẽdidi tibi de hac. qõ. uide hic Petr. de Ancha. & Imo. & Paul. de Leaz. in commento. c. ſi uẽditor, in ult. col. de emp. & uẽ. per Bal. in ru. C. de cotrahend. emp. in. 12. q. in ulti. col. & Sal. in l. 2. in eo. ti. & adde quæ habẽtur in l. 2. in princ. & in l. Iulianus. §. ſi Titius, ff. de act. empt. & qđ ibi Bar. & Pau. de Caſt. in l. ſi ſeruum. §. 1. e. titu.

duci hoc dictũ ad qõnem. Pone, ꝙ eccleſia de iure ſpeciali pertinet ad collationẽ prælati inferioris. nunquid Eps poſſit illã alteri eccleſiæ unire? & uidetur primo ꝙ ſic: quia unio nõ concernit titulũ, ſed proprietatẽ. unde licet ius cõferẽdi[a] non pertineat ad Epm, pertinet tñ ius diſponendi de proprietate & rebus beneficii, quod non firmo, ſed remitto ad not. in c. ſicut unire, de exceſ. præla. ubi ponitur per Mod. q. notabilis, & quotidiana an Eps poſſit unire eccleſiã ſibi ſubiectã cuius collatio per ſuã negligentiã deuoluta eſt ad Papam, & cõiter tenẽt ibi Moder. ꝙ ſic, quia alio iure eſt deuoluta alio, iure unita. nam deuolutio concernit titulũ ſed unio cõcernit proprietatem, & eſt notabile dictum, & facit id quod dixi. ⁊. ſed remitto ad plenius no. in d. c. ſicut.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum de non infeudando de nouo non extenditur, quando prælatus vult integrare uaſallum in menſura deceptum, & nu. 3.*

2 *Alienatio ſeu infeudatio rerum eccleſiaſticarum eſt licita propter remunerationem.*

Succeſſor in dignitate tenetur ſatisfacere & ſoluere debita, quæ ob neceſſitatem ſuam contraxit prædeceſſor.

3 *Prohibitus ædificare non cenſetur prohibitus ædificium reintegrare.*

4 *Emptori decepto ultra dimidiam rei, non dico precij, quomodo ſubuenitur.*

5 *Fraus à nemine debet adhiberi in contractibus, maximè ad eccle.*

Eccleſia quando aliquid uendit, non debet recipere precium oblatum ultra ualorem rei.

6 *Donatio remuneratoria non uidetur pura donatio.*

Prohibitus donare non cenſetur prohibitus donare animo remunerandi.

7 *In uenditione alicuius prædij ſi fuit datus terminus ad menſurandum, & ad menſuratum denunciandũ uel ad menſurandum tantum, uel de hoc nihil fuit dictum, uel ad menſurandum abſque præfixione termini, an & quo caſu, & quanto tempore poſſit emptor, qui reperit ſe deceptum in re uendita à uenditore, agere contra eum.*

8 *Actiones perſonales non præſcribuntur cum mala fide ſpatio 30. annorum.*

9 *Vendens prædium expreſſis confinibus, & menſura, ſi reperiatur prædium in maiori quantitate, an poſſit illud plus repetere. Idem in emente, ſi reperit in minori quantitate.*

10 *Inueſtitura, quæ fit in præſentia rei, habet inſtar traditionis, & per ipſam transfertur.*

CAP. V.

PEr tuas. †Non obſt. iuro de non infeudãdo de nouo, prælatus integrare põt feudũ, ſi apparet uaſallũ in menſura deceptum. h. d. Communis diuiſio. Secunda, ibi: *nos igitur.* Caſus literalis. Quidam nobiles Florentini tempore ſchiſmatis tenuerunt Epiſcopum Florentinũ in domo ſua. Idem eps ſedata ſchiſmatis tẽpeſtate de mandato Alexãdri Papæ dedit in feudũ prædictis nobilibus quatuor modios terræ, & ſucceſſor ipſius, prout eſt moris, de certo feudo prædictos nobiles inueſtiuit, ſed cum & ipſi terrã illã menſurari feciſſent, nõ inuenerunt niſi duos modios, vñ petebant feudũ illud ſibi reintegrari. Dubitabat Eps, an hoc poſſet, cum non eſſent in poſſeſſione illius, ne de nouo uideretur conferre. Conſultus Papa rñdet, ꝙ eccleſia in actibus ſuis nõ dẽt fraudẽ adhibere, uel dolũ, unde ſecurè poterit feudũ integrare, cũ terra quatuor modiorũ illis fuerit aſſignata. Ber. No. 1. ꝙ imminẽte periculo corporali, licitè põt platꝰ ſe occultare deſerendo eccleſiam, & clerum. nõ ergo tenetur ſe exponere morti, ſeu alteri periculo corporali. Nã ſi iſte Eps in hoc deliquiſſet, non fuiſſent illi nobiles qui eũ occultauerunt, remunerati, & prædicta intelligo procedere, qñ ſolũ quæritur perſona prælati. ſi autem quæreret tota eccleſia, nunquã prælatus licitè poſſet deſerere eã ſeipſum occultando, uide plenè per Inno. in c. niſi cum pridem, de renũ. †Nota unã licitã cãm alienãdi, ſeu infeudandi bona eccleſiæ. ſ. ꝑ remunerationẽ[b] ſeruitiorum impenſorum nedũ eccleſiæ, ſed prælato ipſius eccleſiæ, & qđ intelligo, qñ cõtẽplatione eccleſiæ, & facit iſte tex. multũ ſin. pro his, quæ dixi in c. ex præſentiũ, de p̃ g. & in c. 1. de ſol. ſ. ꝙ debita cõtracta pro ſuſtentatione prælati ſunt ſoluenda per ſucceſſorẽ in beneficio, q̃ uidentur ꝯtã ꝑ neceſſitate ſeu utilitatẽ eccleſiæ. Nam uides hic, ꝙ ꝑ ſeruitia impenſa perſonæ prælati ad ipſius cõſeruationẽ, alienantur de nouo bona immobilia ipſius eccleſiæ, fortius ſoluenda ſunt debita, maximè de reditibus eccleſiæ, conuerſa in ſuſtentationẽ prælati eccleſiæ, quæ limita, ut dixi in d. c. præſentiũ. No. ꝙ iurans non infeudare de nouo, inconſulto Romano Pontifice, nõ põt feudũ concedere, etiã ſubſiſtẽte cã legitima. Nã hic priꝰ eps infeudauit de mãdato Papæ, licet ſubeſſet legitima cã infeudãdi, de quo tetigi in c. ut ſuper, de reb. eccl. nõ alien. †No. ꝙ prohibitus aliquid cõcedere, uel fabricare, nõ vr ꝓhibitus[c] cõceſſum dudũ reintegrare, uel reficere opus iã cõſtructũ, qđ ruinã minat, ad hoc. c. cõſuluit. ⁊. de Iude. †Not. & tene menti ꝙ deceptus in quantitate rei, & etiã citra dimidiã rei debitã põt agere iure cõi ad ſupplementũ, ſecus, ſi deceptio ultra dimidiã iuſti precii interueniret i aliquo ꝯtũ, quia tũc iure cõi nõ datur remediũ, ut in c. cũ dilecti, & c. pe. de empt. & uend. & in l. 2. C. de reſcind. uẽnd. & põt eſſe rõ diuerſitatis, quia deceptio in quãtitate rei non eſt ita perpendibilis, ſicut deceptio in ualore. vñ dolus re ipſa, uel ex propoſito adhibitus in primo caſu magis operatur, quã in ſecũdo, & de hoc aliquid cũ gl. †Not. ꝙ eccleſia non dẽt in ſuis actib. fraudẽ adhibere, ad hoc quotidie allegat hoc. c. ñ tñ arbitreris, ꝙ pſonæ priuatæ licitè põt fraudẽ adhibere: q̃a bona fides exigit in omni ꝯtu, ut in l. bonã fidẽ, C. de act. & obl. Eccleſia tñ dẽt per maximè in ſuis actibus puritatẽ adhibere, facit qđ in ſimili hr̃ in cle. cũ dilecti, de renũ. & ꝑ hũc tex. dicit gl. no. 10. q. 2. hoc ius, qđ eccleſia[d] nõ dẽt recipere preciũ oblatũ ultra iuſtũ ualorẽ rei uenditæ. †In gl. 1. in fi. & uide bo. tex. cũ gl. 12. q. 2. quicunq; ſuffragio & facit iſte tex. ꝙ cõceſſio remuneratoria non uideat pura donatio, & ꝙ prohibitus donare, nõ vr prohibitus pro ſeruitio remunerando aliquã rẽ donare. Nã res eccleſiæ prohibent donari, ſeu infeudari, ut i c. 2. de feud. & c. nulli, de reb. ecc. non alienãdis. & tñ hic infeudantur ꝑ ſeruitia eccleſiæ impenſa, facit ad ea, quæ dixi. ⁊. eo. ſuper rub. †In gl. in uerſ. *inuenerunt.* no. gl. & ex dictis docto. hic ſunt aduertẽdi quatuor caſus. Primus, qñ terminus fuit præfixus ad menſurandũ, & ad denuntiandũ ſibi, & inquantũ læſio ſeu deceptio cõtigiſſet, & tũc intra terminũ oportet, ꝙ fiat menſuratio, & denuntiatio. vñ poſt terminũ non audictur deceptus, ut in l. qui fundũ, alle. in gl. Secũdus caſus, qñ fuit præfixus terminꝰ ſolũ ad menſurandum, & tunc ſatis eſt, quòd in termino res menſuretur ad hoc, ut poſſit agi poſt terminum, quia ſatisfactum fuit in termino. Tertius caſus, quando fuit actum, ut res menſuretur: ſed non fuit adiecta certa dies, & tunc expectantur. 60. dies, argu. optim. in l. quòd ſi nolit, §. penult. ff. de ędil. edic. Quartus caſus, quando nihil fuit dictum de menſuratione, & tunc poteſt deceptus agere uſque

uſq; ad 30. an. quia tanto tpe durant actiones perſonales, l. ſicut, C. de præſcrip. 30. an. & dicit Hoſt ꝙ de iure canonico poterit ſemper agi ꝑ malã fidẽ decipientis, ut in c. fi. de p̃ſcri. †Et no. ſin. hoc dictũ, ꝙ in actionibus perſonalibus nõ
8 currit p̃ſcriptio cũ mala fide debitorũ ꝯ dictũ Bar. in l. ſequitur. §. ſi uiã, ff. de uſuca. & uide motiua pro & ꝯ per ea, q dixi in d. c. fin. & intellige hoc dictũ Hoſt. qñ interceſſiſſet deceptio ex propoſito: ſecus ſi re ipſa, quia tũc nõ eſt in aliqua mala fide, & in hoc caſu nõ parificañ deceptio ex propoſito, & re ipſa, licet in multis caſibus ſecus ſit, & ſic procedit tex. in d. l. ſi quis cũ aliter, ff. de uerb. obl. & hæc ſunt notabilia nõ ſolũ in terminis. c. ſed in quibuſcunq; rebus, ſeu
9 ꝯtibus, in quibus alter ꝯhẽtiũ decipit in quãtitate rei. †Et circa p̃dicta põt applicari qđ notabilis. Pone, ꝙ uendidi ti
a biafundũ expreſſis cõfinibus, & declarata mẽſura terræ, ut puta dixi, ꝙ erat duorũ modiorũ, nũquid ſi reperit in maiori quantitate, illud qđ eſt plus cedat uenditori, uel emptori?
b & in hac. q. cõſuluit Old. & hr̃ conſi. 32. b & inter cætera dixit in cõcluſione, ꝙ qñ loquẽs utit terminis denotantibꝰ certũ numerũ, ſeu certã mẽſurã, & tunc nõ uenit, qđ eſt plꝰ ſicut e ꝯ deceptus in numero, uel mẽſura agit ad ſupplemẽtũ, ut hic. Qñq; utitur quis terminis denotãtibus ſpeciem, ſeu certũ corpus, licet adiiciat certũ numerũ, uel menſurã, & tunc id, qđ eſt plus, cedit emptori: quia mẽſura uel numerus hoc caſu vr adiectus cã demõſtrationis, & falſa demonſtratio nõ uitiat, ut. l. falſa demõſtratio, ff. de cond. & dem. exẽplũ. uendo tibi talẽ fundũ ſic confinatũ, qui eſt triũ modiorũ. Exẽplũ primi caſus, põt intelligi in iſto tex. ut ſi dixi
10 uẽdo tibi terrã quatuor modiorũ in talibus cõfinibus &c. & hoc no. †In gl. in uer. *poſſeſſionem.* Not. gl. quia quotidie allegãt, iuncto tex. ſed ut dicunt doct. & bene iſte tex. potius probat ꝯriũ. Nã ſolũ probat, ꝙ nõ erant iſti nobiles in poſſeſſione terræ duorũ modiorũ, qui deficiebant in poſſeſſione, ergo terra aliorũ duorũ modiorũ, de qua fuerunt inueſtiti, cõſiſtebat in poſſeſſione, & ſic potius probat, ꝙ per inueſtiturã transfertur poſſeſſio[c]. Sed intellige quando inueſtitura fit in præſentia rei, de qua inueſtitur; quia tunc habet inſtar traditionis. l. quod meo, ff. de acquir. poſſeſ. ſecus, ſi in abſentia rei, & de hoc dic, ut plenè no. in c. 2. de cõſue. & c. trãmiſſam, de elect. aliquid tetigi in c. authoritate, de inſti.

SVMMARIVM.

1 *In donationibus fit latiſſima interpretatio.*

Clauſula onerosa poſita poſt plures donationes, reſpicit tantum proximam donationem. 6.

2 *Probatio per inſtrumenta dicitur euidens.*

Euidenter dicitur fieri, quod fit per uerisimiles coniecturas.

Mens contrahentium colligitur ex tenore & ſerie inſtrumenti, & in omnibus diſpoſitionibus dubijs recurritur ad mentem diſponentium. 3.

4 *Interpretatio plena fit in contractibus, in teſtamentis plenior, in beneficijs pleniſſima.*

5 *Beneficia licet latiſſimè interpretentur, tamen eſt uerum, quando concernunt præiudicium ſolius concedentis, & non alterius. Item quando non deuiant à diſpoſitione iuris communis.*

6 *Diſpoſitio dicitur odioſa & ſtricti iuris, quia deuiat à diſpoſitione iuris.*

7 *Clauſula, etiam onerosa in fine poſita, reſpicit omnia præcedentia, niſi ipſa haberent ſuas determinatas clauſulas, excepto in beneficialibus, in quibus reſpicit tantum caſum proximum.*

CAP. VI.

d † CVm dilecti. In donationibus pleniſſima fit interpretatio, & ob hoc clauſula onerosa poſt multas donationes appoſita; proximã donationẽ tm̃ reſpicit. h. d. & ẽ caſus[e] ſingularis ſm iſtũ intellectũ, ſed ſm aliũ intellectũ ſummã ſic. Clauſula onerosa poſt duas, uel plures donationes poſita proximã tm̃ reſpicit, nõ ſuperiorẽ, quæ habet ſuam, clauſulam. h. d. Et hęc lect. etiam no. ſed non tantum, ſicut prima nec eſt ſpeciale in donatione, ſed idẽ eſt in qualibet clauſula appoſita in fine cuiuſcunq; diſpoſitionis, ut. ⁊. clarius uidebitur. In prima ponitur iudicium deciſa conſultatio. In ſecunda Papę rñſio, ibi: *mandamus.* Caſus literalis. Quidã nobilis cõtulit quaſdã terras piè & ſimpliciter ſine aliqua donatione pro remedio animæ ſuę in eleemoſynã monaſterio de Melios. Itẽ aliã terrã dedit eidẽ monaſterio ſub cõditione pẽſionis, ut ſi fortè penſio debita non ſolueretur, redigere poſſet terrã illam in foreſtã. Alanꝰ dicti nobilis filius donationes illas uolebat per uiolentiã redigere in foreſtã. ſuper hoc fuit cã cõmiſſa iudicibꝰ. b Iudices examinato negotio dubitauerũt pro qua parte deberent ferre ſententiam remiſerũt cãm cũ inſtrõ donõnis ad Papã. Et rñdetur, ut i litera. Ber. †No. 1. ibi: *cum ex tenore inſtrumenti euidenter. &c.* ꝙ ꝓbatio facta per inſtrm dr̃ euidens, & ſic ubi requiritur probatio euidens, non requirũtur neceſſariò teſtes: ſed ſufficit inſtrumentũ. Pro quo facit, quod no. Inn. & Hoſt. in c. 2. de cõfir. uti. & in c. ex inſinuatione, de appella. & uide tex. no. in l. licet de leg. 1. ubi patet, ꝙ probatio etiã cõiecturalis, dr̃ euidẽs, & ſi bene põderat iſte tex. hoc idẽ probat. Nã in inſtrõ iſto non dicebatur apertè, prout Papa hoc decidit ſed ex coniecturis Papa dicit hoc euidenter apparere ex ſerie inſtri, qđ bene not. Non ſolũ ergo inſtrm apertè loquens inducit euidentẽ probationẽ, ſed etiam ex coniecturis, & ex tenore inſtrumenti colligitur mens diſponentis. Not. 2. ex hoc, & ex tex. ibi: *mens & intentio,* ꝙ in diſpoſitionibus dubiis, etiã in donatione, debemꝰ primo recurrere ad cõiecturãdã mentẽ diſponẽtis. nõ ergo fauore donatiõis debemus ampliare materiã ꝯ mentẽ donationis, facit. l. ſemp in ſt. ꝓbonibꝰ, ff. de reg. iur. & regula, in obſcuris, lib. 6. No. 3. ꝙ laicus in donatione, quã facit eccleſiæ, põt apponere pactũ de ſoluendo certam penſionem hęredibus, uel ꝙ res donata incidat in cõmiſſum, ſi pacta nõ obſeruẽtur, facit qđ legitur & no. i c. uerũ, de cõdi. app. †No. 4 tex. in fi. qui quotidie allegat, ꝙ in ꝯtibus nõ fit ſtricta interpretatio, ſed plena, non tamen plenior, nec pleniſſima. In ultimis uero uoluntatibus fit plenior, & nõ pleniſſima, in donationibus, uel beneficio fit nõ ſolũ plena, & plenior, ſed pleniſſima. Ex quo no. ꝙ legatũ nõ ꝑ omnia ſortit naturã donationis, licet lex ciuilis dicat, ꝙ legatũ eſt qdã donatio a teſtatore facta: nã ut uides hic, ñ fit ita largiſſima i terpretatio i legato, ſicut i donõne purè facta, qđ bñ no. Et eſt rõ diuerſitatis[f] ſm doct. inter oẽs iſtos tres caſus. Nã ꝯtus inducit obligationẽ, ex utraque parte, ut in l. Labeo. la. 2. ff. de uerb. ſig. iõ dẽt ſeruari æqualitas. vñ non dẽt fieri ſtricta interpretatio in fauorẽ unius, & i odiũ alterius, nec nimis larga, ſed plena. Secũdo caſu. ſ. in legato, res deponit i fauorẽ legatarii tm̃, vñ eſt quaſi quoddã beneficiũ, ideò fit interpretatio largior, quã in ꝯtu. donatio uero exercẽt pro quadã liberalitate & munificentia; ut. l. 1. ff. de don. ideo præſumendum ẽ, ꝙ ſicut fuit largꝰ in donãdo, ita intel-

SEB. SAPIA.

a Vendidi tibi. uide multa alle. per do. Ia. in l. cũctos populos, in 1. col. in lect. Paduana, C. de ſum. trini. & fid. catho.

b Conſil. 32. alias. 245. ubi loquitur in legato vel donatione, ſecundũ Immol.

ZACHARIAS.

c Per inueſtiturã transfertur poſſeſſio. Adde iſtum in ca. cũ inter, nu. 5. & quod ibi poſui in apoſt. ad ipſum in uer. fuerat inueſtitus, deren.

SEB. SAPI.

d Cum dilecti. uide ad materiam multa per Feli. in c. cauſam, col. 5. de reſcrip.

e Et eſt caſus. Iſte text. allegatur, ꝙ relatio cauſę debeat fieri ad proxima tantum, nõ ad ꝑcedentia omnia, ſed in contrariũ eſt text. in l. ſi. ff. de re. du. ideo ibi uide Barto. & magiſtralem doctrinã, quam ſuꝑ hoc tradit Bart. poſt gl. in l. ſi idẽ cum eo. §. ſi. ff. de iur. om. iud. Iſtam quęſtionem aſſignat etiã Albe. de Ro. poſt antiquos per eũ ibi relatos in l. ſi. ff. de conſt. princi. in 5. col.

f Diuerſitatis. Iſta etiã ponit idem Panor. in conſ. 2. in 4. col. & in conſil. 99. inci. in cauſa & quæſtione, q̃ in præſentia uertitur, in 3. col. & in ca. ſuper eo, in princi. per illum tex. ⁊. de offi. del. Et ꝙ in præiudiciũ iuriũ tertii, debeant beneficia ſtrictiſſimè interpretari, uide bo. tex. in c. ex tuarũ, de author. & uſu. pa. & idẽ dicit Io. An. in c. cũ olim, de uer. ſig. & uide Bal. i l. ſi. ff. de cõſti. prin. ubi dicit, ꝙ ſi princeps aliquid dat, uel confirmat, ſemp dẽt intelligi ſaluo iure alterius, & ad

hoc uide omnino eundē Bal.in tit.de pace cōſtā.in.31.col. ſup uer. poſſideāt,ubi ponit pulchra uerba ad propoſitū,& uide ēt Bal. ī c. 1.§.fi.q̄d ſit inueſti.& ī d.l.fi.ubi dicit, ꝙ Princeps cōcedēdo bñficiū nō vult cooperire unū altare, & aliud diſcooperire.l. aſſiduis, C.q̄ po.in pig.ha.facit ēt tex.no.in c.quāuis,de reſcr.in.6.uide Bar. & doct. in l. Gallus.§. & quid ſi tātum,ff. de liber.& poſthu. Et iſta sūt notanda ad practicam, maxime pro conceſſionib⁹ aquarum, quas quotidie faciunt principes,quia debent intelligi ſaluo iure & præiudicio alterius l. Labeo. §.1. ff. familię erciſ.Et adde prędicta procedere,etiam ſi beneficium cōcedatur pupillo,uel minori,tamen adhuc intelligitur ſaluo iure tertii, & ſine præiudicio tertii. Text. eſt ad hoc no in l.puberi. ff. de adm.tu. ꝑ quē ita dicit in terminis Bar.in l. idēq; in prin.ff. qui potio. in pigno. ha. Et ideo dicūt fortius Cōpo. & Ioā. An.in ca. cauſam, quæ, de reſcrip.& tene bene menti; quia eſt bonū dictum, ꝙ ſi Papa cōferat alicui beneficium eccleſiaſticum cum clauſula, non obſtante collatione alteri, facta intelligitur de collatione inualida alteri primo facta. Sed ſi eſſet ualida intelligeretur ſibi derogatū,& ſequitur do. Alexan.de Imo.in conſil. 277. incip. uiſo titulo quæſtionis,in.2.col.Intellige p̄dicta,niſi Princeps expreſſe diceret,non obſtāte dāno,uel p̄iudicio tertii.§.ſi quis a principe,hic alleg. per iſtū.Quod ultimum intelligi dēt,& nunq̄ obliuiſcaris,qñ eſſet paruū præiudiciū,ſecus,ſi eſſet magnū præiudiciū tertii, quamuis Princeps expreſſe diceret ſe cōcedere cū p̄iudicio tertii,gl.ē ualde no. in l.ſed cū ab hærede,in gl.fi.ff.ad Treb.quā ibi null⁹ ad hoc pōderat,facit gl.in l.ſeruitutes.§.publico,ſuper uer.in cōmo.ff.de ſeru. & ita expreſſe no.d.Flo.in c.mādatū,in.7.no.ꝑ illū text.de reſcri.& d.Bar.Veron.in.tract.ſeruitu.ruſti.in ti.de aquæ duc.ubi ēt dicit,ꝙ ſufficit clauſula generalis,etiā cū præiudicio tertii,licet nominatim nō exprimatur ille tertius,quę diligēter no.ſunt quia tota die occurrūt ad allegādū,& iſta ſic recollegi ſub ſt.Iaſ.de May. dū legeret dictā l.fi.& p̄dicta īduco ad qōnē no.& quotidianā, q̄ hic poſſet cōtingere de facto.Pone,ꝙ illuſtris Princeps noſter, uel cōitas aliqua imponit aliquā collectā,ſeu onus cōitati ſibi ſubiectæ de ſoluēdo decē milia,diſtribuēdo inter hoīes per æs & librā. deinde princeps facit exēptos aliquos,ne teneātur cōtribuere ad iſtā collectā ſeu onera,an exceptio p̄iudicabit ipſi principi,an aliis de cōitate,ita,ꝙ cōitas teneatur integrā collectā ſoluere, ēt ꝓ illis exemptis? Bar.ī l.ab oībus,in prin.ff.de leg.no.ex illo tex.ꝙ ſi cōmitatenſes teneātur ſoluere ſalariū prætī & exēpta fuerit q̄dā uilla, tñ reliq̄ tenētur totū ſoluere & pro illis exēptis per illū text.poſt Iaco. de Are.& Arg.& Pet.de Anch.in cle.præſenti,de cenſi.tñ in ꝯriū faciūt prędicta,quia beneficia & priuilegia ſunt ꝯ ipſum principem interpretanda ſecundum doctrinam Inno.hic & ita determinat Spec. in titu.de cenſi.§.primo,uerſi.quid ſi aliqua communitas,& dicit Paulu.de Caſt.in l.auus,ff.de pactis,ꝙ iſtam partem uidit obſeruari,qa priuilegia & beneficia ſunt,ut dixi,contra ipſum interpretanda,& iſtam ultimam opi.tenet Guil.Ray.Albe.& Ange.in l.ſi unus.§.itē ſi pacti. ff.de pac. & Bal. & Lu. Ro. in.d.l.pacti.in.§.ſed & ſi generalis & Bart.in l.autē, in ulti. colum.de exceptio. rei iud. & Ioan.And.in.c. ꝑuenit, & ibi alii poſt eum, de immunitate eccleſi. Idem tenet latè Abbas noſter Panor.in c. accedentes, de præſcript. Ludo. Rom.in.l. 4.in princi.de regu.iur.& do.Alexan.in conſi.319. incipiente, in occurrenti caſu, in penul.col.Sed tenenda eſt concordia ſecundum dominum meū do. Iaſ.in. d.l. auus, quā tradit nobis Imo.i.d l. ab omnibus. Quòd aūt collecta debebat ſolui ipſi principi, qui aliquem fecit exemptum, & tunc prçiudicat principi,& ñ cōmunitati, quia exemptio Principis non debet redundare in dānū tertii, & ſic communitatis, ſed in ſuum.d. §. ſi quis a principe. Aut iſta collecta non erat præſtanda Principi, ſed tertio, ut in exemplo Bart. in l. ab omnib⁹,quod retuli.ſ̄. & tūc uno exemptu communitas ad totum teneatur.

lexit uerba ſua largiſſimè . nā potuit iſte
reſtringere diſpōnē,ſi uoluiſſet, ſed teſta
tor qñq; impedit⁹ cogitatione mortis,ñ
5 ualet oia ſubtilr deliberare. † Et ultimò
ſcias,ꝙ ſm not.dictū Inno.id,quod dr in
beneficiis eſt fiēda pleniſſima interpreta
tio,dēt intelligi,qñ alteri nō ſit enorme
a prçiudiciū [a]:ſed agitur ſolum de prçiudi
cio concedentis , vñ in præiudicium ter-
tii nō hēt locū illa pleniſſima interpreta
tio.Et pro hoc adduco tex.in l.2 § ſi qs a
principe,ff.ne quid in loco publico, & in
c.cū dilectus,de cōſu. Itē do aliā limita-
tionē,ut procedat in beneficiis nō deuiā-
tibus a iure cōi.Nā omnis receſſus à iure
cōi eſt odioſus. ideo dicimus ꝙ diſpenſa
tiones ſunt ſtricti iuris,ut in capitulo,qđ
dilectio,de cōſangui.& affi.& in c.1. & 2.
de fil.præsby.lib.6.& uide bonā glo. in c.
ordinarii,de offi.ordi.lib. 6.& de mā vi-
6 de qđ dixi in c.olim,de verb ſign.†In gl.
in verb.*ad ſuperiorem*,ibi: *una pure , & ſine*
aliqua conditione , & ex his uerbis colligit
primus intellectus, ſm quem primo loco
ſummaui,ut intelligamus,ꝙ donationes
ſuperiores erant purè factæ ſine aliquo
onere & determinatione,ſed ultima do-
natio in fine inſtrī poſita habebat onus
pēſionis,& ſuā certā determinationē an
nexā , unde cła oneroſa in fine poſita in
dubio refert ad ultimā donationē dun-
taxat,quæ habebat determinationem &
on⁹ annexū,qa nō eſt ueriſimile, ꝙ dona
tor uoluerit onerare priores donationes
ita liberè factas,ſm hunc intelłm, quē ſe
quit Inn.pone ſic caſum.Donator uſus ē
his verbis,dono monaſterio fundū Titia
nū,itē fundū Sēpronianum,& uolo,ꝙ ex
eo ſoluat monaſteriū quinq; mihi,& hę-
redi meo , & ꝙ poſſim ibi habere uſum
uenādi,uel fortè dixit , ꝙ ſi non ſolueret
quinq; ſolidos cōpeteret ſibi facultas re
ducēdi locū in foreſtā . Et de hac ultima
cła oneroſa erat dubiū , ſed decidit mō
7 prędicto ꝑ regulā ſuperiorē. † Et ex his
hēs notabilē limitationē ad iura , q̄ uo-
lūt,ꝙ cła in fine poſita,etiam oneroſa re
ſpicit omnia pręcedētia,ēt ſi ſint diuerſa
negotia,ut patet in c.inquiſitioni,de app.
Illud.n.non procedit in pluribus dona-
b tionibus in eodē inſtrō factis[b]. Aduertē
dū tñ,ꝙ hæc litera loquit,qñ ultima , do
natio habebat onus annexū & quādā de-
terminationē incertā.Nā hæc reddit cō
iecturā,ꝙ cła oneroſa referat ſolū ad ul-
timā donationē oneratā.Si uero oēs do
nationes eſſent purè facte, nō uideo tunc
rōnē , quare magis cła debeat referri ad
pręcedētē,quā ad ſuperiores. Et ſic limi
tarē hūc intellectū gl.& ſummarium pri
mo dictū facit qđ in ſimili no.Bar.in l ta
lis ſcriptura,ff.de leg.1.& qđ dixi in c.ſe
cundo requiris,de app. Secundus intelle
ctus colligit ex dictis Hoſti. qui intelle-
xit tex.ꝙ in prima donatione fuit dictū,
ut illa eſſet libera & immunis a uexatio-
ne ſeculari,uñ nō eſt ueriſimile,ꝙ clauſu
la oneroſa in fine poſita debeat referri
ad illā donationē,quia quodāmodo do-
nator fuiſſet ſibi ꝯrius, qđ non eſt ueriſi-
mile arg.l.nā ad ea,ff de cōdi. & dem. &
iſte intellectus ē ueriſſimus & ſentit Spe
cu.in ti.de inſtr edi.§.nūc autē,uer. item
accipe.Et potes ex hoc intellectu ſumere
unā cōcluſionē,ꝙ ubi plura negotia inſe
runtur in eadem diſpoſitione, quorū ali-
qua habent ſuas determinatas clauſulas,
tunc clauſula in fine poſita non refertur
ad negotia iā qualificata,pro hoc qđ no.
in d.l.talis ſcriptura,hæc not. Abba.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus,qui de conſenſu capituli conceſſit libere aliquam eccleſiam alicui loco pio , ex qua ipſe episcopus percipiebat certos fructus, cenſetur illos donaſſe ſed quid ſi ipſe nihil percipiebat,uide nu.8.*

ANTO. FRAN. De beneficio Principis,an intelligatur cum præiudicio alterius, dicas,quòd tale beneficium latè eſt interpretādum contra ipſum Principem,ut in.l.beneficium, de conſtitu.principi.& habetur in.l.nec auus,& ibi per Bald.C. de emanci.libe.& per Inno.in cap.cum dilectus,de conſue.& per Barto.in l.ſecunda.C.de bo.uacan.lib.10.& in l.quando,C.de inoffi.teſtam. Sed quo ad prçiudicium tertii dicas,quòd nunquam ſic Princeps uellet tertio præiudicare, neque ſibi auferre ius ſuum , niſi forſan reſcriberet cum clauſula ex certa ſcientia & motu proprio,ut habetur in.l.quoties, C.de preci.impe.offe.& in.l.fi.C.ſi contra ius,uel utili.publi. & hu de quæ habentur in cap.ex parte tua,de offi. deleg. ubi aliquid per d.Abb.& plenè per do.And. Barba.

a SEB. SAPIA. Enorme præiudicium.uide Feli.in.c.cām, col.9, ſ̄.de reſcr.Deci.in.c.quæ in eccleſiarum,col.7.& col.12.uer. quarta declaratio,ſ̄.de conſti.& Abb.in conſi.1.in.4. col. in.1. uolumine, & in conſil.99.incipiente,in cauſa, in tertia columna eodem uolumine.Iaſ.in l.fi. circa princi. C.ſi contra ius uel utilita. publicam & in.l.quoties,in ſecunda columna.C.de rei uendicatione, Alex.in conſi.35.in quarto uolumiue.

b SEB. SAPIA.Factis.Iſtud dictum ſequitur Alex.in conſi.48.incipiente,ſuper hæſitatione,de qua quæritis,columna quinta, & columna ſeptima in 1.uolū.& Iaſ.in l.1.col.2.uerſiculo quiuto limita,C.de libe.pręteri.

Epiſcopus

episcopus percipiebat certos fructus, cenſetur illos donaſſe ſed quid ſi ipſe nihil percipiebat,uide nu.8.

2 *Epiſcopus ſi conceſſit alicui monaſterio eccleſiam de conſenſu patroni , cenſetur patronus donaſſe ius patronatus .*

3 *Concedo,iſtud uerbum de ſuo proprio ſignificatu, non inducit translationem dominij .*

Conſentientes alienationi rei,in qua habent ius,cenſentur illud ius donare,ſecus ſi taceat.

4 *Epiſcopus de iure communi nullam portionem percipit de eccleſiis inferioribus ſed de iure ſingulari percipit.*

5 *Epiſcopus non poteſt transferre ius ,quod habet in aliqua eccleſia inferiori in locū pium ſine conſenſu capituli,quia ſapit quandam ſpeciem alienationis.*

6 *Legans ſcienter rem alienam,cenſetur legaſſe æſtimationem rei , ſi uero habebat aliquod ius,illud cenſetur legaſſe .*

7 *Qualibet eccleſia particularis tenetur dare Epiſcopo ſuo ſingulis annis duos aureos .*

8 *Donatio interpretator ſecundum qualitatem donantis & donatarij.*

CAP VII.

1 PAſtoralis. †Si Eṗs in eccleſia,quā de con-
ſenſu capituli pio loco cōceſſit,
percipiebat certos prouentus,illos donaſſe videt
oēs alii prouentus præter cathedraticum cedunt
pio loco,& ſi Eṗs conceſſit de cōſenſu patroni, intelligitur
patronus donaſſe ius patronatus.h.d. In prima cōſultatio.
In ſecūda rñſio,ibi:*nos*.Caſus literalis. Eṗs de conſenſu pa
troni conceſſit eccleſiā quandā quibuſdā religioſis ſub hac
forma:Concedimus uobis talē eccleſiā,quærit,utrū eo ipſo
videat in eorū uſus fuiſſe cōceſſa,uel ſolūmodo ius patrona
tus? rñdetur,ꝙ ſi eṗs eccleſiā illā illis conferat de conſenſu
patroni,patronus vr conferre,qđ ſuū eſt. ſ. ius patronatus,
& eṗs conferre vr,quod tēporaliter obtinet in ipſa eccleſia
ut ſi aliquā portionē fructuum eiuſdē eccleſię percipiebat,
portio illa conuertitur in eorū uſus.Si uerò de fructibus il-
lius eccleſiæ nullā percipit eṗs portionē, oēs prouentus p̄-
ter cathedraticū cōuertūtur in uſus monachorū , ſed ut eṗi
donatio ſit legitima,conſenſus capituli ſui eſt requirēdus.
2. Ber.†No.1.& tene mēti ꝙ uerbū concedo, [a]ex ſuo proprio
a ſignificatu nō inducit translationē dñii rei conceſſę.Nam
uides hic,ꝙ eṗs dicēdo;Concedimus uobis talē eccleſiā,nō
vr conceſſiſſe oē ius , qđ hēt in ea,ſed ius quoddā ſingulare
ut puta penſionē,uel quid ſimile,& facit.ca.fi. de præca.ſed
ubi nō pōt operari trāslationē iure ſingulari , tūc operatur
omnimodā iuris cōcedentis trāslationē.†No.2.ꝙ cōſentiē
3 do quis donationi alicuius rei,vr concedere ius , qđ hēt in
re,ſicut patronus cōſentiendo donationi eṗi, vr concedere
ius patronatus,qđ hēt in eccleſia patronata. Facit qđ not.
in l.Caius,ff.de pig.acti.ſecus uideretur, ubi ſimpliciter ta-
ceret per.l.ſicut,ff.quib.mod.pig.uel hypo.ſol. & qđ no.in
c.nonne,de præſum.†No.3.ꝙ eṗs qñque percipit in eccleſia
4 inferiori certā portionē fructuū,& hoc eſt de iure ſingula-
ri.Nā de iure cōi nullam portionē ſibi uendicat,ut.10.q.3.
c.1.& c.2.& c.conquerente,de offi.ord.†Vltimò not. Eṗm
5 non poſſe ius,qđ hēt in eccleſia inferiori,transferre etiā in
locū pium ſine conſenſu capituli, etiā ſi illud ius cōſiſtat in
perceptione temporalium.Et eſt rō,quia eſt quędā aliena-
tio iurium eccleſiæ,quam non facit eṗs ſine conſenſu capi-
tuli,ut in c.ſine exceptione. 12.q.2.An autē ualeat conſue-
tudo in ꝯriū,doct.hic ꝙ non,& pro hoc uide text.cū glo.in
cle.ſi una,de rebus eccl.nō alien.Et uide qđ dixi in c. nulli,
de reb.ecc.nō alien,ſecus eſt in collatione eccleſię iure titu
li.Nā ibi pōt pręſcribi aſſenſus ſeu cōſiliū capituli,ut in c.ea
noſcitur,de his,quę fiunt a pręla.Et rō diuerſitatis eſt, quia
in hoc caſu nō fit alienatio iuriū eccleſiæ,ſed cōceſſio tꝑa-
lis & neceſſaria,ſed in caſu priori ꝯtingit alienatio, qđ no.
†In gl.1.ibi;*quod ſuum eſt, intelligitur conceſſiſſe.* hoc dictū ui
6 detur ꝯ tex.quia eṗs cōcedēdo eccleſiam ſimpliciter, nō cō
cedit qđ ſuum eſt,ſed tm̄ ius ſingulare, ſi qđ obtinet in ec-
cleſia;& quare hoc dicā cū gl.pen.Et inquantū gl.opponit.
de.l.Meuius,in §.ult.dic ꝙ legādo rē alienā, vr in dubio le-
gaſſe ęſtimationē,qa nullū ius hēt in re legata , ad qđ poſ-
ſet referri legatū, ſed ſi hr̄et aliqđ i⁹ ī re,
tūc ſolū vr legare illud i⁹.l ſerui electiōe,
ff.de leg.1.Ita eſt hic in patrono, quia cō
ſentiendo vr ius ſuū concedere,ut not.in
fi.glo.In ſecunda, ibi:*quod ſi dormierit* Ad
hoc.c.& ſequentia iura rñde,ꝙ indefini-
ta nō ſemꝑ ęquipollet uniuerſali,ut ple-
nè no.in c.ut circa,de elect.li. 6. & quare
hic nō ęquipollet uniuerſali , dicā ſta-
7 tim in gl.ſeq.†In gl.ī uer.*præter cathedra*
ticum , ibi : *quantumcunque generaliter,&c.*
No.ex gl.iuncto tex.ꝙ Eṗs nō pōt ex to-
to eccleſiā a ſe eximere, & alteri ſubiice-
re , ſed ad minus ſemꝑ retinet iura enu-
merata in gl.vñ qa iuriſdōnē non pōt a
ſe abdicare, retinet in cōſequētiā cathe-
draticū,quia illud ſoluit in ſignum ſubie
ctionis,& honorē cathedræ.Et iō appel-
lat cathedraticū.nā quęlibet eccleſia te-
net dare Eṗo duos aureos annuatim:qđ
tñ in quibuſdā locis nō eſt in uſu.de hac
materia dic,ut plenè dicā in c. cū uenera
8 bilis, de cēſi.†Et in fi.gl.nō apertè ſoluit
ꝯriū,qđ poſſet formari ꝯ tex. quare cōce
dēdo eccleſiā ſimplr,vr nō cōceſſiſſe oīa
iura eccleſię credo ꝙ hęc fuit rō decidē-
di.Nā uerbū cōcedo,ut ſ̄.dixi, nō impor-
tat ex ſe omnimodā trāslationē dñii, iō
refertur in dubio ad i⁹ ſingulare, qđ Eṗs
hēt in eccleſia,ne conceſſio ex parte Eṗi
ſit et fruſtratoria,ſed qñ Eṗs nullū i⁹ ſin-
gulare ibi obtinet,tunc eadē rōne, ne cō
ceſſio ſit fruſtratoria,vr cōceſſiſſe oēs re-
ditus eccleſiæ in uſus proprios monacho
rū , quia nō apparet rō , quare magis de-
beat concedere certa iura,q̄ omnia , cum
omnia ſint eiuſdē conditionis & qualita
tis,arg.in c.cū in tua diœceſi.ĵ.de deci.&
uide Inno. hic,qui nititur limitare text.
multis modis , & inter cętera dicit , ꝙ ſi
hęc cōceſſio fuiſſet facta Archidiacono,
uel Archipresbytero,fuiſſet facta illa in-
terpretatio , ſcilicet ut eſſet ſubiecta eis
tanq̄ Archipresbytero, uel Archidiaco-
no,& ſic ſm iura,quę obtinent in aliis ec
cleſiis,ſed religioſi nō habēt iura in aliis
eccleſiis,ideo conceſſio eis ſimpliciter fa
cta intelligitur reſpectu redituū eccleſię,
ut ſic illos conuertant in proprios uſus,
reſeruata portione pro uicario, & mini-
ſtris eccleſię,iuxta ea quæ dixi in cap. de
monachis,de præb. Nam ſm Inn. dona-
tio debet interpretari ſecundum qualita
tes perſonarum donantium,& earū, quę
donationē recipiunt,quod not.& fac.qđ
not.in ſimili in cap.fi.de offi.Archi.

a Verbū,cōcedo.Vide de hoc uerbo,cōcedo,per eundem d. Abb.Panor.ī c.cū venerabilis,in.2.col.añ fi.cū cōcor.ibi additis.ſ̄. de exce

ANT. FRAN. De hoc uerbo,cōcedo,dicas,ꝙ in dubio intelligit,i.dono,niſi appareat aliqua cā,ex qua cōcedatur.l.uxori, in fi & ibi per Bar.ff.de leg.2.& plenè ꝑ Ale.in l.cū quid.in fi. 3. col.ff.ſi cer.peta. & in l.ſi pecuniā,in 9. col. ff.de cōdi.ob cau. & in. l. ſed ſi me. putē,in §.1. de cōdi.indebi.& in l.a Titio.de uer.obl. & ideo dicit Ale. ibi , ꝙ ſi peto a te equū commodato & tu dicas,concedo tibi equum, intelligitur in commodato per text.ī cap. paſtoralis,de don. Et eodē modo, ſi ego cōcedo tibi uſum pecunię uideor tibi illam mutuo concedere l. in uendentis , & ibi per Bald. in 5. opp.C.de contrahē.emp.& gl.in c. 1.de uſu.in 6. quæ dicit, ꝙ uerbū cōcedo,eſt generale & ideo præcedēte titulo habili ad trāſlationē dñii ī portat tranſlationē dominii,ut dixit Bald.in ca.1.ſi Titius;in uer.ſi de feu.fue.contro.uide d. Abbatē in.c. paſtoralis,de dona.ubi dicit, ꝙ cōcedens vr concedere ius,quod habet in re, quod ēt uoluit Bal. ī l.monumenta,C. de le. & uide Florē.in l. Proculus , ff. de uſufr.ubi dixit, ꝙ concedens uſumfructum caſtri, uidetur concedere eius dominium .

ZACHARIA.

Adde tñ, ꝙ quāuis dominii tranſlationem non inducat,ut hic,tranſfert tñ titulū habilem ad ipſi⁹ dominii trāſlationē ut per Flo.in l.arboribus.§. uſufructuarius,ff. de uſu fruc. & Bald.in c. 1.§.ſi Titius, uer. & no.ꝙ per uerbū ī tit.ſi de feu. fue. con.in feud.

SEB. SAPIA.

Concedo. Circa hoc uerbū,concedo,uide do.Iaſ. in l.1.ff. de conſt. princi.

SVMMARIVM.

1 *Sentētia lata in poſſeſſorio nō præiudicat in petitorio.*

2 *Notarius ſi in inſtrumento aſſerit quid fore factum ab omnibus de collegio,creditur ſibi,& dicenti contrarium incumbit onus probandi .*

a Subiicere. An autem ciuitas poſſit ſe ſubiicere alii ſine lnia Imperatoris, plenè Bal. ponit in ca. 1. ſuo cõmento, in 8. col. de iudic.
ANT. FRAN.
An ciuitas poſſit alteri ſe ſubiicere ſine licentia Imperatoris, dicas primo, ꝙ ciuitas poteſt concedi per Papam eũti contra Turcas, ut per Bartolum in. l. fi. ff. de actio. emptio. & in l. id quod apud hoſpites, ff. de lega. 1. & uide Oldr. in ſuo conſil. 264. dicas aũt, ꝙ ciuitates liberę, & quæ forſan de iure, uel de facto ſuperiorem nõ recognoſcunt, quibus per Barb. in. l. apud hoſtes, ff. de capt. nõ poſſuntſe alteri ſubiicere, niſi Imperatori, q dicitur eſſe dominus toti⁹ orbis, ut in ca. de precario, ff. ad le. Rhod. de iact. & ideo dixit Bal. in l. 2. in uer. ſed nũquid ciuitas, C. de oper. li. ꝙ ciuitas non põt recognoſcere in ſuperiorẽ aliũ, q̃ uerum ſuperiorẽ. ſ. ipſum imperatorẽ, tene tñ menti, quod dixit Alexã. in. l. 1. ff. ad leg. Iul. maie. poſt Car. in l. 2. eo. tit. ꝙ ciuitates nõ recognoſcẽtes ſuperiorẽ æquiparant ciuitati Romanę.
SEB. SAPIA.
b Quòd omnes. Qũo formari debeant uerba in inſtrumẽto ad hoc, ut ꝓbẽt cõſenſum uniuerſitatis interueniſſe, uide Feli. in c. cum oẽs, col. 17. uer. tertia declaratio, ſ. de cõ.
SEB. SAPIA.
c Turpitudinem propriã. De ueritate huius dicti latè examinat Alexan. in. l. iuſiurandũ, quod ex cõuẽtione. §. procurator. ff. de iureiur. & ibi etiã meminit Iaſ. col. pen. in 11. limitatione.

3 *Libellus, in quo petitur aliqua res quæ eſt ſolita habere pertinentias, nulla facta mentione de pertinentijs comprehendit etiam pertinentias, & ſuper eis etiam eſt ferenda ſententia.*
4 *Sententia ſuper acceſſorijs & pertinentijs poteſt eſſe generalis.*
5 *Allegans turpitudinem ſuam regulariter non eſt audiendus.*
6 *Confeſsio incidenter facta non præiudicat confitenti, ſed oportet, quod confiteatur principaliter propter illud.*
7 *Allegans turpitudinem propriam, quæ ex toto elidit ius aduerſarij, auditur.*
Exceptio ſi euidenter elidit ius actoris, poteſt iudex nõ audire actorẽ tanquam notorie iniuſtitiã fouentẽ.
Actor notoriè iniuſtitiam fouens non debet audiri.
8 *Religioſus locus ex quibus præſumatur.*
9 *Religioſus locus non præſumitur de neceſsitate, licet cognominetur ab aliquo ſancto.*
10 *Collegium licitum faciunt illi, qui tenent hoſpitalitatẽ in aliquo hoſpitali priuato, & poſſunt eligere aliquẽ in rectorem, & ſingulos actus collegij exercere.*
11 *Locare perpetuo operas ſuas nemo poteſt, quia eſſet ſpecies ſeruitutis, poteſt tamen quis ſe obligare perpetuo ſeruire alicui hoſpitali, etiam priuato, quia ineſt fauor ſpiritualitatis.*
12 *Hoſpitale poteſt fundari ſine authoritate Epi., & ita fundatum dicitur priuatum, & Epũs nil habet facere, niſi quia habet in eo ius uiſitandi, & uidendi, an omnia procedant ſecundum uoluntatem illius, qui mandauit conſtrui.*

CAP. XII.

INter dilectos. Poſſunt hoſpitalarii in prẹiudiciũ ſuum ſe & domũ ſuam alteri religioſè domui ſubiicere[a], & donare. hoc dicit ſm intellectũ gl. ſed extra glo. legitur alio modo ĩtelligẽdo, ꝙ iſtud erat hoſpitale priuatũ, de quo. ĩ. plenius. Et quatuor ſunt partes. In prima actorũ petitio. In ſecunda procuratoris & eorũ rñſio. In tertia, ibi; *attendentes*, cauſæ diffinitio. In quarta, ibi: *itaque*, proteſtatio, & eius rõ. Caſus litera. Inter hoſpitalarios ſancti ſepulchri & fratres hoſpitalis. S. Allucii uertebaẽ qõ ſuper ipſo hoſpitali, cũ iidẽ hoſpitalarii ſup poſſeſſorio ſemel & iterũ qõnẽ intẽtaſſent, ipſi ꝯriã ſñiam reportarunt, tãdẽ ad petitoriũ recurrerunt proponentes in p̃ſentia Papæ, ꝙ. G. quondã rector & fratres & patroni hoſpitalis S. Allucii habito cõi tractatu deliberarunt ipſum hoſpitale ſupponere hoſpitalariis ſupradictis, cõmittentes in hoc tribus procuratoribus uices ſuas, ut qđ ſup hoc per eos fieret, approbarent illi procuratores cũ hoſpitalariis taliter ſtatuerũt, ut aliq mitterenẽ ad ipſum hoſpitale, q eorũ nomine reciperent aſſignationẽ ipſius. Cũ aũt duo ex fratribus ad ipſum hoſpitale miſſi fuerũt, qui receperũt aſſignationẽ, & donationẽ hoſpitalis a magiſtro, & a procuratorib⁹ & aliis fratribus hoſpitalis, procurator hoſpitalis ex aduerſo rñdit, ꝙ prædicta donatio nõ ualebat, qa donatio illa facta fuerat a prẹdicto rectore & fratribus paucioribus periuris & excõicatis, multis ex aliis fratribus incõſultis, & in fraudẽ plebani de piſcia, qui ſup eodẽ hoſpitali ꝯ eos mouerat qõnẽ. Dñs Papa his & aliis intellectis conſiderans ꝙ fratres & patroni Allucii pro ſe imò potius ꝯ ſe ſuam turpitudinem allegabant, uidelicet excõicationẽ, periuriũ & fraudem ab ipſis cõmiſſam, & intelligens donationẽ ab ipſis hoſpitalariis factã purã & ſimplicẽ extitiſſe: quia deceptis & non decipientibus iura ſubueniunt, unde per ea, quæ depoſita ſunt ſe ꝯ propriũ factũ legitimè defendere ñ poſſunt adiudicauit hoſpitale prædictũ cũ omnibus pertinentiis ſuis hoſpitalariis ſancti Sepulchri: ita tñ, ꝙ p hanc ſententiã nullũ prẹiudiciũ generet diœceſano Epõ & plebano de piſcia, cũ res ĩter alios acta aliis obeſſe ñ dẽat. Ber. No. 1. quẽ poſſe ĩtẽtare diuerſo tpe poſſeſſoriũ ex diuerſis cauſis. Itẽ, ꝙ ſñia bis lata in poſſeſſorio etiã diſſimili, nõ prẹiudicat in petitorio. Not. 2. ꝙ p procuratores põt fieri ſummiſſio alicuius loci, ac etiã ſummiſſio recipi. Not. 3. ꝙ alienatio rei litigioſę ualet in præiudiciũ alienãtis, vñ non põt alienator allegare nullitatẽ in ſui fauorẽ, quia proponeret 2 fraudẽ, & turpitudinẽ propriam. †No. 4. ꝙ ſi in inſtrõ dr̃, ꝙ b omnes[b] de uniuerſitate fecerunt certũ quid, prẹſumiẽ ꝙ oẽs interfuerunt, licet per partẽ aduerſam hoc negeẽ, qđ not. Nã notarius non tenetur neceſſario in inſtrõ cõprehendere, ꝙ oẽs de uniuerſitate fuerunt prẹſentes: ſed prima frõte crediẽ huic relationi, & aſſerenti ꝯriũ incũbit onus probandi, & facit ad ea, quę dixi in c. quãto, de his, quæ fi. a prẹla. No. 5. tex. apertũ, ꝙ non auditur allegans turpitudinẽ pro- 3 priã etiã excipiendo, de quo. ĩ. latius. †Not. 6 ꝙ. ubi ſimpli- 4 citer petitur res, quę eſt ſolita habere pertinentias, põt adiudicari in ſñia cũ pertinentiis. Nam in libello nulla fuit facta mentio de pertinentiis. No 7. ꝙ in acceſſoriis & pertinentiis ſenteutia poteſt eſſe generalis. Oppo. ꝯ tex. Nam videtur, ꝙ iſta exceptio, ꝙ a paucioribus de capitulo fuerit facta donatio, eſſet admittenda, quia concludit donationem fuiſſe nullã, ad hoc. c. tertio loco, de proba. Solu. dicit Inno. ꝙ hoc non fuit probatum, licet obiectum. Nam potuiſſet hic capitulum ſancti Allucii allegare nullitatẽ donationis uel ex defectu ſolennitatis, uel ex defectu conſenſus capitularis, ſed non potuit capitulũ allegare periuriũ, uel excõicationẽ eorũ, qui interfuerunt in capitulo, quia tunc allegaẽ turpitudo propria in cõtẽptũ aliorũ. vnde licet contempti potuiſſent proſequi cõtemptũ, ut in c. qđ ſicut, de elect. & allegare periurium & excõicationẽ aliorum, ipſi tñ qui interfuerunt capitulo, non poterãt hoc allegare, qđ no. Nã ex p̃dictis hẽs, quas exceptiones potuiſſent proponere uniuerſitas, vel ſingulares ad ĩferẽdũ nullitatẽ act⁹. † In gl. in uerb. *turpitudinem*, ĩ fi. gl. In effectu tacitè ponit regulã, & expſſe excipit tres caſus. Regula ẽ, ꝙ allegãs turpitudinẽ ſuã ñ audiẽ. Sed fallit prio, ubi vertiẽ periculũ aĩæ. & no. hũc caſum gñalẽ, quia cõprehẽdit ſub ſe multos caſus. Secũdo fallit fauore eccleſię. hunc etiã no. ſed in ꝯriũ facit iſte text. Sol. nõ allegabãt iſti hoſpitalarii turpitudinẽ fauore eccleſiæ, ſed fauore perſonarũ, ne ſubiicerẽẽ hoſpitali S. Sepulchri. Tertius caſus fauore libertatis. ſed in ꝯriũ facit. l. iubem⁹, C. de lib. cau. vbi p̃iudicat cõfeſsio ꝯ libertatẽ, & ad. l. hic alle. dic, ut no. in d. l. iubemus, & p gl. in c. fi. de cõfeſ. nã confeſſio ibi nõ emanauit in iudicio liberalis cãę, ſed in iudio ad aliud inſtituto. ideo audiẽ ibi ꝯ cõfeſsionẽ propriã. † Vnde no. dicit Bar. in l. ſi confeſſus, ff. de cu. re. ꝙ confeſsio incidenter facta nõ prẹiudicat confitenti: ſed oportet, ꝙ quis confiteaẽ principaliter pp illud, & ſic debet limitari dictũ Inn. in capitulo, qualiter & quando, el ſecundo, de accuſſa. 5 †Extra glo. dicit Goffr. quòd excipiendo quis auditur allegans turpitudinẽ propriam.[c] ſed hoc eſt ꝯ iſtum tex. ut dicit Io. An. & bene, poſſet tamen ſeruari ſm eum, quãdo exceptio uel turpitudo eſſet talis, ꝙ ex toto elideret ius actoris. nihil allegat. Eſſet notabile & ſingulare dictũ, ſi eſſet uerum & poſſet adiuuari hac rõne. Nã ubi exceptio elidit ius agẽtis, non dẽt iudex audire actorẽ, ex quo notoriè fouet iniuſtitiã, ad hoc qđ no. Inn ĩ c. 1. de off. uica. Sed difficile ẽ ſuſtinere, quałr iudex dẽt audire illũ allegãtẽ turpitudinẽ

ſuã, niſi dicamus illud procedere in notoriis, qđ no. de mã uide qđ dixi de cõceſ. prẹb. c. cũ ſuper. In gl. ĩ uer. *adiudicare* ibi; *ſibi fieri poterat præiudicium.* Ex his uerbis colligitur un⁹ intellectus ad tex. ꝙ in prẹiudiciũ propriũ poſſit ſubditus ſe ſubiicere alteri, ſed nõ in præiudiciũ p̃lati, & ſic ualuit illa ſummiſſio in p̃iudiciũ dũtaxat illorũ hoſpitaliorum. Et iſtũ intellectũ tenuit Goſ. ſed in ꝯriũ inſurgũt Inn. & Hoſt. dicẽtes, ꝙ ſi ille intellectus eſſet uerus, Papa non adiudicaſſet hoſpitale cũ pertinẽntiis ſuis, ſed abſtuliſſet hoſpitalariis facultatẽ ꝯdicẽdi. quãtũ in eis eſt. vñ intelligũt, ꝙ iſtud hoſpitale nõ erat ſacrũ, nec religioſum, ſed priuatũ tanquã nõ authoritate Epĩ inſtitutũ, ideo ſine lnĩa Epĩ iſti potuerũt illud ſubiicere alteri. Sed ꝯ hoc opi. de iſto tex. ubi dr̃, ꝙ erat hoſpitale ſancti Allucii, & ſic ibi erat eccleſia. Itẽ ibi erat rector & fratres. Itẽ patroni hoſpitalis. Nõ. n. appellantur dñi. q̂ oĩa innuũt locũ fuiſſe religioſum, & nõ priuatũ. Sed ipſi rñdẽt ad primũ, ꝙ nõ erat ibi eccleſia, quę obtinet ibi dignitatẽ eccleſię; ſed oratoriũ deputatũ orationi & celebrationi miſſarũ, ſicut ferè eſt in omnibus palatiis magnatũ. Vel tenẽdo, ꝙ eſſet eccleſia cõſecrata, dicũt ꝙ hoſpitale denominabaẽ ab eccleſia rõne uicinitatis, nõ ꝙ eſſet ei acceſſoriũ, uel e ꝯ. Ad ſm ꝯriũ rñdent; qđ nõ erant ibi rector & fratres tanquã collegiũ. Vel ſi erat collegiũ, erat licitũ, quia deputatũ hoſpitalitati. ideò ſine authoritate ſuperioris poterant ibi collegialiter eſſe. vñ fortè erãt iſti inſtituti authoritate patroni, & obligauerũt ſe ad perpetuò ſeruiendũ hoſpitali. Ad tertiũ ꝯr ũ dicunt, ꝙ dicebanẽ patroni largo mõ ex eo. ꝙ hoſpitale erat deputatũ ad ſpiritualẽ uſum.
8 †Ex omnibus prædictis potes multa ſingularia notare. Primò, ꝙ oratoriũ poſitũ in hoſpitali nõ eſt ſignũ neceſſariò cõcludẽs, ꝙ hoſpitale ſit religioſum nec ſufficit probare, ꝙ ibi aliqñ celebrenẽ miſſę. Nã, ut prædixi, in domibus magnarũ perſonarũ qñq; celebrantur miſſæ in eorũ oratoriis non tñ ex hoc cõcluditur, ꝙ ille locus ſit ſacer uel religio-
a ſus,[a] & ñ probat hoc eſſe, qđ ab hoc cõtingit abeſſe, ut in c. 2. de trãſla. præla. dic tñ, ꝙ ſi poſſet probari, ꝙ publicè celebrenẽ ibi miſſæ, ꝙ oẽs indifferẽtes admittebanẽ, hoc ſignũ
b eſt, ut locus ſit publicus. Itẽ ſi haberet cãpanã[b] leuatã in altũ, ut puta in cãpanili; uel ſimile, quia iſta nõ ſolent eſſe in locis priuatis, & pro hoc qđ not. Archi. in c. nemo, de conſecr. diſt. 1. & qđ no. in c. patentibus, de priui. & qđ ibi dixi.
9 uide Fede. conſi. 106. †Secũdo no. ex prẹdictis, ꝙ denominatio hoſpitalis ab aliquo ſancto nõ concludit neceſſariò lo
10 cũ eſſe religioſum, uel ſacrũ. †Tertiò no. & tene mẽti, ꝙ tenentes hoſpitalitatẽ in aliquo hoſpitali priuato pñt iura collegii exercere. Nã exercent actum licitũ & pium, rõne cuius pñt conuenire, & collegiũ licitè cõſtituere, & ſibi eligere rectorem, ſindicũ, & alia iura collegii habere, facit qđ no. Bart. in l. 1. & fi. ff. de colle. illici. & per Inn. in c. dilecta, de exceſ. prẹla. & in utroq; loco plenè uideas de his colle-
11 giis inferioribus. †Quartò no. ꝙ põt quis ſe obligare ad ſeruiendũ perpetuo hoſpitali, etiã priuato, qđ vr̃ prima fronte ꝯ no. in l. cũ antiquitas, C. de uſufr. & in l. Titia. §. Titio, ff. de cõdi. & dem. ubi concluditur, ꝙ nõ põt quis perpetuò ſuas operas locare, [c] cũ ſit ſpecies cuiuſdã ſeruitutis, & põt hoc admiti fauore ſpiritualitatis. nã ſeruire Deo nõ eſt ſeruit⁹, ſed maxima libertas. Et nota, ꝙ domini hoſpitalis priuati pñt dici patroni ratione ſpiritualitatis, ad quã depu-
12 tatur hoſpitale. †Vltimò no. ꝙ multa ſigna de quibus ſuprà etiã ſimul iuncta, nõ concludunt hoſpitale eſſe religioſum uel ſanctum. non ergo Epiſcopus probando prædicta fundaret probationẽ ſuã, ꝙ locus eſſet ſibi ſubiect⁹. Et hoc no. quia ſæpe oritur qõ inter Epm & patronũ hoſpitalis ſuper ſubiectione ipſius & pp antiquitatẽ hoſpitalis nõ põt probari, an interuenerit in conſtitutione authoritas Epĩ, & ſic an ſit priuatũ, uel religioſum. Sed do. Ant. dicit, ꝙ lect. gl. plus ſibi placet, quã lect. Inn. & Hoſt, quia ſi iſtud hoſpitale fuiſſet priuatũ, fruſtra Papa reſeruaſſet hic ius Epĩ. Sed lect. eorum poteſt ſatis ſuſtineri. Nam non conſtabat hic, utrum eſſet priuatum, uel religioſum, nec de hoc diſputabatur. unde Papa, ne ex generalitate ſententiæ quis putaret prẹiudicium generatũ epiſcopo, etiam ſi hoſpitale probaretur religioſum, ideo ad cautelam proteſtatus fuit in ſententia de iure epiſcopi. & hunc puto uerum intellectum. Si enim conſtitiſſet hoſpitale eſſe religioſum, credo ꝙ à principio Papa repuliſſet petitionẽ actorum, quia nõ uideo, quòd inferiores poſſint quoquo modo ſubiicere locum religioſum alteri ſine licentia epiſcopi, ut in c. ſicut unire, alleg. in gl. Item ſcias, quòd ubi hoſpitale eſt priuatum & inſtitutum authoritate defuncti, Epiſcopus habet ibi poteſtatem uidendi, & inquirendi. an cuncta ſecundum uoluntatem defuncti procedant, etiam ſi defunctus hoc noluiſſet, ad hoc alleg. in auth. de eccle. titu. iu. §. ſi quis ædificationem cum ſequen. & hoc reſpectu forte iſti appellantur patroni, & non domini, quia non ædificauerunt ipſi, & hoc reſpectu potuit etiã ius epiſcopi reſeruari. Et nunquid hoſpitale priuatum poſſit uiſitari per epiſcopum, uide Federi. conſi. 156. alias. 106. Et nunquid poſſit exigere a tali hoſpitali iura epiſcopalia, uide conſi. 225.

ZACHA.
a Sit ſacer uel religioſus. Adde Car. Ale. in c. in eccleſiaſtico. 13. qõ. 2. Inn. in c. abolendæ. ĩ. de ſepultu. Alexã. omnino in l. qui propter. §. locum, ff. de reli. & ſumpt. fune. & Ioan. Fab. inſt. de re. di. §. religio.
SEB. SAPIA.
b Campanam. Vide Eut. in con. 19. inci. quia hic agitur, col. 13. uer. ad nonũ, cum alleg. per Feli. in cap. de quarta, co. 5. uer. tertia declaratio ſ. de præſcrip. ubi multa, ex quibus cognoſcatur hoſpitale religioſum.
ZACHARIAS.
c Perpetuo ſuas operas locare, adde gl. in c. hominis, la. 2. in uerſi. operę, ff. de uſuf. leg. Cyn in l. 3. §. ne tantum. ff. de uſuf. Bal. poſt Dy. in. l. Titio centũ, ff. de cõd. & dem. & Lud. Rom. in. l. ſtipulationes nõ diuidũtur. §. Celſus, ff. de uer. obli.

SUMMARIUM.

1 *Donatio cẽteſimæ, uel quinquageſimæ, quam fecit Epiſcopus, poteſt per ſucceſſorem reuocari, ſi ex ea reſultabat eccleſiæ detrimentum.*
2 *Diœceſis appellatur parochia Epiſcopi.*
Epiſcopus conſequitur canonicam portionem de relictis factis eccleſiis particularibus ſibi ſubiectis.
3 *Epiſcopus poteſt in ſua tantum diœceſi conſtituere monaſterium, & illud dotare, uel aliquam aliam eccleſiam, licet exemptam a ſua iuriſdictione, magnificare de quadam parte ſui reditus, uide. ĩ. nu. 7. ubi hoc declaratur, & nu. 8.*
4 *Sepulturam poſſunt Epiſcopus & clerici & alij eligere, ubi eis placet etiam in inferioribus eccleſiis, exceptis regularibus qui debent in eorum monaſterijs ſepeliri. ſi commode fieri poteſt.*
5 *Donationes plures factæ uni, quarum qualibet non excedit ſummam, & non requirit inſinuationem, omnes uerò ſimul coacernatæ excedunt ſummam, attendetur iſta cumulatio, & requirũt inſinuationẽ.*
Damnum graue poteſt dici quis pati in bonis ſuis, licet non contingat in tota ſubſtantia, uel maiori parte, uide infrà proximo. c. in. 1. nota.
9 *Epiſcopus licet in uita poſſit aliquid donare de rebus eccleſiæ, tamen de illis teſtari non poteſt.*
Papa non poteſt eligere ſibi ſucceſſorem in uita.
10 *Donationes plures factæ uni, quarum omnes de per ſe non indigent inſinuatione. ſed omnes ſimul ſic, an defalcentur omnes, uel una ad hoc, ut reducantur ad ſummam iuſtam?*
11 *Præſcribere non poteſt errans in iure, licet habeat putatiuum & coloratum titulum.*
Error iuris dubitabilis, puta quando dubitatur probabiliter de intellectu iuris, non impedit præſcriptionẽ.
12 *Error facti non impedit præſcriptionem, licet ius reſiſtat.*
Emens rem eccleſiæ à prælato præſcribit, ſi credat interueniſſe conſenſum capituli, ſecus ſi credat prælatum poſſe ſolum uendere.
13 *Eccleſia reſtituitur in integrum, ſi eſt læſa ex alienatione uel donatione ritè & rectè facta, ſed ſi eſſent nulla, tunc nõ reſtituitur, quia ipſo iure annullatur.*

CAP VIIII.

1 APoſtolicæ. †Donatio quin
quageſimæ, uel
cēteſimæ, quā fecit Ep̄s cū gra-
ui eccleſiæ ſuæ detrimento, le-
gitimè pōt reuocari, nec ēt pōt ultra qn
quageſimā, uel cēteſimā cōferre, ēt ceſſā
te lęſione eccleſię, ſine authoritate ſupe
rioris. Primò cōſultatio. In ſecūda rn̄ſio
ibi; *inquiſitioni.* Et in prima repetit ius an-
tiquū. Secūdo illud declarās, ſoluit ꝓpo
ſitā qōnē, ibi; *hoc ſemper.* Caſus literalis
Qn̄que Ep̄i ſucceſſiuè locis religioſis de
reditibus eccleſiarū ſuarū cōferre ſolebāt
ultra quinquageſimā portionē. qn̄q; uſ-
que ad tertiā, uel quartā partem. q̄rebat̄,
utrū ſucceſſores illorū poſſint reuocare,
ꝙ ultra quinquageſimā datū eſt? Ad hoc
rn̄det Papa, ut ī litera ſingula mēbra ſpe
2 cificādo. B. †No. 1. ibi; *parochia ſua,* ꝙ diœ
a ceſis Ep̄i dr̄ eius parochia, [a] ad idē. c. 1. j.
de rap. & ad hoc ſolet multū allegari iſte
tex. hoc probo ab etymologia uocabuli.
Nā parochia græcè idē eſt, qđ partitio
Latinè. vn̄ tota diœceſis ſibi deputata, eſt
partita & diuiſa à diœceſi deputata alte-
ri Ep̄o, & ꝑp hoc iſtæ eccleſiæ inferiores
dn̄r parochiales; qa habēt curā partitam
& diuiſam, & certis cōfinib⁹ limitatā. Et
ex hoc dicimus, ꝙ quilibet de diœceſi eſt
parochian⁹ Ep̄i. vn̄ Ep̄s cōcurrit in cura
cū quolibet presbytero parochiali, uide
ad hoc bo. tex. cū gl. ī c. 2. de pœ. & re. lib.
6. facit. c. 3. de off. Archipresbyteri & qđ
ibi no. Et ꝑ hāc rone Ep̄s cōſequit̄ cano-
nicā portionē de relictis factis eccleſiis
ſibi ſubiectis, de quo ī c. requiſiſti, de teſt.
Secūdò no. ibi. *ſi quis Epiſcoporum,* ꝙ iſtud
eſt priuilegiū Ep̄orū & nō inferiorū p̄la-
torū. Nā iura antiqua & noua ſolū faciūt
de Ep̄s mētionē, ut hic. 12. q. 2. bonę rei,
& c. ſi Ep̄is. Ex quo credo īferēdū, ꝙ p̄la
t⁹ inferior Ep̄o nō hēt hoc priuilegium.
3 †No. 3. ibi, *ſua,* ꝙ hoc priuilegiū reſtringi
tur, qn̄ in ſua diœceſi vult hāc donationē
facere; ſec⁹, ſi extra diœceſim uellet mona
ſteriū cōſtruere, uel eccleſiā cōſtructā ma
gnificare. Putat tn̄ d. Ant. ꝙ eccleſiæ exē
ptę intra ſuā diœceſim pōt hāc donatio
b nē facer̄, qđ ſatis mihi placet, qa exēpta [b]
eſt in diœceſi, licet nō ſit de diœceſi, ut in
c. pe. de offi. or. & eſt ualde utile; qa ſępe
Ep̄i uolūt magnificare eccleſiā mendicā
4 tiū, q̄ eſt exēpta a iuriſdōne ep̄orū. †Not.
ibi, *pro ſuis ſepulturis, &c* & tene mēti, ꝙ
ep̄s pōt ſibi eligere ſepulturā extra eccle-
ſiā cathedralē. Nā hic dat̄ facultas ſibi ma
gnificādi illā eclleſiā inferiorē ꝓ ſuis ſe-
pulchris, qa ibi eligit ſepeliri. Et ex hoc
infero, ꝙ quilibet cleric⁹, licet ſit rector
eccleſię, poſſit ſibi eligere ſepulturā. Facit
ſimile ī uxore, q̄ eligit ſepulturā, qa per
mortē diſſoluit̄ uinculū matrimonii car
nalis & ſpūalis, ut in c. de uxore, de ſepul.
Itē in religioſis tm̄modo reperit̄ prohi-
bitū. Nā debēt ſepeliri in propriis eorū
monaſteriis, ſi hoc cōmode fieri pōt, ut ī
c. fi. de ſepul. li. 6. Itē no. ibi, *competens ſub*
ſidium, ꝙ Ep̄s nō pōt donare cēteſimā, uel quinquageſimā
niſi eccleſię donatarię cōferat cōpetēs ſubſidiū. i. ꝙ ex ea
5 portione donata cōpetēter ſuſtētari poſſit. †Itē no. ibi; *ſiue*
plures ſucceſſiue, bo. tex. ꝙ ubi donō prohibet̄ uſq; ad certam
quātitatē, nō pn̄t fieri plures donationes ſucceſſiue uſq; ad
illā quātitatē, quaſi hoc uideat̄ in fraudē legis actū. Et facit
ad mām l. ſancimus. C. eo. Nā donō prohibet̄ ſine inſinua-
tione ultra qngentos aureos. Pone, ꝙ ſucceſſiue qs facit ei
dē plures donationes, & ſimul coarceruatę excedūt qngen
tos aureos, nūquid exceſſus ualebit ſine inſinuatione? & cer
te dicēdū eſt, ꝙ nō, [c] & optime probat̄ hic, & uide Spe. e. tit.
in prin. ubi hoc idē ſentit, uide tn̄ in ſimili bonā limitatio
nē, q̄ Bar. ponit ī l. ubi fideiuſſor, ff. de ſo. No. ibi; *epiſcopalem*
menſuram, uel cathedralem, ꝙ hāc donationē pōt ep̄s facere
nō ſolū de bonis ſpectātib⁹ ad menſā ſuā, ſed etiā ad ipſam
eccleſiā cathedralē, & intellige, qn̄ bona ſunt diuiſa inter
ep̄m & capl̄um, tūc donat de mēſa: qa bona ep̄at⁹ tūc perti
nēt ad mēſā, ſđ ubi bōa ſūt cōia īter ep̄m & capl̄m, tūc oia
dn̄r bona eccleſiæ; & de illis pōt hāc liberalitatē exercere.
No. ī uerſi. *nā & ſi &c.* ꝙ donatio quinquageſimę uel cēteſi
mę n̄ p̄ſumit̄ pria frōte ualde dānoſa eccleſię. ep̄s ergo uſq;
ad totā illā quotā hēt intētionē fundatā de iure cōi. vn̄ alle
rēti ɔ̄riū incūbit on⁹ ꝓbādi. No. ibi *magis poteſt ex oſtenſione,*
&c. ꝙ q̄dā ſunt, q̄ magis ꝑcipiunt̄ ex oſtēſione facti, quā ex
preſſione uerborū, ſicut multa ſunt, q̄ magis ꝑcipiunt̄ intel
lectu, quā elocutiōe, ut in l. ratū, de ſo. No. ex fi. lr̄ę, ꝙ ultra
cēteſimā, uel qnquageſimā nō pōt ep̄s, quātūcūq; abundās,
aliqd donare ſine authoritate ſuperioris, ſed ē dubiū quis
dicat̄ ſuperior iſto caſu Inn. dicit ꝙ ſol⁹ Papa. Hoſt. dicit, ꝙ
iurātes in manib⁹ Papæ nō diſponūt ſine ipſius lnia, ſed iu-
rātes in manib⁹ Archiep̄i pn̄t ultra diſponere cū ipſius au-
thoritate, qa ſicut iurm̄ p̄ſtitū Papę obligat, ita iurm̄ p̄ſtitū
Archiep̄o, & hoc cōiter tenet̄, ſed hodiè oēs p̄lati iurāt in
manib⁹ Papæ de nō alienādo. In gl. 1. in fi. uel dic poſt Ho.
ꝙ de trib⁹ q̄rebat̄. Primò nūquid cēteſima, uel quinquageſi
ma poſſit indifferēter donari ꝑ ep̄m. Secūdo, qd ſi donatio
nes fuiſſent factę ſucceſſiue. Tertiò, nūqd ep̄s abūdās poſſit
donare ultra qnquageſimā, uel cēteſimā, & qlibet iſtarū. q.
6 decidit̄ in lr̄a. †Et no. bn̄ ex hac poſitione caſus, & ex litera,
ꝙ graue dānū pōt qs pati ī bonis, licet nō cōtingat in tota
ſubā, uel ī maiori parte. Nā hic in cēteſima, uel quinquage
ma parte pōt cōtingere graue dānū eccleſiæ cathedrali, fa-
cit pro his, q̄ dicā in c. ſeq. & hoc tenebis mēti ꝑp ſtatuta
ad limitōnē. c. frequēs, de reſt. ſpo. li. 6. †In glo. ibi; *renouatur*
per ſucceſſorem. & de hoc ponit gl. fi. nūquid comſenſus capl̄i
dēt interuenire, dic, ut dixi ī c. paſtoralis, de his q̄ fi. à p̄la.
& cōcluſio eſt, ꝙ a principio nō pōt de nouo cōſtruere mo
naſteriū, nec eccleſiam ſecularē conſtructā monaſticis in-
formare regulis ſine cōſenſu capl̄i, & ita intelligit̄. c. ſi ep̄s.
12. q. 2. ſed poſtquā hęc ſunt acta ſine cōſenſu capl̄i, pōt ſo-
lus hāc donationē facere, qn̄ tn̄ eſt neceſſaria, & ita intelli-
8 gāt̄ alia iura. †Et in fi. gl. ex hac ſecūda parte hēs duas opi.
Prima fuit Hug. ſecūda Io. & ſecunda cōiter tenet̄ ꝑ doct. ut
nō ſolū de reditib⁹, ſed ēt de poſſeſſionib⁹: poſſit ep̄s hāc do
nationē facere, quinimo expediētius eſt eccleſiæ donare
de poſſeſſionib⁹, quā perpetuò donare quinquageſimā par-
tē redituū, & hęc opi. multipl̄r probat̄ in tex. ſi bene pōde-
rat̄. Gof. dicit, ꝙ de mēte iuris eſt, ut eccleſia cathedralis re
tineat apud ſe directū dn̄ium rerū donatarum. Sed ut dicit
Io. An. & bn̄, n̄ apparet, vn̄ Gof. hoc collegerit, quaſi ſentiat
9 ꝙ ex toto pōt hęc donatio fieri; qđ vr̄ uerū. † Sed q̄ro extra
d gl. nūquid ep̄s in teſtō [d] poſſit hāc donationē facere? doc. te
nēt ꝙ nō, ſed inter uiuos, pro hoc tex. ibi: *largiri.* facit de te
ſti. c. ad hoc & c. quia, nō reddūt aliā rōnē diuerſitatis, ſed
ego reddo iſtā. Nā teſtm̄ porrigit̄ ad tp̄s, quo nō eſt futurus
p̄latus, qa morte cōfirmatur, ut in c. cū Marthæ de cele. miſ
ſa. ergo cū nunc nō poſſit diſponere, nec in teſtō, ar. in l. eū
qui, ff. de iuriſd. om. iudi. Itē & ſecundo teſtm̄ fit de rebus ꝓ
priis,

a Parochia. Et idē dicit tex. in c. bonę rei. 12. q. 2. & in c. licet, de fer. Et qualiter dicat̄ parochia Ep̄i, per Archi. in ca. ſicut alteri⁹ circa prin. 7. q. 1. & ꝙ diœceſis dicat̄ ꝓchia Ep̄i, eſt etiā text. in c. Nouatianus, ea. cā. & qōne, & c. p̄sbyteri, & qđ ibi not. Do. in 2. not. 24. diſt. Quot modis ſumit̄ uer. parochia. do. An. in c. ueniens, in 1. col. de præſcri. SEB. SAPIA.

b Quia exēpta ſit in diœceſi, & non de diœceſi, tenet do. Abb. in c. pro illorum, poſt gl. & alios. s̄. de p̄b. ZACHARIAS.

c Dicendum eſt ꝙ non. Adde, ꝙ iſta eſt ueritas, licet aliqui diſſentiāt, prout no. Guil. đ Cun. ī l. illud, nu. 4. & ibi in apoſt. Cel. in uer. nō excedat. C. de ſacro ſan. ecc. Spe. ī tit. de don. §. 1. uerſi. qd ſi aliquid dat quē refert & ſequtur Bal. in l. illud §. ſexto quæritur ſi actū eſt, C. de ſacro. ſan. ecc. & in l. ſancimus poſt Iac. de Aret. §. ſi quis aūt, C. eo. de don. Bar. in l. Modeſtinus, ff. e. Pau. de Ca. in l. ſcire debemus, in fi. ff. de uer. obl. Rom. conſi. 26. inc. pro deciſ. eorum, de quib. dubitatur, ubi dicit, ꝙ iſta eſt cōis op. doc. & Ale. q. 68. in c. uiſis duobus elegantiſſimis, co. 2. uerſi. bene faciūt no. ꝑ Bart. uolu. 1. & Matth. Math. ſin. 161. in c. notate, quòd leges.

d Teſtamēto. Ep̄s non pōt in morte legare quinquageſimam de bonis ſuæ eccleſiæ pro magnificādis ſepulchris, & idē dicit Archidia. in c. quia Ioānes, circa. fi. 12. q. 5.

priis, non de alienis, & adhuc ex magna
gr̄a cōcedit̄, ut quis poſſit teſtari de reb⁹
propriis ꝑp primā rōnē: qa refert̄ ad tp̄s
quo nō eſt futurus dn̄s, ut dicit gl. not. in
l. illa inſtō, ff. de hære. inſt. vn̄ nō dēt hoc
detrahi ad res, in quibus hēt adminiſtra
tionē tm̄. Et ex prima rōne dicit gl. not.
8. q. 1. ī c. ex his, ꝙ papa nō pōt ſibi in ui-
ta eligere ſucceſſorē. Et ex his dic gn̄al̄r
ꝙ licet poſſit p̄latus aliqua donare in ui
10 ta de reb⁹ eccleſię iuxta not. in c. cęteris.
s̄. e. nō tn̄ in teſtō, ut in dictis iurib⁹. † In
gl. in uer. *poterit.* no. bn̄ gl. iūcto tex. nā ex
tēdit diſpōnē legis ſancim⁹, C. de do. &
c. ſi qs de ſeruis. 12. q. 2. ut donatio quęli
bet facta ultra modū cōceſſum, nō reuo-
cet̄ in totū, ſed dūtaxat uſq; ad debitum
modū, ēt ſi in diſpōne ſimpl̄r diceret̄, ꝙ
donatio ultra debitū modū facta dēat re
uocari, ꝓut hic dicebat̄. Dēt. n. intelligi
ſm̄ alia iura, & hęc gl. cōiter tenet̄, licet
Phili. aliud ſentiat, dicēdo, ꝙ ubi plures
ſunt donationes dēt de qualibet ſubtra
hi certa pars, ar. in l. ſi de tota, C. de inof.
dona. qa ultima donō ſimpl̄r nō grauat.
ſed in ɔ̄riū eſt: qa donatio prima ſine gra
uamine fuit ſortita ſuū effectū; ergo nō
dēt reuocari ꝑp ſecūdā & ultimā, qa qđ
legitimè factū eſt, &c. ut in rl̄a, factū legi
timè, de reg. iu. li. 6. Sed ubi plures dona-
tiones eſſent ſimul factę, ſeu n̄ appareret
de autoritale, tūc pōt ꝓcedere dictū Phi
11 li. †In gl. ī uer. *præſcriptionem,* [a] in fi. no. bn̄
a hāc gl. ꝙ ēt titul⁹ putatiu⁹ & coloratus
nō ꝓdeſt ad p̄ſcriptionē cōplēdā, ubi i⁹
reſiſtit, licet p̄ſcribēs erret ī iure. Et pro
hoc bo. tex. in c. dudū, de deci. hoc intelli
ge, ubi ius eſt clarū, ſecus aūt, ubi proba-
bil̄r pōt dubitari de intellectu iuris. Nā
tūc ualet p̄ſcriptio, licet erret̄ ī uero ītel
lectu, ut eſt tex. ualde no. in c. dilectus de
12 cōſue. qđ eſt ſemꝑ mēti tenēdū. †Secūdò
b no. ex gl. ꝙ error facti [b] nō impedit p̄ſcri-
ptionē, licet i⁹ reſiſtat, & ꝓ hoc uide bo.
gl. in c. de quarta, de p̄ſcr. q̄ vult, ꝙ titulus
habit⁹ à ſolo p̄lato cām dat p̄ſcribēdi, ſi
recipiēs credat capl̄m cōceſſiſſe, qa tunc
errat in facto, & nō in iure. Et ſic limita
gl. fi. li⁹ dū dicit aliud eſſe in aliis aliena-
tionib⁹, & uide qđ dixi c. 2. s̄. de his q̄ fi. à
13 p̄rę †Extra gl. q̄rit̄, qual̄r reuocabit̄ do-
natio facta cā graui lęſiōe eccleſię? dicit
Io. An. ꝙ ꝑ bn̄ficiū reſtōnis in integ. & ex
hoc ſentit, ꝙ donatio tenet mero iure. d.
Ant. dicit hoc ꝓcedere, inquātū donatio
fuit facta uſq; ad cēteſimā, uel quinqua-
geſimā: ſed ultra tūc fiet ipſo facto reuo-
catio: qa donō nō tenuit, & in hoc bn̄ di
cit. ſed ēt puto, ꝙ in primo caſu nō ſemꝑ
donatio teneat, nā ſi notoriū eſſet, ꝙ do
natio quinquageſimæ uel centeſimę fie-
ret cū graui dāno eccleſię, nō tenet ipſo
iure, qa ius reſiſtit donatiōi, ut hic ī prin.
& in c bonę rei, 12. q. 2. ꝓcedit ergo di-
ctū Io. An. qn̄ ex errore ꝓbabili ꝓceſſit
donatio cū graui lęſione eccleſiæ, quia
tunc eſt facta in caſu licito. ubi. n. eccleſia
errauit probabiliter, donatio debet reuo
cari per reſti. in integ. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Donatio reuocatur per ingratitudinē ab ipſo donatore, non autē ab eius hærede, ſi donator tacuit, uel ſi in perſona hæredis ſit commiſſa ingratitudo. 4. ratio eſt, quare hæres nō reuocat, quādo in defunctum fuit facta ingratitudo, quæ ponitur infrà, nu. 6. 7. 8.*

3 *Ingratitudo quid ſit, unde proueniat, & quantum ſit à iure reprobata.*

Quæ ingratitudo eſt ſufficiēs ad reuocādū donationē.

4 *Donatio facta in magna quātitate reuocatur, ſi donatarius negligit alere donatorē inopē, ſecus in parua, licet de alimentatione nihil dicatur in contractu donationis.*

5 *Donatio an & qn̄ reuocetur per ſuperuenientiā filiorū ſiue ſit facta extraneis, ſiue filijs ſiue ad pias cauſas.*

Donatio non reuocatur ipſo facto per ingratitudinē, ſed uenit reuocanda. idem, ſi eſt inofficioſa, ſecus per ſuperuenientiam filiorum.

6 *Donatio inofficioſa an poſſit reuocari per hæredem illius, qui poterat agere de inofficioſa donatione, licet per ipſum fuerit præmiſſa querela, ſecus, ſi per ſuperuenientiam liberorum reuocaretur.*

7 *Donatio quo caſu poſſit reuocari ab hærede donatarij ſi donatarius extitit ingratus, contra quem, dum uiuebat, non fuit actum.*

Donatio quo caſu poſſit reuocari ab hærede donatoris ſi contra donatorem fuit commiſſa ingratitudo, contra quem donator non egit

Donatio reuocatur, ſi donatarius carnaliter cognoſcit uxorem donantis.

8 *Vaſallus ſi cōmittit feloniā aduerſus dominū, an hæres domini aget contra uaſallum ad priuationē feudi & idem ſi alienauit irrequiſito domino.*

9 *Collator beneficiorum non poteſt reuocare collationem ſi committatur ingratitudo eſt eius perſonam.*

10 *Clericus aduocando contra eccleſiam, in qua habet*

a Præſcriptionē. Adde ꝙ d. Ant. in c. paſtoralis, s̄. e. ſequendo iſtā gl. dicit eā meliorē de iure cui tn̄ ego addo ſimilē. 16. q. 3. in ſumma. Et pro utriuſq; intellectu uide omnino no. per. d. Ab. in c. ſi diligēti, ſuper gl. pe. de pręſcr. ubi ſin. hoc limitat. Et adde quod not. do. Ant. in c. circa, in 4. & 5. col. de iure patr. Vos ſingulariter limitate hāc gl. ut procedat, qn̄ in præſcriptiōe requiritur titulus: ſed quando in pręſcriptione & uſucapione nō requirit̄ titulus bonę fidei tūc error iuris ſufficit ad præſcribendū, licet in uſucapione gl. in ſumma. 16. q. 3. ei contradicat. Item cū iſta gl. diſtinguēte inter iniuſtū titulum cum errore iuris uel errore facti, cōcordat latius loquēdo Archi. in c. quia cognouimus. 10. q. 3. Item adde hic Bal. in l. uenditioni, C. de uſuc. pro empt. ubi dicit ꝙ titulus cum errore iuris non inducit p̄ſcriptionem rei, ſed fructuum, quia eorū poſſeſſio uilis eſt & abiecta. & adde hic gl. ma. in fi. in. §. notandū. 1. q. 4. & uide oino qđ latè ſcribit. d. Ant. in ca. dudū, in 4. co. de deci. ubi dicit illum tex. eſſe meliorē, qui poſſit reperiri, quia iniuſt⁹ titulus cū errore iuris non tribuit legitimā cām præſcribēdi. Itē adde omnino Pau. de Caſt. in l. Celſus, ff. de uſuc. ubi dicit allegando gl. ī c. de quarta, de præſcr. ꝙ in iuſtus titulus cū errore iuris cauſat bonam fidem & de hoc dicit eſſe caſum in d. l. Celſus. Sed dicit, ꝙ nō cauſat præſcrip. longi tēporis, ſed bene longiſſimi, qđ dicit eſſe dictū ſing. Et dicit, ꝙ cū habuiſſet unā qōnem de facto, interrogauit quoſdam magnos legiſtas, qui neſciuerunt ei dicere unum bonum uerbum ſuper hoc, ſed ſolum allegabant no. in cap. cum perſonę, de priuileg. in 6. & pro illo dicto Bal. in d. l. uēditioni, uidelicet, ꝙ licet ad præſcriptionem rei non ſufficiat iniuſtus titulus cum errore iuris, ſed bene ſufficit ad præſcriptionem fructuum. Allego duas gl. in terminis, quarum una eſt in l. ſi uxor, quia primo caſu agitur de lucro captando, ſecundo caſu de damno uitando, qa fructus ſūt induſtriales. Item pro illo dicto Paul. de Caſt. in d. l. Celſus, alleg. quod no. d. Ant. in d. c. peruenit, in fi. 1. col. per illū tex. de emp. & uendi. Itē limita iſtā gl. inquantū dicit, iuſtus error hr̄ pro titulo, & per Bar. in l. 1. circa princip. ff. quor. bo. Item ex rōne Lud. in d. l. ꝙ uxor, inferebat nouū dictū, ꝙ ſi fructus ſunt naturales, iniuſtus titulus cū errore iuris nō cauſat p̄ſcriptionē illorū fructuū, quia ibi agitur de lucro captādo. Et ſimiliter dicebā ex hac rōne, ꝙ dictū Bal. in. l. uenditioni, procedit in pręſcr. rei, quā quis hēt ex titulo lucratiuo, quia. ibi agitur de lucro captādo. Sed, ſi ageretur de p̄ſcribendo rē, quā quis hēt ex titulo oneroſo, tūc iniuſtus titulus cū errore iuris bene cauſaret p̄ſcriptionē rei, quia ibi agitur de dāno uitādo. quo caſu ignorantia iuris excuſat. l. error, C. de iur. & fac. igno. & no. gl. 1. q. 4. d. §. notandum. Et adde ꝙ licet iniuſt⁹ titulus cum errore facti cauſet præſcriptionem, non tn̄ excludit petitionē hęreditatis ita nota. uoluit Bar. in l. Iul. in fi. ff. ex quib. ca. maio. Itē adde, ꝙ licet iniuſtus titul⁹ cū errore iuris n̄ cauſet uſucapionē, cauſat tn̄ fructuum acquiſitionē, ſecūdum Bar. in l. ſed & ſi lege. §. ſcire, ff. de petitio. hære. Itē qđ dicitur iniuſtum titulum cum errore iuris non cauſare præſcr. eſt uerum, niſi ſit error iuris tolerabilis, prout iuris intricati, ita not. concludit dom. Ant. in c. ſi diligenti, de præſcr. & Bal. in 1. conſt. florū. Ad hoc alle. Inn. in c. cura, de iure patro. de quo do. Franc. de Are. dicebat eſſe caſum ſin. ſecundum unū intellectum in c. dilectus, quod ēt alleg. ad hoc do. Ant. in d. c. ſi diligenti, in 9. col. & ponderat do. An. in d. c. cum dilectus, de conſue. de quo uide per Inno. in c. fi. in 3. colum. cum duobus ſeq. ubi ponit ſingul. limitationes ad materiam de præſcr.

ANT. FRAN.

An titu. iniuſt⁹ cum iuris errore cauſet præſcriptionem, uide Bar. in l. 2. in. §. ſi ſub conditione, in fi. ff. pro emp. ubi dixit, ꝙ etiam titulus ignorat⁹ cauſat præſcriptionem: ſed Bal. in. l. 1. C. per quas perſo. nobis acqui. & Alex. in l. naturaliter, ff. de uſuca. tenent contrariū, & hoc credo uerius cū modificatione de qua. j. quia titulus putatiuus, licet nō proſit ad præſcriptionem, qn̄ ius reſiſtit, licet præſcribens erret in iure ut eſt gl. in c. apoſtolicæ, de do. & in c. dudū, de deci. tamen iſtud eſt uerum, qn̄ ius eſt datum, non autem quando probabiliter dubitatur de intellectu iuris, quia tunc ualet præſciptio, licet erretur in intellectu uero iuris, c. cū dilectus, de conſue. & no. do. Ant. in c. apoſtolicæ, prælle. de quo per Alex. in l. clarus, ff. de uſuc.

b SEB. SAPI. Error facti. uide Ale. in conſi. 46. incip. circa. pręſentis conſilii, in ultim. colum. uerſi. dato etiam in 3. uol. & Fel. latè in cap. de quarta, col. 8. cum ſequen. s̄. de præſcrip. Roma. in conſil. 116. incip. uiſo diligenter, col. 2. circa fi. Franc. Cur. in conſi. 71. inci. princeps defunctus, col. 5.

beneficium, priuatur beneficio.

11 *Donatio remuneratoria non reuocatur propter ingratitudinem, neque alia donatio, quæ non ſit ſimplex.*

12 *Donatio facta alicui monaſterio, uel eccleſiæ non reuocatur per ingratitudinem, quam committunt abbas, uel prælatus cum capitulo, ſed perſonæ repelluntur à monaſterio, uel eccleſia.*

Ciuitas poteſt deſirui, & aratro ſubmitti propter delictum ciuium & propter hoc poteſt priuari ciuitas dignitate epiſcopatus. (ſiue.

Delictũ plati & capituli an noceat eccleſiæ, uide remiſ

a Eſt uentus. Et ita etiã refert Io.An. hic. & iõ ad illud propoſitum dicit Bal. in ti. de pa.cõ ſtã. in 2.col. i uer. credimus, q ille, qui donat, & ĩdulget bñficia. & gratias facit, qa ſperat inde grata ſeruitia recipere, alr̃s nõ factur9, ad idẽ qđ inquit Bald. in c. ſuper de prohi. feu. alie. q qñ ingratitudo pręuenit gratiã, impedit illã, niſi ſatiſfactio ĩteruenit, & iõ nil mirũ, ſi ĩgrati perdunt gratiam.

b Magna re. & ita Bal. inſt. de do. §. ſciendũ, & Ange. poſt glo. in d. l. fi. de reuo. do. Et adde, q licet in inſtrõ donationis dicat̃, q donatio nõ poſſit reuocari ptextu ingratitudinis, tñ hoc ñ ob. poterit reuocari, ſi cõmittit̃ ingratitudo. Ita determinat Spec. in ti. de do. ca. 1. uer. quid ſi pactũ in l. fi. C. de pact. quaſi hoc pactum non ualeat, quaſi tribuens cãm delinquẽdi. l. ſi unus §. pact9, ff. de pac. hoc tñ limita, niſi in cõtractu interpoſitũ fuiſſet iurm̃, qa tũc donatio non poſſet ptextu ingratitudinis reuocari. Ita ſing. determi. Io. An. in addi. Spec. in tit. de do. ſed illud dictũ Io. And. reprobat Ro. ĩ l. donationi, in concubinam. §. 1. ad fi. ff. de do. per generalem regulam non eſt obligatorium &c. lib. 6.

ANT. FRAN. Circa hoc de donationis reuocatione, dicas primò, q donatio inter uiuos non uidetur eſſe reuocabilis, quia illa facit res donatas ñ eſſe in patrimonio donantis. Ita Bal. in l. 2. in ult.

CAP. X.

1 PRopter. †Donatio põt p donatorẽ, non p 3 hęredẽ eius, q tacuit, ob ingratitudinẽ donatarii reuocari in caſibus hic expreſſis. Primò ponit dictũ, qđ exẽplificãdo ſpecificat, ibi: q ſi. Secundo moderat̃, ibi qđ tñ. Caſus lr̃alis. Aliqs, pone Titi9, aliquã liberalitatẽ ſiue donationẽ cõtulit alicui. Quęrit̃, utrũ liberalitas, ſeu donatio aliquo caſu poſſit reuocari? rñdetũr, q de iuris rigore dona- b tio in caſibus poteſt reuocari, ſi forte donatar ius impias manus in ſuũ donatorẽ iniecit, uel ſi atroces iniurias ſibi intulit: uel graue dãnũ rerũ ſuarũ, uel periculũ uitę donatori ſuo inferre præſumpſerit. ſed ſi donator in uita ſua de his nihil dixit, ſuccęſſores illius hãc liberalitatem, ſeu donationẽ reuocare non poterũt. B.

2 †Not. 1. q ingratitudo eſt maximũ uitium Nã ita pponderat, ut donatio ſemel perfecta reuocetur. Et diffinit, & deſcribit B. a Ber. ingratitudinẽ, & dicit, q eſt uentus[a] urẽs, & ſiccãs fontẽ miſericordię, & rorẽ pietatis, & fructũ grę, & puenit hoc peccatũ ut plurimũ ex ſuperbia, qa plerique putãt oĩa ſeruitia ſibi debita. Sed conſiderat, q multis modis cõmittat̃ ingrati- 4 tudo. Nã, ut dicit Seneca, ingratus, q non reddit: ingratior, q diſſimulat: ingratiſſimus omniũ, qui obliuiſcit̃. Et Cicero: Immemorẽ beneficii oẽs oderunt. tñ indiſtinctẽ ex prędictis non reuocat̃ donatio ſed ex tex. hẽs quatuor caſus, in quib9 fit reuocatio. Primus, cum donatarius uiolẽtas manus iniecit in donatorem. Secundus, cum atroces iniurias ei inferre præſumpſit, & intellige de iniuria uerbali, alias ſuperflueret iſte caſus pp caſum pcedentem & ſequentem, uel ſi donatorẽ 5 fugauerit, ſeu captũ tenuerit, arg. in c. nuper, de ſen. exc. Tertius caſus, cũ graue dãnum reb9 donatoris intulit. Et q dr̃ graue dãnum, dixerunt qdã, q conſiſtit ĩ tota ſubã, uel in maiori parte: ſed Io. And. dicit hoc eſſe arbitrarium. Nã pt eſſe graue dãnum circa minorem partem ſubãę, ut probat̃ in c. pręcedenti, & ibi dixi erit hoc ergo arbitrarium. Et ad c. frequens, de reſt. ſpo. li. 6. dicendum, q loquit̃ in caſu ſuo. ſ. ut ſpoliatus poſſit repellere, ſpoliatorẽ ſuum. Nã non dr̃ denudatus, ſeu inermis ex particulari damno, ſed graue dãnum bñ pt pati circa maiorem partẽ ſubãę. Quartus caſus, qñ inferre pręſumpſit uitę periculum, licet effect9 non ſit c ſecutus, puta, qa prępárauit uęnenum, ut donatorem pderet: uel aliter ſibi pręparauit inſidias vñ pondera iſtum caſum. ñ n. requirit̃, q effectus ſit ſecutus, ſimile in c. p humani, de ho. li. 6. Quint9 caſus extra tex. eſt, ſi non fuit adimpletus modus in donatione adiectus, & hr̃ iſte caſus in l. fi. C. de reuo. do. Sed credo, q Papa hoc non interſeruit: qm̃ reuocatio illa principalr̃ non contingit pp ingratitudinem, ſed pp modum non ſeruatum, & author hic nõ ĩtẽdit pſequi caſus, in qb9 gñalr̃ reuocat̃ donatio, ſed caſus dũtaxat ingra 3 titudinis. †Addit̃ tñ ſextus, uel quint9 reſpũ lrę: ſed arbitror q Papa nõ interſeruit, qa de illo dubitauit, vz ſi donatari9 neglexit alere donatorẽ ĩopẽ. Nã in hoc gl. iuris ciuilis reperit̃ ꝯria. nã ĩ d. l. fi. dicit, q hęc cã ẽ ſufficiẽs ad reuocãdũ donationẽ. ſed ĩ l. ꝯdẽnationẽ, ff. đ re. iu. ſentit donatariũ nõ teneri ad alẽdũ donatorẽ; qa hoc iure nõ pbat̃. ſed Cy. in d. l. fi. dicit q aut donõ ꝯſiſtit ĩ magna re[b] ſeu q̃titate, & hẽt locũ gl, in d. l. fi. ſec9 ſi in parua re, & ẽ diſtinctio ſatis ęqua. Nã ille, q donat magna, pt ęquiparari patri, ſed fili9 tenet̃ alere patrẽ ĩopẽ. l. ſi qs, ff. de li. agn. ergo magnã ĩgratitudinẽ cõmittit ñ ſubueniẽdo illi ĩ neceſſitate. Et not. bene hoc, qa ſæpe accidit ĩ iſtis mulierib9 & maximẽ ſenib9, q̃ donãt ferẽ oĩa bona, & demũ negligũt alimẽtari a donatario. nã; ut pdixi; poterit donõ a donatario reuocari. Secũdo principalr̃ tene iſtũ text. mẽti, qa rigor iuris ſcript9 pfert̃ æquitati nõ ſcriptæ. Nã hęc donõ reuocat̃ de rigore iuris, ut in tex. & iſte rigor pualet ęquitati, de quo in l. placuit, C. de iud. & in c. fi. de trãſac. †No. ibi, donatoris pſona, q hę 4 res donatoris nõ reuocat donationẽ factã a defuncto pp ingratitudinẽ cõmiſſam in perſonã ipſi9 hęredis & eſt rõ, qa donõ fit ex mera liberalitate donatoris, & cõtẽplatione donatarii, nõ hęredis, iõ cõſiderat̃ ingratitudo reſpũ donatoris, ñ reſpũ hæredis. Et idẽ ẽ ĩ reuocatiõe, quę fit ſeu fieri intẽtat̃ poſt mortẽ donatoris ob ingratitudinẽ cõmiſſã in ipſi9 pſonã. Nã merita, & demerita ſunt pſonalia, iõ nõ trãſeũt ad hæredẽ. †In gl. 1. ĩ fi. hęc gl. 5 excedit terminos lrę. nã lra ſolũ pſequit̃ reuocationẽ donationis, q̃ fit pp ingratitudinẽ donatarii, & hos cas9 habuiſtis. ſ̃. collectos, ſed donatio qñq; reuocat̃ ex pſumpta volũtate donatoris, ceſſante oĩ ingratitudine, ut pp natiuitatẽ filiorũ ſuperueniẽtẽ qñq; reuocat̃, qa ẽ ĩofficioſa reſpũ filiorũ exiſtẽtiũ tpe donationis, ut qa effundit patrimoniũ ſuũ donãdo, nihil, uel parũ relinquẽdo liberis. Et ĩ hac ſecũda ſpecie donationis uarię ſunt opi. qa iura ciuilia uario mõ loquũt̃, & multas opi. antiquorũ refert hic Io. An. Mihi placet dictiõ Bar. ĩ l. Titia. §. ĩperator, de le. 2. ubi ſic diſtĩguit, q qñq; q̃rim9 de reuocõne fiẽda ex pſumpta uolũtate donatoris, qñq; p remediũ q̃relę inofficioſi. Pri c mo[c] caſu, aut eſt facta in perſonã liberti, uel extranei, & reuocat̃ etiã in totũ ipſo iure, quaſi donator hic tacitẽ ĩtellexerit ut. l. ſi

col. C. de inoffic. dona. & idẽ Bal. in l. ſi donatione, C. de colla. & habetur per Flor. in l. quoties, ĩ §. uniuerſorum, ff. de uſuf. Donatio autem remuneratoria, ſi pbetur meritoria, non reuocatur, ut per Bar. & Bal. in l. per diuerſas, C. man. & ſi ſit iurata, iuramentum facit, ut quamuis alias nõ ualeret, nihilominꝰ ualeret p obſeruantia iuramẽti, ut per Barto. in auth. ſacramenta puberum, C. ſi ad uer. uen. & in c. cũ contingat, de iureiur. & in c. debitores, eo. tit.

c Primo. & adde quod no. in c. ult. 17. q. 4. ubi bo. gl. & quod no. gl. in c. ut lex continentiæ. 17. quæſtio. 1. & uide omnino unam pulcherrimam. q. quam ponit. d. Ab. in c. per venerabilem, qui fil. ſint le. ĩ 10. col. Et dixit no. Bald. in d. l. ſi unquam, C. de re. do. q nõ reuocatur donatio remuneratoria propter ſuperuenientiã liberorum. Idem dicit Ange. & ſequitur Lud. Ro. in conſi. 26. in 3. colũ. ubi pro hoc adduxit, q cum illa. l. ſi unquam, ius nouum & ſingulare inducat, eius uerba debent propriẽ intelligi, & ſic ĩ dona. ſimplici, nõ in remuneratoria. & uide in hac materia text. in l. tale pactum. §. fi. ff. de pact. & adde hic Ro. in conſi. 238. & uide in cap. frequens, in pen. co. de reſtitu. ſpolia. lib. 6. ubi dicit, q l. ſi unquam, hic al. habet locum ĩ donatione minoris partis bonorum. Et pro intellectu. d. l. ſi unquã uide omnino qđ plenẽ nota. Bald. in l. 1. in pen & ulti. col. C. de inof. dona. & Bart. multũ latẽ in l. Titia Seio. §. Impera-

in l. ſi unquã, cũ gl. ſua, C. de reuo. do. licet gl. hoc aliter intellexerit. Aut donõ fuit facta in pſonã unius ex liberis; & tũc ñ reuocat̃ ĩ totũ pp natiuitatẽ filiorũ, ſed uſq; ad debitũ bonorũ ſubſidiũ, i. uſq; ad legitimã, q̃ debet̃ filiis iure naturę, & ita intelligit̃. l. ſi totas, C. de inof. dona. Et ex hoc a infero, q donõ[a] facta monaſterio ñ reuocat̃ ĩ totũ đ ſtricto b iure pp natiuitatẽ filiorũ: qa monaſteriũ hr̃ loco filii. Itẽ, qa donõ ẽ facta in fauorẽ aĩæ, q̃ ñ dẽt eſſe minus chara, q̃ filius, ut in auth. ſi qua mulier, C. de ſa. ſan. ec. canonizata. 19. q. fi. c. ſi qua mulier, & ita intellige tex. no. cũ gl. in c. fi. 17. q. ult. Et hoc ſentit gl. hic, dũ dicit, q ibi donõ fuit reuocata in toto iure poli, i. cæli, ſ. ex quadã æquitate nãli, & nõ iure fori, i. ſm humanas leges, & hoc idẽ ſentit Bar. in d. §. imperator, in quadã qõne; & facit qđ ipſe not. in l. 1. C. de ſa. ſan. ec. Secundo caſu dicendũ eſt, q aut donõ fuit facta uni ex liberis; & ñ reuocat̃ p alios liberos, niſi uſq; ad debitũ bonorũ ſubſidiũ, ẽt ſi donõ fuerit inofficioſa re & conſilio; de quo uide tex. in l. ſi liqueat, C. de inof. dona. Aut fuit donõ facta alteri, & tũc ſi liberis ſuis fuit aliquid relictũ, ñ reuocabit̃, niſi uſq; ad debitũ iure naturæ, ad hoc. l. oĩmõ, 9 C. de inof. teſt. Si uerò nihil reliquit, & donõ eſt inofficioſa re & cõſilio, reuocat̃ in totũ, ar. l. ſi libertus, ff. de ope. liber. Si ãt fuit inofficioſa re tm̃, & ñ conſilio, tũc ñ reuocat̃, niſi uſq; ad debitũ iure naturæ, pro hoc. l. 2. & 3. C. de inof. don. & hæc ſufficiũt p intellr̃u gl. Et ĩtellige qđ dixi de donõne facta filio, qñ donõ tenuit, ut puta qa fuit facta emãcipato, uel filioſa. pp merita, ĩ quo ñ inſiſto, ſed dicẽdũ eſt, ut no. in auth. ex cã, de libe. præte. & in auth. ex teſtõ, C. de

6 colla. †In gl. in uerbo, *reuocare*, in fi. dic melius, q donõ reuocatur qñq; ob ingratitudinẽ donatarii, & agit̃ condõne ex l. fi. C. de reuo. dona. uel condõne huius c. non ãt ageret̃ rei uendicatione, qa, ut clarẽ colligitur ex tex. donõ nõ reuocat̃ ipſo facto pp ingratitudinẽ, ut patet, ibi: de rigore iuris, &c. Itẽ ſi donõ eſſet reuocata ipſo facto, hęres donatoris poſſet illa bona reuocare, & tũc poſſet agi ꝯ hęredẽ donatarii, ar. in l. cõmiſſa, ff. de pub. & in c. 2. de præſcr. li. 6. Aut donũ reuocat̃ ex diſpõne. l. ſi unq̃, præleg. & tunc ſi reuocatio fiat ipſo iure ex pſumpta mẽte donatoris, ageret̃ rei uendicatione, no. Bar. in d. §. Imperator. Qñq; reuocatur per q̃relam inofficioſi, & tunc opus eſt pmittere querelam, ut no. in d. §. Imperator, & per Bar. in l. 1. C. de inoffi.

7 don. & ſic eſt iſta gl. limitanda & intelligenda. †In gl. fi. ibi: *uel ſucceſſores donatarii*, uult dicere, q ſicut hoc eſt perſonale ex parte donatoris, quia facultas reuocandi ñ tranſit ad ipſius hęredẽ, ita & pſonale ex parte donatarii, quia ñ põt agi ꝯ ipſius hęredẽ, & hoc ultimũ ñ colligit̃ ex tex. ſed hr̃ ĩ l. fi. C. de reuo. don. Tñ ille tex. ſolum ur̃ probare in hęredẽ donatoris, ut non agat ꝯ donatariũ, uel eius hæredem, ſed apertẽ non decidit, utrũ ipſe donator poſſit agere ꝯ hæredem donatarii. Sed Io. An. ſentit hic, q poſſit, ſi ignorauit ingratitudinẽ cõmiſſam in uita donatarii, uel ſi ſciuit, & ñ habuit tps cõpetens ad agendũ, ar. in c. cũ in ueteri, de elec. & in c. fi. de dila. & hoc ibi ſatis placet, ar. huius lræ, quę põderat, qñ donator tacuit, ſed non dr̃ tacuiſſe, ſi ignorauit, uel ñ habuit tps cõpetens ad agendũ, & p hanc rõnem ẽt idẽ dicẽdũ in hęrede donatoris, ut poſſit agere ꝯ donatariũ, ſicut in ſimili dicit gl. in l. fideicommiſſum. 2. de fideicom. q ſi legatarius iniuriã ĩtulit teſtatori, ſi teſtator ignorauit in uita poterit ex hoc agere hæres, & facit qđ no. gl. in l. ſororẽ, C. de his quib. ut indig. Et ex illis gl. ur̃ inferendum, q ſi donatarius carnaliter cognouit uxorẽ donatoris in uita ſua, ipſo ignorante in uita, q hęres ſuus poterit agere ad reuocandũ donõnẽ, quia non dr̃ tacuiſſe, ex quo ignorauit, in quo tñ poſſet inſtari, quia reuocatio donõnis eſt pſecutio iniurię, quod non ur̃ tranſire in hęredem. l. 1. & quod ibi no. ff. de priua. delictis, primũ tñ ur̃ uerius, arg.

8 huius literę. †In ea. gl. ibi: *propter fel...iam patris*, &c. ut dicit Io. An. & bene potius gl. debuiſſet colligere. ar. per ꝯriũ, ſ.

tor. ff. de leg. 2. Itẽ uide Ang. in d. l. unquã. ubi dicit, q illa l. ñ hẽt locũ in donõne parua, maximẽ qñ fieret ei, erga quẽ qs hẽt affectionẽ. Idẽ dicit ẽt ibi Aug. q diſpõ illius. l. hẽt locũ, ẽt ſi donans habeat unicã filiã fœminã. Idẽ dicit ẽt ibi, q illa l. non ſolũ hẽt locũ in donõne facta legitimo, ſed ẽt ſi ſit facta cuilibet extraneo, licet Azo

q hęres dñi non põt agere ꝯ uaſallum[b] ob delictũ commiſſum ꝯ defunctũ, ſicut non agit hęres donatoris ob ingratitudinẽ commiſſam ꝯ defunctũ, & in hoc caſu Io. An. diſtinguit, ut ſ̃. dixi, q ſi dñs ſciuit & tacuit, ñ pt agere eius hęres, alr̃s ſecus. Sed quo ad ar. gl. utrũ poſſit agere ꝯ filiũ, dic ut no. Bal. de prohi. feu. alie. c. imperialẽ, §. ult. ubi dicit, q eo caſu, quo uaſallus priuat̃ ipſo iure; puta, qa ipſe a- a lienauit, licet dñs nõ reuocauerit feudũ ad ſe: hęres tñ poterit. Si ãt ipſo iure nõ pdit feudũ, ñ agit̃ ꝯ filiũ ob delictũ pr̃is, & hoc caſu pcedat ar. gl. & facit l. cõmiſſa, ff. de pub. cum ibi no. in d. c. 2. de pręſcr. li. 6. † Sed hic querit̃, nunquid collator bñficii poſſit reuocare collationem ob ingratitudinẽ cõmiſſam in ipſius pſonã? & ur̃ q ſic. Nã collatio beneficii dr̃ donõ, ut in c. fi. de offi. uicarii, li. 6. cũ ſimilibus. ergo poterit reuocari ob ingratitudinẽ cõmiſſam ꝯ collatorẽ. Io. And. & cõiter doc. tenent ꝯrium, qm̃ collatio beneficii non eſt propriẽ donõ. Nã tenetur collator ex neceſſitate officii cõferre, ſed liberalitas ſolũ conſiſtit in cui dã b do iuxta no. in c. relatũ, de pręben. unde non notatur de tanta ingratitudine, ſeu uitio iſte, q recepit beneficiũ ſpũale, ſicut ille, qui recipit donũ ex mera liberalitate donatoris, & facit quod no. Barto.

10 in l. abſenti, ff. de dona. † Nec ob. hoc. c. fi. de poſtula. ubi clericus priuat̃ bñficio aduocando ꝯ eccl̃iam, in qua hẽt beneficium, qa ibi loquitur tex. de ingratitudine ꝯ eccl̃iã commiſſa, & non ꝯ collatorẽ. Itẽ ibi priuatur beneficio, ñ ãt reuocat̃ collatio. Et no bene pdicta. Primò, q iura ſtrictẽ loquẽtia de donõne, nõ habent locũ in collatione beneficiorum.

11 † Secũdo colligerẽ, q reuocatio donõnis ob ingratitudinẽ hẽt locũ duntaxat in donõne pprie ſumpta, & iõ poſſet nõ immeritò attẽtari, q donõ facta pp merita[c] pcedentia, ñ reuocetur pp ingratitudinẽ, quia illa non eſt uera donõ ſed q̃dã remuneratio iuxta ea, q̃ dixi ſ̃. ſuper ru. & de hoc eſt tex. in l. ſi pater. §. fi. ff. đ c dona. quẽ ad hoc alleg. gl. in l. fi. C. de reuoca. don. licet poſſit colligi ꝯrium per opi. quorundã, q̃ in d. ru. recitaui; ſed pri

12 mum arbitror uerius. † Vltimò quęro d de notabili qõne. Quidam baro[d] ędificauit monaſterium, & dotauit. demũ Abbas & monachi cõmiſerũt ĩgratitudinẽ ꝯ illũ baronẽ in caſibus hic expſſis: nunquid reuocabitur iſta donõ? Spe. ponit. q. e. ti. §. 1. uerſ. quid ſi baro. & refert duas do uolum.

tenuerit contrarium in ſum. C. de reuo. don. An autem reuocetur donatio propter ſuperuenientiam liberorum, qñ fuit iuratum eam non reuocari, Old. tenet, q ſic conſil. 238.

SEB. SAPIA. a Quòd donatio. Nunquid aũt donatio facta alicui reuocetur, ſi donans ingrediatur monaſteriũ, uide Fel. in c. in præſentia, col. 20. uer. 4. de prob. ubi cõcludit, q monaſteriũ non hr̃ loco filii ad reuocandũ donationẽ. & ad hæc de d. And. Sicu. in repeti. l. cum acutiſſimi, C. de fidei com. & Soz. in repet. l. cũ auus, ff. de cond. & demon.

b Contra uaſallũ. Et uide ad hoc Pau. de Ca. in l. rei in §. 1. in fi. ff. ſol. ma. qui dicit, q đ hoc eſt gloſ. in §. porro, q fuit prima cauſa benefic. amit. & dicit haberi per Cy. in l. 1. C. de reuo. don. quid econtra, an dñs qui non oppoſuit feloniam uaſallo, poſſit eã opponere eius hæredi, dic q nõ, ita propriẽ dicit gl. 1. in l. ſi. C. de re. don. & bene facit ille text. ĩ fi. & facit quod not. do. Abb in c. plerunq; circa fin. de donat. inter uir. & uxo.

SEB. SAPIA. c Propter merita. Quòd donatio remuneratoria ob ingratitudinẽ nõ poſſit reuocari, tenet Feli. in c. nouit, col. 12. uerſi. limita tertiò, ſ̃. đ iudi. & Iaſon. in l. ex hoc iure, col. 10. uerſic. ſecundus effectus, ff. de iuſti. & iu. Alex. in conſ. 218. inc. nec arguẽdi ſumus, in ſecundo uolum.

SEB. SAPIA. Quidam baro. uide in ſimili Fel. in c. uerũ, co. pe. uer. ſecunda conclu. ſ̃. de fo. cõmp. ubi ponit, an donõ facta eccl̃ię ſub mõ, ſi fit ceſſatio modi negligentia plati, reuocatur donõ, & de

hæc q. quā poſuit
Abb. hic, uide Io.
Fab. in §. aliæ, in-
ſti. de dona.
ZACHA.
a Delictum prælati. Adde iſtum in
ca. ſi diligenti, nu.
24. & quod ibi di-
xi in apo. ad eum
poſt alios in uer.
nocet eccleſiæ, ſu-
pra de fo. compe.
& in c. imperato-
rum, nu. 3 ubi etiā
notaui in apo. in
uer. præiudicat ec
cleſię, ſupra de iu.
cal.
ZACHA.
b Speciale in ep̄o.
Adde iſtum in ca
conſtitutus, nu. 3.
& ibi notaui in
apoſt. ad ipſum in
uer. dignitas epi-
ſcopalis, ſupra de
reſt. in integ. & in
c. cum uoluntate,
nu. 8. & ibi etiam
addidi in uer. ſpe
ciale eſt in epiſco
patu, infra de ſen
ten. excom.
ZACHA.
c Plus placet. Tu
dic contra, quòd
imò prima eſt cō
munior & uerior
in tantum, ꝙ illos
perceptos tranſ-
mittat ad hære-
des, ut no. Iac. Re-
buf. in l. 1. poſt gl.
& ibi Bar. nu. 2. &
ibi in apo. Cel. in
uerſic. ad hæredes
ſuos, C. de anno.
ciuit. & poteſt de
illis teſtari, ut di-
xi in apo. ad iſtū
in c. reprehenſibi-
lis, nu. 8. in apo. in
uerſi. teſtari, ſupra
de app. Car. in cle.
gratia, & ibi in
apo. Celſi in uer.
ꝙ clerici præciſ.
nu. 12. de reſcri. &
Phil. Fran. in c. p̄-
ſenti, nu. 10. ubi ēt
in apo. eiuſdē Cel.
in uerſi. teſtari, de
of. ord.
SEB. SAPI.
d Tutor. qūo prælatus æquiparetur
tutori, uide latè
Fel. in c. cum depu
tati, col. pe. ſupra
de ind.

opi. Primò, ꝙ ſic, & ꝙ ob hoc monaſte-
riū deſtruetur, ſicut in ſimili uidemus, ꝙ
aliquādo ciuitas ſubmittitur aratro ꝑꝑ
delictum ciuium iuxta no. per Bart. in l.
aut facta, ff. de pęnis, & dixi ī c. dilectus.
ī. de ſimo. Item ciuitas priuatur dignita
te epiſcopatus ꝑꝑ delictum ciuium, ut
in c ita nos. 25. q. 2. Item theorica com-
munis gl. eſt, ꝙ delictum pręlati & ca-
pituli nocet eccleſiæ, ut no. in c. 2. de or.
cog. & in regula, delictum, de reg. iu. lib.
6. facit l. iubemus nullam nauem, C. de
ſa. ſan. ec. Alia opi. eſt, ꝙ monaſterium
non deſtruetur, ſed repellētur perſonę,
& alii inſtituentur; & hęc opi. eſt uerior
& ęquior, & ſic potius puniantur perſo
næ, quam eccleſia, ar. c. Romana, in fi. de
ſent. excom. li. 6. & cum hæc opi. tranſit
ibi Spec. hanc queſtionem poſſumus ad
ducere generaliter ad donationem fa-
ctam eccleſię, nunquid ob ingratitudinē
prelati & capituli ueniat reuocanda, ſed
in hoc amplius non inſiſto, quia depen
det ab alia queſtione multum prolixa,
nūquid delictum prælati & capituli no
ceat eccleſię, dicendum eſt, ut plenè di-
xi in c. 1. de do. & contu. & in d. c. dile-
ctus, de ſimo.

De peculio clerico. Ru.

SVMMARIVM.

1 *Peculium quid ſit, & quibus modis ſumatur.*
2 *Clericus non eximitur a patria poteſtate, niſi in ſpiri tualibus, uel niſi ſit epiſcopus.*
3 *Clericus non facit fructus beneficij ſuos.*

Supra uiſum eſt de donationibus. ſed quia du
bitari poterat, nunquid clerici poſſint dona-
tiones facere de eorum peculio, meritò ſuppo
1 ſuit hanc rubri. † Et ſcias, ꝙ peculium capitur
multis modis, & quo ad propoſitum dicitur
patrimonium ipſorum clericorum. unde ſæpe
capitur peculium pro patrimonio alicuius, &
dicitur peculium a pecunia. & eſt nomen dimi
nutiuum, quaſi parua pecunia, & pecunia dici
tur a pecudibus, uel pecoribus. & ideo quicq̄d
antiqui habebant, conſiſtebat in pecudibus. 1.
q. 3. in c. totum. Et credo, ꝙ iſtud uocabulū di
minutiuum fuit attributū clericis, quia ut plu
rimum non habent ampla patrimonia. Quan-
doque peculium ſumitur ſtrictius, propriè
dicitur pecunia, quam habet exiſtens in pote-
ſtate alterius, ut filiusfa. uel ſeruus. Et ſcias, ꝙ
reperitur in quadruplici ſpecie. Nam eſt pecu
lium caſtrenſe, quaſi caſtrenſe, profectitium, &
aduentitium. Caſtrenſe eſt, quod filiusfa. acqui
rit in caſtris, i. in bello, & de illo p̄t diſpone-
re tanquam paterfamilias. Quaſi caſtrenſe eſt,
quod acquirit filius in aduocatione. Nā aduo
cati quaſi militāt. l. aduocati, C. de aduo. di. iu
di. & idem eſt & in officio publico, & iſtud iu
dicatur ut caſtrenſe peculium. profectitiū eſt
quod filio obuenit ex bonis patris, ſic dictum,
quia proficiſcitur ex bonis paternis, & iſtud
non acquiritur filio. Aduentitiū eſt, qđ adue-
nit filio aliūde puta ex donōne, uel ex ſucceſ-
ſione, uel ex induſtria ſua, uel ex proſpera for-
tuna, & ꝓprietas huius peculii acquirit̄ filio,
uſusfructus acquiritur patri ī uita, & de his ui
de in Spe. in ti. de don. §. 1. q̄d ſi de peculio, &
ſeq. & ibi hēs, utrū in dubio filius præſumatur
acquiſiuiſſe ex bonis paternis, an ex induſtria,
uide no. gl. in l. cū oporteat, C. de bo. quæ lib.
2 † In clerico uerò aduertēdū, nā uī ſolū differ-
re a laicis in peculio aduētitio, & intellige de
clericis filiisfa. Nā ꝑ clericatū nō eximitur a ptāte paterna ī tp̄alib.
licet gl. aliud ſēſerit & minus bn̄ ī c. idecorū, de æta. & qua. ſed Inn.
tenet ibi primū, & doc. cōiter, & ꝓbatur ī c. ꝑ uenerabilē, q̄ fi. ſint le
gi. ubi ē ſpāle ī ep̄o Et ꝓbatur in auth. cōſti. q̄ dignitatibus liberat
a paterna ptāte, ubi ſolum fit mētio de ep̄atu, facit in ar. c. ſi annū,
de iud. li. 6. ubi dr̄, ꝙ in ſp̄ualibus filius non eſt ſub ptāte p̄ris, ſecus
ergo in tp̄alib. uñ dicendū eſt idē ī ſp̄ebus iſtius peculii in clerico,
ſicut in laico, ſed ī aduētitiis ſec⁹ ē. Nā illud, qđ ē caſtrēſe, uel quaſi
caſtrēſe in laico, eſt aduentitiū in clerico, q̄a acquiritur peculiū ad
uētitiū, ēt quo ad uſumfructū, ut eſt tex. no. in auth. p̄sbyteros, C. de
epi. & cle. no. Ho. & cōiter doc. in c. quia. ī. ti. proxi. quod bene not.
5 † Item peculium caſtrenſe, uel quaſi, p̄t dici in clericis, qđ prouenit
ex beneficio ſp̄uali, & hoc eſſet uerum tenendo opi. ꝙ clericus fa-
cit fructus ſuos iuxta no. in c. præſenti, de of. or. li. 6. ſed tenendo cō
c trariam opi. quæ mihi plus c placet, poteſt appellari peculium pro
fectitium. & iudicari debet, ut profectitium. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus ſi tp̄e ꝓmotionis erat pauper, quicquid habet, p̄ſumitur de bonis eccle ſiæ acquiſiuiſſe. 3. admittitur tamē ꝓbatio in ꝯriū. 5. 6. uide in c. pe. no. ī. et.*
2 *Paupertas non impedit, quominus clericus poſſit promoueri ad beneficia.*
3 *Vxor p̄ſumitur acquiſiuiſſe ex bonis mariti, niſi extra dotē hēat multa bona. 7.*
4 *Res empta ex pecunia eccleſiæ efficitur ipſius, licet clericus emat noīe proprio.*
Res empta ex pecunia alicuius non efficitur illius, ſed ementis nomine proprio.
5 *Clericus, ſi quid acquirit ex induſtria ſua, non acquirit eccleſiæ.*
6 *Tutor uel curator, ſi quid poſt tutelā & curā reperiantur acquiſiuiſſe, non præſu muntur acquiſiuiſſe ex bonis pupilli, uel adulti, ſed ex eorum induſtria.*
8 *Relictū factū clerico, uel ep̄o an præſumatur factū intuitu eccleſiæ, uel ꝑſonæ?*
Clericus an faciat fructus beneficii ſuos & in uita, & poſt mortem?

CAP. I.

1 INueſtigandum. † Quęſitum a rectore
eccleſię tempore pro
motionis nihil habente pręſumitur de bonis
eccleſię quęſitum. Caſus literalis. Quęrebatur
in concilio Arelaten. quid ſi presbyter nihil patrimonii
habens promotus fuit ad regimen alicuius eccleſię & po-
ſteà emerit prędia, cuius iuris illa debent eſſe? reſpōdetur,
ꝙ debent eſſe illius eccleſię, ad quam nihil habens promo
2 tus eſt. Ber. † No. 1. ꝙ paupertas non impedit, nec excuſat,
quominus clericus poſſit promoueri ad beneficium, licet
aliud ſit in tutore. ut inſti. de excu. tu. in fi. uide gl. 12. q. 3. c.
3 1. † Item no. ꝙ quicquid acquirit clericus beneficiatus, nil
patrimonii habens, pręſumitur acquiſiuiſſe ex beneficio. Si
mile in uxore, quę pręſumitur acquiſiuiſſe aliquid ex bo-
4 nis mariti. l. etiam, C. de dona. inter ui. & uxo. † No. ibi: *eſſe
debet*, tex. quaſi expreſſum, ꝙ res acquiſita ex pecunia eccle
ſię, per talem adminiſtrationem efficitur eccleſię, licet cle
ricus emerit nomine proprio. Nam ſi emiſſet hoc nomine
eccleſię, non oporteret inueſtigare, utrum habuit propriū,
uel ne. loquitur ergo, quando fraudulenter emerit nomi-
nè proprio, & ſic tex. iſte ponit caſum ſpecialē in eccleſia.
Nam regulariter contra, quia res empta ex pecunia mea
non eſt mea, ut uidebis latius. ī. eo. inquirendum, licet Ho.
dicat ibi, ꝙ in eccleſia non eſt tex. expreſſus, ſed, ut dixi, hic
5 uidetur tex. Ad idem. c. 1. ī. ti. proxi. † In gl. fi. in fi. no. gl. in
eo, ꝙ uult, ꝙ iſte tex. non inducat pręſumptionem iuris &
de iure, ut non admittat probationem in contrarium. un-
de poterit probari per hęredem clerici, ꝙ licet non habue
rit patrimonium, lucratus fuit ex artificio: puta, quia erat
doctor, uel bonus ſcriptor, uel quid ſimile. Nam iſta acqui
ſita ex induſtria perſonę non acquiruntur eccleſiæ, ut in c.
quia nos, de teſta. & uide de hoc, quod latius dicetur in c.
6 3. ī. eo. † Sed contra hoc & tex. op. de. l. ſi defunctus, C. arbi.
tut. ubi habetur, ꝙ curator ſeu tutor pręſumitur acquiſiuiſ
ſe non ex bonis pupilli, ſeu minoris, ſed ex propria indu-
ſtria, ſeu proſperitate fortunę; ergo idem dicendum in cle
a rico. Sol. tutor [a] uel curator eſt temporalis, & tenetur red
dere rationem adminiſtrationis, nec habet ita liberam ad
miniſtrationem, ſicut clericus. Item tutor, uel curator lici-
tè negotiatur. quæ omnia ceſſant in clerico. Nam clericus
non debet negotiari. ī. ne cleri. uel mona. per totum. unde
ſi pręſumeremus negotiationē, p̄ſumeremus delictū, quod
b non eſt fiendum. Eadem rō [b] eſt in uxore. nā ſi non præſu-
meremus,

meremus, ꝙ ex bonis mariti acquiſiuerit, p̄ſumeret̄ ꝙ turpi
ter aliūde q̄ſiuerit. unde queādmodū oīa bona ſunt mariti
carnalis. l. doce ancillā, C. de rei uēd. ita bona eccleſię ſunt
eccleſię ipſius. Iō ſp p̄ſumimus pro dn̄o. Tn̄, ut dixi, iſtę p̄-
7 ſumptiones admittunt ꝓbōnes in ꝯriū. † Quid enim, ſi vxor
habeat multa bona extra dotē, & maritus erat in ops? certè
potuit q̄rere ex fructib⁹ bonorū ſuorū, ſicut dicimus de cle
8 rico habēte patrimoniū, uel artificiū. † Secūdò opp. ꝯ tex. ī
eo, ꝙ loq̄tur de promoto ad ordinē. Nā cōſtitutus in ordi-
ne nō hēt adminiſtrationē eccleſiæ, ergo nō dēt p̄ſumi, ꝙ
acq̄ſiuerit ex bonis eccleſię; Sol. doc. exponūt tex. & bn̄, ibi:
ordinē, i. bn̄ficiū, vel titulū, vel adminiſtrationē, ut colligit̄
ex ſequētibus. Nā occaſiōe ordinis hēt bn̄ficiū: ſecus dn̄t, ſi
bn̄ficiū eſt ſimplex: q̄a tūc nō eſſet p̄ſumptio ꝓ eccleſia; all.
c. requiſiſti, in fi. de teſt. Sed aduerte, q̄a hoc dictū nō vr̄ fun
datū rōne. Nā queādmodū rōne adminiſtrationis eccleſiæ
p̄ſumit̄, ꝙ rector eccleſię acq̄ſiuerit ex bonis eccleſię, ita rō
ne adminiſtratiōis bonorū bn̄ficii p̄ſumi dēt, ꝙ acq̄ſiuerit
ex bonis bn̄ficii. Nā eadē rō ibi eſt in utriſq;, & c. requiſiſti,
nihil facit. Loquit̄. n. nō in emptis, ſeu acq̄ſitis ꝑ clericū, ſed
in relicto ſibi facto, utrū p̄ſumat̄ relictū factū intuitu eccle-
ſię, an intuitu ꝑſonæ, q̄a ſi hēt bn̄ficiū ſimplex in eccleſia, p̄
ſumit̄, ꝙ intuitu ꝑſonę, niſi uelis ſeruare dictū Ioā. And. &
doc. tenēdo gl. in c. p̄ſenti, de offi. ord. li. 6. q̄ dicit, ꝙ ſimplex
bn̄ficiatus facit oēs fructus ſuos in uita, & in morte; ſed illa
opi. nō ꝓbat̄ iure, ut plenè dico in repetitione c. cū eſſes, de
teſta. Idem dic de uicario, quod in rectore, aut eſt perpetu⁹,
aut temporalis; & tunc diſtingue per ſupradicta. Abbas.

SVMMMARIVM.

1 *Prælatus emens aliquid de pecunia eccleſiæ, debet conficere inſtrumentum nomine eccleſiæ, alias priuatur adminiſtratione, nume. 5.*
2 *Epiſcopus an ueniat appellatione præsbyteri?*
3 *Emptio præſumitur facta ex pecunia illius, cuius nomine cātat inſtrumētum.*
4 *Prælatus & clericus & ſimiles nō dicūtur domini fructuū beneficiorū ſuorū.*
6 *Teſtator ſi uolebat relinquere aliquid eccleſiæ, & perſuaſus a rectore dictæ eccleſiæ, relinquit ſibi, an rector teneatur ad intereſſe ipſi eccleſiæ?*

CAP. II.

1 PResbyter. † De emptis ꝑ p̄latū de bonis ec
cleſię dēt inſtr̄m cōfiſci nomine
eccleſiæ, al's dēt p̄latus ab adminiſtratione remo
2 ueri h. d. † No. 1. ibi: *presbyter*, ꝙ presbyter dr̄ tene
re diœceſim, & ſi uis intelligere de p̄sbytero ꝓprie, expone 2
diœceſim, i. parochiā, q̄a diœceſis propriè, eſt in gubernatio
ne Ep̄i, in c. ſi Ep̄s, de off. ord. lib. 6. Sed p̄t exponi p̄sbyter, i.
Ep̄s, & tūc uerbū, diœceſis, ſtat ꝓpriè, & tūc colligit̄, ꝙ Ep̄s
p̄t uocari p̄sbyter, nec dēt ex hoc dedignari, qm̄ eſt nomē
dignitatis. Nā p̄sbyter Græcè, Latine idē eſt; qđ ſenior: nō
tn̄ ꝑꝑ ætatē decrepitā ſic dr̄, ſed ꝑꝑ reuerētiā dignitatis; &
eſt tex. in c. clericos. 21. diſt. uñ olī in primitiua eccleſia Ep̄i
& ſacerdotes pariter appellabant̄ p̄sbyteri; q̄nimo Petrus
apoſtolus licet papa eſſet, pluries ſcribebat ſe p̄sbyterū. 93.
diſ. legitimus. 95. diſt. olim, & pluries reperies in iure, ꝙ p̄-
3 ſbyter appellat̄ Ep̄s. † Not. ꝙ ex pecunia [a] illius p̄ſumitur res
a empta, cuius noīe inſtr̄m emptionis cōfectū eſt. vñ, ut appa
reat rē eſſe emptā pecunia eccleſiæ, mādatur ut inſtr̄m fiat
4 noīe eccleſię. † Itē no. ꝙ p̄latus nō ē dn̄s fructuū bn̄ficii. Nā
ſi efficeret̄ dn̄s, poſſet acq̄rere ſibi ex reditib⁹ ſcđm libitū, cui⁹
ꝯriū hic decidit̄, & in c. inq̄rēdū. ī. e. de quo plenius dicet̄ ī
5 c. fi. ī. e. † No. ꝙ queādmodū p̄latus alienās iā acq̄ſita ꝑ eccle
ſiā, dēt adminiſtratione priuari, ut in c. monemus, 12. q. 2.
ita & ſi fraudat eccleſiā in acquirendo, ut q̄a acq̄ſita ex re-
ditibus eccleſię appropriat ſibi uel alteri. Et hic cadit qō,
quā formāt doc. in. l. q̄cq̄d: C. arbi. tu. Quidā uolebat relin
quere eccleſiæ certū q̄d. p̄latus induxit teſtatorē, ut relinque
ret ſibi potius, quā eccleſię. nunq̄d p̄latus teneat̄ eccleſię ad
intereſſe? & quidā dixerūt, ꝙ ſic per illā. l. q̄cq̄d. Cy. ibi for-
mādo qōnē in tutore diſtiguit, ꝙ aut blādo ſermone [b] indu
b xit teſtatorē ad relinquendū ſibi; & nō tenet̄, arg. in l. fi. C. ſi
q̄s aliquē teſtari ꝓhibuerit, & patet ꝙ non cōmittit delictū
is, q̄ blādis uerbis inducit teſtatorē ad ſi
bi reliquēdū. Aut dolo ſeu fraude; & tūc
6 tenet̄ eccleſiæ ad intereſſe. † No. hāc deci
ſionē, q̄a in ꝯriū poſſet induci tex. cū gl.
12. q. 4. c. q̄cūq;. nā ſi p̄latus potuit acq̄re
re eccleſię & neglexerit, ſeu poti⁹ uoluit
ſibi q̄ret̄, tenet̄ ecc. ad intereſſe. Ita dicit
ibi gl. quā no. ibi ar. d. l. q̄cq̄d: ſed diſtin.
Cy. vr̄ multū æqua, ut ceſſāte dolo, nō te
neat̄, cū ꝑſonā ſuā q̄s teneat̄ pręferre cun
ctis, arg. c. petitio, de iureiur. & de pœ. di
ſtin. 2. * c. charitas eſt aq. §. * hæc quę de
charitate. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus bona, quæ acquiſiuit poſt ſuam conſecrationem debet relinquere eccleſiæ, nu. 2.*
3 *Prælatus, uel rector eccleſiæ ſi emit aliqua bona nomine ſuo, an poſt eius mortem ſit iudicandum pro eccleſia, an pro hærede ipſius prælati ſimul ſuper dictis bonis litigantibus, uide. ī. in c. 1. de teſta. in. 4. notabili.*
4 *Adminiſtratores, uel diſpenſatores, ſi aliquid quærūt, an præſumantur quærere ex adminiſtratione, an ex induſtria?*

CAP. III.

1 VT unus. † Quæſita ꝑ Ep̄m
poſt cōſecrationē
ſuā ſunt eccleſię relinquēda, h.
d. Idē dic in alio p̄lato poſt ꝓ-
motionē ſuā. Nā tex. iſtę intelligi p̄t de
Ep̄o; & tūc uerbū cōſecratiōis ſtat ꝓpriè
& uerbum p̄sbyter, dēt exponi, i. Ep̄s, per
ea, q̄ dixi in c. præce. Secundo p̄t intelli-
gi in quolibet rectore eccleſię, & tūc uer
bū, p̄sbyter. ſtat ꝓpriè. uerbū cōſecratio
nis dēt expōi. i. ordinatiōis, ſeu ꝓmotio
nis, q̄a ꝓpriè Ep̄s cōſecrat̄, & p̄sbyter or
2 dinat̄, ut in c. 1. de ſacra unctio. & qđ ibi
not † No. ibi; *re linquat*, ꝙ p̄latus non p̄t in
vltima volūtate relinquere bona acq̄ſita
intuitu eccleſię; ad hoc c. q̄a, & c. relatū.
3 ī. de teſta. † Sed hic q̄rit̄ đ notabili qōne,
& quotidiana, mortuo p̄lato ſępe oritur
qō inter ſucceſſorē bn̄ficii & hęredē p̄la
ti defuncti ſuꝑ bonis acq̄ſitis ꝑ p̄latū, ut
procedat qō, dēt ītelligi, qn̄ nō apparet
noīe eccleſiæ bona fuiſſe acq̄ſita: ſed ſim
p̄lr p̄latus emit noīe ꝓprio; utrū ſit in du
bio iudicādū ꝓ hęrede, an ꝓ eccleſia. In
hac qōne multæ fuerūt opi. nā Gof. tenuit
ꝙ poſſeſſor defendēdus eſt in poſſeſſiōe;
& ſic agēti īcūberet onus ꝓbādi ꝑ textū.
12. q. 5. c. 1. Alii diſtinxerūt, an p̄latus fe-
cit inuētariū, uel ne. In primo caſu ultra
cōprehēſa in inuētario p̄ſumit̄ ꝓ hęrede
arg. l. fi. C. de iure delib. Scđo caſu p̄ſumi
tur ꝓ eccl. q̄a p̄latus fuit in culpa ī nō cō
ficiendo inuentariū, & utendo ꝓmiſcuè
rebus propriis & eccleſię, argu. 12. q. 1. c.
ſint manifeſtæ. alii aliter. Io. An. facit hic
tria mēbra. Aut cōſtat pręlatū aliq̄d ha
buiſſe tp̄e ſuę promotionis, aut cōſtat, ꝙ
nihil hēbat: aut dubitat̄. Primo caſu di-
cit p̄ſumendū ꝓ poſſeſſore, & iō ſi hæres
eſt in poſſeſſione illorū bonorū, eccleſię
incumbit onus ꝓbādi, đ qđ reditibus ec

a Vide tu omnino
Bart. in. l. 2. C. pro
ſoc. multū not. di
cētē ꝑ illū text. ꝙ
licet unus ex fra-
tribus emat fundū
pro ſe; & pro fra-
tre ſuo, tn̄ ſi in in-
ſtr̄o cōtinetur, ꝙ p̄
cium dictus uendi
tor fuit confeſſus
habuiſſe & recepiſ
ſe a dicto tali emē
te noīe ſuo, & fra-
tris ſui, nec aliter
dicitur de eius ꝓ-
pria, uel cōi pecu-
nia, ꝙ ēt iſto caſu
in dubio intelligi
tur de pecunia pro
pria ipſius ſoluen
tis, ita, ꝙ ab alio
fratre poterit repe
tere ꝑtem pecunię
ſi uult ꝑtē fundi,
q̄ poſtea ſubiūgit,
quòd debemus eſſe
cauti, ut ponat̄ in
inſtr̄o, ꝙ precium
ſoluit de cōi pecu
nia, & hoc eſt ꝑpe-
tuo menti tenen-
dū, quia ualebit ti
bi ad mille aureos
Quod no. ad limit.
huius tex. & 2. not.
Et uide Bald. in. l.
pen. C. ſi q̄s alteri,
uel ſibi, & adđ hic
iſtum in c. inquirē
dum. ī. e. in. 2. not.
ANT. FRAN.
Circa hoc de fra
tre emente fundū
noīe fratris, ſoluē
te tn̄ pecunias ſim
pliciter, an poſſit
petere partē pecu-
niæ a fratre uolēte
partē fundi empti;
dicas de materia
uidendum latè per
Bald. ubi multas
qōnes ponit circa
iſtam materiā in. l.
ſi pecunias, C. cōia
utri. iudi. & ꝑ Bar.
late in. l. Titiū &
Mæuium, in. §. alte
ri, ff. de admi. tuto.
quas longum eſſet
hic referre.
SEB. SAPI.
b Blando ſermone.
vide Bald. in. l. 1. ī
fi. C. ſi quis aliquē
teſta. ꝓhib. ubi di-
cit, ꝙ ſi frater me⁹
uolebat inſtituere
turpē ꝑſonā, ſi per
ſuadeo ſibi, ꝙ illa
ꝑſona eſt mortua,
& me inſtituat, re-
cte facio, quia talis
dolus eſt bonus, ſe
cus tn̄ eſſet in præ-
iudicium uenientiū
ab inteſtato, ut ibi
per eum.

cleſiæ fuerat acqſita, & ꝓcedit hoc caſu
opi.Gof.Secundo caſu,cū nihil habuerit
tpe promotionis,præſumēdū eſt pro ec-
cleſia,ut in c.1.ſ.co.poſſet tñ ſm eū hę-
res ꝓbare ꝙ ex artificio, uel aliunde in-
tuitu pſonę illa bona acquiſiuerit:ſibi tñ
incūbit onus ꝓbādi.quaſi ecc.hēat inten
tionē fundatā ex pſumptione iuris cõis.
Tertio caſu cū dubitaṫ,dicit idē,ut pſu-
maṫ ꝓ eccleſia,poterit tñ ꝓbare hęres p
latum illa,uel alia bona habuiſſe tpe pro
motionis; & cū hac diſtinctiōe trāſeunt
cõiter doct. & vṙ in facto conſuluiſſe do.
Card.ut refert in c.cū in officiis.j.titu.1.
ubi uide de hac mā p Inn.Ego latius hūc
articulū examino in repeti.c. cum eſſes.
j.tit.prox.& in dubio credo, ꝙ hæc diſti
ctio Io.An.nõ ſit uſq;quaq; uera.Nam ɔ
primū membrū uṙ tex.not.cū gl.expreſſa
12.q.4.c.1.ubi dicit,ꝙ ſi prelatus aliqua
acquiſiuit, preſumiṫ pariter acquiſiuiſſe
ex bonis patrimonialibus & eccleſiæ,uñ
dēt fieri diuiſio inter eccleſiā & hęredē
ſm quantitatē patrimonii,& taxationē
bñficii.Nā ſola poſſeſſio hęredis,uel ec-
cleſię nõ hēt inficere hāc pſumptionem
iuris,& idem ſentit Inn.in d. c. cū in offi
ciis.Itē cõſidera;ꝙ illud primū mēbrum
non pt alia rõne ꝓcedere, q.d.n.ſi patri-
moniū erat ita tenue, ut nullo mõ ex fru
ctibus illa bona potuiſſent acqri.Idē dic
in eccl.quid.n.ſi bñficiū fuit ita tenue,ut
uix ſufficeret ad alendū rectorē,& patri-
moniū erat ſatis amplū? Sic ēt ſm mem
brū indiſtinctè nõ ꝓcedit.Nā pone,ꝙ p-
latus nõ hēbat patrimonialia,erat tñ do
ctor excellēs, & ex doctrina multa lucra
baṫ.Nam quare hoc caſu dēamus potius
præſumere ꝓ ecc.quā qñ hēbat patrimo
niū?nõ apparet rõ, cū ſæpe longè maior
ſit induſtria,quā ſit facultas patrimonii;
ergo nõ dēt hęres onerari ad ꝓbādū, ꝙ
bona fuerūt acqſita induſtria pſonæ:ſed
ſufficeret ꝓbare ꝙ prælatus multa lucra
baṫ ex induſtria pſonę, & tūc idē ſit pſu-
mēdū,ſicut ī caſu, qñ hēbat patrimoniū.
Nā ſimiliū eadē dēt eſſe rõ,ī c.cū dilecta,
de cõfir.util.uel inut.& in.l.non pñt, ff.đ
legibus.Tertiū mēbrū ēt nõ ꝓcedit ſim-
pliciter: ſed aliter eſſet ſubdiſtinguēdū.
vnde complectēdo totā mām diſtinguo
ſic,ꝙ aut conſtat pr latum habuiſſe pa-
trimoniū,aut nõ conſtat, aut dubitatur.
Et hoc ultimo caſu diſtinguo, ꝙ aut du-
bitatur,utrū habuit bona,ex qbus potue
rit acquirere illa, de qbus eſt contentio;
aut non habuerat illa bona tpe ſuæ pro
motionis,de quibus eſt cõtētio. Primo
mēbro principali, ſi cõſtat ex qbus emit
illa bona, tūc nõ eſt qõ, qa illius erunt,
ex qbus reditibus acquiſita fuerunt,ut in
c.inquirēdū,& quod ibi nota.j.eod.Aut
dubitaṫ, qa promiſcuè utebaṫ patrimo-
nio,& rebus eccleſiæ,& tunc ſi patrimo-
niū erat ſufficiēs ad acquiſitionem illo-
rum bonorum,eccleſia uero nõ nec in to
tū,nec in partē,& tūc preſumitur pro hæ
rede, quia ceſſat hoc caſu preſumptio c.

SEB. SAPI.
a Perpetuus. Vide Deci. in conſil.6. uerſi. ſed i predictis,& Io.de Ana. in conſi.65.in fine Ang.Are.& dom. Iaſo.in. §. item ſi quis in fraudem, inſti.de actionib.

1.ſ.eo.& tex.12.q.4.c.1.Aut e ɔ,qa eccleſia ſolū erat ſuffi-
ciens:patrimoniū uerò tenue,ſeu induſtria perſonę, & tūc
pręſumendū ꝓ eccleſia,ut in c.1.ſ.eod.Si uero uterq; erat
ſufficiens ad acquirēdū in totū,uel in partem,tunc fiet diui
ſio inter eccleſiā,& hęredē ſm quātitatē patrimonii,& re
rū eccleſiæ.& pone in terminis, ꝙ ſi eccleſia hēbat trecēta,
& ex patrimonio ducēta,dēt prius detrahi, qđ prelatus ue
riſimiliter expendit in pſonā ſuā,& noīe eccleſię, nec dēnt
deduci expenſę nimis delicatæ.Et fingas,ꝙ hmõi ſumptus
aſcēdāt ad centū aureos,præſumptio inſurgit, ꝙ tūc de bo
nis eccleſię expēdit in acquiſitione bonorū.c.aureos, & ex
patrimonio ēt ducentū,ex quo tm̄ percipiebat. Fiet ergo
æqualis diuiſio inter eccleſiā & hęredē, & ſi minus pcepiſ-
ſet de patrimonio,minorē partē pcipiet ex acquiſitis. Ita
vṙ uelle tex.in d.c.1.12.q.4.& expreſſius ibi gl.& ſentit Inn.
in d.c.cū in officiis,& eſt ſatis rõnabile: ut ex quo nõ cõfi-
ciebat rõnē de reditibus eccleſiæ: ſed promiſcuè utebaṫ cū
patrimonio,ut fiat præſumptio nõ captioſa alicui: & hoc
intelligo,ēt ſi prælatus emerit nomine ꝓprio:quia nõ eſt ſi
bi credendū,ex quo facultates eccleſię exuberāt,& nõ appa
ret,in quē uſum fuerint conuerſę.Et idē p oīa dicendū,qñ
nõ habet patrimoniū,ſed hēt induſtriā æquiualētem eadē
rõne.Sed ſi non habet patrimoniū,nec induſtriā,pręſumiṫ
pro eccleſia,& uide Cy.in auṫ.licētiā,C.de epi.& cleri.† ubi
4 idē ſentit in adminiſtratoribus ſeculariū rerū. Nā dicit,ꝙ
a ſi adminiſtrator erat ppetuus [a], & nihil habebat,pſumitur
acquiſiuiſſe ex adminiſtratione.Si uero tpalis, & reddebat
rõnē,tunc præſumitur acquiſiuiſſe ex induſtria,arg.l.ſi de-
functus,C.arbi.tute.Quod nota pro iſtis diſpēſatoribus bo
norū.Vltimo mēbro,ſi dubitaṫ,utrū bona fuerint acquiſita
uel an habuerit tpe promotionis, dico ſic: ſi dubitatur,an
aliquid habuerit,procedit opin.Io. And. Sed ſi dubitatur,
utrū illa bona,de quibus eſt qõ,acquiſiuerit ante promotio
nē,aut poſt;tunc defendā poſſeſſore in poſſeſſione ſua, ſiue
hæredes,uel eccleſiam, & ſic ſingulariter loquitur tex.cum
gl.ſi bene intelligatur in d. c.1.12.q.4.& hoc not.

SVMMARIVM.

1 Empta per prælatum ex emolumentis eccleſiæ efficiuntur eccleſiæ,licet prælatus emerit nomine ſuo.
2 Clericus,uel alius adminiſtrator alicuius eccleſiæ non facit ſua neque reditus neque oblationes,neque data prætextu uoti.
3 Sacrilegium & furtum ſimul committitur in furando res eccleſiæ.
4 Prælatus licet debeat ſubuenire potius ſuis indigentibus, quam aliis, tamen grauiſſimè peccat,ſi facit eos diuites, non ſubueniendo aliis indigentibus.
5 Res empta ex pecunia militis,minoris eccleſiæ, & clerici efficitur ipſorum, ſi quod inſtrumenoum cantet in perſona alterius.

CAP. IIII.

1 INquirendum. † Empta per prælatum ex emolumentis
eccleſiæ efficiuntur eccleſiæ, licet prelatus eme-
rit nomine alieno hoc dicit. Caſus literalis.
Statuit concilium Rhemenſe, quòd ſi aliqui presbytero-
rum de reditibus eccleſię,uel oblationibus eccleſię,uel uo-
tis fidelium res aliquas comparauerint non nomine eccle
ſię,ſed alieno,eccleſia poterit res illas petere,ſi conſtiterit
ꝙ de bonis eccleſię fuerint comparatę,& ipſe,qui hoc fecit
debet puniri,quia ſicut non ſuo nomine, ita nec alio de fa-
cultatibus eccleſię fraudem eccleſię facere debet.Hoc enim
ſacrilegium eſt,& par crimini iudę furis, qui ſacras obla-
2 tiones furabatur.Bern.†Nota.1.quòd rector eccleſię nec re
ditus,nec oblationes,nec data prætextu uoti facit ſua, ſed
cedunt utilitatibus eccleſiæ.Not.quòd licet ſit præſumptio
prima fronte,quòd res ſit empta ex pecunia illius, cuius no
mine inſtrumentum eſt factum, tamen hęc pręſumptio
admittit probationem in contrarium, ad idem.C.ſi quis
3 alteri,uel ſibi,quaſi per totum. † Not. ꝙ in ſubtractione redi-

ne redituum eccleſię nõ committiṫ ſimplex furtū,ſed ēt ſa-
4 crilegiū;ad hoc.c.qui oblationes.13.q.2.†Not.ꝙ prælatus
cõmittit ſacrilegiū,& grauiſſimū crimē,acquirēdo cõſan-
guineis,uel ſibi de reditib.eccl. non tamen per hoc intelli-
gas prælatū non poſſe cõpetens ſubſidium de reb.eccl.non
ferre ſuis;imò potius tenetur ſuis & amicis,q̄ alienis,ut in c
c.non ſatis.86.di.& in c.1.de coha.cle.& mulie. ſed non de
a bet eis tantum tradere,ut faciat eos diuites,[a] ſed ut ſubue-
5 niatur aliis indigentib.12.q.2.monemus.†In gl.2.in fi.no.
tres caſus,quibus res empta ex pecunia alterius efficitur il-
lius,cuius erat pecunia,ut in milite,minore,& eccleſia,licet
Ho.dicat,ꝙ in eccleſia iura non ꝓbant:ſed antiqua inter-
pretatio magiſtrorum hoc habet,quę minimè eſt mutāda.
l.minimè,ff.de leg.tñ hoc ſatis probari pt in c.1.ſ.& in c.1.
ſ.ti.proxi. Et cõiter hoc tenetur etiam per gl.iuris ciuilis, d
ut in iurib.alle.in gl.quinimo crederem hoc procedere in
quolibet clerico:quia priuilegium tributū militi ſeculari
extendiṫ ad militē Dei,ut no.gl.& Bal. in l.miles, ff. de re
iud.dixi in c.1.de cle.ægrot.& uide ad mām quod not.Cy.
in l.ſi ut proponis,& l.mater,C.de rei uend.

SVMMARIVM.

1 Meliorationes factæ per beneficiatum in beneficio,ſunt ſuæ.
Etiam ſi dimittat beneficium,uel eo priuetur propter delictum,nu.4.de illis tamen teſtari non poteſt.
2 Meliorationes factas per prælatum in eccleſia de patrimonio ipſius prælati poteſt ipſe,uel eius hæres repetere.
3 Epiſcopus poteſt pro ſeruitiis eccleſiæ impenſis alicui concedere ad uitam poſſeſſionem eccleſiæ.
5 Clericus,ſiue habens adminiſtrationem,ſiue non,ſiue ſit ſimpliciter beneficiatus ut canonicus,an faciat fructus ſuos,adeò,ut poſſit de illis teſtari,ſiue donare?
Clericus ſi emit equum de reditib.eccle.non facit ſuum,ſed eſt ipſius eccleſiæ.
Clericus ſi expendit de reditib.eccl.uoluptuoſe,tenetur de ſuo ſatisfacere.
Clericus non æquiparetur uſufructuario,uel uſuario?

CAP. V.

1 SIquis. †Meliorationes factę per plātū in re-
bus eccleſię ſunt ſuæ ī uita, ēt ſi dimit
tat beneficium:ſed de his teſtari non pt.h.d.ſm
unum intellm ſatis notabilem,licet uarii intel
lectus poſſint colligi,ut patet ex j.dicēdis. Caſus literalis.
Statuit cõcilium Toletanum,ꝙ ſi quis clericus pro ſua ſu-
ſtentatione in terra eccleſiæ uineolas,aut agellos fecit,me
liorando terrā eccleſię,poſſideat ea uſq; ad mortē, & tunc
eccleſiæ reſtituat,nec iure teſtamenti, aut iure ſucceſſionis
alicui relinquat,niſi forſan eps uelit ea aſſignare alicui ad
tps pro ſeruitiis eccleſiæ pſtitis.Ber.No.1.ꝙ clericus,ſeu re
ctor eccleſiæ pt uineā plantare in terris eccleſiæ.non tene-
tur ergo preciſè uti rebus eccleſiæ ī ſtatu ſuo. ſed pt melio
2 rando mutare formā,& qualitatē rei.† No.2.ꝙ ſi prelatus
ex induſtria pſonæ ſuæ facit rē eccleſiæ meliorē,non pt re
petere,quod impendit ex induſtria ſua, ſed cedit eccleſię.
Credo tñ,ꝙ ſi prelatus ex ſuis patrimonialib9 impēdit ec-
cleſię aliquid,non ſua conteplatione,ſed eccleſię, poterit
b ipſe,aut ſuus hęres repetere[b] id quod īpendit de ſuo;ad hoc
3 uide tex.no.cū gl.12.q.4.ī c.2.†No.Vltimò,ꝙ pro ſeruitiis
impenſis eccleſiæ pt eps alicui cõcedere in uitam poſſeſſio
4 nē ipſius eccleſię;facit ad id quod dixi ī c.p tuas,de do.†In
gl.1.in fi.ex hac gl.colliguntur duo intelſ ad tex. & eſt ter
tius intelſ notabilior,quē ponit hic Inno. ut intelligatur,
qñ rector eccleſiæ in terra inculta ſua induſtria & laborib.
ſiue expenſis plantauit uineam,ſeu reduxit ad culturā cau-
ſa ſuſtentationis ſuæ,ut licet priuetur poſtmodum benefi-
cio ſuo,etiam ratione delicti:hęc tamen terra ſibi relinqui
tur uſque ad uitam ſuam. Quidam tamen ɔ, ut refert ipſe d
Inn.ſed tene primum, quia ſatis eſt humanum & rationi ɔ
5 ſonum,arg.in c.ad aures,de reb.ec.non ali.†In gl.2.ibi,*non poteſt clericus*.ño.gl.ſin.maximè iuncto prin.ꝙ quilibet cle
c ricus,[c] qualitercūque ſit beneficiatus, non poteſt facere fru

a SEB. SAPIA. Diuites.vide Fel.in c.poſtulaſti,col.8.uerſic.quo modo clericus,ſ.de reſcri.ubi ponit quomodo liceat de reditib.eccle.iuuare propinquos.Et ꝙ non liceat dare propinquis,ut eos diuites faciat,etiam Papa tradit Fel.in c.quæ in eccleſiarum,col.16.uerſi.& quouis reſpectu,ſ.de conſti.

c ctus[c] ſuos,ut de ipſis poſſit teſtari:ſed ſi-
bi uti licet eis ad uſum quotidianū. Sed
aduerte,quia glo.multum inualuit apud
omnes,quæ eſt in c.præſenti,de of.or. li.
6.diſtinguens inter clericū hēntē admi-
niſtrationē,& non hēntē, & inter cleri-
cum ſimpliciter beneficiatū,ut eſt cano-
nicus,qui non dṙ habere adminiſtratio-
nem eccleſię.Primò caſu uoluit, ꝙ cleri
d cus comparetur uſufructuario [d] in uita,
& ſic poſſit donare de reb.ecc.moderatè
tñ,tex.eſt in c.cæterum,de dona.In infir
mitate uerò comparatur uſuario: quia ñ
pt aliquid donare,niſi intuitu eleemoſy
næ,ut in c.quia,& c.relatum,el 2.j.tit.p
xi.Non habens adminiſtrationem com-
paratur uſufructuario in uita & in mor-
te,ēt ita,ut de iſtis reditib.teſtari poſſit,
& dicit ꝙ hęc opi.fuit Ho. & Gof. & ſic
tranſit ibi Io.An.in gl.ſua. ſed illa gl. nū
quam mihi placuit,nec probatur aliquo
iure.Nā ſolū fundatur per c.requiſiſti,in
fi.j.tit.1.quod c.ſi bene ponderatur,po-
tius facit ɔ.Nam ibi ſolum dṙ,ꝙ ſi aliqd
relinquitur non habenti adminiſtratio
nē,ſed ſimpliciter beneficiato, pręſumi-
tur relictum intuitu perſonę,& nõ eccle
ſię,& ſic acquiritur perſonæ,nõ eccleſiæ,
& nihil dicit de uerè acquiſitis ītuitu ec
cleſię;ſed potius probat ɔrium. Nam cū
fundet ſe ſuper pręſumptione, ergo ſi cõ
ſtaret, ꝙ intuitu beneficii ſui fuiſſet ſibi
relictum,cederet beneficio,& non perſo
nę;& ſic non poſſet diſponere ad libitū.
Idem ergo dicendum in reditib. proue-
nientib.ex beneficio;& pro hoc alle.tex.
expreſſum in c.nulli epo, cum c.ſe. 12.q.
ubi tex.loquitur in canonicis, & ſic non
habentibus adminiſtrationem, & dicūt,
ꝙ prębendę cum procedāt ex reb.eccle
ſiæ,non dantur canonicis ſimpliciter, ut
faciāt quicquid uelint ex reditib. ſed ut
primò neceſſaria percipiant pro ſe, & ſi
quid ſupereſt, debent expendere in utili
tates eccleſiæ. Nam quemadmodum in
aliis bonis eccleſiæ diſponiṫ per hēntē
adminiſtrationē,ita & in iſtis, cum ſint
res ecclię,ſed ſt diſtinctę p pbendas,ut
cõmodi9 pciperēt neceſſaria,ad idē vide
gl.12.q.1.c.res,q̄ dicit, ꝙ ſi clericus emit
ēt equum de reditib. eccleſiæ, eſt eccle-
ſię,& non proprius,uide etiam tex.Hie
ro.44.di.ī prin.ubi dicitur. Tibi o ſacer
dos de altari uiuere ē pmiſſū,ñ luxuria-
ri.Et ponit Arc.ibi unā opi.ſatis piculo

SEB. SAPIA.
b Repetere. Vide Abbatē poſt alios in ca.de multa, ſ. de preb. n. 14
c An autē clericus faciat ſuas diſtributiōes quotidianas,adeò,ꝙ de his poſſit teſtari,ſicut de bonis propriis, uide p doc.in c.q; uerò,circa prin.de cle.non reſi.lib.6. Itē de hac materia uide d. de Ro. in nouis,dec. 252. & deci.87.Itē dato, ꝙ clericus faciat fructus beneficiorum ſuos,an ſi decedat in medio anni,percipere debeant hęredes ſui pro rata anni penſionem, quę ſoluebatur ſingulis annis pro poſſeſſionibus locatis, dic ꝙ ſic,per tex. ſin. l. defuncta, ff. de uſufru.& per not. in l. diuortio, ff. ſolu.ma.in prin.

ANT. FRAN. De diſtributionibus quotidianis dicas,ꝙ dantur intereſſentibus diurnis certis locis,ut per Card.in cle.2. §.1.de æta.& quali.ubi etiam dicit ꝙ dantur clerico abſenti pro cauſa eccleſię,ut ibi per eū.Et adde, ꝙ tales diſtributiones nõ cõputantur in ſumma fructuum beneficii impetrati,ut per Oldr. in conſi.117.& habetur per do.de Ro. in deci. 138. quæ incipit, quando impetratur,in no Verum autem de eis poſſit teſtari, poteſt dici, ꝙ ſic, quia illa non dantur ratione beneficii, ſed ratione intereſſentię in diuinis, & dātur clerico infirmo pro tempore infirmitatis,ut per Archi. in c.conſuetudinem, de cleri. non reſiden.libro ſexto.

d Adde gl.quę ęquiparat clericum uſuario,in c.cum olim,de rer. p-mut.& gl.in d.c.fi.de pig.& in c.quia nos,de teſta.& idem ſentit Inno.in c.indecorum,circa fi.de ęta.& qua.Idem tenet Imo.in cle.gratiæ,de reſcr.in 4.col.in fi.de quo uide per Abb.in repet.c. cum oēs, de teſta.Bal.in auth.licentia,C.de epi.& cle.& tex.in c.cum M. Ferrarienſis,de conſti.

a Voluptuoſe, Vide Arc. & latè Gemi. in c. 1. i uerbo, ꝑmittitur, 44. diſ. quem corruptead hoc alle. Feli. in c. poſtulaſti, colū. 9. uerſi. & ſcias. ĵ. de reſcr.

b Teſtator. conferendo eius diſpōnē poſt mortē, illam confert in tēpus, quo nō eſt futurus dn̄s, iō uř diſpō talis non ualere, & ſic nemini ꝑmiſſum eſſe poſſe teſtari. Solue ultra iſtum hic, & ꝑ gl. Bal. & Imol. in l. illa inſtō, ff. de hæred. inſti. & per Pau. de Caſ. fundamentaliter loquētē in l. 1. in princ. ff. ad leg. Falc. & ꝑ do. Iaſ. de May. in ſti. e. in prin. in 7. col. in fi. in addit. ad d. Chriſt. Por. & ibi etiam ponit idem do. Chriſto. quando fuit ꝑmiſſum teſtari.

c Adde glo. ulti. quibus non eſt ꝑmiſſ. face. teſta. & multas alias perſonas, quæ teſtari non poſſunt, enumerat etiam late Imol. in c. 2. ĵ. eo.

d Adde, ꝙ in caſibus, in quibus excommunicatus teſtari nō poteſt, illud ꝓcedit in notorie excōicato, ſecus in excōmunicato occulto, ut declarat pul. Bal. in l. 1. C. de ſecun. nup. & in l. 1. ī antepe. col. C. de iu. & fac. igno.

ſā, q̄ ſeqr̄ Io. de Lig. in cle. gr̄æ, de reſcr. dicēs, ꝙ ſi bn̄ficiatus expēdit de reditib.
a eccleſiæ uoluptuoſè[a], tenet ad reſtōnē; qđ no. Hēnt ergo clerici liberā adminiſtrationē & diſpēſationē fructuū beneficii in bn̄ diſpēſando. Vide latius, qđ dico ī repetitione dicti c. cū eſſes, ubi ēt ultra alios ꝓſequor qōnē quotidianā, nū qd papa poſſit dare clerico ptātē teſtandi de reb[9] acqſitis intuitu bn̄ficii, & tango ibi pleniſſimè multa alia allegando, nec unq̄ uidi doc. qui bn̄ fundarēt mām gl. c. præſenti, de of. or. licet conuerſatus fuerim cum pluribus de materia.

De teſta. et ult. uolun. Ru.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum non comprehendit in ſe omnem ultimā uoluntatem, puta codicillos, nec donationem cauſ mortis, quæ ſapit naturam ultimæ uoluntatis.*

2 *Teſtamenti factio cenſetur gratioſe conceſſa hominib. quia diſponunt de rebus in tempus, quo non erunt domini, idest poſt mortem.*

3 *Qui prohibeantur teſtari.*

Condemnatus ad mortem naturalem, uel ciuilem, etiā ſi aufugerit manus iudicis, eſt inteſtabilis.

4 *Damnatus ad perpetuum carcerem non poteſt teſtari, licet de clerico ita damnato dubitetur.*

Excommunicatus poteſt teſtari, quia non æquiparatur deportato. nu. 11.

5 *Religioſi regulares, ut monachi, uel profitentes tria ſubſtantialia regulæ non poſſunt teſtari.*

6 *Eremita cum poſſit habere proprium poteſt teſtari.*

7 *Hæreticus non poteſt teſtari, cum nihil habeat, qu inmò ſi poſt eius mortem detegatur, quòd fuit hæreticus in uita, poſſunt omnia bona apprehendi.*

8 *Infamis quo caſu poſſit teſtari.*

9 *Prohibiti teſtari a iure, an poſſint diſponere ad pias cās?*

Omne relictum, quod fit pro anima, dicitur ad pias cauſas, etiam ſi fiat cōſanguineo pauperi, ſecus, ſi diuiti, licet dicat pro anima ſua.

In relictis ad pias cauſas nō attēditur ſolēnitas iuris.

Teſtamentum ad pias cauſas poteſt fieri nutu.

10 *Filiusfamilias nō poteſt teſtari de aduentitijs etiam, quod ipſe habeat uſumfructum, ad pias cauſas ſine patris conſenſu.*

11 *Exiſtentes in peccato mortali an dimittantur ad eleemoſynas faciendas, & an eis proſit ad aliquid facere eleemoſynas?*

Continuatur hæc Ru. duobus modis ad præcedentia, & primò ſic. Supra uiſum eſt de diſpōne inter uiuos, reſtabat uidere de ultimis uolūtatib. Vel ſecundò ſic. Suprà uiſum eſt de peculio clericorū. ſed quia dubitari pt, nunquid de oī peculio ualeant clerici condere teſtamentū, iō ſubiicitur hęc Ru. Sed contra rubricam oppo. de ſuperfluitate. Nam ſufficiebat dicere de teſtamentis, cum teſtm̄ cōprehendat in ſe ultimā uoluntatē. Eſt. n mentis teſtatio, inſt. e. in prin. ſic etiam ſufficiebat dicere de ultimis uoluntatibus, quia ultima uoluntas comprehendit teſtamentum. Scl. Io. And dicit, ꝙ hoc facit au-
1 thor ad maiorem declarationem noſtrā. † Sed tu dic clarius, ꝙ teſtamētum in ſe proprie ſumptum non comprehendit omnem ultimam uoluntatem, quia teſtamentum eſt noſtrę uoluntatis iuſta ſententia de eo, quod quis poſt mortem ſuam fieri uult cum hæredis inſtōne ꝙ habetur in l. 1. iuncta glo. ff. eo. unde ſine hęredis inſtōne non eſt teſtamentum, ut inſti. de leg. 1. §. ante hæredis, & per conſequens non cōprehendit teſtamentum codicillum, quia in codicillo non poteſt dari hæreditas, C. de codicil. in l. fina. Item nec comprehendit in ſe donationem cauſa mortis, quę eſt quaſi ultima uoluntas. unde cum author eſſet tractaturus non ſolum de teſtamentis, ſed etiam de aliis uoluntatibus ultimis, meritò ſubiicit ſecundam partem Rubricæ. & quanquam ultima uoluntas generaliter ſumpta comprehendat teſtamentum, tamen quia non omnis ultima uoluntas eſt teſtamentum, ut ſupra dixi meritò ad ma-
2 iorem declarationem poſuit hic rubricam duplicatam. † Pro declaratione huius rubricæ; & ut primæ lectioni honor adſit, quæro quis poſſit facere teſtamentum? Solut. edictum de teſtamentis eſt prohibitorium, ideò omnes poſſunt teſtari, qui non ſunt ſpecifice prohibiti, ut no. gloſſa, & Bartol. in l. ſi quæramus, ff. eodem. & Specula. in titu. de inſtrumen. edi. in §. compendioſe, ubi plene inuenies de materia. Tamen puto, quòd hæc facultas teſtandi ſit hominibus quaſi
b gratioſe conceſſa, quia teſtator b diſponit in id tempus, quo non eſt futurus dominus. Nam teſtamentum morte confirmatur, ut in cap. cum Marthæ, de celebrat. miſſa. ſed poſt mortem quis deſinit eſſe dominus, unde diſpoſitio licet fiat tempore habili, quo eſt dominus, tamen effectus confertur in tempus inhabile, quod de mero iure non deberet licere. l. quod ſponſæ, C. de donatio. ante nupti. hinc dixit gloſſa nota. quòd papa non poteſt in uita ſibi eligere ſucceſſorem, quia effectus confertur in tempus, quo non eſt futurus papa, octaua quæſtione prima. * capitulo, apoſto. authoritate. §. his omnibus, & ad prædicta uide gloſ. nota. quæ hoc ſentit in l. illa inſtitu-
3 tio, ff. de heredibus Inſtituen. † Qui autem prohibeantur teſtari, glo.
c in d. l. ſi queramur, c enumerat tredecim perſonas, ſed enumerabo plures. Dic ergo primò, quòd prohibetur furioſus, ſeu mentecaptus, ut in cap. finali in titu proxi. niſi habeat dilucida interualla. l. furioſum, C. qui teſtamen. facer. poſſunt. Secundò prohibetur mutus & ſurdus a natiuitate. ſecus, ſi ex accidenti, & ſcribere ſciat, de quo dicendum, ut l. diſcretis. C. eodem. Tertiò, ſi non ualet articulate loqui, ita quòd non poteſt exprimere nomen hæredis, nec ſcribere, ut l. iubemus, C. eodem. Quartò impubes, unde niſi maſculus ſit in quartodecimo, & fœmina in duodecimo, teſtari non poteſt, ut l. qua ætate, ff. eodem. Quintò filiusfamilias, niſi de caſtrenſi, uel quaſi, ut in cap. licet, de ſepultu. libro 6. & l. penultima, C. qui teſtamen face. poſſunt. Sextò prodigus, cui bona ſunt interdicta a iudice. l. is
4 cui, ff. eodem, ſed teſtamentum prius factum ualet, ut ibi. † Septimò damnatus ad mortem naturalem, uel ciuilem, puta quia deportatus, unde communiter tenetur, quòd tales non poſſunt teſtari, etiam ſi fugiant a manibus iudicum, ut in l. eius, & quod ibi no. ff. eodem, in l. qui ultimo ſupplicio, & ibi per Bartolum, ff. de pęnis. Si autē quia eſt damnatus ad pœnam inferiorem, tunc non efficitur inteſtabilis, puta ſi fuit damnatus ad amputandas manus, uel ut oculi eruantur, quia hoc non reperitur iure cautum. De quo per Bartol. in l. qui manus, ff. eodem, & Specu. in præallega. uerſicu. quid de exoculatis. Dubitatur etiam de damnato ad perpetuum carcerem, & in laico. communis ſententia eſt, quòd eſt inteſtabilis, ut not. in l. 2. ff de publi. iudic. ſed in clerico audiui uarie fuiſſe conſultum. Nam quidam conſuluerunt, quòd non poſſit teſtari, quia illa pęna æquiparatur pœnæ mortis, ſeu deportationis, ut notat Innocen. in c. qualiter, & quando, de accuſa. Conſulentes uerò oppoſitum moti ſunt, quia ius canonicum non imponit perpetuum carcerem in pœnam, ſed ad pęnitentiam, ut in capi. nouimus, de uerbo. ſignificatio. & in capitu. penulti. de hæreticis, & capi. quamuis, de pęnis, libro 6. ergo non debet hæc pęna inhabilitatis teſtandi prodire ex pęnitentia. Et hæc opinio mitior, ſed alia uidetur uerior, quia negari non poteſt. quin ibi ſit quaſi mortuus. Octauò prohibetur publicus uſurarius, niſi pręſtet cautionem ſecundum formam capit. quanquam, de
5 uſuris, libro ſexto. † Nonò prohibetur excommunicatus d ſecundū
d opinio. quorundam, quam ſequitur gloſſ. in capitu. decernimus, de ſenten. excommunicatio. libro 6. Sed Ioan. Andrę. in nouella altius reaſſumit materiam. & tenet contrarium, & idem Innocen. in capi. cum uoluntate, infra de ſententia excommunicatio. & ſequitur Bartol. in dicta l. ſi quęramus, & hæc eſt hodie communis opinio. Nam proprie excommunicatus, non æquiparatur deportato, ut dixi in capitu. paſtoralis, de appellatio. & hoc teneas. Decimò prohibetur ſeruus. decimatertia quæſtione ſecunda, capitulo illud, l. filius, ff. de
6 teſtamen. † Vndecimò prohibetur religioſus quilibet, qui profitetur tria ſubſtantialia regulę, infra eodem, capitulo ſecundo. decimatertia quęſtione prima, capitulo non dicatis, ſecus dic de religioſis largo modo ſumptis, quia iſta tria non profitentur, de quo uide bonum textum cum gloſſa decimaſecunda, quęſtione ultima, capitulo finali. in fine. Vnde etiam Eremita teſtari poteſt, quia poteſt habere proprium, uide text. cum gloſſ. decimanona quęſtione tertia, * capitulo perlatum *. §. econtra, & decimaſexta quæſtione, 1. capitulo uerè, per Innocen. in capitulo cum monaſterium, de elect.
7 † Duodecimò prohibetur hęreticus. Ratio, quia nihil habet, cum bona ſua poſſint apprehendi capitulo cum ſecundum leges, de hęretic. libro 6. unde etiam ſi poſt mortem poteſt detegi, quem fuiſſe hæreticum in uita, tunc omnia bona poſſunt apprehendi, ut in cap. ſecundo, de pręſcript. libro ſexto. Tertiodecimò prohibetur dubius de ſtatu ſuo & dicitur dubius, quādo dubitat, an ſit in eo ſtatu, quo teſtari poſſit. l. de ſtatu, ff. eo. Quartodecimò prohibentur obſides, &

ANT. FRAN. An excōicatus teſtetur. Vide per gl. in c. decernimus, & ibi per doc. & ꝑ Io. An. de ſen. exc. in 6. & Bar. in l. ſi q̄ramus, ff. de teſt. ubi tenet, ꝙ ſic, & habetur in c. uolūtate, đ ſen. exc. Ad de tn̄. ꝙ ſi eſſet excōicatus pro hæreſi, uel in excōicatione diu permanſerit, non poterit teſtari, ut in c. excōicatus, in̄ §. credentes, de hæret. & habetur per Bal. in l. 1. in §. 2. de leg. 3 & per Spe. in tit. de inſtr. edi. in §. 12. in uerſ. quid ſi excōicatus. & uide Inn. in c. uoluntate, præal. ubi dicit ꝙ poterit teſtari ꝓ anima ex priuilegio iuris ciuilis, quod tamen uidetur ſibi eſſe per excōicationem ſublatum ideo cogitabis.

Adde, an teſtamētum excōicati ualeat, Fed. de Sen. cōſil. 123.

a Vide Raph. Cu. ī l. ſed ſi accepto, ff. de iur. ſiſ.

b Diuiti. Adde Anch. conſi. 24.

SEB. SAPIA.

b Diuiti. Vide Bal. in d. l. hæres, ff. de condi. ob cau. & in l. illud, in gl. in uerbo, alia cauſa, C. đ ſacroſan. ecc. & in ca. de priore. ſ̄. de app.

c Nutu. Adde Cal. conſ. 40. hoc titu.

d In aduentitiis. Adde Paul. de Ca. cōſi. 202. in primo īpreſſis. Cald. conſ. 10. hoc titul.

SEB. SAPIA.

e Inuito patre. In hoc articulo ſunt quatuor opiniōes quas refert copioſe d. Iaſo. in l. ſenſum, col. 2. uer. nūc ſe offert ardua & diſputabilis. q. C. qui teſt. face. pn̄t.

f De uſurario. Adde uidendum Ancha. con. 430. & ibi an a peccatoribus ſit eleemoſyna accipienda.

ANT. FRAN. Dicas ꝙ eleemoſyna facta in ſtatu peccati mortalis non prodeſt ad ſalutē. 1. q. 1. in c. nō eſt; ſed prodeſt ad mittigandū Deū, & ad impetrandā gratiam, ut ibi p. r eū, & ualet in redēptionē peccatorū, ut in c. animæ defunctorū. 13. q. 2. q ſi non poſſet a peccatore recipi, non poſſet ab eo dari rōne correlatiōis ut in l. 1. C. de cupre. li. 10. Et ꝙ poſſit dari, habetur in c. mendacia ueſtra de pæn. diſ. 1. Et uide Car. in cle. 1. de reli. & uene. ſan. Et adde, ꝙ eleemoſyna non debet fieri de male quæſitis, ut in. c. eleemoſyna. 2. 2. q. 5. & uide eundē Car. ubi. ſ̄. & Bar. in l. 1. in. 4. q. 6. princi. C. de ſacrōſan. eccle.

a & intellige de obſidibus a, ꝓ captiuis populi Romani, uel eẽ, puta ſi apud īfideles eſſent obſides Chriſtiani, uel eẽ, ſecus in his obſidibus, q̄ quotidie tradūtur de una ciuitate alteri iuxta ea, q̄
8 legūt & no. ī. l. obſides, ff. e. † Quintodecimò ꝓhibetur dānatus ob crimen famoſum, qui ob iniuriā alterius cōfecit libellū famoſū, & de eo fuit dānatus. Nā talis efficitur ēt infamis, ut in pal. l. is cui, in. §. qui ob carmen. vnde dubitatur, an infamis ex alia cā poſſet condere teſtm̄, & cōiter tenetur, ꝙ ſic, niſi reperiatur ſpecifice ꝓhibitus. Quod probatur in. l. 1. C. de nup. not. Bar. in d. §. qui ob carmen. Sextodecimo, reus criminis læſę maieſtatis. l. q̄ſq̄s, C. ad legē Iuliā maieſt. 6 q. 1. ī * c. ſunt plurimi * § uerū, uer. ſi q̄s. Decimoſeptimo is, qui eſt apud hoſtes captus, ut d. l. eius. Decimooctauò carēs utroq; lumine, hodie tn̄ pōt teſtari, dūmō ſeruet, quod habetur in. l. iubemus, præal. & in. l. hac conſultiſſima, C. eo. ut articulatè & clarè in præſentia teſtium exprimat nomen hæredis. Si qui uero alii caſus ſunt
9 ꝓhibiti, ſunt reducibiles ad prædictos. † Sed nūc q̄ritur de materia magis notabili & canoniſtis ualdæ neceſſaria, utrū ꝓhibiti teſtari à iure, poſſint diſponere ad pias cās. Et ſcias primò, ꝙ oē relictum ꝓ aīa, dicitur ad pias cās, arg. in c. req̄ſiſti. ĵ. e. & nota. glo. & Bart. in. l. ſi quis Titio, ff. de lega. 2. & Bald. in. l. 1. C. de ſacroſan. eccleſiis. Vbi cōcludit, ꝙ relictum factum conſanguineo pauperi, dicitur ad pias cauſas, ſecus, ſi conſan-
b guineo diuiti, b licet dicat, ꝙ ꝓ aīa ſua, facit qđ not. Bal. in d. l. 1. Ex quo infertur, ꝙ relictum factum religioſo cōſanguineo, ſi amore Dei ſit, dr̄ ad pias cās, ut no. ī c. 1. ĵ. e. li. 6. & Bal. ī d. l. 1. Ex quo infertur, ꝙ nō detrahitur Falcidia, ſicut nec de aliis legatis ad pias cauſas, ut not. in c. 1. ĵ. e. lib. 6. & in aut. ſimiliter, C. ad legē Falcidi. Dic ergo ad principale, ꝙ furioſus nō poteſt diſponere, ēt ad pias cās, quia nō hēt intellectum, ꝓbatur in c. fin. ĵ. titu. prox. De ſurdo, uel muto, ſeu nō ualēte articulatè loqui, dic, ꝙ ad pias cās poſſunt diſponere, dūmō ſaltē nutu, i. ſigno poſſint exprimere uoluntatē. Na cum tales poſſint ꝯhēre matrimoniū, ut in. c. cum apud, de ſpōſa. infertur, ꝙ hēnt intellectū naturalē, ſed in iſtis diſpoſitionib[9] ad pias cās ſufficit ſola facultas iuris gētiū, ſeu naturalis, nec curam[9] de ſolēnitate iuris ciuilis, arg. c. relatū, el. 1. ĵ. eod. unde Bald. in. l. 1. C. de ſacroſan. eccl. ponendo qōnē in aduocato, q̄ ꝑꝑ infirmitatē non poterat nec loqui, nec ſcribere, ſed religioſo quodam dicēte, ut prouideret de anima ſua, & ꝙ ſi bona ſua uolebat dimittere pauperibus, aperiret librū, ſi
c ſanus mēte aperuit librū, ualuit diſpoſitio, ponit Bal. regulā, ꝙ ad pias cās ualet teſtm̄ nutu c factum. Et pro hoc uide bo. gl. in c. cū tibi. ĵ. eo. ubi dicam latius. De impubere cōiter tenetur, ꝙ non poteſt diſponere ad pias cās, quia non uidetur ad hoc habere iudicium integrū, unde ēt miles non poteſt ante pubertatē teſtari, ut in l. fina. C. de teſtamē. mili. & hoc tenet Bar. & Bal.
10 in d. l. prima. † In filiofam. conclude, ꝙ in caſtrēſi uel quaſi pt teſtari, ut uult, ſed ī aduentitiis, d
d quorū habet proprietatē, eſt dubiū. Nā, ſi uſuſfructus acquiritur patri, oēs tenent, ꝙ teſtari ad
e pias cauſas non poteſt inuito patre, e ut ī d. l. pe. C. qui teſta. face. poſ. Sed dubiū eſt, qn̄ uſusfructus eſt penes filiū, uoluit Bart. in d. l. 1. ꝙ poſſit teſtari ad pias cās, ēt inuito patre, q̄a omnis ſolennitas iuris ciuilis remittēda ē in legatis ad pias cās, ut in d. l. 1. §. ꝓcuratot, & ꝓbat. ĵ. eo. c. relatum, ſed Bald. tenet ibi contrariū, alleg. bo. tex. in c. licet, de ſepul. lib. 6. ubi dicitur, ꝙ filius fami. non poteſt diſponere inuito patre, etiam pro anima, niſi de caſtrēſi, uel quaſi. Et hæc opi. uidetur uerior ꝑ illum tex. ne expolietur pater cui bona filii dentur ꝑꝑ fauorem piæ cauſæ. De prodigo tenet ibi Bar. ꝙ non pōt teſtari, ēt ad pias cās, quia poſt interdictum nō habet adminiſtrationem bonorum ſuorum, & facit qđ no. Fede. in cōſi. ſuis ꝓpe fi. Itē quia prodigus cōparatur pupillo, ſeu furioſo l. is cui bonis, ff. de
1 uerborū obliga. † De uſurario f tenet ibi Bar. ꝙ
f ex quo eſt publicus, & ex quo nō dedit cautionē, nō pt aliquid diſponere ꝓ aīa, q̄a. nec eccleſia debet recipere oblōnes talis, ī c. q̄a ĵ. đ uſur. Et idē dicit ī quolibet decedēte ī pctō mortali, quia cū ſit extra unitatē eccleſiæ, nō pt dici relictū ꝓ aīa. Nā eccleſia ꝓ talibus nō orat. 23. q. 5. c. placuit. 13. q. 2. c. nō æſtimemus. Ex quo ēt infertur, ꝙ relicta ꝑ iſtos non gaudent priuilegio tributo relicto ad pias cauſas. Bald. in hoc ultimo tenet ibi contrarium dicens, ꝙ priuilegium iſtud non ſolū eſt tributum fauore relinquentis, ſed fauore illius, cui eſt relictū, & iſta fuit cā finalis iſtorū priuilegiorū. Dicerē, ꝙ uſurarius publicus nō pt aliqd relinquere, q̄a nō ualet teſtm̄ nec codicillus, ut in d. c. 2. Sed in aliis exiſtētibus in pctō, ut i excōicatis, & ſimilibus, ſubdiſtingue, ꝙ aut uolūt facere oblationē eccleſiæ, & debēt tr̄ admitti, niſi ſpāliter ꝓhibeātur, ut excōicatus, uſurarius, & ſimiles, uide gl. ī c. oblationes. 90. diſt. Idem dico & fortius, ſi uoluit intuitu eleemoſynæ aliquid dare eccleſiæ uel pauperibus, dico, ꝙ poſſunt, & eccleſiæ pn̄t, recipere, tamen non ſe debent obligare ad orandum pro eis. Nec ualet ratio Barto. dum dicit, ꝙ uidetur relictū ꝓ aīa, ex quo relinquēs erat extra unitatem eccleſię, quia quantuucūq; peccator, poteſt & debet, & ei conſulendū eſt, ut bona opera exerceat, eleemoſynas, faciat, & ſimilia, quia hæc bona, q̄ fiunt in pctō mortali, licet nō ualeant ad uitam æternā conſequendā, ualent tn̄ ad multa alia, puta ad minus ſupplicium ſubeundum, & ut Deus illuſtret corda illorū, ut habetur de pœ. di. 3. in fi. uide bo. gl. in c. quod quidam. ĵ. de pœ. & remiſ. & in c. ex tranſmiſſa, de deci. & 14. q. 5. c. in ſumma. Conclude ergo, ꝙ talia relicta poſſunt dici ad pias cauſas non ſolum ratione illius, cui relinquitur, ſed ēt rōne relinquētis. Et ſic infero, ꝙ talia relicta gaudēt priuilegio relictorum ad pias cās, ex quo alias de iure teſtari poſſunt. De dānato ad mortem naturalem, uel ciuilem. nunquid poſſit diſponere ad pias cauſas, ex quo bona ſua non ſunt publicata, cōiter tenetur, ꝙ non, quia iura dant illa bona uenientib. ab inteſtato, ut in aut. bona dānatorum, C. de bo. proſcri. uñ eſſet diſponere de alieno, quinimo teſtamentū prius factum rūpitur ſecuta dānatione. Legiſtæ hoc uolunt in d. l. 1. & Ioā. And. in c. q̄q̄, de uſur. li. 6. ubi latius uide. De excōicato dic, ut, ſ̄. dixi. Nam ſicut pt facere eleemoſynam, ut in c. cum uoluntate, de ſen. exc. ita & inteſtamēto relinquere poteſt ad pias cauſas, licet aliud dixerit Bar. de ſeruo, religioſo, hæretico, reo lęſæ maieſtatis, & ſimilib[9] dic, ꝙ non poſſunt diſponere etiam ad pias cās, quia non habent bona. 1. q. 1. c. nō eſt putanda. De dubio de ſtatu ſuo ſunt opi. inter doc. nam Bar. tenet, ꝙ poſſit diſponerē ad pias cauſas. Bal. contra in d. l. 1. quia non reperitur iure conceſſum, ſed plus placet opi. Bar. fauore piæ cauſæ, quia miles eſt in hoc priuilegiatus, ut. l. ex militari. §. ſi miles, ff. de teſtamen. mili. fortius pia cauſa debet eſſe priuilegiata. De eo, qui eſt apud hoſtes, credo ꝙ non poſſet diſponere, quia ſeruus eſt. Per prædicta habes hanc materiam declaratam, quam tu canoniſta ſemper no. & tene menti. Abbas.

SVMMARIVM.

2 *Epiſcopus poteſt teſtari de rebus patrimonialibus, ſed de rebus eccleſiæ, uel intuitu eccleſiæ quæſitis non poteſt.*

2 *Habens filios an poſſit promoueri in Epiſcopum?*

3 *Hæres pro parte, in qua eſt inſtitutus, tenetur approbare alienationem, quam fecit teſtator in uita ſua de bonis ipſius hæredis.*

Emere non poteſt ille, qui agendo poteſt exceptione repelli.

4 *Eccleſiæ & fiſcus non tenentur ultra uires hæreditarias, licet non conficiant inuentarium.*

SEB. SAPIA.

a Promouendus. & uide latiſſime p̄ d, And.Sic.in.c.in tantū.j.ď ſimo. & Fel.i c. poſtulaſti, co.8.uer.q̄uo clericus,ſ.de reſc.

b Verum dicere. Adde Ro.conſi. 159. ubi late.

c De hoc,an habēs filios poſſit eligi in Epm,uide text. in c.ſint manifeſtæ 12.q.1.& in c. Epiſcopus, qui filios, & in c.ſanctorum 12.q.2.& in c. legant,& ibi doc.in 1 no.37.di. & tex. in c.Ebrō,uerſ.itē beatus Seue. 13.q.2.& uide tex.in c. Eps eccleſiaſticarū,ibi , aut fratribus filiiſq; cōmittat, &c. 12.q. 1.& uide omnino Do. in. c. de Syracuſanæ,circa fi.28.diſ.

ANT. FRAN.

An habens filios poſſit eligi in Epiſcopum, dicas , q̄ Eps pōt eligi p inſpiratione a Deo factā,ut p Spe.i ti. de elec.in. §.fi. & ēt p quaſi cōſpirationē,ut ibi,& uide Old.in cō.245. & adde q̄ ad hoc, ut ualeat electio, quinq; requiruntur uidelicet cā ualida habilitas eligētis,deliberatio,habilitas electi , & actus eligendi, de quo in.c.quia propter,de elec.& per glo.poſt Bar.in.l. ſerui electione, in prin.ff.de leg. 2.

d In filio. Adde Roma.conſi.259.

e Inuentarium.Adde eundē conſi.74

SEB. SAPIA.

e Inuentarium.An pœna non facientis inuentarium habeat locū in eccleſia,uel in hoſpitali inſtituto,uide Fel.in c.de quarta col.3.uerſi.10.ſ.ď præſcr.

Et uide omnino quod habetur in cap.1.ſ.de ſolu.& idē dicit punctualiter Archid.in c. Epiſcopus qui filios.12.q.2.hęc limitans, niſi forte ex enētu hæc deceptio accidit pp caſum , qui poſt aditā hæreditatē

Legatum , uel quodcunque relictum factum eccleſiæ cum aliquo onere, ſi illud onus excedat lucrum,poteſt etiam ex poſtfacto tale relictum repudiari. 2 c

5 *Monachus,uel religioſus effectus Epiſcopus, quicquid acquiſiuit,cedit Epiſcopatui.*

CAP. I.

1 Vorundam. † Eps de rebus patrimonialibus teſtari pt : de rebus uero eccleſię,ſeu intuitu eccleſię q̄ſitis teſtari non ualet . Primò ponit factū.Secundo deciſio,ibi: *hortamur*, Caſus liter.Ioānes Attelanæ ciuitatis Eps fecit teſtm̄. nurū ſuā in octo unciis ſubſtantiæ ſuæ ſibi hæredē inſtituit, & eccleſiā ſuā i reſiduis.4.mādat pp Ant. ſubdiacono,ut hoc diligēter inquirat , & qcq̄d de bonis eccleſiæ ipm cōſtiterit habuiſſe, ad res eccleſiæ a qualibet pſona dēat reuocare,niſi illud ſolū, qd̄ an̄ ſuā pmotionē noſcitur habuiſſe,& qcq̄d acq̄ſiuit poſt ſuā cōſecratiōnē , in dnio eccleſiæ cōſeruetur. a B.No.1.q̄ promouēdus[a] in epm pt hre ppriū , & illū retinere poſt adeptū Epatū. Ex quo infert apertiſſimè,q̄ clericus licite pt hre bñficiū , & bona patrimonialia, licet aliud fuerit tpe primitiuæ eccleſię. ſed ipſemet Aug. illū ſtatū relaxauit i ſecularibus clericis,qa nūquā fuit hoc pceptū ab eccleſia, licet ex feruore quodā cōuerſi ad fidē aliſicerent oīa propria bona; & de quo uide qd̄ hr.12.q.1. in ſum. & i c.certe.No.2.arg.q̄ hēns filios pt promoueri i Epm.Nā iſte habuit nurū,& ſic vxorē filii,& p ſ̄nſ pſumit habuiſſe filiū : qa nō cōſtat,q̄ eſſet mortuus:ſed hoc clari9 pbat 12.q.2.Eps,q filios,& eadē cā. q.1. c.ſint manifeſtę . Sed nūqd hoc liceat de iure cōi,latius dicā.j. Not.3.q̄ clericus, ēt prelat9 non tenetur inſtituere eccleſiam ſuā ēt in teſtō ſed pōt,cui uult,bona dimitter,cōcordat d.c.Eps,ſi filios.Quid āt ſi morit ſine teſtō;dicā in c.1.j.ti.pxi. No.4. q̄ acqſita p ſtatu de facultatib9 eccleſiæ ſunt ipſius eccleſiæ,qd̄ dic pcedere ſiue emerit noīe pprio, ſiue fraudulenter noīe alieno 15.q.5.in c.fixū. & in c.inqrendū,ſ.ti.pxi.Et no. hic arg. q̄ eccleſia hēt fundatā intētionē de iure cōi ſup oībus bonis poſſeſſis à plato defuncto , vñ oīa pſumūtur eſſe eccleſię , niſi pbent ex aduerſo illa eē patrimonialia.Etvr iſte tex pbare, q̄ ēt ſ̄ hęredē poſſeſſorē eccleſia hēat intentionē fundatā, ut colligit, ibi, qcq̄d ipm habuiſſe patuerit.Sed uid tex. cū gl.no.q̄ vr probare ſ̄rium. 12.q.5.c.1. ubi innuit, q̄ ſi hæres clerici eſt in poſſeſſione,& ſi dubitat, utrū illa bona habuerit an̄ platurā,onus pbādi incūbit eccleſiæ.Et illā gl.puto uerū dicer[b] & ſatis tex. b ille vr pbare, p hoc facit.c.1.ſ.ti.px.ubi dr,eē inueſtigādū,&c.Et p hoc facit tex. iſte in uerbo, qcqd. ſm quē puto intelligēda uerba pcēdētia . Et de mā uide, qd̄ latius dixi in c.inueſtigādū,ſ.ti.px.& in repe.c.cū eſſes,j.e.& ſentit no.Gof.hic intelligēdo de bonis,de qb.dubitat, an platus habuerit an̄ platurā, de acqſitis uero in platura dixi in c.inqrēdū,pal. no. per Inn.i c.cū in officiis. j.e.† 3 Sed opp.ſ̄ pdicta,& vr q̄ habēs filios[c] nō poſſit promoueri in Epm,nec ad aliā platurā , ut in c. Catineſis. 61.diſt.& in ca. de Syracuſanæ.28.di.Sol.dicit Inn.q̄ de iure cōi nō pt pmoueri,ut i ſ̄riis,ſed ex diſpēſatiōe ubi pbat longā cōtinētiā pceſſiſſe,poterit pmoueri,arg.in.c.priuſqua.28. di fatet tn̄ q̄ antiquitus , qn̄ eccleſię nō erāt ita opulētæ, pmouebātur hentes filios; ſic itelligit. c.neceſſe.29.di. Ho.tenet q̄ de iurę cōi ſine diſpēſatiōe pt pmoueri, allegat apoſtolū , oportet Epm eſſe vni9 vxoris uirū,ut hr.26. diſ. in prin. ſi ergo habuit uxorē,pſumit habuiſſe filios. Itē B.Petrus habuit filiā,ſ.Petronillā,& fert q̄ Clemēs pp quartus ēt habuit duas filias tpe pmotiōis, & ſic tranſeut cōiter doc.noſtri.Sed tu uide gl.in d.c.de Syracuſanę , q ponit tertiā opinionē diſtinguentē inter filios ſuſpectos,& bonę cōdicionis, ut primo caſu nō poſſit pmoueri,& idē in nepotibus.ſecūdo caſu ſic. Ego credo, q̄ opi.Inn.ſit uerior,& pbatur aperte iudicio meo in.d.c.de Syracuſane.ubi tex.diſtinguit īter bonos,& malos,ſed in defectū poterit talis pmoueri.Nā ius cōſiderauit amorē paternū, q uincit oēm affectū,ut in.l.fi.C.de cura.furio.vñ alibi dicit gl.q̄ Epi ſūt ceci erga nepotes.1.q.3.c.puenit. Idē de iure ciuili ē hoc aptiſſimū,ut hr i aut. q̄uo opor. Epiſ.in.§.1.ubi cauet nō ſolū ď filiis,ſed ēt de nepotibus.& intelligo de nepotib. pprie ſumptis.Nā proprie nepos dr fili9 filii,uel filiæ.l.Iuriſcōſultus,in.§.nepos, ff.de gradi.Nā tales nepotes qs amat,vt filios,vt dicit tex.in.l. liberorū, in fi. de uer.ſig.Nec ob.dictū Apłi.qa Apłus nō pcipit,ſed diſponit pp euitādā bigamiā ut pmoued9 habuerit unicā,& uirginē, unde pmiſit talē pmoueri, ſed eccl. potuit poſtmodū puidere,ne ſuba eccleſiarū p tales diſſipet,& idē dic de iure antiquo.Nā non dēt rephēſibile reputari, ſi ſm uarietatē tēporū ſtatuta uarient humana,ut in c.nō dēt,de cōſan.& affi. † In gl.in fi.no.1.ex glo.q̄ hęres p ea pte,p qua iſtitut9 eſt, tenet approbare alienationē,quā fecit defunct9 de bōis ſuis, dū uiueret,& rō ē i prōptu.Nā oēs hæredes tenent de euictiōe & qlibet ď pte ſua:& rā iuris hēt , q̄ quē de euictiōe tenet actio,eūdē agēte ſpellit exceptio ut i.l. exceptiōib. C.ď euictio.& i c.ſi qs pſbyterū,de reb.ec.nō alie.& uide gl.i c.Eps, q filios.12.q.2. d Eadē qō ſit in filio[d] cui9 pater alienauit bona pria filii : de qua qōne p gl.in l.fi.§.i cōputatione,C.ď iure delib. 4 †Et in fi.gl.no.ſing.iſtā gl.qa neſcio hoc alibi ita expſsū,licet gl.aliquaten9 tetigerit i d.c.Eps q filios, uult.hęc gl.q̄ ēt ecc. iſtituta hæres teneat ad onera ultra vires hęreditarias,ſi n̄ ſ̄fecerit i e uētariū[e],ſicut dicim9 i priuatis pſonis,& cū hac gl.vñr trāſire do.limitāt tñ & Io. f An.pricipalr,q̄ ecc.leſa poterit petet reſtōne i itegrū,ſicut & minor,niſi leſio ſ̄tigiſſet

acciderit, q̄a tunc non reſtituetur,p ut etiam in minore dicit tex.in.d. §.ſi locupleti. hic alleg. Panor.& p hoc optime facit gloſſ.in uerb.pro futurum, in capi. ſine exceptione,12 q̄o.2.

giſſet ex euētu,ad hoc.l.uerū,in §.ſi locupleti, ff. de mino. 4 Sed Bar.i l.1.C.de ſac.ſan.eccl.tenet ecciā n̄ obligari ultra uires hęreditarias.Mouet p aut.ſicut,C.de ſacroſ.eccl.ubi phibet qs donare eccleſiis rē dānoſam.Itē Bal.in d.l.fi.mouet,qa fiſcus hēt hoc priuilegiū.l.1.ff.de iure fiſ.ergo & eccle.q equiparat fiſco,ut no.in c.1.de integ.reſti.& hāc opi. teneas.Nā in dubiis fauēdū eſt pię cāę.l.ſicut pſonę, ff. de religi.& ſum.fune.Ex pdictis infero, q̄ ſi eccłiæ factū eſt relictū cū onere excedēte lucrū,poterit eccłia ex poſtfacto re

5 lictū repudiare.ar.in d.aut.ſicut qd̄ no.† In gl.pe.ibi. *renuntiauit propriys.* uult dicere,q̄ iſte Eps erat religioſus,ideo qc

a qd acq̄ſiuit,cedit epatui,[a] & licet hoc nō placeat Hoſ.dicēti,q̄ ex quo habebat adminiſtrōnē, pōt libere de his bonis diſponere.Io.An.tñ tenet cū gl.& melius. qa qcq̄d religioſus pmotus ad platurā acqrit,acqrit platuræ,ut ex tex. i c. unico.18.q.1.& c.cū olim,de priuile.hēt tñ adminiſtrationē illorū bonorū,ex quo platus eſt.dēt tñ uti ut nō ppriis, ſed ut reb.eccleſiæ ſm eū,& bñ,& not. hoc ultimū. Et licet iſte intellectus ſit uerus in ſe,tñ nō cōuenit literę.ubi ſupponit iſtū cōdidiſſe teſtm̄ de reb. ppriis , ergo nō erat religioſus,quare tene lec.quæ ſequit in gl.intelligat tex. de bonis q̄ſitis cōtēplatione eccle.& nō pſonę.Et ex hac lec. no. q̄ etiā Eps acquirit ſibi qcquid adipiſcit intuitu pſonę , ſicut dicimus de ſimplicib.clericis,in c.quia.j.e.Et hoc dico notandum,quia iura aperte hoc non dñt de Epo,ſed poti9 uñr innuere oppoſitum,ut legi.& no. in auth.licētia. C.de epi.& cle.12.q.5.c.1.& c.ſixum,ſed tene.1.dictum.

SVMMARIVM.

1 *Moniales tenentur deferre habitum monachalem , & ſecundum conſuetudinē loci illum portare,& ſi non fecerint,non per hoc iudicantur ſeculares,ſi ſe monaſterio dedicauerunt.2.3.*

4 *Profeſſio tacita fit per lapſum anni in locis, ubi obſeruatur regula , ſed ubi non obſeruatur,licet per plures annos ſteterit,non obligatur,poteſt tamen compelli ad exeundum,uel ad profitendum.*

Monachus nouitius non poteſt eligi in Abbatē,& talis electio eſt ipſo iure nulla,poteſt tamen poſtulari,& ita poſtulatus dicitur tacitē profiteri.

Iura loquentia de electione non habent locum in poſtulatione.

5 *Fur non tenetur in foro animæ reſtituere rem cum pœna dupli, ſed ſatis eſt ſatiſfacere de delicto.*

6 *Abbas poteſt conferre minores ordines.*

CAP. II.

1 Via ingredientibus. † Abbatiſſa teſtari nō pt, et ſi nūquā induiſſet habitū monachalē. Primò ponit.q.Secūdò ſoluit,ibi: *neceſſarium.* Caſus lrālis, Quędā Abbatiſſa cuiuſdā monaſterii.S.noīe fecit teſtm̄ in quo plura qbuſdā legauit, q uſq; ad mortē n̄ induit habitū monachalē,ſed ſtetit in ueſtib.quib.pſbyteri illius loci utūtur,ſicut & illa,q ipſam pceſſerat,dicēs hoc ſibi licere ex cōſuetudine.Sabina Abbatiſſa eiuſdē monaſterii, q ſucceſſit, q̄ſta eſt dño Papę.Qui rñdit,q̄ poſtq̄ illa ordinata eſt Ab- b batiſſa,& in monaſterio monachata,ad culpā Epi ptinuit, qui illā in ſecularib.ueſtib.ſtarę pmiſit,nō tñ pp hoc monaſterio piudicare potuit,ſed poſtq̄ monaſteriū intrauit,ſe &

2 ſua eidē monaſterio dedicauit.Ber.† No.1. q̄ moniales tenēt deferre habitū monachalē,nec ualet cōſuetudo i oppoſitū.Sed aduerte, quia ut plurimū moniales portant ueſtes nigras,& uelū cōſecratiōis,ſeu pfeſſiōis.An autem per hoc c.earum talis cōſuetudo ſit ſublata,prima fronte ur,q̄ ſic. ſed in ſ̄riū facit,quia iſte tex.loquit de ueſtibus, q̄ho diſſonis religioni,nā incedebat iſta, ſicut incedebāt pbyteri illi9 loci reſpectu coloris & formę,nō aūt loquit, qn̄ cert9 habitus n̄ eſt oīno cōformis ſecularib.ueſtib. & de qualitate ueſtis eſt tex.cū gl.no.cle.ne in agro.de ſtatu.reg.in uerbo,ſ̄ſuetudo ubi dr q̄ pt portare pannū ſm cōſuetudinem loci.† No. 5

3 2. q̄ ad eſſe Abbatiſſe neceſſario nō cōcurrit habitus monachalis.quia pfeſſio & nō habitus facit religioſum , in c. c porrectū,de rā.† Itē no.licet Abbatiſſa hēat adminiſtrōnē bonorū,nō tñ pt cōdere teſtm̄ de reb.patrimonialib.ſed oīno acquirūt monaſterio.Sed opp. ſ̄ tex. in eo,qd̄ pōderat, q̄ p plures annos iſta ſtetit in monaſterio.nā unus annus ſufficit,ut in c.ex pte,& in c.ſtatutū.j. ď reg. Sol.Hoſti.ſupplet,maximè.dicit.n. q̄ ex quo qs ingredit religionē,& ſtat ibi per annū,tacitē pfitet,ut in palle. iurib.Poſteà dicit,q̄ ſi quis ingredit religionem , ubi nō ſeruat rā,licet p plures annos ibi ſteterit,nō obligat, ſi nō eſt pſeſſus , pōt tñ cōpelli ad exeūdū , uel ad pfitēdū ar. c.clerici.j.de regu.Primū dictū nō ur indiſtinctē uerū,ſed ſolet litari,& ſolet intelligi, qn̄ habitus monachorū nō eſt diſtinctus ab habitu pſeſſorū,de quo dicēdū,ut hr in c.1.de regu.li.6.& in cle. ſi. e. ti. Scdm uerò dictū Hoſ. gñalr itellectū nō puto uerū eſſe : quia ex quo qs gñalr ingredit religionē aſſumēdo habitū indiſtinctū,ſi portat illū p annū,tacitē pfitet,licet ibi nō ſeruet rā,ut text.loquit indiſtinctè in d.cle.ſi.Itē facit iſte tex.nā hic nō ap pt,q̄ iſta Abbatiſſa fuerit expſſe pfeſſa.Et pro hoc facit alius intellect9 quē ponit hic Io.An.dicēs, q̄ ex quo nouitia aſſumit in Abbatiſſam, tacite profitet,qa ingerit ſe actib.profeſſorū,ad hoc c c.uidua,de regu. qd̄ tñ dicit nō procedet p uiā electiōis,qa electio eſſet nulla, ut i c.null9,de elc.li.6.ſed poſſet pcedet ſm eū p uiā poſtulatiōis, uel collatiōis . Et no.ſingłr iſtud dictū. ex hoc poteris arguere,q̄ ius nouū,qd hr in d.c.nullus diſponēs nō ualere electiōnē factā ad platurā regularē de nō expſsē profeſſo,non uēdicat ſibi in locū in prouiſione, q ſit p uiā collatiōis uel poſtlōnis , & ſic tenet collatio Abbatię. factę nō expſſe profeſſo,qa illud ius pœnale loquēs de elec.nō dēt extēdi ad prouiſionē,uel poſtlōnē , qd̄ no.In gl.1. ibi. *in rebus ſuis.* intellige cū heredis inſtōne,qa ubi nō eſt iſtō hęredis,n̄ ē teſtm̄,ſed codicill9, ut dixi ſup rub.Et aduerte,qa ſatis eſt,q̄ hæres iſtituat i certa re,ut i l.§.ſi ex fundo,ff.ď hęre. inſtitue. & uigore illius inſtitōnis in certa re , nō dato alio cohęrede obtinet hęreditatē i totū,qa n̄ pt qs decedere p pte iteſtat9,& p pte teſtat9,[b] ſed ē dubiū utile,nūqd i foro aię heat locū.d.l.1.§. ſi ex fundo,& de hac.q.uide p Fed.cōſ.126. ubi refert ſe ſ̄ſuluiſſe,q̄ ſic,& q̄ multialii do.i ſacra pagina idē ſ̄ſuluerūt.Mouent iſti pricipłr,qa i9 humanū n̄ ſ̄riū iuri diuino dēt ſuari ēt i foro aię , qd̄ ēt tenet Io.Cal.p9 beatū Thomā ſup pœ. h9 cōpilatiōis,& Io.An.i c.2.ď uſuris,li.6.un̄ cū ſm iura diſtinguāt dnia & acqrāt , & iſte ē un9 mōdi acqſitiōis,nec nutrit aliqd̄ peccatū,dēt ēt ſuari i foro cōſcietię, qd̄ dnt uerū,niſi doloſe fuiſſet iduct9 teſtator ad iſtuēdū i re certa,ut qa fuiſſet ſibi pſuaſū,iſtitutū n̄ poſſe hre regreſſū ad alia bona.† Hoc tñ limita ſm gl.no in c. fraternitatis.12.q.2.q dicit,q̄ i foro[c] aiæ

a Epatui. Adde qd̄ uoluit Fede.conſi. ſiue q.20.& Cald. cōſ.1.ď pecu.cler.

SEBA. SAPI.

b Pro parte teſtat9. Vide Benedi.ca.in cōſi.9.in 3.dubio, & in cōſ.25. & Andr.Sicu.i cōſ. 151. & cōſil. 162.in 1. uol.Alex.in conſi. 160.in 2.dubio , i 2.uol. & in conſi. 187.col.3.in 3.uolumine.

c Vide de hoc oīno eūdē Abb. Pan. ſ. in pœ.i §. Rex pacificus,in 2.col.& c.1. in 2. col. poſt medi.de conſtitu. & alibi ſæpe alle. d.gl.in c.fraternitatis, pro nota,& ſing. quā apud legitas alle.Bar.in l. poſt deciſionem C.de fur. & Imol. in l.q.b.diebus. §. dñs. ubi multa ponit in materia cōſcietiæ,ff.de cōdi. & demō. & in no. d.glo.ad declaratiōnē & litatiōnē §.1.iſti.de obli. q ex deli. cum ſimi.

ZACHA.

Adde Anto. Cor. ſing.in uer.pœna, inci. in foro conſcietiæ, ubi dicit, q̄ ius cōpetens ad uindictā nō hēt locū de iu.canon.ut no.Pet.de Anc. in c.1.de cōſt.li.6. p quo all.gl.i all.c. fraternitatis,q̄ad hoc allegauit Bal. in l iubemus.ſ. ſane,C.de ſacr.ſanc. eccl.& in auth.ad hoc.C.de uſur.

nõ teneẽ fur reſtituere rẽ cũ pęna dupli,
6 ſed ſatis ẽ ſatisfacere de delicto. † In gl. 2
in uerbo, *ordinata*, ibi: *uel conſecrata*. ĩ hoc a
gl. nõ bñ dicit: qa Abbatiſſa non cõſecra
tur, ſed bñdicit, & eſt ſimplex bñdictio;
ſecus ĩ bñdicti. Abbatis, qa illa eſt ptim
ordinaria, & partim ſimplex. Nã recipit
ptãtẽ conferendi minores ordines, qđ ñ
eſt de Abbatiſſa, de quo uide bonã gl. in
cle. attendentes, de ſtatu. regu. Abbas. 3

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus efficitur executor teſtamenti, negligentib. teſtamentarijs executorib. intra tempus illud exequi. 8. & 11. non autem Epiſ. ſuccedit in locum illius, qui non declarat intra tempus, illud, quod teſtator mandauit declarandum, nu. 11. in contrarium facit quod ponit infra. e. c. ſi hæredes. in primo nota.*

2 *Legatum poteſt fieri monaſterio conſtruendo, ſed non donatio.*

Legatum poteſt fieri incertæ perſonæ, donatio non.

3 *Tempus datum alicui ad aliquid faciendum, currit a tempore monitionis.*

4 *Teſtator, qui mandat aliquid fieri, & non dicit per quem, intelligitur per hæredem.*

5 *Fratres minores pro nulla re pñt in iudicio eſſe. hinc eſt, quòd eis relicta ipſi non poſſunt petere, ſed iudex etiam ſecularis ex officio ſuo poteſt cogere debentem exequi ad ſoluendum.*

6 *Relicta per teſtatorem, ſi non ſufficiunt ad uſum deſtinatum per teſtatorem, non fiunt caduca, ſed alios ſimiles uſus deſtinantur, nec per hoc fiunt caduca, nu. 14.*

7 *Relicta ad pias cauſas debentur integra etiam cum fructibus medij temporis, ſi tempus fuit appoſitum ĩ fauorem piæ cauſæ.*

10 *Tempus quotieſcunque non apponitur a teſtatore ad faciendum illud, quod fieri mandauit, intra quod tẽpus debet illud fieri.*

12 *Executor teſtamenti non dicitur ille, qui habet declarare id, quod teſtator mãdauit ab eo declarandum.*

13 *Teſtator ſi mandauit conſtrui monaſterium, & non expreſſit locũ, uel expreſſit, ſed in illo loco non poteſt cõmodè conſtrui, non per hoc uitiabitur relictum.*

14 *Legatum quo ad pr nc. tenuit, ſi ex poſt facto deficiat an & quo caſu remaneat penes grauatum.*

Legatum factum pro maritanda tali puella, ſi illa moriatur, an remaneat penes grauatum, uel conuertetur in maritanda alia?

a Conſtruendo. Ad. de Ang. conſi. 139. & 125.

SEB. SAPIA.

b Licet fratres. idẽ tenet Bar. in l. quintus, ff. de annu. leg. Ale. in l. 1. §. ſublata, ff. ad Trebel. Riminal. Ferrar. in l. 1. in illa qõne, an actio cõphẽdat officiũ iudicis, ff. de iuriſ. om. iudi.

c Pium uſum. Adde Rom. conſi. 509.

ZACHARIA. Adde Bal. in l. 1. in fi. C. de his, q̃ pœn. no. Bar. in l. fin. de op. pub. ſecus aũt ſi ſufficit, ut p Bal. ĩ l. ſi qs ad declinandã, col. 5. de epi. & cle. Bar. in l. legatũ, de uſuf. leg. Iac. Rebu. ĩ l. hac l. nu. 2. & ibi ĩ apo. Celſi in uer. in cõſtructione murorũ, C. de aquædu. lib. 11. & Car. in cle. quia cõtingit, qõ. 3. & ſeq. đ relig. dom.

d Quinq; annos. ad de uidẽdã materiã hãc p Lud. Roma. cõſil. 59. & 228. & 409. ubi latius.

CAP. III.

1 NOs quidem. † Propter negligentiã hæredis Ẽps exequiẽ piam uolũtatẽ defuncti, uel ſic. Si intra annum a die monitionis nõ fit executio teſtamenti per debentẽ exeq, deuoluiẽ executio ad Ẽpm. Primò poniẽ narratio. In ſecunda prouiſio, ibi: *quamobrem* Primo moneri mãdat. Secũdò ſuppleri, ibi, *quòd ſi*. Tertiò reddit rationẽ, ibi. *ſic enim*. Caſus literalis. Quidam. S. nomine fecit teſtamentum, ac mulierem hæredẽ ſibi inſtituit, pręcipiens monaſteriũ de bonis ſuis debere fundari, cuius deſiderium ab illa muliere ipſius hærede ptrahiẽ. puenit hoc ad dñm Papã; uñ mãdat Ẽpo quatenus mulierẽ illam moneat, ut intra annum monaſterium, quod teſtator fieri præcepit, debeat ordinare in loco, ubi fuerat conſtitutum, quod ſi nõ fecerit, Ẽps illud faciat fieri, & oĩa p Ẽpm deſigneẽ ipſi loco ſine aliqua diminutione: quia ſm leges uolũtates defunctorum p Ẽpm adimpleri dẽnt. Ber. † No. 1. q̃ qs põt relinquere in teſtõ, ut mona-
ſteriũ cõſtruaẽ, ac ẽt legare bona monaſterio cõſtruendo, a
ſecus dic in donatione. Nã donatio facta loco cõſtruẽdo ñ ualet, ut in c. Ab. ſanè, de re iudi. li. 6. Rõnẽ diuerſitatis ponit Bar. ĩ l. ſuo ad cuſtodiã, ff. de ali. & ci. leg. Nã donatio reqrit pſonã. hinc eſt, q̃ abſenti nihil acqr ẽ, ff. de dona. l. abſenti, & in c. ſi tibi abſenti, de pb. li. 6. ſed legatũ pt fieri abſenti: qnimo incertę pſonæ, dũmõ ex euẽtu poſſit certificari. l. qdã, ff. de reb. dub. l. cũ pr̃, ff. de le. 2. No. 2. q̃ annus pfix⁹
3 ad executionẽ teſtamẽti currit a die monitiõis, & ñ mortis teſtatoris, ſed hodie cõiter Ẽpi hñt ſtatuta, ut tp̃s currat a die mortis, qđ qualr̃ ſit intelligẽdũ. j̃ ſubiiciã. † Itẽ not. q̃
4 ſi teſtator mãdat eccleſiã cõſtrui, & nõ dicit p quẽ, hęres teneẽ exeq, ſecus uñ in relictis pauperib. uel p redẽptiõne captiuorũ. Nã ſi teſtator ſpecifice ñ puidit de executore, debet Ẽps tãq̃ pr̃ pauperũ exeq, & hęc uñr pbari ĩ auẽ. de eccl. tit. §. ſi qs ædificationẽ, iũcto. §. ſi qs p redẽptiõe, & ĩ l. nullus, C. de epi. & cle. No. q̃ ubi relictũ in teſtõ nõ cõcernit utilitatẽ certę pſonę, ſeu nõ eſt, q poſſit petere in iudicio, pt iudex ex officio cõpellere debẽtẽ exequi, ſicut hic fuit pceſſũ ex officio, & dic, q̃ ẽt iudex ſecularis pt officiũ ſuũ ĩpẽdere, ut legata pia mãdẽẽ executiõi. Ad hoc tex. notabilis in d. §.
b ſi qs ędificationẽ. Ex hoc ẽt infero, q̃ licet[b] fratres minores nõ poſſint in iudicio petere eis relicta: qa p nulla re tpali debent eſſe in iudicio, ut in cle. exiui, de uer. ſig. tñ iudex eccleſiaſticus, ſecularis poterit ex officio cõpellere debentes exequi ad ſoluẽdũ. hinc eſt, q̃ in multis locis cõſtituiẽ ſyndicus in ciuitate ad petẽdũ hęc relicta eis facta, de quo plenè dicẽdũ, ut hr̃ in tract. Bar. minoricarũ. † Not. ibi: *non po-*
5 *teſt*, q̃ ſi relictũ a defuncto nõ põt deputari ad uſum deſtinatũ p teſtatorẽ, non efficiẽ relictũ caducũ, ſed debet commutari ad aliã piã cãm, ſicut hic fit cõmutatio de loco ad locũ; ad hoc. l. legatũ, de uſufru. leg. & ibi per Bar. & Io. de Lig. in cle. qa cõtingit, de religio. domi. & in tract. minoricarũ. Et p hoc dico, q̃ ſi pecunia relicta a teſtatore nõ ſufficeret ad monaſteriũ cõſtruendum, debet conuerti in alium
c piũ uſum. [c] Sed unũ ſemp nota, q̃ iſta conuerſio non põt fieri per ſolum hæredem, nec per ſolũ Ẽpm, ſed per eũ, & p ẽpm, qui habet exequi, quod probat tex. ibi, ordinari tecũ, ut legi. & no. in d. l. legatũ, & in aliis tribus proxime allegatis. † Not. ibi *ſine diminutione qualibet &c.* q̃ relicta eccleſię conſtruendę debẽt tradi ſine aliqua diminutione, p hoc cõſuluerunt Bar. & Franc. de Alb. q̃ etiam fructus medii tẽporis dẽnt aſsignari pro hoc facit pulcher tex. in l. ſi ita relictũ. §. Pegaſus, ff. de leg. 2. ubi dr̃, q̃ ſi relinquitur pdiũ ad certum diem, puta poſt decem annos, uel cũ legatari⁹ erit pubes, q̃ debetur prædium cũ fructib. medii tẽporis ſi dies fuerit appoſita fauore legatarii, ſed in caſu noſtro, cũ relinquitur monaſterio conſtruendo, dies apponitur non fauore hæredis, ſed fauore monaſterii, quia monaſteriũ fuiſſet conſtructum tpe teſtamẽti, reliquiſſet de pñti, & non in
8 diẽ, qđ no † No. q̃ Epiſcopus ſupplet negligẽtiã executoris teſtamẽti, qđ an procedat in omnib. relictis ẽt ad nõ pias cãs. multi tenent, q̃ ſic, quia uolũtas teſtatoris largo mõ dr̃ pia, cum non poſsit aliquid amplius uelle. l. 1. C. de ſac. ſan. eccle. De quo dicã latius in c. tua, & in c. ſi hæredes. j̃. e. † In
9 gl. 3. in uerbo, intra annũ, ibi. *ſi quis ædificationem*, aduerte, quia iſte. §. potius probat cõtrium. Nã dicit, q̃ ſi teſtator mãdauit oratoriũ cõſtrui, debet hęres hoc facere intra quinq; annos: d ſed ſi mãdauit hoſpitale cõſtruẽdũ tunc daẽ annus. Tex. autẽ noſter non loquitur de hoſpitali, ſed de monaſterio, quod requirit plixius tempus, q̃ ſimplex oratorium. Sed Hoſtiẽſis dicit ſtandum huic. c. indiſtincte, ut deẽ tantum annus. Ex quo nota, quòd hodie ille. §. nõ procedit reſpectu oratorii. Poteſt tamen ſatis æque dici, q̃ negligẽtia hæredis poteſt dupliciter comprehẽdi. Primò reſpectu operis inchoandi, & hoc caſu indiſtincte ſufficit annus. Secũdò reſpectu

reſpectu operis cõplẽdi, & hoc caſu dẽt cõſyderari qualitas operis. Nã ſi opus nõ pt pfici intra annũ, nõ pt dici hæredẽ cõſyfuiſſe negligẽtẽ: ſed aſſignabiẽ tẽpus cõueniẽs; & hãc cõſyderationẽ puto habuiſſe i⁹ ciuile, diuerſum tp̃s ſtatuẽdo inter hoſpitale & oratoriũ. Aduertè ad aliud. Nã gl. dicit hic ſimplr̃ uolũtatẽ teſtatoris executiõi mãdãdã intra annũ; ſimplr̃ uolũtatẽ teſtatoris executiõi mãdãdã intra annũ; ſimplr̃ trãſeãt. † Dic
10 qđ verè ĩdiſtinctè ñ pcedit, licet doc. ſimplr̃ trãſeãt. † Dic ergo lati⁹, qđ aut teſtator puidit ſibi đ tẽpore; & ſerua tũc ipſius uolũtatẽ. Vnũ tñ ſemp tenebis mẽti, q̃ ſi teſtator mãdat aliqd fieri intra certũ tẽp⁹ cõputandũ, a die mortis, dẽt intelligi & ſuppleri a die ſcientię & aditę hæreditatis. Hoc pbat tex. ĩ. l. ſtatuliberos. §. ſi qs hęredi, ff. đ ſtatuli facit tex. iũcta gl. ĩ. l. fi. §. ſin autẽ dubi⁹, C de iure delibe. Si uero teſtator nõ puidit de tẽpore, tunc in relictis ad nõ pias cãs daẽ annus, & currit a tẽpore monitiõis fiẽdę p iudicẽ, vt legiẽ & no. in auẽ. hoc ampli⁹, C. đ fideicõ. Siverò ſunt relicta ad pias cãs, tũc dẽt ſolui ĩtra ſex mẽſes, & currit tẽp⁹ a die inſinuatiõis teſtamẽti, ut clare vult tex. in. §. ſi legatũ, & ĩ auẽ. 1
de eccleſiaſticis ti. Nec cõriaẽ iſte text. q loqẽ in monaſterio cõſtruẽdo, q̃ nõ pt cõſtrui ĩtra mod cũ tẽpus, ſecus ſi aliqd 3
relinqueretur monaſterio cõſtructo; & ſic limita hũc text. 4
11 † Itẽ pdicta pcedũt reſpectu ſolutionis fiendæ, ſed reſpectu
a executionis deuoluendę ad Ẽpm[a] puto, q̃ ſi pcedat duplex 5
monitio poſt neglıgẽtiã debẽtis exeq, nõ reqriẽ aliud tem 6
pus, nec expectaẽ annus, ut vr̃ innuere iſte tex. in auẽ. prędicta in. §. ſin autẽ q hoc facere; & ſic ĩtellige no. p Bar. ĩ. d. authẽ. hoc ampli⁹. Vbi vero pcedit monitio vnica expectatur annus: ſed hodie, vt dixi, Epiſ. p ſtatuta diſpõnũt, vt ann⁹ a die mortis currat monẽdo gñaliter quoſcũq;. Sđ illud ſta 1
tutũ primò limitarẽ ſm pdicta, ut tẽp⁹ currat a die mortis,
12 & aditæ hęreditatis, & ſciẽtiæ. † Scđò limita, ut no. Bar. ĩ. d. l. cũ qdã, ff. de lega. 2. ubi format hãc qõnẽ. Quidam reliqt cẽtũ pauperibus declarãdis p Sẽproniũ. lapſo anno declaratiõe ñ facta Ẽps uigore ſtatuti vult pauperes eligere, q̃riẽ nunqd poſſit; & decidit, qđ nõ, qa ſtatutũ loquiẽ de executione, ſed habẽs declarare ñ eſt executor; ſicut dicim⁹ differẽtiã eſſe inter iudicẽ, q declarat, & executorẽ, qui exequitur ſñiam. l. executorẽ, C. de execu. rei iud. & uide lati⁹ ibi
13 p eũ. † In gl. pen. in fi. dic clarius attingendo mãm, b qđ duo
b dubia pñt elici. Primũ eſt, ſi teſtator ſimplr̃ mãdat eccleſiã 2
cõſtrui, nõ expreſſo certo loco. Secũdũ, qñ ĩcertitudo oriẽ poſt mortẽ teſtatoris: qa nõ pt cõſtrui in loco p defunctũ deſtinato. Et in vtroq; dubio ſentiũt hic cõiter doc. relictũ nõ uitiari & vr̃ hoc pbari in tex. nr̃o. Nã quẽadmodũ nõ uitiat incertitudo ex poſtfacto orta, eadẽ rõne nec a principio; & p hoc alle. bo. tex. in auẽ. de eccl. ti. §. ſi qs ĩ noĩe. ubi dr̃, q̃ ſi teſtator reliqt monaſterio ſanctę Mariæ, & tale monaſteriũ nõ eſt ĩ illo territorio, nõ uitiaẽ relictũ: ſed debeẽ ecclĩæ cathedrali illi⁹ loci; de quo. j̃. c. px. ubi gl. Ad idẽ in 3
duco bo. tex. ĩ. l. q̃ cõditio, in fi. ff. de cõdi. & demõ. ubi diciẽ, qđ ſi teſtator mãdauit aliqd fieri ĩ foro, & nõ ſpecificauit, ĩtelligiẽ de foro illius municipii, ubi habitabat. Et ſi q̃raẽ ĩ quo loco ędificabiẽ, dico de cõſenſu Ẽpi & executoris teſtameati eligeẽ locus, ſicut obſeruaẽ, qñ incertitudo oritur ex
14 poſtfacto, ut hic, & facit q̃. s̃. dixi. † Si uero relictum ad pias cãs, ſeu certæ pſonę nõ poſſit deputari ad uſum deſtinatũ, nũqd efficiaẽ caducũ, diſtingue poſt Bar. ĩ. l. pater. §. Tuſculanus, ff. de lega. 3. Aut. n. relictũ cõcernit piã cãm ſimplr̃, & nõ pſonã; & tunc dẽt deputari ad aliũ uſum cũ conſenſu Ẽpi & hęredis, ut in. l. legatũ, & q̃ ibi not. ff. de uſufruc. lega. & no. in. d. clementi. quia contingit. Aut relictũ factum eſt perſonę; & tunc ſi cõtẽplatione animę: qa fuiſſet alii pſonę relicturus, & tunc deficiente illa pſona dẽt relictũ ad pium uſum conuerti, ut uoluntas defuncti in effectu adimpleatur. d. l. legatũ. Si uero relictum fuit factum cõtẽplatione pſonæ, uel collegii, nõ habito reſpectu ad piã cauſam; & tunc deficiente pſona, uel collegio expirat legatũ, & remanet apud grauatũ, ut. d. §. Tuſculan⁹. Si aũt dubitaẽ, an teſtator habuit reſpectum ad perſonã, an ad piam cauſam, debemus pręſumere religionis fauore & animę, q̃ ad piam cãm proſpexit, arg. l. ſunt perſonę, s̃. alleg. Et ex his poteſt decidi quæſtio quidam ſimpliciter reliquit quinquagita certę puellæ, puta Titię maritandę, moritur iſta Titia antequam cõſequaẽ relictũ. Dubitatur, an expiret relictum, an uero ſit cõuertendum ad aliam puellam maritandam? & pt dici, q̃ ex uariis cõiecturis iudex arbitrabitur, an teſtator habuerit reſpectum ad animam aut ad fauorem illius puellę. Pone q̃ diu ſibi ſeruierat. Nã tunc præſumptio erit, quod uolebat eã remunerare; & ſic de ſimilibus. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Legatũ nudis uerbis relictũ dẽt legatario pſtari nec ſit differentia, an ſit ad pias cãs, uel non. nam ſufficit probari per teſtes. 2.*

3 *Legata ad pias cãs an debeãtur ex teſtamẽto ñ ſolẽni.*

4 *Legata ad pias cãs nõ uitiantur reſpectu incertitudinis perſonarũ, uel locorum quibus fuit legatum.*

5 *Electio ſiue optio legati dubij an pertineant ad hæredem, uel legatarium.*

6 *Legatum ad pias cauſas indefinite & generaliter factum, interpretatur, quod debeatur de meliori re.*

Legatarius an & quo caſu debeat conſequi eem legagam expenſis hæredis, uel teſtatoris.

CAP. IIII.

1 INdicante. † Debetur legatum, quãuis nudis uerbis a teſtatore relictum ſit. Primo narrat factum. Secundo prouidet, ibi, *in quibus*. Caſus literalis. Mulier quędam uxor Redempti moriens, cõcham argenti iuſſit uenundari, & liberis ſuis dari: & quãdam ſcutellam argenteam reliquit cuidam monaſterio. mandat Papa, quod uoluntas illius per omnia debeat adimple
2 ri. † No. 1. q̃ relictum ſine ſolennitate factum ualet, & tenet maxime ad pias cauſas. dico ſeriosè, maximè, quia idẽ eſt in relictis ad non pias cauſas intelligendo, quod legatum fuit factum nudis uerbis ideſt non interueniente teſtamento, nec aliqua ſcriptura. Satis eſt enim legatum poſſe probari per teſtes, đ quo tamẽ plenius dicẽdũ eſt, ut legiẽ, & no. ĩ. l. 1. C. de
3 fideicommiſ. † Nota, quod faciens certa legata indubio vr̃ uoluiſſe decedere inteſtatus, quod colligitur ex eo, quia ſi voluiſſet teſtari, nõ ualuiſſent relicta ſaltẽ ad non pias cauſas ſine hæredis inſtitutione, quia teſtamẽtũ ex toto eſt nullũ, ubi non ponitur hæredis inſtitutio, ĩſti. de leg. ĩ. §. ante hęredis, ſed ubi eligit qs decedere inteſtatus, ualẽt relicta, & ĩ dubio vr̃ uoluiſſe decedere inteſtat⁹; & hoc pbat iſte tex. facit q̃ le. & no. in. l. 3. ff. đ iure codicillorũ; & ex his habes clare intellectũ hui⁹. c. An aũt ex defectu teſtamẽti, qa hæreditas nõ adiẽ ex teſtamento, uel qa nõ fuit facta hęredis ĩſtitutio, uitieẽ legata ad pias cãs, no. ĩ. l. 1. C. de ſacr. ſan. eccl. & ĩ. l. eã q̃, C. đ fideicõ. Et ẽ una opi. q̃ nõ uitiẽẽ, qa pdicta ſũt đ ſolẽnitate iuris ciuilis; đ quo dicẽdũ, ut ple
4 ne no. ĩ iurib⁹ palle. † In gl. 2. ibi, *dabitur*

SEB. SAPIA.

a Ad Epiſcopum. uide pulchre qđ ſcribit Pau. đ Ca. in conſil. 97. inci. ſuper primo, col. 2. in. 1. parte ſecundum nouiſſimam impreſſionem.

EBA. SAPI.

b Attingendo materiam. In hac materia, an Epiſ. poſſit mutare legata ad pias cãs, uide omnino Petr. de Peruſ. intra. de cano. portio. Ẽpi ubi dicit, q̃ qñ legatum põt adimpleri de iure, & de facto, ſolus Papa põt cõmutare. Si tñ eſt maxima difficultas, licet de iure & de facto poſſit adimpleri, Epiſ. põt cõmutare, ut ibi p eũ. & q̃ legatum factũ in aliquo loco ſiue in illo loco, ſi nõ poteſt adimpleri, poſſit Ẽps cõmutare. uide Feli. in c. eccl. S. Mariæ, col. 37. uer. cõfirmari põt iſtud noeabile, s̃. de conſtitu.

a Adde Inn.hic & ēt adde in ſimili gl.no.in.c.de uiduis.27.q.1. q̃ dicit,qđ ſi deuoueo intrare certã religionē, ſed nõ certũ monaſteriũ illius religionis, qđ bona mea erunt in diſpoſitione ſuperioris illi⁹ religiõis.Et an & qñ ĩcertitudo hęredis,uel legatarii hēat uitiarẽ legatũ,uel ĩſtitutionẽ,uide elegãtisſime & multũ mirabiliter ꝑ Bar. in.l.qdam,ff.đ rebus du. Itẽ, quando in adẽptiõe legatorũ ſubeſt certitudo rerũ uel ꝑſonarũ an adimarẽ legatũ, uel uitiert adẽptio, uide gl. or. & materiã in l.ſi fuerit ĩ pręſente,in uer.adẽptionem, quam multũ commẽdat ibi Bal.ff. de reb⁹ du. Et an ualeat relictũ ĩcertũ ad pias cãs, uide omnino per Bal.ĩ.l.1.in antepenul.col.uerſi. circa res q̃ro,C.đ ſacroſan.eccl.& ĩ l.priuilegia uel ſi. nunqd aũt gñalitas,eod.ti.& pleniſsime & melius, quã alibi ꝑ Ro.in repe.in aut.ſimiliter.uer. 37. C. ad leg.Falcid.

ANT. FRAN. An & qñ diſpoſitio ĩcerta ualeat, uide q̃ habenẽ in d.l.duo sũt Titii, ff.de teſt. tu. & in l.nominatim, ff. de lib. & poſth.& in.l.tẽpus.§.quoties,ff. de hære.in ſti.& quid ĩ delegatiõe facta a Papa,uel alio,nũqd ualeat, & qs poſſit talem ĩcertitudinem declarare, uide per gl. 3 magnã in.c. qñ Abbas, de offi.dele. & uide ibi late ꝑ Andra.Sicu. poſt do.Car.q late iſtã materiam examinat.

SEB. SAPIA.
a Cathedrali . Vide Ale.in. l. q̃ cõditio.§. cũ ita, ff. đ cõdi. & demonſtra.in apoſti. ad Bart. & ibi Paul. đ Ca.ponit de legato facto pauperibus ſimpliciter ꝙ intelligitur de pauperibus illius loci,in quo teſtator habet domicilium,per illum tex.

pauperiori,hoc apte dicit tex.in.§.ſiqs in noĩe alle.ĩ gl.vbi ēt ſubdiẽ qđ ſi illud monaſteriũ,nõ eſt ĩ ciuitate, ſed ĩ territorio illi dabiẽ. Si aũt nõ reperiẽ in territorio tale monaſterium,dabiẽ eccl'ię cathedrali a teſtatoris.Et bñ no.illũ text.quẽ allegaui ĩ c.p̃cedẽti,ad ꝓbãdũ, ꝙ ĩcertitudo reſpectu legatarii ñ vitiat legatũ ad pias cãs:ſed dictũ gl. & illi⁹ tex.dẽt ꝓfectò limitari, qñ ex cõiecturis nõ p̃t apparere, de quo monaſterio ſenſerit teſtator.Pone.n. qđ parochianus eccleſię ſancti Petri reliqt ſimpl'r eccleſię ſancti Petri decẽ ſunt in ciuitate alię eccl'iæ ſub eodem 6 vocabulo.Nã certè in hoc dubio ñ dabit pauperiori,ſđ poti⁹ eccl.parochiali teſtatoris:qa ĩ dubio vr̃ đ illa ſenſiſſe,arg.l.nulli,C.de epiſ.& cleri.Sed eſt dubiũ retẽtis terminis glo. qd ſi monaſteria ſunt ęqualia?dicũt aliq,qđ vitiaẽ legatum:aliq,qđ dabiẽ priò petẽti.Tertia opi.& cõis ẽ,qđ 7 dabiẽ Ep̃o,vt ea diſpẽſet,vel gratificet alteri,arg.in.c.qm̃,đ deci.& in.c.1.de parochiis;& intellige ut.ſ̃.dixi, qñ cõiecturæ nõ ſunt magis vrgentes ꝓ vno,q̃ ꝓ alio. Et idẽ Spe.ĩ ti.đ inſt.edi.§.nũc uero aliqua,uer.qd ſi aliq. Si verò ſimpl'r reliqt eccleſi.ut puta dicẽdo relinquo.10.eccleſię,vt plerũq; faciũt ruſtici;& dic, qđ dabũẽ eccl.parochiali b ipſi⁹ teſtatoris, ar.ĩ. l.q̃ cõditio,ĩ fi.ff.đ ꝯditio.& demõſtra.& ĩ.c.1.đ ſepultu.†In ea.gl.*iſti ſtatur*.ſentit 5 hic gl.ꝙ optio legati dẽt eſſe hæredis:ſđ de hoc ſunt multæ uarietates.De quo eſt gl.no.ĩ.legato gñaliter,ff.de leg.1.q̃ in effectu hoc intendit, quòd qñq; relinquiẽ c genus generaliſſimũ,ut ſubſtãtia ſeu res. qñdoq; relinquiẽ genus ſubalternũ;puta animal;& his caſibus nõ ualet relictũ: qa dãdo muſcam,uel aliam rem uilem;liberaretur hæres. Quandoq; relinquitur aliquid,quod eſt de genere inferiori, ut puta homo,uel equus,uel bos,aliter non determinando,& tunc ſi res relicta eſt in patrimonio teſtatoris, optio datur legatario;de quo eſt tex.in.l.legato, pręalle. quia ex quo legatari⁹ hẽt optionẽ actionis,qa p̃t agere ꝑſonali,uel reali, hẽt ꝑ cõſequẽs optionẽ rei. Si autẽ nõ eſt ĩ patrimonio teſtatoris; & tunc optio dabiẽ hæredi,qa res aliena nõ põt optari. Nec hoc caſu cõpetit actio actori:qa *res aliena* uẽdicari nõ p̃t;& hæc ꝓcedũt, quãdo teſtator reliqt incertũ de incertis; ut qa dixit: relinquo tibi equũ, uel ſeruum.Si uerò relinqt incertũ de certis, puta dicẽdo: relinquo unũ ex ſeruis meis,tunc optio daẽ hæredi,qui hẽt ĩ hoc declarare voluntatẽ defuncti.vr̃ enim defunct⁹ ſenſiſſe de certo; & de hoc plenius dicendũ, vt no,ĩ.d.l.legato.Et aduerte, qa eſt dubium,nũqd eo caſu, quo legatario datur optio, vtrũ poſſit eligere meliorẽ ſeruũ, vel meliorẽ ſcutelã,ut in terminis gl. & ſentit gl.qđ in animalib⁹ dẽt eligere mediocre:in aliis uerò daẽ id, ꝙ eſt minimũ c arg.in.l.numis,ff.de legatis 3.& ĩ.l.apud 6 Iulianũ,de leg.1.†Vnũ tñ ſingul'r no.qđ ĩ legatis ad pias cauſas generaliter factis debetur melius fauore pię cauſę;pro hoc tex.no.ibi per Bar.in.l.Titi⁹.§.Seia,ff.đ auro & argen. legat.ex quo decidit ibi Bar.quod ſi teſtator legat eccleſiæ calicẽ intelligiẽ de argenteo,& ſi planetã,intel 7 ligiẽ de ſerico;& ſic đ ſimilib⁹.†In ea.gl. ibi:*item pone &c.*vr̃ gl.ĩ hac.q uelle,quod expenſis hęredis, ſeruus legat⁹ eſt q̃rendus.Sed dic latius diſtinguendo quatuor tẽpora,ꝑ ut dicit gl.no.in.l.cũ ſeruis, alle.ĩ gl.Primũ tẽpus eſt teſtamenti ſ̃m tẽpus eſt poſt teſtm̃,& ante mortem. Tertium poſt teſtm̃,& poſt mortem teſtatoris ante aditã hęreditatem. Quartũ tempus eſt poſt aditam hęreditatem. Si uero ſeruus erat in ſuga primo tempore.ſ. teſtamenti,tunc procedit dictum glo.qđ expenſis hæredis eſt quærendus. Intellige tamen,quãdo eſſet lõge abſens:ſecus, ſi eẽt in ꝓpinquo. Nã tũc debeẽ,ubi eſt, ſicut dicimus in alia re legata. Nã ſi ẽ lõge abſens,dẽt adduci expẽſis hęredis. Si verò eſt in ꝓpinquo, debeẽ ubi eſt,ut in l.cũ res,ff.de legatis primò & hoc fit ex p̃ſumpta mẽte teſtatoris.Nã ſi ſeruus lõgè uagareẽ, & eẽt q̃rendus expenſis legatarii,poſſet ꝯtingere, qđ nullum commodũ conſequereẽ legatarius; & iõ p̃ſumendũ,qđ aliud ſenſerit teſtator.Si uero ſeruus cœpit fugam ſecũdo tempore, ſcilicet poſt teſtamentum, tunc debet q̃ri opera hæredis & ſumptibus legatari,qa teſtator nõ aggrauauit hęredẽ ĩ ſumptib⁹, cũ nõ cogitauit de fuga;ſed hęres debet impẽdere operã,qa teneẽ tradere.Si uero arriperet fugam tertio t̃pe,aut fuit ex culpa hæredis;& tũc teneẽ ad æſtimationẽ. Aut ſine culpa;& non teneẽ ad aliud, ſed ſolũ ille pręſtabit cautionem de eo

ad fi.ĩ.eo.Io.An.ĩ.c.cũ qd,de ſepul.li.6.in no. qd aũt ſi teſtator hẽt multas domos,& in teſtamẽto diceret, relinquo Titio domũ meã; reſpõdeo,qđ in dubio intelligiẽ relinquere illã domũ,in qua habitabat;tex.eſt ualde no.ĩ.l.q̃ cõditio.§.ult.ubi aũt teſtator habitaret in uariis domib⁹,& uariis ciuitatib⁹,& haberet diuerſa domicilia; & relinqueret domum ſuã ſimpl'r, tũc eſt ĩ facultate hęredis aſſignare, q̃ domũ uelit, ita pulchre Bald. & Imol.in.l.ſi domus,in prin.ff.de lega.1.

Adde quod, in dubio teſtator debeat eccleſię parochiali, eũdem Abba.conſi.99.

c In legato generis cui⁹ ẽ electio, uiđ gl.pleniſſimã in.l.legato,ff.đ lega.1.& quod not. do.Ant.in.c.inter cæteras,de reſcri. & in legato generali cui⁹ ſit electio,uide tu quod no. Bal.in.§.ſi qs agens, inſtitut.de actio. Et adđ hic unũ,ꝙ licet in cõtractib⁹ incertitudo multoties habeat uitiare, ſec⁹ tamen eſt de æquitate canonica,qđ eſt ualde no.dictũ Archid.in.c. ſunt nonnulli. 1. q̃ſti. 1.Quod ſequitur & multum commendat.d. Anto. & do.Abb.in.ca. ex parte.ĩ.đ cẽſi. Item adde hic, quod ſi uacãtibus trib⁹ officiis, princeps dicat,reddo tibi unum ex tribus officiis uacãtibus, erit electio donatarii ſecũdũ Bal.ĩ.l.fi.in. 2. colum.ff.de conſtit. pri.De legato alternatiuo, cuius ſit electio,uiđ gl. & docto.in.l.Lucio,ff. de leg.2.& & quod no.Bart. in.l. 1. §. expilatores,ff.de eſtractio.

ANT. FRAN. Ad iſtud de legato,uel generali diſpoſitiõe, an & quãdo ualeat, & ad quẽ ſpectet electio,uide q̃ plene habentur ꝑ Io. An.in regula,generi ꝑ ſpeciẽ,đ regulis iuris,li.6.in Merc. & de mandato gñali, quid in eo ueniat, uide q̃ habentur in capi.qui ad agendũ,de procu.li.6.Et de obligatione gñali uide in.l.obligatione gñali,ff.de actiõib. & obligatio. Et qñ gñalis locutio referatur ad ſpecificata tantũ,uide q̃ habentur in c.ſedes apoſtolica,de reſcript.& late per Spe.ĩ ti. de loca.in §.tertio,& quę ſint genera les actiones, & quomodo in eis formetur libellus,& ſententia,uide Spe.in ti.,de actionibus,in.§.quarto, & in titulo de iudi.in.§.2. & quæ plene traduntur per Rapha. in.l. edita,C.de edend.

b Idẽ determinat Cy.in.l.1.C.de ſacroſan.ecc.ĩ.5.q.& idẽ Sali.ibi ĩ.3. col.in fi.& ẽt Pau.de Ca.ꝑ tex.in.d.l.q̃ cõditio,in fi.hic alle.ꝑ iſtũ. ubi Bar.expreſse ꝑ illũ tex.Idẽ exp̃ſſe tenet Ang.in.§. ſi uero,ĩ aut. de nõ alie.& ẽ cõis.Sđ Io.Fab.& Ang.de Arc.in.§. ſed ius qdẽ ciuile,inſti.de iure natu.gen.& ciui.tenent ꝑ illũ tex.quod in dubio p̃ſumatur relictũ eccleſiæ maiori ciuitatis,đ qua ĩ dubio dẽt ĩtelligi, ſicut ibi ĩ tex.ĩ dubio intelligiẽ de iure ciuili Romanorũ,đ quo puncto uide ẽt Spe.& Io.An.in titulo de inſtrumento.edi.§. nũc uero aliqua,in uer.qd ſi teſtator.Pe.de Ancha.in.c.relatũ, el.2.& Imol.

tradendo

tradendo,ſi ꝑuenerit ad manus ſuas idem dicendũ ĩ quantò t̃pe eadẽ rõne,& põt eſſe rõ diuerſitatis inter iſtos duos caſus & priores.Nã in iſtis teſtator nũquã cogitauit grauarẽ hæredẽ in aliquo,cũ cœperit fugã poſt ipſis mortẽ.uñ quẽmadmodum liberatur hęres interitu ſpeciei relictæ, ut in l.quod te,ff.ſi certum petatur,ita ex fuga ſerui ſine ſui culpa ſuperueniente, ſed in prioribus caſibus teſtator uiuebat, & nihilominus uoluit ualere relictum.

SVMMARIVM.

1 *Legatũ ad pias cauſas factũ de re aliena an ualeat ẽt reſpectu æſtimationis.*
2 *Quando relinquitur eccleſia reſpectu ſepulturæ, an poſſit apponi conditio,ut dicatur certum officium,uide remiſſiue.*
3 *Lex ciuilis fouens lucrum proximo odioſum non debet ſeruari in foro animæ.*
4 *Legatum rei alienæ ſiue in totum,ſiue in partem,an & quando ualeat.*
5 *Legatum rei alienæ ignoranter factum eccleſiæ an ualeat tanquam eccleſia habeatur pro coniuncta perſona.nu.6.*

CAP. V.

a FIlius noſter. Nõ debeẽ legatũ, cũ teſtator rẽ nõ ſuam, ſed eccleſiæ alteri eccle.legauit.hoc.d.ſimpl'r inhærẽdo l'rę. hẽt.n. multos intellect⁹,ut ĩ.patebit. Primò poniẽ cõqueſtio. Scđò,puiſio,ibi,*quidam*.Caſus literalis.Quidã.P.noĩe fecit teſtm̃,& in teſtõ illo q̃dã, q̃ ad ipſum nõ ꝑtinebant, cã ſuæ ſepulturę reliquit cuidã Ep̃o.filius eius,ſ. teſtatoris petebat bona illã,ut ea reſtitueret illi,cuius fuerãt.Sed Ep̃s hoc facere nolebat,uñ cõqueſtus eſt dño Pa.ſcribit Papa illi Epiſ. dicẽs,ꝙ leges ſeculi hẽnt,ut hæredes ſoluere cõpellantur,ſi teſtator rẽ legauerit alienã, ſed qa Ep̃s uiuere dẽt ſ̃m lege Dei,nõ aũt ſ̃m legẽ ſeculi,iniuſtũ eſt,ut res q̃ dicunẽ eſſe cuiuſdã eccleſiæ,teneanẽ ab ipſo,q aliena reſtitituere debuit.
1 Ber.† No.1.caſum ſingularẽ ſ̃m unũ intellectũ, ꝙ legatũ rei alienæ ad pias cãs factũ,nõ ualet,etiã ut debeaẽ,æſtimatio, ſed ſ̃m aliũ intellectũ nõ procederet,de quo.ĩ.No.2.ꝙ lici
2 tè relinquiẽ aliquid eccleſiæ gratia ſepulturę. An aũt poſſet apponi cõditio,ut fiat certũ officiũ,dic,ut no.Inn. in c. pe.ne p̃la.ui.ſuas,& ibi dixi.No.3. & ius ciuile appellaẽ lex ſeculi,qa principl'r ñ tẽdit ad finẽ beatitudinis æternę, ſed ut hoĩes qetè uiuãt ĩ hoc ſeculo,lex uerò canonica,& Theologica appellaẽ lex Dei.qa tractãt de deo,cũ ſemꝑ tẽdẽt p̃cidere peccata,& dirigere hoĩes in Deũ,ꝓ hoc c.qualiter &
3 qñ,el.2 de accu.& c.1.de iura.calũ. & ibi dixi aliqd. † Not. ſ̃m unũ intellũ tex. mirabilẽ limitãtẽ cõem theoricã text. & hoc dicẽtiũ,ꝙ ubi ius ciuile exp̃ſſe non reprobaẽ ab eccle
b ſia,nec continet peccatũ in ſe,dẽt obſeruari in foro animę b ut in c.1.& qđ ibi no.de no.ope.nũ.Iſte tex.uř ꝓbare oppoſitũ.Nã lex ciuilis diſponẽs legatũ rei alienæ ſciẽter factum ualere,non reprobaẽ exp̃ſsè aliqua lege canonica, nec cõtinet in ſe peccatũ,cum ꝓcedat ex p̃ſumpta mẽte teſtatoris, tñ dř hic,ꝙ iſte Epiſ.nõ dẽbat ſ̃uare illã legẽ ciuilẽ. Et põt eſſe rõ,qa illa lex fouet quẽadmodũ lucrũ odioſum hæredi nec uř fundata ſuꝑ ęquit te nãli,ex quo p̃t tradi hęc litatio ad theoricã añ dictã, ꝙ ubicũq; ius ciuile fouet lucrũ ꝓximo odioſum,uel rigorẽ quẽdam, ꝙ tũc nõ ſit ſeruãda talis lex in foro canonico,licet exp̃ſſe nõ reprobeẽ.Pro hoc facit c.dilecti,de iudi.& in c.1.de do.& cõt.qd ſingl'r no.In glo. 1.in fi.uel fortè ſ̃m Hoſt.intererat ipſius, qa petebaẽ p̃c:ũ. † In gl.2.in fine.dic latius,ꝙ aut quis legat rem alienam,in qua habet aliquod ius,& in dubio uř legare ſolũ ius. quod habet in re,& ſic non debetur æſtimatio totius rei, ut in l. ſerui electione,ff.de legatis primo. Et idem ſi putabat, ꝙ aliquod ius in ea re haberet,quod tñ extinguebatur morte ut eſt tex.in l.uxor patrui,ſ̃m unum intellectum,C. de leg. Et per hoc poſſet attentari,& ſi teſtator legauit rem alienã ſibi pignoratam,uř legaſſe ius pignori,qđ habet in re, & ſic glo.1.nõ poſuit bonum exẽplum. Aut legat rem ſibi & alteri cõem,& tunc uř legare partẽ ſuã tm̃,licet dixerit rẽ meam ut in d.l.ſerui electiõe,facit. l. ſi dom⁹ in fi.ff.de leg.1. Quę lex meli⁹ ꝓbat primũ mẽbrũ.hoc uerũ,niſi teſtator dixiſſet,lego totã rẽ,uel ſimilia uerba,qa tunc æſtimatio totius debeẽ, ut in l.Iulia,in prin.. ff.de leg.3.no.Bar.in l.cum alienam, C de leg. Aut legat rem omni modò alienã & tũc aut eſt hæredis,& oĩno dẽtur, nec ſufficit dare ęſtimationẽ, qa teſtator p̃t legare rẽ hæredis, ſicut propriam, ut eſt a tex.no.in l.unũ ex familia.§.ſi rẽ,ff.de lega.2. Aut legat rem alteri⁹, q̃ hæredis,& aut ſciẽter,& dẽtur illa res,uel ęſtimatio ut in d.l.cũ alienã,dũmõ ſit talis res,cui⁹ cõmerciũ poſſit fieri alias inutile eſt legatũ,puta ſi legaẽ res ſacra, uel principis ut l.apud Iulianũ,in fi.ff.leg 1.Si legatur ignorãter,aut eẋneo,& nõ ualet legatũ, ut in d.l.cũ alienã.aut cõiũctę ꝑſonę, cui alias fuiſſet relicturus, ẽt ſi ſciuiſſet alienã,& dẽtur ęſtimatio, ut i d.l.cũ alienã. 5 c †Et ex hoc oritur dubitatio ſ̃m alium intellectũ,nunqd legatũ factũ eccl'ię dicatur factũ cõiunctæ ꝑſonæ, ut ſic debeaẽ ęſtimatio,ſi ignorãter fuit factũ tenẽdo alium intellectũ a p̃dicto,de quo ĩ.dicetur. p̃dicta ꝓcedunt qñ quis errat gñaliter,ſed qñ errat ex cã ſpecifica,puta quia credebat rẽ eſſe ſuã ex emptione facta a pupillo:q tñ empt o non ualebat, & tunc c in totũ uitiatur legatũ ẽt factum coniunctę ꝑſonæ,ut no.in d.l.cum alienam. An autem hęc ſint obſeruãda in foro canonico,dicã latius cum gl.fi.In gl.fi. in fi. pro intellectu ius gl.& c.oppo.ꝯ text.Vr̃ tñ, d ꝙ ex quo legatum rei alienæ fuit factum ſcienter,debuerit ſaltem ęſtimatio,ut in iurib.p̃allega.Sol.ex gl.fi.poſſunt colligi duæ lect.Prima. ut aliud ſit de benignitate canonica,& opini.hæc fuit Tancre. Secunda lect.eſt Ber.ut ęſtimatio debeatur eccleſię ſ̃m ius ciuile, & ſic nulla erit differentia in hoc inter ius canonicũ & ciuile.Nec obſtat iſte tex.quia non prohibet ęſtimationẽ peti ab hęrede,ſed ut res aliena nõ teneatur inuito dño. Procedit etiã de iure ciuili. Sed certè hæc lectura nõ cõgruit tex.in uer.& quidẽ.ubi fit mẽtio de ęſtimatiõe debita ſ̃m legẽ ciuilẽ, & poſtquã ſubiiciẽ uer.ſed quia, qui uenit aduerſatiuè ad p̃cedẽtia, & ſic denotat diuerſitatẽ reſpectu ęſtimatiõis inter ius canonicum & ciuile.Tertiã lecturam ponit Inn.hic & glo.in cap.ſi Epiſcopus. 12.qõne quinta,dicentes hunc textũ procedere,qñ legatur res eccleſię.Tale enim legatum cuicunq; d ſit factũ, eſt inutile etiã reſpectu ęſtimatiõis petẽdę, & monetur Inn.quia res eccleſię cũ magna difficultate alienanẽ.uñ quẽadmodũ nõ ualet legatũ rei Cęſaris ꝓpter difficultatẽ alienationis.l.apud Iulianũ,in fi.ff.de lega.primo, ita & legatum rei eccle. Item bona eccl.ſunt depntata publico uſui.12. q.1.c.uiuẽtes,& in c.ratio,de p̃bend. ſed

a Pro intellectu huius decretalis uide oĩno qd' latè ſcribit Imo.ĩ l. apud.Iulia.§.2.ff.đ leg.1.& Bal.inſti. de leg.§.ſi ĩ duob. locis,ubi all. Inn. hic. itẽ intellectũ huius decret. uide pleniſsimè examinatũ ꝑ Ro. in aut. ſimiliter,uer.x.C. ad l.Falci.

SEB. SAPIA.
b Foro animæ. An iſtud ſit uerũ,tradit latè Feli. in c. 1.col.14.uer.ex̃ p̃dictos tres caſus, ſ̃.de conſti.& inc. nam concupiſcentiam 1.col.eo.tit.

SEBA. SAPI.
c Nunquid legatum De hac.q.uiđ Ro. conſi.235.ici.quo ad primum,quo q̃ritur in quarto dubio principali.

d Hoc cõiter reprehendiẽ,eſt falſum quia imò de iure ciuili,ſi res eccleſiaſtica ſciẽter legareẽ,debereẽ ſaltem æſtimatio, loquor de iure ciuili,ꝓut firmat Bal. in l. cũ alienã, C. de leg. & Imol. & Mod.in l.apud Iu. §.fi.ff.đ leg.1. ubi cõiter reprobant Bart.in hoc,quem etiã reprehendit, d.Alex.Imo.in cõſil. 151. inci. uiſo dicto themate, in 6.colum.ad fin. & 2.ſeq.

a Et plenius in rep. in 18.colum.in 1. q.3.partis princi. aliū intellectū tradit Raph.Ful.in l. cū alienā,C.de le. ꝙ licet de iure ciuili, qñ teſtōr legat rē alienā, ſiue ſciēter, ſiue ignorāter, ſi hēat poſſeſſionē rei,uideli cet legatū,quantū ad hoc,ut hæres teneat̃ tradere illā rē,nec teneat̃ de euictione. tñ aliud eſt de iure canonico quia ſi teſtator poſſidebat rē alienā,quā legabat eccleſiæ,hæres nō tenetur de iur.cano. etiā tradere talem poſſeſsionē, & licet ipſe nō dicat, ꝙ in hoc text.hæres poſſideret, tñ hoc tenēt hic glo. & Hoſt. Tñ iſte intellectus ēt nihil ualet, quia lr̃a refragatur, q̃ p̄ſuppponit, ꝙ ille p̄latus eccleſiæ habebat illam rem,quę erat aliena,& fuerat legata a patre illius, qui ibi ſupplicauerat. iō putat.d. Iaſ. de May. in d.l.cū alienā,in pe.col. ꝙ aliud nō poſſit dici, niſi ꝙ regula illius legis non procedat de iure canonico.

b In 1.q.in 7.col. & idem tenet Imo. hic,& Lud.Ro. in repeti.aut̃. ſimiliter,C.ad l Falc.in 10. ſpāli piæ cauſę īter ultimas uoluntates, & in effectu tenet d.Ale. in l.cum alienam, C. de lega.

c Vide omnino Lapum alle.87. in 1. & 2. colū. & uide Bar. in conſil. ſuo 232.in pe char.cōſilior.ſuo.inci.ꝓponitur, ꝙ uiſo teſtō ſic, & ibi uide omnino aliud cōſili. Bartol.quod inc. ſtatuto communis Gualdi, & aliud conſili. 137. quod incipi. conſtitutione Camerini Epiſco.

SEBA. SAPI. Ad executionem teſtamenti. quomodo, hoc procedat, declarat.d.

legatū taliū rerū eſt inutile.d.l.apud Iulianū.Tertiō mouet̃,qa de re eccl'iaſtica nō eſt cōmerciū inter laicos.12.q.2.nō liceat Papę.ergo legatū eſt īutile,qa qñcū q; legat̃ res,cui⁹ cōmerciū nō hr̃,inutile eſt legatū.d.l.apud Iulianū,cū l. ſeq.ex q b⁹ ſentit Inn.qa ſi res aliena nō eccl'iaſtica legat̃ eccl'ię, dr̃ æſtimatio iuxta diſt. p̄dictā.Ad iſtū tex.rñdet,ꝙ dēt intelligi l.Dei,& c.1. ꝙ res eccleſiæ nō ſunt cēſendæ,ſicut res ſeculi, & hāc lectu. ur̃ ſeq d. Ant.Sed certè Inn. extorq̃t hic hāc lect. q́ loq̃t̃ de legib.ſeculi,& Dei,nō aūt de rerū qualitate. Itē ſ̃m hāc le. nō eſſet dr̃ia inter ius canonicū & ciuile,q̃ tñ iſte tex. aptè denotat. uñ Hoſt. nō ſeq̃t̃ hāc lect. & bñ, qa in ſe ēt nō puto eā uerā, qa in multis caſib. pñt alienari bona eccleſiaſtica.12.q.2.ī ſumma.Nō ſic res Cęſaris. ꝓcederet tñ dictū ſuū in re ſacra. Quartā lec.ſentit Hoſt.intelligēdo,ꝙ ſi hęres nimiū lęderet̃ ex p̄ſtatiōe ęſtimationis licet de iur.ciui.debeat̃ æſtimatio,tñ eccleſia nō dēt extorquere cū tāto grauiſſimo dāno hæredis,& hūc rigorē iuris ciuilis uoluit iſte tex.mitigare ſ̃m eū. Sed certę hęc lect.nō cōuenit text. ubi nulla c
fit mētio de grauitate p̄iudiici:ſed ſolū
6 de ęſtimatiōe ſoluēda.† Quintā lec. ſen
a tit Bal.in l.1.C.de ſa.[a] ſan.ecc.dicēs,ꝙ ſi res aliena legat̃ ignorāter cōiūctę ꝑſonę dr̃ æſtimatio,ut s̃.dixi,ſed qa eccl'ia cenſet̃ cōiūcta ꝑſona,cū ſit mater oīum fideliū.12.q.2.c.q abſtulerit,de iure ciuili ēt debet̃ æſtimatio eccleſiæ, licet legatum ignorāter ſit factū, ſed ius canonicū noluit acceptare hoc legatū ignoranter factū,ut hic ſ̃m eū.Sed certè hęc lec. diuinat,nec eſt uera ī ſe,ut puto.nā nulla hic fit mētio de ignorātia.Itē iura ciuilia loquūt̃ de cōiūctis ꝑſonis.dēt ergo ītelligi de cōiūctiōe ſanguinis,& nō de cōiūctione ſpūali,ut no.in c.nōnulli,de reſcri. patet ī c.1.de ꝓcu.Itē iſte tex.p̄ſupponit, ꝙ in dubio debeat̃ ęſtimatio de iure ciuili qd' nullibi ꝓbat̃.Sextā lec ponit hic dome⁹ d.Car.Flo.ut ꝓcedat text̃. qñ res uni⁹ eccl'ię legat̃ alteri eccl'iæ. Nā ne orietur diſcordia īter eccl'ias, inutile ē legatū.Sed hāc lec.ñ puto eſſe uerā,tū, qa in prin.literę nō pōderat̃,ꝙ res eſſet eccl'ię tū, qa nullū p̄iudiciū irrogatur eccleſię ꝓprietarię, cū æſtimatio debeat̃ ab hærede.Quare in iudicio multū dubitarem q́ opio eſſet ſequēda,nā ferè oēs ſentiūt, ut nulla, uel modica ſit dr̃ia in hoc inter ius canonicū & ius ciuile,ut patet ex p̄dictis.Sed in ſcholis audacter tenerem primā opi.quā ſentit gl.in prin.& eā publi-
b cè tenui in rep.c cū eſſes [b] j̃.e. nā q́q; diſpō intelligēda eſt ſ̃m rōnē inſertā. j̃. de uer.ſig.ītelligētia,& c.p̄terea. Sed rō h⁹ literę aptè reſpectu æſtimationis ur̃ notare diuerſitatē inter ius ciuile & ius canonicū,& apte,uult, ꝙ in hac mā nō ſit procedēdū lege ſeculi, ſed lege Dei. ſed in lege Theologica,uel Canonica hoe ñ eſt decretū,ut poſſit peti æſtimatio.ergo &c.puto,ꝙ diſpō h⁹.c.adſtringat omnes,quos aſtringit ius canonicum,ar.c.ſi duob.de app. Rō huius deciſionis poteſt elici ex prædictis,quia lucrum iſtud uideret̃ iniuſtum,cum extorqueatur ab hęrede inuito,e. iam aperte nō cōſtito de uolūtate defuncti,facit in ſimili,c.ex parte, in fi. de cen. Et ꝑ hoc habes hic lōge clarius,quā ꝑ alios declaratam mām.

SVMMARIVM.

1 *Hæres,qui non implet iuſſa teſtatoris,poteſt cogi ab Epiſcopo, ne capiat bona ſibi ab ipſo teſtatore relicta.2.*
3 *Hæres ſi negligit adimplere uoluntatem teſtatoris,poteſt tam eccleſiaſticus,quā ſecularis iudex etiam circa legata ad pias cauſas officium ſuum impartiri, & eſt locus præuentioni inter ipſos.*
4 *Legata res ſi eſt in patrimonio teſtatoris,debet ſine mora præſtari,alias hæres tenetur ad præſtationem cum fructu & intereſſe.*
5 *Hæres intra quantum tempus debeat ſoluere legata,quæ ſi non ſoluerit intra illud,incurrat pœnam,& quam.*
6 *Executio teſtamenti intra quantum tempus deuoluitur ad Epiſcopum, executore teſtamentario,uel hærede negligentibus.*
Legata pia nullo alio dato executore quis exequi debeat?
7 *Epiſcopus,an & quo caſu ſuccedat in executione legatorum ad non pias cauſas, negligentib.executore teſtamentario,& hærede.*
8 *Filius non implendo uoluntatem defuncti in præſtandis legatis,ſiue ad pias cauſas,ſiue non, licet priuetur ſucceſſione,tamen non priuatur ſua legitima,licet de hoc fuerint opi.*

CAP. VI.

1 Si hæredes.[a] † Hęredi non implēti iuſſa teſtatoris, ab Epiſcopo interdicit̃ res a teſtatore relicta.hoc dicit inhærēdo lr̃æ. Nā uario mō p̄t intelligi,ut infrà patebit. Primò ponitur exceſſus.Secūdo prouiſio,ibi:*ab epiſcopo.* Tertio rō, ibi:*ut uota.* Caſus literalis. Quidam hęredes uoluntatē teſtatoris adimplere nolebāt,qđ ſignificatum eſt dño pa.qui rñdit,ꝙ ſi hęredes teſtatoris iuſſa non adimpleuerint,ab ep̄o loci illius omnes res,quę eis relictæ ſunt.canonicè interdicant̃ cū fructib.& cæteris emolumentis,ut uota defuncti adimpleant̃.Ber.Not.1.ꝙ ad hęredes ꝑtinet exequi iuſſa ꝑ defunctū.Si igit̃ hæres nō eſt negligens,non dēt Ep̄s ſe impedire de executione teſtamenti.Facit.c.nos quidā,s̃.e.& qđ habet̃ in aut̃.de hęre.& Fal.§.ſi quis aūt nō implens,de hoc
2 aliquid j̃.† Not.2.q.pro adiplenda uoluntate defuncti pōt ꝯ hæredem negligentē omnis res hęreditaria interdici cū
3 fructib.& emolumentis.† No.2.ꝙ ad iudicem eccleſiaſticū pertinet,ut uota defunctorū executioni mādēt̃.Dico tñ,ꝙ hoc eſt miſti fori, quia ēt iudex ſecularis pōt officium ſuū impartiri,etiā in legatis ad pias cās,ut in aut̃.de eccl.tit.§. ſi quis aūt ędificationem,& in aut̃.hoc amplius,C. de fidei. ꝓ hoc arbitror eſſe locum pręuētiōi inter hos iudices,qđ
4 no.facit quod dixi in c.cum ſit generale,de foro.comp.† In gl.1.ibi,*intra annum*,ur̃ hæc gl.uelle,ꝙ ante lapſum anni ep̄s non pōt procedere ad interdictionem bonorū,quaſi hęres
d habeat annū ad executionē teſtamēti, *d* ut innuere ur̃ text. in aut̃.hoc amplius,C.de fideic.quamquam doc. tranſeant ſimpliciter cū hac gl.tñ iura multa uidentur in oppoſitum. Nā tex.in l.cū res,ff.de leg.1.dicit,ꝙ ſi res legata eſt in pr̄imonio teſtatoris,dēt ſine mora p̄ſtari,alias hæres cōdēnat̃ ad p̄ſtationē cū omni fructu & intereſſe,ad idem tex. in l.ſi domū.§.in pecunia,eod.tit.ubi dr̃,quòd pecunia legata dēt ſolui intra breue tp̄s.Et dicit ibi gl.ꝙ intra.x.dies a p̄cepto iudicis,uel ſaltē erit arbitriū cōſiderata qualitate & quantitate patrimo.Et ſi pecunia legata nō eſt in patrimo.teſtatoris,ex quo tñ hæreditas eſt ſoluēdo,tenet̃ hęres uñcūq; recipire pecuniā,& eā ſoluere legatariis,ut ē tex ī l.ſi pecuniā, ff.de le.2.Ergo nō ē uerū dicere,ꝙ hæres hēt annū. Vñ ego ꝓ cōcordia multorū iuriū nouiſſime ſic dixi,& diſtinxi ꝓſeq̄ndo principal'r tria.Primò,q̃tū tp̄s det̃ quo ad executionē teſtamenti.Scđò,ītra q̃tū tp̄s executio deuoluit̃ ad Ep̄m hærede negligēte.Tertiò,utrū ī relictis etiā ad nō pias cauſas fiat

ſas fiat hæc deuolutio ad Ep̄m;& ꝑ hæc declarabuntur oēs
5 gl.huius.c. † Ad primū dic,qđ ſi res legata eſt in patrimonio teſtatoris,dēt ſolui ſine mora.Nā dominiū adita illicò hæreditate trāſit in legatariū.l.ſi liber homo,ff.de leg.1.& ꝙ ibi no.& in.d.l.cū res.Idē dicēdū in pecunia legata,vt.s̃. dixi. Pōt ergo hęres cōpelli ad ſoluēdū legata anni lapſu ñ expectato.Et hoc caſu iudicio meo rectè p̄t ītelligi iſte tex. Nā hic nulla fit mētio đ anno,nec ꝙ hæres priuat⁹ ſit hęreditate:ſed ſolū vult hic,ꝙ ſi hęres ñ impleuerit tēpore debito,Ep̄s dēt interdicere ſeu ſequeſtrare oēm rē hęreditariā, vt ſic īdirectè ſatisfiat volūtati defuncti,& maximè ad pias cās.Idē puto ī relictis ad ñ pias cās:qa iſte tex.gn̄aliter loq̄tur,& in hoc eſt multū notabilis;de hoc.j̃.latius.Si autē hęredes negligūt ſoluere legata ad pias cās intra ſex mēſes a tēpore inſinuatiōis teſtamēti, cogunt̃ poſtea ſoluere cum omni emolumēto inde habito & intereſſe & hoc ī pœnā negligētię,ut ī aut̃.đ eccle.ti.ī.§.ſin autē legatū.Nā qñq; Ep̄i ſunt negligētes ī interdicēdo bōa : vel forte legata ſunt occulta. uñ ſi hęres differt ſoluere ultra ſex mēſes,īcurrit illā pœnā;nō tñ ſeq̃t̃,quin poſſit prius cōpelli ad ſoluēdū, ut ſuprà dixi.Et ſi hæres negat hæc legata ad pias cās, & ꝑſeuerat ī negatiōe vſq; ad ſn̄iam,ꝯdemnat̃ maiori pœna,uidelicet,ut ſoluat duplū.Iſte ē tex.no.ī. §.itē miſta,inſti.de acti. & aliq̃d ꝑ Bar.ī dicta aut̃.hoc ampli⁹.Si uero hæres a tēpore monitionis ſibi factę ꝑ iudicē differt ſoluere ultra annū q́cūq; relicta,afficit̃ grauiori pœna:qa priuat̃ tota hęreditate,& ꝓueniet ad ſubſtitutos,ſeu iſtis applicabit̃.Itē cohæredibus fideicōmiſſariis, ſ̃m ꝙ habet̃ in dicta aut̃.hoc ampli⁹, & đ hoc anno iſta gl.voluit facere mētionē. Sđ, vt dixi,iſte ann⁹ñ dat̃ ꝓ executiōe teſtamēti,ſed p̄figit̃ ad īcurrēdā illā pœnā grauiorē:ſed, ut ſuprà dictū ē,poterit iudex añ lapſū anni aliis remediis cōpellere hęredē ad executionē teſtamēti,& ſic poſſumus ītelligere iſtū tex.vt ponat remedium ſeparatū a remedio aut̃.hoc ampli⁹;& hoc quo ad primum.
6 †Ad ſ̃m dic,qđ aut defunct⁹ ꝓuidit ſibi de executore teſtamētario,& ad illū ꝑtinet executio teſtamēti, & ñ ad Ep̄m ēt ī legatis ad pias cās.c.tua.j̃.eo.& ī aut̃.đ eccle.ti.§.ſi quis āt ꝓ redēptionē.Dubiū tñ ē ī relictis ꝓ male ablatis; vt qa teſtator faciēs ſibi ꝯſciētiā đ illicito lucro, reliq̃t cētū pro malè ablatis,an diſtributio ꝑtineat ad Ep̄m, an ad executorē teſtamētariū;đ quo ꝑ Io.An.ī.c.2.j̃.eo.ti.li.6.ī nouella; dixi.ī.c.cū ſit,đ Iudæ.vbi Hoſt.Aut teſtator ſpecificè ñ reliquit executorē ī teſtamēto; & tūc ī legatis ꝓ redēptiōe captiuorū,& ꝓ eleemoſyna pauperū Ep̄s ſuccedit, vt in.d.§.ſi q autē ꝓ redēptiōe,& ī.l.nulli,C.de epi,& cle.In aliis verò ſuccedit hæres,vt hic, &.s̃.c.nos qdē,& ī.c.tua.j̃.e. Sed ſi is q dēt exeq, ādmonit⁹ tēpore debito ſemel & ſcđò ꝑ Ep̄m negligit exeq , deuolutio fit ad Ep̄m in legatis ad pias cās, vt eſt caſus in.§.ſi qs aūt hoc facere,ī aut̃.đ eccle.ti.Si verò
a ſuit monit⁹ ſemel,expectat̃ anni lapſus [a],arg.ī.c.nos qdem,
7 s̃.e.& ī dicta aut̃,hoc ampli⁹& ibi ſentit Bar.†Venio ad tertiū,nūq̃d p̄dicta hēant locum ī legatis ad nō pias cās,ut ad Ep̄m fiat deuolutio modo p̄dicto?gl.hic tenet, ꝙ ſic, ut patet,ibi:*et hoc præcipuè,&c.* Idē Inno & Hoſt.s̃. eo.c.nos.ſed gl.tenet ꝯriū in.c.tua.j̃.eod.Io.An.latius examinat.j̃. eo c. Ioānes;& eādē diſtinguit,ꝙ ſi Ep̄s uelit ꝓcedere ex officio ꝑ modū executiōis,ꝓcedit iſta gl.ut ēt in relictis ad ñ pias cās ſe impediat. Aut vult ꝓcedere ad inſtantiā legatarii;& ſic libello oblato ñ impediet ſe đ huiuſmodi relictis d. Pet. de Ancha.tenet hic ꝯ gl.ut ēt ex officio nō poſſit Ep̄s ſe impedire de nō relictis ad pias cās. Mouet̃ principaliter, quia nō dēt iudex impendere officiū ſuū nō imploratū ad utilitatē priuatā,niſi eēnt ꝑſonę miſerabiles,alleg.no.in.c.bonę,de poſtu.p̄la.Sed dic,ꝙ expreſſius tenet Inn.in.c.ad noſtrā.el.2.de iureiur.eſt tex.in.l.4.in.§.hoc āt iudicium,ff.de damno infecto , & ibi Bartolus.Ergo Ep̄s ad utilitatem legatarii non debet ſe impedire ex officio.mouet̃, & fortius; iura ciuilia diſponunt hoc caſu,ad quē de iure ſpectat executio. Nā deuoluitur hęreditas ad alios cum onere exequēdi uoluntatem defuncti, & pręcipiunt pro hoc cautionem p̄ſtari,ut in.d.aut̃.hoc amplius. licet ergo Epiſcopus poſſit ſe impedire de legatis ad pias cauſas elapſo anno : non tamen de aliis; & uidetur prima fronte ſubtilis conſideratio . Sed in contrarium addu-
a co iſtum tex.ubi dicitur generaliter,*hæres s iuſſa teſtatoris*,&c.Item intereſt iudicis eccleſiaſtici,vt uota defunctorum per omnia obſeruentur,vt in.c. ultima uolūtas.12.q.2.Et eſt ratio,quia iudex eccleſiaſticus ſubuenire debet omnibus oppreſſis & miſerabilibus perſonis deſtitutis omni auxilio,ut in.c. ſuper quibuſdā, de uerbo.ſig.87.diſ.quaſi per totum.Sed defunctus eſt miſerabilis perſona , cū ſit deſtitut⁹ omni auxilio , nec habet aliud velle,vt in.l.1.C.de ſac.ſan. eccl. meritò impertitur iudex eccleſiaſticus officium ſuum non imploratum ; & per hoc tolle funditus motiuū do. Pet. Nam iudex eccleſiaſticus non habet reſpectum ad legatarium , ſed ad uoluntatem defuncti, vt eius uoluntas adimpleatur; & hoc uoluit iſte tex.in fi. Tamen ſaluando certo caſu utranq; opinio.dicerem , quod aut Epiſcop. vult ſe impedire ante, quam hęres ſit priuat⁹ hęreditate, ſ.ante lapſum anni ; & poteſt hoc prædicta ratione , & hoc caſu ceſſat argu. Pet.quia hæreditas nondum peruenit ad alium . Aut uult ſe impedire poſt,quam hæres incidit ī pœnam priuatiōis ; & tunc ſi hęres de facto poſſidet hęreditatem:quia nemo petit; & poteſt Epiſcopus ſe impedire:quia ceſſat pędicta ratio, & habet locū iſte tex. ſecundum alium intellectum. Aut hęreditas peruenit ad alios ; & non impedit ſe de executione,niſi reſpectu compulſionis fiendæ, quia compellit hæredem nouum ad exequendum; & ſic poteſt cōcordari authen.hoc amplius, cum iſto.c. & cum aliis iuribus ſuperius allegat & per hoc habes hanc materiam declaratā ultra alios.In gl.fi.in fin.tene intellectum, quem ſupra dedi:quia magis applaudet, ut non intelligatur tex.in priuatiōe, ſed in interdictione, ſeu ſequeſtratione bo-
8 norum,ut.s̃.†Sed nota perpetuò ultimā opinio.poſitam in gl.,quę limitat illam authenticam,hoc amplius, vt filius inſtitutus hæres non implens uolūtatem defuncti in relictis ad non pias cauſas , ſolum priuetur ſucceſſione defuncti,& nō debito iure naturæ. Sed ſi relicta ſint ad pias cauſas, priuetur etiam illo iure naturæ. Et licet gloſſa in fine hic nō uideat̃ illā opinionē vſquequaq; firmare : eā tñ ſeq̃t̃ Hoſtiēſis,argumēto hui⁹ capitul.& authēticę de eccleſiaſtic.tit.§.ſi qs autē. Fatet̃ tñ,qđ ſi filiū pęniteret,eccleſia poterit facere ſibi aliquā eleemoſynā.Ego dubito,an hoc dictū ſit uerū,qa iura loquunt̃ in relictis in teſtamento, ſed portio debita filio debet̃ ēt extra omne teſtamentum,quaſi debitum naturę. unde

Abb. in conſi. 41. inc. uenio ad primum dubium, in. 3.dubio in. 1. uol, & in conſ. 50.inc. uiſo teſtamento, in ultima cō.eod. uolu.

ZACHARIA.
a Expectatur anni lapſus . Adde iſtum in. cap. nos quidem,ſupra eo. per iſtum alleg.& Ange.poſt gl.etiā in.l.ſi quis autem non implens , in authent. de hære. & Fal. colla.1.

a Fere q̃cqd dicit Inn.in hoc.c.recitat Bar.in aut̃.licẽtiã,C.de epiſcopis & cle.Et ſi bñficiatꝰ hẽt priuilegiũ a Pa.ut poſſit teſtari de fructibus eccleſię perceptis,an illa bona pertineant ad hæredes, pauci doct.tenent, ꝙ ſic,ut referunt do.de Ro.in nouis deci. 87.

b Quibus ſit bene faciendum,& an hoc ſit actus uirtutis, uide omnino Tho.2.2.queſt. 31. cum ſuis quatuor articulis. Et ad materiã uide, plures quæſtiones de ingratitudine, quas ſcribit Tho.in.2.2.qõ.106. ĩ omnibus articulis illiꝰ quæſtio.Item plures quæſti. đ ĩgratitudine,& anſem per ſit peccatum mortale, uide omnino per Thomã in.2.2.q.107. in omnibꝰ articulis illius qõ.& de iſta obligatiõe ad antidora uide oĩno late quod notat Bar.ĩ.l.ex hoc iure, in.7. col.ff. de iuſti. & iure.& aliquos effectus iſtius obligationis uide ſupra in ru.de do.

An ingratitudo ſit peccatum mortale,dicas ꝙ quando ẽ mortale, tũc dicit̃ eſſe peccatũ mortale ſpirituale, ut per beatum Tho. in locis hic allegat' dicas tñꝙ nõ ſemꝑ eſt mortale,ut per eũdem beatũ Tho. in. 4. diſ. 22. articu. 2. ubi etiã ponit,an ĩgratis ſint ſubtrahenda beneficia. Et adde quod plures ſunt ſpecies ingratitudinis ut habet in authentica, ut cum de appella' cogn.in.§.aliud quoq;,& nota.Inn.c.fi.de dona.Eſt enim magnũ uitiũ ingratitudo & ꝑꝑ illud reuocat̃ manumiſſus in ſeruitutem, ut in.l.prima,&.2.C.de liber.& eorũ liber.& de tali igratitudine qñq; ꝑt q̃ri ẽt poſt mortẽ,ut per Spe.in ti.de excep.& repli.in.§.3.in uerſicu.itẽ q̃rit̃.& uide beatũ Tho.in.3.parte ſummæ,qõ.8.articulo.1.&.3.& in 4.diſt.22.arti.4.&.6.ubi dicit,qđ ingratitudo facit redire peccata dimiſſa,ſed nõ in tãto reatu,ſicuti prius erant.& uide ẽt ꝑ eundem in tertia parte ſummę.q.88.arti.3.& adde qđ ꝑꝑ ingratitudinẽ monachorũ nedũ poſſet donatio reuocari, ſed ẽt poſſet monaſteriũ deſtrui,ut ꝑ Spec.in ti.de dona.in uer.qd ſi actum,& ĩ uerſiculo ſequenti.& uide in.c.actum.12.queſtione.2.ubi dicitur,quod ex ingratitudine reuocatur beneficiũ collatũ. Et adde,quod ingratitudo filii erga patrẽ purgatur per ingreſſum monaſterii,ut ꝑ gl.& doc.ĩ.l.Deo nobis,C.de epi.& cle.& aut̃.de mona.ĩ prĩ.& habet̃ ꝑ Cal.ĩ c.le.eos,ĩ.12.q.đ reg.& ꝑ Spe.ĩ tit.q̃ fil.ſint legi.in uer.quid ſi pœniteat.Imo ꝑ ſuꝑueniẽtẽ gratitudinẽ purgatur ingratitudo filii ꝑcedẽs erga patrẽ,ita,ut filius nõ poſſit ampliꝰ exhæredari,ut in l.fratres,C.de inof.teſta & ꝑ Bar.in.l.liberi,eo.tit.& uide Baldum in.l.1.in.7.oppoſi.C.de his,q̃ pœ.noĩe.ubi dixit,qđ ingrato ſimilis eſt inobediens.Et adde,qđ ingratitudo filii nõ æſtimata ꝑ patrem, nõ dẽt æſtimari ꝑ alios,alias eẽt iniquũ,ut ꝑ Spe.in ti.đ teſta.in.§.1.in uer.pone.A.Et de ingratitudine,propter quã reuocatur donatio,habetur in ti.C.de reuo.dona.& uide Bal.in.c. filii mei,in ti.ſi de feu.fue.cõtro.ubi dicit,ꝙ filius legitimatꝰ ꝑꝑ ingratitudinẽ poteſt reduci ad priſtinã illegitimitatẽ, ꝙ ẽt uoluit Baldus loquẽdo đ ſeruo ĩ.l.2.ĩ fi.C.de liber.& adde,ꝙ ingratitudo ẽ cã degradãdi ſi

iura noluerunt excludere ſolum hęredẽ à commodo habito per defunctum: q̃a, ex quo noluit onus,nõ debet habere cõmodum, ſeu emolumentum. quæ ratio ceſſat ĩ debito iure naturæ:quia illa portio debetur ſine aliquo onere. l. quoniã nouella,C.de inoffic.teſta.l.quoniam in prioribus,eo.tit.Item negare non poſſumus, quin res ſit dubia; & in dubio potiorem partẽ ſequi debemus.l. ſi fuerit,ĩ fi.ff de rebus du.& in reg.odia,lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Clerici non poſſunt teſtari de bonis per eccleſiam acquiſitis. 4. vbi ponuntur quidam caſus, in quibus hoc fallit.*

2 *Clericus poteſt teſtari de bonis ſibi quæſitis per ſucceſſionem propinquorum, vel per donationem, vel ex induſtria ſua.*

3 *Epiſcopi vel clerici quicquid acquirunt ex eorum induſtria,acquirunt ſibi,& non eccleſijs eorum.*

4 *Clericus poteſt teſtari de bonis eccleſiæ, ſi ipſe tantundem de ſuo proprio contulerit eccleſiæ.*

5 *Conſuetudo, quòd clericus poſſit teſtari de bonis eccleſiæ,non valet,niſi quo ad bona mobilia & modica.*

Conſuetudo,quòd clericus poſſit teſtari de fructibus percipiendis anno ſequenti poſt eius mortem,valet:quia præiudicat ſucceſſori in beneficio, nõ autem eccleſiæ.

6 *Clericus poteſt facere eleemoſynas conſtitutus in infirmitate de bonis eccleſiæ,& de eiſdem poteſt remunerare beneficia accepta tam a conſanguineis,quam ab extraneis.*

Clerici non poſſunt etiam conſuetudine dimittere in morte conſanguineis ſuis omnia bona mobilia acquiſita intuitu eccleſiæ.

7 *Clerici non habentes adminiſtrationem, prout ſunt canonici,de iure non poſſunt teſtari de fructibus perceptis uſque ad eorum mortem, licet conſuetudo adoleuerit in contrarium.*

8 *Clericus poteſt teſtari de bonis quæſitis in miſſis celebrandis, uel quia ſunt capellanus alicuius, & de iſtis ita quæſitis non debetur canonica portio Epiſcopo.*

c lium a militia, ut eſt gl.ſing.in.l.1.in.§.fi.ff.de obſequi. Vide Inn.in.c.fi.de ꝑben.in.4.col.uer.an canonicus,& uide oĩno Archi.12.q.5.in ſumma.ubi ẽt plene ponit,an ualeat cõſuetudo, ꝙ clericus poſſit teſtari de fructibus ꝑceptis,& q̃d de ꝑcipiendis. Et de hoc uide oĩno ꝑ Spec.de ſtatu mona.uerſi.63. & de illa conſuetudine uide per dom. Antoni. in.c.relatum, in.3.colum. infra eodem.

CAP. VII.

CVm in[a] officiis. †De bõis per eccleſiam acquiſitis clerici teſtari non poſſunt. Primò exceſſus Secundò prouiſio, ibi: *hoc ergo*. Caſus literalis. Inter alia opera charitatis primo loco illud ſeruandum eſt,ut illis teneamur obnoxii, a quibus beneficia recepimus. Sed quidam clerici contrarium faciunt.cum enim multa beneficia perceperint ab eccleſiis, ipſi bõa per eccleſiam acquiſita in alios tranferre ꝑſumunt. Sed quia hoc inhibitũ eſt per canones ſtatuit concilium Lateranẽ. ꝙ clerici ſiue teſtati,ſiue inteſtati deceſſerint, ſiue aliis conferre uoluerint bona,illa penes eccleſias debeant remanere.B.No.1. principium multum allegabile;ex quo collige,ꝙ in beneficiis impẽ
b dendis[b] dẽt haberi reſpectus perſonarũ unde ẽt in eleemoſyna impẽdẽda tenet̃ q̃s potiꝰ ſubuenire ſuis,quã extraneis,ut in.c.nõ ſatis.86.diſt. hinc notãter dicit Tulliꝰ.1.li.officior.Optime ſocietas ꝯiũctioq; hominũ ſeruabit̃,ſi ut q̃ſq; cõiunctiſſimo erit,in eũ benignitatis plurimũ
2 cõferat̃.†No.2. qđ clerici licitè uiuunt ex reditibus eccleſię. Sed hic q̃ro generaliter, de q̃bus bonis poſſint clerici fa-
c cere teſtamẽtũ?[c] Innocentius hic inſtat. Sed tu dic latius,qđ q̃dã ſunt bõa acquiſita intuitu ꝑſonę, puta ex ſucceſſiõe cognatorũ,ſeu donatione amicorũ, ſeu ex induſtria clericorũ, & de his bonis lici
3 te pñt teſtari,ut in c.q̃a,ĩ.e.† Ex quo collige,ꝙ clericus etiam habens eccleſiã,ſibi & nõ eccleſię lucrat̃ ex induſtria ſua. Et in hoc differt a cõiuge carnali. Nam
d coniũx carnalis[d] operatur ad utilitatem mariti.l.ſicut,de ope.li.dixi latius in c.literas, de reſt. ſpo.ſed clericus operat̃ ſibi,ut patet in d.c.quia;& hoc aꝑtiſſimè uoluit hic In.quod no.Pe.tñ,ut refert Cy.in auth. Iniam,C.de epi.& cle.dixit hoc procedere in clericis inferioribus.Eps ãt ſm eũ lucratur eccl̃iæ ex induſtria ꝑſonę, ar.illius auth.Sed mihi placet primũ dictũ indiſtinctè ĩ clericis ſecularibus cuiuſcunq; gradus;q̃a eadẽ rõ uř in ẽpo, q̃
4 in aliis;quod in ea parte ſentit gl.in c.1.ſ.e.ubi dixi.† Quędam ſunt bona acquiſita intuitu eccl̃iæ,uel de facultatibus eccl̃ię,& hoc conſtat, & de his clerici ñ pñt teſtari, ut hic, & in d.c.1.& in c. fixum.12.q.5. nec aliter de ipſis bonis in alios diſponere rl̃r,ut patet hic in fi.ibi:*ſiue inteſtati deceſſerint*,&c.Fallit ẽt in quibuſdam caſibus. Primò,ſi rector,ſeu prælatus eccl̃ię tantundem contulerit de ſuo eccleſię,quãtum uult relinquere de eccl̃ię facultatibus; & de hoc ſunt duo pulcherrimi tex.Primus.12.q.2.c.ſi q̃s qualibet.Scđus
5 eadem cã,& q.5.in c.eps.† Scđò fallit ſm quoſdam, ſi hoc hẽt conſuetudo. Ita ſimpliciter tranſeunt hic doc. Ex quo
a eſt ſingulariter notãdum,ꝙ ualet[a] conſuetudo,ꝙ clericus poſſit teſtari de bonis ꝑ eccl̃iam acquiſitis,quod ego non admitto indiſtinctè:ſed reſtringo ad bona mobilia & modica,ſicut ẽt ualet conſuetudo,ut modica poſſit donare,ut c.cæterum,de don.Ita dicendum eſt reſpũ facultatis teſtandi.Nã ſi cõſuetudo hẽret de magnis reb. illa eſſet onerosa eccl̃ię,& ꝑ cõſequẽs nõ ualeret in c.2.de conſue. Reſpũ ãt bonorum immobilium puto non ſufficere conſuetudinẽ: q̃a non pñt illa alienari ſine ſolẽnitate, de qua.12.q.2.c.ſine exceptione. Nec cõſuetudo illã ſolennitatẽ remouere ꝑt tanq̃ irrõnabilem,ut cõiter tenent doc. in c.nulli, de rebus ec.non alie.ualet tñ conſuetudo,ut canonicus poſſit teſtari de reditibus percipiendis anno ſequẽti poſt mortẽ;q̃a potius ꝑiudicat canonico ſucceſſori,q̃ eccl̃iæ, de quo uide
6 plenè per Io.An.in rl̃a,nemo,de re.iur.li.6.in Mer.† Tertiò fallit in donõne intuitu eleemoſynæ, q̃ clericus facere ꝑt conſtitutus in infirmitate,ut in c.ſeq.& in c. relatũ,el 2.ĩ.e.Dicit tñ Vin.ĩ.c.prox.unum notabile uerbum, ꝙ cõſuetudo non excuſat clericum,qui oĩa bona mobilia acquiſita intuitu eccl̃ię dimittit in morte cõſanguineis eorũ,ſed poteſt limitari hoc dictum ꝑ ea, q̃ ſ.dixi. Quartò fallit qñ clericus uult remunerare ſeruitia accepta tã a cõſanguineis, q̃ ab extraneis.Põt.n.aliqua ex mobilibus eccl̃ię in alios cõ
7 ferre,ut in d.c.relatũ.†Circa ꝑdicta ꝑt dubitari de clericis non hẽntibus adminiſtrationem, ſed ſimpl̃r beneficiatis, ut ſunt canonici,nunq̃d de fructibus ꝑceptis uſq; ad tẽpus mortis poſſint teſtari.gl.in c.ꝑſenti,de of.or.in 6.poſt Ho.& Ber.tenuit qđ ſic,& ſic eſſet hoc.c.limitandum cum aliis ſimilibus.Alii ꝯ,& ꝯria opi.ſꝑ mihi placuit per ea quę dixi ſ.in c.fi.de pec.clericorũ,& latius in c.cũ eſſet,in repe.ĩ.e.Hanc opi.ꝯriam tenuit Arch.in c.ſtatutum, de reſc. li.6.& Io.de Li.in cle.gratię,e.ti.Sed alia opi.multũ inualuit đ conſuetudine:pondera tñ rõnem huius c. quę facit ꝑ ꝯria opi.quam teneo,& uř probari apertiſſime coniuncto.c.re-
8 latũ,el 2.e.ubi dicetur.†Itẽ dubitatur de aliis bonis,q̃ ſunt tertiæ ſpeciei,ut puta, q̃a non ſunt acquiſita ꝓpriè intuitu ꝑſonę,nec eccl̃ię,ſed rõne dignitatis clericalis; ut puta lucratus ẽ clericus multa in miſſis dicẽdis;& hoc ꝓcedit maxime,qñ quis reliquit centũ presbytero ꝓ miſſis dicẽdis. Pet.uoluit,ut refert Cy.in d.aut̃.Iniã,ꝙ de his teſtari põt. Cum qua opi.uř concordare Ho.in c.quia.ĩ.e. ubi dicit,ꝙ
b ſi clericus rõne officii ſeu ſeruitii[b] aliquid lucratus eſt;puta,quia fuit capellanus principis,& de hoc ꝑt teſtari, quaſi intuitu ꝑſonę hoc fuit acquiſitum. Ex his infero ad qõnẽ, de qua pridie fui interrogatus, nũquid de relictis ꝓ miſſis dicẽdis debeat̃ canonica portio ẽpo? Et circa oĩa cõcludere attẽdẽdas fore cõiecturas,utrũ.ſ. relinquẽs, uel donans hẽbat reſpũm ad ꝑſonã,uel eccl̃iã. nã forte relinquẽs cẽtũ ſuo parochiali ꝑsbytero ꝓ miſſis dicẽdis, non reliquiſſet ſibi,ſi non fuiſſet ꝓprius ſacerdos parochialis:ſecus uř, ubi nulla qualitas ſuggerit eccl̃iam fuiſſe ꝯtẽplatã,ſed ꝑſonã dũtaxat,ar. in c. requiſiſti.ĩ.e.& hęc diligenter no. Tractat tñ hic Inn.quid dicendũ in dubio, an bona quęſita ꝑ clericũ dicantur quæſita ex facultatibus eccleſię, an ex ꝓpriis? & non inſiſto;quia dixi plene in c. inquirendũ, de pecul.cle.& in repe.c.cum eſſes.

ANT. FRAN. Adde. quod clericus non teſtatur de fructibus beneficiorum per gl.in.c. præſenti, in uerſiculo,reſeruari,de officio ordi.Et habetur per Archidi. in.c.ſtatutum,in.§. aſſeſſorem, de reſcrip. in.6.& habetur ꝑ Imo. &. d. Abba. poſt.gl.in.c. fi.de peculio cleric.& in.c.relatum,& in c.cũ in officiis,de teſta. Et eodẽ modo non poteſt teſtari de fructibus prębendę,ut in §. fina.12.q.2. Adde tamen, quod põt teſtari đ bõis quaſi caſtrenſibus, q̃ forte acq̃ſiuit ex ſua induſtria,ut ꝑ Hoſti. in ſum. de teſt. in.§.fi. & per Baldum in authẽ. licentiam, in 11. col. C. de Epiſ.& cle. Teſtat̃ etiã de patrimonialibꝰ & de acq̃ſitis ex doctrina, uel ex aliquo ſuo artificio, in q̃bus bonis ſic acquiſitis, etiam ab inteſtato, ſibi ſuccedunt proximiores excluſa eccle.ut in cap.quia nos, & in.c. relatum,de teſta.& in cap.1.&.2.de ſuc.ab inte.Præterea,q̃ nõ hẽt titulũ, uel ius in eccleſia,ut q̃a eſt ſimplex capellanus,ꝑt teſtari de acq̃ſitis ꝑ eum ut per Baldũ in dicta authent.legitimã,& ꝑ do.Abb.in.c. cũ in officiis,ĩ.2.colum.Et q̃ dicta ſunt de clerico,ut poſſit teſtari de bonis ſuis,& de quaſi caſtrẽſibus,dicas hoc poſſe facere, ẽt ſi eſſet filius famil ut ꝑ Bar.in.l.ſi cũ clericis,& ĩ.l.ſacroſancta,C.de epiſ.& cler. Et habetur ꝑ do.Abba.in.d.c.q̃a nos,& Spec.in ti.de ſtat.mo.in uerſi.52.&.58.Et adde quod clericus ẽt capellanus ſimplex nõ ꝑt teſtari de oblationibus & aliis q̃ſitis ex cõfeſſiõe, uel ex præſtatione ſacramentorũ,quia illa dicũtur acquiſita ꝑꝑ eccleſiã,& nõ ꝑꝑ ſe, licet ſint q̃ſita ſuo labore,ut plene in.d.c.ꝑſenti,ꝑ Dom.& alios, de offi.ordi.li.6.Quod adeo uerum eſt,ut non poſſit teſtari, etiam de fructibus eccleſiæ,quos conſumere potuiſſet,ſi uoluiſſet ẽt relinquendo ĩ piã cãm,ſm Bal.in dicta authen.licentiã,in.7.colum. Et habetur ꝑ Bal. in.l.diuortio,in prin.in.6.colũ.ff.ſolutio matrimo. Et qñ clericus hẽt licentiam teſtandi de bonis ſtabilibus, an poſſit teſtari de bonis quæſitis ex fructibus eccleſiæ,uide Alex.de Imo.in conſi.15.in.2.parte conſi.Et an talis licentia teſtandi poſſit dari per Papam,ũi de do.Abb.in repe.c.cum eſſes,de teſtamẽ.Et adde, qđ clericus damnatus per ſuum prælatum ad perpetuos carceres nõ poteſt teſtari, nec hęres inſtitui,nec ei aliquid legari,niſi pro alimentis,ut uoluit Bal.no.in.l.prima,circa medium in uerſicu.& nota hanc legem, C. de his,qui ad libertatem perue. non poſſunt.

Adde do.Cardi.in conſi.79. & ibi,quid ſi clericus habeat patrem

d SEB. SAPI. Coniũx carnalis. Hoc tñ nõ eſt uerum ſimpliciter ut declarat do.Ale.con.42.in.1.uol.& in con.131.col.1.ĩ.4.uolum,

SVMMARIVM.

1 *Clericus poteſt facere eleemoſynam de bonis eccleſiæ; dum tamen non immoderatam faciat.2.& hoc ſiue ſanus,ſiue in infirmitate conſtitutus.4.*

3 *Epiſcopi uel clerici & ſimiles, qui poſſunt de bonis eccleſiæ aliqua donare, non poſſunt de ipſis in teſtamẽto diſponere.*

CAP. VIII.

1 AD hæc. †Moderatam eleemoſynã đ bonis ꝑ eccl̃iã acq̃ſitis clerici facere pñt,ẽt ĩ ęgritudine cõſtituti. Diſtinguit ſm mẽbrũ;ibi;*uiuentes.* Caſus literalis.Quidã clerici de bonis eccleſię teſtari ꝑſumebãt.qđ cũ relatũ fuit papę, rñdet,ꝙ clerici de bonis mobilibus,quę ꝑꝑ eccl̃iã ſunt adepti,teſtari ñ pñt, tñ ĩ ſanitate pñt aliqua de bonis ipſis intuitu eleemoſynę erogare, & ĩ ęgritudine cõſtituti.Itẽ de bonis paternis, uel quę intuitu ꝑſonæ acq̃ſiuerũt,pñt libere te-
2 ſtari,ut in c.ſe dř.Ber.†No.1.ibi: *moderate.* ꝙ clericus intuitu eleemoſynę nõ ꝑt donõnẽ immoderate facere. Nã ĩ rebus precioſis mobilibus requirit̃ ſolẽnitas, de qua in c.ſine exceptione.12.q.2. alias ñ ualet alienõ,de quo uide bonã gl.in c.
3 tua,de his, q̃ fiũt a ꝑla.† No.ꝙ qñq; aliquid licet inter uiuos,qđ ñ licet in uolũtate ultima,ſ.in teſtõ.nã clericus, ut hic uides ꝑt aliq̃d donare intuitu eleemoſynę de reb.ec. ñ ꝑt tñ quicquã de his diſponere in teſtõ.Et ſic ꝑt quis facere per ſe,quod relinquere non ꝑt per alium faciendũ poſt mortẽ.Simile dř in ẽpo,qui ꝑt,dum uiuit,dare centeſimã, uel quinquageſimã eccl̃ię per eum conſtructæ, uel conſtruendę, non tñ ꝑt relinquere, ut poſt mortẽ donetur,ut in c.quia Ioãnes.12.q.5.no doc.in c. apl̃icæ, de don.
c Et ꝑt eſſe diuerſitatis rõ.nam teſtamentum[c] morte confirmat̃,ut in c. cum Marthæ,de celeb.miſ. Effectus ergo cõfertur in tꝑs,quo non eſt futurus prælatus; iõ non ꝑt de aliquo diſponere ex facultatibus eccleſię in teſtõ. Ad hoc.l.eum,ff.de iuriſd.om.iud.ſed qñ uult diſponere, dũ uiuit,non prohibetur:quia hoc facit tãquam adminiſtrator eccleſię.Et ex hoc no.practicam,quam dẽt ſeruare clericus ſi de reb.ec.uult aliqua intuitu eleemoſynæ, uel per remunerationem ſeruitii erogare,ut actualiter donet,dũ uiuit, nõ ãt relinquat conferendum poſt mortẽ. In gl.fi.in fi.de hoc dic,ut no.in rl̃a, cum quid,de reg.iur.nam fuit prohibitio attento modo, non autem attento effe-

SEB. SAPIA.
b Quòd ualet.uide illuſtrem præceptorem meum.d. Rochum Curtiũ in repe.c. fin. col. 78.uer.quartò infertur, de conſue. & uide Abb. in c. cum tibi.infra de uer.ſig.ubi tex.ſecundum ũnum intellectum.Abb. ꝓbat.ꝙ ualeat talis conſuetudo.

b De illis autem, quæ acquiſiuit ſacerdos iniũgẽdo pœnitentiam, an poſſit teſtari, uide do.Anto. in c. requiſiſti, ſ.eo.in 7.col. & uide etiã omnino glo.in c. adiicimus, 16.q.1.

c Hæc ratio nõ uidetur bona, quia poteſt moderari ex eo, quod nota per iſtum.ſ.eo.in ru.in 1.col.in uer. tñ puto,ꝙ hæc facultas,&c. Nã attenta iſta ratione nullum teſtamentũ deberet ualere, & tamen ualet.

a Et ita ibi no.Dy.Ia.Bu.& Bal.quem omnino ibi uide in 5.col.Bal. in l.item in poteſtate, ff.de his,qui ſunt ſui. Bal.in l.apud hoſtes,in ult.col.C.de ſuis & leg.in l.ſub condōne,de lib.& poſt.in l.cū adoptiuis,in 3.co.in fi.C.de adop.& in l.qui ſe patris,in 1.co.& aliqua liter in diſcurſu Bal.& Ang.in l.nepotes,ff.de his, qui ſunt ſui. Idē tenet Bart. in l. ſi ex cauſa. §. Papi. ff. de mune. & in conſi.incip. filius presbyter. Ro. in l. is poteſt , ff. de acquir.hæred.do, Ale.in l. ſub conditione, ff.de lib. & poſt.Et ita concludunt cōiter Cano.in c.indecorū, de eta. & qualita. & Bald.in auth.ſi qua,C.de ſac.ſan. eccl.in pen.col.& iſta eſt uera ſniā, quamuis pleriq; contrariū teneāt, ut Ang.ſibi cōtrarius in d.l. ſub cōditione,ad quē ſe remittit ibi Imo. contrarium ēt tenet Iac.Butr.in d. auth.ſi qua,& Specu.ī tit.de tu.§.ſin autem tutor, & latè domi. Matthe. ubi diffusè examinat,& tenet iſtam partem in tracta. ſucceſſio.ab inte. in 2.char. & decepti ſunt ī iſto fundamento, quia cū filiusfami.monachus per ingreſſum monaſterii liberetur a pr̄ia poteſtate , ergo non pōt dici,ꝙ ibi ſit unitas. ad qđ reſpondet Bar. in d. §. Papi. quod eſt falſum, ut patet ī filio emancipato, qui tamen habet iura ſuorum.l.me minimus,C.de le. hære.& in filio adoptato ab auo materno,qui non eſt in poteſtate adoptātis, & tamē ſuccedit , ut ſuus, d.l. cum in adop. & ibi Bal.imò ſingularius, & iſtud tene cordi , licet aliàs filius cōmittens cām ingratitudinis erga patrē exhæredari poſſit §.aliud quoq;, in auth. ut cū de ap. cog.tamen ſi talis filius ingreſſus ſit poſtea monaſterium , pater eius poſt talem ingreſſum conficiens teſtamentum , non poterit illum exhæredari.19.q. ulti.c.non liceat,de quo tamen dubitauit Bal.in l.fi.C.de epi.& cle.

b Ad idem.Vide tex.in c.relatum.2.§.pe.ī.e.Et idem uult ipſe Abb. Pan.in c.1.ubi bo.tex.ſ̄.e.ti.& idem uoluit Bal. & Sal.in auth. Iniā, C.de epi.& cle.Et ex hoc reprobatur opi.Iac.But.in d.auth.Iniam, qui dixit,ꝙ non pōt teſtari,quia tenetur operari eccleſiæ,a qua percepit alimenta,argu. eius, quod in uxore dicit glo. no.in l.ſicut,ff.de ope. li. quam pro ſin. alleg. & ſequitur Sali. in l. 1.§. exactio, C. de rei uxo. ac. pro quo in ſimili facit qđ no.Bal.in l.de alimentis,C.de tranſact. & in l.ſi ſtipulatio,ff.de do.na.inter ui. & ux. Ang.in l.aſſiduis, C.qui po. in pig. ha.& in conſi.ſuo 139. & d.Abb.Pa. in c.literas,de reſti. ſpo.& Imo.in c.tuis,de preb.Et pro illa opi. Iac. But.fortiter urgere uidetur text.in d.authē.licētiam, dum dicit cæteris rebus ab eo alio modo acquiſitis, dummodò eccleſiæ reſeruatis.

c Vide per text.in auth. presbyteros & qđ ibi no.Bar. Bald.& Sali. C.de epi.& cle.gl. in l. Papi.ff.de inof.teſta.& in rubr.ff.ſi quis a pa. fuerit ma & in l.fi.C.de inof.teſt. & auth. in teſt.C.ad Tert. & ad hoc uide textu.in l.ſacroſan. uer.ſed quādo eis libitum teſtandi, uel do. facultas ē conceſſa,C. de ſa. ſan.ec.& quod habetur in l.fi.C.q te.fa.poſ.

SEBA. SAPI.

d Ex pręterito.ꝑſonarum.de æquiparatione militis Dei ad milites ſeculares,uide Feli. in c. cum ex officii,col.1.uerſi.in quantum.Abb.æquiparat.ſupra de præſcr.& Matt. in no.61.inci. no.ꝙ clerici.

ctu.Nam prohibetur teſtm̄,non ꝙ cleri-
cus poſſit diſponere ītuitu eleemoſynę
de rebus ecc. ſed ꝑ rōnem quam ſ̄.dixi
quæ ceſſat in errogatione , ſeu donatio-
4 ne,quę fit inter uiuos, & aduerte,ꝙ deci
piet te.tex. iſte. Nam permittendo ero-
gationem in ęgritudine, non uř prohi-
bere erogationem tp̄e ſanitatis. Nā tūc
ñ erat dubium; ꝙ bona eccłię ſubiacent
eleemoſynis.16.q.1.in c.fi. ſed tp̄e ægri
tudinis dubitabatur,ne ęgrotatio fieret
in fraudē.ar.in c.2.de renun.li.6.qđ no.

SVMMARIVM.

1 *Clericus poteſt teſtari de bonis proprijs,uel acquiſitis intuitu perſonæ.*
2 *Monachi retinent iura ſanguinis ſuccedunt proximioribus,ſed acquirunt monaſterio.*
3 *Clerici poſſunt licitè exercere aliquod artificium,conueniens tamen dignitati clericali.*
Clericus ſi eſt doctor,& legat,licitè acquirit ſibi lucrū talis lecturæ.
4 *Teſtamentum clericorum non infirmatur præteritione filiorum , uel parentum , licet eis debeatur certa portio.*
5 *Clericus,licet ſit filiusfamilias,licitè poteſt teſtari.*
Peculium,quod eſt penes laicos,eſt aduentitium,apud clericos nominatur caſtrenſe,uel quaſi.

CAP. IX.

1 QVianos. †De bonis pro-
priis,uel acquiſi
tis intuitu ꝑſone clerici teſta
ri pñt,de acquiſitis intuitu ec
cłiæ ñ.In prima ponitur deciſa qō.In ſe
cunda diſtinguens rñſio,ibi:*conſultationi.*
2 †No.1.ꝙ clerici retinent iura ſanguinis;
uñ ſuccedunt parētibus & aliis agnatis,
a quēadmodū laici.Idē dic in religioſis,[a]
ut in l.Deo nobis,C.de epi. & cle.& 16.
q.1.c. uno. hęc eſt tñ drīa inter clericos
ſeculares & religioſos:q̃a clerici ſecula-
res acquirunt ſibi, ut hic : religioſi uerò
3 monaſterio,ut in dictis iurib.†No.ibi:*de
artificio.*ꝙ licitè clericus exercet aliquod
artificiū, ēt ſi hēt eccłiā. Intellige tñ de
b artificio[b] cōuenienti dignitati clerici , nō
ignominioſo;đ quo uide qđ legi.& no.
in c.1.de celeb.miſ. Et ex hoc p̄t inferri,
ꝙ clericus doctor licitè p̄t aſſumēdo le-
cturam inde lucrari.Et pondera tex.ibi:
*non habito reſpectu ad eccleſiam.*Nā uř illa
rła qualificare oīa p̄cedētia, ut de acqui
ſitis de artificio clericus teſtetur,niſi in-
tuitu eccłię illa ꝓueniant;facit qđ dixi
4 in c.cū in officiis,ſ̄.c.†No.ibi,*libere diſpo
nere,*argumentū opt.ꝙ teſtm̄ clerici non
c infirmatur[c] ex p̄teritione filiorū, uel pa-
rentū,q̄q̄ debita portio debetur eis, ẽm
qđ iura diſponūt. hoc importat iſtud
uerbū;liberè. Et ꝓ hoc, q̃a miles ſeculi
hēt iſtud priuilegiū , ut ex p̄teritione ꝑ
d ſonarū[d] ñ rūpatur teſtm̄.fortius hoc dēt
hr̄e miles Dei;ad hoc gl.in miles, ff. de
re iud.apertè ſentit Bart.in auth. ſi qua
mulier,C.de ſa.ſan.ec.licet ibi loquatur
de ingrediēte religionē. Rō tñ ſua ꝯcer
nit ēt clericos ſeculares, & ſic p̄t intelli-
gi auth.p̄sbyteros,C.đ epi.& cle.& uide
Fed.de.Se.55.conſi. & hoc diligēter no.
5 †No.ultimò optimū argu.ꝙ clerici ēt in
ptāte parentū conſtituti,cū iſte tex. non
diſtinguat,pñt licitè diſponere & teſta-
ri de oībus aduentitiis. uñ uſufructus il-
lorū bonorū ñ acq̃riŧ parētibus; & ſic il
lud peculiū qđ eſt caſtrēſe,uel quaſi in fi
liisfamilias laicis,p̄t dici ī clericis aduē
titiū.Vel melius,id qđ reputaŧ aduenti
tiū in laicis,eſt caſtrēſe,uel quaſi in cleri
cis.Hoc tenet Inn.hic,& eſt caſus rotun
dus in d.auth.p̄sbyteros,& loquitur ille
tex.ī oībus clericis cuiuſcūq; ordinis,&
facit iſte tex.loquēs generaľr đ clericis.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum factum coram presbytero parochiali , & duobus teſtibus,ualet,non obſtante conſuetudine in contrarium.*
2 *Conſuetudo,uel ſtatutum diſponens id quod ius commune,uide remiſſiuè.*
3 *Teſtamētum de iure canonico ualet, etiam ſi teſtes nō ſint rogati,& quod non ſint maſculi.*
5 *Teſtamentum utrum hodiè ualeat ſine ſolemnitatibus iuris ciuilis?*
5 *Papa non poteſt tollere ſtatuta ſanctorum.*
6 *Conſuetudo generalis eccleſiæ obligat , ſicut præceptū.*
7 *Teſtamentum etiam ad non pias cauſas ualet de iure canonico cum duobus teſtibus & presbytero parochiali,aliâs ſecus,niſi loco presbyteri parochialis adhibeantur duo alij teſtes.*

CAP. X.

1 CVm eſſes. †Valet teſtm̄,
quod parochia
nus facit corā presbytero pa-
rochiali,& duobus teſtib.nec
ualet contraria conſuetudo.h.d. inhęrē
do uerbis literę. Nam multipliciter pōt
intelligi,ut ī. patebit. Primò narrat fa-
ctum.Secūdò prouidet,ibi:*quia uerò.* Ca
ſus literalis.In epiſcopatu Ho.talis erat
conſuetudo,ꝙ teſtamenta,quę nō habe-
bant ſubſcriptionem ſeptem teſtium,ſe-
cundum quod leges ſtatuunt,reſcindebā
tur.Ho. epiſcopus propoſuit in præſen-
tia papæ.Papa reſpondet,quia talis con-
ſuetudo aliena eſt a diuina lege , & ſan-
ctorum patrū inſtōnibus , & a gñali con
ſuetudine eccleſiæ,cum ſcriptum ſit . In
ore duorū,uel triū teſtiū ſtat oē uerbū.
Papa p̄ſcriptā ꝯſuetudinē reprobauit, &
teſtamēta,q̄ parochiani epi Ho.fecerint
corā p̄sbytero ſuo cū tribus , uel duabus
idoneis ꝑſonis in extrema uolūtate,fir-
ma ꝑmaneāt;& *præcepit* ſub pęna excō
municationis,

a De æquitate canonica non requiritur neceſſario,ut teſtes ſint rogati in teſtamentis,ut hic,& in fi.& per d.Ant.hic,& aliquid tangit d. Ant.in c.indicante,in prin.ſ̄.eod. & in c. proxi.

ANT. FRAN. An teſtes ēt de ęquitatate canonīca debeant eſſe rogati,dicas,ꝙ teſtes inſtrumentarii,qui adhibētur ad fidē faciēdam de contentis in inſtrō., ut in.l. ad fidē,ff.de teſti. illi forſan ñ dēnt eſſe de neceſſitate rogati,ut per Bal. in ru.C.de fide inſtr.in.2.co.& uide gl.in auth.rogati C.de teſt. quę enumerat caſus,in q̄bus de neceſſitate debent teſtes rogari. De quo ēt ꝑ Spe.in tit. de teſt. §.1.in antepe.col. In teſtō aūt, an ēt de iure canon.debeant eſſe rogati, uide Ale. in conſ. 70.in.2.ꝑte conſi. ubi dicit , ꝙ ſic, ſi teſtm̄ contineat ī ſe cām prophanā, quod ēt uoluit d. Ant.& Io.de Imo. in c.cum eſſes , & d.Abb.in c. relatū el.1.de teſt nō aūt đ neceſſitate dēnt eſſe rogati in codicillis.l.fi. & ibi ꝑ Bal.C.de codic. & hoc iō puto eē uerū,quia teſtamētarii iō ī teſtamētis debent eſſe rogati, quia nō ſolū habent cognoſcere teſtatorem, ſed habent conſiderare ex loquela & uerbis teſtatoris , & ex aliis ſignis , quæ percipi pñt, utrum teſtator fuerit,uel ſit ſanæ mētis.Sed ſi teſtamētum eſſet factū in cā pia,poſſet dici, ꝙ non requiratur rogitus teſtium, ſaltē ex æquitate canonica , quia q̄ ſpū Dei aguntur,non ſunt ſub lege,ſ.poſitiua,ut plenè traditur in c. cum eſſes,ſ̄.alleg.& in.l.1.C.de ſac.ſan.eccl.& ſic non requiritur rogatio teſtiū in teſtō facto inter liberos,ut uoluit gl.in l.fi.C. de codi.& Bal.in aut.qđ ſine,in.1.col.C.de teſta.Eodē mō nō vř requiri rogitus in teſtō facto in piā cām . Et eodē mō pōt dici,ꝙ mulier in teſtō facto in piā cām poſſit eſſe teſtis fauore piæ cauſæ , quę habet multa ſpecialia,ut per Bal.& Ro.in auth.ſimiliter, C.ad legē Falci.

b Mulier de iure canonico pōt eſſe teſtis in teſtō,ēt ſi nō eſſet cōditū ad pias cauſas,ſi eſſemus in terris eccleſiæ.Et idem uult Petr.de Anc. in.4.no.& Imo.& alii ad idē Panor.in.c.relatū infra e.ī.1.colum.ꝯriū determinat Albe.đ Ro.ī pr̄ia parte ſtatuto.1.qō.230. quē ſimpliciter refert,& ſequitur do.Ale.in conſ.212.inc.uiſo cōſilio alias ꝑ me reddito,in.6.col.& ī cō.226.inc.uiſo teſtamēto mihi exhibito, ad fi.Et uidetur uelle hic iſte ex his uerbis & ex hac rōne,qđ iſto caſu ſufficeret,ſi ſolum mulieres eſſent teſtes abſque aliquo maſculo ꝑ iſtum tex.ubi papa ſolū ſe fundat in ſcriptis ſanctorū patrū & iuris gen.& non curat de iure ciuili,quamuis contrariū innuant illa uerba paulò,ante p̄cedentia ibi,uel,ꝙ oēs ſint maſculi.Itē aduerte,quia dum allegat Bal.in.l.1.C.de ſac.ſan.ecc.aut errat,q̃a Bal. loquiŧ in teſtō cōdito ad pias cās, nō aūt loquitur in teſtō cōdito ad nō pias cās in terris eccleſiæ,aut debet hoc intelligi ẽm quod loquitur Bal. quē alle.ẽm Bar.in.l.nō ſolum.§.liberationis uerba,ff.de libe. leg.

Nec eſt credendum,ꝙ ip̄m Bal.non uiderit,ſed tamē non uř,ꝙ ī tñ poſſit reſtringi,cum uerba ſua hic ſint multum clara. & maxime in ratione,dum dicit,nam Papa uidetur ſe fundare &c . Et ipſum Panor.in propriis terminis reprobat do.Alex.in conſi.318.incip. uiſo themate mihi exhibito,in.2.col. q̃a ſi papa ſolū habuiſſet reſp̄m ad ius diuinū,uel gētiū , ut fundet ſe, iſte nō requireret ultra duos teſtes presbyterū parochianum, quia illud nō eſt de iure gen.

Adde.Cal. conſi 8. hoc tit.

SEB. SAPI.

c Prima lectu.Vide Bar.in l.fi.ff.đ his quę pro nō ſcrip. haben.ubi uult, ꝙ ſi teſtator legauit uni coram duob⁹ teſtibus,& eū grauauit de reſti. ecc. uel pauperibus, licet tale legatū ſit pro non ſcripto, tamen remanet apud hæredem cū onere reſtituendi eccleſiæ,vel pauperibus,& legata ad pias cās.valent corā duobus teſtib⁹, vt ibi per eum.

d Et iſtā opinionem etiam ſequiŧ Bart. Brix. in c.1. 2. q. 3.licet Ioan. ibi velit hāc decretalē ſolùm habere locū in piis cauſis, ſecūdū gl.in.l.hac conſultiſſima . in prin. in ver.rogatis.C.de teſt.Dicit tamen,quòd leges loquētes de ſeptē teſtibus ſolùm habent locū in foro ſeculari. Et dicit , ꝙ iſta habēt locū indiſtinctè in foro eccleſiaſtico,licet quidam velint eā reſtringere ad pias cauſa . Adde hic Ang. in conſ. 231. vbi dicit , ꝙ cum qō uertitur corā Ep̄o, debet ſeruari hoc c. & ſequens,ſed ſi uertitur corā iudice laico,debēt ſeruari iura ciuilia . Sed tu uide Ray. in ſua ſumma in tit.de numero teſtiū. ubi dicit, ꝙ iſta decretalis & ſeq.ſolū hēt locū,in teſtīs ad pias cauſas,& uide Archi.2.q.4.in ſumma in fi.ubi ſequitur ibi Spe.in d.§.cōpendioſè,hic per d.Ant. alle. uidelicet ꝙ diſpoſitio huius decretalis hēt locū in teſtō ad nō pias cās.& de hoc paſſu pleniſſime ꝑ Rom.in auth.ſimiliter,in uer.29.C. ad l.Fal.Adde hic Bal.in l.ſi qñ,C.de inof.teſta.ubi dicit,ꝙ ſi p̄p̄ diſpenſat cum monacho,ut poſſit teſtari , intelligitur diſpēſatum , ut teſtetur ẽm ſolennitatē iuris canonici, non iuris ciuilis , & ꝙ papa poſſit dare monacho licentiam teſtandi,tenet ēt Tho.2.2.q.189.ar. ult.in fi.qui tñ loquitur de religioſo præfecto ep̄atui,& dicit,ꝙ tūc non intelligitur ex proprio facere teſtamentum,ſed apoſtolica authoritate intelligitur ampliata ptās ſuæ diſpenſationis.Item pro illo dicto Bal.uide Imo.in.l.ſi ſeruus cōis Neuii,in princ.ff. de ſtipula.ſer.& uide uerba Saly.in d.l.ſi quando,in prin.

ANT. FRAN. De facultate teſtādi,quæ dareŧ monacho ꝑ Papā pōt ſatis dubitari,an de iure teneat,cum monachus nihil habeat ꝓprii,de quo teſteŧ,imò nec p̄p̄ vř poſſe diſpenſare,ut propriū hēat ut per gl.in c.cū ad monaſteriū de ſta.mo. unde non uideo ſtāte tali indulto,dē quibus bonis,ſtante ēt iſta diſpēſatione, ꝙ poſſit teſtari,cū nihil hēat,đ quo poſſit teſtari,iō ſuꝑ hoc relinquo cogitādū.

municatiōis, ne aliq̃s reſcindere audeat
h̄mōi teſtā;& idē dř in ſeq.c. in quo ſcri
bit iudicibus Velletreñ. & intelliguntur
iſta duo capitula ſuper relictis eccleſiis,
uľ ad pias cās,ut ibi ſufficiāt duo vř tres.
2 B. †Not.1.ꝙ cōſuetudo p̄t ſuꝑ eodē con-
currere cum iure cōi,ſeu iure diuino.Et
no.ꝙ cōſuetudo diſponēs id,qđ ius, cor
roborat illud ius,ut ſic videatur maioris
authoritatis.Vñ papa hic pōderat,ꝙ illa
ſpālis cōſuetudo:q̃ habuit illud, ꝙ ius ci
uile,erat ꝯria iuri diuino & canonico,&
uniuerſali cōſuetudini eccleſię.Et faciūt
hęc ad mām cōtentā in c.1.de cōſti.li.6.
nūq̃d ſublata lege nō facta mentione de
ꝯſuetudine cōcurrēte cū lege,videaŧ ſub-
lata ip̄a cōſuetudo. No.ſcđo,ꝙ cōſuetu-
do ꝯria iuri diuino & humano nō ualet;
qđ intellige,ut.ī.dicam.No.tertio.ꝙ rō
ne p̄ctī papa pōt tollere ſpālē loci cōſue
tudinē. Nā hac rōne tollit ēt legē Cęſa-
reā,ut in c.fi.de p̄ſcri. uide bonā gl.in re
gula poſſeſſor,de reg.iur.li.6. †No.ibi:*co
3 ram præsbytero ſuo,*ꝙ iure nřo nō eſt neceſ
ſe,ut teſtes ſubſcribant ſe in teſtō, uel ꝙ
a ſint rogati,[a] uel ꝙ oēs ſint maſculi.Nam
p̄p̄ vř in hoc ſe fundare ſuꝑ iure diuino,
& ſtatutis ſanctorū patrū,ẽm quę nō re-
periŧ diuerſitas ī hoc īter maſculū & fœ-
b minam,[b] uel ꝙ teſtes dēant eſſe rogati,li
cet ius ciuile aliter diſponat, ut in.l. qui
teſtō,ff. eodē. Et hoc apertiſſimè. ꝑ iſtū
textū ſentit Bal.in.l.1.C.de ſacroſan.ec.
in fi.Quod dictū eſt bene notandum.Nā
cauillādo p̄t rñderi ad iſtū tex.ꝙ nō in-
tendit tollere ius ciuile, niſi reſpectu nu
meri teſtiū, in aliis uero dēt ius ciuile re
manere illæſum & ſic,ut audio,quidā cō
ſuluerunt,& facit quod no. Ioā. An.in c.
prox.In ꝯriū tamen facit:quia papa loq-
tur hic in diſpoſitione gñaliter , & non
vř curaſſe de diſpoſitiōe iuris ciuilis cir
ca confectionem teſtōrum, & de hoc ali
4 quid.ī.& in c.ſequen. † Quęro pro intel
lectu.c.nunquid hodie ualeat teſtm̄ ubi-
que locorum ſine præſentia ſeptem , aut
quinq; teſtium,quod eſt quærere,nunq̃d
ius ciuile ſit hodie ſublatū per iſtū tex.
Nā de iure ciuili in teſtō requiruntur ſe
ptem teſtes,niſi fiat in rure. nā tūc ſuffi-
ciunt quinque,ut.l.hac cōſultiſſima,& in
l.ſi unus,coniuncta l.fi.C.eo. In codicil-
lis uero quinq; requiruntur,ut.l.fi. C.de
codicil. cū ſi. So.quatuor ſunt in hoc opi
ex quibus quatuor eliciuntur lec.ad iſtū
c tex.Pr̄ia lectu.[c] eſt ꝙ in relictis ad pias
cauſas procedit duntaxat iſte tex.in aliis
uero obtinet diſpoſitio iuris ciuilis , &
hanc opin.ſequitur gl.hic,& glo.2.q. 4.
c. 1.Sed certe hęc non cōgruit literę: q̃a
nō fundat ſe ſuper fauore ad pias cās: ſed
ꝙ lex deuiat a iure diuino & ſanctorum
patrū ſtatutis, & a generali conſuetudi-
ne eccleſię , quę quidē rō militat in om-
ni diſpoſitiōe.Itē falſum dicit gl.ꝙ iſtud
c.& ſequens loquantur de eodem facto,
& eodē loco.Nā ut hic patet in ſupraſcri
ptione,iſtud loquiŧ in diœceſi Hoſt.& ſe
quens c.in ciuitate uelletrēſi.Itē ī hoc c.
fit mētio de p̄sbytero parochiali,ī ſequē
ti uero,quod loquitur in relictis ad pias
cās,nullā facit mentionē de p̄sbytero pa
rochiali . ſed ſolū requiruŧ duo teſtes.
Scđa lec.eſt ut hodie ꝑ iſtū tex. ſit dero-
d gatū[d] iuri ciuili ēt quo ad forū ſeculare;
& hanc opi.tenuit Alanus, Vinc.Goff. &
Hoſt.& d.Ant.& uide gl.2.q.4.c.1. & hāc
le.quā tenui in repetitione huius. c. la-
tius reſumam.ī. Tertia lect.ꝙ in terris đ
tp̄ali iuriſdōne eccleſię ſeruandum eſt
iſtud.c.ſed in terris īperii ſeruabiŧ lex ci
uilis, & hāc lecturā tacitè ſentit Io. An.
dicēs ꝙ ī relictis ad pias cās ſufficiūt duo
teſtes ī oī fo. ꝑ c.ſequēs.In aliis uero lex
ciuilis ſeruabiŧ ī terris īperii.In terris ue
ro eccleſię:& ī fo.canonico ſeruabiŧ hoc

a Adde hic, quod no.d.Ant.in c.nouit,de iud. in. 19. co.& in c.dilecti, circa fin.1.col. de iudic. Et ibi ēt uide in.3.col. uerſi. item not. ꝙ ſtatutum. Iſta opin.do. An. hic uideť confundi per text. in c. licet uniuerſis, đ teſt. ut dicit hic Panor. ubi papa dicit, ꝙ ꝗdā ſunt caſus, in ꝗbus plures, q̄ duo teſtes requirūtur, quod in teſtamento eſt ēt neceſſario intelligendum, quia in eo eſt ſumma ratio propter præſumptionem falſitatis: pro eo tamen, quod hic dicit do.Anto.facit optimè qđ not.d. Ant. in c.2. in fin. de proba. & in. c. cum ad ſedem, in 26.col. de reſtitu. ſpo. & uide quod no.do Ant.in c.indicante in.1.co.ſ eo.ubi uult, ꝙ ualet teſtamentū factum coram duobus teſtibus idoneis, ſiue in piam cām ſiue non, ſiue iure ciuili, ſiue canonico, & hæc eſt mirabilis opinio. maxime, qa Ioan. An.in addi.Spe.in ti.de inſtru.edi.§. compēdiosè, uer. ſed nunquid, quē refert d.Ant, in.c. ſicut, de probat.in 2.colu. ubi dicit, ꝙ nō ualet conſuetudo, ꝙ teſtamentum fiat cum duobus teſtibus, niſi ſit expreſſus conſenſus ſuperioris. & illud dictū retulit etiam d. An. in c.fin.de conſue. 41.col. Item adde ꝙ clericus ſaltem eſt priuilegiatus per hoc c. ut poſſit facere teſtamentum cum duobus teſtibus & presbytero, Pone, ꝙ clericus fecit teſtamētum cum duobus teſtibus & presbytero, & demū contraxit matrimonium cum unica & uirgine, & ſic amiſit hoc priuilegiū poſito, ꝙ eſſet in terris Imperii, ꝙ clericus coniuga-

c.& ita dixit de cōſuetudine obſeruari.
Sed hęc lectura nimis reſtringit iſtū tex.
nā rō huius.c. cōcernit ēt forū ciuile, cū
ius ciuile nō poſſit ſtatuere ꝯ ius diuinū.
vñ nō dř qs cōdere legē, ſed errare, 26.q.
1.c.ſunt ꝗdā. Cū.n.pp̄ hic declaret irrō-
nabilitatē illi⁹ legis & cōſuetudinis, ma
nifeſtè patet, ꝙ illa lex tanquā irrōnabi
lis nō dēt ſeruari, ēt in foro ciuili: qa lex
dēt eē rōnabilis, aľs nō mereť nomē le-
gis.4.di.c.erit āt lex, no.Bar.in.l.oēs po
puli, ff.de iuſtitia & iur. Quarta lectu.ut
hoc.c.ſeruet in for. cano. lex ꝯria in ciui
li, & tacitè hāc lecturā ſentit Inn.ĩ.c.ꝓx.
in quadā addit. Sed hæc lec. tolliť ut p̄ce
dēs; & ꝑ hoc declarať hæc gloſſ. quę po-
ſuit oēs p̄dictas lec. Sed reſtat nūc exa-
minare, quę iſtarū ſit verior. mihi ſp pla-
cuit ſecundus intelľs, q apertiſſimè uř ꝓ
bari ꝑ iſtū tex. Et ꝓbať rōne. Nā humana
lex ꝯ diuinā eſt ipſo iure nulla; ut in d.c.
ſunt ꝗdā. Rō, quia inferior nō potuit tol
lere legē ſuperioris in cle.ne Romani, đ
ele.nec dř lex ciuilis in hoc adiuuare, ſeu
diſtinguere ius diuinū. ſed potius cōfun-
dere, & ex numero teſtiū ius alienū tolle
re. Nā cū ius diuinū ſolum requirat duos
teſtes in oī re, ut uoluit Io.And.& Vinc.
in.c.licet uniuerſis, ſ.de teſti. vř ualde ab
ſurdū, ꝙ ius ciuile reꝗrat ſeptē teſtes in
teſtō. Nā ſanguinē elicit, q nimis emūgit
4.diſt. deniq;, & in c.niſi, de renū. †Item
hæc lex ciuilis eſt ꝯ ſctōrū patrū ſtatuta, 5
ut in tex. quę ēt pp̄ nō p̄t tollere, ut in c.ſi
ea deſtruerē 25.q.2.in.c.ꝯ.& in c.quæ ad
perpetuā, ea.cā & q.1. †Itē eſt ꝯ gn̄alem 6
conſuetudinē eccleſię, quę obligat, ſicut
& pręceptū.11.di.in his, de pœ. diſt.5.in
ſumma. vñ cū papa hēat defendere ius
diuinū uſq; ad aīam & ſanguinē, i. uſque
ad oēs conatus, d.capit.ſunt quidam, po-
tuit & debuit ius ciuile iure diuino ꝯriū
tollere, maximè, qa ex defectu tantorū
teſtiū q̄nque occupatur ſubа aliorum ꝯ
dñi uoluntatē. † Sed quæro, nūquid ſuffi 7
ciunt duo teſtes de iure cano.doc. cōiter
ſentiunt, ꝙ in relictis ad nō pias cās reꝗ
riť p̄ñtia ſacerdotis cū duob.teſtib. vñ di
cit Spe.in ti.de inſt.edi.§. compendiosè
ver.itē ꝙ ꝑ ius canonicū, ꝙ ſi interuenit
alter p̄sbyter, ſed alius teſtis loco p̄sby-
teri, & tūc eſſent tres, ñ ualeret teſtm̄; qa
iſte tex.loqť de ꝓprio ſacerdote, de quo
nō eſt tāta p̄ſumptio falſitatis, ſicut ꝯ ex̄
neū. Dic tñ, ꝙ ſi loco p̄sbyteri interueni
rent duo teſtes, ualeret teſtm̄, qa duo te
ſtes ſunt maioris authoritatis, q̄ p̄sbyter
ſolus, ut patet in c.licet ex quadam, & in
c.a nobis, de teſti. Sed d.Ant. deuians ab
hoc generali dicto, dicit ſe putare p̄sbyte
ri p̄ſentiā non fore neceſſariā ad ualidi-
tatē teſtamēti. Et ꝙ ſufficiāt duo teſtes[a]
in relictis ad nō pias cās, moueť per rō-
nem huius tex. Nec ob.tex.in eo; qđ fa-
cit imētionē de p̄sbytero; qa narrat acci
dentiā facti ſm eum. Rō.n. qua moueť pa
pa per ius diuinū, tm̄ concludit de duob⁹
teſtib. Sed certè hæc opi. mihi nūquam
placuit, nā vř extorquere iſtū tex. Nec obſt. rō literę, qa illa
rō uenit ad exaggerandū & aggrauandū diſpoſitiones iuris
ciuilis, nō aūt ad redēdū rōnē ſtatuti poſtea editi. Papa.n.
primò reprobauit illū rigorē iuris ciuilis; q.d. ꝙ cū ius diui
nū reꝗrat duos teſtes, ſeu ſit cōtentū duobus teſtibus, nimis
vř acerbū, ꝙ ius ciuile reꝗrat ſeptem, ſed uolens Papa con-
ſulere falſitati, rōne cuius fuit motū ius ciuile, ſtatuit, ut ul-
tra duos teſtes interueniat p̄sbyter parochialis. Nā ſm opi
nionē do.Ant.ſequereť, ꝙ nūquā eſſent requirendi plures
duobus teſtibus, quod eſt ꝯ c.licet uniuerſis, p̄al.ubi dicit, ꝙ
ꝗdā ſunt cauſæ, quę plures, quā duos, exigūt teſtes; & ſic ex
cā pōt ius humanū adiuuādo, & diſtinguendo ius diuinū
exigere ultra duos teſtes in ꝗbuſdā caſibus, nō tñ dēt reꝗre
re magnū & diffuſum numerū, ſicut exigebat ius ciuile, & ꝑ
hoc tolliť ꝯriū, quod potuiſſet formari ꝯ pręcedentē lect.
Nā ſi papa deuiat a iure diuino, addendo pręſentiā p̄sbyte-
ri, nō diciť tollere, ſed adiuuare, & diſtinguere ius diuinum,
quod pōt, ut in c.ſi q̄ones.in fi.de ſimo.no. Inn.in c. quę in
eccleſiarum, de conſt.& legiſtæ in.l.fi.C.ſi ꝯ ius uel util. pu-
bli. ergo codē mō debuit poſſe Imperator. Sed reſpondeť,
ut prædixi, ꝙ Imperator intm̄ deuiando non uidebať diſtin
guere, ſed potius confundere: ſed papa proceſſit mitè. Simi
le uidemus in præſcriptione. Nam pp bonā cām ius ciuile
adinuenit pręſcriptionē ēt cum mala fide: ſed ius canoni-
cum approbauit cum bona fide pręſcriptionem, quia non
erat aperte ꝯ ius diuinū: ſed diſtinguebat. Reprobauit aūt
pręſcriptionē cū mala fide, qa erat ꝯ ius diuinū. Sic fecit hic
Papa. approbauit enim motiuuū iuris ciuilis prouidendo
falſitati per pręſentiam presbyteri. ſed reprobauit inquan-
tum exigebat nimiū teſtiū multitudinem. Itē cum iſtud ius
deuiet a iure ciuili, debemus reſtringere, & obſeruare in ter
minis, in quib⁹ loquiť, & ſic nō dēt omitti pręſentia p̄sby-
teri, uel ſui loco duorū teſtiū præſentia. Nec procedit rō d.
Ant. dum dicit, ꝙ hic narrať accidentia facti. Nā hoc uř fal
ſum. nam in narratiōe nihil dicitur de presbytero, ſed ſolū
in ſtatuto ſeu prouiſione poſtea edita. Et ex oībus cōcludo,
ꝙ in relictis ad pias cauſas ualet quęlibet ultima uoluntas
in pręſentia duorum teſtiū, ēt ſine presbytero, & iſte eſt ꝓ
prius caſus. ē. ſequentis. In aliis uero relictis reꝗriť p̄sbyter
uel duo loco ſui cum aliis duobus teſtibus. Et placet mihi
procedēs opi. ut neceſſario nō requiratur, ꝙ iſtis teſtes ſint
rogati: uel oēs maſculi: quia Papa ſolū nitiť diſpoſitioni iu
ris diuini & ſanctorum patrū, & hęc ſufficiunt ꝓ trāſcurſu
lectiōis. In gl.fi.ĩ fi.no.gl.& de hoc uide bo.gl.in c.unico, đ
ſagit. ubi dixi, & ĩ c.Salonitanę, allegato ĩ gl. uide repe.h⁹ c.

SOLEMNIS REPETITIO PER DOMINVM NICOLAVM *Abba. Panor. in Cap. Cum eſſes, edita.*

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo diſponens id, quod ius commune, quid operetur.*
2 *Conſuetudo contra uniuerſum ſtatum eccleſiæ, & contra legē diuinam non ualet.*
3 *Conſuetudo exigens ſuperfluas probationes non ualet. exigens uero, ut minus ſufficienti probationi adhibeatur fides, ualet.*
4 *Papa poteſt tollere conſuetudines & leges ciuiles in locis ſibi temporaliter ſubiectis, in alijs uero non, niſi reſpectu animæ, id eſt ubi imminet peccatum. 5.*
6 *Teſtamentum ad hoc, ut ualeat factum cum duobus teſtibus, oportet quòd interueniat presbyter parochialis, & non alius presbyter. 11. uel loco ipſius duo alij teſtes. 12. 17.*
Teſti noto eſt maior adhibenda fides, quam extraneo incognito.
Presbyter parochialis dicitur pater ſpiritualis omnium ſuorum parochianorum.

7 *Impugnans teſtamentum propter non adhibitas ſolennitates iuris ciuilis eſt excommunicatus.*
Excommunicatio nunquam fertur, niſi pro crimine mortali.
8 *Teſtamentum factum coram presbytero parochiali, & duobus teſtibus etiam ad non pias cauſas an ualeat ubique?*
9 *Papa non poteſt uenire contra generale ſtatutum eccleſiæ,*
10 *Obediendum non eſt principi, ſi per hoc poſſet incurri peccatum mortale.*
11 *Teſtamentum factum ad pias cauſas ualet cum duobus teſtibus tantum ſine presbytero parochiali. 17.*
Præſentia presbyteri in aliquo actu tollit præſumptionem falſitatis.
13 *Intellectus ſubauditi & ſuppleti non debent inducere correctionem iurium.*
14 *Papa poteſt limitare & reſtringere ius diuinum in una re ad conſeruationē ipſius in alijs rebus.*
15 *Teſtamentum ſi eſt minus ſolenne de iure ciuili, uenientes ab inteſtato non poſſunt ſine peccato retinere apprehendentes hæreditatem. 10.*
16 *Papa poteſt conuinci a duobus teſtibus.*
Cardinalis, qui alia non conuincitur, niſi a 72. teſtibus, tamen ſi ſunt teſtes laudabilis uitæ ſufficiunt duo.
18 *Legatum rei alienæ ſcienter factum an de iure canonico ualeat, ut poſſit peti eius æſtimatio?*
19 *Impoſſibile reputatur illud, quòd per ſolum principem fieri poteſt.*
20 *Eccleſia non dicitur propriè coniuncta perſona.*
Coniuncta perſona, quando in aliqua diſpoſitione ponitur, intelligitur de coniunctione ſanguinis, non alia.
21 *Clericus utrum poſſit teſtari de fructibus beneficij ſui?*
Clericus an æquiparetur uſuario, an uſufructuario?
Emota per clericū de bonis, ideſt fructib. eccleſiæ, non ſunt ſua, ſed ipſius eccleſiæ.
Clericus citra neceſſaria ad uictum & ueſtitum ſuum, alia acquirit eccleſiæ.
22 *Maior pars canonicorum poteſt facere etiam alia parte inuita, quod omnes teneantur certam partem ſuorum redituum ad opus fabricæ conferre.*
23 *Teſtari nemo poteſt de rebus alienis.*
Epiſcopi, clerici, & alij prælati habent tantum adminiſtrationem rerum eccleſiaſticarum & fructuum ipſarum, adeò, quòd non poſſunt de ipſis diſponere pro libito uoluntatis, ſed tantum moderate.
24 *Clericus uel epiſcopus utrum faciat ſua illa, quæ acquiſiuit poſt promotionem ad clericatum, uel beneficia adeò, quòd de illis teſtari poſſit?*
25 *Tutor ſi quid acquirit, præſumitur acquiſiuiſſe de bonis ſuis, & induſtria ſua, non pupilli.*
26 *Clericus poteſt teſtari de illis bonis, quæ acquiſiuit ratiōe clericalis dignitatis, puta quæ lucratur de miſſis dicendis, uel quia fuit capellanus alicuius dñi.*
27 *Clericus an poſſit ſuis creditoribus ſatisfacere de fructibus ſui beneficij?*
28 *Clericus non poteſt conueniri, niſi inquantum facere poteſt.*
Clericus ſuſpenſus a beneficio propter crimen, debet omnino habere moderatam ſuſtentationem, ne mendicet in opprobrium dignitatis clericalis.
29 *Papa utrum poſſit indulgere poteſtatem clericis teſtandi de bonis intuitu eccleſiæ acquiſitis? 30.*
Dominium rerum eccleſiaſticarum eſt penes Deum.
30 *Papa recipit a Deo poteſtatem & dignitatem pontificatus, non autem poteſtatē peccandi.*
31 *Clericus tunc poteſt teſtari de bonis eccleſiæ, ſi tantumdem ipſi eccleſiæ de bonis ſuis contulerit ante, quam teſtetur. poſt uerò tantumdem conferre non licet.*
32 *Epiſcopus utrum poſſit indiſtinctè compellere executores teſtamentorum ad exequendum officium per eos ſuſceptum tam in legatis pijs, quam non?*
Teſtamentum quibus reſpectibus poteſt dici ſemper pia cauſa.
33 *Laici reſpectu piæ cauſæ conueniunt, & conueniuntur a iudice eccleſiaſtico.*
Executio teſtamentorum pertinet ad iudicem eccleſiaſticum.
Defenſio orphanorum, uiduarum, & aliarum miſerabilium perſonarum pertinet ad iudicem eccleſiaſticum.
Vidua dicitur miſerabilis perſona.
34 *Executor teſtamenti ſi fuerit impeditus intra annum ad exequendum teſtamentum, an ſit priuatus tali officio.*
Tempus omne dicitur continuum, niſi aliud appareat.
Tempus quando ſtatuitur in odium negligentis, ſed in fauorem alicuius, illud tēpus currit ignoranti, etiam non negligenti, ſecus quando ſtatuitur in odium negligentis.

CAP. X.

CVm eſſes. Hoc capłum legitur uariis modis
ut infra. patebit: ſed inhęrendo li-
tere. h. d. Valet teſtamentum, quod parochia-
nus facit coram presbytero ſuo, & corā duobus
teſtibus, nec ualet contraria conſuetudo: Cōis diuiſio, ibi:
quia uerò. No.1. ꝙ ad ualiditatem teſtamenti de iure ciuili
requiritur numerus ſeptem uel quinq; teſtiū, & dř ſeptē re
ſpectu teſtamenti, qđ fit iure, C.eo.l.ul. No.2. ꝙ in teſtō te-
ſtes dēnt eſſe ſubſcripti, qđ procedit in teſtō in ſcriptis: aľs
non, C.e.l.hac conſultiſſima. An āt in aliis caſibus teſtes de
beant eſſe ſubſcripti, an ſufficiat, ꝙ ſint inſcripti: no.in c.2.
1 de fi. inſt.& in c.poſt ceſſionē, & c.qm̄ ꝯ, de prob.† Not.3. ꝙ
p̄t concurrere conſuetudo cum iure poſi
tiuo. Simile in c.ſopitę ĩ.de cenſi. Idem
eſt in priuilegio, ut in c.dilectus, ſ.de cō
ſue.& in c.ueniens, de pręſcr. Quid autē
operetur tunc conſuetudo, plene not.in
2 c.1.ĩ.de conſt.li.6.†No.4.conſuetudinē
introductam ꝯtra legem diuinā, uel uni-
uerſalem ſtatum eccleſię non ualere. 8.
di.c.quę contra, & c. mala conſuetudo,
3 & ſ.de conſue.c.fi.†No.5. conſuetudinē
exigentem ſuperfluas probationes eſſe
reprobandam. Pro hoc.c.2.ſ.de prob.ſe
cus ſi induceret, ꝙ minus ſufficienti pro
bationi adhiberetur fides, ut in cap.cum
dilectus, ſ.de fide inſtr. Poteſt eſſe ratio:
quia cum Deus ſine natura nihil fecerit
fruſtrà, talis conſuetudo exigens ſuper-
fluas probationes eſt irrationabilis, &
ideò non eſt ſeruanda, ut in c.conſuetu-
dinis.11.diſtinct. Si uerò inducit, quòd
minus ſufficienti adhibeatur fides, tunc
concordat cum iure naturali, ſecundum
quod quilibet pręſumitur bonus, ut in c. a
F.de pręſum.& in c.uno, de ſeru. & ideo
rationabile eſt, ꝙ uni credatur, quia chri
ſtus ait in euangelio. Sit ſermo ueſter, ē
eſt; nō, non; quod amplius eſt, a malo eſt,
ut in c.ſignificaſti.ſ.de ele.& eſt text.22.
4 q.1.in ſumma.†No.6.papam poſſe con-
ſuetudinem loci particularis tollere, ēt
ſi diſponat id, quod ius ciuile diſponit,
& nedum conſuetudinem, ſed etiam le-
ges Imperatoris tollere poteſt, ut hic, &
de pręſcri.c.fi. & in c. cum contingat, de
iureiu.& c.licet, e.ti.li.6.& hoc qñ immi
net peccatum. Nam omnis anima rōne
peccati eſt papę ſubiecta, ut in c. nouit,
ſ.de iud.& 96.di.ſi Imperator, & in hoc
leges non dedignantur ſacros canones
imitari, ut in c.ſi clerici, de iud.& in c.fi.
5 de ſecun.nup.†In aliis uerò caſibus; ubi
non imminet peccatum, ubi papa non
habet temporalem iuriſdictionem, non
poteſt legem tollere quo ad forum ciui
le, cum poteſtates diſtinctè ſint.96. diſt.
cum ad uerum.10.di.quoniā. ubi de hoc
& qui ſi.ſint legi.cauſam, & hoc tenet gl.
6 in regula, poſſeſſor. de re iu.li.† Not.7. ꝙ
ad ualiditatem teſtamenti non ſufficit
pręſentia duorum, uel trium teſtium, ni
ſi fuerit adhibita pręſentia presbyteri
a parochialis.[a] Et pondera tex. ibi: *pres-
bytero ſuo.* nam ex hoc infero, quòd non
eſt huic.ca.ſatisfactum, ſi teſtamentum
fiat coram quolibet presbytero, niſi ille
presbyter ſit proprius ſacerdos paro-
chialis. Et ratio, quia magis fides adhi-
betur indigenis notis, quam extraneis
ignotis, in authentic.de teſtib.§. ſi uerò
ignoti, col.6.& ſupra de elec. poſtquam.
& quod not.in c.quęrendum, & c. ſi qui
ſunt.2.q.7. Simile legitur & not. in cap.
quanquam, de uſu.lib.6. in gl.in uer. pa-
rochia. Item proprius ſacerdos paro-
chialis dicitur etiam pater ſpiritualis
omnium ſuorum parochianorum, ex
quo ipſos recipit ad pœnitentiam, ut in
c.omnes.30.q.1. non ergo ita de facili cō

a tus nō retinet priuilegia clericalia niſi in duobus de quibus in c. 1. de cle.coniug. lib.6 Mortua poſteà uxore iſte iterum incipit eſſe clericus, & uiuere clericaliter, deinde moritur nulla facta mentione de ſuo priori teſtō, quæritur utrū inſtituti in illo teſtamēto dēant admitti? credo ꝙ ñ. Ad hoc adduco optimum text. in l quod dicitur.§. miles teſtamētū, ff.de mili.teſtam. quem nullus ponderat ad hoc, & facit glo.in d.c.1.in uer.clericalis.

Presbyteri parochialis. Adde Bal. in addi.ad Spe.in ti.de inſt.edi.col. 9.uerſi.tres teſtes. Ale.conſi.86.col. 5.uol.4.& conſil. 47. & conſil. 146. quod tamē potes limitare, ut pereū dem conſi. 176.ut non procedat in terris eccleſiæ. ubi eſſet ſtatutum, ꝙ ius ciuile præferatur canonico ut in all.cōſ. 156.

SEB. SAPIA.
a Proprius ſacerdos. Adde quod in ſimili no.d.Abbas in c.dudum, ĩ ul.co.Ɉ.de cõuer. cõiug.ubi uult,ꝙ illud,ꝙ dicitur ſacerdotẽ poſſe alteri ſtipulari i cõcernentibus ſuo rem animæ, non procedit, niſi i ſacerdote parochiali, ſeu curato, qđ dictũ extollit do. Iaſ.in l.1.§. huius ſtudi,co.1.uerſi.limita prædictã cõcluſionem,ff.de iuſti.& iur. Ex quo pat̃ c.ꝙ magis ſtatur presbytero parochiali, quã alteri presbytero.

mittetur falſitas coram patre ſpũali, ſicut cum extraneo ſacerdote. Item quatenus iſtud.c.temperat rigorem iuris ciuilis, eſt ſtrictè intelligendum, ar.c.ſtatutum,de ele.li.6.& regula odia,de reg.iu. eo.li. Item a legibus non eſt recedendũ, niſi quatenus reperitur in canonibus cõtrarium, ut in c.1.de ope. no. nun.& 10. di.ſi in adiutorium,& de hoc Ɉ.etiam aliquid tangam. Not. unum caſum, in quo plus ualet teſtimonium ſacerdotis, quã alterius,& de hoc in c.in noſtra, ſ.de teſti.& p.q.3.c.ſi teſtes.

7 †No.nono,& ultimò,ꝙ impugnans teſtamentum prætextu defectus ſolennitatis omiſſæ in numero ſeptem teſtium peccat mortaliter. Nã hoc prohibetur ſub interminatione anathemati s, & excommunicatio nunquã fertur, niſi pro mortali crimine, ut in c. nemo,& in c. nullus.11. q. 3.

8 † Expeditis notabilibus ueniam ad apparatum, cum quo expediam materiam iſtius c. Et primò oppono,ꝙ tex. non procedat, quatenus generaliter loquitur dicens, ꝙ ſufficit,ꝙ teſtamentum fiat coram presbytero parochiali & duobus teſtibus. Nã requiruntur ſeptem, ut in l.ſi.C.de fideicõ. & ſi unus defuerit, corruit totum teſtm̃, ut C.eo.l.ſi unus,& l.ſi.Sol.metu contrarii iſtud c.ut pręmiſi, legitur uariis modis in hac gl.& 1.lec.ponitur hic in prin. gl.1.& eam repetit.Ɉ.tit.in c.ſeq.uidelicet,ꝙ iſtud c.loquitur de relictis ad pias cauſas, quemadmodum loquitur capitũ ſequens.Nã gl.uult,ꝙ iſta duo c.loquantur de eodem facto eiuſdem loci. Iſtud dictum gl.non eſt uerum, ut patet ex tenore utriuſq;.c. Item loquitur de diuerſis locis:quia hoc.c. loquitur de ciuitate Ho.caput ãt ſequẽs de Velletren.& Ho. & Velletren. ſunt ciuitates diuerſę. Itẽ quia diuerſa eſt deciſio utriuſq; decretalis,ut de ſe patet. Itẽ obſtat huic lect.qa text. non reſtringit ſe ad legata ad pias cãs.Et rõ,quę redditur in lr̃a,ibi: *ore duorum* &c.hẽt locũ nedũ in legatis ad pias cãs,ſed ẽt in quolibet teſtõ,iõ fortè glo. trãſit ad ſecũdã lec.ibi:*quidam*. Eſt aũt ſecũda lec.ut ꝑ hoc.c.gñalr derogeť legibus.Et licet hanc ñ teneat gl. ꝑ hanc rõnẽ,ſ.qa nõ eſt ueriſimile, ꝙ dñs papa uoluerit unico uerbo legibus derogare, ar. C.de inof.teſt.l.ſi qñ,de ele.c.eccl̃ia ueſtra.Nec fortè ſm gl.papa poſſet,ẽt ſi uellet, tollere leges qtũ ad eos,ꝗ ñõ ſunt de ſua iuriſdõne tpali,ar.de app.c.ſi duob᷒, & c.nouit,ſ.de iudi. Tñ hanc lec. tenent Ala.Goſ.Lau.& Ho.hic,& Brixien.2.q. 3.in ſum.ibi tñ gl.tenet ꝯriũ cõcors cum lec.ꝑcedenti,q̃ ẽt tenet Goſ. in ſum. h᷒ ti.c.de numero teſtiũ.Pro hac tñ lec. iducit Ho.legẽ diuinã,đ qua hic,& hãc lec. q̃ ꝑ pñti omitto,intẽdo tenere,& Ɉ. plenĩ᷒ aſſumã.Sed qa uiſũ fuit gl. ut.ſ. dixi, ꝙ hęc lec.nimis repugnaret legibus, iõ trãſit ad altã lec.ibi:*uel di*. Et hęc tertia lec.uult hic,ꝙ hoc.c.ꝑcedit tm̃ in terris de tpali iuriſdõne eccl̃ię,& ꝑ hac.lec.facit,ꝙ ciuitas Velletren.in c.ſeq.& ciuitas Ho.de qua hic,ſit de tpali iuriſdõne eccl̃ię,& hãc lec.uꝛ hic tenere Io.An.& expreſſius d.Io.de Fano.Et ꝑ hac lec. facit, ut euitet iuriũ correctio,de ele.c.cũ ex eo,li.6.& licet hęc lec. uideat̃ colorata,tñ ſi audacia cõcedať ſalua reuerentia tantorũ patrũ, uꝛ ꝙ ñ ſit uera.Nã cũ hic dicať,ꝙ requirũt ſeptẽ teſtes,& ſit ꝯ legẽ diuinã,patet,ꝙ ẽt in foro ciuili đt obſeruari: qa ſi lex humana eſt ꝯria legi diuinę, ſeruãda eſt lex diuina in foro ẽt ſeculari,ut in c.q̃ ꝯ mores.8.di.& 11.q.3.quæ reſiſtit,& in c.Iulianus.Et finaliter omiſſa iſta lec.gl.tranſit ad quartã lec.ibi,alii,ꝙ hic uult,ꝙ in foro ſeculari ſtetur legibus,in eccl̃iaſtico ſteť huic.c.& hãc lec.uꝛ ſentire In.Ɉ.c.ꝑxi.ſed hęc lec. tollit eadẽ cã,qua tollit.ſ.proxi.in c. proxi. d.Ant.de Bu.uꝛ tenere ſecũdã lec de qua ꝑmiſi.ſ.ꝙ iſtud.c. dẽat ſeruari tã in foro ciuili,q̃ in canonico, qa loqꝛ ĩ mã peccati,qa pctm̃ mortale eſt ñ exequi uoluntatẽ rõnabilẽ defuncti.13.q.2.ultima uolũtas.uñ lex in hoc nõ ualet tãq̃ irrõnabilis & peccati nutritiua,ut in c.ſi.de pſcr.& ſi opponatur,ꝙ lex non nutrit pctm̃,qa pſumit ſubeſſe falſitatẽ,ut l.ſi.C.de fideic.rñdet ipſe,ꝙ hæc pſumptio tollit̃ ꝓbata uolũtate teſtatorũ ꝑ duos idoneos teſtes oĩ ſuſpicione carentes,ut hic bñ ꝓbatur,& 2.q.4 §.1:Titius tñ putat ipſe, ꝙ in terris imperii dẽat adiri iudex eccl̃iaſticus ꝑ uiã denũtiationis euãgelicæ,ut cõpellat hæredẽ deſiſtere a pctõ,& ſic ſeruare ultimã uoluntatẽ defuncti ꝓbatã ꝑ duos idoneos teſtes.ſ.de iud.nouit,& facit,quod ibi no.In. Ego ãt diſputionis gr̃a credo indiſtinctè,ꝙ illud.c.ſeruari dẽt,ẽt ĩ foro ſeculari.Credo tñ ñ ſufficere,ꝑut uult d.An.ꝙ ſufficiat,ꝙ ultima uolũtas ꝓbeť ꝑ duos teſtes, ut plenius.infra dicã,& ꝙ dẽat ſeruari in utroq; foro,ꝓbať. Nã leges reqrẽtes ſeptẽ teſtes in teſtamẽtis ſunt tã ꝯ ius diuinũ, q̃ ꝯ gñalem eccl̃ię cõſuetudinẽ,ut apertè dicit iſte tex. quorũ quodlibet hẽt impedire leges in ꝯriũ cõdẽdas. Nã rr̃a iuris diuini habet,in ore duorũ,uel triũ dẽt ſtare oẽ uerbũ,ut hic,& in c. licet uniuerſis,ſ.de teſti.& 2.q.4.§. 1.& Io.8.c. Et ſic dicendo,oẽ,nihil excludit.19.di.c.ſi Romanorũ,de maio.& obe. ſolitæ,& ex quo ñ diſtinxit, nec nos diſtinguere debemus. 32.q.7.q dormierit.qđ q̃dẽ ius diuinũ eſt morale. Nam inſtruit,qualiter hoĩes uiuere dẽant,ut 2.q.5.in §.1. nã pceptũ eſt,ꝙ quis ñ dẽt tenere alienũ:qđ eſt pceptum morale. Sed quia poſſet dubitari,qñ cõſtet, ꝙ eſt alienũ, datur alia rr̃a,q̃ eſt;in ore duorũ,uel triũ &c.Itẽ Chriſtus exhortabatur Iudæos,qđ dẽrẽt credere in eũ: quia de hoc cõſtabat ꝑ duos teſtes;& ſic non pt negari,ꝙ illud pceptũ ſit morale: qđ quidẽ non recipit mutationẽ,ut in c.ſi.de cõſue.& plenè.*6.di.c.ñ eſt pctm̃*.his ita, in tex.& in gl. Itẽ princeps, ẽt papa,ſi cõdit leges ꝯ ea,ꝙ dicit dñs,ñ đr cõdere leges,ſed potius cõuincit̃ errare,ut patet in c.ſunt quidã.25.q. 1. ergo tales leges nõ ſunt ſeruãdę.Nã cõſtõnes eccl̃iaſticę,ſiue ſeculares,ſi nãli iuri ꝯriæ ꝓbať, penitus ſunt excludẽdæ, ut dicit tex.in c.ſi.9 di.& qui legibus Imperatoris, quę ꝯ Dei uolũtatẽ feruntꝛ,obtẽperare nõ uult,acquirit ꝓmium grande,ut in c.1.ea.di.& in c. Iulianus,& in c.ſi dñs,& c. qui reſiſtit.11.q.3. Itẽ,ut ꝓdixi,iſtę leges ſunt ꝯ ſanctorũ patrũ ſtatuta,ut patet hic in tex.contra q̃ ẽt Romanus pontifex cõdere legẽ non pt,ut in c.ꝯ ſtatuta patrũ.25.q.1.& in c.ſi ea deſtruerem.25.q.2.

9 † Item ſunt contra generalem eccleſię conſuetudinem,& ſic ꝯ generalem ſtatum eccleſię, contra quem etiam papa uenire non poteſt,ut in c.& ſi illa.1.q.7. & no.gl.in c.per principalem.9.q.3.& in c.literas,de reſtitutio.ſpol.& generalis conſuetudo eccleſię ita obligat, ſicut & preceptum,ut in c.in his,& in c. eccleſiaſticarum.9. di.& no.gl.de pę.di.5.in ſumma.unde quemadmodũ tranſgreſſio pręcepti inducit peccatum, ut in c. quod precipitur.13.q.1.& in c.de maio.& obed. Item tranſgreſſio generalis conſuetudinis,ut in pręalle.c.in his.11. di.& conſtitutio, quę ſine peccato mortali ſeruari non põt,non tenet, ut in c.ſi.de pręſcript.nam lex debet eſſe rationabilis & iuſta,ut in c.

10 in c.erit ãt lex.4.di.†Nã,qñ ex pcepto principis ueriſimilr pſumit̃ pctm̃ futurũ tunc tali pcepto parendũ non eſt a, ut no.Inn.in c.inquiſitionis,de ſenten.exc.& ꝑ hoc c. literas, de reſti.ſpoli.in ſi.Sed iſtud facile reſultat ex legib᷒ reqrẽtibus ſeptẽ teſtes in teſtis cõdẽdis, ergo talib᷒ legib. nõ eſt parẽdũ.Nã ſæpe cõtingit,ꝙ teſtator ꝑ tpis breuitatẽ inſtituit extraneũ hæredẽ corã quatuor, aut quinq; teſtib.& qa iſta ultima uolũtas ꝑ iſtos teſtes ꝓbari ñ pt,ueniũt ſuccedẽtes ab inteſtato,q tenebũt hmõi hęreditatẽ cũ pctõ. nec excuſabit eos authoritas legũ,qa,ut not.dicit Inn.in c.qa plerique,de immu.eccleſiæ,ꝙ licet princeps ex iuſta cã poſſit ſtatuere ꝯ ius nãle,ut puta, qa dñia trãſferantur đ uno in aliũ tñ ſi in caſu,de quo agit̃ ceſſat illa cã,cõſtõ ſeruãda non eſt in foro aĩe,nec cõtẽtioſo. Sic in ꝓpoſito licet leges hoc ſtatuerint ꝑp fraudes euitãdas:tñ ſi ibi in rei ueritate ceſſat fraus, ueniẽtes ab inteſtato tuti nõ eſſent nec in foro aĩæ, nec ciuili.Nã,ut ipſe ibi dicit,cõſtões, q̃ ueniũt ꝯ ſalutem aĩæ,ſeruandæ nõ ſunt. Leges.n.in his ſacros canones imitari nõ dedignãtur, vt in.c.clerici, de iud. Nec authoritas legũ hẽt aliquẽ excuſare à pctõ: ſed neceſſaria eſt ſpecialis ca
b nonis cõceſſio,ut dicit gl.ſingularis b in c.inter hęc.33.q.2. Et ꝑ hoc.c.cũ contingat,& qđ ibi not.de iureiur.& c. quãuis,de pac.li.6.& in c.ſi.de pſcripti. Et ꝑ has rõnes dico, ꝙ iudices ſeculares poſſent cõpelli ad obſeruãtiã iſtius decre.
11 ar.in c.licet,de iureiu.li.6. †Sed ꝯ pdicta fortiter oppo. qa ſi eſſent uera indiſtinctè, ſequereť ꝙ ualeret teſtm̃ factũ corã duobus teſtib᷒, licet nõ fuerit adhibita pñtia pſbyteri parochialis,qđ eſt ꝯ hũc tex.ĩ ſi.q reqrit quo ad hoc,ut teſtm̃ nõ poſſit ipugnari,ꝙ ſit factũ corã pſbytero parochiali, & duob᷒ uel trib᷒ aliis teſtib.Sol. ꝑp iſtud ꝯriũ d.Ant.fuit hic ĩ ſingulari opi.fatẽdo ꝯriũ. nã dicit ipſe:rõ principalis,ſup qua ꝑp fundat ſe,ẽ;qa in ore duorũ,uel triũ teſtiũ,&c. & ſic dẽmus attẽdere ad rõnẽ,ſup qua fundat ſe ꝑp.Nec obſt.ſm eũ illud,qđ de pñtia parochiani dr̃? qa ĩ hoc narrat accidẽtiã facti.Nec ob.ſi diceret,ꝑut ſentit Spe.in tit.de inſt. edi. in §.cõpẽdioſè,in uer.itẽ ꝑ ius canonicũ, ꝙ iſte tex.eſt correctorius iuris ciuilis.Et iõ nõ dẽt aliquo mõ ẽt ꝑ maioritatẽ rõnis recedi à uerbis ipſius:qa dicit ipſe hoc nõ eſſe uerũ,ꝙ ſit correctorius, imò mẽs iſtius tex.declarat irrõnabilitatẽ iuris ciuilis ſp fuiſſe.Et ſic ipſe cõcludit,ꝙad validitatẽ teſti ſufficiunt duo teſtes,& ſic illa decre. nõ eſt de nouo correctoria,ſed declaratoria ſm eũ. Et ſic concludit ꝙ quo ad ualiditatẽ teſti ſufficiunt duo teſtes, ẽt ſine pſbytero parochial.†Spe.in pal.ti.de inſtr.edi. §.cõpẽdioſè, uer. itẽ ꝑ ius canonicũ,dicit, ꝙ qtũ ad legata ad pias cãs ualet teſtm̃ factũ corã duob᷒ teſtibus tm̃,ut.Ɉ.c.ꝑxi. ſed in aliis relictis nõ ad pias cãs,dicit,ꝙ reqrit̃ pſbyter cũ duob᷒ teſtib.ut hic q̃ opi.vꝛ cõiter placere doc.hic,& Archid.in.c.1.2. q.5.qa data pñtia pſbyteri, & duorũ bonorũ teſtiũ tollit̃ ſuſpicio falſitatis.Nã nõ eſt veriſimile,ꝙ pñte presbytero cõmittať falſum,ar.l.nõ ẽ ueriſimile,ff.qđ me.cau.Ɉ.de ſimo.c.nemo, &.c.ſi.de poſt.& c.deniq;,14.q.5.Et intm̃ Spe.adhęret huic opi.ꝙ ſi adeſſent tres teſtes ſine pſbytero parochiali, dicit teſtm̃ nõ ualere;fateť tñ ipſe,ꝙ ſi loco presbyteri parochia
c lis intereſſent duo c teſtes, ꝙ ualeret teſtm̃: qa dictũ duorũ teſtiũ ſp hẽt maiorẽ fidẽ,quã dictũ unius,q̃tũcunq; authorizabilis pſonę.ſ.đ teſt.c.cũ nobis,& c.licet;& hãc opinionẽ ego ſequor,qcqđ dicat d. Ant. Nã a legibus nõ eſt recedẽdũ,niſi quatenus in canonibus reperit ꝯriũ,ut in.c.1.de no. ope.nun.&.10.di.ꝑ totũ. ergo cũ nõ reperiat receſſum fore a legib᷒ in teſtis cõdẽdis, ubi pſbyter parochialis intereſt cũ duobus teſtib᷒,ergo ſtãdũ pciſè iſti text.Nec ꝑcedit, qđ dicit d.Ant.ꝙ in eo,qđ hic dr̃ de pſbytero parochiali, narratur accidẽtia facti;qa illud eſt diuinare,& tex. vꝛ expreſſe uelle ꝯriũ,cũ in cõſultatione nulla fuit facta mẽtio de ꝑ-
3. ſbytero parochiali †, & ꝑ ſubauditiões & ſuppletiones nõ dẽmus inducere correctiõnẽ iuris,ut no.in c.cupiẽtes,in.§. qđ ſi ꝑ.20.de ele.li.6.in gl.Nec ob.ꝙ ipſe dicit, ꝙ rõ principalis,ſup qua ſe fundat ꝑp, ẽ ꝙ ĩ ore duorũ uel triũ &c.qa rñdeo, ꝙ illa authoritas nõ fuit inducta ad cõfirmationẽ eius qđ ꝑp poſteà ſtatuit in ſi. de pſbytero parochiali, ſed potius ad exaggerãdũ & aggrauãdũ rigorẽ iuris ciuilis;quaſi uoluerit hic ꝑp dicere,ꝙ cũ reg. iuris diuini habeat,ꝙ ĩ ore duorũ &c. ualdè abſurdũ vꝛ, ꝙ ius ciuile reqrat 7.teſtes. Nã intm̃ deuiãdo a iure diuino vꝛ tollere, nõ modo rare ipm̃ ius diuinũ. Nã ſanguinẽ elicit, q nimis emũgit,ut in c. niſi cũ pridẽ, de renũ.& 4. di. deniq; & reprobato rigore iuris ciuilis ꝑp uolẽs ꝓuidere falſitati ſtatuit, ꝙ teſtã dẽant fieri corã pſbytero parochiali,& duobus uel aliis tribus teſtibus. Et ſic iſta rõ, ſuper qua fundat ſe ꝑp in ſi.nõ ob.& iſtũ puto uerũ fore intellm̃ huius decre.& ꝑ hoc facit.c.ſeq.ubi ꝑp loquẽdo de relictis ad pias cãs,ut in eis aliquid ſpãle ſtatuereť, nullã mẽtionẽ fecit đ pbytero parochiali,vñ ſi uoluiſſet hoc ſubiicere,bñ ſciuiſſet, ar.c.ad audiẽtiã, đ deci.Itẽ qa ſi uellemus illã regulã,in ore duorũ,&c. ita ruditer intelligere, ꝑut iacet,ſequereť, ꝙ nũquã reqrerẽtur plures, quam duo teſtes;qđ eſt falſum ẽt de iure canonico,ut apte dicit.in.c.licet uni uer ſi,ſ.de teſti.ubi dicit,ꝙ qđã ſunt cauſæ, q̃ requirũt plures,q̃ duos teſtes,& ꝑ hoc.2. q.4.c.pſul.†Sed hoc tenendo oſtẽſt pdi-
4 cta:qa ꝑp in fine nõ poterat ſtatuere ꝯ ius diuinũ, & ſtatuta patrũ, & ꝯ ſtatũ gñale eccleſiæ,ut.ſ. plene dixi. Ad iſtud rñdeo, ꝙ iſta regula iuris diuini loquit̃ gñr. Et idẽ dico de uniuerſali cõſuetudine eccleſiæ.Vñ 1᷒ poſitiuũ ſuperueniẽs hẽt limitare & diſtinguere,ut aliæ regulæ iuris diuini melius obſerueneť, ut no. in.c. q̃ in eccleſiarũ,ſ.de cõſti.& in.c.ſi.de cõſue.& ꝓbatur in c.& ſi qõnes,in ſi.Ɉ.de ſimo. & đ cõuer.cõin.ex publico. Nã rr̃a iuris diuini hẽt,ꝙ qs nõ dẽt detinere aliena, & ꝙ pctm̃ puniať.ſed ꝑp falſitatẽ, quæ poſſet cõmitti in teſtis,ſi tm̃ adhiberẽt duo teſtes, ſępe & ſæpius cõmittereť in iſtã regulam iuris diuini;iõ ꝑp,ut illa rr̃a meli᷒ ſeruareť,& ut pctm̃ facili᷒ euitareť,reſtringit illã rr̃am in ore duorũ,&c.ut nõ hẽat locũ in teſtis. nec ꝑp hoc dr̃ uenire ꝯ ius diuinũ, cũ hoc ſtatuerit ad cõſeruationẽ iuris diuini, ut.ſ. nec multũ deuiat a rr̃a ꝑut deuiat ius ciuile reqrẽdo.7.teſtes.Et ꝑ hoc do optimũ ſimile in pſcriptione. Nã rr̃a iuris nãlis hẽt, neminẽ locupletari debere cũ aliena iactura,ut in rr̃a,locupletari,de reg.iur.li.6.& tñ quis ꝑ pſcri-
d ptionẽ locupletať cũ aliena iactura, nec ꝑp hoc præſcriptio dr̃ eſſe ꝯ ius nãle d,ut ſubtiliter no.Io.And.in rr̃a;poſſeſſor, de reg.iur.in Mercu.qa licet uideať, ꝙ pſcriptio ſit ꝯ illã nãle ęqtatẽ,de qua.ſ.tñ qa eſt inducta tm̃, ut ſ.ruentur alię rr̃ę iuris

ZACHAR.I. Tali præcepto parendũ non eſt. Adde. ꝙ nec hoc caſu parendũ eſſet præceptis Papæ,ut notaui plenè in.c.canonũ ſtatuta.ij.in apoſt.in ver.omnẽ creaturã,poſt alios.ſ.de conſti.& Iacoreb.in.l.prohibitum,nu.i.& ibi in apoſ.Celſi.C.de iur.fiſ.li.x.

SEB. SAPIA. Parendum nõ eſt.uide Abba.in c.ſacris.Ɉ.qđ met.cã.& hæc declara, vt per eundẽ. in. c. non magno.Ɉ.ne cleri.vel mo.vbi vult, quòd quando Princeps præcipit aliquid, quod eſt de ſe malũ,parẽdum eſt, ſi priceps poteſt tollere illud malum; ſecus,ſi nõ poteſt.

SEB. SAPIA. Gl. ſingula.reputatur etiã ſing.per Ro.in aut. ſimiliter,i.xxxiiij.ſpãli piæ cauſæ.C. ad.l. fal. & per alios, quos refert dom. Iaſ.i. l. ut vim co. v.ff.de iuſt. & iur. & Feli.in.c. quæ ĩ eccleſiarũ,co.iiii. ver. ex quo ſequitur.ſ.de conſtitu. Et idem firmat ipſe Panor. ſ. eo. c.in lec. & Imo.& Ioã. Cal. in conſi. viii.poſito ſub ru. de teſta.inc. teſtator in loco de temporali iuriſdictione eccleſiæ,& c.Io an.fab.in.l.ſi vnus C.de teſta.Lu.Ro. in repe.auth.ſimiliter,C.ad.l.falci. in xxxiiij.ſpeciali piæ cauſæ inter ultimas uoluntates. dom. Alex. in cõſil.cclxxxij. inci. ponderatis his q in themate narrantur i. vi.&.vli. col.& i cõſi.dlxxx viij. incip.uiſo ac diligenter conſiderato themate, i v.col.ad ſi.& ſeq. licet Imol. nõ ſit auſus iſtud firmare in.l.nemo põt ff.de le.i. per fundamentum,cui reſpondet do. Alex. in loco præalleg. & dicit do. Anto. hic, ꝙ hęc. opin. Spec. ſeruatur in practica.

Adde tu videndũ Cal. cõſ. xxvi. hoc ti.Io.de Ana. conſi.lvii.

SEB. SAPIA. Contra ius naturale.Vide.gl.in.c. ius naturale.i.diſtinct. quæ ponit regulam generale,ꝙ ſubſiſtente ratione lex poteſt inducere rigorẽ eõ.

nális, quę hńt, ꝙ negligẽtia puniat̃, & ꝙ finis litib⁹ ĩponat̃, non dr̃ eſſe ꝯ ius nãle, ſed dr̃ ius nãle potius, cũ fuerit inducta ad cõſeruationẽ iuris nãlis. Vñ eadẽ res nõ dẽt parere ꝯrios effectus, ut in c. maiores, de baptiſ. Sed tũc obſ. ꝙ ſi ƥdicta ſunt uera, ius ciuile reqrẽs ſeptẽ teſtes, nõ dẽt reprobari, cũ ueniat ad cõſeruationẽ alterius iuris reſpũ iuris diuini, ut, ſ̃. dixi ex eo, ꝙ ius ciuile tm̃ deuiando nõ uidebat̃ limitare, ſed potius ipſam legẽ diuinam tollere, ut. ſ̃. dixi, quod nõ facit ius cano-
15 nicũ. † Itẽ ẽt nõ euitat̃ ꝑꝑ hoc: imò poti⁹ pctm̃ cõmittit̃: qa, ut ſ̃. dixi, ſæpe uenientes ab inteſtato ꝑꝑ min⁹ ſolẽne teſtm̃ detinerẽt hæreditatẽ cũ pctõ, & ſic ueniremus ꝯ oẽs rl̃as iuris diuini. Nã nõ dẽt ita de facili ƥſũmi falſitas, vbi ad minus ſunt
16 quatuor teſtes, † cũ ƥƥ, q ſuperiorẽ ñ hẽt poſſet cõuinci duob⁹ teſtib⁹, vt no. gl ĩ c. ƥſul.[a] 2. q. 4. Nec ob. ſi diceret̃, ꝙ ẽt de iuř canonico ẽ dare caſum, ubi reqrunt̃. 72. teſtes, ut qñ agit̃ ꝯ epm̃ cardinalẽ, ut hr̃ ĩ ƥal. c. ƥſul. qa dico, ꝙ ille tex. intelligit̃, qñ teſtes non ſunt oĩ exceptione maiores: ſecus aũt, ſi eſſent laudabilis uitę, qa tũc ſufficerent duo teſtes, ut dicit Gratianus in c. fi, ea. cã & qõ. Et ꝓ ƥdictis facit, qđ in ſiři hẽm⁹ in ƥſcriptione. Nã ius ciuile, adinuenit ƥſcriptionẽ tã cũ bona fide, quã cũ mala fide, ut patet. 16. q. 3. in c. placuit, §. põt, ut ĩponeret̃ finis litib⁹, & ut negligẽtia puniret̃. Ius aũt canonicũ ſuꝑueniẽs approbauit ƥſcriptionẽ, quaten⁹ erit ſine pctõ, & reprobauit rigorẽ iuris ciuilis. qa reprobauit ƥſcriptionẽ cũ mala fide, ut in c. fi. de ƥſcri. Sic facit hic ƥƥ. nã reprobauit rigorẽ iuris ciuilis, quatenus exigebat ſe[...] teſtes, & approbauit cãm motiuã iuris ciuilis, & ob hanc cãm motiuã obſeruãdã ſtatuit, ꝙ in teſtis ultra duos teſtes intereſſet ƥſbyter parochialis; ꝓ hoc ẽt facit in ſimili. Nã rl̃a iuris diuini licet hẽat: ñ occides, &c. ius tñ ciuile certo caſu dedit marito ptãtẽ vxorẽ in adulterio repertã occidẽdi, & ſic illa rl̃a iuris diuini reſtringebat̃. Ius uerò canonicũ ſuꝑueniẽs illũ rigorẽ iuris ciuilis abſtulit, ut in c. inter hęc, & c. admonere, 33. q 2. ſed uolens ꝓuidere maritis, ſtatuit ꝙ vxores peccãtes hẽrẽt mariti ptãtẽ ligãdi, & eas moderatè corrigẽdi, ut. 7 qõ. 1. ſicut. 33. 2. c. placuit. Ita in ꝓpoſito ƥƥ ĩprobauit rigorẽ iuris ciuilis, quaten⁹ in teſtis exigebat ſeptẽ teſtes, & ꝓuidet falſitati ſtatuendo, ꝙ adhiberet̃ ƥſentia pręsbyter parochialis. † Et ex iſtis duas concluſiones elicio. Prima concluſio, ꝙ teſtm̃ corã duobus teſtib. & ƥſbytero parochiali, ſeu corã quatuor teſtib⁹ ſine ƥſenti a ƥſbyteri, ẽt nõ ad pias cãs cõditũ, ñedũ in foro canonico, ſed ẽt ĩ foro ciuili roboris obtinet firmitatẽ. Ex quo ĩfertur corollariũ, ꝙ iura ciuilia ſeptem, uel quinq; teſtes in teſtamẽtis de neceſſitate exigẽtia, hodiè locũ ſibi minimè uendicãt. Secũda cõcluſio, ꝙ licet ualeat teſtm̃ corã duob⁹ teſtibus ad pias cãs cõditum:

in aliis tñ ſi defuit parochialis ƥſbyteri pñtia, licet duo, ut tres teſtes adhibiti fuerint, nedũ ĩ fo. ciuili, ſed ẽt canonico ĩpugnari ƥt. Ex quo infert̃ corollariũ, ꝙ ad ualiditatẽ teſti nõ ſufficit, ꝙ adhibeant̃ duo teſtes cũ uno ƥſbytero, niſi iſte
18 ƥſbyter ſit ꝓprius ſacerdos parochialis. † Venio ad qõnes. Et primo quæro, nũqd ſi legat̃ res aliena ſciẽter poſſit de iure canonico peti illius rei æſtimatio? & primò vr̃, ꝙ nõ per capitulũ, filius, ſ̃. e. Sol. In hoc uariæ ſunt opiniones, & uariis modis illud capitulũ intelligit̃. Nã gl. finalis ibi poſuit duas lecturas ad iſtũ text. Et prima lectura eſt, ꝙ illud capitulũ intelligit̃ de benignitate canonica, ut ſic nõ poſſit peti ęſtimatio, licet de iure ciuili ſecus ſit. do. Ant. hic illã lecturã ĩpugnat, aſſerẽs illã nõ elici ex tex. qa nõ facit mentionẽ de rigore, uel de æquitate. Sed ſalua pace d. Ant. dico, ꝙ illa lectura optime colligit̃ ex tex. illo, ut apparet ꝑ iſta uerba: *ſed quia lege Dei uiuis, non autem lege ſeculi &c.* & ſic uoluit imitari ęquitatẽ ꝯ rigorẽ iuris ciuilis, & cãm, quare. j̃. ĩ reaſſumptione iſtius lecturę pleni⁹ dicã. Secunda lectura eſt, ꝙ poſſit peti, ęſtimatio, ſ̃m qđ de iure ciuili cauet̃. Ad illum tex. rñdet̃, ꝙ ibi ſolũ ꝓhibet̃, ne alienares dẽat̃: nõ ãt, ꝙ nõ poſſit peti ęſtimatio: ſed iſta lectura nõ ꝓcedit, qa ſ̃m hoc nulla eẽt dr̃ia inter ius ciuile & ius canonicum: tñ text. uoluit denotare diuerſitatẽ inter iſta duo iura. Et hãc vr̃ tenere Hoſ. dicit tñ, ꝙ ſi hęres nimis grauaret̃ totũ ƥtiũ ſoluẽdo, ẽt nõ dẽt illud cũ intolerabili ſuo grauamine extorqueri, quod faceret de iure ciuili, & ſolũ hunc legis rigorẽ intẽdit hic tẽperare papa; ad hoc de cẽſi. c. licet, & c. ex parte. 17 q. 4. c. fi. de re. iu. locupletari, li. 6. & dicit ſic intelligẽdũ, qđ no. in ſumma, eo. ti. uer. ad qd heres. Sed illa lectura nõ vr̃ ꝓcedere, ut ex. j̃. dicẽdis apparebit. Nec ob. qđ dicit Hoſt. ꝙ hic papa uoluit tẽperare rigorẽ iuris ciuilis, ꝑ qđ hęres nimiũ grauat̃, qa hoc eſt diuinare ad iſtũ text. & diuinare nõ dẽmus, ut eccl. bñfi. c. 1. Itẽ ꝑ ſubauditionis ſuppletionẽ nõ dẽmus inducere iuris correctionẽ, ut no. in c. cupiẽtes, in §. qđ ꝑ. 20. de ele. li. 6. in gl. Tertiã lecturã poſuit ibi Inn. & Io. gl. in c. ſi eps. 12. q. 5. dicentes, ꝙ illud capl̃m ꝓcedit, qñ legat̃ res eccleſię. Nã tũc nõ ualet legatũ quo ad rẽ, nec quo ad æſtimationẽ. Et eſt rõ, qa cũ difficultate alienat̃. 10. q. 2, c. *ea em̃*. §. hoc ius, & 2. q. 2. c. ſine exceptione, ſicut dr̃ in ƥdiis Cæſaris, ut. l. apud Iulianũ. §. fi. ff. de le. 1. vñ ſi hoc priuilegiũ hẽt res Cæſaris, multò fortius res eccleſiæ, in quarũ alienatione magna difficultas, eſt, ut. ſ̃. dixi. Itẽ legari non pñt ea, quę cõib. uſib⁹ deputata ſunt, ut ƥal. l. apud Iulianũ, in. §. nõ ſolũ. ſed res eccleſiæ ſunt hmõi, ut in c. rõ nulla permittit, ſ̃. de ƥbẽ. & in c. uidẽtes. 12. q. 1. ergo, &c. Itẽ, qa rerũ eccleſiæ nõ eſt cõmercium inter laicos. 12. q. 2. c. nõ liceat. Et ad illũ tex. ibi. *lege dei uiuis &c.* rñdet ſatis retorquẽdo, ut dicam⁹, ꝙ res ecclę ñ ſunt cenſendę, ſicut alie res ſeculi. Hãc lecturã ĩpugnat Hoſ. dicẽs, ꝙ ẽt ubi legat̃ res ecclię, ualet legatũ quo ad hoc, ꝙ dẽat̃ æſtimatio. dũ tñ illa res ſit in cõmercio nr̃o. Et puto, qđ ꝑ iſta uerba uoluerit excludere rẽ ſacrã: qa ſi res ſacra legaret̃, nõ deberet̃ ei⁹ ęſtimatio, cũ nullo mõ ſit ĩ cõmercio nr̃o, ut ĩ rl̃a, ſemel Deo dicatũ, đ regulis iu. li. 6. & ĩſtit. đ inuti. ſtip. §. 1. Idẽ ẽt dicit, & tenet d. Ant. dicẽs, ꝙ licet ſit difficilis alienatio rei eccleſiaſticæ, nõ tñ adeo, ꝙ reputet̃ ĩpoſſibilis, qđ reqrit lex, dicẽs legatũ ñ ualere de talibus, ſicut ſi legat̃ res Cæſaris tunc. n. nõ dẽtur nec legatũ, nec æſtimatio: qa de talib⁹ nõ eſt cõmerciũ, niſi iuſſu Principis; & ſic eſt tãta difficultas, ꝙ reputat̃ ĩpoſſibis. † Nã qđ ꝑ principẽ tm̃ ƥt explicari,[b] dr̃ ĩpoſſibile, ut not. gl.
19 ff. de uerborũ obliga. cõtinuus. §. cũ qs, & Din. in dicta rl̃a,
b ſemel Deo, li. 6. nõ ãt ſic eſt in rebus eccleſiæ: qa pñt alienari ſine cõſenſu Principis ĩminẽte utilitate, ut. 12. q. 2. c. ſine exceptiõe; & ſic nõ cõſiſtit alienatio in ptãte unius tm̃. Itẽ dico, ꝙ ẽt ſi uerũ eſſet dictũ Inn. ꝙ ſi legat̃ res eccleſię, non debet̃ ęſtimatio, ſicut dr̃ in prędiis Cęſaris; ñ tñ eẽt ſatisfactũ illi tex. Nã ſ̃m Inn. nulla eẽt dr̃ia inter canonicũ & ius ciuile: qa idẽ de iure ciuili, & tñ tex. ut. ſ̃. dixi, uoluit denotare

tra naturalem æquitatẽ. uide Abba. in ru. de ƥſcriptio. uide ẽt Fel. & Io. Fr. Balbũ in trac. ƥſc. in. 1. ƥte principali. q. 5. ubi late. Ant. Fran.

a In cap. præſul. Dicas circa hoc, quot teſtibus papa cõuincatur, ꝙ papa ñ iudicat̃ ab aliquo, niſi ſit hæreticus qa tũc ƥt dãnari ꝑ cõciliũ, corã quo ƥt accuſari, 21. di. inferior, uer. huic liqdo, & 2. q. 7. c. nos ſi incõp. §. itẽ cũ Balaã. no. Arch. in c. fidei fauorem de hære. li. 6. & hr̃ ꝑ do. Car. in c. licet, de ele. & ĩ cle. 2. in. §. nũtii, ad fi. de hære. ubi ẽt dicit d. Car. ꝙ quia cõciliũ nõ ƥt ita facile cõgregari, poterit papa per ſucceſſorẽ dãnari de hæreſi, cũ non hẽat ſuperiorẽ, niſi cõciliũ, ut ĩ d. c. licet, de elec. & in. c. ſi papa, di. 40. qbus aũt ꝓbõnib⁹ ipſe papa cõuincatur, aut ex quot teſtibus, uide q̃ hñr in c. Adrianus. 63. di. & ꝑ B. Tho. 2. 2. q. c. art. 1. & ĩ. 4. di. 25. uer. ad tertium ſic ꝓceditur, & ꝑ d. Bar. in cle. 1. de ſũ. tri. & fi. cath. Et adde ꝙ papa hæreticus nõ hẽt locũ nec nomen inter alios ſummos põtifices, ut per gl. ĩ c. Anaſtaſi⁹. 19. di. Et an papa poſſit condemnari de hæreſi poſt mortem, uide Arch. in. c. fidei fauorem, de hære. libr. 6 & per Ioa. And. poſt Hoſtien. in c. propoſuit, de conceſ. prælat. & ſi papa accuſatus de hæreſi uellet ſe purgare, quot teſtes requirantur, uide tex. 2. q. 5. omnibus, qui uidetur dicere, ꝙ ſunt neceſſarii. 12. teſtes tamen Damaſus accuſatus de adulterio cum. 42. teſtibus ſe purgauit.

b SEBA. SAPI. Explicari. quõ hoc ꝓcedat declarat Pet. đ Ancha.

tare diuerſitatem. d. Ant. ſimplr̃ inhęret opi. Io. & Inn. dicẽs, ꝙ inter ius ciuile & ius canonicũ nulla eſt dr̃ia in hoc caſu. Et ad iſtũ tex. q ur̃ uelle facere dr̃iã, rñdet, ꝙ fuit allegatio ꝑtis. Illud dictũ iudicio meo nõ ꝓcẽdit. Nã ibi papa loquit̃ Epõ dicẽdo, qa l. Dei uiuis, &c. & ſic nõ ſunt uerba ꝑtis. Itẽ ꝑ iſta uerba, ut patet ex dictiõe, qa papa uoluit reddere rõnẽ ſuæ diffinitiõis, & ideo nõ placet. Itẽ qa diuinat & diuinare nõ debemus, ut in c. ut noſtrũ, ut eccl̃iaſtica bñfi cia. Quartã lecturã poſuit idẽ dñs Ant. dicens ꝙ illud c. ꝓcedit, qñ res eccleſię unius legat̃ alteri eccleſiæ, qa tũc non debet̃ legatũ, ẽt quo ad æſtimationẽ. & eſt rõ, qa eccleſia ñ dẽt ſe immiſcere lucris odioſis, decimaſeptima. q. 4. c. q cũ q;. Et ꝓ hoc inducit literã, q̃ loquit̃ Epõ, ibi: *lege Dei uiuis*, ſ. tu Epe. Sed hęc lec. nõ procedit, quatenus reſtringit illum tex. qñ legat̃ res unius eccleſiæ alteri eccleſię. Nã ĩ hoc narrat̃ factũ, prout accidit, ut patet ĩ litera, & rõ, ſuꝑ qua ſe fundat papa, hẽt locũ nedũ in eccleſia, ſed ẽt in quibuſcũq; ſu-
20 biectis eccleſiaſticę iuriſdõni, ut j̃. dicã. † Quintã lec. poſuit Bal. in quadã ſua repetitiõe, ut ipſe ponit in l. 1. C. de ſacr. ſan. eccl. quã ſequũt̃ aliq moderni, ut dicat̃, ꝙ illud capitulũ procedit, qñ eccleſię ſit legatũ rei alienæ ignorãter. Nam tũc de iure ciuili debet̃ æſtimatio, ſicut qñ legat̃ ꝯiũctæ ꝑſonę ẽt ignorãter, qa ualet, ut C. de leg. l cũ rẽ alienã. eccl̃ia dr̃ eſſe cõiuncta ꝑſona, & pro hoc facit c. ſi qs iraſcit̃. 13. q. 2. & c. q abſtulerit. 12. q. 2. ubi dicit tex. ꝙ eccleſia ẽ mater noſtra, ſed de benignitate canonica nõ debet̃ ibi, & ſic procedit tex. uolẽs denotare iſtã diuerſitatẽ ĩter iſta duo iura. & licet iſta lectura uideat̃ colorata, tñ tollit̃ duab. rõnib. efficacib. Et prima ſit illa, qa. l. cũ rẽ alienã, C. de leg. intelligit̃ de cõiũctis rõne ſanguinis, nõ aũt de eccleſia licet largo mõ dicat̃ cõiuncta ꝑſona, ut ſentit gl. in ƥall. c. filius, & expſſius no. ibi d. Ant. No. ꝑ doc. in c. nõnulli, de reſcr. ubi ſentiunt, ꝙ iura permittẽtia aliquid cõiũctis, intelligunt̃ de cõiũctis rõne ſanguinis, ñ aũt de cõiunctiõe accidẽtali & ficta, & tñ tex. in ƥall. c. filius, habuit pro indubitato, ꝙ de iure ciuili in illo caſu deberet̃ ęſtimatio. Secũda rõ efficacior eſt, qa illa rõ, q̃ inducit, uel mouet legẽ ad ſtatuendũ, ꝙ ſi legat̃ res aliena cõiũctæ ꝑſonę ẽt ignorãter, eadẽ rõ eſt, qñ legatur ignorãter aliis legatariis, ꝙ deberet̃ ęſtimatio. Eadẽ ratio mouet legẽ ad ſtatuẽdũ gñaliter, ꝙ ſi legat̃ ſciẽter cuicũq;, debet̃ ęſtimatio, Nã rõ deciſionis in utroq; caſu eſt ƥſumpta uolũtas teſtatoris. ſed qua rõne nõ debet̃ legatũ eccleſię nec eius æſtimatio debet̃, qñ ignorãter. eadẽ rõne qñ legatũ ſit ſcienter. Nã ubi eſt eadẽ rõ, idẽ ius dẽt eſſe, ut in c. trãſlata, de conſtõnib. & c. cũ dilecta, de cõfirmatio. util. uel inu. cum ſimili. Qua ꝑꝑ ego indiſtinctè adhęreo primæ lecturæ q̃ ƥmiſi, q̃ ſentit glo. ibi, licet nõ clarè, ut dicam⁹, ꝙ illud. c. procedit de æquitate canonica, & ꝙ dẽat ſ̃uari in foro eccleſiaſtico. Nã ſ̃m rõnem expſſam eſt quilibet text. intelligend⁹, ut in c. intelligẽtia, & c. ƥterea, de uer. ſig. & facit qđ no. Cy. in rl̃a fi. de reg. iur. li. 6. Sed iſta rõ, q̃ ibi exprimit̃, habet locum in quocunq; ſubiecto eccleſiaſticę iuriſdõi, &c. Nã ibi dr̃, ꝙ ideo non debet ęſtimatio peti, quia l. Dei debebat uiuere ille Eps, nõ aũt l. ſeculi. Et intelligit̃, l. Dei. i. l. diuina & canonica. Nã lex canonica dr̃ lex Dei, ut in c. qualiter & qñ, el. 2. de accu. & in c. nimis, de iureiu. ſ̃m quas leges debent uiuere oẽs ſubiecti eccleſiaſticę iuriſdõni, ut in c. ſi duo, de app. & c. 1. & quaſi ꝑ totum. 4. di. Et hãc diuerſitatẽ inter ius canonicũ & ius ciuile aptè uoluit iſte tex. dum dicit, ꝙ leges ſeculi habeat, ut hęres ad ſoluẽdum cogat̃, ſi eius author rẽ legauerit alienã, ſed quia l. Dei uiuis, ñ autẽ l. ſeculi, & c. Et ſic aptè uoluit facere dr̃iam quo ad ſoluẽdũ ęſtimationẽ legati. Et ꝙ aliud ſit de iure canonico, aliud de iure ciuili, tenet Acc. in l. cũ rẽ alienã, C. de leg. & põt eſſe rõ. Nã ꝙ debeat̃ legatũ uel æſtimatio, hoc procedit ex tacita uolũtate teſtatoris, ñ ãt ex expſſa. uñ, ſi eccleſia permitteret, ꝙ poſſet peti legatũ, uel eius ęſtimatio ab hęrede inuito, ſaltẽ, quo ad uulgi opinionẽ, ur̃ inhiare lucris odioſis &

tꝑalib. a quib. abſtinendum eſt, ut in c. fi. 18. q. 4. ubi dicit Auguſti. Qui uult exhęredato filio hæredẽ facere eccleſiã, alium q̃rat, q̃ Auguſt. Imò Deo propitio neminem inueniet, & pro hoc optimus tex. in ca. ex parte, de cenſi. in fi. ubi propter iſtã rationem, ſi eccleſię ad diuerſas mẽſuras ſolui ſolet, liberat̃ ſoluens ad minorem, qa a iu. eccleſia. benignius ſunt exigẽda, ne tãq̃ exactores uideant̃ lucris tꝑalib. inhiare. Et licet rõ neceſſario cõcludẽs reddi non poſſet, ſufficit tñ ita ſcriptũ eſſe. 6 q. 3. ſcriptũ. Ex iſtis omnib. talẽ elicio cõcluſionẽ. Legatũ rei alienę ignorãter, ſiue ſcienter factũ, de iure canonico nõ de-
21 bet̃, nec eius æſtimatio. † Secundo principaliter q̃ro, nunquid clericus poſſit teſtari de reb. tã propriis, q̃ de fructib. ſui beneficii?[a] Solutio. de bonis propriis non eſt dubium, quin teſtari poſſit, ut in c. 1. đ teſta. & 12. q. 5. c. 1. & c. ſi Eps, & quaſi per totum. De fructibus autem ſui beneficii[b] ſunt opiniones. Nam aliquę gloſſ. uident̃ uelle, ꝙ clerici cõparent̃ uſuariis, aliquę quòd comparentur uſusfructuariis. gloſſ. in cap. duo ſunt. 12. q. 1. dicit, quòd clerici ſunt domini fructuum collectorũ, & ſubiicit, quòd licet proprietas fructuum ipſorum ſit, tamen in morte non poſſunt eam alicui largiri ratiõe teſtamenti, ſed intuitu eleemoſinæ ſic, ut in ca. quia nos, ſ̃. eo. titu. & ca. ad hæc, ſicut hæres quili-
b bet, & ſic dominus rerum quaſi ꝑ fideicõmiſſum reſtituere tenet̃, alii tñ nihil poſſunt alienare, ff. ad Treb. l. deducta, §. ulti. & l. quidã §. ſi quis. Et glo. uulgaris in ca. præſenti, de offi. ordi. lib. 6. diſtinguit inter clericum habentem adminiſtrationẽ, & non habentem, dicens ꝙ clericus adminiſtrationem habens, quandiu uiuit, & ſanus eſt põt donare, moderate tñ, ut in c. cęterum, de don. cõparat eum uſufructuario, quia eius ius morte finitur, ſicut uſufructuarii, ut in c. fi. de pecu. clem. & ſ̃. de dona. conſultationib. & ſ̃. de pigno. capi. ultim. Poteſt ergo, dum uiuit. uoluntatẽ ſuam facere, dummodo donet moderate. cum autem incipit infirmari, comparatur uſuario, & ita nihil habet, niſi uſum, eleemoſinam tamen facere poteſt, ſed teſtari non, ut in c. cum in officiis, & ca. ad hæc, cum ſi. ſ̃. eo. titu. Si uerò clericus ſit non habens adminiſtrationem, ſed perſonaliter & ſimpliciter beneficiatus, & in uita & in morte comparatur uſufructuario quantum ad faciendum fructus ſuos, & de ipſis poteſt teſtari ſecundum illam. Et refert iſtam opi. tenere Hoſtie. & Bart. ꝙ generalis conſuetudo eam approbat, & dicit quòd iſta opi. ſatis probatur in cap. requiſiſti, in §. illud. infra, e. tit. Et pro hac parte optime facit text. & quod ibi not. gloſſ. in capi. fina. de pigno. & in capitulo unico, de cle. non reſi. libr. 6. ubi dicitur probari. quòd canonicus facit fructus ſuos. In contrarium facit, quod not. gloſſ. in capitul. finali. de pigno. & in capitu. quia not. ſ̃. eodem, &

in regula, ſemel de regu. iur. in. vi uidelicet ut procedat in his, quæ cõcedi non ſolẽt per Principem, alias ſecus; & hoc tenet Pau. de Caſ. Are. & Alexã. in d. l. continuus. §. cũquis, ff. de uer. ob & ad hanc regulam uide Gemi. in. c. gratia, in fi. de reſcr. in. vj.

Sui beneficij. Adde. d. Car. conſi. lxxix. Ioann. de Ana. conſi. lxxxvij. An autem clericus, qui habet priuilegium teſtãdi de fructibus beneficii, moriens illos trãſmittat ad hæredes, uide do. de. Ro. deci. cccccix. in antiquis hoc. tit.

ZACHA.
Adde ꝙ notaui in apoſt. ad iſtum in rub. ſ̃. de pec. cler. nu. 3. in apo. ĩ uer. q̃ mihi plus placet.

SEB. SAPI
b Sui beneficii. An clericus faciat fructus beneficii ſuos uide not. per Fely. i. c. de quarta col. xi. uerſ. faciunt poſtremo prædicta. ſ̃. de præſcri. ubi tangit, an faciat fructus ſuos, quando eſt dignus priuatione ante, quã priuetur.

in c.ſi qs ſanè,de pecu.cleri.& i c. cū oli, a
de reru pmu.In qb.locis indiſtinctè di-
cit,ꝙ clericus eſt tm̄ uſuarius, qa debent
eſſe cōtenti uictu & ueſtitu,nec de bonis
eccleſię ualēt cōdere teſtm̄. Ad idē facit
qđ no.Io.An.in c.res eccleſię 12.q.1.ubi
dicit, ꝙ de bonis eccleſię illud ſolum eſt
clericorū,qđ pbabili rōne cōſummunt.
Vn̄ infert,ꝙ ſi clericus emit equū đbonis
eccleſiæ,ꝙ ille nō eſt ſuus,ſed eccłię.Idē
uř tenere Inn.in c.cū in officiis,ſ.eo. ubi
dicit, ꝙ uarias & delicatas expenſas det
iudex deducere ſup bonis clerici : ſolas
aūt expenſas approbabit iudex de bonis
eccłię, q factę ſunt in eleemoſinā paupe
rū,uel in redēptionē captiuorū,uel in ho
ſpitale, uel alias pias cās,12.q.2.c.aurum
hēt & c.gloria Epi,cū ſi,& no.in c. inde-
corū,de eta.& qual.un̄ dicit Hiero.ut hř
44.diſt.in prin.Sacerdos de altari uiuere
nō luxuriari ꝗrat.un̄ dicit ibi gl. ꝙ cleri-
cus tm̄ neceſſaria hře debet ab eccleſia:&
illa neceſſitas arctař ad uictum,& ueſtitū
ut in c.Eps.12.q.1.un̄ dicit Arch.quē ſe-
qtur Io.de Lig.in cle.gratiæ,de reſcri. ꝙ
ſi clericus ultra debitū aliqd expendit de
bonis eccleſię,ꝙ tenet ad reſtōnē.Et pro
pdictis optimè facit tex.in c.Epi.12.q.1.
ubi dicit, ꝙ quicquid de puiſiōe eccleſię
fuerit,ſiue de agris,ſiue de fructib.ſiue de
oblatiōib.ꝙ oīa debent cōſeruari eccłiæ,
& ꝙ ſi Eps aliter pſumpſerit,poterit de-
poni.Simile hř in c.Eps.x.q.2.Vn̄ dicic ō
ſueuit,ꝙ acquiſita de bonis eccleſię pt ec
cleſia uēdicare.12.q.4.c.ſacerdos. & qō.
ult.c.fixū,ar.ea.cā.q.2.c.apřicos,in fi.ubi
de hoc.& patet in eo.qđ leg.& not.ſ. de
pecu.cle.c.inquirēdū,& p pdictis facit.c.
clericus,& c.duo ſunt gña.12.q.1.& c.qa
tua,in fi.& in hāc ptē inclinat Arch.in c.
ſtatutū,in §.aſſeſſorē,de reſcri.li.6.& Io.
de Lig.in cle.gratię,eo.ti.Et hāc partem
ego amplector, tū pp ſuperius alle. tum
pter ſtatim allegāda.un̄ eſt tex. in c. 1.
12.q.3.ubi indiſtinctè de quolibet cleri-
co.dicit, ꝙ qcūq; acquiſiuerit de bonis ec
cleſię,dēt cōferre eccleſię,alias punit , ut
ibi no.Nā ſi facerēt fruct⁹ ſuos,nō uideo
quare de illis fructib. non pn̄t ſibi emere
pdia,& pro hoc tex.in §.fi.cū.c.ſeq.12.q.
1.ubi expſſè hř de clerico nō habēte ad-
miniſtratiōnē,& dř ibi,ꝙ pbēda aſſignař
canonico,ut ipſe ſibi ex illa neceſſaria p-
cipiat,& ſi qua ſuis neceſſitatib.ſup ſunt,
in cōes uſus eccłiæ expēdat. Similis tex.
hř in c.Eps.§.his ita rńdetur.14.q.1. ubi
dicit aptè,ꝙ canonicus utiř reb. eccleſiæ
nō tanq̄ ſuis,ſed tanq̄ ad diſpenſandū ſi-
bi creditis,quia ipſe in reb. eccleſiæ eſt p
curator,& pro hac parte bo.tex.in c.uidē
tes.12.q.1.ubi dř,ꝙ ideo bona ſunt reſer
uata eccleſiæ,nec uēdunť,prout olim fie
bat,ut ex reditib.& fructib. eorum tribue
renť neceſſaria agētib.& cōem uitā ducē
tib.& ſic fic apparet,& indiſtinctè,ſiue cle
ricus habeat adminiſtrōnē, ſiue nō, non
dēt res eccleſię uēdere,ſed ex reditib. ea
22 rū cōmi uitā cū fidelib,ducere.† Et pro p

ZACHA.
a Maiori parte capi tuli. adde in c. ex parte.n.8.& quod ibi notaui plene i apoſt. ad eū i uer. tanto tēpore,ſ.de cle. non reſid.

SEBA. SAPI.
b Et etiā moderatè. Adde ꝙ etiam prę latus poteſt paciſci in præiudiciū eccleſiæ, dūmodo ſit leue pīudiciū, ut per Fel.in c.ueniens,col.fi. uerſi. dum dicit Abbas pulchre,ſ. de prę ſcrip.

dictis optimè facit.c.fi.de his,q̄ fiūt a ma.par.c. a ubi patet,
ꝙ maior pars canonicorū minori pte inuita poſſit ſtatue-
re,& qlibet canonic⁹ teneat certā portionē ſuorū reditiuum
ad opus fabricæ ꝯferre,qđ nō eſſet,ſi canonici facerēt fru-
ct⁹ ſuos,cū tū nō ualeret,qđ faceret maior ps,imò potior eſ
ſet cōditio phibētis,ut in rřa,in re cōi,de re.iur.li.6.& qđ
no.in c.cū oēs,de cōſti.Nō pt ergo pc.pere, niſi tm̄ neceſſa
ria,& ſic ñ poterit de fructib.ſui bñficii teſtari.Nec ob.ſi di
catur,imo hēt ultra neceſſaria.Nā pt facere de bonis eccłię
eleemoſinā,ut i c.relatū.2.& c.ad hęc,ſ.e. & ēt moderatè b
donare,ſi hoc hēt ꝯſuetudo,ut in c.cęterum,ſ.de dona. Nā
reſpondeo,ꝙ illud facit tanquā adminiſtrator eccleſię, ad
quem ſpectat diſpenſatio : ſed teſtari uidetur nomine ſuo;
23 † quia de rebus alienis quis teſtari nō poteſt, vt no.glo.in.
c.quia nos.ſ.eo. Item quia teſtamentū confirmatur morte,
vt in.c.cum Marthę,de cele.miſ.& illo tempore eccleſia eſt
ſoluta à lege iſtius clerici, ſicut vxor à lege viri, vt in.c.fi.
de ſecun.nup. Ad inducta pro parte contraria reſpondeo,
& primo ad glo.in. c. pręſenti,de offi. ordi.lib.vi.quę non
eſt vera,nec probatur aliquo iure.nam.c.requiſiſti,quod al
legat potius facit contra.Nā ibi dicit, ꝙ ſi aliud reliquitur
ñ habēti adminiſtrōnē, ꝙ iſtud pſumiť relictū intuitu pſo
nę,nō intuitu eccleſię,& ſic uult,put ibi dñt doc.ꝙ ſi p pręſumptiōes pbabiles;uel p pbationes pbabiles, uel p pba-
tiones cōſtarct, ꝙ illud fuit relictū intuitu eccleſię, ꝙ iſte
cleric⁹ nō facit relictū ſuū,& ſic pbat iſte tex.ꝙ nulla ē dria
inter clericū habētē adminiſtrōnē & nō habentē, niſi quo
ad pſumptionē. uñ ceſſante pſumptiōe ambulāt pari paſſu.
ergo male illa gl.allegauit illud.c.cum potius probet opp.
Ad.c.vnicum,de cleri.non reſi.lib.vi.reſpondeo,ꝙ clericus
recipiēdo fructus ſui beneficii,dicitur illos facere ſuos quo
ad hoc,ut ſibi puideat primò, de ſupfluis diſpenſet in vſus
pios, vt in pręallega.§.vlt.& ca.fi.xii.q.i.non autem, vt de ip
ſis poſſit teſtari,vel pro libito voluntatis facere , vt eſt bo-
nus tex.in.c.ſi quos de ſeruis.xii.q.ii. ubi reuocatur dona-
tio facta de fructibus, Et pro hoc c. udicatū.lxxxix.diſt.vbi
dř,& epatus eſt patrimoniū Epi , & dēt intelligi q̄tū ad di-
ſpēſatiōne,ut in iurib.pal. & ſic dēnt intelligi oīa iura,ꝙ ui
dent uelle,ꝙ clerici ſunt dñi fructuū,ſ.quo ad diſpēſatiōnē,
Nā clerici ſunt diſpēſatores & hn̄t ptātē diſpēſandi res ec-
cleſię,ut in c.pcipim⁹.12.q.1.pro hoc.c.nō ſatis,86.di.Non
obſtat pdictis 12.q.1.ſi qs qualibet,& q. 5. ſi Eps.ubi dř, ꝙ
Eps pt rē eccłię relinquere teſtō ſuo, qa illa iura procedūt
ut in eis dř,qn̄ Eps uř tantundē đ ſuo proprio cōferre eccle
ſię.Et pro pdictis,ꝙ nulla in hoc ſit dria inter habētem ad-
miniſtrōnē & nō habētē,induco ēt tex. qui rectè intellect⁹
iudicio meo ſinguř probat in triplici loco,uz ca.relatū el.
2.ſ.e.iuncto.c.cū officiis,ſ.e.Nā illud.c.relatū,uenit decla-
ratiue ad c.cū in officiis,ut ibi patet.Et ibi dř , ꝙ acquiſita
p eccleſia debent remanere penes ipſam eccleſiā , ſiue cle-
rici deceſſerint teſtati,ſiue inteſtati, & illud capitulū debet
intelligi tā in habēte adminiſtrōnē,q̄ in ñ habēte, ut patet
in pall.c. relatū,ibi:*nomine eccleſiæ,&c.*& ſic expſſe patet ex
illo tex.ꝙ clericus nō hēns adminiſtrōnē, nō pt in teſto di
ſponere de talib.bonis,cuius ꝯriū tenuit gl.in pall. c. pñti.
Eſt ſi uellis inſtare,& male,dicēdo,ꝙ dēt intelligi de acqui
ſitis p eccłiā,i.de relictis ipſi eccłię, dico , ꝙ iſta reſtrictio
ſtare ñ pōt p tex.pall.c.relatū,ibi,poſt acquirētis obitū,&
c. q̄ uerba clare declarant teſtm̄ procedere etiā in acquiſi-
tis per clericū,ſ.ex reditib.ipſius eccleſię,ſeu bñficii,ut pro-
bat tex.in uerſi.cęterum , & ad hoc non uideo aliquā bonā
reſponſionem.Secundò facit principaliter ille tex.in uerſi.
licet.ubi dicitur,quòd tantùm poteſt uigore conſuetudinis
donare aliqua intuitu eleemoſinæ,& ſic apte innuit, quòd
teſtari non pōt,nec etiā de omnib.diſponere donādo. Nec
ob.ꝙ dicit Io.And. uer.illum intelligendum in clerico ha-
bente adminiſtrationem,quia hoc eſt diuinare. Item aper-
te eſt contra illum text. qui totus uenit ad declarandum
c. cum

c.cū in officiis,& illud intelligi dēt tā in clerico habēte ad
miniſtrationē,quā in nō habēte adminiſtratiōnē, vt pbať
in palleg.c.relatū, in uerſic.noīe eccleſię.Itē venit ꝯtinuatī
uè ad illū ver.noīe.vbi ſimpliciter dicebať, ꝙ bona p eccle
ſiā acq̄ſita dēnt remanere penes ipſā eccleſiā, i.collegiū,ſi-
ue ſucceſſorē,& in uer.licet,dicit,ꝙ ex cōſuetudine pn̄t ali
qua donare intuitu eleemoſynę;& ſic dēt intelligi indiſtin
ctè,put loquiť ver.noīe.Tertio principaliter facit ille tex.
in uer.cęterū,vbi dř,ꝙ talia bōa dēnt diuidi inter eccleſias
plures,i qbus habebat bñficia,& pprie uenit ꝯtinuatiuè ad
uer.noīe,& declaratiuè ad.c.cū in officiis, vbi fiebat mētio
de habēte eccleſiā unā dūtaxat, & ibi declarat qđ iuris i ha
bēte bñficia i diuerſis eccłiis;& dicit,qđ dēnt diuidi , &c.&
ſic apte loqtur i clericis nō habētibus adminiſtratiōnē.
Nec ob.dictū Io.An.& gl.in palleg.c. pſenti,intelligēdo il
lū uer.in decedēte ſine teſtamēto:qa illud eſt diuinare.Itē
ex quo uenit declaratiuè ad.c.cū in officiis, dēt intelligi in
diſtinctè,ſicut loquiť iſte tex.Et ex pdictis cōcludo,qđ cle-
ricus beneficiatus ēt ſi careat adminiſtratiōe, licet de rebus
ppriis teſtari poſſit: de pceptis tñ ex ſuo bñficio teſtamen-
24 tū ꝯdere neqt.† Tertiò pricipaliter q̄ro,nūqd a ea, q̄ acq̄ſi-
a uit clericus,poſtquā fuit promot⁹ ad beneficia, efficiantur
ſua,ita, ꝙ de ipſis teſtari poſſit?Sol.Io.An.i.c.3.ſ. de pecu.
cle.diſtinguit, aut ꝯſtat eū habuiſſe ppriū tēpore pmotio
nis,aut cōſtat ñ habuiſſe aut dubitať.Primo caſu pbet agēs
ꝯ poſſidētē,facit.c.1.ſ.e.&.c.fi.j̄.de pec.cleri.Scđo caſu,qn̄
cōſtat nihil habuiſſe tpe pmotiōis, pſumiť p eccleſia.d.c.
1.Tertio,ſ.qn̄ dubitať,ēt pſumiť p eccleſia, maximè ſi pla-
tus nō fecit inuētariū tpe pmotionis,& hāc opi.Io.An.ſe
qtur d.An.in.c.cū in officiis,ſ.e,ubi dicit ſic ſe conſuluiſſe
p pal.c.1.de pec.cleric.& 12.q.5.c.1. Mihi vř,ꝙ primū mē-
brū iſtius diſtinctiōis nō poſſit pcedere,nec tertiū ita indi
ſtinctè,prout ipſe pōit.Et primò,dū dicit, ꝙ ſi ꝯſtat clericū
aliqd habuiſſe tpe pmotiōis,ꝙ p ipſo pſumiť,dico,ꝙ hoc
eſt ꝯ caſum.c.1.13.q.4. & ibi optimā gl. Nā ibi legiť & no.
ꝙ ſi clericus habēs patrimoniū, & bñficiū aliqua acqrit,in
dubio pſumiť,ꝙ fuerint acq̄ſita tā de bonis clerici , quā de
bōis beneficii.vnde in dubio dēnt diuidi ſm̄ quātitatē pa-
trimonii,& rerū eccleſiæ.Nā,ſi clericus ex fructibus ſui pa-
trimonii pcipiebat cētū : ex fructibus aūt ſui beneficii pci
piebat ducēta,ſubtractis ſibi neceſſariis , nūc i dubio de bo
nis p eū acq̄ſitis eccleſia habebit duas partes, & hæres cle-
rici tm̄ vnā partē,& hoc vř ſentire Inn.in palle. c. cū in of-
ficiis,ſ.eo.& Iaco.de Ra.in auť.licētia,C.de epiſ. & cle.Et
ſic patet,ꝙ primū mēbrū.ſ.poſitū ñ pcedit indiſtinctè, quā
ten⁹ uolebat,ꝙ pſumeret p clerico,ſi cōſtabat ꝙ tpe ſuę p
motiōis habebat aliqua bōa.Ad.c.1.đ pecu.cle. qđ inducit
p ſe Io.An.reſpōdeo,ꝙ ibi inqriť,ſi clericus nihil habebat
tpe ſuę pmotionis ad effectū, ut eccleſia oīa poſſit uēdica
re:nō aūt,ut poſſit vēdicare partē:qa, vt.ſ.dixi,partē oino
hře dēt,ēt ſi clericus aliqđ habebat,ut in palle.c.1.12. q.4.
Itē iſte tex.nō facit,niſi ſupficialiter aꝯrio,& arg.a ꝯrio ſtā
dū nō eſt,ubi reperiť ꝯriū iure cautum, ut in c.a nobis.j̄.de
ſent.excō.Ad.c.1.12.q.5.ꝙ allegat d.An. p ſe,dico ꝙ poti⁹
facit ꝯ.Nā ibi mādať,ſi cōſtiterit,qđ iſte Eps acquiſiuit iſta
bōa in epatu,qa oīa taliter acq̄ſita cedunt eccleſiæ,ſed ſi du
biū eēt,an iſta bona habuerit ante ſuā pmotionē , uel po-
ſtea acquiſiuerit, tunc ſingulariter pbať ibi, quod ſucceſſor
clerici defendeť in poſſeſſione,quouſq; pbabiť, qđ fuerint
acq̄ſita poſt ſuā pmotionē . Et p hęc proximè dicta,dico
qđ tertiū mēbrū diſtinctionis.Io.An.ſ. poſitū nō oino p-
cedat,quatenus vult,ꝙ ſi dubitať , an clericus habuerit ali-
qua bōa tpe ſuę pmotionis,ꝙ pſumiť p eccleſia:qa debe-
ret diſtingui ſm̄ pdicta,ꝙ aut dubitať,an illa bōa, de qbus
eſt cōtētio,acquiſiuerit clericus poſt ſuā pmotionē,uel an
tea habebat;& tūc nō pſumiť p eccleſia. Sđ poſſeſſor defen
deť i poſſeſſiōe,quouſq; pbatū.& oſteſum fuerit p eccleſiā
qđ iſta bōa fuerint acquiſita poſt,ut in palle.c.1.12.q.6.ubi

optimè pbatū eſt, & ibi ēt gl.tenet hoc.
Aut certū eſt,qđ iſta bona fuerūt acq̄ſita
poſt;ſed dubitať,an clericus habuerit ali
qua bona,ex quibus potuiſſet poſtea acq
rere iſta ; & tūc pt pcedere dictū Io. An.
qđ pſumiť p eccleſia,quouſq; conſtabit,
qđ clericus habebat aliqua bona, ex quo
certū eſt de iure eccleſię,vt in c.1.12.q.3.
& in palle.c.1.de pecu.cleric. Vñ cōpre-
hēdēdo oīa mēbra,plenius diſtinguo qđ
aut certū eſt, qđ clericus habebat patri-
moniū tpe ſuæ pmotionis:aut cerrū eſt,
qđ nō habebat,aut dubitať . Et hoc ulti-
mo caſu ſubdiſtinguo, qđ aut dubitabať,
an habuerit aliqua bona,ex qb⁹ potueriť
acqrere iſta bona,de qbus eſt cōtētio,vel
poſtea acq̄ſiuerit . Quo ad primū mēbrū
diſtinctionis,ſ.qn̄ certū eſt,qđ cleric⁹ ha
bebat patrimoniū , & tūc aut pt cōſtare,
ex qb⁹ reditibus acq̄ſiuerit illa bōa;& bo
na erūt illius,ex cuius reditibus fuerūt ac
q̄ſita.12.q.4.capi.qcunq;,& ſupra de pe a
cul.clerico.capi.inquirendū,&.12.q.5.1.
ſint manifeſtę. Aut dubitať;& tunc,cū
ſacerdos fuerit in culpa,ita pmiſtim utē
do rebus eccleſię & ppriis , ut in cap.ſint
manifeſtę.12.q.5.1.illa bona pſumunť ac
quiſita tā ex reditibus ppriis, quā ex re-
ditibus eccleſiæ;& iō dēnt diuidi inter ec
cleſiā,& hęredē clerici.Hęc pn̄t itelligi,
qn̄ facultas patrimonii, & bñficii bono-
rū illā acq̄ſitionē patiebať iuxta not per
Inn.in cap.cū in officiis,ſupra eod.tit.&
facit ꝙ in ſimili no.gl.in.l.cū oportet,C.
de bon.q libe.& Spe.in tit.de accuſatiōi.
§.1.uerſiculo,qđ ſi de peculio ; & ſeqť in
iſta q̄ſtione, an fili⁹ pſumať acq̄ſiuiſſe de
bonis patris,an ex induſtria.Secūdo caſu
diſtinctiōis,ſ.qn̄ certū eſt, qđ nihil habe
bat;& tūc ſi habebat aliquod artificiū,vel
doctrinā,ex qb⁹ potuiſſet acqrere : & idē
dicēdū, ꝙ ſupra pximo caſu;ad hoc c.re-
latū.j̄.c. Aut ñ habebat artificiū aliquod,
& tūc pſumiť p eccleſia,ut i.c.1.ſ. de pe-
cu.cle &.12.q.3.c.1. Aut dubitať,an aliqđ
habebat;& tūc aut dubitať,vtrū habuerit
aliqua bona,ex qbus potuiſſet iſta bōa ac
qrere;& pſumiť p eccleſia,ut ſupra.Aut
dubitať,an acq̄ſiuerit iſta bona, de qb⁹ ē
cōuētio,an ſuā pmotionē, uel poſt;& di
co qđ illc,q ē in poſſeſſiōe,defendeť i ea,
quouſq; pbeť ꝯriū,ut. ſ.dixi;& hoc opti
mè pbať in pręallega.ca.1.12. quęſtio.5.
25 †Sed ꝯ pdicta oppo. & vř, qđ nunquā p-
ſumendū ſit p eccleſia , ēt ſi cleric⁹ nihil
habebat tēpore ſuę pmotionis,ſicut di-
cimus in tutore, q pſumiť acq̄ſiuiſſe bōa
ex ppria induſtria, nō autē de bonis pu
pilli,ut.C.arbit.tute.l.ſi defunctus, & no.
in.c.ſint manifeſtē.12. quęſtio. 1. Solue,
prout notant aliqui docto. ſupra. de pe
cu.cleri.c.1.& Io.de Lig. in clemen. gra
tiæ, de reſcri.quod aliud in tutore,aliud
in prelato.Et eſt ratio,quia tutor eſt tē
poralis, prælatus autem eſt perpetuus.
Item iſte tutor non ſic liberè utitur reb⁹
pupilli,ſicut prælatus, qui habet liberam
adminiſtratione in bonis eccleſię, ut in.

SEBA. SAP.
a Nunquid.Vide de iſta materia pulchre per Soci.poſt Bar.in. l. ciuibus, ff.de re.du.ubi pri cipaliter tangitur an legatum relictum ſacerdoti cēſeatur relictum eccleſiæ,an uerò ipſe ſacerdos.ſibi acquirat.

ZACHARIA.
a De fructibus ſui beneficii. Adde Hoſt. Io. An. Imo & doct. in c. reprehẽſibilis, & ibi notaui i apo. ad iſtũ in uer. teſtari, nu. 18. ſupra de ap. & Archi. in c. ſtatutum. §. aſſeſſorem, de reſcrip. li. 6.
b Mihi autem. Adde, ut per dom. de Ro. deci. 1. in antiquis, de ſolut. per Ro. conſi. 440. per Cal. conſi. 1. de pecu. cle.

c. cũ nobis, ſ. de electiõe, & gl. ĩ. c. ſi. 5. qõ.
3. ubi de hoc. Vel aliter & melius, tutori
licitũ eſt negotiari; & iõ potuit eſſe, qđ
iſta bõa acqſiuerit ex ſua negotiatiõe; &
ſi p̄ſumeremus, qđ acqſiuit illa bõa ex bo
nis pupilli, tũc p̄ſumeremus in eo crimẽ
furti, ꝙ nõ eſt faciẽdũ, ut in c. ſi. de p̄ſum
ptio. & de ſcruti. cap. vno. Clerico autẽ ñ
licet aliquo mõ negotiari, ĩ. c. ſi. ne cleri.
uel mona. & plenè. 14. q. 3. ĩ ſumma. Et iõ
p̄ſumẽdũ eſt, qđ iſta bona fuerint acqſita
ex reditibꝰ beneficii: alias autẽ p̄ſumeret̃
peccatũ negotiatiõis, & ſic eadẽ ẽ rõ; qua
re ſecus p̄ſumit̃ in tutore, quã in clerico,
26 ſcilicet ne p̄ſumat̃ crimẽ. † Quid autẽ in
acqſitis ñ rõne bñficii, nec oĩno rõne ꝑ
ſonę ſđ rõne dignitatis clericalis, vt qa ꝓ
miſſis dicẽdis fuerũt ſibi legata cẽtũ, uel
fuit capellanus alicuius domini & ex hoc
multa acqſiuit, an đ iſtis poterit teſtari?
Inn. in c. qa nos, ſ. eo. ſentit, ꝙ nõ; Et idẽ
de iſtis, ꝙ de acqſitis cõſideratiõe eccle-
ſię, & hoc ſentit in eo, ꝙ ponit quãdam
gloſſellã ſuꝑ uerbo, cõſideratiõe, &c. Sed
Hoſt. eãdẽ gl. Inn. põit ſuꝑ uerbo. amico-
rum, ex quo reſultat ꝯrius intellectus. ibi b
Io. An. tranſit recitãdo. Iaco. Butri. in. l.
ſacroſan. C. đ epiſc. & cle. & Pet. in aut̃. li
cẽtiã, C. eo. ſentiũt, ꝙ de iſtis teſtari po-
terit; ꝙ mihi placet: qa hoc donat̃ ſibi,
ut ſit ſuũ, & nõ cõtẽplatione eccleſię, cũ
nullã hẽat; & ſic optime facit. c. reqſiſti.
ĩ. eo. in ſi. Itẽ hoc vr̃ ſibi datũ in recõpen-
ſatione damnorũ, q̃ ſuſtinuit trahẽdo ibi
morã. Nã ĩterĩ ex aliquo artificio potuiſ
ſet tãtũdẽ acqrere; ad hoc ꝙ no. In. in c.
qm̃ ñe p̄lati vices ſuas. Et ex iſtis tales eli
cio cõcluſiões. Bõa ꝑ clericũ beneficiatũ
& patrimoniũ habẽtẽ acqſita, in dubio q̃
ſita p̄ſumunt̃ tã de reditibus ꝓpriis, quã
eccleſię, & iõ de illis oĩbus teſtari nõ põt.
Alia, ſi dubitat̃, an bõa clerico decedente
dimiſſa fuerint acqſita añ, quã ad bñficiũ
ꝓmoueret̃, uel poſt, hęres clerici in eorũ
poſſeſſione defendet̃, quouſq; de iure ec
27 cleſię cõſtiterit. † Quartò principaliter q̃
ro, nũqd clericus poſſit ſuis creditoribus
a de fructibus ſui beneficii[a] ſatisfacere? So.
Hoſt. in c. ꝑuenit, ſ. de fideiuſſ. dicit, qđ
aut loqmur de reditibus, quos clerici fa-
ciũt ſuos, ut in beneficiis ſimplicibꝰ, & tũc
de illis clericus ſatisfacere p̄t: alias autẽ
nõ. Sic dicit fore intelligẽdũ textũ; & ꝓ
hoc dicto Hoſt. facit gl. in c. duo ſunt ge-
nera. 12. qõ. 1. q̃ dicit, qđ clerici ſunt dñi
fructuũ ꝑceptorũ & ꝙ no. gl. in c. pñti, de
of. ord. lib. 6. d. Anto. ibidẽ. ſ. in c. ꝑuenit
p̄alle. vr̃ velle, qđ nõ ſolũ is, q hẽt ſimpli-
citer bñficiũ, ſed ẽt p̄latꝰ tenet̃ ꝓ debito ꝯ
cto ꝓ ſe, & nõ intuitu eccleſiæ ſatisfacere
de reditibꝰ beneficii, & hoc ꝑ p̄all. c. ꝑue-
nit. Nec. n. ꝑ hoc ſm̃ eũ p̄iudicat̃ eccleſiæ:
qa parcè uiuẽdo poterit ſatisfacere, ẽt ſi
ſit p̄latus regularis habens reditꝰ diſtin-
ctos. hẽt. n. liberã adminiſtrationẽ ĩ eis,
de reſcri c. edoceri. Itẽ alia opi. ſapit ini-
quitatẽ, uel qa fraudarent̃ creditores, ſi
mutuarent, uel clerici nõ inuenirẽt, q ſi-
bi crederet, & ſic eſſent quaſi Iudæi inter Chriſtianos;
cum tamen probent omnes, ꝙ ſępe opus eſt ab illis mutua
ri. Hãc opi. vr̃ tenere d. An. in c. olim. 2. de reſtit. ſpo. ubi di-
cit fore caſum de hoc. Nã ibi expectãt creditores, quouſq;
ille Ep̃s debitor reſtitutus fuerit ep̃atui, ut poſſit eiſdẽ ſa-
tisfacere. Spe. in ti. de ſen. excõ. §. ſequit̃, ver. qd ſi debitor, di
cit, qđ aut clericus nõ hẽt alia bõa, vñ poſſit ſoluere debitũ;
& tũc pñt aſſignari reditus eccleſię ſuæ. Aut hẽt alia bõa;
& tũc ſecus. Collec. in c. Odoardus, de ſol. dicit, ꝙ uidit in
curia ſeruari, ꝙ clericus nihil habẽs de patrimonio admit-
tit̃ cedẽs fructibus beneficii, deducto eo, ꝙ ſufficit ꝓ admi-
niſtratiõe diuinorũ, & de fructibꝰ ſoluit̃ creditoribꝰ, ꝓ hoc
alle. dictũ. c. ꝑuenit, đ fideiuſ. Archi. in. c. ſtatutũ. in. §. aſſeſ-
ſorẽ, đ reſcr. li. 6. tenet indiſtinctè, ꝙ ſiue clericꝰ hẽat admi
niſtrationẽ, ſiue nõ, ꝙ ñ p̄t de fructibus ſui beneficii ſatisfa-
cere ſuis creditoribus, cũ ipſi hẽant ſolũ uſũ, ut plene dixi,
ſ. in. q. 2. Et ex ꝯria opi. ſequit̃ iniquũ, ꝙ eccleſia ſiue paupe
res damnificarent̃ ex facto illorũ ꝯ id, ꝙ habet̃ de excep. cũ
uenerabilis. Nã alteri ꝑ alterũ iniqua cõditio afferri nõ de
bet. Nã fructus, q ſuꝑſunt clericis, ſunt eſuriẽtiũ, ut ĩ. c. ſicut
hi. 47. diſt. Ad ca. ꝑuenit, de fideiuſ. alle. in ꝯriũ reſpõdet ip
ſe duobus modis. Primò, qđ illud cõtingit ibi ex authorita
te ſiue ſpeciali mãdato Papę. Vel aliter & ueriꝰ, qđ licet ibi
Papa mãdet ſatisfieri de reditibꝰ illorũ clericorum, ñ tñ ex
hoc colligit̃, qđ illi reditꝰ ꝑuenerint de bõis eccleſiæ; & ſic
nõ obſt. illa. decre. Mihi aũt[b] in hac mã vr̃ diſtinguendũ, qđ
aut clericus ꝯxit debita ꝓ ſua ſuſtẽtatiõe, ut ſe aleret; & tũc
dico, qđ nedũ in eius uita, ſed ẽt poſt mortẽ de fructibꝰ ſui
beneficii dẽt ſatisfieri creditoribus, ut no. Io. An. ĩ. c. ex p̄ſẽ
tiũ, ſ. de pigno. cuius dictũ cõiter ibi ſequũt̃ doc. & ꝓ hoc ẽ
caſus in. c. olĩ. 2. de reſt. ſpolia. ꝙ. c. ſic intelligo. Nã ibi iſte
Ep̃s fuerat ſpoliatus ſuo ep̃atu, & ſic nõ habebat unde uiue
ret, & ſic apparet, ꝙ illa debita ꝯxerat ibi ꝓ ſua ſuſtẽtatiõe;
& ꝑ hoc ſit reſpõſum ad iſtũ tex. quẽ adducebat d. Ant. in ꝯ
riũ. Aut nõ ꝓ ſua ſuſtẽtatione, ſed ꝓ alia ſua neceſſitate, ut
ꝓ reparandis ſuis domibus ꝓpriis, uel ꝓ alio cõſimili ca-
ſu: & tũc dico indiſtinctè, qđ de fructibus beneficii ſatisfie
ri nõ dẽt, ẽt parce uiuẽdo. Nã clerici hẽnt ſolũ uſum, ut. ſ. di
xi. ergo ſi debita nõ ſunt ꝯcta ꝓ ſuo uſu, eccleſia ñ tenet̃. Et
ꝓ hoc bo. tex. in. c. 1. de ſol. ubi patet, qđ tũc tãtũ tenet̃ ſuc-
ceſſor ſoluere debita p̄deceſſoris, qñ ꝓ neceſſitate eccleſiæ
ſunt ꝯcta; ad idẽ facit p̄allega. capit. ex p̄ſentiũ. ſ. đ pignori.
ubi patet, qđ nõ eccleſia, ſed hęres clerici tenet̃ ad hoc. Nõ
obſtat rõ, quã allegat d. An. dũ dicit, qđ ex quo hẽt admini
ſtrationẽ in rebꝰ eccleſiæ, p̄t de iſtis rebus & reditibus ſatiſ
facere, qa reſpõdeo, qđ licet hẽat adminiſtrationẽ, dẽt tñ
diſpẽſare ad eũ uſum, ad quẽ fuerũt inſtituti. Et ſi ꝯrium fa
cit, talis diſpenſatio reuocatur, ut in capit. ſi quos de ſeruis.
12. quęſtione. 2. & capitulo monemus, & capitulo diaco-
ni, 12. quæſtione. 2. Ad capitulũ peruenit, reſpondeo; ut
repondet Archidiaconus in ſecunda ſua ſolutione, uideli-
cet, quod illud capitulũ non intelligitur de reditibus be-
neficii, ſed de reditibus propriis. Et pro hac opinione
optime facit gloſſa in capitulo de multa ſupra de pręben-
dis, quæ eſt ſuper uerbo, de ſuis prouentibus, & quod ha-
betur in capitulo, ſtatutum, in. §. aſſeſſorem, de reſcriptis li-
bro ſexto. Et pro hac opinione facit, quia mandat Papa
in præallegato capitulo peruenit, illos clericos ſuſpen-
di a beneficio & officio, ſi conſtiterit eos religionem fidei
& iuramentum uiolaſſe. Nam pendente ſuſpenſione fru-
ctus accreſcunt eccleſię, ut notat gloſſa in capitulo cleri-
cus uictum 90. diſtinctione, & in clementina prima; de
uita & honeſtate clerico. Vnde ex contraria opinione
ſequeretur; quod eccleſia teneretur ſoluere debita contra
cta pro facto prę́lati, quod eſt contra capitulũ de ſolutio-
ne capitulo ex prę́ſentium, ſupra de pigno. Nęc obſt. ſi
diceretur, quod ex quo clericus poteſt modica donare, &
eleemoſynam de rebus eccleſiæ facere; ergo poteſt ſua debi
ta ſol

ta ſoluere, ut in. c. ad hęc, & in c. relatũ. 2. ſ. e. & c. 2. de don.
a ꝯrio, qa dico, ꝙ illud facit tãq̃ adminiſtrator eccłię diſpẽ
ſando bona in pias cãs, ſed ſua debita ſoluẽdo, nõ tãq̃ admi
niſtrator facit, ſed potius tãq̃ diſſipator, ꝓ hoc qđ no. gl. i
c. ſi. 12. q. 1. ubi dicit, ꝙ clericꝰ nõ bñ adminiſtrãdo hr̃ loco
p̄donis, ff. pro emp. l. q feudũ. §. ſi tutor. Nec ob. ſi diceret̃, ꝙ
28 ad minus dẽt ſatisfacere de fructib. de qb. uiuebat, qa rñde.
a ꝙ hoc fieri nõ p̄t. † Nã clericus hẽt priuilegiũ,[a] ne cõue-
niat̃, niſi inquãtũ facere p̄t, ſicut hẽt miles armatę militię,
ff. de re iud. miles. Itẽ qa nõ dẽt cogi mẽdicare ĩ opprobriũ
clericorũ, ſi alias eſſet ſuſpenſus a bñficio ꝑꝑ crimẽ, tñ de-
beret inde hr̃e moderatã ſuſtentationẽ, ut no. glo. in c. cum
Vintonien. ſ. de elec. & in c. ſtudeat. 50. di. Ex qb. cõcludo, ꝙ
clericꝰ, ẽt ſi ſit ſimpliciter & ꝑſonaliter beneficiatꝰ, ſuis cre
ditorib. de fructib. ſui bñficii ſatisfacere neqt; niſi debita ꝓ
ſua ſuſtẽtatione ꝯcta fuiſſent. Et ꝓ p̄dicta cõcluſiõe all. text.
ultra p̄dicta in c. ꝑuenit, de arbi. ubi ur̃ caſus. Ex quo infert̃,
ꝙ bñficiatus fructus nõ facit ſuos, ſed tm̃ in eis ius obtinet
canonicè diſpẽſandi, & ꝓ hoc ultimo. 12. q. 1. expedit, & c.
p̄cipimꝰ, & c. Ep̃s, & 12. q. 1. c. ſi. 14. q. 1. c. Ep̃s. §. is ita. † Quin
tò principalr̃ q̃ro, nũqd p̄p̄ poſſit clerico ptãtẽ ĩdulgere, ut đ
bonis intuitu eccłię acqſitis poſſit liberè teſtari.[b] Pro ſol.
iſtius qõ. eſt alia. q. diſcutiẽda, uꝫ apud quẽ ſit dñiũ rerũ ec
cleſiaſticarũ gl. in c. expedit. 12. q. 1. ponit tres opi. Prima, ꝙ
dñium ſit penes eccleſiã. Secũda, ꝙ ſit penes Deũ, ut 12. q. 2.
c. q Chriſti, & c. q abſtulerit. Tertia hẽt, ꝙ dñium eſt apud
clericos, ſicut dñiũ rerũ uniuerſitatis eſt apud ciues, inſti. đ
rerũ diuiſi in §. uniuerſitatis. Gl. in c. cã, ĩ. de uer. ſig. tenet,
ꝙ iſta bona eccleſiarũ ſunt Dei, licet oĩa ſint eius. Iſta tñ ſpã
liꝰ. habẽtur. 1. q. 3. ſaluator, & 23. q. 8. c. cõuenior, & pro hoc
de deci. c. tua. Inn. ĩ c. cũ ſuꝑ, de cã poſſ. & ꝓprie. ponit duas
opi. Prima eſt, ꝙ nõ p̄latus, ſed Chriſtus dñiũ, & poſſeſſio-
nẽ rerũ eccleſiæ hẽt. uñ q̃cũq; hoĩes eccleſiis offerũt, dicunt̃
oblata Deo. 12. q. 2. c. nulli liceat, & c. q abſtulerit, & 12. q.
1. c. res, & c. uidẽtes. Secũda opinio eſt, ꝙ eccleſia, i. congre-
gatio fideliũ hẽt poſſeſſionẽ & ꝓprietatẽ. uñ dicit Inn. ꝙ
ſi aliqñ inueniãt̃ hæc bona Deo oblata, eſſe Ep̃orũ, uel p̄la-
torũ, uel capitulorũ, dẽt intelligi, ꝙ ſunt eorũ quo ad guber
nationẽ. dicũt̃ ẽt pauperũ quo ad ſuſtẽtationẽ, ut 16. q. 1. in
c. quoniã, ubi de hoc & ſubiicit idẽ Inn. ꝙ hæc bona ꝑꝑ uti
litatẽ communem diuiſa ſunt in eccleſiis diuerſorũ locorũ
authoritate ſummorum pontificũ, & Ep̃is & aliis p̄latis cõ
ceſſa extitit adminiſtrõ eorũ. 12. q. 1. c. uidẽtes, & ca. p̄cipi-
mꝰ. Ego puto, ꝙ inter iſtas opi. illa ſit p̄bãtior, q̃ hẽt, ꝙ do-
miniũ[c] rerũ eccłię ſit penes Deũ, & ꝓ hoc ẽ tex. opti. in c. cũ
ex eo, de ele. li. 6. ibi. *de Chriſti patrimonio ſublimatis, &c.* Hoc
ẽt no. ibi gl. q̃ eſt in uerbo, Chriſti, facit. c. q Chriſti, & c. q
abſtulerit. 12. q. 2. Itẽ, ut ſ. dixi, hoĩes offerẽtes eccleſiæ, ha-
bẽt reſpectũ ad Deũ, ut in p̄all. c. nulli liceat. 12. q. 2. & in c.
res eccleſiæ. 12. q. ibi: *domino oblatis, &c.* & de rerũ ꝑmu. in c.
municipia, & c. iniuſtũ. Hoc p̄miſſo uenio ad ſołonẽ p̄miſſę
qõnis, & hoc doc. nõ tãgũt, ꝙ meminerim, tamen puto, ꝙ
Papa ſine cã hãc ptãtem dare non p̄t, & hęc bona ſunt Dei,
& qđ noſtrũ eſt, ſine facto nr̃o a nobis euelli nõ põt, ut in c.
ab eo, de ele. li. 6. Nã q dimittit debita Dei, ſine cã, profecto
Deũ offendit, ut dicit tex. in c. ſi is, q 23. q. 4. & licet Papa ſit
uicarius Chriſti: tñ dẽt legitimè adminiſtrare, & potius cõ
ſeruare, q̃ bona Dei diſſipare. Nã ex officio ſuſcepto nõ li-
centiã peccãdi, ſed neceſſitatẽ bñ uiuẽdi allecutus eſt, ut in
c. 1. 40. diſt. Itẽ hic ſunt bona eccleſię cõſeruata, ut ex fructi
bus ipſorũ ſubueniat̃ egẽtib. ut in c. uidẽtes. 12. q. 1. Et nul-
la rõ ꝑmittit, ut qđ ꝓ cõi utilitate datũ eſſe dignoſcit̃, uſi-
bus cuiuſq; applicet̃, ut ſ. de p̄b. in c. rõ. Itẽ q ſubtrahit bona
eccleſiæ, dr̃ homicida, qa ur̃ necare illos paupes, q fuiſſent
ex hmõi bonis ſuſtẽtati, ut in c. q chriſti, & c. q abſtulerit 12.
q. 2. Ergo papa hoc facere nõ p̄t, cũ, ut ſ. dixi, licet a Deo, re
ceperit ptãtẽ & dignitatẽ põtificatꝰ, nõ tñ ptãtẽ peccandi,
ut dicit tex. in c. 1. 40. diſt. Nã uicarius non hẽt maiorẽ ptã
tem & dignitatẽ pontificatus, q̃ ip̄e Deꝰ,
ſed Deus peccare nõ p̄t, ut de pœ. diſ. 2. c.
ſi. ergo nec uicarius dẽt hoc poſſe. Et pro
hoc opti. tex. in c. non liceat papæ. 12. q.
2. ubi exp̄ſſè cauet̃ de papa, ꝙ ei non licet
oĩa bona eccleſiæ alienare. ergo nec ptã-
tẽ teſtãdi dare, cum ex hoc ſequat̃ aliena
tio. † Et licet clericus ſimpłr de bonis ec
cleſiæ teſtari non poſſit, ſi tñ ãtũdem đ
ſuo ꝓprio eccleſię cõtulerit, q̃tũ uult a-
lienare, hoc bñ licebit, ut in c. ſi Ep̃s. x. q.
5. & q. 2. in c. ſi qs qualibet. Et hoc intelli
ge uerũ, qñ ante alienationẽ rei eccleſia-
ſticæ cõtulit eccleſiæ tantũ de ſuo ꝓprio
ſecus aũt ſi poſt. Nã tũc ur̃ dare in fraudẽ
ne incurrat pœnã depoſitionis. De qua
in cap. nouimus. 12. q. 2. & talis reſtaura-
tio dãni & cõpẽſatio ſibi non ꝓderit ad
euadendũ depoſitionẽ, ut no. in c. quod ſi
cut, ſ. de elec. & hoc ſentit gl. in p̄alle. c. ſi
qs qualibet, & ꝯ hãc opi. facit, quia res ec
cleſiaſtica alienari non p̄t, niſi cã pieta-
tis, neceſſitatis, commoditatis, uel utili-
tatis, ſed in iſto caſu nõ ſubeſt aliqua iſta
rũ cãrum, ergo &c. Sol. p̄t dici, ꝙ illud eſt
priuilegiũ clericorũ, ſeu rectorũ eccleſiæ,
ut ſine melioratione eccleſiæ poſſit fieri
ꝑmutatio, ſicut obſeruat̃ in principe uo-
lente cũ eccleſia ꝑmutare, ut in c. 1. ſ. de
rerum permu. & hoc ſentit Gratianꝰ in
c. iuſtũ. §. itẽ ſi rectores. 12. q. 2. Et ex iſtis
concludo, ꝙ clerico bñficiato de reb. in-
tuitu eccleſiæ acquiſitis, ut teſtm̃ condere
poſſit, etiam papa ſine cã indulgere non
poteſt. Item ꝙ licet clericus de bonis ſuę
eccleſię ſine recompenſatione teſtari ne
queat, ſi tñ tantundem de proprii patri-
monii facultate eccleſię contulerit, teſta-
ri licebit. † Quæro nunquid Ep̃s poſſit cõ
pellere indiſtinctè executores ultimarũ
uoluntatum ad exequendum officiũ eiꝰ
intuitu, & per eos ſuſceptum. Sol. gl. re-
periuntur ꝯrię. Nã gl. in c. ſi hęredes, ſ. e.
ur̃ uelle, ꝙ ſic, ſiue ſint deputati ad pias
cauſas, ſiue non, & idẽ ur̃ tenere Inn. in c.
nos quidem, ſuprà, eo. ſed gl. in c. tua, eo.
ti. expreſſè tenet contrarium, ſ. quod Epi
ſcopus nõ p̄t ſe intromittere đ executio
nib. ad non pias cãs, & facit illud. ca. a ꝯ-
rio. Hoſt. in c. cum Ioannes. ĩ. eo. tenet, ꝙ
indiſtinctè poſſit, & hoc per illũ text. ubi
compellit executores, etiam ad non pias
cauſas, & pro hoc, quia quęlibet ultima
uoluntas dicitur pia, ut 13. q. 2. c. ultima
uoluntas. Ioan. Andrę. in prę́allega. cap.
Ioannes, circa hoc diſtinguit, quòd aut
agitur iudicis officio, & indiſtinctè po-
teſt ſe intromittere, aut actione intenta
ta per legatarios, & tunc actor debet ſe
qui forum rei. Et pro hac diſtinct. Ioã-
nis. Andrę. facit maxime, quòd quan-
do compellit ex ſuo officio, non agi-
tur principaliter de utilitate priuata, ſed
in uim conſequentię, ſed quando agi-
tur intentata actione principaliter, a-
gitur ad commodum priuatum, ergo cau
ſa non eſt pia, & pro hoc quod not. In-
nocen. in c. ad noſtrã, ſ. de iureiuran. Ego

ZACHARIA.
a Habet priuilegium. Adde Bart. & doc. in l. miles, per iſtum alleg. & ibi omnino Alex. col. 2. uerſi. no. ex gl. cum cõcor. ibi per eum ſing. Do. in. l. ſtipẽdia, C. de exec. rei iud. & in c. ſi propter tua. đ reſcri. lib. 6. Mitheſi. ſingula. ſuo 61. inci. not. quod clerici. Ad quod facit quod no. in apo. ad iſtum ĩ. c. 1. nu. 7. in uer. nec ad cedendum cõpelli, ſupra de depo.

SEBA. SAPI.
a Priuilegiũ. Vide multa ꝑ Feli. in c. cũ ex officii, col. 2. de p̄ſcri. Iaſ. in l. q̃uis, col. 3. C. de iuris & fa. igno.
b Teſtari. Adde Old. conſi. 247.

ZACHA.
Adde, qđ notaui in apoſt. ad iſtum poſt eundẽ in rub. ſ. de pe. cle. nu. 3. ĩ apoſt. in uer. q̃ mihi plus placet.

SEB. SAPI.
c Quod dñium. Idẽ firmat Pau. de Ca. in conſil. 281. ſm̃ antiquã imp̄ſſionẽ, col. 3. ubi dicit ꝙ ſi p̄p̄ aufert bñficiũ alicui dicitur auferre adminiſtrationẽ, nam dominium eſt apud Chriſtũ. De quo ẽt ꝑ Gemi. latè. in c. unico, in 3. col. uer. q̃ro quare eccleſia, de ſum. tri. in 6. cum alleg. ꝑ Feli. in c. q ĩ eccleſiarũ, col. 15. uerſi. recipit modo hoc ſm̃ mẽbrum, ſ. de conſtit. ubi latè, quid poſſit Papa circa res eccleſiaſticas.

33 puto opi.gl.& Hoſt.† ueriorē īdiſtinctè, uʒ ꝙ Ep̄s pōt ſe intromittere,ſiue procedat ex officio, ſiue actiōe intētata ꝑ legatarios. Nā executio cuiuslibet uolūtatis ſpectat ad Ep̄m,ut patet in p̄all.c.Ioan.& ap. indicāte,ſ̄.e. & no.in ca.ſilueſter. 12. q.1.& in c.ep̄s.88.diſt.facit p̄al.ca.ultima uolūtas.8.q.2.Ergo rōne pię cāę pōt adiri ꝑ laicū,& ꝯ laicos, ſicut obſeruaē in aliis cauſis ſpectātib.ad forū eccl'iæ,ut ī c.ſuꝑ q̄buſdā,ī.de uer.ſig.& 87.di.ī c.1.& 2.Nā,ſi defendere orphanos & uiduas, & alias miſerabiles ꝑſonas ſpectat ad eccleſiā,ut in p̄al.c.ſuꝑ q̄buſdā,& in p̄al.c.1.& 2.multo fortius defenſio & executio defunctorū, q penitus ſunt deſtituti defenſorib.& ꝑ hoc uř tex.in c.deſolatis,alias incipit,defenſiōis.87.di. ubi dicit text. ꝙ ꝓpriæ defenſionis auxilio deſolati ſpectāt ad forū eccl'ię. Nec obſtat rō ſuꝑius allegata,uʒ qn̄ agiē actiōe ītētata,ꝙ principaľr agiē ad cōmodū actionē intētātis. Nā negari nō p̄t,qn ex hoc impleaē d̄functi uolūtas.Itē ſufficit,ꝙ cā ſpectet ad eccleſiā,ut ſ̄ dixi.nā modis oīb.ultima uoluntas eſt ſeruāda,ut 13.q.2.ultima uolūtas.n̄ ergo hr̄e debem⁹ reſpectū ad modū agendi,ſed ſufficit,ꝙ agat, ut ultima uoluntas adimpleaē,ꝑ hoc.23.q.5.ꝓdeſt. Et ex p̄dictis cōcludo, ꝙ Ep̄s ultimarum uolūtatū executores ex officio ſuo,ſeu actiōe ꝑ legatarios intētata cōpellere p̄t ut ſuſceptū ab eis officiū debitè exequanē ēt ſi nō ad pias cās deputati extiterint.ex quo inferē.ꝙ executio ultimę uolūtatis, ēt ad nō pias cās, ad Ep̄m lapſo anno de-

34 uoluiē.† Quæro,nūq̄d annus p̄fixus executori ad exequēdū teſtm̄ currat, ēt executore impedito?Sol.uř primó,ꝙ nō, qa nō ualēti agere nō currit tp̄s,ut in c. quia diuerſitatē,de cōceſ.p̄b.& in rľa imputari,de reg.iur.li.6.ꝯriū tenet Spe.in tit. de inſtr.edi.§.nūc aliqua,uer. qd̄ ſi executor impotētia,& inducit l.nulli,& l.ſi quis ad declinādā,C.de epi.& cle. q̄ hoc nō probāt,dictū tñ uř uerū & ꝑ hoc quia oē tp̄s eſt cōtinuū,niſi aliud appareat,ff.de uſuc. l.nūquā.§.ī uſucapiōib.no.gl.ff.de diuer. & tēp.p̄ſc.l.1.in fi.& in rub.& ꝑ hoc quod no.Io.An.in c.ſuꝑ eo,de app.executor tn̄ q impeditus nō exequiē,nō priuaē legato licet alias priuareē,qn̄ uolūtariè.i.contumaciter,nō exequereē,ut in auth.de hęr. & Fal.§.ſi quis aūt nō ſimplex.Et pro hoc induco tex.cū gl.ſingulari in c.ſtatutū de p̄b.li.6.ubi no. ꝙ qn̄ tp̄s ſtatuiē nō ī odiū negligētis,ſed in fauorē alicuius ꝙ tēpus currit ēt ignorāti,& nō negligenti.uñ cū annus p̄fixus executori,ſit p̄fixus nō in ſui odiū,ſed potius in fauorē defuncti,ut colligiē in c.nos q̄dē,in fi.ſ̄.eo.debet currere ēt executore nō negligente, & pro hoc qa nō agitur de ſuo magno p̄iudicio,nec refert,ꝑ quē fiat executio.Et ꝑ hoc rn̄detur ad ꝯrium,dum dicitur,ꝙ non ualenti agere,&c.Nā debet intelligi , qn̄ tempus eſt ſtatutū in odium negligentis,& qn̄ agiē de magno ſuo p̄iudicio.Sed p̄dictis n̄ obſtantib.credo,ꝙ primū dictū ſit uerius,ſ. ꝙ iſtud tempus non currat impedito . Et primò ꝑ regulā generalē,ꝙ non ualenti agere &c.unde dicit Hoſt.in c.quoniam,de iure patro.ꝙ iſta regula ſemper uendicat ſibi locū , niſi in caſu, in quo læſio reperiatur. ſed in iſto caſu nulla reperitur lęſio, imò potius inuenitur contrarium,ut ī.dicā ; ergo , &c. Et ꝙ iſto caſu tempus non currat impedito,probatur in p̄all. c.nos quidem,in triplici loco.Nam primò papa ſibi mādat admonitionem fieri,quod non fieret, ſi tempus curreret ēt impedito.Nā admonitio fit,ut appareat de negligentia, ut in c.1.de ſupp.negl.p̄la.& 12.q.2.indignè.Secundò in uer.ꝙ ſi.ubi mandat Papa tunc executionē fieri per Ep̄m,cum executor adimplere neglexerit,& quis nō dř negligere,qn̄ legitimè eſt impeditus,ut aptè ꝓbatur in c.quia diuerſitatem, de conceſ.pręb.Tertiò probatur ibidē in uerſi.ſic enim.ubi dicit tex.ꝙ uolūtas dilata dēt ep̄ali ſtudio adimpleri, & ſic requiritur ꝙ executor diſtulerit executionē ad hoc,ꝙ talis poteſtas deuoluatur ad Ep̄m.ſed iſte,qui eſt impeditus,non dicitur diferre, ut no.gl.in c.quam ſit,de elect.lib.6. & probatur in c.2.iuncto.c.quia diuerſitatem,de cōceſ.pręb.Non obſtat quod dř , ꝙ omne tempus eſt continuum , niſi aliud appareat.Nam hic eſt expreſſum,ut ſ̄.probaui , quòd tēpus non currat impedito.Non ob.quod dicitur, ꝙ quando tempus ſtatuitur in fauorem alicuius,quòd currit impedito.Nā illud procedit,quando ſimpliciter ſtatuitur in fauorem, ſecus,ſi in fauorem unius,& in odium alterius,quia tunc non currit impedito,ut in præal.c.quia diuerſitatē,& ſic eſt hic. Nam iſtud tēpus anni ſtatuitur nō ſolum in fauorem defuncti ; ſed etiam in odium executoris negligētis,ut patet hic dum mandat illum primo admoneri, & ſi adimplere neglexerit,ꝙ Epiſcopus exequatur , & hoc idem comperi poſtea tenere Fed.cōſi.124.& alle.Hoſt.ſ̄.eo.nos.Et ex iſtis cōcluditur,ꝙ annus executori ad exequendum teſtamentū a iure pręfixus minime currit executore legitimo impedito.

Finis repetitionis.c.Cum eſſes.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum ad pias cauſas ualet coram duobus teſtibus factum, ſiue ſint rogati ſiue non,ſiue maſculi ſiue fœminæ,nu. 3.*
2 *Legata ad pias cauſas poſſunt peti coram iudice ſecu.lari, qui habet terminare ſecundum canones,& non ſecundum leges,tam in terris eccleſiæ,quam in terris imperij.8.*
4 *Donatio ultra quingentos aureos facta pio loco non requirit inſinuationem.Idē ſi eſſet facta in redemptionem captiuorum.*
5 *Statutum,quòd fœmina non poſsit teſtari, uel alios contractus facere ſine conſenſu duorum proximorum,non habet locum,quando fœmina diſponit ad pias cauſas.*
Statutū laicorum impediens liberam diſpoſitionem pro anima non ualet.
Statutum,quòd bona non poſsint alienari in forenſes,uel in non ſubditos, nō uendicat ſibi locum,dum alienatur in eccleſiam.
6 *Statutum quòd niſi teſtamentum inſinuetur intra ſex menſes ſit nullum. quòd non habet locum,quando uel clericus,uel eccleſia inſtituuntur.*
Legata ad pias cauſas debentur etiam non adita,uel repudiata hæreditate.
7 *Legata ad pias cauſas dicuntur omnia illa,quæ relinquuntur pro anima.*
Reſtitutio in integrū cōpetit non ſolum eccleſiis,ſed & omnib.aliis pijs locis.

CAP. XI.

a 1 RElatum. [a] † Valet ultima uoluntas ad pias cauſas coram duobus teſtibus , & eſt ſingularis caſus . Primo ponitur factum reprehenſibile,quod ſecundò corrigi mandat,ibi : *mandamus* . & mandatum tertio probat , ibi : *quo-*
2 *niam* . † Not. ex text. iuncta ſuperſcriptione , quòd relictū factum eccleſiæ pōt peti coram iudice ſeculari, & quòd iudex ſecularis debet talem caſum determinare ſecundum canones,& non ſecundum leges.& licet text.iſte loquatur in terris eccleſię,tamen idem dicendum in terris imperii per ea,quæ no.in c.eccleſia,de cōſti.& in c.quod clericis, de fo-
3 ro comp.& ibi plenè de materia.† No.ibi:*aliqua cauſa talis.* quòd in

[a] Pro extēſiōe iſti⁹ capituli uid̄ d. Anto.in c.qd̄ clericis ī antep.co.ſ̄. d̄ fo. cōp.ubi ſingulariter decidit.ꝙ ſi fieret teſtm̄ ꝑ aīa uel ad pias cās, & ī eo inſtitueretē eccleſia uel pi⁹ loc⁹ coram duob.teſtib.ꝙ poſtea ī iſto teſtō fierent multa legata ad pias cauſas,ſed merè laicis,iſta legata ualerēt, ſec⁹ eſſet e cōtra, ſi inſtitueretē laic⁹ & legata fierēt ad pias cās cūduob.teſtib. nihil ualerēt . Ita ſingulariter decidit do.Ant.ubi.ſ̄. ſed oportet ipſum bñ inſpicere,& ex p̄ſſè no.Sali.meli⁹ q̄ aliq̄s de mundo in auē.caſſa,C. de ſacr.ſan.eccl.in 9. q.d. Alex. Imo. in cōſi.40. inci. uiſo tenore allegati & ꝓductu inſtri ī 3. col.in princ.Facit auth. qd̄ ſine,in fi. C.de teſtib. qd̄ diligēter no. ꝑ extēſiōe h⁹ capituli & p̄cedētis,qa habēt locum ēt in legatis, dato ꝙ legata ip̄a nō ſint ad pias cās,puta,ꝙ inſtitō ſit ad pias cās . Vnū ēt ſcias,ꝙ teſtamētū ad pias cās n̄ ē ꝓpriè teſtm̄, nec ualet uti teſtm̄,ſed uti ultima uoluntas in gn̄e. Ita expſſe Bar.in repe. l. 1.in pe col. ī uer. 4.quæro , an talis uolūtas,&c. C. de ſacroſan.eccl. non eſt dare ultimā uoluntatē in genere, ut eſt gl.fi.in l.licet,C.de pact.Ant. Franciſ.

An duo teſtes ſufficiant.in teſtō,in quo eſt inſtitutus laicus , & ſunt fa-

qd̄ in relictis [a] ad pias cās nō eſt ſeruanda ſolēnitas iuris ciuilis . An aūt hoc ſit uerū indiſtinctè,Bar.ī.l.1. C.d̄ ſacroſan. ecc.dicit,qd̄ ſic;& dicit hoc ꝓcedeř d̄ iure ciuili ꝑ illū tex.q dat liberā facultatē relinquēdi eccl'eſiis;& ſic pia volūtas eſt libera a ſolēnitatib⁹iuris ciuilis:ſꝫ certe iſte tex.uř ꝯ opin.Bar.Nā p̄ſupponit,qd̄ de iure reqrebāē quinq;,vel ſeptē teſtes. d hinc eſt, qd̄ Papa mādat talē cām tractari ſm̄ decretorū ſtatuta , & nō ſm̄ leges; ergo leges reqrunt ſeptem vel quinq; teſtes, aut aliā ſolēnitatē , ſicut in relictis ad n̄ pias cās;& ꝯ Bar.tenuit ibi Bal.Fateē tñ Bal.qd̄ de iure canonico dictū eſt uerū per iſtū tex.ū.vñ cōcludit nō requiri ī iſtis relictis ad pias cās,qd̄ teſtes ſint b rogati:[b] vel qd̄ oēs ſint maſculi,nec alia ſolennitas iuris ciuilis; qd̄ bene not.Nā docto.noſtri uidenē multū ſtrictè intelligere iſtū tex.dicētes iſtū tex.ſolū ꝓuidere reſpectu numeri teſtiū,nō reſpectu alterius ſolēnitatis reqſitę a iure ciuili.vñ dicitur, ꝙ Fran.de Are. cōſuluit teſtes eſſe rogatos : quia non debemus recedere 5 a iure ciuili,niſi quatenus reperitur contrarium cautum de iure canonico . Sed ego quidem ſequendo primam opi.concludo, qd̄ iſte tex.ſatis probat primū dictum . Nam licet propoſitio fuerit facta de numero teſtium,tamē Papa tradit poſtea generalem doctrinam, ut hęc cauſa non tractetur ſecundum leges,ſed ſecundū decretorū ſtatuta; & ita hodie cōiter ſeruaē;& hoc ꝓcedit,ut dixi, de iure canonico,& nō de iure ciuili.Nā ius ciuile ſolū uoluit ꝓuidere , ut Chriſtianus habeat liberā facultatē donādi eccleſiæ:qa tūc tēpore Cōſtantini chriſtiani non audebāt ſe publicę cōgregare,nec eccleſiis relinquere.vñ ſatis ē , ꝙ illud priuilegiū Cōſtātini opereē primū : nō autē uoluit tollere ſolēnitatē iuris ciuilis: ſed de iure cano.eſt bene hoc ſeruādū in oī foro. 4 † Sed quęro,qd in donatiōe [c] facta eccle c ſiis,nūq̄d reqraē inſinuatio ultra quīgētos aureos,i.ut fiat corā iudice,& ſcribatur ī actis publicis , ſm̄ ꝙ vř reqrere ius ciuile,ut ī.l.ſancim⁹ , C.de do. doc.aptè c n̄ tāgūt,& Bar.ī.d.l.ſancim⁹,& ī.l.pe.eo. ti.ubi tractaē mā,nihil dicit;ſed vř poti⁹ trāſire cū gl.ut reqraē inſinuatio.Sed reperi , ꝙ in extraneo loco ponit opi.ſuā, dicēdo ꝙ ī donatiōe facta ad piā cām n̄ reqriē īſinuatio[d],& hoc poſuit ī.l.illud, C.de ſacroſan.ecc.mot⁹ ꝑ.l.pe.p̄alle.qua ſi uelit dicere,ꝙ ſicut ī redēptionē captiuorū ē ſublata ſolēnitas īſinuatiōis ꝑ illū tex.ita & eadē rōne dicēdū ī qualibet pia cā;ꝙ ſatis mihi placet.Sed ceſſāte lege ego idē cōcludere ꝑ tex.hic; & ſic ſęd pe de facto fui interrogat⁹& reſpōdi,ꝙ eadē ē rō ī donatiōe īter uiuos, q̄ ē in ultima uolūtate.Vñ quēadmodū Papa fuit hic mot⁹ ꝑ illā authoritatē: ī ore duorū &c.Ita dicēdū ī donatiōe īter uiuos. Nā cōcurrit fauor religiōis,& rō.c.& ubi eadē ē rō,dēt eſſe eadē iuris diſpoſitio,maximè ī cōcernētibus animā,ut ī.c.cū dilecta,de cōfir.vti.vel inuti.& hoc ſemper 5 no.† Et ex his īfero ad aliā q̄ſtionē quotidianā notabilē . Statuto ī multis locis cauetur,vt fœmina n̄ poſſit teſtari, uel ſe obligare ſine p̄ſentia duorū agnatorū, q̄riē nunq̄d poſſit teſtari,uel bōa ſua eccleſię donare,ſeu ad piā cām ſine hac ſolēnitate?& vř,ꝙ ſic ꝑ iſtū textū:qa hmōi relicta,vel donata ꝑ aīa,nō dēnt terminari ſm̄ leges ciuiles , ſed ſm̄ canones.Sed ſtatutū ē pars iuris ciuilis.l. oēs populi, ff.de iuſti.& iu.Itē nō ualet ſtatutū laicorū impediēs quodāmodo liberā facultatē donādi ꝑ aīa,ut no.ī.l.1.C.d̄ ſac.ſan. eccl.Facit ꝙ notat Io.An.ī.c.fi.d̄ immu. eccl.li.6.ubi dicit,ꝙ nō obſtāte ſtatuto, quo caueē,ut bōa mobilia n̄ poſſint alienari ī forēſes,uel n̄ ſubiectos iuriſdictioni ſtatuētiū,poterit q̄s donare talia bōa eccleſiæ:qa ſtatutū inferiorū nō p̄t tollere priuilegiū īdultū eccleſiis ꝑ principa- e lē.Hāc opi.reperio aptiſſime fouere Bal. 6 in.l.generali [e],C.de ſac.ſan. ec.† Et idē

ſta multa legata ī piā cām, vel ſic eſt inſtituta pia cā,& ſunt facta legatā plura laicis & ſecularibus,puto cōſiderādā eſſe inſtitutionē hæredis,qa ſi erit inſtituta pia cā,dicaē teſtamētū factū in piā cām.Si uerò erit inſtitutus laicus , dicatur teſtamētū factū nō in piā cām, qa ab hæredis ipſa inſtitutione dependet ipſum teſtamētum, quod dicitur eſſe caput ipſius teſtamenti, ut in.§.ante hæredis,inſtit. de leg. Bene fatendū eſt, ꝙ reſpectu piæ cauſę , ſiue hæredis iſtitutio, ſiue legata illa ualebūt iuxta mām.c. cū eſſes,de teſt.& ea quæ plene traduntur in.l.1.C.d̄ ſacroſan.eccle.

SEBA. SAPI.

a In relictis. Extēde notabiliter hunc text. ut per Bart.in.l.fin.ff.de his, quæ pro non ſcriptis habētur.

b In relictis in piā cauſam non reqritur, quod teſtes ſint rogati.ita ēt concludit hic d. Bart.de Bellen.in addi.Nec ob. iſte text. qui fortiter facit in contrarium,ibi: requiſitis; quia debet intelligi ſecundum Imo.hic, ꝙ iudex debet requirere illos duos teſtes legitimos.Et pro iſta parte etiā facit gl.in.c. Ioannēs.ī.e.& uide d. Anto.hic,& in.c. indicante,ſ̄.e. circa princi. & uide Ro. in authen. ſimiliter,C.ad legē Falc.ubi dicit,nō requiri in hoc caſu teſtes rogatos. & uide etiam per Bar.in.l.1. C.d̄ ſacroſan.eccle.& in ſimil.gl.in.l.fina. §.in omni , C. de col. Sed quod requirantur rogati, facit tex. ut dixi, qui dicit adhibitis requiſitis,quod intelligitur,i.rogatis ſm̄ expoſitionem gl.in.§. fi.inſti.de teſt.de quo ēt per Io.An.in addi.Spe.de inſtru.edi.§.nūc uero aliqua,per Ro.in cōſi.ſuo.299.& facit in ſimili tex.in.l.diuus, ff.de mili.teſta.Et quod in teſtamentis ad pias cās nō requiranē neceſſario teſtes rogati,tenet Pau.de Caſtr. in.l. hæredes palam,§.in teſtamentis, ſuper gl.in uerbo,rogati,ff.eo.De quo ēt uide omnino ꝑ Ro.in repe.authen.ſimiliter,uer.11.C.ad leg.Falci.uide latisſime ꝑ Lap.alle.30.in prin.& uer.6.an ualeat.Itē adde hic omnino,ꝙ no. Bar.in.tale pactū.§.ſi.ff.de pac.& uide Bal.in.l.1.in fin.C.de ſacroſanc.eccle.ubi dicit,qd̄ in relictis ad pias cās ſufficiūt duo teſtes,ēt mulieres,& forte nō rogati,dū tñ alias ſint fide digni . Et dicit,qd̄ ſtatutū diſponēs ꝯriū,tanquā contra ſalutē animæ,n̄ ualeret, ita dicit tenere Bar.Et adde Bal.in.l.nō p̄nt,ff.de leg.ubi dicit , qd̄ ualet ſtatutū,ꝙ quis poſſit teſtari cū duobus teſtibus,ēt nō rogatis , quia res uř eſſe reducta ad merum iuſgen.ſed Pau.de Caſt.in auth.ꝙ ſine, C.eo.dicit,ꝙ hoc eſt uerum,quando omnino ſtatutū reducit facultatem teſtādi ad iuſgen.ſecus dicit, ſi ſtatutū minueret ſolennitatē iuris poſitiui ſed n̄ reduceret ad iuſgē.puta ,qa diceret , ꝙ q̄s poſſit teſtari cū.4.uel.5.teſtib⁹,qa tunc debebūt eſſe rogati , quia non dicit eē receſsū a ſolēnitate iuris poſitiui.Sꝫ dicit ꝙ dictū Bal. loquēs tis de ſtatuto diſponēte de duobus teſtibus,ēt nō trāſit ſine dubitatiōe ꝑ tex.cū gl.in.l. diuus,ff.de teſtamen. mili. ubi ius priuilegiat militem,ut poſſit teſtari cum duobus teſtibus, & tamen debent eſſe rogati,quod ultimum intellige ſecundū gl.in.l.1.ff.de teſt. mil. & in.l.milites,C. de teſt.mili.

SEBA. SAPI.

c Quid in donatione. uide Paul. de Caſt.in conſ.3. incipien. omiſſo ordine ſecundum antiquam impreſſionem, cum multis allegatis per Fely.in ca. eccleſia ſanctę Mariæ, in. 8. quæſtione princip. uer. modo ex iſto caſu decidu ntur duo ſupra de conſtitu.

d Et idem firmat d.An.in c.ad hæc, ſupra eod. & adde hic text. & gl. in. §. & cum retro,inſtitu.de donatio . ubi etiam Bald. format aliquas quæſtiones circa inſinuationem . Adde quod notat do. Anton. poſt Hoſt.in cap. fin de fide inſtru. in.2.col.& Ioan. And.in addi.Spe. eo.tit.§.porro,in addi.in c.illa lex. & uide gl.in.l.ſācimus,C.de donatio. & in authen. de non alienan.§. ſi minus , & late per Lud. Roma. in.l. Modeſtinus, ff. de dona. & uide omnino Archidiaco.in.c. Ludouicus. 63. diſtin. ubi enumerat caſus , in quibus in donatione nō requiritur inſinuatio. & īter alia dicit,ꝙ hodie ualet donatio facta eccleſiæ abſq; inſinuatione uſq; ad octogita aureos; quem etiam refert & ſequitur Bal.in.c.peruenit,el ſecundo,in fi.de iureiu.de hoc uide gl.fi.in.l.illud,C.de ſacroſanctis eccle. Sed uide gl.& Angelum tenentes contrarium in.l.ſancimus,in principio,C. de donationibus.

e Cū Bal.in dicta.l. gn̄ali concordat Petr. de Ancharano eū recitās in repetitio.c.canonū,de cōſtit.in.3.princip.q̄ſito,in.20. columna illius q̄ſiti,uer.dicit ēt Bal.Et adde Bar.& Baldū in l.fi , C.de ſacroſanctis eccleſiis,& Bal.ī.l.iubemus nullā,eo.ti.ubi dicūt, qd̄ ſtatutū ꝓhibēs alienari in forenſem,nō includit eccleſiā.uide pleniſſime ꝑ Do.poſt Ioānē Andræ.in.c.eos,de immu.eccl.libro ſexto. Item ad hoc facit,ꝙ no d.An.in.c.tua,de decim. Itē adde Baldū in.c. clerici,de iud.ubi ēt ponit,an ſi ſtatutū laicorum prohibet alienari ī forenſem,poſſit fieri alienatio in ꝑſonā eccleſiaſticam.Et adde elegās dictū Cyni in authentica,ingreſſi.C.de ſacroſanctis eccleſiis. ubi dicit,qd̄ licet minor nō poſſit alienare ſine decreto iudicis, qd̄ ualebit cōceſſio ſine decreto,quā facit ipſe minor,dū ingrediē religionē.Ad ꝙ uide omnino latiſſime per do.Ant.in cap. in præſentia,de probatio.in.38.columna.Adde etiam Baldum in l. ſi ſponſus.§.conceſſa,ff.de donationibus inter uirum & uxorem . Vbi dicit, quod ſi

2 Bald. in auť. caſſa, ponit aliā notabilem ꝗſtionē. Statuto [a] caueť, ꝙ niſi teſtamen tū̃ inſinueť intra ſex mēſes ꝑ hæredē, ſit ipſo iure nullū clericus fuit inſtitut⁹ hæres, & nō inſinuari fecit teſtamentū, ꝗriť, nūq̃d teſtamētū ſit nullū? & cōcludit, ꝙ nō. Moueť, qa ſtatutū nō adſtringit clericū: fortius hoc dicēdum, qn̄ eccleſia eſſet inſtituta. Et per prædicta poſſunt decidi infinitę ꝗſtiones, & maxime illa quotidiana, nunq̃d legata ad pias cās nō adita hęreditate, debeanť, & maximè ſi hęres repudiat, vel renūtiat hęreditati. Et dicēdū, ꝙ ſic: qa hęc legata nō ſubiacēt ſolennitati iuris ciuilis, vt dixi. Sed qđ legata nō debeanť hęreditate nō adita ex teſtamēto, ē ſolennitas iuris ciuilis; & idē dic ī multis ſimilib⁹.

7 † Vltimò aduerte, ꝙ licet iſte. tex, loquať de relictis factis eccleſię: idē tn̄ eſt obſeruādū ſm Inn. in omnibus relictis ad pias cās; & dicunť relicta ad pias cās oīa, ꝗ relinquunť ꝓ anima; & ſentit gl. notabilis & clarius ibi Bart. ī. l. ſi qs Titio, ff. de lega. 2. facit. c. reqſiſti, j. co. Et ex dictis Inn. collige, ꝙ relicta ad pias cās gaudēt codē priuilegio cum relicto facto eccleſiæ. Ratio pt eſſe identitas diſpoſitionis ſeu rōnis. Nā eccleſia priuilegiať ꝑꝑ animā & cōtēplationē Dei. Facit ꝙ no. Io. An. in. c. 1. de in integ. reſtit. li. 6. ubi ſingulariter uoluit, ꝙ ſicut eccleſię poſſunt petere reſtitutionem in integrum, ita & alia pia loca.

8 † In gl. 2. ibi: *ad eccleſiaſticum iudicem*. No. gl. ſingulariter, ex qua collige, ꝙ in relictis ad pias cās pt ēt hæres adire iudicē eccleſiaſticum, ſiue hæres ſit ſecularis, ſiue eccleſiaſticus. colligitur ex tex. quia Papa hāc cām qualificat, & decernit eam tractandam nō ſecundum leges, ſed ſecūdum decretorum ſtatuta; ergo eſt eccleſiaſtica; quia Papa alias non potuiſſet ſe impedire tollendo diſpoſitionem legalem: dic tamen, ꝙ eſt miſti fori. Nam eſt in optione actoris, quem iudicem uelit adire, ſecularem. ſ, an eccleſiaſticum; & de ſeculari probatur hic. nā coram eo hęc cauſa tractabitur.

collata eſt res in aliquē ſub pacto, ꝙ n̄ poſſit alienari, nihilomin⁹ poterit alienarii piā cām. Sed ꝯ hoc uť determinare Baldus in. l. uoluntas, in fin. 1. colum. C. de fideicom. ubi dicit, ꝙ prohibitus alienare extra familiā, n̄ poteſt legare extraneo ēt ꝓ aīa ſua, ut ī. c. 1. §. donare. quali. olim feud. aliena. poſ. Adde etiam oīno Ro. ī authēt. ſimiliter, C. ad legē Falci. q uť deſtruere omnia ſupradicta allegādo tex. in d. §. donare & ī. c. 1. ſprī. de ꝓhi. feud. alie. ubi ꝓhibitio facta uallo đ alienādo ī cludit ēt alienationē ī piā cām. Itē ui de Bald. in le. ſac. ſan. C. đ epi. & cle. ubi dicit, ꝙ ſtatutum, quo cauetur ꝙ filius fa. n̄ pt ſe obligare, cōprehēdit ēt filiūfa. clericū uel ſacerdotē. Itē adđ, qđ no. d. ī ca. quo iure, in fi. 8. diſt. ubi dicit, ꝙ ſi laici faciunt ſtatutū, ꝙ fabricæ eccleſiæ ꝑ teſtatores legeť tm̄, licet n̄ poſſit clericos, uel eccleſiaſticos ligare, tamē ualet quo ad præiudicium ſubditorū. Et idē pūctualiter dicit Dom. 10. di. c. 1. in. 3. col. Item ad prædicta uide omnino Ro. in repet. authen. ſimiliter, in. 15. & 16. priuilegio piæ cauſæ circa cōtractus, C. ad legem Fal. & ad q. hic tactā per. do. Ant. in uer. ex hac decre. uide Pet. de Anc. in repe. regulæ ea, quę, in. 6. in. 2. q. princ. in fi. & uide omnino do. Car. in. c. perpēdimus, de ſen. excō. in fi. 1. char. ī uer. quæro de. q. & do. Anton. in. c. eccleſia ſanctæ Mariæ, de conſtitu. in. 6. co. poſt Bar. in. l. 1. C. de ſum. tri. Et adde ꝙ in ſimili quęſtione no. Pau. de Eleza. in quodam ſuo cōſil. incip. ca

SVMMARIVM.

1 *Teſtari non poteſt clericus de acquiſitis per eccleſiā, etiā, quod ſint mobilia, ſed de bonis ſuis proprijs pōt teſtari poteſt tamen de bonis per eccleſiam acquiſitis aliqua ſeruitoribus, uel pauperibus elargiri. 8.*

2 *Bonorum appellatione ueniunt mobilia, immobilia, iura, actiones, ſeu nomina debitorum.*

3 *Emptio facta de bonis eccleſiæ dicitur acquiſita per eccleſiam.*

4 *Eccleſiæ appellatione non ſemper uenit ipſum corpus inanimatum ipſius eccleſiæ, ſed aliquando capitulū, aliquando ſucceſſor.*

5 *Clericus bona acquiſita intuitu eccleſiæ, cuius ipſe nō habebat adminiſtrationem, tranſmittit in capitulū, & ei cedunt, ſi uero clericus habebat adminiſtrationem, puta, quia rector unius eccleſiæ, tunc talia bona cedunt ſucceſſori, qui habet diſpenſare, prout de alijs bonis eccleſiæ. 7.*

6 *Capitulum quando ſuccedit in bonis canonici defuncti, quæ ipſe acquiſiuerat intuitu eccleſiæ, poteſt illa uel inter canonicos diſtribuere, uel in bonis communibus retinere.*

8 *Clericus non poteſt conſanguineo diuiti, aliqua donare, niſi ab eo habuerit ſeruitia.*

Aliqua, iſta dictio denotat certam moderationē, quaſi dicat non omnia.

9 *Clericus, ſi quid acquirit ex aliquo iuſto, artificio, uel quod legat alios docendo, acquirit ſibi, et non eccleſiæ.*

10 *Clericus, ſi habebat plures eccleſias, tunc bona quæſita intuitu eccleſiæ, uel quæ habent deuenire in eccleſiam, diſtribuuntur inter ipſas.*

Clerico decedenti ſine teſtamento, & conſanguineis ſuccedit eccleſia.

Bona quæſita per clericos cenſentur in dubio quæſita intuitu beneficiorum, quæ poſt eius mortem ueniunt diſtribuenda inter eccleſias, ſecundum quod eccleſiæ reſpondebant de fructibus. 11.

12 *Clericus ſi quid indebite acquiſiuerit, redditur ueris dominis, uel inter pauperes diſtribuitur.*

CAP. XII.

1 RElatum. ij. † De ꝓpriis pt teſtari clericus, in acquiſitis per eccleſiā, ēt ſi ſint mobilia, ſuccedit eccleſia, i. cōis cōgregatio, uel ſucceſſor: poteſt tn̄ aliqua ſeruitoribus, uel pauperib⁹ elargiri. Si aūt defunctus hēat plures eccleſias, ſeu beneficia, fiet ęqua diuiſio inter illa. Et quinq; ſunt partes. Secunda, ibi; *in nomine*. Tertia, ibi: *licet*. Quarta, ibi: *cæterum*. Quinta, ibi: *quia uero*. & uenit hoc. c. ad declarationem. c. cum ī officiis, a ſuprà eod. Caſus literalis, In. c. ſuprà eo. cum in officiis, dicitur, ꝙ bona per eccleſiam acquiſita ad eandem deuoluuntur ī obitu clericorum. quęſitum eſt a Papa, utrum de immobilibus tantū, uel de mobilibus ſit intelligendum? Reſpondetur, generaliter bona quælibet per eccleſias acquiſita eis debent iuxta Latera. concil. poſt acquirentis obitum remanere. Sed per hoc uocabulum, eccleſia, non intelligitur Epiſcopus, uel ſucceſſor clerici morientis ī eccleſia collegiata: ſed ipſum collegium intelligitur, ꝙ rerum illarum debet canonicā diſtributionem & curā habere. Vbi aūt in loco defuncti vnus tantū eſt ordinand⁹, ille bona illi⁹, ſicut & alia bona ipſi⁹ eccleſiæ, dēt diſpēſare. & licet mobilia ꝑ eccleſiā acqſita in alios ꝓ morientis arbitrio trāſferi n̄ pn̄t; cōſuetudinis tn̄ ē nō improbādæ, ut de mobilib⁹ illis poſſint aliqua ꝯferri pauperib⁹ & aliis locis religioſis, & illis, q clerici ſeruierāt ſiue ſint conſanguinei, ſiue alii, ſm ſeruitii meritum. Si uerò clerici de hęreditate, uel alio intuitu perſonę ſuæ aliqua acquiſiuerunt, de illis diſponant pro arbitrio ſuo. In fine dicit: clerici vero, qui plura hēnt bn̄ficia ī pluribus eccleſiis, bona illorū dēnt diuidi inter ipſas eccleſias ꝓ rata ſm congruam diſtributionem. Ber.

2 † No. 1. ex iſto text. iuncto c. cum in officiis, ſuprà eod. quod appellatione bonorum [b] non ſolum ueniunt bona mobilia, b ſed etiam immobilia, & omnia alia cuiuſque qualitatis ſint. unde comprehenduntur actiones, ſeu nomina debitorū. Nam bona dicuntur, quia beant hoc eſt, beatos faciunt in hoc ſeculo, uel quia ꝓſunt; & hæc habentur in. l. bonorum appellatio.

uetur ſtatuto, conſiliū habetur ī repertorio Bal. ſuper Inno.

ANT. FRAN. An ſtatutum loquens de forenſi includat clericū, uel eccleſiā, dicas, ꝙ ſtatuto prohibente forenſem, acquirere, non ligatur clericus, ut no. Bar. ī. l dudū, C. de cōtrahē. em. & no. doc. in cap. eccleſia ſanctę Marię, de. conſtitu. & Bal. ī. l fi. 5. colū. C. de ſa. ſan. eccle. & in. l. iubemus, e. tit. & no. Bar. in l. fi. C. de exac. tri. lib. 11. & in. l. filius, in. §. dici, de leg. 1. & not. doc. in. l. quorum, ff. de pig. & Io. An. ī. c. fi. de immuni. eccle. & uide Paul. de Ca. in cōſ. 293. & 295. & Fede. de Se. conſi. 76.

SEBA. SAPI. a Statuto. De hac quæſtione uide Fely. in. d. c. eccleſia ſanctæ Mariæ. col. 24. uer. ultimo nō omitto, j. fine & co. 35 uer. ſecundum quod ſequitur, ſupra de conſtit. Et ibi ēt, an ſi ſtatutum ꝓhibeat aliq̃d alienari, ualeat alienatio facta in clericum.

SEB. SAPIA. b Appellatione bonorum. Vide Barto. ī. l. uxori meæ, ff. de uſufru. lega. Bald. in. leg. 1. in fi. 1. lecturæ, & in ſecunda le. ff. de ſta. ho. & Bart. in l. Quintus. §. argēto, co. 2. ff. đ aur. & argen. lega. & Bal. & Imo. in. l. ſi conſtante. §. fi. ff. ſolu. matrimo.

a pellatio. ff. de uer. ſi. Vn̄ puto, ꝙ ob hāc cām Papa rn̄det hic generalius, ꝗ̃ fuit quæſitū. Nā quærebatur, an applōne bonorum uenirent tm̄ immobilia, an ēt mobilia. Et papa rn̄det, ꝙ ueniunt bona quælibet; quaſi dicat non ſolū mobilia & immobilia, ſed ēt alia; puta iura incorporalia, quę propriè n̄ dn̄ť mobilia uel immobilia: ſed faciunt tertiā ſpēm, de quo plenè dixi in c. nulli. de reb. ec. non alie.

3 † Not. 2. ibi: *poſt acquirentis obitum*, [a] ꝙ bona [b] dn̄tur acquiſita ꝑ eccleſiā,

a

b licet rector eccleſię acquiſiuerit: ex quo tn̄ intuitu eccleſiæ ſucceſſit acquiſitio; & iō ſi clericus de reditib. eccleſiæ emat equū, uel ꝑdiū, hæc pn̄t dici acquiſita ꝑ ecclīā. un̄ ſunt eccleſię, & n̄ clerici. Vide bo. gl. 12. q. 1. c. res, & tex. in c. fixū, eadē cā & q. 5.

4 † No. in uerb. *nomine*, ꝙ applōne eccleſiæ nō uenit ſꝑ corpus inaīatum ipſius eccleſię: ſed quandoq; caplum eccleſiæ: qn̄q; ſucceſſor; & de uariis ſignificatiōib. uide bo. gl. in c. quærelā. j. ne ꝑlati uices ſuas.

5 † No. & tene menti ſꝑ, quia non eſt alibi, ꝙ acqſita per canonicū intuitu ecclię, ſeu ꝑbendę non cedunt ſucceſſori in ꝑbenda, ſed caplo ipſius ecclię. ubi āt beneficiatus non eſt de cōgregatione; ſed hēt beneficium oīnò ſeparatum; puta qa eſt rector ecclię parochialis, uel ꝑpoſitus, uel archidiaconus nō beneficiat⁹ a caplo, tunc bona acqſita intuitu beneficii cedunt ſucceſſori, non caplo. Rōnē diuerſitatis nemo ponit, quod uiderim ſed ego puto hanc diuerſitatis rōnē eſſe. Canonico datur ꝑbēda ex bonis cōibus capli principlr, ut inde ſumat neceſſaria: n̄ āt datur, ut ſit adminiſtrator ecclię: iō, ſi aliqua remanent ultra ꝑbendam, dēnt cedere caplo, cuius ſunt bona ꝑbendarū. nā ſatis eſt, ꝙ ſucceſſor hēat corpus ꝑbendæ: qa, ut dixi, datur ſibi, ut inde uiuat, & caplū adminiſtrabit bona acquiſita, ſicut alia bona cōia. Sed in alio beneficiato ꝑ ſe extra congregōnē datur beneficium tanq̃ adminiſtratori ipſius eccleſię. un̄ quemadmodum hēt adminiſtrari oīa bona eccleſię; ita & hic quęſita intuitu ecclię.

6 † No. ibi: *canonicam diſtributionem & curam*, &c. quid dēat facere caplum de bonis relictis ꝑ canonicum defunctū. Nā dēt canonicè diſtribuere: uel ſi uult retinere in bonis cōibus, dēt hr̄e curā, ſicut de aliis bonis. Et hic uidēť inferre doctores, ꝙ iſta bona non dēnt diuidi inter canonicos. Ego dicerē, ꝙ ſi uellēt diuidere, ſm qđ canones ꝑmittunt, poterūt, ut patet ex illis uerbis, *canonicam diſtributionem*.

7 † No. ibi: *cum Dei timore diſpenſent*, ꝙ bona acqſita ꝑ ꝑdeceſſorem, n̄ cedūt lucro ſucceſſoris, ut ide poſſit ad libitū adminiſtrationē hr̄e: ſed cū Dei timore dēt diſpenſare, ſicut diſpēſat alia bona ecclīæ.

8 † No. ibi in uer. *licet*, ꝙ clericus ēt in ęgritudine, de qua poſtmodū deceſſit, pt aliqua mobilia ecclię cōferre religioſis locis & pauperib. Itē his, q ſibi ſeruiūt, ſiue cōſāguinei ſint, ſiue ex̄nei, ſm ſeruitii meritū. Ex qbus uerbis infertur, ꝙ in pauperib. & locis religioſis ſufficit ad erogationē faciēdā ſola charitas. Sed in aliis, q n̄ ſunt pauperes, uel nō ſunt loca religioſa, requiritur ꝙ ꝑceſſerit aliquod ſeruitium. Ex quo ſecundò infero, ꝙ conſanguineo diuiti, q non ſeruiuit ecclīæ, uel ꝑlato, non pt ꝑlatus aliquid cōferre, ēt de mobilib. ecclię. Et pōdera uerbū, ibi: *aliqua*, quod denotat q̃dam

c moderationē. [c] Non. n. dēt oīa mobilia ecclīæ diſpenſare ī ægritudine. Itē no. ex hoc, & ex tex. ꝙ ſeruitiū impēſum ꝑlato, uř impenſum ecclīæ, adeò, ꝙ de bonis ecclię pōt fieri

9 remuneratione; facit c. per tuas, & qđ ibi dixi, de do. † No. ī uerbo, *cæterum*, tex. aꝑtū, ꝙ hēns bn̄ficiū, licitè exercet aliquod artificiū, uel doctrinā in docendo alios, & lucrū inde ꝓueniēs cedit ipſi, & n̄ ecclię. Et ex hoc & ex tex. colligiť, ꝙ clericus pt eſſe artifex, & licitè ſumere offm̄ docēdi alios, & intellige de artificio cōgruēti clericatus ordini, uide bonā gl. in c. canonū. 14. q. 4. quę dicit, ꝙ emat coriū & faciat

10 ſotulares. † No. ī uerbo, *quia uerò*, ꝙ ſi clericus, q aliqua ꝗſiuit, hēt plura bn̄ficia, dēnt illa bona ꝑ ęſtimōnē cōgruā diuidi inter illa. Et pt intelligi iſte uer. multipliciter. Primò in bonis ꝓpriis clericorū, qui deceſſerūt ſine teſtō, & cōſāguineis. Nā tūc bōa ueniūt ad ecclīā, uel ad ecclīas, ſi plures habuit. 12. q. 5. c. pe. Sđ iſte ītellīs, licet ſit uerus ī ſe; n̄ tn̄ placet quo ad iſtū tex. nā uenit aduerſatiuè ad ꝑcedētia, & declaratiue ad c. ī officiis, ſ. e. ſed illud c. cū ī officiis, & ēt ꝑcedētia hic ī tex. ut patet ī uerbo, cęterū, loquūť, ſiue clericus deceſſerit teſtatus, ſiue inteſtatus; & ſic inferēdū, ꝙ iſte uer. ꝓcedit ēt ī clericis decedētib. teſtatis. Ho. uř ītelligere, ꝙ ꝓcedit ī bonis ecclīæ; ſed loqť ī hēntib⁹ adminiſtrationē, uel qn̄ deceſſerunt ſine teſtō. Et ſic uř ēt trāſire Io. An. & hoc faciūt, ut ſuſtentēt opi. poſitā ꝑ gl. in c. ꝑſenti, de of. or. li. 6. ubi dř, ꝙ ſi clericus n̄ hēt adminiſtrationē, puta quia eſt canonicus, licite teſtať de fructibus quęſitis rōne prębēdę; ſecus, ſi hēt adminiſtrationē. d. c. cū ī officiis. Et ſic ēt reſtringūt illū tex. ſed certe reſtrictio n̄ ē bona: qa iſte tex. ſi bn̄ pōderať, apertè cōfundit opi. illius gl. Primò facit iſte tex. in principio in eo, ꝙ uenit declaratiue ad c. cū ī officiis, & ꝙ illud. c. hēat locū ēt in bn̄ficiatis in cōgregatione, ut patet hic in uer. noīe, & illud c. loquiť, ſiue decedat teſtatus ipſe clericus, ſiue inteſtatus. Ergo bona ꝗſita, ſeu reditus recepti ex ꝑbēda, ſi ſuꝑſūt, cedūt cōgregationi, n̄ obſtāte teſtō canonici, cū bōa ꝑbēdę ſint ecclię, ut dixi, & ꝓbať. 12. q. 1. in * c. nulli epōrū, * cū c. ſe. Secūdò facit iſte tex. in uerbo, *licet*. nā loquēs de omnib. clericis, ut patet ex uerbo præcedēti, dicit ꝙ pauperib. ſeu ſeruitorib⁹ pt aliqua dōare; ergo n̄ pt de his teſtari: Tertiò facit uer. *cæterū*. qui ꝑmittit diſpēſationē in acquiſitis intuitu ꝑſonę: ſecus ergo ī acquiſitis intuitu ꝑbēdæ. Vltimò hāc ſn̄īā aꝑtiſſime approbat tex. in uerſ. quia uerò, ꝑal. qui loquiť de clericis hēntib. bn̄ficia in ecclīis. Et uult ꝙ bona illa diuidāť inter illas ecclīas ſm congruam ęſtimationē. Vtputa, aliquis erat canonicus Bonon. & Parmen. & ex canonicatu Bono. habuit cētū, & Parm. cc. Bononia hēt unā partē bonorū, & Parma hēt duas partes: quia in dubio ꝑſumunť quęſita ex facultatibus hmōi beneficiorū. Et dic, ꝙ c loquiť iſte uer. qn̄ clericus decedit ab inteſtato, ut uoluit Ho. & Io. & eſt aperte ꝯ iſtum tex. ut ſ. dixi. Itē nulla rō pt perſuadere hanc diuerſitatē inter canonicū, & aliū hēntem adminiſtrationē, puta curatū. Nā cū curatus hēat maiores labores, ꝗ̃ canonicus; ergo dēt magis priuilegiari in bonis ecclię, ar. hic, ibi: *iuxta ſeruitij meritum*, &c. Item bona præbendarū ſunt eccleſię, quanquam ſint diuiſa per prębendas unde per hanc diuiſionē nō perdunt bona naturam ſuam: quia bona eccleſię cedunt piis uſibus; non autem, ut canonicus poſſit teſtari ad libitum. Et pro hoc uide tex. apertum in d. c. nulli, cum c. ſeq. dico latius in repeti. c. cum

a SEB. SAPI. Obitum. Hoc etiam procedit, quādo fraudulēter celebratus eſt contractus ſub nomine alterius, quā prælati, ut tradit Bal. in l. mācipia, C. ſi qs alteri, uel ſibi, & in l. cū ꝓponis, col. 3. C. de rei uē. Et dato ꝙ cōtractus ſit ſimulatus, acquiritur tamen eccleſiæ ſuæ, ut dicit Bal. ubi ſupra.

b Quòd ex reditibus ꝓuenit, illud dř eſſe eccleſiæ, ſicut reditus erant. Et adde In. in c. 1. ſ. eo. in 1. col. Circa hoc, an res empta ex reditib. eccleſiæ, ſit ipſius ecc. dicas ꝙ ſic, ut per Bar. & Bal. in l. ſi ut propo. C. ſi quis alte. uel ſibi, & in l. uxor marito, ff. de do. inter uir. & uxo. & pro hoc facit, quia res empta ex fructib. fundi paterni aſſignati filio ꝓ alimētis dř eſſe ꝓfectitia, & ꝗriť pri, niſi filius emēs ſit emancipatus, ut ꝑ Bal. ī l. cum oportet, in 2. col. C. de bo. ꝗ li. Et adde, ꝙ res empta ex pecūnia uxoris, ē uxoris quo ad dn̄iū, ſi uir emēs nō eſſet ſoluēdo. ut ꝑ Bar. ī l. ſi ut ꝓponis, ī fin. in 5. q. C. de re uē. & uide glo. ī l. uxor marito, in uer. n̄ pt, ff. de do. inter ui. & uxo. ꝗ dixit, ꝙ ē mariti utiliter. Et adde ī ſimili, ꝙ res ēpta ex pecūia pupilli efficiť pupilli, ſi, fuit ēpta a tutore pupilli, uel minoris, ſecus, ſi ab extraneo, qa tūc nō pt uēdicari, niſi in pupillū, ut ꝑ Bar. & gl. ī l. filię, in fi. ff. de ſol. & Bar. in l. Titiū & Meuiū, ī §. alterū, ff. de admi. tu. & ꝑ Ale. in conſi. 36. in 4. parte conſi.

c Moderationem. Adde ꝙ opi. Car. hic ē uera ꝑꝑ verbū, aliqua, appoſitū in mādato apoſtolico, qa Pa. utēdo uerbo, aliqua, uř habuiſſe reſpectū, & cōſideraſſe in eccleſia plures dignitates: hoc. n. relatiuum; aliqs, eſt partitiuum, ut uoluit glo. in cle. 1. in §. ad hoc, hic alleg. Imo, ut ibi do. no. dicitur eſſe relatiuum diuerſitatis. un̄ non uerificatur in uno

tantum, ut no. gl. in uer. recitetur, in d. cl. 1. de præb. quæ dixit, ꝙ talia relatiua ſemper prædicantur de diuerſis.

a SEB. SAPI. Ex ludo. Quòd acquiſita in ludo per clericū ſint illicitè aquiſita; ita, ꝙ nec conſuetudo excuſetur, tenet Car. & Imo. in c. pe. ſ. de ui. & ho. cle. licet in laicis ex conſuetudine aliter concludat And. Sicu. in conſi. 65. in c. illud in medium afferam, in 4. uol.

b Ad materiam huius c. uide Barto. Pul. conſi. 5. & 6.

e Adde hic Archi. in c. ſi quis de clericis. 11. q. 2. ī ſin. ubi dicit, quòd iſta decret. loquitur, quando quis in ultima ſua uoluntate dicit ſic. Ego relinquo omnia bona mea exponenda ſecundū diſpoſitionem talis, & tunc ualet iſta uolūtas, quia iſta generalis diſtributio habetur loco hęredis. & pro intellectu huius decr. uide Bal. in l. 1. in 2. & 3. colum. C. de ſac. ſan. ec. ubi Bal. ponit, an captatoria uoluntas habeat locum in relictis ad pias cās. & quot modis dicatur uolūtas captatoria, uide etiā in l. priuilegia, eo. tit. Itē uide Bald. in l. ſi poſt diuiſionem, C. de iu. & fa. ign. ubi dicit, quòd ad pias cauſas bene poteſt hæres declarari, in aliis ſecus, allega. hoc. c. Item adde ꝙ l. licet, C. de pact. habet locum etiam in legato ad pias cauſas, ſecundum Bal. in l. ſi. in ante pen. col. C. de pac. Item uide in l. executorē, poſt prin. C. de execu. rei iudi. Item uide, ꝙ per iſtum tex. dicit Bar. in repe. l. 1. in 3. col. uer. tertio quęro, C. de ſacroſan. eccl. Item uide omnino qđ no. Bar. in l. captatorias, C. de teſt. mili. & quod ibi no. do. Alex. de Imo.

ANT. FRAN. Quæ dicatur captatoria uoluntas, dicas quòd eſt illa, cuius diſpō confertur in liberam uoluntatem alterius, ut in l. illa inſtō, & in l. captatoria, ff. de hære. inſti. & adde, ꝙ ſicut ualet captatoria uoluntas facta a milite, ut in l. captatorias, C. de teſt. mili. ita etiam debet ualere, quando ſit in piam cauſam, in d. c. cum tibi, de teſta. ubi etiam per In. qui dicit, ꝙ tunc ualet inſtō, ſi quis dicat, uoluntatem meam committo diſpoſitioni Titii, de quo etiam per Bar. in l. 1. C. de ſa. ſan. ec. Quod intellige uerum, ſi in legato uel inſtitutione eſt facta mentio de pia cauſa, ut quia dicit. Lego talia eccleſiæ, uel eccleſiam inſtituo, prout uoluerit talis. Secus, ſi diceret ſimpliciter, lego ad arbitrium talis abſque expreſſione piæ cauſæ, de quo per Ale. in conſi. 104. in prima parte conſi.

eſſes, ſ. eo & uide oīno in c. nouū genus, de deci In gl. in uerbo, *tantum unus*, ibi: dicas, ꝙ non; & uide hodie tex. clarū in c. ſæpe, de ele. li. 6. & cle. ſtatutū, e. ti. ubi reuocāī priuilegia, & cōſuetudines, & ſtatuta in ꝯriū. Et in ſi. gl. intelligo gl. nō ſolū, qn̄ ſunt bona cōia īdiuiſa inter archidiaconum & capł'um: ſed ēt qn̄ ſunt diuiſa; ſed oīa bona eccleſię ſunt capituli, puta, quia capł'um de bonis cōibus aſſignauit cuiq; ēt Archidiacono certam prębēdam. Nam tunc etiam puto, ꝙ bona acquiſita per Archidiaconū cedāt capł'o, ſicut dicimus in canonicis. Nā iſte tex. loquiī, qn̄ prębendæ eſſent diuiſæ. Patet, quia ſi illę non eſſent diuiſę, n̄ eſſet dare ſucceſſorē in p̄benda, ut in c. dilecto, de p̄b. & tn̄ iſte text. præſupponit, ꝙ canonicus hēat ſucceſſorē. Nam licet bona ſint diuiſa per prębēdas, nihilominus ſunt capituli ſm doc. quod no. Si āt bona Archidiaconatus eſſent ſeparata a bonis capituli, puta, q̄ a fuerūt Archidiaconatui donata, uel dignitas donata aliunde, & tūc uenit in ſucceſſorē. Quod ēt uult hic In. dicēs, ꝙ hoc caſu ep̄s hēbit cuſtodiā bonorum archidiaconatus uacantis. Ex quo tacitè ſentit, ꝙ ubi Archidiaconus eſſet bn̄ficiatus in capł'o, capł'um habebit cuſtodiam bonorum uacantiū, ſicut aliorum bonorum capituli; quod no. Ex quo infero unū notabile dictū, ꝙ cuſtodiam bonorū prębendę uacantis hēt capitulum, & non ep̄s. Probo per prędictā rationē: quia oīa bōa ſunt capituli, licet diuiſa per præbendas; & ita in dubiū p̄ſumendum eſt, argu. in d. c. nulli ep̄o. † In gl. ſi. ibi: *a qua plus percipit*. Intellige ſm doc. in dubio, qn̄ n̄ conſtat, intuitu cuius bn̄ficii illa bona quæſiuit. Nā ſi conſtat, tunc eccleſia hēbit bona quæſita intuitu ſuo: ſed in dubio, qn̄ n̄ cōſtat, qūo quæſiuit; hēt locum iſte tex. ut ei plus detur, a quo maiores reditus p̄cipiebat: quia uериſimile eſt, ꝙ de reditibus cuiuslibet acquiſiuerit. Idē p̄t dici, qn̄ habebat patrimoniū, ut habeatur rō redituū patrimonii, & pro rata detur portio hæredibus, ut no. gl. 12. q. 4. c. 1. Sequens aūt cōſideratio gl. non procederet, ubi clericus nō tenebatur ad reſidentiam. Itē quia debemus hēre reſpectū ad locū, un̄ p̄ceſſerunt pecuniæ acqſitę.

12 † Vltimò hic quæritur extra gl. qđ ſi clericus aliqua acquiſiuit ex illicita aduocatione, uel negotiatiōe inhoneſta, ſeu ex ludo?[a] dicit Ho. primò ſedādos eſſe clamores, ſi q̄ apparent. Credo, ꝙ uult dicere, ſi apparēt repetētes, ē primò eis indulgēdū: alias āt fieret diſtributio p̄ ep̄m inter pauperes, ar. in l. nulli, C. de epi. & cle. & melius facit. 14. q. 4. q̄ hētis & quod no. In. in c. quia pleriq;, de immu. ec. Sed dubito, utrū hæc cōſideratio ſit indiſtinctè uera. Nā puto eā indiſtinctè uerā, ubi illicitè quæſitū ſubiacet reſtōni: quia tunc in defectū debētiū recipere, ſuccedunt pauperes, ut c. cū tu, de uſu. Sed ubi bona n̄ ſubiacēt reſtōni, licet illicitè acquiſiuerint, cū poſſint aliter pęnitere de pctō ſine reſtōne, nō uideo, quare clericus dēt impediri, ut de his bonis non faciat ad uoluntatē ſuā. Vide ad prædicta bonam glo. in c. ex tranſmiſſa. ĩ. de deci. & 4. q. 5. in ſum. 1. q. 1. non eſt putāda.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator committens ſuam extremam uoluntatem diſpoſitioni alterius, dicitur decedere teſtatus.*
2 *Teſtamentum factum nutu, tenet de benignitate canonica.*
3 *Teſtamentum collatum in alterius uoluntatem ualet, quia cenſetur factum ad pias cauſas, & ideò ille, in cuius uoluntatem eſt collatum, debet illam hæreditatem in pios uſus diſtribuere.*

CAP. XIII.

CVm tibi. [b] † Vario modo legitur, ſed ſecundum intellectum notabiliorē. h. d. tenet teſtm̄, ſi quis extremam uoluntatem ſuā alterius diſpōni cōmittit; & dr̄ teſtatus ad pias cauſas. Primò deciſa cōſultatio. Secundò rn̄ſio, ibi: *in ſecunda*. Caſus literalis. Aliquis commiſit extremam uoluntatē ſuam in diſpoſitionem alicuius amici ſui, & ſic mortuus ē. Quęritur, an ille dicatur decedere inteſtatus? Rn̄det papa, ꝙ n̄ ur̄ decedere inteſtatus. Ber. No. 1. ꝙ iſte tex. eſt multum allegabilis & frequētatus: tam per canoniſtas, q̄ per legiſtas; & eſt breuis deciſio, ſed aliquantulum obſcura; iō not. bene ipſum, & tene menti: quia quotidianus. † Pro intellu capituli & gl. oppo. dupliciter ꝯ tex. ur̄. n. ꝙ committendo ultimam uoluntatem alterius diſpōni non dr̄ quis decedere teſtatus. Primò, quia non tenet teſtm̄, ſi teſtator non exprimit nomē hęredis ore proprio, aut per ſcripturam ſuā. l. iubemus. & l. hac conſultiſſima, C. eo. Hic autem non fuit expreſſum nomen hęredis per teſtatorem; ergo, &c. Secundò oppo. ad idem. Diſpō hęredis non poteſt conferri in alterius uoluntatem. Non. n. poſſum inſtituere illū hęredem quem alius uoluerit. talis. n. uoluntas dr̄ captatoria,[c] id eſt, adulatoria ſm gl. ſed melius dr̄ deceptoria: quia plerunque decipiūntur hi, quos teſtator inſtituere credebat. Item, ut dicit gl. no. in l. illa, de hære. inſt. cū effectus teſtamenti cōferatur poſt mortem, & ſic in t p̄s, quo teſtator non eſt futurus dn̄s; ſatis eſt, ut ſibi permittatur, ut poſſit hęredem inſtituere, quem uult: non autem debet extendere hanc permiſſionem, & conferre in uoluntatem alterius. Sed hic iſte cōmiſit diſpōni alterius diſpōnem hęreditatis; ergo non dēt ualere teſtm̄; Quod eſt ꝯ iſtum tex. in ſi. Sol. hæc ſunt fortiſſima ꝯria ad tex. p̄p quæ iſtud. c. uario mō legitur. Gl. noſtra locuta eſt ita generaliter, ut ex ea uix poſſit elici, quid intelligat. 3 † Nam dicitur in effectu, ꝙ de benignitate canonica ualet teſtamentum nutu factum. Sic uidetur ſoluere proximum ꝯriū, & uidetur intelligere do. Ant. gl ꝙ in caſu noſtro iſte fecit teſtamentū nutu. Quia alius interrogauit; utrū uellet inſtituere talem hæredē, & ipſe annuit, ꝙ ſic; & tūc tex. dēt exponi alterius diſpōni, i. interrogationi; & ſm iſtum intellectū eſſet caſus notabilis, ꝙ de benignitatē canonica ualet teſtamentū nutu factū. Sed uerè iſte intellectus non uidetur, ꝙ ſit conſentaneus literę, q̄ dixit, ꝙ commiſit diſpōni, non interrogationi. Nā ille, qui interrogat, nō diſponit, nec teſtator annuēdo dr̄ committere ad diſpōnē alterius: ſed potius reſpondere ad interrogationem alterius.

Sed omiſſis aliis diuinationibus, puto, qđ glo. habuerit hūc intellectū, ꝙ qualitercūq; appareat de mēte teſtatoris, valeat teſtamētū. Vn̄ vtēdo verbis gn̄alibus vr̄ quodammodo nutu hæredē inſtituere; & forte ob hoc gl. facit mentionē de nutu, & per hoc tollitur primū ꝯrium. Hoc etiam uidetur placere Hoſt. qui dicit non referre, quid ex ęquipollentibus verbis fiat, vt ī. c. licet ex quadā, de teſti. ſicut ēt ſufficit, ſi teſtator dicat: Hæreditatis meę dn̄s eſto, valet teſtamētū. l. his verbis, ff. de hære. inſti. ita dēt ualere, ſi vtiī aliis verbit gn̄alibus; puta, Omnia bōa mea cōmitto diſpoſitiōi tuę; & per hoc tolliī ſm ꝯriū. Non enim commiſit teſtator diſpoſitiōi alterius, vt aliū hęredē inſtitueret, uel eligeret: ſed hoc poti⁹ cōtulit ī diſpoſitionē ipſius hęredis, ꝙ ualet, vt in iurib⁹ allegatis in gl. Et hęc lectura ſatis vr̄ colorata, & benigna. Alii aliter legūt. 4 † Sed Inno. inter cætera ponit vnā lecturā quā poſtea magis declarauit in quadā additione, quę cōiter teneī p̄ canoniſtas & legiſtas, ut proferens dicta uerba gn̄alia, uideaī uelle decedere teſtatus ad pias cās, & qđ ille, cuius diſpoſitioni cōmittiī, ſit hæres noīe, & pro hoc facit illud verbū, diſpoſitioni tuę. vr̄ enim legiſſe, ut bona diſtribuantur. Et de hoc p̄ Bar. ī. l. 1. C. de ſac. ſan. eccle. qui ſequendo hunc intellectū dixit hic fore caſum, ꝙ uolūtas captatoria ad pias cauſas ualet. Vnde dicit, ꝙ ſi teſtator dixit: Cōmitto bona mea arbitrio Titii; uel diſpoſitiōi. ualet ꝙ agit; & ille teneī diſtribuere bona ad pias cauſas,[a] & nō prophanas. Nā in prophanis nulla eſt rła uoluntatem limitans: ſed in relictis ad pias cās eſt rła iuris humani & gētiū, & ēt diuini, ſ. ut debeamus præ oībus religionē Deo, & peccata eleemoſynis redimere. 13. q. 2. c. animę defunctorū, de pœ. diſt. 1. c. medicina. Vnde relinquendo pię cāæ bona in uolūtate alterius, nō pōt ille aliud uelle ſuadente rōne naturali & regula, de qua. ſ. dixi. Sed in aliis relictis poſſet aliud uelle, & ſic uoluntas eēt incerta & captatoria. Et de hoc dicēdū plenius, ut no. ibi p̄ eūdē, & Bal. in. l. illa inſtitutio, ff. de hære. inſti. An aūt & qn̄ legatū poſſit cōferri in uolūtate alteri⁹, pleni⁹ quā hic no. in. l. 1. ff. đ leg. 2. 5 † Vnū tn̄ nolo omittere, ꝙ ponit Io. An. in addi Spe. eod. tit. uer. quid ſi. ubi dicitur, ꝙ licet valeat legatum nutu factum: non tamen teſtamentū.[b] Sic vr̄ tenere ꝯ iſtam gl. in princi. Dicit ēt poſt Albertum Papienſem, ꝙ ſi q̄s ad interrogationē alterius, puta dicentis: Vis tu talē hæredē inſtituere, & ille reſpōdet, ꝙ ſic: n̄ ualet teſtamētū, licet gl. teneat ꝯrium in. d. l. iubemus, Moueī ipſe quia teſtator dēt exprimere nomē hęredis, & in infirmitate q̄s de facili reſpōdet ad omnia; & ſic do. Ant. tenet, qđ de benignitate canonica poteſt procedere dictum gl. ſed de rigore pōt p̄cedere ꝯrium. Sed uide Bal. in. l. 1. C. de ſacroſan. eccle. ubi allegat iſtā gl. ſing. ꝯcludens, qđ ad pias cās ualet teſtamētū nutu factum; ꝙ placet in huiuſmodi relictis p̄ ea, quę dixi in. c. relatum, el. 1. ſ. eo. Sed in aliis poſſet dubitari. tamē dici poſſet, quod ſi cōſtat de uoluntate ſua p̄ ſigna urgētia, qđ ualet teſtamētū de benignitate canonica, arg. hic, & in. c. cum apud, de ſpon. De aliis lecturis non curo: quia communiter non tenentur.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus debet habere portionem de relictis factis eccleſiæ, etiam quod aliquid fuerit ipſi Epiſcopo relictum, niſi ipſi relinquatur, ut non capiat portionem de relictis eccleſiæ, nume. 2. Vel niſi eccleſiæ ſint exemptæ, nume. 6. An autem debeat habere de relictis factis hoſpitali conſtructo authoritate Epiſcopi, uide num. 7.*
3 *Epiſcopus nullam portionem debet habere de bonis teſtatoris, niſi de relictis factis eccleſiis.*
4 *Debitor neceſſarius, ſi legat creditori, uidetur legaſſe animo compenſandi, ſecus ſi eſt debitor uoluntarius.*
5 *Parochianus ſi eligit ſepulturam in alia eccleſia, debetur presbytero parochiali canonica portio de relictis factis eccleſiæ ſepulturæ, niſi ipſi presbytero teſtator aliquid reliquerit.*
Parochianus tenetur ex iuris diſpoſitione aliquid relinquere presbytero parochiali.
7 *Hoſpitale non conſtructum authoritate Epiſcopi in quo tamen habitant infirmi, an dicatur locus religioſus & pius?*
Relictum factum pauperibus ſub commemoratione alicuius loci, in quo habitant, cenſetur factum illi loco, alias ſecus.

CAP. XIIII.

1 *OFficiis.* † De relictis eccleſiæ petit Ep̄s partē ſuam, licet aliquid fuerit ſibi a teſtatore relictum, niſi eo modo & nō in fraudē fuerit relictū a teſtatore, ꝙ maneret ea parte cōtēt⁹, & legatū[c] agnouerit. Cōis diuiſio. Secunda, ibi: *conſultationi*. Caſus lr̄alis. Aliquis ī teſtamēto reliquit Ep̄o propriam portionē, & alia multa monaſteriis, uel eccleſiis. q̄ritur, vtrū Ep̄s de illis poſſit petere legitimā portionem? Reſpōdet Papa, ꝙ ſi portionē illā legauit Ep̄o cū cōditiōe, ut ea eēt cōtētus & Ep̄s cōditionē acceptauit, de aliis nihil petere poterit, quia p̄ hoc aliis renūtiare uidetur. ſed ſi portionem illam abſolute reliquit, de aliis nihilominus legitimā portionē poterit uendicare. Si uero ꝯſtiterit, quod fraudulēter modicā portionē reliquit cum conditione, ut in cęteris Ep̄s portiōe debita fraudareī, quia fraus & dolus alicuius patrocinari nō dēnt, Ep̄s de illis portionē exigere poterit a canone cōſtitutā, ſaluis īdulgētiis Romani pontificis, q̄ quibuſdā regularib⁹ ſunt conceſſæ. Et. c. iſtud loqī ſm cōſuetudinem quorūdam locorum. 2 B. † No. 1. qđ de relicto facto eccleſię, vel monaſterio debeī Ep̄o canonica portio. Et hæc portio diuerſificatur ſm diuerſas conſuetudines locorum. Vnde reſpectu quotæ attendenda eſt conſuetudo loci, ut ī. c. certificari, de ſepul. Vtrū aūt cōſuetudo poſſit ī totū tollere, dicā in. c. ſeq. 3 † No. ibi: *propriam portionem*,[d] argument. qđ Ep̄s dēt habere certā portionem ex bonis teſtatoris: ſed ꝯriū puto verū. Non enim eſt iure cautū, qđ diœceſanus teneatur aliquid relinquere Ep̄o loci. Nam iura dant portionem Ep̄o ex relictis factis eccleſię, ut ī. c. ſeq. & 10. q. 1. c. de his, &. c. antiquos. Vn̄ intelligerē iſtū text. dum dicit propriā, ſ. reſpectu aliorum relictorum aliis eccleſiis factorum. Itē ſi teſtator nihil reliq̄t eccleſię, nullā portionē p̄t Ep̄s petere & ſic errant teſtatores qui credentes ad hoc teneri, legāt indiſtincte Ep̄o aliquid pro ſua canonica portione. No. quod legatum Epiſcopo ſimpliciter factū non diminuit portionē ſibi debitā

a Et iſtum intellectū ſequiī Imol. in dicta. l. captatoriæ, de legat. 1. & idem ſentit Bal. alle. iſtum. tex. in. l. priuilegia, C. de ſacroſan. eccle.

a SEBA. SAPI. Ad pias cās. Quod captatoria diſpoſitio ualeat ad pias cās, tenet Ale. in con. 14. in c. circa primū dubiū, in ulti. col. 1. uol. ubi atteſtaī ita eē cōmunē, & ꝙ ipſe ita ſemp eſt ſolit⁹ tenere.

b An ualeat teſtamentum nutu factum, uide quođ ſcribit Bart. in. l. 1. §. ſi quis, ff. de uerbo. obligat. & ibi uide pleniſſ. domi. Alexandr. đ Imol. poſt Baldum in. l. 1. eo. ti. circa princip. ff. de teſtamen. uide Bald. quem ēt alle. Pan. hic in. l. 1. in. fine. 2. colum. C. de ſacroſ. eccle. vbi dicit, ꝙ ad pias cauſas p̄cedit hęredis inſtitutio nutu facta, licet regulariter ſecus ſit in aliis, ut dicit etiā gloſ. ſingu. quam n̄ inueniēs alibi in iſto c. Et quid ſi notari⁹ ſcripſit teſtamētum, poſtea accedit ad teſtatorem & legit ſibi teſtamentum dicendo: Si uis, quod ſcriptus in hoc teſtamento, ſit tuus hæres, ſtringe mihi manum, niſi teſtator ſtringat illi manum, an ualeat teſtamentum, uide per Anchara. in c. 2. ſ. eod. Pau. de Caſt. ī. l. hæredes palam, in principi. ff. đ teſtamē. Angel. in. l. hac conſultiſſima, C. qui teſt. fac. poſſ.

ANT. FRAN. An diſpoſitio nutu facta ualeat uiđ tex. in. l. nutu ff. de leg. 3. maxime ſi diſponens non poteſt loq., & quomodo probetur nutus & an ualeat fideicomiſſum nutu factū, uide Bal. in. l. & in ep̄ła, C. de fideic. & habetur ī l. ſeruo inuito. §. ſi pupillo, ff. ad Trebelli. & uide gloſſa in l. item quia, ff. de pac. ubi habetur, & quid đ matrimonio, in quo đ neceſſitate uidētur requiri uerba, uide in. c. tuæ, & ibi plene per docto. de ſponſa.

c Vide omnino pro amplia. Lap. alleg. 30. circa uerſi. ſi legatum.

d Item p̄ iſtū tex. in. uer. propriā portionē, deciditur, ꝙ not. Bal. in. l. p̄ſes, ad ſi. C. de tranſac. ubi dicit, ꝙ clericus poteſt ad libitum ſuum diſponere de quarta, quam acquirit nomine mortuariorum.

3 ex relictis factis eccleſiis.†Sed ꝯ hoc & ꝯ tex.oppo.ubicūq; debitor reliquerit aliquid ſuo creditori, vr̃ in dubio relinquere aĩo cōpēſandi cū debito. l. ſi cū dotē, §.ſi pater,ff.ſol.mat.ubi dr̃,ꝙ ſi pater tenebat̃ dare dotē filię, & aliq̃d reliquit filię ĩ teſtamēto, nō pōt filia petere legatū integrum,& dotē: quia vr̃ legaſſe aĩo cōpenſandi cū dote debita . Sed in caſu noſtro canonica portio debet̃ Ep̃o ex iuris diſpoſitiōe,vt ĩ iurib⁹ ſuperi⁹ allegatis. ergo teſtator legādo aliq̃d ſimpliciter Ep̃o , vr̃ legaſſe aĩo cōpēſandi cū por
a tiōe[a] canonica.Sol. Bar.ĩ.d.§.ſi pater,&
b Moder.[b] docto.hic diſtīguūt, ꝙ q̄nq; relictū ſit ꝓ debitorē neceſſarium:q̄a ex neceſſitatę iuris tenet̃ ad debitū.Q̄nq;ſit ꝓ debitorē uolūtarium,q̄a ex uolūtate ſua q̄s ſe ad debitū obligauit. Primo caſu in dubio vr̃ legatū factū aĩo cōpēſandi,ut ĩ. d.§.ſi pater. Scd̃o caſu nō vr̃ aĩo cōpēſandi, niſi ſit expreſſum,ut ꝓbat̃ in. l. vnica. §.ſciēdū,C.de rei uxo.actio.ubi habetur ꝙ ſi maritus, q̄ tenet̃ reſtituere uxori dotē poſt mortē , aliq̃d ſimpliciter legauit vxori,poterit uxor utrūq; petere:ſed per hoc non ſoluit̃ ꝯriū ſupra formatū.Nam iſta portio debet̃ Ep̃o neceſſario ex diſpoſitiōe iuris; ergo in dubio relictū ſibi factū dēt cēſeri,ꝙ aĩo cōpēſandi,cuius ꝯriū innuit tex.Sol.dicit Bar.in.d.§.ſi pater ꝙ hic uolūtariè iſte teſtator incidit ĩ. hoc debitū,q̄a uolūtarie reliq̄t eccleſiæ. Hęc ſol. mihi nō placet:q̄a licet uoluntariè reliq̄t,tñ immediate ex diſpoſitione iuris debetur neceſſario ipſi Ep̃o ſua portio;vñ ſolue,& aliter, q̄d teſtator nō eſt debitor Ep̃i nec neceſſari⁹, nec uoluntarius,q̄a portio dat̃ Ep̃o nō a teſtatore, ſed ab eccleſiis , q̄b⁹ factū eſt relictum,ut in.c.ſequēt. unde ſi teſtator aliquid reliquit ſimpliciter Epiſcopo, non poteſt dici,quod reliquerit animo cōpenſandi cū debito,cū ipſe non ſit debitor Ep̃i.oportet ergo ut appōat modū ĩ legato,ſi vult cōpenſationem fieri,ſ.ut Ep̃s ſit contentus illa portione; & hoc notabiliter uoluit ille tex.Et ꝓ hoc pōt dari optima limitatio ad ſupradictā diſtinctionē Bar. Prędicta ꝓcedunt
5 in relicto facto Ep̃o,& eccleſię inferiori.† Sed inſurgit dubiū notabilius & fortius , nunq̄d diſpoſitio huius text.locū hēat in relicto facto ꝓ parochianū eccleſię parochiali,qui alibi elegit ſepulturā, vt poſſit p̄sbyter parochialis capere
c relictū ſibi a teſtatore[c] factū,& de relictis factis eccleſię ſepulturę petere canonicā portionē? Et vr̃ primo , q̄d ſic,argument.huius tex.&.c.ſequent.Itē iura ſimpliciter mādāt ut de oĩbus obuentionibus eccleſiarū ſepulturę occaſione funeris debeat̃ quarta eccleſiæ parochiali,de ſepul.quaſi ꝑ totū,& cle.dudum,eo.ti.& maxime facit iſte tex. in uerbo, *integre*.In ꝯrium facit hęc rō multum urgens; eccleſię parochiali debet̃ quarta ab eccleſia ſepulturę,aut ĩ recōpēſationē onerū, q̄ ſubiit adminiſtrando ſacramenta parochiano ſuo,aut in ſatiſfactionē iniurię,q̄a relicta propria eccleſia elegit alibi ſepulturā,ut ĩ.c.1.&.2.de ſepul.Sed vtroq; caſu ſatis ꝓuiſum ē, ſi ipſe teſtator reliq̄t ꝓpriā portionē parochiali eccleſię.Itē iura mādāt , ut eligēs alibi ſepulturā,debeat relinquere eccleſiæ ſuę tertiā partē ſui iudicii, ut ĩ.c.1.&.2.p̄alle.ſed ſi reliq̄t certā portionē illi eccleſię,vr̃ ſatis feciſſe iuri ergo nō p̄t ab eccleſia ſepulturę aliud peti,niſi ut ſupppleat̃ uſq; ad quartā.Nā,ut.ſ̃.dixi,debitor neceſſari⁹ vr̃ relinquere creditori aĩo cōpenſandi.d.§.ſi pater.Hāc.q. bene examinat Fed.cō.3. & ibi refert Io.An.ĩ.d.cle.dudū,ĩ gl.in uerbo,integre,tenere, ut ĩdinctè debeat̃ quarta ab eccle. ſepulturę.Ipſe tñ Fed.dicit,ꝙ ſibi magis placeret opin. ꝯria,niſi obuiaret ſibi authoritas Io.An. Et ad illā cle.reſpōdet,ꝙ dēt intelligi, cū ſit ius nouū, ſ̃m diſpoſitionē iuriū antiquorū , uidelicet q̄n nihil eſt relictū eccleſię parochiali a teſtatore,& ibi uide latius. Mihi placet hęc opi.& adduco tex.ꝓ alios nō adductū ĩ.c.de his;d̃ ſepul.a ꝯrio ſēſu,ubi ponderat̃,ꝙ eccleſię parochiali fuerat relictū a teſtatore.Itē iudicio meo ñ vr̃ hæc q̄ſtio multū dubitabilis, q̄a iura nō ſimpl'r faciūt teſtatorē debitorē,ſed dicūt,ꝙ dēt relinquere quartā partē ſui iudicii eccleſię parochiali.Si ergo reliq̄t fruſtra q̄rimus, utrū reliq̄t aĩo cōpēſandi, cū ſatiſfecerit iuri ĩ ꝓpriis terminis,& ſic ſummus ex̃ no.ĩ.§.ſi pater.Nō ob iura , q̄ dicūt,ꝙ eccleſiæ ſepulturę debet̃ quarta: q̄a illa debet̃ ĩ ſubſidiū,q̄n.ſ. teſtator ñ ſeruauit diſpoſitionē iuris.Solū difficile eſt reſpōdere ad.d.cle.dudū,ad q̄ reſpōdeo multipliciter.Primò,ꝙ loq̄t̃ ĩ ſubſidiū , q̄n teſtator ñ ſeruauit diſpoſitionē iuris.Scd̃ò p̄t intelligi, q̄d ꝓcedit in fratribus minoribus,& p̄dicatorib⁹.Nā cū habeāt multa priuilegia in p̄iudiciū eccleſiarū parochialiū, q̄a audiūt cōfeſſiones,p̄dicāt,hēt ſepulturā,q̄ oĩa ſunt de iure parochiali,uoluit p̄p̄ ĩ recōpēſationē, ut de oĩb⁹ eis obuēniētib⁹ occaſiōe funeris debeat̃ quarta ĩtegra eccleſię parochiali. Itē & tertio,ſi bñ pōderet̃ illa gl.ñ ſentit ibi Io.An.ꝙ relictū factū a teſtatore,ñ ueniat in recōpēſationē,ſed ſolū uult,ꝙ ſi aliq̃d obuenit eccleſię parochiali ex funere pri⁹ delato ad ipſā eccleſiā,ꝙ ñ ueniat ĩ recōpēſationē, & ſi teſtator ex ſe nihil reliq̄t eccleſiæ parochiali, merito d̃ relictis eccleſiæ ſepulturę dēt habere quartā ĩtegrā.Nec ob.iſte tex.q̄a loq̄tur ĩ Ep̃o,q̄ reputat̃ extrane⁹ quo ad teſtatorē, cū nihil teneat̃ ſibi reliquere,ſed quartā,q̄ ꝯſequit̃ ab eccleſia legataria.Sed eccleſia parochialis ñ reputat̃ ex̃nea,imò eſt creditrix ex diſpoſitiōe iuris,q̄a ius uult,ꝙ teſtator relinquat eccleſiæ parochiali ;& ſic vr̃ reliquiſſe aĩo ſatiſfaciēdi iuri.
6 † Quęro,q̄a tex.dicit,q̄d ex relicto facto monaſteriis, uel eccleſiis debet̃ Ep̃o canonica portio, nūq̃d hoc ꝓcedat reſpectu omniū eccleſiarū,ēt ſi ſint exēptę a iuriſdictiōe Ep̃i? Inn.& cōiter doc.tenēt,ꝙ ſolū debet̃ ab eccleſiis Ep̃o ſubiectis.Exēpte uero dēnt ſoluere quartā Papę ſ̃m Pet.cū quo tranſeūt hic cōiter doc.Pro hoc,quia Papa cēſet̃ ordinari⁹ & Ep̃s exēptorū,ut no.93.diſt.c.nullā,&.c. authoritate,de priui.li.6.Quidam tñ uoluerūt tenere,ꝙ ab oĩbus eccleſiis diœceſis,ēt exēptis,debet̃ iſta quarta :quia iura loquuntur gñaliter.Sed primū dictū eſt cōius,& veri⁹.Nam hęc quarta debe-

ta debe.

a SEBA. SAPI. Portione. Vide Feder. de Senis in conſi.154.incipi.Io.ſeruus,ubi plura ad hanc materiam.

b Nota theoricā,an & q̄n legando creditori,uideatur legari animo cōpenſandi,& adde tex.& oĩno ibi Bar.in.l.ſi cū dotē.§. ſi pater,ff. ſol.mat.& tex.in.l.Lucius,in prin.q̄ eſt prope fi.tex.in.l. ſi ſeru⁹,ff. de leg.1.& in l.huiuſmodi.§.cū pater,pro.fi. e.tit.& text.in.l.ſi uxori, C.de.bon. autho. iudi.poſſ. & adde hic tex. & ibi no. Barto. & Paul.de Caſt. in.l. q̄ dotē ſtipulanti,ff.ſolu. mat.Et iſta faciūt ad. q. de qua fui pridie interrogatus.Teſtator reliquit filiæ ſuæ moniali legatum,ita ꝙ non petat amplius aliquid ex bonis ſuis,utrum acceptando legatum, uideatur renuntiaſſe hæreditati?Ad quā quęſtio.uide bo.text. in.l.quidam,ff.de proba. & ſi ex diſpoſitione ſtatuti uxore præmoriente maritus debeat lucrari certā partem dotis,an ſi uxor prius præmoriens aliquid marito legauit , uideat̃ relictū animo compenſandi in illa parte ſibi debita, uid̃ latiſſime ꝑ Imol.in.l. ſi cum dotem.§.ſi pater filia, ff.ſol. matrimo.

ANT. FRAN. An legatum per uxorem marito poſſit compenſari marito , dicas, quod poteſt dici, quod in dubio uideatur eſſe factū tale legatum marito animo compenſandi, quia in neceſſitatibus nemo liberalis exiſtit, neque pręſumitur , quod ipſa mulier uoluerit legare uel donare ipſi marito,ſed potius uoluerit compenſare,ut in.l. rem legatā, ff.de adi.leg.Et hoc ſine dubio puto uerū,q̄n dos conſiſteret in quātitate,& mulier ēt faceret legatū quātitatis,ſecus, ſi legaret aliquā ſpeciē,quinetiā iudicaret̃ legaſſe animo compenſandi,ut in l.fina. C.de cōpen.& habetur ꝑ Bar. in.l.q̄ iniuriarū.§.ſi ſeruus, ff.de fur. cir.medium,& in.l.ſi conuenerit,in princi.la.2.ubi etiā ꝑ Alexādr. ff.de pignor.actio. Et quando in dote habeat locum compenſatio,

c uide in.l.neque,C.de compen. & in.l.1.ff.rerum amo. De hoc uide late per Imol.in clement.dudum,de ſepu.ſuper gl.in uer.integre.& hoc facit ad q̄ſtion. quā ponit Archi.in. c. Io.15.q. 5.ubi dicit:Pone,teſtator reliq̄t cētū diſtribuēda ĩter pauperes domus Dei Bononieñ.poſtea duobus ex eiſdē pauperib⁹, eos ſpecialiter nominādo facit certū legatū , an poterunt petere portionē ſuā de illo legato gñali,& cōcludit q̄d ſic,& uide articulum hic poſitū plene per d.An.in ſua ſolenni diſputatione,quę incipit,Bononiēſis quidā uſurarius manifeſtus,in.4. dubio principali. Et ad hoc opti. facit quod no.Alber.in.2.parte ſtatuto. quæſtione.173.

ta debetur ep̃o ꝑꝑ cōionem,quę eſt inter ep̃m & eccleſiam ſibi ſubiectam,ut in c.ſeq.in uer. ſecus. ſed cōio ceſſat inter ep̃m & eccleſiam exemptam. Item pōt deberi rōne oneris, quod ſuſtinet ep̃s circa curam eccleſiarum ſibi ſubiectarū. quę ratio ceſſat in exemptis.Poteſt deberi & tertiò in recognitionē ſuperioris, ſicut in ſil'i dicit Inn. in procuratione in c.de cen.li.6.& hęc ēt rō ceſſat in exemptis;& uȓ hoc cōfirmare per cle.dudum,pręal.q̄ loquens de fratribus,q̄ ſūnt exēpti,excludit oēs p̄latos a petitione cuiuſcunq; portionis niſi ſolū reſpū quartę,q̄ dētur eccleſię parochiali.Hinc dicit ibi gl.no.ſup uer.quartā,ꝙ ſi teſtator nō ſepelit̃ apud fratres,non tenentur fratres ſoluere quartā de relicto eis
7 facto,quod no.† Sed dubitat̃,q̃d de relictis factis hoſpitali
a bus?[a]Sol.ſi hoſpitalia ſīt religioſa authoritate, ſ.ep̃i cōſtructa,tūc ĩ dubio debet̃ quarta;,ꝓbat̃.ĩ.c.ſeq.in uer. ſecus; q̄d ꝓcedit ſ̃m Io.An.ēt ſi relictū ſit factū pauperib.certi hoſpitalis,q̄a uȓ habuiſſe reſpūm ad locū,& nō ad ꝑſonas pauperes:ſecus ubi relictū factū eēt paupib. ſine determinatione alicuius loci:q̄a tūc nil debet̃ ep̃o,ut no. gl. q̄ tene mēti in c.2.ĩ de ſepul.Pro hoc,quia illud nullo iure cauet̃:imò potius innuit oppoſitū ĩ l.nulli,& l.ſi quis ad declinādā, C.de epi.& cle.Et de hoc ꝑ Io.And.ĩ c.dudū,de ꝯuer.ꝯiu. Si uerò hoſpitalia ñ ſīt religioſa,ē magnū dubiū.Nā cū q̄ō eēt de facto,Bal.& duo alii doc.cōſuluerūt,ut ñ dēret̃ quarta : quia iſta ĩ locis piis debet̃,ut ĩ c.ſe.uer.ſec⁹, ſed hęc loca nō dn̄t
b pia:[b]quia priuata ꝑſona ñ p̄t facere locū piū, aut religioſū: ſed oportet,ut ĩteruenìat authoritas ep̃i,de ꝯſe.di.1.ĩ c.nemo,& c.ad hæc,de rel.dom.Sed d.Pe.de Peru.frater Bal.& quidā Cal.de Tuderto,qui fecit tractatū de hmōi quarta, tenuerūt oppoſitū,& ĩduxerūt ĩ oppoſitū dictū Spe. ĩ ti.de inſt.edi.§.nūc aliqua,uer.ſcias.ubi dicit,ꝙ loca pia ſīt hoſpitalia,mōaſteria,& alia loca,ĩ quibus debiles & infirmi requieſcūt,& habitāt.Itē locus authoritate ep̃i nō ędificat⁹ nō dēt gaudere maiori priuilegio,q̄ loc⁹ oĩno religioſus. Et ꝑ hoc dicebat p̄dictus d.Pe.ꝙ ex relicto facto alicui fraternitati debet̃ quarta ep̃o,quia fraternitas ē collegiū a iure approbatū,all.Arc.ĩ ſi quis.42.di.Ego all.Bar.in l.fi.ff.d̃ colle.illi,ſ.ꝙ iſtæ fraternitates faciunt collegiū licitū. Sed utrū dēat̃ quarta,nō ſtarē ſimpl'r opi.iſtorū ſed diſtinguerē,ꝙ aut hoſpitale fuerit ædificatū authoritate teſtatoris iā defuncti;& tūc ep̃s hēbit quartā.Adduco tex.in auth.d̃ eccl.in §.ſi quis ædificationē,ubi dr̃,ꝙ ep̃s dēt hr̃e curā de tali hoſpitali. Nō.n.p̄t amplius deduci ad prophanū; & ſic rōnes pręal.quare debetur iſta quarta, uēdicāt ſibi locū in iſto caſu.Sed ubi ille,qui ędificauit,adhuc uiueret; fortè ſecus eſſet dicēdū,quia dn̄s ſeu patron⁹ loci p̄t de illo hoſpitali diſponere ad libitū,ut no.In.ĩ c.inter dilectos , de do. uñ ille locus tanq̄ oĩno priuatus,non uȓ capax relicti.unde potius relictū uidet̃ factū pauperibus,q̄ loco.Itē ep̃s nō uiſitat hmōi loca.uide Fede.conſi.225.ubi dicit,ꝙ ab hoſpitalibus non religioſis ep̃s non poteſt exigere ep̃alia;quod bene no.De relicto autem facto fraternitati potius crederē; ꝙ non debeatur quarta: quia non uidetur facta loco , cùm non ſit capax,ſed potius ipſi de fraternitate, ut diſponant in piā cauſam,& ceſſant in eis rationes ſuperius allegatæ.

SVMMARIVM.

1 *Relictum factum,uel donatio epiſcopo an cenſeatur factum contemplatione perſona,uel eccleſia.2.& quid de relictis factis aliis clericis inferioribus.3.4. 9.[illegible].24.26.*

2 *Canonica portio debetur eccleſia cathedrali de relictis factis epiſcopo, niſi teſtator prohibeat.5.6.*

Canonica portio, qua debetur epiſcopo, non poteſt per teſtatorem prohiberi, niſi ei aliquid relinquat,ut infra c.proxi.21.

8 *Expreſſio nominis proprij,uel dignitatis an & quando cenſeatur facta contemplatione perſona,uel dignitatis.24.25.*

9 *Canonica portio debetur epiſcopis de omnibus relictis factis pijs locis.*

10 *Eccleſia cathedrales, neq; inferiores non poſſunt ſtatuere, neque ardua explicare ſine conſenſu epiſcopi in concernentibus ſtatum eccleſia , & hoc propter cōmunionem,quam habent ad inuicem.*

11 *Locatio ad longum tempus non poteſt fieri per eccleſiam inferiorem ſine conſenſu Epiſcopi,ad modicum tempus ſic, puta ad 9. uel 10.anno.*

12 *Relictum factum illi, qui non poteſt proprium poſſidere,cenſetur factum eccleſia.*

13 *Relictum factum uni canonico, uel alteri adminiſtrationem non habenti , cenſetur factum perſona, niſi ex coniecturis probetur contrarium,nu.27.*

14 *Quis propriè dicatur habere pralaturam, uel adminiſtrationem.*

15 *Canonica portio,qua debetur hodiè & olim debebatur ad quantam quantitatem aſcendit, & in quibus rebus debeatur,nu.16.17.& 19.*

17 *Canonica portio non debetur epiſcopo de donationibus inter uiuos factis eccleſiis.*

18 *Canonica portio, qua debetur epiſcopis ex mortuarijs, uel alijs relictis per conſuetudinem tolli poteſt.*

29 *Praſumptio iuris tollitur per probationes coniecturatas, dum tamen coniectura ſint uehementiores illa, ſuper qua ius praſumit.*

22 *Monaſterium quod uenit fundandum ex diſpoſitione teſtatoris,non poteſt eius adminiſtratio,uel ſubiectio relinqui alteri,quam epiſcopo.*

24 *Amicitia adiudicatur ad ſimilitudinem propinquitatis.*

Amicus relictus ad aliquid agendum ſub nomine dignitatis,mortuo illo amico , non tranſit in ſucceſſorem in dignitate, quia uidetur habitus reſpectus ad perſonam,nu.25.

25 *Relictum amico factum ſub nomine dignitatis, cenſetur factum intuitu perſona,nu.24.*

27 *Relictum factum ciuibus alicuius ciuitatis , cenſetur factum ipſi ciuitati.*

28 *Canonica portio,qua debetur eccleſia cathedrali de bonis relictis epiſcopo, & contra, ad quam quantitatē aſcendit.*

Bona relicta eccleſia cathedrali diuidūtur in quatuor partes,una debetur epiſcopo,alia canonicis,& alijs, alia pauperibus,alia fabrica.

CAP. XV.

1 REquiſiſti.† Relictum epiſcopo contemplatione ꝑſonę non diuidit̃ cū eccleſia cathedrali:ſecus,ſi cōtēplatione eccleſię,ſiue nihil reliquat̃ eccleſię,ſiue aliq̃d,ſiue coniunctim,ſiue ſeparatim. Si āt ſoli eccl'ię eſt factū relictū,ep̃s habebit portionē canonicā.Pręſumitur āt relictū cōtēplatione eccleſię factū,q̄n fit ab extraneo habenti adminiſtrationem. Secus, ſi fiat ab adminiſtrationem non habente:cum eccleſiis uerò inferioribus epiſcopus non diuidit ſibi relictum:quia non eſt tanta ſibi communio cum eccleſiis inferioribus,ſicut cū ec

a An de relicto hoſpitali detrahat epiſcopus quartam, uide ēt hic ꝑ Imo.& aliquid per do.Anto.In c.2.ĩ.de ſepul.ubi idem dicit,quod Io.An.& iſte hic,ꝙ quarta ep̃alis debetur ep̃o de relictis eccleſiaſticis,uel aliis piis locis,ſecus dicit, ſi fuerit relictum certis,uel incertis perſonis pauperibus non intuitu locorum,ſed perſonarum.Et dicit, ꝙ de relicto facto hoſpitali ñ fundato authoritate epiſcopi , nō debetur quarta epiſcopo. Quòd epiſcopus poſſit d̃trahere quartam, tenet Bal.in l.orphanotro.in fi.C. de epi & cle. Cuius dictum alleg. Pau.de Ca.in cōſi.191.& uide Bal. in l.ſi quis ad declinandam, C. de epi.& cle.

ANT. FRAN. De hac quarta epiſcopali dicas, ꝙ illa debetur epiſcopo de relictis factis per teſtatorem pro anima,ut per Bal. ĩ l. ſiquis ad declinandā. §. in omnibus,de epi.& cle. & habetur in c. certificari,de ſepul.& in c. fi.de teſt. & adeò debet ep̃o de omnibus legatis piis, ut non poſſit fieri diſpenſatio, etiā cum legato facto ipſi epiſcopo. Ad quod uide etiam Ale. poſt alios in l. ſi cum dotem. §.ſi pater,ff. ſolu. matri.& uide do. Anto. & Ioan. de Imo.in c. officii, de teſt.Et adde, ꝙ talis quarta nō debetur epiſcopo d̃ relictis factis pauperibus incertis, ut per Bald.in l.ſi quis ad declinandā, de epi.& cleri. & in l. id quod pauperib.in 16.q. eo.ti. & in authē. ſimiliter, in ulti. q.C. ad l. Falci.& per Fede.de Se. in conſ.56.Et an debeatur de relicto facto pauperibus certi hoſpitalis,dr̃,ꝙ ſic,ut per Bal.in d.§.in oĩbus,in 10.col.ĩ uer. nunc aduertatis.ubi diſtinguitur,an ſit factum legatum pauperibus oĩno incertis,an uerò certis nominatim,uel pauperibus certi hoſpitalis,Et uide ēt Bal.ĩ l.orphanotrophos,in fi.de epi.& cle.ubi dicit, ꝙ debetur ep̃o talis quarta de relictis factis hoſpitali conſtructo in ciuitate ep̃i,& in d.§.in omnibus,in 1.col.declarat Bal. quare talis, quarta debeatur ep̃o de relictis factis ſuis eccleſiis , & Inn.uide in d.c.certificari.& adde ꝙ talis quarta debetur epiſcopo ēt a monaſteriis exemptis,ut per Inn. in c.1.in glo.magna,de ſta.mo.

SEB. SAP. Pia An.hoſpitalia non religioſa, quæ ep̃o non ſubſunt, gaudeant priuilegio eccleſiarum, uide Bal.in d.auth.hoc ius porrectum,col.2.C.de ſacroſan.eccle.cum multis allegatis per Feli. in c. de quarta,colum.3.uerſi.non dicas,ſ̃.de præſcriptio.& an canonica portio debeatur de legatis factis hoſpitalibus, uide Feli. ibi.col.4, uerſi.14.

cleſia cathedrali.h.d.uſq; ad fi.Diuidiť.
Nã primò.q.Scđò gñalis ſolutio,ibi: *&*
quidē. Tertiò ſpãlis,ibi: *ſed conſiderandum.*
Et ibi diſtinguit quatuor mēbra,quæ pa
2 tent in tex. Caſus lr̃alis. † Aliquis fecit
teſtm̃,& multũ ꝓ aĩa ſua legauit. Quæſi
tũ fuit a papa,qualiter illa ſint diuiden-
da inter ep̃m & eccl̃iam? Rñdet papa, ꝙ
rl̃r obtinet, ꝙ ep̃s de his ẜm diuerſas cõ-
ſuetudines locorũ dēat hr̃e tertiam, uel
quartam portionem.Sed uidendum eſt,
utrum teſtator dixerit hoc mõ: *Relinquo*
iſtud epiſcopo,an,*relinquo iſtud eccleſiæ*,uel
relinquo iſtud epiſcopo & eccleſiæ, aut ſic:
relinquo hoc epiſcopo, & illud eccleſiæ. In
primo caſu,cũ dixit: relinquo iſtud ep̃o,
diſtinguendũ eſt, utrũ relinquať ep̃o ab
extraneo, an ꝓpinquo. Si ab extraneo,
gñal̃r uerũ eſt, ꝙ p̃ſumiť relinqui intui
tu eccl̃iæ,& nõ ꝑſonę. uñ eccl̃ia cathe
dralis de illo p̃t canonicã petere portio-
nē;quēadmodũ ep̃o cõpetit ſua portio,
ſi aliquid eccl̃iæ relinquať.Sed iſtud ve
rũ eſt,niſi teſtator exprimat, ꝙ uelit il-
lud eē tm̃ ep̃i,& ñ eccl̃ię.in quo caſu vo
lũtas teſtatoris ẜuãda ē, ſecus ē:ſi dicat,
ꝙ uelit illud eē tantũ eccl̃iæ, ñ ep̃i,quia
priuata diſp̃õ teſtatoris ñ p̃t immutare
gñalē conſtõnē canonis. Sed huic dicto
canõ obuiare uř. dicit.n.canõ, ſi aliquid
legať,aut donať põtificib. ab ex̃neis, aut
cũ eccl̃ia,aut ſeparatī:qa ille,q hoc do-
nat ꝓ redēptiõe aĩę ſuæ,donat ñ ꝓ com
mõ ſacerdotis,nõ quaſi ꝓpriũ, ſed quaſi
eccl̃ię dimiſſũ ĩter facultates eccl̃ię cõ-
putabũt.Rñdet papa illi canoni dicēs, ꝙ
illud,qđ dř in canõe, uerũ ē, qñ teſtator
ñ exprimit,ꝙ uellet illud tm̃ eē ep̃i, & ñ
eccl̃ię,& hoc exprimit hic teſtator,& ita
ñ ꝯdicit.Si uerò a ꝓpĩquo legať ep̃o, p̃-
ſumiť,ꝙ intuitu ꝑſonæ,& nõ eccl̃ię, niſi
ꝯriũ oſtēdať;& de iſto eccl̃ia nihil habe
bit. Si ãt relinquať ep̃o & eccl̃iæ ꝯiũctī,
canonica diuiſio inter eos ē facienda.Si
uerò diuiſim legauit iſtud ep̃o, & iſtud
eccl̃ię,ſiue ęqualia,ſiue inequalia ſint re
licta,reducēda ſť ad canonicã diuiſionē
ĩter ep̃m & eccl̃iã cathedralē,niſi utraq;
pars uelit eē cõtēta ſuo relicto. Si uerò
teſtator dicat:lego hoc ep̃o,& illa capel
lis,uel monaſteriis, aut aliis piis locis.
Nã in caſu iſto,qđ legať ep̃o,eius erit p̃-
cipuũ cũ eccl̃ia,ſicut ſi cuilibet alteri le-
gareť,& de aliis q̃ legãť monaſteriis,uel
capellis, portionē canonicã obtinebit.
3 †In fi.dicit ſi aliqua legãť clericis p̃latio
nē uel adminiſtrationē aliq̃ ñ hñtib⁹,
q pñt ꝓpriũ hr̃e,ſiue reliquať ab ex̃neo,
ſiue a ꝓpinquo,ñ intuitu eccl̃iæ, ſed ꝑſo
a næ[a] p̃ſumiť eē relictũ; & de illo nec ep̃s,
nec eccl̃ia aliquid hēbit,niſi ꝓbatio in ꝯ
riũ oſtēdať.Quę hic dñť,localia sť; qa ñ
4 ſeruať hoc gñal̃r.Ber.†Primò no. ꝙ reli
b ctũ factũ[b] eccl̃ię,ſeu aliis piis locis,uř ha
bēti adminiſtrationē eccl̃ię p̃ſumitur ĩ
dubio factũ intuitu aĩę;& ſic dř relictum
factũ ad pias cãs.Nã rl̃r oē relictũ ꝓ aĩa
dř ad pias cãs,ut no.gl.& Bar.ĩ l.ſi qs Ti

a Non intuitu eccleſiæ, ſed perſonæ.Adde Bal.in l.3.C. quibus ad liber.procla.non licet,& in l.annua, §.a Titia,ubi bo. tex.& in apoſt.ad tex. in uerſi.a Titia,ff. de annu.le. ubi diciť, ꝙ ſi ſit legatum rectori eccleſiæ proteſtatorum, qui illi rectori nõ ſit uel affinitate,uel amicitia affectus, præſumitur factũ eccleſiæ.Idem Bal.in l. in ea,C.de cõpen. Bart.in l.2. de rebus dub.& Pet.de Peru.in trac.por. cano.epiſ.c.x.ĩ fi.
SEBA. SAPI.

b Relictum. Vide ad hæc latè per do.Bar.Soci.poſt Bart.in l.ciuibus, col.pen.& ulti. ff. de reb.dub.
SEB. SAPI.

c Epiſcopo. Vide Modet.in c.quoniam Abbas ſ. de of.dele.Soci. in l. pe.ff.de re.du.ubi tex.ad propoſitũ.

d Canonico.Idem tenet Bart.in d. l. ciuibus, & ſequitur dom.Soci. ibidem. & de legato facto epiſcopo, an cēſeatur factũ contemplatione eccleſiæ,uide Fel. in c.dilectus, col. 2.uer. ex his infertur,ſ.de of.or.

5 tio,ff.de le.2.uide qđ dixi in c.relatũ,el 1.j.e.†Scđò not.ꝙ
de relicto facto ep̃o dēt eccl̃ia cathedralis hr̃e canonicam
portionē,ſicut ē ꝯ,licet de facto ñ ſerueť;quia ep̃i fere oĩa
iura capl̃orũ præſcripſerũt. An ãt ēt ex toto ualeat iſta p̃
6 ſcriptio.j.ſubiiciã.† No.3.unã præeminentiã ñ modicã, q̃
hēt eccl̃ia cathedralis p̃ aliis inferioribus. Nã eccl̃ię infe-
riores cõicãt ep̃o relicta eis facta:ſed ep̃s relictũ ſibi nõ cõi
cat eis,ſed eccl̃ię cathedrali.Et rõ diuerſitatis poniť ĩ lr̃a:
qa maior ē cõio inter epi.& eccl̃iã cathedralē, cũ ꝯſtituũt
unũ corpus,& in c.nouit,& in c.quãto,de his,q̃ fiunt a p̃la.
ſine conſenſu capl̃i.quã ſit inter ep̃m & eccl̃ias inferiores.
No.4.illud gñale,ꝙ teſtator in ſuo teſtõ non p̃t diſponere
7 ꝯ ius publicũ;cõcor.c.tua.j.e.& l.nemo p̃t,ff.de le.1.†Not.
5.ibi:*dimittitur,aut donatur*,ꝙ donõ facta p̃lato inter uiuos
ab ex̃neo,uř facta cõtēplatiõe eccl̃iæ, niſi ex cõiecturis p̃ſu
8 mať ꝯriũ.†No.ĩ uer.*ſi uerò relinquatur*, ꝙ ubi diſp̃õ p̃t eē rea-
lis & ꝑſonalis:qa potuit hr̃e reſpectũ dignitatē,& nõ ad ꝑ
ſonã,debemus ĩ dubio recurrere ad cõiecturas, ñ ãt cõſide
rare,an ſit exp̃ſſũ nomen ꝓpriũ,an appelltaiuũ, ſeu digni-
c tas.Nã uides hic,ꝙ ſi relictũ ſit ep̃o[c] a cõſãguineo, p̃ſumiť
intuitu ꝑſonę,licet ſit exp̃ſſũ nomē dignitatis;qđ ſp no.nã
ad ĩllã diſtinctionē de exp̃ſſiõe nois ꝓprii, uel appellatiui
dēt ſolũ recurri,qñ diſp̃õ ꝑ oĩa pariť ē ꝓportionabilis ꝑ-
ſonę,uel dignitati:ubi ãt sť cõiecturę magis urgētes,ꝙ fue
rit cõtēplata ꝑſona,diſp̃õ erit ꝑſonalis:ſđ dignitas erit rea
lis.hoc ꝓbať clariſſimè hic.ne relictũ factũ ab ex̃neo p̃ſuma
ť factũ ĩtuitu eccl̃ię,ſed a ꝓpinquo p̃ſumiť factũ ĩtuitu ꝑſo
næ.Nec diſtĩguit tex.utrũ ſit exp̃ſſũ nomē appellatiuũ,uel
ꝓpriũ,imò ſp loq̃ť ĩ noĩe dignitatis;& hoc voluit ētIo.An.
in rl̃a priuilegiũ,ff.de re.iu.li.6.in Mer.pleniſſimè tetigi in
c.qm̃ abbas,de of.de.& ibi đ hoc;& ꝓ hoc,qđ dř ĩ gl. ĩ uer.
9 *non eſt.*†No.ĩ uer.*ſecus*,ꝙ de relictis factis ñ ſolũ eccl̃iis,ſđ
ēt monaſteriis & aliis piis locis,puta,hoſpitalib.debeť ep̃o
canonica portio.Et ĩ hoc iſtũ tex.no. qa ñ recordor đ alio
10 ita claro;& ĩtellige,ut dixi ſ.c.ꝓxi.†No.ꝙ ĩter ep̃m & ec-
cl̃iã ĩferiorē,& q̃libet alia loca pia ē cõio,ſđ ñ tãta,ſicut in
ter ep̃m & eccl̃iã cathedralē.&dicit In.ꝙ ꝑꝑ hãc cõionē ñ
pñt eccl̃ię ĩferiores facere ſtatutũ ſine ꝯſēſu ep̃i.c.cũ ꝯſuetũ
tudinis,de ꝯſue.Et no.ſin.hoc, qa ille tex.loq̃ť đ eccl̃ia ca-
thedrali:ſđ In.hic,& bñ extēdit ad eccl̃ias ĩferiores:& ĩtel
lige đ ſtatutis ꝯcernētib.ſtatũ eccl̃ię, đ quo uide plenè In.
11 ĩ fi.c.cũ ꝯſuetudinis,& bo.gl.ĩ c.cõſtõnē,de uer.ſi.li.6.†Idē
dicit In.hic ĩ c.locationib.ut ñ poſſint eccl̃ię ĩferiores loca
re bõa eccl̃ię ſine cõſēſu ep̃i;& hoc ĩtellige,qñ locatio fie-
ret ad magnũ tp̃s,ſec⁹,ſi ad modicũ,puta ſi ad 9.uel x.an. Et
ꝓ hoc uiđ tex.cũ gl.ĩ c.q̃relõ,ne p̃lati uices ſuas,& meliorē
tex.ĩ cle.1.de re.ec.ñ ali.Itē ob hãc cõionē ñ pñt eccl̃ię in
feriores q̃libet ardua negotia ſine ꝯſēſu ep̃i explicare,ar.ſ.
đ iud.ĩ c.cãm.17.q.4.c.ĩ uēdõnib.& ĩ c.1.de ꝓcu.q̃ dicta bñ
no.& adduco bo.tex.x.q.1.c.regēda,& c.nouerit. Itē no.ex
hoc ĩ uer.ꝙ cõio ĩter ep̃m & eccl̃iã,ē cã cõiõis, ſeu diuiſio
nis relicti,đ quo dic latĩ⁹,ut dixi ĩ c.p̃cedēti. No.ibi: *cui eſt*
ſpũali coniugio,ꝙ ep̃s dř ꝯhere matrimoniũ ſpũale cũ eccl̃ia
12 ſua cathedrali dũtaxat,& ñ cũ aliis ĩferiorib.†No.ĩ §.illud,
ꝙ relictũ factũ ei,q ñ p̃t ꝓpriũ poſſidere,ut religioſo, acq
riť eccl̃ię,ñ ꝑſonę,cui factũ ē.l.Deo nobis,C.đ epi.& cl.&
13 18.q.1.†Itē no.ꝙ relictũ factũ ñ hñti p̃lationē, uel admini
ſtrationē eccl̃iæ,licet al̃s ſit bñficiat⁹,p̃ſumiť factũ ĩtuitu ꝑ
ſonę,& ñ ĩtuitu eccl̃ię,ubi ē bñficiat⁹.Pone exēplũ in cano
nicis.Nã canonic⁹ ñ hēt adminiſtrationē,nec p̃lationē ĩ ec
d cl̃ia.uñ ĩ dubio reliquēdo canõico,[d] ñ uř teſtator habuiſſe
reſpũm ad eccl̃iã:qa ñ ē uериſimile,ꝙ reliq̃ſſet ĩtuitu eccl̃ię
ei,q nõ hēt adminiſtrationē eccl̃ię hoc uerũ, niſi ex conie
cturis ꝓbareť ꝯriũ,ut in lr̃a.Et ex hoc ego adduco iſtũ tex.
de directo ꝯ gl.in c.p̃ſenti,de of.or.li.6.quã uř hic ſequi d.
An.ĩ eo,qđ illa gl. dicit,ꝙ bñficiat⁹ ñ hēns adminiſtratio
nē p̃t teſtari de fructib.ꝑceptis occaſione ſui bñficii, ſecus
dř,ſi hēt adminiſtrationē, & mouetur prĩcipaliter per iſtũ
§.ſed

§.ſed certè,vt dixi,iſte tex. ꝓbať oppoſitũ.Nã ſolũ uult face
re dr̃iã inter habētē adminiſtrationē, & ñ habētē reſpũ cõ
iecturãdi mentē teſtatoris. Sed ubi p̃t apparere,ꝙ teſtator
habuit reſp̃m ad eccleſiã relictũ acq̃riť eccl̃ię. nec eſt dr̃ia
inter habētē & nõ habētē adminiſtrationē. ſed de fructib⁹
bñficii certũ eſt,ꝙ obuenerũt intuitu eccleſię,& de bonis ec
cleſię;ergo ñ eſt fiēda dr̃ia inter p̃dictos.uñ eccl.poterit pe-
tere poſt mortē ſuã,ut clarè ꝓbat iſta lr̃a ĩ uer. *nã ſi probatio*
14 *in contrarium appareret.*†Quis aũt dicať hr̃e p̃lationē, ſeu ad
a miniſtrationē,dñt do.ꝙ uerbũ,p̃lato,[a] ſumiť hic largè,ut cõ
prehēdat habētes ēt eccleſiã curatã,ar.in c.cũ ab eccleſiarũ,
de off.ord.Verbũ aũt,adminiſtratio,verificať ĩ eo,q hēt ali
quã dignitatē,ſeu miniſteriũ ĩ eccl.ſeparatũ a cõgregatiõe.
Vel ẜm Abb.dř q̃s hr̃e p̃lationē, qñ hēt adminiſtrationē ꝑ
petuã,& dř hr̃e adminiſtrationē, qđ hēt tꝑalē,puta eſt ui-
carius tꝑalis alicui⁹ eccleſię ſeu cõmēdatarius;& utraq; ex
poſitio eſt bona.Stricto uero mõ qs dicať p̃latus,dixi in c.
15 2.đ iud.†In gl.1.in fi.Hæc gl.& ſequēs gl. nitũť adducere iu
ra antiqua,in qb⁹ caueť đ tertia,uel quarta debita Ep̃o:ſed
tu cõcordãdo multa iura,q̃ uariè ĩ hac mã videnť loq,ſcias,
b ꝙ oli[b] de oĩbus reditib⁹, nedũ de mortuariis eccl̃iarũ infe
riorũ dēbať tertia ꝑs Ep̃o loci,vt hř ĩ c.cõſtitutũ.16. q.1.&
fuit illud inductũ ꝑꝑ inopiã ep̃atuũ.Cũ uerò poſtea faculta
tes ep̃atuũ incęperũt excreſcere, fuit ſtatutũ,ut medietates
oĩum oblationũ fiēdarũ in eccleſiis ĩferioribus dērenť Epi
ſco.ut ĩ c.antiquas.10.q.1,poſtmodum fuit ſtatutũ de tertia
ꝑte dũtaxat.c.de his,ca.eã.& q.Sed cũ ep̃atus poſtmodũ bñ
dotarenť,fuit cõſtitutũ,vt p̃ter cathedraticũ,i.duos ſolidos
forte aureos,nihil debereť Ep̃o ab eccleſiis ĩferiorib⁹,ita,ꝙ
de iure oĩs eccle. dēt ſoluere Ep̃o annuatim cathedraticũ;
ſic appellatũ,qa dať ĩ honorē cathedræ ep̃alis. Hæc habenť
10.q.3.c.1.& 2.fuit tñ ſtatutũ, ꝙ ſi Ep̃s uellet ſubire on⁹ fa-
bricę eccleſię inferioris,poſſet capere tertiã partē oĩum re
dituũ,ut in.c.uno,ea.cã.& q.Nec iſtud hodiè repeřiť ĩmuta
tũ,niſi ex cõſuetudine. Intelligo tñ ꝙ illa tertia ꝑs dēbať,
ſi reliquę duæ ꝑtes ſufficiebãt p̃sbytero.Nã primò p̃sbyter
eccleſię dēt ali,& de eo,qđ ſupeſt, dēt eccleſia reparari, ut
ē tex.no.ĩ c.de his,de ecc. ædi. & uide qđ ibi no.& in c.1.e.
ti.Poſtremò fuit ſtatutũ,ut de oĩbus mortuariis & decimis
16 Ep̃o loci debereť quarta,q̃ eſt hodiè debita; & cõputať ĩter
iura ep̃alia,ut eſt caſus in c.cõquerente,de offi.or.† Vñ nũc
eſt exq̃rēdũ,qd hodiè dēať Ep̃o,& nũq̃d de oĩbus obueniē-
tib⁹ eccleſiis inferioribus,ſiue in morte alicuius,ſiue in uita
d.Ant.vř hic uelle, ꝙ de oĩbus relictis & donatis tã in mor
te,q̃ in uita,ac oblatiõibus dēať iſta quarta Ep̃o, perfunctè
tñ loq̃ť,nec vř multa iura antiqua,nec aliorũ dicta ruminaſ
ſe.Nã primo dico, ꝙ de reditib⁹ eccl̃arũ nihil debeť Ep̃o p̃
ter cathedraticũ ꝑ tex.expreſſum in c.1.10.q.3. Idē dico de
oblatiõib.fiēdis in aliqua eccl.ut eſt tex.no.j.de ſta.reg.c.1.
ubi clarè poniť de religioſis,facit c.nimis,el.1.j.đ exceſ. p̃l.
Itē ꝓbatur in c.conquerēte,ſ.all.ubi enumeranť iura ep̃a-
lia,& nulla fit mētio de oblationib⁹.Iuñ dico, ꝙ de iure an-
tiquo debebať ſibi pars oblationũ; quod hodię reuocatũ ē
ꝑ illud.c.1.10.q.3.& alia ſ.all.Sed quarta mortuariorũ,i.eo
rũ,q̃ ueniunt rõne funeris,ſeu relictorũ in morte, & quarta
17 decimarũ debeť Ep̃o,ut hic,in d.c.cõquerēte. †Sed dubita-
tio remanet in donatione inter uiuos. Pone, ꝙ aliqs ſanus
corpore & mēte donauit aliq̃d eccleſię, nũq̃d quarta dēať
Ep̃o?& vř primo,ꝙ ſic ꝑ iſtũ tex.in uer.nec eſt,ibi;*dimittitur*
aut donatur.Itē eadē rõ vř in donatione inter uiuos,ſicut in
ultima uolũtate:ſed cõcludo ꝯriũ iudicio meo.Et primo ad
duco dictũ c.1.x.q.3. ubi dř, ꝙ ex quacunq; oblatione facta
eccleſię inferiori nihil dēt ep̃s vēdicare. Noĩe ãt oblatiõis
uenit q̃cq̃d donať eccleſiæ ēt in reb⁹ immobilib.ut ꝓbať:12
q.1.c.uidētes,c.cũ inter,de uer.ſig.Secũdo ꝓbo ꝑ. c. cõque
rente.ſ.all. ubi inter iura ep̃alia * nulla * fit mētio de dõ.
inter uiuos.Tertio ꝓbo ꝑ no.in.c.1.de ſta.reg.& ibi gl. ex-
preſſe tenet,quã no.Quartò adduco in ar.c. in his.j. de ſe-
pul.Hoc idē ſentit Hoſt.in ſumma.de ſe
pul.uer.qđ ſi dono,facit gl.& Arch.in d.
c.de his.Itē facit tex.in c.p̃cedēti. ubi ſo-
lũ dř de relictis ĩ teſtõ.Itē iſte tex.ĩ prin.
ibi: *quæ teſtator pro anima ſua,&c.* Nec ob.
iſte tex.in d.uer.*nec eſt*;qa loq̃tur in quar
ta debēda ab eccl̃ia ĩferiori: ſed recitat
tenorē c.Põtifices * 12.* q.3.ubi ſolũ di
ſponiť de relicto, uel donato Ep̃o, & di-
cit ꝙ fuerit donatũ in dubio cõtēplatiõe
eccl̃ię;& ſic ſumus ex̃ caſum, de quo q̃ri-
m⁹.Et ſi diceres, quare aliud in donatio
ne inter uiuos?dic;ꝙ iura noluerũt tm̃ ag
grauare eccleſias inferiores. Nã cũ ſubſtē
tenť ex oblationibus fideliũ;dũrũ eſſet,ꝙ
Ep̃s hr̃et quartã partē oĩum: ſed nõ tm̃ p̃
iudiciũ ſit in relictis in ultima uolũtate;
18 & ſic aliàs in facto cõſului lati⁹ hũc arti-
c culũ ꝓſequēdo. †Sed eſt. q.notabilis[c] &
quotidiana, nũquid iſta quarta mortua-
riorũ ſeu relictorũ poſſit tolli cõſuetudi-
ne?Vin.& Io.ſentiũt,ꝙ ſic,& idē Inn.ſed
Hoſ.refert Inn. mutaſſe ſñiam,cũ q.de fa
cto acciderit inter quēdã Ep̃m,& quãdã
a eccleſiã inferiorē, & dicit ipſe Inn. fuiſſe
interlocutũ,ꝙ nõ obſtãte cõſuetudine,de
bereť quarta,Alii dixerũt,ꝙ portio p̃t di
minui,ſed * non* in totũ tolli.Hoſtiē.vř
magis inclinare in partē,ut ualeat cõſue
tudo,& clarius hoc tenet ĩ ſumma in tit.
de ſepul.in.§.an licite,uel.qd ſi cõſuetu-
do.Idē tenet d.me⁹ d.Car.hic.Hãc ſñiam
b puto ueriſſimã; & all.gl.ordinariã ſp mē
ti tenēdã in c.1.de ſta.reg.& iudicio meo
credo,ꝙ hoc ꝓbeť in c. de quarta,de p̃ſc.
19 †Sed dubitari p̃t,qd ſi nõ appareat de cõ
ſuetudine,quota portio dēať? dicit Inn.
ꝙ p̃t peti quarta: qa iura vñr in hoc con
uenire.Ego dico,ꝙ circũſcripta oĩ cõſue
tudine,quarta ꝑs dētur Ep̃o, & ſic in du-
bio ꝓcedit libellus ſuꝑ quarta ꝑte, text.
20 eſt in c:conquerēte,ſ.al.†In gl.in uer.*præ*
ſumitur,ibi: *ſi magna, uel longa fuit dilectio*
*&c.*No gl.ꝙ ꝯ p̃ſumptionē vř admitti ꝓ
bõ ēt ꝑ cõiecturas, dũmõ cõiecturæ ſint
vehemētiores illis, ſuꝑ q̃bus ius funda-
uit p̃ſumptionē.Nã una p̃ſumptio tolli-
tur ꝑ aliã uehemētiorē,ut no.ĩ.c.literas,
de p̃ſum. Idē dñt doc. ꝙ ex qualitate rei
p̃t pręſumi,ꝙ p̃ſona fuit cõtēplata, & nõ
dignitas; ut qa aliqs reliq̃t, uel donauit
Ep̃o Falconē,uel canē venaticũ, in q̃bus
delectabať. Et idē dic in ſimil.In gl.ĩ uer.
ſecus, ibi: *& cum aliquid datur eccleſiæ,*
&c. Ex iſta particula uſq; ad finē collige
tertiã ſolutionē,q̃ eſt uerior p̃cedētibus,
quã ſic declara.Qñ relictũ ſit eccleſiæ, q̃
uis apponať dictio taxatiua, tm̃; nihilo-
minus intuitu eccleſiæ ſit relictũ, nõ aũt
intuitu ꝑſonæ alicuius. Cũ aũt bona ac-
quirũtur eccleſiæ,nõ p̃t Ep̃s excludi,quia
eſſet cũ excludere ab adminiſtratione, &
alimentis,ñ ſibi debētur iure publico,qđ
q̃dē ius priuata diſpoſitio teſtatoris im-
mutare non p̃t.†Ex quo infero,ꝙ teſtator
q diſpoſuit bñficiũ fundandum poſt mor
tem ſuam, nõ p̃t ſtatuere, ut cõfirmatio,
ſeu ſubiectio ſpectet ad aliũ, q̃ ad Ep̃m;

ZACHARIAS.
a Verbum, prælatio. Adde quod no.in apo. ad iſtũ poſt eum in c. 1. nu. 2. in apoſt. in uerſi. continetur Archi. de eo, qui fur.or.rece.
SEBA. SAPI.

b Quod olim. De quibus reditibus ſolui debeat quarta, uide per Alex. in conſi. 196.inci. uiſo teſtamento, col.pen.in.2. uol. late per Pet.de Peru.in trac.de quarta canonica per totum.
SEBA. SAPI.

c Quæſtio notabilis. Vide Car. in conſi.26.inci. prouidentia,ĩ fi.Ab. ĩ conſi.31.cir.fi. in. 1.uol. Alex. in d. conſi. 196.in 2.uolu.

SEB. SAPIA.

a Quod diſponitur. Vide plura p And.Sicul.in rep. l.cum accutiſſimi C.de fideicom· & pulchrè per.d.So. in repe.l. cū auus, col.3. cum pluribus ſequentibus, ff.de condi. & demon.

b Not.bene, ꝙ illud, quod diſponitur in iure ratione proximitatis perſonarum,intelligitur diſpoſitum ratione magnæ amicitiæ,facit quod uidetur uelie glo. in l. in teſtamento, ff. de fideic.liber.expſſius Bal.qui includit illam gl. in l. ſi iure, C. de bo. ma.& Lud. Rom. in conſi.169.incipien. ampliſſime doctor. ubi uolūt ꝙ uehemens amicitia habeat uim clauſulæ codicillaris, bñ faci. qđ uoluit Cy.in.l.exigendi,C. de ꝓcura Bar.in.l. nō ſolum.§. qui alieno ff.de procu.ubi tenent. ꝙ illa iura, quæ uolunt, ꝙ cōiunctus admittatꝰ pro coniuncto,cū cautione de rato, habeant locū etiā ī amico maxima amicitia coniuncto. De quo uide plenius per doc. præſertim Mod. in d.l.exigendi,& in c. ex parte decani, de reſcript. & in c. quorā dilecto, de offici. del. ubi iſte tenet contrarium.

ANT. FRAN.

Vtrū ea quæ dicuntur de coniuncto,habeāt locum in amico, dicas ꝙ ſic, ut per Gul. de Cu. & Bart.ī.l. ſed & hæ,ff.de ꝓcur. Qđ intellige uerū ī cōiūcto magna amicitia,ut ī l.latæ culpæ,in.§. amicos,ff.de uer. ſig. & per Bae.ī.l. nō ſolū,§.qui alieno,& ibi p Alex. ff. de procu. in.1. col.& ibi ēt dicit Alex.ꝙ.amicꝰagit pro amico iterdicto recuperandæ poſſeſſionis, etiā ſine mandato per

qa nō p̄t mutare gn̄alē cōſtōnē canonū; đ quo uide bo.tex.cū ibi no.ī.c.cū dilect. de cōſue.Sed qn̄ relinqtur Ep̄o tm̄, vr̄ cōtēplata pſona, & nō dignitas, nec aliqd cōmittit̄ ꝯ ius,qa nullo iure cauetur, ut de relicto facto pſonę Ep̄i dēat̄ portio eccleſię,imò potiꝰ ínuit ꝯriū,ut hic patet đ relicto facto.a ꝓpinquo. Et hāc ſołonē ſentit ēt Inn. Alii aliter ſoluunt: ſed p̄dicta ſufficiāt. † In gl. in uer. *nec eſt ſibi ſub proprio nomine*. No.ſingulariter hāc pticulā gl.q̄ uult,ꝙ relictū factū ab ex̄neo habēti adminiſtrationem eccleſię ſub noīe ꝓprio p̄ſumat̄ relictū intuitu eccleſiæ,& bn̄ ꝓbat hoc dictū.l.annua,alle.in gl.ſm unū intellectū.Et licet d.meus d.Car.intelligat dictū ꝓcedere, qn̄ fuit expreſſum ēt nomē appellatiuū;ſ.dicendo; *relinquo hoc petro Epiſcopo pariſienſi*.Ego idē tn̄ dico eſſe,ſi nomen propriū dūtaxat fuit expreſſum,& hoc uoluit iſta gl.Et ꝓbo per iſtū tex.inducēdo ſic. relictū factū a ꝓpinquo expreſſo noīe dignitatis tm̄ p̄ſumit̄ relictū cōtemplatione pſonę p p cōiecturā ꝓpinquitatis. Ita & fortius debemus dicere, ſi relictū ſit ab ex̄neo noīe ꝓprio expreſſo tm̄,ꝙ p̄ſumat̄ relictū intuitu eccleſię,qa n̄ eſt ueriſimile,ꝙ ab extraneo fiat relictū habenti adminiſtrationē cōtēplatione pſonæ: qa nemo p̄ſumitur iactare ſuū.l.cū de indebito,ff.de ꝓbō. c.ſu p hoc de renū.facit quod not.glo.notab.

24 in.l.cū qd,ff.h cer.pe. † Et uide ad idē gl. no.in c.2.ī.e.ti.li.6.ubi dr̄,ꝙ ſi qs reliquerit executorē teſtī amicū ſuū ſub noīe dignitatis,mortuo iſto executore, offm̄ nō tranſeat in ſucceſſorem in dignitate. Et no.ex illa gl.& ex iſta,ꝙ id,quod diſponi

a tur[a]rōne affectionis ꝓpinquitatis,[b]uen-

b dicat ſibi locū in amico. †In ea gl.ibi: *ſecus,ſi aliquid detur*. Aduerte,quia glo. hic inepte loqtur iudicio meo, licet habeat bonū ſenſum. Nā primo formauit qōnē, qd in relicto facto ab extraneo,& tūc dicit ſecus,ſi det̄ aliqd Ep̄o inter uiuos intuitu amicitiæ, &c. Nā vr̄ tacitè uelle, ꝙ aliud ſit in donatione inter uiuos, q̃ in ultima uolūtate, qđ falſum eſt quo ad caſum noſtrū. Nā ſi ex̄traneus teſtator habuiſſet longā & magnā amicitiam cū p̄lato,relictum præſumit̄ factum intuitu pſonæ,ut uoluit glo.ſ̄.in uerbo,præſumit̄.

26 †In ea gl.ibi: *ſancimus*. Glo.nō ſoluit: ſed dic,ꝙ illud.c.loqt̄ in dubio. Nā donatio, ſeu relictū factū ab ex̄neo præſumit̄ intuitu eccleſię hoc uerū niſi aliæ coniecturę ſint in ꝯriū,ut hic apparet rōne ꝓpinquitatis.Et in fi.gl.uult ergo glo. ꝙ aliud ſit relinquer̄ canonicis eccleſię, q̃ ipſi eccleſię.In ꝯriū facit l.ciuibꝰ,allegata ī gl.ubi dr̄,ꝙ relictū factū ciuibus vr̄ factū ciuitati,& in hoc varia ſcribūtur hic,& in d.l.ciuibus,& uide gl.in c.pōtifices.12.q.3.Poteſt dici,ꝙ aut relictū factū eſt canonicis, maximè aliquibus,& præſertim expreſſis & tunc relictū nō acqrit̄ eccleſię; & forte uoluit gl.in d.c.pōtifices,dū ponit exēplum,qn̄ teſtator dicit, *relinquo canonicis iſtis*,& facit hic tex.in.§. illud. Quandoq; relictum eſt factum ſimpliciter canonicis eccleſię,& tunc reſpectu acquiſitionis forte eſt differentia inter hoc relictum factum eccleſię, quia ſoli canonici non repræſentant totam eccleſiam, cum ſint ibi habentes dignitates,capellas, & ſimiles, ſed ſolum acquiritur ipſis canonicis,arg. opt.in c. per exemptionem,de priuileg.li.6.ubi alius eſt eximere eccleſiam, q̃ eximere canonicos, ſed reſpectu quartę debitæ Ep̄o non puto dr̄iam.Nec ob.l.ciuibus, quia ciuitas reſpectu acquiſitionis ſolummodò repræſentat̄ per ciues, non ſic eccleſia per canonicos,tm̄.†Extra gl.q̄ro. Supra uiſum eſt,quam portionem debet habere Epiſcopus de relictis factis eccleſię inferiori nūc quæro,quam portionem debet habere de relictis factis eccleſię cathedrali,& quid e ꝯ. Innocē.dicit,ꝙ quartam. Hoſtien.dicit,ꝙ dimidiam? Vincen. dicit, quòd relictum debet diuidi inter Epiſcopum & eccleſiam, ſicut alia bona eccleſię,& hoc mihi placet. Nam quicquid peruenit eccleſię cathedrali, ſecundum iura debet diuidi in quatuor partes,quarum vna debetur Epiſcopo pro ſe & pro familia ſua.Secunda clericis ſeruientibus,ut canonicis & aliis.Tertia pauperibus.Quarta fabricę.12.q.2.c.quatuor,& c. conceſſo,& forte ob hoc dicit tex.in princ.quòd Epiſcopus debet habere tertiā,uel quartā ſm̄ diuerſas cōſuetudines,ita, ꝙ iſte tex.in princ.uidetur de directo contra Hoſt.Nam hic papa diſponens principaliter ſuper relictis factis eccleſię cathedrali,uel Epiſcopo,dicit,ꝙ regulariter debetur tertia uel quarta ſecundum conſuetudinem,& in hoc concordant cum iuribus antiquis,quia,ut dixi,de bonis eccleſię Epiſcopus habet ſolum quartam partem.

SVMMMARIVM.

1 *Legitima debetur filio in bonis patri, matris,et auiæ,nec in illa pōt grauari.*
Filius rogatus reſtituere ſub conditione,detrahit duas quartas,unam naturæ, & aliam Trebellianicam, in quam computat fructus perceptos poſt litem conteſta.
2 *Filius licet aliquando denominetur a matre, tamen eius uera denominatio uenit a patre.& ponitur cauſa demonſtrationis.*
Legatum factum Camillo filio Pellini,ſub cuius eſt poteſtate,non cenſetur factum contemplatione patris.
3 *Relinquo, iſtud uerbum adiectum uniuerſitati bonorum importat hæredis inſtitutionem,etiam reſpectu illius perſonæ, quæ debet titulo inſtōnis honorari.*
4 *Hortus cenſetur legatus,legata domo,ſi hortus erat contingnut, alias ſecus.*
Subſtitutio facta de patre et filio,non cenſetur facta ordine ſucceſſiuo,ſed æqualiter, & eodem tempore eueniunt.
6 *Subſtitutio compendioſa facta per uerbum commune, poſt pubertatem trahitur ad fideicommiſſarium.*
Subſtitutio compendioſa poteſt fieri ſine illis uerbis, quandocunque &c. ſed poteſt fieri,ſi abſque liberis decederet.
Tutores poſſunt conſtituere dotem pupillis, etiam uiuo patre, qui ſit furioſus.
Malitia licet ſoleat dici,quòd ſuppleat ætatem,tamen non habet locum quo ad teſtamenti factionem,& quo ad hoc,ut eximatur a tutella.
8 *Iudicium,quod fit pro pupillo,uel contra eum, poteſt fundari in perſona tutoris,quando ſolus agit,uel in perſona pupilli,ſi cum authoritate agit.*
9 *Appellare quando poſſit utraque pars ab eadem ſententia?*
10 *Iudex appellationis poteſt de nouo condemnare,quando condemnatio ad ipſum tranſmiſſa ſit iuridica,etiam quod non dicat,male appellatum,& bene ſententiatum.uide infra in c. Raynaldus in 10. no.*
Iudex appellationis poteſt reformare ſententiam,licet per partem nō allegetur, uel petatur.
11 *Iudex poteſt & debet ex officio ſuo ſupplere illud, quod ſibi eſt notum, etiam quòd a partibus non petatur,uel allegetur.*
12 *Conſuetudo poteſt diminuere legitimam filiorum.*
Statutū,uel conſuetudo poſſunt in totum tollere legitimam filijs,qn̄ habent,unde uidere poſſunt,alias ſecus.quo caſu in totum tolli nō poteſt ltīma,ſed minui ſic.
13 *Inſtitutio in re certa non per omnia habetur loco legatarij.*
14 *Subſtitutionis ſpecies quot ſint,& earum exempla.*
15 *Extenſio eſt licita ex identitate rationis,etiam in iure ſingulari.*
16 *Cōpendioſa facta a milite an poſt tempus pubertatis quo ad bona filij, matre exiſtente in medio,trahatur ad fideicommiſſariam?*
17 *Compendioſa facta a pagano per uerba directa filio impuberi, intra tempora pubertatis ualet iure directo, poſt uero ut fideicommiſſaria, licet Legiſlat. teneat,quòd extinguatur,nu. 21.*
18 *Compendioſa facta a pagano per uerba communia, intra tempus pubertatis eſt directa,poſt uero eſt obliqua, nu 20.*
19 *Compendioſa facta a pagano per uerba obliqua,omni tempore eſt fideicommiſſaria.*

Donatio

21 *Donatio inofficioſa reuocatur tantum reſpectu legitimæ,ſed teſtamentum reuocatur in totum.*
23 *Venditio uerò facta de omnibus bonis in fraudem filiorum reuocatur tantum quo ad legitimam,ſed ſi eſſet ſimulata,reuocatur in totum.*
Quæ imputentur in Falcidiam,quæ in Trebellianicam:& quæ in legitimam,& quæ ſit ratio,quòd diuerſa computantur in unam,& diuerſa in aliam.
24 *Filius grauatus reſtituere in diem,uel ſub conditione,detrahit duas quartas ſi pure,unam.ſed ſi filius eſt inſtitutus in re certa,& grauatus,indiſtinctè detrahit unam quartam,nu.27.*
26 *Vna perſona fungitur uice duarum, quando in ipſam concurrunt duæ diuerſæ qualitates.*
28 *Filius ſiue ex teſtamento,ſiue ab inteſtato.non poteſt partem hæreditatis adire,& partem relinquere etiam in legitima.*
29 *Legitima non debetur filio,uiuo patre, etiam ſi pater fuerit ingreſſus monaſterium.*

CAP. XVI.

1 RAynutius. † In bonis patris, matris, & auiæ habet quis debitā iure naturę,in qua grauari nequit.& filius rogatus de reſtituenda hęreditate ſub cōditione,detrahit debitū iure naturæ,& Trebellianicā.in qua cōputāt̄ fructus poſt litis cōteſtationē pcepti.Priò factū. Scđò auditoris dati p Papā ꝓnūciatio,ibi;*cum autem*. Tertiò ꝓnūtiatiōis p papā cōfirmatio,ibi.*nos igitur*.Prima & 2.ps ſubdiuidi pn̄t,ſed p tes patēt in tex.Pro declaratiōe hꝰ decretalis & eiꝰcaſu notes,ꝙ de iure Lōbardorū,ſi maritus deceſſerit an̄ uxorē, uxor eius ſupſtes lucrat̄ tertiā ptē bonorū mariti ſui, & de illa tertia pōt facere qcqd placet ſibi.Et ita Clera hēt tertiā ptē ī bonis mariti ſui patris Raynutii.Et ſi uxor p̄moriatur, maritus lucrat̄ dotē.Caſus literalis. Raynutiꝰ de Clera habuit duas filias,Alterochā uʒ & Adiectā. hēt in ſup matrē noīe Clerā,& uxorē noīe Adelaſiā.filiā ſuā Alterochā tradidit cuidā in uxorē cū dote, demū in extremis agens fecit teſtm̄ in quo teſtō Alterochæ filię ſuæ reliqt domū q̃dā, & 2

a hortū ultra dotē ſuā. Adiectā uerò filiā ſuā impuberē ſibi inſtituit hæredē in aliis bonis ſuis,adiiciēs in teſtō ſuo, ut ſi Adiecta filia ſua impubes decederet ſine liberis, Alterocha & ſoboles,quam tunc geſtabat in utero,ei ſuccederēt, & ſic deceſſit Raynutiꝰ. Demū tutores Adiectę tradiderūt eā in uxorē cuidā Petro iure Lōbardo cū oīb.bonis ſuis, đ quo filiū ſuſcepit.q filius breui tpe lapſo mortuꝰ eſt. Inſu p Clera auia Adiectę,mater Raynutii, donauit Adiectæ, & Petro uiro ſuo tertiā partē bonorū,q̃ hēbat in bonis Raynutii,& Adelaſia mater Adiectę ſuam tertiā, q̃ hēbat ī bonis Ray.uendidit Petro marito Adiectæ.Poſtmodum uerò Adiecta fecit teſtm̄, & inſtituit ſibi hęredē Petrū maritum ſuū,& ſic ſine liberis eſt defuncta.cuius bona Petrus p̄dictus poſſedit aliquāto tpe in pace,q ꝯxit poſtea cū alia, & filios ex eadem ſuſcepit.Tandem Alterocha & filius eius mouerūt q̄ſt.ſup bonis Adiectę ꝯ dictum Petrum,petentes bona illa ſibi reſtitui ex cā fideicōmiſſi, ſiue ſubſt.tōnis ſm̄ teſtm̄ Raynutii lite cōteſtata inter Petrū.& Alterocham, & filiū eius pēdēte dictus Petrus mortuus eſt. Et poſt mortē Petri Alterocha & filius eius cœperunt eandem queſt. mouere ꝯ filios ipſius Petri,& Rainerium tutorē ipſorū corā.G.iudice Tuſcan.ex cā p̄miſſa. Ex pte tutoris & filiorū p̄dicti Petri rn̄debat̄,ꝙ obſtabat illis annalis p̄ſcriptio,uſucapio pro dote,ac lōgi tpis ſilentium diuturnū.Pręterea dicebat idē tutor,ꝙ ſi hęc nū ꝓficerēt, de bonis illius prius dicebat debere deduci tertiā Clerę matris teſtatoris,ac tertiā Adelaſiæ uxoris eiuſdem,& quartam per Trebellianū noīe ipſius Adiectæ.Iudex auditis allegationib.cōdēnauit tutorē noīe pupillorū in reſtitōne bonorū Raynutii Alterochæ & filio eius.tertia Cleræ,ac tertia Adelaſiæ primò deducta ſm̄ cōſuetudinē ciuitatis.pcepit ēt deduci quartā p Trebellianū q̃ quilibet ex̄neus deducere potuiſſet a qua ſn̄ia utraq; ps ad ſedē apoſtolicā appellauit. Datus fuit quidā Cardinalis auditor,coram quo ex pte Alterochæ ꝓponebat̄, ꝙ Clera auia & Adelaſia mater ipſius ipſam in legitima ſua priuare nō poterāt. un̄ petiit Alterocha ſuā legitimā in bonis auię & matris ipſius. petiit inſu p fructus perceptos a tpe litis cōteſtatæ in quartā Trebellianicā imputari.In qb. dicebat ſn̄iam p̄dicti iudicis iniquā,& ab ea legitimè ꝓuocatū. Ex parte pupillorū allegabat̄, ꝙ pr̄ Adiectę ipſam in legitimā,q̄ ſic ab inteſtato tenebat̄,aggrauare nō potuit. un̄ petebat illā detrahi de reſtitōne p̄dicta. Iudex auditis hinc & inde ꝓpoſitis, ſn̄iā iudicis ſupradicti in eo, ꝙ dicit tertiam Clerę, ac tertiā Adelaſię integraliter deducēdas, ꝓnūciauit iniuſtā,dicēs,ꝙ legitima ipſa ſalua ſit Alterochę i utraq; tertia, ad cuius reſtitōnē dictū tutorē noīe filiorū cōdēnauit.In eo,ꝙ dixit quartā p Trebellianū deducēdā, ſn̄iam ſupradicti iudicis cōfirmauit,ita uʒ,ꝙ fructus de bonis ipſis a tpe litis cōteſt.pcepti a p̄dicto Petro & filiis eius poſt mortē Adiectę ꝯputēt̄ in ea. Qui ſi ſuffecerint ad quartā, & fructus eius,eo noīe alia deductio nulla fiat,quia uerò pr̄ Adiectæ ipſam in legitima,q̄ ſibi debebat̄ ab inteſtato,nō potuit aggrauare,legitimā ipſam cēſuit retinēdā,ita; ꝙ deductio fiat tātummō ſm̄ cōſuetudinē ciuitatis Tuſcę. In eo uerò, qđ iudex condēnauit Rayneriū noīe pupillorū ad reſtōnē reſidui faciendā Alterochæ ac filio eius, ſn̄iam cōfirmauit ipſius.& do.Papa ſn̄iam ipſam ratā hēt, &

2 firmā.Bern. † Not.1.ex princi. ꝙ filius[a]

a qn̄q; denominat̄ a matre, ſicut iſte, qui uocabat̄ Raynutius de Clera.Contrariū debet eſſe de iure.Dēt.n.filius denominari a patre,& nō a matre.c.Raynaldꝰ. ī. e. Et hoc quia ſequit̄ familiā, & agnationē patris,nō matris.c.2.de cōuerſiōe in fi.& inſti.de le.agnat.tut.§.1.Sed iſtud, đ quo hic,p̄t cōtingere ſm̄ Io. An. aut p p factū ſupbię,quia mater erat nobilis,uel quia fortè dudū deceſſerat pr̄,& ſic đnominatꝰ fuit a matre,alias nō.Et ex hoc & ex tex. no.ꝙ in diſpōne filii ſit qn̄q; mētio đ patre,nō ꝙ diſpō,uel eius effectus cōferat̄ ī patrē,uel matrem, ſed cā demoſtrōnis. Et iō placet Bar.ſn̄ia in l.cū aliquis,C.de

b iure delib.ubi dicit,ꝙ ſi legatum ſit filio Martini, nō ur̄ relictū contēplatione patris,ſed potius mētio de patre cā demonſtrationis, & maximè qn̄ exprimeret̄ nomē proprii filii.Nec obſt.d. l. cū aliquis, quia loquit̄ in ſeruo,& ſic fuit exp̄ſſa qualitas,q̄ ſi eſſet uera, relictū de iure acquirit̄ dn̄o,& ſic legādo ſuo alicuius ur̄ relictū contemplatione dn̄i,ſed ſecus in filio quia qualitas filiationis non facit relictū acquiri patri, quia poſſet eſſe emancipatus,& maximè hodie,cū filiofami.acquirat̄ proprietas in aduētitiis. Sed ſi fieret mētio de patre & de patria ptāte,tūc idē in filio,qđ dixi in ſeruo ſm̄ Bar.b ibi. ſed ego adhuc hodie dubitarē propter rationem p̄miſſam,quia qualitas proprie patriæ ptātis neceſſariò non infert, ut relictū acquirat̄ patri,niſi ſolū quo ad uſum-

legem 1. C. ſi per uim, uel alio mo. quod etiā uoluie Bal.in l. cum alienam,C.de lega.Et ideo amicus pupilli poteſt agere pro eo ex mandato legis,ut in l. 2. qui pe.tut. & in l. 1.& 2.ff. de nego. geſt.Et taliſualde amicus poteſt ꝓſequi iniuriam illatam amico, ſine aliquo mandato. Ita Bal.no.in l. 1. C. q accu. nō poſ. & Alex.in d.§.qui alien.& dicit Bal. in l.1.in 22. colū. C. qui accu. non poſſ. ꝙ ſingularis amicus æquiparatur propinquo, & uenit appellatiōe ſuorum, & poteſt etiam appellare ꝓ amico,ut per Archi.in c.ſtatuimus de elec.li.6. & per Ale. in l. 1.ff. đ appell.& hinc eſt, ꝙ amici ſunt requirendi in interpoſitione decreti ſecūdum Bart. in l.magis puto,ff. de rebus eorum, & per Pau.de Caſt. conſi.ſuo.1.

SEB. SAP.

a Quòd filius. Vide Bartol.in leg.ſi in rem.§.licet, ff. de rei uendi. doc. in l.3. in princip. ff.de libe. & poſt. & latè Deci.in ca. nouit,in 6.not. ſ̄. de iudi.ubi multa ex,his,quæ congerit Anto.Sicu.hic & uide cautelam, quam in hac materia ponit Bal.in d.l.3.ff.de liber.& poſthu.

b Et idem dicit in l.fi.C. de uſufr. cū cōcor. de quib. p d.Alex.in d.l.cum aliquis.Quid autē ſit in feudo cōceſſo filio, an in dubio p̄ſumatur conceſſum cōtēplatione patris, & ſic cēſeatur profectitiū tenet Andr. de Iſer.in ca.1.de alie. feu.pa.& in c.1.in princi.de ſuc.feu.

Anton. Franciſ.

Vtrum feudum ſit peculium caſtrenſe,uel quaſi,uel aduētitium, ſi eſt datum cōtemplatione patris,a ut ſimpl̄r,uide Bal. in c.

1.§.de duob.fra.de no.bñfic.inue.in uſib.feu.& uide Old.ī cōſ.236. ubi ponit,qñ feudũ eſt cōceſſum uni ex filiis tantũ,an ille dēat habere tanquã pcipuum,& ideo Alex.conſi.136.in 1.parte,ita tenet.

a Verbũ,relinquo,ſi adiiciat̃ uniuerſitati bonorũ,importat inſtitōnē & iſta eſt cōis ſnĩa,glo.eſt no.in uerſi.relictis,in §.ſi uerò nulla, in auth.de hæred.& Falci.& ī l.his uerbis,in prin.de hære.inſt.& eſt text. in l.diuus,in uerſ.relinquo, quē ad hoc ibi no.Bar.ff.de teſta.mil.& eſt tex.in l. quoniam indignũ, ubi latè p Sali.C.de teſta. Si aũt adiiciatur uerbum,relinquo certè rei,uel quantitati tũc non importat inſtitōnē, ſed legatũ, ut eſt tex.i §.aliud quoque capitulũ,§.cęterũ,in authen. ut cùm de app. cog. Ita cōcludũt Bar. Bal.Ang.& alii in d.le.his uerbis,in prin.& plenè Bar. in l.cēturio,i 3.q. prin.prope fi.ff.đ uul.& pup.Bar. & doct.in l.cogi, in prin.ff.ad Tre.Sali.in l.quoties,C. de hęr.inſti.Imo. in repe.l.1.§.ſi ex fundo,ff.de hære. inſti.Lud.Rom.& ibi latè.d.Alex.in l.nã qđ §.nō ois, ff.ad Treb.Iſta eſt uera & communis ſnĩa,quicquid teneant Iac.de Are. Pet.& Bal.in d.l. quoties.& de hoc uerbo, reliquo,uide etiã plenè Ioã. Fab.in §.planè,in ſti.de mil.teſta.& hoc intellige uerũ,ꝙ uerbũ, relinquo, adiectũ uniuerſitati bonorum importat inſtitōnem,qñ adiectum fuit in ſolenni teſtō,ſed quando in uoluntate non ſolēni,tũc ut actus ualeat ſaltem iure codicillo: ũ,uel donati.cauſa mortis,in quib.non pōt fieri inſtitutio directa.tunc importabit fideicomiſſum.Ita not. limitat Bal.in l.& in epiſtola,ad fi.antep.q.C.de fideic.

Ant.Fran.Dicas,ꝙ uerbũ,relinquo,poteſt adaptari ad inſtitōnem, & legatũ,pro quo uide tex.in l.fi.in prin.C.de ſacroſan.eccl. & in l.1.ff.ad l.Falc.& trahit̃ ad ulti.uoluntatem,ut in l.uerbũ, relinquendũ.de uer.ſig.& uide Bar.in l.unum ex familia,in prin.ff.de leg.1.& in l.cum hi,in prin.de tranſac.Et dicit̃ eſſe uerbũ directum,ut not. Bal.in rub.C.de impube.& aliis ſubſtitu.in uer.qñ autē uerba,& uide ēt Alex.in conſi.70.in 2.parte.ubi dicit,ꝙ ſi, relinquo filio p benedictione,non intelligitur pro legitima,niſi dicatur, ꝙ relinquit pro benedictione iure inſtitutionis.

b An domo legata intelligat̃ legatus hortus, cōiter cōcluditur, ꝙ ſi erat ad uſum illius domus & per domum erat aditus in hortũ, hortus continetur,alias ſecus,tex.eſt no.l.in prædiis.§.qui domũ,ff. de leg.3.& in c.fi.hic alle.per iſtum.Hoc dicunt doct.in l.plerique, ff. de in ius uocan.ꝙ ex uinea ſua qs citari pōt re & uerbo. eſt uerũ niſi uinea eſſet ſub una clauſura cũ domo cōtēta, quia tunc cenſeret̃ eſſe pars domus,d.§.q.domũ & tex.cum glo.in fi.in d.l.fi.ff. de ſer. urba.p.Ad idem,ꝙ legata domo &c.eſt tex.no.in l.fina. in princip. ff.de ſer.urb.pd.Et in illo tex.pondera. fortius probari iuncta gl.in uer.legatũ,ꝙ etiam,quando teſtator non legat domũ ad proprietatē,ſed tñ ad habitationē,ꝙ tñ uenit hortus & cœnaculũ acceſſoriũ domus,Bal.& Flo.in d.l.fi.& dicit ibi Pau.de Ca.quòd audiuit Bal. pluries allegãtē illã.l.fi.& d.l.pdiis,§.pen.& fi.& in l.arbiter.§.de ueſtibulo,ff.cōi diui.ꝙ ſi legatur,uel uenditur domus,uenit ſtabulũ uel hortus coniunctus uel contiguus domui,ſi ad illud nō erat aditus,niſi per ipſam domũ.uel ēt ſi aliunde erat aditus.tñ fuerat emptũ ſimul cũ eo eodē.precio,& ſequitur etiam do.Bar.Veronē.in tracta.ſuo ſeruitutum urb.Adde ēt pdictis illud,qđ not. decidit Nicol.de Neapo. poſt antiquos in d.l.pdii, §.pe.p iliũ tex.ꝙ ſi duo erãt fratres diuidētes inter ſe domos cōes paternas, & ī medio earũ erat hortus,q cedit domui, ad quam pater utebatur illo horto. Et ſi pater nō deputauerat talē hortum ad uſum alicuius domus, cedit illi domui, per quam habebat̃ intrinſecus aditus ad hortũ illum.Et pdicta diligēter no.quia frequēter occurrunt.Nũqd autem donata domo ſimpliciter, ueniant adiacētia domus. & an connexa, & an alia ſuppelectilia.uide text.not. in l.Iulia.§.ædib. cum duab.ſeq. & eſt bonus tex.ff.đ acti.& empt.facit quod not.gl.alle. hic p iſtũ 12.q.3. c.fi. & ibi Archi. dicit,ꝙ q dat domui,uel aliã rem dicitur dare ea, q̃ annexa ſunt illi rei iurib. per eum allega. Adde etiã tex.no.in l. cætera.§.hoc ſenatus, in duob.uer. ff.de leg.1.per quã not. ibi Ia.de Aret.& Bal.& ſequitur ſimpliciter d.Alex.ibi;in fi.ꝙ quando uenditur alicui domus,ꝙ ea,quæ ſunt ibi poſita,ut perpetuò ibi ſint, licet non ſint affixa,cedunt emptori,quod eſt ualde no.ſm Bald.& de hoc eſt tex.melior de iure in l.fundi.§.Labeo,ff.de act.emp.quē all.Bal.inter alios in d.§.hoc ſenatus.Adde ēt illud,qđ decidit Bal.in l.qđ cōclaue,p iſtũ tex.iũcta gl.2.in fi.ꝙ uēdita una domo,intelligit uēdita camera,q̃ erat ad uſum illius domꝰ conuerſa,ētiã ſi erat paries ī medio duarũ domorũ,ut ibi,& l.ſi cui hæredes,ff.de lega.3. Adde ēt pdictis illud,qđ ſignanter decidit Pet.de Anch.in conſi.288.incip.ſuper plurib.articulis.Et illam deciſionem refert.& ſequit̃ do.Ale.in con.364.inci.uiſis uerbis dicti teſtamenti, &c.

ZACHA. Adde inquantum iſte petit, an in domus appellatione ueniat hortus,& conclude cum eo,ut no.Bar.& doc.in l. olympico, ff.de ſerui.urb.præd.& in l.pdiis.§.qui domum,ff.de leg.3. Iac. Rebuf.in l.fi.nume.3.& ibi in apoſtil.Cel.in uer. legatum operatoriũ, C.de metal.lib.12.

Ant.Fran.An appellatione domus ueniat hortus,dicas,ꝙ hortus in dubio intelligitur eſſe de domo,niſi aliter expreſſerit teſtator, uel illum emerit ſeparatim per ſe,ad quod uide Bar.in l.olympico, ff. de ſer.urb.pdi.ubi habetur,ꝙ in uenditione domus uenit hortus,ſi eſt illi coniunctus,uel ſi ex domo eſt aditus in eum, ad quod uide d.Abb.in c.1.de cenſi.& uide Alex.in conſi.23.in 4. parte, conſil. & notant doct.in c.Raynutius,de teſtamen.

b SEB. SAPIA. Quòd legata.Vide quod no.Abb.per illũ tex.in c.1.j.de cenſi.& plura allegata per do.Iaſ.in l.1.col.3.uerſi.an autē legata,ff.de conſtitu.prin.

3 fructũ.† No.ibi: *reliquit cætera bona ſua*,ꝙ uerbũ,relinquo,adiectũ uniuerſitati bonorũ,inducit inſtitōnē. a Patet hic. nã ñ dr̃ ꝙ īſtituit Adiectã hæredē ī bonis ſuis ſed ꝙ reliqt ſibi cętera bona ſua, qđ dēt ītelligi iure inſtitōnis, alias ñ eſſet teſtm̃ quia ſine hęrede ceſſat teſtm̃, ut inſti. de le.§.añ hęredis.Aduerte,quia plus uꝛ̃ ſingulariter probare iſte tex.ꝙ uerbũ relinquo,relatũ ad pſonã, q̃ de iure cōi dēt inſtitui,operat̃ inſtitōnem; & non ſimplex legatũ.Probat̃,quia iſte reliquit Alterochæ domũ &c.nec dixit iure īſtitōnis, & nihilominus ualuit teſtm̃,qđ ñ ualuiſſet, ſi nō fuiſſet filia īſtituta hæres,ſaltē in reliqua re,ut in aut̃.ut cũ de ap.cog.ī §.aliud quoq; caplm.Et q̃q̃ Bar.ſentiat oppoſitũ in l.cogi,in §.& gñalr,ff.ad Treb. tñ Bal.ſeqt̃ primũ dictũ,de quo in l.quoties C.de hær.inſt.& ſatis pbat̃ hic, ñ ſupplēdo, put gl.uꝛ̃ ſupplere.& maxime hoc eſt admittēdũ pp ęqtatē,qa iuris īperiti neſciũt dicere, relinquo iure inſtitōnis, & uerba intelligēda ſunt ſm qualitates pſonarũ,inter quas pferũt,c.magnę.j.de uoto,facit.c.ſ.px.ubi pōderat̃,an relictũ fiat a cōſauguineo,an ab exneo.

4 †No.ibi; *domum & quendam hortum*,ꝙ legata b domo,nō uenit hortꝰ,niſi exprimat̃. Sed intellige,qñ hortꝰ nō cohæret domui,alˢ, ſecꝰ;uide gl.cũ cōcor.ibi all.12.q.1.ī c.fi.

5 † Itē no.ꝙ ſubſtitō facta ī pſonas duorũ q ſuut diſparis gradus, uꝛ̃ facta æqualr, uz ut quiſq; admittat̃ p pte dimidia.Nã hęc Alterocha & filius erant diſparis gradus reſpectu teſtatoris,nihilominꝰ uidēt̃ ſubſtituti ęqualiter.Et plus pbat iſte tex. ꝙ ſubſtitō facta in pſonã patris,& filii, ñ uꝛ̃ facta ordine ſucceſſiuò, ut prius haberet pater,& poſteà filius,ſed æqualiter, & eodē tpe admittãt̃ ad effectũ ſubſtitutionis de mã plene per Bar.in l.Gallus, §.quidã recte,ff.de libe.& poſthu. Nã hęc Alterocha & filius,qui fuerũt ſimplr ſubſti-

6 tuti,pariter & eodem tpe petebant bona ex cã fideicōmiſſi.† No.alterius, ꝙ ſubſtitutio cōpēdioſa facta p uerbũ cōe, ut per uerbũ,ſuccedat,trahit̃ ad fideic. ſi inſtitutus morit̃ poſt pubertatē,ēt ſi nō ſit appoſita dictio,qñcũq;. Nã hic fuit facta ſimpliciter ſubſtitutio, ut ſi Adiecta decederet abſq; liberis,Alterocha & ſoboles ſibi ſuccederent.Nec expirauit ſubſtitutio iſta p aduētũ pubertatis,qđ bñ not.quia cōiter ſolet apponi illa dictio.qñcunq;.

7 hoc declara,ut j.latius.dicã.† Not.ī uer. *mortuo*,arg.opt. & quaſi expſſum,ꝙ tutores pñt cōſtituere dotē pupillæ, & p hoc hodie uide bonũ tex.in l.tã dementis,C. de epiſ.au.ubi dr̃ ꝙ ſi pater eſt demēs, uł furioſus,pñt ipſius tutores. uel curatores cōſtituere dotē filiab.ipſius demētis.Et intellige, ꝙ illa Adiecta tpe, quo fuerat tradita nuptui,erat uiri potēs,ita, ꝙ malitia ſupplebat ętatē,alias ñ ualuiſſet matrimoniũ,ut in c.cōtinebat̃,de deſpō.impub. ſed adhuc nō pfecerat duodecim annos,qđ patet ex eo, quia erat ſub tutoris ptãte.Nã officiũ tutoris extinguit̃ p aduētũ pubertatis,de quo in l.1.& fi. C. qñ tutor,uel corator eſſe deſi.Ex quo infero ꝙ uiri potētia & malitia ſupplet defectũ annorum quo ad contrahendum matrimonium,ſed nón quo ad hoc, ut eximat̃ a tutoris poteſtate,ſed oportet p fœmina cōpleuerit duodecimum annum, maſculus.14.Idem dicimus quo ad facultatē teſtandi, put legi.& no.in l.qua ętatæ,ff.eo tit.† No.quòd iudiciũ pōt fundari in pſonam tutoris, nomine pupillorum,

nam ſol.

a SEB. SAPIA. Appellatum.uide latè p Felin.in.c. cum Ioannes, uerſic.in tex.ibi pnunciamus, ſ.de fide inſtru.& ibi facit mētionē de his,quæ dicit Abb. hic.uide eundem in.c.cum cauſa, colu.2.uer. ſatis eſt pronunciare,ſuprà de re iudi.

b Statutũ.An ſtatutũ,uel cōſuetudo poſſit tollere,uel diminuere legitimam filio de cōſuetudine,uide ēt per Io.de Lig.in.c.1.ſ.eod. Et hic concludit d.Ant. ꝙ non de æquitate iuris,inquantũ diminuerētur alimenta filio, licet legiſtæ cōiter teneant contrariũ, & uide Ancha. in repet.c.canonum de conſtitu. in.3. pri. quæſi. in.5. col. illius quæſi. uerſi.quid in ſucceſſore.Et add̃,ꝙ Inn.hic in ſua gl. quæ eſt ſup uerb. cogitaſſe,dicit,ꝙ bene ualet conſuetudo, quod filius matri non teneatur relinquere alimenta. uide Inn. in.c.paſtoralis,in 13.colu. de re iudi.& uide de hoc per Bald.in.l.1.§. ius naturale,in fi. de iuſti.& iur.& pro parte, quod ñ poſſit tollere in totum,facit text. ī.c.ius naturale.1. diſt.quæ dicit, ꝙ ſucceſſio liberorum eſt đ iure naturali, qđ eſt immutabile. ſed qđ ēt ſtatutũ poſſit minuere, facit ꝙ no.Inn. in.c.fi.de conſue.ubi dicit, ꝙ conſuetudo poteſt addere, diminuere, & diſtinguere ius diuinũ. & de.q.hic poſita per do. Ant. uide Oldra.conſi.107. & de ſtatuto, an poſſit minuere legitimam filio,uide per Abba.in.1. parte ſtatu.qō.44. & ibi ēt ī.14.qō. ponit, an ualeat ſtatutũ, ꝙ pater ñ teneatur alere filiam, uel e contra. & an ſtatutũ tollens legitimã iure naturæ debitam extendatur ad Trebel. uide Albe.in ſecunda parte ſtatu queſt.108.& qđ ſtatutũ poſſit diminuere,& ēt tollere legitimã,tenet Ange.conſi. ſuo.13. de quo uide per Bal.in authen.nũc autē,C.de epi.& cle.& p eundem Bal.in.l.fi.C. de bo.q̃ lib.& aliqd p Bal.in.l.cũ rō,ff.de bo.dam. & de hoc uide oīno Lap alleg.c.in.4.col.Albe.de Roſ.in.l.quoniã in prioribꝰ,C. đ inofficio.teſt.& Io.Pet.đ Fer.ī practica ſua ī for.li.q.pe.hę.ex te. in gl.in uer.ac ēt realiter,ī fi.& doct.in aut̃.nouiſſima,C.de inoffi. teſt.& q e ꝯ,an ſtatutũ poſſit tollere legitimã debitã a filio patri Bal.in.l.1.§.ius naturale,ff.de iuſti.& iu.tenet, qđ ſic. Pro quo alleg.bo.tex.inſti.de legi.agn.§.fi.

AN.FRAN. An legitima p ſtatutũ poſſit tolli,uel minui, Paul.de Caſt.ī aut̃.nouiſſima,C.đ inoffi.teſta.dicit,ꝙ ſic,& idē Car.ī clemē.2.in prin.in.7.q.de re iud.& in.c.iſto tñ ibi dicit,ꝙ nō pt tolli. neq; uꝛ̃ ualere ſtatutũ illã tollēs,ēt ſi aliqd reliquat̃ loco legitimæ. De quo plene uide per Io. Ber.de Fir. in ſua rep.in.tera.L. ī uer. legitima ē pars tertia ī uer. legitima p ſtatutũ, ubi multa dicit ad ppoſitũ đ alimētis aũt, an poſſint tolli filio per ſtatutum, uel tolli patri,ita ut a filio non pręſtētur, dicēdũ eſt ꝙ non, quia illa ſunt de iure naturali, ut p Bart.in l.ſi ſtudii,ff.đ iuſti.& iu.& in.l.ſi quis a liberis,ī.§.ſi uel parens,de liber. agnoſ.& per Bal.in.l. cũ nō ſolũ.§.ipſum, C.de bōis, quę liberis. Quod adeo uerũ eſt, ut etiam filio illegitimo præſtētur,ut in.c. cũ habeat,đ eo, q dux. in matrimo. quã pol.per adult.ea, quæ ſunt naturalia, tolli nō poſſunt,ut ī.§. ſed naturalia, inſt.đ iure natu. gentiũ & ciui. Dicas tamē, ꝙ poſſent denegari filio, qui ñ uellet laborare, niſi eſſet ipſi filio uerēcundia, ut puta,ſi eſſet nobilis,ut p Bar.in.l.1. in pri. primæ colum, ff. de mēdi. ualidis, lib.11. Et adde, quod poſſunt denegari filio ex omnibus cauſis, ex quibus poſſet exhæredari,ut eſt gl.in.l.ſi quis a liberis,in.§. idē iudex,in uerſi. deturlerat,ff.de liberis agnoſcen.& qualia alimēta ſint præſtanda, dicas ꝙ maiora & minora præſtantur ſecundum dignitatem & qualitatem perſonarum, ſiue illa debeãtur ex teſtamēto,ſiue ex iuris diſpoſitiōe,ſiue ex partium cōuentione,ut in.l.ſed & ſi qd in.§.mancipiorũ,ff.de uſufru.& habetur per domi.Car.in materia, diſpenſa.ſuper pluralitate beneficiorũ in.c.de multa, de præb.

SEB. SAPI. Ego crederē, qđ ubi filius. An filius poſſit priuari legitima,uide Alexandrũ in.l.ꝙ de bonis.§.finali, ff.ad legem Falcidiam.Iaſon,late in authentica,nouiſſima,col.penult. C.de inofficio.teſtamento.dominum Franciſcum Curtiũ in conſi.66.incipi. clarus uir,columna ſexta.ubi atteſtatur communem opi.eſſe,qđ p ſtatutum non poteſt priuari.

nã ſolus tutor fuit cōdēnatus. hoc pt ēt fundari in pſonã pupillorũ cum authoritate tutoris;de quo ī.l.1.ff.đ admi.tut.

9 † No.ꝙ ab eadē ſnĩa pt vtraq; pars appellare;qñq; tñ interdicit̃ uni parti appellatio,ſi altera pars appellauit, vt ī.l.omnē honorē, C.qñ puoc. nō eſt neceſſe. Sed ponit caſum reſpectu expenſarũ tãtum: ſed rłr,ſi ſnĩa cōtinet plura articulos,qlibet pars pt appellare; de quo vide ꝙ leg.

10 & no.in.c.ſignificauerũt,de exce.†No.in uerſ.*cum autem*.ꝙ iudex appellationis pt nō ſolũ pronunciare male, uel bene appellatũ a:ſed ēt de nouo cōdēnare, ſi iudex,a quo,omiſit cōdēnationē iuridicã. Ex quo īfert̃, ꝙ ſi actor appellauit a ſnĩa abſolutoria iudex appellatiōis ñ ſolũ pnũciabit male iudicatũ, & bñ appellatũ: ſed ēt cōdēnabit reũ actori, ſi de iure uenit cōdēnãdꝰ, & p hoc tex.opt.ī.c.cãm, de re iud.& ī.l.cũ apud,ff.iud ſol.& ibi p Bar.& cũ hoc tēperamēto dēnt intelligi notata p eũ ī.l.eos,C.đ ap.Et ſic limitat̃ tex.2.q.2.ī fi. Imo plꝰ elegãter pbat iſte tex.ſ.ꝙ iudex appellatiōis pt reformare ſnĩam,ubi ppēdit cã de iure reformãdã, ēt ſi nō allegēt p partē.Hoc elicit̃ ex tex. hoc mō. nã đ quarta debita iure naturæ Adiectę filię teſtatoris nulla fuit facta mētio p tutorē: ſed ſolũ dicebat đ tota hęreditate deducēdã quartã Trebellianicã,& tertiã Clerę,& Adelaſiæ. ſed iudex appellatiōis ppēdēs ēt,ꝙ quarta iure nã ę ſibi debita,erat ēt deducēda,ſuppleuit defectũ partis, & pnũtiauit eã deducēdã & retinēdã;ꝙ eſt ualde notabile & expreſſe hoc ſentit Inn.hic ī fi.apparatꝰ ſui,dicēs,ꝙ iſta ē ſuppletio iuris & nō facti.Nec putes hoc ſpeciale ī iudice appellatiōis. nã fortiꝰ hoc pcedit in quoli-

11 bet iudicē. † Ex pdictis īfero unũ gñale, ꝙ vbicũq; aliquod ius ex deductis ī iudiciũ cōpetit parti licet pars ignoret pt et dēt iudex ex officio ſupplere qa illud eſt ſibi notũ & notoriũ vt iud ci;facitꝙ legi. & no.ī.l.1.C.ut q̃ dēſunt aduo.& ī c.bonæ,el.1.đ poſtulatiōe pla.bñ facit c.cũ dilectꝰ đ cōſue.No.qđ ī legitima,q̃ debet̃ filio, ñ pt aliquod grauamē à patre appo-

12 ni.†Itē no.qđ conſuetudo pt diminuere portionē debitã filio ex bonis paternis, & maternis;& dicit Abbas alibi ñ ita bñ pbari.Sed certe,ut ēt ſentit Io.An.text. iſte hoc a pte nō pbat:ſed ſolũ pbat vt ꝯſuetudo poſſit īducere, đ qbꝰ rebꝰ ſit detrahēda legitima filii;ita qđ portio ñ detrahat̃ vel diminuat̃ ī qualitate.Forte.n. habebat cōſuetudo, vt tota legitima detraheret̃ ſolũ đ bōis immobilibꝰ,& nō đ mobilibꝰ. Et hoc facit p ſtatutis quotidianis,in qbꝰ cauet̃,ut filia dotata nō ſuccedat cũ fratribus. nunqd ualeat hoc ſtatutũ, cũ diminuat ſibi portionē debitã?

b Et hic poſſet q̃ri gñaliter,nũqd ſtatutũ b uel ꝯſuetudo poſſit tollere hãc legitimã debitã filio?Richardus Malũbræ diſputauit,ut refert Cyn.ī.l.ſancimꝰ, C.đ nupt. Et finaliter cōcludit, ꝙ pt diminui,non autē in totũ tolli: qa eēt ꝯ æqtatē naturalem.Item,qa hęc portio ſuccedit ī locũ alimētorũ, q̃ de iure naturali debetur filiis ab ipſis parentibꝰ.i. diſtinctio.c.ius nãle;facit.l.cum rō, ff.de bo.damna.ſed Cyn.ibi reprobat,& ſequit̃ Bar. & ſentit Dyn.in regula, indultum, de regul.iur. li.6.& uide per Bar.in.l.Titia centum.§. fi. ff. de condi. & demon. Mouentur iſti principaliter:qa iſta portio ē đ iure ciuili,ergo pōt tolli p ius ciuile. Statutũ aũt eſt pars iuris ciuilis.l.oēs populi,ff.de iuſti.& iure.& prima diſt.c.ius ciuile.Item non eſt verum ſimpliciter,qđ iſta portio ſuccedat loco alimentorũ,quæ debentur iure naturali,qa ſi hoc eēt uerũ,ſequeret̃ quod mater nō teneret̃ aliquid dimittere filio,& fortius nec auia, cum parte teneat̃ alere filios.l.ſi qs a liberis, ff.de li.agno.Itē pater tenet̃ maritare filias & nō mater,ut no.ī.l.fi.C.đ do. pmi. Itē pōe, ꝙ filius ſit induſtrioſus ita,ꝙ pt ſibi q̃rere alimēta,quo caſu nō tenet̃ alere filiũ, d.l.ſi qs a liberis.Ergo ſequeret̃, qđ pater,vel mater nō teneret̃ aliqd dimittere filio:quia ceſſat cauſa alimētornm. Et ſic cōcludũt iſti, ꝙ de rigore iuris ꝯſuetudo uel ſtatutũ pt in totũ tollere legitimã;& ſic fortiꝰ ualebit ſtatutũ in terminis pręalle.ut dote cōtēta &c.Sed dñi de Ro.deci.18.attingunt hanc q̃ſtionē,& referunt ꝯrias opiniones,ſed collector deciſionũ cōcludit ſtatutũ, uel conſuetudinē ualere,dũmodo ñ multũ abſorbeat debitum iure naturę, & ſic uꝛ̃ quaſi ſentire cũ Richardo,& hãc opi. uꝛ̃ hic ſequi.do. Ant. licet multũ ſuccinctè attingat hanc quę-

c ſtionē.Ego crederē,ꝙ ubi filiꝰ c nō haberet alias,vñ uiueret,nō ualeret ſtatutum in totũ abſorbēs. Moueor, nã ſpurio de iuꝛ̃ ciuili nil debet̃ vt ī aut̃.ex cōplexu,C. đ īceſt.nup.& tñ iꝰ canonicũ ſequēdo ęq

tatē naturalē diſpōit, vt ſpurio debeant
alimēta.c. cū haberet.j.de eo,q duxit in
matrimoniū,&c.ergo fortius hoc idē di
cēdū ī legitimis,ut ſi iꝰ ciuile vult exclu-
dere,poſſit iꝰ canonicū illū rigorē tolleř
& tēperare.Nā ī iſtis ſtādū ē iuri canoni
co,ut no.ī d. c.cū haberet.ſđ ubi filiꝰ ha
beret alias, vň uiueret, ꝓcederet opinio
ꝯria,vt ualeat cōſuetudo, uel ſtatutū ēt ī
totū abſorbēs legitimā, qa ceſſat eqtas
nālis,đ qua.ſ̄.& militat alia ſm quā lici
tū dēt eſſe patri,ſicut cuilibet ē licitū di
ſponere de re ꝓpria ad libitū: qa ī re ſua
qlibet ē licitꝰ moderator & arbiter, in-
ſtit.đ rerū diui.ī.§. p traditionē,& in.c.
đ his, de ſepult.ꝙ not.In gl.1.ibi:*ualuit.*
54.h.d.gl.cā exēpli.nā idē fuiſſet iudica
tū,ſi plus, uel minꝰ ualuiſſet. Et ut detur
mā neſciētibus diuidere alias hæredita-
tes,diuidamꝰ iſtā Raynutii.& p̄ſuppoſi-
to,ꝙ dicit gl. ꝙ hęc hęreditas ualuiſſet.
54.primò dēt deducitertia matris,ſ.Cle
ræ,q̄ ſibi debebaī iure ſpeciali:qa ſupui-
xit marito ſuo patri Raynutii; & hęc ter
tia cōſiſtit ī.18.& ſic remāſerūt. 36.ex q
bꝰ ēt venit đducēda tertia Adelaſię vxō
ris Raynutii: qa ſupuixit marito ſuo, &
hoc iuř ſpaľi,ut.ſ̄.dixi;& hæc tertia ē.12.
& ſic remanſerūt ī hæreditate Raynutii.
24.dūtaxat.Expediamꝰ prīo illas duas ter
tias.ex tertia Clerę đbēī iuř nāæ Althe
rochę tria. Nā ambabus neptibus đ iure
cōi ꝓ legitima debeī tertia, ſed ex.18.q̄
fuerūt Clerę tertia ē ſex & ſic tria debēī
Altherochæ iuř nāę.15.uero tā iuř nāæ,
q̄ rōne donatiōis ꝑtinēt ad Adiectā.Ex
tertia Adelaſię debēī duo Altherochę;
qm̄ tertia ſua cōſiſtebat in.12.Tertia ue-
ro pars, q̄ debeī nepotibꝰ iuř nāę erunt
quatuor; & ſic duo ꝓ ſua parte tāgebāt
Alterochā.10.uero iure nāæ & ꝑ ꝑ uēdi
tionē reſidui tāgebāt aliā partē;& ſic ex
his duobꝰ tertis quinq; ſolū debēī Althe
rochę.25.hęredibꝰ Adiectę;& ī illis quī
que fuit reformata ſnīa primi iudicis, q
male ꝓnūtiauit illas duas tertias ītegra
liter deducēdas.Et nūc deſcēdamꝰ ad hę
reditatē Raynutii,q̄,vt dixi,ꝯſiſtebat in,
24.ex qbꝰ.dēt prīo detrahi tertia debita
filiabꝰ iuř nāæ,ī qua ň poterūt grauari,&
ſic octo,quorū quatuor debēī Altcrochę
ī qbꝰ dēt cōputare relictū ſibi factū,reli-
qua ꝑtinēt ad Adiectā,& remāſerūt.16.
in qbꝰ Adiecta fuit inſtituta hæres, & ro
gata ut reſtitueret ſorori,ſi decederet ſi-
ne liberis,& aduenięte caſu reſtitutiōis,
detrahit quartā Trebellianicā,q̄ eſt qua
tuor, & ſic duodecī ueniūt reſtituēda ex
cā fideicōmiſ. habebit ergo Altherocha
iſta.12.iuř inſtitutionis, & quatuor iure
nāę,& ſic.16.&.5.ex illis duabꝰ tertiis,&
ſic.21.Adiecta uero habebit.25.ex illis
duabꝰ tertiis,& quatuor đ iuř nāę,ſic.29.
alia quatuor ꝑ Tre.& ſic trigīta.Sed.33.
&.21.ꝯſtituūnt.54.& ſic habes totam hę
reditē Raynutii, & iſto mō capiūt iuue-
nes modū diuidēdi alias hęreditates de
13 functorū.† In gl.ī uer. *reliquens*, ibi:*ſunt*

SEB. SAPIA.
Loco legatarii. Vide d.Iaſo. in.l. Luciꝰ,col.11. uerſic. circa.11.q.ff. đ uulga.& pupil.

ZACHARIA.
b Directa. Adde Old. conſ.141.inci.thema tale eſt. dominus.C.& cōſil.ſeq.inc.factum tale ē,teſtator habens uxorem, & in practica Papiē ſi ī libel. ſubſtitutio.& Paul.đ Ca. conſi.255.ſi bene conſyderetur.

*illæ duæ authen.*una incip.*nouiſſima.*alia ſm quoſdā inci.*non*
*liceat.*Hoc tñ ň ē ī illo ti.đ inoffi.teſt.iō gl.errauit,ſđ ē.C.
đ libe.ꝑte.Et ī fi.gl.ň ītelligas,ꝙ īſtitutꝰ ī re certa, habeaī
a ꝑ oīa loco legatarii: [a] ſđ quo ad q̄dā habeī loco legatarii,
& quo ad q̄dā loco hęredis đ quo,dicēdū,vt ī.l.quoties,al
le.ī gl.& īter cęteros effectꝰ operaī unū notabilē effectū in
ſtitutio ī re certa:qa cohęrede vniuerſali nolēte adire hę-
reditatē,iſte īſtitutꝰ ī re certa hēbit hæreditatē in totū:qa
ň p̄t teſtator ꝓ parte decedere teſtatꝰ, ꝓ ꝑte īteſtatꝰ.l.1.§.ſi
ex fundo,ff.de hęre.īſti.q̄ utilitatē ň cōſequereī iſte,ſi forret
purꝰ legatariꝰ imò ꝑderet legatū,ex quo ex teſtō ň adiī
hæreditas,C.ſi qs omiſ.cā teſt.quaſi ꝑ totū: In gl.3.ibi:*fue*
*rit cōpēdioſa.*hęc gl.vř uelle ī iſto principio,ꝙ hæc ſubſtitu-
tio fuerit cōpēdioſa:ſđ.j.quaſi ī medio dicit,ꝙ fuit fideicō
miſſaria,& hoc qa Adiecta,q̄ fuit hęres prīo loco īſtituta,
detraxit quartā Trebellianicā ī reſtitutiōe,q̄ ſolū detrahiī
ex ſubſtitutiōe fideicōmiſſaria,ut patet īſti.đ fideicō.hęr.ꝑ
14 totū.† Sđ,ut ītelligas mām,& habeās intellectū hꝰ.c.&.c.ſi
pater,c.ti.li.6.ſcias,ꝙ ſubſtitutio ē ſcđa, vel vlterior inſtō.
Nā inſtō fit đ eo,q ī prīo gradu ē īſtitutꝰ hęres:ſubſtō fit đ
eo,q ē ſubſtitutꝰ prīo loco;ſcđo īſtitutꝰ,uel tertio, uel ulte
riori.Nā teſtator p̄t facere plures gradꝰ ī teſtō.oportet eñ
prīò neceſſario,ꝙ inſtituat hęredē,ſine quo ň ē teſtm̄.§.an
hæredis,īſti.đ leg. Si uero uult ꝓcedere ad ulteriora,pōt.
Sed qñq; vult ſibi ꝓuidere ī caſu, ī quo hæres ň uellet adiī
uel alio mō ſibi ꝓuidere,& ob hoc facit ſubſtōnem.Et hęc
ſubſtō ē duplex q̄dā directa & q̄dā īdirecta.Directa ē illa ꝑ
q̄ ſubſtitutꝰ capit hęreditatē ſine facto alterꝰ ex diſpōne te
ſtatoris;ita,ꝙ ň oportet recurreř ad primū hęredē, ſđ adeū
do hęreditatē efficiī dn̄s.l.cū hęres,ff.đ acq.poſſ. Exēplū:ī
ſtituo Titiū hęredē:& ſi ň erit hęres,Sēproniꝰ.ſit hęres hoc
caſu nihil đtrahiī ꝑ primū hęredē;& idē dic,ī qualibet dire
cta ſubſti.Nā ex ea ň đtrahiī aliqua quarta ꝑ primū hęredē,
ut ī.d.c.ſi pater.ubi ueniūt oīa bōa ad pauperes directe ſub-
ſtōs ſine deductiōe alicuiꝰ q̄rtę īdirecta ſeu obliqua ē illa,ꝑ
q̄ hæreditas capiī ꝑ manꝰ primi hæredis;uň dř īdirecta:qa
immediate ň ſuccedit teſtatori: ſed capit de manu alterius,
& ex hmōi hęreditate capit hęres prīo īſtitutꝰ quartā par-
tē totiꝰ,q̄ appellaī Trebellianica ex noīe authoris,q īduxit
illā.Exēplū hꝰ fideicōmiſſariæ. Pone ut ī glo.Capiī aūt iſta
quarta ꝑ ꝑ onera,q̄ ſubiit hęres.vň,ne fruſtra ſit hæres, pro
uidit ille Trebellius, ut in reſtōne poſſit deducere quartā
ꝑtē totius,& appellaī iſta fideicōmiſſaria:qa committebaī
olī in totū fidei primi hæredis.Nō.n.cogebaī reſtitueř,ſed
hodie cogiī.l.pe.C.ad Trebe.& inſt. de fideic.hęre.in pri.
Hęc eadē appellaī obliqua ꝑ rōnē p̄dictā:qa ꝑ obliquū ſuc
cedit prīo teſtatori,& ň directè Appellaī ēt p̄caria,ut hic ī
gl. qa fit uerbis p̄cariis,i. rogatoriis.Exēplū. īſtituo te hę-
redē,& rogo, vt poſt mortē tuā reſtituas hæreditatē meā
Sēpronio,uel ī euētu alteriꝰ cōditiōis,uel pure,uel ad certā
b diē,ſicut ē placitū ipſi teſtatori. Subſtō directa [b] diuidiī in
quīq;. Nā q̄dā ē vulgaris,q̄dā pupillaris,alia exēplaris, aľa
breuiloqua ſeu reciproca,q̄ omiſit hic gl.aľa ē cōpēdioſa.
Prima.ſ.uulgaris ē duplex q̄dā exp̄ſſa,& q̄dā tacita; & pōe
exēplū,ut ī gl.& latiꝰ habeī ī.l.iā hoc iuř,ff.đ uulgari,& pu
pil.ſubſti.& appellaī uulgaris multis reſpectibus:ſed princi
paliter qa oībꝰ patet.Nā qlibet p̄t ſubſtitueř illo mō.Itē,qa
fit ꝑ uerba ſcita & vſitata.Hęc āt uulgaris expirat adita hęre
ditate ꝑ primū hęredē vt ī.l.poſt aditā,all.ī gl.Scđa ē pupil-
laris,q̄ fit dūtaxat pupillis maſculis uſq; ad ānos q̄tuordecī;
& fœminis uſq; ad duodecī.Nā iura ꝓuiderūt,ut pater poſ
ſit teſtari ꝓ filio ꝓprio uſq; ad aduentū pubertatis,ň ultra,
cū tūc poſſit filiꝰ teſtari iuř ꝓprio.Et ī hoc reqrūt plura,&
īter cęcera reqriī,ꝙ pater faciat ēt ſibi teſtm̄,& ꝙ filius ſit
ſub poteſtate ipſiꝰ & ꝙ illū īſtituat hęredē.hīc ē,ꝙ tale teſtm̄
ň ē ꝓprie filii,ſed potiꝰ paternū, uel pars paterni,ut ī.d.c.ſi
pater,e.ti.li.6.Et exēplū hꝰ ſubſtōnis pupillaris pōe,vt ī gl.&
ī.l.1.đ uulgar.& pupilla.hīc ē,qđ pater teſtādo ꝓ filio ex-

cludit matrē,ubi filius ex ſe in teſtādo ň poſſet excludeř eā,
quominus ſibi dimitat legitimā,ut ī d.c.ſi př. Et hæc ſubſti
tō expirat ꝑ aduētū pubertatis,qa ut dixi,maior ň p̄t dire-
ctè ſubſtitui,cū poſſit ſibi facere teſtm̄,ut ī l.pupil.ff. đ uul.
& pup.Tertia eſt exēplaris,q̄ fit furioſo,ſeu mēte capto. Et
dř exēplaris,qa fuit īducta ad īſtar,ſed ad exēplū pupillaris.
Nā ea ęqtate,qua fuit motū ius ad cōcedēdū pří, ut poſſit
teſtari ꝓ filio mēte capto,uel furioſo,q nō ualet ſibi facere
teſtm̄,ut in l.humanitatis,C.de impu.& aliis ſubſtitō. ple-
nè notaī in l.ex facto,ff.de uulg.& pup.Vbi ēt no.nūqd ea-
dē rōne p̄t př teſtari ꝓ ſurdo,muto,& ꝓdigo ī caſib. ī qb.ſi
15 bi ň ualēt faceř teſtm̄.Et ſť uarię opi.& cōiter teneī ꝙ ſic,
qđ mihi placet. Nā ius ſingulare æquū extēdiī ꝑ idētitatē
rōnis,ad hoc.c.cū dilecta,de cōfir.uti.uel inu. Quarta ēt re
ciproca,ſeu breuiloqua,q̄ fit his uerbis. *filios meos impuberes*
mihi hæredes inſtituo,& eos adinuicem, ſubſtituo. & hř hoc ī d.
l.iā hoc iure,& dř breuiloqua.qa ſub breuitate uerborū cō-
tinet quatuor ſubſtitōnes duas ī ꝑſonas cuiuſcūq; filiorū,ſ.
pupillarē & uulgarē.Nā intelligiī,ꝙ ſi alter ň erit hęres,a-
lius ſuccedat,uel ſi alter decedat intra tēpus pupillaris, a-
lius erit hęres, & ita e ꝯ ī ꝑſona alterius,uocaī reciproca,
qa reperiī de una ꝑſona in aliā,ut ſ̄.dixi.Quinta & ult. eſt
cōpēdioſa, & in iſta eſt difficultas,& in hac cōſiſtit intelle-
ctus huius.c.& c.ſi př,& multorū iuriū ciuiliū. Et ꝓ intelle-
ctu p̄mitto,ꝙ q̄dā ſunt uerba merè directa & ciuilia,ut uer-
bū,*ſit hæres*,uel uerbū,*inſtituo.*Nā iſta de iure dicūī merè di
recta,& ciuilia,qa importāt ex ſe,ut hęreditas ň capiatur a
manu alterius,ſed ab ipſo teſtatore immediate. Quædā ſť
uerba indirecta,ſeu obliqua,ut illa rogo,uolo mādo,ut re-
ſtituas hæreditatē tali.Nā hæreditas ň capieī directè a ma-
nu teſtatoris,ſed a primò hęrede.Quędā ſunt uerba cōia,q̄
p̄nt trahi ex ꝓprio ſignificatu ad ſubſtitōnē directā. & indi
rectā,ut eſt uerbū,ſubſtituo,uel uerbū,*moriatur tali.*Exēplū,
inſtituo te hæredē uolo. quòd ſi iſte hæres meus decedat ſine libe-
ris,moriatur Sempronio..Nā hoc uerbū p̄t intelligi directè, &
indirectè,ut moriaī Sēpronio.i.ꝙ Sēpronius ſit hęres meꝰ
uel ut moriatur Sēpronio.i.ad utilitatē Sēpronii in effectu
ut capiat hæreditatē de manu primi hæredis.Idē ē de uer-
bo,ſuccedat ut hic.Idē de uerbo,accipiat,ut no.Bar.ī l.cen
turio,ff.de uulg.& pupil.His p̄miſſis aduertēdū eſt, ꝙ qñq;
cōpēdioſa ſubſtitō fit a milite teſtāte iure militare.Qñque
16 fit a pagano,i.nō milite.† Primò caſu cōiter gl. utriuſq; iu-
ris diſtinxerūt,ut ſi fit ꝑ uerba directa filio īpuberi, ſi dece-
dat filius intra pubertatē, ualeat iure directo quo ad bona
patris,& bona filii,& ſic conſtitutus capiat totā hęreditatē
ſine deductiōe alicuius quartę.Si uerò decedat poſt puber
tatē,ualet iure directo in bonis patris priuilegio militari.
Sed in bonis filii nō ꝓcedit ſubſtitō directę,qa in reb. filii
nō p̄t pater ēt miles ſubſtituere ſeu facere teſtm̄ poſt puber
tatē.Iſte eſt tex.in d.l.cēturio. Et procedūt hæc ſm opinio
nē gl.ut no.in d l.p̄cib.C.de impu.& aliis ſubſtitut. & in d.
l.cēturio,qñ mater filii ſubſtituti nō eſt in medio. Si āt ma
ter uiueret,uoluerūt gloſſatores,ꝙ poſt aduētū pubertatis
obliqueī ſubſtitutio quo ad ipſa bona materna, & hoc ꝑ d.
l. p̄cib.ſm unū intellectū.Sed Bar.in d.l. cēturio, ſentit ꝙ
d.l.p̄cib.ꝓcedit qñ ſubſtitulio eſt facta ꝑ uerba cōia, ut ſic.
l.cēturio,remaneat ſalua,& loquaī, qñ fit ſubſtitō ꝑ uerba
directa.Sed Io.An.ň tñ attingēdo ſpeciē,hūī caſum ſentit
in d.c.ſi př,ī nouella,ꝙ l.p̄cib. loquiī in ſubſtitōne ꝑ uerba
directa.Vň in gl.ſua in d.c.ſi př,ſeqī in hoc theoricā,gl.iu-
ris ciuilis p̄al.Et quia nō eſt ꝓpria mā nřa,& rarò fit teſtm̄
iure militari,quia iſti nři milites [a] nō gaudēt illo priuile-
a gio,cum nō pugnēt ꝓ republica,&c.& ī l.1.C.de iur. & fac.
igno.& ibi notabiliter remitto ad d.l.cēturio.† Qñq; hęc
17 ſubſtitō cōpēdioſa fit a nō milite,& eſt caſus noſter,& ſic fit
impuberi ꝑ uerba directa.Exēplū:*inſtituo hæredem filiū meū*
impuberem, & quādocunque deceſſerit ſine liberis filius meus Sem
pronius ſit hæres..& hoc caſu cōiter uoluerūt gloſſatores iu-
ris ciuilis,& gl.in d l.ſi př & gl.hic ī uer-
bo,uel ſubſtitōnis, ꝙ ſi ipubes moriī ītra
tp̄s pupillare,ualet iure directo. uň ſubſti
tutus capiet,totā hęreditatem ſine dedu
ctiōe quartæ,ad hoc.d.l.ſi př..ſi uerò mo-
riī poſt tp̄s pubertatis,expirat in totū per
legē in pupillari,& l.uerbis ciuilib. ff. de
uulg.& pup.Sed Io. An.aliter ſentit ī d.c.
ſi př,ut j.ſubiiciā.† Qñq; fit hęc ſubſtitō
ꝑ uerba cōia.Exēplū.*inſtituo filiū meum im*
puberem hæredem,& quandocunque deceſſerit
*ſubſtituo Sempronium.*hoc caſu gl. iuris ciui
lis reperiūī ꝯrię.Nā in l.p̄cib.& in l.cētu
rio,p̄al.uoluit, ut hęc ſubſtitō ualeat ſem
ꝑ ut fideicōmiſſaria.& hoc ſentit gl. nřa.
Moueī gloſ. iuris ciuilis,qa ex quo iſtud
uerbū,ſubſtituo,p̄t trahi ad directā,& in-
directā ſubſt.tōnē, & ſi trahereī ad dire-
ctā,extinguiī ꝑ aduētū pubertatis, ut ſ̄.
dixi.Si uerò ad directā, ualet ſemꝑ ut fi-
deicōmiſſaria,ergo in dubio debemus ca
pere illū intellectū,ſm quē ſemꝑ ualeat.
Ex hoc intellectu inferī, ꝙ ſi iſta Adiecta
deceſſiſſet intra tp̄s pubertatis, potuiſſet
eodē mō detrahere quartā Trebellianicā
ſicut detraxit nūc poſt aduētū pubertatis.
Nā uerbū,ſuccedat,poſitū hic nō eſt obli-
quū,ſed cōe. Et hāc theoricam ſecuta eſt
cōiter gl.in d.c.ſi pater.Sed alia glo.iuris
ciuilis tenuit aliā opi. magis ſubtilē, uz
ꝙ hęc ſubſtitō cōpēdioſa facta ꝑ uerbum
cōe,ualeat iure directo intra tp̄s puberta
tis, ſed poſt aduētū pubertatis obliquaī,
& ualet iure fideicōmiſſi. hoc uoluit glo.
no.inſti.de pup.ſubſti.gl.magna ī fi.Et ex
hoc inferī ad intellectū hꝰ.c.ꝙ ſi Adiecta
deceſsiſſet intra tp̄s pubertatis, ň potuiſ-
ſet detrahi Trebellianica.qa ualuiſſet iu-
19 re directo.† Qñq; & tertiò fiet hæc ſubſti
tō. cōpēdioſa ꝑ uerba indirecta ſeu obli-
qua & tunc in dubio ſemper ualet, ut fi-
deicommiſſaria.Exemplum.*inſtituo hære-*
dem filium meum impuberem, & quandocunq;
deceſſerit,uolo,quòd reſtituat hæreditatē Sem-
pronio. Et hoc caſu ſemper in reſtitutione
detrahetur quarta Trebellianica, ex quo
hęreditas capitur de manu ſua,ut in l. co
20 hęredi.§.cū filię,ff.de uulg. & pup. † No-
uiſsime ſuperueniens Io. And.in d.cap.ſi
pater in nouella tenuit late materiam e-
xaminando, quód compendioſa facta im
puberi per uerba communia ualet directo
iure, ſi impubes moritur intra tempus pu
bertatis.Si uerò moreretur poſt puberta
tem,ualet iure fideicommiſsi,& ſic detra-
hitur quarta.Hoc probat ipſe iungendo.
cap.ſi pater,cum iſto.Nam ibi ſubſtitutio
fuit facta per uerbum,moriatur, & ualuit
iure directo intra tempus pubertatis, ut patet. hic autem
fuit facta per uerbum, ſuccedat,quod non eſt minus com-
mune,quam uerbum,moriatur,& ualet hoc iure fideicom-
miſſi poſt aduentum pubertatis. Cum ergo hæc duo uer-
ba, moriatur, & ſuccedat, quaſi idem importent, & hoc
uidelicet iure fideicommiſsi, & d.capitu. ſi pater iure dire-
cto, ſatis probat opin.ſuā & ex hoc uidetur ſentire,quòd ſi
Adiecta deceſsiſſet hic intra tempus pubertatis, ualuiſſet
ſubſtitutio iure directo, & ſic non fuiſſet detracta quarta
Trebellianica,quod etiam uidetur placere Bar.in d.l. cētu-

SEB. SAPIA.
a Milites. an milites nři tp̄is gaudeant priuilegio antiquo,qđ habebant milites in teſtando, uide latè ꝑ Alex.in d.l.centurio,co.1.& 2.& ibi latiſsimè per Modern.repentes Pa.de Ca.ī l.ſcriniarios, C.de teſt. mili.Ro.ī cōſ.44. inci.ad primū, in 4.col.& in conſi. 56.inci.in præſenti,Are. in.conſil. 12.in princ.

rio.Et ex hoc infero, ꝙ ſubſtitō hic facta
nō fuit fideicōmiſſaria,ut dixit hic gl. in
medio,ſed potius cōpēdioſa, ut dixit gl.
in prin. q̄ recipit intellectū ſm tp̄s mor-
tis inſtitutę,qa, ut dixi, ſi deceſſiſſet itra
tp̄s pubertatis,ualuiſſet iure directo,poſt
pubertatē aūt iure fideicommiſſi, & hoc
qa ſemꝑ debemꝰ īterp̄tari diſpōnē, ut ua
leat meliori mō,quo p̄t.c.Abb.de uer. ſi.
& ī l.quoties,de uer.obl.Ex his ergo infe
rēdū eſt,ꝙ ſi in caſu.ca.ſi pr̄, deceſſiſſet il
le poſt pubertatē,ualuiſſet illa ſubſtitō iu
re directo.Ex his hēs clarū intellectū hꝰ
21 c.& c.ſi pr̄.† Plus dixit Io.An.in d.c.ſi pr̄,
ꝙ ſubſtitō cōpēdioſa facta impuberi, ēt
ꝑ uerba directa,obliquat̄ poſt aduētū pu
bertatis:nō āt extinguit̄, ꝓut ē cōis opi.
legiſtarū.h.d.ꝓbari.in d.l.p̄cib. Nā licet
ibi mulier ad papā narrauerit, ꝙ maritꝰ a
teſtator fuerit miles.nō fuit teſtatꝰ iure
militari.qđ patet:qa his ibi pōderat̄,ꝙ fi
lius erat in p̄tāte patris, qđ nō fuit neceſ
ſariū,ſi fuiſſet teſtatꝰ iure militari. Item
ibi in fi.obliquat̄ ſubſtō poſt aduētū pu-
bertatis, qđ nō ꝓcedit in teſtō militari,
ut in d.l.cēturio.Itē & tertiò illa lex po-
nit̄ in ti.cōi.nā ſi ꝓcederet iure militari,
fuiſſet poſita in ti.de teſt.mil. Hāc ſn̄iam
ſuadet p̄ſumpta uolūtas teſtatoris.Bar.in
hoc ſentit ꝯriū,in d.l.cēturio, dicens, ꝙ
ubi ſubſtitutio fit ꝑ uerba directa ciuilia,
nūq̄ obliquat̄ ꝑ aduētū pubertatis,facit,
d.l.uerbis ciuilib.& d.l.cēturio.Hāc opi.
Bar.ſeqt̄ hic d.Ant.& ꝓfecto uꝛ uerior đ
ſubtilitate iuris,ſed de ęqtate multū pla
cet op.Io.An.ꝑp uolūtatē teſtatoris, q ī
ſubſtitōne retulit ſe ad oē tp̄s. p̄dicta ꝓ-
cedūt,niſi ſubſtitō ſit geminata,puta, qa
teſtator dixit.inſtituo filiū meū impube-
rē,& ſi deceſſerit intra tp̄s pubertatis,uꝉ
poſteà qn̄cūq;,talis ſit hæres.Hoc.n.caſu
cōis uꝛ opi.ut intra tp̄s pubertatis ualeat
iure directo ; poſt pubertatē iure fideicō-
miſſi.Et de mā pleniſſimè ꝑ Bar.ī d.l. cē
turio.In gl.in uer.*eſt defuncta*,ibi:*inſtituit*
*eum.*Vel intellige, ꝙ maritꝰ lucrabit̄ bo-
na uxoris p̄mortuę iure longobardo , ut
hr̄ in Lōbarda,ti.de ſucceſſ.ī l.fi.Et ē Lō-
barda,liber,in quo cōtinēt̄ leges, quas fe
cerūt Lōgobardi,q lōgo tp̄e regnauerūt
in Italia.In gl.in uer.*uſucapio*,ibi:*actio per*
ſonalis. dic ꝙ ex teſtō ꝯpetūt plures actio
nes,ut ꝑſonalis,hypothecaria,& rei uen
dicatio,& diſtinguēdū eſt,ut plenè no.in
l.1.C.cōia de leg.In gl.in uerbo. *integrali*
ter,ibi.*in morte facta fuit.* Idē dic ſi in uita,
ſed gl.pōderat tp̄s mortis,ut facilius p̄ſu
22 mat̄ fraꝰ.† No.ex gl.iūcto tex. ꝙ licet te-
ſtm̄ inofficioſum,in quo,ſ.filius fuit p̄te-
ritꝰ, reuocet̄ in totū ꝑ q̄relā inofficioſi.
l.filio p̄ęterito,ff.de iniu.ru.& irri.teſta.
donatio tn̄ inofficioſa nō reuocat̄ in to-
tū,ſed ſolū reſpectu legitimæ, q̄ dēt iure
23 naturę.† Scđò no. ꝙ uēditio facta đ oī-
bus bonis ī fraudē liberorū reuocat̄ quo
ad legitimā debitā liberis,nō aūt ī totū,
ſed hoc intellige,qn̄ uēditio fuit uera,li
cet in fraudē filiorū.Si aūt fuiſſet ſimula
ta,tūc reuocaret̄ in totū.Et de mā uide ꝑ Bar.in l. hæredi-
tatē,ff.de bo.autho.iud.poſſ.In gl.ī uer.*quartā partem*,ī fi.col
24 lige ex gl. † ꝙ quarta, q̄ debet̄ iure inſtitōnis, cū hæreditas
eſt exhauſta legatis,eſt magis priuilegiata,q̄ quarta Trebel
lianica,& quarta Trebellianica eſt magis priuilegiata,q̄ le
gitima,q̄ debet̄ filio.Nā ut uides ex gl.in quarta, quæ debe
tur iure inſtitōnis,nō cōputātur,niſi ea, quę obueniūt hęre
di iure inſtitutionis, nō aūt legata ex alio titulo ꝓuenien
tia.Sed in quarta Trebellianica cōputāt̄ nō ſolū ea,quæ ꝑ
tinēt iure inſtitōnis hęredi , ſed oīa , q̄ ꝓuenerūt ex teſtō,
puta iure legati,uel donationis . Alia uerò ꝓuenientia ex
teſtm̄ nō cōputāt̄ in hac quarta , in legitima uerò , quæ dēt
filio,nō ſolū cōputāt̄ ea,quę ꝓuenerūt ex teſtō, quocūq; ti
tu.ſed ēt un̄cūq; ſint ꝓfecta,ut in iurib.alle.in gl.& pleniſſi-
mè expedit̄ mā in l.in quarta,ff.ad le. Fal. Aduertēdum tn̄
circa hoc ultimū.Aut.n.pr̄ donauit in uita aliquid filio ob
cām,puta dotis,uel donatiōis ꝑp nuptias,& illud cōputat̄ ī
legitima ſua,ut in aut̄.ex teſt.C.de coll.Aut fuit facta dona
tio ſimplr̄,& tūc ſi tenuit,qa fuit facta filio emācipato, [a] uꝉ
filio in p̄tāte tāq bn̄ merito,& tūc nō cōputat̄ in quarta,qa
ualuit hęc donatio,ac ſi eſſet facta ex̄neo. De quo tn̄ plenè
dicēdū eſt,ut no.in d.auth.ex teſt.Aut donatio nō tenuit in
uita,& tūc cōputat̄ ī legitima,ēt ſi cōfirmaret̄ morte,de quo
dic,ut ple.leg.& no.in l.filiū quē habētē,C.fam.er.Quę āt
ſit rō diuerſitatis inter iſtas quartas, cōiter reddit̄ hęc legi
tima filii ꝓpriè n̄ prouenit ex uolūtate patris,ſed ex diſpō-
ne iuris.Nā uelit nolit pr̄,oportet ꝙ filiꝰ hēat legitimā ſuā.
iō in iſta tāq̄ debita cōputātur oīa bona, quę ſibi ꝓfecta ſ
a p̄re,lītādo,ut ſ̄. Quarta uerò Trebellianica dētur ꝑp gra
uamē uolūtariè iniūctū hęredi a teſtatore iō ſolū cōputan
tur ea, quæ ſibi obueniūt ex teſtō , & eſt minus priuilegiata
iſta,q̄ alia,q̄ dēt iure inſtitōnis,ut ſ̄.dixi.qa minꝰ grauamē
ſubit hęres iſto caſu,q̄ in alio.Nā reſtituta hæreditate oēs
actiones hęreditarię actiuè & paſſiue in eū,cui fit reſtō,trā
ſferūtur.l.1.ff.ad Treb.& l.pe.C.e.In alio uerò caſu inſtitu
tus remanet hæres , & ſubit oīa onera hæreditaria , iō hæc
quarta eſt magis priuilegiata.In gl.in uer.a *tempore litis*,ī fi.
No.gl.& dic,ut plene no.in l.fideicō.ff.ad Treb.& in d.l.in
quartā.Itē dic ad tex.ſm doc. ꝙ hic nō cōputāt̄ fructus per
cepti ab Adiecta filia teſtōris,ſed ꝑcepti a tutore,& pupil-
25 lo,& marito Adiectę poſt mortē ipſius,& poſt li. cōt. † In
gl. in uer.*legitima*,no.hāc gl.ad q̄ quotidie fit remiſſio, & ī
effectu ponit tres opi.in q̄ōne ſatis nobili,an filiꝰ rogatus
reſtituere hęreditatē poſſit detrahere legitimā iure naę de
bitā,& quartā Tabellianicā?Et prima opi.eſt,ꝙ poſſit,& eā
corroborat argumentis uſque ad uerſ.*ſed do.Iacob.* Abinde
ponit ſecūdā opinionē ꝯriā,ut ſolū unā deductionē facere
poſſit:petere reliquā,ſeu deducere,quatenus plus eſt in ea,
q̄ in deductione prius facta,& durat uſq; ad uer.*alÿ uerò uo*
luerunt Abinde uſq; ad finē ponit tertiā opi. diſtinguētem
inter rogationē pure factā,& eā,quæ fit ſub conditione,uel
ad certū diē,ut primo caſu procedat ſecunda opi.in 2. caſu
procedat prima,& hæc opi. tertia fuit Azo. gloſſatoris iu-
ris in l.q̄q̄,C.ad le.Fal.Tene hanc opi. tertiā reſpectu roga
tionis factę ſub cōditiōe,n̄ āt qn̄ fit ad certū diē , qa ex quo
dies reſtitōnis fiēdæ eſt certa, perinde ē,ac ſi pure fuiſſet fa
cta.Sed alia gl.in l.Papi.§.meminiſſe,ff.de inof.teſt.ſeqtur
hāc tertiā opi.ad literā,& idē Bar.& Bal.in l.filiū quē hēn
tē,p̄al.& doc.Mod.hic,& ſic plꝰ fuit cōſultū ꝑ Bar.& plures
alios Moder.[b] & ſatis p̄t hodie teneri hęc opinio, ut ſic iu-
ra ciuilia,q̄ uidēt̄ diſcordare diſpōni hꝰ.c.& c.Raynal.ī ali-
quo ſuſtentēt̄. Et rō diuerſitatis inter unū caſū & alium eſt
qa in reſtōnes pure fiēda,& de p̄nti concurrūt eodē tp̄e duę
deductiōes, quas iuris ciuilis rr̄a oīno fieri ꝓhibet, ut in l.
in rōne.§ qđ uulgo,ff.ad l.Fal.& in l.iubemus,C. ad Treb.
& in d.l.filiū quē hn̄tē,cū ſimil.ſed in alio caſu, qn̄ reſtitō
uenit fienda ſub conditione,uel certū diem, iſtę deductio-
nes fiunt diuerſo tempore,& ut dixi,ſtandum eſt huic opi-
nioni,ut

nioni, ut in aliquo ſeruet̄ regula iuris ci
uilis.Nā illa rr̄a circūſpecta & cōſidera-
ta diſpoſitiōe canonica,maximè ca. Ray
naldus.j̄.e. idē dicēdū eſſet in utroq; ca-
ſu.nam fortiꝰ grauat̄ filius, qn̄ incōtinēti
habet reſtituere hęreditatē , quā qn̄ ſub
cōdōne, uel ad certū diē, cū hoc ultimo
caſu percipiat interim fructus , quos non
computat in quarta,ut in. d. l. iubemus.
26 †Itē,ubi duo diuerſa iura accidūt eidem
ꝑſonæ,cēſenda eſt illa ꝑſona iure duorū
ſicut ſuſtinet uices duorū,ut in.l. ſi cōſul.
ff.de adopt.& ī.c.cū oli. & ibi dixi,de re
iudi.ſed ī cōſulendo nō eſſet recedēdū ab
27 illa opi.†Vnū tn̄ notabis, ꝙ quarta, Tre-
bellianica n̄ detrahit̄ ꝑ hæredē inſtitutū
in re certa,ſed ꝑ hæredē uniuerſalē . Ita
cōcludit Bald. ꝑ.l.1.ad le.falc.& intellige
hęredē uniuerſalē nō ſolū illū,qui in ſo-
lidū eſt inſtitutus hæres . ſed ēt q ī certa
quota hæreditatis , ſicut uidemꝰ in Falci
dia,q̄ detrahi p̄t ꝑ hæredē īſtitutū ī dimi
28 dia,ut ꝓbat̄ in c.Raynaldꝰ, in fi. j̄.e. †Itē
notabis hāc gl.circa mediū in eo, qđ di-
cit,ꝙ filiꝰ īſtitutꝰ a patre , cepit ēt ltīmā
ſuā iure inſtōnis, & nō ut debitū . Nā fa-
cit hoc ad q. nūqd filius inſtitutus hæres
a patre, poſſit repudiare hæreditatē pa-
ternā,retēta ſibi ltīma?& dicēdū,ꝙ non:
qa cū in ltīma fuerit ēt inſtitutus, nō p̄t
ꝓ parte repudiare, & pro ꝑte acceptare.
Et hāc opi.notāter tenet Bart.in l.gerit,
ff.de acquirēda hæred. & Bal.in.l. unica,
qn̄ nō petē.partes, & eadē rōne idē dicē
dū in patre decedēte ab inteſtato, qa nō
p̄t ex parte agnoſcere hæreditatē pater-
nā & ꝓ parte abſtinere,arg.in l.1. §.ſi ex
29 fundo,ff.de hęred.inſtit. & hoc no.†Vlti
mo no.hāc glo. in eo , quod dicit ꝙ licet
ltima ſit,debita filio:n̄ tn̄ adeo eſt debita
ut cōpetat filio actio ꝯ patrē,& intellige
gloſſam in uita patris,quia ita loquitur.
Nam filius nō poteſt in uita patris ſui pe
tere ltīmam:quinimo plus dicit Bald.in
auth.ſi qua,C.de ſac.ſan.eccl. ꝙ patre in
grediēte religionē , nō p̄t filius petere le
gitimā a monaſterio in uita ipſius,quod
uidetur prima fronte ꝯ caſum.c. cum ſci-
mus.j̄.de reg.ubi hoc uide.

SVMMARIVM.

1 *Executores teſtamētorum poſſunt compelli ab Epiſcopo ad exequendas pias uoluntates teſtatorum, etiam quod teſtator hoc prohibuerit.*

2 *Executores teſtamentorum poſſunt eſſe tam laici,quam clerici,exceptis fratribus minoribus.*

Femina poteſt deputari executrix teſtamentorum.

3 *Executores teſtamentorum , an Epiſcopi debeant di- diſtribuere male ablata teſtatoris.*

4 *Executores teſtamentorum non poſſunt commutare uſum deſtinatum per teſtatorem , etiam in meliorem uſum,etiam ex conſenſu Epiſcopi .*

6 *Teſtator quo caſu pōt prohibere, ne Epiſcopus impediat ſe in executione teſtamenti ipſius teſtatoris .*

7 *Teſtator uſurarius cum pro male ablatis & extortis reliquit mille, ſi poſt ſuam mortem non apparent debentes recipere tantam quantitatem , reſiduum conuertitur in alios pios uſus.*

Relicta ad certos pios uſus , ſi in illos non poſſunt conuerti,conuertuntur in alios.

8 *Epiſcopus poteſt ſe impedire , etiam ut exequatur relicta ad non pias cauſas.*

CAP XVII.

1 TVa nobis.†Epiſcopus cō
pellit fideicom
miſſarios, ſeu executores teſta-
menti ad exequendas pias uo-
luntates defunctorū,ēt ſi teſtator hoc in
terdixiſſet.Cōis diuiſio.Secūda, ibi. *cum*
*igitur.*Caſus literalis.Quidam in ultima
uoluntate ſuā pecuniā, & alia bona relin
quunt expendenda ad pias cauſas , & ad
hoc faciendum deputāt tam religioſos,
quā clericos ſeculares,& ēt laicos execu
tores . Iſti cū dērent bona p̄dicta in pios

SEBA. SAPI.
[a] Emācipato.Andonata filio emācipato īputēt̄ ī legitima,uide Alc.in cōſi.142.incip.circa primū,col.7. uer. cōdeſcēdo.Bar.Soci.in cōſi.18.inci. p̄ntis cōſultatiōis col.3.ī 4.ꝑte. Corne.Peru.in cōſ.64. inci.licet iudicio meo,col.2.ī 1.uo. Ab.in cōſ.116.inci. illud de iure q̄rit̄,co.pe. ī 1.uol. Ale.ī l.illud,C. de co.ubi etiam latè
[b] Mod.Iſtā opi.ponūt ēt gl.Iac.But. Bar.& Bal.ī l.q̄q̄, C.ad le.Fal. Et dicūt oēs iſti hāc opi.de cōſuetudine ſeruari cum aliis gl.adductis ꝑ Bar. & alios ī locis hic allegatis.& iſta opinio eſt approbata ꝑ Canoniſtas hic ꝑ iſtū tex.& ꝑ c.Raynald.j̄.e. & licet Pe. & Cy. & nōnulli alii ꝯdixerint ī illa.l. q̄q̄, & in locis.j̄.alle. tn̄ hēmus regulā , ꝙ qn̄ aliqd eſt dubiū de iure ciuili, ſi repit̄ caſus clarus , de iure cano. ꝓut hic ſtamꝰ iuri canonico, ēt in foro ciuili,ut no. in c.1.& 2.de operis no.nū.gloſſ.& doc.in c.ꝑ uenerabilē,q fil.ſint leg. & in c.licet ex ſuſcepto,de fo.cōp. & Bar.in l. priuilegia,C.de ſa.ſan. eccl. eādē diſtinctionē tenet Io. đ Bel.i §.q̄ obrē, in 2.q. ubi eſt bonus tex.ī auth.de reſt. & ea,q̄ pa.Dyn.& Bar.in l.1.§.illud ff. ſi cui pluſq̄ per l.Fal.Ia.Bu.et Bal. in auth.res q̄,ꝑ illū text.c.cōia, de leg.Bal.ī d.l.iubemꝰ,C.ad.Tre.& l. ſcimꝰ ī prin. C. de inoff.teſt.Ang.& Imo.in l.in ratione.§.quod uulgo,ff.ad.l.Falci.& ibi dicit Ang.ꝙ iſta opi.eſt cōis & approbata , & ꝙ de cōſuetudine ſeruat̄.Idē tenet Ang.ī.l.cohæredi.§.cū filiæ, ff.de uul.& pup. & ibi Ang.dicit hāc opi.eē approbatā ī ſcholis,& in iuditiis. Idem tenet Old.Lau.vbi multū arguit ad ꝑtes ꝓ & ꝯ,& in cōſi.205. inci.prima dubitatio,vbi pulchras ratiōes facit & ꝓ & cōtra,& in cōſil. 158.inci.factū tale eſt , teſtator.&c.& plene.d. Alexā.de Imol.in. cōſi.284.inci.circa primam dubitationem,& in.2.dubio. in. 2.vol.Sed cōtra iſtā communē opi. eſt tex. in euitabilis, quem originalr̄ ibi pōderat Odo.in l.filium quē habentem,C.fami.erciſ. ut ī filius non erat grauatus per fidei commiſſum pure, ſed ſub cōditione & tamen nō detrahit duas quartas, ſed unā ſolā,ſ.Trebellianicam , qđ patet, quia cōpleta quarta Trebellianica, reſiduum quod habet,reddere compellitur , qđ nō eſſet,ſi poſſet etiam quartam legitimā habere, Et ꝙ iſta cōis opi. ſit falſa,ultra Od. in d.l.filiū, firmat etiā Bal.ibi in. 10 & 11 col.& unum uerbum in. 1. col. in. 4. not. & ita ēt tenet Pau.de Caſt. ibi & in d.l.quanquam . Et ꝙ iſta opi. ſit de iure falſa,tamen de cōſuetudine eſt approbata & tenenda,dicit expreſſe Bart. in d.l. meminiſſe, hic alleg. per iſtū & incōtrariū fortiter facit tex.in.l.iubemus,ī uer.dodrās reſtituat̄,C.ad Tre.Sed poſt quàm de cōſuetudine ſeruat̄,ut oēs dn̄t,& approbatur ꝑ iſtū tex. fruſtra eſt diſputare,& tenendo iſtā cōem concluſionē cōſuetudine approbatā,ꝙ filiꝰ grauatus fideicōmiſſo nō pure,ſed in diē,uel ſub cōdōne,detrahat duas quartas,limita ut ꝓcedat in filiis,& ſic deſcēdētib. E ꝯ āt,ſi moriat̄ filiꝰ relicto patre,uel matre,uꝉ aliis aſcēdētibꝰ,quos grauauerit fideicōmiſſo ſub cōdōne,certè illi nō detrahēt duas quartas,ex quo in aſcēdētib.nō reperitur hoc īmutatū,ꝓut repitur in deſcēdentibꝰ ut hic.Ita ſingulr̄ limitat Bald.in.l.ſi a milite.§.patri,ff. de teſta.milit.nō tn̄ exp̄ſſe firmat,ſed ſuꝑ hoc reliqt cogitādū,qđ cōfirmari p̄t ꝑ quatuor optima ſimilia.Primo ꝑ illud,qđ uult ſingulariter Bar.in.l.nō uſq;,ꝑ illum tex.ff. ſi q̄s.a pa.fue. ma. ubi ſinglr̄ uult,ꝙ licet qn̄.pater alienat bona in fraudem filiorū , poſſint filii reuocare alienata uſq; ad legitimā eorū,qn̄ ille,in quē alienauit,fuit fraudis particeps,tn̄ eſt e ꝯ,ſi filius alienaret in fraudē patris , nā p̄t pater alienare uſq; ad legitimā ſuam , poſtquā in patre iſtud nō reperitur expreſſè ſtatutum.Secundo cōfirmo per aliud ſimile.Nā licet ualeat teſtm̄ iperfectū conditum a patre inter liberos l.hac conſultiſſima.§.ex imperfecto,C.de teſta.l.fi.C.fami.erciſcū. tn̄ e ꝯ teſtm̄ filii inter patrem , uel alios aſcendentes imperfectū non ualet. Ita ſingulariter firmat Spe.in tit.de inſtru.edi.§.cōpendioſè, ī uer. quid ſi filius.Bald.& Sali.in.l.fi.C.famil.erciſcun.Bal.in d.l.hac cō ſultiſſima.§.fi.per illum tex.& in.l.ſi qua illuſtris,C. ad Orfi. & do. Alex.de Imo.in d.§,ex imperfecto.Tertio confirmo per aliud optimū ſimile.nam licet filii & alii deſcendentes,qn̄ ſuccedunt aſcendentibus,teneantur inter ſe bona conferre per totū titulū.ff.đ col. bon. & C.de collat.tn̄ e ꝯ,qn̄ aſcendentes ſuccedunt filiis, uel aliis deſcēdentibus,non tenentur conferre, ex quo in eis nō reperitur ſtatutū. Ita ſingulariter Bal.& d.Alex.de Imol.in.l.ſi emācipati,C.de colla. Quarto confirmo per aliud ſimile. Nam licet hæreditas aſcendentium tam ex linea paterna, quam materna non adita tranſmittatur ad deſcendentes propter coniunctionem ſanguinis. l.1.C. de his qui ante.apert.tabul. tamen ſecus eſt e contra , ſi moriatur , deſcendes , puta filius, uel nepos, hæreditas. n. non adita tranſmitteretur ad aſcendentes. Et ſic illa.l.1.non habet locum e contra,& per Bartol. & alios omnes ibi reprobatur glo.ibi, & per omnes in.l. uentre . ubi latè Angel.& Imol. ff. de acquirenda hæredita. & Sali. in l.apud hoſtes , C. de ſuis & legi . Bal. in. l. cum antiquioribus, in ultima columna, C. de iur. deliber. & in.l.ſecunda,C.ad Orſi.faciunt nota. in.l.ſi infanti,C.đ iure delibe. Secundo limita iſtā communem concluſio. canon. & leg. conſuetudine obſeruatam, ut filius inſtitutus & grauatus de reſtituēdo poſſit detrahere duas quartas , ut non procedat in filio inſtituto in re certa grauato de reſtituendo ſub conditione . Nam iſte legitimam ſolū detrahit,& non duas quartas.Rō quia nō eſt hæres uniuerſalis.l.lex Falcidia.§.nūquā,ff.ad l.Falc. ſm Panor. hic in uerſi . unū tn̄ notabis,allegat Bal. ita conſuluiſſe.ſed tu adde Baldū in.l.filium,quem,C.fami.erciſcun. in.11. colu. qui dicit ſe ita ſæpe conſuluiſſe.Tertio limita ſingulariter , quando pater grauaſſet filiū fideicommiſſo ſub conditione,deinde adiecit,quòd eueniente die fideicōmiſſi,uultꝙ totā hæreditatē reſtituat,& ꝙ Trebellianicā ēt cōputet in legitimam , quā habuit . Iſto caſu teſtator intelligitur diſpoſuiſſe,ꝙ unā tm̄ quartā detrahat,ſ. legitimam, & non Trebellianicam,quod facere poteſt per textum ualde notab. in fin. in l.ſi debitor,ff.ad l.Falcid.per quem textum idem Bal.in d.l.filium, in ſexta colum.notat,ꝙ teſtator poteſt alterare diſpoſitionem iuris circa Trebellianic. nec ꝑ hoc intelligitur pater grauare filiū in ltīma, quod non poſſet.l.oī mō,& l.quoniā in prioribus, C. de inofficioſ. teſta. ſed grauat eum in Trebellia. quod poteſt maxime hodie retenta ſententia magis cōmuni,quæ habet,ꝙ teſtator pōt hodie ꝓhibere in totū Trebellian.ſicut Falci.ut per Bartolū & alios in l.Marcellus,in prin.cum aliis concordan.ff.ad Trebellia.Iſtā fallentiā in ſpecie ponit Bal.in d.l.quoniā,in fi.C. de inoffici.teſt. reputans eū multum not.& dicens,ꝙ eam poſuit Dy.& quidā d.Bar.de Pra.Idē tenēt Din.,Ray.Nicol.de Neapo.Imo.& Raf.Cu.in.l.Lucius,§.maritus,ff. ad Trebellia.Dinus.Nico.de Neap.& d.Alex.in d.l.debitor, per illum tex.ff.ad leg.Falci.

SEB. SAPIA.
a Fratres minores. Vide Fel. in c. fin. col. 11. uer. eſt uerum ꝙ d. Anto. ſ. de conſtitu. ubi dicit, ꝙ licet Guardianus ſancti Franciſci non poſſit eſſe executor teſtamen. ſi tñ nulloop ponente executus fuerit. ualebit executio, imò, ſi acceptat executionẽ, & executus ſit, ualet executio, licet acceptare non potuiſſet, ut per Feli. in c. decernimus, col. 2. uer. & dic, ꝙ Inn. ſ. de iud.
SEB. SAPIA.
b Voluntas defuncti. Pulchum exemplum ponit Paul. de Caſtr. in l. non oportet, C. de his qui ut indig. & do ctore Paduano, q in teſtõ iuſſit, ꝙ cadauer ſuum deberet deferri ad ſepulturam cum ſonis & cãtibus. Nã ſecundum Paul. de Caſt. talis diſpoſitio eſt beſtialis & minime ſeruanda. refert & alia allegat. d. Iaſ. i l. furioſum, col. 4. C. qui teſt. fa. poſſunt.
ZACHARIA.
c Deſtinatum. Ad de Cal. in cle. quia contingit, in. 2. & 4. q. de relig. dom. Iaco. Reb. plene in l. hac lege, nu. 2. & ibi no. in apoſt. ad eum, in uer. in conſtructione muro. rum, C. de aquæ du. lib. 11.

uſus expẽdere, aliis uſibus ꝯ uolũtatẽ teſtatoris applicare pſumũt. Significatum fuit d. Papę. cũ igit Epi locorum debeant puidere, ut oẽs piæ uoluntates defunctorũ adimpleantur, ẽt ſi teſtator illud phibeat, mãdat Epo Nouiẽ. quatenus cõpellat executores hmõi teſtõrũ, ut bona ipa fideliter, & plenarie in pias cãs expẽdãt ſm uolũtatẽ defuncti. B.
2 †Not. primo, ꝙ religioſi & clerici ſeculares, ac laici pñt deputari executores teſtõrũ. Et i religioſis dic, ut hr̃ in. c. 2. infra eo. ti. li. 6. Excipe tñ fratres minores,[a] qbus hoc offm̃ eſt interdictũ, ut in cle. exiui, de uer. ſig. & dic, ut ibi. Nũqd ãt pñt iſti miſtm deputari executores, Io. An. in c. Ioãnes, infra eo. dicit, ꝙ ſic, & ibi plenius de hoc. An aũt fẽmina poſſit eẽ executrix, uide p Ioan. An. i d. c. cũ 2. ſ. e. t. li. 6. & alias fuit cõſultũ, ꝙ nõ. Cõtrariũ ſentit Bal. qa nõ comparet mulier tãquã pcuratrix, ſed intentat actiões nomine pprio, de quo p eum in l. qd pauperib. & l. ſi qs ad declinãdã, C. de epi. & cle.
3 † Not. 2. ꝙ legata ad pias cãs diſtribuũtur p eũ, quẽ teſtator deputauit, ſed in reſtõne male ablatorũ eſt dubiũ. Nã qdã uolũt, ꝙ indifferenter teneãt Eps illa diſtribuere. De quo in c. cũ ſit. ſ. de Iudæ. & in d. c. 2. & uide quod dixi in c. ſi hæredes. ſ. e. tit.
4 †No. ibi: *aliis uſibus.* ꝙ executores nõ pñt cõmutare uſum deſtinatũ p teſtatorẽ. nũqd aũt cũ cõſenſu Epi pñt cõmutare in meliorẽ uſum, pulchra eſt qõ, de quo uide p Io. de Lig. in cle. qa cõtingit. de reli. domi. & placet mihi opi. ꝙ nõ, ex quo pt deputari ad uſum deſtinatũ. nã iura ſolũ excipiũt principis authoritatẽ, ut in d. cle. qa cõtingit, & facit. l. legatũ, ff de uſuf. legato. cũ ibi no. & uide qđ dixi in c. nos, ſ. e.
5 †Vlterius. not. ꝙ uolũtas defuncti[b] oĩno eſt adĩplẽda, niſi ſit irrõnabilis, & pp irrõnabilitatẽ nõ ualet interdictio teſtatoris, vt Eps nõ impediat ſe ꝯ executores. nã quẽadmodũ ipſe teſtator male agẽdo nõ pt ſe ſubtrahere a foro Epi, ita non pt ſubtrahere ſuos executores in offõ male agẽtes. †Sed circa pdicta qro, qd ſi teſtator mãdauit, ut Eps nõ ipediret ſe de executõne? diceres tu, hic vr̃ tex. p deciſiõe. q. ſed certè ĩ põderabis tex. nõ decidit. q. ppoſitã. Solum enim pbat, ꝙ Eps põt cõpellere executores nõ obſtãte phibitione teſtatoris, nõ ãt dicit, ꝙ poſſit realiter exeq. aſſumẽdo offm̃ executoris ꝯ uolũtatẽ teſtatoris, & in hoc putarẽ, ꝙ aut teſtator puidit ſibi de alio executore in caſu negligẽtię primi, & nõ ſuccedit Eps in executione, arg. in. l. nulli, & in l. ſi qs ad declinãdã, C. de epiſ. & cle. Aut teſtator ſolum prohibuit epm̃, ne dẽret exequi, nec puidit ſibi de alio executore; & tũc puto, ꝙ ſaltẽ in relictis ad pias cãs eps ſuccedit, nõ obſtante phibitione teſtatoris, ad hoc bo. tex. in aut. de eccl. tit. in. §. ſi qs aũt p redemptione, cũ duob. ſeq. †Vlti. qrit de quotidiana. q. Teſtator mãdauit centũ diſtribui p male ablatis. demũ poſt teſtatoris

mortẽ male ablata reperta ñ aſcẽdũt ad tãtã ſummã. Quid fiat de reſiduo? an dẽat cedere lucro heredis, quẽadmodum quando deficit aliud legatum, ut in. l. ſi quis Titio, ff. de leg. 2. & uidetur primo, ꝙ debeat cedere hęredi: quia expreſſio cauſæ, limitat legatum, ut in l. fin. ff. de aur. & arg. leg. lac. & Arc. in quodam tract. executorum, ut refert & ſequitur d. l. ſi quis ad declinandam, diſtinguit, ꝙ aut teſtator p. buit in aliũ caſum dictam quantitatem expendi; & cedit redi. aut ſimpliciter diſponit, & debet diſtribui inter pauperes argu. in d. l. legatum, quaſi uelit, quòd ſicut legatum in pium uſum conuertitur in alium, ſi non poteſt deputari ad
c uſum deſtinatum,[c] ut in d. auth. de ecc. tit. §. ſi quis in nomine, dixi in. c. nos, ſ. eo. ita iſtud legatũ relictũ pro male ablatis. Et hoc puto ueriſſimum; quia ex quo teſtator expreſſit certam quantitatem, credendum eſt illam deberi, licet non appareant debentes recipere. Idẽ eſt obſeruandum in promiſſione, ſeu cautione, quam hodiæ præſtant uſurarii manifeſti. Nam ſolent & debent promittere quãtitatem reſtituere uerosimiliter extortam. unde ſi non apparent debentes recipere totã quantitatem, debet reſiduum diſtribui inter pauperes, vt legi. & no. in c. quanquam, de uſu. lib. 6. In glo. 1. ibi, *quæ ad hunc caſum reſtringitur*. Pondera & no. gloſſ. quę aperte ſentit epm non poſſe ſe impedire de relictis ad non pias cauſas, & pro hac opin. facit iſte tex. qui ſolum facit mentionem de piis uoluntatibus, ſed glo. tenet contrarium in c. ſi heredes, ſ. eo. Idem Hoſtien. & Inno. Ad hunc text. reſpondet Hoſtien. ꝙ omnis uoluntas teſtatoris dicitur pia. Tu uide quod latius dixi in dicto capitul. ſi heredes.

SVMMARIVM.

1 *Filius rogatus reſtituerem hæreditatem, retinet & legitimam & Trebellianicam, de quibus poteſt ad ſuum libitum diſponere.*
2 *Filius poteſt grauari reſtituere omnia bona paterna, ſed ſuper quartis ſuis debitis grauari non poteſt.*
3 *Legitima non per omnia ſuccedit loco alimentorum.*
4 *Arbitri puta tres electi in aliqua quæſtione non poſſunt duo ſine tertio abſente, uel mortuo ferre ſententiam, etiam ſi ille tertius ante mortem, uel abſentiam dixiſſet iudicium ſuum, & alij audiuiſſent.*
5 *Legans aliquam rem, cenſetur legare ius, quod habet in eadem.*
6 *Lego, iſtud uerbum adiectum uniuerſitati bonorum, importat hæredis inſtitutionem.*
7 *Sententia poteſt eſſe pro parte abſolutoria, & pro parte condemnatoria, quando libellus continet diuerſos articulos.*
8 *Sententia partim condemnatoria & partim abſolutoria, inquantum eſt abſolutoria, poteſt approbari, & inquantum condemnatoria, appellari.*
Legitima debetur filio in omnibus bonis paternis, & poteſt detrahi de ſingulis rebus, niſi teſtator, uel officium iudicis aliud diſpoſuerit. 28.
9 *Alienatione prohibita, an poſſit fieri per laudum arbitrorum, uel per pactum partium, uel in ultima uoluntate?*
10 *Legatarius non poteſt petere legatum, niſi hæreditas adeatur, & ſufficit quod adeatur ab uno herede, ut ab illo partem legati poſſit petere.*
11 *Inſtitutio facta de patre & filijs, non cenſetur facta ordine ſucceſſiuo, ſed quod pater uocetur pro dimidia, & filij collectiue in alia dimidia.*
12 *Falcidia debetur ex hæreditate exhauſta legatis, uel occaſione pœnæ inflictæ per teſtatorem. 5.*
13 *Hæres ſi non conficit inuentarium, non poteſt detrahere Falcidiam, etiam de iure canonico. 14.*
14 *Hæres non conficiens inuentarium, tenetur creditoribus ultra uires hæreditarias, etiam de iure canon. ſed non in foro pœnitentiali.*
Ius humanum quotieſcunq; eſt fundatum ſuper præſumptione, non eſt obſeruandum in foro animæ, ſi ueritas eſt in contrarium.
Confitenti ſacerdoti omnia creduntur, quæ in confeſſione dicit, quia ſolum agitur de præiudicio animæ ſuæ.
15 *Hæres, a quo aliquo reſpectu auſertur ſibi hæreditas, non perdit nomen hæredis.*
16 *Falcidia detrahitur contra uoluntatem teſtatoris tacitam, ſed non expreſſam.*
17 *Pœna, quæ apponitur in aliqua conuentione, committitur ex contrauentione facti, licet non habuerit effectum, quod eſt no. maximè pro compromiſſis.*
Ratum & firmum, iſta uerba quid importent.
18 *Falcidia & Trebellianica non detrahuntur de relictis ad pias cauſas.*
Trebellianica poteſt prohiberi per teſtatorem.
19 *Conditio ſuſpendit actũ, adeo quod interim relictũ nõ poteſt peti, modus uero ſuſpendit,*

ſuſpendit, ſed qualificat adeò, quod relictum poteſt peti præſtita cautione de modo adimplendo.
20 *Alienatio prohibita a lege, arbitro, & iudice, a contractu, teſtatore, an & quãdo facta teneat.*
21 *Baſtardi an ueniant appellatione liberorum, unde remiſſiuè.*
22 *Fideicommiſſarius decedẽs ante diem fideicommiſſi reſtituendi nil tranſmittit ad ſuos hæredes.*
23 *Verba teſtatorum & liberorum impropriantur ad ualiditatem ipſorum.*
24 *Clauſula codicillaris non ſuſtinet teſtamentum, ſed operatur, quod legata debeantur ab inteſtato.*
Legata ad pias cauſas debentur ex teſtamento non ſolenni, etiam ſi non ſit appoſita clauſula codicillaris.
Pœna non ſunt in conſideratione in foro pœnitentiali, ſed in foro iudiciali ſic.
25 *Dominium fideicommiſſi uniuerſalis an tranſeat ad fideicommiſſarium citra aliquam reſtitutionem.*
26
27 *Libellus an admittatur in appellatione a diffinitiua, uel interlocutoria?*

CAP. VIII.

1 RAynaldus. †Filius rogatus reſtituere hęreditatem, detrahit tertiã iure naturę & quartã Trebellianicã, in quibus põt legata relinquere, hæredes inſtituere, & pœnã imponere. h. d. uſq; ad finẽ. Principr̃ diuidit in tres ptes.
4 In prima facti narratio. In ſcđa auditoris pnũciatio. Tertio ſniæ ꝯfirmõ, ſcđa, ibi: *dilectus*. Tertia, ibi: *nos*. Prima & ſecũda pñt ſubdiuidi in plures ptes, q̃ ſatis patet in tex. Et p intellu lr̃e q̃rit de mõ diuidẽdi hãc hæreditatẽ Raynaldi: ſed pmittẽdũ, put gl. ſentit ĩ uerbo, reſiduo, ꝙ hæc hæred
5 tas cõputatis bonis paternis, q ſubiacebãt reſtõni, ualebat. 64. & ſup qbuſdã bonis ualẽtibus. 32. fuit factũ cõpromiſſũ inter Raynaldũ & patruos; & in his. 32. hẽbat Raynaldus occaſione tertiæ & quartæ medietatẽ. Nã primo detrahendo Trebellianicã ex 32. hẽt octo, & ex remanẽtib. detrahẽdo tertiã iure naturæ. l. octo hẽt in totũ. 16. alia uerò. 16. ueniũt reſtituẽda patruis ex teſtõ Peponis. ex iſtis. 16. legauit medietatẽ auũculis, & ſic octo. Tenet ergo patruꝰ, qui fuit inſtitutus hęres p dimidia dare quatuor auũculis rõne legati, & filii ipſius, q fuerũt inſtituti p alia dimidia, tenẽt
6 dare alia quatuor. patruus ãt, qa nõ paruit uolũtati teſtatoris, tenẽt reſtituere rõne pęnę quatuor ſibi relicta. Itẽ alia quatuor legata auũculis, ex qbꝰ pt detrahere unũ rõne Falcidiæ: quia hr̃ditas erat exhauſta legatis. filii patrui ſi adibũt hęreditatẽ, tenẽt ſoluere quatuor auũculis legatariis: alia uerò quatuor retinebũt ſibi, cũ fuerit iſtituti hęredes; nec reperiũt ueniſſe ꝯ uolũtatẽ teſtatoris. hẽbũt ergo auũculi. 8. ex legato pprio, & quatuor occaſione pęnæ, & ſic. 12. dẽpto uno rõne Falcidiæ; & ſic ĩ effectu hẽbũt. 11. patruꝰ
7 hẽbit unũ occaſiõe Falcidię; & ſic ſt̃. 12. quatuor hẽbũt patrui filii, & ſic 16. & alia 16. ſt̃ reſtituẽda patruis ex teſtõ Peponis, & ſic hẽs diuiſã medietatẽ totius. Veniamꝰ ad alia. 32. in quib hẽbit Raynal. 16. occaſione tertiæ & quartę. reliqua uerò. 19. ueniũt reſtituẽda patruis ex cã fideicõmiſſi: illa uerò 16. q ptinebãt ad Raynaldũ, fuerũt relicta a pa-
8 truo & filiis, & ſic patruus hẽt octo, & oẽs filii alia octo. patruus, quia uenit ꝯ uolũtatẽ teſtatoris, tenet reſtituere ſua octo auũculis: filii uerò patrui hẽbũt alia octo: quia ñ ueniũt ꝯ uolũtatẽ teſtatoris; & ſic ꝯiugẽdo patruꝰ hẽbit. 32. ex cã reſtõnis, & unũ ex lege Fal. & ſic 33. auũculi uerò ha- c buerũt priꝰ. 11. & nũc octo, & ſic. 19. filii patrui habuerũt priꝰ quatuor, & nũc octo, & ſic. 12. ſed 12. & 19. ꝯſtituũt 31. & 31. & 33. cõſtituunt 64. in quibus cõſiſtit tota hæreditas Raynaldi, cõputatis bonis paternis; & ſic hẽs itell̃m diuidẽdi.
2 †No. 1. ex prin. iuncto uerbo, *dilectus*, ꝙ pater inſtituẽdo filiũ hæredẽ, pt eũ grauare de reſtituẽdo ad certũ diem, uel ſub cõdõne oĩa bona paterna. In his ãt, ꝙ dẽnt filio ex legitima ſibi debita, uel ex Trebellianica, ñ pt eũ grauare ſuper
9 reſtõne. Põt ergo filius diſponere de parte ſua, put uult, nõ obſtãte uolũtate paterna. Ex quibus infero, ꝙ legitima debitã filio iure naturæ nõ ſuccedit oĩno in cã alimẽtorum: quia cũ alimẽta deficiãt p mortẽ filii, ſequeret, ꝙ pater poſſet de illa legitima diſponere poſt mortẽ filii, cuius ꝯrium

hic pbat; & hoc facit ad ea, q̃ dixi in c. Raynutius, ſ. e. Scđo inferr̃, ꝙ licet pater
a poſſit teſtari p filio impubere, ut in c. ſi pater, e. ti. li. 6. p filio uerò pubere teſtari ñ pt, nec de ſuis rebus alr̃ diſponere.
3 †Scđo no. ꝙ duo ex trib. arbitris[a] ñ pñt ferre laudũ tertio mortuo, uel abſente, niſi hoc hẽat ex forma cõpromiſſi. In. tñ hoc ſingr̃ lĩtat, niſi abſens dixiſſet iudiciũ ſuũ, & audiuiſſet alios. Nã tũc duo, ẽt tertio abſente, pñt ferre ſniã: quia ceſſat rõ. l. itẽ ſi unus, ff. de arb. qm̃ ex quo ñ po
b tuit duos trahere ad ſniã ſuã, fruſtra deſiderat eiꝰ pſentia: ſed hoc dictũ In. reprobat p Bar. i l. duo ex trib. ff. de re iud. mouet, quia ñ ſolũ ſubeſt cã pdicta; imò et defectus ptãtis: quia duo ſine tertio non hẽt ptãtẽ pnũciãdi; & hoc mihi placet, & uide qđ hodie hr̃ in c. 2. de arbit. li. 6.
4 †No. 4. ꝙ quis pt legare partẽ ſuã, q̃ hẽt in aliqua re, licet P exprimat, qđ ius, uel
c quale hẽt illa re. Pro hoc facit; quia legãdo quis ſimpr̃ rẽ ſuã, ur̃ ſolũ legare ius, qđ hẽt in ea reᵇ, ut in l ſi domus, ff. de le. 1. †No. 3. ibi *legauit*. ꝙ uerbũ, lego, adiectũ uniuerſitati bonorũ inducit hæredis inſtõnẽ, & ſic ſi dico: lego tibi oĩa bona mea, uideor uelle te inſtituere hęredem meũ, qđ optime pbat hic pſupponendo, ꝙ iſta fuerunt uerba teſtatoris, de quo p Bal. in l. inter oẽs, C. fam. er. & de hoc aliquid dicã cũ gl. No. 5. ꝙ teſtator pt id, qđ adimit uni occaſiõe pęnæ alteri legare, ſicut hic legauit auũculis quicquid abſtulit ab hęredib. †No. 6. ꝙ, ubi libellus ꝯtinet plures articulos, ſniã pt eſſe p parte ꝯdẽnatoria, & p pte abſolutoria. Itẽ no. ꝙ hoc caſu pt quis approbare ſniã reſpũ articuli faciẽtis p ſe: & reſpũ alterius faciẽtis ꝯ appellare; & ſic nota tu bonã practicã appellãdi, ut quis approbet ſniam, quatenꝰ facit p ſe; quatenꝰ ꝯ ſe, ab ea appellet. Nã tot uidẽt ſniæ, quot ſt̃ articuli. l. ẽt, ff. de mi. †No. 7. in uerbo, *dilectus*, ibi: *in reb. prædictis*, ꝙ filius hẽt i ſingulis bonis paternis ius legitimę ſuę; & facit ĩ ar. q legitima filii poſſit detrahi de rebꝰ ſingulis paternis; & idẽ ur̃ pbari ĩ Treb. qd an indiſtĩcte ſit uerũ, dicã, ſ. ſup gl. ĩ uerbo, *portiones*. † Itẽ no. ibi: *non obſtante*, ꝙ arbitriũ, uel laudũ ñ pt ipedire alienõnẽ rei, quẽadmodũ nec pactũ ptiũ; qđ quo uid plenè p Bar. i l. ſi qs ita pmiſit, ſ. ea le. ff. de uer. obl. & ibi bo. tex. Et ur̃ pbare hęc lr̃a a ꝯrio ſenſu, ꝙ phibitꝰ alienare[c] rẽ, niſi ĩ certas pſonas, ñ pt ipũe illã, alienare, ẽt ĩ ultia uolũtate. Colligit hocno tabile: quia hic põderat, ꝙ laudũ arbitrorũ ñ potuit ipedire alienõnẽ; ergo a ꝯrio ubi ualeret diſpõ phibitõis, fuiſſet ex tẽſa hęc phibõ ad ultimã uolũtatẽ; qđ quo uide latiꝰ & pulchrius p Bar. i d. §. ea le. †Itẽ no. ꝙ licet legatariꝰ poſſit agere p legato ꝯſequẽdo ꝯ hrẽdẽ, qui adiuit hęreditatẽ, ꝯ eũ tñ, qui ñ adiuit, agere nõ pt. Et ex hoc & ex tex. iferr̃, ꝙ ſi duo ſit iſtituti hrẽdes, quorũ unꝰ adiuit, alter ñ legatariꝰ pt peter legata ab eo, q adiuit p pte eũ ꝯ

SEB. SAPIA.
a Ex trib. arbitris. Vide Feli. in c. ſuſpicionis, uerſ. & omnia, quæ dicuntur ubi uult, ꝙ arbitri iuris & arbitri ſtatutarii poſſint pronuntiare tertio abſente; qa maior pars ẽ præſens, ut ibi per eũ.
ZACHA.
b In ea re. Adde Bal. in l. cum aliena, C. de leg. & in ru. C. de contra hen. em. q. 6. no. 10 l. apud Iulianum. §. Idem Iulianus, ff. de leg. 1. And. & Imo. in l. ſeruum filii, eo. ti. & Ang. conſi. 84. uol. 4.
c Prohibitus alienare. Vide Ang. in conſi. 8. inci. in dicto the nate, Alo. in conſi. 56. inci. conſideratis uerbis teſtamenti, in 1. uol. & in conſi. 155. incip. uiſis, in 3. uol. cum allegatis. Moder. rep. in l. filiusfa. §. diui, ff. de leg. 1.

x

tigéte;& ñ teneť expectare,ut oẽs adcãt;
Itẽ no.ꝙ iudex applĩonis ñ teneť ſimplr
ꝓnũtiaremalè iudicatũ,& bñ appellatũ;
uel ẽ ꝯ:ſed pt ẽt cõdénare,ſi iudex,a quo
omiſit debitã cõdénationẽ. Et gñaliter
dic,ꝙ cũ ſuccedit in locũ primi iudicis,
pt & dẽt oĩa facere,q̃ primus iudex pote
rat,& dẽbat;& uide de hoc qđ lati⁹ dixi.
ſ.e.c.Ray.& in c.cũ Io.de fi.inſtr.Itẽ no.
ꝙ pęna adiecta a teſtatore ñ cõcernit,ni
ſi bona q̃ obueniũt ex teſtõ ipſius. uñ nõ
extẽdiť ad bona,q̃ ſubiacẽt reſtõni ex te
11 ſtõ alterius.† No.ꝙ inſtõ facta de pr̃e &
filiis,nõ uŕ facta,ut ſuccedãt ordine ſuc-
ceſſiuo:ſed admittãť ęqualiter; & pater
cõſequiť medietatẽ: filii uerò oẽs ſimul
cõſequũť aliã medietatẽ;ñ intelligas eo
reſpũ,qa filii:ſed qa cõiũcti ſub noĩe col
lectiuo:iõ hẽnť loco unius; de quo uide,
qđ legi.& no.in l.fi.C. de impub. & aliis
ſubſti.& ob hoc tex. põderať, ꝙ patruus
12 poſſidebat iſta bona ꝓ medietate.†No.
in uer.*ſaluo*,ꝙ cũ hęreditas ẽ exhauſta,
ſeu extenuata pp legata,pt hęres detra-
here Falcidiã,& ſic quartã partẽ,ẽt ſi hę
reditas ſit exhauſta occaſione pęnę inſli
ctę ꝑ teſtatorẽ.Et in hoc iſte tex. ẽ ſatis
no.aliqui tñ ꝯ:ſed tex.multũ facit ꝓ pri-
12 mo dicto,ut j.latius diceť.†Itẽ no.ꝙ hę
res ñ conficiẽs inuẽtariũ, ñ pt detrahere
a Falcidiã.ᵃRõ,qa ñ pſumiť, ꝙ hęreditas
ſit exhauſta legatis; ſed ꝙ potius hęres
uſurpauerit bona,& oritur pſumptio, ꝙ
nolit cõficere inuẽtariũ; de quo uide qđ
no.Bal.in l.in rõne.§.qđ uulgo,ff. ad le.
Fal.& qđ leg.& no.in auť.de hęr.& Fal
ci.Et dŕ inuẽtariũ, ſcriptura cõtinẽs oĩa
inuẽta,ſeu repta ĩ pr̃imonio defuncti; &
alio uocabulo dŕ repertoriũ, ut l. tutor,
13 q reptoriũ,ff.de adm.tu †Itẽ no.ex hoc
& ex tex.ꝙ iura canonica approbãt cõfe
ctionẽ inuẽtarii quo ad excludẽdũ hęre
dẽ a bñficio Falcidię nũqd ãt approbent
ad hoc,ut hęredes teneãť creditorib.hæ
reditariis ultra uires hæreditarias,ſicut
diſpoſitũ ẽ de iure ciuili,ut in d.auth.de
hære.& Falc.dic, ꝙ ſic quo ad forũ cõtẽ
tioſũ:qa ius ciuile eſt fundatũ ſup pſum
ptiõe,nec reperiť ꝯriũ de iure cano. Imò
hæc mã uŕ approbata hic:ſed quo ad fo-
rũ pñiale nõ teneť ultra uires hęredita
rias,ut no.Io.An.ĩ c.2.de uſu.li.6.& ple
nius per Fe.conſi.21. Ex hoc colligo, ꝙ
ñ ſp ius ciuile ẽ obſeruãdũ in foro pñia
li.Et ẽ rõ in caſu nr̃o:qa ius ciuile in hoc
fundať ſup pſumptione, & ñ ſup uerita-
te:ſed in foro pñiali attẽdimus ueritatẽ,
& de oĩb⁹ crediť cõfitẽti cũ ſolũ agiť de
piudicio aĩæ ſuę,ut ĩ c.ſignificaſti,de ho
mi.Ex quo ergo in pñia dicit hęres,ꝙ ni
hil uſurpauit,ceſſat pſumptio iuris ciui-
lis,q̃ fundať in uſurpatione. Nã ueritate
manifeſta,cedit opinio ueritati,ut ĩ c. ue
ritate.8 di.Et ex his hẽs unã notabilem
b rľã,ᵇꝙ ubicũq; ius humanũ ẽ fundatũ ſu
ꝑ pſũptione,ñ ẽ obſuãdũ in foro aĩę, ſi
ueritas ẽ ꝯ pſũptionẽ;ꝓ hoc.c.tuę.j.de
ſpon.& c.lr̃as,ĩ fi.ſ.de reſt.ſpo.& ĩ c. a no
bis.2.de ſẽt.exc.uide Bal.ĩ l.1.C.de ſa.ſã.ec.& qđ no. Cal.
15 ſ.in ꝓœ.h⁹ cõpilationis,ubi latius hãc mãm attingit.† Itẽ
15 no.ꝙ licet ab hærede extorqueať rõne pęnè iniũcte ĩ teſtõ
totũ pr̃imoniũ hęreditatis:ñ tñ đſinit eẽ hęres.uñ retinet
ius & nomẽ hęredis:imò qđ plus ẽ,detrahit Falcidiã tãq̃
hęres ſm unã opi.de qua j.Hoc clare colligiť hic. Nã Ray
naldus uoluit,ꝙ ſi hęredes ſui uenirẽt ꝯ legatũ factũ aũcu
lis,pderẽt oĩa bona,& patruus rõne ꝯuẽtionis fuit hic cõ
dẽnatus ad reſtõnẽ oĩũ bonorũ;& nihilominus remãſit hę
res adeò,ꝙ remãſit ſibi bñficiũ legis Falcidię, & facit in ſili
tex.no.in l.ex facto.§.ult.ff.de uul.& pup.ubi dŕ,ꝙ ſi hære-
ditas auferať alicui tãq̃ ĩdigno,nihilomin⁹ remanẽt in eo
ius & nomẽ hęredis;& pt eẽ rõ:qa ex quo qs fuit ſemel hę
res,ñ pt facto hoĩs deſinere eẽ hęres;ꝓ hoc bo.tex.ĩ ar.
in l. & ſi ſine.§.ſed qđ Papinianus,ff.de mino.†Vlt.no.ibi
16 *contra uoluntatẽ teſtatoris*.&c.ꝙ Falcidiaᶜdetrahiť ẽt hodie
c ꝯ tacitã uolũtatẽ teſtatoris;& ſic auť.ſed cũ teſtator, C. ad
l.Fal,quę ꝓuidet,ut teſtator poſſit hodie detrahere Fal-
cidiam, hẽt locũ in ꝓhibitione expſſa,ñ ãt tacita.Hoc ꝓ-
bať aptiſſime hic iũcta illa auth.Nã illa auth.pceſſit diſpõ-
nẽ h⁹ capľi.Et iſte tex. dicit,ꝙ ꝯ uolũtatẽ teſtatoris Falci-
dia ẽ inducta;uñ dẽt intelligi de tacita uolũtate. Pro hoc,
qa ñ fuit expſſa uolũtas teſtatoris in ꝓhibitione Falcidię;
ſed tacita,quia mãdauit,ꝙ oĩa bõa,q̃ poſſent obuenire hę
redib:deuoluerenť ad auũculos;& ſic tacitè ꝓhibuit Falci-
diã:ſed de hac tacita ꝓhibitione hic ñ curať;& hanc opi.te
nuerũt qdã in d.auť.ſed cũ teſtator: ſed hic uŕ caſus inducẽ
do,ut ſ.induxi.†Vltimò induco iſtũ tex.ad notabile dictũ,
17 ꝙ pœna appoſita ex ꝯuẽtione cõmittiť ex ſola ꝯuẽtione fa
cti,q̃q̃ ꝯuẽtio ñ habuerit iuris effectũ. Nã uides hic,ꝙ ꝯuẽ
tio patrui nõ hẽt impedire legatũ factũ auũculo;& nihilo-
minus pœna appoſita ex ꝯuẽtione habuit locũ; & facit hoc
ꝓ pœna appoſita in cõpromiſſis ꝯ & aduerſus ꝯueniẽtes,ſut
cõmittať pœna,licet ꝯuentio ñ habuerit aliquẽ effectũ. Si
ľiter cõmittitur pœna ex ꝯuentione iuris,ſeu de iure facta,
ut in l.nuda,C.de ꝯhen.& comm.ſtip.De uerbo,firmum,&
uerbo,ratũ,eſt gl.no.in l.id qđ pauperib.C.de epi.& cle.&
ꝑ illã gl.dicit ibi Bar.ꝙ ſi quis ꝓmiſit ſub pęna aliquid hr̃e
ratũ,nõ cõmittiť pœna,ſi quis ꝯuenerit de facto: ſecus ſi ꝓ
d miſit hr̃e firmũ,quia uerbũ,ratum, refertur ad iusᵈuerbum,
firmum,refertur ad factum;quod eſt diligenter notandũ.
18 †Quęro,quia hic reſeruatur beneficiũ legis Falcidiæ,ᵉnũ
e quid Falcidia ſit detrahẽda delegatis ad pias cãs?Sol.tex.ẽ
hodie apertus,ꝙ no.in auth.ſiľiter,C.ad le.Fal.Sed dubiũ
remanet in Trebellianica, nũquid illa detrahatur, ſi reſtõ
hęreditatis ẽ fiẽda ad pias cãs;& uŕ tex.a ꝯrio ſenſu in c.ſi
pater.j.e.ti.li.6.ꝙ ſic.Nã ibi dŕ,ꝙ iõ hẽbat ibi locum dedu
ctio legitimę & Trebellianicę:quia ſubſtõ facta de paupib.
fuit directa,nõ ãt fideicõmiſſaria.ergo ſecus,ſi fuiſſet fidei-
cõmiſſaria;& hãc opi.tenuit Io. An.in gl.ſua. Moueť etiã,
quia Falcidia detrahiť de ſingulis reb.qñ hęreditas eſt ex-
hauſta.uñ licet hæres ñ đtrahat Falcidiã de legatis ad pias
cãs,đtrahit tñ de aliis;& ſic fruſtra nõ erit hęres:ſed Treb.
detrahiť ex toto corpore hr̃ditatis:qñ tota hr̃ditas uenit
aľs reſtituẽda.uñ ſi hæres ñ poſſet detrahere Treb.tũc fru-
ſtra eſſet hęres.itẽ auť.ſiľiter ſolũ facit mẽtionẽ de Falc.&
nõ Treb.Sed cõis opi.doc utriuſq; iuris ẽ ĩ oppoſitũ,ut nec
f Falcidia,ᶠnec Treb hẽat locũ in iſtis legatis ad pias cauſas.
Hãc opi.tenet Spe,in ti.de inſt.edi.in §.cõpẽdioſe,uer.ſed
cũ deducto,Cy.in d.auť.ſed cũ teſtator,Bar.in l.Marcellus,
ff.ad Treb. & Bal.in l.id qđ pauperibus pall.moderniores
doc.iuris cãonici hic;& uide in hoc ꝯſiliũ d.Raph.ꝯ gl.Io.
An.pal.Motiuũ principale ẽ,quia Falc.ꝯtinet in ſe.Trebel.
Treb.largo mõ dŕ Falcidia.Itẽ tex.aptus ur in auť.de ec.ti
in uerbo,ſiãt hęres,& in l.ſi quis ad declinandã,in fi.C.de
epi,& cle.ubi fit mẽtio de legato particulari, & de hr̃ditate
reſtituẽda,& ꝓhibeť oĩs Falcidia.Itẽ hodie ſť exæquata le
gata & fideicõmiſſa ĩ l.2.C.cõia de le.uñ Falci.ſicut ceſſat
in

a Falcidiam. Not. caſum in quo Falcidia non põt detrahi. Adde alium per illum. j. eod. col. ſe. in legatis ad pias cãs & alios per d. Ant. hic in ult. col.
SEB. SAPIA.
No. regulã. Hanc regulam latius explicat Fel. in c. canonũ ſtatuta, col. 11. uerſi. hanc fallentiam, ſ. de conſtitu.
SEBA. SAPI.
c Quòd Falcidia. a: & quando teſtator poſſit Falcidiam prohibere, uide Iaſ. in l. ꝙ legato, ff. de le. 1. & in l. ſi fundum ſub conditione. §. ſi libertus, eo. ti.
ZACH.
d Ad ius. Adde Bart. in l. metũ. §. ualent, col. 2. uer. item uerbum, ratum, ff. quod met. ca. & in l. id quod pauperibus, C. de epi. & cle. & omnino Alexan. in l. ſi quis maior, C. de tranſact.
ANT. FRAN
De iſta clauſula: ratum & firmum: quid importent: uide tex. in c. quoniam Ab. in fi. de of. deleg. ubi plenè per An. Sicul. poſt alios.
SEB. SAPIA.
e Legis Falci. uide d. Iaſ. in rub. ff. ad Treb. col. 1. in prima lec. & col. 2. in 2. lectu. & ibi per Alex.

f Nec Falcidia. adde hic Pau. de Ca. in conſi. 105. ubi cõſuluit, ꝙ in relictis hoſpitali priuato ñ pt detrahi Falcidia, & all. no. dictũ ſpe. in ti. de inſtru. edi. §. nunc aliqua, uer. & ſuis. quid autẽ in relictis operi publico an poſſit detrahi Falcidia, dic, ꝙ ſic. hoc ꝓbat tex. in l. regula. §. fi. ff. de iu. & fac. igno.
ANT. FRAN.
Quibus caſibus ceſſet Falcidia, uide Ro. ĩ auth. ſimiliter, C. ad le. Fal. ubi de legatis piis factis piis locis ñ detrahitur, & uide

in legatis,ita & ĩ fideicõmiſſis.Et ob pdicta & aľs rõnes vo.
luit Bar.ĩ.l.Marcell⁹,ꝙ queẽadmodũ teſtator pt hodie ꝓhibe
re Falcidiã,ut in d.auť.ſed cũ teſtator,ita & Trebellianicã.
Et hãc opi.tenet ſaltẽ fauore religiõis,ar.ĩ.l.ſunt pſonę, ff.
de rel.& ſum.fu.Nõ ob.pdictis d.c.ſi pater;qa ſolũ ꝓbat a ꝯ
rio ſenſu:ſed tale arg.ceſſat, ubi reperiť ꝯriũ in iure, ut ĩ.c.a
nobis.2.đ ſen.exc.Itẽ pt ꝓcedere ibi arg.a ꝯrio reſpũ ltĩmæ.
nõ ãt reſpũ Trebellianicæ.Nõ ob. motiuũ Io. An.ꝙ fruſtra
erit hæres,ſi nõ detraxerit Trebellianicã,qa imo nõ fruſtra,
qa habebit meritũ a Deo exercẽdo piũ actũ,tã reſpũ defun-
cti,q̃ reſpũ eccleſię ſeu pauperũ, qb⁹ fiẽda eſt reſtõ.Facit in
ſimili qđ no.Bar.ĩ d.auť.ſed cũ teſtator.†In gl.1.ibi. *i. hac*
19 *conditione*. hoc iõ ſic dicit gl.qa ſubſtõ fideicõmiſſaria fuit
hic ſub cõdõne,& nõ ſub mõ, & dr̃ia eſt maxima inter con-
dõnẽ & modũ. Nã cõdõ ſuſpẽdit actũ in euentũ cõdõnis,
ita,ꝙ interim nõ pt peti.Sed modus nõ ſuſpẽdit diſpõnem,
ſed qualificat.vñ id qđ debeť ſub mõ,pt peti de pſenti pſti-
ta cautione de mõ obſeruãdo.Hoc ꝓbať in.l.q hæredẽ,iun-
cta.l.qb⁹ diebus,in.§.Termilius;ff.de cõdi.& demõ. & uide
qđ no,in c.verũ,de cõdi.appo.uñ ſubſtõ,de qua hic,fuit cõ-
dõnalis,uidelicet ſi abſq; filiis maſculis morereť; & ſic ite-
20 rim nihil poterit peti.†In gl.in uerbo,*neutra pars*,in fi. No.
gl.iuncto tex.nã vŕ limitare,§.ea.leg. in l.ſi qs ita promiſe-
rit,ff.de uer.ob.ſeu extendere,& dicta Bar.ibi. Nã ibi nõ.&
legiť ꝙ ꝓhibitio alienatiõis cõcernẽs certũ gen⁹ pſonarũ
extẽdiť ẽt ad vltimã uoluntatẽ. hic aũt tex. iũcta glo. ꝓbat
idẽ dicẽdũ, cũ ꝓhibitio eſt gñalis reſpũ oĩum pſonarũ, q-
buſdã pſonis ſpãliter cõceſſis. Inn.hic ꝓſeqť multa mẽbra.
Nã qñq; ꝓhibitio alienationis fit in ꝯctu;qñq; a lege,qñq;
a iudice.qñq; ab arbitro,qñq; a teſtatore, & ĩ oĩbus iſtis ꝓ
ſeqť ſuccinctè.vtrũ aũt teneat alienatio in ꝯriũ facta:& re-
ſpũ ꝯctus dicit ꝙ tenet alienatio, ſed trãſferẽti dñiũ cõpe-
tit cõdictio ꝯ reũ,qa in aliũ trãſtulit, ut in.l.ea lege, C. de
condi.ob cauſ.& ibi gl.tenet,ꝙ cõſeqť æſtimationẽ rei, de
quo tñ dicẽdũ,ut ibi plenius no. Fallit ſm Inn. in libertate.
Nã ſi tibi uẽdo,uel dono ſeruũ cũ hoc,ut manumittas,non
ualet manumiſſio,ut in.l.ea qdẽ, C.ſi mãcipiũ ita fuer.alie.
Et eſt rõ,qa libertas ſemel donata reuocari non pt. Multas
alias rationes reddit gl.in d.l.ea lege.Sed Bar. addit aliam
ſolẽnẽ limitationẽ in d.l.ea lege,dicens,ꝙ ubicũq; retinet
ſibi qs aliqđ ius in re,& ꝓhibet alienationẽ, nõ tenet alie-
natio in contrarium facta,argument.in.l.fin. C. de iure em
phy.& in cap. potuit,de loc.Sed melius facit. l. creditor,in
fi.ff.de diſtr.pig.ubi vŕ ſingulariter ꝓbari, ꝙ res pignorata
nõ põt alienari, ſi hoc fuit cõuentũ inter ꝯhentes,& ꝑ hoc
Bar. dat una theoricam in,d.l.ea lege,ut ad impediendam
a alienationem obligeturᵃ illa res tranſlata & de hoc arti-
culo uide bon.gloſſ.& latam,& doct. in dicta. l.ea lege, &
in l.fin.C.de re.alie.non alie. & in d.§. ea. lege, per Bar. Si
uero ꝓhibitio fit a lege,tũc tenet Inn.ꝙ nõ ualet alienatio,
quia geſtũ ꝯ legẽ non ualet;ut in regula,q̃ ꝯ ius,de reg.iu.in
6.& in.l.nõ dubiũ,C.de leg.Hoc limitat Bar.in d.§.ea lege,
qñ lex aliquã ſolẽnitatẽ reqrit añ alienationẽ, uel ſimpli-
citer ꝓhibet:ſecus, ſi aliqd ſit obſeruãdũ poſt alienationẽ,
ut in.l.uniuerſa,C.de preci.Imp.offe.& qđ ibi not.Ex qbus
cõcludiť, ꝙ alienatio rei eccl. facta ꝯ ius,eſt ipſo iure nulla
10.q.2.c.ea ẽm.§.hoc ius. Idẽ intelligo,ubicunq; Princeps
ꝓhiberet alienationẽ,qa ꝓ eodẽ ẽſt habẽdũ,ꝙ lex uiua ꝓ-
hibeat,uel mortua,& hoc uoluit Inn.in c.fi. de acc. in fi. Si
uero prohibitio fit a iudice,tenet Inn.ꝙ nõ ĩpediť alienatio
ſicut dicimus ĩ arbitro,ut hic.Sed hoc dictũ pt ꝓcedere,qñ
iudex ſine cã ꝓhibet,aľs nõ,ut ĩ.l.is cui bonis,ff.de teſta.&
l.is cui bonis,ff.đ uer.ob.Si uerò ꝓhibitio fit a teſt.& tũc di
cit In.ꝙ ſi ẽ expſſa pſona,rõne cui⁹ fit ꝓhibitio,ñ ualet alie
natio,vt ĩ l.ſi fili⁹,§.diui,ff.de le.1. Aſſignat rõnẽ diuerſita-
tis inter pceptũ teſtatoris,& pceptũ alterius.Nã ſicut teſta-
tor ex nuda uolũtate trãſfert dñium in aliũ, ut patet ĩ l.cũ
pater,in.§.ſurdo,ff.de le.2.ita pt ĩpedire alienationẽ.Itẽ,qa
voluntas teſtatos hŕ ꝓ lege. Sed hæc q.
indiget lõgè maiori diſcuſſione.Nã mul
ti doc.iuris ciuilis uoluerũt, ꝙ ꝓhibitio
teſtatoris ẽt ſine expſſiõe alteri⁹ pſonæ,
ex quo fit cũ cã, ĩpedit alienationẽ, & vŕ
a de hoc caſus iũcta gl.in.l.2. C.de uſu. ca.
ꝓ em.Itẽ eẽt diſcutiẽdũ,nũqd ꝓhibitio
teſtatoris extendať ad ultimã uolũtatẽ.
Itẽ utrũ includať alienatio neceſſaria,&
de oĩbus his uide qđ no.ĩ.d.§.diui, & in
l.pr̃.§.fundũ,de le.3.& ꝑ Bar.in d.l.ea le-
ge.Predicta ꝓcedũt,qñ ꝓhibitio fit dño.
Si ãt fit adminiſtratori,puta Prelato,uel
rectori eccleſiæ,tenet Inn. ꝙ ĩpediť alie-
natio,qa ñ hẽt ita pĩgue ius,ſicut dñs.&
iõ ſi platus ẽ ꝓhibit⁹ alienare à ſupiore,
ñ tenet alienatio, ut c.ueritatis, de dolo
& cõt.qđ no.In gl.ĩ uerbo,*legitime*.ibi.*eua*
b *neſcit ſubſtitutio*. hoc ñ eſt uerũ indiſtictè:
ſed dic;ut no.ĩ c.pñtia, đ ꝓb. & ĩ l.ex fa-
21 cto,alle.in gl.†In ea.gl.ibi:*ſine liberis* uult
tertio gl.ꝙ appellatione liberorũ ueniãt
baſtardi:ſed tu dic pleni⁹,ut no.in cle.1.đ
de bap.ꝑ gl.& doc.In glo.in uerbo,*uni ex*
patruis,ibi *et totum debet ei præſtari* Aduer
te cõiungẽdo finẽ gl. q̃ hic debuiſſet inſe
ri,aut q̃riť de tertia, & quarta ipſi⁹ Ray-
naldi,& fruſtra fit ĩdagatio,an alii patrui
eſſẽt mortui,qa ĩ tertia & quarta potuiſ
ſet Rayn.exñeũ ĩſtituere, ſed reſpũ bono
rũ patruorũ,q̃ ueniebãt r̃ſtituẽda patruis
ex teſtõ Pepõis,fit illa ĩdagatio. Nã non
poterat Ray.illa bona reſtituere uni:ſed
oĩb⁹ patruis ſm uolũtatẽ Peponis.Et ob
hoc dicit hic gl.ꝙ alii patrui erat mortui
22 añ,Ray.& ſic expirauit fideicõ.†Nã fidei
cõmiſſari⁹ đcedẽs añ diẽ fideicõmiſſi ce
dẽtis nihil trãſmittit ĩ ſuos hr̃des, ut ĩ.l.
vni.C.de ca.tol.no.Bar.& gl.in.l.1.C.de
his,q añ ap.ta.cui ãt accreſcat ps defun-
cti,dicit hic gl.alteri fideicõmiſſario, &
ſic acreuit hic patruo ſupſtiti,ſed dictum
gl.ĩtellige ĩ terminis c.qñ.ſed fideicõmiſ
ſarii ſunt cõiũcti re & uerbis,ut hic erãt.
Si ãt fuiſſent diſiũcti,ut puta,*uolo quod re*
ſtituas medietatem tali patruo tuo, & aliam
medietatem alteri patruo tũc portio deficẽ
tis nõ accreſcit alteri,ſed heredi, de quo
23 ĩ d.l.unica,& in l.re cõiũcti,ff.de le.3.†In
gl.in uer.*legauit*,ibi:*impropire*.No.ſingulr
iſtã gl. iũcta tex. ꝙ uerba teſti ſunt ĩpro-
priãda ad hoc,ut teſtm̃ teneat. Nã ſi uer
bũ,lego, ſtaret ꝓprie quo ad patrẽ & fi-
lios,teſtm̃ nõ ualuiſſet; & idẽ dixi de uer
bo,reliquo,ĩ c.Raynuti⁹,ſ.e. Et colligiť
hoc notabile ĩtelligẽdo,ꝙ iſta fuerũt uer
ba teſtatoris. nã fortè teſtator aľr dixit:
ſed pp hic retulit ĩ ſubſtãtia nõ ponẽdo
ꝓpria verba teſtatoris. Sed primũ nota-
bili⁹,ſic & uerba libelli ĩpropriant, ut cõ
cludãt ĩtẽtionẽ libellãtis,uide bo.tex. iũ
cta gl.ĩ c.cõſtitutus,de religi.do. ubi cen
24 ſus ꝓ emphyteoſi poniť;qđ no. †Et in fi.
gl.& iõ cautũ ẽ ĩ quolibet teſtõ apponere
b iſtã clauſulãᵇcodicillarẽ,ñ tñ ĩtelligas,ꝙ
pp hãc clã̄m ſubſtẽteť teſtm̃.ſed ſi nõ ua
let teſtm̃ ex defectu alicuius ſolẽnitatis,
ualebit ut codicill⁹,& ſic pſtabunť lega-

plenè per Ioa. Bartachi. de Firma. in ſuo repertorio. in litera F. in uer. Falcidia detrahitur regulariter.
a Obligetur. An poſſit res obligari, ut non poſſit alienari, uide hic per Ancha. col. 4. & đ hoc ꝑ gl. 12. q. 2. auth. hoc ius porrectum in uerſi. imperiali, ibi canoniz. in c. ea enim, & pleniſſimè per gl. fin. & d. An. ibi in c. uerum, de condi. ap.
SEB. SAP.
b Iſtã clauſulam. đ effectu huius claufulæ uide plenè Alexandrũ in auť. ex cauſa colũ. 11. C. de lib. præteri. & in conſi. 142. incipiẽ. circa primã dubitationem, in 3. col. 2. uolu. & in conſi. 32. incip. põderatis, in. 3. uolu. & Bal. in conſi. 387 in. 5. parte. Areti. in conſi. 24. incip. quatuor dubia.

a Conſcientiæ. Idē tenet Bal. in l. iubemus. §. ſanè, C. de ſac. ſan. eccl. Alex conſi. 111. inc. uiſo ꝓceſſu, in ult. col. i pri. i. 5. uo. itellige ſanè, ſ. ꝙ in foro aīę, ſi debitor nō ſoluat, non dēt ſibi iniungi pęnitētia, ſed ſi creditor petat, nō facit cōtra cōſcientiā ꝑ no. in c. dilecti, de arbi. iſtā cōcordiā tradit d. Pet. Phi. de Cor. Peruſinus i. l. ſtipulatio iſta, §. alteri, ff. de uer. obl. Reaſumpſit in cōſi. 69. inci. de duobus, in fi. in 2. uolu. Aeneas de Falco.

ZACHARIAS. Adde quod nota ui in apoſt. ad iſtū in c. q a ingredientibus, nu. 5. & ibi no. in apoſt. ad ipſum poſt alios in uerſ. in foro animæ, ſ. eo. tit.

SEB. SAPI.

a Conſcientię. Hāc glo. exornat pulcherrimè do. Fel. in c. canonum ſtatuta, col. 12. uerſi. tertius caſus, ſ. de conſtitu.

SEBA. SAPI.

b Dominium. Vida not. in leg. a Titio, ff. de fur. & late ꝑ Bar. i. l. 1. co. 2. & 3. ff. de lega. 1. ubi moder. & ubi que actiones cōpetant legatariis.

c Appellatiōe. An in cā app. requiratur li. cont. de quo uide plene per do. Anto. & per Imol. in c. ꝑ tuas, de ap. alleg. in hac glo. & per Arch. in c. tua, de iura. calū. in. 6. in princi. ubi etiā gl. in uer. iuramentū, & de hoc aliquid tangit, & hoc uide plene ꝑ do. de Rot. deciſi. 8. ſm ordinē meū nouiſſi. & de hoc plene ꝑ Bel. ī aut. hodie, C. de iur. calu. tex & gl. ī uerſ. conteſtatione, in c. ſi quis in quacūq;. 2. q. 6. & ꝑ Bal. in. l. eius qui, ī uer 3. quæro, ff. de ap. re. per Bal. in. l. ampliorē, ī prin. uer. ſed oppo. nōne, C. de ap. ꝑ Bar. ī. l. cū anteriorioribus. § illud, C. de tēp. ap. & ibi etiam uide §. iudex autē, tex. & ibi ōīno Bar. in l. 1. C. ne lic. in una eadēq; cā. Et ꝙ in cā appellatiōis reqraī no. li. cōte. tenet Arch. in. c. ſi āt fuerit ī fi. 2. q. 6. & ite dicit tenere Gof. ī. c. nō iuſte, de ꝓcu. & qđ de hoc no. Ber. in c. Romana, in ti. de teſt. ī. 6. & uide oīno ī iſta materia. Spe. in ti. de lib. cōcep. §. nūc dicēdū, ī fi. ad quē remittit Arch. ī d. c. ſi qs in quacūq; ubi dicit oīno uidēdū, & de hoc uide oīno d. de Rot. in antiqs deci. 132. & dec. 194. & uide d. Ant. in c. ex cōqōne. 10. col. de reſt. ſpo. ubi refert do. de Rot. in præal. deci. 8.

ANT. FRAN. An litis conteſtatio requiratur in appellatione a diffinitiua, uel ab interlocutoria, & cuius effectus ſit, ultra ea quæ habentur in c. per tuas, de appellat. uide Bal. in auth. hodie, C. de iu. calum. & per Ioa. Ber. de Fir. late in ſuo reper. in litera L. in uer. litis conteſt. in quibus. cau. requiratur.

ta ab inteſtato, q̄ alias nō ualuiſſent. Et inq̄tū gl. dicit, ſi ñ ualet iuř teſtī, plenior ē clauſula, ſi ñ ualet, nec ualebit, &c. & ſic cōprehēdit utrūq; tp̄s. Et de hoc ī Spe. đ īſt. edit. §. cōpēdioſè, uer. itē uide, ſi ē ibi clauſula, & ſeq. An āt ſine iſta cl̄a dēant legata ad pias cās. ſi repiret teſtm̄ ñ ualere, remitto ad notata ī. l. 1. C. de ſac. ſan. ecc. & ī. l. eā, quā, C. de fideicō. & puto ꝙ dēant: qa ad ualiditatē iſtorū legatorū ſufficit ſolēnitas iuriſgētiū, ut dixi plenè ī c. 2. & c. cū eſſes, & ī. c. relatū, ſ. e.

25 †In gl. in uerbo. *adijciens*, ī fi. intellige gl. cū tex. ꝙ ualet pęnę appoſitio, quaten⁹ ſufficit p̄rimoniū teſtatoris, ad hoc iſte tex. Nā teſtator ñ hēt iuriſdōnē ī hæredē, uel legatariū, & ſi. & nō p̄t ꝓprie apponere pœnā: ſed poti⁹ dř adimere bona donata nomine pęnæ, i. ī pęnā ꝯfacientis. Nā pœna dř eſſe, id qđ diminuit patrimoniū alicuius, ut no. Io. An. in. c. fi. de ele li. 6. Et arbitror, ꝙ ēt ī fo. cōſcię hēbit locū iſta pœna: qa na ľr obligaī oneratus a teſtatore obſeruare ipſi⁹ uolūtatē, ut in c. cū ī off. ſ. e. licet aliæ pęnæ iuris neceſſario ñ ſūt obſeruādę in foro cōſcię[a] ut eſt gl. ſingula. ſm unū ītellectū in c. fraternitatis. 12 q. 2. & q̄q̄ nō memini legiſſe rōnē illius dicti, puto tñ hāc rōnē fore, qa pęna apponiī à iudice, ut ſatisfiat reipublicæ leſę ſcādalizatæ ex delicto. Quæ rō ceſſat in foro aīæ, cū ibi īponaī pęna prīcipaľr in ſatisfactionē delicti. Nā principaľr ibi interdř ad ſatisfactionē rei; & vide Inn. in c. ſicut dignū, de homi. ubi ſinguľr dicit, ꝙ q̄q̄ in foro cōtētioſo teneaī qs ex leuiſſima culpa in actiōe legis Aqlię, ſ. rōne dāni, ut ī. l. ī lege Aqlia, ff. ad. l. Aq. tñ in foro aīæ nō teneī ad emēdā dāni, niſi qs fuerit in dolo, vel ſaltē in lata culpa. Rō diuerſitatis eſt qa forus contētioſus intēdit ad cōſeruationē patrimonii: ſed forus pñtialis intēdit ſaluti animę, & ut plurimū reſpicit animū delinquētis facit c. Deus q, de pœn. & remiſ. In gl. in uer. *adeunte* in fi. hoc eſt uerū rľr; ſed fallit in multis caſibus, q notātur ꝑ doc. in l. eam quam, alleg. in glo. in uerbo. *petendo*, ibi: *rei uendicatio*: & hoc plene no. in. l. 1. C. cōmu. de le. nā ꝓcedit gl. qñ legatū eſt factū in aliqua ſpē, puta, cert⁹ fundus uel ſeruus, ſecus ſi in genere, quia tūc nō daī rei vēdicatio, ſed hypothecaria, uel actio ex teſtō, de quo tñ dicēdū, ut plenius not in d. l. 1. In gl. in uerſi. *contra ipſum* ibi: *quæ pendet extrinſecus*. uult dicere, ꝙ ſi qd debeī ſub cōditione, q̄ extrinſecus, i. extra iudiciū uenit purificāda, nō p̄t peti ante cōdōnis euētū, & ſic loqī. l. nō quēadmodū, ff. de iud. Sed ſi id, qđ debeī noīe pœnæ, ſeu ſub cōdōne; uenit certificādū in ipſo litis ingreſſu, nō p̄t peti in libello ſub cōdōne, ut hic, & idē ꝑ alia uerba ſentit Inn. & q̄q̄ de rigore iuris poſſit inſtari: tñ ꝑꝑ faciliorē exitū litis talis libellus ſolet admitti. Sicut in ſimili admittiī libellus alternatiuus. Et dico rē ad me ſpectare iure dominii, uel quaſi, ut not. in c. 2. de libel. obl. & in c. Abbate ſane, de re iud. li. 6. & ꝙ de iure poſſit procedere, facit tex. in c. olī, de cēſi. & l. eū; q. ff. de his q ut indig. Sed ſi uis tollere ꝯrietates h⁹ tex. poſſes dicere, ut qdā dixerūt, ꝙ heredes hic iā ꝯuenerunt, quia uoluerūt extra iudiciū ſoluere legatū, & ſic erat purificatū legatū cōdōnale, hoc tñ ex toto nō ſatisfacit literæ, quę cōtinet petitionē cōdōnalē. Et de hac mā uide per Bar. in. l. ſtipulationes nō diuiduní, ad fin. ff. de uer. obli. & ꝑ Spec. in ti. de ſol. §. ſeqī, uer. quid ſi libellus, & in ti. de libel. conce. §. iam nūc, uer. ſed nūqd taliter, aliquid ꝑ Cy. in l. 1. C. de fideicō. & no. bñ hāc gl. ſimpľr

16 iuncto tex. †In gl. in uer. *quacunque occaſione*: in fi. uult ergo gl. ꝙ dñium[b] legati, uel fideicōmiſſi ꝑticularis directa uia poſt aditā hæreditatē trāſit ī legatariū uel fideicōmiſſariū: ſecus in fideicōmiſſo uniuerſali. qa ibi opus eſt reſtōne re, uel ſaltē uerbo, ad hoc. l. ſancimus, C. ad Trebel. fallit in caſibus, q ibi leguní & notātur. Sed ꝯ hoc op. In. de. l. fi. C. cōia de le. ubi fideicōmiſſarius agit rei vēdicatiōe ꝯ illos, ī quos primus hæres bona trāſtulit. Sol. duplex. Prima, ꝙ fuit ibi reſtituta hęreditas in gñe, uel eſt ſpāle in rebus alienatis. Sed prima ſol. vř uerior, qa dñium fideicōmiſſi uniuerſalis nō tranſit ſine reſtōne. facit. l. Marcellus. §. res q̄, ff. ad Treb. ubi tenet alienatio rei, & hoc cōiter teneī, & ſatis ꝓbaī in d. l. ſancimus. Et dř legatū, qñ uerba diſpoſitionis cōferūtur ad legatariū, fideicōmiſſū uero dř, qñ qs capit de manu alterius, puta, relinquo tibi fundū, & uolo ut illū reſtituas Sēpronio. Nā reſpū tui eſt legatū, ſed reſpū Sempronii eſt fideicōmiſſum, ſic appellatū, quia fidei tuæ cōmittiī, ut reſtituas Sēpronio: ſed hodie fideicōmiſſa & legata ſunt exęquata, ut ī. l. 1. & 2. C. cōmu. de leg. & ff. de lega. 1. l. 1. & dř fideicōmiſſum particulare, qñ nō hęreditas, ſed certa bona particularia ueniūt reſtituēda. †In gl. in uerſ. *conteſtata*. no. bñ gl. & uide mām in Spe. de lib. cōcep. ī. §. nūc uidēdū. ubi Sp. refert Cle. Papā auditorib⁹ p̄cepiſſe, ꝙ in appellatione ab interlocutoria nō admitterent libellū, & ſic cōteſtationē litis, & vř ſentire, ut ſecus ſit in appellatione[c] a diffinitiua, Io. An. ſentit hic totū oppoſitū, ut in appľone ab interlocutoria ſit lis cōteſtāda; qa eſt nouus articulus, ſecus in appľone à diffinitiua, quia idē eſt articulus cū primo, ad hoc ca. nō ſolū, de app. li. 6. ſed tene primū dictū, qđ ēt vř ſentire d. de Ro. deci. 13. Nā ſi iudex appellationis ab interlocutoria ꝓnunciat bñ appellatū, ſuccedit loco primi iudicis, ut in c. ut debitus, de appel. nec aliud petiī corā eo, niſi qđ petit corā primo. Si ergo ꝯteſtatio fuit facta corā prīo, ñ ē neceſſe, ut fiat corā ſecundo, nedū diſcutiī, an ipſa appľo ſit admittēda. dēat fieri cōteſtatio litis: quia nihil petiī a ꝑte: ſed agiī de iniquitate primi iudicis, ut dicit tex. in c. interpoſita, in. §. ſane, de appel. Cautū tñ eſt, ut parte p̄ſente; fiat cū ea cōteſtatio. ſed in appellatione a diffinitiua principaliter q̄riī retractatio īnię, ad incōmodū ꝑtis, iō fiēda ē noua cōteſtatio, ſicut ſi nouus eſſet articulus, ut hic. Sed ſi ꝑs eſt cōtumax, p̄t ꝓcedi ſine cōteſtatione, ut in c. ꝑ tuas, all. in gl. qa ī effectu agiī ſu ꝑ petitis ī prima inſtātia, & vide qđ dixi ī d. c. ꝑ tuas.

28 †In gl. in uer. *portiones*, ibi: *quia de ſingulis rebus debet fieri deductio*. No. bñ gl. ꝙ filius p̄t de qualibet re paterna deducere ſuā ltīmā pro rata, niſi aliud diſpoſuerit teſtator, uel offm̄ iudicis. In. dicit, ꝙ đ tota hęredit. ſunt portiōes detrahēdę: ſed

ſed ante, quā iudex interponat officiū, habení inſolidū ī ſingulis rebus q. d. ꝙ añ deductionē habēt ius in ſingulis rebus in ſolidū, ſed iudex tꝑe deductionis poterit arbitrari, ut de certa re fiat deductio. Et hoc in effectu ſentit Hoſti. Non. n. eſſet audiendus hęres, ſi ex ſingulis rebus uellet ſoluere legitimā: quia particularis ſolutio multa incōmoda hēt, ut in l. planè, ff. fam. erc. Alii aliter, vt no. in l. filiū quē habentē, alleg. in gl. Sed Bar. ſatis æquè diſtinguit in l. quartā, ff. ad leg. Falc. Aut. n. filius & hęres cōueniunt; & eorū uoluntas obſeruāda eſt. l. pe. ff. de leg. 1. Aut diſcordāt, qa filius vult detrahere ex una re, hærede ꝯdicēte: uel e ꝯ: & tunc aut q̄riī in qbus rebus habeat hoc ius legitimæ, vel Trebellianicæ; aut q̄ritur ex qua re tꝑe deductionis ſunt detrahēdæ. Primo caſu dicendū, ꝙ hoc ius cōſiſtit in ſingulis reb⁹ in ſolidū in l. Plautius, & in l. lineā, ff. ad le. Falc. & ꝓbaī hic. Scđo caſu, aut teſtator diſpoſuit ex qua re ſit fiēda deductio; & ſeruanda eſt uolūtas teſtatoris, vt uoluit gl. ad idē l. id autē, ff. ad le. Falc. ꝓbatur rōne. Nā à principio poterit př certā rē relinquere loco legitimæ, ut in l. qm̄ in prioribus, & in l. oīno, C. de inoff. teſta. Aut teſtator nihil diſpoſuit; & tunc ſi filius recepit fructus cōputat ſibi tertiā, uel quartā Trebellianicā, ut in l. quod de bonis. §. fructus, ad le. Falci. Et aduerte, qa Bar. poſt hæc videī ſentire, ꝙ filius cōputat fructus in legitima: cuius ꝯrium ipſe tenet in l. Marcellus, in §. qdā liberis, ff. ad Treb. & ſentit in l. ſcimus, in §. repletionē, C. de inoff. teſta. Et ꝙ lex antiqua ſit hodie correcta in filiis: ſed pōt ꝓcedere primū dictū in Trebellianicā extra caſum. l. iubem⁹, C. ad Treb. Aut nō ꝑcepit fructus, & ſi uēdit aliquā rē añ reſtitutionem hæreditatis, illa cōputaī in legitima, ut uideī tex. in d. l. Marcellus, in §. res voluit Azo in ſum. C. ad Treb. & Oldr. cōſi. 146. multi tñ tenuerūt oppoſitū in d. l. filiū quē hñtē: qa ex hac op. ſequiī ꝙ filius rogatus reſtituere hęreditatē poſſet ad libitū ex quacūq; re detrahere legitimā illā rē alienādo. Vñ multi tenuerunt ꝙ illa alienatio nō valuit. Ad §. res, p̄t rōderi ꝙ cōputaní in legitima hærede non ꝯdicēte, & ſic in odiū ipſius filii. Et qcqd ſit, cōſiliū eſt, ꝙ ſi filius intēdit aliqua alienare, ꝙ uocet fideicōmiſſariū ad diuiſionē, & tūc ſecurè poterit alienare ꝑtē ſuā. Si verò nihil alienauit: & tūc aut habebat aliquā rē in peculio iudicio teſtatoris; & pōt illā rē ſibi cōputare ī legitimā: qa ex quo teſtator illū dilexit in uita reſpectu illius rei p̄ſumēdū eſt, ꝙ idē voluit poſt mortē; & iſte eſt caſus no. ſm unū intellectū in d. l. filiū quē habentē. Aut teſtator nihil cōceſſit in uita; & tūc ſi res ſunt indiuiſibiles, fiat detractio ex una re. ſi ſunt diuiſibiles, tūc poterit fieri ex una uel plurib⁹ ſm quod iudici[a] videbiī ęquū,

a

ut in l. p̄t, ſm unū intellectū, ff. de le. 1. facit. l. ad offm̄, C. cōi diui. & inſti. de offi. iud. poſt prin. Et ſm hāc diſt. limita hāc glo. & tex. & idē diciī reſpectu repletionis legitimæ, ut ſi př reliquit filio certā rē nō aſcēdentē ad legitimā ſuā, repletio fiet iudicis offō nō de ſingulis reb⁹, ſed ſm qđ iudici æquū videbiī, q̄q̄ ius repletionis cōſiſtat in ſingulis rebus, ſicut dixi in tota legitima. vt d. l. ſcimus, & ponit Old. cōſi. 101. In gl. in ver. *beneficio*, in fine. Inn. ſentit hic, ꝙ de oībus p̄t patru⁹ detrahere Falcidiā. Nō ob. l. cū př, alleg. in gl. qa ſm eū qñq; aliquid adimiī ex cōdemnatione iudicis, uel ex diſpoſitione legis noīe pœnę; & tūc Falcidia ceſſat, ut in auī. de hęred. & Fal. §. ſi quis aūt non implēs. Qñq; aliqd adimiī hæredi ex diſpoſitiōe teſtatoris, tūc de illo p̄t detrahi Falcidia, ut hic. Nā teſtator alii tribuendo, qđ ademit hæredi, facit legatū. Et hæc opi. multū mihi placet: qa ſi bñ pōderaī ľra, teſtator nō mādauit ſimpľr, ut hæredes nō cōtradicerēt legato facto auunculis: ſed cōditionaliter, ſ. ꝙ ſi cōtradicerent, oīa bona ſua legabat auunculis. hæres ergo ꝯ dicendo, nō uenit cōtra uoluntatē teſtatoris, ſi ſoluit ſpōte oīa bona auūculis: imò impleret uoluntatē teſtatoris; & ſic ne fruſtra ſit hæres, pōt detrahere Falcidiā de oībus. Nec videī mihi conſiderationē glo. quoquo modo poſſe ꝓcedere. Nā iſte patruus reſpectu patris ſui habebat. 16. ſm cōputationē prius factā ex hæreditate Raynaldi, quorum quatuor tenebatur ſoluere auūculis occaſione legati particularis; & ſic remanebāt ſibi 12. habebat ergo tres partes partis ſuæ hæreditatis; & ſic non erat hæreditas exhauſta legatis. Nō ob. ꝙ illa 12. ſoluit occaſione pęnæ: qa, ſi ex iſta pœna nō detrahatur Falcidia ꝓpter culpā ſuā, nec detrahi debet ex legato particulari: qa nō legatū particulare, ſed culpa ſua exhauſit hęreditatē. Aut ergo debebat detrahere ab oībus, aut ex nullo, cùm eadē ſit ratio in utriſq;. Et licet qdā uoluerint tenere tertiam ſñiam, vt hic ceſſet oīno Falcidia ꝑꝑ rōnes dictas. ad iſtū tex. reſpondebant, ꝙ hic nō detrahiī Falcidia: ſed reſeruatur ius, ſi quod erat in dètractione Falcidię. Mihi tñ non placet: qa ſi non fuiſſet Falcidię locus, iſte Cardinalis q ita ſpecificè ſententiauit, reddēs rōnē ſuę ſñīæ in qualibet parte, nō reſeruaſſet ius detrahēdi Falcidiā maximè in eo, quod reſeruauit ſub cōditione, ſ. ſi intra legitimū tēpus teſtatoris uoluntati paruerit. Itē ponderaī, ꝙ iſte confecit inuentariū. vñ tene opi. Inn. q̄ eſt ualde no. & ſatis ꝓbaī ꝑ iſtū tex. poterit ergo iſte patruus ſm cōputationē p̄dictā detrahere quartam, & non ſolùm unā, ſed, ut ſ. dixi, duas propter opi. glo. & vt concordaremus computationem, quam fecit glo. quæ incip. auunculum.

a Quod iudici. Filius poteſt detrahere legitimam de una re eligenda arbitrio iudicis. Adde Bar. & alios doc. in l. ſi ſuus quoque, ff. de hæred. inſt. ad fi. prin. Iac. de Bel. in auī. de re. & ea, quæ parit, poſt gl. ibi Cy. in auth. res, quæ, C. cōia de leg. & in l. filium quem, fami. erc. in 2. q. & Sali. ibi. C. in 8. col. Oldr. no. in conſi. 225. & in cōſi. 107. incip. circa ius municipale. Bal. in l. 2. C. ad leg. Fal. & l. ſcimus, in principio, C. de inoff. teſta. & in l. iubemus, in 1. co. C. ad Trebe. & in l. magis puto. §. ne paſſim, ff. de re. eo. & in l. fi. in 1. q. C. de edi. di. Ad. toll. & in l. non amplius, §. 1. ff. de le. 1. & in repet. c. ſi pater, in ul. col. de teſta. in 6. Ange. & Imol. in l. quartam, in prīcipio, ff. ad le. Fal. dñs Alex. poſt alios. in d. l. Marcellus, §. res quæ, ff. ad Treb. Limita tamen ſingu. hanc cōem cōcluſionē, niſi teſtator illam rem alicui ſpecialiter legaſſet: quia filius non poteſt detrahere ſuam legitimā in re, quæ ſit ſpecialiter legata: qa pater pōt legare res ſuas, cui uult, dūmodo in hæreditate tantū dimittat, ꝙ ſufficiat pro legitima filij. Ita notan. limitat Bal. in rub. de re. diui. in 1. co. in fi. verſ in prin. 2. & idem Bal. in d. l. non amplius. §. fi. & ibidem dom. Alex. quāuis contrarium conſoluerit Paulus de Ca. nullam de Bal. faciens mentionem in conſil. 254. & do. Iaſ. de May. in d. l. filium, C. fam. ercíſc. ubi dixit, ꝙ in ciuitate Papię, ubi erat caſus, uolebant ꝙ conſuleret contrarium, ſed ꝙ ipſe noluit. Vide etiā ad prædicta illud, quod nota. Bart. in l. ſecunda, circa medium, C. quādo. & qui. quarta pars debe. libro decimo. ubi nota. determinat, quòd filius authoritate propria non poteſt capere aliquā poſſeſsionem pro ſua legitima; & ſi ingrediatur non acquirit poſſeſsionem. Mouetur per fundamentum, de quo ibi per eum, & per Baldum in l. ſi quis in ſuo, C. de inoff. teſtam.

SUMMARIUM.

1 *Executor teſtamenti, ſi ſuſcepit illud officium, tenetur ipſum exequi, & ad hoc poteſt compelli.*

2 *Diœceſani appellatione ueniunt inferiores habētes in loco iura epiſcopalia, prout ſunt Abbates, quando ſumus in materia, ubi uerisſimiliter ponderatur potius iuriſdictio Epiſcopi, quam officium Epiſcopi.*

Capitulum ſuccedit ſede uacante in poteſtate compellendi executores.

Capitulum poteſt confirmare electiones factas ſede uacante: ſed non poteſt conferre beneficia.

3 *Executor non compellitur ſuſcipere officium exequendi, etiā in legatis ad pias cauſas, niſi uerisſimiliter coniecturetur uel re, uel uerbo illud acceptaſſe.*

Recipiens literas cenſetur in eis contenta approbare.

Scribens, ut deputetur ad aliquod officium, non poteſt ulterius illud recuſare.

4 *Executores an poſſint agere contra hæredes, ut eis tribuant, unde poſſint exequi uoluntatem defuncti?*

5 *Legatum relictum uni, ut reſtituat alteri, ſi ille alter ante reſtitutionem moriatur, remanet penes primum.*

6 *Executor an poſſit uendere bona hæreditaria pro executione ultimæ uoluntatis?*

7 *Executores teſtamentorum à quocunque factorum, poſſunt eſſe etiam clerici, & in relictis ad non pias cauſas.*

a Ioannes.Materiã executorũ,qui dantur in teſtamẽto,ponit Bart.
in l.a lio,ff.de alimẽ.& ciba.leg.& latiſsimè ꝑ Spe.ĩ tit.de inſtr.edi.
§.nũc verò aliqua.Domic.in c.2.in §.1.de teſt.lib.vtrũ valeat ſtatu
tum qñq; imponẽs certã pœnã executoribus teſtamẽti nõ exequen-
tibus intra certũ terminũ,vide Bal.in l.1.C. de his,q̃ nomi.in uerſi.
vlterius q̃ritur, & tẽſt diſtribuere in religioſos mẽdicãtes ꝓ ſuis neceſsitatibus.Ita di
cit Imo.in l.captatoriæ,in fi.de leg.1.& ita dixit tenere Io.An.ĩ c.
1.in nou.de teſta.in 6.Vtrũ,ſi ſunt plures executores teſtm̃ti, vni ex
eis poſsint cõmittere executionẽ,uide ꝑ Bal.& Ang.in l.in vẽditio
ne.§.1.ꝑ illũ tex.ĩ fi.ff.de bo.auth.iu.poſ.Cy.ĩ l. id qđ pauperibus,

facit quod no.do. Ant.in ca. lr̃as, de ſupp.neg.p̃l.Itẽ an executor teſtm̃ti ſit idone⁹ teſtis ſu ꝑ ĩſinuatiõe iſtru-mẽti facti inter teſtatorẽ & aliũ, vide do.Ant.in c.cũ a nobis, in vlt.co. ĩ.de teſt. Et adde, ꝙ ſi ſint duo executores pares,&diſcordãt, exequẽdi poteſtas deuoluiẽ ad Epiſco.ſm̃ Bal. in l. viduæ, C. de nup.q alleg.c.nos quidẽ,ſ̃.eo.Itẽ an ſtetur iuramento executoris dati ad diſtribuẽdũ inter pauperes de diſtributione ſingularũ rerũ facta, gl.videtur dicere,ꝙ ſic,in l.ſi quis pro redẽptione, in uer. ſacramẽtũ,C.de dona.Sed intuenti videtur caſus in contrariũ in c.4.in fi. 12.q.2. & ꝙ ſtetur iuramento executoris,tenet glo.in d.l.diuus,ff. ſi cui, plus, q̃ per le.Fal. quod Bal. intelligit uerũ in l. id quod pauperibus, C.de epi. & cle.de legatis minutis:ſe

CAP. XIX.

a
1 IOannes. [a] † Executor
teſtamẽtari⁹,
qui ſuſcepit illud offm̃,exeq
cõpelliẽ.Primo qõ. Secundò
ſolutio,ibi:*poſt*.Caſus lit.O clericus ſan
ctę crucis legauit de bonis ſuis ĩ vltim.
voluntate venerabilibus & piis locis; &
hãc voluntatẽ ſuã exequẽdã cõmiſit Io.
clerico,& P. laico, & mandauit eiſdẽ,ut
creditoribus ſuis ſatisfacerẽt,q executo
res mãdato ſuſcepto ipſius executionẽ
differebãt:ſuꝑ quo cõſultus Papa rñdet,
ꝙ poſt mãdatũ ſuſceptũ ꝑ diœceſanum
Ep̃m cõpelli debẽt explere uoluntatem
defuncti,ſi fuerint negligẽtes.Ber. No.
1.ex principio,ꝙ ubi in diſpoſitione eſt
fiẽda mentio clerici & laici, p̃mitti de-
b bẽt ĩ ordine clerici tãq̃ digniores. *b* 96.
diſt.in c.tuo; facit.c.ſignificauit,de reſc.
& qđ no.gl.in c.quorundã, de elec.li.6.
c Not.2.ꝙ clericus [c] & laicus pñt inſimul
deputari ad certũ offm̃ exequendum:qđ
intelligit Io.An. ꝓcedere,qñ uocantur
tanq̃ diuerſa capita:ſec⁹ aũt,ſi uocarenẽ
vt collegiũ:quaſi uelit dicere,ꝙ ad colle
giũ ſeu vniuerſitatẽ faciendã nõ admit-
tunẽ hoĩes diſparis ꝓfeſſiõis,ut ĩ c.cãm,
ſ̃.de ele.& 16.q.7.c.in noua. Sed ꝙ cõiũ
ganẽ ut ſingulares,non nocet diſparitas
ꝓfeſſionis.Pro hoc c.ꝑ tuas,de arbit. &
in c.vbi periculũ,de elec.li.6. Et no.hãc
regulã:ſed puto eã limitandã , qñ varia
ſunt ſtudia reſpectu ꝓfeſſionis . Si autẽ
idẽ oĩno eſt ſtudiũ, nõ impedit diuerſi-
tatẽ ꝓfeſsionis eos ſimul collegialr̃ cõ
gregari.Exẽplũ ĩ uniuerſitate ſcholariũ,
vbi ſunt religioſi,clerici ſeculares, & lai
ci,oẽs faciẽtes vniuerſitatẽ unã,ut not.
Bar.in l.fi.ff.de col.illici. & Inn.in c.cũ
ab eccleſiarũ,de off.ord.No.4.ꝙ ad pias
volũtates exequẽdas põt teſtator depu-
tare,quos vult.Quid aũt ſi neminẽ depu
tauit?dic,vt dixi in c. ſi hæredes,ſ̃.eo.ti.
No.4.ibi:*creditoribus*,iuncto ver.*per dioe
ceſanum*, ꝙ Ep̃s impedit ſe de relictis ẽt
ad nõ pias cãs,de quo uide qđ lati⁹ dixi
2 in c.ſi hęredes,ſ̃.eo.†No.ibi:*per dioeceſa
d num*, ꝙ ad diœceſanũ [d] ꝑtinet cõpellere
executores teſtm̃tarios:dicit tñ Io.An.
idẽ in eo, q hẽt iuriſdictionẽ in loco:
quaſi diœceſanus ponaẽ hic ad denotan
dũ eũ, q hẽt iuriſdictionẽ in loco . & iõ
ſi ali⁹ citra Ep̃m haberet ibi iuriſdictio-
nẽ ep̃alẽ,ut ſunt multi Abbates,de pri-
uilegiis Abbates lib.6.poterũt iſti hanc
cõpulſationẽ facere . Tenebis mẽti hoc
dictũ,ꝙ offm̃ tributũ dięceſano põt exe
qui,ſeu exerceri ꝑ eũ , q habet iuriſdi-
ctionẽ ep̃alẽ,uel quaſi in eodẽ loco, q̃q̃
nõ habeat iuriſdictionẽ in tota diœceſi.
Et ꝓ hoc facit glo.not.in clem.1. de re.
eccle.nõ alie.q̃ vult, ꝙ inferiores haben
tes iuriſdictionẽ ep̃alẽ poſſunt exerce-
re oĩa, quæ ſpectant ad iuriſdictionem
epiſcopalẽ:quod latius dico in c.ſignifi-
caſti,de fo.cõpe.Sed uide in oppoſitum
gl.no.in clem.1.de ui.& ho.cle. & nota,

de epi & cle.Spec. in tit.de inſtr.edi. §. nunc verò aliqua,uerſ. ſed nunq.d;& ad hoc facit quod no.Domin.ĩ c.religioſus.§. ſa. ne,ĩ 5.col.ver. ſed an executor, de teſta.in 6.vbi ponit, an executor teſtamenti poſsit alij committere vices ſuas.De qua q.vide oino pleniſsimè ꝑ Rom. in ſuis ſin. ĩ lr̃a S.notabili, qđ inci. q̃ro,vtrũ executor, & in lr̃a C. qõne,q̃ incip.commiſſari⁹. Vtrũ executor,cui teſtator cõmiſit noĩa quorundã pauperũ, teneatur noĩare pauperes de loco domicilij teſtatoris, vide latiſsime ꝑ Domin.in c. ſi pr̃, circa fin.in princ. de teſt. in 6. Item vtrũ tp̃s exequẽdi currat executori ignorãti,vide oĩno no. in l.captatorias, circa fi. C. de teſt.mili.Itẽ adde,ꝙ ſi teſtator reliq̃t legatũ pauperibus eligẽdis per fideicõmiſſarium, ualet etiã ſi eligi iniquos pauperes,

cus dicit in magnis. Et pro iſta qõne bene facit glo.in l.fi.§.in cõ-
putatione,C.de iu.deli.& Spec.in ti.de inſtr.edi.§.nũc uerò,aliqua,
ver.q d ſi executor.ſed Ang.in l.ſi quis ꝓ redẽptione,dicit,ꝙ eſt ſpe
ciale in executoribus ad diſtribuendũ pro redẽptione captiuorũ,vt
ſtetur eorũ iuramento,in aliis ſecus,ut ſi quis ad declinandã,& in l.
nulli,de epiſc.& cle.Et ꝙ non ſufficiat iuramentũ,videtur cõcludere Arch.in c.Epiſ.tuitionem.88. diſt.licet dicat,ꝙ quidã dñs ualens
doctor legum teneret, ꝙ valeret iuramentũ.Sed tu de hoc uide omnino latè & elegãtiſsimè per Spe.in tit. de inſtr.edi.§.nunc uerò ali
qua,in 12.col.ver.ſed nunquid ſm̃ dictum, & per Domi.in 2.§.fi.in
5.col.de teſt.li.6. Adde,ꝙ executor die feriata poterit eligere pau
peres,in quos fieri debet diſtributio,ſm̃ Bal.in l.ſi ut ꝓponis.ĩ.circa prin.C.qũo & qñ iu.Et de teſtatore, qui deputauit executorẽ ad
emendandũ ſua facta,vide per Archi.in c.qui res.14.q.6.ubi dicit,ꝙ
talis deputatus teneẽ tantum ſatisfacere creditoribus,quorũ termi
nus ſolutionis erat elapſus tempore mortis teſtatoris ; non autem
illis,quorum terminus non erat elapſus.Et an executor datus in teſtamento perdat offm̃,ſi deportetur,vel banniatur, vide per Albe.4.
parte ſtatutorum q.105.& adde hic Bal.& Imo.in l.quãuis,ff.ſo.ma.
vbi dicunt, ꝙ executor ad diſtribuenda bona in pias cauſas poteſt
diſtribuere ꝓ carceratis ꝓ maleficio ad pœnã pecuniariã.Et an exe
cutor datus in teſtm̃to ad ſoluenda debita , poſsit ſoluere debita na
turalia tm̃,uel p̃ſcripta,uide Pet.de Anc.in reg.poſſeſſor.de reg.iu.
in 6.in 2.q.prin.Et adde hic,ꝙ offm̃ executoris nõ trãſit in hæredẽ,
glo.eſt in l.antepe.q̃ inci.tutela,ff.de tut.& ſi ſtatutũ p̃figit certũ ter
minũ executoribus ad exequẽda teſtamenta poſt ſex mẽſes:aliàs de-
uoluaẽ executio ad Ep̃m,an iſtud tẽpus currat ignorãti executori,vi
de ꝑ Arch.in repet.c.canonũ, de cõſti.in 4.principali q̃ſito in ult.
col.illius q̃ſiti.Itẽ ſi detur executor teſtamẽti priori fratrũ,vt exe-
quatur cũ cõſilio prioris p̃dicatorũ,& deuoluta eſt executio ad Epi
ſcopũ,debebit Ep̃s exeq cũ eadẽ forma.Ita dicit Bal.in l.ſi puellã,C.
ſi mãci.ita fue.alie.Pro quo alleg.opt.tex.in cle.1.de ſupp.negl.p̃la.
Itẽ adde hic,ꝙ executor deputatus ad diſtribuẽdũ inter pauꝑes, po

ſecũdũ Imo.in l.captatoriæ,in fi.poſt Bar. & Rayn.de lega.1. Et ꝙ
executori non currat tp̃s,niſi a tẽpore ſcientię,expreſſe firmat Bar.
in l.genero,ultra mediũ,ff.de his,qui not.infa.Et quid de illo,qui
emit ab aliquo executore teſtamenti,cũ uere non eſſet,dic,vt ꝑ Bal.
not.in l.1.in 1.col.C.de re alie.non alienan.Titius & Martinus erãt
duo executores ad diſtribuendũ centũ pro anima Petri teſtatoris.
Titius noĩe ſui ſocii forte per errorẽ,vel alias inaduertenter diſtri
buit centũ viginti pro anima Petri,an ſi Martinus, q deputatus eſt
executor etiã ad diſtribuendũ pro anima ab alio teſtatore,ſi vult il
la uiginti eſſe diſtributa pro aĩa iſtius alterius teſtatoris, hoc poſ-
ſit in foro cõſcientiæ;uide oĩno per Lap.alleg.71.Itẽ vtrũ dies cõ-
miſſarii cedat à morte teſtatoris,an uerò ab adita hæreditate,& an
cõmiſſarii,qui danẽ in teſtamẽtis , dicanẽ habere offm̃ ꝓcuratoris
inter viuos,vide ꝑ eundẽ Lap.alleg.91. Itẽ adde hic ꝙ executores
teſtamenti non debẽt habere ſalariũ,ſm̃ glo.in uer. pulſantibus,in
l.pecuniæ,ff.de ali.& ciba.lega.Itẽ an offm̃ executoris dati in teſta
mento tranſeat in hæredẽ, uide late ꝑ Bar.in l.à filio,in princ.ff.de
ali.& ciba.lega. Itẽ an, & qñ incertitudo ꝑſonę executoris habeat
vitiare executoris dationẽ;puta ſi teſtator dicat:Miniſter fratrũ mi
norũ,q ꝓ tp̃e fuerit,uide ꝑ Bar.in l.q dã, in prin.ff.de re.dub.in 2.
col.Itẽ vtrũ executores teſtamẽti teneantur ſatiſdare, uide oĩno ꝑ
Bar.in l.ſolẽt,ff.de alimẽt.& ciba.lega.in 1.col. Idẽ adde,ꝙ ſi dati
ſunt plures executores in teſtamẽto generales,vnus ex his põt age
re contra aliũ executorẽ debitorem teſtatoris, ſm̃ Bar.in l.qui ꝓ-
prio.§.fi.verſi.& pro hoc de facto dicebam,ff.de procuratoribus.

b SEB. SAPIA. Tanquã digniores.Quòd digniores in ordine
præmittendi ſint,uide Feli.in c.ſtatuimus, col.2.de maior.& obed.
in c.cum dilecta,in 2.col.uer.ordo ſcripturæ,ſ̃.de reſcrip.

c SEB. SAPIA. Clericus. Quòd laic⁹ poſsit eſſe executor teſta
menti etiam ad pias cauſas, ponit Deci. in c. decernimus, col. pen.
ſupra de iudic.

d Ad diœceſanũ.Et adde hic Arch.7.q.1.ubi dicit:pone,ꝙ Ep̃s loci
deceſsit,executor cœpit diſtribuere bona defuncti.mõ cõparet Epi
glos.in

gl.in cle.1.de iure pat.in uer.diœceſanus,q̃ poſuit,ꝙ appel
a latione diœceſanorũ [a] veniunt ſolũ Epiſc.nõ aũt inferiores
hñtes iuriſdictioné in loco.Sed cõcord.vt gl.illæ ꝓcedant
qñ in materia noua & ſtricta ſit mẽtio de diœceſanis;ita,ꝙ
veriſir̃ videaẽ põderatũ offm̃ Ep̃i:ſecus aũt,ubi materia eſ
ſet larga & fauorabilis;ita,ꝙ potius videaẽ põderata iuriſ-
dictio, quã offm̃ ep̃ale. Hinc dixit Io. An.hic,ꝙ cap.ſede
b vacãte,[b] ſuccedit in ptãte cõpellẽdi executores, q̃q̃ uideaẽ
dubitare,nunq d ſi offm̃ exequẽdi ſit deuolutũ ad Epiſ. poſ
ſit capl̃m exeq.nã aliud eſt cõpellere:aliud exeq,ſicut ĩ ſir̃
capl̃m p̃t cõfirmare electiones . ſed nõ põt bñficia cõferre,
ut in c.cũ olim,de ma.& obed.iũcto.c.1.ne ſe.vac.lib.6.Sed
c ego putarẽ,ꝙ ẽt capl̃m [c] poſſit exeq: q a hoc nõ eſt iuriſdi-
ctionis ep̃alis,& potius oneris,quã honoris, & eſt offm̃ ne
ceſſariũ.Pro hoc, qđ no.gl.in cle.1.de hęreti.& ceſſat rõ,q̃ 5
eſt in ꝓhibitione collationis bñficiorũ. Nã illa ꝓhibeẽ:q a
eſt q̃dã honorificẽtia,& cõputaẽ inter fructus,ut no.gl.ĩ d.
c.cũ olim;ſed executio eſt oneris dũtaxat, & nulla cõmodi
tas dẽt remanere apud capl̃m,uel ep̃m exequẽtẽ, ut ĩ l nul
li,C.de Epiſ.& cle.& in c.nos,ſ̃.eo.ti. In gl.in uer.*pyi*, ibi:
minus legitima.Hoc intellige,vt dixi,in c.relatũ,ſ̃.eo.In gl.
3.ibi,*nihil poſsit legare* . No.bñ gl. ꝓ intellectu c.q a,& c.ad
hoc,ſ̃.eo. ꝙ de reb⁹ eccl̃iæ nõ ſolũ teſtari ꝓhibeẽ clericus,
ſed ẽt legare . Nã eadẽ rõ eſt in legato,q̃ eſt in teſtm̃to : q a
effectus vtriuſq; cõfereẽ ad tp̃s, quo poſt mortẽ clericus nõ
eſt ampli⁹ rector eccl̃iæ:ſed donare aliqua põt intuitu elee
3 moſynæ,ut in dictis iuribus.†In gl.ſuꝑ ver.*mãdatũ*. No.gl.
iuncto tex.q a licet executio ultimæ volũtatis ſit res fauo-
rabilis & pia,ut in l.1.C.de ſac.ſan.eccl.& in c. tua,ſ̃.eo.tit.
Nõ tñ cõpelliẽ q s acceptare offm̃ executionis ſibi delatũ ĩ
teſtamẽto. Et videẽ hoc ẽt ꝓcedere in relictis ad pias cãs;
qđ eſt ualde notandũ,& uideẽ hoc ꝓbare tex.ibi:*pb̃ſt mãda* 6
tum ſuſceptũ:& idẽ ſentit ibi Io.An.dicẽs, ꝙ vr̃ q s ſuſcipere
mãdatũ aut expreſſe acceptãdo,aut tacite: puta exequẽdo
aliq d de ſpectãtib⁹ ad illud offm̃. Secus aũt dixit,ſi erat p̃-
ſens,qñ offm̃ ſibi cõferebaẽ,& tacuit : pro hoc.l.filiuſfami-
liàs.§.inuitus,ff.de ꝓc.Dicerẽ,ꝙ ẽt ꝑ citeriorẽ actũ execu-
d tionis dr̃ offm̃ acceptare:puta,ſciẽter recepit lr̃as, [d] in qb⁹
ſibi offm̃ cõferebaẽ,arg.in cle.1.de proc.vel ſi ipſe ſcripſit,ꝙ
teſtator ad illud offm̃ eũ deputauit, ad hoc bonus tex.in l.
uxori.§.1.ad le.Falc.facit.l ex ſñia,ff.de teſta.tut.Et no.hoc
vltimũ:q a põt adduci ad multa. Item reſpectu legatorũ ad 7
pias cãs videẽ,ꝙ Epi. poſſit cõpelle. ẽt citra acceptationẽ,
& ſi nõ executorẽ teſtamẽtariũ,ſaltẽ ut delegatũ & cõmiſ-
ſariũ.Nã cũ Epiſ.hoc caſu hẽat exeq, poterit offm̃ hoc iſti
delegare,& ad ſuſcipiẽdũ cõpellere,ſicut ĩ qualibet alia de
legatione,C.q ꝓ ſua iuriſdi.l.1.c. paſtoralis,ſ̃. de off.dele.
4 †Sed q̃ro extra gl.nũq d iſti executores [e] teſtm̃tarii poſſint
e agere ꝯ hæredes, ut eis tribuaẽ, vñ poſſint exeq uoluntatẽ
defuncti? Inn.Abb.&cõiter oẽs doc.hic diſtinguũt,ꝙ in re
lictis ad pias cãs pñt agere ꝯ hæredes,ut in l.nulli, & in l.ſi
q s ad declinãdã,C.đ epi.& cle.In aliis verò ſubdiſtinguũt,
ꝙ aut ſũt executores meri:aut ſunt participes.Primò caſu
executor ñ agit ꝯ hæredẽ:ſed ſi hęres ſpõte eis tribuit, exe
quunẽ volũtatẽ defuncti:ſed agere nõ pñt;ut in l.Lucius.§.
Mæuia,ff.ad Treb.niſi teſtator aliud exp̃ſſerit.Si uerò ſunt
participes;puta,q a teſtator voluit aliq̃ partẽ remanere pe-
nes executores,tunc poterũt agere,ut in l.ſi q s Titio,ff. de
leg.2.Sed ꝯ hoc opp.de iſto tex.ubi executores cõpelluntur
exeq.dicit Inn.ꝙ oĩa iſta erãt diſtribuẽda ad pias cãs.Hoſt.
dicit,ꝙ hoc eſt diuinare.Itẽ iſte tex.reſiſtit, cùm facit men
tionẽ de creditorib⁹.& iõ dicit, ꝙ ſm̃ ius canonicũ pñt exe
cutores agere ꝯ hæredes,uel quoſcũq;,ut exequanẽ uolun-
tatẽ defuncti,& ſic trãſeũt hic cõiter do. Ego cõcordando
dico,ꝙ nec de iure ciuili,nec de iure canonico mer⁹ execu-
tor hẽt actionẽ ꝯ hæredẽ,ut in d.§.Męuia:ſed põt executor
offm̃ iudicis implorare ꝯ hęredes,uel alios detinẽtes bona
defuncti,ar.in l.hæreditas,ff.de pet.hæred.& in l.Quintus,
in fi.ff.de annu.lega.& hoc uoluit Din.ĩ
d.§.Męuia,& Bar.in d.l.ſi q s Titio;& in
iſto caſu p̃t ꝓcedere dictũ Hoſt.& intel-
ligiẽ iſte tex.Poterit ergo diœceſanus cõ
pellere executorẽ,vt imploret offm̃ iudi
cis cõtra hęredẽ.Itẽ p̃t intelligi iſte tex.
ut cõpellaẽ exeq,qñ bona ſunt in in ma-
nu executoris : uel hæres eſt paratus ſibi
dare,vñ exequaẽ ; & ſic in nullo text.iſte
cõtradicit iuri ciuili iudicio meo.†Item 5
in eo,qđ doc. diſtinguunt, vtrũ executor
participet de lucro,vel nõ,dic melius,ꝙ
ubi uerba diſpõnis cõferunẽ ĩ eũ tacitè,
uel exp̃ſſè,nõ dr̃ purus executor, ſed le-
gatarius;iõ p̃t agere contra hæredẽ.Exẽ
plũ.dicit teſtator:relinquo Titio cẽtũ,&
uolo,ꝙ illa reſtituat Seio.Nã licet nul-
lã cõmoditatẽ habeat:ex quo tñ verba le
gati in eũ ꝯferunẽ , poterit tanq̃ legata-
rius agere ꝯ hæredẽ;& eſt utile,q a ſi de-
ficeret fideicõmiſſũ ex ꝑſona fideicõmiſ
ſarii,accreſceret iſti legatario, & nõ hæ
redi,ut in d.l.ſi q s Titio. Idẽ dixi,ubi ta
citè diſpoſitio ꝯfereẽ in ip̃m,vt q a eſt par-
ticeps illius relicti. His.n.caſib⁹ nõ dr̃ pu
rus executor ; uñ hẽt actionẽ ꝯ hęredẽ.
6 d.l.ſi q s Titio. †Nunq d aũt poſſit execu
tor vẽdere bona hęreditaria ꝓ executio
ne ultimæ volũtatis,diſtingue inter exe
cutorẽ vniuerſalẽ & particularẽ. Nã exe
cutor vniuerſalis p̃t exẽplũ,qñ oĩa ſunt
diſtribuẽda ĩ pauꝑes Chr̃i.d.l.nulli. Par
ticularis ñ p̃t,niſi teſtator ſibi ꝯceſſerit,
ut ĩ l.alio,ff.de alimẽ.& ciba.leg.Et ho-
die cõiter in teſtm̃to daẽ libera & plena
lnĩa executorib⁹ vẽdẽdi de bonis hęredi
7 tariis ꝓ executione teſtamẽti;& q d im-
portẽt illa uerba,no.Bar.ĩ alio. †Vlt.op
po.ꝯ tex.& videẽ,ꝙ clericus nõ poſſit eſ
ſet executor teſtamẽtarius: q a nõ dẽt ſe
immiſcere negotiis & adminiſtratiõib⁹
ſecularib⁹.11.q.1.c.te q dẽ, & ĩ c.1.ne cle
ri.uel mon. Sol.teſtator erat hic cleric⁹;
vñ rõne ꝑſonę negotiũ nõ p̃t dici ſecu-
lare,ſm̃ doct. Itẽ & ſecundo hęc relicta
erant facta ad pias cauſas.vnde rõne pię
cauſę põt dici negotiũ eccleſiaſticũ. Ter
tiò dixerunt alii, cũ quibus trãſeunt hic
cõmuniter docto. ꝙ religioſi [f] & clerici
poſſunt eſſe executores teſtamẽti , ẽt ad

ſcop⁹ loci, ubi erãt iſta bona, an poterit illã ĩpedire diſtributionẽ?
a SEB. SAPIA. Diœceſanorũ. An appellatione diœceſani veniat
ſolũ epiſ.vide Fel.ĩ c.cũ olim, ĩ prĩ ſ̃.de p̃ſc.ubi tenet dictũ Ab.hic.
b Sede uacãte.An ſede uacãte capitulũ ſuccedat in ptãtẽ cõpellen-
di executores,uide qđ de hoc ſcribitur ꝑ Mod.poſt do.Ant.in c.2.
ne ſede uacante.
Aene. Falco.

c SEB. SAPIA. Etiã cap.In quibus ſuccedat capitulũ ſede uacante, latè tradit Felin. poſt Abb. in c.cũ oli,ſ̃.đ ma.&obe.

d Literas . ꝓ iſto dicto facit , quod egreg. uoluit Bar. in l. quo enim.§. rẽ ratã haberi, in fi.ff.rẽ rat. ha. vbi voluit, ꝙ recipiẽs literas, cẽſetur in eis cõtenta approbare, & ſuper hoc tradidit ſolẽnem cautelã do. Math. ĩ no.20. uidelicet ꝙ dũ tales lr̃æ pręſentãẽ, adhibeanẽ duo teſtes q ſciãt tenorẽ literarũ.q̃ cautelã multũ magnifacit inſignis p̃ceptor meus do. Paulus Saxus magnus de Peruſio ĩ l.q̃ dotis,ff.ſo.matri. quam leg. ita egregiè cõmentauit , ut uix addi poſsit . Ad p̃dicta vide Bar.idẽ dicẽtẽ ĩ pulchra. q.ĩ.l. Titi⁹,ĩ fi.ff.de ꝯſt.pec. Aene.Falco.

ANT. FRAN. An recipiẽs lr̃as videaẽ approbare cõtenta in eis,dicas,ꝙ ſi ſunt lectę, obligãt legẽtẽ ad cõtẽta in illis,niſi legẽs ſtatim ꝯdicat.l.ſi filius.& ibi ꝑ Bar.ff.ad Mace. l.pub.§.fi.§.depo. habeẽ ꝑ Bart.in l. tabernã.§.idẽ quæſiit,ĩ fine,ff.đ pig. & in l.Titius,ff.de cõſtit.pecu.& per Bal.ĩ l.ſi abſentis, in 3.col.C.ſi cert. pet.& in l.ſi is,ad fi.C.đ fur.& ĩ rub. C.de fi.inſt. in 18. col.& ꝑ do. Car.ĩ
clem.1.de proc.in 4.no.ubi dicit hoc eſſe verũ,niſi legens ꝓteſteẽ,
ꝙ nolit obligari. Ad quod etiã uide Alex. in d.l.cũ tabernã,§.idẽ
quæſiit,ubi dicit,ꝙ eſt cautela,ꝙ p̃ſentẽtur corã teſtibus ſcientibus
tenorẽ earũ,ut ꝑ Matheſi.in ſuo not.31. Et ideò dicebat Bar.in l.li
teras,ad fi.C.mand.ꝙ quis uidetur ſecutus literas,quas acceptauit,
non quas repudiauit;de quo uide per Alex. conſi.78.in 1.parte cõ
ſi.& habetur per nouiſsimos in l.admonendi,ff.de iureiu.

e Executores. An executor poteſt agere cõtra hæredem,ut det ſibi
bona,unde exequi poſsit, & quod non poterit agere, tenet Archi.
in c.Epiſcopus tuitionem.88.diſt.de quo uide per Imol.in clem.1.
circa fin.de teſt.& dato,ꝙ poſsit agere,nõ poteſt agere ante,quàm
ſit tempus exequendi,ſecundum Bal.in l.ſi ſocii ſumus,in lect.antiqua.per illum tex.ff.pro ſocio.

f SEB.SAPIA. Religioſi.Vide Fe.in c.decernimus, ſ̃.de Iud.vbi De

ci.col.8.& Fel.in c.fi.col.11.uerſi.eſt verum,ſ.de conſt.ubi ponit de
Guardiano ſancti Franciſci,an poſsit eſſe executor.
a In cle.exiui.Vbi eſt tex.ꝙ prohibentur eſſe executores.Adde Bart.
in tract.minoricarum.in c.1.3.lib. & dicit Io.Pet.de Fer.Papienſis
in practica ſua in uer.executores,in 2.col. in forma libel.ad redden
dum ratione tute
læ, ꝙ de hoc im-
mēsē triſtantur &
cōdolent:q̱a ma-
nus& pedes uellēt a
tā ipſi,quā cæteri
clerici ponere &
immiſcere in bo-
nis laicorū,& eos
rodere vſq; ad oſ-
ſa , ut ibi latius ꝑ
eum; quod limita
uerum,niſi qñ eli-
geret tertius exe-
cutor, qui cōſilio
ipſius fratris mi-
noris haberet exe
qui, ſm Barto. &
Bal.in aut. ingreſ
ſi,C.de ſacroſanc.
eccl.quāuis,ſi ille
exequeret ſine cō
ſi. ualeret tale exe
cutum. Idem Cyn.
in l. quidam dece
dens.§. ſed Pāphi
lus,ff.de admi.tu-
to. in addi.prout
refert & ſequitur
Bal. in d.authē.in
greſsi; uno tamen
addito, niſi teſta-
tor ipſe mādaſſet,
ꝙ aliter non uale
ret,niſi exequere-
tur de conſenſu &
uoluntate ipſius
fratris minoris,
q̱n reincideret in b
materiam.l.1.§.ſi
plures,ff.de exerc.
nunq̱d liceat à ꝑ-
ſona recedere:du-
bitatur tamen cir.
ca illud dictū Cy
quia ſi eſſet verū,
fieri poſſet fraus
legi cū ſemper iſte
frater S.Franciſci
poſſet effici exe-
cutor per indire-
ctum . Itē adde,ꝙ
licet fratres mi-
nores,ſeu mendi-
cantes & ſimiles
non poſsint eſſe
executores, & idē
in aliis eccleſiaſti
cis,niſi à ſuperio-
re ſuo petita ſit li
centia,& obtenta,
c.religioſus, e.tit.
in 6.& clem.religioſis,eo.tit.tamen ſi fuerint executi illud quod te
ſtator ordinauit nemine ſe opponente,ualet, & tenet geſtum ꝑ eos.
Iſta fuit ſing.deci.Fed.de Se.cōſi.283.& ita tacitè videtur etiam uel
le Bar.in l.vniuerſos,C.de decu.lib.10.quā deciſionē in pluribus lo
cis referēs dñs Ant.de But.approbat,& in ſpecie Ludo.Ro.in conſi.
409.incip. quo ad primum propoſitæ conſultationis articulum, in
quo quæritur &c. in 2.dubio princ. & in conſi.235.inci.quo ad pri
mū,quo quæritur,an Stichus,&c. in 4.dubio princ.ꝓ qua deciſione
facit,q̱a licet ſacerdos prohibeatur exercere offm̄ tabellionatus c.
ſicut,ne cler.vel mona.tñ ſi exercet,valebunt inſtrumēta ꝑ eū facta;
ita Bar.in d.l.vniuerſos,C.de decu. Idem do.Ant.de Bu.in c.fi.ſ.de
cōſti.Sed tu vide de hoc latius,& melius ꝑ do.Abb.Panor.in d.c.ſi
cut.Itē facit,q̱a licet clerici & aliæ ꝑſonæ eccleſiaſticæ ꝓhibeant à c
fideiuſsione.c.1.de fideiu.& c.te q̱dē.11.q.1.tñ ſi fideiuſſerint,valet

nō pias cauſas rōne piæ uolūtatis deſun
ctorum, dūmodò non ſubtrahatur à di
uinis officiis; & hodie in religioſis dic, 2
vt in c.religioſis,eo.tit.lib.6.De fratri-
bus minoribus text.eſt in cle. exiui,[a] de
uerb.ſigni. Et hæc ultima opi.cōiter ho
diè obſeruatur. hic non ſunt alia.

SVMMARIVM.

1 *Canonica portio debetur Epiſcopo de relictis factis ec cleſiæ,ſed fallit in multis caſibus,de quibus in numero 2.*

2 *Reditus,uel legata ob fabricam non debent conuerti in ornamenta eccleſiæ.*

3 *Reſtitutio in integrum ſicut conceditur eccleſiis, ita & omnibus aliis piis locis.*

Canonica portio debetur Epiſcopis non ſolùm de relictis factis eccleſiis, ſed omnibus locis piis; & quæ dicantur loca pia, unde remiſſiuè.

4 *Canonica portio debetur aliquando eccleſiæ parochiali,ſcilicet quando parochianus eligit ſibi ſepulturā in alia eccleſia,& ibi aliquid reliquit, & de iſto relicto debetur portio eccleſi.parochiali, & Epō.*

5 *Canonica portio debetur eccleſiæ parochiali de relictis factis fratribus minoribus prædicatorum, & ordinis Eremitarum.*

Canonica portio debetur Epiſcopo etiam de mortuariis,& de portione canonica , quam habuit parochianus de relictis factis eccleſiæ ſepulturæ.

Legatum factum quolibet anno de certa re danda eccleſiæ an duret perpetuo ?

CAP. XX.

DE his. [b] Ponit quædam
legata, de quibus
nō ſoluitur canonica portio,
niſi fiat in fraudē.Primò po-
nit dictum , in quo interſerit exceptio-
nem,ibi:*dummodo*.Caſus literalis.Que-
rebatur à domino Papa,vtrum de his le
gatis,de quibus in tex. canonica portio
deducatur? reſpōdet Papa ꝙ de his,quę
legantur in ornamentis eccleſiæ, uel ad
cultum diuinū, vel pro anniuerſario ec-
cleſię, uel aliis piis locis canonica por- 3
tio deduci non debet, dummodo iſta le
gata nō fiant in fraudem,ut epiſcop.vel
parochialis eccleſia portione debita de
1 fraudetur.Bern.† No.primò & tene mē
ti regu.quę tacitè colligitur ex iſto tex.
Nam regulariter de omnibus relictis fa
ctis eccleſiis ſoluitur Epiſcop. canonica
portio , & eccleſiæ parochiali ſm ea, q̄ c

fideiuſsio.c.puenit,& c.cōſtitutus,de fideiu.Lu.Ro.ī pall.cōſi.409.
ANT. FRAN. An clericus uel ſacerdos poſsit exercere offm̄ ta-
bellionatus,dicas,ꝙ nō:q̱a nō debent ſe immiſcere negotiis ſecula
ribus,ut in loco hic alle. ꝑ iſtū.Adde tñ ꝙ notarius creatus doctor,
vel decurio,uel cleric⁹, monac.nō cogiī rogari de inſtrumētis poſt
clericatum, vt eſt
gl. & ibi per Bar.
in l.interdū,C. de
decu.lib.10. & ha
betur per Bal.in l.
quiſquis,C.de epi
ſco.& cle.& habe
tur in c. ſicut , ne
cleri.vel mona. &
in c.vt officiū. §.
ad ſcribendas, de
hæret.lib.6.& per
Bal.in l.1.§.ſi pœ
nis,ff.de tab.exhi.
& in l. impuberē.
§.fi. de Fal. & ui-
de Alex.in l.præ-
tor.§. is etiam,de
eden. tenetur ta-
men inſtrumenta
iā cœpta ante cle
ricatū perficere,
ut per Bal.in l.nec
patronus,C.de o-
per.lib.quia pro-
motus ad maio-
rem dignitatē nō
perdit minorē,vt
in c.honoratus,&
ibi per glo.74. di
ſtinct.
b De his.Pro in-
tellectu huius de-
cre.uide conſi.Io.
de Fan.quod inc.
In Chriſti nomi-
ne amen.
Eccleſiis. Caſus
ī quibus ſoluitur
canonica portio
de relictis factis
eccleſiæ.Et add,ꝙ
non ſolùm de re-
lictis pro ornamē
tis non debetur
quarta: ſed etiam
ſi teſtator reliq̱t
centū ſimpliciter
per omnia diſtri-
buenda ſecundum
voluntatem teſta
toris,ſi poſteà exe
cutor diſtribuit ī
ornamentis eccle
ſiæ,ex hoc legato
non debetur quar
ta. Ita dicit nota.
Bar.in quodā ſuo
ꝯſi.quod inci.con
ſtitutione Arimi-
nēſis Epiſcopi.cir
ca fin.

dixi in c.officiis,ſ. eo. ſed fallit in caſib⁹
hic excep.Nā exceptio quorundā caſuū
firmat regulā in oppo.32.q.7.c.ſi dñs &
in c.2.de cōiu.lepro.† Nota 2.caſus in q
bus non ſoluitur canonica portio de re
lictis factis eccleſiis . Primus caſus,qñ
aliquid ſit relictum in ornamentis,ideſt
calcibus,cappis, uel aliis veſtibus eccle-
ſiaſticis . Secundus caſus, qñ fuit relictū
ꝓ eis,ideſt pro ipſis ornamentis haben
dis,uel recuperādis,uel reficiendis.Ter-
tius caſus in relicto facto pro fabrica ec
cleſiæ.Et no.ꝙ fabrica & ornamenta ec
cleſiæ ponunī hic ut diuerſa:ex quo po-
tes colligere notabile dictū , ꝙ reditus
deputati ad fabricā nō ſunt cōuertendi
ad ornamenta eccleſiæ.Nā fabrica capiī
ꝓ ſtructura,uel reparatione ædificii, de
cōſ.diſ.1.de fabrica.Ex quo ēt poteſt in-
ferri,ꝙ Eps nō releuaī ab onere fulcien
di eccleſiā etiā de ornamentis propter
reditus fabricę. Quartus caſus,ꝙ relin-
quitur pro luminaribus, puta ꝓ cęreis,
lampadibus,& ſimilib.Quintus caſus ꝓ
anniuerſariis, ideſt,pro cōmemoratiōe
animarū. Anniuerſarium dicitur eadem b
die ſepultionis , uel defunctiōis ſingulis
annis,qua ille,qui legauit,fuit ſepultus;
uel defunctus. Sextus caſus ꝓ relicto fa
cto pro ſeptima,uiceſima, uel triceſima.
Et vult dicere referēdo ſe ad uarias cō-
ſuetudines locorū,in q̱bus aliq̱ ſolēt fa
cere offm̄ ꝓ defuncto,i.ſeptima die poſt
ſepulturā,uel uiceſima,ſeu triceſima,ſeu
alia die:ꝙ ſi relinquitur aliq̱d pro hmōi
officiis dicēdis,nō debeī quarta,& uide
de his diebus in c.q̱a alii,13.q.2.Vltim⁹
caſus,qñ relictum eſt factū ad ꝑpetuum
cultū diuinū: ut puta,qñ teſtator reliq̱t
certum quid,ut quolibet die celebrare-
tur in certo altari,&ꝓ capella dotanda,
uel ſimilibus cōcernentibus ꝑpetuū cul
tum diuinū.†No.ibi:*uel reliquis piis locis*,
ꝙ nō ſolùm eccleſię ſunt priuilegiatæ ī
prędictis caſibus, ſed etiā pia loca gau-
dent eiuſdem priuilegiis:facit.l.fi. C.de
ſacroſan.eccl. & quod no.Io.An.in c.1.
& 2.de in inte.reſt.lib.6.ubi not.vult,ꝙ
pia loca poſſunt petere reſtitutionē in
integrum,ſicut eccleſię,ſecundum quod
dictū eſt,ꝙ regulariter pia loca [c] tenent

ANT. FRAN. Circa iſtam materiam quartarū dicas, ꝙ eſt qua
druplex,ut eſt in gl.in c.in præſentia,de proba. & inſtit.de fideicō.
hære.in.§.ſed quia,in gl.in uer.ex lege,de quibus uerò debeatur Epi
ſcopo,uel eccleſiæ parochiali quarta , habetur per Io.An. in c.cer-
tificari,de ſepul. Et an illa poſsit prohiberi per teſtatorē, uel aliū,
habetur per Bal.in l.filium, quem habentem,in 13.col.C.fa.erciſ.&
in c.Raynutius,de teſt. & per Arch. ſing.in c.Epiſcopus 88.diſt. Et
quid differat quarta parochialis à quarta Epiſcopali,vide Card.in
cle.dudum,in §.verū.q.23.de ſepul.per Fed.de Se.in conſi.110.& in
cōſi.3.vbi ponit,an cōpenſetur cū legato facto eccleſiæ parochiali,
& habetur per Old.conſi.323.& uide per do.Car.in cle.1.in 3.opp.
de off.ord.& per eundem Card.in cle.1.in fi. de ſepul.poſt glo.
c SEB. SAPIA. Pia loca. Quæ dicatur pia cauſa, latè tradit do.
Iaſ.in l.1.in 1.lect.col.pen.C. de ſac.ſan.eccle.

ad cano-

ad canonicā portionē.Et q̄ dicantur pia loca,dic,ꝙ illa;in
quibus exercentur officia pietatis,ut no.Io.An. ſ.titulo ꝓ
xi.c.fi.Spe.in ti.de inſtr.edi.§.nunc uero aliqua, uerſiculo,
& ſcias.uide quod dixi in c.officii,ſ.eo.† Vlti.no. ꝙ Eps &
4 parochialis eccleſia poſſunt de eodem relicto capere cano
nicas portiones,& ſic poſſunt concurrere Eps, & parochia
lis eccleſia.Et aduerte,ꝙ Hoſti.uoluit hic,ꝙ de quolibet re
licto facto per diœceſanum quibuſcunq; eccleſiis Eps hēat
canonicam portionē,eccleſia uerò parochialis habet ſuam
portionem ex relicto facto duntaxat per parochianū ſuū.
Sed ꝯrium quo ad primum ſentit hic Io. An.& remittit ad
no.in d.c.officii.Sed tu dic latius & clari⁹, ꝙ Eps habet ſuā
canonicam portionē ex relictis factis duntaxat eccleſiis,&
aliis piis locis ſibi ſubiectis per quēcunque fuerint relicta.
Nam hæc portio Epo debetur non ab hoīe diœceſis, ſed ab
eccleſia,cui factum eſt relictum,ut in c.requiſiſti,ſ.e.& dixi
in d.c.officiis.Ecclīæ uero parochiali dētur portio ex reli-
cto facto ecclīę ſepulturæ,per ſuū parochianum,ut in c.1.&
2.j.de ſepul.Pōt ergo cōtingere,ꝙ de uno relicto detrahū-
tur duæ portiones,puta,ſi parochianus unius ecclīę elegit
alibi ſepulturā,eidem aliquid legādo. Nam ecclīa ſepultu-
ræ dēt dare canonicā portionē Epo ꝑꝑ onus Epale.Itē ca
nonicā ecclīę parochiali in ſatisfactionē iniurię,ſeu labo-
ris,quē ſubiit eccleſia Parochialis in ꝑſonā defuncti.Qñq;
pt cōtingere,ꝙ una ſolū portio debeaī,ut puta,qñ parochia
nus alicuius eſt ſepultus in eccleſia exēpta.Nam tūc portio
ſolū debeī eccleſię parochiali,ut dixi in d.c.officii . Qñque
nulla portio detrahiī,ut ſi parochian⁹ eccleſiæ exēptæ ele-
5 git ibi ſepulturā,& idē dicēdū in ſimilib.caſib. † Vlti. ſcias,
ꝙ de relictis priuilegiatis,de q̱b.hic,ſoluūt fratres minores,
& pdicatores quartam eccleſiæ parochiali,ut in cle.dudū,d
ſepul.& hodiè illa cle.eſt ꝓrogata ad fratres ſancti Augu-
ſtini, & Carmelitas, & fuit iſtud inductū ad recōpēſationē
dānorū,q̄ ſuſtinēt eccleſię parochiales ꝑꝑ priuilegia cōceſ-
ſa dictis fratrib.ī eo,ꝙ pñt audire cōfeſſiōes. Itē pdicare,&
recipe parochianos alienos ad ſepulturā.An āt eccleſia pa-
rochialis dēat dare Epo portionē d portione,q̄ habuit ab
eccleſia ſepulturæ,ſiue ex relictis priuilegiatis,ſiue nō, uide
ꝑ Fede.cōſi.6.& ibi cōcludit ꝙ ſic. Qd ſatis patet ꝑ c.cōq-
rēte,de of.or.ubi dr̄,ꝙ de oīb.funeralib.debeī Epo quarta .
Vtrū legatū factū eccleſię de certa re quolibet anno debeaī
ꝑpetuò,& inęternū,uel duret ꝑ aliquod tps determinatum.
Iſtā qōnē format Bar.in l.annua,ff.de annu.lega.& dicit,ꝙ
ꝑ tps determinatum,ſ.per centum annos, ꝑ l.uſumfructum,
ff.de uſufr.ſed Pet.& Gul.tenuerunt contrarium. Exemplū:
lego fratrib.quolibet anno prandium.

De ſucceſsionib. ab inteſtato. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Inteſtati propriè dicūtur illi,qui cum alias poſſunt teſtari, & non teſtantur.*

Supra uiſum eſt de ſucceſsionib.ex teſtō.uerū,quia ſępe homines de
cedūt ab inteſtato,& dubitatur de ſucceſsione,iō poſt rubr.pcedētē
1 ſubiicitur iſta.† Et ſcias,ꝙ inteſtatus dr̄,qui nullū,uel nō iure fecit
a teſtamentum,ut in l.fi.C.fami.erciſ.Et propriè dicitur inteſtatus, a
qui poterat facere teſtm̄,unde non ualens teſtari, non dr̄ ꝓpriè in-
teſtatus,ſed ſecundum cōem uſum loquendi,qui non teſtatur, dici-
tur inteſtatus.Et de prædictis eſt pulcher tex.in l.1.ff.de ſuis & legi.
& ibi per doc. & facit hoc ad ſtatuta diſponentia de ſucceſsione in
teſtatorum,an habeant locum etiam in his,qui teſtari non poterāt,
ut impubes,furioſus,& ſimiles,& de his in prædicta.l.1.

SVMMARIVM.

1 *Bona patrimonialia clericorum decedentium ab inteſtato ſine conſanguineis ueniunt ad eccleſiam , cui clericus ſeruiebat tempore mortis, & numero.3. ſed ſi non habet eccleſiam , ueniunt ad Epiſcopum , qui diſponet ſecundum Deum,& nu.4*

2 *Teſtamentum imperfectū , etiam ratione uoluntatis, ualet nō ſolū inter liberos, ſed ad pias quoque cauſas.*

3 *Oblationes factæ in aliquo altari, cēſentur factæ contēplatione eccleſiæ,ſecus , ſi præſumuntur factæ contemplatione ipſius altaris,& idem in aliis relictis.*

CAP. I.

1 SEd hoc. † Clericus bona
propria dare po
teſt.cui uult:ſed ſi decedat inte
ſtatus,& non habet conſangui
neos , ſuccedit eccleſia.h.d. iuncta gl.Se-
cunda pars,ibi.*ſi autem* . Caſus literalis .
Dubitatur de bonis clericorū ſine teſta-
mento decedentium,quib.eſſent danda .
Ad quod ex cōcilio Alteñ.reſpōſum fuit
ꝙ oēs clerici generaliter de his,q̄ hēnt ꝑ
hæreditatem,uel alio mō intuitu ꝑſonæ
acquiſiuerint,dum uiuunt, poſſunt facere
quicquid eis placet,ſi aūt ante moriātur
quam de his diſpoſuerint,ſi cōſanguine-
os nō hēnt,in ius eccleſię ſuę dēnt tradi.
Ber.No.1.bonum argumentum ex textu, a
ꝙ quicquid acquirit Eps intuitu ꝑſonę ,
b ſibi acquirit,& nō eccleſiæ,[b] uñ de his pt
diſponere ad libitū,facit ad èa, q̄ dixi in
c.1.ſ.ti.proxi. uñ hæc litera uī parificare
Epm & clericos inferiores.No.2.ar.opti
mum ex tex.ꝙ qualiſcunq; ſit clericus, & b
qualecunq; hēat bñficium,nō diſpōit ad
libitū de reditib.beneficii. Nā, ut hic pa-
tet , hoc permittiī ei reſpectu bonorum
acquiſitorū intuitu ꝑſonę , ſecus ergo ſi
acquiſiuerit intuitu beneficii . Et ut dixi ,
pōdera, q̱a litera lōq̱ī nō ſolū de Epis,&
pſbyteris,ſed ēt d inferiorib.clericis,q̱a
cōiter habent beneficia ſimplicia,& facit
ad ea q̄ dixi in c.relatū.2.& in ca.req̱ſiſti,
ſ.ti.proxi.No.3.ibi.*quam hoc fecerint*. ꝙ te
ſtamentum nō ualet,niſi ſit ꝑfectū. Vñ ſi
q̱s incœpit facere teſtm̄,& non perfecit ,
non ualet qd incœptū eſt.ita colligit hic
do.Ant.nihil aliud inducens . Sed tu ad-
uerte latius.nā primo iſte tex.parū facit,
q̱a.ſ.loq̱ī de donatione , tñ attingendo
ſubſtātiā ipſius dicti, uī primo,ꝙ de hoc
ſit tex.in l.ſi is,ff.de teſtamentis.ubi patet
ꝙ nihil ualet ſcriptura,niſi ſit perfecta,&
hoc indubitatum in diſpoſitione non fa-
2 uorabili.† Sed dubitaī,quid in fauorabi-
li,puta inter liberos & ad pias cās eſt no
tabilis qō.Nam ſæpe cōtingit, ꝙ teſtator
incipit facere teſtm̄,& ante perfectionem
ſuperuenit furor, uel mors , nunquid ua-
leat,qd incœptum eſt,puta, quia iā lega-
uerat aliqua eccleſiis, uel aliter diſpoſue
rat inter liberos,Bar.in d.l.ſi is, nō attin
gēdo ſpecialiter diſpoſitionē pię cauſæ ,
dixit nō ualere,ſed in l.fideicommiſſa.§.
quoties,ff.de leg.3.uī uelle, ꝙ ualeat in-
ter liberos,uidetur tamen dubitare , ſed
in l.fi.C.fami.erciſ.& in l. hac conſultiſ-
ſima.§.ex imperfecto,C.de teſtamentis ,
aperte tenuit contrariū dicēs,ꝙ licet ua-
leat teſtm̄ imperfectum ratione ſolenni-

a Inteſtat⁹. add gl.
inſti.de hære.q̄ ab
inte. deferunt. in
prin. & ibi Ange.
de Are.& d.Chrō
phor. por.
SEB. SAP.
b Nō eccleſię.Nun-
q̱d aūt legatū fa-
ctū Epo ſimplici-
ter , cēſetur factū
intuitu eccleſię, ā
Epi,uide Fel.in c.
dilectus , colū. 2.
uer.ex his inferī,
ſ.de off. ordi.

a SEB. SAP. Ratione ſolēnitatis. Vide Ale.in conſi.74.colū.1.in 1.uolu.& in conſi.77.col.1.eo.uolu.& conſi.90.colum.2.in eo.uol. Ioan.de Ana.in conſi.28.ubi Ludo.Bologni.in additio.& do. Ant. de Butri.in conſi.11.

b In l.1.in pe.col.in prin. Et ita ad hoc pōderat Bar.& Ale.Imo.in l. pactū qđ dotali, in 4. colum. C. de pac.& ī cōſi. 208. inci.uiſo teſtamēto, in 3. colum.ad fi. Et ſi tu diceres contra nonne habemus authoritatem Auguſtini canonizatam in c.fi. 17.q.4. ꝙ quicunque eccleſiam uult inſtituere, & filiū exhæredare, alium quærat pro conſilio, quam Aug. & ſic uidet̄, ꝙ magis fꝛueatur filio, quā eccleſiæ, ſeu piæ cauſæ. Rñdeo, ꝙ illa authoritas procedit quātū ad legitimā filii, quia ſi quis uellet priuare filios legitima eos exhęredando, & inſtituendo piā cauſam, male faceret. in hoc eſt bene uerum, ꝙ magis fauet̄ filiis, ſed quo ad alia magis fauetur teſtamēto condito ad pias cauſas, quam condito inter liberos no. igitur multū illa uerba Bart. in d.l.1.ſic declarata & facias ibi lōgā manum.

c SEB. SAPI. Ipſe diſponet. uide domi. Abbas in c.2.ĵ.de pœnis, ubi declarat, qūo ꝓ cedat.

d In c.in pñtia. Et ita no.etiam dicit in Abba. ibi in recollectis, in uerſi. no.ſingul.de proba. qui dicit ſe ui diſſe in facto.& idē dicit do.Abba. in c.quia diuerſita tem, in fi.de cōceſ. ꝑbend. & in c. excōicamus.ĵ. de hæretic. ſed ſi haberet eccleſiam propriam, illa ei ſuccedit, niſi extent cōſanguinei, ut in c. quicunq;.12. q. 5. quod limita, niſi eccleſia collegialiter committeret, ingratitudinē cōtra prælatum, quia tunc ſuccedit prælato ab inteſtato, etiā ſi non extent

a tatis^a īter liberos, ut ī d.§.ex īpfecto, & ī d.l.fi.ñ tñ ualet, ſi ē ī pfectā rōne uolūtatis. Nā ex quo uolūtas ñ fuit cōpleta, eſt īpfecta, ſed ī l.in teſtō, ff.de fidei.libe. tenet apte, ꝙ ad pias cās ualet hęc uoluntas, licet ñ ꝑfecta, ꝙ ſic dicit ſe dixiſſe in quadā q̄ōne facti. Audiui quēdā doctorē ſatis egregiū tenere ɔ̃riū, ñ tñ allegabat hæc d.Bar. ſed mouebat̄ ex eo, ꝙ diſpō īter liberos dēt eſſe magis fauorabilis, q̄ ad piā cām, ſed īter liberos nō ualet, ut in d.l.ergo nec ad piā cām, hoc dictū nō hēt bo.fundamētū. Prīò, qa nō ē illud abſolutū, ꝙ īter liberos ñ ualeat, imò Bar. ſentit oppoſitū ī d.l.fideicōmiſſa, nec d. l.fi.hoc ꝓbat, ſed eſt dictū doct. ſed text. ibi potiꝰ facit ī oppoſitū, dū dicit, ꝙ quibuſcūq; uerbis appeat de uolūtate pr̄is īter liberos, illa ē ſuāda. Itē ñ ē uerū ſimplr̄, ꝙ diſpō īter liberos ſit magis fauorabilis, q̄ ad pias cās, imò Bar. aperte tenet ɔ̃riū ī l.1.^b C.de ſacroſ.ecc. qđ no. mihi ſatis placet, ut ualeat ad pias cās, ex quo legatū, uel diſpō erat ꝑfecta, ut puta, qa trāſiuit ad alia legata. nā ñ pt negari qa hic fuit cōſenſus nālis, & ꝓſumēdū ē fauore aīę, ꝙ alr̄ nō diſpoſuiſſet. Facit qđ dixi ī c.relatū, el.1.ſ.ti.ꝓxi. forte idē pt dici īter liberos, ut ī d l.fi. & hęc no. qa quotidiana. In gl.in uer. *ſanctificētur*, ibi: *tāquā ſancta deputentur*. hoc ñ ē exponere, qa cū iſta eſſēt bona tꝑalia, ñ poterāt tāq̄ ſancta deputari. d.Ant.ī quodā notabili ſentit, ꝙ bona eccleſiæ largo mō dñr ſancta, ſed credo, ꝙ lr̄a dēt exponi. ſanctificēt̄.i.ad uſum ſanctorū, uel ſacrorū deputēt̄. ſic ī ſil̄i exponit gl.in c. 3 nulli.12 q.2.& hęc expoſitio ē ꝓpria, & clara.† In gl.fi.ī fi.tene gl. & ſm eā ſummaui tex.& intellige ī eccl̄ia, cui ſuit clericꝰ tꝑe mortis, & ita apte uult iſta lr̄a, ibi; *cui ſeruit*. Ex quo īfert̄, ꝙ ſi clericꝰ habuit priꝰ aliud bñficiū, bona ſua nō diuidūt̄, ſed oīa cedūt bñficio, cui ad pñs clericꝰ eſt adſtrictꝰ. Ex his īfert̄, ꝙ uerbū, altare poſitū ī lr̄a exponit̄ ꝓ eccl̄ia, ad hoc 1.q.3. altare pt ēt ītelligi ſm doc. de altari ꝓprie. nā ī q̄buſdā locis ſt̄ multi clerici nō hñtes, niſi hmōi altaria in bñficiū. uñ tales decedētes ſine cōſanguineis trāſferūt ſua bona ab īteſtato ī hæc altaria, qđ bñ no. Ex hoc ēt hēs, ꝙ id, qđ accedit altari poſito ī aliqua eccl̄ia, ñ accedit ipſi eccl̄ię, ſđ ipſi altari, ex quo altar̄ hēt bona diſtincta ab eccl. Qđ ītelligo, qñ ꝓprie obuenit ɔtēplatiōe altaris, ſecꝰ ſi ɔtēplatiōe eccl̄ię; puta, ſi fiūt oblōnes in illo altari. Nā ſunt oblatiōes de iure parochiali, iō nō cedūt altari, ſed eccleſiæ, ad hoc bo.tex.in c.ad audiētiā, de eccle.edi. inducēdo ꝑ locū a ſpāli, & uide qđ dixi ī c.paſtoralis, de his, q̄ fiūt a pl.

Et ex his hēs intellm̄ iuriū, q̄ ſīplr̄ dn̄t bona clerici īteſtatꝰ dr̄e cedere eccl̄ię, ſi nō hēt cōſanguineos. Dēt.n.ītelligi đ eccl̄ia.late ſumpta, ut cōphēdat oē bñficiū ēt ſine cura, & fa- 4 cit.c.relatū, el.2.ſ.ti.ꝓxi.† Quid aūt, ſi clericus nō hēt eccleſiā, & decedit ab inteſtato? Credo, ꝙ bona dēnt uenire c ad eп̄m, & ipſe diſponit ^c ſm Deum, pro hoc qđ no. Inn.in d c.inſinuante, qui cler.uel uouē.& aliquid dico in c.pñtia ^d de proba. facit qđ no. Fede.conſi 35.& hæc notabis.

SVMMARIVM.

1 *Clericus ſi inſtituit aliquē hæredē, a quo bona tanquam ab indigno auferuntur, illa applicantur fiſco eccleſiæ reſpectu relinquentis, qui fuit clericus.*

2 *Fiſcus clericorum eſt penes Epiſcopum, & non penes Papam.*

CAP. II.

SAncto. Si ꝑsbyter inteſtatus decedat, đ patrimonio ſuo fiūt quatuor portiones ꝓut hic hr̄, & nō tenet hoc hodiè ſm gloſſ.& ſic uult, ꝙ hodie iſtud.c. ſit correctū. Sed huic lec. ob. qđ hr̄.ſ.in proœ. reſecatis ſupfluis, &c. Iō ſm aliū intellectū ſingularē ſummat̄ alr̄ & ſic: Si olim ſuus ꝑsbyter factꝰ inteſtatꝰ decedat, eius bona diuidūt̄ ſm formā hic cōtēta. Et prīo ponit̄ exceſſus relatio. Scđo eius ꝓhibitio, ibi. *interdicimus*. Tertio peculii diuiſio, ibi; *peculium*. Quartò pœnæ inflictio, ibi: *& ſi quis*. Caſus lit. Laici qdā habebāt ſeruos quos manumiſerūt, & illi poſtmodū ordinati ſunt in ꝑsbyteros, qñ ꝑsbyteri iſti moriebāt̄, totā ſubſtantiā illorū laici illi ſibi uēdicabāt tāq̄ de ꝓpriis ſuis. Iſta relata ſunt in cōcilio, uñ ſtatuit cōciliū, ut iſta de cæterò nō fiāt, ſed ſicut liberi facti ſunt ad ſuſcipiēdū gradū, & diuinū offm̄, ita nihil ab eis exigat̄ ꝑter diuinū offm̄, ſed peculiū illorū diuidat̄ in quatuor ꝑtes ꝓut in lr̄a.B. No.ibi. *partem ſibi uendicent, &c.* ꝙ dñs uēdicat ſibi partē de ſubſtātia ſui ſui, ſed ɔ̃ hoc facit inſti.ꝑ quas ꝑſo.nobis acq̄rit̄, in §.itē nobis. ubi dr̄, ꝙ q̄cq̄d acq̄rit ſeruus, acq̄rit dño, ergo nō ꝑtē, ſed totū uēdicat ſibi dñs. Sol. intellige tex. ſm Hoſt. in ſeruis manumiſſis, & ſic in libertis, de quorū ſubſtātia patronus uēdicat ſibi partē, & nō totū, ut inſti.de ſucceſ.li.§.ſed nr̄a. Et ex hoc infert̄ ad intellm̄ hꝰ.c. ut intelligat̄ de ꝑsby. q priꝰ fuerūt ſerui ad quorū ſubſtātiā patroni uolebāt uenire, ſicut ad ſubſtātiā aliorū libertorū, qđ hic interdr̄, & de hoc.ĵ.cū gl. No.2.ꝙ factꝰ liber reſpectu diuinorū eſt liber cēſendꝰ quo ad oīa tꝑalia, & ur̄ notabiliter ꝓbare iſte tex. ꝙ dñs, q conſenſit, ut ſeruus ꝓmoueat̄ ad ſacros ordines, nullū ius retinet in ſeruo. Vñ ꝑdit ius ſuccedēdi ſibi delatū a iure ciuili, & uide qđ no.ī c. nullus, & in c.de famulis, de ſeru.nō ord. No.3.ibi. *preter diuinum officium*. ꝙ ſuus ꝓmotus de cōſenſu dñi tenet̄ impendere dño diuinū offm̄, qđ ur̄ ꝓcedere, ſi dñs retinuit apud ſe has opas ſpūales, de quo dicēdū, ut plenè no.in d.c.nullus.† No.ulti.ex fine literæ unū mirabile dictū qđ ur̄ ꝓbare iſte tex. uidelicet ꝙ ſi uni ex hęredib. aufert̄ ſua portio tā 1 q̄ ab indigno, nō aplicat̄ fiſco ſeculari, licet hęres ſit ſecularis, ſed potiꝰ fiſco eccleſiæ, habito reſpectu ad qualitatē relinquētis, qa fuit clericus, & hoc facit ad multa, niſi dicamꝰ hūc tex. ponere ſpālē ꝓuiſionē. Itē ex hoc, & ex tex. collige aliud no.dictū, ꝙ id qđ uenit applicādū fiſco de bonis clericorū, nō uenit applicādū fiſco Papæ, ſed potius Epō loci, ut diſpēſet diligēter ad uſum eccleſiæ, & ſic facit ēt tex. pro his, q̄ dixi in c.ꝑcedēti, ꝙ ſi clericꝰ decedat ſine conſanguineis, & ſine beneficio inteſtatus, bona dēnt deuenire ad manus Epi; ut in uſum eccleſiæ. 1. uniuerſalis diligēter diſtribuat, nō ut ſibi appropriet. In gl.ibi. *ſemper eſt pro eccleſia præſumendum*. no.gl. ſed de hac mā uide, qđ latius dixi in c.inq̄rēdū, de pecu.cle.& ꝑ Inn.& ꝑ Io.An. in c. cum in officiis, ſ.ti.ꝓxi. In ea.glo.ibi. *non credo hoc hodie habere locum, &c.* uult ergo gl. ꝙ hoc.c. hodie non procedat: quæ lec. non eſt tuta, nec bona per ea quæ.ſ.dixi. unde tene lect. ꝑcedētem, quę fuit Lau. quā communiter ſequuntur doc. ut intelligatur iſte

tur iſte text. in presbyteris, qui ex ſeruitute pro moti ſunt ad ſacerdotium dominis conſentientibus. Et pro hac lectu. facit tex. ibi; *presbyteros ſuos*, & ibi; *ſicut de proprÿs ſeruis*. & melius, ibi: *ſicuti liberi facti ſunt, &c.* Et in iſtis procedit diſpoſitio huius.cap. & merito aliud ſtatuitur in ſubſtantia iſtorum, quàm aliorum clericorum. nam ex quo intuitu diuinorum conſecuti ſunt libertatem, facilius debet eorum ſubſtantia in opera pia diſtribui. Et intelligo, cum iſti decedant ab inteſtato, ut conueniat rubro. nec ꝑ alia iura generaliter loquentia de bonis clericorum hoc.capit. debet corrigi, ſed potius illa per iſtud limitari, quia generi derogatur per ſpeciem, ut in regula, generi, de re. iur. lib.6. Item quia correctio iurium eſt euitanda, ut in capit. cum expediat, de electio. lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum factum ad pias cauſas ualet, factum etiam per uerba enuntiatiua, & propter aliud prolata.7.*

2 *Donatio omniū bonorū facta eccleſiæ, pōt continere etiam bona futura.*

Dedicare poteſt quis ſe, & ſua alicui monaſterio abſque eo, quòd efficiatur monachus.

3 *Abbas poteſt agere nomine monaſterÿ ſui. etiam ſine mandato capituli.*

4 *Contrahere, uel confiteri quis poteſt in teſtamento ſuo.*

Teſtis unus non probat non ſolum in prophanis, ſed etiam in ſpiritualib.

6 *Confeſſio dicitur fieri in præſentia partis, etiam quod pars ibi accidentaliter reperiatur.*

Confeſſio etiam declaratoria actus præteriti, requirit præſentiam partis.

7 *Teſtis unus de ueritate cum confeſſione partis, etiam incidenter facta, plenè probat, & nu.5.*

8 *Teſtari non poſſunt etiam ad pias cauſas illi, qui non habent iudicium intellectus, ut furioſus, & ſimiles.*

9 *Infirmus in extremis conſtitutus præſumitur ſanæ mentis, niſi contrariū probetur, & nu.13.*

10 *Epiſcopus poteſt agere & conueniri reſpectu eccleſiæ inferioris, licet habeat rectorem.*

11 *Sententia poteſt proferri in perſonam domini, uniuerſitatis, eccleſiæ, & ſimilium, ſi procurator, uel ſindicus fuerint in iudicio.*

12 *Confeſſio præiudicat confitenti, inquantum facit contra ſe.*

Sufficienter probatum, uel factum dicitur, quando nil aliud requiritur ad eius ualiditatem.

14 *Verba enunciatiua propter aliud prolata non inducunt diſpoſitionem, niſi ad pias cauſas, & in teſtamento militis.*

15 *Confeſſio facta parte abſente inducit ſemiplenam probationem.*

17 *Confeſſio incidenter facta ad interrogationem alterius, non præiudicat confitēti, tamen inducit aliquam præſumptionem.*

Probationes ſemiplenæ tendentes ad eundem effectum, iunguntur, & faciunt plenam fidem.

Confeſſio facta propter aliud, etiam in præſentia partis, non plenè probat.

18 *Verbum unum aliquando ſumitur diuerſimodè ad euitandas abſurditates.*

19 *Confeſſio facta in teſtamento, puta de malè ablatis, ob quæ in dicto teſtamento fuerunt relicta aliqua in recompenſationem, an præiudicet teſtatori conualeſcenti, ſcilicet, ut uigore prædictæ confeſſionis poſſit cogi ad reſtituendum?*

Confeſſio patris dicentis in teſtamento ſe eſſe debitorem plurium non præiudicat, quominus filio non debeatur legitima.

Verba enuntiatiua emanata in ultima uoluntate, quando inducant diſpoſitionem.

Confeſſio facta in ultima uoluntate præiudicat, ſi eſt iurata, uel a parte, uel a notario acceptata.

20 *Furioſus ſemel, ſemper præſumitur furioſus, niſi probetur contrarium.*

Furor quomodo probetur.

Si multi probant furorem, & multi ſanam mentem, quæ iſtarum probationum præualeat.

21 *Iuramentum nō datur in defectum probationis in cauſis magnis, etiam ſi ille, qui uellet iurare, eſſet aliquis prælatus, & ſic egregia perſona.*

Clericus non tenetur de bonis proprÿs aliquid relinquere eccleſiæ, cui ſeruit, licet habeatur loco matris.

CAP. III.

CVm dilectus. Rector eccleſiæ dicit̄ īteſtatus, ſi nullū fecit teſtamētū uel fecit, ſed furioſus, & tali ſuccedit eccleſia, ſi non habet conſanguineos, ſecus autem ſi apparet illum fuiſſe monachū, uel ſana mente teſtatū. Sic ſūmat a Io.An.& cōiter doct.ſeq. ſed hęc ſummatio de nihil prouidet, nec cōtinet in ſe aliquā difficultatē. iō attingēdo duos notabiles, & ſingulares intellectus hꝰ.c. ſummo ſm quēlibet intellm̄. Et primo ſic. † 1 Valet teſtm̄ ad pias cās conditum ꝑ uerba enūtiatiua, ēt ꝑꝑ aliud ꝓlata, q̄q̄ ſucceſſio, ſeu teſtatio ueniat ad excluſionē alterius eccleſię. Vel alr̄ ſm alium intellectū. Per unū teſtē de ueritate, & ꝑ confeſſionē, ēt incidēter factā, ꝓbat̄ oblatio ēt quo ad effectū cōſequēdi bona oblata. Diuidit̄ hoc.c. in quatuor ꝑtes. In prima ꝑte ponit̄ factū deciſum. In ſcđa motiuū Papę ad ſnīam. In tertia allegatio epī diffiniētis. In quarta diffinitiuę cōmiſſio. ſecūda, ibi: *ſufficienter*. Tertia, ibi. *quia uero*. Quarta, ibi: *nos*. Caſus literal. Archipreſbyter de Alerio ſe, & ſua obtulit monaſterio de Bruſia tādē dū ageret in extremis, uolūtatē ultimā exprimēdo aſſeruit ſe, & ſua monaſterio cōtuliſſe, & ſic deceſſit. Ep̄s Heduen. diœce. eius occupauit q̄dā bona ipſius archiꝑsbyteri, & ēt q̄dam bona monaſterii, uñ ſuꝑ bonis iſtis cā cōmiſſa fuit iudicib. corā q̄b. petebat Abbas đ Bruſia monaſterio ſuo r̄ſtitui q̄cq̄d ep̄s a de bonis archipresbyteri, aut ēt monaſterii occupauerat, & e cōuerſo petebat ep̄s ſibi reſtitui noīe parochialis eccleſiæ (cuius ille fuerat Archiꝑsbyter) q̄cq̄d de bonis dicti Archiꝑsbyteri monaſteriū detinebat. Ad ꝓbādā intētionem ſuā Abbas teſtes induxit. tādē cā delata eſt ad Papā. ipſe uerò examinato negotio diligēter, ītellexit eē ꝓbatū, ꝙ Archiꝑsbyter, dum ageret ī extremis, uolūtatē ultimā exprimēdo aſſeruit ſe, & ſua monaſt. cōtuliſſe, & cū req̄ſitꝰ fuiſſet, ut ɔderet teſtm̄, rñdit ſe ñ poſſe teſtari, qa ſe & ſua dederat monaſte. & unꝰ de teſtib. dixit ſe uidiſſe, qñ ſe, & ſua obtulit monaſt. & alii teſtes dicebāt audiuiſſe ip̄m Archiꝑsbyterū ī pñtia abbatis cōfitētē, qđ ꝑdictū eſt, adiuuātes plurimū aſſertionē Abbatis, ñ tāq̄ ꝓbarēt ſufficiēter, ſed tāq̄ uehemēs adminiculū ꝑſtabāt. ſed qa ex aduerſo ꝑs Epī aſſerebat, ꝙ dictꝰ Archiꝑsbyter ī extremis agēs, alienatꝰ erat a mēte, uñ ñ ualuit, qđ dicebat, ꝑꝑ cām ipſam ɔmiſit ſub hac forma, ꝙ niſi ep̄s ꝓbauerit Archiꝑsbyterū ñ fuiſſe ſanę mētis, cū ulti. uolūtatē expſſit, īponat̄ ei ſilētiū ſuꝑ īpeditiōe monaſterii, & cōpellat̄ reſtituere monaſte. q̄cq̄d occupauit de bonis illiꝰ Archiꝑsbyteri, aut ēt monaſterii. Si uerò ꝓbauerit illū alienata mēte dixiſſe ꝑdicta, cōdēnet̄ monaſteriū ad faciēdū Epō reſtōnē nomine parochialis eccl̄ię oīum bonorū, quæ fuerūt ipſiꝰ Archiꝑsbiteri, cū ipſe Archiꝑsbiter ab īteſtato deceſſerit, nec habuit cōſanguineos, & ipſi monaſ. ſilētiū īponat̄. 2 B.† No.1.iūcta gl.1.ꝙ q̄s pt ſe & ſua đdicare monaſt. abſq; eo, ꝙ efficiat̄ monachꝰ & talis poteſt dici oblatus & eſt quaſi ſeruus monaſterii. Vide ad hoc quod not.in capit.ut lex.27.quæſt.1. facit clemen.1.de deci.in fi. Nunquid autem ^a in

b conſanguinei. Ad hoc all.glo. ualde bonā, q̄ ſeq̄t̄ ibi d. Ant.ī ca.fi.in gl.fi. ad finē, de poſtu.in uer.no.ꝙ illud &c. uide Pet.de Anch. in repe. regu. ea, q̄ li.6. in 3.q. ad idē uide Bal.in l. ſi q̄s ꝑsbyter, in uer.inducere, de epiſc. & cleri. ubi ēt ponit quid e contra.

a SEB. SAPIA. Nunq̄d autē. Vide latè ꝑ d.Maria.Sozi.in tracta.oblationum in 6. libello.

hac dedicatiõe ueniãt bona futura, p̃di-
ctã gl.ſentit,q ſic,& ibi uide p Arch.ſe-
cus dic,ſi talis dedicatio fieret ecclię ſe-
culari.Nã obtinet uires ſm qualitatem
ecclię,cui fit,& hęc faciũt p dicto Bar-
toli in l.fi.C.de pactis.ubi uoluit ſingu-
la.q abſq; eo,q qs dediſſet ſe,p̃t oĩa ſua
pñtia & futura dare eccleſiæ. Nã ſi põt
dare ſe & ſua,ut hic,forti9 oĩa bona ſine
ſe,& facit qd' ipſe no.in auth. ingreſſi,
3 C.de ſacroſan.eccl.& hoc not.† Secun-
dò no. q Abbas põt agere nomine mo-
naſterii ſui abſq; mandato capituli, de
4 quo in cap.edoceri,s̃.de reſcriptis.Not.
a tertiò,ibi.*in extremis* [a] *agens.* q actus de-
pẽdens a mera uoluntate,põt exerceri a
laborãte in extremis.Satis enim eſt, q
ſit ſanus mẽte, a qua depẽdet ualiditas
actus.Et ex hoc & ex textu no.q tam ɔ̃-
ctus, q̃ confeſſio pñt fieri in extremis,
et in ultima uolũtate,ad hoc cap.quãq̃,
de uſuris,lib.6.& in l.hæredes palã,in fi.
ff.de teſtamen.Itẽ no.q unus teſtis non
probat oblationem, ſeu profeſſionẽ ali
cuius.uñ ſicut in pphanis, ita in ſpũali-
bus unus teſtis nõ ſufficit ad pbationẽ,
5 ad hoc c.licet uniuerſis,de teſtib.† Not.
ibi:*in præſentia Abbatis.*q confeſſio dicĩ
b fieri in pñtia partis,[b] etiã ſi pars accidẽ
taliter eſt ibi reperta,quãquã exp̃ſsè ip-
ſe nõ acceptauerit cõfeſſionem pro ſe,
& in hoc tene menti iſtum textũ. Itẽ fa-
cit iſte textus optime in argu. q confeſ-
ſio,ẽt declaratoria actus p̃teriti, reqrit
c pñtiam [c] partis ad ſui ualiditatem, licet
fiat extra iudiciũ,facit ad ea,q̃ no.in ca.
fi.de cõfeſſi.& in l.certum. §. ſi quis ab-
ſente,ff.eo.& in l.generaliter, C. de nõ
nume.pecunia.† Not.ibi: *uehementer ad-*
6 *miniculantes*,tex. optimum ſm unum in-
tellectum,q unus teſtis de ueritate ple-
nè pbat cũ cõfeſione ex̃ iudicium facta
ſup exiſtentia actus,licet cõfeſſio ſit in-
cidẽter facta.Et p hoc dicendũ, q ſi per
unũ teſtẽ probo,q tibi mutuaui decẽ, p
alios probo,q fuiſti ɔfeſſus mutuũ,licet
incidẽter,iſtę duæ ſemiplenæ probõnes
d debent cõiungi,& plenè [d] probant mu-
tuum,quamquam actor fundauerit ſe ſu-
7 p mutuo,& nõ ſup confeſſione † Nota
q uerba enuntiatiua prolata pp aliud
inducũt diſpõnem in ultima uoluntate,
ex quo ĩdirecte ex verbis p̃t elici mẽs te-
ſtari uolẽtis,& hoc colligĩ ſm alium in-
8 tellectũ,hoc tñ declara, ut ĩ. dicã. † Itẽ
e no.q furioſus, [e] ſeu mẽte alienatus,non
põt teſtari etiã ad pias cãs,& hoc; quia
nõ hẽt iudicium intellectus, a quo depẽ-
9 det ualiditas teſtamẽti.† Itẽ nota, q ẽt
in extremis p̃ſumiĩ quis ſanæ mẽtis, uñ
aſſerenti contrarium incumbit onus p-
bãdi.Nã,ut hic uides, Ep̃s hẽt probare,
q archipreſbyter nõ erat mẽtis cõpos,
qñ illa uerba ptulit in extremis, facit
c.Raynutius,s̃.ti.proxi.ubi teſtator erat
in extremis cõſtitutus.Itẽ no.q in cau-
ſa cõuẽtiõis, & recõuẽtiõis pñt produ-
ci duo libelli ɔ̃rii,de quo per Inn.in c.cũ
cõtingat,de off.deleg.& facit.c. licet, de
10 pb.† No.ibi : *nomine parochialis eccleſiæ*,
q Ep̃s põt in iudicio contendere tã pe-
tendo,quã defendẽdo noĩe ecclię infe-
rioris ſibi ſubiectę, & ad hoc quotidie
allegaĩ iſte tex.& clarius tenet hoc Inn.
dicẽs q nõ ſolũ p̃t ep̃s,uacãte eccleſia in-
feriori,ut hic uacabat, ſed etiã ſi ecclia
hẽret ſuũ rectorẽ.Nã Ep̃s eſt p̃latus om-
niũ eccleſiarũ diœceſis & p̃ordinator in
cũctis.x.q.1.in c.regẽda.& in c.nouerint
16.q.7.c.oẽs baſilicæ.Nec mirũ. nã & p̃-
lati inferiores agũt p eccleſiis ſibi ſubie-
ctis,ut in c.1.de reſcri.in cle.1.& in c.ex
trãſmiſſa,de p̃ſcri. Quis aũt ſit p̃ferẽdus
ſi cõcurrat p̃latus ſupior,& immediat9
11 plene tetigi poſt doct.in c. cũ deputati,
de iudi.† Vlti.no.ibi:*monaſterium condem-
netur,&c.* q licet prælatus ſit in iudicio
noĩe eccleſiæ ſuæ,tñ uerba ſnię diſpoſi-
tiua pñt cõferri in eccleſiã. Ex quo infer-
ri põt,q licet ſyndicus fuerit in iudicio
põt tñ cõdẽnari uniuerſitas, ſeu eccle-
ſia.& nõ ſyndicus,ad hoc ca.licet,de p-
bat. quod pcedit ẽt de iure ciuili iuxta
no.p Bar.ĩ l.ſtipulatio.§.ſi ſtipulator,d
12 uer.obl.† Opp.ɔ̃ tex. uideĩ enim cõtra-
rietatẽ & abſurditatẽ in multis cõtine-
re.Primo,qa, ex quo iſte Archipreſby-
ter dilucida uoce fuerit cõfeſſus ĩ pñtia

a In extremis.Adde cõcor.tex.in l.quoniã indignũ,C.de teſta. ubi eſt tex.ualde ſolẽnis,q q laborat in extremis,dato q ſibi lingua ĩgroſſet,dato q incipiat balbutire.tñ p̃t facere teſtm̃,& notarius p̃t licitẽ illud ſcribere.Ad idẽ facit tex.in l.Pãphilo.§.ppoſitũ,in uer.diſcrimine uitæ,&c.ff.de leg.3.& tex.in l.ſi pater.§.fi.in uerſi.extrema ualitudine,ff.de fidei com.libe.& tex.in c.Raynu.in uer.in extremis poſito,& in c. nos quidẽ, in uer.de hac luce migrãte,s̃.de teſt.Intellige tñ ſane ſecundũ tex.in l.iubemus,in uerſi. nã qui articulatẽ loqui non põt,mortuo ſimilis eſt . C. de teſta. ubi Bart. & alii no. & dicit Bar. q uidit de facto. Ang. & Imo. in l.in aduerſa, ff. de teſta.Ang. in l. in fraudẽ . §. ſicut ff.de teſta. mili. & Lud.Roma. conſi. 206. inci. propoſita ɔſultatio hoc ſolũ quærit,& no. do.Alex.Imo. conſil.318.incip.ponderatis uerbis ultimi teſtamenti in 3.col.& Angel. de Aret.inſtit.de teſt. in princ.Alibi dicit gloſ.in ca.1.in uerſi.mutus, in ti. Epiſcopũ,uel Abba.in feu. q quilibet in articu. mortis efficitur mut9. Vnum etiã adde, q quãuis laborãs in extremis poſſit exercere actus dependentes a mera uoluntate, tamen ſi pater eſſet cõſtitutus in extremo uitæ, & filius tunc acquireret, qui cẽſetur eadem perſona. §. ei qui inſti.de inuti. ſtipu. non acquireret patri,text. eſt de hoc not.in l.fi.ad fi.C. de bon. quæ libe. per quem text. ita dicit Albe.in l. fi. C.de condi.inſtit. & do.Fran. d Are. in conſi.156. inci. in præſenti cõſultatione,uidendum eſt,in 6.col.&c.Quod eſt no.ad limita.l.placet,ff.de acqui.hęre.cũ ſimi. Alibi tamen tenuit Bal. in fi,l.in prin.in ulti.col.C.de bo.quæ libe.q ſi ſit delata aliqua hæreditas,uel ſucceſſio filiofamilias , & talis filiusfamiliàs laboret in extremis uitę,q tamen pater eius nomine poteſt in illo inſtanti adire hæreditatem,& etiam agnoſcere bo.poſ.Sed in hoc ultimo malè dicit, & reprehenditur per Fulg.& Moder.ibi. dic tu melius,ut p Bar. in l.fi.in 2.col.ad fi.& ſeq.ff.de condi.inſti.

ANT. FRAN. An cõſtitutus ĩ extremis poſſit teſtari,dicas, q ſi ẽ ſanæ mẽtis,q̃uis ſit balbutiẽtis lingue,neq; ſit alias ĩpedit9,põt facere teſtm̃,uide tex.in l.hac cõſultiſſima. §. at cũ humana fragilitas, C.q teſta.face.poſ.Nõ.n.attẽdiĩ in teſtamẽtis cõficiẽdis,niſi ſanitas mẽtis,ut in l.ſeniũ,C.q teſta.face.poſſ. Et ad hoc multũ dẽt aduertere notarius , qui adhibetur ad cõfetionẽ teſtamẽti, pp qd' teſtes adhibiti,non ſolum debent rogari ab ipſo notario.ſed ẽt ore proprio teſtantis ad finem & effectum,ut uideãt teſtes, an articulatè loquatur,nec ne,& an ſit boni ſenſus,uel nõ,ut in l. hac cõſultiſſima. Et utrũ exiſtẽs in extremis poſſit mrimoniũ ɔ̃here,ita, ut ex eo filii legitimentur,plenè traditur p Io.An.do.Car.& ſcribẽtes in c. tãta, & in c.per uenerabilem,qui fi.ſint legi.

b SEB. SAP. In præſentia partis.An requiraĩ,q cõfeſſio facta in p̃ſentia ptis acceptetur, uide relata p d.Iaſ.ĩ l. poſt quã liti,C.de pac.

c Præſentiam.fallit ſi ſit iurata, quia in quibuſdã ad ualiditatẽ confeſſionis requiritur pñtia ptis,ſi ſit iurata, non requiritur præſentia, ut per d.Anto. & Bal. in l.uis eius, alias in l.ſciãt, C. de proba.quod intellige de iure cano. non de iure ciui. Contrariũ eſt uerũ.caſus eſt ſingul. in l. certũ.§.ſi quis abſente,uerſicu. quia nec q iurat, ff. de cõfeſ. Sed tu uide quod latè ſcribit Imo. in repetitio. c. cum contingat, in 32.char.i 2. co. de iureiur.

d Et plenè Bal.uerò p iſtum tex. dixit no. in auth.rogati C. de teſtib. q ad probationẽ debiti in ſcriptis contracti,ad quã requirãtur quinque teſtes ut in l.teſtium, C. eo.pduco duos teſtes deponẽtes ſuper ſolutione debiti, & tres deponẽtes ſup cõfeſſione ſolutiõis,q iſti teſtes, non plene probant, ſed uehementer adminiculantur p iſtũ tex. & ſic uult Bald.q duę probationes diuerſi generis cõiũguĩ, nõ ut plene pbent, ſed ut uehemẽtẽ p̃ſũptionem,faciãt,d quo uide hic p d. Ant.

ANT. FRAN. Ad iſta, q̃ hic de cõfeſſione iurata dñr, dicas q ɔfeſſio ẽt iurata,q̃ p̃t referri ad bonũ,& ad malũ, eſt retorq̃nda ad malũ ɔ̃ cõfeſſũ,tex.eſt ſin.ſm d.Abb.in c.cũ dilecti,de cau.poſ.& ppri. Et adde,q cõfeſſio ẽt iurata in fauorẽ incapacis facta.nõ ualet.l.cũ qs,§.Titia,& ibi p Bar.ff.de leg.3.& p Bal.in l.gñaliter,C.de ñ nu. pecu. & uide Bar.& gl.in l.q teſtm̃,ff.de prob.& uide Lãfrã.de Ori. in c.qm̃ ɔ̃,in uer.cõfeſſiões,de prob.Et adde , q cõfeſſio iurata per metũ facta,nõ ualet,l.nec ſi uolens,C.de lib.cau.& hr p Bal.in l. 2. in ulti.col.in uer.q̃ro,qd ſi p metũ iuraui,C.qd' me.cã.& uide Bar. in l.fi.in 2.col.uer.itẽ no.C.de fideic . Et an põt cõfeſſio iurata reuocari,uide ẽt Bal.in l.1.in 6.col.C.de inof.dona.& Bar.in l.cũ qs Titio,ff.de leg.3.ubi dñt,q nõ p̃t reuocari,tñ Io.And.in addi.Spec. in rub.de do.inter ui.& uxo.dicit illã poſſe reuocari tanquã falſam etiã ſi ſit iurata.De quo ſatis dubitandum eſt pp uinculum iuramenti,per ea,quę habentur in c.cum contingat,& in c.debitores,de iureiu.& in auth.ſacramenta puberum,C.ſi aduer.uen.

e SEB. SAP. Furioſus.idẽ cõcludit.d.Iaſ.ĩ l.furioſũ,C.q teſ. fa.poſ.

Abbatis,

Abbati,q ſe & ſua obtulerat monaſterio, hæc ſola cõfeſſio
actus p̃teriti declaratoria debuit ſufficere ad pbãdũ eũ eſſe
oblatũ,cũ ſtãdũ ſit cõfeſſiõi alicuius ɔ̃ ſe.14.q.2.in prin. &
in c.p tuas,de pba.& de cõfeſ.p totũ. Ergo malè dicit lra,
q iſti teſtes ſufficiẽter ñ pbãt intẽtionẽ Abbatis. Item ur
tex.ɔ̃rius in uer ſufficiẽter.ubi dr,q ſufficiẽter fuit pbatũ.
Nã de ſignificatu h9 uerbi,ſufficiẽter,eſt, ut nihil aliud req
raĩ,ut no.gl.in c.ſtatutũ,de reſcri.li.6.in prin.Itẽ p uerba in-
directa ẽt enuntiatiua actus p̃teriti inducitur teſtm̃,ut in l.
ex hac ſcriptura,ff de dona.ubi dr,q ſi quis dixit; talẽ rem
donaui Sẽpronio;ex hoc probaĩ, q uoluit donare Sempro
nio.uñ capit ille ut legatarius.Cũ ergo Archipreſbyter hic
dicit,q ſe & ſua cõtulerat monaſtetio in pñtia teſtium,hæc
uerba debẽt ſufficere ad eliciẽdã uolũtatẽ ipſius, q indire-
ctè uoluerit monaſteriũ hęredẽ facere. Cuius ɔ̃riũ innuit
iſte tex.cũ dicit,q illi teſtes ſufficienter non pbãt. Sol. pp
hęc & multa alia ɔ̃ria, quæ poſſunt fieri ad iſtã literã gloſſ.
hic multũ inuoluũt intellectũ huius.c. & difficiliores ſunt
gl.& magis ɔ̃riæ,quã tex.Et hęc difficultas oriĩ,qa uarii in-
tellectus pñt ex litera elici,& gl.qñq; fundat ſe ſuper uno,
& qñq; ſup alio:ſed non inſtando ſuper uerbis glo.ut clarè
13 hẽas mãm huius.c.ſcias,q duo ſunt intellectus prin.huius.
c. †Primus,q Abbas fundauit ſe ſup illa cõfeſſione tanquã
ſup ultima uoluntate,quaſi p illa uerba, non poſſe teſtari,
&c.uoluerit indirecte monaſteriũ facere hęredẽ, & ex hoc
capite obtinuit Abbas.Hunc intellectũ apte ſentit gloſ. 3.
& fuit additio tpe Inn.facta.Nam Inno. ſentit primò hanc
lec.& ad tex.dũ dicit, q uehementer teſtes adminiculabanĩ
rñdet,q huic p̃ſumptioni ſtatur,quaſi uelit text.q illa con-
feſſio apte nõ probet uolũtatem ultimã,ſeu teſtamenti fa-
ctionem,ſed uehementer p̃ſũmebatur. Cui p̃ſumptioni tan
quã uiolẽtę ſtatur,niſi probetur ɔ̃rium. & ideò onus pban
di,q mẽte alienata dixit illa uerba,incumbit Ep̃o. Hanc ẽt
14 lect.ſequuntur hic Io.And.& Hoſt.† Sed ɔ̃ hanc lect.forti-
a ter opponam.Verba enuntiatiua [a] plata propter aliud nõ
inducunt diſpõnem,ut eſt tex.in c.ſi Papa,de priui.li. 6. Nã
licet Papa in reſcripto de legatario incidẽter aſſerat aliquẽ
eſſe exemplũ,p hęc uerba enuntiatiua non probatur exem-
ptio.quia illa verba non ſunt prolata principaliter ſu p exẽ-
ptione.Ad idẽ.l.nõ nudis,& l.in epiſtolis,C.de proba. ubi
patet,q verba,quę enuntianĩ ad aliũ finem, dicuntur nuda,
ita,q non probatur enuntiatũ,ſed hic iſta uerba fuerũt pro-
lata propter aliud.qa Archipreſbyter fuit requiſitus, utrũ
uellet teſtari,& ipſe ut ſatisfaceret requiſitioni dixit, q nõ
poterat teſtari,quia donauerat ſe, & ſua monaſterio , & ſic
hęc uerba fuerũt in directe plata, non animo cõdẽdi teſta-
mentũ,ſed animo ſatisfaciendi requiſitioni.Nec obſt.le. ex
hac ſcriptura,qa ibi uerba enuntiatiua fuerũt plata princi-
palr pp ſe,& nõ pp aliud.quia ibi teſtator dixit ſpõte ſciãt
hæredes mei,q ueſtes meas donaui libertis meis,iõ nõ im-
meritò inducũt legatũ,qd' nõ fuit in caſu noſtro.Sed ſaluã-
do p̃miſſum intellectũ p̃t dici,q hęc uerba enuntiatiua etiã
pp aliud prolata inducũt diſpõnẽ in diſpoſitis ad pias cãs,
ſed in aliis relictis hæc uerba nõ ſufficerẽt,ut in ɔ̃riis.s̃.for-
matis.Et ſic reſtringas glo.4.& dictũ Inn. Hanc lec. ad iſtũ
tex.reperio Bar.ſenſiſſe aperte in hac l.1.C.de ſacroſan.ec-
cle.ubi format q̃õnem, nunquid per uerba enuntiatiua inci-
denter prolata inducatur diſpoſitio ad piam cãm?& cõclu-
dit primò q ſic per iſtũ tex.Secũdò,qa in teſtõ militis ſuffi-
ciũt hæ uerba;ergo potius ad piã cauſam ut in l. ex his uer-
bis,C.de teſtamen.mili.Tertiò,qa ex his uerbis ſatis appa-
ret conſenſus de iure gentiũ.alias. n.in milite non induce-
rẽt diſpoſitionẽ,ſed in diſpoſitione ad pias cãs ſufficit ſo-
lennitas iuris gẽtiũ,ut no.in d.l.1.& in in c.relatũ,el.1.s̃.ti
tu.px.& hũc intellectũ puto uerisſimũ in ſe,& eũ notabis,
ſed nõ cõuenit literæ.Primò,qa ut patet in princ.ca.Abbas
fundat ſe ſup oblatiõe,& ſic ſup actu inter uiuos, ergo ñ po-
terat obtinere,ẽt plene pbãdo diſpõnem in ultima uolũta-
te,quia ſñia non conformis petitioni eſt
nulla,ut in l.fi.C.de fideic.lib.& ĩ c. licet
Heli,de ſimo.& in c.qualiter & qñ,el. 2.
de accu.Itẽ in dubio ſña recipit interp̃-
tationẽ,ut cõueniat petitiõi, quia talia
ſunt ſubiecta qualia p̃dicata, ut legit. &
no.in c.inter dilectos,de fid.inſtr. Ergo ĩ-
terpretãdũ eſt,q Abbas hoc obtinuit nõ
uigore ultimæ uolũtatis, q̃ ñ ɔuenit peti-
tiõi,ſed uigore oblatiõis,ſup qua funda-
tur libellus Scd̃ò obſtat huic intellectui
in alio tex.iſte,ĩ eo, qd dicit,q illi teſtes
non ſufficiẽter probãt intentionẽ Abba-
tis,ſed tãq̃ uehementer adminiculantes
aſſertionẽ ipſius plurimũ adiuuabant. q̃
uerba clare innuũt,q abbas ñ obtinuit ex
capite ultimæ uolũtatis.nec erat p̃ſump-
tio uiolẽta,qa illa,q̃ nõ ſufficit ad ſñiam
non dr adminiculari,uel coadiuuare,ſed
potius fundare & probare. Nã de ſignifi-
catu huius uerbi adminiculare, eſt, ut p
ſe plene nõ pbet,ſed adiuuet ad pbatio-
nẽ cõplẽdã.Itẽ aſſertio Abbatis erat ex
oblatiõe,& hic pp dicit, q iſti teſtes adiu-
uabant aſſertionẽ ſuã,& ſic inducũtur ad
15 probãdũ oblationẽ,& non teſtamenti fa-
ctionem.Et ideò tenẽdus eſt ſecũdus in-
tellectus, ut dicamus, q abbas hic obti-
nuit uigore oblatiõis, q̃ probabit p unũ
teſtem de uiſu,& p cõfeſſionẽ ipſi9 obla-
tionis in extremis factã.Nã teſtis un9 de-
ponẽs de ueritate actus, & duo deponen-
tes ſup ipſius actus cõfeſſiõe iũgũt ad fa-
ciẽdũ plenã probationẽ, ut no. in c. cum
cãm,de probationi.no.Bart.in l. admo-
16 nẽdi,de iureiur.† Et ſi diceres,q confeſ-
ſio per ſe ſola debuiſſet ſufficere, ut p to-
tũ tit.de confeſſis, reperio q idem Bart.
ſentit hunc ſecundum intellectum ad iſtũ
tex.in d.l.admonẽdi,in decimaq̃nta col.
dicens per iſtum textum probari, q per
unum teſtem de ueritate,& p confeſſio-
nẽ factã in abſentia partis probatur ueri-
tas actus, & ſic ſentit, q abbas hic obti-
nuit uigore oblatiõis, & nõ uigore ulti-
me uolũtatis.Et quãquã dictũ ſuũ ſit no-
tabile,& menti commendandum,ſ.quòd
cõfeſſio facta in abſentia partis inducat

a Verba enũtiatiua.De iſtis uerbis enũtiatiuis uid oĩno,qd plenè ſcribit Ro.poſt Bar.ĩ l.ex hac ſcriptura,de don. Et an uerba enũtiatiua in inſtrõ appoſita probẽt,uide oĩno p Bar.in l.ſi fortè,ff.de caſtrẽ. pecu.ubi q̃riĩ,qñ dicitur dono p ſuitiis & bñmeritis,an p illa uerba enũtiatiua pbẽtur ſuitia & bñmerita.& adde hic gl. ĩ l. cũ aliqs C.de iu.deli.q idẽ dicit qd gl.in c.cũ oli,de cẽſi. & uide ẽt Bal.in l. cũ aliqs,C.de iu. delib. Et add,q ſi mutuaui cẽtũ Titio,& in inſtrõ dicatur mutuaui Titio centũ, q̃ Sẽpronius penes me depoſuerat, an p iſta uerba enũtiatiua pbetur depoſitũ,dicite, q ſic, ſm Bal.in l.deſideriũ,C. depoſit. qui p hoc dicit eẽ ibi caſum ſing.qui faciliter nõ repitur alibi.Itẽ addẽ, qd ſing.no.d. Anto. & ibi latè p d Bar.de Bel.in c. nonnulli. §.1.in pen. col.de reſcrip.Itẽ de iſtis uerbis enũtiatiuis an inducãt diſpõnẽ,& inquãtũ uide latiſſimè p Bar.in d.l. ex hac ſcriptura. Itẽ adde q̃ not. d.Ant.in c.fraternitatis circa fi. de reſti.ſpol.Itẽ adde q uerba enuntiatiua pbãt, etiã ſi id, pp qd principalr factũ eſt inſtrm̃,nõ põt ſtare,tñ ſtatur ẽnũtiatiõi,caſus eſt ſing.& ibi. d. Aut. & Abb.in c. illud de p̃ſum. ubi circa prin.h.d. in fin. eiuſdẽ.c. Idẽ Abb. ponit aliud dictũ no.in hac materia q oĩno ñ p̃termittas uidere. Itẽ adde oĩno qd notat d.Ant.in c.cũ i iure peritus,in 7.co. de of.deleg. & i c. poſt ceſſionem,de pbat.in 7.col ubi pulcher eſt text.& Bar.diſtinguẽtem, in l. nõ Epiſtolis, C.de prob.& enuntiatiua geminata inducunt diſpõnẽ. Ita dicit gl.& Barto. in l.cum ſcimus,C.de agri.& cenſi.lib.9.& ibi uide domi.Alex. in additio.

Ant.Fran. An & quando uerba enũtiatiua appoſita in inſtrumento, & quib.caſib.probent,ſiue per modum proferantur,ſiue cõditionaliter,ſiue emiſſa propter ſe,ſiue propter aliud,uide quæ habentur in l.ex his uerbis,C.de teſta.mili.& latè per Ioan.Ber.de Fir.in ſuo reper.in litera.V.in uer.uerba enuntiatiua.

ZACHA. Adde Lud.ſing.ſuo.154.inci.quid ſi dixit teſtator.

a SEB. SAP. Verba enuntiatiua.Qñ uerba enuntiatiua probent, tangit latè Feli.in c.cum.in iure,col.pen.uerſi.ſñia enuntians,s̃.de of. ñ.deleg.& de uerbis enuntiatiuis Papæ,qñ probent tradit idem Fel. in c.nonnulli.§.ſunt & alii,uerſi.amplia quartò,de reſcri.ubi dicit q quando plenè probant,agitur de modico præiudicio, ſed latius tãgit Iaſ.in l.ex his uerbis,C.de teſt.mili.ubi ponit reg.cũ 11.limi.

ſemiplenā ꝓbationē; tñ nō ꝓbat̄ ꝑ iſtū tex. uñ nō ur̄ Bar. pōderaſſe iſtā literā, q̄ aptè dicit, ꝙ in pñtia ꝑtis Archipſbyter
17 cōfeſſus fuit ſe fuiſſe oblatum, &c. † Et iō dic, ꝙ iſta cōfeſſio ꝑ ſe nō plene ꝓbat, qa fuit incidēter facta, ſ. ad interrogationē alterius qrētis, ſi uellet teſtari, & iō iſte tex. hic dicit, ꝙ iſti teſtes ñ ſufficiēter ꝓbabāt ſ. oblationē, ſed multū adiuuabāt intētionē Abbatis fundātis ſe ſuꝑ oblatiōe. Vñ facit hic iſta cōfeſſio ſemiplenā ꝓbationē, ut no. in c. fi. de iureiuran. facit c. ſuꝑ eo. de teſtib. & duę ſemiplenæ tendētes ad eūdē effectū iūgunt̄ ad faciendū plenā, ut no. in d. c. fi. & in d. l. admonēdi. Nec obſt. tex. dū dicit, ꝙ ſufficienter erat ꝓbatū, qa uerū eſt, ꝙ teſtes ſufficiēter ꝓbabāt illā cōfeſſionē, ſed illa cōfeſſio tā q̄ incidenter facta non probabat plene oblationē, & ſic debet tex. reduci ad concordiā. Et ex hoc & ex tex. no. ſing. ꝙ cōfeſſio facta ꝑꝑ aliud etiā in pñtia partis plene nō ꝓbat, quod tenebis ſemꝑ menti. Sed huic itellectui uehemētet ob. hęc lr̄a, q̄ in triplici loco ur̄ uelle, ꝙ illa uerba inducebāt ultimā uoluntatē expreſſe, ut patet ibi: *uelut ultimam exprimens uoluntatem*, & ibi: *cum ultimam uoluntatem expreſſit*. & ibi. *quæ ſuper ultima uoluntate*. Et ſic nō inducebant̄ illa uerba ut confeſſio, & hæc multū faciūt ꝓ primo intellectu. Sꝫ tenēdo ſm̄, quē ſenſit hic gl. in uer. unus ſolus, & Inn. in uer. probationes, & ſeq̄t do. Ant. poſſumus dicere ꝙ hic fit mētio de ultima uolūtate, nō ꝙ per eā fuerit inducta teſtamenti factio, ſed capit̄ ꝓ finali aſſertione ipſius archipſbyteri. Nā reqruntur in hac ultima uolūtate ſ. ꝙ ſ, & ſua donaſſet monaſterio. uñ cum nunq̄ poſt expreſſerit ꝯrium, ſtandum eſt huic finali aſſertiōi cum dicto illius teſtis, & ſic oportet aliquātulū impropriare illa
18 uerba, ut uitētur maiores abſurditates. † Nec hoc eſt nouū, cū ſępe idē uerbū relatū ad diuerſa ſignificet diuerſa, ut uitent̄ aliæ abſurditates, ut eſt pulcher tex. in c. cū dilectus, de cōſuetu. Facit. c. ab excōicato, cū ibi no. de reſcri. Et ꝑ hoc habetur clariſſime intellectus hꝰ. c. Ad hos duos intellectus ſunt referēdæ ꝯrietates, quæ
19 elciuntur ex gl. † Sed circa ꝓdicta quæritur de qōne quotidiana, qdā in ægritudine poſitus condidit teſtm̄, in quo cōfeſſus eſt [a] ſe abſtuliſſe multa bona cuiuſdā eccleſiæ, & mādauit quātitatē in recōpēſationē reſtitui. demū cōualuit, & neglexit reſtituere, quærit̄, nūquid poſſit compelli, cū nō poſſit ꝓbari, niſi per confeſſionē ſuā in teſtō factā? Pet. in l. gñaliter, C. de nō num. pec. tenuit, ꝙ ſic; quoniam in ultima uolūtate p̄t quis confiteri, & alios ꝯctus facere, ut in d. l. hęredes palā, & in d. c. quanquam, & hæc ſunt irreuocabilia, ut ſ. de cōfeſ. ꝑ totū. & in l. ſicut, C. de acti. & obl. ſed Bar in l. cū qs. §. codicillis, ff. de leg. 3. poſt quoſdā doc. tenet oppoſitū. Nā, ut ibi patet, talis cōfeſſio ñ ꝓbat, niſi ſit iurata. Itē iura dñt, ꝙ talis cōfeſſio īducit fideicōmiſſum, uel legatū ut l. Lucius, de leg. 2. & C. de fal. cau. adie. lega. ꝑ totū. Itē ſi ꝯriū diceret̄, poſſet p̄r indirecte priuare filiū legitima ſua, qa ñ hēret. niſi cōfiteri ſe debitorē plurimorū qđ facere ñ p̄t ut no. Spe. in ti. de cōfeſ. in §. nunc uidēdū, uer. ſequit̄. Iō conclude poſt eū ampliādo terminos qōnis, cū q̄rit̄ gñaliter, nūquid uerba enūtiatiua emiſſa in ultima uolūtate probēt ſeu īducāt diſpōnē. Aut. n. uerba enūtiatiua proferunt̄ ꝑꝑ aliud, aut principaliter ꝑꝑ ſe. Primo caſu talia uerba plene non probāt, nec ēt inducūt diſpōnem, ut patet in iſto tex. & iurib. ſ. alle. Secundo caſu aut fuit adiectū iurm̄, & probāt, ut in aut. qđ obtinet, C. de prob. & in corpo. uñ ſumit̄ & in aut. de iureiur. a mo. pſti. Et hoc procedit non ſolùm qñ teſtator expſſe iurat ſed ēt qñ dicit ſe iuraſſe, & ur̄ uelle text. in d. aut. Aut ceſſat iuramentum, & tunc ſi pars fuit pñs, uel notarius, uel ordinarius recepit cōfeſſionē pro parte, & tunc probat̄ arg. hic in eo, ꝙ pōderat̄ ꝑtis pñtia, & probat̄ melius in c. quāq̄, ꝑall. Aut nemo recipit hāc confeſſionem, & tunc talia uerba non probāt actū enuntiatum ſed inducunt legatū, ſeu hęredis inſtitutionem ſecundum qualitatem uerborū, ut in d. §. codicillis, & aliis iurib. ſupius alle. Et ex his infert̄ ad deciſionem quęſtionis propoſitę, ut nō poſſit iſte poſtq̄ conualuit compelli, ex quo non fecit ille iurm̄, nec aliquis habens poteſtatem recepit confeſſionē. Et idē dic in eo, q con fitet̄ in teſtō [b] ſe uſurariū, & mādat certā quantitatem reſtitui. nā alio non interueniente, cōpelli, nō p̄t ad reſtitutionē, & idem dicendū ī ſimilib. qōnib. † In gl. in uer. *compotem*, in fi. No. gl. bene, & probatur ſatis in hoc c. iuncto. c. iudicas. 3. q. 9. furor ergo ſemel accidēs, p̄ſumitur adeſſe, niſi probetur ꝯrium. Quid đ aliis infirmitatib. uide qđ dixi in c. cum intercanonicos, de elec. ꝙ ibi per doc. Qualiter autem probetur furor, [c] ſeu mētis alienatio, [d] dic uerbo & facto. Pro hoc. ca. legimus. 94. diſt. ubi dicit. fatuus fatua loquitur, ad idem. l. quidā, cum ſua gl. ff. de cōditio. inſtitu. & uide gl. in c. Gonſaldus. 16. q. 2. Quid autem, ſi una pars probat furorem, & reliqua ſanā mētē, quę probatio p̄ualet, uide quod no. in c. ſuper hoc, de renūcia. & in l. nec codicillos, C. đ co
20 dicil. † In gl. in uer. *ſuper impetitionem*. No. bene hāc gl. qa no. eſt in eo, qđ limitat & uide. c. eū qui de p̄b. li. 6. & in c. 1. đ dolo & contuma. † In gl. fi. ibi. *niſi per unum teſtem*. ſed tunc oppoñ. nam ur̄, ꝙ ex quo abbas habuit unum teſtem, debuit ſibi deferri iuramentum in ſupplementū probationis, ut in capitulo finali, de iureiuran. Solut. dicunt Goffr. & Ioān. And. quòd rerum quantitas diſſuaſit iuramētum deferri, uolunt dicere, ꝙ ubi agitur de magno præiudio, ſeu de re magni ualoris, non defertur iurm̄ in ſupplementū probationis. Alii aliter, ſed hoc placet

SEB. SAPIA.

a Confeſſus eſt. Qñ cōfeſſio facta ī ultima uolūtate probet, uide Feli. in c. 7. uerſ. 3. declaratio, ſ. de fid. inſtr.

b Et uide gl. & quod no. Io. Aa. ſuꝑ ea ī c. q̄q̄, ī uer. idonea de uſu. li. 6. & ad hoc uide oīno qđ no. Bal. in l. 1. in 4. col. de p̄ſump. ubi refert, ꝙ qdā aduocatus, q̄ reuerſus ab inferis dixit, ꝙ l. Aureliꝰ, §. fi. alias. j. de lib. lega. ꝑꝑ hoc dānauerat animā ſuam & uide Bal. ī l. archigerōtes, C. đ Epiſ. audiē. ubi dixit, ꝙ confeſſio facta in pœnitētia nō probat in iudicio. & de hāc qōne poſita hic ēt ꝑ d. Ant. uide ꝑ do. Lud. de Ro. in trac. đ uſu. q. 103. An & qñ cōfeſſio in extremis p̄iudicet tāquā inter uiuos, uiđ hic ꝑ d. Ant. & latè ꝑ doc. in c. ſi cautio, de fid. inſtr. Et adde, ꝙ ſi ī extremis pater confiteat̄ ſe dēre filio ſpurio, iſta cōfeſſio nō p̄iudicat tex. eſt in l. q teſtm̄, ff. de ꝓba. ſecus dicit gl. ſi cōfiteret̄ iter uiuos. Itē de iſta cōfeſſiōe ī extremis uide Ang. cōſ. 179. Ant. Fran. An confeſſio facta in teſtō, ꝙ qs ſit uſurarius, ſi alias nō ſpecificēt, non uiciat eiꝰ teſtm̄ uide Bal. in l. 1. in ulti. col. in uer. remanet u dubiū, C de cōfeſ. & in l. 1. in 3. colū. C. de fal. cau. adie. lega. ubi cōcludūt ꝙ nō uitiat̄ teſtm̄ qđ eſt intelligendū uerū, etiā ſi ſit facta ī ſcriptis manu teſtatoris, ita, ꝙ ſit ſecreta, nec dēat ꝓpalari, niſi poſt mortē, qđ ēt uoluit Flo. ia. in leg. Aquil. ī in §. ſi qs. ff. ad l. Aquil. & habetur ꝑ Bar. in l. cū quis in §. codicillis, de leg. 3. & uide ꝑ Lāfrā. in c. qm̄ cōtra, in uer. cōfeſſiōes de ꝓb. Adde tñ, ꝙ cōfeſſio, teſtatoris facit eius memoriā poſſe dānari, ita Bar. in le. 2. C. qui teſt. face. poſſ. & facit ēt, ut hæres teneat̄ ad pœnā criminis cofeſſati ꝑ defunctū, ut ꝑ Spe. in tit. de accu. in §. 1. in uerſi, q d ſi latro, & per Bal. in l. eius, q. de latorē, in prin. ff. đ iure fiſ. & no. doc. in l. 1. C. ne ex delic. defun. Et adde ꝙ cōfeſſio in articulo mortis facta ꝑ offenſum nō nocet inculpato de crimine. l. ſi qs in graui, in §. 1. ff. ad uelleia. ubi ꝑ Ange. & hr̄ per Bald. in l. athletas. §. calūniator. ff. de infa.

SEB. SAPIA.

c Furor. Qūo probetur furor tradit Iaſ. in l. furioſum C. q teſt. face. poſ. col. pe. Alex. in cōſil. 63. per totū in 1. uol. & in cōſ. 85. in 1. & 2. col. in 2. uo. & in cōſil. 86. in 4. col. eo. uol.

d Quis dicat̄ ſtultꝰ & qualr̄ probet̄ ſtultitia, uide gl. 16. q. 2. Cōſaldus, & facit. l. ſi cū dotē, §. ſi maritus, ff. ſolu. matr. & uide Imo. poſt gl. in l. nec codicillos. C. de codicil. qui dicit, ꝙ ex ſermonibus eius qs p̄ſumitur furioſus. & uide omnino Imol. in d. §. ſi maritꝰ in fi. & uide ꝑ Do. in c. 1. §. ſi uerò circa fi. principii, de clerì. ægro. li. 6. & uide tex. cū gl. ī ī c. legimus, hic alle.

ad hoc ꝙ legi. & no. in. d. c. fi. Et nota ex hac ſolutione, ꝙ ēt pręlato ſuper iure eccleſię non defertur iuramentum in defectum probationis, cum quęſtio eſt multum prędicialis. Et in fi. gl. no. gl. quod licet eccleſia comparetur matri, non tamen tenetur ſacerdos aliquid de bonis propriis relinquere eccleſię; pro hoc. c. 1. ſupra eod.

De ſepulturis. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Diffinitio ſepulturæ.*
2 *Sepeliri non debet in loco ſacro corpus non catholicum, & ſi de facto fuerit ſepultum, debet exhumari & proijci.*
3 *Sepeliri non debet in ſacro moriens in peccato mortali.*
4 *Mortui non ſunt portandi ad ſepulturam cum nimio luctu & planctu, ne homines ita flentes uideantur deſperare de credulitate alterius uitæ.*

Supra uiſum eſt de ſucceſſionibus ex teſtamento & abinteſtato, q̄ capiunt effectū poſt mortē, ut in. c. cū Matthæ, de cele. miſ. uñ cū fuerit uiſum de bonis defunctorū, merito reſtabat uidere de ſepulturis ipſorū. Nā oēs morimur, & ſicut aqua dilabimur ſuꝑ terrā. 2. re. 14.
1 c. & in. c. in eccleſiaſtico. 13. q. 2. c. iō, &c. † Sed qro poſt Io. An. q d ē ſepultura? Dicit qđ eſt locus cōcauus, in quo in eccleſiaſtico cœmeterio corpus catholici requieſcit. Primū, ſ. ꝙ ſit locus concauus, ꝓbatur in. c. pe. j. eo. ibi: *effodi, &c.* Scđo, ꝙ ſit in eccleſiaſtico cœmeterio, ꝓbat̄ in. c. aurū. 12. q. 2. & ibi ꝓbat̄ ēt, ꝙ defunctorū corpora ibi reqeſcunt. Nā rōne cōſecrationis loci nō pñt ita corpora uexari a ſpiritibus immundis, quēadmodū in aliis locis. Hæc. n. fuit rō principalis, quare factū fuit, ut catholici ſepeliantur in cœmeteriis eccleſiarū, & uide bonū tex. cū glo. in c. cū grauia. 13. qō. 2. Tertiū. ſ., ꝙ
2 corpus catholici &c ꝓbatur in. c. ſacris. j. eo. cū ibi no. † Nā is, qui nō eſt catholicus, nō dēt ſepelliri in eccleſiaſtico cœmeterio, & ſi đ facto fuit ibi ſepultus, dēt exhumari & proiici, de quo ī. d. c. ſacris. Et ex his decidūtur duæ aliæ q̄ſtiones. Prima eſt, q̄bus cōcedēda eſt ſepultura; &, ut dixi, rr̄ oibus catholicis, niſi ſpecifice reperiantur prohibiti. Ad hoc dictū. c. in eccleſiaſtico, & in. c. cōqueſta, ea. cā &.
3 qō. † Et gñaliter dici p̄t, ꝙ decedens in peccato mortali nō dēt ſepeliri in cœmeterio eccleſiæ, ut no. gl. in. c. 2. & in. c. cū ad monaſteriū, de ſtatu reg. facit tex. cū gl. 88. diſt. in. c. fi. &. 12. qō. 2. c. ꝓ obeuntibus. Scđa q̄ſtio, in quo loco dēnt ſepeliri catholici, & ut patet ex ꝓdictis dicēdū eſt, ꝙ in eccleſiarū cœmeteriis. An aūt intra eccleſiā
4 poſſet aliq̄s ſepeliri, uide bonū tex. cū gl. 13. q. 2. in. c. nullus. † Vltimo q̄ritur, utrū cū luctu & planctu ſint mortui ſepeliendi dicendū? ꝙ non, ſed cum pſalmis, & pſalentium uocibus, ut in. c. qui diuinam & in. c. quam præpoſterum, 13. q. 2. tamē ſi ex officio charitatis, uel pietatis, uel cauſa humanitatis emittuntur lachrymę, non eſt a iure reprobatum. Nam de pleriſq; ſanctis legitur, ꝙ lachrymas effuderūt in exequiis charorum amicorum, de quo text. 13. qō. 3. in. †. c. ubicunq;. †. §. hoc autem, cum. c. ſeq. Sic legimus, ꝙ omnes filii Iſrael planxerunt Moyſen & Iacob, ut in. c. quia alii, ea. cauſa, &. q. ſed nō eſt multum lugendum, ne uideantur homines deficere in credulitate alterius uitæ. Nam eſt ſignum deſperationis, ut in. d. c. qui diuina, & in. d. c. ubicunque, & ſic habes continuationem Rubricæ expeditam.

SVMMMARIVM.

1 *Parochianus ſi elegit ſepulturam extra ſuam parochiam, & in eccleſia ſepultura aliquid reliquit, debetur de tali relicto canonica portio eccleſiæ parochiali ex ratione, de qua infra nu. 3. ubi ponitur, quod talis portio debetur duabus eccleſiis, ſi ex illis parochianus ſumebat pariter ſacramenta.*
2 *Sacerdotes licite recipiunt mercedem diuinarum operarum, non tamen ratione diuinorum, ſed ratione laborum, aliter eſſet ſimonia.*
4 *Scholares peregrini, & aduenæ ſi moriuntur in aliqua ciuitate, in qua eccleſia dicta ciuitatis ſunt ſepeliendi.*
Sepeliri ubi debet ille, qui in una eccleſia habet ſepultum patrem & auum, & in alia proauum & attauum.
6 *Canonicā portio, quæ debetur presbytero parochiano, quia ſuus parochianus elegit ſepulturam in alio loco, debetur de relictis factis tantum illi loco, & non reliquis.*
7 *Canonica portio debetur presbytero parochiali de relictis factis in loco ſepulturæ, ſiue reliquerit titulo, legati, uel inſtitutionis, ſecus, ſi donauerit inter uiuos, uide infra capitu. proximo num. 5.*

CAP. I.

1 NOn inſtitutas. † Decedens inteſtatus ſepelitur ī ſepulchro maiorum, uel ubi eligitur ſepultura, parochialis tñ eccleſia habebit canonicā portionē eius, ꝙ reliquit eccleſiæ ſepulturę. hoc dicit ſm̄ ueriorē intellectū. Et tria ſunt dicta. Secūdum, ibi: *nulli*, Tertium, ibi: *ſed quia*. Caſus literalis. Statuit Leo Papa quod quilibet debeat ſepeliri in ſepulchris parentū ſuorū, ſm̄ ꝙ fecerūt antiq Patriarchę: ueruntamen nulli denegādū eſt propriā eligere ſepulturam, ēt alienā, qa & dñs hoc fecit. Sed qa dignꝰ eſt mercenarius mercede ſua, tertiā partē iudicii ſui illi eccleſię pręcipit dari, ī qua ſepeliri dēat, ſi nō elegiſſet alibi ſepulturā, & ubi dū uiuebat cæleſti pabulo refici cōſueuit; ꝙ & ſi fecerit, ubicūq; uoluerit eligat ſepulturā; & ne aliter fiat, p̄cipit Leo Papa ſub pœna excōicationis. B. Nota primo unā regulā ex principio. c. ꝙ decedens inteſtatus, ſeu nō electa ſepultura, dēt ſepeliri in ſepulchro maiorū ſuorū. Ad idē. c. is, qui, e. ti. li. 6. & hoc fuit inductū exēplo Patriarcharū. Nam Abraham, Iſaac, & Iacob, ēt in remotis exiſtentes, uoluerunt ſepeliri in ſepulcro maiorum ſuorū. Quid autē ſi non hēt ſepulchrū, puta, qa de nouo tranſtulit domiciliū ad aliā ciuitatē? dic qđ ſepeliendus eſt in eccleſia parochiali, ut ī. c. in noſtra, & in. c. ex parte. j. eo. & in. d. c. is, qui. Secūdò no. ibi: *maiorum*, ꝙ maiorum noſtrorū actio dēt eſſe noſtra īſtructio; concor. c. ſignificaſti, de elect. Nota in uerſicu. *nulli*, aliam regulam affirmatiuā, ꝙ quiſq; de nouo poteſt ſibi eligere ſepulturā, & prætermittere ſepulchrū maiorū inſtar Chriſti. nā ſi uoluiſſet, ſepultus fuiſſet in ſepulchro maiorū ſuorū tñ elegit ſepeliri in ſepulchro nouo Ioſeph. Et pondera uerb. elegit, poſitum in tex. ſtat enim ꝑmiſſiuè, & non diſpoſitiue. Nam Chriſtus non diſpoſuit, ut ibi ſepeliretur: ſed permittendo ur̄ elegiſſe. Nā nihil fieri poteſt ſine permiſſione diuina. Omnia enim quæ fiunt, facit ipſe Deus, aut recto iudicio, aut ita fieri permittit, dicit text. in. c. nec mirum. 26. qō. 1. No. quarto, ibi: *alienam*. & ibi: *propriam*, quod quis poteſt habere propriā ſepulturā, & intellige propriā reſpectu uſus. Nam dominium nō poteſt qs habere qa res ſacræ & religioſę non ſunt in dominio alicuius, ut in. l. intantū. §. ſacræ, ff. đ rer. di. facit. c. rō, ſ. de p̄ben. Et utrū [a] quis poteſt habere hoc ius in cœmeterio eccleſiæ, ut eo inuito nulllus alius ſepeliatur, facit iſte text. quod ſic, dū diſtinguit propriam ab aliena. Sed dicam latius in. c. penulti. infra eodem. Nam habent laici hoc ius utendi potius ex tolerantia eccleſię, quam de iure ſcripto; ſicut dicimus in iure patronatus, ut in. c. quoniam, de iure patro. Item ex illo uerbo, alienam], not. quod quis poteſt eligere alienam ſepulturam; hoc intellige conſentiente patrono, uel ratum habente, ut probat exemplum, quod ſequitur in litera. Nam Ioſep. conſenſit, ut Chriſtus ſepeliretur in ſepulchro ſuo. Sed aduerte, quia in caſu noſtro quæſtio eſt magis dubia, quia illud ſepulchrum erat iuris priuati, ſed ſepulchrū exiſtens in cœme

per Abb. & Pau. de Ca. in. l. quę teſtamento. §. neq furioſus, ff. de teſta. dicit ꝙ qui ſemel incipit fatuizare nūquā liberatur Quis aūt dicatur īſanꝰ, uiđ tex. & doc. in. c. conſilia 17. diſtin. Et quis dicatur ſtultus, uide per Do. in. c. conſtant nopolitana. 12. diſt. cir. medi. & cir. fi. dicit, ꝙ differētia inter ſtultū & fatuum eſt, quia fatuus eſt in uerbis, ſtultus in factis. & cui incumbat onus probandi an allegāti furorem uel ſanam mentē, uide quod nota Bal. ī. l. furioſum, C. qui teſt. fa. poſ. ubi quęrit, ſi quis conſueuit habere dilucida interualla, & poſtea facit teſtamentum, an præſumatur tēpore furoris, & ſanę mētis, & inter alia dicit, qđ ſi eſt teſtatus ad pias cauſas, ꝙ tunc præſumit̄ habuiſſe dilucidum interuallum, quod eſt bene notandum.

ANT. FRAN.

Quis dicatur, & quomodo probetur ſtultus, uide gl. in. §. ſed erit, in ſti. quod cum eo, quæ dicit, ꝙ ſtultus dicit̄ eſſe ille, qui eligit ſibi malum, cum poſſit eligere bonum, & uide Bal. ī. l. 1. in. 1. col. C. cōmunia đ le. qui dicit, ꝙ ille dicitur ſtultus, qui male agit & uide gl. in. l. illud, C. đ ſacroſan. eccle. quę dicit, ꝙ ex uerbis, geſtis, & loquela comprehendimus quē ſtultum. Et no. qđ nemo præſumitur ſtultus, niſi probetur, l. final. & ibi per Bar. in. 3. not. C. de hęredi. inſt.

SEBA. SAPI.

a Et utrum. An laicus poſſit habere ius funerandi in cœmeterio, uiđ tu Abb. in. c. quanto. in fi. ſ. đ iudiciis, & ibi Feli. & Deci. ubi etiam tan-

gunt, an per illationem corporis mortui locus efficiatur religioſus.

a Diuiſio adde circa ea, quæ hic dicuntur, uidendum do. Car. conſi. 90. SEB. SAPIA.

b Notabilis quæſtio. Vide Gemi. in. c. is, qui, de ſepul. in. 6. quem refert Feli. in. c. ſuper eo, col. fi. uerſ. & de diuerſis generibus maioritatum, ſ. de teſt. ubi etiam refert Old. in conſ. hic alleg.

terio eccleſiæ eſt iuris publici; & publica nõ põt priuatus ſibi appropiare, vt in. d. c. rõ. Et iõ eſt qſtio pulchra, nũquid rector eccleſiæ poſſit inuito patrono ſepulchri aliũ ibi inferre; de quo dic, vt dicã in. d.
2 c. pen. † No. in uer. *ſed quia*, ꝙ ſacerdos iuſtè recipit mercedẽ diuinarũ operarum: dẽt tñ recipere rõne laboris, & nõ diuinorũ, ut no. ĵ. de ſimo. c. nõ ſatis, & quaſi
3 ꝑ totũ. † No. hic ſm Abba. ꝙ uita laicorũ eſt clericis paſſio: ſed mors eſt cõſolatio; & dic ꝙ vita laicorũ cẽſet paſſio ipſis clericis ꝑꝑ labores, quos ſuſtinẽt in exhibitiõe ſacramẽtorũ & aliorũ diuinorũ. Nã habẽt pdicare & orare ꝓ eis. vnde de eis ſcribit: peccata populi mei comedẽt, &c. id eſt delebũt orãdo, đ pœni. diſt. 1. c. quẽ pœniteт, &. 1. qõ. 1. c. dictũ, & ĩ. c. ipſi ſacerdotes. Mors. n. dr ſolatiũ reſpectu pceptiõis tẽporaliũ. Nã & patri loco ſolatii reſtituit dos filię pmortuę. nam, acerbũ eẽt ꝑdere filiã & ipſius ſubſtãtiã, vt in. l. mater, ff. de iure dot. uel põt intelligi, ꝙ legatũ factũ eccleſię ſepulturę eſt illi ſolatiũ; vñ eccleſia parochialis, ex quo habuit paſſionẽ ĩ uita, dẽt habere partẽ illi⁹ cõſolationis, ſ. legati. Nã beneficiũ ẽ beneuola actio gaudiũ tribuẽs capienti, vt in. c. 1. quib. mod. feu. amit. in lib. feud. Et ex hoc, & ex text. habes, quare eccleſia parochialis hẽt hãc portionẽ ab eccleſia ſepulturæ. & licet tex. dicat ſimplr de eccleſia, vbi cõſueuit cœleſti pabulo refici: intelligere tñ debes de eccleſia, in qua ꝯſueuit iſte defunctus audire diuina, & recipere eccleſiaſtica ſacramẽta, ut tex. in. c. 2. de ſepultu. li. 6. Et iõ dubitat, quid ſi in una eccleſia audiuit diuina, & ĩ alia accepit eccleſiaſtica ſacramẽta? Et ĩtellige, qñ iuridicè hoc fecit. dic, ꝙ inter iſtas ec
a cleſias dẽt fieri diuiſio [a] iſtius portionis ꝑ rõnes huius lrę, arg. illius. c. 2. de quo
4 ꝑ Inn. in. c. de his, ĵ. eo. † In glo. 1. in fine. Sed hæc gl. nõ aperit intellectũ, ubi ſepeliendi ſint forenſes, & peregrini: ſed hãc 5
qſtionẽ gl. ſentit in. c. in noſtra. ĵ. eo. tit. b
in verſi. & niſi; & ibi tenet, ꝙ dẽnt ſepeliri apud eccleſiã maiorẽ. Idẽ tenet Inno. hic. Pro hac opi. facit. c. vbicunq; tẽporũ. 13. q. 2. &. c. officiũ, de offi. Archiepi. Nã ecclia Cathedralis adminiſtrat talib⁹ ſacramenta. Archidia. ĩ. c. 1. ĵ. eo. ti. li. 6. late pſeqtur & concludit, qđ dẽnt ſepeliri apud eccleſiã parochialẽ, ubi decedũt, ꝑ. c. 1. 16. q. 1. &. 13. q. 1. c. 1. Nec obſtat ſm eũ. c. officiũ; qa loquit de adminiſtratione ſacramẽtorũ, & nõ de ſepultura. Dñs meus, do. Cardi. tenet hic primã opi. Mouet, ꝙ trãſeuntes, & peregrini ñ pñt dici de parochia alicuius. unde eccleſia cathedralis, q̃ ꝑ totã diœceſim hẽt poteſtatẽ, dẽt iſtos ad ſepulturã recipere d. Ant. latius diſtinguendo dicit, qđ aut iſte, q mori eſt religioſus; & dẽt ſepeliri in monaſterio ſui ordinis, vt in. c. 1. palle. 16. q. 1. Hoc dictũ forte nõ eſt uerũ: qa illud. c. loquit, qñ religioſus declinauit ad certum monaſteriũ, & ibi mortuus eſt. Si aũt moriat ex monaſteriũ, ñ uideo rõnẽ diuerſitatis ĩter eũ & clericũ ſecularẽ & laicũ, quãquã ipſe dicat, qđ clericus ſecularis peregrinus dẽt ſepeliri apud eccleſiã cathedralẽ. Nam religioſi & clerici ſeculares, ex quo in loco nõ hẽnt ꝓprias eccleſias, cẽſent iure laicorũ quo ad ſacramẽta recipiẽda. vñ ſicut in laicis dicit, ita & in iſtis puto dicẽdũ. Pro hoc. c. & hoc attẽdendũ, de cõſecra. diſt. 1. ubi dr, qđ oẽs clerici exiſtẽtes intra parochiã certã, dẽnt ibi cõuenire ad audiendũ diuina vna cũ laicis parochialibus; & olim cũ monachi non eẽt clerici, oĩa ſacramẽta recipiebãt ab ecclia parochiali, & ibi faciebãt oblationes. 16. q. 1. in. c. alia; Et ſic intelligo dictũ. c. 1. 16. q. 1. in ſuo caſu, Et ꝓ hoc. c. fi. ĵ. e. ti. li. 6. ubi tex. innuit, ꝙ ſi religioſus decedit ex monaſteriũ, nec põt cõgruè ad monaſteriũ ſuũ đferri, põt ſibi eliger ſepulturã, ſicut laic⁹. In laicis aũt dicit ipſe, qđ aut traxerũt morã in parochia, uel uenerũt aĩo ibi trahẽdi morã ad aliquod tẽp⁹, vt ſunt ſcholares & tũc ſepeliẽdi ſunt in eccl. parochiali, ĩ qua decedũt: qa illa dr eorũ eccleſia parochialis. Et hoc placet. ꝑ not. in. c. oĩs utriuſq; ſexus, de pœni. & remiſ. & ĩ cle. 1. de priuil. & ibi ꝑ gl. Aut ñ traxerũt ibi morã, nec uenerũt eo aĩo, ut puta; qa ſunt trãſeũtes; & tenet qđ in eccleſia cathedrali ſunt ſepeliẽdi; dicit tñ, qđ ſi receperũt ſacramẽta a pſbytero parochiali, vident tacitè ibi elegiſſe ſepulturã; & hoc dictum cũ reuerẽtia nõ fuit bñ põderatũ. Nã ſi poterãt recipere ſacramenta a pſbytero parochiali, cẽſenda eſt illa eccleſia parochialis trãſeuntiũ, Et ſic erit idẽ dicendũ in iure funerandi, cũ oĩa iſta ſint de iure parochiali. Satis dubitari põt de illa qſtio. iudicio meo, qa iura uario mõ loquunt: ſed occurrit mihi tex. opti. ĩ. c. 1. đ cele. miſſa. vbi vr velle, qđ ſacerdos parochialis põt adminiſtrare ſacramẽta peregrinis & trãſeũtibus ꝑ ſuã parochiã in caſu neceſſitatis. Itẽ eadẽ rõ dẽt eſſe in parte quo ad partẽ, q̃ eſt in toto quo ad totũ, ut ĩ. c. paſtoralis. §. itẽ cũ totũ, de officio delega. & ĩ. l. q̃ de tota, ff. de rei uendi. quẽadmodũ ergo rõne totius diœceſis uult Eps ſibi uendicare poteſtatẽ in iſtũ peregrinũ, eodẽ mõ dẽt ſacerdos parochialis poſſe reſpectu ſuę parochiæ. Nã eps nõ hẽt poteſtatẽ in peregrinũ, ſicut nec presbyter parochialis ut in dicto capitulo, oĩs. Ex quo ergo iſte hic nõ hẽt ſuperiorẽ, dẽt in diuinis recognoſcere eccleſiã parochialẽ, ubi decedit. Nã ad hoc habuit cœmeteriũ diſtinctum, & parochiã diſtinctam. 13. qõ. 1. c. 1. optime facit ẽt c. paſtoralis, de his, q̃ fiũt a pl. ubi patet qđ eccleſia parochialis fundat intẽtionẽ ſuã ſuper oĩbus obuentionibus ſpũalibus ꝓuenientibus intra parochiã; & ad. c. ubicunq;, reſpõdeo, ut ibi no. gl. † In gl. in uer. *Patriarcharum*. in fin. ſed cadit notabilis quęſtio. [b] Pone, qđ pater & auus alicuius ſunt ſepulti apud fratres pdicatores: maiores uerò, ut abauus, tritau⁹, & ſuperiores, ſunt ſepulti ĩ eccleſia parochiali. iſte nũc deceſſit, ñ electa ſepultura: qa forte ĩpubes, uel ſine teſtamẽto deceſſit. qrit, ubi dẽt ſepeliri? Pro eccla parochiali facit iſte tex. dũ dicit, ꝙ ĩ ſepulchro maiorũ. Nã maiorũ applło ſtrictè, & propriè ſũpta cõprehẽdit ſupiores tm̃ ultra tritauũ, ut ĩ. d. l. Iuriſcõſult⁹. §. parẽtes, ff. đ gradi. & ĩ. l. qq;. §. parẽtes, ff. đ ĩ i⁹ vocã. & vtrobiq; no. Itẽ ꝓ ecclia parochiali ſunt duo iura, vel duo uincula, ſ. i⁹ parochiale & ſepulturę maiorũ ꝯrium determinat Oldra. cõ. 25. adducit plura; & inter cętera mouet his rõnib⁹. ſicut domiciliũ ẽ ĩter uiuos, ita i⁹ ſepulturę ẽ ĩter mortuos. ſđ qs cõſeqt originẽ ſeu domiciliũ patris & aui, ñ ſupiorũ, ut no. ĩ. l. aſſũptio, ff. ad municipa. & in capitulo fi., ĵ. đ parochia. ergo idẽ dicẽdũ ĩ iur ſepulturæ. Itẽ & ſcđo unio ſepulturæ ꝓcedit ex quadã charitate, & mutua dilectiõe, q̃ fuit ĩter uiuos, ut colligit. 13. q. 1. c. 1. & ſequẽ. ſed maior eſt charitas, ſeu dilectio inter filium & patrẽ & auũ, quã inter eũ & ſupiores, cum illi ſint remotiores in gradu. ergo potius debet ſepeliri ĩ ſepulchro patris & aui, quã aliorum maiorum. Sed contra hanc determinationẽ reperio gloſſ. quaſi expreſſam in. c. is, qui, eodem titulo lib. 6. quę dicit, quod ſi in una eccleſia eſt ſepultus pater, & in alia

in alia reliqui maiores, ſepeliẽdus ẽ iſte ĩ ſepulchro maiorũ. Et q̃q rõnes Old. multũ urgeãt, tñ text. ĩ c. 2. & 3. e. ti. li. 6. multũ facit pro opi. gl. dũ ponderat ſepulchrũ maiorũ ab antiquo, & bis exprimit illud uerbũ ab antiquo, & Io. An. ibi in nouella quęrit, quid ſi pater, auus, & abauus ſunt ſepulti in diuerſis eccleſiis, ubi dẽt ſepeliri? & dic de cõſuetudine ſeruari, ut ſepeliatur in ſepulchro pr̃is. Quidã tñ dixerunt, ꝙ imò in eccleſia parochiali: quia deficit hoc caſu ſepulchrũ maiorũ; ad hoc c. in noſtra. ĵ. e. Mihi ãt placet multũ, ut ſepeliatur quis in ſepulchro paterno, niſi ſeriosè elegerit ſibi ſepulturã. Nã ita diſpoſuerũt iſti Patriarchæ, quorũ actio eſt nr̃a inſtructio. Sed, ſi pater fuiſſet alibi ſepultus præter ꝓpoſitum ſuum, puta, quia non potuit ſepeliri in ſepulchro maiorum ꝑꝑ impoſſibilitatem facti, uel iuris; tunc procedit alia opi. Et ad illa iura, q̃ ponderant ſepulchrum maiorum ab antiquo, rñderem ꝙ fit illa põderatio quo ad excludendum eccleſiam parochialem, non reſpũ ſepulchri paterni. Nã ſepultura paterna prę oĩbus ponderatur, ut no.
6 ĵ. e. c. fraternitatem. † In gl. in uer. *iudicii*. in fi. No. bene gl. q̃ quotidie allegatur. uult. n. ꝙ canonica portio dẽatur eccleſiæ parochiali ſolũ de relicto facto eccleſię ſepulturę. Ho-
a ſti. [a] tenet ꝯrium, ut de oĩbus relictis quibuſcunq; eccleſiis factis, & in quacunq; re, ſiue mobili, ſiue immobili debeat portio eccleſiæ parochiali. Mouetur per iſtũ tex. qui loquitur gñaliter, ibi: iudicii ſui: & exponit ipſe iudicii ſui, i. relicti pro aĩa ſua facti. Et cum eo concurrunt Pet. & Aegi. ſed cum hac gl. concurrunt Inn. in c. prox. Abb. hic, & gl. in c. cũ ſuper, & in c. certificari. ĵ. e. & Io. An. in gl. ſua. in cle. dudũ, eo. ti. in uer. quartam, ubi dicit fratres mendicantes non teneri ad quartam, ſi teſtator non fuit ſepultus apud eos. Et hæc opi. uidetur communior & uerior. Nam ſi iſte fuiſſet ſepultus in eccleſia parochiali, alię eccleſię legatarię nihil ſoluerent, ut hic. ergo ex electione ſepulturę non debent iſtæ eccleſię prægrauari, ex quo apud eas teſtator non fuit ſepultus. Satis. n. eſt, ꝙ concurrũt cum eccleſia ſepulturę; & hoc uidetur de mente huius literæ, & uide per Archi. in c.
7 2. eo. ti. li. 6. † Extra gl. quæritur, nunquid hęc portio debeatur eccleſię parochiali de relictis iure inſtitutionis? Quidam uoluerunt ꝙ non: ſed ſolum de legatis per c. requiſiſti, ſ. de teſta. Io. And. tenet hic contrarium per tex. iſtum, qui generaliter dicit tertiam partem ſui iudicii, &c. Ad idem. c. ſequens, & melius. c. cum ſuper. ĵ. eo. & in d. cle. dudum, & hoc teneas. Intellige tamen niſi ſit donatum inter uiuos: quia de huiuſmodi non debetur quarta, ut uult gl. & Ho. & gl. in c. 1. de ſta. re. dixi plene in c. requiſiſti, de teſta. aliæ gl. ſunt faciles.

SVMMARIVM.

1 *Parochianus uouens ſe alicui monaſterio ſiue in uita, ſiue in morte, tenetur certam partem bonorum ſuorum relinquere eccleſiæ parochiali. 6.*
3 *Canonica portio debetur eccleſiæ parochiali de omnibus relictis factis eccleſiæ ſepulturæ. 3. etiam oblatis pro alijs ſacramentis. 5.*
4 *Canonica portio debetur epiſcopo de illa canonica portione, quæ acquiritur eccleſiæ parochiali, de relictis factis in loco ſepulturæ.*
6 *Monachi non perdunt ius ſuccedendi.*
8 *Canonica portio non debetur epiſcopo de relictis factis pauperibus, niſi ſint electi pauperes certi loci, quia tunc intuitu loci cenſetur factum relictum.*

CAP. II.

1 Relatum. † Qui conuertitur ad monaſteriũ, medietatem bonorũ, quę pro anima ſua diſponit, tenetur relinquere eccleſię parochiali. h. d. Communis diuiſio. Secunda, ibi: *mandamus*. Caſus literalis. Quidam decedentes bona ſua in monaſterium conuerti iuſſerunt, nihil relinquentes eccleſiæ ſuæ parochiali: de quo querela peruenerat ad dominũ papam, qui reſpõdet, ut quicunque uoluerit amodò in monaſterium conuerti ſiue in uita, ſiue in morte, medietatem omnium rerum ſuarum & poſſeſſionum, quas decernit diſponere pro anima ſua, illi eccleſię ad quam pertinet, relinquat. Ber. No. 1. ibi: *ſiue in morte, ſiue in uita*, ꝙ quis poteſt ad monaſterium conuerti nedum in uita, [a] ſed ẽt in morte. Et ſi uolumus intelligere, prout intelligit gl. 2. ꝙ in uita dr̃ q̃tũ ad caſum h⁹. c. qñ hoc facit in ęgritudine, in qua deceſſit, eſſet tex. hic pro iſtis, qui diſponunt, ut poſt mortem ſuam induantur certo habitu religionis, & ſepeliantur in illa religione. Non tñ puto, ꝙ iſti pro hoc ſint religioſi. Nã monachatus diſſoluitur morte, in c. fi. ĵ. eo. li. 6. Iõ non põt quis eſſe monachus poſt mortẽ. Eſt. n. propriè monachatus uotum quoddam, per quod non imprimitur character animę. prodeſt ergo aſſumptio talis habitus poſt mortem quo ad deuotionẽ
2 quãdam. † No. 2. ibi: *omnium rerum*, &c. ꝙ de omnibus bonis, cuiuſcunq; qualitatis ſint, relictis eccleſiæ ſepulturæ debet portio eccleſiæ parochiali; & ſic non ſolũ de candelis & funeralibus, ſed de omnibus obuenientib. eccleſiæ ſepulturæ ꝓ aĩa defuncti; ad hoc. d. cle. dudũ, & quod b
3 ibi no. glo. † Not. 3. ibi: *decreuit diſponere*. Nam per hęc uerba gñalia infertur ad id, quod dixi in c: pręce. ut quocũq; titulo aliquid relinquat eccleſię ſepulturę, debetur portio eccleſiæ parochiali. Nã
4 uerbũ, diſpõere, eſt multũ latũ. † Vltimò no. ꝙ iſta portio non debetur epo, ſed eccleſię parochiali; quod clarius probatur ĵ eo. c. in noſtra, & c. 2. eo. ti. li. 6. Sed cõtra hoc facit c. officii. & c. requiſiſti, ſ. de c
teſt. in quibus hęc portio debetur epo. Sol. quidã dixerũt in hoc ſtãdũ ꝯſuetudini: [b] ſed cõiter tenet, ꝙ hęc portio dẽt ecclíæ parochiali: ſed eps hẽbit portionẽ ſuã [c] ab ecclia, ſi iſtæ ecclíæ ñ ſt exemptæ, & ſic ꝓcedũt ꝯria. ſi uerò altera ecclia eſſet in aliena diœceſi, tũc quilibet eps hẽbit portionẽ ſuã ab eccleſia ſibi ſubiecta. Et ex hoc dicto no. bñ ꝙ epo dẽt portio, ẽt de portione, q̃ capit eccleſia parochialis ab eccleſia ſepulturæ. Et idẽ tenui poſt Fed. in c. fi. ſ. de teſta. pro hoc c. cõquerẽte, ſ. de of. or. ubi dr̃ quartã deberi epo de omnibus funeralib. i. prouenientibus occaſione funeris. Et nota ex primo loco dictis, ꝙ ualet cõſuetudo, ꝙ portio debita eccleſię parochiali, debeatur epo; & nil, mirũ. nã ſicut eccleſia parochialis põt pręſcribere quartã ꝯ epm, ut in c. de quarta, de præſcr. ita eps ꝯ eccle.
5 parochialẽ. † Sed q̃ritur de alia pulchra qõ: nunquid eccleſię parochiali debeat quarta de oblatis pro aliis ſacramẽtis. Inn. tenet hic, ꝙ ſic: quia eadẽ rõ eſt. Dignus. n. eſt operare ius mercede, &c. ut no. ſ. c. proxi. Et ex hoc no. ſin. ꝙ oblationes, quę fiunt occaſione ſacramẽtorũ ꝑceptorũ ĩ alia ecclia, cedũt illi ecclíæ; & quarta dẽt ecclíæ parochiali. Sđ dubito an hoc dictũ ſit uerũ, qm̃ nullo iure ꝓbatur; & intellige, qñ ſacra licita ſt ꝑcepta ĩ alia ecclia; puta, ꝑꝑ neceſſitatẽ, [illegible] ad aliã ecclĩa maiorẽ, uel ad fratres mẽdicãtes, qui ſunt priuilegiati reſpũ ſacri pnię. Nam iſta ſolum loquuntur de relictis factis in morte, & non de oblatis in

a Et adde ꝙ huic arti. latè expedit Archi. in §. ſed illud. 2. qõ. 2. & ibi concludit cũ opi. Hoſt. hic. ſed poſteà in fi. eiuſdem. §. uidetur dicere contrarium eius, quod ſ. dixit. n. ꝙ ſi quis eligat ſepulturam in propria eccleſia, & nihil ei reliquit & reliquit multa bona aliis eccleſiis, ꝙ propria eccleſia non poterit petere aliquã portionem de illis relictis.

Adde Pet. de Ancha. conſi. 187. Fed. cõſi. 6. & 101. SEB. SAPIA.

b Conſuetudini. Nunquid ualeat conſuetudo percipiendi aliquid ꝓ ſepultura, traditur in c. ad apoſtoli. ĵ. de ſimo. & tradit Bellamera in conſi. 21. incip. mulier, col. 4. in fine.

c Portionem ſuã. uide Barto. conſi. ſuo 47. inci. caſus talis eſt. ubi alle. Inn. & Ho. hic, ꝙ non debetur epiſcopo portio de relictis pauperibus, uide ibi omnino. And. Barba.

ter uiuos,& facit c.j.e.Primũ tñ dictum
uñr cõiter approbare doct. ſimplr illud
6 referẽtes.†In gl.2.in fi.no.gl. ꝓ intelſu
iſtius c.& c.de his.j.e.ut dicamus, ꝙ de
bonis ingrediẽtis religionẽ in ſanitate
nihil dēat eccleſię parochiali:ſed ſi intra
uit in ægritudine,in qua deceſſit, dẽtur
portio,& ita intelligatur iſte text. q̃uis
Inn hic,& in c.de his,multũ uariauerit,
dicẽdo inter cætera,ꝙ ſi ingredereť reli
gionẽ,& ſit ibi ꝓfeſſus,tunc dēť portio
eccleſiæ parochiali de bonis ſuis,q̃ acq-
rũť monaſterio.Rõ,qa tunc mori fingiť
19.q.1.c.qa,& 16.q.1.c. placuit. & ſi ali-
qd relinqueret monaſterio ꝓ aĩa,& ali-
qd donaret ꝓ ſuſtẽtatione, tũc nõ dēre
ť portio,niſi de relicto ꝓ aĩa.Opi.tñ gl.
cõiter approbatur,& uř ꝓbari in d.c.de
his;quod mihi placet nã iura loquũtur
7 de relictis occaſione ſepulturæ.† Itẽ de
morte nãli:ſed intrãs religionẽ nãliter
ñ moriť,imò retinet cognationẽ, & ſuc
cedit parẽtib.ut i l.Deo nobis,C.de epi.
& cle.Et ſi mutaret iſte domiciliũ ,nõ te
neť dare aliqd eccleſię parochiali;ergo
nec ingrediẽdo monaſteriũ, cũ ſolũ ha-
beat domiciliũ in monaſterio,ut no.In.
in c.ex ore,de priui.dixi in c dilectus, đ
8 reſc.†In gl.[a]3.ibi:*reliquerit pauperib*.&c.
a No.bñ gl. ꝙ de relicto facto pauperib.[b]
b nõ dēť portio;& reſpũ eccleſię parochia
lis ñ eſt dubiũ tenẽdo opi. q̃ tenui in c.
c prec.uidelicet,ꝙ eccleſię [c]parochiali dẽ
tur portio ſolũ de relicto facto eccleſiæ
ſepulturæ:ſed tunc puto hãc gl. ꝓcedere
ẽt in portione,q̃ dẽtur ep̃o.Nam ſibi de
beť ſolũ de relicto facto eccleſię & piis
locis,ut in c.requiſiſti,de teſta. Ergo nõ
de relicto pſonali maximè facto paupe 1
rib.Pro hoc c.requiſiſti,in fi.prȩallc.ſed
Io:An.in c.dudum,de conuer.coniug. li
mitat hanc glo.niſi relictũ fuerit factum
pauperib.certi loci:quia relictum uř tũc
factũ intuitu loci.Pro hoc.l.annua,in fi. 2
ff.de annuis leg.& in d.c.requiſiſti. tunc
n.per oĩa ꝓcedẽdũ,ac ſi relictũ fuiſſet fa 3
ctũ pio loco.Et uide ad prȩdicta l.nulli,
& l.ſi quis ad declinãdã,C.de epi.& cle.
ubi hř, ꝙ ẽt ſi ep̃s exequiť relictũ factum 4
pauperi.nihil tñ dẽt ſibi retinere. Rõnẽ
potes colligere ex his,quæ dixi in c.offi
cii,ſupra de teſta.

SVMMARIVM.

1. *Parentes licet propriè ſint aſcendentes,tamen uerificantur quandoque in collateralibus, & hoc ſecundum uulgarem modum loquendi.*
2. *Sepultura non poteſt eligi in loco priuato, & electio aliter facta eſt ſpernenda.*
3. *Corpus defuncti ſepultum in loco non ſuo, poteſt uendicari ab eccleſia, ubi de iure debebat ſepeliri, cum omnibus oblationibus ibi factis.*
4. *Oratio generalis, quæ fit pro mortuis, an tantum proſit defunctis, quantum oratio ſpecialis?*

Oratio, quæ fit pro defunctis, ſi non prodeſt prodeſt ſaltem alijs defunctis.

CAP. III.

F*Raternitatem.* Hoc c.ho
die recipit determinationem, 2
ſeu ſecũdũ alios correctionem.

per c.2.e.ti.li.6.ubi habetur,ꝙ quis poteſt relinquendo ſe
pulturam ſuam antiquam eligere ſepulturam in loco mi-
nus religioſo : ſed ſaluando iſtum textum , quantum fieri
p̃t,ſummo ſic.Vbi quis ſepulchro maiorũ relicto eligit ſe-
pulchrum in loco minus religioſo,dolo inductus,ſeu ex cõ
temptu,ſeu non dimiſſa eccleſiæ ſuæ canonica portione ex
preſſe uel tacite,ñ tenet electio.Et ſunt tres partes. In pri-
ma ponit ius.In ſecunda narrat factũ.In tertia cõcludit.Se
cunda,*unde*.Tertia,ibi:*quocirca*.Caſus lřalis.Quidam ciuis
Ianuen.de caſtello.P.noĩe hẽbat ſepulturã ab antiquis tẽ-
porib. & ſui maiores apud monaſterium ſancti Stephani:
nunc aliam eccleſiã minus religioſam elegit,& ibidẽ ſepeli
ri.orta eſt qõ de corpore illius corã Arch.& ſignificatum
fuit hoc do.Pa.unde ipſe reſcribit Archiep̃o Ianuen.dicẽs,
ꝙ nõ credit ipſum ignorare,qualiter ab antiquo fuerit di-
ſpoſitum apud monaſteria & loca religioſa corpora defun-
ctorũ dēre ſepeliri;in quibus orõnes & miſſarũ ſolẽnia tã
ꝓ uiuis,q̃ ꝓ defunctis frequẽtius celebrantur. Vñ qui uo-
lũt ibi ſepeliri,non eſt eis ꝯdicendũ. Qui uerò relinquunt
antiquas eccleſias,& ſepulchra patrũ & aliorũ parẽtũ ſuo
rũ,& ad noua & minus religioſa loca ſe trãſferunt , ꝯ anti
quã inſtõnem ſanctorũ patrũ facere dignoſcuntur. unde,ſi
p̃dictus.P. ꝯ iſtã cõſuetudinẽ antiq̃ & rõnabilẽ corpus ſuũ
ſepeliendũ mãdauit,hoc non p̃iudicat rõni ; & iõ mandat;
quatenus corpus ipſius reddi faciat monachis ſancti Ste-
phani,& cũ patribus ſuis ſepeliri.Ber. Not.ꝙ in eccleſiis &
monaſteriis,in quibus ſunt inſtitutę pſonę religioſæ, põt
quis eligere ſepulturã;& quod eſt, uñr illa loca hře cœme-
teria ab antiquo.Sed ego non memini unquã aliq̃ conſtõ
nẽ legiſſe,in qua caueať,ꝙ monaſteria hẽant de iure cęme
teriũ,niſi ꝓ ſuis,ut in c.1. 16.q.1.Item In.in c.1.s̃.c. tenet,
ꝙ de iure cõi illæ dũtaxat eccleſiæ hẽnt cœmeterium & ius
funerandi,quę habent populum; & idem no.glo.in cle.du-
dum,de ſepul.& Arch.in c.1.eo.ti.li.6. & uř probari iudi-
cio meo in c.1.13.q.1.unde intelligo iſtum tex. aut in mo-
naſteriis hẽntibus populum,aut in habentibus ex priuile-
gio,ſicut hẽnt hodie cõiter fratres mendicantes, ut in d.
cle.dudum;& quis poſſit dare priuilegium hoc,dicam j.e.
1 certificari.†No.2.ibi:*aliorumque parentum*,ꝙ uerbum, paren
tum,qñdoq; uerificatur in cõſanguineis collateralibus; &
in hoc credo,ꝙ alludat uulgari alicuius loci,in quo cõſan-
guinei uulgariter appellantur parẽtes,ſed propriè parẽtes
ſunt aſcendẽtes,ut in l.iuriſconſultus.§.parentes,ff. de gra
2 di.†No.3.ꝙ fidelis non poteſt eligere ſepulturam in loco
priuato;unde talis uoluntas eſt ſpernenda ; & in hoc not.
3 iſtum tex.†Vltimò not.ꝙ corpus defuncti poteſt largo mõ
uendicari ab eccleſia, ubi de iure debebat ſepeliri , & reſti-
tuendum eſt corpus cum omnibus oblationibus ibi factis,
4 ut hic in fi.& in c.in noſtra.j.e.ti.† In gl. in uer.*frequentia*,
ibi:*quòd frequentes*.&c.pro hoc uide tex.cum gl.in c.cũ gra-
uia.13.q.3.& ob hoc cautum eſt,ut quis eligat ſepulturam
in loco,ubi frequentius celebrantur diuina officia. Ex his
n.locus dicitur magis religioſus.Item fiunt ibi frequentius
orationes pro ibidem defunctis.Et ob hoc gl.in uerbo fre
quentius,format q.nunquid ualeat tantum generalis ora-
tio,quę fit pro omnibus defunctis, ſicut illa, quæ fit ſpecia
d liter pro omnibus defunctis.[d]Et glo.uideť dubitare,& ma-
gis declinare in partem,ut æqualiter ſuffragia proſint :ſed
honor uidetur deferri illis , pro quibus ſpecialiter oratur.
Io.And.hic dicit,ꝙ aut conſideramus effectum ſuffragio-
rum reſpectu charitatis;& tunc ita proſunt generaliter ſuf
fragia facta,ſicut ſpecialiter;quia charitas non diminuitur,
imò ſparſa ampliatur ; & intellige dictum ſuum de chari-
tate exiſtente in orante,ſeu alia ſuffragia faciente : ſed re-
ſpectu defunctorum,pro quibus fiunt , illi magis proſunt,
qui eſt in maiori charitate ; cum magis delecteť ex bonis
operibus & ſuffragiis per proximũ factis. Aut cõſiderãtur
ſuffragia facta reſpectu ſatisfactionis, & tunc magis ꝓſunt
his,

Contra hanc gl. inquantum loquitur de relicto facto conſanguineis & pauperibus ꝓ anima,tenet Arch.in §.ſed aliud, 13.q.2.per illum tex.& per hunc text.qui loquitur generaliter,ſed in hac q. uide Ang. in conſ. 115.& adde omnino Bal.in auth. ſimiliter,in fi.C.ad l.Fal.& pro intellectu huius gl.uide omnino latè ſcriptum per do. Ant.in c.1.s̃.eo.

b Vide omnino de hoc pleniſſimè p Lud.Ro.in repet. auth.ſimiliter,circa illud incidenter,C.ad l.Fal.
SEB. SAPI.

c Quòd eccleſię,uide Feli. in cap.de quarta,col.4.uer. decimoquarto,s̃. de preſcri.

d Adde hic gl. in uer.pro baptizatis,in cap.tempus 13.q.2.& ibi omnino uide Archi. qui uidetur concludere cum illa glo.quo ad celebrationem miſſarum, ſecus dicit in uigiliis, ieiuniis, & orationibus,quia non proſunt niſi illis,pro quibus ſpecialiter fiunt. Sed ꝙ plus proſit oratio ſpecialis, facit text.cum glo. in uerſi.neglecta, in l. item apud Labeonem.§.hoc edictum, ff.de iniur.de quo ple.uide omnino per do.in c. ſa. ſan.in 4.not.22.di.
Adde eundem cõſil.45. Ro. conſil. 339.
ANT. FRAN.
An eleemoſynæ & orationes & ieiunia & ſuffragia quæ fiunt pro uno, proſint omnibus, dicas, ꝙ eleemoſyna ualet ad redemptionẽ peccatorum, ut in c. mendacia,de pœ. diſt.1.& in c. animæ defunctorũ. 13. quæſtio. 2. & uide d. Card. in cle.1.in §.ideo,de reli. & uene.ſan. Et adde, quòd da

his,pro qbus ſpãliter fiunt,quã ſi gñaliter.Rõ,quia habent
efficaciã finitã,& ex diuina iuſtitia diſtribuuntur in illos,ꝓ 4
quibus fiunt,ergo tantò minus operãtur,quanto ꝓ pluribꝰ
fiunt,ar.in.c.cũ M.de cõſti.Et hãc ſñiã uř ſequi B.Tho.quar
to ſñiarũ,di.40.q.2.ar.2.& Cal.hic.dicit tñ B.Tho.notabi-
le uerbũ,ſ.credẽdũ eſſe,ꝙ ſi illi,pro quibus fiunt nõ indigẽt
ꝙ ꝓſunt aliis,& uide gl.no.in c.ſicut.23.q.4. quę uult,ꝙ ſi
oratio eſt facta ꝓ aliquo,& illi nõ ꝓdeſt?ſaltẽ ꝓdeſt faciẽti
& inducit ibi pſalmiſtã . Oratio mea in ſinu meo conuerte-
tur,& ad c.non mediocriter,de conſe.di.5.reſponde,ut ibi.
no.In gl.in uer.*ad noua*.in fi. hodie dicẽdũ, ut habetur in c.
2.eo.ti.li.6.ubi approbatur ſecũda opi.hic poſita in gl.ut li
citũ ſit eligere ſepulturã,ẽt in loco minꝰ religioſo ; ſed ſi uo
lumus iſtum tex. ſaluare,ut ñ ſit correctus,poſſumus dicere 5
ꝙ in loco minus religioſo,ſeu in eccleſia nõ habẽte cęmete
rium nõ licet eligere ſepulturã, quia eſt ꝯ inſtitutionẽ ſan-
ctorum patrum , cũ corpora fidelium dẽant requieſcere in
cœmeteriis eccleſiarũ.12.q.2.ca.aurum,& 13.q.1.c.1.Itẽ p̃t
procedere iſte tex,quando dolo fuit inductus,uel ex contẽ
ptu elegit ſepulturam in loco minus religioſo.c.1.eo.ti.lib.
6.uel quando non ſoluitur portio eccleſię parochiali .

SVMMARIVM.

1. *Canonica portio debetur eccleſiæ parochiali & Epiſcopo, niſi eccleſia ſit exempta,de bonis illius,qui ſe et ſua in infirmitate,ex qua mortuus eſt,obtulit monaſterio,ſecus,ſi in uita, 4. 8.*
2. *Quod relinquitur eccleſiæ parochiali a parochiano,qui alibi elegit ſepulturam computatur in canonicam portionem debitam ipſi eccleſiæ parochiali.*
3. *Canonica portio non debetur nec Epiſcopo , nec eccleſiæ parochiali de relictis ſeu oblatis in uita illius,qui obtulit .*
5. *Canonica portio de relictis eccleſiæ ſepulturæ,debetur eccleſiæ,ubi defunctus in uita accipiebat ſacramenta,& audiebat diuina , uel recepit baptiſmatis ſacramentum,etiam quòd eſſent plures eccleſiæ, inter quas diuitur ipſa canonica portio. 6.*

Niſi in alia eccleſia citra parochialem indebite fuerint ſumpta ſacramenta, quo caſu omnia debentur eccleſiæ parochiali,uide infrà in c.cum liberum, in 2.no.

7. *Venditio,ſiue donatio facta in fraudem filiorum reuocatur uſque ad legitimã.*
9. *Canonica portio, quæ debetur epiſcopo , uel eccleſiæ parochiali , an ſit petenda ab hærede grauato dare,an ab eccleſia legataria?*

CAP. IIII.

1 D*E his.* †Si quis in ægritudine , de qua decedit,
ſe & ſua offert monaſterio, eccleſia pa-
rochialis hẽt inde canonicã portionẽ, ſecus, ſi in
ſanitate.ſecunda,ibi,*ſi uerò*.Caſus lit:Aliqui infir-
mitate grauati,qñq; ſe trãſferũt ad loco religioſa cũ bonis
ſuis,uel ẽt in ſanitate,& nihil relinquunt eccleſiis , a qbus
receperũt pabula ſalutis.Quærebať, qd iuris eſt de his?Rñ-
det papa,ꝙ ſi in ęgritudine ad religioſa loca ſe trãſferũt, &
de illa ægritudine moriuntur, canonica portio dẽt exhibe-
ri illis eccleſiis,à qbꝰ ſepelliri dẽbant.Si uero in ſanitate ſe
transferũt, tũc nihil dare cõpellunť eccleſiis ſuis prioribus,
quia liberũ eſt tũc cuilibet bona ſua ĩpartiri ẽt priuatis pſo
nis.Ber.No.1.quẽ poſſe ingredi religionẽ tpe ęgritudinis.
Infirmitas ergo corporis nõ uitiat religionis,ĩgreſſum, cũ
ipſius ualiditas dependeat a ſanitate mẽtis & nõ corporis,
2 ad idẽ c.porrectũ,de teſt.†No.hic ar.ſin.a ꝯrio ſenſu,ꝙ ſi pa
rochianus electa alibi ſepultura tacitè,uł expreſsè, aliqd re
linqt eccleſię parochiali,teneť talis eccleſia illud relictũ ſi
bi cõputare in ſortẽ & canonicã portionẽ , ſicut dicimus in
filio,qui cõputat ſibi in legitimam quicquid a patre relictũ
eſt,ut in.l.oĩ mõ,& l.ſcimus,C.de inoffi. teſta. alias fruſtra
ponderareť,ꝙ nihil fuerat relictũ eccleſię parochiali , licet
a aliud ſit in Ep̃o.c.officii,[a]de teſta. Nec ob.ſi diceres hic cõ-
iũgi Ep̃m,& eccleſiã parochialẽ,qm̃ đ ipſo dictũ fuit incidẽ
ter,unde nihil de eo hic rñdeť.De quo tñ dic,ut plenè dixi ĩ
b d.c.officii. †No.3.tex.*quaſi rotundũ*,ꝙ de oblatis[b]ſeu relictis
alicui eccleſię in uita nõ dēť canonica portio,& ſi põdera-
bis finẽ hꝰ literę,ĩfert qđ ẽt Ep̃o nil dẽtur.Et ꝓ hoc uř tex.
in c.1.de ſta.re.& clarius ibi ſentit gl.& in c.nimis,el.1. de
exceſ.p̃la.dixi plenè in c.requiſiſti, de te-
4 ſta.& dic,ut ibi. †Sed quęro , nũquid iſte
tex. ꝓcedit indiſtincte,ſiue qs intret mo-
naſteriũ in uita, ut fiat monachus,ſiue ut
uiuat ibi cũ aliis citra ꝓfeſſionẽ?Inn.uult
reſtringere literã,ut ĩtelligať in ſecundo
caſu,& nõ in primo,qa eoipſo, ꝙ ꝓfiteť,
cẽſeť mortuꝰ,& ſic dẽt dari canonica por
tio:ſed cõiter teneť opi.ut dixi in c.2.s̃.e.
Nã ꝓpriè loqtur text.de his,qui efficiũť
religioſi,ut innuit lřa ibi:ſe trãſferunt,&
ibi:trãſtulerũt.quę uerba importãt ple-
nã trãslatione.21.q.2.ſi quis iã trãslatus;
5 & dic plenius,ut dixi ĩ d.c.2.†Quęrit hic
Inn.qd,ſi qs in capella audiuit diuina ,
& in plebe accepit eccleſiaſtica ſacřa,cui
dẽtur canonica portio?cõcludit ꝙ fiet di
uiſio inter capellã & plebẽ,quod ſatis pla
cet p c.2 .eo.ti.li.6.ubi in perceptione hꝰ
portionis põderanť duo,ſ. ꝙ in illa eccle
ſia audiuerit diuina , & perceperit in iſta
eccleſiaſtica ſacřa.Itẽ facit tex.in c.1.s̃.e.
ibi ponderatur labor ſeu paſſio in admi
niſtratione diuinorũ . cũ ergo ambę ec-
cleſię habuerũt in uita ipſius paſſionẽ, &
laborẽ,pariter dẽnt ſentire bñficiũ,ut ſic
6 ſint ſocii cõſolationũ &c.ut ĩ d.c. 1.†Sed
dubiũ quotidianũ eſſet, qd ſi in plebe nõ
recepit,niſi ſacřm baptiſmatis:reliqua ue
ro pcepit in capella parochiali, ubi ẽt au
diuit diuina, ꝓut cõiter cõtigit ĩ iſtis ple
bibus habentibus ſub ſe capellas?credo ꝙ
ſupior dẽt inter eas arbitrari condignas
portiões ſm quãtitatẽ laborũ,dẽt tñ mul
tũ hři reſpũs ad ſacřm baptiſmatis , cũ ſit
ianua oĩum ſacřorũ.c.1.& fi.de pſby.non
7 bap.facit.l.Seio,ff.de an.lega.† In glo.1.
ibi,*bona ſua conſumere*.hoc c.ĩtellige uerũ,
niſi faceret in fraudẽ filiorũ. quo caſu re
uocareť uẽditio, & donatio uſq; ad por-
c tionẽ debitã ſibi,ut dixi ĩ c.Raynutius[c]&
c.Raynaldus,all.in glo.Itẽ poterit iudex
refrenare ꝓdigalitatẽ ipſius interdicẽdo
adminiſtrationẽ bonorũ.l.is cui bõis , ff.
de uer. ob. Inter eſt.n.reipublicæ , ne qs
male ſuas res adminiſtret,inſt.q ſunt ſui,
uel alieni in.§.ſed hodie:& in.l. prima.&
2.ff.e.In gl.2 .ibi,*dñi cõtrarium*.dic, ut no.
Inn.& hæc opi. eſt hodie approbata in c.
2.e.ti.li.6. Et eſt rõ. nã hæc canonica por
tio dať principaliter eccleſię parochiali
pp onera , q̃ ſubiit circa ſuũ parochianũ
8 in uita ſua,& aptè colligiť ex.c.1.s̃.e.†Ex
tra gl.qriť,utrũ Ep̃s dēat hře de bonis hꝰ
ingrediẽtis religionẽ aliquã portionẽ,cũ
de eo fuit facta qõ,& rñſio omiſſa? Sol.di
cit Inn.ꝙ ſi monaſteriũ nõ eſt exẽptũ,ha-
bebit ſuã canonicã portionẽ,& intellige
in primo caſu hꝰ.c. ſ. qñ ingreſſus eſt ta-
ctus in ęgritudine,de qua decedit,& ex i-
ſtis bõis detrahẽtur duæ quartę,una ep̃a-
lis,alia parochialis; & diuerſo iure dẽnť:
Nã ep̃alis debetur pp onus ep̃ale,& cõio
nẽ, quę eſt inter ep̃m & eccleſias ſibi ſu-
biectas.c.requiſiſti.ſupra de teſtamẽ . Pa-
rochialis uero debeť pp ſepulturã ibi ele
ctam pp onus, quod ſuſtinuit in uita c.1.
ſupra e.Quis aũt primò detrahet Ep̃s,uel

ri debet eleemoſina perſonis , uel eccleſię, qbus dari cõſueuit, ut eſt gl.in c.ad apoſtolice,de dona.& in c.ad apoſtolicam de ſimon. & uide Io.An.ĩ Add.Spe. in ti.de inſt. edi.ĩ §.nũc uero aliqua & adde.ꝙ eleemoſina non põt fieri de bonis alienis,ſi ue de rapinis , ut in c.non eſt 1.q.1 & uide glo.in cle. 2.de cenſi. & uide d.Abb.in c. olim innouamus, de cẽſi. ubi dicit eleemoſynam fieri nõ poſſe de extortis iniuſtè per gabellarios.Et uide per Pau.de Caſt.in cõſi.72. & uide Arch.in d.c. non eſt. ubi ponit , quòd de malè quæſitis dari non dẽt eleemoſyna,ſed de bene quæſitis , ut in c.eleemoſyna.3.c. 5.& uide Arch.in d.c.nõ eſt 1.q.1.
ZACHAR.
Adde, an indulgentiæ pro eis lucratæ eis proſint, uide plene Fel. in ſerm. quem de animabus fecit, in c. hodie mecum eris in paradiſo quaſi per ſex aut ſeptẽ col.

a C. officii. Adde quod uoluit Alc. conſ.296.2.lib.
SEB. SAPIA.

b De oblatis.De quibus rebus debetur portio eccleſiæ, uide Petrũ de Peruſi in tractat. de quarta canonica ubi plura ad hanc materiam. uide ẽt per Alex. in cõſi. 196.inc.uiſo teſtõ col.pe.2.uolu.

c Vide ibi in.6.co. ubi pleniſſime, & uide dominũ An. in c. quanuis, in. 4.colũ.de re iudi. & textum . & ibi Bar.in.l. non uſq; adeo,ff.ſi quis pa. fu.mo.& Bar.in l. 1.alias ſin.ff.ſi qs frau. pa. & uide Barto.poſt. Di.in hæreditatem, ff. đ de bo.au. in.poſſ. Adde Rom. conſ. 95.

a De iſta. q. uide multū late p Arc. in. §. ſunt quorū, uerſ. ſi quis ēt auſus. 2. q. 6. ubi ui detur concludere ꝙ creditores per ſuam app. nō poſſint impedire ſepulturā defuncti, cū res dilationē nō capiat, ar. l. fi. ff. d ap. re. niſi ille fuiſſet cōdēnatus in uita de furto, uł rapina, uł alio delicto, & noluit ſatisfacere i uita. Idē, ꝙ creditor ñ poſſit appellare, ne defunctus ſepeliatur, tenet Spec. in tit. de ap. §. qui bus, uerſi. 8. quem uidi originaliter, q. hoc di. per tex. in. l. fi. de ap. reci. ſed de hoc uide i terminis p Do. in c. gḡ. in 6. colū. de uſu. li. 6. in quo ui de oīno ample & clare in tex. in au th. ut cum de ap. cogn. in. §. meminimus, in prin. in pen. colū. & uide tex. in. l. ne corpora, ff. de re. & ſumpt. fu. Itē ad hoc bene fac. qđ not. Spe. in tit. de pe. & poſ. §. 1. in. 3. col. uerſi. quid ſi aliqs conqueratur, quē refert & ſequitur ad literam d. Ant. in. c. cum dilectus, §. nos igit, in. 13. col. uer. quid ſi aliquis, & ordi. co. Et uide ēt p gl. in c. preterea, 51. di. & qđ not. ibi Do. cir. med. ſed in li. meo non repio il lā glo. & uide qđ not. do. Ant. in c. ad hoc, de auth. & uſu pal. & d. Ant. hic concludit, ꝙ non pñt creditores impedire ſepulturā debitoris ſed cōtra hoc, qđ tenet do. Ant. firmat Ang. in debitore obligato per inſtrumentū guarentigię, ita ꝙ poterit capi ad uolūtatē creditoris, in auth. ut ſ. fun. ſeu ſu. cir. prin. & dicit d. Bar. de Bel. hic in addi. ſuis, ꝙ in ſuo lib. non potuit hoc dictū reperire, ſed ꝙ bene in alio li. uidit originaliter, & ſo

curatus, & utrū ſecunda detractio ſit ſienda de toto, i. habitu reſpectu ad totū, an habito reſpectu ad reſiduum, dicā. j. eod. certificari. †Sed quero de qōne quotidiana, nūquid Eps, uel eccleſia parochialis poſſit portionē ſuā ab hrde petere, uł fideicōmiſſario, q ſuit grauatus aliqđ dare eccleſię ſepulturę? Sol. Inn. hic multū inſtat, & ex dictis ipſius pñt in effectu elici duę ſolutiones. Nam primo uoluit, ꝙ Eps, uel eccleſia parochialis poſſit agere ꝯ hæredes ēt actione ex teſtō, ſicut poteſt agere eccleſia, cui factū eſt legatum. Nam oēs eccleſię ſunt una eccleſia. 24. q. 1. in c. loqr: uñ relictū factū eccleſię ſepulturę, dr etiā factum eccleſiæ parochiali reſpectu portionis ſuę. Secundò dicit Inn. melius uideri, ꝙ ſolū eccleſia, cui factū eſt relictū, pōt agere ꝯ hęredē actione ex teſtō ſed ꝯ eccleſiā legatariā aget poſt modū Eps, ſeu eccleſia parochialis, & ſi eccleſia legataria eſt negligēs. pōt agere eccleſia parochialis, ut cedat ſibi actio, p portiōe ſua: uel ut mitat in poſſeſſionē oīum debitorū. Hoſt. dicit, ꝙ iſpecta æqtate canonica, quiſq; cui intereſt, pt agere ꝯ eū, q habet facultatē reſtituendi, ar. in l. ſi me & Titiū, ff. ſi cer. pe. ubi dr, ꝙ ſi res mea, ſeu mihi debita puenit ad te ſine facto meo, poſſum ager, ut illā mihi reſtituas. Ita dicendum in Epo, uel in eccleſia parochiali, ut poſſit agere ꝯ hęredem. Ego admitterem hoc dictum in eccleſia parochiali. nā ex iuris diſpoſitione uidetur diminuta portio ſepulturę per portionem debitam eccleſiæ parochiali. Pro hoc c. 1. ſ. eo. dum impeſonaliter dr, tertiā partē ſui iudicii dare cēſemus, &c. Vñ ſicut Falcidia ipſo iure reſecat ſeu diminuit ipſa legata. l. lineam margaritarū, ff. ad l. Falci. ita hæc portio parochialis diminuit ipſo iure relictū factum eccleſię ſepulturę. Hodie habes glo. no. in clem. dudum, in. §. utrum, in uer. largiri e. tit. quæ dixit fuiſſe declaratum; ꝙ eccleſia parochialis poſſit interdicere hæredi, ſeu fideicōmiſſario; ut portionē ſibi debitam nō ſoluat eccleſię ſepulturę. Sed de Epiſcopo dubito; quoniam Epiſcopus ſuam portionē directo recipit ab eccleſia legataria. Nam ſibi non tenebatur defunctus aliqđ relinquere, ſed eccleſia legataria ratione communionis prædictę communicat ſibi legatum, ut in dicto capitulo, requiſiti, tutum tamen eſſet obſeruare opin. Hoſtien. ſed non credo procedere de ſtricto iure.

SVMMARIVM.

1 *Sepeliens parochianum alienum, tenetur reſtituere corpus cum omnibus oblationibus, quæ ratione ipſius obuenerunt.*

2 *Poſſeſſorium remedium competit pro cadauere reſtituendo.*

Decedens in peccato mortali non debet ſepeliri in ſacro, niſi de hoc fuerit confeſſus.

3 *Decedens cum multis debitis tam ratione maleficij, quam alia ratione debet in ſacro ſepeliri.*

CAP. V.

1 EX parte. †Qui ſepeliunt parochianum alienum, quem ſepelire nō debēt coguntur reſtituere corpus, & quæ rōne ipſius obuenerūt. h. d. cum c. ſe. In prima; querela. In ſecunda, iudicis datio, ibi: *mandamus*. Caſus literalis. Prior đ Inſula quedā parochianū canonicorum Obrigen. poſt app. ad ſedē apoſtolicam interpoſitam in ſua eccleſia ſepeliuit. vn de canonici conqueſti ſunt papę. Mandat papa, ꝙ, ſi eſt ita, dictus prior cōpellatur, ut corpus parochiani ſui præfatis canonicis reſtituat, & de his, quæ habuerit ratione ſepulturę illius, amicabiliter cōueniat cum eiſdē. B. Not. 1. remedium p ditum ꝯ iniuſtè ſepelientes defunctū. Nā poteſt agi per eccleſiā, ubi debebat ſepeliri, tā ad reſtitutionem corporis, quā eorum, quę obuenerunt occaſione funeris. Secundo no. ibi. *parochianum*, ꝙ ius funerā di eſt de iure parochiali. habet ergo eccleſia parochialis fundatā intentionem ſuam ſuper funere ſui parochiani. aſſerēti ergo, ꝙ alibi debeat ſepeliri, incumbit onus pbandi. †No. ibi. *corpus reſtituas*. ꝙ 2 pro cadauere pōt agi poſſeſſorio, qđ melius pbatur. j. c. proxi. ubi latius dicam. †In gl. in uer. *poſt appellationem*, in fi. Sed 3 contra concluſionē glo. op. de eo, quod habetur in deciſ c. qua fronte, de ap. ubi impeditur ſepultura alicui, niſi prius ſatiſfaciat creditoribus[a] per hæredē. Solu. a aliqui dicunt, ꝙ illud pcedebat de conſuetudine Anglicorū, & non de iure cōi. Alii diſtinguūt inter obligationē ex cōtractu & ex maleficio, ut primo caſu ex cōtractu non interdicatur ſepultura: ſecūdo ſic. Tertii ſic diſtinguunt, utrum fuit condemnatus defunctus in uita de rapina, uſura, uel furto, uel alio crimine notorio & tunc pōt interdici ſepultura: alias ſec. Io. An. dicit, ꝙ illa pars tōquā iniqtatē continens merito fuit ibi deciſa & ſublata, quaſi ſentiat, ꝙ hodie non debeat ſepultura interdici, & aliter non declarat. Ego dicerē, ꝙ aut deceſſit manifeſtè in peccato mortali, & tunc ex toto ſibi eſt interdicenda ſepultura eccleſiaſtica. ut di xi. ſ. ſuper rubr. & in gl. in c. 2. & c. cū ad monaſterium, de ſta. re. Aut iſte fuit confeſſus & recepit pœnitentiā, & debet ſepeliri in cœmeterio eccleſiaſtico, licet expreſſe non mandauerit de delicto ſatiſfieri, uel contractibus. Nā uidetur tacitè cōfitendo iniunxiſſe hæredibus, ut ſatiſfaciant, ut probatur in c. ex literis. j. de rapto, & facit. c. fi. j. eo. quod not.

SVMMMARIVM.

1 *Eleemoſyna legata, uel alia relicta facta uni eccleſiæ poſſunt per aliam eccleſiam repeti, in qua ueriſimiliter fuiſſent facta.*

2 *Poſſeſſorium recuperandæ poteſt intentari ad cadauer ſublatum, ſed qui intentat tale remedium ad hoc oportet, quod probet ſaltem apparenter iuſtum titulū. Poſſeſſorium recuperandæ, quod competit ad perſonas liberas, debet ſaltem ad hoc, ut competat probari per ipſum agentem titulus apparenter iuſtus, nec admittuntur exceptiones concernentes intrinſecum*

cius ſuus etiā uł. dit. Et adde, ꝙ ſi qs uocetur tēpore funeris domeſticæ perſonæ, nō tenet comparere, tex. in. l. 2. ff. de in ius uocā. gl. eſt in c. puenit. 18. di. ANT. FRAN. Circa hoc, quod hic dicitur de ſepultura, dicas ꝙ il la non debet denegari à creditoribus ad iſtātiam debitorum, ut in aut. ut cū de app. co. in. §. meminimus. niſi ſtante ſtatuto, ꝙ inſtra habeant executionē paratā ad uoluntatē creditorum, de quo uide p Ang. in auth. ut defun. ſeu fun. eorū &c. & adde ꝙ nō pōt interdici ſepultura, niſi in caſibus à iure expreſſis, ut per Arch. 2. q. 6. ſi quis etiam auſus, & per Bald. in. l. ſi quis ſepulchrum, i. §. hoc edictū, ff. de reli. & ſum. fu. & uide gl. or. in c. ex parte, el. 2. de ſe pul. Item adde, an quis poſſit uocari ad iudicium tēpore, quo ducitur funus, & uocatus an ire teneatur, uide Sp. i tit. de ſepu. & in l. 1. ubi plene, ff. de reli. & ſum. fu. & Spe. in. §. porro, in ti. allega. ubi ponit quo reputentur impēſę funeris, & uide gl. in. l. priuilegia, ff. de priuil. cre. & quę dicuntur eſſe funeralia, uide glo. in cle. dudū, & ibi p do. Car. in. §. uerū in. 3. q. de ſepul. Et adde quod impenſæ iſirmitatis æquiparātur impenſis funeris, ſecundum Bal. in. l. reſtituen da, C. de pet. hær.

intrinſecum defunctum tituli, ſed reſeruantur in cauſa proprietatis. Remedium l. ſi quis in tantam, C. unde ui, an habeat locum, quando eccleſia, uel prælatus committunt aliquam uiolentiam. Conceſſo conſequenti, cenſetur conceſſum ſuum neceſſarium antecedens.

CAP. XI.

CVm liberum. Sūmatū eſt. ſ. c. pxi. & diuide, ut ibi. Caſus lral. Quidā pſbyter corpus cuiuſdā mulieris deferri faciebat ad monaſteriū ſancti Martini Lādun. ſepeliēdū, put ipſa in ultima uolūtate diſpoſuerat. Monachi ſācti Vincētii corpus illud uioléter rapuerūt, & illud i ſua eccleſiā ſepelierūt. Cōqueſti ſūt monachi ſancti Martini. mandat papa, quatenus, ſi eſt ita, monachi ſācti Vincētii cōpellātur, ut oſſa pfatę mulieris & bñficia, q̄ occaſione ſepulturę illius habuerint, reſtituāt monachis ſācti Martini. & decetero ſiſta nō pſumāt. Ber. No. ꝙ eccleſia, ubi ē electa ſepultura, pt agere, ut reſtituat corpus defuncti ſepeliēdi i loco p 1 eū electo. †No. ꝙ oblationes factę iniuſtè in una eccleſia, pñt repeti p eccleſiā, in qua ueriſimiliter fuiſſent factę. Ex quo infero ad unū quotidianū, ꝙ ſi quis indebitè in parochia aliena audiuit diuina, uel pcepit eccleſiaſtica ſacra, per curatū ppriū pt agi ad reſtōnē illarū oblationū, & dēnt reſtitui cū integritate, ut i lraș; & ſic nihil dēt remanere apud eccleſiā, ubi indebitè fuerāt diuina adminiſtrata. No. ibi, *ut oſſa* &c. ar. ꝙ ñ ſolū pt repeti corpus defuncti de pſēti ſepul 2 tū: ſed ēt tpa, ita, ut ſola oſſa ſupeſſe uideāt. †Vltiō not. ibi: *reſtituant*, ꝙ p corpore, ſeu cadauere uioléter ſublato pōt agi poſſeſſorio. Sed hic cadit qō notabilis, nūqd pbata uiolētia cū poſſeſſione, dēt illico reſtitui corpus, ſicut obſeruatur i poſſeſſoriis ꝯpetētib. ad res pphanas? In. dicit, ꝙ licet poſſit agi poſſeſſorio, ñ tñ pt reſtitui corp, niſi pbet plenè ius pprietatis, i. iuſtitia, ex qua ille dēt ſepeliri i eccleſia actoris. Nā ex ꝯrio pt ſeq abſurdū: qa ſi facta reſtōne alia eccleſia poſtmodū obtineret i pprietate, iterū eſſet reſtituēdū corpus, cū cā pprietatis abſorbeat cām poſſeſſiōis, ut i c. cū dilect, de cā poſ. & pprie. & corpora defunctorū nō ſūt taliter tractā da. l. nec corpora, ff. de reli. & ſum. fu. Ho. dicit ꝙ licet dictū In. ſit ęquū, iure tñ ñ pbat, & de rigore dicendū eēt oppoſitū, ne in uanū iſte uideat egiſſe poſſeſſorio, d. Pe. de Anc. dicit, ꝙ ēt de ęquitate ñ uł hoc dictū pcedere. Nā interdicta p rebus ſacris & religioſis hēnt cām miſtā, i. cām pprietatis annexā. l. 2. §. qdā, ff. de inter. Sed agēs p corpore, ſeu cadauere, uł ager quaſi p religioſa; ergo oportet neceſſariò pbare cām pprietatis, añ, q̄ fiat reſtō. Aduerte, qa ex alio capite clarior hoc dictū poſſet defendi. Nā pt 2 agere nudo poſſeſſorio. nā nego, ꝙ corp[a] defuncti ſit quid religioſū: ſed dico, ꝙ queadmodū p hoīne nō pt agi nudo poſſeſſorio: qa hō liber poſſideri ñ pt, ēt ſi teneat uiculat. l. cū heredes, i fi. ff. de acq. po. ita p cadauere ñ pt haberi poſſeſſio cadaueris, cū ius pariter reſiſtat poſſeſſioni utriuſq; ſine cā, ar. i d. l. cū hrdes, iūcto tex. i aut. ut defun. ſeu fun. e. i pri. uolens ergo agere poſſeſſorio i pdictis, dēt pbare iſtū titulū poſſidēdi, cū i cōe reſiſtat nudę poſſeſſiōi; ad hoc. c. ad decimas. de re. ſpo. li. 6. Et hec rō fundamētalis ē illi ♀. §. qdā. Nā loca religioſa & ſacra ñ pñt ſine cā approbata a iure poſſideri. Itaq; primò ꝯcludę, ꝙ neceſſariò eccleſia agēs p cadauere uioléter ſubtracto, tenet pbare titulū poſſeſſiōis: ſed dico ꝙ ſatis ē pbare i poſſeſſorio titulū apparēter iuſtū: nec admitti dēnt exceptiōes ꝯcernētes itriſecū defectū ti. ſđ dēnt reſeruari i cā pprietatis. Hoc pbo aptè p c. ex pte, & c. ex traſmiſſa, & c. lras, de re. ſpo. i qb. patet, ꝙ ad reſtōnē coniugis, & ſic liberę pſonę pt agi poſſeſſorio; dēt tñ pbari ti. iugii: ſed ñ admittit exceptio cōſāguinitatis, uel alia ſitis. Et p illud. c. lras, iſero ꝯ illud dictū In. quaten dicit, ꝙ plenè dēt diſcuti cā pprietatis añ, q̄ fiat reſtō corporis. Nā cū fiat reſtō mulieris, ubi ſubeſt maius piculū pbato titulo apparēter iuſto, forti dēt fieri reſtō cadaueris, ubi nullū ſubeſt b piculū. Per hoc iſero ēt ad notabilē intelltm illius. §. qdā, i

l. 2. C. de interdi. ut talia interdicta hēat cām pprietatis annexā, ñ ut plenè diſcutiat cā pprietatis, ſicut ſi ageret petitorio, ſed ut pbet titulus poſſidēdi apparēter iuſt, p hoc. c. ex lris, de reſ. ſpo. & cle. unica, de cā po. & pprie. ubi p bñficio, & ſic p re ſacra agit poſſeſſorio, nec diſcutit plenè pprietatis cā; & hec notabis, qa faciūt ad multa; & tene mēti. In gl. 1. ibi: *magis religioſa*. dic, ut dixi i c. fraterni 3 nitatē, ſ. e. †In fi. gl. dicit Ho. ꝙ pſuppoſito, ꝙ iſta fuit parochialis eccſia nihilominus pdidiſſet ius iſti portionis p p uiolētiā illatā, ut in c. eū, q, de pb. li. 6. & l. ſi qs i tātā, C. uñ ui. nec ob. ſi dicat delictū plati &c. 15. q. 6. c. ſi eps: qa illud pcedit, cū agit de re graui, uel de imobili: uel cū ſol plat deliqrit; ſec ſi tota eccſia cōmiſit uiolētiā; no. hoc dictū. nam p hoc uult Ho. ꝙ pęna. l. ſi qs i tātā, hēat locū i reb. ec. ēt immobilib. cū tota ecclā deliqrit: ſed quo ad res mobiles, uel modici piudicii ſētit, ꝙ ſufficit uiolētia ſoli pla ti. De hoc remitto ad ea, q plene dixi in c. 1. de do. & ꝯtu †Sed qro de q. no. pone, 4 ꝙ parochian alicui curati eligit ſepulturā apud fratres pdicatores, q uolūt venire pceſſionaliter cū crucib. & aliis cōſuetis ad ferēdū fun ad eorū ecclā. pſbyter parochialis phibet, dicēdo, ꝙ nō dēnt pceſſionaliter intrare parochiam ſuā, ero qđ iuris? Old. cōſ. 259. ꝯſuluit, ꝙ ñ obſtāte phibōne curati, pñt fratres intrare parochiā pceſſionaliter. Mouet inter cætera; qa ꝯceſſo fine uidēt ꝯceſſa oīa ad finē ordinata. c. prudētiā, & c. pterea, de of. del. & l. ad rē legatā, & l. ad rē mobilē. ff. de pcu. Sed iura cōcedūt fratrib liberā ſepulturā, cl. dudū. c. ti. ergo uñr ꝯceſſa oīa, p quę it ad ſepulturā. Pro hoc ē i ꝯtrib. uł tacite actū, ut ſeruet loci cōſuetudo, l. qđ ſi nolit. §. qs aſſidua, ff. de edi. edi, no. Bar. i l. nemo, ff. de duo. re. ergo idē dicēdū i priuilegio, ut cōceſſa ſepultura uideat tacite cōceſſū; ut ſeruet ſolēnitas ſolita i expletione ſepulturæ. Itē cui cōcedit hauſt aquę, uł conceſſū iter eūdi ad fontē. l. 3. §. fi. ff. de ſer. ruſt. pd. Itē ſi fuerit ꝯceſſ trāſit. l. olympico. ff. de ſer. ur. pd. Itē uidem, ꝙ p p fin ęꝯceſſū licitū ē ingredi domū alteri, ēt inuito dño, & frāgere pauiméta, ut i purgando cloacā, ff. de cloa. l. 1. §. qđ ait ptor. Vide multa ſiſia. 1. di. c 2. p gl. & cū ſit cōceſſa libera ſepultura, niſi aliud hēat cōſuetudo ñ tenet pri funus portare ad ecclā curati: qa ñ eēt libera ſepultura, ſi impediret ēt ad tps. nā de ſignificatu h uerbi, libera ē, ut ñ reqrat cōſeñ alicui, ut no. in c. de multa, de pb. & c. licet eps, e. ti. li. 6. facit. l. pcurator, cui libera, ff. đ pcura. per Bar. in l. alia, ff. de ali. & cib. lega. Et not. hoc ultimum. nam uidetur prima frōte ſentire gl. in d. cle. dudum, §. uerū in uer. integre, ſcilicet, ꝙ funus debet primò deferri ad eccleſiam parochialem: ſed ſerua illam gl. ubi eſſet cōſuetudo, alias ſecus; & ſentit Io. An. in c. certificari. j. eo. In glo. 2. ibi: *conditione*[b] *ex canone iſto*. dicunt doct. quòd ſi eccleſia, in qua elegit ſepulturam, repetit corpus, tunc aget

a Quòd corpus. Quòd corpus defuncti nō ſit quid religioſum, app aret clarè ex not. p Feli. & Dec. in c. quāto, col. fi. ſ. de iudi. ubi dicit, ꝙ locus nō efficitur religioſus per illationem corporis, licet de iure ciuili aliud ſit, ut no. in §. religioſum, inſt. de rer. diui.

b Quando compe tat cōditio ex le ge, uel actio in factū, declarat Bal. in ca. dilecti, ante medium, de iudi. hoc eſſe uerū, qñ introducitur nouū ius agendi ex lege ciuili, ſecus, ſi à iure pretorio, q tūc non datur cōndō ex lege, ſed actio in factum, gl. eſt in l. 1. ff. ſi ué tris noie, in gl. 4. Aduerte tñ, quia multæ ſunt aliæ actiones ſubſidiariæ, ut actio de do lo. l. 2. C. de dolo. de cri. ſtel. quæ actio datur in criminalibus. Vide pro plena intelligentia uide gl. no. in l. quoties, ff. de præ. uerbis, & adde hic glo. in uer. monumenta in fi. & in c. ſignificauit, de teſt. quę notanter uidetur dicere, ꝙ quando datur iure ciuili datur condi. ex lege, de iure canonico implorabitur offm iudicis. Et ad hoc ibi illa gl. non pōderatur, & quomodo inter ſe differant illa remedia ſubſidiaria, uide oīno latè per Bar. in l. 1. ff. de condi. ex le. Itē ꝙ actio de dolo ſit ſubſidiaria, eſt tex. in l. ita demū. §. fin. ff. de arbi Similiter actio, quod met. cau. Item adde hic gl. in l. 4. in §. fin. in uer. edi. ff. quod me. cau.

cōdōne h⁹.c.Si uerò eccleſia parochialis
repetit aget cōdōne.c.ꝑce. & hoc ſi paro
chianus ñ elegit alibi ſepulturā. Si uerò 3
elegit,ſed minus debitè, aget cōdōne.c.
fraternitatē,ſ̃.e. & ita trāſeunt doc. hic.
Sed hæc dicta ñ uideť uera.nā añ, quam
emanaret hoc c.iſti clerici ſepulturę ele
ctę egerūt ad repetitionē corporis,& pa
pa eos exaudiuit ñ addēdo ſtatutū ď no
uo,ſed poti⁹ madādo executionem iuris
anti.Nā ad ꝗrelā uni⁹ ñ fit ius de nouo.
c.2.de ꝯſt.& in aut.ut factę nouæ cōſt. & 4
in auť.ut in medio litis. Et idē dico quo
ad caſū.c.ꝑce.& ſic ñ ob.l.unica,ff. de cō
dōne ex lege:qa loqť,qñ obligatio indu
ciť de nouo. Dēt.n. agi iudicis officio,
ex quo ſpecificè deficitcerta actio.Nā añ
hæc iura ñ hēbam⁹ ius ſpecificū ſup hoc, a
ſed mētē iuris.Ex quo.n. diſponebat ius
ꝙ qs liberè ſibi eligeret ſepulturam taci
tè uidetur prohibere, ut contra uolunta
tem ſuam nulla fiat nouitas.

SVMMARIVM.

1 *Sepulturā p̄t ſibi eligere mulier nupta, ubicunque uult*
2 *Paria ſunt quid fieri tempore habili,uel inhabili,dum modo eius effectus conferatur ad tempus habile,& e conuerſo,lim:ta,ut infra nu.4.*
3 *Conſuetudo imitatur ius,quia ſuccedit, ubi deficit ius. Item interpretatur ius,& derogat iuri.*
4 *Sepulturam an poſſint ſibi eligere monachus,uel ſeruus cum eius effectus conferatur in tempus,quo ipſi ſunt ſoluti a poteſtate alterius.*
5 *Abbas poteſt eligere ſibi ſepulturam, ubicunque uult. Abbas uenit appellatione religioſorum.*
6 *Mulier,qua decedit non electa ſibi ſepultura,dēt ſepeliri in ſepulchro mariti,& ſi habuerit plures,in ſepulchro ultimi, & ſi fuerit uidua,& reuerſa ad domū patris,adhuc eſt ſepelienda in ſepulchro mariti , & intellige prædicta,quando maritus prædeceſſit. ſi uero uxor prædecedat, in quo ſepulchro ſit ſepelienda, an in maiorum mariti,an ſuorum,uide hic.*
7 *Maritus an dēat ſepeliri ī loco,ubi ē ſepulta eius uxor.*

CAP. VII.

2 DE uxore. †Mulier nupta
liberè p̄t ſibi eli
gere ſepulturā hoc primò. Pa
ter filios īpuberes,ubi uolue-
rit,p̄t ſepeliri facere,ſi hoc hēt cōſuetu-
do.Et ſť duo dicta.ſm eſt,ibi:*utrum*. Ca-
ſus lr̃alis.Sicut liberū eſt uiro eligere ſe
pulturā,ita liberū ē mulieri. nulla ē dr̄ia
īter eos ī hoc caſu , cū a lege uiri ſoluta
eē ītelligať.Illa fuit dubitatio,ſiue ī vita
ſiue ī morte uirū ſuū ſequiť,in fi.dicit,ꝙ
de filiis minorib ubi dēāt ſepeliri,a ſan
ctis patrib.diffinitiuū ñ ē, & iō ꝯſuetudi
ni loci reliquēdū ē.Ber. No.1.unū caſū,
in quo maritus & uxor ñ iudicāť ad īpa-
ria:ſed ſť eiuſdē ꝯdōnis , ut in electione
ſepulturę.Idē ē quo ad carnis debitū. c.
gaudem⁹,de diuo.& de mā dic,ut ibi no.
a †No.2.ꝙ paria ſť aliqd diſponi tpe habi
li,uel tpe inhabili,dūmō effect⁹ ꝯferatur
ad tps habile,ut in l.qđ ſpōſæ,C. de do.
an.nu.& in l.tps,ff.de her.inſti.Idē dic e
ꝯ,ſicut ñ licet diſponere tpe īhabili;ita
nec tpe habili,ſi effect⁹ ꝯferať ad tps in-
habile,ut in d.l.qđ ſpōſæ.Lītā tñ hoc,ꝑ-
ut ĩ.dicā.No.in §.utrū,ꝙ ñ eſt facilè iudi
cādū,ubi ius ñ reperiť exp̄ſſū.Nā pa.qui
p̄t iura interp̄tari,uoluit hūc caſū deci-

SEB. SAPIA.

a Quòd qñq;. Hāc doctrinam tradit etiām Io.de Imo. in l.Gallus,in prī ci.ff.de li. & poſt hu.uide etiā Bar. in l.alia.§.elegan ter,ff.ſol.ma. Iaſ. in l.fi.col.3. C.de pac.Ale.in l.inter ſtipulantem,§.ſacram, col.2. ff. de uer.ob.

b Cōprehenditur. Abb. Adde Car.in cle.1.in 6.opp. de regula.& in cle.2. in 12.q. de prębē. & in ca.religioſi, de ſen.exc. & ī cl. 1.§. prefatæ, de ſta.mo. & dixi in apo.ad iſtum in c. cum inter , & ibi notaui in apo. in uer.inducitur.nu. 1.ſ̃.de conſti.

dere interpretationē faciendo,uel ꝑ ſimilia ꝓcedēdo. Ex
quo infero,ꝙ ñ oīs caſus p̄t decidi ꝑ iura iā poſita;pro hoc
3 uide tex.no.in ꝓœ.cle.in §.qm̄.†No.unū effectū ſeu uirtu-
tem ꝯſuetudinis.nā ſuccedit loco iuris,ubi deficit ius.ī.di.
c.ꝯſuetudo.Et dic,ꝙ cōſuetudo hēt tres effect⁹. Nā limitať
ius:qa ſuccedit loco iuris,ubi ius deficit.d.c.cōſuetudo.Itē
hēt effectū interp̄tatiuū:qa interp̄tať ius dubiū: uñ dr̄, ꝙ ꝯ
ſuetudo eſt optima legū interp̄s,in c.cū dilect⁹, de cōſue.&
in l.ſi de interp̄tatione,ff.de le. Tertius effect⁹ ē abrogati-
uus,ſeu derogatiuus.Nā derogat legi.uincit.n.legē,ubi eſt
rōnabilis,ut in c.fi.de cōſue.& uide de his trib. effectib.gl.
4 inſt.de iu.na.in §.ex ñ ſcripto.†Sed circa primā ꝑtē.c.quę
ro,qd de religioſo,uel ſeruo,nūqd poſſint ſibi eligere ſe-
pulturā?Ho.tenuit hic,ꝙ ſic ꝑ rōnem huius text.qa effect⁹
cōferť in tps,in quo religioſus abſoluiť a lege ſupioris, &
ſuus a lege dñi:ſed in religioſo hodie determinať ꝯriū , ut
in c.fi.ĩ.e.li.6.ſed doc.ñ ſoluūt ar.qđ formať ꝑ illū tex.ſm
a opi.Ho.Sed dic litando iſtā rľā,ꝙ qñq;[a]ius aliquid ꝓhi-
beť attēto effectu,& tunc ñ eſt dr̄ia,utrū fiat tpe habili,aut
tpe inhabili,ex quo effectus cōferť ad tps habile.Qñq; ius
ꝓhibet aliquid ñ ſolū attēto effectu,ſed ēt attento initio,
& tūc ñ ſufficit,ꝙ cōferať ad tps habile;& iſte eſt caſus in l.
ſi minor,ff.de ſer.expo.ubi minor.20. annis ñ p̄t manumit
tere ſeruū,inſt.qui ex cā ma.ñ poſ.§.eadem lege. Querebať
n.nūquid minor.29.an.poſſit tradere ſeruū manumittēdū
poſt 20.an.& dr̄ ibi,ꝙ nō;quia lex in ꝓhibitione habuit re
ſpectū ad initiū,quo minor nō habet firmū cōſiliū.Ita di-
cendū in ꝓpoſito,licet religioſus abſoluať a iugo ſupioris
p⁹ mortem:tñ in uita nō habet uolūtatē.uñ nō p̄t eā decla
rare;& ſic ꝓhibeť ſibi electio ſepulturæ nō ſolū attento ef
fectu,ſed ēt initio;& ex iſto. c. & ex illo hēs litationem ad
5 ꝑdictā rľā;ꝗ bñ no.†Sed ꝗro,quid in Abbate, nūquid poſ
ſit ſibi eligere ſepulturā?uť ꝙ nō ꝑ illud c.fi.ubi gñalr̄ dr̄,ꝙ
religioſi nō p̄nt ſibi eligere ſepulturā.: ſed certū eſt , ꝙ ap-
b pllōne religioſorum cōprehendiť Abbas[b];facit c. fin.& qđ
ibi no.de ſimo.& in c.eccleſia ſanctę Mariæ, de conſti. ſed
in contrarium facit ratio literę illius c.fi.ubi dicitur, cum
uelle & nolle non habeat, &c. quæ uerba non adaptantur
ad perſonam Abbatis,cum ipſe habeat monachos in pote
ſtate,& ipſe non ſit in poteſtate alterius,niſi quemadmodū
alii clerici ſunt in poteſtate ſuperioris,uide gl.in c. de prę
ſentium.26.q.1.& conſtitutio recipit intellēm,& reſtrictio
nem ad limites cauſæ expreſſæ.l.cum pater. §. dulciſſimis,
ff.de leg.2.& uide bonam gl.in c.fi. de teſt.li.6.Et fortè ob
hoc Io.An.dixit in nouella unum no.uerbum ſatis breue,
ꝙ illud c.fin.per illam rationem intelligitur de clauſtrali;
quaſi dicat de religioſo,qui eſt ſub poteſtate alterius. Ad
idem adduco bo.tex.13.q.2.c.*unaqueque.§.*ſoror, ubi di
citur,ꝙ ſoror beati Benedicti fuit ſepulta in eodem ſepul-
chro,quod beatus Benedict⁹ ſibi parauerat,ut ſic eſſent cor
pora coniuncta poſt mortem,ſicut fuit inter eos unio ani-
morum in uita.Nam ſoror fuit ſancta , quam appellamus.
S.Scholaſticam;& idem poſſit dici eadem ratione de alio
prælato religioſo:eſſet hic tñ latius cogitandum.nam non
reperio hāc quæſtionem per aliquem ſpecificè tactam: ſed
in ſeruo placet mihi opinio Ho. ut poſſit ſibi eligere ſepul
turam.Nam in iſtis ſpiritualibus non conſideratur domini
6 ca poteſtas.c.1.de coniugio.†Sed quęro,quid ſi uxor deceſ
ſit non electa ſepultura? glo. ſentit, ꝙ debet ſepeliri in ſe-
pulchro mariti per iura alleg in ea.Sed hodie eſt text.cla-
rus in c.is qui,in §.mulier.ĩ.eo.li.6.ubi plus deciditur, ſ.ꝙ
ſi mulier habuit plures maritos ſucceſſiue, & deceſſit non
electa ſepultura,debet ſepeliri in ſepulchro ultimi mariti,
cuius retinet domicilium , & honorem , & dicit ibi Ioan.
An.notabile uerbum,quòd hoc procedit,etiam ſi poſtquā
fuit uidua , reuerſa eſt ad domum patris. non enim hęc
priuilegia conferuntur loco;ſed perſonæ , nec in ſepultura
debet haberi reſpectus ad locum habitationis ; quod not.
Sed

Sed hic cadit pulcherima. q. pone,ꝙ uxor p̄deceſſit , nūqd
dēt ſepelliri in ſepulcro maiorū ſuorū,an in ſepulchro ma
iorū mariti?nā ſi diceremus , ꝙ ī ſepulchro maiorū mariti,
poſſet ſeq abſurdū:qa cū maritus poſſet ſibi alibi eligere ſe
pulturā,reperireť iſta mulier ſepulta īter alienos,in qb. for
tè non uellet iacere,cū qſq; cupiat poſt mortē iacere inter
ſuos,ſicut fecerunt ſancti Patriarchæ.13.q.2.c.1. & ſequēti.
hæc deciſio eſt mihi multū dubia, vñ egeret declaratiōe,& 4
a poſſet dici,ut dicit hic pa. in.§.utrū,ut ſteť cōſuetudini[a]qua c
ceſſante ſatis putarē ęquè poſſe dici,ꝙ ſi marit⁹ p̄parauit ſi
bi ſepulchrū,ꝙ uxor in eo eſt ſepeliēda.Ad hoc dictus.§. ſo
ror.& qa animi deſtinatiōe vr̄ maritus ibi ſepultus. Idē,ubi 5
maritus nō hēt ꝓpriū ſepulchrū,ſed dicit ꝙ intēdit ſepeliri
in ſepulchro maiorū ſuorū. ſed ubi maritus eſſet abſens,ita
ꝙ uolūtatē ſuā nō poſſit declarare, vr̄ ſepeliēda ī ſepulchro 6
b maiorū ipſius mulieris[b] †. Circa hoc cadit alia pulchra qō.
7 Quid ſi uxor p̄decedēs eligit ſibi ſepulturā , nūqd maritus
poſtea decedēs, non electa ſepultura, dēat ſepeliri ī ſepul-
chro uxoriis,uel maiorū ſuorū?Rō dubitādi p̄t elici ex d.§.
mulier. Rōnes.n.ibi exp̄ſſæ ceſſant ī marito:ſed ꝯrium ego
putarē.Nā ꝑꝑ unionē,q̄ fuit inter eos in uita,ius diſpoſuit
ut uxor dēret ſepeliri in ſepulchro mariti;ergo idē eꝯ:mul
tū tñ facit me dubitare.c.unaquęq;.13.q.2.ubi dr̄,ꝙ mulier
debet ſeq maritū.nihil dixit eꝯ . Et patriarchę ſimpliciter
mādarūt ſe ſepeliri in ſepulchro maiorū ſuorū. Itē indecēs
eſt,ꝙ uir ſequať diſpoſitionē mulieris; ſicut ī ſimili dicit Iu
riſconſultus:in l ſi ita ſcriptū.ff.de le.2.& fortè hęc pars ve
rior,cogitādū tñ eſt.nā nō memini alibi legiſſe. Circa ſecū
dā partē dicēdū eſt, ꝑut habeť in c.licet.ĩ.eod.li.6.ubi dr̄ ꝙ
ceſſante cōſuetudine nō poť pater eligere ſepulturā filiis im
puberibus:ſed debēt ſepeliri in ſepulchro maiorū,uel in ec-
cleſia parochiali:& ſic alternatiuè loquitur ibi tex. Et dicit
ibi gl.ꝙ eſt alternatiua ordinis.ſ.ut ſepeliatur prius in ſepul 7
chro maiorū,ſi ſupereſt:aliàs ī eccleſia parochiali,&hoc mi
hi plus placet,ne fiat iterpretatio ī p̄iudiciū eccleſię ſepultu
ræ;& hoc facit ad illā qōnem de uxore p̄cedēte. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Canonica portio debetur eccleſia cathedrali de relictis factis ab eius parochia no eccleſia ſepultura.*
2 *Eccleſia cathedralis uenit appellatione eccleſiarum , quando iura indiſtinctè loquuntur de eccleſiis,& hoc in fauorabilibus.ſecus in odioſis.*
3 *Eccleſia cathedralis poteſt habere parochiam , & iura parochialia pertinent ad capitulum,& non ad Epiſcopum.4.*
5 *Canonica portio,qua debetur eccleſia parochiali,non intelligitur de eccleſia,in cuius parochia deceſſit , ſed ubi uiuēs ſumebat pabulum ſalutis,& alia diuina.*
6 *Canonica portio an debeatur eccleſia parochiali de relictis factis eccleſia ſepultura,ſi aliquo caſu ſuperuenięti nō potuit parochianus in illa,eccleſia ſepeliri?*
7 *Canonica portio eſt relinquenda ab ipſo parochiano ſua eccleſia parochiali , ſi uero non relinquat,debetur ipſa portio de relictis factis in loco ſepulturæ .*
8 *Canonica portio debetur Epiſcopo de canonica portione debita eccleſia parochiali.*
Canonica portio poteſt bis detrahi ex eiſdem relictis , puta quando eccleſia ſepulturæ & parochialis ſunt in diuerſis diœceſibus.
9 *Canonica portio debetur eccleſia parochiali, etiam quod parochianus elegerit ſepulturam in eccleſia cathedrali.*
Parochianus poteſt percipere ſacramenta non ſolum in ſua parochia.ſed ēt in eccleſia cathedrali apud proprium Epiſcopum, etiam ſine aliqua licentia parochialis ſacerdotis,quia Epiſcopus concurrit cum quolibet curato .
10 *Canonica portio debetur de relictis quocunque titulo legati,uel inſtitutionis .*

CAP. VIII.

1 CVm ſuper. †Breue eſt,& nō ſolet ſummari,
ſed ut afferat aliqd ultra iura cō
munia,ſumma ſic : Si parochianus eccleſię cathe-
dralis alibi ſepeliť, de ipſius funeralib. ſeu relictis
eccleſię ſepulturę debeť quarta capitulo,eccleſię cathedra-
2 lis,& in hoc eſt caſus ſi.†Nota priò iūcta ſupraſcriptione,ꝙ
iura loquētia gñalr̄ de eccleſiis in fauorē earū, includūt ēt
eccleſiā cathedralē. Et hoc colligiť exponēdo hic tex.ſtatui
mus,i.ſtatutū eſſe oſtēdimus. Nā de mēte iuris antiqui hoc
erat in.c.1.ſ̃.e.ſecus dic,ubi nō tractať de fauore , ſed de o-
3 dio,ar.in c.quāuis,de p̄bē.li.6.& dic ut ibi.†Nota ſecūdò,ꝙ
cathedralis eccleſia qñq; hēt parochiam
diſtinctā.in qua dēt hr̄e iura parochialia
ſicut eccleſia parochialis īferior. Nā hoc
c:loqť de ecc.cathedrali,ut colligiť ex ſu
praſcriptione, ubi ſcribiť c. Fauētino nō
expreſſo noīe eccleſiæ, & iō intelligiť de
eccleſia principaliori iuxta theoricā gl.
4 in c.1.de offi.legati.lib.6. †No.tertiò, ꝙ
c ubi eccleſia[c]cathedralis hēt parochiam,
iura parochialia pertinent ad capitulum
& nō ad Ep̄m,ut colligiť ex tex.iuncta ſu
5 praſcriptione.†No.ibi,*alibi &c.* ꝙ ubicū
q; ſepeliť parochianus, quarta dētur ec-
cleſię parochiali,nō āt eccleſiæ , in cuius
6 parochia deceſſit.†No.ibi,*eligere,* ꝙ hæc
portio debeť ex electiōe ſepulturæ.Quid
āt ſi qs eligit ſepulturā ī certa eccleſia,&
eidē legauit multa ; nūquid dēať portio
eccleſiæ parochiali, ſi caſu ñ potuit ibi ſe
peliri,ſed alibi fuit ſepultus? qō eſt no.&
Fede.cōſi.10 cōcludit,ꝙ nō; quia alias ſe
quereť,ꝙ ex duab⁹ eccleſiis haberet por-
tionē,& ſm hoc limitari dēnt oīa iura,q̄
loquñť ď relicto facto eccleſię ſepulturę
ut intelligať,ſi ď facto ibi fuerit ſepultus.
Ego admitterē hanc diſtinctionē reſpū
funeraliū . ſed reſpū relicti dubito , quia
caſus contingens nō dēt obeſſe eccleſiæ
parochiali.Itē certū eſt , ꝙ occaſione ſe-
pulturę relictū fuit factū ; ergo ipſo facto
quarta fuit debita eccleſię parochiali. c.
1.ſ̃.eo.de quo latius eſt cogitandū.†No.
7 ibi.*relinquatur*.pro intellectu.c.1.ſ̃.e. ubi
dr̄,dari cēſemus,&c.vr̄ enim ſufficere,ut
portio relinquať abſq; eo, ꝙ doneť ante
electionē ſepulturæ,dixit tñ hic Hoſt. ꝙ
hæc portio parochialis dēt neceſſario re
linqui ante electionē ſepulturę,aliàs nō
tenet electio ſm eū,ar.hic,& in c. 1.ſ̃. e.
ſed Ioan. And. dicit electionē ſepulturæ
ualere,ēt ſi nō relinquať.Satis.n.eſt,ꝙ ec
cleſia hēt regreſſum ꝯ eccleſiā legatariā,
& hæc opi.cōiter obſeruatur , & ꝓ ea fa-
cit.c.fi.ſ̃.de teſt.Nā ſm opin. Hoſt. nun-
quam eccleſiæ ſepulturæ tenerentur da-
re quartā,cum deberet relinqui a teſtato
re,& tñ cōiter iura innuūt oppoſitū.Cō
cludo ergo,ꝙ eligens alibi ſepulturā,dēt
relinquere portionē ſolitā ſuę eccleſię
parochiali, ſed ſi nō facit , tenet electio:
ſed regreſſus dať ꝯ eccleſiā legatariam,&
intellige,ut dixi ī c.de his,ſ̃.e. †Sed quę
8 ro,qa portio canonica mādať hic relin-
qui capitulo,nūquid Ep̄s habebit aliquā
portionem?Ioan.And.ꝙ ſic.Dicit enim,
ꝙ ex relicto facto eccleſiæ ſepulturę de-
trahentur duę quartę . una quæ debetur
capitulo ratione iuris parochialis, & ca-
pitulum illam diuidet cum Epiſcopo.ca.
requiſiſti,de teſta.& quartam portionem
habebit epiſcopus,dic ut ibi dixi. Secun-
dam quartam detrahet Epiſcopus ab ec-
cleſia ſepulturę per d.c.requiſiſti, & c.cō
querente,de of.or.Qñq; tñ quilibet Ep̄s
detrahit unā portionem,ut puta;ſi eccle-
ſia ſepulturę, & alia eccleſia parochialis
ſunt in diuerſis diœceſibus.Nā ep̄s eccle
ſiæ parochialis habebit portionē ab iſta

SEB. SAPIA.

a Stetur conſuetudini.Idē tenet Lap. & Gemi.ī c. is q. §.mulier.ď ſe.li.6.

b Sed utrum maritus teneať ſuis ſumptibus ſepelire uxorē uide text. & ibi Pau.de Caſt.in l.ſi filia.ff.ſo. ma.& ꝑ Bart.in.l. quod in uxorē.C.de ne.ge. & qđ not.incidenter do.Ab. in diſ. ſua inci. Sempronius in primo dubio. in quo dubio elegāter diſputat, utrum eccleſia teneatur ad impenſam funeris ꝯlati.

ANT. FRAN.

Adde quæ habenť in l.ſi cū dotē , in §.ſin autē in ſæuiſſimo.ff.ſolu.mat. ubi habetur,ꝙ maritus tenetur pati oē infortuniū ipſius uxoris,& omnes aduerſitates.

SEB. SAPIA.

c Quòd ubi eccleſia. Quid ſi ſimpliciter teſtator legauit eccleſię , de qua eccleſia ſit intelligendum uide Bar.& alios in .l. quæ conditio . §. cum ita teſt. ff.de condi. & demon. ubi dicit,ꝙ intelligitur ď eccleſia cuius erat paroc.

ecclesia; & Epiſcopus ſepulturę ab illa Ec
9 cleſia; facit qđ dicā ĩ.cap.proxi.† Sed quæ
ro de alia.q.not.pone, ꝙ parochianus ec
cleſię inferioris elegit ſepulturā apud ec
cleſiā cathedralē, nunqd hæc eccleſia infe
rior poſſit petere canonicā portionē ab
eccleſia cathedrali: & uidetur ꝙ non: quia
tota diœceſis eſt parochia Epiſcopi, c. apo
ſtolicæ, de dona. hinc ē, ꝙ quilibet đ diœ
ceſi pōt habere recurſum ꝑ ſacramentis
ad ꝓpriū ſacerdotē & ad epiſcopū ꝓpriū
qui cōcurrit cū quolibet curato ĩ ſua diœ
ceſi: de quo vide gl. ĩ c.2. de pę. & re. lib.6.
Cōtrariū puto uerū: qa hæc portio datur
rōne laboris, ut ſit ſocia conſolationis, ut
ĩ c.1. ſ̄. eo. Itē licet qs poſſit recurrere ad
epm, nō tñ ad capl̃m. Ad qđ vr̃ ſpectar̄ pa
rochia ecc. cathedr. Itē iura ĩ hoc loquū
tur ĩdiſtinctè, & hāc opi. ſentit Io. An. p⁹
10 Hoſt. ĩ ca. requiſiſti de teſt. & hoc no.† In
gl. *iure legati*. vult gl. ſecus eſſe, ſi iure inſti
tutionis, uel alio iure: ſed tu tene contra-
riū primū ꝑ iſtū tex. q dicit, de teſtamēto
&c. & ꝑ cle. dudū, de ſepult. & uide qđ di
xi poſt Io. An. ĩ c.1. ſ̄. eo. Itē ē no. tex. ĩ ca.
de his. ſ̄. eo. ubi ſi ĩ ĩfirmitate qs intrauit
monaſteriū, & ibi deceſſit, debet̄ quarta:
& tñ certū ē, ꝙ monaſteriū capit tanquā
hęres. & iō dic, ꝙ quocūq; titulo eccleſia
ſepulturæ habuerit ꝑ aīa ipſius defuncti,
dētur quarta, ex quo bōa obuenerūt tꝑe
ĩfirmitatis: & uide bo. tex. in d. cle. dudū.
In fi. gl. no. ꝙ eccleſię parochiali ſolū de-
betur quarta de relicto facto eccleſiæ ſe
pulturæ; & nō aliis eccleſiis; & idem no.
glo. cap. ſequen. & in cap.1. ſ̄. eod. & dic la
tius, ut dixi in d. cap.1.

SVMMMARIVM.

1 *Canonica portio, quæ debetur eccleſiæ parochiali, quan ta ſit, ſtatur conſuetudini.*
2 *Statuta & cæteræ conſtitutiones, & priuilegia interpretantur ſecundum conſuetudinem loci, ubi ſunt.*
3 *Authoritates ſanctorum poſſunt adduci ad declarationem cauſarum; & an dicta ſanctorum præferantur dictis ſummorum pontificum remiſſiue.*
4 *Conſuetudo an ualeat, quòd canonica portio debita Epiſcopo, uel Eccleſiæ parochiali, ſit intra quartam partem uel ultra dimidiam; uel quòd nihil debeatur. 6.7.*
5 *Conſuetudo ad eius eſſentiam non requirit titulum: præſcriptio uerò ſic.*
6 *Titulus cauſatur ex tempore, de cuius initio non eſt memoria in contrarium.*
8 *Eccleſia non habens populum, non habet ius ſepeliendi: poteſt tamen ſibi concedi ab omni prælato habente ius epiſcopale: cum conſenſu tamen capituli. 9.*
10 *Ius funerandi ſi eſt conceſſum alicui eccleſiæ, cenſetur conceſſum cum clauſula, quòd non intelligatur derogatum, quin eccleſiæ parochiali debeatur canonica portio.*
Habilitatus ad aliquid faciendum, cenſetur habilitatus, ut illud faciat cum ſolennitatibus iuris communis. pone exemplum de illo, qui eſt habilitatus ad teſtandum, uide infra prox. in. 3. no.
Canonica portio, quæ ex eodem delicto poteſt deberi & Epiſcopo & eccleſiæ parochiali à quo eſt prius accipienda, an ab Epiſcopo, uel eccleſia parochiali.

CAP. IX.

CErtificari. In quātitate canonicæ, q̄ debetur eccleſię parochiali, ſtatur loci conſuetudini. Cōis diuiſio. Secunda, ibi: *cum autem*. Caſus literalis. Quidā impetrauit priuilegiū, ut q apud eorū eccleſias elegerint ſepeliri licitū ſit eis eos recipere ad eccleſiaſticā ſepulturā, cum iſta clauſula, ſalua debita iuſtitia illarū eccleſiarū, à quibus corpora mortuorū aſſumūtur. Queſitum fuit à Papa qualiter clauſula iſta, ſalua debita iuſtitia, ſit intelligēda, & exponēda. Reſpōdet Papa, ꝙ ſuꝑ hoc articulo diuerſa anteceſſorū ſuorū inſtituta manauerūt. Leo Papa quādoq; appellauit illā iuſtitiā tertiā partē, quādoq; mediā. Vrbanus, & Lucius quādoq; appellāt illā canonicā, iuſtitiam quartam. Vnde reſpondet papa ſecundū quod beatus Hieron. inquit: unaquæque prouincia in ſuo ſenſu abundet; & ita ſecundū rationabilem conſuetudinem loci illa iuſtitia erit aliquando medietas, aliquando tertia uel quarta pro diuerſitate locorū. Bern. Not. 1. ꝙ non omnis eccleſia habet ius ſepulturæ. Nā ut hic uides, ſępe ex priuilegio conceditur ſepultura; & de
2 hoc, ĩ. latius dicam. † No. 2. quod tam communia, quàm priuilegia generaliter loquentia debent interpretationem ſumere à loci conſuetudine; facit. l. cum delanionis. in §. aſinam. ff. de fun. inſtru. & l. quod Labeo. ff. de ſup. leg. & c. ex literis, de ſpon. & uide Inn. in c. olim, de uerb. ſign. ubi uult, ꝙ qualiſcunque ſit diſpoſitio, ſemper debet intelligi ſecundū loci conſuetudinem, etiam contra proprium ſignificatum uerborum; & idem Bartol in l. omnes populi. ff. de iuſti. &
3 iur. & uide glo. in cap. nonnulli, de reſcrip. † No. ibi: *beatus Hyeron.* quòd dicta ſanctorum poſſunt adduci ad declarationem cauſarum; facit. cap. cum apoſtolica, de his quæ fiunt à prælatis, & cap. ne innitaris ſupra de conſti. Cum ſi. Cui autem ſit magis ſtandum, an dicto unius ſancti, an diſpoſitioni ſummorum pontificum, uide tex. cum gl. 20. di. in ſumma & in cap.1. & uide per Inn. in d. cap. ne innitaris. No. illud uulgare dictū Hiero. quælibet prouincia, &c. Nam ſæpe aliquid eſt honeſtum in una prouincia, & inhoneſtum apud aliam; & loquitur Hiero. in obſeruatione ieiuniorum, ut in cap. utinam. 86. diſtinctio. Nam peregrinus debet in ieiuniis & aliis obſeruantiis ſe conformare conſuetudini loci. cap. illa. 12. diſtinctio. facit. ca. quæ contra mores. 8. diſt. In glo. in fin. ubi dicitur, ꝙ ex tribus arbitris unus condemnat in. 5. alius. in. 10. tertius in. 15. tenet ſententia illius, qui condēnauit in 5. quia in minori ſumma omnes conueniunt; & ſimilem tex. habes in ca.1. de arbi. li.6. & glo. clarè procedit, ubi conſuetudo eſt reſtricta intra quartam & dimidiā: quia de his tribus portionibus, ſcilicet dimidia, tertia & quarta facit mentionem text. iſte. Ex quo collige, quòd non apparente conſuetudine poteſt præciſè peti quarta pars. † Sed
4 dubium eſt, nunquid ualeat conſuetudo ultra dimidiam; ut puta, ut debeantur duę partes eccleſiæ Parochiali: uel nunquid ualeat ultra quartam, ut debeatur minus, quàm quarta Hoſt. remittit ad ſummam eodem titulo. §. an illicitum ſub. §. totus, prope finem ubi concludit conſuetudinem ualere, dummodo ſit pręſcripta: & loquitur in portione debita Epiſcopo. Sed per hanc remiſſionem ſentit, quòd idem ſit in portione debita eccleſię parochiali: & cum hac opi. tranſit Ioannes Andræas hic. Et ideò dicit de præſcripta: quia intra dimidiam & quartam ualet conſuetudo, licet non ſit præſcripta. Sufficit enim tempus decem annorum. ſed quando debet eſſe pręſcripta, requiritur tempus, quod requiritur in pręſcriptione (& ſic tempus quadraginta annorum) cōtra eccleſiam. Ad primū uide gloſſam notabilem in capi. fi. de conſuetudi. lib.6. quę dicit, quòd ubi conſuetudo eſt pręter ius, ſufficit tempus decem anno: ſed ubi contrà, requiritur tempus quadraginta annorū ut in dicto capitulo fin. de conſuetudi. unde intra dimidiam & quartam conſuetudo non eſt contra ius, ſed præter: ideò non requiritur, quòd ſit præſcripta: ſed quando eſt ultra dimidiam, uel citra quartā, conſuetudo ē ꝯ ius. qa nullo iure cauet̄, ut dēat̄ minus quarta, vł vltra dimidiam. An aūt valeat cōſuetudo, ut nihil prorſus debeatur,

a Et dicta apoſtoli ſunt præferenda legibus ciuilibus, ēt in deciſionibus cauſarū. ca. pe. ubi iſte no. ĩ de ſecū. nup.

ZACHARIAS Adde Fel. in c. ex parte co. antepe. uer. authoritates diuinæ ſcripturę, col.1. de ſen. exc. & aliquid in cap. qualiter & quando, col.6. ĩ. de ac.

ANT. FRAN. Qualis fides adhibeatur ſcripturæ ſacræ, an maior quā legibus, uide Bar. in l.1. in fin. prin. ff. de bo. poſ. ſecundū tab. & in l.1. ff. đ albo iſcribē. ubi ponit qualis fides adhibeatur ſcripturæ extāti ĩ lapidib⁹, & ſepulturis, & uide Bar. in l. uel qđ. ff de reli. & ſumpti. fune. & Bar. in l.1 C. e. & Spe. in titu. de proba. in §. uidendum, in uer. 9 & gl. Bar. & doct. in l. monumentorum. C. de reli. & ſum. fu. & quę habentur in. ca. cum cauſam, de pro. & gl. 24. q.2. ſanè, & Inn. in ru. de cōſe ecc. uel alta.

SEB. SAPIA.
b Declarationem Vide Fel. & alios in d. ca. ne innitaris, & Iaſo. in l.1. co. antepe. ff. ſi certum peta.

debeat̄, uariæ fuerūt opi. ſed uř uelle Hoſ. & Io. An. poſt eū, ut ualeat, dūmō, ſit p̄ſcripta cū tit. † Sed ꝯ hoc dictū oppo.
5 nā ad eſſe cōſuetudinis nō reqrit̄ titulus, cū nullo iure hoc caueat̄. imò poti⁹ cauet̄ oppoſitū, cū conſuetudo ſit quoddā ius morib. introductū, & ſic ius inductū ex tacito conſenſu populi, ut ĩ di. c. cōſuetudo, & in l. de qb. ff. de legi. & ĩ §. ex nō ſcripto, inſti. de iure nat. uñ quēadmodū nō reqrit̄ titulus in l. cōdēda, ita nec in cōſuetudine, cū nō ſit dr̄ia ĩter legē & cōſuetudinē, niſi ſicut inter tacitū & exp̄ſſū, ut in d. l. de qb. qđ tñ quo ad ius canonicū reſtringe, ut dixi ĩ c. fi. de cōſue. Sed ſoluēdo dic, ꝙ dictū iſtorū doc. dēt intelligi ĩ cōſuetudine ĩpropriè dicta, q̄ ꝓpriè loquēdo ē p̄ſcripta, & ſic intelligas gl. in c. nō eſt, de cōſue. li.6. & uide ibi no. ꝑ Ioā. in nouel. uñ ſicut in p̄ſcriptiōe ꝯ ius reqrit̄ titulus, ut ĩ d. c.1. de p̄ſcri. li.6. ita in hac cōſuetudine ĩpropriè dicta, ut ꝓbat̄ in d. c. nō eſt, iūcta gl. † Et ex his infero ꝯ id, qđ tacitè ſen-
6 tiūt Hoſ. & Io. An. dū uñr uelle facere dr̄iā, utrū p̄ſcribatur portio minor quarta, an in totū. i. ut nihil debeat̄. nā dico, ꝙ utroq; caſu reqrit̄ p̄ſcriptio cū tit. cū ſit ꝯ ius, ut ſ̄. dixi, & eſt hoc uerū qñ inducit̄ cōſuetudo ꝯ eū, cui debet̄ portio de iure cōi. Nā tūc ñ eſt ꝓpriè cōſuetudo, ſed p̄ſcriptio, iō dēt hr̄e comites p̄ſcriptiōis. Sed ſi induceret̄ ꝯ aliū, tūc p̄t induci ut cōſuetudo, & ſic ſine titu. qa ad eſſe cōſuetudinis ñ reqrit̄ titulus, ut ſ̄. dixi, & ꝓ eis uide Io. An. in d. c. nō ē, & ĩ c. fi. de cōſue. ſm̄ p̄dicta intellige gl. in c.1. de ſtat. re. † Et ex p̄
7 dictis oib. cōclude, ꝙ hæc portio [a] debita Ep̄o, uł ecclię pa
a rochiali, p̄t & ꝓ ꝑte & in totū p̄ſcribi, & ſufficit tp̄s ſine tit. de cuius initio nō eſt memoria. qa illud hēt uim tituli, ut ĩ d. c.1. de p̄ſcri. in 6. & ſic pridiè cōſului in q. facti, & uide q̄ dixi in c. reqſiſti, de teſta. & uř tex. in c. de quarta, de p̄ſcrip. Quero in eo, ꝙ hic fit mētio de priuilegio liberę ſepulturę, qs poſſit tale priuilegiū cōcedere? Et primò ſcias, ꝙ đ iure cōi ſolū eccleſiæ hētes populū hñt ius ſepeliēdi. Ius. n. funerādi eſt de iure parochiali, quēadmodū & ſacrorū exhibitio, ut ꝓbat̄ in cle. dudū. §. uerū, e. ti. 13. q.1. c.1. uoluit In. c.1. ſ̄. e. & Io. An. & Arch. in c.1. e. ti. lib.6. Qđ intellige ſm̄ Io. An. & bñ, ſi talib. eccleſiis fuit deputatū cœmeteriū per Ep̄m. De cuius latitudine dic, ut hēt in c. ſicut antiqt⁹. 17. q.4. reliq uerò eccleſię nō habētes populū, hñt ex priuile-
9 gio, & ñ de iure cōi. Quis aūt poſſit dare [b] tale priuilegiū,
b uř primò, ꝙ ſolus Pa. ar. ĩ cle. dudū. Nā ipſe cōceſſit tale priuilegiū p̄dicatorib. & minorib. poſteà ꝓrogauit ad fratres S. Auguſtini & carmelitas, ut ibi no. Itē hoc tēdit in p̄iudiciū parochialiū eccleſiarū, ergo ſol⁹ p̄p̄ dēt hoc poſſe, qui de iure unius p̄t dare alteri, ad hoc. c.2. de exceſ. p̄la. Io. An. hic multū inſtat, ſed finaliter cōcludit, ut ēt Ep̄s poſſit hoc priuilegiū cōcedere, ꝑ hoc. c. bonę. 12. q.2. & ſ̄. de don. c. apł̃icè. ubi patet Ep̄m, nedū poſſe magnificare monaſteriū ꝓ ſepulturę ſuis, ſed ēt dare cēteſimā redituū ecclię ſuę. Itē facit hæc lr̄a. nā in antiqua dicebat̄ priuilegiis nr̄is, & demum fuit remotū illud uerbū, noſtris, ad denotādū, ꝙ ēt Ep̄i pñt hoc priuilegiū impartiri, & hęc ſn̄ia mihi ueriſſima uř. Ad duco. c. ſicut unire, de exceſ. p̄la. ubi dř, ꝙ Ep̄s p̄t unire & diuidere eccleſias, ſeu parochias ĩferiores. Ad idē bo. tex. ĩ. đ eccl. ædific. c. ad audiētiā, ubi quaſi uř hoc exp̄ſſum. Dicit tñ Io. An. ꝙ ſi uult cōcedere cœmeteriū de nouo ĩfra parochiā alteri⁹, dēt hoc facere ex iuſta cā, & de cōſenſu capł̃i, adducit no. in c. cōſtitutus, de re. do. Ego facio hāc rōnē: Ep̄s nō p̄t ardua explicare ſine cōſenſu capł̃i iuxta ea, q̄ dixi ĩ c. nouit, de his, q̄ fiūt a p̄la. nec p̄t ius uni⁹ ecclię dare alteri ſine cā. c.1. de reb. eccl. ñ alie. li.6. ĩ. de exceſ. p̄la. c.2. ubi text. Ex p̄dictis remanet clara & ꝓbata p̄dicta deciſio, ut Ep̄i & ſuꝑiores poſſint, & idē dic de inferiorib. p̄latis habētib. ĩ loco ius ep̄ale, ad hoc qđ no. in cle.1. de reb. eccl. nō alie. & qđ di
10 xi in c. ſignifi. de fo. cōp. † Sed q̄ro, qd ſi in priuilegio liberę ſepulturę nō apponat̄ hęc clauſula, ſalua iuſtitia, &c. Io. An inſtat. tādē dicit idē eſſe, ac ſi fuiſſet appoſita: quia non eſt veriſimile, ꝙ princeps voluerit concedere priuilegiū cū grauí p̄iudicio eccleſię parochialis, arg. in l.2. §. ſi quis à p̄cipe, ff. ne quid in loco pub. & in c. ſuper eo, de offi. dele. vñ priuilegiū ſolū uř cōcedere, ut habeāt iſti ſepulturā, ſicut illi, qb. ꝯpetit de iur̄ cōi. Pro hoc ego adduco tex. no. & quaſi exp̄ſſū ĩ ſił̃i, in l. ſi qñ, C. de inof. teſ. ubi dř, ꝙ ſi alicui inhabili princeps cōcedit liberā facultatē teſtādi, nō intelligit̄ cōcedere, ut ſine ſolēnitatib. alias debitis poſſit cōcedere teſtm̄, ſed uř eū reſtituiſſe ad ius cōe. Nā ſatis eſt, ꝙ priuilegiū aliqd cōcedat, ex quo tractat̄ de p̄iudicio tertii. i. iuris derogatiōe. Ita dicēdū ĩ ꝓpoſito, ſed ad maiorē cautelā & cā dubitatiōis tollēdę ſolet ĩſeri illa cł̃a. Et ſic ñ obſtat, ſi opponeret̄ de. c ſi p̄p̄, de priui. li.6. ubi dř, ꝙ uerba dēnt aliqd opari. nā opant̄ ĩ eo, ꝙ tollūt dubitationē, ad hoc. l. qđ mutuā, ff.
11 māda. & ĩ l. q̄ dubitatiōes, ff. de re iudi. † Vltimo hic q̄ro, pluries dictū fuit ĩ hoc, ꝙ duæ quartę, ep̄alis. ſ. & parochialis ſępe ueniūt detrahēdę de leg. facto alicui eccl. Exēplū ĩ legato facto alicui ecclię ſepulturę, q̄ ē ſubiecta Ep̄o loci. Nā Ep̄s debet hr̄e ſuā quartā iure ep̄ali ꝑ ea, q̄ dixi ĩ c. reqſiſti, ſ̄. đ teſta. Ecclia uerò parochialis dēt ēt hr̄e ſuā quartā iure parochiali, ut ĩ c.1. ſ̄. e. cū multis ſił̃ib. q̄rit̄ qs nūc primò detrahet quartā. Nā portio pri⁹ detrahētis uř pinguior. finge, ꝙ ecclię fuerūt relicta. 80. ſi Ep̄s prīo detrahit, hēbit. 20. q̄ ſt̄ quarta toti⁹. p̄sbyter parochialis ſolū hēbit. 15. q̄ ſunt quarta reſidui, ſ. 60. Si uerò e ꝯ primo detrahat ſacerdos, ipſe hēbit. 20. & ep̄s. 15. qs ergo dēt potior eſſe? Io. An. hic multū inſtat poſt Hoſt. ĩ ſum. ſed tādē uř cōcludere, ꝙ idē ſit effect⁹ ĩ utroq; caſu. Nā ep̄s primò detrahi, & hēt. 20. Si ſacerdos primò detrahit, ep̄s hēbit. 15. ꝓ ſua portiōe, & 5. ꝓ ecclia parochiali, qa dēt hr̄e quartā illorū. 20. ut ĩ c. reqſiſti, đ teſt. & ſic ĩ cōe euētū hēbit. 20. d. Pe. đ Anch. dicit, ꝙ imò maxim⁹ ē effect⁹ qa ſi ep̄s detrahit, prīo, hēbit. 20. & ex 15. đbitis ecclię parochiali hēbit quartā, & ſic hēbit tres & ultra. Si āt đtrahit 2. loco, ñ hēbit niſi. 20. Sđ attēde, qa ñ uř habuiſſe mēte Io. An. Nā puto, ꝙ Io. An. uoluit, ꝙ ĩoēm euētū ñ dēt ep̄s hr̄e niſi quartā toti⁹. uñ dico, ꝙ ſi Ep̄s prīo detraxit, ñ p̄t ampli⁹ detrahere de quarta ecclię parochialis, qa detrahit de toto aceruo. Quarta. n. q̄ dēt ecclię parochiali, dēt prīo deduci tā q̄ ęs alienū, ut ĩ c.1. ſ̄. ad hoc. c. ſ̄. ꝓxi. ubi dř, ꝙ dēt de reſto. uñ ſi ep̄s prīo detraxit, cū habuit quartā de quātitate debita ecclię, ñ p̄t āpli⁹ detrahere, ſicut ĩ ſił̃i dicim⁹ ĩ decimis, ut no. ĩ. de deci. ĩ c. tua. d. Pe. de Peru. ĩ quodā tractatu de quarta tenuit ꝙ iſtę duę quartę dēnt integrař deduci. de toto. Exēplū, ſi fuerit relicta. 80. ep̄s habebit. 20. & eccleſia parochialis alia. 20. ſed certè hęc opinio nullo iure probatur, imò probatur oppoſitum ex his, quæ dixi in capitu. Raynaldus, & capitu. Raynutius, de teſta. uñ dicerē, ꝙ eccleſia parochialis dēt primò detrahere. Mo-

SEB. SAPIA
Quòd hæc portio. An poſſit p̄ſcribi quarta ep̄alis, tradit Car. in cōſ. 26. inci. ꝓ euidētia. in fi. & d. Ab. in cōſi. 31. circa fi. ubi dicūt deficiēte ti. reqrit̄ ſpatiū tꝑoris cui⁹ initii memoria nō exiſtat. an aūt poſſit p̄ſcribi q̄rta parochialis, tradit Alex. in cōſi. 196. inci. uiſo teſtō. c. pe. in 2. uolu. ubi uult, ꝙ ēt requiratur tm̄ tp̄s, cuius initii memoria non exiſtat.

b Poſſit dare. Adde Old. cōſi. 322.

c ZACHARIAS. Vt ſine ſolēnitatibus. Iſte hic cēſet, ꝙ habilitatus ad aliqd faciēdū, uř eſſe habilitatus ad id, dūmō ſuet ſolēnitates iuris, de quo ꝑ Fel. pulchrè in c. edoceri, ĩ uer. & ad p̄dicta, ſ̄. de reſcriptis.

Anton. Franciſ. Circa hoc, an habilitatus ad aliquē actū faciēdū uideatur eſſe habilitat⁹ ita tñ ꝙ ſeruet ſolēnitates iuris, dicas ꝙ illæ ſolēnitates ſēꝑ dēnt ſuari, imò ꝑ ꝑtes illis renūtiari nō p̄t, ut ꝑ Bar. in l. quoties de p̄ci Impe. off. & in l. ſciendū, ff. de uer. ſig. & ĩ auth officiū, C. de l. cōte. & ꝑ Spe. in ti. de inſtr. edi. in §. compēdioſè, uerſ. itē ꝑ ius canonicū plenè traditur ĩ l. nemo p̄t, ff. de leg. 1. Et an tales ſolēnitates poſſint tolli ꝑ legatū, uide Spe. in ti. de le. §.4. uer. ſed nūqd legatus, & an poſſit remitti ꝯſuetudine, uř ꝑ inferiorē a princi

pe.uide per Spe. ĩ
d.§.cōpēdioſè, di
cas tñ, ꝙ ſolēnita
tes iuris poſitiui
pñt tolli ꝑ Prin-
pē.c. ꝓpoſuit, de
cōceſ.pbē. & quæ
ſint ſubſtantiales,
& quæ accidenta
les, uide Spe.in ti.
de ſen. in §. iuſta.
ZACHARIA.
a Nō firmat regulā.
adde Bar. Bald.&
doc.in l.in his. ff.
de leg.& ĩ l.ĩ frau
dē,§.fi.ff.de teſta.
mili.Ang.ĩ l.1. ff.
de pac. Imo. in l.ſi
ita legatū,ff.de le.
1.& Feli.poſt iſtū
in c. quoniam fre
quēter, in prin. ſ̃.
ut lit. nō conteſt.
SEB. SAPIA.
a Firmat regulā. ui
de Abb.in c. cū di
lecta, col. 5. ſ̃.đ ꝯ-
fir.uti.uel inuti.&
in c.ad audientiā,
de cleri. non reſi.
Iaſ.in l fi.ff. quod
quiſque.
b Sed ēt oblationi-
bus.adde Bald. in
ſua marga.i uerſi.
eccleſia, uerſ. 7. &
Pe.de Peru.in ſuo
tract.quar.paro. ĩ
2.q.prin. in uerſi.
demum quæritur
incidenter.

ueor primò, qa hęc quarta eſt integra r̃r
ſoluēda, ſibi de obueniētib.eccl̃iæ ſepul-
turæ, ut in cle.dudū, ꝑ alle.Itē hæc quarta
dētur ab ipſo teſtatore, ſed in ſubſidiū ab
eccleſia legataria, ut in c.ꝑce.& in ca. 1. ſ̃.
e.& ſic hæc quarta ipſo iure nō diminuit
ipſum relictū factū eccleſiæ ſepulturæ, ut
dixi in c.de his. ſ̃.e.unde nō pōt Eꝑs dice
re, ꝙ 80. fuerunt relicta illi eccleſię, quia
ius reſecat illud legatum. ſic in effectu nō
uidentur relictę niſi tres partes, ergo E-
piſcopus non poteſt petere quartam bis,
de quantitate debita eccleſię parochia-
li; qđ faceret, ſi primò detraheret de to-
to, & poſteà detraheret de ꝑte, nec hoc
exqrere eſt ſine miniſterio, licet Io. And.
& Hoſt. aliter dixerint. ſed non cogitaue
runt omnes caſus, qui pñt accidere. Fin-
ge.n. ꝙ eccleſia ſepulturę & eccleſia paro-
chialis ſunt in diuerſis diœceſib. Eꝑs non
hēt quartam, niſi de relicto eccleſiæ ſibi
ſubiectę; alius Epiſcopus hēt aliā quarta
ut colligitur in d. c. requiſiſti, de teſta. &
apertè uoluit Io. An. ſ̃.c.proxi.& ēt ſen-
tit hoc caſu, ſi Epiſcopus ſepulturę pri-
mò detraheret de toto, hēbit. 20. presby-
ter parochialis, qui habuit. 15. dēt dare
quartam Epiſcopo ſuo, qui nullum com-
modum habuit de relicto. Si aūt ponis,
ꝙ preſbyter parochialis primò detrahat
habebit. 20. & Epiſcopus non habebit ni
ſi. 15. quia non debet habere quartam de
illis. 20. cū eccleſia parochialis nō ſit ſibi
ſubiecta, ergo quandoq; eſt magna dr̃ia,
utrum Eꝑs detrahat, uel curatus, & hoc
not. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio non firmat regulam in caſibus, qui aliquo iure non poſſunt eſſe ſub regula.*
2 *Canonica portio debetur eccleſiæ parochiali de omnibus relictis & oblationibus, & alijs quæ portantur cum funere, ut candelis, & ſimilibus.*
3 *Conuerſi oblati alicui monaſterio debent ſepeliri apud monaſterium, ubi ſunt oblati, nec debet ſolui portio eccleſiæ parochiali, ſi ſunt plenè oblati, puta, quia dederunt ſe & ſua; alias canonica portio debetur eccleſiæ parochiali.*
4 *Canonica portio debetur eccleſiæ parochiali de omnibus relictis factis alteri eccleſiæ intuitu ſepulturæ, cuius intuitu cenſeatur omnia relicta.*
Legatum cenſetur ademptum, ſi fuit ademptum onus propter quod fuit factum legatum, uel præſumatur factum.
Teſtator, qui elegit ſibi ſepulturam in aliqua eccleſia, cuius intuitu multa legauit ibi, ſi poſtea ex aliquo caſu ſuperuenienti non ſepeliatur, ibi adhuc talia relicta debētur, ex quibus debetur canonica portio eccleſiæ parochiali. ſecus ſi mutauerit ſepulturā, quia cenſentur etiam adempta legata.
5 *Monachi de iure communi non habent parochiā, ſed ex priuilegio ſic.*
Iudex non poteſt ſententiare ſuper re in futurum debita, uel debenda, niſi ius ſit in præſenti fundatum, licet habeat tractum in futurum.
7 *Dolus reperitur bonus & malus.*
Ingreſſus religioſus dolo factus tenet. ſed bona ingreſſi non acquiruntur monaſterio, ſi auiditate patrimonij fuit dolo inductus ad religionem.
8 *Sententia lata ſuper re dubia dicitur inepta.*
Probationes non debent admitti poſt ſententiam citra cauſam appellationis. 9.
Sententia principis ualet, quamuis non conueniat regulis iuris poſitiui.
Sententia an poſſit eſſe generalis in generali, uel uniuerſali actione, & quid in eius executione recipiatur probationes ſuper rebus particularibus.
9 *In acceſſorijs ſententia & libellus poſſunt eſſe generales, & poſt ſententiam poterunt iſta acceſſoria declarari per teſtes.*
10 *Parochialis eccleſia quæ ſit, ut ſciatur, cui parochia debeatur canonica portio, & ſic, an ſit illa, in qua quis habet domicilium, uel habitationem?*
Defunctus extra ciuitatem poteſt in ciuitatem reportari.
Scholares, uel peregrini, uel alibi habitantes propter peſtem, uel guerrā, an ſint parochiani illius loci, ubi habitant?
11 *Domicilium non conſtituitur, niſi cum animo ibi habitandi perpetuò.*

CAP. X.

IN noſtra. Priuilegiati ſuper iure funeran-
di ſepelire pñt eos, q apud eos
eligūt ſepulturā, ſoluēdo tñ canonicā portionem
eccleſiæ parochiali, ſi uerò alios ſepeliūt, tenent
reſtituere qcqd occaſiōe funeris receperūt. Diuidit in tres
ꝑtes principales. Primò actoris petitio. Scđa, ibi, *e contra,*
reorum defenſio. Tertia, ibi. *talem*, cāæ diffinitio. Caſus litera
lis. Prior eccleſiæ Mōtisferrādi, & hoſpitalarii Claremon-
teñ. diœceſis hēbāt inter ſe qōnē ſuꝑ iure funerādi. hoſpi-
talarii recipiebāt ad eccleſiaſticā ſepulturā parochianos di
cti prioris. Cā ſuꝑ his cōmiſſa fuit iudicib. corā quib. peti-
uit dictus prior ſatisfieri ſibi de dāno, quod ſuſtinuerat ab
illis hoſpitalariis, q parochianos ſuos receperāt ad ſepultu
rā, & qđ de cęterò nō reciperēt ad eccleſiaſticam ſepulturā
parochianos ipſius. Ad ꝓbādū ſuā intētionē teſtes īduxit.
tādē cā ad ſedem apoſt. eſt delata. In pręſentia papæ prior
ꝑdictus propoſuit prędicta. Ex parte hoſpitaliariorum fuit
propoſitū, ꝙ ex priuilegiis ſibi conceſſis licitū eſt eis oēs ꝑ
ter excōicatos & interdictos ad eccleſiaſticā recipere ſepul
turā, qui apud eos elegerint ſepeliri, & fideicōmiſſa in ulti.
uolūtate ſibi relicta recipere, ſoluta tātummodò quarta pa-
rochiali eccleſiæ, de cuius parochia mortuorū corpora aſſu
munt, ꝑter quā de equis & armis, de quibus quartā deduce
re non tenent. Papa auditis rōnib. utriuſq; ꝑtis, talē ꝓtulit
ſnīā, ꝙ ꝑdicti hoſpitalarii đ cęterò ñ recipiāt parochianos
dicti prioris ad eccl̃iaſticā ſepulturā. niſi apud eos elegerit
ſepeliri, & tūc parochialis eccleſia recipiat quartā pārtē de
oblatiōib. lectis & aliis, q̄ defunctus pro aīa ſua reliqt ibi-
dē, ꝑterq̄ de eqs & armis, hoſpitalarii reſiduū habeāt, niſi
dolo, uel fraude hoſpitalariorū defunctus induct⁹ fuerit ad
hmōi electionē faciēdā. Inſuꝑ iniūxit eiſdē hoſpitalariis,
ut eidē priori ſatisfaciāt de quarta parte triū milliū ſolido
rū, quos cōſtat eos a parochianis illius recipiſſe, cū ꝓbatum
ñ fuerit, ꝙ eorū oblati, uel cōuerſi fuiſſent. ꝑtereà ꝑcepit eiſ
dē, ut ſatisfaciāt priori de oīb. q̄ habuerūt a quodam paro-
chiano prioris, q fuit interfectus in cāpis, niſi ꝓbauerint, ꝙ
apud eos elegerit ſepulturā, alioqn ei reſtituāt quartā ꝑtē.
Itē reſtituāt oīa, q̄ habuerūt occaſiōe ſepultu. ipſorū, quos
cōſtat ītra ānos legitimos deceſſiſſe. Ber. No. 1. ex iſto tex.
ꝙ priuilegiat⁹ ſuꝑ iure ſepeliēdi, nō ꝑt excipe excōicatos,
ſeu interdictos ad ſepulturā. Priuilegiū ergo liberę ſepultu
1 ræ referē ſolū ad eos, q pñt ſepulturā eligere. † No. 2. & te-
a ne mēti, ꝙ exceptio aliquorū caſuū ñ firmat rl̃am [a] ĩ aliis,
q alio iure nō includūt ſub rl̃a. hoc colligit hic. Nā priuile
giū ſepulturæ fuit ꝯceſſum iſtis hoſpitalariis, & ſolū fuerūt
excepti excōicati & interdicti, nec ꝑ hoc potuerūt ſepeliri
īpuberes, qa ſaluo iure ñ pñt iſti eligere ſepulturā, facit qđ
legit & no. in l. 1. C. de cōdict. indeb. Itē no. ꝙ priuilegiū re
ducēs aliquē ad ius alicui cōpetēs de iure cōi, recipit litatio
nes traditas alias de iure cōi, facit. l. ſi qñ, C. de inof. teſ. No.
ibi: *de huius parochia, &c.* & tene mēti, ꝙ priuilegiati ſuꝑ ſe-
pultura pñt corpora defunctorū de parochia, ubi iacēt caꝑe
2 & ſic ñ tenēt recipe de manib. curati, uel de eccl̃ia ipſi⁹, &
optimè facit iſte tex. ꝓ his, q dixi ĩ d.c. cū liberū, ſ̃.e. No. ibi
de oblationib &c. tex. no. ꝙ quarta portio debet eccleſiæ pa-
b rochiali nō ſolùm de relictis, ſed etiam de oblationibus, [b]
& aliis

& aliis, q̄ portanē cū funere, vt cęreis & ſimilibus; & vide ꝙ
legit & no. ĩ clemē. dudū, ĩ. §. verū, eo. ti. Vbi format gl. quæ
ſtio. qđ de cādelis, q̄ danē ad manū. & ꝯcludit, ꝙ debeē quar
ta ꝑ illū tex. Sed ego adduco ēt iſtū tex. negari. n. nō ꝑt, quī
ſint oblatę, vel portatę cū funere; ꝓ hoc. ĩ. de uerbo. ſigni. c.
cū inter; Et hoc bñ no. Nā qđ ibi dr̃ in fratrib⁹, vr̃ hr̃e locū
quātū ad hoc ĩ qualibet eccleſia ſepulturę, ēt ſi ſit ſimpl̃r pri
uilegiate, vt hic. Nā pōdera, ꝙ priuilegiū nō fecit mētionē
de oblationib⁹; & tñ Papa īterpretaē ēt de his deberi. Item
no. ꝙ ēt de equis & armis, & qbuſcūq; bonis debeē quarta.
Nā hic fuit cōceſſum priuilegiū, vt de eqs & armis iſtis ho
ſpitalariis relictis in fauorē terrę ſanctę nō ſolueret quar-
ta; ergo de iure cōi dēt ſolui. † Not. ibi: *eorum oblati*, & tene
3 mēti, qa neſcio alibi ita expreſſū, ꝙ oblati & conuerſi ſepe
liunē apud eccleſiā, ubi ſunt oblati. Nec dēt ſolui portio ec-
cleſię parochiali; ꝙ ego intelligo ĩ plene oblatis & cōuer-
ſis; vt qa, tradiderūt ſe & ſua; al's ſec⁹. Ad hoc, ꝙ legiē & no.
in cle. 1. ĩ fi. đ deci. & in. c. vt priuilegia. ĩ. de priuile. Itē ītel
lige ſm̃ limitationē c. de his, ſ̃. eo. Itē not. ibi: *interfectus in*
campis. qđ interfect⁹ ĩ bello ꝑt ſepeliri in eccleſia; ꝙ intelli-
go, qñ bellū erat licitū, nec deceſſit in peccato mortali. ui-
de tñ, ꝙ no. in. c. oīs, de pœniten. & remiſ. & facit ꝙ not. ĩ. c.
ꝓximo. † Vltimo no. ibi: *ſepulturæ gratia*, qđ quarta ſolū de
4 beē de relictis intuitu ſepulturæ; & in dubio, ex quo qs eli-
git ſepulturā ĩ aliqua eccleſia, vr̃ relinquere ꝓ aīa & ſepul-
tura; facit. l. Neſennius, & ꝙ ibi no. ff. de exe. tu. & putarē, ꝙ
ſi alibi teſtator poſtmodū elegerit ſepulturā, ꝙ tacitè vr̃ ad.
emiſſe legatū: qa adēptionē oneris ſequiē adēptio honoris
ſeu relicti, Pro hoc bo. tex. ĩ. l. alumnę, ĩ. §. Scia, ff. đ adimē.
lega. & in. l. filio. §. matri, eo. ti. ubi bon⁹ tex. ſec⁹ dicerē, ubi
teſtator, q fecit legatū eccleſię ſepulturæ, nō potuit ibi ſe-
peliri ſine culpa eccleſię; puta, qa fuit interfectus in bello &
corpus nō ꝑt ſepeliri, uel ſimili impedimēto cōtingēti. Nā b
tūc arbitror, ꝙ relictū debeē eccleſię ſepulturæ, arg. opti. ĩ.
l. q̄ ſub ꝯditiōe. §. quoties, uer. ſeq. ff. de cōdi. inſti. & ĩ. l. 1. et
qđ ibi no. C. đ inſti. & ſubſtitu. * Et ſentit ēt hic Inn. q no.
ſentit idē, * ꝙ dixi ĩ. c. cū ſuꝑ, ſ̃. eo. ut de illo relicto debeaē
portio eccleſię parochiali. De quo dic, ut latius dixi in. d. c.
cum ſuper. Facit ēt optime iſta lr̃a, ꝙ de relicto facto alte-
ri eccleſiæ ñ debeaē quarta, dū pōderat, ꝙ ſepulturæ gratia,
5 &c. & facit optimè ad ea, q̄ dixi ĩ. c. 1. ſ̃. eo. † In gl. 1. ibi: *ha-*
bent populum. Aduerte, qa gl. nō loquiē aptè, ſed melius di-
xiſſet, ꝙ monachi pñt hr̃e populū ſeu parochiā; ꝙ ītellige,
ſi eis deputeē ꝑ ſuꝑiorē. Nā de iure cōi nō hēnt. 16. q. 1. c. 1.
& eo caſu, quo hēnt, nunqd pñt ꝑ ſe miniſtrare ſacramēta,
dicā ĩ. c. 1. de ca. mo. In gl. ĩ uer. *annos.* de hoc dicēdū hodie,
6 ut habeē in. c. licet. ĩ. eo. li. 6. & dixi in. c. de uxore, ſ̃. eo. † In
gl. in uer. *de cætero*, in fi. no. gl. cū tex. ad q̄ quotidie fit remiſ
a ſio, dū q̃riē, nunqd iudex [a] ꝑt ſnīare ſuꝑ futuro; & dic lati⁹,
q̄ gl. ꝙ qñq; obligatio nōdū eſt orta de ꝑſenti, reſpectu futu
ri tēporis; & iudex ñ ꝑt ſe intromittere. Rō, qa deficit acto
ri actio. Iſte eſt tex. ĩ. l. 1. ff. de uſur. ubi dr̃ iudicē nō poſſe ꝯ-
dēnare ad uſuras futuri tēporis. Rō, qa reſpectu vſurarū fu-
turarū nulla obligatio eſt orta de ꝑſenti, cū poſſit debitor
ad libitū ſatisfacere creditori. Qñq; obligatio eſt orta đ ꝑ
ſenti, ēt rōne futuri tēporis; & tūc iudex ꝑt ꝓſpicere in fu-
turū; ita hic. Nā ꝑſbyter parochialis hēt hoc ius, ut nemo
poſſit ſepelire parochiā nū ſuū. ꝙ qdē ius hēt tractū ēt ad
futurū. Idē in ſeruitutibus & in annuis ꝑſtationib⁹. nā hēnt
tractū futurū: merito ēt iudex ꝓſpicit ĩ futurū. Et uiđ ꝙ no.
Inn. in. c. auditis, đ ꝓcu. & ꝑ gl. iūcto tex. in. c. Romana §. ca
ueant, de ſen. excō. li. 6. In gl. in uerbo: *ubi apud eos.* ibi, *cum*
quis. hęc gl. uſq; ad fi. ꝑt expediri ꝑ opp. nā vr̃, ꝙ iſti parochia
ni potuerūt licite ſepeliri apud illos hoſpitalarios, cū ſint
religioſi. Nā canō cōtulit ſeu diſponit, vt ſepeliaē qs apud
eccl̃iā maiorē ſi fieri ꝑt, vel apud loca religioſa, & ĩ defectu
apud eccleſiā parochialē, ut eſt tex. prima frōte mirabilis ĩ.
c. ubicūq; tēporū. 13. q. 2. Metū ꝯrii gl. pōit tres intellectus:
ad illū tex. Prim⁹, ꝙ cōſuluit ordinē ſer
uādū ĩ electione ſepulturę: ñ aūt diſpōit,
qñ qs decedit ſepultura nō electa: & iſte
eſt bon⁹ intellectus ad illū tex. ꝑ quē vi-
tanē multę abſurditates. Scđs ītellect⁹,
ut loquaē de peregrinis; & ĩ hoc no. glo.
ſđ dic, ut lati⁹ dixi ĩ. c. 1. ſ̃. e. Terti⁹ intel-
lect⁹ ñ multū ꝯuenit illi lr̃æ. dic ergo for
maliter ſoluēdo ꝯriū, ꝙ tex. iſte ꝓcedit, b
qñ parochiani ñ elegerūt ſepulturā, nec
habuerūt ſepulchrū maiorū. uñ debebāt
ſepeliri ĩ eccleſia parochiali; & ſic intelli
gas iſtū tex. ꝓ hoc. c. is, q, &. c. licet. ĩ. eo.
7 li. 6. † In gl. in uer. *niſi dolo.* ibi: *cum dilecti,*
dic ꝙ ibi fuit bon⁹ dol⁹, & impropriè tūc
appellaē dolus. Nā ſi qs inuitaē ad ſeruiē
dū Deo, licet uerbis allectiuis ſeu blan-
dis, nō ꝑt dici doloſè induct⁹, qa dol⁹ eſt
machinatio fraudis tēdēs ad deceptionē
alteri⁹. l. 1. ff. de do. uide gl. in rl̃a, ſciēti,
de reg. iu. li. 6. ſed hic loqē đ dolo malo,
qñ ꝑꝑ auiditatē tēporaliū clerici indu-
cūt parochianū alteri⁹ ad eligēdū apud
eos ſepulturā. vñ tex. ĩ uer. talē, ꝑt dupli-
citer ītelligi. Primò, qñ dol⁹ īteruenit in
electione ſepulturę, & tūc iſti doloſi nul
lū cōmodū dēnt hr̃e, ut hic, iūcta gl. uide
tex. hodie latiorē in. c. 1. ĩ. eo. li. 6. Simi-
le habēs ĩ. c. cōſtituit. 20. q. 3. vbi ponitur
caſus ſin. ꝙ ſi religioſi auiditate patrimo
nii alicuius īducāt eū ad religionē, licet
teneat ingreſſus; priuanē tñ religioſi pa-
trimonio [b] illi⁹. Scđo ꝑt intelligi, qñ do c
lus eſt cōmiſſus in qualitate relicti; ut qa
uolebat teſtor relinquere ſimpl̃r, ſed re-
ctor eccleſiæ ſepulturę dolo īduxit eum,
ut reliqueret ĩ cā priuilegiata, vt eccleſia
parochialis priuareē ſua legitima. Hoc
eñ ꝓbato ñ min⁹ debeē quarta, ut ĩ. c. fi.
ſ̃. đ teſt. Ex gl. primò opp. ꝯ tex. de. c. fi. ſ̃.
de teſta. ubi dr̃, ꝙ de relictis ꝓ anniuerſa
rio, uel ꝓ ſeptima, vel uiceſima nō debeē
quarta. Cuius ꝯriū hic innuiē. dū dr̃, ꝙ de
oblationib⁹ debeē quarta. So. duplex ſm̃
doc. Prima, ꝙ iſte tex. loquaē de oblatio
nib⁹, q̄ fiūt ĩ pr̃ia miſſa. Scđa ſol. ꝙ de re
lictis ꝓ anniuerſario, &c. nō debeē quar-
ta, ſed đ oblatiōib⁹ ibi factis ſic; licet di
cat Hoſ. ꝙ iſtud nō ſeruaē de conſuetudine; & not. hoc di-
8 ctū, qa ſatis placet. † Secundo op. contra iſtum text. uidetur
eñ, ꝙ hęc ſnīa Papæ in pluribus fuerit ineptiſſima. Primò,
quia non conuenit petitioni priori, ut patet ex prin. iūcto
uer. talem. Secundo & fortius Papa in ſententia condem-
nat hoſpitalarios certo caſu, niſi probauerint, ꝙ ille Vin.
elegerat ſepulturam apud eos; & ſic tulit ſententiam ſuper
re dubia contra. c. graue. 11. q. 3. Item admittit probationē
poſt ſententiā citra appellationē ꝯ. c. cum dilectus, de fi. in
ſtru. & ꝯ quaſi totum ti. C. ſen. reſcin. non poſ. Item fuit ſen
tentia conditionalis contra id, quod habetur. 2. quæſtio. 6.
c. biduum. Item in fi. huius literę fertur ſententia ſine certa
quantitate contra totum titul. C. de ſenten. quæ ſine certa
quantita. &. 2. q. 6. c. ei qui. §. diffinitiua. Solu. Hoſt. format
quędam ex is contrariis, & adeo ſibi uiſa eſt ſolu. difficilis,
ut dixerit, ſoluat qui poteſt. Sed poſtmodum tradit duas
ſol. Primo, quod de iure hæc ſententia non potuerit ſic fer-
ri: ſed proceſſerit ex plenitudine poteſtatis Papę. Et nota
c hanc ſol. quod ſententia Principis [c] ualet, quantumcunq;
non conueniat regulis iuris poſitiui. A d hoc ꝙ no. in cap.

SEB. SAPIA.
a Nunquid iudex. vi
de Ang. de Are. in.
§. ꝑiudiciales. col.
5. inſti. de actioni.
Lāfran. de oria. in
cle. diſpendioſam.
co. 4. ver. 1. ē de iu
b Quod eſt notandū
ad limitationē au
then. ingreſſi. C. de
ſanct. eccleſi. & il-
lum tex. in d. c. con
ſtituit. alle. ad hoc
gl. ſi in c. præterea.
ubi idē Pau. dicit,
ꝙ ibi ponitur ca-
ſus ſing. & multum
not. ſupra de of. de
le. & gl. fi. ĩ c. cū di
lect. ſupra. qđ met.
cau. Et ibi idē Pau.
in vl. co. dicit, ꝙ il
le tex. ſin. eſt in mū
do. & Bal. in auth.
ſi qua. C. de ſan. ec.
nō meminit alle-
gare iſtū tex. ſed al
le. Spe. in ti. de ſta.
mo. in uer. ſi. facit
qđ ſcribit idē Ab.
Pan. in c. cum dile
cti. in pe. co. cū his
quæ in repe. addi-
di ſupra de empt.
SEB. SAPIA.
c Sentētia principis.
Vide Iaſ. l. 1. col. 2.
ff. de cōſt. prin. ubi
ponit, vtrum in ſen
tētia principis re-
quiraē ordo iuris.

vnico,de litis conteſtatio. Nã ſola volũ
tas ſua habeť ꝓ lege,vt ĩ.§.ſed ꝙ prin.in
ſti.de iure natu.Secũda ſol.ꝙ tex.iſte po
nit ſnĩam a uer.*talem*,vſq; ad uer.*nihilomi* 9
nus.Abinde vſq; ad fi.inſtruit iudicẽ ĩfe- a
riorem,qualiter dẽat ſe habere;&ſic illa
verba nõ cõtinẽt ſnĩam , ſed cõmiſſionẽ
cũ ĩſtructiõe. Huic ſolutiõi in effectu vř
inhęrere d. An.dicẽs,ꝙ ex quo curiæ li-
quet de aliqb⁹ articulis dũtaxat p̃t ſuper
illis ꝓnũciari,& ſup illis, ĩ quibus actor
hẽt intẽtionẽ fundatã, & re⁹ dicit ſe hr̃e
ꝓbationẽ in partibus,dẽt fieri cõmiſſio,
&,ut dixi, ĩ idẽ reincidit ĩ effectu cũ p̃ce
dẽti.d.Pe.de Anch.dat ſol.tertiã prorſ⁹
ſeparatã,dicẽs, ꝙ hic ꝓceſſit ex nã actio
nis. Nã ĩ gñali & uniuerſali actiõe ꝓce-
dit ſnĩa gñalis,& poſtmodũ ſup reb⁹ par
ticularib⁹ recipiũtur ꝓbatiões tp̃e exe-
cutiõis;alle.not.p Inn.ĩ.c.cõquerẽte,de
offi.ord.& ĩ.c.inter quatuor,de maio.&
obe.Sed petitio hęc fuit talis , vel quaſi.
Nã egit prior negatoria actiõe,& ĩciden
ter petit bona,q̃ obuenerũt ex funere pa
rochianorũ ſuorum;& ſic potuit hic eſſe
gñalis ſnĩa,& ẽt potuerunt recipi ꝓbões
poſt ſnĩam.Hæc ſol.licet prĩa frõte videa
tur exqſita:tñ iudicio meo in multis pec
cat.Priò ĩ eo,ꝙ ęqparat iudiciũ vniuer-
ſale,& gñale,vt ꝓſecutio, & ẽt ſnĩa poſ-
ſit eſſe gñalis;ꝙ aptiſſimè eſt ꝯ theoricã
Bar.in.l.1.ff.de edẽ.& ẽt Spe. plenè dico b
in.c.2.de libe.obla.vbi pleniſſime tracto
mãm iſtarũ actionũ ; & cõis opi.vř,ut in
vniuerſali iudicio ſufficiat ꝓſecutio gña
lis,& ẽt ĩ ſnĩa.l.4.ff.de peti.hæredi. Sed
in gñali licet libellus poſſit eſſe gñalis;ꝓ
ſecutio tñ & ſnĩę dẽnt eſſe ſpeciales , ut
in.c.licet,C.de iudi. Et rõnẽ diuerſitatis
uide ĩ locis.ſ.remiſſis.hic aũt petitio fuit
gñalis,& nõ vniuerſalis:qa nõ petebatur
hic aliquod uniuerſum : ſed qđ cõtinens
plura capitula;vt puta ea,q̃ obuenerũt ex
oblatiõibus & portatis cũ funere & iure
legati.Et hoc aptiſſime voluit Inn.in.c.
certificari, ſ.eod. & ſic ꝓſecutio debebat
hic eſſe ſpecialis & ẽt ſnĩa.Itẽ ĩ alio aptè
peccat iſta tertia ſol. Nã hic ñ ſolũ reci-
piunť teſtes ſup rebus particularib⁹,ſđ ẽt c
ſup facto prĩcipali : qa fuit hoſpitalariis
iniũctum,ut ſoluerẽt vniuerſa, q̃ obuene
rãt occaſiõe funeris,niſi ꝓbarent , ꝙ ille
elegiſſet ſepulturã apud eos ; & ſic ñ ſol-
uiť ꝯrium:qa ĩ petitiõe ẽt uniuerſali ſnĩa
purè ferť declaratoria:ſed hic ſub ꝯditio
ne niſi ꝓbauerit,&c.Ideò ſoluẽdo forma
li⁹ oĩa ꝯria dicerẽ ſic,ꝙ hic fuit actũ negatoria ĩquãtũ prior
negabat hoſpitalariis fore licitũ ſepelire parochianos ſuos
& petebat eos ꝓhiberi,ne ĩ futurũ hoc attẽtarẽt. Hoc colli
git ex prima parte ſnĩę;& ita credẽdũ ẽ,ꝙ libell⁹ fuerat cõ-
ceptus.Nã verba libelli hic fuerũt deciſa cã breuitatis , Itẽ
agebat prior ꝯfeſſoria, ĩquãtũ legitimè potuiſſent hoſpita-
larii recipere ſuos parochianos ad ſepulturã; & ĩ hoc dice-
bat ſibi i⁹ cõpetere deducẽdi quartã;& ſic petebat declara-
ri,& acceſſoriè petebat bõa,q̃ obuenerãt occaſiõe ſepulturę
parochianorũ ſuorũ. Hoc colligiť clare ex ſcđa parte ſnię.
Nã Papa priò ꝓhibuit, ne hoſpitalarii de cętero &c.Scđò
declarauit,ꝙ ĩquãtũ parochiani eligerẽt ibi ſepulturã,ꝙ i⁹
deducẽdi quartã competeret iſti priori,& ſup hacten⁹ pce-
ptis,q̃ obueniebãt acceſſoriè ad actionẽ ꝓpoſitã , Papa tu-
lit ſnĩam gñalẽ cõdẽnãdo ad reſtituẽdũ uniuerſa, &c.vt in
9 fi.lrę.†Nã in acceſſoriis libell⁹ᵃ,& ſnĩa p̃nt eſſe gñales,vt ĩ.
a c.cũ ad ſedẽ,de reſti.ſpo.&.c.inter dilectos,ſ. de dona.not.
Inn.ĩ.c.tãta,de exceſ.pla.& ĩ.c.2.de libel.obla.& Bart.i.l.i.
ff.de edẽ.& in l.ex diuerſo.§.ubi autẽ,ff. de rei uen. Et poſt
ſnĩam potuerũt iſta acceſſoria declarari p teſtes.Nec ob.ꝙ
hic recipiunť ꝓbatiões ſup principali poſt ſnĩam,in uer.eiſ
dẽ:qm̃ puto hoc poſſe fieri ex cã,qñ.ſ.actor hẽt intentionẽ
fundatã a iure,& cã agitať in remotis partib⁹,& re⁹dicit ſe
hr̃e ꝓbatiões in partib⁹.Nã tũc nõ poterit iudex cõdẽnare
reũ,niſi ꝓbauerit intẽtionẽ ſuã,ut hic factũ fuit . Pro hoc
adduco bonũ ſimile ĩ.l.gñaliter.§.his,C.de iureiu.ubi col-
ligiť,ꝙ iudex p̃t cõdẽnare partẽ abſentẽ,niſi iurauerit.Nec
obſtat,ꝙ ſnĩa ſit cõditiõalis:qa ex cã p̃t omitti.Itẽ ſi ferať,
tenet,licet nõ debuerit ferri ſub cõditiõe,ut ĩ.d.c. biduũ;&
p hoc remanẽt ſoluta oĩa ꝯria , & habes clarè intellectum
huius.c.ꝙ iſte tex.cõtineat ex toto ſnĩam. Cõtra opi.Hoſt.
induco tex.ĩ uer.talẽ. vbi dř, *talẽ ſuper his diximus ſnĩam &c.*
vñ põdera uer.*ſuper his*,& uer.*ſnĩam*,q̃ innuũt,ꝙ ſup oĩb⁹ de
ductis ĩ libello Papa tulit ſnĩam. Itẽ ñ ẽ hic aliqd uerbũ,qđ
10 ſapiat cõmiſſionẽ cãę:imo ſũt oĩa uerba diſpoſitiua.†Quę-
ro nũc de ſubtili & notabili q.dř hic , & ĩ multis iuribus,ꝙ
quarta debeť eccleſiæ parochiali, & ꝙ decedẽs ñ electa ſe-
pultura dẽt ſepeliri apud eccřiã parochialẽ,ſi nõ hẽt ſepul-
crũ maiorũ.qriť q̃ dř eccleſia parochialis? Hoſt. poſuit hic
vnũ verbũ ſatis gñale,dicẽs illã eſſe eccřiã parochialem, et
cuius parochia mortuorũ corpora aſſumunť.Et quãquã ſcri-
bẽtes trãſiuerint ſimpř rec.tãdo:Hoſt. tñ ñ dicit uerũ gña-
liter ĩtelligẽdo.Nã & ꝯ c.is,q.ĩ.eo.li.6.ubi dř, ꝙ ſi aliqs ci-
b uis trãſtulerit ſe ad villam cã recreatiõis ᵇ, ut ruralia exer-
ceat,& ibi moriať,nõ dẽt ibi ſepeliri;ſed dẽt deferri ad ſuã
eccleſiã parochialẽ,q̃ eſt ĩ ciuitate,ſi cõmodè fieri põt.Ecce
ergo,ꝙ aſſumiť corp⁹ đ parochia eccleſię ruralis,nec ꝓ hoc
dř illa parochialis illi⁹ defuncti.Nec ob.tex.dũ dicit,de cui⁹
parochia:qa habuit reſpectũ ad uerũ parochianũ: qa uerba
ſunt ĩtelligẽda cũ effectu,vt ĩ.c.relatũ,đ cleri.ñ reſi. Nec qs
dř eſſe in loco quo ad iuris effectũ,ſi ibi nõ ẽ mãſurus , ut ẽ
pulcher tex.in.l.gñali.§.uxori,ff.đ uſufruc.lega.Fede.de Se-
in qõ.facti,habitis allegatiõib⁹ cuiuſdã doctoris,late uiſus
ẽ diſcutere hũc articulũ , ut habeť cõ.246.& ibi poſt multa
cõcludit,ꝙ ille dř parochian⁹ eccřiæ , q habitat ĩ parochia;
ita,ꝙ ẽ ibi trãſlat⁹ licet ibi nõ hẽat domiciliũ,ſeu animum
habitãdi ꝑpetuò:qa iura ĩ hoc iure parochiali ñ põderant
domiciliũ,ſđ habitationẽ,vt ĩ.c.q̃ſti.16.q.1.vñ gl.ĩ cle.1.de
priuile.& Inn.ĩ c.oĩs,đ pœnitẽ.& remiſ.uoluerũt, ꝙ ille di-
c cať curat⁹,ſeu eccřia curata,i.parochialis ſcholarũ,ᶜ & mer
cenariorũ, ubi habitãt, quãq̃ habeãt animũ tẽpore debito
redeũdi ad patriã,uel fortè eligẽdi domum ĩ alia parochia
anno ſequẽti.Et p hoc dicit unũ mirabile qđ ſi ſcholaris ci
uis cupiẽs eſſe ĩ ſocietate ſcholariũ forẽſium,trãſfert ſe ad
aliã parochiã retẽto domicilio priori,illa eccřia,ubi habi
tat,eſt ſua parochia,& nõ ubi hẽt domiciliũ:ubi idẽ vř uel-
le de infantib⁹,q ſæpe deferunť ad aliã parochiã.Sed ego ñ
puto ſnĩam ſuã eſſe uerã;& prĩo adduco in oppoſitũ dictũ.
c.is,qui.Nã nõ uideo differẽtiã, utrũ qs ſe trãſferat ad uil-
lam,ut ruralia exerceat, uel ut transferat ſe ad aliam paro
chiam,ut exerceat profeſſionem ſcholaſticam . Nã utroq;
caſu concurrit habitatio in parochia aliena,retento priori
domicilio;nec in cap.is,qui,ponderatur tempus habitatio
nis , ſed ſolum , quod non habeat animum perpetuo mo-
randi in uilla. Ioan. Andrea ibi in nouel. ad litem ſentit
oppoſitum,dicens,quod ſi quis de diœceſi propter hoſtili-
tatem ſe transfert ad ciuitatem , & ibi habitat animo re-
deundi finita guerra,ſi ibi decedat,non iſta eccleſia,ubi de-
ceſſit,& habitat , ſed eccleſia uillæ , ubi habet domicilium,
habebit quartam de funeralibus . Item uidetur ſentire
do.Ant.

SEBA. SAPI.
a Libellus. Vide Bal.in.c.inter dilectos , ſupra de or.cogni. in.2.&.4. col. ubi diſputat,an libellus generalis procedat ſuper damnis & intereſſe , uide ẽt practi. Pap.in forma libelli in actio.rea.in uerbo, & fructibus.
b Recreationis. Adde , quod uoluit Bal. in conſi. 3.hoc titu.
ZACHARI.
Parochialis ſcholarius.Adde Car. in cle. dudum. §. etſi idem, in.3.q. eo.tit. et in cle.1. poſt gloſ.q.ibi in prin.& de priui.

d.Ant.in quadã.q.dicẽs,ꝙ ſi ciues Florẽtini tp̃e peſtis trãſ a
ferũt ſe bononiã,ut ibi habitẽt. tãdẽ ibi decedũt eccleſia q̃ b
eſt ibi Florẽtiæ,hẽbit quartã,qa illa eſt parochialis,ex quo
hẽbãt animũ redeũdi finita mortalitate,& ibi dicit,& de fa
cto fuit cõſultũ Bononię.Itẽ repio Pau.ĩ cle. dudũ , de ſe-
pul.q dicit ꝙ ſi qs deceſſit in aliena parochia,ubi morã tra
xerat,ſaltẽ p annũ , dẽt fieri diuiſio quartę inter primã ec-
cleſiã parochialẽ,& iſtã,in qua deceſſit,ut ſic hẽat aliqđ lu- 1
crũ,cũ ſaltem p annũ adminiſtrauerit iſti ſacřa,ar.ĩ d.c. q̃-
ſti.Itẽ ꝯ dictũ Fed.adduco tex.in c.2.&3.ĩ.e.lib. 6. ubi quo
ad iura parochialia ſemp põderať loc⁹ domicilii, & ſic ñ eſt
uerũ,qđ dicit,ꝙ nõ curamus đ domicilio,ſed de habitatio
ne quo ad iura parochialia.Vñ ꝓ clara deciſiõe ego ꝯſidero
in mã quatuor caſus.Primus , qñ ex toto trãſtulit domici-
liũ ad aliã parochiã,& tũc indubiè ſcđa eccřia eſt parochia
lis,ut in c.fi.& qđ ibi not.de paro.Scđus caſus , qñ retento
priori domicilio,qs cõſtituit nouũ ĩ aliena parochia,& pa-
riter ſe collocat in utroq;,& tũc utraq; eccřia eſt parochia
lis iſti⁹,ſicut utrobiq; hẽt domiciliũ cũ habitatiõe. De hoc
eſt caſus in c.2.ĩ.e.ti.li 6.Vñ põdera bñ,qa ibi tex.reqrit ha
bitationẽ ĩ 2.parochia cũ domicilio,cũ dicit,ſi utrobiq; ha
beat domiciliũ,& pariter ſe collocat in utroq;.Tertius ca-
ſus, qñ retẽto priori domicilio, qs decedit in aliena paro-
chia tãq̃ peregrinus,ita,ꝙ nõ hẽt habitationẽ ibidẽ , & ta- 2
lis nõ dř parochian⁹ illius eccleſiæ,ubi deceſſit,ar.in c.is , q
& uoluit gl.in iſto ca. ꝓ hoc.l.hęres abſens,ff.de iudi.& ca.
11 Rom.in §.ꝯ hẽtes,de fo.cõp.li.6.† Quartus,qñ retẽto prio
ri domicilio trãſfert ſe ad alienã parochiã cõſtituendo ibi
habitationẽ ad tẽpus,ſic nõ cõſtituẽdo ibi domiciliũ, qđ ñ
a cõſtituiť,niſi cũ aĩo habitandi ibi ꝑpetuo,ut ĩ l. ᵃ ſi qs iſtru
ctus,ff.ad munici.& iſte caſus eſt dubius,& ſ.uidiſti pro & ꝯ
multa.Ego dicerẽ,ꝙ ſola habitatio nõ facit ꝓpriè quẽ eſſe
parochianũ iſtius eccleſiæ.uñ,ex quo habet animũ redeũdi
ad domũ ſuã,illa eccřia domicilii ẽ ꝓprie parochialis iſti⁹
ut in c.2.& 3.p̃all.ſed pp neceſſitatẽ poterit iſte in loco ha
bitationis, uel ubi eſt peregrinus , recipere ſacřa,ita,ꝙ hæc
eccleſia habitationis nõ ſit ꝓpriè parochialis iſtius , ſed in
defectũ pp neceſſitatẽ ſuccedit loco parochialis quo ad ad
miniſtrõnẽ ſacřorũ,ar.opti.in d.c.is q.Et ſic puto intelligẽ
dũ gl.in d.cle.dudũ,& Inn.in d.c.oĩs,& ſic loqť,ſi bñ ponde
reť.Nã dicit in fi.illius.q.tutius eſſe,ut ſcholares & peregri
ni habeãt licẽtiã a ꝓprio ſacerdote,ut alibi poſſint capere
eccleſiaſtica ſacřa,& no.dũ dicit a proprio p̃sbytero , quaſi
ipſe p̃sbyter habitationis non ſit proprius, & ſic p̃t intelli-
gi,c.1.de cele.miſ.& c.officiũ.de off.Archip̃sby.& hoc con-
uenit etiã actib.ſimilib.Nã propter longæuã diſtantiã mul
ta permittuntur,quæ alias ſunt prohibita,ut in le.hæres ab- d
ſens,ff.de iudi.& uide bo.gl.in c.tum ex literis,de inte. re-
ſti.ſuper uer.diſtantia.Ex quo infero,ꝙ ſi de loco habitatio
nis poteſt commodè ire ad eccleſiam domicilii pro ſacra-
mentis,non debet hic capere , ſed in eccleſia domicilii , ut 3
in dicto.capit.is,qui,& hęc not. quia aperiunt intellectum
multorum iurium .

SVMMARIVM.

1 *Sepelliri non debet in eccleſia ille,qui ſponte ſe præcipitauit de aliquo loco, unde mortuus eſt.*
2 *Occidere non eſt licitum alicui ſeipſum ex aliqua cauſa, etiam ad uitandum peccatum.*
Confitens propter tormenta illud,quod non eſt uerum , & propter hoc condemnatus ad mortem decedit in peccato mortali, niſi in extremis reuocet illã confeſſionem.
Fugiens manus iudicis,ut euitet pœnam legitimè inferendam,peccat.
3 *Moriens ſine confeſſione,quia morte præuentus non potuit confiteri, non debet carere eccleſiaſtica ſepultura,niſi contempſiſſet per annum confeſſionem.*
4 *Condemnati in pœnam mortis,ex illa morte defuncti, ſi habuerunt eccleſiaſtica ſacramenta,debent in ſacro ſepeliri.*
Pœna,quam quis patitur in iſto mundo propter aliquod delictum, eſt cauſa , ne in alia uita pro illo delicto puniatur.
5 *Tutores poſſunt eſſe* Epiſcopus,*monachus,& clerici, intellige, quòd poſſunt eſſe legitimi, ſed non coguntur inuiti acceptare.*

a Alias eſt.§.Celſus,ſub.l.eius qui.
b An aliquo caſu liceat ſeipſum interficere , uide oĩno p ſanctũ Tho. in 2.2.q.64.arti.5.& arti.8.Item tex.& gl.in l.2.C.qui teſt.fa.poſ.& in l.nullus mititũ, in prin.ff.de teſt.mili.& in l.ſi quis exhæredato §.proinde,ff.de iniuſto rupt.& irri.teſta.

CAP. XI.

EX parte. † Caſualř mor 1
tuus priuari nõ
dẽt eccleſiaſtica ſepultura.h.d.
Cõis diuiſio.Scđa pars,ibi.*quo
circa*.Caſus literalis.Quidã nobilis ſoli-
citauit ſępe quẽdã puellã de ſtupro;& cũ
nõ cõſentiret eidẽ,poſuit ei inſidias ſup
quo iã põte,& dũ fugeret,caſu cecidit de
põte,& mortua ẽ.qriť, utrũ dẽat ſepeliri
in cęmeterio.Mãdat p̃p,ꝙ cũ illa ñ ſpõte
p̃cipitauerit ſe de põte,ſed caſu ceciderit
corp⁹ eius in cęmeterio ſepeliri,maxime
cũ ex iuſta cã fugiſſe noſcať , & cui cõica-
bať uiuẽti,cõicãdum ſit iã defunctę. Ber.
No.1.ꝙ ſtuprũ cõmittiť cũ uirgine , & de
hoc,& aliis qualitatib.uide p tex.36.q. 1.
2 in c.1.† No.2.ibi;*ſponte*.a ꝯrio ſenſu,ꝙ nõ
p̃ſumiť qs ſe p̃cipitare , uel manu ꝓpria
perimere *b* pp uirginitatẽ cõſeruandam,
ſeu ob aliã honeſtã cãm,qđ clari⁹ uoluit
Gof.hic nihil allegãs,Sed ego allego tex.
Auguſt.23.q.5.c.ſi nõ licet,& ibi uiđ Ar
chi in c.nõ eſt,eadẽ cã,& qõ.ubi cõcludit
ꝙ nõ dẽt qs ſeipſum occidere, ᶜ ne alius
peccet in corpus ſuũ,uel pp moleſtias,vř
pp paſſiões h⁹ ſeculi uitã das,ſeu ut pen-
nẽ uitã citius cõſequať.Oĩa.n. prohibuit
Deus ſub illo gñali præcepto:nõ occides.
eodẽ mõ dicit de falſo teſtimonio feren
do.Nã ſicut peccat qs falſum teſtimoniũ
ferẽdo ꝯ proximum, ita & ꝯ ſeipſum.Per
qđ infero,ꝙ iſti qui timore tormentorũ
falſa cõfitenť crimina ꝯ ſe , grauiter pec-
cãt;ita,ꝙ puto,& ſi mortẽ patiunť ob il-
lã cõfeſſionẽ,quã ſaltẽ in extremo nõ re
uocãt,decedũt in peccato mortali , & ſic
ſunt dãnati p illũ tex.& no.ei⁹ rõnẽ. idẽ
e ꝯ dico,ꝙ peccãt hi,q in iudicio cõſtitu
ti ueritatẽ negãt.qnimo exiſtẽs ĩ mani-
b⁹ iudicisᵈ peccat ĩ fugiẽdo carcerẽ,ẽt ut
euitet pęnã legitime ĩferẽdã,& hoc ulti
mũ no.Bar.ĩ l.relegati,ff.de pęn. ꝓ dicto
p̃ce.uide qđ dico ĩ c. nõne , de p̃ſumptio.
3 † No.ulteri⁹ & tene mẽti,ꝙ decedẽs ſine
cõfeſſiõi exteriori ĩ extremo uitæ facta ,
dẽt ſepeliri in cęmeterio eccřiæ ex , quo
cõfeſſionẽ nõ cõtẽpſiſſet,ſed morte p̃uen
tus eſt.Nõ eſt.n.credẽdũ , ꝙ deceſſerit in
peccato mortali.De quolibet.n. p̃ſumen
dũ eſt bonũ, niſi cõtẽpſiſſet p annũ cõfeſ
ſionẽ iuxta formã.c.oĩs,de pęnitẽ. & re- b
miſ.& hæc ꝓcedũt , ẽt ſi mors fuerit ca-
ſualis,ut hic,& ſic no.ꝙ qs ẽ ſepeliẽd⁹ in
cęmeterio ſine aliquo ſacřo , quod tene
4 menti.† In gl.fi.ibi:*uel pro ſuis ſcelerib.in-
terficiantur*.Intellige hoc dictum gloſ.in
li.in c.quæ in eccleſiarum,col.3.uerſi.6.caſus,ſ. de conſti. & ibi per
Decium.

ANT. FRAN.
Dicas,ꝙ uolẽs ſeip̃m occidere dẽt capite puniri,ut p Cy.in l.2.C.q teſt.fac.poſ.hic alle.q dixit , ꝙ q ſe gladio,uel ueneno occidit,dẽt ſic mortuus ſuſpendi , uel decapitari, ac ſi uiu⁹ eſſet. Dixit tñ ibi Bal. hoc eſſe in arbitrio iudicis,qđ ẽt ĩ peno. in l.1.ĩ 5.col.C.ne ex delic. defun. & uide not. p Imol. ĩ cle.1.de p̃ſcript. imò dixit gl. in l.2.hic alle.ꝙ qñ qs fuit accuſatus de crimine, uel in eo dep̃henſus, ſi ſe occidit,p̃ſumiť ſe occidiſſe ex cõſcientia criminis.Et adde , ꝙ talis ſeip̃m occidẽtis bona ſť ipſo iure publicata,ut uoluit Bald. poſt Cy.in authẽ. inceſtus,C. de inceſt.nup.& Sali.in l.1. C. de his , qui mor.ſibi conſci.& uide Bar. in l.1.in 6.q.C.de ſacroſ.eccle.q dixit,ꝙ ſi talis forſan feciſſet teſtm̃,etiã relinqn do ad piã cauſam, ꝙ talia legata nõ habent priuilegiũ piorum relictorũ. Et adde quòd talis debet carere eccleſiaſtica ſepultura,ut in c. placuit 23.q.5. & uide gl. in c. ex parte , de ſepul. Et quamuis talis ſeipſum occidens , uideať eſſe fortis , & cõſtans animo , tamen nõ bene facit, & damnatur pœna æterna,ut per gloſ. & Bart.in l. ſi quis filio,§.eius, qui, ff. de iniuſt.teſt.
SER. SAPIA.
b Seipſum occidere.Adde , ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ bãnitus poſſit impunè offendi & occidi,nõ poteſt licitè bãnitus ſeipſum occidere , ut per Feli.

d SEB. SAPIA. Iudicis.Vide gl.in c.paſtolaris,in uerb. per uiolentiam,de re iudi.Abb.in c.1.col.1.ſ.de teſti.cogen.Iaſ.in l.admonendi,col.65.ff.de iureiuran.

a Adde in hac decr. ꝙ ſi excõicatus ſepelitur in eccleſia, dr̃ pollui eccleſia, ita ꝙ in ea non poterit celebrari, niſi ſit reconciliata, text. eſt no. in c. conſuluiſti, de c o nceſ. eccle. uel alta.

Ant. Fran. Adde ꝙ cõſecratio ſeu recõciliatio eccleſiæ ſolũ fieri, dẽt qñ eccleſia fuit exuſta, uel deſtructa, & iterũ refecta, uel ſanguine, aut ſemine polluta, & alias nõ, ut ĩ ca. eccleſiis. 67. di. qđ adeò uerũ eſt, ut eccleſia deſtructa dẽat recõciliari, qñ ex toto etiã in parietib. deſtructa, ſecus aũt, ſi eſt deſtructũ ſolũ, q a tũc nõ eſt reiteranda cõſecratio, ut ĩ c. ligneis, de cõſe. eccl. uel alia. & ui de plenè p̃ d. Car. in cle. 1. in 5. q. de ſepul.

SEBA. SAPIA.
b Nõ p̃t puniri. Ex hoc tex. colligitur ꝙ ſi duo miſcentur ĩſeparabiliter excõmunicatus licet ſi inhabilis ad alterũ ſeparate, tñ ratione illius ad miſti cõſeqtur id qđ ſeparatè conſequi non poterat. Ita hunc text. ad hoc alleg. Feli. in c. cũ inter, col. pe. uer. cõtrariã p̃tẽ, ſ. de excep. ubi ad hoc inducit, ꝙ excõicatus per exceptionẽ, q̃ ei competit, p̃t ꝓſequi, qđ ſeparatim nõ poſſet cõſequi, ut ibi per eum.

Ant. Fran. Deſtruẽda. Qñ domus ex forma ſtatuti pp̃ alicuius delictum ſit deſtruẽda, dẽt dirui, etiã ſi ſit alii pignorata, uel ſi ſit alteri locata, uide p̃ Ia. de Aret. Ang. Bart. & Bald. in l. 1. in fi. ad Silla. hic alle. & uide Bar. in l. plerique ĩ fi. ff. de in ius uocã. Adde tamen, ꝙ ex delicto proprietarii dom⁹ deſtrui nũ debet ad p̃iudicium uſufructuarii, ut p̃ Bar. & Alex. in l. 3. §. fili⁹ hic alle. per iſtum & per Bal. in ca. 1 in §. rurſus, de cõtro, inueſti. & per An. in authẽ. bona dãnatorũ, etiã hic alleg. & uide Spec. in ſtat. monac. in uer. 5. quæritur. Et adde, ꝙ ſi domus deſtruatur, uel comburatur, ex qua deſtructione, uel incendio inferatur damnum uicino, tale dãnũ debet emendari communiter ab aliis uicinis, ut per Bar. in l. ſi alius, in §. eſt, & alia ff. qđ ui aut clã, & habetur in l. ſi locus, in §. 1. ff. queãd. ſerui. amit. & uide omnino Baldum in l. ſi laborante, ff. ad legem Rhodi. de iact.

caſu, quo decedũt ſine pnĩa, & ſic loquiť illud. c. placuit, in fi. Nã ſuſpẽſus, uľ decapitatus, ſeu alia pœna affiict⁹ pro ſcelere, dũmõ ipm pœnituerit, p̃t ſepeliri ĩ cœmeterio ecc̃liæ cũ ſolẽnitate miſſę, & aliorũ, officiorũ, nec ſacra ecc̃liæ ſunt tali denegãda, ut ẽ tex. in c. fi. 13. q. 2. & in cle. 1. de pœn. & remiſ. Nã & illa pœna ſi ſufficiẽs ẽ ꝓ delicto, ꝓdeſt, ut ĩ alia uita ñ puniať de eodẽ delicto, q a ſcriptũ ẽ, ñ iudicabit Deus bis in idipſum, in d. c. fi. & clari⁹. 23. 2 q. 5. c. qđ ergo. ſcias tñ, ꝙ iſti, qui ĩ furcis ſuſpẽdũť ñ ſť deponẽdi ſine lĩia principis, q ĩ hoc dẽt ſe facilẽ reddere, ut in l. 1. & 2. de cada. 3 † In eadẽ gl. ibi: *tutores filijs ſuis* No. hũc caſum & ſimilẽ tex. hẽs. 21. q. 3. c. Cyprian⁹. Nũqd aũt Ep̃s, monach⁹ uel clericus ſecularis poſſint eſſe tutores legitimi, uide tex. cũ gl. no. ĩ c. puenit. 86. 4 diſt. q̃ cõcludit, ꝙ pñt eẽ legitimi, licet acceptare nõ teneãť inuiti. 15. q. 1. c. gñaľr. b In eadẽ gl. ibi: *in mortali deceſſiſſe.* no. hunc caſum gñalẽ. Nã ibi cõp̃hẽdit ſub ſe multos caſus ſpãles, ut Iudęũ, paganũ, hæreticũ, excõicatũ, interdictũ, publicũ uſurariũ, de quib. uide in cle. 1. eo. tit. & in c. eccleſia, de conſecra. diſt. 1. Abb.

VMMARIVM.

1 *Excõicatus ſi fuerit ſepultus in ſacro, debent eius oſſa exhumari, & proÿci, ſi diſcernuntur ab aliÿs, alias ſecus.*
2 *Violentia dicitur caſus fortuitus.*
Alius, alia &c iſta dictio facit poſitionem eiuſdẽ qualitatis cum præcedentibus.
3 *Excommunicati & ſimiles debent ſepeliri in tanta diſtantia extra eccleſiam, ut uoces clericorum cantantium non exaudiantur.*
4 *Delictum eſt pũnbile eo caſu, quo ſi puniretur etiam innocens puniretur, & damnum pateretur.*
Domus communis ſi propter unius delictũ uenit in parte delinquentis deſtruenda, an innocens habeat aliquod remedium, ſi eius pars propter demolitionẽ alterius fuerit dãnificata.
5 *Sepultura eccleſiaſtica & precioſa magis nocet, quã proſit, impio & peccatori ibi ſepulto.*
6 *Leproſi nõ ſunt ſepeliendi ĩ cœmeterio, vbi alÿ ſepeliuntur.*
7 *Epiſcopus loci põt ſe intromittere, ne excõicati, vel vſurarÿ ſepeliãtur, etiam ĩ loco ſacro à ſua iuriſdictione exempto, dum modo locus ille ſit in ſua diœceſi.*

CAP. XII.

1 SAcris. a † Si oſſa excõicatorũ ſunt ſepulta ĩ eccleſiaſtico cœmeterio, & diſcerni pñt, debent exhumari & ꝓiici: alias ſec⁹. Diuidiť. nã p̃mittit exordiũ ad ꝓbationẽ dicẽdorũ. Secũdo ſoluẽdo diſtinguit, ibi: *unde*, & ẽm mẽbrum diſtĩctiõis, ibi: *quod ſi.* Caſus liťalis. Aliqñ ɔtingit, ꝙ excõicatorũ corpora p̃ uiolẽtiã aliquorũ, uel alio caſu ĩ cœmeterio ſepeliũť. qriť, an debeãt exhumari? Rñdeť. ſi ab aliorũ corporib. diſcerni pñt, exhumari debẽt, & lõgè ab eccleſiaſtica ſepultura iactari. Si uerò diſcerni nõ potuerũt, nõ debẽt corpora illorũ excõicatorũ cũ aliorũ corporib. exhumari, cum ſepultura p̃cioſa ñ ꝓſit iniuſti, ſicut nulla, uľ uilis ñ obeſt iuſtis, & cui nõ communicamus uiuo, non cõicãdũ eſt defuncto. Ber. No. 1. regulã poſitã in prin. c. ꝙ cui nõ cõicam⁹ uiuẽti, ñ debem⁹ cõicare mortuo. Et põdera illa uerba, nõ cõicemus defuncti, ꝙ q̃dã cõio eſſe p̃t cũ defunctis. Ex quo infero ꝙ cõicãs excõicato poſt mortẽ, incurrit excõicationẽ minorẽ, ac ſi excõicaſſet in uita, de quo uide gl. ſing. in cap. ad hæc, de priui. licet Hoſt. ibi aliud tenuerit, ſed primũ pl⁹ placet, & uide qđ latius ibi dico. No. ibi, *præciſi.* Aliã regulã, ꝙ nullus p̃ciſus ab eccleſia debet ſepeliri in cęmeterio ecc̃lię. Et dr̃ p̃ciſus, ſi eſt excõicatus, ſuſpẽſus, uľ interdictus. ad hoc c. is, cui de ſen. excõi. li. 6. & cle. eos, de ſepul. No. 3. ibi: *uel alio caſu*, ꝙ uiolẽtia eſt caſus fortuitus. Ad hoc. l. 1. C. Probať hoc p̃ illã dictionẽ, alio. Nã dictio, alius, facit poſitionem eiuſdẽ qualitatis cũ p̃cedẽtib. ut no. in c. ſedes, ſ. de reſcrip. 3 † No. ibi: *& procul.* ꝙ excõicati debẽt procul ab eccleſia ſepeliri, ſeu ꝓiici. Et ſic collige ar ꝙ iſti, q b. interdiciť eccleſiſtica ſepultura, nõ debẽt ſepeliri ꝓpe cęmeteriũ, ſed ꝓcula & in tãta diſtãtia ẽm doc. ꝙ uoces clericorũ cãtãtiũ nõ poſſint ibi audiri, ar. in c. qđ in te, de pęn. & remiſ. 4 † No. ꝙ cum ſ nõ p̃t puniri b malus, q n bonus ẽt puniať, potius dẽt tolerari malus, q̃ bonus puniri, ad hoc. 23 q. 4. in c. quã magnum; & facit ad uulgatã. q. de duob. fratrib. habẽtib. domũ cõem ꝓ indiuiſo, ita, ꝙ delinquẽti cõpetit p̃s ſuꝑior, innocẽti uerò p̃s inferior, & ex delicto uenit dom⁹ delinquẽtis deſtruẽ c da; nõ p̃t deſtrui, q n deſtruať p̃s alterius innocẽtis, facit iſte tex. ꝙ nõ debet deſtrui. In ɔ̃rium facit. c. ſed e ɔ̃rio, de pęn. diſt. ubi pp̃ delictũ ſodomitarũ cõbuſtæ fuerũt aliquæ ciuitates uicinæ, & uide de hoc gl. ibi, & plenè p̃ Bar. in l. Atteius, de aqua plu. arcẽ. & p̃ Cy. in l. & ſi ſeuerio, C. de his, qui 5 notã infa. † Vltimò no. ꝙ ſepultura p̃cioſa, ſeu eccleſiaſtica nõ ꝓdeſt impio. Imo dic, ꝙ nocet. quia puniet a Deo propter delictũ p̃ſumptiõis, ad qđ uide bo. tex. 13. q. 2. in c. quibus, cũ ſeq. In gl. 2. ibi; *imò fortè.* Dic imò ſine, fortè, ut no. Io. & Gof. in c. 2. de ſacra. nõ ite. & doc. hic. In gl. in uerbo. *cum excommunicatorum*, in fi. dic hoc diſcernẽdũ ẽm uarietatẽ caſuum. Eſt. n. uia brocardica, & nõ põt dari certa regula, & ui 6 de qđ no. in c. ſignificaſti in uer. qđ ſi deſcerni. ĩ. de homi. † Ex̃ gl. qro, nũquid leproſus debeat cũ aliis in cęmeterio ſepeliri? Abbas hic inducit iſtũ tex. in prin. ꝙ nõ. nã ſibi non cõicauimus in uita, nec ẽt in morte. Cõtrariũ tenuit Pet. de Anch. mot⁹, quia cã ꝓhibitiõis, q̃ fuit in uita, ceſſat in morte. nã nõ eſt timẽdũ, ꝙ ĩficiat aliorũ mortuorũ corpora, ſed ego nõ recederẽ a priori dicto, qm̃ eſt timor ĩ actu ſepulturæ. Itẽ fętor inficit aerẽ. Et ꝓ hoc adduco bo. tex. ĩ ar. ĩ c. cũ dicat. ĩ. de ecc. ędifi. ubi p̃mittiť leproſis hr̃e ecc̃lias cũ cęmeterio, ut gaudeãt ꝓprio ſacerdote. Si n. poſſent ſepeliri cũ aliis, nõ p̃mitterẽť eis cęmeteriũ cũ iniuria eccleſię pa 7 rochialis. † Quęro ultimò, ſępe contingit, ꝙ fratres, & alii exẽpti ſepeliũt de facto uſurarios, & excõicatos, & interdictos, nũquid Ep̃s loci poſſit obſeruare, & hic dr̃. ſ. itrare eccleſias, ſeu cęmeteriũ exẽptorũ iſtorũ, & de facto facere corpora iſtorũ exhumari, & ꝓcul ꝓiici? Ego credo, ꝙ poſſit ĩ caſib. de quib. in p̃all cle. eos, ut in excõicatis publicè, in uſurariis manifeſtis, & nõiatim interdictis, & hoc q a text. ibi ĩ fi. tollit oẽ priuilegiũ quo ad illos caſus. In reliqs uerò ñ credo Ep̃m poſſe hãc authoritatẽ exerceť ĩ loco exẽpto. q a pi de ẽ, ac ſi ñ eſſẽt ĩ dięceſi ſua, poſſet tñ dať remediũ, ut ĩpediat ſepulturã añ, q̃ corpus ducať ad locum exẽptũ. nã cum delinquať in territorio ſuo, põt obuiare, & illud in loco priuato facere ſepeliri. Vide ad prædicta, qđ no. in c. patentib. ĩ. de priui. & hoc maximè ꝓcedit in iſtis religioſis, qui habent priuilegium, ut etiã ratione delicti cõmiſſi extra locũ exẽptum non poſſint puniri p̃ ordinarium loci. Abbas.

Sepul-

SVMMARIVM.

1 *Sepultura, id eſt locus ſepulturæ, non poteſt uendi, et iam, quod conſuetudo ſit in contrarium, & huic conſuetudini Epiſcopus loci obuiabit. 7. niſi talis conſuetudo ſit penes excebtos a ſua iuriſdictione. 2. 3.*
4 *Locus an efficiatur religioſus propterea, quod ibi ſit aliquis ſepultus ſine authoritate Pontificis?*
Laici ualde honeſti poſſunt appellari religioſi.
5 *Sepulturam, uel ius ſepeliendi an quis poſſit habere in cœmeterio, uel eccleſia?*
6 *Clerici non poſſunt conuenire, ut pro officio diuino detur eis precium, quia eſſet ſimonia. ſed in recompenſationem damnorum poſſunt aliquid petere, quia ibi moram traxerunt.*
8 *Statutum non ualet diſponens, quod ciuitas non ſit obligata dare eccleſiæ illud, quod conſueta erat dare, puta obligationes, & ſimilia.*

CAP. XIII.

1 ABolendæ. † Terra cœmeteriata ꝓ ſepultura fodiẽda vẽdi nõ dẽt. Primo p̃mittit abſurdũ, ꝙ ſcđò tolli mãdat. ibi: *mandamus.* Caſus liťalis. Apud Mõtẽpeſſulanũ erat cõſuetudo, ꝙ clerici nõ p̃mittebãt effodi ſepulturã, niſi pri⁹ eis certũ preciũ p̃ſoluerẽť. p̃cepit pp̃ iſtã cõſuetudinẽ aboleri, & ꝙ cleri a ci nihil audeãt exigere hac de cã. Ber. † No. 1. regulã, ꝙ rõne terrę, in qua fit ſepultura, nõ dẽnt clerici q cquã exigere, ẽt 3 p̃textu cõſuetudinis. † No. 2. ibi, *diœceſanos*, ꝙ ad diœceſanũ ꝑtinet prauas tollere loci cõſuetudines, & inhibere clericis, ne quicquã exigant hac de cã. Nunqd exẽptis poſſit hoc p̃cipere? vr̃ primò. ꝙ ſic: q a exẽpti ſunt in diœceſi, vt in. c. pen. de offic. ordi. Cõtrariũ puto uerũ. Nã licet ſint in diœceſi, ñ tñ ſunt de diœceſi, nec p̃ hęc uerba gñalia p̃ſumendũ eſt, ꝙ 4 Papa uoluerit dare iuriſdictionẽ circa exẽptos. † In gl. 1. ibi: *ſacer factus eſt.* dic ꝙ imò nõ eſt factus ſacer, ẽt ẽm leges, ſed tm̃ religioſus. Sed aduerte, q a gl. ponit tres ſpecies loci. Nã qdã eſt locus oĩno priuatus; vt q a nõ eſt deputatus ad vſum publicum, ſeu ad diuina; & talis loc⁹ p̃t licitè uẽdi, ẽt ut ibi fiat cœmeteriũ, uel eccleſia. 12. q. 2. c. aurũ. Scđò eſt dare locũ religioſũ, nõ aũt ſacrũ, ut ſi corp⁹ alicui⁹ fuerit hic ſepultũ de uolũtate dñi. l. 2. C. de reli. & ſumpt. fune. & talis loc⁹ uẽdi nõ p̃t ẽm gl. Et hoc eſt indubitatũ de iure ciuili; q a immediatè, quatenus corpus tãgit illũ locũ, deſinit eſſe ĩ dñio alicuius. l. quãquã, ff. de aqua plu. arcẽ. Sed Inn. dicit hoc ꝓcedere de iure ciuili, & nõ de iure canonico; vñ putat, ꝙ loc⁹ nõ efficiať religioſus, niſi authoritate Pontificis depũteť ad talẽ uſum. Pro hoc ca. ad hæc, de religio. do. ubi patet, ꝙ hoſpitale nõ efficiť religioſum, ſi ſolũ fuit ędificatũ authoritate priuata. Nõ eñ vr̃ laicũ poſſe cõſtituere locũ religioſum; & hęc opi. fuit originaliter gl. decreti. 13. q. 2. capit. in eccleſiaſtico, & no. illã gl. Nã ex hoc inferť, ꝙ talis locus p̃t vẽdi: ſed certe ſaluãdo iſtã gl. & diſpoſitionẽ iuris ciuilis, ꝙ licet ſtricto mõ locus nõ fiat religioſus quo ad hoc, ut ille locus gaudeat priuilegio loci religioſi & publici: tñ largo modo efficiť religioſus. Nã deputatus eſt ad vſum piũ, ſicut dicimus, qđ laici ualde honeſti pñt appellari religioſi, quaſi relegati ad cultũ diuinũ, vt in. c. eccleſia, de conſt. Tertio mõ locus p̃t dici religioſus & ſacer, ut eſt locus cœmeteriatus, i. deputatus ꝓ cœmeterio eccleſiæ; & iſte indubie nõ p̃t uẽdi: q a nõ ẽ ĩ bonis alicuius. c. rõ, de p̃b. l. intãtũ. §. ſacer, ff. de rerũ diui. & quãquã gl. Et doct. hic cõiter appellãt cœ a meteriũ ſacrũ, a puto qđ ſtrictè ñ p̃t dici ſacrũ: q a eccleſia ɔſecrať, cœmeteriũ ſolũ bñdiciť, vt in. c. nemo, de cõſecr. diſt. 1. Sentit idẽ Io. An. in. c. certificari, ſ. e. Hinc dicimus, ꝙ cœmeteriũ eſt min⁹ dignũ, q̃ eccleſia. c. 1. de cõſe. eccle. uel alta. li. 6. ſed largo mõ p̃t appellari locus ſacer pp̃ bñdictionẽ q̃ ibi impendiť p̃ Ep̃m: nõ tñ fit ibi cõſecratio, ſeu vnctio cũ 5 oleo ſacrato, ſicut fit in eccleſia, uel altari. † Sed q̃riť nũc, an in cœmeterio, uel eccleſia poſſit laicus hr̃e ſepulturã, vel ius b ſepeliẽdi? Dicit Hoſt. & Gof. ꝙ ñ reſpectu ꝓprietatis: q a b vt dixi, loca ſacra & religioſa ñ pñt eſſe in dñio alicuius, ſed quo ad uſum p̃t hr̃e, ut ibi ipſi, & ſui ſepeliant, nec eis inuitis p̃t extraneus ibi ſepeliri. l. 2. §. uſumfructũ, ff. de religio. & ſump. fune. dicit tñ Vincen. ꝙ pp̃ neceſſitatẽ poterit ibi extrane⁹ ſepeliri. Nã ob hanc cãm pñt vẽdi calices & alia ſacra donata eccleſię a laicis. d. c. aurũ, &. 10. q. 2. c. ea eñ. §. hoc i⁹ porrectũ. Et idẽ vr̃ dicẽdũ ẽm Hoſt. in ſedib⁹ ſeu bãchis, q̃ laici ĩ multis locis vẽdicãt ſibi in eccleſiis. Quicqd tñ dicať, in c u, to Ep̃o c, nõ pñt laici ſibi ius tale acqrere in eccleſia ẽm eũ: ſed tolerant ſolũ in iſtis ex gratia, ſicut ĩ iure patronat⁹. c. 3. đ iure pat. Nũqd aũt vas lapideũ ſeu ligneũ aplũ ad recipiẽdũ corp⁹ defuncti poſſit licite uẽdi, dic poſt Inn. ꝙ ſi ẽ deputatũ ad hũc uſum authoritate põtificis, ñ p̃t uendi: q a ẽ religioſũ, arg. d. c. ad hoc. Ecc̃lia tñ ex neceſſitate poterit alteri ecc̃liæ vẽdere, ſicut uẽdť alia uaſa ſacra, d. §. hoc i⁹ porrectũ. Si aũt ñ deputať authoritate põtificis, p̃t licite uẽdi, ſicut ſuprà dixi đ lo 6 co priuato. † In ca. gl. ibi, *dicitur ſepultura officium.* No. hãc particulã gl. uſq; ad fi. & cõiugẽdo gl. ſeq. cũ hac particula hoc ĩtẽdit, ꝙ clerici illi⁹ eccleſiæ, ubi ſepulturæ officiũ eſt exercẽdũ, ñ pñt licite aliqd petere, ẽt ꝓ officio ſepulturę, ſi tñ cõſuetudo hẽt, ut aliquid deť, poſſunt laici cõpel d li d ad obſeruãdũ laudabilẽ cõſuetudinẽ. c. ad apoſtolicã, de ſimo. & no. bñ hoc dictũ. Alii uerò clerici licitè inde accipiũt p̃tiũ ẽm gl. & idẽ dicit in aliis ſacramentis. Dixit tñ Hoſti. ꝙ iſti extranei nõ pñt recipere ex pacto: alias eẽt ſimonia, ca. ñ ſatis, & c. cũ ĩ eccleſię, de ſimo. Sed aduerte, q a ẽm hoc nulla eẽt differentia inter clericos extraneos & ꝓprios. Nã & clerici eccleſię licite recipiunt, ſi eis doneť. d. c. ad apoſtolicã, &. c. & ſi q̃ſtiões, &. c. tua, de ſimo. ſed poſſumus dicere, ꝙ clerici extranei nõ dẽnt cõuenire, ut ꝓ officio diuino deť eis p̃tiũ, & ſic ꝓcedit dictũ Hoſ. ſed poterunt cõuenire, ut habeant aliqd pro labore, & in recõpenſationem dãnorũ, q̃ ſuſtinẽt trahẽdo ibi morã. Pro hoc, ꝙ not. Inn. in. c. penul. ne pręla. ui. ſuas; & uide bo. glo. in. c. ſuam, de ſimo. &. 21. q. 2. in. c. fi. & uide ꝙ dixi in. c. ſignificatum, de p̃bẽ. & hoc mõ põt intelligi & ſaluari 7 dictũ huius gl. † Quo autem ad ſecũdũ dictum, ubi eſt cõſuetudo, ut aliquid detur dicit Hoſt. faciendam uim in uerbis. Nã ſi clerici dicunt, petimus hoc pro ſepultura, ſuccumbunt, etiam ſi allegent conſuetudinem. d. ca. non ſatis, ſed debent dice e re conſuetudo eſt, e ut pro mortuo ali-

a SEBA. SAPI. Cœmeterium ſacrum. Vide Io. Fa. in. §. religioſum, inſti. de rer. diui. vbi. dicit, ꝙ licet p̃ illationẽ mortui locus ſepulturæ ñ ſit religioſus ẽm canones, tñ locus ille nõ poterit alienari, q a in hoc nõ ſunt correcta iura ciuilia, ſeqtur ibi An. Are. & Deci⁹ i. c. quãto, col. pe. uer. ult. ex gl. ſ. đ iud. & uide ibi Feli. col. fi. ubi ẽt dicit, ꝙ lapis đputat⁹ ad ſepulturã nõ põt uendi, niſi ab una eccleſia alteri eccleſiæ. Allegat Inn. hic & di. Tho. in. 2. 2. qõ. e. articu. 4.

b Pro hoc bene facit tex. in. l. monumenta, C. de leg. An autem poſſit quis aliquo caſu preſcribere ius ſepulchri, uide tex. cum gl. ualde no. in. l. pe. ff. de mor. inſe.

ANT. FRAN. Circa hoc, qđ hic dicitur de ſepultura, dicas primo, ꝙ ſepultura unius non poteſt alteri dari per rectorem eccleſiæ, ut per Bar. in. l. 1. de ope. publi. in. §. 1. niſi ex cauſa iuſta, ut quia non poteſt alibi ſepeliri, ut no. Archi. in. c. præcipimus, 2. qõ. 1. Et adde, ꝙ ſepulchrum cedit fundo uendito, niſi ſit exceptũ, uel niſi habeat aditũ ex publico, ut. l. ſi mercedem. §. ſi eũ, & ibi per Bar. ff. de act. empt. & per Bal. in. l. fi. in 2. col. C. đ edic. diui Adria. tollẽ. Et ꝙ ſepulchri dñiũ non probetur ex literis in eo ſculptis, ut in. l. monimentorum; & ibi nota. C. de reli. & ſump. fu. & habet per Bart. in. l. uel, quod, ff. eo. tit. Et adde, ꝙ ſepulti etiam in alieno ſepulchro, non debent exhumari, niſi in tribus caſibus de quibus per glo. & Car. in cle. de ſepul. ĩ. 30. q.

c Adde Arch. in. c. præcipiendum, 13. q. 2. ubi dicit ꝙ Ep̃s p̃t inuitus eligere, ſiue concedere uni, quod ſepeliatur in ſepulchro alterius, & allegat. Lud. in ſuis. ſing.

d Compelli. adde Ro. conſi. 213.

e SEB. SAPIA. Cõſuetudo eſt. ui de Pan. de Ca. in conſi. 401. inc. uiſo, ꝓceſſu, in. fi. ẽm antiquã impreſſionẽ. Vbi dicit, ꝙ nõ ſufficeret curato ꝓbare ſe fuiſſe ĩ poſſeſſione p̃cipiendi, niſi ꝓbet, ꝙ ſolutio fuit facta ex deuotione fideliũ. Et q̃ reqrãť ad hoc, ut ualeat talis cõſuetudine p̃cipiẽdi aliqd ꝓ ſepulturã, tradit idẽ Pan. đ Ca. in cõſi. 300. 19. inc. circa primũ. In dubio. autẽ p̃ſumiť inducta cã auaritię, uel cupiditatis, ut no. Bellame in con. 51. inci. ꝙ mulier, col. 4. in fi.

Noc. decurte de iurepat. verbo in ecla
an° 13, fol 46.

In articulo mortis. Adde iſtū in c. paſtoralis. §. pterea, num. 2. & ibi no. in apoſti. in uer. articulo mortis, ſupra de offi. ordi. ubi tractat, quid de ituro per mare, uel ad bellū, & muliere prægnante? De quo etiam per Car. in cle. 1. in prin. & §. ſi. de pœ.

ANT. FRAN. Qñ q̃s dicat̃ eſſe in articulo mortis, dicas, ꝙ qñ quis intrat mare, uel ciuitatē peſtiferam, uel magnū exercitum, ut per Bar. in tra. de teſt. in uerſi. mortuum hominem. talis dicitur eſſe conſtitutus in articulo mortis, ut per eũdem Bart. in l. fin. ff. de inſa. & per Bal. in c. 1. quo tē po. mi. & per Alexan. in conſil. 24. Et adde, quod in articulo mortis pt quis deſponſare concubinam, ut legitimet filios ex ea natos, ut p Ang. Bald. & Ale. in l. ſed eſt quæſitū, in. §. ſpadonē, ff. de lib. & poſth. niſi forſan hoc in fraudē faceret illius, qui eſt ſubſtitutus, quod præſumitur, ſi ſæpius eſt ei cōminatus de excludendo eū ab hæreditate, ut per Io. de Imo. & Alex. in l. ſi quis poſthumos, in fin. prin. ff. de libe & poſthum. & plene traditur per canoni in ca. tanta, qui filii ſint legitimi.

SEB. SAPIA.

b Quod excommunicat⁹. uid copioſe hic articulum explicatum per Fel. in c. cum contingat, in prin. ī. de offic. dele. ubi ponit regulam cū ſuis limitationibus.

c An obligatio ex iuramento proueniens tranſeat in hæredē, uide hic per dom. Anto. in 1. col. & in c. cum ſit generale, de fo. compe. in 7. colū. & per Abb. in c. cum contingat, de iure iuran. in 3. charta. ubi etiā dom. Anto. in 12. col. uerſi. per quæ puto. Et adde, ꝙ periurium pcuratoris habentis mandatū ad iurandum nō ligat animā dñi, qui nō eſt in culpa, gl. eſt no. in cle. nō pt, de procu. in gl. ſi. Et inquātū in hoc. c. dr, ꝙ ſucceſſor tenetur exonerare animam defuncti, procedit in ſucceſſore uniuerſali, nō autē particulari ſm d. An. in c. ſi diligenti, de preſcrip. ſuper gl. pe. Et adde circa materiā huius c. ꝙ ēt his caſibus, in quibus poteſt appellari a cōfeſſione defuncti, hæres nō poterit appellare, Ita elegāter dicit d. An. in c. cum ſpeciali, §. porro. de app. & ibi ēt d. Abb. Et ī iſta q. uid Imol. i cle.

quid deſ eccleſiæ, ſeu clericis; quaſi velit dicere, ꝙ nō dēt cleric⁹ ſe fundare, vt aliqd deſ p officio: ſed vt deſ rōne laudabilis conſuetudinis; Et hoc mō nō dr capi immediatè pro officio & idē puto dicendū, qñ eſt cōſuetudo, vt aliqd deſ eccłiæ p loco ſepulturę; dēnt tñ pri⁹ officia impēdi, & poſtmodū deſ fieri compulſio ad obſeruādā cōſuetudinē; de quo dicendū, vt no. i. d. c. ad apoſtolicā. Et p cōcordantia illi⁹ c. q. reputaſ ſingulare in mā, alle. bo. tex. in l. priuilegia, in fi. C. de ſac. ſan. ec. vbi dr, ꝙ ea, q̄ ab antiquo ſolita ſunt eccłiis & miniſtris tribui, ñ dēnt aliquo modo immutari. † Et p illū text. dicit ibi Bar. qđ ſi ciuitas eſt ſolita certū qd dare eccleſiæ, nō pt illud p ſtatutū immutare; ꝙ ſingulariter no. Ex quo pt inferri, ꝙ Senenſes nō pñt tollere p ſtatutū, quomin⁹ oblatio ſolita i aſſumptiōe beatæ Mariæ tollaſ. De quo uide ꝙ dixi in d. c. ad apoſtolicā. Et ad materiā huius gl. uide bon. gl. 13. q. 2. c. clerici. §. itē quærit, & i ſum.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicari poteſt quis pro manifeſtis exceſſibus, puta pro homicidio, & ſimilibus.*

2 *Iudex eccleſiaſticus poteſt ſe impedire circa delicta notoria laicorum, quando iudex ſecularis eſt negligens ad puniendum.*

3 *Excommunicatus tam ab homine, quam a iure, poteſt in articulo mortis abſolui a quolibet presbytero, etiā quod abſolutio ſit reſeruata Papa.*

4 *Excommunicatus poteſt abſolui in articulo mortis, licet non ſatisfaciat, ſed caueat de ſatisfaciendo. Item abſoluitur etiam citra articulum mortis, quando ſatisfactio exigit longum tractum.*

5 *Hæres etiam laicus poteſt compelli ad ſatisfaciendum pro defuncto per iudicem eccleſiaſticum. 5. ubi late hoc diſputatur quid de iure ciuili, uel canon.*

Pœna nōn debentur in foro conſcientia.

Hæres non conficiens inuentarium, an teneatur ultra uires hæreditarias ex delicto defuncti?

C A P. XIIII.

PArochiano. Excommunicat⁹, qui p ſuū pſbyterū fuit abſolutus ī morte, ī cœmeterio ſepeliri dēt & ad ſatisfaciēdū cogūt̃ hæredes. Secūda pars, ibi: ſed eius. Caſus lr̃alis. Quidā parochianus fuit excōicat⁹ p manifeſtis exceſſib⁹, homicidio, icēdio & uiolētā manuū iniectione in pſonas eccleſiaſticas, & pro violatione eccleſiarū & inceſtu dū agēret in extremis, fuit abſolutus p preſbyterū ſuum iuxta formā eccleſię. qſitū fuit, vtrū deberet i cœmeterio ſepeliri. Rñdetur, ꝙ non dēnt cœmeteriū ei, & alia ſuffragia denegari; ſed hęredes eius & ꝓpinqui, ad

1. de regu. in pe. col. & adde, ꝙ dr̃ hic heredem teneri ad exonerandū animam defuncti, intelligit quātū ad hereditaria, nō autē tenetur hæres ad ieiunia, uigilias, & oratiōes, ad quas tenebat̃ defunct⁹ gl. ē no. i. c. accuſatus. §. ſi uerò, in uer. tēporalibus, de hæredi. inſtituē. Itē adde, ꝙ ſicut hæres obligat̃ ſeruare ꝯtū iuratū per defun-

quos bona puenerit ipſius, cōpellēdi ſūt p cēſurā eccleſiaſticā, vt ſatisfaciāt p eo dē. B. No. ibi, *parochiano*, iūcta ſupraſcriptione, ꝙ q̄libet de diœceſi pt dici parochian⁹ Epi, licet hēat aliū pſbyterū immediatū, ut hic, ibi: p ſuū pſbyterū. Vñ habebat iſte pſbyterū ꝓpriū. ſ. parochianū; & nihilomin⁹ dr̃ parochian⁹ Epi. o. apoſtolicę, de do. uide bo. gl. i. c. 2. de pœni. & remiſſi. li. 6. † No. 2. & tenemēti laicū poſſe excōicari p manifeſtis exceſſib⁹, quāquā illa crimina nō ſint eccleſiaſtica, ut patet in homicidio, & ſimilibus. Et credo pceſſum ſuſtinēdū rōne notorietatis. Deprehēdit. n. aptè negligētia iudicis ſecularis ex quo gñaliter pt argui, ꝙ de delicto notorio laici pt Eps ſe impedire, non ſolū, ut cōpellat eū ad pœnitētiā, ſed ēt ad ſatisfaciēdū de delicto; facit ꝙ no. Inn. i. c. nouit, de iud. & ꝙ ibi dixi, & no. qa nō ſolet ad hoc alle. iſte tex. † Not. 3. ꝙ pſbyter pt abſoluere i articulo mortis a ſnia excōicatiōis tā hois, q̄ iuris, ēt ſi abſolutio ſit reſeruata Papę, facit. c. ſi quis ſuadēte.

3 17. q. 3. † No. aliud dictū ſatis no. ꝙ excōicat⁹ b, p manifeſta offenſa abſoluit ī mortis articulo abſq; eo, ꝙ prius ſatisfaciat. Vñ ſatis e ab illo recipere cautionem. Et id ſingulr̃ limitat. c. ex parte, el. 1. de uer. ſig. ubi dr̃, ꝙ excōicat⁹ p manifeſta offenſa nō dēt abſolui, niſi pri⁹ ſatisfaciat. Illud. n. verū niſi ī mortis articulo fiat abſolutio, ut hic. Idē puto, ubi ſatisfactio exigit lōgū tractū. c. qſtiōi d̄ app. & ibi pleni⁹ dixi. Et p pdictis facit. 22. q. 7. c. qui recedūt. ubi dicit, ꝙ talib⁹ non eſt pœnitentia iniūgēda, ſđ innoteſcēda. Itē not. ꝙ ēt in mortis articulo ñ dēt q̄s abſolui ab excōicatiōe niſi iuxta formā eccleſiæ; & d hac forma habes i. c. ex tenore, & c. cū deſideres, d̄ ſen. excō. No. ibi. *eccleſiæ ſuffragia*, ꝙ d̄functis pſunt multa ſuffragia & ī numero ſunt quatuor, d̄ qb⁹ ī c. aīæ defunctorū. 13. q. 2. † Vltimò no. ꝙ hæres ēt laic⁹ pt cōpelli p iudicē eccleſiaſticū ad ſatisfaciēdū p defuncto. Et facit hoc ad. q. quotidianā. Quidā laic⁹ in ꝯtū pſtitit iuramentū eo mortuo cōuenit hæres laici rōne illi⁹ ꝯtus iurati corā iudice eccleſiaſtico. Opponit, ꝙ eccleſiaſtic⁹ ñ ſit cōpetens iudex laici: qro qd iuris? Abb. tenet, ꝙ pt cōueniri. Nā ſicut defunct⁹ poterat ꝯueniri corā eccleſiaſtico rōne iuramēti. c. ſi. d̄ fo. compe. lib. 6. ita & hæres, argum. in. l. heres c abſens, ff. d̄ iud. & dicit ſic fuiſſe aīs determinatū. Hoc placet Ioan. An. qa de

ctum, qui contractus alias non teneret, ita obligatur, ſi ſuper illo contractu confeſſ⁹ fuerit ſe habuiſſe, text. eſt bene probans in l. cum quis decedens, §. codicillis, ff. d le. 3. ubi non ſolum iuramentum teſtatoris obligat hæredem, ſed et confeſſio d preſtito iuramento. Et p hoc dicto bene facit text. in l. ne in arbitris, C. d arbi. ubi tātū operatur confeſſio de præſtito iuramento. Et ꝙ ipſum iuramentum defuncti nō liget animam hæredis, probat tex. in authē. priuilegium, in prin. C. d iura. calū. ubi ſucceſſor compellitur iterū iurare de calūnia. Et idē tenet gl. in uer. iuramētum, in c. 1. de iureiu. calū. in 6. Et de q. hic tacta uide Imo. in cle. 1. de iureiu. in 5. col. & uide etiā Bal. in l. 1. in ulti. colū. in uer. extra quero, C. de iureiu. ubi dicit, quod propter iuramentum ſucceſſoris hæres nō efficitur eccleſiaſtico foro, & alle. Inn. in dē. c. ueritatis. Et idem dicit Bal. in authen. ſacramenta puberum, C. ſi aduer. uen. ubi dicit, ꝙ licet iuramentum prædeceſſoris obliget ſucceſſorē quo ad ualiditatem contractus, tamen non obligat eum quo ad mutationem fori, ut poſſit conueniri corā iudice eccleſiaſtico, et alle. Io. An. in c. ulti. de fo. cōpe. in 6. Et ad hoc Bald. in margina. Inno. in

4 uer. iuramētū, in. 21. & 26. qſtione. Itē de illa. q. an iuramētū defuncti obliget hæredē, uide oino p Bal. in c. 1. in. 3. col. de iureiu. & in. d. c. ueritatis, de iureiu. in fi. ubi oino uide. Itē an iuramētū de ſoluendo, uel nō repetēdis uſuris trāſeat ad hæredē, uid p d. Lau. de Ro. in trac. d̄ uſuris. q. 36. & add hic, ꝙ licet d̄ iur̃ cano. requirat bona fides, tñ mala fides pdeceſſoris n nocet i pſcriptiōe ſucceſſori bonæ fidei poſſeſſoris, ut ē gl. i. c. d̄ quarta, & pſc. & i c. cura, d̄ iure pa. tñ hæres uniuerſalis, licet fuerit bonefidei poſ. poterit compelli reſtituere fructus

mala fide tenebat ſuus pdeceſſor ea rōne, qua tenetur ad exonerādū aiam defuncti, quā aliter exonerare nō pōt, niſi ſatisfaciat, vt hic. Et iſtud fuit ſin. & mirabile uerbū do. Ant. i c. ſi diligēti, in 7. co. de pſc.

ANT. FRAN. An hæres teneatur exonerare cōſcientiā defuncti, uide quæ hr̃ per d. Abb. in c. cū eſſes, de teſt. in illa q. an in foro cōſcientiæ hæres teneatur inuentariū cōficere; & ſine dubio dicas, ꝙ hæres exonerat cōſcientiā defuncti ex facto ſuo, quia adeūdo hæreditatē uidetur quaſi ex contractu ſe obligare ad omnia, ad quæ tenebatur ipſe defunctus. & iō non exonerando lædit propriā conſcientiā; vnde ædificabit ſibi ad gehennā; vt in c. p tuas, de ſimo. & in c. p literas, de reſtitu. ſpo. & c. in his. 27. q. 3. Conſcientia enim alicuius dicitur eſſe ucritas, vt per Bal. in l. 2. in 4. not. C. de fideic. & in l. nemo, ad ſi. C. de ſent. & vide glo. in c. 1. de corpo. vitia. & in cle. 1. de iure pat.

SEB. SAPIA.

a Perſonam iurātis. vid Pau. de Ca. in cōſil. 67. incip. viſis & cōſideratis omnibus, in ſecunda parte ſecundū nouiſſimā impreſſionē, & in cōſ. 13. ea. parte. Angel. in conſil. 136. incip. ex themate & actis. Corſiu repe. rub. de iureiur. in 21. priuilegio.

b Et ibi vide eundē d. Abb. Panor. poſt alios, & Ioā. An. in c. cū C. laicus, de for. cōp. li. 6. in no. & vide Archi. in c. lōginqtate, in ſi. 12. q. 2. vbi dicit, ꝙ iuramētū ex parte præſtantis eſt perſonale, & alle. Inn. in c. veritatis. Itē ad hoc omnino vide Bal. in c. 1. §. cū domino, ad ſi. tit. de no. feud. & hoc fallit in iuramento, qđ defertur a pte parti, quia illud tranſit in ſucceſſorē, cū habeat uim pacti, uel tranſactionis tex. eſt l. ait p̃tor. 2. ff. de pact. tranſactio aūt, vel pactū trāſit in heredem, vt l. ſi pactum, ff. de pact.

functus poterat conueniri ex ꝓprio iuro; & ita tex. in d. c. ſi. ponderat, dū dicit, *a ſe preſtito, & c.* ſed iurm nō egredit pſonā iurantis a. eſt. n. pſonale ex parte iurātis, ut in c. veritatis b, de iureiur. & hoc dictū Io. An. tenet cōiter p Mod. Sed ego ſaluādo utrūq; dictū, diſtinguerē, ꝙ actione ex eo cōtractu nō poterit agi corā iudice eccleſiaſtico; & ſic pcedit opi. Io. An. ſed offm iudicis poterit implorari, ut hæres cōpellat ſatisfacere aīæ defuncti, ar. hic, & in c. à nobis, in ſi. el 2. de ſen. exc. & ſic pcedit opi. Abb. & vide qđ dico in c. cū ſit gñale,

5 de fo. cōp. † In gl. fi. in fi. Not. iſtā gl. quotidie allegat̃ iuncto tex. pro dīa inter ius canonicū & ius ciuile, vt de iure canonico indiſtinctè heres teneat̃ ex delicto defuncti, licet ſecus de iure ciuili; & hāc opi. tenuerūt cōiter gl. iuris canonici, ut in c. in literis, de rapt. & ibi bo. tex. & 24. q. 2. c. ſanè, & 12. q. 2. in c. Eps, q filios, & in c. q̃q̃, de vſur. li. 6. & gl. in c. in literis de rapt. & gl. 1. q. 4. c. eccleſia. §. itē peccator. 15. q. 6. c. epm. 96. di. c. bñ qdē, de vſuris c. tua, de pig. c 3. & uide oīno glo. 24. q. 2. in ſum. & hoc tenet Fed. cōſ. 21. & d. Ant. cōſuluit & refert in c. q clericis, de foro cōp. Inn. hic dicit p iſtū tex. nō pbari: qa hic non cōueniuntur hęredes immediatè ex delicto defuncti, ſed ex cautione, quā pſtitit defunctus in abſolutiōe ꝓprio ſacerdoti, qui ad hoc habet publicū offm. Et ex hac cautione poſſunt agere oēs, quorū intereſt, arg. in l. nō quaſi ff. rē pup. ſal. fo. Allego meliorē text. de iure canonico in d. c. q̃q̃. & pſuppoſito, ꝙ cautionē pſbyter nō exegiſſet; tñ tacitè videt̃ pſtita, ex quo pęnituit, & petit abſolōnē à ſacerdote. Nā nō poterat aliter pœnitere, niſi mādaret ſatisfactionē fieri, & pōt agi offō iudicis, arg. in l. his uerbis, ff. de adop. & no. ſemp hoc dictū Inn. Ex quo habes, ꝙ ſacerdos gerit offm publicū in actu pfeſſionis; ita, vt in cautiōe, ſeu pmiſſione p eū recepta poſſint oēs agere c, quorū intereſt; ſicut ſi pmiſſio fuiſſet recepta p ordinariū loci, ſeu notariū. Ex quo inferas, ꝙ illud c. q̃q̃, nō ponit ſpecialitatē i crimine vſurario, quatenus admittit pſbyterū parochialē ad recipiendā illā ſtipłōnē. Hoſt. dicit, ꝙ hic nō ſolū iſ habeſ p cōteſ. imò quaſi ex ſnia ꝯuenit hæres, ex quo ſacerdos iniunxit, vt ſatisfaceret. Dicas ēt, ꝙ ſi q̃s fuerit cōfeſſus ſacerdoti, deceſſit lit. nō cōteſ pt agi ꝯ hæredē ex delicto defuncti ex quaſi ꝯtū. Nā videſ quaſi cōtraxiſſe cū ſacerdote noīe illorū, quorū intereſt; quod ēt ſenſit Spe. in tit. de inter. ac. §. 2. ver. qđ ſi lis. 6
Dicit tñ Hoſt. q eqđ dicat̃ de iure cano. ꝙ pt agi ex delicto defuncti cōtra hæredē, licet ſec⁹ de iure ciuili; & ſic ſentit, ꝙ ex delicto defuncti poſſit q̃s fundare intētionē ſuā cōtra hęredē de iure canonico. Et hāc

SEB. SAP. Omnes agere. Vide latè per d. Iaſ. in l. 1. §. huius ſtudii, col. 2. ver. item pær iſtum tex. ff. de iuſt. & iure.

Et de hac materia, quando hæres cōueniatur ex delicto defuncti, vide per Bal. in l. 1. C. de deli. defun. & in l. fur. C. de fur. aliquid per Ang. in l. 3. §. quod ait prætor, ff. quod quiſque iur. ubi eſt bo. tex. &

dīam inter ius canonicū, & ius ciuile ſentit Fed. cōſ. 21. & Bart. d in l. 1. ff. de pri. de li. vbi pſequit qd iuris tā de iure ciuili, q̄ de iure canonico; & reſpectu iuris ciuilis diſtinguit, vtrū pœna ſit inflicta a lege; & tenet̃ hęres; adhoc l. cōmiſſa, ff. de pub. Ex quo īfert, ꝙ ſi poſt mortē apparet quē hęreticū fuiſſe, vel reū criminis læſę maieſtatis, bona eius pñt extirpari ab heredibus: qa pęna fuit cōmiſſa i vita; vide bonū tex. in c. 2. de reſc li. 6. Aut pœna e delicti venit imponēda p iudicē: & tūc aut delictū fuit cōmiſſū circa ꝯtū, vel extra. Primo caſu, ſi delictū purgat̃ actione deſcēdēte ex eo ꝯtu, puta, qa pt agi ex ꝯtu; Exēplū in dolo cōmiſſo in depoſito, ſeu cōmodato) & tūc hęres tenet̃ ex delicto defuncti: qa nō fundat̃ intētio immediatē ex delicto, ſed ex ꝯtu qa agit̃ actione cōmodati, ſeu depoſiti, & nō ex dolo, ut in l. ex depoſito, & in l. ex ꝯtib⁹, ff. de act. & ob. & bo. tex. eſt ī l. ſi hæres, ff. depoſiti. Si uerò delictū nō purgat̃ ex actiōe deſcēdēte ex ꝯtu; & tūc delictū nō trāſit in heredē, niſi vt ī. dicet̃. Exēplū: dolus dedit cām ꝯtui, & ſic ꝯtus nō tenuit iuxta no. i c. cū. dilecti, de emp. & vē. hoc caſu nō pt agi ex ꝯtu ꝯ doloſū, cū ꝯtus ſit nullus; & ſi oportet immediatè agere ex dolo. iō ñ pt agi ꝯ heredē: qa crimina morte extinguunt. 13. diſt. c. quorundā, & vide bo. tex. cū glo. inſt. de pp. & tēp. act. §. aliqñ. Scđo caſu, qñ delictū fuit cōmiſſum extra ꝯtū, aut lis fuit cōt. cū defuncto; & tenet̃ hæres, vt in l. vnica, C. ex deli. defun. & pt eſſe rō: qa p cōteſtatione fuit initus quaſi ꝯtus cū defuncto. Nā in iudicio quaſi cōtrahimus. l. 3. ff. de pecu. ſi verò lis nō fuit cōteſtata; & tūc ſi aliqd p uenit ad hęredē ex illo delicto, tenet̃ hæres ad id, qđ ad eū puenit, & nō vltra. Si aūt nihil puenit, & nō tenet̃, ut in d. l. vnica. Fallit in cōditione furtiua. l. ſi p fure, ff. de cōdi. furt. Quo ad ius canonicū dicit Bar. qđā ſunt actiones pęnales ex vtraque parte, vtputa, qa peto id, qđ tibi non abeſt, nec mihi adeſt. Exēplū, ſi p delicto pœna pecuniaria venit applicanda, parti, nā tā ex parte rei, q̄ ex parte actoris eſt pœna; & hoc caſu nullo iure ſm Bar. delictum tranſit in hæredē: qm actio eſt pęnalis ex parte rei: ſed rei perſecutoria ex parte actoris: vtputa, qa ago p ſatisfactione dāni mei. Et hoc caſu dicit, ꝙ eſt diuerſitas inter ius canonicū & ius ciuile: quia de iure ciuili nō agitur, niſi in caſibus pdictis; ſed d iure canonico ſic, vt hic. † Sed aduerte. nā primum dictū Bart. quatenus vult, ꝙ actio ex vtraq; parte pęnalis non trāſeat in hęredē, etiā dę iure canonico, videt̃ poſſe optimè iuuari p gl. nota. in c. fraternitatis. 12. q. 2. ubi dicit̃, ꝙ in foro conſcientiæ non iniungitur, vt q̃s ſoluat pęnām delicti. Cum ergo de iure canoni

glo. Scias tamen, ꝙ de iure ciuili actio ciuilis tranſit in hæredē, q̃ ex parte actoris eſt prætoria intereſſe, & ex parte rei eſt merè ciuilis tex. eſt i l. 1. §. ſi. ff. de eo, per quē factum erit. Sed fortē ibi aliquid peruenit ad hæredē, vt ſentit tex. in fi. dum dicit, non lucrentur.

ANT. FRAN. An hæres conueniatur ex delicto defuncti, dicas, ꝙ in delicto læſæ maieſtatis nō ſolum punitur filius, ſed etiam extraneus ſucceſſor, & non ſolum maſculus, ſed etiam fœmina reſpectu priuationis bonorū, ut in l. quiſquis, in §. filii, C. ad leg. Iuliam. & nocet etiā in feudo, vt in c. ſi vaſallus culpā, ſi de feu fue. cōtro. & in c. 1. in §. denique, quæ fue. pri. cau. bene. ami. & habetur p Bart. & Alex. in l. 3. de inter. & releg. & vide per Pau. de Ca. in cōſi. 160. & ſeq. Quid autē e contra, an delictū filię noceat patri i dote, uide gl. & doct. poſt Bal. in l. ſi dotē, C. de iu. dot. & uide Ang. in l. diſſentientibus, C. de repu. & uide Pau. de Caſ. in l. ad optiuū; de in ius vocā. vbi etiā per Alex. & ipſum Alex. in cōſi. 23. in prima parte conſi.

SEB. SAPIA.

e Aut pœna. qñ hæres teneatur ex delicto defuncti, vide d. Iaſ. in l. 3. §. quod autē, ꝙ quiſq; iur. vbi p ura, & in l. fin. in ſi. ff. de eo per quem fact. erit.

cō agatur cōtra hæredē ſolū rōne peccati; ergo nō dēt cōtra hæredē agi, niſi pro ſatisfactione intereſſe, ſeu dāni ꝓprij; & hoc uiſum eſt mihi ſenſiſſe gl. ī d.c. ſanè. 24.q.2. ſed contra hoc dictū alle.tex.hic. Nā hic agebať, ut ſatisfacerēt hæredes de homicidio, & inceſtu, &, vt dicit hic Io. And. nō pōt ſatisfieri de homicidio, niſi q̄a aut īterfect⁹ fuit ſeruus: aut agebať ad pęnā cōſuetudinariā. Nā in aliq̄bus locis ꝓ delicto ſoluiť pęna applicāda lęſo, ſeu hęredib⁹ ſuis c.2. ĵ. de pę. & c.2. ĵ. de delictis puero. Idē dicendū eſt de inceſtu. Nā corpus liberū non recipit ęſtimationē; ergo hic agebať ēt, ut ſatisfaceret de delicto rōne pœnę. Sed ſaluādo utrūq; dictū diſtinguerē, ꝙ aut q̄s fuit excōicatus, q̄a nō ſatisfaciebat de delicto, & abſolut⁹ maximè cū cautione; & tunc ꝓcedit dictum huius c. q̄a nō purè agiť in foro pœnitentiali, nec agiť merè ex delicto: ſed ex contractu, uel quaſi, prout ſ̄. dixi. Aut ſimpl̄r q̄s deceſſit ſine excōicatione, & abſolutione ſequenti; & tunc fortè poſſet ꝓcedere dictū Bar. intelligēdo, ꝙ tunc agať ex delicto. Sed ſi teneremus opin. ꝙ agať tunc ex quaſi cōtractu ꝑ ꝓ abſolutionē ꝑſtitā, non uideo, ꝙ dictū Bar. poſſet tolerari: ſed ipſe habuit reſpectū ad cōem opi. Canoniſtarum, ut agatur ex delicto. Sed ego ſemper tenui, ꝙ nulla in hoc ſit differentia inter ius canonicū & ius ciuile. Nā iſtud c. & c. ī literis, de rap. & cap. à nobis, alleg. ponderant quē fuiſſe contritum in morte, & uidetur tacitè mandaſſe ſatis factionē hæredibus. vbi enim iſta ceſſarent vt q̄a deceſſit ſine cōfeſſione, nō uideo, ꝙ poſſit agi contra hęredē ex delicto defuncti, niſi quatenus pōt agi de iure ciuili; & pro hoc allego gl. no. quæ apertè hoc ſentit in d.c. à nobis, in uer. hæredes quoq; ; q̄ dicit, ꝙ cū pœnituerit, & cōtritus fuerit defunctus, q̄tum in ſe fuit, ſatisfecit; ideò hæredes cōpellendi ſunt ſatisfacere pro ipſo, & ſic dicit debere intelligi c.fi. de ſepult. & in c. ī literis, de rap. tacitè id ē ſentit Io. An. in additio. Speculatoris in tit. de appellationibus. §. in q̄bus, in additione magna. 7 †Sed nunquid hęres teneatur vltra vires hæreditarias, ſi nō facit inuentarium, ex delicto defuncti dn̄s Ant. dicit hic, ꝙ non. Idē tenet Federicus conſi. 21. etiā in foro contentioſo. Mouetur, q̄a ex æquitate inductum eſt per ius canonicū, ut teneatur hæres ex delicto defuncti, & eadem æquitate non debet teneri, etiam vltra vires hæreditarias. glo. tamen uidetur velle contrarium in d̄ c. in literis. Crederem tamen ꝙ opi. Feder. ſit vera, ſi agitur ex delicto: ſecus, ſi agitur ex cōtractu, argumen. eorum, quę dixi in pręcedenti quæſtione. Abbas.

De parochijs, & alienis parochianis, Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Parochia quid ſit, & unde dicatur.*

2 *Ius parochiale in quibus conſiſtat.*

3 *Oblationes, quæ fiunt imagini, quæ eſt intra limites parochiæ, cedunt lucro presbyteri parochialis. Idem ſi fiant capellis, uel altaribus fundatis intra parochiam. 4.*

5 *Parochiani non tenentur ſponte facere oblationes presbytero parochiali, niſi ſit conſuetudo, & niſi indigeat, quo caſu poſſunt compelli ab Epiſcopo, non autem quòd presbyter poſſit ceſſare ab adminiſtratione diuinorum.*

Suprà uiſū eſt de quodā iure parochiali, qd̄ cōſiſtit in funerādo: ſed q̄a poterat dubitari generaliter de aliis iurib⁹ parochialibus; iō poſt rubricā p̄cedentē ſubiicitur, iſta rubrica de parochiis. 1 † Quæro, q̄d ſit parochia, & vn̄ dicať? Solu. poſt Io. And. Eſt locus, in quo degit ppl̄s alicui eccleſię deputatus, certis limitibus cōſtitutus. Et dr̄ parochia quaſi partitio curę. Nā cura ppl̄i partita fuit īter eccleſias parochiales. Nā rector talis eccleſię dr̄ populū regere. c.1. de capel. mon. & uide Arch. in c. licet canō, de ele. li.6. Et ſcias ꝙ parochiæ fuerūt diuiſę poſt aduentū Chri, 12.q.1. in c.1. Ep̄atus uerò & ꝓuinciæ fuerūt diuiſi lōgè an̄ aduentū Chri. vn̄ ubi prius ſtabant illi Principes infideliū, ſeu eorū ſacerdotes, fuit ſtatutū ꝑ apoſtolos, ꝙ primates, Archiepi & Epi ꝯſtituerenť; de q̄bus dic ut 2 plenę hētur. 80. di. c.1. & 2. 90. di. c.1. †Secundò pricipaliter q̄ro, in quo ꝯſiſtat ius parochiale? dic ꝙ in plurib⁹. Primò, ut parochiani diebus feſtiuis audiāt miſſam ī parochia, ut in c.2. ſ̄. eo. & dic ut ibi. Scd̄ò, vt ſacramēta ꝑcipianť in hac eccleſia parochiali, ſeu à presbytero parochiæ, & ut parochian⁹ ibi ſepeliať. c. oīs, de pœ. & remiſ. & cle. dudū in §. verū, de ſepul. Itē in p̄ſtatione decimarū pſonaliū. 16.q.1.c. q̄ſti. Itē in oblationib. fiēdis, de cōſe. diſt. 1.c. oīs chriſtianus. Et verbū, oblatio, capitur largo mō ſ̄m Io. An. & bn̄, ut cōprehēdat q̄cq̄d intra limites parochiæ ꝑueniat: bonus tex. in c. paſtoralis, ſ̄. de his q̄ fiunt à p̄latis. Et ꝑ hoc arguit do. Ant. hic, ꝙ oblationes, q̄ fiūt imagini depictę in muro intra limites alicuius parochiæ, cedūt p̄sbytero parochiali; qd̄ ēt tenui ī d.c. paſtoralis. a. Et bn̄ facit ille tex. & qd̄ ibi no. Hoſt. ad idē c. qm̄, de decimis, licet aliàs legerim in add. Spe. Io. An. allegātē ꝓ Ep̄o & p̄sbytero parochiali, & nō ſoluentē. Sed mihi placet p̄miſſa opi. & facit c. cū inter, de uer. ſig. 3 †Vltimò q̄ro, nūq̄d parochiani poſſunt cōpelli b ad oblationes faciēdas? Primò uideť, ꝙ ſic ꝑ d.c. oīs Chriſtianus, & c. alia: & c. ſtatuimus. 16.q.1. In ꝯ̄riū allegať illud Matth. 5. Si offers munus tuū ad altare; & ſic nō loq̄tur imperatiuè, & ad idē qd̄ habeť Exo. 25. c. cū dr̄: Ab eo, q̄ ultro munus offert, recipe &c. q.d. ꝙ à ſpōtaneo, & nō à coacto recipiēda eſt oblatio. Pro ſol. uide qd̄ no. gl. in d.c. oīs, & c. ſtatuimus, & 10.q.1.c. ſctōrū; & uideť glo. uariaſſe. Nā q̄nq; ſimpliciter tenuit parochianos ad hoc cōpellēdos. Et q̄nq; hoc tenuit cū limitatione, ſ. ꝙ ſi p̄sbyter curatus indiget. Sed btūs Tho. latius attingit ſecūda ſecūdæ. q.86. art.1. c & ibi in effectu quo ad ꝓpoſitū noſtrū cōcludit, ꝙ r̄l̄r iſtæ oblationes c, q̄ fiunt ad vſum ſacerdotis, ſeu ꝓ diuino cultu, nō ſunt in p̄cepto, niſi ī quatuor caſibus. Primus, ſi rōne cēſus dēt fieri; puta, q̄a aliq̄d teneť ab eccleſia, rōne cuius ſoluitur oblatio noīe cenſus. Secundus caſus, ſi q̄s eſt obligatus ex teſtamento, uel inter uiuos c. q̄to. ĵ. de cen. Tertius caſus, ſi ſacerdos indiget. Nā, ex quo impendit ſpūalia, debet conſeq. temporalia; ad hoc. c. ſi Ep̄s, de off. ord. lib.6. & quod no. in cap. primo, & in c. de his, de eccle. ædifi. Non tn̄ ſacerdos ob hoc debet ſubtrahere ſpiritualia: ſed ſuperior debet eos cōpellere ad has oblatiōes iuris remediis. Quartus caſus, qn̄ hoc hēt cōſuetudo. Nam in multis locis parochiani ſemper offerunt diebus feſtiuis. Et in aliquibus locis ſolent facere oblationes cum candelis in feſto alicuius ſancti. Ex quo enim inoleuit

In r. eo. & idē d. Ant. & Imo. ī cle. literas, de præb. & idē do. Abb. Pan. in c. ex trāſmiſſa, de deci. & in c. ad audientiā, de eccl. ædifi. & in c. dilectus, de off. ord. & Bar. in l. ſi quis ad declinandā, C. de epi. & cle. & Ang. in auth. ſimiliter, C. ad leg. Fal. & authēt. oēs peregrini, C. cō. de ſuc. & in l. rē. §. itē quicūque, ff. de in rē ac. in l. ſtatuæ, ff. de uſufr. & in q. quæ incipit in refulgēti deliciarum palatio, & ꝑ Bald. in l. decē, in fi. ff. de fideic. li. Et ad iſtā q. facit quod not. La. alle. 87. in ult. col. ubi dicit, ꝙ ſi ſit legatū eccleſię, quæ non reperitur in diœceſi, debeť legatū eccleſiæ cathedrali; & ita dicit tenere Io. An. in addi. Spe. in tit. de inſtrum. edi. §. nunc verò aliqua, in 5. char.

ANT. FRANC.

Ad hoc quod hic dicitur, ꝙ legatū factū eccleſiæ, quæ non reperitur in loco, debetur eccleſiæ cathedrali; dicas hoc eſſe ſine dubio uerum, niſi aliter apparet de mēte diſponentis: quia eccleſia cathedralis dicit eſſe parochia totius ciuitatis, ut in cle. dudū. §. verum, & ibi ꝑ Car. in 19.q. de ſep. Dicas tamen, quòd eccleſia dicitur eſſe oīs locus pius, & etiam monaſterium. Et ideò attēdi debet, an poſſimus coniecturare mentem teſtantis, de qua eccleſia ſenſerit; & ſi de hoc non apparet, in dubio intelligitur de eccleſia cathedrali, quæ dicitur eſſe matrix, ut per glo. & Car. in cle. 1. de priui. & not. in capitulo primo, & in capitu. trāſmiſſa, de præſcr. Et adde ꝙ eccleſiæ nondum conſtructæ poteſt fieri legatū & donatio, ut per Bar. in l. ſeruos, ff. de ali. leg. & in l. ſeruitus, in §. futuro, ff. de ſer. vr. præd. & vide quæ habentur in c. Abbate, de re iu. lib.6.

b Compelli. Adde Lapum alle. 58.

SEB. SAPIA.

c Compelli. vide Fel. in c. ueniēs, colū. 2. uer. no. quartò, ibi: ꝯſueuerūt, ſ̄. de teſt. ubi alle. pro his, quæ dicit Abb. hic, diuum Thomam idem tenentem ſecunda ſecundæ q. c. artic. 3. & Lapum alleg. 67. col. pen. uide etiā plenè per do. Maria. Soc. in ſuo trac. oblationum.

Oblationes. ibi latè ponit, quot ſunt genera oblationum, & quæ oblationes ſint de neceſsitate præſtādæ, & quæ non. Et in ea q. artic. 3. ponit de oblationibus primitiarū, utrum ad eas homines teneantur. Item uide eundem Tho. in 2. ſenten. diſt. 15. q. 2. artic. 3. circa fin. ubi dicit ꝙ de acquiſitis ex meretricio, uel per ſimoniam non debet fieri oblatio ad altare, præcipuè manifeſtè propter ſcandalum, propter reuerentiam ſanctorum, & propter ſceleris abominationem. Item de hoc, an laici oblatiōes neceſſariò offerāt, uide etiā per Ioā. de Lig. in c. ut dominicis. ĵ. e. & vltra tex. hic alleg. vide c. qui oblationes. 13.q.2. & §. oblatio de conſec. diſt. 1. & gl. in c. duo. 13 q.1. Itē ꝙ oblationes ſunt ſoluendæ ex præcepto, etiam text. in c. quanto. §.1. quem ibi not. idē Abb. ĵ. de uſur. uide Innoc. in c. cum uoluntate, de ſenten. excō. ubi ponit differentias inter eleemoſynas & oblationes, & uide Ancha. in repet. reg. peccatum, in 6. q. princ. libr. 6. & ibi do. Abb. in c. cauſa, de uer.

ſign. Item adde hic not. verbū in hac materia, quod ponit do. An. in c. fi. in ult. col. de fo. cōp. Itē adde hic q̄onem, quā ponit Imol. in cle. archipresbytero, de priui. in pen. col. uer. vlterius quærit. Et ſi conceduntur alicui decimæ eccleſiarum in aliqua diœceſi, vtrum debeant dari de oblationibus, vide glo. in cle. beneficiorū, de deci. Et ꝙ oblationes debeantur habenti decimas, eſt textus in c. ex tranſmiſſa, de præſcri. & uide Arch. in c. quæſti. 16. ubi dicit, ꝙ ſiue de iure, ſiue de facto quotidiè Epiſcopi pignori dant laicis oblationes eccleſię: dicit tamē, ꝙ tunc laici non debent accipere oblationes de altari. Itē adde, ꝙ diſtributio oblationum inter ſacerdotes, quæ fiūt eccleſiæ, vbi nō eſt epiſcopus, ſpectat ad officiū cuſtodis. Caſus eſt not. in c. 2. de offi. cuſto.

ANT. FRAN.

Quid contineatur appellatione oblationum, uide hic in c. cū inter, de verb. ſignifi. Et an illæ connumerentur inter bona eccleſiarum, vide Spe. in ti. de deci. in prin. Et an illæ poſſint fieri de lucro meretricio, ui de Archidi. 1.q.1. in c. non eſt, circa finem, vbi dicit, ꝙ non: ſed alia pia opera ex tali lucro bene fieri poſſunt. Et adde, ꝙ oblationes mortuorum debentur eccleſiis parochialibus, ut in cap. 1. de ſepul. & Innoc. in rub. de paro. & in c. de quarta, de præſcript. & uide do. Card. in dicta clementi. dudum, in §. ab omni. ubi dicit, ꝙ tales oblationes debentur tàm clericis, quā ſacerdotibus, ſicut ipſa funeralia. Adde tamen, quòd tales oblationes non debentur clericis portantibus ueſtes diuiſatas, ut in clemen. 2. & ibi per Cardi. in 7. quæſtione, de uita & honeſt. cler.

SEB. SAPIA.

a Diuiſio. uide de hoc artic. latè per do. Iaſ. in §. quædam, col. antepe. inſt. de actioni. & Salice. qui ponit idem Iaſ. in l. 1. quod col. antepen. ff. ſi cer. pet.

b Quòd frater. uide Bal. in l. ſi maior, C. cōi diui. qui dicit, ꝙ debēt diuidi ſorte, & alle. tex. in l. 2. C. qn̄ & qui. quar. pars debe. & ibi etiā facit mentionē de tex. & de iſto art. an minor teneatur prius eligere ſibi partē in diuiſione bonorum, uide per Ang. in l. qui erat, ff. famerci. & facit ꝙ ſingu. uoluit Bar. ī l. ſenat⁹. §. ſenatus, ff. de iure fiſc. & de hoc ꝑ Bart. in l. 1. C. de his, q ſe de. li. 10. & in l. 2. C. qn̄, & q. quar. pars debe. ubi tenet, ꝙ nō ſit uerū illud, quod diciť, ꝙ minor natu ſemp debeat eligere partē. & Bal. in l. iubemus, circa prin. in 2. col. C. de ſa. ſan. eccl. & in l. 1. in 2. col. de pactis. Idē tenet etiā Ang. in una lect. ī alia nō tāgit, in l. fi. ad fi. C. cōia de le. Imo. in l. ſuus quoq;, in prin. ff. de hære. inſtit. & ita cōſuluit Lud. Ro. in conſi. 471. inci. lucrū autem ex dote prouenïens, &c. in 2. dubio prin. Idem etiā tenet Ang. de Aret. in §. quædā, in fi. inſt. de actio. & idē Ang. ī trac. malefic. in uerbo dandis & ſoluendis generali camerario; & iſta eſt cōmunis opi. ſ̄m ipſum Ang. vbi ſ̄. ꝙ frater maior non debet facere partē, neq; minor debet illā recipere. In contrarium dicit ſe ſemper putaſſe facere doctrinam illius gl. ſ̄m. & nunquā dicit ſe ſciuiſſe, q̄d poſſit rn̄deri, in c. de libellis. 20. di. Et iſtam partē tenet Bald. in d.l. ſuus, & ī d.l. inter dubium, & Ni. de Nea. in d.l.1. li. 10, & Flo. in l. arbiter. ff. cōi diui. & dicit illam gl. in d.c. de libellis, multū ſibi placere. Itē de hoc uide dō Ale. de Imo. in l. 1. ff. ſi cer. pe. in 12 col. Et adde hic, ꝙ qn̄ ſunt duo fratres uel plures, ſi aliq̄s eſt minor ætate legitima, licet non poſſit prouocare alium ad diuiſionem rei, vt C. de pœ. l. penult. tamen poterit ꝓuocare ad diuiſio

inoleuit conſuetudo, poſſunt ad hoc compelli; quod bene no. facit tex. in c. ad apoſtolicam, de ſimo. & l. priuilegia, in fi. C. de ſac. ſan. eccle. & quod ibi not. Bar. facit quod dixi. ſ̄. tit. proxi. cap. penult. 4 † Et unum inter cætera ſcias, quòd iſtæ oblationes ita ſunt de iure parochiali, ꝙ ſi fiant in capellis, ſeu altaribus fundatis intra parochiam, debentur rectori parochię, argum. in d. capitulo paſtoralis; facit c. ex tranſmiſſa, de præſcr. & c. ad audientiam, eſt ij. de eccle. ædifi. per locum à ſpeciali. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Bannitus cum publicatione bonorum, ſi reſtituatur, an recuperet bona legitimè in alium alienata?*

2 *Epiſcopi duo inſolidum poſſunt eſſe in eadem diœceſi ex aliqua maxima cauſa; alias ſecus 3.*

3 *Papatus non recipit duos Papas, quinimo aliud ſentire eſt hæreticum.*

4 *Diuiſio, quæ eſt fienda inter fratres de hæreditate paterna; an debeat fieri per maiorem natu, uel q̄uo?*

5 *Maior pars omnium, qui ſunt in aliquo concilio, attēditur, licet ibi ſint duę partes diuerſarū factionū; & ſic non attenditur maior pars cuiuslibet factionis: ſed maior pars omnium ſimul in concreto.*

CAP. I.

Si epiſcopus. Inter Epiſcopū ſubſtitutum Epiſcopo hæretico, & ipſum hæreticum reuerſum ex diſpēſatione receptum diuiditur Epiſcopatus modo hic expreſſo. Et hēt q̄nque dicta ad idem tendentia. quæ patent in tex. Caſus literalis. Ep̄s alicuius ciuitatis cum magna parte populi incidit in hæreſim Donatiſtarum. unde oēs præciſi ſunt ab eccleſia: in reſidua parochia conſtitutus eſt nouus Ep̄s: prior cū populo, q̄ ſecuti fuerant ipſum, reuertitur ad vnitatem eccleſiæ, cum eis diſpenſatur cum eo, tum propter multitudinē ſequentium ipſum, tum pro utilitate, ut dignitatē recipiat. Sed quia alter fuerat canonicè inſtitutus, remoueri ex toto nō debet; ſed inter ſe diuidant populum, prout in litera continetur. Hodiè non ſeruatur hęc diſpēſatio. Ber. 1 † No. 1. bonum arg. ex tex. ꝙ ſi quis, cuius bona fuerunt ob delictum publicata, reſtituitur; nō recuperat bona legitimè in alium tranſlata: quia reſtitutio nō debet retrotrahi, cum præiudicio illius, cui bona fuerunt collata, arg. in c. quāuis, de reſcrip. li.6. De quo tamen remitto ad plenè not. in l. fi. C. de ſent. paſ. dixi in c. quia diligentia, ſ̄. de electione. Iſte tamē textus poteſt etiam adduci ad contrariam ſententiam. Nam cum Epiſcopatus eſſet inſolidum ipſius inſtituti: nihilominus reuerſus & reſtitutus recuperat partem: ſed dic hoc contingere ex noua prouiſione Principis. Ex quo infero, ꝙ princeps, qui donauit bona publicata alicui, poteſt in reſtitutione certam partem bonorum illi ſubtrahere, & reſtituto tribuere; quod no. Ex hoc & tex. no. bene, ꝙ propter bonum publicum poteſt Papa priuare Epiſcopum ſine culpa ſua.

Nam uides hic, ꝙ priuauit ſubſtitutum quo ad partem; & eadem ratione potuiſſet in totum; & ſic intellige glo. not. in c. per principalem. 9.q.3. plenißimè dixi in diſputatione, quę incipit, Sempronius. 2 †Item no. ex hoc, & ex tex. ꝙ ex cauſa poſſunt duo conſtitui Epiſcopi in eadē diœceſi, & poteſt fieri ad tempus diuiſio locorum, ut hic. 3 † Item not. ꝙ etiam in ſolidum poſſunt duo Epiſcopi conſtitui ex cauſa, ſicut Aug. acceſsit Valerio incolumi; ita, ut quilibet eorum in ſolidū exerceret iura Epiſcopatus in diœceſi, vt habes tex. no. in c. non autem. 7. q̄.1. non tamen hoc eſſet fiendum ſine magna cauſa, ne in eadem diœceſi uideantur duo capita quaſi monſtrum, ut dicitur in c. inter cętera, & c. quoniam, de offic. ordi. Nam expreſsè hoc prohibetur in d c. quoniā. Et de Patriarcha Gradēſi, qui trahit moram Venetiis. uide quod no. gl. in c.2. 80. diſt. Nunquid autem ex cauſa poſſit hoc fieri in Romanis Pontificibus, ut ſic eſſent duo, dic, ꝙ non: imò hæreticum eſt ſentire, ut papatus poſſit conſiſtere apud duos; quia iuxta uerbū dominicum: Vnicum debet eſſe ouile, & unus paſtor; de quo uide gl. in d.c. non autem; quam tenementi, & hodie habetur in extrauaganti Bonifacii 8. quę incipit, unam ſanctam. 4 †Not. ꝙ Ep̄s maioris temporis diuidit, & minor eligit; & intelligunt doc de maiori non reſpectu ętatis, ſed reſpectu maioris tēporis; quo fuit in ep̄atu; & hoc, quia præſumitur melius habere notitiam locorum, & iurium ipſius ep̄atus. Et ex hoc colligit Hoſt. ꝙ ſi inter fratres eſt fienda diuiſio, a nō debet diuidere maior ętate: ſed is, qui maiori tempore habuit bonorū adminiſtrationē. Idē dicit inter ſcholares ſocios, ut ille diuidat, q maiori tempore fuit in ſtudio. Ego tn̄ nō puto, ꝙ frater b teneatur hāc diuiſionē facere, ſi nolit. Nā poteſt fratres ad diuiſionē uocare per iudiciū familię erciſc. uel cōmu. diuidun. Et iudex ex officio ſuo tenetur diuidere, ſ̄m quod ſibi uidetur ęquum, cōſiderata rerum qualitate, ut habetur inſti. de off. iudi. quaſi per totum, & in l. ad officiū, C. cōi diui. ſed fortè iudex poſſet hoc onus diuidendi iniungere ei, qui hēt maiorē notitiam rerum, ſicut fecit hic concilium. In gl. 1. in fi. vult ergo gl. ꝙ hodiè non fieret hęc diſpēſatio, & quod hęc decretalis nō cōtineat ius. dic circa primū, ꝙ gl. vult diuinare. nam credo, ꝙ hodie de facili etiam diſpenſaretur cum Epiſcopo hęretico, qui uellet redire ad ſuam fidem cum plebe, quę fuit eum ſecuta. Itē inquantum dicit, ꝙ non contineat ius, dicunt Hoſti. & Abb. ꝙ quo ad quid continet diſpenſationē, videlicet ut hęreticus recipiatur in priſtinā dignitatē. Nā

nem fructuũ, vel redituum. Iſtud Io. An. in addi. Spec. in rub. iſta; qđ eſt menti tenendum, & mihi occurrit in facto proprio: ſed limita, ut per Bar. in l. ſi cõuenerit, ff pro ſoc. ubi dicit, ꝙ ſi ſocius erat rixoſus, & etiã minor, poterit ꝓuocare ad diuiſioné ꝓprietatis. Secũdò adde id, ꝙ dicitur minorem non poſſe prouocare maiorẽ ad diuiſionem, procedit, vbicũq; aliàs minor non fuiſſet à maiore ꝓuocatus: q̃a eo caſu poſſet poſteà & ipſe ꝓuocare. gl. eſt not. in l. inter pupillos, ff. de autho. tuto.

Adde tu huic additioni Ludo. de Ro. cõ 106. & 471.

ANT. FRAN.

An in diuiſione fratrum maior natu debeat facere partes, & minor natu optare, uel eligere, dicas, ꝙ de cõſuetudine ita fieri debet; ſed de iure nõ: imo illa fieri debet ꝑ iudicem, ſi partes diſcordant, ut plenè per d. Pau. de Caſ. in conſi. 92. Poteſt etiã ſorte fieri. l. ĩ tribus, & ibi per Bal. ff. de iud. l. 2. §. 1. & 2. C. cõia de lega. & habetur ꝑ Bal. in l. ſi maior, C. cõi diu. ubi alle. circa hoc quod dr̃ de ſorte, bon. tex. in l. 2. C. qñ & q. quarta ꝑs deb. Et pro cõſuetudine, ꝙ debeat fieri ꝑ maiorem, facit, q̃a minor & eccleſia æquiparantˀ. c. 1. de in inte. reſti. ſed eccleſiæ de iure datur electio. c. 1. de paroch. ergo etiã & ipſi minori; de quo uide Ro. in ſing. ſuis ĩ uer. diuiſio. Et de forma diuiſionis faciendæ inter fratres, vide Spec. in tit. de iud. in §. 4. & per Inn. in c. audita, de reſti. ſpol. Et adde, ꝙ diuiſio põt fieri inter fratres, etiã ſi bona ſint ꝓhibita alienari, ut in l. cũ pater. §. hæreditatẽ, de leg. 2. & ꝑ Pan. de Caſt. in l. cũ hi, ff. de tranſa. quia per talem diuiſionem non tollitur fideicõmiſſum factam, ut per Bar. in l. quidam decedens, ff. de admin. tuto.

per lapſum in hęreſim priuatus eſt ipſo iure omnibus bonis, nec per reuerſioné recuperat, ut in c. vergentis, de hęre. & 1. q. 7. c. conuenientibus: ſed ex diſpẽſatione fuit iſte receptus. Sed quo ad diuiſionem fiendam cõtinet ius inter reuerſum & ſubſtitutum, ſi in receptione nõ fuit facta ſpecialis ꝓuiſio. Et dicit Io. An. quod rarò practicabitur iſte tex. q̃a eccleſia ſolet prouidere inſtituto de alia dignitate ſed dic, ꝙ poteſt practicari, vbi dignitas nõ habetur prę manibus. Et ſcias, ꝙ duo ſunt intellectus principales huius c. Primus eſt, ꝙ bona omnia diuidantur: ſed loca reuerſa debent cõſiſtere apud reuersũ: illa verò, quę ex toto remanſerunt in fide, debent cõſiſtere penes ſubſtitutũ. Loca uerò, in quibus ſunt permiſti hęretici & catholici, debẽt diuidi, ut dicit in tex. ẽm hunc intellectum non exigitur, ꝙ ambę partes ſint ęquales, vt voluit glo. ſed partes denotant hic partialitatem, quę erat in loco: quia, vt dixi, aliqui fuerũt reuerſi: aliqui ſemper permanſerũt in fide.
5 † Et nota, ꝙ quando vnus locus eſt diuidẽdus, in quo ſunt ambę partes, ſtatur iudicio plurimorũ, vt in text. Ex quo habes notare, ꝙ quando partes diuiſæ coniunguntur ad faciendum certum quid, ſtatur iudicio maioris partis totius corporis: non autem requiritur maior pars cuiuſlibet partis; quod facit ad multa. Ad idẽ bo. tex. in c. ſcriptum, de elec. licet tex. videatur in oppoſitũ, in c. paſtoralis, de reſcriptis. Sed dic, ꝙ ibi non cõiung untur ambę partes, vt faciãt vnum corpus, ſicut coniunguntur hic, & in d. c. ſcriptum. Ex quo infero ad vnum dictum quotidianũ, ꝙ ſi ſcholares Iuriſtę & Artiſtę cõueniũt ſimul ad aliquid expediendum, ſufficit iudicium maioris partis omnium: nõ autẽ requiritur maior pars Iuriſtarũ & maior pars Artiſtarum; loquor in eo loco, ubi Artiſtę faciunt uniuerſitatẽ de per ſe, habentes etiã per ſe rectorem, vt Bononię, Padue, & Papię. Nam hic hoc non contineret dubium, cum ſemper faciant vnum corpus, & habeant vnum caput. Secunda lectu. ꝙ omnia loca veniunt hic diuidenda; ita, ꝙ vnus Epiſcopus habebit citra flumen: & alius vltra; & ſic de ſimilibus. Sed prima lectu. videt̃ magis placere docto. & videt̃ melius cõuenire literæ. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Parochiani quo caſu ſub præcepto peccati mortalis debent audire miſſam in propria parochia.*
Parochiani non poſſunt recipere ſacramenta ab alijs religioſis in aliena eccleſia, niſi ex licentia proprij ſacerdotis; & illi religioſi, qui aliter miniſtrant ipſis ſacramenta, ſunt ipſo facto excommunicati.
Fratres mendicantes poſſunt audire confeſſionem aliorum parochialium, etiam ſine licentia proprij presbyteri; ſed alia ſacramenta non poſſunt dare.
2 *Parochianus alienus, ſi in contemptum vult audire miſſam ab alio parochiano, poteſt per ipſum de eccleſia expelli, etiam contra eundem manum violentam injcere, & non incurreret irregularitatem etiam, quòd ille eſſet clericus.*
3 *Miſſa integra debet audiri diebus Dominicis & feſtiuis ſub præcepto peccati mortalis.*

CAP. II.

Vt dominicis. Presbyteri parochiales dominicis diebus & feſtiuis parochianos alienos ad miſſam admittere non debent, ſi ex contẽptu ad eorum eccleſiã accedunt. Nota primò arg. ẽm Io. An. ꝙ in diebus dominicis & feſtiuis tenetur parochianus audire miſſam in ꝓpria parochia, & ibidem oblationẽ facere: hic tamen nihil dicitur de oblatione: ſed intellige, prout dixi ſ. ſuper rubrica. Et ex hoc & ex tex. infertur, ꝙ diebus priuatis poteſt q̃s
1 audire miſſam in aliena parochia. c. ſi quis extrà, de cõſec. diſt. 1. † Sed ego quęro, nunquid indiſtinctè parochianus peccet nõ audiendo miſſam diebus feſtiuis in ſua parochia, de quo fui ſępe interrogatus. Solu. aut hoc facit ex contẽptu proprii presbyteri ſine cauſa legitima; & peccat: quia venit contra pręceptum ſuperioris, & iuris c. 2. de maiorit. & obed. & in c. qui reſiſtit. 11. q. 3. Et ipſe ſacerdos, qui admittit parochianum alienum ſupradicto caſu, cõmittit quodãmodo furtum, vel rapinam, arg. c. dudum, el ii. de elect. Et puto, ꝙ tenetur reſtituere omnes oblationes perceptas ab eo, arg. c. cum liberum, & in c. in noſtra, ſ. tit. proxi. ſi tamen ex cauſa legitima cõtemneret proprium ſacerdotem; puta, quia eſt notorius fornicator, vel pręciſus ab eccleſia, tunc non peccaret: quia hoc caſu non eſt propriè cõtemptus: ſed iuris authoritate facit, arg. c. pręter, & c. nullus. 32. diſt. & in c. veſtra, de cohabil. cler. & mulie. & dic, vt ibi dixi; & vide text. cum glo. in c. cum non liceat, de pręſcr. Aut deſerit ꝓprium presbyterum ſine contemptu; & tunc nõ peccat. Pro quo iſte tex. qui ponderat contemptum: ſed dicunt hic doc. ꝙ pręſumitur cõtemptus, ſi non habet licentiam à proprio ſacerdote: vel non habet cauſam legitimam, ſaltem quando propria eccleſia eſt vicina: ſed hodie videmus cõiter populum confluere ad eccleſias fratrum mendicantiũ de relicto ꝓprio presbytero. Et credo, ꝙ ſi faciant bono zelo, nõ peccant; vt puta, quia deuotius & frequentius ibi celebratur. Itẽ. quia audiunt ibi prędicationẽ, & immediatè ante, uel pòſt audiunt miſſam: non autẽ in hoc poteſt notari contẽptus; & hoc procedit quo ad auditũ diuinorum: ſed ſacramenta nullo modo poſſunt recipi ab extraneo, maximè à fratribus mendicantibus ſine licẽtia ſpeciali ſpeciali ſacerdotis proprii, vt in c. omnis, de pœni. & remiſ. & vide hodie tex. in clem. 1. de priuil. vbi excõicantur religioſi ipſo facto, qui ſacramenta conferunt ſine licentia ſacerdotis proprii; intellige pręter ſacramentum pœnitentię. Nam illud eſt mendicantibus indultum ex priuilegio, vt in clem. dudum, pręalleg. Honeſtum eſt tamen, & q̃ neceſſarium, vt in pręcipuis feſtiuitatibus, vt in paſchate, natiuitate, & in ſimilibus audiantur diuina in propria parochia. Item ꝙ ex leui cauſa non debent deſeri proprię parochię illis diebus, vide bonũ tex. in d. c. ſi quis extrà. Puto etiã ꝙ ad eccleſiam cathedralem poteſt licitè populus conuenire: quia Epiſcopus eſt curator omnium de diœceſi. vnde non poſſunt dici alieni parochiani, in c. fi. ſ. tit. proxi. & ibi dixi; & facit glo. not. in c.
2 de pœnit. & remiſ. lib. 6. † Vltimò hic quæritur, an ſacerdos poſſit in expulſione alieni parochiani manũ impunè iniicere? Dicit Innoc. ꝙ primò debet illum verbis expellere: quia tutius eſt verbis contendere, quam manu pugnare: ſed ſi ad verba non vellet exire, tunc per ſe, & per parochianos poteſt manum iniicere: nec incurrit excommunicationem ipſe, & ſibi obtemperantes, etiam ſi expellẽdus ſit clericus: quia turbat diuinũ officiũ; pro hoc bonus text. in c. veniẽs, de ſen. exc. Et no. quia ex hoc ſentiũt doc. ꝙ clerici poſſunt eſſe parochiani eccleſię inferioris. unde dico, ꝙ omnes habitantes in parochia, ex quo non habent curam per ſe, ſunt ſub cura presbyteri parochialis, & debent conueniri cũ reliquis parochianis laicis ibidem ad diuina, ut ſatis colligit
3 in c. & hoc attendendum, de conſe. diſt. 1. † Et ſcias, ꝙ chriſtiani incurrunt peccatum mortale, niſi audiant miſſam integram diebus dominicis & feſtiuis, ar. hic, & clarius ꝓbatur in c. miſſam, & c. qui dies ſolennes, & c. & hoc attendendum, de cõſe. di. 1. uide quod dixi in c. 1. de ui. & hone. cle. hic non ſunt alia, quia aliæ gl. ſunt faciles.

ZACH. Non tamen domicilium. l. 2. C. de inco. lib. 10. Adde ibi Iac. Rebuf. poſt Bar. in l. minor, & quod ibi not. Cel. in apo. ad eum in uer. domicilium, Bar. in l. quæſitum, in prin. ff. de leg. Ang. & Alexan. in l. ſi hæres, col. 3. ff. de iud. & Feli. in cap. fin. in princ. de foro competen.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non poteſt nec ordinare, nec iudicare parochianum alterius, ſine ipſius licentia. 2. 3.*
4 *Epiſcopus originis, uel beneficij poteſt promouere quem ad ſacros ordines ſine licentia proprij epiſcopi, epiſcopus uerò domicilij tantum non poteſt.*
Clericus nanciſcitur forum ratione originis, beneficij, & domicilij.
Scholares non dicuntur habere domiciliũ in loco ſtudij, ſed tãtum habitationẽ.
Scholaris recognoſcit in ſuperiorem Epiſcopum ſtudij quo ad neceſſaria, non quo ad uoluntaria.

CAP. III.

1 Nvllus epiſcopus. † Epiſcopus parochianũ alterius ſine ipſius licentia ordinare non poteſt, nec eum aliter iu-
2 dicare. h. d. † No. primò, ꝙ qui non poteſt in aliquem iuriſdictionem uoluntariam exercere, fortius nec contentioſam. Ita arguit hic Papa. nam ſi epiſcopus nõ poteſt ordinare alienum parochianum, cum ordo ſit uolun-
3 tarię iuriſdictionis; fortius nec iudicare. † Not. ſecundò, ꝙ nedum clericus, ſed etiam laicus poteſt ordinari ab alieno epiſcopo quod procedat etiam reſpectu primæ tõſurę, qui nimò epiſcopus incurrit pęnam conferendo etiam laico alieno primam tonſuram, ut habetur in c. fi. de temp. ordi. li. 6. Item no. ar. ꝙ laici non poſſunt in ſpiritualibus prorogare iuriſdictionem alieni iudicis. Nam cum hic ſit mẽtio de iudicio, non poteſt procedere in laico, niſi quo ad ſpiritualia, de quo tamen uide gl. no. in c. quanto, de iudi. & ca. de cauſis, de of. deleg. hoc tamen indiſtinctè non firmo ꝓ
4 præſenti. † In gl. 1. ibi: *domicilium tranſtulit.* & hodie uidetur tex. eſſe in c. 3. de temp. or. li. 6. ubi patet, ꝙ epiſcopus originis, item domicilii, uel beneficii poteſt promouere ad ordines. Et põderabis bene illum tex. in eo, ꝙ requirit domicilium, & non ſolum habitationem. Ex quo infero, ꝙ ſcholaris non poteſt promoueri ad ordines in loco ſtudii ſine licentia ſui epiſcopi. Nam licet in loco ſtudii habeat habi-
a tationem, non tamen domicilium.[a] l. 2. C. de inco. lib. 10. Et ex hoc no. ꝙ in iuribus diœceſanis ſpectamus domicilium, & non habitationem; & facit ad ea, quæ dixi in ca. in noſtra, de ſepul. unde quo ad ſacramenta neceſſaria epiſcõpus ſtudii erit iudex competens, ſed non quo ad uoluntaria, per hoc etiam dicerem epiſcopum ſtudii non poſſe cõmutare uotum ſcholaris extranei. In gl. 2. ibi: *ſecus eſt de inferioribus.* uel intellige ẽm Io. An. tex. quo ad iudicium depoſitionis ab ordine deiicere. 15. q. 7. c. fi. dictum tamen gl. uidetur magis de mente literę quia tex. loquitur indiſtinctè de omni iudicio.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptio non currit nec cum titulo, nec ſine, circa confinia diœceſum epiſcopatuum, prouinciarum, & parochiarum. 2. niſi ubi legitimè non conſtaret de finibus. 3.*
3 *Confinia poſſunt probari per uerba enunciatiua prolata in aliquo inſtrumento, etiam confecto ad alium finem.*
In factis antiquis admittitur probatio præſumptiua, quia probatio neceſſaria &
4 *Confinia non præſcribuntur, nec res principaliter & indiuiduè eis adhærentes.*
5 *Proprietas confinium cuius ſit, & item ædificia in eis facta ſub cuius protectione, uel dominio ſint.*
6 *Iura epiſcopalia poſſunt præſcribi in aliqua eccleſia poſita in aliena diœceſi, ſiue cum titulo ſiue ſine per tantum tempus, de cuius initio non eſt memoria.*
7 *Confinia prouinciarum ſingularium an poſſint præſcribi?*

CAP. IIII.

1 Svper eo. † Fines parochiarum, de quibus conſtat, uel finibus cohærentia præſcribi ñ poſſunt. Cõis diuiſio. Secunda ibi: *reſpondemus.* Caſus li-
b teralis. In canonib. reperitur, ꝙ limites prouinciarum, ſiue diœceſium, & ea, quę limitibus adhęrent, non pręſcribuntur. Quęſitum eſt, utrum idem ſit iudicium in limitib. parochiarum? Rñdetur, ꝙ idẽ ſeruandum eſt in utroq;, dũmõ conſtite-
c rit limites canonica ordinatione fuiſſe
2 diſtinctos. Ber. † No. 1. rł̃am, ꝙ limites[b]
b prouinciarũ, & parochialium eccleſiarũ,
c ſeu limitib. cohærentia ꝑſcribi nõ pñt.[c]
d Et idem in limitib. epatuum, ut in gl. Et cũ tex. iſte loquat̃ gñal̃r intelligam procedere in oĩ præſcriptione, ſiue ſit cum titulo, ſiue ſine titulo, ſiue per tm̃ tp̃s, de cuius initio nõ eſt memoria. Nam indefinita ęquipollet uniuerſali. c. ut circa, &
3 quod ibi no. de elc. li. 6. † No. 2. ibi: *legitima probatione*, ꝙ ubi non cõſtat legitimè de finib. ualet pręſcriptio. Qualiter autẽ probentur fines, dic, ut legitur & not. in c. cum cauſam, de prob. & uide gl. fin. in c. cum olim. j. de cenſi. q̃ uult, ꝙ pñt probari ꝑ uerba enũciatiua ꝓlata in aliquo inſtrõ, ẽt confecto ad aliũ finẽ, & ibi no.
d Inn. facit quod no. gl. in l. optimã[d], C. de ꝯhẽ. & cõmit. ſtip. Et rõ, q̃a in iſtis factis antiquis nõ p̃t de facili haberi probatio neceſſaria & concludens; iõ admittitur hęc ꝑſumptiua ꝓbatio; facit. l. ſi arbiter, de prob & qđ legitur & not. in d. c. cum
4 cãm. † In gl. 1. ibi: *principaliter.* No. gl. & ẽ ſenſus, ꝙ non oĩa cohærentia limitibus ſunt imprę̄ſcriptibilia: ſed tm̃ ea, quæ cohærent principaliter. Exemplũ: prope limites eſt ꝑdiũ ampliſſimũ. certè ñ intelligitur, ꝙ totum prædiũ ſit impræſcriptibile, ſed tm̃ illa pars principaliter cohęrens confinib. Vnde, ut dicit Io. An. non poteſt in hoc dari certa doctrina, uel regula: ſed boni iudicis arbitrio eſt procedendum. Nam ſunt multa, quæ magis deprehenduntur oſtenſione, quàm aliqua elocutione. c. apoſtolicę, de do. facit l. ratũ, ff. de ſol. In gl. 2. ibi: *ſed uerius*

SEB. SAPIA. Domicilium. Qñ ſcholaris ſortiat̃ domiciliũ ĩ loco ſtudii, ponitur in ca. dilectus. 2. col. 8. uer. ad ſortiendum domicilium, in fi. ſ. de reſcr.

SEB. SAPIA. Quòd limites. Vi de Feli. poſt alios in c. quia iudicanre, col. 2. uer. attende, circa glo. fi. ſ. de præſcr.

Non poſſunt. Adde, ꝙ limites diœceſis præſcribi nõ pñt, ſed territorii ſic, Old. conſ. 283.

Optimam. Et idẽ no. glo. fi. in l. pe. C. de iure delib. & gl. in l. prędiis, §. Titio, ff. de leg. 3. in hoc cõis concluſio eſt, ꝙ inter illas perſonas, inter quas cõficitur inſtrumentum, & quo ad earũ præiudicium tm̃ probant, dũmõ notarius de earum cõſenſu appoſuerit ita loquitur. d. l. optimam, hic all. Sed quo ad alias ꝑſonas nihil præiudicant. Ad hoc uide deci. Spec. in ti. de loca. §. nunc aliqua, uerſi. 57. & ibi ſingulari⁹ ampliando uult, ꝙ ẽt ſi đ hoc eſſent plures chartulæ, ſeu plura inſtrumẽta, nihil oĩno ꝓbant q̃uis Pau. de Caſt. in d. l. pe. non faciens mentionem de Specu. dicat, ꝙ quando eſſent plura inſtrumenta de iſtis confinibus, & licet non probarent, tamen facerent uehementem præſumptionẽ inter alias perſonas. & Cy. & Alb. ibi dicunt, ꝙ tunc ſolum facerent aliquã pręſumptionem. limitat ſin. Bal. ibi in d. l. pen. niſi eſſet inſtrumentum de antiquo, faciens mentionem de plebe uel territorio, uel confinib. quia tunc plenè probat ẽt inter alias ꝑſonas eꝯ, q̃a ſcđum eum inſtrumẽta, qñ ſunt de antiquo, ꝓbãt cõem opi. q̃ ꝑſumitur uera, & Bal. ſequitur ibi Sali. & Mod. & Iac. Bu. in d. l. optimam, & Flo. in l. in finalib. ff. fi. reg. d. Fran. de Are. in conſi. 302. inci. uiſo conſilio elegãtiſſimo. & pro hac litatione eſt bo. tex. in d. c. cũ cãm, hic all. per iſtam gl. 2. in uer. inſtrumẽtis, in c. cũ oli, de cẽſi. hic all. ꝓ qua ẽt optimè facit qđ uult d. Ant. in c. cũ dilectus, de ſuc. ab inteſta. ꝙ in antiq̃s uerba enunciatiua incidenter prolata plenè diſponant, licet alias ſecus, ut l. ex his, C. de mili. teſt. & hoc ultimum expreſſe tenet do. Alexand. de Imo. in conſi. 559. incip. uiſis & ponderatis & narratis in themate, in 2. colum.

uř;& hęc opi.cõiter tenetur.† Sed quero extra gl. ꝓ declaratione text.quid ſit limes? Sol.eſt lõgitudo, ſeu latitudo ſpatiũ a ſpatio diſtinguẽs. Et qñq; in limite nihil pt cõſiſtere, ut qñ eſt ualde ſtrict⁹. Nã qñq; ſolet apponi unicus lapis ꝓ limite,ſed in epatibus & prouinciis ñ fiũt ita ſtrictę:ſed aſſignaŕ qñq; mons pro limitẽ.Et tunc uertitur aliud dubium,cuius eſt proprietas iſtius limitis. Nã põt contingere,ꝙ flumen ſit deſiccatum, uel ꝙ in mõte conſtruaŕ eccleſia,uel alia domus;ũ dubitaŕ ad cuius iurisdõnẽ iſta ꝑtineant. Doc. hic ponũt tres opi.Prima,ꝙ ꝑtinet ad utrũq; ꝓ indiuiſo. Secũda opi.ꝙ ñ sť in dñio alicui⁹, ſicut nec res ſacrę & religioſę,iſti.de re.diu.§.nullius.Tertia opi.melior, ꝙ ꝓ lõgitudine & latitudine eṗatuũ limes cenſetur ipſo facto diuiſus , licet actu ꝓhoĩe diuiſus nõ fuerit,ꝓ hoc bo.tex.in §.inſulã,inſti. de re.diui.Vbi dř,ꝙ ſi inſula naſcitur in flumine diſtinguente agros,ꝑtinet ad ꝓprietatẽ utriuſq; dñi,ꝓut accedit ad diĉtos agros:& ſi magis accedit alterí, eſt illius dñi tñ;puta ultra medietatẽ.Si ãt res eſt indiuiſibilis,ut eccleſia;tũc uterq; eṗorũ hẽbit ibi iuriſdõnẽ ꝓ indiuiſo,& pariter hẽbũt commoda.Et hanc opi. teneas,licet alii aliter;& ꝓ hoc uide bonã gl.in c.quicunq;,& c.licet.16.q.3. facit. l. arbor,C.cõi diu.ubi patet,ꝙ arbor, quę naſcitur in confinibus , eſt utriuſq; dñi.
6 †Sed quero,nunquid ea q̃ ſunt intra limites limitib.ñ cohærẽtia poſſint pſcribi?doc.ꝙ ſic;& ſatis probat iſte tex. ꝓ locũ a ſpãli.Nã uno ꝓhibito reliquũ cõceſſum eſſe uř,ut in c.nõne,de pręſum. Sed
1 reſpũ iuriũ eṗalium , ſeu parochialiũ eſt dubium, nunquid unus eṗs ᵃpoſſit pſcribere ius eṗale in aliquibus eccleſiis ſitis in diœceſi alterius;& In.uř uariare. Sed tene,ꝙ cum titulo pñt preſcribi: uel per tñ tṗs,cuius initio ñ eſt memoria, ar.in c.1.de præſcri.lib.6. & hoc apertè ſentit gl.in c.licet,pręal.Et facit pro eṗo Peſulano,qui hẽt in ciuitate Florentina unã eccleſiã ſibi ſubiectã cũ toto populo illi⁹ parochię;ad hoc.c.cũ olim,& c. audiuis, de pręſcr.ubi Abbas pſcribit ꝯ eṗm oia iura eṗalia in certis eccleſiis. Et per hoc dico,ꝙ,remanẽtib.limitib. pt pſcribi ẽt certa pars diœceſis;qđ ẽt ſentit Io. An. in c.ſi eṗs,de of.or.li.6.licet Ho.dubitauerit in c.cũ contingat,de fo.cõpe.& ibi
7 plenius hũc articulũ examino.† Vltimò q̃ro,nunq̃d limites dignitatũ ſingulariũ poſſint pſcribi, ᵇut ducat⁹, comitatus,& ſimilia?Ho.ꝙ non; alle.in ar.l. agros,C. de fun.limi.lib.10. & quod habetur in l. in nomine domini,circa medium, C.de of.prefe.preto. Aphricæ,& in li. feu. de prohi.feu.ali.l.imperialem.§. preterea, licet domini & principes ſeculares ma- ᵈle obſeruent. Nam quotidie occupant aliorum territoria cum graui præiudicio animarum ſuarum. Abbas.

ᵃ Vnus epiſcopus. An eṗs poſſit præſcribere iura epiſcopalia in diœceſi alterius, inquantum ſunt ordinis,& circa hoc uide gl.in c.ueniens,in ſi de præſc. quę ibi a doc. nõ ponderarur. uide quod no. d.An.in c. conquerente,in uer.pnias,de offi. or.ubi ponit nun quid,ut audiat parochianus alteri⁹ curati in confeſſiõne abſque proprii ſacerdotis licẽtia.Et adde hic gl.oĩno in c. quicunque.16.q.3.maximè circa mediũ,ibi,dum dicit ſed iura epiſcopalia,nõ, ut cõſecratio,& uide omnino in cle. qa cõtigit,in pe.co.de reli.do.& uide g l.ſi. in cle.1.de reſ.do. Adde hic omnino do.Anto.in c.a ex tranſmiſſa,de pſc. & qđ ipſe no.poſt Ho.in c.nonnulli, de cle.non reſi. Adde Old. conſil. 244.Cal.conſil.1. de præſc. Bal.con ſi.5.lib.

SEB. SAPI.

ᵇ Præſcribi. uide Abb. in conſil.71. inci.quidam clericus,in 2.uolum.& Fran Cur.in cõſi. 56. inci. ſuper eo, quod ab ordine, co.9.ad finem,ubi dicit,ꝙ limites epiſcopatuum preſcribuntur ſpatio tẽporis,cuius mi-tiſ memoria non exiſtit.talis.n.preſcriptio nũquam cenſetur excluſa, ut ibi per eum.

ᶜ Quòd prelatus. Vide quæ ſcribit Fel. in c.ueniẽs.1. co.2.uer.no.quarto , ibi conſueuerunt,ſ.de teſti.

ᵈ Sed prædiales. Ad hoc uide Ol. in conſi.168. & ui de glo. 13. q.1.in

SVMMARIVM.

1 *Domicilium poteſt transferri per laicum de uno epiſcopatu in alium, non habita licentia a ſuo epiſcopo,a cuius iuriſdictione liberatur.* 2. *ſed ſubijcitur iuriſdictioni epiſcopi domicilij.*4.6.

2 *Epiſcopus ſiue presbyter parochialis nõ exercentes ſpiritualia per ſe, uel per alios non poſſunt petere decimas & alia temporalia.*

5 *Conſuetudo non ualet,quòd decimæ non debeantur.*

Decimæ perſonales debentur in loco domicilij,ſed prædiales in loco , ubi prædia manent.

6 *Domicilium ſi fuerit mutatum per aliquem,adhuc retinet ille iura loci originis, nec eximitur a iuriſdictione naturalis domini, & remanet ſubiectus quo ad onera perſonalia,adeò,quòd ſi a loco originis extrahatur ad aliquod officiũ, tenetur illud ſubire.*

7 *Monachus,clerici,& prælati,non deſinunt eſſe ciues loci originis,licet efficiantur ciues locorum,ubi habitant,& ubi habent dignitates,& prælaturas.*

Filius legitimus,licet alibi natus,conſequitur ciuilitatem ex origine patris.

8 *Domicilium cenſetur quis in alio loco conſtituere immediatè , ꝙ uendit bona in loco,ubi prius habitabat,& emit poſſeſſiones in loco,ubi uult,uel incipit habitare,& ſic ex coniecturis apparet.*

CAP. V.

Significauit Si parochianus, ſeu diœceſanus domiciliũ trãsfert,prim⁹ ꝑlatus in ea iura eṗalia ſeu diœceſana ſibi ñ uẽdicat.decimę tñ pdiales illi⁹ parochię ſibi dẽnt niſi alteri dẽantur ex cõſuetudine.h.d.quo ad intellm,& ſecunda pars,ibi:*fraternitati*.Caſus lrãlis.Poſtq̃ ciuitas Aconenſis recuperata fuit a Chriſtianis,multi ſe tranſtulerunt ad habitandum illuc qui ante gñalem occupationem terrę ſanctę in aliis ciuitatibus regni Hieroſolymitani morabantur.Prelati prędictarum ciuitatum uolebant exercere iuriſdictionẽ in prędictis habitatoribus ciuitatis Aconenſis,& alia ſpũalia,t pãlia exigebant ab eis,quibus nõ miniſtrabant ſpũalia.Eṗs Aconẽſis cõqſtus ẽ dño Papę.ũi mandat iudicib.quatenus compellant prelatos prędictorum locorum,ut nullã iuriſdõnem uſurpẽt in pdictos Aconẽ.habitatores,nec ab eis tẽporalia exigãt, qb. ſpũalia nõ miniſtrãt.ueruntñ,ſi de agris in eorũ parochiis cõſtitutis fruct⁹ ꝑcipiũt,& in partib.ultramarinis rõne pdiorũ decimę ſoluant,decimas illas de cetero integrè ꝑcipiãt, dicto Aconenſi tanq̃ diœceſano de cętero rñdere cogãtur. Ber.
1 †No.1.& tene mẽti, ꝙ laicus pt trãsferre domiciliũ ð uno eṗatu in aliũ,nõn habita lnĩa eṗi prioris domicilii. Et qq Ho.dicat decẽs eſſe,ut laicus petat lnĩa ab eṗo priori. per no.in c fraternitati,de cle.non reſi.tñ hic nulla fuit petita lnĩa,nec de n petitione iſti notaŕ,& uide qđ dixi in d.c.fra-
2 ternitati.†Scdò no.ꝙ ius incolatus,ſeu domicilii,tollitur eṗo eo ipſo,ꝙ qs ſe transfert ad aliũ locũ. Nã domicilium pt qs ex libera uolũtate mutare,& abſoluit ſe a nexib. prioris dñi,ut hic patet apertè. Nã ſi hoc ꝓcedit in ſpũalib. ut hic,ſortius in tṗalib.& quo ad tṗalia eſt text.in l. domiciliũ,& in l.incola,la 2.ff.ad muni.†No.tertiò,ꝙ ꝑlatus, qui
3 non adminiſtrat ſpũalia, non pt exigere tṗalia. Et ex hoc collige ar.ꝙ ꝯ prælatum non adminiſtrantem, ſeu non exercentẽ officiũ per ſe,uel per alium,ſi petit decimas,uel alia tẽporalia,pt opponi, ꝙ non exercet ſpũalia,quia tṗalia ſunt
c debita ob cauſam,& ſic,cauſa non ſecuta,non debentur,C. de condi.ob cau.per totum.A ꝯrio no.ꝙ prelatus ᶜadminiſtrans ſpũalia cum bona conſcientia exigit tṗalia;& facit, ut parochiani poſſint compelli ad alendum propriũ preſbyterum,ſi alias non habeat,unde uiuat;facit quod dixi ſ.
4 ſuper ru.†No.ꝙ ex conſtitutione domicilii habet epiſcopus iuriſdictionem epiſcopalem in conſtituentem.unde ſi cut dominus temporalis habet iuriſdictionem in incolã, ut in l.incola,ff.ad munici.ita dominus ſpiritualis,ut hic,
5 & in c,3.de tempo.ordi.lib.6.†Vltimò no.iuncta gloſſ. fin. quòd decimę perſonales debentur in loco domicilii : ſed
d prędiales ᵈ in loco, ubi ſunt prędia, niſi conſuetudo aliud habeat.Et uidetur prima fronte uelle iſte tex. ꝙ conſuetudo ualeat,ut decimę non debeantur,ſed do. cõiter. hic tenent oppoſitum.Et intelligunt tex.qñ cõſuetudo habet, ut prędiales debeantur loco domicilii:ſed ꝙ ex toto non debeantur,

beatur,nõ ualet cõſuetudo,dicã latius in c.aliqb⁹.ĵ.ti.pxi.
6 †In gl.1.ibi.*unde ſunt oriundi*. gl.u ř p hoc itelliger,ꝙ iſti habitatores erãt oriũdi de diœceſib⁹ illorũ ꝑlatorũ,q̃ nũc uẽdicabãt iuriſdõnẽ i eos . Et ſentit,ꝙ ſi ciuis trãsfert alio domiciliũ,nõ remanet ſubiect⁹ priori domicilio quo ad onera:ſed remanet ciuis quo ad honores,& iudicio meo gl. nõ bñ loqř,& ita intellexit quo ad utrũq; dictũ;qa tex.hic nõ dicit,ꝙ iſti eſſent oriũdi de regno Hieroſolymitano: ſed ꝙ ibi elegerũt mãſionẽ,& ſic ſolũ erãt ſubiecti illis ꝑlatis rõne domicilii.quo trãslato in nullo remanẽt ſubiecti,q a ceſſat oĩno cã ſubiectiõis,ut i d.l.domiciliũ,& i.l.icola, & hic. ſed ſubiect⁹ rõne originis , licet trãsferat domiciliũ alio,ñ
c ꝓhoc eximiť a iuriſdõne nãlis dñi nec quo ad tṗalia , nec quo ad ſpũalia. De ſpũalib⁹ uř tex.in d.c.3.de tẽp.ord.li.6. ubi dř.ꝙ eṗs rõne originis pt ꝓmoueri ad ordines .Idẽ dico,ſi repiať in loco originis,quo ad ius cõueniẽdi.Nã poterit ibi cõueniri,ut no.Bar.i.l.aſſũptio,ff.ad munici.Nã ciuilitas rõne originis nõ pt q s ſola uolũtate a ſe abdicare: qa nãlia ſunt imutabilia,ut dicit tex.in d.l.aſſumptio,& in l.origine,C.de mu.& ho.li.10.Itẽ remanet ſubiect⁹quo ad onera pſonalia,uñ ſi exhaŕ ad aliqđ offm,tenet illud ſubiŕ licet alibi habitet. Nã incola e adſtrictus munerib⁹ ſeu one rib⁹ loci domicilii,& loci originis,ut i d.l.icola,& no.Bar.
7 i d.l.aſsũptio.†Nũq d ãt cleric⁹,ᵃ uel monachus deſinat eſſe
a ciuis,dicẽdũ,ꝙ nõ,& ð clerico ſeculari nõ dubitaŕ.Pro hoc d.c.3.ubi põderaŕ loc⁹originis.ð monacho.idẽ dicẽdũ.Nã retinet iura cognatiõis,ut i l.Deo nobis, C.de epi.& cleri. & expreſſe tenet Bar.i l.1.ff.ad munici. Nã p monachũ mutaŕ ſtatũ i melius:qa melior ẽ uita cõtẽplatiua,quã actiua, in auť.de monachis,i pri.ſed ꝑ meliorẽ ſtatũ ſuperueniẽtẽ nõ pdiŕ ciuilitas.l.ſenatores, ff. de ſena. efficiť tñ ciuis illi⁹ loci,ubi monachaŕ.Et idẽ in aliis Abbatibus,& Præpoſitis eccleſiarũ.Nã efficiũť ciues,ubi hẽnt dignitates,ut no. Bar. in d.l.1.Rõ,qa capitulũ cũ ſit corpus fictũ,efficitur ciuis illius ciuitatis , ubi naſciť, & plat⁹ ſeu monachus ſunt de illo corpore. Itẽ p adoptionẽ q s efficiť ciuis ciuitatis adoptãtis,ut i.l.ciues,C.de inco.li.10.ergo forti⁹ monach⁹, q trãſit i ꝑtãtẽ Abbatis & monaſterii.Et aduerte,ꝙ dixi de loco originis,hẽt ẽt locũ in origine paterna. Nã filius cõſeqť ciuilitatẽ ex origine patris,licet & ipſe alibi natus ſit,ut in d. l.aſſumptio.§.filius,niſi ſit baſtard⁹,ſeu uulgo q̃ſitus , quia tales ſeqũť matrẽ,& ñ patrẽ, ut in d.l.1.in ſi. & in.l.cũ nu
8 ptię,ff.de ſta.ho.& i.c.fi.de ſer.nõ or.ubi p gl.& doc.†Vltimò q̃ro, intra q̃tũ tṗs dr̃ ꝯhere domiciliũ rõne habitatiõis qđ eſt q̃rere,nũquid eoipſo,ꝙ iſti,ð qb.i tex.cõtulerũt ſe ad habitãdum i Aconẽs ẽ ciuitatẽ, ꝯxerũt ibi domiciliũ , & ſi Eṗs,uel dñs tṗalis imediate hẽat iuriſdõnẽ in iſtos habitatores?dicit Hoſt.ꝙ reqriť tṗs.x.an.ẽm leges,ut i.l,2.C.ð incol.li.x.ſed dicit ð facto hoc ñ ſeruari.uñ tṗs uř arbitrariũ. Et ſubdit notabile uerbũ,ꝙ ex quo aliqs uẽdit oĩa, q̃ hẽt in certo loco,& trãſert ſe cũ bonis,ꝙ hr̃e potuit ad aliũ locũ, & ibi emit poſſeſſiões,uř illico primũ domiciliũ deſeruiſſe, & ẽm cõſtituiſſe,qđ bñ no.ꝓ dictũ Bar.in d.l.aſsũptio. §.filius,ubi dř,ꝙ eoipſo,ꝙ q s oĩa bona ſua auſert ð loco domicilii,uř hře aĩum deſerẽdi illud domiciliũ,& idẽ ſentit In. i.c.ex trãſmiſſa,de renũ.Et q̃q̃ Hoſt.dicat,ꝙ d.l.2. de facto nõ ſeruet,dicerẽ,ꝙ illa lex nõ reſiſtit pdictis.Nã loqť i ſcholaribus.nã dicit,ꝙ nõ hẽnt domiciliũ i loco ſtudii,niſi tra-
b xerũt morã ibi p deceniũ,ᵇ & ſic loqť eo caſu , quo ex cõiectura apertiſſima apparet,ꝙ quis nõ itẽ dit cõſtituere domiciliũ. Nã ad cõſtõnẽ domicilii requiriť aĩus ibi habitandi ꝑpetuo.l.ſi quis iſtruct⁹,ad munici.Aĩus ãť ex cõiecturis ð prehẽdiť.c.2.ð renũ.li.6.l.dolũ,C.de do.uñ ẽm qđ cõiectura ę urgẽt,requiť tñ tṗs,quia ueniť ð facto,& ñ cõſtituę di domiciliũ.Quæ rõ ceſſat i eo,qui ex toto deſeruit primũ domiciliũ,& cũ oĩb⁹ reb⁹ trãsfert ſe ad aliũ locũ.Nã ſi emit ibi poſſeſſiones,imediate pſumiť, ꝙ uult cõſtituere ibi domiciliũ.Sed ubi ñ emit poſſeſſiões,ſed ſtat ſic in ſuſpẽſo,di-

cã tṗs arbitrariũ, ut ẽm quãtitatẽ tṗis & ẽm qualitatem hoĩs iudex pſumat aĩum ſuũ.Et ꝑ hoc dico, ſi imediate iſte declarat aĩm ſuũ,ꝙ uult hře domiciliũ,ꝙ ſine expectatione alterius tṗis habebit domiciliũ ibi.Pro hoc bo. tex.in d.l, ſi quis inſtructus & optime facit iſta lra, ubi nõ põderat tṗs.10.ann.ſed ꝙ deſerto domicilio primo p inuaſionẽ infideliũ cõtulerunt ſe ad habitandum in Aconenſi ciuitate. Nico. Abbas.

De decimis, ᶜ primitijs, & obla. Rubr.

SVMMMARIVM.

1 *Decimæ debentur clericis & eccleſiis ſiue ſint pauperes,ſiue diuites,non ſolum decimæ prædiales,ſed temporales, uide in ſi.*

2 *Statutum,præceptum, uel lex,ſiue conſtitutio prohibitoria,& non conditionalis,obligant ſemper & ad ſe per,id eſt omni tempore.*

1 Quia decimæ,& primitiuæ,& oblationes ſũt de iure parochiali,iõ poſt rub. pcedẽtẽ meritò ſubiiciť iſta.†Et circa hãc ru. multũ iſtat Io. An poſt Inn. nũq̃d decimæ dẽanť, ſiue eccleſiæ & clerici ſint pauperes,ſiue diuites , & uř , ꝙ ſi ſint diuites,nõ dẽntur p id,qđ hr̃ Numeri.18.c. ubi i effũ dř, ꝙ clerici nõ dẽnt hře portionẽ in terra ꝓmiſſionis , nec aliq̃d inter filios Iſrael poſſidere, ſed decimarũ ſorõne dẽant eſſe cõtẽti.cũ ergo hodiẽ eccleſiæ ſint diuites, & p cõſequẽs clerici,nõ uř,ꝙ poſſint petere decimas, qa ex quo excedũt terminos ꝓprios,meritò excedent a terminis nõ ſuis,ut in c.deteſtãdæ, de cõce.pb.li.6.& l.ſi.C.ð edic.diui. Adria.tol.Itẽ in loco pal.uñr cõtineri duo pcepta,quorũunũ eſt affirmatiuũ relatũ ad laicos, de ſorõne decimarũ aliud eſt negatiuũ,qđ refert ad clericos, ut iter laicos clerici nihil poſſideãt ſi ergo uolunt clerici,ut laici obſeruẽt eorũ pcepta ,dẽnt & ipſi ſeruare ſuũ.Nã fruſtra legis auxiliũ inuocat,&c.c.qa fruſtra,de uſu.maximè†qa pceptũ
2 clericis factũ tãq̃ negatiuũ obligat ſp, & ad oẽ tṗs. Sed his ñ obſtãtib.ꝯriũ cõcludit Inn. & p ꝯ eũ Io.An.& cõiter,oẽsdo.ſequẽtes,pricipaľr mouetur p id qđ hř Exo.22.c. ubi ſit pceptũ laicis ſimpliciter p hęc uerba . Decimas & primitias nõ tardabis offerre.uñ cũ ſit pceptũ ꝓhibitoriũ nec cõdonatũ, obligat ſp, & ad ſp.i.oĩ tṗe, & idẽ qđ hř Leuit.27.c.Deut.13.&.2.Paralip.22.& Nume.4.c.in qb. locis gñaliter mãdatur oĩbus laicis,ut de frugib⁹,& ð cũctis ſoluat decimas, nec ꝑtextu ðcimarũ eccleſiæ dẽnt laici ſibi ſubtrahere eis debita.14.q.5.c.1.Nec ob.cõtraria, qa clerici nõ hẽnt poſſidere propriũ,ſ. uẽdicãdo ſibi ptes i terra ꝓmiſſiõis,ſicut & laici, ſed ſi eis offertur a laicis , nõ eſt a lege prohibitũ, imò cõceſſũ,ꝙ poſſint illa poſſidere. Pro hoc qđ hř Leuit.23.& 27.c.ubi dř,ꝙ q cq̃d fuerit cõſecratũ Deo,ad ius ꝑtinet ſacerdotũ . ſed q cq̃d habẽt hodiẽ eccleſiæ, adeptæ ſunt ex oblationibus laicorũ.ergo ea, ꝙ ſunt eis debita ex præcepto diuino,nõ dẽnt eis ſubtrahi ex iſtis oblationibus uoluntariis.Itẽ decimæ non ſunt ſolũ eccleſiarũ,& clericorũ,ſed ẽt pauperũ.Nã dñr tributa egẽtiũ aĩarũ.Itẽ ꝑtinẽt ẽt ad fabricã eccleſiarũ. 16. q.1.c.ſi.& i c.tua.ſ.e.ergo pp diuitias clericorũ nõ dẽnt pauperes, & eccleſiarũ fabricæ defraudari.Et miratur Inn. de q̃buſdã nouis p̃dicatorib.aſſerẽtib⁹ oppoſitũ, cũ nullus ſanctorũ doctorũ eccleſiæ dixerit oppoſitũ . Et ad uerte ultra eũ.nã,ut repriũ, oẽs doc. eccleſiæ conueniunt in hãc ſentẽtiã,ut ẽt hodie decimæ
d debeãtur,ð de Hieronymo hẽs pulcrum tex. in c.reuertimini.16.q.1.de Aug.hẽs ea.cã.& q.3.c. decime,& 16.q.7.in c.maiores.ubi dicit Augu. inter cætera,ꝙ oli maiores noſtri copiis omni

ſum.& uide Arch. in c.ſi quẽ, de pro cura. in 7.ubi dicit,ꝙ ille q̃ mutat domi cilium, tenetur ſoluere decimas prædiales in priore eccleſia, in qua remanſerunt prædia, ſecus in perſonalibus,& facit ad hæc quæ not. Alb.2. parte ſtatu torum.q.137.

SEB. SAPIA.

ᵃ Nunquid autem clericus.Multa ad hæc uide per Felſ. in c. dilectus fili⁹ 2.col.4.uerſ.octaua concluſio,ſ.de reſcri.

ZACHARIA.

ᵇ Per deceniũ. Ad de,ꝙ Ang. & Ale. in.l ſi hæres,col.3. ff.ð iu.tenuerũt, ꝙ ſcholaris ñ cõtraheret domiciliũ in loco ſtudii , ẽt ſi cauſa ſtudii ſtaret ibi p mille an nos,qđ eſt de directo contra iſtum titulum, & p Ioã. An.in c. ſi quis ſ. ſ.de foro compe. & Inn.in.c.ex parte,eo.ti.

SEB. SAPIA.

ᶜ De decimis.quo niam hæc Rubri. ca innuit, ꝙ hæc tria, decimæ,primitiæ, & oblationes ſunt diuerſa, uide difficultatẽ, quã mouet domi. Abb.in.c. cũ inter uos.ſ.de uerb.ſig.

ᵈ Decimæ debeantur. Adde quid ſit decimæ, & quotuplex, & cui debeatur.d.Card.conſi. 88.& an clerici teneantur ad decimas,per eundem, conſi.49.

abũdabãt,qa decimas ſollebãt,exigeř ſed hodie
qa ceſſat ſoło, ſupuenit indictio fiſci,& tolli t
fiſcus,qđ nõ accipit Chriſtus. Habes de Ambr.
c.qcũq;,ea.cã.& q.de Greg.in c.quadrageſima,
de cõſe.diſt. 5.in fi.Et de cõcilio gñali hẽs in c.
maiores,el.2.16.q.6.& hodie oẽs religioſi præ-
dicatores ꝓferẽtes aliqua uerba,q̃ pñt ſubtrahe
re auditores a ſolutione decimarũ, ſunt ipſo fa
cto excõicati,ut in cle.cupientes,de pœnis,& in
iungitur eis, ꝙ in confeſsionibus debeãt facere
conſciẽtiã ipſis pœnitentibus de ſolutione deci
marũ,& ſi ex propoſito omittunt, incurrũt gra
uem pœnam,de qua ibi, & uide ad præmiſſa gl.
plenã & no.in c.1.j.e.ti.li. 6. Et tenet hic Inno.
ꝙ non ſolum decimæ prædiales, ſed etiam per-
ſonales ſunt in præcepto de iure diuino,alle.id
quod habetur Deut.12.c.& Numeri.4.c.de hoc
tñ dic, ut latius dicã in c.aliqbus.j.eo. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ debent ſolui integraliter, alias non dñt ſolui.*
Decimæ pteriti tpis ſi exauriãt totũ patrimoniũ laici, an debeantur eccleſiæ cum tanto præiudicio laici.
2 *Decimæ dẽntur ex omni fructu,qui ex terra prouenit.*
3 *Quarta pars decimarum debetur hodie Epiſcopo.*
4 *Domus appellatione an ueniat porticus?*
Statutum,quòd offendens aliquem in domo, an uerificetur in porticu?
5 *Promiſsio generaliter facta,puta promitto tibi frumentum,& non expreſsi quantitatem, ualet de æquitate canonica,& fiet ſolutio arbitrio boni uiri.*
6 *Doctores poſſunt interpretari legem dubiam, & ipſorum interpretationi ſtatur,ſi aperte non conuincitur de errore.*
7 *Clerici ubicunque exigunt ſolutionem tẽporalium,ſemper eſt fienda interpretatio contra ipſos.*
8 *Conſuetudo præualet interpretationi doctorum ſuper intellectu alicuius legis.*
Decimæ primitiarum an ſint ſub præcepto?
Præceptũ,ſtatutũ,uel lex,quorũ iterpretatio eſt dubia non ligat obſeruantem in peccato mortali.

CAP. I.

DEcimam. Exprimit quatuor gña decimarum quæ ex ueteri lege debebãtur.Et diuiditur: qm̃ primò agit de quotitate decimarũ, exprimens quatuor gña ipſarũ.Scđo de quoti
tate primitiarũ,ibi:*at uero*.Caſus lit.Prio
ponit tria gña decimarũ,ſm qđ olim in
ueteri teſtõ ſoluebãř.Secũdo dicit, quòd
primitiæ, quas de frugibus offerebãt,nõ
erãt aliquo ſpãli nomine deſignatæ, ſed
ꝓ uoluntate ſua quilibet offerebat. Po-
ſteà traditio Hebreorũ inolcuit arbitrio magiſtrorũ, qui
ut plurimũ dabãt.40.ptẽ ſacerdotib. & qui minus.60. & in
ter.40.& 60. Licebat offerre,ꝙ uolebat,& ita,qđ prius du-
biũ erat,poſtea diffinitũ fuit pp auaritiã ſacerdotũ,ne am-
1 plius exigãt a populo ĩ primitiis offerẽdis.B. †No.primò
ex tex.ibi: *decimam partem*, ꝙ nõ ſatisfacit pcepto legis ſol-
uẽs minorẽ partẽ decimarũ.Nõ.n.ſoluit decimã,qui mino
rẽ ptẽ ſoluit.Nã dicim⁹,ꝙ ñ ſeruat quadrageſimã,qui oĩb⁹
dieb⁹ quadrageſimæ nõ ieiunat,ut in.c.quadrageſima,de cõ
ſe.di.5.& uide bo.tex.Ambr.in c.quicũq; 21.q.7. & ibi hẽs
gl.no.ꝙ ſi bona laici exhauriant ĩ totũ,ſi teneř ſoluere oẽs
decimas pteriti tpis, nũquid eccleſia dẽt recipere cũ tanto
2 diſcrimine laici.†Not.2.ibi:*omnium frugum*, ꝙ nõ ſolum de
fructibus terræ,ſeu frumẽto & uino dẽnt ſolui decimæ, ſed
ẽt de oĩ reditu prouenient̃e ex terra.Nã uerbũ frugũ eſt ual
de latũ cõprehẽdẽs in ſe oẽm reditũ ex terra ꝓuenientẽ,
ut in l.frugũ,de uer.ſig.No.3.ꝙ olim in ueteri lege laici ſol
uebãt tria gña decimarũ. Primo ſoluebãt leuiticę tribui, i.
clericis nã ad clericatũ ſolũ ꝓmouebãtur illi de tribu leui.
ſed hodie tpe gratię quiſq; põt ꝓmoueri ad clericatũ, ẽt ſi
primo fuit Iudęus,ut in.c.eã te,ſ. de reſcri. & hodie hæc de
cima ſtat in robore ſuo,ut patet.j. p totũ titulũ. Nã Chri-
ſtus noluit ſoluere legẽ antiquã,ſed adimplere,ut hř in euã
gelio.Secũdũ genus decimarũ recõdebatur ꝓ tpe uiſitatio
nis tẽpli Salomonis,quas comedebãt inuitãdo ẽt ſacerdo
tes & leuitas.hodiè aũt iſtæ decimæ nõ ſic recõdũtur:ſed lo
co illarũ ſucceſſerũt oblatiões,quas laici hodie faciunt cle
ricis.Tertiũ genus recõdebař pro pauperib⁹,quorũ loco ſuc
3 cedũt hodie eleemoſynę. †No.ꝙ clerici ĩferiores ſoluebãt
decimas decimarũ ſuis ſuperiorib.hodiè uerò in loco illa-
rũ ſuccedit quarta. Nã de iure cõi dẽt Epſ hře quartã deci-
marũ,ut in c.de quarta,de pſc.& in c.cõquerẽte,de offi.or:
dicã plenè in c.cũ cõtingat j.e. No.ibi:*in ueſtibulo templi*,ꝙ
cõuiuia fiebãt olĩ in veſtibulo tẽpli,i.in porticu; uel in ædi
a ficio tẽplo cõtiguo.Et appellabař ueſtibulũ;[a] qa ibi ueſtie-
bãtur egrediẽtes;ſeu ingrediẽtes in tẽplũ ſm eorũ cõſuetu
dinẽ.In tẽplo autẽ nõ dẽt qs cõuiuari ſm do.& bñ,ar.in c.
1.de immu.ecc. qa ecc.eſt domus oratiõis,& nõ cõuiuii, ut
in c.decet.j.e.ti.lib.6.niſi neceſſitas aliud urgeat,ut ĩ c.2.de
4 cuſto eucha.†Et ex hoc & tex.collige & tene mẽti, ꝙ diſpo
ſitio loquẽs đ tẽplo,ſeu domo,nõ extẽdiř ad porticũ dom⁹
uel tẽpli.Nã ut uides,aliqd pmittiř fieri in porticu, nõ aũt
in tẽplo.Et facit ad q. ſtatutũ grauiter punit pcutiẽtẽ aliũ ĩ
domo ſua,nũquid hẽat locũ,ſi pcuſſit ĩ porticu domus? Et
pdicta faciũt,ꝙ nõ,đ quo uide q̃ leg.& no.ĩ l. lex Cornelia
1.§.domũ,ff.de iniu.& ĩ.l.qui domũ,ff.de adul. Satis tñ di
cerẽ põderãdã mentẽ ſtatuti,an rõ uerificeř in porticu, uel
b nó.[b]†No.in uer.*at uero*.tex. no. ꝙ obligatio gñaliter cõce-
5 pta ualet & tenet,& quãtitas uenit ſoluẽda ex arbitrio de-
bẽtis ſoluere,intelligẽdo de arbitrio boni uiri,ar.opti.hic.
Nã Deus in genere mãdauit ſoluere primitias,nõ exprimẽ
do quãtitatẽ,& tamẽ dř, ꝙ primitiæ ſũt ſoluẽdę arbitrio
offerentiũ.ſi ergo lex mãdat aliqd ſolui generaliter nõ ex-
primẽdo certã quãtitatẽ,intelligiř ꝙ ſoło ſit fiẽda arbitrio
debẽtiũ ſoluere, & ſm hãc ĩterpretationẽ magiſtrorũ nõ đ
bet ſolui minimũ, qđ eſt ualde notãdũ. Et hoc adduco ad
q.nũquid hęc hẽant locũ in ſtipulatiõe cõcepta inter hoĩes
ut puta ꝓmiſi tibi dare frumẽtũ,nũquid tenear;tex. de iure
ciuili uř,ꝙ nõ,ĩ l.triticũ,& in.l.ſi inſulã,ff.de uer.ob.In ꝯ-
riũ facit iſte tex.& in.c.q̃to.j.de cẽſi. & pt dici ꝙ ex ęqtate
canonica ualet obligatio,& ſolutio eſt fiẽda de arbitrio bo
ni uiri,habito reſpũ ad cãm ꝓmiſſiõis,& ad qualitates pſo
narũ,& temporũ hoc uř ſingulariter ſenſiſſe Arch.in c.ſunt
6 nonnulli.1.q.1. qđ ſp tenebis mẽti. †No.ibi, *arbitrio magi-*
c *ſtrorum*,ꝙ doc.[c]& magiſtri pñt ĩterpretari legẽ dubiã,& eo
rũ interpretatio eſt ſeruãda,ſi apertè nõ conuinciř de erro
re.Pro hoc facit qđ habeř.l.una,C.de ꝓfeſſ.q in urb. Con
ſtã.li.12.uide tñ bo.gl.ſ.de poſt.pl.c.1.ĩ uer.ĩterptat⁹,&.11
q.1.ĩ c.ſicut.n.*§.ex his.†Vlt.no.ibi:*ſacerdotum auaritiam*,ꝙ
ubi agiř đe ſołone tpaliũ fiẽda clericis,ſp eſt ĩ dubio fiẽda
ĩterptatio ꝯ clericos,& hoc, ne notẽtur auaritia ĩ exactiõe
rerũ tpaliũ,optiẽ facit tex.ĩ d.c. q̃to,de cẽſi. & de auaritia
clericorũ uide pulchrũ tex.ĩ.c.Diaconi.93.diſt.ubi dř, ꝙ ex
quo ĩ eccleſiis,ſicut ĩ Romano ĩperio, creuit auaritia, lex
ſugit đ ſacerdotio,& uiſio de ꝓpheta.†In gl.fi.ibi,*tanquam*
d *debitæ*.no.bñ gl.uult.n.ꝙ primitiæ[d] ſint ĩ pcepto, ſicut & de
cimę.In.idẽ ſentit,ſed dicit, ꝙ q̃titas ẽ ſoluẽda arbitrio of
ferẽtis ſm cõſuetudinẽ loci,bñ facit dictũ.c.q̃to.Hoſ.dicit
hoc uerũ, dũmõ ſoluař intra quadrageſimã, &.6. ptẽ, ꝓut
hř in litera.ſed dictũ Inno.uř uerius, qa q̃titas hic expreſſa
nõ hř ĩ.l.ſed fuit interpretatio magiſtrorũ, cui pualere dẽt
cõis cõſuetudo,qa cõſuetudo ẽ optima legũ ĩterpres,ut ĩ.l.
ſi de interpretatiõe,ff.de legi.& c.cũ dilectus,de cõſue.Qui
dã alii antiq dixerũt,ꝙ primitię ſoluũř ñ ex neceſſitate,ſed
ex uolũtate offerẽtiũ.Et ualet hęc cõcertatio opinionũ ad
ad excuſã dũ a pctõ ñ ſoluẽtes,ar.no.ĩ c.1.de fiolt.pl,li.6.đ
iure tñ mihi pl⁹ placet pcedẽs opi.Priò dcm̃ Hier ĩ c.reuer
timini.26.q.1.Scđo p iſtũ tex.dũ dicit,ꝙ q̃titas fuit determi
nata pp ſacerdotũ aueritiã, ne amplius a populo exigã.Nã
uerbum

EBA. SAPI.
a Veſtibulum. melius etymologiam huius uerbi, ueſtibulum, & ſignificatum ponit Macrobi. ſaturna. lib. 6. in ult. char.
b Vel nõ. Adde Ancha. conſi. 167. an uendita domo ueniat porticus.
EEB. SAPIA.
c Quòd doctores. Vide Fel. in c. 1. col. pen. de conſtit. ubi allegat hunc tex. ad hoc, ꝙ doctoris opi. eſt imitanda.
d Primitiua an pſtatio primitiarũ fit de neceſſitate facienda, uide omnino per beatum Tho. 2.2. q. 86. art. ulti.
e

verbũ exigere,eſt neceſſitatis. Nã exigere eſt ab inuito ex-
torquere,ar.l.fideicõmiſſa.§.ſi rem,ff.de le.3.Itẽ hæc rõ li-
teræ eſſet fruſtratoria,ſi cõſiſterẽt in mera volũtate. Nã tũc
ſacerdotes non potuiſſent exigere: ſed quantitas, ut dixi,
eſt uoluntaria: ita tamen,ut dolus abſit, ne minimum of-
feratur, ut ſatis innuit hæc litera. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Clerici non ſunt obligati ad aliquid,quod in canonib non inuenitur.*
2 *Argumentum de clericis antiqui teſtamenti ad clericos hodiernos ualet, ubi eſt eadem ratio,alias ſecus.*
3 *Clerici ſuſcipientes ſacramenta a presbytero parochiali tenentur ad oblationes, & ad quæ tenentur laici.*
Monachus,qui de conſenſu Abbatis & capituli ſtat in ſtudio, cenſetur habere licentiam faciendi eleemoſinas congruentes de ſibi conceſſis a ſuperiore.
4 *Decimæ an ſint ſoluendæ a clericis,uel Epiſcopis,uel Abbatib. ſiue de bonis patrimonialib. ſiue de quæſitis per ipſos.*
5 *Legitimare quis poteſt filios ſuos non tanquam pater, ſed tanquam habens authoritatem legitimandi.*
6 *Locatio prædij ſi eſt facta a rectore eccleſiæ,ſucceſſor tenetur ſtare colono,ſecus ſi fuit facta a canonico,uel fructuario.*
Canonici non poſſunt obligare, nec locare ultra tempus uitæ ipſorum prædia beneficiorum ſuorum.
Rector alicuius eccleſiæ dicitur tutor,& adminiſtrator ipſius,& ideò cenſetur habere maius ius,quam canonici,qui dicuntur habere præbendas,ut inde uiuãt, non ut habeant adminiſtrationem.
7 *Eccleſia poteſt de nouo ædificari intra parochiam alterius eccleſiæ,quando antiqua eccleſia habet parochiam ualde amplã,& populus non põt de facili conuenire illã,& illa eccleſia noua hẽbit obuẽtiones ſpirituales ex illa antiqua.*
8 *Canonici de iure non faciunt fructus beneficij ſuos,ſed ſtatur conſuetudini.*
Canonici an teneantur ſoluere deci.de fructibus præbendæ eorum?
9 *Papa de poteſtate ordinaria nõ pt exigere decimas,ſed de poteſtate abſoluta põt.*

CAP. II.

NOuum genus. Nõ põt cõgruè ſummari pp uarietatẽ lecturarũ.
ſed ex infrà dicẽdis apparebit clarus intellectus.
c.Caſus literalis.Quęſitũ fuit a papa, utrũ clerici
a clericis decimas exigere poſſint.Rñ.Papa, ꝙ hoc eſſet no
uũ genus exactionis,ut clerici a clericis decimas petãt, cũ
in l.dñi hoc nõ legař.Leuitę.n.a leuitis decimas nõ accipie
bãt.Illi uerò clerici, q ab aliis clericis ſpũalia recipiũt, de
1 laborib.ſuis eis dẽnt dare decimas.Ber.† No.1.ex prin.[a] ꝓ
a mõ & uſu loquẽdi, ſeu rñdẽdi cũ aliqd extraneũ exigiř a cleri
cis,uel a laicis.Nã pt dici,nouũ genus exactiõis,& dic nouũ
i.extraneũ.Et ex hoc & ex tex.infero,ꝙ a clericis nõ pt ali-
qd exigi,ꝙ in canonib.nõ caueař. nã noue exactiões hic ꝓ
hibẽř.† Scđò no.ꝙ ualet ar.de clericis antiq teſtamenti ad
clericos hodiernos,qđ intellige,ubi eſt eãdẽ rõ,alias ſecus,
ut 82.di.quaſi p totũ,& in c.trãſlato,& qđ ibi no.ſ. de cõſt.
† No.tertio & tene mẽti,ꝙ clerici ſuſcipiẽtes ſacra tãq̃ lai-
ci ab aliis clericis,tenenř illis rñdere in iurib. parochialib.
Ex quo infero,ꝙ clerici audiẽtes diuina in aliis eccleſiis tã
q̃ parochiani illarũ eccleſiarũ tenẽř facere oblatiões in ca-
ſib.in qb.laici offerre dẽnt.Et facit ꝯ q̃dã opi.uulgarem, q̃
hẽt,ꝙ clerici nõ dẽnt offerre,ſed hęc opi.eſt falſa,niſi intel
ligas,qñ ſunt in ꝓpriis eccleſiis,ita, ꝙ ſibiipſis adminiſtrẽt
ſacra,ſicut loqř principiũ.c.Secus,qñ audiũt in alia eccleſia
tãq̃ parochiali,ut ſ.dixi,& ꝓ hoc uide tex.no.cũ gl.ĩ c. alia
16.q.1.ubi patet,ꝙ monachi añ,q̃ eſſent clerici,tenebãř of-
ferre eccleſiæ parochiali,ubi audiebãt diuina & pciebãt ſa-
cra.Et plus ꝓbat ſinglř ille tex.& ꝙ ubi bona ſunt cõia reli
gioſis,ſeu clericis,fiet oblatio, & alia iura parochialia exol
uẽř de bonis ecclię.Nã monachi ñ hẽnt ꝓpriũ,12.q.1.c. nõ
dicatis,& tñ offerebãt,& decimas pſoluebãt qđ ñ pt intelli
gi,niſi ex bõis monaſterii.Per hoc ẽt infero,ꝙ ſi monach⁹ ẽ
ĩ ſtudio de lĩa ſupioris,pt & dẽt offerre, ſicut & alii laici.
Nã & ꝯgruẽtẽ eleemoſinã facere pt de ſibi cõceſſis a ſupio-
re,qa uериſimile ẽ,ꝙ ſupior hoc tacitè cõceſſit, ꝓ hoc uide
bo.gl.ĩ d.c.ñ dicatis,& in cle.2.de ui.& ho.cle.† Op.ꝯ text.
de c.q.16.q.1.ubi tex.uř innuere,ꝙ Epſ & Abbas nõ ſoluũt
decimas.Et eadẽ rõne idẽ uř dicẽdũ in aliis clericis,cuius ꝯ
riũ innuit iſta lřa ĩ fi.Sol.ex gl.hic poſitis pñt elici quatuor
intellect⁹ ad tex.Prim⁹ [b] eſt,ut de dote ecclĩæ nõ teneãř cle
rici ſolueř decimas,uti ꝯrio.ita dẽt ĩtellig i prĩ.c.ſed đ aliis
nis,ſiue de pr̃imonialib. ipſorũ clericorũ a
decimę ſunt ſoluẽdę, ſiue ſint ĩ parochia
aliena,ſiue in ꝓpria,& ſic intelligiř finis.
c.Et no.hoc dictũ maximè in eo, ꝙ ſi re-
ctor ecclĩæ,ſeu canonici hẽt pdia pr̃imo
nialia ẽt ĩtra limites ꝓpriæ parochiæ, te
neř ĩde ſolueř decimã ẽt ꝓpriæ ecclię,&
de hoc.j.Scđs ĩtellectus, ut clerici nõ te-
neãř parib.decimã ſolueř,ut ĩ prin.c. ſed
ſup ori ſic,ut i fi.c.& ſ.c. ꝓxi. Tertia le-
ctu.ut principiũ intelligař ĩ clericis ñ re
cipiẽtib.diuina ab aliis,ut puta, qa admi
ſtrarẽt ſibiipſis ſacra adiuicẽ, ſec⁹ ſi reci
piãt ab aliis tãq parochiani illi⁹ eccleſię. b
Et iſtæ duæ ultimę lecturę colligũt ex gl.
2.1.aũt colligiř ex gl.1.Quarta lectu.poni
tur ĩ ulti.gl.ut prin. ĩtelligař in ñ cõiuga
tis,finis ĩ cõiugatis, tãq̃ laici ſoluũt deci
mas.Nũc ãt examinem⁹ q̃libet lec.đ p ſe.
Nã circa primã Inn. hic iſtat obſcurè ali
q̃tulũ loquẽdo ſed reducẽdo ad clarita-
tẽ facit duo mẽbra,aut loqmur ĩ decimis
pſonalib.aũt pdialib.Prio caſu ſubdiſtin
guit,ꝙ aut clerici ex pſona acqrũt eccle-
ſiis,uel eccleſia alř acqrit, & tũc ñ teneř
ecclĩa de hmõi lucris ſoluere decimã,qđ
bñ no.ꝓ prin.h⁹.c.Ex quo inferř, ꝙ mo-
naſteriũ nõ teneř ſolueř decimas pſona-
les ex ſibi acqſitis ex pſonis monachorũ.
ſi uero clerici acqrũt ſibiiſſis, puta ex le-
ctura,uel alř honeſtè,tũc tenẽř ſolueř đ
cimas,et ita ĩtellexit finẽ capĩi,& dic hoc
pt ꝓcedere,ſi clerici adminiſtrẽt ſibiipſis
ſacra, qa collatio ſacrorũ fit eis noĩe ec-
cleſię,& poſt poterũt diuideř ĩterſe.Hoſ.
dicit honeſti⁹ has decimas ſoluendas ſu-
piori.Io.An.ſup gl.1.uř uelle, ꝙ cleric⁹
ſeu rector ecclię teneř ſoluere decimas p
diales de pdio pr̃imoniali ſito ĩtra paro
chiã ſuã,ſec⁹ uř uelle in pſonalib. qa re-
ctor ñ pt eſſe obligat⁹ ſibiipſi.l. tutor. ff.
ad uelle.uñ cõfundiř obligatio ſicut cum
creditor ſuccedit debitori.l.ſtichũ.§.adi
tio.ff.de ſol. ſed uñr moderniores meli⁹
ſentire iudicio meo,dicẽtes, ꝙ ẽt pſona-
les dẽt rector ecclĩæ ſoluere ipſi eccleſię
qa ſoluit tãq̃ priuata pſona ſibiipſi tãq̃
rectori,ſicut tutor, tanq̃ debitor pupilli
ſoluit ſibiipſi tãq̃ tutori.l.quoties, ff. de
admi.tut.ubi bo.tex.& hoc ſentit Inn. †
Et ꝓ hoc adduco bo.tex.ĩ c.p uenerabilẽ
q fi.ſint le.ubi tex.dicit ꝙ Rex Frãcię legi
timauit filios ñ tãq̃ př, ſed ſicut Rex, ad
idẽ ĩ ſiĩi,l.ſi cõſul.ff.de adop.ubi ꝯſul tãq̃
priuata pſona manumittit ſuũ ꝓpriũ a-
pud ſeipm tãq̃ magiſtratũ,facit qđ legiř,
& no.ĩ c.cũ ĩter canonicos,ſ.de elec.Rñ.
ad uerba In.ſi loqmur in pdialib.dicit,ꝙ
clerici tenenř ſoluere decimas, ſicut &
laici,niſi repiãř ex priui.exẽpti.Ad hoc.
c.a nobis,& c.2.ſuggeſtũ,& c.ꝓxi. Et per
hoc tacitè uř In.re.ꝓbař primã lec.gl. dũ
ſẽtit, ꝙ ĩdiſtĩcte tenẽř clerici ad decimas
pdiales. Clarius hoc ſentit in alia qõne,
dũ qrit, nũquid canonici teneanř de pbẽdis,ſeu ipſarũ fru-
ctib.ſolueř decimas? & diligẽter ꝯſiderãdo mẽtẽ In. ꝙ de-
cimas pdiales tenẽř ſolueř,ſi ſt ĩ aliena parochia,ſed đ fr
ctib.tãq̃ de lucro dicit,ꝙ ñ teneř ſolueř,ẽt ſi audiũt diuina

a Ex princ. Et pt ẽt no. ex prin. ꝙ a nouitatib. abſtinẽdũ eſt, qa ois nouitas pſumiř mala. l. 2. ff. de cõſti. prin. & inducẽtes nouitates repellũt. ca. qs neſciat, ĩ fi. 11. diſ. & nouitates pariũt diſcordias. c. qđ dilectio ĩ fi. j. đ cõſangui. & aff. & c. cũ cõſuetudinis. de cõſuetudi.
b Primus iſtã ſo. ſeu hũ ĩtellectũ, gl. tenet in c. cũctis. §. đ his. 16. q. 1. & ĩ c. ſi qs laic⁹, ĩ gl. ea. cã & q. ſed Arch. dicit ĩ d. §. de his ꝙ ẽt de pdiis eccleſiæ dẽnt ſolui decimæ, niſi đ his q̃ deputãř ad fundationẽ eccleſiarũ & cæmeteriorũ, domos & hortos iuxta depoſitos, in uer. ſup tributo, in c. nõ minus, de ĩmu. eccle. & gl. 1. in c. 1. & ĩ c. ſi tributũ, x. q. 1. Et iſtũ ĩtellectum quẽ ponit hic gl. ſeqř idẽ Arch. in d. c. ũ qs laic⁹. Et de hoc an cleric⁹ teneatur ſolueř decimas de ſuis bonis pr̃imonialib. uide p Ray. ĩ ſum. de deci. circa pri. ſed tñ uide beatũ Tho. ſcđa ſcđę. q. 87. arti. ul. ubi cõcludit, ꝙ tenẽtur clerici, uel ſacerdotes etiã curati ſoluere decimas de ſuas pdiis pr̃imonialib. ſed de decimis ẽt ſacerdotes curati, ſiue ſint ſeculares, nõ tenẽtur ſoluere decimas. Alii uerò clerici nõ curati bñ tenẽř ꝓ terris ecclĩæ, quas tenent, ſoluere decimas.
SEB. SAPIA.
b Primus. Vide Fel. in c. cãm, q̃ col. 1. ſ. de pſcri. ubi dicit, ꝙ licet clerici teneãtur ſoluere decimas, qñ hẽnt pdia in aliena parochia, exceptado te tũc pñt pſcribere libertatem, ut ibi per eum.

a Canonicis, bñ hic tãgit Pan. q̃ dicãt eſſe beneficiati cũ adminiſtratione. ZACHA.

b Secus ſi canonicus locauit. Add Bal. in l. emptorem. §. i. C. loc. alle. in l. ſi filio. §. fi. ff. ſol. ma. doc. in c. ad au res, ſ. de re. ec. nõ alie. Archi. & Gemi. poſt gl. in uer. tnus, i c. alienatio nis. 12. q. 2. & no. i apoſt. ad iſtũ poſt eũ. in c. fi. ubi bon. gl. in uer. ſtatutũ, nu. 8. in uer. pdeceſ ſoris, ne prælati uices ſuas.

i aliena eccl. Mouet, q̃a ꝓprietas ē eccleſiæ, uñ ñ pñt teſtari de fructib. pbendarũ ut i c. ad hęc. & i c. q. a. d̃ teſ. & no. bñ hoc ultimũ dictũ. Io. An. dicit in perſonalib. ſtãdũ cõſuetudini tã in clericis, quam in laicis, ut no. ſ. e. c. in aliquib. Sed in pdiali b. dicit, q̃ ſi pbēdę fructus obuenerunt canonicis ex aceruo prius decimato, non tenenẽ canonici ſoluere decimã pdialē, quia iã pars eorũ fuit decimata, & idem in alio dño: ſed ſi canonici haberẽt fructus ex aceruo nõ decimato, tunc tenenẽ ſoluere. An aũt canonici poſſint teſtari de fructib. ſeu faciant fructus ſuos, remit tit ad no. i c. pñti, de of. or. li. 6. Et ſic no. q̃ Io. An. intelligit illã gl. i c. pñti, de of. or. loqui in canonicis.[a] Idē aptius uult Io. An. in c. relatũ, el. 2. ſ. de teſt. in uerſi. morientis, & idē ibi Hoſti. quorũ eſt illa gl. & ſic magis credẽdũ eſt eis, quã aliis ſomniãtib. & idē ſentit Io. An. in rña ne mo ꝑt de re. iu. li. 6. in Mercu. Nã illa gl. loquit̃ de bñficiato nõ habente adminiſtrõnē, qualis eſt canonicus, ut eſt gl. ordi. in c. põtifices. 12. q. 3. dũ fundat ſe ſuꝑ c. requiſiſti, in fi. de teſta. † Itē Io. An. aptiſſime uult in c. q̃relã, ne pl. uic. ſuas. ubi hoc apte tenet, & idē ſentit ibi Inn. dum dicit, q̃ ſi rector eccleſiæ locauit pdiũ eccleſiæ, tenet̃ ſucceſſor ſtare locationi, ſecus, ſi canonicus locauit[b] pdiũ eccleſiæ, quia nõ ꝑt obligare pbendã ultra tꝑs uitæ ſuæ ſine uoluntate ſuperioris, ſicut dicimus in uſufructuario, ut eſt tex. in l. ſi qs domũ, ff. loca. Et ſic limitat Inn. in c. ex literis, de ꝓbo. ubi dicit, q̃ canonicus hēt adminiſtrõnē pbēdę, ſicut alius rector eccleſiæ. Nam dēt intelligi quo ad hoc, ut poſſit agere, & cõueniri pro pbēda: ſed nõ quo ad hoc, ut poſſit eã obligare ultra tꝑs uitæ ſuæ, ut uoluit idē Inn. in c. q̃relã, & oẽs doc. ſeq̃ntes. Vñ canonicus dr̃ ſimpliciter, & perſonaliter bñficiatus pro tãto, quia nõ hēt curã ãnimarũ tãq̃ canonicus. Ideo dr̃ ſimpliciter perſonaliter. quia pbēda dat̃ pſonæ ſuæ, ſicut uſufructus uſufructuario, ſeu uſus uſuario, quorum ius eſt perſonale, & extinguitur, ut inſt. de uſufru. §. finit, & d. l. ſi quis domũ. uñ canonicus non habet ſucceſſorem proprie in onere & honore, ſicut habet alius rector eccleſię. uñ ſi canonicus fuit cõteptus in elcẽ. nõ ꝑt ſucceſſor agere de cõteptu, q̃a capitulũ ſucceſſit in iurib. ſuis, de hoc eſt gl. no. in c. quod ſi cut, in uer. cõſentire, in fi. ſ. de ele. & uide ibi latius & ſubtilius per Inn. q̃ idē cõcludit. Reſtat q̃ ſolũ hēat ſucceſſorem reſpectu corporis pbēdæ. Sic intellige dictũ. c. relatũ. uñ pbēda dat̃ canonico, nõ ut ſit quaſi tutor, uel procurator, ſed ut inde uiuat. Iõ appellat̃ bñficiũ pſonale. Sed ecclia cõfert alicui, ut ſit tutor & adminiſtrator ecclię, ut i c. fraternitatẽ, ſ de do. & hęc ſunt notãda. q̃ licet multũ nõ faciãt ad ꝓpoſitũ. c. tñ uniẽdo faciũt ad propoſitũ, dũ q̃rit, nũqd clerici teneant̃ ſoluere decimas. Ego dicerē ſic. q̃ aut q̃rit̃ de pdialibus, aut pſonalib. Primo caſu puto indiſtincte q̃ ſic, ex quo pdia ſunt in aliena parochia, ſi ſunt aſſignata in dotẽ eccleſię. Pro hoc primò all. gl. or. in c. 1. ſ. de ceſi. ubi latius diſtiẽdo mã m tenui, q̃ ẽt de pdiis dotalib. eccleſię ſoluẽda ſit decima, & idē Hoſt. ꝓbo rõne, q̃q̃ a prin. a l. diuina decimæ fu. ſſent datæ clericis. tñ poſtmodum eccleſia uniuerſalis in nouo teſtõ uolẽdo diſtinguere iura eccleſiarũ ſtatuit, ut decimæ pdiales eſſent illius eccleſię, in cuius parochia pdia ſita ſunt, ut plenius dicet̃ in c. cũ cõtingat. ſ. e. vñ cũ oĩa prædia habuerint hoc onꝰ annexũ, licet tradant̃ à laicis nouis eccleſiis, dẽnt trãſire cũ onere ſuo, vt in c. ex literis, de pig. Nã eccleſia nõ eſt ædificãda de nouo cũ pīudicio alterius eccleſię, ẽt reſpectu decimarũ, ut eſt tex. ad lrãm in c. eccleſiæ & c. q̃cũq; 16. q. 1. ad idē. c. nup. ſ. eo. ubi patet, q̃ pdia collata ꝑ monaſteriis nouiter fundãdis remanẽt onerata ſolutione decimarũ, ſicut primò erãt, & nullo iure cauet̃ oppoſitũ. Nec ob. c. q̃ſti, all. in gl. q̃a ꝑt intelligi, q̃ reducat̃ ad pdicta. ſ. ut Eps & Abbas faciãt deferri decimas ad ecclias ſuas, ſ. illis, q̃b. debent̃. Ad pdicta facit bo. tex. in c. ſi quis laicus. 16. q. 1. † Dico tamen q̃ ſi eccleſia ex neceſſitate de nouo ędificaret̃ intra parochiã alterius, puta, quia antiqua ecclia habet parochiam ualde amplam, ita, q̃ pꝑulus nõ ꝑt de facili cõuenire ad illã eccleſiam: tunc põt Eps ſtatuere, q̃ eccleſia nouiter ædificata hēat certã parochiã ex illa antiqua cũ oib. obuẽtionib. ſpũalib. Et de hoc eſt tex. no. in c. ad audiẽtiã. ſ. de eccle. ędi. Et ob iſtã rõnem hodiè uidemus, q̃ in eccleſia parochiali cuiuſlibet plebanatus ſunt capellę habẽtes certã parochiã. uñ antiquitus ſola plebs erat curata. Vñ ꝑp hoc hodiè eſt no. dubiũ, utrũ decimę debeant̃ plebi, an capellis, ex quo ꝓueniũt ex pdiis ſitis in parochia capellarũ, & de hoc latius dicã in c. cũ cõtingat. ſ. e. Sed ſi pdia ſint ſita intra parochiã ꝓpriã, nõ puto q̃ canonici teneant̃ ſoluere decimas, qđ ſentit Inn. ut ſ. dixi, & ſic ꝑt intelligi principi. huius. c. Aut loquimur de pſonalib. & tunc aut de acquiſitis ſibiipſis, aut acquiſitis eccleſię. Primo caſu, ſi clerici percipiunt diuina in aliena parochia, uel in ꝓpria, illi ſemp tenẽtur decimas ſoluere: quia lucrãtur tãq̃ laici. ergo dẽt honorare Deũ ex lucro pſonę, & ſic ꝑt intelligi finis. c. Et intelligę ſi hoc hēt cõſuetudo. Scđo caſu in acquiſitis eccleſiæ dicerẽ, q̃ ſi uiuẽtes cõiter in eccleſia recipiãt ſacra ab alia eccleſia, ſicut olim faciebãt monachi, tũc tenẽtur ſoluere decimã, ut in d. c. alia, iñcta gl. 1. & ſic ꝑt intelligi ille tex. in fin. Aut nõ recipiũt cõiter ab alia eccleſia, & tũc nõ tenẽtur de acquiſitis eccleſię ſoluere decimã pſonalē alteri ecclię, & ſic loquit̃ prin. c. nã nõ repit̃ in le. q̃ eccleſia teneat̃ decimã ſoluere alteri eccleſiæ. † Nũqd aũt canonicus audiens alibi diuina, teneat̃ ſoluere decimam ex pbēda ſua tãq̃ ex lucro? Do. An. ur̃ hic ſentire q̃ ſic, & idē d. Pe. ſed credo, q̃ habuerũt reſpectũ ad gl. illius. c. pñti, q̃a ex quo lucrãt fructꝰ, dẽnt tãq̃ ex lucro ſoluere decimã pſonalē. Sed tenẽdo opi. quã ſemꝑ tenui, & q̃ tenet Inn. hic, q̃ canonici nõ faciãt fructus ſuos, credo q̃ nõ tenẽt ad ſolutionẽ decimę, q̃a pbēda dat̃ ſibi, ut inde uiuat, & ſupfluũ cõuertat̃ i uſos pios, ut eſt tex. 12. q. 1. in c. pen. cũ c. ſequẽti. Nõ enim dẽt ſubtrahere neceſſaria, ut ſoluat decimã, maximè, q̃a oĩa ſunt bona eccleſię. hodie tñ ſtãdũ eſt cõſuetudini, ſiue q̃rat̃, an canonici faciãt fructus ſuos, ut no. in d. regulã, nemo ꝑt, ſiue q̃rat̃, an decimę pſonales ſint ſoluẽdę, ut no. in d. c. in aliquib. Et ex his infert̃ ad declarationẽ illarũ lecturarũ. Nam ſuperiores nõ tenent̃ eccleſię ſoluere decimas, niſi ꝑut in iure eſt ſtatutũ, ut in c. cõquerente, de of. ord. ſic intellige ẽt tertiã lecturã. Nã dẽs diſtinguere, ut patet ex pdict. Quarta lectu. eſt ueriſſima reſpectu clericorũ cõiugatorũ. Nam ipſi non gaudent priuilegio eccleſiaſtico, niſi in duob. de quib. in cap. 1. de cleri. coniuga. libro ſexto. † Et querit Hoſtien. nunquid Papa poſſit agere decimas a clericis eccleſiæ? & dicit quòd ſic, quia ipſe habet curam omnium. 11. queſtione 3. cuncta per mundum, & in extrauaganti Bonifacii. unam ſanctam. dicit tamen, quòd de conſuetudine Papa non exigit & hoc quia ſecundum diuerſas neceſſitates imponit decimã trienalem, uel aliam, no. in clem. 2. de deci. Sed ego puto, q̃ ex poteſtate ordinaria hoc non poſſit. nam in iure ordinatum eſt, quib. debent̃ decimæ, ſed ex poteſtate abſoluta hoc eſt tõcedẽdum, facit quod no. in c. a nobis. ſ. eo. & qđ no. Io.

no. Io. An. in c. inter cætera, de offi. ordi. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Compoſitio ſuper decimis non tollitur per priuilegium ſequens, niſi de compoſitione faciat mentionem.*

2 *Compoſitio ſuper decimis in futurum ſoluendis ualet ẽt citra ſupioris authoritatem, qua tamen non excedit uitã cõponentiũ, uel tranſigentium.*

3 *Bladi, uel tritici appellatione uenit oẽ id, q̃ in terra, uel i agro cõteritur. Frumenti appellatione uenit omne id, quod habet ariſtam, ſed de communi uſu loquendi uenit granum ſolum.*

4 *Decimæ, quæ debentur a perſona eccleſiaſtica, poſſunt ex conuentione, non integraliter ſolui, & ſine peccato.*

5 *Priuilegium non tollit ſpecialem conuentionem initam inter partes, niſi de ea fiat ſpecialis mentio.*

6 *Papa non poteſt tollere obligationem & contractum initum inter partes ſuper iure priuato, ſed obligationem initam ſuper iure eccleſiarum poteſt ad libitũ tollere. Idem in Imperatore.*

7 *Renuntiatio ſuper iure futuro non ualet, niſi fiat in præſentia iudicis, uel partis. Pactum de non petendo ius ſibi in futurum competiturum, ualet.*

CAP. III.

1 EX multiplici. †Cõpoſitio ſup decimis ñ tollit̃ ꝑ priuilegiũ ſeq̃ns, ſi de illa mẽtionē nõ facit. Primò ponit̃ querela. Scđo iudicium datio, ibi: *unde*. Caſus lrãlis. Inter Abbatē & cõuẽtũ de Brudeia ex una parte, & quẽdã pſbyterũ ꝑ eccleſia ſua ex altera talis cõpoſitio interceſſit ſcripto authẽtico monachorũ roborata, q̃ monachi deberent ſoluere dicto pſbytero & eccleſiæ ſuę decimas de blado & vniuerſis leguminibus, quãdiu uiueret, exceptis minutis decimis, quas eis remiſit. poſtea idē Abbas impetrauit priuilegiũ, ut de laboribꝰ ſuis, quos ꝓpriis ſumptibus excolunt, nulli decimas ſoluere teneat̃, nulla de cõpoſitione pdicta mẽtiõe facta; & ſtatim cœperũt excolere ſuis ſumptibꝰ poſſeſſiões. ſup qbꝰ cõpoſitio facta erat & ea occaſiõe ſubtrahebãt decimas; vñ pſbyter cõqueſtus eſt dño Papę. Sup hoc dicit Papa, q̃ nõ fuit ſuę intẽtiõis, ꝑ priuilegiũ ſuũ pdictę cõpoſitiõi derogare. quare mãdat, quatenus Abbas & monachi cõpellant̃ pdictã cõpoſitionẽ ſeruare: uel cũ ipſo presbytero amicabiliter cõuenire, niſi de ipſa cõpoſitione cõtineat̃ in priuilegio expreſſe. B.† No. 1. ex text. iſto, qđ inter

2 clericos noĩe ſuarũ eccleſiarũ ꝑt interuenire cõpoſitio ſup decimis in futurũ ſoluẽdis, ẽt citra ſupiotis authoritatē: ſed tũc cõpoſitio nõ excedit vitã trãſigẽtiũ, vt i. c. veniẽs de trãſac. Quid aũt cũ laico, dic, vt no. i. c. 2. d̃ trãſa. & dicã i. c. cũ

3 hoĩes. ſ. e. †No. 2. ibi: *de bladis & uniuerſis leguminibus*. q̃ ap-

a pellatiõe[a] bladi nõ ueniũt legumina: ſed in ꝯriũ facit. q̃ no. in l. triticũ, ff. de uer. ob. & ꝑ gl. & Bar. in l. 1. ff. de aqua plu. ar. Nã appellatione bladi ſeu tritici uenit oẽ id, q̃ in terra ſeu agro cõterit̃; & ſic vr̃, q̃ ueniãt nedũ legumina, ſed ẽt ſemẽ lini. vñ bladũ ſeu triticũ eſt nomẽ multũ gñale. Appel-

b latione uero frumẽti[b] uenit oĩne id, q̃ hẽt ariſtã, ut. l. frugẽ §. frumẽtũ, ff. de uer. ſig. ſed ꝑp cõem uſum loquẽdi debemꝰ intelligere de eo frumẽto, q̃ eſt pcioſius aliis bladis, ut no. i. d. l. 1. & credo, qđ ꝑp uſum loquẽdi hic fuit facta ſpecialis

4 mẽtio de leguminibus; & hæc faciũt ad ſtatuta. † Not. 3. qđ pſona eccleſiaſtica ꝑt ſine peccato pſoluere decimã integrã rõne cõuẽtiõis initæ cũ rectore, cui debent̃, & vr̃ mihi hoc dictũ ſatis durũ, cũ decimę nõ ſolũ ſoluant̃ in ſubſidiũ pſbyteri, ſed ẽt in eleemoſynã pauperũ. Ad hoc. c. tua. ſ. eo. niſi dicas, qđ eodẽ mõ alia eccleſia poterit habere pauperũ

5 curã, & nõ refert ꝑ quã eccleſiã pauperibus ꝓuideat̃. †Item no. qđ priuilegiũ nunquã refert ad ſpecialẽ diſpoſitionem initã inter partes, niſi de ea fiat ſpecialis mẽtio; & i hoc te

6 ne menti iſtũ tẽx. ad idē. c. ueniẽs, de pſcrip. †Vltimò no. iſta gl. Papã poſſe derogare diſpoſitiõi, & pacto inito inter partes. Cõtra hoc oppo. nã ex cõuẽtiõe oriẽ obligatio, q̃ ẽ de iure nãli; ergo nõ ꝑt tolli ẽt ꝑ principē, ut in cle. paſtoralis, de re iud. Inn. in. c. q̃ in eccleſiarũ; de cõſt. Sol. aut cõuentio ſit inter pſonas eccleſiaſticas ſup iuribus eccleſiarũ; & tunc ꝑt Papa tali cõuentioni derogare:[a] q̃a ipſe hẽt in clericos plenitudinē poteſtatis,[c] & ſua ptãs in oibꝰ intelligit̃ excepta; ad hoc bo. tex. in. c. ueniẽtes, de iureiu. & uide bo. gl. in. c. cõſtitutus, ſ. de reſcr. & de hoc uide bon. tex. in cle. dudũ, ſ. §. nos, de ſepul. Sed ſi conuentio fieret ſuper iure priuato, puto, qđ Papa, uel Imperator nõ poſſit ſine cã illã cõuẽtionẽ deſtruere per id, q̃ leg. & no. in ꝯriis. ſ. ſi gnatis; & facit q̃ no. Inn. in. c. inquiſitio ni. ſ. de ſenten. excõ. In gl. 1. in fi. no. glo. qđ cõpoſitio ſimplr̃ facta, extenditur ẽt ad prędia acquirenda. Et dicit hic Gof. ꝑ hãc rõnẽ gl. qđ ſi priuilegiũ fuit impetratũ ſup pdiis acq̃rendis, pariter nõ ualuiſſet: ſecus, ſi cõpoſitio nõ concerneret

7 pdia acquirenda. †In gl. 2. in fi. no. bene gl. qđ licẽt nõ ualeat renũtiatio ſup iure futuro, pactũ tñ ualet. Et primũ aut, ꝓbat̃ i. l. ſi ita ſit ſcriptũ. §. ſi ſub cõditione, ff. dẽ legatis. 2. ubi dr̃, qđ legato facto ſub cõditione, uel ẽt ad diẽ certã, nõ ꝑt qs renuntiare, q̃a ante tẽpus ad nos non ꝑtinet. Et ꝑ hoc. Nã renuntiatio eſt qđã abdicatio, ſed qs nõ ꝑt a ſe abd. care q̃ ñ hẽt. Nã priuatio pſupponit habitũ. c. ad diſſoluẽdũ, de deſpõſa. impube. Secũdũ ꝓbat hic, & clarius in. l. 1. C. de pac. ubi dicit, qđ fideicommiſſo cõditionali põt quis per pactũ renũtiare; & hoc ideo, q̃a pactũ obligat paciſcentẽ ad nõ petendũ, cũ ius cõpetierit. Sed gl. multũ no. in. l. 1. ff. de cur. bo. dan. limitat primũ dictũ, ut ſi renuntiatio fiat in pſentia iudicis:[d] & illã gl. ſequtur Bar. i. d. l. 1. C. de pac. Aliã limitationẽ poſuit Iaco. de Are. & placet in. d. l. 1. quia renũtiatio iuris futuri, nõ ualet, ſi fit abſente[e] parte: ſecus; ſi parte pſente, quaſi tunc hẽat pactũ interclu ſum, licet Bal. aliud uideat̃ ibi ſentire, ſed cõiter ad cautelã ſolet in inſtrumentis interponi, qđ renũtiauit ꝑ pactũ, &c. Et hoc eſt bene utile inſerere, ut opi. uitent̃ renũtiatio tñ pure & ſimplr̃ facta nõ ex tendit ad ius, q̃ ꝑt in futurũ cõpetere, niſi hoc caueat̃ in renũtiatione; & de hoc dicẽdũ plenĩꝰ, ut no. Bar. in. d. l. 1. & in. l. qui Romę. §. duo fratres, i. 6. q. ff. de uer. obl. Et adde ad pdicta bo. tex. cũ ibi no. in. c. cum inter. P. de renuntia. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ, quæ præſtabantur de rebus incultis, debent adhuc præſtari de eiſdem, ſi ſunt effectæ culta & laboratiuæ.*

2 *Qualitas alicuius rei ſi mutatur, non alteratur ſtatus, uel obligatio eiuſdem rei.*

3 *Decima debent ſolui de fructibus, ſiue uenditis, ſiue donatis, & de penſionibus domorum.*

4 *Decimæ an debeantur ex fructibus combuſtis, uel uineis inciſis?*

5 *Decimæ an ſint eccleſia, uel ei debeantur, et qua actione?*

Res debita perempta apud debitorem an pereat ſibi, uel creditor?

6 *Decima non debentur, ſi fructus non ſunt recollecti propter guerras ſicitas.*

Bellum licitum eſt cauſa, quod aliquis excuſetur an aliqua præſtatione.

a Appellatione. Ad de Bal. conſi. 247. 3. li. ZACHARI.

b Frumenti. Adde an appellatione frumẽti ueniat panis, & an farina, & e diuerſo, Iacob. Re. poſt Bar. in. l. nulli, nu. 2. & qđ ibi poſuit Cel. in apo ad eum in uer. panis coctus, C. d̃ fru. urb. Cõſt. li. 11. et Ant. Cor. ſing. ſuis in uerſi. frumentũ, in. c. il lud, quod debet ſolui. SEB. SAPIA.

c Plenitudinẽ poteſtatis. uide q̃ ſcribit Fel. in. c. cõſtitutus, colũ. 6. uer. authoritas Papę, ſ. de reſcr. ubi po nit, quando intel ligit excepta authoritas Papę.

d Iudicis. iſtud limitatur ſingulariter, ut per Bar. in l. poſtquã liti, C. de pac. in ul. co. i uer. quæro utrum iſta renuntiatio, &c. q̃ñ iudex pſẽs tanq̃ publica pſo na reciperet expſ ſe renũtiatione abſẽtib. alſ lo a pſentia iudicis nõ ſufficeret, & ibi d. Ale. d̃ Imo. multũ no. plimitatio ne doctriæ eiuſdẽ Bar. in. d. l. 1. C. de pač. hic late per iſtum tex. & idē tenet Cy. i aut. ſacramẽta, i. 10. q. C. ſi aduer. uẽdi. q̃ nũqua obliuiſcaris. SEB. SAPIA.

Iudic, ut, ... autoritate

d Pñtia iudicis. Vid de ueritate Fel. i. l. ſi cautio. col. 6. ſ. de fide inſtr. & i. c. capitulũ ſanctæ crucis col. 11. uerſi. fallit ſexto, ſ. de conſtitutio.

e Abſẽte. & ideo ſi q̃ parte abſente renuntiaret ap pellationi futuræ nõ ualeret: ſed tãtũ per uiam pacti. Ita Bal. in. l. nulli, 3. col. quam repu tat multũ no. qđ intelligas, ut pro. xi. dixi, niſi renũtiatio fieret in pſentia iudicis acceptantis &c. Adde, an appella tiõi quis renũtiare poſit, Aug. cõ ſi. 277.

C A P. IIII.

1 *Commiſſum* †Monachi tenent ſol
uere decimas p̃diales de p̃diis
nouiter cultis,de quib⁹ decimę
prius ſoluebãt.h.d. Primò ponit querela.Scđò iudicis datio,ibi:*ea propter.* Caſus lr̃alis. Monachi de Boſſe eccleſię ſanctæ Marię, in cuius parochia cõmorant, decimas integre nõ ſoluebãt.Et ea de cã
cõqueſt⁹ eſt rector illi⁹ do.Papæ.uñ mandat Archiep̃o Cãtuarien. qualiter monachos illos cõpellat, ut decimas de terris cultis, in ꝗbus olĩ dom⁹ cõſtructæ fuerãt eccleſię p̃dictę cũ ea integritate perſoluãt, quã prius ſolui cõſueuerũt añ,q̃ in eadẽ parochia morarent, & ſicut decimę olĩ ꝑſoluebant đ paſcuis,ita nũc ſoluant de eiſdẽ ad frugũ fertilitatẽ tranſla
2 tis abſq; diminutiõe.Ber.† No.primò,ꝙ
mutatio qualitatis loci nõ hẽt alterare
obligationẽ ſolutiõis decimarũ. Ex quo ĩfero, qđ licite de nouo in aliqua platęa aliqđ plãtet & ſeminet, tenet dñs ad decimã eorũ,q̃ ibi colligunt,ſicut prius ſoluebat decima ſm priorẽ ſtatũ. Et ex hoc & tex.infero, ꝙ dñs p̃t alterare cõditionẽ terrę ſuę ſine ɔ̃dictiõe eccleſię cui debetur decima;& ſatis eſt, quod ſoluatur decima de ibidem colligendis. Nota.2. quod de paſcius ſoluitur decima. Item de domibus; & dic de paſcuis,.i. de precio,quo paſcua ſeu paſtura uẽdita eſt.dic
3 de domibus,.i.pẽſiõe domorũ.†Sed quę
rũt doc.qđ ſi paſcua gratis cõcedunt?dicũt & bñ, qđ nihilomin⁹ debet decima: qa uŕ cõceſſa cũ onere ſuo. Nã ſicut dñs nõ p̃t uendere fructus ſine onere decimarũ,ut in.c.paſtoralis.j.eo.ita nec donare
4 cũ eadẽ eſt rõ utriuſq;.† Vltimò q̃rit de.
q.no.pone,qđ aliquis combuſſiſſet ſege-
a tes,[a] uel inciderit uineas,nunqđ eccleſia
poſſit agere ɔ̃ talẽ ꝓ parte decimæ ſibi cõtingẽtis?Inn.tenet primo qđ ſic, ar.ĩ. l.ſi ſeru⁹.ſeruũ.§.ſi oliuã,ff. ad legẽ Aql. ubi patet, ꝙ ſi aliꝗs collegit illicite oliuas nõ maturas;tenet dño ad dãnũ reſarciẽdũ actiõe.l.Aqlię.refert quoſdã tenere ɔ̃riũ.Io.An.tenet primã partẽ, nõ obſtãte,qđ fructus potuiſſent grãdine, uel alia tẽpeſtate perire; ſatis eſt qđ potuiſſent nõ perire,arg. in.l.cũ res, in fi.ff.de le.1.q̃ dicit,ꝙ habebit reſpectus ad id, ꝙ ſolet ibi ꝑcipi.D. Petr. uŕ de hoc dubitare.nã iſta q̃ſtio pendet ab alia, uidelicet utrũ decima ſit eccleſię;an uerò ſit debita, & qua actiõe petat decima.& quãuis in hoc ſint multę opi.tñ gl.ĩ. c. tua.j.eo. & in.c.moderamine.16.q. 1. uŕ reſidere, qđ petat cõdictiõe ex canone,& non rei uẽd.ſed cõdictio ẽ ꝑſonalis,inſt.đ actio. §.ſi itaq;.ergo idẽ dicẽdũ eſt in hac q̃ſtione,ſicut dŕ cũ res mihi debita ꝑimit. de qua q̃ſtiõe plenè ꝑ Bar.ĩ.l.ſi Stichus certo die,ff.đ uer.ob.ubi inter cętera dicit, qđ aut occidit in iniuriã creditoris,& liberat debitor:qa culpa creditoris res perit,ut ĩ.l.ſi merces.§.culpę,ff.locati. Aut
in iniuriã debitoris,& tunc debitor nõ liberat,ut ĩ.d.§.culpę. Aut ſine iniuria utriuſq;,& tũc liberat debitor, & habet actionẽ ɔ̃ ꝑimẽtẽ.Sed dubiũ eſt, nũqđ illã actionẽ tenetur cedere ſuo creditori?& uŕ uelle,ꝙ ſic,ſi debitũ erat ex cauſa oneroſa:ſecus,ſi ex cã lucratiua;& ſic uŕ dicẽdũ in ꝓpoſito, ut eccleſia nõ poſſit agere ɔ̃ illũ deſtructorẽ,niſi ceſſa ſibi actiõe mõ p̃dicto.Et ꝙ agat cõdictiõe ex canone, cõfirmat Fede.cõ.74.Sed in fauorẽ eccleſię ꝙ poſſit agere ſine ceſſione actiõis indiſtinctè,allego tex.ĩ.c.tuã.j.eo. ubi dŕ, quod deus aſſeruit decimas & primitias eſſe ſuas;.ergo ſunt in dñio eccleſię.Nã ꝓnomẽ, ſuũ,denotat dñium,vt no.in.c.1. de poſtu p̃la.& habet ĩ.l.Quitus,ff.de aur.& argen.lega.ad idẽ.d.c.moderamine.ubi dŕ, qđ eccleſia p̃t uendicare deci-
5 mas:ſed rei uendicatio dat dño,ut in.l.rẽ, ff.de rei uẽdi.&
no.ĩ.c.examinata.s̃.de iud.†Itẽ ſi decima nõ eẽt eccleſię,ſđ ſolũ ſibi debita,nõ video,quare ñ teneret uẽditio oĩum fructuũ facta ꝑ dñm p̃dii, cũ ipſe remaneat obligatus ꝑſonaliter;& tñ ɔ̃riũ dŕ ĩ.c.paſtoralis.j.e. ergo eccleſia hẽt decimã partẽ ꝓ indiuiſo,ẽt añ fructus collectos. Et ſm hoc ſaluat dictũ Inn.& Io.An.Nã eccľia tanq̃ dña decimarũ p̃t agere
6 ɔ̃ illũ deſtructorẽ,ſicut dñs,ut ĩ.d.§.ſi oliuã;& hoc vŕ pl⁹ cõ
uenire canonicę ęquitati,ut euitet circuitus. † Et intellige ſm Io.An. qñ ſine iuſta cã ille deſtruxerat ſegetes, ſeu uineas:ſecus,ſi ex iuſta cã;puta in bello iuſto.Et no.ſin.hoc dictũ:qa nõ memini legiſſe alibi,ꝙ ſi ĩ bello iuſto ꝗs deſtruit uineas,ſeu ſegetes,ſeu alia loca culta,nõ grauat conſciẽtia ſua,ẽt reſpectu decimæ,q̃ debet eccľiæ; qa tũc temporis nõ poteſt fieri congrua & tuta ſeparatio. Nico.Abbas.

S V M M A R I V M.

1 *Decimas, ſi quis non ſoluerit poterit per excõcationem compelli ad ſoluendũ.*
2 *Decimæ ſunt ſoluendæ de omni reditu & lucro perſonali.*
3 *Qui differt ſoluere decimas, quia ab eo non petuntur peccat.*
Excommunicatio non eſt ferenda,niſi præmiſſa monitione.
Decimæ perſonales non debentur ante lapſum anni, prædiales uero poſtquam bladum eſt reportatum ad domum.
Decimæ dent ferri uſq; ad domũ eccleſiæ ſumptibus illius qui dat ipſas.
Decimæ an de lana,lacte,& fœtibus pecudum debeantur, uide remiſſiue.
Offerre,iſtud uerbum non expoſcit aliquam exactionem,ſed ſpontaneam oblationem.

C A P. V.

b *Peruenit.* [b] Per excõicationẽ cõpellit ꝗs ad ſoluendas decimas de molẽdinis, & aliis hic cõtẽtis,& in.c.ſeq.h.d.cum ſeq.No.1. ꝙ p̃lati peccãt ñ cõpellẽdo & monẽdo ſubditos, ut decimas ſoluãt.Nã faciũt ɔ̃ mãdatũ ſupioris.hic eñ non ſolũ iniungit laicis,ut ſoluãt decimas,ſed ẽt mãdat p̃latis, ut ſubditos moneãt & cõpellãt;qđ ẽ bñ notãdũ. Nã veniẽs ɔ̃ p̃ceptũ ſupioris,peccat mortaliter,ĩ.c.2.de maio.& obe. Et eſt rõ rõnis:qa p̃lati dẽnt obuiare peccatis ſubditorũ,& nõ negligere bõa eccleſiarũ & pauperũ. vñ dicit gl.no.in.c.
c ea,q̃,de offi. Arch.qđ negligẽtia[c] p̃lati eſt peccatũ mortale.
& idẽ dicit alia gl.no.in diſſimulatione, ſ.qđ diſſimulatio prælati eſt peccatum mortale,ut no.in.c.clericis,de immu. eccl.li.6.Et ſic videtur inferendum,qđ etiam ſine iſto pręcepto peccant pręlati in non compellendo ſubditos ad ſolu
1 tionem decimarum.†No.2.ꝙ poteſt quis,& dẽt,ſi opus eſt,
per excommunicationem cõpelli ad ſolutionẽ decimarũ;
2 & dic opus eſſe, ſi non uult acquieſcere monitioni. † Not.
ultimò ex iſto tex.& ex.c.ſeq.quod non ſolum de blado & uino decima eſt ſoluenda ſed de multis aliis hic contentis. Et generaliter dic,ꝙ de omni reditu, ac omni lucro perſonali decima eſt ſoluenda,ut no.hic Gof. & uide bo.gl.in.c. cum homines infra eodẽ dicit tamen Hoſt. quod libenter uideret,ꝙ ſaltẽ de blado & de uino ĩtegraliter decima ſolueretur. An autem ualeat conſuetudo in contrarium, dicã.
3 infra eo.in c.in aliquibus,& in.c.ad apoſtolicæ.† Sed hic q̃
ro,nunquid debentes ſoluere decimam peccẽt, ſi differunt ſoluere,quia ab eis non petitur? Dominus Cardi. arguit & tene per iſtum text.quod non,quia text. hic innuit mo-
nitionem

a Segetes.In decimis aũt piſciũ nõ debet haberi eius ratio,ſi deuaſtata ſunt retia,quibus piſces capiuntur, quia non habetur ratio eorum piſciũ, ꝗ capti fuiſſent,ut eſt ſin.tex. in. l. quemadmodum,in. §. idemque Labeo, ff. ad leg. Aquil.

b Vide beatum Tho. ſecunda ſecundæ.q. 87.arti. 2.in fin.ubi dicit, quod ante omnia debent pri⁹ ſolui decimæ,quam ſoluantur tributa & preciũ operariorum. Et dicit,ꝙ ſi ꝗs uendat triticum non decimatum,poteſt eccleſia exigere decimas ab emptore, qui habet rem eccleſiæ debitam,& a uenditore, qui quantum in ſe eſt, fraudauit eccleſiã,uno tamen ſoluente, alius non tenetur.Item circa id, quod dixi, an ante ſolutionem decimarũ deducantur expenſę fructuum,uiđ omnino Pau. de Ca. in.l.fructus, ante me.ff.ſol. mat. & uide hic Archi.in c.reuertimini,circa fi.16.q.1. ꝗ dicit,ꝙ ſtãdũ eſt cõſuetudini, quo tẽpore anni ſolui đbeant decimæ, & dicit ꝙ plene de hoc no.Spe.de deci.§.ult.quæritur & per Hoſ.i ſum. de deci. §. quæritur utrum, ſub uer.16.Item an decimę poſſint ſolui ante tẽpus inuito ſacerdote,uide gl.in.l. ſtipulatio iſta.§.inter certã, ff de uer. obli.Ad quod facit quod plene nota poſt domi.Anto. in.c. potuit,in. 1. col. đ loc.& quod no. gl.& Archi. in.c. ſolent, de conſe. diſt. 1. Item uide quod no.gloſſ.in l.ſi a dño.§.fin.in uerb.impenſis, ff. de peti.hære.

SEB. SAPIA.

c Quod negligentia. Vide Feli.in.c.primo co-

nitionẽ req̃ri.uñ nõ ſoluẽtes añ monitionẽ, uñr tenere cũ
lnĩa ſacerdotis.Cõtrariũ ſentit hic d.Pet. dicẽs monitionẽ req̃ri ad hoc,ut ꝑueniat ad excõicationẽ,q̃ ſine monitione nõ eſt inferẽda,ut in c.ſacro.j.de ſen.excõ.ſed ſine monitione dẽns ſoluere,cõſtituit in mora,qa dies interpellat ꝓ homine,in c.potuit,de loca.Sed ꝑ hoc nõ ꝓbat,ꝙ decimę ſint ſoluẽdę ſine monitiõe,uel ꝙ certa dies ſit p̃fixa ad ſoľonẽ decimarũ.Et iõ lati⁹ attingẽdo hũc articulũ, dico pri⁹ examinãdũ,qñ decimæ ſint ſoluẽdę.nã iura uñr uariè loq.tex. j.c.cũ hoĩes,uŕ uelle,ꝙ ſtatim;ſed in c.reuertimini. 16.q. 1. uŕ innui,ꝙ in fi.anni,de quo ꝑ Io.An.latius in addi.Spe.e. ti.ſuꝑ ſcđo libello.Et in effectu uŕ cõcludere, ꝙ decimę ꝑſonales nõ debeant ante lapſum anni.Nã ꝑticularis ſoľo,multa hẽt incõmoda.l.plane,ff.fami.erciſ.& ſic p̃t intelligi.d.c. reuertimini. p̃diales uerò debent ſolui añ, quã frumẽtũ ſeparet a paleis.Nã palea eſt in fructu.l.adeo.ff.de acq.re.do. 2.q.1.c.multi,niſi cõſuetudo hẽat oppoſitũ, ut cõiter ſe hẽt hodiernis tꝑib.Nã portat frumẽtũ ſeu bladũ poſt,quã eſt ſeparatũ a paleis,& dẽt deferri uſq; ad domũ eccleſię expẽſis. uillici,ſeu dñi,& eſt tex.iũcta gl.no,in d. c.reuertimini, tenẽt doct.ĩ c.ex ꝑte.2.j.e.& Io. An.in add.p̃dicta.Vbi uideas qđ de lana & lacte & fœtib.pecudũ. Ex p̃dictis uŕ inferendũ
a ad qõnẽ ꝓpoſitã,ꝙ monitio [a] nõ ſit neceſſaria ad cõſtituẽ-
dũ ĩ mora dẽntẽ ſoluere.Pro hoc adduco,qđ hŕ Exodi. 22. ubi dŕ.Decimas & primitias nõ tardabis offerre.uñ põdero uer.offerre.qđ de ſui ſignificato nõ expoſcit exactionẽ,ſed ſpõtaneã oblationẽ inducit,ut no.in aut.offerat, C. de lit. cõte.& uide gl.in cle.ſępe,de uer.ſig.Ad idẽ tex.in d.c.cum hoĩes,ergo cõcludit,ꝙ ſine alia admonitiõe peccãt nõ ſoluẽtes,& uide bo.gl.in c.1.ĩ.e.ti li.6.Ad iſtũ tex. rñdeo aľr. Nã licet Papa hic mãdet p̃latis, ut moneãt ſubditos, nõ tñ ſeqt,ꝙ citra monitionẽ nõ peccẽt ꝑ alia iura ſupi⁹ allegata.Nã p̃lat⁹ dẽt monere ſubditos,ut honeſtè uiuãt,tñ nõ ſeqt,ꝙ citra monitionẽ inhoneſtè uiuẽtes nõ peccent.

S V M M A R I V M.

1 *Decimæ ſunt ſoluendæ de fructu apum,puta de melle & cœra.*
2 *Cenſura eccleſiaſtica propriè concernit animas, eſt excommunicatio. diſtrictio uerò concernit pœnam temporalem.*

C A P. VI.

1 *Nuntius.* Sũmatũ eſt cũ p̃cedẽti,& declara,ut dixi in p̃cedẽti.† No.ex text.ꝙ etiã de apib.eſt ſoluẽda decima,& dic de apib.i. đ fructu apũ,ut de cœra & melle.Scđo no.ibi:*omni fru-*
2 *ctu.* ꝙ de oĩ fructu eſt ſoluẽda decima.† Vlti.no.ibi; *eccleſiaſtica diſtrictione.*ꝙ nõ ſolũ ꝑ excõicationẽ ſed ꝑ diſtrictionẽ eccleſiaſticã laici compellunt ad ſoľonẽ decimarũ.nã licet diſtrictio & cẽſura qñq; ſumãt ut ſynonyma, & idẽ importãtia,improprie tamen appellatione cenſuræ eccleſiaſticę ueniunt ea,q̃ hñr in c.quęrenti,de uer.ſig. Et proprie cẽſura cõcernit animam,ſic eſt pœna ſpiritualis.Diſtrictio uerò poteſt ſumi pro pœna tꝑali,ut dico in d.c.quęrenti.

S V M M A R I V M.

1 *Decimæ fructuũ ſtatĩ ſolui dẽnt,nõ deductis expenſis factis in recolligẽdo. 3.*
2 *Pars una,uel duæ alicuius rei,an intelligatur habito reſpectu, quòd illa res poteſt diuidi in duodecim partes,uel quomodo?*
3 *Decimæ debent ſolui citra aliquam monitionem.7.*
4 *Cõpoſitio ſuper decimis tã præteritis,quàm futuris põt fieri inter clericos etiã, ſine authoritate ſuperioris,quæ tamen compoſitio non extendit,niſi in uita ipſorum,a laicis uerò poteſt fieri dicta compoſitio ſuper decimis præteritis ſine authoritate ſupioris,ſuꝑ futuris uerò nõ niſi interueniat ſupioris authoritas.*
Decimæ non poſſunt nec poſſideri,nec præſcribi.
5 *Decimæ debent ſolui ab illo,qui tantum recollegit,quantum ſufficit, & ſibi, & familiæ ſuæ,debet tamen eccleſia ſibi remittere.*
Decimæ præteritæ an ſint ſoluendæ ab eo,quem propter talem ſolutionem oportet quòd uendat omnia bona ſua.
Decima debetur ex omni lucro licitè acquiſito.
Pauper an teneatur ſoluere decimas de re ſibi donata?
6 *Decimæ non ſolutæ a uenditore alicuius fundi debent ſolui ab emptore eiuſdem fundi, quia decimæ cenſentur eſſe onus reale.*
Tributum,quod debetur Principi,dicitur onus reale,& tranſit in poſſeſſorem rei.

C A P. VII.

1 *Cum homines.* † Decimę fructuũ ſtatim,cũ collecti ſunt,ſolui dẽnt nõ deductis expẽſis.primò ponit factũ rep̃hẽſibile.Scđo corrigi mãdat,ibi.*mandamus.*Caſus lit. Hoĩes de Hortoñ.tenẽt ſoluere decimas parochiali eccleſię.Sed añ,quã illud faciãt,đ fructib. nõ decimatis ſatiſfaciũt ſuientib.& mercenariis ſuis ꝓ debito toti⁹ anni, & de reſiduo decimã ꝑſoluebãt.mãdat p̃p̃, ut ſtatim collectis fructib. añ aliq̃ deductionẽ,decimã ſoluere cõpellãt, & đ ſub
2 tractis ſatiſfaciãt cõpetẽter Ber.† No.1.
ibi.*nouem partib.ſibi retentis*, ꝙ decima ꝑs fructuũ debet eccleſię habito reſpectu ad totũ.nõ hẽt ergo hoc caſu locũ diuiſio legalis,ut totũ diuidat in duodecim ꝑtes, ſđ debet decima toti⁹.Et facit hęc lr̃a ad qõnem,pone arbiter,ſeu iudex adiudicauit mihi duas ꝑtes fundi.utrũ intelligat adiudicaſſe duas ꝑtes ex trib.an ex duodecim ꝑtib. Bar.in l.interdũ.§.1.ff.đ hæ. inſtituẽ.dicit ꝙ de duodecim,qa ſolẽnis diuiſio fit ĩ duodecĩ ꝑtes,ut d.§. 1.& hoc eſt uerũ,niſi ſtatutũ, uel cõſuetudo repu-
b gnet.Et iõ dat cautelã [b] ut petẽs duas ꝑ-
tes toti⁹, dicat Peto duas ex trib.uel toti⁹,ſed certè ɔ̃ ſñiam Bar.uŕ tex.hic.cõiũcta le.diuina.nec lex diuina ſimpľr reſeruauit decimã ꝑtẽ frugũ,& tñ intelligit reſeruaſſe decimã toti⁹,nõ ãt decimã ex.12. ꝑtib.& ita hẽt hodie cõis uſus loquendi, ut faciẽdo mẽtionẽ de quarta, uel q̃nta ꝑte intelligat de ꝑte totius.Sed dictum Bar.poſſet ſaluari in diſp̃one ultimę uolũtatis,qa cũ hęreditas diuidat a iure in 12.ꝑtes,ut in §.hęreditas,inſti.de hær. inſti.ita in dubio uŕ teſtator ſenſiſſe,ſed ſecꝰ putarẽ ĩ aliis diſp̃onib.† No.ſcđo ibi.
3 *ſtatim.*unã regulã,ꝙ decima p̃dialis ẽ ſol
uenda ſtatim fructibus collectis, & ſic uidetur,ꝙ non requirat monitio ad conſtituẽdum debitorem in mora, cum tẽpus ſit hic appoſitũ in l.& dic ut latius dixi ĩ c.peruenit,s̃.eo.† Vlti.no.ꝙ ſuꝑ decimis
4 p̃teritis cõpellũtur laici ſatiſfactionem
impendere. Et hinc ſumpta occaſione q̃runt doct.nunqđ ſuꝑ decimis poſsit interuenire cõpoſitio.& concludunt,ꝙ inter clericos põt fieri ẽt ſine authoritate ſuperioris,ut in c.ex multiplici,s̃.e. & in c.ſeq.& in c.ſuggeſtũ. Intellige tñ ꝙ hęc compoſitio erit ꝑſonalis, & non realis, uñ non excedet uitam componentium, ex quo nõ interceſsit authoritas ſupioris.c.ueniẽs,de trãſac.dixi in d.c.ex mul-
c tiplici.Cũ laicis uerò [c] p̃t cõponi ſine au
thoritate ſupioris ſuꝑ decimis p̃teritis,

lũ.1.& 2. s̃. de tre. & pace.& in c. irrefragabili,col.1. s̃. de offi.ordi. Et multa de negligẽtia p̃latorũ ponit, Corſe.ĩ rep.c.grãdi,charta ulti. de ſupplẽ.negligẽ.p̃latorũ.aliqđ ꝑ Feli.in c.ſi qñ,col.3. s̃.de reſcri.

SEB. SAPIA.

a Quòd monitio.uide tñ Fel.in c.ſi ãt col.3.uer. & dicit Rota, s̃. de reſcri. ubi dicit,ꝙ đcimę p̃diales ſi nõ petãt tꝑe ſuo,nõ p̃nt peti poſteà, qa ad ipſas ꝗs nõ tenetur, niſi tꝑe ſuo petantur,& ibi ꝑ eum.

SEB. SAP.

b Cautelã. uide Pet. de Anch. & Gemi. in ca.indẽnitatib. §.ſi uero,de ele.in 6.ubi põderãt illũ tex.ɔ̃ Bar.& Pe. de Anch. in c.extirpãdę, s̃.de pręb.

ZACHARI.

c Cũ laicis uero.Ad de Io.de Ana.in c. poſt miſerabilẽ, s̃. de uſu.& Feli.in c. cãm col.3.uer. demum ad p̃dicta, s̃. de p̃ſcrip.

in c.ſu p,de reb.eccl.nõ alie.& no.ĩ c.fi.de rer.pm.Sed ſup decimis futuris nõ pt cõponi ſine ſupioris authoritate,đ quo dic, ut plenè no.ĩ c.2.ſ.de trãſa.epi. & in d.c. fi.& eſt diuerſitatis rõ.Nã laici ñ pñt de
a cimas poſſidere, nec pſcribere, [a] ut in c. cãm,de pſcri.& cũ piculo aĩarũ ſuarũ detinẽt,ut ĩ c.phibem⁹.j.c. Itẽ nõ refert, q̃ ecclia hẽat,ex quo remanẽt penes eccleſiã,ut ĩ c.cũ aplica,de his,q̃ fi.a pla.& oẽs eccleſiæ pticulares ſunt mẽbra eccliæ uniuerſalis.Vna eſt.n.ecclia uniuerſalis.24. q.1.c.loqt,& in hẽtib.ſymbolũ,i.idẽtitatẽ,& ſimilitudinẽ,facilior eſt trãſit⁹,ut in d.c.cũ aplica,& in l.re cõiũcti,ff. de le. 3.Et p hoc ſoluo ꝯriũ, qũo ſup decimis admittit cõpoſitio ſine iudicis authoritate,cũ ſint alimẽta egẽtiũ, & ſup alimẽtis nõ trãſigit ſine iudicis authori.ut in l. cũ cũ hi,ff.de trãſa.Dico. n. ꝙ p hãc cõpoſitionẽ inter pſonas eccleſiaſticas nõ remittit cã alimẽtorũ,cũ decimę hẽant pp alimoniã clericorũ & paupũ. q̃ rõ remanet, apud quãcũq; eccleſiã decima remaneat.
5 16.q.1.c.quoniã qcq̃d.† Quæro de utili. q.pone,ꝙ qs ñ recolligat pl⁹,niſi tm̃,q̃tũ
b ſibi ſufficit & familię ſuę [b] nunq̃d teneat ſoluere decimã.Primò uĩ ꝙ nõ, qa qs nõ dẽt ſibi ſubtrahere neceſſaria, ut cõſecra. diſ.5.facit c.nõ ſatis.86.diſt.& qđ no. gl. in c.alia.16.q.1.Et hãc opi.tenuit Melend⁹ doc.antiquus,ut recitat Inn.in c. licet j.đ cẽſi.& Io.An.hic,ſed ꝯriã opi.tenuit ibi Vinc.& uĩ ſeq Io.An.hic.Mouet,quia pp inopiã nõ eſt iniuſtitia cõmittẽda, ut in c.hẽbat.12.q.1.Itẽ decimæ nõ dant eccleſiæ ex mera uolũtate, ſed ſunt ipſi⁹ eccleſiæ ex reſeruatiõe diuina,ut in c.tua.j.e.pñt uẽdicari ₰m unã opi.ut no.in c.tua & dixi ſ.e.c.cõmiſſum;uĩ ſaltẽ decima ſoluit,ut debitũ,ut in c.parochianos.j.e.ſed in ſolõne debiti nõ hĩ reſpect⁹ ad inopiã debitoris,niſi poſt ceſsionẽ,ut dixi ĩ c.2. ſ.de pig.Et puto,ꝙ iſte teneat ſoluẽ, ſed eccleſia teneat ſibi remittere tantum, ꝙ poſſit uiuere, cũ eccleſia de ſuo teneat ſibi puidere.Pro hoc qđ no.in ſimili glo. in c.qcũq;.16.q.7.ubi dicit, ꝙ ſi qs tanto tpe nõ ſoluit decimas,ꝙ ſi uellet integrè ſatisfacere,oporteret uẽdere oĩa bõa ſua qđ licet teneat ipſe hoc facere,eccleſia tñ dẽt ſibi remittere,uñ poſſit uiuere. Credo,ꝙ ẽt,ubi eſſet tãta inopia,ꝙ fame periret,ſi decimã ſolueret,ꝙ nõ teneat ad ſolõnẽ,qa in tali neceſſitate oĩa ſunt cõia.
c [c] uñ licitè ſine uitio furti põt ſubtrahere de bonis alterius,ut no.in c.ſicut.47.diſt. & in c.ſi qs p neceſſitatẽ,ẽe fur.Et ex hoc poſſet ſolui qõ de paupe, nũq̃d teneatur ſoluere decimã de ſibi donatis, cum illa ſint ſibi lucrũ,& de omni lucro licitè acqſito teneat qs ſoluere decimã,ut in c.ex trãſmiſſa.j.eo.Sed diſtingue,ut ſ. hodie, tñ decimè pſonales nõ ſunt in cõſuetudine.† Vlti.qrĩ hic đ qõne quotidiana. pone,ꝙ aliqs multo tpe pdium poſſedit, ex quo nõ ſoluit decimã,illud uẽdidit,nunq̃d eccleſia poſſit petere decimã pt eriti tpis a nouo poſſeſſore,an ſolũ ab antiquo Domi.Io.An.uĩ hic uelle,ꝙ ſit in optiõe eccleſię,quẽ uelit cõuenire. nã cũ decima ſit onus reale,& cẽſeat tributũ,ut in c.tua.j.e. trãſit in nouũ poſſeſſorẽ,ſicut dicimus de tributo,qđ dẽtur principi,ut in l.Impatores,ff.de pub.ubi tex.Et hãc opi.tenet Fede.cõſi.84.
d [d] qdã tñ tenuerũt oppoſitũ,ut ibi refert, dicẽtes eccleſiam dĩe agere ꝯ antiquũ poſſeſſorẽ, & nõ ꝯ nouũ, qa
e eccleſię dẽtur decima fructuũ, & ſic pcipiciẽs fructus eſt obligat, nõ aũt pdiũ.& hãc opi.[e] ꝯriã ſecuti ſunt aliq Moderniores,ſed mihi placet pcedens opi.Io.An.& Fede. p dictũ. c.tua,iũcta l.Impatores.Itẽ facit.c.in aliqb.j.e.ubi dĩ,ꝙ dñi
f pdiorũ cõpellũt [f] illis locare pdia,a qb.eccleſia ſine ꝯdictione decimas cõſeq poſsit, ad idẽ.c.de terris.j.e.& c.ſi qs laic⁹.16.qõ.1.
7 † In gl pe.ibi.*quàm citius & competentius*.Not. gl. p his,q̃ dixi in c.puenit,ſ.e.ꝙ nõ reqrĩ monitio ad conſtituẽdũ debitorẽ in mora,ſed de fructib.collectis tenet ruſtic⁹ ſoluere decimã,q̃ citius pt.Et no.ex fi.gl.ꝙ ultima mora conſideratĩ,cum q̃ritur ad quem pertineat interitus rei.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiatus non ſoluere decimas,intelligitur de prædijs proprijs.ſecus de his, quæ ab alio conducit.*
2 *Priuilegium ſimpliciter conceſſum non debet ita latè interpretari, ut alij inſligat enorme præiudicium.*
Priuilegiũ dẽt ſtrictè interpretari,quatenus tangit præiudicium tertij.
3 *Conductio prædiorum eſt interdicta religioſis,quando habent propria, ex quibus poſſunt uiuere.alias ſecus.*
4 *Priuilegium continens enormem læſionem alterius, reuocatur in totum, non autem modificatur.*
5 *Compoſitio de decimis non ſoluendis inter eccleſias adinuicem,ualet.*

CAP. VIII.

1 D*Ilecti filij.* † Priuilegiati ſup decimis ñ ſoluẽdis,de his pdiis,q̃ ab aliis conducũt,decimã ſoluere tenẽt.Cõis diuiſio.Secũda ibi:*unde*.Caſus litera.Monachi de Neuolo hẽbãt priuilegiũ de nõ dãdis decimis đ terris,quas colũt ſuis ſumptib. Ipſi cõducebãt pdia aliorũ in parochia monachorum ſanctæ Crucis,de qb.pdiis monachi ſanctę Crucis decimas pcipe cõſueuerũt,de qb.in magna pte ſuſtẽtationẽ hẽbãt, & occaſiõe priuilegii pdicti decimas ñ ſoluebãt monachis ſanctæ Crucis de pdiis cõductis,uñ cũ ipſi monachi enormiter grauarẽt,cõqueſti ſunt dño Papæ.uñ ſcribit eiſdẽ monachis de Neuolo,dicẽs, ꝙ nõ fuit intẽtio anteceſſorũ ſuorũ, ut de poſſeſsiõib.quas cõducũt,decimas nõ pſoluãt, quare mãdat eis,ut đ pdiis,cõductis,monachis pdictis integrè de
2 cimas pſoluãt,uel cũ eis amicabiliter cõueniãt.Ber.† Not. 1.ꝙ priuilegiũ ſimplr cõceſſum nõ dẽt ita latè interpretari,ut alii infligat enorme piudiciũ.Ex quo infero, ꝙ quatenus priuilegiũ tangit ius tertii,dẽt ſtrictè ĩtelligi,ut no. In no.in c.cum dilecti,de do.& eſt text. hic apertus.Nã fuerat hic ſimpliciter conceſſum priuilegium ſuper decimis non ſoluendis,& tamen reſtringiĩ contra propriam ſignificationem uerborum,ut non comprehendat prędia conducta; & hoc, ut tertio non inferatur graue preiudicium.quod not.
3 † Secundò not. iuncta gloſſ. 1. quòd religioſi poſſunt conducere prædia, quod intellige, quando propria non ſufficiunt, alias ſecus,in capit.peruenit.86. diſtin.& tene men-
4 ti illum text. † Not. tertio, quòd ubi contingit enormis lęſio, priuilegium non reducitur ad modificationem, ſed in totum reuocatur, ſecundum Vincentium. Sed aduerte. nam hoc dictum non colligitur hic, quia priuilegium remanet hic firmum in prædiis propriis. Tum quia hic non fit reuocatio etiam in parte, ſed Papa declarat, quòd intentionis ſuę non fuit, ut priuilegium extenderetur ad prædia conductitia,dictum tamen uerum eſt in ſe,& melius p-
5 batur infrà.cap.proxi.ubi dicetur. † Vltimò no. ex fi. quòd inter

ZACHAR.
a Nõ pñt poſsidere, nec pſcribere.Adde Bar.in l. cõpetit,C.de pſcr. 30. an.iſtũ ĩ c.cãm,in pri.& ibi Fel. col. 2.uer. ſigna theoricã,ſ.de pſcr.Ge. in c.catholica.xi. diſt.Bal.in l. oẽs, in fi.de pſc.30.an. & Car.conſi. 146. inci.notum ſit.
b Vide latè p Ray. in ſum.de deci. ultra me.uerſi.q̃d ſi aliqs lõgo tpe.u. l.i tñ cõcludit idẽ dicẽdũ, qđ gl. ĩ d. c.qcũq; hic all. p iſtũ.Et an hoc pcedat ĩ decima papali.uide Imo. in cle.ſi bñficiorum, uer.q̃rit Pa.eo. ti.
SEB. SAP.
c Cõmmunia.uide ad hoc pulchrũ text. in l.2.§.cum in eadẽ,in fi.ibi in glo. ff.ad l.Rho.de iactu.p quẽ text.dicit ibi Ang.ꝙ milites tpe neceſsitatis pñt licite depdari uictualia, & multa, q̃ pmittũĩ rõne neceſsitatis, ponit Iaſ.in l.prĩcipalius,ff. ſi cert. pet.Fel.in c.q̃relã in fi.de iurei. An. Sic.ĩ rub.ſ de fer.
d Alias eſt.81.quod inci.laicus.
e Pro qua uĩ caſus in c.paſtoralis, j. eo.ubi dicit,ꝙ fructus nõ pñt uendi, niſi cum onere decimarum.
f Compelluntur,ad de Old.conſi. 91.

inter eccleſias ualet compoſitio, ut non ſoluatur decima integrè, ſed aliqua quota,puta uigeſima,uel quintadecima.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium, quod ex poſtfacto incipit eſſe nociuum tertio,reuocatĩ.ſed an ipſo iure,uel aliter, uide nu.4.*
2 *Monachi iuſtè poſſunt decimas exigere, etiam a monachis alterius monaſterij.*
Decimæ non ſunt ſoluendæ religioſis non habentibus iura parochialia.
3 *Priuilegium conceſſum à* Principe *eſt interpretandũ, ut præiudicium non inferat tertio.*
Priuilegium in principio ualidum ex poſtfacto reuocatur,ſi enormiter incipit lædere ius tertij.
4 *Priuilegium an incipiat inferre enormem leſionẽ, eſt in æſtimatione Principis, quando dubitatur, alias quilibet iudex poteſt ſuper hoc diſcernere.*
Priuilegium conceſſum patri, ut poſſit teſtari pro filio muto,uel alias in habili,reuocatur ipſo facto ceſſante cauſa priuilegij.
Priuilegium continens læſionem tertij reuocatur in totum,non tamen modificatur.
5 *Legitimatus non deſinit ſuccedere per ſuperuenientiam filiorum* ex *legitimo matrimonio.*
Priuilegium conceſſum ex cauſa,non reuocatur ex cã ceſſante, quando priuilegium habuit ſuam perfectionem,ſecus,ſi haberet cauſam ſucceſſiuam.
Ceſſante cauſa an ceſſet effectus?
6 *Priuilegium ex quibus caſibus perdatur ex poſtfacto.*
Priuilegium,quod tranſit in contractum,uel quaſi,conceſſum non ſubdito,non poteſt ex poſtfacto reuocari.

CAP. IX.

1 S*Vggeſtum.* † Reuocatur priuilegiũ, ſi ex poſtfacto incipit enormiter nociuum eſſe.Cõis diuiſio, Scđa,ibi:*diſcretioni.*Caſus lĩalis. Abbas & fratres Doloneñ. monaſterii cõqueſti ſunt dño Papę, ꝙ cũ ipſi habeant priuilegia de nõ dãdis decimis,monachi de urſino decimas auferre conãtur ab eis cõtra tenorẽ priuilegiorũ ſuorũ. Mãdat Papa Abbati & fratribus Dolonen.ut ſuper decimis illis cõponant, qa qñ Romana eccleſia ordini illorũ priuilegia de nõ dandis decimis conceſſit,ita erant rarę abbatiæ illius ordinis,ꝙ nulli poterat de iure ſcandalum ſuboriri.Sed modò in tm̃ ſunt augmẽtatę,& poſſeſſionib.ditatæ,ꝙ multi uiri eccleſiaſtici de ipſis deponũt q̃re-
2 lã.Ber.† No. 1.ꝙ monachi iuſtè decimas exigere, pñt ẽt a monachis alterius mo-
c naſterii.Qđ intellige,qñ iſti q exigũt,ha
d bent certam parochiam.Nam tunc de iure cõi poſſunt decimas petere oĩum,quæ colliguntur intra parochiã,& ĩ hoc nõ ẽ differentia inter religioſos,& clericos ſeculares. Nã ſi religioſi habẽt curam aĩarũ, poſſunt iura parochialia exigere.16. q.1.c.ſunt nonnulli,& c.doctos, & c.moderamine, alĩs de iure cõi religioſi non
3 poſſunt decimas expetere.† Scđo not.ꝙ priuilegium ſimplr a Principe cõceſſum
a dẽt ita interpretari,ut enorme [a] præiudicium tertio non inferatur;eſt in hoc iſte tex.ſatis no.facit,l.quoties,& qđ ibi no. C.de pci.imp.of.& l.ex facto,ff.de uul.& pu.Tertio no.unũ caſum, in quo priuilegiũ in principio ualidum ex poſtfacto reuocatur, qñ.ſ.enormiter incipit lædere
4 ius tertii. † Sed circa hoc cadit dubita-
b tio,nunquid ipſo iure [b] per hãc cãm reuocetur priuilegiũ?Quidã Gul.de Petra latè diſputauit,& cõcludit,ꝙ ſi eſt in corpore iuris incluſum,reuocatĩ ipſo facto, ſecus,ſi eẍuagatĩ. Sed ego nõ uideo ſufficiẽtẽ rõnẽ diuerſitatis, & in ꝯriũ facit.d. l.ex facto.ubi priuilegiũ cõceſſum patri, ut poſſit teſtari pro filio muto,uel alĩs inhabili,reuocatĩ ipſo facto ceſſante cã priuilegii.Et uide bo.gl.in rĩa,decet, de re. iur.li.6.q̃ dicit Principis eſſe ęſtimationẽ,an & qñ priuilegiũ dicatĩ enormiter lædere.uñ in hoc paſſu cõcluderẽ, ꝙ aut cõſtat de cã reuocatoria priuilegii,& tũc ẽt iudex inferior põt ſu p hoc diſcernere arg.d.l.ex facto.dubitatur, & tunc ſolius pricipis cõcedentis eſt ęſtimatio,& ſic pcedit rõ iuriſconſulti poſita in d. l.ex facto.Ad pdicta uide,qđ leg.& not.in c.cũ ueniſſent,đ iudi.& no. ſp iſtũ tex.qa põt adduci ad deciſionẽ pluriũ qõ. Et maxime tene mẽti tex.ad hoc,ꝙ priuilegium qđ incipit enormiter lædere, nõ reducitĩ ad debitã moderõnẽ, ſed reuocatĩ in totũ.Et eſt rõ,qa nõ apparet, quare magis dẽt cõſiſtere in una pte,q̃ in alia, ar.eorũ,q̃ le.& no.in l.1. Trebatius, ff.de aqua quoti.& æſti.facit.c.deteſtãda, de ꝯceſ.p
5 bẽ.li.6.† Vltimo ſcias, ꝙ hæc lĩa põt adduci ad qõnẽ formatã p legiſtas in d.l. ex facto. Nã quidã hẽns filios nãles tm̃, fecit eos p principẽ lĩmari.tractu tẽporis duxit uxorem,ex qua habuit duos filios lĩmos.dubitatĩ nũq̃d filii legitimati debeant pariter ſuccedere cum aliis filiis lĩme natis.Et uidebatur dicendũ,ꝙ non,quia,ceſſante cauſa priuilegii,ceſſat ipſum priuilegium.21.quæſtione. 1. capi. generaliter.& hanc opinionem tenet ibi Dinus, ſed contrariam opinionem tenuit Raynal. de Forli. quã ſequitur Bar. per regulam,factum legitimè, lib.6.Et p hoc poteſt limitatio notabiliter elici ad iſtum text. ꝙ priuilegium, quod habuit perfectionem ſuam, nec continet actum ſucceſſiuum,non reuocatur, licet poſtea ceſſet cã priuilegii. Secus in priuilegio habente cauſam ſucceſſiuam,ut hic, & in
6 d.c.generaliter.† In glo.1.in fine.ex iſta glo.habes.5.caſus, [c] in quibus ex poſtfacto pditur priuilegiũ.[d] doctores addũt alios caſus. Et ſextus caſus fit per ſententiam latã contra priuilegium, à qua non fuit appellatum, ut capitulo inter, de re iudicata. Septimus caſus, per priuilegiũ ₰m faciens ſpecialem mentionem de primo,ut in d.c.ueniens,de præſcriptionib. Qđ intelligo niſi priuilegium trãſiuerit in ꝯctum, uel quaſi,ſeu fuerit conceſſum non ſubdito.Na tale priuilegiũ non põt reuocari per cõcedentẽ,ut no. ponit.Iun. in c.nouit,de iudi.facit no.Bar. in l.pen. ff.de decretis ab ordi.facien.Octauus caſus p renũtiationẽ tacitã uel expreſſam, ut ĩ c.pro illorũ, de pben.An aũt clerici

Vbi gl. uidetĩ tenere contrarium. De quo in c. paſtoralis. j. eo.ubi idẽ Pan.in c.pñti. §.porro,de of.or. in 6.Car.Flo.ĩ cl. 1. de cen. in pe.q. & qñ priuilegiũ ĩ cipit eſſe damnoſum,an reuocetur ipſo iure, an uerò ſit op⁹ reuocatione hominis; uide gl.or. ĩ reg.decet, lib.6. & Imo.in l. ex facto, in prin. 4. col. p illũ tex. ff.de uulga.& pu. & gl. in c. reſcripta.25. q.2.& d. Abb. latè in c.pe. in 2.col.de cle.nõ reſi.& in c.q̃d per nouale,circa finẽ, poſt Io.And.
ANT. FRAN.
An & quando priuilegiũ poſsit reuocari, an ipſo iure reuocetur; dicas ꝙ regulariter priuilegiũ pſonale extinguit cũ pſona.l.ætatem, & ibi p Bar.ff. đ cẽ. & in reg.priuilegia, ubi p Io.An. in Merc. de priui. li.6. & habetur p Inn. in c.Abbate, de uer.ſig. & uide Bald.in l.oĩa,poſt Gul. de Cu. C. de epiſ.& cle.& uide Bar.in l.fi.in fi.de coll.illi.ubi loq̃tur de priuilegiis collegii diſſoluti.Et adde, ꝙ ceſſante cã priuilegii ceſſat ipm priuilegiũ.l.Titia.§. uſuras, & ibi per Bar.ff.de leg.2. & habetur p d.Abb. in c.ſuggeſtũ, de deci. & uide p d. Alex. in l.excuſatur, in §.nõ ſolũ, ff.de exc.tut.in apoſt. Et an in reuocatione priuilegii debeat inſpici eius tenor, uide Paul. de Caſtr. in conſi. 284. incip. in facto præſenti, & uide per Alexã. in cõſi.115. in 2. pte. & p eundẽ in l.oẽs populi,ff.de iuſt.& iu.& quanto tempore duret priuilegiũ,uide p Bar. ĩ l.beneficiũ, ff.de conſt.princ. in ult.col .& ibi ẽt per Alex. & an per non uſum, & quãto tpe pdatur uiĩ ẽt ibi per Bar. & p doct.in c.cum acceſsiſſent, de cõſti. Et an priuilegiũ, quod incipit nocere, ipſo iure reuocetur,uide.d. Abb.poſt. gl. in c. ſuggeſtũ, de deci. quæ enumerat caſus,in quibus reuocatur,uel pdiĩ priuilegiũ,& uide gl. ĩ reg.decet, đ reg. iur.lib.6.
b Imo;quod ẽ ſingulari⁹,ẽt ſi Princeps expreſſe diceret ſe concedere, etiã cũ præiudicio tertii,intelligi debet, qñ eſſet paruũ præiudicium,ſec⁹, ſi eſſet magnum & enorme piudiciũ tertij.Glo.eſt,quã reputo ualde no.ĩ l.ſed cũ hærede,in l.fi.ff.ad Tre.q̃ ibi nullus ad hoc põderauit, facit qđ dicit gl. in uer. in cõmodo,in l.ſeruitutes. §. publico, ff.de ſer. & ita expſſe no.d.Car.Flo. in c.mãdatũ, in 6. no. per illũ tex.de reſcr.& d.Bar. Vero.in trac.ſe.ruſt. de aquædu. quod nunquã obliuiſcaris.
c Qñ priuilegium incipit eſſe dãnoſum, an reuocetur ipſo iure, an uero ſit opus reuocatione hõis, adde gl. in c.reſcripta. 25. q.2.& eundẽ Abb. late in c. pe. in 2. col.de cle.nõ reſi. & in c.q̃d per nouale, circa finem, poſt Io.And. j.de uer.ſig.
Adde, quid reſcindat priuilegiũ Old.conſ.96.
SEB. SAPI.
d Perditur priuilegiũ. Qualiter perdatur priuilegiũ, tradit Feli.in c.cũ acceſsiſſent,co.11. uer.in gl. pe.ſ.de conſt.& late Ia.in l. ſi. colum. 9.uer. tertio principaliter quęrit,de conſtin.pri.

poſſint renũtiare priuilegiis,uel cõſuetu
dinib.fauorabilib.eorũ eccleſiis, uid̃ no.
p Inn.in c.accedẽtib.de priui.Non⁹caſus
ſi ẽm priuilegiũ eſt ſpeciale,primũ gñale
qd' tñ intellige ẽm ea,quæ dixi in c. cum
ordinẽ,de reſcr.Decimus caſus,ſi appo-
nĩt in reſcripto clauſula,nõ ob. tali priui
legio,ar.in c.nulli,de reſcri. Vndecimus
caſus rõne pacti,ut in c.cũ olĩ.de reſc.ĩ c.
1.& fi.de pac.li.6.Ad mãm uide no.ĩ c.cũ
acceſſiſſet,d̃ ɔſti. ubi plenè ĩformaberis.

SVMMARIVM.

1 *Monachi diuerſorum habituum , licet ſint einſdem ordinis,nõ pñt ſtare in eodẽ mona.ſed in diuerſis.*
2 *Colonus , uel dominus quando dicantur colere agrum ſumptib.ſuis,& quãdo dicatur colonus partiarius.*
3 *Decima non ſoluuntur a religioſis de hortis, quos ad eorum uſum habent.*
4 *Decimæ ſunt ſoluendæ a colonis prædiorum exemptorum,quando.ſ.ſunt exempta ratione perſonarum , ſecus,ſi ratione ipſorum prædiorum.*
Priuilegium reale tranſit ad quemcunque,ad quẽ peruenit ipſa res,perſonale uerò non egreditur perſonã.
5 *Gabella,quæ nõ ſoluitur ab aliquo domino de aliqua re,an ſit ſoluenda,ſi illa res perueniat ad alium.*

CAP. X.

EX parte. Ciſtercienſes, templarii, & hoſpitalarii decimã p̃diorum ſuorũ,q̃ propriis manibus, aut
ſumptib.excolũt,ſoluere nõ tenenĩ. Alii
uerò religioſi nõ ſoluũt decimas de hor
tis & nutrimẽtis aĩaliũ, nec de noualib.
q̃ ,ppriis manib. aut ſumptib. excolunt.
Cõis diuiſio.Scd̃a,ibi:ſanè.Caſus li.Qui
dã monachi albi & nigri occaſiõe priuile
giorũ q̃ ſup nõ dãdis decimis ſibi cõceſ-
ſit.Romana eccl̃ia, ſpoliare p̃ſumebãt ec
cl̃ias iuriſdõnis Terraconẽ.Archiep̃i.uñ
ĩpſe ſignificauit hoc dño Papę, & ipſe re
ſcribit eidẽ dicẽs , ꝙ p̃deceſſores ei⁹ fere
oĩb.religioſis cõceſſerãt decimas de labo
rib.ſuis:ſed Adrianus poſtmodũ ſolis fra
trib.Ciſtercieñ.ordinis & tẽplariis;& ho
ſpitalariis decimas laborũ ſuorũ,quos ,p
priis manib. & ſumptib. excolũt cõceſſit
aliis uerò cõceſſit,ut de noualib.ſuis,q̃,p
priis manib.& ſumptibus excolunt, & de
nutrimẽtis animaliũ ſuorũ,& de hortis
ſuis decimas ñ p̃ſoluãt, quẽ ſup hoc imi
tatus eſt.uñ p̃cepit,ut hi, qb. hoc indultũ
eſt,hac occaſiõe de aliis reb.eccl̃iarũ de-
cimas ſubtrahere nõ p̃ſumãt , uel ſibi qd
1 ulterius uẽdicare.Ber.† Primo no.ꝙ mo
nachi diuerſorũ monaſteriorum poſſunt
uti diuerſo habitu. uñ nõ tenẽĩ ſe confor
mare in uno habitu . Nã quidã deferunt
habitũ nigrũ,qdã albũ,alii coloris alte-
ri⁹,ſed in eodẽ monaſterio nõ p̃t eſſe di-
uerſitas,ut in cle.1.de ele.Secũdo no.pri
uilegiũ qd' hñt communiter religioſi ;ſu
per ſolutione decimarum.Ex quo etiam
infero,ꝙ de dote monaſterii,ſeu eccleſiæ
decimę ſunt ſoluendę . Nam cũ ex pri-
uilegio concedit̃ libertas in cæteris caſi-

a Ad multa . Adde Fed.conſi. 111. SEB. SAP.

b Eccleſia Romana, uide Sal.in l.uniuerſi,de uecti.& cõmiſ. Pet.de Anch. in cõſi.109.ĩci.prima facie.Car. ĩ cõſil.12. inci. in dubiis,p̃miſsis. Dec. in cõſ. 48.in prin.

bus,nec repĩt ille caſus except⁹, ergo de iure cõi tenenĩ ad
ſol̃onẽ decimarũ,de quo dic,ut plenè dixi in c. nouũ gen⁹,
s̃.eo.Itẽ no.ibi:*laborum ſuorum*,ꝙ duo reqrũĩ ad hoc, ut iſti
monachi gaudeãt priuilegio.Primò,ꝙ p̃dia ſint ,ppria . Nã
ſecus,ſi cõductitia,ut clari⁹ probaĩ,s̃.c.,pxi. Scd̃o ut ipſi co
2 lãt ipſa p̃dia ,ppriis ſumptib.uel manib. † Sed pro intelle-
ctu totius.c.1.qrĩ,qñ dicuntur colere propriis ſumptibus?
Sol.dic,qñ ſoluunt certũ pretium pro illorum cultura , uñ
ſi tradũt illa p̃dia colonis partiariis, uel cẽſualib.i. ſoluen-
tib.certũ cenſum,non habet locum priuilegium iſtud . Pro
hoc tex.j̃.c.proxi.& uide bo.gl.in cle.1.co.ti. Ex quo not.ꝙ
colonus p̃tiarius nõ dr̃ ,pprìe colere agrũ ſumptibus dñi,
qa p̃s partiarii coloni ſubmittiĩ fortunę,& Dei miſericor-
dię.uñ,ſi nihil colligereĩ ex agro , uerũ eſt dicere dñm ni-
hil ſoluiſſe pro cultura,ſecus,ſi in oẽm euentũ colonus dẽt
habere certas mẽſuras uini,uel frumenti. Nã tũc ille nõ dr̃
partiarius,ſed ſumptib.dñi colere agrũ,partiarius autẽ pro
prìe eſt ſocius,ut no.dicit Bar.in l.ſi merces,ff.loca.dixi ple
3 nè in c.p̃p,s̃.de loca.† Secundò hic quæriĩ , nũqd de oĩbus
hortis,religioſi ſunt immunes a ſol̃one decimarũ?dic ꝙ nõ
ſed de his,quos colunt ad ,ppriũ uſum.Nã alias poſſet ma-
chinari fraus reducendo p̃dia ad hortos, & ſic priuilegium
ratione læſionis reuocaretur,ar.in c.ſuggeſtum,s̃. eo. & ita
tenent doc.in c.2 . j̃.de eccle.ędi.Ex quo inferĩ,ꝙ priuilegiũ
conceſſum fratribus minoribus,ut poſſint habere hortos,
dẽt intelligi de hortis ad proprium uſum duntaxat,nõ aũt,
4 ũt de oleribus ſeu herbis poſſint aliquid uendere. † Sed eſt
dubiũ no.nunquid coloni iſtorum exẽptorum tenẽtur ſol-
a uere decimas.Et facit hæc qõ ad multa,[a] de qua uide gl.no.
& tene eã mẽti in cle.1.j̃. eo. tit. quæ diſtinguẽdo dicit,ꝙ
aut priuilegiũ fuit cõceſſum terræ,i.ut talia p̃dia nõ ſubia-
ceant oneri decimarũ,& tũc coloni nõ tenenĩ ſoluere deci-
mã,qa fructus capiũtur ex terra priuilegiata . Aut priuile-
giũ fuit cõceſſum p̃ſonis,& tũc coloni tenẽĩ ſoluere qa pri
5 uilegiũ p̃ſonale ſeqĩ p̃ſonã.† Ex quo infero,ꝙ in caſib.iſti⁹
c.coloni iſtorum religioſorũ tenẽĩ ſoluere decimas de par
te eorũ,cũ hic eximãt ,p̃ſonę,non p̃dia . Et facit iſta qõ ad
q̃.poſitam p Bar.in l.licitatio.§.mercatores,ff.de pu. ubi q
b rit.Eccleſia Romana[b] hẽt ſalinas in Romãdiola, quas ,p
certo t p̃e uẽdidit cuidã priuato,q̃riĩ,nũqd ille priuatus te-
neaĩ ſoluere pedagiũ,& uidebaĩ ꝙ non, qa emebat ab eccle
ſia priuilegiata.Cõtrarium determinat Dy.p illum tex.di-
cẽs,ꝙ qñ priuilegium eſt reale,tunc tranſit in emptorem.ſi
uerò eſt p̃ſonale,nõ trãſit tñ Bar.dicit hãc determinationẽ
uerã in munerib.ordinariis,ſed in extraordinariis dicit,ꝙ
cõductor gaudet priuilegio p l.1.C.de priui.d.Aug. li.11.
Et dicit ea munera extraordinaria, q̃ non repiuntur impoſita
a lege,uel ſenatuſc.uel lege principis, ut probari uĩ in l. 1.
C.de uac.mu.lib.11.Hoc dictũ Bar.nõ puto uerũ indiſtin-
cte.Nã illa.l.1.ponit priuilegiũ,ut clarè patet ex illa ru. & ĩ
ɔ̃riũ facit tex.in c.dilect⁹.3 .s̃.de p̃b.ubi patet,ꝙ ſi eccl̃ia hẽt
ius pñtandi ex donatiõe laicorũ p̃t aggrauari tãq̃ quilibet
p̃ronus eccleſiaſticus,nec hr̃ reſpectus,ꝙ p̃uenerit illud ius
ex donatiõe laicorum.Ad idẽ qd' legi.& no.in c.1.de iu.pa.
li.6.uñ placet mihi p̃cedẽs diſtinctio, ut diſtinguam⁹ inter
priuilegia realia,& p̃ſonalia.In gl.2.in fi.No.gl.qa eſt ma-
giſtra in ſua mã circa ſolutionẽ decimarũ fiẽdã a religioſis,
& hãc gl poſuit in effectu Inn.s̃.c.proxi.De clericis ãt ſecu-
larib.plenè dixi.s̃.eo.c.2.& adde qd' hodie hr̃ in cle.1.j̃.eo.
Sed hic dubitaĩ,qd intendat l̃ra, dũ dicit ꝙ de nutrimentis
animaliũ religioſi nõ tenẽĩ ſoluere decimas.Sol.c.2.de ec.
ędifi.& gl.in d.cle.1.exponũt.i.de aĩalib.q̃ religioſi nutriũt
ſec⁹,ſi dãt aliis tenẽda,& nutriẽda.Hoc dictũ intelligo,niſi
darẽt aliis nutriẽda eorũ ſumptib. ſicut hic dr̃ de poſ. Nam
iſti uidẽtur nutrire,ſi eorũ expenſis nutriuntur , alias enim
uana fuiſſet fraus,quæ narratur in d.cle.1.in prin.

SVMMARIVM.

Decima, quæ ex priuilegio non ſoluuntur ex prædijs proprijs laboribus cultiuatis, ſoluuntur;ſi illa prædia alijs dantur cultiuanda
2 *Priuilegium cõcernẽs p̃iudicium tertij , eſt ſtrictè interpretandum.*
3 *Mandans non dicitur facere per ſe in materia priuilegij.*
Perſonaliter non dicitur aliquid fieri,quod fit aliquo mediante.

CAP. XI.

1 LIcet de . †Priuilegiũ ſup decimis laborũ nõ extẽdiĩ ad terras , q̃ aliis tradunĩ
a excolẽdę.[a] Caſus l̃ralis.Religioſi,qb⁹ ɔceſſũ ẽ,vt
de laborib⁹ ſuis,quos ,ppriis manib⁹,& ſumptib⁹
excolũt , decimas nõ p̃ſoluãt ſi poſſeſſiones ſuas aliis tra-
dũt excolendas;decimas de illis ſoluere tenenĩ eccleſiis pa
2 rochialib⁹,in qb⁹ locũ priuilegiũ nõ hẽt.Ber.†No.ꝙ priui-
legiũ cõcernẽs p̃iudiciũ tertii ẽ ſtrictè interpretãdũ;vñ nõ
dẽt aliquo mõ excedere caſum ,ppriũ. Facit.l.ii.§.ſi quis à
Principe.ff.ne qd in loco publico.not.Inno.in c.cũ dilecti,
de do.Nã vides hic,ꝙ priuilegiũ cõceſſũ ſup p̃diis,q̃ colun
tur ,ppriis manib⁹,vel ſumptib⁹,nõ extẽdiĩ ad p̃dia q̃ colun
tur p mediarios ſeu colonos cenſuales. Nã licet largo mõ
dñs dicaĩ colere ,ppriis ſumptib⁹, cũ tribuat medietatẽ fru
ctuũ ipſi colono ,p cultura;tñ ſtrictè nõ dr̃ dñs facere ſum-
ptus hoc caſu pro cultura:qa oĩa ſunt ſuppoſita fortunę &
Dei iudicio;& ſic vt inquãtũ reſtringiĩ priuilegiũ alteri no
3 ciuũ.†Ex quo ẽt collige,ꝙ in materia priuilegii , q p aliũ[b]
b facit nõ dr̃ facere p ſe.Quid ãt in delictis?dic, vt plenè no.
in l.mulieres.j̃.de ſentẽ.excõ.& in c. ſi quis ſuadẽte.xvii.q.
iiii.vide p Bar.in l.nõ ſolùm, & in l.ſed ſi vnus, ff.de iniur.
& in l.hęc verba,ff.de adult.& facit ad iſtũ tex.gl.notabilis
in clem.1.de vi.& ho.cle.q̃ dicit,ꝙ pœna ĩpoſita cõtra exer-
cẽtes aliquã negotiationẽ p̃ſonaliter,nõ extendiĩ ad cũ,q
exercet per aliũ;ſecus, ſi non eſſet adiectum verbum,perſo
naliter.Et declara hunc tex. prout fuit notatum. s̃.c.proxi.
gloſ.ſunt faciles;ideò non inſto.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium alteri nociuum, licet ſtrictè interpretetur,tamen non adeò,vt recedatur à propria ſignificatione vocabuli . Verbum poſitum in diſpoſitione odioſa , habens plura ſignificata, interpretatur in ſignificatu ſtrictori: ſi autem eſt poſitum in diſpoſitione fauorabili , interpretatur in latiore.*
2 *Intellectus impropriantes,vel violantes verba diſpoſitionum, ſunt minimè recipiendi.*
Interpretatio ſtatutorum , vel conſtitutionum, uel mentis teſtatoris quomodo fieri debeat.
Ratio legis,dominatur legi , ſicut anima corpori; & in qualibet lege poteſt conſiderari aliqua ratio,ſaltem naturalis.
3 *Verba ſi ſunt clara,nec conſtat de contraria intẽtione, non eſt ab eis recedẽdũ.*

CAP. XII.

AD audientiam. Priuilegiũ de decimis laborũ ẽt ea,q̃ nõ ſunt
noualia, cõprehẽdit. Primò ponit primã inter-
pretationẽ , quã ſecũdò reprobat.ibi *mandamus.*
Iſtud.c.emanauit ad declarationẽ.c.ex parte,s̃.eo. Caſus li
ter.In priuilegiis Ciſtercieñ.ɔtineĩ,ꝙ de laborib⁹, quos ,p-
priis manib⁹,aut ſumptibus excolũt,decimas nõ perſoluãt.
Quidã malitioſè interpretãtur verbũ illud, de laborib⁹.i.
de noualibus, verbũ illud ad noualia reſtrĩgẽtes. Peruenit
hoc ad notitiã do.Pa.vñ mãdat,quatenus p̃lati hoc de cę-
terò fieri nõ pmittãt. Si.n.Papa intellexiſſet de noualibus,
1 poſuiſſet de noualibus.Ber.†Not.i.& tene mẽti, ꝙ licet pri
uilegiũ alteri nociuũ,ſit ſtricte interpretãdũ,vt dixi.s̃.c.,p-
xi.nõ tñ adeò,vt recedamus à ,ppria ſignificatione verbo-
rũ;& idẽ dic in ſtatutis. Vnũ tñ ſcias,ꝙ ſi verbũ poſitũ in di
ſpõne odioſa hẽt plura ſignificata;puta latũ,& latiſſimũ,de
bemus illud intelligere in ſignificatu ſtrictori,vt ,pbat in c.
cũ in cunctis, de elec.iucto.c.ſi cõpromiſſarius,e.tit. in 6.no,
Io.And.in regula,odia,de regu.iur. lib.vi. in Mercu. Sed in 3
diſpõne fauorabili capiĩ in latiori ſignificatu, vt c.olim, &
in c.cũ tibi . j̃.de verb.ſig.Ad hoc regula iuris,odia reſtrin-
gi,& fauores cõuenit ampliari,vt in d.regula,odia.vide ple
nè de his p Cano.in d.c.olim,& p Legiſtas in l.fi.ff.de con
ſti.prin. Secũdò not.ꝙ diuerſitas vocabulorum inducit di-
uerſitatẽ rerũ, ad hoc c.oĩno. xxxi.di.Et
raro cõtingit,ꝙ duo vocabula p oĩa idẽ
ĩportẽt:qa alias res induceret ſuperfluita
tẽ. Pro hoc pulcher tex.cũ ibi not. in l.ſi
2 idẽ,C.de codi.†Et no.iſtũ tex.qa quoti-
diè poſſet allegari ɔ̃ p̃uertentes intelle-
ctũ iuriũ & ĩpropriãtes vocabula legum.
Nã ſine neceſſitate hoc fieri nõ dẽt.Nã ſi
Princeps al̃r intellexiſſet,bñ ſciuiſſet po
nere vocabulũ accõmodati⁹, & ponit Io.
de lign. hic qdã verba circa interpreta-
tionẽ iuriũ.Dicit.n.ꝙ aut apparet de mẽ
te;& eis ſtãdũ eſt. Dic ẽt ɔ̃ ,ppriũ ſignifi-
catũ verborũ, vt in l.cũ pr̃ §. dulciſſimis,
ff.de leg.ii. vbi verba reſtrĩgunĩ p̃p rõnẽ
expreſſã.Rõ eſt,qa verba deſeruiũt intẽ-
tioni,& nõ ẽ cõtra,vt in c.ii.reqris,de ap.
Hñt.n.ſe verba & intẽtio,ſeu rõ,,put cor
p⁹ & aĩa.Nã ſicut aĩa dñaĩ corpori,ita rõ
legis dñaĩ verbis; ad idẽ.l. nõ dubiũ, qd'
ibi no.C.de legi.& regula fi.de regu iur.
li.vi. Aut nõ conſtat de mẽte;& tũc ſi ver
ba ſunt clara,nõ eſt ab eis recedẽdũ,vt in
l.ille.§.cum in verbis ff.de lega.iii.& in l.
nõ al̃r,e.ti.& in c.præterea, & in c.fi.j̃.de
verb.ſig.Hoc ego intelligo,qñ rõ nõ ẽ ex
preſſa in lege,nec põt coniecturari rõ na
turalis legis.Nã vt ſingulariter inqt Cy.
& alii poſt eũ in d.l.non dubiũ,vbi rõ nõ
ẽ exp̃ſſa,debem⁹ cõiecturare p ſil̃ia rõnẽ
nãlẽ,q̃ mouere potuit legiſlatorẽ.Nã ſi-
b ne rõne nõ fuit mot⁹, cũ ſine rõne non ſit
lex.iiii.diſ.c.erit ãt lex,& 1.diſ.c.cõſuetu
do;& ẽm illã rõnẽ cõiecturatã poſſum⁹
extẽdere & reſtringere legem ẽt odio-
ſam.hoc eſt valde notãdũ;facit qd' not.
Dy.in d.r̃la fi.& optimè in l.ſcire.§.ſuffi
cit,ff.de exc.tu.vbi põderaĩ nãlis iuſtitia
Sed vbi nõ põt hæc rõ nãlis cõiecturari,
tũc ,pcedit dictũ Io. de lig.ut recurraĩ ad
verba,ſi ſunt clara. ſi ãt ſunt dubia,tũc fiẽ
da eſt interpretatio p alias leges , ſi fieri
põt:qa iura debẽt iurib⁹ cõcordari, vt in
c.cũ expediat, de elec.li.vi. Si verò p alia
iura nõ põt apparere intel̃lus, tũc recurrẽ
dũ eſt ad conſuetudinẽ ciuitatis,vt in l.
minimè , & l. ſi de interpretatione, ff.de
leg.& in c.cũ dilectus,de cõſue.Si ãt non
apparet de cõſuetudine loci,recurrẽdũ ẽ
ad ſil̃ia, vt in l.nõ pñt,ff. de leg.& in c.cũ
dilecta,s̃.de cõfirma.vtil.vel inuti.In de-
fectũ verò oĩum recurrẽdũ eſt ad Princi-
pẽ,quia eius eſt interpretari,cuius eſt cõ
dere.c. inter alia,de ſenten. excõ. & in l.
humanã, C.de leg. Et ex his multiplici-
ter intelligiĩ illud gñale,ꝙ eius eſt inter
pretari,&c. Nam debet intelligi, qñ p re
media ſupradicta,vel ſil̃ia nõ põt haberi
certitudo legis;& ſic intelligerẽ l. vnicã,
C.de ,pfeſ.qui in vrb.Cõſtã.li.xii.vbi daĩ
doctorib⁹ p̃tãs interpretãdi ; & idẽ eſt in
iudicibus iuxta no. p Imo. in c. cũ ſpãli,
3 de app.†Et ex his ĩferĩ ad deciſionẽ hui⁹.
c.Nã cũ verba eẽnt hic clara,nec cõſtaret
de intẽtione ɔtraria,nõ erat à verbis pri
uilegii recedendum; & ad materiam ex-
tenſionis uide,quod not. Bart.in l.ſi ɔſtã
te,ff.ſolu.matrim. in vii.q.& in auĩ. quas

ZACHARIAS.
a Aliis traduntur excolendæ. Adde idẽ etiam eſſe , ſi ille colonus ſit sẽſualis paſsiuè.i. q ſoluat cẽſum pro fructibus retẽtis, vt not.plenè Car. in clem.i.q.xxiii. eod.tit.

SEB. SAPIA.
b Per alium. De hoc brocardo vide Fel. in d.c.mulieres.ĩfra de ſen. excõ.latè p Ang. Aret. vbi Augu. Arimen. in tract. maleficiorum. in verb. Sẽpronium mandatorem.

Adde l. 5 ff. 33 p. ubi glos.

actiones,C de ſa.ſan.ec.per Io.An.in re
gula,odia,& in regula,pro poſſeſſore,li.
6.in Merc.Gl.ſunt faciles. uideas per te, 4
quia colligunt generalia.

S V M M A R I V M.

1 *Oblationes, uel eleemoſyna factae alicui imagini, uel*
picturae exiſtenti intra limites parochiae, licet in do
mo alicuius priuati, cedunt lucro presbyteri paro-
chialis.
2 *Decimae illorum, qui non ſint ſub certa parochia, ſpe*
ctant ad epiſcopum.
Diœceſis eſt parochia epiſcopi.
3 *Canonica portio, quae debetur epiſcopis de decimis, po*
teſt praeſcribi.
4 *Praelatus in acquirendo poteſt praeiudicare eccleſijs.*
Praelatus an poſsit repudiare haereditatem, uel legatum
delatum eccleſiae.
5 *Decimae illius loci, qui ẽ intra duas parochias, & igno*
ratur ſub qua parochia illarum ſit, debent diuidi in
ter ipſas, non autem debentur epiſcopo.

CAP. XIII.

a Q*Voniam.* [a]Decimę noua
lium dẽt eccle
ſię, in cuius parochia ſurgũt:
ſi uerò ñ ſt̃ ĩ certa parochia,
dẽt diœceſano, qui p̃t ſibi retinere, uel al
teri eccleſię cõcedere, h.d. Primò conſul 5
tatio, Scd̃ò rñſio, ibi: *reſpondemus.* in qua
diſtinguit. Scd̃um mẽbrũ ꝓſequitur, ibi:
alioquin. Caſus lr̃alis. Ep̃s Brixẽ. quęſiuit
a dño papa, quid de decimis noualium
ſuę diœceſis ſit ſtatuendũ. Rñdet papa, ꝙ
ſi noualia illa ſt̃ intra certã parochiam
alicuius eccl̃ię, decimas illarũ faciat aſſi
gnari illi eccl̃iæ, ſua parte ſibi retẽta. Si
uerò ñ ſt̃ intra certã parochiã, de illis di
ſponat, ꝓut ſibi placuerit, hoc eſt, ut alii
eccleſię deputet, uel ad opus ſuum reti-
1 neat. Ber. †No. 1. ꝙ reditus ſpũales noui
ter ꝓuenietes intra parochiã alicuius ec
cleſię dẽt eccl̃ię parochiali, & ñ ep̃o, &
optimè facit tex. iſte, ꝙ oblationes factę
b imagini[b], ſeu picturę alicuius ſancti exi
ſtenti depictæ extra eccleſiã, intra paro-
chiã tñ, dẽ anĩ eccleſię parochiali, & nõ
ep̃o. Nã, ut uides, iſtę decimę noualinm
nouiter fuerũt ortę. Nec unq̃ ex illis ter
ris aliqua fuerat ſolutio facta eccl̃iæ pa-
rochiali, attñ, q̃a oriunĩ intra parochiã,
dẽt eccl. parochiali. Et optimè facit tex. d
in c. paſtoralis, ſ̃. de his, q̃ fiũt a præ. ubi
lr̃a latius loq̃ĩ. Illud ãt certũ eſt, ꝙ dño
dom⁹, ubi ẽ pictura, uel imago, illę obla 2
tiones ñ dẽt: q̃a priuata pſona nõ p̃t hr̃e
oblationes, nec ſiuſfructũ alicui⁹ rei reli
gioſæ. Certũ ẽ ẽt imaginẽ, uel picturã ali
cuius ſancti eẽ religioſã. Pro hoc uide
gl. ſin. q̃ hoc ſentit in l. ſtatuę. ff. de uſufr.
2 Scd̃ò no. ꝙ reditus ſpũales ꝓuenientes
ĩtra diœceſim ep̃i ſpectãt de iure cõi ad
ep̃m, ſi ñ oriunĩ intra parochiã alicuius 3
eccleſię. Ex quo ĩferĩ, ꝙ decima oĩum ne
morũ & aliorũ locorũ, q̃ ñ ſt̃ intra certã
parochiã, ſpectãt ad ep̃m loci Per hoc ẽt
inferĩ, ꝙ ubi parochiæ ñ eſſẽt lĩtatę, de-
cima p̃dialis indiſtictę dẽtur ep̃o: q̃a to
ta diœceſis ẽ ſibi parochia, ut in c. paro-
chianos, ſ̃. de ſepul. & in c. apl̃icę, de do-
3 na. †Tertiò no. ꝙ decima p̃dialis de iure
cõi ñ dẽtur ep̃o: ſed illi eccleſiæ in cuius
parochia ſunt p̃dia, ſed quarta decimarũ dẽtur ep̃o, ut hic,
& ĩ c. cõquerẽte, de of. or. ualet tñ pręſcriptio ꝯ ep̃m reſpũ
quartę, ut in c. de quarta, ſ̃. de p̃ſcr. †Vltimò hic q̃ro, nũq̃d
ep̃s poſſit ſine cõſenſu capl̃i decimã iſtorũ noualium caſu
quo ſibi dẽtur, alteri eccleſię cõcedere? Gul. Naſo, ꝙ ñ, q̃m
ep̃s nõ p̃t alienare ius eccleſiæ, ſeu bona ſine cõſenſu capl̃i,
ut in c. paſtoralis, de do. & in c. 1. ſupra de his, q̃ fiũt a præl.
cũ ſimilib. ſed Io. de Deo tenuit oppoſitũ, & hãc partẽ uĩr
ſequi cõiter doc. duplici rõne. Primò ꝑ literã iſtã, quę uĩ
hanc facultatẽ donãdi cõcedere ep̃o. ſcd̃ò, quia ep̃s ꝓpriè
hoc caſu nõ alienat, ſed nõ acquirit. No. ſin. hanc rõnem, ꝙ
ep̃s p̃t in nõ acquirẽdo ſolus p̃iudicare eccleſię, & ꝓ hoc
uide tex. cũ gl. 16. q 6. c. ſi. per Inn. in c. 2. ſupra de don. Et fa
cit hoc dictũ ad aliã q̃õnẽ, nũq̃d ſolus p̃latus poſſit repudia
re hęreditatẽ, ſeu legatũ delatũ eccleſię? de quo uide q̃d di
xi ſupra de his, q̃ę fiũt a præl. c. 1. Sed q̃ro, q̃uo ꝓcedit iſte
tex. dũ dicit alioquĩ &c. q̃d includaĩ ſub illa dictione, alio
c qui.[c] Sol. cũ ueniat aduerſatiuè ad p̃cedentia, includit ex ꝓ
prio ſignificatu ꝯrĩũ intell̃m. unde cũ ſuprà dixiſſet deci-
mas dẽri eccleſię parochiali, ſi ſint intra parochiã, a ꝯrio ſi
nõ ſunt inlra certã parochiã, debẽtur ep̃o. Sed aduerte, q̃a
diuerſimodè pñt non eſſe intra parochiã. Primò, ſi paro-
chię non ſunt lĩtatę, ut ſupra dixi. Scd̃ò, ſi iſta noualia ſur
gunt extra limites eccleſiarũ parochialiũ, puta ĩ nemorib.
5 remotis. †Vnde dicit hic Gof. ꝙ ſi certũ foret hęc noualia
includi in aliqua pahochia ex duab. uicinis, ſed ignoratur,
intra quam iſtarum; tunc decimę non debẽtur ep̃o, ſed de
bent diuidi inter iſtas duas parochias, ar. c. 2. de ſepul. li. 6.
quod ſatis placet, facit inſti. de rer. diui. §. inſula.

S V M M A R I V M.

1 *Exigere, iſtud uerbum importat ab inuito extorquere.*
Decimae ſunt debitae de iure diuino.
Non ſoluentes decimas uigore conſuetudinis, non excuſantur a peccato.
2 *Quaſi, iſta dictio de ſui natura importat impreprietatem, vbi verò reſultaret*
abſurditas inducit ſimilitudinem, & eſt expreſsiua veritatis.
3 *Debitor quis propriè dicatur.*

C A P. XIIII.

1 P*Arochianos.* Decimę poſſunt exigi.
hoc dicit. † No. ꝙ deci-
mę non ſoluuntur ex mera liberalitate domi-
norum prędiorum, ſed tãquam debitę poſſunt
extorqueri. Nam illud dicitur propriè exigi, vt in l. fidei-
cõmiſſa. §. ſi rem, ff. de lega. iii. Et fortè dubium fuit, quia
oblationes in multis iuribus ęquiparantur decimis, vt in-
fra eod. quãuis communiter ſoluuntur ex mera liberali-
tate offerentium, de quo dic, vt plenius dixi ſupra eo. ſuper
rub. vnde videbatur idem dicendum in decimis, ſed cõtra-
rium hic ſtatuitur. Ratio, quia decimę fuerũt inſtitutę
d ab ipſo Deo,[d] qui pręcepit eas debere ſolui, vt in c. tua in-
fra eo. dixi plenè ſuper rub. iſtius tit. Et an hodiè peccent
non ſoluentes, & ſic excuſentur à cõſuetudine contraria;
2 dicam plenè in c. ad Apoſtolicę infra eo. † Secundò not.
ibi, *quaſi debitum*, iuncta gl. ii. ꝙ dictio, quaſi, eſt quandoq;
expreſsiua veritatis, denotans ſimilitudinem, & non im-
perfectionem. Qnandoq; diminuit ſignificatum illius, cui
additur, & hęc eſt propria ipſius ſignificatio; de quo vide
bonam gl. in l. perſonam. §. i. ff. de pact. & in l. falſa, ff. de cõ
di. & demon. Vbi verò inſurgit abſurditas, impropriatur
hęc dictio, & inducit ſimilitudinem vel eſt expreſsiua ve-
3 ritatis; & ad hoc noſtrum tex. cum gl. † In gl. ii. in fin. vel
ſ̃m Hoſt. dicuntur decimę quaſi debitę; quia eccleſia non
contraxit cum colono, ideò non tenetur colonus ex con-
tractu, ſed ex quaſi contractu; & ſentire videtur Hoſt. ꝙ
propriè illud dicitur debitum, quod nobis debetur ex con
tractu; ſecus, ſi ex quaſi contractu, vel ex maleficio. Sed
dic, ꝙ ex lato ſignificatu quiſq; poteſt appellari creditor,
qui ex aliqua actione petere poteſt, vt in l. ſi cui, & in l. cre-
ditores, ff. de verbo. ſignific. Et de hac materia vide ple-
nius per Bart. in l. i. ff. ſi cert. pet. vbi plenè tractatur quis
propriè

a Adde eundem Panor. in c. ſuggeſtũ infra de app. cum cõcor. ibi additis in prima addi.
ZACHARIA.
b Oblationes factæ imagini. Adde iſtum in c. paſtoralis, nume. 2. & quod ibi nota. in apo. ad eũ in ver. imagini ſiepictæ, ſupra de his, quæ ſiunt à præla.
SEB. SAPIA.
Alioquin. De dictione alioqui. vide de Bart. in l. i. col. iiii. verſ. iiii. quęro, ff. de condi. & demon. vbi dicit, ꝙ eſt dictio mirabilis; & de multiplici virtute huius dictionis, vide per Saly in l. ii. in prin. ff. ſi cer. pet.
d Vtrũ ſolutio decimarum traxerit originem à iure diuino, vide omnino q̃d de hoc ſcribit Aret. in c. decimæ. 16. q. 1. & de hoc vide multum latè p B. Th. ſecnnda ſecundæ q. 87. art. 1.

propriè dicatur creditor, ſed, ut. ſ̃. dixi, ego credo, ꝙ iõ di-
xit, quaſi debitũ, ut excluderet opinionẽ illorũ, q̃ dixerũt de 1
cimas dẽri ex libera uolũtate. vñ credo, ꝙ decimę dicãĩ de
bitæ largo mõ. Nã ſtrictè decimæ ſunt in bonis eccleſiæ, &
ſ̃m unã opi. eccl. põt eas vẽdicare, ut not. in c. tua. ĩ. e. & ibi
gl. optima. De hoc dixi. ĩ c. cõmiſſum, ſ̃. e. & ĩ c. cum hoĩes.

S V M M A R I V M.

1 *Laicus non poteſt habere ius decimandi iure haereditario a nemine citra Papã,* 2
qui poteſt laico concedere ius decimarum ad longum tempus.
2 *Decimae dicuntur quid ſpirituale, & non poſſunt a laicis posſideri.*
4 *Ius decimandi non poteſt concedi laico, etiam ad modicum tempus, cum ſit*
quid ſpirituale, fructus uero decimarum poſſunt concedi.

CPA. XV.

1 A*D haec.* †Decima laico iure hęriditario cõce
di nõ pñt. Primò recitat factũ, q̃d ſe-
cundo reuocari mãdat, ibi: *quoniam*, Caſus lit. Qui
dã Abbas fecit donationẽ de quadã decima cui-
dã laico, & hęredibus eius. Quęrĩ, an talis donatio teneat?
Rñdet papa, q̃a ſanctuariũ Dei hęreditario iure poſſideri ñ c
dẽt, mãdat Ep̃o diœceſano, quatenus donationẽ illã uirib⁹
carere decernat, & niſi laicus ille decimã ipſam ipſi eccleſiæ
libere reſignauerit, ip̃m uinculo excõicationis adſtringat.
B. No. 1. Abbates q̃nq; hr̃e decimas, q̃d p̃t cõtingere, cũ ĩ lo
co habẽt ius ep̃ale, uel fortè certã parochiã, uel ex priuile-
2 gio Romani pontificis, de quo in c. ſuggeſtũ. ſ̃. e. †No. 2. ibi:
ſanctuarium Dei, &c. ꝙ ſpũalia nõ pñt cõcedi laicis iure hęre
ditario poſſidẽda ex quo ĩferĩ laicũ de iure nõ poſſe poſſi-
dere ſepulchrũ in tera cœmeteriata. ſeu intra eccleſiã cõſe-
cratã, de quo dic, ut dixi ĩ c. pen. ſ̃. de ſepul. Alia uero ſepul-
chra, quę ſunt religioſa tm̃ de iure ciuili, laici poſſidere pñt
l. familiaria, cũ l. ſe. ff. de reg. & ſump. fu. Itẽ ex eodẽ uerbo
no. ꝙ decima dr̃ Dei ſanctuariũ, & ſic eſt ius merè ſpũale. vñ
3 laicus hoc ius poſſidere nõ p̃t, ut c. cãm, de p̃ſc. †Sed prĩo q̃-
rĩ hic, q̃d de Ep̃o, nũq̃d poſſit decimã laico cõcederĩ? Dic, ꝙ
nullus citra Papã p̃t ius decimãdi, uel ẽt fructus decimarũ
ad magnũ tp̃s laico cõcedere, ut. ĩ. c. quãuis, & quod ibi no-
a tat. Eſt rõ, q̃a nullus citra Papã[a] p̃t laicũ capacẽ reddere iu-
ris ſpũalis, ad hoc c. 2. de iudi. & q̃d ibi no. facit q̃d not. gl.
32. di. c. p̃ter. §. ad hoc, uerſi. ſcribit enim, in uerb. ducib⁹. *
4 †Quærĩ ſcd̃o, nũq̃d indiſtinctè ꝓhibitũ ſit decimã conce-
b di laico? doct. dñt, ꝙ in feudũ[b], ſeu emphyteoſim cõcedi ñ
p̃t, ut hic. Nec ẽt põt laico locari, uel aliq̃s ꝯctus ſuꝑ ea
iniri, ꝑ quẽ uideaĩ facta alienatio, arg. c. nulli, ſ̃. de reb. ecc.
nõ alie. facit. l. ſi. ff. ſi ager uecti. Sed ad tẽpus modicũ p̃t cõ
cedi, ẽt ꝓ certa pẽſione, ut ĩ. c. ueſtra, ſ̃. de loca. In effectu uo
lũt dicere doc. ꝙ nõ p̃t iniri ꝯctus. ꝑ quẽ trãsferĩ dñium di
rectũ, uel utile, q̃a vr̃ tũc facta quædã alienatio. Ad hoc tex.
cũ gl. in c. 1. de rbe. eccl. nõ alie. ſed ꝑ cõceſſionẽ ad modicũ
tp̃s nõ trãsferĩ directũ, uel utile dñium, & intelligo hoc, q̃n
cõcedunĩ fruct⁹ decimarũ. Nã ius decimãdi, cũ ſit ſpũale, ẽt
ad modicũ tp̃s, laico cõcedi nõ p̃t, ut not. gl. ĩ. eo. quãuis: fa
cit. c. 2. ſ̃. de iudic. gl. multũ ſing. in d. c. quãuis, dicit, ꝙ ex cã
pñt fructus cõcedi laico in tp̃s uitæ ſuę. Et de hoc uide q̃d
not. in d. c. quãuis, & facit ꝓ dicto illius gloſ. iſte text. dum
ponderat, quod iure hęreditario, &c. gl. ſunt faciles.

S V M M A R I V M.

1 *Iudaei tenentur ſoluere decimas de praedijs, uel praedia dimittere, & idem de*
alijs infidelibus. 5. ſed quid de decimis perſonalibus, uide nu. 6.
2 *Iudaei & infideles alij poſſunt posſidere immobilia inter chriſtianos.*
3 *Decimae reales debent ſolui ab illis, penes quos reperitur res.*
Tributa annexa poſſeſsionibus, ſunt ſoluenda principi, etiam quòd dictae poſſeſ-
ſiones tranſeant in clericos.
Tributa, uel decima etiam pro tempore praeterito, ſunt ſoluenda ab eis, qui po-
ſtea inceperunt habere praedia, quae cenſetur tranſire cum onere ſuo.
4 *Obligatus ratione oneris realis poteſt ab obligation liberare ſe dimittendo ip*
ſam rem oneratam.
6 *Decimae perſonales an ſint de iure diuino, uel poſitiuo.*
Argumentum a contrario ſenſu non ualet, quando ſurgit abſurditas.

C A P. XVI.

1 D*E terris.* †Iudæi cogunĩ p̃
diales decimas
ſoluere, aut prædia dimittere
h.d. & nõ diuidiĩ. Caſus lit. q̃re
baĩ, utrũ Iudei cõpellẽdi ſint ad decimas
ſoluẽdas? Rñdet papa, ꝙ cõpellẽdi ſunt
ad decimas pſoluẽdas, uel poſſeſſiones
penitus dimittẽdas, ne hac occaſione iu
2 re ſuo eccleſię ualeãt defraudari. B. †No.
ar. ꝙ Iudęi pñt hr̃e rerũ dñia inter chri-
ſtianos, & tã de iudeis quã de aliis infide
libus uide pulchre ꝑ Inn. ĩ c. q̃d ſuꝑ his.
3 ĩ. de uoto. †Secũdo no. ꝙ onus decimarũ
eſt annexũ ipſis p̃diis, vñ licet trãſferanĩ
in eos, q̃ ad decimas nõ tenenĩ, dẽnt ni-
hilominus decimas inde ſoluere. Ex quo
p̃t colligi arg. bo. ꝙ eccleſię & clerici te-
nenĩ ẽt hodiè ſoluere tributa[c] Imꝑatori
c de poſſeſſionib⁹ eorũ. Nã tributũ eſt an-
nexũ ipſis poſſeſſiõib. ita, ꝙ ipſe poſſeſſio
nes principal̃r ad hoc ſunt obligatæ, ut
eſt tex. iuncta gl. in l. Imꝑatores, ff. de pu
bl. Vbi tex. ponit aliud ſingulare dictũ, ſ.
ꝙ poſſeſſor teneĩ ad tributũ, ẽt ꝓ tp̃ib⁹
p̃teritis, ĩ q̃bus poſſeſſio fuit penes aliũ,
Et ſic licet eccleſia & clerici ſint exẽpti a
dñio Imꝑatoris tñ poſſeſſiones eorũ, q̃
ab olĩ fuerũt, oneratę, dẽnt trãſir cũ one
re ſuo. Quod tñ hic nõ firmo, ſed remit-
to ad plenè no. ĩ. c. ſi tributũ. 11. q. 1. & in
c. tributũ, & in c. ſ̃m canonũ authoritatẽ.
23. q. 8. aliq̃d fortè dicã in c. nõ minus. ĩ.
de ĩmu. ecc. †Itẽ no. ꝙ obligat⁹ rõne one
ris realis p̃t ſe exonerare ex debito, re-
linquendo ipſam rẽ oneratã, Nam, ut hic
uides, Iudęus p̃ciſe ñ cõpelliĩ ad ſolutio
nẽ decimarũ, ſed alternatiue, ut aut deci
mas ſoluat, aut p̃dia dimittat, & hoc iõ,
ut dixi, q̃a hoc eſt onus mere reale, licet ĩ
5 cõſequẽtiã obligeĩ pſona. †Sed hic q̃ro
de. q. quę olĩ fuit in facto, prouincia An-
glię fuit tota Saracenorũ. demũ cõquiſi-
ta à chriſtianis, remãſerũt in q̃buſdã lo-
cis aliqui Saraceni, ſubiecti tñ Chriſtia-
nis, poſſidẽtes q̃dã p̃dia, de q̃bus non eſt
memoria, ꝙ decimę fuiſſent eccleſię ſo-
lutę, q̃riĩ, nũq̃d tales Saraceni poſſint cõ
pelli ad ſolutionem decimarñ ex hmõi
prędiis, vr̃ primo ꝙ nõ per. c. quanto. ĩ. d̃
uſur. à ꝯrio, ubi dr̃ Iudæos cõpellẽdos fo
re ad ſoluẽdas decimas de his domib. &
poſſeſſionibus, de quibus eccleſia cõſue-
uerat pcipere decimas ante, quã uenirẽt
ad Iudęos, ſecus ergo de his p̃diis a q̃bus
eccleſia nõ cõſueuit decimã pcipere. Cõ
trariũ cõſuluit Old. cõſi. 25. motus prin-
cipaliter; quia decima per laicos p̃ſcribi
nequit, ut in c. cãm, de p̃ſcr. Itẽ q̃a Deus
uniuerſal̃r reſeruauit ſibi decimas oĩum
rerũ, ut in c. tua. ĩ. eo. & adducit alias rõ-
nes. Sed ego cõfirmando ſuã ſententiam
credo firmiter, ꝙ oẽs ĩfideles, ſi de facto
poſſun cõpelli, dẽnt urgeri ad ſolutionẽ
decimarũ, q̃m Chriſtus cõſtituit tm̃ unũ
ouile, & unũ paſtorẽ, ut in Euãgelio, ita,
ꝙ nemo de iure põt ſeparari ab iſto, oui
li, i. uniuerſali eccleſia. Itẽ Deus ſibi re-

a Nullus citra papam. Adde quod not. in apo. ad iſtũ in c. eccleſię ſanctæ Mariæ, num. 5. & quod ibi no. in apoſtil. ad eum in uerſi. poteſtatem excommunicandi ſ̃. de conſti.
b SEB. SAPIA.
Quod in feudum An laicus poſſit habere decimas ĩ feudum, uide Fel. in c. quæ in eccleſiarum, col. 25. uerſi. 5. declaratio, ſ̃. de conſti. Cardi. in c. 2. de feud.
c SEB. SAPIA.
Soluere tributa. Vide q̃uo hoc pro procedat, Abba. in c. non minus, col. 4. uer. ſed ego diſtinguo, ĩ. de immu. eccl. Bal. in l. placet, C. de ſacroſan. eccl. & in aut. item nulla, C. de epiſc. & clericis.

SEB. SAPIA.
a Perſonales. decimas. Cõtrarium ſentit Felin. in c. cauſam, in princ. ſupra de præſcr. vbi dicit, ꝙ conſuetudo excuſat non ſoluẽtes decimas ꝑſonales, ex quo non ſunt de iure diuino.
ANT. FRAN.
b De iure diuino. Vtrum decimę ꝑſonales ſint de iure diuino. Circa hoc dicas de prędialibus non eſſe dubitandum illas eſſe de iure diuino, vt ĩ c.i.de deci. adeò, ꝙ decimarũ p̃ſtatio non præſcribit, vt ibi, & habet̃ numeri. c.18.& ꝑ Card.in cle.i. de deci. & ĩ c.de quarta, de p̃ſcr.&per Bar.in l. cõperit, C.de præſcrip. 30.ann. Et adde, ꝙ aliquæ ſunt decimæ perſonales, q̃ debẽtur ex artificio perſonæ; aliquæ q̃ debẽtur ex p̃diis, & dicuntur p̃diales. aliquæ ſunt miſtæ, q̃ debentur ex animalibus. Ad qđ vide glo.ord. in c.ad apoſtolicæ, de deci.& habetur per do.Car. in clem.i.in 15.q. eo.tit. Et adde, ꝙ ſine mora debent decimę ſolui.16. q.1.decimæ, & in c.cũ hoĩes, de deci. illas nõ ſoluẽs nõ debet abſolui per cõfeſſorẽ, qa eſt in notorio crimine & continuè in peccato mortali, & in continua volũtate peccãdi, vt per d.Card. in clemẽ.fi.in § i.de pœ.in c.prohibemus, de deci.in c. cũ tu. de vſur. Et ꝙ decimæ nõ præſcribantur, vide ĩ c.cauſam quæ, vbi per Hoſt.Io.And. & cõiter ſcrib. de pręſcr.& in c.i.de cenſi. & vide do. Pau.de Ca.in conſil. 287. nec poſſunt per ſtatutum tolli, vel minui, vt per Bal. in l.fi.C. ſine cenſu, vel reliq. Et adde ꝙ Iudæi & Sarace. de terris ſuis debent

ſeruauit decimas toti⁹ orbis, & licet ſolũ
1 præcepiſſet eas dari leuitis: tñ ex quo ho
die ſacerdotiũ tranſlatũ eſt in Chriſtia-
nos, oportet ẽt, ut legis fiat trãſlatio, ut
in.c.trãſlato, s̃.de cõſti. & ſic fideles rõ-
ne bonorũ, cũ ſint onerati decimis, ut.s̃.
dixi, tenent̃ ſoluere decimas. Imo pl⁹ di-
cerẽ, ꝙ ſi hodie loc⁹ infideliũ rediret ad
fidẽ, ꝙ ipſi infideles poſſent đ iure cõpel
li ad ſolutionẽ decimarũ, ẽt p̃teritarum,
arg.in.l.imperatores, p̃alle. & facit in ſi-
mili.l.cõperit, C.đ p̃ſcri. 20.uel 40.ann.
quãuis eccleſia deberet cũ eis miſericor-
6 diter agere iuxta id, qđ dicit gl.no. in ſi.
in c quicũq;.16.q.1.†In gl. i.in fi.no.fi.
uult eñ Iudęos nõ teneri ad decimas ꝑ
ſonales, q̃ ſoluũt ex lucris ꝑſonæ doc.hic
dñt, ꝙ q̃uis ñ teneãt ſoluere has decimas
2 adſtringũt ad ſatisfacti.ei⁹, qđ ecc.fuiſſet
ꝓceptura ab alio Chriſtiano, q habitaſſet
in ei⁹ parochia ꝑ c.q̃to, p̃al.& qđ ibi no.
Ego ad hoc allego gl.aꝑtã ĩ c.tua.j̃.c.uer
ſi.p̃textu nequitiæ.ubi dicit, ꝙ Iudęus p̃-
3 ſtat ꝑſonales decimas qñq;, ſed ñ oẽs, ut
in d.c.q̃to. Et iõ dicit, ñ oẽs, qa tñmodo
obligat̃ rõne ſatisfactiõis dãni intereſſe,
q̃ ſuſtinet eccl.ex eo, ꝙ Iudæ⁹ habitat in
domo chriſtiani. Et crederẽ poſſe attẽta
a ri, ꝙ tenẽdo ꝑſonales decimas[a] fore đ iu
b re diuino,[b] ẽt ad eas ĩtegre ꝑſoluẽdãs di
cerẽ Iudæos poſſe cõpelli: qm̃ Iudęi non
pñt ſe eximere a p̃cepto diuino. Nec ob.
ꝙ nõ audiãt diuina, qa hoc eſt eis ĩputã-
dũ. Nõ.n.deficit ꝑ eccleſiã. Nã hẽns obli-
gationẽ ſub certo mõ, ſatis vt̃ ãdipleuiſſe
modũ, ſi ꝓ eo ñ deficit, ſed ꝓ aduerſario
ut in.l.iure ciuili, ff.de regulis iuris, & in
rła ĩputari, de reg.iuris.li.6. Siłe in chri
4 ſtiano ñ catholico. Nã licet non curet au
dire diuina; nõ ꝑ hoc ſeqt̃, ꝙ non teneat̃
ſoluere decimas ꝑſonales, nec ĩfideles de
bẽt eſſe melioris condõnis, quã Chriſtia
ni; nec ex eorũ ĩprobitate dẽnt cõmodũ
cõſeq, arg.in.l.itaq; fullo, ff. de furtis, &
c.eũ q, de p̃b.in.6. ſed tenẽdo ꝙ ꝑſonales
decimę ſunt ſoluẽdæ đ iure poſitiuo tm̃,
poſſet ꝓcedere limitatio do. qa nihil ad
nos de his, q̃ foris ſunt, ut ĩ c. gaudem⁹.j̃.
de diuor. Et ad c.q̃to, rñde, ꝙ arg.a ꝯrio
ſenſu nõ ualet, cũ ſurgit abſurditas, ut ibi
not.& ĩ c.publicato de elec. & cũ hoc tẽ
peramento p̃t intelligi gl.ĩ c.decimę.16
5 q.1.quæ eſt ꝯria, quę purè dixit infideles
& Iudęos teneri ad decimas ꝑſonales.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ, uel oblagationes eccleſiaſticæ non poſſunt concedi laicis, & ſi fiant oblationes alicui imagini, quam quis habet in domo ſua pictam. 2.*
2 *Laici conuerſi ſunt capaces iuris ſpiritualis.*
3 *Laici conuerſi ſunt capaces ſpiritualitatis, & poſſunt eis concedi decimæ, & oblationes eccleſiaſticæ, & poſſunt hr̃e eccleſias, in q̃bus tñ dẽnt ſeruire per clericos.*
4 *Fructus decimarum poſſunt concedi ex cauſa laico in tp̃s uitæ ſuæ, cum authoritate tamen ſuperioris.*
Alienatio uſque in tp̃s uitæ dicitur perpetua, tamen toleratur aliquando ꝑꝑ dubium temporis, cum quis poſſit decedere intra modicum tempus.
5 *Prælatus, qui concedit aliquod ius ſpirituale laico, uel alienans indebitè rem eccleſiæ, deponitur in perpetuũ & excõmunicatur ad tẽpus, quouſque reddiderit eccleſiam indemnem.*

CAP. XVII.

QVanuis. †Hoc dicit Decimæ uel oblationes
eccleſiæ laicis cõcedi nõ pñt, & p̃la
tus ꝯfaciens eſt puniendus. Primo ponit factum
reprehẽſibile. Secundo pœnã, ibi: *ſtatuimus*. Caſus
lit. Quidã laici uſurpãt in reb⁹ eccleſiaſt. quod ad ſacerdo-
tes noſcit̃ pertinere. quod quidẽ graue nimis eſt, & dignũ
pœna diuinĩ iudicii; & maiorẽ ẽt incurrunt formidinẽ, ꝙ
ipſi fomitẽ ſui erroris in clero inueniunt ex eo, ꝙ qdã p̃la
ti cõcedũt decimas, & eccleſias laicis diſponẽdas. uñ ĩpellũt
eos ĩ prõptũ ꝑiculũ, cũ potius eos ad uiã uitę dẽrẽt reuoca
re, & iõ ſtatuit Papa, ut ſi qs p̃latus alicui laico remanẽti ĩ
ſeculo cõceſſit decimã, uel oblationẽ, a ſtatu ſuo remoueat̃
ſicut arbor, q̃ ẽ inutilis, donec emẽdet & ſatisfaciat. B. Not.
1. ex tex. ꝙ magis delinqt, q delinquẽdi authoritatẽ uſur-
pat: qa uȓ pertinaciter defendere pctm̃. Ad hoc c. inter di-
lectos. j̃. de exceſ. p̃la. facit c. cũ qdã, đ iureiur cum ſua mã.
†Not.2. ꝙ nullus p̃latorũ p̃t laico decimã cõcedere, uł obla
2 tiones. Iſta.n. ſunt iuris ſp̃ũalis, cuius laicus nõ eſt capax, ut
in c. Maſſana, & c. ſacroſan. elec. uide tex. in c. hãc cõſuetudi
nẽ. 10. q. 2. Et ex hoc, & ex tex. infero Ep̃m non poſſe cõce-
dere dño dom⁹, ubi eſt pictura alicuis ſancti, ut de illis obla
tionib⁹ diſponat ad libitũ. †Noi. ibi. *laico in ſeculo remanenti.*
3 arg. a ꝯrio ſenſu, ꝙ laico non exiſtẽti in ſeculo põt eccleſia,
ſeu decima, uel oblatio cõcedi, ut puta ſi ẽ laicus cõuerſus,
& religioſus. Et hoc admittũt doc. ſi cõcedit̃ eccleſia rura-
lis ad ſuſtẽtationẽ ipſius. Vel p̃t intelligi ſ̃m eos in iſtis fra
tribus Hieroſolymitanis, qb⁹ cõcedunt̃ eccleſiæ & decimę,
q̃uis cõceſſio fiat potius ordini eorũ, quã ꝑſonis. Dẽnt tñ ꝑ
fratres ſuos clericos, uel alios eccleſias regere, & guberna-
re. Et not. iſtud dictũ ꝓ iſtis fratribus ſancti Ioã. q ſunt lai
ci, tamen nõ dñt eſſe in ſeculo, ſed quaſi religioſi, ut iſti te-
neant eccleſias, & p̃cipiãt decimas. Debẽt tñ eccleſias rege
re ꝑ clericos, & nõ per ſemetipſos, ad hoc c. 2. & quod ibi
not. de ęta. & quali. Itẽ ex dictis doct. no. ꝙ laicus conuer-
ſus eſt capax iuris ſp̃ũalis, de quo uide bo. glo. in c. ex eo, de
ele. li. 6. per Inn. & alios doc. in c. 2. de inſti. & dic, ut ibi no.
†In gl. 2. in fi. no. bñ hãc gl. q̃ quotidie ſolet allegari, & ma-
4 xime not. eã, inquãtũ dicit, ꝙ fructus decimarũ poſſunt cõ
cedi ex cã laico in tp̃s uitæ ſuę. & ex eo, quod alleg. c. 2. de
loca uȓ velle fructus decimarũ poſſe laico locari, ſeu uendi
in tẽpus uitæ ſuæ, de quo ſatis poſſet dubitari prima fronte
qa cõceſſio, quę fit ad tp̃s uitæ hoĩs, p̃t appellari largo mõ
perpetua, ut eſt tex. iũcta gl. 10. q. 2. perpetua, facit l. 1. ff. pro
ſoci. ſed conceſſio tãti tẽporis nõ p̃t fieri de decimis, cũ trã
ſferat̃ utile dñium. Facit quod dixi poſt doc. s̃. eo. c. ad hęc
Sed qa nõ repio hãc gl. per aliquẽ morderi, poſſet eã ſaluã
do dici, ꝙ ꝑꝑ dubiũ tp̃is, cũ poſſet decedere laic⁹ intra mo
dicũ tẽpus, nõ uȓ conceſſio perpetua, ſed potius tẽporalis.
hoc tamẽ uerũ eſt, ꝙ ſine authoritate ſuperioris non pote
rit ad tm̃ tp̃s concedi, cle. 2. de reb. ecc. non alie. & uide qđ
5 no. in c. ueniẽs, de trãſa. †In gl. fi. alii exponũt, ſuſpẽdat, i. ex
cõicet̃, & hoc ſ̃m Io. An. ſi p̃latus intẽdebat conferre laico
ius ſpirituale. ego credo poſſe dici, ꝙ de rigore poſſit iſte
depõi & excõicari. donec ſđ emẽdauer. t, ut prima pœna ſit
perpetua, ſecũda tẽporalis, & ſic illa dictio, donec, p̃t refer-
ri ad excõicationẽ hoc. ꝓbo ꝑ ſimile. 12. q. 2. monemus. ubi
patet, ꝙ p̃latus alienãs indebite rẽ eccleſiæ dẽt depõi & ex-
cõicari, donec eccleſiã reddiderit indẽnẽ, facit. c. ſi qs p̃sby-
terorũ, & quod ibi not. ſuprà de rebus eccl. nõ alien. & hoc
videtur ſonare uerbum, ſuſpendatur, poſitum in tex. Et ita
credo dicendum eſſe in caſu pręſenti.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ an ſint ſoluendæ in parochia, ubi ſunt prædia, an uero ubi quis accipit & percipit diuina, ſtatur conſuetudini.* 5.
Quid autem ſi non extet conſuetudo, uide nu. 6.
2 *Authoritas ſanctorum patrum ualent multum in deciſionibus cauſarum, licet non fuerint* Romani *pontifices.*
3 *Opiniones doctorum quotieſcunque reperiuntur contrariæ difficile eſt proferre ſententiam.*

Ratio

4 *Ratio naturalis eſt attendenda, ubi deficit ius ſcriptum.*
7 *Iura epiſcopalia, uel parochialia poſſunt cum titulo præſcribi.*
8 *Limites & confinia non poſſunt præſcribi, nec eis adhærentia.*
9 *Difficile, uix, iſtæ dictiones de ſui natura important difficultatem, licet aliquãdo poſſint importare impoſſibilitatem.*

CAP. XVIII.

1 CVm ſint. †Stat̃ cõſuetudini, an colonus ſol-
uat decimã eccleſiæ, in cuius paro
chia ſita ſt̃ p̃dia, an eccleſiæ, ubi audit diuina &
ꝑcipit eccleſiaſtica ſacra. h. d. Primò ponitur cõ
ſultatio. Scđò rñſio, ibi: *ſane*. Caſus lr̃a. Aliqñ cõtingit, ꝙ
aliqui cõmorãtes in una parochia excolũt terras ĩ alia. q̃ri
tur, cui eccleſiæ decimę ſũt reddẽdę? Rñ. Pap. ꝙ ſuꝑ hoc ñ
ẽ facile dare rñſum, cũ authoritates ſanctorũ patrũ ſint di
uerſæ. uñ in talib. recurrẽdũ ẽ ad cõſuetudinẽ, & uidẽdum,
utrũ illæ eccleſiæ ſub uno ſint ep̃atu, uel diuerſis ep̃atib. cõ
ſtitutæ: qa graue & difficile foret, ſi una eccleſia ĩ alio ep̃a-
tu reciperet decimas, cũ ex hoc fines ep̃atuũ uñr cõfundi.
2 B. †No. 1. ꝙ authoritates ſanctorũ patrũ ualẽt multũ in de
ciſionib. cãrũ, q̃uis nõ fuerit Romani põtifices: facit ad hoc
c. cũ apłica, de his, q̃ fi. a p̃l. cũ ſi. & uide qđ le. & no. 10. di. in
3 ſum. & in c. 1. †Scđò no. ꝙ ubi datur opinionũ cõflictus, dif
ficile ẽ ꝓferre ſñiã, & in hoc caſu recurrẽdũ ẽ ad cõſuetudi
nẽ loci. Nã cõſuetudo interpretat̃ legẽ dubiã, ut in c. cũ dile
ctus, de cõſue. l. minimè, & l. ſi de interpretatione, ff. de leg.
hoc uerũ, qñ opi. hincinde ſũt ꝓbabiles, ałs ãt p̃t qs ſequi
opi. ſingularẽ cõtinẽdo cõem, ut no. dicit Io. An. in c. 1. de
a cõſti.[a] ubi ſing. dicit, ꝙ ſi cõis opi. eſt euidẽter falſa, uel põt
cõuinci rõne ꝓbabili, põt iudex eã cõtẽnere. Pro hoc addu
co tex. no. in l. 1. C. de uet. iu. enuc. ubi dȓ, ꝙ ex multitudine
authorũ nõ oportet nos iudicare, qa ſæpe ſñia unius ẽt de-
4 terioris põt plures & meliores in aliqua ꝑte ſuꝑare. †No.
in uer. *& attendendum*. ꝙ in re dubia recurrẽdũ ẽ ad rõnes
nãles. Nã deficiẽte iure ſcripto, dẽmus recurrere ad rõnem
nãlẽ, ut ẽ tex. cũ gl. in c. cõſuetudo. 1. di. in l. ſcire. §. ſufficit,
ff. de ex. tu. no. Io. An. in c. paſtoralis, de fi. inſt. facit. c. 2. req
5 ris, in ſi. s̃. de ap. †Opp. ꝯ tex. uȓ. n. ꝙ hęc qõ nõ fuerit diffici
lis, ꝓut papa aſſerit. nã in plurib. iurib. ſancitũ ẽ, ut decimæ
prædiales dẽant̃ eccleſiæ, ubi ſũt pręcdia. Perſonales uerò
eccleſiæ, ubi qs ꝑcipit diuina, ut in c. fin. s̃. de paro. 16. q. 1.
qõ, & c. ſi qs laicus. So. ꝑꝑ hæc ꝯria gl. 2. dicit, ꝙ facile erat
ſoluere hãc qõnẽ ꝓpoſitã. Sed certè gl. loqtur ꝯ tex. cũ tex.
dicat, ꝙ nõ erat facilè dare rñſum. Iõ dicit Io. And. ꝙ gl. &
ſequaces nõ uiderũt dubiũ qõnis. Nã cõtẽtio oriebatur ꝑ-
te coloni. Nã ſi iudicatur ꝓ eccleſia prædiali fraudatur ec-
cleſia parochialis, q̃ dẽt hr̃e decimã eorũ, q̃ lucratur ſuus
parochianus, ut ĩ d. c. qõ, & ibi tex. ꝓpriè loqtur in colono.
Nã pars coloni accedit ſibi rõne oꝑarũ, & non rõne terræ,
cũ nõ ſit ſua. Si uerò iudicatur ꝓ eccłia parochiali, ſeqtur
diminutio iuris ecclię prędialis. Nã iure diſponẽte debet
hr̃e decimã oĩũ frugũ, q̃ colligũtur intra ſuã parochiã, ut ĩ
c. tua. j̃. eo. & c. de parochiis. uñ ꝑꝑ colonũ alienũ nõ debet
eccleſia priuari ſuo iure, ar. in l. qđ noſtrũ eſt, ff. de reg. iur.
Et ꝑꝑ has difficultates & ſimiles papa nõ ĩmeritò dixit hic
nõ ẽẽ facilè dare certũ rñſũ, ſed recurrẽdũ ad cõſuetudinẽ.
6 †Ipſe uerò Io. An. ceſſante cõſuetudine dicit, ꝙ primò debe
tur decima ecclię p̃diali ſine deductiõe ſũptuũ, ut in c. tua.
2. j̃. e. de reſiduo tã q̃ de lucro dẽt̃ decima ecclię cathedrali
detractis prius expẽſis, q̃ detrahũt̃ rł̃r in decimis ꝑſonalib.
ut in c. paſtoralis. j̃. e. adducit ſimile. Nã ſi qs donat aduoca
to oẽs fructus alicuius agri, prius ſoluet ille decimã ecclię
p̃diali, & de reſiduo tã q̃ de lucro puro ſoluet decimã eccle
ſię parochiali. Ad idẽ qđ no. Ho. in c. a nobis. j̃. e. ubi dicit,
ꝙ ſi ruſticus ex aceruo non decimato donet mihi 9. corbas
frumẽti, dẽo prius ſoluere ecclię p̃diali decimã, & de reſi-
duo ecclię parochiali. Poſtmodũ idẽ Io. An. recitat In. &
Ho. in c. in tua. j̃. eo. tenuiſſe ꝯriũ, ſ. reſpectu primę deciſio
nis. Diſtinguit. n. ibi, utrum colon⁹ colat p̃diũ in aliena pa
rochia tanquam partiarius; ita, ꝙ ſi nihil naſcit̃, nihil ẽ per
ceptur⁹, aut colit numis, ſeu ꝓ certis mẽ
ſuris frugũ ꝑcipiẽdis oĩno, ſiue naſcant̃
ibi fructus, ſiue nõ, ut in primo caſu colo
nus ſoluet unã decimã tm̃, ſ. ecclię p̃dia-
li, qa portio ſua cũ ſubmittat̃ fortunę &
Dei miſericordię potius ẽ ĩ fructu, q̃ ĩ lu
cro. Nã abſurdũ uȓ, ꝙ is ad quẽ ex debito
ꝑueniũt fructus, teneat̃ duas decimas ſol
uere. Sed ĩ ſcđo caſu, cũ colonus nõ ẽ par
tiarius, decima dẽt̃ ecclię parochiali. nã
ꝑ hoc nõ defraudat̃ ecclia p̃dialis, cũ cõ
ſequat̃ prius integrã decimã, qa colono
hoc caſu ſoluit̃ uel in nũmis, uel ĩ fructi
bus prius decimatis. Et dicit Io. An. ꝙ li
cet ſua opi. uideat̃ cõſona iuri & ęqtati,
tñ qa đ facto nõ ſ̃uat̃, ſatis p̃t teneri ſ̃m
cũ opi. In. & Ho. q̃ uȓ aptè ſeq hic d. An
to. hẽns ꝓ abſurdo, ꝙ colonus teneatur
ſoluere decimas duas. Idẽ dicit Pe. cũ li-
tatione. Nã dicit, ꝙ ſi cã lucri quis cõdu
cit aliena p̃dia, dẽt prius ſoluere decimã
p̃dialẽ, & demũ đ reſiduo detractis expẽ
ſis, dẽt ſoluere decimã ꝑſonalẽ, arg. c. pa
ſtoralis. j̃. e. Mihi uȓ ꝙ opi. Io. An. nullo
mõ ſit conſona iuri, uel ęquitati. primò,
quia de iure diuino ſolũ ꝑcipit̃ una deci
ma ex frugib. terræ, ut dixi s̃. ſuꝑ ru. Itẽ
iſte tex. nõ facit difficultatẽ, niſi reſpũ al
terius ecclæ. Nã dubiũ dũtaxat an p̃dia
li, an parochiali dẽat̃, & difficultas orie
bat̃ ex uariis opi. ſãctorũ patrũ, ſđ nulla
reperit̃ authoritas, q̃ hoc caſu ſentiat co
lonũ dẽre ſoluere duas decimas. Et aliq
patres ſẽſerũt ꝓ eccleſia parochiali, aliq
ꝓ p̃diali, ut ĩ iurib. hic al. ĩ gl. Itẽ ĩſpecto
iure diuino, ꝙ decima ſoluebat̃ tribui le
uiticę, ñ erat aliqua difficultas. nã ſatis
fuiſſet colonũ ſoluere illis leuitis, ſed dif
ficultas fuit orta ex diſpõne iuris humãi
quo fuit ſãcitũ, ut p̃diales dẽrẽt ecclię p̃
diali, ꝑſonales parochiali. q̃ qdẽ diſpõ ñ
dẽt magis onerat̃ iſtũ colonũ, q̃ ſit obli
gat⁹ ex diſpõne diuina. iõ ꝓ fũdamẽto ꝯ
cludo, ꝙ is, ad quẽ fruct⁹, uel certa pars ꝓ
uenit ex debito, ſolũ arctat̃ ad unicã đci
mã, ſed reſtat uidere ꝑꝑ diſpõnem iuris
poſitiui, cui debeat̃, & in hoc ſequor opi.
gl. iſtius & Inn. & Ho. ut debeat̃ eccleſię
p̃diali. Moueor, qa ubi certa res partici-
pat de diuerſis naturis, ſeu qualitatib. at
tribuẽdaẽ illi, ad q̃ magis accedit, ſicut di
cim⁹ in Hermaphr. l. q̃rit̃, ff. de ſta. ho. &
4. q. 3. Hermaph. Ad idẽ, qđ no. gl. ĩ l. 1.
ff. de ſuꝑſi. & Bar. ĩ l. cotẽ ferro. §. q maxi
mos, ff. de pu. ſed in caſu nr̃o hęc decima
multo magis accedit ad p̃dialẽ, q̃ ad per
ſonalẽ. Probo aptiſſimè ꝑ c. ad decimas,
de reſt. ſpo. li. 6. ubi dȓ, ꝙ de iure cõi ne-
mo p̃t capere decimã in parochia alte-
rius ecclię, ſed ĩtegra decima ſpectat ad
illã ecclĩã. Scđò & forti⁹ ĩ onerib. realib. a
ñ ĩſpicimus cultorẽ, ſed poſſeſſorẽ, & lo
cũ, ubi ſt̃ ſitę res, ut in l. forma, ff. đ cenſ.
& ĩ l. Impera. ff. de pub. & ĩ c. de terris. s̃.
e. ergo ꝑſona coloni ñ dẽt ĩmutat̃ onus
real. nec ob. ſi dicat̃, ꝙ ecclia parochialis
fraudabit̃ ĩ opi. iſti, qa dico nullã ẽẽ frau
dẽ. nã colõus tenet̃ ſoluer̃ Deo, & ecclię

ſoluere decimas, ut in c. de terris, de dec. & uide Ol. in conſi. 19. Et adde, ꝙ decima de auro & argento, qđ effoditur ĩ domo priuati, ſolui dẽt fiſco, uel principi, ut eſt text. in l. cuncti, & ibi per Bar. C. de meta. li. 11. Et adde, ꝙ decimarũ cõpenſatio nõ poteſt obiici, ut eſt gl. ſecundũ Ro. in ſing. in uer. compenſatio, in c. decimæ. 16. q. 1. perſonales autem decimæ debentur ex conſuetudine potius, quã de iure. & debentur cõſuetæ, licet minores ſine peccato, a quo excuſat conſuetudo, ut per Car. in cle. fi. in 5. q. de pę. & not. in c. in aliquibus, de deci. Et adde, ꝙ bonum uȓ conſilium in hoc beat. Tho. in loco hic alleg. ubi dixit, ꝙ debet quis proprio ſacerdoti aliquid ſoluere pro decimis perſonalibus, & ab eo ꝓ reliquis impetrare remiſſionem, alias uideatur ad omnes decimas teneri. Sunt. n. decimæ tributa egentium animarum, ut per Spe. in ti. đ ap. in §. 2. in uerſi. 4. & ĩ ti. de feriis, in §. 4. uer. itẽ, qđ de cã decimarum & uide Inno. in c. nouum, de deci. & Card. in cle. dudũ, in §. uerum, in 19. q. de ſepul. ubi dicunt, ꝙ decimas tenetur ſoluere ẽt ep̃s. & quę mala quis incurrat ex non ſolutione decimarum, & quę bona conſequatur ex illarum ſolutione, uide tex. in c. decima, & in c. decimæ, & in c. reuertimini. 16. q. 1.
SEB. SAPIA.
a De conſtitu. uide ibi Feli. col. pe. & Deci. in conſi. 23. col. ul. uer. non obſtat ſi dicatur. Ia. in l. ut uim, co. pe. uer. no. etiã multum, ff. de iuſti. & iure.

loco Dei.uñ ſatis ẽ, ꝙ ſoluat eccleſię,de
qua iura magis ſẽſerũt,nec multũ refert
q̃ eccleſia hẽat,cũ oẽs cẽſeant una eccle-
ſia uniuerſalis.24.q.1.c. loqtur. Et hanc
opi.tenerẽ ẽt in eo, qui cã lucri cõducit
3 p̃dia aliena.Nã cũ oẽs fruct⁹ ꝑtineant ex
debito ad eũ,qui ſubmiſit ſe fortunę &
miſericordię Dei, ſatis eſt ꝙ ſoluat deci
4 mã ex oĩb⁹ frugib.ad eũ ꝑtinẽtib. Nã qſ
que ſeminat cã lucri,alias ſequeretur, ꝙ
dñs fundi,q ꝓpriis manib.illũ colit, te-
nereẽ ſoluere duas decimas;qđ ẽ ꝯ men
tẽ iuris diuini & humani. In gl.3.ibi, *ſit
præſcripta*.& c.aduerte.nã licet do.ſĩpl'r
trãſeãt,tñ gl.ñ ẽ uera.quo ad caſũ iſtius
c.licet ſit uera ſ̃m intel'm ſuũ.nã gl.p̃ce
dẽs habuit ꝓ cõſtãti, ꝙ iſta decima đ iu
re cõi eſſet debita eccleſię p̃diali, & iõ
cõſuetudo ꝯria,tãq̃ ꝯ ius dẽret eſſe p̃ſcri
pta,ſ.tp̃e 40.an.ut ĩ c.fi.de cõſue.ſed hoc
fundamẽtũ gl.ẽ falſũ,ut patet ex p̃dictis,
qa nullo iure ille caſ⁹ reperiẽ deciſus,ut
dr̃ in tex.ad idẽ.c.ad ap'licę.j̃ e.Iõ cõſue
tudo in hoc caſu ñ ẽ ꝯ,ſed p̃ter ius, qua
re ſufficit tp̃s x.an.ut dicit gl. no.ĩ c.fi.đ
ꝯſu.li.6.& no.Io.An.in ſi'l in c.certifica
ri,s̃. de ſepul. ĩ uarietate portiõis debitę
ep̃o,uel eccl'ię parochiali. ꝓ hoc dictũ
c.ad ap'licę,ĩ fi.ubi ſolũ reqriẽ ꝯſuetudo
diu obtẽta,& ñ p̃ſcripta. nã tp̃s x. an. eſt
diuturnũ,ut ĩ l.de qb⁹,& qđ ibi no.ff. de
leg.& ĩ l.1.& 2.C.de ſerui.& aqua, & C.
7 de p̃ſc.lõ.tẽp.ĩ rubro & nigro.†In gl. fi.
no.tria ex glo.iſta.Primò,ꝙ iura ep̃alia,
uel parochia pñt cũ titulo p̃ſcribi ꝑ alie
nũ ep̃m,ſeu p̃sbyterũ, licet ſint hæc iura
intra limites;& uide circa hoc, qđ lati⁹
8 dixi ĩ c.fi.s̃.de paro.†Scđò no.ꝙ ſicut li-
mes ep̃atuũ,ſeu parochiarũ ñ p̃t p̃ſcribi,
ita nec iura adhęrẽtia limiti, nc ex hoc
oriaẽ cõfuſio limitũ,& hoc tenebis men
9 ti.†Tertiò no.ꝓ ſignificatu h⁹ uer. diffi
a cile.nã q̃ñq; ĩportat difficultatẽ;[a] q̃ñq;
ĩpoſſibilitatẽ, ſđ ex ꝓprio ſignificatu ur̃
b importare difficultatẽ,ſicut dictio,uix,[b]
ut ꝓbaẽ ĩ c.2.de cog.ſpi.li.6.& uide tex.
cũ gl.ſu ꝑ uer.uix,ĩ c.2.de cog.ſpi.li.6. &
uide qđ legi.& no.ĩ c.pricipat⁹.1.q.j.ĩ gl.

SVMMARIVM.

1 *Decima,quæ cũ titulo detinentur a laicis, non poſſunt per ipſos in aliũ laicũ tranſferri aliquo titulo. 3.et 4.*
2 *Decima poſſunt detineri in feudum ſine peccato, nõ tamen ſine animarum periculo.*

CAP. XIX.

PRohibemus. †Nõ p̃ot laic⁹ trãſ
ferre decimã in aliũ laicũ, ẽt
ſi cũ ti.illã poſſideat. h. d. cũ
gl.Primò poniẽ ꝓhibõ.Scđò pęna,ibi, *ſi
quis*. Caſus lr̃al. Quia laici ſine periculo
aĩarũ decimas detinere ñ pñt, ꝓhibet La
tera.cõci.ꝙ ipſi ĩ alios laicos decimas ip
ſas trãsferre ñ p̃ſumãt aliquo mõ;& ſi qs
eas receperit,& ñ reſtituerit eccleſię,ad
a q̃ ꝑtinent, Chriſtiana careat ſepultura.
Ber.†No.1.ꝙ laici dñr decimas detine-
re cũ periculo aĩarũ ſuarũ,& ſi tex. intel
ligiẽ de poſſeſſorib.ſeu detinẽtib.ſine ti-
tulo,tũc clarũ ẽ,ꝙ peccãt mortaliter,qa

SEB. SAPIA.
a Difficultatem. Quando difficultas importet impoſſibilitatẽ, traditur latè ꝑ Bart. & alios in l. continuus.§. illud. ff. de uer.obl.& in l. quod te, ff.ſi cert. peta.
ZACH.
b Sicut dictio,uix. Adde gl.in l.fi.in gl. in uerbo, uix, ideſt nullo modo & ibi not.in apo. ad d.glo.ff.de aſſig.liber.& no. in apoſt.ad iſtũ in c. cõtracto, nu. 3.in apo.in uer.dictione,uix infra decogna.ſpiritua.
ANT. FRAN.
Dictio, uix, importat aliquando nullo modo, ſ̃m Barto.in l.ſi iura, circa princ. ff. de leg.3. & uide Bal. in l.fi.in 15.oppo. C.de edi.di.Adri. tol. ubi dicit, ꝙ ẽ dictio diminutiua. Pro quo uide text.in l.impuberem,ff.de fal.& in l. ſi plures, ff. de uulga.& pupil. & ideò dicimus, ꝙ illud, qđ uix fit, tamen fit, ut eſt text.in c.2.de cogna. ſpi. & uide Car.in cle.1.in §. 1.de uſu.

occupãt bona eccleſię,ſi ãt intelligiẽ de detinẽtib.in feudũ
ab antiquo iuxta no.in c.q̃uis,s̃.e.tũc dic, ꝙ detinẽt cũ pi-
culo;ñ tñ cũ aperto pc̃tõ,ſed ꝑiculũ ur̃ ĩminere,qa timen-
dũ ẽ,ne De⁹ ꝓuoceẽ,cũ ex neceſſitate illa ꝯceſſio fuerit eis
facta. Ad idẽ.c.cũ Ap'li,s̃.de his,q̃ fiunt a p̃la.ubi laici dñr
3 malè detinere,licet recipiãt in feudũ.†Scđò not.ibi:*aliquo
modo*.ꝙ oĩs trãslationis mod⁹ eſt laicis inhibitus. uñ ñ pñt
dare,nec uẽdere,nec ꝑmutare,nec infeudare, nec ſimiles ꝯ
4 ctus decimarũ trãslatiõis facere.†In gl.2.ibi:*ſatis ur̃*.no.gl.
uult.n.ꝙ laic⁹ hẽns decimã in feudũ ab antiquo poſſit illã
infeudare alteri laico de authoritate ep̃i, ſed ꝯriũ cõiter
ſentiũt hic doc.& uerius. Primò ꝑ iſtũ tex.q indiſtĩctè hãc
trãslationẽ ꝓhibet.Scđò facit.c.q̃uis,s̃. e.& c.fi. s̃.eo.& ur̃
aptè ꝓbari in c.cũ ap'lica,s̃.de his,q̃ fiunt a p̃l. Nã ibi ſp̃ale
poniẽ, ut đ authoritate ep̃i poſſit cõcedere alteri eccleſiæ,
qa ñ multũ refert,q̃ eccleſia hẽat,dũmõ extirpeẽ a laico, q̃
rõ oĩno ceſſat,cũ uult cõcedere alteri laico. nã hoc poſſet
tẽdere in magnũ p̃iudiciũ eccleſiæ, cui dẽẽ. Nã ꝑ mortem
iſtius ſine filiis deuolueretur ad eccleſiam,ut in c.2. de feu.
ſed per conceſſionem alteri laico factam, qui fortè habet fi
lios,impediretur huiuſmodi deuolutio.

SVMMARIVM.

1 *Decimae perſonales debentur eccleſiae parochiali,de praedialibus uerò, an ſoluantur eccleſiae parochiali,uel praediali ſtatur conſuetudini. 3.*
2 *Domicilium quis mutando eximit ſe a iuribus ſpiritualibus, in quibus priori eccleſiæ erat obligatus.*
3 *Conſuetudo,quòd laici non ſoluant decimas,non ualet.*
4 *Decimae aliquando ſoluuntur in duabus eccleſiis, in quibus quis pariter audit diuina,& percipit ſacramenta.*

CAP. XX.

1 AD apoſtolicæ. † Decimę perſonales dẽnẽ
eccleſiæ parochiali:p̃diales
p̃diali,niſi aliud hẽat cõſuetudo. ſic ſummãt do
cto.cõiter hæc ſummatio nõ cõgruit tex. ĩ uer.
ſu ꝑ.q ponit caſum.c.cũ ſint hoĩes,s̃.e.& iõ ſic ſummo.De
cima ꝑſonalis dẽẽ eccleſiæ,ubi qs ꝑcipit ſacr̃a,licet alibi lu
crũ cõtigerit,in p̃diali uerò ſtatur cõſuetudini,ſi in alia pa-
rochia colon⁹ p̃diũ coluit.h.d.Cõis diuiſio.Scđa pars, ibi:
noueris.Caſus lr̃a. Cõſuetudo q̃dã in Vngaria inoleuit, ut
ꝑlerũq;populi de parochia unius ep̃i trãsferãẽ in parochiã
alterius ep̃i:& tñ uterq; ep̃s decimas ab eis reqrit.Quęſitũ
fuit,cui ep̃o potius decimæ ſint reddẽdæ?Rñdet papa, ꝙ de
cimæ ꝑſonales illi eccleſiæ ſẽ reddẽdę, in qua populi eccle
ſiaſtica ꝑcipiũt ſacr̃a,decimæ uerò p̃diorũ,uel fructuũ arbo
rũ,ſi coluerint in alia parochia,q̃ in ea,in qua habitãt,qa ĩ
caſu iſto diuerſa cõſuetudo ſeruaẽ, Archiep̃s iſte id eligat ĩ
hoc caſu,& obſeruet,qđ ꝑ ultimã & p̃ſcriptã cõſuetudinẽ
3 nouerit obſeruatũ.Ber.†No.2.ꝙ in libera uolũtate laicorũ
ẽ trãsferre ſe đ una parochia ĩ aliã,uel de uno ep̃atu ĩ aliũ,
& ꝑ trãslatiõẽ eximũt ſe a iurib.ſp̃ũalib.ĩ qb. priori eccle
ſiæ erãt obligati,ꝯcordat.c.fi.s̃.de paroch.& dic, ut ibi dixi.
Scđò no.rl'ã,ꝙ decimę ꝑſonales dẽẽ eccleſię,ubi qs ꝑcipit
eccl'iaſtica ſacr̃a,ſupple,& audit diuina, qa ex hoc duplici
reſp̃ũ ſoluũẽ decimæ ꝑſonales; ꝓ hoc:c.2.de ſepul.lib.6.qđ
dixi ĩ d.c.fi.Et ur̃ uelle iſte tex.illud,qđ dictũ ẽ, ꝓcedeẽ, ẽt
3 ſi alibi cõtingit lucrũ,qđ clarius tenet In.ĩ c.2.s̃.eo.†Vltiò
no.ꝙ ſi qs excolit p̃diũ in aliena parochia,ñ ẽ aptè iure đ
ciſũ,cui parochiæ decima dẽaẽ,& iõ recurrẽdũ ẽ ad ꝯſuetu
dinẽ;de quo pleni⁹ dictũ fuit ĩ c.cũ ſint,s̃.e.Et ex hoc,& ex
tex.no.ꝙ ĩ ſolõne decimarũ attẽdẽda ẽ cõſuetudo uni adi
mẽs,& alteri cõferẽs:qa ñ ẽ magna uis, q̃ eccleſia hẽat,ſed
quo ad retẽtionẽ ipſorũ laicorũ ñ ualet cõſuetudo ſ̃m do.
hic.Quod an ſit uerũ indiſtinctè, dicã in c. in aliquibus. ĩ.
e.ubi melius mã cadit.Sed q̃ro circa hãc lr̃ã, qđ ſi ñ appa-
ret de cõſuetudine?dicit Inn.ꝙ p̃diales dẽntur eccleſię ba
ptiſmali;perſonales uerò capellę.16.q.1.decimas.ſed certè
hoc dictum non attingit dubium decretalis, quia text hic
format queſtionem in eo,qui extra ſuam eccleſiam coluit
agrum.unde per omnia eſt dicendum in caſu iſtius capitu
li

3 vt dictũ fuit ĩ c.cũ ſint,s̃.e. †Not.tñ dictũ Inn.in alio,quate
nus uult decimas prędiales ꝑtinere ad eccl'iam baptiſma-
lẽ,& ſic ad plebẽ,ñ ãt ad capellas fundatas citra plebẽ.Sed
tu dic latius,ut dicã ĩ c.cũ cõtingat.j̃.e.Nã hoc dictũ Inno.
ſimpl'r nõ teneẽ,ſi ponim⁹ capellas hr̃e parochias diſtinctas
4 & p̃dia fore ſita intra parochias capellarũ.†In gl.2.ibi: *æquũ
eſt, ut diuidatur*.no gl.facit.c.cũ qs.2.reſpõ.đ ſepul.li. 6. Et
in fi.no.gl.& aduertẽ,ꝙ clarè nõ ꝑcipio,qd gl.uelit, cũ di-
cit,ꝙ ſi aliq iacẽt in una parochia,& hẽnt larẽ ĩ alia,dẽt fie
ri diuiſio ꝑſonaliũ decimarũ & oblationũ.Nã ſi gl.intelli-
git de his,q iacẽt in una ecc.puta tanquã artifices & merca
tores,tñ ꝑcipiũt diuina in eccleſia domicilii,tũc glo. nõ bñ
b dicit,imo ur̃ caſus ꝯ in c.q̃ſti.16.q 2.ſed ſi gl.ĩtelligit, ꝙ iſti
iacẽt in aliena parochia ꝑcipiẽtes ẽt diuina,tũc glo.poſſet
ſaluari,intelligẽdo tñ,ꝙ licitè deſerãt ꝓpriã eccleſiã,puta
quia habent duo domicilia,& in utroq; pariter ſe collocãt,
& pariter ibi audiũt diuina,tũc ęquũ eſt illã diuiſionẽ dẽre
fieri,arg.in d.c.cũ qs;alias ãt decimę perſonales & oblatio
nes debent fieri eccleſię parochiali,ut in c. queſti,& hic.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ ſoluntur de omnibus fructibus prædialibus. 3.*
2 *Agricultoris appellatione uenit etiam hortulanus.*
4 *Decimæ ſunt ſoluendæ ſub præcepto omnes integrè ſine diminutione,quid autẽ, ſi non petuntur integrè,uide remiſſiuè.*
5 *Decimæ ſunt portandæ uſque in horreum eccleſiæ a dẽntibus ipſas ſoluere.*
6 *Rector eccleſiæ,cui debentur decimæ poteſt prohibere colono,ne fructus colligat, niſi præſente ipſo rectore,uel eius nuncio.*
Legatarius poteſt aſſiſtere hæredi litiganti in iudicio ſuper ualiditate teſtamenti pro intereſſe ſuo.

CAP. XXI.

1 EX parte. †De oĩ fructu prædii ſoluẽdę ſunt
decimę. Prima pars ponit qrelã.
Secunda dat iudicẽ,ibi. *mandamus*. Caſus liter.
Quidã agricultores in eodẽ agro ſimul in uno,
uel diuerſo tp̃e ſeminãt diuerſa ſemina,nec decimas ꝑſol-
uũt,niſi de uno ſemine.Quærebaẽ a dño Papa,utrũ de oĩb⁹
eſſent decimę ꝑſoluendę,uel nõ?mãdat p̃p̃, ꝙ de oĩbus fru-
ctibus prędiorũ ſine aliqua diminutione decimas ſoluãt,&
2 ad hoc per cenſurã eccleſiaſticã compellanẽ.B.†No.1.ꝙ ap
pellatione agricultoris comprehenditur etiã hortolanus.
3 †Itẽ no.ꝙ licet ex uino,uel ex frumẽto ſemel in anno deci
ma ſoluaẽ,nõ tñ ꝑ hoc ĩponitur forma,ut de oĩbus, quæ ꝑ-
cipiunẽ ex eodẽ agro,ſemel decima ſoluaẽ ĩ anno,ſed quo-
ties fructus ĩ anno ꝑcipiunẽ,toties decima eſt ſoluẽda,& ſi
diuerſa ſemina ſpargunẽ in eodẽ agro,ex fructib.oĩum ſol
4 uẽda eſt decima.†Vlt.no.ibi.*abſque dimminutione*,ꝙ decima
mãdaẽ hic ſolui abſq; diminutione ꝑ cẽſurã eccleſiaſticã.
Ex quo infereẽ,ꝙ nõ ſolũ eſt mortale pc̃tm̃ nõ ſoluere,ſed ẽt
cũ diminutione ſoluere ſ̃m Io.An.& facit tex.ĩ c.1.j̃.ꝓxi.ĩ
fi.& hoc uerũ eſt,ubi petunẽ.Nũquid autẽ ꝓcedat hoc ho-
diè,cũ ſacerdotes ñ petãt integrã decimã,nec ẽt de oĩb.fru
5 ctib.ẽt petũt,dic,ut dicã in c.in aliqbus.j̃.e. †Sed quęro,nũ
qd ruſticus teneaẽ deferre decimã uſq; ad eccleſiã, an uero
rector teneaẽ ſuis expẽſis colligeẽ? Doc. hic tenẽt cõiter ru
ſticũ arctari ad deferẽdũ expenſis ſuis ꝑ c. reuertimini. 16.
q.1. ubi innuiẽ, ꝙ de iure diuino decimæ ſunt deferendę in
a horreũ[a] eccleſiæ ſuę,ad idẽ tex. 16. q.7.c. 1. & utrobique
6 hoc tenet gl.quod no.†Scđo q̃riẽ,nũqd rector eccle. poſsit
facere interdici colono,ne fructus colligat,ſeu ex fundo re-
mittat eo,uel eius nũcio nõ p̃ſente?Spe.e.ti.ad finẽ tenet,ꝙ
ſic,& idẽ Gul. Naſo,dicẽs ſic ſe cõſuluiſſe, & cõiter ſequunẽ
doct:Mouẽtur primò arg.l.2.C.qñ & q quarta ꝑs deb. lib.
10.dũ dicit ibi tex.ſub cõſpectu curialiũ,&c.Ad idẽ.l.ſuſpe-
cta,ff.de inoffi.teſt.ubi dr̃,ꝙ legatarius p̃t aſſiſtere hęredi ĩ
iudicio litigãti ſuper ualiditate teſtĩ ꝓ intereſſe ipſius le-
gatarii.Itẽ cũ eccleſia hẽt ius in fructib⁹,ut in c. tua.j̃. e.&
fructus pendẽtes ſunt pars fundi,ut in.l.fructus pẽdẽtes, ff.
de rei uendicatione,ur̃,ꝙ eccleſia habeat ius ꝑ ꝯñam in fun
do,& qcq̃d ſit reſp̃ũ fundi:tñ reſp̃ũ fructuũ ſatis ꝓbabiliter

p̃t teneri,ꝙ ẽt ante,quã ſunt collecti,per
tineãt ad eccleſiã, loquor de decima ꝑte
fructuũ ꝓ indiuiſo, ꝓ hoc bonus tex.ĩ c.
tua.j̃.e.vbi dr̃,ꝙ De⁹ aſſeruit decimas eſ-
ſe ſuas,ſed hoc ꝓnomẽ,ſuũ,notat dñium
vñ cõpetit rei uẽdi.ut in l.Quintus, ff.de
au.& arge.leg.& in c.quo iure.8.diſt.uide
ẽt bonũ tex.in c.decimę.16.q.1.ubi dr̃,ꝙ
nõ ſoluẽs decimã retinet alienũ,& ex his
uerbis glo. ibi colligit,qđ,s̃. dixi,& uide
aliam bonã gl.in c.moderamine,ea.cau.
& q.& ꝑ Io.An.in addi,Spe. p̃all.ubi ſeq
tur dictũ[b] Spe.p̃al.niſi cõſuetudo ſit in op
poſitũ.Fateẽ tamen non ualere conſuetu
dinem,quę dat cauſam ſurripiendi alie-
num.c.ex parte,s̃.de conſuetudi.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ prædiales ſunt ſoluendæ expenſis non deductis.*
2 *Segetes poſſunt appellari fructus naturales tantũ uno reſpectu, & aliquo reſpectu poſſunt appellari fructus induſtriales.*
Fructus induſtriales dicuntur procedere ex miſericordia diuina.
3 *Decimæ ſoluuntur de omnibus fructibus,& rebus quas uel quas fidelis homo acquirit.*
Decimæ an ſoluantur de rebus immobilibus?
4 *Decimæ ſolui debent etiam a militibus de ſtipendio, quod eis datur,dum militant in bello iuſto,alias ſecus.*
Decimæ debentur de omni lucro perſonali.
Decimæ non debentur de lucris iniuſtè quæſitis.
5 *Decimæ ſunt ſoluendæ de animalibus captis in uenatione,aucupatione,& piſcatione.*
Decimæ animalium captorum an ſit cenſenda decima prædialis, aut perſonalis?
Decimæ animalium captorum an ſint ſoluendæ eccleſiæ parochiali,an uero prædiali,& ſi: an tales decimæ ſint perſonales.
Decimæ animalium domeſticorum ſunt ſoluendæ,ubi paſcuntur.

CAP. XXII.

1 NOn eſt. † Decimæ p̃diales
ſoluẽdæ ſunt expẽ-
ſis non deductis.h.d.Primo po
nitur exordiũ.Secundo narra-
tio,ibi.*re uera*.Tertiò concluſio, ibi, *uolu
mus*. Caſus litera. Quidã ante ſolutionẽ
decimarũ deducebant expenſas.Sup hoc
cõſultus papa rñ.ꝙ ſicut ſancti patres in
ſuis tradiderũt ſcripturis,de oĩbus bonis
q̃ fidelis hõ acquirit,decimas ſoluere de
bent.Ad hoc ẽt cenſura eccle.ſunt cõpel
lẽdi.ñ pręcipit, quatenus ante, quã de-
ducant expẽſas de bonis prędictis, deci-
mas ꝑſoluant eccleſiis,qbus dẽnẽ cũ debi
2 ta integritate.B. †Primo no.ex iſto tex.
in princ.iuncto c.cũ nõ ſit.j̃ e.ꝙ in fructi
bus prouenĩẽtibus ex terra longè magis
operaẽ Dei mĩa, quã hoĩs induſtria. Nã
ſemen mortificaẽ, & Dei diſpoſitione re
uiuiſcit plurimũ fructũ adferẽdo.Et hoc
reſpectu ſegetes poſſunt dici fructus na-
turales potius, quã induſtriales. Et hoc
ur̃ ueriſſimum habito reſp̃ũ ad mãm no-
ſtrã,ſ.reſp̃ũ ſol'onis decimarũ,ſed alia cõ
ſideratione tales fructus dñr induſtriales
ſ.quo ad hoc, ut bonæfidei poſſeſſor fa-
ciat fructus ſuos,ut eſt glo.in c.grauis,de
reſti.ſpo.& in l.ex diuerſo,ff. de rei uen.
Nã ꝓp culturã maximã ius uoluit iſtos
fructus dari bonæfidei poſſeſſori: ſed in

a Deferendæ in horreũ.Adde Lu. Ro. & Ale.poſt Io. de Imo in l. ſtipulatio iſta,§.inter cætera,alias eſt. §.ſi quis dolum, ff. de uerb. obliga. ubi Lud. alleg. l. pro locis, C. de anno. & tribu.lib.10.& Spe.in tit.de deci. in fi. & Bar. Cæp. in tit.de ſerui. urba.c.72.
EBA. SAPI.
b Dictum Spec. de hoc dicto uide multa allegat.per Cardi. in conſil. 146.col. 1.

caſu noſtro hr̃ reſpectus ad diſpoſitionẽ diuinã, ex cuius mĩa fructus ꝓueniunt.
3 †Secundo no. ibi. *de omnibus bonis*, ꝙ non ſolũ de numeratis hic in textu eſt decima ſoluẽda ſed gñaliter de oĩbus bonis, quę fidelis hõ acquirit, ut ĩ c. ꝓxi. An ãt hoc procedat in bonis ĩmobilibus, ut ſi
4 donatur tibi domus, uel legat̃. Et qd de mobilibus, aliquid hic tractauit Inn. uide plen us ꝑ glo. 16. qõ. 1. decimę, & in c. tua. 2. j. e. ubi dicã. †Not. ibi: *de militia*. ꝙ ẽt de militia ſoluẽda eſt decima, & dic đ militia, i. de ſtipẽdio, quod dat̃ militibus ſeu iſtis ſtipendiariis qa hoc eſt lucrũ ꝑſonale, de quo decima ſoluit̃, ut in c. ſeq. & in c. decimæ, p̃dicto, qđ intelligũt do. qñ iuſte qs militat, quaſi uelit dicere, ꝙ iſti ſtipẽdiarii in bello iniuſto exiſtentes illicitè recipiunt ſtipẽdiũ, iõ eccl. nõ dẽt recipere decimã taliũ, & gñaliter, an de illicitè acquiſitis ſit ſoluenda decima, dicetur. j. c. ꝓxi. †No. ibi: *de uenatione*, ꝙ de feris in uenatione captis ſoluẽda eſt decima, & eadẽ rõne idẽ dicẽdo in aucupatione & piſcatiõe[a], ſed q̃rũt hic doc. & principal.ter Inn. utrũ decima talium ſit cẽſenda p̃dialis, an ꝑſonalis ꝙ eſt quęrere utrum debeatur eccleſię parochiali, ubi quis audit diuina, an eccleſię, in cuius parochia iſta fuerũt capta. Pro eccleſia p̃diali facit; qa hęc aĩalia bñficio terræ nutriunt̃. uñ ſicut decidit̃ in aĩalibus domeſticis, ut ibi dẽat̃ decima, ubi paſcũtur, ut no. gl. s̃. e. ad Apl̃icę, eadem rõne idẽ uꝛ̃ dicẽdũ in iſtis aliis aĩalibus feris. In ꝯ̃riũ pro eccleſia parochiali facit, qm̃ iſta capiũtur opera & ĩduſtria hoĩs, ergó &c. ut d. c. ad Apl̃icę. Inn. ponit hic duas opi. Prima cui uꝛ̃ ipſe inhærere, ut diſtinguamus, utrũ hæc ſint incluſa in certo loco, ut puta aues in colũbario, piſces in ſtagno, animalia in aliqua foreſta. Aut uero ſunt in libertate propria non circuncluſa ĩ aliquo loco. Primo caſu decima ẽ cẽſenda prędialis. ſecundo perſonalis, & idẽ uidetur ſentire idem Inno. in. c. commiſſum, ſuprà eo. Alia opi. quam refert, eſt ꝙ indiſtinctè talis decima ſit cenſenda ꝑſonalis, qa ex induſtria hoĩs fuerunt capta, & certo loco recluſa. Hoſt. dicit ꝙ poteſt dici, talis decima miſta, aliter nõ declaro. d. Ant. dicit, ꝙ ſi Hoſt. intellexit ꝙ de ualore ante recluſionẽ decima ſit ꝑſonalis, ſed de ualore poſt recluſionẽ decima ſit p̃dialis, uꝛ̃ optime dixiſſe. Et credo. ꝙ hoc ſentit Hoſt. dum decidit aliam quęſtionẽ, quaſi ĩ huiuſmodi terminis, & hæc opi. media ſatis mihi placet.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ ſoluuntur de reditibus molendini ad uentum.*
2 *Decimæ ſunt ſoluendæ de rebus acquiſitis, non autem de illis, quas quis potuiſſet acquirere, ſi uoluiſſet.*
Debitor non fraudat creditores, ſi potuit, & noluit acquirere.
Prælatus & tutor ſi potuerunt acquirere eccleſiæ, uel pupillo, & non acquiſiuerunt, tenentur eis de intereſſe, quia ſunt obligati acquirere ratione officij ſuſcepti.
3 *Eleemoſyna, ſiue decima an & quando ſunt ſoluendæ de illicitè quæſitis, intellige de decima perſonali, prædialis uero ſemper ſoluitur. 4. in fi.*
Vſurarius dicitur habere dominium rerum, quas per uſuras extorſit, ſecus in fure, qui non habet dominium rei furatæ.
Meretrix & hiſtrio licet turpiter quærant, tamen licitè retinent. An autem ſit peccatum dare talibus pecunias, uide remiſſiuè. 4.
4 *Eleemoſyna conſiſtentis in peccato, quæ fiunt eccleſiæ, ſunt recipiendæ, niſi crimen ſit notorium.*
Vſurarius, uel ſimoniacus an licitè conſtruant eccleſiam, uel hoſpitale de pecunijs uſurarijs & ſimoniacis?

CAP. XXIII.

1 **E** *X tranſmiſſa.* †De reditibus molẽdini ad uentum ſoluẽdę ſunt decimę h. d. Primo ponit dęciſam q̃relã. ſcđò dat iudicẽ, ibi, quiã, ubi p̃mittit gñalẽ rõnẽ, ex qua infert cõcluſionẽ, ibi: *mandamus*. Et potuit eſſe rõ dubitandi ĩ iſto tex. qa uenti nõ naſcũt̃ in loco, nec uñr moueri ex Dei bñficio, iõ uidebat̃, ꝙ decima ex tali molẽdino ad uentũ ñ eſſet ſoluẽda, ſed ꝯ̃riũ decidit̃, qa & mare & uenti obediunt Deo. Mat. 8. Itẽ qa terre, in qua eſt tale molẽdinũ cõſtructũ ſubiacet oneri decimarũ, vñ ſicut eccleſia ex tali terra pciperet fructus, ſi coleret̃, ita dẽt cõſequi de reditib[9] ędificii
2 ibi cõſtructi: ꝓ hoc. c. cõmiſſum. s̃. e †No. 1. regulã, ꝙ nõ ſolũ de fructib. terræ eſt decima ſoluẽda, ut in c. s̃. e. ſed ẽt de oĩbus, quę licitè qs p̃t acq̃rere. Et ſupple, ſm̃ Io. And. ꝙ de facto acq̃rit. Hãc ſuppletionẽ forte fecit, qa nõ ſufficit quẽ potuiſſe acq̃rere, niſi de facto acquiſiuerit. Ex quo infert̃, ꝙ non põt qs cõpelli ad acquirẽdũ, ut decimã ſoluat, ſicut dꝛ̃ in ſimili, ꝙ non dꝛ̃ fraudare creditores, q̃ potuit, ſed noluit acquirere. l. q aũt, ff. de his, quę in fraudẽ cre. Nam Deus ſolũ mãdauit decimas ſolui de acq̃ſitis, & nõ de acq̃rẽdis. Et ꝑ hoc p̃t ſolui ꝯ̃riũ, qđ p̃t formari de tutore & p̃lato, q̃ tenẽt pupillo & eccleſię, ſi potuerũt acq̃rere, & nõ acq̃ſiuerũt, ut no. 12. q. 4. c. 2. & l. qcq̃d, C. ar. tute, Nã rõne officii ſuſcepti illi tenent̃ acquirere. ſed tñ hic nõ tenẽt̃ acq̃rere eccl̃æ, ſed tm̃ ſoluere eccleſię, ſi acq̃ſiuerint. †In gl. in uer. *licitè acquiſitis*. ĩ ſi. no. bñ iſtã gl. Nã quotidie ad eã fit remiſſio, cũ q̃rim[9] nũq̃d de illicitè acq̃ſitis ſit ſoluẽda decima uel eleemoſyna[b] poſſit fieri, & ut hẽas gl. clarius, dic diuidẽdo, ꝙ priò allegat ꝓ & ꝯ̃ uſq; ad uerſi. q̃dam, & ibi ꝓ ſołone ponit duas opi. Secũda, ibi: *alii*, & huic ſecundę inhęret, cuius mẽs eſt, ꝙ ſi turpitudo impedit trãſlationẽ dñii, uel ſaltẽ p̃ſtat cãm repetẽdi, ñ dẽt inde decima ſolui, nec eleemoſina fieri. Exẽplũ in fure. Nã dñiũ nõ trãsfert̃ in eũ. Itẽ in uſurario. Nã licet in eũ trãsferatur dñiũ, tñ cõpetit repetitio c. debitores, de iureiu. Si ueto dñiũ trãsfert̃, & repetitio nõ cõpetit; tũc ĩde p̃t fieri eleemoſyna, & decima ſolui. Exẽplũ in meretrice,[c] & hiſtrione, ſed reſpũ decimæ gl. uꝛ̃ uelle, ꝙ licet iſti teneãt̃ ſoluere, eccl. tamẽ nõ tenet̃ recipere, ne uideat̃ approbare ĩprobitatẽ illorũ. Et ſi dicas, ex hoc ĩſurgeret ꝑplexitas, dixit Inn. ꝙ đ cõſenſu diœceſani, & rectoris poterũt iſti ex decima debita facer̃ eleemoſynã, & hoc Inn. dicit uerũ ſi iſti ꝑſeuerãt ĩ pc̃tõ, ſed ſi egerit pñiã, ñ dẽt eccl. reſpuer̃, qa ñ dẽt ĩ eis ĩſpici, qđ ſuit. 50. di. c. ferrũ, & hãc ſecũdã opi. uñr cõiter ſeq doc. hic. Et originał̃r hæc gl. fuit Io[·] quã uide 14. q. 6. in ſum. & c. decimę. 16. q. 1. Sed d. Car. dicebat, ꝙ in ſecreto ecc. poterit recipere decimas a talib. qa ceſſat hoc caſu ſcãdalũ, qđ tñ mihi ñ placet, qa ſimpł̃r dictũ ẽ, ñ recipias mercedẽ ꝓſtibuli. Itẽ iſti cõfortarẽt̃ ĩ eorũ iniq̃tatib. & eccle. notaret̃ đ eorũ cupiditate. †Quid ãt ĩ oblatiõibus[d] nũ-
4 q̃d oblationes iacẽtiũ ĩ criẽ ſint ĩ eccl. recipiẽdę, p̃ſuppoſito, ꝙ fiãt đ ꝓpria ſuba ipſorũ offerẽtiũ, uiđ gl. not. ĩ. c. oblatiões. 90. di. q̃ cõcludit ĩ ꝑtẽ affirmatiuã, niſi ĩ caſibus à iure prohibitus

3 exc. ubi ẽt ponit, utrũ decimæ ſint recipiẽdæ ab excõmunicato, & uide gl. 14. q. 5. in ſum. gloſ. in c. decimæ, 16. q. 1. & uide Ang. in l. ãit p̃tor. §. ſi cũ mulier, ff. q̃ ĩ frau. cr. di. ubi dicit, ꝙ uſurarii. de uſuris nõ poſſunt conſtruere hoſpitalia, ſi habent notitiam eorum, a q̃bus ꝑceperũt uſuras, & de iſto articulo, an decimæ ſint p̃ſtãdæ de illicitè acquiſitis, uide latè ꝑ Ray. in ſum. de deci. circa prin. uerſi. q̃ritur, utrũ. ꝑ Hoſ. ĩ ſum. de deci. §. de quibus rebus, uerſ. qđ dixit.

ANT. FRAN. De eleemoſyna dicas, ꝙ đ bonis alienis, uel iniuſte extortis ñ dẽt, neq; p̃t fieri, eleemo. ut in c. ex tranſmiſſa đ deci. ut habetur per do. Abb. in c. olim de cẽſi. & uide Pau. de Caſt. in conſi. 72. & illa, q̃ fit de rapinis, non dicitur eleemoſyna, ut. 4. q. 5. per totũ. 1. q. 1. c. non eſt & uide gl. in cle. 2 de cẽſi. & 4. q 5. c. eleemoſina, & uiđ arc. in d. c. nõ eſt. ubi ponit, de quibus bonis poſſit fieri eleemoſyna. Et adde, ꝙ diues inuitus compellitur eleemoſynam facere, ut per Spe. in titu. de loca. in §. hic aliqua, uer. 68. & de pœni. di. 1. & in c. non ſatis de deci. & in c. trãſmiſſæ, & uiđ Car. in cle. 2. §. id qđ de reli. & uene. sã. & Hoſt. in ſumma de pœnis. ĩ §. ſi q̃s.

r Cui debent ſolui decimæ piſciũ, uide hic ꝑ do. Ant. & in c. commiſſum, s̃. e. & per ipſum Abb. Panor. in c. licet, poſt gl. fi. de fer.

b An de illicitè acquiſitis poſſit fieri eleem. aut dari decima, & uide hic d. Ant. ĩ 1. col. Et ad materiã uide tex. de uer. ſig. c. Carpẽſis, & qđ no. plenè Ant. ĩ repe. rł̃æ, pc̃m̃, in. 3. q. prin. li. 6. & ĩ terminis ĩ c. cum uolũtate, de ſent.

a Vide beatũ Tho. in 2. 2. q. 87. art. 2. & uide etiã Cyn. in l. 2. circa princ. C. de condict. ob turp. cauſam.

c SEB. SAPIA. In meretrice. Vide Iaſo. in. l. 4. §. ſed quod meretrici, poſt Pau. de Caſt. ibi, ff. de condict. ob turp. cauſam, & do. Maria. Soc. in tracta. obla. in libello.

d Quod de illicitè acquiſitis non poſſint fieri oblationes ſacerdoti, tenet beatus Tho. in 2. 2. q. 36. art. 3.

ꝓhibitis, quos ibi enumerat. Sed Inn. ponit unũ dictũ ſatis notabile, ꝙ ſi crimẽ eſt notoriũ, nõ dẽt eccleſia oblationes taliũ recipere, ar. in c. minor, 16. q. 4. Itẽ uide ad mãm huius gl. bo. gl. in c. nõ eſt putãda. 1. q. 1. ubi q̃rit̃, q̃d ſi pecunia ſimoniaca, uel uſuraria qs cõſtruxit eccleſiã. uel acq̃ſiuit ius patron. uel emit, poſſeſſionẽ, & ꝑcepit fructus? dic ut ibi, & uide qđ no. Io. An. in c. quãq̃, de uſur. li. 6. Itẽ an ſit pc̃m̃ dare hiſtrioni, uel meretrici, ſeu cythariſtis, uide bo. tex. cum gl. in c. donare, & c. q uenatorib. 85. di. Prædicta oĩa ꝓcedũt cũ q̃rit̃ de decima ꝓueniẽte de lucro ꝑſonali. Nã in decima p̃diali nõ eſt põderãda qualitas poſſeſſoris, qa poſſeſſio eſt onerata. Et ſic eccl. a quocũq; poſſeſſore licitè recepit decimã p̃dialẽ, ut uoluit hic gl. ĩ fi. & idẽ In. facit c. đ terris. s̃. e.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ ſunt ſoluendæ à locatore & conductore eiuſdem prædij, niſi oſtendãt ſe exemptos. 3. & ſic eccleſia petens decimas habet intentionem fundatam, aſſerens ſe exemptum, debet probare. 2.*
4 *Papa non poteſt in totum tollere, quòd decimæ non ſoluantur, quibuſdam tamẽ perſonis poteſt remittere.*
Papa non diſpenſat circa ius diuinum, in quo uerſatur honor Dei irremiſſibilis, uel utilitas publica indiſpenſabilis.
Abſolutio à iuramento non poteſt fieri etiam à Pap. ſine cauſa.
5 *Non ſoluens decimas ex permiſſione Papæ non eſt tutus quo ad Deum, item nec poſſidens, uel detinens plura beneficia incompaſſibilia.*
Papa non poteſt alterare uniuerſum ſtatum eccleſiæ.

CAP. XXIIII.

1 **A** *Nobis tua.* †Locator, uel cõductor poſſeſſionũ tenẽt̃ ad decimas, niſi ſe ĩmunes oſtẽdãt. Primò deciſum exordiũ. Secũdò rõ nãlis, ibi: cum tertio. ſołõ, ibi. *fraternitati*. Quartò exceptio, ibi: *niſi*. Caſus lr̃alis. Aliquis locat aliq̃ñ poſſeſſiões ſuas ad affictũ. locator de ꝑte ſua decimas ñ ſoluebat. q̃rit̃ q̃d iuris? rñdet Pa. cũ q̃libet decimã ſoluer̃ tenet̃ & dãtes & recipiẽtes poſſeſſiões ad affictũ decimas ſoluere tenẽt̃, niſi oſtẽdere poſſint[1], quare ab hmõi ſunt ĩmunes. B.
2 †No. 1. regulã, ꝙ q̃libet tenet̃ ſoluere decimã, niſi ſp̃aliter ſit exẽptus. Ex quo infero, ꝙ eccle. hẽt intentionẽ fundatã de iure ꝯ̃ quẽlibet. Pro hoc facit, qa Deus neminẽ excepit a ſołone decimarũ, ut hꝛ̃ Deuter. 17. c. Exod. 20. 21. Scđò no. ar. a ꝯtũ, ꝙ ab onere decimarũ p̃t qs eximi. Quis aũt poſſit
3 hoc priuilegiũ dare, dicã cũ gl. 2. †Vlt. no. ꝙ cõducẽs p̃dia, cõpellit̃ ſoluere decimas de fructib. nec aſtringit̃ ad ſołonẽ nec diſtinguit̃, utrũ hoc faciat cã lucri. Ex quo infero ad id qđ dixi in c. cũ ſint, s̃. e. ꝙ cõductor alieni p̃dii nõ tenet̃, niſi ad unã decimã p̃dialẽ, & qđ hic dꝛ̃ de locatore, ĩtelligo, qñ locator recipit certã quotã fructuũ, puta tertiã ꝑtẽ. Si ãt recipit certas mẽſuras, uel certos numeros, dic, ut dicet̃ in ca.
4 tua. 2. j. e. †In gl. in uer. *exemptus*. no. ſing. gl. nã quotidie ſolet allegari iũcto tex dũ gñalr̃ q̃rit̃, nũq̃d p̃p̃ poſſit diſpenſare circa ius diuinũ, & uꝛ̃ hęc gl. in 2. ſołone p̃manere, ut in totũ p̃p̃ nõ poſſit tollere ius decimarũ, ſed q̃buſdã ꝑſonis remittere p̃t. Nã ꝑ hoc ultimũ nõ tollit̃ ius diuinũ, ſed tũc tolleret̃, ſi uniuerſalr̃ remitteret̃ p̃ceptũ, & de hoc uide glo. in c.* de monach.* §. ſi ergo. 16. q. 1. Ala. Hoſ. & Io. An. uñr ſeq cõcluſionẽ h[9] gl. Dñt. ꝙ quibuſdã ꝑſonis p̃t remitti, ſed in totũ nõ, niſi ex cã ad tp̃s. & no. hoc ultimũ. Nõ obſt. ſi dicat̃, ꝙ alia p̃cepta moralia decalogi ſunt irremiſſibilia. 6. di. c. his ita. 5. di. in princ. Nec iſtud p̃ceptũ decimarũ, cũ ſit morale, dẽt poſſe remitti. Nã, ut dicit Ho. aliud in iſto p̃cepto, quã ĩ aliis. uerſat̃. n. ĩ aliis honor Dei irremiſſibilis, uł̃ utilitas pub. humana indiſpẽſabilis; ut eſt uidere ĩ illo p̃ceppto. Nõ hẽbis Deos alienos. Itẽ in alio. Nonora patrẽ tuũ, & matrẽ tuã, & in ſimilib. in q̃b. nec in totũ, nec in partẽ diſpẽſari p̃t. In p̃cepto decimarũ eſt duplex cõſideratio. Pr̃ia, quatenus uerſat̃ honor Dei. Nã đcimas ſibi retinuit ĩ ſignũ uniuerſalis dñii, ut in c. tua. 2 j. e. Et hac cõſideratiõe nõ p̃t decima uniuerſaliter remitti, qa nõ p̃t p̃p̃ facere, ut honor nõ, exhibeat̃ ipſi creatori, maximè qñ ipſe ſibi reſeruauit. Secũda cõſideratio eſt in utilitate, quæ prouenit ex ſołone decimarũ. Nã concernit cõmodũ eccleſiarũ, & clericorũ, ideo Papa tanq̃ gñalis adminiſtrator, & uicarius Dei p̃t hãc cõmoditatẽ in aliquib. remittere, & diſpẽſare. d. Ant. dicit, ꝙ eccl̃ię bñ p̃t ĩpẽdi hoc priuilegiũ, ad hoc. c. ex ꝑte, & ca. ſuggeſtũ, s̃. e. & hoc eſt clariſſimũ. Nã hoc mõ nõ uenimus ꝯ̃ p̃ceptũ Dei, ſed ꝯ̃ cõſtitõnẽ eccleſię, quę diſtribuit decimas inter ꝑticulares eccleſias. Sed ſi q̃rit̃ q̃d in laicis, dic, ꝙ nec decimas p̃teritas, neq; futuras ẽt uni remittere p̃t ſine cã, ſicut eſt uidere in iur̃o, qđ; qa eſt de iure diuino, nõ p̃t ꝑ Papã ſine cã remitti,[a] ut no. in c. quãto, de iureiu. & Inn in c. inter, de renũ. Hęc opi.
5 d. An. poſſet ſeruari ad Deũ. †Nã nõ credo illũ eſſe tutũ, q̃ decimas ſine cã tenet ex remiſſiõe Papæ, uel bñficia iniuſta obtinet. Pro hoc gl. no. in c. nõ eſt. j. de uot. & qđ dixi in c. de multa, de p̃b. Nã licet Papa hẽat plenitudinẽ p̃tãtis. dẽt tñ facere, ſicut diligẽs paterfa. diſpẽſãdo cuilibet, ꝓut opus eſt, facit. c. 1. 16. qõ. 7. ſed quo ad eccleſiã militãtẽ tene indiſtinctè opi. gl. & aliorũ doc. ꝑ ea, quę notãt in l. fi. C. ſi ꝯ̃ ius, uel uti. publ. & in c. quæ in eccleſiarũ, de cõſtitu. & in d. c. nõ eſt. Et hoc indiſtinctè puto uerũ, ubi decimæ đ facto ſoluunt̃. Nã tũc ſi p̃p̃ uellet in totum remittere, nõ ſolum tolleret reuerentiam. Deo debitã, ſed etiam alteraret uniuerſalem ſtatum eccleſiæ, quòd Papa non poteſt facere, ut no. c. literas, & ibi dixi, de reſti. ſpol. ſed ubi de facto non ſoluuntur, nunquid papa poſſit diſpẽſare ut nõ ſoluentes euitent peccatum? certè poteſt dici, quòd ſic. non tamen in totum p̃ceptũ tollẽdo, ſed hac cã nõ ſoluẽtes tolerãdo, ut pc̃m̃ non incurrãt, qđ ſatis ſentit hic. Inn. & aliquid dicã in d. c. in aliquib. &c.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ debent ſolui, licet ſuper non ſolutione ipſarũ fuerit ſub quacunque forma promulgata imperialis conſtitutio.*
Decimæ ſi fuerint alicui in feudum data, non comprehendit huiuſmodi conceſſio decimas noualium, niſi ſint cõceſſa clericis, quia tunc cõprehẽdit futuras. 7.
1 *Laicorũ appel. ueniunt Reges, & imperatores.*
3 *Legitimatus ab Impatore, uel ab alio ſeculari principe an poſſit promoueri ad ſacros ordines, uel ad alia ſpiritualia?*
4 *Reſtitutus ab Imperatore uel ab alio, an cenſeatur reſtitutus ad ſpiritualia, remiſſiuè.*
5 *Decimas ſi quis Theologus, uel alius dixerit non eſſe habitas, incurrit peccatum.*
Interpretationi ſummorum Pontificum potius ſtatur ſuper lege diuina, quàm ſanctorum Patrum.
6 *Authoritas alicuius ſancti coadiuuata authoritate iuris diuini præualet authoritati ſummi Pontificis.*
7 *Priuilegium odioſum debet ſtrictè intelligi.*
8 *Statuta diſponentia circa uirũ, ſunt ipſo iure nulla.*
9 *Generalis conceſſio, uel conſtĩõ, an ſit potentior, quã ſpecialis, uel è conuerſo?*
Ius patronatus licet non poſſit uendi in ſpecie, tamẽ trãſit cum uniuerſitate.
Statuta laicorum, quantunque generalia, non ligãt clericos.
10 *Schiſma quotieſcunque fieri contingat in eccleſia Dei, ſi non poſſet dari, poſſunt domini temporales ſe intromittere, & facere dubium ſopiri, & terminari per eccleſiam.*

ZACHA. Adde q̃d in meretrice, an poſſit de acq̃ſitis ſuo turpi quęſtu ſoluere decimã, & eleemoſynã facere, Arch. in c. uenerabilib. 85. diſt. & in c. nõ eſt & ibi Card. Alex. 1. q. 1.

a Sine cã remitti. Adde iſtũ in c. inter, nu. 9. & qđ ibi poſui in apoſt. ad eum in uer. diſpenſare, j. de renun.

Principes temporales habent poteſtatem, ut debentes eli gere ſummū pōtificem includantur in conclaui.
Principes ſeculares acceperunt poteſtatem a Deo prin cipaliter, ut eccleſiam Dei iuuarent, & ut in ſuis neceſſitatib.ei ſubueniant.

CAP. XXV.

2
1 TVa. [a]† Imperialis conceſſio
ſub quacunq; forma a ſo
ſolutiōe decimarū eximere nō p̄t
hoc primò. Decimæ noualium
nō ꝑtinēt ad laicū,q decimas hēt in feu-
dū. Duo ſunt dicta. Scđm, ibi: *nec occaſione*
Caſus lr̄alis. Imꝑator cōcedit alicui poſ
ſeſſiōes aliquas liberas & īmunes ab ali-
quo onere,& ſine p̄ſtatiōe decimarū.q̄re
bat̄, utrū cōceſſio hmōi ſit alicuius uigo
ris? Papa rñdet, ꝙ laicis de ſpūalib. nulla
eſt diſponēdi attributa ptās,& iō,q̄ tūcū-
q; Imꝑialis conceſſio gñaliter. fiat mini
mè p̄t eximere a ſolutiōe decimarū,q̄ di
uina cōſtitōne dēntur. Scđo alicui laico
decimę alicuius loci ſunt in feudū cōceſ
ſæ,ſurgunt in eodem loco noualia,q̄rit̄,
utrū laicꝰ ille hr̄e dēat decimas noualiū?
Rñdet Pa.licet decimæ ſint laico ī feudū
cōceſſę, ñ tñ ſunt ea occaſiōe ab eodē de
cimę noualiū uſurpādę,qa in talib.ñ eſt
lnīa extēdēda, ſed potius reſtringēda. B.
†No.1.ꝙ iura,q̄ dñt laicis nō cōpetere ius
2 diſponēdi de ſpūalib.,ꝓcedūt ēt in Imꝑa
tore.uñ hic in prin.gñalr̄ dr̄ de laicis, &
poſtmodū infert̄ ad Imꝑatoré.licet ergo
Imꝑatores & Reges inūgāt,ut in c. uno,
de ſac.unct. nihilominus nō ꝯſequūt̄ ptā
tē diſponēdi de iurib. eccleſiaſticis, nec
recipiūt ordinē eccleſiaſticū,ſed in laico
3 rū nu.cōtinēt̄,qđ no.† Scđò not.ex p̄di-
ctis & ex.tex.ꝙ legitimatꝰ a principe ſe-
culari nō p̄t ꝓmoueri ad ordines, nec ēt
ad alia ſpūalia cēſet̄ habilitatꝰ. Pro hoc
uide bon.gloſſ.x.diſ.c.1.& 101.di c. uni-
4 co,& qđ no.ī c.ꝑ uenerabilē,q fil.ſint le
b gi. † An aūt infamis [b] reſtitutus priſtinæ
famæ ꝑ principē ſecularē cēſeat̄ reſtitūtꝰ
quo ad ſpūalia,uide bo.gl.in d.c. 1. & qđ
no.in d.c.ꝑ uenerabilē. † Tertio no. ibi:
diuina conſtitōne,ꝙ decimę debēt̄ ex con
ſtitutiōe diuina principalr̄,& ñ humana.
Ex quo īfert.d.Ant.ꝙ peccāt theologi aſ
ſerētes decimas hodie nō dēri,cū ſummi
pōtifices cōiter in cōſtitōnib.ſuis aſſerāt
oppoſitū,quaſi uelit dicere & bñ,ꝙ in in
terp̄tatiōe legis diuinę,ſeu deciſiōib.du-
biorū potius debemꝰ ſtare diffinitionib.
ſummorū pōtificū, q̄ dictis theologorū,
ēt ſi ſint ſancti. Ad hoc uide bo.tex. cum
gl.20.di.c.1. Nā ptās cōdēnādi & interp̄
tādi data eſt nō ſanctis,ſed ſummis pōti-
ficib.ut in c.ꝑ uenerabilē, q fil. ſint legi.
Et hodiè aſſerētes ꝯ̄riū in ſuis p̄dicatio-
nib.incurrūt pœnā,de qua in cle.cupien-
tes,de pœ.& uide qđ leg.& no.in c. 1. j̄.
6 e.ti.li.6. † Vnū tñ ſemꝑ tenebis mēti cir
c ca ſupradicta, ꝙ ubi dictū alicuiꝰ ſancti c
iuuat̄ authoritate iuris diuini,potiꝰ ei. q̄
cōſtitōni ſummi pōtificis ſtādū eſt,ut di-
cit gl.fin.in c.1.20.diſt. Tñ determinare
potius ſpectat ad eccl.uniuerſalē,i.ad cō

a Vide Oldr.in con
ſi.109.
b Adde, an oblatio
nes ſint recipien-
dę ab uſurariæ Pe.
de Anc. cōſi. 247.
ubi ponit de te-
ſtō uſurarii,q re-
liquit ad pias cās.
SEB. SAPIA.
c Alicuiꝰ ſancti.uiđ
qđ ꝑ iſtud dictū
infert Io.de Ana.
in c.qualiter & qñ
2.j̄.de accu.& do.
Iaſ.in l.2.colū. 6.
uer.adde p̄dictis,
ff.ſi cer. pe. & ī §.
quidē, col. antep.
inſti.de actio.
d Nulla.Adde Fran.
de Are.cōſi.8.alle
ga. in plurib. ſuis
conſiliis.
ZACHA.
Ale.cōſi. 59. inci.
uiſo inſtrō & tit.
qōnis,uol.& cōſi.
29.inci.uiſo ſtatu
to & themate, &
Frā.de cur.cō. 44.
inci.ſuꝑ cōtingen
tia facti,co.6.uer.
& cōſequēter con
cludimus, ꝙ Rex
Frācorū Chriſtia
niſsimus.
e Sit fortior. Adde
Old.conſi. 102.
SEB. SAPIA.
Dicit ſtatutū.Viđ
de d.Ma.Soci. i c.
ꝙ clericus,in fi.s̄.
de fo.cōp.Feli. in
c.eccleſia S.Marię
s̄.de cōſtitu. in 8.
q. principa.
g De papatu. Adde
qđ conſtituit An-
ch.86.
Adde qđ not. in
apoſt. ad iſtū in c.
fraternitatis, nu.
1.in apo. in uerſi.
de hæreſi,& Feli.ī
c.2.col.3.uerſi. &
adde ꝙ no.ſcāda-
li.j̄.de præſcri.

ciliū gñalē,q̄ ad priuatā ꝑſonā,ꝑ hoc.36.q.2.iūcto.ca.pla-
7 cuit.† No.in §.nec occaſiōe,ꝙ priuilegiū odioſum dēt ſtri-
ctiſſime intelligi,ut ſic nō cōp̄hēdat ea, q̄ alias uenirēt ī di
ſpōne fauorabili. Nā in cōceſſiōe decimarū facta laico ñ ue
niūt decimę noualiū,ſecus in cōceſſiōe facta clericis, ut ī c.
ex ꝑte,s̄.eo. Facit notabilr̄ iſte tex.ꝙ in cōceſſiōe aliquorū
iuriū ſimpliciter facta nō ueniūt iura,q̄ poſtmodū oriūt de
nouo,licet ſint ſimilia iā ortis.† Cōtra hūc tex.oppo. de.l.
8 fi.ad muni.ubi Imperator diſponit circa iur̄m, ꝙ eſt ꝯ̄ prin.
huius tex. Sol.dicit Io. An. ꝙ oēs leges indulgentes circa ta
lia ptātem Imperatori,uel alteri laico, ſunt correctę ēt ex
mēte iuris ciuilis, ut colligit̄ ī auth. ut clerici apud ꝓprios
Ep̄os.§.eccleſiaſticū. Pro hoc facit.c.ſi duo,& ca. ſi Impera-
tor.96.diſt.per hoc potes inferre ad ſtatuta,q̄ quotidie fiūt
per ciuitates diſponētia circa iur̄m,ſunt enim hoc ipſo iure
d nulla. [d] Itē.d.l.fi.expreſſè non diſponit circa iuramentum,
9 ſed potius indulget,ut periurus aſſumatur ad honorē. † Se
cūdo op.ꝯ̄ tex.ibi: *quantuncunque generaliter*, qui ur̄ innuere
e ꝙ gñalis cōceſſio ſit fortior, [e] ſp̄āli, qđ ur̄ ꝯ̄ c. qui ad agen-
dū,de ꝓcur.li.6.& l.ſed & ſi qs,§ quę ſitū,ff.ſi quis cautio.
Sol.dicit Hoſt.ꝙ ubi in cōcedente concurrit ptās liberè di
ſponēdi de illa re,fortior eſt ſpecialis cōceſſio, q̄ gñalis, ut
in ꝯ̄riis,& hoc ideò,qa loculētius colligit̄ uolūtas diſponē
tis,ſed ubi ptās defuit in agente, tunc fortior eſt conceſſio
gñalis. Exēplum in iure patronatus,quod nō p̄t uendi ꝑ ſe,
tñ tranſit cum uniuerſitate,c.ex literis,& c.cū ſeculū,de iu
re pat. Itē patet in fundo dotali.l.1.ff.de fund.do.uñ uide-
bat̄,ꝙ licet Imperator nō poſſit in ſpecie quē eximere đ de
cimis,tñ generalis conceſſio uidebat̄ admittēda. Sed ꝯ̄riū
hic decidit̄,quia nec in ſpecie,nec in genere p̄t laicus diſpo-
nere de reb.eccleſiæ,ut hic,quod no. Nā aperte facit hæc li-
tera ſic intellecta contra opi.Bar.in l.cunctos populos,ī 5.
q.C.de ſum.tri.ubi dicit, ꝙ cōſtitutio laicorū ſpecifice di-
ſponens de clericis,ad eos nō porrigit̄ ex defectu ptātis,ſe-
cus,ſi gñaliter diſponit,quia tūc clerici pñt recipere pro ſe,
ut puta,dicit ſtatutū,[f] ꝙ inſtrumenta guarentigiata habeāt
executionē paratā,de quo per do.Ant.in c. q̄ in eccleſiarū,
de cōſti. Nā hic uides, ꝙ gñalitas diſpoſitionis non ſupplet
defectum ptātis,qui eſt in agēte,& melius ꝯ̄ Bar.eſt tex.in
10 c.eccleſia.S.Mariæ,s̄.de conſti.† In gl.1. ibi: *ubi ſchiſma fa-
ciunt*,no.iſtū caſum,& adducebat hanc gl.d. Ant. tꝑe ſuo ꝯ̄
illos contendentes de papatu, qui faciebāt ſchiſma in ec-
cleſia Dei,nec poterant corrigi per eccleſiā. Ex quo ſentit
unū,quod mihi ſatis placet,ꝙ ſi hodie aliqui contenderent
de papatu, [g] & facerent ſchiſma in ecc.Dei,nec poſſent cor
rigi per eccleſiam,quia quilibet eſt potēs,nec uellet congre
gare cōciliū,ꝙ eo caſu dñi tꝑales pñt in eos manū mittere
& eis inuitis facere dubiū ſopiri & terminari ꝑ eccleſiam.
Nā dñi temporales ad hoc principaliter receperunt ptātē,
ut eccleſiam Dei iuuarent. Pro hoc uide pulchrū tex.23.q.
5.c.Princeps. Itē bene facit tex.in c.ubi periculū,de ele.li.6.
ubi in creatione ſummi Pontificis dñi tꝑales hēnt poteſta
tem in debentes eligere,ut includantur in conclaui, &c. ut
ibi dicitur. Fortius ergo habent poteſtatem,ubi eccleſia ex
cupiditate per plures laceratur,nec per eccleſiam pōt com-
petens remedium adhiberi. Et ad materiam iſtius glo.uide
bonam gloſ.11. quæſtione prima, in ſumma, quæ colligit
caſus, in quibus clericus poteſt cōueniri coram laico, &
laicus coram clerico.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ debentur non facta deductione ſeminis & ſumptuum, & debent ſolui eccleſiæ, non autem pauperib. etiam quòd clerici ducant malam, uel peſſimam uitam.*
2 *Tributum id eſt, quod datur domino temporali in recognitione dominij, quod an poſſit præſcribi, uide infra, nu 9. & 10.*
3 *Colonus, qui tolit agrum pro certa quota fructuum, debet illos dare domino, nō deducto ſemine, nec expenſis agriculturæ, & tenetur de proprio agrum ſeminare, niſi contrarium pactum interuenerit.*
4 *Decimas reſeruauit ſibi Deus in ſignum uniuerſalis dominij, et eas noluit tradi ſacerdotibus pro cultu, quem faciunt ipſi Deo.*
Decimæ non ſunt principaliter debita pauperibus, ſed clericis, qui debent dare ſuperfluum, quod eis ſupereſt, pauperibus.
5 *Decimæ etiam ante, quam tradantur dicuntur in dominio eccleſiæ, adeo, quod poterit ipſas uendicare. 7. 11. 12.*
7 *Decima eſt ſoluenda de cunctis prouentibus.*
8 *Ad decimas ſoluendas compelluntur laici appellatione remota, quando allegarent conſuetudinem, uel præſcriptionem, ſed ſi allegarent exemptionem Papæ, tunc ſecus. 9.*
10 *Decimæ non poſſunt præſcribi a laicis, ſed ab eccelſia eccleſia ſic, quia non refert, penes quam eccleſiam ſint.*
Compenſatio non admittitur in decimis & tributis.
Prædia ſunt tacite obligata pro decimis & tributis non ſolutis.
Decimæ qua actione petantur.
Actio confeſſoria eſt realis, & datur domino pro rebus incorporalibus, rei uendicatio uero pro corporalibus.
Condictio omnis eſt perſonalis.
13 *Prædium emptum ex pecunia non decimata ſubiacet decimæ reſpectu illius pecuniæ.*
14 *Decimæ quomodo ſoluuntur a domino & colono de fructibus collectis in prædio, ante, quam deducatur portio domini, uel quomodo?*
15 *Colonus an & quando teneatur ſoluere decimam de fructibus ex prædio conducto collectis.*
16 *Decimæ an ſint ſoluendæ clerico notorie ſimoniaco, uel fornicatori.*
Clericus ſimoniacus, uel notorie fornicator an ſit ſuſpenſus ipſo iure, an ueniat ſuſpendendus per ſententiam?

CAP. XXVI.

1 TVa nobis. † Sine deductiōe ſeminis & ſum
ptuum debent dñs & colonus de
cimā ſoluere,& ñ cui uoluerit eccl. vel pauperibꝰ:
ſed eccl.cui debet̄, nec ab hoc excuſat̄ ꝑꝑ malitiā
clericorū. Diuidit̄.primò ponit tres machinatiōes:ſecundò
ad eas reſpōdet,ibi: *uerum*. Tertiò cōcludit,ibi; *quoniam*. Ca
ſus lr̄alis. Quidā laici dicebāt,ꝙ ſemē & ſumptus q ſiunt in
agricultura,ſunt primitus deducēdi, & de reſiduo decima
ſoluenda. Alii uerò erāt,q de portiōe fructuū, quā recipiūt
de colonis,partē decimæ ſeparāt,& eā aſſignāt capellis,uel
aliis eccleſiis:aut ēt pauperibꝰ ꝯferūt, vel ī alios uſus ꝓ ſua
volūtate diſtribuūt. Alii ſunt,q uitā clericorū tanq̄ malam
ul̄ peſſimā deteſtant̄,&ob hoc decimas ſibi ſubtrahūt. Diœ
ceſanus Epiſ.ſignificauit hoc do.Pa Rñdit Papa,ꝙ ſi iſti ad
Deū,a quo oīa bōa ꝓcedūt reſpectū haberēt ius eccleſiaſti
cū taliter nō diminuerēt,nec decimas,q̄ tributa,ſunt egen-
tiū animarū,detinerēt. Et ꝓbat primū dictū ꝑ locū a maio
ri. Deus,cuius eſt terra, & plenitudo eius &c. nō dēt eſſe de
terioris cōditionis quā dñs tēporalis.ſed dñs tēporalis,q
terrā ſuā alii tradidit excolēdā,partē ſuā integraliter reci
pit a colono ſine aliqua deductiōe expēſarū. multò fortius
decimę,quas Deꝰ ſibi retinuit in ſignū vniuerſalis dñii ſine
deductione aliqua expēſarū clericis ꝓ cultu diuino ſunt ſol
uēdę;& ſi moniti laici eas noluerit ſoluere, eccleſiaſtica cē
ſura ſunt cogēdi. Scđò reſpōdet ad ſꝫm dictū p̄dictorū ſicut
colonꝰ de ꝑte fructuū q̄ ſibi remanet rōne culturę ſine dimi
nutiōe ſoluere tenet̄ decimā ſic & dñs de portiōe,q̄ recipit
a colono. Tertiò rñdet ad ultimū dictum; q̄uis clerici mali
ſint,p̄textu eorū malitię eccleſiis aliis,q̄ his,qbus de iure đ
bēt,decimæ ñ ſunt ſoluēdæ:qa nō licet alicui cōcedere alie
na p̄ter dñi uolūtatē. In fi.mādat Ep̄o,quatenꝰ applr̄one re
mota ꝯpellat oēs ad decimas ꝓſoluēdas clericis & eccleſiis
diœceſis,qbꝰ eas exhibere tenent̄,tā rōne ꝑſonarū,q̄ rōne p̄
diorū. B. Priò no.ex iſto tex.iūcto uer.uerū, ꝙ ñ a fortuna,
ſed a Deo cūcta bōa ꝓueniunt,ut ēt habet̄.1.q.1.cū Pau.&
Iac.primo. Et gñaliter dic,ꝙ oīa quę fiūt,aut recto iudicio
Deꝰ facit:aut ita fieri ſinit,vt dicit tex.in.c.nec mirū.26.q.5.
ꝙ eſt dicere oīa fieri ex uolūtate Dei aut diſpoſitiua,aut ꝑ
2 miſſiua †Scđò no.ibi: *tributa ſunt*,ꝙ decima q̄ debet̄ eccl.cō
parat̄ tributo. Nā ꝓprie tributū eſt,qđ dat̄ dño tēporali in
ſignū recognitiōis uniuerſalis dñii. & ē differētia inter tri
butū,& uect gal,& pedagiū,& de ſimilibꝰ uide bo.gl.in.l.1.
ff.de publi. & in. l.4. C. de compenſa. & tene menti iſtum
tex.qui ad hoc quotidie allegatur. Et inquantum iſte text.
dicit,ꝙ ſunt tributa egentium animarum, dic.i. animabus
3 egētibꝰ diuina gratia;ita expōit gl.16.q.1.c.decimę.†Not.
& tene menti, ꝙ dñs tradens fundum ruſtico excolendum
pro certa quota fructuum, debet illam quotam conuentam
hr̄e, nō deductis ſumptibus factis per ruſticum pro agricul
tura agri,nec ēt deducto ſemine;& ſic habes hic aperte ru-
ſticū teneri ad ſemen de proprio,niſi pactū ſpeciale in ꝯ̄riū
4 interceſſerit,ut hic ꝓbat̄,& clarius hoc tenet Inn.† No.rō-
nē,quare Deus reſeruauit ſibi decimas, & quare p̄cepit eas
clericis exhibēdas. Nā ob aliā cām ſoluunt̄ Deo, & ob aliā
dant̄ clericis. Deo.n.exhibent̄ ī ſignū uniuerſalis dñii, ſic
Deus cognoſcat̄ dñs omniū,q̄ ſunt in terra,& ēt ipſius ter-
ræ. Clericis uero mādauit illas ſolui ꝓ ſuo cultu, i.ꝑ diui-
officio,ꝙ ī eccleſiis ad laudem Dei impendūt. Ex hoc & ex
tex.no.ꝙ decimę nō debēt principaliter pauperibꝰ,ſđ ipſis
clericis:dēt tñ ꝙ ſuperfluū eſt,dari pauperibus. 16.q.1.c.ſi.
5 †No.ibi; *ſuas eſſe decimas &c.*ꝙ decima eſt in dño eccleſię,&
nō tm̄ debita. Nā id ꝙ eſt debitū,nō ꝓpriè p̄t appellari ſuū
ſeu noſtrū,ut eſt tex.no.iūcta gl.in.l. Quintꝰ Mutiꝰ, la.2.§.
6 argēto,ff.đ auro & argēto legat.& đ hoc aliq d.j̄.† No.ibi:
de cunctis omnino prouentibus.unā regulā,ꝙ de cūctis ꝓuētibꝰ
7 ſoluēda eſt decima.†No.ibi: *ratione culturæ*,ꝙ colonus reci-
pit partē rōne culturæ,& dñs rōne terræ. Et ſic vr̄, ꝙ ītegra
cultura ſpectat ad colonum,& ꝙ dñs nō tenetur ponere ni
ſi terram; unde contrahitur quędā ſocietas inter dominū,
& colonum partiarum. Vnde ſicut ꝯ̄hitur ſocietas,quando
unus ponit pecuniam,& alius operam ꝓut.l.ſi nō fuerint,ff.
đ ſolu.&.l.1.C.eo.& ibi gl.no.ad materiam; ita dñs ponit
pecuniam,& alius operam;ad hoc tex.not.& ibi per Bar.ī.
l.ſi merces.§.uis maior,ff.loca. & uide quod dixi in c. pro-
pter,de loca. Nota ibi: *cum nulli ſit licitum, &c* qđ detinens
decimā,vel pro arbitrio ſuo diſponēs,dicitur de alieno di-
ſponere. Ex quo infero, qđ decima non eſt in dominio dñi
p̄dii,ſed eccleſiæ.ſimili uerbo utit̄ text. in.c.1.16.q̄ſtione 7.
8 & coniūge hoc uerbū cū illo uerbo ſuas,de quo. † Vltimo
nota, quod laici poſſunt compelli appellatione remota ad
9 ſoluendum decimas p̄diales & ꝑſonales. † In gl. prima,ibi:
ſed improprie dicuntur tributa.aduerte,qa gl. ꝑ falſa fundamē
ta dicit impropriè decimā dici tributū. Primum fundamē-
tū gl.eſt quia in tributo non admittit̄ appellatio:ſed in de-
cima ſic. Sed hoc vr̄ ꝯ̄ iſtum text.in fi.ubi dicitur, quod ap-
pellatione remota laici ſunt cōpellendi ad ſolutionē deci-
marū.unde,ut dicūt docto.ſuꝑ text.aut laicꝰ ſolum allegat
p̄ſcriptionē,uel conſuetudinē; & non admittit̄ appellatio:
quia non ualet conſuetudo contra ius diuinum morale, cū
ipſius tranſgreſſio inducat peccatū.c.fi.de conſuet. dicā la-
tius.j̄.eo.in.c.in aliquibus;& ſic ꝓcedit iſte tex.in fi. Aut al
legat exēptionē Papæ,aut cōpoſitionē legitimā;& tunc ad
mitteret̄ appellatio,qa uere tūc grauaret̄. Et ſic poteſt ſal-
uari dictum gl. & idē dicendū in ſolutione tributi; unde in
10 hoc nō differūt,ſed cōueniūt.† Secūdū fundamētum gl.eſt:
qa in decimis admittit̄ p̄ſcriptio: ſed in tributo non, ꝙ eſt
falſum. Nam iura,q̄ allegat,loquunt̄ in eccleſiis. Nam inter
eccleſias ualet præſcriptio,qa ex conſtitutione humana fa-
cta eſt diuiſio decimæ inter eccleſias particulares,ſed de iu
re diuino debet̄ ſimplr̄ clericis & eccleſiis.uñ nō multū re-
fert,q̄ eccleſia hēat, ex quo nō exiit de uniuerſali dominio
eccleſiæ. Nā unica eſt eccleſia uniuerſalis.24. qō. 1.loqt̄, &
c.pudēda:ſed laici debentes ſoluere,non pñt pręſcribere,ut
in.c.cām,đ p̄ſcr. Et eidē ī tributo dicēdū. Nā extat opin.qđ
Rex Frācię & alii multi p̄ſcripſerūt ꝯ̄ imperiū; & ſic ipſi ca
piūt tributa ex p̄ſcriptiōe,q̄ debebāt Imperatori; đ quo,an
ſit uerū đ iur̄,remitto ad no.ī.c.ꝑ uenerabilē,q fil.ſint leg.
& ī.l.īfamē,ff.đ publ.iud.ꝑ Bar.ī.l.2.ff.đ aqua plu.arcē. Cō
ueniūt ēt decima & tributū ī multis aliis. Nā quēadmodū
poſſeſſio ē obligata ꝓ tributo,vt ī.l.Imperatores,ff.đ pub.
ita vr̄,ꝙ ſit obligata ꝓ decima;facit.c. paſtoralis.j̄.e. Itē cō

ZACHARI.
a Non admittitur cõpenſatio. Adde Lu.Ro. ſingu. ſuo 545.incipi. an ſacerdoti petẽti decimas, ubi tenet cum iſto & ꝓ hoc alle.gl.ſin.quã dicit legiſtas ignorare,in.c.decimę. 11.q.1.
b Adde quod. d. Bar.de Bel. hic in add.dicit,ꝙ forte poſſet dici,ꝙ datꝰ pro ipſis interdictũ,unde ui, quod uř probare text. 16.q.1. iuncta ibi gl. Sed cõtra hoc dicit faceř, q̃a eccleſia nũquã poſſedit decimas. ergo non dabiť ſibi tale interdictũ.c. cõſultationibus, de offi.dele.& ſuper hoc relinquit cogitandum.

ANT. FRAN. Adde, ꝙ pro præſtatione decimarum cõpetit actio & cõpellitur quis per cenſuras eccleſiaſticas,ut p Car. in.cle.2. in.2.c.de Iud.& maxime đ decimis debitis đ iure diuino ut ibi per do.Cardiñ.in q.13.ubi dicit, ꝙ tã pro præteritis, quã futuris decimis p̃ſtandis põt cõmitti monitorium,& eo nõ paritoexcõicatio.& pro recuperanda poſſeſſione feudi exiſtente forſan apud laicũ poteſt dari interdictum, & remedium poſſeſſorium, & eodem modo cõtra clericũ,ut in ca.ſi ad decimas,de reſtit. ſpo. in.6.& p Bart.in.l. uis eius in fi.C. de proba.

uenıũt in cõpẽſatiõe.Nã ſicut ĩ tributo ñ
a admittiť compẽſatio [a] .l.4.C.đ cõpẽ.ita
nec ĩ decimis;ꝙ tenẽt hic do.& facit.16.
q.7.c.decimas,qđ ẽ no.uerbũ;facit.c.fre
11 quẽs,đ reſt.ſpol.ĩ.6.†In ea.gl.ibi:*ſed qua actione.* no.gl.vſq; ad fi.q̃ põit tres opi.cũ
q̃riť,qua actiõe petunť decimæ.Pria opi.
ꝙ p actionẽ cõfeſſoriã,de cuiꝰ nã uide ꝙ
no.ĩ.c.examinata,đ iud.& ĩ. c. cũ eccl̃ia
Sutrina, đ cã poſ.& ꝓpriè.ẽ.n.actio rea
lis cõpetẽs ꝓ iuribꝰ ĩcorporalibꝰ, & dať
dño,ſicut rei vẽdicatio ẽ actio realis cõ-
petẽs ꝓ rebꝰ corporalibꝰ,& dať ſoli dño,
l.ĩ rẽ,ĩ prin.ff.đ rei uẽd.Scđa opi. ꝙ dať
rei vẽdicatio;& hoc p̃t ſaluari,quatenꝰ di
rigiť nõ ad iꝰ decimã di,ꝙ ẽ incorporale,
ſed ad ipſos fructꝰ, q̃ ſunt q̃d corporale.
Tertia op.ꝙ cõpetat ꝯdict.ex canone; et
hęc cõdictio ẽ multũ ſeparata, & diuer-
ſę nãæ a p̃cedẽtibꝰ.Nã oĩs ꝯdictio p̃ſona
lis. mãdať ꝯ p̃ſonã,ut faciat, ſeu ſoluat
id,ad qđ teneť:ſed p̃cedẽtes actiões ſunt
reales,ut ꝓbať iſti.đ actio.§.ſic itaq;. Et
de mã hꝰ gl.uide gl.pleniorẽ ĩ.c.modera
mine, 16.q. 1. & multi doc. antiq ſecuti
ſunt hãc opi.& nouiſſimè Feder.đ Senis
cõ.74.& uiđ ꝙ dixi ĩ.c.cõmiſſũ,ŝ.e.Hoſt.
dicit,ꝙ de iuř canonico nõ ẽ multũ curã
dũ de his ſubtilitatibꝰ q̃a ñ eſt neceſſe ex
primere nomẽ actiõis,vt ĩ.c.dilecti.đ iu
di.Sed dic ꝙ nec ẽt de iuř ciuili ẽ neceſſe
exprimere nomẽ actiõis,vt no.ĩ.l. edita,
C.đ edẽ.no.gl.ĩ.c.quo iuř.8.di. ſđ neceſ
ſe eſt cognoſcere,q̃ actio cõpetat:q̃a ali-
ter vix bñ poſſet formari libellꝰ& ſñia fer
ri:q̃a aliter fit ꝯdẽnatio ĩ vna actiõe, q̃ ĩ
alia.Sđ cõcordãdo opi.ſuprà poſitas di-
xit hic Hoſt.ꝙ ſi agať ĩter duas eccl̃ias đ
ꝓprietate iuris đcimãdi,tũc agiť cõfeſſo
ria actiõe;qm̃ agiť de iure incorporali.ſi
aũt agať ꝯ debẽtẽ ſoluere, tũc agiť rei uẽ
dicatiõe,ſi decima ẽ ſeparata,vel ſaltẽ fru
ctꝰ ſunt collecti.Si vero fructꝰ ñ ſunt ſepa
rati a fundo agiť ꝯdictiõe ex lege diuina
declarata a canone; & hoc, qñ agit eccle
ſia,cui debeť ex lege canonica. Si autẽ ei
debeť ex cõſuetudine, tũc aget cõdictiõe
ex lege cõſuetudinaria approbata p legẽ
12 canõicã;& no.hoc ultimũ dictũ.†Ego [b] ul
b tra ea,q̃ tetigi ĩ.c.cõmiſſũ,ŝ.e.dico deci-
ſionẽ iſtiꝰ q̃ſtiõis depẽdere ex alia,uideli
cet utrũ decima ſit in dñio eccl. an uero
tm̃ ſibi debita. Et puto illã partẽ uerio-
rẽ,ſ.ut ſit in dñio eccl. ꝓ qua facit iſte tex. in uer.ſuas,& in
uer.aliena,& qđ habeť ĩ Leui.c.vl.& tex.in.c. decimæ.16.q.
1.&.c.decimę.16.q.1.&.c. paſtoralis.ĩ.e.ubi dř,ꝙ fructꝰ nõ
p̃nt uẽdi ſine onere decimarũ. Nã,ſi decima eẽt tm̃ debita,
& ñ eccl.teneret uẽditio oĩm fructuũ; & aptius hoc ſentiũt
13 do.ibi.†Vbi ĩter cætera ponũt unũ mirabile dictũ,ꝙ ſi đ pe
cunia ñ decimata q̃s emit p̃diũ ſicut decima pecunię erat ec
cl.ita dicũt in decima p̃dii,ar.ĩ.c.penul.đ pecu.cler.faciunt
no.in.d.c.cõmiſſũ. Hoc p̃miſſo arbitor eccleſiã agere poſſe
rei vẽdicatiõe ꝯ detẽtorẽ fructuũ,& ẽt actiõe p̃ſonali,.ſ.ꝯ-
dictiõe ex lege diuina,ſeu canonica ꝯ eũ,q debebat ſoluere.
Nã lex diuina ñ ſolũ decimã tribuit eccle.& clericis: ſed ẽt
mãdat laicis,ut illis eã tradant,ut patet ex his,q̃ dixi.ŝ.ſup
rubr.cũ ergo laici ſint obligati ad ſoluẽdũ decimas, p̃nt cõ
ueniri actiõe p̃ſonali cõdictiõe ex lege.l.1.ff. đ cõdic.ex.l.

Nã grauatꝰ p teſtatorẽ p̃t cõueniri actiõe perſonali,& etiã
reali:tñ ñ codẽ tẽpore,ut ĩ.l.1.C.cõ.de lega. & ẽ tex.cũ gl.
no.inſti.de lega.§.ñra.fortiꝰ potuerũt cõueniri iſti, q gra-
uantur ex lege diuina Et aduertẽdũ; ꝙ hæc cõdictio indu-
bie cõpetit reſpectu poſſeſſionis, ut no.ĩ.d.§.ñra, ſed ẽt põt
attẽtari,ut poſſit agi hac cõdictiõe ad dãdũ, ſ.reſpectu do-
minii,quia eccle.acquiſiuit dñiũ ſolũ ex priuilegio. vñ põt
agere,ut iure cõi ex donatiõe laicorũ efficiatur domina;fa-
cit ꝙ no.Bar.in.d.l.1.& ſic erit in optione eccleſię,an uelit
agere rei uendicatione ꝯ detentorem fructuũ;an cõdictiõe
ꝯ eũ,qui debebat ſoluere. Si aũt uolumus tenere, ꝙ decima
nõ ſit ĩ dominio eccl.ſed debita tm̃,tũc eccl. uniuerſalis po
terit ageř cõdictiõe ex lege diuĩa:ſed eccl. particularis aget
cõdictione ex canone,quia canõ tribuit eccl. particulari,iꝰ
aũt diuinũ eccl.uniuerſali; & ſic poſſumus reducere ad con
14 cordiã dictũ Hoſt.& gl.†In gl.in uerſic. *& dominus*.in fi.In-
tentio huius gl.eſt,ꝙ ſi dominꝰ recipit aliquotã partẽ,pu-
ta medietatẽ fructuũ, tũc tenetur ſoluere decimam ꝓ parte
ſua,ſi primò totus aceruus nõ ſit decimatus:ſecus,ſi primo
fuit ſoluta integra decima ſi uero dominꝰ non recipit quo
ta certã,ſed certas mẽſuras;puta,quia locauit p̃diũ ꝓ.x.cor
b ibus frumenti, tunc tenetur ſemper ſoluere decimã, ẽt ſi
colonus,ſeu conductor ſoluerit integrã decimã.Sed tu dic
clariꝰ colligendo no.hic,& in.c.cum non ſit.ĩ.eo.& in.c.cũ
ſint hoĩes,ŝ.e. Aut em̃ q̃ritur de dño,aut de colono.Primo
caſu,aut dñs ꝯxit ſocietatẽ cũ colono;puta,vt q̃ſq; haberet
medietatẽ fructuũ;& tũc ꝓcedit iſte tex.Nã cũ quilibet per
cipiat partẽ fructuũ, quilibet tenetur ꝓ parte ſua ad ſolu-
tionẽ decimarũ. Aut dominus cõduxit colonũ nũmis,uel
ꝓmiſit ſibi certas menſuras,ſiue naſcantur fructꝰ,ſiue nõ,&
tũc dñs tenetur prius ĩtegrã decimã ſoluere eccl. quia oẽs
fructus pertinent ad eũ,nec põt hře rõnem eorum, quę dẽt
tradere colono,ut ĩ.c.nõ eſt,ſupra eodẽ,& in. c.cum nõ ſit,
ĩ.eo. Aut dñs locauit p̃diũ colono pro certis menſuris,ſeu
pro certa pecunia ita,quod omnes fructus ſpectant ad cõdu
ctorem,& dominus non tenetur ex hac penſione aliquam
decimam ſoluere,licet glo.dixerit oppoſitum. Primum te-
nuit Inn.in.c.cum non ſit infra eo.& uidetur ſequi Bar.in.
l.interdum.§.quoties,ff.de public.ubi arguit quod ſi domi
nus locat p̃diũ ꝓ centũ,& gabella uenit ſoluenda ex rediti
bus,totũ onus ſolutionis incumbit cõductori.& non domi
no.Nam vř dominus propter onus gabellæ, ſeu decimę lo
cauiſſe ꝓ minori pẽſiõe.Et hoc mihi ſatis placet, quia hoc
ẽ onꝰ fructuũ.ĩ.eo.c.paſtoralis vñ trãsferẽdo oẽs fructus in
cõductorem,vř tranſtuliſſe cum onere ſuo. Nec eſt uerũ di
cere,ꝙ dominꝰ nõ ſoluit decimã de penſione, q̃a imo ſol-
uit,cũ ꝓ minori penſiõe p̃diũ locauerit rõne oneris anne-
xi. Aut certa portio fructuũ dať domino nõ rõns locatio-
nis:ſed ſoluitur ſibi rõne tributi,ſeu rõne cenſus,& tunc do
minus teneť de hac portiõe ſoluere decimã eccl. parochia
li,q̃ hãc cõſequiť rõne perſonæ ſuę. Aut portio datur domi
no rõne aduocatiõis, ſeu alterius ſeruitii: & idẽ ꝙ.ŝ. Nam
quantuncunq; p̃diũ totũ fuit decimatũ, ad lucrũ tamẽ iſtiꝰ
nõ eſt decimatũ;ad hoc.c.ex tranſmiſſa,ŝ.eo.Itẽ dic,ſi gra-
tis datur alicui aliqua portio fructuũ,licet Inn. aliter ſenſe
ſerit,ſed primũ dictũ cõiter tenetur,arg.in.d.c.ex tranſmiſ
15 ſa,& hęc procedunt quo ad dominum.† Secundo caſu prin
cipali,ſcilicet in colono dic,quod aut colonus eſt partiariꝰ
& dẽt ſoluere partẽ ſuam eccl.prędiali,ut hic,& in.c.cum
ſint homines,ſuprà eod.ubi latius tetigi.Aut colit nũmis,
ſeu pro certis menſuris, & tũc dẽt ſoluere decimã ex lucro
ſuo eccleſię parochiali,deductis tamẽ ſumptibꝰ ut ĩ.c.q̃ſtio
ne.16.q̃ſtiõe prima Aut ipſe cõduxit totũ p̃diũ, & tenetur
ſoluere integram decimam ex lucro eccleſię prædiali, ut in
16 c.paſtoralis,in uer.fructus.ĩ.eodem.† In gloſſa.in uer.*præ-
textu*.ibi:*decimæ dandæ ſunt illi*.Idem Goffredꝰ,Philippꝰ,Vin
centius,ſed Hoſtienſis tenet ꝯriũ,ne talis nutriať in pecca-
to ſuo,argum.32.q̃ 2.in.c.non omnes, non tamen debet
dominus

dñs lucri facere hãc decimã;ſed dẽt eã cõuertere in utilita
tẽ ecc.de cõſenſu diœceſani,ar.c.cũ ſit.ĩ.de Iudæ.Nec obſt.
motiuũ gl.nã ſi Iudæi nõ audiũt diuina, hoc nõ ꝓcedit ex
defectu eccleſiæ, uel ſacerdotis: ideò eorũ indeuotio ñ dẽt
obeſſe eccleſiæ.Et idẽ dicit Hoſt. in clerico notoriè forni-
catore,& cũ hac opi. trãſit Io. An.ſed.d. Pet. vř approbare
primã opi.quia p exceptiones criminis nõ dẽt quis repelli
ab adminiſtratione ſua:ſed dẽt agi p uiã inquiſitionis, uel
denũciationis,ut in c.cõſtitutus,de ap.Certè deciſio huius
q̃õnis depẽdet ab alia,utrũ ſimoniacꝰ & notorius fornica-
tor ſint ſuſpẽſi ipſo facto,an ſuſpẽſi per ſñiam. Nam primo
caſu procedit opi.Hoſt.q̃a nõ debeo ſoluere ei, qui eſt ſu-
ſpẽſus ab officio & adminiſtratione eccl.facit qđ leg.& no.
in c.ueritatis,de dolo & cõtu.c.nullus,& c. p̃ter.32. diſt.ſed
a ſi teneamus aliã opi. glo. ꝙ non ſint ſuſpenſi ipſo facto [a];&
tunc procedit opi.gl.& d.c.pe.Quia exceptio non eſt,mo-
dus priuandi quẽ adminiſtratione ſua. Et an ſint ſuſpenſi
iſti,uel ſuſpendendi,dic ut plenè dixi in c.ueſtra,de cohab.
cleri.& mulie.& in c.fin. eod. tit.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium de non ſoluendis decimis conceſſum perſonæ eccleſiaſticæ extenditur ad decimas nouàlium,niſi priuilegium concedatur laico. 4.*
2 *Conceſſio ſi fuit facta alicui de eo,quod maius eſt,cenſetur facta etiam de eo, quod minus eſt.*
3 *Priuilegium alteri nocinum non extenditur etiam ex maioritate rationis, ſed bene prohibetur,ne reſtringatur ultra proprium ſignificatum uerborum.*
4 *Priuilegium alteri nociuum,& contra ius commune, eſt intelligendum, pro ut uerba ſonant ſine uerborum impropriatione.*
Priuilegium idem conceſſum diuerſis perſonis recipere poteſt diuerſas interpretationes.

CAP. XXVIII.

1 EX parte. †Priuilegiũ ſup decimis nõ ſoluen
dis eccleſiaſticæ perſonæ cõceſſum
nouàlia cõprehendit.h.d.ſm̃ intellectum, qui mihi
placet.Primò.deciſa ꝯſultatio. Secundo rñſio,ibi;
cum tibi.Caſus literalis. Abbas S. Colõbanæ Seneñ. impe-
trauit priuilegiũ,ut decimas de laboribus terræ parochia-
rũ ſuarũ cũ integritate p̃ciperet. poſt impetratũ priuilegiũ
ſurrexerũt illa nouàlia.Quæſiuit Abbas,utrũ deberet p̃cipe
re decimas nouàliũ authoritate priuilegii cõceſſi?rñdet p̃p
ꝙ cũ ei ſit ꝯceſſũ,qđ maiꝰ eſt,vcʒ,ut poſſit p̃cipere decimas
de laboribꝰ terræ parochiarũ ſuarũ,& de nouàlibꝰ decimas
p̃cipere põt:q̃a ubi maiꝰ cõcediť,& minꝰ cõceſſum vř. Ber.
a 2 †No & tene mẽti rõnẽ iſtius literæ.Nã facit ad multas q̃õ-
nes,ꝙ cui cõcediť qđ maiꝰ eſt,vř cõceſſum,qđ minꝰ eſt. Ex
quo ĩfero,ꝙ ſi cõcediť illegitimo,ut poſſit ꝓmoueri ad ſa-
cerdotiũ,vř ꝯceſſũ,ut poſſit ꝓmoueri ad minores ordines.
ſed de hoc.nõ eſt multũ dubitãdũ:q̃a ſacerdotiũ nõ põt hři
b ſine minoribꝰ ordinibꝰ,& cui cõcediť unũ,vñr cõceſſa oĩa, [b]
p q̃ pueniť ad illud.c.prudẽtiã,de offi.dele.& ĩ l.ad rẽ mo-
bilẽ,& l.ad legatũ,ff.de proc.Sed potes arguere, ꝙ ſi uni cõ
cediť,ut poſſit ꝓmoueri ad dignitatẽ maiorẽ,vř cõceſſũ,ꝙ
c poſſit ꝓmoueri ad minorẽ:ſecꝰ dic ĩ ꝓhibitione.Nã ſi uni
ꝓhibeť maior dignitas,nõ vř ꝓhibita minor:ſed ſi eſt pro
hibita minor,vř ꝓhibita maior,ut ẽ text.ff. de interdic.&
releg.l.relegatorũ in §.ſolet,& facit qđ no.Io.An.ĩ c. 1. de
ſent.exc.lib.6.& 1.q.5.c.p̃ſentiũ,& c.cũ illorũ,de ſent.excõ.
3 †Secũdò no.tex mirabilẽ,ꝙ priuilegiũ alteri nociuũ extẽ-
diť a maioritate rõnis ꝯ not.in c.dilecti,ŝ.e.& p Inn.In c.di
lecti,de dona.Sed põt dici, ꝙ hic nõ fit extẽſio, ſed potius
ꝓhibeť reſtrictio ultra ꝓpriũ ſignificatũ uerborũ. Nã cõce
dẽdo decimas alicuiꝰ uille uerba nõ magis importãt deci-
4 mas p̃ſentes,q̃ nouàliũ.†Et ex hoc & ex tex.not. ꝙ priuile
giũ ꝯ ius cõe & alteri nociuũ dẽt intelligi ſm̃ qđ uerba ſo
nãt,& importare p̃nt ex ꝓprio ſignificatu verborũ.Sed for
tiꝰ obſt.c.tua,el.1.ŝ.e.ubi vř caſus ĩ oppoſitũ.So. ibi ꝯceſſio
fuit facta laico,q̃ eſt multũ odioſa,iõ reſtringẽda,quãtũ fie
ri põt:ſed hic facta fuit clerico rõne eccleſiæ.Ex quo not.ꝙ
idẽ priuilegiũ aliter interpretať fauore uniꝰ, quã alterius.
Sed ꝯ p̃dicta & ꝯ tex.opp. vř. n. ꝙ illud priuilegiũ fuit fur-
ſtratoriũ.Nã ſi parochię iſtę fuerũt abba
tis,ut dř hic in tex,decimę pertinebãt ad
eũ de iure cõi,ut ĩ c.cũ cõtingat.ĩ.e. & in
c.ex trãſmiſſa,ŝ.de pręſc.Et fruſtra preci-
bus implorať,qđ de iure cõi cõcediť, ut
in l.1.C.de theſau.lib.10.no.in c.1.de p̃-
ſcr.Sol.dicit Io.An.ꝙ fortè Abbas habe
bat ſolũ ius patronatꝰ in iſtis parochiis,
& ſic decimæ nõ ſpectabãt ad eũ.Secũdò
põt intelligi,ſi parochiæ pertinebant ad
eũ,qđ fuerat pręſcriptũ ꝯ eũ. Vel tertiò,
ubi dř,parochiarũ, fortè dicebať,paro-
chianorũ,ut q̃a impetrauit decimas ter-
rarũ ſuorũ parochianorũ.Nã de iure cõi
debebanť eccleſię, ubi prędia erant ſita.
Vel quartò impetrauit,ut p̃ciperet deci-
mã cũ integritate,ſ.ñ ſoluta quarta Ep̃o,
quę ſibi debeť de iure cõi,ut in c. cõque-
rẽte,de off ord.Et ſic quatuor modis põt
intelligi iſte tex.& euitari ꝯriũ.Sed.d.Pe
tr.reſtringẽdo hãc literã,dicit deciſionẽ
procedere, qñ conceſſio fuit facta ei, cui
alias de iure cõi decimę debebanť, ſed p
pręſcriptionẽ, uel priuilegiũ eas p̃diderat.
rat.Nã tunc,q̃a res redit ad naturã ſuam
fit larga interpretatio,& ſic vult,ꝙ ſi iſta
cõceſſio fieret ei,cui alias de iure cõi de-
cimæ nõ deberenť,ñ uenirẽt decimę no
uàliũ, ſed certè hęc eſt nimia reſtrictio,
& ſolũ ꝓcederet ſm̃ lect.ſecũdã. Sed ſm̃
alias tres tres lect.hęc reſtrictio nõ ꝓce
dit,nec tex.vř.hãc reſtrictionẽ pati: qm̃
Papa nõ fundat ſe ſuper illa rõne, ſed q̃a
ex quo fuit iſti cõceſſum,qđ maius ẽ,&c.
vñ tene hũc tex. indiſtinctè,ubicunq; cõ
ceſſio fuit facta perſonę eccleſiaſticæ no
mine eccleſię, & ſic ſummaui, & uř pro
hoc tex.iudicio meo in c.ad audientiam
ŝ.eo.ubi Ciſterciẽſibꝰ ſimpliciter fuerat
cõceſſum priuilegiũ laborũ ſuorũ, & cõ-
prehẽdunť etiã decimę nouàliũ.Itẽ non
appàret rõ diuerſitatis inter decimas p̃-
ſentes & nouàliũ, unde ex proprio ſigni-
ficatu uerborum cõprehẽduntur omnes
decimę,facit.c.quia circa.ĩ.de priuileg.

a Non ſint ſuſpenſi ipſo facto. Adde quod nota. in apoſt.ad iſtũ poſt eum in ca.veſtra, nu. 8. in apoſt. in uerſi. nunquid ſit ſuſpenſus, ŝ.de coha.cler. & mulie.

SEB. SAPIA.
b Cõceſſa omnia. Hoc dictũ ſequiť Pet.de Ancha. in. cle. unica, in 15 col.in 5.oppo. de conceſ.præben.& Iaſ.in l.1.colũ. 2. uꝯr. poſſet tamen ſubtiliter inſtari ff.de tranſact.
c Ad minorem.ad de Old.conſ.215. ubi latius uide, an de diſpenſatione liceat arguere de maiori ad minus.

SVMMARIVM.

1 *Negotiatores debent ſoluere decimas de lucro pecuniarũ,deductis tamẽ expenſis.6.7.decimæ uero fructuũ terræ,uel redituum molendinorum & aliarum rerũ debentur abſque eo,ꝙ deducantur expenſæ.2.*
3 *Decimæ reales tranſeunt in quemlibet poſſeſſorem ipſarum rerum.*
4 *Exemptio alicuius rei immobilis integrè an ſit licita, ut eadem res integra maiori precio uendatur, uide remiſſiuè. 6.*
5 *Decimæ præteritę,uel tributa,quæ non fuerint,ſoluta,debent ſolui ab illo,qui emit prędium, ex quo decimę & tributa debebantur.*
7 *Res empta de pecunia non decimata eſt communis inter eccleſiam & emptorem pro parte, quæ erat debita eccleſię pro decima.*
Res empta nomine ementis de pecunia eccle. clerici, minoris,uel militis eſſe dicitur ipſorum & non ementis:ſecus fortè,ſi pecuniæ eſſet aliorum.
8 *Decimæ non ſoluuntur de conſuetudine ab hæredibus inſtitutis,uel legatarijs,nec donatarijs; ſecus, ubi non eſſet conſuetudo.*
9 *Fructus an & quo caſu dicantur deductis expenſis, ſine preſecantur à lege,ſiue ab homine.*

Fructus ſi legauit teſtator alicuius prædij alicui, quo ad uiueret, nō tenetur hæres reficere ſeu colere ipſum prædium.

CAP. XXVIII.

1 PAſtoralis. † Negotiator de lucro decimā ſoluit, deductis expēſis quas facit de pecunia decimata: expēſę uerò, q̃ fuit ꝓ habēdis fructib. nō deducūt. & de fructib. ſoluit̄ decima ñ deductis expēſis factis ꝓ re reſtauranda. Duę ſunt ꝑtes. Primo cōſultatio. Secūdo rñſio, ibi: *ad quod*. & hęc ſubdiuidit̄. quia primò tractat de expēſis, q̃ fiūt ꝓ fructib. habēdis. Tertio de his, q̃ fiūt ꝓ re reſtaurāda. Secūda ibi. *expenſas*. Tertia, ibi. *nec*. Caſus literalis. Aliqs hēt molēdina, & piſcarias. facit ibi expēſas neceſſarias ad cōſeruatiōes ipſarū rerum, q̃ſiuit Epiſco. Clieñ. utrū expēſæ iſtæ neceſſarię ſint d̄ ducēdę de fructib. illarū rerū añ, q̃ decima pſoluat̄, ſm qd̄ in negotiatiōe deducūt̄? Añ, q̃ p̄p ad hāc qōnē rñdeat. oſtēdit q̃d iuris ſit de illis expēſis, q̃ fiūt circa res emptas de pecunia decimata cā negotiatiōis. Et dicit, ꝙ expēſæ, q̃ fiūt in reb. illis deduci dēt̄, cū res illę uēdant̄. Et de reſiduo dēnt decimę pſolui, quaſi de lucro. ſed expēſę, q̃ fiūt ꝓ recipiēdis fructib. illarū rerū, nō ſunt deducēdę, licet res ipſę ſint emptę de pecunia decimata: qa fructus illi ſunt illorū, q faciūt ipſas expenſas, ſalua decima, & fructus illi alienari ñ pñt ſine onere decimarū. Demū rñdet ad q̃ſtionē ꝓpoſitā dicēs, ꝙ expēſę, q̃ fiūt ꝓ reſtauratione molēdinorū, ſiue piſcariarū nō ſunt deducēdæ de ꝓuētib. decimādis, qa reſiduæ penes dñm remanent reſtauratę, ut ſi ꝑs aliqua moriat̄ armēti, de
2 teriorēt uineā, portio mercis depereat. uel totus clibanus deſtruat̄. Ber. † No. 1. ꝙ nō ſolū de fructu, qui germinat, dēt ſolui decima, nō deductis expēſis, ſed ēt de fructu, q nō germinat, q ꝓpriè appellat̄ reditus. Nā molēdinū ꝓpriè nō ꝓducit fructus, ſed quoſdā reditus, & nihilominus decima debet̄ de ꝓuētib. ñ deductis ſumptib. factis ꝓ his reditib. habendis. Scd̄ò, no. ꝙ licet ſit res empta cā mercimonii tñ ſi añ, q̃ uēdat̄, fructus ſeu redit⁹ aliqs ꝑcipiat̄, dēt ſolui decima, expēſa prius facta aut ꝓ re habēda, aut ꝓ fructib. nō deducta. Rō, qa onus decimarū eſt annexū ipſi rei, adeò, ꝙ trāſit in quēlibet poſſeſſorē.
4 † No. tertiò. ꝙ negotiatio p̄t cōſiſtere ēt circa bona īmobilia. An aūt ſit licita hęc negotiatio, cū. ſ. emit̄ res integra, ut integra uēdat̄ ꝓ maiori pretio, uide bo. tex. in c. eiiciēs. 88. diſ. No. ibi: *cum ipſe uenduntur*, ꝙ decima ex negotiatiōe dēt ſolui, cū uēdit̄ merces, & hoc ſecurius ſm Inno. tñ obſeruat̄ ſm eū, ꝙ in fine. anni fiat ſolutio ꝑp exiguitatē rerū, ar. in l. plane ff. fa. erc. & in c. reuertimini, 16. q. 1. & uid̄ qd̄ dixi in c. cū ſint hoīes, ſ. e. Item no. ꝙ
5 fructus agri ñ pñt alienari ſine onere de-
a cimarū. † Sed q̃ro, qd ſi uēdit̄ ipſe ager, ex quo multis tꝑib. retro actis decima ñ

a Qñ uēditur ager, ex quo non ſunt ſolutæ decimæ, an ꝓ tꝑe p̄terito poſſit emptor cōueniri, adde ſcripta in c. pñti, §. porro, d̄ off. ord. li. 6.

b Pecunia ecc. adde eūdē cōſ. 94. & Io. And. in additi. ad Spe. in ti. de emp. & uend. §. 3. loco uer. qd ſi ubi dicit ꝙ bñ iurib⁹ nō ꝓbatur, ꝙ empta de pecunia eccleſiæ ſint eccl. An. Frāc. Circa hoc, an empta de pecunia eccleſiæ ſint eccle. & eo. mō empta de mea pecunia ſint mea, uide Bal. in l. ſi ut proponis, C. de rei uēd. & in l. māncipia, C. ſi qs alt. uel ſibi, & per Inn. in c. cū in officiis, de teſta. & ꝑ Bal. i l. ſi patron⁹, C. cōia utriuſque iud. & per Bar. in l. Titium & Mæuium, §. altero, ff. de admini. tuto.

fuit ſoluta, nūqd emptor poſſit cōueniri ꝓ decimis p̄teritis? & eſt pulchra qō, & quotidiana. Hoſt. & Io. And. tenent hic, ꝙ ſic, quaſi ipſa res ſit obligata pro onere decimarum, ideo trāſit ad quēcūq; poſſeſſorē cū illa obligatiōe. Pro hoc l. Imꝑatores, ff. de publi. ubi uī̄ caſus in ſimili qōne. nā poſſeſſor tenet̄ pro tributis p̄teritis, qa poſſeſſio eſt obligata principalr̄, & nō ꝑſona, ergo idē in decima, q̃ eſt tributum Dei, ut in c. tua, ſ. e. allegāt & alia iura in ar. iſte tñ tex. ap̄te hoc nō probat, qa loq̄t̄ de fructib. & nō de ipſa re. tñ primū dictū eſt cōius, & probat̄ in d. l. Imꝑatores, iūcto. d. cap. tua Idē tenuit Io. An. in d. c. cū ſint hoīes, ſ. e. ubi plus dixit, ꝙ ē in optione rectoris eccl. utrū uelit agere cōtra nouū poſſeſſorē, uel cōtra antiquū, qui perecpit fructus; & idem uidet̄ uelle Fed. cōſ. 74. & uide ꝑ Arch. 16. q. 1. c. ſi quis laicus.
6 † Scd̄o querit̄, qa in text. hic dr̄; ꝙ ſi de pecunia decimata merces eſt empta, ꝙ in uenditione debet prius detrahi expēſa, & de reſiduo tāq̄ de lucro decima eſt ſoluēda, quærit̄ qd ſi pecunia nō fuit decimata? Sol. dñt doct. ꝙ eo caſu de toto p̄tio ſoluēda eſt decima. Et dic pecuniā nō fuiſſe decimatā, qñ fuit cā decimatiōis: pone ꝙ aduocatus de patrocinio lucratus eſt decē, ex qbus emit unā domū: ſed eā poſtmodū uēdidit, debet̄ decima de toto p̄tio, ex quo pecunia, ex qua fuit empta, nō fuit decimata. ſi aūt ſoluiſſet decimā, & de nouē emiſſet domū, q̃ poſtea uēdiderat ꝓ. 20. ſoluet decimā d̄ lucro tm̄, puta de. 11. ſi āt qs retinet ſibi rē, q̃ emit de pecunia decimata, eccl̄ia hēt decimā ꝑtē illi⁹ dom⁹, qa pro decima ꝑte fuit empta de pecunia eccl. ſm Inn. & alios qd̄ bñ no. Nā ex hoc clarè infert̄, ꝙ decima ñ ſolū eſt debita eccl. ſed eſt in dñio ipſius eccl. Et no. bñ ꝙ nō ſolū res
b efficit̄ eccl. qñ emitit̄ tota ex pecunia eccl. ut ī c. 1. de pec. cle. ſed ēt, qñ emit̄ tota ꝓ ꝑte ex pecunia eccl.ᵇ Nā ꝓ ea pte, ꝓ qua pecunia erat eccl. res efficit̄ eccl. Et idē p̄t dici ī pecūia militis, uel minoris. Sūt. n. ī hoc iſtę ꝑſonæ priuilegiatę, ut in l. ſi ut ꝓponis, C. de rei uē. & in l. 3. C. arbi. tu. no. gl. in l. inqrēdū, ſ. de pec. cle. Et ualet hoc ad id, qd̄ quotidie accidit. Nā clerici ſępe emūt īmobilia partim ex pecunię eccl. ꝑtim ex ꝓpria pecu. efficiūt̄. n. illa bona clerici & eccle. ſm q̃titate pecunię expoſitę, ꝓ hoc. 12. q. 4. c. 1. ubi bo. tex. cum
7 gl. † In gl. in uer. deducēdas, in fi. hāc 2. rōnē ſeq̄t Hoſt. Prima. n. nō multū ſibi placet, qa ī oīb. o pat̄ Dei miſericordia Addit ipſe & aliā rōnē. ſ. ne clerici uideāt̄ improbi exactores, & ne ditēt̄ cū graui iactura aliorū, ar. in l. nā nā, ff. d̄ cōdic. inde. uel dic, ꝙ rō nālis inter negotiatiōes & reliquos fruct⁹ p̄t eſſe iſta. nā in negotiatiōe ſolū eſt ſoluēda decima de lucro, ut in c. ex trāſmiſſa, ſ. e. ꝓpriè & nāliter nō eſt lucrū, niſi qd̄ ſupeſt deductis expēſis. Nā ſi emorē ꝓ. x. & uendidi pro 20. nemo diceret me lucrari. 20. ſed ſolū. x. iō oēs expēſę factæ ex pecunia decimata prius dēnt deduci, & d̄ reſiduo tāq̄ de uero lucro decima eſt ſoluēda, ſed fruct⁹ ſeu redit⁹, q ꝓueniūt ex aliqua re nālr̄, oēs dnr̄ fruct⁹, ſeu reditus rei ēt ñ deductis expēſis. Nā fruct⁹ nō ꝓueniūt ex pecu. expoſita, ſed ex ipſa re. uñ uulgalr̄ dr̄ tāt⁹ ē fruct⁹ h⁹ rei, nec hī rō ad expēſas. Itē ſi dñs terrę tradit alteri fundū pro certa portiōe fructuū, nō p̄t colonus dicere, ꝙ uult prius deducere expēſas, qa pro eis hēt reliquos fructus, ita & fortius dicēdū ē ī decima, q̃ dēt̄ Deo. Nā Deus ē uniuerſalis dñs terræ, ut ī c. tua, ſ. e. & reſeruauit ſibi decimā in recognitionē uniuerſalis dñii, iō pari rōne & fortiori, dēt ſolui, ñ deductis expēſis, qa ꝓ eis remanēt penes dñm reliq̄ nouē ꝑtes, & de hoc aliqd dicā cū gl. in uer. credimus. ubi rñdet̄, ꝙ appōne
8 fructuū ſolū uenit, qd̄ ſupeſt deductis expēſis. † In gl. ī uer. quaſi de lucro, ibi. *alij dñt & melius*. Cōcludit ergo gl. ꝙ filii īdiſtincte nō tenet̄ ſoluere decimā de hęreditate pīna, ſed ī extraneo hærede & legatario, ſeu donatario ponit opinionē uī̄ tñ inhærere. ut ēt iſti nō teneāt̄ de bonis īmobilib. & adducit tres rōnes, de qb. in ea, & hāc opinionē gl. tenuerunt Ala. Vincenti. & Io. & uide gl. pleniorem. 17. queſtione. 1. c. decimę. Hoſ. dicit ꝙ hæc opini. eſt æquior & benignior, ſed con-

ſed ꝯria eſt iuſtior: qa de oī lucro dēt qs ſoluere decimā, vt in c. ex trāſmiſſa, & in c. nō eſt, ſ. eod. & nitit̄ reſpōdere ad rōnes gl. ſed opi. gl. ſeruat̄ hodiè de cōſuetudine & eā uī̄ ſe q Inn. in. d. c. nō eſt: quinimò Inn. refert ibi opi. quorūdā dicētiū, de his, q̃ nō ꝓueniūt ex humo terræ, vel ex manu, uel induſtria hominis, nō debetur decima; & fortè ſm eū iſti ñ male dicunt, licet Hoſtiē. non placet per iura ſuperius allegata. Sed in hoc non eſt facile pręcipitare ſniām: ſed dicam ſtandū eſſe cōſuetudini, q̃ eſt optima legū interpres, c. cum dilectus, de conſu. & in fi. gl. Idem concludit gl. in. d. c. decimę. An autem hodiè excuſet conſuetudo nō ſoluētes deci
9 mas ꝑſonales, dicā. ī. eodem. c. in aliquibus. † In gl. in uerſi. *credimus*, ibi: *ſpeciale eſt in decimis*. ſed ꝯ gl. uī̄ tex. ſ. c. tua. ubi dicitur idē eſſe in dño alicuius p̄dii; vt ſi tradit fundum colono ꝓ aliquota parte fructuū, debet̄ quota cōuenta, nō deductis ſumptibus; & ſic nō intelligit̄ ſpāle in decima. Inno. aliter rñdet ad. l. fruct⁹, & alia iura, q̃ dicūt fructū eſſe, qd̄ ſupereſt expēſis deductis. dicit. n., ꝙ illa eſt interpretatio ciuilis, & nō nālis: qa nāliter qcqd ꝑcipit̄ ex re, eſt in fructu ſeu reditu; & ſic nāliter debemus capere hoc uer. in ſolutiōe decimę; & ſic uulgariter appellat̄ fructus, qcqd ex re percipit̄, nō deductis expēſis; ꝙ eſt uerbū menti cōmēdandū. Hoſti. ponit aliud verbū notabile, dicēs, ꝙ vbi verbū, fructus, refertur ad aliquotā partē, ñ deducūtur expenſę. Nā decimā reddit hic Deo, & nouē partes remanēt apud dñm; & ita loq̄t̄ hic tex. & d. c. tua. ſed ubi qs obligat̄ reſtituere oēs fructus, tūc hēnt locū ꝯriæ leges, ut pri⁹ deducant̄ expenſę, ne quis locupletet̄ cū iactura alteri⁹, q fecit expēſas, arg. in. l. nā natura, ff. de cōdi. inde. & no. hoc ver. bñ Bar. latius diſtinguit
a in. l. fructus, alle. in gl. Dicit. n., ꝙ qñq;ᵃ hoc uerbum profertur a lege; & tunc intelligit̄ deductis ſumptibus, vt ī. d. l. fructus, cū ſi. Fallit in decima, ut hic. Qñq; hoc uerbū ꝓfertūr ab hoīe; & tūc ſi refert̄ ad fructus iā ſtantes, & tunc non intelligitur deductis expenſis, ut in. l. ſi pēdētes fructus, ff. de vſufruc. Aut refertur ad fructus colligendos in futurum; & tunc intelligit̄ deductis expenſis, vt in. l. fundū Trebatiā. ff. de vſufr. le. vbi dr̄, ꝙ ſi teſtator legauit ꝓuentū alicuius fundi alicui, quoad viueret, nō tenet̄ hæres reficere, ſeu colere fundū alicui, quoad viueret. Et p̄dicta ꝓcederent ſm eū, qñ uerbū, fructus, refert̄ ad oēs fruct⁹ īdeterminatè: ſed ſi refert̄ determinatè, puta ad. 10. corbes grani, tūc intelligit̄ ñ deductis expenſis, ut in. l. uenditor, ff. de ꝯhend. empt. Ex p̄dictis no. 1. ꝙ ſpeciale eſt in decima ſm Bart. ꝙ tamen eſt falſum, ut. ſ. dixi. Item in materia decimarum uerbū fuit prolatum ab ipſo Deo, & æquiparat̄ uerbo ꝓlato a dño particulari, vt in. d. c. tua. Ideò dic, ut. ſ. dixi, ꝙ nō ē ſpeciale, qa verbū, fructus, hic nō refert̄ ad oēs fructus, ſed ad decimam tantum. Vnde ſiue a lege, ſiue ab homine ꝓferat̄ hoc uerbū cū hac determinatione, nunquam intelligitur deductis expenſis. Itē ex dicto Inn. ſupra recitato pōt colligi unū notabile, ꝙ ſi inter ꝯhētes fit mētio de fructibus, dēt intelligi nō deductis expenſis, qa ꝯhentes maximè ruſtici capiūt uerba naturaliter, & ſm ꝙ uulgariter ꝓferunt̄, ut in. l. librorū, §. ꝙ tñ Caſſius, ff. de lega. 3. cum ſi. Inſpicienda eſſet tamen mens contrahentium, q̃ ex multis circunſtantiis poteſt elici. Nam in conuentionibus ſpectatur magis mens, quā uerba ipſorū ꝯhentium, ut dicit tex. in. l. conuentionibus, ff. de verb. ſigni.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ ſi fuerint præſcriptæ in aliqua parochia, non comprehenduntur decimæ noualium.* 5. 9.
2 *Pertinere dicitur aliquid ad aliquem ab antiquo, quod pertinet uigore præſcriptionis. Et etiam id, quod præſcripſit.*
Dominium probatur ex eo, quod quis probat ſe percepiſſe fructus tanto tempore, quod ſufficit ad præſcribendum.
3 *Decimæ non poſſunt præſcribi a laico, ſed ab eccleſia eccleſiæ ſic, quia non refert quæ eccleſia habeat.*
4 *Cohærentia limitibus quo caſu poſſint præſcribi.*
6 *Decimæ ad quem pertineant de iure communi.*
Decimæ perſonales ad quem pertineant.
Baptiſmus eſt ianua omnium ſacramentorum, et nobilius cæteris ſacramentis.
7 *Decimæ prædiales ad quem pertineant.*
Quarta decimarum, quæ debetur Epiſcopo, eſt præſcriptibilis.
8 *Capella, quæ eſt in eccleſia cathedrali, ſi habet intra ſe parochiam, decimæ pertinent ad ipſam, non autē ad eccleſiam cathedralem.*
Eccleſia non debet de nouo fundari cum præiudicio antiquarum.

CAP. XIX.

1 CVm contingat. † Qui pſcribit decimas ī aliena parochia, ſi ibi inſurgūt noualia, ipſorū decimas non habebit. Primo quæſtio, ſecundo rñſio, ibi: *unde*. Caſus literalis. In quibuſdā parochiis quędā eccleſię & eccleſiaſticę ꝑſonę ab antiquo ꝑceperūt d̄ cimas de nouo fiūt noualia in parochiis illis, q̃rit̄ ad quē decima iſtorū noualiū incipiat ꝑtinere? Reſpōdet Papa, ꝙ cū ꝑceptio decimarū d̄ iure cōi ꝑtineat ad parochiales eccleſias, decimę noualiū, quę fiūt in parochiis earūdē, ad ipſas ꝓculdubio ꝑtiner̄ noſcūt̄. niſi illi, q antiquas decimas ꝑcipiūt, cām rōnabilē oſtenderint, ꝑ quā decimæ noualium ad eos de-
2 beant ꝑtinere. B. r † Primò no. & ex iſto tex. iūcta gl. 1. ꝙ id dicitur pertinere ad aliquē ab antiquo, qd̄ ꝑtinet ad eū pręſcriptione; & idē no. in. c. proxi. quod ualet ad ſtatuta diſponētia ſuꝑ iuribus pertinentibus ad aliquē ab antiquo. Et not. ēt de ver. ꝑtinere comprehendit. n. in ſe, ꝙ ꝑtinet ex p̄ſcriptione. Et ualet ad uerba libelli, cum quis dicit rem petitā ad ſe pertinere. Satis em̄ eſt probare dñium ex p̄ſcriptione cōpetēs; facit ꝙ leg. & no. in ca. cū eccl. de cā poſ. & ꝓprie. & quod no. Bar. in l. ad ꝓbationē, C. loc. ubi dicit quē ꝓbare dñium, ſi ꝓbat ſe ꝑcepiſſe fruct⁹ tāto tꝑe, ꝙ ſufficiat ad p̄ſcriptio-
3 nē. † Secundo no. ꝙ una eccleſia p̄t p̄ſcribere decimas pertinentes ad aliam eccleſiam. licet ergo laici decimas pręſcribere non poſſunt: qa illas nequeunt poſſidere, ut in. c. cauſam, ſ. de p̄ſcri. clerici ta
b menᵇ nomine eccleſiarum pręſcribunt: tum quia ſunt capaces poſſeſſionis, tum quia hęc præſcriptio non eſt contra ius diuinū: qa nō refert, q̃ eccleſia habeat, ut in. c. cum apoſtolica, de his, q̃ fiunt a p̄la.
4 † Tertiò nota, ꝙ una eccleſia pōt præſcribere certa iura parochialia intra limites alteri⁹ eccl. & uī̄ ꝓbare hæc lr̄a, ꝙ ēt p̄ſcribi pñt cohęrentia limitibus. Nam ſi pręſcripſerat decimas toti⁹ parochię, ergo & decimas cohęrentes limitib⁹. Et ꝑ hoc poſſet impugnari, uel ueri⁹ limitari gl. in c. cū ſint hoīs, ſ. e. q̃ dicit, ꝙ decimę adhęrentes limitib⁹ ñ pñt p̄ſcribi, ne per cōſequentiā inſurgat limitū confuſio nō ſoluēdo, p̄t intelligi, qñ ſolū p̄ſcriberent̄ decimę adhærentes limiti. Secus, ſi pariter p̄ſcribant̄ oēs decimę parochię, qa tunc non ita inſurgit confuſio limitum quod eſt notandum, alias oporteret di-
5 ci gl. illā nō recte loqui. † Vltimo not. ꝙ

SEBA. SAPI
a Quod qñq;. uide Fel. in ca. ad aures, col. 8. uerſic. duodecima cōcluſio, ſ. de reſcrip. & in. c. ad noſtram, co. 1. in prin. d̄ iurei u. & Alex. in. l vbi pure, ff. ad Trebel.

SEB. SAPIA.
b Clerici tñ. Idem tenet Car. in cōſ. 88. inci. conſulēs ego Franciſcus. Spe. in ti. de præſcri. col. 2. uerſic. tem licet laicus. Io. Franc. Bald. in tract. præſcript. in 1. parte quītæ partis prīcipalis, qō 7. col. 4. uer. ſecunda quæſtio.

SEB. SAPIA. Iuris alterius. Vide ad horum declarationem do. Abba.in.c.cum inter uos infra de uer.ſignifi.
b Ad quē de iure cōi pertinet decimarū pceptio. Adde, ad q̄ eccleſiā de iure cōi ptineāt decimæ, eūdē Abb.cō.30.do.Car.conſi.62.
ANT. FRAN. Circa hoc, ad quē ptineāt deciæ, dicas, ꝙ decima debet eccleſię parochiali, ut i.c.cū cōtingat, & in.c. apoſtolicę, de deci.& in.c.ex tranſmiſſa, de pręſcri. nō aūt debent eccle.baptiſmali, niſi de iure ſpeciali uel cōſuetudīe, ut per Car.in clem. 1.in 8.q.de deci. & p Io.An.in addi.Spe.in ti. de deci.& p Abb. in.c. ad audientiā, el.1. de eccle.ędi.& adde, ꝙ decimæ debent uel ex priuilegio, ut in.c.dilecti, & ſeq.de deci. uel ex pręſcri. ut in.c.de quarta, de pręſcri.& in. c.accedentibus de priuile.& in.c.prohibemus, de deci.& p Card. i cle.1.in prin.de exceſ.pręlat.& in. cle.fi.§. ad religioſos, de pœnis.
ANT. FRAN.
c Baptiſmus. Dicas circa hoc, an quis poſſit ſaluari ſine baptiſmo, etiā ex diſpenſatione Papę, dicas ꝙ nō, q̄a baptiſmus eſt fidei fundamētum, & ianua omnium ſacramētorū ut in c.ueniēs, de pſby. non bapt. Et adde ꝙ bapt. delet pctā mortalia, ſcd cōio tantū uenialia, ut p do.Card.in cle. 1.§.hinc eſt, de reliq.& uene.ſan.& cle.fi.§.1. d pę, & habet i.c.ſine pręe. de pœ.diſtin.4. Et adde, ꝙ nō natus nō pōt baptizari, ut cle.1.§.hoc autē, d ſū tri. paruuli aūt, p quo ali' rñdeat, bñ pt baptizari, ut habet i ca. paruuli, de cōſe.di.4. & q̄ uirtutes & gratiæ cōferātur i baptiſmo, uide per d. Card. in.cle.1. d baptiſ.
d Extenditur tamē. quāuis ſit ita ſtricti iuris, ad acceſſoria & connexa rei pricipalis poſſeſſe l.ſi aliena.§. 1.ff.de uſucapion. per quem textum uide, quod dicit Bar.in rep. quę ſibi attribuitur.l.de quibus, in. 2.col.ff. de legi.
Adde ad intelligentiam.

p̄ſcriptio certorū iuriū de p̄ſenti nō extē
dit ad futura oīno cōſimilia iurib' p̄ſen-
tibus p̄ſcriptis. Nā decimę noualiū ſunt
eiuſdē iuris, cui' ſunt antiquę. & tñ ad p̄-
ſcriptionē antiquarū non ſeq̄t p̄ſcriptio
futurarū; & p̄t eſſe deciſiōis rō. Nā cū ver-
ba ꝯctūs referant ad tēp' ipſius ꝯctus, non 8
ad futurū, vt eſt tex.no.in.l. Rutilia Pol-
la, ff.de ꝯhē.emp. multò fortius p̄ſcriptio
nō dēt extēdi ad iura futura. Nā in ꝯctib'
ſit plena interpretatio, ut in.c. cū dilecti,
de dona. & in p̄ſcriptiōe dēt fieri ſtricta,
a cū veniat ad detractionē iuris alteri'.[a]er
go ſi nō ſit extēſio in ꝯctibus, fortius nec ī
p̄ſcriptione; & hāc rōnē ſentit tacite Inn.
in.c.tua, el.1.ſ̄.eo.& de hoc aliq̄d ī.c.ſeq.
In gl.1.no.ſemp iſtā gl.ad ꝓbandū dñiū
alicui' rei p p̄ſcriptionē; & facit ad libel-
6 landū, ut dictū eſt in notabili primò.† In
gl.2.in fi.no.gl.ad quā ſit quotidie remiſ
ſio, cū q̄rit, ad quē de iure cōi ptinet deci
b marū pceptio[b]; & eſt iſte articulus princi
palis in hac mā; & cōcluſio huius gl.eſt, ꝙ
decimæ integrè ptineāt ad eccleſiā paro
chialē baptiſmalē; nō aūt ad Epiſ. niſi in
caſib' in gl.exceptis. Et dr̄ eccl. baptiſma
lis, eccl.matrix, q̄ alias dr̄ plebs, ubi bapti
zant oēs ītra plebanatū veniētes ad fidē;
& hāc opi.gl.tenet Inn.in.c.ad apoſtoli-
cæ, ſ̄.e. Idē ſentit hic Hoſt.Io.An. remiſit
ad gl.ī.c.ſtatuim', &.c.q̄cūq;. 16. q.1.ubi
plenè: ſed poſtmodū uidēs remiſſiōes nō
ſufficere, hāc mām lati' reaſſumpſit in ad
di.Spe.eo.ti.in.3.colū. Et ut clare habeas
hāc mām, excludam' pri' caſus indubita-
biles. Nā aut q̄rit de decima pſonali, aut
p̄diali. Perſonalis aūt ſpectat ad eccleſiā
parochialē, ubi qs audit diuina, & pcipit
eccleſiaſtica ſacramēta, ut ī.c.ad apoſtoli
cæ, ſ̄.e.& ca.fi.j̄.de paroch.&.26.q.1.iūcta
gl.& ī hoc oēs ꝯueniūt. Remanet tñ unū
dubiū. Nā q̄ñq; qs pcepit cętera ſacramē
ta ī parochia ſua: ſed ſacr̄m baptiſmi pce
pit in eccleſia matrice; & ſic nō p̄t dici, ꝙ
oīa ſacr̄a recepit ī eccl.parochiali, vñ vr̄ q
buſdā, ut no.Io.An.in addi.p̄dicta, ꝙ cū
c baptiſm' [c]ſit ianua oīm ſacr̄orū ī.c.fi.de p̄
ſby.nō bapti. & ſit nobili' aliis ſacramen 9
tis; vr̄, ꝙ rōne hui' ſacr̄i dēt eccl̄ia bapti-
ſmalis hr̄e partē decimarū pſonaliū; ꝙ vr̄
rōni ſatis cōſonū; facit ꝙ no.Inn.ī.c.d his
d ſepul.& tex.cū ibi no.ī.c.2.eo.ti.li.6.&
ꝙ no.ī.c.nouū gen', ſ̄.e.ī hoc tñ ē ſtādū ꝯ d
7 ſuetudini.† Scd̄o caſu pricipali, cū q̄rit d
decima p̄diali, dic, ꝙ aut decima ē ītra pa
rochiā Epi. Nā ī aliq̄b' locis hēt certā pa
rochiā diſtictā; & tūc hęc decima ptinet
ad eū, ut.j̄.eo.in.c.dudū, ſ̄m intellectū hu
ius gl. Aut hæc decima nō eſt intra alicu-
ius parochiā, ut puta, q̄a prædia ſunt mul

tū diſtātia, & nō ē īcluſa intra parochiā alicui'; & tūc deci.
mę ēt ptinēt ad epiſ.in.c.q̄m, ſ̄.e. Idē dico, ubi parochię nō
eēt diſtinctę. Nā tūc Epiſ. dēt percipere oēs decimas, ſicut
oli faciebat an̄ diſtictionē parochiarū: nō tñ dēt eā ſibi reti
nere; ſed diſpēſare inter clericos ſ̄m eorū merita, ut eſt tex.
no.16.q.7.c.1. Aut decima eſt intra parochiā eccl.baptiſma
lis; & tūc d iur̄ ad eā ptinet.16.q.1.c.ſtatuim': tñ quarta de
cimarū ptinet ad ep̄m, licet gl.aliud ſēſerit hic, & min' bñ.
Nā tex.eſt aptus ī.c.cōquerēte, de offi.ord. ubi inter cæten
iura ep̄alia enumerat quartā decimarū, & facit ꝙ leg.& no.
ī.c.1.ſ̄.e. hæc tñ quarta p̄t p̄ſcribi, vt.ī.c.de quarta, ſ̄.de pręſc.
8 ſc.† Aut decima eſt intra parochiā capellę, q̄ eſt in plebana
tu; & in hoc ēt dubiū remanet, utrū decima ptineat ad ca-
pellā, an ad plebē; & in hoc exclude quatuor caſus. Primus,
q̄ñ cōſuetudo ſup hoc diſpōit. eſt.n. optima interpres.c.cū
dilectus, de cōſue. Scd̄us caſus, q̄ñ Epiſ. cū cōſenſu capituli
cōſtituit parochiā capellę, & ſpecificè ſibi deputauit deci.
mas illius parochiæ; ad hoc.ca.ad audiētiā.j̄.de eccle.ædi.
Terti' caſus, q̄ñ cōſtat plebē nō eſſe antiquiorē capella. Nā
illo caſu expſſe capella hēt integra iura parochię ſuæ. ī his
trib' caſib' acq̄eſcit p oīa Io.An.ī addi.Spe.p̄dicta. Sed re-
manet quartus caſus ualdè dubitabilis, q̄ñ.ſ. nō apparet d ꝯ
ſenſu, nec apparet q̄ ecc.ſit antiquior, & reperit capellā hr̄e
parochiā diſtinctā ab eccl.baptiſmali; & ī hoc tenet ibi ſir-
miter Io.An. decimā iſtorū p̄diorū ſitorū intra parochiam
capellę ptinere ad eccl̄iā plebis. motiuū ſuū principale eli
cit ex.c.eccl̄ię, &.c.q̄cūq;. 16.q̄.1. ubi dr̄, q̄d eccleſia ñ dēt
de nouo fundari cū p̄iudicio antiquarū eccleſiarū, & ſpecia
liter ſit ibi mētio de decimis. vñ, cū cōiter eccleſia plebis ſit
antiquior, & territoriū parochiæ huius capellæ eēt antiq.
t' d parochia plebis, nō dēt hęc eccleſia antiqua priuari de
cimis p̄dialib' pp cōſtructionem capellę, ſatis eſt.n., ſi hēt
oblatiōes & decimas pſonales, q̄ debent intuitu diuinorū.
Sed Io.Cald. tenuit hic oppoſitū, cōcludēs, ꝙ ex quo capel
la hēt parochiā diſtinctā, dēt hr̄e decimas p̄diales ꝓueniē
tes intra parochiā ſuā. Nā decimæ ſunt de iure parochiali,
vt ī.c.fi.d parochiis. ergo, ex quo reperit hr̄e parochiā, dēt
hr̄e & decimas. Hāc opi.tenet Archi.13.q.1. in ſumma; te-
net Paul.zenzeli.& Lau.ī cle.1.eo.ti. ſequunt moderniores
cōiter hic; & hāc opi.ego ſequor: q̄a iura dicūt cōiter deci-
mas ptinere ad eccleſiā parochialē. Pro hoc iſte tex. cū ca.
ſequēti, &.c.ad decimas, d reſtit.ſpo.li.6.&.c.ad audientiā.
Fatēdū eſt tñ, q̄d ſine iuſta & neceſſaria cā nō pōt Epiſcop.
capellę deputare certā parochiā cū pręiudicio eccleſiæ an
tiquæ; & ſic dēnt intelligi iura, q̄ allegat Io.An. ſed ex quo
reperit de pręſenti capellā hr̄e parochiā diſtinctā, pſumen
dū eſt, quod ex iuſta & neceſſaria cā parochia ſibi fuerit de
putata. Nec obſtāt iura, q̄ dicūt decimam pertinere ad bapti
ſmalē eccleſiā. Nā dēnt intelligi de decima, q̄ ꝓuenit in-
tra parochiā ipſius eccleſię baptiſmalis. Vel intelliguntur
ſ̄m ſtatū antiquū an̄, q̄ capellę ibi ędificarent: uel q̄ñ capel
læ nō hēnt parochiā diſtinctam. In prædictis omnibus ſal-
ua ſit conſuetudo; & hoc no.† In glo.in uerſi. *nonalium*. nota
hanc gl. quę clarius ponit hic intellectū ad.c. ex parte. ſ̄.e.
q̄ ibi fecit; & hanc gl. ſequunt cōiter docto.hic. nam, ut di-
cit Inn.ſ̄.eo.c.tua, el.primo p̄ſcriptio adeo eſt ſtricti iuris
ut licet qs p̄ſcripſerit decimas omniū prędiorū alicuius pa
rochię, vno excepto, ad illud pręſcriptio nō extenditur:[d]&
facit ꝙ no.j̄.c.proximo. Nā p̄ſcriptio nō procedit ſine poſ-
ſeſſione, ut eſt in r̄la, ſine poſſeſſiōe, de re.iu.in.6. ergo non
p̄t dici, ꝙ decimę noualiū ſint præſcriptę, ex quo nihil rece
ptū eſt noīe decimę ex illis terris ante, quam reducerēt ad
culturā. Et in fi.gl. habetur hodie iſte textus in cap. primo,
de pręſcripti.li.6. In gl.fi.in fi.dicit Io. An. quod certo caſu
poteſt pręſcriptio allegari. Finge.n., ꝙ ab illis terris incul-
tis hæc eccleſia; quæ pręſcripſit decimas antiquas, aliq̄d p-
cepit noīe decimę. Nā ex hoc efficiunt decimales illi' eccl.
& ſi reducunt ad culturā, p̄t hęc eccleſia petere decimam,
argu.j̄.

argum.infra eodem capitu.ſequen.

SVMMARIVM.

1 *Decima debentur illi, qui eas praſcripſit, excepto de fructib.pradij, quos eccleſia, qua praſcripſit, non decimauit. nu. 3.4.8.*
2 *Eccleſia una poteſt praſcribere decimas debitas alteri cum titulo, uel per tantū tempus, de cuius initio non ſit memoria.*
3 *Praſcribens decimas certorum fructuum alicuius pradij, cenſetur praſcribere ēt ſuper omnibus fructib. cuiuſcunque generis. nu. 5.*
Iuriſdictio cenſetur uniuerſaliter praſcripta, licet ſit praſcriptus tantum actus illius iuriſdictionis. nu. 5.
6 *Decima fructuum eiuſdem pradij poſſunt deberi duabus eccleſiis.*
8 *Praſcriptio iuriſdictionis non extenditur de perſona ad perſonam.*

CAP. XXX.

1 CVm in tua. †Decima oīum fructuū p̄dii de
bet ei, qui decimas ibi pręſcrip
ſit: ſed ad aliud p̄diū p̄ſcriptio nō extēdit. Cōis di 7
uiſio. Scd̄a, ibi: *reſpondemus*. Caſus lr̄a. Quędā mo
naſteria & conuentuales eccleſię pcipiunt decimas maio-
res, & minutas ī multis parochiis: ſed de quibuſdā fructib.
annuatim pceptis ſibi nō fuerūt decimę pſolutæ. quęritur
qs dēat pcipere decimas illorū fructuū? Rñdet papa, ſi fru- a
ctus p̄dicti proueniunt de illa terra, de qua monaſteria, uel
conuentuales eccleſiæ decimas pcipiebant, eis decimę illo
rū fructuū dēnt dari, cū terra illa ab antiquo illis fuerit de
cimalis: q̄a una & eadē res nō dēt diuerſo iure cēſeri: alio
q̄n eccleſiis parochialib. pſoluant, ad quas de iure cōi pti-
net pceptio decimarū. B.† No.1.iuncta gl.2. ꝙ monaſteria 8
2 pñt p̄ſcribere decimas intra parochiā alterius eccleſiæ, &
intellige cū titulo, uel p tm̄ tp̄s, de cuius initio non ſit me-
moria, ut in c.1.de p̄ſc.li.6.& facit j̄.c.ꝓx.† Scd̄ò no.ꝙ per-
3 cipiens decimas ex certo p̄dio per tp̄s, quod ſufficit ad pręſ
ſcriptionē, ur̄ ibi p̄ſcribere ius decimādi in gn̄e, reſpū.ſ. cu-
iuſcunq; fructus inde percipiendi, licet per tp̄s p̄ſcriptiōis
percepit ibi decimā de fructib.certis dūtaxat, ut notāter ꝓ
batur hic. Ex quo ſinglr̄ infert, ꝙ exercēs unū actū iuriſdō-
nalē in perſonā alicuius aīo q̄rēdi iuriſdōnē uniuerſaliter
ur̄ q̄rere poſſeſſionē uniuerſalē iuriſdōnis; quod ur̄ ꝯ no.p
Bar.in l.1.§.ſi quis, ff.de iti.actuq; pri. ſed primū dictū ſentit
Inn.in c.dilectus, de ca.mona. ubi hoc latius pſequit.† Ter
4 tiò no.ex fi.lr̄ę, ꝙ p̄ſcribens decimas oīū p̄diorū parochię
excepto uno, p̄ſcriptio nō extendit ad aliud p̄diū; & hoc, q̄a
tm̄ p̄ſcribit, q̄tū poſſidet, ut in reg. ſine poſſeſſiōe, de re.iu.
5 li.6.& bo.tex.in l.deniq;, cū l.ſe.ff. ex qui.cau.ma.† Sed q̄ro
de rōne dubitādi & decidēdi in iſto tex. Sol. duplex intellr̄s
elici pōt ex lr̄a. Primus, ꝙ per 40.annos frumētū tm̄ fuit ſe-
minatū in certo prędio, cuius decima fuit ſoluta non eccle
ſiæ prędiali, ſed monaſterio. Demū fuit ibi ſeminatum mi
liū, ur̄ aliud bladū, Dubitabat, cui deberet decima. Nā ꝯ mo
naſteriū faciebat, q̄a nūq̄ pcepit, niſi decimā frumēti, & pręſ
ſcriptio nō dēt extēdi de ſpē ad ſpēm. Sic uidebat, ꝙ deci
ma milii deberet eccleſiæ prædiali, ad q̄ decima ptinet de
iure cōi. Sed in ꝯriū fuit deciſum. Rō, q̄a pcipiēdo decimā
tāto tp̄e ex certo prędio, monaſteriū pręſcripſit ius decimā
di. Non.n.dēt haberi reſpūs ad frumentū, ſed ad decimam
in gn̄e, q̄ fuit pcepta ibidē ab antiquo; & hāc lec.ſentit hic
Io.An.& eſt in ſe ueriſſima, & ſ̄m hunc intellr̄m colligitur
hic q̄d ſ̄.dixi ꝯ Bar. Vr̄.n. ꝙ ſi in aliquo loco quis exercuit
actus iuriſdōnales occurrentes.ſ. aīo utēdi iuriſdōne uni-
uerſali, ꝙ poſt pręſcriptionē cōpletā poterit iuriſdōne uti
in aliis caſib. occurrentib. Finge.n. ꝙ homicidiū nō fuit ibi
cōmiſſum per 40.an. ſed alia ſcelera, q̄ ibi tanq̄ ſuperior pu
niuit, ſi p' præſcriptionē cōtingat homicidiū, dico ar.hui'
lr̄ę, ꝙ illud poterit iſte punire, q pręfato mō præſcripſit ſibi
6 iuriſdōnē.† Scd̄a lec.q̄ magis ur̄ conuenire lr̄æ, eſt, ꝙ p 40.
an. ex prædio illo fuerūt collecti uarii fructus, & de certis
fuit ſoluta decima monaſterio; de quibuſdā uerò nulli fuit
ſoluta. Nunc agebat ad ſolutionē, & dubitabat, cui deberet.
Pro monaſterio faciebat, q̄a pceperat decimā de certis fru
ctib: Pro eccleſia parochiali faciebat, ꝙ præſcriptio non ꝓ
cedit ſine uſu: ſed monaſteriū nunq̄ pcepit decimā ex illis

fructib. ergo ius decimæ remanſit apud
eccl̄iā parochialē. ſed ꝯriū decidit rōne
prędicta, quia ex quo monaſteriū dunta
xat pcipit ibi decimā certorū fructuum,
prędiū eſt effectū decimale ipſi monaſte
rio reſpū oīū fructuū, q̄a una & eadē res
nō dēt diuerſo iure cēſeri. Et ꝓ hoc ītel
lr̄u, quē tacitè ſenſerunt doc. facit tex.ibi,
annuatim pceptis, & intellige hunc tex.
q̄ñ decima aliquorū fructuū nulli fuit ſo
luta, ut ſ̄.dixi. Nā ſi fuiſſet ſoluta eccleſię
parochiali, tūc decima dēret ex illis fru
ctib. eccleſiæ prędiali, reliquorū fructuū
7 ipſi monaſterio.† Ex quo hēs notare, ꝙ
unū prędiū pōt eſſe partim decimale uni
eccleſię, & partim alteri, q̄d placet Ho.
& Io.An. licet In. uideat diſcrepare. Sed
huic ob.lr̄a, quæ dicit, ꝙ una & eadē res
a &c. So. ex diuerſis rōnib. eadē res[a] poteſt
diuerſo iure cenſeri, ſecus eadē rōne. Et
ex hoc intellr̄u infert, ꝙ ſi aliq̄s prędatus
citra ep̄m exercuit actū iuriſdōnalēm in
loco, ep̄o exercente reliquos actus, iſta
prędcriptio certi actus nō dēt extēdi ad
8 reliquos actus exercitatos p ep̄m.† Vlti
mò poteſt adduci tex.in fi.ꝙ ſicut p̄ſcri-
ptio nō extendit de prędio ad prędium,
ita nec pręſcriptio actus iuriſdōnalis
de perſona ad perſonam; de quo per In-
no.in d.c.dilectus. In gl.fi.in fi.de hoc p
glo.in d.ca.cognouimus, 12.q.2. quę di-
cit, quòd caſus illius l. quę hic allegatur
eſt ſpecialis; & dic, quòd ibi ſolum dici-
tur, ꝙ ſeruus dotalis poteſt habere pecu
lium ex re mariti & uxoris; & in re ma-
riti acquiret marito, & in re uxoris ac-
quiret ipſi uxori, & ſic idem peculium
diuerſo iure cenſetur. Sed dic, ꝙ illud
contingit diuerſa ratione, & ita poſſet
contingere in caſu noſtro, & ita dixi ſu-
perius.

a Eadem res. uide Abb.in c.2. colū. 7.ſ̄.de ordi. cog. Are. in l.2.in pri. ff.ſi cer.pet.& do. meū. d. Rochuni. Curt.in repet.c.fi. col.24.uerſi. limita tertiò, habes reportare, ſ̄.de conſuetu.

SVMMARIVM.

1 *Laici etiam Reges non poſſunt donare nec eccleſias, nec decimas, nec huiuſmodi donatarij ex tali titulo poſſunt praſcribere, nu. 5.6.*
2 *Impediens debitores meos mihi ſoluere, eſt mihi obligatus & poſſum contra ipſum agere nu. 17.*
3 *Hoſpitalarij & conuerſi alicuius monaſterij non ſunt perſona merè laicales.*
4 *Eccleſia poſſunt praſcribi iure proprietatis cum titulo, alias ſecus.*
5 *Reges ſunt merè laici, nec per coronationem, aut unctionem recipiunt aliquem ordinem eccleſiaſticum.*
6 *Error iuris impedit praſcriptionem.*
7 *Sacrilegium incurrit, qui aliquid ſacrum accipit de manu laici, ut retineat.*
8 *Clauſula, ſi ita eſt, ſemper ſubintelligitur in confirmatione facta per papam.*
9 *Sententia iudicis poteſt proſpicere in futurum ſi natura actionis hoc patitur.*
10 *Praſcriptio rei eccleſiaſtica requirit titulum prima fronte iuſtum, uel tantum tempus, de quo non extat memoria.*
11 *Confirmans aliquam rem cenſetur confirmare illam ſecundum ſtatū, in quo reperitur, puta ſi eſt ualida.*
12 *Confirmatio facta a papa, uel ab alio, an tribuat titulum & iuſtam cauſam praſcribendi?*
14 *Conceſſio ſolius epiſcopi quando tribuat iuſtam cām praſcribendi.*
15 *Acta, ſi propter antiquitatem ſunt deperdita, praſumuntur ex uerbis ſententia, maximè quando uerba libelli ſunt dubia.*
16 *Sn̄ia in interdicto, uti poſſidetis, q̄ñ eſt ferenda.*

CAP. XXXI.

1 *DVdum.* †Laici eccleſias, uel
a decimas donare ñ
pñt, ēt ſi ſunt reges, nec ex eo
rū titulo p̄ſtat̃ cā p̄ſcribendi.
Primò ponit̃ facti & ꝓceſſ⁹ rō. Scd̃ò, ibi:
nos igitur, ipſius diffinitio. Prima ſubdiui
dit̃ in tres. Primò ponit actoris petitio-
nē, & auditoris dationē. Scd̃ò reorū de-
fenſionē, iudicis ĩterlocutionē, & defen
ſionis fortificationē: tertiò ipſius defen-
ſiōis ĩpugnationē. Scd̃a, ibi: *prior*. Tertia,
ibi: *cæterum*. Caſus lr̃a. Inter ep̄m ueſpri-
mien. & fratres hoſpitalis Hieroſoly. S.
Steph. ſuꝑ qbuſdā decimis qō uertebat̃.
partib. ꝑꝑ hoc in p̄ſentia dñi Papę cōſti
tutis, datus fuit eis auditor, corā quo pe
tiit ep̄s decimas terrarū, q̄ ꝑ ruſticos ho
ſpitalis p̄dicti in ueſprimē. diœceſi exco
lunt̃. petiit inſuꝑ quaſdā ecclias, q̄ ꝑ ip-
ſos hoſpitalarios detinēt̃, in qb. dicebāt
intētionē ſuā de iure cōi fundatā. prior
uero p̄dict⁹ ĩ p̄dictis decimis & eccliis p
ſcriptionē allegās, ꝓpoſuit ſuꝑ his ſe ñ
teneri ep̄o rñdere. Auditor hoc audiēs
ſignificauit illud dño Papæ, & ipſe man-
dauit eidē, ꝙ idē prior ꝓbaret titulū p̄-
ſcriptionis, quē allegabat ipſe ſtati exhi
buit priuilegia Regis, ac reginę Vngarię
q̄ cōtulerūt ecclią. S. Steph. hoſpitali do
nōnis titulo ĩ ꝑpetuā eleemoſynā, ad q̄
dictæ decimæ ꝑtinebāt. Induxit ēt quod
dā reſcriptū cōfirmōnis. C. papæ, ꝑ qđ ꝓ
bare uolebat p̄dictā ꝯceſſionē ualere. Ex
parte ep̄i fuit ꝓpoſitū, ꝙ ĩ decimis & ec-
cleſiis donatis a Rege, & a Regina p̄ſcri-
ptionē allegare ñ poterat pars aduerſa,
q̄ ñ poterat titulū hr̃e a donōne ipſorū,
nec a cōfirmatione. C. tm̃ tp̄s effluxerat,
ꝙ poſſit p̄ſcripto cōfirmari; & ſic talis ti
tulus nō ualebat: imò, ut dñt canones, ſa
crilegiū ĩcurrit, q decimas, uel ecclias re
cipit de manu laicali. Dñs papa his oĩb⁹
ꝯſideratis dicit, ꝙ datores p̄dicti ad alio
cōferre nō potuerūt, qđ de iure ñ potue
rāt poſſidere, & ꝑ cōfirmōnē Clemētis
ſuꝑ eccla S. Steph. & aliis ad ipsā ꝑtinē
tib. factā hoſpitali iuri ep̄i ñ derogat̃, ēt
ſi ſcriptū authēticū appareret. quare ꝓ-
hibet̃, ne fratres hoſpitalis p̄ſumāt ulte-
ri⁹ ĩpedire, quomin⁹ p̄dict⁹ ep̄s decimas
ꝑcipiat añdictas, & pacificè poſſideat in
futurū. B. †Primò no. ex iſto tex. ꝙ ꝯ̃ ipe
2 diētes debitores meos mihi ſoluere poſ
ſū agere, quēadmodū ep̄s hic agit ꝯ̃ ho-
ſpitalarios, q ĩpediebāt đcimā ſolui ep̄o
a ruſticis eorū; de hoc lati⁹ dicā cū gl. fi.
†Scd̃ò no. ꝙ hoſpitalarii Hieroſoly. pñt
3 poſſidere decimas, & ecclias, & eas p̄ſcri
ber̃, dūmō hēât titulū p̄ſcribēdi. Ex quo
a infert̃, ꝙ hoſpitalarii ñ ſt̃ merè laici[a]; ſi-
cut dicim⁹ de cōuerſis alicuius monaſte
rii, de quo dixi ĩ c. q̄uis, s̃. e. & qđ no. gl. ĩ
4 c. ex eo, de ele. li. 6. †Tertiò not. ꝙ ecclię
pñt p̄ſcribi iure ꝓprietatis, dūmō hēat
titulus p̄ſcribēdi: ſed ſine titulo ñ pñt p̄-
ſcribi, ut ĩ reg. 1. de re. iu. li. 6. & uide qđ
no. gl. ĩ c. cōtigit, đ do. & cōt. & qđ ibi di

5 †Quartò no. ꝙ laici ēt reges ñ pñt aliqd donare de iure ec
b cliaſtico[b], nec pñt poſſider̃ ius ſpūale. Ex quo ĩfert̃, ꝙ reges
ſt̃ puri laici; ita, ꝙ ꝑ coronationē & unctionē nullū ordinē
6 eccliaſticū recipiūt. †Itē no. ꝙ donō iuris ſpūalis facta lai
co ĩtm̃ ē nulla, ꝙ nec ēt ſufficiētē titulū p̄ſcribēdi tribuit;
qđ no. Et ē rō, qa recipiēs talē titulū credēs illū ualere er
rat ĩ iure: ſed error iuris nō ꝓdeſt ĩ uſucapiōe, ut ĩ l. nūq̄, ff.
de uſuca. Et ex hoc & ex tex. no. ꝙ errās ĩ iure, licet hēat bo
nā fidē, nō p̄ſcribit; ꝓ hoc facit tex. cū gl. ĩ c. aplicæ, s̃. de do
7 na. †No. ꝙ recipiēs aliqd eccliaſticū de manu laici incurrit
crimē ſacrilegii. Nā talis titulus nō excuſat qa ꝓ ñ dato hr̃
qđ ab illo dat̃. q de iure donare nō p̄t, de iu. pa. c. qđ āt, & ĩ
8 c. Daibertū. 1. q. 5. †Itē no. ꝙ cōfirmō[c] facta ꝑ papā in forma
c cōi, nullū p̄iudiciū ĩferttertio; qđ no. Nā ut plurimū religio
ſi hñt multas ſimiles cōfirmōnes, ĩ qb. nūerāt oĩa ꝑ eos poſ
ſeſſa. Nā ꝑ talē cōfirmōnē nō releuāt̃ ab onere, ꝓbādi illa
bōa ad eos ꝑtinere de iure. Nā illa uerba ſt̃ narratiua, q̄ reci
piūt tacitā cōdōnē, ſi ita ē, ꝙ hæc bona ꝑtineāt ad uos, &c.
Itē p̄t apponi cla, ſicut iuſte poſſidet̃, &c. & ꝓ hoc facit qđ
no. Io. An. ĩ c. dudū. ȷ̃. de pri. & ĩ c. ĩter dilectos, de fi. inſt. & đ
9 ꝓ hoc aliqd. ȷ̃. †Vlt. no. ꝙ iudex ĩ ſnĩa p̄t ꝓſpicere ĩ futurū, ſi
nā actiōis hoc patit̃; facit. l. egi. & l. earū, ff. ſi ſer. uēd. & uide
qđ dixi ĩ c. nr̃a, s̃. de ſep. In gl. 2. ĩ fi. Dic de mā, ut plenè dixi
ĩ c. cū cōtigat, s̃. e. Nā tex. iſte ē reducēd⁹ ad aliquē de caſib.
ĩ qb. ꝑceptio decimarū de iure cōi ꝑtinet ad ep̄m, de qb. di
10 xi ĩ d. c. cū cōtigat. †In gl. 3. ĩ fi. de hoc, an & qñ ĩ p̄ſcriptiō
rei eccliaſticæ reqr̃it̃ titulus, dic, ut hr̃ hodie ĩ c. 1. de p̄ſc. li.
6. ubi tex. no. dicit, ꝙ ubicūq; ius, uel p̄ſūptio reſiſtit p̄ſcribē
ti, reqrit̃ titulus prima frōte iuſt⁹, uel tm̃ tp̄is, de cui⁹ initio
non eſt memoria: & hoc iō: qa ꝑꝑ iuris reſiſtentiā p̄ſumit̃
mala fides, ut ĩ reg. q ꝯ̃ iura, li. 6. q̄ p̄ſūptio tollit̃ ꝑ ti. prima
frōte iuſtū. uñ ĩ caſu nr̃o cū hoſpitalarii p̄ſcriberēt ꝯ̃ ius, dē
bāt ꝓbare titulū pr̃ia frōte iuſtū; ſed nō ꝓfuit tit. ꝑ eos all.
qa erat euidēter ĩiuſt⁹. In gl. ĩ uer. *cōceſſionē*, ibi: *ex certa ſcīa
cōfirmaſſet*. ĩtelligit ergo gl. iſtū tex. ĩ cōfirmōne facta ĩ for-
ma cōi, & qualiter diſcernat̃, an ſit facta ex certa ſcīa, uel in
11 forma cōi, dixi ĩ c. 1. & 2. & c. añp. de cōfir. uti. uel inuti. †Sđ
ꝯ̃ iſtū ĩtellm̃ facit: qa papa narrādo donōnē fcā an rege, uř
ex certa ſcīa cōfirmaſſe, cū ſciret donōnē Regis nō ualuiſſe,
ut no. ĩ d. c. añp. Sol. In. dicit ꝙ fortè ĩ cōfirmōne nulla men
tio fiebat de donōne Regis: fortaſſe ibi hoſpitalarii narra-
rūt ſe ex iſtis cauſis poſſidere illas ecclias & decimas, petē
tes earū ꝯfirmōnē; & papa ꝯfirmauit, ſicut iuſte poſſidebāt,
uel p̄ſuppoſito, ꝙ de donōne Regis fieret mētio, dēbat ĩtel
d ligi ſcd̃m eū de donōne ĩ caſu licito[d] facta. Putā ſi res habuiſ-
ſet decimas ĩ feudū ab antiquo, uel ius patro. ĩ illis eccliis,
& no. bñ iſta uerba. Vr̃. n. ĩ dubio, ꝙ dēam⁹ ſꝑ p̄ſumer̃ donō
nē cōfirmatā fuiſſe factā ĩ caſu alr̃s habili, & ad illū caſū ha
bilē referēda ſit cōfirmō, & ē rō nālis. Nā cōfirmō ex ꝓprio
ſignificatu denotat firmitatē act⁹ cōfirmati: qa dr̃ a cū, qđ
ē ſimul, & firmo, quaſi ſimul firmo cū primo dōatore. Ergo
dēt ĩtelligi de donōne facta ĩ caſu habili, ſi fieri p̄t, ut ſic cō
firmō ĩtelligat̃ ĩ ſuo ſignificatu, & nō trāſeat ĩ ſpēm donō
nis. Nā aliud ē donare, & aliud ē cōfirmare, ut ĩ c. ĩter dile
12 ctos, de fi. inſt. qđ tene mēti. Sed q̄ro iuxta p̄dicta, nūqd ta
lis cōfirmō facta ĩ forma cōi ſaltē tribuat iuſtū titulū p̄ſcri
bēdi ĩ caſu, ĩ quo ti. ē neceſſari⁹ ad p̄ſcriptiōē. Iſte tex ĩ uer.
cæterū, a ꝯ̃rio facit, ꝙ ſic, dū dicit, ꝙ ñ effluxerat tm̃ tp̄s &c.
In. tacitè ſēſit oppoſitū, & ad tex. ſupplet: maxiè, tñ hoc ap
tè ñ dicit: ſed Ho. tenet ꝯ̃riū. Nā ſcd̃m eū, ſi cōceſſio ſoli⁹ ep̄i
ĩualida tribuit iuſtā cām p̄ſcribēdi, ut ĩ c. cura, & qđ ibi no.
de iu. pa. forti⁹ hoc hēt ĩducere cōfirmō papę. dicit Ab. hoc
multū no. ꝓ religioſis hñtib. multas ſimiles cōfirmōnes: ſed
Pe. tenet ꝯ̃riū, ut talis cōfirmō nō ſufficiat ad p̄ſcribēdum.
13 †Ego cōcordādo dicerē, ꝙ aut apparebat de ualiditate ti.
cōfirmati; tūc cōfirmō nō tribuit ti. p̄ſcribēdi. Rō manifeſta
ē, qa errat̃ ĩ iure. Nā ſi donō pr̃ia apertè ē nulla, putarē cō
firmōnē nō ualere[e] qa errat̃ ĩ iure, & error iuris ĩpedit p̄ſcri
ptionem,

ZACHARIAS.
a Laici. Adde iſtū ĩ c. nullus, nu. 11. & quod ibi poſui in apo. ad eum in uer. de rectoribus hoſpitalium, s̃. de fo. comp.
b Eccleſiaſtico. Adde Old. conſi. 1.
SEB. SAPI.
c Quòd confirmatio. Quid operet̃ confirmatio facta per papam, tradit Fel. in c. 2. colum. 16. uer. leges inſertę, de reſc. & in c. inter dilectos, s̃. de fi. inſtr.
d Caſu licito. Adde per hoc, quod uoluit Ro. conſil. 334.
ZACHARIAS.
e Confirmatio. Adde iſtum in ca. 1. nu. 6. & quod ibi no. in apo. ad eū in uer. adminiſtrādi, s̃. de cōfir. uti. uel inuti.
ANT. FRAN.
Dicas, ꝙ confirmatio nihil tribuit de nouo, niſi quādo confirmās uult aliqd de nouo dare; & quid operetur confirmatio, uide Bart. in l. & quia, quam legit cum l. mora, & ibi per Alex. ff. de iuriſd. omn. iudi. & uide Pau. de Ca. in conſil. 132. & per Old. in conſi. 164. & uide Cardi. in cl. 1. de iure iu. & plenè traditur in c. 1. & 2. de confirm. utili, uel inuti. ubi plenè đ materia.

ptionē, ut s̃. dixi. Et ex his puto, ꝙ in caſu huius cap. confir-
e matio[e] non præſtabat titulum præſcribendi, & fortè pro-
pter hoc papa in fine dixit, ꝙ nullū p̄iudiciū ꝑ illā cōfirma-
tionē irrogabat̃ iuri Ep̄ali. Nec ob. uer. cęterū, qa ponit uer
ba narratiua ꝑtis, & pōderat̃ ibi ad maiorē aggrauationē ꝑ
tis, qđ tm̃ tp̄s nōdū effluxerat, &c. Si aūt ñ apparet tit. cōfir
mat⁹, ut ſępe cōtigit, puta, qa mōaſteriū ñ hēt niſi hāc cōfir
mationē papę, & ſatis uerōſilr̃ p̄t p̄ſumere, ꝙ p̄ceſſit tit. ha-
bilis, & hoc caſu puto cōfirmationē p̄ſtare cām p̄ſcribēdi:
qa hic ē error facti, & ñ iuris, & ſic dēnt diſtingui opi. ꝯ̃riæ
14 pal. †Nec ē uerū ſimplr̃ dictū Hoſt. ꝙ cōceſſio ſolius Ep̄i tri
buat cām p̄ſcribēdi, ſđ dēt ĩtelligi, qñ errabat̃ ĩ facto, ut qa
ꝑs putabat caplm̃ cōſenſiſſe, qđ tñ nō cōſenſerat. Vbi aūt er
raret̃ in iure, ut puta, qa ꝑs crederet ſolā cōceſſionē Ep̄i ſuf-
ficere, talis cōceſſio ñ p̄ſtaret tit. p̄ſcribēdi, ut ē gl. no. ĩ c. 2.
de his q̄ fi. à p̄la. & no. ĩ c. de quarta, de p̄ſc. nec credo Hoſt.
ſenſiſſe ꝯ̃riū. Idē puto, ubi ꝓbabiliter p̄t dubitari de ualidi
tate prioris titu. nā tūc nō ſolū ex cōfirmatiōe, ſed ex titulo
inutili p̄t cāri p̄ſcriptio, argu. in. l. regu. ff. de iu. & fa. ig. & vr̃
15 tex. in c. cū dilect⁹, đ cōſue. & hæc no. qa puto ueriſſima. †In
gl. fi. in fi. not. ſing. gl. quā quotidie ſoleo allegare, cui⁹ ē ſen
ſus, ꝙ libellus ſeu petitio hēt ſe ut ſubiectū: ſnĩa uero ut p̄di
catū. Nā ſnĩa dēt eſſe cōformis libello, ut in c. licet Heli, de
ſim. Et fatuus reputat̃ iudex, q ꝓnūtiat ſuꝑ ñ petitis. l. fi. C.
de fideic. lib. Et ex gl. & tex. no. ꝙ ubi ñ apparet de petitiōe,
qa. acta ꝑꝑ antiquitatē ſunt ꝑdita, debem⁹ ex uerbis ſnię[a]
a p̄ſumere qualitē petitiōis. Itē ubi uerba libelli ſunt dubia.
†Scd̃ò no. modū & practicā ſnĩandi ſuꝑ ĩterdicto, uti poſ.
16 Inn. ultra iſtos duos intellectus gl. ponit alios intellectus, ſ.
ꝙ hic fuit actū cōfeſſoria, ſed certe iſte ĩtellectus nō applau
det lr̃ę. Nā cōfeſſoria eſt actio realis, vñ hēt ſe ĩ ĩcorporali
bus, ſicut rei uēd. in corporalibus, ut inſt. de ac. § 1. vñ papa
hic pronūtiaſſet ius decimādi ꝑtinere ad Ep̄m, qđ nō fecit,
ſed ſimplr̃ ꝓhibuit, ut hoſpitalarii ulteri⁹ ñ ĩpedirēt ep̄m.
†Alius intells Inn. eſt, ꝙ fuit hic actū actione de dolo, nō
17 ad decimas cōſequendas, ſed ad ĩtereſſe, qđ paſſus ē Ep̄s ex
dolo iſtorū hoſpitalariorū, ar. l. ĩ cū qs, ff. đ dol. ubi tex. no.
dicit, ꝙ ſi qs ꝑſuaſit dolosè colono meo, ut de poſſeſſione
abiret, poſſum agere ꝯ̃ ipſum actione de dolo ad ĩtereſſe. ſic
hic potuit agere Ep̄s ex ꝑſuaſione doloſa, quā ipſis ruſticis
hoſpitalarii fecerāt, & iſte intellect⁹ eſt uerus in ſe: ſed nul-
lo mō cōgruit petitioni ſeu ſnĩæ iō tene lec. gloſſ. ꝙ hic fuit
actum interdicto, uti poſ. ꝯ̃ iſtos moleſtatores. Sed extra gl.
op. uidetur enim hic papam fuiſſe diminutum, quia ſuper ec
cleſiis petitis nihil pronuntiauit contra iura ſuperius alle.
Sol. dicunt doc. ꝙ illa pars ſententię non fuit hic deciſa, qa
non faciebat ad titu. ſimilis deciſio in. c. ueniens, de præſcr.

1 *Prædia, de quibus ſunt ſoluenda decimæ, ſunt danda colenda talibus, a quibus ſine contradictione poſſit eccleſia decimas conſequi.*
2 *Onus impoſitum ſuper aliqua re, facit illam rem minus ualere.*
3 *Precium rei eſt æſtimandum, non ſecundū quod ualet ipſa res libera, ſed cum onere, quod habet in ſe.*
Eccleſia cenſetur habere quodam ius in prædio, ex quo debetur decima.
4 *Decimæ ſunt ĩtegrè ſoluēdæ, alias nō ita ſoluēs peccat mortaliter, et p̄t excōcari.*
Excommunicatio non fertur niſi pro peccato mortali.
5 *Decimæ ſunt debitæ ex præcepto utriuſque teſtamenti.*
6 *Decimæ prædiales ſunt ſoluendæ a poſſeſſore prædij, licet ipſe habuerit pactum a uendente, uel alias a tradente, ne teneretur, poteſt tamen ipſe habere regreſſum contra talem promittentem.*
7 *Conſuetudo diminuens quotam decimæ non ualet, niſi a papa approbetur.*
8 *Taciturnitas ſiue tolerātia papæ an habeat̃ pro diſpenſatione, uel conſenſu? n. 9.*
9 *Decima tam perſonalis, quam prædialis eſt de iure diuino, & utraq; eſt ſoluenda, & aſſerens contrarium eſt quaſi hæreticus, tamen in tali præſtatione decimarum multum operatur conſuetudo loci.*

CAP. XXXII.

1 *IN aliquibus.* †Hoc dicit. Dñi p̄diorū co
gi pñt, ut p̄dia colēda dēt
b talibus, à qbus ſine ꝯdictione eccleſia poſſit deci-
mas cōſequi. h. d. uſq; ad §. ille, qui nō ſummat̃ ꝑꝑ
breuitatē. Prima pars ponit exceſſum, quē ſcd̃ò corrigi mā
dat, ibi: *nolentes*. Caſus lit. In quibuſdā regionibus quædam
c ſunt gentes ꝑmiſtæ, q̄ ſcd̃m ritus ſuos deci
mas nō ſoluūt, licet Chriſtiano noĩe cē-
ſeāt̃. his qdā dñi prædiorū ea tribuūt ex-
colēda, ut decimis defraudātes eccleſias,
maiores inde reditus aſſequātur. Signifi
catū eſt dño Papę, qui mādat, ut ipſi dñi
talibus ꝑſonis, & talr̃ ſua p̄dia cōmittāt,
ꝙ abſq; ulla ꝯdictione cū integritate de-
cimā ꝑſoluant clericis eccleſiæ, quibus
dētur, & ſi neceſſe fuerit ꝑ cēſurā eccla-
ſticā ad hoc cōpellāt̃. In fi. dicit, ꝙ ille de
cimæ, q̄ dēnt de iure diuino, uel de loci
cōſuetudine approbata, neceſſario ſunt
ſoluēdę. B. Primò no. ex iſto tex. ar. ꝙ mi
ſtura chriſtianorū habētiū uarios rit⁹ ñ
vr̃ a iure re ꝓbata, & uerb. ritus, denotat
mores in ſpiritualibus. Nā ĩ qbuſdā locis
ut ĩ inſula Cretēſi, & ĩ inſula Cypri, ſunt
Gręci ꝑmiſti Chriſtianis. Itē reperiūt̃ in
aliqb⁹ locis Armeni & Indi, q cenſentur
Chriſtiani, ſed habēt uarios rit⁹ & diuer
ſos a nobis. ꝯ̃ qđ tñ facit, qa cū ſint hære
tici, & ꝑ ꝯñs excōicati, ſunt uitādi, & pu-
niēdi. ȷ̃. de hær. c. ad abolēdā, & c. excōica
mus. Pōt dici, ꝓut dicit gl. no. 20. diſ. c. 1.
2 ꝙ p̄p̄ eos tolerat in retibus. eorū. † Scd̃ò
b no. ꝙ rōne oneris[b] adiecti in ꝯ̃ctu res vr̃
minus ualere. Nā onus vr̃ ꝑs ꝑtii, ut dicit
tex. no. ĩ. l. fundi ꝑtē, ff. de ꝯ̃. em. Et ꝑ hoc
c infero, ꝙ ſi qs uēdit p̄diū cū onere[c] retro-
uēdēdi, ſi poſtmodū allegat̃ paruitas pre
tii ad inferēdū ꝯ̃ctū fictitium & uſurariū,
nō dēt ęſtimari uerus ualor rei, ſed dēt
hr̃i reſpūs ad on⁹ ĩpoſitū. Nā tāto minus
ualet p̄diū, & ita pluries ĩ facto rñdi, qđ
no quia multi errant, & uide quod dixi
in c. ad noſtrā, de em. & uē. ſic limito gl. ĩ
3 c. cōqueſtus. ȷ̃. de uſu. †Tertiò no. ꝙ rōne
decimæ uř ecclia hr̃e quoddā ius in fun-
do, uñ p̄t cōpellere dñm. ut fundū det tali
4 bus excolēdū &c. ut ĩ lr̃a. †No. ibi: *cum inte
gritate*, ꝙ nō ſufficit aliqd dare noĩe de-
cimæ, ꝓut tenuit magiſter ſnĩarū, ut re-
fert gl. ĩ c. 1. e. ti. li. 6. ſed oportet, ꝙ ſolua
tur cum integritate, & non ſoluens inte-
grè vr̃ peccar̃ mortalr̃, qđ colligit̃ ex eo,
quia pōt ad hoc cōpelli ꝑ excōicationē,
& excōicatio nō fert̃ niſi ꝓ mortali, ut in
5 c. nullus, & cap. nemo. 11. q. 3. †No. in. §. il
le, ꝙ decimę hodie ſunt ſoluendæ neceſ-
ſariò ex. l. diuina. apertiſſimè uult ergo
iſte tex. ꝙ illa. l. diuina edita in ueteri te
ſtō circa ſolutionē decimarū, neceſſario
ſit hodie ſeruāda ĩ nouo teſtō, qđ eſt ap-
te cōtra illos theologos, qui tenuerūt &

a Sniæ. Ex qualitate ſnĩæ p̄ſumit̃ ꝓ libello. Ad qđ ēt bñ no. iſtā glo.
d. Ant. hic, quod crederē uerū nō apparēte libello, & eo caſu, quo ꝓ
ſnĩa p̄ſumit, ēt quo ad ꝓceſſum ut qñ trāſiuit ĩ rē iud. ſcd̃m Inn. in
c. bonæ, el. 1. de ele. & ĩ. c. qm̃, de prob. uel qñ fuiſſet expreſsè approba
ta. alr̃s nō crederē hāc gl. uerā. Dicit tñ Spe. ĩ ti. de lib. obl. ꝙ ſi admit
tatur libellus, & de eius ſubā dubitatur, debet ſuper hoc ſtari dicto actoris, & illud dictum refert d. An. in c. 1. in ul. uerbis de li. ob. Itē ſimplr̃ ſnĩa in dubio reſcinditur. ex qualitate actoris, ut dicit gl. no. in c. ſi cōfirmationē, de ele. in. 6. & in. l. ſi quis ad exhi. ff. đ execu. rei iu. Itē ex qualitate libelli pręſumitur qualitas ſnĩæ, tex eſt opti. in. l. ſi pręſes, ff. de pœ. & facit tex. in l. ſi ut fundum, ff. commu. di.
ANT. FRAN.
An ſnĩa p̄ſumat̃ iuſta, dicas, ꝙ in dubio pro ea præſumitur, niſi cōtrarium probetur, l. Herēnius, §. Caia, ff. de eui. l. Bebſius, ff. de pac. dota. l. ab ea parte, ff. de ꝓba. c. ſicut, & ibi ꝑ d. An. in pe. char. đ ele. & habetur per Inn. ĩ c. bonę, el. 1. tit. & c. cū inter, & & in c. conſanguinei, de re iu. & uide Io. An. ĩ c. ĩ p̄ſētia, de renū. Et qñ ēt p̄ſumantur ea ĩ ꝓceſſu omnia ſolenniter interueniſſe, habetur in. l. ſciendū, & ibi late ꝑ Io. de Imo. ff. de uer. obl. & intellige p̄dicta uera, niſi à ſnĩa appellet̃, qa pendēte appellatione nō p̄ſumitur pro ea, niſi iuſtificetur, ut ꝑ gl. & Bal. ĩ. l. 1. ĩ. 1. co. C. ſi aduer. cred. & ꝑ Bal. in. l. ſi p̄ſes, ĩ 1. qō C. q̄uo & qñ iu. & habetur per Alex. in conſil. 21. in. 2. ꝑte. Et adde, ꝙ in cā matrimoniali ĩ dubio præſumitur pro ſnĩa, ut in c. conſanguinei, & ibi per Hoſtien. de re iu. ubi dicebat Ioan. And. quòd qui dicit ſententiam iniuſtam, debet probare, & uide quę habentur in. l. 1. ff. ad Turpil.
SEB. SAPIA. Ratione oneris. Vide Abb. in c. ad noſtram, colum. fi. ſuprà de empt. & uend. ubi idem ſentit, contrarium tamen ſentit Pau. de Caſt. in. l. 2. C. de reſcin. uendi. ubi uult, quòd remedium. d. l. 2. habeat locum etiam, quòd ſit pactum de retrouendendo, non conſiderato illo onere, & ita dicit teneri communiter per doct.
c Cum onere. No. ad practicam, & ad intellect. l. 2. C. de rei uend.

tenēt,ꝙ hodie decima ī nouo teſta.ſit ī li
bertate ipſiꝰ cōſtituta, ut ſic ñ teneat̃ qs
ſoluere,ſi ñ uelit,de quo dic,ut ſtatī latiꝰ
6 dicā cū gl.fi.†In gl.i.ibi:*non nocet eccleſiæ*,
uult dicere. ꝙ ſi trāſferēs fundū ī aliū;&
paciſcat̃,ut ipſe teneat̃ ad decimā, & nō
poſſeſſor,hocpactū ñ ꝑiudicat eccl'ę,quo
minꝰ poſſet petere a poſſeſſor̃. Rō,qa hoc
ē onꝰ reale,& ſic ipa res ſeqt̃ poſſeſſorem
ualet tñ pactū ī ꝑiudiciū paciſcētiū, qa ſi
poſſeſſor ſoluit,tenet̃ ille, q ſe obligauit
ad cōſeruādū illū indēnē,& ſic loqt̃ ille
§.pactū all.ī gl.,ꝓ ꝯrio.Sed opp.ꝯ tex.Nā
ſi hoc ē uerū,ñ refert,qbus ꝑdia colenda
traderēt.Nā a iudæis & Saracenis eccl'ia
extorquet decimas ꝑdiales,ut ī.c.de ter
ris,& qđ ibi dixi.ſ.eo.no.Io.An. ī addi.
Spe.ſuꝑ ru.de Iudæis.ergo multo fortius
poterat ecc.petet̃ ab iſtis chriſtianis,licet
ſm eorū ritus decimā non ſoluerēt.Sol.
fatendū eſt ꝯriū,ſedqa ñ poterāt iſti đ fa
cili cōpelli ꝑ eccl'iā qa ñ currabāt de ex
cōicatiōe, iō ad hoc ꝑiudiciū facti euitā-
7 dū emanauit ꝓuiſio,de qua hic.†In gl.fi.
ī fi.no.bñ iſtā glo.ad quā quotidie fit re-
miſſio.Cōcludit.n.ꝙ decimę hodiè sūt ī
ꝑcepto,ēt ex diſpoſitione legis diuinę,&
a ꝙ non ualet ꝯria ꝯſuetudo[a] ēt ſi diminuit
quotā decimę, niſi talis cōſuetudo eſſet
a ꝑꝑ approbata.Et ad iſtū tex.ī fi. q pōde
rat cōſuetudinē loci rñdet, ꝙ loquit̃ in
caſu c.cū ſint hoīes,& ca.ad apoſtolicę,ſ.
e ſ.ut ualeat cōſuetudo[b],utrū decima de
b beat̃ eccleſię parochiali,uel ꝑdiali,nō āt
ualet,ut nullo mō dēat̃,uel ut decima īte
grè nō ſoluat̃.Et idē Inn.hic,q loqtur in
hoc clariꝰ,q̄ gl.Alii & ſcđ ò ītelligūt tex.
ī ꝯſuetudine approbata a ꝑꝑ, & ī hoc no.
iſtū tex.ſm hāc lec.ꝙ ualet cōſuetudo ap
ꝓbata a ꝑꝑ minuēs quotā decimę, puta,
ut ſoluat̃ duodecima,uel uigeſima ps,ꝓ-
ut uiget ī multis locis, & hoc hēo ꝓ īdu
bitato, ſi apparet de approbōne Papæ ꝑ
8 ea;q̄ dixi ī c.a nobis,ſ.e. †Sed dubito,nū-
quid ſufficit taciturnitas ipſius. Nam
quòd non ſufficiat, multum faciunt iura
antiqua,quæ habentur in decretis,& iſta
quę hñtur ī hoc uolu. Item iura noua in
6.& nouiſſima ī cle.ī q. ꝑꝑ ſꝑ mādat in
tegrā đcimā ſolui,& ſic vr̃,ꝙ taciturnitas
papæ hodierna nō ſit diſpēſatio, ſed hēt
locū illud,multa ꝑ patiētiā tolerāt̃, &c.
ut ī c.cū iādudū,ī fi.đ ꝑb.Sed ꝓ ꝯria ꝑte,
q̄ ur̃ benignior,& ęqor ſaltē,ut tot hoīes
ñ dānēt̃,ꝑt dici,ꝙ cū ꝑꝑ expſſe ñ r̃probet
talē cōſuetudinē locorū,iura ſua hñr lo-
cū ī locis, vbi ꝓ maiori ꝑte decimæ īte-
grè ſoluūt̃,facit c.1.de,cōſti.li.6.Alii fue
rūt ī opi.ꝙ lr̃a iſta ꝓcederet ſm cōſuetu
dinē Theutonicorū, q ꝓ decimis ſoluūt
certas mēſuras, ſiue coloni aliqd recolli
gāt,ſiue nō & rōne,īcertitudinis, cū ecc.
c ꝑt ſe hr̃e ad dānū uel lucrū[c],talis ꝯſuetu-
do ē tolerāda. Et no.bñ hāc opin. q̄ fuit
Vin.& ñ reperio ꝑ aliquē r̃probatā,facit
n.ꝓ cōſuetudine,q̄ ē Venetiis,ubi ī uita
ñ ſoluūt̃ decimæ ꝑſonales, ſed in morte
ſoluit̃ decima de oīb. mercātiis iocalib.

9 & aliis mobilibus.Nā ꝑt ſe hr̃e ecc.ad lucrū & ad damnū,qa
ſi ille repit̃ ditatꝰ ī morte,ecc.ſentit lucrū: ſi depauꝑatꝰ; ſen
tit dānū Ho. ītellexit iſtū.§.ī pri.ī decimis ꝑdialib.qa illę
debēt̃ lege diuia,& cū ītegritate. †Secūdā ꝑtē ītellexit ī ꝑ
ſonalib.dicēs,ꝙ ꝑſonales ñ ſunt ī ꝑcepto, niſi prout cōſue
tudo ſe hēt;hoc uerū,niſi ī loco nō eſſēt ꝑdiales, vel modi
cę,& ſacerdos īdigeret.Nā tūc parochianꝰ ꝑt cōpelli ad ſol
uēdū decimā ꝑſonalē iuxta illđ Pſalmiſtę,Sumite Pſalmū,
& date tympanū, &c.i.ſumite ſpūalia, & date tꝑalia mini-
ſtris eccleſiarū,ſed Inn.ſ.e.ſuꝑ ru.hāc opi. dānat. dicit.n.ꝙ
dicentes decimas ꝑſonales ñ eē de iure diuīo,ſunt quaſi hæ
retici,& mirat̃ de nouis theologis ꝯriū aſſerētibꝰ. Nā ſi de
his,q̄ ꝓducit humus terrę,dēt Deꝰ honorari,fortius in his
q̄ ꝓducit oꝑa & īduſtria hoīs tāq̄ dignior.Pro hoc all. qđ
hr̃ Geñ.c.4.& Deute.12.ubi ur̃ lr̃a hoc uelle.Hāc opi. vr̃ ap
probare Io.An.q dicit;ꝙ hæc litera nō intēdit ꝑ cōſuetudi
nē diminuere decimas debitas a iure diuino,ſed potius ag-
grauare ſol'onē decimarū,ut ſit ſenſus lr̃æ,ꝙ decimę ꝑdia-
les,& ꝑſonales,q̄ dēnt̃ iure diuino,neceſſario ſunt ſoluēdæ
& nō ſolū illę:ſed ēt q̄ dēnt̃ loci cōſuetudine approbata.Sđ
certe iſte ītellectꝰ iudicio meo multū ē lr̃æ amicus.hāc opi.
pꝰ multa ſequit̃ d.Ant.ī c.parochianos,ſ.e.ubi dicit, ꝙ mul
tos theologos cōſuluit ſuꝑ hoc tā ī cōfeſſiōe;q̄ ex̃, & ꝙ nū-
quā repit unū, qui ſibi faceret cōſciam ſuꝑ ſol'one decima-
rū, ſed ipſe hoc dānat, & dicit tales nō ꝓcul ab hęreſi fore
cū oēs doct.eccleſię, qui fuerūt ſctī & doctiſſimi uiri, Gre.
Aug.Hier.& Ambr.tenuerint ꝯriū,ut hr̃.16.q.1.reuertimi
ni,& c.decimę,ea.cā.q.7.c.quicūq;,c.maiores, de cōſe.diſ.
5.quadrageſima.Et dicit ſe credere eos quaſi dānatos,q uo
lunt credere iſtis aſſerētibus oppoſitū. Sed uide opi.Hoſt.
ſ.e.in.c.a nobis,q̄ mihi ꝓ ſalute cōi multū placeret, ſi eſſet
uera.Dicit.n.ibi,ꝙ ī locis,ī qb.decimæ ēt ꝑdiales nō ſolui
tur,ſi nō uēdicant̃,& nō ſoluunt̃,nō peccāt nō ſoluētes. Vr̃
n.papa eis diſpēſare,ſaltē quo ad ꝑteritas decimas. Et pro
hac opi.facit.c.nō ē.ſ.e.dū mādat nō ſoluētes excōicari, ſi
neglexerūt.gl.tñ in.c.1.ī.e.ī 6.ur̃ hoc reprobare, quia eccl.
quotidie clamat,ut decimæ ſoluāt̃,& ius diuinū dicit,Deci
mas & primitias nō tardabis offerre.Exo.22.uide gl.no.in
d.c.quicūq;.16.q.7.q̄ dicit,ꝙ ēt ꝑſonales ſunt de iure diui-
no,& ꝙ licet in quātitate cathedratici currat ꝑſcriptio, ut
ī c.olī,đ cēſi. nō tñ currit ī q̄titate decimę uide bo. text.ēt
cū gl.33.q.5.c.dicat.uide ad māma pulchre ꝑ Arch. 16.q.1.
ī c.decimæ,& ī d.c.maiores,& ī d.c.qcūq;.ubi pōit opi.bea.
Th.& quorūdā theologorū.& ur̃ uelle,ꝙ pręceptū, decimę
nō ſit ex toto morale,ſed parti ceremoniale, & dic, ut ibi
latiꝰ ꝓſequitur.B.Tho.fuit in opi. ꝙ ubi de cōſuetudine ñ
ſoluūtur,ñ peccāt ñ ſoluētes,niſi ꝑꝑ obſtinationē animi,ut
ſi haberēt aīum obſtinatū ad nō ſoluēdū, ēt ſi ꝑciperet ecc.
tūc tales peccarēt mortal'r. Et hęc opi. multū mihi placet
ne tāta multitudo ꝑeat,tenēdū tñ ē,ꝙ de iure diuino deci
mæ dēnt̃ cū ītegritate. Nā licet mot.ua theologorū multū
ſtringāt,tñ ī dubiis dēmus ſtare īterpretationi eccleſiæ,&
ſummi pōtificis,ut ꝓbat̃ in c.ꝑ uenerabilē,qui fi.ſint leg.&
adde hic ea,q̄ dixi.ſ.e.ſuper ru.& qđ no.Hoſt.ī d.c.a nobis.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ ſoluuntur, ante cēſum & tributa, ſi uerò primò detrahuntur cenſu & tributa, illa ſunt decimanda.*
2 *Fructꝰ terræ reſpū Dei dĩr naturales, ſed reſpū cultura hoīs dĩr īduſtriales.*
3 *Cauſa qñ cōcurrūt duæ in eadē re, una potentior alia, illa ꝑualet, q̄ potētior ī.*
5 *Decimæ an & qñ ſint ſoluendæ uel a domino, uel à colono, aut ab utroque. 6.*
7 *Decima an ſit ſoluenda in parochia, ubi res fuit ſeminata, an ubi poſtea fuit plantata?*

CAP. XXXI.

CVm non. Hoc dicit. Prius ſoluendę ſunt decimæ, quàm cenſus, ſeu tributa, & ſi priꝰ illa ſoluūt̃,poſtea decimari dēnt.h.d.Diuidit̃, Priò ꝑmiſſa rōne ponit̃ exceſſus. Secūdò alia

SEB. SAPIA.

a Cōſuetudo. uide Ale.ī conſi.40. in ci.Romana eccleſia,in.4.uol. And. Sic.in conſi.49.in ci.illud in mediū referā,ī.3.uol.& ī conſ.39.incip.ſapienter ſcribitur, colū.7.in 2.uolu. Fulg.in conſi.166 inci.q.quæ uertit̃.

b Conſuetudo. An ualeat cōſuctudo, ꝙ decimæ nō ſoluant̃. Et adde hic d.An.in.1.co. uerſi.per hāc dec.dñt doc.& in c.nōnulli,in.4.co.de cle. non reſid.& in c. ex tranſmiſſa, de præſcr. Et uide oī no per Archid. in c.quicunque,el.1. 16.q.7.ubi concludit, ꝙ ualet conſuetudo,ꝙ nō præſtentur decimę ꝑſonales, ſecus in prædialibus.Nam dicit,ꝙ decimæ ꝑſonales non ſunt debitæ de iure.Itē addit ēt ibi, ꝙ in prędialibus decimis minutis ualet talis conſuetudo, & uide Arch.in c. maiores. 16. q.7. ubi refert B.Tho. ꝙ decimæ non requiruntur, ubi ſine ſcandalo reqri nō poſſunt ꝑꝑ ꝯſuetudinē.Itē uiđ omnino quod late ſcribit Ray. in ſum.de deci.ultra me.uer.itē quærit̃ ubi dicit, ꝙ ualet conſuetudo, ꝙ decimæ perſonales non præſtētur,ſed debeantur ſolui đ iure poſitiuo, đ quo uide per Pe. de An.in.c.1.in 5. col.uerſi. opponitur,& minuitur,& in op. & uidetur, ꝙ in decimis, de pręſcr.in.6.& late ꝑ Hoſt.in ſum.de deci.in.§.fi. in.3. col.in uer. & quæritur, cum multis ſe.& meliusquàm alibi in iure. ꝑ d. Anto. in c. parochianos,in antep. col.ſ.eo.

SEB. SAPIA.

c Vel lucrum.Hāc opiniōn.ſequitur Fulgoſ. in conſil. 166.incip. in qō.

alia rō,& exceſſus ꝓhibitio,ibi *cum autem*,Tertio alia rō,ibi
quoniā. Caſus lr̃alis.Quidā ante ſolutionē decimarū deduce
bāt de fructib.decimādis cēſus,tributa, & al's expēſas.cū er
go dñs in ſignū vl'is dñii, qua ſi qđam ſpāli titulo ſibi reſer
uauerit decimas,uolēs ꝯciliū eccl'iarū diſpēdiis & aīarū ꝑi-
culis obuiare, ſtatuit,ꝙ exactionē cēſuū, uel tributorū ꝑce-
dat ſolutio decimarū, uel ſaltē illi,q cēſus uel tributa inde-
cimata ꝑcipiūt,cōpellant̃ ꝑ cēſurā eccle. decimare eccl'iis,
1 qb.de iure debet̃,qa trāſit cū onere ſuo.Ber.No.ex pri.lr̃ę,
ꝙ fructꝰ ſegetū & arborū cēſent̃ potiꝰ nāles,q̄ induſtriales.
Nā totū attribuit̃ diuinę potentię & miſericordię,cū ſemē
mortificet̃ in terra,nec illud ſemē colligit̃.Itē abores reci-
piūt incrementū ex terra ex diſpōne diuina, & hoc ꝓcedit
quo ad ſolutionē decimæ.Nā alia cōſiderōne,ſ.poſſeſſor bo
nę fidei facit fructus ſuos, fructus ſegetū cēſet̃ potius indu-
ſtrialis,q̄ nālis,& hoc ꝑꝑ nimiā curā,q̄ adhibet̃ in cultura,
ut no.glo.in cultura,ut no.in glo.in c.grauis,de reſti.ſpo.&
in l.ex diuerſo,ff.de rei uē.& ſic ſolue ꝯriū,qđ formari pōt
de no.in ꝑal.iurib.ut reſpectu dei cēſeant̃ fructus nāles,ſed
reſpectu hoīs cēſeant̃ īduſtriales.† Scđo no. illa uerba Apo
ſtoli,q habent̃.1.ad Cor.3.ꝙ neq; q plātat,eſt aliqd, &c. q̄
uerba poſſunt intelligi ad lr̃am ut iacēt.Itē myſtice, vꝫ ꝙ
neq; q plātat,ſ.ꝑdicādo ē aliqd,neq; q rigat,ſ.baptizādo,ſđ
q incrementū dat,ſ.infundendo gratiā ſpūalē, ut eſt Deus.
3 † Tertio no.ꝙ ubi cōcurrūt duę cauſę,quarū altera eſt potē
tior.nā tributū ſoluit̃ ī ſignū ſpālis dñii,decima ī ſignū gñā
lis,& ſic cū hæc cā ſit potētior,dēt ſolutio decimæ ꝑcedere
4 ſolutionē tributi.† No.ꝙ tributū ꝓueniēs ex aceruo nō de
cimato dēt decimari illi eccl'ię,ex cuius parochia fructus ꝓ
ueniūt,hoc intellige,ut plene dixi in c.tua, ſ.e.ubi recitaui
5 dicta Inn.hic.† Vltimo no.ꝙ agricultor[a] tenet̃ ſoluere de-
a cimā eccl'iæ ante,q̄ ſoluat dño tributū,uel cēſum.Et ex hoc
inferebat.d.Pe.ꝙ ſi eccl'ia petit decimā a colono, nō pōt co
lonꝰ euitādo hoc onus allegare dñm,cū notoriū ſit decimā
dēri eccl'ię,& ſic uult,ꝙ ēt inuito dño ꝑt decima extorque
ri à colono,qnimo plꝰ ſentit, ꝙ eccl'ia nō petēte poſſit colo
nus,cū ſoluit dño partē ſuā retinere integrā decimā ſuā pe
nes ſe,ut eā ſoluat eccl'ię,qa in pari cā potior eſt ꝯditio poſ
ſidētis.hęc dicta mihi ſimpl'r nō placēt.Sed diſtinguo ſic,cū
q̄rit̃,an colonus,an dñs dēat ſoluere decimā,ꝙ aut ſuꝑ hoc
eſt cōſuetudo, ut qa ruſticus cōſueuit decimā ītegrā ſolue-
re,& tūc ſeruāda eſt cōſuetudo ad hoc alle.tex.opt.ī ſol.tri
butor.ī l.litibꝰ,C.de arg.& cē.li.11.& gl. extēdit illū tex.ad
ad mat.nr̃am.Aut nō apꝑet de cōſuetudide, qa ecclega qñ
que recipit à manib.ruſtici;qñq; à manibꝰ dñi, & tunc oēs
frructus ſpectāt ad dñm,licet dñs teneat̃ dare certas menſu
ras,ſeu certos numos colono,& tūc puto,ꝙ nō reſticus ſed
ipſe dñs hēt ſoluere decimā.Pro hoc text.in c.cū hoīes,ſ e.
ubi vr̃ ꝓbari.nec puto,ꝙ colonus poſſit hoc caſu.ſoluere de
cimā dño inuito, qa intereſt dñi,ut ſit ꝑſens, ne fraudet̃ ip
ſe,uel eccleſia: & ſic nō ob. ꝙ notoriū ſit decimā dēri eccle-
ſię.Aut eꝯ fructvs oēs ꝑtinēt ad colonū,puta,qa cōduxit ꝑ
diū,& dēt dño certā pēſionē,& tūc ipſe colonus ſoluet de-
cimā,ar.hic Nā oēs fructus hic ꝑtinebāt ad colonū, ſed ip-
ſe tenebat̃ dare tributū,uel cēſum dño,uel uterq; dominus 2
& colonus recipit quotā;& tñ uterq; ſoluet ꝓ parte ſua,ad b
hoc c.tua,ſ.e.ſenſit gl.in c. in aliqb.ſ.e.& ſic diſtingue & in
6 tellige gl.1.hic,q̄ loquit̃ aliquantulū intricatè. † In gl.1.in
fi.dic, ꝙ aut q̄ritur qs teneat̃ ex debito decimā ſoluere,co-
lonus,aut dñs.uel uterq;;& iſtū arti. plenè expediui in d.c.
tua;& dic ut ibi.Aut q̄rit̃,utrū alter eorū poſſit ſoluere de-
cimā totā alio inuito abſente,& hunc art.ſ.expediui ; & ſic
art.iſte eſt ꝓrſus ſeparatus mate.illius.c.tua.Ex gl.Io.And.
adducit iſtū tex.ad q. qdā ſeminauit porros in parochia.S.
An.demū alios plātauit intra parochiā eccleſię.S.Io.q̄rit̃,
cui eccleſiarū dēat ſolui decima iſta?facit tex.iſte ꝓ ſcđa ec
cleſia,ꝙ neq; q plātat,neq; q rigat,eſt aliqd,ſed q incremē
tū dat,ſed incremētū ꝓceſſit in parochia ſcđa,& nō in pri-

ma.ergo ſcđę dēt fieri ſolutio huius deci
mæ.In ꝯriū facit qđ hr̃ Deut.14.& Para-
lip.31.ubi hr̃,ꝙ de oīb.q̄. ꝓducit humus,
decima eſt ſoluenda.Itē eſt initiū ſpectā-
dū,ut in c.dudū,de ele.hęc eſt pulchra.q.
& difficilis, & eā plene uideas in Mercu.
ꝑ Io.An.in regu.qui prior eſt tꝑe, lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia de nō ſoluēdis decimis cōceſſa alicui loco religioſo nō extēdūtur ad decimas prædiorū de nouo acquiſitorum, & quib.ante decimæ ſoluebantur, nu.4.*
2 *Non emere, uel non uendere an & quando poſſit aliquis ſe obligare.*
3 *Quando duo ſunt pariter priuilegiati, remoto priuilegio quo ad unum, non extenditur ad alium.*
5 *Decimæ poſſunt præſcribi a religioſis etiam parochiā non habentibus, dummodo habeant titulum.*

CAP. XXXIIII.

NVper. †Ciſterciēſes, templa
1 ri, & hoſpitalarii
de fructibus poſſeſſionū,quas ac
quiſiuerūt poſt cōciliū gñale, de
quo hic,decimas ſoluere tenētur,ſi de il-
lis poſſeſſionib.prius ſoluebant̃ decimę.
Duæ ſunt ꝑtes. Primo ſtatutū Ciſterciē.
Scđo cōfirmatio,& ꝓuiſio Papę,ibi:*re oc
caſione*. Caſus lr̃al. Abbates ordinis Ci-
ſtercien. hēbant priuilegium de non dan
dis delaboribus, quos excolunt ſumpti-
bus ſuis; unde grauiter lædebātur eccle-
ſiæ,cum ipſi quotidie multas acquirerent
poſſeſſiones,de qb. eccleſiis decimæ ſol-
uebātur, ꝑꝑ qđ dicti abbates ad cōmoni a
tionē cōcilii ſtatuerūt, ne de cętero fra-
tres ipſius ordinis emāt poſſeſſiones, de
quibus decimę debeātur eccleſiis, niſi for
tè pro monaſteriis fundandis de nouo.
& ſi tales poſſeſſiones, de quibus decimę
ſoluebātur, eis fuerint pia fideliū deuo-
tione collatę emptę ꝓ monaſteriis de
nouo fundādis,cōmitant̃ aliis excolēdę,
a quib.eccleſiis decime ꝑſoluātur,ne oc- b
caſione priuilegiorū ſuorū eccleſię ulte-
riꝰ aggrauent̃ ꝑꝑ qđ ſtatuit cōciliū,ut de
alienis terris,& de his, quas de cętero ac
qrēt,decimas eccleſiis ſoluāt, qb.rōne ꝑ
diorū ante ſoluebātur, ēt ſi ꝓpriis ſum-
ptibus eas excolāt, niſi cum ipis eccleſiis
amicabiliter duxerint cōponēdū.Et hoc,
qđ dictū eſt de ciſterciēſibus, extēdatur
ad oēs alios,qui hēnt ſil'ia priuilegia. ꝑ-
cepit cōciliū,ut eccl'iarū ꝑlati ꝓpti exi
ſtāt ad exhibēdū ꝑdictis priuilegiatis de
ſuis malefactorib.iuſtitię cōplementū,&
eorū priuilegia diligēter obſeruent. Ber.
2 † Primo no.tex.quaſi a ꝑtū,ꝙ ēt de ꝑdiis
dotalib.[b] eccl'iæ dēt ſolui decima illis ec
cl'iis,quib.prius ſoluebat̃, ſiue talia ꝑdia
pia deuotione fideliū ſūt oblata, ſiue em
pta ꝓ monaſteriis fundādis. Nā ſi hoc ꝓ
cedit in monaſteriis ciſtercien.q̄ erāt pri
uilegiata ſuꝑ decimis, fortius ꝓcedit in
monaſteriis aliorū religioſorū, uel in ec
cl'iis ſecularib.& eſt iſte tex.ꝯ gl.in c.no-
uū genus,ſ.e.& facit ꝓ gl.in c.1.de cen.q̄
tenuit qđ ſ.dixi, & ad hoc tene mēti iſtū
tex.qa neſcio alibi æquè bonū ī hanc mā
& nō ſolet ad hoc allegari,& de hac ma-
te.uide qđ plene dixi ī c.nouū genus,ſ.e.

ZACHAR.

a Agricultor. Adde quod notauim apo.ad iſtum poſt eū in c.licet,nu.1. in apoſto. in uerſ. aliis traduntur ex colendi, ſ.eo.

ZACHARI.

b De prædiis dotalibꝰ. Adde Cardi. in cl.fi. in 9.q.eo. titu.

quæ uertitur,col.1.& Pau.de Ca.in conſi.324.inci.in cauſa decimali, circa me.ſecundū antiq̄ impreſſionē.Soc.ī cōſi.145. inc.circa primum conſultationis arti.col. 2. in 1.parte,& in conſi.297. inc.uiſo priuilegio,col.in 2.ꝑte.

2 † Scđo nō.pōt qs ſe obligare ad nō emé-
dũ poſſeſſiones,& ꝑ cōſequés ad nō uēdē
dũ,ſed in ɔ̃riũ facit text.l.pe.ff.de pac.ubi
dr̃ tale pactũ nō ualere. Et ad iſtũ tex.rñ-
det hic Abb ꝙ Papa hoc ſtatutũ hic cōfir
mauit. Sed certè nō eſt bona rñſio,qa Pa
pa nō ſolũ cōfirmauit,ſed potius ademit.
Itē iſti fecerũt ſtatutũ ad cōmonitionem
Papæ, & ſic ſumpſit authoritatē ex facto
corũ.Vñ dicēdũ,ꝙ collegiũ tanq̃ corpus
fictũ,ut in c.q̃to,de his,q̃ fiunt a p̃la.& in
l.mortuo,ff.de fideiu.nō pōt ſibiipſi hāc.
l.p̃figere,ſed in ſingularib. ꝑſonis de ipſo
collegio bñ pōt hāc legē imponere, ſicut
uidemus cōiter,ꝙ plerũq; ciuitas ſtatuit,
ut nō liceat ſingulis alienar̃ poſſeſ.i ñ ſup
poſitos,& ſic loquit̃ iſte tex.Tertio no.ꝙ
priuilegia oīum religioſorũ đ decimis ñ
ſoluendis collata añ tp̃s hui⁹ cōcilii, ſunt
reuocata hodie quo ad poſſeſſiones acq̃ſi
tas poſt hoc ɔciliũ,& ſic priuilegiũ,đ quo
in c.ex p̃te,el.1.s̃.e.hodie euanuit quo ad
poſſeſſiones acquiſitas poſt hoc cōciliũ.
3 † Itē no.ibi:*extēdi uolumus*,ꝙ ubi duo ſunt
pariter priuilegiati, reuocatio priuilegii
quo ad unũ,nō extendit̃ quo ad aliũ, niſi
princeps exp̃ſè ītēdat. ſic dicimus ī alia
diſpoſitione odioſa,ut eſt tex.iũcta gl.no.
in c.cōſtōnē,de reg.li.6.Et facit iſte text.
multũ no.ad q.legiſtarũ no.ī l.fi.C.de ſa.
ſa.ec.Nā ibi ī certis caſib.priuilegiũ p̃ſcri
ptiōis.c.ann.fuit collatũ pariter ciuitati-
b⁹ & eccl̃iis, demũ ꝑ ius authēticorũ fuit
reuocatũ quo ad eccl̃ias,& ſtatutũ,ut ſola
eccleſia Romana gaudeat priuilegio. c.
ann.alię uero ſolũ.40.ann.q̃rit̃ tũc,an idē
a fit dicēdũ in ciuitatib. [a] Nā ſi priuilegiũ
fuit reuocatũ quo ad eccl̃ias, q̃ erāt ma-
gis fauorabiles, ergo & quo ad ciuitates.
In ɔ̃riũ facit hæc lr̃a inducta mō p̃dicto.
Opp.ɔ̃ tex.de ɔ̃rictate.Nā ar̃ diſponit in
prin.ar̃ in uer. *ne occaſione*.So.prin.c.po-
nit ſtatutũ ipſorũ Ciſtercien. q proceſſe
rũt colorate in reuocatione priuilegii eo
rũ.Nā cũ eſſent priuilegiati ſuꝑ decimis
terrarũ,quas excolebāt ꝓpriis manibus,
uel ſumptibus,ut in d.c.ex p̃te,ipſi ſtatue
rũt,ut poſſeſiōes de cęterò acquirēdæ tra
derent̃ aliis excolēdæ,ut ſic remaneret in
tegrũ priuilegiũ eorũ,& eccl̃iis p̃dialibus
ſuccurreret̃.Papa uero in uer.*ne occaſione*.
uolés ꝓuidere lati⁹,ſtatuit ut ſiue ꝓpriis
māib.excolāt,ſiue aliis tradāt excolēdas,
dēant ſoluer̃ decimā de poſſeſſiōib.acq̃rē
dis poſt hoc ɔciliũ & fuit factũ hoc ɔciliũ
ſm̃ Io.An.an.dñi.1215.17.an.pōtifi.Inn.
Et ꝑ hoc potes inſtrui de poſſeſ.acquiſitis
poſt hoc ɔciliũ.Item credo,ꝙ iſti Ciſter-
ciē.gaudeāt ſaltē priuile.cōi religioſorũ,
ut de noualib.q̃ excolũt ꝓpriis manibus.
uel ſumptib.nō ſoluāt decimā, ut dr̃ in c.
ex p̃te,qa ſolũ hic reuocat̃ priuilegiũ la-
borũ ſuorũ,& nō noualiũ, ar.ī.d.c.ad au-
4 dietiā,s̃.e.† In gl.2.ibi,*ante,quā ædificentur*
eccleſiæ.vr̃ ergo gl.uelle,ꝙ priuilegiũ ꝑdat̃
ſolũ ante,q̃ eccleſię ędificarent̃, & ita Ho
ſti.vr̃ intellexiſſe gl.q̃ reprobat.ſed ut di-
cit Io.An.ñ eſt credēdũ, ꝙ gl.habuit hũc

a Ciuitatibus.No. pro opi.Py.& Io. cōtra Pla.relata per Acc.in authē. quas actiones, C. de ſac.ſan.eccl.ꝙ d.authē.corrigēs prǽſcriptionē centenariā.l.fi.in eccleſia, nō tamē intelligatur per hoc corrigere in ciuitate.

intellectũ,ſed pōt ſic ſaluari.Nā ꝓ monaſteriis de nouo fun
dādis emit̃ poſſeſſio ꝓ fundo ipſorũ monaſteriorũ, & talis
poſſeſſio ē onerata decimis ante,q̃ monaſteriũ fundet̃,ſed
poſt fundationē monaſterii fruſtra q̃rimus de đcima,cũ ibi
nihil recolligat̃, ſed de reliq̃s poſſeſſionib. q̃ acquirunt̃ ꝓ
dote monaſterii,ſoluit̃ decima tā ante cōſtructionē mona-
5 ſterii,q̃ poſt,ut lr̃a ſatis innuit.† In gl.3.ibi,*poſsideri non po-*
teſt.Aduerte,qa gl.loquit̃ multũ impropriè. Nā ſi religioſi
nō poſſent decimas poſſidere, nō ualerēt eas p̃ſcribere, cu-
ius ɔ̃riũ ꝓbat̃ in c.cũ in tua,& c.dudũ,s̃.e.ſed gl.habuit bo-
nũ ītellectũ.Dēt.n.ītelligi,ꝙ religioſi de iure non hēnt ius
decimādi,tñ in ueritate nulla in hoc ſit differētia inter reli
gioſos & clericos ſeculares,qa ſi r̃ligioſi hñt parochiā, ꝑci
piũt decimā,ſicut clerici ſeculares,ut ī c.ſuggeſtũ, & qđ ibi
dixi.s̃.e.& idē eſt in clericis ſecularibus.Nā ſi nō hñt paro-
chiā,nō p̃nt hr̃e ius decimādi. Nā decimæ ſunt hodie de iu-
re parochiali,ut in c.fi.s̃. de paro. uñ cōcludendo.q.gl.licet
Hoſt.& Io.An.multũ ſe inuoluāt,dico breuiter,ꝙ tā religio
ſi,q̃ clerici uolētes p̃ſcribere decimas aut actiuè, aut paſſi-
uè dēnt hr̃e titulũ,qa,ex quo ius cōe eis reſiſtit, cũ nō hēnt
parochiā,nō poſſunt ſine ti.p̃ſcribere,ut ꝓbat̃ in c.1.de præ
ſcri.li.6.& adde gl.in c.in aliquibus,s̃.e.in fi.

SVMMARIVM.

1 *Laicus non poteſt pignorare decimas,quas detinet ſiue ſine tit. ſiue cum titulo, niſi iſto ultimo caſu pignoret clericis,& cum conſenſu diœceſani, nu.3.4.*
2 *Diſpoſitio concernens uniuerſos extenditur ad ſingulos.*

CAP. XXXI.

1 INterdicimus. † Breue eſt,iō nō ſumma-
tur.Not. ꝙ laicus nō pōt
pignorare decimas,nec clericis,ut hic,nec laicis;
ut in c.ꝓhibemus,s̃.e.& iō iſte tex.ſolũ facit mē-
tionē de clericis,qa in d.c.ꝓhibemus, ſatis fuit cautũ in lai
3 cis.† Scđo not.ꝙ diſpoſitio cōcernēs uniuerſos extēdit̃ ad
ſingulos,& in hoc tene mēti iſtũ tex. & uide qđ no.in c.ni-
mis,el.1.de exceſ.p̃la.In gl.1.in fi.Cōcluſio gl.eſt, ꝙ tex iſte
ꝓcedit tā in decimis à laico de facto poſſeſſis,q̃ in decimis
ſibi cōceſſis in feudum ab antiquo.Et rō ꝓhibitionis eſt,ut
4 decimę citius ꝑueniāt ad eccl̃iā, ad q̃ ſpectāt. † Sed dubiũ
eſt,nunq̃d laicus habés decimas in feudũ, poſſit eas pigno-
rare alteri clerico de cōſenſu diœceſani?Hoſt.tenet, ꝙ ſic.
Nā ſi pōt ſibi donare cũ cōſenſu Ep̃i,ut ī c.cũ apl̃ica, de his;
q̃ fiunt a p̃la.ergo fortius pignorare.Cōtrariũ cōcludit Io.
An.mouet̃,qa iſta lr̃a loquit̃ indiſtinctè.Itē, qa decimæ ci-
tius ꝑueniēt ad eccl̃iā,cui dēnt̃,ſi nō pōt alteri pignori da-
re. Sed.d.Pe.approbat dictũ Ho.qđ ēt mihi plus placet,qa
cui cōcedit̃ maius,vr̃ & cōceſſum minus,ut in c.ex parte,s̃.e.
Itē hoc cōcernit fauorē eccl̃ię uniuerſalis,ut citius decimæ
eripiant̃ de manib.laicorũ.Et ex hac rōne emanauit.d.c.cũ
apl̃ica,qđ cũ hēat locũ in pignorōne,ꝑiter dēt hr̃e locũ ip-
ſius diſpoſitio,ut in c.cũ dilecta,de cōfir.uti. uel inuti.Sed ſi
decimæ detinent̃ a laico ſine ti.nō ſufficit ēt cōſenſus Ep̃i,
ut dixit hic Goffre.& bñ.tũ qa nemo pōt rē alienā pignora
re,tũ quia eccl̃ia vr̃ approbare ipſius malam detentionem.

De regularibus, & tranſeuntib. ad relig. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Regulares dicuntur illi,qui profitentur tria ſubſtantialia regulæ et religionis, uidelicet paupertatem,caſtitatem,& obedientiam.*
2 *Fratres,uel ſorores tertij ordinis ſancti Franciſci non ueniunt appellatione regularium,uel religioſorum in odioſis, ſecus in fauorabilibus.*
3 *Religioſi qui dicantur,& quibus modis capiantur.*
4 *Rectores hoſpitalium portantes certum habitum, uel ueſtem certi coloris, an ueniant appellatione religioſorum,& gaudeant priuilegio fori?*
Statutum diſponens illud idem,quod ius commune,an ſit ſtatutum?

Suprà uiſum eſt de clericis ſecularibus,& de rebus,eorum.meritò
reſtat uidere de regularibus,& rebus eorum.Vel ſic. Quia utrorum
eccleſiaſticorum

eccleſiaſticorũ duo ſunt gñ̃a,qđdā eſt genus cle
ricorũ ſeculariũ, qđdā religioſorũ; uñ uiſo de
primo gñe,meritò ſubiicit̃ de ſcđo.Vñ aũt dica
tur regularis,dicit Io.An.ꝙ à r̃la,quæ tñ dupl̃r
capitur,ut no.in rub.de reg.iu.li.6.ſed q̃tum ad
1 ꝓpoſitũ dr̃ à rectitudine uiuendi.†Et dic,ꝙ illi
ꝓpriè dñr hr̃e regulā,q ꝓfitentur tria ſubſtan-
tialia cuiuslibet religionis approbatæ,vc3 pau
ꝑtatē,caſtitatē,& obedientiā, ut c.cũ ad mona-
ſteriũ,de ſta.reg.Alii uerò licet aliqua ꝓmittāt,
nō dñr ꝓpriè hr̃e reg.ſed potius quendā modũ
uiuēdi,licet ille modus ſit approbatus à Papa;
de quo uide gl.no.in cle.1.de rel.do.& in cle.cũ
2 ex eo,đ ſent.exc. †Ex quo inferri pōt ad.q.quo
tidianā, ꝙ diſpō odioſa ɔcepta erga regulares,
nō cōprehendit illos, q nō ꝓmiſerunt illa tria
ſubſtātialia; & ſic fratres ſancti Franciſci de ter
tio ordine,uel iſti Ieſuitæ,uel iſtæ mulieres mā
tellatæ nō dñr ꝓpriè regulares.uñ nō cōprehen
dũtur in diſpōne odioſa,ſecus in diſpōne fauo-
rabili,qa largo mō uident̃ ſub regu.rōne ꝓmiſ
3 ſionis factæ ſuꝑiori eorũ,& hoc no.† Scđo pri b
a cipal̃r q̃rit̃, q dicant̃ religioſi. a So.dicit Io.
An.ꝙ q̃nq; uerba capiunt̃ in largiſsima ſignifi
catione; & tũc oīs Xp̃ianus dr̃ religioſus. uñ in
pluribus locis dr̃ religio Xp̃iana, ut in c. gau-
deamus.ĩ.de diuor.& in c.ꝓ humani,de homi.
li.6.Q̃nq; uerbũ capit̃ latè;& tunc cōprehendit
oēm hoīem honeſtè uiuentem; nō aũt quēlibet
Chriſtianũ in c.eccleſia,s̃.de cōſt.& in c.fi.s̃.de
re.ec.nō alie.ubi dr̃,ꝙ laici q̃tuncunq; religioſi
&c.Q̃nq; capitur minus latè;& cōprehendit cle
ricos ſeculares.1.q.3.c.ſaluator.Q̃nq; capit̃ ſtri-
ctè;& ſolũ cōprehendũtur illi,q ꝑ ꝓfeſsionem
ſubiecerũt ſe abbatis imperio; & dic,ꝙ inq̃tum
quis magis Deo exhibet religionē, tāto magis
pōt dici religioſus. Vñ ſi bñ cōprehēdis,q̃to qs
eſt alienus à cultu diuino, tātomagis deuiat ab
hoc noīe.Nā noīa dēnt eſſe ɔ̃ñtia rebus,inſt. de
dona.in §.eſt.& aliud,& in c.cũ ſm̃,de p̃bē.Sed
non ponit Io.An.qual̃r dēat hoc uerbũ accipi
4 in iure,uel in ſtatutis.†Vñ alias in hac ciuitate
accidit de facto hæc. q. Statuto huius ciuitatis
cauet̃,ꝙ religioſi non p̃nt ſumi ad officia cōita
tis.demũ q.dā,q erat rector hoſpitalis de miſe-
ricordia,portans ueſtē certi coloris cũ cruce in
pectore,fuit ex̃ctus de prioribus, q ꝓ priori añ
aſſumptionem illius regiminis fuit noīatus &
imbuſulatus.dubitat̃ nũq̃d ad illud offm̃ potuiſ
ſet aſſumi. Et hæc.q. uiſa fuerat ſatis difficilis.
d.Pe.q tũc legebat in hac ciuitate, ſed tñ uiſus
eſt rñdiſſe,ꝙ exiſtēdo in illo habitu nō poterat
aſſumi ad illud offm̃,quia uerba ſtatuti debent
aliq̃d oꝑari.uñ ſi itelligeret̃ ſtatutũ đ religioſ.
ſtrictè ſumptis,nihil oꝑabat̃,cũ ſatis ſit in iure
cautũ,qa nec religioſi, nec clerici p̃nt hr̃e offi-
cia ſecularia.ĩ.ne cleri. uel mo.quaſi per totũ;
& ſic ſtatutũ dēat intelligi de religioſis largo
mō ſumptis, tñ ille dimiſit habitũ & exercuit
offm̃,qa non erat ita adſtrictus,q̃n potuiſſet di
mittere habitũ. Ego dubito,an hæc deciſio ſit
uera. nā ſtatutũ habilitans ad officia,eſt ſtricti
iuris; ergo dēt intelligi in ſtricta ſignificatiōe,
arg.in c.cũ dilectus,de ɔſue.& in c.in nr̃a, de iu
reiu.ſed certũ eſt,ꝙ in ſtricta ſignificatione illi
dñr religioſi,q ꝓmiſerũt tria ſubſtātialia,ut s̃.
dixi; & uide duas gl.no.ultra p̃dicta in cle.1.de
deci.in gl.1.& 2.ubi clarè Io.An.in gl.ſuis cō-
cludit,ꝙ in mā odioſa hoc uerbũ dēt capi mul
tum ſtrictè,niſi adiiciatur aliquod uerbum gñ̃a
le;puta ſi diceretur,quicunq; religioſi.Nā tunc
cōprehenderentur hoſpitalarii ſm̃ illam gl. &
intellige de hoſpitalariis Hieroſolymit. q lar
go mō ſunt religioſæ perſonæ, cũ nō p̃nt ɔ̃here
mr̃imoniũ, & ꝓmittũt obedientiā ſuꝑiori, nec
p̃nt retrocedere ab illo ſtatu. Vñ iſtis,uel ordi-
ni eorũ cōferuntur eccleſiæ & decimæ, ut dixi
in c.q̃uis,s̃.de deci.Sed iſti rectores hoſpitaliũ
utentes mr̃imonio & deferentes certũ habitũ,
nō ſunt religioſi nec largo mō,nec ſtricto.unde
Lauren.& Io.de Lig.in cl.2.de p̃b.dñt,ꝙ iſti nō
gaudēt priuilegio clericali nec in perſona, nec
in rebus patrimonialibus eorum; & uide quod
dixi de hoc in c.2.de foro compe. & uide Bar.
in l.1.ff.de pœ.qui dicit aperte,ꝙ iſti,qui dicũ-
tur fratres gaudentes, non ſunt religioſi, licet
gaudeant priuilegio quo ad forum;& ſic nō ui
deo, ꝙ tales hoſpitalarii, uel alii religioſi im-
proprie dicti cōprehendantur in ſtatutis odio-
ſis.Nec ob.motiuũ dñi Pe.de Peru.ne prouiſio
ſit inutilis &c.quia dico,ꝙ ubi ſtatutum loqui
tur in materia b iuris cōis, nō debēt uerba am
pliari,ut ſtatutũ aliquid operetur,ſed ſatis eſt,
ꝙ inducat aliud remediũ præter ius cōe, ut no.
ſentit Bar.in l.1.ff.ad leg.Falcid.niſi ius cōe lo-
queretur improprie.Nam ſi tũc ſtatutum loqua
tur improprie,ſicut ius cōe, debet tunc ſtatutũ
ꝓprie intelligi,ut aliquid addat ad ius cōe, ut
no.elici uidetur ex dictis Bar.in l.4.§.p̃tor ait,
ff.de dam.infe.& hæc no.quia faciũt ad multa.

SVMARIVM.

1 *Religioſus factus quis per metum poteſt quandocunq; recedere; & talis metus facit actum ipſo iure nullum, nu.2.*
2 *Iuramentum ſi requiritur cũ tactura ſcripturæ,nō ualet,ſi,ſcriptura non tangatur.*
3 *Ordines ſacri quo caſu poſſunt conferri infanti.*
Infans uſque ad quod tempus dicitur.
4 *Monachus poteſt fieri maſculus in ætate. 14.ann.fœmina uero in ætate.12.an,*
5 *Aetas debet probari ab illo,qui fundat ſe in ea.*

CAP. I.

1 NVllus. † Breue ē & poteſt ſic
ſummari.Nō poteſt
qs ad religionē admitti,niſi uo
lēs,& in ætate idoneus. Not.1.
ibi,*ſpontanea*, ꝙ ad ualiditatē ꝓfeſſionis a
ēt requirit̃ uolũtas ſpōtanea; & ſic nō ſuf
ficit uolũtas,niſi hēat qualitatē, ꝙ ſit ſpō
2 tanea.† Ex quo infero,ꝙ ꝓfeſſio [c] facta ꝑ
c metũ eſt ipſo iure nulla,nec eſt opus,ꝙ re
ſcindat̃ ꝑ actionē,qđ me. cau.Nā ubicun
q; req̃rit̃ in actu ſpōtane⁹ ſeu liber cōſen-
ſus,nō ualet actus,ſi interuenit metus, ꝓ
hoc uide gl.no.33.q.in c.notificaſti,facit.
c.cũ locũ,& qđ ibi no.de ſpon.Et rō eſt, b
quia licet coacta uoluntas ſit uolũtas, in
c.merito.15.q̃.1.& in l.ſi mulier, ff.qđ
me.cau.nō tñ ē uolũtas ſpōtanea; & uide
ad hoc bo.gl.ī c.Abbate, s̃.qđ metus cā;
facit qđ no.in ſil̃i gl.in c. ut circa, de ele.
li.6.q̃ dicit, ꝙ ſi ad actum requiriur iur̃m c
cum tactura ſcripturæ, non eſt ſatisfa-
ctũ diſpoſitioni,ſi præſtatur iuramentum

a Religioſi.Vide de hoc qđ no.Io.An.in c.ut offi.§.uerũ,in uer.religioſis,de hære.li.6.& tex.& gl.in l.p̃ſeſ.10.q.3.& gl.in c. ex multa, de uo.& qđ ibi lati⁹ ſcribit Anc.& d Abb.Pa.in 5.co.An aũt appl̃ōne religioſorũ cōtineat̃ religioſus p̃fectus eccleſiæ ſeculari,uide gl. in cle.1.de reli.do.gl.in c.quorũdā,de ele.in 6.in fi.d.Abb.Pan. oīo poſt gl.in cl.1.de re.eccl.nō alie.in cl.1 đ teſta. Et ad de oino hic do.in d.c.ut offm̃,§.uerũ. Adde ēt ꝙ appellatiōe religioſorũ ɔtinent̃ clerici ſeculares; ita no.pōit gl.in c.in noie dñi,in fin.3.col.23.diſ. & tex. quē no.ibi doc.in 4.no. ī c.ſacerdotes.49.diſt. & ad idem uide,qđ no.do.ī c.ex antiq̃s,ī fi.1.col.uer.no. ꝙ appl̃one 53.diſ. & idē dicit no.in c.gñ̃alis, in 2.no.54.di.& ī c.ſi q̃libet,in fi.ea.di. & in c.1.in 1.no.57.di.Et de q. hic poſita ꝑ d.An. uide latè.ꝑd.Abb.Pan. ī lect.in c.dilecti, s̃.de Iudæ. & quæ ꝓpriè dicat̃ religio, pulch. ponit Archi. referendo Ang.& Papiā ī c.p̃ns cleric⁹, 20.q.3.& in d.c.1.§.q̃d ſi ꝑ totũ,in fin.de re iu.in 6. Itē adde,ꝙ largè ſumendo offi. iudicādi, dr̃ religio; gl.eſt in l.ſi iudex, ff.de uar.& ex.co.& iſt. de ob.q̃ ex q̃ſi de. in princ. Itē iur̃m dr̃ religio, ut eſt tex.in l.2.ff.de iureiu. & ī auth.qđ obtinet,C.de ꝓb. & de offi.iudicandi ē tex.ī l.gñ̃al̃r, C.de nō nu.pe.Itē de iur̃o eſt tex. in l.1.ff.đ iureiu. Itē an ſtatus religioſorũ ſit ꝑfectus;uide Tho.in 2.2.q.136.ar.1. Item an milites.S.Io.cruce ſignati dicātur religioſi,uide ipſum.d.Abb.in c.q̃uis,s̃.tit.ꝓx.Item uide pul.qq. de religione, quas ponit be.Tho.2.2.q.81.in oibus art. illius. q. & uide ēt quatuor q̃ōnes,q̃s pōit idē b.Tho. ī q.85. & in oībus eius arti. Item ad mām hui⁹ rub. uide q̃plurimas q̃ōnes,quas ponit b.Tho.in 2.2.q.189.& inter alios in 2.ar.illius.q.ponit utrum illi,q ſunt excōicati in obſeruantia præceptorum,debeant religionem ingredi. In ſecundo uerò art.ponit, utrum liceat aliquos uoto obligari ad religionis ingreſſum. In tertio art.ponit,utrum illi, qui uoto obligantur ad religionis ingreſſum,teneantur ingredi. Item quæ conſideranda & animaduertenda ſunt in ingreſſu religionis,& ſuper quibus haberi debeat conſilium & deliberatio,uide plene per eundē Tho.in 2.2.q.189.ar.ult. Adde, qui dicantur religioſi,dñm Card.conſi.137.& an Ieſuati ſint perſonę religioſæ, uel heremitæ,do.An.conſi.19.

ANT. FRAN. Adde, ꝙ religioſus dicitur ille,q ꝓfitet̃ aliq̃ đ reg. approbatis, licet ſimpl̃r nō exp̃ſſa reg. ut ꝑ d.Car.in cle.1.in 4. & 5.q. de regula.& ī cle.1.de rel.do. Et adde,ꝙ appl̃one religioſorũ ēt cōtinent̃ nouitii,ut ꝑ Card. in cle.1. de elec.& in cle.2.in 12.q.de p̃b.Itē fratres ſancti Aug. S. Bñdicti,& S.Frāciſci,& priuilegiati,ut ꝑ Car.in cl.1. in §.1. de deci. Itē religioſi trāſlati ad eccleſiā ſecularē,nō tñ clerici ſeculares, ut ꝑ Card.ī d.cl.1.& uide do.Abb.in c.cām,đ iuiur.& d.Card.in cle.cũ ex eo,de ſen.excō.& uide Io.An.in ru.de reg. & adde,ꝙ religio ſi dicātur ēt fratres militiæ tēpli,ut ꝑ d.Abb. in c. cũ deputati, de iud. & quid de Ieſuatis,& đ illis q nō ſunt ī tertio ordine S.Franciſ. uel S.Aug.& uide q̃ hñtur ꝑ Bar. & alios in l.ſꝑ,ff.de iure inmu.& quę plene dixi ī rub. de regul.

SEB. SAPIA. Religioſi. Qui dicātur religioſi, ponit Fel.in c.eccleſia ſanctæ Marię,col.1.s̃.đ ɔſt. late in c.licet,s̃.đ oſti.ordi. & in c.tua nos,co.2.uer. an aũt appellatione religioſorum, s̃.de iureiuran.

b In mā. De hoc uide plenius ꝑ eũdē Pan. ī c.antep. ĩ.de uerb.ſigni.

Adde Ro. cōſi. 116.& 99.

SEB. SAP. Quòd profeſsio. Nũq̃d aũt ꝓfeſsio facta per dolũ ualeat,uide late Fel. in c.in præſentia,colum.5.uerſicu.ſcias,ꝙ propter huiuſmodi fraudes,s̃.de proba.

c ZACHAR. Tactura.Adde Lanf.de Ori.in c.q̃m ɔ̃ falſam,nu.1.& ibi in apoſtil.Celſi remiſsiue in uerſi.tactis ſcripturis,s̃.de prob.

a ſine tactura,[a] licet in ueritate ſit iurm̃ ſi-
ne tactura.In gl.1.ibi,*ad profitendum*.gl.ſa
tis cautè locuta eſt. intelligit n.tex. ꝙ nõ
dẽt qs tõderi ante ætaté legitimam , ſ.ut
fiat monachꝰ ꝑ ꝓfeſſioné.Nã ceſſante ꝓ-
feſsione põt qs ĩtrare monaſteriũ ; & aſſu
mere habitũ ẽt in infantili ætate , ut c.j.
3 ꝓx.ubi pleniꝰ diſſeret de hoc. † Itẽ no.ex
gl.ꝙ poſt ſeptẽniũ põt quis aſſumere ordi
né;& dic latius, ꝙ minores põt quis aſſu-
mere ſtatim in principio pueritiæ poſt cõ
pletã infantilé ætaté,q̃ cõplet̃ in ſepten-
nio,ut in c.de his,alle.in gl.& uide bo.gl.
in cle.gñalem,de ætate & qual.in fi. & ibi
hés tex. de ætate requiſita ad ordines ſa-
cros,uide tñ tex.notabi.in c.fi.de tempo.
ordi.li.6.q vr̃ uelle,ꝙ ẽt infanti põt con-
ferri tõſura,ſi uult trãſire ad monaſteriũ,
4 aľs aũt ſecus.†Qui aũt dicãtur idonei ad
beneficium reſpectu ætatis, dixi plenè in
c.ſuper inordinata,ſ̃.đ preb.& dic,ut ibi.
Reſpectu uerò monachatus ad hoc,ut te-
neat ꝓfeſſio, reqritur ĩ maſculo ætas 14.
ann.ut in c.ſignificatũ.j̃.eo. tit.li.6.in fœ-
mina uerò ſufficit tp̃s.12.ann.ut in c.cum
uirum.j̃.e.& 20.q.2.in cap.puella. Rõ di-
uerſitatis eſt,qa citius pubeſcit fœmina,q̃
maſculus.unde ætas apta ad m̃rimonium
carnale cenſetur apta ad iſtud m̃rimoniũ
ſpũale . In gl.2.in fi.intellige in maſculo,
5 ut ſ̃.dixi. †Sed q̃ro,ſi eſt cõtentio ſuꝑ ẽta
te inter monaſteriũ,& iſtũ ingreſſum , qs
hẽt ꝓbare, an monaſteriũ allegans legiti
mam ætatem, an ingreſſus, q hoc negat ?
dicit Io.An. ꝙ rĺr ille hẽt ꝓbare ẽtatem
maioré , & minorem , q fundat ſe ſuꝑ ea.
Pro hoc gl.no.78.di.p̃sbyteri . Et rõ. eſt,
qa qs nõ p̃ſumitur maior,uľ minor, cum
ẽtas non ſtet firma,ſed momento currat;
de quo plenius no.in c.in pñtia,de ꝓba.ꝑ
Bar.in l.de ẽtate,ff.de mino.& ideò,ſi in-
greſſus uult exire religionem , allegando
ſe minorem,debet hoc probare,uterq; tñ
poterit admitti ad ꝓbandũ intentionem
ſuam,arg.in c. ſuper hoc,de renun.

a ANT. FRAN. Sine tactura. An requiratur tactus ſcripturarum ad delationem iuri,uide Bal.& Alex.poſt eum in auth.ſacra puberũ, C.ſi aduer.uend.ubi dicũt,ꝙ cauti aduocati ſolent portare aliquam chartã in manibus,ſuper qua ſunt deſcripta aliqua uerba euangelii, ſuper quibus, qñ uolunt,ꝙ deferatur iurm̃ alicui, ꝓferunt illam iudici,& petunt ſuper tali ſcriptura deferri iurm̃ ei,q debet iurare. Ad quod ẽt uide gl. ĩ §. item ſacra, de pace iur.fir.& per Bal.in uſib.feu.Dicas tñ, ꝙ ſufficit tangere quancũq; ſcripturã, ẽt ſi nõ ſit euangelium,ut ĩ auth.ut oés obe.iu.ꝓuin. in §.1.& no.Inn.ĩ c.ſi Chriſtus,de iureiur. & Io.An.in c. ut circa,de ele.li.6.ĩ nouel.& tenet Spe.in tit.de iura. dela. ĩ §.1.& Bal. in c.2.quid ſit inueſti.& Cy. ĩ l.teſtium,in 1.q.C.de teſtib. & uide gl.in l.iuriſiurandi,e.ti.đ teſti. & hr̃ ꝑ gl.& Car. plenè in cle. 1. §. porro,de hẽ c. & ꝑ d.Pau.de Ca. in l. 3.§.iurati, ff. de iureiur.ubi ẽt dicit,ꝙ iurm̃ ſimpliciter p̃ſtitũ intelligitur.i.ꝑ ſancta euang.quod ẽt uoluit.d.Abb.in d.c. & ſi Chriſtus;& uide Bar. in l. q per ſalutem,đ iureiu. qui dixit, ꝙ vr̃ delatum iurm̃ , ut ꝑ Deum p̃ſtetur.

b No.1.Pro intellectu huius decre. cum ſua materia uide Hoſt. in ſumma huius tit. đ regu.§. & utrũ exigere,uer.igitur pr̃ obtulit, & Archi. ĩ c.addidiſtis.20. q.1.& Tho.2.2.q. 37.& art.8.& art. 1.& bea.Tho.2.2. q.189.art.5.

c Parentes. An filius propter obſequium parentum poſsit retrahi à religione, uide ſing.ſcribit Tho. in 2.2.q.131. art. 6. & uide Pau.de Eleaza.in diſp.ſua inci.mater tutrix.ubi quẽritur,ſi mater tutrix teſtamentaria obtulit filium impuberem monaſterio,alius uerò tutor teſtamentarius eum impuberem repetit,an poſsit? & cõcludit,ꝙ ſic, & ibi uide materiam huius.c.

ANT. FRAN. An ꝑꝑ obſequium parentum debeat quis exhi à religione,dicas,ꝙ religioſis nõ eſt ꝓhibitvm ſolatiũ cã conſolationis,uel,ut relaxentur à ſtudio,uel orõne,ut in cle.exiui de paradiſo, in §.licet,& ibi per d.Car.de uer.ſig. ubi ẽt dicit,ꝙ ſi quis eſt incorporatus religioni per ꝓfeſsioné emiſſam,nõ põt retrahi ẽt ꝑꝑ obſequium parẽtum,licet de lnia Abbatis poſsit eſſe in eius obſequio & ſeruitio,aľs aũt nõ,iuxta ea,q̃ hñtur ĩ c.cũ ad monaſteriũ,de ſta reg.

d SEB. SAPIA. Per ꝓfeſsioné.uide Bal.ĩ l.Deo nobis,C.de epiſ. & cle.& Paul.de Ca.in l.ſub cõditione,ff.de libe.& poſt.ubi dicunt, ꝙ ingreſſus religionem liberatur à p̃ria ptãte, quatenus eſſet ſibi in cõmodũ, ſecus,ſi ꝓdeſſet ſibi,uel monaſterio ex ꝑſona ſua;refert & ſequitur Fel.in c.dilectus,2.col. 3.uer.octaua concluſio,ſ̃.de reſcrip.

e ZACHA. P̃ria ptãs.in tit.de ſta.mon.uer.qđ ſi pr̃,& in tit.de tutore,§.3.uer.ſed quæritur,& Car.in cle.eos,q.11. de reg.

Cap. Si quis ante.

SVMMARIVM.

1 *Impubes factus monachus & ingreſſus monaſterium , ſi intra annum non fuerit reuocatus a parentibus, poſt annum amplius non reuocatur,nu.2.*
Ingreſſus religionem per uim, ſi intra annum non reclamauerit , ulterius non auditur, cum cenſeatur conſentire;nu.4.
2 *Monachus poteſt fieri quis poſt 14. annos,inuitis parentibus.*
Monachus habetur pro mortuo,& liberatur à patria poteſtate.
Pater ſi efficiatur monachus, ſtatim deſinit habere filios in poteſtate.
3 *Papa poteſt appellari Princeps.*
Actio quod me. cau debet intentari intra annum à minore.25. à maiore uerò,quàm citius poſſit,alias cenſentur conſentire.
Matrimonium metu factum poteſt retractari intra annum à minore 25. annis,à maiore uerò,quàm citius poteſt.
5 *Filius poteſt offerri religioni uel a patre,uel à matre,quando.ſ. filius eſt impubes; ſi uerò pater & mater diſcordant,potior eſt conditio prohibentis,nu.6.*
7 *Pater poteſt offerre filium impuberem,uel ipſum à monaſterio reuocare inuito auo, ſub cuius poteſtate eſt pater & filius.*
8 *Tutor poteſt offerre pupillum monaſterio.*
9 *Monachus non poteſt quis fieri inuitus,etiam oblatus à patre,nec monaſterium debet recipere.*
Sponſalia facta à patre non obligant filium,niſi tacite uel expreſſe conſenſerit, ibidem.
10 *Monachus impubes oblatus à patre , non obligatur perpetuò monaſterio , ſed uſque ad ætatem annorum 14 & tunc poteſt remanere, uel exire, prout uult, & ſ. in primo notabili.*

CAP. II.

1 SIquis ante. † Impubes monaſterium ingreſſus,
poſt annum à parentibus reuoca-
ri non poteſt. hoc dicit primò. Pubes per uim ingreſ-
ſus poſt annum exire,uel à parentibus reuocari nõ po
teſt,hoc dicit ſecundò.Cõis diuiſio.Secunda,ibi,*ſi uerò*.Ca
ſus lr̃alis. Statuit Conciliũ Maguntinũ,ꝙ ſi aliquis ante le-
gitimos annos religionem intrauerit ſine conſenſu paren-
tum ſuorum , ſi parentes intra annum nõ reclamauerint ad
Papã,uel Ep̃m,uel eius uicariũ, poſt annũ ip̃m nõ poterunt
reuocare . Si uerò poſt legitimos annos per uim religioné
intrauerit,& intra annũ nec ipſe,nec parentes eius reclama
uerint ad p̃dictas ꝑſonas; poſteà exire nó poterit,cum p̃ſi-
b matur cõſentire.Bernar.Nota primò,[b] ꝙ ante ætatem legi-
timam põt quis cũ conſenſu parentum intrare monaſteriũ
accipiendo habitũ & tonſurã ; non intelligas tñ, ꝙ per hoc
obligetur ꝑpetuò ipſi monaſterio. Nam requiritur ætas ad
2 hoc legitima,ut in c.p̃cedenti.†Nota ſcđò,ꝙ parentes[c] pñt
c reuocare filiũ ingreſſum ante pubertatẽ;& ſic impubes non
põt inuitis parentibus intrare monaſterium . Rõ nãlis põt
eſſe iſta . nam per ingreſſum factum ante ætatem nó deſinit
eſſe in paterna ptãte,ideò cũ ingreſſus nõ teneat, ut efficaci
ter obligetur monaſterio,pñt parẽtes illum reuocare.Nam
tenetur ex diuino præcepto parentibus obedire,ſed poſt pu
bertatem poteſt intrare ẽt inuitis parentibus,ut in c.1.& 2.
d 20.qõne 2.Et rõ eſt,quia per ꝓfeſſionem[d] ſoluitur paterna
ptãs,ut no.gl.in d.c.1. q̃ tenebis menti,& idem no. gl. iuris
ciuilis in l.ſi ex cã.§.Papinianus,ff.de minoribus.Idem Bar.
in l.pr̃i,ff.de adulteriis,& in auth.idemq; , C.de bonis,quẽ
liberis.Et eſt rõ,qa quo ad mundũ fingitur mortuus,17.qõ
ne 1.placuit.Idem dic,ſi pr̃ intraret monaſteriũ.nã inconti
c nenti ſoluitur p̃ria ptãs,[e] quia, cùm pr̃ trãſcat ĩ ptãtem Ab
batis,nõ põt hr̃e filiũ in ptãte,ut ĩ l.ſi arrogator,ff.de adop.
bñ facit capľum,cũ ſimus,j̃.e.no.in auth.ingreſsi,& in auth.
3 ſi qua mulier,C.de ſacroſanctis eccleſiis. † Et no.in uerſi.ad
principé,iuncta gl.ꝙ Papa põt appellari Princeps. Nã prin
cipatum tenet,maximè in ſpũalibus;facit c.1.ſ̃.de maior.&
4 obed.†Not.in §.ſi uerò,ꝙ intrans monaſteriũ ꝑ uim,habet
annũ ad reclamandũ.In ꝯriũ facit tex.in c.1. qđ metus cã,&
quod legitur & notatur in cap.ad id,de ſpõſalibus. Nam,ut
ibi no.ſi qs nõ reclamauerit,q̃ cito põt,vr̃ conſentire.Solu.
tex.iſte põt intelligi in pubere minore 25.annis. Nam licet
habeat ætatẽ legitimã ad ꝓfeſſioné , nõ tñ habeat eam di-
ſcretioné,q̃ maiores 25.ann.hñt,ut ff.de mino.ꝑ totũ.Ideò
tex.iſte uoluit ſibi dare annũ ad reclamandũ ; qđ eſt dictum
ſingula. & poteſt ſingulr̃ ĩduci ad matrimonium carnale,&
ad conſi-

ad cõſimiles actus, licet alii uelint ĩtelligere ĩ ꝓpriãdo lr̃ã,
ꝙ ſi citiꝰ habuit oportunitaté,debuit citiꝰ reclamare qđ nõ
5 placet,qa tũc fruſtra fieret mẽtio de anno. † Quæro ꝓ de-
clarõne lr̃æ & materiæ,qa tex.fecit hic mẽtioné de cõſenſu
parẽtũ in religiõis ingreſſu,nũqd parẽtes poſſint offerre fi
liũ monaſterio.Sol.Inn.egregiè tractat,& in effectu ur̃ con
cludere,ꝙ ſic,& ĩtelligo de filio ĩpubere. Nã uſq; ad puber-
tatẽ libera eſt ptãs parẽtib.offerre filiũ monaſterio,& ur̃ ꝓ
6 bari.2.q.1.c.in primis,& ea.cã.q.2.c.1.† Sed dubiũ eſt,qd ſi
pater,& mater nõ cõcordãt, ut qa pr̃ uult offerre mr̃e inui-
ta,uel e ꝯ.dicit.Inn.ꝙ p̃fert̃ is,q ꝯdicit, quia ĩ re cõi potior
eſt cõditio ꝓhibẽtis,ut in rľa,in re cõi,de reg.iur.li.6.& in
l.Sabinus,ff.cõi diui.Quidã tñ dixerũt,ut ipſe refert, ꝙ pa-
ter eſt pẽferẽdus,cũ hẽat filiũ in ptãte,& ñ mater, ut inſti.
de patria poteſta.& in c.1.j̃.de cõuer.in fi.ipſe tñ Inn.perſe
uerat in primo dicto aſſignãdo unã rõnem ſingularẽ, q̃ nõ
eſt obliuiõi tradẽda.Dicit.n.ꝙ in iſtis ſpũalib.magis eſt ſer
uãda rõ nãlis,quam ciuilis.Nam patria poteſtas eſt de iure
ciuili.naturaliter enim filius obligatus eſt obedire matri, ſi
cut patri. Vñ Deus ſine diſtinctione p̃cepit patrẽ, & matrẽ
honorari.Ex quo ẽt infert̃, ꝙ ſola mater patre nõ ꝯdicente
p̃t offerre filiũ monaſterio,ꝓ hoc ur̃ tex.in c.qcũq;.20. q.1.
& hæc dicta Inn.cõiter approbãt̃ hic ꝑ doc.& ꝑ Fede.conſi.
277.Sed ego reꝑio gl.tenẽtẽ ꝯrium,20.q.1.ĩ c.2.q̃ dicit ma
trẽ nõ poſſe offerre filium monaſterio,cum nõ hẽat eum in
poteſtate,& illã gl.ſequit̃ ibi Arch.& ad c. q̃cunque , rñdet,
ꝙ factũ narrat,& non ponit ius,ſed dictũ Inn.ut dixi,cõiter
ꝓbatur,& ideo gl.uidetur dubitaſſe in c.1.20.qõ.2.ubi dicit
matrẽ poſſe ſaltẽ qñ pater nõ ſupereſt,ſatis placet fauore re
7 ligionis tenere dictũ Inn.† Sed dubitat̃,quid ſi auus hẽt pa
trẽ,& nepotẽ in ptãte, nũqd pater poſſit offerre filium mo
naſterio inuito auo . uel nunquid pater poſsit reuocare eũ
ingreſſum inuito auo.Inn.tenet ꝙ ſic ꝑ pẽmiſſam rõnẽ,qa
a in iſtis ſpũalib.potius eſt attẽdẽda rõ naturalis,[a] ſed natura
liter filius eſt magis adſtrictus patri,q̃ auo,& hoc dictũ In-
no.cõiter approbat̃.Sed ſatis põt dubitari . nã cũ auus hẽat
nepotẽ in ptãte , nec per iſtum actum factũ ante pubertatẽ
a ptãte aui eripit̃,nõ uideo, quomodo põt pater in pẽiudi
ciũ aui iſtã oblationẽ facere,cũ ñ poſſit filiꝰ uouere ĩ p̃iudi
8 ciũ paternẽ ptãtis,ut plenè dicet̃ in c.ſcripturẽ.j̃.de uoto.†
Quærit̃ de tutorib. nunquid poſsint offerre pupillũ mona-
ſterio.Inn.ꝙ ſic.Nã pñt eũ reuocare ab ingreſſu,ut in ca.2.
20.q.1. Sed Fede.cõſilio p̃allegato incidẽter ſentit ꝯrium .
Dicit enim,ꝙ licet reperiat̃,ꝙ tutores pñt reuocare,nõ tñ
reperit̃,ꝙ pñt offerre.Mihi nõ placet dictum Inn. ꝑ illud.c.
2.Nã ibi dr̃,ꝙ ſi pupillus eſt ingreſſus monaſterium, & tu-
tores ſimulãdo cõſenſerint intra annũ,non poſſunt reuoca
re.Ecce ergo,ꝙ taciturnitas annalis habetur pro oblatione
expreſſa.Nã ceſſante illa taciturnitate,pupillꝰ potuiſſet exi-
re qñcunq;,ſed ꝑꝑ taciturnitatem tutoris,quẽ habẽt ꝓ obla
tiõe,non poteſt exire pupillus uſq; ad pubertatem. Et ſic in
ducẽdo illum tex.probatur opi.Inn.licet do.Pet. teneat cõ
trarium,quia tutoris poteſtas nõ ur̃ extẽdi ad hunc caſum ,
maximè cum in conſequẽtiã ꝑſonẽ ſequatur alienatio bo
norũ.Sed hoc dictum mihi non obſtat ,quia abdicatio bo-
norũ nõ fit,niſi ꝑ ꝓfeſsioné, quẽ nõ põt fieri,niſi poſt ẽta-
9 tem perfectam,& ſic ꝑ tutelã extinctã.† Sed dubitat̃ de uno
circa p̃dicta,nunquid parentes,& idẽ in tutorib.poſsint of-
ferre filiũ ĩpuberẽ inuitũ.Nam reperio tex.narratiuè tñ lo-
quẽtẽ,ꝙ pr̃ obtulit filium inuitũ,ut in c.patris.20.q.3.& fa-
cit c.monachũ,& c.quicũq;.20.q.1.ꝓ hoc facit , qa ꝑ talem
actũ iſte nõ obligat̃ irreuocabiliter monaſterio,ſed tm̃,do-
nec ꝑuenerit ad ẽtatẽ ꝑfectã. Inn.tñ ſentit,ꝙ ſi inuitus fuit
oblatꝰ,põt exire qñcũque,arg. c.2.20.q.1. qđ ſatis placet.
Et per hoc dicerem,ꝙ inuitum filiũ nõ põt offerre,nec mo
naſteriũ dẽt reciꝑe,quia uolũtariũ militem diligit Deꝰ.15.
q.1.in c.nec eſt,& hoc idem uidet̃ ſentire gl.20.q.1.in ſum.
Et ad confirmationẽ facit tale motiuum. oblatio parentũ
de impubere hẽt ſe ad ꝓfeſsionem,ſicut
ſpõſalia ad matrimoniũ,arg.eadẽ cã , &
q. in quatuor primis c.ſed ex ſpõſalib. ꝯ-
tractis ꝑ parentes filii non obligant̃, n. ſi ta
cite,uel exp̃ſſe cõſenſerint , puta qa ſunt
pñtes,& nõ ꝯdicunt,ut in c.1.de ſpõ. im-
pu.li.6. ergo idẽ dicendum in hac obli-
10 gatione.† Sed quẽro,quid operet̃ paren
tum oblatio.Sol.ex dictis Inn. & aliorũ
cõclude ſic, ꝙ talis oblatio oꝑatur,ut im
pubes oblatus non poſsit exire monaſte
riũ añ aduẽtum pubertatis, ꝓ hoc 20. q.
2.c.puella.idem eſt,ut ſ̃.dixi, qñ parẽtes
exp̃ſſe nõ obtulerũt,ſed tacite diſsimula
uerũt ꝑ annũ & diẽ,arg.in d. c. puella. ſi
autem impubes fuiſſet ingreſſus ſine tali
oblatione parẽtũ,tũc p̃t exire qñcũq; añ
profeſsionem expreſſam,uel tacitam, ut
no.j̃.eodem.cap.ſignificatum,hẽc tamé
profeſsio non poteſt fieri ante puberta-
tem,ut in c.1.j̃.eod.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Monachus cogitur quis fieri,habitum monachalẽ portãs,uel ut illum deſinat portare,nu.3.*
2 *Monachus,qui ingreſſus eſt religionem, ut efficeretur Abbas,licet non conſequatur intentum ſuum nihilo minus remanet monachus.*

CAP. III.

1 VT clerici. † Clericus,
ſecularis u-
tẽs habitu,& nomine mona-
chali,cogitur,ut fiat monachꝰ
uel ab hoc deſinat.h.d.Caſus liter.Qui-
dã clerici fingebãt ſe monachos,qui ue-
re non erant . Querebat̃ a papa,quid de
iſtis fiendum . Rñdet, ꝙ clerici, qui fin-
gunt ſe habitu,& nomine monachos, &
non ſunt,compellantur ut fiant monachi
uel ueri clerici.Ber.No.bo.arg. ꝙ noui-
tius,q diu portauit habitũ ꝓbationis,p̃t
cõpelli,ut ꝓfiteatur,uel ut exeat mona-
ſteriũ,& dimittat habitũ.No.2. ar. cõtra
b fictos,[b] & eos,q portãt habitum cuiuſdã
ſanctitatis,ut appareãt ſanctiores,quã q̃
nõ ſint. debet enim unuſqſq; ſe cõforma
re moribus illorum,inter quos uiuit;aľs
p̃ſumit̃ ſuꝑſtitioſus,de quo uide bo. tex.
41.di.1.No.ꝙ non monachi non pñt uti
2 habitu monachali.† In glo.1.ibi.*ex cauſa
honeſta*. not. glo. & uide ad materiã bo.
tex.cum gl.1.c.quod interrogaſti.27. di.
c ubi inter cẽtera glo.ponit unã qõnẽ[c] in
eo,qui fecit ſe monachũ,ut eſſet Abbas .
Na certe,licet nõ cõſequat̃ intẽtũ ſuum.
nihilominus remanebit monachus , qa
ex cã inhoneſta ſimulabat monachatũ .
3 † Et ex uerbis gl.colligit̃ unus intellectꝰ
ad iſtũ tex.ut intelligat̃,quãdo ex cã ho-
neſta quis aſſumpſit habitũ, & de hoc cõ
ſtat,puta ꝑꝑ timoré mortis. tũc em̃ ceſ-
ſante cã,nõ compellitur durare in mona
ſterio,ſed dimittet̃ habitũ,uľ ꝓfiteri. Et
quãuis iſte intellectus ſit uerus in ſe , nõ
tñ cógruit literæ, qa nõ ſe fundat ſuꝑ ho
neſtate, imò magis ſuper fictiõe impro-

a Naturalis . Adde Ro.conſi.412.ubi dicit idẽ ſoluere qõné,an filius hẽs patrem & auum, poſsit donare cauſa mortis cum cõſenſu patris . non aui,uel utriuſq;cõſenſus requiratur.

b Hypocritas.adde de hoc uidendũ ꝑ Lap.all.18.ubi ponit de religioſis q mutãt ueſtes,& colorẽ,ut extorqant eleemoſinam.

SEB. SAP.

c Quæſtionem. uide Ab.in c.pe.j̃.đ uoto.& d.Iaſ.in aut. ingreſsi,col.añpe. uer.tene primã opi.C.de ſacroſ.ec.

bata.Hoſt.ĩtellexit tex.& meli⁹, de his,q
portāt habitū ex̃ monaſteriū,& cōgrega
tionem monachorū.nā iſti ĩ quātūcūq; de
ferāt habitū,nō obligant̃ religiōi, & pro
hoc allego textū iūcta gl.in cl.eos.j.c.ti.
ſed pñt tales cōpelli ad dimittēdū habi-
tū,uel ad intrādū religionē,& ita pcedit
iſta litera.Nā ſm Inn.erāt qdā canonici
ſeculares,q ut apparerēt ſanctiores ĩter
collegas ſuos,utebāt̃ habitu monachorū
qd' noluit iſte tex.emēdare. Vel quartò
p̃t intelligi de his,q ptcſtabāt̃ exp̃ſſe,ꝙ
p delationē habitus nō intēdebāt profi
teri,& no.hūc intellectū,p intellectu iu
riū dicētiū,ꝙ p delationē habitus anna-
lē inducit̃ tacita pfeſſio,hoc.n. pcedit,
niſi pcedat pteſtatio in ꝯriū.Idē uolue
rūt hic.Io.An.& Hoſt.& uide glo.q̃ hoc
approbat in d.cle.eos,& eſt bona caute-
la,cū qs nō intēdit ita tacitè pfiteri.Vl-
timò p̃t intelligi ſm Hoſt.de his, qui in
grediūt̃ monaſteriū,ubi nō ſeruat̃ regula
antiquit⁹ inſtituta ēt quo ad habitū . Nā
ingrediētes profitētur nō regulā antiq-
tus inſtitutā,ſed illā,q̃ ſeruat̃ de pñti. Ta
les enim ſm eum religioſi non ſunt,ſed
reformato monaſterio compellunt̃ pro
fiteri,aut exire,& no.huius caſus poſitio
nem,& uide qđ dicā in c.ſuper eo.j.e.ti.
& per hoc habes declaratam gl.ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Nouitius ſponte ſe gerens in actib.profeſſorum,cenſe-tur profeſſus,nec poteſt retroducere , aſſerens ſe non feciſſe animo profitendi,nu.2.6.& 7.*
3 *Vidua facta monialis non conſecratur , ut aliæ uirgines .*
4 *Epiſcopus poteſt quis fieri,licet habuerit uxorem , uel concubinam,& conſecrabitur.*
5 *Iuramentum quo caſu poſſit ſubiri in his,quæ dependent ex animo & conſcientia noſtra.*
7 *Nouitij nō debent intereſſe in capit.cum profeſſis.*

CAP. IIII.

a 1 VIdua. a † Nouitia , q̃ ſpōte
ſe ingerit actib. pro
feſſarū,p hoc cēſet̃ pfeſſa, & ē
caſus multū notab. & declara,
ut j.dicet̃.Prĩo ſoluit dubiū. Scđo ſolo-
2 nē ampliat,ibi:*licet*.Caſus lit. † Si qua uidua ſpōte uelū con
uerſiōis,q̃uis nō ſacrū,ſibi impoſuerit, & in eccleſia ĩter aſs
uelatas oblationē Deo obtulerit,ulterius, uelit nolit , reli-
giōis habitū dēt hēre, q̃uis p ſacr̃m firmare uelit eo tenore
3 uelū ſibi impoſuiſſe ut ip̃m d ponere poſſit.Ber.† Not.1.ꝙ
b uidua p̃t intrare monaſteriū, b ut ſit monialis, nō tñ ꝯſecra-
4 bit̃,ut aliæ uirgines,ut in c.deuotis.20.q.1.† Quæ aūt eſt rō
diuerſitatis inter Ep̃m & uiduā monialē in eo,ꝙ is,q habuit
uxorē,& ēt cōcubinam poſt ſolutū matrimoniū p̃t pmoue
ri in ep̃m,& cōſecrari,ut in c.fraternitatis.34.diſ. uidua aūt
ingreſſa monaſteriū nō cōſecrat̃,uide bo.gl.in c. acuti⁹.26.
5 di.q̃ ponit rōnē diuerſitats,uide ēt ad materiā bo.gl.in c. ui
c duæ.27.q.1.† No.ꝙ nō ſemp in depēdentib. c a cōſcientia,
& ab aĩo alicuius ſtat̃ iur̃o illius.In cōtrariū tñ facit.c.ſi ue-
d rò.el.2.ĩ.de ſen.exc.& c.ſignificaſti.j.de homi.Sed dic,ꝙ vbi
certa p̃ſumptio d extrinſeca cōiecturat animū , nō ſtat̃ iur̃o
in ꝯriū in præiudicium alterius,& ita loqt̃ hic,qđ tene mē-
ti.In ꝯriū uerò nō erat ingens p̃ſumptio animi declaratiua
uñ,cū animus pbari nō p̃t,ſtat̃ iur̃o illius,de cuius facto agi
tur,& uide ad hoc bo.gl.in cle.1.de pœnis, uer. cōmodè. In
gl.2.in fi.de multiplici uelo,qđ imponit̃ mulierib. intrātib.
religionē,uide bo.gl.20.q.1.in * c.illud aūt.§.uelamē.& in-
quātū gl.hic dicit,ꝙ uidua p̃t ſibimet imponere uelū e ꝯuer
e ſiōis,intelligo cōſentiētib.illis,qui poſſunt eā incorporare
religiōi,ad hoc qđ no.in c.porrectū.j.eo.ti.Et dr̃ uelū con-
uerſionis,qđ imponit̃ cōuerſis ſeu profeſſis,uñ cū in prin.li
tera faciat mētionē de uelo cōuerſiōis,poſtea ſubdit,ꝙ inter
uelatas iſta uidua obtulit ſe,& ſic ur̃ intelligere de uelo pro
feſſiōis,i.qđ dat̃ ingrediētib.religionē tpe profeſſiōis. † In
6 gl.in uer.*oblationem*,ibi: *forte uelatæ offerunt*. ex his uerbis gl.
colligit̃ intell̃s ad tex.ꝙ iſta uidua cēſet̃ eſſe profeſſa illā o-
blationē,q̃ fecit cū aliis uelatis,quoniā illa oblatio ex ꝯſue
tudine loci cōpetebat profeſſis dūtaxat,& ſic ingerēdo ſe a-
ctui profeſſarū,ur̃ tacitè f pfiteri.Et p hoc intellectu gl.ad-
ducit̃ ſil̃e in ea,q̃ ſpōte recepit habitū pfeſſarū Per hoc.n.p̃
ſumit̃,ꝙ uoluit pfiteri,ut in c.ad noſtrā.j.e.Io.An.ſequēdo
hūc intell̃m latius exordiēdo dicit,ꝙ ubicūq; nouiti⁹ ſe in
gerit actib.pfeſſorū,ꝙ cēſet̃ profeſſus,ſi pſeuerauerit triduo
ar.in d.c.ad noſtrā,qđ dicit procedere ſiue illi act⁹ ptineāt
ad profeſſos de iure cōi,ſiue ex ſtatuto,uel cōſuetudine, ut
hic.Ex quo ĩfert̃, ꝙ ſi nouiti⁹ unà cū aliis profeſſis interfuit
g electiōi,uel aliis actib.capitularib.cēſet̃ profeſſus. g † Quia
7 nouitii nō dēnt intereſſe cap.cū profeſſis,ut in c.ex eo,in fi.
de ele.li.6.ſecus dicit,ſi nouit ius non ĩmiſceret ſe actib.pro
feſſorū.Pone.n.ꝙ cleric⁹ ſecularis,uel laic⁹, de facto una cū
profeſſis exercet actū ſolū profeſſis cōuenietē,certè p hoc,
nō iudicabit̃ pfeſſus,qa ceſſant illę cōiecturæ,ſed ĩ nouitio,
qa ſciēter ac ſpōte ingeſſit ſe hmōi actionib. aliud eſt dicē
dū p p primā p̃ſumptionē,qa intrauit monaſteriū , ut pba-
ret rl̃am,& ſic p̃t cōcordari uaria opinio , q̃ ponit hic Inn.
Cōcludo ergo,ꝙ ad hoc,ut p exercitiū hmōi actuū qs dicat̃
pfiteri,reqrūt̃ plura.Ptimo,ꝙ ſit nouiti⁹,i.ꝙ intrauerit mo
naſteriū aĩo,ut efficeret̃ religioſus.Scđo,ꝙ ſciat illū actū p-
tinere ad profeſſos tm̃. nā data ignorātia , ceſſat p̃ſumptio.
Tertio reqrit̃,ꝙ ſe ſpōte ingeſſerit,ſecus,ſi p metū,ut in c.1.
qđ met.cā.Quartò,ꝙ pſeuerauerit poſtmodū triduo in pro
poſito,& hoc ur̃ reqrere Io.An.ar.in c.ad noſtrā,ĩ.e.ubi dr̃,
ꝙ aſſumptio habit⁹ profeſſorū inducit profeſſionē cū pſe-
uerātia tridui,ergo eadē eſt rō in caſu noſtro.Sed d. Ant.di
cit,ꝙ in caſu h⁹.c. nō reqrit̃ pſeuerātia tridui.uñ ĩ eo fit nul
la mētio,ſed pcedit tex.qñ duo cōcurrūt,uidelicet aſſump-
tio habitus profeſſorū,& exercitiū habitus cōueniētis pro-
feſſis.uñ hæc duo ſimul iūcta ſufficiūt per ſe abſq; pſeueran
tia tridui,ſed dictū Io.An.pcederet,ubi cōcurreret alterū,
tm̃.Et iſte intell̃s multū mihi placet,tñ qa cōgruit lr̃ę , tum
qa ingreſſio nō dēt minus opari ſuſcepto pri⁹ habitu,q̃ pſe
uerātia tridui.Itē qa duo uincula ſunt fortiora,q̃ unū.l.fin.
C.de ado.& in c.1.de treu.& pa.& ſecundum hūc intellectū
debet tex.

a Vidua.Pro intellectu huius decre.uide oĩno,q̃ no.Archi.in c.uiduas circa prin.27.q.2.& in c.iuuēculas.20.q.1.& Domi.in c.qđ interrogaſti,in 2.col.uer.oppo.ad tex.27.diſt.

b ZACHAR. Monaſterium.Adde,an poſſit eſſe Abbatiſſa,& ex cuius diſpēſatione,& ſi hoc caſu benedicat̃,Car.in cle.attēdētes.§.ſtatuimus,qō.11.de ſtatu. mo. & Feli. in c. meminimus, col.2.uerſ. quæro nūquid.j.de accu. & melius in c. at ſi clerici.§.đ adulteriis,col.pe.uerſ. item no.ſ.de iud. ANT. FRAN. Dicas, ꝙ uidua p̃t fieri monialis,ſed non conſecratur, ut uirgo,ut i c. uidua,& per d.Abb. de re. & tūc pdit dignitatem quęſitam ex pſona uiri ut p Ale.in l.filii in §.uidua , ff. ad muni.& uide glo. 22.q.2.in c.ſcripſit,& uide glo. in c.de uiduis. 27. q. prima.

c Dependentib. no. limitationē a regula,q̃ habet, ꝙ ĩ his,q̃ dependenta cōſcientia, uel ab aĩo noſtro ſtatur aſſertioni noſtræ cum iur̃o, & uide quę in materia cōſciētiæ addidi in ca. inquiſition. j. de ſent.excom. Adde,an ea,q̃ conſiſtūt in aĩo,pbentur p iur̃m, Rom. conſi.76. ANT. FRAN. An ea,q̃ cōſiſtunt in aĩo, pbent̃ proprio iuramento, uide Bar. in l.pro hęre.in princi. ff. de acqui.hęre.ubi pl⁹ dixit,quod in his,q̃ cōſiſtūt ĩ ſolo aĩo,ſtat̃ ſimplici dicto,& uiđ gl. inſti.de acti. in §. aliæ,in gl. ma. in uer.dicit,& ĩ l. at q nā, in §. cū hæ. de neg.geſt.& habetur per Bald.in l.falſas,in 3.colū. C.de fur. & p Io. An.in c.2.de cōſti.& uide Ale.in conſi.19.in prima parte,& in conſi.71.in eadem parte.

d SEB. SAP. Præſumptio.Vide Feli.in c.ſi diligenti,col.3.ſ.de p̃ſcri.Are.in c.præſentium,ſ.de teſti.& Deci.in c.paſtoralis,col.3.in prin.ſ.de excep.ibi late.

e Velum.Et qualiter iuuenib.Deo continentiam uouētib.uelū conſecratum p Ep̃m dari debeat,uide pulchre per beatum Thom. in quarto ſent.diſt.38.q.1.art.5.ubi late.

f Vide Tho.in quarto ſent.diſ.39.q.1.arti.2.circa fi.ubi dicit, ꝙ qñ qs recipit habitū,qui nō conſueuit dari niſi pfeſſis,dr̃ ſolēnizatum uotū,qa eſt profeſſio,præſumpta,contra quam p̃ſumptionē non admittitur probatio,ſi ſeruetur debita circunſtantia.
ANT. FRAN. De hoc,an ex receptione habitus pfeſſorū inducat̃ pfeſſio,uide quæ plene habentur per d.Abb.& Car.in c.licet,de regularibus.

g Profeſſus.adde quando tacita profeſſio inducatur,Lap. alleg.129.

dēt tex.intelligi de uelo,qđ datur pfeſſis;Et ex his hēs dē
claratū intell̃m h⁹,c.qđ no.& uide qđ dixi ĩ c.2.ĩ. de teſti.

SVMMARIVM.

1 *Monachus non poteſt ad aliud monaſterium tranſire temerè , neque aliquid habere,intellige,ut infra,nu.6.*
2 *Abbas poteſt repetere monachum ſuum in alio monaſterio commorantem.*
3 *Abbas poteſt corrigere monachos ſine conſenſu capituli,niſi Abbas ſit nimis ſeuerus.5.*
4 *Epiſcopus non poteſt corrigere clericos ſine conſenſu capituli de iure, licet ſecus ſit de conſuetudine.*
Tota poteſtas monaſterij eſt penes Abbatem.
6 *Monachus ex conceſſione Abbatis pōt habere adminiſtrationem aliquarum rerum ſpectantium ad monaſterium in ſuas neceſſitates conuertendam .*
7 *Monachus an poſſit eligi in Papam inuito Abbate ſuo.*
8 *Papa,ſi reperitur habere uxorem,poteſt remanere in papatu, & reddere debitum uxori.*
Apoſtata poteſt aliquo reſpectu dici religioſus , qui de una religione tranſit in aliam.

CAP. V.

1 IOannes. † Monachus temere ad aliud mo
naſteriū trāſire,uel peculiū habe-
re nō pōt.Primò deciſa cōſultatio.2.rñſio. ibi.*in
præſenti* .q̃ duo facit.Primò phibet.ſcđo, ſi ꝯ fiat
corrigi p̃cipit,ibi.*ſed ſi*. Caſus literalis. ſtatuit papa,ꝙ mo-
nachus de monaſterio ad monaſteriū temerè nō tranſeat ,
nec item monach⁹ peculiū hēat, & q ꝯfecerit , monaſterio
primo ſub Abbatis ſui rl̃a cōpetēti coerctiōe reddat̃ . Ber.
No.1.ꝙ ēt in reb.honeſtis in ſe, qñq; temere agit̃. uñ licet
monachus poſſit intrare monaſteriū aliud arcti⁹ , ſi tñ te-
mere facit,qa nō bono zelo,hoc ſibi interdr̃.No.2.ꝙ mona
chus obligat̃ monaſterio,ubi ab initio intrauit,nec p̃t ad li
2 bitū deſerere monaſteriū,& aliud intrare.† No.3 . ꝙ abbas
p̃t repetere monachū ſuū.ēt ſi ſit in alio monaſt.& clarius
probat̃.20.q.4.in c.monachū,& 18.q.2.c.Abbates. Quartò
a no.ibi.*competenti coerctione*,ꝙ Abbas a hēt coerctionē ĩ mo-
b nachos b ſuos,& ꝙ coerctio monachorū primo loco ſpectat
ad Abbatem.uñ nō mādat̃ hic,ut iſte Ep̃s,q fecit ꝯſultatio-
nē puniret iſtos temere trāſeūtes,ſed ut traddant̃ ſuis Abba
tibus,& ab eis coerceant̃,ad hoc uide qđ le.& no.in c.quā-
3 to,de off.ord.pleniſſime dixi in c.ſi qs ꝯ clericū,de fo.cōp.
c in repeti.† Vlti.no.ꝙ ſol⁹ Abbas hēt corrigere monachos
4 ſuos, c nec tenet̃ requirere conſiliū,ſeu cōſenſum capituli.
† Contra hoc oppo.de c.rep̃henſibilis,de app.ubi fit mētio
de capitulo in correctione monachi,ſed dicit Io.An. ꝙ ibi
nō capit̃ p collegio, ſed p loco,ubi fit correctio , uel capit̃
p capitulo regulæ,uel intelligit̃ de capitulo gñali, non aūt
de cōuētuali.Nec ob.ſi dicat̃,ꝙ ep̃s,q eſt maior p̃latus,non
corrigit clericos ſuos ſine cōſenſu capituli,ut in c.nouit, &
& c.q̃to.j.de his,q̃ fiūt a p̃la.& 15.q.7.c.ep̃s nulli⁹.Nam ſm
eū hoc procedit ex diſpōne regulę,quæ eſt approbata p pa-
pā,ſicut uidemus,ꝙ Ep̃s ex cōſuetudine pōt ſolus corrige-
re clericos,ut in c 3.de conſue.li.6.quod ergo pōt ex cōſue-
tudine,pōt Abbas uirtute regulæ.Nam ex tenore regulæ to
ta ptās monaſterii eſt penes Abbatē,& uide bo. tex.in c.nul
5 lā.18.q.2.† Sed ego recolo mē legiſſe opi.Hoſt quā recitat
Io.An.hic,nec repugnat.c.1.de cēſib.lib.6.in nouella, q̃ hēt
d ꝙ ſi Abbas d eſt nimis ſeuerus in corrigēdo,tūc dēt adhibe-
ri capitulum,& ad hoc allegabat tex.in d.c.rep̃henſibilis,&
6 no.hunc intellectum,alio tñ iure nō probatur.† Sed quæro
quia hic reprobatur peculiū in monacho,qđ dr̃ peculiū quo
ad hoc?.Sol.dicit Io.An.ꝙ illud dicit̃ peculiū in monacho,
quod hēt ignorāte ſupiore ſuo,uel hēt animum,ꝙ ad libi-
tū ſeu iuſſum ſupioris nō reſtitueret,qđ latius no.in c.cū ad
monaſterium,j.de ſtatu.regu.& no.hoc quia multi decipiū
tur.Nam non dicitur religioſus habere proprium,ſi hēt ad-
miniſtrationē alicuius peculii permittēte ſupiore.nā & ſer
uus non hēt proprium.13.q.2.c.illud, & tamen poteſt habe
re peculiū nō ſolū dño exp̃ſſe concedēte,
ſed ſciēte & nō ꝯdicēte,ut in l.q̃ Tubero
nis,ff.de pecu.ad idē.c.inſinuāte.j.q cle-
ri.uel uouē.ubi no.Inn.Abbatē poſſe cō-
cedere monacho,ut hēat uſumfru.certa-
e rū rerū e ĩ ſuas neceſſitates cōuertēdū,&
p Bar.ĩ auth.ĩgreſſi,C.de ſacroſ.eccl. nā
talis pōt æqparari Abbati, q licet ñ hēat
pp riū,54.diſt.in c.Abbati,tñ hēt admi-
niſtrōnē bonorū ſpectātiū ad monaſte-
riū,& ita iſte ex pmiſſiōe Abbatis pōt ha
bere adminiſtrōnē certarū rerū ſpectan-
tiū ad monaſteriū.Et uiđ no.q.q̃ format
Io.An.ĩ rl̃a,nō eſt obligatoriū,đ reg.iu.
li.6.in Mercu.ubi cōcludit ualere ſtatutū
monaſterii,ut p indumētis,& aliis neceſ
ſariis recipiat qſq; monachorū.x.de quo
7 dic lati⁹,ut ibi p eū.† Scire dēs,ꝙ Io.An.
cōmētauit hāc decretalē,& oēs q ĩcipiūt
Io.& multa ponit,q̃ nō cadūt hic.Quęrit
eñ,qd ſi monachus eligit̃ in papā,inuito
Abbate ſuo?remittit ſe ad no.in ca. q̃ ſit.
18.q.3.ſed ſi in papā eligit̃ uxorat⁹,dicit,
ꝙ p̃p dēt reddere debitū uxori,nec p hoc
uitiat̃ electio,de quo uide gl.in c.ſi papa.
8 40.di.† Vlti.opp.cū Io.An.& ur̃,ꝙ tranſi
re poſſit monachus de monaſterio ĩ mo
f naſteriū, f qa iſtud nō eſt apoſtare , ut in
c.ex pte,de tēp.ordi.nec dēt phiberi , cū
tā in ſcđo,q̃ ĩ primo tria ſubſtātialia ob-
ſuēt̃,de qb.in c.cū ad monaſteriū, de ſta.
re.in fi.ergo nō refert,hic, uel ibi moret̃ ,
nec refert,qd de æquipollētib.fiat, ut ĩ c.
in his,de uerb.ſig.Sol. licet nō dicat̃ uer⁹
apoſtata quo ad pęnas,ut in ca. 2.ne cle.
uel mona.lib.6.tamen largè apoſtata eſt,
ut ibi no.licet religiones diuerſæ ſint , li-
cet cōueniāt quo ad ſubſtātialia rl̃æ reli
giōes pmiſtæ,& c.88.diſt.c. 1. Nec ob. ꝙ
in prima & ſecunda ſeruat regulā, qa li-
cet nō ſit p̃uaricator in ſubſtātialib. rl̃æ,
tñ quo ad obediētiā ſic:qa tenetur Abba
ti,ut in c.ſicut,de iureiur. & p hoc patet ,
ꝙ nec ad aliā eiuſdē ordinis trāſire pōt:
cōuerſus aūt eſt obligatus pfeſſiōi in ge-
nere.j.e.c.cōſultatiōi,& c.nō ſolū,& c.cō
ſtitutus,li.6.Opp.de eo,qđ hic dr̃, ꝙ mo
nach⁹ nō pōt hr̃e peculiū & c. iſtā ēt opi.
uide hic p eū,qūo intelligat̃,qa ſpiritua
lia ſine tpalib.diu eſſe non pñt.1.qō. 3. ſi
quis obiecerit,& uide hic per eum, ꝙ pe-
culium prohibetur in clerico.

SVMMARIVM.

1 *Monachus uel religioſus alicuius ordinis ſtricti non poteſt quis fieri,niſi ſit annorum.18.5.*
2 *Pueri dicuntur propriè uſque ad 14.annum.*

a SEB. SAP. Quòd Abb.Vide.d.Deci. poſt Abb.in c.ad noſtram in 3.no.ſ.de app.

b In monachos.Adde Cal.conſi.20.hoc tit.

c ZACHAR. Monachos ſuos.Adde Feli.in c.paſtoralis,co.3.uer. limita tertio,ſ.de off.ordi.ubi dicit Abbatem habere in ſuos monachos iuriſdōnem priuatiuè ad Epiſcopum, quod intantum eſt uerum, ut procedat etiam hoc dictum in cauſa criminali.unde ſi monachus licentiatus ante,q̃ inuenerit aliud monaſterium, committat furtum , aut aliud delictū, ꝙ illius correctio , & caſtigatio ſpectabit ad Abbatem illius loci , ubi eſt profeſſus, nō autē ad Ep̃m loci , in quo deliquit, & hoc , quia Abbas hēt iuriſdictionē, in monachos , ēt in criminalibus , ut in c.ea quæ , & c.ſingulis. j đ ſta. re.ita not. iſte ĩ c. cū ab eccleſiarū , col. 3.nu. x. & ibi poſui in apoſt. ad ipſum poſt alios, in uer.monachos, ſ.de of.ordi.
ANT. FANC. Circa hoc , quod hic dicitur de Abbate,an habeat iuriſdōnem in monachū , & quam dicas , quod ſi eſt Abbas monaſterii exempti , habetur pro Ep̃o, ut in ca. dudum,de re.eccl. non alienan. in 6. & habetur p Bal. in aut. cauſam , q̃ in ulti.colū. C. de Epiſ. & cleri. poſt gl.ibi, & uide Inno.ĩ c.1.de cle.peregri. Et adde , ꝙ Abbas pōt excōicare, ut per Inno. in c. uolentes , de priui. & uide glo. in ca. de perſona , 11.q.1.& uide quæ habent̃ in c.ſignificaſti,de for.cōpe. & in c.cū ab eccleſiarū, de off. ordi. Et quā poteſtatem habeat Abbas in monachū ſibi ſubditū,uel ēt lniatū, dicas,ꝙ p̃t illūcarcerare ex cā , & ēt p̃t ſibi dare lniā trāſeūdi ad aliud mōaſteriū,ñ tñ,ut uaget̃,niſi ex diſpēſatiōe Ep̃i,uel Papę,ut p Inn.in fi.in gl.in uer. Abbate, de renun.

d SEB. SAP. Qđ ſi Abbas.uide Abb.in c.cum cōtingit,in 3.char. ſ.de fo.comp.Cal.in conſi.20.in tit.de regu.

e Certarum rerum.Adde Cal.conſi.2.hoc tit.

e SEB. SAP. Certarum rerum.uide multa p Corſe.in reptorio ſuo ad Abb.in uerbo Abbas,col.pe.uer.Abbas,an poſſit.

f In monaſterium.Adde quæ.j.ponam poſt Apoſt.c.non eſt.

Pubertas plena dicitur uſque ad annum.18.
3 *Ratio ubicunque eſt expreſſa in aliqua diſpoſitione, debet illa diſpoſitio reſtringi & ampliari ad limites rationis.*
4 *Profeſſio alicuius religionis contra diſpoſitionem legis tenet, niſi lex ultra procedat actum annullando.*
Nouitius non debet profiteri ante annum, tamen profeſſus tenetur ſtare, licet Abbates hoc permittentes puniantur.
5 *Matrimonium factum contra interdictum eccleſiæ tenet, licet contrahentes ueniant puniendi.*

CAP. VI.

QVia in inſulis. Vario mõ le
git̃,ſed habito reſpectu ad mẽ
1 tẽ literę,ſic p̃t ſummari,† Vbi
eſt dura cõgregatio,uel religio,requirit̃
in ꝓfitẽte plena pubertas,ſ.tp̃s decem &
octo annorũ,& eſt tex.ſingularis. Primò
ponit̃ rõ.Scđo ꝓhibitio,ibi. *prohibemus.*
No.1.ꝙ in omni inſula uĩ dura cõgrega-
tio religioſorũ.Nã tex.iſte nõ diſtinguit
inter inſulas,ſed gñaliter loqt̃,iõ gñaľr
eſt intelligẽdus.19.diſt.c.ſi Romanorũ,
& dĩ inſula quilibet locus mari circũda-
tus,an hoc ſit uerũ indiſtinctè.ĩ.dicetur.
Scđò nota,ꝙ appľone puerorũ ueniunt
illi,qui ſunt minores octodecim annis,
dic tñ, ꝙ propriè dicuntur pueri uſq; ad
14.annũ.Nã abinde incipit adoleſcẽtia,
& appellãt̃ adoleſcẽtes uſq; ad uigeſimũ
qntũ annũ,& uide ad mãm bonã glo. in
ꝓœmio ſexti libri,q̃ diſtinguit oẽs æta-
tes hominis,& ad iſtũ tex. p̃t rñderi du-
pliciter. Primo, ꝙ impropriè ponit̃ uer-
bũ pueri,& alludit uocabulo quorũdã lo
corũ.Vel dic,ꝙ loqt̃ de plena pubertate.
Nã plena pubertas durat uſq; ad decimũ
octauũ annũ,ut in l.Mela,ff.de alimẽtis,
& ciba.lega.ubi tex.no. fauore alimento
rũ diſponit, ꝙ ſi alicui relinquũt̃ alimen
ta uſq; ad pubertatẽ,ĩtelligit̃ de plena pu
bertate.Idẽ ſtatuit̃ ĩ adoptiõe.dẽt.n. a-
doptãs maior eſſe adoptato.18.annis, &
ſic excedere adoptatũ ĩ plena pubertate,
3 ut inſti.de adop.§.minorẽ.† Sed [a] oppo
a nit̃ ɔ tex.nã ĩ multis ĩſulis nõ eſt durior
cõgregatio,q̃ in aliis locis,& pone exẽ-
plũ in ciuitate Venetiarũ.Sol.dicit Ioã.
An.ꝙ q̃tũ potuit inueſtigare,nũq̃ repit,
ꝙ iſtud.c.ſuaret̃ in aliqua inſula. uñ dñt
pleriq; arguẽdo a rõne literæ,ꝙ ſi in in-
ſula nõ eſt durior cõgregatio,q̃ alibi,nõ
hẽt locũ diſpoſitio h⁹.c.& ſi in aliis locis
ab inſulis eſſet durior cõgregatio,tũc ha
bet locũ diſpoſitio huius tex.uñ Pet.di-
xit hic.ꝙ cũ apud minores & p̃dicatores
ſit dura cõgregratio, dẽt obſeruari, qđ
hic dĩ,qđ mihi ſatis placet.Nã q̃libet di
ſpõ dẽt ampliari, & reſtringi ad limites
rõnis exp̃ſſe, ẽt ſi uerba nõ patiãt̃, ut ĩ l.
adigere.§.q̃uis,ff.de iure patr. & in l. cũ
pater.§ dulciſsimis, de leg.2. & in l. pa-
ter.§.fundũ,ff.de leg.3.facit c.cũ dilecta,
de cõfir.utili,uel inuti.& bon⁹ tex.ĩ reg.
fi.de reg.iu.li.6.& qđ no.Bar.in l.itẽ q̃ri
tur.§.q impleto,ff.loca.uñ cũ iſte tex.fun
det ſe ſup dura cõgregatiõe,q̃ erat in in-
ſulis,ergo,ubi ẽ dura cõgregatio,ibi dẽt
habere locum diſpoſitio huius tex. quia Papa nõ intẽdit ꝓ
uidere locis,ſed ꝑſonis,& fortè tex.loqt̃, qñ unicus loc⁹ ſo
litarius eſt mari circũdat⁹,& territorio anguſtatus, non tñ
credo hic Papã intellexiſſe de inſulis maiorib.ut de inſula
Anglię,Sicilię,Cypri,& Affricę,q̃ ſunt ita amplæ,ut nulla
ꝓrſus ſit dĩa inter alias prouincias, & hmõi inſulas: imò
ſunt iucũdiores in fructib.& fertilitate terrę,& hũc tex.ſer
uãt hodie Carthuſiẽſes,& credo,ſi memini,ꝙ nõ recipiunt
4 ad ꝓfeſſionẽ añ uigeſimũ annum.† Quęro,nũqd ꝓfeſſio fa
cta ɔ ꝓhibitionẽ h⁹ capituli ſit nulla.Hoſt. uĩ dicere, ꝙ ſic.
dicit eñ notandũ ex tex.Papę potẽtiã,Nã põt impedire ꝓ
feſsionis obligationẽ, & ſic ſimpliciter trãſeunt cæteri do-
cto.Ego tñ puto, ꝙ ſi Papa exprimeret in cõſtitutione, ꝙ
ꝓfeſsio aľr facta eſſet nulla,ꝙ tũc ſtandum eſſet uerbis ſta-
tuti,qa Papa ꝓ bono publico,& ut euitẽt̃ p̃icula animarũ,
põt impedire obligationẽ ꝓfeſsiõis.Sicut uidemus in ſimi
li,ꝙ in multis caſib.impedit obligationẽ matrimonialẽ,ut
no.in c.ſup eo,de cogna.ſpiritua.& qđ no.in c.unico de uo
to,li.6.ſed cũ hic exp̃ſsè nõ annullet ꝓfeſsionẽ, ſed ſimpľr
ꝓhibet ꝓfeſsionẽ recipi, credo ꝙ nõ impedit̃ uirtus ꝓfeſ-
ſiõis,qm̃ hęc ꝓuiſio principaľr cõcernit fauorẽ ipſorũ ꝓfitẽ
tiũ,qui põt renũtiare fauori eorũ.Pro hoc uide bonũ tex.&
quaſi exp̃ſſum in c.apoſtolicã.ĩ.eo.ubi patet,ꝙ nõ ſolũ p̃p̃,
ſed ẽt regula ꝓhibet ꝓfeſsionẽ fieri ante annũ ꝓbationis,
& tñ profeſsio in cõtrariũ facta tenet,licet Abbates recipiẽ
tes talẽ ꝓfeſsionẽ ſint puniẽdi.Itẽ cũ hæc obligatio quæra
tur Deo p miniſteriũ Abbatis,nõ impedit̃ ex ſimplici ꝓhi
5 bitione cõſtitutionis humanæ.† Cape inſtantiam in prohi
bitione matrimonii carnalis. nã ex ſimplici prohibitione
nõ impeditur uinculum matrimonii,licet contrahentes ue
niant puniẽdi ex tranſgreſsione p̃cepti,cũ prohibitio non
habet perpetuam prohibitionis cauſam, ſed temporalem,
ut probatur ĩ.de matri.contra.contra inter.eccl. p totũ, &
uide ad p̃dicta bo.gl.in c.tua,de ſpon.duorũ. Per hoc patet
reſponſio ad l.nõ dubium,C.de legi.& ad regulam, quæ cõ
tra ius,de reg.iur.libr.6. Vel ſaltem talis profeſsio obliga-
bit religioni in genere,ut in ſimili obſeruatur,in c.nõ ſolũ,
& c.conſtitutionem.ĩ.eo.ti.lib.6. ſed primum dictum plus
placet,quia in mendicantibus conſtituitur ſpeciale,in d.ca
pitu.non ſolum, & in odium contrauenientium ſtatuit ibi
papa,quòd receptus ad profeſsionem contra illam ꝓuiſio-
nem,tantum obligatur religioni in genere,ſi ergo nõ ſic ꝓ
uidiſſet,fuiſſet obligatus in ſpecie.

SVMMARIVM.

1 *Prælati omnes alicuius prouinciæ faciunt uniuerſitatem.*
2 *Conuerſi alicuius monaſterij,non dicuntur monachi, & non promouentur ad ordines ſacros.*
Oblati alicui monaſterio dicuntur illi,qui ſe & ſua obtulerunt,habitu non mutato.
3 *Conuerſi non poſſunt tranſire ad alia monaſteria,etiam ſtrictioris uitæ,quanquam petant licentiam a ſuo ſuperiore.*
4 *Abbas poteſt uendicare monachum ſuum,ubicunque ſit, & poteſt implorare officium prælati,ut cogat monachum redire ad monaſterium.*
5 *Monachus non eſt recipiendus citra ſuum monaſterium in aliquo loco, ut ibi diu moretur.*
Monachus electus in Papã non poteſt conſentire Papatui,,quia non habet, uelle,nec nolle,& habet Abbatem ſuper caput ſuum uice Dei.
6 *Monachus, an & quando poſsit tranſire de una religione in aliam ſiue ſtrictiorem,ſiue æqualem,ſiue laxiorem,& an requiratur licentia Papæ, uel alicuius prælati?*
Religioſi peccant, qui propter abſtinentiam detrahunt neceſſaria corporis, & plus debito corpus macerant.

CAP. VII.

b *NOn eſt.* [b] Si Ciſtercienſis, ſine licentia ſui Abbatis ad aliud monaſterium, tranſit, ad proprium regredi cogitur. Primò exordium. ſecundo mandatum, ibi: *uniuerſitati.* Tertio aliud mandatum, ibi: *& ſi qui.* Caſus literalis.

a Vide bonã gl.in c. 1.de pace iura. fir. & in gl. 3. in uſib. feu.
b No.breuẽ, & bonã diſtin.an hẽat religioſus reqrere cõſenſum in tranſitu ad religionẽ aliã, ſiue parẽ, ſiue minorẽ, & hoc uide p Io.An.ĩ c.ſi religioſus,de ele.in 6. in c.fi.de teſt.e. li. Arch.ĩ c.ſtatuim⁹, 19.q.3.Pau. đ Lea. in cle.fi.de elec. & põit elegãter Lap. alle. 52.& all.130. Et de hoc ar. uide lati⁹ p Do.in c.cũ ſingula,hic alle. p iſtũ,& p Arch. ĩ c. q̃ ſit,ĩ ulti.col.18. q.2. ubi ſequit̃ dictũ Inn.ĩ d.c. fi. de renũ.hic all.p iſtũ. itẽ uide Arch.in c. ſed ſubaudiẽdum. 19.q.2.Itẽ add̃, ꝙ religioſi mendicãtes nõ põt trãſire ad monaſteriũ duorũ ordinũ, vc3 Ciſterciẽſiũ, & cuiuſdã alterius ordinis abſq; ſp̃ali licẽtia Papæ,textus eſt in extrauaganti Bñdicti,q̃ icipit ad ꝑpetuũ. an ãt collegium canonicorũ regularium, uacãte ſede, hoc ẽ mortuo ſuo Prælato poſsit trãſire ad uitã monachorum ſancti Bñdicti ſine alia lnĩa Epi, uide cõſiliũ Gaſ.đ Cal. & tex.gl.& d.Ant. latè ſup ea in c. cũ dilect⁹ qđ me.cau. itẽ,an canon⁹ regularis poſsit trãſire ad uitã monaſticã uĩ,ꝙ ſic p tex.in c. qđ Dei,de ſta.mo. coniuncto.§.ſane, ĩ.eo.Sed tu de hoc uide Archid.in ca. mandamus,in fin. 19. quæſtion. 3. item de hoc, an & quando Abbas.

teralis.Mãdat p̃p̃ p̃latis p Galliã,cõſtitutis,ꝙ ñ pmittãt re
cipi p Ep̃atus ſuos monachos,uel cõuerſos Ciſterciẽſis or
dinis,poſtq̃ fecerint ꝓfeſſionẽ,ſine lnĩa Abbatũ ſuorũ, & ſi
aliq ɔ hoc fecerint,& moniti celeriter ad monaſteriũ ſuum
1 nõ redierint,eos regredi cõpellãt.Ber.†No.1.ibi. *uniuerſitati*
iuncta ſupraſcriptiõe, ꝙ oẽs p̃lati alicuius ꝓuinciæ conſti-
tuũt uniuerſitatẽ.Et facit hoc ꝓ nationib.q̃ cõgregãt̃ in cõ
cilio gñali,ut q̃libet natio dicat̃ ɔſtituere uniuerſitatẽ. Per
qđ alias in facto dixi, ꝙ ad inſtar uniuerſitatis ualebat qc-
qd maior ps natiõis faciebat.Nã ſi cõſiderẽt̃ ut ſinguli,non
ſufficeret maior ps,ut no.in c.cũ oẽs,de ɔſti. ſed poſtmodũ
natiões oẽs ſimul cõiũctę cõſtituunt vniuerſitatẽ vľem,vel
generalem totius eccleſiæ,ſicut in ſiĩi no.Bar.ĩ l.fi.ff.đ col-
le.illi.hinc uidem⁹,ꝙ p̃lati ꝓuincię cõgregãt̃,& cõſtituunt
ɔſiliũ ꝓuinciale,ut in c.ſicut.ĩ.de acc.& uide qđ no.Inno.ĩ
2 c.graue,de p̃b.†No.2.ibi: *monachos vel cõuerſos*,ꝙ cõuerſi dif-
ferũt a monachis,quãq̃ cõuerſi profiteant̃ regulã.differunt
ẽt ab oblatis.uñ ꝓpriè oblatus dĩ,q dedicat ſe & ſua mona
ſterio,habitu nõ mutato.Cõuerſi dñr,q obtulerũt ſe & ſua
mutãdo habitũ.ſunt tñ ſeculares, qa nõ ꝓmouẽt̃ ad ordi-
nes.Monachi dñr illi,q habitũ mutãt, & ad ordines ꝓmo-
uent̃,tñ olim monachi nõ erãt clerici,ut ĩ l.gñaľr,C.de ep.
& cle.canonizata,16.q.1.c.gñaľr, & uide ad p̃dicta qđ no.
Io.de Lig,in cle.1.de deci.† Itẽ not.ꝙ monachi & conuerſi
3 ſunt adſtricti monaſterio,ubi profeſſionẽ fecerũt,ita, ꝙ ſi-
ne lnĩa Abbatis illi⁹ monaſterii nõ põt ad alia monaſteria,
uel eccleſias cõuolare,& uide gl.fin.27.q.1.c. ut lex ɔtinen
tiæ,q̃ dicit,ꝙ iſti ɔuerſi & oblati adſtringũt̃ monaſterio ma
gis,q̃ monachi. uñ ẽt cã arctioris uitę ñ põt trãſire ad alia
monaſteria,q̃q̃ petãt lnĩam a ſuo ſupiore,quia efficiuntur
4 quaſi ſerui monaſterii,qđ ſing.no.& dic,ut ibi not. † Vlti-
mò no.ꝙ p̃lati ad iſtãtiã Abbatũ tenẽt̃ ɔpellere monachos,
ut redeãt ad ꝓpria monaſteria,põt ergo in hoc Abbates im
a plorare auxiliũ p̃latorũ,uñ ubicũq; monachus uagat̃, [a] põt
5 per ſuum Abbatẽ uẽdicari.18.q.2.in c.abbates.† Sed q̃ro ꝓ
declaratiõe literæ, qualiter ſit intelligẽdũ, ꝙ monachi nõ
debeãt recipi p ep̃atus &c.Sol.Inn.intellexit multũ ſtricte,
ut ẽt ad hoſpitiũ nõ recipiant̃ ſine lnĩa ſuperiorũ, qđ ñ pla
cet Hoſt.nec ceteris doctorib. p iſtã literã in fi.ibi: *celeri-*
ter.&c. quę uĩ ſolum ꝓhibere diuturnã morã. Dic ergo,ꝙ
litera dẽt intelligi,ꝙ ñ dẽnt recipi ad ꝓfeſſionẽ ĩ aliis mo
naſteriis.uľ ut diu ibi morẽt̃, nec ẽt p eccleſias ſeculares.
b Nã religioſus [b] nullũ bñficiũ acceptare p̃t ſine lnĩa ſui ſupe-
rioris,nec ſufficit hic cõſenſus Ep̃i.58.diſt.c.1.& 2.imo gl.
mirabilis alibi tenuit,ꝙ nec Papatui cõſentire,qa uice Dei
hẽt Abbatẽ ſup caput ſuũ,& ſic ñ hẽt uelle,uel nolle,ſđ ei⁹
uolũtas depẽdet a ſupiore,ut ĩ c.& religioſus,& c. quor un
dã,de ele.li.6.& uide gl.p̃all. in c.q̃ ſit.18.q.2.uide ẽt gl.ĩ c.
cũ paſtoris.2.q.7.q̃ ponit caſum ſp̃alẽ, ut Ep̃s poſſit inuito
Abbate aliquẽ monachũ ſibi recipe iñ cubiculariũ, qđ an
ſit uerũ,dic ut ibi no.In gl.1.ibi *nõ reperitur ordo arctior.* uult
ergo gl.ꝙ ordo Ciſterciẽſiũ ſit arctior aliis religiõib.quod
nõ placet Hoſ. Nã ordo Carthuſiẽſiũ eſt ſtrictior, & idẽ di
cit ĩ pleriſq; aliis,quos diſcrete tacere uoluit Phi dicit.n.ꝙ
6 ordo minorũ eſt arctior.† Et ĩ fi.not.bñ hãc gl.ĩ eo,ꝙ uult
religioſum poſſe trãſire ad ęqualẽ religionẽ habita lnĩa ip
ſi⁹ abbatis,dũmõ iuſta cã ſubſit.Et idẽ tenet gl.ĩ c.cũ ſingu
la,de p̃b.li.6.ſed Inn.ĩ c.fi.đ renũ. dicit eẽ reqrẽdã diſpẽſa-
tionẽ Ep̃i,& ẽm eũ diſpẽſatio Ep̃i ſufficit, ſi uelit qs trãſire
ad æqualẽ,ſiue ad laxiorẽ iuſta de cã,& no.hoc ultimum,&
idẽ tenet ĩ c.ſignificatũ,ĩ.e.& facit ibi tex.ĩ ar. idẽ firmat ĩ
c.dilect⁹,ſ̃.de tẽpo.ord.& uide ĩ hoc qđ no.Io.An.ĩ d.c.cũ
ſingula,ĩ nouella.Et cõcludẽdo mãm p̃t ſic diſtingui, ꝙ aut
religioſus uult trãſire ad religionẽ ſtrictiorẽ, & ſufficit tũc
petere lnĩã ſui Abbatis,de quo dic,ut pleni⁹ legi.& no. ĩ c.
licet.ĩ.eo.aut uult trãſire ad religionẽ ęqualẽ, & ſunt opi.
ſi ſine cã,puto ꝙ nõ poſsit ẽt cũ lnĩa ſui Ep̃i,ſed ſi ex cã, pla
cet mihi dictũ h⁹ gl.ar.h⁹ tex.in c.ſtatuim⁹.19.q.ulti.Cauti⁹
eſſet tñ hře diſpẽſationem epi. Aut uult
trãſire ad laxiorẽ,& ſi ſine cã, ſolus Pa-
pa diſpenſat ẽm gl.in d.c.cũ ſingula, ſed
puto, ꝙ quo ad eũ nõ ſufficeret lnĩa Pa-
pę cã ceſſante,ar.eius qđ no.gl.in c.non
eſt ĩ.de uoto.Si uero ſubeſt cã,tenet In-
no.ut ſ̃.dictũ eſt,Ep̃m poſſe diſpẽſare, q̃
opinio ſatis placet,ar.in c. nõ mediocri
ter,de cõſec.diſ.5.ubi Hiero.dicit no.il-
los peccare, q neceſſaria corpori ꝓpter
abſtinẽtiã detrahũt, & dicit tales offer-
re rapinã in holocauſtũ, qui aut ſomni
penuria, aut egeſtate nimia, aut ciborũ
penuria corp⁹ macerãt pl⁹ debito, & ſic
ubi religioſus propter debilitatẽ, uľ cor
poris cõplexionẽ nõ p̃t pati auſteritatẽ
illius religionis,ad q̃ ſe primo cõtulit,li
citè diſpẽſat̃ p ep̃m,ut poſsit intrare re-
ligionẽ laxiorem,facit.c.nõ cogant̃.41.
diſt.quãq̃ do.Ant.hic dicat, ꝙ ſi cã non
exigit celeritatem, recurrendũ eſt ad Pa
pam, ſed cã urgẽte poterit Epiſcopus di
ſpenſare,ſed primum,ut dixi,plus placet
Aliæ gl.ſunt faciles.

SVMMARIVM.

1 *Profeſsio facta à minore.13. annis non obligat uſque ad illud tempus.*
Nouitius maior.14.annis, ſi acceperit habitũ profeſſorũ,et in eo triduo ꝑſeuerauit,obligatur profeſsiõi.5.
2 *Minor.14.non obligatur neque matrimonio ſpirituali.i.monaſterio,neque matrimonio carnali.*
Votum non obligat minorem.14.an.
3 *Ad monachatam,& ad aliam religionem poteſt quis adduci blãdis uerbis, dũmõ ei dicãtur omnia dura regulæ.*
4 *In uoto an requiratur perſeuerantia tridui, ad hoc ut non poſsit uouentem pœnitere.5.*

CAP. VIII.

1 *AD noſtram.* † Minor. 14.annis per profeſsione religioni non obligatur. Idem in maiore,q ſine probatione ſuſcepit habitũ ꝓfeſſorum,quem dimiſit intra triduũ. Vel ſic:

uel ep̃s poſsit diſpẽſare cũ monacho in trãſitu ad aliã religionẽ, uide oino p Spe.& latius ibi Io.An.in addi.in ti.de leg.§.ſunt quoq; in 19.col.uer.19.& 24.ut monachus,& eo.ti.de leg.§. nunc de Eporum,in 3.col.ver.25.religioſus ad minorẽ.Sed uide Arch.in c. monachũ.20.q.1.ubi dicit,ꝙ Epiſcopus ſine conſenſu p̃lati & capituli põt diſpenſare cũ monacho qui trãſiuit ad minorem religionem ex legitima cauſa,puta ſi non poſsit ibi uiuere, uel propter auſteritatem regulæ, uel infirmitatẽ,ſenectutem uel aliã iuſtã cãm. Item de qõne hic poſita, & per do. Ant.in c. ſignificatum.ĩ.eo.uide per Ro.in ſing.q. quæ incipi. quæro, an monachus,uel aliter frater religioſus. Itẽ uide Lap. alleg.83. Itẽ quando liceat trãſire đ una religione ad aliã, & q̃ ſit lɪtima cã, & cuius ſit lnĩa petẽda,uide latè p Tho. in 2. 2. qõne 189. articu. 7. inter alia ĩ illo arti. cir.fi.dicit,ꝙ monachis licet tranſire de uita monachorũ ad uitã canonicorũ rľarium ſed quia ſunt electi,eis hoc non licet, canonici in regulares bene põt trãſire ad uitã monachorũ tãq̃ ſtrictiorem, petita tñ ſuperioris licẽtia, pro quo eſt text. in d.c. quod Dei. Item oia, quæ in iure dicuntur de trãſitu de una religiõe ad aliã,an habeãt locum in monialibus & aliis religioſis, dic ꝙ ſic, ad hoc alle.gl.no. in c.1.ĩ uer. perpetuæ, de ſtat. re. in 6.Itẽ adde, ꝙ his caſib.quib.religioſus cũ licẽtia inferioris a Papa p̃t trãſire ad aliã religionẽ,ſolus prælatus,ſine c. põt dare iſtam licentiam ẽm Arch. in c.ſtatuimus.19 q.3.qui hoc dicit p tex.in c.ſi religioſus, de ele. in 6.Et adde ꝙ eoipſo,ꝙ monachus reperitur licentiatus, ut trãſeat ad aliud monaſterium, præſumitur fuiſſe monachus illius monaſterii,ſecundum Bal.in l.moueor,C.de ſerui.expor.Sed contra illud dictum Arch.in d.c.ſtatuimus,de conſenſu capituli, uide glo.expreſſam,in uerſi.canonicè,in fi.in c.cum ſingula,de pręben.lib. 6. Et in hac materia uide omnino elegantem diſtinctionem,quã ponit Ray. in ſum.de re.& tranſeun.de una re.ad aliam.§.ut autem ſcias,qualiter ſit ſcribendum.Item uide quod notat dominus Anto.in ca.ſanè, infrà eodem.
Adde tu Lap.alle.62.Cal.conſi.25.hoc tit.Ludo.Ro.conſi.366.Abba.conſi.45.
a SEB. SAP. Vagatur.Vide Bar.in l.1.§.ff.de rei uend.Abb. in ca. illud,ſ̃.de præſumptio.& in cap.Ioan.in 3.not.ſ̃.eod.
b SEB. SAP. Nam religioſus.Vide tamen Abb.in ca.quod Dei,in fin.infra,de ſtat.mona.ubi uult,quòd ſi monachus promoueatur ad eccleſiam ſecularem, eo caſu requiritur licentia abbatis ad hoc, ut poſsit ad eam tranſire,capit.ſi religioſus,de electio.in 6. põt tamen abbas cogi ad conſentiendum.

SEB. SAPIA.

a Seductus. Vbi Abb.in.c.cum dilecti, co.3.ver.tamen excipe caſū, ſ.de empt. & vēd. cum multis allegatis per Fe.in.c. in. præſentia, co. v.ver.ſcias, quod propter huiuſmodi fraudes, ſ.de ꝓbatio.

b Laxiorē. Adde Lap.alleg. 129. & qualiter quis religioni obligetur, uide.d.Card.conſil.16.

Profeſſio facta añ quartūdecimū annū ñ obligat, poſt quartundecimū uerò ſi fit ꝑ ſuſceptionē habit⁹ ꝓfeſſorū, ēt ñ obligat niſi det̃ ꝑſeuerātia tridui. Prima ꝑs narrat factū. ſcđa dat iudicē, ibi: *quocirca.* Caſus lr̃alis. Eremitæ de Mōte ſolis quoſdā pueros ſeduxerūt intātū, ꝙ qdā ſuaſionibus eorū cōſentiētes ſtatim religiōis habitū in ſuo monaſt. receperūt, quorū unū eorū. T. noīe ſtatim pœnituit, & intra triduū inde exiuit, & poſtmodū iurauit quādā accipere in uxorē. Sed illi Eremitę nō ꝑmittebāt ipm illā ducere, ut iurauit. Significatū fuit hoc dño Papæ, uñ mādat ipſe, quatenus, ſi cōſtiterit, ꝙ ꝑfatus. T. ante quartūdecimū annū habitū ipm ſine probatione ſuſcepit, & intra triduū depoſuerit, cū ab ipetitiōe dictorū Eremitarū denūtiet abſolutū, & eā, q̃ iurauit, accipiat in uxorē, ſi aliud ñ impediat. B. † No. 1. ꝙ maſcul⁹ ñ p̄t ſe obligare religiōe añ quar- 2
tūdecimū annū cōpletū. nāqueadmodum añ pubertatē ñ p̄t ꝯhere mr̃imoniū carnale, ut in c. puberes, de deſpō. impu. ita nec obligare ſe ad iſtud quaſi mr̃imoniū ſpūale. Et eſt un⁹ caſus, in quo ualet uotū emiſſum añ pubertatē. de aliis uotis dicetur in c. ſcripturæ. ĵ. de uoto. † No. 2. ꝙ ſe-
3 a duct⁹ [a] ad intrādū religionē, ñ p̄t ad inualidādū ingreſſum allegare ſeductionē & hoc iō, qa illa ſeductio eſt bona, cū inuitet̃ qs ad meliorē uitā, ut ī c. cū dilecti qđ met. cau. facit. c. dudū, & qđ ibi not. ĵ. de cōuer. cōiu. & tenet hic Hoſt. ñ eſſe reprobatū, ꝙ religioſi ſeducāt, ſeu inducāt alios ad religionē, puto tñ, ꝙ nō dēt ita fieri ſeductio blādis uerbis, ut poſtea ſequat̃ ſalutis diſpēdiū, facit tex. in c. nō ſolū, eo. ti. li. 6. uñ beat⁹ Bñdictus p̄cepit oīa dura rl̃ę p̄dicēda. No. tex. ibi: *ab impetitione,* &c. ꝙ religioſi pñt repetere illos, qui apud eos fecerūt ꝓfeſſionē, licit modico tpe in religiōe ꝑmāſerint, pro hoc. 18. q. 2. in c. abbates. Vltimò no. ꝙ profeſſio, q̃ fit tacitè ꝑ ſuſceptionē habitus profeſſorū, ñ obligat imediatè religiōi, ſed reqrit̃
4 ꝑſeuerātia tridui. † Sed circa hoc q̄ro, nūqd ī uoto reqrat̃ ꝑſeuerātia tridui? Inn. uı̃ uelle, ꝙ ſpāle ſit in uoto profeſſionis, tū qa ibi reqrit̃ p̄cedēs probatio, tū quia agit̃ de maiori ꝑiculo. Tñ ſubtiliter aduerte, qa uı̃ dr̃ia in hoc inter uotū religiōis, & alia uota. Nā text. iſte nō loquit̃ de uoto uerbali, ſed de eo, qđ tacitè fit ꝑ ſuſceptionē habitus profeſſorū. Vñ, quia p̄t dubitari, quo animo fiat talis habitus ſuſceptio, ideo iura uoluerūt p̄figere terminū triū dierum. Sed in profeſſione uerbali nulla requirit̃ ꝑſeuerātia tridui, quēadmodū nec in aliis uotis, & ꝓbat̃ ī c. cōſtitutionē, in §. 1 ĵ. eo. lib. 6. facit l. 1. ff. de
5 polli. † Et ſcias, ꝙ profeſſio tacita qñque inducit̃ per delationem habitus indiſtincti dummō portetur, per annū, ſed talis profeſſio tacita obligat illi religiōi ī ſpecie, ut in cle. eos, eo. ti. Qñq; fit ꝓfeſſio tacita ꝑ ſuſceptionē habitus profeſſorum quæ inducitur quatuor concurrentibus.

Primo dēt eſſe habitus diſtinctus ab habitu nouitiorū. Secūdò, ꝙ ſciēs qs receperit illū habitū. Tertiò, ꝙ ſpōte. Quartò, ꝙ ꝑſeuerauerit triduo, & talis ꝓfeſſio nō obligat illi religiōi in ſpē, ſed in gñe, qa p̄t trāſire ad aliā religionē etiā laxiorē, ut ꝓbat̃ in d. §. 1. & facit tex. ĵ. eo. ꝓxi. Et doc. excipiunt hic duos caſus, in quib. nō reqrit̃ ꝑſeuerātia tridui. Primus, ſi in infirmitate qs recepit habitū ꝓfeſſorum. Nā tunc uı̃ deliberatè ſuſcepiſſe habitū, alleg. c. ſicut, el. 2. ĵ. eo. Scđs caſus, qñ prius uouit qs intrare religionē, & demum intrat recipiendo incōtinēti habitū ꝓfeſſorum. Nā uı̃ deliberatè feciſſe. Sed dubito de utroq; caſu ꝑ illud. c. ꝯſtitutionē. ubi ponit̃ ius nouū circa iſtā tacitā ꝓfeſſionē, & ad hoc ut obliget, requirūt̃ illa quatuor, de quib. ſ. & potius putarem requiri ꝑſeuerantiā tridui in infirmitate, q̃ tpe ſanitatis, cū turbet̃ ꝑꝑ moleſtiā morbi, ar. bo. in l. cū antiquitas C. de teſt. In gl. 2. in fi. no. cōcluſionē gl. & idē no. gl. in c. cū in cunctis, ſ. de ele. ubi no. de hoc, & uide Arch. in c. ſi annū de iud. li. 6. ubi dicit, ꝙ rl̃r annus dēt eſſe cōplet⁹, niſi aliud iure caueat̃. In dubio tñ, ubi dubitat̃, quid ius ſenſerit, ſatis p̄t teneri opi. huius gl. & uide ad hoc bo. gl. in cle. gñalē, de æta. & qual. In gl. fi. hodiè hoc eſt declaratū in c. cōſtitōnē in §. fi. uñ nō p̄t eſſe ſpāle in pueris, ſed gñalr̃ obtinet. ut ſine ꝓbatione qui ſuſcepit habitum profeſſorum, niſi detur ꝑſeuerātia tridui, non obligatur religioni ēt in gñe, hæc tñ uidētur limitāda ſ̄m ea, quę dicentur in c. poſtulaſti. ĵ. eo.

SVMMARIVM.

1 *Nouitius accipiens habitum nouitiorum poteſt intra tempus ad ſeculum redire, ſi uerò acceperit habitum profeſſorum, compellitur ibi permanere, uel ad aliam religionem tranſire etiam laxiorem.*

3 *Monachus, uel alius religioſus poteſt eſſe Epiſ, uel p̄latus cum diſpenſatione, beneficia uerò ſimplicia, uel canonicatus habere non poteſt etiam diſpenſatiuè.*

4 *Monachus, uel alius religioſus, qui intrauit monaſterium, in quo tempore ingreſſus non obſeruabatur quædam rigoroſitas, quæ iam erat in obſeruantia, ſi poſtea ſuperior uult dictam antiquam rigoroſitatem obſeruari, an poſſit. d. religioſus cogi ad obſeruandum, an poſſit inde exire?*

5 *Iuriſperitus non præſumitur decipi.*

6 *Regula antiqua alicuius religionis poteſt reformari per maiorē partem inuita minore, licet reformetur in modū ſtrictiorē, & reſpicit omnes, ut ſingulos.*

Papa poteſt inſtituere ſtrictiorem uitam in religione, quam eius regula expoſcat puta quod religioſi non exeant clauſtrum, & ſimilia.

Abbas poteſt quantuncunque durum præcipere monachis, etiam ſi in regula non caueatur, dum tamen ſit implebile & licitum.

Nouitius poteſt probare regulam alicuius religionis, etiam in habitu ſeculari, licet de hoc ſit ſtandum conſuetudini.

CAP. IX.

SVper eo. † Qui recipit habitū ꝓfeſſorum, ubi diſtincti ſunt habit⁹, ꝯpellitur ibi, uel alibi eē religioſus, ſed ſi recipit habitū nouitiorū, p̄t ad ſeculū redire. Cōis diuiſio. Scđa ibi *reſpondemus* q̃ diſtinguit inter ꝓfeſſos & nouitios. Caſus lr̃alis. Quidā clerici ſuſceperūt habitū religiōis eo aīo, ut ad ſeculū nō redirent, & añ factā ꝓfeſſionē ad priorē ſtatum ſunt reuerſi, q̃ſitū fuit de his clericis, utrū ſic remanere poſſint? Rñdet p̄p̄, ꝙ ſi auſteritatem religionis, ad q̃ migrauerunt, ſ̄uare noluerint, ad minorē religionem ꝯpellēdi ſunt tranſire, nec amplius in eccleſiis ſecularibus debent aſſumi ne contra uotum ſuum uenire probent̃, ſed ſi añ ſuſceptum habitum poſiti in probatione recedere uoluerint ad priorē ſtatum, redire non prohibeant̃. Ber. No. 1. ꝙ religioſus non poteſt conſequi beneficium in eccleſia ſeculari. No. 2. ꝙ habitus nouitiorum, non obligat ingreſſum, quantocunq; tēpore ſteterit in religione, ad hoc cle. eos, & qđ ibi no. co. ti. † No. 3. ꝙ profeſſio, q̃ inducit̃ per ſuſceptionē habitus ꝓfeſſorum nō obligat illi religioni in ſpē, ſed poteſt trāſire ad aliā religionem laxiorē, [b] & ita intellige hūc tex. & lati⁹ ꝓbat̃ in c. cōſtitōnem. ĵ. e. li. 6. Si. n. ꝓfeſſio fuiſſet hęc expꝛſſa, ñ licuiſſet itrare religionē laxiorē diſpēſatiue, ꝓut dixi ī c. non eſt,

3 nō eſt, ſ. e. † Oppo. ꝯ tex. & uı̃, ꝙ religioſus pōt aſſumi in p̄latū ecclię ſecularis, vt ī. d. c. qđ dei. ĵ. ſta. re. & ī. c. 1. 17. q. 1. So. dicūt doc. ꝙ ꝯrīa ꝓcedūt diſpēſatiuè; ſđ đ iur̃ cōi ñ ē licitū, ut hic; & đ hoc dic meli⁹, vt dicet̃ in. d. c. qđ Dei. Et ad iſtū tex. p̄t dici, ꝙ loqt̃ đ bñficiis ſimplicib. obtinēdis in eccleſiis ſecularib.; nā talia bñficia nō p̄t religioſus hr̃e ēt diſpēſatiuè; ad hoc ſolet allegari iſte tex. & uide gl. in. c. quorundā. 74. di. q̃ dicit monachū nō poſſe hr̃e canonicatū ī ecclia ſeculari, licet poſſit ibi eſſe Eps, ut in. d. c. vno: ſed ꝑꝑ bonū curę illud admittit̃, q̃ cā ceſſat in bñficiis ſimplicib., ut not. ī. c. qđ Dei. † Scđò q̄rit̃, qa tex. hic dicit, ꝙ iſti Ciſtercienſes
4 a nolūt ſeruare auſteritatē religiōis, &c. Pone, ꝙ aliqs [a] intra- 7
uit religionē, vbi nō ſeruabat̃ rl̃a antiquitus iſtituta: demū reformat̃ mōaſteriū; nunqd is, q fuit ingreſſus diſſolutiōis tpe, poſſit cōpelli ad obſeruātiā rl̃ę reformatæ? q̃ſtio ſubti-
b lis [b] eſt & quotidiana. Inn. pōit hic duas opi. prima, vt diſtinguat̃ inter diſcretū & idiſcretū, vt diſcretus cōpellat̃: qa potuit hoc cogitare euenire poſſe, arg. ī l. ſi qs domū, ff. loc. licet idiſcret⁹, puta puer, vel mulier nō cōpellat̃ ibi eſſe: ſđ poterit intrare religionē laxiorē, ſ̄m ꝙ erat illā, q̃ itrauit tpe igreſſus, ar. hic. Scđa opi. q̃ uı̃ placere Inn. eſt, vt cōpellat̃ ibi eſſe, nō diſtinguēdo iter diſcretū & indiſcretū. Mouet̃ Inn. tali rōne. Aut. n a principio intrauit Dei inſtinctu; & nō debet poſſe allegare: qa nō vult obſeruare rl̃am reformatam. Aut dicit ſe itraſſe nō bono aīo, ſed ut uiueret ſ̄m rl̃ā uigētē ibi; & nō dēt audiri tāquā allegās turpitudinē ſuā, arg. ī. c. inter dilectos, de fi. inſtru. Fatet̃ tñ, ꝙ ſi eſt ita delicatus, ꝙ nō p̄t ſeruare rl̃am formatā, ꝙ ꝑmittit̃ intrare rl̃am laxiorē, arg. hic, & in. c. ſignificatū. ĵ. e. & de hac mā uide ꝑ Hoſti.
5 in ſum. in tit. de uoto, in. §. utrū, &. §. ꝑ quē, in uer. ꝙ ſi. † Vbi cōcludit, ꝙ ſi ingrediēs erat iuriſperitus, cōpellit̃ ibi eſſe: qa p̄ſumit̃ ſciuiſſe qualitatē rl̃æ antiqtus inſtitutę. Aut ñ erat iuriſperit⁹; & tunc, ſi fuit ſibi rl̃a lecta añ ꝓfeſſionē, vel poſteà, & ipſe nolit ſe obligare, niſi ad obſeruādam rl̃am, q̃ ibi vigebat, & nō cōpellit̃ ibi eſſe: ſed poterit intrare laxiorem religionē. Aut nihil rñdit, uel fuit ꝓfeſſus rl̃am ſimpl̃r; & tūc obligat̃ ad obſeruātiā rl̃ę reformate, niſi ut dixi, eēt impotēs ad illi⁹ obſeruantiā; & oīa uident̃; ſane ꝓcedere quo ad ecclīā militantē, q̃ non iudicat de occultis, ſed reſpectu Dei, & ſic in foro pœnitētię. Puto aīaduertēdū intētionem iſti⁹ ingreſſi: nā uotū oīno dēt eſſe uolūtariū, in. c. licet. ĵ. de uo. & 32. q. 1. integritas. iō ſi qs nō habuit animū ſe obligādi, niſi reſpectu rl̃ę, q̃ ibi obſeruabat̃, non puto, ꝙ apud Deū iſte ſit obligat⁹, maximè, qa tria tm̃ ſunt ſubſtātialia rl̃ę, ſeu ꝓfeſſiōis, ut ī. c. cū ad monaſteriū. ĵ. de ſta. reg. reliqua ſunt accidētalia & ordinata ad finē illorū triū, ut in. c. Ioānes, ſ. eo. vñ ſi ꝑ tm̃ tēpus, de cuius initio nō eſt memoria, aliqua accidentalia rl̃ę nō fuerūt ī iſto mōaſterio ſeruata, ſatis po- 2
tuit ingrediēs cogitare, ꝙ ex aliqua cā illud ꝯuenerit, cum iſta accidētalia pñt abeſſe & adeſſe ſtante religione in illis tribus ſubſtātialib⁹. Vnde ſaltē añ, quā rl̃a reformet̃ ꝑ ſuperiorē, illi, q fuerūt ingreſſi tpe, quo remiſſius ibi uiuebat̃; ñ uidēt̃ peccare; & ita ꝯſuluit dñs meus, do. Car. ut dicā in. d.
6 c. cū ad monaſteriū, ꝑalle. facit ad p̄dicta. c. tua. ĵ. đ ſpō. † Vl-
c timò q̄ro circa p̄dicta nūqd maior pars [c] cōuentus poſſit reformare rl̃am antiquitus inſtitutā iuita minore parte? Inn. dicit ꝙ ſic: imò plus ſentit, ſ. ꝙ maior pars poſſit facere ſtatutū arctādo ſingulos ad ſtrictiorē rl̃am, quā fuerat antiqtus. Licet. n. ſ̄m eū nō poſſit maior pars mutare religionem 3
inuita minore parte, ut no. ī ca. pe. ſ. qđ me. cau. tñ ſtante religione p̄t indicere uitā auſteriorē. Et de hoc ſcđo uı̃ multū dubitare do. Pet. qa hęc auſteritas nouiter inducta ꝯcernit illos de religiōe ut ſingulos, & ñ vt uniuerſos, & ſic ñ uı̃, 4
ꝙ ſtrictior mod⁹ uiuēdi poſſit induci ꝑ maiorē partē inuita minore parte, ſed tu uide gl. in rl̃a, ꝙ oēs, de reg. iur. li. 6.
d q̃ format q̃ſtionē in Papa, nunqd Papa [d] p̄t indicere ſtrictiorē uitā religionis, q̃ eorū rl̃a exigat, & cōcludit ꝙ ſic, cū nō [f] pñt religioſi reſiſtere, ex quo ſemel eorū uoluntatē tranſtu- g

lerūt ī ſuperiorē, & hoc uı̃ ꝓbari ī. c. unico, de ſta. reg. li. 6. vbi monialibus fuit indictū, ut nō poſſint aliquo caſu exire clauſurā mōaſterii, qđ erat de rl̃a. Et idē poſſet hodie Papa facere in monachis, licet uideat̃ durū, ut no. Io. An. in. c. Ioannes, ſ. e. ſed vide gl. ī ꝯriū in. c. geſta. 74. di. Puto opi. Inn. ſatis ꝓcedere; & pl⁹ exiſtimo,
e ꝙ ſol⁹ Abbas [e] hoc poſſit ꝑ id, ꝙ habet̃ in rl̃a. Nā quātūcunq; durū p̄cipiat̃ ꝑ abbatē, nō ualet monachus reſiſtere, dūmodo id ſit licitū & implebile. † In gl. fi. ī fi. no. gl. & uide ꝙ no. in. c. legē. 54. di. do. An. dicit in hoc ſtādū ꝯſuetudini monachorū, & mādato rl̃ę. Sed ego quātū potui percipere ex tenore regulę, nō eſt de ſubſtantia, ut qs ꝓbet rl̃am ī habitu regulari, ſđ ī habitu ꝓprio. Vñ ſolū poſt profeſſionē mādat̃ igreſſo indui habitū regularē. Cōſuetudo tñ quorūdā religioſorū hēt oppoſitū, quę ſatis uidetur laudabilis & obſeruanda, ubi uiget talis conſuetudo.

SVMMARIVM.

1 *Religioſus poteſt tranſire ad aliam religionem ſtrictiorem, alias ſecus. 3. 4. 7. 8. an autem requiratur licentia ſuperioris, uide nu. 2.*

5 *Fratres prædicatores de obſeruantia non poſſunt tranſire ad monaſterium monachorum.*

6 *Apoſtata an efficiatur ille, qui de una religione tranſit in aliam laxiorem?*

CAP. X.

1 *SAne.* † Si canonicus regularis fit monachus, aut ſtrictioris religionis, & manet monach⁹, aut laxioris; & redire cōpellit̃. Vel ad idē ſic. Canonicus regularis p̄t effici mōachus, ſi religio, ad quā trāſit, eſt ſtrictior ſua, alias ſecus & ē tex. no. Diuidit̃. Nā primo narrat factū, ꝙ ſecūdò diſtinguendo diffinit, ibi, *id tuæ.* Caſus lit. Quidā canonicus Aromatenſ. profeſſus ibidē ab ecclia Aromateñ. aufugit, & a quoddā Abbate ī mōachū ē recept⁹. q̃ſitum fuit, an dēret ibi remāere. Rñdet p̄p̄ Epō Ambiē. ꝙ ſi loc⁹ ille, ubi nūc eſt, maioris religiōis exiſtat, q̃ ecclia Aroma- f
teñ. ipſū ī eodē loco cū pura cōſciētia remanet̃ ꝑmittat, alioqui ad primā ecclīā, redir̃ cōpellat eūdē. B. †. No. 1. ex tex. ibi: 2
& fugerat: iūcto uer. *permittas,* qđ religioſ⁹ fugiēs a monaſterio, & trāſiēs ad aliud cā, arctioris uitę, nō cōpellit̃ redir̃ ad primū monaſteriū, & ſic facit ī arg. ſing. iſte g
tex. ꝙ licet a pricipio dēat peti licētia ꝓprii p̄lati, ſi tñ ñ petit̃, ex hoc ſolū ñ reuocat̃ igreſſ⁹ ſcđ ī mōaſterii, & neſcio alibi ita, exp̄ſſū, tñ gl. no. ī. c. mādam⁹. 19. q. 3. dixit, ꝙ hoc. c. ī hoc ꝯtinet diſpēſatiōē & ꝑ hoc verbū ꝑmittas, ſđ đ mā dic, vt lati⁹ dicā ī. c. licet. ĵ. e. † No. ꝙ canonic⁹ rl̃aris, ñ p̄t idiſtīctè effici mōach⁹. oportet, . n. ꝙ ꝯcurrāt duo, ut teneat igreſſ⁹. prīo, ꝙ nō faciat cā leuitatis. Scđo ꝙ monaſteriū, ad ꝙ trāſit ſit arctioris religionis. † Sđ ꝯ p̄dicta & ꝯ tex. oppōi: nā uı̃, qđ ſēꝑ dēat teneri igreſſ⁹ ſcđ ī mōaſterii, cū canōici rl̃ares iſeruiāt rl̃æ laxiori, ut dicit tex. ī c. ꝙ Dei, đ ſtatu re. So. dicit Inn. [f] qđ ad validitatē igreſſ⁹ [g] ñ debem⁹ ꝯſiderare rl̃am a

SEB. SAPIA.

a Quod aliquis. vide pulchrè per Fel. in. ca. ad noſtrā, col. 2. ver. quātū verò ad religioſos, . ſ. de appella.

b Subtilis. Adde vnum uerbum per Anchara. conſil. ccclііі. & ĵ. ſtati.

SEB. SAPIA

c Maior pars. vide Feli. i. c. cū oēs, col. vii. ver. & prima fallētia eſt, ſ. de cōſti. & ibi pleniſsimè đ hac materia per Decium.

ZACHARIA.

d Nunquid Papa pōt indicere ſtrictiōrē vitā, adde Feli. poſt iſta. i. c. ad noſtrā, in fin. verſi. cogita etiā ſi Papa, ſ. de appella.

e Solus Abbas. Adde, ꝙ Cal. cōſi. xcvi. concludit, ꝙ papa non pōt recludere monachū ad ſtrictius monaſteriū cōtra volūtatē ſuam: ſed dādus ſit annus alius ad probationem.

ANT. FRAN.

Circa hoc dicas forſan eſſe verū ſi in monaſterio ſeruaret̃ regula quā profeſſus eſt: alias crederē, ꝙ poſſet eum cōpellere ad obſeruātiā regulæ iuxta ea, q̃ habent̃ in. c. cu. ad monaſteriū, & ibi ꝑ gl. de ſta mo.

f Ex hoc dicto Inno. refert. & ſeqt̃ Archi. in. c. mādamus, circa princ. 19. q. 3. & uiđ quę no. ſupra eo. in. c. non eſt.

SEB. SAPIA.

g Ad ualiditatem ingreſſus. Idem tenet Lapus allega. 62. incip. quidem Franc. col. pe. ver. ad ſecundū. & alleg. 135. incip. pro, dubii propoſiti in princip. & Car. in cōſ. 19. inci. pro elucidatione.

tiquitus inſtitutā;ſed modū uiuẽdi de p̄-
ſenti.vñ ſi monaſteriū ſm hẽt regulā ſtri
ctiorẽ ab antiquo,q̃ tñ d̄ p̄ſenti in multis
nõ obſeruet,nõ eſt licitū tranſire de vno
mõaſterio,ꝙ hẽt rłam laxiorẽ bñ ibi ſer
uatā ad ſm mõaſteriū , vbi rła nõ ſeruat;
& ꝓ hocfacit tex.hic dū dicit exiſtit,&c.
Oportet.n.,ꝙ mõaſteriū ſm exiſtat d̄ p̄-
ſenti in maiori obſeruãtia;ꝙ eſt verbum
ualde notabile,& multi in hoc decipiunt
aduertẽtes ſolū ad rłam utriuſq; mona-
ſterii antiqtus inſtitutā,& non ad modū
viuẽdi de p̄ſenti cõſiſtẽtẽ.Et ꝓ hoc facit
rõ nālis.Nā trāſitus eſt ꝑmiſſus,vt qs du
cat uitā ſtrictiorẽ,qa p̄ſumit tunc motus
ſpiritu Dei,ut in.c.licet.j.eo.&.20.q.4.c.
1.ſi ergo in ſcđo mõaſterio nõ ducit vita
ſtrictior,q̃ in primo licet rła ſit ſtrictior,
nõ vr̃ trāſit⁹ licitus ; qa vr̃ iſte moueri cā
diſſolutiõis , & nõ maioris religionis;&
ex his habes primū intellectū ad iſtū tex.
5 †Scđum ĩtellectū ſenſit Gul.Naſo,qđ li-
cet rła canonicorū ſit laxior, q̃ rła mona
chorū;tñ poſſibile eſt , ꝙ ꝑ cõſtitutiones
ipſorū eorū vita ſit ſtrictior:ſicut eſt vide
re ſm eū ĩ fratribus p̄dicatoribus, q licet
habeãt rłam Auguſtini laxiorẽ rła Bene
dicti:tñ ꝑ ꝯſtitutiões ſuas in tm̃ ſe arcta-
rũt , ut eorū uita ſit ſtrictior uita mona-
chorū . Vñ putat, ꝙ trāſeũtes p̄dicatores
ad monaſteriū mõachorū,nõ euitãt apo-
ſtaſiā.Nec ob.ſi dicat, ꝙ cõſtitutiões pñt
tolli ꝑ ꝯriā ipſorū cõſtitutionẽ, ut ĩ reg.
1.d̄ re.iu.ſed reg. tolli nõ p̄t ꝑ cõſtitutio
nẽ,ut ĩ.c.ſicut.j.eo.Nā ſm Io.An.ſatis ẽ,
ꝙ nõ pñt tolli;ad hoc, qđ legi. & not.in
cle.1.de ſup.negli.p̄la.Dic ẽt clarius,ꝙ li
cet poſſint tolli;tñ ſatis eſt,ꝙ de p̄ſenti ĩ
primo monaſterio viuit ſtrictius. Nā ꝑꝑ
ſtrictiorẽ uitā dũtaxat iura ꝑmittũt trāſi
tū.Quæ rõ ceſſat,qñ in primo mõaſterio
uiuit ſtricti⁹ uirtute rłę & cõſtitutionū.
6 †Et p̄dicta faciũt ad q̃ſtionẽ quotidianā
nunqd religioſus migrãs ad ſm mõaſte
riū,ubi remiſſius viuit, habitū eiuſdẽ mo
naſterii recipiens ꝓprio relicto, incidat
a in apoſtaſiāª,ita,ut ſit excõicatus, & per
cõſequẽs celebrãdo efficiat irregularis?
Ex uerbis ſupra p̄miſſis ur̃ dicendū,ꝙ ſic,
dū dicit,p̄dicatores nõ euadere apoſtaſiā
ſed ꝯriū ſentit Io.An. ĩ.c. Ioãnes.s̃.e.ubi
dicit,ꝙ nõ ĩcurrit apoſtaſiā maiorẽ,quæ
eſt indiſpẽſabilis iuxta ea, q̃ habent in.c.
fi.de apoſta.nec excõicatiõis rigorẽ. c.2.
ne cleri.uel monachi,li.6. ſed bene incur
rũt minorẽ apoſtaſiā:qa certū ẽ eū retro
cedere a maiori ſtatu,q̃ priori.Et ex hoc
potes colligere no.intellectū ad c.2.ut di
mittẽs primū habitū incurrat in ſnĩa ca-
nonis:ſecus,ſi recipit habitū alteri⁹ reli-
giõis,licet laxioris;ꝙ ẽt ſentit Io.An.ibi
in nouella.Nā tex.ibi loqt,qñ qs hoc fa-
cit cā vagationis,q̃ ceſſat in iſto,q intra-
uit aliā religionẽ.Pro hoc vr̃ tex. bo.iun
cta gl.in;c.ex parte,de tẽp. ord. & p̄dicta
7 bñ no.†Sed q̃ro ꝓ declaratiõe p̄dictorū:
pone , ꝙ religioſus exiſtẽs in mõaſterio,
ubi tñ ſeruat rła,uult intrare aliā religio

ZACHA.

a Incidat in apoſtaſiam.Adde Archi in.c.ſtatuim⁹, 19.q.2.gl.in.cum ſingula,s̃.de præben. Car.in clem. fina.q.9.de elec.& in.c.2. ne clerici, uel mona.li.6.

SEB. SAPIA.

b Doli capacem. Adde, ꝙ ubi lex figit pedes requirẽdo pubertatem non habet locum in impubere doli capace , ut declarat Pau. d̄ Caſt.in authen. ſacramenta puberum , C.ſi aduer. uendi. col. 2.Alexan.in.l.qui iuraſſe,in prin.ff. de iureiu. Et dicit Bal.in.c.cū ad uigeſimū, in fi.de off. delega. ꝙ ubi lex requirit certū tempus , requiritur eius perfectio niſi aliud exPrimatur.

nẽ laxiorẽ,ubi nõ ſeruat rła;ita, ꝙ habito reſpectu ad p̄ſen
tẽ uiuẽdi modū,ſm monaſteriū,ꝙ eſt religiõis laxioris,du
cit uitā ſtrictiorẽ,nunqd hoc ſit licitū? Ex dictis Inn.ſupe-
rius recitatis vr̃ inferẽdū, ꝙ ſic;& hãc opi. tenẽt theologi
ſm Io.An.Hãc opi.admittit ipſe Io.An.ſi nõ eſt ſpes refor
mationis primi mõaſterii:uel ſi ſaltẽ ĩ eadẽ ꝓuincia nõ eſt
aliquod mõaſteriū eiuſdẽ religiõis,ubi ſeruat rła . Nā hoc
caſu nõ admittit trāſitus ad laxiorẽ religionẽ,cū poſſit in
trare mõaſteriū ꝓprię religionis;ꝙ ſatis placet; & uide ad
8 mām beatū Tho.in.2.2.qõ.ulti.arti.8.†Vltimò ſcias,ꝙ Io.
An.tractat hic ſatis plenè qõnẽ theologorū,q̃ religio dica
tur melior & ſtrictior:ſed tādẽ cõcludit,ꝙ d̄ his ſubtilitati
bus nõ hẽnt curare canoniſtę quo ad mām nr̃am:qa iura ꝑ
mittũt trāſitū nõ reſpectu maioris religionis,ſeu melioris
ſed cā arctioris uitæ. Vñ p̄ſuppoſito , ꝙ ſcđa religio ſit me-
lior, & fructuoſior reſpectu finis:tñ ſi nõ uiuit ibi ſtrictius,
non uidetur licitus tranſitus,pro hoc.c.licet,pręalleg.&.c.
uirgines.20.q.4.quod bene no.

SVMMARIVM.

1 *Minor.14.ann. etiam profitendo non obligatur religioni , niſi maior habuerit ratum.*
2 *Minor.14.ann.oblatus a parentibus monaſterio; debet ibi permanere uſq; ad annos pubertatis,& poſt exire.ſi uult.ſi uero non fuit oblatus,poteſt ante pubertatem ad libitum exire.*
3 *Ius diuinum non poteſt tolli,ſed bene limitari ,diſtingui, uel interpretari. Votum non obligat mouentem impuberem,ibidem.*
4 *Impubes doli capax,licet obligetur ad matrimonium carnale,tamen ad matrimonium ſpirituale non.*
5 *Minor.14.an.oblatus monaſterio cenſetur tacite profiteri,ſi poſt pubertatem ſtetit per annum in religione.*
9 *Profeſſus in una religione quo caſu poteſt intrare in aliam etiam laxiorem.*

CAP. XI.

1 SIgnificatum. †Minor.14.an. ꝓfitẽdo nõ
obligat religiõi, niſi factus
maior ratū habuerit.In p̄ria ponit cõſultatio.In
ſcđa reſponſio,ibi,*mandamus*.Caſus lit.Quidā G.
noĩe intra.14.annū cõſtitut⁹ timore magiſtri ſui habitū re
ligiõis aſſūpſit,& inde ĩtra annū exiuit,& ſic uagabũdus di
ſcurrit.Significatū fuit hoc dño Papę vñ mãdat Ep̄o Belua
ceñ.quaten⁹ ſi ſciuerit,qđ ille.G. nõ fuiſſet oblat⁹ a parẽti
bus,& intra.14.an.a religiõe receſſit,ab illo uoto, qđ fecit,
ipſū denũtiet abſolutū,ſi vero a parẽtib⁹ oblat⁹ fuerit , aut
quartũdecimū annū cõpleuerit,qñ religionẽ intrauit; ſiue
poſt.14.annū ꝓfeſſionẽ a ſe prius factā ratā habuit , cõpel-
2 lat eũdẽ ad eãdẽ religionẽ,uel aliā trāſire.B.†Not.1. iũcta
gl.j.ꝙ impubes intrãs monaſteriū ſine oblatione parẽtū,p̄t
exire qñcunq; añ ꝓfeſſionẽ factā,ſed ſi fuit oblatus a parẽ
tibus,nõ p̄t exire añ euẽtū pubertatis;& tene menti ad iſtū
3 tex.cū gl.& vide qđ latius dixi ĩ.c.2.s̃.e.ti.†No.2.ꝙ votū re
ligiõis emiſſū añ aduẽtū pubertatis nõ obligat uouẽtẽ. Et
ex hoc collige poteſtatẽ,q̃ hẽt eccłia circa ea,q̃ ſunt de iu-
re diuino.Nā uotū eſt de iure diuino,cū ſit dictū ĩ lege:Vo
uete & reddite,&c.ut ĩ.c.licet.j. de uoto; & tñ eccleſia per
cõſtitutiones ſuas impedit uires uoti,& limitat ętates.Nā
licet eccleſia nõ poſſit tollere ius diuinū.25.q.1.c. ſunt qui
dā,põt tamẽ illud interpretari ſeu diſtinguere,ſicut etiam
facit in matrimonio;ad hoc.c.1.de uoto,li.6. & per Inno-
centiū in. c. quę in eccleſiarum,de conſti.& per legiſtas in
4 l.final.C.ſi contra ius uel uti.publ.† Nota.3.ibi.14. annum
compleuerit,&c.quod ad ualiditatem profeſſionis requiri
tur,quod. 14. annus ſit completus ; & per hanc literam re-
b probatur opin.Hug.qui tenuit doli capacemᵇ poſſe profite
ri,ſicut malitia ſupplet ætatem in matrimonio carnali , ut
in.c.de illis,de deſponſa.impu. ita debet ſupplere in profeſ
ſione.Sed contrarium eſt uerum , ut uides. Ad idem in.c.
ad noſtram,ſupra eodem . Nam de maiori præiudicio ſeu
obligatione agitur in profeſſione , quam in matrimonio.
hinc uidemus , quod ubi eſt dura congregatio , requiri-
tur plena pubertas , id eſt tempus. 18. annorum , ut in.c.
quia in inſulis,ſupra eodem.De materia uide gloſſ. in cap.

poſtulaſti.j. eo.& 11. q.1.in ſumma; & facit in c.1.e.ti. li.6.
†In gl.in uer.*tantam habuit*,ibi:*etiam tacitè*.hodiè hæc opi. ẽ
5 dānata ꝑ c.1.e.ti.li.6. ubi dr̃,ꝙ ad hoc,ut ꝓfeſſio facta ĩ mi
nori ætate obliget adueniente pubertate,requiritur ꝙ exp̄ſ
sè illā profeſſionẽ ratificet, uel ſaltẽ ꝑſeueret ꝑ totum. 25.
annū,ubi habitus ſunt indiſtincti,& dic plenius, ut ibi hr̃.
6 †In gl.fi.in fi.Inn.intelligit tex.qñ in minori ætate quis fe
cit ꝓfeſſionẽ. nā tunc de facili ſecum diſpenſatur,ut poſſit
intrare religionẽ laxiorẽ.Nec per hoc diſpenſat ꝯ uotum,
quia uotum principłr concernit illa tria ſubſtantialia rłæ,
quæ requiruntur in qualibet religione,quod debet intelli-
gi,qñ iſte allegat ſe non poſſe auſteritatẽ illius religionis
obſeruare.Et no.ſꝑ hoc dictum,ꝙ cū iſtis iuuenib.profiten
tib.in pueritia, ſeu ante plenam pubertatẽ eccleſia de faci-
li diſpenſat,ut poſſint intrare religionẽ laxiorẽ, nec ꝑ hoc
diſpenſatur ꝯ uotum, qa uotū principłr concernit illa tria
ſubſtantialia rłę,quæ requirunt in qualibet religione. Sed
idem Inn.in c.dilectus,de temp.or.ꝑ illū text.dicit ẽt,ꝙ cū
maiore poſſit ep̄s diſpenſare,ut intret religionẽ laxiorẽ,&
intellige cā ſubſiſtente,& ſic,quatenus iſte tex.permittit in
greſſum uel tranſitum ad religionem laxiorem, dẽt intelli
gi diſpenſatiuè,quæ diſpenſatio fit ex cā leuiori cum mino
ri.25.annis,q̃ cū maiori,& hoc idem tenuit hic Abbas , &
ſequitur Io.An.quod no.& uide Ho. in c.non eſt,s̃.eo.ubi
tenuit per iſtum tex.ꝙ ẽt Abb. p̄t diſpenſare, ut monachus
intret religionẽ laxiorẽ ex cā,ſed de hoc dic, ut plenius ibi
dixi,uel intellige iſtum tex.ſm doc.in caſu.c.conſtõnem.j.
eo.ti.li.6.uidelicet cum profeſſio fuit facta tacitè per ſuſce-
ptionem habitus profeſſorum. nam illa obligat religioni ĩ
genere,& non in ſpecie,ut ibi,& iſte intellectus eſt clarior.

SVMMARIVM.

1 *Minor 14.uel 12.ſi eſt fæmina,oblatus monaſterio, ſi poſt pubertatem accipit habitum profeſſorum,ad ſeculum non poteſt amplius redire.*
2 *Infra iſta dictio quando iungitur certo tempori, denotat imperfectionem. Diſcretio ſolet peruenire poſt annos pubertatis.*
3 *Tacens habetur pro conſentiente,ubi agitur de obligatione perſonæ,quãdo interuenit aliquis actus de ſui natura hoc requirens.*
4 *Quando aliquid conſueuit fieri in ætate,loco,uel tempore,ſi reperitur factum præſumitur factum in illa ætate,loco,uel tempore,& alleganti contrarium incũbit onus probandi.*
5 *Argumentum a contrario ſenſu regulariter fieri poteſt.*
6 *Minor 25.annis nunquam reſtituitur aduerſus religionis ingreſſum,ſed aduerſus alia,etiam circa beneficia,in quibus reperitur læſus.ſic.*
7 *Malitia ſupplet ætatem in matrimonio carnali,ſed in ſpirituali ſecus.*
8 *Ingreſſio religionis metu,uel imperio ſuperioris,puta patris,an teneat? Reuerentia paterna uel dominica an inducat iuſtum metum. Minæ & uerbera inducunt iuſtum metum.*
9 *Profeſſio,quæ obligat profeſſum non in ſpecie ad aliquam religionem,ſed in genere,dirimit matrimonium poſtea contractum.*

CAP. XII.

1 CVm uirum. †Si filia minor.12.annis a pa
rentib. monaſterio tradita,
maior facta ſpont e uelet, ad ſeculū redire non
p̄t.Vel aliter,& ſic.Si impubes ẽt inuitus a parẽ
tib.monaſterio traditus, factus maior ſponte recipit habi-
tum profeſſorum,ad ſeculum amplius redire non p̄t.In pri
ma ponitur conſultatio. In ſecunda rñſio,ibi: *conſultationi.*
Tertiò ſoluit ꝯrium,ibi:*nec obloquitur.* Caſus lr̃al. Quędam
puella intra annos diſcretionis tradita fuit monaſterio a
parentib.habitū religionis aſſumens , benedõnem accepit,
q̃ accipiunt,quæ uelant.poſtmodum de monaſterio exiẽs,
cuidam militi ſe copulauit. Quæritur, utrum ad monaſte-
rium redire teneatur?Rñdet papa,ꝙ ſm Tolet.cõ. paterna
deuotio,aut propria profeſſio monachum facit. Et qcqd
horum fuerit allegatum,tenebit,& iõ ad ſeculum redire ñ
p̄t,nec illa p̄t ulterius iugum profeſſionis reiicere , cū non
ꝯdixerit,qñ benedõnem accepit.q̃ benedõnem tm̃ in ęta
te diſcreta recipiunt,quæ uelantur,quia ẽt ſi ꝯdixerit,poſt-
modum ratum habuit. Poſteà rñdet tacitæ qõni, quæ poſ-
let fieri per decretum Leonis papę a ꝯrio ſenſu,ubi dr̃ puel
læ.quæ non coactè parentum imperio , ſed ſponte uirgini-

tatis habitum ſumunt , nõ pñt deſerere,
ergo per contrarium ſenſum datur intel
ligi,ꝙ ſi coactè ſuſcipiunt, ipſum deſere
re pñt.Rñdet papa,ꝙ nõ ob.illud decre-
tū,qa illud intelligit de puella nubili ,q̃
nõ cogitur ſeq uoluntatẽ parentū, cū ha
beat liberū arbitriū in uouẽdo.hic loqt
de illa,q̃ adhuc erat intra annos diſcre-
tionis,q̃ adulta ꝓfeſſionẽ fecit,uel quaſi
2 coacta fuit,poſteà conſenſit.B.† No.1.ex
tex.de ſignificatu huius dõnis.j. qñ cõiũ
gitur certo tꝑi.Nā denotat imperfectio
nẽ.uñ is dr̃ j. annos diſcretionis cõſtitu
tus,q adhuc nõ eſt adeptus annos diſcre-
tiõis,ut quia adhuc eſt impubes. Ex hoc
& ex tex.no.ꝙ diſcretio ſolet ꝑuenire in
pubertate,& nõ añ. hoc tñ aſſumẽdū eſt
ſm ſubiectā mām,de quo uide bo.gl. 17.
3 q.1.ĩ c.1.†No.2.ꝙ paterna deuotio mul
tū opat circa ꝓfeſſionis actū, uel obſer-
uãtiā religiõis,de quo dic , ut plenius di
xi in c.2.s̃.eo.ti.& c.proxi.ñio.3.ibi:*eui-*
a *denter contradixiſſe*,ꝙ tacẽsª hr̃ pro cõſen
ſentiẽte,ẽt ubi agit de obligatione ꝑſo-
næ,qđ ĩtellige,qñ interuenit aliqs actus
poſitiuus,ut hic ĩ ĩpoſitione ueli. Simile
in cle.1.de ꝓcu.Et ex hoc & ex tex.no.ꝙ
ad inducendā ꝓfeſſionẽ tacitā ex ſuſce-
ptione habitus ꝓfeſſorū nõ requiritur,
ꝙ exp̄ſſe petat habitus,ſed ſatis eſt,ꝙ ac
4 cipiat ſine ꝯdõne,qđ not.†Not.ibi:*quam*
non niſi in ætate.text.ſatis eſt notab. ꝙ il-
lud,qđ conſueuit fieri in certa ætate, ſeu
tꝑe,ſi apparet factū,& nõ conſtat de tꝑe,
b uel ętate,p̄ſumit factū in ętate, uel tꝑeᵇ
conſueto. Sicut dicimus in ſił̃i, ꝙ ſi quis
obligat ad aliqd faciendū, & illud appa
ret factū,p̄ſumit factū hoc ab eo, qui ad
hoc erat obligatus, ꝓ hoc tex. & ibi per
doc.in l.2.C.de ali.pup.p̄ſtā. Et ꝑ hoc in
fero ad unū notabiliſſimū dictū,ꝙ ſi con
c ſtatᶜ de ꝓfeſſione alicuius,& nõ de ętate
p̄ſumit ꝓfeſſio facta in ętate legitima,
ita,ꝙ allegãti defectū ętatis ĩcūbit onus
probãdi.Cõtrariū tñ ur̃ tenere Io. An.ĩ
c.fraternitatis,de teſt.ubi poſuit illud di
ctū,& dicit,ꝙ ętas ĩeſt profeſſioni. unde
uolens probare profeſſionẽ, hẽt neceſſe
probare ętatẽ,ſi negaret,ſed ꝯ eū ur̃ tex.
hic.nā negabat hic ętas. Itẽ optimè fa-
cit.c.in p̄ſentia,de prob. & dic, ut latius
5 ibi dico,& uide quod dixi in c.1.s̃.e.† Itẽ
no,ꝙ ar. a ꝯrio ſenſu licitū formatur , cū
princeps hic tali argumento rñdeat.Pro
hoc.c.cū apłica,de his,q̃ fi.a p̄l. & c.qua
lis.25.di.plenè no.ĩc.publicato,s̃.de ele.
& per Bal.in l.oẽs populi,ff.de iuſt.& iu.
Itẽ no.tex.prima frõte mirabilẽ,ꝙ impe
riū parẽtū ĩpedit ualiditatẽ profeſſionis
ĩ puella,& de hoc aliqd.j dicet. Vltimò
no.ex fi.lr̃æ a ꝯrio ar. opt.ꝙ ante aduẽtū
pubertatis cogit filius ſeq iudiciū pater
nū circa religiõis ĩgreſſum,& ur̃ tex.mul
tū facere cõtra ea,q̃ dixi in c.2.s̃.eo. & fa
cit.c.p̄ſens.20.q.3.licet loquatur narra-
6 tiuè.†In gl.1.in fi.nõ intelligas gl.ꝙ mi-
nor.25.annis poſſit petere reſtõnẽ in in
tegr.aduerſus ingreſſum monaſterii,ſed

a Tacens.Adde,an tacens uideatur conſentire in præiudicialib.Ro.ſingu.ſuis.fo.20.

b An prȩſumatur factum in ętate , uel tempore congruo, & uide Bal. in l.1.§.non autẽ, ff. de bo. poſſ. ſecundum ta.& do. And.Barb.in rub. C.qui admit.

c Si conſtat. Idem uoluit Bal.in conſi.264.inci.factum tale,circa fi.in prima parte, & Deci. in c.præſentia,co. 22.uerſic.in gl.in uerbo , ſecundæ, poſt Ab. ibi. & Feli.s̃. de probat.& ibi all.Abb.hic.

in aliis,in qb. minor enormiter læſus re
perit,ēt circa beneficialia , de quo uide
gl.& doc.in c.ex parte,de reſt.ſpo.Nā re
ſpũ profeſſionis non p̃t dici minor dece
ptus,uel læſus,cũ ſeruiat ei , cui ſeruire ē
regnare,& hoc no.gl.17.q.1.in c.1.& ui
de gl.no.in c.pe.quod me.cau. & tenent
hic cõiter doc.In gl.in uer. *paterna deuo-*
tio.no.gl.& ſatis probat̃ j.e. c. cũ ſcimus,
& 20.q.3 .c.præſens,uel ſm Ho.põt text.
intelligi diſiunctiuè,ut paterna deuotio
ſufficiat quo ad hoc,ut filius impubes nõ
poſſit exire monaſterium ante aduentũ
pubertatis, ut s̃.c.ꝓxi.Item ſi filius nõ ꝯ-
dixit,tacitè ur̃ conſentire, & ſic non põt
amplius mutare uoluntatẽ:ſed dic,quod
ꝓpriè in iſtis caſib.ſola paterna deuotio
non facit monachũ, qa primo caſu nõ ef
ficit̃ monachus,cũ nõ hēat ætatē habilē.
in ſecundo interuenit tacita profeſſio fi
7 lii.†In gl.in uer. *recipiunt*.ibi: *niſi malitia.*
Referas hoc ad mr̃imoniũ carnale,nõ ãt
ad ꝓfeſſionem,quia in illa requirit̃ ætas
cõpleta,nec malitia ſupplet ætatē, ut di-
8 xi s̃.c.prox.& no.j.e.poſtulaſti.†In gl.fi.
in fi.ibi:*bene poſſunt deſerere.* uult ergo gl.
iuncto tex. ꝙ ſi puella maior ætate impe
rio parentũ coacta intrauit religionem,
p̃t retrocedere ; & ſic ur̃, ꝙ ſolũ imperiũ
parentum inualidat ingreſſum religio-
nis.Sed ꝯ hoc facit qđ no.Inn. in c.cãm,
de of.dele.& Bar.in l.1. §. quę onerãdę,
ff.quarũ rerũ actio.non da. ubi dr̃,ꝙ ſo-
lũ imperiũ mariti, uel epi, uel patrono-
rum non hēt impedire ualiditatē actus,
niſi p̃ceſſerint minæ,uel uerbera.d. An-
a to.[a]hic diſtinguit,ꝙ q̃dam ſunt,q̃ requi-
rũt liberã uolũtatē, ut eſt ꝓfeſſio, & tũc
ſolũ imperiũ parentũ hēt uitiare actum,
cũ tollat libertatē cõſenſus,& ita loquit̃
tex.q̃dã ſt̃,q̃ reqrũnt ſolũ conſenſum:nõ
ãt illã animi libertatē,de qua s̃.& tũc ſo
lũ imperiũ parentũ nõ inualidat actũ,qa
ĩpiũ nõ tollit cõſēſũ, qa coacta uolũtas,
uolũtas ē.15.q.1.in c.meritò ; & ſic ꝓce
dat ꝯriũ.Hęc diſtinctio licet prima fron
te uideat̃ applaudere : ñ tñ puto eã uerã;
& allego in ꝯriũ.c.unicũ,de deſpõ.impu.
li.6.ubi tex.dicit,ꝙ ſi parẽtes ꝯhãt mr̃i-
moniũ ꝓ filiis p̃ſentib.& ñ ꝯdicẽtib.obli
gãt filii,& tñ mr̃imoniũ reqrit liberum
cõſenſũ,ut patet in c.cũ locũ.j.de ſpon.ſi
ergo ſola taciturnitas filii hr̃ ꝓ cõſenſu,
cũ pater ꝯhit,fortiꝰ ſolũ imperiũ nõ hēt
tollere liberã uolũtatē cõſenſꝰ.Pro hoc
facit iſte tex.in fi.dũ dicit, ꝙ maior ĩrco
git̃ ſeq parẽtũ uolũtatē. Ad idē uide bo.
tex.in c.inſinuante.j.q cle.uel uo.ubi dr̃,
ꝙ modica coactio ñ impedit ualiditatē
ꝓfeſſionis,& facit.c.1.s̃.qđ me.cã.intelli
go ergo illud c.puellę,a ꝯrio ſēſu,qñ p̃-
ceſſerũt minæ,uel uerbera,ſeu pater erat
terribilis ita, ꝙ puella timebat ꝯdicere ĩ
p̃ſentia pr̃is,& ꝑ hoc.d. §. quæ onerãdę,
ubi dr̃,ꝙ cã cognita dēt reſcindi,quod fa
ctũ eſt a liberto ob reuerētiã patroni ; ñ
ergo indiſtinctè annullat̃ actꝰ. Et ꝓ hoc
facit uerba illius.c.dũ dicit , coacti impe
rio,iudex ergo ex circũſtãtiis & qualita-
te parētũ, & uerborũ habebit arbitrari,
utrũ imperiũ hēat excuſare puellã. In ca
9 gl.ibi:*profeſſionē fecit*.Intelligit ergo gl.ꝙ
iſta puella fecit ꝓfeſſionē:ſed ĩtellige ta
citã ꝑ ſuſceptionē ueli,qđ ſolet dari ꝓfi
tētib.ut ſatis colligit̃ ex lr̃a. Ex quo ĩfer
tur ad no.dictũ, ꝙ ꝓfeſſio,q̃ obligat reli
gioni ĩ gn̄e ĩpedit, & dirimit mr̃imoniũ
poſteà ꝯctũ.Nã ſuſceptio habitꝰ ꝓfeſſo-
rũ obligat religioni ĩ gn̄e, ut in c.conſtõ
nē.j.e.ti.li.6.& tñ hoc dirimit matrimo
niũ poſt ꝯctum;quod eſt no. & tenet Io.
An.in d.c.conſtitutionem , facit ad intel
lectum,c.unici,de uoto,li.6.

SVMMARIVM.

1 *Habitus non facit monachum.4.8.*
Monachus poteſt profiteri abſque eo,quòd ſuſcipiat habi tum.7.
2 *Infirmitas corporis non impedit uotum,nec aliqua depē dentia ex uoluntate,ſed infirmitas animi ſic.*
3 *Profeſſio religionis fit,& fieri poteſt per iſta uerba,trado me tibi in monachum,& in fratrem.13.dum modò recipiatur ab habente poteſtatem incorporandi in religione.5.9.11.*
6 *Abbas an poſſit recipere monachum in profeſſionem ſine conſenſu capituli,uel e contra?9.11.*
7 *Profeſſio religionis poteſt fieri extra monaſterium, & habitu non mutato , & taliter profeſſus compellitur monaſticè uiuere.*
10 *Votum tenetur quis obſeruare abſq; eo, quòd ab aliquo recipiatur,quia pendet a uoluntate ſola uouentis.*
12 *Profeſſio aliquo caſu poteſt fieri in manibus epiſcopi, tamen non coguntur religioſi ipſum acceptare.*
Votum ſimplex non dirimit matrimoniũ contrahendũ.
Profeſſus in manib.epiſcopi non uenit appellatione religioſorum in materia ſtricta.
13 *Forma non ſeruata non uitiat actum, ex quo quis ſoli Deo obligatur.*
14 *Vouens intrare religionem,poteſt compelli ad eam intrandũ,ēt quòd ſit epiſcopus,& idem in aliȷs uotis.*

CAP. XIII.

1 PORRECTUM.† Monachũ
facit ꝓfeſſio
ñ habitus tm̃.Vel ſic. Valet ꝓ
feſſio facta ſine ipſa habitio-
ne habitus religionis.Cõis diuiſio.ſecun
da,ibi:*inquiſitioni*.Caſus lr̃a.Quidã cano-
nicus Acherõtinus Io. noīe uotũ emiſit,
ut fieret monachꝰ, ĩ infirmitate cõſtitu-
tꝰ.Ipſe uerò timēs, ne uoto ñ cõpleto de
cederet,iũctis manib.tradidit ſe Abbati ĩ
monachũ & ĩ fratrē.q̃rit̃,an talis cõpellē
dꝰ ſit cõplere ꝓmiſſum?Rñdet papa, ꝙ cũ
monachũ faciat non habitus,ſed ꝓfeſſio
rl̃aris,talis cõpellēdus eſt,ut fiat mona-
chus,& reddat dño,q̃ ꝓmiſit, ex quo uo
2 tũ emiſit,& Abbas ipſum recipit.B.†No.
1.ꝙ infirmitas corporis non impedit ꝓ
feſſionē.Rõ,qa ualiditas ꝓfeſſiõis depē
det ab aīo, ſecus ĩ infirmitate animi. uñ
furioſus ſeu mēte captus nõ obligatur re
ligioni,ut j.e.c.ſicut,& 17.q.2.eo.Gõſal.
No.2.ꝙ ualet profeſſio facta nõ in ſcri-
ptis,uñ ſatis eſt,ꝙ cõſtet de aīo profiteri
3 uolētis.† No.3.ꝙ ꝑ hæc uerba,trado me
tibi ĩ monachũ & ĩ fratrē, inducit̃ profeſ
4 ſio.†No.5.ꝙ profeſſio eſt illa,q̃ facit mo
nachũ,& nõ habitus;& ad hoc allegatur
quotidiè iſta litera. Ex quo infert̃,ꝙ ha
bitus

a In 2.col.uerſi.&
uolo,& idē d.An.
in c.inter, de elec.
per illũ tex. & idē
met dicit in c.lite
ras, de præſum.ꝙ
metus reuerentia-
lis non excuſat a
compromiſſo, ut
in c.quintauallis,
in 18.col. de iure
iur. Sed inquantũ
hoc dictum ſit ue
rum,dubito,quia
cõpromiſſum ui-
detur eſſe de req-
rentibus ueram li
bertatem , quod
patet, quia metus
illum actum infi-
cit ipſo iure, ut ē
tex.in l.2.§.1.ff.đ
iudi. Et an reuerē
tia mariti habeat
excuſare uxorem,
dic,ꝙ non, ita te-
net Inno.in c. cau
ſam,hic alleg.per
iſtum text. domi.
Anto.in ca. acce-
dens,in 1.not.per
iſtum tex.de con-
uer.coniu.& idem
tenet do. Abb. Pa
nor.in c.iuſiuran-
te,i fi. qui cle. uel
uo. & idem tenet
Bal.in l.ad inuidi
am,C.qđ me. cau.
Et adde hic Bal. ī
l.1.in ult.co.uer.
& no. qđ hic leg.
C.de bo.mate.ubi
dicit,ꝙ ſilentium
filiæ pp patris re
uerentiam interue
niens,potius repu
tatur contradõ,q̃
conſenſus, & alle.
gl.ſing.in l.1.§. q̃
onerandæ, ff.qua.
re.act.non da.Sed
hoc , an filia , uel
uxor conſentiens
contractui, cēſea-
tur conſenſiſſe ob
reuerētiam pater
nam , uel mariti,
uide Pau.de Caſt.
poſt Rom. & Bar.
in l. ſi cum dotē.
§. eo autem tem-
pore, circa me. ff.
ſol.ma .ubi diſtin
guit. an maritus,
uel pater fuerint
præſens , uel ab-
ſens contractui,&
tandem remittit
ad Bar. in d.§.quę
onerandę.& adde
hic do.Anto. in c.
nonne.de præſum
pti.prope fin. ubi
dicit, ꝙ taciturni
tas coniuncti ha-
betur pro conſen
ſu, niſi ſit coniun
ctus habens in ſe
reuerentiam,ut in
d.§. quæ oneran-
dæ. Et de iſtis mu
lieribus, quæ con
ſentiunt in uiros,
ne incurrant indi
gnationem pater
nam,an poſſint al
legare metum re-
uerentialem, uide
d.Abb. in c.acce-
dens,el 2.ut l.non
conte. ubi conclu
dit , quòd non, &
dicit ſibi uideri
eſſe caſum ad hoc
in d.§. quæ oneri
dæ. Sed tu uide
omnino Imol. in
d.§.eo autem tem
pore. ubi in iſto
arti. an metus re-
uerētialis habeat
retractare actum,
dat pulcherrimi
doctrinam, quam
alibi nunquam ui
derim. Itē an me-
tus reuerentialis
habeat excuſare
ab aditione hære
ditatis , ut ſi quis
per metum reuerē
tialem adit hære-
ditatem, nõ obli-
getur. Et quid de
ingreſſu religio-
nis, uide per Inn.
poſt Ang.in l.qui
aliena. §. Celſus,
in 2.col. ff. de ac-
qui.hær.& de iſto
metu reuerentia-
li, an habeat excu
ſare, uide Bart.in
l. interpoſitis, in
princ.2.col. C.de
tranſ.& i l. metũ,
la 2.ff. quod met.
cau.Bald.in ti. de
pa.iura fir.§.item
ſi quis ſacra.Item
uide gloſ.in d.§.
quæ onerandę, q̃
dicit,ꝙ ſi quis pp
reuerentiam ſui
epiſcopi renũtiet
beneficio ſuo, ta-
lis clericus pro-
pter metum reue-
rentialem excuſa
bitur,licet nullus
cruciatus corpo-
ris interueniat.
Et adde hic gloſ
ſin.12.q.4.c.unuſ-
quiſque , quæ di-
cit, ꝙ ratione re-
uerentię promiſ-
ſio facta per ho-
ſpitem tenet.
ANT. FRAN.
Circa hoc dicas,
ꝙ reuerentia pa-
tris afficit contra
ctum uitio metus
initum cum ipſo
patre, non autem
cum extraneo, ad
quod uide Alexã.
poſt Ro.in l.ſi cũ
dotem. in §.eo aũ
tēpore, ff.ſol.ma.

5 bitus ñ ē đ ſubſtãtialibꝰ monachatꝰ,ſđ đ accidētalibꝰ.†No.
5.ubi,*recipitur ab Abbate*,ꝙ ad hoc,ut ualeat ꝓfeſſio,opor-
a tet,ꝙ recipiat̃ ab habēte poteſtatē[a] ĩcorporãdi iſtũ religio
6 ni.†Et no.ex eo.uer.ar.opt.ꝙ receptio monachorũ ſpectat
ad Abbatē.vñ nulla mētio fit hic đ cõuētu,licet gl.ĩ.c. fi.j.
e.li.6.dicat, ꝙ đ iur̃ cõi recepto ſpectat ſimul ad Abbatem
& capitulũ , ſed cõſuetudo p̃t dare hãc poteſtatē alteri tm̃.
7 Sđ dic đ hoc,vt latiꝰ dicã.j.e.c.ad apoſtolicã.†Vltimò no.
ꝙ ſemel ꝓfeſſꝰ,licet nunq̃ ĩtrauerit monaſteriũ,nec habitũ
ſũpſerit,p̃t cõpelli,ut monaſticè uiuat.Et ex hoc,& ex tex.
no.ꝙ ad ualiditatē ꝓfeſſiõis ñ reqrit̃, ꝙ fiat ĩ monaſterio,
8 ſđ ubicũq; fieri p̃t;ꝙ latiꝰ ſentit gl.†In gl.1.ĩ.fi. hæc gl.uult
ĩ effectu,ꝙ habitꝰ dũtaxat ñ facit monachũ,ſed tacita ꝓfeſ
ſio,q̃ reſultat qñq; ex habitus ſuſceptiõe,ſeu delatione,facit
monachũ;& ita dēnt ĩtelligi iura,q̃ fundãt̃ ſuꝑ habitꝰ ſuſce
ptiõe ſeu delatiõe.hĩc ē,ꝙ ſi qs portaret multo tꝑe habitũ
religiõis ex̃ monaſteriũ,nõ cenſet̃ ꝓfeſſus,ut ĩ.c. ut clerici,
s̃.e.no.gl.ĩ cle.eos,e.ti.& hoc iõ,qa hoc caſu p̃ſumptio ceſ
ſat tacitæ ꝓfeſſiõis.Nã,ſi uellet ꝓfiteri,ĩtraret monaſteriũ.
Et ꝓ hoc bo tex.ĩ.c.unico, de uoto.li.6. ubi ſolũ fit mētio
9 đ ꝓfeſſiõe tacite expreſſa.† Scđò prĩcipaliter uult gl.ꝙ ꝓ-
feſſio ubicũq; facta obliget,dũmodo recipiat ab habēte po
10 teſtatē.Et circa hoc ĩſtat Inn.prĩò,nũqd ad ualiditatē pro
b feſſiõis reqrat̃,ut aliqs[b] recipiat ꝓfeſſionē,uel uotũ,& prĩò
ur̃ ꝙ nõ.Nã p̃t qs emittere uotũ cõtinētiæ , & aliud uotum
abſq; eo,ꝙ ab aliquo recipiat̃,ut ꝓbat̃ ĩ.c.ex parte j.đ cēſi.
& in.l.2.ff.depoſ.& ĩ.c.qđ Deo.32.q.5.Inn. ꝯriũ cõcludit,
mouet̃,qa ꝑ ꝓfeſſionē qs obligat̃ ad obediētiã , ut in c.ađ
monaſteriũ.j.de ſta.reg.ergo opꝰ ē , ut ſit q hãc obligatio-
nē recipiat.Nã ſicut ĩter baptizatũ,inſtituētē inſtitutũ dēt
eſſe diſtictio ꝑſonarũ,qa qs ñ p̃t baptizare ſemetipsũ, nec
ſibiipſi cõferre bñficiũ,ut ĩ.c.debitũ,de biga.& ĩ.c.fi. đ ĩſti.
ita ĩter profeſſũ & recipiētē profeſſionē dēt eſſe diſtinctio
ꝑſonarũ;ita ꝙ ñ p̃t ſeipſum ĩcorporare religiõi.ergo opor
tet,ꝙ priꝰ approbet̃, & ꝑ habētē poteſtatē incorporet̃ reli
giõi,ut ĩ.c.ad apoſtolicã.j.e.ubi patet,ꝙ monachi ñ tenent̃
quēlibet recipere ad profeſſionē;& hoc uoluit gl.hic in ef
fectu.Cõcluſio ergo ſit iſta , qđ ad ualiditatē profeſſiõis re
quirit̃,ut ſit qui poſſit & uelit profeſſionē recipere,& ea đ
facto recipiat,nõ ob.cõſue.ꝯria. Nã fatēdũ ē;ꝙ alia uota ñ
exigũt ꝑſonã recipiētē, & hoc iõ,qa depēdēt a uolũtate ſo
la uouētis.Nã ſolũmõ uouēs obligat̃ Deo,ſed ĩ uoto ꝓfeſ-
ſiõis ſpal̃e ē,quia nõ ſolũ obligat̃ Deo;ſed monaſterio.Itē
monaſteriũ obligat̃ ſibi ad alēdũ eũ, & cõſtituũt unũ corpꝰ
ſeu unũ collegiũ cũ aliis;ad hoc.c.fi.j.e.unũ orit̃ ĩ poſſeſſio
ne q̃dã reciproca obl̃o,q̃ nõ p̃t fieri ſine cõſenſu utriuſq; ſi
cut dicimꝰ in aliis ꝯctibꝰ , qui nõ pñt cõſiſtere ex conſenſu
uniꝰ tm̃,ut ĩ.l.omnibꝰ,ff.de act.& obl.& ĩ.l.ſicut,C.eod.tit
11 †Nũc q̃ro,qa ſupra uiſum eſt,ꝙ ad ualiditatē[c] ꝓfeſſiõis req
c rit̃,ut ĩteruenіat ꝑſona,q̃ ipſã recipiat, nũqd q̃libet ꝑſona
ſit ſufficiēs?ad hoc gl.ur̃ hic uariare.Nã prĩò dixit,ꝙ ꝓfeſ-
ſio fuit in manu Abbatis,ſeu alicuiꝰ monachi,& ſic tacite in
nuit monachũ poſſe recipere ꝓfeſſionē alicuius abſq; Ab
bate;ſed poſtmodũ ſentit ꝯriũ,cũ dicit,dũmodo recipiat ꝓ
feſſionē ab Abbate & fratribꝰ;& ſic ur̃ innuere,ꝙ nedũ mo
nachꝰ,imò nec ſolus Abbas abſq; cõuētu p̃t recipere aliquē
ad ꝓfeſſionē.Inn.dicit,ꝙ ad hoc,ut ualeat ꝓfeſſio ,oportet
qđ recipiat̃ ab illo,q hēt poteſtatē ĩcorporãdi iſtũ religio
ni,ut puta Abbate,ſed nõ diſcutit , utrũ ſolꝰ Abbas poſſit.
Sed ego dicã ĩ.c.ad apoſtolicã ſupra.e.cõcludēdo ſic,ꝙ dēt
recipi ab eo,q p̃t iſtũ ĩcorporare religiõi;& ſic ñ ſufficit re
ceptio ſoliꝰ,monachi,niſi hoc faciat de cõſenſu & mãdato
illiꝰ,q p̃t eũ ĩcorporare religioni;& ſic intellige oĩa iura,q̃
qñq; faciũt mētionē đ p̃sbytero ĩ receptiõe ꝓfeſſiõis, ut ĩ.
12 c.cõſuluit.j.q clerici,uel uouē.† Sed dubitat̃ de Epõ,nũqd
poſſit aliquē recipere ad ꝓfeſſionē.Inn.tenet,ꝙ ſic; adeo,
ꝙ ille erit uerus religioſus,licet ñ ĩtret monaſteriũ,nec ꝓ-
fiteat̃ certã religionē,ſđ poterit ſtare in domo priuata ſub
obediētia epi, & ab eo p̃figit̃ ſibi certa re
gula,ſeu modꝰ uiuēdi;allegat p̃dictũ c.qđ
Deo & 27.q.2. c.fi. ſecꝰ dicit ĩ aliis p̃latis
inferiorib. Nam iſtis nõ eſt tributũ à iu
re,ut poſſint aliquē recipere ĩ religioſum
ſed ſolũ iura faciũt mētionē đ epõ, ut in
iurib. p̃al. fatet̃ tñ , ꝙ faciēs ꝓfeſſionē in
manu alterius, uel q ſe obligat ad intran
dũ religionē,ñ tñ adhuc uotũ ē ſolēniza
tũ,ſed ſimplex, & cũ his dictis cõiter trã-
ſeũt hic doc.ſed d.Ant.ſentit,ꝙ ſi ꝓfeſſio
recipit̃ ab Epõ,uotũ ñ ē ſolēnizatũ adeò,
ꝙ ĩpedit & dirimat matrimoniũ poſt ꝯhē
dũ ꝑ c.unicũ,de uo.li.6.qđ mihi ſatis pla
cet,ſed ñ uideo.ꝙ iſte ſit uerus religioſus
licet aliud ſentiat Inn.vñ putarē,ꝙ oē vo
tũ dr̃ ſimplex reſpũ dirimendi matrimo-
nii poſt ꝯcti,niſi ꝓfeſſio fiat in aliqua de
religionib.approbatis,ut ĩ d.c.unico.nec
uideo,ꝙ illa poſſit fieri,niſi ab Abbate &
fratrib. recipiat̃. Nã ſolꝰ eps ñ p̃t quē in-
corporare alicui religiõi inuitis fratrib.
d qa rl̃a approbata ꝑ eccleſiã ꝯdicit.Vñ pu
tarē,ꝙ in mã ſtricta,[d] applõne religioſo
rũ ñ ueniũt iſti,q ꝓfeſſi ſunt in manibus
Epi tm̃.†In glo.fin.in fi.no.bene hãc glo.
Nã põit duos ĩtellectus ad tex. & uterq;
no.Primus eſt,ꝙ iſte reddēdo ſe in mo-
nachũ,& ĩ fratrē in manibus Abbatis fe-
cit ꝓfeſſionē ſaltē tacitã licet ñ expreſſe
rit formã ꝯſuetã. Et ex hoc ĩtellectu no.
ꝙ rl̃a monachorũ ponēs certã formã cir
ca ꝓfeſſiõis actũ ñ ur̃ ponere formã ſub-
ſtãtificã:unde ualet ꝓfeſſio ꝑ q̃cũq; uer-
ba facta non obſeruata forma regulę ;
quod tenebis mēti. Cũ em̃ obligatio di-
rigat̃ ĩ Deũ,dèfectus formę nõ dēt uitia-
re actũ; ſicut dicimus in excõicatiõe , ut
14 no.in.c.ſacro,de ſen.excõ.† Scđus intel-
lectus gl.ē,qđ iſte nõ facit profeſſionem
per illa uerba, ſed dũtaxat emiſit uotũ đ
intrãdo religionē: & talis licet de p̃ſenti
nõ ſit monachus,p̃t tñ cõpelli,ut ĩtret re
ligionē;& no.ēt hũc intellectũ; & ꝓ hoc
ur̃ ēt tex.ĩ.c.ex parte,el.2.j.ti ꝓxi.Et ui-
de Inn.in.c. pe.j. de uo.ubi not.dicit,qđ
uouens intrare religionē p̃t cõpelli etiã
ſi interim factus eſt Eps,quod not.ſemꝑ.
Vide ēt de mã per Inn.in.c.ex parte,j.đ
cenſib. Sic ad alia uota exequēda poteſt
quis compelli,ut in. d.c. ex parte infra đ
uoto,per totum, & in.l.2. §. ff. de polli.
primus tamen intellectus uidetur ma-
gis congruere huic literę.

ubi idē dicit de reuerētia uxoris reſpectu mariti. Et adde qđ reuerē
tia æqparatur timori,ut ē gl.ĩ.l.1.ff.quarũ rerũ actio nõ da. cõtra
quã tenuit Inn.in.c.cãm matrimonii , de offi.dele.ubi plene tradit̃.
a ZACHA. Ab habēte poteſtatē.Tu dic,qđ ēt põt fieri in manibus
ſimplicis monachi, ut no.Cardi.in cle.eos.q.2. eodem titul.& not.
in apoſt.ad iſtum
in. c. conſuluit,
nume. 2. in uerſi.
quandoq; profeſ
ſio fit infra qui
cle. uel uouen.
b Facit gloſ.in.c.
ſcimus.12. quæſt.
1. ubi aperte Ar-
chidi.dicit, quod
quis obligatur ex
uoto , licet nulla
affuerit ꝑſona re
cipiens uotum.Et
dicit Inn.in. c.ex
parte. in ſua ulti.
gl.de cēſi.ubi bo-
nus tex. Et an ua-
leat profeſſio fa-
cta in manibus
monachi ſine li-
centia Abbatis ui
de per Specul. in
titul.de ſta. mo.
in uerſi.19.& per
Hoſt. in ſum. qui
cleri.uel uou.ĩ.§.
ſi qs,ueniens,uer.
uel ſi quis renun-
tiauerit,& ſeq. &
tex. in c. ueniens,
qui cle. uel uouē.
& per Archid. in
c.uidua.20.qõ.1,
ubi ſequitur Ho-
ſtien.in.d.uerſ.Et
an profeſſio de-
beat fieri in mani
bus alicuius,uide
omnino per Do.
in.c.conſtitutio-
nē.§.1.ĩ.1.co.uer.
quæro, an pro feſ
ſio, de re.iu. in.6.
Et de hoc uide ꝑ
Dom.in.c.1.in.3.
col.uerſi. quid de
obligatio.đ uoto
li.6. & per eundē
in.d.c.1.in princ.
pen. colum. &
Lap.alleg. 44.in
ultima colum. &
allega.86.in.3.co
lumna.
ANT. FRAN.
Sub qua forma
debeat fieri pro-
feſſio,& in cuius
manibus, uide ꝑ
Spe.in tit.de reg.
iur. §.fi. & in tit.
dę ſtatu mo.uerſi.
29.&.36.&.37. &
habetur per gloſ.
in.cle. eos , & ibi
etiam per do.Car.de reg.iur.& per Ioan.Ber.de Fir.in ſuo reper.in
litera.P.in uer.profeſſio,ubi uide.
c SEB. SAPI Ad ualiditatem.Vide Rotam deciſio.4.in ti. de re-
gu.in antiquis. ubi dicit, qđ ſolus monachus de mandato Abbatis
p̃t recipere aliquē ad profeſſionē, etiam ſi conſtitutio ordinis di-
cat,ꝙ nõ ualeat ꝓfeſſio,niſi facta in monaſterio præſente cõuētu.
ꝙ dictũ refert & ſequitur Feli.in.c.fi.col.1.uer.facit ēt iſte tex. ſu-
pra de offi.ordi.& ibi refert dictum Inn.hic.
d SEB. SAPI. In materia ſtricta.Vide Fel.in. c. licet in corrigen
dis,col.fi.s̃.de offi.or.in.c.eccleſia ſanctæ Mariæ,col.1.s̃.de cõſti.

a ANT. FRAN. Monaſterium. Circa hoc quod hic dicitur de ltīma, dicas, ꝙ illa dētur ſcḋm tp̄s mortis defuncti. l. cū q̄rit, C. de inof fi. teſt. & dēt expectari tp̄s mortis naturalis ipſius patris. Non. n. filio debet aſsignari in uita patris. l. cum filius, de uerb. obli. l. Imperator, ff. ad Velleian. & utrobiq; ꝑ Ro. plenè & ꝑ Bal. in auť. hoc āplius. 13. q. C de fideicō. & Bart. in auť. ſi qua mulier, C. de ſac. ſan. ecc. Ang. ī conſ. inc. Petrus fili⁹ Pauli, & ī alio inc. frater chariſsime, & ī. l. cū oportet, ad fi. ꝑ Bar. C. de bo. q̄ li. & ꝑ Cano. in c. in præſentia, de probatio.

c Iſtud nihil facit quia textus iſte in prin. facit mentionem de patre tp̄e ingreſſus, quo tempore pater procul dubio uiuebat.

Panormi. hic in hoc diſputabili paſſu eſt multum in ambiguo. Et neſcit quid eligat, modo uadit in dexteram, modo in ſiniſtram. Et idem Abb. panom. in c. Raynutius, s̄. de teſta. ad fin. dicit, ꝙ opi. Bar. uidetur ſibi prima fronte ꝯ iſtū tex. ubi dicit ſe dicturū, & aliud non dicit, & ſic ēt ibi nihil firmat. Sed idem Abb. in c. in præſentia. 16. co. s̄. ḋ ꝓb. expreſſe & determinatè tenet contra Bar. per hunc text. ſcḋm ad hoc ſingu. ubi iſtud apertiſsime probatur, niſi ſcḋm eum uelis diuinare, ꝙ pater hic eſſet mortus, tamen hic tex. contrariū uult, & Ioa. An. & clari⁹ Pet. de Anc. & d. Card & Bald. ī d. auť. ſi qua, hīc alle. unde ſecundū eū filii conſequentur legitimā in uita patris ſaltē cōditione ex iſto canōe, ut ibi plenius per eum. Quāuis ergo hic uideatur uacillare, & uix poſſit deprehendi mens ſua, tamē ex dictis in d. c. in p̄ſentia, clariſsimè apparet, ꝙ mens ſua eſt tenere contra Bar. ex quo in d. c. in p̄ſtia, determinat cōtra Bar. ꝙ imò ltīma, dēať ī uita patris monachi. Pet. de Anc. & d. Car. Flo. hic, & Paul. de Ca. & Bal. ī d. auť. ſi qua, & d. Io. de Ana. i. c. 2. de delic. pue. ī pē. co. ubi relatis formaliter opinionib. ꝯſertim Bart. Bal. & Sal. ī d. aut. ſi qua & Panor. hic, poſtea dicit poſſe dici, ꝙ cum de iure ciuili illud nō ſit declaratū, ꝙ tex. iſte declarat iſtas opin. & tollit dubitationes legiſtarū ſicut alibi facit papa in c. ſuper literis, de reſcri. tollēdo dubitationē, Legiſtarū, q̄ eſt i. l. ꝑſcri. C. ſi ꝯ ius uel uti. pu. & alibi in c. ubi idē dicit de reuerentia uxoris reſpū mariti. Et adde ꝙ reuerētia æq̃paratur timori, ut eſt gl. ī. l. 1. ff. quarum rerū actio non da. ꝯ quā tenuit Inn. in. c. cauſam matrimonii, de offi. dele. ubi plenè traditur.

ZACHA. Ab habente poteſtatem. Tu dic, ꝙ etiam poteſt fieri in manib: ſimplicis monachi, ut not. Card. in cle. eos. q. 2. eo. tit. eius. Item tenēda eſt opin. Bart. quā tenet Pet. i. d. auť. ſi qua, & Sal. ī ult. col. 11. q. & dicit, ꝙ ita cōiter doc. tenēt Rap. Ful. in pe. col. q̄ priò ponit quādam ſuā diſtictionem, poſtea ſubdit ꝙ cōiter tenetur, ꝙ filii non p̄nt petere legitimā, niſi poſt mortē nālē patris. Idē tenet Bal. ī rep. c. ſi pater, de teſt. in 6. ubi refert tres opi. & tenet iſtam ultimam. Idem tenet d. Alex. ḋ Im. in. d. l. ſi cū dote, in pri. ī 10. col. ff. ſol. ma. & d. Iaſ. de may. in. d. auť. ſi qua. Et facit illud uulgatū, ꝙ in dubiis opin. tenenda eſt in iudicando illa opin. quæ fauet monaſterio. l. ſunt perſonæ, ff. de relig. & c. fin. s̄. de re. iudic. Sed hoc poſſet retorqueri in contrarium, quia quantum ad legitimam magis fauetur filiis, qui mōaſterio q̄n pater eſt ingreſſus monaſteriū, ut eſt tex. in. d. authent. ſi qua, in uer. legitima nulli diminuta. Sḋ poſſet reſponderi, qḋ ille tex. procedit quo ad priuandum filiū legitima, uel aliqua parte legitimæ, tunc bene magis fauetur filiis, ita ꝓprie loq̃tur illa authēt. nos loquimur quo ad differēdum ſolutionē ipſius ad tempus mortis naturalis ipſius patris, quo tempore legitima regulariter debetur, ut ponunt doctor. in authent. nouiſſima, C. de inofficioſo teſtamē. Nec iſte caſus reperiť clare exceptuatus a regula, iō in dubio ſtandū eſt regulæ, ꝑſertim ꝓ eccleſia, q̃a ēt eccl. in dubio utiť iure cōi, ſicut & fiſcus, ī quo nihil in dubio ꝑſumitur ſpāle magis, q̄ in priuato, tex. eſt. not. in. l. itē ueniūt. §. in priuatorū, & ibi. gl. ff. de peti. hære. & gl. in uerbo, pertinet, in. l. ui. C. e. Adde ꝑdictis quod uoluit Ro. ſing. ſuis ſol. 3. col. 3. ꝙ licet morte poſthumi reconualidetur teſtamentum, ſi uiuo patre decedat, qḋ tamen hoc non procedit, cum pater uiuit naturaliter, ſed eſt mortuus ciuiliter, & uide Spe. in ti. de tut. §. ſi autem, circa princ.

S V M M A R I V M.

1 *Filius poteſt petere legitimā ſuam a monaſterio, quādo eius pater ſe & ſua obtulit monaſterio. 3.*

2 *Filius oblatus monaſterio a patre non compellitur ibi ſtare, niſi uſque ad annos diſcretionis.*

4 *Legitima an ſit debita filio, ſi pater eſt monachus.*

Patria poteſtas ſoluitur per ingreſſum monaſterij factum per patrem.

5 *Legitima non debetur filio, niſi poſt mortem patris.*

C A P. XIIII.

1 C*Vm ſimus.* † Si pater ſe cū boni s ſuis & filio impubere obtulit monaſterio, filius factus maior exire pōt religionē, & legitimā a monaſterio petere. Cōis diuiſi. ſecūda, ibi: *diſcretioni.* Caſus lit. Quidā. B. noīe ſe cū filio ſuo intra. 14. an. cōſtituto ad quoddā monaſteriū cū bōis trāſtulit, & dictū filiū ſuū fecit habitū ſuſcipere monachalē. Sed cum ipſi puero diſpliceret mōaſtica diſciplina ītra modicū tp̄s a monaſterio receſſit, & bona paterna cępit cū inſtātia poſtulaŕ. ſed Abbas dicebat, ꝙ nō erat audiendus cū tp̄e ſuæ oblatiōis extiterit maior. 14. an. Cōſultus p̄p rn̄dit, ꝙ ſi dictus puer ad annos diſcretiōis ꝑuenerit, & habitū retinere noluerit monachalē, ſi ad hoc īduci nequerit, n̄ ē ullaten⁹ cōpellendus, q̃a tūc liberū ſibi erit habitū ip̄m dimittere, & paterna bōa, q̄ ip̄m ex ſucceſſiōe cōtingūt, poterit poſtulare. B. † No. 1. patrē poſſe nedū filiū īpuberē offere monaſterio, ſed ēt oīa bona ꝑtinētia ad eū & ad filiū, & ex tali oblatiōe cogiť fili⁹ īpubes ꝑſiſtere ī monaſterio uſq; ad pubertatē, poſtea uero nō cōpelliť, & hoc facit ad declarationē c. cū uirū, s̄. e. No. 2. ex hoc & ex tex. ꝙ deuotio paterna n̄ p̄t filiū īpuberē monachū facere inuitū & reluctantē, ad idē 20. q. 2. in c. 1. 3 † Not. ulti. ꝙ patre intrāte religionē p̄t petere fili⁹ ltīmā ſuā; & vr̄ ī hoc tex. iſte multū ſingularis. † Sed ꝓ declaratiōe dictorū & tex. q̄ro, iſte miles obtulit filiū īpuberē, ſe, & oīa bona ſua monaſterio, ī cuius dn̄io erit ltīma filii? Io. And. dicit, ꝙ penes monaſteriū ſub cōdōne, ſi filius factus pubes duret ī monaſterio, No. bn̄, q̃a ex his uerbis ſentit, ꝙ ſi filius factus pubes exit monaſteriū, p̄t petere ltīma ſuā, licet pater adhuc uiuat ī monaſterio, & idē vr̄ ſentire gl. fi. & ſic tranſeunt cōiter doct. noſtri hic. Addit do. Pet. ꝙ ſi filius īpubes remanſiſſet in ſeculo, ltīma filii dēbat ſeparari à bonis patris, & dari tutoribus ipſius īpuberis. † Nā paterna ptās ſoluiť, ſi pater intrat monaſteriū; q̃a cū trāſeat in ptātē Abbatis: nō p̄t aliū hr̄e in ptāte ſua, arg. ī. l. ſi adoptauero, ff. de ꝑca. & ī. l. arrogato, ff. de opt. lig. & no. 32. q. 3. c. unico, not. Bar. in. l. patri, ff. de adult. Et ſic hēnt iſti doc. nr̄i ꝓ īdubitato filiū poſſe petere ltīmā patre ītrāte monaſteriū, Sed tu aduerte latius. nā in ꝯriū uŕ tex. in auť. ſi qua mulier, C de ſacroſan. eccl. canonizata. 19. q. ulti. ſi qua mulier. ubi vr̄ dicere, ꝙ ſi pater hēns liberos intrauerit monaſteriū, teſtō non cōdito, p̄t poſtea inter liberos ſuos bona diuidere, cōnumerādo monaſteriū in numero filiorum. Quod ſi ille prius deceſſerit, quàm diſpoſuerit, liberi capiunt legitimā iure nāę, reliquis bonis permanētibus apud monaſteriū, & ſic aperte infert tex. ꝙ filius dēt capere ex libera diſpoſitiōe paterna, uel expectare mortē natu- 4 ralem patris. † Ad idē facit, ꝙ ltīma non debetur filio, niſi poſt mortē nālem patris. l. 1. §. ſi impuberi. ff. de colla. bono. & ꝑ hoc Bar. ī d. auť. ſi qua mulier, tenet ꝯrium, dicens, ꝙ uiuente patre, licet ī monaſterio, nō p̄t filius petere ltīmam, quinimo plus ſentit in auť. idē, C. de bonis, q̄ libe. ubi dicit, ꝙ cū hoc caſu ſoluať patria poteſtas ex facto patris, remanet medietas uſusfructus bonorū aduentitiorū ipſius filii penes monaſterium, quia regulare eſt, ꝙ ubi patria poteſtas ſoluitur ex facto patris remaneat medietas uſusfructus bonorum aduētitiorum apud patrē, ut in. l. cum oportet, in. §. cum aūt, C. de bo. quæ libe. ſed Bal. attingendo primum articulum in d. auť. ſi qua mulier, dicit, ꝙ de iure ciuili procedit dictum Bartoli: ſed de ęquitate canonica poteſt filius petere legitimam per iſtum textum, quem dicit non eſſe alibi; ſed certe iſte textus non aperit, & libenter uiderem integram decretalē. Fortè enim pateret, an pater iſtius hoc tempore uiueret. Nam ſi uixiſſet, optimè probaretur hic, ſed ſi fuiſſet mortuus, nihil probaret. Sed pro primo intellectu facit princip. c. ubi recitatur nomen patris, & non dicitur, quondam, [b] qḋ uerbum ſolet cōiter apponi, qn̄ fit mentio de mortio, ut in c. cum contra, s̄. de pignori. In contrarium facit finis literæ, ibi, *ex ſucceſsione.* Nam uerbum, ſucceſſio, adaptatur proprie ad defunctū, & ſic uŕ, ꝙ pater erat hic defunctus. Itē nō debemus deuiare a diſpoſitiōe illius authētic. & r̄larū iuris ciuilis in commodū monaſterii, ꝗcū ſæpe fiat impropriatio, ut faueatur monaſterio, ut in c. in pręſentia, de prob. & in auth. niſi rogati, C. ad Treb. Item tenēdo illam opi. Bal. oporteret probare, ſeu tollere aliā opi. Bart. in d. auth. idē. Nam, ſi pater reputaretur mortuus reſpectu legitimæ, quia in bonis ſuis, fortius dēret reputari mortu⁹ reſpū bonorum aduētitiorum, quorum dn̄ium eſt apud filium. unde ſatis dubito [a] de deciſione huius qōnis: litera tn̄ prima froute uŕ innuere patrem tunc fuiſſę uiuum, & ſatis æquum eſt hoc tenere in fauorem filii, ne hēat expoſtulare alimēta a monaſterio: ſed ꝯrium dictum uŕ uerius de ſubtilitate iuris per ſupradicta, & quia iſte text. non ponit ius de nouo, cum reſpondeat ad conſultationem, ut no. glo. in c. conſultationi, de temp. or. & in c. ex tua, de fi. presby. ergo non debemus recedere a diſpoſitione iuris ciuilis in damnum monaſterii, cum non habemus ius canonicum expreſſum in contrariū: uidenda tamen foret integra hæc Decre.

S V M M A R I V M.

1 *Monachus non poteſt fieri aliquis furioſus, niſi poſt fauorem habeat ratam profeſſionem expreſſè, uel per delationem habitus per annum, poſtquam furor deceſſit. 4.*

2 *Libellus contrarius ſuſtentatur ex idonea concluſione.*

Repugnantia non uitiat actum, qui ex apta concluſione poteſt ſuſtineri.

3 *Teſtamentum factum a furioſo, etiam ſi feciſſet tanquam quilibet ſanæ mentis, non ualet, etiam ad pias cauſas.*

Furioſus non præſumitur ſanæ mentis, etiam in ſe obligando Deo.

C A P. X V.

1 S*Icut tenor.* † Furioſus profitendo nō obligatur, niſi factus ſanæ mentis ratum habuerit. Primò deciſa conſultatio. Secundò rn̄ſio, ibi: *mandamus.* Caſus lit. Quidam ſacerdos, dum infirmitate grauiſſima laboraret. ita, ꝙ extra ſe poſitus deſperabat de uita pręſenti, indutus fuit habitum monachalem, & ad monaſterium deportatus: tandem conualuit, & habitum dimiſit, & de Abbatis lnia de monaſterio receſſit. Dn̄s papa conſultus, qḋ eſſet huic faciendum ſacerdoti, rn̄dit, ꝙ iſta duo inter ſe repugnantia uı̄r, ſi extra ſe poſitus, & de pręſenti uita deſperet: tn̄ ſi eo tp̄e, quo poſitus extra mentē aſſeritur, indutus fuit habitum monachalē, cū tunc non conſentiat, ipſum denunciet abſolutū ab obſeruantia r̄lari, niſi poſtq̄ ſanæ mentis fuit, ꝓfeſſionē fece-

2 rit ſpontanea uoluntate. B. † Not. 1. & tene mēti, ꝙ licet in petitione alicuius contineať q̄dam ꝯrietas, ſeu repugnātia: tn̄ ex quo concluſio petitionis non eſt ꝯria, non eſt petēs, repellendus, oritur tn̄ ꝯ eum quædam ſiniſtra ſuſpicio. Nā, ut hic uides, propoſitum fuit papæ, ꝙ iſte ſacerdos erat extra ſe, & quod deſperabat de pręſenti uita; & q̄rebatur, nū quid eſſet obligatus monaſterio ex ſuſceptione habit⁹? Papa prius mouet ꝯrietatem, & nihilominus poſteà rn̄det ad conſultationē; lı̄tat ea, q̄ habentur in c. ſolicitudinē, de ap.

3 & in l. ubi repugnantia, de reg. iu. † No. 2. ꝙ furioſus nō pōt aliquo caſu ſe obligare ēt Deo, cū nihil ſentiat, & ſic not. ꝙ ēt bene faciendo non ꝑſumitur, ꝙ furioſus ſanæ ſit mentis.

b Ex quo infero, ꝙ licet furioſus [b] facit teſtm̄ tanq̄ quilibet mentis compos, non per hoc ualebit teſtm̄. Idem uŕ, ſi daret oīa bona ſua pro anima; facit c. fi. de ſucceſſ. ab inte. ubi text. Vltimò colligitur, ꝙ profeſſio facta tp̄e alienationis mentis, p̄t rata haberi ſana mēte redeunte. † Sed circa hoc

4 quæriť, nunquid ſufficiat tacita ratihabitio? Ho. hic, quem uı̄r ſequi doc. tenet, ꝙ ſic. Dicit. n. ꝙ ſi factus mentis cōpos certificatus de profeſſione facta in furore non contradicit, ſed perſeuerat in monaſterio, uŕ conſentire. Sed hanc opi. ego non puto ueram, per c. 1. ī. eo. li. 6. ubi patet, ꝙ ꝓfeſſio facta in minori ætate non ratificatur tacitè ſuperueniente maiori ætate, niſi per annnm portet habitum indiſtinctū;

c ergo fortius idem eſt in profeſſione facta a furioſo, [c] qui nihil intellexit de his, quæ egit. Pro hoc facit tex. in fi. qui requirit reſpū obligationis, ꝙ ſpontanea uoluntate ꝓfeſſionem fecerit redeunte ſana mēte. In gl. 3. in fi. ſolue hoc contrariū, ut dixi in c. fin. de ſucceſſ. ab inte. & ibi de hoc per gl.

S V M M A R I V M.

1 *Profeſſio infra tempus legitimum, non debet recipi, ſed facta tenet.*

2 *Contractus factus ſine certa ſolennitate alias requiſita ualet, ſi fuerit iuratus.*

3 *Nouitius debet ſtare per annum, ante profeſſionem tamen, ut ipſe experiatur auſteritatem monaſterij, & monaſterium mores ſuos.*

Nouitius poteſt prohiberi facere profeſſionem, ſi mores eius non placent monaſterio.

4 *Profeſſio nouitiorum oportet, quòd acceptetur per Abbatem, uel per alium loco ipſius.*

5 *Fratres mendicantes non poſſunt recipere aliquem ad profeſſionem ante annum, & aliter receptus nō obligatur illi religioni in ſpecie, ſed poteſt intrare quā uult, ſecus in alijs religioſis non mendicantib.*

6 *Renuntiare quis poteſt iuri, quod etiam ignorat ſibi cōpetere, quando cupit & uult in omnem euentum obligari.*

7 *Tempus quando diuerſimodè reperitur circa explicationem alicuius actus, cenſetur arbitrarium, quod ſit obſeruandum.*

8 *Nouitius non poteſt de iure aliquando profiteri ante triennium.*

9 *Nouitius qui ſtetit in religione per ſex menſes, & poſtea exiuit, & ex interuallo rediit, et ſtetit per alios ſex menſes, non dicitur feciſſe profeſſionem.*

In odioſis quinquaginta & quinquag. non faciūt cētū.

10 *Priuilegio introducto in fauorem duorum non poteſt unus inuito alio renuntiare.*

Fauori ſuo non poteſt quis renuntiare, ſi principaliter eſt conceſſus in publicam utilitatem, alias ſecus.

11 *Actus factus contra legem an & quando ſit nullus, uide hic pulchrè.*

Actus factus contra ſolennitatem ſtatuti ualet, ſi ſtatutum non procedit ulterius actum annullando.

12 *Abbas ſolus nō poteſt de iure recipere aliquem in monachum.*

Conſilium aliquorum ubi requiritur in aliquo actu, ſi non adhibeatur, actus eſt nullus, licet quis non obligetur tale conſilium ſequi.

Capitulum non poteſt recipere aliquem in monachum uacante monaſterio.

C A P. XVI.

1 A*D apoſtolicam.* † Profeſſio nec fieri, nec recipi dēt infra tp̄s probationis: ſed facta & recepta tenet; & eſt caſus notab. ꝙ quotidie allegatur. In prima parte poniť duplex cōſultatio deciſa. In ſcḋa rn̄ſio, ibi: *quæſtionibus.* Primò rn̄det ad primam, ſecundò ad ſcḋam, ibi: *prohibendum.* Caſus lit. Singularis inſtō prohibet monachū fieri ante unius anni ꝓbationē: uerunta men quidā ante tp̄s illud, aut ēt ſtatim faciūt profeſſionē, quæ recipitur ab Abbate. Quæritur, utrū tales monachi ſint cenſendi? Rn̄det papa, licet tp̄s probationis uni⁹ anni a ſanctis patrib. ſit ſtatutū tam in fauorē conuertendi, q̄ monaſterii, tn̄ ſi ante tp̄s probationis ille, qui cōuertitur, deſiderat habitū, recipiat, & ꝓfeſſionē faciat Abbate per ſe, uel ꝑ aliū habitū concedente, & ꝓfeſſionē recipiēte, uterq; iuri ſuo renuntiare uŕ, quod ꝓ ſe noſciť introductū. & iō monachus eſt cenſendus, q̃a multa fieri ꝓhibētur, quę facta tn̄ manēt. In fi. ꝓhibet Abbatib. ne paſſim an̄ tp̄s ꝓbōnis quoslibet ad ꝓfeſſionē recipiāt; & ſi ꝯ formā ꝑdictā quoſ

SEB. SAPIA.

a Satis dubito. Cōtrarietas in diſcernendo communē opi. eſt inter Legiſtas & Canoniſtas. communis. n. opi. Legiſtarum eſt, ꝙ debeat expectari mors naturalis patris, Canoniſtę cōmuniter tenēt cōtrarium, ut per d. Iaſ. in d. authen. ſi qua mulier, colū. pe. C. de ſa. ſan. ec. & per Modern. in c. in præſentia, s̄. de prob.

SEB. SAPIA.

b Licet furioſus. Cōtrarium ſentit Bal. in c. 1. ꝑ quos fiat inueſti. ubi refert dictū Io. An. dicētis, ꝙ ualet teſtamētum furioſi, qn̄ teſtatus eſt, ſicut hō ſanæ mentis, & dicit ita fuiſſe obſeruatum a Senatoribus Romanis. ſequiť Ro. & Alex. in l. furioſum, C. qui teſt. fa ce. poſſ. Ibi tamen in col. 2. dubitat.

c Furioſo. Adde in materia huius decre. uidendū And. Sicu. conſi. 60. ubi late.

libet indiſcretè recepint, animaduer-
ſione ſūt debita corrigendi, cū in ſubſi-
dium fragilitatis humanæ ſpatiū proba-
2 tionis ſit rl̄r inſtitutū.B. † No.1.ꝙ licet
couſtō dirigat uerba prohibitoria in ꝑ-
ſonā:tñ ſi cōſtō concernit principl̄r fa
uorē ꝓhibiti,tenet act⁹ geſt⁹ in ɔ̄riū ſal
tē quatenus obligatio q̄rit Deo.Et hunc
tex.adduxi in quadā diſputatione ɔ̄ op.
Bar.in l.ſi qs[a] ꝓ eo, ff.de fideiuſ. ubi di-
a cit, ꝙ ſi minor ꝓhibet ɔhere ſine certa
ſolēnitate,nō ualet ɔ̄ctus poſtpoſita ſo
lēnitate,ēt ſi īteruenit iuramētū.Mouet
qa peccat trāſgrediēdo ꝓhibōnem ſupe
rioris;& ſic nulla dēt oriri obligatio.Nā
in ɔtrariū aptè facit iſta lr̄a, maximè iū
cto c.Gōſal.16.q 2.Hic.n.& ibi dr̄,ꝙ in-
ſtō rl̄æ Grego. Pa. interdicit monachū
fieri añ ꝓbōnis annū,& tñ ꝓfeſſio cōtra
hāc ꝓhibōnē facta tenet.Nā iurādo iuri
ſuo renūtiat,ſicut obligando ſe Deo;qđ
3 tene mēti,& facit qđ ĩ.dicā.† Scđò not.
duplicē cām,quare fuit inſtitutus annus
ꝓbōnis.Nā ī fauorē ɔuerſi, ſeu fragilita
tis humanæ,ut prius expiat uires ſuas &
aſperitates monaſterii, ne inconſultè ſe
inuinculet.Nā iuxta philoſophū: Velox
cōſiliū ſeqt̄ pnĩa.Itē in fauorē monaſte
rii,ut monaſteriū expiat mores illius,&
hoc bñ no.Ex quo infert, ꝙ licitè mona
ſteriū p̄t non admittere aliquē ad mona
chatū,ſi mores illi⁹ ñ placēt,& ſic ñ tene
tur monaſteria quēlibet admittere. Nā
ſæpe experimēto reptū ē aliquē diſcho
lū qetē toti⁹ monaſterii & cōgregatiōis
pturbare.Nā morbida ſola pec⁹ totū cor
rūpit ouile,ī c.fi.ĩ.de ſtat.re.Et ꝓ hoc rō
nālis.Nā ſi ex poſtfacto pp demerita p̄t
4 deiici,forti⁹ añ factū nō admitti.†No.3.
ibi; *Abbate per ſe,uel per alium*, ꝙ ad hoc,
ut obliget qs religiōi,oportet ꝙ ꝓfeſſio
recipiat ꝑ Abbatū, uel ꝑ aliū noīe Abba
tis.Et facit hęc lr̄a ī ar.ꝙ creatio mona
chorū ſpectat ad ſolū Abbatē, đ quo di
cā.ĩ.lati⁹.No.ibi:*quoslibet*, ꝙ ñ pñt p̄lati
rl̄ares quēlibet admittere ad ꝓfeſſionē
añ annū ꝓbōnis,ꝙ no.uer. quoslibet,&
paſſim.aliquos ergo ſubſiſtēte cā īpunè
5 recipe pñt;ad hoc.c.ex publico.ĩ.de cō
uer.cōiug.†In mēdicātib.fratrib.ſeque-
re,ꝙ hodiè hr̄ ī c. ñ ſolū,& c. cōſtōnē.ĩ.
e.ti.li.6.ubi cauet,ꝙ recept⁹ ad ꝓfeſſio-
nē añ annū ñ obligāt eorū religiōi ī ſpē,
ſed ī gñe tm̄,ita,ꝙ p̄t ītrare q̄cūq; reli-
gionē uoluerit,ſec⁹ ē in religioſis ñ mē
6 dicātib.ut hic,& ī d.c.cōſtōnē,ī c.1.†No.
ultiò caſū,ī quo qs p̄t renūtiare ei,quod
ignorat,ex quo hēt animū obligādi ſe ī
oēm euētū.Nā añ lapſū anni qs ignorat
aſperitates rl̄ę,& uires ſuas circa poten
tiā,tñ ualet renūciatio,qđ ualet ad mul
7 ta ſiſia.†In gl.1.ibi:*arbitrarium*.not.gl.ꝙ
ubi ad eūdē actū explicādū iura p̄figunt
diuerſa tpa,ur̄ arbitrariū, qđ tp̄s ſit obl
uādū,& facit qđ no.ī c.fraternitatis.34.
8 di.†Et ī fi.gl.Hug.diſtiguebat,ꝙ aut cō-
dō & uita cōuerſi ſt̄ nota;& tūc expectat
ꝑ annū. Aut cōdō ē nota,& uita ignota,

& expectat ꝑ biēniū.Aut cōdō & uita ſt̄ ignota;& expectat
ꝑ trienniū,& reducit ad cōcordiā iura all.ī gl.& uide tex.cū
gl.ī c.legē.53.di.& placet Ho.ꝙ hęc iura ñ ſint hodie corre
cta,qa cū ñ appareāt aliqua lege correcta,ñ dēt īduci cor-
rectio ꝑ gl.capitaneā,fatet tñ,ꝙ hodie cōiter ſuaret,qđ dr̄
hic ī fi.ut ſolū expectet ꝑ annū,& ſi hoc hēt cōſuetudo, ſuā
da ē.4.di.*c ī iſtis*§.leges,& ī l.minimè,ff. de legi āt mul
tū placet primū dictū gl.ut hoc ſit arbitrariū; & īformabit
9 iudex arbitriū ſuū ex his,q̄ dixit poſt Hug.†Sđ circa p̄dicta
q̄ro,pone,aliqs nouiti⁹ ſtetit ī monaſterio ꝑ ſex mēſes:de
b mū exiuit,& facto aliquo īteruallo iterū rediit,[b] & ſtetit ꝑ
alios ſex mēſes,q̄rit nūqd expſsè cōpleuit annū,& ſic poſſit
licitè recipi ad ꝓfeſſionē?Et hęc q. hēt utilitatē religioſo
rū mēdicātiū.nā ꝓfeſſ⁹ apud eos añ ꝓbōnis annū nō obli-
gat religioni eorū,ſed religioni ī gñe,ut ī c.nō ſolū, cū ſe.
ĩ.e.ti.li.6.Et ſic orit dubiū,nūqd taliter ꝓfeſſ⁹ p⁹ annū ſit
obligat⁹ eorū religioni.So.Bar.Brix. diſputauit, & tenuit
hoc ſufficere;& ita recitat & ſeqt̄ gl.ī rl̄a,eū q cert⁹, de re.
iur.li.6.nā ur̄ ſatisfactū iuri,ex quo ſtetit ī monaſterio ꝑ an
nū,licet nō cōtinuū;& hāc opi.ſeqt̄ Spe.ī ti.de ſta. reg. ī §.
in uer.38.& uide Pau.& Io,de Lig.ī cl.eos,e.ti.Io.de Lig.te
nuit ɔ̄riā ſniā:qm̄ intermiſſū tp̄s minuit aſperitatē rl̄æ.
Nā certū ē graui⁹ eē ducere abſtinētiā ꝑ annū cōtinuū,q̄ ꝑ
annū īterpolatū.ergo ñ ꝑfectè exptus ē iſte rl̄ā. Itē iura,q̄
faciūt mētionē de certo tpe,dēnt ītelligi de tpe cōtinuo;
qa rl̄r oē tp̄s dēt eſſe cōtinuū,ut no.gl.in ru.de diuer.& tē
po.p̄ſc.& hāc opi.ego puto ueriorē,& eā apte tenet Bar.ī
l.interdū,§.quoties,ff.de pub.ꝑ illū tex.qui dicit,ꝙ ſeruus
dr̄ nouitius,q nō ſtetit ī urbe ꝑ annū cōtinuū, facit l.una,
C.de ꝓfeſ.q in urb.cōſtā.li.12.Facit ēt qđ leg. & not. in l.
ubi fideiuſſor,ff.de ſol.Vbi formāt qō no. Pone ſtatuto ca-
ueri,ꝙ bānitus a cētū libris ſ.poſſit īpunè offendi: nūquid
bānitus ꝓ quinquaginta libris unius debiti, ꝓ aliis qnqua
ginta reſpū alterius debiti,poſſit īpūè offendi? & cōcludit
ibi,ꝙ nō,qa ex quo ſunt diuerſa,non dēnt cōiungi ad faciē
dū unū totū,& ſic eſt ibi caſus,ꝙ qnquaginta & quinquag.
nō faciūt cētū.ita ur̄ dicendū in mā nr̄a.nā pp intermiſſio
nē tpis diuerſificant mores & opa hoīnum,ut in l.ſi nō for
tē,in §.libertus,ff.de cōd.inde.& hęc bñ notabis: qa faciūt
10 ad deciſionē multarū qōnum.†In gl.in uer.ſed ēt monaſte
rii,in fi.no.bene gl.iuncto tex. ꝙ ubi eſt aliquid introductū
c in fauorē duorū,ñ p̄t alter alio inuito illi iuri renuntiare.[c]
Et ſcias,ꝙ qñq; priuilegiū ſeu bñficiū cōcedit uniuerſitati;
& tūc ñ p̄t ſingularis de uniuerſitate renūtiare ēt reſpū fa-
uoris ſui,& ita loqt̄ c.ſi diligēti,de fo.cōp. Qñq, ɔcedit plu
rib.particularib.uel uniuerſitati:ſed principl̄r in fauorem
pticulariū,& tūc qlibet pticularis p̄t renūtiare fauori ſuo,
11 ita loquit c.dilecti,de fo.comp.† Sed ɔ̄ hoc & ɔ̄ tex. oppo.
Nā ex quo ius & rl̄a ꝓhibent ꝓfeſſionem añ lapſum anni;
ergo profeſſio in ɔ̄rium facta non ualet, quia geſtum con-
tra legē eſt nullū,ut x.di.c.uides,& in reg. quæ contra ius,
de reg.iu.li.6.& in l.non dubiū,C.de leg.Sol.dicit Io. An.
ɔ̄riū ꝓcedere,niſi lege ſpāli actus ſuſtineret, uult dicere,ꝙ
ꝓfeſſio eſſet hic ipſo iure nulla,niſi ꝑ iſtū tex. hic ſuſtinere
tur,& ita cōiter trāſeūt hic doc.ſed certè hęc ſolō ñ ē bōa
ad iſtū tex.qa hoc ñ ꝓcedit diſpoſitiuè ſuſtinēdo ꝓfeſſio-
nē,ſed loquit declaratiuè.Patet ex eo,ꝙ rñdēt ad cōſulta-
tionē,ut no.in c.cōſul.de tēp.or.Itē papa declarat ꝓfeſſio
nē tenere ex rōne antiqua;ergo ēt añ,q̄ emanaret hoc.c.ꝓ
feſſio tenebat. Iō ſaluo ɔ̄rium aliter,& primò ſic. ubi legis
ꝓhibō non habet perpetuā cām prohibōnis, actus in ɔ̄riū
geſtus nō annullatur,ut no. in d.c.uides,& in c. tua, de ſpō.
duo.Prohibitio aūt,de qua hic, eſt temporalis, ſ. ut intra
annū.Secundò ſolue & aliter,ꝙ ubi prohibitio legis cōcer
nit principl̄r fauorem alterius,talis prohibitio hēt uim ex
hortationis.uñ tex.hic dicit ꝓfeſſionē tenere, quia potue-
runt iſti renuntiare fauori eorū,& no.bñ hanc ſolōnem,ꝓ
qua facit.4.diſt.in cap. denique §. hæc & ſi legibus. Et per
hoc

a In prin.circa medium.in 4. col. in 3. membro princ. & in 5.in fi.& uide latè per eundē Pan.& ibidē not. in c. cū cōtingat, in 5.col.ſ. de iureiu.

b Iterū rediit. Adde Lap.alle.17. Adde Spe.in ti.de ſta.mo.uer.38.Ange.in l.fin.§.quotiens, ff.de publi. & Alex.de Imo.in conſi.fi. in uol. 4. quod eſt And. Barba.

SEB. SAPIA.

b Rediit. Vide ſimiles q.per Iaſ.in l.ſi idē cū eodem, in prin.col.3.uer. dictum eſt de ſummis,ff. de iuriſdi. om.iu. ubi ponit. q.ſi ſtatutum ſit,ꝙ qui ſteterit in carcerib. per annum, debeat liberari amore Dei, an ſi aliqs ſtetit in carcerib.per ſex menſes,& denuo incarceratus ſteterit ꝑ alios ſex menſes, debeat liberari?

c In quib.caſib. qs non poſſit renuntiare iuri ſuo, uidé plene ꝑ Archi. in c. quā periculo ſum.7.q.1. Et adde, ꝙ omnia iura quæ dicunt quem poſſe renūtiare beneficio, intelligūtur,ſi fuerit certificatus. Ita dicunt Archi.& Do.in c. placuit, ubi bon. tex.38.diſt.ita dicunt tenere Hoſt. in ſum. de fide.§. ſi quis,ſub.§. mulier.

Circa hoc, an renuntians dēt certificari de beneficio, cui renūciat, dicas,ꝙ ſi non eſt certus de bñficio ſibi competente, abſq; dubio dēat certificari, ꝓut uidemus in muliere renuncianre bñficio Velleiani,quę debet certificari ꝑ ipſum notariū, ut in l.1.& per totū, C.ad uelleia.& q̄do ipſa mulier nō certificaret, utrū iuuaretur tali bñficio,uide plenè ꝑ Io. Ber. de Fir. in ſuo repert. in lr̄a M.in uerb.mulier contrahit,ubi di-

a hoc poſſet attentari,ꝙ ſi ſtatuto[a] ꝓhiberet mulierē ɔhere
ſine cōſenſu duorum agnatorū, ꝙ ualet ɔ̄ctus in ɔ̄rium ge-
ſtus,ex quo lex, uel ſtatutū ſpecifice nō annullat actū. Facit
l.ſi qs in cōſcribēdo,C.de pac.Tertia ſolu.pōt dari,ꝙ ubi ꝓ
hibitio ſit ſimpl̄r in fauorē prohibiti, nō īpedit obligatio,
q̄ queritur Deo principal̄r:ſed tm̄ obligatio, quæ quæritur
homini quia in dubio nō ur̄ lex de hoc cogitaſſe, ꝓ hoc.ca.
debitores,de iureiur.& facit qđ ſ.dixi in no.& notabis quā
libet iſtarū ſolōnū ad ſuſtinēdū actū ɔ̄ legē.In gl.fin.in fin.
Hoſt.dicit ꝙ hodie īponitur pęna c.non ſolū, e.ti.li. 6. qđ
nō placet doc.qa illud c.loqt̄ in caſu ſuo,ſ.ɔ̄ mēdicantes,iō
in non mendicātib⁹ ſerua ꝙ dicit hic glo. ut pœna ſit arbi-
traria.Sed ultra glo.quęro de q.quotidiana,nūqd ſolus ab-
bas ſine c.ſuo poſſit recipere aliquē in monach.& ſic incor
porare eum monaſterio,Sol.tex.hic ur̄,ꝙ ſic,dū dicit Abba
tē ꝑ ſe,uel ꝑ aliū,ſed Io.And.ur̄ ſentire, ꝙ Abbas dēt prius
b conſulere[b] fratres.Nā facit hic unā apoſtillā paruā,dicēs ꝙ
hoc Abbas faciet cōſultis fratribus,& tranſeunt cōiter doc.
cum illa apoſtilla Ioan.An. Sed contrarium ſentit ipſe Io.
An.in gl.ſua in c.fi.ĩ.e.ti.li.6.ubi tenet gl.ꝙ de iure cōi crea
tio monachorum ſpectat ſimul ad Abbatem, & cōuentum,
niſi cōſuetudo aliud hēat,alleg.c. ea noſcitur, de his, q̄ fiūt
à p̄lat.qđ nō multū facit,quia loqt̄ in p̄ſentatione,quę ſpe-
ctat ad collegium,ſed illā opi.tenuerunt ibi Arch.& Ioan.
mo.alleg.iura,quę hoc nō ꝓbāt,& ɔ̄ eos facit iſte tex. & c.
porrectum,ſ.e.& c.nullā.18.q.1.ubi tex.not. dicit,ꝙ diſpo
ſitio tota monaſterii cōſiſtit penes Abbatē, nec ex rl̄a po-
tuit hoc apertè concipere.unde dicerē ſpectandā eſſe con-
ſuetudinē,ut dicit tex.in d.c.fi.lib.6.ubi conſuedo ceſſaret,
credo,ꝙ Abb.dēt hoc facere cū conſilio capl̄i ꝑ id,qđ hr̄ in
rl̄a,ubi dr̄,ꝙ pręcipua dēt explicare cū cōſilio capituli, ſed
negari nō pōt creationē monachorum eſſe qd p̄cipuum in
monaſterio,ſicut collatio canonicatuū,& beneficiorū in ec
cleſia ſeculari.In quo caſu uocantur abſentes, ut in c. cū in
12 eccl.de pręb. lib. 6.† Ex quo infert,ꝙ de iure cōi non ualet
monachi receptio per abbatem facta ſine cōſilio cōuentus.
Nā ubi requiritur a iure conſilium, niſi adhibeat, actus eſt
nullus,ut eſt tex.not.iuncta gl in c.nouit,de his,q̄ fi. a p̄lat.
fateor tñ,ꝙ Abbas non tenet ſequi conſilium eorū: ſed ſa-
tis eſt requirere & expectare reſponſum,tum quia hoc uult
regula,tum quia hoc eſt de iure cōi. Nam ubicunq; quis te-
net requirere conſilium alicuius, nō tenetur illud ſequi,ut
in ca.cum in ueteri,de elect.uide quod ibi plene dixi, & per
Bar.in.l.1.§.ſi plures,ff.de exer.& in c.olim,de arbit.Et per
hoc infert,ꝙ uacante monaſterio,non poteſt capitulum ali
quem recipere in monachum,prout in ſimili dicitur in col
latione beneficiorum ſpectante ad Epiſc. ut in c. unico. ne
ſede uacante lib.6 iuncto c.fi. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Profeſſio poteſt fieri per nouitium,licet non ſit in clauſtro, & licet bonis quis fuerit uſus,& ita profeſſus compellitur ad perſeuerantiam regulæ.* 3.
2 *Aegrotus etiam in maxima infirmitate conſtitutus poteſt contrahere matrimonium tam carnale quam ſpirituale.*
4 *Habitus ſolus an ſufficiat ad profeſſionem?*
5 *Votum factum timore mortis ſiue naturalis, ſiue accidentalis, an & quo caſu ualeat.*
6 *Timor mortis quo caſu inualidet actum factum mortis timore.*
7 *Abbatis negligantia an præiudicet monaſterio?*

CAP. XVII.

1 SIcut ueniens. †Qui profeſſionem fecit, licet in clauſtro nunquam ꝑ manſerit,ſed in ſeculo & ſuis bonis uſus fuerit,ad obſeruantiam regularē cōpellit. h.d. Primò conſultatio. Scđò rñſio,ibi, fraternitatis. Caſus liter. Quidam clericus nimia ęgritudine laborans, quaſi de morte ſecu-
rus,& de recuperanda ſanitate deſperās
habitū monachorū rl̄ariū petiit, & acce
pit,ſed ad eccleſiā non trāſiuit,nec bo-
nis ſuis uti poſt poſuit,uidentibus & ſciē
tibus Epo,& canonicis eccleſię Nazariē
ſis,à quibus habitum ſuſceperat regularē
Et cū ꝑ multa tpa ſecul̄r ſe habuerit,quę
ſiuit Epiſc,utrum compellendus eſſet ſu-
mere regularem habitum?Reſpondet pa
pa,ꝙ ſi petiit & accepit,& ꝓfeſſionem fe
cit, eccleſiaſtica diſtributione compel-
lendus eſt,ut habitū regularem aſſumat,
ne cp.odeſt illi,ꝙ tanto tpe extra cano
nicam religionē manſerit, imò in aug-
mentum maioris tranſgreſſionis ipſius
1 p̄t meritò allegari.B.†Not.1.ibi: nimia
ægritudine,ꝙ morbus,quantumcunque
ualidus,non impedit obligationem pro
feſſionis.Idem dic in matri. carnali. Nā
q̄tumcunq; quis teneat ægritudine,ſem
per pōt matrimonium ɔhere,de quo ui-
de q.q̄ ponit Io.An.in reg.ſine culpa de
3 re.iu.li.6.in Mer.† Not.2. ꝙ non eſt de
ſubſtantia,ut quis profiteat in monaſte-
rio,unde in lecto & in domo propria p̄t
quis effici religioſus,ut hic,& in c.porre
ctum,ſ.e.No.2.religioſum non poſſe p̄-
ſcribere ɔ̄ bonū obedientiæ, quia ſp eſt
in mala fide,facit l.1.C.de ſer.fu. & c. fi.
4 ĩ.e.†Sed q̄ro an ſolus habitus ſufficeret
ad conſtituendū aliquē religioſū?Sol.li
tera iſta ur̄ aliq̄tulum diuerſa.Nā in con
ſultatione fit ſolū mentio de ſuſceptiōe
habitus,ſed in rñſione papa ur̄ requirere
ꝓfeſſionē.Sed dic,ꝙ ſi habitus fuerit ꝓ
feſſorū,tūc ſufficit ſine ꝓfeſſione, ut ī d.
c.ad noſtram,ſ.e.ſi fuerit nouitiorū,uel
diſtinctus,tūc requirit ꝓfeſſio, & qa for
tè papæ non conſtitit de qualitate habi
tus,iō rñdet requirendo ꝓfeſſionē, ſed
intellige tacitā,uel expſſam;& ſic intelli
5 ge dicta doc.hic in gl.1.in fi.†Not.bene
finē gl.quia timor mortis aīę non excu-
ſat,nec dat cām retractandi actū, ſecus
in timore mortis corporis. Rō diuerſita
tis eſt,quia timor mortis aīæ nonnunq̄
incutitur a Deo,ut quis ducatur ad con-
uerſionē,& ſic talis timor eſt appetēd⁹,
16.q.1.in c.reuertimini;ſed timor mor
tis corporis fit ab hoīe & talis timor ē
c fugiendus tanq̄ uiolentus & iniuſt⁹. Et
cū q̄rit nunquid timor mortis[c] excuſet,
ſic diſtigue poſt doc.Aut eſt timor mor
tis nālis,aut accidentalis.Primò caſu nō
excuſat.Exēplum in grauiter infirmo,ut
hic.Scđo caſu ſubdiſtinguo, aut ē mors
accidentalis cālis,aut eſt uiolenta.Exē-
plum primi caſus in timente periculum
naufragii,uel incendii,uel hoſtiū, & iſte
timor non impedit actū, neq; inualidat
ꝓfeſſionē per rōnē ſupradictā.Nā Deus
aliqñ incutit talē timorē,ut hō cōuerta-
tur. In ſecundo caſu pone exemplum in
eo,qui timet mortē uiolentam ſibi im-
minētem ab iniquo homine: nam ſi pp
talem timorem quis ingreditur religio
nē,non tenet ingreſſus, ex quo fecit,ut
euaderet mortē uiolentā.Nam Deus re

SEB. SAPI.

a Quod ſi ſtatuto Vide Bal.ī l.1.co. antepe.C.quia admi. Iaſo.in l.uniuerſa,col. penu.& ult.C.de præci.impe.offe.ubi ſentiūt contrarium

b Prius conſulere adde Old. conſi. 97.& uide Calde. conſi. 16. hoc tit. ad quem pertineat monialium receptio, an ad ſolam abbatiſſam, per Lap.alle.32.

c Quis metus hēat īpedire ingreſſum religionis, uel nō de quo, uide clarius hic Io.de Lig. qui recitat pulch. diſtinctionē,& uide per ſpe.in titu. de ſtatu.monach. uerſic. 12. Et ſi timēs, ne una die interficiatur ab aliquo, ingrediatur religionem,an uitietur. ingreſſus, uide per Hoſti. in ſumma,de re. §.& qualiter, ꝓpe pri. ad quæ in hac.qō. remittit Spe.e. ti. uer.22. uide quod no.in cap.2. quod met. cau. & ꝙ uouens,dum eſt in infirmitate,uel alio periculo uitæ, ex quo habuit intencionem obligādi ſe,cogitans de cauſa mouente ad uouēdum,ſ.de euaſione periculi. obligetur ex uoto, licet in tribulatiōe & perturbatione ſit,ex quo erat ſanæ mentis, tenet Archi.in c. ſunt ꝙ opes.16.4.

a Pro intellectu huius decre. vide Hoſti. in ſum. de re. §. & qualiter, uer. Itē religioſus ad ſtrictiorem. Et uide quod no. Bal. in. l, penul. de ope. li. Et adde, ꝙ diſpoſitio huius decre. habeat locum in monialibus, eſt gl. quā, reputo ualde notabil. in c. 1. in uer. perpetua, de ſtatu. reg. in. 6. Item adde, ꝙ ſufficit petere iſtam licentiam etiam a ſolo p̄lato ſine c. ſcd̄m Archi. in c. ſtatuimus. 19. q. 3. p tex. in c. religioſus, in fi. de ele. in. 6. licet in contrarium faciat tex. in d. c. ſtatuimus, in uer. ſine cōi. Et idē ſir. Abb. in c. ea noſcitur, in prima col. de his quæ fi. a p̄l. Et adde hic, inquātum dicitur de licentia, ꝙ quando requiritur cōſenſus per uiam licenciȩ, non ſufficit licentiàm interuenire tacitè, ſm Io. An. in c. ſi Abb. de ele. in 6. Itē adde tex. iuncta gloſ. in uer oīa, in cle. 1. ī uerſi. uolumus. Et quod ſuper ea no. Imo. de for. cōpe. Item non ſufficit, ꝙ iſta licentia interuenerit poſt factum, d. Ant. in c. cum conſuetudinis, in 3. col. de cō ſue. uer. quandoq; requiritur per uiā licētiæ. Sed in cōtrariū facit tex. in ca. oīs, d̄ pœ. & re. & Bal. in. l. 1. ī pē. col. C. de admin. tuto. ubi dicit, qn̄ in actu requiritur licentia, non ſuffi cit licentiam interuenire poſt factum. & illud dictum Io. An. in d. c. ſi Abb. refert & ſequitur Lap. alle. 87. in pen. col. & Ludo. in. l. 2. ſolu. matr. Eodē modo in actu requiritur authoritas expreſſa, non tacita, ſm Bal. in d. c. cum cōſuetudinis, in pen. col. quæ ita dicit notari in. l. 1. ff. de autho. tuto. Itē adde hic, ꝙ uerbum, licentia, non denotat nudam uoluntatem, ſed arbitrium boni uiri ſecundum d. Abb. in 1. col. de cleri. non reſi. qui ita dicit tenere Barto. in extrauagan. ad repri. & in l. alio, ff. de ali. & ciba. leg. Simile dicimus in authoritate præſtanda, quia non ſufficit præſtare authoritatem, tex. eſt in l. prima. §. mutus ff. de tuto. quem tex. uide limitatum per Bal. in l. mandatum, C. man. & quando in actu requiritur licentia ſpecialis, quæ dicatur licentia ſpecialis, uide per do. in c. hoc conſultiſſimo, in princ. de reb. eccle. non alienan. An autem ſede abbatiali uacante poſſit Epiſcopus monacho licētiā dare tranſeundi ad aliam religionem, uide Archid. in d. c. ſtatuimus, circa medium, ubi uidetur tenere, ꝙ ſic. Pro quo facit, qđ not. Do. in c. 2. in princ. in. 2. col. de ſtat. mon. in 6. ubi ponit, an ſede uacante capitulū ſuccedat in p̄tāte dandi licentiam. Itē adde, ꝙ qn̄ aliquid debet fieri petita & obtenta licentia, non ſufficit, ꝙ interueniat tacita licentia, ut not. glo. in uer. obtēta in cle. 1. de teſt. & Do. in c. 2. in prin. ulti. col. de teſt. in 6. Itē qn̄ fit mentio de licentia, intelligitur de obtēta ſm Io. And. in re. cum non ſtat, lib. 6. quē refert & ſequit Do. in c. ſi religioſos, in prin. in. l. 2. col. de ele. in 6. Et de uer. licecia, & quid de habē te In iam aliqd faciēdi, uide oīno p. Bar. in. d. l. alio, ultra med. ff. d̄ ali. & ciba. leg. Et qn̄ in actu requiritur collaudatio alicuius, non ſufficit tacitus conſenſus, Et hoc eſt dictum Aegid. ī c. 1. d̄ his q̄ fiūt a p̄l. quē refert & ſeq̄t ibi. d. Ab. in. 1. col. Et ad intellectū h9 decr. uide Bal. in, l. quæ ſub p̄textu, uer. nl. no. C. de ſa. ſan. ec. Adde Lap. alleg. 30. Ro. conſi. 246.

ZACHAR.

Adde iſtum in c. dilecto. nu. 13. & quod ibi notauī apoſt. ad ipſum in uer. taciturnitas ñ prodeſt, ſ. de p̄be.

ANT. FRAN.

Ad hoc, qđ hic dicitur de licentia, dicas, ꝙ ille dicit uere hr̄e licentiā, qui habet expreſſum cōſenſum licentiantis, ita Io. An. ſing. in c. ſi Abbatē, de ele. li. 6. in nouella, & p Ale. in l. ſi aūt plures, ff. de aqua plu. arcē. Et adde, ꝙ licitia teſtandi data, uel conceſſa cler. uel Epi. intelligitur ēt d̄ teſtō pri' condito, qđ facit ualere ſm Pau. de Ca. in. l. hęc cōditio filiæ meæ, i. §. ſi ſic, ff. d̄ cōditio. & demō. & hr̄ per Alex. in. l. & militib. C. d̄ ali. & cib. legat. Et de lnia intrādi religioē ſtrictiorē, quā ſufficit petere, licētiā obtineatur, ultra ea, q̄ hn̄r in c. licet, de re uide Arch. 19. q. 4. in c. ſtatuimus, & Io. An. in c. ſi religioſus, de ele. li. 6. & in c. 2. de teſt. e. li. in nouel. & Lap. all. 62. & uide Car. ī cle. 2. §. & ſi idē de ſepul. ubi dicit, ꝙ licentia conceſſa clericis ſtudēdi, uel religioſis, intelligitur quò ad omnia, ſine q̄bus cōmodè ſtuderi non p̄t, & uide Car. in cle. 1. in §. q̄ autem, de ſta. mona. & in cle. 1. de cel. miſſ. in. 2. q. Et adde, ꝙ licentia p̄ſtanda p iudicē in aliquo actu, debet præſtari cum cauſæ cognitione, aliter actus non ualet. Ita Bal, Pau. de Caſt. & Moderni. ſcriben. in l. ſed ſi lege, in §. prætor ait, ff. de in ius uocan.

ſpicit cor, & uult uoluntarium militem,
& ita loquitur c. 1. quod me. cā & p̄dicta
potes adducere gn̄aliter ad ualiditatem
6 uel inualiditatem cuiuslibet uoti. † In gl.
3. in fi. de hoc uide quod plenius not. in
c. unico, de langui. per Inn. in c. cum olī,
el. 2. de priuile. per Arch. 18. q. 2. Abba. &
Vincē. hic, qui tenet ꝯ hanc gloſſ. dicens,
ꝙ negligentia Abbatis non debet obeſſe
monaſterio. unde monaſterium poterit
bona illius uendicare, quod ſatis placet
& dic, ut plenius no. in locis p̄all. In glo.
in uer. tanto t̄pe, not. ex glo. quod dixi in
tertio not. ſ. ꝙ ꝯ obedientiam non currit
prȩſcriptio, quia tanto ſunt grauiora.

SVMMARIVM.

1 *Religioſus poteſt intrare religionem ſtrictiorem, petita prius licentia, numer. 9. 10. & licet monaſterium, in quo ſtat, ſit priuilegiatum, ne de illo ad aliud etiā ſtrictius tranſeatur.*

2 *Religioſus ad hoc, quod poſſit tranſire ad aliam religionem, requiruntur tria 3. 7. 12.*

4 *Prælatus non poteſt eſſe iudex in lite orta inter ipſum & ſubditum.*

Iudex an & quo caſu poſſit cognoſcere, an ſua ſit iuriſdictio.

5 *Regula aliquando reperitur ſine exceptione.*

6 *Epiſcopus non poteſt deſerere epiſcopatum, & tranſire ad aliquam religionem, quia uita actiua eſt fructuoſior contemplatiua, ſed iſta eſt tutior. 3.*

Monachus poteſt promoueri in Epiſcopum.

8 *Charitas eſt fons proprius, cuius nō cōicat alienus.*

11 *Licentia, uel conſenſus, qui debent requiri in aliquo caſu, debent ante actum, & non poſt interueniri.*

13 *Papa poteſt impedire ingreſſum religionis.*

14 *Clericus non petita licentia ab Epiſcopo poteſt religionem intrare, niſi eccleſia propter hoc grauiter læderetur, quia poſſet petere reſtitutionem in integrū, ſicut ſi eſſet læſa in temporalibus. 12.*

Abbas poteſt uendicare monachum, pater filium, & maritus uxorem.

C A P. XVII.

1 LIcet. † Poteſt religioſus ze-
a lo ſanctioris uitæ ad re
ligionem tranſire ſtrictiorem
petita prius licētia prȩlati ſui,
licet non obtenta, etiam ſi primum mo-
naſterium ſit priuilegiatum, ꝙ de illo ad
aliud etiam arctius tranſire non poſſit.
hoc dicit uſq; ad fin. & eſt caſus not. &
quotidiè allegatur. Diuiditur principa-
liter in duas partes. In prima exordium,
ex quo ſecundo factum diffinit. ibi, cum
ergo. Primò facit quinque. nam primò
ponit formam priuilegii. Secundò ipſius
interpretationē, & interpretationis cau
ſam, ibi, quia tamen. Tertio illam fortifi
cat, ibi: cum etiam. Quartò illam reaſſu-
mendo ſpecificat, ibi, quo circa. Quintò
ſpecificationem determinat, ibi. illa. Ca
ſus literalis. Quidā monachus ſine licen
tia prioris ſui traſiuit ad ordinem Ciſter
cien. Prior & fratres moleſtababant eū,
dicendo, ꝙ ſine licentia non potuit pro-
prium monaſterium deſerere. peruenit
ad notitiam domini papȩ. unde ipſe ſup
hoc ſcribit priori & fratribus Dimolien.
à quibus monachus prædictus receſſit, di
cens, licet quibuſdam regularibus a ſed.
poſt. ſit conceſſum, ut poſtquā apud eos
profeſſus fuerit, ad alium locum, ipſis in
uitis, etiam cauſa maioris religionis trā
ſire nō poſſit. Sed hoc quia rōne fuit illis
cōceſſum, ne quis ex temeritate, uel leui
tate in iniuriā ſui ordinis ſub prȩtextu
maioris religionis ad alium poſſit ordi-
nem ſe transferte, non ꝙ dēt ei licentia
denegari, qui cū humilitate ac puritate
eam duxerit poſtulandā, qui ergo talr a
ſuo p̄lato licentiā poſtulauerit, ex lege
priuata, quȩ legi cōi præiudicat, abſolut9
ad arctiorem religionē libere poterit ſe
transferre, nō obſtāte p̄terua indiſcreti
ꝯdictione p̄lati, quia priuilegium meret
amittere, qui permiſſa ſibi abutitur pote
ſtate. Vnde nouerint uniuerſi, quibus hoc
priuilegium fuerit conceſſum, ſe de iure
teneri taliter poſtulantibus tranſeundi
licentiam impartiri, qa ſicut ſubditus li-
centiam a ſuo Prȩlato cū humilitate &
puritate poſtulare tenet, ſic prȩlatus ſine
difficultate tenetur ſubdito licentiam in
dulgere, ne uideatur propoſitum impedi
re diuinitus inſpiratum. Si uero p̄babili
ter dubitat, utrū qs uelit ad ordinem ar
ctiorē, aut laxiorē ex charitate, aut ex te
meritate tranſire, ſupioris eſt iudiciū re-
qrēdū, ne forte Ang. Sathanæ in locū an
gelū ſe trāsformet. Illud rłr eſt obſeruā
dum, ut nullus Ep̄s ſine licentia Roma.
Pont. prȩſumat intra annum deſerere p̄-
ſulatum, quia ſicut maius bonum mino-
ri bono præfertur, ita cōis utilitas ſpecia
li utilitati p̄fert. Mandat ergo papa præ-
dictis fratribus, quatenus prȩdictum mo
nachū, qui de puro corde. & cōſcīa bona
ad ordinē Ciſter. trāſiuit, ulterius nō mo
leſtēt, quia charitas eſt frons p̄prius, cui

nō cōicat alienus. Ber. No. 1. ꝙ ubi priuilegiū iuri diuino,
ſeu inſpiratiōi diuinȩ in aliquo poſſit p̄iudicare, eſt ſtrictiſ
ſimè intelligēdū. Vn̄ nō demus interp̄tari, ēt ut aliqd opet
ſi nō p̄t illud opari ſine derogatiōe iuris diuini, ſeu liberta
tis ſpiritus, qđ eſt ualde no. Nā illud priuilegiū, de quo hic
parū uel nihil opat, ſed qa ſolet plus timeri, &c. j. de hære.
aduerſus. No. 2. interp̄tationē ad authoritatē ap̄li, ut qſq;
dēat eſſe cōtētus ea uocatiōe, qua uocatus eſt, dēt intelligi,
niſi īſtinctu ſpūſſancti ad ſanctiorē uitā inducat. No. 2. aliā
authoritatem Ap̄li, ꝙ ubi ſpūs Dei eſt, ibi libertas, & ꝙ lex
nō eſt īpoſita iuſto. Sed aduerte, nō. n. intelligas iuſtū nō eſ-
ſe ſub ſupiori ſuo. nā qlibet quātūcūq; ſanctus recognoſcit
in hoc ſeculo ſupiorē, licet ſupioris p̄tās ſit ligata reſpectu
iuſti. Eſt ergo iuſtus liber a lege peccati. nō aūt liber a p̄tāte
ſuperioris. Ita no. determinat gl. in cle. ad noſtrā, de hæ. ubi
2 latius uide, & tenebis mēti illā gl. & uide Inn. in c. paſtora
poſt prin. de of. or. † No. 4. duo reqri ad hoc, ut religioſus
licitē poſſit trāſire ad aliā religionē. Primò, ut ſcd̄a religio
ſit ſtrictior: ſcd̄ò ut nō trāſeat ex temeritate; aut ex leuitate
licet zelo ſanctioris uitæ. nō ergo licet in odiū primi p̄lati
trāſire ad religionē alterius ſtrictiorē. Tertiò extrinſec9 re
a quirit, ut petat licētiā trāſeūdi a p̄lato ſuo. a No. 5. duplicē
eſſe legē, q̄dā. n. dr̄ priuata, altera publica. Lex priuata dr̄ ſpe
cialis inſpiratione diuina, & dr̄ priuata, qa nō cuilibet acci
dit. Lex uerò publica eſt ius cōe, qđ oīb. patet. Lex aūt pri-
uata tāquā dignior p̄fert cōi, de quo uide pulchrū tex. in ca.
3 duæ ſunt. 19. q. 2. †. No. 6. ꝙ ubi dubitat, an ſecūda religio ſit
ſtrictior, uel an ex temeritate fiat trāſitus, nō ſtat uerbo uo
lētis trāſire, nec p̄lati denegātis, ſed ſupioris iudiciū eſt re-
quirēdū & dicit Inn. illū hoc caſu eſſe ſupiorē, ad quem ap
pellaret, ſi iſte religioſus grauaret, qđ no. nō em̄ ſm eū dēt
prius p̄latus eſſe iudex in cā ſua. † Et no. bn̄ ex hoc dicto, ꝙ
4 ubi orit cōtētio inter religioſum & ſuperiorē ſuū, nō dēt
eſſe ſuperior iudex in cā ſua, ſed dēt adiri ſuperior imme-
diatus. Et no. ꝙ dr̄ cā p̄lati, licet cū cōtingat rōne ſuperiori
tatis, facit ad hoc gl. no. in c. ſtatutū, in prin. de reſcri. lib. 6.
quȩ dicit, ꝙ licet alias iudex poſſit inter partes cognoſcere
an ſua ſit iuriſdō b tn̄ ſi iudex pertinaciter defendit ſuā iu-
riſdictionē, ur̄ ſuſpectus, ut nō poſſit cognoſcere, an hēat iu
riſdictionem. Et p̄t adduci ſing. iſte tex. ad quæſtionē, nun
quid iudex p̄cedens ex officio. poſſit cognoſcere, an ſit ſua
iuriſdō parte negāte. De quo remitto ad no. in c. ſuper lite
5 ris, de reſcrip. † No. 7. ibi, rła inuiolabiliter obſeruata, & qn̄
c q; eſt rła, quæ nullā patit exceptionē, c & ur̄ contra no. per
gl. ſuper rubr. de reg. iur. lib. 6. quȩ dicit nullam eſſe regulā,
6 quæ non patit exceptionē. † Not. 8. ꝙ Ep̄s non p̄t deſerere
Epiſcopatum, ut tranſeat ad religionē, nec ſufficit ſibi pete
re licentiam trāſeundi, un̄ nec ipſe petere, nec ſuperior con
cedere debet ex quo p̄nt ſuis ſubditis prodeſſe. Rō, quia ui-
ta actiua eſt fructuoſior uita cōtēplatiua. un̄ doctrina, labor
& ſolicitudo Epiſcopi p̄ferunt ſilentio, contemplationi, &
quieti religioſorū. Hinc eſt, ꝙ religioſus p̄t p̄moueri in E-
piſcopū, & ſic ceſſare a ſilentio & cōtēplatione p̄p bonū pu
blicum, ut in c. quod Dei. j. de ſtat. regu. & 18. quæſt. 1. c. uni-
co. Sed Epiſ. nō p̄t monachari. nā plus eſt illuminare, quam
lucere: uita tū contēplatiua eſt tutior, de quo uide tex. in c.
niſi cū pridē, de renun. † No. 9. ibi. uitā duceret arctiorē, ꝙ
trāſitus permittitur, ut quis ducat uitā arctiorem. nō ergo
ſufficit, ꝙ ſcd̄a religio habeat ſtrictiorē rłam, niſi actu du-
cat ibi uita ſtrictior, & in hoc multi decipiūt, & uide qđ la
8 tius dixi in c. ſanè. ſ. eo. tit. † Vltimò no. ꝙ charitas eſt fons
p̄prius, cui nō cōicat alienus, & hæc authoritas ſolet mul-
tis modis exponi: ſed ad p̄poſitū p̄t dupliciter intelligi. pri
mò, ꝙ ſi dubitat, qua conſciētia iſte trāſeat, relinquendum
eſt cōſciētiæ ſuæ, quia, ex quo extrinſeca ſunt bona, p̄ſumen
dus eſt bonus animus iuxta ilud Euāgelii. Et a fructib. corū
cognoſcetis eos, j. de reg. iur. in c. eſtote. nē charitas pōt p
extrinſecas p̄bationes liquidari, qa eſt fons proprius, cui
alienus nō cōicat: i. extraneus in eo ñ ha
bitat. Scd̄ò dēt intelligi, ꝙ nō dēt iſte cō
pelli ad redeūdū: qa magis tenet qs pro-
deſſe, ſibi, q̄ ſaluti alterius. In gl. in uerſi.
licētia. ibi de elec. cū in ueteri. Illud. c. fa
cit in ꝯriū: quia hēs requirere conſilium
tenet debito t̄pe expectare rn̄ſum. hic āt
dr̄, ꝙ ſufficit petere licētiā. Sed ſolue. nā
hic nō dr̄ ꝯrium ſm doc. & bn̄. debebit. n.
iſte poſt licētiā petitā debito t̄pe expe-
9 ctare rn̄ſum. † Sed quæro extra glo. quid
ſi prȩlatus deneget, uel rn̄deat, uel alleg.
cām denegationis iniuſtā? Sol. dicit Inn.
ꝙ in caſib. iſtis & conſimilib. poteſt ſub-
ditus incontinenti tranſire, nō expecta-
to alio tempore, ex quo conſtat de pro-
terua denegatione p̄lati, ſed ſi p̄latus al-
legaret aliquā iuſtā cām, uel uériſimilem
denegandi licētiā, nō debet ſubditus trā-
ſire, ſed inſtare apud ſuperiorē, ut decer-
nat, an p̄latus hēat iuſtā cām denegādi. a
10 † In ea glo. ibi, conſueuit dici, ꝙ nō Not.
uult. n. ꝙ licet ſubditus teneat petere li-
centiam, ſi tn̄ non petiit, reuocandus nō
eſt, ex quo iuſta cā motus trāſiuit. Et hāc
opi. tenet gl. ſ. eo. c. ſanè, & facit multum
bene ille tex. pro hac opi. idem tenuerūt
hic Pet. & Abb. ſed contra opi. tenet glo,
in c. intelleximus, de æta. & quali. & glo.
in c. mandamus, 19. q. 3. Et ad c. ſanè, rn̄-
detur. ꝙ loquitur diſpenſatiuè, ut ibi di-
xi. hanc opi. ſequitur hic Hoſt. Io. Andr.
& communiter moderniores præter Io.
Cal. q diſtinxit, an monaſterium, ad qđ
quis trāſiuit, ſit priuilegiatum, prout hr̄
in prin. an nō. Primò caſu dēt reuocari,
ut priuilegiū aliquid operet. Scd̄o caſu
p̄cedit opi. ꝯria, ſed hęc opi. ñ placet dn̄o
Gaſp. eius filio, nec mihi, qa hoc priuile-
giū nō operaret hunc effectū, ut patet ex
litera. Sed p̄ opi. ꝯria, ut iſte ſit reuocan-
dus, adduco rōnē literæ, dū dicit petēdā
eſſe licentiā, ne bonū obediētię cōtēne-
re uideat. Si ergo ex nō poſtulata lnia p̄
ſumit cōtēnere bonū obediētię, ergo nō
p̄t dici, ꝙ inſtinctu ſpirituſſancti trāſiue-
rit, ſed potius p̄ſumit cā leuitatis. nā obe
dientia in religioſo eſt unū de p̄ceptis re
gu. eo. ergo cōtēpto nō eſt aliqd boni p̄-
ſumēdū, & p hāc literā & ipſius rōnē con
fundit opi. Pet. & Ab. hic, q dixerūt hanc
licētiā petēdā ex debito honeſtatis, & ñ
ex neceſſitate, & mouerunt ſe ex illis au-
thoritatib. ubi ſpūs Dei eſt. Cōclude er-
go iſtū reuocādū ad primū monaſteriū.
† Ex p̄dictis & ex tex. no. ꝙ ubi in aliquo
11 caſu reqrit licētia, d nō ſufficit eā petere
d ex poſtfacto, ſed debet peti a princi. quod
no. † Et in fi. gl. dn̄t tn̄ doc. ꝙ ſi ex trāſitu
12 iſtius grauiter læderet, uel infamaret pri
mū monaſteriū, dēt reſtitui primo mona
ſterio, p̄ hoc tex. ibi: in iacturā, &c. nam
ſi eccleſia petit reſtitutiōem, cū grauiter
lędit in temporalib. ut in c. 1. de in inte.
reſt. fortius dēt reſtitui, cū lædit in ſpūa-
lib. & in alienatione p̄lonȩ. Ego dubito,
an hoc dictū ſit uerū p rōnē lr̄ę in fi. cha-
ritas eſt fons p̄prius, &c. ñ. n. p̄p lęſionē

a Et adde, ꝙ licet religioſus īuito Ab. poſſit tranſire ad ſtrictiorē reg. ut hic, tn̄ nō oblatus monaſterio hoc ñ poterit, ad hoc eſt gl. magi. 27. q. 1. ī c. ut lex, q̄ ad hoc alle. & dicit ualde ſing. Abb. in c. qđ a te, in 3. colū. de cle. coniu.

ZACHARIA.

b Sua iuriſdō. Adde Bar. in l. nō ſatis. §. alienæ, ff. de procu. & in d. c. 1. C. e. no. in l. p̄ſcriptione, C. ſi cōtra ius, uel uti. publi. & in l. 2. ff. ſi quis in ius uo. non ierit.

c Sic ēt eſt i l. ꝙ ſpōſę, C. de do. an̄ nupti. ſm Bar. ibi.

SEB. SAPIA.

d Licentia. Vide Abba. in c. fi. col. 2. j. de eccle. ædifi. ubi dicit, ꝙ ſi dēt interuenire licentia in alienādo dēt p̄cedere, niſi imminere t tāta neceſſitas alienādi, q̄ ſuperiorē cōſuli nō pateret, refert & ſeq̄t. d. Iaſ. in l. ſi qs mihi bona. §. iuſſum, col. 6. uer. Amplio iſtā cōcluſio. ff. de acquir. hære.

monaſterii dēt īpedīri ,ppoſitū diuinit⁹, 7
inſpiratū.no.tñ in practica dictū doc.q̄a
13 multū reſtringit iſtā lr̃am. † Ex gl. q̄ritur 8
q̄d de Abb.uel alio p̄lato exépto, nūq̄d
poſſint trāſire ad religionē ſtrictiorē p̄-
latuiris dimiſſis petita lnīa,& nō obtēta? 1
Hoſ.fuit in opi.q̄ ſic, ſ.ut oportat hr̄e li
cētiā,ſicut dr̄ i Epo,& hoc pp uinculū p̄-
laturæ.Tu uide hāc.q.pleni⁹ examinatā ī
Mercu.in regu.cū nō lıat,li.6.ubi Io.An.
ccludit,q̄ ſi iſti p̄lati iſeriores hñt ſupe
riorē citra Papā,ſufficit petere lnīa,licet
nō obtineat. Nā hæc litera ponit ſpāle d̄
Epo,ergo ſecus in p̄latis inferiorib.ar. c.
nōne,de p̄ſum.& hęc rō placet,ꝓ hoc 16.
q.ult.ꝯgregatio. Sed ſi ſt īmediatè ſubie
cti papæ,nō pñt trāſire pp denegante, eo
uerò nō rñdēte,ualet trāſitus in eorū p̄-
iudiciū.pp tñ p̄t illos reuocare, & rōnes
uide ibi. Vr̃ expdictis papā poſſe īpedire
ingreſſū religiōis.Facit,qđ ,pbat ī c. uni.
14 de uoto,li.6.† Vlteri⁹ q̄rit,q̄d in ſeculari
clerico,nūq̄d p̄t intrare religionē nō peti
ta lnīa ab Epo?Inn.tenet q̄ ſic,ſed ſi eccl. 2
grauiter lędere, eſſet reuocādus,ar.in c. b
admonet,d̄ renū.& 7.q.1.c.ſi uero Ex gl.
q̄rit,pone petita lnīa,& nō obtēta, ſubdi
t⁹ trāſiuit,& ,pfeſſus eſt in 2.monaſterio.
Prim⁹ Abbas p̄tēdit trāſitū iiuſtū,& uult
eū reuocare.dubitabat de duob. Primò,
qua actiōe aget iſte Abb. Scđo apud quē 3
15 dēt iſte ꝯſiſtere lite pēdēte. † Circa pri
mū dicit Inn.hic,q̄ poterit agere rei uē-
dicatiōe.Et no.hoc dictū,q̄ Abbas p̄t uē-
dicare [a] monachū ſuū,licet rei uēdicatio
ñ cōpetat,niſi dño,ut l.in rē,ff.de rei uē.
Sed dic, q̄ iſta eſt larga rei uēdicatio, &
competit ꝓ hoīe libero ſuppoſito alteri⁹
p̄tāti, adiecta tñ cā. uñ ſicut pr̄ uēdicat fi
liū,adiecta cā de iure Romano, ita p̄lat⁹
uēdicat ſubditū adiecta cā de iure cano.
ita l.& no.i l.1.§.ꝓ hāc,ff.de rei uēd.Nū
q̄d aūt marit⁹ poſſit uēdicare uxorē adie
cta cā de iure diui.canonico,uł ciuili ple
nè dicā in c.illud,d̄ p̄ſump. Itē & ſecūdo
poterit agere iſte ſup̄ior cōdictiōe ex ca
none.19.q.3.c.ſtatuimus.Itē tertio p̄t im
plorare officiū iudi.Quo ad ſcđam q.di
cit Inn.q̄ cōſiſtit penes ſm monaſterium 6
cū ſit in poſſeſſiōe iſtius,ar.in c.ex lr̃is,de
,pb.& ff.de libe.cau.l.ordinaria, cū ſimil.
q̄a ēt in primo retinet poſſeſſionē, & ſi
declarabit iſtū iniuſte migraſſe, reduceť
ad primū monaſte. ſub ,ptēti coerctiōe
aſs āt ,pſeuerabit in ſecundo monaſterio
punito ſup̄iore de ſua ,pterua d̄negatiōe.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium dirimitur, ſi coniuges religionem profitentur.6.8.* C
2 *Affinitas contrahitur per illicitum coitum, & impedit matrimonium poſtea contractum.* 7
3 *Pœnitentia ex conſenſu pœnitentis poteſt agi in loco anguſto, & paruo.*
4 *Iuramentum non ligat coniuges de ſe admuicem dimittendo.* 7
5 *Matrimonium ſi ſeparetur ex cōi conſenſu, ſemper pōt reintegrari ſi alter coniugum petat, & ſi non admittatur poterit agere tanquam ſpoliatus poſſeſſorio recuperanda.*
6 *Matrimonium poteſt ſeparari quo ad torum propter continentiam ſeruandam.*
Ille, qui ſoluit uſurario uſuras, tenetur eccleſia denuntiare, etiam quod contrarium iurauerit.
Maritus an poſſit intrare religionem inuita uxore.

a Vēdicare. adde Fe de.conſi.284.
ZACHA.
b Impedire & dirimere matrimoniū Adde, q̄d not.ī apoſt. ad iſtū poſt eū ī c.literas, nu. 5.in uer.ꝑ illicitū coitū.j.de deſpō. impub. & in c. de illis,nu.2.in apoſ. in uer. cōtrahitur affinitas.j.de eo, qui cogno. cōſan. uxo.ſuę.
SEB. SAPIA.
c De incontinētia. adde, q̄ ex facilitate delinquēdi p̄ſumit fornicatio, ſm Bal.in l.fi. C. ſi mancip.ita uenie. ne ,pſtitua. & illū tex.no. cōtra eos, qui tenent uxorē alienā in uito marito ſub prætextu familiæ.

CAP. XIX.

VEniens. † Cōiuges religionē ,pſitēdo adin uicē ſe dimittere pñt, alr̃, ſi ſe abiurāt,& nō cōtinēt, illicitū eſt iurm̃. Prima ps ponit petitionē mulieris. Scđa ,puidet, & iudicem dat ibi:nos igit. Caſus lr̃is. Quedā mulier ꝯxit matrimoniū cū quodā uiro in faciē eccleſię,& diutius cohabitauit eidē, tādē orta fuit diſcordia iter eos ex eo,q̄ uir dicebat ſe quā dā amitā ipſius mulieris,añ,q̄ eā duceret,cognouiſſe. Sed de hoc nō fuit eccleſię facta fides.uñ cōtigit,q̄ uterq; illorū iurauit,q̄ alterū nō reqreret,& poſtmodū ad ſcđa uota trā ſiuit uterq;.uiro ſcđo de medio ſublato,mulier uiro priore uiuēte,ad agēdā pœnitētiā quoddā monaſteriū itrauit,poſtulās ſibi cōſiliū ſalutare īpēdi.papa uerò cōſiderās,q̄ iurm̄ illud illicitū fuit,mādat q̄buſdā,quatenus p̄fatū uirum moneāt,& cōpellāt,ut illā,q̄ ſupinduxit dimittat,& uxorē ſuā recipiat,audituri poſtmodū,ſi q̄d fuerit.q. & ſi ꝯ matrimoniū nihil fuerit ,pbatū,ſi uir ad religionē trāſire uoluerit,ei licētiā tribuāt trāſeūdi,ut & illa mulier in ſuo ,ppoſito poſſit remanere.B.† No.1.ex iſto tex.q̄ affinitas ꝯhit,ēt ex illicito coitu,potēs īpedire & dirimere mr̄imoniū [b] poſt ꝯctū cū affine,ad hoc.c.diſcretionē,j.de eo q cog.cōſan. hoc ipſe dimētū allegabat uir iſte dicendo,q̄ prius cognouit amitā uxoris ſuę.Nā ſi hoc fuiſſet uerū, fuiſſet ꝯcta affinitas inter iſtū uirū & oēs cōſanguineos mulieris cognitę, ut in c. qđ ſup his,de cōſang.& affi. ſed hoc nō fuit ,pbatū in iudicio, nec ex̄.† Scđò no.q̄ p̄t q̄s ſe facere includi in arcto loco ad pagēdā pœnitētiā facit.e.q. uerè.16.q.1. & facit ꝓ his mulierib.q̄ faciūt ſe icludi Romæ ī eccleſia.S.Petri ī arctiſſimo loco,& ī hoc tene mēti iſti tex.† No.ult.q̄ marit⁹& uxorī pñt,cū iurō ēt,ſine cā honeſta dimittere ſe adinuicē,ꝓ hoc bo.tex.ī c.tua,ſ.de iureiu.ubi lati⁹ dicet cū gl.† Itē no.& tene ſemꝑ mēti iſtū text.quia ēt,ubi fuit uoluntaria ſeparatio mariti & uxoris, p̄t nihilominus hoc nō obſtāte alter cōiugū repetere,ēt petēdo reſtōnē, q̄ dēt fieri ñ admiſſis exceptiōib.cōcernētib. ,pprietatē monaſterii,& hēs caſū,in quo ille,q nō fuit ſpoliat⁹,p̄t petere reſtitutionē.Sed diceres tu qua actiōe iſte aget?dicit Inn.q̄ poterit iplorare officiū iudicis,uel intētare cōdictionē h⁹ decr.Plus ēt dicit, q̄ ſi alter cōiugū uellet redire,& nō admittiť,p̄t petere reſtōnem ar.in c.lr̃as,de reſt.ſpo.& dicit hā eſſe rōnē.Marit⁹, & uxor nō pñt diſſoluere matrimoniū,ēt quo ad torū,ſine legitima cā.uñ eo ipſo,q̄ alter uult redire,& ñ admittiť,intelligiť ſpoliari:q̄a q̄s retinet quaſi poſſeſſionē mr̄imonialē,ēt in abſentia,& idē qđ Inn.hic ſentit ſimplr̄ gl.i d.c.lr̃as.†In gl.in uer.illicitū,ibi:ꝑp cōtinētiā.no,ſemꝑ iſtū gl.q̄ maritus & uxor ēt nō intrādo religionē, pñt ſtādo ī hoc ſeculo uiuere & ſeparari quo ad torū,dūmō hoc faciāt propter cōtinētiā obſeruādā,ſecus,ſi ex ira,uel ex indignatiōe hoc faciāt ſicut iſti fecerūt.uide ad mām gl.in c. noſſe. 30.q.1.& dicam poſt Inn.in c.dudum,de conuer.coniug.Hoſtien. tñ limitat hic hoc primum dictum, quando coniuges ſunt ſuſpecti de incontinentia, [c] puta, quia iuuenes. Nam tunc nō poſſunt ſeparari prætextu continentiæ, niſi ambo intrent religionem,arg.cap.cum ſis, & cap.uxoratus.j.titul. proxi. quod ſatis placet.† Et in fi.gl.no.hanc cauſam glo. quæ bñ non continuať ad pręcedentia,& facit, ut nullum iuramentum poſſit ligare eum,qui ſoluit uſuras,quominus peccatū uſurarii denuntiet eccleſię.Idem ſentit gl.in c.ad noſtram, el.2.de iureiur.plenius dico in c.1.eod.tit.In gloſ.in uerſic. pręfatam,in fi.glo.hæc uidetur difficilis iuuenibus, ſed pro declaratioue oppo.d.cap. ſignificaſti,de diuor.ubi maritus non arctatur ad recipiendum uxorem,ſed hic mulier commiſit adulterium,quia illicitè tranſiuit ad ſecunda uota, ergo maritus

marit⁹ nō debebat cōpelli ad recipiēdū eā. Sol. ꝯriū ,pcedit, a
q̄ñ alter tm̄ fuit adulteratus, ſed hic uterq; fuit adulterat⁹;
& ſic unus nō p̄t obiicere ꝯ aliū.c.pe.& ulti. de adul. uñ hic
habebat locū illud tritū ,puerbiū:Nil tu mihi, nec ego tibi.
nil Catilina Cethego. Nā Catilina & Cethegus fuerūt am
bo ciues Romani,& ſocii cuiuſdā cōiuratiōis. Nā ambo cō
ſpirauerūt ꝯ urbē,ut habeť plene in Saluſtii Catilinario,&
in inuectiua Cicerōis ꝯ Catilinā; quaſi dicat gl. q̄ ſicut iſti
nō poterāt adinuicē improperare delictū cōſpirationis,ita
8 nec iſti cōiuges delictū adulterii.† In gl.fi.in fi.Io. An.dixit
gl. ,pcedere,ſi uxor adſtrinxiſſet ſe uoto: ſed lati⁹ Inn.diſcu
tit hunc articulū & multū uariat.Et primo vr̄ uelle, q̄ inui
ta cōiuge nō p̄t iſte maritus intrare religionē; & ſic dēt in-
telligi,q̄ñ uxor nō ꝯdicit.poſtea Inn. vr̄ trāſire ad aliā opin.
dicēs,q̄ ea inuita p̄t religionē intrare:q̄a,ex quo mulier in
trauit,nō dēt audiri ꝯ iurm̄ ſuū ex ,pſona ſua,ar.in.c.ſi vero
de iureiurā. Sed hic fuit audita in fauorē mariti,ut marit⁹
eriperet a peccato adulterii,in quo iacebat. Hæc opi. mihi
nō placet:q̄a iurm̄ illud fuit illicitū;q̄a nō pñt ſe maritus &
uxor abiurare ex cā inhoneſta,ut eſt tex.clar⁹ in.d.c.tua,d̄
iureiur.Iō ſic cō cludo, qđ aut iſta mulier faciēdo ſe inclu-
di ad pniam agendā, emiſit uotū ,ppetuę cōtinētiæ ſaltē ex
propoſito; & tunc procedit dictū gl. Nam quo ad ſe ualuit
votum,ut in.c.quidam.j.ti.proxi.& ſic non poteſt reſiſtere
marito uolenti intrare religionē.Aut nullū votum emiſit;
& procedit prima opi. Inn. ut ea inuita non poſſit maritus
intrare religionem,q̄a illa ſeparatio nō ualuit,vt i.d.c.tua.

SVMMARIVM.

1 *Nouitius poteſt intra annum probationis ad ſeculum redire, niſi appareat eū uoluiſſe mutare uitam.2.6.ubi ponuntur ſigna, quod uoluerit mutare uitam, & infra eodem.c.ſtatuimus,in fi.*
3 *Nouitius ſiue receperit habitum nouitiorum, ſiue profeſſorum, qui intra annū probationis exit monaſterium, an poſſit contrahere poſtea matrimonium, & an licite poſſit ſtare in ſeculo, & an ſit obligatus alienæ religioni in genere.4.*
5 *Nouitij, qui exierunt religionē, non prohibentur reaccipere ueſtes, cū quibus intrauerūt, niſi ſint nimis laſciuæ, quas nō dēnt portare ī ſignū āntiquæ religiōis.*
6 *Clericus habens beneficia an ſtatim quod efficitur monachus, etiam intra annum probationis perdat beneficia? 3.*

CAP. XX.

2 COnſulti. † Qui ad monaſteriū conuertiť ſumēdo habitū nouitii, p̄t intra tēp⁹ ,pbationis redire ad ſeculū, niſi appareat eū uitā uoluiſſe mutare omnino. Cōis diuiſio. Secunda, ibi; *licet*.in qua diſtinguit duo mēbra. Secūdū,ibi: *aut ſi*. Caſus literalis. Aliq̄s intrauit monaſteriū habitū ſumēdo nouitii. Quærit, utrū intra tēpus ,pbationis ante factam ,pfeſſionē licite poſſit ad ſeculū rēdire?Super hoc diuerſi diuerſa dixerūt;Inn.tñ diſtiguit,utrū ille,q cōuertiť, ,ppoſuerit abſolutè uitā mutare,vt ī habitu rr̃ari Deo de cętetō famuleť;uel regularē obſeruātiā conditionaliter experiri,vt ita demū ſi ſibi placuerit, ,pfiteať ordinis diſciplinā.Aut ſi forte ſibi diſplicuerit,ad ſeculū reuertať. In primo caſu, ut rr̃ uiuat,ad laxiorē ſaltē rr̃am trāſire teneť.In ſecūdo uero caſu p̄t ad ſeculū redire.ut ergo appareat, q̄ fuerit eius intentio,ab initio propoſitū,& intentionē proteſteť; hanc intellige ſm illā.j.c.penul.B.Primo no.ex iſto tex.ibi; *nouitii*, q̄ eſt dare habitū diſtinctū nouitiorū ab habitu profeſſorum, in quibuſdā tñ locis habitus eſt indiſtinctus, q̄a idē dať nouitiis & ,pfeſſis. In q̄buſdā uero habitus eſt indiſtictiſſim⁹; q̄a nō ſolū profeſſi & nouitii eū utunť, ſed ēt ducētes commūnē uitā cū eis,ut eſt tex.in.c.1.eo.ti.li.6.& uide bo.gl ī cle.eos,eo.ti.Scđò no.ex hoc & ex tex.q̄ licet in rr̃a ſancti Bñdicti expreſſē nō caueať de habitū nouitii:tñ p̄t aſſignari certus habit⁹ ꝓ nouitiis ex cōſuētudine, uel ſtatuto religionis.Modo in iurē dubitať,utrū q̄s dēat experiri religionē in habitu ſeculari?de quo dicitur,ut no.in.c.ſup eo,ſ.e.
2 ubi dixi.†No.tex.ſatis notabilem,q̄ habitus nouitiorū,ſeu ipſius aſſumptio cū propoſito mutandi uitā,& relinquendi ſeculū,obligat quem religioni,ſaltem in genere; unde non poteſt amplius redire ad ſeculum.† An antem iſte ſit uerus monachus,ut ſi teneat matrimoniū [a] poſtea ꝯctū;& eſt difficilis quęſtio; & not. Inn.ſentit, q̄ matrimonium non tenet, & per conſequens q̄ iſte ſit uerus religioſus.Moueť,quia illud propoſitū mutandi vitā,cū ſit quoddā uotū ſolennizatū ꝑ ſuſceptionem illius habitus, & clarius hic tenent Hoſt. & Goff. Dicunt.n. Hoſt.& Vincē.q̄ ſi iſte habuiſſet uxorē ī cognitā, potuiſſet illico uxor alteri nubere,quaſi ꝑ hoc propoſitū ſolennizatū cū ſuſceptione illius habitus fuerit diſſolutū ipſum matrimoniū,nō cōſummatū, ac ſi uere religionē fuiſſet ,pfeſſus,& dicit Io. An.hoc ſatis probari expreſſe in. c.beneficium,j.e.ti.li.6.ubi tex. dicit bñficium illius,qui ſuſcepit habitum nouitiorū,poſſe alteri cōferri, ſi apparet euidenter eum uoluiſſe abſolute uitam mutare Simile dicit Inn.in eo, qui renuntiauit ſeculo recipiendo habitū religionis,uel ſi renuntiauit propriis, uel emiſit uotum continentię,ſecus,ſi noluiſſet non comedere carnes, uel facere aliquā abſtinentiā.Nam hoc caſu per ſuſceptionem habitus nouitiorum nō ſolēnizatur uotū;& ſic ſenſit in effectu,q̄ uotū alterius ex tribus ſubſtātialib⁹ regulæ ſolēnizať ꝑ ſuſceptionē habit⁹ nouitiorū, ut ſic amplius redire nō poſſit ad ſeculū. Et cū hac op.trāſit hic Io.An. & ferè oēs ſcribētes p̄ter d.Car.q tenet iſtos nō eſſe ueros religioſos,q̄q̄ non poſſunt redire ad ſeculū,& ꝑ iſtos.Moueť, q̄a ꝑ ſuſceptionē h⁹ habitus nō fit ,pfeſſio tacita, uel expſſa,ergo uotum nō eſt ſolennizatum quo ad dirimēdū mr̄imoniū poſtea ꝯctū, ut in c.1.de uoto,li.6.Et ita refert ſe conſuluiſſe in facto.Nō obſt.c.nō ſolū,eo.ti. li.6.ubi eſt tex.multū ſtringēs in mā, q̄a æquiparat profeſſum tacitē,uel expſſè,& iſtū,qui propoſuit uitā abſolute mutare, q̄a ille tex.ſolū ęquiparat quo ad hoc,ut neuter poſsit redire ad ſeculū. Vñ fatendū eſt iſtū,de quo q̄rit,nō poſſe ſine periculo animæ redire ad ſeculū, ſed dēt intrare religionē ſaltē laxiorē, ut hic in fi. tñ ꝑ hoc nō ſequiť, q̄n matrimoniū ꝯctū teneat, licet pœnitētia ſit ſibi imponēda de tranſgreſſione uoti.Tollitur.n.primū uotū tāquam ſimplex per matrimonium ſequēs tāq̄ ꝑ fortius uinculū,ut in d.c. 1. & facit in ſimili.c.pe.j.e.li 6.Hæc opi.mihi ſatis placet, & adduco unam rōnē, ad quā non uideo rñſum.Votum ſolēnizať, ut ſ.dixi,quo ad dirimendum mr̄imoniū poſt ꝯctū,niſi ꝑ ,pfeſſionē expſſam, uł tacitē factā alicui de religioib.approbatis, ut in d c.1.de uoto.Sed certū eſt,q̄ iſte,q ſuſcepit habitū nouitiorū,nō facit hāc ꝑfeſſionē,ergo nō eſt uotū ſolēnizatū. Minor probatur, q̄a ,pfeſſio nō p̄t fieri ſine cōſenſu monaſterii,& cōuerſi,ut in d.ca. ad ap̄licam,ſ.eo. Nam oportet, ut interueniat cōſenſus illius,q̄ p̄t iſtū incorporare religiōi,ut dixi in c porrectū,ſ.eod. ſed monaſteriū dādo habitū nouitiū nō intendit iſtū recipere profeſſionē; imò

a Matrimonium. Adde quod uoluit Cal.conſil.5. & conſil.36. hoc titu.
SEB. SAPIA.
a Matrimonium teneat.Vide relata per Gemini. in c. penult.de regula. li.6.

vult experiri mores. priꝰ ergo nõ pt dici
iſtũ feciſſe ꝓfeſſionẽ ex illo ꝓpoſito *ẽt
tacitè, * cũ iſta ꝓfeſſio ſit qdã quaſi ꝯ- 6
ctꝰ & inde oriaẽ reciproca obligatio,nõ
pt cõſiſtere ex parte vniꝰ tñ.l. in oĩbꝰ,la.
2.ff.de ac.& obli.&.l.Labeo.2. ff.de uer.
ſig.optimè facit.c.ſi tibi abſenti,de pbẽ.
li.6.hinc no.tex.ĩ.c.nõ ſolũ,ꝑalle. ponit
iſtũ caſum,de quo q̃rit ſeparatĩ ab eo,ĩin
quo qs fecit ꝓfeſſionẽ expreſſã,uel taci
tã.Ex hoc ẽt inferẽ,ꝙ iſte nõ ſit verꝰ reli
gioſus,ex quo ꝓfeſſio tacitè,vel expreſ- 1
ſe nõ fuit recepta a ſuꝑiore,ut in. d.c.ad 2
apoſtolicã,ſ.co.a ꝯrio ſenſu.Cõclude er
go,ꝙ iſte,de quo q̃rit,& cõſimiles ñ ſunt
ueri religioſi:ſed peccãt mortaliter ſtan 1
do ĩ ſcł'o,& ñ ĩtrãdo religionẽ,ex quo ꝓ
poſitũ habuerũt mutãdi ꝑpetuo vitã.Rõ,
qa ex tali ꝓpoſito vr̃ Deo uoluiſſe ſerui
re,& ſic venit ꝯ uotũ ſtãdo ĩ ſeculo: ñ tñ
obligaẽ ad intrãdũ eãdẽ religionẽ: ſꝫ pt
intrare laxiorẽ,vt hic notãter ꝓbaẽ.hęc
ꝓcedũt cũ qs ſuſcepit habitũ nouitiorũ.
4 †Sed dubitaẽ, qd de eo,q recipit habitũ
ꝓfeſſorũ intra annũ ꝓbationis. dubiũ ẽ
notabile,& cauſaẽ ex.c.nõ ſolũ &.c. cõſti 2
tutionẽ.ĩ.eo.li.6.ubi dr̃, ꝙ talis obligaẽ
religioni in gñe,& nõ in ſpecie;& ſic vr̃,
ꝙ cũ nõ ſit interĩ monachus alicuius mo
naſterii, ſed dẽt cõpelli ad ĩtrãdũ aliquã
religionẽ,ſi interĩ ꝯhat,tenet matrimo-
niũ.Sed ꝯriũ tenet Io.An.ĩ.c. cõſtitutio
nẽ,&.c.vnico,de uoto,li.6.& Spe.in ti.ꝺ
ſtatu.reg.uer.43.Moueẽ Io.An.& bñ:qa
iſte fecit ꝓfeſſionẽ tacitã ĩ certa religio
ne. vñ licet ex certa cã nõ obligeẽ alicui
religiõi in ſpecie;tñ ꝓfeſſus fuit ĩ ea reli
giõe approbata;& ex hãc rõne pt inferri
ad id,ꝙ.ſ.dixi ꝯ Io.An.hic,& Inno.ꝙ cũ
iſte,q ſuſcepit habitũ nouitii, nõ fecerat
ꝓfeſſionẽ;ergo nõ pt dici religioſus,nec
dẽt impediri matrimoniũ ſequẽs;& hęc
no.qa ſunt quotidiana. In gl.3.ibi;*uide-
tur habere locum*.vult ergo gl. ꝙ hoc.c.ho
die corrigaẽ ꝑ.c.ſtatuimꝰ;ꝙ ñ ꝓcedit.Nõ 3
.n.corrigiẽ,ſed declaraẽ.Vel dic,ꝙ illud.
c.ꝓcedit quo ad eccleſiã: qa eccleſia nõ
cõpellit ipſum, niſi euidẽter appareat,ꝙ
uoluerit uitã mutare:ſed quo ad iſtũ in- a
greſſũ nõ eſt neceſſe, ꝙ appareãt hęc ſi-
gna.Nã ipſe ſibi cõſcius eſſe dẽt,utrũ ꝓ-
poſuerit mutare vitã,vel nõ;& ſic ꝓpriè
5 loqẽ iſte tex.†In gl.ĩ uer.ſeculariter, ĩ fi.
uult gl.ꝙ iſte pt ſe cõformare aliis ſecu-
laribꝰ,ex quo ñ ꝓpoſuit uitã mutare:ſꝫ
nõ dẽt uiuere diſſolutè.Ex quo inferunt
doc. ꝙ ueſtes ſeculares poterit deferre.
Nã rł'a ſancti Bñdicti diſpoſuit, ut in eo
habitu,quo intrauerũt,redeãt, ut in.c.ſu
ꝑ eo,ſ.e.Dicit tñ Io. An. ꝙ ſi primò ue-
ſtes erãt nimis laſciuę,honeſtũ eẽt,ut il- 1
las deponerẽt in ſignũ antiquæ religio- 2
nis,arg.in.l.ſeruos,C. de queſt. Ego pu- 3
to hæc oĩa ꝓcedere ex honeſtate, & ñ ex 1
debito:qa ĩ nullo obligaẽ iſte vltra alios b
ſeculares:ſed exhortatiuè fuit dictũ,ut ñ
uiuat ſeculariter. In gl. in uer. *remeare*,
ibi:*qui tantum ſub conditione,&c.*No.gl.nã

ſentit, ꝙ vbi intraſſet cũ ꝓpoſito mutãdi uitã, non valeret
matrimoniũ poſtea ꝯctũ, & ſic ſentit illã opi.Inn. & ſequa-
ciũ,de qua.ſ.dic latius,ut.ſ.dictũ eſt.†In gl.fi.in fi.& hęc ul
ti.op.probaẽ hodie.ĩ.eo.c.ſtatuimꝰ, & in.c.nõ ſolũ.ĩ.eo.li.
6. ubi recipiẽs nouitiorũ habitũ libere pt intra annũ ad ſe
culũ redire,niſi appareãt ſigna euidẽter, ꝙ uoluiſſet abſolu
tè mutare ſeculũ;puta qa ipſemet fuit cõfeſſus,uel nũc cõ-
fiteẽ,ut dicit Inn.& Hoſt.ĩ.eo.ſtatuimus, vel dimiſit benefi
cium ſuum,uel fecit teſtamentum,uel quid ſimile,ut no.in.
d.c.non ſolum,li.6.

SVMMARIVM.

1 *Nouitius,qui intra annum probationis redit ad ſeculum,poteſt licite ad be-
neficia,& ad ordines promoueri.2.*
2 *Minor non obligatur ad uotum religionis, niſi factus maior ratificet, ſed mi-
nor doli capax poteſt ſe obligare Diabolo.3.*

CAP. XXI.

1 POſtulaſti. † Qui intra annũ ꝓbationis non
facta ꝓfeſſione redit ad ſeculũ,li
citè pt ad ordines, & bñficia ꝓmoueri.h.d. Cõis
diuiſio.ſecũda,ibi:*nos*.Caſus lr̃alis. Aliq ĩtra quar
tũ decimũ annũ aſſũpſerũt habitũ nouitiorũ:poſtmodũ in-
tra annũ añ factã ꝓfeſſionẽ ad ſuas eccleſias ſunt reuerſi,&
Epĩs ſuis hoc ſcientibꝰ ad ſacros ordines ſunt ꝓmoti;q̃rit,
utrũ ibi debeãt tolerari?Rñ.Papa,ꝙ ꝑꝑ hoc ñ ſunt a ſuis ec
cleſiis amouẽdi.B.No.1.ꝙ recedẽs de religiõe ĩtra annũ ꝓ
batiõis nõ inhabilitaẽ ad ordines & bñficia ſecularia,ſꝫ il
2 la pt licitè poſſidere,ſicut qlibet aliꝰ clericus ſecularis.† Sꝫ
q̃ro,qd ſi iſte ꝓpoſuit abſolutè mutare uitã,nũqd poſſit ꝓ-
moueri ad bñficia ſecularia? In hoc dubio diſtinguerem,ꝙ
aut illo tꝑe uoti,uel ꝓpoſiti erat maior. 14.an.& tũc nõ pt
hr̃e in ſeculo beneficiũ,ſiue bñficia,imò ẽ cõpellẽdꝰ intrare
religionẽ,ut ĩ.c.ꝓxi.in fi.Aut erat minor;& tũc liberè po-
terit ꝓmoueri,qa añ pubertatẽ nõ obligaẽ qs ad uotũ reli
giõis,ut ĩ.c.ad noſtrã,ſ.e.& clarius in.c.1.ĩ.e.li.6. ubi dicit,
ꝙ ẽt ſi expſsè fecerit ꝓfeſſionẽ,nõ obligaẽ,niſi maior factꝰ
ratã hẽat illã ꝓfeſſionẽ expreſſe, uel tacite ꝑ delationẽ ha
bitꝰ intra annũ cõtinuũ.In gl.ibi & In. ĩtellige de Inn.3.hꝰ
decre.authore, qa ĩ hac.q.rñdet hos pueros nõ miniſtrare
poſſe ritè in illis eccleſiis,ſi malitia ſuppleat ętatẽ, qa itrã
do religionẽ ſimplr̃ ſine ꝓteſtatiõe,vr̃ abſolutè uoluiſſe vi
tã mutare,ſed hæc uerba fuerũt ſublata in cõpilatiõe huius
uoluminis:qa ꝑ ea fouebanẽ duę falſę op.Prima opi.Hug.
q uoluit,ꝙ malitia ſuppleret ætatẽ quo ad ingreſſũ religio
nis.huiꝰ ꝯriũ tenẽt cõiter doc.& vr̃ ꝓbari in.c.ad noſtrã,ſ.
eo.vbi reqrit,ꝙ annus.14.ſit cõpletꝰ; ad idẽ.c.1.eo.tit.li.6.
3 †Nec ob.qꝺ dr̃ de mr̃imonio carnali, qa nõ tñ q̃s obligaẽ
in illo,ſicut in ingreſſu religiõis;& ꝓ hoc.c.qa ĩ inſulis,ſ.e.
ubi ꝑꝑ durã obſeruãtiã reqriẽ ętas.14.anno.& ſic ingreſſus
religionis nõ ꝓcedit pari paſſu cũ ꝯctu mr̃imonii.Nõ ob.ꝙ
a doli capax [a] ſe pt obligare Diabolo. Nã Diabolus nõ q̃rit
deliberationẽ hoĩs,ſed caſum.Nam ſemꝑ parat inſidias ad
hoĩes callidè decipiendũ, ut dicit tex.in.c.uiſis. 16.q.2.ſed
Deus,q nemini inſidiaẽ,q̃rit deliberationẽ.uult eñ militẽ
uolũtariũ,ut no.in.c.nõ eſt.15.q.1.vñ Apoſtolꝰ. Quę ñ cœ
pit,deliberet,q̃ ingreſſa eſt,ꝑſeueret,ut habeẽ trãſumptiuè.
27.q.4.c.nuptiarũ,& ꝺ hoc arg.uide ꝙ no.22.q.1. ĩ ſumma.
&.c.cũ uirũ,ſ.e.& gl.bo.ĩ cle.eos,e.ti.& ĩ hoc tene ſemꝑ mẽ
ti iſtã gl.Scꝺa opi.falſa, q̃ fouebaẽ ꝑ illa uerba Inn.ẽ,qa ex
illis ĩferebaẽ ꝓteſtationẽ fore neceſſariã ĩ aſſũptiõe habitꝰ
nouitiorũ;ꝙ falſũ ẽ,ut ĩ.c.ſtatuimꝰ.ĩ.e.& ĩ.c.ñ ſolũ,e.ti.l.6.

SVMMARIVM.

1 *Nouitius cẽſetur profeſſus,ſi ultra annum portat habitum monachalem.*
2 *Monaſteria ſubſunt Epiſcopo loci de iure communi.*
3 *An et quo caſu per delationẽ habitus alicuius religionis dicatur quis ꝓfeſſ.*

CAP. XXII.

1 EX parte. †[b]Qui ultra annũ portat habitum
b monachalẽ ĩ monaſterio,ubi ſunt
habitꝰ diſtĩcti,cẽſeẽ ꝓfeſſꝰ.h.d.Cõis diuiſio.Scꝺa,
ibi,*ideoq;*.Casꝰ lr̃alis.Quidã ſunt,q cũ pluribꝰ an
nis portauerũt habitũ mõachalẽ, in ꝓfeſſionẽ mõaſticã ñ
fecerunt.

a Adde, quod ſcri bit Io.ꝺ Lig.in.c. porrectum, ſ.eo. SEB. SAPIA.

a Capax.uide Abbatẽ ĩ.c.1.ĩ.ꝺ ꝺli. pueror.ubi refert puerum quendam propter blaſphemiã fuiſſe raptũ a Diabolo in quĩquiẽnio. unde dicit Ang.in.l.neq; impuberes, ff. de in ius uocã. ꝙ impubes doli capax poteſt excommunicari.

b Vide quod not. Specu.in titul.de ſtatu mona.uerſi. 64.& uide Archi. in.c. quia ingredientibus,in fina. 19.q.3. ubi dĩcit ꝙ ſi nouitiꝰ intra annũ proteſtatur, ꝙ nõ intẽdit profiteri licet poſtea remaneat in monaſterio poſt annũ,ſibi hoc non ꝑiudicat, & hoc tenet *V*in.in.c.nuꝑ de ſta.mona.uer. 64.& dicit ꝺ hoc dicendum,ut no. in.c.conſulti, in fi.ſ.e.Itẽ pro ĩtellectu huiꝰ decret. uide omnino Bea. Tho.in.4.ſen. diſtin.18.q.1.artic. 3.añ me.uer.ad.5. an uotũ interpretatũ obliget. ubi dicit,ꝙ ſi religioſus poſt tempus ſtatutum in monaſterio ꝑmãſerit, intelligitur obligatꝰ ex uoto interpretato,niſi tempus fuerit prolõgatũ.ex cauſa, & dicit,qꝺ talis, q obligatur ex uoto intrepretato, intelligitur obligatus ad tria ſubſtantialia principalis religionis, ſed ad alias obſeruationes non uidetur obligatus,pręcipuè ſi ſit ſimplex,qui talia diſcutere neſciat. ANT. FRAN.

An permanens in religione facta proteſtatione,qꝺ non intendit profiteri poſt annum a die proteſtationis, obligatur religioni, nõ ob ꝓteſtatiõe.uide gl.ĩ c.diaconꝰ. 29.diſt.& Inno.& doc.in c. Cumana de ele. & uiꝺ Car. in cl.1.ut lit.pẽd.ĩ 9.Et qd opereẽ illa ꝓteſtatio igreſſi monaſteriũ ĩtra annũ, uide Bal. in addi.Spec. ĩ tit.de ſta.mo.ĩ uer. pe.& Spe.ĩ e.ti.ĩ uer.64. & hr̃ ꝑ Baldũ,in l. pacta nouiſsima, C.de pac.in 1. co. ĩ uer. & ex iſta gl. & no.doct.in c.1. qꝺ met.cã.& qñ ꝓteſtatio iuuet ꝓteſtãtẽ,uide latè per Bar. & de mõ illã faciẽdi in l. nõ ſolũ,ĩ §.morte.ff. de ope.no.nũ.& ꝑ dn cto.& cano. in ca. cũ M.Ferrariẽ. de conſti. ZACHARIA.

a Carẽtia ꝓprii.Adde Bar.in auth. ingreſsi,in 3.q. C.ꝺ ſacroſ.ecc.& Car. ĩ cle.1.§.fi. de ſta. mon.

fecerũt.Cũ ibi poſtmodũ agaẽ ſuꝑ eo,qꝺ ꝓpriũ hẽnt,& rł'r
uiuũt dñt ſe ñ teneri ad carẽtiã ꝓprii,nec ad cõtinẽtiã,ac
alś rł'ares obſeruãtias,cũ hitꝰ ñ faciat monachũ,ſꝫ ꝓfeſſio
rł'aris.Significatũ fuit hoc d.Pa.Vñ mãdat Epõ loci,quate-
nus quoſlibet ſibi ſubiectos,q pdicto mõ terrã duab.uiis in
gredi nitũẽ,cõpellat ꝑ cẽſu. eccl.ut poſtq̃ ꝑ annũ habitũ ge
ſtauerint monachalẽ,rł'am ſm formã ordinis ꝓfiteãẽ & ob
ſuẽt,& ad hoc cẽſura eccl.cõpellãẽ. † Not.1.ꝙ monaſteria
ſubſunt Epõ loci de iure cõi.Ad hoc.c.Abbates.18.q.2.ca.
monaſteria.No.2.ex hoc,& ex tex.Epm poſſe cõpellere reli 3
2 gioſos ad ꝓfitẽdũ expſsè,& ad carẽtiã ꝓprii, [a] & alias ob-
ſeruãtias rł'ares.Vlti.no.ꝙ habitus monachalis hẽt uotũ an
nexũ. Nã ſine expſſa ꝓfeſſiõe qs cẽſeẽ religioſus ex delatio
3 ne habitus,qꝺ ĩtellige,ut ĩ.ſubiiciã.† In gl.fi.in fi. Dic cla-
rius,cũ q̃riẽ,an ex aſſumptiõe & delatiõe habitus qs dẽat cẽ
ſeri ꝓfeſſus.eſt.n.triplex habitus.qdã diſtinctus, ut qa alio
habitus utũẽ nouitii,alio ꝓfeſſi.alius ĩdiſtinctus,ut qa ꝓfeſ
ſi & nouitii utũẽ eodẽ habitu.Quidã.n.ẽ indiſtinctiſſimus
ut qa ñ ſolũ nouitii & ꝓfeſſi ducẽtes cõem uitã cũ eis defe
rũt eũdẽ habitũ,& potes poneẽ exẽplũ ĩ iſtisfratrib.S. Ant.
uł ĩ aliis,q ſolũ deferũt crucẽ ĩ pectore.Prĩo caſu, cũ habitꝰ
ẽ diſtinctꝰ,ſubdiſtingue.Nã q̃dã ẽ diſtinctio latẽs,ut qa ha
bitꝰ ꝓfeſſoris ſolũ bñdiciẽ,q̃dã eſt diſtinctio patẽs,ut in co
lore,ſciſſura,ſeu forma.Prĩo caſu deferẽs illũ habitũ in reli
giõe ꝑ annũ ipſo facto cẽſeẽ ꝓfeſſus,ſi erat maior. 14. ann.
ut eſt tex.in cle.eos.e.ti.& ſic eſt caſus, ĩ quo delatio habitꝰ
nouitiorũ obligat quẽ religiõi ĩtra annũ.Scꝺo caſu,cum di
ſtinctio eſt patẽt mõ pdicto,nõ obligaẽ religiõi, quocunq;
tꝑe talẽ habitũ qs deferat,ar.ĩ cle.eos.Et ĩ hoc caſu intelli
ge dictũ Inn.& Ab.q dñt ẽt,ꝙ ſi qs ꝑ 20.ann.deferret talẽ
habitũ,nõ cẽſeẽ ꝓfeſſus, & dicit Abbas ſe uidiſſe ſuper hoc
lr̃as abſolutorias Papę. Scꝺo caſu principali cũ habitus eſt
indiſtinctus ꝓcedit principalr̃ hæc lr̃a,ut deferẽs ꝑ annũ cẽ
ſeaẽ ꝓfeſſus,nec ꝓcedit ꝓteſtatio ĩ ꝯriũ, ut ĩ c.1.e.ti.lib.6.
Idẽ dic in 3.caſu cũ habitus eſt indiſtinctiſſimus,dũmõ fue
rit aſſumptꝰ a maiore.14.annis.Nã ſi a minore,nõ obligaẽ.
qa pt pſumere illũ habitũ portare,ſicut alii religioſi,qui nõ
ſunt religioſi,ſed ducũt uitã cũ religioſis ꝓbaẽ ĩ c.1.e.ti.li.6
& dic pleniꝰ,ut ibi no.in d.cle.eos,e.ti.Vbi uerò habitus ꝓ
feſſorum eſt diſtinctus,tunc per ipſius delationem per tri-
duum ſcienter factã cenſetur quis profeſſus,ſed obligaẽ reli
gioni in genere,ſi talem habitum aſſumpſit intra annũ pro
bationis,ut in c.conſtitutionem.§.1.e.tit.li.6.

SVMMARIVM.

1 *Nouitius intra annum probationis põt liberè redire ad ſeculum,niſi appareat
uitam mutare uoluiſſe tacitè,uel expreſſe,de quo infra.nu. 3.*
2 *Liberè põt illud fieri,quod non dependet ex conſenſu,uel licentia alterius.*
4 *Nouitius,qui exiuit intra annum monaſterium, an recuperet bona donata,
uel aliter alienata.*

CAP. XXIII.

1 STatuimus. † Intra ꝓbatiõis annũ libe-
re qs redit ad ſeculũ,niſi pro
feſſionẽ fecerit tacitè,uel expſſe,uel appareat eũ
uitã mutaẽ uoluiſſe.h.d.prĩo.ſcꝺo dicit,ꝙ ad hoc
ut dignoſcãẽ nouitii a profeſſis,debet habitꝰ profeſſorũ bñ
dici ĩ locis,ubi habitus nõ eſt diſtinctus.Duo ſunt dicta ſm
ibi:*nihilominus*.ſm ſubdiuidiẽ.Prĩò ſtatuit.Scꝺò excipit,ibi,
niſi.Tertiò rõnẽ ſubdit,ibi:*quòd cum*.Caſus lr̃alis. Statuiẽ ĩ
c.iſto: ꝙ nouitii in probatiõe poſiti libere pñt ad priorem
ſtatũ redire intra annũ añ,q̃ ſuſcipiãt habitũ, qui dari profi
tentib.cõſueuit,uel añ profeſſionẽ emiſſam,niſi appeat eui
denter,ꝙ tales uoluerint uitã mutare,& in religiõe dño ꝑ-
petuò ſuire,cũ licitũ eſt cuilibet renũtiare iuri ſuo. Statuit
inſuꝑ ad oẽm ambiguitatẽ tollẽdã,ꝙ cũ in quibuſdã locis
religioſis habitus nouitiorũ ñ diſtinguaẽ ab habitu profeſ-
ſorũ,tꝑe profeſſiõis bñdicãẽ ueſtes,q̃ ꝓfitẽtib. cõceduntẽ, ut
2 ꝑ hoc habitus nouitiorũ diſcernaẽ ab habitu ꝓfeſſorũ. B.†
No.1.rł'am & quatuor caſus exceptos.Rł'a.n.eſt,ꝙ nouitius
pt libere redire ad ſeculũ intra annũ probatiõis,& pondera

uer.libere.Ex quo inferẽ,ꝙ de neceſsitate nõ teneẽ petere lnĩam ab aliquo.Nã ꝺ
ſignificatu hꝰ uerbi,libere,eſt, ut nõ req
raẽ alicuius lnĩa,ut no.in c.licet Eps, de
pb.li.6.& in c.de multa,eo.ti. Ad hoc te
ne mẽti iſtũ tex.qui non ſolet ad hoc al-
legari, ergo nõ pt dici nouitius fugitiuꝰ,
ſi receſsit a monaſterio ſine licentia Ab
batis.dũmõ nihil abſtulerit a monaſter.
3 † Caſus excepti ſunt quatuor.Primus, ſi
ꝓfeſsionẽ fecerit intra annũ. hunc tñ ca
ſum diſtingue, ꝓut hr̃ in c.cõſtõnem,§.1.
& in c nõ ſolũ,eo.ti.l.6.Scꝺs eſt, ſi intra
annum ſuſcepit habitũ ꝓfeſſorum,ut ĩ d.
c.cõſtõnem. Tertius caſus eſt, ſi euiden-
ter appareat eũ abſolute uoluiſſe uitam
mutare,& intellige hunc caſum, ꝓut ple-
ne dixi.ſ.eo.in c.cõſulti. Quartus caſus
colligiẽ a ꝯrio ſenſu, ut poſt annum non
poſsit redire ad ſeculũ.Iſte caſus ꝓcedit
intelligẽdo qñ habitus nouitii non eſſet
patẽter diſtinctus ab habitu ꝓfeſsi. nã ſi
eſſet patẽter diſtinctus, pt redire ad ſecu
lũ,ẽt poſt annũ,ut dixi.ſ.in c.proxi.Item
no.ualere cõſuetudinẽ, ut habitus noui-
tii nõ diſtinguaẽ ab habitu profeſſorũ.ex
quo colligi pt, ꝙ iuſtè põt nouitio dari
habitus religiõis.Vltĩo no. ꝙ ubi nõ eſt
diſtinctio habitus,dẽnt bñdici ueſtes, q̃
dãẽ profeſsis,nõ ãt illę,q̃ danẽ nouitiis.
In gl.1.ibi.*intra annum*. dic latius de iſto
habitu,an & qñ obliget,ut ſ.dixi.in c.ꝑ-
cedẽti.Et in fi.gl. tene hãc opi.ulti. q̃ eſt
hodie approbata ꝑ c.bñficiũ.ĩ.e. li. 6. &
ſatis gl.ponit diuerſitatẽ inter matrimo
nium carnale,& ſpirituale. Nã ĩ carnali
nõ pt quis ſeruire per alium, meritò ſta-
tuiẽ terminus breuior,ut ĩ c. ex publico,
ĩ.ti.prox. ſed ĩ ſpũali pt qs ſuire per ſub
ſtitutos,ideò nõ dẽt auferri bñficiũ an-
ni indultum a iure. Sed q̃rit hic Hoſ.qd
de aliis bonis:pone,ꝙ aliqua donauit,uł
legauit añ ĩgreſſum,nũquid illa bona re
cipiet,ſi intra annum egrediaẽ?Rñdet,ꝙ
ſi fecit proteſtationẽ, ꝙ intendebat pro
bare regulã, recuperat illa bona,quia uẽ
donaſſe cã mortis,& ſic cauſa non ſecuta
recuperat bona,arg.in l.mortis,cauſa,ff.
de do.cau.mor. facit.le.non omnis, ff. ſi
cer.pet.Si uerò non fecit proteſtationẽ
non eſt quærendum de recuperatione,
quia præſumitur, quòd abſolutè uoluit
uitam mutare, ex quo prius diſpoſuit de
bonis,& hæc not.In gl.in uerſ.*euidenter*,
ibi.*dicat,uel faciat*.not.gloſſ.& idem uult
Innocen.dicens, quõd ſi iſte fuit confeſ-
ſus,uel nunc confitetur, quòd aſſumpſit,
uel aſſumere uelit habitum nouitiorum
animo mutandi uitam,ſufficit hoc.Idem
dicit,ſi fecit prius teſtamentum, uel do-
nationes,ut ſ.dixi,uel reſignauit benefi-
cium ſuum,uel quid ſimile.

SVMMARIVM.

1 *Abbas generalis habet ius excõmmunicandi Abbates
inferiores.*
*Abbas unius monaſterij non ſubijcitur Abbati alterius
monaſterij.*

SEB. SAPIA. 2
Monachũ. uide In
no. & alios i c. uo 3
lẽtes, ĩ. de priui. &
in c. cũ ab eccleſia
rũ, de of. or. Hoſt. 4
in ſum. ti. de ſent.
excõ. §. quis põt.
ZACHA.
a Excõicare mona-
chũ. Adde an poſ-
ſit abſoluere eum
excõicatũ ab oĩb.
cẽſuris a iure ĩdu-
ctis, uide qđ nota
ui ĩ apoſt. ad iſtũ ĩ
c. quoniã, nu. 3. in
apo. in uer. cũ Ab
batẽ, ubi diſſentio
ab eo. s̃. de uita, &
hone. cle.
b De hoc, an acqui-
rat monachꝰ fugi
tiuus, uide ipm̃ d.
Ab. Pan. in c. qđ a
te, i ulti. col. s̃. de
cle. cõiug. itẽ uiđ
Old. ĩ cõſ. 65. & ui
de Bal. poſt Bar. ĩ
l. 1. C. ubi cã ſta. a-
gi debe. & Bal. i l.
C. ubi qs decu. uel
coh. Itẽ cui acqui
rat monachꝰ lnia
tus, ut poſſit trãſi
re ad arctiorẽ, ſi q̃
rit añ trãſitum, ad
hoc uide gl. 18. q.
1. ĩ ſum. & in c. ne
pro cuiuslibet. 16.
q. 1. & p Car. hic i
4. q. Et de mona-
cho, cui facta eſt
donatio ſub cõdi
tiõe, q pẽdẽte cõ
di. trãſit ad aliud
monaſteriũ, cui ac
qrit, uidebis pul.
p Ioãn. de Lig. &
Archi. interminis
in c. ſtatutũ, in fi.
18. q. 1. & uide qđ
no. Io. ĩ cle. dudũ,
de ſepul. in ult. co.
& oĩno uiđ elegã
tẽ q. quã ponit Pa.
de Ca. in l. non eſt
dubiũ, C. de iure
deli. de qua uide ĩ
terminis p Bar. in
l. 2. in fi. ff. de ſe. ta.
& oĩno p Inno. pꝰ
Bal. & Ang. in l. ſi
quis mihi bo. §. 1.
ff. de acqui. hær.
c Vide Bar. & d. A-
lex. de Imo. in l. &
qa, ff. de iuriſ. om.
iudi. & d. Matthe.
in no. 90.

Abbas p̃t monachos excommunicare, & facere eos de
nuntiari excommunicatos a prælatis eccleſiarum.
Monachus fugitiuus ſi non mutat ſtatum, quicquid ac
quirit, acquirit priori monaſterio, ſi uero mutauerit
ſtatum, diſtingue, ut hic.
Authoritate noſtra, iſta uerba quid importent.

CAP. XXIIII.

NE religioſi. Religioſi fu
gitiui annua
tim ſunt reqrẽdi, & cogẽdi, ut
ad monaſteriũ reuertãtur. h. d.
Diuidiẽ. prĩo poniẽ cõſtitõnis cã. Scđò
cõſtitõ ſubmittiẽ, ibi: *ſtatuimus*. ubi duo fa
cit. Prĩò prouidet circa eiectos & fugiti-
uos. Scđo circa inobedientes, ibi. *ſi uero*.
Caſus lr̃alis. Cũ p̃lati corrigere teneanẽ
ſubditorũ exceſſus, & oues uagabũdas re
ducere ad ouile, ne ſanguis eorũ de ſuis
manib. reqraẽ, ſtatuit pp̃ Gregoriꝰ, ut p̃ſi
dẽtes capl'i celebrãdi ẽm ſtatutũ cõcilii
gñalis, ſiue Abbates, aut priores reqrant
fugitiuos ſuos & eiectos đ ordine ſuo ſo
licite annuatĩ reducẽdo eos ad clauſtrũ,
ne uagabũdi diſcurrãt in animarũ ſuarũ
piculũ, & ſi ĩ monaſteriis ſuis reeipi pñt
cõpellãẽ Abbates, ſeu priores eorum, ut
eos recipiãt, ſalua ordinis diſciplina. Si
aũt rl'aris ordo hoc nõ patiẽ, puideãt, ut
apud eadẽ monaſteria ĩ locis cõpetẽtib.
uitę neceſſaria talib. ſi abſq; graui ſcãda-
lo p̃t fieri, miniſtrẽẽ ad agẽdũ ibi pœni-
tẽtiã, alioqn in aliis domib. eiuſdẽ ordi-
nis puidebiẽ eiſdẽ. Si aũt & iſti fugitiui
inobediẽtes extiterint, excõicẽẽ, & tãdiu
ab eccleſiarũ p̃latis excõicati publice nũ
tiẽẽ, donec ad mãdatũ ſuorũ p̃latorũ hu-
militer reuertãẽ. B. No. 1. q religioſi fa-
ciũt capl'a gñalia, ſeu prouincialia, qđ in
tellige ẽm id, qđ hr̃ in c. in ſingulis, ĩ. de
ſtatu reg. & in tali caſu cõſtituũẽ aliq p̃ſi-
des, de qb. loquiẽ iſta lr̃a. No. 2. q hmõi p̃
ſidẽtes hẽnt ptãtẽ excõicãdi. † Not. 3. q
Abbas gñalis, ſiue prior gñalis, hẽt ptãtẽ
excõicãdi tã Abbates, q̃ inferiores totiꝰ
ordinis, & intelligiẽ litera ẽm cõſuetudi
nẽ, ſeu ſtatuta quorũdã religioſorũ, qui
olim uniuerũt ſe, faciẽdo unũ caput ſup
totã religionẽ, ut eſt uidere in Ciſterciẽ
ſib. & Carthuſiẽſib. ſed de iure cõi qđ li-
bet monaſteriũ hẽt regimẽ de per ſe, nec
Abbas ſubiiciẽ alteri Abbati, ſed Ep̃o lo
ci. 18. q. 2. Abbates, & c. monaſteria. Itẽ
no. unũ hodie puiſum p hãc cõſtitõnẽ ꝯ
uel ſupra regul. religioſorũ. Nã in certo
caſu fugitiui & eiecti nõ dẽnt recipi am-
plius in eiſdẽ monaſteriis. Pone exẽplũ ĩ
ordine S. Bñdicti. nã ter fugiẽs nõ eſt am
pliꝰ recipiẽdꝰ. Sed iſte tex. puidet, ne ha
beat occaſionẽ uagãdi, q recipiaẽ in p-
prio monaſte. nõ tñ, q uiuat cũ aliis, ſed
ſtabit in arcto loco, ut in ergaſtulo, ſeu ĩ
arcta camera. † Vltiò no. q Abbas p̃t ex-
cõicare monachũ, [a] & qđ plus eſt, p̃t fa-
cere denũtiari excõicatũ ab eccleſiarũ p̃-
latis, ſi ẽ fugitiuꝰ, & remanet ex̃ monaſte
riũ. Sed q̃ro, qa fit mẽtio de fugitiuis, &
eiectis, qs dicaẽ fugitiuꝰ? Sol. dic hic ẽm
Io. An. fugitiuũ eſſe, q moraẽ ex̃ monaſte
riũ, & ceſſat ſe ſuo Abbati. Pro hoc. l. qs

ſit fugitiuus, ff. de ædi. edic. Et dic ultra eũ, q eoipſo, q reli
gioſus recedit a monaſte. & nõ eſt ſub obediẽtia p̃lati, eſt
apoſtata, no. Inn. ĩ c. fi. de renũ. Quid aũt, ſi intrat aliud mo
naſteriũ, dic, ut no. ĩ c. ex pte, de tẽp. ord. & c. Io. s̃. e. Eiectus
uerò dr̃, q a ſuo ſupiore fuit eiectus a monaſterio culpa ſua,
3 forte exigẽte. † Scđò q̃ro, qd ſi fugitiuꝰ, [b] uel eiectus aliqd
b acquirit ex̃ monaſteriũ? Dic reſpectu fugitiui, q aut nõ mu-
tat ſtatũ, & tũc acqrit monaſt. uñ Abbas p̃t eũ uẽdicare cũ
oĩb. acquiſitis, ſicut ſeruꝰ acqrit dño, ut eſt caſus in d. c. Ab-
bates, uide In. ĩ c. cũ olim. ĩ. de priui. facit. l. 1. & l. poſſideri,
ff. de acq. poſ. Aut mutat ſtatũ, & hoc p̃t dupliciter cõtinge-
re, aut pmoueẽ ad eccl'iã ſecularẽ, aut intrat aliud monaſte
riũ. Prĩo caſu ea, q̃ acquirit intuitu eccleſię, cedũt eccl'iæ, ut
in c. cũ in officiis, de teſt. & ĩ c. relatũ. e. ti. Aut acqrit ĩtuitu
pſonæ, & acquirit monaſterio, qa remãſit monachꝰ ſui mo
naſterii, ex quo nõ fuit legitime pmotus ad eccl'iã ſecula-
rẽ, ſecꝰ dic, ſi fuiſſet legitime pmotꝰ. Nã tũc nullã hẽt cõio
nẽ cũ monaſterio. 16. q. 1. c. ne p cuiuslibet, ſed acqrit ipſi ec
cleſię ſeculari, ad q̃ legitime fuit pmotꝰ. 18. q. 1. c. 1. Aut du
bitaẽ, utrũ acqſiuit ĩtuitu pſonæ, aut eccl'ię, & tũc recurren-
dũ eſt ad cõiecturas, utrũ habuerit a ppinquo, aut ab ex̃neo
ut ĩ c. reqſiti, de teſt. Si uerò ĩtrauit aliud monaſterium, &
tũc aut minꝰ legitime, & reuocat cũ oĩb. acqſitis, ut in c. Io.
s̃. e. Aut trãſiuit legitime, & ea, q̃ acqrit añ igreſſũ monaſte
rii, cedũt prĩo monaſterio, qa añ ingreſſũ ſcđi remãſit mo-
nachꝰ primi monaſt., ar. 21. q. 2. ſi qs iã, qđ pcedit ẽm doc.
ẽt ſi habuiſſet lnĩam ĩtrãdi aliud monaſteriũ. qđ not. ſed pꝰ
igreſſũ ſcđi acqriẽ ſcđo monaſterio, ar. in d. c. ſi qs iã, & d.
c. 1. Circa electos uerò dic, ut no. ĩ c. 1. ĩ de lãgui. & ĩ d. c. Ab
bates. 18. q. 2 uide qđ dixi ĩ c. ſicut nobis. s̃. e. Sed q̃ro circa
p̃dicta, qa tex. loquiẽ de p̃ſidẽtib. p̃rib. Abbatib. & ſupiorib.
qd de ĩferiorib. uel de his, q ñ hẽnt p̃res Abbates, ut cõiter
repcriẽ in ordine S. Bñdicti? Sol. iſte tex. nõ aperit ĩtellectũ
nec doctor, ſed p̃t dici, q ſi iſti cõgregãt capl'm ſui ordinis
tũc p̃ſidẽtes hoc hẽbũt facere, quia hęc lr̃a nõ ſolũ dat ptãtẽ
Abbatib, gñalib. ſed ẽt p̃ſidentib. cap. ſed ubi nõ facerẽt ca-
pl'm, nũquid quilibet Abbas ſui monaſterii poſſit facere cõ
tẽta hic, dic, q p̃t, & dẽt reuocare fugitiuos, ut i d. c. Abba-
tes & credo eũ peccare, niſi reuocet, q̃uis rl'a hoc nõ patiaẽ,
quia mẽs hꝰ cõſtitõnis uẽdicat ſibi locũ in quolibet mona-
ſterio, ſed idõ pp̃ facit mẽtionẽ de gñali Abbate, quia Ab-
bas ſp̃alis ñ currabat qñq; reuocare monachos fugitiuos &
eiectos. Itẽ Abbas ſp̃alis nõ p̃t cõpellere monachos alteriꝰ
monaſterii ad recipiẽdũ iſtos, q ñ pñt collocari ſine ſcãda-
lo pprii monaſterii, ſed hoc facit Abbas gñalis authorita-
4 te dñi Papę, & ſic tãq̃ delegatꝰ ipſius. † Vt patet ĩ tex. ibi: *au-*
c *thoritate noſtra.* p ſignificatu iſtorũ uerborũ [c] uide text. cum
gl. in c. 1. de cler. ęgro. li. 6. & in c. cũ aliquib. de reſcr. eo. li.
Et põdera, qa hęc uerba fuerũt adiecta ſolũ in eo caſu, quo
nõ poterãt iſti recipi ẽm puiſionẽ rl'ę. uñ fuit opus, q au-
thoritas Papę intercederet. reliqua uero puto. q iure ipſo-
rũ pñt ſuperiores hoc facere p iura ſuperius alle. & ſic tpa
dicta doctorũ hic. In ea gl. fi. ĩ fi. uel diſtingue latius ẽm Ho
ſti. q aut iſte obtulit bona monaſterio ſufficiẽtia, & tũc ex
illis bonis ſuſtẽtabiẽ, ar. in c. de lapſis, alle. in glo. Aut nulla
obtulit, aut nõ ſufficiẽtia, & tũc ſi utrũq; monaſteriũ eſt ſuf
ficiẽs, teneẽ primo pp memorias priſtinę fraternitatis, ar.
in l. ſuos. C. de qõni. Aut ẽm tm̃ eſt ſufficiẽs, & illud teneẽ,
ar. in c. paſce. 86. diſ. Aut neutrũ eſt ſufficiẽs, & teneẽ puide
re Ep̃s, qui hẽt puidere oĩb. indigentibus non ualentib. ſibi
quærere uictum. 82. diſt. in c. 1. & c. 2.

De conuerſione coniugatorum. Ru.

Supra uiſum eſt rl'arib. in gñe, ſed quia cõiugati qñq; intrãt mona-
ſteriũ, & dubitari poſset de eorũ ingreſſũ, ideò ad clariorẽ doctrinã
author poſuit ſpecialẽ rubricã. De mã habetur. 33. q. 5. & 27. q. 2. ca.
ſunt qui. cum 9. c. ſeq. & conuenit. ĩ. de raptò. c. penul.

Summa-

SVMMARIVM.

1 *Maritus, qui de licentia uxoris intrauit religionem, ſi uxor eſt ſuſpecta de in-*
continentia, reſtituitur ſibi maritus, & nu. 4. & 8.
2 *Profeſſio monachi poteſt recipi per ſolum Abbatem, qui habet poteſtatem in-*
corporandi.
3 *Matrimonium non debet ſeparari quo ad torum ſine licentia Epiſcopi, tamen*
ſine licentia ſeparatum tenet.
4 *Vxor dans licentiam marito, ut ingrediatur monaſterium, an cenſeatur ipſa*
uouiſſe caſtitatem?
5 *Maritus, uel uxor, an & quando ambo, uel unus ſine altero, uel utroq; conſen*
tiente, uel altero tantum poſſint intrare religionem.
6 *Maritus, uel uxor uouens caſtitatem, tenetur reddere debitum.*
7 *Adulter, uel adultera perdit ius, quod habet in altero quo ad mutuam ſerui-*
tutem.
9 *Ignorantia iuris non excuſat mulierem, niſi in caſib. a iure expreſſis.*

CAP. I.

1 PRæterea † Si uir de vxoris licẽtia pfiteẽ,
& uxor ipſa ſuſpecta nec cõtinen
tiã uouet, nec religionẽ ingrediẽ; Ep̃s uxori uirũ
reſtituet. h. d. iuxta lr̃am. Nã hẽt uarios ĩtellectꝰ,
ut. ĩ. uidebimus. Cõis diuiſio. ſecũda, ibi: *dicimus*. Caſus lite.
Quidã laicus p̃ſentibus ſacerdotibus & monachis ignoran
te Ep̃o de licentia & pmiſſiõe uxoris monaſteriũ ĩtrauit,
& pfeſſionẽ fecit uxore in ſeculo remanẽte, nec tranſeunte
ad religionẽ, aut cõtinẽtiã uouẽte. q̃riẽ, utrũ laicus ille poſ
ſit ab Ep̃o ſuo ad torũ uxoris reuocari de monaſterio, an il
la dẽat cõpelli ad cõtinẽtiã obſeruandã? Rndet Papa, q uir
p̃t & dẽt de monaſterio reuocari, niſi vxor ad religionẽ trã
ſiuerit: aut caſtitatẽ ppetuã ſeruare pmiſerit, uel niſi ſit il- 7
lius ætatis, q ſine ſuſpicione poſſit in ſeculo remanere. B.
2 † No. 1. q pfeſſio fit ſacerdotibꝰ & monachis p̃ſentibꝰ. Dic
tñ melius, q hic recitaẽ factũ, uel ſolẽnitas facti: ſed de iure
ad ſubſtãtiã pfeſſiõis hoc nõ eſt neceſſariũ: ſed ſatis ẽ, q re
cipiaẽ pfeſſio ab habẽte poteſtatẽ incorporãdi religionis,
3 ut in. c. ad apoſtolicã, s̃. ti. px. & no. ĩ. c. porrectũ, eo. ti. † No. a
2. ibi: *ignorante Epiſcopo*, ar. q cõiunx nõ dẽt intrare religio-
nẽ ignorãte Ep̃o. Rõ, qa cũ ex hoc ꝯtĩgat matrimonii quo
ad torũ ſeparatio, nõ dẽt hoc fieri, cũ ſit ſacr̃m ĩ eccl'ia Dei,
ſine licẽtia Ep̃i, q in hoc uicariiꝰ eſt Chriſti. 33. q. 5. mulier
ſi tñ hoc fiat ſine licẽtia Ep̃i, q in hoc eſt uicarius Dei, te-
net ingreſſus, ut clare pbatur in fine lr̃ę, & tenẽt doct. ſeqẽ
ẽt Fed. cõſi. 36. & uide gl. no. 27. q. 2. c. ſi uir & uxor. Not. q
ſola mulieris lnĩa nõ ſufficit, vt maritus ĩtret religionẽ: ſed
oportet, ut ipſa uoueat cõtinẽtiã, uel ut intret religionem;
4 & dic, ut. ĩ. latiꝰ dicã. † In gl. fi. ibi: *ſed tene primum*. Vult ergo
gl. q ſola uxoris licẽtia nõ ſufficiat, ut teneat pfeſſio mari
ti. Ego putarẽ, q vbi vxor fuiſſet certificata, ſeu fuiſſet iuris
cõſcia, tũc dãdo licẽtiã, tacitẽ vr̃ uouere cõtinẽtiã; & ſic nõ
reuocareẽ ingreſſus mariti. Rõ, qa q uult unũ, vr̃ uelle om-
ne id, p q pueniẽ ad illud. c. prudẽtiã, de offi. dele. & l. ad rẽ
mobilẽ, & l. ad legatũ, ff. de pcu. facit. c. uidua, s̃. ti. px. ſed ĩ
greſſus mariti nõ p̃t irreuocabiliter fieri, niſi uxor uoueat ꝯ
tinẽtiã. c. cũ ſis. ĩ. eo. ergo dãdo licẽtiã marito ingrediendi
vr̃ uouere cõtinẽtiã; & ad hoc alle. gl. in. c. ſeriatim. 32. diſt.
c. q uxorẽ. 33. q. 5. & multũ bene facit tex. ille; facit ẽt in ar.
c. ueniẽs. ĩ. e. pcedit ergo iſte text. ubi uxor erat iſtius iuris
inſcia, & p̃t argui p iſtũ text. q ĩ hoc caſu excuſat mulierem
5 ignorãtia iuris. † Et ut plene habeaẽ ſmã iſtius. c. q̃ ſatis eſt ĩ
tricata, diſtingue capiẽdo uerba Io. An & Cal. ĩ. c. ex parte. 3
ĩ. e. cũ gñaliter q̃riẽ, an & qñ cõiuges, uel eorũ alter poſſit ĩ
trare religionẽ, uel pmoueri ad ordines, uel alr̃ vouere; Et
dic. aut. n. mr̃imoniũ nõ eſt cõſummatũ; aut ſic. Primò caſu,
aut alter ꝯiugũ vult intrare religionẽ pfitẽdo; & p̃t ẽt ĩuita
uxore, ut pbaẽ in. c. uerũ, & c. ex publico. ĩ. eo. Aut uult uo-
uere cõtinẽtiã, ſeu ĩtrare monaſteriũ, & nõ pfiteri; & nõ p̃t
intrare inuita ꝯiuge, ut d. c. ex publico, & in. c. una ſola. 33.
q. 5. Aut uult ad ſacros ordines pmoueri; & cõiter teneẽ, q
ñ p̃t ĩuita cõiuge. Vñ in hoc caſu magis deferẽ religiõi, q̃ or
dini: qa p ĩgreſſum religiõis ſoluiẽ mr̃imoniũ nõ cõſumma

tũ, nõ aũt ſic p ſuſceptionẽ ſacri ordinis:
qa nõ eſt a iure approbatũ; no. gl. ĩ. de uo
to, c. 1. li. 6. uide qđ habeẽ in extraua. Io.
6 22. q̃ inc. antiqua. † Si uerò mr̃imoniũ eſt
cõſummatũ; & tũc aut uolũt vouere cõti
nẽtiã ſtatu ñ mutato; & pñt & talia mr̃i-
monia dicũẽ ſanctiora: qa meliꝰ pñt vaca
re oratiõibꝰ & cõtẽplatiõibꝰ diuinis ceſ
ſando à carnali cõiũctiõe, ut ĩ. c. qđ Deo
patri. 33. facit qđ no. ĩ. c. chariſſimꝰ. ĩ. eo.
Aut alter tm̃ uult uouere; & p̃t ĩ ſui piudi
ciũ ñ aũt ĩ p̃iudiciũ cõiugis; uñ nõ p̃t exi
gere đbitũ, ſed teneẽ reddere; facit. c. qdã
ĩ. e. & ſi alter cõſenſerit ñ alteri, obligaẽ a
ꝯſentiens ẽm Inn. hic, quominꝰ poſſit exi
gere, niſi ẽt ipſe uoueret nã ſi ambo voue
rint, nõ teneẽ ampliꝰ alter alteri reddere
debitũ, ut ĩ. d. c. qđ Deo patri; no. ĩ. c. cha
riſſimꝰ. ĩ. eo. Aut uolunt mutare ſtatũ: &
hoc p̃t cõtingere multipliciter: aut mari-
tꝰ uult eſſe Ep̃s; & tũc reqriẽ, q uxor in-
tret monaſteriũ, ẽt ſi nõ ſit ſuſpecta de ĩ-
cõtinẽtia, ut ĩ. c. ſanè. ĩ. eo. & eſt caſus ſpe
cialis. Aut uult ad ordines pmoueri; & ſi
uxor eſt ſuſpecta, dẽt intrare religionem
alias aũt, ſi nõ eſt ſuſpecta, ſufficit q uo-
ueat cõtinẽtiã remanẽdo in ſeculo, ut ĩ.
c. cõiugatꝰ. ĩ. eo. † Aut vult intrare mona
ſteriũ. & ſi alter cõmiſit adulteriũ, põt ẽt
eo ĩuito, qa cõmittẽdo adulterium pdit
iꝰ, q habebat in altero quo ad mutuã ſer
uitutẽ. c. Agathoſa. 27. q. 2. & hoc ĩ adul-
terio carnali. Quid aũt in adulterio ſpi
rituali, ut ſi alter incidat ĩ hereſim? [a] dic,
vt no. in. c. fi. ĩ. eo. & in. c. 2. de diuor. Aut
alter nõ cõmiſit adulteriũ & tũc aut in-
trat altero ignorante, aut ſciente & ꝯdi-
cẽte, aut eo diſſimulãte, aut eo cõſentiẽ
te p metũ, aut p dolũ. Itẽ aut ꝯſenſit ſim-
pl'r; aut uotũ cõtinẽtię emittendo. Pri-
mo caſu, qñ intrauit altero ignorãte, dic
q p̃t reuocari ad petitionẽ hꝰ ignorãtis,
ut ĩ. c. placet ĩ. eo. Si uerò ſciẽte & ꝯdicẽ
te, idẽ ẽ dicẽdũ, ut ĩ. c. qdã. ĩ. eo. Idẽ ſi al
ter ſciuit & diſſimulauit, ut no. ĩ. c. conſu
luit. ĩ. e. Si tñ ĩ uita ñ reuocauit, ñ p̃t poſt
mortẽ remanẽtis ĩ ſeculo pfeſſus exire
mõaſteriũ, ut ĩ. d. c. ꝯſuluit ẽm Cal. & idẽ
dicit Calde. ĩ caſibꝰ p̃cedẽtibꝰ & ſequẽti
bꝰ, ĩ qbꝰ p̃t fieri reuocatio. Si. n. ñ reuoca
uit ĩ uita cõiugis, ñ p̃t ĩgreſſus poſt illius
mortẽ exire mõaſteriũ; quaſi ceſſet cã, q̃
ĩualidabat illiꝰ ĩgreſſũ; & hoc tenet, licet
In. ĩ. c. qdã. ĩ. e. multũ variarit. Aut alter
cõſenſit ĩuitꝰ; & fit reuocatio ad ipſiꝰ pe-
titionẽ, ĩ. c. accedẽs. ĩ. e. 34. q. 5. ĩ. c. notifi
caſti. Idẽ ſi cõſenſit p dolũ, vt ĩ. c. ueniẽs.
ĩ. e. † Si uero cõſenſit ſpõte alteriꝰ ingreſ
ſui, ñ tñ emittẽdo uotũ cõtinẽtiæ, tunc
ſunt opi. Nã qdã, ut Abb. hic, & Inno. uo
lũt, qđ ſi remanẽs ĩ ſeculo ẽ iuuenis, dẽt
ad petitionẽ ipſiꝰ ingreſſꝰ reuocari. Cal.
tenet, q ſolum ex iudicis officio, q mihi
plꝰ placet. Nã p̃ſtãdo cõſenſũ renũtiauit
iuri, q habebat in altero, ñ ergo habebit
ampliꝰ actionẽ. Pro hoc uiđ bonã gl. ĩ. c.
uxoratꝰ, & ĩ. c. ſeq. ĩ. e. ſed iudex ex offi-
cio ſuo, ne cõmittaẽ adulteriũ p remanẽ

ZACHAR.
a In hæreſim. Ad-
de iſtũ in. c. in præ
ſentia, nu 2. & qđ
ibi dixi in apoſt.
ad eum in uerſ. ſo
la. n. mors, ſupra
de ſpon.

tẽ in ſeculo educet illũ de monaſterio.Et credo,qđ hoc caſu ille ſit ver⁹ religioſus, ex quo uxor cõſenſit.vñ poſt mortẽ vxoris dẽt cõpelli ad redeũdum ad monaſteriũ,ar.in.c.ex parte.ĩ.eo.& ꝙ ibi not.per Cal.ẽt credere, ꝙ ſi dãs licẽtiã ſit ꝯſcius iuris,ꝙ tũc nõ fiet illa reductio: q̃a,ut.ſ̃. dixi,dãdo licẽtiã,tacite vr̃ uouere,ut no. in iurib⁹ ꝑalle.Aut cõſenſit ingreſſui alterius uouẽdo cõtinẽtiã; & ſi eſt ſenex,põt licitè fieri.Vnde remanebit in ſeculo, & alter ꝑſeuerabit in religione,vt ĩ.c.cũ ſis, & ĩ.c.uxoratus,& in. c.ad apoſtolicã.ĩ.e. Aut remanẽs in ſeculo eſt iuuenis & ſuſpectus de incõtinẽtia;& nõ dẽt ſuperior pati aliũ ingredi, niſi alter ingrediat̃,vt ĩ iuribus ꝓxi.alle.ſed ſi de facto ingrediat̃, tenet ĩgreſſus ſ̃m oẽs: q̃a ꝓfeſſio cõiugis ñ eſt đ ſubſtãtia ꝓfeſſiõis alterius,ut no. ĩ.c.ſignificauit,ſ̃.e.tenet Fed.cõſ.36.ſđ remanẽs in ſeculo,ex quo eſt ſuſpect⁹,& uouit,cõpellit̃ ĩgredi monaſteriũ,ut in.c.ſignificauit,ꝑalle.Sed in hoc ſunt opi.num qđ teneat̃ ꝓfiteri. Nã,In.ibi,& hic tenet, ꝙ nõ cogit̃ ꝓfiteri,ſed dẽt recludi in monaſterio,ut arceat̃ a uagatiõib⁹, q̃a ultra ꝓpriũ cõſenſum ñ cõpellit̃ q̃s ꝓfiteri.32.q.1.c.integritas.Hoſt. tenuit ꝯriũ in.d.c. ſignificauit.Mouet̃, q̃a nõ eſt licita cõio in monaſterio ꝓfeſſorũ cũ nõ ꝓfeſſis, ar. ut ĩ.c.ut clerici,ſ̃.ti.ꝓxi.Itẽ q̃a uouendo tacite oblıgat̃ religiõi ex quo nõ poterat ſtare in ſeculo ſine ſuſpicione incõtinentię,arg.ĩ.d.c.ſignificauit.Io.Cal.dicit ſatis ęquè diſtĩgui poſſe:q̃a aut alter uouit ĩtrare religionẽ;& cõpellit̃ ꝓfiteri,ut in. d.c.Agathoſa. Aut ſimpl̃r uouit cõtinentiã dãdo licẽtiã marito đ intrãdo monaſteriũ; & ſi erat iuris cõſcia,cõpellit̃ ꝓfiteri.33.q.5.c.q uxorẽ.Aut fuit iuris ĩſci⁹ & ſit talis, quẽ excuſat iuris ignorãtia,puta miles, minor,mulier,uel agricultor;& tũc cõpellit̃ nõ ꝓfiteri, ſed eſſe in monaſterio,ar.l.cũ de indebito,ff.de ꝓba. Aut nõ erat talis;& cõpellit̃ ꝓfiteri;arg.in.d.
9 c.q uxorẽ.† Id ꝙ dixi ĩ muliere,q̃dã non admittũt q̃a mulier non excuſat̃ ab ignorãtia iuris ultra maſculos, niſi in caſib⁹ a iure expꝛ̃ſſis;tex.eſt ſatis no.ĩ.l.fi.C.de iu.
a & fac.igno. [a] Mihi tñ pl⁹ placet opi. Cal. ar.huius.c. & eorũ, q̃ ſ̃.dixi. Nã uideo,ꝙ mulier dando ſolũmõ licẽtiã nõ cõpellit̃ cõtinere,ut hic. ſecus in maſculo ut in.d. c.q uxorẽ.Nã ille text.ñ dicit,ꝙ maritus ibi uouiſſet cõtinẽtiã, ſed ꝙ ſolũ ꝓmiſit uxori ĩtrare monaſteriũ, & ꝑ hoc ip̃e ẽt cõpellit̃ ĩtrare, ex quo ip̃e ẽ iuuenis;& ſuſpectus de incontinentia; & per hoc habes plenè materiam huius tit.

SVMMARIVM.

1 *Maritus ſiue uxor poteſt ante matrimonium conſummatum intrare religionem altero inuito;alter remanens poteſt tranſire ad ſecunda uota, & nu. 2.*
2 *Marius ſi acceperit ſacros ordines, poteſt compelli retinere uxorem,& nu. 3.*
4 *Exẽpla ſanctorũ pñt allegari,et ſ̃m ipſa iudicari pt̃.*
5 *Marit⁹ et uxor ñ ſũt una caro añ ꝯſũmationẽ mr̃monij.*
6 *Matrimoniũ cõſummatũ nõ diſſoluitur ꝑ ingreſſũ religionis:ſecus, ſi non eſt conſumatum.1.2.quo caſu ſtatim per ingreſſum ſoluitur.8.*
7 *Matrimonij appellatione aliquando intelligitur de conſummato, & aliquando non,ſecundum ſubiectam materiam.*
9 *Sponſa,quæ per vim fuit cognita à ſponſo,poteſt intrare religionem eo inuito, nec per hoc dicitur matrimonium carnaliter conſummatum.*

CAP. II.

1 VErum. †Ante matrimoniũ cõſummatũ pt̃ alter cõiugũ ẽt altero ĩuito religionẽ ingredi: ſed remanẽs in ſeculo pt̃ ad ſecũda uota tranſire.Primò ponit dictũ. Scđò ipſius rõnẽ,ibi: *quia*.Caſus lit.Dicit̃ hic ꝙ ſi aliq̃ ꝑ ꝯſenſum mutuũ đ p̃ſenti marimoniũ ꝯxerint,ante,q̃ ſint carnaliter cõiũcti,põt alter religionẽ ĩtrare alteto ĩuito, ſicut q̃dã ſancti đ nuptiis uocati fuerũt,& ille,q remãſerit in ſeculo,poterit mr̃imo-
2 niũ ꝯhere,cũ nõdũ ſint vna caro effecti.B.†No.1.caſum notab. in quo ſeparat̃ matrimoniũ ꝯctũ ꝑ verba de p̃ſenti,ſ.ꝑ religiõis ingreſſũ;& hoc ſi carnalis copula ñ eſt cõſummata.An idẽ ſit,ſi alter uult ꝓmoueri ad ordines ſacros,olim dubitabat̃,vt diſputat gl.ĩ.c.1.ĩ.de uoto.li.6.ſed hodie habem⁹ ex̃ua.Io.22.q.inc.antiqua,q̃ declarat hoc ſpeciale ĩ religiõis ĩgreſſu,ſec⁹ ĩ ſuſceptiõe ſacri ordinis:q̃a hoc nõ reperit̃ iur̃ cautũ nec ꝑ aliquẽ ſãctorũ fuiſſe attẽtatũ;& ſi đ facto alter ordinaret̃,quãuis ꝑciperet characterẽ ordinis:tñ cõpellit̃ ĩſtãte ꝯiuge mr̃imoniũ cõſummare,vt ibi hr̃; & ſic ẽ caſus, ĩ quo ſacerdos pt̃ hr̃e vxorẽ.habes.n., ꝙ mr̃imoniũ nõ impedit ſuſceptionẽ characteris;& facit qđ dicã p⁹ Inn.
3 ĩ.c.placet.ĩ.e.†No.2.ꝙ copula carnalis ꝯfirmat mr̃imoniũ, & illud reddit forti⁹.Nã,vt hic patet,cõſummatũ ñ rũpit̃ ꝑ ingreſſũ religiõis:ſecus,ſi ñ ẽ cõſummatũ;& uiđ ꝑ diuerſitate gl.no.ĩ.c.qua ꝑꝑ.27.q 2.& qđ lati⁹ dicã.ĩ.eo.c.ex pu-
4 blico,ubi lati⁹ tractat̃ mã hui⁹.c.†Itẽ no.ꝙ ſanctorũ exẽplis licitè iudicare poſſumus. De his,& aliorũ exẽplis uide bo.
5 tex.ĩ.c.đ q̃buſdã.22.diſt.†Vltimò no.ꝙ añ cõſummationẽ mr̃imonii marit⁹ & uxor ñ dicũt una caro.Sed op.ꝯ tex.de ca.ſufficiat.22.q.2.&.c.fi.ĩ.de ſpõ.duo.ubi patet ſolũ ꝯſenſum ſufficere ad ꝯctũ mr̃imonii.Vñ copula nõ ẽ de eſſentia mr̃imonii.Pro hoc.c.1.li.6. & qđ ibi no.Sol. fatent̃ doc.ꝙ copula ñ ẽ đ eſſentia mr̃imonii,ut lati⁹ dicã ĩ.c.ex publico. ĩ.e. tñ ꝯiunctio carnalis addit aliqua ad ipſum mr̃imoniũ. Primò operat̃ reſpectu Bigamiæ:q̃a nõ efficit̃ bigam⁹,niſi ꝯſummauerit mr̃imoniũ;de quo dic,ut ĩ.c.debitũ,ſ̃. de big. Itẽ addit quo ad ſignificatũ.Nã aliud ſignificat mr̃imoniũ
6 ñ cõſummatũ,ut ĩ.c.đbitũ,ꝑa.& uiđ bo.gl.ĩ.c.qua ꝑꝑ.†Tertiò operat̃ effectũ,đ quo hic,ꝙ p⁹ cõſummationẽ ñ pñt diſſolui ꝑ ĩgreſſũ religiõis,cũ ſint effecti vna caro ẽ rõ,q̃a hoc matrimoniũ cõſummatũ ſignificat unitatẽ, q̃ eſt ĩter Chriſtũ & eccl̃iã ꝑ aſſũptionẽ carnis.Vñ ſicut De⁹ ñ dimiſit,qđ ſemel aſſũpſit,ita & iſtud ſacr̃m illđ ſignificãs, dẽt eẽ ĩſolubile:al̃s ñ eẽt uerũ ſacr̃m. Quartò operat̃ quo ad ſuſceptionẽ ſobolis;ad hoc.l.libertorũ,ĩ.fi.ff.đ uer.ſig.& ĩ.c.nuptiarũ.27.q.1.Quĩtò multis aliis modis firmat̃ ꝑ copulã,vt no.
7 ĩ.c.tua,de ſpõ.duo.†Et ex p̃dictis habes notare,ꝙ appl̃õne mr̃imonii q̃ñq; ĩtelligim⁹ đ cõſumato,q̃ñq; đ ñ cõſumato ſ̃m ſubiectã mãm;& ualet multũ ad ſtatuta faciẽtia mẽtio-
b nẽ đ mr̃imonio, [b] dicã aliq̃d in.d.c.ex publico.In gl.fi.ĩ fi.in hac mã reperiũt̃ tres opi.quarũ duæ ponũt̃ ĩ.q.3.ex gl.ꝙ ꝑ ĩgreſſũ dũtaxat ñ ſoluit̃ mr̃imoniũ:ſđ demũ cũ remanẽs in
8 ſeculo ꝯxit cũ alio.†Vltimã opi.gl.ut diſſoluat̃ ipſo facto ꝑ ĩgreſſũ,cõiter tenẽt doc.& mihi ſatis placet ꝑ rõnẽ h⁹ tex. ĩ fi.Itẽ,q̃a matrimoniũ ñ cõſummatũ deſignat vnitatẽ,q̃ ꝯſiſtit ĩ ſpiritu ĩter Deũ & fidelẽ aĩam.vñ ſicut diſſoluit̃ ꝑ peccatũ hoĩs hęc vnio,ita mr̃imoniũ facili⁹ diſſoluit̃, q̃ cũ ꝯſũmatũ.vñ ex quo alter ĩtrat religionẽ, neq; ĩtẽdit ꝯſũmare,ſatis vr̃ hoc articulũ diſſolutũ. Et ad mãm uiđ gl.ĩ.c.
9 đ ſpõſatã.32.q.7.& ĩ.c.paſtoralis.7.q.1.& ĩ.c.2.31.q.7.†Et
c gl.q̃rit̃, [c] qđ ſi ſpõſus cognouit ſpõſã uiolẽter, nunqđ poſſit ſpõſa ĩtrare religionẽ ĩuito ſpõſo dubiũ facit,q̃a effecti ſũt una caro,licet uolẽter.ceſſat ergo rõ h⁹ lr̃æ. In hoc ſunt uariæ op.quas uide plene ꝑ Io.An.in Mer.li.6.in reg. ea, quæ ꝯ de re iu. ubi uidetur ſequi opin.Bart.Brix. qui tenuit ta-

lem ſponſ.

a De iur. & fa.ig. Et gl.reputata ſingu.in fin.§.notandum,ĩ verſic.ignorantia.1.q.4. SEB. SAPIA.

a De iur. & fa. ig. Vide Bal.in.l. fin. in princi.C.de iu. delibe.in.3.q. Iaſ. in.l.iuris, C.q ad mit. Bal. & Paul. đ Ca.iu.l.ubi,ff.đ edendo. Alexã.in l.2.colũ.1.ff.ſi q̃s in ius uoc. nõ ier. ZACHARI.

b De matrimonio. Adde Mattheſil. ſin.74.inci. nota, ꝙ ſtatutum,& melius ſingu.75. inci.nota, quod ſtatutum diſponẽs. SEB. SAPIA.

c Quæritur. De hac quæſtione uide Feli. in.c. pen. in princ.ſ̃.de probat poſt Baldum ibidem.

lem ſponſam ui cognitã ingredi poſſe religionẽ inuito ſpõſo,ne delinquens ſit melioris condõnis, q̃ ſapiens, ar.c.eũ qui,de p̃rẽb. li.6.Itẽ quia non ur̃ communicaſſe corp⁹ ſuũ, ex quo inuita fuit cognita,facit.32.q.5.c.1.cum c.ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Maritus, qui uxore inuita ingreſſus eſt religionem,ſi fuerit aliquo caſu ipſi uxori reſtitutus,non poteſt cogi ea mortua ingredi monaſteriũ, licet non debeat eum alia contrahere.*
2 *Maritus & uxor non habent plenam ſui corporis poteſtatem. nam unus dependet ab alio.*
3 *Votum,quod non poteſt impleri ob aliquod impedimentum, an ceſſante impedimento debeat impleri?*
4 *Maritus,uel uxor,qui uouit continentiam,poteſt exigi,ſed non exigere.*

CAP. III.

a
1 QVidam. [a]†Qui inuita uxore profeſſionem facit,& ei poſteà reſtituitur, non compellit̃ mortua uxore monaſteriũ repetere, mr̃imonium tñ ꝯhere non dẽt.Cõis diuiſio. Secunda,ibi:*quæſtioni*.Caſus lr̃a. Quidam intrauit monaſterium inuita uxore,coactus eſt ad eã redire,tãdẽ mortua eſt illa. Quęrit̃,utrũ dẽat cõpelli ad monaſteriũ reuerti, an poſſit aliã accipere ĩ uxorẽ?Rñdet Papa,ꝙ uotũ ñ tenuit,uñ rõne uoti ad monaſteriũ nõ tenet̃ redire,tñ ulterius nõ poterit uxorẽ accipere.q̃a ꝓmiſit ſe nõ exigere debitũ carnis, qđ fuit in eius p̃tãte,& q̃tum ad hoc tenuit uotum:ſed non reddere,non erat in p̃tãte uiri,ſed uxoris.uñ Apl̃s:Vir nõ hẽt
a p̃tãtem ſui corporis,ſed mulier & e conuerſo.B.†Not.primò ex tex.ꝙ inter maritũ & uxorẽ ꝯhitur reciproca.i.repetita obligatio.Nã maritus obligatur uxori, & uxor mari-
b to; ita,ꝙ neuter habet plenam ſui corporis [b] p̃tãtẽ, concor. c.non dẽt,de conſan.& affi. Ex hoc infero,ꝙ uxor põt uen-
c dicare maritũ [c] adiecta cã de iure diuino, cũ hẽat eũ in ſua p̃tãte quo ad quid,ſicut dicimus in patre,q pt̃ uendicare filium.l.1.§.per hanc, ff.de rei uend.quod latius dico in c.illud,de p̃rẽſum.Itẽ ex hoc & ex text. infertur uxorem non
d eſſe ſimpliciter in p̃tãte mariti, [d] ad hoc.l.ſi uxorẽ, C.de cõdi.inſer.& ibi bo.gl.in plus tñ obligatur uxor marito, q̃ ẽ ꝯ:Nã reſpũ ſeruitiorũ dr̃ quaſi famula mariti,ut dicit text.
3 32.q.5.hęc imag.& c.mulierẽ.†No.dictũ ſatis mirab.in mã uoti,qđ colligi pt̃ ex iſto tex.ꝙ ubi uotũ impeditur aliquo facto intrinſeco,nõ obligatur uouẽs ad implendũ ẽt impedimento ceſſante.Et facit iſte text.ad q̃õnem,nũquid filius familias teneatur exequi uotum,poſtq̃ fuit liberatus a p̃ria p̃tãte,ſi eſt tale,ꝙ non potuit ſine conſenſu patris emitti?& facit iſte tex.ꝙ non,ꝯriũ tenet Inn.in c.ſcripturę, de uoto, & ibi dicetur.Itẽ no.ꝙ ẽt in mã uoti procedit illa iuris regula,ſi non ualet,qđ ago,ut ago,ualeat ut ualere poſſit, de quo in c.de deſpon.impu.li.6. Nã,ut hic uides,maritus nõ obligauit ſe ſimpl̃r ad cõtinẽtiam in ſeculo ſeruãdã,ſed ad religionis ingreſſum:ꝙ tñ ualuit & nihilominus remanſit obligatus reſpũ cõtinentię ſeruãdę, q̃a cõtinentia includitur ſub ingreſſu religionis,ut ĩ c.cũ ad monaſteriũ.ĩ.de ſta.
4 †Vlt.no.alterũ cõiugũ,ẽt altero inuito, poſſe emittere uotũ cõtinentiæ:hoc tñ ſibi p̃iudicat,& non coniugi. In gl.1. in fi.In.dicit,ꝙ in illis.c.uxor habuit ratũ factũ mariti poſt ingreſſum. Dic latius ꝙ c.ex parte,loquit̃,q̃ñ uxor dedit licẽtiã marito intrãdi religionẽ; quo caſu tenuit ingreſſus, ut dixi in c.1.ſ̃.e. Vide gl.ĩ.e.c.uxoratus,iõ poſt mortẽ coniugis tenet̃ redire ad monaſteriũ in c.cõſuluit,uxor non ꝯdixit,ſed diſſimulauit,nec maritũ reuocauit, meritò poſt mortẽ uxoris non pt̃ maritus redire ad ſeculũ, ſed in caſu nr̃o uxor ꝯdixit,& maritũ reuocauit; & ſic ſoluta fuit obligatio,ſi qua erat ex parte ſua cũ monaſterio. Per hoc infertur,gl.ſe.ñ bñ dicere in eo,ꝙ dicit iſtũ peccare,ſi nõ ꝑfecit poſt mortẽ uxoris.Nã uotũ fuit nullũ reſpũ ĩgreſſus monaſterii,cũ tunc nõ hẽret cõſenſum habilẽ ad ſe obligãdum; requirit̃ ergo cõſenſus de nouo;facit qđ no. in ſĩri in c.propoſuit,de coniu.ſeruo.In gl.fi.ibi: *tenet matrimonium*. Et hęc opi.mihi plus placet,q̃q̃ d.Ant.dicat tutius eſſe tenere,ꝙ mr̃imoniũ nõ teneat: q̃a licet hoc uotũ dicatur ſimplex:tñ ex quo fuit determinatũ ad certã religionẽ approbatã,ur̃ ſolẽnizatum. Et ſic ur̃ poſſe litari ſ̃m eũ.c.unicũ, de uoto, li.6. ut intelligat̃ de uoto oĩno ſimplici non determinato ad aliq̃ religionẽ certam: ſed,ut dixi,hoc mihi nõ placet;q̃a c.unicũ,req̃rit,ut uotũ ſolennizetur ꝑ profeſſionẽ tacitam,uel expreſſam; & ſic requirit,ꝙ iſte uouens ſit effectus religioſus. Nã paria ſunt non profiteri,uel inualidè profiteri,ar.in c.2.de tranſla p̃rel.ſed in caſu noſtro uotum mariti reſpectu profeſſionis fuit nullum,nec fuit effectus religioſus:alias papa mandaſſet poſt mortẽ uxoris eũ dẽre cõpelli ad repetẽdum monaſteriũ, prout facit.ĩ.eo.c.ex parte.

SVMMARIVM.

1 *Maritus regulariter non intrat religionem, niſi & ipſa etiam intret,& nu. 3.& 4.*
2 *Iuriſperitus nõ præſumitur incurrere ignorantiã iuris.*
4 *Maritus poteſt in omnem caſum intrare religionem, ſi uxor ſua commiſit adulterium.*
5 *Matrimonium an ſoluatur per mortem ciuilem?*
Mors ciuilis an & quibus caſibus æquiparetur morti naturali.
Dos, quæ ex diſpoſitione ſtatuti lucratur per uirũ mortua uxore,an intelligatur de morte ciuili.

CAP. IIII.

1 CVm ſis. †Vxoratus religionem intrare ñ pt̃, niſi ẽt uxor ingrediat̃,uel niſi ſuſpecta non ſit, & continentiam promittat. Cõis diuiſio. Scđa, ibi: *inde eſt.* ubi ex genere p̃miſſo infert ſpeciẽ,& eſt unum c.de principalioribus ti. Caſus lr̃a.Præcipit papa epi.Exon.ne in ep̃atu ſuo permittat uirum uel uxorem ad religionem tranſire, niſi uterq; ad religionem migrauerit: tñ, ſi uxor eſt ita ſenex, ꝙ ſine ſuſpicione poſſit in ſeculo remanere,diſſimulare poterit,ut in ſeculo remaneat caſtitate promiſſa,& uir po-
2 terit ad religionem tranſire.B.† Not.ex
e principio lr̃ę,ꝙ in iuriſperito [e] non eſt ꝓ-
f babilis ignorãtia,facit.l 2. [f] ff.de ori.iu.

a Quidã.Adde,ꝙ ſi poſteà uxor cõſentiat marito ingreſſo religionẽ inuita ipſe uxore,ꝙ ñ poterit amplius exire monaſteriũ,gl. eſt not. in c. mulier.33.q.5.quæ gl.dicit aliud no.ꝙ ſi maritus ingreditur religionẽ inuita muliere,ꝙ ipſa poterit eũ,q̃ñcũq; ſibi placuerit,reuocare.q̃ gl.litatur in c.quod Deo patri,ea.cã,&.q.ibi.nam,ſi nunquã eius reuiſſet aſſẽſum, te numerus defendiſſet annorum.Sed nunquid ingreſſus inuita uxore,qui detulit ſua monaſterio, ſi poſteà repetat̃ ab uxore,exeundo recuperabit bona? gio.dicit ꝙ ſic,in c.ſi quis coniugatus,27.q.2. ꝑ qua gl. opti. facit ille text.

ANT. FRAN. An ratificatio vxoris operetur,ꝙ vir ingreſſus monaſterium,ea inuita,nõ poſſit amplius exire,dicas, ꝙ talis ratificatio interueniẽs poſt ingreſſum,ex quo ingreſſus non fuit factus nomine uxoris, imò nec etiam fieri potuit,non habet impedire, quin ſi marit⁹ uelit exire,non poſſit exire,quia ea,quæ nomine noſtro facta non ſunt, nõ poſſunt ratificari, ſicuti etiam dicim⁹ de ratificante homicidium non factum nomine ſuo, ut plenè per Angelum Aretinum in tra. male.ĩ uer. mãdatorẽ, & uide gl. in l.1.in §. ſed ſi cum quis, de ui & ui ar. & ibi etiã uide Bar.in uer.ultimò quæro, & uide Bal.in l.fi.C.ad Maced.Et an & q̃ñ ratifi c atio aliđet actum inualidum, & æquiparet̃ mandato, uide ple. in regu.ratihabitio, de reg.iu.lib.6.Et adde, ꝙ ratificatio non habet locum in actibus,per quos nihil nobis acquiritur,ut per Bal. in l.fi. in fi.C.ad Mace.& uide Bar.in l.ſi quis mihi bona,in §.iuſſum, & in §.pater filio,in fi.ff.de acqui.hære.

b Sui corporis. Et uide quod ſcribit Tho.in 4.di.32.q.1.ar.4.circa fi.& quod no.in 4.di.30.q.1.arti.5.

c ZACHRAIAS. Vendicare maritũ. Adde quid in ſponſa, Bal.in l.Deo nobis,co.2.uer.ſup hæc dicit In.C.de epi.& cl. & in ſua mar. in uer.detinens,uer.1.& Inn.in c.ex parte,co.1.in gl.ma.in fi.in uer. utpote nullo.ĩ.de reſt.ſpo.

d In p̃tãte mariti.Qualiter uxor ſit ſubdita uiro,declarat Ale. ĩ cõſ. 133.inc.circa primũ,ĩ 4.uol.& ibi ponit,cui acq̃rat,an uiro, an p̃ri.

e SEB. SAPI. In iuriſperito.Vide Bal.in §.iudices,in ti. de pace iur.fir.ubi ignorantiã iuriſperito aſcribit dolo,ñ culpę.Idem dicit Ale.in l.ſi q̃s id quod,ff.de iuriſd.om.iu.& in l.2. ff. qđ quiſq; iur.

f Facit.l.2.§.Seruius ãt Sulpitios,in 9.co.Et adde moralẽ tex.iuncta gl.in l.profeſſio,& deſideriũ tuũ,C.de muner.patr.li.x.

Mors ciuilis.no.plenè an & qñ ciuilis,mors ęquiparet̃ nãli,& uide gl.& ibi ipſum Abb.& Pa.in cle.ne Romani,de ele.in uer.mouẽda, & qđ ſcribit d.Ant.in c.licet,undiq;,in pe.co.de of.dele. Et uide Archi.in c.in ueteri.77.di.ubi dicit,ꝙ ſi quis ſtipulatur ſimpliciter in caſu mortis,itelligit̃ de morte nãli,nõ de alia,& uide ad hoc d.Ale. Imo. in l.Gallus. §.& quid ſi tm̃,in 5.col.uer.faciunt ad prędicta, ff. de li.& poſthu.& uide Archi.in addi. Spe.§.ecce.8.q. 1. ubi dicit, ꝙ ſi cadẽtur fructus, eccleſiæ ꝑlato decedẽte uſq; ad certũ tp̃s,ꝙ capitulũ nõ hẽbit fructus,ſi ꝑlatus fuerit trãſlatus ad aliam eccl. uide etiam Archi. in d.c. placuit.6. q. 2. Et de multiplici genere mortis,quia alia ſpũalis,alia carnalis,ſiue nãlis, alia ciuilis, alia criminalis,& alia eſſentialis,uide Arc. in c. placuit. 2. q. 7. & in c.præcipue.11. q.3.ubi dr̃, ꝙ triplex eſt mors,ſ.naturæ,culpæ, & pœnę. Similiter dicit, ꝙ triplex eſt uita,ſ. naturæ,gratiæ, & glorię, & đ articulo hic poſito, uidelicet an mors ciuilis æquiparetur naturali, uide per Imo.in l. ſi cũ dotẽ, ĩ prin. ff.ſol.matr.& in l. ex ꝑte.§.pe. ff. de uer. ob.& per Cy. in l.Deo nobis,C. de epi. & cleri. & plene per d.Alex. Imo.in d.l.Gall⁹, §.& quid ſi tm̃,in 1.not.ff.de libe.& poſth.Et adde hic Bal.& Imo.ĩ l. 1. ff.de teſ.ubi dicũt ꝙ triplex ẽ mors ciuilis, reſpectu pœnalitatis,ut deportatio.quędam mors ciuilis cãlis ut ſeruitus, ut cũ qs capitur ab hoſtib.quędã ẽ mors ciuilis meritoria, ut cum quis ingreditur mõaſteriũ. Et ꝙ appellatiõe mortis intelligat̃ de ſeparatiõe animæ a corpore, eſt tex.iuncta gl.in l. uerum.§.fi. in uerſicu.morte, ff.pro ſocio.Quis autem dicatur proprie ĩterire,uide tex.ſingu.in d.l. uerbũ. §.ſin. An & qñ mors nãlis æquiparetur ciuili,& e contra, ultra hic dicta per iſtum uide quæ hñr.& no.per doc.in l.inſulam,ff.ſo.mat.& uide Ale. in l.ſi deceſſerit,ff.qui ſatiſd. cog. Et adde, ꝙ mors ciuilis æquiparatur nãli in caſibus tantum expreſſis in iure,ut per d.Rot.in deci.379. quæ in ci.fuit dubitatum,& habetur in c.ſuſceptum,de reſcri.li.6. & in c.ſi epiſc.de ſup. neg. præl.& uide Car. in cle.1.ut lite pendẽ.ubi dicit,ꝙ triplex eſt mors, ſ. immatura, ut in iuuenib. acerba, ut in infantibus matura,ut in ſenibus.

3 †Secũdò no. reg. & unũ caſum exceptũ à
rła.Et rła eſt,ꝙ alter cõiugũ nõ p̃t intra-
re religionẽ altero remanẽte in ſeculo
Caſus exceptus eſt, ſi remanẽs ĩ ſeculo ẽ
ſenex & ñ ſuſpect⁹, & cõtinẽtiã ꝓmittat
ꝑpetuã,&quotidie all.ad ꝑdicta iſte tex.
Quid ãt, ſi đ facto marit⁹ ĩtrat religionẽ
vxore ſuſpecta remanẽte, & cõtinẽtiã ꝓ
mittẽte? dic ꝙ ꝑ hoc nõ uitiat̃ ingreſſus
mariti,ſed uxor, q̃ uouit cõtinẽtiã ſerua,
re,cõpellit̃ intrare monaſteriũ, ut in.c.ſi
gnificauit.j.e.& dic,ut plene dixi in c.1.
ſ̃.e.Vl.no.ibi *permittas*,ꝙ Ep̃s loci p̃t cõiu
gi ꝓhibere ĩgreſſũ religiõis., nõ ſeruato
4 eo,qđ hic cauet̃.†Oppo.ɔ̃ tex.de.c.Aga-
thoſa.27.q.2.ubi maritus ĩtrauit religio
nẽ uxor̃ remanẽte ĩ ſeculo, licet eẽt iuue
nis & ſuſpecta, nec ẽt ꝓmiſerat ĩcõtinẽ
tiã.Sol.dicit Inn.qđ reg.iſti⁹ c. fallit ĩ ca
ſu illi⁹.c. ſ.qñ uxor cõmiſit adulteriũ.Nã
tũc,cũ marit⁹ ſit ſolut⁹ a ſeruitute uxoris
p̃t liberè ĩgredi religionẽ,nec p̃t uxor ɔ̃
here mr̃imoniũ, niſi p⁹ mortẽ nãlẽ mari
ti.Pro hoc.22.q.8.ĩ c.licitè, iũcto c. iſto.
Nã patet ĩ d.c.licitè ꝙ ꝑ adulteriũ ɔiugis
ñ ſoluit̃ mr̃imoniũ quo ad uinculũ, nec
ſoluit̃ ꝑ ĩgreſſũ religiõis, x quo mr̃imo
5 niũ fuit cõſummatum,ut hic.†Et ex hoc
Go.not.caſũ, ĩ quo mors ciuilis ñ ęqpa-
rat̃ morti nãli.Nã ꝑ mortẽ nãlem diſſol
uit̃ mr̃imoniũ,ut ĩ.d.c,licite,&.c.pe.&.j.
de ſecũ.nu.& ꝑ ĩgreſſũ religiõis ñ ſoluit̃,
quãuis ĩgrediẽs dicat̃ mori ciuiliter,16.
q.1.c.placuit. Circa hũc articulũ Io.An.
ponit hic quatuor opi.pria, ꝙ mors ciui
a lis[a] nũnq̃ ęqparat̃ nãli niſi ĩ caſib.exp̃ſſis
hãc opi.originaliter poſuit gl.ĩ.d.c.pla-
cuit,& recitat & ſeq̃t gl.ĩ.d.c.ſuſceptũ đ
reſcr.li.6.tenet Io. mo.ĩ c.ſi.& c. ſi Epiſc.
de ſup.negli.p̃la.li.6.Vbi dr̃,ꝙ mors dr̃ đ
duob.ſ.de nãli,& de ciuili, ſed de primo
ꝑ prius.Iõ in dubio dẽt ĩtelligi đ nãli,&
ꝓ hoc facit, qa uerba dẽnt intelligi in
potiori ſignificatu,inſti.de iu.natur.§.ſđ
quoties. Nã appellatione urbis ĩtelligit̃
de Roma, & applõne Apl̃i de Paulo.ita
vr̃ ꝙ applõne mortis ĩtelligat̃ đ nãli.Et
ĩ hãc opi.vñr ĩclinare Hoſ.Gof.& Io.An.
Scđa opi.fuit Di.ĩ.l.ex ea ꝑte.§.ĩ inſulã,
ff.de uer.obl.ubi dr̃, ꝙ ſi mors ciuilis hẽt
ex toto eũdẽ effm̃,quẽ mors nãlis tũc ap
plõne mortis ĩtelligim⁹ ẽt de ciuili.Sed
ſecus, ſi nõ oĩno hẽt eũdẽ effectum.Pro
primo vr̃ tex. q quotidie all.in l.Deo no
6 bis,C.đ epi.& cle.†ubi pactũ de lucrãda
dote factũ ĩ caſu mortis,purificat̃ in mor
te ciuili ꝑ ĩgreſſum religiõis.Pro ſecũdo
vr̃ caſus ĩ l.cũ pater,ff.de.le.2.in. §.hęre-
ditatẽ, ubi obligatus ad reſtituẽdum cer
ta bona in caſu mortis,ñ tenet̃ reſtituer̃
p⁹ deportationẽ;ſed dẽt expectari mors
nãlis.Tertia op.fuit Pet.dicẽtis, quod ſi
nãlis nõ p̃t aliqd adferre ultra ciuilẽ,tũc
æqparant̃ nãlis & ciuilis, ſecus, ſi poſſet
aliqd deferre. Quarta opi. fuit diſtĩguẽs
an uerba ꝓferant̃ ab homine, uel a lege.
primo caſu intelligat̃ đ morte nãli.Secũ
do caſu uerificẽt̃ uerba ẽt in ciuili.Dom.
An. ponit quintã.Aut.n. ſ̃m eũ proferũ
tur uerba in mã ſtricta;& tunc applõne
mortis intelligimus de nãli: aut de lar-
ga materia,& ſi uerba ꝓferant̃ ab homi
ne,intelligẽdũ eſt de nãli:ſi a lege,diſtin
guẽdũ eſt,ut ſ̃.ſ̃m Di.Sed ɔ̃ ſ̃m membrũ
facit tex.in d.l.Deo nobis, de epiſ.& cle.
Nã uerba ibi fuerunt ꝓlata a paciſcenti
bus;& tñ uerificãt̃ in morte ciuili, facit
tex.in l.ſi uxorẽ,C.de do. inter ui. & ux.
Et certè iura uario mõ loquuntur ĩ hac
mã;& difficile eſt cõſiderare,utrũ mors
ciuilis hẽat ex toto eundẽ effectũ. Mihi
tñ placet illa opi.Di.iuncta cũ opi.Pe.ut
dicamus,ꝙ ubi mors ciuilis operat̃ eun
dem effectũ,quem mors nãlis, nec mors
nãlis ſequẽs aliquid eſt allatura ad mor
tem ciuilem,ꝙ tunc appellatione mor-
tis,intelligatur etiã de morte ciuili.Pri-
mum tamen membrum d.Ant. poteſt ca
pi coniungendo ipſum cum ſecundo. Et
ſi uerba proferuntur ab homine,& mate
ria eſt ſtricta, & tunc intelligat̃ de mor
te naturali.Pro hoc tex.cum gl. in c. ſu-
ſceptum,de reſcri.li.6.& prædicta nota-
bis.In gl.in uer.*Sterilis*.Dicit Io. And.ꝙ
ſterilitas uenit multoties ex nimio appe
titu mulieris ſecundum philoſophos.

SVMMARIVM.

1 *Maritus,qui uult ingredi religionem, non eſt ordinandus ad ſacros ordines,niſi uxor ꝓmittat cõtinẽtiã.*
2 *Maritus,uel uxor non poſſunt uouere in præiudicium iuris maritalis.*
3 *Maritus an poſſit ordinare ad aliquos ordines, etiam minores?*
4 *Vxor mariti effecti religioſi an poſſit promittere contenentiam,an uerò debeat intrare monaſterium, intelige,quando conſenſit, quòd maritus ingrediatur religionem.*
Maritus ad ſacros ordines ordinatus, an poſſit habitare cum uxore?
5 *Clericus coniugatus poteſt alere de reditibus beneficij ſui uxorem, & conſanguineos pauperes,& filios etiã illegitimos.*

CAP. V.

b Coniugatus.[b] † Cõiuga
1 tus non eſt
ordinãdus ad ſacros ordines
niſi uxor cõtinẽtiã ꝓmittat.
Primò ponit̃ dictum.Secundò exceptio,
ibi:*niſi*.No.1.ibi; *abſolutus*, ꝙ ſicut; alter
coniunx non poteſt religionem intrare
alio reluctante, ut in c.quidam, ſ̃.e.ita
nec ad ordines promoueri:quinimò nul
lum uotum p̃t emittere maritus in prę-
iudiciũ iuris maritalis uxore ñ conſen-
tiẽte,ad hoc.c.manifeſtũ, & c. una ſola.
33.q.5.†In gl.1.in fi.Et hodie ꝓ opi. gl.
ur̃ tex.in c.fi.de temp.ord.lib.6.ubi pœ-
na

SEB. SAPIA.

a Mors ciuilis. Vide Feli.in c.licet, co.1.uerſi.gl.magna, ſ̃.de off.delegat.latiſſimè per Mod. repe.ĩ l.Gallus.§. & quid ſi tantum,ff.de liber.& poſthu.

b Coniugatus.pro intellectu huius decre.uide omnino gl.no.in c.ep̃s benedõnẽ. 67.diſ. Item uide Thom. in 4.di.37.q.1.arti. 1. poſt mediũ, ibi, ſi ignorante, aut contradicente uxore ordinem ſacrum ſuſcipit, ꝙ ex hoc non põt mulieri aliquod ꝑiudicium gñari. Sed tu uide oĩno quæ multò elegátius, & plenius ꝓ intellu huius decre. ſcribit Tho. in præal.di. 37.q. 1.arti.2 ubi inter cætera dicit,ꝙ matrimoniũ ñ impedit ordinis ſacri ſuſceptionẽ.Et iõ dicit, ꝙ ſi marit⁹ ad ſacros ordines accedit, ẽt reclamante uxore,nihilominus characterem ordinis ſuſcipit, ſed executiõe ordinis caret. Si ãt ex uoluntate uxoris, uel ipſa defuncta, ordinẽ & executionẽ. Et dicit beatus Tho. ꝙ ſi mulier ſciat, & nõ cõtradicat maritũ ſuũ ꝓmoueri ad ſacros,tenetur perpetuã cõtinentiã uouere,nõ tñ tenetur religionem intrare,ſi nõ timeatur de periculo caſtitatis, ꝓ hoc, ꝙ uir ſolẽne uotum emiſit, ſecus autem,ſi emiſiſſet uotum ſimplex.Si autem ſine conſenſu uxoris ſuſcepit ſacros

na ĩponit̃ ordinãti,ſeu cõferẽti cõiugato primã tõſurã,qui
nimo vr̃ tex.uelle cõiugatũ nõ eſſe ꝓmouẽdũ ad minores ni
ſi qñ uult ꝓmoueri ad ſacros. An aũt a cõiugato,q ꝓmouet̃
ad minores dẽt Ep̃s exigere ꝓmiſſionẽ cõtinẽtiæ, glo.in c.
Ep̃s ibi dictionẽ.77.di.tenet,ꝙ ſic:ſecus dicit in ñ cõiugato.
No. illã gl.ꝙ a ꝓmouẽdo ad minores ñ exigit̃ uotũ cõtinẽ
tię,ſecus dicit ĩ nõ cõiugato.Et credo hãc eẽ rõnẽ diuerſita
tis. nã ꝓmotus ad minores hẽt a iure lĩcẽtiã ɔhẽdi mr̃imo-
niũ,ſi nõ uellet ſtare ĩ clericatu,ut ĩ c.qa.28.di. &.ſ̃. de cle.
coniug.ꝑ totũ.Iõ nõ dẽt ordinator iſtũ priuare bñficio iu-
ris,poterit tñ exiger̃, ut caſte uiuat,qa ẽt laic⁹ad hoc tenet̃,
32.q.4.c.nemo,& c.meretrices,ſed ĩ cõiugato aliud eſt,Nã
nõ dẽt ordinari ad minores,niſi ẽt intẽdat ꝓmoueri ad ſa-
cros, uñ ne contingat eũ poſtmodũ añ ſuſceptionẽ ſacrorũ
ſe ĩmiſcer̃ uxori,dr̃ exigi uotũ cõtinẽtię.Ad iſtũ tex. q ſolũ
ꝓhibet in ſacris ordinib.dic, ꝙ capiũt̃ hic ſacri ordines lar
go mõ.Nã qlibet ordo dr̃,ſacer,cũ ſit ſacrũ ſignaculũ,& cha
4 racter ĩprimat̃,& ad hoc tene mẽti gl.no.32. di.ĩ ſum. † In
gl.fi.ĩ fi.Hẽs ĩ effectu ex gl.duas opi.circa intellectũ h⁹.c.Pri
ma opi.eſt,ꝙ ſicut diſtinguit̃ in uolẽte ĩgredi religionẽ,an
uxor ſit ſuſpecta,&c.vt ſ̃.c.proxi.ita ſit diſtinguẽdũ in uolẽ
te ꝓmoueri ad ordines. Secunda opi. ut ſit diuerſitas inter
iſtos,ut in uolẽte ingredi religionẽ ſeruet̃,ſ̃.c.ꝓxi.ſed ĩ uo
lente ꝓmoueri ſeruet̃ hoc c.indiſtinctè, ut uxor quãtuncũ-
que iuuenis nõ teneat̃ religionẽ ingredi, ſed cõtinẽtiã dun
taxat ꝓmittere,& hãc opi.tenuit Io.An.28.di.c.qa ſunt,&
ſequit̃ hic Pe.ꝑ illud.c.vr̃ ẽt Abb. placere, q in hoc aſſignat
rõnẽ diuerſitatis ĩter ꝑdictos. Nã ordinat⁹ tenet̃ neceſſariis
ꝓuidere uxori.31.di.c.oĩno,ad qđ nõ tenet̃ religionẽ ingre
diẽs.Itẽ ꝓmotus tenet̃ corrigere vxorẽ, de iureiu.c.quẽad-
modũ;ĩ fi.& meli⁹ facit.33.q.2.placuit.Et ſic nõ tm̃ ꝑiculũ
eſt in uxore ordinati,ſi remanet in ſeculo;ſed Tãc.& Hoſt.
tenẽt primã opi.quã vr̃ gl.tenere,ſ.ꝙ vxor ordinati eſt iu-
uenis,eſt neceſſe,ut intret religionẽ. Mouet̃, qa marito in-
trãte religionẽ ad hoc tenet̃,forti⁹,cũ facit ſe ordinari, qa
magis eſt ſuſpectus ordinat⁹, quã ꝓfeſſus, qa ille facili⁹ p̃t
ad uxorẽ accedere,& forſan nõ hẽbit repulsã,de fi. p̃sby.c.
a literas,[a] de coha.cle.& mu.c.1.& c.clericos.Io.An.dicit ſa-
tis ęquè poſſe diſtingui, an mulier ſit iuuenis, & ſuſpecta,
aut iuuenis & nõ ſuſpecta.Primo caſu dicat̃ id, qđ in uxore
ꝓfitẽtis.In ſecũdo caſu ꝓcedit ſecũda opi.ꝑdicta,q̃ nõ vr̃ pla
cere d.Ant.qa ex quo mulier eſt iuuenis,nõ ẽ ſine ſuſpiciõe
incõtinẽtię,cũ mulier ſit ſꝑ uolubilis, & in hoc mihi plus
placet.Tene ergo primã opi.gl.q̃ ur̃ ẽt placere Cal.j.e.c.ex
5 parte,& ita dixi in diſt.ſ̃.c.ꝓx.†Sed ultra doc.q̃ro nũqd cõ
iugatus ordinatus in forma h⁹. c. poſſit habitare cũ uxore?
tex vr̃ uelle,ꝙ ſic;in c.uolum⁹.81.di.In ɔ̃riũ vr̃ tex.in c. Ep̃s
bñdictionẽ,p̃al.ſed cõiter ibi no. Aut ſunt ſuſpecti de incõ-
tinẽtia,& tunc nõ poterũt in ſil̃ habitare. Aut nõ ſunt ſuſpe
cti,& ſatis eſt ſequeſtrare cubiculũ. Nã apoſtoli duxerũt ſe-
cum uxores,ut miniſtrarent eis.21.di.c.oĩno. Nũqd ãt poſ
ſit promotus de reditib⁹ bñfici. uxori & filiis ꝓuidere,dico,
ꝙ ſi non habet aliunde,ꝙ licitè põt ex illis ſubſidia ĩpende
re,ut no.in d.c.oĩno,imò potius illis,quã ex̃neis,ar.in c.nõ
ſatis.86.di.Nã potius tenet̃ ꝓuidere conſanguineis paupe-
ribus,quã extraneis,& bene facit.c.1.de coha.cle.& mu.ubi
matri p̃t clericus ĩpedire alimẽta Et credo ꝑmiſſa rõne idẽ
dicendũ de filiis illegitimis clericorũ, qa licet peccauerint
eos procreãdo,tñ,ex quo ꝓcreati ſunt, licitè ĩpendunt eis
alimenta de bonis eccleſię,cùm teneantur ꝓuidere paupe-
ribus,pro hoc facit ęquitas.c.cum haberet, de eo,qui du.in
ma.prędicta fallunt in Epiſcopo,ut in c.prox. dicam.

SVMMARIVM.

1 *Vxoratus non poteſt promoueri in Epiſcopum, niſi uxor religionem profiteatur,& nu. 3.*
2 *Concubinarius poſt longam continentiam poteſt promoueri in Epiſcopum.*
Papa,ſiue Cardinalis ſi reperiantur habere uxores,facere debent, ut intrent monaſterium.

CAP. VI.

b Sanè.[b] †Vxoratus in Ep̃m ꝓ
1 moueri non põt niſi
uxor religionẽ ꝓficeat̃.Cõis di
uiſio.Secũda,ibi:*fraternitati*.Ca
ſus lit.Si cõiugati ordinari uoluerint,uo
luntas uxoris prius debet req̃ri & obtine
ri,ut dr̃ ĩ ꝑcedẽti c.,ꝓhibet ẽt ne uxorat⁹
poſſit in Ep̃m ꝓmoueri niſi uxor ſua cõ
tinẽtiã ꝓfiteat̃, & intret religionẽ, ſacrã
2 ueſtem aſſumendo B. †No.ꝙ nõ ſolũ is[c]
c q habuit uxorẽ;p̃t ꝓmoueri in Ep̃m:ſed
is ẽt,q actualiter eſt uxorat⁹,dũmõ uxor
illius uoueat cõtinẽtiã & religionẽ ĩtret
& uide tex.in c.fraternitatis,34. diſt.qui
plus vr̃ uelle, ꝙ ẽt ſi poſt mortem uxoris
admiſit cõcubinã, p̃t p⁹ longã continẽtiã
ꝓmoueri in Ep̃m.an ſit hoc de iure cõi,
an ex diſpenſatione,tetigi.ſ̃. de teſt.c.1.
Dicas ẽt,ꝙ đ facili laicus nõ eſſet aſſumẽ
dus in Ep̃m, unde ſine magna cã hoc nõ
dẽt fieri.Nã ꝑiudiciũ non modicũ,& ſcã
dalũ irrogat̃ toti clero,& uiđ ad hoc bo.
tex.in c.qd ꝓderit,61.di In gl.fi.Et hãc
opi.ꝙ ſit ſpãle in uxore Ep̃i. tenet glo.in
c.qa ſunt,28.di.& in c.cũ ſis,ſ̃.e.& eſt cõ
munis op.doc.Et reddit hic Hoſt.ſpãl.ta
tis rõnẽ.Nã ſi uxor remanet ĩ ſeculo, ſæ
pe mulieribus aſſociata uiſitaret Ep̃m,
& inſtaret in impetratione gratiarũ, ma
ximę ꝓ ditatione parentũ. merito aliud
in eo, quã in uxore ꝓmouẽdi ad ſacros
3 ordines inferiores.†Sed q̃ritur,qd ĩ uxo
re Cardinalis,nũquid ſit neceſſe, ꝙ reli-
gionẽ ingrediatur?dicit Io.An. ꝙ ſi Car
dinalis eſt Ep̃s,in dubio ꝓcedit huius c.
diſpoſitio,aut non eſt Ep̃s,& tũc ipſe p̃p̃
prouideat, qui ſolus Cardinales creat;
honeſtũ tñ eſſet, ut intraret monaſteriũ
& ſic factum fuiſſet temporibus ſuis.Idẽ
dicendum in uxore papæ, & facit quod
no.in c.ſi quis pecunia.79.di.

SVMMARIVM.

1 *Sponſa nõdum cognita poteſt ingredi religionem,et nu. 4.quæ debet compelli, ut intra certum tempus intret,alias adhærebit marito.*
2 *Sponſa poteſt per uim adduci ad domum mariti, & per uim compelli.*
3 *Iudex tam eccleſiaſticus,quã ſecularis poteſt compellere coniuges ad reddendum coniugale debitum.*
5 *Matrimonium non dicitur confirmatum, niſi interueniat copula carnalis.*
6 *Vir & uxor an dicant̃ añ matrimoniũ cõſumatũ? 5.*
7 *Statutum, quòd uir certa parte dotis lucretur uxore decedente ſine liberis, no habet locũ in ſpõſa mortua.*
9 *Ratio,quando alia non poteſt coniecturari in lege, uel in ſtatuto,eſt conſideranda ratio naturalis.*
10 *Profeſſio non poteſt fieri extra clauſtrum ſine cã.*
11 *Cautio iurator.pot & dẽt recipi, ſi alia non reperitur.*
12 *Matrimonium ad ſui eſſentiam non requirit commiſtionem carnalem.*
Matrimoniũ fuit inſtitutũ a Deo in ſtatu innocẽtię,
13 *Matrimonium per copulam carnalem conſummatum eſt indiuiduum & inſeparabile, ante uero copulam carnalem ſecus, licet etiam tunc ſit uerum matrimonium quo ad ſui eſſentiam.*
14 *Matrimonium ante ſui conſummationem ex conſenſu utrinſque poteſt papa diſſoluere, etiam ſine cauſa, de poteſtate abſoluta,& nu.16.*
15 *Monachus an poſſit ex diſpoſitione papæ accipere uxorem ad tempus,donec accipiat filium, & poſtea ingrediatur monaſterium.*

ordines,mulieri ex hoc nullũ præiudiciũ generat̃, & iõ ipſa à marito poterit exigere debitũ nec maritus ab ea p̃t debitũ exigere, & declara iſtã dec. ut elegãtiſſimè tetigit Dñi.ĩ c.ſi cui quã,in ult. col.28. di.& in. c. qa ſunt culpæ,ĩ fi.ea. diſ.& uide Do.in.c.oĩno in 1.no. ꝑ illũ tex. 31.di.& in c.ſeriatim in 7.no.32.di. & in c. p̃sbyter, in 3.no.32.di.Et addẽ, qa q promouetur ad ſacerdotiũ de licentia uxoris, tenetur habere curã, & ſolicitudinẽ vxoris quo ad illa,q̃ ei neceſſaria ſunt. Ita dicit Dom. in d.c. p̃sbyter.

a Lẽeras.ubi eſt caſus ꝙ nati ex talibus,qui ſe abſoluerunt, & quorũ alter eſt promotus ad ſacros,ſunt illegitimi, quam tenementi, de quo etiã eſt gl. reputata ſingul.in c. miniſtri, 81.diſ.de quo uide per d.Ant.j. eo. c. dudum.

b Sanè.Iſtã decr.declara multũ elegãter,ut per Do.in c. ſi ſe cuidã.2đ.diſt.

SEB. SAPIA.

c Non ſolũ is.uide tamẽ Io. An. & docto. in.c.2.j. de cle. percuſ.qui intelligunt illũ tex. in muliere, quæ eſt uxor Epiſ. & ſ̃m illum ĩtellectũ ſeq̃tur neceſſariò, ꝙ uxor Epiſ. non tenetur ingredi religionem.

a Ex publico,q̄ fuit rō h⁹ decr.uide per d.Ant.in c.ad apoſtolicam,
circa prin ꝟ.e.ti.q̄d aūt ſi mulier fuiſſet ꝑ vim cognita,an poſſet in
gredi monaſteriū,uide d.Ant.i c.uerū,ſ̄.e.& dicit hic d.Bar.de Bel.
in addi.ꝙ his diebus in ardua facti q.de iure rn̄dit,ꝙ lucrū dotis,qd̄
fecerat ſpōſus d̄ pn̄ti ꝓp adulterium ſponſæ non tenet̄ reſtituere ſpō
ſæ ingredienti re
ligionē,ne delictū
eius remaneat ipu
nitū,c.ut famæ,de
ſen.exc.l. ita uul-
nerat⁹,ff.ad l.Aq.
Ad hoc adducit ī
ſimili qōne, qd' o
ptimè ſcribit Pa.
de Caſt.in.l. ſi pi-
gnore,in prin.per
illū tex.ff. de pig.
ac.Necob.ſcḋm ipm
iſte tex. & qd' hic
ſcribit. d.Ant.q̄a
rn̄debat, ꝙ iſte te
xt. & dictum c.in
telligitur de eo,
quod eſt præſtitū
occaſione matri
monii propinqua
non autem remo-
ta,ꝓut eſt lucrum
dotis ꝓp adulte-
rium,quod depen
det a mr̄imonio.
Et pro hac rn̄ſio-
ne adducebat, q̄a
appellatione oc-
caſionis intelligi
tur de proxima,n̄
autē remota, ꝓut
ex tex. cum glo.ī
c.de cætero, d̄ ho
mi.& in c.ſtudeat
50.diſt.Item quia
iſte q̄ acquirit do
tem propter adul
terium, non dicit̄
recepiſſe ab alte-
ro,prout requirit
iſte tex. ſed dr̄ re
cepiſſe a lege pro
pter delictū perſo
næ,circa id tamen
quod dixi de oc-
caſiōe,uide d. An
to.in c.ſolitæ, de
ma.& obed. Adde
quod uoluit Old.
conſi.35.Anch.cō
ſi.210.

16 *Papa non poteſt diſſoluere matrimonium conſumatū inter fideles.* 4

Papa non poteſt tollere ea, quæ ſunt de iure diuino.

CAP. VII.

a 1 EX publico. a†Sponſa de 5
præſenti nō
cognita, quę dicit ſe uelle reli 6
gionē ingredi,cōpellitur intra
certū tp̄s profiteri, uel adhęrere marito 7
h.d.Prima ps narrat factū. Secunda,ibi:
cæterum,mulieri petēti dat iudicē.Tertia b
ſoluit obſtaculū,ibi:*ſane*.Caſ. lit.Inter A.
virū. & M. mulierē qō mr̄imonii uerte-
bat̄, q̄ fuit cōmiſſa ep̄o Vero. q ꝓ mr̄im.
ſn̄iam ꝓmulgauit,p̄cipiēs mulieri,ut ad
virū rediret,& ei cōiugalē exhiberet af-
fectū.qd̄ cū facere nollet,fuit excōicata,
ſed illa ſe virginę aſſerēs, dicebat ſe uel
le religionē ītrar̄.id fuit ſignificatū dn̄o
papæ;vn̄ mādat Ep̄o Brix. quatenus,ſi p̄
dict⁹ vir eā carnalr̄ n̄ cognouit,& illa ad
religionē trāſir̄ uoluerit,abſoluat̄ à ſn̄ia
excōicatiōis,recepta pri⁹ ſufficiēti cau-
tione ab ipſa,ꝙ dēat ad religionē trāſir̄
vel ad virū ſuū redir̄ ītra duos mēſes & ſi
ad religionē tranſiuerit,uterq; reſtituat
alteri,qd̄ ab eo recepit.In fine rn̄det ta-
c.tę.q.q̄ poſſet fieri autho.euāgelii, quo 8
dr̄ n̄ licet alicui dimittere vxorē ſuā,ex- c
cepta cā fornicatiōis. Illud ītelligendū ē
de his, quorū mr̄imoniū carnali copula
cōſumatū ē, ſine qua cōfirmari nō p̄t. B.
Not.1 ex iſto text.ꝙ ēt ſpōſa cōpellit̄ ma
trimoniū cōſumare,& ſic apte facit iſta
litera,ꝙ primus coitus īter cōiuges,n̄ ſit
gratuitus.Nā,ut hic vides, iſta fuit excōi
cata, q̄a nolebat ſpōſo adhęrere, & uide
ad hoc bo.gl.i c. cōiuges. 27.q.2. hēt tn̄
exceptionem, ſi uult ītrare religionē,ut
hic: †No.2.unū modū cōpellēdi cōiugē
ad mutuā cohabitationē.Pōt.n. ꝯpelli ꝑ
excōicationem.Nūq̄d āt p̄t ui adduci ad 9

b Vxore,de iſta q.uide diffuſius per eūdē Panor.in c.tertio loco,ſ̄.d̄
p̄ſum.& ibidem addidi concordantes,& his adde d.Mattheſi.no.74.
inc.nota ſtatutum diſponens,quod uir præmortua uxore,&c. co.17.
Adde eundem conſi.1 in.1. lib.

b SEB. SAPIA. Vxore. Vide Bal.in.l.1.in.2.q.C.un̄ uir & uxor,
& in.l.non ſine,ī prin.C.de bo.q̄ li.Petr.de Anch.in c. canonū ſtatu.
char.47.uerſi.q̄ro de qōne,quæ mihi occurit de facto,ſ̄. de cōſti. &
in conſi.20.inci.pro ſolutione dubiorū Mod.latè in rub.ff.ſo.mat.

c Naturalē legis.Idē no.ipſe Abb.Pan.in c.ad audiētiam, ſ̄. de deci.
& in c.ſuggeſtum,in.2.not.& ibi poſt eum recollegi alios do.ſuprà
de appel.

d ANT. FRAN. Contentus.Circa hoc,an & quando cautio n̄ eſt
de ſubſtantia actus,ſufficiat iuratoria,dicas primò,ꝙ qn̄ cautio,ul'
ſatiſdatio eſt de ſuḃa actus,tunc dēt p̄ſtari cū fideiuſſoribus,ut in tu
tore,ut in.l.ſi fideiuſſor,§.ſi neceſſaria,ff.qui ſatiſ.co.Et eo.mō dici
mus, qn̄ cautio eſt p̄ſtanda ab officiali ex forma ſtatuti, a quo eſt
p̄ſtāda talis cautio,ſi ſit diues,ut per Bar.in.l.quicūq;C.de fun. pat.
lib.11.dicas tn̄,ꝙ cautio iuratoria p̄t preſtari, ēt ſi q̄s ſit diues;ſi tn̄
ex aliqua cā nō inuenit fideiuſſores,ut ꝑ Bal.in aut̄.gn̄aliter,in fi.C.
de epi.& cle.Adde tn̄, ꝙ qn̄ quis non poſſet inuenire fideiuſſores ꝓp
ſuos malos mores,tūc nō ſufficeret iuratoria cautio,ut not.uoluit
Bald.in aut̄.cui delictum,C.de indi.ui.tol.in.3.col.ſed ita demū ſuf
ficit iuratoria cautio, qn̄ ꝓp paupertatem nō cauſatam ex ſui culpa
nō poſſet inuenire fideiuſſores,ut ꝑ Bar.& Alex.i.l.1.ff.q̄ ſatiſ,cog.

domū mariti, & ꝓciſè cōpelli,plenè dico ī c lr̄as, de re.ſpo.
3 ubi cōcludo,ꝙ ſic.†Tertiò no.ex hoc,& ex tex. iudicē eccle
ſiaſticū poſſe cōpellere cōiugē ad exhibēdū alteri cōiugalē
affectū.Nūq̄d ēt iudex ſecularis p̄t hoc facere, dic,ꝙ ſic, ex
quo ꝯſtat d̄ mr̄imonio,& uid̄ qd̄ no.ī c.n̄ ē,d̄ ſpōſa. & dico
4 ī c.illud,d̄ p̄ſu.†No.ꝙ ſi ſpōſa nō ē cognita, p̄t īdiſtīcte ītra
re religionē,licet p̄ceſſerit diſcordia cū ſpōſo,& vr̄ hic tex.
ī hoc no.vt n̄ poſſit ꝯ eā obiici, ſeu excipi, ꝙ facit leuitatis
ſeu temeritatis,cā:ſecus vr̄ dicēdū ī religioſo uolēte ītrare
5 monaſteriū aliud,ad hoc qd̄ no.ī.c.licet,ſ̄.ti.ꝓxi.†Itē not.
tex.ſatis not.ꝙ mr̄imoniū dr̄ copula cōfirmari, & ꝙ ſine ea
6 mr̄imoniū n̄ dr̄ firmū.†Itē no.aliud ſatis no.ꝙ applōne vi
ri & uxoris ītelligit̄ d̄ his,q mr̄imoniū ꝯſumauerūt, n̄ āt d̄
7 his,q ſolū ꝯxerūt ꝑ uerba d̄ pn̄ti;facit c.genuit.27.q.2.†Et
facit iſte tex.multū ſin.ad q.d̄ qua ī hac ciuitate ꝯſului. Sta
b tuto h⁹ ciuitatis cauet̄,ꝙ vxore[b] decedēte ſine filiis, marit⁹
lucret̄ dimidiā ꝑtē dotis, cōtigit iuuenē ꝯxiſſe mr̄imoniū
ꝑ uerba d̄ pn̄ti cū quadā puella,q̄ deceſſit,mr̄ium.n̄ ꝯſūma
to,q̄rit̄,utrū ſpōſus dēat lucrari dimidiā dotē? multi dixe-
rūt,ꝙ ſic,fundādo ſe;ꝙ mr̄im.dr̄,& cōiuges appellāt̄ īterue
niēte cōſenſu de pn̄ti.nā cōſenſus facit mr̄im.27.q.2.c. ſuffi
ciat,& d.c.cōiuges,cū ſim.ibi poſitis.Itē n̄ pn̄t tales dici ſpō
ſi,cū reſiſtat etymologia uocabuli.dn̄t.n. ſpōſi quaſi ꝓmiſſi
a ſpōdeo ſpōdes,ut no.ſuꝑ rub.d̄ ſpōſa.ſed ea,q̄ ꝯxit ꝑ ver-
ba de pn̄ti,n̄ p̄t dici ꝓmiſſa,& ꝑ ꝯn̄s nō cōgruè appellat̄ ſpō
ſa,& multa pn̄t ad hāc ꝑtē adduci. Sḋ ī ꝯriū facit ſin. iſte tex.
nā app.mr̄imonii & cōiugū ītelligit̄ de mr̄im.cōſummato,
& de his,q mr̄imoniū cōſummauerūt, & tale mr̄imoniū dr̄
plus firmū.ergo ī hac mā odioſa,vbi ſpōſa ſine cā ꝑdit dimi
diā dotis,dēm⁹ intelligere uerba ī potiori ſignificatu,ar.in
§.ſed quoties,iſt.de iu.na.gē.& ciui.Itē ex cōi uſu loquēdi,
niſi ſpōſa ſit cognita,n̄ amittit nomē ſpōſę, ꝓ hoc tex. hic,
8 ibi:*a uiro deſponſata &c* Multū ēt faciebat ad hāc ſn̄iam,†q̄a
c vbi in lege n̄ exprimit̄ cā,dēm⁹ cōiecturar̄ cām nālē legis,[c]
& ad eius limites reſtringer̄ & ampliare diſpoſitionē legis
iuxta theoricā do.ī.l.nō dubiū,C.d̄ legi.ſed cā deferēdi ta-
le lucrū marito n̄ potuit eē alia, quā ꝓp nimiū ſūptū. quē
fecit ī ducēdo uxorē ad domū.q̄ cā ceſſat ī ſpōſa nōdū dedu
cta ad domū uiri;& ꝑ ꝯn̄s dēt ceſſare diſpoſitio ſtatuti.Nā,
ſi lucrū cōtingeret ꝓp affectū cōiugalē,ſtatutū dediſſet cō-
ſil'e lucrū uxori ꝑ mortē mariti,ul' ſi lucrū eēt par,vl' utriq;
cōe,bn̄ crederē.ꝙ cōprehēderet̄ tūc ſub uerbis ſtatuti ſpō-
ſus & ſpōſa ꝑ uerba d̄ pn̄ti, & ſic ītelligerē.l. Deo nobis,C.
d̄ Epi.& cl.vbi ur̄ caſus de iſta,q.q̄q̄ Bal.ibi nimis latè ītel
ligēs illā.l.dicit illā ꝓcedere ī terminis qōnis ꝓpoſitæ.Sḋ
ꝯriū ipſemet Bal.ſentit ī.l.n̄ ſine, C. de bo.q̄ li.& latiſſimè
9 hūc arti.examino ī d.cōſi.†Vnū tn̄ ſꝑ no. ꝙ ī mā larga ap-
pellatiōe mariti & vxoris veniūt ēt ſpōſi ꝑ uerba de futuro,
10 vt ſing.ꝓbat̄ ī d.l.nō ſine.†In gl.1.ī fi.Sed ꝯ hoc facit qd̄ no.
Inn.ī c.porrectū,ſ̄.ti.ꝓx.ubi dicit quē poſſe ꝓfiteri religio;
nē,& ſtare ī domo quōdā ſua,maxiē ꝓfitēdo ī manib. Ep̄i,
facit c.inſinuāte.ꝟ.q cle.uel uo.ubi bo.tex.Sol.dn̄t d.ſpāle eſ
ſe in caſu h⁹.c.fortè ꝓp p̄ſumptionē,q̄ eſt ꝯ ipām deſpōſatā
dēt ergo religionē īgredi,qd̄ no.Itē puto, ꝙ hodie n̄ licet
ſine cā religioſo ꝓfiteri,& ſtare ex̄ cōgregationē ī domo ꝓ
pria,maxīè ex pacto,ad hęc.c.mōachū.20.q.4.Sed olī ꝑmit
tebat̄ hoc ꝓp raritatē monaſteriorū,ex cā tn̄ poſſet hoc cō
cedi,ut eſt caſus.ī.d.c.īſinuante,ubi ꝑ Inn.& Bar.in aut̄.in-
greſſi,C.d̄ ſac.ſan.ecc.& ſic ꝓcedit dictū Inn.in d.c. porre-
11 ctū.†In gl.2.in fi.No.gl & dn̄t do.& bn̄, ꝙ ſi iſta nō poſſet ꝑ
ſtare cautionē,niſi iuratoriā,ꝙ illa iudex dēt eē cōtentus,
d tex.eſt in c.ꝑ tuas.ꝟ.de do.poſt diuor. reſti.& ī aut̄. gn̄alr̄,
C.de epiſ.& cle.& reg.ad īpoſſibile,d̄ re.iur.li.6. Sed ꝯ hoc
& contra tex.opp.Nā ex quo iſta fuerat excōicata ꝑ mani-
feſta contumacia, non debebat̄ abſolui cum cautione, ſed
ſatiſfactione permiſſa,ut in c.ex parte, in fin.de uerb.ſigni.
melius in c.uenerabilis,de ſenten. excommu. li.6. ubi text.
propriè loq̄t̄ in cōtumacia.Solu.dn̄t hic cōiter do.qd̄ ori-
ginaliter

ginalr̄ fuit dictū Abbatis, ꝙ ſpāle ē hic,q̄a īplemētū ſeu pur a
gatio cōtumacię ꝯcernit ſpālia. Nā dēbat ītrare religionē,
q̄ ingredi cū excōicatione nō eſt honeſtū,licet ꝓfeſſio uale
ret,ut ē tex.no.ī c.cū illorū,de ſen.ex.Et no.iſtū tex.ad hoc
& originalr̄ hoc fuit dictū In.ī c.ꝓ illorū,de p̄b.ubi bō.tex.
Ex q̄b.cape hāc reg.ꝙ excōicat qn̄ nō exercet aliqd̄ ſpāle,
p̄t abſolui an̄ ſatiſfactionē,ne cōtingat rē ſpūalē attētari in
excōicatione Itē ubi eſt cōtumacia,purgat̄ ꝑ exercitiū act⁹
ſpūalis,ut hic,& hoc ꝓcedit,ēt ſi act⁹ nō annullaret̄ ꝑ exi-
ſtētiā excōicatiōis,ut ꝓbat̄ hic iūcto c.cū illorū,& hoc mul
tū no.In gl.3.ibi;*arbitrio iudicis*.No.bn̄ gl.ꝙ licet papa hic p̄
figat tp̄s duorū mēſiū:nō tn̄ ꝑ hoc ſtatuit, ut illud tp̄s eſſet
rl'are ſpōſę uolēti intrare religionē,& hoc ſatis placet. Nā
cū rl'r dēt ann⁹ ad expiēdā auſteritatē rl'ę,ut in c. ad apl'i-
cā,ſ̄.ti.ꝓx.iſte termin⁹ dēt minui, uel abbreuiari ſcḋm facti
circūſtātias.Nā hic erat p̄ſūptio ꝯ ſpōſā, ꝙ potius in odiū
ſpōſi,q̄ zelo religionis dīceret ſe uelle mutare uitā. Itē for
tè iuuenis erat multū feruēs ad mr̄imoniū ꝯhēdū, & nole-
bat expectare lapſum anni,un̄ poſſent cōtingere tales circū
ſtātię,ꝙ iudex dr̄et terminū duorū mēſiū abbreuiare,uel ꝓ
lōgare:ſed de facili nō dēt recedere a termino hic ſtatu.fa-
cit opti.in ar.c.qd̄ ad cōſultationē,de re iu.& in l.3.ff.e.ti.
& c.ꝑſonas,& c.cū ſit Romana,d̄ ap.Et dn̄t hic doc.unū uer
bū ſatis rōni cōſonū,ꝙ ſi ſpōſ⁹ ꝓbet cōſēſū ſpōſę de intrā
do religionē,dabit̄ termin⁹ anni,cū ceſſat cā reſtringēdi ter
minū rl'arē.Et aduerte,q̄a iſte termin⁹ nō dat̄ ſolū ad ītran
dū monaſteriū,ſḋ ēt ad ꝓfitēdū,ut aꝑtè ſentit hęc gl.q̄ no
& cōiter hic tenēt doc.un̄ tex.dēt ītelligi d̄ īgreſſu religio.
nis cū effectu:al's nō eēt ſufficiēter ꝓuiſū ſpōſo, cū nō poſ-
ſit trāſire ad ſecūdas nuptias,niſi ſpōſa ꝓfitēte: q̄a ante ꝓ-
feſſionē nō diſſoluit̄ mr̄imoniū,ut no.in c.ſ̄.ꝓx.Et in fi.gl.
no.gl.& ꝓ eo facit c.ſi tibi abſenti,de p̄b.li.6. & l.mācipio
12 rū,ff.de op.le.†In gl.fi.No.ſin.hāc gl. q̄ quotidiè allegatur
ad multa & nō recolo eā eē alibi.Et primò not.ꝙ mr̄i.quo
ad ſui eſſentiā neceſſariò nō req̄rit cōmiſtionē carnalē. ē b
ergo uerò mr̄imoniū an̄ copulā,hoc ꝓbat̄ in c.fi.de ſponſa.
duo.& in c.1.de uoto,li.6.ubi dr̄, ꝙ mr̄imoniū fuit inſtitu-
tū a Deo in ſtatu innocētiæ,& ſic inſtōnis tp̄e nō fuit con-
ſummatū,& uide ad hoc,qd̄ notat̄ in d.c.uno,& uerba īſtō
13 nis uide in c.fraternitatis.35.q.x.† Secūdò no.ex glo.dn
plex ſignificatū mr̄imonii. Aliud.n.ſignificat an̄ cōſumma
tionē carnalē,aliud poſt,& de ſignificatu patet: q̄a ꝑ copu
lā carnalē dr̄ cōfirmari.Dic.n.ꝙ intercedēte copula ſigni-
ficat rē indiuiſibilē,ſ.unitatē cōſiſtētē inter Deū, & eccle-
ſiā ꝑ aſſumptionē carnis humanę in utero uirginis, ut ī c.
debitū,de biga.Et ob hoc dicit Apl's,mr̄imo.eſſe magnum
ſacr̄m ī eccl.Dei,& dic ſacr̄m,i.rei ſacrę ſignū.1.q.1.c. mul
ti.un̄ ſicut ſignificatū eſt inſeparabile, ita & ipſū mr̄imo. ſi
gnificās,q̄ rō nō cōtingit an̄ cōſummationē. Nā licet ſit ue
rū mr̄imo.quo ad ſui eſſentiā,nō tn̄ ſignificat rē indiuiſibi
lē,ſed diuiſibilē,q̄a denotat unitatē,q̄ cōſiſtit in ſpū inter
Deū & fidelē aīā,q̄ q̄dē unitas ſępe diſſoluit̄ intercedente
pc̄tō,& hęc eſt rō,quare nō eſt ita firmū an̄ copulā carnalē.
Nā mr̄imo.quatenus eſt res,& nō ſacr̄m, poſſet diſſolui, ſi-
cut cæteri ꝯct⁹,l.ſi unus.§.pactus,ff.de pac. ſed quatenus eſt
ſacr̄m,rl'at̄ a nā & ſignificatu ipſius rei ſignificatæ, & ſic in-
telligas principiū gl.& uideas gl.magis clarā in c. qua ꝓp.
14 27.q.2.†Itē no.ex gl.ꝙ mr̄im. nō cōſummatū ſortit̄ nām
ſuā ex cōſtōne eccleſiæ,& iō circa illud latè patet ꝓp ꝑtās,
cū papa ſit ſ̄.ius poſitiuū,ut c.ꝓpoſuit,de cōceſ. p̄b. hoc tn̄
reprobat Hoſt.& non immeritò,dicit.n. ꝙ eſſentia matri-
monii eſt cōſummatio ꝑ copulā hēntē ſe tāq̄ eſſe, & ope-
rari.ergo a quo depēdet eſſe,& oꝑatio.ſed ſi eſſe hēt ex cō a
ſtōne eccl.ergo & oꝑationē.Sed hoc ultimū eſt falſum, ēt
ſcḋm gl.ergo & primū.un̄ dicit Ho.& bn̄,ꝙ cū mr̄imo. fuerit
creatū an̄ oēm cōſtōnē eccl. non p̄t lir̄e eſſe ab eccleſia, ſed
ab ipſo Deo,q̄ illud īduxit in ſtatu innocētię,ut.ſ̄.dixi:ſed b
ſola ratificatio ꝓcedit ex cōſtōne eccl. Nā mr̄imo.dr̄ rat ū

a Conſummatum.An papa diſpenſet in matri. conſummato,adde oſ
no gl.& d.An.in c.1. de tranſla.& eſt ſuper uer.ſacr̄m. & uide ēt gl.
in c. 2.e.ti.& quod plenè ſcribit Anc. in rep.canonū, de conſti.in 2.
opp.& d.Abb.in c.fi.de ſpon.duo. & adde oīno Bal.in l.Deo. nobis,
in 3.co.C.de epi.& cle.& qd̄ no.d.Anch.in c.is qui fidē,in fi. de ſpō.
& gl.ī c. 2.de trāſ
la.pl.An aūt papa
poſſit diſpēſare,
ut contrahat mri
moniū in gradu
ꝓhibito, uide qd̄
plenè not.po. d.
Anto.& do. Abb.
in c.literas,de re.
ſti.ſpo.& de ꝑtāte
papæ circa diſpē-
ſatione mr̄imonii
uide Anc.conſi. 30.
9. & oīno in con-
ſi.358. ubi ponit,
an papa poſſit di
ſpēſare, ꝙ nepos
ducat in uxorem
mulierem patrui
ſui,& ibi plur. po
nunt̄ de hac mate
ria.& uide eun-
dem in conſi.323.
ubi ponit de ꝑtā-
te Papę in diſpen
ſatione circa clan
deſtina matrimo-
nia.Itēm adde hic
Bal.in l.1.C.ſi nu.
ex reſcri. pe. & in
2.C. de ſecū.nu.Et
an papa poſſit di
ſpēſare,ꝙ hn̄s vxo
rē ſterilē,accipiat
aliā uxorē,uel reti
neat cōcubinā,dic
ꝙ nō ſcḋm Bal.in c.
lator,de re iud.Et
ꝙ papa nō poſſit
diſpenſare,ꝙ legi
time cōiūcti ſepa
rētur,firmat La.al
le.86. Itē uide oī-
no.ſ.Tho.in 4. ſē.
di.23.q.2.ar.2.ul-
tra mediū.ubi di-
cit, ꝙ dimiſſio
uxoris nō eſt con
tra pria p̄cepta le
gis naturæ, ſed cō
tra ſecūda p̄ce.le-
gis naturæ,& ideo
dicit,ꝙ primo nō
ſub diſpēſatione
cadere poſſe ur̄.
Dicas circa hoc,
ꝙ matrimonium
conſummatū ſola
morte diſſoluitur
de iure noſtro, ut
in c. 2.de tranſla.
prę la.hic alleg.&
uide etiam Alex.
in l. ſi cum dotē,
in §.ſi maritus,in fi.ff.ſol.ma.diſſoluitur ēt ꝑ ingreſſum religionis
amborū cōiugū,nō alterius tn̄,ſcḋm ea,quæ hr̄ in c.uerū, in c.coniu
gatus,& in c.cū ſis,de conuer.cōiu. An āt ſuꝑ eo papa diſpēſet,& ma
gis uera & cōis concluſio ꝙ non,ut tenet ēt Bal.ultra dicta in l.Deo
nobis,in 2.co.C.de epi.& cle.& hr̄ per nouiſſimos in ru. ff. ſol.mat.

cū eſt indiuiſibile ut eſt tex. in c.quāto.
ꝟ.de diuor.& illa ratificatio fundat̄ ſuꝑ
ſacr̄o baptiſmi,ut in d. c. q̄to. Et in hoc
p̄t papa diſpēſare.un̄ uidem⁹,ꝙ circa ma
trim.infideliū eccl. ſtatuit, ut certo caſu
diſſoluat̄,ut in d.c.q̄to.Conclud.t ergo
a ipſe, ꝙ circa cōſummatū[a] papa nō diſpē
ſat inter fideles,q̄a cū cōſummatio cōſi
ſtat in facto,nō p̄t haberi ꝓ n̄ facta. 32.
q.5.c.ſi Paulus.l.in bello. §. factæ, ff. de
cap.& poſtl.re. ſed in nō cōſummato pa
pa p̄t diſpēſare.un̄ dicit mirabile uerbū,
ꝙ cōſenſu utriuſq; ſpōſi p̄t papa ex ꝑtāte
abſoluta diſſoluere tale mr̄im.nulla alia
cauſa exiſtēte: ſed poteſtate ordinaria ut
hic,& idē ſcḋm eū dicendū in ſil'i caſu. Et
no.illa uerba de ꝑtāte ordinaria & abſo
luta.Pet.tn̄ hic recitat, ꝙ dū q̄dā prin-
ceps peteret ab In.Pa.ut diſſolueret mr̄i
mo.n̄ cōſummatū ꝑ eū ꝯctū, Papa rn̄det
ſe nō poſſe.Princeps allegauit hāc gl.rn̄
dit Papa,maledict⁹,q te docuit, dicit ſe
tn̄ ignorare,an Pa.diſpēſauit,nec refert,
quare maledixit docētē,ſḋ forte ex eo,
q̄a ſine cā maxima nō dēret Pa.hoc face
re.cū his dictis Ho.trāſeūt cōiter do.hic.
15 †Sed tu circa mr̄i. cōſummatū uide ar.
ad ꝑtes multū urgētia poſita ꝑ Io. An. ī
in rl'a,act⁹ legitimi,de re.iur.li.6.ubi re-
b fert ſe diſputaſſe q.[b] nunq̄d Pa. poſſit di
ſpēſare cū unico filio regis religioſo, ut
ꝯhat mr̄i.ad tp̄s.ſ. donec ſuſcipiat filiū:
poſtea redeat ad monaſteriū, & hæc q.
magis difficilis,q̄ p̄cedēs; q̄a hęc diſpen
ſatio uerſat̄ circa tria. Primò,ut religio
ſus ꝯhat mr̄i. Scḋò,ut mr̄i. ꝯhat ad tp̄s;
qd̄ eſt ꝯ unū ex trib. bonis matri. 27. q.
2.c. oē,& in c.fi de cōdi.ap. Tertiò,ꝙ ma
trimoniū ꝯctū & cōſummatū diſſoluat̄.
& q̄a qō fuit uiſa ſibi in alto pelago uer
ſari & difficilis,contentus argumētis ad
utrāq; ꝑtē ſolutionē qōnis p̄teriuit. Tn̄
ego ſatis putarem,ꝙ nullo caſu poſſit Pa.
diſſoluere matri.conſummatū inter fide
les,ita ꝙ eligerē ꝑtē negatiuā, q̄a cū per
petuitas fuit in matrimo.de iure diuino,
Pa.nō p̄t tollere ea,q̄ ſt̄ iuris diuini; un̄
potius diceret̄ errare,q̄ legē condere, ut
16 dicit tex.in c.ſt̄ q̄dā.q.1.† Pro hoc bon.
tex.in c.ex ꝑte 2.ꝟ.c.ubi Pa. dicit ēt cir-
ca matri.nō cōſummatū,ꝙ niſi reꝑiretur
interpretatio eccl.poſſet dici illud indiſ.

a SEB. SAPIA. Conſummatum. De hac materia uide latiſſimè ꝑ
Car.Ale.in c.fi.ꝟ.de ſpon.duo.ubi adducit.13.argumenta pro utraq;
parte,& per do.relatos per Fel.in c.quæ in eccleſiarum, ſ̄.de conſti.
& per Galganum Senenſem in trac.de poteſtate Papę.

b Et refert & ſummè cōmendat Bal.in l.ſi tibi filius, in fi.ff.de adop.
ubi tenet,ꝙ papa poſſit,licet idem Bal.de hoc dubitauerit in c. na-
turales,in ti.ſi de feu.fue.contro.

ſolubile,& p illũ tex.dicerẽ, ꝙ niſi ĩ caſu
exp̄ſſo,ſ.p ingreſſum religionis non poſ
ſit illud matri.diſſoluere.Et idẽ credo,ꝙ
ſtatuiſſet eccl.niſi fuiſſet inducta exẽplo
ſanctorũ,ut innuit tex.in d.c.2.ſupra e.&
j.e.c.ex parte.& ad ꝓbãdũ an ſufficiat il
lud,ꝙ matrimo.eſt de iure diuino etiam
ante conſummationem.

SVMMARIVM.

1 *Maritus ſicut nõ põt intrare monaſteriũ uxore recuſan te,ita ẽt non poſſunt fieri fratres Hieroſolymitani.*
2 *Mater priuatur tutela filiorum, non ſolũ ſi tranſiuerit ad ſecundas nuptias.ſed ẽt ſi incontinenter uixerit,*
3 *Vxor illius,qui ingreſſus eſt monaſterium,ea conſentiẽ te,tenetur & ipſa intrare monaſterium, & ibi profi teri,quando eſt ſuſpecta de incontinentia.*
4 *Moniales utrum de iure debeant tonſurari?*
5 *Maritus,ſi de licentia uxoris intrauit religionem,poteſt officio iudicis reuocari,& uxori reſtitui illa non ob- ſeruante continentiam.6.ſed ſi uxor uouerit continẽ tiam,compellitur intrare monaſterium.*
7 *Maritus & uxor quando nolunt profiteri, non requiri- tur de neceſſitate conſenſus epiſcopi, licet de iuſtitia & honeſtate ſic.*
8 *Religioſus uerus & profeſſus, quo caſu poſſit habitare cum uxore,& ſibi reddere debitum.*

CAP. X.

1 VXoratus. †Summa,ut ſ.e.
c.cũ ſic; & diui-
dit̃ princip̃r ĩ duas ꝑtes. Pri 5
mò ꝓhibet p hoſpitalarios
ſancti Io.uxoratũ recipi ſine uxoris lnĩa.
Scd̃ò ꝓhibet p ipſos recipi mulieres.Se
cũda,ibi:*nullus ueſtrum*.Prima pars ſubdi
uidit ſeu diſtĩguit qualitatẽ uxoris lnĩã
dãtis.No.1.iuncta ſupraſcriptione,ꝙ cõ
iugat⁹ ſicut ñ p̄t intrare monaſteriũ mo
nachorũ,uxore ñ ꝑmittẽte ꝯtinẽtiã, uel
monaſteriũ ñ ĩgrediẽte,ita nec ad iſtos 6
Hyeroſolimitanos hoſpitalarios trãſire
p̄t.Sũ.n.iſti fratres religioſi, & tenent̃ ad
ꝯtinẽtiã,ut exp̄ſsè patet hic.Scd̃ò no. pa
ria eſſe uxorẽ trãſire ad ſcd̃a uota,uel in 7
cõtinẽter uiuere eo caſu,quo trãſitus ad
2 ſcd̃a uota nõ eſt licitus.†Et facit iſte tex.
ad qõnẽ;nunqd uxor relicta,q̃ aſſumpſit
tutelã filii,ꝑdat tutelã, ſi incõtinẽter ui
uat,ſicut ꝑdit p trãſitũ ad ſcd̃as nuptias?
a & dic,ꝙ ſic,de quo[a] eſt gl.no.q̃ ſequitur
Bar.ĩ aut̃.ut matri & auię, C.qñ mu.tu.
of.fungi p̄t.qđ bñ no. & ꝓ hoc facit tex. 7
in l.ſi.e.ti.ubi reqrit̃,ꝙ pudicè uiuat.Per
hoc p̄t inferri, ꝙ eas pęnas patit̃ mulier
p trãſitũ ad ſcd̃as nuptias,quas intra an
b nũ luct⁹ pati dẽbat,ſi incõtinẽter[b] uiuat:
qa rõ nuptiarũ ꝓhibitiua intra tale tp̃s
forti⁹ uẽdicat ſibi locũ in incõtinẽtia,ne c
ĩ pl⁹ ſe hẽat luxuria,q̃ caſtitas. Et ꝓ hoc
facit qđ no.p gl.& Bar. ĩ l. fideicõmiſſũ,
C.de fideic.ubi no. ꝙ ſi mulier relicta in
cõtinẽter uiuat,ꝑdit legatũ ſibi factũ a
marito,& aufert̃ ſibi tanq̃ ab indigna, &
ex p̄ſũpta uolũtate teſtatoris reuocat̃ le
gatũ,qđ maximè ꝓcedit,ſi uixit ĩcõtinẽ
ter tꝑe uitę mariti,marito ignorante,ut
no.ĩ l.ſororẽ,C.de his,q. ut indi. & hæc
3 no.†No. ibi:*perpetuò commoretur*,arg.ꝓ &
ꝯ,nunqd uxor cõiugati uolẽtis intrare
religionẽ,teneat̃ ꝓfiteri;ſi eſt ſuſpecta đ
incõtinẽtia,uel ſolũ eſſet in monaſterio,
ut arceat̃ a uagationib. Nã ꝓ parte nega

a Ad ſecundas nuptias.Vide Fel.in ca.paſtora.col. 3. uerſi. uidua & impudica,ſ.de iudi. Decium in ru. de iudiciis,in 1. lec. col.1.& 2.

b Incontinenter. Adde Pau. de Ca. conſ.22.in primò impresſis,ubi conſuluit, ꝙ etiã poteſt repelli excep. ſtupri, ſi repetit dotem.

c Habens vxorem. Idẽ tenet d. Abb. in.c.licet,col.3.ſ de ele. & ubi ponit,ꝙ uxoratus p̄t eligi in papã, de quo etiã per eundẽ in ca.conſtitutus,in fi.j.eo.

tiua,uidelicet ꝙ ñ tenet̃ ꝓfiteri,facit hęc lr̃a, q̃ ſolũ p̄cipit,
ut ſe remoueat a cõuerſatione ſecularium,licet in ꝯriũ fa-
ciat tex.dum dicit,ꝙ dẽt intrare,ut ibi Deo ſeruiat,& hanc
ꝑtẽ puto ueriorẽ.Adduco tex.27.q.2.c.Agathoſa. ubi tex.
utit̃ uerbo,cõuertat̃,ad idẽ tex.c.cũ ſis,ſ.e.& c.2. ubi dr̃,ꝙ
nõ dẽt una pars trãſire ad Deũ,& altera remanere ĩ ſeculo.
ſatis.n.remanet in ſeculo,ſi nõ ꝓfitet̃. Nã ſi intraret,ut ar-
ceat̃ a libidine,monaſteriũ eſſet ſibi carcer, ñ ãt intraret,ut
Deo ſeruiat,cui⁹ ꝯriũ dicit hic hęc lr̃a,& hoc eſt uerũ a pri
cipio,añ q̃ marit⁹ ĩgrediat̃.qđ ãt dẽat obſeruari p⁹ ingreſ-
4 ſum,dic,ut dixi in c.1.ſ.e.†No.in §.nullus, ꝙ mulier ñ dẽt
tõſurari ẽt cã religionis,& no.bñ hũc tex. Nõ.n.loqt̃ de tõ
ſura ſupiori,q̃ appellat̃ clerica,ſed inferiori,qñ fit abſciſſio
capillorũ uſq; ad aures. De remanẽte in ſeculo ẽ tex. clar⁹
in c.ſi qua mulier 30.di.ubi exp̄ſsè ꝓhibet̃.Dẽnt.n.portare
crines,ſeu comã in ſignũ ſubiectiõis.Sed dubiũ ẽ de ingre-
diẽte religionẽ Nã uidemus,ꝙ moniales cõiter tõſurãt̃,&
de hoc nõ repit̃ tex.uide gl.in cle.attẽdẽtes,de ſta.reg.q̃ ni
tit̃ ſaluare hodiernã cõſuetudinẽ,ſed ipſe tex. facit multũ ĩ
ꝯriũ.Sed ſaluãdo illã gl.p̄t tex.iſte intelligi,qñ mulier uole
bat tõſurari remanẽdo in ſeculo,putãs religioni cõuenire.
Pro hoc facit,qa loqt̃ hic de fratrib.ſancti Io.& nõ de mo-
nialib.Vl.no.ꝙ fratres ſancti Io.nũq̃ p̃nt accipere aliquam
mulierẽ ad cohabitãdũ ſecũ,ẽt ſi illa uellet cõuerti,quia in
eodẽ monaſterio nõ dẽnt collocari maſculi & fęminę. Nã
mõaſteria duplicia ſunt hodiè ꝓhibita.18.q.2.c.diffinim⁹.
5 †In ea.gl.in fi. no.gl.q̃ apit intelľm ferè totius ti. & adde
gl.fi.q̃ eſt in c.ꝓx.q̃ tẽdit ad idẽ.Et ex hac gl. no.1.ꝙ ad ſub
ſtãtiã ꝓfeſſionis alteri⁹ cõiugũ neceſſariò ñ reqrit̃, ꝙ alter
cõiũx uoueat cõtinẽtiã,uel intret religionẽ, ſi eſt ſuſpect⁹
de incõtinẽtia.Sed iſta reqrũt̃ de iuſtitia,& ſic a principio,
dr̃ia tñ eſt,utrũ uxor uouerit, uel ſimp̃r dederit lnĩã.Nam
primo caſu nõ reuocat̃ maritus de monaſterio,ẽt ſi uxor in
cõtinẽter uiuat,ſed cõpellit̃ uxor ĩtrare monaſteriũ, ut ĩ c.
ſignificauit.j.e.Sed in caſu ſcd̃o reuocat̃ de monaſterio ex
6 offõ iudicis,ut in c.1.ſ.e.li.†Not.2.gl.ꝙ uxor, q̃ dedit lnĩã
intrãdi religionẽ marito, nõ p̄t amplius reuocare ingreſ-
ſum,ſed hoc poterit facere ſupior ex officio. Ex quo hẽs in
telľm ad c.1.ſ.e.multi tñ tenuerũt ꝯriũ, ſed tene iſtã gl. ut
7 dixi in c.1.ſ.e.†Tertiò no.ex gl.ꝙ lnĩa epĩ nõ eſt de ſubſtã
tia ꝓfeſſionis cõiugis,& ſic lita & reſtringe dictũ Ho.& Io.
An.hic. Dñt.n.ꝙ de lnĩa epĩ hoc fieri dẽt. Ex quo ſequitur
ſeparatio mr̃imonii quo ad torũ,ar.in c.1.de cõſan. & affi.
ſed tu uide meliorẽ tex.cũ gl.27.q.2.*m* uir & uxor. Dicer-
go,ꝙ aut de honeſtate reqrit̃,ut tenuit Fed.conſi.36. aut đ
iuſtitia,ut ſentiũt hic doc.ſed neceſſariò nõ exigit̃ ad uali-
ditatẽ ꝓfeſſionis,ut ſatis ſentit hic gl.& ur̃ tex. apertus ĩ c.
1.ſ.c.inducendo,ꝓut ibi dixi.†Vl.no. caſum ex gl.ĩ quo ue
rus religioſus habitat cum uxore,& tenetur ſibi reddere de
bitum,quod prima fronte uidetur impoſſibile, cum conti-
nentia ſit de ſubſtantia religionis,ut in c.ad monaſterium.
j.de ſtatu.reg.Sed hoc ideo fit,quia tranſitus a principio oĩ
no non fuit licitus.Simile no.gl.multum ſing. in papa, ut ſi
hẽns uxorem[c] de facto fuit promotus,tenetur,uxore inſtan
te,aut relinquere papatum,aut ei reddere debitum, ut not.
in c.ſi quis pecunia.79.di.In gl.in uer.*familia*,in fi.dic,ꝙ il-
lud intelligitur,quando remanens in ſeculo eſt ſuſpectus.

SVMMARIVM.

1 *Maritus,qui intra clauſtrum,uel extra fecit profeſſionem, & uxori fuerit reſti tutus,ea mortua non poterit cum alia contrahere,ſed compellitur intrare mo naſterium.*
2 *Maritus poteſt ſe obligare religioni, etiam uiuẽnte uxore,qua mortua tenetur uo tum adimplere.*
3 *Maritus an de neceſſitate requirat conſenſum uxoris, quando uult ingredi mo naſterium,& nu. 5.ubi dicitur, quòd profeſſio non debet fieri ſine licentia uxo ris,tamen facta tenet.*
4 *Vxor dum conſentit,quòd maritus intret religionem, an debeat certiorari,ut ip ſa teneatur uouere,uel religionem intrare.*
5 *Vouens continentiã non debet contrahere matrimoniũ,ſed ſi contraxerit, tenet.*

Cap.

CAP. IX.

1 EX parte †Profeſſus religionem de conſenſu
uxoris ĩ ſeculo r̃manẽtis,licet uxo
ri fuerit reſtitutus,ea mortua ad monaſterium
redire cõpellit̃.Ita cõiter ſũmat̃.tex.tñ iſte nihil
dicit de reſtõne,& iõ aliter ſũ marẽ,& ſic cõiugatus faciens
ꝓfeſſionẽ uxore cõſentiẽte,licet nũq̃ intrauit monaſteriũ,
ſi,mortua cõiuge,cũ alia ꝯhat, nõ ualet mr̃i. & monaſteriũ
intrare cõpellit̃.Prima pars ponit q̃relã Scd̃a dat iudicem,
ibi,*quia uero*. Caſus lr̃a.Quidã D. noĩe in infirmitate poſit⁹
uxore ſua cõſentiẽte uotũ caſtitatis emittẽs ſuſcepit habitũ
monachalẽ,& poſtmodũ liberatus uxorẽ ſuã retinuit, & ea
defuncta aliã ſupduxit.q̃rit̃ utrũ cũ ea ualeat remanere? rñ
det Pa.licet ille D.ad religionẽ de iure nequerit ꝓficiſci,
uxore in ſeculo remanẽte,ea tñ ſublata de medio,uotũ ſuũ
ſine ſalutis ſuę periculo uiolare nõ potuit.Vñ mãdat quate
nus,ſi uerũ ẽ,qđ aſſerit̃,p̄dict⁹ D. cõpellat̃ p excõicationẽ,
ut mulierẽ illã dimittat,& ad ſuũ monaſteriũ reuertat̃, de
2 cętero in habitu rľari moraturus. Ber.†No.1.ex iſto tex.cõ
iugatũ poſſe ſe obligare religioni,ẽt tꝑe ĩfirmitatis,& ĩ do-
mo ſua exiſtẽs,ꝓ hoc.c.porrectũ,ſ.de reg.No.2.hic tex. ap
tũ nõ cauillãdo lr̃ã,ꝙ de ſubſtãtia religionis neceſſariò nõ
reqrit̃,ut alter cõiunx uoueat cõtinẽtiã, uel ꝙ interueniat
lnĩa epĩ.Et ſic p iſtũ tex.aꝑtè ꝓbat̃ gl.c. p̄cedẽtis, ad idẽ.c.
ꝓx.ſi.n.monachatus hic nõ tenuiſſet,ualuiſſet mr̃i. poſtmo
dũ ꝯctũ cũ ſecũda muliere,qa matri.rũpit uotũ ſimplex, &
3 tm̃ annullat̃ p ꝓfeſſionẽ p̄cedẽtẽ,ut in c.de uoto,li.6.†No.
ibi:*de iure &c*. ꝙ de iure nõ ſufficit lnĩa uxoris, ut maritus
ingrediat̃ religionẽ,ſed dẽt obſeruari forma.c.cũ ſis, ſ.e.&
c.ad ap̃licã.j.e.Si tñ hoc ius ñ obſęruat̃:nõ tñ p hoc annul
lat̃ ꝓfeſſio,ſed ſeruat̃;qđ no.ſ.c.ꝓx. & mãm huius c. plenè
4 tractaui.ſupra e.ĩ c.1.in di.In gl.1.ibi:*ſi ſcit ius commune, vel
ei dicat*.No.iſtã opi.q̃ hoc intendit,ꝙ ſi uxor ſcit ius, ſ.hanc
mãm cõcernẽs,uel fuerit certiorata, ſ.ꝙ ĩgreſſus mariti nõ
p̄t de iure fieri,niſi uxor uoueat,uel ĩtret religionẽ, dando
lnĩã marito intrãdi religionẽ,ur̃ tacitè uouere,& ſe obliga
re ad ĩgreſſum eo caſu,ꝙ nõ poſſet eẽ ĩ ſeculo ſine ſuſpicio
ne.Et hãc op.ſẽtit tacitè gl.ĩ c.ſeriatĩ.32.di.& ĩ c.cuius uxo
rẽ.34.di.Et licet d.de hoc nihil dicãt,tñ mihi hoc placet p
ea,q̃ dixi ĩ c.1.ſu.e.ſed ĩ caſu nr̃o uxor ñ fuit certiorata,nec
ſciebat hoc ius.Pro hoc.c.ueniẽs,ſu.e.& de ĩtelľu hui⁹ c.dic
5 ut ĩ gl.ſe.†In gl.2.ibi:*non tenebit*. Aduerte nã Hug.olĩ pote-
rat ꝓbabiliter dicere,ꝙ decre.qdã,& decre.1.ſu.&j.eo.ca.
placet,nõ tenebat tꝑe,quo iſtæ decre extrauagabãt̃. Nã po
terat ꝓbabiliter dubitare,an eẽt decre. ſicut hodiè dubita-
mus de multis extrauagãtib.antiqs,ſed hodiè, ex quo iſtæ
decre.ſt̃ poſitæ ĩ cõpilatione hac,nõ ẽ de eis dubitãdũ, nec
Hu.ſic dixiſſet,ſi eas uidiſſet hic ĩcorporatas. Et iõ tene di.
ſe.gl.ut dicamus,ꝙ ex ſola lnĩa uxoris nõ dẽt de iure mari
tus ad religionẽ ꝓficiſci,ut in c.cũ ſis,ſ.e. Sed ſi de facto fa
cit oppoſitũ,ꝓfeſſio tenet,ſicut dicimus,ꝙ uouẽs cõtinẽtiã
ñ dẽt de iure ꝯhere mr̃i.ſi tñ ꝯhat,tenet,ut ĩ c.1.de uoto,li.
6.& hoc addit ad c.1.ſ.e.Nã ibi nõ dr̃, utrũ mortua uxore
dãte lnĩã,cõpellat̃ maritus eẽ in monaſterio,qđ addit̃ hic,
& pro intelľu uide quod dixi in c.1.ſ.e.in di.& in c. proxi.

SVMMARIVM.

1 *Maritus profeſſus religionẽ uxore ſciente non põt ea mortua redire ad ſeculum*
2 *Maritus,qui intrauit religionem inuita uxore,an cenſeatur ratificare ingreſſum poſt mortem uxoris,quando maritus ignoraret mortem?*
Ratificatio non fit ab ignorante.
3 *Matrimonium contractum cum ſecunda,uiuente prima uxore,non reconualida tur moriente ipſa prima uxore.*

CAP. XXIII.

1 COnſuluit. †Legit̃ pricip̃r trib.modis, & ſẽm
primũ intelľm.h.d.Si cõiuges ꝓfi
tent̃ religionẽ,altero mortuo,alter ad ſeculũ re
dire nõ p̄t.Et iſte intelľs elicit̃ ex text.intelligẽ
do,ꝙ uxor ẽt intrauit religionẽ.Legit̃ ſecũdò, ꝙ ſolus ma-
ritus intrauit,& hoc intẽdit.Profeſſus religionẽ de cõſenſu
uxoris in ſeculo remanẽtis,ea mortua, ad ſeculũ redire nõ
p̄t,& ſic cõiter ſummãt do.ſed iſte tex.nõ patit̃ aliquẽ iſto-
rũ intellectuũ,& iõ ſummo aliter, & tertiò ſẽm intelľm ue-
riorẽ & ſingularẽ ĩ mã,& ſic.Profeſſus religionẽ uxore ſciẽ
te,ea mortua ad ſeculũ redire nõ p̄t.Cõis diuiſio. Secunda,
ibi:*conſultatio*.Caſus lr̃a.Quidã conſentiente uxore ſua trã
ſiuit ad religionẽ,tãdẽ uxor illa mortua eſt.q̃ſitũ fuit, utrũ
poſſit habitũ ſecularẽ reaſſumere & aliã ducere in uxorẽ,
uel ductã ſibi liceat retinere?Rñdet papa,ꝙ p̄dictus uir nec
habitũ,quẽ aſſumpſerat abiicere p̄t, nec aliquã ſibi p matri
moniũ copulare,& ſi ꝯxit matri.ipſum eſt dirimẽdũ.B.No.
1.ex tex.ſẽm unũ intelľm,ꝙ ſi coniugatus intrat religionẽ
nõ habita uxoris lnĩa,nõ reuocatus in uita mulieris,nõ põt
poſt eius mortẽ redire ad ſeculũ,& iſte eſt uerus intelľus.c.
ut j latius patebit.Ex quo infero,ꝙ ad ſubſtãtiã ꝓfeſſionis.
neceſſariò nõ cõcurrũt ea,q̃ hñr in c.cũ ſis.ſ. e. In gl.1.in fi.
Ex iſta gl.colligũt duo intelľs ad tex.ambo diuinantes.Pri
mus,ꝙ uxor dedit huic lnĩã,& ſi erat iuuenis,ꝓmiſit intra-
re religionẽ:ſed certè hoc nõ colligit̃ ex lr̃a, & hoc p̄ſuppo
2 ſito,qđ dicit gl.uana fuiſſet cõſultatio.†Scd̃s intelľs,qñ ex
prima ꝓmiſſiõe maritus nõ fuit obligatus religioni,ex quo
nõ habuit uxoris cõſenſũ,ſed obligatur ex ratificatione, q̃
fecit poſt mortẽ uxoris,& iſte intelľs eſt indubius, & nullo
mõ colligitur ex tex.Inn.hic dicit,ꝙ intrãs religionẽ inui-
ta uxore,uel ignorãte,ex quo nõ fuit reuocatus,ſtatim mor
tua uxore obligatur ex propoſito ſuo mutãdi uitã. Nã pro
poſitũ ſolẽnizatur p habitus ſuſceptionẽ,ut in c.cõſuluit,ſ.
ti.ꝓx.nec in hoc requirit̃ ſcĩa mortis uxoris.Poſteà refert
aliũ intelľm,dicẽs quoſdã tenere,& melius ſẽm eũ, ꝙ ſi ma
ritus intrauit inuita uxore,nõ obligat̃ poſt mortẽ uxoris,
ſi ſciẽs mortẽ de nouo cõſentiat,q ignorãdo mortẽ p̄ſuma
tur durare ĩ primo cõſenſu,q nõ fuit habilis ad ꝓfeſſionẽ;
3 ſicut dicimus in mr̃imonio carnali.nã † ſi hẽns uxorẽ cum
alia ꝯhat,mortua uxore,eo ignorãte, nõ*ꝯhit̃ mr̃imoniũ,*
qa p̄ſumit̃ ꝑdurare in primo mr̃imonio,ut no.in c. 1. j. de
eo q duxe.in ma.Io.An.dicit,ꝙ prima opi.In. poſſet proce
dere,qñ uxor non fuit inuita, ſeu coactè non conſenſit. ſe
cunda op.procedit,qñ uxor ꝯdicit. Sed Pe. poſuit hic aliũ
intelľm,quia tex.iſte loquitur,qñ uxore ſciente & diſſimu-
lante maritus intrauit monaſteriũ.ſi.n.nõ reuocauit in ui-
ta,nõ p̄t maritus poſt mortẽ exire monaſteriũ,& iſte eſt ue
rus intelľs.c.quẽ ur̃ ſequi Io.An.& Cal.ſ.c.ꝓx.dixi ĩ c.1.ſ.
e.in diſtictiõe,& ibi tetigi poſt Cal.Sed p̄t dici,ꝙ ſiue uxor
diſſimulauerit,ſiue ignorauerit,ſiue ꝯdixerit,ex quo de fa-
cto non fuit reuocatus in uita uxoris,ñ p̄t poſt mortẽ eius
exire monaſteriũ,ſed incõtinẽti poſt mortẽ uxoris fuit ua
lidata prima ꝓfeſſio.Rõ,qa intrãs religionẽ ſp ur̃ intraſſe
cã ſeruiẽdi Deo & mutãdi uitã.uñ incõtinenti,qñ fuit ſub
latũ obſtaculũ poſt mortẽ uxoris,remanet ꝓfeſſio ſua uali
da,q̃ quo ad ipſum ſp tenuit.Secus in mr̃imo.carnali: quia
ꝯhens cum ſecunda habet ſp animũ deprauatũ,& nõ inten
dit matrimonialiter conſentire,ſed potius ſcd̃am uxorem
decipere.uñ iſte conſenſus eſt illegitimus,nec ꝓpriè dr̃ con
ſenſus:ſed diſſenſus,aliud eſt in ingrediẽte religionẽ:qa,ut
ſu.dixi,ſp hẽt animum mutandi uitam,& per hoc habes in
telľm ad iſtum tex.& ad c.quidã,ſupra c.& ad c.placet.j e.

SVMMARIVM.

1 *Vxor,ſi uouit continentiam, tenetur reddere debitum, licet maritus conſenſerit ad tempus,ſed fortè non tenetur exigere,uel petere,& nu.2,& 5.*
3 *Iudex eccleſiaſticus aditur contra laicum nolentem exhibere coniugi affectum maritalem.*
4 *Vxor non poteſt emittere uotum ieiunandi,nec aliud uotum continentiæ ſine cõ ſenſu mariti,quinimo,ſi maritus conſenſit poteſt reuocare,licet peccet,non au tem e contra,& nu. 5.*
5 *Maritus conſentiens uxori uouenti continentiam,an cenſeatur et ipſe uouiſſe.*
6 *Maritus & uxor uouentes continentiã ad tp̃s,lapſo tempore non obligantur.*
7 *Maritus & uxor,qui uouerũt continentiam,poſſunt compelli per iudicem eccle ſiaſticum ad obſeruandum uotum.*
Nati ex marito & uxore poſt,quam uouerunt continentiam,ſunt illegitimi.
8 *Maximè,iſta dictio poteſt exponi pro tantum.*

ZACHARIAS.
a Contra uotũ venire. Adda quod not.i apo. ad iſtũ in c.ſi quiſquam, num. 5. poſt alios in apo.in uerſ.ſeruitute ſuprà de co ha.cle. & mu.ubi teneo,ꝙ ſi poſt tale uotum, ſo'enne dico emiſſum,naſcãtur filii,ꝙ ſunt ſpurii, ut Ro.ſin. 502. inci.dic,ꝙ filii,quẽ ibi ad hoc álleg.
SEB. SAPIA.
b Dictum notabile.Hoc dictum dicit ſing.Ro.in ſingu. 521.inci.maritus & uxor, & idẽ vult Hoſ.in ſum. de fi.præsby.§.qs poſsit, uerſi.quid ſi ſacerdos.
ZACHARIAS.
c Maximè,pro tãtũm.Adde iſtũ in c.dãnamus, nu.3.i uerſ.nota ibi, maximè,& quod poſui in apo.ad eum poſt alios in uer. maximè, ſuprà de ſum.tri. plenius ĩ c.quoniã frequenter.§.porrò,nu.7. & ibi dixi in apo. ad eum in uerſ.ex ponit iſtã dictionẽ,ſuprà ut li.non conteſta.
ANT. FRAN.
An Eremita dicatur perſona eccleſiaſtica, uide gl.in l.ii.ff. de in ius uo.& Imol.in c.cũ monaſteriũ, de ele.& uide etiã dñm Car. in c.penul.2.q.de ſenten. excom.Et adde ꝙ Eremita non põt offendi, ſicut nec clericus abſq; pena excõ.c.2.ð fo. cõp.Adde tñ, ꝙ ñ obligat uoto caſtitatis, imo põt contrahere matrimoniũ, ut per gl. in c. ex parte, de cle. cõiu. nec etiã obligat uoto paupertatis. 19.q.2.c cõtra. Et uide gl. in c.cum monaſterium, præalle. de cle.

CAP. XI.

1 CHariſsimus.† Cõiũx, q̃ cõtinẽtiã vouit, teneẽ reddere debitũ cõiugi, licet ad tp̃s voto cõſenſerit.h.d.Secũda,ibi *fraternitati*. Caſus literalis.Vxor regis Sueuię graui infirmitate depreſſaꝯtinẽtiã uouit.vir ſuus ad tp̃s uoto cõtinẽtię cõſenſit.ipſa poſtmodũ liberata uoto ſuo adhęreẽ mr̃imo
6 nialiter recuſabat.vñ Rex petiit à Pa.ſibi ſup hoc ꝓuideri. & cõpelli vxorẽ ſibi mr̃imoniali adhęrere affectu mãdat Pa. a
7 qbuſdã,quatenꝰ,ſi inuenerint vxorẽ regis p̃dicti graui infirmitate detẽtã,cõtinẽtiã vouiſſe,maximè ſi idẽ uir nõ vouit ꝑpetuã cõtinẽtiã, p̃dictã dñam uiro ſuo faciãt adhærere,& utrũq; adinuicẽ maritali affectu tractare.Ber.† Not.1.ex iſto
2 tex.uxorẽ nõ poſſe emittere votũ continẽtiæ ſine cõſenſu mariti,& dic,ꝙ reqrit cõſenſus,quatenꝰ marito ſit p̃iudiciũ: aliàs ãt qlibet cõiugũ ĩ ſui p̃iudiciũ põt uoueẽ cõtinẽtiã,ut ĩ c. ſeq.& c.qdã,s̃.eo.
3 †Not.ii.ꝙ iudex eccleſiaſticus audiẽ ꝯ laicũ nolẽtẽ exhibere cõiugi affectũ maritalẽ.In glo.1.ibi: *ſi ſimpliciter licentiam dediſſet* vult ergo gl.ꝙ ſi maritꝰ dat ſimpl'r licẽtiã uxori emittẽdi votũ cõtinẽtiæ,ꝙ nõ poſsit amplius exigere debitũ,& ſentit ſecus fore,ſi ad tp̃s:tex.tñ non aperit, b
vtrũ maritus peteret debitũ durãte tp̃e, ad qð cõſenſerat: uel poſt lapſum tp̃is, nec doct.hoc tãgũt.†Vñ latiꝰ exordiẽdo 8
4 mãm aduertendũ uẽ ꝙ aut vxor emittit uotũ alicuiꝰ abſtinẽtię, puta ieiunãdi,& hoc uotũ nõ obligat marito inuito:quinimò,ſi maritꝰ cõſenſiſſet,põt nihilominꝰ reuocare, & licet ipſe peccet reuocando,ex quo licẽtiã p̃buit, vxor tñ poterit nõ reſiſtere,nec peccat deſiſtẽdo, qa teneẽ ĩ hoc lege diuina & humana obedire marito,ut eſt tex.no.in c.manifeſtũ,& c.uoluit xiii. q.v.ita ꝙ facias regulã, ꝙ nullũ votũ abſtinẽtiæ põt emittere vxor ſine cõſenſu mariti,& ꝙ maritus põt reuocare,licet prius cõſenſerit:non ãt ſic e cõtrà:qa vxor eſt magis ſubiecta marito, c
5 & de hoc dic pleniꝰ,vt ibi not.† Aut vxor emiſit votũ cõtinẽtię,& tũc valet in ſui p̃iudiciũ,ſ.vt nõ exigat debitũ : qa nõ exigere nullũ p̃iudiciũ,irrogat marito,ut ꝓbaẽ in c.ſeq.Si ãt ſimpl'r uouit, & maritꝰ cõſenſit:aut ad tp̃s, &põt indubiè lapſo tp̃e debitũ exigere,& iſto mõ intelligendo,indubiè ꝓcedit hęc lr̃a.Aut q̃riẽ,nũqd pẽdẽte tp̃e poſsit maritꝰ exigere debitũ,& ſic reuocare votũ,cui cõſenſit,& ẽ magis dubiũ.Nã gl.in d. c. manifeſtũ,vr̃ velle aliud eſſe in uoto cõtinẽtię, aliud in uoto abſtinẽtiæ,& haberet hoc ęquitatẽ.Tñ puto ꝯriũ,qa votũ cõtinẽtiæ eſt votũ abſtinẽtiæ,ut in c.ſi tu abſtines,27. q.2. Cum ergo iura diuina & humana dent marito plenã facultatẽ in uoto abſtinentię,ergo vr̃,ꝙ uotum cõtinẽtię poterit reuocare.In contrariũ tñ facit : qa in aliis votis maritꝰ cõſentiẽdo nõ vr̃ tacitè uouere,ſed in uoto continẽtię ſic: qa cõſenſus eius nõ exigiẽ,niſi ut ipſe non exigat,&.tñ ꝓ primo dicto facit iſte tex.qui vr̃ iſta ponere ut diuerſa.ſ.uouere & uoto uxoris cõſentire.Itẽ quia litera iſta nõ dicit tp̃s illud fuiſſe lapſum: peccat tñ maritus ueniẽdo contra id, qð ſemel conſenſit: vxor tñ non põt reſiſtere,ut s̃.dixi. Et ſic ſecũdo mõ põt intelligi iſte tex.& eiſdẽ rõnibus dicẽdũ eſt, qñ vxor uouit cõtinẽtiã in ꝑpetuũ,licet gl.videaẽ uacillare ĩ c.noſſe 30. q.1. p̃dicta ꝓcedunt,ubi maritus non uouit, ſed uoto vxoris cõ
6 ſenſit† Quid aũt ſi maritus pariter uouiſſet?dic, ꝙ aut ad tẽpus,& lapſo tp̃e non obligaẽ,ar.hic in uer.ꝑpetuũ.Aut ſimpl'r,& tunc uterq; teneẽ ſeruare continentiã,nec teneẽ vxor obedire marito uolenti contra uotũ uenire,[a] vt eſt caſus in
7 c.qð Deo patri,33.q.5 †.Quid ãt ſi alter non ſeruat continentiam, nũquid alius poſsit aliũ repetere, & ab eo debitũ exigere? tex.vr̃ uelle,ꝙ non in d.c.qð Deo : ſed gl.no.in d.c.noſſe,dicit, ꝙ alter non poſsit alium impetere,ex quo ambo emiſerunt uotũ,iudex tñ eccleſiaſticus ex officio ſuo debet eos cõpellere ad mutuã cohabitati.arg.ĩ c.ex literis, ĩ.de diuor.Sed certè illud.c.hoc non ꝓbat. loquiẽ.n.qñ ſine uoto matrimoniũ fuit ſeparatũ ꝑp alterius adulterium, & dicit altero adulterante pariter debet matrim.reintegrari:quia adulterium cum adulterio eſt cõpenſandũ:ſed nos loquimur,qñ obligatio eſt q̃ſita Deo. vñ licet alter peccet, non debet alius aſſumere peccandi cãm, & hanc opin.tacitẽ ſentit Inno.in c.dudũ.ĩ.eo. Vbi ad ꝓpoſitũ ponit vnum notabile,[b] ꝙ ſi iſti coniuges poſt emiſſum uotũ continẽtię ſe carnaliter cõmiſceãt,ꝓles inde genita, non eſt legitima: quia non ſecundũ legẽ ſunt coniuncti.non.n.eſt ampliꝰ matrimoniũ quo ad exercitiũ carnis,& idẽ not. gl.in c.miniſtri.81.diſt.Idẽ dic & fortius,ſi uxor uouit continẽtiã marito intrãte religionẽ,nel promoto ad ſacros ordines. Nã,
8 ſi de nouo coniunganẽ, ſoboles non eſt legitima.† Et hęc not.& per hęc declaraẽ gl.ſequens, quę uerbum, maximè, exponit pro tñ,[c] poſſet tñ exponi ꝓpriè referendo illud uerbum ad uotum tp̃ale,ut ſit ſenſus, ꝙ maritus põt petere debitum,maximè ſi non uouit continentiam.Nam idem,ſi uouiſſet,ex quo tempus erat lapſum.

SVMMARIVM.

1 *Maritus, aut uxor, ſi altero ignorãte profiteatur religionẽ,& ob hoc de monaſterio educitur,nõ cogitur illud reingredi illo mortuo. Si uerò moriatur antè, quàm egrediatur monaſterium,non poterit amplius ad ſeculum redire.3.6.*
2 *Maritus & uxor an poſsint uotum continentiæ, uel abſtinentia inuito altero emittere.*
4 *Votum emiſſum tempore inhabili non obligat tempore habili.*
5 *Actus perueniens ad eum caſum,a quo non potuit efficax habere principium, annullatur.*
6 *Maritus,qui inuita uel ignorante uxore fecit ſe promoueri ad ſacros ordines, tenetur ea mortua continentiam ſeruare.*
8 *Sententia poteſt pro parte ualere,& pro parte non.*

CAP. XII.

1 PLacet † Si alter cõiugũ altero ignorãte religionẽ profiteẽ,& ꝑp hoc de monaſterio educiẽ,illo mortuo ad monaſteriũ redire nõ cogiẽ.Cõis diuiſio.Secũda, ibi: *ſuper quo.* Caſus lr̃alis.Quædã mulier credẽs maritũ eẽ mortuũ, habitũ religionis aſsũpſit.tãdẽ eo reuerſo de monaſterio educta fuit, uiro poſtmodũ defuncto,q̃riẽ, utrũ cõpellẽda ſit ad monaſteriũ redire.Rñ.Papa,ꝙ uotũ ſuũ nõ tenuit oĩno : tñ intm̃ tenuit quatenꝰ ſe potuit obligare.Intrãdo.n.monaſteriũ, miſit ſe nõ exacturã ulteriꝰ debitũ carnis,qð erat ĩ eiꝰ ptãte, redire uerò ad ſeculũ nõ ẽ ĩ eius ptãte, ſed mariti,& iõ,quo ad ſe uotũ tenuit,qð poſt obitũ uiri tenere nõ deſiit, cũ ad caſum deuenerit,in quo efficax potuit hr̃e principiũ:tñ ſaluti ſuę melius ꝓuideret,ſi ad monaſterium rediret.ſi uerò
2 ad hoc induci nõ poterit,nõ ẽ ad hoc cõpellẽda.Ber.†No. primò, ꝙ uxor põt liberè emittere uotum continentiæ in ſui p̃iudiciũ, licet ſecus ſit in uoto abſtinentię, ut dixi s̃.c. ꝓxi.& in hac dr̃ia poſſet ſaluari gl.in c. manifeſtũ.33.q.10.
3 No.2.ꝙ cõiugatꝰ intrãs monaſteriũ ignorãte cõiuge nõ hẽt liberã facultatẽ excũdi monaſteriũ,ut clarè innuit tex. ibi:*redire ad ſeculum*.Ex quo infero,ꝙ mortua cõiuge añ, q̃ reuoceẽ,ñ p̃t ampliꝰ ad ſeculũ redire,& ſic optimè facit tex.
4 ĩ ar.eorũ,q̃ dixi in c.cõſuluit,s̃.c.† No.3.ꝙ uotũ emiſsũ tp̃e inhabili nõ obligat tp̃e habili.Rõ,qa paria ſunt nullum, &
5 minꝰ efficax,ut in c.2.de trãſla.p̃la.† No.a ꝯrio lr̃æ,ꝙ actus ꝑueniẽs ad eũ caſum a quo nõ potuit efficax hr̃e principiũ, annullaẽ,ꝓ hoc tex.in l.plurib.ũ.1.ff.de uer.obl.ſed in ꝯriũ facit tex.ĩ r'a,factũ legitimè,li.6. Et de hoc brocardo dic,
6 ut ibi no.ꝑ Dy.& pleniꝰ ꝑ Bar.in d.l.plurib. † Sed q̃ro, qd ſi maritꝰ reuerſus nõ repetiiſſet uxorẽ?dicit Hoſ.ꝙ cõpellẽdus eſt,aut uxorẽ repetere,aut monaſteriũ intrare,& hoc ſi erat iuuenis.ſi ãt ſenex,debuiſſet emittere uotũ ꝯtinentię. ar.s̃.c.cũ ſis,& ĩ.c.ꝓxi.Vel p̃t dici ẽm eũ, ꝙ ſatis eſt ratificare pꝰ factũ ĩgreſsũ cõiugis,& caſte uiuere, ſed añ factũ ꝓcedũt iura ſupius alle.& hoc mihi placet quo ad utrũq; caſum ſiue ſit iuuenis,ſiue ſit ſenex,& no. hãc litationẽ ad iura p̃di
7 cta.† Vltiò q̃riẽ,qd ſi inuita,uel ignorãte uxore maritus fecit ſe ꝓmoueri ad ſacros ordines,nũqd pꝰ mortẽ uxoris ꝯtinere teneaẽ?Goſ.in c.qdã,s̃.e.ſentit,ꝙ nõ,ſed Hoſ.& Ioã. An.tenẽt ꝯriũ,& uerius,qnimò dñt,ꝙ ſi ille pꝰ mortẽ uxoris ꝯheret mr̃imoniũ nõ teneret.Nec ob. iſte tex.qa loquiẽ in eo,q facit ꝓfeſſionẽ ignorãte uxore, ſecus, ſi fuit ꝓmotꝰ ad ſacros.Rõ diuerſitatis ẽm Inn.eſt, qa mr̃imoniũ de iure diuino nõ ĩpedit ſuſceptionẽ ſacrorũ ordinũ,ſed tm̃ ex con ſtitõne eccl'iæ,ut patet in eccl'ia oriẽtali, ubi clerici habẽt uxores.30.diſ.c.Nicena,legi.& no.ĩ c.cũ olĩ,de cleri.cõiug. Et ſic nã l'r mr̃imoniũ ñ reſiſtit ꝓmotiõi ad ſacros ordines, ſed mr̃imoniũ nãliter ĩpedit ingreſsũ religiõis, qa de ſubſtãtia religiõis eſt caſte uiuere,ergo uſus mr̃imonii, & ingreſſus religiõis ſunt incõpatibilia, & iõ meritò impedit ingreſſus religiõis ꝑ exiſtẽtiã mr̃imonii . Aliã rõnẽ adducit Io.An.Nã ꝑ ſuſceptionẽ ordinis ĩprimiẽ,& remanet character.uñ pꝰ mortẽ uxoris remanet iſte uerus clericus, ſed ꝑ ingreſſum religiõis ñ ĩprimiẽ, nec remanet character. Rõ rõnis eſt,qa ordo eſt ſacr̃m,nõ ſic ꝓfeſſio,& no.bñ hãc rõnẽ.Et hodie ꝯ iſtos cõiugatos,q faciũt ſe promoueri ad ſacros ordines,emanauit extuag.Io.22.q̃ incipit,antiqua,ſatis
8 bñ faciẽs ad hãc deciſionẽ,qð no.† In uer.*quantum*,in fi.no.
a bñ gl.& eadẽ ſnĩa p̃t ꝓ ꝑte tenere,& ꝓ ꝑte nõ,puta,qa in ꝑte hẽt uitiũ nullitatis annexũ,ſed Hoſ.in c.Raynu.s̃.ð te ſt.dicit,ꝙ ꝓ ꝑte nõ p̃t tenere, ſed ſi appellaẽ,p̃t ꝓ ꝑte cõfirmari,& ꝓ ꝑte infirmari,& moderari,ẽt circa unũ capl'm, uel annexũ,ut in d.c.Raynu.Nec obſt.ẽm eũ, ꝙ officiũ iudicis appl'onis ſit cõfirmare,uel infirmare,2.q 6.in fi.qa illud uerũ,quatenꝰ uenit cõfirmãda uel infirmãda, ſed mihi plus placet iſta gl.Nã tot uñr ſnĩę,quot ſunt capl'a diuerſa, ar. ĩ l.ẽt,ff.de mino.no.gl.in c.2.de ord.cog.in uerſi. eadẽ ſnĩa. b nullũ ergo ꝯrium, pro parte tenet & pro parte nõ, ubi capitula ſunt diuerſa,& pro hoc facit quod no.Inn.in ca.fraternitatis,ĩ.de hęre.& uide ad hoc bo.gl.in c.ea q̃, de reg. iur.li.6.& in c.ex literis,allega.in gloſſ. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Maritus & uxor ſi ſunt iuuenes,nõ p̃t unus ſine altero religionem profiteri.*
2 *Maritus an poſsit ingredi monaſterium,quando uxor eſt ſuſpecta de alio crimine citra continentiam?*
3 *Vxor,quæ uiro intrante monaſterium uouit continentiam, poteſt compelli etiã ipſa intrare,ſi incontinenter uiuat,ſecus,ſi turpiter uiuat.*

CAP. XIII.

1 AD apoſtolicam.† Sũma,ut s̃.e.c. cũ ſis, & eſt ps,c.ad apl'icam, s̃.tit.ꝓxi.& prio ponit dictũ.ſcð o exceptio, ibi : niſi No.1.ibi:*ſed & uitam debet mutare*,ꝙ ubi ambo cõiuges ſunt iuuenes,ſeu de cõtinẽtia ſuſpecti,nõ p̃t alter ĩgredi religionẽ,niſi ẽt alter ĩgrediaẽ,nec ſufficit eſſe in monaſterio,niſi pariter uitã mutet,ꝓ hoc.c. qa Agathoſa.27. q.2.& hoc uerũ a princ.l.añ,q̃ ꝑmittaẽ ingreſſus uniꝰ, poſt
2 factũ uerò dic,ut dixi,s̃.c.1.† Sed q̃ro, hic ſolũ cõſideraẽ reſpectu remanẽtis ſuſpicio incõtinentiæ, qd ſi uxor remanẽs eſt antiqua,& ſit ſine ſuſpiciõe incõtinẽtiæ, eſt tñ ſuſpecta de aliis morib.ſi nõ erit ſub cura mariti, puta,quia fiat incãtatrix,malefica uſuraria, uel quid ſil'e,nũquid hoc caſu maritꝰ poſſit ingredi religionẽ uxore uouẽte continẽtiã?Io.An.tenet, ꝙ nõ,qa eadẽ rõ uẽ ĩ aliis malis morib.ſicut in ſuſpiciõe incõnẽtiæ.Ex quo. n.nõ expedit alterius ſaluti,ut alter ingrediaẽ religionẽ, nõ ẽ hoc ꝑmittẽdũ,fateẽ tñ,ꝙ ſi ꝯ fiat,tenet ingreſſus,quia princip l'r hic cõſideraẽ fides matrimonii,q̃ eſt unum de trib.bonis matrimonii.17.q.2.c.omne,& c.fi.de cõdi. ap-
3 poſi.& hæc opi.ſatis mihi placet.†Sð dubiũ eſt, nunquid ſi turpiter uiuat poſt ingreſſum alterius dẽat cõpelli intraẽ monaſteriũ,ſicut cõpelliẽ incontinenter uiuẽs.ĩ.eo.in c.ſignificauit,de quo ſatis dubito.Nam uẽ,ꝙ dẽat cõpelli ad bñ uiuendũ:ñ ãt,ut ĩtret monaſteriũ,ex quo principal'r nõ peccat ꝯ matrimoniũ . Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia ſoluuntur per religionis profeſsionẽ, ſecus ꝑ propoſitum caſtitatis ſeruandæ in ſeculo. 5.9.*
2 *Matrimoniũ p̃t inter abſentes per nuntiũ contrahi.*
3 *Matrimonium contractũ per uerba de præſenti, licet non ſit carnali copula confirmatum, non poteſt per papam ſine iuſta cauſa diſſolui.*
4 *Actus,an uitietur ex falſa cauſa, quando ex alia cauſa potuerit explicari.8*
6 *Sponſalia non diſſoluuntur, ſi ſponſa efficitur de tertio ordine ſancti Franciſci,quia non profitetur ſubſtantialia regulæ.*
7 *Matrimonium poſſet diſſolui,ſi eccleſia ſtatueret,altero coniugum labente in hæreſim,& quod poſſet alter tranſire ad ſecunda uota*
10 *Eremitæ nõ appellantur perſonæ religioſæ,quòd non renuntiant proprio, & ſunt ſicut locuſtæ ſine Rege, dubitatur, an gaudeant priuilegio eccleſiaſtico.*
11 *Sponſala de præſenti an diſſoluantur per ſuperuenientiam lepræ?*

CAP. XIIII.

1 EX parte. † Per religionis ꝓfeſſionẽ nõ ꝑ propoſitũ caſtitatis ſeruandæ in ſeculo, diſſoluũtur ſpõſalia de p̃nti.[b] Cõis diuiſio.Scða,ibi:*nos autem*.q̃ tria facit. Primò ꝯ ſolutionẽ allegat.ſecundo ſoluit,ibi : *nos autem*. Tertio ſolutionẽ determinat,ibi.*porro*.Caſus literalis.Quędã mulier corã duob.Abbatib.uelũ uiduitatis aſſumpſit bñdictione ſolẽni cum celebratiõe miſſæ,ac letania, ſicut moris eſt accipere,poſt hæc quidam nobilis proponebat ſe mulierẽ illã mediantib. internuntiis per uerba de p̃nti deſponſaſſe.mulier illa cõfitebatur ſe cõſenſiſſe in illũ,ſed quia audierat illum lepra ꝑcuſſum, nolebat ſibi ulterius adhærere.Quærebaẽ,utrum hmõi ueli ſuſceptio matrimoniũ impediat inter eos?Rñdet papa,licet uideatur,ꝙ ex quo mr̃imonium ꝯctum eſt inter perſonas legitimas per uerba de præſenti, in nullo caſu poſſit ad ſecunda uota trãſire, etiam ſi unus fidelium,inter quos eſt ratum cõiugium,

a Pro ꝑte. an ſnĩa poſsit ꝓ ꝑte tenere.
SEB. SAPI.
a Pro ꝑte. uið Bar. in l. fi.ff. de iuriſ. om.iud. cũ alleg. ꝑ Fel.ĩ c.cũ Io.coliũ. 5.uer.2.reſtringe dictã ampliationẽ, s̃. de fid. inſtru.poſt Abb.ibi col. 3.
ZACH.
Spõſalia de p̃nti. Tu dic eſſe uerũ, añ tñ copulã carnalẽ,ut no.ĩ c.uerũ,& c.ex publico s̃.e.Bar.in l. Deo. nobis, & ibi Bal.ĩ 3.no.C. de epiſ.& cleri.

fieret hæreticus, & nollet ꝑmanere cum
altero,ſine cōtumelia creatoris, niſi for-
te ſec⁹ fieret ex reuelatiōe diuina, ſicut đ
ꝗbuſdā ſanctis legiť eſſe factū,tñ ꝑꝑ non
uult declinare a ueſtigiis anteceſſorū ſuo
rū,ꝗ dixerūt,ꝙ añ,ꝗ̃ mrimoniū ſit ꝑ car-
nalē copulā cōſummatū , licitū eſt alteri
cōiugum alio inconſulto ad religionem
trāſire,& alter poterit alteri copulari, &
hoc idē ꝑꝑ cōſuluit obſeruādū in caſu ꝑ
miſſo,ꝗuis falſa ſit cā, ꝑ ꝗ̃ mulier ꝑdicta
ad ueli ſuſceptionē fuit inducta , cū ſine
qualibet tali cā mulier ꝑꝑ religionem id
facere potuiſſet. Verūtñ licet mulier il-
la uideať religionis habitū aſſumpſiſſe in
ueli ſuſceptiōe,tñ ſi uelit i domo ꝓpria re
manere, ꝗa ſit ꝓpoſitū caſtitatis i ſeculo
ſeruatura,nihilominus cōpelli dēt adma
trimoniū cōſeruādū, niſi uoto ſolenni ſe
adſtrinxerit ad obſeruātiā regularem in
quo caſu cōpellenda eſt religiōis dať mu
lierib.cū certis ſolēnitatib. ꝗ tñ ñ ſunt đ
ſubſtātia,ꝑ hoc.c.uidua,ſ̃.de reg.Not.2.
matrimoniū poſſe ꝯhi inter abſentes per
a nūtiū, [a] & pro hoc,ꝗa oīs ꝯtus , ꝗ ꝑficiť
ex cōſenſu,p̄t ꝑ nūtiū fieri.l.cōſenſu,ff.đ
ac.& obl.& hodiè uř,& hř in c.fi. de ꝓcu.
3 li.6.† No.tertiò in uer.*nos autem*,ar.ualde
optimū, ꝙ mrimoniū ꝯctū ꝑ uerba de pñ
ti,ēt carnali copula nōdū cōſummatū , ñ
p̄t diſſolui,niſi i caſib. a iuř exp̄ſſis. Vñ pō
dera tex.in uer.nullo caſu,iūcto uer.nolē
tes,&c.& ſic ſatis bñ facit iſte tex.in arg.
papā nō poſſe diſſoluere tale mrimoniū,
niſi ex cā in iure exp̄ſſa, uel oīno ſibi ſiťi.
4 †No.ibi *falſa ſit cauſa*.tex.prima frōte mi
rabilē,ꝙ act⁹ nō uitiať cā falſa p̄tēſa,dū-
mō ille act⁹ alio iuř poterit explicari.Ita
arguit hic ꝑꝑ, qđ tñ nō uř oīno ꝓcedere
imò ꝯriū uř ꝑ tex.ī c.ex ꝑte Aſtēſis,& qđ
ibi dixi,de cōceſ.p̄bē. & l.is ꝗ putabat &
l.ſi is ad quē,ff.de acq.hære.iō dic , ut la-
5 tius dicā.ī.† Vlti.no.ſpōſam de pñti poſ
ſe cōpelli ad cōſummationē mrimonii ,
niſi uelit intrare religionē,nec ſufficit,ꝙ
cū certo habitu uelit in domo ꝓpria ſuua
re uotū cōtinētię. † Ex hoc infero ad. q.
nunꝗd mrimoniū cōſummatū diſſoluať ,
ſi ſpōſa uelit effici mātellata Et uř. 1. ꝙ
ſic:ꝗa iſtę mulieres mātellatæ hēnt certā
rłam a ꝑꝑ approbatā . ꝯriū tñ puto uerū
ꝑ iſtū tex. nā hic nō ſufficit recipere ue-
lū,& ſuare continētiā,ſed oportet,ꝙ qs
ſe adſtringat ad certā religionē appro-
batā,ubi.ſ. ꝓmittūť tria ſubſtātialia reli
giōis, ꝓ hoc qđ hř in extua. antiqua Ioā.
22.ubi dř hoc clari⁹. Nā iſtę mātellatę ñ
ſunt ſtricto mō religioſæ, cū nō uoueant
tria ſubſtātialia , [b] nec ꝓpriè dñr hře re-
gulā,ſed quēdā modū uiuēdi,ſicut in ſiťi
dicit gl.no.ī cle.1.de relig.do.& in cle.cū
ex eo.de ſen.excō. & lati⁹ dixi in rub de
reg.In glo.fi.dic lati⁹,ꝙ in iure nō ap pet,
ꝙ ſit uelū iſtud uiduitatis,ſed fortè tex.al
ludit hic cōſuetudini illius loci. Et iō ꝑꝑ
diſtinguit in fi.ſed de iure dicēdū, ꝙ aut
iſtud erat uelū ſolitū dari ꝓfeſſis, & tunc
iſta īmediatē fuit ꝓfeſſa data ꝑſeuerātia
triū dierū,ut in c.cōſtitutionē.§.1.de reg.li.6. Aut erat uelū
ſolitū dari uolētib.ſuare cōtinētia ī domo ꝓpria,& tunc ꝑ
hoc ñ diceť religioſa.uñ cōpelliť ad cōſummationē mrimo
nii,ut in fi.c.dř ꝑ rōnē,ꝗ̃ ſ̃.ꝓmiſi. Nā uouēs cōtinētiā p̄t aſ
ſumere certū habitū honeſtū,ut in c.qđ Deo pari 33.q.5.&
de multiplici uelo,uide bo.gl.22.q.1. ✳ c.illud aūt.✳ §. ue
lamen.In gl.in verſi.ratum,in fi.& de iſta mā dic latius, ut
7 no.in c.quāto,alleg.in gl.† ꝗrit hic Hoſti. nunꝗd eccleſia
poſſit hodie cōſtituere,ut altero fideliū labēte in hęreſim,
poſſit alter cōiugū trāſire ad alia uota? & concludit ꝙ ſic:
quia ſicut ſtatuit inter infideles,inter quos ñ eſt uerū mri.
moniū,in.c.de īfidelib⁹,de cōſan.& affi.Eodē modo videť,
ꝙ poſſit ſtatuere inter fideles.Nā ratificatio matrimonii,ꝗ
eſt inter fideles,cauſať ex ſacramēto baptiſmi,ut ī.d.c.quā
to,& hoc ex eccleſię diſpoſitiōe;p̄t ergo aliter eccleſia ſta-
tuere.Sed de hoc ego dubito.Nā eccleſia ad illā diuerſitatē
ſtatuēdā potuit moueri ex ꝓbabili cā.Nā infideles non co
gnoſcūt matrimoniū eſſe ſacramētū,cū eis deſit ſignificatū
meritò nō uř matrimoniū ita firmū & ratū , ſicut ī fidelib⁹.
Cū ergo fideles capiūt matrimoniū cōſummatū ꝑ ſacramē
to inſeparabili, nō vř ꝙ eccleſia poſſit ſtatuere ſuꝑ ſepara-
tione,ꝓ hoc iſte tex.inducēdo,ut.ſ̃.dixi,& ꝙ dixi ī.c.ex pu
8 blico,ſ̃.eo.ubi habeť de uario ſignificatu matrimonii.† In
gl.in uer.*falſa*,in fi.opp. ꝯ tex.vř,ꝙ ex quo falſa cā iſta mu-
lier fuit inducta ad ingreſſum religionis, nō ualuit īgreſſus
arg.in.c.ex parte Aſtēſis,de cōceſ.p̄bē.nā ubicūq; qs p̄t age
re actū uno iure,ſi explicat alio iure incompetēti, nō ualet
actus.Rō,ꝗa ibi deeſt intētio, & ī pēdētibus a uolūtate ma
gis cōſiderať opi.ꝗ̃ ueritas,ut in.d.c.ex parte,& in.l.is, qui
putabat,p̄alleg.Sol.gl.iſta uř tacite dare duas ſolutiōes. Pri
ma,ꝙ in ſpiritualibus falſa cā nō uitiat,ſicut nec dolus ſed ꝯ
riū ꝓbať in.d.c.ex parte.Scđa ſol.ꝗa hęc cā falſa nō fuit hic
expreſſa,ſed mēte retēta,& hoc,ſentit gl.dū allegat.l. ſi re-
petēdi,C.de cōdi.ob cām.ꝗ ſic loꝗť,& hęc ſol.ſatis eēt bo-
na,ſed nō ꝓbať ex tex.Iō dic clarius, ꝙ ingrediēdo religio
nē iſta moueri potuit ex duplici cā . Prima & principalis,vt
ſeruiret Deo.Alia ꝑꝑ leprā alterius, credens matrimoniū
ſolutū,ꝗ erat falſa,& iſta cā erat ſecūdaria & potius impul
ſiua,ꝗ̃ finalis.unde licet hęc eēt cā impulſiua,ſeu ſecūdaria,
nō tñ ceſſat cā finalis & primaria.iō ex falſitate illius cāę ſe
cundarię nō impediť ingreſſus religiōis.Pro hoc ꝙ in ſimi-
li no.Inn.in.c.in p̄ſentia,de renū.nō ob.c.magnæ.ī.de uoto
alle.in gl. ꝓ ꝯrio ꝗa ibi nō ceſſat uotū ex ceſſatiōe cāæ ſecū
dariæ,ſed p̄ſtať materia facilius diſpenſandi,nec eſt uerū,ꝙ
dicit hic gl.diſpēſationē nō uitiari ex falſa cauſa , unde dic
9 melius,ut no.in.c.quia,alleg.in gl.† In gl.ſuper uerſi.*caſtim
us*,ibi; *talis religio non ſoluit ſponſalia.* & contra hunc articu-
lum multum inſtant Inn.& Hoſt.maxime in ſoluendo con-
trarium.c.fi.ī.qui cle.uel uouē.Sed tu dic breuiter,ꝙ ad hoc
ut ſoluať mrimonium, oportet, ꝙ quis profiteatur tacitè,
uel expreſſè aliquā de religionib.approbatis,ut ſ̃.dixi,& hř
clare in d extrauag. antiqua. Qualiter autem fit profeſſio,
collige ex his,quæ dixi in d.c.conſulti, & in c. uidua , & in
10 c.ex parte,ſ̃.de reg.† In ea.gl.ibi,*poteſt habere proprium.* no.
gl.ꝙ Eremita nō renuntiat proprio,& ſic non poteſt appel
c lari religioſus.[c] Nā nullam in ueritate regulam habēt. ſunt
enim ſicut locuſtæ ſine Rege,ut dicit gl.in c.qui uere. 16.q.
1.Imò dubitatur, utrum gaudeant priuilegio eccleſiaſtico,
de quo uide per Io.de Lig.in clemen.2.de præben.dico ple-
11 nius in c.2.de foro comp.† Vltimò no.glo. in fi. ꝙ ſponſa-
lia de præſenti non ſoluuntur ſuperueniente lepra. Quærit
hic Hoſti. quid ſi leproſus matrimonio non conſummato
intrat domum leproſorum , nunquid diſſoluatur tale ma-
trimonium?dubium facit.cap.2.de eccle.ædifican.& quam-
uis Hoſt.hic multum inſtet,Ioann.Andr.dicit,& uerius,ſe-
cure tenendum,ꝙ non diſſoluatur, niſi ibi eſſet religio ap-
probata, & hoc ſatis probatur in extrauaganti antiqua Io.
22.Hic non ſunt alia.

ZACHARIAS.
a Inter abſentes per nūtiū. adde iſtū i c.accedens, & qđ ibi no.in apoſ.ad ip̄m in apoſtil. in uer.carnale. nu.7. ī.de præben.

SEB. SAPIA.
b Tria ſubſtātialia. Idē dicit Abb.i c. eccle.S.Marię.ubi Fel.col.1.ſ̃. de cōſti.& Abb.in cōſi. 55.incip. in qōne quæ uertiť, col. 4. in 1.uolu.

ZACHA.
c Nō p̄t appellari religioſus. Adde an dicať ꝑſona eccleſiaſtica,Car.in cle.2.q. 11. & 12. de p̄b.tenet,ꝙ non uerū ipſe ſibi contrarius tenet oppoſitū in cle.pen. in 2. opp. de ſent. excō.gl.& doc. in l.2.ff.de ī ius uoc. & gl.ī c. qui uere. 16.q.1.& in c.nulla.93.diſ.& ꝑ Inn. in c. cū monaſterium.ſ̃.de ele.
Ant.Fran. An Eremita dicať ꝑſona eccleſiaſtica, uide gl.in l.2. ff. de in ius uoc.& Inn.in c.cū monaſteriū de elec. & uide ē d.Car.in cle. pen in 2.q.de ſen.exc. Et adde,ꝙ Eremita nō p̄t offendi , ſicut cleric⁹ abſq; pœna excōicationis,c.2.de fo.cōp. Adde tñ, ꝙ ñ obligať uoto caſtitatis,imò pōt cōtrahere matrimoniū ut ꝑ gl.i c. ex ꝑte, de cle,cōiu.nec ēt ligať uoto paupertatis. 19.q.2.c.e ꝯ & uide gl.in c.cū in monaſterium,ꝑ alleg. de elect.

Summa-

SVMMARIVM.

1 *Maritus factus monachus non poteſt reuocari a coniuge adulterata.4. uide omnino.no.infra.c.proxi.nu.7.*
Adulterium priuat adulterum iure coniugali.4.8.
3 *Clericus in minorib.ſi accipiat uxorem , non efficitur inhabilis , quominus ea mortua poſſit ad maiores ordines aſpirare.*
5 *Maritus poteſt inuita uxore adulterata ingredi religionem,& promoueri ad ſacros ordines.4.*
6 *Maritus ſi efficitur compater,ex tali actu uxor efficitur commater.*
Vxor,quæ uouit caſtitatē,non pōt contrahere matrimoniū poſt mortē mariti ſui.
7 *Maritus,qui cognouit ſcienter uxorem ſuam adulteratā, an poſſit amplius promoueri ad ſacros ordines?*
8 *Matrimonium non ſoluitur propter adulterium,niſi reſpectu ſeruitij, quod coniux coniugi debet.*
9 *Adulteria commiſſa per coniuges mutua compenſatione tolluntur.*
10 *Papa , ſi reperitur habere uxorem ,poteſt per eam a Papatu reuocari Papa quem iudicem habeat ?*

CAP. XV.

1 CONſtitutus. †Maritus factus monach⁹ a cō
iuge adulterata reuocari nō
pōt.Primò narrat factū.Secundo dat iudicem, ibi.
*ideò que.*Caſus literalis.Quidam Acoltus. H.no-
mine quendam puellā duxit in facie eccleſię ī uxorē,& eam
naliter cognouit. tandē orta eſt diſcordia inter illū & ami
cos puellę.quař fuit cuidā alio.V.nomine copulata & dict⁹
Acoltus uſq; ad gradū ſacerdotii ordinat⁹ , & tādē habitū
ordinis Ciſtercieñ.aſſumpſit.Dubitauit iſte.H.an licitè poſ
ſit in ſuo ꝓpoſito remanere,& acceſſit ad Papā exponēs ſi-
bi ꝑdicta.uñ mādat diœceſano Epō,quaten⁹, ſi res ita ſe ha
bet ꝑdictā mulierē cōpellat,ut ab illo recedat,cui ꝑ adulte-
riū fuit copulata,nec ꝑdictū monachū inꝗetet,quomin⁹ uo
2 tū ſuū ualeat adiplere.B.† No.1.ꝙ adulteriū cōmiſſum. ēt ī
figura matrimonii,priuat adulterū iure cōiugali,qđ hēbat
in cōiuge,ēt ſi alter cōiunx quodāmō fuerit cā iſti⁹ trāſitus
3 ad alia uota,& in hoc ultimo eſt iſte tex.ſatis no. † Secūdo
no.ꝙ cleric⁹ in minor.b.ꝯhēdo mrimoniū nō efficiť inhabi
lis ad ordines maiores:imo mortua uxore p̄t ire ad clerica
4 tū.† Tertio no.caſum,in quo ꝓfeſſio ualet facta ꝑ cōiugatū
ſine cōſenſu uxoris ſi uxor commiſit adulteriū . Vř probare
hęc litera, ꝙ per adulteriū notoriū ſine alia ſnīa priuatur
iure ſuitutis,qđ hēbat in marito, & ſic ꝓpria authoritate
p̄t adultera deſeri a marito,de quo uide bo.gl.in c.fi.đ adul
5 te.& qđ ibi dixi.† In gl.7.ibi:*publicè fuit adulterata*.no.gl.iū
cto tex.ꝙ ſicut pōt intrare maritus religionē , ex quo uxor
cōmiſit publicè adulteriū,ut hic,& in c.Agathoſa.27. q. 2.
ita pōt ſe facere ꝓmoueri ad ſacros ordines. Et uř mihi, ꝙ
hic ſit tex.ꝯ dictū Inn.ī.c.ꝓx.ubi dicit,ꝙ licet marit⁹ adul-
terę poſſit ea inuita intrare religionē,nō tñ p̄t ea īuita ꝓ-
moueri ad ſacros ordines, & reddit rōnē diuerſitatis, quia
adultera p̄t ꝯhere mrimoniū poſt mortē ingredientis reli-
gionē,ſed uxor ordinati nō p̄t ꝯhere matrimoniū poſt mor
tē ordinati,ut in c.ꝗa ſunt 27.diſt.& c.ſeriatim. uñ cùm cō
pellereť ad cōtinētiā ſuādā poſt mortē mariti, nō pōt hoc
fieri ſine cōſenſu. Sed certè hæc rō mihi nō placet, ꝗa iura
allegata ꝑ Inn.loquunť, qñ maritus fuit ꝓmot⁹ de cōſenſu
uxoris uouētis cōtinētiā.Nā illud uotū ſolēnizať ꝑ ſuſcep-
tionē ordinis mariti , ꝗa cū ſint una caro maritus cōmuni-
6 cat actiōes ſpūales uxori,† ut eſt uidere in marito ꝯhēte cō
paternitatē.Nā ex tali actu ēt uxor efficiť cōmater.30.q.4.
c.ſi qs cōiugio,& no.in c.Martinus,de cog.ſpūal.& eadē di-
ſpoſitio eſt in uxore,ingrediente religionē .Nā ex quo uo-
uit,nō pōt amplius ꝯhere matrimoniū, ēt poſt mortē ma-
riti,ut no.Do.ſ̃.e.c.cū ſis:ſed ubi uxor adulterata nō cōſen-
ſit ꝓmotiōi,uel ingreſſui religionis,bene pōt ꝯhere p⁹ mor
tē mariti,ꝗa nō pōt dici uotū ſolēnizatū,ex quo nullū emi
7 ſit.† Et in fi.gl.& de hoc uide bo.tex.cū gl.in c.ſi cuius , hic
alle.& intellige,ut ibi no.qñ maritus cognouit uxorē,poſt
quā ſciuit eā adulteratā.Nā ꝓinde eſt,ac ſi eſſet marit⁹ cor-
ruptæ,& ſic ꝑꝑ defectū ſacramēti nō p̄t ampli⁹ ꝓmoueri ad
8 ſacros ordines.† In gl.fi.no.ex hac gl.iūcto tex.ꝙ adulteriū
mulieris iūctū cū īgreſſu religiōis mariti
nō ſoluit mrimoniū quo ad uinculū.uñ li
cet adultera ꝑdat i⁹ reſpectu ſuitii,qđ hē
bat ī marito,nō ſoluiť cōiugiū quo ad uī
culū.Sed dubitať,ī quo ꝯſciētia remorde
bat iſtū,ex quo mulier cōmiſerat adulte-
riū.Erat.n.liber a ſuitute illius.dicit Gof.
ꝙ mouebať ex eo, ꝗa uxore ſuꝑſtite fece-
rat ſe ꝓmoueri ad ſacros ordīes ſine illi⁹
ꝯſenſu.Sed certè hęc rō nō eſt efficax, ꝗa
ut ſ̃.dixi, ex quo uxor publice cōmiſit a-
dulteriū,ꝑdidit ſuitutē, ꝗ̃ hēbat ī mari-
to, & ſic libere poterat ſe facere ꝓmoue
ri.Scđa ſo.ꝙ exceptio ꝯpetēs marito po
terat elidi ꝑ replicationē adulterii com
miſſi ꝑ eūdē maritū,ꝗa ipſe fuerat adul-
terat⁹,occulte tñ,& hęc ſo.poterat eē bo
9 na.† Quia adulteria cōmiſſa ꝑ coniuges
b mutua cōpēſatiōe tollūť, [b] ut ī c.pe.& ul.
ī.de adul.Sed aduerte, ꝗa ſi hoc erat ue-
rū,ñ debuiſſet ītrare religionē,ſed poti⁹
repetere mulierē,& iō datur tertia ſol.ꝙ
fruſtra timebat hic cōſciētiā.Vel dic , ꝙ
hoc fecerat,ut ageret in monaſt. maiorē
pęnitētiā,ꝗa fuit cā, ꝙ uxor adultera trā
10 ſiuit ad ſcđa uota.† Quid aūt in marito, [a]
ꝗ effect⁹ eſt papa uxore ignorāte, nūꝗd
poſſit repeti ꝑ uxorē,ſicut repetiť is,ꝗ ī-
trauit religionē,uł fecit ſe ꝓmoueri?Do.
dñt ꝙ ſic,& eſt gl.no.ī c.ſi qs pecuniā.89.
diſt. ꝗ ēt tractat , qs erit iudex ꝯ Papā in [b]
hoc ar.& no.ex illa gl.ꝙ cōiugat⁹ eſt ha-
bilis ad Papatū ēt uxore nō ignorāte,&
non conſentiente. Nic.Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Vxor non repetit maritū, qui cū eius licētia ingreſſus eſt religionē,etiā quòd dolo ſit inducta ad cōſentiēdū.*
2 *Ingreſſus religionis per dolum factus,non uitiatur.*
3 *Mulier nō excuſatur ab ignorātia iuris ī aliquo caſu.*
4 *Vxor conſentiendo,quòd maritus ingrediatur religionem,an ſibi præiudicet?*
5 *Religioſus ſi conuenitur ex eo,quod ipſe fecerit ante ingreſſum,poteſt monaſterium etiam eo inuito opponere exceptiones .*
6 *Monachus transfert in monaſterium omnia bona, & iura realia & perſonalia.*
7 *Religioſus ſi conuenitur ex geſtis ante religionis īgreſſum,poterit iudicium fundari in perſona ſua .*
Adulteria coniugum mutua compenſatione tolluntur , quomodo intelligatur.
8 *Confeſſio unius ex coniugibus an præiudicet matrimonio.*
9 *Confeſſio monachi an præiudicet monaſterio ?*

CAP. XVI.

1 VEniens. † Summa,ut ſ̃.in
c.p̄cedēti, uł ali-
ter,& ſic. Vxor nō p̄t repetere
maritū,de cuius licētia religio
nē intrauit,ſi poſt ingreſſum nō cōtinuit
licet ad cōſentiēdū , ſeu ad dationē lnīę
dolo fuit īducta.Prīo narrat factū . Scđō
dat iudicē,ibi:*quocirca*.Caſus litera. Qui
dā cōiugat⁹ noīe.L. ꝓpoſuit monaſteriū
intrare pñtib. plurib. ſacerdotib. inſtitit
apud uxorē ſuā, ut ſuꝑ hoc ſuū p̄ſtaret aſ
ſenſum,aſſerēs,ꝙ niſi hoc faceret tam ſi-
bi,ꝗ̃ toti mundo redderet ſe inutilem, &
ſic illa tā p̄cib.ipſius,quā aliorum, & fle-
ctibus deuicta caput illi⁹ ſpōte altari ſup
poſuit manu ſua ; & ea p̄ſēte ibidē extit
tōſurat⁹ mōaſteriūq; addiit, & poſtmo-

ZACHARIAS.
a Poſtquā ſciuit eā adulteratā . Adde Car.Ale.i c.in cōiugio,32. qō. 1.& Ale.& doc.ī l. cū mulier,ff.ſol.mat.

ZACHARIAS.
b Mutua cōpēſatiōe tollūť. Adde doc. in c.ſignificaſti.ī. de adul.& Pau. de Ca.cōſi.127.qō.7 & per totum.

dū finito tēpore ꝓbatiōis fecit ꝓfeſſionem.illa ī ſeculo re manēs inhoneſtos amatores admiſit dictꝰ.L.timēs,ne factū illiꝰ ſibi poſſit imputari,acceſſit ad Papā exponēs ſibi p̄dicta.vñ mādat pp̄ Epo Pictauiēſi,& cuidam Abbati,quatenus;ſi ita eſt,p̄dictū.L.permittat liberè ꝑmanere ī monaſterio,ꝙ ītrauit,quāuis multū deliquerit, ꝙ ipſe malitioſè aſſeruit,ꝙ niſi illa cōſentiret tā ſibi, q̄ toti mūdo redderet ſe inutilē,& cū rogauerit p̄sbyteros,ne mulieri p̄dictę exponerēt, ꝙ ipſā ſeculū relinquere oporteret, ſi lnīā darct uiro:tñ,ex quo caput uiri altari ſuppoſuit, & poſtmodū nō ꝯtinuit,ipſū ulterius reuocare nō poterit,cū ꝑ exceptionem fornicatiōis poſſit repelli, maxime cū ãñ,q̃ fuerit fornicata,ipſū ñ repetiit.B.No.1.ibi:*finito probationis tempore*, ꝙ cōiugatus intrās religionē de cōſenſu uxoris,hēt legitimū ꝓbatiōis tēpꝰ.Nō ergo teneť ꝓfiteri ī tēpore breuiori:ſecus, ſi inuita ſpōſa de p̄ſenti intret,ut ī.c.ex publico,s̃.eo.Secūdò no.ꝙ cōſenſus mulieris ꝑ dolū extortus nō inualidat ꝓfeſſionē mariti,ut hic ſatis colligiť a ꝯrio lr̃æ,& ad hoc tenēti iſtū tex.q ad hoc induciť ꝑ doct.s̃.eo.c.ex parte,&

2 dixi ī.c.1.s̃.e.†Et ex hoc & ex tex.no. ꝙ dolus in ſpiritualibus nō ſemꝑ eſt licitus.Excuſať.n.,qñ qs induciť ad meliorē uitā,qa tūc ꝓpriè nō eſt dolꝰ,ut ī.c.cū dilecti,ꝙ met.cā: ſecus,ſi adduciť ad renūtiādū ius propriū,ſeu vt ſubeat prōptū periculū adulterādi.

3 †Itē no. ibi:*presbyteros exorauit*.argu.ſatis bonū,ꝙ mulier quo ad mām huius tit.ñ excuſatur ab ignorātia iuris.ſi ergo mulier eſt certificata cōcedēdo licētiā marito,oportet īgredi religionem. Ex datione ergo licētiæ abſq; alio uoto cōtinētiæ p̄t cōpelli ad ingrediēdū religionē;& ad hoc induxi iſtū tex.in.c.1.s̃.e.Vltimò no.ꝙ ingreſſus cōiugis a principio inualidus,ualidať ipſo facto, ꝑ ꝙ uxor ꝑdit ſeruitutē in marito. Ex quo inferť, ꝙ uxore mortua maritus prius nō reuocatꝰ, monaſteriū exire ñ p̄t.

4 †In gl.3.ibi:*tenet contractus*.Sed aduerte, qa arg.potius in ꝯriū colligiť ex iſto tex.nā hic Papa expreſsè dicit maritum nō modicū deliquiſſe in eo , ꝙ captiosè & doloſè induxit iſtā mulierē ad cōſētiēdū;& ī fi.tex.innuit,ꝙ ſi mulier iſta cōtinuiſſet,potuiſſet maritū repetere,ñ obſtāte cōſēſu ſuo; qa ille cōſenſus ñ erat ualidus, ex quo doloſè fuit extortꝰ. Nō.n.ē uerū,qđ ſubiiciť ī gl.ꝙ ſi iſta cōtinuiſſet, fuiſſet audita,ex quo nō emiſerat uotū cōtinētię, nec ꝓmiſerat intrare religionē,cū eēt iuuenis.nā totū ꝯriū gl.ſēſit ī.c. vxoratꝰ,s̃.e.ubi cōcludit,ꝙ ex ſola licētia mulieris ipſa ſibi p̄iudicat,licet ex officio Ep̄i poſſit īgreſſus reuocari dic ergo, ꝙ ex alio capite iſta mulier fuiſſet audita,ſi cōtinuiſſet,ſ.ſ., qa ſpōte ñ cōſenſit, ſđ dolo fuit īducta.

5 †In gl.pē.ibi:*monaſterio eo inuito*.no.bñ hāc gl.Facit.n. ad multas.q.ut ſi dicamꝰ,ꝙ ſi religioſus cōueniť ex eo,qđ egerit ãñ īgreſſū,poterit nihilominus mōaſteriū ſuſcipere defēſionē & illo īuito ꝓponeť oēs exceptiōes ſibi cōpetēs; & ſic ñ tm̄ bōā īgreſſi

6 trāſeūt ī mōaſteriū:ſđ oē iꝰreale & pſōale ſibi cōpetēs.†Secūdò facit iſta gl.iūcto tex. ꝙ ſi religioſus cōueniť ex geſtis ãñ ingreſſū , poſſit iudiciū fundari ī pſonā illꝰ religioſi ꝙ īdubiē ꝓcedit,qñ negať ualiditas īgreſſꝰ.Quid aūt ī aliis caſibus plene no.ꝑ Legiſtas ī auť.cā,q̄ ſit cū monacho,C.đ epiſ.& cleri. Et puto,ꝙ poterit duplex practica obſeruari. Primò,ut ſit ī iudicio de cōſenſu ſuꝑioris.Scđo,ut mōaſteriū ſuſcipiat defenſionē;& hoc mihi plꝰ placet, ꝙ vř placere.d.Bal.ī.cā,p̄al.In ea,gl.ibi,*credo,quod bene poteſt*.Hęc particula uř ꝯriari his,q̄ p̄mittūť ī gl.Nā ſi ꝑ adulteriū uxoris īgreſſus remāſit ualidus; ergo mōaſteriū poterit reſiſtere, ſi iſte vult exire & acciper mulierē;niſi velis ſaluare gl.vt q dā dicūt,ut ꝓcedat,qñ maritus exit ãñ ꝓfeſſionē, ſđ certe tūc qō glo.eēt inutilis,nec oporteret pōderare, ꝙ mulier fuit decepta,qa ãñ ꝓfeſſionē non obligať monaſterio, ut

7 in.c.ſuꝑ co.s̃.de reg.†In ea glo.ibi: *ſed quid ſi uir fornicetur.* No.hāc particulā gl.uſq; ad fi.nā l̄imitat multū iura dicentia adulteria cōiugis mutua cōpēſatiōe tolli , ut ꝓcedāt illa iura,qñ uterq; remanſit in ſeculo:ſecus;ſi is q fuerit cōtinens,intrauit religionē.tūc.n.nō fiet cōpēſatio cū adulterio ſubſequēti.Rō,qa iſte mutauit ſtatū, & nō ē amplius ſui iuris,facit.l.ſi ex cā.§.Papinianus,ff.đ min. Quinimo ſenſit Gul.ꝙ ſi maritꝰ cōmiſiſſet ſcđò adulteriū,& poſtmodū ītraſſet religionē , ñ cōpēſať adulteriū,cōmiſſum ãñ īgreſſū, qa iſte mutauit ſtatū,& ē effectꝰ nouꝰ hō.qđ dcm̄ ñ uř uerū,qa ñ potuit mutare ſtatū cū p̄iudicio mulieris , cū ãñ ingreſſū ſciuerit vxori iꝰ acqſitū replicādi de adulterio mariti ꝯ exceptionē adulterii ꝓprii.Et hoc ſatis ſentire vř Hoſ. q format hāc.q.ſatis utilē.Pone,ꝙ maritꝰ,q cōmiſerat adulteriū ī ſeculo,trāſiuit ad religionē.repetiť a mulieř.ipſe excipit đ adulterio mulieris,ip̄a replicat,ꝙ & ipſe cōmiſit ãñ adulteriū.Quæriť,nūqd poſſit exire īuito monaſterio, ſi ꝯfiteť re

3 plicationē mulieris?& dicit ꝙ ſic.†Vñ hoc caſu ſtať cōfeſſiōi mariti,licet ueniat ī p̄iudiciū ꝓfeſſiōis,de quo dicit caſū eſſe in c.pe.de rap.ſecus dicit,ubi agiť de matrimonio carnali tūc.n.ñ ſtareť cōfeſſiōi cōiugis ꝯ mřimoniū,ut ꝓbať in c.ſuꝑ eo,đ eo,q cog.cōſan.uxo.ſuæ,& cū hoc trāſeūt hic cōiter doct.Sed aduerte,qa hoc diſtinctè tenere eſſet aperte dicere ꝯ caſū in c.uidua,s̃.ti.ꝓxi.ubi text.apertè dicit,ꝙ ex quo cōſtat de ꝓfeſſione alicuius tacita, uel expreſſa , nō ſtať cōfeſſioni ipſius in ꝯriū ēt cū iuro.Pro hoc facit, qa confeſſio tēdit in p̄iudiciū monaſterii,ergo plene nō ꝓbat , qa licet ualeat cōfeſſio ꝯ cōfitētē,nō tñ ꝯ tertiū, ut.14.q.2. in prin. & in c.1.de cōfeſ.Itē rō c.s̃.e.habet locū in caſu noſtro.nā de facili poſſet iſte īgreſſus colludere cū uxore ſua in p̄iudiciū ꝓfeſſionis factæ.Iō intelligo illud.c.penu.alleg. ꝑ Hoſ. qñ iſte ingreſſus; ſtat pro ingreſſu,& ꝯ monaſteriū de cōſenſu ſuperioris.tū.n.nō eſt ueriſimile , ꝙ falſum cōfiteať ꝯ ſe, ideo talis cōfeſſio ſibi pręiudicat , & ꝑ cōſequēs monaſterio,qđ permiſit eū agitare illā cām.Et idē eſt in matrimonia carnali.nā ualet cōfeſſio in pręiudiciū matrimonii,quādo eſt facta ab eo,q ſtat pro matrimonio,ut in c.atteſtationes,& ibi ꝑ Hoſt.ĩ.de deſpon.impu.

S V M M A R I V M.

1 Uxor poteſt reuocare maritum a religione , licet ipſa dederit licētiam mar.
2 Uxor tenetur intrare monaſterium ibi faciendo profeſſionem,quando eius moriens idem fecit,intellige cum eius conſenſu.
3 Maritus,qui intrauit monaſterium,an poſſit licitè relinquere habitum, & propria authoritate exire monaſterium.
4 Extremis probatis,præſumitur medium.
5 Conſenſus extortus ꝑ metū , non p̄ſumitur ratificatus ꝑ ſimplicē taciturnitatē ſequentis temporis.

C A P. XVII.

1 ACcedens. †Vxor maritum ꝓfeſſum repetere p̄t,ñ obſtāte lnīa ꝓfitēdi ab ea metu extorta . Primo ꝑtis narratio.Scđo iudicis datio, ibi ,*quocirca*.Caſus lit. Quidā cōiugatus uolēs aſſumere habitū monachalē;petiit ab uxore ſua,ut ſuꝑ hoc ſuū prębaret aſſenſum,q̄ ꝑꝑ multa uerbera & alia grauamina,q̄ inferebat eidē,dicēs,ꝙ ipſam dimitteret, annuit uolūtati ipſius,& ſic uir ille habitū Ciſterci aſſumpſit,& mulier domum quarumdā monialiū intrauit,nullo habitu aſſumpto,uel uoto cōuerſiōis emiſſo:tādē uir ille habitū dimiſit ad ſeculū redeūdo.mulier ſtatim petiit illū reſtitui,ꝑꝑ hoc papā accedēs. vñ mādat,quatenus ſi ita eſt,uir appřone remota,cōpellať eā recipeř, & ei exhibere cōiugalē affectū.B. No.1.ex iſto tex. ꝙ ſicut ad mřimoniū ꝯhendū reqriť oīno cōſenſus liber,ut ī c.cū locū.ĩ. de ſpōſa. ita & ī ſeparatione matrimonii quo ad torū,uñ,ut vides hic,datio lnīę fuit nulla metu ītercedēte,& ꝓ hoc.c.notificaſti.22.q.5.No.2.ar. ꝙ uxor iuuenis,marito intratē religionē,nō teneť intrare monaſteriū, faciēdo profeſſionē , ſed ſatis eſt, ꝙ intret, ut poſſit ibi uitā honeſtā ducere,hoc tñ nō credo de iure uerū ꝑ c.ad Apoſtolicā,s̃.e.& ꝑ c.qa Agathoſa.37.q.2.& ad iſtū

2 tex.dic,ꝙ hic narrať factū,& nō poniť ius. †Sed qro, nunqd maritus iſte potuit licitè relinquere habitū & ꝓpria authoritate exire monaſteriū.Io.An.dicit,ꝙ nō,ſed ꝙ peccauit; qa quo ad ſe,& ſui p̄iudiciū potuit monaſteriū ītrare.uxor ñ potuit eū inuitū de monaſterio abducere,& hoc ultimū tenet

a Volumus.In uer.īcōcuſſam,& uide gl.in c.qa ſunt culpæ, hic alleg. in gl.& gl.magna,ī prin.i c.ꝑ tuas,de cōdi.app.& idē.d.Ant. in c.licet cām,in 38.col.uer.qualiter aūt,de ꝓb.& aliq.d in c. rex pacificus,in prin.2.col.ī ꝓœ.Greg.& in c.cū ad ſedē,de reſt.ſpo. ubi alle. in c.ex ꝑte decani,s̃.de reſcri.& ī c.īter dilectos,in 6.co.i uer.no.ꝙ pro portiōe,& ui de dom.Abb.Panor. elegāter in c. accedentib. circa fi.uer.hic aduerte de priui.& Bar.in l.Celſus,in ul. co. uerſi. alio modo , ff.de uſucap. & ad de huic Bal.in l.teſtiū,in ult. col.C. de teſta.uer.adde, ꝙ tp̄s.ubi dicit, ꝙ ad probandū præſcriptionē ſufficit ꝓbare principiū, & finē poſſeſsionis , qa per extrema p̄ſumūtur mediā,& alle. prędictū capitulū, uolumus,hic alleg.per iſtū,& uiđ Bal. in l. ſicut re corporali,in §.ſuperuacuū uer.& not. ex iſto ff.quib.mod. pig. uř hyp.ſol.& Bal. in l.ſi p̄ſidi , C. de do.ante nup. & uide Lud.Ro.in d.l. Celſus, in pe. col. ubi dicit , ꝙ probatis extremitatibus poſſeſsionis , p̄ſumiť continuatio medii tp̄is, & alle.gl.ī d.c. uolumus,& Io.And.& d.Ant.ī d.c. cū ad ſedē,& ad hoc facit qđ no. d. Ant. poſt Inn.in ca.qm̄ cōtra,in 7.col. de prob.ubi diciť , ꝙ qñ producitur inſtrumētū in actis regiſtrandum, nō eſt neceſſe, ꝙ totꝰ tenor inſtrumēti de uerbo ad uerbū regiſtretur,ſed ſufficit principiū, & finem ſcribi illius inſtrumēti. Itē ad de huc Pet. de Ancha.in c.1.7. col. de reſcrip. libr.6. ubi dicit,quòd ad probandum continuam poſſeſsionem ſufficit probare principium poſſeſsionis , & ꝙ hodiè poſsideo, quoniā media poſſeſsio præſumitur & quòd per probationem extremorum probētur media, tenet Spec. in tit.de probat.§.1. in ulti.colum. uerſicu.qualiter probari poteſt,ubi loquitur de probatione cōtinuæ poſſeſsiōis.Ad qđ uide gl. i uer.Romani.ī c.die reſurrectiōis,de cōſecra.diſt.5.& Bal.in l.ſi qs, ita,circa prin. de cōdi. & dem.& multū elegāter Do.in d.c.qa ſunt culpæ,in ulti.col.28. diſt. in c.legimus,in prin.in 2.col.uerſi.no.iſtam gl.93. diſt. Ant.Fran.An ex probatione extremorū probentur media, & an medium trahat ad ſe extrema & e contra uide quæ hñr in c. qa ſunt culpę. 28. diſt.Et qualiter accipiat extremū uide gl.ī l.1.ff. ſi qs ius di.non obtep. Et adde,ꝙ ille , q impugnat mediū, impedit extrema , ut in l. ſeruitutes . §.publico,ff.đ ſerui.& uide gl.ī l.q ſella,in §.fi. ff. de ſer.ruſt.p̄di. q̄ dixit, ꝙ qñq; extremū trahiť ad mediū,& qñq; mediū ad extrema.& uiđ q̄ hñr in l. tria p̄dia,ff.de ſerui.ruſti. p̄dio , & uide bon.tex.in l.ſed ī- teri,ī §.1.ff. de dona.inter uir.& ux. q dixit, ꝙ inhabilitas medii īpedit diſcurſū ad extrema. Et đ mā extremorū hř in l. ſiue poſsidetis,C.đ ꝓba. & per beatum Tho.ī 3.ſentē.diſ. 2.arti.18.

SEB. SAPI. Volumus. Illa gl. cōmēdat Ange. in l.pe.circa fin.C.de apo.publ.lib.x. & Io.Fab. in prin.inſti.de uſucap.co.1. & Bal.in l.ſi.co.7. in 15.oppo.C. de p̄ſcri.lōgi tēp.Alex.in cōſi. 39. ici. uiſis ſcripturis.colū.2.in 2.uo.And. S cu.in cōſ. 37.inci. ſcribitur ſapiēter,col.x.i cōſ.35. inci.ſapiēter ſcribitur,col.3. in 2. uol.Fel.in c. inter dilectos,co.5.uer. qb. inferri ſolet , s̃.de fi.iſt. & Mat. in not.117.incip. not.mirabilem doctrinam.

tenet hic Inn.ſed primū dictū Io.An.non uř uſquequaq; uerū,& ꝯriū apte ſenſit Inno.in c.qdā,s̃.eo.Probať rōne.nō. n. pōt maritus uxore inuita emittere uotū cōtinētiæ,ut in c.una ſola.33.q.5.Itē maritꝰ iſte multū peccauit uxorē deſerēdo , aut ſibi dādo cām adulterādi.ut in c.ſi tu abſtines.27.q 2.ergo,ut nō ꝑſeueraret ī peccato,& ut mulier nō incideret in adulteriū,licite potuiſſet ꝓpria authoritate exire.Vñ hic in nullo notať maritꝰ iſte, qui

4 habitū dereliqt.†In gl.2.ibi:*& ſic per primum & vltimum*.no.bñ iſtā gl. qa facit ad multa & collige ex ea,ꝙ ꝑ exīma colligiť mediū; & facit hoc ad ꝓbādū p̄ſcriptionē,ut ꝓbata poſſeſſiōe in prin.& in fi. p̄ſumať,ꝙ qs medio tꝑe poſſederit , tenet

a gl.16.q.4.c.uolumꝰ,a & plenius de hoc ꝑ

5 Bar.in l.Celſus,ff.de uſucap. † Scđò not. gl.iūcto tex.ꝙ agēs certū qd ꝑ metū , nō p̄ſumiť ex taciturnitate ſequētis tꝑis cōſentire & purgare metū .Qđ intellige,niſi interueniat aliqs actus poſitiuus primi actus approbatiuus.l.2.C.qđ met.cau. & pulchre ꝑ Inn.in c.ſuꝑ hoc,de renū.Et in fi.gl.doc.uñr hic uelle ꝓfeſſionē iſtiꝰ uiri nō ualuiſſe, qa cū uxor eſt iuuenis , debuiſſet intrare religionē,uel ſaltē emittere uotū cōtinētiæ,quorū neutrū hic interuenit, cū ergo exp̄ſſa & libera lnīa nō ualuiſſet,fortiꝰ nec coacta . Sed aduerte , qa hoc ar.eſt ꝯ no.in c.1.& c.uxoratꝰ,s̃. e. nā libera lnīa ualuiſſet in p̄iudiciū mulieris,quātūcūq; nō uouiſſet,no.in iurib. p̄alleg.uñ mulier met hic repetebat uirū,& ſic fuit hic audita nō ex eo,quia non uouit:ſed ex eo,quia per metum conſenſit, & iſte eſt uerus intellectus huius capĺi.

S V M M A R I V M.

1 Vxor,quæ præſtitit conſenſum marito,ut ingrederetur monaſterium,non compellitur ipſa intrare, ſi eſt continens & non ſuſpecta.2.
3 Vxor,quæ præſtitit conſenſum marito intranti religionem,ſiue ipſa fecerit,ſiue non,uotum continentiæ, an compellatur intrare monaſterium, & an poſſit petere reſtitutionem mariti?

C A P. XVIII.

1 SIgnificaſti. † Vxor profeſſi,quæ dedit uiro licētiā ꝓfitēdi,nō cōpelliť ingredi religionē,ſi continēs eſt,& nō ſuſpecta. Primò ponit mulieris q̄relā.Scđo dat iudicē,ibi:*quocirca*. Caſus literalis.Quædā mulier.A.noīe coram decano S. Quiriaci fungenti uice Archiep̄i Senoneñ.dedit licētiā uiro ſuo religionē intrandi,uoto cōtinētiæ ſibi īiuncto,& recepta fide ab ipſa ꝙ ꝑpetuo contınētiā ſeruaret,& ſic uir ꝓfeſſionē fecit. Decanus uero poſt factā ꝓfeſſionē a uiro dicebat,ꝙ mulier illa debat religionē ītrare,ſed illud prio ſibi ñ exp̄ſſit,ꝙ ſi exp̄ſſum fuiſſet,uiro licētiā nō dediſſet, ſed decanus ad hoc cōpellebat eādē.Vñ mulier illa hęc oīa ſignificauit do.Papę.Vñ mādat qbuſdā,quatenus,ſi eſt ita,& mulier talis ętatis exiſtat , de qua ſuſpicio poſſit hēri , ꝙ nō ꝑmittāt illā cōpelli ad religionē intrare, uotū cōtinētiæ obſer-

2 uātē.B.† No.1.arg.ꝙ p̄latus inferior Ep̄o nō pōt ꝓprio iure impartiri authoritatē in diſſolutione matrimonii,ēt cā religionis,& hoc tenet Inn.expreſſe,& facit hęc litera in argu. in eo,ꝙ Decanus hoc fecit tāquā gerens uices Archiep̄i.Pro hoc bo.

3 tex.in c.ſi uir & uxor.27.q.2. † Scđo no. in uer.*quocirca*,tex.ualde notꝰ in mā , ꝙ ſi maritus intrauit religionē uxore cōſentiēte,& cōtinētiā uouēte, cōpelli poteſt uxor ad intrādū religionē, licet uiuat cōtinēter,ex quo ē talis ætatis,đ qua ſuſpicio incōtinētiæ haberi pōt,licet à principio nunquā cōſenſerit ingreſſui religionis;ita ſingulariter ꝓbať hoc à ꝯtrario literæ:ſecus dic,ubi nō uoluiſſet.Nā & tūc haberet locū.c.1.s̃.eo.& qđ no.gl.ī c.uxoratus,eo. ti. In gl.1.ibi:*quod ſatis poteſt dici, &c.* ꝑ hoc uř gl. recedere a dictis p̄cedētib.Hoſ.diſtinguit,ꝙ aut uxor ſolēniter uouit,aut ſimpliciter , aut nullū uotū emiſit. Primo caſu cōpelliť intrare religionē & profiteri,in ſcđo & tertio nō cōpelliť,ſed maritus poterit ſibi reſtitui.Sđ

a aduerte,qa licet Io. An. hic ſimplr recitet.Hoſ.& trāſeat,tñ aliud ſentit in ca.ex ꝑte,s̃.eo.ubi in diſtinct.poſuit uerū intellectū ad iſtū tex. quē hic ēt ponit Vincē. dicēs,ꝙ ſi mulier dedit tm̄ lnīā,& nō uouit,tūc ex officio iudicis reſtituiť ſibi maritꝰ,ex quo iuuenis ē,& ita loqť.c.1.s̃.eo. & ſi ꝓceſſit ad uotū cōtinētię,nō dēt ſibi fieri reſtō, ſed dēt cōpelli ad intrādū religionē,ut de directo ē hic caſus a ꝯriolitere,& hoc ēt uoluit Cal. in d.c.ex ꝑte , & dixi in c.1.s̃. eo.in diſtin. Et hoc probo rōne.Nā ex quo mulier uouit cōtinētiā, quātūcūq; ſit iuuenis,teneť uotū obſeruare,cū uotū ex poſtfacto ſit neceſſitatis, & obliget quēcūq; poſt pubertatē.Nō ergo dēt ſibi reſtitui maritꝰ, cū nō eſſet aliud , q̄ ipſos in prōptū ꝑiculū detrudere, & utrū iſto caſu teneať illa mulier ꝓfiteri,an ſolūmō eſſe in monaſte.ut dixi ī c.1.s̃.eo. & dic.ut ibi, & ſatis p̄t in hoc caſu dici,ꝙ nō cōpelliť ꝓfiteri,ex quo erat mulier, & nō certificata.Nec mirū,ꝙ cōpelliť ad id qđ nō ꝓmiſit, qa hic uenit acceſſorie ad ꝓmiſſionē prius factā. Itē nō cōpelliť intrare,ut ſtet ibi in carcere, ſed potius , ut honeſte uiuat,& turpitudinis ſuſpicionē cuitet,ar.in c.de Benedictio.33.q.1.Ab.

S V M M A R I V M.

1 Maritus non cogitur reconciliare uxorem ſuam adulteram,etiam poſt pœnitentiam peractam.3.quæ tamen non debet poni in aliquo monaſterio ad agendā pœnitentiam , poteſt tamen maritus ipſam reconciliare,ſi uult etiam inuitam.

2 *Adulterum inducit ſeparationem matrimonij quo ad torum, non quo ad uinculum.*

5 *Maritus pôt relinquere ſuā uxorē adulterā non expectata alia ſententia, quando adulteriū eſt ntorium.*

In notorijs non requiritur, uel expectatur ſententia.

6 *Adulterium an poſsit cognoſci coram iudice eccleſiaſtico ſi agatur criminaliter?*

Sacrilegium poteſt cognoſci in utroque foro.

7 *Vxor adultera in monaſterio collocata, an poſsit ulterius a marito repeti?*

Adulterium eſt cauſa, quòd uir lucretur dotem, & quòd uxor perdat donationem propter nuptias, quid autem ſi ſunt liberi, uide hic.

ZACHA.

a Snīa nō reqrat̄. ad de iſtū in c.ad noſtrā, ſ̄.de iureiu.in c.cū ſit Roma.§.1. ſ̄.de ap.Bar. in l. ī emptorē, in princ. & §.1.ff.de act.empti.& in l. ictus fuſtiū, ff.de infa.Bal. ī l.cū fratrē, C. ad Sylla.& ī l.1.C. ne filius ꝓ pa. & in c. 1.in prin.in ti.qualiter do.ꝓpri.priuetur in feu. & i c. propoſuit, & ibi doc. ſ̄. de app. Io. Fa.in ꝓœ.inſtit.& ibi in apoſt. Celſi in uerſi. neceſſaria ſnīa, & Ale. in l. is

b cui.ff.de uer. obli. Iudice eccleſiaſtico. Adde Ro. ſing. ſuis fo.20.nbi latè de hoc articulo.

ZACHA.

Adde, ꝙ uoluit allegare Ro.ſin. ſuo 667.incip. nos ſumus, fo.23. de quo uide iſtū in c.itellexímus, nu.1.ī uerſi.nō in aliis poſt alios.ĩ.de adult.

c SEB. SAPIA.

In cōtrariū.uid̄ ēt Ab. ī c. gaudemus ĩ.de diuor. & i c. tuæ, col.pe.ſ̄.đ ꝓcu.& multa alleg. ꝑ Feli. in c.cum ſit gñale, col. 7. poſt med. uer. reſpectu adulterii, ſ̄.đ for. compet.

CAP. XIX.

1 GAudemus. †Adultera, q̃ marit⁹ reconciliare non uult, ad agendū pœnitentiā in aliquo clauſtro collocatur.h.d. Communis diuiſio. Secunda, ibi: *mulieres*. Caſus literalis. Aliquę mulieres cōdemnatę ſunt de adulterio, propter qd̄ a uiris ſuis ſunt relictæ. dicitur, quòd ſi ad frugem melioris uitę conuerſę fuerint, ſi mariti earum cōmoniti eas propter Deum recipere noluerint, 2 in monaſteriis cum religioſis mulieribus debent poni, ut pœnitētiam perpetuam ibi agant. Ber. † Not. 1. ꝙ propter 3 adulteriū mulieris licite ſeparatur matrimonium quo ad torum: remanet tamē ipſum matrimonium quo ad vinculū. 32. q.7.c.licite. † Scđò not. ꝙ ſeparato mr̄imonio ꝑꝑ adulteriū carnale, nō tenet̄ cōiunx, q̄ nō deliq̄t, peccātē ſibi recōciliare, ēt poſt pœnitentiā paractā. † Tertiò 4 no. ꝙ maritus licet ad ſui inſtātiam fuerit ſeparatū matrimonium quo ad torū, pōt tñ nihilominus uxorē ſibi inuitā reuocare, ſeu recōciliare, & ſi eſt cōuerſa.i. emendata, maritus meretur ī recōciliādo. Vltimò no. officiū iudicis eccleſiaſtici circa adulteras a maritis relictas implorādū, ut eas collocet ī clauſtro cū mu5 lierib. religioſis. † In gl. ibi: *ſecuta ſententia*. no. gl. ꝙ ꝑꝑ adulteriū, etiā notoriū, ñ dēt marit⁹ ꝓpria authoritate relinquere uxorē, ſed dēt expectare ſnīā eccleſiæ, & licet doc. hic trāſeāt, tñ gl. aptè ſentit ꝯ.r.ū, ubi lati⁹ hoc diſputat in c.fi. de adul. uidelicet ꝙ data notorietate delicti, neceſſariò ñ expectat̄ ſnīa eccleſiæ, & eādē ſnīam tenet Inn. in c. inquiſitioni, ĩ. de ſen.excō.& uide qđ latius dixi in d.ca.fi. Et placet mihi opi.ꝯría.ſ. ut ſnīa nō req a rat̄,[a] qa hēt hāc facultatē a Deo. 22. q. 1. c.dixit, facit tex.cum gl. in ca. Agathoſa. 27.q.2.& cap.ſignificaſti. ĩ.de diuor. † In 6 glo. in uerſi. *cum religioſis*, in fi. hęc glo. uī uelle, ꝙ text. iſte loquatur ſm̄ diſpōnem iuris ciuilis, ut fiat iſta collatio in monaſterio, qñ fuit actū criminaliter ꝯ mulierem, ſecus ſi fuit actum ciuiliter. Et ex hoc intellectu no. unū, ad quod nō ſolet allegari iſte tex. quòd corā iudice eccleſiaſtico poteſt laicus accuſari đ adulterio, etiam criminaliter. Et ꝙ iudex eccleſiaſticus poteſt ſaltem reſpectu mulieris imponere pœnā legalē, detrudendo mulierem in monaſteriū, tenet Inn. in c. tuę, de procu. ubi dicit, ꝙ licet eccľia poſſit adiri ſuꝑ adulterio, qñ agit̄ ciuiliter quo ad ſeparationē tori, ſecus tñ, ſi criminaliter agit̄ ad pœnā legitimā inferēdā, & pro illa opi. facit ille tex. & canon in c. lex dēt. 33. q.5. Sentiunt Pet.& Abb. hic & Io. And. in c.1. de for. cōpe. li.6. ubi dicit no. ꝙ adulterium eſt de foro eccleſiaſtico duntaxat, cū agit̄ ad ſeparatiõnē tori. In ꝯriū[c] tñ adduco c. 1. đ off.ord.& c.de Benedicto. 32. q.1. Itē cū matrimoniū ſit ſacramentū, peccans ꝯ illud, cōmittit ſacrilegiū, ut ēt innuit tex. iuris ciuilis in l.quamuis, C.de adul. ſed in crimine ſacrilegii poteſt adiri tam ſecularis, quam eccleſiaſticus, ut in c.cum ſit generale, de for.comp. ubi latius hanc.qō. examino. Hęc tamen lect.gl. non eſt communis. uñ.d.Pe.& Abbas trāſeunt ad alium intellectū dicentes, ꝙ ꝑ iſtum text. nō imponit̄ aliqua pœna mulieri, ſed ꝓuidet̄ hic, ut mulier collocet̄ in clauſtro, ut honeſtè ibi uiuat. Vñ dñt, ꝙ inuita mulier nō p̄t collocari in clauſtro in caſu huius. ca. ſed qñ ageret̄ criminaľr corā iudice ſeculari, tūc inuita detrudet̄; ut in aut. ſed hodiè, C.de adul. uñ pōderāt hoc uerbū, collo 7 carc, nō.n.dicit detrudere. † Hoſt. poſuit aliū intellectū, dicens hic ſtatui nouā pœnā ultra diſpoſitiōnē iuris ciuilis. Nā ſm̄ ius ciuile mulier nō pōt profiteri intra biēniū, ſed ſm̄ iſtū tex. ſi maritus monitus nō uult mulierē recipe, p̄t incōtinēti collocari in monaſterio, & ꝓfiteri poterit, nec licebit marito illā de monaſterio educere. Iſte intellectus mihi nō placet: tū qa eſt p̄iudicialis maritis, tū qa quodam mō uī corrigere diſpōnem iuris ciuilis. Vñ puto, ꝙ iſte tex. nō ꝓuideat in caſu illius aut. ſed hodie. nā ibi iponit̄ pęna detruſionis inſtituta accuſatiōe criminali ꝯ mulierē, hic āt nō apparet de accu. criminali. Itē hic fit collocatio ad pęnitētiā ꝑagēdā, & nō principaliter ad pœnam. quare dico, ꝙ qualitercūq; fuerit actū ꝯ mulierē adulterā, ex quo eſt mulier relicta a marito propter adulteriū, procedit diſpoſitio huius tex.& iudex eccleſiaſticus &c. Ne iſta incōtinēter uiuat in ſeculo, & ſic, ut p̄cidat̄ mā delinquēdi, debet eā collocare in aliquo monaſterio, nō tm̄ ꝑꝑ pœnitētiam, ſed ut honeſte uiuat. Pro hoc adduco text. not. qui hoc probat in c.de Benedicto. 32. q.1. in fi. Et credo, ꝙ hoc caſu nō hēt locū illa pęna iuris ciuilis reſpectu bonorū. Nā dēs ſcire, ꝙ aut ꝯ mulierē fuit actū per maritum ciuiliter, & tunc ſeparatur matrimonium quo ad torum; & lucratur maritus dotē, ut legitur, & no. in c.plerūq;. ĩ. de do.poſt di.reſti & C.đ repu.l.cōſenſu, & ſic monaſterio nihil p̄t applicari. uñ nō ſine miniſterio iſte tex. nō fecit mētionē de bonis. Sed ſi ageret̄ ꝯ mulierē criminaliter, ultra detruſionē duę ptes ſuarū dotiū applicant̄ liberis, ſi quos hēt, tertia ps monaſterio. Si uerò nō hēt liberos, ſed parētes, duæ partes applicāt̄ monaſterio, & tertia pars parentib. Nō exiſtentib. uerò parētib. oīa applicāt̄ monaſterio, ut in iurib. alle. in gl.& ſic utili⁹ eſt marito uxorē accuſare ciuiliter, quā criminaliter, ut in auth. hic per gl. all. Hæc diſtinctio plus placet, q̃ quorundam opi. no. in d. aut. q̄ habet, ꝙ hodie maritus nihil lucret̄ quaſi iura antiqua ſint hodie correcta ꝑ illā auth. ſed ñ placet. arg. in c. 1. ſ̄. ut lit. nō conteſt. ubi patet, ꝙ uxor etiam lucratur donationem propter nuptias ex adulterio mariti, facit d.c.plerunq;, de do.poſt diuor.reſti.

SVMMARIVM.

1 *Coniuges, qui adinuicem promiſerunt continentiam, & ob hoc ambo, uel alter profitentur religionem, alter alterum petere non poteſt. 3.*

2 *Quando agitur contra monachum, an libellus ſit concipiendus in perſona ſui, uel monaſterij.*

Sententia ferenda contra, uel pro monacho, eſt ferenda in perſona monaſterij, uel monachi.

Legatum factum pauperib. talis loci, uel tali loco, ſemper cenſetur legatum factum loco.

4 *Canonica portio non debetur Epiſcopo de legato facto pauperib. niſi ſit facta expreſſio loci, ubi ſint pauperes puta talis hoſpitalis.*

5 *Inſtrumentum ſi uitietur, poteſt notarius aliqua conficere, quod nō uitiabitur ſi ſit factum ſuper eodem facto, licet cantent in alia perſona.*

6 *Inſtrumentum poteſt loqui in prima, uel in tertia perſona.*

In inſtru-

a SEB. SAPI. Quod quarta. Vide And.Sicu.in.c.officiis, ſupra de teſt.& Feli.in.c. de quarta, col.6. ſupra de præſcr. ubi tangit quando hoſpitalia gaudeant priuilegio eccleſiarum.

b In alia ꝑſona. uide hic ꝑ d.An.ī.1.col.& uide no.in.c. ꝙ aūt, de iure pa. ubi ēt aliqua poſui. Quid đ ſnīa, an dēat ferri in tertia ꝑſona, an in prima, dic, ꝙ ñ refert, ſcđm. do. Abb.in.c. examinata, de iud. dicit tñ, ꝙ ſi fert in tertia ꝑſona, præſumit̄ lata ſine ſcriptis idē tenet ſpe. in tit.de ſent.§.iuxta, uerſic.taliter. Quid aūt ſi fiat ī ſtr̄m ꝑ uerba præteriti tꝑis, uide ꝑ Abb.poſt.d.Anto. plene in. d. c. qđ aūt, de iure pa. ſđ de hoc quod hic habetur, ſ.an debeat fieri inſtr̄m ī prima, uel tertia ꝑſona, uide.d.Anto.in.d.c.qm̄ contra, de ꝓba.col.5. & uide oīno, quæ not.poſt.d.Anto. in.c quod aūt. Ita uide Bal.in.c.1.in princ.in uer.in oi fere curia, in ti.đ no.for.fin. ī uſib. feu.ubi dicit, ꝙ ñ eſt vis an notarius in prima, uel tertia ꝑſona ſcribat inſtrumētū, & idē dicit Bal.ī.c. 1.§. fi.q feu da.poſ.& hoc dicit eſſe tex. ſin.in hoc.c. ꝙ tabellio non dr̄ uariare nec in ſtylo nec ī facto ſi unū inſtrumētum ſcribit in prima ꝑſona, aliud in tertia & uide Imol.in.l. ſi ſic.§.1.ff. de le. 1.ubi dicit, ꝙ nō refert, an notari⁹ ſcribat inſtrumētū ī prima, uel tertia perſona, ut in hoc.c.& uide Archi.in.c.quicunq; circa princ. 17.q. 4.ubi dicit, ꝙ ualet reſcriptum Papæ, licet uerba reſcripti cōcipiant̄ in tertia perſona & hoc ꝑ illū tex. Itē, an teſtamētū, uel inſtrumētum ſcribi dēat in prima perſona, uel ī tertia, uid̄ Bar.in l. cum in teſtamēto, đ auro & arg. leg. & Bal.in aut. ſed qñ, C.de con ſti.pecu.& in.l.in epiſtola, de fideiuſſ.& in.l.mater, C. de rei uendic. & uide Bart. in.l. 2.ad fi.C. đ fal.ca

7 *In inſtrumento illud cenſetur fuiſſe actum, quod reperitur ſcriptum.*

8 *Douatio, uotum, confeſsio, uel quid ſimile, facta calore iracundiæ, quod obligent apud Deum.*

9 *Monaſterium non acquirit bona ingreſſi, quando doloſe propter eius bona circumuenit illum, ut ingrederetur, ſecus ſi ut ſeruiret Deo.*

Monaſterium non debet damnificari ex delicto particularis monachi, niſi omnes delinquerēt.

10 *Sacerdos poteſt ſtipulari alteri in his, quæ concernūt ad officium ſacerdotis, & utilitatem animæ.*

11 *Stipulari alteri poſſunt notarij & oēs magiſtratus.*

CAP. XX.

1 DVdum. † Si cōiuges ſe ad inuicē abſoluerūt cōtinētiā ꝓmittēdo, & uterq; vł alter eorū religionē ꝓfitet̄, alter alterū repetere non p̄t.h.d. In pr̄ia ponit̄ facti & ꝓceſſus narratio. In ſcđa diffinitio, ibi: *nos itaque*. Pr̄ia ſubdiuidit̄. 3 Primò ponit̄ datio auditorū. Scđò actoris petitio, ibi *coram quo*. Tertiò ibi: *ad ꝙ*, rei reſpōſio. Quartò, ibi: *uerum* actoris replicatio. Quinto ibi: *ſed ad iſta*, rei replicatio. Caſus lit. īter. C. laicū, & Io. uxorē matrimonii q̄ſtio vertebat̄ datus fuit eis auditor, corā quo petebat dict⁹. C. vxorē ſuā ſibi reſtitui, cū qua ꝯxit ꝑ uerba de p̄ſenti, carnali copula ſubſecuta. ad ꝙ ex parte mulieris fuit reſpōſum, ꝙ ipſe pro amore, Dei & aīę ſuę remedio ſpōtanea uolūtate p̄ſentib⁹ duob⁹ religioſis ſacerdotib⁹ & teſtib⁹. 5. adhibitis renuntiauit 4 oī iuri, ꝙ habebat ī ipſa, reſignādo illud ī manibus alteri⁹ ex ſacerdotib⁹ ſupradictis, q̄ in ꝑſonā eccľię aſſignationē huiuſmodi recipere ꝓcurauit. Et idē. C. ſe caſtitatē ſeruaturum ꝓmiſit deuouēdo ſe hoſpitali pauperū de pōte uoto ſolēni, & ipſi dedit licētiā religionē intrādi. uerſa uice, ipſa dedit ei licētiā ſimili mō & reſignauit oē i⁹, ꝙ habebat ī ipſo, ꝓut oīa a iſta ꝯtinebāt̄ ī publico inſtrumēto. Verū p̄dict⁹. C. ꝓpoſuit, ꝙ īſtrumētū illud mutatū fuerat: qa cū caſu amiſſum fuiſſet, illud, ꝙ fuerat pri⁹ ī tertia ꝑſona, mutatū 5 fuit poſteà ī pr̄ia, & plus in uno, q̃ ī alio ꝯtinebat̄. Inſuꝑ ꝓponebat, ꝙ qdam decep toriè ipſū ad lexerāt ꝓponētes eidē, ꝙ b ī tali hoſpitali p̄dicto cibis ad uolūtatē ſuā poſſet vti, & ꝙ ardorem libidinis ibi extinguer̄ poſſet; & ſic ſeductus, tract⁹ & illectus nō dēt ſibi obeſſe, ꝙ in hac parte dr̄ feciſſe. Sđ ad p̄dicta ſic fuit reſpōſum, 6 ꝙ nō nocet, an inſtrumētū loquat̄ in prima, uel ī tertia ꝑſona, dūmodo ueritas ñ mutet̄. Præterea, quanuis aliqñ dicto. C. ſpes data fuiſſet, ꝑ quā ad hoc ſe ꝓpoſuit īductū; tñ eo tēpore, quo p̄dicta facta fuērūt, pure ſimpľr, & ꝓpria uoluntate pro 7 amore Dei, & remedio aīę ſuę ea noſcit̄ feciſſe. vñ cōpelli debebat a cōſortio hominum diſcedere, uitāq; mutare Dñs Papa ſuꝑ his habito cōſilio cū fratrib⁹ ſuis, mulierē p̄dictā ab impetitione dicti. C. abſoluit, ꝑpetuū ſilētiū imponēdo eidē. 2 B. † No. 1. ex iſto tex. iūcta ſupraſcriptione, in qua loquitur moniali, ꝙ libell⁹ p̄t concipi ꝯ monialē, vbi ingreſſus monaſterii reuocat̄ in dubium, & quod pl⁹ eſt, ſnīa abſolutoria cōcipitur in ꝑſonā monialis, ut colligit̄ ex fine lr̄æ. Si autē ageret̄ đ bōis, ita ꝙ cōdēnatio uel abſolutio eēt realis; & tūc dicit Io. An. ꝙ ſiue ꝓfeſſus cōdēnaretur alteri, ſiue alter ꝓfeſſo, ſnīa ꝯcipiēda ē ī ꝑſonā monaſterii, quaſi diceret, ꝙ religioſus cū nihil ꝓprii habeat, nō p̄t ſnīa abſolutoria, vel cōdēnatoria cōcipi in ꝑſonā ꝓfeſſi; ꝙ bñ no. & uide ꝙ no. in c.parochianos, de ſent.excom. plenè de mā ꝑ gl.& ꝑ Bald. in aut̄. cā q̄ ſit cū monacho, C.de epiſ & cleri.& aliqd tetigi, ſ̄.eo.c.ueniēs. † Not. 2. ꝙ maritus & uxor pñt ꝑꝑ Deū cā continentiæ obſeruandę abſoluere ſe adinuicē a mutua ſeruitute, remanente tñ uinculo matrimonii; ꝙ ī dubio ꝓcedit, ſi uterq; ītrat religionē, aľs aūt dic, yt dixi ī.c.veniēs ſ̄.đ re.& aliqd.ĩ. Itē no.tex.no. ꝙ q libet ſacerdós p̄t dici officiari⁹ publicus eccľiæ uniuerſalis; ita ꝙ noīe ipſi⁹ eccleſiæ p̄t recipere ꝓfeſſionē ſpiritualem; de hoc.ĩ.lati⁹. Itē not. ꝙ ad ſubſtātiā ꝓfeſſiōis ꝯiugis neceſſario ñ reqrit̄ ſnīa Epi ut, hic clare ꝓbat̄; & uide ꝙ dixi ī.c.ſ̄.e. 4 † Itē no. ibi: pauperū hoſpitalis obſequio &c. ꝙ paria ſunt, ꝙ quis deputet ſe obſequio talis hoſpitalis, uel obſequio pauperū talis hoſpitalis. Nā ſēꝑ oblatio vr̄ facta hoſpitali & ñ ꝑſonis. Et īducit Io. An. iſtū tex. ad.q. quotidianā, ut ñ ſit differētia, an leget̄ pauperib⁹ talis hoſpitalis, uel hoſpitali. Tale.n. legatū ſēꝑ vr̄ factū tali hoſpitali, & ñ ꝑſonis. Ex quo infert̄, quod quarta[a] debet̄ Epō: ſec⁹, ſi ſine noīatiōe loci legaret aliqd pauperibus tūc.n. Eps nihil capit, ut le.& no.ī. c.2.đ ſepul. ubi dixi, &.c.reqſiſti, đ teſt.& tenemēti hoc dictū Io. An. † Itē no. caſū, ꝙ ꝑ5 dito inſtrō p̄t idem notari⁹ ex originali aliud ꝯficer̄, nec uitiat̄ īſtr̄m, ſi ī alia ꝑſona[b] loqt̄, q̃ facit originale, uel īſtr̄m ꝑditū. Satis.n. facit originale, uel īſtr̄m ꝑditū. Satis.n.ē, ꝙ ſubſtantia ñ mutet̄. Et ex hoc & tex. no. ꝙ īſtr̄m ſuꝑ eo. facto ꝯfectū, ñ uitiat̄, licet diuerſimodè loquatur dūmō ī ſubſtātia ꝯueniāt; ꝙ no. † Itē no. ex p̄dictis & ex tex. ꝙ īſtr̄m p̄t loq ī pr̄ia & in tertia ꝑſona; ad hoc.c. ꝙ aūt, đ iure p.& dr̄ loq in pr̄ia, qñ notari⁹ refert uerba ad ꝯhētē, ita, ꝙ ꝯhēs vr̄ ibi loq. in tertia uero loqt̄, qñ ipſe notarius loqt̄ atteſtādo, ꝙ ꝯhentes ſic dixerūt. † Itē no. ibi: *eo autem tempore*. text. ſatis bo. ꝙ licet inter ꝯhētes multa uerba hincinde ꝓceſſerint, tñ ſi tꝑe inſtrī illa uerba ꝑ oīa non fuerunt replicata, illud uidet̄ fuiſſe actū, ꝙ reperitur ſcriptum, ꝓ hoc bo. tex. in. l.

adie.leg. Et adde, quod ſimiliter nō refert, an libellus accuſationi ſcribatur in prima uel tertia perſona, ut dicit gl. in.l.Titius, quam no.& ſequitur Bar. ibi circa fi.& in.l.libellorum, ff.de accuſatio.& idem dicit gl. quam ſequitur ibi Ang. in.l.penul. C. de accu.

ANT. FRAN. Circa hoc, an ſnīa dēat ferri in pr̄ia, uel tertia ꝑſona, & qbus uerbis debeat formari, & eodē modo, quid de inſtrumēto, uel teſtamēto ꝯfecto a notario, dicas in hoc non eſſe faciendā uim ſiue in una perſona fiat, ſiue in alia ut per gl. in uerſi. ſempiternū, in.c. Abbate. đ re iud. li.6. dummodo tñ ipſa ſententia cōtineat abſolutionem, uel condēnationē, alias nō ualeret, ēt ſi probaret̄ per teſtes ipſa cōdemnatio, ſiue abſolutio, ſecūdū Bal. ī.l.errore, circa fi.§.de teſta.& habetur per Bart. in.l.pręſes.& in.l. cū iudex, C.de ſentē.& late per Ro. in.l.1.ff.de re iud. Quod adeo uerū eſt, ut iudex debeat dicere in ſententia, cōdemno, uel abſoluo, ſiue talis iudex cōdēnet, ſiue abſoluat, nec ſufficeret id dicere forſan per uerba æquipollētia, ſi talia uerba non importarent abſolutionem uel cōdemnationem, alias ſufficerent æquipollētia uerba. l. ait prætor, ī. §.1.& leg. in ſumma, ff. de re iur. de quo etiam habetur per Bal. in.l. 1.C.de ſentent.ex peri.reci.per Barto.ī.l.ab emptione, in ulti.col.ff. de pact. & in.l. eos, in.1.col.C.de app. & facit illa regula, qa nihil refert qd ex æquipollētibus fiat, de qua in. l. Gallus, in.§.& quid ſi tātum, ff. de libe. & poſthu.

a SEB. SAPIA. Iracundiæ calore. Vide Ro.in ſing.508.incipien. uolo cōmītare.l.q̃cquid calore,& Fel.ī.c.Matthæus. j. de ſimonia.
b Iracūdię calor. Calor iracūdię impedit uotū religiōis,ſi ſit magn⁹, adeò,ꝙ ſapiat mētis alienationē. Add hic d.An.ī pe.col. uerſi.ea rō, ibi;ſed gl.poſſet ꝓcedere,&.d.An.ī fi.ī.c.ex lr̄is,đ iureiu.& ꝙ calor iracūdię uitiet ingreſſum quo ad Deū,tenet Archi. in.c.ꝓclinus.20. q.3.ſed dicit,quo ad eccleſiam ꝙ ex quo quis exprimit uotū, ſemper cogit̄ illud perficere,quia quo ad hoc credit̄ ex deliberatione ꝓcedere ſecundū Inno.& Hoſtien.

ANT. FRAN. An iracūdia impediat īgreſſū religiōis, uel aliud uotū,uide gl.ī.c. dudū, đ cōuer.cōiuga.quæ dicit,ꝙ impedit, ſed gl.ī c. ſunt qui opes, 27.q.5.uidetur tenere contrarium, de quo etiam per Alexā.in. l.quod calore, ff. de reg. iu.in addi.& uide Specu. in titul.de præſum. in uerſi. ſed pone, & per Bal. in addi.Spe. in ti.de accuſa.in §.1. & uide q̃ habentur in cap.auditis,de elect. qđ dicit, ꝙ iracūdia impedit rōnem. & an impediat uīculum iuramenti habetur in.l.2.C. ad legem Iul. maieſta. Dicas tñ, ꝙ ſi eſſet talis iracūdia, quæ īduceret alienationem mētis , prout ēt hic dicitur, uitiaretur ingreſſus, & eodem mō quodlibet aliud uotū ex defectu conſenſus qui requiritur in quacunq; obligatione facienda ut inſti. de obliga.quæ ex cōſenſu,in.§.1.& per totum.

cum plures.§.locator horrei,ff.loca.& ꝙ
no.ī.c.cū.M.de ꝯſtit.Hoc ego ītelligo ve
rū,niſi aduerſa pars uelit ꝓbare,ꝙ aliter
fuit ꝯctū,q̃ ſcriptū,ut ē tex.ī.c.cum Ioan
nes,đ fi.īſt.In gl.1.ibi:*etiam ſi non tenuiſſet*
uotum.hęc glo.nimis gñaliter loqȓ.Nā uȓ
prima fronte,uel ꝙ etiā ſine uoto poteſt
coniux renūtiare omni iuri , quod habet
ī cōiuge;q· tñ eſt falſum,ut ꝓbat̄ ī.c. tua,
de iureiur.&.c.ueniens,ſ̄.de re. ubi dixi;
& ſentit hoc Inn.q̃ dicit, ꝙ ſine cā conti
nētiæ nō pn̄t maritus & uxor ſe abſolue
re;de quo uide ꝙ lati⁹ dixi ī.c.ueniēs,de
re.In gl.2.in fi.dictū huius gl.procedit,ſi
in illo hoſpitali fuiſſet religio approba-
ta, & feciſſet iſte ꝓfeſſionē tacite uel ex-
8 preſſe;ꝓ & ꝯ.c.1.de uo.li.6.† In gl. ī uer.
calore,ibi:*ſunt qui opes*.glo. format ꝯriū &
nō inducit,neq; ſoluit.dic ergo,ꝙ illud.
c.ponit pulchrā deciſionē, & mēti cōmē
dandā.Dicit.n.,ꝙ donatio facta eccleſiæ
tumultuario mētis affectu,ualet,nec p̄t ꝑte
xtu mētis turbatæ p̄t reuocari . Ergo idē
a dicēdū in voto facto iracūdię calore,ᵃvt
dixi.Gl.nō ſoluit,ſed vȓ uelle,ꝙ uotū fa-
ctū tali tēpore nō obliget;& not.ſemper
iſtā gl.ꝑꝑ ipſius authoritatē. Et uide ſin.
gl.in ſimili in.c.ex lr̄is,de diuor. quę di-
cit, ꝙ cōfeſſio facta calore iracundię ñ p̄
iudicat,niſi deȓ ꝑſeuerātia: ſed Io.An.ui
detur hic tenere ꝯ iſtā gl. Dicit.n., ꝙ in-
greſſus religionis & eleemoſyna cum in
ſeipſis bona ſint, nō egēt aliqua delibera
tiōe.uñ ſine deliberatiōe illā agens obli
gat̄,vt puta ſi audiuit,vel vidit miraculū,
vel terremotū,vel aliq̃d ſimile,& timore
ductus fecit eleemoſynā,uel intrauit mo
naſteriū;facit.c.ſicut,ſ̄.e. & ſic ſm̄ eū pōt
intelligi.c.ſunt q̃ opes.Hęc aūt gl.poſſet
ꝓcedere, qñ eſt tāta mentis turbatio,qđ
ſapit quandā mentis alienationē ex mul
to furore;& ſic loqȓ. d.c.ſicut.Puto etiā,
ꝙ ubi turbatio nō eſt tāta,ex quo tñ fuit
b tantus iracundię calor,ᵇ ꝙ ſedato calore
nō feciſſet uotū; nō obliget apud Deum,
qa Deus vult omnino uolūtariū militē,
ut in.c.nō eſt.15 q.1.facit in ſimili ꝙ no.

Adde Ludo.Rom.in ſin.ſuis fo.15. ubi quid de uoto,q̃d de delicto, quid de confeſſione, & quid de contractib⁹ factis calore iracūdiæ.
c Quod in concernētibus. In ſpiritualibus & in cōcernētibus animā, & ſic in ſpectantibus ad officiū ſacerdotale p̄t ſacerdos alteri ſtipulari,alias nō. Adde bo.tex.in.c.fi.ī uer. manibus cuiuſdā ex fratrib⁹ ſancti Auguſti.q̃ cle.uel uouē.& uide d.An. circa hoc multa bōa in ſpecie ponētē in prœ.Decretaliū,ī penul.col.& ibidē alii poſt eū ponūt,& Panor.ī.§.Gregori⁹,ī.6.col.in prin.& Inn.in.c. cū olī. 2.in gl.ſua,q̃ eſt ſuꝑ uerſi.monachus,de priuil.Io.An. & alii ī.c. ſicut,ne cleric.uel mona.Et propterea ſm̄ Bar.poſt antiquos in.l.1.§.h⁹ ſtudii,ff.de iuſti.& iure.p̄t ſacerdos ſtipulari ab eo, q̃ ē in cōfeſſione, rē alii ſurreptā,ut ibi ꝑ eū.Adde Spe.in ti.de inſtru.edi.§. nunc uidendū,uerſi.ſed pone cū fœnerator,& ibi Io.An.in addi.uide Bal.ī. l.cū rōnes,ad fi.C.de ꝓbatiō.Sed aduerte,qa Panor.hic dū allegat. c.quanquā,uȓ nimiū reſtringere p̄dictā cōmunē cōcluſionē, ut non quilibet ſacerdos poſſit alteri ſtipulari circa p̄dicta , ſed ſolū ſacerdos curatus,ſeu parochianus . Iſta eſt magna reſtrictio ad doctrinā & deciſionē cōmunē,& in cōtrariū eſt gl.in.c.paſtoralis.§.p̄terea,de offi.ordi.Et ibi expreſſe d.An.in ult.col.no. & ſequitur,ꝙ ſacerdos p̄t alteri ſtipulari,ēt in nō ſpectantibus ad ſe,ſed ēt in ſpectātibus ad officiū Ep̄i, & idē uȓ uelle hic Hoſti. ſecundum ipſum,ut et Panor.hic,& uide ſan.Thō.in. 3.ſen.12. q.3.art.1.circa fi. ubi dicit,

de iuramēto in.c.ſicut , de iureiur. tñ qa
difficile eſt talē calorē ꝓbare,ſeruaretur
in practica opi.Io.An.Cōtra gl.iſtā facit
iſte tex. ubi Papa ñ mādauit inq̄ri đ iſto
calore iracūdię allegato:ſđ ſpreta allega
9 tione tulit ſñiam ꝯ allegantē.† In glo.in
uer.*aliquando*,no.bene iſtā gl. iuncto tex.
& idē no.in.c.cum dilecti,ꝙ met.cau.Et
limita,prout dixi in.c.veniēs,ſ̄. e.Inn.di
cit talē dolū nō vitiare ingreſſū monaſte
rii:ſed bene nocet quo ad tēporalia iſti⁹
ingreſſi:qa illa debent̄ hęredi,& nō mo-
naſterio:qa dolū adhibuit,ut in.c.conſti
tuit.20.q.3. Aduerte,qa Inn.loqȓ nimis
gñaliter.nā nō eſt ſemꝑ uerū,ꝙ monaſte
riū ꝑdat bona ingreſſi ſi habuit bonū do
lū.Nā ſicut bonus dolus iudicat̄ quo ad i
greſſū, ita quo ad bona , ſed monaſteriū
priuat̄ bonis,qñ induxit aliquem doloſè
ad ingrediendū nō ꝑꝑ Deum , ſed ꝑꝑ bo
na temporalia ingreſſi.Ita proprie loqui
tur.d.c.conſtituit . quo caſu ingreſſus nō
uitiat̄ , ſed bonis monaſterium priuatur.
Et limitarem , quādo totū monaſterium
fuit in culpa:ſecus, ſi particularis ꝑſona
qa delictū ſingulare non dēt monaſterio
obeſſe, vt ī.c.uenerabilis,đ excep. &. 16.
10 q.6.c.ſi Ep̄m.† Extra glo.opp. videtur.n.
ꝙ ille ſacerdos,de quo in lr̄a,ñ potuit re
cipere iſtā ꝓmiſſionē ad cōiugis utilita
tem,qa nemo p̄t alteri ſtipulari.l. ſtipula
tio iſta §.alteri,ff.de uerbo.oblig. Sol.di
cit Inn.ꝙ ſacerdos iſte tanquā officialis
uniuerſalis ecclię recipit iſtā obligatio-
nē, q̃ fiebat ꝑꝑ Deū, quaſi ſi nō cōtēpla
tione Dei aliq̃ remitterēt ſibi mutuū de
bitū,nō poſſet ſacerdos obligationē reci
pe,qa ſua nō intereſſet.vñ hic recipit ob
ligationē noīe eccleſiæ uniuerſalis,cuius
ītereſt hr̄e plures cōtēplatiuos & no.hoc
dictū, & potes colligere ex p̄dictis rl̄am
c no.ꝙ ī cōcernētib⁹ᶜ animā q̃libet ſacer-
dos p̄t dici officialis publicus ecclię uni
uerſalis,& ꝑ factū ſuū acq̄rit̄ illis,quorū
ſpecialiter intereſt.Hoc dictū crederé ue
rū in his , q̃ ſpecificè ſpectant ad officiū
ſacerdotis.Pro hoc uide,ꝙ no.Inn.ī.c.ul

ꝙ ſacerdos quaſi publica ꝑſona ē. Nec obſtat tex in d.c. quāquā, dum facit mētionē de ſacerdote curato, qui prima facie uȓ multum bene probare dictum ſuum , quia reſpōderi poteſt ex regula gl.not.ī uer. præſidētes,in cle. 1.de reſcri. quem ad hoc no. ibi expreſſe do. Ant. & Imo. cui gl.Ego addo concordantem gl. iuris ciuilis in.l.1. in gl.1. C.đ his , q̃ ad eccl.confu. quā nemo ad hoc pōderat,ꝙ licēt lex,canon,uel ſtatutum utatur aliquo termino ratione frequentioris vſus, uel faciat mētionem alicuius perſonæ, qa frequentius in ea accidat nō per hoc intelligitur excludere alias ꝑſonas, uel res. An aūt ſacerdos poſſit eſſe notarius, concluſio eſt,ꝙ non, per dictum.c.ſicut,cum ſimilibus, limita tamen, ut ibi.

ANT. FRAN. An ſacerdos poſſit alteri ſtipulari,dicas , ꝙ licet rl̄r non poſſit q̃s alteri ſtipulari, ut in.l.ſtipulatio iſta,in. §. alteri, ff.de uerbo. obliga.& inſti.de inuti.ſtipul.in.§.alii tamen ſacerdoſ in his , quæ concernunt animam,& officiū ſuū,& q̃ ſapiunt ſpiritualitatē,ſicut notarius p̄t alteri ſtipulari.& iō in cōfeſſiōe ſacramētali , puta ſi aliq̃s cōfitet̄ ſe debitorē alterius,& nō uelit ſacerdos eū abſoluere,niſi ꝓmittat ſibi , ꝙ ſoluet creditori ſuo, ex tali ꝓmiſſione facta ſacerdoti dat̄ actio creditori, ꝓut uoluit Bar.& Alex.ī.l.1.ī.§.h⁹,ad fi.ff.đ iuſt.& iure,ut tenet Spe.ī ti.de īſtr.edi.in.§.nūc uero aliq̃a,in uer.itē pōe cū q̃di, ꝙ ēt uoluit Inn.in.c.parochiano,de ſepultu.Sed d.Abb.in.c.paſtoralis,ī.§.p̄terea,đ offi.ord.dicit ſacerdotē ñ poſſe alteri ſtipulari,niſi forte ſit p̄lat⁹ habēs iuriſdictionē,q̃ tāquā publica ꝑſona poterit alteri ſtipulari,de quo ēt ꝑ Alex.in.l.ñ ſolū, ī.§.1.ff.de iniuriis. Sed aduerte,qa hoc,ꝙ dȓ de ſacerdote audiēte aliquē in cōfeſſione,q̃ dicit & cōfitet̄ ſibi,ſe eſſe debitorē Titii,nec uult eū aliter abſoluere,niſi ꝓmittat ſatisfacere creditori,ſi forſan creditor ignoret illū eē ſuū debitorē ſatis dubito quō poſſit oriri actio creditori ex tali ꝓmiſſiōe, cū talis cōfeſſio ñ poſſit ꝓbari niſi ꝑ ſacerdotē,q̃ đ his q̃ audit in cōfeſſiōe,nō p̄t eſſe teſtis,qm̄ illa nō ſcit ut homo,ſed ut De⁹,ut plene tractat̄ ī.c.oīs utriuſq; ſexus,de pœn.& remiſ.& ideo cogita,quomodo poteſt adaptari doctrina doct. ad ipſum caſum. tit.de ſe.

ti.de ſepul. & quod ibi dixi. Vnde dicit Hoſt. ꝙ iſte recipit
nomine eccleſiæ,i.nomine Ep̄i, quia Ep̄s eſt in eccleſia, & e
cōtrà.7.q.1.ſcire. unde habebat mādatū ab Ep̄o, uel fecit no
mine Ep̄i,credens ep̄m ratum habiturum,arg.c.Lugdun.12.
q.2.& pro hoc adduco bonum tex.in c.q̃quā,de uſuris,li.6.
ubi ſing. probatur,ꝙ de iure canonico nō pōt quis alteri ſti
a pulari, ēt ſi ſit ſacerdos.ᵃ Ibi.n.in facto aīæ requirit̄ ꝓprius
ſacerdos curatus . ergo non quilibet ſacerdos hoc pōt ; ſed
11 quiſq; pōt in ſpectātibus ad offiñ ſuum.†Et dicit Inn.unum
aliud dictū no. ꝙ tabelliones pn̄t alteri ſtipulari in iudicio,
& ubi iudex procedit ex officio,de mandato tñ iudicis,& ex
b iuſta cā,ut l.2.ff.rē pupil.ſal.fo.dicit ēt,ꝙ oēs magiſtratusᵇ
pn̄t aliis q̃rere,ff.de magi.cōue. l.pen. Et ſic vȓ ſentire Inn.
ꝙ in conuentionalibus ſtipulationibus non poſſit notarius
alteri ſtipulari,ſed ꝯrium ſentit glo.in §.ſi quis alii,inſti. de
c inu.ſtip.ubi enumerat notariumᶜ inter ꝑſonas ualētes alte
ri ſtipulari;& illā opi.ſequitur Di.in d.l.2.& idē ibi Bar.ubi
plenius proſequitur hanc mate. facit quod no.in authen.ut
ma. de. & hæc opin.hodie eſt communis. Pro hoc d.l.2.&
quod ibi no. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Maritus,qui eſt factus infidelis, ſi poſteà reuertitur ad fidem,poteſt ſuam uxorem repetere,quæ tamen non cogitur ingredi monaſterium,alias ſecus.*
2 *Maritus,aut uxor, ſi efficiuntur infideles,perdunt dotem & donationem propter nuptias,& debet eſſe remanentis in fide.*
3 *Maritus poteſt ingredi monaſterium inuita uxore iuuene, quæ commiſit adulterium;& ita uxor marito adulterante ; quod intellige,ut in nu.4.*
5 *Adulterium carnale,& ſpirituale an compenſetur ?*
Compenſatio diuerſarum ſpecierum non admittitur.

CAP. XXI.

1 MVlier, quæ. † Breue eſt, & ꝑ alia uerba pōt
ſic ſummari. Poſt ſñiam di-
uortii quo ad torū latā ob fornicationē ſpūalem
mariti pōt uxor liberè religionē intrare ; & non
diuiditur. Caſus lr̄alis. Aliquis cōiugatus trāſiuit ad infide
litatē,uxore ſua remanente in fide, ꝑꝑ quod illa fuit à uiro
iudicio eccleſiæ ſeparata . uir reuerſus eſt ad fidem , & eam
repetebat ; ipſa nolebat redire ad eum, ſed potius religionē
intrare. Quærit̄,utrū poſſit ad religionē trāſire eo inuito ?
& rn̄det̄,ꝙ pōt,ſed ſi nollet religionē ītrare, dēt cōpelli re-
dire ad uirū.Ber. No.1.ꝙ queādmodum ꝑꝑ fornicationem
carnalē pōt mr̄imoniū ſeꝑari quo ad torū,ut in c.plerunq;.
j.de do.poſt diuor.reſti.& c.ex lr̄is,cum ſimi. ita ꝑꝑ fornica
tionē ſpūalem.Fornicatur.n.is,qui fidem deſerit,& ad infi
deles ſe confert.Concor.28.q.1.c.idolatria,& c.non ſolum.
Ex quo infertur,ꝙ illud uerbū Xp̄i,Non licet dimittere uxo
rem excepta cā fornicationis,ut in c.de infidelibus,de ꝯſan.
& affi. uendicat ſibi locū nedū in fornicatione carnali, ſed
ēt in ſpirituali,qđ tñ limita per id,qđ legi. & no.in c.quan
2 to.j.de diuor.† An aūt hoc caſu marit⁹ perdat donationē
ꝑꝑ nuptias,& mulier dotē,ſicut perderent , ſi laberentur in
carnalem fornicationē,dic,ꝙ ſic,eadē ratione;pro hoc.l.cō
3 ſenſu,C.de rep ſentiūt hic doc.ꝙ nō.† Scđò not.caſum , in
quo pōt uxor marito inuito,& iuuene intrare religionem,
qñ.ſ.uxor eſt abſoluta à cōſortio mariti ob eius delictū. Ex
quo infero,ꝙ , ſeꝑato mr̄imonio ꝑꝑ adulteriū carnale,pōt
is,qui non peccauit , intrare religionē altero inuito & iuue
ne;pro hoc tex.27.q.2.in c.Agathoſa,& c.ueniens,ſ̄.eo.alia
4 utilia nō pn̄t colligi ex tex. †In gl.2.ibi,*quando non fuit ſepa*
rata . qđ intellige,qñ maritus eſt reuerſus re integra , ſed ſi
uxor ante eius reuerſionē intraſſet monaſteriū, nō pōt edu
ci a marito reuerſo,licet ſñia ſeparōnis nō p̄ceſſerit.Nā idē
uidemus in fornicatione carnali,ut probatur in c. Agatho-
ſa,& ſ̄.eo.c.ꝯſtitutus,& c.ueniēs. Obſtat ergo uiro repetēti
uxorē exceptio fornicationis ſpūalis.Et in fi.gl.hæc ultima
rō uerior, & placet magis doct. cōiter. Nā p̄cedēs rō nō eſt
vl̄is. nō.n.ꝓcedit in bigamo,neq; in muliere. Et ex p̄dictis
d in gl.habes aliquos ᵈ caſus , in quibus fornicatio carnalis &
5 ſpūalis differunt,& plures alios uide per doc. †Sed ultra gl.
quæro de utili.q.pone , ꝙ uxor ſeparata
poſt fornicationē ſpūalē factā à marito
cōmiſit poſteà adulteriū; nūquid marito
reuerſo & inuito poſſit ītrare religionē,
an uerò debeat cōpēſare adulteriū carna
le cū ſpūali,ſicut fit cōpēſatio, qñ uterq;
lapſus eſt in fornicationē carnalē ? ut.j.
đ adulte.c.pe.& ul.Doct. ſunt uarii ī hac
ſñia.& vȓ primò,ꝙ nō fiat cōpenſatio,qa
diuerſarū ſpērum nō admittitur cōpenſa
tio.l.ſi ꝯuenerit, ff.de pig.actio.no.ī c.2.
ſ̄.depoſi.Itē uxor ſeꝑata nō dȓ maculare
torum mariti.in ꝯrium facit, qa utraque
fornicatio eſt ſufficiēs ad ſeparōnē mr̄i-
monii.ergo adinuicē admittit̄ ꝯpēſatio;
& hāc opi.tenuit Goff. ī c.illa.j.đ diuor.
Hoſt.diſtiguit,ꝙ aut accuſat̄ q̃s de ſpūali
fornicatione,& ipſe excipit de carnali;&
nō eſt audiendus, qa ſi ꝯuincit̄ de ſpūali,
nō tenet̄ mulier ſecū habitare, niſi uellet
redire ad fidē. Aut e ꝯ accuſatus de carna
li,excipit de ſpūali ; & prius de exceptiōe
cognoſcendū eſt tanq̃ de p̄iudiciali, cum
nō poſſit hæreticus accuſare uxorem de
carnali,uel de alio delicto.Pro hoc.c.ex-
ceptionē,de excep. & c. a nobis,e.tit.ſi tñ
ille uellet redire ad fidem,& cōſtaret de
fornicatione duplici, ſpūali.ſ. & carnali,
tūc fiet ꝯpēſatio; & hæc opi.ſatis ē æqua.

De conuerſione infidelium. Rubrica.

Suprà uiſum eſt de conuerſione coniugatorū ad religionem, nunc ſubiicit de eorum conuerſione ad fidem . habetur de mate. 28.q.1.& 2.& 32.q.8.c.uno.

SVMMARIVM.

1 *Homicida non poteſt eſſe maritus illius mulieris, cuius uirum ipſius mulieris contemplatione interfecit 4. ſecus, ſi ſine dolo & fraude interfecerit. 6.7.*
2 *Serui efficiuntur etiam fideles de iure capti in bello licito, licet ex conſuetudine non ſeruetur.*
3 *Matrimonium non pōt conſiſtere inter illos,qui ſunt diuerſæ fidei,niſi ex poſtfacto in eadem fide reperiātur.*
5 *Crimen non eſt committendum , etiam propter bonum ſpirituale,quod inde poteſt ſequi.*
8 *Maritus interficiens uxorem ſuā cauſa aliā rehabendi priuatur,ꝙ non pōt ulterius cōtrahere matrimoniū.*
9 *Patriæ magis debemus,quam parentibus.*
Bannitus ſi poteſt impunè offendi, filius poteſt offendere patrem bannitum.
10 *Ratihabitio an æquiparetur mandato in delictis ?*

CAP. I.

LAudabilem. Saracen⁹,
q̃ machi
natone Chriſtianæ mulieris,
ipſius maritum occidit, ſi cum
ea matrimonium contraxit, ſeparatur,li
cet poſtea ſit reuerſus ad fidem:ſecus ſi ſi
ne machinatione illum occiderit h d. uȓ
1 ſumma ſic generalius. † Non poteſt quis
illam habere in uxorem,cuius maritum
occidit machinatione ipſius mulieris,ſe-
cus, ſi ſine machinatione ; & eſt pulcher
& quotidianus caſus.Diuiditur. Nā duæ
ſunt partes principales. Secunda,ibi, *ad*
hoc . & quęlibet ſubdiuiditur in conſul-

SEB. SAPIA.
a Sacerdos.Cōtrariā opi.uidelicet, ꝙ indiſtinctè quilibet ſacerdos poſſit alteri ſtipulari, tenet Iaſ.in l.1. §.huius ſtudii,co. 1.ff.đ iuſti.& iur. ubi reprobat dictū Abb.hic,reſpōdet ad text.in d.c. quanquam, ut ibi per eum.
b Magiſtratus. Adde tamen , ꝙ hoc nō habet locū in arbitro,licet arbitria ſint redacta ad inſtar iudiciorum.l.1.ff.de arbi. qa arbiter nō pōt quærere parti ſine ceſſiōe;de hoc eſt gl.ſing. de iure cano.in c. dilecti,ſ̄. de arbit.& gl.in l. litigatores , §. 1. ff. eo. & latè per do.Anto.in prœ. Greg.
c Notarium . Quæ ſunt perſonę ualentes alteri ſtipulari. & de hoc, an notari⁹ poſſit ſtipulari alteri ſine ceſſione uide tex. & ibi latiſſimè Bal.in §. cum impubes,inſt.de adopti. & latè per d. Anto. ſ̄. in prœ. Greg.in 5.colū.1.
Habes aliquos . Not.differentias, quę ſunt inter fornicationē carnalē & ſpiritualem, de quibus uide hic ꝑ do.Ant. ubi doct. hoc ponunt &c. Et adde tex.& gl. in c.ꝓpoſito. 27. qō.1. eſt etiā alia differētia. quia licet in adulterio carnali paria delicta mutua cōpenſatione tollātur, ut in c.ſignificaſti & in c. ex literis, cum ſi.de diuort. tamen ſecus eſt in adulterio ſpirituali,uidelicet prælati & eccleſiæ ut dicit gloſſ.no. in c. quos,in fi.ulti.gl. 7.q.1.& rationem ibi aſſignat Arc. quia eccleſia non dicitur deliquiſſe cum iam ille prælatus cecidiſſet a iure ſuo.

ZACHARIA.
Adde Bar. in l. 1. C. de pag. Inno. in c. quod ſuper, col. 2. in gl. ſua in uer. pro defenſione, uer. poteſt etiam indicere. j. ď uot. & utrum contra infideles Hiſpaniæ, no. Old. conſi. 72.
SEB. SAPIA.
a In ſeruum. Quod bellũ ſit licitũ cõtra Saracenos, tenet Bar. in l. 1. C. ď Paga. refert. Iaſ. in l. ex hoc iure, col. 4. uer. ſecundo habes ex gloſ. ff. de iuſt. & iu. & ibi an capti in bello efficiãtur ſerui capientium.
b Iſta machinatio. utrum ad impediendũ & dirimẽdũ matrimonium ſufficiat machinatio ſola, uide hic per do. Ant. in 2. q. & ipſum Abb. Panor. in c. 1. de eo, qui dux. in matrimonium, quam pol. per adul. & aliquid per eũdẽ in c. ſup eo, eo. tit.
SEB. SAPIA.
c Quam parẽtibus. Cui magis filius obligetur, an patri, an patriæ, uide Bal. Ang. & Ful. in l. pe. ff. de poſt. Iaſ. in l. i. §. fi. col. pe. uer. cui, an potius parenti, ff. de iuſt. & iu. ubi latius per Alber. de Roſã.

tationẽ, & reſpõſionẽ, ut per ſe patet. Ca-
ſus literalis. Quidã Saraceni erãt in capti
uitate Xp̃ianorũ, & iterfecerũt uiros q̃rũ 7
dã mulierũ Xp̃ianarũ inſidiis & machina b
tio ipſarũ. poſtea ipſi Saraceni p mulieres
illas ad fidẽ Chriſtianã ſunt cõuerſi. q̃rit,
utrũ de iure illas poſſint accipere ĩ uxores 8
& ſi eas duxerint, an tale cõiugium teneat?
Rñdet Papa, q̃ iſta qõ determinat̃ p cõci-
liũ Triburien. in quo dicit̃, q̃ ſi in mortẽ
ipſorũ malitioſe fuerint machinatę, q̃ uis
earũ ſtudio ad fidẽ cõuerſi fuerint, contra
here nõ debẽt, & ſi cõtraxerint nõ ſunt to
lerãdi. qa tale dãnũ cũ lucro cõpenſari nõ
debet. Ad hoc. Quidã Saraceni interfece
runt quoſdã Chriſtianos in bello, quidã
Chriſtiani quoſdã Saracenos ſir̃ interfe
cerunt in bello. poſteà uerò Saraceni illi
ad fidem conuerſi ſunt, & contraxerunt
m̃rimoniũ cum uxoribus illorum, quos 9
in bello interfecerũt. Mulieres iſtę poſt,
q̃ intelligũt ueritatẽ de morte priorũ ui
rorũ, diuortiũ petunt. q̃rit̃, quid iuris ſit?
Rñdet Papa, q̃ cùm tales nõ procuraue- c
runt mortẽ uirorũ, matrimoninm inter
hmõi pſonas licite põt ɔ̃hi, nec debẽt ali
quatenus ſepari, cũ hic cã illa nõ ſubeſt,
pp q̃ debẽt ſepari. Ber. † No. ibi, *in captiui* 2
tate, q̃ Saracenus licite tenet̃ à Chriſtia-
a nis in ſeruum.[a] Eſt. n. licitũ bellũ ɔ̃ Sara-
cenos; & ſic oẽs capti in bello, efficiũtur
ſerui, ff. de capti. quaſi p totũ. uide plene
per Inn. in c. ſicut, de iureiu. ubi gñal̃r di
cit, q̃ oẽs capti in bello iuſto, ẽt ſi ſint fi
deles, efficiuntur ſerui. Hoc tñ dic de iure
procedere, ſed hodie ex cõſuetudine vl̃i
Chriſtiani non efficiuntur ſerui. Ita no.
dicit Bart. in l. hoſtes, ff. de capti. & poſt.
re. & ita pluries obſeruatũ eſt tpib⁹ nr̃is.
3 † Scd̃ò no. q̃ licet matrimonium nõ poſ-
ſit conſiſtere inter eos, qui ſunt diuerſæ fi
dei 28. q. 1. caue, tñ diſpitas fidei à prin-
cipio, nõ hẽt ĩpedire matrimoniũ inter
unitos ex poſtfacto ĩ eadẽ fide, niſi aliud
4 impedimentũ ſubſit. † Tertio no. qd̃ dixi
in ſummario, ut nõ reſtringat diſpõnem
huius cap. ad Saracenos. Nã eadẽ eſt rõ,
& fortior inter fideles, quia cũ iſtud ĩpe-
dimentũ pueniat ex delicto atroci, ma-
ius eſt delictũ inter fideles, q̃ ſi infidelis
occidit infidelẽ. Sed dubitatur magis de
Saracenis, ſeu infidelibus pp lucrũ inde
prouenieus, cum eſſent rcuerſi poſtmodũ
ad fidẽ, ſed nihilominus ẽt in eis diſponi
tur ɔ̃rium. Item not. magnam ptãtem, q̃
habet eccleſia. Põt. n. rõne delicti induce
re nouum impedimentum habile ad im-
pediẽdum & dirimẽdum matrimonium
poſt ɔ̃ctũ delictum. Simile in c. fi. j. de eo
5 qui dux. in mat. † Quarto no. q̃ quis non
debet cõmittere delictũ pp bonũ ſpũale,
quod inde ſequitur; pro hoc uide bo. tex.
cum gl. in c. quod ait 14. diſt & in c. non
6 magno. j. de cle. uel mona. † Not. in §. ad
hoc, quem poſſe ducere in uxorem illam,
cuius maritũ interfecit ſine dolo, & frau
de ipſius mulieris. In glo. 1. ibi, *idem eſt.*
hæc gl. uſq; ad fi. ponit caſum ſeparatum

à terminis lr̃ę, in quo rõne delicti inducit̃ aliud impedimen
tũ m̃rimoniale; & dic clari⁹, ut hr̃ in caplo fi. j. de eo, q dux.
7 in matri. † Sed hic q̃ritur pro declaratione literę, nũquid
b ſufficiat iſta machinato,[b] de qua in litera, ſi occiſor nõ co.
gnouit illã mulierem, durante primo matrimonio? Hoſt. in
ſtat, & tandem cõcludit, q̃ ſic. Hic. n. nihil dr̃ de adulterio,
8 ſed ſolũ de machinatione. † Et pro hoc facit ſm eũ. Nam ſi
interficio uxorẽ meã cã habendi aliã uxorem, ego pecco in
legem ɔiugii, merito nõ debeo hr̃e aliquod auxiliũ a lege;
& ſic nõ poſſum amplius ɔ̃here matrimoniũ. ut in c. 1. de di
uor. & c. interfectores. 33. q. 2. Io. An. hic diſtinguit, & me-
lius, q̃ aut intercesſit in morte machinatio unius tm̃; puta,
quia maritus interfecit uxorem, ut duceret Bertã in uxorẽ,
& tunc requirit̃ adulteriũ p̃cedens ad impediẽdũ, & dirimẽ
dũ m̃rimoniũ ɔ̃ctum cum Berta; & ſic vr̃ loqui tex. in c. is q
uiuẽte. 31. qõ. 1. Aut itercesſit in morte machinatio utriuſ
que; & tunc nõ requirit̃ adulteriũ, ut in iſta litera. Si aũt nõ
intercesſit prius adulteriũ, licet impediat̃ m̃rimoniũ, ut in
d. c. interfectores, non tñ pbat̃ in iure, q̃ ɔ̃ctum dirimat̃; per
9 quod no. Hoſt. in c. 2. de cogni. ſpiri. † In gl. 3. ibi, *pugnantes*
pro patria. Not. gl. & licet gl. accumulet fidem & p̃riam, non
tñ eſt neceſſe, ut ſimul concurrant. Nam licitè quis pugnat
pro p̃ria. 23. q. 8. in c. ſi nulla. hoc caſu põt inſurgere filius ɔ̃
c parẽtẽ; & ſic quis magis obligat̃ p̃riæ, q̃ parẽtibus.[c] Et facit
ad ſtatutũ, quo cauet̃, q̃ bãnitus poſsit ĩpunè occidi, nũquid
filius poſſit occidere p̃rem bannitũ? Et dic, q̃ ſic, qa bãnitus
eſt hoſtis ciuitatis, & hoſtẽ ciuitatis ẽt p̃rem poſſet occidere
impune. l. minimè, ff. de reli. & ſump. fu. & ibi Bar. & p eun-
10 dem in l. amiſsione, ff. de cap. di. † In gl. fi. in fi. no. gl. ex qua
habes caſum, in quo ceſſat ratihabitio, & idem tenuit. Io.
in c. is q uiuente. 31. q. 1. & idem Vin. & Hoſt. hic tñ poſtea
Hoſt. diſtinguit, utrũ nomine mulieris fuerit maritus inter
fectus, uel ne, ut proximo caſu ſufficiat ratihabitio, ſcd̃o nõ
ar. in c. cum quis, de ſen. excommu. li. 6. Io. An. dicit hanc di
ſtinctionem non pcedere, cũ hic requirat̃ machinatio, & ni
hil aliud dicit, uult dicere, q̃ ubi in actu requirit̃ machina-
tio ſcienter, nõ ſufficit ratihabitio, cũ nõ poſsit machina-
tio interuenire poſt factũ. Sed dic clarius ponendo uerã ra
tionem deciſionis gl. ratihabitio retrotrahit̃ ex fictione iu
ris, ſed ad hoc, ut fictio pcedat, reqrit̃, q̃ duo extrema ſint
habilia ad illũ actũ ppetrãdũ, ſ. temp⁹ quo act⁹ fuit geſtus, &
tẽp⁹ ratihabitionis. Si. n. alterũ iſtorũ deficit, nõ pcedit ra-
tihabitio, qa fictio non cãtur ſup ĩpoſſibili. De quo plenè p
Bar. in l. ſi is q p tempore, ff. de uſuca. Exemplũ. q dã inter-
fecit nomine infantis hominem Demũ infans maior factus,
habet ratũ, certe hæc ratihabitio nõ trahitur retro, qa ĩpoſ
ſibile erat illũ infantẽ tũc tpis mãdare delictũ; nõ ergo põt
trahi retro, cũ nõ dẽat plus poſſe fictio, q̃ ueritas; & illud ap
pellat̃ extremũ, ad quod. Pone exẽplũ in extremo, à quo ſit
ɔ̃ctus. habebã terminũ ad certũ quid agendũ. amicus meus
nomine meo egit illud. ego poſt terminum habui ratum;
nunquid hoc ſufficiat? certe dicendum, q̃ non, quia cũ poſt
terminũ nõ potuiſſem uere facere; ergo nec ficte. Pro hoc ẽ
pulcher tex. in l. bonorũ, ff. rẽ ra. ha. uide bo. gl. in c. q̃ ſit, de
elect. li 6. Ad propoſitũ ergo cũ poſt mortem mariti nõ poſ
ſit uxor machinari ĩ ipſius mortẽ; ergo deficit hic extremũ,
à quo, & ſic nõ procedit ratihabitio, quia qñ deficit alterũ
extremorum, non habet locũ ratihabitio. Nicolaus Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Si unus ex coniugibus infidelibus conuertitur ad fidem, filij communes aſſigna*
tur conuerſo. 7. 8.
2 *Matrimonium ſumpſit cognomen à matre potius, quam à patre, propter maio*
ra onera, quæ ſuſtinet mater.
Abuſio dicitur, quando quis utitur aliqua re contra eius naturam.
3 *Iudæi habent filios in poteſtate, quia ſunt ſub Romano imperio, & legitimas nup*
tias contrahunt.
4 *Infans uſque ad triennium debet lactari a matre, niſi ſit aliqua nobilis. Nam*
tunc traditur alendus alteri expenſis patris, ſi eſt locuples, aliter matris, ſi
eſt diues.

a Vide ſanctũ Tho. in 3. ſen. diſt. 29. q. 1. art. 4. circa fi. ubi dicit, q̃ cũ ples peruenit ad perfectã ętatẽ, debet ſequi patrẽ fidelẽ, ſed ſi eſt in minori ætate cõſtituta, tũc dẽt dari fideli nõ obſtante, q̃ in digeat matris obſequio ad educationem.
ZACHARI.
In ptãte. Adde qd̃ no. in apoſt. ad iſtum in cap. ſicut Iudæi, nu. 3. i apo. in uer. ɔ̃rium. j. de Iudæ.
ANT. FRAN.
b An Iudęus hẽat filiũ in ptãte, dicas, q̃ licet Iudę⁹ contrahat cũ Iudæa uerũ matrimoniũ & indiſſolubile. ut in c. de infidelibus, de cõſan. & affin. & eſt gl. in c. quanto, de diuor. tñ non dr̃ habere filios i poteſtate, nec ĩ filios habere poteſtatẽ aliquã, qa Iudęus dicitur eſſe ſeru⁹ Principis Chriſtiani, & princeps Chriſtianus põt a Iudæo auferre aliquos paruulos ad baptizandum, dummodo nõ auferat cã cogendi patrẽ ad baptiſmũ ſm Arch. in c. qui ſincera. 49. di. cui⁹ tamen contrariũ tenuit Car. in cle. 1. de Iud. per gl. in c. Iudeorum. 28. q. 1. & habetur p Ale. poſt Bal. i l. 2. ff. ď his q ſunt ſui uel alie iur. & habetur per Ro. in. l. multum, de uerſ. ob. ubi etiam per Ale. & p Ale. poſt Bart. in. l. apud Iulianum, in. §. 1. ff. de lega. 1. ubi dicunt, q̃ imo Iudæi habent filios in poteſtate, quia matrimonium inter ſe legitime cõtrahunt, ut in d. c. de infidelibus.
c Vide de hoc opt. gl. in. c. cum haberet. j. ď eo, qui duxit in mat. &c.
d Vide Saly. in. l. alimenta, C. ď nego. geſt.
ZACHAR.
e Ad alimentandũ filios. Amplio hoc dictum eẽ uerum, etiam ſi pater non hẽt, unde commode uiuat, ut p Bald. in. l. ubi q. 10. uer. iſta. q. C. de iu. do. q̃ ẽ uerũ ẽt ſi ſeorſum a patre, defectu tamẽ nouercæ habitẽt ut not. An. in auſi ut liceas ma. & a, uiæ. §. illud, uer.. uero per cauſas. col. 8.
ANT. FRAN.
An pater teneatur alere filiũ ſeorſum habitantẽ ab eo, dicas, q̃ pater alit filiũ ẽt ſi ſit illegitimus ut. c. cũ haberet, ď eo, qui dux. in ma. quam pol. per adulte. & nõ ſolũ tenet̃ eum alere ſed ẽt uxorẽ & filios eius, quãuis pater nõ hẽat uñ cõmode poſſet uiuere, etiam ſi ſeorſum ab eo habitet, ut uoluit ẽt Bal. ĩ. l. ubi adhuc in. 10. co. C. de iu. do. Et iſtud procedit, etiã ſi fili⁹ legitim⁹ ſibi datũ a patre forſan cõſumpſiſſet, abſque dolo tamẽ & culpa ſua. Ita Bal. in aut. cõtra rogat⁹, C. ad Treb. & in. l. 2. in §. 1. ſol. ma. & in aut. ſi capti, C. de epiſc. & cle. p̃dicta tñ intelligẽ uera, niſi filius eſſet artifex., uel haberet aliũ modũ ſe alimẽtandi, ſaluo honore, qa tũc pater nõ teneretur eum alere, ſi poſſet ſe alere ex ſuo, artificio, uel lucro, ut per Bar. in. l. ſi quis a liberis, §. q̃ ſi filius, ff. de li. ag. & per eundem Bart. in aut. res q̃, C. cõia de leg. et p Bald. poſt gl. i. l. ſi cum dotem, in. §. 1. ff. ſol. ma.
SEB. SAPIA.
f Niſi filius. Vide Alex. in conſi. 48. in. 3. uolu. Baldum nouellum in tracta. de dote, char. 14. in. 6. parte, in nono priuilegio.

5 *Pater cogitur alere filium officio iudicis, niſi filius poſ-*
ſit ſua induſtria ſeipſum alere, dum tamen non ſit ſibi
dedecori operari. Et quid ſi denegat?
5 *Patria poteſtas non eſt penes illos, qui non ſubſunt Ro*
mano imperio.
9 *Iudæus conuerſus ad fidem, debet habere omnia bona,*
niſi ſint quæſita per uſurariam prauitatem.
10 *Matrimonium ſi propter adulterim ſit ſeparatum quo*
ad torũ, apud quẽ filij ſint alendi, & cuius expẽſis

CAP. II.

a EX literis.[a] † Si uxore in
1 Iudaiſmo reli-
cta Iudæus ad fidẽ conuertitur,
cõis proles aſſignat̃ eidẽ h. d. 4
vel quo ad ĩtellectũ maxiè iũcta gl. dic. Si c
alter ĩfideliũ cõiugũ uenit ad fidẽ, altero
remanẽte ĩ ĩfidelitatis errore, cõis ples aſ
ſignat̃ cõuerſo. h. d. & eſt caſus not. Primò
cõſultatio. ſcd̃o rñſio, ibi: *cum autẽ*, &c. Cõ
ſultatio uero duo facit. Primò ponit uiri
petitionẽ. Scd̃ò defenſionẽ mulieris. ibi:
ad quod. Rñſio uero papæ quadruplicem
p̃mittit cãm. Caſus lit. Quidã Iudęus cõ
uerſus ad fidẽ, uxore ſua in Iudaiſmo reli 5
cta, petebat ĩ iudicio, ut eorũ fili⁹ quadriẽ d
nis aſſignaret̃ eidẽ p ipm ad fidẽ, quã ſu-
ſceperat, pducẽdus. Mulier rñdebat, q̃ cũ e
puer ĩfans adhuc exiſteret, magis mater-
no indiget ſolatio, q̃ paterno; q ſibi ante
partũ fuerat onerolus, & doloroſus ĩ par
tu, & p⁹ partũ laborioſus, uñ poti⁹ ltima
cõiũctio uiri & mulieris dr̃ m̃rimoniũ, q̃
patrimoniũ, & iõ apud ipſam dẽbat poti⁹
remanere. Quęſitũ fuit a p̃p, qd iuris eẽt
cũ filius in ptãte patris cõſiſtat, cuius fa- f
miliã ſeqt̃, & non matris, & in tali ætate
apud ſuſpectas pſonas aliqs remanere ñ
dẽat, q̃ uitę ipſi⁹ ĩſidiet̃, & pueri poſt triẽ
niũ apud patrẽ nõ ſuſpectũ ali debeat &
cõmorari, & ſi apud matrẽ maneret, poſ
ſet illũ trahere ad ĩfidelitatis errorẽ, &
iõ pp fauorẽ fidei rñdet p̃p puerũ illum
patri aſſignandũ. B. † No. 1. plura onera, q̃ 2
ſubit mr̃ in creatione & in nutritione fi-
lii, & pp hęc onera m̃rna, cõmiſtio mari
ti & uxoris aſſumpſit denoĩationẽ a ma-
tre. uñ appellat̃ m̃rimoniũ, quaſi matris
muniũ, ſ. offm̃: qa magis uerſat̃ offm̃ ma-
ternũ, q̃ paternũ, qd̃ tene mẽti. Et ex hoc,
& ex tex. ĩfero, q̃ uocabula dẽnt eẽ cõſe-
quẽtia reb. cõcor. c. cũ ſm apoſtolum, de
p̃b. ĩſt. de dona. §. eſt & aliud. Al̃s ãt tale
uocabulũ dr̃ abuſiuũ, ut eſt tex. cũ gl. inſt.
de act. §. ſic itaq;. Et dr̃ abuſio, qñ qs abu- 6
tit̃ re ɔ̃ ſuã nãm. Et ex hoc & ex tex. colli
ge, q̃ ubi certũ qd pticipat de nã duorũ,
attribuit̃ ei, de cuius nã magis pticipat.
l. q̃rit̃, ff. de ſta. ho. & 4. q. 3. c. Hermaphro
dita. Not. 2. q̃ pater hẽt filiũ in ptãte, &
nõ mr̃, & in qb. conſiſtit patria ptãs, uide
plenè p gl. inſti. de patria po. & inter cęte
ros effectus, hẽt unũ mirabilẽ, q̃ pr̃ p̃t uẽ
dere filiũ ſuũ pp neceſſitatẽ famis, C. de
pat. q fil. diſtra. l. 2. not. gl. ĩ. c. 2. de pigno
Item qcqd acquirit filius, acquirit patri
quo ad uſumfructũ, p̃terquã in caſtrenſi,
uel quaſi. De quo dic, ut plenè no. in. l. cũ

oportet, & ĩ aut̃. excipit̃, & aut̃. idẽq;, C.
de bo. q̃ li. & inſt. p quas pſo. no. acq. per
totũ. No. q̃ licet m̃rimoniũ denominet̃ a
matre, tñ fili⁹ ſeqt̃ familiã patris. Vñ dẽt
denominari a patre, & nõ a matre, & ſeq
tur ciuitatẽ ex pſona patris. & nõ matris
3 l. 1. & l. aſſumptio, ff. ad muni. † Itẽ no. q̃
b ẽt Iudæus hẽt filiũ in ptãte.[b] Et eſt rõ, qa
Iudęi ɔ̃hunt iuſtas nuptias. j. de diuor. c.
gaudemus, & ſunt ſub Romano ĩperio, &
ſic gaudẽt legibus ĩperialib. Pro hoc. l. Iu
dæi, & qd̃ ibi not. C. de Iudę. Nã ille eſt
ĩ ptãte patris, quẽ ex iuſtis nuptiis pcrea
mus, ſecus dic in filio, nõ ltĩmo. Nã ille ñ
4 eſt in ptãte patris, inſti. de nup. in fi. † Itẽ
c no. q̃ puer, ſeu infans poſt trienniũ[c] dẽt
ali apud patrẽ, uſq; ad trienniũ mr̃ tenet̃
lactare filiũ. C. de pa. po. l. nec filiã. Hoc in
telligo, niſi mr̃ ſit talis, quã nõ deceat la-
ctare filiũ, ut no. Azo ĩ ſumma, de pa. po.
ſeqt̃ Bar. ĩ tract. de alimẽ. & hoc caſu dẽt
lactari expẽſis patris. Sed ſi pr̃ eſt ĩdigẽs
& mr̃ locuples, tenetur mr̃ alere filios ẽt
maiores. l. 1. § mulier, ff. de li. agno. & in
5 aut̃. ſi pater, C. de diuor. † Et ſcias,[d] q̃ in-
d tm̃ alimẽta ſunt filio debita a patre, q̃ pa
ter p̃t cõpelli per iudicẽ ad alimentãdũ
e filios[e] d. l. nec filiũ, & dicit ibi glo. no. q̃ ſi
pr̃ denegat filio iniuſtè alimẽta, pdit pa-
triã ptãtẽ, qd̃ bñ no. uñ alibi dicit lex, q̃
necare eſt filiis alimẽta denegare. l. neca
re, ff. de lib. agno. Et dicit ibi no. glo. q̃ ſi
fili⁹ moreret̃ pp defectũ alimentorũ, põt
puniri pater, ac ſi filiũ ppriis manib. necaſ
ſet, qd̃ not. Et intellige, q̃ pr̃ tenet̃ alere
f filiũ, & e ɔ̃ filius patrẽ, niſi filius[f] poſſet ſi
bi q̃rere uictũ ex induſtria, & hoc uerũ,
qñ ſit talis pſona, quã nõ dedeceret opa
ri, alias ñ tenet̃ laborare cũ dedecore ſuo
l. ſi qs, a liberis, & qd̃ ibi no, ff. ď li. agno.
& uide gl. ĩ c. cũ hr̃et, de eo, q dux. ĩ matr.
In gl. 1. ibi: *ob nequitiam patris.* nota iſtum
caſum, & dic, q̃ ob hanc cãm p̃t filius cõ-
pellere, patrẽ, ut eũ emãcipet, de quo dic,
ut latius hr̃ in. l. fin. ff. ſi a pa. qs tue. ma.
& no. inſt. qui modis iuſpa. po. ſol. in fi.
† In ea gl. ibi, *de iure Quiritum.* dic quiritũ
i. Romanorũ, qa dñr, Quirites à quiris,
qd̃ eſt haſta. Nã haſtati incedebant, q in-
uenerũt patriã ptãtẽ. Et dñr quo ad iſtũ
effectũ Romãi oẽs, q ſunt ſub Ro. ĩperio.
alii uero nõ recognoſcentes Romanum
ĩperiũ, nõ habent filios in ptãte. uñ dubi
tatur de Venetis, & qbuſdã aliis; de quo
6 uide p gl. inſt. de pa. po. † In ea gl. ibi. *con-*
ditione patris uel matris. No. gl. q̃ non eſt
ſpeciale in patre, qd̃ dr̃ in tex. ſed idẽ eſt
in matre cõuerſa ad fidem. & idem pbat f
tex. no. in c. Iudęi. 28. q. 1. hẽs ergo caſum
ſingu. in quo mr̃ p̃t petere cõem ſobolẽ,
& inuito patre, p̃t pducere ad baptiſmũ.
Dic q̃ p baptiſmũ ſoluit̃ ius patriæ ptã-
tis, ut ẽſt tex. iũcta gl. no. in c. Iudæorũ, ea,
cã & q. & rõ p̃t eſſe, qa nõ eſt cõueniens,
q̃ Iudęus hẽat filiũ chriſtianũ in ſua ptã
te, cũ ẽt ſeruum Chriſtianũ hr̃e non poſ
ſit: j. de Iudę. c. fi. † Et ob p̃dicta dicit hic
Hoſt. q̃ p̃p poterat hic facilius expedire

a Plurima canoniſtis incognita in materia uotorũ ad intellectum h⁹ ru br. vide ſctm̃ Th. in.4.di.38.q.1.art.1.2.3.& 4. Quid aũt ſit uotũ, dic, q alicuius boni cũ deliberatione facta promiſſio. Ita diffinit Ray. in ſum. uoti trãſgreſſi, circa prin. Sed Archid.17. q.1. in ſum. uariis modis diffinit. Nã dicit, q uotũ eſt alicuius boni cum deliberatiõe facta promiſſio. uel ſic, uotum eſt cõceptio boni ꝓpoſiti cũ deliberatione cõfirmata, qua qs ad aliqd faciendũ, uel nõ faciẽdũ ſe deo obligat. Vel aľr dicit, q uotũ ẽ teſtificatio qdã ꝓmiſſionis ſpontaneæ, q̃ Deo, & de his q̃ ſunt Dei, fieri dẽt. Et hãc ultimam dicit tenere magiſtrũ ſent. li. 4.di.22.& dicit, q de hoc ponit ẽt In no.in c.ad noſtrã, de reg. Sed tu dic, q primæ duæ diffinitiones relatæ per Archid. ubi. s̃. non fuerunt ſuę, ſed Ray. quem Archi. non refert, in ſua ſumma, in tit. de impe.uo. circa prin. §. uotũ, ſic deſcribitur. Sed de hac diffinitione oĩno uide p Do. poſt Arch. & Ioã. An. in c.2. de uoto in.6. Et quid ſit uotũ rõnabile, & qd irrationabile, uid Tho.2.2.q.88.art. 2. ubi ẽt ponit de quibuſdã uotis beſtialibus ut ſi quis uoueat ſe moriturũ, uel ſe uolaturũ, de quib. ẽt ponit Archidia. in c. qui bona.27. q.1. cuius dicta retuli poſt do. Ant. in c. literaturã. j̃. eo. Et dicit magiſter ſenten.38.di.4.lib. ſẽtentiarũ, ut refert Tho. in.2.2.q.85. 1.art. q uotum eſt teſtificatio quædam promiſſiõis ſpõtaneę, quę docet đ his, quæ ſunt Dei, fieri debere, quamuis teſtificatio poſſit ad inferiorẽ teſtificationẽ ꝓprie referri. Item utrum omne uotum obliget, uide omnino Thom. ſecunda ſecundæ quæſtion.88. articulo tertio, & in eadẽ q. articulo tertio ponit de utilitate uouendi, uidelicet, an expediat uouere, & in eadem queſtione, articulo quinto ponit, cuius uirtutis ſit actus uouendi, & quid ſit uotum, & uide ẽt omnino Hoſt. in ſumma, de uoto. §.1. per totum illum. §. per Tho. in 4.di.38.q.1.art.1. ubi plurima alia bona ad mate. ponit. Et adde q uotum non fit ſanctis, niſi ſecundum q ſuffragia ſunt, & mediatores inter nos & deum, ſicut & oratio ad ſanctos fit. Ita dicit ad literam S. Tho. in 4. ſent. & diſt.38.q.1.arti.3. circa med. ubi etiam dicit, q turpe uotũ nõ eſt ſeruãdũ, qa uotũ non ſe extendit ad illicita, nec minus bona, nec refert, utrũ fuerit tũc illicitũ, qñ uotũ emiſſum eſt, uel poſt modũ illicitũ fiat. Adde huc, q ille, cui aſſignata ſunt cõfinia, & ꝓmiſit nõ exire de cõfinib. ſi exit, ut vadat ad cõplẽdũ uotũ nõ incurrit illã pęnã, ad hoc alle. tex. & gl. ſing. & unicã ĩ. l. illud, ff. de offi. pſi. Et iõ dicit Bal. in l.1. in.2. col. C. de ędi. ac. q mulier exiẽs de carcerib. ut uadat ad aliquã eccleſiã cã adĩplẽdi uotũ, nõ dr̃ fugiſſe de carcerib. dicit tamen ibi Bal. q cuſtos carceris nõ dẽt permittere ipſam exire, niſi cõſuetudo publica hoc ꝑmitteret.

ſtatuendo, q ſi alter infideliũ uenerit ad fidẽ, ſ. pater, uel mr̃, cõis ſoboles aſſignãda eſt cõuerſo, niſi ſit doli capax, qa illi nõ reliquũť ꝓprie libertati. Hoc ultimũ dictũ ego ĩtelligo rõne baptiſmi recipiẽdi. Nã ſi pr̃ uenit ad fidẽ, filiũ minorẽ habẽs, dico q pater p̃t petere filiũ maiorẽ, 1 qa ꝑ baptiſmũ nõ dẽt ꝑdere patriã ptãtẽ, quã hẽbat in filiũ, cũ dẽat tũc eſſe melioris condõnis, q̃ prius. 9 † Pro hoc c. Iudęi.2.j̃. de Iudæis. ubi patet, q oĩa ſunt relinquenda Iudęo conuerſo ad fidẽ intelligo niſi ꝑ uſurariã prauitatẽ illa bona q̃ſita fuiſſent, ut eſt gl. no. iuncto text.
10 de cõſecrat. diſti.3. c. Iudæi. † In gl. ĩ uerſ. ſoluti: ibi, *diuortio facto*. & dicit Inn. & cõiter docto. illam auť. ſi pater, procedere qualitercũq; fiat diuortiũ, ſiue de iure, ſiue de facto, quod no. bñ. Ex hoc infertur q ſi ꝓꝑ adulteriũ mariti matrimonium ſeparetur quo ad torũ, filii debent ali a patre, ſiue apud matrem expenſis patris. Idẽ, ſi pater de facto relinqueret uxorẽ.

De uoto [a], & uoti redemptione. Rub.

Viſum eſt. s̃. de quodam uoto in ſpecie, quod. ſ. emittitur ꝑ ingreſſum religiõis, per ſuſceptionẽ fidei, nunc ſubiicitur de uoto in genere & ipſi⁹ uoti redemptione. De materia hr̃.26. q.1. ꝑ totũ, & 32.q.1.c. ſi. reperitur in.6: & de ſi. inſt. c. quod ſuper. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Votum poteſt commutari in aliud uotum, cum authoritate tamen ſuperioris, & iuſta cauſa inſtante cõſideranda a ſuperiore.*
3 *Votum an & quo caſu debeat cõmutari in melius.* 5.
4 *Votum an cogatur quis obſeruare, quando ſuperuenit aliquod impedimentum, quod ſi ab initio fuiſſet, ſine dubio quis non uouiſſet.*
5 *Votum nunquid poſſit redimi, uel commutari ſine cã?*
Ieiunia indicta ab eccleſia non poſſunt mutari, nec redimi ſine cauſa exiſtente, ieiunia uero indicta per pœnitentiam, poſſunt arbitrio imponentis commutari, ſine arbitrio eius ſecus.
6 *Pœnitentia poteſt commutari ab illo, qui pœnitentiã iniunxit, uel a ſuperiore.*
Pœna ſtatuaria poteſt ex cauſa per iudicem mutari, uel diminui.
7 *Votum non poteſt commutari ab inferiore Epiſcopo, niſi ille inferior habeat iura epiſcopalia.*
Diſpenſatio non poteſt fieri ab aliquo prælato citra Epiſcopum, niſi in caſibus a iure expreſſis.
8 *Papa poteſt ex aliqua magna cauſa diſpenſare, quòd monialis poſſit contrahere matrimonium.*
Papa poteſt ex cauſa diſpenſare contra uotum continentiæ, & alius citra Papam non poteſt diſpẽſare. 9.

C A P. I.

De peregrinationis.

1 † Epiſcopus ex cauſa mutare poteſt uotum peregrinationis in aliud, quod ſit Deo magis acceptum uel ſumma generalius ſic. Vota poſſunt eleemoſynis redimi, uel in aliud commutari intercedente ſuperioris authoritate, & iuſta cã redimendi uel mutãdi. h. d. Secunda pars, ibi: *reſpondemus*. Caſus liter. Aliquis fecit uotum peregrinationis. quęritur, utrũ tale uotum poſſit redimi eleemoſynis, uel commutari in aliud neceſſitate inſtante? Reſpondet papa, q de arbitrio ſuperioris pendet, ut ipſe conſideret diligenter qualitatem uouentis, & cauſam commutationis, ſ. an ex infirmitate, uel affluentia diuitiarum, aut alia probabili cã peregrinatio, uel cõmutatio magis ſit deo accepta, & ſm̃ hoc ſuper hoc diſpenſet. Ber. No.1. quòd a uoto quis poteſt dupliciter liberari. Primo per redemptionem, ut ſi uult facere eleemoſynam, ſeu ędificare hoſpitale ſumptuoſum, uel maritare domicellas uel quid ſimile, & hoc intendit litera, dum dicit, affluentia diuitiarum &c. Secundo per commutationem in aliud, ut ſi uouit ire ad ſepulchrum, & petit, ut fiat commutatio, ut bis teneatur ire Romam, uel quid ſimile. Et ex hoc, & ex text. not. quòd præciſè non tenetur quis perficere uotum illud, uel aliud, ſed poteſt ex toto liberari largiendo certum quid in piam cauſam, de hoc infrà.
2 † Secundò no. quòd in commutatione uoti, uel eius redemptione non poteſt dari certa regula: ſed totum dependet ex arbitrio ſuperioris, qui ex diuerſis in
3 formabit motum animi ſui. † Item no. quòd recompenſatio, quæ fit pro uoto debet eſſe melior, & Deo magis accepta. Ego putarem hoc dictum procedere, quando ſola uoluntas redimendi; uel mutandi ſubeſt, uel ſimile. Sed ſi cauſa eſt in uouente, puta quia eſt debilis ad peregrinandum, tunc ſatis eſt,
b ut fiat cõmutatio [b] in ſimilem cãm, licet illa non ſit Deo magis accepta per cap. quod ſuper his, & c. magnæ. j̃. eod. facit

b An aũt, & qñ liceat uouẽti cõmutarẽ uotum ꝓpria authoritate, uide latè ꝑ d. Ant. in c. ꝑuenit.2, de iurei. & qđ no. ĩ rub. de ob. ie. Itẽ oĩno ad de huc Tho. in.4. di.38.qõ.1.arti.4. ubi diſputãdo cõcludit rľr uouentẽ nõ poſſe cõmutare uotũ authoritate ꝓpria etſi cõmutaret ĩ aliud uotũ tpale diuturnius, quã primum. Sed dicit, q diſpẽſatio & commutatio uotorum ptinet ad p̃latũ ſuũ, quia in quolibet uoto ſubditi ſubĩtelligiť cõdõ, niſi diſpliceat prælato. Et dicit q licet ꝓꝑ hẽat plenitudinẽ ptãtis in diſpẽſationibus, itñ ad eũ rľr nõ recurrit ꝓ diſpẽſatione uotorũ, niſi ſit uotũ religiõis, uel ſint uota perpetua. In aliis ãt uotis, ſicut peregrinatiõis & ieiuniorum, pñt Epi diſpẽſare, niſi ꝓꝑ aliquod uotũ ſibi reſeruauerit, ſicut diſpẽſatio in uoto terrę ſanctæ. Et ibi ẽt dicit, q minus importat cõmutatio uoti, q̃ diſpẽſatio, qa, qñ fit commutatio, abſoluitur ab vno uoto, & ligatur ad aliud, ſed qñ fit diſpenſatio, abſoluitur a uoto abſo[lu]te, quòd ligetur ad aliud, & ideo dicit, q cum ex cauſa rõnabili in uoto diſpenſari poſſit, poteſt etiam commutari.

ANT. FRAN. An uotum poſſit commutari propria authoritate, etiam in melius, ſicut in diuturnius & longius tempus, dicas abſque dubio, quòd non imo, qui à uoto diſcederet & illud rumperet propria authoritate, dignus eſt diuino ſupplicio ut in capitu. Ananias. 17. queſtio. prima: imo nec ſuperior ſine cauſa poteſt illud commutare, & in capitu. non eſt, de uoto, ut ibi per gloſſ. quæ dicit, q diſpenſatio uotorum ſine cauſa facta dicitur eſſe diſſipatio.

quod

qđ leg. & no. s̃. c.1. de re. ꝑ. & ſic ultra alios limitarẽ iſtũ tex.
4 † Itẽ reperio dictũ no. b. Tho. qđ recitat Arch. in c. qui bona agũt.17. q.1 ubi dicit, q oẽ impedimẽtũ ſuperueniens, qđ habuiſſet à prĩcipio impedire uotũ, ſi oriť poſt factũ, habet auferre obligationẽ uoti, qđ ẽ dictũ ſatis ſing. Sed multũ ob. c. qđ ſuꝑ his. j̃. e. ubi impedimẽtum ſuperueniẽs facit mutationẽ in aliã cãm, & licet illud ſit magis tutum, tñ de ſubtilitate credo primũ dictũ ſatis poſſe ꝓcedere, dũmodo nulla culpa inueniať in uouẽte. Nã ſi ꝑ me nõ remanet, quo minus uotũ ꝑficiã, ſubſiſtẽte bona uoluntate, debeo reputari, ac ſi uotũ ꝑfeciſſem. Pro hoc. c. dixit, de pœ. diſ.1. & quod no. ĩ c.1. de eo, q mit. in poſ. facit in ſimi. qđ no. in l. qđ te, ff. ſi cer. pet. in l. ſi nõ ſortẽ. §. libert⁹, ff. de cõd. inde. & ĩ l. ſi uſuſfructus mihi, de uſufru. le. Et ad c. ſuꝑ his, põt rñderi, q ꝓcedit, qñ impedimẽtũ nõ eſt omnino uoti impeditiuũ, ſed difficultatiuum. Aliud. n. eſt, qđ factũ reddit impoſſibile, aliud qđ difficile, facit. l. ꝯ: inuus, ff. de uer. obli. Cõiter tñ obſeruatur. c. qđ ſuꝑ his, alle. Et facit iſte tex. dũ dicit, an ex infirmi
5 tate. † Sed ꝓ declaratiõe p̃dictorũ & materiæ q̃riť, nunqđ [a]
a ſine cã poſſit uotũ redimi, uel cõmutari? Sol. dic, q iſta uota, q̃ à principio fuerunt uoluntaria, poſſunt redimi & commutari cã exiſtente in uouẽte, dummodo cõmuteň, uel ꝓ redẽptione deť aliquid magis utile, & Deo magis acceptũ, hoc no. uoluit Inn. ſuꝑ rub. de obſer. ieiu. Itẽ ſequiť Arch. in c. p̃sbyter.82. di. Ego ꝓbo ꝑ. c. de multa, ꝓꝑe ſi. j̃. eo. dum tex. alternatiuè loquiť, dicẽs, ſi neceſſitas exigat, uel utilitas perſuadeat. ſufficit ergo alterum illorum. Et ex illo tex. infero ad limitationẽ, q̃. s̃. dedi ad iſtum text. ut tunc cõmutatio debeat eẽ utilior, qñ neceſſitas nõ ſuggerit cõmutationẽ uoti. Nã patet ex illo tex. q ſufficit neceſſitas, uľ utilitas, ergo in caſu neceſſitatis nõ requiriť melior utilitas, qđ no. Et uñ ſurgit hęc cõmutatio uoti, cũ ſit de iure diuino? dic, ut colligiť ex cap. magnę. j̃. eo. Hęc ꝓcedunt in uotis uoluntariis. ieiunia aũt neceſſaria, q̃ ſunt indicta ab eccľia, nõ poſſunt cõmutari, nec redimi ſine cã exiſtente in ipſo obligato, ut no. Inn. in rub. in loco p̃allegato. De ieiuniis uerò indictis per ſacerdotẽ in pœnitẽtia dic, q ipſius arbitrio poſſunt cõmutari, ſed ſine arbitrio ipſius ſecus. Sic intellige glo. no.
6 in d. c. præsbyter.82. diſt. † In gl.1. ibi, *commutatio pœnæ*. Aduerte, nã iura alleg. in gl. loquuntur de commutatione pœnitentiæ, & non pœnę, & pœnitentiã cõmutare põt ille, qui pœnitentiã iniunxit, uel ſuperior, ut legitur & notatur in d. c. præsbiter. Et de cõmutatione pęnę dic, ut no. per Inn. & alios in c.1. de conſt. & eſt bo. tex. cum glo. in l. quid ergo. §. pęna grauior, ff. de his, qui no. infa. ubi Bar. ponit no. dictũ,
b q ex cã ẽt pęnã ſtatuti põt iudex [b] cõmutare, uľ diminuere, ut 2. q.4.* c. ſi quẽ pęnituerit. §. accuſatorũ, uer. pœnę uerò, in gl. in uer. uoluntati.* † In ea. gl. ibi, *& eſt argu q Ep̃i &c.*
7 Signa gl. & ideò gl. dicit, arg. quia in tex. non fit mentio de Ep̃o, ſed de pręſidente. Inn. dicit, q Ep̃i & ſuꝑiores poſſunt diſpenſare in uoto, non aũt pręlati inferiores. Probat iſte tex. iuncta ſuprascriptione, & no. ſing. hoc dictum, pro quo facit quod ipſemet no. in c.2. de eo, qui fur. ordi. rec. ubi po
c nit unã ſing. regu. [c] dicẽs nullum prælatum citra Epiſcopũ poſſe diſpẽſare in aliquo caſu, niſi in caſibus in iure expreſſis. quã regu. ſequũtur doc. in c. ſi. de poſtu. præla. Et ego adduco tex. in cle.2. de priui. ubi no. probatur, q pręlatus citra Ep̃m nõ põt abſoluere à ſentẽtia excõicationis à canone ꝓmulgata, niſi, ut dixi, in caſib. a iure expreſſis. Hoſt. dicit, hic, q iſte tex. nõ probat dictũ Inn. ſed potius ꝯ, quia licet loquatur de Ep̃o, nõ dicit hoc pendere ab arbitrio ſuo, ſed ab ei⁹, qui præſidet &c. fateť tñ, q dictum in ſe eſt uerum, & ſeruať de conſuetudine, & minimè ſunt mutãda, &c. l. minimè, ff. de leg. Et põt dici, q ubicunq; inferior p̃latus haberet de iure ſpeciali ius ep̃ale in ꝑſonis, q tunc poſſit diſpẽſare in uoto, ſicut Epiſcopus, quia talis põt exercere iura ep̃alia; pro hoc gl. no. in cle.1. de re. eccl. non ali. & per Inn. in c. ſtatuim⁹, de maio. & obe. Dico lati⁹ in c. ſignificaſti, de fo. cõpe. & tunc iſta lr̃a ſtabit ꝓpriè, ut quilibet p̃ſidens, ſ. hñs iuriſdictionẽ ep̃alẽ, poſſit diſpẽſare ĩ uoto. Nã, ut ex fine lr̃æ colligiť, in hac cõmutatione reqriť diſpẽſatio, ſed p̃latus inferior nõ diſpẽſat. Per hoc dico ſacerdotem uota nõ poſſe cõmutare, niſi mõ p̃dicto, ſ. cũ ipſe iniunxit ieiuniũ, &c.
8 † In gl. fi. ibi, ſed in uoto cõſciæ ſecus. No. gl. nã loqť nõ ſolũ in religioſo, ſed ĩ quolibet uouẽte cõtinẽtiã. Hoſt. hic & cõiter canoniſtæ tenẽt oppoſitum dicẽtes, q ex
d magna [d] cã põt Papa diſpẽſare circa uotũ cõtinẽtiæ ẽt cũ religioſo. Ponit exẽplũ, ſi Rex ĩfidelis uulť redire ad fidẽ cũ toto ſuo regno, ſi põt hr̃e in uxorẽ monialem filiã alterius Regis. Nã iſtud magis Deo acceptũ, q̃ continẽtia unius hominis, maximè, qa mr̃imoniũ eſt de iure diuino, & cũ uxore ẽ caſtitas 31. di. c. Nicena, & ĩ c. de uoto, li.6. & idẽ tenent doc in c. cũ ad monaſteriũ, de ſta. reg. b. Tho. fuit ĩ opi. gl. licet prius tenuiſſet ꝯ Io. An. nouiſſimè diſputauit, ſequẽdo opi. Canoniſtarũ ꝯ opi. theologorũ, & plenè ꝓſequiť ſuꝑ reg. ſemel Deo dicatum, de reg. iu. li.6. in Merc. Et inq̃tũ gl. dicit, q caſtitas ẽ ſola, &c. nõ ĩtelligas, q aliæ uirtutes hoc non poſſint facere. uñ dẽt intelligi, q caſtitas ſola potẽs ẽ Deo aĩas p̃ntare, ſ. ſine aliis uirtutib⁹. Nõ tñ ĩtelligas, q aliæ uirtutes abſint, ſed nõ exigiť, ut cõcurrãt æquè principaľr, ſed ſaltẽ dẽt hr̃e acceſſorie, qa nõ põt quis hr̃e unã uirtutem ſine aliis, licet poſſit hr̃e opus uirtutis, ut no: gl. in c. niſi
9 cũ pridẽ, ĩ uer. uirtutũ, s̃. de renũ. † Ex p̃dictis hẽs unũ caſum, in quo ſolus Papa diſpẽſat; & licet doc. teneãt, tñ de iure apte hoc nõ ꝓbať. Sed ego adduco. c. maiores, de baptiſ. ubi dr̃, q maiores cauſæ ſunt referendę ad Papam. alius eſt caſus in uoto
e ultramarino [e] emiſſo pro ſubſidio terrę ſanctę, tex. ẽ no. iũcta gl. ĩ c. ex multa. j̃. e.

SVMMARIVM.

1 *Votum factum in puerili ætate poteſt Papa commutare, etiam ſi ſit uotum ultramarinum.*
2 *Votum factum à maiore ſeptennio obligat uouentem* 3.
Puer dicitur quis poſt ſeptem annos.
4 *Papa non poteſt tollere obligationem alteri quæſitam.*
Laicus non tenetur obedire Papæ in temporalibus.
Abſoluitur quis à iuramento cum cauſa, aliàs ſecus.

C A P. II.

1 Veniens. † Cõmutat Papa uotũ ultramarinũ, in his maxime, q in puerili ætate uouerũt; & duo facit. Primò ponit formã uoti. Scđò eius abľonẽ & mutationẽ, ibi, *nos*. Caſus lr̃alis. R. clericus, dũ eſſet in puerili ętate coſtitutus, & doli capax, diſpoſuit ꝓficiſci Hieroſolymam, & cuidã, q illuc accedere uolebat, fidẽ dedit, & ſuã ab eo accepit, q ĩ uia fideles ſocii exiſterẽt. tãdẽ factus diſcretus & adult⁹ acceſſit ad Papã, petẽs ei⁹ cõſiliũ. Papa illũ abſoluit à uoto, q ĩ ętate puerili fecerat. ex facilitate poti⁹, q̃ arbitrio diſcretiõis, ita tñ q uotũ redimat eleemoſinis, & toto tꝑe uitę ſuę, ſi poterit, uni
2 pauperi dẽat ꝓuidere. Ber. † No.1. ex tex.

SEB. SAPIA.
a Nunquid. Qñ liceat cõmutare uota, uide Feli. in c.3. in prin. s̃. de iureiu. poſt Ab. ibi, col.1. uerſ. ſed qñ.
ZACHARIA.
b Poteſt iudex commutare, uel diminuere. Adde Gul. de Cun. in l. certa, nu.1. & ibi ĩ apo. Celſi in uer. ſi iudex excedat modum, C. qñ prouocare non eſt ne, & Ludo. Rom. ſing. ſuo.77. inci. uenequa, & Feli. plenè ĩ c. de cauſis, col.5. in fi. s̃. de off. de leg. & plen. in c. quaľr & qñ el 2. §. ad corrigẽdos, col.7. uerſi. & pro complemento j̃. de accuſ.
c In quibus caſib⁹ poſſunt diſpẽſare prælati iferiores à Pa. uide b. Tho. in 2.2. q.88. art. ul. in fi.
De hoc uide latius ꝑ Pet. đ Anc. in rep c. canonũ, de conſt. in 2. op. & uide quod no. j̃. de ſta. mo. c. cũ ad monaſteriũ, & in fi q. Io. Ant. in reg. actus, in Mercu. & Imo. poſt Gul. in clem.1. in ult. col. de cõſan. & affi. & uide hic per d. Ant. in ult. col. & idem quod Pau. hic, poſt do. Ant. dicit ad literam Hoſt. in ſum. de uoto, §. quaľr, & cui⁹ authoritate, in 2. col. uerſi. ſed & de uotis uoluntariis.
SEB. SAPIA.
d Magna. In contrarium tñ faciũt no. per Fel. in c. q̃ in eccleſiarũ, col. 8. s̃. de cõſtit. ubi tenet, q Papa nõ poſſit diſpẽſare, ſi Rex habet uxorem ſterilem, ut poſſit ducere aliã uxorẽ; & ſubdit, q Pa. non põt diſpenſare ſuꝑ præceptis decalogi, ut ibi latè ꝑ eum.
e Vide latè ꝑ Hoſtien. in ſum. de uoto. §. quaľr, & cui⁹ authoritate, per totũ illum. §.

iũcta gl. ꝙ uotũ emiſſum in puerili ætate
efficaciter obligat, licet p̄ſtet facilitatẽ
obtinẽdi cõmutationẽ; & ſic minor ætas
nõ ipedit obligationẽ Deo ꝗrendã; & dr̃
puer poſt ſeptẽ annos, ut dr̃ ĩ ꝑœ.6.& ſic
poſt doli capacitatẽ qs obligat̃ ex uoto.
Et ad hoc tenebis ſemꝑ mẽti iſtũ tex. qa
neſcio alibi ita clarũ, uide tñ ad materiã,
3 qđ no.Inn.in c.ſcripturę.ĩ.eo.†Secundò
no. ꝙ uotum emiſſum in puerili ætate vr̃
potiꝰ ꝓcedere ex quadã facilitate animi, 2
q̄ diſcretionis arbitrio. Et ex hoc & ex
tex.põt ſumi arg.opt.ꝙ uotũ emiſſum ex
animi facilitate, obligat uouentẽ, licet fa
cilitas p̄ſtet cãm diſpẽſandi & cõmutan-
4 di. †Vltimò no.caſum, in quo Papa abſol
uit laicũ ab obligatiõe q̄ſita alteri laico.
Nã iſte dederat fidẽ laico, ut eſſent ſocii
fideles in itinere.Sed ɔ̄ hoc opp obliga-
tio eſt de iure gentiũ, & ſic nõ põt ꝑ prin
cipẽ tolli, ut ĩ cle.paſtoralis, de re iu.no.
Inn.in c quæ in eccłiarũ, de cõſti Legiſtę
in l.fi.C.ſi ɔ̄ ius, uel uti.pub. maximè per
Papã reſpectu laicorũ; ad hoc uide ſing.
dictũ Inn.in c.inquiſitioni, de ſent.excõ.
ubi dicit, ꝙ ſi Papa uult laico auferre li-
bros ſuos, uel ſimile, nõ tenet̃ laicus ſibi
obedire, cũ ſibi nõ ſit ſubiectꝰ in tꝑalibꝰ.
Sol. ɔ̄rium vr̃ difficile. Ex dictis doc p̄nt
colligi duæ ſolu.Prima, ꝙ Papa hoc fecit
ex plenitudine ptãtis.Hæc ſo.non ualet;
qa nõ hẽt ptãtẽ abſolutã circa iſta, quæ a
ſunt iuris naturalis, ſeu gentiũ ſine cã, ẽt
Imꝑator reſpectu laici, ut no. in iuribus.
s̃.alleg. Scđa ſol.q̄ vr̃ placere Inn.hic, ut
ſit hoc ſp̄ãle, cũ obligatio uenit acceſſo-
riè ad actũ ſp̄ũalẽ, nec laicus põt p̄tẽdere
cõmodũ burſale.Nam iſta nõ erat ꝓpriè
ſocietas, cũ ſocietas cõtrahat̃ ad lucrũ.l.
coiri, cũ ſe.ff.ꝓ ſocio. uñ potius iſti dice
bant̃ comites, q̄ ſocii; ad hoc qđ no.gl.in
cle.2.de pœnis; & no.hanc ſol.quia ſatis
rõnabilis eſt.hẽt caſum, in quo Papa ab-
ſoluit quẽ ab obligatione quæſita laico.
Ego darẽ aliã ſol.ꝙ ideo Papa potuit hic
abſoluere, quia ſolũ obligatio erat cõtra
cta ex fidei p̄ſtatione, ſed Papa põt abſol
uere à iuř̃o cã interueniẽte, ut no.ĩ c.q̄to,
de iureiu.hic aũt ſuberat cã, quia minor
ætas. Itẽ qa illã fidẽ p̄ſtiterat ob cãm ſui
itineris, qua deficiẽte facilius põt obtine
ri abſolřo à p̄ſtõne fidei; & hęc ſol. mihi
uidet̃ uerior, & procedit magis ſine ſcru
pulo.In gl.in uer. *facilitatem*, in fin.de hoc b
uide quod dixi in c.dudum, de conuerſio
ne coniugatorum, & quod dicam ĩ.c.ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Votũ non emittitur ex ſimplici propoſito bonũ operãdi.*
2 *Votum ad hoc, ut obliget, quæ requirantur.*
3 *Promiſſio ſola non ligat, niſi ſit facta cum propoſito ſe obligandi.*

C A P. III.

1 **L***iteraturam.* † Hoc.c. continet
no.& ſing. deciſionem; & põt ſic
ſummari. Simpłr ꝓponens reli-
gionẽ ingredi, licet nõ ĩgrediat̃, non eſt
reus uoti. Vel gñalius põt ſic ſummari,
Ex ſola cõceptione boni explicãdi non obligat̃ quis ad bo
nũ cõceptũ exequẽdũ.Primò cõſultatio.ſcđò rñſio, ibi, *tibi*.
Caſus lr̃alis.Magiſter A.fecit ſibi minui in brachio.brachiũ
indurauit ex illa minutione; ita, ꝙ pterritus fuit ad mortẽ.
Dum eſſet in tali ſtatu, ꝓ tulit hæc uerba, nõ diu hic mora-
bor, ꝓponẽs ĩ aĩo religionẽ intrare.dubitauit, an ex hoc fa
cto teneret̃ religionẽ intrare? Rñdet Papa, ꝙ ſi plus nõ eſt
in uoto ꝓceſſum, nõ dẽt dici trãſgreſſor, ſi nõ adĩpleat, qđ
dixit.Ber.No.1.ar.opt.ex tex.ꝙ terror mortis nãlis nõ ipe
dit obligationẽ uoti, dũmõ uouẽs deliberatè ſe obliget ad
uotũ; de quo uide qđ dixi in c.ſicut, de regula. †Scđò no.ꝙ
ex ſolo ꝓpoſito indeliberato intrãdi religionẽ nõ obligat̃
quis ad ingreſſum; ɔ̄ qđ gl.multũ inſtat.Nã vr̃ tex.in oppo
ſitũ in c.q bona agunt, 15.q.1. Sol.ex dictis gl.Inn.& Hoſt.
põt elici hæc ɔcluſio, ꝙ ſi nõ firmiter qs ꝓpoſuit ſeu delibe
rauit religionẽ ingredi, uel certũ qd ꝓfiteri, nõ obligat̃ ex
ſola ɔceptione animi.Si aũt deliberauit, tũc tenet̃ ad execu
tionẽ uoti, ẽt ſi uerba nõ exp̄ſſit, eccłia tñ nõ cõpellit ad uo
ti executionẽ, ſi de eo nõ ɔſtat. Nã ſi ex prima deliberõne,
ſeu agitatione animi quis obligaret̃ ad religionẽ, pauci eſ-
ſent ſtudẽtes, q nõ eſſent religioni obligati ſ̄m Hoſt.cũ cõi
ter talia aĩo ɔcipiãt.Hinc dicit Abbas, ꝙ uotũ initiat̃, cõfir
mat̃, & ɔſummat̃.Initiatur, cũ ꝓpoſitũ in aĩo ſeminat̃. Ex ta
li ꝓpoſito nõ obligat̃ nec quo ad Deũ, nec quo ad eccłiã;
& ſic põt intelligi iſte tex.Cõfirmat̃, cũ deliberõ figit̃, & fir-
mat̃ ſuꝑ ꝓpoſito, & tũc obligatio oritur quo ad Deum; ad
hoc d.c.qui bona agunt, ſed eccłia non cõpellit, ex quo ſibi
nõ ɔſtat.Cõſummatur aũt, cũ uerba enuntiãtur; & tunc effi
caciter obligat̃ quo ad Deũ, & quo ad eccłiam, ut in c. licet
ĩ.e. Et ſic cõiter ſentiũt doct. nr̃i, ꝙ propoſitũ deliberatũ &
ɔfirmatũ obligat quẽ ad executionẽ boni cõcepti & delibe
a rati. Sed.b.Tho.[a] 2.2.q.88.art.1. dicit inter cętera tria ne-
ceſſaria ad obligationẽ uoti.Primò deliberõ, ſcđò propoſi
tũ, tertiò promiſſio.Non.n.obligatur qs ſ̄m eum ex ſola de
liberõne, uel ex ſolo propoſito, niſi ſubſequatur promiſſio,
q̄ qdẽ promiſſio licet homini fieri nõ poſſit, niſi per uerba,
uel alia ſigna exteriora, tñ Deo fieri põt ſolo corde. Ipſe.n.
reſpicit cor, & nõ uerba; pro hoc 14.q.5.in c.ſi qd inueniſti.
Qñq; tñ ſ̄m eum cõueniunt alia duo, ut exp̄ſſio uerborũ, q
licet nõ ſit neceſſaria quo ad obligationẽ; eſt tñ utilis, ut ſal
tẽ pp hominũ uerecundiam nõ deſiſtat à promiſſione ſua.
Scđò interuenit qñdoq; hominũ teſtimonium, hæc tñ duo
nõ ſunt de ſubſtantia, ut s̃.dixi. & q̄uis Io.An.& doc.ſimpłr
recitent hæc dicta. b.Tho.tñ mihi vr̃, ꝙ hęc deſtruant mul-
tas theoricas canoniſtarũ, uel ſaltẽ oportet illas reſtringe-
re.Nã Hoſt.hic, & ĩ c.ɔſulti, s̃.de reg.dixit, ꝙ ſi qs propoſito
mutandi uitã ſuſcepit habitũ religionis, efficaciter eſt obli
gatus quo ad Deũ pp propoſitũ mutãdi uitã.Nã ɔ̄rium põt
inferri ex his dictis b.Tho.ꝙ nõ ſufficiat ſolũ propoſitũ, ẽt
p̄cedente deliberõne, niſi ſequat̃ ꝓmiſſio ſaltẽ corde facta.
Hæc dicta multũ mihi placẽt. nã nõ ſeqt̃, ꝓpoſui firmiter ĩ
aĩo aliqd dare Deo, uel hoĩ, ꝙ ob hoc ſim obligatꝰ ad dan-
dũ, ex quo illã rẽ non ꝓmiſi Deo, uel hoĩ.Nã uotũ cãtur ex
quadã pollicitatiõe,[b] ĩ.uniꝰ ꝓmiſſiõe, ut l.2.ff.de pollici.&
hæc dicta.b.Tho.ſeqt̃ Arc.ĩ c.q bona, p̄al. Opꝫ ergo iura re
ſtrĩgere, q̄ firmãt deciſionẽ ſuꝑ ꝓpoſito, ut ĩtelligãtur de ꝓ
3 poſito cũ promiſſiõe. †Et no.ꝙ ſola promiſſo nõ ualet, niſi
p̄cedat deliberõ cũ propoſito ẽt reſpectu relig.licet ɔ̄riũ ſen
ſerit Io.An.ĩ c.dudũ, de ɔuer. ɔiu.In gl.1. ibi, *nec firmiter pro
ponendo*. licet gl. uideatur uelle, ut firmũ propoſitũ ſufficiat,
qđ eſt ɔ̄ p̄dicta, tñ ĩ.in fi. vr̃ intelligere de propoſito cũ aĩo
obligãdi ſe Deo; & ſ̄m hoc ſtaret firma ſn̄ia.b.Tho. & facit
multũ pro eo iſte tex. qui ſimpłr dicit iſtũ aĩo propoſuiſſe,
ꝙ religionẽ eſſet intraturus; & nihilominus nõ obligatur;
ergo iura facientia mẽtionẽ de propoſito, intelliguntur de
propoſito cũ animo ſe obligãdi; ita, ꝙ fuerit proceſſum ad
promiſſionẽ, ſaltem corde. In gl.fi.ibi oritur actio. Hoſt.di
cit, & bene hoc arg.hic non colligi, quia nullum pactum hic
inter-

a De iſtis tribus re
q̄ſitis in uoto ui-
de ꝑ eundẽ Tho.
in 4.diſt.38.q.1.
art.1. circa medi.
In hac materia, ut
habes opi.Io.An.
& aliquorũ alio-
rũ gl. uide gl.27.
qõ.6.in ſum. & in
c.neq; uiduas, &
uide.d.Ant. ĩ c.ex
parte, uer. per hãc
decre.ĩ.de cen. &
ad hoc in fin. fac.
tex. in c.ſed pen-
ſandũ.6.diſ.& ui-
de omnino Arch.
in c.qui bona.32.
q.1.& in c.ꝓcliuꝰ
circa fin. 20.q.3.
ubi dicit, ꝙ ex
hoc, ꝙ quis expri
mit uotum, ſemꝑ
cogitur ĩ foro ec
cleſiæ illud perfi-
cere; qa creditur
ex deliberatione
procedere, & ita
dicit tenere Hoſt.
& Imol. in hoc.c.
Itẽ uide Tho. ĩ 4.
di 38.q.1.arti.1.
poſt me.ubi dicit
ꝙ quædam uota,
quæ faciunt mu-
lieres de non pe-
ctinando tali die
caput, pro nõ uo-
tis habẽda ſunt, &
peccãt taliter uo-
uẽtes, & de hoc ul
timo uide. s̃. in
rubri.

b Et ex ſola polli
citatione, quã qs
facit Deo, poteſt
conuinci, ut dicit
gl.in c.ſtatuimus.
13.q.1.de quo ui-
de per do.Ant. &
quod ibi ſcripſi
in c.ex parte.ĩ.de
celeb.miſ. An au-
tẽ ex uoto de tra-
dendo acquiratur
ius reale in illa
re, dic ꝙ non, tex.
eſt not.in l.2.ff.đ
pollic.ſed acqui-
ritur obligatio ꝑ
ſonalis tantũ, ut
ibi. Et ideò pro
uoto agetur ſo-
lum contra uouẽ
tem actione perſo
nali, qa diſputat
ibi glo. an ex uo-
to acquiratur ec-
cleſiæ dominium
rei, ſuper qua ema
nauit uotũ abſq;
traditione, & con
cludit, ꝙ non, qđ
bene eſt nota pro
limitatiõe.l.fi.C.
de ſa.ſan.ec.quod
tñ limitat d. glo.
in d.l.2.in princ.
niſi uotum fieret
ĩultima uolũtate.

interuenit, & de materia dic, ut in c.1.s̃. 3
de pactis. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Votum ſoluitur per ingreſſum religionis. 6.etiam ſine ſuperioris authoritate.2.*
3 *Votum non obligat ſuperueniente impedimento propter quod uotum non poteſt adimpleri.*
In uoto intelliguntur quadam conditiones, quæ ponũtur hic.
4 *Votum, quibus caſibus, & q̃uo poſſit emitti ſub conditione.*
5 *Votum factum ſub iſta conditione, ſi ſanabor, tenet, & dicitur ſimoniacum.*
Simonia non cõmittitur Deo, quia omnia ſunt Dei.
6 *Votum quibus caſibus poteſt emitti a ſeruo, uel à monacho.*
7 *Impubes doli capax obligatur omni uoto, excepto uoto religionis.*
Filiusfamilias obligatur uoto, dum tamen tale uotum non præiudicet patriæ poteſtati.
Votum emanatum tempore inhabili non eſt de neceſſitate adimplendum tempore habili.
8 *Maritus & uxor non poſſunt emittere uotum abſtinentiæ ſine licentia & conſenſu alterius.*
Maritus, ſi conſentit uxori uouenti abſtinentiam, poteſt poſtea reuocare, licet male faciat.
9 *Clericus non poteſt emittere uotum peregrinationis ſine conſenſu epiſcopi.*
Epiſcopus non poteſt emittere uotũ peregrinationis ſiue religionis ſine licentia ſui ſuperioris.
Abbas non poteſt emittere uotum ſine conſenſu Epiſcopi, uel alterius ſuis ſuperioris c

C A P. IIII.

1 **S***Cripturæ.* †Per ingreſ-
a ſum relig.õis
ſoluitur uotũ religioni nõ cõ-
ſonũ.uel ałr.Oẽ uotũ mutabi-
le eſt in uotũ religionis, & ẽ not. deci.in
telligẽdo, ꝙ hoc fiat ſine authoritate ſu
perioris. Pro declar.tex. q̄ro de poſitiõe
caſus.Sol.dic.q dã uouerat uiſitare ſepul
chrũ ſanctũ: demũ intrauit religio.uoto
ñ cõpleto.dubitat̃, an iſte eẽt uerus reus
fracti uoti, & rñdet̃ ꝙ ñ ꝑ rõnẽ, q̄ habet̃ ĩ
2 lr̃a.†Sed dubitat̃, nũqd hęc cõmutatio b
b poſſit fieri ſine authoritate ſuꝑioris.Inn.
dicit ſe credere, ꝙ ſic, licet tutiꝰ ſit, ut hẽa
tur diſpẽſatio, & ſic trãſeũt cõiter do. Sđ
ɔ̄ hoc facit tex.ĩ.c.1.s̃.e.ubi dr̃, ꝙ ẽt ĩ me-
lius uotũ cõmutari ñ dẽt ſine arbitrio p̄-
ſidẽtis.Itẽ obligatꝰ homini ñ liberat̃, li-
cet uelit ſoluere rẽ meliorẽ. Nõ.n.cõtin
git liberatio, niſi ſołone eius, qđ debet̃,
ff.ſi cer.pe.l.2.& iſt.q mo.tol.ob. ĩ prin.
So.ɔ̄riũ vr̃ difficile, at credo poſſe dici, ꝙ
aut aliqs uult cõmutare tꝑale obſequm
ĩ aliud tꝑale, uel ĩ aliqđ aliud ꝑpetuũ nõ
intrãdo religionẽ, & ñ p̄t ſine authorita
te ſuꝑioris ꝑ p̄dicta. Aut uult ĩgredi reli
gionẽ, & tũc neceſſario ñ reqrit̃ ſuꝑioris
author.Rõ, qa ꝑ ĩgreſſũ religiõis obligat
nedũ operã ſuã ſed ẽt dedicat ſeip̄m.Vñ
nõ ẽ uериſiłe, ꝙ Deus uelit exigere obſe-
quiũ tꝑale ab eo, q ſe ſibi reddidit inſer 6
uiũ.imo prima obligatio vr̃ cõfuſa ĩ poſte
riori.facit qđ no.in cle.ſi dudũ, de reliq.
& ue.ſan.& ĩ.l.Gręcè, ff.đ fideiuſ.Titius d
tñ ẽ ſuꝑioris authoritatẽ hr̃e.†Vl.ſcias
ꝙ Inn.poſuit glo.ſatis utilẽ, & quotid.&
uerſat̃ principłr circa irritationem uoti;
& ponit duos caſus prĩcipales, ĩ qbus uo
tũ irritat̃, ſeu eiꝰ obligatio ĩpedit̃. Primꝰ
caſus gñalis, qñ deficit cõdõ gñalis, uel
ſp̄ãlis appoſita in uoto. Gñalis cõdõ eſt
multiplex, ut ſi deo placuerit, ſi potero
&c. q̄ qdẽ cõdões gñales intelligũtur, d
ẽt ſi ñ exprimãtur, ut ĩ c.& ſi Chriſtus, đ
iureiur.&.c.Beatus.22.q.2. & hoc dictũ
no.qa opiĩe facit, ꝑ h s, q̄ dixi ĩ.c.1.s̃.e.ut
ſuꝑueniẽte totali ĩpedimẽto uoti, nõ ſit
neceſſaria ipſius cõmutatio, ſed tollit̃ ip
ſius obligatio ex defectu gñalis cõdõnis.
4 †Sđ ſp̄ãles cõdões ſunt multę, ut ſi filiꝰ
meꝰ liberabit̃, uel, ſi ab hac ĩfirmitate ɔua
luero, &c, ſi.n.deficit cõdõ, nõ obligat̃ qs
ad executionẽ uoti, ꝑ hoc tex.a ɔ̄rio.22.
q.fi.c.1. Et ex hoc no. ꝙ uotũ p̄t emitti
cũ cõdõne, & ꝙ ex defectu cõdõnis tolli
tur oĩs obligatio uoti. An ãt cõpleta cõ
ditiõe qs poſſet cõpelli ad executionem
uoti? Inn.ꝙ ſic. †Sed dubitat̃, utrũ in exẽ
plo p̄miſſo, ſi filius meus liberabitur, &c.
poſſit qs cõpelli, adĩpleta cõdõne, adim
plere uotũ.Et uř primò, ꝙ nõ, ſ̄m Inn.qa
c tale uotũ nõ uř licitũ, ſed ſimoniacũ [c] qa
uult emere ſanitatẽ a Deo, uel ab aliquo
ſancto ꝑ dationẽ rerũ tꝑaliũ.1.q.1.c.q
ſtudet.Dẽt.n.ſimpłr Deo offerre cordis
cõtritionẽ, & poſtea rogare ꝓ ſanitate,
ſeu alia ꝓſpꝛitate. Alii ãt dixerũt hoc
uotũ eẽ licitũ, qa cũ Deo ñ ɔmittit̃ ſim.
qa oĩa ſunt dei, ut in c.tua, de deci.& ſic
ñ dat ꝓpriũ ꝓ cõſequenda ſanitate, Itẽ
qa ſimo. nõ cõmittit̃ ſine exp̄ſſo pactoꝫ,
& cũ Deo nullũ pactũ ĩteruenit, ſed ſolũ
mõ iſte pollicet̃ aliquid ſe daturum.Nec
ſufficit mẽtalis ſimonia, qa uix repit̃ ali-
qs faciẽs bonũ, q ñ ducat̃ ꝓpoſito ɔſequẽ
di remunerationẽ a Deo.nã ip̄e Deus ꝓ
mittit remunerationẽ ꝓ eleemoſynis, &
aliis bõis tꝑalib.Mat.25.& ꝓ hoc qđ hr̃.
Ge.28.c.& hęc opi.uř placere Ho.ꝓ qua
adducit in ar 28.q.1.c.ex his, & ſe ꝓ hoc
ẽt adduco c.medicinã, de pę.di.1.ubi dr̃:
Pc̄tm̃ tuũ eleemoſynis redime. Ad idẽ c.
aĩę defu.13.q.2. Itẽ dedicare aliqd Deo
ẽt ſub cõd.ẽ qd ſp̄ũale, ſed ſp̄ũale p̄t cõ-
mutari cũ ſp̄ũali ſine uitio ſimo. ut ĩ c.ad
qõnes, đ rer.ꝑm.& uiđ ad primũ bo.tex.
iũcta gl.ĩ uer.denariũ, ĩ c.p̄sbyter.82.di.
facit d.c.unicũ.32.q.ult. Vbi dr̃, q̄ ſine cõ-
dõne uouet̃, ſine cõd ſolui dẽnt.licitè er
go uotũ emittit̃ cũ cõdõne, & hoc maxiẽ
tenẽdũ ẽ, ut tota Chriſtianitas (ut ita di
xeri) q̄ uerſat̃ ĩ hmõi uotis, nõ afficiat̃ la
be ſimoniæ, & hoc quo ad.1. caſũ irrita-
tiõis uoti. †Scđo irritat̃ uotũ principałr
ex defectu ptãtis, & hoc multipłr p̄t cõti
gere, ut ĩ ſeruo, monacho, clerico, filioſa
mil.marito, & uxoř. Et priò circa ſeruũ[d]

a Per iſtum tex.dicit.Tho.2.2.q.89.art.3.circa fi.ꝙ uotum religio-
nis, cum ſit perpetuum, eſt maius, q̄ uotum peregrinationis terrę ſan
ctæ, qđ eſt temporale, & ſentit ibi Th. ꝙ rationabiliter dici poteſt, c
ꝙ per ingreſſum religionis quis conſeqnatur remiſſionẽ peccato-
rum. Et dicit, ꝙ in uitis patrum legitur, ꝙ eandem gratiam con-
ſequitur ingrediẽs
religionem, quam
conſequuntur ba-
ptizati.Subdit ta-
men ibi poſtea
Tho.aliqua uerba
ex quibus uidetur
de hoc dubitare.
Sed tu uide eundẽ
Th.4.di.4.q.3.cir
ca fi. ubi dicit, ꝙ
in aliis perfectio-
nis operibus, aut
ſtatibus, ñ eſt ita ex
preſſa conformi-
tas ad paſſionem
Chriſti, ſicut in ba
ptiſmo. & pœnitẽ
tia, & ideo opor-
tet, ꝙ in eis pœna
dimittatur, tamen
in uitis patrum di
citur, ꝙ quidam
patrum dicit ean-
dem gratiam de-
ſcendere ſuper eũ,
qui habitum reli-
giõis aſſumit, quã
ſuper eũ, qui bapti
zatur, ſed hoc non
eſt, quia talis a ſa-
tisfactione abſol-
uatur, ſed quia eo
ipſo, ꝙ per ſuã uo-
luntatẽ redigitur ĩ
ſeruitutẽ propter
Deum, plenariè iã
pro oĩ peccato ſa-
tisfecit reddendo
uoluntatem, quam
chariorem habet
cum de iis reb.mũ
di, de quibus tan-
tum poſſet dare, ꝙ
eleemoſynis om-
nia peccata remit
terentur, ẽt quan-
tum ad pœnã. Ita
ad literã dicit ibi
Thom.Et pro iſto
tex. uide ẽt ſanctũ
Tho.in.4.ſen.diſt.
28.q.1.artic.4. cir
ca fi.ubi dicit, ꝙ in
grediens inconti-
nenti eſt liberatus
a uoto quocunq;
præcedenti, nec eſt
neceſſe, ꝙ hoc ex
primat Prælato
ſuo, qui ſecum ſu-
per illo uoto di-
ſpenſet, licet qdã
dicant cõtrarium
& idem etiam di-
cit Tho.in.4.ſent.
di.39.q.1.ar.4. cir
ca med.

SEB. SAPIA.

b Hæc commuta-
tio. Quod ꝓpria
authoritate uotũ
tolli poſſit per in
greſſũ religionis
tenet Feli. in c.3.
in prin.ĩ. de iure
iur.& in c.cum deputati, col.3.uer.no.quatuor effectus, de iudi.ubi
dicit, ꝙ uotum, quantuncunq; maximum, tollitur per ingreſſum re
ligionis.

c An ſit ſimonia, ſi quis promittat dare aliquid, ut liberet̃ ab infirmi
tate, & adde huc qđ no.d.Ant.in c.ſignificatũ, de præb.& in c.uerũ,
de condi. appo et
ꝙ non ſit ſimonia
tenet apertè Ar-
chi.in c.ſcimus, in
2.co.12.q.1.& Io.
de Lig.in c.uniuer
ſis, uer.pone, emi-
ſit quis uotũ. ĩ.e.
tit.& Hoſ.in ſum.
de uoto.§.& utrũ,
uerſi.tertius eſt, ſi
conditionale.

d De uoto ſerui. &
de hoc uide textũ
in.l.2.§.uoto.ff.
de polli. & gloſſ.
mag.ĩ fi.in.l.2.C.
de pac.ubi dicit, ꝙ
ſeruus etiam cir-
ca res peculiares
uouendo non põt
præiudicare dño,
& ꝙ ſeruus nullũ
penitus uotum fa-
cere poſſit, ẽt ſi ſit
uotum religionis
ſine lĩcia dñi, tenet
Tho.2.2.q.88.art.
8.de hoc uide oĩ-
no per Hoſtiẽ. in
ſum.de uoto.§.qs
uouere poſſit, cir-
ca fi.uer.ſeruus nõ
põt & de uoto ſer
ui uide Ray. in
ſum. de impe.uo.
§.itẽ ſeruus inuito
domino.ubi dicit
ꝙ ſeruus inuito
dño uouere non p̄t
quem refert & ſe-
quitur Arch. in c.
ſi quis incognitis
17.q.2.hoc intelli
gens in uoto, ꝓ qđ
fieret pręiudiciũ
domino: ſed ſecus
dicit eſſe in uoto
continentię.

ANT. FRAN.

An ſeruus oblige
tur ex uoto præ-
iudiciali domino
dicas, ꝙ non, ſicut
nec filiusfamilias
nec uxor ad pręiu
dicium mariti, nec
monachus ad prę-
iudicũ monaſterii
quod intellige ue
rum abſq; conſen
ſu domini, patris,
mariti, uel mona-
ſterii.De quo ha-
betur in c. ſcriptu
ræ, de uot. ubi per
do Abb.poſt Inn.
& habetur ꝑ Ro.
in ſingu. ſuo. 490
Quod autem di[a]
ctum eſt de filiof[e]
milias. intellig[i]
uerũ de iure ciuil[e]
ſecus autem de iu
re canonico in uo
to religionis, qa

qui ſpiritu Dei aguntur, non ſunt ſub lege ſeculi. c. licet, de reg. 19. q.
2. in c. duç, & hr̃ p Io. de Imo. i c. cũ cõtingat, circa mediũ, đ iureiu.
a Adde, ꝙ q̃a uotũ emiſſum añ ingreſſum nõ poterit, ĩpleri Abbate
ꝯdicẽte, gl. eſt not. in c. noluit. 33. q. 5. & de illo, q uouerat ieiunare,
an teneat poſt ingreſſum religiõis, uide gl. quæ no. in c. qui uere. 16.
qõ. 1. & uide oino
q̃ no. Inn. ĩ rub. de
obl. ad ra. ꝙ mona
chus nullũ penit⁹
poſſit facere uotũ
ſine lnĩa Abbatis
tenet Th. 2. 2. qõ.
88. art. 8. & uide
Hoſt. ĩ ſum. de uo.
§. q̃s uouere poſſit
in 1. co. uer. mona
chi, ubi tenet, ꝙ
monachus nullũ
penit⁹ poſſit emit
tere uotũ ſine lnĩa
Abbatis imo ſine
lnĩa abbatis ĩpler̃
ñ p̃t uotũ, qđ feciſ
ſet añ ĩgreſſum. Et
dicit, ꝙ ſi ille, qui
prius uouerat, per
ingreſſum religio
nis intendebat
uotũ cõmutare, re
currat ad abbatẽ
ſuũ, q ſup hoc po
terit diſpẽſare.
b De uoto filiifa.
de quo uide plenè
per Imo. in repe.
c. cũ contingat, de
iureiur. 18. charta
& uide bon. tex. &
gl. in c. cũ mulier
32. di. c. 2. & aliq̃d
p Io. de Lig. ĩ re-
gu. pc̃m̃. Et q̃d, ſi
q̃s habet auũ & pa
trẽ, & auus cõſen
tit. pr̃ diſſentit in
uoto ipſius nepo-
tis? dic ꝙ p eſt p̃-
ferenda uoluntas
patris, & non aui.
Ita dicit multum
elegãter Inn, in c.
2. de reg. ubi ẽt po
nit, utrum mater
dẽat cõſentire uo
to filii, de quo ẽt
in c. ſi inqualibet
20. q. 2.
c De uoto cõiu-
gũ. & uide glo. in
uer. neceſſario, in
c. 1. 17. qõ. 1. & ꝙ
uxor nõ p̃t ſe obli
gare uoto ſine cõ
ſenſu uiri, tenet
Tho. in 2. 2. q. 88.
circa fi. Et de hoc
uide late p Ho. in
ſum. de uo. §. q̃s
uouere poſſit, in
nlt. col. uer. uxor
ẽt. ubi cõcludit, ꝙ
uxor ñ poſſit emit
tere uotũ ſine lnĩa
uiri, imo ſi añ e-
miſſet, nõ p̃t ĩple
re eo inuito, & ip
ſe ſolus peccabit.
ſed bñ dicit, ꝙ ma
ritus p̃t emittere
uotũ ſine lnĩa uxo
ris, dũmõ uotũ

dubitat nũq̃d obliget̃ ex uoto. Concluſio
Inn. eſt, ꝙ p uotũ, p qđ parat̃ p̃iudicium
dñicę p̃tãti, nõ obligat̃ ſeruus, ar. ĩ. c. rela
tũ. de ſen. exc. & ĩ c. ſi ſeruus ſciẽte. 54. di.
ſecus dr̃ ĩ alio uoto, puta, ſi uouit orõnẽ
a dicere, uel q̃d ſĩle. In monacho[a] dic idem c
eadẽ rõe. Nõ eñ p̃t emitter̃ uotũ abſtinẽ
tiæ, uel p̃egrinatiõis ſine lnĩa ſui ſup̃io-
ris, ut. 20. q. 4. c. 2. ſed aliud uotũ, p quod
alii nõ ſcãdalizãtur, nec dat̃ ſibi uagandi
mã, emittere p̃t, puta, ut dicere pſalteriũ,
uel ſimile. Nã plus p̃t mereri ſm̃ Inno. &
bñ. Et ſi q̃s fecit uotũ añ ingreſſum relig.
ñ p̃t illud p⁹ ĩgreſſum exeq, ut no. ĩ c. mo
nachis. 20. q. 4. qđ ĩtelligo ĩ uoto religio
ni ñ cõſono. Nã ſi pri⁹ uouiſſet dicere pſal
teriũ, vel q̃d ſĩle, ñ puto tolli hoc p ĩgreſ
ſum religionis, & ſic limitarẽ iſtũ textũ.
Nã ſicut p⁹ ingreſſũ uoto p̃nt ſe obligare 9
ad hoc ita & uotũ emiſſum añ ĩgreſſum, d
ex quo ẽ cõpatibile cũ religiõe, nõ tollit̃
p ĩgreſſum, p hoc c. 1. s̃. e. & c. cõmiſſum,
7 de ſpõ. †Dubitat̃ ĩ filiof.[b] ſeu ĩpubere. Cõ
b cluſio ẽ, ĩpubes obligat̃, ſi eſt doli capax,
ut ĩ c. 1. s̃. e. Fallit in ingreſſu relig. q̃a in
illo req̃rit̃ tp̃s. 14. an. in maſculo, & 12. in
fœmina, ut ĩ c. ad noſtrã, s̃. đ reg. & 20. q.
2. c. 1. & 2. Filiusfa. ãt maior obligat̃ quo
ad uotũ, qđ exeq p̃t ſine p̃iudicio patrię
p̃tãtis, ſed cũ p̃iudicio huius p̃tãtis niſi pa
ter cõſenſerit, nõ obligat̃. Pro hoc tex. eſt
in. l. 2. ff. de polli. Dicit tñ Inn. limitãdo
illã. l. ꝙ ſoluta patria p̃tãte tenetur filius
adimplere uotũ, de quo dubito p c. q̃dam
& c. placet, de cõuer. cõiuga. Nã, ut ibi pa-
tet, ſi maritus intrauit relig. ꝯdicẽte, uel
ignorante uxore, ad petitionẽ uxoris re-
uocat̃, nõ tenet̃ mortua uxore ingredi re
ligio. q̃a emiſit uotũ tp̃e ĩhabili, ergo idẽ 3
dicendũ in filiofa. ex quo executionẽ uo 4
ti nõ contulit ad tp̃s habile, facit quod in
ſimili no. in. l. ſi non fortẽ. §. libertus, ff. 5
de cõdi. inde. Et hãc partẽ puto ueriorẽ:
8 licet opi. Inn. ſit tutior. †Dubitatur ĩſup 6
in uxore, & marito. dicit Inn. uxorẽ non
obligari ex uoto abſtinẽtiæ, uel peregri- 7
nationis, niſi marit⁹ cõſentiat, ut in c. no
luit, & in c. manifeſtũ. 34. q. 5. ubi ur̃ tex.
Idẽ dicit in marito; ut nõ poſſit ſe obli- 8
gare ad uotum abſtinentię, ſeu peregri-
nationis ſine lnĩa uxoris, q̃a maritus &
uxor non iudicantur ad imparia, ut in c.
9 gaudeamus. ĩ. de diuor. Nõ puto hoc di- 9
ctum ultimum abſolutè uerũ. Nam, cum
maritus ſit caput & non uxor, ut in c. cũ
caput, ea. cã. & q. & iura ſup̃ius alleg. uide
licet. c. nouit, & c. manifeſtum, loquuntur
in uxore, & fundãt ſe ſup ſubiectione, in
qua eſt mulier reſpectũ mariti. Et iõ gl.
no. in d. c. manifeſtũ, dixit aliud in mari-
to, niſi maritus uellet emittere tale uotũ
per quod prę iudicaret iuri uxoris. Nec
ob. ꝙ maritus & uxor non iudicantur ad

non fiat circa carnale debitũ in p̃iudiciũ, mulieris: ſed ibi multum
dubitat, an ſicut uotum ultramarinũ p̃t emittere inuita uxore. c. ex
multa. ĩ. e. Ita eodẽ mõ hoc poſſit uxor inuito marito, puta ſi ſit no
bilis mulier hẽns comitatũ in dotẽ datũ, quã multi bellatores ſe-
quunt̃. & cõcludit, ꝙ ſi eſt ſenex, & nõ ſuſpecta, hoc p̃t, ſecus, ſi eſſet
iuuenis, uel ſuſpe
cta. Nã tũc bñ ua-
lebit remittere. Itẽ
de hoc, an mulier
poſſit emittere uo
tum ultramarinũ,
uide tex. in c. ſup
his. ĩ. e. & d. Ant.
in d. c. ex multa, in
1. col. ĩ. eo. quod
ibi no. & uide Th.
in. 4. di. 38. q. 1. ar.
ti. 1. in fin. ubi di.
cit, ꝙ in his, in q̃.
bus uxor tenetur
uiro, & e ꝯ, neuter
p̃t uouere ſine mu
tuo cõſenſu, ſicut
patet de uoto cõ
tinentiæ. Sed quia
ĩn diſpẽſatiõe do
mus, in religione
uitæ, mulier eſt ſu
biecta uiro, & non
e conuerſo, iõ ma
ritus põt uouere ĩ
talibus ſine con-
ſenſu uxoris, ſed
non e conuerſo.
d De uoto clerici
ſecularis, uide
gl. magiſtram. 11.
q. 3. c. quid ergo,
& de hoc uide per
Hoſt. in ſum. de
uoto. §. quis uoue
re poſſit, uer. ſi cle
ricus, ubi tenet, ꝙ
clericus liberè p̃t
emittere uotum
caſtitatis, uel ab-
ſtinentiæ. Sed uo-
tum, per qđ opor
teat eum derelin-
quere eccleſiam,
ut eſt uotum pere
grinationis, ſine
licentia prelati
ſui emittere non
p̃t, præterquam in
uoto religionis.
Et ibi ſubiicit, q̃d
de uoto ultrama-
rino, arguit pro
& contra, ſed non
firmat.

imparia, q̃a illud uerũ quo ad debitum
carnale exigendũ, ſed quo ad alia uxor
eſt quaſi famula uiri, ut dicit tex. in c. hæc
imago, & c. mulierẽ. 33. c. 5. Ex quibus in
fero, ꝙ maritus ſine lnĩa uxoris poteſt
emittere aliquod uotum[c] abſtinentiæ, dũ
mõ, ut dixi, nõ p̃iudicet̃ mulieri, ſed vxor
ñ p̃t emittere ſine licentia uiri. Et quod
plus eſt, ſi maritus cõſenſit, poteſt poſteà
reuocare, & licet male faciat, uxor tamẽ
non põt ꝯdicere, ut eſt text. in d. c. manife
ſtũ, & d. c. noluit. & ſi uterq;, uel alter eo-
rũ emiſit uotũ ante ꝯctũ mr̃imonii, nõ p̃t
alter exequi cũ p̃iudicio alterius, ut no. ĩ
d. iuribus. Põt tamen uxor illud uouere ſi
ne conſenſu mariti, qđ dare põt ſine con
ſenſu ſuo, ut not. in d. c. manifeſtum. De
uoto cõtinentię dic, ut in c. chariſſimus,
de conuer. coniu. †In clerico[d] ſeculari di
cit Inn. ꝙ non p̃t emittere uotum pere-
grinationis ſine cõſenſu Ep̃i ſui, ſed uotũ
continentiæ, ſeu religionis ſic, ad hoc c.
duo ſunt. 19. q. 2. De Ep̃o dicit, ꝙ nec uo
tum p̃egrinationis, nec relig. p̃t emittere
ſine licentia ſuperioris, ut in d. cap. licet
de re. Fallit in uoto ultramarino, ut in c.
magnę. ĩ. e. Idẽ dicit in abbate, ut ſine cõ
ſenſu Ep̃i hæc uota non poſſit emittere,
uel ſui ſup̃ioris. 17. q. 2. c. Abbates, & hæc
nota tãquã quotidiana. In gl. ibi: *& ita eſt
arg.* No. bene glo. quamuis non probetur
iure, ſed multa faciunt in arg. &c. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Votum ultramarinũ poteſt ex cã differri cum authoritate* Papæ, *ſine authoritate ſuperioris, non eſt licitũ differre uoti executionem.*
3 *Votum trãſgreditur ille, qui differt eius executionem.*
4 *Prælati licitè poſſunt præſtare conſilium, & auxilium dominis temporalibus pro ipſorũ ſtatu conſeruando.*
5 *Papa diſpenſat ſuper re inducta a iure diuino, & talis diſpenſatio dicitur facta authoritate diuina, quia* Papa *tenet locum Dei.*
6 *Votũ non impeditur ex difficultate adimplendi, ſed talis difficultas præſtat facultatem diſpenſandi.*
7 *Diſpenſatus a papa contra ius diuinum ſine cauſa, nõ eſt tutus apud Deum.*
Abſolutio a iuramẽto præſtita ſine cã, non ualet, & ita abſolutus non eſt tutus in foro conſcientiæ.
8 *Diſpenſatus a papa ſuper pluralitate beneficiorum non eſt tutus apud* Deum.
Diſpenſatus a papa in his, quæ ſunt de iure poſitiuo ſine cauſa, an ſit tutus apud Deum?
9 *Religioſus ſine cauſa diſpenſatus ad laxiorem regulã, non eſt tutus in foro animæ.*
Religioſus, qui eſt diſpenſatus ſine cauſa ad aliquam eccleſiam curatam, ut ei præſit, non ut ei proſit, peccat mortaliter.

ANT. FRAN. Nunquid cleric⁹ uel Ep̃s poſſit no uer̃, maxime emit tendo uotum peregrinationis, ſine licentia ſuperioris, uidenda ſunt, quæ plene tractan. per ſcriben. in c. magnæ, de uo to.

CA V.

NOn eſt. † Executio uoti ultramarini authoritate papæ poteſt ex cã differri. h. d. Tria facit. primò prę-
mittit

mittit exordiũ. Sc̃dò ſubmittit narrationẽ. Tertiò concluſio a
nẽ. Sc̃da, ibi: *ſane.* Tertia, ibi. *ideoq;*. Caſus literalis. Archiep̃s
Strigoñ. uotũ emiſerat Hieroſolymã uiſitãdi, Rex Vngarię
ſignificauit d. Pa. ꝙ cũ regnũ Vngariæ in turbatiõe eſſet, cõ
ſiliũ & auxiliũ Archiep̃i erat ſibi multũ neceſſariũ. uñ petiit
a d. Pa. quaten⁹ mãdaret Archiep̃o, ut Hieróſolymã ñ acce-
deret, donec regnũ ad trãq̃llitatẽ p̃uenerit. Vñ p̃p̃ mandat
Archiep̃o, quaten⁹ iter nõ arripiat Hieroſolymã adeũdi cã
prius, q̃ regnũ trãquillitati priſtinę fuerit reſtitutũ, uel ſup
hoc ab apoſt. ſede recipiat mãdatũ, & iõ trãſgreſſor uoti ñ
2 hr̃, q de mãdato Papæ uotũ diſtulit adimplere. Ber. † No. 1.
a ꝙ nedũ uoti cõmutatio, uel redẽptio[a] ſine ſup̃ioris arbi-
trio faciẽda nõ eſt, ut in c. 1. s̃. e. ſed ẽt ipſius uoti dilatio, nõ
3 ergo p̃t q̃s executionẽ uoti p̃pria authoritate diferre. † Se-
4 cũdò no. ex hoc & ex tex. ꝙ differẽs executionẽ uoti, p̃t dici
uoti trãſgreſſor. † Itẽ no. ibi: *conſilium & auxilium*, ꝙ licitè p̃-
lati impẽdũt cõſiliũ, & auxiliũ dñis tp̃alib. p̃ conſeruatione
reipub. maximè inſtãte regni turbatione, & ex hoc põt ar-
gui, ꝙ p̃latus põt eſſe de cõſilio Regis, facit qđ legit̃ & not.
ĩ. de rapto. c. in Archiepiſcopatu, facit qđ hr̃. 96. diſt. in ca.
5 duo ſunt. † In gl. 1. ibi: *non diſpenſat, ſed declarat*. Hęc ſol ur̃
apertè ꝯ tex. in c. 1. s̃. eo. ubi uotũ redimit̃, & cõmutat̃ ex di
ſpẽſatione ſup̃ioris. uñ dic, ꝙ nõ ſolũ põt declarare ſup̃ior,
utrũ uotũ ſtringat, ſicut facit in iur̃o, ut in c. uenerabilẽ, de
elect. ſed etiam p̃t diſpẽſare commutando, uel admittendo
redemptionẽ uoti, ut in c. magnę. ĩ. eo. & in c. 1. s̃. eo. ſicut in
iur̃o. Nam quandoq; declarat, quandoq; abſoluit ab eo. 15.
q. 6. c. nos ſanctorũ, & c. authoritate, no. in c. quãto, de iure-
iur. Et ad ꝯriũ gl. dicit formaliter, ꝙ licet uotũ ſit de iure di
uino, tñ diſpẽſatio, & redemptio, ſeu cõmutatio, ñ fit ſine cã.
Nã ex tacita mẽte iuris diuini hoc fieri põt, ut clare colligit̃
ex. d. c. magnę. Itẽ Papa & Ep̃s tenẽt locũ Dei, ut in c. mulier
34. q. 5. & fiet diſpẽſatio authoritate diuina, & nõ humana.
6 Pro hoc facit, qđ dicã in gl. ſeq. † In ea. gl. ibi: *ſubintelligitur, ſi
commodè, &c.* Signa hãc particulã gl. & tene eã mẽti, ꝙ in uo
to intelligit̃ cõditio gñalis, ſi cõmodè fieri poterit, & idem
dixi in c. 1. s̃. eo. ſed inquãtũ gl. dicit, cõmode, nõ placet, q̃a
puto, ꝙ impedimẽtũ difficultatis uoti nõ auferat obligatio
nẽ, ſed reddit facultatẽ diſpẽſandi, p̃ hoc, c. 1. s̃. eo. ubi põde
7 rat̃ cã infirmitatis. In gl. 2. ibi: *non eſt ſecurus quo ad* Deum. no.
b gl. fin. [b] Nã quotidie ad hoc ſolet allegari. Et hoc dictũ po
tes extendere, ubicũq; Papa diſpenſat ꝯ ius diuinũ ſine cã, ut
ille, cũ quo diſpẽſat, nõ ſit tutus quo ad Deũ. Rõ, q̃a Pa. te-
net̃ defendere ius diuinũ uſq; ad animam & ſanguinẽ. 25. q.
1. c. ſunt q̃dã. Et dicẽdũ in abſolutione a iur̃o eadẽ rõne, uñ
c nõ ualet abſolutio a iur̃o [c] ſine cã, ut ſin. no. Inn. in c. cũ in-
ter, de renũtia. & gl. in c. quãto, de iureiur. & hãc gl. ſequunt̃
cõiter doc. hic, & uide p Inn. in c. cũ ad monaſteriũ, de ſtat.
8 reg. & p Arch. in c. Florentinũ, 85. diſt. † Quid aũt de his, q̃
ſunt de iure poſitiuo, nunq̃d diſpenſatus per Papã, ſine cauſa
peccet? do. Pe. dicit ſe credere, ꝙ nõ, & ideo concludit, ꝙ ſi
Papa diſpenſat cũ aliquo ſine cã ſup pluralitate beneficiorũ
d diſpẽſatus licitè retinet, [d] nihil allegat. Tu uide Inno. in d.
c. cũ ad monaſteriũ, ubi hoc apertè firmat. Sed illud dictum
nunq̃ approbaui. Cõtrariũ etiam ſentit Io. An. poſt beatũ
Tho. s̃. de pręb. in c. de multa, & maximè nõ procedit illud
dictũ in diſpenſatione ſup pluralitate beneficiorũ, cum oĩa
bona eccleſiarũ ſint Dei, ut in c. cũ ex eo, de ele. li. 6. & ſubſtã
tia. Dei ordinata ad certos uſus, ut pauperũ, & ſimiliũ, ñ dẽt
cõuerti ad utilitatẽ priuatã ſine cã, ut in c. rõ, s̃. de p̃b. Item
ius poſitiuũ eſt fundatũ ſup rõne, in d. c. cõſuetudo. Ergo Pa
pa, cũ dẽt eſſe bonus paterfami. nõ dẽt relaxare ius ſine rõ-
nabili cã, Nec dẽt apud eũ eſſe p̃ſonarũ acceptio. Fatẽdũ tñ
eſt, ꝙ ſi facit, tenet diſpẽſatio quo ad nos, & de hoc aliq̃d in
d. c. de multa, & plenius in repeti. §. q uerò, in c. extirpandę
9 eo. ti. uide p Io. An. ĩ c. dudũ. 2. de ele. † Et p̃dicta inducit d.
Ant. ꝯ religioſos impetrãtes diſpẽſationem a Pa. ut poſſint
trãſire ad laxiorẽ regulã. Nã ſi nõ ſubeſt cã, nõ eſt ille tutus

a De uoto Ep̃i uide Hoſt. in ſum. de uoto. §. quis uouere poſſit, circa prin. ꝙ Epiſcopus poteſt emittere uotum abſtinentiæ, & moderatę eleemoſynę, & oẽ illud uotũ, per quod bonum exemplum præbeat, ſed aliud, per quod præiudicaretur eccleſiæ, ut eſt uotum peregrinationis, ſine licentia Papę emittere non poteſt.

quo ad deũ. Idẽ dicit, ſi religioſus p̃ficit̃ b
eccleſię ſeculari curatæ, cã legitima non
ſubſiſtente. Puta, q̃a nõ eſt aptus, ad offi-
cium prædicandi, uel exercitiũ curæ. nam
propter hoc bonũ publicum emanauit il
lud ius diſpẽſatiuũ, ut religioſus poſſit p̃
fici eccleſię ſeculari, ut in ca. qđ Dei. ĩ. de
ſta. reg. & p̃ his allego gl. no. ĩ c. monachi
uagãtes. 16. q. 1. q̃ dicit, ꝙ ſi religioſus p̃fi
cit̃ eccleſię ſeculari, nõ ut p̃ſit, ſed ut p̃ſit
peccat mortaliter, cũ ueniat ꝯ uotum In
gl. fi. ibi: *contra utilitatem priuatã.* Sentit er c
go gl. ꝙ in regno Vngarię uerſabat̃ utili
tas priuata, & ĩ ciuitate Hieroſolymita-
na utilitas publi. Qđ ĩtellige, ſi iſte emiſit
uotũ p̃ ſubſidio terrę ſanctę. Sđ ſi p̃ ſua
deuotiõe. tũc colligeret̃ arg. ꝯ, q̃a in exe-
cutiõe ſui uoti uerſaret̃, utilitas priuata,
& ĩ ſuccurſum regni utilitas publi. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Votum emanatum a defuncto debet exequi per hæredem, qui promiſit nomine defuncti adimplere, alias excommunicatur, & priuatur ſucceſſione.*
2 *Pater põt aliquid mãdare filio ſub pœna maledictiõis.*
3 *Iuramentũ & uotũ faciunt laicũ eſſe de foro eccleſia.*
4 *Papa poteſt priuare laicum ratione peccati aliqua dignitate, uel iure ſuccedendi in ea.*
Hæres non adimplens uoluntatem defuncti, non ſolum circa legata ſoluenda, ſed etiam circa uotum exequendum, & alia onera extrinſeca mandata a defuncto, perdit ſucceſſionem, etiam ſi defunctus deceſſerit ab inteſtato, intellige, ut infra. nu. 5.
6 *Filius primogenitus ſuccedit in regno, quo defuncto ſine ſobole, ſuccedit ſecundogenitus, & ſic deinceps.*
7 *Filius primogeniti ſuccedit in regno, & alijs dignitatibus ſecularibus. 9. & non ſecundogenitus, etiam ſi fuerit natus uiuente auo, & ſic ante, quam pater eſſet effectus* Rex. 8.
8 *Ius primogenituræ eſt tranſmiſsibile in hæredem.*
Primogenitura quos effectus pariat.
10 *Filius primogenitus, qui ſuccedit in regno, uel alia dignitate, debet conſignare fratribus tantũ, quòd poſſint commodè uiuere.*
11 *Filius* Principis *maior natu quis dicatur ad hoc, ut ſuccedat natus ante regnum adeptum, uel natus poſt regnum adeptum.*
12 *Votum non obligat uouentem ſuperueniente impedimẽto omnino impeditiuo. 13. niſi uouens fuiſſet in mora in executione. 14.*
Hæres non omne uotum defuncti tenetur adimplere.
13 *Obligatus, qui poteſt per ſe, uel per alium obligationem expedire, ſi non poteſt per ſe, tenetur per alium.*
Obligationes facti tranſmittuntur ad hæredes & executiones ipſarum.
15 *Filius tenetur adimplere uotum paternum, etiã, quòd pater non mandauerit, quia adeundo hæreditatem cenſetur ad hoc ſe obligare.*

SEB. SAPIA. Glo. ſing. Hãc gl. ſequitur Imol. in capit. cum olim, col. 2. s̃. de cle. coniuga. & in aliis locis relatis per Feli. in c. quæ in eccleſiarum, col. 8. uerſi. demũ, in hac concluſione. s̃. de conſti. ubi ex multis exornat hoc dictum glo.

c Et facit ad hoc, qđ not. in ca. cum iãdudum, de præben. & quod not. docto. in c. ulti. de teſti. cogend. & d. Ant. poſt Inno. in c. dudum, 2. de ele. circa fi. & uide omnino, quod plenè ſcribit Ancha. in repeti. ca. canonum ſtatuta, de cõſtit. in 2. oppo. & uide ipſum domi. Abb. in ca. per uenerabilem, qui filii ſint legiti. in 3. no. & Ancha. in regula, poſſeſſor, in 13. chart. uer. quęro quintò, & ſimile eſt, quod dicit Archid. in ca. quę ad perpetuam. 25. q. 1. ubi dicit, ꝙ licet Papa poſſit diſpenſare ſup uoto & ſuper decimis, tamen ſi diſpenſat ſine cauſa, peccat, & uide dom. Ant. in cap. 1. in 4. col. de conſti. Spec. in ti. de le. §. nũc breuiter, circa fi. uerſ. & not. ꝙ ſi Papa, & Bald. in l. liberos, C. de dolo, & Anc. in conſi. 312. Et quòd ille non ſit tutus, cum quo ſuus p̃latus diſpenſat abſq; cã, tenet̃ Tho. in 2. 2. q. 88. art. ulti. ultra medium.

d ANT. FRAN. Diſpẽſatio Papæ ĩ uoto ſine cã, abſq; dubio ñ ualet, nec taliter diſpẽſatus eſt tutus in cõſciẽtia ſi facta eſt, ad inſtãtiã uouẽtis, ut p glo. in c. nõ eſt, de uoto, & p do. Card. in cle. 2. in §. 1. in 11. qõ. de pœni. & remiſ. & in quibus caſibus Papa poſſit diſpenſare, & maximè ſuper matrimonio contrahendo, uide quæ habentur in c. non debet, de conſangui. & affini. & per Io. Ber. in ſuo repertorio in litera. D. in uer. diſpenſatio Papæ.

SEB. SAP. Licitè retinet. Cum hoc dicto Inn. tranſit Feli. in d. c. quę in eccleſiarum, colum. 9. uerſic. ubi autem diſpenſat contra ius poſitiuum, C. de conſtit.

Et qđ ſi pr̄ diceret, relinquo filio meo maledicto iure maledictiōis
dēcē tm̄, & exprimat cām, nūqđ dicať inſtitutus, uel exhæredatus?
uide no. in l. ſi pr̄ tuꝰ, in 2. col. ff. de hære. inſti. & ī auth. nō licet, C. de
lib. ꝓter. Et qđ ſi relinqueret filio, uel filiæ iure bn̄dictiōis, uel ꝓ ſua
bn̄dictione, nūquid eſſet perinde, ac ſi diceret iure inſtitōnis? & iſto
modo loquendi ſæpe utūtur rurales, & uiri īmpiti, & nonnunquā rudes notarii, determinat do. Alex. Imo. ꝙ nō in l. nā qđ. §. nō oīs in 4. col. ff. ad Treb. & ī cōſil. 212. incip. uiſo cōſilio alias ꝑ me reddito, in 4. col. Adde. d. Cardin. conſi. 60.

Quando pater relinquit filio rem certā, an uideatur relinquere iure inſtitōnis, uel filiū exhęredare, ſi forſan relinquit pro maledictione, habetur ꝑ Bart. in l. cogi, in §. generaliter, ff. ad Trebel. Et an hoc uerbū, relinquo, importet inſtitutionem, uel legatum, ita ut teſtamentū ualeat uel non ualeat, uide Bar. in l. his uerbis, ff. de hæredi. inſti. & in l. 1. ī fi. ff. de rabu. exhib. & habetur per gl. in l. ſi qs ſub conditiōe, ff. de hæredi. inſti. & per gl. in auth. de hęred. & Fal. §. ſi uerò, & no. doct. in c. Raynutius, de teſt.

SEB. SAPIA.

b Magnus effectus. Vide Bald. in ꝓœ. huius libri decre. colum. ulti. ubi dicit, ꝙ maledictio, & benedictio nihil aliud īportant niſi prout ſonant, & propterea per benedictionē, uel maledictionē non cenſetur filius inſtitutus, nec exhęredatus.

c An hæres indiſtinctè cogatur exeq. uotum defuncti, uide omnino per Hoſt. in ſumma, de uoto. §. & utrum uer. ſed nunquid hæres.

Ant. Fran. Vtrū hæres teneatur adimplere uotū defuncti, dicas. ꝙ dēt adimplere oēm uolūtatem teſtatoris iuſtā, ſm̄ Bal. in auth. hoc amplius, in 12. q. in repeti. C. de fidei. & hr̄ per Pau. de Caſt. in cōſi. ſuo 165. & niſi adimpleret intra annū uolūtatē teſtatoris, priuaretur hæreditate, ut in d. auth. hoc amplius, & hr̄ ꝑ gl. in §. ſi quis uerò, in auth. de hæredi. & Falci. & ex qb. cauſis excuſetur, ſi nō implet, habetur per Hoſt. in c. nos quidem, de teſta. & per Fede. de Senis in conſi. 124. & quomodo conuentatur hęres pro adimplendo uotum defuncti, habetur per Spe. in ti. de uoto, in §. 1.

d Adde, ꝙ hæc cōſuetudo, ꝙ priogenitꝰ ſuccedat, nō hēt locū in prīogenito demēte, uel furioſo ſm̄ Bal. in l. 1. in 9. col. C. de ſumma trin. & in auth. hoc amplius, in 3. col. C. de fideiuſ. & in c. mulier, in tit. ſi de feudo fuerit cōtrouer. Nam Bald. in d. l. 1. C. de ſum trinitate, in

CAP. VI.

1 Licet. † Eccleſia cōpellit hęredē laicū ꝑ excōicationē, & bonorū ſubtractionē ad executionē uoti ultramarini, ad qđ ſe obligauit ꝓ defuncto. h. d. quo ad literā. Primò ponit exordiū, ſcđo ibi. *accepimus*, narrat factū. Tertio, ibi. *mādamus*, cōcludit. Quartò comminať, ibi, *ne ſi onus*. Caſus literalis. Rex ungariæ uotum emiſerat Hieroſolymā adeūdi, tn̄ uoto nō cōpleto agēs in exēmis filio ſuo Andreę duci ſub īterminatiōe maledictiōis iniūxit exequēdū, & ille ſigno crucis aſsūpto ꝓmiſit uotū pr̄is ſine dilatiōe adimplere, pr̄e ſub lato đ medio, collecta multitudine, q̄ potuit, bellatorū ꝯ fratrē ſuū Regē Vngarię cōuertit. ꝓꝑ hoc ītelligēs mādauit eidē, quatenꝰ oīb. aliis poſtpoſitis uſq; ad feſtū exaltatiōis S. Crucis iter arripiat cā Hieroſolymā adeūdi, onꝰ ſibi iniūctū & ſpōte receptū exequēdo, ne ſucceſsiōe paterna ſe reddat īdignū, qđ ſi n̄ fecerit, extūc ſe nouerit excōicatū, & priuabiť iure, qđ ſibi cōpetebat ī ordine geniturae, ſi dictꝰ Rex frater eius ſine ꝓle decederet, & regnū ad minorē fratrē ipſius deuolueť. Ber. Prīo no. ex iſto tex ī prin. ꝙ n̄ teneť qs uotū aliqđ emittere, ſed pꝰ emiſsū teneť neceſſario adīplere. Regulať ergo uotū a nā ꝯctus, q a prin. fuit uolūtatis, ex poſtfacto neceſsitatis, l. ſicut C.
2 de act. & obl. † Secūdo no. ꝙ pr̄ pōt aliqd
a iniūgere [a] filio ſub īterminatiōe maledictiōis paternę. Pōt ergo pater ex cā maledicere filiū, quēadmodū bn̄dicere. Et
b magnꝰ effectꝰ [b] uiſus eſt plerūq; ex maledictiōe, uel bn̄dictiōe paterna, maximè ī
3 filiis patriarcharū, ut legiť in l. Gen̄. † Tertio no. ꝙ eccl̄ia pt̄ cōpellere laicū ad executionē uoti. un̄, ſicut maximè rōne iuramēti, laicus eſt de foro eccleſię, ut ī c. ſi. de
4 fo. cōp. li. 6. ita & rōne uoti. † Itē no. ꝙ rōne peccati Papa pt̄ priuare laicū dignita-
5 te ſeculari, & iure ſuccedēdi in ea. † Item
c no. ꝙ hęres [c] n̄ adimplēs uolūtatē defuncti, ēt circa executionē uoti, ꝑdit omne emolumētū ſucceſſiōis. Nō ſolū ergo priuať hęres, ſi nō ſoluit legata, & fideicommiſſa, ut in auth. hoc amplius, C. de fidei. ſed ēt ſi nō adimplet onera extrinſeca ſibi a defuncto iniūcta, qđ no. Et hoc ꝓcederet, ēt ſi defunctꝰ deceſſit ſine teſtō. Nā
6 hic nulla fit mētio de teſtamēti factiōe. †Itē no. ibi. *ordinē gæniture*, tex. ualde no. ꝙ ī regnis & dignitatib. ſecularib. ſucceditť ꝑ filios ordine geniturę, ut ſic primogenitꝰ dēat prīò ſuccedere, & eode fun cto ſine ſobole ſcđs, & ſic deinceps. Et ex hoc & ex tex. collige aliud dictū no. ꝙ in regno ſuccediť n̄ ꝑ electionē. Cōtrarium no. gl. ī c. Moyſes. 8. q. 1. ubi ꝑ illū tex. dicit reges ꝑficiēdos ꝑ electionē, quēadmodū obſeruať ī ꝑpio, ut ī c. uenera. de elec.
d Sed dic, ꝙ de cōſuetudine [d] illud primū inoleuit, ut filii regū ſuccedāt, & ceſſet ele. Pro hoc uide bo. gl. 7. q. 1. c. deniq;. Et facit hodiè, qđ hr̄ ī li. feudorū, de feu. ꝓphi.
7 ali. c. īperialē. §. ꝓterea. † No. ibi, ſi dictus Rex ſine ꝓle, &c, tex. aptū, & no. ꝙ in regno ꝓueniēte ex gn̄e ulteriori nepos ꝓferť fratri patris. Nā uides hic, ꝙ Rex vngarię deceſſit relictis trib. filiis. primogenitꝰ ſucceſſit in regno, & pꝰ mortē eiꝰ nō ſuccedit ſecūdogenitꝰ. Et aduerte, qa hoc
8 eſt clarū, qn̄ primogenitꝰ ī uita ſua adep
e tꝰ eſt regnū. † Sđ dubiū ē, [e] qd ſi an̄ adeptionē regni uiuēte pr̄e, deceſſit priogenitꝰ, relicto ex eo filio, nūqd filius priogeniti dēat ſuccedere auo ſuo in regno, an uerò ſecūdogenitꝰ? In hac q. plenè ꝯſuluit Oldr. & ponit cōſ. 263. & tādē cōcludit hūc filiū primogeniti ꝓferūdū patruo, & nitiť ꝓbare iure diuino, nāli, & ſcripto. Nā de iure diui. priogenitꝰ rl̄r ſuccedit ī regno. Itē ius priogeniturę pt̄ alienari, ſicut cōꝑtū ē ī ꝑſona Eſau, q uendidit fratri ſuo Iacob iura priogeniturę, ergo hoc ius eſt trāſmiſſibile ad hæredē, & ꝑ ꝯn̄s, cū filius hēt ius priogeniture, ergo ipſe, & n̄ ſecūdogenitꝰ dēt ſuccedere. De iure nāli probat, qa pr̄ & filiꝰ cēſeť eadē ꝑſona. 35. q. 3. c. cōtradicimꝰ, §. hac authoritate. l. ſi. C. de impub. & ali. ſubſti. reputať ergo pater ī filio. Pro hoc. l. liberorū, ī fi. đ uer. ſig. ubi pr̄ ꝑpetuať in filio. De iure poſitiuo ꝓbat, qa in ſucceſſiōe rerū priuatarū plures filii ꝑmortui tenēt locū pr̄is, ita, ꝙ ſuccedūt ī hęreditate unà cū patruis per ſtirpē, & n̄ ꝑ capita, ut no. ī auť. de hęre-

Prima cōſtitutione ſtorum. §. ſed cum nos, in 2. colu. uer. item cōſuetudo eſt, quòd primogenitus ſuccedat. ubi inter alia ſubiicit ꝙ ille præſumitur, primò natus, qui eſt robuſtior, ꝑ text. opti. in l. ſi fuerit, in fi. ff. de re. diui, & faciunt quę latè no. poſt domin. Abb. in c. conſtitutus, de pœ. & ī. proxi. uer. ex his apparet. Subiicit quid ſi nullus eorum eſt natus, ſed uterque eſt ſectus ex utero, quis eorum, dici debeat primogenitus? ſuper quo uide omnino Bart. in l. Arethuſa, ff. de ſta. hom. Et unam qōn. primigenituræ uide per Ioan. And. in addi. Spe. in rub. de feu. uer. redeundo, & uide aliam per Oldr. in conſil. 234. Item uide omnino no. qōne. quam ponit Do. in c. grandi, in ul. co. de ſupplē. negli. pręla. in 6. & an legitimatus recuperet iura primogeniturę, uide pulchrè per Pau. de Caſtr. in l. Gallus. §. & quid ſi tantū, cir. fi. uer. & ex iſtis patet, ff. de libe. & poſt hu. & per Bal. i l. eam quā 9. qō. C. de fidei. & Imol. in leg. ex facto, in prin. ff. de uulg. & pup. Et ad hanc q. adducēs tex. ī c. q̃uis, đ reſc. li. 6. uoi uť ꝓbare text. qui recuperet bona primogeniture, in præiudicium alterius filii. De qua quæſt. uide etiam Ang. in auth. quib. modis na. effi. ſui. §. in trib. & uide quæſt. quam ponit do. Abb. Panor. in c. tanta, circa prin. qui fi. ſint legi.

Ant. Fran. An ualeat ſtatutū, uel cōſuetudo, ꝙ primogenitus ſuccedat maximè in bonis patrimonialib. uide Bal. in l. 3. C. de ſuis, & le gi. & habetur ꝑ Alex. in l. liberorū, in 3. col. in apoſt. ff. de uer. ſign. Et qn̄ duo ſunt nati in eodem partu, & ignoratur qs ſit primo natus, uide Bal. in l. in quib. C. de ſecū. nup. & uide Ale. in l. Arethuſa, ff. de ſta. homi. & quid ſi primogenitus eſt inhabilis, puta, quia fatuus, uel frater minor, quis tunc debeat ſuccedere, uide Bal. in tit. de ſucceſ. feu. in prin. in uer. quęro ſi cōſuetudo, & eundem in l. ſi qs, in §. tale ad ſi. C. de ſecū. nup. & an tale ſtatutum, uel conſuetudo extendat ad bona alibi ſita, uide Barto. plenè diſtinguentem in l. cunctos populos, in 7. q. C. de ſum. tri. & ſi. catho.

e SEB. SAPIA. Dubium eſt. de hac qōne uide Old. in conſil. 94.

di. ab īteſta. §. 1. & inſti. e. ti. §. filiꝰ. Et no. bn̄ ꝓdicta, maximè in eo, ꝙ dixi, ꝙ ius primogeniturę trāſmittiť ī poſteriores ēt viuēte patre. Et đ iure diuino ꝯſiſtebat in multis ius primogeniturae; & viđ triplex ius poſitū ꝑ gl. ī. c. periculoſum, 7. q. 1. ad q̃ gl. addit Io. An. quartū effectū. Nā in fi. habebat bn̄dictionē paternā. Itē duplicē partē in hęreditate, inſuꝑ bn̄dicebat ſuis fratrib. Et vide ꝙ habeť Gen̄. c. 27. q̃ ſoleo recenſere in bn̄dōne ꝯuentuū. Et adde ꝙ ſupra dixi, ꝙ nepos dēt ꝓferri patruo, ſcqť Io. An. in addi. Spe. ſuꝑ rub. de feud. & Cal. ī. l. cū antiqorib. C. de iure deliber. In gl. 3. not. hoc arg. gl. & vide gl. 82. di. in. c. ꝓſbyter, & meliorē in. c. pœnitētia, de pœ. di. 3. & magis dubitabiť in extraneo. Nā in filio n̄ eſt tm̄ dubiū, qa n̄ minꝰ pater misereť in filio quā ī ſeipſo. l. iſti qdē, ff. ꝙ me. cau. & dic quod not. in pręalle. iuribus.
9 †In gl. fi. in fi. Ex gl. habes tres ſolutiōes: ſed tene menti ultimā, qa notabilior ē, & quotidie allegať, & eā tenet Inn. hic & cōiter doc. & licet gl. loquať de regno idē ē ī comitatib., & ī aliis dignitatib. ſecularib., vt ꝓbať hic. Nā ille ſcđo genitꝰ erat dux, & priuať ducatu abſq; eo, ꝙ ſibi relinquať legitima. Et no. ex mente gl. ꝙ licet in reb. priuatis fiat diuiſio æqualiter inter filios, vt ī auť. in ſucceſſione, C. de legi. hęr. tn̄ in dignitatib. primogenitꝰ ꝓfeť aliis. Et ſic poterit ꝯtingeť caſus, ꝙ alii filii ēt ſine eorū cā priuabūť legitīa, ut ſi pater nihil hēbat ꝓter dignitatē ſecularē; & hoc fuit inductū ꝑꝑ bonū publicū, ne diminuereť dignitas. Itē ſi plures ſuccederēt ī ſolidū, reſpubli. lædereť. vn̄ ſm̄ philoſophū: Multitudo prīcipatuū noxa ē. vn̄ ordine nāę vnꝰ dēt eſſe Princeps.
10 7. q. 1. ī apibꝰ. †Nūqd aūt alii filii dēant mēdicare, dicit Io. An. ꝙ n̄ ſđ eſt eis aſſignādū tm̄ ꝑ priogenitū attēta facultate & dignitate prīcipatꝰ, vn̄ poſſint ꝯgrue ſuſtētari. Ita tn̄, ꝙ tm̄ remaneat priogenito, vn̄ poſſit honorificè regere principatū, qđ bn̄ no. Nō. n. debemꝰ recedere a iure cōi, niſi qua
a tenꝰ ſtringit rō recedēdi. l. ꝓcipimꝰ, C. đ ap. Seruata ergo [a] integritate prīcipatꝰ ſubueniēdū ē aliis filiis. Ita no. dicit Io. An. ī rl̄a, ſine culpa, đ re. iu. li. 6. ī Mercu. qn̄ hęreditas ex cōſuetudine debeť priogenito Nā dēt ſubuenire ſuis fratrib. iuxta facultatē hæreditatis: alias ꝯſuetudo eēt irrationabilis. Et ꝓ illa ꝯſuetudine, q̃ uiget īter nobiles, facit dictū beati Bernardi, q cōſultus a quodā Comite ſuꝑ diuiſiōe hęreditatis paternę, belliſſimè reſpōdit, ꝙ ſi ſunt nobiles, melior ē qn̄q; aliorū filiorū diſꝑſio, q̃ hęreditatis diuiſio. Si sūt laboratores, faciāt vt velint, ſi mercatores, tutior ē diuiſio, q̃ cōio, ne ī fortuniū vniꝰ alteri īputeť. Et facit primū ꝓ his, q̃ dixi de ſucceſſiōe ī dignitate, ut priogenitꝰ alios excludat,
11 &c. †Quęro ꝯſuetudo [b] ē, qđ maior natu ſuccedat īter alios
b Comites, & cōtingat, qđ aliqs Comes an̄ adeptā dignitatē habuit vnū filiū, poſteà ea acqſita habuit aliū, qs illorū erit ī dignitate prior? & vr̄ qđ maior natu ꝑ. l. emācipatꝰ, ff. đ ſena. & ff. đ pę. l. moris. §. parētes, ff. đ decur. l. 2. §. filiꝰ. Arguiť ꝯ. C. de decurio. l. vlt. §. 1. & ibi no. & l. neminē, & l. poſt, &. l. ſi qs decur. h. d. Cy. ī. d. l. emācipatū, vt refert Tā. de Cornето, & hoc no. d. An. in rl̄a, ſine culpa; đ re. iu. li. 6. in Mercu.
12 †Opp. ex̄ gl. vr̄. n. ꝙ ex quo iſte Rex morte ꝓuētꝰ n̄ poterat votū ꝑficere, n̄ tenebať ꝑ aliū exeq. qa in uoto intelligitur illa cōdō gn̄alis, ſi potero, ut no. gl. ſ̄. c. ꝓx. & Inn. in. c. ſcripturę, ſ̄. e. & dixi in. c. 1. ſ̄. e. Sol. Inn. inſtat, tādē ponit no. ſolutionē, qđ qn̄q; qs uouit uiſitare terrā ſanctā ob deuotionē, qn̄q; ꝓ ſubſidio terræ eiuſdē impēdēdo. Primo caſu nō teneť qs uotū exeq. ꝑ aliū ſuꝑueniēte īpedimento. Scđo caſu teneť, quia ex quo uoluit ꝓ ſubſidio, dēt impendere meliori mō, quo pt̄, & no. hoc ſingulare. Nā facit ad limitationē, q̃ dedi in. c. 1. ſ̄. e. ut uotū emiſsū ꝓ deuotione n̄ obliget
13 uouētē, ſuꝑueniēte īpedimēto oīno impeditiuo. † Itē not. hic, qđ ubi quis ſe obligat ad certum quid. qđ pt̄ facilè per
c aliū [c] expediri, ſi n̄ pt̄ ꝑ ſe, teneť per aliū, & clarius probatur hoc. ī. e. c. qđ ſuper his. Nā uidemꝰ idē in aliis obligationibus facti, quarū executio tranſmittitur ad hęredes. l. veterū, C. de ꝯ. & cōmit. ſtip. & C. ut actio. ab hęr. ꝑ totū. Hoſt. tn̄ limitat primū dictū qn̄ impedimētū nō erat tꝑe emiſſionis uoti alias aūt, ne uotū deluſoriū uideať, teneť uotū redimere. Quod ego nō puto uerum, qn̄ uouens nō fuiſſet certus de impedimēto ꝑpetuo alias dēt intelligi, cum primum cōmode poterit; ar. ī. l. Nepos ꝓculo, ff. đ uer. ſig.
14 †Itē pone aliā limitationē, ut ex impedimēto ſuperueniēte tollať obligatio voti
a qn̄ priꝰ nō fuit ī mora in executiōe, alias aūt puto votū cōmutādū, uel redimēdū, ar. ī. l. 2. ff. ſi qs cau. & c. ſi. ī. de iniu. & dā.
15 da. †Ex his īferť ad ſolutionē alterius. q. qd ſi filius nō ſe obligaſſet ad executionē
b uoti, nunqd tenetur ad executionē uoti paterni? Inn. dicit, ꝙ ſic, ſed tūc poſſet cōpelli ꝑ priuationē hęreditatis, nō aūt ꝑ coactionē ꝑſonalē, & ſic nō poſſet excōicari niſi ſe obligaſſet, ſm̄ eū. d. An. putat, ꝙ ex quo ſponte adiuit hęreditatē, poſſit cōpelli ꝑ excōicationē, qđ mihi ſatis
b placet. Nā adeundo quaſi ꝯxit. Ad hoc ꝙ legitur & no. in. l. morę, ff. de acqui. hære. pro hoc tex. in. c. ſi hęredes, ſ̄. de teſta. & quod ibi not. Et ex prędictis potes in-
d ſtrui, an & quando hęres [d] poſſit compelli, & quibus remediis ad executionē uoti defuncti coerceatur. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Votū ultramarinū pōt commutari ꝑ Papā in oratiōes & ieiunia, ita qđ expēſa, quæ fieret ī eūdo, morādo, et redeundo, mittantur in ſubſidiū terræ ſanctæ.*
2 *Diſpēſare et authorizarē nemo pt̄ ſibiipſi, et cū ſeipſō.*
3 *Æquitas, eſt iuſtitia dulcore miſericordiæ tēperata.*
Licent multa, quæ tamen non decent.
4 *Verba imperatiui modi aliquando importent conſiliū, & aliquādo neceſſitatē, ſecūdū ſubiectā materiam.*
5 *Obligans ſe Deo ſponte, magis meretur, quam ille, qui neceſſitatus ſe obligat. 6.*
6 *Prælati magis peccant delinquendo, quam alii, propter malum exemplum, quod aliis præbent.*
7 *Senectus eſt ſpecies infirmitatis, & ſic ualet ad ſtatuta loquentia de infirmis.*
9 *Ep̄s nō pt̄ emittere uotū peregrinatiōis ſine cōſenſu capituli, uel Papa, quādo peregrinatio eſſet lōga. 10. 15.*
11 *Ep̄s nō pt̄ ſe abſentare ab eccleſia ſua, ſaltē dieb. dominicis et ſolēnib., quib. dēt intereſſe officiis diuinis.*
12 *Votum poteſt commutari & reuocari ab his, qui habent poteſtatē, ēt ſm̄ legem ueteris teſtamenti.*
13 *Conſcius ſuiipſius, debet contēnere maledicta alterius. Famam ſuam qui negligit, eſt crudelis.*
14 *Ceſſante cauſa impulſiua non ceſſat effectus, ſecus ceſſante cauſa finali.*
Votum ob impedimentum ſuperueniens non tollitur, ſed facilius diſpenſatur.
16 *Votum licet ſit de iure diuino, tamen etiam ſine cauſa poteſt authoritate ſuperioris in melius commutari.*
Ieiunia iniuncta ab eccleſia non poteſt Epiſcopus ſine cauſa commutare.

inc. eleganter circa negotiū. Pet. de An. in cō. 78. inci. uiſa facti narratio. Pau. de Caſt. in cō. 158. inci. in ꝓſenti cā. Abb. in cō. 86. inci. in præſenti qōne, Are. in con. 86. inci. diligēter & mature diſcuſſis, ubi latiſſime, & Alex. in con. 58. inc. ponderatis uerbis, in. 4. col. in 3. uolu. ubi cōſuluit in fauorē patrui, & ita dicit eſſe magis cōmunē opi. & melioribus rationibus approbatam. uide ēt Feli. ī. c. prudētiā, col. 2. uer. ubi uero eſt dignitas ſ̄. đ offi. deleg. & Iaſ. in. l. maximū uitiū co. 2. poſt Pau. đ Ca. C. đ libe. præteri.

SEB. SAPIA.

a Seruata ergo. Vide Car. in con. 137. inc. ad quendam, & Petr. de Anch. 259. incip. pro maiori intelligentia.

Vide Albe. in. 1. parte ſtatu. q. 173. et ad hoc facit gl. in. c. iam itaque, 1. q. 4. & gloſſa in. l. imperialis. §. illud, C. de nup.

SEB. SAPIA.

b Conſuetudo uide Bart. in. l. cū ſatis, ī fi. C. de agri. & cenſi. cū multis allegatis per Fel. in. d. c. prudentiā, col. 3. uer. quid ſi aliquis eſt natus, de ofn̄. deleg.

c Adde huc, ꝙ licet quis poſſit ieiunare ꝑ aliū, tn̄ hæres non tenetur ad ieiunia & uigilias defuncti, gl. ē not. i. c. accuſatus, §. ſi uero, ī uer. tēporalibus, de hære. li. 6. Item uide Tho. in. 4. di. 20. q. 1. arti. 2. ultra med. ubi dicit, ꝙ ſi unus pro alio ſatisfacit, diminutionem peccati meretur, & dicit, ꝙ non exigitur quātū ad ſolutionē debiti, ꝙ ille, ꝓ quo fit ſatisfactio, ſit impotens ad ſatisfaciēdum, qa ēt ſi eēt potēs alio ſatisfaciēte pro ipſo, a debito immunis eſſet. Et dicit, ꝙ licet quis mereri poſſit per aliū quo ad pęnā, non tamē quo ad ſacramētorum ſuſceptionem, quia unus pro alio ſacramenta mereri non poteſt.

ANT. FRAN. An unus poſſit ieiunare ꝓ alio, dicas, ꝙ rl̄r n̄ pt̄ quo ad plenā ſatisfactionē, ſicut nec unꝰ ꝓ alio pt̄ torqueri, qa ieiunatio dr̄ eſſe tormētū. ut ē gl. & ibi ꝑ d. Car. ī cle. 1. ī. §. 2. đ hęr. & uide etiā Cardi. ī cle. ſi. ī. §. 2. e. tit. ubi dicit ieiunium eſſe đ iure nāli.

d Vtrū hæres teneať explere uotū, ꝙ defunctus implere nequiuit, uide tex. & gl. opt. in. l. 2. §. fi. ff. de poſ. ubi glo. dicit, ꝙ ſi defunctus uouerat ire ad ſanctum Iacobum, hęres non tenetur implere.

17 *Papæ omnia licent, niſi ſint contra fidem.*
Papa non ligatur ſuis conſtitutionibus.

CAP. VII.

1 MAgnæ. †Cōmutat Papa vo
tum vltramarinū ī
vigilias, oratiōes, & ieiunia tūc
maxiè, cū ceſſat cā, q̄ inducit ad
ad vouēdū; ita ēt, ꝙ expēſę fiendę in eun
do, & morādo & redeūdo, ītegraliter mit
tanť in terrę ſanctę ſubſidiū. h. d. Diuidiť
principaliter in tres partes. Primò poniť
facti narratio. ſcđò allegať ꝓ & ꝯ̃, ibi: *&*
quid. Tertiò diffinitio, ibi: *cum igitur.* Ca-
ſus lit. Dū Comes cāpanię in ultramari
nis partib. morā faceret, & eccľia Tre-
ceñ. ꝯ̃ eccleſiaſticā libertatē plurimū gra
uareť & Treceñ. Eps̄ ꝯſiderās, ꝙ ꝑ alium
eidē eccľiæ ñ poſſet đ facili ſubueniri, ad
ipſum ꝓpoſuit accedere in ſignū peregri
nationis, & deuotiōis terrę oriētalis, ſi-
gnū crucis aſſūpſit, & ſic arripuit iter pe
reginatiōis. Dū eſſet ī via intellexit, ꝙ di
ctus Comes mortuus erat, & licet inten
tionē ſuā cōſpiceret iā fruſtratā; noluit
tñ redire ſine cōſilio d. Pa. & ſic ad urbē
acceſſit, & intentionē ſuā & ſtatū eccľię
ſuę d. P. expoſuit. d. Pa. cōſiderās dicit, ꝙ ī
hoc negotio tria ſunt cōſiderāda, ſ. qd li
ceat ſm ęqtatē qd deceat ſm honeſtatē,
& qd expediat ſm vtilitatē, oſtēdēs, ꝙ ip
ſe uotū ſuū ꝑficeret authoritate ꝓphetę
dicētis: uouete & reddite hoc eſt, ꝙ dixit
qd liceat. Itē authoritat euāgelii dicētis
nemo mittēs manū ad aratrū, & ŕſpiciēs
retro, aptꝰ ē Regno Dei; & hoc eſt, ꝙ di
xit, qd deceat. Itē nō expediebat ꝑꝑ exē
pla aliorū, qa ꝙ agiť a ꝑlatis facile trahiť
ab aliis ī exēplum; & hoc ē qd expediat.
Poſtmodū allegat ī ꝯ̃riū, ꝙ votū ꝑficere
ñ dēat ꝑꝑ ætatē, cū vix poſſet ſuſtineŕ la
bores ꝑꝑ neceſſitatē Treceñ. eccľę, cui ē
obligatus. Ipſum ēt votū, qđ licet ex ſui
nā ſanctū & honeſtū eēt ex ꝑſona uouen
tis; nō tñ ſine licētia ſe. apoſt. vouere po-
tuit. Poſtea oſtēdit, ꝙ uotū cōmutari poſ
ſit authoritate veteris teſtamēti vñ cōſi-
derauit ꝙ votum poſſit cōmutari ī aliud
opꝰ pietatis, ñ curādo qd hoīes iniqui lo
quanť, exēplo dñi dicētis: Sinite illos, qa
cæci ſunt, & duces cæcorū ꝯcedit Eṗo li-
cētiā uotū peregrinatiōis totaliter com
mutare, vt expēſas, quas eēt facturꝰ ī eū-
do, morādo, & redeūdo, trāſmittat ī ſubſi
diū terræ ſc̄tē, laborē orōnibꝰ & ieiuniis
recōpēſans. Et qa Eps̄ ſpāliter ꝓ liberta-
te Treceñ. ecc. ꝑ dictū Comitē grauatę
aſſequēda uotū ꝑegriatiōis emiſit, eo ſub
lato de medio cā ceſſauit, & iō ceſſare po
tuit & effectꝰ; & hac cā īſpecta, Papa hāc
2 indulgētiā ſibi fecit. B. †Prio not. ex iſto
tex. in principio, maxime iūcta gl. ꝙ Eṗs
nō pōt diſpēſare in uoto ꝓprio. Nā non
dēt quis authorizare in facto ſuo, vt in
cle. 2. de reb. eccle. non alie. & in. l. 1. ff. de
autho. tut. Secūdo not. ibi, *crucē dominicā,*
&c. quod delatio crucis, quandoque eſt
ſignum peregrinationis, licite ergo pere
grinaturus ad ſepulchrum dominicū aſ-
ſumit crucē dominicā. Quādoq; eſt ſignū ordinis, ut patet
in iſtis fratrib. ſancti Ioannis, in. c. cū ad ſedē, de reſti. ſpo.
Qñq; eſt ſignū dignitatis vt ī Archiep̄is & patriarchis, qui
3 faciūt añ ſe portare crucē, ut ī. c. antiqua, de priuil. †Tertio
no. ꝙ in quolibet negotio ſunt tria ŕŕ attēdēda, qd liceat,
a qd deceat, & qd expediat. Et no. ꝙ uerbū,[a] licere, referť ad
ęquitatē. AEquitas uero ē iuſtitia dulcore miſericordię tē
perata ſm beatū Cyprianū. uerbū uero, decet, referť ad ho-
neſtatē, uerbū, expediat, ad utilitatē, & iſta ſunt diuerſa in-
ter ſe. Nā multa licēt, q̄ ñ decēt. Nō. n. decet filiā ꝯ̃here ma
trimoniū ſine ꝯſenſu patris vt ī. c. 1. đ đ ſpō. ipu. Nec ēt expe
dit, cū mulieres ſæpe laborēt ꝯ̃ ꝓpria cōmoda. l. ſi pater, C.
4 de ſpō. & tñ licet, vt in. c. ſufficiat. 27. q. 2. †No. ibi, *uouete,* ꝙ
verba īperatiui modi qñq; īportāt ꝯſiliū, qñq; neceſſitatē,
dēnt ergo ītelligi ſm mām ſubiectā, ēt ī eadē oratione. Nā
ut hic uides tex. no. ī quadā oratione fuit dictū: Vouete &
reddite, & tñ primū referť ad ꝯſiliū, ſm ad īperiū. Dēnt er-
go intelligi ſm ſubiectā mām, de quo uide tex. expreſſum ī
5 cle. exiui, de uerb. ſig. †Et no. ꝙ ꝯſiliū diuinū ē, ut qs obliget
ſe ad vota. Nā magis mereť apud Deū. nā illa ſūt Deo acce-
ptiora, q̄ cū licet nobis nō impēdere, gratia tñ dilectionis
& deuotionis impendimꝰ. 33. q. 5. c. tūc ſaluabiť. 28. q. 1. c. iā
6 nūc. †Et qs magis mereať[b] ex ꝑpetratiōe bōi operis eiuſdē
b an religioſꝰ, q ſe obligauit ex uoto, an ſecularis, q facit ſpō
te, uide gl. no. in cle. ſi dñm, de reli. & uene. ſan. ubi ꝯcludiť,
7 ꝙ religioſius. †Itē no. ꝙ ꝑlatꝰ delinquēs magis aggrauať ex
ſuo peccato, q̄ ꝑſona priuata ꝑꝑ malū exēplū, qđ ꝑbet ſub
ditis. 11. q. 3. c. ꝑcipuè, & no. illā authoritatē: ꝙ fit a ꝑlatis,
8 &c. †No. ī uer. *verum,* ꝙ ſenectꝰ ſē quidā defectꝰ habēs in ſe
labores & dolores. Nā inqt Terēcius: Et ipſa ſenectꝰ morbꝰ
ē, & facit ad qōnē: Nūqd ſtatutū diſponēs ī cā infirmitatis
9 hēat locū ī cā ſenectutis? †No. ibi: *ſine cuius aſſenſu,* tex. no. ꝙ
ſine ꝯſenſu capi. Eṗs ñ ꝑt emitteŕ votū peregrinatiōis, ꝙ te
net hic Inn. cū hoc ſit negotiū magnū, ad hoc ꝙ no. ī. c. quā
10 oto, de his, q̄ fi. a ꝑla. †Itē no. Eṗm ñ poſſe emittere uotū lon
gæ peregrinatiōis ſine licētia Papę, ſecꝰ aūt, ubi peregrina
11 tio ñ eēt lōga, ꝙ tenet hic Inn. ꝑ text. ibi: tādiu. † Et ex hoc
& tex. no. ꝙ Eṗs ñ ꝑt ſine cā ſe abſentare ab eccľia ſua, & di-
cit Hoſt. alibi ñ ita bñ ꝓbari. Sđ ego adduco meliorē tex. ī
c. Eṗs, de ꝯſe. di. 3. ubi tex. dicit, ꝙ ceſſante īfirmitate ñ dēt
Eṗs ſaltē dieb. dñicis abeſſē ab eccľia ſua; & no. ſinguľr il-
lū tex. iūcta gl. ſua, qđ Eṗs teneť dieb. dñicis & ſolēnibus ī
12 tereſſe officiis eccľę ſuę. †No. ī uer. *cum igitur,* arg. ex quo ſu
miť authoritas cōmutādi uotū; & dicit Inn. ꝙ ñ oportebat
ire ꝑ argumēta, cū ſit exꝑſſū Leuit. c. ult. ubi patet, quod q̄-
dā uota cōmutabanť in ueteri lege. Item Numeri. 30. c. ubi
uota ratificanť, & reuocanť ab his, in quorū poteſtate ſunt
13 ipſi vouētes. †No. ibi: *ſinite.* Nō curādū de maledictis aliquo
rū, dūmodo nō recedamꝰ a tramite veritatis. Vnde quidam
Philoſophus: Cōſcius mei didici maledicta cōtemnere &
alibi ſcribiť, Cōſcia mēs recti, famæ mēdacia ridet. Sđ hęc
& ſimilia intelligo, qñ quis nō ꝑt obuiare maledictis, alias
aūt crudelis ē, qui negligit famā ſuā, licet cōſtet de bona ꝯ
ſcientia, quia ſunt duo nobis neceſſaria, cōſcientia quo ad
nos, & fama quo ad ꝓximos, ut dicit tex. no. 12. q. 1. c. nolo.
Et alibi dŕ, ꝙ deteriores ſunt, q famæ nŕę detrahunt, quam
q ſubſtātiā diripiūt. 6. q. 1. c. deteriores. Pro maledictis ꝯ̃tē
14 nēdis uiđ bo. tex. 11. q. 3. c. inter uerba laudātiū. † Vltiō no.
ꝙ ceſſante cā voti nō ceſſat uotū. Cōtra ꝙ facit, quia ŕŕ ad
deſtructionē cāę ſequiť deſtructio cauſati, ut ī. c. cū ceſſan
te, de appel. Sol. intelligo iſtū tex. qñ ceſſat cā īpulſiua, & ñ
finalis. Nā cā finalis uoti eſt placere Deo, ſed cā impulſiua
fuit, quia uolebat ire ad illū Comitē; ſimile ī. c. ex parte. 1.
de cōuer. cōiuga. & ad hoc no. & tene mēti illū tex. Aduer-
te tñ, qđ licet ad ceſſationē cāę īpulſiuę ñ ceſſet effectꝰ, tñ
ꝑſtať facilior cā diſpenſandi, ut hic optime ꝓbať. Opponiť
ꝯ̃ tex. nā vŕ ſibi ꝯ̃rius. Nam primo clare innuit iſtum Epiſco
pum nō fuiſſe obligatū ex uoto, quia illud emiſit ſine con-
ſenſu eccľię ſuę, & ſine licētia gñali, uel ſpāli ipſius Papę, &
tñ ꝑꝑ poſteà cū illo diſpēſat, ac ſi foret obligatus. Nā rela-
xatio ꝑſupponit uinculū, ut in c. ad diſſoluēdū, de deſpō. im
pu. & in l. decē, ff. de uer. obl. Sol. Hoſt. multū inſtat, & uariè
loqť, ex cuiꝰ dicto elicio tres ſoľones. Prima, ꝙ ſpāle ſit in
uoto ultramarino. Nā ſicut ſpōſus carnalis & religioſus e-
mittit hoc uotū, ut ī c. ex multa, & c. fi. ſ. e. ita & ep̄s, qui eſt
ſpōſus ſpūalis & religioſiſſimꝰ, ut d. c. ex multa. Et ex hac ſo
ľone dicendū eſt, ꝙ allegōnes Papę ꝓcedunt gñaľr in aliis
15 uotis. Sed in uotis ultramarinis erat neceſſaria diſpēſatio. †
Alia ſol. ꝙ gñaľr Eṗs nō pōt emittere uotū, ex quo diu eſt
abſuturus ab eccleſia ſua ſine lnīa Papæ, tñ uotū ualet in ꝑ-
iudiciū ipſius uouētis. Simile in c. qđ in dubiis, de renun. &
c. cū tꝑe, de arbi. Tertia ſol. ꝙ cū fit gñale paſſagiū ad ꝑdica
tionē de mādatā ꝑ Papā, pñt Eṗi uouere, qa oīb. clericis uŕ
tunc data licētia Papæ, ut in d. c. fi. alias reqriť licētia Papę,
& in hac ultima ſolutione uŕ reſidere Hoſt. Sed in ꝯ̃riū fa-
cit iſte tex. Nā hic nō erat gñale paſſagiū, cū Papa allegaret
ꝯ̃ uotū ipſius. Vñ ſatis ꝑt dici, ꝙ de ſtricto iure tale uotū nō
obligat ꝑlatum: ſed ad cautelā, ne alii ſcādalizenť, debet fie
ri cōmutatio, & ſic ualebit in ſui ꝑiudiciū, ut patebit in ſcđa
16 ſolutione. † Sed ultra alios q̄ro, quare uotū, cū ſit de iure di
uino, pōt in melius cōmutari ceſſante cā in uouēte authori
tate Eṗi, ut in c. 1. ſ. eo. & ieiunia indicta ab eccleſia nō pñt
cōmutari, ēt in melius ꝑ illū Eṗm ceſſante cā, ut no. Inn. ſu-
ꝑ rub. de obſer. ieiu. cū ius diuinū lōgè magis obliget, q̄ ius
poſitiuū, ut in c. fi. de cōſue. 25. q. 1. c. ſunt quidā. Solut. credo
poſſe ſic rñderi. uota emittuntur purè in ſeruitium & placē-
tiā Dei. Vñ ſi cōmutanť in melius, non ſoluiť obligatio uo-
ti: imò augeť. Nā cōmutatio debet fieri in id, qđ Deo eſt ma
gis acceptū. d. c. 1. & ſic ex uoluntate diuina hæc uota cōmu
tanť & redimunť, & gñaľr ex uolūtate creditoris pōt unum
ꝓ alio ſolui, inſti. qb. mo. tol. oblig. in prin. & ꝓ hoc tex. hic
in uer. cū igiť, & qđ habeť Leuiti. c. ulti. Sed ieiunia indicta
ab eccleſia, fiunt non ſolum ad carnem macerandā, ſed ob
deuotionē certi tꝑis, uñ ſunt qualificata in tꝑe, & ob reue-
rētiā ſanctorū, ut reddamus decimā totius anni, ſicut ī qua-
drageſima nō ſufficit aliud ſoluere, qa ꝑ ſoľonē alterius nō
ſatisfit cāę inſtitōnis ieiuniorū. Itē nō licet inferiori uenire
ſine cā ꝯ̃ cōſtitōnē ſuꝑioris, ut in cle. ne Romani, de ele. Iō ñ
17 licet Eṗo cōmutare ſine cā ieiunia iniūcta ab eccľia. † Quę-
rit Io. An. de trib. qōnib. Primò, an oīa liceant Papę, ſecūdò
a an oīa deceāt, tertiò, an oīa expediant. Quo ad primū dic, ꝙ
ſic, ſi non fiat ꝯ̃ fidem. 40. diſt. c. ſi pa. nec alias peccet, qa pec-
catū non cadit ſub potētia, imò cadit ſub defectu, & hoc in
mortalib. peccatis lege diuina; ſecus de mortalib. lege cano
nica, uel humana, cū ipſe nō ligeť ſuis cōſtitōnib. patet ī eo,
qđ no. ī c. ꝑ tuas. 2. de ſimo. de acc. ad petitionē, & ī c. licet.
Quo ad ſm, ſi eſt iuſta cā, quod ſibi decet, & e ꝯ̃. Quo ad ter
tiū ſi ordine iudiciario agit, ſemper expedit facere iuſtitiam
nec illam ꝑuerti, ut in c. in cauſis, de re iudi. licet quandoq;
per cauſam differatur, de renun. c. niſi. §. pro graui.

SVMMARIVM.

1 *Votum, ſi non poteſt exequi, permittitur dilatio. ſi uerò impedimentum eſt perpetuum, indicitur redemptio.*
2 *Obligatus ad uotum cogitur præcisè, quia uotum obligat de iure diuino.*
3 *Præceptum ſiue mandatum ſuperioris ſine diſtinctione factum, admittit excuſationem probabilis cauſæ.*
4 *Inops dicitur ille, qui uiuit ex proprio artificio.*
5 *Votum emiſſum in ſubſidium terræ ſanctæ, non impeditur etiam ex impedimento perpetuo, ſecus in alijs uotis.*
6 *Pœnitentia iniuncta per ſacerdotem ſi non poteſt exequi, debet fieri commutatatio, ſiue redemptio. 16.*
7 *Pnīa poteſt imponi a ſacerdote, etiam in longa peregrinatione.*
8 *Vxor non tenetur ſequi maritum exequentem uotum peregrinationis.*
9 *Votum peregrinationis emitti poteſt, etiam per mulieres.*
10 *Infideles non infeſti Chriſtianis, & recognoſcentes dominium eccleſiæ, nō ſunt moleſtandi, & licite retinent principatus & dominia.*
11 *Hæretici licitè poſſunt omnibus eorum bonis ſpoliari, quia magis delinquunt, cum fidem aliquando cognouerunt.*
12 *Infideles ſi delinquunt, poſſunt puniri per Papam, qui eſt generalis uicarius Dei in terris, uel per imperatorem. 14.*
Iudæi peccantes in moralib debent puniri per eccleſiam uel Imperatorem. 14.
Papa non ſuccedit in iuriſdōne Imperatoris, qui non eſt negligens.
Papa debet iuuare Imperatorem ad domandum rebelles.
Infideles & Iudæi, an poſſint expelli a Chriſtianis?
Infideles poſſunt uocari in auxilium a Chriſtianis in bello licito.
16 *Fideles debent adiuuare dñm eorum, ēt infidelem.*
17 *Votum quo caſu per ſolum Papam commutatur.*

CAP. VIII.

1 QVod ſuper. † Impedi-
to ad tēpꝰ
exeq uotū ultramarinū cōcedi
tur dilatio. ꝑpetuò uerò īpedi-
to iniūciť redēptio ī eo, qđ magis expe
diat terræ ſanctę. h. d. Cōis diuiſio. Scđa
ibi. *nos aūt.* q̄ tria facit. Primò ponit gñā-
lē doctrinā. ſecūdò duplicē diſt. Prima,
ibi: *unde credimus.* Scđa, ibi. *rurſus.* Tertia
ſoluit cōſultationē indec ſam, ibi. *de mu*
lierib Caſus lŕalis. Quidā aſſumpſerūt ſi
gnū crucis ī ſubſidiū terrę ſanctę. qa iſti
uotū ſuū nō adimplebāt, mādauit ꝑꝑ Cā
turienſi Archieṗo, ut eos cōpelleret ad
executionē uoti. Quidā ꝑꝑ īfirmitatē, q
dā ꝑꝑ pauꝑtatē, uel al ā iuſtā cām utili-
ter nō poterāt adimplere uotū ſuū. Quę
ſiuit Archiep̄s a ꝑꝑ, qd de his eſſet agen-
dū. Et ipſe rñdit, ꝙ debiles & inopes ma-
gis in defectū, q̄ ad ꝓfectū accedūt illuc:
qa debiles pugnare ñ pñt, & pauꝑes mē
dicaŕ cogūť, niſi fortè ſint nobiles & ma
gnates, ut ſuis expēſis ſecū poſſint duceŕ
bellatores, uľ artifices, uľ agricolę; q de
laborib. ſuis ſibi uictū q̄rere pñt. Vñ Pa.
diſtinguit īter illos, q tꝑalē cām hŕe no
ſcūť, & īter illos, q ꝑpetuā. Primis dāda
eſt dilatio: ſcđis eſt redēptio īdulgenda,
ita tñ, ꝙ expēſas, quas eſſent facturi, tran
ſmittāt ī ſubſidiū ter. ſan. Rurſus ī hoc. §.
diſtiguiť īter illos, q ī defēſionē ter. ſan.
uotū ꝑegrinatiōis emittūt, & illos, qb. ꝓ
ſatisfactiōe ſuorū peccatorū iter ꝑegri-
natiōis iniūgiť. Circa primos plꝰ cōſide-
rať ſuccurſus terræ ſa. circa ſcđos labor
itineris ſm intētionē uouētis, uľ pœni-
tētis. Et iō, ſi aliqs de uouētib. eſt inuti-
lis ad pugnādū, q̄uis habilis ad eūdū, me
lius eſt uotū redimere, q̄ expēſas conſu-
mere. & pœnitēte, q nō poſſit ꝑꝑ debili-
tatē iter ꝑegrinatiōis implere, idē eſt di
cēdū, ſ. ut redimat uotū, ſed nō de illo, q
ñ poſſit ire, licet ñ poſſit pugnare, qa pri
cipalis cauſa conſideranda eſt. Mulieres
uerò, quę non uouerunt, ſi remanere no-
luerint, uiros ſuos ſequantur; illę uero, q̄
uouerunt, niſi ſint diuites, ut poſſint ſe-
cum ducere bellatores, ut redimant uo-
2 tū. B. † Primò no. ex iſto text. ꝙ ad uotū
exequēdum quis ꝑcisè compellitur, ceſ-

a De uerbo, liceat, ui de infra de ſta. mo. in. c. cum ad monaſterium.
ANT. FRAN. Quomodo accipiatur uerbum, licet, uide Bar. in. l. ſtipulatio iſta, in §. in aliena, ff. de uerb. obl. Et an liceat in genere id, quod nō licet in ſpecie, & e cōtra, uide quæ habentur in. c. 2. de offi. or. & in. c. quanquam. 23. diſt. & habetur in. l. apud Labeonem. §. hoc edictum, ff. de iniur.
SEB. SAPIA.
b Mereatur. Vide Fely. in. c. cum qui dam, co. 2. nerſic. ſunt tamen tres caſus, ſupra de iureiu. & ibi col. 1. ponit, an religioſus in eodem genere peccati plus peccet, quam laicus poſt Abbatem ibi, col. 1.

a No. de ꝑtāte Papæ. & uide d. Ant. hic in 3. col. ī uer. q̄ro, q̄ liceāt, & in c. ꝓpoſuit, de conceſ. præb.
ZACHAR.
Adde Feli. in c. poſtulaſti, colū. 19. uer. quartus eſt, ſ. de reſcr. & in c. 2. col. 1. uer. uŕ ēt, ꝙ ex cā, ſ. de maio. & obe.
An Chriſtiani licitè poſſint mouere bellū ꝯ̃ Saracenos & infideles, uide Old. cōſi. 72. & an Princeps poſſit ſine peccato expellere Iudæos & Saracenos de regno ſuo, & bona eorū auferre, & an dēat principalibus hoc ſuadere, uide qđ no. d. Ab. poſt Inno. & Hoſ. ī c. i. añ medi. de ſagitta.
ZACHAR.
Adde, ꝙ Old. cōſi. 72. ꝑ iſtū alle. loquťur de infidelib. ñ de illis, q habent terrā ſanctā, qa in dubio eēt qō, ſed loqť de īfidelib. q ſunt ī aliis regnis puta ī regno Hiſpaniæ, de quo dixi ī apo. ad iſtū, id c. 1. nu. 2. in apo. in uer. ſeruū, ſ. de cō uer. infidelium.
ANT. FRAN.
An bellum poſſit moueri ꝯ̃ Saracenos, & infideles, uide Inn. in c. qđ ſuꝑ his, de uo. & qualiter illud eis indicať, de quo ēt per Bart. ubi ēt ponit đ bello licito & illicito ꝯ̃ alios Chriſtianos, ī l. hoſtes, & in l. fi. ff. de capti. ubi ēt ꝑ Alex. & ꝑ Bar. in l. ex hoc iure, in uer. q̄ ſunt bella licita, ff. de iuſt. & iur. & uide Pau. de Ca. in cōſ. 33. Et an alius, q̄ Princeps poſſet indicere bellū, uide ultra Bas. in l. hoſtes, ꝑ all. & in l. ex hoc iure, ſimiliter all. ubi ēt ꝑ Alex. Spe. in ti. de 1. & 2. decre. ī §. reſtat ui-

dere, in uer. ipſe
enim per ſe. Et ui
de omnino Oldr.
in conſil. 70. ubi
ponit, quid de
Principe nō reco
gnoſcente ſupe-
riorem de facto.
S E B. S A P.
a Contra Saracenos. uide Bar. in
l.1. C.de pac. ubi
dicit q bellū, qđ
geritur à chriſtia
nis contra infide
les, ſemper eſt iu-
ſtum: quia ipſi te-
nent occupatam
terrā ſanctam &
Ang.in diſpu. ſua
incip. renouata
guerra, & Io. de
Ligna. in tract.de
bello.

Et adde hic do-
mi. Ant. in 5.col.
ubi ponit, an Pa-
pa, uel inferior ec
cleſiaſticus iudex
poſsit punire Iu-
dæos delinquen-
tes. & uide oīnō
pleniſsimè circa
hoc, quod ſcribit
Anc.in repe. regu
lę, ea quæ, in 6.
principali qō.
quod no. Io.An.ī
c.gaudemus,de di
uor. & quod no.
do.Anto.in c.1.ſ̄.
de conſti. & Abb.
in d. c.gaudemus.
& uide quod no.
Abbas in c. Archi
epiſcopatu,de ra.
ubi dicit, q eccle
ſia punit īfideles
contra legē natu
rę delinquētes, &
alle.Inno.hic. An
autē penes infide
les ſit iuriſditio,
Archi.tenet. q ſic
in c.fi. 3.q.7. & al
le. c.ſi propterea.
23.q. & dic, q de
hoc no. in c. cui
eſt. 11. q.3. & di-
cit ſe ibi dicturū.
Item, an infideles
iuſtè poſsideant.
quæ habent, uide
Ant.in rep.re.ſine
poſſeſsione, in fi.
1. col. Item uide
Bal.in proœ. Gre
go. in 3.col.
A N T. F R A N.
An Pa. uel Prin
ceps poſsit puni-
re Iudæos delin-
quentes, dicas, q
Iudęi de crimine
miſto, ut eſt ſacri
legiū, & alia, de
quib. in c.licet.&
in c. cū ſit gn̄ale,
& in c. ex tenore,
de fo. cōp. pn̄t pu
niri, & ab eccleſia

ſante rōnabili cā, & ſic hēs caſum ī quo
obligat⁹ ad factū, p̄ciſè cōpellit̄, nec ſuffi
cit p̄ſtare īntereſſe. & hoc iō, qa hoc uotū
obligat de iure diui. ut in c.licet, ſ̄. eo. Et
rł̄r, an obligatus ad factū ſit p̄ciſè cōpel-
lēdus, dic, ut leg. & no. in l.ſtipłones ñ di
uidūt̄, ff. de uer. obl. & l.ſi qs ab alio, ff. de
re iudi.† Scđ̄ò no. ibi: *ſine diſtinctione*, q
mādatū ſine Principis diſtinctiōe factū,
admittit excuſationē ꝓbabilis cāæ, facit
4 c.ſi qn̄, ſ̄. de reſcr. & c.ex p̄te, de off. dele.
† Tertiò no. & tene mēti, q uiuētes ex ꝓ
prio artificio pn̄t dici inopes. Nā excipit
ab eo, qđ dixerat de opib. & exceptio dēt
eſſe de rł̄a, ut no. ſ̄. ſup rub. de reg. iur. li.
6. Itē no. q in cōſiderāda facultate alicu-
ius dēmus inſpicere, utrū hēat aliq̄ artē,
& facit ad mām illorū, q cōueniunt̄, inq̄-
5 tū facere pn̄t † Item no. q impedimētum
etiā ꝑpetuum, non tollit obligationē uo
ti, ſi fuit emiſſum ꝓ ſubſidio terrę ſanctæ
ſecus dic, ſi fuit emiſſum ꝓ deuotione, ut
6 dixi in c.licet, ſ̄. eo.† Itē no. q nō ualens
agere pœnitētiā ſibi iniunctā a ſacerdote
nō liberat̄ ab obligatiōe, ſed dēt fieri cō
7 mutatio, ſeu redēptio. † Itē not. q licite
ſacerdos iniungit in pn̄ia peregrinatio-
8 nē ēt diuturnā pro remedio peccatorū †
No. q uxores nō tenent̄ ſeq maritos uo-
9 tum peregrinationis exequētes. † Vltiò
no. q mulieres licitè emittunt uota pe-
regrinatiōis, ēt ꝓ ſubſidio terrę ſanctę.†
10 Sed qa tex. uṙ hic approbare pugnā Chri
a ſtianorū ꝯ Saracenos ᵃ p̄t probabiliter du
bitari, nunquid Principib. Chriſtianis ſit
licitum mouere bellum ꝯ infideles, & eis
auferre dominium & principatus, & alia
bona. Inn. multum exq̄ſite tractat hic iſtā
materiā. & primò cōcludit, q infideles li-
cite tenēt dominia, & principatus, & alia
bona, qa De⁹ ſubiecit orbē rōnabili crea
turę, nec īter hoīes diſtinxit, poſtcà ſup
uenit ius gētium, & habuit locum illud.
Quodcunq; calcauerit pes tuus, tuū erit.
Ita q licite infideles acq̄ſiuerūt dn̄ia, iō
moleſtari ſine cā nō dēnt a Chriſtianis.
fatet̄ tn̄, q ſi infideles ſunt infeſti Chri-
ſtianis, uel aliter delinquāt ꝯ legē natu-
ræ, q Papa poterit ꝯ eos indicere bellum,
& eos priuare hmōi bonis. Hoſt. dicit, q
ſi infideles nō recognoſcunt dn̄ium eccle
ſię, licite pn̄t bonis ſpoliari, ꝑ id, qđ hṙ ec
cleſiaſtes. x. Trāsferet̄ a gente in gentē re
gnū, & in euā. Mat. ult. Data eſt mihi om
nis ptās in cælo, & in terra. quā qdē ptā-
tem trāſtulit Chriſtus in uicariū ſuū. ſed
ſi recognoſcūt dn̄ium eccleſię, nec ſunt ī
feſti Chriſtianis. dēnt tolerari. ꝓ opi. In
no. facit. c. diſpar. 23. q.7. ſed ꝓ opi. Hoſ.
uide tex. cum gl. ī c. ſi de reb. 23. q.7.† Hę
11 retici tn̄ ex cōſtitōnib. ſanctorum patrū
pn̄t licite oīb. bonis ſpoliari, qa magis de
linquunt ipſi, q fidē ſemel agnouerunt, q̄
infideles, ut in c.uergētis, de hęre. Fallūt
p̄dicta in ꝓuincia Hieroſolymitana, qa
cum ſit cōſecrata in ſanguine Chrī, ñ de-
bet eſſe in dn̄io infidelium, maxime cum
multi Imperatores illā acq̄ſiuerint dn̄io

12 Chriſtianorū. † Secūdo prīcipaliter q̄rit
Inno. ſi deliquūt īfideles, ꝑ quē debēt pu-
niri? & cōcludit, q ꝑ Papā, qa ē generalis
vicari⁹ ī terris, & ipſe De⁹ fecit vnū ouile
& vnū paſtorē, ut habet̄ ī euāgelio; & ſic ī
fideles, velit nolint, ſūt de illo ouili. Et di
cit Inn. q cum infideles nō hēant aliā le-
gē licitā p̄ter legem naturæ, ſi delinquūt
in illā, puniunt̄ ꝑ Papā ad inſtar Dei, qui
12 puniuit Sodomitas, ut hṙ Gen̄. 19. c. & 2.
b q.1 Deus omnipotēs.† Iudei ᵇ uerò, ſi đ
linquunt ꝯ legem eorū in moralibus, pu-
niuntur ꝑ eccleſiā. Et aduerte, qa Inn. to-
tā iuriſdōnē infidelium uṙ attribuere pa
pę, qđ nō ꝓcedit indiſtincte. Nam ſunt
ſub Romano Impio, ut patet. C. đ Iudæ.
& C. de Paga. ꝑ totū ad idē. c. poſtulaſti. ȷ̄.
de Iudæis. Itē Imperator ſaltē quo ad e-
xercitiū hēt iuriſdōnem ſuper uniuerſū
orbē, & eſt dn̄s mūdi. l. dep̄catio, ff. ad l.
Rho. de iac. & l. bn̄ a Zenone, C. de qua-
dri. p̄ſcrip. facit qđ ipſe Inn. not. ī c. licet
ex ſuſcepto, de fo. cōp. ubi dicit, q ſi Impe
rator nō eſt negligēs, ſed ſubditi ſunt ſibi
rebelles, nō ſuccedit Pa. in iuriſdōne, ſed
14 dēt iuuare Impatorē ad domandi rebel-
les, ar. ī c. cū ad uerū. 96.† Vn̄ cōcordādo
dicta Inn. & iura. ſ̄. all. diſtīguo, q q̄dā ſt̄
crimina eccłiaſtica, & in iſtis p̄p exercet
iuriſdōnē ī īfideles, ſicut exercet ꝯ fideles
un̄ ſi Iudęi, uł alii infideles delinq̄rent ꝯ
mr̄imoniū, p̄p, ſeu eccłia poſſet ī eos aīad
uertere, ut ī c. nouit, de Iudæis. In crimi-
nib. uerò nō eccleſiaſticis Impator exer-
cebit iuriſdōnē. In miſtis uerò locus erit
p̄uētiōi, ad hoc, qđ plene dico in c. cū ſit
gn̄ale, de for. comp. Vn̄ in peccato ꝯ natu
ram, dico, q uterq; p̄t eſſe iudex, qa hoc
peccatum principaliter cōcernit Dei re-
uerētiā, qui eſt cōditor uniuerſalis crea-
turæ. Nā ob hāc cām eccleſia impedit ſe
ꝯ laicos de crimine uſurarū ēt infideles,
15 ut in c. poſt miſerabilē, & c. fi. ȷ̄. de uſur. †
Vltimò hic q̄rit̄, nunquid ſit licitū Chri-
ſtianis expellere Iudæos, & alios īfideles
de regnis ſuis, & eis auferre bona? Inn. di
c cit, q nō, ex quo nō ſunt infeſti ᶜ Chr̄ia-
nis, nec aliter delinquunt ꝯ legē naturæ,
uel legem licitā. Sed Old. plenè diſputat
cōſi. 91. & ibi concludit, q priuatis Chri-
ſtianis hoc nō licet. Ad hoc. C. de Iudęis
l. nullus, & c. ſicut. ȷ̄. de Iudæ. Principibus
uerò licet, ſi īminet ꝑiculū fidei, alias ſe-
cus. Nā dēmus tolerare īfideles, & eos lu-
crifacere Deo, nec debemus eos cōpeller̄
ad fidē ſuſcipiēdā. ut in c. q ſincere, & c. đ
Iudæis, 45. diſt. & c. ad fidē. 23. q.5. Et ui-
de ad mām, qđ no. Oldr. cōſi. 67. ubi tra-
ctat, an licitū ſit Chr̄ianis uti auxilio infi
deliū in bello iuſto, & tādē cōcludit, q
ſic. Nam Machabęi, qui fuerunt uiri ſan
cti, inierunt ligā cum Romanis, qui tunc
erāt gētiles, ut mutuò ſe adiuuarent, ut
hṙ Machabæorū primò. Itē in bello iuſto
iuſtū eſt parare inſidias & ſimulare, ut in
cap. utilem. 12. quęſt. 2. & capit. dominus
23. quęſtio. ſecunda, ergo fortius eſt lici-
tum uti auxilio infidelium. Nam & fide-
les in

ſtico, & à laico; ſđ
iter eos habet lo
cum præuētio, ut
in c. paſtoralis, in
c. duo, de of. ordi.
& per Bar. in l. ſe-
natus, ff. de accu.
& vide Old. in cō
ſi. 36. vltra ea, quæ
hic alle. in. c. gau-
demus, de diuor.
Et adde, q eſſe Iu
dæū eſt delictum
in ſe, ſed nō puni
bile per Chriſtia-
nos, ſed ſecus eſt
in delicto hære-
ſis, quia pōt puni
ri ꝑ Chriſtianos
ut per Barto. in l.
apud Iulianū, ī. §.
1. dele. 1. & ꝑ Ale-
xan. poſt alios, in
l. multū, de verbo.
obli. Et an infide-
les iuſtè poſsideāt
quæ habēt, dicas
q nō, quia dicunt̄
hoſtes Chriſtiano
rū, ut ī l. 1. & ibi ꝑ
Bal. C. de capti. &
poſſunt expelli ꝑ
ſuperiores de ter
ris, quas occupāt
ut per Old. in cō-
ſi. 87. & etiā poſ-
ſunt capi in ec-
cleſiis, ſi ibi inue
niantur, ut per eū-
dem Old. in cō-
ſi. 54.
S E B. S A P I.
b Iudæi. Vide de
hoc latè per Feli.
& Deci. poſt Ab-
ba. in. c. 1. in glo. ī
verbo, ab omnib.
ſ̄. de conſt. & nun
quid Iudæi ligent̄
legib⁹ noſtris, tra
dit And. ſicu. in cō
ſi. 65. in. 3. volu.
& in conſil. 13. &
cōſi. 73. in. 4. volu.
Are. in conſi. 188.
ici. copioſè & ſub
tiliter, i. 2. dubio
Felin. in c. Iudæi.
2. ȷ̄. de Iudęis.
S E B. S A P I A.
c Infeſti. Vide Ol-
dr. in cōſ. 87. ici.
quia an Princeps
ubi dicit, q Prin
ceps peccat q ex
pellit Iudæos de
ciuitatib. ſuis ſi-
ne cā. Cōtrarium
tn̄ fuit diſputatū
ſolēniter Medio
lani, & obtētū, q
Iudęi ibi nō poſ
ſent cōmorari, ut
apparet ex quo-
dā tractatu ſuper
hoc edito per fra
trē Frāci. de Buſa
Mediolanēſem.

les in bello licitè adiuuāt dn̄m īfidelē, vt ī. c. Iulian⁹, & c. ſi
dn̄s. 11. q.3. In gl ī ver. cōpēſatio, ī fi. Io. An. dicit, q ēt ſecū-
dus intellectus p̄t ſuſtineri dūmodo iſta cōpēſatio fiat cum
diſcretione; & credo, qđ vterq; intellectus p̄t ſuſtineri. Nā
credo, q poſſit cōpēſari labor cū ieiuniis & pecunia, ut. c. 1.
ſ̄. e. & in. c. medicinam, de pœ. di. 1. Sed hic q̄rit̄, nunq̄d indi
ſtinctè nō ualētes pugnare, uel inopes, poſſint votū redime
re? Hoſt. dicit tex. ꝓcedere in iſtis, q ñ ſunt vtiles, niſi ad pu
gnādū. Si uerò ſunt utiles ad alia onera ſupportāda, vt puta
ad foſſas adimplēdas &c. nō curabit̄ de inopia, vel de impo
tētia pugnādi. Nā p̄dicatores & minores ibi mēdicāt, tamē
ſunt apti ad p̄dicādū; ita in ſimilibus dicendū.† In gl. in ver.
16 *potens*, in fi. No. gl. q̄ hoc intendit, q rł̄r pœnitentiaᵃ iniūcta
a ꝑ ſacerdotem, p̄t ex cā cōmutari ꝑ eundem, vel ꝑ maiorem
ſuū. Pro hoc uide tex. cū glo. in. c. presbyter. 82. diſt. Sed ſpe-
ciale eſt in pœnitētia iniuncta ad itinerādū ad terrā ſanctā.
Nā cōmutatio huius pœnitētię reſeruat̄ ſoli Papę, arg. hic
iūcto. c. ſeq. Io. An. dicit, & melius. q aut pœnitētia fuit iniū
cta pro ſubſidio terrę ſanctę, & ſolus Papa cōmutat. Aut nō
pro ſubſidio ſed pro labore itinerandi, & tūc aut ille emiſit
uotū, & ſolus Papa diſpenſat, aut ſolū aſſumpſit ſigna pere-
grinationis, & poteſt inferior diſpenſare; & hoc placet. Nā
iſtud. c. & ſequens in reſeruatione huius poteſtatis ſolum
conſiderant ſubſidium terrę ſanctę. Abb.

S V M M A R I V M.

1 *Votum ultramarinum non commutatur, niſi per Papam, uel per habentem ab eo in hoc ſpeciale mandatū, intellige de uoto pro ſubſidio terræ ſanctæ, & n. 3.*
2 *Vxores non tenentur ſequi uiros ultra mare uouentes.*
Maritus poteſt emittere uotum ultramarinum pro ſubſidio terræ ſanctæ ſine conſenſu uxoris. 8.
4 *Votum ultramarinum pro ſubſidio terræ ſancta per ſolum Papam diſpenſatur, ſed pro uiſitando ſepulchro per Epiſcopum. 11.*
5 *Iuris ignorantia toleratur in religioſis, ſicut in ruſticis.*
6 *Præfationes indicant, quid ſit actum in concluſione, intellige dubia.*
7 *Inhabilis ad pugnandum non dicitur ille, qui inhabilis eſt corpore, ſed conſilio pollet.*
8 *Religioſi pro ſubſidio terræ ſancta poſſunt uouere ſine conſenſu eorum Abbatis, uel ſuperioris.*
9 *Vxor, quæ nō ſit ſuſpecta, pōt ſine cōſenſu uiri uouere pro ſubſidio terræ ſancta.*
10 *Epiſcopus diſpenſat circa omne uotum regulariter.*
12 *Pœnitentia impoſita a ſacerdote poteſt regulariter commutari.*

C A P. IX.

b Ex ᵇ multa. † Votū ultramarinū certis caſib⁹
1 redimi & cōmutari p̄t, ñ tn̄ per
aliū, quā ꝑ Papā, uel cū ipſi⁹ ſpeciali mādato. hoc
prīo. Habiles ad eūdū, ſeu īhabiles ad pugnandū,
ſi ſunt ſtrenui ꝯſilio, uel milites bellatores pn̄t ſecū ducere,
2 votū ultramarinū ñ redimūt. hoc ſcđo. † Vxores ñ poſſunt
c ſeq uiros ultra mare, ᶜ niſi & ipſæ uouerint, hoc tertio. Viri
ſine ꝯſenſu vxorū emittere pn̄t uotū ultramarinū, hoc quar
to. Clerici tanquā inhabiles ad pugnandū redimūt uotum
ultramarinū, niſi in certis caſib. hoc quinto. Quinq; ſunt di
cta, ut patet ex p̄cedētib. Secūdū, ibi, *ſecunda*. Tertiū, ibi: *quod
autem*. Quartū, ibi: *in tanta*. Quintū, ibi: *de clericis*. Caſus lit.
in. c. p̄cedēti dṙ circa cruce ſignatos, ut illi uotū redimāt, q
ꝑpetuo īpedimento tenent̄, q̄ſiuit Archiēp̄s ille Cātuarieñ.
utrū id, q ī decretali p̄dicta dṙ, i⁹ gn̄ale cōſtituat, ut licitū ſit
p̄latis abſoluere ſibi ſubiectos ſ̄m formā ibi exp̄ſſam? Præ-
terea ī eadē decretali ī ꝑte deciſa dṙ, q ꝑ uiros religioſos
poterit diſpēſari q̄ſiuit Archiēp̄s, de qb. religioſis intelliga
tur. Reſp̄ōd. Pa. ad primā qōnē, q ī cōſultatione p̄dicta ius
ſtatuit̄ gn̄ale. & licet dicat̄ ibi, ad quales, ſ. uiros religioſos,
ñ tn̄ explicat̄, ibi, ad quos eius executio ſpāliter ſpectet. Di
cit Papa, executio illius iuris ad illos tantum pertinet, qui
bus a ſede apoſtolica fuerit iniunctum. Per hanc rn̄ſionem
ſoluta eſt ſecunda quęſtio, de quibus religioſis iſtud ſit in-
telligendum, ſcilicet utrum de regularibus, an de Epi-
ſcopis ad neutros iſtorum executio illius iuris ſpectat, ſed
ad illos tm̄, qb us a ſede apoſtolica ſpāliter īdulget̄. Secūdo
in pręcedenti decreta. dṙ, ſi quis uouentium eſt inutilis ad

pugnādū, quāuis ſit habilis ad eūdū, meli⁹
eſt redimere votū, quā expēſas cōſumere.
Quęſiuit Archiep̄s, vtrū gn̄aliter ītelligē
dū eſt de nobilib. & magnatib. q ſecū pn̄t
ducere bellatores, an de minorib. tm̄? Rn̄.
Pa ſi diligēter ꝯſideraſſet. q. iſtā ſolutā in
ueniſſet in decre. p̄dicta, ubi dṙ, q debiles
& inopes magis in defectū, q̄ ꝓfectū acce-
dūt, &c. Quod aūt dṙ ī fi. p̄cedētis. c. mulie
res, q̄ remanere noluerint, &c. de illis ītel
ligit̄, q̄ ꝑ votū ñ ſunt adſtrictę. Itē in uoto
iſto uiri uouere pn̄t ſine ꝯſenſu vxorū, &
libere adimplere ꝑꝑ neceſſitatem populi
Chriſtiani. clerici uero, q uouerūt ire ad
ſubſidiū terræ ſanctę, cū clericat⁹ officium
eos reddat inhabiles ad pugnādū, uotū re
dimāt, niſi uel ꝯſilio ſtrenui, uel officio p̄-
dicatiōis īſtructi, aut ſint magnatum obſe
quio deputati: vel ſint adeo diuites, ut ſe-
cū poſſint ducer̄ bellatores. Hoc aūt đ vo
uētib. ītelligēdū ē, ñ de illis qb. labor pe-
regrinatiōis. ī pœnitētia eſt iniunctus. B.
3 † Priò ex iſto tex. no. vnū caſum reſeruatū
ſoli Papę. Ipſe. n. ſolus cōmutat votū vltra
marinū. Quod ītē lige qn̄ fuit emiſſum ꝓ
ſubſidio terræ ſanctę. Ita ſingułr dicit hic
gl. & bn̄, quā ſemꝑ no. Pro hoc facit, quia
tex. c. p̄cedentis ſolum fundat ſe ſuꝑ ſubſi
d dioᵈ terrę ſanctę. Ex quo infero duo. Pri-
4 mo, q ſi qs uouiſſet uiſitare ſepulchrū pro
deuotione, uel ire ad ſanctū Iacobū, p̄t cō
mutationē voti obtinere ab Ep̄o loci. Se-
cūdò īfert̄, q in caſu h⁹ capituli, qn̄ votum
fuit emiſſū in ſubſidiū terrę ſanctæ, legat⁹
ēt de latere diſpēſare ñ p̄t, cū requirat̄ ſpā
lis delegatio, ut patet in tex. Secūdo no. q
Ep̄s p̄t dici religioſus, & vide qđ dixi. ſ̄. đ
5 reg. in ru.† Tertio no. q nō reprobat̄ in re
ligioſis, ſi ſint idiotæ & iuris ignari, & ſic
vṙ, q in eis ſit ꝓbabilis iuris ignorantia.
Nā ſicut excuſant̄ ruſtici, qa hēnt intēder̄
agriculturæ, ut. l. cū de īdebito, ff. de ꝓba.
no. 1. q.4.* c. turbat̄*. §. notādū, & 37. diſt.
ī ſum. ita & iſti dēnt excuſari, cū uacare đ
beāt diuinis officiis, & cōtēplationib. De
6 quo viđ qđ no. ī. c. qm̄ ī. de ſimo.† No. ī. §.
2. ibi, *a ſuperiore*, quod ꝯcluſio diſpoſitiōis
capit. intellectū ab his, q̄ dicuntur in p̄fa-
tione; pro hoc bo. tex. in. l. fi. ff. de hær. in-
ſti. & in. l. cum pater. §. dulciſſimis de leg.
2. Nam verba dubia capiunt intellectum a
precedentibus & ſequentibus. l. ſi ſeruus
plurium, & l q̄ filiabus, ff. de le. 1. Conſide-
randa eſt ergo præfatio, ſeu exordium cu
7 iuſcūq; diſpōnis. † No. q pollēs ꝯſilio, nō
dṙ inhabilis ad pugnādū, licet corpore pu
gnare nō poſſit. Hinc eſt, q īcurrit̄ irregu
laritas ex ſolo ꝯſilio adhibito in homici-
dio, ut ī. c. ſi qs uiduā. l. di. plene no. in. c. ſi
cut dignū. ȷ̄. đ hom. hic Tulli⁹ ī li. offi. Pa-
ꝝū prodeēnt arma foris, niſi ꝯſiliū eēt do
mi. vn̄ aduocati dicunt̄ militare. l. aduoca
ti, C. đ aduo. diuer. iu. No. ī. § q aūt, q mu
lier, q̄ adſtrixit ſe uoto cū marito, tenet̄ eū
8 ſeq, alias ſec⁹.† No. ī §. *in tanta*, caſum ſpe-
cialiſſimū ī quo marit⁹ emittit uotū pere
grinatiōis ſine cōſenſu uxoris. Nā rł̄r nul
lū uotum p̄t emittere marit⁹ cum pręiu-

a Et pro iſta gl. opti
mè facit text. in l.
acta. §. de ampliā-
da. ff. de re iud. &
tex. in c. turbatur.
§. notandū. 1. q.3.
b De natura iſti⁹ di
ctionis, ex, vide
ipſum Abba. Pan.
ī c. inter dilectos,
3. col. ſupra de fid.
inſtr. & quæ ibidē
addidi ad eundem
Pan. in c. fi. per il-
lū tex. in vlt. no. de
rerum permut.
Z A C H A R I.
c Vltra mare. Adde
diffusè Ant. Corſ.
ſing. ſuis in ver. va
gabūdus, in c1. ſi be
neficiatus, circa fi.
vbi loquitur de v-
xore, an & quādo,
& à quàm remoto
loco debeat ſequi
maritum ſuum.
d Adde hic. d. Ant. in
c. quod ſuper his.
ſupra de fid. inſtr.

dicio vxoris,vt no.ī.c.noluit,&.c.mani-
6 feſtū,33.q.5.dixi pleni⁹ ī.c.ſcripturę,s̄.e.
et ex hoc arguit Hoſti.religioſū clauſtra
7 lē poſſe emittere votū ꝓ ſubſidio terræ
ſanctæ,ēt ſine ꝯſenſu ſui Abbatis,ſi alias
ē vtilis terrę ſanctę;de quo plenè dicā ī.
a d.c.ſi.j̄.e.No.ī.§.de clericis, ꝙ clericat⁹ a
officium reddit clericos īhabiles ad pu-
gnādū,ēt ꝯ̄ Saracenos.Itē no.ibi:*neceſſi-* 1
b *tas,uel utilitas*, ꝙ uotū b pt cōmutari ſine
neceſſitate,dūmodo ſit utilitas ī cōmuta
tione,& hūc textū ſoleo allegare ī.c.1.s̄.
e.ꝙ ī cōmutatiōe voti neceſſariò ñ reqri
tur,ꝙ cā ſit ī uouente.Satis.n.ē, ꝙ cōmu
tatio fiat ī id,ꝙ ē magis vtile,& Deo ma
gis acceptū.Fallit ī eo q vouit ꝓ ſubſidio
terrę ſanctæ & pt actualiter impartiri au
9 xiliū.†Vltimo q̄rit hic de uxorib. c nūq d
c pñt emittere uotū ꝓ ſubſidio terræ ſan-
ctę ſine cōſenſu maritorū?vr̄ ꝙ ſic:qa ma
riti hoc pñt ſine cōſenſu vxorū,vt in.§.in
tanta. Nā uir & uxor nō iudicāt ad impa
ria.c.gaudem⁹, de diuor.Hoſt.ꝯcludit,ꝙ
votū ualet ſine ꝯſenſu mariti : ſed nō dēt
mulier exeq ſine licētia ipſi⁹ mariti , ſi ē
iuuenis & ſuſpecta d̄ incōtinētia, ar.ī.c.
cū ſis d̄ ꝯuer.ꝯiu. Sed ſi ē mulier ſenex &
potēs ad deducēdū bellatores, tūc cōpel
lit̄ exeq uotū,ar.hic,& in.c.p̄cedēti,in ſi.
10 & hoc ſatis placet.†In gl.3 not.bene iſtā
gl.ex qua habes duo notabilia dicta.Pri-
mū, qd̄ rl̄r in omni uoto pt Eps diſpen-
ſare,arguēdo hic ꝑ locū a ſpeciali,d̄ quo
11 vide,ꝙ dixi in.c.1.s̄.e.†No.2.ꝙ nō omne
uotū vltramarinū eſt reſeruatū Papę, ſd̄ 2
illud ꝙ fuit emiſſū pro ſubſidio terrę ſan
ctę.In gl.in uer.*religioſi*, dic de hoc,vt ple
nius dixi ſuꝑ rub.de reg. In gl.in uerſi.*in
habiles*;ibi:*ſunt lachryme, &c.* Sed ꝯ̄ hoc ē.
c dilecto,de ſen.excō.li.6.ubi clerici pñt
pugnare armis materialibus,& ſpiritua-
libus.Doctores ſoluūt dupliciter.Primò.
ꝙ rōne clericat⁹ nō ſunt habiles,ſd̄ rōne
iuriſdōnis,ſi quā hēnt, reddunt̄ habiles,
ut in ꝯ̄rio.Vel ſecūdo pñt clerici pugnar̄ 3
ꝑ alios armis materialib. & ſpiritualib.,
ut in ꝯ̄rio,nō per ſe,ut hic.Tu de mā dic,
ut pleniſſime dixi in ca.clerici arma,s̄.d̄
12 ui.& ho.cler.†In gl.ſi.ī.ſi d̄ hoc dic, ut di
xi.s̄.c.prox.ſ.ꝑ gl.& regulariter dicendū
d eſt,ꝙ pœnitentia poteſt ex d cā commuta
ri.Non ob.hoc.c.in ſi.ſolum enim hoc ī-
tendit,ꝙ cāæ hic narratę q concernūt in
habilitatē ad pugnandū,nō ſunt ſufficiē-
tes ad cōmutandū peregrinationē iniun 4
ctā in pœnitētia, qa in hoc ñ conſiderat̄
habilitas pugnādi,ſed potētia itinerādi,
ut.s̄.c.ꝓx.nō ergo tollit iſte tex.quando
ex aliis cauſis poſſit cōmutari pęnitētia.

S V M M A R I V M.

1 *Vouens ingredi religionem, ſi interim eligatur in Epi-
ſcopum,debet electioni renunciare, & uotum adim-
plere.4.6.*
2 *Voti tranſgreſſor quis dicatur.*
3 *Votum matrimonio non conſonum tollitur per matri-
monium ſubſequens.*
4 *Vouens intrare uiam religionem,non rumpit uotum,
ſi ingreditur aliam,licet laxiorem.*
5 *Monachus profeſſus poteſt extrahi de monaſterio , &
episcopatui praefici fauore publico.*
6 *Eligi non debet in prælatum exiſtens in peccato mor-
tali,ſed electus non deijcitur.*
7 *Monachus electus in Epiſcopum , abſoluitur ab obe-
dientia Abbatis, & nullam amplius habet commu
nionem cum primo monaſterio.*

C A P. X.

PEr tuas. †Qui uouit reli
gionem īgredi,
ſi voto nō cōpleto fiat Eps, re-
nūtiare dēt, & uotū adimpler̄.
ſic cōiter ſummatur. Sed pt aliis modis ī
telligi & ſummari,ut.j̄.patebit. Cōis di-
uiſio.Secunda,ibi,*nos*.Caſus lit.Quidam
emiſit votum ſolenniter ad accipiēdum
habitū rl̄arem in Grationopolitana ec-
clīa,& poſtea ꝓmiſit,ꝙ intra certū tem
pus uotum,ꝙ emiſerat,adimpleret.tādē
termino trāſacto votū ſuū ñ adimpleuit.
poſtmodū uocatus fuit ad regimē ecclīæ
Gebeñ.Iſtæ ꝯſiderās, ꝙ uotū emiſerat,&
ñ fecerat,ꝙ ꝓmiſit,petiit ꝯſilium a domi
no Papa,& ipſe ꝯſuluit ei,ut ſi ſuā ſanare
deſideraret ꝯſciētiā,reſignet regimē ec-
d clīę Gebeñ.& reddat dño votū ſuū . ſi p⁹
modū capitulū ecclīę p̄dictę ipſū duxe-
rit eligendū,electionē poterit reciper̄ d̄
ſe factā.B.No.1.qd̄ ualet uotū de intrādo
certā religionē,& qd̄ citra profeſſionem
uotū pt dici ſolēne,& dr̄ forte ſolēne ꝑꝑ
inſtrumētum & p̄lati p̄ſentiā,ſed quo ad
dirimendum matrimonium poſt contra
ctū nō dicitur ſolenne,niſi per profeſſio-
2 nē,ut in.c.1.eo.ti.li.6.†Secūdo not.quòd
nō implens votum intra terminum pręfi
xum dicitur voti tranſgreſſor.Nam dicit̄
tranſgreſſor reſpectu tꝑis, qa non adim
pleuit tꝑe promiſſo,pro hoc.c.non eſt,s̄.
e.Tertio no.qd̄ uotum reſtrictum ad cer
tū diē,obligat ad duo.Prīo, ut adimplea
tur die p̄fixo.Scd̄o,ut pure impleat̄.Vn-
de ēt poſt lapſū diei remanet obligatio.
Simile in.l.Celſus, ff.de ar.Similiter in.
3 c.cū dilecti,de do.& cōtu.†Item not.ſm
vnū intellectū unā notabilē differētiā in
ter mr̄imoniū carnale & ſpūale . Nam ꝑ
mr̄imoniū carnale tollitur uotum prius
emiſſū mr̄imonio nō cōſum.vt. d.c.1.ſe-
cus in matrimonio ſpūali,ut hic.Nā iter
Epm & eccleſiā ꝯ̄hitur matrimoniū ſpiri
tuale,vt in.c.2. de transla.prela.& tamē
ꝑ hoc mr̄imoniū non eſt ſublatum uotū
religiōis p̄cedēs , & ſic vr̄ fortius eſſe ma
4 trimoniū carnale. † Sed ꝯ̄ hoc & ꝯ̄ lr̄am
op. Nā uotū ſimplex , i. nó ſolēnizatū ꝑ
ꝓfeſſionē, tollit̄ ꝑ fortius uinculum ſu-
perueniens, ut in.c. qui poſt,de reg.li.6.
ubi patet,qd̄ ſi vouēs ītrare certā religio
nē,intrat aliā laxiorē,tollit̄ primū uotū.
Ergo idē dicēdū ꝑ adeptionē epatus,cū
magis mereat̄ Eps , quā ſimplex religio-
ſus,ut ī.c.licet,de reg.&.c.ueniēs,d̄ renū.
5 †Itē exiſtēs ī mōaſterio iā ꝓfeſſus fauo-
re populi & epatus pt extrahi de mōaſte
rio,& epatui p̄fici. 18.q.1. c.1.ergo forti⁹
pōt ille eligi ante, quam intrauerit mo-
naſteriū,nec dēt dici uoti trāſgreſſor,ex
quo in

SEB. SAPIA.
a Clericatus. Vide Abb. allegantem hunc tex.in.c.1.j̄. de cleri.uena.
SEB. SAP.
b Quod uotum. Adde , ꝙ magna utilitas & magna neceſſitas æquiparantur, adeo,ꝙ ea quæ conceduntur ob neceſſitatem, cōceduntur etiam propter magnam utilitatē ut per Feli.in.c.cum ſuper, in prin.s̄.de teſti. cogen. & in. c.cū acceſſiſſent, colū. 10.ſupra de cōſti.
c Vtrum uxor ſine conſenſu mariti poſſit emittere uotum ultramarinū, & adde omnino hic , quod ſcripſi poſt do.Ant. in c. ſcripturę,circa finem.s̄.eo. & uide omnino Tho.ī 4. ſent. diſti.32.q.2. arti. 4. poſt me. ubi dicit, ꝙ maritus pro ſubuenien do neceſſitati eccleſię generalis pōt abſq; conſenſu uxoris crucem accipere,ſicut poſſet pro domino terreno,a quo feudum habet ſine cōſenſu mulieris ſeruire,nec tamen in hoc omnino ſubtrahitur uxori ius ſuum, quia uxor pt eū ſeq. Sed dic, quod uxor nō pōt uotū hmōi facere ſine uiri ꝯſēſu qa uxor cum maiori periculo caſtitatis diſciua & per terras, q̄ uir,& cū minori eccleſiæ utilitate. dicit ēt no.Tho.ꝙ nullus cōiugū ſine cōſenſu alterius pt uouere, non reddere debitū alteri cōiugi, quod eſt no.& ur̄ contra.c.quidā de conuer. coniu.
ANT. FRAN.
Circa hoc.An maritus poſſit emittere uotum inuita uxore, & e cōtra, dicas,ꝙ uotū.propter ꝙ retrahatur a ſeruitio uxoris. uel a reddendo debitum,non poteſt emittere ea iuita, nec e ꝯ̄,quia maritus & uxor ſunt obligati ſibi adin

uicē debitū reddere.31.di.c.quoniā ubi gl. &. 32.q.4. in ſumma. Et propterea unus eorū nō pt ingredi monaſterium altero inuito.27. q.2.c. Agathoſa , &.c. ſcr pſit , &.c.cum quis,& ple.tra.in c.cū ſis,de cōuer. coniu. licet ſecus ſit in ſpōſa ꝑ uerba ēt de p̄ſenti,ut ī. c.deſponſatam, & ſeq.27. q.2. & hoc, q.a ꝑ ingreſ. ſum monaſterii alterius ex ipſis coniugibus,ſiue ex ipſis ſpōſis ſoluitur ipſum matrimonium,dūmō inter eos non ſit copula ſecuta, ut in.c. ex publico, de cō uer.coniu.
ANT. FRAN.
d Ex Dic,ꝙ dictio, ex, ſignificat cām immediatā,ut per Bal.in. c.iniuria, d̄ pa.iur.ſir.ad ſi. & hr̄ ꝑ Bar.in.l.1. §.ſi plures,i.4.co. ff. de exer. & in l. nō dubiū, C.de legi. & i.l.quo tꝑe, §.ſeruit⁹,ff. de pecu.& ꝑ Bal.i.l.maximū uitiū, C.d̄ liber.præte. & uide do.Abb.ī.c iter dilectos, de ſi.inſtr. Et adde,ꝙ dictio, ex , denotat formā,ut cū dicitur, actio ex cōtractu. & denotat etiam qualitatē,ut cū dicitur , ſanguis ex uulnere, ut habetur per Bald.in.l. ex arrali,C.de ac. emp. *Itē* facit,ut non cōputetur tēpus de momento ad momentum,ut cū dicitur,ex die, ſm Bal.in.l.ſi. C. de iure do. impe. & per Ale. in.l.patri.§.ſexaginta ff. de adul. & uide Bar.in.l.ex hoc iure,ff. de iuſt.& iu. & in.l.1. §.i.ff.de iti. actuq; priua. ubi dicit, ꝙ dictio,ex , denotat principiū tꝑis.ut de Ol.in conſ.ſuo. 49.& Pau. de Ca. in conſil. 39. ubi ple.ponunt de materia huius dictionis,ex,& uide,Petr. de Anc. in. c. ſi propter, de reſc. libro

quo in melius tranſmutat,ut in c.ſcripturæ,s̄.e.& c.ꝑuenit,
de iureiu.Sol.ꝯ̄ria ſunt difficilia,& uario mō ſoluunt̄ per 1
doc.Quidā.n.inhęrentes ꝯ̄riis,dñt, ꝙ iſte hēbat conſciam
erroneā;qa putabat ſe retineri ex primo uoto. q conſciam
ñ poterat deponere,niſi reſignaret epatum. uñ ñ ex debito
ſed ut ſuæ erroneæ conſcīæ ſatisfaceret , papa p̄buit cōſiliū
de reſignatione,facit.c.ꝑ tuas,& qd̄ ibi not j̄.de ſimo.Secū
da ſol.qd̄ iō papa hoc conſuluit ; quia iſte poterat ꝓfiteri,
& poſtmodū in epm ꝓmoueri,ar.i c.commiſſum,j̄. de ſpō.
& aſſumēdo habitum adiiciebat ad gradum ꝓfeſſionis. Nā
plura licent p̄lato ſeculari,q̄ non licent rl̄ari.uñ,ex quo uo
to ſe adſtrinxerat ad uitam rl̄arem , debebat perficere uo-
tum,& poſtmodum pręfici epatui.Et hæc ſolutio eſſet ſatis
bona,ſi pro certo demum iſte fuiſſet eligēdus. ſed fortè ite
rum non fuiſſet electus,ut præſupponit tex.in fin.& ſic non
eſt uerum iſtum utrunq; potuiſſe adimplere. Nā prima frō
te iſte dimittit epatum,ut tranſeat ad rl̄arem uitam; quod
eſt ꝯ̄ iura ſuperius allegata.Tertiò ſoluit Ho. ꝙ iſte nō fuit
legitimè promotus,quia erat in peccato mortali ꝑꝑ uoti
tranſgreſſionem,& ſic ſua electio non tenuerat,ut in c.cum
in cunctis,de ele.ſecus ſi ante emiſſionem uoti fuiſſet ele-
ctus:Et ex hac ultima ſolōne eſſet inferendum, ꝙ per ſuper
uenientiam epatus tollitur uotum religionis præcedens,ſi
6 uouens erat ante terminum adimplēdi uotum.† Sed ꝯ̄ hāc
ſo.facit,quia non quodlibet pctm̄ mortale impedit electio
nem,nec deiicit poſtmodum ꝓmotum,ut eſt tex.cum gl.in
c.ſicut,de iureiu.facit qd̄ no.gl.in c.Florentinum.85.di.Itē
pro tranſgreſſione uoti potuerat iſti imponi pnīa, ſicut ob
ſeruatur in ſimili in c.qui poſt pręal.& in d.c.de uoto,li.6.
unde putarem,ꝙ ſi uouens conſenſit electioni princip l̄r p̄p̄
Deum,& ut magis mereatur;quia tunc nō tenetur reſigna-
re epatui,ſed de trāſgreſſione prius facta imponetur pnia,
ſed ſi conſenſit,ut pręeſſet,non ut magis mereatur, & tunc
tenetur reſignare epatui.Et ſic poſſet intelligi iſte text.Nā
ſolum papa hic aduertit ad conſcīam iſtius, facit quod no.
gl.in c.monachi uagantes.16.q.1 facit tex.in c.2. de tranſ-
la.pręl.ubi dr̄ ꝙ matrimonium ſpūale eſt fortius & digni⁹
carnali;& per hoc pñt ſolui alię qōnes hic tactæ per doct.
Et no.ult.ex tex.ꝙ reſignans epatum,ut adimpleat uotum
religionis,quod emiſerat,poterit iterum aſſumi ad eundē
epatum,licet ex conſcīa criminis epatum reliquerit , quod 2
multum limitat.c.ſuper eo,de ele. Rō,quia per implemen-
tum uoti tollitur omnis pręcedēs tranſgreſſio.In gl.ſi. ibi:
ad inferiores.gl.uult facere dr̄iam inter epatum & dignita-
tes ſeculares inferiores,ut primo caſu religioſus poſſit ꝓ-
moueri,ſecundo non.Et aduerte, quia aut quęritur de pro
motione ad epatum;& non eſt dubium,ut in c.1.18.q.1. &
in c.quorundam,& in c.ſi religioſus, de ele.li.6. Aut quæri
tur,nunquid poſſit promoueri ad eccleſiam curatam non
collegiatam,& cōiter tenetur ꝙ ſic,ut in c.quod Dei.j̄. tit.
prox.ubi plene dicam. Aut eccleſia curata eſt collegiata cle
ricorum ſecularium;& tunc eſt dubium , nunquid religio-
ſus poſſit aſſumi in prælatum illius eccleſię,ne homines di
ſparis profeſſionis congregentur in eodem collegio; & de
hoc caſu dubitauit iſta gl.de quo uide gl.no. & ſatis plenā
in clem.1.de elec.aliquid dicetur in d.c.quod Dei timorē.
7 †In ſi.gl.no.ſi.gl.hic iuncto tex.ꝙ obtinendo dignitatem a
a non poteſt effici religioſus.Ratio,quia in ingreſſu omnia
renunciat;ita,ꝙ propriam uoluntatem a ſe abdicat , & ſu-
biicit ſe uoto Abbatis, ut ī d.c.ſi religioſus, & ſic dignitas,
& profeſio nō ſt̄ cōpaſſibilia:ſed ſi poſt ꝓfeſſionē eligitur; 3
b & abſoluitur ab obediētia Abbatis, b nullā ampli⁹ hēt cōio
nē cū prīo mōaſterio,ut ī c.ne ꝑ cuiuslibet.16.q.1.& ī d.c.1.

S V M M A R I V M

1 *Prælatus pōt emittere uotum pro ſubſidio terræ ſanctæ ēt ſine lnīa ſupioris.* 2.
2 *Monachi & alij religioſi an poſſint emittere uotum pro ſubſidio terræ ſanctæ ſi
ne licentia Abbatis,uel alterius ſuperioris.*
3 *Monachus non poteſt eligi in papam ſine conſenſu Abbatis.*
4 *Vtilitas publ. nō p̄fert̄ priuata,qñ priuata ī totū cōfundit̄, & publica parū iuuat̄.*

C A P. XI.

POſtulaſtis. †Prelatus, ēt
ꝓfeſſus,pt vo
tū ultramarinū remittere,& ī
ſuos uſus uiceſimā ꝓuētuum
a eccīię ꝯuertere. Diuidit̄.priò ꝯſultatio.
Scd̄ò rñſio,ibi:*diſcretioni*;& ꝓ hoc caſu p̄
mitte,qd̄ hr̄ in gl.1.Caſus.Duo priores
rl̄ares,quorū un⁹ erat cruce ſignat⁹,& al
ter ſigno crucis d̄ſiderabat īſigniri, petie
rūt a d.papa,ut liceret ſecū deferre uiceſi
mā ꝓuētuū ecclīarū ſuarū deputatā ſuc
curſui terrę ſāctę.Rñdet e.s Pa. ſi ecclīę
ſuę ꝓ ipſorū abſētia enormiter ñ lędāt̄
& ipſi utiles fuerint terrę ſāctę uerbo &
exēplo(qd̄ tñ ꝯmittit illorū ꝯſcię)dimiſ
ſis ꝓcuratori.idoneis ī ecclīis ſuis tenēt
votū ſuū explere,& ſic poterūt uiceſimā
ecclīarū ſuarū ꝓ ſubſidio terrę ſāctę ſe
cū portare.B. No.primò,ꝙ p̄latus rl̄aris
pt emittere uotū ꝓ ſuccurſu terrę ſan-
ctę ēt ſine lnīa ſuperioris,qd̄ ur̄ ſingula
re dictū,nec alibi legi. Ex quo infert̄ , ꝙ
religioſus pt ſine crimine,maximè ad tē
pus,deſerere monaſteriū,& inſiſtere pu
blicę utilitati ecclīę uniuerſalis , ꝓ quo
uide pulchrū tex.in c.nos āt.16.q.1. ubi
dr̄,ꝙ otiū monachale nō eſt p̄ferēdū uti
litatib.ecclīaſticis,ꝓ quo c.licet,de reg.
ibi patet,ꝙ ſolicitudo,labor & doctrina
p̄ferunt̄ ſilētio,cōtēplationi, & qeti. Se
cūdò no ꝙ certa pars redituū eccleſię pt
legitimè deputari ꝓ utilitatib. eccleſię
uniuerſalis. Nā oēs ecclīę ſt̄ unū corp⁹,
ut in c.pudēda,& c.loqt̄.24.q.1.dēnt er-
go mēbra ꝯferre ad cōſeruationē totius
corporis,fac t.c.euidētes.12.q.1. No.ibi,
b *uerbo & exemplo*,ar.opti.ꝙ religioſus nō
dēt acceptare dignitatē ex̄ monaſteriū,
ſi ñ ē ad illā utilis,ꝓ quo uide bo. gl.ī c.
2 monachi uagātes.16.q.1.† Sed q̄ro,nun
qd qd̄ dr̄ hic in p̄latis rl̄arib. hēat locū
in religioſis ſimplicib. ut poſſint emitte
re hoc uotū ſine lnīa Abbatis?Ho.ſētit,
ꝙ nō:qa ñ repit̄ iſte caſus, in quo mona
ch⁹ poſſit emittere uotū ſine lnīa Abba-
tis.ar.12.q.1.c.nolo;& c.ñ dicatis, & 20.
q.4.ī c.monachis.Niſi fortè eſſent mul-
tū inſtructi in officio prædicandi , ut in
c.ex multa,s̄.e.& ſic ur̄ Ho.dubitare. Sd̄
ego priò ī p̄latis reſtrīgerē iſtū text.ī ca
ſu,qñ ſit paſſagiū gñale ex diſpōne Rōa-
ni pōtificis.nā tūc ur̄ data lnīa p̄latis cū
di ꝓ ſuccurſu terrę ſāctę: ſed hoc ceſſan
te puto,ꝙ p̄lat⁹ maxiē rl̄aris, ñ poſſit ſe
ad hoc obligar̄ ſine lnīa ſupioris:qa eps
hoc facere neqt,ut in c.magnę,s̄.e.& qd̄
ibi dixi.In religioſis uerò ſimplicib.pu-
to ñ licere ſine lnīa ſupioris:qa nullā uo
lūtatē hēnt,& ſic ñ pñt ſe obligar̄ ex vo
3 to.†Nā ī papā ñ. pt religioſus ꝓmoueri
ſine lnīa Abbatis,no.gl.ī c. q ſit. 18. qō.
2.& ſic hēs hic caſū,ꝙ nō eodē uinculo
adſtrīgit̄ Abb.ſuo ſupiori, ſicut monac.
Abbati,uide bō.gl.ad hoc ī c. d̄ ꝓſētiū.
16.q.1.& ſm hoc tēpa no.ī c.ſcripturę,s̄.
4 ꝑ In.In gl.2.ī ſi.gl.ñ ſoluit ꝯ̄riū.Vic.dicit
ꝙ ubi priuata vtilitas ex toto ꝯfūdit̄,&c.

6.& bo.gl. in ca. pe.§.ſi.de off.del. & per Hoſt. in c. cum in cunctis,de electio.
ZACH.
a Obtinendo dignitatem.hoc facit ad dictū ſing. R m.ſin.77.in c. utrum nobilis , ꝙ nobilitas ducat⁹, & Comitatus per datur per ingreſſum religionis, d̄ quo uide iſtum in c.1.nu.5.& qd̄ ibi poſui in apoſt. ad ipſum, in uer.religionē.j̄. de purg. cano.
ANT. FRAN.
An nobilitas extinguatur per ingreſſum religiōis uide latè ꝑ Ange. in auth. de epiſ.& cle.in §.ſi monachus,collat.9. Et adde, ꝙ ingreſſus religionis delet omnia peccata,ut in c.admonere, & ibi glo.33.q.2.& habetur etiā per gl.in c. ſcripturę, de uoto,non tamē delet peccatum ingratitudinis, ut ꝑ do.Car.in cl.eos, in 12.quæſt. de regula.
ANT. FRAN.
b Vtrum eps poſſit mutare habitū, puta,ſi religioſus, monachus,aut alter frater minor promoueatur ad epatū, uide ple. ꝑ d. Car.in cle.2.de ui.& hone.cler.Et adde,ꝙ ueſtes nimis ſordidæ & nimis præcioſæ ſūt prohibitæ,ſed mediocres tendētes potius ad utilitatem ſunt eis ꝓmiſſę , ut in c.1.& 2. 41.di.& in c. principium,de pœ.di. 1. & dēnt eſſe ueſtes talares.c.pen. 23.di. de quo etiā per gl. in d.cle.2. in §. dignitatem. Adde tamē, ꝙ epiſcopus monachus non poteſt uti rochetto, ut in c.clericus,de ui.& honeſt.cleric. & epiſcopus , ſi laſciuit in ueſtibus fulgidis , poteſt & debet corrigi per ſuperiorem.21.quęſtio. ter ia, & ibi gl.in c.omnis iactātiæ, & in c.præ

parũ iuuať,non debemus pręferre publi
cã utilitatẽ priuatæ;& no.hanc ſolutio-
nẽ;facit ad mãm.l.1.ff.ſo.mat.Scđo ſol-
uit Gof.& Ho.ꝙ utilitas publica eſt p̃fe- b
rẽda priuatæ,qñ priuata includiť ſub pu
blica:alias ſecus;& hãc ſolutionẽ ponit c
gl.ĩ c.licet,de reg.Et hoc intelligerẽ, qñ
priuata pſona hr̃et electionẽ : ſed ſupe-
rior debet pręferre publicam,licet priua
ta non includatur ſub publica,ut in c.bo
nę,de poſt.prę l.& l.1.ſol.ma.

De ſta.mona. & canonic. regularium. Ru.

*S*upra uiſum eſt de conuerſione coniugato-
rum,item de uoto.ſed quia conuerſi ad religio
nem,uel uouentes ingredi,efficiuntur ut pluri
mum monachi,uel canonici regulares,iõ poſt
rubricas præcedentes ſubiicitur iſta.Nic.Abb.

SUMMARIUM.

1 *Monaſteria non ſubiacent Epiſcopo , niſi in cauſa cor rectionis 2. 3. 5.6.*
2 *Monachi magis tenentur obedire Abbati,quàm epõ.*
4 *Oblationes factæ alicui capellæ cedunt lucro eccleſiæ parochialis,ſub qua eſt capella.*
6 *Monaſteria an teneantur contribuere,quando epĩ uadit ad aliquem locum pro utilitate diœceſis.*
7 *Monaſteria an teneantur epiſcopo ad charitatiuum ſubſidium,ſicut aliæ eccleſiæ?*
8 *Canonica portio debita epiſcopis eſt præſcriptibilis.*

CAP. I.

*T*Heodoſius. Monaſteria
ſť exempta a
lege diœceſana, ñ a lege iuriſ
dõnis. ſic cõiter ſummať. ſed
qa hæc uocabula ſť potius magiſtralia,q̃
iuris,ut j̃. dicã , iõ ſpecialius ſic ſumma.
1 Diœceſanus nõ dẽt moleſtare monaſte-
ria p̃ter q̃ ,p cã correctionis, nec eis ob-
lata ſibi uẽdicare; & ponit duas ,phibõ-
nes,& tertiò rõnẽ ſubiicit. Scđa, ibi: *aut*
Tertia,ibi:cũ *monac.*Caſus lr̃a.Archiep̃s
Neapo.monaſteria ſua grauabat, & ea,q̃
offerebanť ibidẽ,ſibi uẽdicare nolebat.
Vñ papa mãdat eidẽ,quatenus nec ipſe,
nec p̃sbyteri ſui alicui monaſterio ali-
qd moleſtiæ ĩferãt p̃ter ſolã diſciplinã;
& ſi aliqd illic a fidelib. acceſſerit, nihil
ſibi dẽat uẽdicare:ſed totũ monachis ibi
2 ſeruientib.,pficiat.B.†Not. primò, ꝙ de
iure cõi monaſteria ſť ſub cura ep̃orum,
,p hoc.18.q.2.c.Abbates,& c.cũ uenera-
bilis,de reli.do.monachus tñ magis ad-
ſtringiť Abbati,q̃ ep̃o loci,ut not.gl.ĩ c.
q reſiſtit,11.q.3.uñ olim quodlibet mo-
naſteriũ recognoſcebat p̃latũ p ſe:ſed ho
diè multæ ſť religiones adinuicẽ colle-
ctæ hẽntes p̃rẽ Abbatẽ ,ut patet in char
tuſienſib.& Ciſtercienſib.& hoc ,pcedit
3 ex diſp̃õne & priuilegio ſp̃ãli.†Scđò no.
hãc rľã hic poſitã,ꝙ p̃ter correctionem
nõ p̃t ep̃s aliqđ grauamẽ imponere mo
naſteriis.Sũt.n monaſteria exẽpta a cõi
bus obſeqis,niſi ſp̃ãliter aliquã lege obli
genť. Ad hoc uide pulchrũ tex.in c.q̃ ſit,
4 in fi.18.q.2.& de hoc aliqd in gl.1.†Ter
tiò no.ꝙ oblationes,q̃ fiunt in locis reli
gioſis,nõ dẽnt cedere ep̃o,nec eccľiæ cu
ratæ,ſđ ipſis locis religioſis.Ad idẽ,c.ni
mis,de exce.p̃l.& hoc uř ,pcedere ex priuilegio religiõis,nã
de iure cõi cũ oblationes ſint de iure parochiali, ut dixi ſu
per ru.de parochia.ſi fiũt capellæ hẽnti pp̃ľm, dẽnt cedere
b ad utilitatẽ eccľię parochialis,in cuius parochia b ẽ iſta ec
cleſia,ut in c.ex trãſmiſſa,de p̃ſcr.& p locũ a ſp̃ãli.c. ad au-
c diẽtiã,de eccl.ędifi.†In gl.1.ibi:*habent populum.*not.glo. ſed
In.lĩtat,ꝙ in illis monaſteriũ ſubiiciť ep̃o quo ad legẽ diœ
ceſanã,q̃ cõcernũt pp̃ľm,ut puta iura ep̃alia,de qb. in c.con
querẽte,de of.or.ſed in ñ cõcernẽtib.pp̃ľm monaſteriũ re-
manet exẽptũ a lege diœceſana,licet hẽat pp̃ľm;quod ſatis
placet,qa in iſtis ceſſat rõ pp̃ľi,ar.16.q.1.c.gñaľr. Sed dubi
tať,q̃ ptineãt ad legẽ diœceſanã, & q̃ ad legẽ iuriſdõnis , &
de hoc uide gl.11.q.1.in ſum.& pleniorẽ ĩ c.dilectus,de of.
or.& melius ibi p doc.& dicit hic Inn.not.uerbũ, ad qđ ſp
allegať,& lex diœceſana,& lex iuriſdõnis ſť uocabula magi
ſtrorũ,& nõ iuris.q.d.ꝙ magiſtri & doc. fuerũt primi inuẽ
tores iſtorũ uocabulorũ,licet iura eis poſtmodũ fuerĩt uſa;
qđ patet ex eo,qa iura ſp̃ãliter nõ ponũt, q̃ ſpectãt ad utran
que legẽ.uñ hodie oporteret dicere ea eſſe de lege diœceſa
na,a qb.monaſteria repiunť exẽpta,ex quo iura dñt mona
ſteria ea exẽpta a lege diœceſana:ſed ueritate inſpecta una
eſt lex,ſ.diœceſana,q̃ cõp̃hẽdit oẽm iuriſdõnẽ ep̃i; & ſic iu-
riſdõ cõp̃hẽdiť ſub lege diœceſana,ut in c.auditis, de p̃ſcr.
6 †Et ad legẽ diœceſanã ptinet cõtributio eccleſiarũ ſingula
d riũ ,p oĩb.negotiis.Puta ſ̃m In. ſi ep̃s uult ire ad cõciliũ,d
uel ad Papã uel ad Regẽ ,p cõi utilitate totius diœceſis; &
no.hoc dictũ,ꝙ ep̃s uolens ire ad concilium , p̃t petere ab
eccleſiis ſubiectis,ut cõferãt expẽſas , cũ ibi ,pmoueať cõis
utilitas oĩum.Ex hoc.n ſentit In.ꝙ monaſteria ad hęc one
ra teneanť,qđ no.& ad hoc facit optimè dictum.c.q̃ ſit.Tñ
ſ̃m eũ mittere aliquẽ ad legationẽ ,p cõi utilitate ſpectat
ad legem diœceſanam,& ſic uř uelle Inn, ep̃m nõ poſſe mit
tere monachum ad aliquam legationem ; ɔ̃ tñ ſentit gl.in
c.quidam,& c.nos autem.16.q.1. Sed de clericis ſecularib.
uide gl.in c.qui reſiſtit.11.q.3 .& c.quia frater.7.q. 1.& ſa-
tis poteſt diſtingui,ꝙ ſi monaſterium hẽt populum,tũc in
concernentib.facta populi poterit monachus deſtinari:aľs
7 ſecus.Item tangit Inn.quid in charitatiuo ſubſidio,nunqd
monaſteria teneãtur ep̃o ad charitatiuum ſubſidium , ſicut
eccleſia ſecularis.& primò uř uelle, ꝙ non; quaſi hoc ſit de
lege diœceſana,ſed contra hoc uř ſentire poſtmodum in fi.
ſuę gl.Sed Io. An.& Arch.tranſeunt cum primo ſuo dicto
in c.1.de prę b.li.6.Pau.approbat ſ̃m.in cle.1.de exceſ.prę-
la.& eſt caſus dubitabilis & quotidianus,ut d.c.quam ſit,&
iſte tex. multũ facit ,p primo dicto,ut non teneatur;ad ma
teriam uide quod dicetur in c.cum ap̃ľs.j̃.de cenſi. In gl.fi.
ibi:*in morte.*& pro diuerſitatis rõne inſtat hic multum Inn.
ſed tu uide quod plenè dixi in c.requiſiſti,de teſta.ubi con
cluſi,& hodie ẽt eccleſię ſeculares non tenenť dare partẽ
8 ep̃o acquiſitorum inter uiuos.†Et in fi.gl.no.iſtam gl.fin.q̃
e neſcio alibi,ꝙ ualet conſuetudo,e ut de relictis eccleſię ni-
hil debeatur ep̃o.& licet gl. nihil alleget,tamen in præſcri
ptione tex.eſt in d.c.de quarta,de præſc. & hoc ſentit Ioan.
An.hic.Sed cum pręſcriptio ſit contra ius debet eſſe fulci
ta titulo,uel tanto tempore,de cuius initio non ſit memo
ria,ut in c.1.de pręſcri.li.6.Ita in iſtis duobus caſib.põt iſta
quarta in totum tolli,ſed in conſuetudine dubitať magis,
cum illa nõ requirat titulum ad ſui eſſentiam, niſi aſſumat
nãm pręſcriptionis,ut eſt gl.fin.in c.2.de cõſue.li. 6.& ibi
per Io.An.& de hoc uide quod dixi ĩ d.c.requiſiſti,de teſt.
& hęc dicta ſufficiant quo ad prędicta. Abbas.

cipimus . & adde ꝙ epiſcop⁹ debet uti ueſtibus deſuper clauſis , non tñ de pannis rubeis uel uiridib. ut in c. clerici, de ui.& hon.cler.nec debet uti ueſtib. laicalibus,nec debet ire extra domum ſine ,ppriis ueſtibus epiſcopalibus.21.q.3. cap. epi.& c. ſine ornato, c.ſeq.

a De ſtatu monac. Quoniã hæc rub. innuit diuerſitatẽ inter monachos & canonicos regulares,qũo differant,ponit d. Iaſ. in authẽ.ingreſſi, col.4. uerſi.capio gl.1.C. de ſa.ſan. eccl.& ibi ẽt qũo differant monachi,& fratres. ZACHA.

b In cui⁹ parochia. Adde iſtum in ca paſtoralis,nu.2.& quod ibi poſui in apo. ad eũ in uer. imagini depictæ, ſ̃.de his, quæ fi.a prę l.

c Monaſteria hẽntia populum non tenentur ad ea', q̃ ſunt legis diœceſanę, niſi quaten⁹ reſpiciũt populũ. Adde hic do.Ant. circa fi.1.col.uer. prima regula. & uide circa hoc eũdem do.Ant. in c. quod ſuper his, đ ma. & obed. in 2. col.

d Ad concilium. Adde eundẽ conſi.7.2.li. ubi latè. SEB. SAPI.

e Valet conſuetudo.Idẽ tenet Car. in conſil.26.inci. pro euidentia, in fi.& Abb.in conſ. 31. circa fin. in 1. uolu.

SUMMARIUM.

1 *Monachus habens peculium ſine licentia Abbatis priuatur fratrum communione & ſepultura.*
2 *Monachus ſi dederit pecuniam pro habenda aliquo officio in monaſterio,ipſe & recipiens deponitur.*
3 *Monachus, qui præfertur alicui eccleſiæ parochiali, tanquam ſimplex clericus non habet ulterius aliquam communionem cum ſuo monaſterio.*
4 *Monachus non poteſt habere proprium , etiam ex conſenſu Papæ, niſi pro alendo ſe ipſum, quo caſu ſufficit conſenſus Abbatis.*
Abbas negligens poteſt deponi.
5 *Abbas & quilibet prælatus ſecularis poteſt deponi, ſi eſt dilapidator bonorum monaſterij , uel ſit incontinens,uel ratione maioris officij .*
6
7 *Religioſus,qui profitetur ſub conditione,ut poſſit retinere bona ſua, intelligitur quo ad uſumfructum.*
8 *Relictũ factũ religioſo cũ conditiõne,ut nõ quæratur monaſterio, an ualeat?*
Papa non poteſt facere,ut monachus habeat proprium .
9 *Abbas ſolus poteſt remouere monachum electum ad aliquod officium per ipſum & conuentum ſimul, quia.*
Monachus non poteſt inuito Abbate tenere aliquam adminiſtrationem. 11.
10 *Monaſterium ſi ſubiacet epiſcopo , electio Abbatis ſpectat ad ipſum, uel alteri ſuperiori,cui ſubiacet .*
Electio facta de indigno transfert poteſtatem eligendi in ſuperiorem .

CAP. II.

*M*Onachi. Habet plura dicta, iõ cõiter nõ ſum
matur, ſed cõprehendendo ſubſtan
tiã p̃t ſic ſummari.Monachi non debent poni ſin-
guli per parochias , hoc primò . Si ,p monachatu
aliqd dať,receptus à ſacris ordinib⁹ ,phibeť,& recipiens ab
1 offõ ſuſpẽdiť.hoc ſcđ o. Monachus †habẽs peculiũ ſine lnĩa
a Abbatisa ab altaris cõione remoueť,& ſic decedẽs ſepultu-
ra & fratrum cõione priuať. hoc tertiò. Si pecunia cõferť
pro habendo aliquod offm̃ in monaſterio, dãs & recipiẽs
deponunť. hoc quartò. In prioratibus conuentualibus per
electionẽ inſtituti,nõ ſunt remouẽdi ſine cã rõnabili,& de
cã rõnabili tria ponit exẽpla,& hoc dicit uſq; ad fi.& ut pa
tet p ſupradicta,quinq; ſunt dicta.Secũdũ,ibi:*ſi quis* Tertiũ
*ibi,qui uero.*Quartũ,ibi:*prioratus.* Quintũ, ibi.*priores.* Caſus
lit.Statuit Lateranen.cõciliũ,ꝙ monachi precio nõ recipiã
tur ĩ monaſteriis.nec ſoli per parochias habitẽt, qa uę ſoli:
qa ñ eſt q ſubleuet eũ,ſi ceciderit,q dederit, & q receperit,
puniať.Qui verò peculiũ habuerit, niſi forte ab abbate fue-
rit ei ,p iniuncta adminiſtratione pmiſſum,à cõione remo
ueať altaris,& qui cũ peculio in extremis inuẽtus fuerit, &
nõ reſtituerit,nec oblatio ,p eo fiat, nec inter fratres acci-
piat ſepulturã,quod intelligẽdũ eſt de oĩbus religioſis. Ab
bas aũt,qui iſta diligenter non cauerit,officii ſui iacturã ſe
nouerit incurſurũ . Itẽ nullũ offm̃ precio alicui concedať.
Alioquin dãtes & accipientes a miniſterio fiant eccleſiaſti
co alieni.In fine dicit,ꝙ priores,q p electionẽ canonicã ca
pituli ſui fuerint inſtituti,nõ mutẽtur,nec remoueanť , niſi
2 pro manifeſta cã.B. †No.1. ꝙ ius monachatus ẽ qd ſp̃ũale,
b qđ patet ex eo,qa ſimoniab cõmittiť,ſi ,p eo iure obtinẽdo
aliqd tp̃ale dať,& idẽ in monialib. De quo dic,ut latius le
gi.& no.in c.qm̃,& c.uenniens,& c.dilectus.j̃.de ſimo. Et ex
hoc inferť,ꝙ monachatus nõ eſt ſimplex uotũ, prout no.a
plerisq;,in cle.& ſi principalis, de reſcr. Nã p receptionem
3 canonicã acqriť ius ſp̃ũale in collegio.†No.2.ꝙ monachus
nõ dẽt conſtitui ſine ſocio ſui ordinis in eccleſia parochia-
li.Sed hoc intellige,qñ eccl. parochialis eſt ſubiecta mona
ſterio,ita ꝙ illa nõ deſinit eẽ obediẽtialis monaſterii.Sec⁹
dic, ſi religioſus ,pmoueť tãquã qlibet clericus ſecularis ad
eccleſiã parochialẽ.Nã tũc,cũ deſinit eſſe monachus mona
ſterii , nec ullã hẽt amplius cõionẽ cũ primo monaſterio;
ut in c.ne ,p cuiuslibet.16.q.1.nõ teneť abb. ſibi dare ſociũ
Sic notanter dicit gl.quã tenebis mẽti in cle. ne in agro.§.
ad hæc,in uer.ad clauſtrũ,eo.ti.de quo dicetur latius.j̃.e.c.
qđ Dei.No.3.ꝙ nullus religioſus cuiuſcũq; ordinis p̃t hr̃e
c peculiũ,c& capiť hic peculiũ ,p ,pprio,ſeu ,pprietate, ſiľe in
in.l.cogi,ff.ad Treb. & ĩtellige đ religioſis ſtrictè ſumptis,
ſ.qui ,pfitenť illa tria ſuƀalia regulæ, paupertatẽ,obedien
4 tiam,& caſtitatẽ.j̃.e.c.cũ ad monaſteriũ. Nã iſti dñr ,ppriè &
d ſtrictè religioſi , ut dixi.ſ̃.de rľa,ſuper ru. †Itẽ no.ꝙ rľr re
ligioſid p̃nt ex lnĩa abbatis hr̃e peculiũ,ſeu adminiſtrationẽ
peculii.Quod intellige ,p utilitatę monaſterii , uel alendo
ſe ipſum,ut c.inſinuate.j̃,q clerici,uel uouẽ.ubi bo.tex,ſec⁹
aũt,ſi uellet hr̃e,ut diſponeret ad libitũ, quia tunc abbas ñ
poſſet ſibi hoc cõcedere , quinimò nec papa , ut uidebis in
5 d.c.cum ad monaſteriũ, in fi. † Itẽ no.in uer. *Abbas autem.*
ꝙ pp negligẽtiã abbas p̃t deponi,ad idẽ a
uide bo.tex.18.q.2.ſi qs abbas.No.ĩ uer.
*prioratus.*pęnã religioſorũ cõferẽtiũ prio
ratus,ſeu alia officia interuentione pecu
nię. Nã dãtes & recipiẽtes dẽnt deponi.
No.in uer.*priores*, ꝙ eccl.rľaris,q̃ guber-
nať offõ prioris , licet ſit alteri ſubiecta:
tñ dẽt hr̃e electionẽ ſui prioris.Itẽ no.ꝙ
p̃lati rľares cõiter ſunt perpetui, ex quo b
eligũtur p electionẽ ſuorum capitulorũ.
Quodlibet ergo collegiũ ſiue rľare , ſiue
ſeculare hẽt electionẽ ſui p̃lati, ut hic,& c
6 ſ̃,de ele.& in.c.cõgregatio.16.q.fi. †Item
no.tres cãs habiles ad depoſitionẽ p̃lati
rľaris.Prima,ſi p̃lat⁹ ẽ dilapidator bono
rũ monaſterii.Scđa,ſi incõtinẽter uiuit.
Et põdera , ꝙ ſola incõtinẽtia abſq; alia
qualitate delicti eſt ſufficiens ad depoſi-
tionẽ prę lati rľaris.Quid ãt in p̃lato ſe-
culari,dic ut le.& no.in c.a multis,đ ęta.
& qual.& c.ex pte Adæ,ſ̃.đ teſt. dico ple
nè ĩ c.at ſi clerici,de iud.Tertia,cũ inſtat d
neceſſitas maioris officii. Et ex hoc not.
ꝙ p̃latus intuitu maioris officii rľr põt
trãſferri inuitus.Et rľr,an & qñ poſſit p̃la
tus inuitus trãsferri,no.in c.fi.ſ̃.de poſt.
p̃lat.& c.quęſitũ,đ rerũ pmu.In gl.ĩ uer.
parochialis,ĩ fi.& de hoc dic latius,ut dicã
j̃.eo.qđ Dei,& uide gl.1.ĩ cle.1.de ele.In
gl.ĩ uer.adminiſtratione,ibi:*de uiduis.*gl. e
non ſoluit hoc ɔ̃riũ,ſed Hoſt.dicit,ꝙ nõ
loqtur de ,profeſſis: ſed de qbuſdã nõ ha
bentibus regulã approbatã,ut ſunt Begui
nę & ſimiles,de qbus in c.indẽnitatibus
in fi.de ele.li.6.& in cle.attẽdẽtes, de ſta
tu re.Vel dic,ꝙ p̃nt hr̃e uſumfructũ rerũ
ex permiſſione ſupioris,ut le.& no.in c.
inſinuãte,pal. Et ĩ fi.gl.hoc,c.dudũ,ſolet
allegari,& ,p & ɔ̃ in hac mã.Sed in ueri-
tate nihil ,pbat,ut ibi no.Io.an.qa nõ cõ
ſtat,ꝙ hoſpitale, de quo ibi, hr̃et regulã
religioſorũ.Et de hac qõne aliqua tãgũt
hic doc. Sed pleniſſimè uide in c.fi.de cõ
di.app.ubi diceť,& p legiſtas in auť.ĩgreſ
7 ſi,C.de.ſa.ſan.ec. †Vbi ponit Bar.notabi
le dictũ inter cętera, ꝙ ſi qs ,pfiteatur ea
cõdõne, ut poſſit retinere bona ſua , dẽt
intelligi quo ad uſumfructũ, ut ſic res in
telligať ſ̃m ſubiectã mãm, ad hoc bonus
8 tex.in ſiľi in l.ſi uno,ff.locati. †Sed ultra
e doct.hic quęritur de notabili qõne. e Po
ne,ꝙ religioſo aliquid relinquatur a cõ-
ſanguineo, uel amico, cum hoc, ut nihil
acquiratur monaſterio , nunquid ualeat
relictum,& uidetur quòd non, quia con
tinet in ſe repugnantiam. Nam ſi relin-
quatur religioſo , ergo neceſſariò mo-
naſterio.18 q.1.c.unico.Nam ſi quid re-
linquitur ſeruo, immediatè ius acquiriť
domino,itaꝙ per momentũ ius nõ cõſi-
ſtit in pſona ſerui. ut.l. placet, ff. de ac-
quiren. hęre. religioſus autem eſt magis
adſtrictus monaſterio,q̃ ſeruus domino.
ſeruitus ſpiritualis dicitur ſtrictior. 54.
diſt.in c.multos.Et uide in ſimili per In-
no.& alios in c.in præſentia , dę proba-
tio.ergo tale relictum nõ dẽt ualere ſal-
tẽ quo ad ſuiformã,ar.ĩ.c.ſolicitudinẽ,đ

a Sine licentia Abba.Adde, qd ſi ei⁹ oculis conniuentibus,uide Bal.in.l. 1.q.7.C.đ his,quæ pę n.no.& in c.quãto,quod ad hæc alle.ſ̃.de of.ord. SEB. SAPIA.

b Simonia.Vide d. Abb. declarantem in c. non ſatis , in 1.no. j̃. de ſimo.

c Peculium.Et adde hic Bal.in.l. fi. in fi.C.qđ cum eo. ubi dicit , quòd monachi p̃nt habere peculium,maximè ſi hñt prioratus obediẽtiarios, uel manuales & alle.c.quanto, de of fi,ord. SEB. SAPIA.

d Religioſi. Vide Abb.in c.ex parte Aſteñ. ſ̃. de cõceſ. præbẽ.Corſ.in repertorio ad Abb. in uer.Abb. colũ. pe. uerſi. Abb. an poſſit.

e De hac qõ. *Vide* pleniſſime p Anc. in c. nemo põt. 8. q.de reg.iur. in.6. Et eam diſputauit Bar.in diſputatione,ſua,inci.qdam reliqt , & donauit & pulchè per Bal.ĩ li.1.C.de,q̃ pę.no. ĩ 3.co.uer.7. q̃riť. Et adde huc Arc. ĩ c.ĩgrediẽtib.19.q. 3.ubi dicit, ꝙ ſi teſtator reliqt tale qd monacho , ita tñ, ꝙ Abbas ei nõ faciat moleſtiam, alias reliquit Titio extraneo,com petit petitio,ſi abbas eum monachũ moleſtat ſuper relicto,& hoc dicit arg.eius,qđ leg.& no.in.l. Lucius,ff. ad Tre.de iſta qõ. uide ultra alle.per iſtum, Bar.in l. ſi alien. in princip. ff.de hære. inſt. & Fede. in conſi. ſuo 4.inc.teſtator, per Ang.& Ludo.Ro. in.l. poſſeſſio quo quẽ,§.1.ff. de acq. poſ.p do.Anto.in. c.clerici.ſ̃.de iud. & in c.cum ad monaſterium,in.2.co uerſi.idem dicere uidetur.j̃.eo.

Adde eundem conſi.44.

app.& in reg.ubi repugnãtia,ff.de reg.iu.& hãc qõnẽ habui
de facto,& reperi Bar. ſpecificè cã tãgentẽ in auth. exc pit,
de bo.quę lib. ubi ꝯcludit,ut relictũ ualeat, debẽt illa uerba
intelligi, ut nihil acqrat monaſterio,ſ.reſpectu utilitatis,ñ
aũt reſpectu iuris;& eſt ſenſus, ut monaſteriũ pmittat cõni
uentibus oculis illũ habere adminiſtrationẽ relicti , ſicut &
ſeruus dr habere ꝓpriũ,ut in l.3.ff.de manumiſ. & facit qđ
legi & not.in l.Lucius.§.tres heredes,ff. ad Treb. Hoc di-
ctum,ut ſalua ſit Bar.authoritas, intelligerẽ, qñ religioſus
haberet adminiſtrationẽ illius relicti in caſu licito;puta,ut
diſpenſaret ad pios uſus,qđ eſt licitũ ẽt religioſo,ut in c.2.
de teſta.li.6.Vel,ut ꝯuertat ad uſum ueſtimẽtorũ,uel libro-
rũ : indirectè tñ his ultimis caſibus aliqua utilitas acqritur
monaſterio:qa releuaſ ab his oneribus:nõ tñ dẽt intelligi,
ut ad libitũ religioſus illa bona adminiſtraret tanquã pro-
pria qa ẽt Papa hoc facere nõ poſſet,ut in dicto.ca.cum ad
monaſteriũ.Sed * qrit & eſt dubiũ ſm*Bar.qd ſi abbas nol
lęt ꝯſentire, ut iſte habeat adminiſtrationẽ ? credo, ꝙ reli-
ctũ non ualeat ex defectu ꝯditionis; & ſic remanebit penes
grauatũ.l.unica,C.de caducis tollen.In gl. pe.ibi:*qui per ele ctionem canonicam non creantur.*Ego intelligo iſtũ tex.in col-
legio regulari, qđ gubernaſ offõ prioris,q eſt ibi loco Ab-
batis.Nã talis dr prior ꝯuentualis,& hẽt dignitatẽ,ut in c.
niſi,de ꝑben. uñ queãdmodũ Abbas nõ eſt remouibilis ſine
cã,ita nec prior,ut in c. nullã.18.q.2. Sed ſi in monaſterio,
ubi eſt Abbas,eligiſ clauſtralis prior ꝑ capĩm, Abbate con
ſentiẽte,nõ puto hũc text.in tali locũ uẽdicare:qa cũ ille ſit
monachus Abbatis,nõ ꝑt inuito abbate tenere aliqđ offĩn
in monaſterio,ut in d.c.cũ ad monaſterium,in §.nec alicui,
cũ ſeq. quinimò nec Abbas pt in ſuo monaſterio in ꝑpetuũ
ꝯſtituere aliquẽ officialem:qa eſt ꝯ̃ ius,ut in d.§.nec alicui
poſſit nõ remoueri,ut in dicto.c.cũ ad monaſteriũ.†Et hoc
9 tacitè ſentit Fede.cõſi.cxix.ubi ponit uerbũ notabile,dicẽs,
ꝙ licet Abbas & conuẽtus cõicet alicui prioratũ,uel aliquã
adminiſtrationẽ, pt nihilominus ſolus Abbas illũ remoue
re:qa impoſſibile eſt,ꝙ ſit monachus monaſterii:& qđ inui
to Abbate poſſit tenere aliquã adminiſtrationẽ ut in d.ca.
nullã.& d.§.nec alicui. † Ad quẽ aũt ꝑtineat inſtitutio,ſeu
10 ꝯfirmatio electionis prioris,docto.ſimplr dicũt,ꝙ ad Epm.
Sed dic tu latius, ꝙ aũt monaſteriũ eſt immediatè ſubiectũ
Epo;& tunc ꝯfirmatio illius ꝑlati quocunque noie cenſeaſ,
ſpectat ad epm;uide text.cũ gl.in c.2.18.q.2.& ſi tũc iſti de
collegio negligunt eligere,uel eligunt indignum , poteſtas
deuoluiſ ad Epm,ut in d.c.2.& c.ne pro defectu,ſ. de elect.
Aut monaſteriũ eſt ſubiectum alteri monaſterio ; & tũc po
teſtas ſpectat ad Abbatem maioris monaſterii , ut hic in §.
prioratus quoque,& d.§.nec alicui. †Sed qro,qd ſi ad Epm
11 ſolũ ſpectat collatio archidiaconatus, quod eſſe pt,ut in d.
c.1.9.diſt.nunquid poterit Eps remouere Archidiaconum
ad libitum,ſicut remouet abbas priorẽ,quẽ ipſe ſolus de-
putat in alio monaſterio? doct.hic,ꝙ non, & bene:quia be-
neficia ſecularia ſunt perpetua; uñ ſine cã inſtituti non de-
bent remoueri.56.diſ.c. ſatis peruerſum. Imò cã dẽt eſſe gra
uis,ut eſt tex.no.16.q.7.c.inuentum:ſed religioſi nõ habẽt
ita latum ius in beneficiis eorũ, ut in c. per tuas.ĩ. de ſimo.
Sed ego reddo aliã rõnẽ meliorẽ.Nã & regulares ſunt ꝑpe
tui,qñ ſunt principales prælati,ut hic,in.§. priores. Tũc ãt
ſunt remouibiles,qñ non deſinũt eſſe monachi prioris mo
naſterii,ſed exiſtunt ſub obedientia prioris Abbatis ,unde
cum iſti non habeant uelle,neq; nollæ, non poſſunt reſiſte-
re reuocationi Abbatis , & de iſtis proprie loquuntur iura
ꝯ̃ria. An autẽ peccet Abbas reuocando ſine cã,uide per Io.
An.in c.cũ ſingula,de ꝑb:li.5,in nouel.& d.c.inſinuãte. Ab.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium conceſſum alicui ordini propter arctitatem regulæ perditur,ſi regula non obſeruatur.*
Clerici negotiantes non gaudent priuilegio eccleſiaſtico in bonis patrimonialib.
2 *Religioſus non pt ſe transferre ad regulã arctiorẽ ſine ſuperioris authoritate.*
3 *Collegium ſi eſt diſſolutum,quid eſt faciendum de bonis ſuis .*
Religioſus recedens a monaſterio,an debeat rehabere id, quod contulit?
4 *Fratres minores,quibus eſt aliquid relictum,quod tenere non poſſunt, debent illud uendere,uel mutare,uel in eleemoſynam erogare .*

CAP. III.

RECOLENTES. Monet Ciſterciẽſes,ut ſeruẽt re
gulã ſm primęuã inſtitutionẽ.
h.d.primò. & ſecundò dicit , ꝙ domus religioſa
aggregata Ciſtercienſibus,eorũ mores ſeruare te
netur.h.d.ſecundò.Diuidiſ in quatuor.Primo Ciſterciẽſiũ
ordo ſm antiqua tpa multipliciter cõmendatur. Secũdò
modernis tpibus conſideratis reprehenditur.Tertiò,ut Ci
ſterciẽſes ſuis terminis ſint contenti,monentur.Quartò,ꝙ
domus eis aggregatæ debeant ſe moribus iſtis conforma-
re,inſtruuntur.Secunda,ibi,*dolentes*.Tertia,ibi:*ideo*.Quarta
ibi,*cæterum*. Caſus lit. Abbas & conuentus Ciſtercienſis or
dinis in multis receſſerãt a ſua prima inſtitutione intantũ;
ut multi ex illis ꝯ̃ rĩam ordinis ſui uendicabãt ſibi uillas ec
cleſiæ,& fidelitates,& alia quæ ab honeſtate rĩari diſcrepãt
de quibus dicit papa ſe condolere : unde mandat eis,quate
nus domus illorũ ſuis terminis ſint cõtentæ , ſm qđ a pri-
ma ſui origine ſunt fundatæ. & ſi q ſuas intẽtiones relique
rint, & cõuertere ad oĩa iura aliorũ monaſteriorũ ſe uolue
rint,oportebit eos iure cõi cẽſeri:quia dignũ ẽ, ut q ſimilẽ
cũ aliis ſuſcipiũt uitã:ſimilẽ ſentiãt in legib. diſciplinã.In
fine dicit,ꝙ domus alię,quæ ad iſtorũ ordinẽ ſunt tráſlatę
uel ſe trãſtulerint,inſtitutis oĩbus iſtorũ ſe cõforment.Be.
No.1.multa interdicta ordini Ciſterciẽſi,& iter cętera no.
ꝙ nõ pñt illi de illo ordine poſſidere uillas.Et dic uillas,i.
loca cũ iuriſdõne,uñ nõ pñt hrẽ caſtra , uel loca & ſimilia.
Agros autem , ſeu reliquas poſſeſſiones priuatas retinere
pñt,nec pñt obtinere eccleſias,nec altaria ,& in hoc diffe-
runt a monachis nigris,ad hoc c.auditis,de ꝑſcr.& c. dile-
ctus,de offi.ord. Secundò no.in uer. *ſi enim*, ꝙ priuilegium
certo ordini tributũ ꝓꝓ arctitudinẽ uitæ, ipſius, perdiſ, ſi
nõ ſeruaſ rĩa inſtituta antiquitus.Facit qđ in ſiñi dr de cle-
ricis negotiantibus,ut non gaudeãt priuilegio in bonis pa-
trimonialibus; de quo dic,ut in c.fi.de uit.& hone.cleric.fa
1 cit.16.q.1,c.generaliter. †Itẽ no.in uer. *cæterum*. ꝙ domus
religioſa poteſt ſe ex toto trãſferre ad religionẽ arctiorẽ
alterius ordinis , ſed hoc intellige authoritate ſuperioris
interueniente,puta Epi,ut in c.ſicut,de exce.prælã. uide qđ
no.in c.cũ dilectus,quod me.cau.Item no.quem poſſe acq-
rere dominium illius rei,quã tenere nõ põt . Nã,ut hic ui-
des, Ciſterciẽſes acquiſiuerunt hic bona eis interdicta, &
mãdatur eis,ut illa cõmutent cũ aliis eis nõ interdictis.Ex
quo infertur,ꝙ ſi legatur alicui collegio res, quã ipſi tene-
re nõ pñt,nõ uitiaſ legatũ, ſed pñt illã capere , ut cõmutẽt
cum alia re,uel illã uendãt,ex quo rõne delicti non ſunt in
capaces,pro hoc.l.apud Iulianũ,in fi.cũ.l.ſeq.ff.de leg.1.&
2 uide gl.in.c.1.de exce.ꝑlã.lib.6.†Vltimò no.ex iſto tex. ar.
ſm Vinc.ꝙ intrans hodiè monaſterium, habet tantam par
ticipationem bonorũ,quantam ille,qui intrauit longo tpe
facit tex.in uer.quia dictum eſt,quod pt ſatis admitti in ec-
cleſiis regularibus,quia inter religioſos non dẽt notari di
uerſi as.c.fi.ĩ.eo.& no.hoc dictum. Secus credo in ſeculari
bus eccleſiis,quia aliter in ueſtibus debet honorari conſti-
tutus in dignitate, uel maior in inſtitutione, quàm minor,
ut ſentit Inno.in c.cum omnes,de conſti.ubi uide. Dicit.n.
Vin.& poſt eum Io. An.per prędictum arg. ꝙ ſi collegium
diſſolueretur , bona diuiderentur ęqualiter inter illos col
legiatos. 18. q. 2. in c.nullo.ſed ſi collegio remanente ali-
quis inde exiret , ſolũm repetit ea , quę ſecum portauit , ut
in.c.qđ a te,de cle.conu.& ſic cõiter tranſeunt hic do. Sed
certe hæc dicta ſimpliciter intellecta ſunt falſa.Nã cum re-
gulares nõ pñt poſſidere bona in particulari,nõ pñt coleg
partẽ collegii eo diſſoluto , maximẽ quia talia bona ñ tri-
buuntur

buuntur ad utilitatẽ ſingulorum.Et iõ diſtingue latius aſſu
a mendo aliqua dicta Bart.in l.fi.ff.de colle.illici.[a] Dic ergo
gñalr,cum quæritur quid faciendum eſt de bonis collegii
diſſoluto collegio. Nam qdam ſunt collegia, q̃ non pñt bo-
na poſſidere in particulari,ut religioſorum ; & in illis bo-
na remanent apud ſuperiorem collegii, qui diſponet de il-
lis bonis tanq̃ de uacãtib.ar.in l.1.ff.de cura.bo.dan. & ſic
alias ſeruatum fuit in diſſolutione collegii templariorum.
Non ob.c.in nullo,allegatum per doc.quia dico , ꝙ loqtur
ſ.cum collegia ſunt duplicia,in quo.ſ.erant maſculi & fœ-
minę,diſſoluuntur;ita,ut deinceps maſculi faciant colle-
giũ per ſe longe a collegio fœminarũ.Nam hoc caſu cũ col
legia remaneant integra,& pñt bona poſſidere , bona quæ
erant cõia,diuiduntur inter iſta duo collegia, & iſte eſt ꝓ
priè caſus illius.c.ſecus,qñ collegium ꝓꝓ perſonas ex toto
diſſolueref:quia nulla ꝑſona eſt capax.Itẽ facit rõ, q̃ ſubii
ciam in ſequenti mẽbro. Quædã ſt collegia,q pñt poſſide
re bona,ẽt in particulari,ut clericorũ ſeculariũ,& diſſoluto
collegio poterit quiſq; hrẽ,qđ cõtulit,ar.in l.1.ff.de col.il
lic.& d.c.qđ a te.Sed bona collegii remanebũt apđ ſuperio
rẽ, ex quo illa bona ſunt tributa collegio ꝓꝓ offm̃ diuinũ.
Nã ſublato labore tolliſ & præmium.l.Seio,ff.de annu.le-
ga.Qñq; hæc collegia hẽnt bona ꝓꝓ utilitatẽ publicam,ut
eſt hoſpitale deputatum ad uſum pietatis;& tunc idẽ dicen
dum,quod ſ.ſ.ꝙ bona non diuiduntur inter collegiatos.
Qñq; hęc collegia hẽnt bona ad uſum ſingularium,ut quia
quiſq; contulit pro uictu cõi; & tunc collegio diſſoluto bo
na diuiduntur inter collegiatos.l.3.ff.de colle.illic. Idem,
ſi collegium hẽt bona ꝓꝓ onera incumbentia ipſi collegio
ut in d.l.3.Nam,ex quo bona non fuerunt collegio deputa
ta ꝓꝓ publicam utilitatem;ſed principlr ꝓꝓ utilitatem ſin
gulorum,uel ipſius corporis,debent bona inter eos diuidi.
Et de hoc uide quod no.Inn.in c.dilecta,de exceſ.præl. Et
ſic ſita ſm prædicta primum dictum doc.Quo ad ſm, nun
quid religioſus recedens de monaſterio dẽat hrẽ quod cõ
tulit,dic,ut dixi pleniſſimè in d.c.quod a te.In gl.in uer.*al
taria*,in fi.uel ſm doc.intelligitur de aliis reditib. ex altari
prouenientib.& iſtud plus placet. Nam in quibuſdam ec-
cleſiis ſunt altaria dotata ; ita , ꝙ ſunt beneficia ſimplicia.
hæc.n.interdicuntur Ciſtercienſibus.In glo.in uer.*iuſtitia-
b rias*.in fi.uel expone ſm doc.i.pecunias ex iuſtitiis,[b] ſeu ex
condemnatione prouenientes,de of.or.c.cum dilectus:ſed
monachi nigri poſſunt habere,ſi habent iuriſdõnem tẽpo
ralem,in d.c.dilectus.In gl.in uer.*commutatis*,in fi.Quid au
tem ſi non poſſunt commutare,uel non reperunt empto-
rem?dicit Inno.ꝙ dẽnt ex eis facere eleemoſynam , uel ea
abiicere,ex quo non poſſunt illa tenere ſecundum regulã.
4 †Ex hoc infero,ꝙ ſi fratrib.minorib. relinquantur res im-
mobiles,& non poſſunt inuenire emptorem, uel eas cõmu
tare,tenentur eas dare pro Deo,uel a ſe aliter abiicere.

SVMMARIVM.

1 *Monachus,ſi reperitur habere proprium, & nolit dimittere, eſt priuandus eccleſiaſtica ſepultura,& ſi ibi fuerit ſepultus,debet exhumari.*
2 *Vſurarius ſepultus in eccleſiaſtica ſepultura,debet inde exhumari.*

CAP. IIII.

1 SVPER. †Regularis canonicus, qui non reſigna
uit proprium in morte,non debet in cę
meterio ſepeliri;& ſi de facto ſepultus fuit , in-
de debet exhumari, ſi ſine ſcandalo fieri poteſt.
Cõis diuiſio.Secunda,ibi:*inquiſitioni*.q̃ prorogat,ibi:*hoc au
tem*.Caſus lit.Quidã canonicus regularis in articulo mor
tis,licet a priore ſuo commonitus,proprium quod ꝯ̃ rĩam
latenter habuerat,noluit reſignare ; & ſic diem clauſit ex-
tremum,& fuit inter alios fratres traditus ſepulturę . Quę
rebatur a dño papa,quid de iſto eſſet faciendum ? Rñdet
papa,ꝙ ille canonicus non tantum fuit Chriſtiana ſepultu
ra priuandus,ſed etiã,ſi ſinẽ ſcandalo maximo fieri potuit,
de ipſa proiici dignus eſt eccleſia.Hoc aũt cum fortè conti
gerit, in ſimilib. eſt agendum.Ber.No.ꝙ
canonici rĩares non debent hrẽ bona in
particulari.Nam profitentur tria ſubſtã
2 tialia rĩæ,ſicut monachi.†No.ar.ꝙ uſu-
rarius ſepultus in cęmeterio debet inde
exhumari,ſi ſine ſcandalo fieri pt : aliàs
ſecus.Et ex hoc no. ꝙ rõne ſcandali eui
tandi relinquitur corpus in cœmeterio
ꝯ̃ iuris diſpõnem. Et aduerte,ꝙ licet lrã
hic loquatur , qñ rĩaris fuit monitus in
articulo mortis, idẽ tñ dicit, ſi monitio
non præceſſiſſet, quia reperitur deceſſiſ
ſe in pctõ mortali,ꝓꝓ quod debet priua
ri eccleſiaſtica ſepultura,ut eſt tex.ſ.eo.
c.2.Et qñ rĩaris dicatur hrẽ propriũ,di-
cam ĩ.eo.c.cum ad monaſterium.

SVMMARIVM.

1 *Parochiani poſſunt inſtare, ut habeant certum presbyterum eis gratum . Item ut deponatur,quando eſt mala uita.*
2 *Monachorum appellatione in odioſis non ueniunt canonici regulares,& in quibus æquiparentur.*
Aequiparati ſi ſunt duo caſus in multis,non tamẽ æquiparantur in exhorbitantibus.
3 *Prædicare,dicitur officium,& ualet ad multa.*
4 *Renunciatio beneficij facta ſine conſenſu ſuperioris,an ualeat adeò,quòd ſuperior non poſſit reuocare , uel quòd renuncians non poſſit ſe retrahere.*
5 *Monachi,uel canonici regulares,an & quo caſu poſſint promoueri ad dignitatem epiſcopalem , aut ad eccleſiam inferiorem.*
6 *Monachus unius monaſterij non poteſt eligi in Abbatem alterius habitus,uel religionis.*
7 *Monachus,uel alius religioſus an poſſit præſentari per patronum ad eccleſiam parochialem?*
8 *Poſſe non dicitur,quod per diſpenſationem fieri poteſt.*
9 *Monachus diſpenſatus ad curam alicuius eccleſiæ parochialis,eſt ſolutus ab obedientia ſui monaſterij,niſi illa eccleſia ſit ſub protectione & obedientia ipſius monaſterij.*
Monachus promotus ad curam alicuius eccleſiæ,an et quo caſu debeat habere conſocium.
10 *Vouens intrare religionem,poteſt diſpenſari a papa,ut efficiatur presbyter parochialis,quia iſto caſu utrũ diſpenſatur in melius,quia ſi eſt præsbyter,prodeſt ſibi & aliis,ſi in monaſterio,ſibi ſoli.*
11 *Quilibet prælatus citra epiſcopũ poteſt dimittere prælaturam,& intrare religionem.*
12 *Monachus non poteſt promoueri ad aliquam dignitatem,etiam in papatum ſine lnĩa ſui Abbatis, qui cõpellitur conſentire, ſi utilitas uel neceſſitas ſuggerit ad promouendum.*
13 *Cõſenſus qui requiritur ad aliquẽ actũ,ſi negatur iniuſtè a debentib.conſentire,iudex coget, uel ipſe dabit.*

CAP. V.

QVOD DEI. Canonicus rĩa
ris pt ꝑfici ec-
cleſiæ parochiali, ẽt ſeculari,
ſed debet hrẽ ſociũ ſecum ſui
ordinis,ſi cõmodè fieri pt. Diuiditur in
tres partes.Primò exordium. Scđò facti
narratio,& ſupplicatio. Tertio ſupplica
tionis admiſſio cum duplici motiuo. Se
cunda,ibi,*ſane*.Tertia,ibi,*licet*. Caſus li-
teralis.Quidam Plebanus ſancti Gaui-
ni deſiderans ad frugem melioris uitę
tranſire, renunciauit officium Plæbani,
profeſſionem faciens de ſua conuerſio-
ne,profeſſionem tamen ſolemnem non
fecit,nec habitum aſſumpſit. Parochia-
ni illius cõſiderantes laudabilẽ admini
ſtrationem ipſius impetrauerunt a Flo
rentiuo epiſcopo,ut adhuc adminiſtra-

SEB. SAPI.
a De colle.illic.ui de remiſſiuè per Ale.in l. inter ſtipulantem.§.ſacrã in fi.ff.de uer. ob. & in l.ſi grege,ff. de le.1. cũ multis allegatis per Fel. in c.cũ dilecta,co. ult.uer. deſtructo monaſterio , ſ.de reſcr.
b Ex iuſtitiis.adde in ſing.Ro. ubi dicit, ꝙ iudex eccleſiaſticus poteſt ponere pœnam pecuniariam,cuius medietas erit ſua,alia eccleſiæ.
ZACHARIAS. Addequod uoluit allegare Ro.ſing. ſuo 443.incip. ſed poſito caſu , de quo not.in apoſt. ad iſtum in ca. ut clericorum, in fi. in apoſt.in uerſic. pœnam pecuniariã , poſt alios.ſ. de ui.& ho.cle.

a Quod monachi uide d. Iaſ. in authen. ingreſſi, col. 4. uer. capio gl. 1. de ſa. ſan. eccl. ubi tradit, ꝙ licet differant monachi & canonici regulares, tamen diſpoſitio loquẽs de monachis, habet locũ in canonicis regularibus.

ZACHARIAS.

b In præiudicium renunciantis. Adde iſtum in ca. ex inſinuatiõe, & qđ ibi plenè not. in apoſt. ad ipſum in uer. in manibus ſuperioris. ſ. de ſimonia.

c Promoueri pñt. Tu dic hoc eſſe uerum, & ſi ſit nouitius, ut ponit Archi. in c. nullus religioſus, & ibi gl. de ele. li. 6. qđ eſt uerũ, ut acceptet electionem cum ſui Abbatis licentia; ut per glo. ibi, & Alex. in c. religioſus, eo. titu. & utrũ in profeſſo requiratur Abbatis licentia, uide Car. in clem. fi. de ele. & in c. quod Dei, eo. ti. de ſtatu mona.

ret ibidẽ, & hoc idẽ obtinuerunt a quodã legato ap'licæ ſedis. poſtmodũ petierunt a papa, ꝙ hoc ratũ hẽret pcipuè, cũ illud feciſſet de lnĩa prioris ſancti Victoris. b Super hoc reſcribit papa eidẽ Plebano, dicẽs, ꝙ licet in cõcilio Later. de monachis caueaꝛ, ne ſoli ꝑ uillas & oppida eſſe dẽant: de rl'arib. tñ canonicis hoc ñ cauet, qui & ſi non putentur ſeiũcti a monachis, rl'e tñ inſeruiunt laxiori. Monachi ꝑ canões antiquos ad curã parochialiũ eccleſiarũ ordinabanꝛ, ex quo dẽnt offĩm pdicationis exercere, qđ priuilegia tũ eſt. Sic ergo annuit poſtulationi pdictorũ, ut ibi exerceat plebani offĩm, qui unũ canonicũ rl'are, ſi fieri pt, hẽat ſecũ. B. No. 1. ꝙ ex operib. quis cognoſcit, an timeat Deũ. Nã ꝑ extrinſeca cognoſcunt intrinſeca, ar. in c. ex iui, de uer. ſig. Scđo no. ꝙ licet clerico reſignare Plebanatũ, ut itret religionẽ, ad hoc. 19. q. 2. c. duę. ſecus in epo, ut in c. licet, de reg. † Tertio 4 no. ꝙ Parochiani pñt inſtare, ut hẽat certũ pſbyterũ eis gratũ. Eodẽ mõ pñt inſtare ẽm Gof. ad eius depoſitionẽ, ſi malè uiuit, qa eorũ intereſt, ne ſub malo paſtore piculũ incurrãt, ar. 8. q. 1. c. audacter c Ho. hic litat, qñ ius patronatus ſpectat ad popl'm, alias nõ dẽt ſe ĩpedire de electione rectoris, ut in c. Oſius, & in c. Maſſana, de ele. Hoc dictũ puto uerũ, qñ inſtat iure ordinario, ut ſic neceſſitet ipſos admittere ꝑ eos pſentatũ: ſed ꝑ uiã ſupplicationis pñt inſtare, ut hẽant eis benignũ & gratũ, arg. 61. di. c. 1. & ſic intelligo iſtũ tex. Itẽ no. ibi: *Florentino epo.* ꝙ ſi religioſus unius diœceſis petitur promoueri ad aliã diœceſim, diſpenſatio fit per 2 epm loci, ubi petitur promoueri. † Item no. ꝙ licet duo ęquparent; in multis tñ in exorbitantib diſpõ in uno nõ extẽditur ad reliquũ. Ita uř no. ꝑbare hæc lr'a; & facit, ꝙ in odioſis appl'o monachorũ non cõprehendit canonicos rl'ares. In ꝯrium tñ facit. c. 2. ſ. de poſtul. & dictũ Ho. hic, a ꝙ dicit, ꝙ monachi[a] & canonici rl'ares in oĩb. æquiparantur pter, ꝙ in caſib. exceptis. Sed hęc lr'a multũ ſibi ꝯdicit i iſtis exhorbitantib. unĩ uide qđ dixi in d. c. 2. Itẽ no. ꝙ offĩm pſbyteri parochialis eſt pdicare. Nã, cũ ipſi hẽant curã populi, tenenꝛ eos inſtruere in pdicationib. Hoc idẽ ꝑbaꝛ in cl. dudũ, de ſepul. & tene hãc rl'ã, ꝙ qui non hẽt popl'm, non pt pdicare de iure cõi. unĩ fratres mẽdicãtes hoc pñt ex priuilegio dictę cl. dudũ. † Itẽ no. 3 ex hoc, & ex tex. ꝙ pdicatio dř offĩm, & ſic uř, ꝙ cui interdř offĩm in gñe, non pt pdicare, facit qđ no. p gl. in cl. 1. ſ. đ reg. Itẽ no. ꝙ rl'ares pñt ꝑmoueri ad eccleſias curatas ſeculares principl'r pp offĩm pdicationis, & ſic pp bonũ curę. Ex quo infero, ꝙ ſi religioſus ñ eſt aptus ad iſta, 6 nõ poſſet licitè ꝑmoueri. Pro hoc quod no. gl. in c. monachi uagãtes. 16. q. 1. & tetigi in c. non eſt ſ. de uoto. In gl. 1. in fi. gl. iſta non aperit, utrũ iſte eſſet religioſus ꝑ illã ꝑuiſionẽ; iõ dic, ut dicetur cũ 7 gl. ma. † In gl. 2. ibi: *quantum in ſe fuerit.* not. glo. ſingularem, neſcio alibi. Vult. n. ex primo intellſu, ꝙ prima renunciatio beneficii facta ſine conſenſu ſuperioris, ualeat tm̃ in pjudiciũ renunciantis[b], ut non poſſit amplius adminiſtrare ſine nouo conſenſu ſuperioris. Et pluries fui ſecutus iſtam glo. de qua ẽt magnum feſtum faciebat d. Ant. poſteà reperi eã eſſe ueram, & hẽs ferè oẽs doc. in ꝯrium, ut Io. An. in c. qñto de tranſla. prę l. Ho. in c. ex ore, de his, quæ fi. a maio. par. c. & quaſi cõem ſñiam, arg. c. quod in dubiis, alle. in gl. Allego quaſi ꝑ caſu ſiñ. l. legatus, ff. de off. præſi. ubi patet, ꝙ officium publicũ nõ pt quis a ſe abdicare cũ priuata renunciatione, facit c. ſi diligenti, de fo. comp. Nã in cura exercenda non uerſaꝛ utilitas ſacerdotis, ſed publica; ad hoc. ca. dudũ. 2. de electi. & uř bo. tex. in c. niſi, de renun. in §. uerũ, ibi: *non debes deſerere ſponſam tuam* &c. tenet ergo renunciatio in pjudiciũ renunciantis quo ad hoc, ut ſuperior poſſit eũ priuare ob delictũ ſuũ, uel hẽre eã ratã: qđ latius dixi in d. c. qđ in dubiis. † In gl. in uer. *regimen.* ibi: *litera ſequens contrarium innuit.* hic uř gl. ſentire, ꝙ tã monachus, ꝙ canonicus rl'aris de iure cõi, ſuadente neceſſitate, uel utilitate pñt promoueri ad eccleſias curatas ſeculares: ſed dẽnt ſociũ ſui ordinis hẽre. Oppoſitũ multi tenuerunt, ſ. ꝙ ex diſpenſatione tm̃ ꝑmouetꝛ; & facit hæc lr'a, inquĩ ꝑ uiã ſupplicationis ſunt pui ſum. Sed, ut hẽas dicta oĩum, & maximè Cal. ſic diſtingue, ꝙ aut qritur, nunqd rl'ares pñt ꝑmoueri ad dignitatẽ epale, aut ad eccleſiã inferiorẽ. Primò caſu ẽm oẽs ꝑmoueri pñt, [c]tex. eſt in c. 1. 18. q. 1. & in cle. 1. de ele. Patet apertius in c. ſi religioſus, & c. quorundã, de ele. li. 6. Nam ibi eligitur ꝑ canonicos in epos. ſi. n. non eſſent habiles de iure nõ eligerenꝛ, ſed poſtularentur, ut in c. fi. de poſt. præl. unĩ ẽt Abbas, non obſtante uinculo dignitatis, pt eligi in epm, ut in c. ſi Abbate, de ele. li. 6. & hoc conceditur pp excellentiam epalis dignitatis. Nam eps appellatur religioſus, ut in c. ex multa, ſ. de uoto. Secundo caſu, aut eccleſia eſt collegiata, aut non. Primo caſu, aut quęritur de ꝑmotione ad canonicatum, uel ad aliud beneficium ſimplex illius eccleſię collegiatę; & promoueri non pt, ut in c. ſuper eo, ſ. de re. adeò, ꝙ ẽm Cal. ẽt eps diſpenſare non pt, ut religioſus ſit canonicus in eccleſia ſeculari. Nam ceſſat hoc caſu priuilegium curæ, rõne cuius permittitur promotio ad eccleſiam ſecularem, ut hic intelligitur, niſi eccleſia cathedralis eſſet regularis. Nam tunc monachus unius monaſterii poteſt promoueri, ut ſit canonicus in eccleſia cathedrali, & largo modo monachi in tali eccleſia poſſunt appellari canonici, & ſic debet intelligi. c. quorundam, cum gl. 74. di. & c. 2. 58. diſt. ubi etiam bo. gl. Aut quæritur, nunquid poſſit promoueri ad ipſam dignitatem eccleſiæ collegiatæ; puta, ut ſit præpoſitus; & in hoc ſunt uariè opiniones. Hoſt. hic tenet, ꝙ non poteſt fieri, niſi diſpenſatiuè propter curę neceſſitatẽ. Alii tenuerunt contra, ꝙ ſicut poteſt promoueri in epiſcopum in eccleſia ſeculari, ita & in Præpoſitum eccleſiæ collegiatæ. Io. Cal. per eandem rationem poſt multa, tenet quòd ſine diſpenſatione non promouetur, quia homines diſparis profeſſionis non debent in eodem collegio aſſociari, ut in c. in noua. 16. q. 1. & in cle. 1. de ele. Putat tamen, ꝙ poterit poſtulari, & epiſcopus poterit diſpenſare, ſed tu uide gl. in d. clemẽ. 1. & ſatis poteſt teneri opinio contraria, cum non reperiatur hoc iure prohibitum. Nam eadem eſt ratio in epiſcopo, cum epiſcopus cum ſuis canonicis facit unum corpus, ut in c. nouit, c. quanto, de his, quę fiunt a prę l. Vnde ratio curę & prædicationis militat hoc caſu, ut hic in tex. Et ad clem. 1. dicendum eſt, ꝙ ibi loquitur, ut non aggregentur in eodem monaſterio †, quia monachus unius monaſterii non poteſt eligi in Abbatem alterius habitus, uel religionis. c. in noua, loquitur, quando in eodem collegio aggregantur equaliter. Sed hic nos loquimur, quando eligitur in prælatum, cum tunc ſuaſit priuilegium curę, uel prædicationis. † Secundò caſu, cum quæritur de eccleſia

ſia non collegiata: & tũc ea aut ñ eſt curata, & religioſus[a] illa obtinere ñ pt, qa ceſſat rõ curę. Aut eſt curata, & ſunt opiniones, utrũ reqraꝛ diſpenſatio, & cõiter tenetꝛ, ꝙ de iure cõi poſſit ꝑmoueri. hoc tenẽt hic ẽt Ho. Io. An. & Car. ꝙ dñt nõ eſſe neceſſariũ, ut Eps in promotione utaꝛ uerbis diſpẽſationis. hãc opi. tenet Fed. cõſil. 131. Sed uide latè ꝑ d. de Rot. dec. 254. ubi maior ps uř deuiare ab hac ſñia. uñ tenent, ꝙ religioſus nõ poſſit pñtari ꝑ patronũ ad eccleſiã parochialẽ, ſed, ut dixi, cõis opi. eſt in oppoſitũ, & uř tex. cũ gl. in hac ſñia in c. parochia. 16. q. 1. Itẽ adduco iſtũ text. in ar. qa dř hic, ꝙ monachi pñt ꝑmoueri, &c. uñ pondera uerbũ, pñt. † Illud. n. quod pt ꝑ diſpẽſationẽ, dř fieri non poſſe, no. Inn. in c. paſtoralis, de cã poſ. & prop. Facit c. faciat hõ. 22. q. 2. Sed dubiũ eſt, an ſine ſocio poſſint ꝑmoueri, & i hac qõne ſunt uariæ opi. Quidã dñt, ꝙ monachi ñ dẽnt ſine ſocio promoueri, ſed rl'ares canonici ſic, niſi cõmodè ſocium ſuũ hẽre poſſint. Alii dicunt, ꝙ idẽ in utriſq;, ut data cõmoditate teneanꝛ hẽre ſociũ. † Io. An. hic & clarius i c. fi. đ cap.
9 mona. uř velle, ꝙ ſi religioſus ꝑmouet, non tenetur hẽre ſociũ, qa cũ abſoluaꝛ a monaſterio, & nullã cõionẽ cũ eo amplius hẽat, nõ tenet Abbas ſibi dare ſociũ. Sed ſi promouet, ut obedientiarius monaſterii, puta ad eccleſiã ſubiectã monaſterio, ad quã cõſueuit monachus ꝑmoueri, & ad libitũ reuocari, & tũc habent locũ iura, quæ loquũtur de ſocio, & hoc confirmat Ioã. An. in gl. ſua in cle. ne in agro. §. ad hæc, in uer. ad clauſtrũ, eo. ti. quã opi. pluries fui ſecutus: ſed ſibi multũ apertè reſiſtit iſte tex. Nam hic agebat de promotione perpetua, & papa allegat ꝯriũ illud cõcilium Lateranẽ ſe. ſ. eo. c. 2. ubi diſponit, ut monachi ſinguli nõ ꝑmoueant, &c. Si. n. loqueret illa prouiſio in obedientiariis, hic alle. n. faceret ad ꝑpoſitũ, & fruſtra papa allegaret poſtmodũ canones antiquos. Itẽ motiuũ Io. An. pot ſaluari, ut Abbas ñ teneatur dare ſociũ, ſed tñ nõ tollit prohibitio iuris, ut aliter monachi nõ promoueãtur. Si ergo Eps uult eũ promouere, prouideat ſibi de ſocio. Vñ in hac mã dicerẽ, ꝙ ſi ꝑmouet in clauſtralẽ, oĩmõ dẽt hẽre ſociũ, ſi eſt monachus; & ſi reditus eccleſię nõ ſufficiãt ꝑ duobus, dẽt eccleſia uniri: uel ſerua. qđ dř in d. §. ad hæc. Si uero eccleſiæ nõ ſunt monaſterio ſub mõ pdicto ſubiectę, & tunc de iure antiquo poterat ſolus monachus promoueri, ut in c. parochia. 16. q. 1. cũ ſim. Sed de iure nouo nõ debent ſingulariter ꝑmoueri, ut d. c. 2. ſ. e. & pro hoc facit iſta litera, dũ dicit. *quod quaſcunque parochiales &c.* Vñ pondera uerbũ, quaſcunq;. exceptio ergo Io. An. non probat iure, cũ includatur ſub hac dictiõe vniuerſali. Sed in canonico regulari ſatis pt dici, ꝙ pt hẽre ſocium, ſi commodè poteſt. Et in hoc erit dña inter canonicũ rl'arem, & monachũ, quam apertè in hac mã uř facere iſte tex. Et in fi. gl. habes ex iſta gl. duos intellectus ad tex. Primus, ut intelligatur de nõ profeſſo, & tunc oportet itelligere, ꝙ iſte diſpenſatiuè fuit promotus in Plebanũ, ut qa
10 Papa diſpenſauit i illo uoto pp maius bonũ. † Et no. ſingulariter hũc intellm̃: qa neſcio alibi, ꝙ cũ uouẽte intrare religionẽ papa pt diſpenſare in uoto non cõpleto, ut acceptet eccleſiã curatã, pp maius bonũ, qa in hoc pt ſibi prodeſſe, & aliis: ſed in monaſterio tm̃ ſibi. Et ſic ex gl. argue, ꝙ magis mereꝛ presbyter parochialis rectè exercẽdo offĩm ſuũ,
11 quã ſimplex religioſus. † Sed ꝯ hoc inſurgit fortè dubiũ. Nã ſi hoc eſt uerũ, quare permittit cuilibet prælato citra Epm, dimittere plãturã, & intrare religionẽ, ut. ſ. dixi i c. licet đ reg. Sol. ſuſtinendo primũ dictum pt dici, ꝙ illud pmittiꝛ, quia uita monaſtica eſt tutior, quã uita, ꝙ ht in ſeculo, qa illa eſt periculoſior. unde fortè uidet nõ poſſe in ſeculo proficere, & charitas eſt fons proprius, &c. ut in d. c. licet, in fi. Scđs intell's eſt, ꝙ iſte erat profeſſus. & placet hoc Laur. Nã fortè fecit poſteà profeſſionẽ. Et mihi plus placet primus intell's. nã pp arguit de iſto, ſicut de canonico rl'ari. Itẽ ad quid daret ſibi ſocium regularẽ, cũ ille remaneret ſine canonico ꝯ mẽtẽ h'. c. Vñ pôt intelligi, ꝙ iſte fecit profeſſionẽ tacitã, nõ faciẽdo mẽtiõnẽ de ſua cõuerſione, & renũtiando bñficio. uř. n. ex toto renũtiare, & uoluiſſe uitã mutare, uñ hř pro religioſo, licet nõ fecerit ſolẽnẽ profeſſionẽ, nec mutauerit habitũ, qđ ſenſit tacite hic Ho. & facit c. ſtatuimus, de reg. Sed tũc obſtat tex. iſte in alio. Nã ſi erat canonic[9], ſufficiebat diſpoſitio ſoli epi, nec oportebat hoc impetrari a papa. Itẽ papa utitur hic uerbis gratioſis, & uř, ꝙ đ iure nõ poterat promoueri, ſed tenendo aliũ itell'm pot dici, ꝙ iſta plebs erat col a legiata. Vñ erat opi. utrũ poſſet promoueri, ut ſ. dixi. Vř hic dubitabaꝛ, ꝙ rl'ares nõ poſſent promoueri hodiè ꝑ c. 2. ſ. eo. Sed illud. c. nõ ob. quia nõ prohibet ſimplr; ſed ut nõ promoueant ſinguli, & ꝑ pp has dubitationes petebaꝛ iſta promotio
12 gratioſè, &c. † Vlt. quæritur, nũquid religioſus poſſit promoueri ad eccleſiã ſecu b larem in caſibus permiſſis ſine ſui Abbatis lnĩa? dicẽdũ, ꝙ nõ, ut hř in c. religioſus, de ele. li. 6. & 63. diſ. c. 1. & 2. imò nec in papã, ut no. gl. in c. quã ſit. 18. q. 2. Si ãt Abbas nõ uult cõſentire, & ſi utilitas, ſeu neceſſitas ſuggerit, tũc pôt cõpelli ad cõſentiendũ ẽm doc. pp bonũ publicũ, facit c. nullus, đ iure pa. Itẽ ſupior pt dare hãc
13 lnĩam. † Et facit hoc ad aliã qõnẽ quotidianã. Statuto cauet,[b] ut minor. 25. ann. nõ poſſit ſe maritare ſine cõſenſu duorũ agnatorũ, ut uiget in hac ciuitate. Puella eligit ſibi ſpõſum cõdignũ. ſi agnati ſine cã ĩtima nolunt cõſentire, certè per prędicta [c] poſſunt compelli per ſuperiorẽ ad cõſentiendũ, uel ſupior ipſe dabit lnĩam ꝯhendi, & hoc apertè in iſtis terminis tenet Bar. in. l. ſi cũ dotẽ, ff. ſol. mat. Sentit in. l. cum non ſolum, C. de bo. quę libe. & uide ad materiã per Bal. in. l. in copulandis, C. de nup. quod no bene.

a An religioſus poſſit præſentari, ſi quandoque contingat uidere circa prædicta, uide gl. ſi & ibi ſcribẽtes in cle. 2. đ ele. ubi latiſſime.

SEB. SAPIA.

b Statuto cauetur, Vide Bald. in. l. 1. col. fi. uer. ſed qđ ſi ſtatutum, C. qui admi. Ro. in conſil. 36. & Abbatem in conſi. 65. co. 3. in. 2. uol. Iaſ. in d. l. 1. co. 9. & in l. bonorum C. qui admit. Fel. in c. cum acceſſiſſent, co. 9. de conſti. Alex. in conſi. 57. col. 2. in 2. uol. Bal nouellũ in trac. de dote, in 6. parte, priui. 19.

c Poſſunt compelli per ſuperiorẽ. Adde hanc q. eſſe formatam in terminis per i ſtum in. c. tuæ, num. 3. & ibi poſitũ in apo. ad ipſum in uerſ. ſtatuto cauetur, ſ. de cle. nõ reſidẽti.

SVMMARIVM.

1 *Proprietatis appl'one uenit aliquando plenũ dñium.*
Poſſeſſionis appellatione uenit aliquando plenũ dñiũ.
2 *Monachus non acquirit ſibi relicta, uel legata, ſed acquiruntur monaſterio.*
3 *Monachus effectus Eps an poſſit comedere carnes, uide de remiſſiue.*
4 *Sanguis ſi minuit. 13. die februarij, non poteſt illo anno ex febre perire.*
5 *Abbas poteſt eligi perpetuo aliquis in aliquo monaſterio alia uero officia ſunt temporalia.*
6 *Obedire non tenetur etiam papæ pro illicitis.*
7 *Religioſus debet profiteri tria, caſtitatem, paupertatem & obedientiam.*
8 *Apoſtata dẽt quilibet religioſus non obediens ſupiori.*
9 *Monachus non dicitur habere proprium, quando adminiſtrat, uel expendit aliquid ex permiſſu Abbatis, puta ſi eſt in ſtudio, uel alio modo.*
10 *Abbas non tenetur ſtatutis factis per ſuum prædeceſſorem ſine conſenſu Epiſcopi, nu. 20.*
11 *Abbas ſolus poteſt cõtrauenire ſtatutis factis per ipſum & conuentum, & quare.*
12 *Abbas nõ obligatur monacho, quin poſſit cõtrauenire.*
13 *Abbas renuntians, uel depoſitus, an remaneat monachus monaſterij?*
14 *Sepultura dẽt carere, qui decedit cũ pctõ mortali, niſi i puncto mortis appareat aliqua contritio, nu. 15.*
16 *Monachus ex conſenſu Abbatis poteſt comedere carnes qui ex cauſa poteſt concedere.*
17 *Poteſtas diſpenſandi conceſſa inferiori prælato citra papam, intelligitur cum cauſa hoc facere, alias cauſa non exiſtente, diſpenſatio non ualet.*

18 *Monachi qui reperiuntur comedere carnes, quia diu in ipſorum monaſterio uſus carnium fuit in uſu, præſumuntur licitè carnes comedere.*
19 *Diſpenſatio contra ius non poteſt fieri ab inferiore Epiſcopo, niſi in caſibus expreſſis.*
20 *Abbas non debet remoueri pro qualibet negligentia.*
Papa põt diſpenſare cõtra uotũ religionis ex magna cã.
21 *Monialis profeſſa põt contrahere matrimonium, ſi ex hoc poteſt uenire magna utilitas reipubl. Chriſtianæ.*
22 *Papa non poteſt diſpenſare ſine cauſa contra ſubſtantialia regulæ, & ſi diſpẽſauerit, non ualet.*
Matrimonium contractum cum moniali ex diſpenſatione papæ, tenet propter bonam fidem contrahentis cum moniali, ne decipiatur ex lĩa principis ſed illa profeſſa non debet exigere debitum, ſed reddere.
23 *Licentia non intelligitur regulata nuda uoluntate, ſed regulata ratione.*

CAP. VI.

*CVm ad monaſte*riũ. Nõ p̃t cõgruè ſummari ꝑꝑ multitudinẽ dictorũ, ſed capc diuiſionẽ pro ſummũ. Diuidit̃.n. principaliter in quinq; ꝑtes. In prima tractat đ veſtibus monachorũ. Secũda, ibi: *prohibemus*, de abdicatione ꝓprietatis. Tertia, ibi: *in oratorio*, de ſilẽtio. Quarta, ibi: *in refectorio*, de cibis. In quinta de officiis, ibi: *tales*. Et primò ibi tractat de officiis in genere. Scđò de clauſtrali Priore, ibi: *Prior*. Tertiò de Abbate, ibi: *Abbas*. & cõfirmat̃ hæc decre. in cle. ne in agro, e. ti. Caſus liter. In capl̃o iſto traditur, qualiter monachi uiuere debeant, & qualiter ẽt in aliis officiis tã p̃lati, quã alii debeant ſe hr̃e. In fine dicit, ꝙ Abbas cũ aliquo monacho diſpenſare nõ põt, ut ꝓpriũ habeat: q̃a abdicatio ꝓprietatis, & cuſtodia caſtitatis ita ſunt annexa rl̃ę monachali, ut ꝯ ea ſummus pontifex nõ poſſit lĩam in
1 dulgere. B. †No. 1. ibi: *proprietatem aliquam* ꝙ applõne proprietatis uenit q̃nq; plenũ dñiũ, & nõ ſolũ nuda proprietas, ſicut applõne poſſeſſionis q̃nq; intelligit̃ de pleno dominio, ut in c. q̃m frequenter. §. ꝙ ſi, ut lit. nõ cõt. Nã hic ꝓhibet̃ religioſis nõ ſolũ proprietas nuda: ſed ip̃m dñiũ plenũ. Nã nec poſſeſſionẽ, nec uſumfructũ pñt hr̃e, qđ intellige, ut. ĩ. ſubiiciã, & facit cle. exiui. §. cupiẽtes, uer. uerũ, de uer. ſig.
2 & 12. q. 1. c. nolo, & c. n̄ dicatis. †No. ĩ uer. unde, ar. & quaſi expreſſum, ꝙ ſi aliquid legat̃ religioſo, nõ debet illud capere ſine lĩa ſuperioris, & quod tale donatũ, ſeu relictum acq̃rit̃ monaſterio. No. ibi: *ſecundum antiquam conſuetudinem*, ar. ꝙ ĩ incidẽ talibus rl̃ę, licet multa ſint ſtatuta per regulã, ſeu poſita, cõſuetudo tñ antiqua attendẽda eſt. Nã ſicut antiqua cõſuetudo immutat iuris diſpoſitionẽ, fortius p̃t immutare diſpoſitionẽ rl̃ę, rl̃a remanente in ſuis ſubalibus, ita tñ, ꝙ cõſuetudo non multũ deuiet ab honeſtate, ꝓ hoc uerbũ illud, qđ ſequit̃, laudabiliter obſeruatũ, &c. & facit tex. cũ gl. in cle. ne ĩ agro, ĩ uer. cõſueuit, e. ti. & q̃ñ. ĩ. dicam. †Not. in uer.
3 in refectorio, ꝙ monachis licet ſaltẽ ex licẽtia Abbatis hr̃e uſum carniũ, quod an uerum ĩdiſtinctè. ĩ. ſubiiciã. Et qd in mo
a nacho facto Ep̃o[a], uide bonã glo. cũ tex.

4 16. q. 1. in c. 3. †No. in. §. porro, ꝙ religioſi licitè utũtur medicinis, & licitè adhibẽt medicos, & no. de minutione ſanguinis. & dicit Io. An. poſt Vin. ꝙ q̃ minuit ſanguinẽ. 13. Februarii, nõ poteſt illo anno decedere ex febrili diſtẽperãtia, & hoc dicit ab Angelo fuiſſe reuelatũ, & hoc obſeruabat Io an. An. ſ̃m do. Ant. ſed nõ indigẽti nõ eſt facile cõſulendũ,
5 quia minuit̃ uita ſ̃m traditionẽ peritorũ. †No. §. nec alicui regulã generalẽ, ꝙ in monaſterio p̃ter Abbatẽ nullũ offĩm eſt perpetuũ. Et no. ꝙ papa hoc ꝓhibet. Ex quo infert̃, ꝙ Abbas nõ põt vni prioratũ cõcedere ad uitã, quominus poſſit illud reuocare, & de hoc aliq̃d. ĩ. †Not. ibi. *oẽs in omnibus*, ꝙ
6 oẽs de monaſterio, ẽt ſi ſunt officiales, tenent̃ in oĩbus obedire Abbati, ſeu obtẽperare, & intellige ĩ oĩbus. ſ. licitis. Nã in illicitis non tenẽtur ẽt obedire papæ, ut in c. q̃ reſiſtit, &
7 in c. ſi dñs. 11. q. 3. †No. in uer. *nec æſtimet*, duo, quæ ſunt de ſubſtãtialib. regulę monachalis, ut abdicatio proprietatis & cuſtodia caſtitatis. Adde & tertium, ſ. obedientiã, ut no. in c. ex parte, ſ̃. de re. & in c. cũ in eccleſiis, de maio. & obe. Vñ religioſus, q̃ nõ ſubeſt obedientię Abbatis, dr̃ apoſta-
8 ta, uide Inn. in c. fi. ſ̃. de renũ. †Nunc quęro pro declaratio-
b ne literæ circa primã ꝑtẽ, q̃ñ dicat̃ monachus hr̃e ꝓpriũ?[b] Io. An. dicit & cõiter do. poſt eũ, ꝙ cũ non habet adminiſtrationẽ, & aliquid tenet illud cęlãdo Abbati. Vñ ſi hẽt adminiſtrationẽ, puta prioratũ, uel eſt in ſtudio cũ lĩa ſuperioris, licite aliq̃d detinet. Vñ non dr̃ hr̃e proprium, cum detinet ſciente & patiente ſuꝑiore, nec aliquid expẽdit ꝯ uoluntatẽ ſuperi. & id, quod detinet, paratus eſt dimittere ad libitũ ſuperioris. Nã idẽ vr̃ in ſeruo, q̃ licet habeat peculiũ, ſeu ipſius adminiſtrationẽ ex permiſſione dñi, non per hoc dr̃ hr̃e proprietatem ſeu dñium. Pro hoc. l. quã. Tuberonis, ff. de peculio, & his & ſimilibus licitè detinet religioſus nomine monaſterii. Imo in quibuſdam locis ſ̃m Io. An. ſciente & patiẽte curia Romana, certũ quid taxatur pro indumentis monachorũ, & ſingulis aſſignatur conuertendũ in prædictam cauſam. Sic etiam in quibuſdam monaſteriis monialium obſernatur, ut moniales habeãt ſolum victum de monaſterio, & ueſtimẽta ſibi faciunt ex lucro manuum ſuarum. Vnde religioſi capellam habentes, habent certam prouiſionem pro eorum neceſſariis. Et uide ad prædicta quæſtionẽ, quam diſputauit Io. And. in regula, non eſt obligatorium, lib. 6. in Mercu. Conſulunt tamen doct. quòd ſine magna cauſa Abbas hoc non faciat, quia poſſet eſſe occaſio mali. nã prędicta non ſunt de iure approbata. Nam ſurrogatũ ſortit̃ naturã illius, in cuius locũ ſurrogatũ eſt, ut in c. eccleſia, ut lit. pend. Iſtę ergo pecuniæ ſuccedunt loco neceſſariorum. Secundò principaliter quæro in. §. ne alicui. hic, dicit̃, ꝙ habens offĩm in monaſterio, poteſt remoueri. †Quęro igitur hic, per quẽ? doct. hic uidentur ſentire, ꝙ per Abbatem ſolũ, facit c. monachi. ſ̃. eo. tenet Fed. conſi. 252. ubi quærit de tali quæſtione. Abbas & conuentus fecerunt ſtatutum, ut iſti officiales, ſeu Priores, nõ poſſent reuocari, niſi per Abbatẽ & cõuentũ, cui ſtatuto non authorizauit Epiſcopus. Quęrit̃, nunquid Abbas ſucceſſor teneatur ad obſeruatiam iſtius ſtatuti? & concludit ibi, ꝙ non, quia non poterunt abbas & conuentus ſtatuere in præiudicium ſucceſſoris, arg. 17. q. 4. c. in uenditionibus, &. 12. q. 2. c. abbatibus. Facit, quia par in parem non habet imperium, ut in c. innotuit, de elect. l. ille à quo. §. tẽpeſtiuũ, ff. ad Treb. Nã cum Abbas non poſſit ſibi pręfigere legem, à qua ſibi non liceat recedere, fortius nec ſucceſſori, ſecun-
10 dum eum, & no. bene prædicta. † Ex quibus not. 1. quòd Abbas & conuentus non poſſunt facere ſtatutum per quod ligetur ſucceſſor niſi Epiſcopus, uel alius ſuperior authori-
11 zauerit. † Secundò no. ꝙ abbas non ligatur ex ſuo ſtatuto, licet cum conuentu illud fecerit, quominus poterit contrauenire. nã monachi non poſſunt reſiſtere ſibi, cũ habẽt obedire, & eorum uelle dependeat a uoluntate abbatis ut in c. ſi religioſus, de elect. lib. 6. & in c. 2. de teſt. cod. lib. & uide

ZACHAR.
a In monacho facto Ep̃o. adde q̃đ no. in apo. ad iſtũ in cap. per tuas, in fi. iu uerſi. eligi, ſ̃. eo.

SEB. SAPIA.
b Proprium. Vide Fel. in c. cõ. M. Ferra. co. 14. uer. ulterius, do. Abb. tangit, ſ̃. de conſtit. Bal. in. l. 1. in. 7 q. C. de his, quę pœnæ, no.

uide qđ no. Io. An. ĩ d. reg. nõ eſt obligatoriũ, ubi ſentit, ꝙ ẽt ſi Abbas iurauit ſ̃uar̃ ſtatutũ, nihilominꝰ tenet reuocatio licet incidat in ꝑiuriũ. Et ex his infero ad id, qđ ſ̃. dixi, ꝙ ſi abbas cõcedat priori obediẽtiario, ſeu mãdatario, ut ad uitã teneat prioratũ, ſeu adminiſtrõnẽ, ſibi cõceſſam, p̃t nihilominꝰ reuocare, q̃a ñ p̃t Abbas ſibi ĩponere legẽ, ut ſ̃. dixi, nec uenire ꝯ diſpõnẽ hꝰ. §. itẽ difficultaret̃ obediẽtia ex ꝯ-
12 rio, ꝓ hoc. l. interpoſita, C. de trãſac. † ubi patet, ꝙ dñs ex
13 pacto nõ obligat̃ ſeruo, & ſic Abbas nõ p̃t obligari mona-
a cho, & ſic alias in q̃õne facti r̃ndi. † tertio & ulti. q̃ro ĩ §. qđ ſi p̃uaricator. Nunq̃d Abbas[a] renũtiãs Abbatiæ remaneat monachus monaſterii? & ur̃ prĩo, ꝙ ſic ꝑ iſtũ text. nã Abbas depoſitꝰ remanet ibi monachꝰ ſ̃m Hoſ. ꝙ colligitur ex iſto tex. dum dicit, *depoſitum caſtigandum ſecundum regulam*. ergo idẽ in renũtiãte, ne delinquẽs ſit melioris cõditiõis, q̃ renũtians. Itẽ ſi diceremꝰ oppoſitũ, iſte remaneret monachus ſine monaſterio, & cũ nõ hẽat ꝓpriũ, cõpelleret̃ mẽdicare in opprobriũ cleri. ꝯ c. diaconi. 92. di. Itẽ eſſet acephalꝰ. i. ſine capite, ꝯ c. nulla. 93. di. hãc. q. diſputauit Guido Mutinen. ut refert hic. Io. An. & cõcludit poſt multa iſtũ ñ remanere monachum illiꝰ monaſterii, ſed ſub obediẽtia Ep̃i loci. Mouet̃ principal̃r, q̃a ius monachatꝰ, & ius Abbatiæ ſunt diuerſa. Nã monaſteriũ obligat̃ Abbati ut p̃ri. monacho uerò ut filio. Cũ ergo iſte fuit ꝓmotus in Abbatẽ renũtiauit iuri, & obligatiõi monachatꝰ, qđ q̃dẽ ius nõ p̃t de nouo reuiuiſcere alio nõ interueniẽte, de cõſe. diſt. 4. c. q̃ris. Itẽ ex ꝯrio ſeq̃ret̃ abſurdũ. Pone, ꝙ in monaſterio eſt ſtatutꝰ numerꝰ monachorũ, puta duodenariꝰ. Si. n. Abbas ibi remaneret monachus, & eligeret̃ Abbas alteriꝰ monaſterii, numerꝰ augeret̃, qđ eſt abſurdũ & ꝯ ſtatutũ. Itẽ idẽ poſſet cõtingere in renũtiãte ſcđo, & tertio. nec ob. ꝙ dr̃ de mẽdicitate, uel ꝙ eẽt acephalus, q̃a remanet iſte ſub diſciplina Ep̃i loci, & Ep̃s ſibi ꝓuidebit, arg. 82. diſ. c. 1. & ſic uideret̃ ꝑ has rõnes inferẽdũ ꝯ opi. Hoſ. ꝙ Abbas depoſitꝰ nõ remaneat monachꝰ in illo monaſterio, & Io. An. trãſit hic cũ illa opi. Gui. Et uide latius de hac mã ꝑ Fede. cõſi. 19. ubi ampliat terminos. q. q̃rẽdo, q̃d ſi monachus monaſterii exẽpti ꝓmoueat̃ in Abbatẽ alteriꝰ monaſterii exẽpti, demũ r̃nũtiaret. Quęrit̃, nũq̃d remanet monachꝰ in prĩo monaſterio, uel in ſcđo? & ſi remaneat in ſcđo, qualẽ locũ & uocẽ hẽbit iſte in choro & c. & poſt multa cõcludit, ꝙ nõ remanet monachꝰ nec ĩ prĩo, nec ĩ ſcđo, ſed ſub obediẽtia ep̃i, licet fuerit Abbas, & monachꝰ monaſterii exẽpti. q̃a illa exẽptio cõpetebat rõne monaſterii, & nõ ꝑſonæ. Et ur̃ tacitè r̃ndere ad iſtũ text. uidelicet, ꝙ depoſitus remanet ĩ monaſterio, ubi deponit̃, non ut ibi ſit monachꝰ, ſed ut pœnitẽs. Nã & clerici ſeculares depoſiti includunt̃ in monaſteriis, nõ tñ ꝑ hoc hẽnt ius monachatꝰ, ut in c. tuę. ĩ. de pęn. Et p̃ſuppoſito, ꝙ remaneret monachꝰ ſecũdi monaſterii talis renũtiãs, dicit, ꝙ dẽt hr̃e primũ locũ, & primã uocẽ poſt Abbatẽ ſubſtitutũ in reuerẽtiã primę dignitatis. Pro hoc bñ facit ar. l. fi. ff. de cu. & l. ſ̃uos, C. de q̃ſt. & hoc notabis. ſed do. Ant. ur̃ uelle, ꝙ remaneat monachus iſtius monaſterii ultimi, ubi deponit̃, ſeu renũtiat, q̃a licet ius monachatus poſſit eſſe ſine iure Abbatię, nõ tñ, e ꝯ, q̃a nõ p̃t eſſe Abbas, q̃n ſit monachus, facit. c. fi. ĩ. de ſimo. & c. nullus, de ele. li. 6. uñ renũtiatio reſpecto Abbatiæ ñ dẽt extẽdi ꝯ uolũtatẽ renuntiãtis ad ius monachatus. Nec obſtat illud abſurdũ p̃ſumptũ, q̃a p̃t ꝓuideri ꝑ ſuꝑiorẽ, ut eligat̃ Abbas de eodẽ monaſterio, ul̃ ꝙ iſte trãſferat̃ ad aliud monaſteriũ, & hæc opi. tãq̃ eq̃ſſima mihi placet, licet cõis opinio ſit in oppoſitũ. Et hãc opi. cõem ur̃ ſentire Io. de Lig. in d. cle. ne in agro, ubi ponit hęc dicta Fede. In gl. 2. in fi. Credo, ꝙ hodiè nõ hẽt locũ hæc expulſio a monaſterio, ſed ſit ꝓcedẽdũ, ꝓut hr̃ in d. c. fi. de reg. Nã illud c. fuit poſteriꝰ, cũ ſit Gregorii. 9. & ꝓuidet circa eiectos, & fugitiuos, ut ſaltẽ caſu, quo licita eſt expulſio, deputẽt̃ tales in ergaſtulo intra
14 ſepta monaſterii, ne det̃ occaſio uagandi, & dic, ut ibi. † In gl. in uer. *in ſterquilinio*, ibi: *ſi peccato mortali deceſſit*. Not. rõnẽ hꝰ gl. ex qua potes ſumere regulã gñalẽ, ꝙ decedẽs ĩ peccato mortali caret eccleſiaſtica ſepultura, & idẽ no. gl. ĩ c. 2. ſ̃. eo.
15 & uide qđ latiꝰ no. ĩ c. ex ꝑte, de ſepul. † In ea. ibi: de *pænitente*. no. ex hoc ĩtellectu ad illud. c. q̃cũq;, ꝙ ſi q̃s decedit ex facinoroſo actu, ſi tñ ĩ ultĩo uitæ ſeu ĩ pũcto mortis oſtẽdit cõtritionẽ: nõ dẽt priuari ſepul. facit c. a nobis, de ſen. excõ. Et p̃t hoc adduci ꝓ illis, q̃ ſeipſos mortal̃r vulnerãt. Nã ſi eos pœnitet ĩ pũcto mortis, nõ priuabũt̃ ſepult., facit. c. põderet. 50. diſt. Et nõ ĩtelligas ſ̃m doc. ꝙ tota pecunia ĩuẽta apud religioſũ dẽat cũ eo ſepeliri, ſed aliq̃ ꝑtẽ apponere ĩ ſignũ perditiõis, ſeu ad terrorẽ aliorũ. † In gl. ĩ uer.
16 *indulgentiam* ibi; *quantum ad eſum carnium*. No. gl. & idẽ tenet Inn. & ob hoc ꝯſuluit Abbas, ꝙ ſi monachꝰ uadat ad ſtudiũ, ꝙ obtineat ab Abbate ſuo ſp̃alẽ lĩam quo ad eſum carniũ, al̃s ñ licet, ꝓ hoc tex. ibi. *nec extra refectorium &c.* *ubi patet, & nec ex̃ refectoriũ * hoc licet ſine lĩa ſuperioris. Hoſ. dicit, ꝙ hoc dictũ gl. ñ ꝓbat̃, quia iſte uer. quãq̃, nihil dicit de carnib. ſed p̃t ĩtelligi de aliis cibis delicatis. ſed primũ dictũ ẽ magis cõe, tñ nõ uideo in hoc magnã uĩ, q̃a tex. in uer. q̃q̃, nõ dat iſtã ꝑtãtẽ Abbati. ĩdiſtinctè, ſed dicit, ꝓut neceſſitas poſtulauerit, &c. nã ex cã neceſſitatis, puta q̃a delicatꝰ, ſeu ĩfirmꝰ ita, ꝙ nõ p̃t eſſe cõtẽtus cõib. cibis, & hoc clarè ꝑmittit ẽt rl̃a. Nã uer. q̃q̃, dẽt ꝓprie ĩtelligi in eſu carniũ, cũ ueniat aduerſatiue ad p̃cedẽtia, & ſic dẽt aduerſari ĩ iure & ĩ facto. Ad idẽ finis c. q̃ ſolũ ur̃ auferre Abbati ꝑtãtẽ diſpẽſãdi cũ monacho quo ad ſubſtãtialia rl̃ę. ĩ accidẽtalib. ergo ur̃ ſibi ꝑmittere, ꝓ hoc allego bo. tex. cũ gl. no. 20. q. 4. c. fi. ubi patet, ꝙ ĩ aſperitate regulæ p̃t Abbas gñal̃r diſpẽſare. Sđ intellige, ut dixi, ĩ diſpẽſatiõe, q̃ fit ex cã ꝓbabili, alias ñ dr̃ diſpẽſatio, ſđ diſſipatio, ꝓ hoc qđ no. gl. 1. q. 7. ĩ * c. req̃ritis. * §. niſi rigor. † Et uide ſingulare dictũ Inn. hic,
17 qđ tene mẽti. Dicit. n. ꝙ ubicũq; ĩferiori p̃lato citra Papã cõcedit̃ ꝑtãs diſpẽſandi, ĩtelligit̃ ex cã hoc facere, q̃a hoc ĩportat uerbũ diſpẽſatio, alias cã ñ exiſtẽte, ñ uꝫ diſpẽſatio ſ̃m eũ, ul̃ ẽ retractãda, qđ
18 bñ notabis. † Sed q̃rit̃ de q̃õne quotidiana, q̃d ĩ monaſteriis, de q̃b. ñ ẽ memoria an fuerit ibi licitꝰ eſus carniũ, nec ap pet de aliqua lĩa ſuperioris, nũ q̃d licite ſine peccato, poſſint carnib. uti? do. Car. dicit ſe cõſuluiſſe, ꝙ ĩpune pñt uti, donec monaſteriũ al̃r reformet̃, q̃a, ex quo iſti ñ fuerunt authores, nec ap pet, ex qua cã hoc fuerit ĩtroductũ. p̃t p̃ſumi, ꝙ ex aliqua cã legitima, arg. in c. 1. de p̃ſcrip. lib. 6. Et idẽ p̃t dici de accidẽtalib. regulæ ſuperior tñ ex officio debet ſuper his intẽdere. Et uide circa hoc, quod dixi in cap. Deus qui, de ui. & hone. cler. & c. ſuꝑ eo, de regula. & ad materiam p̃dictam uide Specu. in titu. de legato, §. ſunt quoque, in materia diſpenſationũ, ubi ipſe ponit triginta caſus, in quib. Abbas diſpenſat.

a Vtrũ Abbas renũtiãs Abbatię remaneat monachus illiꝰ monaſterii, cui p̃fuit, de iſta q̃õne uide ꝑ Io. de Lig. in c. ad apoſtolicã in fi. de re. & ꝑ do. Ant. in c. cũ cãm, ĩ prin. 2. col. de ele. & in c. ex trãſmiſſa, in fi. ſ̃. de renũ. & ꝑ Imo. ĩ cle. ne ĩ agro, in 23. col. de ſta. mo. ĩ cle. 1. de reg. in ult. col.

ZACHA.
Adde Feli. tenentẽ cũ Ho. & iſto Gui. Mutinẽ. in c. ſicut ex literis in prin. & ibi ꝑ iſtũ ſ̃. de iureiur.
Ant. Frã. Vtrũ Abbas renũtiãs Abbatiæ remaneat monachꝰ illiꝰ monaſterii, cui p̃erat, dicas, ꝙ talẽ renũtiationẽ facere nõ p̃t niſi p̃p̃ aſſentiẽte, ut ĩ c. admonet, & ĩ c. ſuꝑ hoc, de renũ. Et ſi p̃p̃ acceptalẽ renũtiationẽ, licet deſinat eẽ abbas, non tñ deſinit eſſe monachus, q̃a p̃p̃ nõ p̃t de monacho nõ monachũ facer̃ ut plẽ. trad. ĩ c. cũ ad monaſteriũ, & ibi ꝑ gl. de ſtat. mona. Imò nõ poſſet Abbas, ſine lĩa ſuꝑioris trãſire ad aliud monaſteriũ, ut in c. Abbas ꝓ humiliatione. 18. q. 2. Quã aũt dignitatẽ habeat Abbas, & q̃b. inſignib. poſſit uti, hr̃ ĩ c. antiqua đ pri.

SEB. SAPI.
a Nũquid Abbas. ꝙ remaneat monachus tenet Bal. in l. pe. ff. de ſenato. & Brixi. in reptorio ſuo in uerbo, Abbas, ubi dicit ſe habuiſſe de facto

a Angliã; & ꝙ ob
ineat primũ locũ
in memoriã priſti
nę dignitatis, tra
dit.d.Iaſ.i l. ſi ita
ſtipulat⁹ fuero, ſi
Titi⁹.§.Chriſogo
nus, col.4.ff.đ uer.
obl.Io. de Ana.in
c.ſi.in 3.col. de ſi-
mo.
SEB. SAPIA.
a Beatus Thom. Nã
in ſumma ſecũda
ſecũdæ q.88.ar.ul.
tenuit Papam nõ
poſſe diſpẽſare cũ
religioſo ꝓfeſſo,
ſuꝑ uoto cõtinen-
tiæ ꝑ hũc tex. Cõ-
trariũ tenet in 4.
ſent.di.38.q.1.art.
4. circa medium,
& iſta opi.ulti.eſt
magis cõis, ut per
Fel.in c.ſi qñ, col.
4.ſ.de reſcr. & nũ
q̃d religioſus dẽ-
at Papæ obedire
in his, quę ſunt cõ
tra ſuam regulam
uide Feli. in c.inq
ſitioni, in princ.ĩ.
de ſent.excom.
ZACHARIAS.
b Cõtra ſubſtantia-
lia regulę. Adde
iſtũ in ca. nec dei
eccleſiã, & ibi no.
in apo. ad ĩpm in
uer.ꝯ regulã, nu.1.
ĩ. de ſimo. & Feli.
in c.ſi qñ, colũ. 3.
uerſic.ꝑterea dicit
Hoſ.ſup.de reſcri.

19 † Et uide ſingulare dictũ Inn.ĩ c.2.đ eo, q
furtiuè ordines ſuſcepit, ubi dicit, ꝙ rr̃ ĩ
ferior Ep̃o nõ diſpẽſat ꝯ ius, niſi in caſib.
a iure exp̃ſſis, qđ cõfirmat doc.in ca.ſi.de
20 poſtula.p̃lato.† In gl.in uerbo, *negligens*, 1
ibi: *ſi eſt magna*. No.bñ gl. ꝙ ꝑ qualibet ne 2
gligẽtia nõ dẽt remoueri p̃latus, ẽt rr̃a-
ris, ꝑ hoc allego tex.quaſi exp̃ſſum ĩ c.ſi.
ĩ.eo.ĩ uer.qđ ſi Abbas, & uide qđ no.i. q. 3
21 1.c.qcqd.† In gl.ſi.in ſi. Inn.hic abſolutè
cõcludit, ꝙ ex magna cã p̃p̃ p̃t diſpẽſar ꝯ 4
uotũ religiõis, & ferè oẽs Canoniſtę ſe- 5
quũt hãc opi. Exẽplũ magnæ cãæ. ſi aliqs 6
Rex infidelis uellet redire ad fidẽ cũ to-
to ſuo regno, ſi poſſet ducere monialẽ, fi-
liã fortè alicui⁹ Regis, ĩ uxorẽ. Nã credẽ
dũ ẽ hoc eſſe Deo cari⁹, q̃ cõtinẽtia uni⁹
hoĩs, cũ ꝑ ꝯſeruõne rõnalis creaturę filiũ
ſuũ expoſuit morti. Nec eſt uerũ iſtũ, cũ
quo diſpẽſat, peccare: imò magis meret
obtẽperãdo ex cã uicario Ieſu Chr̃i, & ſe
ipſum offerẽdo ĩ holocauſtũ. Nã ĩpm mr̃i
moniũ eſt de iure diuino, & ĩ uſu mr̃imo
nii eſt caſticas, ut dicit tex.no.ĩ c.Nicena.
31.diſt. Itẽ religio aſſumpſit ſubſtãtiã ſuã
ex authoritate Rom põtificis, ille ergo,
a q cõceſſit, p̃t diſpẽſare. Sed beatus Tho. a
ĩ hoc uariauit, ſed ultimò tenet ꝯriũ. ſed
Io.An.in Mer. hoc nõ obſtãte ꝯcludit cũ
p̃miſſa opi. & uide plenius hũc articulũ ꝑ
eũ in rr̃a, ſemel Deo, de reg.iur.li.6. & ſa-
tis mihi placet hęc opi. Canoniſtarũ. Nã
monachat⁹ ẽ quoddã uotũ tacitũ, ul̃ exp̃ſ
ſum, & nihil aliud hẽt de iure diuino, ſed
uotũ p̃t ĩ meli⁹ cõmutari, ſ.in id, quod eſt
Deo magis acceptũ, ut ĩ c.magnæ, & in c.
1.ſ.de uoto. Sed certũ ẽ iuxta uerbũ euã-
gelii nõ eſſe maiorẽ charitatẽ, q̃ qđ hõ
ponat corp⁹ ſuũ ꝓ amicis & ꝓximis ſuis.
22 † Ceſſante uerò cã, tenet hic Inn. Papã ñ
b poſſe diſpẽſare ꝯ b ſubſtãtialia rr̃ę. Dicit
tñ notabile uerbũ, ꝙ ſi diſpẽſat ſine cã, ñ
ualet diſpẽſatio circa ꝓpriũ obtinendũ.
ſed ſi deuẽtũ fuit ad ꝯctũ mr̃imonii tenet
mr̃imoniũ ꝑꝑ bonã fidẽ ꝯhẽtis cũ illa ꝓ
feſſa, ne decipiat ex lnĩa Principis, ar. in
l.1.ff.de his, q ueni.ętat. ſed ꝓfeſſa nõ p̃t
exigere debitũ, ſed tenet reddere exacta.
23 Et no.hoc dictũ, qa facit ad multa.† Cõ-
tra p̃dicta multũ facit tex.dũ dicit papã ñ
poſſe in hoc dare licẽtiã. Inn.rñdet, ꝙ uer
bũ licẽtia, ĩtelligit, qñ hoc facit ſine cã ex
ſola uolũtate. No.bñ iſtud dictũ, ꝑ intel-
lectu huius uerbi, licẽtia, ut nõ referat ad
arbitriũ boni uiri, licet doctores nr̃i tran
ſeãt cũ hoc dicto: tñ Bar.apte tenet oppo
ſitũ in l.alio, ff.de alimẽ. & ciba.legatis,
& in exuag.ad reprimẽdũ. ubi dicit, ꝙ cũ
uerbũ, licẽtia, ueniat a uerbo licet, dẽt in
telligi nõ de nuda uolũtate, ſed rõne re-
gulata. Pro hoc ego allego tex.in ca. ma-
gnæ, ſ.de uoto. ubi uerbũ, licet, refert ad
quãdã ęquitatẽ, ęqtas aũt ẽ iuſtitia, dul-
core miſericordię tẽperata, ut ibi dixi. &
ad iſtũ tex. tenẽdo opi. Inn. põt rñderi,
ꝙ ex facili cã nõ p̃t dare licentiã. Itẽ lo-
quitur, quando ſimpliciter uult dare licẽ
tiam non commutando in aliud bonum
Deo magis acceptũ, & hęc rrſponſio mihi ſatis placet. No.
ꝙ cõmutare nõ eſt diſpenſare, nec licentiã dare, q̃ eſt bona
reſponſio, qñ dicitur, Papa non poteſt licentiam dare.

SVMMARIVM.

1 *Ambaſciatores, quibus eſt permiſſum ducere tot æquitaturas, poſſunt unum famulum pedeſtrem ducere inter duas æquitaturas.*
2 *Collegia plura, ſi aliquo caſu faciunt unam uniuerſitatem, uel unũ corpus ſtatur maiori parti reſpectu illius uniuerſitatis, & non reſpectu uniuſcunque collegiĩ de per ſe.*
3 *Iuriſdictio data a lege, dicitur ordinaria.*
Iuriſdictio delegata cenſetur illa, quæ datur per iſta uerba, uice noſtra, nu.7.
4 *Concorditer dicitur id fieri, quod fit nemine diſcrepante.*
5 *Præſidentes in aliquo loco nomine alicuius, debent omnes cõſentire, alias actus eſt nullus, etiam uno diſcrepante.*
6 *Cõciliũ an poſſit appellari, ſiue accuſare ſuſpectũ, ſi ſunt ſuſpecti p̃ſidẽtes cõcil.*

CAP. VII.

IN ſingulis Primò ſtatuit de cõciliis regulariũ ꝓuincialib. celebrandis ſingulis triẽniis. Scđo, ibi: *adhibito*, moderat numerũ euictionũ & ꝑſonarũ uenientiũ. Tertio,
ibi: *aduocent*, diſponit de inſtructionib. & p̃ſidẽtib.c. Quarto
de tp̃e, quo duret capitulũ, & qd ibi fiet, ibi; *huiuſmodi*. Quin-
to, qđ obſeruet, & qđ ibi fiet, ibi; & *quod*. Sexto de c. ſequen
ti, ibi: *prouiſio*. Septimo de cõi uita ducẽda, ibi: *& qui*. Octa-
uo đ uiſitatorib. eligẽdis, & ipſorũ officio, ibi; *ordinentur*. No
no extẽdit ad canonicos regulares, ibi; *hoc ipſum*. Decimo ꝓ
uidet ſuꝑ diſcordia uiſitatorũ, ibi: *ſi uero*. Vndecimo, ibi: *por
ro*, hortat diœceſanos ad monaſterii reformationẽ. Duode
cimo p̃cipit ꝓteruos & ſimiles cõpeſci ab offenſis monaſte
riorũ, ibi: hoc. & hæc diuiſio ſufficit ꝓ ſummario. Caſus lr̃a
lis. Inn. uolẽs intẽdere circa reformationẽ & ſtatum mona
chorũ ĩ gñali cõcilio reſidẽs, ſtatuit, ꝙ in ſingulis ꝓuinciis
de triẽnio ĩ triẽniũ cõe cap̃lm fieret Abbatũ & Priorũ Ab-
bates ꝓprios nõ hẽntiũ. & q nõ cõſueuerũt tale cap̃lm cele
brar ſaluo iure diœceſanorũ Ep̃orũ. Ad qđ uniuerſi ꝯueniãt,
niſi fuerint legitimè ĩpediti apud unũ de monaſteriis aptũ,
ica, ꝙ null⁹ pluſq̃.6.eqtaturas, & 8.ꝑſonas adducat & ĩ hac
nouitate aduocẽt duos Abbates uicinos de ordine Ciſter-
ciẽſiũ ad p̃ſtãdũ ſibi cõſiliũ, & auxiliũ opportunũ, cũ ĩ hmõi
cap̃lis meli⁹ ſint ĩſtructi, & illi duo aduocẽt duos Abbates
de ipſis, quos uiderint expedire, & ipſi quatuor p̃ſint ipſi ca.
Ita tñ, ꝙ ꝑ hoc null⁹ eorũ authoritatẽ p̃latiõis ſibi aſſumat
uñ poſſint mutari, cũ uiſum fuerit expedire. In quo ca. dili-
gẽs hẽat tractat⁹ de formatiõe ordinis, & obſeruãtia regula
ris, & qđ ſtatutũ fuerit illis quatuor approbãtib. irrefraga-
biliter obſeruet. Et in eodẽ c. cõſtituãt certę ꝑſonæ ac reli-
gioſæ, q̃ ſingulas Abbatias eiuſdẽ regni, ſiuę ꝓuinciæ mona
chorũ & monialiũ dẽãt uiſitare, corrigẽtes & reformãtes, q̃
correctiõis, reformatiõis officio uiderint indigere, ita, ꝙ ſi
rector aliqs fuerit remouẽdus, denuntient hoc Ep̃o diœce-
ſano, ut illum remoueat: ꝙ ſi nõ fecerit, uiſitatores hoc refe
rãt ad ap.ſe.examẽ, & hoc qđ dictũ eſt de monachis, de re-
gularib. canonicis p̃cipit obſeruari. Itẽ diœceſani Ep̃i mo-
naſteria ſua ſtudeãt reformare, ut cum uiſitatores illuc ac-
ceſſerint, pl⁹ iueniãt ibi cõmẽdatiõe, q̃ reformatiõe dignũ.
Pręcipit p̃p̃ ep̃is & ꝑlonis, q̃ p̃erunt cap̃lis celebrãdis, ut ap
pel.remota, cõpeſcãt ꝑ cẽſurã eccleſiaſticã aduocatos, pa-
tronos electores, cõſules & magnates, ne monaſtrria p̃ſu-
mãt offendere in perſonis, uel rebus. B. No.1. quòd conci-
lium regularium tã monachorum, q̃ canonicorum dẽt ce-
lebrari de triẽnio ĩ triennium, & ſic dẽt eſſe interuallum,
triennii inter unum cap̃lm, & reliquum. ergo nõ ſufficit ſm
Io.An. ꝙ unum fiat in ſi.triennii, reliquum in princ. alteri⁹
trienni: quia ex hoc differtur cap̃lm in ſex annos. ſecundo
no. ibi: *ſex euectiones*. &c. quod inter duas ęquitaturas po-
teſt duci famulus pedeſter. Nam, ut hic uides, poteſt quiſq;
iſtorum ducere ſex euictiones, ideſt, equitaturas, & octo ꝑ-
ſonas. In equitaturis uero computat equus ipſi⁹ Ab. ſed in
nu. octo ꝑſonarum nõ computatur ꝑſona ſua ſm Io.An. qa
tex.dicit,

tex.dicit, ꝙ quiſq; põt adducere octo perſonas, & ſic erunt 7
nouem ꝑſonę, & octo eqtaturæ. Et hęc ponderare ualet ad a
1 mãm.c.cũ ſm capitulũ.ĩ.đ cẽſi.† & facit, ꝙ ſi ꝑmittit alicui
ducere certas equitaturas, vr̃ ꝑmiſſũ, vt ducat vnũ famulum
pedeſtrem inter duos equitãtes; ꝙ no. ꝓ ambaſiatoribus &
ſimilibus ꝑſonis. No. ibi: *& quod ſtatutum*, ꝙ p̃lati vnius pro
uincię ſimul ob legitimã cãm ꝯueniẽtes, faciũt unã uniuer
ſitatẽ, licet qlibet ĩ eccleſia ſua faciat collegiũ cũ ſuo capitu
lo. Idẽ dicẽdũ in cõcilio gñali, cui pręeſt Papa, ut oẽs p̃lati
orbis faciãt tũc vnã uniuerſitatẽ. Ex quo infert, ꝙ ſtandum
2 ſit maiori parti †, nõ ob. ꝯdictione minoris partis: facit. 65.
diſt.c.1.&.2.&.16.di. ꝑ totũ. Ex hoc etiã infero, ꝙ ſicut p̃la
ti unius ꝓuinciæ faciũt vnã uniuerſitatẽ, ita in cõcilio gña
li p̃lati cuiuslibet natiõis faciũt de ꝑ ſe unã vniuerſitatem:
ſed poſtea ſimul adunati faciũt unũ collegiũ dũtaxat, ſicut
eſt uidere Bononiæ, vbi uniuerſitas Legiſtarũ eſt diuiſa ab
uniuerſitate Artiſtarũ: & tñ in oĩbus negotiis ſimul conue
nientes faciunt unã uniuerſitatem; & hoc caſu qs p̃t eſſe de
duobus collegiis, qñ vnũ includit ſub alio tãquam pars ſub
ſuo toto; qđ ſentit Bar.in.l.ſi.ff.de colle.illi. Itẽ no. ꝙ cert⁹
ordo religioſorũ p̃t facere ſtatuta ligantia ſingulos de illo
ordine; & ſic nõ ſolũ religioſi arctant ad uiuẽdũ ſm rr̃am,
ſed etiã ſm ſtatuta totius ordinis. Not. ibi, *uice noſtra*. quòd
iſti viſitatores habent poteſtatẽ a ſede apoſtolica; & ſic vr̃
qđ poſſint viſitare etiã exemptos, de quo. ĩ. Itẽ no. qđ capi
tulũ prouinciale, uel viſitatores ibi electi, nõ habent pote-
ſtatẽ deponẽdi aliquẽ Abbatẽ. No. in. §. ad hoc, ꝙ rõne of-
fenſę cõmiſſę ꝯ eccleſias, vel ꝑſonas eccleſiaſticas, ſeu res ip
ſarũ pñt Ep̃i exercere iuriſdõnem in laicos. Et idẽ dicendũ
in p̃ſidentibus ipſi capitulo: ſed Ep̃i faciunt iure ꝓprio: pręſidentes verò authoritate Papæ ſm docto. & benè; & ex hoc
no. ꝙ oĩa mõaſteria habent ĩdirectè cõſeruatores ꝑpetuos;
3 de mã cõſeruatorũ habet in.c.1.&.ſi.de offi.leg.li. 6.† In gl.
in uer. illis quatuor, ibi: *ſed potius ordini*. No.gl. & ꝓ ea facit
qa iſti p̃ſidẽtes recipiũt poteſtatẽ ab hac lege: ſed iuriſdõ, q̃
dat a lege eſt ordinaria, ut no.in.c.cũ ab eccleſiarũ, de off.
ord. ꝑ Inn. & hanc opi.gl. ſequit Gof. ſentit Inn. qđ iſti uiſi
tatores habent ordinariã aliud ſentit Hoſt. Sed reducendo
ad cõcordiã, p̃t dici, ꝙ iſti p̃ſidẽtes habent ordinariã: ſed ui
ſitatores in capitulo electi habent delegatũ a ſede apoſtoli
ca; ꝓ hoc tex. ibi, vice nr̃a, &c. Nã ꝑ hęc uerba dat delegata,
ut no.gl.in.c.1.de cleri.ægro.li.6. & in.c.cũ aliqb⁹, đ reſecr.
e.li. Ideo iſti habent hãc iuriſdõnem a lege: qa de iure cõi ꝙ
libet monaſterium hẽt caput per ſe, & oĩa ſubiiciuntur Ep̃o 1
quo ad legem iuriſdõis, 18.q.2.c. Abbates & c. monaſteria,
licet hodie de iure ſpeciali multa monaſteria ſint adinuicẽ 2
collegiata & exempta, habẽtia patrem Abbatem loco Ep̃i. 3
Itẽ aduerte, qa hic ſentit gl. quod maior pars iſtorũ pręſi-
dentiũ ſufficit ad validitatem actus. Sed Abbas, quem vr̃ ſe- 4
qui Ioã.An. licet Hoſt. ꝯ, tenet oppoſitũ. Dicit.n. ex hac lr̃a
patere, ꝙ unius ꝯdictio impedit omnes; ꝙ mihi ſatis placet 5
& ꝓ hoc text.in uer. *& quod ſtatutum*, ibi: *illis quatuor appro-* 7
bantibus &c. & melius ꝓbat lr̃a in ver. *ſi uero* ibi: *qui concor-* 8
4 *des fuerunt &c*.† Nã dr̃ cõcorditer fieri, ꝙ fit, nemine diſcre
pãte, ut ſentit hic. Io. An. *per leg. alle. in* glo. no. in cle. ne
Romani, de elec. & in c.cupientes, de ele.li.6. ꝙ not. Et põt 10
eſſe rõ: qa iſti quatuor ſunt loco unius, & hanc poteſtatem 11
habent ex diſpoſitione quodãmodo extraordinaria. vñ uo
5 luit Papa, quòd omnes eſſent cõcordes.† Et hoc potes tene
re ſemper menti pro p̃ſidentibus loco Papæ in cõcilio gña 12
li, ut oporteat omnes cõſentire in actu gerendo: aliter ꝯdi
ctio uni⁹ inficit totũ. Secus dic in ꝯdictione minoris partis 13
toti⁹ capituli, ſeu cõcilii: qa ibi ſtãdũ eſt diſpoſitioni pluri
6 morũ, & ſic põt intelligi.c.1.65. diſtincti.† In glo. in uer. *& * 14
appellatione, in fine. Nota & ſigna gl. quod omnes pręſiden-
tes alicui ꝯcilio, ſeu capitulo poſſunt ut ſuſpecti recuſari ex
cã legitima. An autem totũ conciliũ poſſit recuſari, præ-
ſertim propter pręſentes ſuſpectos, dic, ut not.in.c.primo,
de iud.† In gl.in uer. *uice noſtra*, a ibi: *ſed
uidetur uerius*. & hanc opi. tene, q̃ ſatis ꝓ
batur in tex.in uer. *porro*, ibi: *ipſi præponeretur*. hoc ꝓcedit ſm docto. niſi Ep̃s pri⁹
incœpiſſet uiſitare: dicit tamen Hoſti. ho
neſtum fore, ꝙ Epiſcopus cedat iſtis cum
uenirent de longinquis partibus, & non
poſſent differre uiſitationem ſine graua
mine; & ipsũ Ep̃m declinare ad alium lo
cum. Item dic ꝙ iſti uiſitatores alia cõſi-
deratione ſunt pręponendi, ſ. qa ſunt in
hoc delegati Papę; ꝑ hoc.c.2.de offic.le.
Ex gl. q̃ro, utrũ omnes religioſi prouin-
ciæ debeant ꝯuenire ad hoc cõcilium? di
cũt doc. ꝙ ſi lr̃a intelligat, ut omnes Ab
bates cõueniant, nõ ſeruat hoc de cõſue
tudine. Sed dic ꝙ de mente lr̃æ ur̃, ꝙ quę
libet religio facit ꝑ ſe concilium prouin
ciale, ſicut ſeruatur hodie de facto. Nam
Chartuſienſes faciunt ꝑ ſe, & Ciſtercien
ſes ꝑ ſe, & ita iſti mendicantes; ꝙ ſatis ꝓ
bat iſta lr̃a, dũ dicit, ꝙ in nouitate iſta de
bent iſti religioſi uocare duos Abbates
Ciſtercienſes; & ſic vr̃, ꝙ ceſſante noui-
tate nõ uocabũt aliquẽ de alio ordine; &
hodie illud.c. ſeruatur in iſtis Abbatibus
habentibus unũ caput, ut ſunt Ciſterciẽ-
ſes, & ſimiles. Secundo oppo. ꝯ iſtum tex.
in uer. *ordinentur*. ubi patet, ꝙ uiſitatores
non pñt deponere aliquem de p̃latura, &
ſic obſt.c.dilectus, đ reſcri. & c.cũ.l.&.A.
de re iud. dicit Inn. ꝙ uiſitatores genera-
les non poſſunt deponere p̃latũ, ut hic, li
cet ſpeciales ſic, ut in ꝯriis. Vel dic meli⁹,
quod aut datur qs ſimpliciter uiſitator;
& non poteſt deponere, ut hic, & in.c.ſe-
quenti. Aut deputatur uiſitator, & iudex
ad corrigendum; & tunc poterit depone
re, ut in contrariis, ut.d.c.dilectus. Et de
officio iſtorum uiſitatorum dic plenius,
ut habetur in.cap.ſeq. ubi tractabitur; &
hæc de iſta materia ſufficiant.

SVMMARIVM.

1 *Monachi non ſunt ſub iuriſdictione Epiſcopi, niſi in defectum Abbatiſ.*
2 *Pœna inducta a iure communi, uel ab aliqua regula an poſſit per conſuetudinem alterari?*
3 *Abbas & alij prælati ſeculares non deponuntur ex omni negligentia, niſi ſit magna.*
4 *Officiales poſſunt puniri, & inquiri de male geſtis, etiam finito officio.*
5 *Diſpoſita in monachis & Abbatibus, cenſentur diſpoſita in monialibus & Abbatiſſis, ſed non e contra,*
7 *Monialis p̃t ingredi aliud monaſterium ſtrictius.n.6.*
8 *Monaſterio uacante ob depoſitionem Abbatis, uel aliter, an ſuccedat capitulum, nu.9. tam in temporalibus, quam ſpiritualibus.*
10 *Clerici ſeculares an indiſtincte prohibeantur beneficiari in monaſterijs?*
11 *Laicus non poteſt præbendari in eccleſia, ut ſit ibi tã quam canonicus, ſed ut habeat præbendam in ſtipendium, ſic.*
12 *Inter monachos debet ſeruari æqualitas & in cibis et pœnis, & ſimilibus, niſi ſint multum delicati & male complexionati.*
13 *Proceſſus eſt dandus iudici, ex quo debet dari copia parti.*
14 *Clericus ſi traditur iudici ſeculari, non tenetur iudex ſtare proceſſui facto per eccleſiaſticum iudicem, niſi in caſu hæreſis.*
Hæreſis eſt delictum mere recognoſcendum per iudicem eccleſiaſticum, & non per ſecularem, cui nuda executio tantum committitur.

a Vice noſtra. No-
ta, quod ſi in con
ceſſione iuriſdi-
ctionis facta per
principẽ dicatur,
uice, uel authori-
tate noſtra facias
ſemper intelligi-
tur iuriſdictio de
legata. & adde
Bart.in l.more, ff.
de iuriſ.om.iu. ex
quo dicto Bar. eli
cit pulchre. do.
Mat.in no.90. ſin
gularem limita-
tionem ad com-
munem deciſio-
nem, quæ habet, ꝙ
ſi princeps reſcri-
bat poteſtati ordi
nario in forma
communi, reſcri-
bendo, quod in ta
li cauſa inter Ti-
tium & Seium iu-
ſtitian faciat, uel
ius miniſtret, per
iſta uerba ſolum
intelligitur exci-
tata iuriſdõ ordi
naria, non autem
per hoc cenſetur
cauſa delegata, ut
habetur in c.licet
& c.ſi.de of. dele.
& expreſſe Guli.
Alber. & Bald.in.
l.ius ciuile, ff.de
iuſtit. & iur. Iſtud
eſt ſingulariter ue
rum, niſi princeps
ni reſcripto appo
neret iſta uerba ui
ce ſeu authoritate
noſtra, tunc non
intelligitur ſolũ
excitata iuriſdi-
ctio, imo intelli-
geretur delegatus
in illa tota cauſa,
quia quotieſcũq;
Princeps apponit
iſta uerba, autho-
ritate noſtra, ſem
ꝑ intelligit cõce
der, iuriſdõnẽ ita
Pa.hic, Bar.ubi ſu
pra quod bene
ſign. Tamen dom.
meus dom. Ia.de
May.in.d.l.more,
põderabat, quod
Bar.ibi uidebatur
loqui, quando iu
riſdictio de nouo
cõceditur. Iſta re
gula & deciſio no.
limitatur per.do.
Car. & Imol.in.c.
quoniam Abbas,
de offi. deleg. ut
procedat, qñ iſta
uerba uice noſtra,
uel authoritate
nr̃a, apponuntur,
in principali di-
ſpoſitione reſcri-
pti, puta commit
timus tibi, ꝙ au-
thoritate noſtra

CAP. VIII.

EA, quæ. Facit quinq;.prīo tractat de correctiōe mōachorū: ſcđò de corre 2 ctiōe Abbatū:tertio viſitatorū: quartò đ ſecularib⁹in monaſteriis beneficiaris, quintò cōſtitutionē extendit ad moniales.Scđa,ibi:*ſi uero*. Tertia, ibi:*ſequentes*.Quarta,ibi:*præcipimus*. Quita,ibi: *hæc autem*.hoc ſufficit pro ſummario.Caſus lit.In p̄cedēti capło ɔcilii gńalis ſtatuit,qualiter cōe capitulū de triennio in triēniū dēnt Abbates & priores celebrare.Dicit hic in iſto capło,qđ uiſitatores ordinati ſ̄m ɔciliū p̄dictū, cū ꝓceſſerint ad uiſitādū,de ſtatu monachorū,& obſeruātiis rłaribus diligēter inq̄rāt, & tā in ſpiritualibus, q̄ in corporalibus cortigāt & reformēt,q̄ fuerit reformāda ſ̄m rłam 3 beati Bńdicti,& puniāt delinquētes iuxta modū culpæ ſine pſonarū acceptione. Si uero Abbates fuerint negligētes ī corrigēdis monachis,aut ſeipſis iuxta mādatū uiſitatorū,ita publicè puniāt in capło gńali, qđ pęna illorū ſit cęteris in exemplū.Si verò Abbas nō exēpt⁹ à uiſitatoribus inuētus fuerit negligēs,vel remiſſus, b id denūtient diœceſano Ep̄o, & p Ep̄m det eis fidelis & ꝓuid⁹ coadiutor vſq; ad capitulū gńale. Si uerò dilapidator inuētus fuerit,vel alias meritò remouēdus,p Diœceſanū Ep̄m remoueat, poſtquā ſibi à viſitatorib⁹ fuerit denūtiatū, & regimi c ni Abbatię ac mōaſterio ꝓuideat interī adminiſtrator idone⁹ eligat, q tp̄aliū curāgerat,donec ipſi mōaſterio fuerit đ Abbate ꝓuiſū.qđ ſi ep̄s hoc nō fecerit,apoſtolicæ ſedi uiſitatores iſti ſtudeant nuntiare. Sequētes uiſitatores diligēter perquirāt ueſtigia priorū uiſitatorū,& eorū negligentias referāt capło gńali, ut ipſi inde puniant.Et idē faciēdū eſt de p̄ſidentib⁹ capło gńali. Itē p̄cipit,ꝙ Abbates & 4 monachi de cętero nō recipiāt ad p̄bendas clericos ſeculares,& hi,q recepti ſūt in capło locū ſibi nō audeāt uēdicare:ſđ bńficiis ſint ɔtenti;& ſi qui de p̄dictis clericis inuenti fuerint criminoſi, per Ep̄m diœceſanū puniant. Hæc oīa in monaſteriis, quę nō habent Abbates ꝓprios,& ī monaſteriis monialiū quo ad articulos ɔgruentes Abbatiſſis & monialib⁹,p̄cipit obſeruari.B. No.1.officiū iſtorū uiſitatorū,q eligunt in concilio ꝓuinciali.Nā in monaſteriis nō exēptis nō pńt deponere Abbatē[c],nec ſuſpendere;ſđ ī exēptis poſſunt ſuſpēdere,& coadiutorē ſeu adminiſtratorē dare; ſđ depoſitionē dēnt reſeruare Papę,ut clarè ꝓbat ī uer.ꝙ ſi abbas, iūcto uer.hęc eadē. Et ex hoc,& ex text. no. Ep̄m ń poſſe exercere aliqđ in monaſteriis exēptis.† Scđo no.ꝙ correctio mo 1 nachorū ſpectat princip̄ł ad Abbatē ꝓpriū,ń aūt ad Ep̄os[a], niſi in defectū Abbatū,ut in.c.quāto,& ꝙ ibi no.ſ̄. de offi. ordi. Dixi pleniſſimè de poteſtate Abbatū in monachos ī.c.ſi qs ɔ̄ clericū,in repe 5 titiōe mea. ſ̄. de ſo.compe.Tertio not.ꝙ monachi corrigūt nedū ſ̄m rłam eorū, ſed ēt ſ̄m canones.Et in hoc tene menti iſtū tex.Canones ergo ſimpłr loquentes extēdunt ēt ad religioſos.†No.ibi:*nō ſ̄m formā prauæ cōſuetudinis*,&.c. ꝙ pœna īdućta à rła,uel a iure cōi nō pōt alterari p cōſuetudinē.Sed hoc verū,qń cōſuetudo eſt nimis praua;ut puta ſ̄m doc.ſi imponit leuē pœna,uel nimis acerbā.Nā in q̄buſdā monaſteriis incōtinenti monachi capiunt,& carceri mancipant; ita, ꝙ dat eis mā fugiendi,& mala cōmittēdi.Talē ergo conſuetudinē uoluit reprobare iſte tex. ex quo collgit a ɔ̄rio, ꝙ ɔſuetudo ń praua p̄t alterare pœnā rłę & iuris cōis; facit ꝙ no.ī.c.cū ɔtingat,de ſo.compe.& meli⁹ ī.c.inq̄ſitiōis.ī̄.de accu.& in.l.quid ergo.§.pœna grauior,ff.đ his,q notāt in a fa.†No.in uer.ſi uerò,cū uer.ſe qđ ex ſo- 3 la negligētias Abbas ń uenit deponēd⁹, ſđ aliter puniēdus. Quod vr ɔ̄.c.ſi qs Abbas.18.q.2.&.c.cū ad monaſteriū. §.ꝙ ſi p̄uaricator,ſ̄.e.Sol.intellige ɔ̄riū ſ̄m doc. in negligētia magna;ꝙ ēt uoluit gl.in.d. c.cum ad monaſterium; quod bene notabis.Nā idem,& fortius eſt dicendū in p̄latis[b]ſecularibus,ut nō deponant ex qualibet negligētia. Et hoc uoluit iſte text. b dū dicit,ꝙ ſi nimis negligens fuit Abbas repert⁹,dēt ſibi coadiutor uſq; ad capitulū ꝓuiciale;quaſi in capło dēat diſcerni utrū illa negligētia ſit depoſitiōe digna. Itē no.ibi,*abſq; iudiciorū ſtrepitu*,[c]ꝙ p̄latirełares pńt deponi abſq; iudiciorū ſtrepitu. Nō ergo eſt neceſſe, ꝙ ſeruetur in eis uſquequaq; ordo iudiciari⁹. Ad hoc.c.p tuas.ī̄.de ſimo.&.c.qualiter & qń.2.ī̄.de c accu. in.§.dēt,ī fi.Et ex hoc & ex tex.no. ꝙ p̄lati ēt rłares ń ſunt ſine cā amouēdi à p̄latura.No.ī.§.ſequētes,ꝙ viſitatores, & p̄ſidētes renouāt in quolibet capło, & ꝙ de negligētiis & delictis cōmiſſis ī officio dēt inq̄ri.†Ex quo no. ꝙ delinquēs 4 in aliquo officio p̄t poſt depoſitū officiū inq̄ri,& puniri đ malè geſtis, & uide bo. tex.ī.l.magiſtrat⁹,ff. de admi. rerū ad ciꝑtin.& ibi tex.dicit, ꝙ magiſtrat⁹ ciuitatis tenent de dolo & lata negligētia. Itē tenent impēdere accuratā diligentiam. No.ī.§.p̄cipimus,ꝙ clerici ſeculares non pńt bńficiari ī monaſterio ſaltē,ut faciāt unicū collegiū cū monachis; & de hoc lati⁹.ī̄.Itē no.& tene mēti,ꝙ clerici ſeculares p Abbatē & monachos bńficiati,ēt ī mōaſterio,ń pńt deponi p Abbatem,ſed p Ep̄m ī mōaſtario nō exempto,& facit. c.1.de capel.mona.li.6.Ex quo ſingulariter no.qđ licet inſtitutio ſpectet ad inferiorē p̄latū de iure ſpeciali, deſtitutio tń nō ꝑtinet ad eundē,ſed ad Ep̄m loci.Sic limita not.in.c.cū ex iniuncto,in fine,de hæreticis;ꝓbat rōne.nā inſtitutio & deſtitutio ſunt ſeparata,đ uno ergo iure ń eſt ad aliud inferēdum; de quo pleni⁹ dixi in dicta repetitiōe dicti.c. ſi qs ɔ̄ clericū.†Vltimò not.ꝙ diſpoſitū ī monachis, & Abbatib⁹ extēdit ad Abbatiſſas & moniales quo ad eis ꝓportiōabilia tń:ſed ſecus dic

cognoſcas, tūc bene intelligitur cōcedi iuriſdictio đ legata, ſec⁹ ē aūt, ſi poſt conceſſionē reſcripti in fi. diceretur, & quæcunque egeris authoritate noſtra, rata ſint. tunc nō intelligit immutata iuriſdō ordinaria in delegatā, quia clauſula acceſſoria nō immutat naturā prīcipalis ar. tex.no. in cle.1. de præb. quod reputat ualde no.do.Alex.de Imo,in.d.l. more.
ANT. FRAN.
Circa hoc, an ſi cā delegatur ordinario,poſſit in cā procedeř ut ordinari⁹ uel ut iudex delegat⁹,uide Baldum in addi.Spe. in ti. de dele.in.§. ſed quid ſi cōmiſſio, & uide glo.in c.cū aliq̄bus,de reſcrip.in.6.quę dicit ꝙ eſt delegat⁹, etiam ſi in delegatione ſint uerba pręceptiua.Et adde, ꝙ quādo in cōmiſſione ſunt adiecta illa uerba authoritate noſtra procedas, uel uice noſtra, abſque dubio cenſetur delegatus,ut iſte dicit per ea, quæ habentur in.l. more, hic alleg. quod tamen intellige uerū,niſi illa uerba acceſſorie proferātur,puta, quia dicatur,ꝙ committēs ratum habebit, quicquid eius authoritate fuerit factū, quia tunc erit ordinarius & nō delegatus, ut not.Car.& Imola in.c. quoniam Abbas, de off. deleg. de quo etiā per Alexan. poſt Ang. & Ro.in.l.1. in.§. ſi quis ſimpliciter, ff.de uer.ob. & habetur per do. Abb.in.ca. literis corrigēdis, de off. ord. & uide etiam Bart.in.l.& ſi prætor, ff.de offi.eius cui man. eſt iuriſdi. Et adde etiam, ꝙ ſi ordinarius ꝓcedat in cauſa, in qua ſuberat aliquod impedimentū ſtatuti, uel conſuetudinis, & illud impedimētū ſit ſublatum per Papā, uel p principem, dicitur tunc procedere ut ordinarius, & non ut delegatus, niſi forſan cā ſibi committatur, ut in ea ſummarie procedatur, quia tūc eſſet delegatus, & non ordinarius,ut per Bald. in addi. Spe. in tit.de dele. in ulti.col. & per Alexā. poſt Ange. in.d.§.ſi quis ſimpliciter.
ZACHARI.
a Non autem ad Epiſcopos. Adde Card.in cle.1.§.qa uero.48.co.pe. & ibi. §. antepenult. Inno.in.c.quanto, ſ̄.de off.or. & iſtū in.c.ad aures,ſ̄.de tem.or. & Cardi. Alex.in.c.qui reſiſtit.11.q.2.
SEB. SAPIA.
b In prælatis. An per negligentiam prælati deponant, uide Corſe.in rep. c.grādi,char. ulti, de ſup.ne.præla.& multa per Feli.in. 1.c. col.1. &.2.ī. de treuga & pace, Abb. & alios in.c. 3.infra de accu.
c Iudiciorum ſtrepitu. Adde Fede. cō.105. ubi dicit, ꝙ ualet conſuetudo, ꝙ religioſi uiri a ſuis adminiſtrationibus amoueantur iuris ordine non ſeruato.
ANT. FRAN.
Hoc, ꝙ ualeat talis conſuetudo, puto forte intelligendū, quando in introductione ipſius conſuetudinis interueniſſent ea, quæ ad inducendā cōſuetudinem ſunt de iure neceſſaria,đ q̄bus in.c. cū dilectus, de cōſue.& in, l.de quibus,ff. de leg.& in l.1.&.2.C. quæ ſit lon.cōſue &. in.§. ex non ſcripto, alias talis conſuetudi.de iure natu. alias talis conſuetudo non ualeret, ut dictis iuribus.

ſecus dic ɔ̄.Nā qđ diſponit in Abbatiſſis & monialib. non hēt locū ī maſculis,de quo uide bo.gl.in cle.attēdētes,e.ti. 6 facit,l.ſi ita,ff.de leg.2.† Et no.ſi.tex.in mā extēſionis.Nā ſi ſtatutū hēt clauſulā extēdētē ſtatutū ad aliud gen⁹ pſonarū dēt itelligi in ꝓportionalib.Nā nō oīa hic exp̄ſſa pńt ꝓcedere in monialib.qa nō pńt deputari uiſitatores, nec debēt exire monaſteriū ꝓ capitulis cōgregādis, qa rłr moniales nūq̄ dēnt exire monaſteriū,ut ī c.1.e.ti.li.6.& dic,ut ibi re 7 pies gl.no.† Nūq̄d monialis poſſit intraŕ aliud monaſteriū arctius,ſicut monachus,& cōcludit,ꝙ ſic,& uide bo.text. cū 8 gl.20.q.4.c.monachis.† Op.ɔ tex.in uer. *ſi autem*. ubi dř, ꝙ Abbate depoſito p Ep̄m.debet monaſterio uacāti deputari idone⁹ adminiſtrator.Nā uř,ꝙ capłm debeat ſuccedere ī adminiſtrōne,ut no.Inn.in c.1.ut ecc.bń.Sol. dicit Io. An. ꝙ illud dictū p̄t intelligi in capłis cathedraliū,ſecus in rłarib.ut hic.Vel ſ̄m eum iſtud ꝓcedit Abbate depoſito ꝓpter culpā ſuā.nā tunc eſt p̄ſumptio ɔ̄ capłum,ut no.In.ī c.cum 9 dilecti,de acc.ſec⁹,ubi ałr uacaret monaſterium.† No.ſingułr hāc ſołonem,& ſic uř temperandum dictum Arc.in ca.2. de teſt.li.6.ubi ſimpłr dicit,ꝙ monaſterio uacāte dať adminiſtrator,& allego ꝓ hoc Inn.in c.cum dilect⁹,de cōſue.ubi ſpecificè loquēs de monaſteriis, dicit capłm ſuccedere uacāte monaſterio ī adminiſtrōne.Ad idē adduco tex. in cle. ne ī agro,c.ti.& c.ſi.de re.li.6.Et tenet Lau.& p⁹ cum Io.de Lig.in d.cle.ne in agro.ubi dicit cōuētum ſuccedere in adminiſtrōne,& ſic ſatis p̄t teneri p̄cedēs diſtinctio Io.An.ut rłr ſuccedat capłm in tp̄alib.& ſpiritualib.niſi in caſu p̄miſſo.Et aduerte,qa iſte tex. ſolum loq̄t de adminiſtratore deputādo ad curā tp̄alium,& hoc ń pōderauit Io.An.& do.ſequentes.uř ergo,ꝙ reſpectu ſp̄ūaliū nihil hic īnouet.Exquo ego infero,ꝙ capłm ſuccedat loco Abbatis ī ſp̄ūali iuriſdōne exercenda, ſicut ſuccedit capłm eccleſiæ cathedralis ipſi ep̄o,ut in c.is q,& in c.cum olim,de maio.& obe.& uiđ qđ no.in d.cle.ne in agro.Sed q̄ro, p quem deputabit iſte adminiſtrator?Hoſt.dicit,ꝙ p Ep̄m,& ita uř ſentire Archi. in d.c.2.Pro hoc ego adduco iſtum tex.in uer.hęc eadē. ubi in exēptis uř,ꝙ ipſi uiſitatores, & p̄ſidentes deputabāt adminiſtratorē Abbate ſuſpēſo, quaſi in p̄cedētib.ubi tractať de Abbatib.nō exēptis,adminiſtrator dēt p Ep̄m.nō ergo ca10 pitulum ipſi⁹ monaſterii hēbit hunc deputare,ſed intelligo in depoſito,uel ſuſpenſo Abbate,ut ſ̄.dixi.† Quæro,in §.p̄cipim⁹,nunq̄d indiſtinctè clerici ſeculares ꝓhibēt bńficiari in monaſteriis?Hoſt.uř indiſtincte ſentire, ꝙ nō ſed tūc ſolum hēt locū iſta litera ſ̄m eum,qń recipiunt,ut fratres, ut ſic ſint de cōgregatiōe manachorum habentes uocē in c. & locum in choro.Nā & miſtura hominū diſparis ꝓfeſſionis eſt a iure ꝓhibita.c.in noua.16.q.7.& in cle.1.de ele.Sec⁹ dicit,ſi p̄sbyteri ſeculares p̄bēdāt ab Abb.in mona.ut ibi dē deſeruiāt,ń exiſtēdo de cōgregatiōe eorū.† Sicut in ſiłi 11 laic⁹ ń p̄t p̄bēdari in eccleſia,ut ſit canonicus,ut ī c.2.de inſti.tń p̄t p̄bēdari,ut hēat p̄bēdā tāq̄ quoddā ſtipēdiū,ut no. gl.in c.cū.M.de cōſt.ſic cū eo uř trāſire Io. An.ſed certe hoc uř ɔ̄ tex.iſtū,ubi indiſtincte ꝓhibent clerici ſeculares bńficiari in monaſteriis.uń reſpectu recipiēdorū hęc lřa prohibet indiſtincte, ſed reſpectu receptorū ań hāc cōſtitōnē ꝓhibet,ut ń hēāt uocē in c.Nā ſi uoluiſſet idē ſentire in recipiēdis,ꝓhibuiſſet cū illa lītatiōe.quā fecit in receptis. Vń puto, ꝙ clerici ſeculares nō pńt intitulari ī monaſteriis, & ſic nō poterit deputari alteri ī monaſt.ut inſtituať ī eo cleric⁹ ſecularis,qđ bń no.Fateor tń,ꝙ poterit eis deputari aliqđ ſtipēdiū,nō in titulū, ſed ꝓ ſuiēdo in monaſt. & ſi qua iura reperiūt in ɔ̄rium,ut 16.q.1.iſta ꝓcedūt ſ̄m antiqua tēpora,qń monachi nō erāt clerici.uń puto,ꝙ in monaſteriis pńt ꝑpetuo intitulari,nō tń ut ſint de cōſortio,& ſic intelligo.c.dilecta,de excel.p̄la.† In gl.in uer.*perſonarum*, ibi: *nec aliquis cenſetur a modo nobilis,uel potens*.No.ſingłr hanc gl.ꝙ 12 in religioſis debet ſeruari æqualitas reſpectū pœnarū.idem reſpectu bonorū monaſterii,ut dixi ī c.recolētes.ſ̄.e.nec ob. c.cum ad monaſteriū,qđ gl. allegat ꝓ ɔ̄rio. Procedit enim in delicatis & male cōpleſſionatis,qa aliter ꝓuidetur iſtis,q̄ bene ſe habentib.nec iſta mutātur per ingreſſum religionis, ſecus in potentia, a uel nobilitate.[a] In glo. in uer.*iudiciorum* 13 ibi.*non eſt amplius quærendum de talib*.uult ergo gl.quòd ep̄s teneatur ſtare ꝓceſſui iſtorum uiſitatorum, & ſ̄m illum punire iſtos prelatos, qđ non placet cōiter do. hic, cū iſti uiſitatores ſint tanq̄ ut plurimū,iuris ignari,& idiotę,ut in c.ex multa,ſ̄.de uoto,potuiſſent in multis excedere fines.uń ꝓceſſus eſt exhibendus ſuperiori,ar.in l.ea quidē,C.de accu.& ſuperior debet dare copiā iſti inquiſito, & audire,ſi quæ uult obiicere, qđ bń no. Sed ꝓ hoc ego adduco tex.in l.diuus,ff. đ cuſto.& exhi.re.& ibi Bart.p illū text.quaſi 14 in iſtis terminis hoc concludit. † Et faciunt hæc ad quæſtionem,cum iudex eccleſiaſticus tradit clericum,uel laicum iudici ſeculari per eū puniendū; nunq̄d iudex ſecularis teneatur ſtare ꝓceſſui iudicis eccleſiaſtici, & dicendū per p̄dicta, ꝙ nō,quod ēt uoluit Inn.in c.1.de of.or. & Barto.in d.l.diuus.Sed in uno errauit ibi Bar.qa dicit hoc ēt procedere in crimine b hæreſis, [b] ut iudex ſecularis nō teneať ſtare ꝓceſſui inquiſitoris, ſed de nouo poſſet inquirere.Nā hoc eſt ɔ̄ tex.in c.inquiſitionis.§.prohibemus de hęre.lib.6.ubi dicitur, ꝙ crimen hæreſis eſt adeo mere eccleſiaſticū,ut iudex ſecularis nullo mō poſſit đ eo cognoſcere,ſed ſola nuda executio ad eum pertinet,quod bene nota.

SEBA. SAPI.
a Vel nobilitate. ꝙ nobilitas p̄dať p ingreſſum religionis facta ꝓfeſſiōe. no.Fel. in c.cū deputati,col.2.uerſ. no.quatuor effect⁹ ſ̄.de iudiciis.
ZACHAR.
b Hoc ꝓcedere ī crimine hæreſis Adđ ꝙ Bar.ſibi ɔ̄ri⁹ tenuit oppoſitum,ſ. ꝙ nō ꝓcedat ī crimine hęreſis in l. magiſtratib. ff. de iuriſ. om. iudi. & Phil.Fran.in c.inq̄ſitiōi,nu.3.& ibi in Apo. Cel. ī uer. abſq; eo,ꝙ cognoſcat de proceſſu,đ hæreticis li.6.

De religioſis domib. Ru.

Suprà uiſum eſt de ſtatu religioſorū,& q̄b. ſubiiciantur,nunc de eorum domibus,& eccleſiis, quibus ſunt ſubiecti,eſt uidendum, ideò, &c.De materia habetur.11.q.1.per totum. 16. q.7.c.omnes Baſilicę, cum ſeq.18.q.2.ca.quidam, cum ſequenti.

SVMMARIVM.

1 *Ius baptizandi pertinet ad eccleſiam cathedralē, alio non conſtito.*
2 *Dominus in dubio præſumitur ille,qui poſſidet, nu.4.*
3 *Exercitium unius iuris, ſeu articuli contenti ſub uniuerſo infertur ad poſſeſſionem iuris uniuerſalis, n.5.*
Iuriſdictio in genere an cenſeatur ad unum pertinere per exercitium unius actus,uel articuli in iuriſdictione?nume.5.
4 *Ius patronatus an probetur per præſentationem factā longiſſimo tempore?*
5 *Hoſpitale non probatur eſſe religioſum,ideſt conſtitutum authoritate Epiſcopi ex eo,quòd Epiſcopus unum ius epiſcopale in eo exercuerit,nu.6.*

CAP. I.

NVnc autem. Si dubitatur in cuius diœceſi ſit baſilica conſecranda,ille Epiſcopus conſecrabit,qui prius in loco illo ep̄alia exer-

cebat.h.d. Cōtinet unum ꝯ̃ctum, in quo
approbat unū modū cognoſcēdi, ad quē
Eṗm ꝑtinet cōſecratio eccleſię & alium
modū īprobat, ibi: *non enim*. Caſus lr̃alis.
Quædā eccleſia cōſtituta fuit circa confi
nes duorū ep̃atuū. popul⁹ petebat illā cō
ſecrari. cōtētio erat inter Epos, q̃s eorū
dēret cōſecrare. q̄ſitū fuit a pp̄, q̃d iuris
ſit rn̄det Papa, ꝙ dēt inq̃ri, cuius ciuita-
tis Eṗs baptizauerit incollas illius loci
añ, q̃ eccleſia fundaret̃, & ad cuius conſi-
gnationē cōcurrerit. Non.n. diffinit̃ hoc
terminis, aut locis. Sic ergo ille uocād⁹
eſt ad cōſecrationē, q̃ p̄dicta cōtuſit ſa-
cr̃a. Ber. † No. primò, ꝙ alio nō apparen- 1
te, ius baptizādi ꝑtinet ad eccleſiam ca-
thedralē. Scd̃ò no. argu. ꝙ Eṗs quolibet
anno dēt tenere chriſma, ut ſic chriſmē
tur, ſeu cōfirmēt̃ oēs uolētes recipe hoc
ſacr̃m, & eſt hoc ordinis ep̃alis, ut in cap.
quāto, de cōſuetudine. Tertiò no. iuncta
a gl.1.[a] ꝙ añ, q̃ eccleſia conſecret̃, appellat̃
baſilica, ſed poſt cōſecrationem appellat̃
eccleſia, & eccleſia eſt nomē Gręcū, & La
tine idē ē, q̃d cōuocatio, q̃a hoīes ibi uo
cāt̃ ad diuina audienda Baſilica uero dr̃
quaſi habitatio Regū & Im̃patorū a Ba-
ſilio Principe, ſæpe tñ iura utunt̃ promi-
ſcuè his uocabulis, & uide q̃d latius di-
xi. j. de cōſe. eccl. uel alta. ſuꝑ rub. † Item
2 no. & tene mēti, ꝙ alio ñ apparente, is, q̃
poſſidet, p̄ſumit̃ dñs. Ita arguit de dire-
cto iſta litera, de quo in c. cū ad ſedē, de
reſti. ſpo. Item no. ꝙ ad ualiditatē iuriū,
etiam ſacr̃alium ſufficit poſſeſſio confe-
rentis. Qd̃ intellige, qñ alias conferens
habebat p̃tātem conferendi, alias ſecus, ꝑ
c. quāto, s̃. de cōſuetu. Facit q̃d no. Io. An
dr. in c. auaritiæ, de ele. li. 6. & Arc. in ca.
uno, de uoto. li. 6. Ex quo infero, ꝙ licet
cert⁹ loc⁹ nō ſit de ꝓprietate Epi ex quo
tñ Eṗs bona fide eſt poſſeſſor, tenet ſacr̃a
ab eo collata quo ad omnē effectum, &
ſic ampliari pñt ea, q̃ habent̃ in c. quere-
lā, de ele. & c. conſultationib. de iure pā.
† Vltimò tene menti dictum ſatis notā-
3 dum, ꝙ per exercitiū unius iuris, ſeu arti
culi cōp̄henſi ſub uniuerſo infert̃ ad poſ
ſeſſionē iuris uniuerſalis. Nam, ut uides
hic ꝓbando exercitiū iſtorum duorū iu-
rium, uel ſacr̃orum infert̃ ad poſſeſſionē
omniū iurium ep̃alium. Et ꝑ hoc uř in-
ferendum, ꝙ poſſeſſio unius articuli ex-
tendit̃ ad poſſeſſionē uniuerſalē totius
iuriſdictiōis, q̃d uř ꝯ̃ c. auditis, & ca. cum
olim. de p̄ſcri. ubi patet, ꝙ exercēs certa
iura ep̃alia ſolū p̄ſcribit i illis, q̃ exercuit
idem gl & Bal. ī l. 1. §. ſi q̃s, ff. de iti. actu
que priua. ubi dicit, ꝙ p̄tendens hr̃e iuri-
ſdictionē in loco tantum obtinet, quan-
tum probat ſe exercuiſſe, [b] nō amplius.
Ideò infert, ꝙ ſi inferior a Principe dicit
ſe hr̃e p̃tātem exigendi uectigalia ex prę
ſcriptione, ſolùm obtinet in illis reb. in
quib. probat ſe exegiſſe, & optime facit.
c. cum contingat, s̃. de deci. Cuius ꝯ̃rium
hic innuit̃. So. ex dictis Inn. p̄t colligi no
tabilis limitatio ad omnia prædicta. Di

cit. n. hūc tex. ꝓcedere, qñ iſte locus, de quo erat contentio
erat in diœceſi iſtius Epi, uel ſaltē nō conſtabat, ꝙ erat in
diœceſi alterius, quaſi notabiliter ſentiat, ꝙ ubi ius cōe nō
fundat intētionē alterius ꝑ exercitiū certi articuli, ꝓbatur
poſſeſſio uniuerſalis iuriſdōnis, ſecus aūt, ubi locus ꝑtinet
ad aliū, q̃a tunc poſſeſſio nō extēdit̃ ad articulos nō poſſeſ
ſos, ut in ꝯ̃riis. hoc tñ ultimum limita, ut no. Inn. in ca. cum
4 dilectus, de capel. mona. † Et hęc faciūt ad q̃ōnē quotidia-
c nā. Quidā laicus [c] lōgiſſimo tꝑe fuit in poſſeſſiōe pñtandi
rectorē in certa eccleſia tāq̃ patronus, nō p̄t ꝓbare ſe uerū
patronū, nūq̃d ꝑ exercitiū iſtius iuris cōpetentis patrono ꝓ
bet̃ quaſi poſſeſſio totius iuris patron. ut ſic ex p̄ſcriptione
iſtius actus intelligat̃ p̄ſcriptum totum ius patronat⁹? Ar-
chi. in c. 1. de iure pat. li. 6. tenet ꝙ nō. uñ dicit difficilimū,
eſſe ꝓbare patronatū antiquū, q̃a ꝑ illius actus pñtādi exer
citiū ſolum ꝓbat̃ poſſeſſio iuris pñtandi Sed ꝯ̃rium, & re-
ctius ſentit Io. An. in rl̃a, q̃d alicui, de reg. iur. li. 6. in Merc.
Ex quo, ſi nō cōſtat, ꝙ ius patron. ꝑtineat ad alium, p̄ſumē
dū eſt, ꝙ ꝑtineat ad iſtū, q̃ exercuit unum ius cōpetens pa-
trono tñ, ut in iſto tex. ſingulariter ꝓbari uř, q̃d bene no-
d tabis.[d] † Item faciunt prędicta ad aliam q̃ōnem: pone, ꝙ
5 Eṗs exercuit unū ius ep̃ale duntaxat in aliquo hoſpitali,
e nō cōſtat, ꝙ hoſpitale ſit religioſum; [e] nūquid ꝑ exercitiū
illius iuris poſſit Eṗs ibidem exercere omnia iura ep̃alia?
& prima fronte uř dicēdū, ꝙ ſic, ar. huius tex. Sed ꝯ̃rium cō
ſuluit Fede. cōſi. 25. quia de poſſeſſione unius articuli nō
eſt inferendum ad alios articulos, ut in d. c. cum contingat
cum ſi. Nō ob. iſte tex. quia locus iſte neceſſariò dēat eē ſu-
biectus alicui Epo, ideo p̄ſumptio eſt ꝓ eo, qui exercuit ibi
aliqua iura, ſed nō ſic eſt in hoſpitali, quia hoſpitale nō re-
ligioſum nō tenet̃ Epo ad iura ep̃alia. c. ad hęc. j. e. Ideo ſu-
mus ex̃ terminos huius. c. ut ſic dicamus tantū fuiſſe p̄ſcrip-
tū, quātū ꝓbat̃ fuiſſe poſſeſſum, & facit hoc ad multas q̃ne-
6 ſtiones. † Et no. ꝙ ubi hoſpitale nō apparet religioſum, nō
ſufficit Epo ad ꝓbandū ſubiectionē ꝓbare exercitiū alicu-
ius iuris ep̃alis. In gl. in uerb. *locis*. ibi: *hæc duo ſacramenta*. uř
exigere ad uerificationē literæ exercitiū iſtorum ſacr̃orū,
Idem ſentit gl. 2. ſed tu tene, q̃d s̃. dixi poſt Inno. ut ſufficiat
exercitiū unius iuris, ex quo nō cōſtat de iure alteri⁹. Quid
aūt ſi nemo Eporum ibi exercuit iuriſdictionem aliquam?
dicit Hoſti. ꝙ ſi Epi cōtendentes ſunt ſub eodem Archiepō
ipſe hoc diffiniet, ut in c. ſane, de foro cōpe. & ī dubio pote
rit cōferre cui uoluerit, uel ſibi retinere, ar. c. quoniā, de de-
ci. & no. bñ iſtū dictū. Et p̄ot eſſe ratio, ꝙ pro Archiepō cō
ſtat, cū ſit in ꝓuincia ſua, ſed de iure Eporū ignoratur. Not.
ēt ꝙ ſuper locis prouincię nō conſtitutis intra certam diœ
ceſim archiepiſcopus fundat intentionem ſuam, q̃d eſt bñ
notādum, quia iure hoc clare nō probatur. Si aūt Epi ſunt
diuerſarum prouinciarum, tunc dicit Hoſt. ꝙ uel ſorte diri
metur. q. ar. l. ſed cum ambo, ff. de iu. & 26. q. 2. c. ſors. Vel re
curret̃ ad papā. Ego non uideo rationem huius mēbri. nam
ſi locus eſt in prouincia Archiepiſcopi, & non conſtat, ꝙ
ſit intra certam diœceſim alicuius Epiſcopi, non debet eſſe
locus ſorti in pręiudicium Archiepiſcopi, uel primū mem
brum ipſius eſt falſum.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia unius diœceſis ſi eſt unita eccleſiæ alterius diœceſis ex conſenſu Papæ nihil præiudicatur Epiſcopo eccleſia unita.*
2 *Vnio unius monaſterij, uel eccleſiæ poteſt ex cauſa fieri per Epiſcopum.*
3 *Rei appellatione non ueniunt iura & actiones.*
4 *Vnio eccleſiarum inducit unionem rerum & actionū tam eccleſiæ unitæ, quā eccleſiæ, cui unitur.*
5 *Epiſcopus habet intentionem fundatā de iure communi in omnibus pijs locis.*
Caſtrum, uel ciuitas ſi uniatur alicui regno, uel loco, an debeat regi ſtatutis loci uniti, uel loci, cui unitur.
Eccleſia unita ſi collectatur, an collectetur ubi eſt, an in loco, ubi eſt unita?
6 *Eccleſia unita, ſi alienatur, quis epiſcopus præſtabit authoritatem, an epiſcopus loci, ubi eſt ſita, an ubi eſt eccleſia, cui eſt unita?*

Patronus

a Et dū dicit ēt hic gl. 1. ꝙ electus confirmatus nō cōſecratus, dr̃ elect⁹ & nō eṗs cōcor. cum gl. in uer. pōtificū in cle. dignū, d̃ cele. miſ. in ꝯ̃riū, tñ facit gl. cle. 1. d̃ foro. cōp. ī uer. eṗis. Sed pro cōcordia dic, ut ꝑ ipm do. Ab. in cle. 1. & ꝙ Abbas dr̃ elect⁹ in Abbatē añ confirmationē, eſt tex. ī c. meminimus, de acc. & ibi ēt d̃ hoc uide ꝑ d. Abb. ubi ponit rationē diuerſitatis. adde q̃d uoluerūt d. d̃ Ro. deci. ſuis de of. dele. ꝙ delegatio facta Epo tranſit in ſucceſſorem nō cōſecratum.

b Exercuiſſe. Adde no. in c. cū conſuetudinis, s̃. de conſue. ubi & in apo.
SEB. SAPIA.

c Quidā laic⁹. Quòd quaſi poſſeſſio iuris patr. ex uno ſolo actu pñtationis acq̃rat̃, tenet Old. in cōſ. 312. ici. thema. q. circa ſi. Ab. in conſ. 54. in lib. primo, colu. 2. & Cal. ī cōſil. 12. ſub ti. de iure pa. Car. in cōſi. 47. ī 3. uol. Deci. in cōſi. 134. circa princ.

d Bñ no. Adde quod uoluit Cal. cō. 12. de iure patr.
ZACHA.

e Nō conſtat, ꝙ hoſpitale ſit religio. Adde q̃d no. in apoſt. ad eū, ī c. officii, n. 7. in apoſt. uer. nō dñr pia loca, s̃. de teſt.

Ant. Fran. Ad hoc, an hoſpitalia dicātur eſſe loca pia, ſeu religioſa, dicas, ꝙ ſi ſunt authoritate Epi fundata, & habeant altare, eccleſiam, & cęmeterium, dicuntur eſſe pia, & religioſa, & alias non, ut per domi.

Patronus eccleſiæ principalis an habebit ius patronatus in eccleſia unita?
7 *Monaſterium unitum cum alio debet retinere Abbatem.*
8 *Eccleſia unita debet conſeruari in ſtatu ſuo.*

CAP. II.

1 *Via monaſterium.* † Nihil iuris deperit Epo, in cuius
diœceſi ſita eſt eccleſia, quā Papa unit eccleſiæ al
terius diœce. & eſt caſus quotidian⁹ & notabilis.
Primò ponit vnionē, & eius cām. Scd̃ò, ibi: *Eṗm autē*, deter-
minationē, cui⁹ ſubdit gñalē determinationē, ibi: *nā ſic*. Ca
ſus lit. Quoddā monaſteriū ſitū erat ī fundo Marciano ho-
ſtilitate deſolatū Papa vniuit illud mōaſterio Agapiti Ab
batis cū oib⁹ rebus ſuis, vel q̃ ei cōpetunt actiōibus; ita tñ,
ꝙ Eṗs Surrētin⁹, in cuius ciuitate eſt monaſteriū huius Ab
batis nō hēat ī eo iuriſdōnē: ſed Eṗs Nucerinus, ī c⁹ diœce
ſi eſt illud monaſteriū, ut tñ iura ſua ſingulis Epis inuiolata
ſeruēt̃. B. † No. vnā legitimā cām vniēdi vnū monaſterium
2 alteri, ſ. cū eſt deſolatū, ſeu deſtitutū. Forte. n. ꝑdiderat tē
poralia: uel deſtitutū a religioſis; & hāc vnionē ex cā poſſet
facere Eṗs loci, vt in. c. ſicut vnire. j. de exceſ. Præla. † Scd̃ò
3 not. ꝙ appll̃one rerū[a] nō ueniūt actiones. Donans ergo res
a ſuas, nō vř donaſſe actiones ſibi cōpetētes; de quo uide ꝙ le
gi. & no. in. l. mouētiū, ff. de ver. ſig. & l. bonorū, eod. ti. & ꝙ
dixi in. c. nulli, s̃. de reb. eccl. nō alie. † Tertiò not. ar. ꝓ & ꝯ,
4 ꝙ unita eccleſia, vidēt̃ unita oīa iura cōpetētia ipſi eccleſię:
& hoc ꝓcedit, ēt ſi nō exprimat̃ ſicut in patrefa. trāſeūte in
poteſtatē alterius ꝑ arrogationē. Nā trāſeūt oīa iura, q̃ ad-
hærebāt pſonę ſuæ tanquā acceſſoria. l. ſi adoptauero, ff. de
preca. facit ꝙ le. & no. 19. q. vl. ſi qua mulier. † Itē not. ꝙ Eṗs
5 fundat intentionē ſuā de iure cōi ſuꝑ oibus eccleſiis & piis
locis, ēt religioſis ſitis in diœceſi ſua, ēt ſi illę eccleſiæ vnitę
ſint eccleſiis alterius diœceſis. Et facit iſte tex. ad. q. q̃ ponit
Bar. in. l. ſi cōuenerit, ff. de pi. ac. ſi aliquod caſtrū, uel comi-
tatus accedat alicui regno, utrū dēat regi ſm ſtatuta ꝓpria
b ipſius caſtri, uel comitat⁹[b], aut ſm ſtatuta regni? Itē facit ad
aliā q̃ōnē quotidianā: ſi Eṗs ex cā imponit aliquā collectā
eccleſiis, nūq̃d iſta eccleſia tñ collectabit̃ in diœceſi, ubi eſt
ſita; vel in diœceſi eccleſiæ, cui eſt unita? de qua vide ꝑ Arc.
& Io. An. in. c. 1. de immu. eccl. li. 6. Vltimò not. ꝙ princeps
in dubio nō vř uelle p̄iudicare iuribus ſingulorū, facit. c. ſuꝑ
eo, de offi. dele. & l. 2. §. ſi q̃s a principe, ff. ne q̃d in loco pu-
6 bli. † Quid aūt, ſi immineat alienatio rei eccleſię unitę, q̃s
Eporū habebit interponere authoritatē? vide Inn. in. c. pa-
ſtoralis, de priuil. & Arc. in. c. in vēditiōibus. 18. q. 4. & per
Bar. in. l. cūctos populos, C. de ſum. tri. Itē utrū patronus ec
clesiæ principalis efficiat̃ patronus unitæ, uide ꝑ Spe. in tit.
7 de iure pa. ī ſi. † Vltimò hic q̃rit̃, utrū ī iſto monaſterio uni-
to erit ampli⁹ Abbas? d. uidēt̃ uelle, ꝙ ſic. Dicūt. n. q̃d ex quo
vnit̃ monaſteriū, vt monaſteriū dēt cōſeruari ī ſtatu ſuo; &
ſic dēt hr̃e cōgregationē monachorū & Abbatē ſolū: q̃a ñ
alterant̃ iura eccleſiæ ꝑ unionē, ar. hic: ſecus dicūt, ſi mona-
ſteriū uniret̃ ut capella: q̃a tūc, ex quo mutat nām ſuā, aſſu-
8 mit iura capellę; & ſic dēt ꝯſeruari ut capella; ꝙ no. † & idē
uide, qñ Papa cōcedit unā eccleſiā loco religioſo ad uſus ꝓ
prios. dēt. n. eā cōſeruare ī ſtatu ſuo, & reditus ſuꝑ excreſcē
tes dūtaxat reciper̃; de quo vide ꝑ Inn. ī. d. c. paſtoralis d̃ pri
ui. & in. c. in lateranēſi, de p̄bē. Hęc dicta uera intelligo, qñ
facultates eccleſię unitę ſuppetunt ad conſeruādum eam in
priori ſtatu. Nā ſi eccleſia eſt de paupertata; ita q̃d non p̄ot
tenere collegiū monachorū, uel ſolitū ſtatum, tūc ſufficit,
ꝙ eccleſia, cui facta eſt unio, faciat illi deſeruire per clericū
ſecularem, arg. optimum in cle. nec in agro. §. ad hæc, de ſta
tu reg. facit. c. inter quatuor infra eo. gl. ſunt faciles.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus præeſt omnibus locis pijs, quæ ipſe debet ordinare ad uſum deſtinatum. 2. non autem, ut diſponat de reditibus ad libitum, nu. 3.*
2 *Hoſpitalia fundata authoritate Epiſcopi dicuntur religioſa, & illis præeſt Epiſcopus. Si uero non ſunt fundata tali authoritate, non dicuntur religioſa, & eis non præeſt Epiſcopus, niſi quo ad curam.*

4 *Rectores hoſpitalium an poſſint eſſe religioſi, uel clerici ſeculares, uel laici?*

CAP. III.

1 *DE Xenodochiis.* † Breue eſt uel ꝑ alia uerba p̄t
ſic ſummari: Epo ſubſunt oīa
loca pia, & ad eius ſolicitudinē dēnt or-
dinari ad uſū deſtinatū. Caſus lit. Ordi-
natio & diſpoſitio xenodochiorū, & mo
naſteriorū, aliorūq; locorū ſimiliū ꝑti-
net ad Eṗm, in cuius diœceſi eſt cōſtitu-
ta. B. Not. 1. ꝙ hoſpitale q̃ñq; appellat̃ xe
nodochiū, & de variis uocabulis hoſpita
lis, uide text. 23. q̃ō. 8. c. ſanctum, & l. oīa,
2 C. de epiſ. & cle. † Secundò not. art. opti-
a mum, q̃d ad Eṗm ꝑtinet alio nō apparē
te, ponere rectorē in his hoſpitalibus. Et
ſi hoſpitale haberet patronū, facit hæc li
tera ī ar. opt. q̃d ad Eṗm ꝑtinet cōfirma
tio, vt innuit lr̃a, ibi: *ordinentur*, ꝙ lati⁹ di
xi in quadā diſputatiōe, q̃ incipit: Sēpro
3 nius. † Tertio not. ibi: *ad eaſdem utilitates*,
&c. ꝙ hæc hoſpitalia ꝑtinēt ad Eṗm, nō
ut diſponat de reditibus ad libitū, ſed ut
b ordinet ad uſum deſtinatū. vñ nō p̄t Eṗs
ꝑuertere uſū deſtinatū rei religioſæ, art.
in cle. q̃a cōtinet, de reli. do. Nunq̃d autē
iſte tex. vendicet ſibi locū indifferēter in
oībus hoſpitalibus, credo q̃d ñ, ſed ī his,
c q̃ ſunt ędificata authoritate Eporū [c] tan
quā religioſa, ut in. c. ꝓxi. Sed ſi nō ſunt
religioſa, puta, q̃a ędificata ſine authori
tate Epi, nō hēt Eṗs de his ſe impedire,
ſed patronus hoſpitalis ad libitū diſpo-
nit, ut ī. c. inter dilectos, & ibi ꝑ Inno. de
do. ꝙ puto uerū, niſi patron⁹ eēt mortu⁹:
q̃a tūc ad curā Epi ꝑtinet, ut uolūtas pia
defuncti, mādetur executioni, ut uř text.
in aut̃. de eccle. tit. §. ſi quis autem pro re
demptione, cum ſe unde licet talis locus
nō teneat̃ Epo in ep̃alibus reſpōdere, tñ
Eṗs dēt hr̃e curā ipſius, ex quo locus eſt
4 pius, & facit q̃d dicā ī. c. ꝓxi. † Vtrū aūt
d religioſi & laici, [d] uel clerici ſeculares
poſſint eſſe rectores hoſpitaliū, uide gl.
& ibi per doc. in. d. cle. q̃a cōtingit, & cō
cluſio eſt, ꝙ religioſi nō pñt deputari, ni
ſi habeāt eccleſiā curatā, uel niſi hoſpita
le eēt ſubiectū monaſterio & monachus
deputaret̃ ꝑ Abbatē tāquā obediētarius
& hoc ultimū ſentit Fed. cō. 165. Clerici
uero ſeculares pñt eſſe rectores, ſed non
pñt hr̃e ti. ut in cle. ꝑ lr̃as, de p̄bē. Laici
ēt pñt eſſe dummodo nō ſint ſuſpecti, et
uide hodie ad determinationē & decla-
rationem huius tex. quod habetur in. d.
cle. quia contingit, ubi habetur de confe
ctione inuentarii, & de rōne reddenda.

SVMMARIVM.

1 *Locus deputatus authoritate Epiſcopi ad fundandum hoſpitale, uel eccleſiam, eſt effectus ſacer adeò, quòd non debet redire ad uſus prophanos.*
2 *Hoſpitale dicitur religioſum, quando eſt fundatum authoritate Epiſcopi.*
3 *Religioſus locus non efficitur ex eo, quod laicus ſepelierit cadauer in eo, quia religioſus locus non efficitur per laicos.*
4 *Hoſpitale fundatum authoritate prophana poteſt re-*

Car. in cle. 2. in. §. ſi. d̃ reli. do. & adde quod hoſpitalia proprie nō ueniūt appellatiōe eccleſiæ, nec app. beneficii, ut in. c. 2. & ibi per Do. Abb. de conſu. ſed bene ueniunt appel. pii loci uel religioſi, ut per do. Car. in cle. 2. in 3. q. de iudi. & in c. ſi quis, de ele. lib. 6. & in cle. 1. in. 7. q̃ō. de ſeque. poſ. & fruct.
SEB. SAPIA.

a Appellatione rerū. Vide Bar. & alios in. l. 1. ff. d̃ ſtatu ho. & An. Sicu. in conſil. 26. in princi. in. 2. uol. & Fel. in. c. 2. co. 6. 1. diſt. & remiſſiue in. c. peruenit. 2. col. 2. s̃. de teſt.

b Vel comitatus. Adde Ro. conſil. 202. ubi in facto conſuluit.
ZACHARI.

b Epiſcoporum. Adde Car. in cle. q̃a contingit, eo. tit. Bar. in. l. ſemꝑ, §. ſi. & ibi Alex. ff. d̃ iur. immu. & Bal. ī auct. quas actiones, C. de ſac. ſan. ecc. & Ale. conſil. 102. uol. 1. et cōſ. 9. uol. 2. & q̃d dixi in apo. ad iſtū in. c. 1. in. ſi ī uer. non conſtat, ſupra eod.
SEB. SAPIA.

c Epiſcoporum. Vide de hac materia late per Fel. ī. c. de quarta, co. 4. s̃. de præſcrip.

d Laici Adde ludo. Ro. conſi. ſuis folio. 21.

ſine pontificis authoritate.

dire ad prophanos uſus ante mortem fundantis, ſecus poſt mortem.

5 *Veſtes ſacræ, ſeu religioſæ non debent etiam conſumptæ ad uſus prophanos conuerti.*

Veſtes mulierum, uel uirorum non debent conuerti in ueſtes ſacras, puta in planetas uel ſimilia.

6 *Hoſpitale etiam cum oratorio poteſt fundari a laico ſine pontificis authoritate.*

CAP. IIII.

1 *AD hæc & infra.* †Locus authoritate Epi ad vſū hoſpitalitatis deputatus, eſt religioſus, & ad mūdanos uſus redire nō dēt. Primò deciſa ꝯſultatio. ſcdò reſponſio, ibi: *īquiſitioni.* Caſus lit. Quæſitū fuit a papa, utrū loc⁹ deputat⁹ ad hoſpitalitatem poſſit ī ſeculare habitaculū commutari? Rñdet, ꝙ ſi locus ille ad uſum hoſpitalitatis, & ꝓuiſionē pauperum authoritate Pōtificis deputatus fuit, nō dēt amplius mūdanis uſib⁹ deputari, cū ſit religioſus; ſicut dr̄ ueſtibus & uaſis ligneis & aliis ad diuinū cultū ꝑ Epm deputatis antiqua ī dubitāter obſeruat̄ ꝯſuetudo, & ſacri canones edocent. B. 1

2 † No. 1. ex iſto text. ꝙ hoſpitale nō efficit̄ religioſum niſi fuerit ędificatū, uel deputatū ad hoſpitalitatē authoritate Epi.[a] Ex quo infertur, qđ priuata ꝑſona nō poteſt facere locū priuatum eſſe religioſum. †Et inducitur iſte tex. ꝯ diſpoſitionem iuris ciuilis, ut licet cadauer ſepeliat̄ in certo loco:[b] non tamen ille efficiatur religioſus, licet ius ciuile diſponat ꝯrium. De quo uide quod dixi in. c. pen. de ſepul. †Item no. ar. a cōtrario ſenſu, qđ hoſpitale ędificatū, ſeu deputatū ſine authoritate Epi poteſt redire ad humanos uſus; ꝙ intellige eo uiuente, qui ędificauit hoſpitale. Nā licet cuique ſ̄m Inn. & bñ, ī domo[c] ſua erigere hoſpitale, arg. in. c. unicuiq;, de conſe. di. 1. & melius in. c. 1. de emp. & uen. & in de tractu temporis tollere lectos, & reducere ad ſtatum priſtinum. Pro hoc. c. inter dilectos, & quod ibi per Inno. ſupra de dona. ſecus puto, vbi deceſſit is, q hoſpitale ordinauit per aut̄. de eccle. tit. §. ſi quis ędificationem. Item not. quod ueſtes & alia utenſilia eccleſię deputata ad religionis cultū nō debent amplius ad uſus humanos deputari. †Ex quo infero, qđ male faciunt illi, q de ueſtibus ſacris; ſeu religioſis vetuſtate iā cōſumptis faciūt fieri ueſtes aptas pro dominabus, ſeu burſas, ſeu quid ſimile; & uide ad prędicta tex. in. c. nuptiarum; de conſe. diſt. ubi dicitur, ꝙ ueſtes eccleſię nō debent commodari ad ornatum nuptiarū, nec ad alium vſum mundanū: qa vident̄ pollui, & ſic poſt modum eſſe indignæ ad cultū religionis, & ex illo tex.[d] colligit ibi glo. no. quod de ueſte alicuius dominę, vel alteri⁹ non debet fieri caſula, uel aliud ueſtimentum eccleſiaſticū, licet contrarium obſeruetur; & male. †Vltimo hic quærit, nunquid liceat priuato ædificare hoſpitale ſine authoritate Pontificis; quidam, quod ſic, dummodo non habeat oratorium Hoſt. ſentit, quod etiam cum oratorio poteſt conſtrui, ſed non dēt ibi celebrari ſine authoritate Pontificis, ar. in. c. unicuiq;, de conſ. diſ. 1. & hoc uerius; & allego text. expreſſum ſ̄m unam lect. in. d. c. inter dilectos, de dona.

3, 4, 5, 6 (margin)

SVMMARIVM.

1 *Locus religioſus de quibus religioſis reformari debeat.*

CAP. V.

1 *INter quatuor.* †Locus religioſus dēt reformari de religioſis duntaxat, nō ſecularibus, niſi in religioſorum defectu. h. d. Diſtinguit duo mēbra, ſ̄m proſequit ibi; *ſed ſi.* Caſus lit. Quærebat̄ a domino Papa, utrū eccleſię regulares pn̄t fieri ſeculares. Ad ꝙ reſpondet, quod eccleſiæ regulares non debent fieri ſeculares, niſi deficientibus regularibus; & ita neceſſitas ſubiicitur legi. B. Not. 1. ex text. unam regulam & caſum exceptum ab ea, regula eſt, qđ nullus citra Papā pōt alterare ſtatum eccleſiæ religioſæ, ut ſi conſueuit regi per regulares, regatur nūc per ſeculares. Ambulandum eſt enim in eccleſia Dei de uirtute in uirtutem, ut ſic potius ſit aſcenſus, quā deſcenſus, ut in c. licet, de tranſla præla. & in. c. legimus. 14. di. Caſus exceptus eſt, cum regulares non reperiuntur. tunc enim poteſt reduci ad ſtatū ſeculariū, oportet tñ prius ſeruare certos gradus, cū iſta litera indiſtincte dicat, quā diu per regulares, &c. ut prius reformetur locus religioſus de regularibus eiuſdem monaſterii. Secundò in defectum de regularibus aliorū religioſorū eiuſdē ordinis. Tertio deueniēdū eſt ad regulares alteri⁹ ordinis. Poſtremo in defectum omniū regulariū poterunt inſtitui clerici ſeculares; & hoc caſu ſerua exceptionē hic poſitam in tex. ſ̄m Io. An. ꝙ ſatis ꝓbat̄, ut. ſ. dixi, per illud uerbum, regulares, & per idem uerbū dicendū tex. locum habere in omnibus regularibus eiuſdē ordinis. In gl. ibi; *ut hic dicitur.* Aduerte, nam coniungēdo iſtam particulā gl. cū principio ipſius, in quo fecit mentionē de Epo, aperte ſentit gl. ꝙ Epiſcopus in defectum regularium poteſt ponere ibi ſeculares; & ſic nō eſt neceſſe, ꝙ adeatur Papa, & ſic tenet gl. in. c. Epiſcopus. 12. q. 2. ſentit et ā hic Io. An. & uide quod no. in ſimili in. c. ad audientiam, alle. in gl.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia debet reſpondere Epiſcopo, in cuius diœceſi eſt ſita, niſi contrarium appareat. 2.*

3 *Libellus uniuerſalis procedit ſuper uniuerſalibus abſque eo, quod in ſpecie aliquid exprimatur.*

4 *Simonia interueniens in aliquo contractu uitiat ipſum ipſo iure.*

5 *Surreptitia non dicitur gratia, ſi omnia non exprimantur, dumtamen ſint expreſſa illa, quæ ſi non eſſent expreſſa, aut gratia non concederetur, aut cum maiori difficultate.*

6 *Antiqua facta habent magnam præſumptionem pro ſe.*

7 *Procurator licet intercedat poſt litem conteſtatam, tamen ſententia abſolutoria, ſiue condemnatoria, poteſt ferri in perſonam ipſius.*

8 *Penſio conſtituta pro pluribus rebus cenſetur diſtributa in ſingulares, ut ſic qualibet res teneatur pro rata ad penſionem.*

9 *Conducentes domum pro certa quantitate oēs tenētur pro rata, et nō ī ſolidum.*

10 *Epiſcopus an poſſit aliquam eccleſiam eximere a iuriſdictione ſua, & quæ iura poſſit*

a Quid autē, ſi apparet hoſpitale, ī quo publice diuina officia celebrētur, ſed nō apparet, an ſit fundatū authoritate Epi, an p̄ſumatur fundatū authoritate Epi; dic, ꝙ ſic, ſ̄m Archi. in. c. nemo, de conſec. di. 5. cuius dictū refert & ſeqtur Lud. Ro. in. l. ſciendū, ff. de uer. obli. in 16. col. & idē dicit Pet. de Peruſio ī tra. ſuo. in. 4. col. & idē Ro. ī ſuis ſin. ubi etiam alle. Archi. ubi. ſ. adde d. Car. conſi. 13. & 121. Lap. allega. 42. Rom. conſilio 409. Cal. conſil. 5. & 6. hoc tit. SEB. SAPIA.

b In certo loco. Vide Decium in. c. quāto, col. penult. ſ. de iudiciis. ubi etiā Fel. col. pen.

c Et ad hoc uide gl. in cle. quia cōtingit, in eo. ti. de re. do. Et an iſta hoſpitalia priuata gaudeāt priuilegiis eccleſiaſticis. Bal. in aut̄. hoc ius in fin. in. 1. col. C. de ſacroſan. ec. dicit, ꝙ non ſecus ſi ſint publica. Et propterea dicit ſi lædantur talia hoſpitalia priuata, non poterunt petere reſtitui, quod non eſt in publicis, facit quod no. Io. An. qui ita intelligit, in c. 2. de reſti. in inte. in. 6. not. & hoc etiam poſuit Arch. referendo Bal. ubi ſupra in cle. ſi literas, de præben. uide et ā eundem Arch. in cle. quia contingit, de reli. d. An autem ſolennitas requiſita in alienatiōe rerum eccleſiaſtic. obſeruari debeat in rebus hoſpitaliū, uide Bald. in dicta aut̄. hoc ius, & do. Ant. in. c. nulli, in fi. ſ̄. de re. ecc. non alie. Et dicit etiā Bal. in. d. aut̄. hoc ius, in. 2. co. ꝙ Eps ſibi non pōt capere legatū factum hoſpitalibus, imo uidetur factū contēplatione pauperū. iō Eps capiet & diſtribuet inter pauperes. Et an alia iura, q̄ dantur eccleſiis, habeant locū in hoſpitalibus, uid̄ text. in. c. requiſiſti, ibi reliqs piis locis, &c. in. c. ſi. de teſta. cū gl. ī. c. grādi, de ſup. neg. p̄la. in. 6. & in. c. alma, de ſen. excō. li. 6. nunquid pia loca quo ad p̄ſcrip. 40. an. gaudeant priuilegio eccleſię conceſſo, uide tex. op. & ibi ipſum Abba. i. c. accedentibus, de priui. & text. in. c. fin. 16. q. 4. Item adde hic Do. in. ca. 1. §. habeant, de elec. in. 6. Item adde hic Pau. de Ca. con. 245. ubi conſuluit, ꝙ de relictis hoſpitali priuato non poteſt detrahi Falcidia. Et ſic in eo habet locum diſpoſitio authē. ſimiliter, C. ad le. Fal. & alle. no. dictum Spe. in tit. de inſt. edi. §. nunc aliqua, uer. & ſcias. adde Ludo. Ro. conſil. 407.

d SEB. SAPI. Ex illo tex. ille tex. parū facit. Nā ꝓhibet ueſtes ſacras accōmodari uſibus laicorū, ne inquinent̄, nō aūt ꝓhibet e ꝯ ueſtes laicorū nō poſſe accōmodari uſib⁹ eccleſiarū, imo uī, ꝙ per dedicationē purget̄ oīs macula, ut probatur in. c. nō liceat. 19. q. ulti. & ita concludit An. Siculus in. c. mancipia, ſupra de re. permuta.

iura poſſit remittere in eccleſia ſibi ſubiecta.

11 *Epiſcopus, uel alius prælatus citra Papam quo caſu poſſit concedere uni eccleſiæ aliquod ius in præiudicium alterius.*

an poſſit ius unius eccleſiæ alteri conferre? 15.

12 *Papa, uel Princeps ſecularis an poſſit ius unius eccleſiæ alteri conferre?*

Papa eſt dominus rerum eccleſiaſticarum quo ad adminiſtrationem tantùm.

13 *Papa incurrit uitium ſimoniæ, ſi pro iuribus ſpūalibus recipit aliquod tēporale.*

Papa ius habet in bonis clericorum, quod habet Impera. in bonis laicorum.

14 *Papa non poteſt priuare aliquem ſuis beneficiis ſine cauſa rationabili.*

Epiſcopus, uel alius prælatus non poteſt inuitus transferri ſine cā rōnabili.

15 *Papa præſumitur quod facit faciat cum cauſa.*

16 *Papa dando conſanguineis bona eccleſiæ, ut ipſos diuites faciat, peccat mortaliter, ſecus pro ſuſtentatione 17.*

18 *Eccleſia, ſi habet aliquid in emphyteoſim, ſi ceſſauerit à ſolutione canonis, per biennium, uel triennium; cadit à iure ſuo.*

19 *Prælatus, qui permiſit in negligendo, ut res eccleſiæ præſcribantur, uel cadant in commiſſum, tenetur reddere eccleſiam indemnem.*

20 *Emphyteoticus & cenſualis contractus in quibus differant.*

Cenſualis contractus transfert utrunque dominium in accipientem, ſecus emphyteoticus.

21 *Cenſus ſi non ſoluitur, res non cadit in commiſſum, ſed ſemper poteſt compelli cenſualis ad ſoluendum, ſecus in emphyteota.*

22 *Contractus, qui ex uerbis poteſt trahi ad diuerſas ſpecies, contractus illius ſpeciei creditur eſſe, quæ conuenit naturæ ipſius.*

23 *Exceptio concludens intentum excipientis non uitiatur per uerba inepta.*

24 *Iura epiſcopalia petens cenſetur petere tàm ea, quæ competunt de iure communi, quàm ea, quæ de iure ſpeciali.*

25 *Arbitrator, ſiue amicabilis compoſitor, poteſt condemnare iure non petito, niſi ſit res prorſus ſeparata.*

26 *Subtilitates iuris in ſpiritualibus non curantur.*

CAP. VI.

1 *COnſtitutus.* †Eccl̄ia ſita ī diœceſi epāli tenetur ſibi in epālib⁹ rñdere, niſi appareat remiſſa legitime, & pōt Eps remittēdo epālia, cenſum ſibi retinere. h. d. primo facti, ſeu cauſę narratio. ſcdò ipſius diffinitio, ibi, *cum autem.* Prima ſubdiuidit̄ ī tres ꝑtes. In prima actoris petitio. Scđa reorū defenſio, ibi, *uerum.* Tertia actorū replicatio, ibi, *cæterum.* Caſus lr̄alis. Eps Alban. in pn̄tia dñi Papæ cōſtitutus petebat ius epāle in eccl̄ia caſtri, qđ Pauli dr̄, ab Abbate, & fratrib⁹ monaſterii Criptę Ferratę, ī qua monaſteriū ius p̄ronatus hēbat ex eo, ꝙ erat ſita ī diœce. Abanen. & ideo de iure cōi dēbat ſibi de iurib⁹ epālib⁹ rñdere. Si uero ꝯtrariū apparet, petebat cōpelli monaſteriū ad ſoluēdam pēſionē ꝓ p̄dicta eccl̄ia, & reſtitutionē pēſionis ſubtractę. à. 40. an. citra. Sed œconumus monaſterii ex aduerſo rñdet, ꝙ licet eccl̄ia ſita eēt ī diœce. Albanen. ei nō tenebat̄ ī aliquo rñdere ex eo, ꝙ Dñicus Lauitanus Eps, q fuerat Eps Alban. oēs eccl̄ias ſitas ī diœce. Alban. pertinētes ad monaſteriū iſtud, & qcqd hēbat tā ī monaſterio, q̄ ī eccl̄iis illis, cōceſſit monaſterio ī emphyteoſim ſub annua pēſione. 8. den. ita, ꝙ licitum erat Abbati, & fratribus oīa ſacra recipe à quocunq; uellēt Epo tàm ī monaſterio, q̄ ī aliis eccl̄is cōceſſis ī qbus īdulſit eis tertiā mortuariorū, & C. Pa. qđ factū fuerat ab illo Epo, cōfirmauit. Inſuꝑ ꝓpoſuit, ꝙ & ſi eccl̄ia aliqñ fuiſſet ſubiecta eccl̄ię Albanen. monaſteriū ꝑ 40. annos, & amplius ī pace poſſedit eandē. Ad hoc rñdet ꝓcurator Epi cōceſſionē Lauitā. Epi nō tenere, utpote cōtinētē ſimoniacā prauitatē ex eo, ꝙ Eps ſpūalia cōceſſit recipiendo ꝓ eis annuā pēſionē; & ſic cōmiſit uitiū ſimoniæ, uñ cōceſſio illa nō tenuit, & cōfirmatio Papę fuit obtēta ꝑ ſurreptionē, cū ī cōfirmatione illa nō fuerit mētio facta de illa pēſione. Ad hoc fuit ex ꝑte monaſterii rñſum, nō eſt inſolitū, nec nouū, ut cū Epi cōcedūt eccl̄ias piis locis, aliqd ſibi reſeruēt ī eis noīe pēſionis. Et Papa, cū priuilegiū libertatis, uel ꝓtectionis p̄ſidiū aliqbus eccl̄iis cōcedit, aliquē cēſum ſibi reſeruat ī eis, & in lr̄is cōceſſionis cēſus exprimit̄ ad perpetuā memoriam. His & aliis auditis d. Pa. cōdēnauit œconomū monaſterii œconomo Epi ī ſolutionē pēſionis p̄dictæ de cœtero faciendā iuxta ratā, q̄ cōtigit eccl̄iam p̄dictā, & ī reſtitutionē ſubtractæ pēſionis à 40. an. ſ̄m ratā eandē, ſuꝑ oīb⁹ aliis abſoluit œconomū monaſterii ab īpetitione œconomi ipſius Epi, eidem ꝑpetuū ſilētiū īponēdo. Ber. †. Nō. 1. ꝙ Epo petēti iura epālia ī eccleſiis ſuæ diœceſis, etiā poſſeſſis a per religioſos, ſufficit ꝓbare illas eccleſias ſitas in ſua diœceſi, quo ꝓbato obtinet, niſi aliud ꝓbetur de iure ſpāli. Non pn̄t ergo religioſi tenere eccleſias ſeculares, quin Epo rñdeant de epālibus, Et idem in oībus capellis religioſorū, licet ipſa monaſteria a pluribus ſint exēpta, ut ꝓbatur hic, & ī c. ſeq. & ī c. cōqueren

3 te, ſ. de offi. ordi. † Secundò not. ꝙ iura epālia pn̄t vl̄r peti, nec eſt neceſſe ea in libello exprimere, ſed ſatis eſt dicere, peto iura epālia, &c. & hoc ideo, qa hęc

a actio eſt vl̄is,[a] ut plenè no. ꝑ Inn. in d. c, cōquerēte; dico pleni⁹ ī d. c. 2. de li. obla.

4 † Tertiò no. ꝙ ſimonia intercedēs in aliquo ꝯtractu uitiat ipm ꝯtractū ipſo iur̄.

5 † Itē no. ꝙ nō oīa ſuppreſſa in īpetratione gr̄ę hn̄t reddere gr̄am ſurreptitiā. Nā ī cōfirmatione gr̄ę hic obtēta non fuit facta mētio de obſeruatione penſionis, nec per hoc uitiat̄ cōfirmatio, qđ bñ no. Quia illa ſūt neceſſariò exprimēda, quę exp̄ſſa hn̄t aut difficultare cōceſſionē gr̄ę, aut ex toto īpedire, & hoc arbitrabitur bon⁹ iudex, ut ī c. ſuꝑ lr̄is, & ī c. poſtu

6 laſti, ſ. de reſcri. †No. ibi, *nec inſolitum, nec nouum,* p̄ſumēdū eſſe ꝓ his, q̄ diu agitata ſunt ī eccl̄ia Dei, patiēte & tolerāte ſuꝑiore. uñ alibi dicit tex. iuris ciuilis, nō eē facilè recedēdū ab eo, qđ diu ęquum

7 uiſū ē l. ſi. d̄ cōſti. pri. †Itē no. ar. optimū ꝙ licet ꝓcurator ītercedat poſt lit. cōte. tñ ſn̄ia cōdēnatoria, uel abſolutoria pōt ferri ī ipſius ꝑſonā. Nā hic Eps ꝑ litē eſt b ꝯteſtat⁹, ut patet in pri. & no. hic ꝑ gl. & poſtmodū īteruenit ęconom⁹, & nihilo min⁹ fert̄ ſn̄ia ī ꝑſonā ęconomi, de quo multū dubitāt Legiſtę ī l. nihil, C. d̄ ꝓc. & dic ut ibi, & uide qđ leg. & no. ī c. 1. e. ti li. 6. & ꝑ Bar. ī l. 1. C. de ſen. & īterlo.

8 om. †No. ibi, *iuxta ratam, &c.* ꝙ cum una pēſio cōſtituit̄ ꝓ plurib⁹ reb⁹, tacitè vr̄ diſtributa ī ſingulares, ut ſic q̄libet res teneat̄ ꝓ rata ad pēſionē ꝯſtitutā, qđ bñ no. Idē ī ſimili ſeruat̄, cū plures ꝯdēnantur una ſn̄ia ad certā q̄titatē. Vn̄r. n. ī dubio ꝯdēnati ꝓ ꝑte, & nō in ſolidū. l. unica, C. ſi plures una ſen. fue. ꝯdē. Idē ē, cū plures ſimpl̄r ꝓmittūt unā certā q̄titatē, ut ī l. reos. §. cū ī talib⁹, ff. de duo. reis.

9 †Ex quo infert̄ ad qō. plures ſcholares[b]

b ꝯduxerūt hoſpitium, ꝓmiſerūt locatori certā pēſionē, nūqd tenent̄ in ſolidū ad penſionē, an uerò ꝓ ꝑte? & dic ꝙ ꝓ ꝑte, ar. huius capl̄i, & in iuribus ſ. alleg. tenet

10 Cy. in l. ſi diuerſa, C. loca. † in gl. in uer. *a quocunque.* ibi, *quod non eſt uerum.* uult ergo gl. & bñ, Epm nō poſſe ī totū eximere eccleſiā à iuriſdictione ſua. Idē tenet hic Inn. & Hoſt. Et ad iſtū tex. rñdet In. dupl̄r. Primò, ꝙ hic īteruenit ꝯfirmatio Papę, & idē ſentit gl. ī uerbo, ꝯfirmauit. Vel ſcđò Eps fecit poti⁹ uicariū ī iſtis iurib⁹ epālib⁹ illū Abbatē, quaſi uelit Inn. ꝙ Eps pōt eximere eccleſiā à ſe cōcedendo eam alteri, faciēdo illū uicariū ſuum in illis iurib⁹, ut ſic exerceat noīe ipſius,

In uniuerſalibus actionibus admittitur petitio īcerta; de quo uide ꝑ gl. & doc. in §. curare, inſti. de ac. & ibidem ꝑ d. Iaſ. de May. in 2. col. & ī ſeq. ponit generaliter, an & qñ petitio incerta admittatur. ubi ſecutus ordinē Io. de Pla. facit regulā affirmatiuam cū octo fallētiis, ut ibi per eum, de quo ultra do. Anto. hic in 3. col. uerſi. not. ꝙ ualet ſententia, uide plenius ī c. 1. de re. iudi. per eundē d. Ant. & per gl. in c. illa, de actio. & ꝑ gl. in c. auditis, in uerſi. & facies, de ꝓcur. & ibi latius per do. Ant. in ult. colū. & uide oīno d. Abb. in c. finem, circa prin. de do. & contu. & in d. c. illa, & in c. ſeq. in notabilibus, & ꝑ Inn. in c. 2. de lib. obla. & per d. Bar. de Bel. hic ī addi. per duas colū. adde Alex. conſi. 77. 2. lib.

SEB. SAPIA. Plures ſcholares. uide Ang. ī l. duos fratres, ff. de acqu. hæred. ubi dicit, ꝙ ſi ſunt plures ſcholares, qui conducunt unā domum, & unus recedat, illi, qui remanent, non tenentur pro parte illius, qui receſſit; refert & ſequitur d. Iaſ. in l. 1. col. ſi. uerſi. quid autem ſi ſunt plures, C. qui teſta. fa ce. poſſ.

a Vtrū Ep̄s poſsit auferre de iure unius eccleſiæ & dare alteri ; ui-
de hic ꝑ d.Ant.in 5.col.uer.circa ſm̄ dicit Hoſti.&c.& in c.quæ in
eccleſiarum,in ult.col. s̄.de conſti.Adde do.Card.conſi.8. & 26.
ANT. FRAN. An Ep̄s poſsit accipere de iure unius eccleſiæ & alte
ri concedere, dicas, ꝙ Ep̄s hoc facere non pōt ſine cauſa,quia nec
Papa , nec alter
Princeps pōt au
ferre ius unius, &
dare alteri ſine cā
vt ī l.fi.C.ſi cōtra
ius.uel uti.pub.fa
teor tñ , ꝙ poſſet
Ep̄s concedere de
cimas alicuius ec
cleſiæ pauperi in
alimoniā, ut in c.
pe.10.q.1.& no.ꝑ
doc̄to.i c.cām , de
præſcri. Et q̄ poſ
ſit facere Ep̄s , &
quot ſint caſus ſi
bi reſeruati,habeт̄
ꝑ gl. ordi. in c.2.
de pœ.& re.lib.6.
& ꝑ Goff.in ſum.
de pœnis , in §.2.
& ꝑ Spe. in tit.de
diſpē. & in tit. de
pœ.& ꝑ Archi. in
c.fi.de pœ. li. 6.&
adde quòd quāuis
Ep̄s teneaт̄ defen
dere res eccleſiæ,
& iura ipſi⁹, ut in
c. pe. de iu.cap.tñ
nō teneт̄ id facere
cōtra cōſcietiā, đ
quo ꝑ Spe.in tit.
de in inte.reſtit.ī
§.2.in uer. ſed nū
quid prelatus.
SEB. SAPIA.
b Papam poſſe.De
ptāte Papæ circa
beneficialia uide
latiſsimè per Fel.
in d.c. quæ in ec-
cleſiarum,col.15.
uer.recipit modo
hoc ſm̄ membrū,
s̄.de conſti.& ibi,
an poſsit tollere
uni beneficiū ſine
cā , & dare alteri.
c Sine cauſa. Adde
Lu.Ro. conſi.344.
d.Card.conſi.103.
d Cā præſumitur ī
Papa & in Princi
pe,ut per do.Ant.
hic in 5.col.i uer.
itē ꝓcedit de ptā-
te;& ad idem uide
d.Ant.i c.pleriq; ,
in antepe.col.uer.
ſecundā opi.de im
mu.ecc.Adde Ro.
cōſi.383. & utrum
Papa poſsit graua
re unum monaſte-
rium,ut det cēſum
alteri , uide ꝑ eun
dem conſi.359. &
an Papa ſit domi-
nus rerū eccleſiæ ,
pe Paul. de Caſt.
coſi.226.in primò
impreſsis.
e An eccleſia non
ſoluens pēſionem
in ꝯtum emphy-

qđ no.& de hoc uide,qđ in ſimili not.in
c.cū ſatis,de offi.Arch. & ī c. ī Lateranē.
s̄.de p̄ben.hæc tñ ſol.nō congruit literæ.
Ideò tene primā ſolutionē,& đ materia
pleniſſimè no.ī c.cū uenerabilis.j̄.đ cēſi.
ubi gn̄alr̄ trac̄taт̄, quæ iura poſſit Ep̄s re
11 mittere in eccl̄ia ſibi ſubiec̄ta. †In ea.gl.
ibi, *tamen Ep̄i.* No.iſtā gl. uſq; ad fi.Nam
quotidie allegaт̄,qñ qrı̄т̄,utrū p̄lati infe-
riores à Papa poſſint concedere uni ec-
cl̄iæ aliqđ ius in p̄iudiciū alterius , & vr̄
a hæc gl.cōcludere,ꝙ priuilegiū pōt Ep̄s[a]
concedere uni eccleſiæ ſine p̄iudicio alte
rius eccl̄iæ,& idē tenet gl.25.q.2. ī ſum-
ma,& cōiter teneт̄,facit qđ no.Io.An.in
c.certificari,de ſepul. ubi tenet Ep̄m poſ
ſe cōcedere priuilegiū liberę ſepulturæ ;
ad idē u. de bo.tex.ī c.cū dilec̄tus,de con
ſue. ſed in p̄iudiciū alterius eccl̄iæ dicit
glo.hoc non poſſe, niſi ſubſit cā rōabilis.
Hoſt.& Gof.dicūt ēt reqri cōſenſū capl̄i
ꝑ not.in c.q̄to,& c.nouit,đ his,q̄ fi.à p̄l.
his enim interuenientibus hoc poterit,
ut clare ꝓbatur in cle.2.de reb.eccle.nō
alie.& ī c.1.e.ti.li.6.Sed gl.no.ī c.eccl̄ię.
16.q.1.vr̄ reqrere tertiū, ut.ſ.eccl̄iæ non
inferaт̄ enorme p̄iudiciū,qa non dēt uni
cōſulere cū enormi p̄iudicio alterius , &
vr̄ ſeq d.Ant.hic qđ ſatis placet,ar. in c.
cū cām,s̄.de p̄b.& đ dona.ī c.apl̄icę. Cō
clude ergo,ꝙ tribus īteruenietib⁹ poteſt
Ep̄s uni eccl̄ię cōſulere cū p̄iudicio alte
rius eccl̄ię.ſ.ꝙ ſubſit cā rōabilis. Item,ꝙ
interueniat cōſenſus capl̄i. Tertiò, ꝙ nō
12 īferat enorme p̄iudiciū. †Sed dubitaт̄ de
Prīcipe ſeculari.dic,ut no. Inn.ī c.q̄ in ec
cleſiarū,de cōſti.ꝑ Legiſtas in l.fi.C. ſi ꝯ
ius,uel uti.publi. De eccl̄iaſtico uerò,ut
b Papa,gl.hic vr̄ uelle Papā poſſe [b] ēt ſine
cā ius unius eccl̄ię alteri cōferre.Idē ſen
tit Spec. q ꝑleqт̄ materiā plene,ut uide-
re potes,i ti.de leg.§. nūc oñſtēdū,uerſi.
57.& melius in uer.89.& §.nūc breuiter,
añ finē ſu ꝑ rub.đ diſpē.& ſentit Io.An.ī
d.uer.57.ī addi.ſed uide gl.22.di.in c.1.q̄
īcipit , Papā hoc nō debere facere,nō tñ
13 dicit,ꝙ non poſſet.†Clarius loqт̄ gl.10.
di.c.lex,uide Archi.ī c.nō decet.12.diſt.
ubi poſteà Bernardus dicit Papā nō eſſe
dñm rerū eccl̄iaſticarū , nec hr̄e illarum
poſſeſſionem noīe ꝓprio,ſed ſunt ipſius
ut adminiſtratoris prīcipalis,uñ no. con
cludit poſt b.Tho.Papā īcurrere uitiū ſi-
monię,ſi ꝓ iurib⁹ ſpūalibus recipit ab ec
cl̄ia aliqđ tꝑale,qđ nō eſſet,ſi dñiū eſſet
ſuū.d.Ant.dicit,ꝙ aut q̄rimus de p̄rimo
nialibus ipſorū clericorū,& nō pōt Papa
diſponere de eis ad libitū, ſicut nec Prin
ceps ſecularis de bonis ſubiec̄torū, quod
no.ſing.qa nō recordor alibi legiſſe.N ā
Inn.ī c.iq ſitioni,đ ſen.ex.& bñ,dicit Pa-
pā nō poſſe tollere aliqđ de p̄rimoniali-
bus laicorū,ſed de p̄rimonialib⁹ clerico-

rū,credo,ꝙ ſerioſe ſubticuit.uñ ſatis placet, ꝙ ī his caſibus
poſſit Papa, in qbus pōt Impātor ī bonis ſubditorū,qa ita
clericis cōpetit dñiū de iurę nāli, ſicut & laicis , licet in eis
12 magis poſſet dubitari.†Aut q̄riт̄ de reb⁹ eccl̄iaſticis ; & di-
cit,ꝙ de titulis pōt Papa diſponere, ꝓut uult,ēt remouēdo
unū ſine cā de bñficio ſuo;alleg.c.2.de p̄b.li.6.ubi dr̄ Papam
hr̄e plenā ptātē ī iſtis bñficialib⁹,& ꝓ eo poſſet allegari gl.
not.ī c.ꝑ prīcipalē 9.q.3.& dicit Papā poſſe deponere unū
Ep̄m,ſed nō oēs.hoc dic̄tū d.Ant.ſimpl̄r non admitterē,ut
c Papa ſine cā [c] poſſet priuare aliquos bñficiis eorū,maximè
ep̄atu,& aliis dignitatib⁹,cū ſit dubiū,utrū Ep̄s inuitus trāſ
ferri poſſit,nedū ex toto priuari,ut no.ī d.c.fi.de poſtu.p̄la.
& ꝑ Io.An.ī reg.qđ alicui gratioſè,de reg.iu.li.6. ī Mercu.
Vñ ī cōcilio Cōſtātiēſi nouiſſime celebrato fuit cōſtitutū,
ꝙ nec Ep̄s, nec Abbas poſſint trāſferri īuiti ſine cā rōabili;
& hanc mām pleniſſime examinaui ī quadā diſputatione,q̄
15 īcipit,Ep̄s;& dicēdū,ut ibi.†Aut q̄riт̄ de aliis reb⁹ eccl̄iæ,&
tūc tenet d.Ant ꝙ ēt cū graui p̄iudicio,& ſine cā poſſit Pa-
pa alteri eccl̄iæ de illis cōcedere,licet facere nō dēret.Pro
d eo tñ eſt p̄ſumēdum,ꝙ cū cā [d] fiat,puto,ꝙ uni eccl̄iæ poſſit
dare cū p̄iudicio alterius ſine cā ſed non ſine pc̄tō,qa cū Pa
pa dēat eſſe, ſicut diligēs pr̄familias, nō dēt apud eū eſſe ac
ceptio ꝑſonarū.Nā ſibi data eſt ptās paſcēdi oues, & ſic iu-
ſte adminiſtrādi,de quo uide ī ſimili,qđ dixi poſt b.Tho.in
16 c.de multa.s̄.de p̄b †Et uide ſingulare dic̄tū Arc. qđ nunq̄
tradas obl uioni,i.c.nō liceat Papæ,12.q.2. ubi poſt Hugo.
cōcludit Papā peccare mortal̄r,ſi bona eccl̄iæ alienat ica-
ſu nō licito,puta dādo cōſanguineis illa, ut p̄ aliis eos diui-
17 tes faciat. † No.iſtud ultimū. Nā ideò hoc dixi,qa licitū eſt
ēt p̄lato iferiori aliqua dare cōſanguineis ꝓ ſuſtētatione,
ut ī c.monemus.12.q.2.& ī c.nō ſatis 86.di.& ī c.1.de coha.
cle.& mu.& p̄dic̄ta notabis;facit.c.cęterū,de reſcri.In gl.in
uer.*recompenſationem*,in fi.Not.ultimā ſol.& ēt p̄cedētē.uñ
hic dicūt doc̄t.ꝙ ex paruitate pēſionis nō poſſumus p̄ſume
re Ep̄m fuiſſe īduc̄tū ad ſpūalia cōcedēda ꝓ modico tꝑali,
ꝓ hoc facit.c.& ſi qōes.j̄.de ſimo. Alii ex gl.intelligūt,ꝙ re
miſſio ſpūaliū fuit ſeꝑata à cōceſſione tꝑaliū, & à retētiōe
pēſionis,qđ tñ nō cōgruit lr̄æ. Alii ītelligūt,ꝙ gratis exe-
mit iſtas eccl̄ias,& gratis fuit ſibi oblata iſta pēſio.Pro hoc
facit,qđ Papa de ſeipſo dicit ī uer.*nos quoque certe.*licet iſta
ſit bona prac̄tica,tñ nō reprobat Papa,qn Ep̄s poſſit ſibi re
ſeruare certū cēſum,cū tex. aꝑte dicat aliqđ ſibi reſeruare,
alii al̄r. Sed tene iſtas duas ſol.gl.una eſt,ꝙ in ſignū p̄ceptæ
libertatis,uel p̄teritæ ſubiec̄tionis,nō aūt in recōpēſatione
ſpūaliū poſſit Ep̄s retinere ſibi certū cēſum . Quod tñ mihi
placet,dūmō ſibi non ſeruet magnā q̄titatē,qa tūc uideret
facere ī recōpēſatione ſpūaliū,arg.ī d.c.& ſi qōnes.Sed alia ſo
lutio,qñ Ep̄s recipiebat ab eccl̄ia exēpta ēt tꝑalia, licite ſi
bi reſeruat ꝑtē illorū tꝑaliū,qa nihil de nouo cōſeqт̄, imò
18 remiſit totū retēta ꝑte;& ſic nō pōt dici ſimonia.†In gl.in
uer. *iuxta ratam*, ī fi.ex hac gl.multū notabili multa pñt col
ligi. Primò id,qđ tacite ſentit poſt pri.ꝙ ēt eccl̄ia non ſol
e uēs pēſionē [e] ītra biēniū,uel triēniū,cadit à iure ſuo; ita,ꝙ
res emphyteotica cadit ī cōmiſſum,quēadmodū dicimus ī
priuato nō ſoluēte, ut ī c.potuit,de loca. & hoc dic̄tū hic te
net Inn.& Hoſti.ſed gl.not.Io.ſentit ꝯriū ī l.placet,canoni
zata.16.q.1.& ī c.ſi tributū 11.q.1.& Goff.de īmu.eccl.poſt
pri.& Ho.ī ſum.e.ti.§.3. ſeqт̄ ēt hic Io.An.ſatis late,& iter
cætera adducit hoc motiuū,bona eccl̄ię nō pñt alienari ſi-
ne ſolēnitate,de qua 12.q.2.c.fine exceptione . ergo ꝓ non
ſolutionē Prelati non pōt īduci alienatio huius utilis dñii
cōpetētis eccl̄iæ. Sed Bal.ī d.l.placet,tenet primū dic̄tū,&
ad illā l.q̄ ſolet īduci ī ꝯriū,rñdet,ꝙ ibi loqт̄ de trāſlatione
rei fiēdę ī pœnā,ut ſi nō ſoluiт̄ tributū Imperatori, ſed ica
ſu nr̄o trāſlatio fit ex nā ꝯc̄tus,& res reuertiт̄ ad dñum ſuū,
& ſic p̄ſuppoſito , ꝙ ēt fundus eccl̄ię nō īcideret ī cōmiſſū
ex nō ſolutione tributi debiti Impatori , tñ aliud dicēdū ē
ī caſu nr̄o,& hāc opi.ſecut⁹ ē Pet.đ An.q̄ opi.ſatis mihi plꝫ.
Nā uide-

teotico cadat a iure ſuo,uiđ hic ꝑ d.An.in.8.col.uer.no.ex hac gl.&
idē qđ hic, tenet ipſe.d.Ant.in c.uerū,in fi.de fo.cōp.Et de hoc uide
ꝑ Gaſp.de Cal.in c.uerū,de cōdi.app.& de hoc uide ꝑ Archi.aliqđ
in §.q rē.x.q.2.ubi dicit,ꝙ quidā dñt,ꝙ eccleſia nō cadit a iure ſuo
ſed remittit ſe ad ea,q̄ dicenт̄ in d.c.placuit.16.q.3.Et de hoc uide ꝑ
Ro. in.d.l.Impera
tor §.iidem reſcri
pſerūt,ff.de admi.
re.ad ci.perti.& ꝑ
Bald.in.l. placet,
C.de ſacroſan. ec.
ubi alleg.glo.quā
dicit non eſſe ali-
bi in auт̄. q rē , in
uer. repelli p̄t , C.
de ſacroſan. eccl.
quæ dicit,ꝙ ſi ec-
cleſia habet em-
phyteoſim ab alia
eccleſia,& nō ſol-
uit penſionē debi
to tꝑe , cadit ab
emphyteoſi,quam
gloſſ.ſequitur ibi
Bal.circa me.& ui
de Bal.in.c.1.in.2
co.de alie.feu.ubi
dicit.ꝙ eccleſia ñ
ſoluens cenſum,ca
dit a libello.& ui
de Arch.in c. pla-
cuit,16.qō. 4. ubi
dicit, ꝙ eccleſia
non ſoluens cano
nem , non perdit
emphyteoſim , &
ita dicit tenere
Gof.in ſum.de im
mu.eccl.§.2. & di
cit, ꝙ credit Inn.
& Hoſ.qui tenent
hic contrarium,
nō benedicere. Et
de iſta.q.in termi
nis uide per Spe.
q ar. pro & con-
trà,ſed nō firmat,
in ti.de re.in inte.
§.ſi quis aūt,& qñ
16.col.uerſi. ut āt
hæc materia ſub
cōpendio.& de q.
2. poſita ꝑ dom.
Ant.uide per Bal.
in proœm.feud.§.
alia diuiſio,in uer
ſi. aliud notabile.
&c.ꝑ Pau.de Elea.
in cap. potuit , in
51.colū.de loc. &
ꝑ.dom. Ant.in. c.
1.ad fin.5.colū.de
do.& contu.
Adde quod uo-
luit Anc.cōſi.321.
inc.Pet.lina.

Nā uidem⁹,ꝙ ꝑ p̄ſcriptionē ēt eccleſia ꝑ
dit dñium rei ſuæ,nō īteruenıente aliqua
ſolēnitate,ſđ ſufficit diſpoſitio iuris una
cū negligētia eccleſię . Idē ergo dicēdū ē
in caſu noſtro,facit.c.1.đ p̄ſcr.Idē ēt iura
canonica in hoc caſu loquūт̄, īdiſtīc̄tè er
go referēda ſunt ēt ad ipſas eccleſias , cū
prīcipal̄r diſponēt de eccleſiis, & re.eccle
19 ſiaſticis.†Credo tñ,ꝙ p̄latus negligēs ſol
uere p̄t cōueniri ꝑ eccleſiā,ut cōſeruet eā
indēnē à dāno incurſo exꝑditione utilis
dñii,ꝓ hoc gl.no.ī ſil̄i.16.q.3.placuit.2.
20 †Scđò no.ſin.ex gl.plures dr̄ias [a] notabi-
a les inter ꝯc̄tū cēſualē & emphyteotica-
riū.Nā in ꝯc̄tu cēſuali trāſferт̄ dñiū in ca
piētē tā utile,quā direc̄tū, ita,ꝙ nihil iu
ris ſuꝑ re illa remanet penes cōcedētē.
Sed ī ꝯc̄tu ēphyteoticario tm̄ trāſit dñiū
vtile ī emphyteotam,direc̄to remanente
apud dñm,& licet gl. nō all. tex. ē đ hoc
vtil.ī.l.1.ff.ſi ager vec.vl̄ emphy.pe.Nā cē
ſū ſoluim⁹ đ re nr̄a,ut patet ī cēſu debito
īperatori,pēſiōē uero ſoluim⁹ đ re aliena
& hāc dr̄iā no.ſequūт̄ cōiter doc.& appro
bat Bar.ī.l.1.ff.đ pub.& no.ex hoc ꝓpriū
uocabulum utriuſq; rei. Si ergo ſit ꝯc̄tus
cēſualis, ꝓprie.dēt dici,ut ſoluat cēſum,
ñ pēſionē, & ī ꝯc̄tu emphyteoticario uo
caт̄ ꝓpriè pēſio,& non cēſus, q̄uis gn̄al̄r
utamur ꝓmiſcuè his uocabulis . Nec ob
iſtā īpropriationem vitiareт̄ ꝯc̄tus, uel li
21 bell⁹,ut hic no.ꝓbaт̄ iūc̄ta gl. † Alia dr̄ia
notabilis,ꝙ in ꝯc̄tu emphyteotico res in
cidit ī cōmiſſum,ſi nō ſoluiт̄ pēſio.j̄.biē-
niū,ſeu triēnium,ut in d.c.potuit. Sed in
ꝯc̄tu cēſuario ex nō ſol̄one res nō ꝑdiт̄;
ſed p̄t cōpelli cēſuarius ad ſol̄onē,ut hic
cū gl.Et p̄t eē rō diuerſitatis.In ꝯc̄tu em-
phyteotico res nō deſinit eē dñi,ut.s̄.di-
c̄tū eſt,& vr̄ cōceſſa quaſi ſub condōne, ſi
pēſionē ſoluerit,ar.l.q̄ro.§.inter locato
rē,ff.loca.Sed in ꝯc̄tu cēſuario transferт̄
dñiū in totū,ita, ꝙ recipiens ſolū obliga
tur ad cēſum ſoluendū.& iō ſis cautus,ut
in cōceſſiōe,q̄ fit đ reb.eccleſię, nō facias
ſcribi,ꝙ ad cēſum fit cōceſſio, ſed in em-
phyteoſim . Tertia dr̄ia,qa ſpūalia ñ pñt
cōcedi,in emphyteoſim,cum quodāmō
uidereнт̄ uendi:ſed ad cenſum pñt cōce-
di.qa cēſus retineт̄,ñ ī recōpēſatione iu

rem in emphyteoſim ꝑpetuā ſub annuo cēſu,puta cētū ducatorū, &
trāſfero in te oē ius , qđ hēo,q̄uis dic̄tū ſit in emphyteoſim , tñ iſte
eſſet ꝯc̄tus cēſualis,nō obſtāte,ꝙ dic̄tū ſit in emphyteoſim,ꝑꝑ quod
illud dic̄tum fuit,trāſfero in te oē ius,quod habeo, & iſtud idē te-
net Io.Fa.in.§.adeo,ī pe.col.inſt.lo.q cqd dixerit Bal.ī ti. de pa.cō
ſtan.28.col.ī uer.

ris cōceſſi: ſed potius in memoriā liber-
tatis cōceſſę,ſeu ī ſignū p̄ter.tæ ſubiec̄tio
nis.Et ꝙ hic īteruenerit ꝯc̄tus cēſualis,&
nō emphyteoticarius , colligiт̄ ex eo , qa
ep̄s trāſtulit ī monaſteriū qcqd iuris ha
bebat ī illis eccleſiis,qđ nō fit in ꝯc̄tu em
22 phyteotico, ut. s̄. dixi. † Et ex hoc, & ex
b tex.no. aliud ſing. ꝙ ubi in ꝯc̄tu [b] ponunт̄
uerba, q̄ pñt trahi ad uarias ſpēs ꝯc̄tuū,
nō dēmus ꝯc̄tū interpretari ſm̄ uocabula
appoſita, ſed poti⁹ ſm̄ nām ipſius ꝯc̄tus.
Nā ꝑ uerba ꝯc̄tus poterat dici emphyteo
ticus;ſed ex nā illi⁹ colligiт̄ oppoſitū , ex
quo fuit tranſlatū uniuerſum ius. Et hoc
idē poſt multa cōcludit Bar.ī. l. cotē fer-
ro.§.q maximas,ff. de publi.& gl. not.in
l.1.ff.de ſuꝑfic.optīe facit tex.ī l. ſi uno,
23 ff.loca.†Itē no.ex hac gl.iūc̄to tex. ꝙ li-
cet uerba īproprie ponāт̄ in exceptione,
non ꝑ hoc uitiaт̄ exceptio, ex quo gn̄al̄r
uerba capiēdo cōcludūt intētū excipien-
tis. Et idē eadē rōne dicēdū ē ī libellāte;
facit qđ legiт̄ & not.in.l.ſolemus , &. l. ſi
qs intētione,ff.de iudi. & in.c.literę , de
dila.& c. cū eccle.de cauſ.poſ.& proprie.
24 †Vl.no.ꝙ in petitiōe iuris ep̄alis ueniūt
ea,q̄ cōpetūt Ep̄o tā de iure ſp̄āli, quā đ
iur̄ cōi,ita no. uoluit gl.ī fi.Cōtrariū no.
glo.ī c.cōquerēte,de of.or.ubi dr̄,ꝙ ſolū
cōprehēdunт̄ iura exp̄ſſa.Io. An.cōcordā
do ur̄ diſtinguere, ꝙ q̄dā ſuccedunt de iu
re ſp̄āli in locū iuriū debitorū de iure cōi,
& illa cōprehēdūт̄ tanq̄ ſurrogata in lo-
co illorū,& ſic loqт̄ iſte tex. Qñq; nō ſūt
ſurrogata,ſed ueniūt accumulatiue ; & il
la ñ ꝯprehēdūtur,& ſic procedit gl. ꝯria,
qđ bñ notabis,quia ad multa facit.Et ex
his ſoluiт̄ ꝯriū , quare Papa cōdemnauit
in pēſione nō petita. Nā ſatis fuit petita
25 petēdo iure ep̄alia. † Alia ſol.doc. eſt, ꝙ
papa hic fuit amicabilis compoſitor iter
iſtos,iō potuit cōdēnare in re nō petita.
c No.bñ iſtā ſol. Pro ptāte arbitrorū [c] ſed
Bar.in.l.Aquiliana,ff.de trāſac.hoc not.
limitat, qñ uult cōdēnare in re , q̄ eſt in
arbitramentū deduc̄ta, ſecus aūt , ſi in re
prorſus ſeparata,q̄ notabis,facit.c.cū di-
26 lec̄t⁹,de arbi.†Alia ſol.ꝙ in ſpūalib.non
curamus đ hac ſubtilitate.ſatis.n ē de ue
ritate conſtare , qđ ēt not. Vlti. not.ſe-

perſoluere fiſcum.
Imo fortius & ſin
gularius dixit Al
be.de Roſ.in.l.2.
C.de iu. emph.in
8.col.in uer.qđ đ
qōne a me quiſita
per quēdā priorē,
ꝙ ſi ex tenore in-
ſtrumēti non poſ
ſit apparere,an ſit
emphyteoſis , uel
cōtrac̄tus cēſualis
ꝙ ī dubio ſit con
trac̄tus cēſualis.Et
ideo licet ceſſaue
rit mille annis ſol
uere ,non poterit
expelli, & ita di-
cit iudicaſſe,ꝙ eſ
ſet cenſualis,alle-
gat not.per gl. &
Inn. hic.
SEB. SAPIA.
a Differentias.Dif
ferentias iter cen
ſum & penſiones
ponūt multi rela
ti per Fel. in c.ad
audientiā,in.8.co
lū.s̄. de p̄ſcri.
SEB. SAPIA.
b Vbi in cōtrac̄tu.
ad hoc facit , qđ
no.Ro.in.l.inter-
dum.§.ex naufra-
gio,ff.de acq.poſ.
ꝙ ſi in inſtrumen
to dicaт̄ aliquem
accepiſſe fundū in
emphyteoſim , cū
eſſet locatio,non
erit emphyteoſis,
ſed locatio,& idē
ſentit Corſe.ī ſin.
ſuis in uerbo con
trac̄tus.Faciuntcu
mulata per dom.
Iaſ.in.l.in cōuen-
tionalibus, ī fi. ff.
de uer.obl. ubi tā
git,ꝙ in cōtrac̄ti-
bus magis attendi
tur uoluntas con-
trahentiū,quā uer
borū conceptio.

c An arbitrator
poſsit facere ſen-
tentiā ſuper oīno
extraneo a petito,& de hoc uide oīno per d. Ant. in c. quintaualiis,
in 37.dr̄ia,s̄.de iureiur.& eundem in c.niſi, de præben.in 2. col.
ANT. FRAN. An arbitrator poſsit ferre ſniam ſuper oīno ex
traneo,dicas,ꝙ arbitrator dr̄ eē bonus uir & amicabilis cōpoſitor,
& p̄t ſeq ſniam ſui capitis,& p̄t ledere partē nō in modico, licet nō
in re magna ſm̄ Bal.in addi.Spe.in ti.de arbi.in uer.2.& in uer.4.Et
dicitur interuenire ad concordiā partiū ēt ſine aliqua ſnia, ſm̄ Bar.
not.in.l.ſi de meis,in.§.recepiſſe,in fi.ff.de arbi.Et adde,ꝙ arbitra-
tor ñ teneт̄,niſi đ dolo & lata culpa,ita Bar.ī.l.fi.ff.ſi mē.fal.mo. di.
& hr̄ ꝑ Bald.in addi.Spe.in p̄al.tit.de arbi.ī uer.arbitrator nō teneт̄
qđ ēt uoluit do.Pau.in.l.pe.C.de pac. Et ad qđ ſe extēdat poteſtas
arbitratoris,uide late per Barto.in.l.ſi ſocietatis,ff.pro ſocio, & in
l.ſi quis arbitratu,ff.de uerb.obl.& de poteſtate arbitratoris uide ēt
per Ioan. Bernar. de Firmi.in ſuo repertorio in litera.A.in uer. arbi
trator non adſtringitur.

ANT. FRAN. Circa hoc,an eccl.habens feudū, uel emphyteo-
ſim ab alia eccl.nō ſoluēs canonē,uel pēſionē cadat a iure ſuo,dicas
uidēda,q̄ hñr in c.potuit,de loca.& in.l.2.C.de iur.emphy. Et adde,
ꝙ qñ ex ceſſatione in ſolutione canonis , deberet cadere a iure ſuo,
nō putarē in tali eccleſia nō ſoluēte hr̄e locū id , qđ dr̄ de ſeculari
nō ſoluēte eccleſiæ canonē ꝑ bienniū , ut ex tali ceſſatione cadat a
iure ſuo.Sed cū utraq; eccleſia ſit priuilegiata,cōquaſſarētur priuile
gia,ꝙ hr̄et locū diſpoſitio iuris cōis iuxta ea,q̄ habenт̄ in auт̄. quas
ac̄tiones,C.de ſac.ſan.ecc.Et ꝙ iſto caſu reqrereт̄ ceſſatio triennalis
ꝑ ea,quæ habētur in p̄eall.c.potuit,de loc.& in d.l.2.de iure emph.
a Et iſtas differētias ēt ponit idē Ab. Pan.in.c.1.in.2.co.in uer.adde
ēt tertiū itellec̄tū,s̄.de in inte.reſti.Et declarat multū magiſtraliter
Imol.in c.ad audiētiā.ī.2.col.đ re.ecc.nō ali. ubi facit magnū feſtū,
& dicit ꝙ eſt ꝑpetuo menti tenēdū,quia ſæpe cōtingit ī fac̄to.Et ſub
iungit ibi Imo.& eſt pulchrū uerbū,ꝙ ſi in inſtrō diceretur,cōcedo

cundum Hoſt. potes intelligere, ꝙ expreſ
sè ĩ libello fuit petita hæc pẽſio, licet hic
non dicatur, & quęlibet ſolutio bona.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia quo ad ſpiritualia præſumitur ſubeſſe Epiſco-*
po, in cuius diœceſi eſt ſita, ſecus in temporalibus, ni
ſi contrarium de utroq; appareat.
2 *Iura ſpiritualia & eccleſiaſtica poſſunt uendicari rei*
uendicatione utili nam directa datur uero domino.
Incorporalia uendicãtur rõne iuris, qđ quis hẽt in eis.
3 *Collatio eccleſiæ ſi non ſit intra debitũ tp̃s epi punitur.*
4 *Sententia incerta ualet, ſi pot eſt certificari per relatio*
nem ad aliud.
5 *Libellus generalis in acceſſorijs procedit, & etiam in-*
certus.
Pertinẽtiarũ appellatione quid ueniat, uide remiſſiuè.
6 *Inſtrumentum redditur ſuſpectum ex raſura ſeu ſu-*
perlineari ſcriptura.
7 *Inſtrumentum locationis non probat neque dominium,*
neque poſſeſſionem eſſe penes locantem.
Poſſeſſio non eſt penes conductorem.
Poſſeſſio præſumitur penes detinentem.
8 *Raſura inſtrumenti reddit ipſum ſuſpectum, licet fue-*
rit inſuper ſcriptum manu proprij notarij, niſi adhi-
beatur cautela, de qua hic.

CAP. VII.

Cum uenerabilis.

1 †Ep̃s petẽs eccleſiã quo ad tpa
lia, & ſpũalia, obtinet in ſpũali
bus coipſo, ꝙ probat eſſe in ſua diœceſi, ſi
nõ appareat exẽpta; ſed in tꝑalib. ſuccũ-
bit, niſi aliter doceat de iure ſuo, & ĩ hoc
ultimo eſt caſus notabilis. Sũt duę ꝑtes.
Pria factũ narrat. Scđa diffinit, ibi, *quia*
igitur. Et utraq; ſubdiuidiť, *ut per ſe patet.*
Caſus lit Ep̃s Sabiñ. petebat eccleſiã ſan
cti Angeli de Cauceia à monaſterio Fa-
berñ. cũ ſuis ꝑtinẽtiis, & poſſeſſionib. di-
cẽs illã ad ſe ꝑtineř tã in ſpũalib. quã in
tꝑalib. đ iure cõi, eo ꝙ erat ſita in diœce
ſi Sab. q̃ ĩ tꝑalib. ad ſe ſpectaret, & nitebať
oſtẽdere ꝑ publicũ inſtrm̃, in quo cõtine
bať exp̃ſſe, ꝙ I. Sabi. Ep̃s H. Faberñ. Ab
bati, & duob. aliis Abbatib. pꝰ illã dictã
eccleſiã cũ pertinentiis ſuis locauit pro
annua pẽſiõe quatuor ſolidorũ Papieñ.
Cõtra inſtrm̃ ex ꝑte monaſterii fuit pro
poſitũ, ꝙ nulla fides eſt inſtrõ p̃dicto ad-
hibẽda ꝑꝑ ſuꝑ lineare ſcripturã, & raſu-
rã in loco ſuſpecto factã, ſ. in annotatio-
ne idictiõis. His & aliis intellis, q̃a cõſti
tit do. Pa. eccleſiã p̃dictã ſitã ĩ diœceſi Sa
binẽ: adiudicauit Ep̃o ius ſpale in oĩbus
ſpũalib. in eadẽ ecc. exceptis q̃buſdã cap.
ꝑ quę aut. ſcripta ei ſubtracta eẽ noſcũť.
Sed q̃a inſtrm̃ p̃dictũ inſufficiens fuit ad
ꝓbandũ, ꝙ ecc. ipſa ei ſuebeſſet quo ad tẽ
poralia, utpote đ iure ꝑꝑ p̃dicta ſuſpectũ,
abſoluit monaſteriũ ab impetitione Ep̃i
2 quo ad tꝑalia. B. †No. ex principio iũcto
tex. ibi: *uendicare, &c* ꝙ iura ſpũalia p̃nt
uendicari per eũ, cui debenť, & ſic Ep̃s p̃t
eccleſiã ſibi ſubiectã uẽdicare rõne iuriũ
q̃ hẽt in ea, & intellige de rei uẽdicatiõe
uti ſm̃ Inn. Nã directa rei uẽdicatio ñ p̃t
cõpetere, q̃a ſolũ illa cõpetit ei, q̃ eſt dñs
de iure gẽtiũ, uel ciuili, ut in. l. in rẽ. ff. de
rei uen. ſed bona ſpũalia & eccleſiaſtica ñ
ſunt ꝓprie in dñio alicuius, ut in. §. nul-
lius, inſti. de re. di. & in. c. rõ, ſ. de p̃b. Et ex hoc & ex tex. no.
ꝙ poſſum uẽdicare rẽ incorporalẽ rõne iuris. qđ hẽo ĩ ea.
Idẽ no. in c. examinata, ſ. de iudi. & circa hunc articulũ uide
latius hic ꝑ Inn. No. 2. ꝙ licet de iure cõi eccleſia ſita in diœ
ceſi ſpectet ad Ep̃m in ſpũalibus, non tñ in tꝑalib. ſ. ut de re
bus tꝑalib. ſeu ꝓuẽtib. eccleſiæ poſſit diſponere ad libitũ,
ſeu in uſus ſuos conuertere, niſi alias probeť hoc ius ſibi cõ
3 petere de iure ſpãli. Pro hoc c. de multa, ſ. de p̃b. †Vbi ep̃s
puniť ſi eccleſiã nõ cõfert intra debitũ tp̃s. Itẽ ẽt in ſpũalib.
non fundat intentionẽ ſuam quo ad poſſeſſionẽ, ut eſt tex.
no. in c. olim, el. 3. de reſtit. ſpo. ſecus quo ad proprietatẽ, ut
4 hic. †Itẽ no. ibi: *per auth ſcripta*, ꝙ ualet ſententia incerta, dũ
modò poſſit certificari per relationem ad aliud, & hãc ma-
5 teriã ſatis expediui in c. cũ uenerabilis. ſ. de exceptio. †No.
ꝙ ꝓcedit iſte libellus, peto eccleſiã cũ ſuis ꝑtinẽtiis & poſ
ſeſſionibus, licet pertinẽtię & poſſeſſiones nõ aliter decla-
rentur. Et hoc ideo, q̃a ſatis eſt libellũ eſſe certũ in principa
li, licet ſit incertus in acceſſoriis, ut not. dicit Inno. in c. tãta
ĩ. de exceſ. p̃lato. de qua mã plenè dixi. ſ. in. c. 2. de libel. ob.
Et q̃d ueniat appellatiõe pertinẽtiarũ tractať in c. cũ ad ſe-
6 dẽ, de reſti. ſpol. †No. ult. ꝙ inſtrm̃ redditur ſuſpectũ ex ra-
ſura, ſeu ſuperlineari ſcriptura ĩ loco ſuſpecto facta, de quo
ĩ. cũ gl. In gl. 1. ibi: *auditis*, & ibi plene per Inn. de hac mã, &
in c. inter quatuor, de maio. & obe. & facit hic Inn. inter cę-
tera dr̃iam, utrũ eccleſia petita hẽat ꝑpetuum pręlatũ, an
temporalẽ, ut primo caſu conueniatur ipſe, prælatus, & non
is. q̃ poſſidet ſubiectionẽ. Secũdo caſu conueniatur ipſe, q̃
habet illam ſubiectã. Sed dic plenius, ut in locis p̃all. In gl.
in uer. *locauiſſe*, in fi. uult ergo glo. ꝙ ẽt ſi iſtud inſtrm̃ loca-
tionis fuiſſet nõ ſuſpectũ, non ſuffeciſſet ad cõcludẽdũ opi.
Epiſcopi, ſed certè tex. in fi. vr̃ aperte innuere cõtrariũ, cum
7 fundat ſe ſuꝑ ſuſpitiõe dũtaxat. †Abbas dicit, ꝙ cõtra extra
neũ, inſtrm̃ locationis nõ probat dñium, ſeu poſſeſſionẽ, ut
in contrariis alle. in gl. ſed cõtra conductorem ſic. Sed cer-
te hoc dictũ nõ eſt uerũ, qm̃ hic agebať rei uendicationẽ, ut
patet in uer. uendicare, q̃ intentatur cõtra cõductorẽ, ſicut
ꝯ quęlibet extraneũ, & ſic nulla ſpãlitas põt dici in cõducto
re, ut no. in d. c. inter dilectos, in fi. ubi bo. gl. Itẽ licet con-
ductor, qñ agiť actione locati, uel condictione. l. ſi q̃s con-
ductionis, C. loca. non poſſit refricare q̃õnẽ dñii, de quo tñ
dicendũ eſt, ut plene no. Bar. in d. l. ſi quis cõductionis, & di
xi in d. c. inter dilectos, nõ tñ ꝓbať ꝑ hoc dñium, uel poſſeſ
ſio, quia nõ probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe,
ut in, c. 2. de trãsla. pręla. & in. l. neq; natales. C. de ꝓba. Sed
locatio p̃t fieri ẽt per eũ, qui nõ poſſidet ut puta ꝑ cõducto
rẽ, ut in. l. nemo ꝓhibeť, C. loca. ergo ꝑ locatorẽ nõ ꝓbať
poſſeſſio. uñ dicerẽ ſaluãdo iſtũ tex. à ꝯrio ſenſu, ꝙ Ep̃s ni-
tebať ꝓbare ſe locauiſſe tãto tꝑe, ꝙ ſufficiebat ad p̃ſcriptio
nẽ, quo caſu ſatis ꝓbať dñium, probando locationem; quia
detinens præſumiť poſſidere, ut no. Inn. in c. cũ olim, de pri
ui. Iõ põderať in tex. ꝙ Ep̃s locauit Abbati & duabus perſo
nis poſt ip̃m, & no. iſtđ dictũ, q̃a ſatis ꝓbať ꝑ iſtũ tex. ſic in-
tellectũ, & in effectu uoluit Bar. in d. l. ad probationem, qđ
bene not. pro limitatione iuriũ ſimpliciter dicentiũ per lo-
8 cationẽ nõ ꝓbari dñium, neq; poſſeſſionẽ. †In glo. fi. ibi. *&*
in loco ſuſpecto. No. hoc dictũ gl. q̃a quotidie accidit, ut raſu
a ra[a] reddat ſuſpectũ inſtrm̃, ſi eſt facta in loco ſuſpecto, licet
uideať repoſita [b] eadẽ manu. Nã hoc nõ ſufficit, cũ reperiãť
b multi ſciẽtes adulterari, ſeu diſſimulare ſcripturas aliorũ,
in aut. de fi. inſtr. poſt prin. Et iõ aſſume hãc cautelã nota-
bilẽ, ꝙ vbicũq; notarius errauit in ſcriptura, ita, ut oporteat
radere aliq̃d, & iterũ reponere, uł facere aliquã lineã in mar
gine, debet notarius ad euitandum ſuſpitionem in fine in-
ſtrumenti continuando facere mentionem, qualiter ip-
ſe raſit tale uerbum &c. uel quod fecit talem lineã in mar-
gine. hoc uoluit not. Archi. in. §. is. ita. 35. q. vr̃ prabari in
c l. in fraudẽ, ff. de teſta. mili. & ibi hoc tenet Barto. [c] Ad idẽ
l. ii. & . 2. & l. cãcellauerat, ff. de his, q̃ in teſt. delen. & ibi ꝑ do.
& ita

SER. SAPIA.
a Raſura. De hac materia uide Moder. in. l. ſi unus, C. de teſt. Felin. in c. ex literis, ſ. de fi. inſtr. Iaſ. & Deci. in. l. fi. C. de edi. diui Adri. tol. Alex. in conſili. 59. inc. uiſo proceſſu, col. 2. in. 2. uolu.
b Adde glo. in uer. ĩ figura, in. l. fi. C. đ edi. di. Adr. tol. quã Bar. ibi in. §. ſinautem, in. 1. col. multũ not. & alle. Bar. ibi iſtã glo. ꝓ cõcor. quãuis Ange. ind. l. fi. dicit illã glo. ibi eẽ ſing.
c Et ita ẽt no. Bar. in. l. ſi unus, C. de teſt. & in. l. 1. §. fi. ff. de bo. poſ. ſecũ dũ tab. & in. l. diuus. §. itẽ ſenatus, ff. de fal. cano. in c. ex literis, de fi. inſtr. Ang. đ Arẽt. in. §. pen. inſtit. de teſt. Io. Pe. de Ferra. in practica ſua quã cõpoſuit maxime ipſis notariis in forma opponendi contrà inſtrumenta in gl. 3. ĩ fi. & quãuis Bal. in. d. l. ſi unꝰ diſtinguat, an uerba addita inſtrõ ſunt in margine, uel in corpore inſtrumẽti; & d. Alexan. de Imo. circa hoc diffuſe ſe ibidẽ extẽdit, tñ d. meus do. Iaſo. de May. dum legeret Papiæ d. l. ſi unus, ſic concludit, & dixit, ꝙ ita conſuleret, ſi accideret ſibi caſus, ꝙ ſi reperiantur addita aliqua uerba, uel in margine inſtrumenti, uel in corpore, uł ĩ pri. uel in fi. ſi notarius in ſua ſubſcriptione nullam mentionẽ facit, tãlia uerba nihil ꝓbant, eo quia ſunt ſine die & conſule, & ſine ſigno & ſubſcriptione, ita expreſsè & meliꝰ, quã alibi Ioã. An. in titu. de inſtru. edit. §. oſtenſo, in addi. quæ inci. dixit Rolandinus. & pau. de Ca. in d. l. ſi unꝰ, dicit, ꝙ ita alias fuit obtentũ Bononię. Si autem notariꝰ in ſubſcriptione ſua mẽtio

& ita habet hodiè communis ſtilus notariorum, qñ raſura
eſt in loco ſuſpecto: hæc tamen non ſunt neceſſaria, ubi ex
pręcedentibus, uel ſequentibus poteſt elici ueritas eorum,
quę cancellata ſunt, ut hic not. dicit gl. quod bene nota.

SVMMARIVM.

1 *Monaſterium ſubiectum eſt Epiſcopo, in cuius diœceſi eſt ſitum, niſi probetur*
exemptum.
2 *Excõicatio lata poſt appellationem etiam extraiudicialem, non ligat, nec tenet.*
3 *Excommunicatio lata contra exemptum eſt ipſo iure nulla.*
Exemptus ipſo facto eripitur a iuriſdictione ſuperioris.
4 *Iuriſdictionis quaſi poſſeſſio iniuſtè habita non cauſat actum ualidum. 5.*
Electio, uel præſentatio facta ab illo, qui eſt in quaſi poſſeſſione præſentandi, uel
eligendi tenet, licet poſtmodum reuertatur præſentãs non habere illius iuris
proprietatem, dummodò eſſet in bona fide; aliàs ſecus.
5 *Sententia lata ab illo, qui bona fide erat in quaſi poſſeſſione iuriſdictionis, ua*
let, licet & proprietas non ſpectaret ad eum.
6 *Excommunicatio lata ab habente bona fide poſſeſſionem tantum excommuni-*
candi & non proprietatem, an ualeat?
7 *Obedientia ſolius prælati, uel Abbatis exempti præſtita ſuperiori non præiudi*
cat ad transferendum ſubiectionis poſſeſſionem, niſi interueniat conſenſus ca
pituli.
Incorporalia, prout eſt iuriſdictio, & ſimilia, non poſſunt in alium transferri,
niſi cum conſcientia & patientia poſſeſſoris.
Vaſalli ſi præſtant obedientiam alteri domino, non præiudicant uero domino.
8 *Procurator habens mandatum, ut poſſit agere totum id, quod poteſt dominus per*
ſonaliter, cenſetur ſibi data poteſtas agendi ea, quæ requirunt ſpãle mandatũ.
Electio unius actionis an & quo caſu excludat alias.
9 *Excipiens poteſt de una exceptione ad aliam etiam contrariam tranſire.*
Exceptiones contrariæ poſſunt diſiunctiuè proponi.

CAP. VIII.

Cum dilectus

1 †Monaſterium ſubiectũ eſt
Ep̃o, in cuius diœceſi ſitum
eſt, niſi probetur exẽptũ. h. d. quo ad titulũ. Pri-
mò inſtruitur delegatus, qualiter ſuꝑ ſententiis
pronunciet. In ſcđa & tertia qualiter pronũciare debeat ſu
per ſubiectione. Secunda, ibi: *quæſtio.* Tertia, ibi: *ſimiliter.* Ca
ſus literalis. Ep̃s Auriẽ. ꝑ circumuentionẽ fecit ſibi prę̃ſtari
obediẽtiã ab Abbate cuiuſdã monaſterii, qđ ſitũ erat in ſua
diœceſi præter fratrũ ſuorũ aſſenſum, cũ monaſterium dice-
ret liberũ & exẽptum; ſic fuit orta q̃õ inter Ep̃m & mona-
ſterium ſuper ſubiectione monaſterii. Abbas timens ſe per
Ep̃m aggrauari, ad ſedẽ apoſtolicã appellauit. Ep̃s non ob-
ſtante appellatione tulit ſñiam ſuſpenſionis & excõicatio-
nis in Abbatẽ, & monaſteriũ interdixit, ꝑꝑ qđ nuntius mo
naſterii & nuntius Ep̃i ad ſedẽ apoſtolicã acceſſerunt. Co-
rã Papa propoſuit nuntius monaſterii p̃dictas ſñias non te
nere, cũ monaſteriũ exẽptum eſſet: uel ſaltẽ tutum erat le-
gitima prę̃ſcriptione: ſed quia nuntius monaſterii mandatũ
procuratorium non habebat, cã nõ potuit in prę̃ſentia Pa-
pę terminari. Vnde cõmittit Papa cãm ſub hac forma, qua-
tenus, ſi conſtiterit iudicibus Abbatẽ ad ſed. apo. ante quã
Ep̃s tuliſſet ſñias prędictas in Abbatẽ & monaſteriũ, legiti
mè appellaſſe, uel ſi conſtiterit monaſteriũ exẽptum eſſe à
iuriſdictione Ep̃i, iudicent p̃dictas ſñias non tenere, nõ ob-
ſtãte ꝙ Abbas ab Ep̃o circũuentus p̃ter fratrum ſuorũ aſſen
ſum ei obedientiã promiſit, cũ fraus & dolus ei patrocina-
ri nõ debeant. Sed ſi Abbas defecerit in ꝓbatione exẽptio-
nis, nec legitima p̃ſcriptione poterit ſe tueri, adiudicẽt mo
naſteriũ Auriẽ. eccleſię ſubiacere, quãuis ꝓbet ſe appellaſſe
ante ſñias. ſ. dictas, cum monaſteriũ ſit in ipſius diœce. cõſti
tutum. Itẽ ſi Abbas defecerit in ꝓbatione appłonis, ſi ꝯſtite
rit de exẽptione, uel legitima p̃ſcriptione, tã Abbatẽ, quã
2 monaſteriũ abſoluãt ab Ep̃i impetitione. Ber. †No. i. ꝙ ſñię
cẽſurę latę poſt appłonẽ ẽt extraiudicialem ipſo iure ſunt
a nullę [a]; ad idẽ. c. cũ dilectus, de appel. Et ex hoc no. bonam
practicã, cũ ſubditus timet iniuſtè excõicari à ſuperiore, ex-
traiudicialiter appellet à grauamine uerisimiliter futuro.
3 †No. ii. ꝙ excõicatio lata ꝯ exẽptũ, eſt ipſo iure nulla, licet
nulla appło p̃ceſſerit ꝑ exẽptũ. ꝑ exemptionẽ ergo non ſo
lũ exceptio parať exẽpto: imò ipſo facto eripiť à iuriſdictio
4 ne ſuperioris; facit. c. q̃a frater. 16. q. 1. †Item not. ar. opti. ꝙ
quaſi poſſeſſio iuriſdictionis iniuſtè habita nõ cauſat actũ
ualidum. Et ex hoc ſoluiť arg. quod for-
mari p̃t ꝯ iſtã literã. Nã, ex quo Ep̃s erat
in poſſeſſione ſubiectionis ex ꝑmiſſio-
ne Abbatis, debuit tenere ſñia excõica-
tionis, ar. in ca. q̃relã, de elec. & c. cõſulta-
tionibus. ĩ. de iure pat. ubi tenet electio,
ſeu p̃ſentatio facta ab eo, qui eſt in quaſi
poſſeſſione iuris eligẽdi, uel p̃ſentãdi, li-
cet poſtmodũ ꝯperiať eũ non hẽre illius
iuris ꝓprietatẽ. Nã põt primò rñderi, ut
ſ. dixi, ꝙ ꝯriũ procedit, qñ poſſeſſio eſt iu
ſta: ſecus, ſi illicitè, & mala fide q̃ſita ſm̃
Io. And. qđ bene no. Et ꝓ hoc facit: q̃a ſi-
cut poſſeſſor malę fidei in rebus corpo-
ralibus nõ facit fructus ſuos, ut in c. gra-
uis, & qđ ibi no. de reſti. ſpol. ita dicemus
in poſſeſſore iuriſdictionis, ut ualidè actũ
b iuriſdictionis explicare nõ ualeat. [b] †Cir
5 ca hoc tñ multũ inſtat Inn. Et primò po-
nit opi. ꝯriam dicendo, ꝙ nunquam ualet
actus explicitus à poſſeſſore iuriſdictio-
nis, ex quo caret proprietate illius iuris.
Pro hoc iſte tex. ſm̃ aliũ intellm̃. Nec ob.
ꝯria: quia loquunť in p̃ſentatione & ele-
ctione, q̃ ſunt fructus iuris p̃ſentandi, ſeu
eligendi: ſed iudicare non eſt fructus, ſed
potius honor & labor, l. munerũ §. iudi-
cãdi, ff. de mu. & ho. Nec ob. ſm̃ eũ. l. Bar-
barius, ff. de off. prę̃to. & l. fi. C. de ſen. q̃a
illa iura loquunť, qñ interuenit authori
tas ſuperioris, licet ignorauerit inhabili-
tatẽ ꝓpoſiti in offõ. Sed tandẽ ipſe Inn.
refert alios tenere, & melius ſm̃ eum, ꝙ
ſñia ualet, ex quo ferẽs erat bona fide in
poſſeſſione; & hoc cõiter teneť; qđ bene
6 no. † An aũt idẽ ſit in excõicatione, ut ſuf
ficiat ſola poſſeſſio ſine ꝓprietate iuris,
uide Io. An. in c. auaritię, de elect. li. 6. Et
ad iſtũ tex. rñde, ut ſ. uel ut hic no. gl. 2. ꝙ
iſte Abbas nõ potuit ſine ꝯſenſu fratrum
transferre poſſeſſionẽ in Ep̃m in p̃iudi-
7 ciũ libertatis monaſterio ꝯpetentis. † Et
no. hic, ꝙ ſola obediẽtia p̃lati exẽpti nõ
ſufficit ad transferẽdũ poſſeſſionẽ ſubie
ctionis in Ep̃m, ſed reqriť totus conuen-
c tus. [c] Hoc ẽt ſequunť doc. ſed ego tenerẽ
hoc dictũ in p̃iudicium monaſterii dũta-
xat, ſed nõ ĩ p̃iudiciũ Papę. Nã nõ Abbas
& ꝯuẽtus, ſed Papa poſſidet ſubiectionẽ
in monaſterio, & hęc ſubiectio, cũ ſit res
incorporalis, nõ p̃t acq̃ri ꝑ aliũ ſine con

nẽ faciat, tunc probat: & ita obſeruat conſuetudo. L. ita tu, & intelli-
ge, qñ talia uerba addita ſpectãt ad factũ contrahentiũ. ſi aũt ſpecta
rent ad ſolũ notariũ & tẽderent ad cõualidandũ inſtrm̃, iſtis duobꝰ
cõcurrẽtibus ſtatur talibus uerbis notarii dato, ꝙ in ſubſcriptione
de eis mẽtionẽ nõ fecerit. Puta, pone, ꝙ in ꝓtocollo notarii repiť unũ inſtrumẽtum cancellatũ, poſteà notarius in margine ſcribit; Talis cãcellatio fuit facta ꝑ errorem, ſtatur uerbis notarii, & non partiũ; ita ſingu. Bar. in l. i fraudem. §. ſicut, ff. de teſta. mi. quem allegat hic iſte, licet ſic non declaret ipſum; qđ not.

ANT. FRAN.
Circa hoc, an ſi in inſtrõ, uel illiꝰ margine, uel alio loco reperiant aliqua uerba addita, dicas, ꝙ inſtrumẽtum debet habere plura ſubſtãtialia ad hoc, ut ualeat, uidelicet diem, locũ, ſeriẽ facti, indictionẽ, nomen Imperatoris, uel Papę, annũ dñi, inuocationem dñi, ut eſt no. gl. in l. generali, C. de tabu. li. x. & in aut. ut præpo. nom. Imper. in prin. & habetur ꝑ Bar. in proœ. ffo-rum, ubi etiam ꝑ Alex. & debet etiã continere ſignum notarii, & eius ſubſcriptionẽ. Et adde, ꝙ ſi in inſtrumento reperiatur aliquid eſſe additũ, uel etiã deletũ, aut abraſum, redderetur ipſum inſtrumentum ſuſpectũ, niſi de tali additione, detractione, uel raſura notarius in ſubſcriptione mentione faceret; de quo ꝑ Pau. de Caſt. ultra ea, q̃ dicta ſunt. ſ. in cõſil. ſuo. cciii. debet cõtinere rogitum ipſius notarii: aliàs nõ ualeret, ut per Bald. in l. i. C. plus ualere, quod agi. in vl. col. & in §. nos autem, in aut. de tabel. & ꝑ Bal. in l. ii. C. qñ fiſ. uel pri. & ꝑ Specu. in tit. de inſtru. edit. §. quid. ergo, & per Bar. in l. ſi finita. §. item uideamus, ff de dam. infe. & per doct. in c. quoniam contra, de ꝓba.

Adde Pau. de Ca. conſi. 38. & dicit Rom. conſi. 246. quòd raſura in loco non ſuſpecto non uitiat inſtrumentum.

ZACHA. Adde Bal. in c. ex literis, & ibi Feli. plenè, col. pen. uer. in gl. ii. ſ. de fi. inſtru. & quod no. in apoſtil. ad iſtum in c. cum olim, lo. ii. in fi. in uerſi. aliquas raſuras. ĩ. de priui.

a ZACHA. Sunt nullæ. Adde iſtum in c. conſiderauimus, nu. i. & qđ ibi in Apo. ad iſtum in uer. geſta. ĩ. de elect.

b Non ualeat. Adde, quod uoluerunt. d. de Rot. deci. 575. de iure pa. in antiquis, & Lap. alleg. 89.

c Totus conuentus. Adde quod uoluit Old. conſi. 97.

ſenſu illius, qui eã poſſidet, ut in l. 2. C. de ſer.& aqua.ubi patet,ꝙ poſſeſſio ĩcorporaliũ nõ põt quæri ſine cõſciẽtia & patiẽtia poſſeſſoris,no.Inn.in c.bonę.2.de poſtu.præla.& ĩ c.cõquerẽte,de offi.ord. & Bar.in l.1.ff.de aqua plu.arcen.fac.qđ no.idẽ Inn.in c.olim,de reſt.ſpo. el.3.& in c.2.de in inte.reſt.ubi dicit, ꝙ ſi ſubditi alicuius uolũt ẽt expreſſe mihi præſtare obediẽtiã,nõ debeo eã capere:qa non pñt illi in me transferre ius in eis ꝑ aliũ poſſeſſum,facit ad p̃dicta.c.cũ dilectus.ĩ.

8 tit.proxi.† In gl. ĩ uer.ratihabitione,ibi; *uel dic ꝙ non eſt differentia*,& hæc opin. eſt 2 uerior,ut ẽt no.in c.cũ cõtingit,de trãſa. b Dic ergo, ꝙ illa cl̃a:& ꝓmittit hr̃e ratũ &c.nõ apponit̃ ad ampliãdũ, ſed ad confirmãdũ,uel declarãdũ uerba præcedẽtia & hoc tenet Spe.in tit.de proc.§.1. ĩ uer. ĩ pręmiſſis.Quid aũt ſi apponat̃ illa cl̃a, ꝙ procurator poſſit agere totũ id, ꝙ dñs agere poſſet ꝑſonaliter?dic,ꝙ vr̃ data potestas agẽdi ea,q̃ requirũt ſpãle mãdatũ 3 & ſic ampliat̃ procuratoriũ ꝑ hãc cl̃am, ut no.Archi.in c.1.de reſcr.lib.6 & Bar. in l.procurator,cui libera,ff. de procura. licet aliud ſenſerit Io.An.in c.fi. de dila. ſed tene primũ,ut latius dixi.in d.c.fi.& no.iſtã gl.cũ gl.d.c.cũ cõtingit.

9 †In gl. in uer.*tueri*,[a] ibi.§.*eligere*.Dic, ꝙ aut quęrit̃ de pluribus actionib⁹,aut pluribus exceptionibus.Primo caſu, nũquid eligendo unã renũtiet q̃s aliæ cõtrarię,dic ut plenè no.Inn.in c.fi.de collu. deteg. & ꝑ gl. 4 inſti.ſi qua pau.fe.di.ubi gl.ſatis lõga, & facit qđ legit̃.& no.ĩ c.ut q̃s duas,de ele. lib.6. Secũdo caſu rl̃r de una exceptione põt ad alterã ẽt ɔ̃riã trãſire:qa reus uti ñ prohibet̃ pluribus exceptionib⁹,ut in rl̃a nullus pluribus,de reg.iu.lib.6. & qđ ibi no.l.nemo,ff.de excep. Niſi dicat̃ aliud ĩ pœna mẽdacii,& ſic loquit̃ aut̃.ɔ̃,qui pro 5 priã,C.de nõ nu.pe. Nã ibi negauit ſcripturã eſſe propriã,& ſuccubuit. An autẽ has exceptiones ɔ̃rias poſſit ſimul ꝓponere,dicẽdũ,ꝙ nõ,ſi purè proponũt̃. Secus,ſi diſiũctiuè.Puta,propono talẽ exceptionẽ,& ſi hæc nõ fuerit,propono talẽ, & hęc eſt bona practica ad euadẽdũ qõnẽ in gl.poſitã.Facit qđ hr̃ in c. imputa- 6 ri,de fid.inſtr.ſi tñ vult ſimul proponere, audit̃ ẽt poſt terminũ ad proponendũ ɔ̃- c riũ,ſ̃m hãc gl.ualde no.quã doc. nõ improbãt.Et tenebis eã mẽti , ut rõne ɔ̃rietatis excuſetur,ſi ſimul non propoſuit.

SVMMARIVM.

1 *Religio noua,eſt prohibitum,quod conſtituatur, etiã quòd ſit pia,uel religioſa,& citra uoluntatem ſolius Papæ. 2.*
Abbas unus non põt præeſſe pluribus monaſterijs 5.
3 *Epiſcopus nõ pãt diſpẽſare circa ea,quæ Papa ſtatuit.*
4 *Conſcientia non excuſat aliquem facientem aliquem actũ in ſe pium ; ſed ob aliquas cauſas prohibitum ab eccleſia.*
5 *Abbas non poteſt quis eſſe in uno monaſterio , & in alio,ſi ſit tanquam monachus ſi monaſteria ſint ſeparata ſed ſi ſunt unita,ſic.*
6 *Abbas unius monaſterij an uocabitur ad electionem prælati alterius monaſterij,in quo eſt monachus?*

a Et glo. conſimilis ĩ l.1.§.fi.in gl. fi.ff.nau.caup. ſta. & aliam in l.nunquã,ff.de reg. iur. in antepe.char.

SEB. SAPIA.

b Quòd nulli. Vide ad declarationẽ omnino Card. in conſi.39. incip. in aliquibus locis ubi dicit,ꝙ iura,q̃ prohibent nouas religiones creare inconſulto Papa, non intelliguntur de illis, quæ inducunt nouum modum uiuendi religiosè non facta ꝓfeſſione, quia illi non dicũtur inducere nouã religionem , ex quo propriè illa nõ eſt religio,quod conſilium refert & cõmendat Feli. in c. eccleſią S.Marię, ĩ prin.ſ̃.de conſtit.

c Maioris monaſterii. Adde quod uoluit Lud. Rom. conſi.433.

CAP. IX.

1 NE nimia. †Habet plura dicta,ſed principaliter põt ſic ſummari;Nouã religionẽ nõ licet cõſtituere ſine authoritate Romani põtificis,nec in diuerſis monaſteriis põt quis eſſe Abbas,uel monachus.Diuidit̃. Primò nouã religionem prohibet in perſonis & locis.Secũdò pluralitatẽ locorum monachis & Abbatibus,ibi;*illud* Caſus litera.Prohibet hic cõciliũ,ne aliquis de cętero nouã religionẽ inueniat ſed ſi vult ad religionẽ trãſire, vnã de approbatis aſſumat . Itẽ q uoluerit nouã domũ religioſam fundare, regulã & inſtitutionẽ accipiat de approbatis.In fine prohibet, ne in pluribus monaſteriis monachus quis exiſtat,nec unus Abbas p̃ſit pluribus monaſteriis.Ber.

2 †No.1.unã regulã,ꝙ nulli[b] eſt licitũ inuenire nouã religionẽ , nec ædificare nouã domũ religioſam,niſi uelit accipere unã de regulis approbatis. licet ergo de iure ciuili uideant̃ approbata collegia cõcernẽtia piũ uſum & cultũ diuinũ. l.1.ff.de colle.illici.tñ reſpũ religionis hodiè eſt ſtãdũ huic decret.ut.n. euitet̃ cõfuſio ĩ eccleſia Dei,hęc noua inuẽtio reprobat̃.Nam uidemus,ꝙ ꝑ nouas cõſtõnes,uel inuẽtiones,tot ſunt uarietates ĩter monachos S.Benedicti,ut uix inuicẽ ſe recognoſcãt.

3 †Sed quęro,nũquid Ep̃s poſſit dare lñiam ɔ̃ diſpoſitionẽ h⁹ tex.dic ꝙ nõ,quia gñal̃r hoc oĩbus prohibet̃ , & iſta eſt cõſtitutio cõcilii gñalis,ɔ̃ quã ep̃s diſpẽſare nequit,ut in c.cũ dilecti, ſ̃.de elect.vñ ſicut nõ licet alicui citra Papã,ſanctũ de nouo canonizare,ut in c.1.& 2.de reli.& uene.ſanc.ita nec nouã religionẽ inuenire.Hodiè eſt quędã extrauagãs Io.22.quę incipit,ſancta mater eccleſia.q̃ vr̃ ipſo facto excõicare iſtos, qui adneniũt nouã religionẽ,aſſumẽdo.ſ.certũ habitum,& cõgregãdo ſe ſimul & recipiẽdo de nouo ad eorũ cõgregationẽ intrare uolẽtes,& faciẽtes ſibi pręſidẽtẽ inter ſe.Itẽ excõicat pręlatos dãtes eis facultatẽ ſernãdi talẽ ritũ.

4 † Et aduerte,qa mľti credũt excuſari;qa licita agũt cõfidẽtes de propria cõſcientia,ſed certè decipiunt̃: quia inuentio religionis nõ prohibet̃,ꝙ in ſe mala ſit:ſed ꝑꝑ cõfuſiones, quę generant̃ in eccleſia Dei.Itẽ,quia nõ approbata tali religione ꝑ ſuperiorẽ,inſtituti ibidẽ,ut plurimũ idiotę, in plurib⁹ errãt.vñ etiã ꝑꝑ mala,quę pñt inde accidere emanauit ꝓhibitio.Simile in iuro,nõ.n.prohibet̃,quia in ſe ſit malum ſed ꝑꝑ malũ periurii,qđ ex incauta iuratione ſæpe prouenit,ut in c.ſi Chriſtus,de iure iur.

5 †Oppo.ɔ̃ §.iſtũ,& vr̃,ꝙ in diuerſis monaſteriis quis põt pręſidere ut Abbas,& locũ ut monachus obtinere,ut in c.1. de priuile. lib. 6. ubi dr̃, ꝙ ſi monachus maioris monaſterii cõſtituit̃ Prior in prioratu eidẽ monaſterio ſubiecto,nõ deſinit eſſe monachus maioris monaſterii,ſed in utroq; locũ obtinet,ad idẽ.c. cũ ſing. de prębe.lib.6.Sol.ɔ̃riũ procedit,qñ plura monaſteria ſunt unita,uel connexa.Iſtud.c.loquit̃,qñ monaſteria ſunt ſeparata penitus,& facit c.cõſtitut⁹,& qđ ibi not.de elect.

6 † Sed circa hoc quęrit̃,nũquid Prior illius monaſterii ſubiecti, ex quo nõ deſinit eſſe monachus maioris monaſterii [c] debeat uocari ad electionẽ pręlati ĩ maiori monaſterio. Inn. & cõiter doct.poſt eũ dicunt, ꝙ ſi prioratus hẽt electionẽ proprii pręlati per ſe,uel ſaltẽ bona diuiſa a bonis monaſterii maioris,non eſt tunc uocandus:alias ſecus,qđ no. in hoc tñ eſt ſtandũ conſuetudini ſ̃m Inn.Et cui acquirat iſte prior,an prioratui,uel monaſterio maiori, uide per Fede. conſi.34.ubi tenet,ꝙ prioratui,ex quo habet diuiſam adminiſtrationem a monaſterio,quod no. & uide ibi latius.

De capellis mo.& aliorũ relig. Ru.

Suprà uiſum eſt de religioſis.Item de domibus religioſorum in genere.nunc autem ſubiicit in ſpecie de domibus religioſis, ſeu capellis monachorum,&c.

SVMMARIVM.

1 *Monaſterium curam animarum ſi habet,debent clerici ſeculares huiuſmodi curæ præeſſe,quorum inſtitutio,uel depoſitio pertinet ad Epiſcopum loci cum conſilio monaſterij. 2. 6.*

Habens gerere actum cum conſilio alterius , non tenetur ſequi illius conſilium. 6.
4 *Clericus ſecularis poteſt inſtitui in eccleſia regulari ratione curæ exercendæ, ſed non,ut faciat unum collegium.*
5 *Monachus alicuius monaſterij quo caſu poſſit præeſſe curæ animarum. & remaneat ſub obedientia Abbatis.*

CAP. I.

1 IN eccleſiis. †Ad curã monaſterio ſubiectã nõ monachi,ſed ſeculares b clerici preficiunt̃,& Ep̃is ſubſunt. h. d. Primo dictũ.Sc̃do ampliat,ibi:*ita*.Caſus literalis . Statuit Vrbanus Papa,ꝙ monaſteria,quæ populũ habent , habeant Capellanũ ſuũ inſtitutũ ab Ep̃o de cõſilio monachorũ, qui populũ regat,& uiſitet,cũ neceſſe fuerit, cuius ordinatio & depoſitio ad ep̃m pertinet.Ber. No.1.nõ eſſe a iure improbatũ,ut monaſteria habeãt certã parochiã cũ cura animarũ.Secũdo not.ꝙ ubi monachi ſunt in cõgregatione, nõ eſt præficiẽdus curæ aliquis monachorũ,ſed clericus ſecularis, & vr̃ hoc ſatis mirabile,ut rõne curę exercẽdę poſſit monachus eripi à monaſterio & eccl.ſeculari pręfici,ut in c 2.de ſta.reg.& tñ in monaſterio habẽte populũ monachus curã populi exercere nõ poſſet,ut hic.Et quæ ſit diuerſitatis rõ, nullus tex exprimit,ideo uariat̃ intellectus huius.c. & dicẽdũ,ut.ĩ.dicã cũ gl.

2 †Itẽ no.ꝙ licet Parochia ſpectet ad monaſteriũ,nõ tñ hẽt Abbas liberã ĩſtitutionẽ Capellani: ſed de cõſilio ipſius & couẽtus pręficiendus eſt Capellanus per ep̃m,qđ an ſit uerũ.ĩ.ſubiiciã.

3 †Itẽ no.ibi, *ſolius Epiſcopi ar-* 6 *bitrio*,&c.ꝙ habẽs gerere actũ,de cõſilio alicuius , nõ tenet̃ c

a ſequi illius cõſiliũ,[a] ut in c.dilecti,de arbitr.& in c. cũ inter,de elec.vñ per requiſitionẽ cõſilii nõ minus dr̃ pẽdere actus a ſolo arbitrio ipſius.

4 †Vltimò not.caſum, in quo clericus ſecularis licitè inſtituit̃ in eccleſia regulari,rõne.ſ.curæ exercẽdę monaſterio cõpetẽtis , nõ tñ faciet unũ collegiũ cũ regularibus;ſed erit perſonaliter beneficiat⁹, arg.in c.fi.ſ̃.de ſta.reg.alia utilia nõ pñt colligi.In gl.1.ibi:*de ſtatu monachorum*.Sentit hic gl.tex.iſtũ procedere in caſu.ca.2.de ſta.reg.qđ profecto uerũ nõ exiſtit,quia text. iſte loquit̃ in alio caſu,uidelicet in eccleſiis parochialib⁹ extra monaſteriũ,nec indiſtinctè prohibent̃ ibi præfici; ſed ſingul̃r duntaxat.Iſte tñ tex.propriè loquit̃ in monaſterio habẽte parochiã diſtinctã,ut.ſ̃.dixi,ut patet in prin.h⁹.c.

5 † Ideo poteſt fortiter opponi ɔ̃ iſtũ text. nã ſi in eccleſiis ſecularibus põt monachus pręfici curę,ſaltẽ habẽdo ſociũ ſui ordinis,ut in d.c.2.& c.qđ Dei,fortius dẽt poſſe aſſumi & curã exercere in proprio monaſterio,cũ ibidẽ cõcurrat fauor eccleſię , & cura animarũ,& habeat nedũ ſociũ,ſed ſocios.Itẽ magis obligat̃ monaſterio ſuo,quã eccleſiæ ſeculari . Ergo fortius eſt cẽſendus idoneus ad curã explicãdã imminẽtẽ in proprio monaſterio,quã eccleſiæ foris ſitæ.Sol.ɔ̃riũ eſt difficile,& difficultas maximè ex eo orit̃,qa ñ habemus in tex. rationẽ decidẽdi;ſed ex ſequẽtibus uerbis gl.pñt elici duo intellectus.Primus,ut procedat litera in monacho nõ inſtituto per Ep̃m,quaſi ſentiat,ꝙ ſi monachus eligeret̃ a populo parochiæ,& inſtitueret̃ per ep̃m, hoc licitè poſſet attẽtari. Et no.hũc intellectũ,quia multũ reſtringit iſtũ text. in eo, qđ dicit de electione populi,nõ eſſet hoc neceſſariũ,niſi patronatus eccleſiæ pertineret ad populũ,ut no.in c. querelã, de elect.& c.Maſſana,eo.tit.Secũdus intellectus,ꝙ hoc.c.ꝓcedit,ubi eſt monachorũ cõgregatio.q. d. ꝙ licet monach⁹ poſſit pręfici curæ eccleſię parochialis ſecularis:nõ tñ, ut ĩ proprio monaſterio,ut hic . Quę aũt põt eſſe diuerſitatis, rõ Io.An.incidẽter tãgit,ne notet̃ diuerſitas inter iſtos de cõgregatione,& ne monachus habeat cãm uagãdi per parochiã.Hoc ultimũ nõ procedit; qa eadẽ & fortior eſt rõ, cũ præficit̃ eccleſiæ ſeculari,ſed tenẽdo primã rõnẽ, vr̃ inferẽdũ ɔ̃ p̃cedẽtẽ lect.ut nõ ſufficiat aliquẽ monachorũ p̃fici ꝑ Ep̃m,ne notet̃ diuerſitas ĩter eos.Sed ego nõ poſſum cõcipere,ꝙ hęc facilis rõ ſit ſufficiẽs ad impediẽdũ priuilegiũ tributũ curę.Nã maior vr̃ indecẽtia,ut monach⁹ eximatur a monaſterio,& habitet inter ſeculares,q̃ ꝙ exñs ĩ monaſterio exerceat curã noĩe collegii.Nã & ĩ eccleſiis ſecularibus & collegiatis uidem⁹ ꝙ un⁹,uel duo exercẽt curã noĩe collegii . Nec ꝑ hoc notat̃ diuerſitas;qa is facit,cui⁹ noĩe fit, ut in c. cũ q̃s,de ſent.exc.li.6.in c.cũ ueniſſent, đ inſti.Ad p̃dicta uide Inn.[b] in c.cũ ñ ignores,ſ̃.de p̃b.iõ puto hoc c.loq ſ̃m iura antiqua,& cõſiderato mero ſtatu religioſorũ . Nã rl̃r monach⁹ nõ dẽt p̃fici curæ ẽt eccleſię ſecularis ; ſed ꝑꝑ neceſſitatẽ fuit inſtitutũ,ꝙ monach⁹ poſſit p̃fici,ut dixi ĩ d.c. qđ Dei.Si ergo reperiunt̃ clerici ſeculares idonei,nõ debẽt ipſi monachi p̃fici, & ita ꝓpriè dẽt ĩtelligi iſte tex.ſed in defectũ ſeculariũ ſatis põt ſuſtẽtari prim⁹ intell̃s gl.ut poſſit un⁹ eligi ex monachis,q inſtituet̃ ꝑ ep̃m. Nã cura aĩarũ nõ ẽ collata ipſi collegio mõachorũ, cũ ſint ibi,nõ ut exerceãt curã,ſed rl̃r uiuãt , vñ cura ẽ poti⁹ eccleſię ipſorũ,iõ inſtõ dẽt fie a ri ꝑ Ep̃m,ſed de ɔſilio iſtorũ monachorũ. Et rõ ꝓhibitionis ẽ illa,ne habeãt mãm uagãdi,& uiſitãdi domos mulierũ ꝓ cõfeſſionib⁹ & aliis.

6 †Et ex p̃dictis ĩfero aliã q.nũquid monachi habeãt p̃ſentare [c] Capellanũ?Aliqui doct.ſentiũt, ꝙ ſic.vñ intelligũt tex.ꝙ monachi p̃ſentabũt,& ep̃s inſtituet:ſed certè hęc lect. ẽ aliena a mẽte & uerbis literæ,& iõ dicerẽ,ꝙ aut cura ꝑtinet ad eccleſiã,q̃ eſt ius patronat⁹ mo a nachorũ,& tũc hẽt locũ,qđ iſti dñt, ꝙ ex patronatu cõpetit i⁹ p̃ſentãdi, ut in c.unico,de iure pat . Aut cura cõpetit eccleſię corũ,qa monaſteriũ hẽt parochiã, & tũc inhęrerẽ uerbis h⁹ literę,ut Ep̃s hẽat ibi inſtõnẽ capellę requiſito monachorũ cõſilio,ſufficit tñ requiri,nec tenet̃ ſeq. Ex his infero ad aliã q. nũquid in oĩbus eccleſiis monachorũ hẽat locũ diſpõ h⁹c.& in hoc* ſunt uarię opi.*quidã dixerũt,ut refert Inn.ꝙ ꝓcedit in oĩbus eccleſiis pleno iure monaſterio nõ ſubiectis.16.q.2, c.ſanè,& qđ ibi no.in ſumma.Alii ꝙ idẽ ſit pleno iure,dũmõ populus nõ ſit exem b ptus. Alii,& tertiò, qñ monaſteriũ ñ hr̃et patronatũ eccleſiæ.Ipſe uero In.cõfirmat hãc regulã,ꝙ ubicũq; ep̃s hr̃et inſtituere c quo ad curã populi, ſemꝑ depoſitio ꝑtinebit ad eũ:ſed ꝑ hoc ñ apparet,qñ inſtõ quo ad curã ꝑtineat ad ep̃m.Dic ergo,ꝙ ubicũq; popul⁹ parochię ñ ẽ excẽpt⁹, ſẽꝑ inſtõ quo ad curã ꝑtinet ad ep̃m,nec ĩſti tu⁹ p̃t ꝑ aliũ remoueri,ut ĩ c.uno,e.ti. li. 6.& uide qđ ibi le.& no.& uide qđ ibi dixi de diuerſo iure cõpetẽti monaſteriis ĩ eccleſiis ſecularib⁹, ĩ c.de monachis. ſ̃.de p̃b.Vlt.q̃rit̃,nũquid ualeat ɔſuetudo ɔ̃ diſpõnẽ h⁹.c.ut ſic monachi poſſint ꝑ ſe exercere curã,doc.exp̃ſſe ñ tãgũt, ſed ſimpl̃r dicit Io.An.hoc c.ꝑl̃m male ſeruari de ɔſuetudine,ſed credo ɔſuetudinẽ ualere,de quo vr̃ tex.a ɔ̃rio,ut ĩ cle. ne ĩ agro §.cęterũ,de ſta.reg.licet gl.al̃r ſẽtiat,ſđ dẽt itelligi đ iur̃ cõi.Hãc opi. reperio ſẽtire Lau.& ẽt Io.de Lig.ĩ d.§.cęterũ & ſẽtit Io. An.ĩ d.c.ſtatutũ,đ ele.li.6.ĩ nouel.

a Non tenetur ſequi illius cõſiliũ. Adde Bald. plenè in rub.C.de inſti. col. 4.uer ſed qd ſi teſtator, & Bar. in.l.1.§. ſi plures, col.6.uerſi. & per hoc dico, ꝙ quando , ff. de exerci. acti.

SEB. SAPIA.

a Conſilium.Vide Bar.Alex.& alios in.l. ſi conuenerit ff.de re iu.Ang.in conſil.92.inci.ſuper primo, col.2. & in conſi.188.incip. ſed nunc uidendum eſt,colũ. pen.Ioan.de Ana. in conſi.15.incip. circa teſtamẽtũ,ĩ ſecundo dubio,& in conſ.62.incip. uiſis, col.1.Raph. 55.inci.duo habẽtes.

b Vide Innoc.Adde quod uoluit Oldra. conſi.66.

c Præſentare.Adde quod uoluerunt do.de Rom.deci. 252.&.472.de iure pa.in nouis.

SUMMARIUM.

1 *Libellus generalis admittitur ſuper acceſſorijs.*
2 *Poſſeſſorium recuperandæ datur contra quamlibet perſonam non præſtantem obedientiam de facto ſuperiori.*
3 *Eccleſia ſita intra parochiam alterius eccleſiæ an præſumatur ſibi ſubiecta? 11.*
4 *Confeſſio presbyteri contentioſè facta præiudicat eccleſiæ non habenti capitulum: aliàs requiritur confeſſio capituli. 18.*
5 *Confeſſio facta in uno iudicio facit fidem in alio inter eaſdem perſonas. 13.*
6 *Nuntij miſſi ad uocandum aliquos, poſſunt teſtificari ſuper uocatione facta.*
7 *Teſtis poteſt induci ad aliquid dicendũ coram teſtib. ne poſtmodum habeat materiam uariãdi in iudicio.*
8 *Subiectus reſpectu ueniendi ad aliquem actum præſumitur quis, quando pluries uocatus uenit.*
9 *Monaſterium non mutat ſtatum ſuum reſpectu exemptionis, uel nõ, ſi mutat ſtatum reſpectu habitantiũ.*
10 *Sententia in ſpiritualibus formatur in perſonam œconomi tam ex parte actoris, quàm ex parte rei.*
12 *Presbyteri ſi ſit parochiani, non tenentur recipere ſacramenta à presbytero parochiano; ſed ab Epiſcopo, uel Archiepiſcopo.*
Cardinales habent ius epiſcopale in titulis ſuis, & intra totam parochiam tituli.
14 *Confeſſio facta ſuper proceſſu nullo, ualet.*
15 *Confeſſio facta in ſummario iudicio facit fidem in plenario.*
16 *Monachi, uel moniales an ſubſint presbytero parochiali quo ad ſacramenta recipienda? 17.*
18 *Exemptio eccleſiæ an præſcribatur?*
19 *Per præſcriptionem unius actus iuriſdictionis an cenſeatur præſcripta tota iuriſdictio?*

CAP. II.

DIlectus. Si eccleſia non cathedralis uẽdicat
ſibi ius ĩ alia eccl'ia, obtinebit 4
ſolũ quo ad ea, q̃ ꝓbabit ſibi
dẽri p̃ſcriptione, uel alio legitimo mõ. a
h. d. ẽm cõem & uerũ intellm. Et tria fa- b
cit. Primò ponit petitionẽ actoris. Scd'ò
defenſionẽ rei. Tertiò Papę diffõnẽ. Se-
cũda, ibi: *ad hoc*. Tertia, ibi: *nos*. Caſus lr̃a- 5
lis. Syndicus eccl'iæ ſanctę Cecilię noĩe
ipſius rectè petebat ab œconomo ſancti c
Laurẽtii de Piſcinula ſubiectionẽ in ſcru 6
tiniis, baptiſmate, capitulis, & ſiĩibus, poſ
ſeſſoriũ & petitoriũ intẽtãdo, dicẽs, ꝙ cũ
eccl'ia ſancti Laurentii ſit in parochia ſan d
ctę Cecilię ſita, de iure cõi dẽt ei in p̃di- 7
ctis oĩbus ſubiacere, cũ priuilegium exẽ-
ptionis nõ habeat, nec p̃ſcriptionem ꝑ ſe
poterit allegare, cũ eccleſia ſanctę Ceci-
lię p̃ſcripſiſſet prędicta, ſicut ꝑ teſtes di- 8
cebat eſſe probatũ. Prætereà cũ inter p̃di
ctas eccleſias corã. C. Papa ſuꝑ prædictis
quęſtio uerteret. M. p̃sbyter eccleſię ſan-
cti Laurentii fuit ſpõte confeſſus, ꝙ eccl'ę
ſanctæ Cecilię debebat ſcrutinium & ba
ptiſma. & cũ eccl'a ſanctæ Cecilię uellet 9
ꝓducere teſtes ad ꝓbandũ, ꝙ ille p̃sby-
ter diuerſis t'pibus uocatus fuerit ad capi
tulũ, & ꝙ ad ipſum uenerat, dict⁹ p̃sbyter
ꝯfeſſus fuit ſe uocatum ad capl'm ueniſſe.
Vñ. C. reſtituit eccl'am. S. Cecilię quo ad
capl'm, quo ꝯqueſta fuerat ſpoliatã, ſaluo
iure ꝓprietatis eccl'ę. S. Laurẽtii. Per hoc
ergo ſyndicus. S. Cecilię ꝓbare uolebat
ꝓprietatẽ quo ad ſcrutiniũ, & baptiſma,
& poſſeſſionẽ quo ad capl'm. œconomus
S. Laurẽtii ex aduerſo rñdit, ꝙ eccl'a ipſa 10
nullo medio pertinet ad Romanam ec-
cleſiam. Prętereà ipſa fuit monaſterium monialium, & ge-
neral'r ſeruat̃ in urbe, ut nullum monaſteriũ titulo ſit ſubie
ctum. Quare incongruũ uidebatur, ut regulares ſecularibus
ſupponant̃, & dñs papa in ipſa eccleſia inſtitutionem libe-
ram exercebat. & dñs papa his & aliis intellectis condem-
nauit œconomum ſancti Laurentii ſyndico eccleſiæ ſanctę
Cęciliæ in ſcrutinio & baptiſmo, ita tamen, quòd per hoc
nullum pręiudicium generetur eccleſię Romanę, ſi quan-
do ius ſuum fortè duxerit proſequendum. In inſtitutione
uerò, & deſtitutione, & capitulo œconomum ſancti Lauren
tii ab impetitione ſyndici ſanctę Cæcilię prorſus abſoluit,
ſibi ſuper hoc perpetuum ſilentium imponendo. Bernar.
Not. 1. a iure non eſſe improbatum, ut eccleſia inferior, pu-
ta parochialis acquirat ſubiectionem in aliquibus iuribus
Epiſcopalibus in eccleſiis ſitis intra plebanatũ. Facit c. audi
tis, & c. cũ oli, ſ. de p̃ſcr. põt ergo licitè eccl. inferior hęc iu-
ra petere, ſi pręſcriptione, uel alio legitimo mõ acquiſiuit.
1 †No. 2. ibi: *& ſimilibus*. ꝙ non uitiat̃ libellus[a] per appoſitio-
a nem h⁹ clauſulæ gñalis. pñt ergo in libello exprimi aliqua
iura particularia cõprehenſa ſub aliquo genere, & annecti
illa cl'a gñalis. Cõprehendit ẽt hęc cl'a oĩa acceſſoria & ſi-
milia expreſſis, de quo uide latius ꝑ Inn. in c. fi. de offi. Ar-
2 chid. †Tertiò not. ꝙ reſpectu ſubiectionis põt agi poſſeſſo-
rio. Si ergo ſubditus meus ſubtrahit mihi obedientiã de fa
cto, poſſum agere poſſeſſorio, ut reducat ad priſtinam quaſi
poſſeſſionẽ iuriſdõnis, & ſic ſuper iuribus incorporalibus
poteſt agi poſſeſſorio, de quo no. in c. querelã, de elect. con
3 cor. c. cũ eccleſia, de cau. poſ. & proprie. †No. ibi. *de iure communi*, ꝙ eccleſia ſita intra parochiã alterius eſt illi de iure
cõi ſubiecta, ſed illud ius cõe hic allegatũ nullibi ur̃ expreſ
ſum. unde hęc fuit allegatio partis cõtinẽs falſitatẽ ẽm oẽs
doct. merito iſta eccleſia ſolũ obtinuit in his, q̄bus ꝓbauit
4 ſibi deberi, & de hoc dic latius cũ gl. † Itẽ no. & tene mẽti
ꝙ ubi in eccleſia ſolus presbyter abſq; collegio eſt inſtitu
a tus, cõfeſſio ſolius presbyteri cõtentioſè facta p̃iudicat ipſi
b eccleſiæ, [b] quod bñ notabis. Secus vr̃, ubi eccleſia hẽt colle
gium, quia tunc requiritur confeſſio totius collegii, de quo
uide quod legitur & not. in c. præſentium, de teſti. lib. 6. &
5 in c. de Conſtantinopolitana. 22. diſtin. †Item not. & tene-
menti, quòd confeſſio facta in uno iudicio, facit fidem in
c alio inter eaſdem partes.[c] Nã hic allegabatur confeſſio fa-
6 cta coram Cœleſtino, & de hoc aliud infra. † Not. ꝙ miſſi
ad uocandum aliquem ad congregationem uel ad aliquem
alium actum poſſunt poſtmodum teſtificari ſuper uocatio-
d ne ab eis [d] facta, ut patet, ibi: *uocaſſe*: † Item not. quòd
7 non uitiatur teſtimonium alicuius, ſi prius in præſentia
partis dixit, qđ erat dicturus in iudicio: imò eſt cautela,
ut inducatur ad prius dicendum, ne habeat materiam ua-
riandi ſecundum notabilem theoricam Bart. in. l. eos, ff.
8 ad legem Falcid. † Item not. qualiter probatur ſubie-
ctio reſpectu ueniendi ad certam congregationem, ut ſi
probatur talem pluries uocatum ueniſſe, &c. non enim
uidetur ſufficere unica uocatio: quia ſolet quandoque obe-
dire ex mera liberalitate; pro hoc quod not. Innoc. in cap.
bonæ. 2. de poſtula. prælatorum, & per Legiſtas in l. 1. §. de
9 itinc. actuq; priuato. †Item nota, quòd licet monaſterium
mutet ſtatum de regularibus ad ſeculares, non per hoc mu-
tat ſubiectionem. Nã remanet eccleſia ſubiecta illi, cui pri-
mò ſubiiciebatur, licet in aliis mutet morem, arg. in c. reco
lentes, de ſtat. regul. & hoc tenet hic Innoc. & communiter
doc. quod bene notabis. Ex hoc enim infertur, quòd ſi ali-
quod monaſterium exemptum ex defectu monachorum
reducitur ad ſtatum ſecularem, ꝙ eccleſia remanebit exem
pta, ſicut prius. Not. ibi: *generaliter ſeruetur conſuetudo*, quòd
conſuetudo generalis alicuius loci extenditur ad eccleſiam
particularem habentem illam qualitatem, quę regulariter
10 eſt in aliis eccleſiis illius loci. †Vltimò nota, quòd etiam in
iſtis ſpiritualibus ſententia formatur in perſonam œco-
nomi

ZACHA.
a Non uitiatur libellus. Adde Lanfran. de Oria. in c. quoniã contra falſam. §. petitiones, nu. 4. uerſi. cautela eſt, & ibi in apoſtil. Celſi poſt Benedictum Vadum ſ. de probati.
b Ipſi eccleſię. Adde qđ uoluit Lud. Ro. conſi. 36.
SEB. SAPIA.
b Eccleſiæ. Quando confeſſio pręlati poſſit eccleſię prędiudicare, tradit Feli. in c. fi. co. pe. uer. generaliter autem, ſ. de præſum. poſt Abb. ibi. col. xii.
ZACH.
c Inter eaſdẽ partes. Adde Inno. in c. ꝑ inquiſitionẽ, in gl. ſua in uer. eccleſiaſticis, ſuprà de elect. Bald. in l. ii. col. fi. uer. ſed iuxta prædicta quæruntur, C. de eden. & in ſua marga. in uer. confeſſio, uer. vii. & Alex. in l. ii. ff. iudi. ſol. & in l. ii. §. 1. ff. ui bono. rapto.
d Ab eis. Adde qđ uoluit Old. conſi. 101.

nomi tã ex p̃te actoris, quã ex parte rei. De quo dic, ut no.
in d. querelã. In gl. 1. ibi: *catechiſmi*, & dr̃ catechiſmus a cate-
chizo catechizas, qđ idẽ eſt, qđ inſtruo inſtruis, ut eſt gl. in
c. ꝑ catechiſmũ, de cog. ſpiri. lib. 6. & iſte catechiſmus ſerua
bat̃ olim in adultis baptizãdis, & dr̃et ſeruari hodie, ſi adul
ti infideles uenirẽ ad fidẽ. Nã debẽt inſtrui ꝑ. 20. dies in fi-
de añ baptiſmũ, & iſte act⁹ inſtructionis appellat̃ catechiſ
m⁹, ſeu ſcrutiniũ, & dr̃ ſcrutiniũ à ſcrutãdo, q̄a ſcrutãt̃ uota
iſtorũ, & hodie fit infantib. añ quã, intrẽt eccleſiam. vñ iſte
prim⁹ act⁹ uocat̃ catechiſmus, nec ꝯhit̃ cognitio ſpũalis ꝑ
illũ actũ, de quo uide bo. tex. ĩ d. c. ꝑ catechiſmũ. In gl. ĩ uer.
in capellis, in fi. dic clari⁹, ꝙ eccleſia S. Cecilię p̃tẽdebat hãc
ſubiectionẽ, ꝙ p̃sbyter S. Laurẽtii tenebat̃ uenire ad capl'm
11 cõgregãdũ in dicta eccleſia S. Ceciliæ, & recipere ſtatutã &
debitã correctionẽ. † In gl. in uer. *de iure communi*, ĩ fi. Aduer
te, nã quaten⁹ gl pro iſto iure alle. in tex. adducit. c. cõſtitu-
t⁹, de reli. do. vr̃ uelle, ꝙ iſta allegatio ſit uera, & ſic de iure
cõi eccleſia matrix. i. plebanat⁹, uel alia parochialis fundet
intẽtionẽ ſuã ſuꝑ ſubiectione ecc. ſitę intra parochiã. Sed
do. cõiter impugnãt iſtã gl. Nã. c. cõſtitutus, loquit̃ de Epi.
& nõ de eccleſia ĩferiori. Ideo dicit Inn. ſe ignorare, ubi ſit
iſtud i⁹ allegatũ in tex. imò ꝯriũ vr̃ expreſſum ĩ c. fi. de off.
Archi. ubi Archidiacon⁹ ſuccubuit, quaten⁹ petebat ſubie-
ctionẽ in monaſterio ſito intra parochiã archidiaconatus.
Vnde cõcludit hic Inn. & cõiter doct. poſt eũ, ꝙ eccleſia in-
ferior citra cathedralẽ nõ põt de iure cõi petere aliquã ſu-
biectionẽ in aliis eccleſiis inferioribus, licet ſint ſitæ intra
parochiã ſuã, q̄a licet de iure cõi parochiani debeãt recipe
re ſacramẽta ab iſta eccleſia principalii, ut. ſ. de paro. quaſi
ꝑ totũ: tñ p̃sbyteri iſtarũ eccleſiarũ inferiorũ nõ tenẽt̃ hæc
12 ſacr̃a recipere ab illa eccleſia, ſed potius ab ep̃o, Archi. in c.
officiũ, de offi. Archi. † Et not. ſingul'r hoc dictũ. Nã ex hoc
infert̃ ſingul'r, ꝙ presbyteri capellarũ, q̃ ſunt intra plebana
tũ alicuius eccleſiæ, nõ tenent̃ cõfiteri plebano, nec alia ſa-
cr̃a ab eo recipere: ſed ſubiiciunt̃ ep̃o, & ab eo ſeu ab Archi
presbytero illius loci debẽt hęc ſacr̃a recipere, qđ bñ nota
bis. Nec obſt. c. is, q. ſ. de ma. & obe. ubi eccleſia inferior ma
trix vẽdicat ſibi ius inſtitẽdi in eccleſiis inferiorib⁹, & aliã
ſubiectionẽ: q̄a loquit̃ in titulo Cardinaliũ. Habẽt. n. tituli
Cardinaliũ maiorẽ p̃rogatiuã, & ẽ una opi. q̃ eſt quaſi cõis,
ꝙ Cardinales habẽt ius ep̃ale in titulis ſuis, & ſic intra to-
tã parochiã tituli, & no. in c. is, q, & in c. 1. de maio. & obed.
li. 6. & forte iſte tex. loquit̃ de tali titulo, iõ allegabat̃ i⁹ cõe
D. Ant. dicit, ꝙ eccleſia plebis de iure cõi fundat intẽtionẽ
ſuã in capellis ſuꝑ iſtis duobus. ſ. ſcrutinio & baptiſmate,
& ideo in iſtis duobus obtinuit eccleſia iſta. Sed ꝯ hunc in-
tellectũ facit: q̄a hic allegata fuit cõceſſio presbyteri ad ꝓ-
bãdũ ſubiectionẽ in illis duobus. ergo iure cõi nõ uẽdicãt
ſibi ſubiectionẽ. Nã bñ fateor, ꝙ ex quo capellę nõ habent
fontẽ, debẽt parochiani capellarũ ire ad plebanũ pro ſcru-
tinio & baptiſmo. Sed ꝙ presbyteri capellarũ teneant̃ ire,
qñ fons bene dr̃, uel ad inſtructionẽ baptizãdorũ, nõ ꝓbat̃
iure. Ideo cõclude, ꝙ eccleſia iſta tm̃ obtinebit, quãtũ pro-
babit ſibi deberi de iure ſpeciali, ut dixi in ſummario, & fa-
cit iſte tex. ubi ſuccubuit in oĩbus, niſi in iſtis duob⁹ proba-
tis ꝑ confeſſionẽ, & ad hoc quotidiè allegat̃ iſte text. & eſt
ſingularis in hac mã. In gl. in uerſi: cõfeſſus, ibi: *ſi procurator
erat*, dic, ꝙ potius colligit̃, ꝙ erat rector illius eccleſiæ, ut
patet ibi presbyter eiuſdẽ eccleſię, & tãquã rector uocabat̃
13 ad capl'm ſanctę Ceciliæ. †Et no. fi. gl. ꝙ uariata inſtãtia iu-
dicii remanet cõfeſſio, & licet doc. hic inſtẽt aliquãtulũ in
uoluẽdo mãm, tene tñ purè, ꝙ cõfeſſio facta in uno iudicio
a ualet in alio inter eaſdẽ perſonas.[a] Nã inſtãtia perẽpta, nõ
nõ perimit̃ cõfeſſio, ut no. in c. cãm, de teſt. & Bar. in l. cũ te
14 ff. iud. ſol. †Itẽ cõfeſſio ad ſui eſſentiã nõ exigit ualiditatẽ
proceſſus. vñ poſito, ꝙ proceſſus ſit nullus, nihilominus re
b manet cõfeſſio, [b] ut probat̃ in c. fi. de reſti. ſpol. & ibi apertè
hoc tenet Innocen. & facit clemen. conſtitutionem,
de elect. & uide aliud notabile dictũ Inn.
in c. qualiter & qñ. 2. de accu. ubi tenet, ꝙ
ualet cõfeſſio facta ĩ iudicio ſine alia tela
iudicii. Idẽ Bar. in l. ſi cõfeſſus, ff. de cuſt.
15 & exh. reo. ubi vide. † Hinc notabil'r di-
cit Inn. ĩ c. 2. de ord. cog. ꝙ cõfeſſio facta
ĩ ſummario iudicio, ualet ĩ plenario, qđ
no. In gl. in uer. *uocatũ*, ĩ fi. dic, ꝙ c. cũ oli,
ꝓcedit cũ ñ ĩteruenit act⁹ poſitiu⁹. Nã ſo
lũ illi ibi ſeruauerũt ſñiam excõicatiõis,
ſed hic fuit ꝓceſſũ ad actũ exteriorẽ, q̄a
uocat⁹ iuit ad capl'm. vñ clari⁹ patet de ĩ
tẽtione ꝑ actũ poſitiuũ, quã ꝑ actũ nega-
16 tiuũ. †Gl. in uer. *titulo*, ĩ fi. no. glo. ſingul'r,
& declarãdo eã dic, ꝙ monachi non ſub
ſunt eccleſię parochiali ſeculari quo ad
iuriſdõnẽ fori ꝯtẽtioſi, ut patet ĩ c. fi. de of
17 fi. Arch. & hic ĩ iſto tex. †Sed dubitat̃, nũ
quid quo ad ſacr̃a recipiẽda, & quo ad iu
riſdõnẽ fori pœnitẽtialis debeãt ſubeſſe
quẽadmodũ ſubſunt oẽs ĩ parochia habi a
tãtes, & dic ꝙ oli ſuberant, qñ monachi
nõ erãt clerici, & ſic intelligi debẽt iura
ĩ gl. alle. ſed hodiè monachi cõiter ſunt
clerici, & habẽt a iure, ut inuicẽ admini-
ſtrẽt ſibi ſacr̃a. 16. q. 1. c. 1. Sed poſſet dubi
tari de monialib⁹, nũquid ſubſint presby
tero ꝑochię quo ad ſpũalia? Et ſatis poſ
ſet teneri, ꝙ ſic, ut olim erat ĩ monachis.
Et idẽ puto dicẽdũ in oĩbus religioſis, q̄
nõ ſunt presbyteri. Nã presbyter paro-
chialis fundat ſuã intẽtionẽ ſuꝑ oĩb⁹ ha
bitãtib⁹ in parochia. 12. q. 1. c. 1. & c. pa-
ſtoralis, đ his, q̃ fi a prę. Cõiter tñ ſeruat̃
18 ꝙ ep̃s ꝓuidet eis de p̃sbytero. † In gl. in
ver. *gñetur*, in fi. no. iſtã glo. ſingul'r, & bñ
facit tex. in c. cũ dilecta. §. q̄a uero, de cõ-
fir. uti. uel inuti. & qđ legi. & no. ĩ c. ad au b
dictiã, de p̃ſcr. & ibi gl. no. ĩ uer. principa
l'r, & ĩ c. nolumus. 16. q. 3. uide ſimile per
Bar. ĩ l. ſi publican⁹. §. 1. ff. de public. & vr̃
hoc mirabile, ut p̃ſcribat̃ exẽptio ꝯ eccle
ſiã ſubiectã, q̃ ſubiectionẽ ſuiipſius ñ poſ
ſidet, ſed ſuꝑior. Sed hoc cõtingit; q̄a exẽ
ptio cõcedit̃ ĩ priuilegiũ exẽpti. vñ, qua-
ten⁹ eſt fauorabile ipſi ſubiecto p̃ſcribit̃
ſpacio cõpetẽti, ſicut alia iura ipſi⁹ ſubie-
cti, & ꝓbat iſte tex, ſatis bñ, ſaltẽ in arg.
Nã uides hic, ꝙ cõfeſſio rectoris eccleſię
exẽptę p̃iudicat ipſi eccleſię, ſed ñ Papę
ſubiectionẽ poſſidẽti ꝙ notabis. Ex quo
19 infero, ꝙ cõfeſſio ſubiectionis. †In gl. fi.
vult ergo gl. ꝙ exercẽs aliqua iura ep̃a-
lia, ſolũ poſſidet, & p̃ſcribit ea, q̃ exercet,
& nõ alia, & bene facit text. ĩ c. auditis, &
in c. cum olim, de preſcr. & gñal'r idẽ uo
luit Bar. ĩ l. prima. §. ſi quis, ff. de iti. actu
q; priua. ubi dicit, ꝙ exercitiũ in uno ar-
ticulo ñ extẽdit̃ ad alios articulos. Nec
obſtat c. 1. ſ. de reli. domib. q̄a ibi nemo
erat in poſſeſſione aliorũ iurũ ideo nõ
extẽdit̃ ibi poſſeſſio, qđ eſt notãdũ, ſed
hic ep̃s eſt in poſſeſſione aliorũ, ſed an
hoc ſit uerũ indiſtinctè, pulchrè uide no.
per Inn. q̄ multũ inſtat, nũquid per unum
actũ iuriſdictionalẽ quis pręſcribat uni-
uerſalẽ iuriſdictionẽ in loco, uel in per-
ſona. Itẽ tractat, qualiter quęratur quaſi

ZACHARIAS.
a Inter eaſdẽ perſonas. Adde Specu. in titul. de actio. ſeu pe. §. ſuper petitionibus, uerſic. ſed quid ſi reus. ubi dicit, ꝙ talis cõfeſſio ſufficiat ad cõdenandũ in alio iudicio, de quo ꝑ Bart. in l. 2. ff. iu. ſol. & Alex. ĩ l. magiſtratibus, ff. de iuriſ. om. iu. uide qđ no. ĩ apoſtil. ad iſtu. ſ. iſto. c. nu. 5. in uerſ. inter eeſdem perſonas.
SEB. SAPIA.
b Remanet confeſſio. An cõfeſſio facta in iudicio nullo ex defectu proceſſus probet in iudicio plenario, uide Bal. in. l. mercalẽ, in fi. C. de cõdi. ob tu. cau. Bar. in. l. ſi cõfeſſus, ff. de cuſtodi. reo. cũ multis allegatis ꝑ Feli. nin. qualiter & qñ. 2. §. licet autem col. 2. ver. qñ autem dicatur. j. de accuſ.

poſſeſſio uniuerſalis iuriſdictionis in loco,& uide quod ip
ſe notat in c.in literis,de reſt.ſpo.& in c. conquerente, de
offi.ordi.& in c.2.de poſtu.pręla.

SVMMARIVM.

1 *Sententia contra ius lata dicitur,non ſolum lata contra uerba legis,ſed etiam contra mentem iuris.*

2 *Reſcriptum emanatum contra ius præſumitur falſum,aut per occupationem nimiam emanaſſe.*

Reſcripta debent habere clauſulam derogatoriam ad reſcripta contraria, uel ad ius contrarium,ſaltem in genere.

3 *Papa an poſſit ſolus diſpenſare contra conſtitutionem concilij?*

CAP. III.

EX parte tua. In prioratibus monachorũ
nõ põt ſinguli monachi cõ
morari,etiã ſi ſuper hoc habeãt reſcriptũ apoſto
licũ,niſi in illo fiat mẽtio de Lateranẽſi ꝯcilio.h.
d.Primo cõſultatio.Secũdo rñſio,ibi;*hoc autem*. Caſus lite
ralis. Abba.& cõuẽtus Riueñ.Venetẽ.diœce.literas apoſto
licas ad quoſdã iudices impetrauerũt,ne epiſ.diœce.eos cõ
pelleret plures monachos ponere in quibuſdã prioratibus
ſuis,ubi ſinguli monachi eſſe cõſueuerũt,cũ pluribus facul
tates nõ ſufficerẽt eorũdẽ,inquiſita prius ueritate de facul
tatibus prioratuũ,& occaſione iſtarũ literarũ dicebãt ſibi
cõceſſum,ut in ſingulis ipſorũ prioratib⁹ ſuis ſinguli mona
chi cõmorarent,dũmõ plurib⁹ facultates ñ ſuppetãt eorũdẽ
Epiſ.Venet.ſignificauit hoc dño Papę, & ipſe reſcribit ei
dicẽs;cũ iſtud obuiet cõci.Lateran. de quo nulla fit mẽtio
in literis p̃dictis,rñdet,ꝙ nõ credit hmõi literas a ſe. apo.
emanaſſe.ꝙ ſi forſan ꝑ occupationẽ emanauerit,nõ vult ꝑꝑ
hoc derogare cõcilio añ dicto.Ber.No.1.ex hoc tex.ꝙ ẽt ĩ
defectũ facultatũ nõ põt monachi ſingulr̃ inſtitui & cõmo
rari in prioratib⁹ eorũ,& ſic nõ ſolũ ꝓhibitio ꝓcedit ĩ ec-
cleſiis parochialib⁹,ut in c.qđ dei & ĩ c.2.de ſta. reg. ſed ẽt
in prioratib⁹.Quid aũt tũc fiẽdũ,qñ facultates deficiũt,dic
ut ĩ cl.ne ĩ agro.§.ad hoc;de ſta.re.No.ibi:*obuiet Lateranenſi concilio*,ꝙ dr̃ qd eſſe iuri ꝯriũ,nõ ſolũ qñ de directo & ſm̃
uerba illi obuiat,ſed ẽt ſm̃ mẽtẽ.Nã.d.c.2.de quo iſta lite-
ra facit mẽtionẽ,nõ loquit̃ ſpecificè de prioratibus, ſed de
eccleſiis parochialib⁹,ſed tñ hæc litera dicit, ꝙ ſi illud ſit ĩ
1 prioratibus,ꝯriat̃ illi cõcilio.†Et hoc põt notabiliter addu
ci ad illã mãm,cũ ſñia ſit lata ꝯ ius ſcriptũ, ut nõ ſolũ dicat̃
lata ꝯ ius,qñ expreſſe eſt ꝯ uerba iuris,ſed ẽt ꝯ mẽtẽ, qđ ẽ
bñ no.de quo tñ uide,qđ ſentit Inn.in c.P.&.G.de off. del.
2 & in c.cũ ſpãli,de app.†No.2.ꝙ reſcriptũ emanãs ꝯ ius pręſumit̃ aut falſũ,aut ꝑ occupationẽ nimiã emanaſſe, niſi in
reſcripto fiat mẽtio đ iure ꝯrio.Et ex hoc,&ex tex.ſin.not,
ꝙ oẽ i⁹ hẽt cl̃am derogatoriã ad reſcr.ꝯria, ut ad ualidita
tẽ ipſorũ ſit neceſſe facere mẽtionẽ de iure ꝯrio,ſaltẽ ĩ gñe
de hac mã uide qđ no.ĩ c.nõnulli,s̃.de reſcr.& in c.1. de cõ
ſti.li.6 ĩ gl.& ꝑ Io.An.in c.1.de exce.p̃la.lib.6. in nouella.
3 †In gl.fi.no.gl.ꝙ Papa diſpẽſat ꝯ cõciliũ,& uide gl.in c.ubi
periculũ,de ele.lib.6.q̃ plus vult,ſ.ꝙ Papa ſolus poſſit reuo
care cõſtõ.cõcilii,qđ an ſit uerũ indiſtinctę,tetigi ĩ c.ſignifi
caſti.& c.licet,s̃.de elect. & dic ut ibi,dñt tñ dõ.hic,ꝙ licet
poſſit,nõ dẽt uelle.Nã dictũ cap. 2. emanauit ꝑꝑ periculũ
peccati carnalis cõcupiſcẽtiæ, qđ imminet ducẽtibus uitã
ſolitariã inter homines ſeculi;ut patet ex tenore illi⁹. c.2.

SVMMARIVM.

1 *Abbas habet corrigere monachos,& non epiſcopus, niſi in defectum Abbatis.*

Epiſcopus concurrit cum quolibet alio prælato in correctione ſubditorum, & eſt locus præuentioni.

2 *Monachus aſſumptus ad regimen alicuius eccleſiæ eximitur ab obedientia Abbatis,ſi illa eccleſia non erat ſubiecta monaſterio,alias ſecus.*

CAP. IIII.

AD audientiam Ordinari⁹ cõpellit Ab
batẽ,ut mõachos a prio
ratib⁹ reuocet ad clauſtrũ,uel eis ſocios,adiũgat.
Primo ponit trãſgreſſionẽ cõcilii,q̃ ſecũdo man
dat corrigi,ibi:*ideoq;*.Caſus literal. Significatũ fuit d. Papæ
ꝙ quidã ſubiecti Archiep.Burdeg.ſolitarii habitabãt ĩ qui
buſdã prioratib.,ꝯ ſtatutũ Lateraneñ.cõ. vnde mãdat Pa
pa eidẽ Archiep̃o,quatenus Abbates & priores ip̃orum,vt
uel ipſos reuocẽt ad clauſtrũ,faciẽtes ꝑ clericos ſeculares ĩ
eiſdẽ eccleſiis deſeruiri:vel aſſociẽt ſibi alios monachos cũ
q̃b⁹ vitã regularẽ obſeruẽt, ꝑ cẽſur.eccl.& monitiõe p̃miſſa
1 cõpellat.B.†No.primò,qđ correctio monachorũ primo lo
co ſpectat ad Abbatẽ:nõ autem cõcurrit Ep̃s cũ Abbate,ut
ſit locus pręuentioni.Nã,ut hic uides, Papa mãdat Archi-
ep̃o,nõ vt ipſe cõpellat monachos,ſed abbates,ut ꝑ eos mo
nachi reuocent̃:ſed ĩ defectũ abbatis poterit Epiſ.ſupplere,
in.c.quãto,de offi.ordi.ſecus eſt in aliis p̃latis ſecularibus
habẽtib⁹ ſubditos. Nã cũ illis ꝯcurrit Epiſ.ĩ iuriſdõne exer
cẽda;ita,ut ſit locus p̃uẽtiõi,ut no.maximè ꝑ Inn.ĩ.c.cũ ab
eccleſiarũ,&.c.paſtoralis,de offi.ord.Itẽ no.ꝙ optio datur
Abbati reuocãdi ſingulr̃ inſtitutos ad clauſtrũ, aut aſſociã
di alios monachos;& ſic p̃t abbas alterare ſtatũ prioratus ſi
bi ſubiecti,vt ſtatũ regularẽ poſſit reducere ad ſtatũ & uitã
ſecularium;ꝙ intelligo,qñ reditus prioratus nõ ſufficiũt ꝓ
pluribus:alias aũt nõ p̃t abbas priorat⁹ ſolitos gubernari ꝑ
rl̃ares cõmittere clericis ſecularib⁹: q̃nimò nec monachis
alteri⁹ monaſterii;de quo dic,ut habet̃ in.c.cũ ſingula,de p̃
bẽ.li.6.Sed ꝯ tex.op. nã ẽt clericus ſecularis dẽt in eccleſia
hr̃e clericũ,ut ĩ.c.q̃ſq;,s̃.đ uita & hone.cler.& ĩ.c. ꝓpoſuit,
s̃.de fil.p̃sby.ergo ñ ſufficiẽter hic ꝓuidet.Sol.dicit Hoſt.
ꝙ ſi priorat⁹ nõ eſt curatus,tũc ceſſat p̃dicta rõ.Si aũt ẽ cu-
ratus,tũc p̃t dici,ꝙ clericus ſecularis, cũ hẽat patrimoniũ,
poterit de ſuo impẽdere ad ſuſtẽtationẽ clerici;qđ nõ p̃t fa
cere religioſus,cũ nihil hẽat.Dicit tñ,qđ ſi cũ auxilio con-
ſanguineorũ religioſus poterit tenere ſociũ, ceſſabit cõpul
ſio,de qua hic.Itẽ dic,qđ clericus ſecularis nõ tenet̃ hr̃e ſo
ciũ,ſed clericũ ſeruitorẽ,ut in.d.c.ut quiſq;, & tales reditus
ſufficerent rectori & clerico ſeruitori,q̃ nõ ſuppeterẽt pro
duobus ſociis.Ita not.gl.in cle.ne in agro.§.ad hæc, de ſta.
2 reg.& dic de iſtis prioratibus,vt ibi habetur.†Sed oppo.ali
ter ꝯ literã. Monach⁹ aſſumpt⁹ ad regimẽ alterius eccleſię
eximitur a poteſtate ſui Abbatis,ut ita nullã cõmunionem
hẽat amplius cum priori monaſterio, vt ĩ.c.ne pro cuiusli
bet.16. q.1. ergo nõ tenetur Abbas dare ſocium extraneo.
So.dicit Io.An.ꝙ iſtud.c. loq̃tur in monachis clauſtralib⁹,
ſ.in his,qui nõ deſinũt eſſe monachi prioris monaſterii,ut
q̃a deputantur ad prioratus ſubiectos monaſterio.Si autẽ
perpetuò ad eccleſiã nõ ſubiectã monaſterio ꝓmouerent̃,
non tenetur Abbas ſibi dare ſociũ;& ſic limita.c.2. de ſtat.
reg.& hoc idem confirmat Io. An.in gl.ſua in. d.§.ad hoc:
ſed tu uide quod dixi in.c.ꝙ Dei,s̃.de ſta.reg.& dic, ut ibi.

De iure patronatus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Aduocatus efficitur patronus cauſæ, quam aſſumpſit ſub patrocinio ſuo.*

2 *Patronus alicuius eccleſiæ dicitur ille,qui fundauit, uel dotauit ipſam.*

3 *Ius patronatus quid ſit, & eius diffinitio.*

4 *Patronus debet præſentare presbyterum in eccleſia, in qua habet ius patronatus,nec Epiſcopus uel alius prælatus poteſt aliquem inſtituere ſine licentia patronorum.*

5 *Patronus ſi deuenerit ad inopiam, eſt alendus ex reditibus eccleſiæ, in quo habet ius patronatus,dumtamen ipſi reditus remaneant ultra neceſſaria.*

6 *Ius patronatus quomodo acquiratur.*

Ius patronatus poteſt eſſe penes plures dotantes, uel fundantes, uel conſtruentes eccleſiam.

Ius patronatus non acquirit ille,qui modicum dat pro dote eccleſiæ, niſi concurrat cum alijs inſimul dotantibus,quo caſu tam ille,qui modicum,quam ille, qui multum dat,efficitur patronus.

Iurpatronatus ſemel acquiſitum, tranſmittitur ad heredes.

Suprà uiſum eſt de præbendis & dignitatibus.Itẽ de religioſis do
mib.Itẽ de capellis monachorũ.ſed q̃a ad iſtas fit inſtõ nõnũquam
per p̃ſentationẽ patroni,& ſic poſſet dubitari de iure pa.& de mõ p̃
1 ſentãdi, & ſimilib. merito poſt rubricas p̃cedẽtes ſubiicit iſta. †Et
ſcias,

ſcias,ꝙ patronus dr̃ multipliciter in iure.Nã dicitur patronus,aduo a
catus reſpũ cãæ,quã ꝓmouendã aſſumit patrocinio ſuo.l.rẽ nõ nouã
§.patroni,C.de iud.15.q.2.c.2.Itẽ dr̃ patronus dñs reſpũ ſerui,ut pa
tet ĩ toto titu.ff.de iure pa.& de iſtis patronis, ſeu patronatibus nõ
2 tractatur hic.†Tertio dr̃ patronus,q̃ cõſtruxit,uel dotauit, ſeu fun-
dauit eccleſiã,& dr̃ patronus, quia ſicut pater ducit filiũ de nõ eſſe
ad eſſe,ita patronus eccleſiã deducit ad eſſe, & đ iſto patronatu tra
3 ctatur hic.†Quid ãt ſit ius pat.a ut ſic habeatur ſuba rei,de qua tra
a ctaturi ſumus, dic poſt Io.An.ꝙ ẽ ius honorificũ,oneroſum & utile,
alicui competens in ecc.pro eo, ꝙ de diœceſani conſenſu eccleſiam
conſtruxit,fundauit,uel dotauit ipſe,uel is,a quo cãm habuit, & de
4 clara hoc mõ.†Eſt.n.ius honorificum,quia patronus habet hono-
b rem præſentando rectorẽ.Non.n.põt Ep̃s, b uel alius prælatus inſti-
tuere rectorẽ in beneficio ſine pręſentatione patroni,ut in c. decer- 2
nimus.16.q.7.& 1.quaſi per totum.Item eſt honorificum,quia debet
prę aliis honorari in eccleſia patronata,ut.j.eo.c. nobis. Itẽ dr̃ ius
oneroſum,quia patronus tenet̃ defendere eccleſiã,ne bona indebitè
dilapident̃.16.q.7.c.filiis.†Dicitur ius utile,quia cõſequitur utilita
5 tẽ ex patronatu,q̃a ſi deueniret ad inopiam,tenetur ecc.ex reditibus
ultra neceſſaria remanentib⁹ alere patronũ pinguius, q̃ alios pau- d
peres,ut in c.q̃cunq; ea.cã & q̃õne.1.& de his aliq̃d no.j.e.c.nobis.
6 †Dixi in diffinitione,ꝙ competit ex eo,ꝙ conſtruxit, &c. Nam dẽs
ſcire,quod ius patronatus acquirit̃ c altero de trib.modis,aut quia
conſtruxit eccleſiam.ut in.c.monaſterium.16.q.7.Aut quia eam do
tauit,ut in d.c.filiis. Aut quia illam fundauit.i. aſſignauit fundum,
ubi eccleſia deberet conſtrui,ut in d.c.nobis,&.c.Abbatẽ.18.q.2.poſ
ſunt ergo tres patroni concurrere in eadẽ ecc.ut quia unus dedit do
tem,alter fecit eam conſtrui,alius dedit fundum,ubi conſtrueret̃.Di
xi ẽt,ꝙ in dote conferenda poſſunt plures concurrere. Nã ſi ſimul
dant oẽs dotẽ,ſunt patroni,etiam ſi unus conferat minus,q̃ alius,ut
uoluit Inn.hic,& hẽs in gl.63.diſt.in ſumma.Et ſic limita glo. d.c.
quicunq;,quę dicit,ꝙ ſi quis modicum contulit pro dote,nõ efficit̃
patronus,quã ſing.nota.Sed eam intellige,quando unus ſolus dedit
dotem,ſecus ſi plures dederunt dotẽ ſufficientem.Nã iura indiſtin- e
ctè dñt,ꝙ ex dotatione quis efficitur patronus,nec diſtinguũt, ſi ſit
unus,uel plures dotantes. Idẽ cõſimili rõne dicendũ in pluribus cõ
7 ſtituentib.uel dotantib.uel fundantib.†Dixi poſtremo,uel is,a quo
cãm.habuit.Nam ſatis eſt,ꝙ patronatus fuerit a principio acquiſi-
tus altero ex modis prędictis. Nam tranſmittitur ad hęredes. uel 3
alio modo, de quo.j.in ꝓceſſu titu. & ad prędicta uide gloſſ. not. f
& plenam.16.q.7.c.piæ mentis.

SVMMARIVM.

1 *Patroni ſi ſunt in diſcordia præſentandi aliquem in eccleſia,Epiſcopus loci ſtatuet,ne interim exerceantur diuina officia in tali eccleſia. 9.* 4

2 *Iuſpatronatus tranſit in hæredes,etiam extraneos.*

Iuſpatronatus non tranſit nec in filios,uel filias, ſiue alios in certa re hæredes inſtitutos,dato alio hærede uniuerſali.8.

3 *Iuſpatronatus tranſit non ſolum in maſculos, ſed etiam in fœminas.*

4 *Iuſpatronatus ſi competit infanti, an præſentabit tutor, uel pupillus, uide remiſſiuè.*

5 *Iuſpatronatus tranſit in hæredes,vel ſucceſſores in ſtirpes,non in capita.*

6 *Iuſpatronatus eſt indiuiduum,etiam penes plures hæredes.7.*

Patroni poſſunt inter ſe conuenire,ut alternis vicibus habeant ius præſentãdi.

Patroni non poſſunt inter ſe diuidere fructus eccleſiæ,in qua habent iuſpatronatus,nec aliquid ab ea exigere.

7 *Iuſpatronatus eſt apud quemlibet hæredem inſolidum,etiam ſi ſint hæredes pro inæqualibus partibus.*

9 *Patroni ſi non præſentant rectorem in eccleſia intra tempus conſtitutum, Epiſcopus loci inſtituet rectorem,vide infra eo.c.quoniam,nu.6.vbi aliud ſtatuitur in electoribus.*

Patroni & Epiſcopus ſi ſint in diſcordia circa rectorem,quid agendum. d

CAP. I.

1 PErlatum. † Si propter diſcordiã patrono e
rũ eccleſia caret adminiſtratio-
ne ceſſatur in eccleſia a diuinis,tollunt̃ reliquię,
& oſtia clauduntur,ſi aliter ſine ſcandalo eccleſię f
prouideri non poteſt hoc dicit.cum ſequen.Et duo facit cõ
cilium. Primò prohibet eccleſiam inter patronos diuidi.
Secundò ponit,quid facere debet Epiſcopus, cum patroni
non ordinant eccleſiam.ſecunda,ibi:*& ſi*.Caſus lit. Aliquã
do cõtingit,quod unus patronus eccl.relinquit plures hæ g
redes,quilibet hęredum uult pro ſuo arbitrio eccleſiam or
dinare, cum uacat. Statuit concilium, quod inter
hęredes patroni eccleſia diuidi nõ dẽat, b
ſi diſcordia fuerit inter eos, ꝑꝑ q̃ ſacer
dos ibi ordinari nõ poſſit, Ep̃s p̃cipiat,
vt nullo mõ miſſarũ ſolẽnia celebrentur
ibidẽ,donec ad ꝯcordiã redeãt, & cano
nicè ꝓuideãt eccl.B.†No. Primo ibi:*in-*
2 *ter hæredes patroni*,qđ ius patronatus trã
ſit in hæredes patroni.Et no.qđ tex.ĩdi
ſtinctè loq̃t̃ de hæredib. patrõi. Ex quo
p̃t inferri ad multas q̃ſtiones.Primò,nũ
q̃d ius patronatus[d] trãſeat ſolũ ad hęre
des ſanguinis,ſicut i⁹ patronat⁹ libertorũ
an,ad hęre.ẽt ex̃neos.Inn.s̃.ſuꝑ ru.dicit,
qđ trãſit ad quoſcũq; hęredes,& hoc cõ c
muniter tenet̃,ꝑ hoc glo.1.nã ſi tranſit
cũ vniuerſitate in extraneũ,vt in.c.ex li-
teris,& in.c.cũ ſeculum.j.eo. fortius trã
ſit cum hęreditate ĩ hęredes inſtitutos
a patrono.Et ex hoc infertur, ꝙ ſi pater
inſtituit filiũ,uel filiam in re certa,& ex
traneũ vniuerſalẽ hęredẽ,ius patronat⁹
ñ trãſibit ĩ filiũ uel filiã,ſed ĩ hæredẽ uni
uerſalẽ.Si aũt ſũt plures hęredes, oẽs ſi
mul efficiũt̃ patroni[e],ut hic,& in cle.fi.
e.ti.ubi uide.An aũt ĩ diuiſiõe hæredita
tis poſſit iudex uni ad iudicare i⁹ patro.
dic,ut no.Io.An.j.e.c.q̃rimoniã,ubi di-
3 cet̃.†Scđò p̃t dubitari,nũq̃d trãſit in fœ
minas[f];an tñ ĩ maſculos?dic,ꝙ pariter ĩ
oẽs, q̃a iura nõ diſtinguũt inter maſcu-
lũ & fœminã.Pro hoc facit c.fi.de cõceſ.
p̃bẽ.ſentit gl. in.c.qm̃ inueſtiturã.16.q.
7.& docto.ĩ.d.cle.fi.& uide ꝙ dixi in. d.
4 c fi.†Quid aũt ſi cõpetit infanti, nunq̃d
g pupill⁹ poſſit,p̃ſentare, vel tutor, [g] vide
Fede.conſi.97.& Archidia. 17.q.7.c.de-
cernimus,& ꝑ Io.And.in.c. cũ ex eo,de
5 ele.li. 6. † Itẽ dubitabat̃ olĩ,an hæredes
ſuccederẽt ĩ iur̃ patronat⁹ ꝑ ſtirpes,an ꝑ

a Quid ſit ius patronat⁹.Et adde Arch.ĩ.c.ueniẽs,circa prin.16.q.6.q̃ ẽt diffinit,q̃d ſit patronatus libertorũ,& dicit,ꝙ eſt poteſtas a iure ciuili cõceſſa patrono ĩ ꝑſona liberti ꝑꝑ bñficiũ manumiſſiõis, & dicit,ꝙ hęc diffinitio colligit̃ ex.l.1.&.2.de iur̃ patr.ſđ đ hoc uiđ Pau.de Leaza.in cõmen.c.nobis.j.e. ubi põit plura in mã hui⁹ ti.

b SEB. SAPIA. Ep̃s. Nunquid aũt iſtõ facta ſine præſentatione patroni ſit nulla,an uero ita demũ, ſi patronus agat de cõtẽptu, uiđ latè per Feli.in.c.cum Bertoldus, uol. 3. s̃. de re iudicata. ubi ponit ſex caſus, in quibus ualet inſtitutio ſine præſentatione patroni.

c Acquiritur.Adde eũdẽ conſi. 54.&. lix. &. Ioan. de Ana.conſi. 34.

Adde Fel.conſil. 111. &.225.& ibi uide,an filius poſſit repudiare hæreditatem, & retinere ius patronatus. & uide Io.de Ana. conſil. 86. Cal.cõſ.2.hoc ti.

ANT. FRAN. An hęreditas poſſit repudiari, & retineri i⁹ patronatus,dicas quod ius patronat⁹ trãſit cum hæreditate, & ſic ex titulo uniuerſali,ut ĩ c.ex literis, de iure patr.hæreditas aũt nõ p̃t,ꝑ p̃te repudiari, & ꝓ p̃te acceptari, imo ꝓ p̃te repudiata hr̃ ꝓ repudiata in totũ,niſi hęres dixerit ſe uelle pro alia parte deliberare, quia tunc nulla pars habetur pro repudiata,ut habetur per gl.no.& An. in.l.i. ff.de acq.hę.licet de hoc dubitarit d.Pau.ĩ.l.q̃dã elogio,C.đ iure delib.Et adde,ꝙ ſi hęres petit a iudice dari curatorẽ hęreditati iacenti,uel bonis,ur̃ hęreditatẽ repudiare,ut ꝑ d. Pa. incon.164. & adde,ꝙ hæreditas patris p̃t repudiari & acceptari ad uitã,ſi ambę deferantur ex diuerſis teſtis.l.fi.& ibi per Bal.& doct.C.ſi quis ſe ab hære.abſti.& habetur per glo.& Bar.in l.ſi quis filium,in. §.1. ff.de acqu..hær.& an hęreditas ſemel adita poſſit repudiari,habetur per Bal.& Pau.in d.l. quidam elogio.

d SEB. SAP. Nunq̃d ius pa.Vide Bal.Ale.& alios in.l. quia ꝑ inde.ff.ad Treb.ubi dñt,ꝙ ius patr.non tranſit in hæredes fideicõmiſſarios,de quo ẽt ꝑ moder.i.l.precibus,in glo. fi.C. de impu. & aliis ſub.nũq̃d ãt trãſeat ĩ ltĩmatũ,uel in fiſcũ,tradit Fel.in c.quãto, co. 2.s̃.đ iud.& nũquid fęmina excluſa a ſtatuto,ſuccedat in iure patr. tradit Fe.đ Se.ĩ cõſ.102.referũt Mod.ĩ d.l. p̃cib. & cõcludũt,ꝙ non.

e Patroni.Et idẽ dicit gl.mag.ĩ fi.ĩ c.piæ menti .16.q.7.& fa.qđ no. gl.63.di.in ſum.ĩ fi.& iõ dicit Bal.in.l.familiæ,C.communia utri.iudi,ꝙ cum ius patronatus competat inſolidum,non uenit in diuiſione,uide etiam Bal.in.l.eam quam.in fi.C. de fideiuſ.

f Fęminas.An mulieres ſuccedant in iure pat. uide tex. & ibi per d. Ant.in.c.fi.de exce.p̃l.& ibi etiam alia pul.ad materiam,& pro hoc uide optime quod elegãter ſcribit Bar.in.l. ſtipulationes non diuiduntur, in 4.op.de uer.ob. & uide omnino Bal. in c. quanto, in 1. col.de iudiciis.

Adde Cal.conſi.1.hoc tit. & eundem conſi. 54. & ibi uide multa in materia maximè circa ea, quę dicuntur.

g Vel tutor.Adde do.de Ro.hoc tit.in. deci.ſuis in antiquis.

a In reliqua. adde Io. de Ana. conſi. 43.
b Inſolidũ. Idẽ tenet Hoſt. in ſum. eiuſdẽ ti. §. qualiter trãsfrrat̃, uer. nouus hęres, de hoc uide per Pau. de Leaz. in commen. c. nobis, circa princi. infrà eo.
c Vocẽ. De hoc per gl. magnam ante me. in cle. plures, de iure pa. & d. Ant. hic, & uide Anch. in cõſi. 342. uide tñ Ho. ĩ ſum. de iure pat. §. qualiter trãsfert̃, uer. q̃d ſi plures fundũ. ubi dicit, ꝙ licet plures, qñ dotãt eccleſiam, ſiue fundãt oẽs ſint patroni inſolidũ, tñ quo ad alimẽta & honores eccleſia ẽ magis aſtricta illi qui plus dedit.
d In quibuſdam. Pro intellectu huius decre. uide oĩno latè Hoſ. ĩ ſum eiuſdẽ tit. de iure pat. §. quid iuris, ĩ prin. vſque ad uer. ſiue qõ. & tono & latè & eleganter ſcribit Lapus alle. 73. in pe. col. uerſ. ad quintã. q. Item uide Bal. in. l. 1. ff. de ſena. ubi ꝑ illũ tex. dicit ꝙ ſi maſculus & alia mulier ſimul ſint patroni, & diſcordent in pręſentando, dẽt p̃ferri pręſentat⁹ a maſculo.

ANT. FRAN. Circa hoc de p̃ſentato à patronis ĩ diſcordia quis p̃feratur, an pręſentatus à maſculo, uel à fœmina, dicas primo, ꝙ patroni debẽt ſimul & nõ ſeparatim p̃ſentare, qñ nõ ut collegiũ, ſed ſinguli p̃ſentãt, ut ꝑ Io. An. d. Abba. in c. 3. de iure pat. Nũquid aũt magis p̃feratur præſentatus à maſculo, quã à fœmina, dicas hic, ꝙ hoc dr̃ forſan procedere, qñ fœmina excluderetur à maſculo à ſuccedẽdo forſan ex forma ſtatuti. ſed quando fœmina & maſcul⁹ ſuccederent ex diſpoſitione iuris communis iuxta formã. l. maximũ uitiũ, C. de lib. præter. ſatis dubitarẽ de iſto dicto, quia, ſi uterque præſentaret diuerſimodè, non putarẽ magis pręferendum eſſe pręſentatum a fœmina, quàm a maſculo, imò uariantibus patronis in præſentatione, ille, ad quem ſpectat inſtitutio, habet conſiderare, quis ſit magis idoneus, & illum dẽt inſtituere, ut in c. paſtoralis, & in c. cum autem, de iure pat. niſi forſan diceremus præſentatũ a maſculo pręſumi magis idoneũ, q̃ p̃ñtatũ ab ipſa fœmina, tñ hoc habebit examinare habens inſtituere ꝑ ea, quæ habentur in d. c. paſtoralis, & in c. cum autem, de iure pat. ubi plenè de materia, quando patroni diſcordant in pręſentando.

capita, & hodiè eſt declaratũ, ꝙ ꝑ ſtirpes
ut in d. cle. fi. ideo, ſi plures ſuccedunt uni
ex duob⁹ patronis eccle. oẽs habent̃ loco 5
6 unius. † Itẽ quęritur, qualiter dẽt intelligi tex. du prohibet diuiſionẽ inter hæredes? Doc. ponũt triplicẽ intellectũ. quidã
intelligunt, ꝙ nõ pñt patroni conuenire
ut unus habeat patronatũ in una eccleſia
& alius in alia. quia hoc eſt indiuiſibile.
Alii intelligunt de reditibus & poſſeſſionibus eccleſiæ, quia nõ pñt patroni inter
ſe diuidere illos, nec aliquid ab eccleſia 1
exigere. 10. q. 1. in c. nouerint. Alii intelligũt de ipſo iure patronatus. Nã cũ ſit in
corporale, nõ põt diuidi, ut dr̃ in gl. & q̃
libet expoſitio ẽ bona, & uera in ſe. Pñt
tñ patroni cõuenire, ut alternatis uicib⁹ 2
præſentent, ut in cle. fi. & ſi habent plures
patronatus, pñt cõuenire, ut unus præſen 3
tet in una eccleſia, & aliius in alia [a] ut
a ſic quẽadmodũ permittitur diuiſio in tẽ
pore, ita & rõne locorũ. Talis. n. diuiſio
nõ prohibet̃ per iſtũ tex. † In gl. 1. ibi: *ſi ex*
7 *diuerſis in æqualibus &c.* no. bene gl. & eã
tene mẽti, ꝙ ius patronatus eſt apud quẽ 4
libet hęredẽ inſolidũ[b], ẽt ſi ſint hęredes
b pro inęqualibus partibus, &c. Not. bñ gl.
& tene eã mẽti, qm̃ hęc opi. cõiter tenet̃ 5
per doct. licet dixerit Inn. ꝙ pinguiorem
uocẽ[c] hẽt habẽs maiorẽ ꝑtẽ in hęredita
c te. Sed tene gl. quia cũ iſtud ius ſit indiuiſibile, non poſſumus dicere unũ hr̃e duas
partes in hoc iure, ſicut hẽt in hęredita- 1
te. † Quid ſi un⁹ inſtituat̃ in re certa ali⁹
8 in uniuerſo? s̃. tetigi, & uide Io. An. in c. 2
cũ ſeculũ. j̃. eo. ubi dicã. † In gl. fi. ibi: *hodie*
ſeruari non debet. Sentit ergo glo. ꝙ hodie
9 hoc. c. ſit correctum, ibi ſine ſcãdalo, &c. 5
Sed certè hoc. c. hodiè manet firmũ. nam
prouidet, qñ aliter eccleſiæ prouideri nõ 6
põt. Pone, ꝙ patroni ſunt ita potentes; ꝙ
epiſ. nõ põt ſupplere eorũ defectũ, tũc ad 7
hibebit remediũ, de quo hic, & ca. ſeq. &
uide de intellectu horũ c. gl. ſatis notabi 8
lẽ in c. ſi plures. 16. q. 7. & diſtingue. Aut 9
n. eſt contentio inter patronũ & ep̃m, &
ponit ep̃s ęconomũ ĩ eccleſia, donec fue
rit ſopita cõtentio, ut in c. cũ uos, de offi. 10
ord. Aut eſt cõtentio inter patronos ſuꝑ
iure patronatus, & dẽt Ep̃s expectare lap 11
ſum tẽporis pręfixi ad preſentandũ, poſt
q̃d ſi non pręſentabunt, ep̃s inſtituet re- 12
ctorem, ut in c. quoniam, infra eo, & hoc
ſi poteſt ſine ſcandalo, alias autem ſerua 13
bitur, quod hic dicitur, & c. ſequenti.

SVMMARIVM.

1 *Reliquiæ ſi tollantur ex aliqua eccleſia, non per hoc eccleſia execratur, ſi ſint reliquiæ, quæ ſint in tabula altaris, quo caſu altare execratur.*
2 *Patroni non poſſunt plures rectores inſtituere in eadem eccleſia.*
3 *Præſentatus non acquirit aliquod ius per præſentationem, ſed electus ſic.*
Patroni habent ius præſentandi, non autem eligendi, licet largo modo dicantur eligere, & ſic non uitiabitur libel. ſi dicatur, quòd patroni elegerunt. 4
5 *Patroni eligentes ſiue præſentantes nõ idoneũ, an priuentur poteſtate eligendi.*

CAP. II.

QVæcunque. Summariũ, eſt. s̃. c. proxi. Caſus literalis. Si patroni ecc. diſcordes fuerint, ut eã nolint ſub uno presbytero ordinari, ſi epiſ. aliter eccleſię cõſulere nõ poterit, tollat inde reliquias, & claudat oſtia eccleſię, ne diuinũ
celebretur officiũ, donec canonicè unũ elegerint p̃sbyterũ
Ber. Et no. 1. ibi; *ſi aliter*, ꝙ ultimũ remediũ dẽt eſſe diſpoſi
tio h⁹ c. & pręce. pro hoc uide, q̃d dixi s̃. c. proxi. † Itẽ no. ꝙ
licet reliquię tollant̃ de eccleſia, nõ ꝑꝑ hoc execrat̃ eccleſia
& intellige de reliquiis, quę ſunt in eccleſia in capſa, uel in
arca, ſecus aũt de reliquiis quę ſunt ſub tabulis altaris. Nã
ex amotione illarũ execrat̃ altare, ut in c. 1. de cõſecr. eccl.
uel alt. † No. 3. ꝙ nõ pñt patroni uelle, ut plures inſtituant̃
in eadẽ eccleſia, quia; eccl. dẽt eſſe unius rectoris, ut in c. cũ
nõ ignores, s̃. de pręb. † No. ibi; *eligant*, ꝙ patroni dicunt̃ lar
go modo eligere presbyterũ, nõ tñ ſtrictè eſt electio, qa ꝑ
pręſentationẽ nõ transfert̃ ius in pręſentatũ in eccleſia, in
c. q̃d aũt. j̃. e. ſed per electionẽ ſic uide bonã gl. in c. quanto.
64. di. vñ proprie præſentatio, & nõ electio ſpectat ad patro
nũ, ſed pro tãto patroni dicũtur eligere, ꝙ ante pręſenta-
tionẽ oportet, ꝙ unũ eligant. † Et ſic no. ꝙ largo modo dr̃
patron⁹ eligere. nõ ergo uitiabitur libellus, ſi dicatur, ꝙ pa
troni eligerũt, de quo legitur & no. in c. nobis. j̃. eo. † No. ꝙ
patroni tenentur eligere idoneũ. nunquid eligentes non
idoneum ſint priuati, dic ut in cap. cum uos, de offic. ordi.
In gl. ibi; *tamen poſſet ſeruari*, & uide gl. in c. ſi plures, hic alle.
& quod plenius dixi. s̃. cap proxi.

SVMMARIVM.

1 *Patroni ſi diſcordant in præſentando, præfertur præſentatus a maiori parte. 3. niſi ex tali præſentatione oriretur ſcandalum. 4. 5.*
2 *Patronus conſequitur ius patronatus ex tolerantia & gratia Pa. non quòd ipſe ſit habilis, cùm ſit ius ſpirituale.*
Papa poteſt prouidere de eccleſia patronata laicorum ſine præſentatione patronorum, alius uero citra Papam nemo poteſt.
5 *Epiſcopus poteſt inſtituere rectorem ſine præſentatione patroni, quando præſentatus per patronum non poteſt eſſe ſine ſcandalo, & quando tempus datũ patronis ad præſentandum eſt lapſum.*
6 *Electores ſi non eligunt intra tempus ſtatutum, eo quia contenditur de poteſtate eligendi, non priuantur iure, quod habent ad eligendum.*
7 *Patronus ſi non præſentat intra tempus, quia contenditur ſuper idoneitate præſentati, uel quia eſt contentio inter ipſum & Epiſcopum, non priuatur iure præſentandi.*
8 *Ius patronatus acquiritur propter reædificationem eccleſiæ. 11.*
9 *Ius patronatus an & quomodo quæratur ex noua conſtitutione dotis facta eccleſiæ iam fundatæ.*
Ius patronatus eſt ſpecies ſeruitutis ipſius eccleſiæ.
10 *Ius patronatus non quæritur ex ſola datione rei eccleſiæ; ſed oportet dicere ratione dotis, uel animo quærendi ius patronatus.*
11 *Ius patronatus quæſitum ex ſola conſtructione eccleſiæ, perditur. ſi eccleſia ruat ſecus illud, quod acquiritur ex datione fundi, uel alterius loci, uel noua conſtructione eccleſiæ, uel illud, quod quæritur ex datione.*
12 *Eligentes uel præſentantes idoneum, an ſint tuti in conſcientia non eligendo, uel præſentando idoneiorem?*
13 *Maior pars requiritur reſpectu collegij, quando per collegium aliquid explicatur. ſi uero aliquid explicatur reſpectu ſingularium perſonarum, tunc ſufficit minor pars reſpectu ipſarum.*
14 *Patroni an præſentando debeant omnes in ſimul interuenire, an ſufficiat ut omnes de per ſe interueniant?*

CAP. III.

QVoniam. d † Si patroni in pręſentando diſcordant, pręfertur pręſentatus
1 a maiori parte, ſi eſt idoneus & ſi hoc ſine ſcandalo fieri non põt, uel patroni intra tp̃s debitũ non
pręſentãt, ep̃s ordinabit eccleſiã. hoc. dicit. Primò ponit abuſum

a Ex gratia. Vtrum laicus de iure ſit capax iuris pat. an uerò ex gratia, latè examinãdo concludit Archi. in c. hortamur, in 2. coluñ. 71. di. & uide d. Ant. in ru. de iud.
ANT. FRAN. An ius patr. ſit ex gratia, uel de iure cõi, uide q̃ habent̃ in c. filiis ac nepotib. 16. q. 7. & uide q̃ plenè habẽtur ꝑ d. Abb. & d. in c. ſuꝑ eo, de off. deleg. & ĩ c. q̃to, de iudi. Et eſt cõcluſio, ꝙ reſpectu primęuæ inſti. fuit gr̃a. hodie aũt eſt ius habẽs in ſe ſp̃ualitatẽ annexã ꝑ tex. in c. ſuꝑ eo, iuncto, c. quanto, de iudi.
b Papa. nõ tñ hoc intelligitur facere ꝑ gñales l̃ras ſm̃ d. Ant. hic in 2. colũ. uer. ꝑ. h. d. Hoſt. & idẽ dicit Arc. in c. piæ mẽtis, ĩ fi. 16. q. 7. alle. Hoſt. hic ſecus tñ dicit ĩ de legato Papę.
Adde eundẽ conſ. 105. Lapũ alle. 96.
SEB. SAPIA.
c Actu. uide Fel. in c. cũ acceſsiſſent, colũ. pe. s̃. de conſti.
SEB. SAPIA.
d Nũq̃d ãt. uid̃ multa alle. ꝑ Feli. in c. nihil cũ ſcãdalo, co. 1. & 2. s̃. d̃ reſc,
SEB. SAPIA.
e Primus. de iſtis caſib. uide Feli. ubi alios addit ĩ c. cũ Bertoldus, col. 3. s̃. de re iudi.
f P̃ñtati. Adde q̃d' uoluerũt d. de Ro. deci. 252. in nouis hoc, ti. ubi an p̃ñtãs indignũ intra tempus excuſetur a negligentia.
g In gl. Circa iſtam gl. adde gl. in uer. domũ, in c. 1. in §. confirmatos, de re li. do. in 6. Et uide q̃d' ſcripſit idẽ. d. Ab. Panor. in c. cõſuluit, de iud. & In no. in ru. de cõſec. eccle. uel alt. ubi q̃rit, ſi eccl. deſtructa reędificet̃ d̃ eadẽ materia, an debeat iterum recõſecrari.
ANT. FRAN. An eccl. deſtructa reædificata dẽat iterato recõſecrari, dicas, ꝙ eccle. deſtructa reædificata retinet priora priuilegia, & priores indulgentias, quas hẽbat, ut per Inn. in c. Abbate, ĩ fi. de ſentẽ. excõ. & hr̃ ꝑ gl. 16. q. 7. in c. & hic dicim⁹, & ꝑ gl. ĩ regula priuilegiũ, de reg. iu. lib. 6. & ꝑ Io. An. in c. ſtatutũ, de electi. eo. li. & habet̃ ꝑ Bar. in l. fi. 3 col. le. illici. & ꝑ Bal. ĩ tit. de pace Cõſtã. in §. nos Romanorũ, in uſi. feudo. & in l. q̃d' in rerũ, in §. fi. de le. 1. putarẽ tñ, ꝙ ſi eccle. eſſet euerſa a fundamẽtis, & illa reędificaretur, eſſet opus noua cõſecratiõe qa uideret̃ eſſe noua eccleſia. ſin aũt non eſſet euerſa a fundamentis, ſed forſan eſſet ſolum deſtructũ tectũ, nõ eſſet opus noua cõſecratione, ſed forſan eſſet facienda rebenedictio per Ep̃m, ſicuti ſit, qñ eccleſi. eſt uiolata, ut in c. ſi q̃s tibi, ꝑ Arc. 18. q. 4.
h Ius patr. Add̃ Io. de An. conſi. 23.
SEB. SAPIA.
i Patronus. Vide Feli. in c. ſi acceſsiſſent, co. pe. uer. gl. fi. s̃. de cõſtit, ubi dicit all. gl. hic, ꝙ ius patr. põt refici ꝑ patronũ ſine licẽtia Ep̃i, qñ eccl. eſt deſtructa. Et ad hoc, ꝙ multum intereſt reficere, & de nouo facere, uide no. ꝑ Iaſ. in le. ius ciuile, col. 2. ff. de iuſti. & iu. & ꝑ Ale. & alios, in l. 1. §. ſi q̃s ædificiũ. ff. de ope. noui nũ.

tãt, Ep̃s ordinabit eccleſiam. h. d. Primò
ponit abuſum patronorum. Sc̃dò conſti
tutionẽ, ibi: *præſenti.* Caſus literalis. In
quibuſdam locis patroni eccleſiarum, uł
eorum hæredes abutunt̃ ꝑtãte ſibi ab ec-
cleſia cõceſſa; quia cum eccleſia unius de-
beat eſſe rectoris, ipſi in diſcordia pluri-
mos p̃ſentant. unde ſtatuit Lateranenſe
cõciliũ, ut ſi fortè uota patronorũ in plu
res ꝑtes ſe diuiſerint, ille p̃ficiat̃ eccleſiæ
qui plurimorũ eligit̃ & approbat̃ aſſenſu
& alias idoneus fuerit. Si aũt ſine ſcanda
lo fieri nõ poterit, Ep̃s ordinet eccleſiam
ſm̃ quod melius ſibi uiſum fuerit. In fine 7
dicit ſi de iure patr. qõ emerſerit ĩter ali
quos, & illa intra quatuor menſes nõ fue
rit diffinita, ex tunc ſuperior ordinet ec-
2 cleſiã. Ber. † Not. primò, ibi; *ſuſtinuit*, ꝙ pa
troni cõſequuntur ius patronatus ex gra
a tia [a] & permiſſione quadã & tolerantia
eccleſię. Nam de iure cõmuni ex ſola fun
datione non poſſet patronus acquirere 8
ius patronatus, cum illud ſit annexũ ſpiri g
tualibus, in cap. 4. de iud. Et ex hoc infer
b tur, ꝙ Papa [b] poſſit ꝓuidere de eccleſia
patronata laicorum ſine p̃ñtatione pa-
tronorũ, licet ſecus ſit in aliis p̃latis citra
papã, ut notat̃ in cap. cum dilectus. j̃. eod.
& uide bo. gl. in cle. 2. de præb. & per Ar-
chid. 16. qõne. 7. filiis, & in cap. hortamur
3 l. 21. diſtinctione. † No. ſecundò, ꝙ in præ
c ſentationis actu [c] neceſſario nõ requiri-
tur conſenſus omnium patronorũ, ſed ua 9
let pręſentatio facta per maiorem partẽ.
4 † No. in uerſi. *ſi autem.* ꝙ rõne ſcandali in
habilitatur quis ad beneficium obtinen-
dum. Nam præſentatus per maiorẽ partẽ
hic nõ admittitur rõne ſcãdali. Ad idem
q̃d' in ſimili hr̃ in c. cum teneamur, de p̃-
d ben. Nunquid aũt [d] ius q̃ſitũ in re perdat̃
rõne ſcandali, ut ſic p̃latus remoueri poſ-
ſit, ſi ſine ſcandalo populi nõ põt p̃laturã
tenere, uide Inn. in c. niſi cũ pridẽ, de re-
nũ. † Vltimò ex tex. no. duos caſus, in q̃b.
Ep̃s inſtituit rectorem ſine p̃ñtatione pa
troni. Primus, [e] qñ ſine ſcãdalo ꝑ patro
num p̃ſentatus inſtitui nõ põt. Secundus,
quando contẽtio ſuꝑ patronatu non de-
cidit̃ intra tp̃s patronis ad p̃ñtandũ præ-
fixum. Et ex hoc ultimo habes caſum no
tabilem, in quo non ualenti agere currit 10
tempus. † Et hæc adducunt̃ ad qõnẽ. Po-
ne. ꝙ inter electores contendit̃ de pote- h
ſtate eligendi, & non decidit̃ qõ inter tẽ
pus præfixum ad eligẽdũ, q̃rit̃, nũq̃d po-
teſtas liberè ordinãdi eccleſiã deuoluat̃
ad ſuperiorẽ? Hoſt. & Io. An. hic tenẽt, ꝙ
non; quia nõ eſt quid imputet̃ habẽtibus
ius eligendi, cùm ꝑ eos nõ deficiat, quin 11
eligãt, ſed ꝑ litem ſibi motam. Vnde cùm i
ꝯrium nõ ſit ſtatutũ, niſi ſuꝑ p̃ñtatione,
non debemus hoc ius extendere ad con-
tentionem ſuper electiõe. Pro hoc uide-
tur tex. in cap. 2. de in integ. reſti. ubi lon
go tꝑe fuit certatũ ſuꝑ iure eligendi, nec
poteſtas fuit deuoluta; & facit q̃d' legit̃,
& no. in ca. fina. s̃. de electione. Et ex hõc
habes unã differentiã inter ius eligendi,

& ius p̃ñtandi. Et põt eſſe rõ diuerſitatis.
Nam præſentatio innititur gratiæ, ut s̃.
dixi. electio uero iuri communi, ut in ca
pi. primo, s̃. de electione. Itẽ pinguius ius
habent electores, quàm pręſentatores,
ut colligitur ex gloſſa, in c. quãto. 43. di-
ſtinctione, iuncto. c. q̃d' aũt. j. eo. Itẽ tra-
ctatur de modico p̃iudicio patronorũ, ſi
pendente lite alius inſtituatur ꝑ ep̃m, ſed
electorib. fieret magnũ p̃iudiciũ, cũ fortè
haberent ſuꝑiorẽ, quẽ nõ uellẽt, uel quẽ
nõ expediret hr̃e, meritò aliud ſtatuit̃, cũ
cõtendit̃ de iure p̃ñtandi, & aliud de iure
eligẽdi. † Quinimo pl⁹ ſentit hic Io. An.
ꝙ ſi cõtenderetur non ſuꝑ iure p̃ñtandi,
ſed ſuꝑ idoneitate p̃ñtati, [f] nõ hr̃et locũ
finis huius. c. Idẽ, ubi eſſet cõtentio inter
Ep̃m, & patronũ, ꝑ hoc. c. cũ uos, de of. or
di. facit gl. 16. q. 7. c. ſi plures, hęc notabis.
Et hæc pñt adduci in arg. notabile, ꝙ pa-
trono ĩpedito currit tp̃s, & uide ad mate
riã, q̃d' dicã ĩ c. cũ ꝑꝑ. j̃. eo. † In gl. [g] 1. ibi:
quòd acquirat ius patr. No. bñ gl. & eam ſe-
quũtur doc. & maximè põdera in eo, q̃d'
dicit cõſenſum Ep̃i requirendũ. Pro quo
facit ſm̃ Hoſt. quod hr̃ in auth. ut nullus
fabri. ora. do. colũ. 5. nã quẽadmodum a
prin. nõ licet eccleſiã cõſtituere ſine con-
ſenſu Epiſ. ut in c. nemo, de cõſe. diſ. 1. ita
nec ex poſt facto iterũ reędificare. ut ac-
quiratur ius patr. & ſic habes, ꝙ ex noua
cõſtitõne quis acquirit ius patr. † Et hæc
faciũt ad aliã qõnem quotidianã. Pone,
ꝙ eccleſia ſit ſine dote, nunquid ex noua
dotatione acquirit̃ ius patr. Gl. in ca. piæ h
mentis. 16. q. 7. ſentit ꝙ nõ, qa res ſacra ñ
capit ſeruitutem, ſed ius patro. eſt q̃dã ſerui- i
tus ipſius eccleſię. Inn. s̃. eo. ſuꝑ ru. & Io.
An. in c. 1. eo. tit. li. 6. eos cõiugendo ꝯclu
dũt, ꝙ ſi nõ ꝑt hr̃i recurſus ꝯ eũ, q primò
eccleſiã ꝯſtruxit, uel cõſecrari fecit, acqui
ritur nouus p̃ronus, dũmo de cõſenſu E-
piſcopi hoc fiat. Item debet requiri pri-
mus patronus. Pro hoc quod legi. & no.
in c. cũ ſicut. j̃. de cõſec. eccleſiæ uel alta.
& hoc eſt bñ notãdũ. Nã quotidiè acce-
dit in capellis fundatis ĩ iſtis eccleſiis cõ
uẽtualib. Nã fauore eccleſię hęc conſtitõ
dotis retrotrahitur, & uř dotata añ con-
ſecrationẽ, ſicut in ſimili cauetur ĩ matri
10 monio, ut in ca. tãta. j̃. q fil. ſint legi. † Et
aduerte, qa nõ ſufficit. ꝙ aliquid det ec-
cleſiæ ad acq̃rendũ ius patro.[h] ſed opor-
tet, ꝙ detur rõne dotis, alias donãs uř po
tius benefactor, & nõ acquirere ius patr.
Nam iura indulgent patronatũ nõ bene-
factori, ſed dotã ti. d. c. filiis. ideò ſit cau-
tus uolens eccleſiã de nouo dotare, ut ex
11 p̃ſè dicat, ꝙ ꝓ dote illa bona largitur. †
Et in fi. gl. uult ergo gl. ꝙ primus deſinat
eſſe patronus. [i] Et pro hac opin. bñ facit
tex. in l. q̃d tñ, ff. qui. mo. uſufru. amit. ubi
dr̃, ꝙ ſi nauis reficiatur ꝑ partẽ; non per-
ditur uſusfructus; ſecus, ſi ex toto diſſol-
uatur, & de nouo reficiatur, & ꝑ hoc põt
reſponderi ad iura ꝯria allegata in gl. &
hanc opinionem ſequitur Cal. Ego in-
telligo hoc procedere, quando quis erat

patron⁹ ex ſola cõſtructione, ſed ſi dèdiſ
ſet doté,vel fundũ,puto indubiè,ꝙ ñ deſi
nat eſſe patron⁹, & ſic erũt ambo patrõi.
Prim⁹ rõne fundi,ſeu dotis,ſecund⁹ rõne
nouę cõſtructionis. Pro hoc qđ dixi ſup
rub.& ꝑ pdictis ſatis bene facit.§.affinita
tis,iſti.de nu.vbi patet, ꝙ ſi duæ cauſę cõ
currũt ad quẽlibet effectũ, & q̃libet cã ꝑ
ſe ſufficiat,non ſufficit ad extinguẽdũ ef
fectũ defect⁹ alteri⁹ cauſæ tm̃. In gl. ĩ ver.
qui maioribus,in fi.no.bene gl.Nã idẽ põt
dici in electis, & viđ ad hoc glo. ĩ c.2.de
offi.cuſto.& bo.tex.cũ gl.in c.monaſterii
12 16.q.7.& in c.licet.8.q.1.†Nunqd ãt ſal-
uẽt cõſciẽtiã,q eligũt idoneũ,cũ poterãt
eligere idoneiorẽ,vide qđ dixi in c.cõſti-
13 tutus de ap.& qđ no.in d.c.licet.†Quęro
extra gl.de notabili & quotidiana. q.hic
dr̃,ꝙ valeat pſentatio facta à plurib⁹,nun
a quid ſit neceſſe,vt ꝯueniat maior pars [a]ha
bito reſpectu ad oẽs patronos,an ſuffici-
at maior pars habita cõparatione ad mi-
norẽ partẽ,exẽplũ:quatuor ſunt patroni:
duo pſentãt vnũ,tertius aliũ: quart⁹ aliũ,
pſentatus à duobus ñ hẽt maiorẽ partem
omniũ,ſđ hẽt maiorem partẽ, habito re
b ſpectu ad alios pſentatores.Ioan. [b]An di
cit,ꝙ aut pſẽtatio fit ab iſtis vt à collegio
& tunc reqrit̃ maior pars reſpectu totius
collegii,& ꝑ hoc vr̃ tex.ĩ c.eccl.s̃.đ elec.
Aut iſti pſentãt tanq̃ ſingulares,vt cõiter
faciunt laici,q de patrimonio habent ius
patronat⁹,& tũc ſufficit maior pars reſpe
ctu aliarum partiũ,& ſic ĩtelligit iſtũ tex.
Et not.ſingulariter hoc dictũ,qa facit ad
multa,vbi.n.hẽnt plures explicare aliquẽ
actũ,debes ſẽper aĩaduertere,vtrũ hẽant
hanc põtatem vt collegiũ,an vt ſinguli,vt
primo caſu requirat̃ maior pars toti⁹col
legii, ſecundo caſu ſufficit maior pars re
ſpectu altarũ partiũ. Et ꝑ hoc aliàs dixi,
ꝙ ceſſante iure ſpeciali non valet electio
rectoris facta ꝑ ſcholares, niſi ĩteruẽniat
maior ps totius vniuerſitatis,nec ſufficit
maior pars cõparatione minoris partis.
Et iõ ſi in vniuerſitate ſunt centũ, & quin
quaginta eligũt vnũ,& 30. eligũt alterũ,
& alii aliũ,nulla electio valet, qa ñ reꝑit̃
facta à maiori parte totius vniuerſitatis.
Nã ſcholares eligũt,vt collegiũ, & nõ vt
ſinguli,arg.in c.cũ ꝑ cã,s̃. de ꝑcu. & per
Inn.in c.cũ ab ecclĩarum,ff. de offi.or.&
14 ꝑ Bar.in.l.fi.ff.de colle.illi.†Et ex hoc de
cidit̃ alia qõ nõ min⁹ no. nunqd patroni
debeãt ſimul cõuenire in pſentatiõis actu
an quiſq; poſsit ꝑ ſe pſentare, vel aliqui
eorũ aliis non vocatis.Io.An. ex pdictis
infert,ꝙ ſi iſti habẽt pſentare,vt collegiũ
dñt oẽs vocari,aliàs nõ vocati poſſent a
gere de cõtemptu,in c.qđ ſicut,& c.bonę
de elec.ſđ ſi pſentãt,vt ſinguli,hoc non ẽ
neceſſe.Et no.hoc dictũ,qđ etiã vr̃ ſequi
Fed.conſi.25.aliàs. 97.& põt adduci.l.ꝑ
fundum,ff.de ſerui.ruſt.pdi.Ego dubito,
an verũ ſit iſtud dictum ꝑ notabilẽ theo-
ricam Bar.ĩ l.oẽs populi,ff. de iuſt.& iu.
vbi dicit,ꝙ ſiue à collegio cõſenſus ſit ex
plicandus,ſiue a pluribus, ſiue a ſingulis,

a Maior pars. Adde Cal.conſi. 9.& 10. hoc titu.

SEB. SAPIA.

a Maior pars. vide Fel. in c. cum oẽs, col.9.ver.in gl.in ver nihil valet, s̃. de conſtit.

b Io. Et iſtã doctrinã Io.An.ſequitur Do.in c.ſicut, poſt gl.in ver.cõmunis de elec.ĩ 6.De quo viđ Pau.de Leaza. in cõmento.c. nobis.j.eo.& viđ omnino do.Ant.in c. cum oẽs,de cõſtit. in.8.colum.

dummodo in actu maior pars prȩiudicet minori parti,ſem
per debent iſti eſſe ſimul,ꝑ.l.iuriſgentium,in §. fi. * q̃ aliàs
eſt lex,quæ* incipit,& ſuũ hęredẽ,ff.de pact. & plus hoc mi
hi placet. Nã ex cõtrario dicto maior pars patronorũ poſ-
ſet negligere minorẽ partẽ,q̃ ſi fuiſſet præſens,potuiſſet ad
ducere minorẽ partem ad aliã præſentationem,& facit qđ
legi.& no.in c.2.de arbi.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Patronus,etiam ſi ſit clericus,non habet ius inſtituendi uel deſtituendi,vel bona eccleſiæ patronatæ adminiſtrandi, ſed tantum præſentandi.*
2 *Clericus impetrans beneficium,quod prius habuerat à laico, hoc non expreſſo, non gaudet reſcripto tanquam ſurreptitio.*
3 *Suſpenſus maiori ſuſpenſione inducit irregularitatem, quæ in clericis impedit celebrationes,ſecus in minori.*

CAP. IIII.

PRæterea. Excõicantur patroni laici, qui
clericos inſtituunt,& deſtituunt,
in eccleſiis etiã patronatis, vel bona ipſarum ali
ter adminiſtrant,& clerici,qui inſtõnem laicorũ
recipiunt,cõione priuãtur. Duo ſunt dicta,ſm̃,ibi,*clericus*.
Caſus literalis. Quidã laici patroni in tãtã audaciã prorũ
punt,ut ſine authoritate Epi,clericos inſtituãt in eccleſiis
& deſtituãt, poſſeſſiones & alia bona iura eccleſiarũ ꝑ ſua
voluntate diſtribuunt,ꝑpea Lateranẽ.cõcilium decernit il
los anathemate feriendos.Clerici verò,q manib⁹ recipiũt
laicorum ſine authoritate Epi ſui,cõione priuent̃, & ſi eas
non dimiſerint miniſterio eccl.& ordine deponãt̃.Ber.no.
1 1.ꝙ†ex iure patronat⁹ patronus laicus nõ ꝯſequit̃ ius inſti
tuendi,uel deſtituẽdi,vl̃ bona eccl.adminiſtrãdi,ſed ſolum
ius præſentandi,vt in c.pręce.& c.vnico.j.e.lib.6.Et hoc ꝓ
cedit,ẽt ſi patron⁹ ſit cleric⁹,vide bo.tex.16.q.5.c.1.vbi dr̃
ꝙ ſi Epiſc.conſtruxerit ecclĩã in diœceſi aliena,ſolum præ
ſentationem hẽt,cõſecratiò uerò & inſtitutio,& totius ec-
clĩæ diſpõ pertinet ad Epiſ.loci,nec põt patronus ſuꝑ hoc
aliter ſtatuere,qa nõ põt ĩmutare iuris diſpõnẽ,ꝑ hoc tex.
no.in c.cum dilect⁹,de cõſue.facit ꝙ no.Inn.ĩ c.qm̃, ne Prę
lati vices ſuas,facit.10.q.1.c.nouerit,ubi patet,ꝙ ſuꝑ bonis
ecclĩæ nullã ptãtem hẽt patronus,facit qđ dixi ſuper rub.
Not.ꝙ clericus recipiens a laico ecclĩã, non eſt ipſo facto
excõicatus,uel ſuſpenſus maiori ſuſpẽſione,ſed peccat mor
2 taliter,& dẽt cõione priuari†Ex quo ĩfero, ꝙ ſi impetraret
hoc beneficium a Pa.nõ expreſſo,ꝙ prius habuerit a laico,
nõ ualet ĩpetratio,quia ſi Papa ſciuiſſet, nõ ita de facili ſibi
cõceſſiſſet,cum dẽret ꝑpter delictum ſuũ, cõione priuari,
ut hic,ꝑ hoc c.poſtulaſti,s̃.de reſcr.& qđ ibi no. Ho. bene
facit.c.qſquis,& quod ibi no.s̃.de elect.†In gl.fi.ibi,*hoc dice
re uidentur*. & de ĩtellectu iſtorum capitulorum uide ꝙ not.
in d.c.quiſqs,in gl.3.& põt dici, ꝙ iſte ſit ſuſpẽſus ſuſpẽſio
ne minori,ut ibi,non ãt maiori, q inducit irregularitatẽ ĩ
celebrãte,facit qđ legitur & no.in c.fi.de cler.excõ.mini.

1 *Præſentati ſi ſint duo à patrono,præfertur ille,qui fuit miſſus in poſſeſſionem & inſtitutus,licet alius reperiatur ante ipſum inſtitutus.7. 8.*
Iuſpatronatus non poteſt cõcedi ĩter viuos ſine authoritate Epiſ.aliàs ſecus,9.
2 *Præſentatus nõ q̃rit aliqđ ius ĩ eccleſia ex ſola pſentatione,ĩtellige, vt.j.n.7.*
3 *Patronus põt uariare in præſentando ante inſtitutionem Epiſ ſ. accumulãdo, non autem prorſus recedendo à prima.*
4 *Inſtrumentum poteſt loqui per verba præteriti temporis,licet actus fiat in præſenti.Item poteſt loqui in tertia perſona,& in prima.*
5 *Teſtis præſumitur iuratus,quando depoſuit,ſi in actis appareat,quòd talis teſtis iuratus ſic depoſuit.*
6 *Donatio facta à non domino eſt ipſo iure nulla.*
10 *Concedens aliquam rem intendens illam dare integraliter, & non ſolum ius quod habet,non ualet conceſsio etiam reſpectu ſui iuris.*
11 *Laicus de conſuetudine an poſſit habere ius conferendi.*

CAP. V.

1 QVod autem. †Si patronus laicus ſucceſſi
ue præſentat duos,& ſecũd⁹
inſtituit̃ ab Epo,ualet ĩſtitutio.h.d.primò.Patro
nus ñ põt clerico,uel alteri eccl.conferre ecclĩã
patronatã,uel alteri donare.Secundum dictum,ibi,*de cæte
ro*. Caſus literalis.Patron⁹ eccleſiæ ad uacantẽ eccleſiã præ
ſenta-

ſentauit plato ſuo, ad quẽ pertinet inſti
tutio,clericum idoneũ cleric⁹ille ñ fuit à
plato admiſſ⁹, poſteà patron⁹ uoluntate
mutata aliũ idoneum pſentauit,q fuit ab
Epo ĩſtitut⁹,& ĩ poſſeſſionem ĩduct⁹ q̃rit̃
qs iſtorũ alteri pferri dẽat?Reſpõdet qđ
ĩ caſu iſto melior ẽ cõditio poſſidẽtis:qa 9
añ,quã pſentatio ꝑ Epm̃ approbet̃, ratũ
ñ ẽ qđ a patrono fuit ĩchoatũ.De cętero
Aliqs laic⁹ patron⁹ cõceſſit eccl.& ĩſtrm̃
fecit ſub hac forma:ego talis concedo,&
do ecc.talib. clericis,ſiue collegiis, & p-
ſenti charta cõfirmo.q̃rit̃,an talis cõceſ-
ſio teneat?Reſpõdet Papa ſi cõſenſus Epi
nõ accedat,nihil agit̃,qa ꝓ ñ dato habet̃,
2 qđ dat̃ ab illo,q donare nõ pt̃.B.† No.1.
ex tex.ꝙ pſentatus ꝑ patronũ ñ cõſeqt̃ i⁹
ĩ ecclĩa ex ſola pſẽtatiõe.Eſt.n.pſentatio
quoddã ĩchoamẽtũ, ſeu pambulũ ad ob-
tinẽdã ĩſtitutionẽ Epi vt patet ibi:*inchoa
tum,&c*.& ĩ hoc no.iſtũ tex.†No.2. ꝙ pa-
3 tron⁹ [a]pt̃ variare añ ĩſtitutionẽ Epi;vnde
a prio pſentato pt̃ pñtari ſm̃; & ĩtellige.ꝙ
pt̃ uariare accumulãdo,ñ aũt prorſus re-
cedẽdo a prio vt no.Io.An.ĩ rl̃a,ĩ iur̃ cõi
de re.iu.li.6.in Mercu.facit.c.cũ aũt, & ꝙ
ibi dicã.j.e.No. 3. ꝙ Eps pt̃ ĩſtituer̃ ſcđo
pſentatũ & ñ primũ;& ad hoc.d.c.cũ aũt.
†No.ĩ uer.*de cætero*, & tene mẽti,ꝙ ĩſtrm̃
4 pt̃ loq ꝑ uerba pteriti tpis, licet act⁹ ĩter
ueniat đ pſenti,ſicut ñ refert,vtrũ loquat̃
ĩ pria,aut ĩ tertia ꝑſona,ut ĩ.c. dudũ,s̃.de
cõuer.cõiu.Nũquid aũt act⁹ pſumat̃ geſt⁹
tpe ꝯfecti inſtri,qñ loquit̃ ꝑ uerba pteri-
ti tẽporis,dic,ꝙ ſic,ſi act⁹tũc potuit inter
b uenire,pro hoc ꝙ no.Inn.in.c.qm̃,[b] s̃.de
ꝓba.& gl.in.l.1.C.de fide inſtr. & iur̃ ha
ſtę fiſ.li.10.& Bar.ĩ aut̃.ſi quis ĩ aliquo,C.
5 đ edẽ.& ĩ.l.ſciẽdũ,ff.đ uer.ob.† Et ꝑ hoc
decidit̃ q̃ſtio dr̃ in actis cãę ꝙ talis teſtis
iuratus ſic depoſuit, nunquid pſumat̃ iu-
ratus tũc tẽporis,& dicẽdũ,ꝙ ſic, đ quo
ꝑ Bar.ĩ.l.Theopõpus,ff.de dote ple.& fa
cit ꝙ dixi ĩ.c.2.de teſti.† Vltimo not.fi.c.
6 ꝙ donatio facta à ñ dño,ẽ nulla, quia ne
mo dat,ꝙ nõ hẽt,ut ĩ iurib. alle. in gl.fi.
†Opp.ꝯ tex.de c.cũ Bertoldus, de re iu.
7 ubi ex ſola pſentatiõe pſentatus cõſequit̃
ius,& pt̃ agere ꝯ ĩſtitutum ꝑ Epm̃. Sol.ſi
patronus remanet in eodẽ propoſito, pt̃
pſentatus ſuã pſentationẽ ꝓſequi,& age-
re,ut ſortiat̃ effectũ, & ſic cõſequit̃ ius ꝓ
ſequẽdi;& ita loquit̃ ꝯriũ,ſed ꝑ hoc non
cõſequitur ius ad beneficiũ. Aut patron⁹
trãſit ad ſcđam pſentationẽ, & Eps inſti
tuit ſm̃; & nõ pt̃ primo pſentatus ager̃ ꝯ
ſm̃.Et aduerte,quia licet tex.hic dicat po
tiorẽ fore cõditionẽ poſſidẽtis, ñ tamen
ꝑ hoc credas, ꝙ poſſeſſio ſit neceſſaria.
Nã ex ſola inſtitutiõe inſtitutus cõſequi
tur ius plenũ in beneficio,ut ꝓbat̃ in. c.ſi
tibi abſenti de pben li.6.ita qđ poſt inſti
tutionẽ non ualet inſtitutio alteri facta,
ẽt cũ traditiõe poſſeſſiõis,ut ĩ.c.ſi tibi ab
ſenti,& ꝙ ibi nõ.licet aliud ſit ĩ rebus ꝓ-
8 fanis.l.quoties,C.de rei uendica.† In gl.
1.ibi. *ſed Epiſcopus punitur*. hoc intelligẽ,
ut dicã in capi. paſtoralis.j.e. & capi. cũ,

SEB. SAPIA.

a Quod patronus. Aduerte tñ, ꝙ illud,qđ dr̃, patronus laic⁹ põt plures pñtare, intelligitur de duobus tãtum,ita no.Cal. fin.ſub tit.de iure pat.quẽ refert & ſequit̃ Fel.ĩ. c.oẽs leges.1.diſt.cõtrariũ tñ ſentit.d.Abbas.in.c.quãto, s̃. de iud.col.2. dum alleg.c.paſtoralis infra eodem.

b Qm̃.ubi omnino uide ipſum Abba. Panor. poſt dom. An.ſuꝑ gl.fin. ubi ẽt ponit,qñ uerba pñtis temporis appoſita ſunt, quæ pñt referri ad tps cõfecti inſtrumenti,& ad tps ãteri⁹ utrũ præſumatur factũ tpe inſtri?& concludit ibi do. Ant.ꝙ ſic,& idem dicit ipſe do.Ant. in.c.poſt ceſſionẽ, 16.co.in.c.fi.s̃.de proba.& Bar.in.l. prædia, ff.de acq. poſ. & per Anc.in c. ad apoſtolicæ ĩ pe.co. de re iud. ĩ. 6.ſoluendo dictũ Bal.in.l. poſt do. ff.ſol.matri.Et de iſto artic. an notarius dẽat conficere inſtrumentũ per uerba præteriti tẽporis,uel præſentis, uide ꝑ Bal. ĩ uſi.feu.ti.2.& ui de Io.đ Imo.in.l. ſi ſic.§.1.ff.de le.1. ubi dicit,ꝙ nõ refert, an notarius ſcribat inſtrumentum in pſona prima,uel tertia,ut ĩ c.dudum, de con uer.coniu.Et utrũ ſentẽtia poſſit ferri in tertia ꝑſona uel debeat in prima,uide.d. Ab.in c.examinata,đ iudi.,ubi dicit,ꝙ in prima,ſed ſi ferat̃ in tertia pure,ualebit,ſed præſumetur lata ſine ſcriptis,& alle. Spec. Sed addo, ꝙ idem dicit do.An. in.c. quoniam contra, de proba. in.31. col.uerſi.ex his.& dicit Pet.de Anc. in.c.fi.de re iudi.ĩ pen.colum.li.6.& uide Imol.in.l.diuortio,in princi. ff.ſoluto matrim. ubi dicit, ꝙ arbitri pñt ferre laudum in ſecunda ꝑſona.Et utrum iudex poſſit ferre ſñiam ꝑ uerba futuri,uel præteriti tpis, pluries examinat Io.And.in. c.Abba.de uerbo. ſig. ſuper gloſſ.in uer.fides,& ĩ. d.c. ad apoſtolicę, & ibi Pet. de Anc.& do.An.in.d.c.poſt ceſſionem, in.16. colum.

autem.Et ĩ fi.gl.vr̃ gl.ſentire,ꝙ ex ſola in
ſtitutione ſecundi non tranſit plenũ ius,
ſed ex poſſeſſionis adeptione, ſed ꝯrium
eſt uerũ ĩ iſtis ſpũalibus,ut.s̃.dixi,& in.d.
c.ſi tibi abſenti. vñ hic narrat̃ factũ reſpe
ctu poſſeſſionis, & non ponitur iuris mi
9 niſteriũ.†In gl.2.in.fi.uult ergo gl.ꝙ do-
nando eccleſiã de cõſenſu Epi, trãsferat̃
ius patronat⁹ꝙ ſatis placet,& tenet Cal.
j.e.c.illud.Sed qd dicẽdũ,ſi Epi cõſenſus
nõ interceſſit, ut in terminis lr̃ę; Vincẽ.
& Philip.fuerũt in ꝯria opin.Vin.dixit,ꝙ
tranſit ius patronatus, quia intendebat
trãsferre oẽ ius,qđ habebat in ecc.Phili.
ꝯ,quia intendebat cõferre eccl.& ius pa-
tronatus, & ſic debet hr̃e locũ illa rl̃a, ſi
ñ ualet,qđ ago,ul̃,qđ noluit;potuit, &c.
ut ĩ.c.cũ ſuꝑ,in fi.de off.dele. hæc op.Phi
li.plus mihi placet ꝑ iſtũ tex: qui vr̃ ĩnue
re illã cõceſſionẽ fuiſſe nullã, & clarius
probatur.j.e.c.illud,ubi dicam, & tenet
ibi Calde.†Et ex hoc no.ꝙ ſi habens ius
10 in re, intendat donare ipſam rem totali
ter,& non ſolũ ius,qđ hẽt in re,ꝙ nõ ua-
let cõceſſio,ẽt reſpectu ſui iuris, arg. ĩ.l.
ſi is qui putabat,ff.de acqui.hære.& in.l.
nec ignorans.ff.de dona.ſecus aũt,qñ in-
tendebat donare ipſam rem,& omne ius
quod eẽt ĩ re,& ſic pt̃ ĩtelligi.l.ſi domus.
§.fi.ff.de le.1.ubi legãdo rem uidetur te-
ſtator legare omne ius, quod habebat in
11 re.†In gl.fi.ibi,*cura*. De intellectu huius
c.dic,ut ibi latius dicam,& ea quæ ſequũ
tur in gl.non faciunt multũ ad propoſitũ
capit.quia hic in ſecunda parte nõ loqui
mur de pſentatione facta ꝑ poſſeſſorem,
ſed dę ecc.conceſſione in proprietatem.
Vnde,cũ patronus non hẽat ꝓprietatem
ecc.ñ põt illã ĩ aliũ trãsferre, quia nemo
dat,qđ nõ hẽt,ut in.l.traditio, ff. de ac-
12 qui.re.do.† An aũt de cõſuetudine poſſit
habere laicus ius conferendi eccleſiæ,dic
ut plene no.Io.An.in.c.2.de præben.lib.
6.& concluſio eſt,quod non.

ANT. FRAN.

An inſtrm̃ dẽat ſcribi per notariũ per uerba pręſentis,uel præteriti tẽporis,& an in pria,uel tertia ꝑſona, & quid de iudice proferente ſñiam, dicas,ꝙ ſi fiat ꝑ uerba pñtis temporis, probat illa tãtũ, q̃ ueroſimiliter potuerũt fieri tpe confecti inſtrumẽti, ñ autẽ alia, per l.1.C. đ fi.inſtr.li.10.et habetur per Bal. in.c.1.in.§.notandũ, qui feud.dare poſ. in uſib.feu.& per Alexand. poſt Bart.in.l. pdia,ff. de acquir.poſ. Et ita pt̃ ferri ꝑ uerba primę perſonæ,ſicut tertiæ,ut per Bal.in.d.§.notãdũ, & in.l. ſi nõ militabat,de teſt. mil.& ĩ aut̃.ſi qñ, C.de nõ nu. pe.in fi. & habet̃ ꝑ Inn. in.c.qm̃ cõtra, de probat. & in.c.cũ in iure peritus,de off. dele. & per.d. Abb.in. c. qđ aũt de iure patro.ubi utrũq; ponit,& ꝑ Spe. in tit.de procura.in.§. 3. uerſi. nõ eſt lis,& in ti. de inſtr. edi.in.§. 11. ubi dixit hoc eẽ uerũ in inſtrõ, non aũt in ſñia,in cuius probatione iudex debet loqui in prima perſona, & ualet,etiã ſi ſit lata ĩ uulgari ſermone inter idiotas,niſi ſit conſuetudo in cõtrariũ, ut in.l.iudices, C. de ſenten.& inter locu.om. iudi.

SVMMARIVM.

1 *Emens ius patronatus,ut poſſit præſentare,quem uult debet eo priuari, etiam emens ipſum cum uniuerſitate. 5.*
2 *Patronus dicitur aduocatus eccleſia, quia tenetur eã defendere.*
3 *Spoliare quem de facto non eſt permiſſum, niſi de facto & notorie aliquid iniuſtè teneat.*
4 *In notorie iniuſtis poteſt iudex extraiudicialiter,et de facto ſe intromittere.*
6 *Epiſcopus poteſt conferre beneficium filio ſuo legitimo, uel nepoti,alias habili & digno.*
7 *Pœna appoſita in uno ex correlatiuis, uidetur appoſita in altero concurrente eadem ratione.*
8 *Eccleſia patronata ſi emit ius patronatus,remanet libera.*
Patronus uendens ius patronatus, licet non acquirat emptori,an ipſe priuetur?

CAP. VI.

1 QVia clerici. †Cõparans
uel emẽs i⁹
patronatus, eo ſpoliari dẽt:uel
aliter:Qui emit ius patronatus
ut poſſit pſentare filium, uel nepotem,
ſeu quẽ uult,eo priuari debet, & utraq;
lectura põt ſuſtẽtari. Primo ponitur ex-

SEB. SAPIA.
a Quod Eps. Vide Abb. declarãtem in.c.ſi.§.de inſtr.
b Itẽ pœna. in pœnalibus diſpoſitũ in uno ex correlatiuis extẽditur ad reliquũ,ět reſpectu pœnę, qñ uniformis rõ militat. Ita ĕt firmat idem Panor.§.in procε.decret. ubi ad hoc alle.Bar.ĩ aut.qui ſemel, C. quõ & qñ iu. Idẽ tenet in.c.ſi.in.3.col.§. de reſcr. & Gemi. in.c. 1.de tẽpo.or. in.4.col. in.2.fallen.ubi ad hoc ſpecialiter al le.Bar.in l.libero rum,ff.de his,qui not.infa.per illũ text.tenentem, q ex identitate rõnis ſtatutũ pœnale loquẽs de uxore,extẽdit ad maritum,& e contra & uide q notan. pleni⁹in.c.1.§.de loca. etiã ipſe Panor.hic ſe remittit.
SEB. SAPIA.
b Item pœna. mul ta ad hoc cumulat Fel.in prœm. Gregoriano,col. 2.uer. ex quo dicit.hic do Abb.& d.Ia.in.d.l.ſi.C.ď ind.uidui.tol.
c Ex literis. Pro intellectu huius c.uide Bald.in.l.a pcuratore, C.mãdati, & Bal.in.l.ſi quis,C.de ſecũd. nup. & Bald.in.c. quãto, in pri.ult. col.de iudi.
ZACHAR.
d Vniuerſitate.Addĕ iſtũ l.c.qrela,nu. 4.& q ibi not.in apo. ad iſtũ ĩ uer. ut in iure patronatus.Ϳ. de ſimo. & in.c.ad. q. n.6. & ibi polui i apo. ad eũ in uer.acceſ ſorie ſupra ď rer. per mut.
SEB. SAPIA.
e Ex literis. intelli ge hæc procedere ĕt ſine authoritate Epiſco.ſecun dum Abb.in.c.illud,uer.ſecũdo ca ſu.Ϳ.e. & ad materiam uide Bal. in conſilio.32. inci. a quidam nobilis, in prima parte.

ceſſus.Scdõ pœna, ibi: *eodem.* Caſus lite. Quidã clerici nõ cõparãt ius patronat⁹ eccl̃iarũ,vel alio mõ,quo poſſũt, acquirũt,vt poſtmo dũ,cũ vacauerit, eorũ filii, uel nepotes pñtẽtur ad eas. Præcipit Pa. vt hoc diſtrictè ꝓhibeat, & eoſdẽ clericos aduocationib⁹ taĩr ąq̃ſitis appella- 2 tiõe remota ſpoliet. † No. 1.iũcta gl. 1. q ius patronat⁹ appellat qñq; aduocatio. vñ patron⁹ põt appellari aduocat⁹ eccl.& hæc dẽnoiatio ſurgit ab eo iure,q̃a tenet eccl̃iã defẽdere. hoc ius oneroſũ trãſit ĩ patronũ,vt dixi.§.e.ĩ ru. Et q hic loquat de patrono,patet ĩ lr̃a,dũ dr̃, q emebãt, vt poſſent pñtare filios ad eccl̃ias. Scdõ 3 no.ibi: *ſpoliando.* † q emẽs ius pr̃onatus, debet eo ſpoliari. Sed cõtra hoc facit. nã ſpoliatio ſonat ĩ vitiũ,&ĩ actũ violẽtũ.§. de reſti.ſpol.p totũ: ſed iura nõ debẽt ꝑmittere violẽtiã, ne inde iniuriarũ actio naſcat,&c.vt in.c.quaľr,el.1.Ϳ.de accuſ.& l.meminerint,C.vñ vi. Sol.menti hui⁹ cõtrarii do.intelligũt: lr̃am dupľr. Primò exponẽdo illud verbũ ſpoliãdo, i.priuando,q̃a priuatio ſonat in actũ iudicialẽ & 4 licitũ:ſec⁹ ĩ verbo,ſpoliatio;qđ no. † Secũdo intelligũt ꝓpriè,ut ex quo iſti agũt actũ à iure interdictũ, ſicut de facto proceſſerũt,ita de facto poterũt ſpoliari per Epm:q̃a nõ ẽ neceſſe,q res deducat ĩ iudiciũ;quaſi uelint,q rõne notorietatis ñ ſit opus iudiciũ itẽtare.Et ẽm hoc no.q ĩ actib. notoriè iniuſtis ꝓcedit iudex extraiudicialiter;facit.c.qm̃,§.de fil.pſbyterorũ Et not.hoc ad ſimiles qõnes,ſi ergo notoriè q̃s teneret ecc.iniuſtè,ñ ẽ neceſſe,q Eps eũ uocet ĩ iudicio,ſđ pt eũ ſpoliare de facto,ſicut de facto ſe itruſit.†In 5 gl.in uer.*cõparãt*,ibi, *ſed cum uniuerſitate.* uult gl.q ĩ caſu h⁹ c.nõ puniret emptor,ſi emiſſet vniuerſitatẽ tẽporaliũ in qua eẽt ius patronat⁹;& idẽ ſentit Hoſt.& clari⁹ Io.Cal.nã ẽm eũ cũ text.ꝓmittat uerbũ, comparãt,alia uerba gñalia ſequẽtia, *uel quocunque modo &c.* dẽt intelligi ẽm qualitatẽ uerborũ ꝓcedẽtiũ,ſ.qñ iniuſtè acqrũt,arg.i.c.ſedes, ď reſcr. & in.l.ſi.§.cui dulcia, ff.de uino, oleo, & trit.lega.Sed hoc dictũ placet extra terminos huius.c. ſed quo ad text.puto ɔ̃riũ. Nã ex quo iſti emebãt vt principaliter pſentarent filios uel amicos, cõmittebãt ſimoniã mẽtalẽ, & ſic, vt iſti cõpeſcerẽť ab hac inſolẽtia, tex.apponit hic pœnã ſpoliatiõis, ſeu priuatiõis & ꝓ hoc illud verbũ quocũq; modo;q eſt ualde uniuerſale.In gl.ſup uerbo,*filij uel nepotes*,ibi:*ſatis credo*.no. bñ gl. q̃a quotidie alle.Inn.tñ tenet ɔ̃riũ hic ſđ doct.cõiter ſequunť gl. & idẽ ſentit Inn. i.c.cõſuluit.Ϳ.e.& Spe.e.ti.ad ſi. Nõ ob.c. cõſuluit, quia loquitur,quãdo filius ſe intruderet in ecc.patronata:ſecus ſi obtineret ad pſentationẽ patris ꝑ inſtitutionẽ 6 Epi.† Ex hac gl.infero,q Eps[a] põt cõferre beneficium filio,alias legitimo, uel nepoti,dũmodò ſit dignus pro hoc facit l.ſi cõſul,ff.de adop.&.c.nõ ſatis. 86. di.& c. omnẽ.31.di.Sentit Arch.in.c.Eps, 10.q.

2.& uide q leg. & not.in.c.graue,§.de pben.In gl.ſi.ibi:*erat patrona ſuiipſius*.Inn.dicit q eccl̃ia remanebit libera;& hoc tene:hoc tñ ĕt fuit de mẽte gl.nã proprie loquendo eccleſia nõ pt eſſe patrona ſuiipſius, unde is,q primò habebat in ſtituere,habebit liberã collatiõe, ſicut ĩ bñficiũ nõ eẽt patronatũ;& de hoc vide bo.gl.i.c.1.Ϳ.e.li.6.Et ad iſtã particulã dẽt referri cauda gl.in uer.ar.ɔ̃;& licet uariet, tñ q dixi,tene. Nec obſtat finale motiuũ gl.nã ſi patronatus remaneret pene uenditorẽ,tex.mãdaſſet declarari emptionem nullã;q nõ facit:ſed mãdauit emptorẽ ſpoliari.† Item pœ- 7 na[b] appoſita in uno ex correlatiuis,vr̃ appoſita in altero cõcurrente eadẽ rõne,ut eſt cõmunis theorica Legiſtarum,in l.ſi.ff.de accep.& in.l.ult. C.de indicta uidui. Circa hoc tñ uide,q dixi i.c.1.§.de loca.Hęc ꝓcedũt,qñ extrane⁹ emit 8 ius patronatus.† Sed qrit qđ ſi ipſamet ecc patronata emit ius patronatus?Gl.vr̃ uelle,q nõ remanebit libera,ſi tñ ɔ̃c⁹ nõ teneat,remanebit apud uenditorẽ. Alii tenẽt ɔ̃, q delictũ pſonę nõ dẽt nocere eccleſię.Io. An.cõcordãdo dicit, q aut ſolus platus emit;& hẽt locũ ɔ̃ria opi.pcedes. Aut p latus cũ collegio;& ꝓcedat opi.gl. q̃a delictũ Prælati & capituli nocet eccleſiæ,ut in.c.2.de ord.cog.& in rl̃a,delictũ, de reg.iur.li.6.Sed Ioã.Cald.vr̃ ſeq indiſtinctè pcedentem opi.ut ecc.remaneat libera, q̃a iſte uenditor dẽt ſpoliari ꝑ pter delictũ ſuũ.Et licet d.An.ſequat Io.An.mihi tñ placet opi.Cald. ut ſaltẽ iudex ex officio ſuo cõſulat eccleſię. Nã indignũ eſt,ut patronus hẽat amplius ius patronatus,qui ꝑ ſumpſit id uendere,unde eccleſia remanebit libera nõ rõne ſui contractus,ſed quia venditor ſpoliari debet,&c.

SVMMARIVM.

1 *Ius patronatus conſiſtens in aliqua uniuerſitate temporalium,tranſit cum dicta uniuerſitate,niſi ſpecificè fuerit exceptum. 2.10.*
2 *Ius patronatus poteſt eſſe acceſſorium rebus temporalibus.*
3 *Præſentatus ab illo,qui bona fide eſt in quaſi poſſeſſione, iuris præſentandi,obtinet,licet præſentans non habeat ius præſentandi.7.ubi latè.*
4 *Fœmina habens ius patronatus,habet ius præſentandi.*
5 *Ius patronatus non tranſit cum uilla pignorata,ſed locata ſic, quando locatio eſt ad longum tempus,ſecus,ſi ad modicum.*
6 *Locatio ad modicum tempus non transfert poſſeſſionem in conductorem, ſed ſimplicem detentationem.*
7 *Patronus,cui eſt mota lis ſuper iure patronatus,an interim poſſit præſentare rectorem in eccleſia lite pendente?8.*
9 *Fructus rei,cuius lis pendet,an interim poſſit peti? nu.9.*
10 *Ius patronatus dicitur tranſire cum uniuerſitate, quando uenditur uilla, uel caſtrum,in quorum uniuerſitate ineſt ius patronatus,ſecus,ſi quis uendat uilla,que quis habet in aliqua uilla,quo caſu non uenit ius patronatus.11.*
12 *Ius patronatus uenit appellatione bonorum.*
13 *Ius patronatus tranſit cum hereditate uendita.*
14 *Ius patronatus,quod quis habet in aliquo loco,ad quem itur per palatium,non transfertur uendito dicto palatio.*

CAP. VII.

Ex literis.[c] † Ius patronatus conſiſtens in aliqua uniuerſitate temporalium, tranſit cum ipſa uniuerſitate, etiam ſi uniuerſitas tranſeat tantum quo ad utile dominium, niſi ius patronatus ſpecificè fuerit exceptum. Et eſt notabilis caſus; & quotidie alle. diuiditur in duas. Primo ponitur querela Epiſcopi. Secundo dantur ſibi iudices, & inſtruuntur, quo modo debeant diffinire, ibi, *mandamus*. Caſus literalis. Abbatiſſa & moniales monaſterii de Vinto. quandam uillam ſuam, in qua ſita erat eccleſia de Latoñ. locauerunt ad firmam.G. militi. miles ille ad eccleſiam ipſam poſtmodum uacantem præſentauit Epiſcopo V. clericum, quem Epiſcopus inſtituit. poſtmodum Abbatiſſa prędicti monaſterii Epiſcopo alium præſentauit, ſed Epiſcopus admittere noluit præſentatum ab ipſa; unde Abbatiſſa apud Cantuarieñ. Archiepiſcopum de Epiſcopo depoſuit quæſtionem; qui primum præſentatum fecit remoueri, & ſecundum ſibi pręſentatum fecit inſtitui, unde orta fuit contentio inter eos. Salebrienſis Epiſcopus, qui primum inſtituerat, ſignificauit, hoc domino, Papæ. unde mandat iudicibus, quatenus, ſi conſtiterit, quod prædicto militi

militi pdicta uilla fuerit cõceſſa, nõ excepto iure patronatus;uel ĕt ſi cõſtiterit,q ante,q̃ de iure patronatus iter Ab batiſſam & militẽ cõtrouerſia eſſet orta, pſatus.V.iſtitutus fuiſſet ꝑ Epm ad pñtationẽ militis; eccleſiã eidẽ adiudicẽt, dũmodò idoneus ſit; ita, q ſi Abbatiſſa obtineat aduerſus militẽ,pdictus.V.illi de tpalibus dẽat rñdere;& ſic utroq; 2 caſu obtinebit. Ber. † Primò no. q licet ɔ̃ctus nõ gratuitus ꝓhibeať ſup iure pr̃onatus,ut §.c.pcedẽti,& clarius.Ϳ.eo.c. de iure,tñ ſi ɔ̃ctus nõ gratuitus interuenit in aliqua uniuerſitate tpalium, ius pr̃onatus exiſtẽs in uniuerſitate, tranſit ex illo titulo non gratuito, q̃a ɔ̃ctus vr̃ initus ſuper rebus tpalibus,& non ſuper iure patronatus, ſed acceſſoriè trãſit ius patronatus. Et ex hoc no. q ius patronatus põt eſſe acceſſoriũ rebus tpalibus; facit tex.in l. in modicis, & qđ ibi no.ff.de ɔ̃hen.emp.& l.ſi mercedem.§.ſi eum fundum,ff.de actio.emp.Et ſic no.q magis dignũ põt accedere minus di- 3 gno. † Not.ulterius,q exiſtẽs in poſſeſſione iuris patrona a tus,licet nõ hẽat ꝓprietatẽ illius iuris, ualidè pñtat,[a] ita, q pñtatus per eum,& inſtitutus ꝑ ſuperiorem, nõ dẽt poſt modũ remoueri,licet appareat in futurum pñtatorẽ nõ habuiſſe ius pñtandi;& rõ;q̃a pñtatio cenſet quidã fructus iuris pñtãdi,ut no.Ϳ.eo.c.cõſultationib.ſed fructus ptinet ad poſſeſſorẽ,nec tenet reſtituere,ſi illũ bona fide conſumpſit, ut no.in c.grauis,§.de reſt.ſpo. & hæc eſt ꝓpria rõ ſcđi caſus cap.Et idẽ dic eadẽ rõe ĩ electoribus,ut ꝓbat ĩ c.qrelã, de elec. Tertiò no.unã practicã recognoſcẽdi uerũ pr̃onũ, ſi obtinet ɔ̃ poſſeſſorẽ. Nã inſtitutus ad pñtationẽ poſſeſſoris,dẽt rñdere pr̃ono de tpalibus. Aliã practicã uidebis.Ϳ. eo.c.cõſultationibus. Itẽ nota, q bñficiatus teneť patrono rñdere de tpalibus;& intellige de patrono eccleſiaſtico,nõ ſeculari,ut legiť & no.in c.cũ & plantare.Ϳ.de primi. & ibi ꝑ Inn.& in c.Lateranen.de præb. Quõ aũt ſit iſta recognitio, ſeu rñſio de tpalibus? certè nõ intelligas, q dẽat dare tpalia patrono,ſed debet reddere rõem adminiſtrationis tpalium,nõ tñ ualde ſtrictè;puta dicẽdo,qđ expẽdat quotidiè ꝑ uictualibus,ſed in gñe; de quo uide ꝑ Inn.in d.c. cum & plantare. Et ex hoc no.q pinguius ius hẽt pr̃onus eccl̃iaſticus,q̃ ſecularis. Itẽ pr̃onus eccl̃iaſticus habet ſex mẽſes ad pñtandum,& ſecularis quatuor,ut in c.1.eo.tit.lib.6.Et de alis differẽtiis dic,ut no.in c.cũ pp Ϳ.eo.& in iuribus ſupra 4 rius alleg. † Vltimò no. q ſi pñtatio facta ptinet ad monaſteriũ,ualet pñtatio ꝑ ſolã Abbatiſſã. In ɔ̃riũ tñ facit.c.ea noſcitur,ſuprã de his,q fi.ã pla.& dic,ut ibi dixi. Et not.ex hoc & ex tex.mulierẽ eſſe capacẽ iuris pñtandi; & uide qđ 5 dixi ſuprà eo & in.c.1.&.c.ſi.de cõceſ.pben. † In glo.1.in ſi. Aduerte,q̃a gl.nõ reddit ſpecificè rõem diuerſitatis, quare ius patronatus trãſit cũ uilla locata, & nõ cũ uilla pignora b ta.[b] vr̃ tñ gl.uelle,q hic fuit initus talis ɔ̃ctus,ꝑ quẽ tranſiuit dñium,uidelicet uillæ; ut puta, q̃a locatio fuit facta ad magnũ tẽpus,iuxta no.ꝑ Inn.in c.pp,§.de loca.& ſic cũ cõductor habeať hic loco dñi,reſpectu utilis dñii, tranſit etiã ius patronatus,ſicut trãſiret,ſi ex toto uẽdereť uilla. Sed in creditorem nõ trãſit dñium aliqđ rei pignoratę;ideò non trãſit ius patronatus,ſed aliud ſentit hic gl.& aliud Hoſt.& c Goſ ſed nõ clarè iudicio meo.[c] Ideò dic,q ĩ creditore non trãſit;q̃a creditor teneť reſtituere oẽs fructus,quos pcepit ex re pignorata,ut in c.cũ ɔ̃,de pig.& in c.1.Ϳ.de uſur.ſed ſi creditor pñtaret,& pñtator inſtitueret,nõ poſſet poſteã repetere illũ fructũ;& ſic lucraretur illũ fructũ ex mutuo ɔ̃ naturã pignoris,cũ mutuũ debeat eſſe gratuitũ, in c.cõſuluit, de uſu,ſed in ɔ̃ctu locationis ad magnũ tẽpus, cum trãſeat poſſeſſio oĩs utilitas rei locatæ,tranſit ius patronatus tanq̃ acceſſoriũ.Nã ille,qui eſt in poſſeſſione,habet pñtare,ut in c.conſultationibus.Ϳ.eo. nec tenetur reſtituere cõmoditatem,q̃ pcepit ex re locata.Idem & fortius,qñ trãſit dominium utile & directum,uel utile tantum; ad hoc.c.cum ſeculum.Ϳ.eo.& d.l.in modicis,& d.l.ſi mercedem. Et ꝑ hoc dico diſpoſitionem huius.c. nõ procedere,ſi locatio fuiſſet

facta ad modicum tempus, quia tunc nõ transferet dñium utile, nec poſſeſſio, ſed detentatio, quia colonus ad modicũ tps poſſidet dño, & non ſibi.l.malè agiť, C. de præſcr.30.uel 40. an. unde pñtatio re periretur facta ab eo, qui non eſt in poſſeſſione pñtandi,niſi diceres,q colonus poſſidet naturaľr ſibi, licet ciuiliter domino; unde ratione illius naturalis uide tur poſſe pñtare,ut ſi iſte percipiat iſtum fructũ, ſicut percepit cęteros fructus utiles,& maximè,q̃a iſte tex. loquitur indi- d ſtinctè.[d] In gl.ſi.in ſi. Gl.in effectu ponit 6 duas opi.Prima,† q exiſtens in poſſeſſio ne iuris patronatus põt præſentare, non e obſtante,q ſit ſibi mota cõtrouerſia[e] ſuper ipſo iure; ex quo nõ reuocatur in dubium de ipſa poſſeſſione; & hanc opi.uidetur ſequi Io.3.q.6.c.hoc quippe,& cõiter doct. ſentiunt hoc illa ratione, quia pñtatio eſt quidam fructus iuris pñtãdi. unde ſicut poſſeſſor in re ꝓfana colligit fructus lite pendente; ita & in hoc iure. Scđa opi. quam gl.ſequitur eſt, q nõ poſſint pñtare, ex quo lis eſt ſibi mota,uel ſi admittitur pñtatio,nõ debet ſequi inſtitutio per ſuperiorẽ, ſed debet expectari 7 exitus cauſæ. † Sed tu dic latius colligendo aliqua dicta d. Ant. & declarãdo hãc materiam ampliãdo terminos gl. q aut quis eſt in poſſeſſione ſine aliqua controuerſia;& tunc põt pñtare & inſtitutus ad pñtationem ſuam non debet poſteã remoueri, licet appareat poſſeſſorem non habuiſſe ius proprietatis; ad hoc uidetur tex.in c.conſultationibus.Ϳ.eo. & in d.c. qrelã. Rõ naturalis eſt,q̃a poſſeſſor non teneť reſtituere fructus, quos ꝓbabili rõne conſumpſit. Nec eſt effectus locupletior;ut dixi in d.c.grauis; ita in caſu noſtro. Nam per pñtationem poſſeſſor nõ eſt effectus locupletior; ideò pñtatus & inſtitutus ad eius pñtationem nõ debet remoueri, ſed debet deinceps cognoſcere uerum patronum; & hoc mõ intelligo iſtũ tex.in ſcđo caſu. Nã debes intellige re, q iſte miles erat in poſſeſſione, & q pñtauit ante motã controuerſiã, & pñtatus fuit iſtitutus;& hoc intellige,qñ pñtatus erat poſſeſſor bonæ fidei,ſecus,ſi malę fidei, qui ſicut poſſeſſor malæfidei non facit fructus ſuos,etiam quos cõſumpſit, ut in d.c.grauis;ita nec iſte potuit ualidè pñtare.hoc eſt notabile dictũ Inn. in c.2. de in integ.reſt. & ĩ c.literis,de reſť ſpo. & per hoc notabile dictum limita prædictum.c.quærelã,& d.c.conſultationibus. 8 Aut † pñtans erat in poſſeſſione bonæ fidei, ſed fuit ſibi mota controuerſia ante præſentationem; & tunc lis eſt mota ſup poſſeſſione, quia negatur ipſum poſſidere; & non debet admitti præſentatio,q̃a ſuper hoc dep endet quęſtio; & ſic debes intelligere prædictum.c.2. de in integre ſtitu. Expreſsè uult glo. ibi,& in d.c.hoc quippe. Quandoq; mouetur cõtrouerſia non ſuper poſſeſſione,ſed ſuper ꝓprietatẽ iuris; ut q̃a alius dicit ſeipm eſſe pro-

a Validẽ pſentat. Adde ampliãdõ, ut per d.de Ro.de ciſ.ſuis.in nouis, hoc titulo. deci. 243.& in antiqs deci.575.
b Pignorata.& ui de q notã.Ϳ. hoc e.c.i gl.inci.an & qñ ius patronat⁹ tranſeat,&c.in ſi.
SEB. SAPIA.
c Iudicio meo.ui de ad hæc.latè cumulata ꝑ Feli.in c.cũ Bertoldus,in pe.& ulti. col.§. de re iudi. an ius patronat⁹ poſſit dari in pign⁹, tradit idem Felin.in c.ad audientiam, col.2. uer. an aũt iuriſdictiones,§. de præſcri.
d Indiſtinctè. Ad de q Ro.ſin.ſuis dicit, q habẽs cã ſtrũ pignori, põt iuriſdictiõne in il lo exercere ꝑ tex. in l. eleganter. §. ſi.ff. ď pi.acti.quẽ dicit ſingularem. Anto.Franciſc. An habẽs caſtrũ poſſit in illo exercere iuriſdictionẽ ſatis puto eſſe dubiũ:quia in pignore non transfert dominium, imò nec illud quanto cunq; tẽpore teneat,non põt uſu capi,ut in l.uſuca pio,& ibi ꝑ Bald. Bart.& doc. C.de pigno. quia ille, q tenet rem in pignus, ſemp habet conſcientiam, q ſit aliena, & ex uſu talis iuriſdictionis,ſi aliqđ ꝑ ciperet ꝑ credito rem, illud non eſſet abſq; ſcrupulo uſurarũ,q̃a aliqđ accederet ſorti; quod eſſe nõ põt ſine ſcrupulo uſuræ. l. rogatti. §.ſi tibi, ff.ſi cer.pet. niſi fortè talẽ pignus eſſet datũ ꝑ dote.iuxta materiam. c. ſalubriter,de uſu.
e Cõtrouerſia. Ad de Domi.de Rot. deciſi.141. in no uis hoc.ti.& uide deciſi.proxi.alle.

An & qñ ius patronatus tranſeat cum uniuerſitate circa qđ uide om nino, qđ ſcribit. d. Abb. in ſua diſpu. quę inci. Augerio, in 19. col. & facit ad hoc qđ plenè no. Bal. ī c. 1. de po. quē ēt ſequit Lu. Ro. ī l. 3. ī prin. ff. de acqu. poſ. & uide Hoſt. ī ſum. de iure pat. §. qualiter trāſferat, uer. ſi. & uide Bar. ī l. Aufidius, per illū tex. ff. de priuile. cre. & uide plenè p Pau. đ Eleaza. in cōmē. c. nobis. ĩ. e. tit. & Bal. ī l. 1. C. de bonis, quæ lib. cū cō cor. ibi aſsignatis. Et adde, ꝙ in obligatione pignoris ius patronatus nō trāſit cū uniuerſitate, tex. eſt in c. cū Bertoldus, de re iudi. Et rationē ibi uide pul. per d. Ant. in ulti. col. poſt glo. magnā. Itē adde hic Bar. in l. hāc legem, ff. de contrahen. emp.

Adde d. de Rota deci. ſuis deci. 81. in antiquis Bald. conſi. 5. 5. lib. Ro. conſi. 444.

SEB. SAPIA.

b Nūquid aūt. De hoc articu. uideas copioſè per Feli. in c. cām, ſ̃. de pſcr. & per Moder. in c. quanto, ſupra de iudi.

SEB. SAPIA.

c Inſtitutio. An inſtitutio facta ſine pñtatione patroni, ſit irritāda de rigore iuris, an de æquitate, tradit Felin. in c. cū Bertoldus, col. 3. ſupra de re iudi.

nū, licet re⁹ ſit ī poſſeſſione; & iſte caſus
eſt idubitabilis, de quo ꝓpriè loqtur gl.
& dic, ꝙ pñtare pōt, ſicut & alios fructus
colligere, ſed pñtatio non dēt admitti p
ſuperiorem; ita, ut īſtituat pñtatum, ſed
pōt admitti ſimpliciter, & differre inſti-
9 tutioné in euentū cauſæ. †Rō eſt iſta. poſ
ſeſſor teneť reſtituere oēs fructus, quos
pcipit poſt lit. cōteſta. ut dixi in d. c. gra
uis. ſed ſi inſtituereť pñtatus lite penden
te, & ſuccūberet, pñtator ī ꝓprietate nō
poſſet reſtituere illū fructū, qa legitimè
īſtitutus remoueri nō dēt; & iō pp īpoſ
ſibilitaté reſtituēdi dēt differri īſtitutio.
Simile, ſi qs dilapidat fructus poſt litem
cōteſta. nec eſt ſoluēdo. nā fructus ſeque
ſtranť, ut dixi ī c. fi. ſ̃. eo. de ſeqſt. poſſeſ. &
fruct. ſed ī rebus ꝓfanis pōt poſſeſſor p-
cipe fructus, & uti liberè poſſeſſione ſua
lite pendēte, qa pōt eoſdē reſtituere, uel
ęſtimationē. Et ex his habes declaratū
iſtū textū ī ſcđo caſu. uñ nō colligas hic
argumentū à ꝯrio ſenſu, ꝙ pñtatio non
dēt admitti poſt cōtrouerſiā, ſed ꝙ īſtitu
tio nō dēt fieri, & facta nō tenet; & per
hoc habes ſatis declaratā iſtā materiā.
10 † Ex̃ gl. ꝓ declaratione pdictorū & ma
a teriæ, qriť, qñ, ius patronatus [a] dř trāſire
cū uniuerſitate. Sol. Ex dictis Inn. poteſt
colligi, ꝙ nō ſufficit, ꝙ inhęreat cuicūq;
rei, ſed oportet rem eſſe talem, ꝙ abſq;
alia expſſione cōtineat in ſe iura uniuer
ſitatis, ut eſt uilla & caſtrū, q̃ hēnt in ſe
iuriſdictionē, honoré & diſtrictū. Et in-
tellige hic hře iuriſdictionē & diſtrictū
ex cōſuetudine, ſeu ex ſtatuto hominum,
ſecus de iure cōi, ut ipſemet Inn. no. in c.
11 cū ad ſedē, de reſt. ſpo. † Et p hoc inferť
ad q. qđ ſi hñs aliquos fundos in uilla, di
cat, uendo tibi oĩa iura, quę habeo in uil
la, nunqd trāſeat ius patronatus, & dicit
Inn. ꝙ non, qa hic non ſubeſt aliqua uni 2
uerſitas; uñ perinde eſt, ac ſi diceret, uēdo c
12 tibi talē, & talē fundū. † Quid aūt ſi di-
cat, uendo tibi oĩa bona mea? Inn. & Io.
An. ſentiunt ius pronatus nō trāſire, qa
iſta nō continēt uniuerſitaté in ſe, licet
alii ꝯ. Sed pro hac opi. ꝯria adduco bo.
tex. in l. bonorū, la 2. ff. de uerb. ſigni. ubi
dř, ꝙ bonorū appellatio cōtinet uniuerſi
13 tatē, ſicut hæreditas. † Nūquid autem [b]
b uēdita hæreditate trāſeat ius pronatus,
cōiter teneť, ꝙ ſic, qa hæreditas in ſe eſt
quid uniuerſum, ut in d. l. bonorū, & in l.
14 hęreditas, ff. de peti. hære. † Quid aūt, ſi
uendatur palatium, in quo eſt ius pronatus,
nec hř aditus, niſi p palatiū? quidam
tenuerunt ius patronatus trāſire, arg. ī l.
ſi mercedē. §. ſi cū fundū, ff. de actio. emp.
ubi hoc ſentiunt gl. & Bar. loquuntur tñ
in fundo, ī quo eſt ius pronatus. Sed Inn.
& Io. An. tenent hic oppoſitū, qa palatiū
nō eſt qd uniuerſum, ſed res pticularis.
Nec obſtāt dictæ leges, qa ꝓcedunt in ſe
pulchro, quod eſt inutile dño, ſi non poſ
ſet ad illud hře aditū, ſed ius patronatus
pōt poſſideri & exercitari abſq; eo, ꝙ qs
uadat ad eccleſiam; & hoc plus placet.

SVMMARIVM.

1 *Patronus non habet aliud ius in eccleſia patronata, quàm ius præſentandi.*
2 *Epiſcopus non poteſt eccleſiam patronatam alteri conferre ſine præſentatione patroni, & aliter inſtitutus non obtinet ipſo iure, fallit, ut infrà. nu. 8.*
3 *Ius patronatus quo caſu poſſit concedi alteri ſine conſenſu Epiſcopi tam inter uiuos, quàm in ultima uoluntate, ſiue conceditur laico, ſiue loco religioſo, & quare requiritur conſenſus Epiſcopi.*
4 *Ius patronatus quādo alienatur cū uniuerſitate, non requiritur authoritas Epi.*
Ius patronatus non tranſit cum uniuerſitate, quando dicitur, uendo uillam, uel caſtrum cum iure patronatus in eis exiſtente.
5 *Liberè quis dicitur poſſe facere aliquem actum, quando non requiritur conſenſus alterius.*
7 *Patronus ſimpliciter concedendo eccleſiā patronatā, quid cenſeatur cōceſsiſſe.*
8 *Epiſcopus non poteſt præſentare aliquem ſine conſenſu patroni, niſi patronus ſit negligens, uel præſentauerit indignum.*
Papa ſolus poteſt præſentare in eccleſia patronata laicorum, in eccleſia uerò patronata clericorum poteſt etiam legatus de latere, alius uerò non.
Patronus præſentando indignum an priuetur ptāte præſentandi pro illa uice?

CAP. VIII.

Illud prætereundum. Si laicus clerico, uel religioſo loco cōcedit eccłiam ſine cōſenſu Epi,
nō obſtāte tali cōceſſione, q̃ non ualet, ad ipſam
eccłiam, cū uacauerit, poterit pñtare, & eam alteri eccłiæ đ
cōſenſu Epi poterit concedere. h. d. cū. c. ſuggeſtū, & c. cū lai
ci. ĩ. eo. hēt duo dicta. Scđm, ibi, licet. Caſus lřalis. Pronus
eccłiā nō uacātē cōcedit alicui religioſæ domui incōſulto
Epo. poſtmodum uacat eccłia. pronus pñtauit clericū Epo
ad eccłiam illā uacātē, & Eps inſtituit. Quæriť, utrū prima
cōceſſio īpediat ſcđam? Rñdet Papa, ꝙ ſcđa cōceſſio tenet,
& ualet, nō obſtāte prima, q̃ đ iure nullius eſt momēti, tum
qa de re nō uacāte facta eſt, tū qa laici ſine authoritate Epi
nulli pñt eccleſias dare, q̃uis ius pronatus poſſint loco reli-
gioſo cōferre. Si aūt eccleſia uacāte ius pronatus loco reli-
gioſo contulerit, & aliqs ſine pñtatione fratrū eiuſdē loci
fuerit in ipſa eccleſia inſtitutus, eius īſtitutio eſt de rigore
1 irritāda. Ber. † No. 1. ꝙ ex acqſitione iuris pronatus nō ha
bet laicus ptātem concedēdi eccłiam quo ad ꝓprietaté, ut
hic, nec quo ad titulū, ut ĩ. eo. c. cū laici, ſed ſolū cōſeqť ptā
tem pñtandi clericū Epo p eum īſtituēdū, ut ĩ eo. c. fi. Scđò
nōt. hic tex. aptū, ꝙ ex cōceſſione eccłiæ facta p pronū non
vř cōcedi ius pronatus. Nā ſi trāſiuiſſet hic ius pronatus, nō
potuiſſet pronus poſtmodū pñtare clericū; cuius ꝯriū hic
2 dř. † Itē no. Epm nō poſſe bñficiū pronatum alicui cōferre
ſine pñtatione proni, ēt eccłiaſtici. Et ꝙ inſtitutio [c] facta ſi
ne pñtatione proni, eſt de rigore iuris irritāda. Et no. bene
hęc uerba. nā ideò dicit de rigore, qa de æqtate nō eſſet re-
tractāda, cū ius proni pēdeat ex gr̃a, ut dixi ſ̃. eo c. qm̃, hic
tñ rigor pferť æqtati prono inſtāte, ut in c. decernimus. 16.
q. 7. Et p illū tex. pōt dici, ꝙ īſtitutio ſit ipſo iure irrita; qđ
ēt ſentit Io. An. in c. 2. de offi. uica. lib. 6. Et tunc expone uer
bum, irritāda, i. irrita nuntiāda, uel eſt irritanda quo ad fa-
ctū, ſicut de facto ꝓceſſit. Sed oppo ꝯ primā partē. c. vř. n.
ꝙ cū cōſenſu Epi nō poſſit laicus cōcedere eccleſiā. Cuius
ꝯriū hic innuiť, cū laicus nō poſſit eam poſſidere, ut ī c. cām,
de pſcr. & ꝓ nō dato hř, &c. ut ī c. cū aūt, ſ̃. eo. Sol. doc. itel-
ligūt tex. in eccłiis, q̃ de facto detineť à laicis potētibus.
uñ, ut eripianť à manibus eorū, iura cōcedūt, ꝙ īteruenīēte
authoritate Epi ualet conceſſio facta loco religioſo, uel al
teri eccłiæ. Simile in donatione decimarū, ut legiť & no. ī
c. cū apłica, de his, q̃ fi. à plat. Et ītellige, qñ laicus cōcedit ī
ꝓprietatē. nā in titulū nullo mō cōcedere pōt, nec iura hoc
pmittūt, qnimò laicus cōferēs excōicať, ſaltē minori excōi
3 catione, ut ī c. ſi qs deinceps, 16. q. 7. † In gl. 1. in fi. Sentit hic
gl. ꝙ pronus pōt concedere ius prona. ſine cōſenſu Epi, ſed
ꝯriū ſentit gl. pe. & fi & uide gl. in c. nemini. 16. q. 7. Doc. po
nunt hic uarias opiniones, ſed concludēdo diſtingue, ꝙ aut
patronus concedit eccleſiam alicui loco religioſo in pro-
prietatem, & hoc conſtat, aut concedit ius patronatus, &
conſtat. Aut concedit ſimpliciter eccleſiam, & non con-
ſtat, quid

ſtat, qđ intēdebat cōcedere utrū eccleſiā, uł ius patr. Primo
caſu cōceſſio ſine authoritate epi, eſt nulla, ut hic, & in d. c.
qđ aūt. vñ ēt ius patr. nō trāsferť. Rō, qa illud ius nō intēdit
cōcedere, & donatio ſumit uires ab intentione donatoris,
ut in. l. nec ignorās, C. de do. ergo nō ualet cōceſſio eccleſiæ
qa nō poterat eā cōcedere, nec cōceſſio iuris patr. quia nō
intendebat illud concedere. Vñ habet locū illa rła, qđ no-
luit, potuit, & qđ uoluit adimplere nequiuit, ut ī c. cū ſup, đ
offi. deleg. & in. l multū intereſt, C. ſi qs al. uel ſibi, & in hoc
4 caſu ꝓprie pt itelligi iſte tex. & c. qđ āt, ſ̃. e. † Scđo caſu pri-
cipali, cū cōcedit ius patr. aut cōcedit gñałr cōcedēdo uni-
uerſitatē aliquā, & tūc trāſit ēt in quēcūq;, ēt ſine authori-
tate Epi, ut, ſ̃. e. ex literis. & ĩ. e. cū ſeculū, nō tñ dēt exprime
re ius patr. Vñ ſi diceret, uendo tibi talē uillā cū iure patr.
a in ea exiſtēte, nō ualet uēditio [a] reſpū iuris patr. & de hoc ul
timo, uide latius per Io. An. in c. 1. e. ti. li. 6. Aut uult conce-
dere ius patr. p ſe, aut in ultima uoluntate, puta legando, &
ſi hoc facit cū cōſenſu Epi, indubie tęnet. Sed nūqd ualeat
ſine cōſenſu Epi, dicā poſt Io. And. ĩ. e. c. cū ſeculū. Aut uult
cōcedere inter uiuos, & tūc aut eccleſię, aut loco religioſo
& ualet cōceſſio, ēt ſine authoritate Epi, tex. uř hic in uer. li
5 cet. Nā ille uer. uenit aduerſatiuè ad pcedētia. † Itē text. hic
dicit, ꝙ hēt liberā facultatē cōcedendi loco religioſo. Non
enim eſſet libera facultas, ſi neceſſario deberet hře ſenſum
Epi, ut no. in c. de multa, ſ̃, de pręb. & in c. licet Eps, eo. tit.
li. 6. & hāc opi. cōiter tenēt do. & facit c. unicū à ꝯrio ſenſu,
b e. tit. lib. 6. Aut uult concedere laico [b], uel clerico recipienti
nomine ꝓprio, & nō ualet conceſſio ſine cōſenſu Epi, arg.
hic, & in d. c. 1. a ꝯrio ſenſu, & hanc opi. tenet Hoſt. Io. And,
ſeqť Archi. in d. c. 1. & 16. q. 7. pię mentis. Licet Inn. & qui-
dā alii ſenſerint ꝯrium, ſ. ꝙ laico ēt poſſet cōcedere ſine cō-
ſenſu Epi; ſed prima opi. cōior & uerior. Rō diuerſitatis ē
duplex. Primo, ꝙ laici magis cōſueuerunt aggrauare eccle-
ſias, q̃ clerici, ar. 2. q. 7. c. laicos. & c. laici. Secunda rō, quia ſi
clerici excedunt terminos ſuos, facilius pñt cōpeſci p ec-
6 cleſiā, q̃ laici, arg. 89. di. c. iudicatū, & hāc opi. tene. Ad † qd
aūt requiriť Epi conſenſus, dic, ut uideat, an expediat eccle
ſię mutare patronū. Nā ſi uellet concedere potentiori, ſeu
Tyranno, Eps nō cōſentiet. Item aduertet, an interueniat
fraus. Nam timendū eſt, ne ſit ficta uenditio, & hoc quo ad
7 ſcđm membrū. † Venio ad tertium, qñ ſimpłr concedit eccle-
ſiā, & non apparet, qd uelit concedere. In quo diſtingue, ꝙ
aut concedit cū cōſenſu Epi, & trāsfertur ius patron. & oē
aliud ius, quod habet in ea, arg. cap. paſtoralis, de do pro
hoc. cap. quod aūt, ſ̃. e. & quod ibi no. in glo. Aut conceſſit
ſine conſenſu Epi, & non ualet cōceſſio in aliquo, quia pec-
cat in forma, & hoc caſu pt ītelligi tex. Nā hic nō diſtinguiť
animus donatoris, & patet, ꝙ in nullo ualuit conceſſio ec-
cleſię facta per laicos. Et p hoc habes declaratos, & ſupple-
tos caſus gl. & mām h⁹ c. & c. qđ aūt & uide qđ ibi dixi. In
gl. 2. in fi. De hoc brocardo dic, ut no. in rła, nō pſtat, de reg.
iu. li. 6. & p gl. in c. anditis, hic all. In gl. 3. in fi. uult ergo gl.
ꝙ loco religioſo pt cōcedi eccleſia nō uacans cū authorita-
te Epi. Sed ꝯ hoc facit iſte tex. nā cōceſſio fuit facta religio
ſę domui, & tñ dř, ꝙ nō ualuit cōceſſio de re nō uacāte vn
de dicerē, ꝙ aut qs intendit donare eccleſiā nō uacātē loco
religioſo, ut ualeat ex tūc in piudicium rectoris, & ñ ualet
donatio, & ita intelligať iſte tex. Aut intendit cōcedere ſine
piudicio rectoris, & ualet, & ſic intelligo gl. & ꝓ hoc tex. in
8 c. cōſultatiōib. de do. & ī cle. fi. de re. ec. nō ali. † Vlt. ex̃ gl. op
po. de c. 2. de ſup. neg. pla. ubi ualet inſtitutio Epi ſine pñta-
tione proni, cuius ꝯriū innuit iſta lřa in fi. Sol. rñr nō ualet
hic, & in d. c. decernim⁹. Fallit ſcđm Hoſt. ſi pronus fuit negli
gens in pſentando, ut in d. c. 2. Et dic, ꝙ data negligentia pa
troni ptās deuoluitur ad eū, q hēbat inſtituere, ēt ſi Eps nō
ſit, ut eſt gl. multū no. in cle. 1. de ſup. negli. pla. Scđo fallit,
qñ patronus pñtauit indignū, ut ī d. c. 2. & p hoc ſentit Ho.
ꝙ patronus pñtando indignū priuať ea uice ptāte pñtādi.
Quod an ſit uerū indiſtinctè plenius di-
xi, in c. cum uos, de offi. ord. & dic, ut ibi.
Tertio fallit ſcđm eū, ſi cōceſſio, ſit per Pa-
pā, uel p legatū de latere. ut in. c. dilectus
ĩ. e. Sed tu dic melius, ꝙ aut eſt ius patr.
eccleſię, & procedit. d. Hoſtiē. ut legatus
poſſit concedere ſine pñtatione eccleſię
& ita loquiť c. dilectus. Aut eſt patronus
laicorū, & nullus citra papā pōt eccleſiā
conferre ſine pñtatione patroni, & iſte
eſt proprie caſus in d. c. cum dilectus ĩ. e.
ubi de hoc uide bonam glo. in c. per lite-
ras, de præben. in clemen.

SVMMARIVM.

1 *Patroni noui non debent, nec poſſunt mutare illos, qui ante erant præſentati, & inſtituti. 2.*
3 *Iuſpatronatus non poteſt adiudicari uni ex hæredibus quia penes omnes debet eſſe inſolidum.*
4 *Iuſpatronatus non poteſt cedi per debitores nil in bonis habentes.*
5 *Patroni poſſunt inter ſe ordinare, ut alternis uicibus habeant ius præſentandi.*
6 *Patronus poteſt rectorem inſtitutum ab Epiſcopo ſine eius licentia mutare.*
7 *Succeſſor non tenetur ſtare contractui inito per prædeceſſorem.*
Succeſſor ſingulares non tenetur ſtare colono.
Emptor non cogitur ſtare locationi factæ p uenditorē.

CAP. IX.

1 *Querimoniam.* † Inſti-
tuti in
eccleſiis patronatis per nouos
patronos mutari non pñt, nec
uiciſſitudines eccleſiarū p eos fieri, duo
ſunt dicta. Secundū. ibi: *& uiciſſitudines.*
Caſus lit. Mortuo patrono cuiuſdā eccle
ſiæ hęres ſuus in iure patr. ſibi ſuccedens
eccleſiā eandē de nouo ordinare uoluit.
Coſultus pp ſup hoc rñdet, dicens, ꝙ pp
mutationē patronorū ordinatio eccłia-
rū mutari nō dēt ab ipſis patronis, uel ab
aliis, qđ eēt abſurdū, cū ī patronorū ptā
2 te ecc. ñ cōſiſtat. B. † No. ꝙ licet patronus
c hēat ius pñtādi, [c] ut, ſ̃. eo. quaſi p totū, tñ
ltīmè inſtitutus ad pñtationē antiqui pa
troni nō dēt remoueri ad inſtātiā noui
patroni, & iſte eſt ꝓprius intełs. Et hęc
faciūt ad q. pone plures hęredes fuiſſe in-
ſtitutos p defunctū, re piť ius pat. in hæ-
reditatē, nūqd poſſit illud adiudicari al-
teri ex hæredibus? Io. An. poſt Gof. tenet,
ꝙ nō, ar h⁹ c. qđ ꝓhibet mutationē ordi
natiōis eccłię ſcđm humanā cōdōnē. licet
c n. noĩa debitorū inuēta ī hęreditate poſ
ſint adiudicari uni ex hęredib. tñ diuidi
ñ pñt, ut in. l. ea, q̃ C. fam. erci. & l. 2. ff. eo.
tñ ius patr. ñ pt diuidi inter hęredes, nec
adiudicari uni ex hæredib. ſed oēs hęre-
des patroni erūt in ſolidū do. Pet. mirať
de hoc d. Io. An. cū iſte text. nō ꝓhibeat
trāslationē de uno in aliū, uñ tenet ipſe
ꝙ licitè pt adiudicari uni ex hęredib. tñ
qa ius patro. tranſit cū uniuerſitate, ut in
c. ex lřis, ſ̃. e. tū qa utilius eſt eccleſię unū
hře patronum; q̃ plures, qa ſolet negligi,
quod cōiter poſſidetur, C. qñ & qb. quar
ta pars debeť. l. 2. li. 10. Sed mihi plus pla-
cet opinio. precedens tali ratione. Aut

a Venditio. Expleně per Do. ī c. unico, in prin. de iur pat. lib 6. Et uide quod no. per eundem d. Abb. Pan. in c. querelā, uer. & induco hanc glo. de ſimo.

ZACHAR.

Adde, quod not. in apoſ. ad iſtum in d. c. querelam, nu. 4. in uer. ut in iure patronatus. Alex. in. l. hanc legem, ff. de cōtrah. empt. & Paul. de Elea. in cle. 1. eo. tit.

SEB. SAPIA.

a Venditio. Vide quod ī ſimili no. Ro. in conſi. 368. incip. pręſens cōſultatio, in prin. quod ad propoſitū adducit Dec. in c. quanto, col. 3. uer. prędicta cōcluſio, ſupra. de iud. ubi de ueritate huius articuli.

b Laico. Et adde, ꝙ hic pleniſſimè diſputat do. Abb. in ſua diſput. quæ incip. Augerio, & tandem factis amplis allegatiōib. ad utranq; partē, concludit contra cōem opi. ꝙ etiā cum conſenſu epiſcopi patronus ius patronatus, quod habet, non poterit donare laico, & hoc ponit in primo dubio ſuæ diſputationis. Et de hoc vide omnino qđ Hoſt. late ſcribit In ſum. eiuſdē ti. de iure pat. §. qualiter transfera. uerſi. donatione. Itē adde hic, qđ no. dom. de Ro. in nouis deci. 155.

Adde Gal. conſi 4. hoc titu.

c Ius præſentandi Adde do. de Rot. dec. 177. in antiquis. hoc titul.

a Inſtituente. Adde, q̃ iō patronus non poteſt alium præſentare, licet de iure inſtitutus priuandus ueniret, ut dicit Rom. conſi. 465. ubi al. legēt do. de Ro.
b Sed tu. Not. remiſſiue caſus, in quibus permittitur pœnitentia & uide hic p d. Ant. in 1. col. in uer. in foro uero iudicia li. Et uide nota. pº glo. in c. diuerſis fallaciis, de cleri. coniug.
Adde ad materiam huius c. Ro. conſi. 177. Oldra. conſi. 1.
SEB. SAP.
c Omnia bona. cōtrariū tenet Car. in clem. 2. in prin. in. 8. q. de iure pa. ubi dicit, q̃ confiſcatis bonis non trāſit ius patr. ſed eccleſia remanebit libera. uide Feli. in c. quanto, col. 2. uerſi. utram ſententia la ci, ſ. de iudi. & Bal. in l. fi. q. 9. uerſi. nunquid ſi iudex ſecularis, C. de edi. diui Adr. tol.
d Cura paſtoralis. Pro intellectu huius decretalis uide omnino do. Abb. Pano. in diſpu. in ci. Augerio, in. x. col. ubi reuocat nouum intellectū ad hanc decr. quē dicit poſuiſſe do. Ant. in c. cū conſuetudinis, de cōſuetu.
Adde d. de Rota deci. ſuis. hoc tit. in nouis.

enim hęreditas æqualiter diuidit̄ inter
1 inſtitutos, & non apparet rō, quare ma-
2 gis dēt adiudicari uni ex hęredib. q̃ alte
3 ri. uñ cū ſit ius indiuiſibile, cōſiſtit penes
oēs inſolidū, ut not. gl. ſ. eod. c. 1. Aūt cui
adiudicatur, fuit data minor pars hęre-
4 ditatis, & non ualet illa adiudicatio, q̃a
uī adiudicatū ius patronatus in compen
ſationē bonorū, & ſic quodāmō cōmuta
1 retur cū re tp̄ali, & recipiet æſtimationē
ɔ̄ c. de iure. j. eo. & tene mēti hanc. q. q̃a
quotidiè p̄t accidere. †Et per hoc als di-
4 xi, q̃ patronus nihil habens in bonis, nō
poterit cedere ius pat. creditorib. quia ñ
recipit æſtimationē, ut dixi, nec p̄t inter
uenire titulus non gratuitus, ut in c. q̃a
clerici, ſ. eo. & in c. p̄terea, de tranſac. Sed
quęro, q̃d intendat litera per uerbum,
uiciſſitudines? Sol. tres ſunt intellectus q̃-
dā exponūt, uiciſſitudines, i. mutationes
b ſeu grauamina. Alii ut Inn. q̃ intendit p̄
hibere, q̃ patroni non p̄nt cōuenire adin
uicē, ut unus ſit pat. uno anno, alius alio,
ut ſic habeant quandam uiciſſitudinem.
5 †Sed hoc dictum limita, qñ uellēt ex to-
2 to ius diuidere. nam reſpū exercitii bene
poſſunt hāc conuentionē facere, ut unus
p̄ntet una uice, alius alia, ut eſt tex. ī cle.
3 fi. eod. tit. Simile in tutorib qui reſpū ad
miniſtrationis p̄nt diuiſionē adinuicem
facere, ſed nō p̄nt diuiſionē adinuicē fa-
cere quo ad ius tutelę, ut in. l. inter tuto-
res, ff. de admini. tut. Tertii, ut Hoſt. intel
ligūt, q̃ prohibet̄ hic commutatio iuris
patronatus, ut puta, ſi duo patroni habe-
rent plura iura patr. non p̄nt illa p̄muta-
4 re ſine authoritate Ep̄i, & not. hunc in-
tellectū, q̃a facit ad ea, quę dixi in c. p̄ce.
6 pro hoc uidetur gl. in c. nemini. 16. q. 7.
& q̃libet intel's eſt bonº in ſe. † In gl. 1.
in fi. hæc gl. non rñdet ſpecificè ad c. de-
cernimus, ubi mutatur rector ad inſtan-
tiam patroni. ideo dic, q̃ illud loquitur,
qñ ep̄s ſpreto patrono inſtituit rectorē
in eccleſia. Hic loquitur, qñ ſacerdos fuit
legitimè inſtitutus, qui mutari non dēt
ex mutatione patroni. Sed quæro, quæ
fuit rō dubitandi. Sol. potuit eſſe duplex.
1 Prima, q̃a reſoluto iure authoris, reſol-
uitur ius ſucceſſoris, ut in. l. lex uectiga-
lis; ff. de pig. ſed patronus antiquus fuit
2 author iuris hº ſacerdotis, uidebat̄, q̃ re-
ſoluto iure illius; eſſet reſolutū ius iſtius.
3 7 †Secūda rō: ſucceſſor non tenetur ſtare
4 contractui inito p̄ prędeceſſorem. Nam
5 emptor domus non tenetur ſtare loca-
6 tioni factę per uenditorem, cū ſit ſucceſ-
7 ſor ſingularis, ut in. l. emptorem, C. loca.
ita uidebat̄, q̃ nouus patronus non tene-
batur ſtare p̄ſentationi factæ per prede-
8 ceſſorē: ſed cōtrariū hic deciditur. Rō, q̃a
rector inſtitutus in eccleſia nō habet ius
à patrono principaliter, ſed a ſuperiore
a inſtituenteª, ut in. c. non autem, ſ. e. Item
inſtitutus habet ius in eccleſia, ut in c. ſi d
tibi abſenti, de pręben. lib. 6. ideo non
poteſt remoueri per ſucceſſorem, facit
quod no. in d. l. emptorem.

SVMMARIVM.

1 *Patronus non poteſt conferre eccleſiam patronatam clerico, & non obſtante tali ratione poteſt in ea rectorem preſentare.*
2 *Patronus etiam eccleſiaſticus, non poteſt alicui conferre eccleſiā in titulum.*
3 *Ius patronatus confiſcatur cum aliis bonis, & tranſit in fiſcum.*
Patronus non poterit per iudicem ſecularem priuari iure patronatus, niſi cum uniuerſitate bonorum.
4 *Patronus ſi commiſerit crimen læſæ maieſtatis, eius filius clericus non priuatur eccleſia patronata, quam habet.*

CAP. X.

1 CVm laici. †Summatum eſt. ſ. eo. c. illud. uel
ſumma ſic: Patronus eccleſiā cle
rico cōferre nō poteſt, & ſi cōtulerit, pōt hoc nō
obſtāte ad illā p̄ntare rectorē. Primo dictū. ſcd̄ò,
rō. ibi: *non enim*. Caſus lit. Aliquis laicus patronus cōceſſit ec
cleſiā neſciente Ep̄o, aut nō conſentiente. poſteà p̄nia du-
ctus clericū aliū p̄ntauit ep̄o, & ep̄s ip̄m inſtituit. Quærit̄
quæ cōceſſio ualeat dr̄, q̃ inſtitutio illius ualere dēt, q̃ au-
thoritate ep̄i eſt inſtitutus nō obſtāte prima cōceſſione, q̃
nulla eſt, q̃a nō licet laicis clericos in eccleſiis ordinare. B.
No. 1. caſum, ī quo q̃s p̄t uenire ɔ̄ p̄priū factū. Et ī hoc mul
b tū inſtat gl. & Io. An. ponit plures caſus, ſed tuᵇ uide plenè p̄
Cal. in c. ſi quis p̄ſbyterorū, de re. ecc. nō alie. dixi ī c. cū ſup,
de cōceſ. p̄bē. p̄ Bar. in. l. poſt mortē, ff. de adop. & in. l. q̃ ea
mēte, ff. de fur. p̄ Cy. in l. ſi q̃s ñ dicā rapere, C. de epi. & cle
ri. ubi tractat, an ſit locus p̄nia in delictis, & aliquid tetigi
2 ī c. 1. de eo, q̃ mit. ī poſ. †Scd̄ò no. patronū nō poſſe ordina-
ri eccleſiā. uñ nō p̄t eā alicui cōferre in titulū, & dic hoc p̄
cedere, ēt ſi ſit patronus eccleſiaſticus, ut in c. fi. j. e. & in c. 1
3 16. q. 6. †Sed hic quęro, nūquid iudex ſecularis poſſit p̄p̄ de
lictū priuare patronū laicū iure patronatus, uide gl. no. 16.
q. 7. c. filiis. In ɔ̄riū uide gl. in cle. paſtoralis, in uer. ſubiectę
de re iudi. Satis putarē, q̃ p̄ ſe ñ poſſit eū priuare cū ius pat.
teneat ab eccleſia, & nō a Principe ſeculari, ſed cū uniuerſi
tate bonorū poterit. Et iō ſi pater cōmiſit crimen lęſę maie
ſtatis, & ſic oīa bona cōfiſcātur, dico, q̃ trāſit ius patr. in fi-
ſcum, & nō ad filios, & ſic intellige glo. no. in d. c. filiis, facit
quod dixi. ſ. e. c. ex literis. †Et hęc faciunt ad aliā. q. not. Po
4 ne, q̃ cōmittens crimē læſæ maieſtatis hēt filiū clericū bñ-
ficiatū, nūquid filius p̄dat bñficiū, & uī primò, q̃ ſic, quia fi-
lii huius criminoſi efficiunt̄ infames. 6. q. 1. c. ſi q̃s cū militi
bus, & l. quiſquis, C. ad. l. Iul. maieſta. ſed infamis nō pōt
tenere bñficiū, ut in reg. infamib. de re. iur. li. 6. & in c. inter
dilectos, de exceſ. p̄la. ſed ɔ̄riā ſñiam tene, q̃a cū filius ſit cle
ricus, nō efficit̄ infamis, q̃a lex ſecularis nō potuit inficere,
cū nō ſit legi ſubditus, & in c. q̃d̄ clericis, & quod ibi no. de
foro comp. & ad hoc uide gl. no. ī c. ſatis p̄uerſum. 56. diſt.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia poteſt præſcribere aliam eccleſiam, ut ſubſit ſibi.*
Eccl. ſiue beneficiū nō poſſunt preſcribi quo ad titulum ſine canonica inſtōne.
Titulus minus legitimus aliquando dat cauſam præſcribendi, & num. 6.
2 *Conſenſus alicuius quotieſcunque requiritur in aliquo actu, ſufficit, quod interueniat ex poſtfacto.*
3 *Intellectus iurium non ſunt trahendi ad gratiam.*
4 *Tacens in actu odioſo non præſumitur conſentire.*
Conſenſus præſumitur ex curſu longi temporis.
5 *Hæres, qui probabiliter poteſt ignorare factum defuncti poteſt præſcribere.*
6 *Titulus cauſatus ex errore probabili præſtat cauſam præſcribendi.*
7 *Præſcriptio cauſata ex ſola negligentia non petentis currit etiam cum mala fide ſecundum unam opinionem.*
Præſcriptio an currat cum mala fide contra creditorem negligentem petere debitum.
8 *Ius, quod quis non habet, quo caſu poteſt in alium transferri?*
Cardinales transferunt in Papam id, quod non habent.
Electores transferunt in electum id, quod non habent.

CAP. XI.

d ☙ CVra paſtoralis. ᵈReligioſi uēdicare, uel
retinere nō p̄nt eccleſias
ſibi cōceſſas a laicis ſine diœceſani cōſenſu, niſi le
gitimè p̄ſcripſerint, uel poſteà Diœceſanus cōſen
ſerit; &

ſerit. & tria facit Primò ponit dictū. Scd̄ò exceptionē, ibi:
niſi. Tertiò rōnē ipſius, ibi: *cum. n.* Caſus lit. Quidā Religio
ſi & alii ēt clerici recipiebant ecclīas de manib. laicorū ſi-
ne authoritate ep̄orū, q̃d̄ erat iuri ɔ̄riū. uñ mādat papa p̄di
ctis religioſis & clericis, q̃ nullus eorū ecclīas recipiat ex
donōne laicorū ſine authoritate & ɔſēſu diœceſani ep̄i, uel
retinere p̄ſumat taliter acquiſita, niſi legitima fuerit p̄ſcri d
ptione muniti: uel poſtea ɔſensū habuerint diœceſani ep̄i:
q̃a laici ñ p̄nt in alios, niſi ius, q̃d̄ hñt, trāſferre, hmōi cōceſ
ſiones irritæ ſunt cēſendę. B. No. 1. laicū poſſe ex diœceſani
ɔſenſu ɔferre ecclīā quo ad p̄prietatē loco religioſo. Et in
tellige iſtū tex. p̄ut dixi ſ. e. c. illud, ut intelligat̄ diſpenſati
uè, qñ laici iſtas ecclīas de facto tenebāt, & erāt ita poten
tes, ut ab eorū manib. eripi nō poſſent: aliàs āt laicus cōfer
re, uel donare ecclīā ñ p̄t, q̃tūcūq; interuenerit cōſenſº ep̄i:
1 q̃a nemo dat, q̃d̄ nō hēt. ſ. c. q̃d̄ āt. †No. 2. q̃ ecclīa p̄t p̄ſcri
bi p̄ ecclīā. Intellige iure p̄prietatis, ut ecclīā hēat ad pro
prios uſus, uel tanq̃ ſubiectā, uel unitā; & in hoc tene mēti
iſtū tex. & uide q̃d̄ dixi in c. ut ſuper, de reb. ec. nō ali. & q̃d̄
no. gl. in cle. 1. de exceſ. p̄l. ſecus dñt doc. reſpū tit. Nā p̄ſcri-
bere q̃s ecclīā nō p̄t, ut eā hēat tāq̃ p̄latus, ſeu rector, in re
gula 1. de re. iu. in 6. in c. ex frequētib. de inſt. Quod limita,
p̄ut gl. ſing. in c. cōtingit, de do. & cōtu. & ibi dixi. Itē no. ca
ſum, in quo titulus minus legitimus dat cām p̄ſcribendi, &
2 de hoc latius j. †Itē no. ibi. *poſtea conſenſum*, &c. q̃ ubi ī actu
requiritur alicuius cōſenſus, ſufficit, ut interueniat ex poſt 8
facto. Et no. q̃ pōt interuenire conſenſus ēt poſt actum nul
a lūª. Quod uī ɔ̄ no. p̄ Inn. in c. cū cōſuetudinis, de cōſue. Sed
dic, q̃ actus ualebit ex nūc, ñ ut ex tūc. Facit q̃d̄ no. gl. ī reg.
ratū, & in reg. rati, & reg. firmat̄, de re. iu. li. 6. In gl. 2. in fi. Ex
hac gl. hēs tres ſol. ad ɔ̄riū firmatū in princ. Primò, q̃ rōne
ſcandali tolerat̄ hæc p̄ſcriptio, & hāc gl. ſentit Gul. Naſo. di
3 cēs, q̃ in hoc iſta Decr. cōtinet grā. †Sed hæc ſol. ñ placet,
q̃a intel's iuriū nō ſunt trahēdi ad grā, ut no. in c. ex parte,
de teſti. Itē hic ñ eſt aliq̃d̄ uerbū ſapiēs grā: imò tex. in uer.
legitima, innuit oppoſitū. Nā p̄ſcriptio non p̄t dici legiti-
ma, niſi hēat oēs qualitates requiſitas a lege. Scd̄a ſolu. q̃
ex curſu tp̄is tacitè interuenit cōſenſus ep̄i. Hæc ſol. prima
4 fronte eſt notabilis. Sed ob. †q̃a in actu odioſo non pręſu-
mit̄ cōſenſus ex taciturnitate, ut no. in reg qui tacet, de re.
iu. li. 6. facit c. cū iādudū, de p̄b. niſi uelis ſaluare dicendo, q̃
ex curſu tanti tp̄is p̄ſumit̄, q̃ cōſenſus interuenerit; pro quo
5 gl. no. in c. p̄uenit, de empt. & uendi. †Tertia ſol. & notabi-
lior, q̃ illi, qui receperūt a laicis, nō potuerūt p̄ſcribere: ſed
ſucceſſores, q̃ p̄babiliter potuerūt ignorare qualitatem fa
cti, potuerūt p̄ſcribere: q̃a potius ſucceſſores errāt ī facto,
b q̃ in iure. ᵇEt no. ſin. hāc ſol. & hēs gl. ſimilē in c. de quarta,
de pręſc. & in c. in primis. 2. q. 1. & in c. ſi ſacerdotes, 26. q. 3.
Et no. q̃ uitiū p̄lati p̄deceſſoris non nocet ſucceſſori in præ
ſcriptione, licet ɔ̄riū ſit ī hęrede: q̃a mala fides defuncti no
cet hæredi uniuerſali, ut in l cū hęres, ff. de diuer. & tem. p̄-
ſcri. & l. uitia, C. de acq. poſ. & ē diuerſitatis rō, quia hęres
cēſet̄ una p̄ſona cū defuncto, ut in auth. de iu. iu. a morien.
c p̄ſti. §. 1. ſed ſucceſſorᶜ in dignitate non eſt eadē perſona cū
p̄deceſſore. Rō rōnis eſt: q̃a hæres oē ius cāt a defuncto, ſed
ſucceſſor in dignitate cāt a ſuperiore, q̃ p̄mouit eū, & nō a
defuncto. Ad hoc q̃d̄ no. Inn. in c. eā te, de reſc. & do. de Ro
ta. deci. 224. & hanc drīā ſequit̄ Dy. in reg. poſſeſſor, de re.
6 iu. li. 6. Quarta ſo. extra gl. ponitur per Inn. † q̃ iſti clerici,
uel religioſi errabant in facto, & non in iure, quia credebāt
conſenſum ep̄i interueniſſe, ut quia hoc audierunt a fide di-
gnis, uel fuerunt eis oſtenſę lr̄æ falſæ. Nā error probabilis ī
titulo præſtat cām præſcribendi, ut l. q̃d̄ uulgò, ff. pro emp.
& plenè p̄ Bar. in l. Celſus, ff. de uſuca. & no. bñ tu Canoni-
ſta hanc ſol. q̃ in præſcriptione, ubi requiritur titulus, ſuffi
cit q̃ quis credat titulū ſp̄alē interueniſſe p̄babili creduli-
tate ductus, ut q̃a audiuit a fide dignis, uel eſt fama uicinię.
7 Pro hac ſol. uide quod dixi in c. 2. de his, quæ fi. a p̄l. †Quin

ta ſol. datur p̄ Goſ. & Vinc. dicētes, q̃ hic a
nō cadit p̄priè p̄ſcriptio, ſed̄ p̄p̄ odiū ep̄i
negligētis cātur iſtis clericis exceptio.
Et no. ſing. hanc ſol. Nā innuit, q̃ ubi p̄-
ſcriptio cātur ex ſola negligentia nō pe
tētis, tunc currit pręſcriptio ēt cū mala
d fide, ᵈcū paretur exceptio ɔ̄ non petētē;
& ſic facit, q̃ ɔ̄ creditorē nō petentē de-
bitū currat pręſcriptio, ēt cū mala fide,
quia ex ſola negligentia creditoris ſine
facto debitoris currit pręſcriptio; & hoc
ſentit Inn. in c. q̃a pleriq;, de imm. ec. &
Arc. 16. q. 3. c. placuit, ele. 2. §. pōt. Bar. in
l. ſeq̄tur, §. ſi uiā, ff. de uſuc. in l. fi. & quē
admo. ſer. amit. ſed ipſemet Bart ſentit
oppoſitū in l. oēs populi, ff. de iuſt. & iu.
& Io. An. in c. 1. de exce. li. 6. & hanc par
tem ɔ̄riam cōiter tenent Mod in c. fi. de
præſc. & ibi dixi, & tango in c. quod cle
ricis, de fo. comp. Alii aliter ſoluunt, ſed
diuinant; ideò tene ulti. ſol. gl. uel aliam
In. In gl. pe. in fi. De hoc dic, ut in re. non
firmatur, de reg. iu. li. 6. & ut ſu. dixi, con
ceſſio iſta ex ſubſequenti conſenſu ua-
let, ut ex nunc: non āt trahitur retro, ut
ualeat ex tunc. †In gl. fi. in fin. Dic q̃ id,
quod quis non habet in actu, nec in po-
tentia, non pōt in alium transferre, ſed
id, quod habet in potentia, licet non ha
beat in actu, poteſt transferre. Exemplū
in electorib. qui non habent dignitatem
ep̄alem, & tamen transferunt in electū,
& in Cardinalib. papam.

SVMMARIVM.

1 *Patronus ſi intra tempus ſtatutum non præſentaret eccleſiæ uacantis Rectorem, epiſcopus loci ſupplebit.*
2 *Patroni laici habent quatuor menſes ad præſentandū, clerici uerò ſex menſes.*
3 *Patroni ſi contendunt ſuper iure patro. dēt ep̄s expectare uſque ad tempus ſtatutum, quando ſcilicet conſtat eccleſiam eſſe patronatam, alias ſecus.*
4 *Epiſcopus ſi inſtituit aliquem ſine præſentatione in caſu permiſſo, debet omnino inſtitutus præſentari ab habente iuspatronatus, qui debet continuare in inſtitutione facta ab epiſcopo.*

CAP. XII.

1 SI uerò. †Si patroni eccleſiæ
uacantis intra tp̄s a
iure conceſſum non præſen-
tant, ep̄s ordinabit eccleſiā.
Primò q. Secundo ſol. ibi: *ſane*. Tertio li
mitatio, ibi, *ita*. Caſus lite. Inter aliquos
uertitur controuerſia de iure patr. ſuper
aliqua eccleſia, p̄p̄ quam controuerſiā
differtur ultra tempus a iure conſtitu-
tum ordinatio ipſius ſuper hoc conſul
tus papa ab Ligon. ep̄o rñdit eidē, dicēs,
q̃ appellatione remota ordinet eccleſiā
de perſona idonea, ita q̃ inſtitutus re-
præſentetur ab eo, qui ius obtinuerit pa
tronatus. B. Not. 1. quod ep̄s, qui habet
2 inſtituere, nō debet expectare patronos
contendentes ſuper iure patro. niſi uſq;
ad tempus patronis pręfixū ad p̄ſentan
dū, & ſic uſque ad quatuor mēſes, ſi ſunt
laici, & uſque ad ſex, ſi ſt̄ clerici, ut in c.
unico. j. e. li. 6. Ad idem c. qm̄, ſu. eo. & in
3 c. eam te. j. e. †No. ibi, *prorogatur*, q̃ ep̄s ñ
debet incontinenti conferre eccleſiam,
ſi alii ɔtendunt ſuper iure patronatus.

a Actum nullum. Et ita etiam no. d. Anto. hic. in 1. co. uer. nota hic apertum &c. Et p̄ hoc deciditur quæſtio de qua fui pridie interrogatus de facto, duo ex tribus præſentarunt cōtempto tertio, & ſic præſentatio non ualuit, arg. c. uenerabilē, de ele. & dixi tñ, q̃ præſentatio poterat ratificari per tertium, & alle. iſtum tex
Adde, an dictum iſtius apoſtillātis ſit uerū, q̃ non ualet pręſentatio facta a duobus ex tribus contempto tertio, arguendo ab electione ad p̄ſentationē, quod uoluit Fed. conſi. 102. & an maior pars ſufficiat in præſentatione, uide Cal. cōſi. 5. hoc titulo.
SEB. SAPIA.
a Actum nullum. Vide Iaſonē poſt Bar. & alios in l. ſi quis mihi bōa. §. iuſtum, col. 6. uer. circa tertiam concluſionem, ff. de acqui. hære.
b Iure not. pro limitatione gl. in c. Apoſtolicæ, de dona. in 6. an bona fides cū errore iuris cauſet præſcriptionem.
c Sed ſucceſſor. Succeſſor ī dignitate nō cēſetur eadem perſona cum prędeceſſore, licet ſecus ſit in hę
d SEB. SAPIA.
Cum mala fide. Contrarium tenet Alex. ubi multa alle. in conſi. 185. in ci. uiſo titulo. q. ō. col. pe. uer. nec p̄dictis, in 2. uolu. Abb. in conſil. 87. inci. circa primū in ulti. dubio, in 1. uol. & Raph. Cuma. in conſil. x. in c. uiſa copia pręcepti. do. Soci. in conſi. 85. inc. in cā cōmunitatis, col. pe. in 1. par. Imo. in conſi. 123. inci. in cauſa, col. 1. & Corne. Peruſinus in conſi. 338. inci. uidetur, per totū, in primo uolumine.

a Cum ſeculũ. Pro
intellectu huius
decr.uide quę ſcri
bit d.Ant. in c.ex
literis,ſ.e.Itẽ ui-
de Bal in l.1.C.de
bon.libe.& in l.3.
in 16.col.C. de e-
di.diui Adri.toll.
SEB. SAPIA.
b Ex poſtfacto.Vi-
de ad hæc omni-
no dominos de
Rota in ſimili q.
deci.17.inci. qui-
dam,in ti. de iure
patr. in antiquis.

Et intellige,qñ ꝯſtat ecctiã eſſe patrona 3
tũ,ſi ignorat,cui cõpetat. Tũc.n.dẽt ex-
pectare uſq; ad tp̃s p̃dictũ:ſed ſi nõ cõſta
ret ecctiã eſſe patronatã, ñ tenetur ep̃s
differre inſtõnẽ ad ſolã aſſertionẽ con-
tendẽtiũ de iſto iure,ar.16.q.4.in c.uolu
mus.Itẽ no.caſũ,in quo ep̃s hẽt inſtitue
re in ecctia patronata ſine p̃ſentatione.
4 Vlt.no.caſum;in quo fit p̃ſentatio pꝰ in
ſtõnẽ:nõ ãt intelligas, ꝙ hæc p̃ſentatio
ius de nouo trãſferat in inſtitutũ: ſed fit,
ut uerus patronus adipiſcaẽ poſſeſſionẽ
p̃ſentãdi pꝰ uictoriã in lite, uel ut iſte p̃ſ
byter inſtitutus ñ uexeẽ de facto ꝑ uerũ 4
patronũ. Quid ãt ſi iſte, qui obtinuit in
lite,ñ uult p̃ſentare inſtitutũ ꝑ ep̃m: di
cũt doc.ꝙ nõ nocet ĩſtituto:qa iã habuit
plenũ ius ex inſtõne ep̃i authoritate iu-
ris.Nã iſta repreſentatio fit ad cautelã,
ut ſ.dixi.Et no.ex hoc unũ modũ reco-
gnoſcẽdi patronũ, q ꝓnũtiaẽ patronus 5
poſt inſtõnem legitimè factam per ep̃m.

SVMMARIVM.

1 *Feudum non dicitur quid uniuerſale, quando conſiſtit in uno prædio,ſecus,ſi conſiſtit in uilla,uel caſtro.*
2 *Iuſpatronatus conſiſtens in re feudataria,an alieno feudo alienetur iuspatronatus.* 6
3 *Iuſpatronatus tranſit in hæredes,etiam extraneos.*
4 *Iuſpatronatus non tranſit in filiam dotatam, quæ renunciauit hæreditati paternæ.*
Fœmina ſuccedit in iuſpatronatus,ſicut maſculus.
5 *Iuſpatronatus non tranſit in filios non hæredes.*
6 *Iuſpatronatus poteſt transferri titulo particulari in laicos cum conſenſu epiſcopi, in clericos uerò etiam ſine conſenſu epiſcopi.*

CAP. XIII.

a CVm ſeculum. a Si iuſ- b
patrona
tus eccleſię deuenit ad exem
ptos, per hoc in nullo debet
lædi ius ep̃ale. Primò exordiũ deciſum.
Secundò prohibitio,ibi:*prohibemus*. Ca-
ſus lit. Hoſpitalarii aliqñ acquirunt ius
patronatus in eccleſiis parochialib.rõne
feudorum emptorum,aut alio modo;ꝓ-
hibet eis papa,ne ius ep̃ale hac occaſio-
1 ne diminuãt diœceſano ep̃o.B.†No.1.ꝙ
iuſpatronatus exiſtens in aliquo feudo
tranſit cum uendõne feudi.Quod intel-
ligit Inn.qñ uilla uel caſtrum fuit datũ
in feudũ;ſecus,ſi res particularis, ut unũ
prædium,quaſi tunc feudum nõ ſit quid
uniuerſum, ſed potius res particularis;
2 quod not.Et ex hoc ẽt infertur,† ꝙ licet
iuſpatro.cõpetat in ecctia conſtructa in
fundo tuo,nõ tñ cum alienõne feudi trã
ſit iuſpatro.licet ego dubitẽ, qñ fundus
eſt datus in feudũ: quia cum habeat dñs
iuriſdõnẽ,ut in c.cæterũ, de Iud. & c. ex
tranſmiſſa;& c.uerum,de fo.comp. & ſic
feudum abſq; alia expreſſione multa cõ
tineat,uř ꝙ tranſeat iuſpatro.doc. tamẽ
cõiter ſentiũt oppoſitũ. No.2.ꝙ fratres
hoſpitalarii p̃nt acquirere iuſpatrona-
tus,ẽt in eccleſiis,parochialib. Vltimò,ꝙ
exemptus habens iuſpatronatus, in nul-
lo p̃t diminuere ius ep̃i.Pro hoc bo.tex.
16.q.7.c.1.In gl.1.in fi. No.ex glo.plures
modos,in quib.iuſpatro.trãsfertur.Eoſ-
dem modos ponit Inn.ſ.e.ſuper ru. & ut

3 de gl.16.q.7.in c.piæ mentis.†Et quatenus gl. dicit de ſuc-
ceſſione,dubitabatur, nunquid tranſeat iuſpatronatus ad
hęredes extraneos,ſicut ad ſuos? Sol.quidã dixerũt, ꝙ que
admodum iuſpatronatus libertorum tranſit ſolũ ad filios,
ẽt ſi non ſint hæredes,C.de Lat.lib.tol.l.1.§. ſub condõne
& in l.filii,ff.de iure pa.& ita patronatus competens in ec
cleſia,& de hoc uide glo.16.q.1.c.conſtitutum.& ea cã.q.
7.in c.conſiderandũ,& in c.ſi plures.ꝯrium tenet Inn.ſ. eo.
ſuper ru.& tenet Io. An.hic ſentit.gl.in c.filiis.16.q.7.Et fa-
cit gl.iſta quæ ſimpĺr dicit,ꝙ transfertur ẽt in ſucceſſione,
non diſtinguens inter filios & alios.Item ſi ſolum filii ſuc-
cederent, non poſſet patronus transferre ad aliã perſonã,
ẽt cum uniuerſitate,nec poſſet donare, cuius ꝯrium hic ap
4 paret,& in c.illud,ſ.eo.Et iõ dic,ꝙ iuſpatro.transfertur in
quoſcunq; hæredes.Hoc idem †ſentit Fed.conſi.106. ibi di
cit,ꝙ ſi filia dotata non ſuccedit patri:quia renunciauit hę
reditatem,non ſuccedit in iure pat.cum filiis maſculis. Nã
collige duo.Primò,ꝙ ubi filia eſt hæres,ſicut maſculus, ſuc
cedit in iure pa.ſicut & maſculus,quod plenius dixi in c. ſi.
de conceſ.pręb.& ſentit Io.And.in c.nobis.j.e.ubi dicit,ꝙ
5 fœmina ex dotatione efficitur patrona,ſicut maſculus.†Se
cundo habes notare,ꝙ ius pa.regulatur ab hęreditate etiã
inter filios,& ſic filius,qui non eſt hæres, non ſuccedit in
iure pa.Hoc ẽt ſentit Io.And.in c.proxi.ubi dicit,ꝙ ubi eſt
conſuetudo,ut in Anglia,ꝙ ſolum primogenitus ſuccedat,
6 alii filii non ſuccedunt in iure pa.† Sed ex eodem uerbo q̃-
ritur,nunquid poſſit transferri ius patr.titulo legati. Dicit
hic Io.An.ꝙ quemadmodum ius pa.poteſt donari, ita & le
gari,quia legatum eſt quædam donõ a teſtatore facta, ut
inſti.de leg.in prin.& ideo ſufficit,ꝙ ſi eccleſiæ legetur, nõ
eſt neceſſe interuenire cõſenſum ep̃i, ſicut in donõne inter
uiuos,ut dixi ſu.e.illud.Si autem legatur laico uel clerico
nomine proprio,debet interuenire conſenſus ep̃i, ſicut in
donõne. Dicit tñ hoc ſp̃ale fauore ultimę uoluntatis,ut cõ
b ſenſus ep̃i poſſit interuenire ex poſtfacto.b ſed conſiliũ eſt;
ut habeatur conſenſus,uel ante mortem teſtatoris. Sed Fe
de.conſi.222.fuit in ſingulari opi.ꝙ poſſit transferri titulo
legati ſine conſenſu ep̃i.Mouetur,quia iura indiſtinctè di-
cunt,ꝙ transfertur in ſucceſſione,nec diſtinguunt inter le-
gatum & hæreditatem.Nam is,qui ex legato, habet ex ſuc-
ceſſione.Adducit ẽt alias rõnes,& alii doc. Modern.cõiter
dicunt oppoſitum,& maximè Cal.qui dicit,ꝙ ante cõſen-
ſum ep̃i ius patronatus conſiſtit apud hæredem, quia ex
ordinatione laici ius patronatus non poteſt in alium trãſ
ferri,quod mihi plus placet,quia iura loquuntur commu-
niter de filiis,uel hæredib.non autem legatariis,ut in c. fi-
liis.17.q.7.in c.1. ſupra eo.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia patronata non poteſt ſine conſenſu patroni per aliquem occupari.*
2 *Patronus præſentans aliquem precio,uel dono,committit ſimoniam.*
3 *Epiſcopus inſtituens aliquem ſine præſentatione patroni,inſtitutio eſt nulla.*
4 *Iuſpatronatus quando confertur extraneo,requiritur conſenſus epiſcopi,ſecus,ſi confertur compatrono.*
5 *Remittere & dare,idem eſt.*
6 *Ius patronatus non tranſit,niſi in ſuccedentes in hæreditate.*
7 *Ius patronatus ſi donetur alicui in perpetuum,poteſt donatarius donatorẽ præſentare,ſecus,ſi concedatur ad tempus.*

CAP. XIIII.

1 EX inſinuatione. †Sine conſenſu patro-
ni non poteſt quis ec-
cleſiam occupare Primo narrat factum.Secũdo
dat iudices,ibi:*mandamus*. Caſus lit. O.clericus
conqueſtus fuit dño papæ,ꝙ cũ frater eius ceſſerit ius pat.
quod cõiter hẽbant in qbuſdam eccleſiis, quidã clerici ſi-
ne ipſius pręſentõne illas ecctias occuparũt,& detinent oc
cupatas.Mandat papa,quatenus,ſi eſt ita, detentores earũ
cõpellant,ut illas p̃dicto clerico reſtituãt ꝑ eũ liberè ordi
nandas.

2 nandas.B.†No.1.ibi.*liberaliter*.ꝙ ubi ius patron. donaẽ,dẽt
eẽ cõceſſio liberalis,ut ſic nullũ interueniat p̃ciũ, nullumq;
3 donũ,alĩs cõmitteret ſimonia,ar.ĩ c.p̃tereà,de trãſ.†Not.2
ꝙ obtinẽtes eccleſiã patronatã ſine p̃ſentatione, dñr occu
patores & detẽtores.Et ſic facit hęc lr̃a optimè ĩ ar.ꝙ inſti
tutio Ep̃i eſt nulla abſq; p̃ſentatione patroni,& tetigi.ſ.e.c.
illud. Not.ult. ꝙ patronꝰ largo mõ dr̃ ordinare eccleſiã, &
4 hoc reſpũ p̃ntationis,quã facit de rectore. †In gloſ. 1.in fi.
No.glo.ſin.quia neſcio alibi. Nã ĩtelligit text.ꝙ ambo iſti
fratres erãt patroni,&ꝙ alter cõſenſit alio neſciẽte,ut ipſe
ſolus eſſet patronus,nec fuit neceſſariꝰ cõſenſus Ep̃i, qa nõ
ẽ ꝓpriè donatio,ſed potius ꝓprii iuris relaxatio,cũ qlibet
patronus hẽat ius in ſolidũ.Et ex hoc limitaẽ cõis theorica
doc.in c.illud,ſ.e.ut tũc ſit neceſſe hr̃e cõſenſum Ep̃i,cũ ius
5 patr.daẽ extraneo,ſecus, ſi cõferẽ cõpatrono. † In cõtrariũ c
tñ facit ẽm Io.And.qa remittere eſt idẽ, qđ donare, ut in 4
c.ueniens,de teſti.ſi ergo cõpatronus remittit ius ſuũ,ergo
illud donat,& ꝑ ꝯñs dẽt interuenire conſenſus Ep̃i. Dictũ
gl.approbat do. Ant. & ꝓfectò illud vr̃ ęquius, a ſed aliud
a dictũ uerius.Nã cõſenſus Ep̃i deſyderaẽ,ne qd falſitatis,uel
fraudis cõtingat ĩ donatiõe.Nã ſępe ẽ ficta emptio & ſimu
lata donatio,ut dixi.ſ.eo.c.illud.q̃ rõ ẽt militat in cõpatro
nis.Itẽ ex alio hæc lec.in gl. nõ vr̃ ꝓcedere,qa tex.dicit, ꝙ
frater hẽbat iuſpatr.nõ aũt iſte,cui fuit facta cõceſſio,& ſic
6 ſolus donator erat patronus, †qđ potuit cõtingere ẽm Io.
An.quia fortè iſti erãt fratres uterini tm̃,& iuspatr. fuit pa
tris alterius,uel hoc cõtingit ẽm conſuetudinẽ Anglię,per
quã ſuccedit primogenitus in hęreditate, & ſic per ꝯñs in
iure patr.quod bñ no. Et tũc ad iſtũ tex. p̃t rñderi ẽm Hoſ. 1
ꝙ donatio fuit facta clerico recipiẽti nomine eccleſię, &
7 ſic nõ exigebaẽ cõſenſus Ep̃i.†Sed quæriẽ,nũquid poſſit do 2
natarius p̃ntare donatorem?Conclude poſt Io.An.ꝙ ſi eſt
uere donatarius,qa ex toto fuit cõceſſum ius patro. & tunc 3
poſſit pręſentare donatore. quia p̃ntat nomine proprio.
Aut non eſt uere donatarius, ſed patronus cõceſſit pro iſta
b uice ius p̃ntandi, & tunc nõ p̃t illum p̃ntare,b quia is facit.
cuiꝰ nomine fit,ut in.l.1.de ui & ui arma.& in c.cũ quis, de 1
ſen.exc.li.6.& hoc dictũ not. pro ampliatione.c.ꝑ ueſtras.

SVMMARIVM.

1 *Patronus non poteſt eccleſiam patronatam pro ſe retinere,uel altari etiam filio concedere,& num.2.*
3 *Patronus licitè non poteſt ſeipſum præſentare, poteſt tamen filium ſuum idoneum præſentare.*
Filius non quærit uſumfructum patri in ſpiritualibus.
4 *Electores poſſunt unum ex ſeipſis eligere.*

CAP. XV.

1 COnſuluit. †Non poteſt patronus eccleſiam a
ſibi retinere,uel eã altari cõcede
re. Primò poniẽ rõ.Scđõ,diſpoſitio,ibi.*non decet.*
Caſus liter.Quidã clerici quaſdã eccleſias funda
tas a parentib.ꝓpria authoritate uſurparũt. Cõſultus Pa-
pa rñdet ſanctuariũ Dei hęreditario iure poſſideri nõ p̃t.
& ideò ſuſtineri nõ dẽt ꝙ clerici authoritate propria deti
neãt eccleſias a parẽtib.ſuis fundatas,aut laici filiis,uel ali- e
qb.laicis cõcedãt eaſdẽ,cũ ſola p̃ntatio,& nõ conceſſio ad
a patronũ ꝑtineat.B.†No.1.ꝙ licet patronus ſit clericus, uel
eius filiꝰ,nõ tñ p̃t propria author.eccleſiam ſibi retinere,vł
filio cõcedere,& hoc,quia ex ui iuris patronatus conſequiẽ
patronus ſolũ p̃ntationẽ,quãtũcũq; ſit clericus, ut in c.fi.j.
e.In gl.2.No.gl & idẽ tenet gl.ſ.e.quia clerici,& Inn.hic,li
3 cet aliud dixerit ĩ d.c.qa clerici,& idẽ Spe.eo.ti.ad fi. †Sed
ꝯ gl.oppo.nã certũ eſt, ꝙ patronus nõ p̃t p̃ntare ſe ipſum,
ut in c.per ueſtras.j.eo.ergo nec filiũ, cũ pater & filius cen-
ſeanẽ eadẽ perſona.35.q.3.c. ꝯdicimus:§. hac authoritate 3
&.l.fi.C.de ĩpub.& ali.ſub.Itẽ quod acquirit filius,acquirit
patri;ſaltẽ hodiè quo ad uſumfructũ,inſti. ꝑ quas perſonas
nobis acquiriẽ,& in.l.cũ oportet,& l.fi. C. de bon.q̃ libe. q̃

SEB. SAPIA. Videtur æquius.Idẽ tenet dñs Iaſ.in.l.uoluntas
C.de fideicom.& alia alleg.Felin.in c.quæ in eccleſiarũ col.antep.
ſ.de conſti.
SEB. SAP. Præſentare.Idẽ tenet Car.& Imol.in.c.fin.ſ. de in
ſtit.ubi Imol.refert aliquos tenere ꝯrium, & idem tenet Bald.poſt
Spe.in tit.de iure
patro.

pater p̃ntãdo filiũ, uř effectu p̃ntare ſeip-
ſum.Sol. pater & filius vñr una ꝑſona iu c
ris fictiõe:ſed in ueritate ſunt diuerſæ, &
in iſtis ſp̃ualib. eſt potius attẽdenda ue-
ritas,q̃ fictio ẽm Goſ. Et idẽ in hoc ulti-
mo uult Archi.in c.unico, de uoto, li.6.
Nõ obſt.ẽm motiuũ, quia in ſpiritualib.
filius nõ acqrit patri, imò nõ curaẽ de pa
tria p̃tãte,in c.ſi annũ,de iudi.li.6. Con-
cludec ergo,ꝙ dũmõ filius ſit idoneus,li-
4 citè ꝑ patrẽ p̃t p̃ntari. †In gl.fi.No.hanc
ulti.q.glo.& cõiter teneẽ per doc.& Spe.
e.ti.in fi.& facit hęc gl.ad.q.plures ſunt
deputati in aliquo offõ, & hẽnt ꝓuidere
de certis officialib:nũqd p̃nt unũ eligere
ex ſe?& uř,ꝙ ſic,ar hic.& ĩ d.c.cũ in iure,
& bñ facit.l.ubi abſunt,ff.đ tu.& cu.da.ab
his.ubi dr̃,ꝙ in caſu, quo decuriones p̃nt
daẽ tutores,poterũt unũ ex ſe đputaẽ.Nã
idẽ uidemꝰ in electorib.qui p̃nt p̃latũ eli
gere ex ſe ipſis,ut ĩ.c.ne ꝓ defectu, & ĩ c.
qa ꝑꝑ,de ele.& 16.q. ulti.ĩ.c.cõgregato.

SVMMARIVM.

1 *Ius patron.titulo ſingulari uendi non poteſt,ſed titulo uniuerſali ſic,& nu. 2.*
2 *Iuspatronatus dicitur res ſpiritualitati annexa, & non recipit æſtimationem.*
Simonia committitur in ſpiritualibus & connexis.
3 *Precium rei prohibite alienari non debet eſſe nec penes emptorem,nec uenditorem, ſed penes illum, cui eſt facta iniuria.*

CAP. XVI.

1 DE iure †Ius patronatus ꝑ
ſe uendi nõ p̃t.h d.
Caſus lit.Quidẽ emebat iuspa
tronatus in aliqua eccleſia,ſuꝑ
hoc cõſultus papa rñdet,ꝙ iuspatronatꝰ,
cũ ſit ſpirituali annexũ,uendi uel emi nõ
p̃t,& iõ, q illud cõparauerit, talis ꝯctus
2 ut irritus eſt decernẽdꝰ.B.†No.1.ꝙ licet
ius patronatus tranſeat cũ uniuerſitate
uendita,ut in c.ſeculũ,ſ.e.ñ ꝑ ſe vẽdi nõ
a põt.d Rõ diuerſitatis eſt,qa prio caſu pre
ciũ cõſtituiẽ pro re tp̃ali, & iuſpatrona-
tus trãſit acceſſoriè, ñ aũt ꝓ eo cõſtituiẽ
preciũ,& ſi aliud agerẽt ꝯhẽtes,nõ trãſi d
ret iuspatr. ut no.Io.An.in c.unico.j. e.
li.6.ſed qñ ꝑ ſe ſpecificè uẽdiẽ,ſurgit du-
plex ĩ cõueniẽs. Nã ęſtimaẽ res ęſtimabi
lis.Itẽ cõmittiẽ ſimõia,qa ſicut ſimoniae
cõmittiẽ in mere ſp̃uali,ita in annexo,ut
ꝓbaẽ in c.q̃ſitũ,de re.pmu.& in c.p̃terea,
de tranſac.Itẽ ex hoc & ex tex. no.ꝙ mi
ſtum ex diuerſis naturis aſſumit ſibi natu
rã a potẽtiori & digniori. Nã ius patro. e
eſt partim ſp̃uale & partim tp̃ale,ut no.
in.c.pię mẽtis.16.q.7.& tñ ꝓhibetur uen
ditio.ac ſi ex toto eſſet ſpirituale. Vl.no.
ꝙ ſimonia ĩpedit ipſo iure ꝯctũ. †In glo.
3 fi.in fi.Sed ultra gl.q̃riẽ, qs hẽbit preciũ
nõ.n.vr̃ cõueniens, ut emptor recuperet,
ex quo fuit in mala fide, & emit ꝯ inter-
dicta capituli,arg.in.l.ſi fundũ,C.đ euic.

Concludec.Patro
nus in eccleſia po
teſt præſentare ẽt
filium ſuum.Et ad
hoc facit textus,
& ibi Bal. in. l. ſi
cũ ſit,ff. de adop.
& quod not.Pau.
de Caſtr.in.l. ſer-
uus alicuius,ff. de
cõd. inde. & facit
quod no. Bald. in
l.bonorum,C. qui
admitti. uide qđ
no.plenius poſt d.
Ab.in c.petitio,de
iureiur.& ꝑd.Ant.
hic in uer. itẽ do.
& uide gl.in termi
nis in c. qui cleri,
eo.titu.& Hoſt.in
ſum. eiuſdem titu.
de iure patro.§.in
quib.in ulti. colũ.
uer.nunquid filiũ,
ubi cõcor. cũ hac
glo.cum qua con-
cordat Abbas in
c.ex ore circa prĩ.
de his,quę fi.à ma.
par.capi.
Adde eũdem Ab.
conſi.68.& 59.
Circa hoc an pa
tronus poſſit præ
ſentare filium ſuũ
dicas,ꝙ licet non
poſſit ſeipſum præ
ſentare, ut in c.ꝑ
ueſtras, de iure pa
trona.& ꝑ do.Ab.
in c.cõſuluit,poſt
gl.eo.tit.poteſt tñ
p̃ntare ſuũ filiũ,ut
ꝑ Spe.In ti.de iure
pat:in uer.& nota.
& ꝑ do. Abb.in c.
conſuluit,poſt gl.
& per dc. Alex. in
l. planè, ff. quod
cuiuſq; uniuerſi
nomi.
dVendi non p̃ot.
Verum aũt uendẽs
iuſpatronatus per
dat illud,dic,ꝙ nõ
ẽm Archi. in c. q
ſtudet,1.q.1.dicit,
ꝙ ideo non ꝑdit,
qa ius ſolum an-
nullat.
SEB. SAPIA.
eSicut ſimonia.
Quòd in p̃ntatiõe
iur iſpat. cadat ſi-
monia, ſi aliquid
ꝓmittiẽ patrono
pro illa p̃ntatiõe
tenet Fel. in c. ue-
niens.j.in 2.co.pꝰ
Abb.c.ibi,& idem
Fel.in.c.3.ſ.đ iu

SEB. SAP. Conſenſus unius.Vide quod ꝑ illum tex. not.d.Ab.
in c.poſtquã,in fi.ſ.de ele.& nũqd,qñ reqrit cõſenſus alicuius,poſ-
ſit ille cogi ad conſentiendum, & uide quę poſui ad Ab. in c.quod
Dei in.fi.ſ.de ſta.mo.

b ZACHA. Recurſus ad ſupiorẽ.Adde,quod notaui i apo. ad iſtũ
in c.qđ dei in fin.
in apo.in uer.pñt
compelli ꝑ ſupio
rẽ,ſup de ſta. mo.

c Bar.in.l.ſi cũ do
tem.§. eo aũt tpe
& ibi Imo. & Pa.
de Caſ.& Bal. ĩ.l.
deinde C. de nup.
& in c.1.decõſue.
re.feud.& uide qđ
no. Do,in.c. Dño
ſancto.circa med.
uerſi.& no.gl. 50.
di.Per. iſtũ tex.di
cit ét Io.An. in c.
cũ ex eo,ĩ not.ſup
uer.poſſit, li.6. ꝙ
ſi Eps ſine cã de-
negat lniam cleri
co uolenti ire ad
ſtudiũ, ꝙ poterit
agere corã ſupio
re.ut cõpellat. &
idẽ dicit Old.cõ.
254.Idẽ dicit do.
Ab.in c.tua,in fi.
1.co.de cle.ñ reſi.
& in c.relatũ,e.ti.
Per iſtũ tex. dicit
ét gl.no.in.c.ſi re
ligioſus, de elec.
ſn 6.ꝙ ſi Abbas de
negat lnĩam ſine
cã ſuo monacho
electo ad Epatũ,ꝙ
poterit monachus
agere corã ſupio-
re.Per iſtũ tex.di
cit ét Archi. in c.
primates, in fine
71.di. ꝙ ſi ꝓprius
plat⁹ ſine cã dene
gat cõmẽdatitias
ad ordinẽ,poterit
clericus agere co
rã pp,ut eũ licen-
tiet.Itẽuide ét,qđ
per iſtũ tex. deter
minat gl.in c. exi
gunt.1.q.7.& do.
Ant.in c.at ſi cle-
rici.§. de adulte-
rio,in 6.col de iu
di.Itẽ uide etiam
quod per iſtũ tex.
no.d.Ant.in c.de
multa.14. col. de
preben.

& in c.de hoc,de ſimo.& ĩ.l.quẽadmodũ
C.de agri.& cẽſi.li.11.nec uř conueniẽs,
ut remaneat apud uenditorẽ,qa non dẽt
locupletari ex iactura ẽptoris,ut in reg.
locupletari,in.6.uñ Vinc. dicit tenendũ,
quod no.in c.ſi quis in atrio.17.q.4.& in
d.c.de hoc,& in aut.de ſan. Epiſcopis, in
§.ſed nemo.Et uidetur,ꝙ debeat applica c
ri eccleſię,cui facta fuit iniuria, unde iſti
principes ſeculares, qui capiunt precium 2
pro promotione clericorum ſeculariũ,
tenentur reſtituere illi eccleſiæ,cui iniu-
ria irrogata eſt,ut no.gl.in d. c.de hoc.

SVMMARIVM

1 *Conſenſus aliquorum quando requiritur in aliquo actu,poteſt præſtari per ſuperiorem, ſi illi ſine iuſta cauſa denegant conſentire.*
2 *Archiepiſcopus dicitur ordinarius epiſcopi.*
Archiepiſcopus an ſuccedat Epiſcopo in iuriſdictionẽ negligente,uel officium ſuum exercere nolente?

CAP. XVII.

NVllus. Patronus non põt ſi
ne Epi,uel Papę cõ-
ſenſu, etiã loco religioſo con-
ferre eccleſię decimas,uľ aliud
ſpirituale habet duo dicta.ſm, ibi. *& ſi
quis*.Caſus lit.Statuitur hic,ꝙ nullus lai-
cus decimas,uel eccleſiam,uel quicquid
eccleſiaſtici iuris eſt,ſine cõſenſu Epi ſui
monaſteriis, uel canonicis conferre pſu-
mat.Si uero Eps improbitatis cã,uel aua
ritiæ cõſentire noluerit reqſitus,Roma-
no põtifici nũtietur,ut de ipſius lnĩa, qđ
offerendum eſt,offeratur.B.No.1. regu-
lam, ꝙ nullũ ſpirituale pt laicus confer-
re alicui ét eccleſiæ ſine ſummi põtificis
cõſenſu. Et ex hoc uideret, ꝙ ét reliqas
non poſſit cõcedere eccleſiæ ad libitum.
Nã reliquiæ nõ pñt eſſe laicorũ, cũ non
cadũt in dñio alicuius.ĩ.de reli. & uene.
ſanc.c.2.&.l.intũ, ff. de rerũ diui. Scđò
no.a ꝯrio, ꝙ cum conſenſu Epi pt laicus
cõferre decimas ecclię,& alia ſpiritualia
monaſteriis & aliis eccleſiis.Sed tu intel
lige,prout dixi in c.illud,ſ.e.Nã reſpũ de
cimarum eſt dicendum,ut in c.cũ apoſto
lica,de his,quæ fi.a pla.ut intelligatur de
decimis,quas laici tenent in feudũ ab an
tiquo de eccleſiis,eſt intelligendum,ſi lai
ci ſunt potẽtes,& nõ pñt * aliter* eripi a
manib.eorum. Et idem eſt intelligendũ
de alio ſpirituali,aľs ñ pñt laici ſe ipedir
de iſtis ſpiritualib. ét ĩ fauorẽ eccleſiarũ
ut in.c.eccleſia,de cõſt.ut.96.diſ.bñ qdẽ.
1 †Not.ꝙ ubi deſiderat cõſenſus unius[a] in
a fauorem alterius, ſi non uult cõſentire ſi
ne cauſa ltima,põt haberi recurſus ad ſu-
periorẽ,[b]ut ſuperior ipſe det lnĩam, uel
conſenſum,uel cõpellat illũ ad cõſentien
dũ. Et optimè facit hæc lřa ad ſtatutum,
quod urget in multis locis, ꝙ nullus ꝯ-

ANT. FRAN.
Circa hoc, quod
dř de Epo denegã
te lnĩam ſubdito
eundi ad ſtudium
ꝙ pt agi cõtra eũ
dicas hoc nõ eſſe
mirum. qa cã ſtu-
diorũ dicitur eſſe
multum fauorabi
lis, adeo, ꝙ pere-
grinatio ex cã ſto
diorum dicitur
eſſe probabilis cã
pp quã quis excu
ſaretur ét à cõparendo corã iudice citante iuxta ea,quæ plenè hñr,
maximè per nouiſſimos in c.cõſultationibus,de of.del.Et de priui-
legiis,& fauorib.conceſſis ſcolarib.& ſtudiis gñalib. hř in aut.ha-
bita,C.ne fi.ꝓpa.& per do.Card.in cle.2. in.§.fi.de magi. Et q ſint
ſtudia gñalia priuilegiata, quæ gaudent iſtis priuilegiis, uide ét
per gloſſ.& dom.
Card.in cle.dudũ
in.§. ab olim, in.
15.q. & ſeq.de ſe-
pul.ubi facit etiã
mentionem de ſtu
dio Paduano, &
Senenſi, & aliis,
ut ibi per eum.Et
an Abbas poſſit
denegare lnĩam
monacho electo
in Epiſcopum, &
ſi denegat, utrum
poſſit agere con-
tra ipſum Abba-
tem, primò di-
cas, quòd mona-
chus non poteſt
recedere à mona-
ſterio abſq; licen
tia Abbatis, ſed
cum licentia Ab-
batis recedens nõ
deſinit eſſe mo-
nachus, ut in.l.ſi
ſeruus.§. ſerui ãt,
ff.ad leg. Aqui.ét
ſi uellet tranſire
religionis gratia
ad monaſterium
ſtrictioris regulæ
iuxta materiam.
ca.licet,de re.Sed
monachus factus
Eps uidetur eſſe
abſolutus a regu-
la,monachali, ut
per glo.& Io.An.
ibi no.in c.pe. de
ui.& hon.cler.qđ
etiam uoluit Bar.
in.l. idem Vlpia-
nus.§.ſunt & alii,
ff.de excu.tut.Di-
cit tamen Bal. in
addi.Spe. in ti.de
ſta.mona. in.§.1.
ꝙ quamuis ſit fa-
ctus Epiſcopus,tñ
adhuc remanet
monachus,& non
poteſt teſtari, de
quo plene per do.
Car.in clem.2. de
cenſi. in addi.ꝙ
monachus poteſt
eligi ad Epiſcopa
tum,& ꝑ Inn. i d.
c.quo ad trãſlati
nẽ,de cẽſi.& ꝓbat
in. d. c. null⁹ & i
c.religioſus,de ele.
lib.6.& habetur ꝑ
do.Card.in cle.fi.
de electi.ubi dicit
hoc eſſe uerum,cũ
licentia Abbatis,
quæ tamen nõ de
bet ſibi denegari
& ſi denegat,põt
agere cõtra Abba
tem,ut hic per d.
Car.in cle. quod
Dei,de ſta. mona.

hat matrimoniũ cũ pupilla, ſeu cũ mino
re.25.ann. ſine cõſenſu duorũ agnatorũ
ipſi⁹ puellæ. ſi .n.agnati requiſiti ſine cau
ſa denegãt pſtare cõſenſũ, põt adiri ſu-
perior, vel ut ipſe det lnĩam cã cognita,
uel ꝙ ipſe cõpellat cognatos ad conſen-
tiendũ,& ſic aľs conſului, & uř de mente
Bar.in l.ſi cũ dotẽ.[c] ff.ſolu.mat.& in.l.fi.
C.de bon.quæ libe.& opti. facit iſte tex.
2 †Sed quęro, nunqd Epo nolente cõſen-
tire ſine cã poſſit adiri Archieps? uř pri-
mò,ꝙ non, qa tex. facit mentionem dũ-
taxat de papa,& ſic uř caſus papę reſerua
tus,ſimile in c.aduerſus, de immu. eccle.
In ꝯrium facit, Archieps eſt ordinarius
Epi,ut in c.paſtoralis,de offi.ordin.ergo
pt eum compelere,facit.c.ex literis,ſ.eo.
In hoc ſunt uarię opi. Nã Hoſt.tenuit,ꝙ
nõ poſſit,& alii aliter.Io.An.concordã-
do dicit,ꝙ Archieps pt adiri,ut cõpellat
Epm ad cõſentiendũ, nõ aũt ipſe poterit
dare lnĩam in defectum Epi. Sed datio
lniæ pertinebit ad ſolũ papã Ioa. Cald.te
net indiſtinctè Archiepm poſſe adiri,ut
ét det lnĩam in defectum Epi,ut in c. cũ
ſimus.9.q.3.†Et hæc qõ dependet ab illa,
nunqd Archieps ſuccedat generaliter in
iuriſdõne Epi, eo negligente uel iuriſdõ
nem, uel officiũ ſuũ exercere nolente, de
qua qõne plenè no.in d.c.paſtoralis,& 9.
q.3.in ſumma,dixi plene in repe.c.ſi quis
ꝯ clericũ,de foro.compet.Et placet mihi
opi. ut nõ ſuccedat data qualibet negli-
gentia,ſed tñ in caſibus iure expreſſis,uñ
licet rľr poſſit compellere Epm ad offm
ſuum debite exercendũ, non tñ ipſe ſuc-
cedet in exercitio,& ad c.cum ſimus,dic,
ꝙ loquitur in caſu ſuo,qñ Epiſcopus ne-
gligit cõſtituere cõuẽtum,& not. dictum
Ioã.An.qa põt adduci ad,q.prædictam.

SVMMARIVM.

1 *Ius patronatus non poteſt eſſe penes eccleſiam.*
2 *Eccleſia an poſſit eſſe patrona ſuiipſius.*
3 *Patronus an poſſit præſentare clericum peregrinum ſine literis commendatitijs ſui Epiſcopi?*

CAP. XVIII.

SIgnificaſti. Legitur ua-
riis modis.ſe
cũdũ unũ intellectũ h.d.Si Eps
in eccleſia alterius diœceſis ẽ
patronus,pſentatus ab eo debet admitti,
ſi eſt idoneus.Sed ſm aliã lect.nõ refert,
an ſit patronus in alia,uel in ꝓpria diœ-
ceſi.Tertiò pt ſm aliã lec. ĩtelligi ꝙ non
patronat⁹, ſed mera pñtatio fuit cõceſſa
Epo.Caſus lit. Aliqs eps poſtq̃ adept⁹ eſt
epatũ,acqſiuit ius patr.in aliquib.eccle-
ſiis a patronis ipſarũ ꝓ ecc.ſua,& ad illas
certas perſonas uolebat pręſentare.
quę-

qrebat a dño pp,qd ſup hoc fiẽdum eſſet? q rñdet,ꝙ ſi Epi
poſt ꝓmotionẽ ſuã pñtationes pſonarũ ad ecclias a pronis
earũ ꝓ eccliis ſibi cõmiſſis adepti fuerint,pſonę idoneę q̃s
1 ad eas uacãtes pñtauerint,ſt admittẽdę.B.† Not. 1. ꝙ una
ecclia,ét ſi eſt cathedralis,pt hře ius pñtãdi ĩ alia ecclia,ꝑ
2 hoc.c.fin.ĩ.e.† No.2.ꝙ Epo pt cõcedi ius patr. & in dubio
uř ſibi cõceſſum cõtẽplatione eccliæ,nũqd eccleſia poſſit eſ
3 ſe patrona ſuiipſi⁹,uide bonã gl.ĩ c.unico,e.ti.li.6.†In gl.2.
ibi:*quorum parochia &c.*dic lati⁹,ꝙ intelligi pt iſte text.mul
tipliciter.Prĩo, ꝙ eps acqſiuit ius patr.ĩ aliena diœceſi, qđ
pt,ut ĩ c.1.16.q.7. & hoc caſu ẽ dubiũ, nunqd poſſit pñtare
quoſcũq;clericos,quos uult,dũmõ ſint idonei?Hug.dicit,ꝙ
ſic.Et hęc uidebat rõ dubitãdi, qa clerici peregrini ñ dẽnt
inſtitui ſine approbatiõe Eporũ locorũ,& abſq; lřis cõmẽ
datitiis ſuorũ platorũ,ut ĩ c.fi.de cler.pe.& 71.di.c. horta-
mur.Sed ꝯriũ hic decidit,ſed hoc ĩ priuilegiũ Eporum ſm
unũ ĩtellectũ.Sed Io.An.dicit,ꝙ hodie de cõſuetudine qli-
bet pron⁹ pt pñtare quẽcũq; clericũ,quẽ uult,licet ſit exne⁹
dũmõ alias ſit not⁹ & idone⁹:[a] ſed de iure ꝓcedit primũ di
a ctũ,facit qđ legit & no.ĩ c.ad decorẽ,de ĩſti.& c.cũ deputati
de iudi.Scđs intelľs,ꝙ Eps acqſiuit ius patr.in ſua diœceſi,
& inſtitõ illarũ eccleſiarũ ꝑtinebat đ iure ſpãli ad platũ in
feriorẽ,& tũc ĩdubiè pt Eps pñtare clericũ, uñcũq; originẽ
duxerit:qa ipſe eũ approbat pñtãdo, & approbare pt ĩ ſua
diœceſi,ar.in d.c.fi.de cle. pere. Cũ ãt inſtitõ pertineret ad
Epm,& de nouo acq̃ſiuit ius patr. ſunt opi. quaľr Eps dẽat
ꝓuidere ecclię.Gof.dicit,ꝙ ipſe pñtabit ſibiipſi tanq̃ pro-
n⁹,& tãq̃ Eps inſtituet,ar.ĩ l.ſi cõſul,ff.de adop.Hoſti. dicit
ꝙ pñtatio cõfundit cũ inſtitutiõe,uñ Eps ꝓuidebit ꝑ uiam
collatiõis,ſicut facit ĩ aliis bñficiis nõ pronatis.Et hęc opi.
placet Io. An.ſi Eps eſt ſol⁹ pron⁹,ſed ſi hẽt cõpatronos,ꝓ-
cedit opi.Gof.& hoc ſatis pt ſuſtineri, & uide ĩ ſiľi qđ ple-
ni⁹ no.ĩ c.ne ꝓ defectu,de ele.& ĩ c.ut circa,eo.ti.li.6.& ĩ c.
cũ inter canonicos,eo.ti.Vlt.pt intelligi tex.ut loquat, qñ
ptãs pñtãdi ꝓ prima uice fuit cõceſſa Epo.forte dubitabat,
an ualeret cõceſſio ꝑ ea,q̃ habentur in c.fi.de conceſ. preb.
& diſtingue,ut ibi.

SVMMARIVM.

1 *Præſentatus ab eo, a quo ius patr.eſt euictum,non eſt amplius remouendus.*
2 *Præſentari põt quis ab illo,qui eſt in quaſi poſſeſſione iuris præſentandi.*
3 *Error communis abſque poſſeſſione iuris non facit ius.*
4 *Præſentatus a poſſidente mala fide ius præſentandi debet remoueri.*
5 *Malæ uel bonæ fidei poſſeſſor quo quis dicatur,uel cognoſcatur eſſe,& nu.8.*
6 *Error communis facit ius,& excuſat,& quando quis facit actum authoritate publica,quam egerit.ſecus,ſi priuata.*
7 *Geſta per excommunicatum toleratum tenent, quando facit ratione publici officij:ſecus,ſi facit tanquam priuatus.*
8 *Poſſidens iure reſiſtente poſſeſſor malæ fidei appellatur, & eſt.*
9 *Præſentatus a poſſeſſore,& præſentatus a uero patrono, qui non eſt in poſſeſſione,quis præfertur.*
Patronus uerus,qui non eſt in poſſeſſione pſentãdi, non habet ius præſentandi.

CAP. XIX.

b CONſultationib. [b]† Inſtitutus ad pñta-
1 tionẽ ei⁹,q tũc ius pat.
eccleſiæ poſſidebat, remoueri nõ dẽt, licet illud
ius ab eo poſtmodũ euincat,ſecus,ſi ñ poſſidebat
ſed tñ credebat eſſe pron⁹.Scđa ps,ibi:*ſi uero*.Caſus lřalis.
Aliqs,q credebat pron⁹ alicui⁹ eccleſiæ,pñtauit aliquẽ or-
dinario ad illã eccliã uacãtẽ,& ille fuit ꝑ ipm inſtitut⁹,po-
ſteà ali⁹ ꝯ illũ euincit ius patr.in iudicio,qrit, utrũ ille in-
ſtitut⁹ pp hoc dẽat remoueri?Rñdet pp,ſi tpe pñtatiõis ſuę
ille,q pñtauerit eũ,ius patr.eccleſię poſſidebat,& credebat 4
pronus,nõ dẽt pp hoc ab ipſa eccleſia remoueri, cũ ꝑ hoc
patrono nullũ piudiciũ in poſterũ gñet.Si uerò nõ poſſide
bat ius patro.ſed tñ credebat eſſe patronus, cũ nõ eſſet, ab
2 ipſa pt eccleſia remoueri.B.† No.1.ꝙ ad ualiditatẽ pñtatio
nis ſufficit,ꝙ pñtãs ſit in poſſeſsiõe iuris pñtãdi. Et idẽ eſt c
quo ad ualiditatẽ electionis,ut in c.qrelã,ſ.de ele. & rõnẽ.
3 ĩ.ſubiiciã.† No.2. ꝙ ſol⁹ error cõis abſq; poſſeſsiõe nõ eſt

ſufficiẽs,ut act⁹ geſtus a nõ poſſeſſore ua
leat.licet ergo qs reputet pron⁹, ex quo
tñ ñ eſt,nec hẽt poſſeſſionẽ,nõ ualet pñ-
tatio,ſic dẽt lĩtari,qđ dř,ꝙ error cõis fa-
cit ius,ut l.Barbarius,ff.de of.pto.& 3.q.
6.c.infamis.§.uerũ.Itẽ no. ꝙ inſtitut⁹ ad
pñtationẽ illi⁹,q eſt uerè patronus, licet
nõ ſit in poſſeſsiõe pñtãdi. nõ dẽt remo-
ueri.ex quo alius nõ eſt in poſſeſsione,&
hoc colligit in fi a ꝯrio,& tenet Inn. in c.
Cumana,de ele.Ex quo infert, ꝙ fructus
fundi ꝑtinẽt ad dñm,licet nõ ſit ĩ poſſeſ-
ſiõe,ex quo nullus ali⁹ eſt ĩ poſſeſsiõe.Vl
ti.no fi.lřę,ꝙ pñtatio facta ab eo, q ñ eſt
in poſſeſsione,nec patronus,licet ſequat
inſtitutio,nõ ꝑ hoc uř facta a poſſeſſore,
& ſic actus retro nõ trahit. uñ licet acq-
rat poſſeſsionẽ in futurũ,ut no.Inn.in c. a
2.de in inte. reſt.tñ prĩa pñtatio nõ uř fa
cta a poſſeſſore,qđ eſt no. Nã ſi fungeret
poſſeſſiõe tpe pñtatiõis,non remoueret
inſtitutus ad pñtationẽ ipſius,cuius ꝯriũ
hic in fi.dř.Et ꝓ declaratione.c. & mate
rię primo q̃ro de rõne dubitãdi,& deci-
dẽdi in tex.nřo.Sol.rõ dubitãdi fuit, qa
pñtatio ꝑtinet ad patronũ,ut ſ.eo. ꝑ to-
tũ,& 16.q.6.c.decernimus,& ca.filiis. Ex b
quo ergo eſt cõꝑtũ illũ pñtatorẽ nõ fuiſ
ſe patronũ,uidebat,ꝙ inſtitutus eſſet re-
mouẽdus& alius ponẽd⁹ ad pſẽtationẽ
veri patroni,ꝓ hoc tex.ſ.eo.ex ĩſinuatio
ne.vbi tenens eccliã ſine pſẽtatione pa- b
troni,dicit occupator, & detẽtator.Sed
rõ decidẽdi eſt in ꝯriũ, qa pñtare eſt qui
dã fruct⁹ iuris patr.uñ queadmodum fru
ctus rei malis ꝑtinet ad poſſeſſorẽ bonæ
fidei,& nõ ad dñm,ut inſti.de re.diui.§. c
ſi quis a nõ dño,& no.in c.graui,de reſt.
ſpo.ita & iſte fructus iuris pñtãdi ꝑtinet
ad poſſeſſorem, & nõ ad dñm,ſed ex quo
quis cõſumpſit fructus, nõ tenet illos re-
ſtituere,& ita ꝑ pñtationẽ & inſtitutio-
nẽ iſte fructus uř cõſumptus quare inſti-
tutus remoueri nõ dẽt.Et ſi diceres, poſ-
ſeſſor nõ facit fructus naturales ſuos, ut
in l.fructus,ff.de uſu.reſponde ſm Inn.ꝙ
pñtare non eſt fructus naturalis,ſed indu
ſtrialis, quia pñtando requirit hominis
induſtria,cũ habeat pñtare idoneũ intra
tempus legitimũ.Itẽ p ſuppoſito, ꝙ eſſet
fructus naturalis,ex quo bona fide eſt cõ-
ſumptus, & poſſeſſor nõ eſt effectus locu
pletior,nõ tenet ad reſtitutionẽ, ut ple-
nè dixi in d. ca. grauis.Et ex his apparet
rõ decidẽdi,in 2.pte.c. nam ſi pñtans nõ
erat in poſſeſsiõe, nõ potuit iſtũ fructum
facere eſſe ſuũ.uñ queadmodũ occupans
poſſeſsionẽ alterius, tenet reſtituere oẽs
fructus,ut ĩ c.nõ licet.12.q.2.& ĩ d.c. gra
uis,& in l.ſi nauis,ff.de rei uẽd. ita & iſti
fructus pñtationis ſubiacẽt reſtitutioni,
qđ fit ꝑ remotionẽ inſtituti. † Et ex his
ĩfert ad deciſionẽ alteri⁹. q. qd ſi poſſeſ-
ſor erat malæ fidei?Sol.gl.pe.hic & clari⁹
In.hic,& ĩ c.2.de inte.reſ.tenẽt,ꝙ ĩſtitut⁹
eſt remouẽdus. [c]Rõ patet ex prædictis.
Nã queadmodũ poſſeſſor malæ fidei nõ
facit fruct⁹ ſuos,ut ĩ c.grauis,ita nec iſte,

a Notus & idoneus
Et ꝓ hoc facit,qđ
no.Inn.c.1.de pe.
& idẽ dicit Hoſt.ĩ
ſum.de iure pat.§.
ex quib.uerſic.ſed
Eps. de quo uide
hic d.Ant.ĩ ult.co
lũ.uer.ſed an pſo-
nã illi⁹ q̃ no.&c.
b Cõſultatiõib.Pro
intellect⁹ hui⁹ de
cre.uide oĩno,qđ
latè ſcribit.d.Ant.
ĩ c.ex literis, in 1.
& ult.col.ſ.eo. ti.
SEB. SAP.
b Cõſultationib. ad
mã h⁹ decre. uide
oĩno abba. in cõſ.
54. incipi. Chriſti
eiuſq; matris præ
ſidio,in 1. uol.
c Remouẽdus.adde,
qđ uoluit Cald.cõ
ſil.13.hoc ti.& Ol
dra.conſi.1. & uiđ
d.de Rota. deciſi.
266. in nouis hoc
titu.

5 q̃ mala fide eſt in poſſesſiõe p̃ntãdi. Qñ
aũt qs dicat in poſſeſſiõe bona fide, uel
mala, Inn. inſtat. Sed gñaliter dic. ꝙ hñs
cõſciẽtiã rei alienę, dr̃ in mala fide, ĩ bo
na uerò dr̃ eſſe, q poſſidet cogitatiõe
dñi, puta, qa putat ſe eſſe dñm, uel p̃ronũ
ut ꝓbat̃ in c. ſi uirgo. 34. q. 1. & no. illum
tex. hæc ꝓcedũt, qñ cõſtat de aĩo. Sed du
bitat̃, qd in dubio? dicit hic Inn. ꝙ ſi au-
1 thoritate iudicis a fuit miſſus ĩ poſſeſſio
2 nẽ, p̃ſumitur in bona fide, dummodo iu-
dex iuris ordine ſuato hoc fecerit: al's ſe
c⁹. Pro hoc, qđ legit̃ & no. in l. iuſtè poſ-
ſidet, ff. de acq. poſ. & in l. fi. C. ſi ꝑ ui, uel
alio mõ, & ĩ c. cõquerẽte, de reſt. ſpo. & ĩ
c. cũ cãm, de of. dele. & qđ ĩ eis no. Et no.
bñ hoc dictũ, ꝙ authoritas iudicis nõ ex
cuſat, ſi nõ ſuat iuris ordinẽ, ꝙ reſtituere
tenet̃ oẽs fruct⁹, ac ſi ꝓpria authoritate
6 occupaſſet. † Si ãt iudex legitime ĩterpo
ſuit authoritatẽ, tñ iſte erat ĩ mala fide,
uĩ prĩo, ꝙ geſta ꝑ ip̃m poſſeſſorẽ ꝑ p iu-
diciariã authoritatẽ teneãt, ar. ĩ l. Barba
ri⁹, ff. de of. p̃t. & ĩ c. uerũ, & facit qđ de p̃
lato no. ĩ c. nihil, de ele. & in l. 1. ff. qđ cũ
fal. tu. Cõtrariũ uero cõcludit Inn. dicit.
n. ꝙ aliud ĩ p̃rono: aliud ĩ p̃lato. Nã p̃ro-
n⁹ nõ hẽt authoritatẽ ex publico, nec ni
tit̃ authoritate publica, ſed priuata. Prę-
lat⁹ ãt hẽt authoritatẽ ex publico, & iuri
publico innitit̃: iõ tenẽt geſta ꝑ eũ colla
7 ta: ſecus aũt in p̃rono; qđ bñ no. † Simi-
le dicim⁹ ĩ geſtis ꝑ excõicatũ, ut teneant
b geſta ab excõicato tolerato, b q̃ facit rõ-
ne publici officii, ſed in his, q̃ facit ex iur̃
priuato, nõ eſt dr̃a inter occultũ, & noto
riũ, ut no. dicit Inn. in c. cũ dilect⁹, de cõ-
8 ſue. & Io. An in c. 1. de reſcr. li. 6. † Itẽ ad
de ad p̃dicta, qđ no. Inn. in d. c. 2. de in in
te. reſt. & do. de Rot. deci. 262. ubi uolũt,
ꝙ poſſidẽs reſiſtẽte iure p̃ſumit̃ in mala
fide. Pro hoc. l. queãdmodũ, de agri. & cẽ
ſi. li. 11. & in regu. q ꝯ iura, de reg. iu. li. 6.
niſi lõgo tꝑe poſſederit, uel poſſeſſionẽ
ꝓbabilib. ꝯiecturis acq̃ſiuerit. Et no. ſin.
has duas rõnes, q̃ originał'r ſunt Inn. ĩ d.
c. 2. Facit. c. cũ eccł'ia Sutrina, & qđ ibi di
xi de cau. poſ. Aut ñ poſſidet iure reſiſtẽ-
te, & tũc in dubio p̃ſumit̃ in bona fide, đ d
quo uide qđ lati⁹ dixi in c. ſi diligẽti đ p̃
ſcri. & no. ĩ c. fi. e. ti. † Vlti. q̃rit̃, pon ; ꝙ ue
9 r⁹ p̃ron⁹ p̃ntauit unũ, exiſtẽs in poſſeſſio
c ne p̃ntauit aliũ, qs iſtorũ ſit potior? c dic,
ꝙ aut poſſeſſor erat in bona fide, & po-
tior eſt p̃ntat⁹ ab eo, ar. hic, & tenet Inn.
in d. c. 2. & in c. Cumana, de ele. Qđ ego
intelligerẽ, qñ fuit ꝓceſſum ad ĩſtitutio
nẽ, & antequã cõſtaret de iure ꝓprieta-
tis. Sec⁹ aũt, ſi pri⁹ cõſtiterit de ꝓprieta-
te, qa ꝓprietas abſorbet cãm poſſeſſiõis,
ut ĩ c. cũ dilect⁹, de cau. poſſ. & ꝓprie. Si
uero poſſeſſor erat in mala fide, & tũc te
net p̃ntatio facta ꝑ uerũ patronũ, & ita
no. Inn. ĩ d. c. Cumana, & ſic ſolet alle. Sđ
ꝯriũ & ueri⁹ tenet idẽ Inn. ĩ c. ĩ lr̃is, de re
ſti. ſpo. Nã patronus nõ potuit p̃ntare, cũ
nõ eſſet in poſſeſſiõe, nec licet ꝓpria au
thoritate ſpoliare inuaſorẽ, ut in d. c. ĩ li

SEBA. SAPI.
a Authoritate iudicis. Hoc dictũ ſeq̃tur Alex. in conſi. 75. inci. uiſis & põderatis, col. pe. ĩ 4. uol. & Io. Frã. Bal. ĩ repe. l. Celſus, co. 27. uer. expedita ſecũda ꝑte principali, ubi late, qñ prę-ſumat̃ bona fides.
ZACHA.
b Tolerata. Adde Car. ĩ cle. 2. §. uerũ de re iu. & in c. ad probandum, c. eo. ti. de re iud.
c Potior. Adde qđ uoluerũt. d. de Ro. deci. ulti. hoc titu. in antiq̃s. Et qd, ſi uxor dedit in dotẽ ius pat. & ambo p̃ntent, quis p̃feratur, uide ꝑ eoſdem deci. 412. hoc tit.
ZACHAR.
Adde Bal. ĩ l. 2. co. antepe. uer. ſed qd ſi eſt, C. de ſerui. & in c. cũ Bertold. s̃. de re iu. & Arch. ĩ c. filius. 16. q. 7.
SEB. SAP.
d Secundę literę. Vide latè cumulata ꝑ Fel. in d. c. ex tenore, col. 2. uer. de reſcripto nullo. s̃. de reſcrip. Et adde unũ, qđ no. abb. in c. oblatæ, in pe. no. s̃. de appel.

teris. nulla ergo p̃ntatio ualebit. nõ poſſeſſoris, qa erat in
mala fide, nec dñi, qa nõ erat in poſſeſſiõe, & adde qđ dixi.
s̃. e. in c. ex literis In gl. 1. ibi; *ueritate*. ubi dr̃, ꝙ ueritate ma-
nifeſta, cedit opinio ueritati. Sol. dic, ꝙ ibi nõ concurrebat
ſola opinio, ſed ẽt poſſeſſio. Capit ergo efficaciã ſuã đ poſ
ſeſſiõe rõne ſupradicta, & iõ ſufficit opinio cũ poſſeſſione.

SVMMARIVM.

1 *In ſpiritualib. ualet prima conceſſio & non ſecunda, licet in ſecunda fuerit tradita poſſeſſio, ſecus in profanis.*
2 *Reſcriptum ſecundum non dicitur ſurreptitium, ſi non fecit mentionem de primo, quod erat nullum.*
3 *Epiſcopus an poſſit ex reditib. eccleſia patronatæ conſtituere præbendas ſine conſenſu patroni.*

CAP. XX.

SVggeſtum. Sũma, ut s̃. c. illud. Vel aliter, &
ſic. Valet ſecũda cõceſſio eccle
ſiæ facta alteri eccleſię ꝑ Ep̃m & patronũ, nõ ob-
ſtãte priori facta ꝑ ſolũ patronũ. Cõis diuiſio. ſe
cũda, ibi: *unde licet &c.* Caſus lr̃alis. Quidã patronus quarũ
dã eccleſiarũ de aſſenſu Eboraceñ. Archiep̃i eccleſias illas
cõceſſit eccleſiæ beati Petri Eboracẽ. ut illas hẽrẽt in p̃bẽ-
dã. Canonici de Nouo burgo cõceſſionẽ illã annullare ni
tebãt̃ ex eo, ꝙ dicebãt cõceſſionẽ illarũ eccł'iarũ pri⁹ ſibi fa
ctã. Querit̃, q̃ ꝯceſſio ualere dẽt? r̃ndet p̃p̃, ꝙ licet ĩ donatiõi
b⁹ eccł'iarũ req̃rẽd⁹ ſit & expectãd⁹ patronorũ aſſenſus, tñ
niſi authoritas põtificalis interuenerit, cõcedi nõ p̃nt. & iõ
prĩa cõceſſio, ſi cũ aſſenſu patroni & authoritate Diœceſa-
ni facta ẽ; aut ẽt poſtea ei⁹ aſſenſus fuerit ſubſecutus, poſte
riori cõceſſiõi p̃fert̃; alioq̃n, illa dẽt ualere, q̃ cõſenſu dñi,
authoritate Diœceſani facta eſt, q̃uis poſterius facta dicat̃.
1 B. † No. 1. & tene mẽti, ꝙ ẽt in cõceſſiõib. eccleſiarũ, q̃ fiunt
iure ꝓprietatis, ualet prima cõceſſio, & nõ ſcđa licet, uigo
re ſecũdę fuerit poſſeſſio tradita. Nã uides hic, ꝙ ĩ ſcđa cõ
ceſſiõe fuit trãſlata poſſeſſio, ut patet, ibi: *conceſſæ, & aſſignatæ*. prĩa uero fuit facta ſine traditiõe poſſeſſiõis, & tñ pri
ma p̃ualet, dũmõ habuerit alias debitas ſolẽnitates. Cõceſ-
ſiões ergo iuriũ ſp̃ũaliũ aſſumũt ui & effectũ nõ ex traditio
ne poſſeſſiõis, ſed ex titu. habili. Idẽ eſt qñ eccleſia cõfert̃ in
titulũ, ut legit̃ & no. in c. ſi tibi abſenti, de p̃b. li. 6. ſecus aũt
eſt in cõceſſiõe rei ꝓfanæ, qa illa p̃ualet, ꝑ q̃ ad traditionẽ
rei ꝑuẽtũ eſt, ut l. quoties; C. de rei uẽ. uide ad p̃dicta Inn. ĩ
c. inter cetera, de p̃b. No. 2. ibi: *requirendus & expentadus*, ꝙ
eccleſia patronata nõ p̃t ſubiici, uel mẽſæ alteri⁹ eccł'iæ do
nari ꝑ Ep̃m ſine cõſenſu p̃roni, nec ſufficit petere conſilium
ſed oportet hr̃e cõſenſum, ad idẽ bonũ tex. ĩ c. monaſteriũ,
2 16. q. 7. † Itẽ no. ꝙ cõcurrẽtib. plurib. titulis in eadẽ re, p̃ferẽ
dus eſt ualidior, prioritate tp̃is nõ obſtãte. Et per hoc dicit
hic gl. no. q̃ ſemꝑ tenebis mẽti, ꝙ ſcđę lr̃ę d nõ faciẽtes mẽ
tionẽ de priorib. ſunt ualidæ, ſi primæ ſint nullę, uel p̃nt ꝑ
exceptionẽ elidi & hẽs aliã gl. ĩ c. ex tenore, de reſcr. & aliã
ĩ c. nr̃is, de cõceſ. p̃b. Vlti. no. p̃ronũ nõ poſſe eccleſiã p̃rona-
tã cõferre, ſeu ſubiicere altari eccł'iæ ſine Ep̃i ꝯſenſu. & no.
ꝙ cõſenſus Ep̃i p̃t hic interuenire ex poſtfacto, licet act⁹ fue
rit a prin. null⁹, ſimile ĩ c. cura, s̃. e. & dic, ut ibi dixi. Sed q̃ro
ꝓ declãratiõe lr̃æ, qd intẽdat, dũ dicit, ꝙ eccł'ię iſtę fuerũt
cõceſſę in p̃bẽdã, cũ p̃bẽda ñ cõſtituat̃ ĩ eccleſiis, ſed ex reb.
tꝑalib. ut no. in c. maiorib. s̃. de p̃b. & in c. cũ M. đ cõſti. Sol.
uario mõ hoc uerbũ exponit̃. Inn. intelligit, ꝙ fuerũt cõceſ
ſę in p̃bẽdã, i. ad ꝓprios uſus, ut ſic iſti canonici p̃nt cõuer
tere ĩ uſus ꝓprios, & tũc ĩ p̃bẽdã, i. loco p̃bẽdarũ. Hoſ. expo
nit, i. ad p̃bẽdas faciẽdas, ut ſic de reditib. eccł'iarũ poſſint
cõſtitui p̃bẽdę, ar. c. expoſuiſti, s̃. de p̃bẽ. uel fortè fuerũt do
natę mẽſę capł'i, & q̃libet expoſitio eſt bona, & p̃t practica
ri, cũ eccł'ia collegiata eſt tenuit in reditib. ut ſic poſſint cõ
cedi aliq̃ capellę ipſis canonicis, uel mẽſę eorũ loco p̃bẽda
3 rũ, ut in ca. expoſuiſti. † nunq̃d aũt Ep̃s ſine cõſenſu patroni
poſſit ex reditibus cõnſtituere prębendas, Innocẽ. dicit, ꝙ
non, quia

nõ: qa ſic patronus priuaret̃ iure patronatus. Hoſt. dicit, ꝙ
ꝑ hoc nõ priuaret̃ patron⁹: qa poſſet patronus p̃ſentare ad
illas p̃bẽdas. Fatet̃ tñ Hoſt. ꝙ eccleſia nõ p̃t eligi ĩ collegia
tã ſine cõſenſu patroni: quia ſic patronus perderet ius præ
ſentãdi, vt in. c. nobis. j̃. eo. Fatent̃ tñ cõiter doc. ꝙ iura Ep̃a
6 lia poterit Ep̃s ꝯcedere alteri eccleſiæ ſine conſenſu patro-
ni; ꝙ no. & puto, ꝙ bona illius eccleſiæ ñ p̃nt conuerti in p̃
bendas, vt deſeruiant neceſſitatib⁹ alteri⁹ eccleſię ſine con
ſenſu patroni: ſed ꝑ hunc actũ patron⁹ nõ amitteret ius pa
1 tronatus: qa intereſt patroni, ne bõa eccleſię alienẽt̃, ut in.
c. filiis. 16. q. 8. Crederẽ tñ, ꝙ vnã p̃bẽdã pro clerico poſſet
3 Ep̃s ibi inſtituere, nõ obſtãte cõſenſu patroni: qa nullum p̃
iudiciũ ꝑ hoc fit patrono, ar. ĩ. c. cõquerente, de cle. nõ reſi.
4 & ordinatio eccleſiæ ſpectat ad Ep̃m, nõ aũt ad patronũ, vt
ĩ. c. nouerit. 10. q. 1. vide ad prędicta, ꝙ no. Inn. ĩ. c. cũ & p̃ſen
tare. j̃. de priuil. & in c. Lateranenſi, de p̃b. In gl. fi. in fi. ubi
dr̃, ꝙ magis peccat trãſgrediens iur̃m interpoſitũ per crea
1 torem, q̃ is qui tranſgredit̃ iur̃m factum ꝑ creaturam, licet
in hoc vltimo caſu ꝯcurrãt duo peccata, ut ĩ. c. & ſi Chriſt⁹,
đ iureiu. Sol. Hoſt. ꝙ ĩ ęquiualẽtib⁹ ſingul'r diuiſim præfer
tur numerus; & ſic ꝓcedũt iura primò all. in gl. ſed ubi ẽ ea
dẽ authoritas in ſingulis, p̃fertur qñq; minor numerus. Ra
tio eſt, ex quo rationes ſunt potẽtiores. Vel clarius dic, ꝙ
data paritate in cęteris recurrim⁹ ad numerũ, vel ad rõnes
efficaciores, licet ſint pauciores numero, vt in. c. innotuit, s̃.
de elect. & ſic vna rõ fortior uincit plures non ita fortes.

SVMMARIVM.

1 *Clerici, qui ſine canonica inſtitutione habent beneficia a laicis ſine conſenſu Epiſcopi, debent illa relaxare ſub pœna excommunicationis. 2.*
3 *Sacrilegium facit, quod laicus efficiatur de foro eccleſiaſtico.*
4 *Sacrilegus non eſt excommunicatus ipſo iure, niſi fregerit etiam eccleſiam.*
5 *Excommunicatus non eſt ipſo facto ille, qui tranſgreditur id, quod erat ſibi mandatum ſub pœna excommunicationis.*
6 *Reconueniri an poſſit clericus coram iudice ſeculari?*

CAP. XXI.

1 REl atum. † Ab officio & beneficio remoue- 3
tur, qui monitus non dimittit ec-
cleſiam ſine cõſenſu Ep̃i ſibi conceſſam. hoc dicit
primò, laici ſpoliantes eccleſiam excõicantur; &
ſunt duę partes. Secũda, ibi: *ad hoc*. Caſus lit. Quidam cleri
ci occaſiõe ꝯceſſionis ſibi factæ ꝑ laicos non requiſita Ep̃i
authoritate in ipſis eccleſiis bñficia ſibi uendicare p̃ſumũt:
qa huiuſmodi ꝑſonæ nõ intrãt ꝑ oſtiũ, ſed aliũde cõſcen-
dunt, ac ꝑ ſe reddũt ſe ĩdignos. Mandat Papa p̃latis ipſorũ,
quaten⁹, ſi moniti, p̃dicta non reſignauerint, niſi Ep̃ali con
ceſſione fuerint muniti ab officio, & beneficio remoueant̃.
Quidã laici ſpoliãt eccł'ias poſſeſſiõib⁹ ſuis, ut ſic uiros ec
cleſiaſticos faciãt litigare corã iudice ſeculari; unde mãdat
Papa p̃latis p̃dictis, quatenus id publicè ſub ĩterminatione
anathematis debeãt ĩhibere, & ſi ꝯ hoc fecerint, excõicent̃
2 Berñ. † No. 1. ꝙ obtinentes beneficia nõ canonicè, non dẽnt
gaudere p̃rogatiua paſtoris, ſeu rectoris nec in effectu, nec
in noĩe: qa nõ dẽnt uocari rectores. Et pro hoc, qa nomen 4
dẽt eſſe ꝯſequẽs rei, ut ĩ. c. cum ſẽm, de pręben. & in. §. eſt &
aliud, inſti. de dona. No. 2. pœnã eorũ, qui cõſequunt̃ benefi
cia a laicis. Nõ. n. ſunt ſuſpenſi, nec excõicati: ſed debent de
poni, ſi non reſignauerint; & uide ꝙ dixi ſuprà c prętereà.
3 † No. 3. ꝙ ſacrilegus põt per Ep̃m excõicari, niſi ſe emẽdet;
& ſic rõne ſacrilegii laicus efficit̃ de foro eccleſiaſtico, ut ĩ.
4 c. cũ ſit, de fo. cõpe. † Itẽ no. ꝙ ſacrilegus ſeu ſpoliãs eccleſiã
nõ eſt ipſo iure excõicatus: ſed excõicandus, ut in. c. cõque
ſtus, de fo. comp. niſi cũ ſpoliatione cõcurrat fractio ipſius
5 eccleſiæ, ut in. c. conqueſti, de ſent. exc. † Vlti. not. quòd per
hęc uerba: præcipio ſub pœna excõicationis, ſeu anathe
matis, non fertur ipſa excommunicatio in tranſgredientẽ;
ſed potius eſt quędam monitio de excommunicando non 7
obedientem. Nam, ut hic uides, contraueniens tali pręce- 8
pto mãdatur excommunicari, & ſic nõ incidit ĩ excommu-
nicationẽ ipſo facto; Et hoc tene, licet gl. fi. ñ firmẽt pedes: 9
ſed vide bonam gl. in. c. ſicut, de ſimo. & in. c. vnico, de ſagit.
& c. 2. de matrimo. ꝯ. ꝯ interdi. eccl. & in. c. Salonitanę. 63.
diſt. Et ſi quę iura uideantur tenere contrarium, intellige
quod in eis fuit lata excommunicatio: ſed per alia uerba re
citatur in eis, ut ĩ. c. 1. de locato, & quod ibi not. per hoc eſt
6 declarata glo. fin. † In gl. pe. in fi. Et generaliter, utrum cleri
cus poſſit reconueniri coram iudice ſeculari, dic, ut plenè
no. in. c. at ſi clerici, de iudi.

SVMMARIVM.

1 *Patronus laicus ſi intra quatuor menſes, uel eccleſiaſticus intra ſex non præſentauerit, poterit Epiſcopus inſtituere rectorem in eccleſia patronata, & numero 2.*
3 *Patronis currit tempus ad præſentandum a tempore uacationis, non autem litis motæ.*
4 *Patronus eccleſiaſticus dicitur ille, qui habet ius patronatus nomine eccleſiæ, non autem, quod ſit clericus, & haberet nomine patrimonij, quo caſu cenſetur ut laicus, uide infra c. cum autem, num. 3.*

CAP. XXII.

1 EAm te. † Si quęſtio patronatus intra ſex mẽ
ſes nõ terminatur a tẽpore uacatio
nis, liberè põt Epiſcopus ſine pręſentatione ibi-
dem inſtituere rectorem; & intellige de patronis
eccleſiaſticis ſẽm uerũ intellectũ. Nã laicis ſufficiũt quatuor
menſes, vt. j̃. dicam. Caſus lit. Orta controuerſia inter ali-
quos de iure patronatus alicuius eccleſię, ſic, quòd ipſa per
multum tempus paſtore carebat; tandem ad dominum Pa-
pam deuoluta eſt quęſtio. Ad quod ipſe reſpondet: ſi de iu
re patronatus alicuius eccleſię controuerſia fuerit inter ali
quos, & intra ſex menſes non fuerit terminata poſt, quàm
uacauerit, quòd tunc licitum ſit ſuperiori eam de perſona
2 idonea ordinare. B. † Not. 1. ibi: *poſtquam uacauerit*, ꝙ iſtud
tempus ſemeſtre currit non a tempore motæ litis, prout q̃
dam & malè intelligere uoluerunt, ſed a tempore uacatio
nis. Not. 2. caſum, in quo Epiſcopus inſtituit rectorem ſine
pręſentatione; & intellige tex. prout dixi in. c. ſi uerò s̃. eo.
3 † In gl. hęc glo. nititur reducere ad concordiam multa iura
in hac materia diſponentia: ſed uide glo. clariorem. 16. q.
7. c. ſi plures, & in effectu iſta gl prope medium ponit duas
ſol. ad contrarium: ſed nulla tenetur per doc. Sed commu-
niter dicimus, quod in patronis eccleſiæ expectatur lapſus
ſex menſium a tempore uacationis; & ſic loquitur hęc De
cre. In patronis uero ſecularibus expectantur quatuor mẽ
ſes; & ſic ĩtelligatur. c. quoniam, ſupra eo. & c. cum propter
infra eo. Ratio diuerſitatis: quia patronus eccleſiaſticus ha
bet ſex menſes ad pręſentandum, laicus habet quatuor mẽ
ſes, ut in. c. unico, eo. ti. li. 6. vnde quiſq; expectatur intra tẽ
pus ſibi pręfixum ad pręſentandum, & ſic parum curatur đ
pendentia litis: quia propter contentionem patronorum
non debet differri eccleſiæ ordinatio. Si autẽ laicus & cle-
ricus contendit ſuper ipſo patronatu, tunc debet expecta-
ri per menſes ſex: quia magis dignum trahit ad ſe minus
dignum, ut in. c. quod in dubiis, de cõſe. eccl. uel alta. & hoc
4 tenet Io. An. licet Hoſt. aliter. † Et quod dixi de patrono
eccleſiaſtico, intelligo quando eccleſiaſtica perſona habet
patronatum nomine eccleſię. Nam ſi haberet ratione pa-
trimonii, idem per omnia dic in clerico, quod ĩ laico, arg.
in. c. cum dilectus infra eo. & vide bonam gl. in cle. fi. eo. tit.
in uerſ. plures, in fine.

SVMMARIVM.

1 *Patronus non poteſt ius patronatus propria authoritate alienare, nec pro eo aliquid temporale exigere, niſi donetur perſonæ eccleſiaſticæ ratione eccleſiæ, & num. 2.*
3 *Patronus non poteſt exigere aliquid temporale etiam minimum a rectore præſentato, & inſtituto in recognitionem iuris patronatus, niſi ſibi reſeruauerit in fundatione eccleſiæ, cum authoritate tamen Epiſcopi ad petitionem patroni, & nu. 4. 5. & 6.*
7 *Grauamen impoſitum a ſuperiore debet eſſe moderatum, alias debet reduci ad debitam moderationem.*
8 *Patronus an poſſit uendere fructus, uel reditus, quos percipit ab eccleſia patronata?*
9 *Emptor poteſt emere res incertas, ut fructus naſcituros, & ſimilia.*

Præterea,pro intel lectu huius decreta. uide ꝙ not.Domi.in.c.cũ in eccleſia,in.1.col.uer.facit ad dubiũ,de pb.in.6.Itẽ adde,ꝙ patron⁹ eccleſiæ ĩ dubio poſtea cẽſebit̃ patron⁹ capellarũ circa fundationẽ ſm do.de Rota in antiquis deci.134.Itẽ uide gl. in uer. pro quodã iure,in.c.cũ Berto ldus,de re iudi.& uide ꝙ not.Ab b.Pan.in.c.cum dilect⁹, circa prĩ. de cõſue. Et adde Arch. 8.q.3.in c. 1.cir.me. ubi dicit iſtum tex. eſſe not. ꝙ cenſus non põt iponi ec. ſine cõſenſu patroni. ANT. FRAN.

a Adde primo, ꝙ cenſus nouus eccleſiæ non poteſt imponi per prælatũ ipſarum eccleſiarũ,cle.1.in.§.1. & ibi per Car. de exceſ.pla.imo nec antiquus cẽſus poteſt augeri.c.prohibemus,de cenſi. & maxime , quia cenſus eſt ſignum ſubiectionis,ut habetur p glo. 11.q. 1.magnũ,& p glo. in.c.tributum.22. q 8.& habetur in. c.2.& ibi per do. Abb.de cenſi. & ideo non eſt mirum,ſi non poteſt imponi eccleſię patronatæ abſque cõſenſu patroni, & habetur p Inn. in.c. præterea , in gl,ſua,i uer.tranſactione, de trãſa.& per Alex.in conſi. 34.in.4.parte con ſil.

SEB. SAPIA.

b Quod patronus. Vide Feli. in.c.cũ acces ſiſſent, colũ. 8. uerſic. primo, dummodo prædictæ conditiones ſupra de conſtit. Bart.in.l.quoties. §.fi.ff.de admi.tu. ubi dicit, quod ſi teſtator diſpoſuit , ꝙ de bonis ſuis fũdaret̃ eccleſia , & gubernaretur per talẽ Abbatem & ſi per illum non gubernaretur uoluit talẽ ordinationem ſuam irritam reuocari,iſtis non obſtantibus reiicitur iſta pœna,& ualet legatũ. Ad qđ multa uideas per Feli.in.c. uenerabilis co.13. uerſic. circa dicta Abb.ſ̃. de ex cep.

10 *Rector eccleſiæ poteſt locare, & uendere fructus eccleſiæ ſuæ,titulo penes ipſum remanente.*

Vſus fructuarius poteſt uendere commodittatem uſus fructus,iure remanente penes ſe.

11 *Patronus non poteſt uendere ius ſe alimentandi in caſu inopiæ,quod habet in re patronata.*

C A P. XXIII.

P*Ræterea.* a† Patronus
1 ius patronat⁹
ꝓpria authoritate alienare nõ
põt, nec ab eccleſia aliquid tẽ-
porale exiger̃, niſi tpe fundatiõis a Dıœ
ceſano illud fuerit ſibi reſeruatũ.Prĩo po
nit duplex factum reprehẽſibile. Scđò ꝯ
ſm ſtatuit,& pęnã impõit.Tertio primũ
decernit.Secũda,ibi,*præſenti.* Tertia,ibi;
contractus. Caſus lit.Patroni eccľiarũ ius
patronat⁹ titulo dõatiõis,uel emptionis
& aliis ꝯctib. ꝓ arbitrio ſuo ĩ alios trãſ-
ferre p̃ſumebãt , & alias exactiões ab eis
exigebãt tãquã a ꝓprιıs ruſticis. Vñ ſta-
tuit cõciliũ ꝙ ab eis grauaminib. ceſſare
dẽant;& nihil aliud exigãt p̃ter antiquos
& moderatos redit⁹ a locorũ Epis inſti-
tutos,& ſi aliud exegerint,excõicent̃,& ꝯ
ctus huiuſmodi , ſi quos fecerĩt,ſtatuit ꝯ-
2 ciliũ nõ tenere.B.†No.1.ex prin.iũcto ſi.
ꝙ patron⁹ ñ põt dõare ius patronat⁹ ſine
cõſenſu Epi.Et intellige, dũ uult donare
laico,uel clerico rõne patrimonii, ſecus
ſi uult dõare eccľiæ,ut ĩ.c.illud, ſupra,eo.
3 †No.2.reg. & tene mẽti,ꝙ patron⁹ ñ põt,
exiger̃ aliqđ ſeruitiũ ab eccľia patrona-
ta, nec aliqd tpale,nec aliud grauamẽ in
ferre,niſi reperiat̃ illud iur̃ cautũ,uel fue
rit reſeruatũ p Epm tpe fundatiõis eccle
ſię.Et p hũc tex.prĩcipaliter alias ꝯſului
ꝙ popul⁹ habẽs i⁹ patronat⁹, nõ poterat
exiger̃ a p̃sbytero certos cęreos in reco-
gnitionẽ iuris patronat⁹, ex quo illud ñ
4 fuit ſibi reſeruatũ tpe fũdatiõis. †Not.3.
b & ex tex.ꝙ patron⁹ b ñ p̃t ꝓpria authori-
tate reſeruar̃ aliqđ ſeruitiũ ſibi,uel tpale
ĩ eccľia: ſđ dẽt facer̃ Eps ad petitionẽ pa
trõi;ꝙ no.Et ꝓ hoc allego bo.tex.ĩ. c.cũ
dilect⁹,đ cõſuetu.& uiđ Inn.ĩ.c. qm̃.ȷ̃.ne
5 Pręl.vices ſuas.Et p hoc ĩfero,† qđ ſi pa-
tron⁹ ĩ teſtamẽto mãdauit eccľiã ꝯſtrui,
& reſeruauit aliquã pẽſionẽ annuatim fi
liis exoluẽdã,ꝙ niſi Eps illud reſeruet pa
trono p ſtatutũ ſuũ,ñ poterũt filii exige
re illã pẽſionẽ.Facit ꝙ leg.& no.ĩ c.ſigni
6 ficatũ,đ p̃b.†Et ex p̃dictis & tex.no.ñ im
probatũ a iure, ut pceptio alicuius tpali
tatis reſeruet̃ patrono tpe fundationis
authoritate Epi;& tene mẽti iſtũ tex.iũ-
7 cta gl.†no.vl.ibi *et moderatos* qđ grauamẽ
impoſitũ p Epm dẽt eſſe moderatũ.Itẽ ſentiunt doc.& bñ
ꝙ ſi Epiſ.penſionẽ ſtatuit patrono, q̃ eſt immoderata reſpe
ctu aliorũ redituũ eccľiæ: uel ex poſt facto incipit multum
grauari,ꝙ poterit reduci ad debitã moderationẽ,facit.c.1.
8 de cõſue.ꝙ no.†Sed hic dubitatur,nũqd patron⁹ poſſit uẽ
dere iſtos fruct⁹,uel redit⁹ tẽporales,quos pcipit ab eccľia;
& idẽ poſſet q̃ri de aduocato.Inn.vr̃ uelle, ꝙ ſi redit⁹ ſunt
incerti,ñ pñt illos vẽdere;& ſic p̃t ĩtelligi hęc lr̃a ſm eum.
Nã ẽt ſequeret̃ abſurdũ,qa patron⁹ ñ poſſet exigere iſtos re
dit⁹,ex quo uẽdidit,emptor ñ poſſet , qa nõ hẽt i⁹ exigẽdi.
9 † Sed hoc nõ placet Hoſt.qa qſq; p̃t uẽdere rẽ ĩcertã,& vr̃
tũc uẽdita ſpes habẽdi;ſicut cũ uẽdit̃ iact⁹ retis,uel partus
ancillę,uel fruct⁹ futuri,ut ĩ.l.ſi iactũ,ff.de act.emp.& uẽ.l.
nec emptio,ff.de ꝯhen.em.Ideò cõcludit Hoſt.ꝙ iſtos redi
t⁹ tẽporales,p̃t patron⁹,uel aduocat⁹ uẽdere. Nec obſt.qđ
emptor ñ p̃t exigere,qa imo poterit,cũ iura uẽditoris trãſ
ferunt̃ ĩ emptorẽ. Dicit ẽt Goſ.;ꝙ cũ iſta iura ñ pñt eſſe ſi-
ne iure patronat⁹,uẽditis iſtis reditib⁹ tranſibit acceſſoriẽ
ius patronatus.Et vr̃ mirabile,qđ min⁹ dignũ & acceſſoriũ
trahit ad ſe mai⁹ dignũ,& prĩcipale;adducit ĩ ar.ĩ.c ex lr̃is,
ſ̃.e.Sed certè illud ar.nõ ẽ bonũ:qa ibi ius patronat⁹ acce-
dit uniuerſitati,& rõne acceſſiõis ẽ min⁹ dignũ.Sđ in caſu
nr̃o i⁹ patronat⁹ ẽ qd prĩcipale,& digni⁹ oĩ reſpectu, & ſic
nõ dẽt trãſire trãslato acceſſorio.Et ideò Mod.tenẽt ꝯriũ,
& meli⁹.Nã fundamẽtũ Hoſt.ex alio eſt falſũ, qa vr̃ p̃ſup-
ponere,quod ius exigendi redit⁹ nõ põt trãsferri,titulo re
10 manente apud uenditorẽ.Nã uidem⁹,ꝙ rector†eccleſiæ lo
cat & uẽdit redit⁹ toti⁹ eccleſię,titulo tm̃ remanẽte penes
eũ,ut ĩ.c.fi.ne p̃l.uices ſuas. Patet ẽt in uſufructuario, q põt
uẽdere cõmoditatẽ uſusfruct⁹,ti.remanẽte penes ſe, vt ĩ.l.
neceſſariò. §.fi.de peri.& cõmo. rei uen. Põt ergo patron⁹,
vel aduocatus uẽdere redit⁹ tẽporales, ẽt ĩcertos iur̃ patro
11 nat⁹ remanẽte penes ſe.†Et ĩtellige de reditib. impoſitis tẽ
pore fundatiõis.nam ipſum ius alimẽtãdi,ꝙ hẽt patronus
ex diſpoſitione iuris,uel honor, qui debetur pſonæ ſuę,li-
cet ſint iſta temporalia,non tamen poſſunt uendi, qa inhę
rent perſonę ipſius patroni,quia non poſſunt ali, uel hono
rari per alium,arg.in c.fi.de offic. dele.Sunt enim hęc iura
annexa iuri patronatus, ut non poſſint ab eo abdicari.

c Cũ aũt.Pro intellectu huius decre.uide ꝙ late ſcribit Hoſ.in ſum. de iure pa.§.in qbus in prin.p totã.1.col.& ꝙ no.d.An.in.c.dilect⁹ el. 3.ĩ fi.1.co.de p̃b. Quod aũt i⁹ q̃rat̃ priuato ĩ bñficio,uide per gl. & doc.ĩ.c.dilectus,de offi.ord .& elegãter p d. Ab. ĩ.c.cũ Bertoldus, de re iu.ubi omnino uiđ.d.An.in.3.col.poſt Hoſt.& Io.An. ubi elegã ter examinãt itellectũ hui⁹ decre.circa hãc uariationẽ patrõi laici.

SVMMARIVM.

1 *Patronus laicus poteſt plures præſentare,uidelicet unum poſt alium, et eſt locus gratificationi,& nu. 5.patronus uero eccleſiaſticus non poteſt,niſi unum præſentare,& nu. 4.rationem uide infra num.7.*

2 *Patronus poteſt plures præſentare accumulatiuè,non autem, quod ex toto recedat a prima præſentatione,quo caſu Epiſc. debet idoneiorem inſtituere.*

3 *Patronus eccleſiaſticus non poteſt,niſi ſemel præſentare, cuius præſentatio habet uim electionis.*

Electores poſt,quam elegerunt,non poſſunt ulterius uariare.

6 *Iudicio alicuius,ſi quid committitur,uidetur commiſſum tanquam in diſcretum & bonum uirum.*

8 *Patroni ſi uariant in præſentando in pari numero , Epiſcopus habet optionem inſtituendi,quem uult.*

9 *Patroni ſi non concordant in præſentandò,Epiſ.poteſt inſtituere extraneum.*

10 *Epiſcopus inſtituendo ſecundo præſentatum a patrono,an ſit puniendus?*

C A P. XXIIII.

1 C*Vm autem.* †Laicus patronus uno pręſen
tato põt aliũ p̃ſentare,ſecus ĩ
patrono clerico.uel ſpecialius ſic. In pluribus ſuc
ceſſiuè pręſentatis a patrono laico, Epiſcopo da
tur gratificatio:ſed in p̃ſentatis a pſona eccľiaſtica potior
ẽ primo præſentatus.Et ſecũdã pars,ibi,*uerum*;& eſt de prĩ
cipaliorib⁹ tituli.Caſus lit.Patron⁹ ad uacãtẽ eccľiã cleri
cũ idoneũ p̃ſentauit Epo,& eo non reprobato poſtmodum
alium pręſentauit ęquè idoneũ. q̃rit̃ qs p̃ferri dẽat?Rñdet
Pa.iudicio Epiſ.eſſe relinquẽdũ;& hoc uerũ eſt, ſi laic⁹ fue
rit p̃ſentator:ſed ſi collegium,vel eccleſiaſtica perſona præ
ſentare habuerit,qui potior eſt tẽpore, potior eſt ĩ iure.B.
2 †No.1.ꝙ licet patron⁹ laicus poſſit uariare, cum præſentat
ſecundũ accumulatiue,nõ autem poteſt ex toto recedere a
primo.

primo,& hoc ꝓbat̃ ar.hui⁹.c. Nã ſi poſſet ex toto recedere
à priori,nõ daret̃ facultas Epo inſtituẽdi,quẽ vellet,cui⁹ ꝯ
riũ hic cauet̃, & iõ inter plures p̃ſentatos à patrono laico
a Epus dẽt eligere idoneiorẽ,a& firmat hoc Io.And.hic,& ĩ
reg.in re cõi,de reg.iu.ĩ Mercu.No.2.ꝙ p̃ſentatio q̃nq; pti
net ad laicũ,q̃nq; ad collegiũ,q̃nq; ad pſonã eccľiaſticã, fa
3 cit.c.ea noſcit̃,de his,q̃ fi. à p̃l.†No.3.ꝙ patron⁹ eccľiaſtic⁹
b nõ põt variare.vñ dicit Inn.ꝙ p̃ſentatio b ipſius hẽt vim ele
ctionis:qa,quẽadmodũ electores variare nequeũt,vt ĩ c.pu
blicato,de elec.ita neq; patron⁹.Et intellige de patrono ec
cľiaſtico,cui cõpetit p̃ſentatio iure eccľiæ:ſec⁹,ſi iure patri
monii:qa tũc idẽ p oĩa ĩ eo, qđ in laico,ar.ȷ̃.e.cũ dilect⁹,&
vide bonã glo.q̃ tenebis mẽti,in cle.2.ȷ̃.co.tit.In gl. 1.ĩ fi.
Dic meli⁹,vt.ſ̃.dixi in.1.not,ꝙ ex toto recedere non põt à
priori.In gl.2.ibi:*cùm dubitatur quis potior ſit.* No.glo.ꝙ loc⁹
c eſt gratificationi,c cũ cętera ſint paria:aliàs potior eſt p̃ferẽ
4 dus.Et ex hoc decidit̃ q̃ſtio:†pone,ꝙ erãt duo patroni, vn⁹
clericus,alter laicus,q primò p̃ſentarũt vnũ: deide laic⁹ va
riãdo p̃ſentauit aliũ,nũqd hẽat locũ diſpõ huius tex.vt Eps
poſſit inueſtire ſm⁹dic,ꝙ nõ:qa primus eſt potior.cũ fuerit
p̃ſentatus ab vtroq; ſecđs verò tantũ à patrono laico.Itẽ li
cet patronus poſſit p̃ſentare in p̃iudiciũ pręſentati: nõ põt
tñ in præiudiciũ cõpatroni. De quo vide latius per Io.An.
5 in reg.in re cõi.Itẽ dubitatur,†quid ſi ſecũdò p̃ſentatus eſt
idoneior primo,vel eꝗ,nũqd Eps habeat optionẽ?Io.An.
vr̃ ſentire,ꝙ ſic.Dicit.n.ꝙ hic nõ põderat̃ exceſſus idonei-
tatis:ſed ſatis eſt,ꝙ vterq; ſit idoneus: ſed ego putarem op
poſitũ per c.ſi fortè.63.diſt.vbi dr̃,ꝙ vbi vota ſunt paria,p̃fe
rend⁹ eſt,q maioribus iuuatur meritis,& vr̃ tex.ſ̃.eo.c.qm̃,
& iſte text.facit ſatis ꝓ hac opinione,dum põderat, ꝙ ſecũ
dus erat æquè idoneus:ſecus ergo,ſi erat magis idoneus.Et
per hoc putarem,ꝙ ſi magis idoneus poſtergaret̃, poſſet ap
pellare:qa hoc cõmittitur iudicio Epi tanquam bono viro.
6 †Nã verbũ,iudiciũ,ſapit diſcretionẽ , & arbitriũ boni viri.
Pro hoc vide,qđ legitur & no.in c.2.de cor.vitia.& in l.fi-
7 deicommiſſa.§.quanquã.ff.de leg.3.†In gl.pe.in fi.gl.dicit
Hoſt.ꝙ iõ eſt,qa cœt⁹ clericorũ tanq̃ ſpũalis eſt dignior:&
ſpũalia debẽt eſſe firmiora,vt in c.2.de trãsla.p̃la.facit cle.
cũ illuſio de renũ.& illud P̃ſa.Quę ꝓcedũt de labiis meis,ñ 2
faciã irrita.26.d.c.pſalmiſta,& hoc dicit beatus Bernar. ꝙ
verbũ ſacerdotũ,aut ſacrũ,aut ſacrilegiũ,qđ no.Vltra gl.q̃-
8 ro de.q.quotidiana:pone,† ꝙ patroni variãt in pari nume
ro,vt puta,qa vn⁹ p̃ſentat vnũ,& alter aliũ,nũquid Eps hẽat
optionẽ ĩſtituẽdi,quẽ vult?Io. An.adducit iſtã lr̃am ĩ arg.
ꝙ ſic.Quidã tenuerũt oppoſitũ,ſđ ego teneo primũ dictũ,
& alleg.gl.no.16.q.7.c.ſi plures,& Inn.ĩ c.1.ſ̃.e. ĩ fi.facit.c. 3
venerabilẽ,de elec.iũcta gl.in ver.fauere, & hãc opi. tenẽt
9 ẽt Gaſp.đ Cald.& do.me⁹ do.Car.hic.†Quinĩo de iuris ri
gore poſſet attẽtari,ꝙ Eps põt ẽt ĩſtituere extraneũ,ex quo
patron⁹ nõ cõcordat,ar.c.qm̃,ſ.e. ſđ primũ dictũ eſt ęqui⁹,
maximè p d.c.venerabilẽ,qđ bene facit. Vlt.q̃rit,nunquid,
10 †Eps inſtituendo ſm ſit puniẽdus aliqua pęna:qa poſterga
uit primum.Inn.vr̃ variare,& Io.An.poſt eũ.Sed dic,ꝙ aut
ſpreuit inſtituere primũ ſiñ cã,& tũc hẽt locũ pęna.c.paſto
ralis.ȷ̃.eo.Aut ñ ſpreuit inſtituere,ſđ diſtulit,vt hẽret cãm
examinãdi,& ante inſtõnem patronus p̃ſentauit aliũ;& nõ
dẽt puniri aliqua pęna,quia vſus eſt authoritate legis;qa ñ
peccat,q legis authoritate actũ gerit.24.q.4.q peccat, &c. e

S V M M A R I V M.

1 *Patronus vergens ad inopiam debet alimentari ab eccleſia patronata , quod intellige,vt infra nu. 6.vbi concluditur patronum pauperem habere actionem contra eccleſiam.*

2 *Ius patronatus acquiritur ex conſtitutione eccleſiæ cum conſenſu Epiſcopi aliàs ſecus .*

3 *Ius patronatus non quæritur per Iudæos,hæreticos,& ſimiles.*

Excommunicatus ſi acquirit ius patronatus, non acquirit eius exercitium, id eſt ius præſentandi .

Ius patronatus tranſit cum confiſcatione bonorum.

4 *Electus acquirit ius platura per electionẽ,per confirmationẽ verò exercitium*

Patronus largo modo dicitur eligere .

Præſentatus non acquirit aliquod ius per præſentationem.

5 *Patronus in acquiſitiõe iuris patronatus nõ põt transferre inſtitutionẽ in inferiorẽ Prælatũ Epiſcopo.*

7 *Patronus habet poteſtatem denuntiandi ſuperiori præſbyterum dilapidatorem,vel aliàs inhoneſtum .*

8 *Eccleſia quomodo & qualiter cognoſcatur collegiata.*

Eccleſia collegiata habet ius ſibi eligendi Prælatum .

9 *Laici etiam cum clericis non habent electionem prælati,niſi ex conſenſu ſolius Papæ .*

10 *Patronus quo caſu habet præſentationem.*

C A P. XXV.

N*Obis.* dEx cõſtructione ec-
cleſiæ facta de cõſen-
ſu Epiſcopi acquiritur ius pa-
tronatus,hoc primò.Patronus
non eligit prælatũ in conuẽtuali eccľia,
1 ſed in capella ſic,hoc ſecũdò.Patrono†de
bet̃ ꝓceſſionis honor, & alimẽtat̃ ab ec-
cleſia,ſi vergat ad ionpiam,& vt ex his pa
tet,tria ſunt dicta. Secũdum,ibi: *cæterum.*
Tertiũ,ibi: *profundatione.* & iſte tex.eſt de
prĩcipaliorib⁹.Caſus literalis. Quæſitum
fuit à Papa,vtrũ aliqs efficiat̃ patron⁹ ex
ſola cõſtructione.Itẽ quęrit̃ an patronus
ſit ad electionẽ Plebani cũ clericis admit
tẽdus,vel repellẽdus , quãuis allegauerit
ſe ex lõga cõſuetudine ĩtereſſe debere. ta
b liter rñdet Papa, ꝙ ſi aliqs de aſſenſu Epi
eccľiã cõſtruxerit,de hoc ius patronatus
acqrit.ad ſecũdã.q. reſpõdet, ꝙ in eccľia
cõuẽtuali cõſenſus patroni ad electionẽ
faciendã nõ eſt requirẽdus, ſed electioni
factæ eius dẽt requiri cõſenſus,niſi aliter
c de ſua iuriſdictiõe obtineat:ſed ĩ capella,
vbi vnus præsbyter eligit̃, patron⁹ ipſum
Epo pręſentare põt, & dẽt de iure.Itẽ pa
trono honor ꝓceſſionis ſeruat̃,& ſi ad io
piã vergat,ab eccľia illi reſeruata, ſm fa-
cultates ipſius ſuccurrit̃,ſicut eſt ĩ canoni
2 bus cõſtitutũ.Ber.†Not.1.ibi:*ſi quis*,ꝙ qui
cũq; cõſtruit eccľiã,acqrit ius patronatus
dũmodò hoc faciat cũ cõſenſu Diœceſani
ſecus,ſi ſiñ ipſius cõſenſu.Nã nemo dẽt ę
dificare eccľiã, vel capellã , vľ altare ſine
cõſenſu Epi,vt ĩ d.c.nemo,de cõſecra.di.
1.& in c.authoritate,de priuile.li.6.vñ ex
3 ſua im ꝓbitate ñ dẽt priuilegiũ cõſeq†Et
p hoc verbũ,ſi qs,ĩfert̃ ad q.nũqd mulier
infidelis,hęreticus,Iudæus excõicatus ac
qrat ius patronat⁹ ex cõſtructiõe eccľię;
De muliere,tenet Io.An.ꝙ ſic:qa maſcu
linũ cõcipit fœmininũ,vt no.ĩ c.gñrali,đ
ele.li.6.& ĩ c.ſi qs ſuadẽte.17.q.3.iũcto c.
mul.de ſen.exc. Adduco.c.fi.đ cõce.p̃b.&
viđ bonã gl.ĩ c.qm̃ inueſtituras 16.q.7.&
alias cõcor.quas dixi in c.cũ ſeculũ,ſ̃.e.&
in d.c.fi.De Iudęo,& ĩfideli,dicẽdũ eſt,ꝙ
ñ acqrũt,ꝓ hoc tex.cũ gl.ĩ c.Frigẽti⁹,& c.
d pię mẽtis.16.q.7.De hęretico e idẽ dicen
dũ,tũ qa hęretic⁹ nihil hẽt,cũ oĩa ipſo iu
re ſint cõfiſcata,vt ĩ c.cũ ſm leges,de hęr.
li.6.tũ qa,præſuppoſito,ꝙ acqſiuiſſet ius,
illud eſſet cõfiſcatũ,ſm Io.An.& facit qđ
no.2.q.7.maximi.not.hoc dictum, ꝙ ius
e patronatus trãſit cum confiſcatiõe bono
rũ,vide qđ dixi in c.cum laici,ſ̃.e. & glo.
16.q.7.filiis.De excõicato concludit Ioã.
And.ꝙ nõ debet admitti,tñ admiſſus ac-
a quirit ius patronatus, ſed nõ exercitiũ. a

SEB. SAPIA.

a Idoneiorẽ. Idem tenet do. Anto. & Ab.in c.1.ſ̃.de iudi.ſunt tamen duo caſus, in quib⁹ laicus nõ põt variare.Primus, quãdo eſſet vniuerſitas , vel collegiũ laicorũ,ad quos ptineret præſẽtatio,ſeu ius patronatus,ita ꝓbatur hoc ĩ tex. in alternatiua,vel quem ad hoc põderat Milius in rep̃t. ſuo in verſ.patronus,verſ.25.Secundus caſus eſt,quando plures à princ. fuerunt p̃ſentati,q adinuicem litigãt tunc.n.nõ datur variandi ptãs, ita dicit Lap. & Gem.in c.1.vt li. pendẽ.li. 6.Cal.in conſ.1.in ci.an capitulũ,ſub ti.li.penden.

SEB. SAPIA.

b Quòd p̃ſentatio. Hoc dictum refert & ſeqtur Fel.in c. cũ Bertoldus, col. 3. ver . & aduerte, qa licet electio, ſ̃. de re iud.

c Gratificationi. In materia gratificationis vide glo.fi. & iura ĩ ea alle. in l.ſi Titius & Seius de verbo.obli. gl. mag.ĩ.l.ciues, C.đ inco.lib.10. & ĩ.l. pen.§.ſi tñ plures, ff.de libe. homine exhib. & quod ponunt doc.in l.ſi qs in graui. ff. ad Syllania.Bald.in.l.in quib⁹,C.de ſec.nupt.& in.l.fin. C.de teſta.mili.& in l.ſi quis ad declinandã,in 17.col.C.de Epiſ.& cle. & in c. 1.in ti.qui feu.da. poſſ.& vide.d.Ant. in c. cum ſuper,in fi.de re iud.& Bal. in c expoſuit,circa fi.de dila.& i c. cõparari,de app.

c Adde in materia gratificatiõis Ancha.conſi.54.

d Nobis. pro intellectu huius decre. vide omnino Hoſti. in ſum.de iure pat.§.quid competat patrono,p totum.§.

e Hæretico . Idem tenet hic Ioan. de ligna.

Exercitiũ. Adde, an excõmunicatus præſentet validè, do. de Rota de ci.240. in antiquis, hoc titu.
Anto. Fran. An excõmunicatus poſſit validè pſentare, dicendum eſt φ ſic: quia licet excõicatus repellat ab agẽdo, vt in c. intellexim⁹, de iud. tñ excõicatus põt multos actus facere. Poteſt.n. petere ſe mitti in poſſeſſionẽ ex primo decreto, vt in c. cum inter, de excep. & etiã obligatur ex cõtractu, quem ipſe facere põt, vt per Hoſti. in ſum. de pœni. & remiſ. in §. quibus & qualiter. & eo maximè hocdicendum eſt: quia ex præſentatione, quam facit excõicatus, non q̃ritur præſentato ius in re, ſed tantum ad rem, & quandoq; etiam excõicatus poteſt impetrare reſcriptum iuxta no. in c. conſulti, de iudi. & in c. 1. de reſcrip. in 6. Et ad prædicta facit, quia excõmunicatus non repellitur ab actibus extraiudicialibus, vt p In no. in c. dilecti, de maio. & obed. & habetur per Ioan. And. in c. quia, de exc. li. 6. in nouel.

b Eccleſia collegiata. quę dicatur eccleſia conuentualis & collegiata, & qualiter probetur collegiũ, vide omnino Arch. in c. 1. 10. q. 1. vbi refert, quæ ſup hoc dicũt Inn. & Hoſ.
ANT. FRAN.
Quæ dicatur eſſe eccleſia collegiata, no. per Moder. in cle. ſtatuti, de elec. & per Hoſt. in c. dilecta, de excess. prœla. & per Io. An. in c. nobis, de iu. pat. Et an de ſubſtantia collegii ſit, φ habeat caput, ſiue rectorẽ, vide Inno. qui dicit, quòd nõ, in c. cum non ignores, de præb. quod dictum refert pro ſingulari do. Car. in c. cum omnes, de conſtit. & no. etiam Innocen. in cap. 2. de no. ope. nunc. & habetur p Barto. l. fi. ff. de col lenlici.

Facit quod no. in ſimili in c. veritatis, de do. & cõt. & c. decernim⁹, de ſent. excõ. li. 6. in nouel No. 2. φ in capella patronus hẽt præſentare rectorẽ: & dic in capella, id eſt in qualibet eccleſia nõ collegiata, ẽt ſi ſit parochialis: q̃a iura nõ excludunt patronũ à pręſentatione rectoris, niſi in ecclia collegiata. Itẽ ex hoc & ex tex. no. φ quęlibet ecclia collegiata b põt dici cõuentualis, licet de cõſuetudine hoc verbũ referatur ad eccleſias religioſorũ: ſed de iure & ex vocabuli etymologia hoc verbum proportionabile eſt oibus collegiatis. Nã dr̃ cõuentualis à cõueniẽdo, quia ibi conueniunt, ſic collegiata à colligendo: quia ibi colligũtur, facit quod hẽtur in c. 1. 20. di. † Not. ibi: *a patronis eligitur*, φ patronus largo mõ dr̃ eligere. Nã primò in ſe eligit vnũ ex plurib⁹, & poſtmodũ illũ pręſentat Epo: non tñ eſt propriè electio, illis de quo iura tractãt, quod patet: quia per electionẽ acquiritur ius electo, vt in c. cum inter canonicos, de elec. vide gloſſ. not. in c. quanto 44. diſt. quæ dicit, φ per electionẽ acquirit ius pręlaturæ, & per confirmationem acquiritur exercitiũ. Et illã gl. no. quam videntur ſequi doc. in c. traſmiſſam, de elect. Sed per præſentationẽ, vel electionẽ, quã facit patronus nõ acq̃rit tale ius pręlaturę, argu. c. qđ aũt, ꝟ. eo. No. φ vbi pręſentat patron⁹ ſuperior, nõ ſimpliciter dr̃ cõfirmare: ſed potius inſtituere pręſentatũ. Nã propriè differentia eſt inter inſtitutionẽ, & confirmationẽ, cõfirmatio fit de electo à collegio, & dicitur ſuperior cõfirmare, quaſi ſimul firmare: q̃a per electionem iã fuit traſlatũ ius, ſed p inſtitutionem traſfertur plenũ ius, vnde inſtituere, eſt ius i beneficio i aliũ trãſferre, de quo in c. authoritates, ꝟ. de inſt. & facit qđ legi & no. in c. cũ illis, de pb. lib. 6. & in c. 1. & 2 de inſt. eo. lib. † No. ibi: *loci Epiſcopo*. φ de iure cõi in eccleſiis patronatus inſtitutio ptinet ad Epum, nõ ergo põt patronus iſtud ius inſtitutionis trãſferre in aliã plãtũ: quia non põt immutare diſpoſitionem canonũ in prejudiciũ Epi, vt in c. requiſiſti, ꝟ. de teſt. & nemo põt facere, quin iura locũ habeãt in ſua diſpoſitione, vt in c. tuã, de teſt. & l. nemo, ff. de leg. 1. Ex hoc iſero, φ ſi quis in vltima volũtate mãdauit capellã cõſtrui, & diſpoſuit, φ inſtõ pertineret ad certũ plãtũ iferiorẽ Epo, nõ valet illa diſpõ, vñ illa particula hebit p non adiecta, ſed ſi vult illud obtinere, dẽt ſupplicare Epo, vt hoc ſtatuat; qđ põt. Pro hoc ſ text. no. in gloſſ. in c. cũ dilectus, de conſenebi tur alere ſingulos pauperes de populo, ſed ſolũm vniuerſitatẽ, vel populũ, ſi vniuerſitas, vel populus egeat, arg. c. φ manumittit. 12. q. 2. Itẽ adde hic Bar. poſt Di. in. l. ſi q̃s à liberis, ff. de lib. agno. vbi dicit, φ Capellan⁹ tenet alere patronũ ecclię, ſi ſuperẽſt. Itẽ vide Hoſt. in ſum. de iu. pat. §. qualiter traſferat, ver. quid ſi, e facit qđ hic no. in gl. in ver. niſi, ppe mediũ. No. tria iura, quę cõſequit̃ patronus ex iure patronatus. Primũ ẽ, φ do pſentat rectorẽ. Secũdum eſt honor pceſſiõis. Tertiũ, q̃a ſi deuenit ad inopiã, conſequit̃ alimenta. Sed q̃a primũ eſt clarũ, q̃ro circa ſm, q̃s eſt pceſſionis honor? vario mõ exponitur, quidã intelligũt, φ cũ patronus venit ad eccliã, dẽt platus cũ clericis obuiã ſibi ire pceſſionaliter ſaltem vſq; ad ambitũ ecclię, qđ intelligũt doc. q̃n pſona eſt talis, cui hoc cõueniat, puta Rex, vel magn⁹ pńceps, & hoc ſeruatur Venetiis in ecclia ſancti Marci in qua Dux hẽt ius patronatus, & primi cerı⁹ cũ aliis canonicis exeũt ſibi obuiã. Itẽ dẽt honor, q̃a p cæteris laicis eſt honorãdus in ſeſſiõibus, vel aliis vr̃ ponit p pſentatione: quia is, quẽ pſentare vult & ipſi ſimul procedũt ad Epm p inſtõne habenda, ita dicit nota. glo. i c. piæ mentis. 16. q. vlt. & vtrũq; dictũ põt ſuſtentari. † Circa tertiũ ius q̃rit̃, nunqđ indiſtinctè vergens ad inopiã debet alimentari ab ecclia d dic, φ ñ, ſed q̃n ſupeſt ecclię detractis expenſis neceſſariis. Nã primò ſubueniendũ eſt ſeruitorib⁹, & cultui diuino, p reparatione ipſius ecc. & de his, q̃ ſuperſunt, ſubueniendũ eſt patrono, ſicut in ſim li ſeruat̃ i liberto, φ hẽt alere patronũ egentẽ, vt in l. ſi q̃s à liberis. §. alimenta, ff. de lib. agno. & ad hoc alle. tex. cũ bo gl. in c. q̃cũq 16 q 7. Sed dices tu, quale priuilegiũ eſt illud? Nã ecclia de ſupfluis tenet̃ ſubuenire oibus pauperib⁹ vt i c. q̃m 16. q. 1. Sol. abũdãtius & meli⁹ puidebit̃ patrono, q̃ aliis pauperib⁹. It̃ pauperes nõ habent actionem ꝯ eccliã, φ vt no. in c. ſicut hi 47. diſ. & c. exigũt. 1. q. 7. ſed patronus hẽt actionem p hæc iura canonica. Circa primũ ius põt dubitari, qđ ſi ecclia eſt collegiata, nũqđ ſaltem patronus hẽbit pſentare ad pbendas? & ſentit Io. An. φ ſic, qđ ſatis placet, ar. c. fi. de cõceſ. pb. & c. dilectus, de pb. Item iura ſolũ excludũt patronũ ab electiõe platĩ in cõuentuali ecclia, ſecus eſt i pſentatione cãonicorũ, φ no. & idẽ ſentit Hoſ. ꝟ. e. c. ſuggeſtũ. † Et vltra hęc tria iura cõſequit̃ patronus quartũ, ſ. defendendi. Vñ dẽt defendere eccliã ſuã, & põt denũtiare pſbyterũ, ſi eſt dilapidator vel aliàs ihoneſt⁹, vt i c. filiis, pall. gl. 1. ſatis fuit. ꝟ. declarata, iõ &c. † In gl. i verb. *in conuentua li.* Ex hac gl. not. potes cape doctrinã certã, qualiter cognoſcat, an ecclia ſit collegiata. Et ſepe cõtigit hæc diſceptatio inter Epm & cleric. ecclię. Nã Epiſ. vult li-

ſi plures fundant. vbi dicit, φ quando plures fundãt eccleſiã, licet oẽs ſint patroni: tamẽ quo ad honores, & alimẽta, ecclia ẽ magis adſtricta ei, q plus cõtulit.
ANT. FRAN.
An & q̃n patronus debeat ab eccleſia ali, & eodẽ modo patronus à liberto, dicas de patrono eccleſiæ, φ abſq; dubio, q̃n deuenirer ad paupertatẽ, debet ali de reditibus eccleſiæ, vt in c. ſi verò. 16. q. 7. & eodem modo dicendũ eſt de patrono reſpectu liberti, vt per Bar. in l. ſi q̃s à liberis, in. §. 1. ff. de lib. ag. & per Ci. in l. 2. C. de alen. lib. & habetur in c. 3. de iure pa. & p Inn. in rub. eo. tit. & per gl. 16. q. 7. i c. piæ mentis, & in c. quicũq; & ideò dicimus, φ ius patronatus eſt honorificum & vtile, vt plenè tractat in rub. de iurepat.
SEB. SAPIA.
e Ab eccleſia. Vide Fel. i c. cũ oẽs col. 15. ver. i gl. penul. ibi: pares, ꝟ. de ꝯſt.
Eccleſiam. Et per do. Anto. in c. 1. de empt. & vend. ſed tu vide Bar. in l. ſi q̃s à lib. in pri. ff. de lib. agn. vbi dicit, φ pro alimentis non datactio, ſed offm iudicis, vt qđ no. Bar. i l. ſolet, poſt pri. ff. de ali. & cib. le.
ANT. FRAN.
An pro alimentis petendis cõpetat actio, vel iudicis officiũ, dicas, φ ſi illa debetur à patre filio, abſque dubio debẽtur officio iudicis, vt i l. obligamur. §. lege ff. de act. & oblig. & vide per Specu. in titu. qui fil. ſint legi. in verſ. pen. in fi. & habetur per Bar. in l. ſolẽt, in 2. col. ff. de ali. & cib. le. & per Bar. in d. l. ſolent, in. §. vtrũ, e. ti. & vide quę hẽtur per Canoni. in c. cum haberet, de eo, qui dux. in ma. quã pol. p adul.
SEB. SAPIA. Collegiata. Vide Oldra. in conſi. 281. incipi. φ prioratus, cum alle. per Fel. in c. accedentes, col. 2. verſi. dixit etiam Oldra. ꝟ. de præſcript.

c SEB. SAPIA. Si quis. Vide Bar. in l. quoties. §. fi. ff. de adm. tut. cũ multis alleg. per Fel. in c. cũ venerabilis, col. 14. ꝟ. de excep. verſ. circa dicta Abb. vbi limitat pluribus dicta Abb. hic.
d Ab eccleſia. Q̃n præſtant alimenta ab eccleſia patrono, vide hic p do Ant. in 7. col. & adde hic Archi. in c. ſi plures, circa prin. 12. q. 7. vbi dicit, φ ſi vniuerſitas, vel popul⁹ hẽt ius patronatus ecclię, non

bère con

bère cõferre bñficium: clerici uerò beneficiati dicũt, φ hẽnt eligere, cũ eccleſia ſit collegiata & de iur̃ cõi electio ptinet ad collegiũ, ut i. c. 1. d̃ ele. Qualiter ergo cognoſcit? Inn. hoc tractat in. c. poſtulaſti. ꝟ. e. Hoſt. & Io. An. hic. Et ꝯcluſio ſit iſta. Nã p̃io ẽ recurrẽdũ ad ordinẽ, ſeu iſtitutionẽ ecclię; & ſi fuerit iſtitutũ, ut ibi eẽnt plures collegiati, tunc ecclia habebit iura collegii, ſi fuit iſtitutũ, ut ibi eẽt rector ſolus, uel cũ clerico, tũc ñ habebit i⁹ collegii; Et ſic pt itelligi. c. ut q̃ſq;, ꝟ. d̃ uita & honeſta. clerico. Itẽ eccleſiæ cathedrales & r̃lares d̃ iure cõi ſunt collegiatę, ut i. c. ne p defectu, ꝟ. d̃ ſtatu reg. c. 2. Si uero ñ apparet de origine, ſeu iſtitutiõe, uidẽdũ ẽ, utrũ ecclia hẽat priuilegiũ ſup iur̃ collegii. Si uero ñ cõſtat, defendet̃ ecclia i poſſeſſiõe ſua. Nã ſi ẽ i poſſeſſione collegii, habebit p collegio, niſi ꝯriũ pbet: alias, ſi nõ eſt i poſſeſſiõe, tractabit̃ tãquã bñficiũ ſimplex. Q̃uo aũt cognoſcet̃, φ ſit i poſſeſſiõe collegii dic, φ ſi exercet iura ptinẽtia ad ſolũ collegiũ, ut puta, q̃a cõſueuerũt clerici facere ſyndicũ, & peũ iurare. l. pria, ff. φ cuiuſq; vni. & i c. Impatorũ, & i. c. i ptractãdis, d̃ iur. ca. uel habuit ſigillũ cõe, ar. i. c. ſignificauit, de ap. Itẽ cõſueuerũt eliger̃ platũ, ut i. c. 1. ꝟ. de elec. & idẽ i ſimilib. a uide aliqua p Fede. cõſ. 59. his ceſſantib. ñ ſufficit, φ i ecclia ſint plures clerici bñficiati, ut p hoc dicat̃, φ faciãt collegiũ, q̃a pñt eẽe ſingulares, ut ẽ bo. tex. i. c. dilecta, de exceſ. pl. † In gl. i uer. *niſi*. no. hãc gl. φ nullus citra Pa pã põt cõcedẽr laico patrono, ut eligat platũ una cũ clericis i ecclia cõuẽtuali. b Et p hoc ego allego. c. 2. de iudi. ubi dicit, φ Eps nõ dẽt diſpõere ſpũalia iudicio laicorũ Itẽ al leg. c. Maſſana, ꝟ. de elec. ubi patet, φ non ualet cõſuetudo, ut laici & clerici ſimul eligãt. Nec ob. c. p tuas, ꝟ. de ar. ubi cleric⁹ & laicus pñt eſſe arbitri i cã ſpũali, q̃a actus arbitrãdi ñ ẽ ſpũalis, ſed act⁹ eligẽdi ſic. Vel potes ultra gl. intelligere tex. ut ſentit Inn. φ ex cõſuetudine, uel ſtatuto Epi pt patronus iterponere partes ſuas i electiõis tractatu & ſic loq̃tur tex. nõ aũt, ut ipſe eligat, vñ uox ſua nõ pſtabit ſuffragiũ electiõi, & uide φ no. idẽ Inn. in. c. φ ſicut, de elec. † In gl. i uer. *in capella*. no. iſtã gl. q̃a quotidie allegat̃; & i effectu uult, φ iuito patrono, ñ pt effici ecclia collegiata & ſi d̃ facto fiat, ſubdiſtiguit, φ ſi patron⁹ nõ cõſenſit habebit pſentationẽ p lati, itellige pſuppoſita illa opi. φ iuridice fieri poſſit. Si autẽ cõſenſit, tũc pdit i⁹ pſentãdi, ſed retinet alia iura patronat⁹. Sed opi. h⁹ gl. φ nõ pt fieri iuito patrono, tenet Hoſt. ꝟ. e. c. ſuggeſtũ, & vñr ſeq cõiter doc. hic pter d. An. q ſatis bñ diſtinguit, qđ aut ſubeſt neceſſitas, & tũc pt hoc fieri inuito patrono, alias pcedat prima opi. quod ſatis placet, cum ius patronatus habeat patronus ex gratia, ut in. c. quoniam, ꝟ. eo. Ideo nõ debet ſua ꝯdictio impedire, quominus ſubueniatur neceſſitatibus eccleſię; facit. c. nullus, ꝟ. eod. Vltimo hic quæritur, quid ſi patronus non uult pręſtare aſſenſum electo per canonicos? dicunt cõiter do. & bene, quod ſi ſine cauſa contradicit, non obſtat contradictio, ex quo electio alias ẽ legitimè facta; & facit. c. ſacroſan. i fi. ꝟ. de elect. &c.

SVMMARIVM.

1 Patronus non poteſt ſeipſum præſentare, poteſt tamen inſtitui ab Epiſcopo, & ualebit collatio, & nu. 3. intellige primum dictum, ut nu. 4.
2 Epiſcopatum nemo debet petere ratione ambitionis uitandæ.
5 Electus quo caſu computabit uocem ſuam inter altas.

CAP. XXVI.

d 1 PEr noſtras. d Patronus eccleſiæ uacantis, quãquã ſit clericus, ad eã ſe pſentare nõ pt. Cõſultatio & reſponſio. Secũa, ibi: *cum igitur*. Caſus lit. Clericus hẽt ius patronatus in aliqua eccleſia, q̃rit̃, vtrũ poſſit ad eã uacantem ſeipſum pſentare? & reſpõdet, qđ nõ, quãtũcũq; ſit idoneus quia nullus ſeipſum eligere debet. B. No. primò r̃iam, φ nullus dẽt 2 ſe ingerere eccleſiaſticę plation. † Et facit hęc lra ad. φ nun quid licite q̃s põt petere Epatũ, uel aliã plationẽ, de quo uide per Archi. in. c. qui Epatum. 8. q. 1. & in. c. in ſcripturis ea. cauſa & q̃ęſtione. põt argui ibi ex tex. φ ſi mouetur ex fauore charitatis, ut aliis proſit, non peccat petendo: ſecus, ſi ut pſit, & ſic rõne ambitionis, d̃ quo ui de latius per eũdẽ Archi. 1. q. 1. c. ordinationes, & bo. gl. i c. tuã, d̃ ęta. & quali. q̃a vr̃ in hoc ponere veritatẽ. Sed q̃ro, nũqđ iſte tex. hẽat locũ in beneficio ſimplici? vñ, φ ñ Nã Papa in preſẽſione fundat ſe ſup platione. Cõtrariũ tenet hic Io. An. q̃a eadẽ rõ eſt in aliis bñficiis ſimplicib. c Sed ꝯ ſuũ dictũ oppono. nõ. n. ẽ ambitio ſum pauperẽ clericũ emittere pces, vt ſibi puideat d̃ bñficio vt i c. cũ ſm Apoſtolũ ꝟ. d̃ pb. & i. c. tuã, ꝟ. d̃ ęta. & qua. no. gl. i c. fi. d̃ ꝯceſ. pb. l. 6. & i d. c. tuã. Sol. credo poſſe dici, φ pces emittẽr pt, ex quo dign⁹ ẽ, & idigẽs, licet ſeipſum pſentare ñ poſſit q̃a vr̃ hoc expoſcere ex debito. Itẽ facerẽt iudiciũ d̃ pſona ſua, & authorizaret in ſeipſo. q oia phibita ſunt, ar. i cle. 2. d̃ reb. eccl. ñ alie. & i c. qualiter ſupra d̃ electio. & in. c. fin. de inſti. † Sed q̃ro, quid ſi Eps confert ſponte, & motu proprio beneficiũ patronatus ipſi patrono, nũquid ualeat collatio? vr̃ primo, qđ nõ, q̃a inſtitutio facta ſine pſentatione patroni ẽ irritãda, uel irrita, ut in. c. illud, ſupra. e. & in. c. decernimus. 16. q. 7. Cõtrariũ tenẽt hic doctor. Nec obſtat ꝯriũ, q̃a patronus acceptando collationẽ, ur̃ cõſentire, nec hoc caſu ur̃ ſe ingerere, q̃a nõ habet originem à ſe, ſed à ſuperiore. Item pſentatio q̃nque interuenit ex poſtfacto, ut in c. ſi uero, ſupra eod. Item ualet ſępe inſtitutio Epi ſine pſentatione, ut in. c. 3. &. φ eam te, ſupra eodẽ, cũ ſimilibus, & hoc notabis. † Puto etiam poſſe attentari, qđ patron⁹ nõ pſentando ſe ſed preces emittẽdo poſſit aſſiſtere Epo, ut ſibi puideat de illo beneficio, dũmodo nõ ſit curatũ, ut ſic euitetur plationis ambitio, & ſit idigens, & hoc p ea, q̃ dixi ſupra. In gl. 1. in fin. dic ad illud. c. cum in iure, quod ibi ille non elegit ſe, ſed coelegit quia primo fuit electus ab aliis & poſteã ipſe cõſenſit, & eſt caſus ualde notabilis, quod ubi proceditur ad electionem palam, ſi quis uidet ſe uocari a fratribus, põt conſentire electioni ſuæ, & alium non eligere, & uox ſua computabitur in numero, ſecus, ubi procederetur clam, ſeu per uiã ſcrutinii clandeſtini, quia tunc uox ſua non computaretur: quia, cum ipſe ignoraret uota aliorum, ſi diceret, eligo me, tã quam ambitioſus eſſet repelendus; & ſic intellige. c. Cumana, de electio. & φ ibi no. & in gl. ſequen. In gl. fi. ibi: *non uidetur computanda*. hoc intellige, ut plene nota in. d. c. cum in iure, de elect. & ſupra ſuccincte tetigi, &c.
ſi uni tm̃ cõpeteret electio, uel præſentatio, ſm Bar. & Ale. in. l ſi cõſul, ff. de adop. & hr̃ p gl. in. c. cõſul, & i. c. p ueſtras, de iure pa.

In ſimilibus. Idẽ dic, ſi nõ uiunt collegiati. c. q̃m, de uita & honeſta. cleri. c. cæterum, de donat. c. fraternitatis, & c. cõſultationib. eo dẽ ti. Itẽ nõ faciunt ſyndicũ. l. 1. ff. φ cuiuſq; uni. no. c. in pertractan dis. c. Imperatorũ, & iu. ca. nec ſigillũ cõmune, ca. ſignificauit, d̃ app. nec refectoriũ. c. cũ ad monaſteriũ, de ſtat. mo. nõ obſtat. c. 1. de elec. quia ſequitur, q̃ñ uiuunt & ſtant ut collegium.
Andrę. Barb.
b SEB. SAPIA.
Conuentuali. ui de Abba. in. c. de hoc. ꝟ. de ſimo.
SEB. SAPIA.
c Inuito patrono. Idem dicit Bald. per illum tex. i. l. ſi quis presbyter, i tertio notab. C. de Epiſco. & cler. refert Fel. in. c. cũ acceſſiſſet, col. 7. uerſi. p dicto iſto Cald. ꝟ. de conſti.
d Pro intellectu huius decre. uide oino, quod ſcribit Hoſt. in ſum. de iure pa. §. in q bus, i ulti. colum. uerſi. illud autem omittendum non eſt, uer. eccleſia uacante. An autem ille, in quem fuit compromiſſum ut eligat prelatũ, poſſit eliger̃ ſeipſum, dic, φ non, ſecundum gloſ. & Barto. in. l plane, ff. φ cuiuſ. uni. no. De quo tamen dic ut traditur in c. cum in iure, de elec. & quod quis nõ poſſit eligere ſeipſum, eſt text. in. l. ſi tibi manda tum, & ibi Barto. ff. man. de quo ui de, quod ſcribit per no. poſt. gloſ. in. d. c. cum in iur̃
ANT. FRAN.
Circa hoc an q̃s poſſit obligare ſe ipſum, dicas, φ nõ, ut in. l. plane & ibi per doctor. poſt gloſ. ff. quod cui. uni. no. habetur in. l. non uere, ff. ex qui. cau. ma. & in. l. miles, i. §. & in. l. ſi cu. eo. titu. & uide Albe. in tract. ſtatutorũ in. q. 174. quod in telligo uerum niſi electio competeret pluribus, q̃a tunc põt unus ſimul cũ alio eligere ſeipſum, ſecus,

SEB. SAPI. Per ueſtras. Hanc decre. ampliat do. Abb. in. c. ex in ſinuatione, in fi. ſupra. e. ut patronus non poſſit præſentare ſe, nec dare alteri ius præſentandi ſeipſum, ut ibi per eum.

nō ſaltem [illegible] ſequitur [illegible] c9 nº 45

a Pro intellectu huius decre. uide omnino domi.de Ro.deci.206. ſm or.noũi,& Dom. poſt Io. An. in.c. 1.§.uerum, in.3. colũ. de iure pa. in.6. Et adde, q ñ ſufficit, quod patronus eligat,uel præeligat intra quatuor menſes, niſi præſentet, ſm Lap.alleg.75.in. 2.col. & ita dicit tenere Io. An.in. c.fi.j̃.e.item adde hic Lap.alleg.95. Adde, an requiratur, q uere p̃ſentet,do.de Ro.dec. 211 hoc ti. in nouis.

b Alias.129.Adde do. de Ro. deci. 552.hoc tit.in antiquis, & data negligentia patroni, a quo tempore currat Epiſcopo tempus, uide per eoſdem deci. 360.hoc ti. in nouis.

c Not.9. differentias iter patronũ eccleſiaſticum, & patronũ laicum, & uide ẽt p d.An. hic, uerſi. quæro quarto,ĩ quo differat, &c. Et aliam no.differentiam uide p eundem. d. Ant.in.c. pen.j̃.eo. in ulti. colum.

Adde aliam differentiam per d. de Ro.ĩ collectis Berẽgarii prima. hoc ti.

SEB. SAPIA.

d Vltima differentia. Adde aliã differentiam in præſentatione, quia præſentatio, quã facit patron⁹ clericus habet uim electionis, ſecus in præſentatione laici patrõi, ut p Fel.in.c. cum Bertoldus,col.3 s̃.d̃ re iudic.& ibi ponit duos effectus ex hoc reſultãtes.

e Adde quod ſcribit Io.de Lig.i.c. dilect.5. de p̃ben.

SVMMARIVM.

1 *Patroni ſi non præſentauerint rectorem in eccleſia intra tempus ſtatutum, Epiſcopus ordinabit ſine præiudicio patronorum,*

2 *Patrono litiganti ſuper iure patronatus currit tempus præſentandi,patrono uero ignoranti, uel aliter impedito ſecus.*

3 *Tempus præfixum alicui non in ſui odium currit ſibi ignoranti.*

4 *Præſentatus debet iterum præſentari ab illo, qui obtinuit ſuper iure patronatus.*

5 *Patronus eccleſiaſticus,& patronus ſecularis in quibus differant in iure patronatus,quod habent.*

6 *Eccleſia patronata eccleſiaſtico poteſt conferri a legato, etiam non uocato patrono eccleſiaſtico,ſecus, ſi laicus eſt patronus,uide infra c.proxi.num. 3.*

C A P. XXVII.

CVm propter. a †Si quæſtio iuris
1 patronatus non diffinitur intra
quatuor menſes, Ep̃s ordinabit
ecc̃liã ſine p̃iudicio eorũdẽ Ponit dictũ,
2 & p̃teſtationẽ ſubdit,ibi:*ita quod*.†Not.
1.caſum prima frõte mirabilẽ, q ñ ualẽ
ti p̃ſentari currit tẽpus. Nã rõne litis pẽ
dẽtię nõ p̃t patronus aliquẽ p̃ſentare, &
nihilomin⁹ ſibi tẽp⁹ currit, qd̃ ſi ñ p̃ſen-
tat intra quatuor mẽſes Ep̃s liberè ordi-
nabit ecc̃liã.Et intellige, prout reſtrĩgẽ
do dixi in.c.qm̃,s̃.eo. & facit iſte tex.ad.
q.quotidianã,nũqd patrono ignorãti &
impedito, uel ſolũ ignorãti currat tẽp⁹; d
Do.Pe. dicit poſſe argui p iſtũ tex.q ſic.
nã litigãs ĩpedit p̃ſentare, ut ĩ. c.ex l̃ris,
s̃.eo.& ĩ.c.2.de in integ.reſt.& nihilomi
3 nus ſibi currit tẽpus.†Facit,qd̃ iſtud tem
pus vr̃ p̃fixũ patrono potius in fauorem
eccleſię,quam in ſui odium. ergo temp⁹
currit ignoranti:pro hoc gl.no.in.c.ſta-
tutũ,de p̃b.li.6.facit.l.genero, ff. de his,
q no.inſa. Itẽ qa agit̃ de modico p̃iudi-
cio patroni,cũ in cęteris recognoſcitur
in patronũ p inſtitutũ ab Ep̃o, ut hic in
fi.Cõtrariã ſnĩam ſemp tenui,& ita poſt
b modũ reperi tenere Fed.cõſi.124. b & ap
te ſentit Io.And.in.c.2.s̃. de ſup. neg.p̃l.
Nã rl̃r tẽpus p̃fixũ ad eligendũ, uel cõfe
rẽdũ nõ currit ignoranti,ut in.c.quia di-
uerſitatẽ,de cõceſ.p̃b.in fin.nec dẽt quis
puniri ſine culpa ſua.Nec ob.iſte text.qa
hic nõ cõſtabat, qs eẽt patronus,merito
Ep̃s ordinat eccleſiã ſine patrono:ſed ex
quo Ep̃o cõſtat de patrono,non dẽt illã
ordinare ſine illius p̃ſentatione.16.q.7.
4 decernim⁹; † facit ca.ſi uerò,s̃.e.ubi euin
cens ius patronatus rep̃ſentat inſtitutũ.
Fortius ergo re integra dẽt iſte patron⁹,
q nõ fuit negligens,reqri,vt p̃ſentet.& ñ
eſt uerũ,q nõ agat̃ de p̃iudicio: qa expe-
dit patrono hr̃e clericũ ſibi gratũ.Itẽ eſt
honor in p̃ſentãdo,ut ĩ.c.nobis,s̃.e. quo
nõ dẽt priuari ſine culpa ſua. Nec eſt ue-
rũ, q tẽpus ſit hic ſtatutum nõ in odium
patroni,ſed in fauorẽ eccleſiæ. Nã ſi hoc
eẽt uerũ,nõ eẽt diuerſitas inter patronũ
laicũ,& clericũ in tẽpore p̃ſentatiõis, &
tñ unus hẽt quatuor mẽſes, alius ſex.Fa
cit theorica Bar.in.l.genero,præalle.ubi
dat rl̃am, q ad incõmodũ alicuius nõ p̃t
allegari ignorantia:ſecus, ſi ad commo-
dũ; p hoc quod no.in.d.c.ſtatutũ,de p̃b.li.6.In gl.2.ibi:s̃.c.
cã te.& dic,ut ibi dixi.Nã tex. iſte põt intelligi in patrono
laico,q hẽt 4.mẽſes ſolũ ad p̃ñtãdũ;ideo litis deciſio ñ ſpe
ctat̃ ultra quatuor mẽſes, ſed qa patron⁹ eccleſiaſticus hẽt
ſex mẽſes; iõ ſpectat̃ exit⁹ litis uſq; ad lapſum ſex mẽſiũ;&
5 ſic loquitur.c.cam te.†Et ex his habes unam c differentiam
c inter patronũ eccleſiaſticum,& laicum. Secunda differen-
tia ẽ,quia patronus laicus poteſt uariare,& præſentare ſm
ut in.c.cũ aũt, & qd̃ ibi dixi.s̃.eo.ſecus in patrono eccleſia
6 ſtico,ut ibi. Tertia differentia reſpectu ſubiectionis, quia
magis eſt ſubiectus patronus eccleſiaſticus,quã laicus.Nam
legatus confert beneficium,non uocato patrono eccleſiaſti
co,q facere nõ põt,ſi patronus eſt ſecularis,ut no. j̃.c.prox.
Quarta differentia eſt in pœna incurrenda, ſi p̃ſentat̃ indi
gnus.Nã ſm quoſdã patronus eccleſiaſticus p̃ſentando in-
dignũ priuatur eoipſo p prima vice poteſtate p̃ſentandi vt
in.c.2. de ſup.ne.p̃la.ſecus in patrono laico ſm quoſdã:ſed
Hoſt.dicit idẽ in laico, p hoc tex.in aut̃.de ſan.epi.§.ſi qs
oratorii domũ,& in aut̃.de ecc.ti.in.§. ſi quis pro redẽptio
ne.Tamen uide,quod plene not.in.c.cum nos, de offi.or.&
ibi ſatis plenè dixi.Quinta differentia eſt in ratione reddẽ
da, quia patrono laico non redditur ratio de tẽporalibus:
ſecus in patrono eccleſiaſtico,in.c.cum & plantare, de pri-
ui.Sexta differentia eſt in ordinatiõe ti.& de hoc dic, ut di
cam.j̃.e.c.poſtulaſti.Septima in donatione q ius patronat.
p̃t donari perſonę eccleſiaſticæ ſine conſenſu Ep̃i: ſed nõ ſe
culari,ut in.c.illud,s̃.eo. Octaua differentia in cuſtodia ec-
cleſiæ uacantis. nam patronus eccleſiaſticus habet cuſtodiã
eccleſiæ uacantis,& non ſecularis,ut in c.bonę, de appel.&
d ibi dixi.Vltima differentia d poteſt colligi ex dictis Inn.in.
d.c.cum & plantare quia in oneribus debet eccleſia patro-
nata patronum adiuuare;uide ad prędicta per Hoſt. ĩ ſum.
iur.in §.in quibus differunt.Si autem concurrunt ſimul pa
tronus eccleſiaſticus & ſecularis,tunc dic,q cenſentur iure
eccleſiaſtici, ut ſic maius dignum attrahat ad ſe minus di-
gnum,de quo uide bo.gl.in.c.1.eo.ti.li.6.p Fede conſ.63.

SVMMARIVM.

1 *Patronus ſi præſentat unum poſt alium, poteſt Epiſcopus inſtituere ſecundo præſentatum.*

Legatus de latere poteſt eccleſiam patronatam eccleſiaſticam, etiam non uacantem ſuæ collationi reſeruare. 2.3.ſecus,ſi ius patronatus erat laici.11.

Beneficium uacaturum non poteſt promitti dicunt.ſed bene poteſt reſeruari p certa perſona,ex qua reſeruatione non quæritur aliquod ius illi perſonæ. 10.

4 *Clericus habens ius patronatus ex patrimonio ſuo, non dicitur illud iuſpatronatus eccleſiaſticum.*

5 *Clericus æquiparatur laico in patrimonialibus.*

Imperator non poteſt laicum ſuo patrimonio,ſine cauſa priuare,ita nec Papa clericum.

6 *Argumentum a ſufficienti partium enumeratione ualidum eſt in iure.*

7 *Clericus poſſidens beneficium mala fide,tenetur illud reſtituere cum fructibus medio tempore perceptis ſecus,ſi bona fide.*

8 *Patronus ſi conſentit, poteſt quis inſtitui in eccleſia patronata abſque aliqua præſentatione.*

9 *Beneficium non poteſt reſeruari collationi Papæ per legatum ſine ſpeciali mãdato Papæ.*

11 *Papa poteſt conferre eccleſiam etiam laico patronatam, patrono irrequiſito, ſed debet facere mentionem de patronatu laici, alias collatio eſt ſurreptitia, quia Papa non ſolet conferre talia beneficia.*

C A P. XXVIII.

e CVm dilectus. e † Legatus de latere eccle-
1 ſiã,cuius alia eccleſia eſt pa
trona ſua,ſuę collatiõi reſeruare p̃t,licet ñ uacet,
& cõferre cũ uacat.hoc primo. Ex duobus p̃ſenta
tis a patrono laico p̃t ſuperior inſtituere ſm. Et ſic quo ad
intellectũ iſte tex.hẽt duo dicta diuerſa licet quo ad ambo
cõmiſceant̃.Diuidit̃,nã primò ponit̃ petitio.ſecundò diffi-
nitio ibi,*nos igitur*.Caſus lit.Ep̃s Hoſt.Apoſt. ſedis legatus
mãdauit Archidi.Carnoten.ut eccleſiam, quæ primo uaca
ret in archidiaconatu ſuo,donatiõi ſuæ reſeruaret, p̃hibẽ-
do ei-

do eidẽ,ne alicui cõferret eandẽ,de qua Gul. clerico ſuo p
uidere uolebat. Tandẽ uacauit eccleſia de Berouilla. & idẽ
Arc. q̃ mandatũ legati.G.ſubdiaco.præſentauit ad ipſã diœ
ce.ep̃o,qui nõ fuit admiſſus. Legatus hoc audiens caſſauit,
quod Arch.fecerat,& eccleſiam illam Gul. præfato cõceſſit
ſic uacantem.Poſt hoc uacauit quędam præbenda in eccle
ſia S.Martini Carnoten. quę aſſignari debebat de iure H.
clerico.Diœce.ep̃s conſiderans,q præbenda S. Martini ſa-
tis congruebat Gul.prędicto,& eccleſia de Berouilla.H.cle
rico,prębendam S.Martini aſſignauit Gul.clerico legati,&
eccleſiã de Berouilla p⁹ p̃ſentationẽ Arc. prędicto H.cleri
co conceſſit.uñ orta fuit ꝯtrouerſia inter H.clericũ & G.ſub
diaconũ,cui Arch.eccleſiã de Berouilla ꝯtulerat.uñ dictus
H.& præfatus G. ſubdiaconus ad curiã acceſſerunt diu ſup
ipſa eccleſia litigando.Dñs Papa auditis hincinde p̃poſitis,
conſiderans q ſi Archi.prędictus præfatum Gul. ſubdiaco-
num tanq̃ laicus pręſentauit, & ipſe non fuit per diœceſa-
num admiſſus,ſed dictus H.ab Arch.pręſentatus,& ab ep̃o
inſtitutus ſm decretalem Alexã. non primus, ſed ſecundus
debet eccleſiam obtinere.Si uero Archi. præfatum G. ſub-
diaconum tanq̃ clericus præſentauit in eo, q tanq̃ clericus
faciebat,ſuberat iuriſdictioni legati. unde contra prohibi
tionem legati,qui donationi ſuæ collationem ipſius eccle
ſię decreuerat reſeruandam,ad eam tanq̃ clericus non po
tuit aliquem poſtea præſentare. unde papa pręſentationẽ
ipſius G.minus canonicè factam decreuit, & ea non obſtã
te pronunciauit conceſſionem ipſius eccleſię H. clerico fa-
ctã canonicã extitiſſe,adiudicando eidem eccleſiã ipſã cũ
fructib.medio t pe p̃ceptis,aduerſario, ſ. prędicto G. p̃pe-
tuũ ſilentium imponendo.B.†No. primò,q legatus de late
2 re poteſt reſeruare beneficiũ primò uacaturum collationi
ſuæ ꝯferendũ p ſe certę perſonæ.Et ſic hẽs bonũ caſum,q li
cet legatus non poſſit ꝯferre ius ad rẽ,nec p̃mittere bene-
ficiũ uacaturũ:põt tñ reſeruare beneficiũ p certa perſona:
non tñ ius aliquod acqritur illi perſonæ,ut j̃.dicam. Et de
hac reſeruatione legati dic,ut in c.deliberatione, & c.prę-
3 ſenti,de of.leg.li.6.†No.2.duas dr̃ias inter patronum eccle
ſiaſticũ & ſecularẽ.Nã.patronus eccleſiaſticus ſubeſt iuriſ-
dictioni legati.unde põt legatus conferre beneficiũ patro
natũ,& reſeruare collationi ſuæ patrono eccleſiaſtico in-
uito & irrequiſito:ſecus ĩ patrono ſeculari:& ad iſtud quo
4 tidie allegatur iſta l̃ra;& de hoc aliquid.j̃.† Scd̃a dr̃ia eſt ĩ
uariatione,qa ſecularis p̃t uariare. Et no.bene.quia p̃mit-
titur uariatio, ẽt clerico, ſi eſt patronus rõne patrimonii
ſui:quia præſentat ut laicus,& non ut clericus; quod nõ ita
5 bene alibi probatur.†Itẽ no. argumentũ optimũ, q ĩ patri
a monialib. a clericus cenſetur ut laicus,& ſic ur̃,q ſicut laicus
non põt priuari patrimonio ſuo ẽt per Imperatorem ſine
cã,ut no.Inn.in c.quę in eccleſiarum,de conſtit. & Legiſtę
in l.fi.C.ſi contra ius uel uti.pub.ita nec clericus patrimo-
nio ſuo per papam,facit quod dixi in c.conſtitutus,de reli.
6 dom.†Item no.q ualet arg.a ſufficienti partium enumera
b tione,de quo arg.uide bo.tex.in c.uenerabilẽ, s̃.de electio.
7 †Item no.q poſſidens iniuſtum beneficium, compellit̃ re-
ſtituere cum fructib.medio t pe perceptis; quod intellige,ſi
erat poſſeſſor malęfidei:ſecus,ſi bonęfidei,ut not.d.de Ro.
deci.24.Vlt.no.practicam pronuntiandi in beneficialib.in
fauorem petentis beneficium.Nam poteſt eccleſia ſibi ad-
iudicari pacificè poſſidenda;& ſic ur̃ hr̃e locum utilis rei uẽ
dicatio,facit quod no.Inn.in c.cum uenerabilis, ſu.de reli.
8 dom.†In gl.2.ibi:*quandam commutationem*,& ex hac gl. iun-
cto tex.not.q ſi promittatur beneficium iuris patronatus,
debet patronus pręſentare,ſicut hic fecit Archid. pro hoc
no.gl.in cle.1.de rer.perm.ubi dr̃,q poteſt ſuperior ſe ex-
pedire de conſenſu patronorum ſine alia pręſentatione,ut
no.Fed.in trac.de rer.perm.In gl.in uer.decreuerat,ibi: *fini
tur legatio*.& hoc dictum eſt hodie approbatum in d.c.præ-
9 ſenti,de off.leg.li.6.†In eadem gl.ibi:*dictum papæ*. Intelle,
q hoc facit de ſpeciali mãdato ſuo,alias
non poteſt legatus reſeruare beneficiũ
collationi papę,de quo uide in Spec.eo.
tit.§.nunc tractemus,in uer.ſed et iã. In
gl.pe.ibi:*non dedit, ſed reſeruauit*. Et dr̃ia
eſt inter iſta.nã per collationem bene-
ficii uacaturi acquiritur ius iſti prouiſo
& ſic facilè deſideraret mortem proxi-
mi,in cuius locum ſe crederet ſucceſſu-
rũ,ut in c.2.de cõceſ.p̃b.ſed p iſtã reſer-
uationẽ non acqritur ius ei pro quo re-
ſeruauit;qa nihil cũ eo actũ fuit. Et ideo
dicit Ho.& bene, q poſſet legatus muta
re propoſitũ e,& alteri cõferre, & ſic non
c datur ita uotum captandæ mortis hoc
ultimo caſu,honeſtius tñ eſſet & tutius,
ut reſeruatio fieret gñal̃r,nulla perſona
expreſſa.In eadem gl.ibi,*reſeruare ſibi ele
ctiones*.hoc*non*procedit. unde de hac
particula dic,ut hodie hr̃ in c. præſenti,
& in c.deliberatione,prę al.†Et in fi.gl.
10 no.bene gl.Nã cõiter tenetur per doc. li
cet Spe.tenuerit opp.e.ti.§.nunc tracte-
mus,uer.ſed nunquid,ſed tu tene primũ
quod ſatis probatur per iſtum tex. Nam
potuiſſet reſeruare beneficium patrona
tus laicorum,non oportebat diſtingue-
rer laicum, & clericum, prout hic facit
papa,& idem Archi.in c.hortamur. 41.
di.& per eundem in c.2.de pręb.li.6. Et
habes gl.no.in cle.per l̃ras, de pręb.qua
quęritur,†quid in papa?& certe papa p̃t
11 cum laicus habeat hoc a papa, arg.in c.
3.ſu.e.ti.ſed ubi papa d non facit mẽtio-
d nem de patronatu laici, non ualet colla
tio,tanquam ſurreptitia, quia papa non
conſueuit conferre talia beneficia,ſaltẽ
quin faciat mentionem,ut no. in d. cle.
per literas.Hic tractant aliqua Innoc. &
Hoſti.quæ ſunt hodie deciſa in c.prę ſen
ti,& in c.deliberatione,de off. lega. lib.
6.& uide quia materia huius ca. ibi ex-
peditur

SVMMARIVM.

1 *Patronus, ſi unum poſt alium præſentet, poteſt epiſcopus ſecundum inſtituere.*

2 *Patronus poſt primi præſentationem uariare poteſt,& præſentare. Sed ſi prius præſentatus fuerit repulſus ab epiſcopo malitioſe,debet ab ipſo competenti beneficio honorari.*

3 *Appellatione interpoſita poteſt aliquãdo attentari id quod poterat attentari illa non interpoſita.*

4 *Patronus eccleſiaſticus ſi præſentauerit ſecundum, qui fuerit inſtitutus,talis inſtitutio non ualet, quia præſentatio habet uim electionis.*

5 *Præſentatus primo loco, ſi non inſtituatur ab epiſcopo ſine cauſa legitima,poteſt appellare,nu.7.9.*

6 *Epiſcopus ſi non inſtituit præſentatum intra ſex menſes,non per hoc ipſe priuatur poteſtate inſtituendi.*

7 *Præſentatus non inſtitutus ab epiſcopo quomodo præſumatur indignus.*

8 *Appellatio ſi non eſt interpoſita, poteſt ſuccumbens habere regreſſum contra iudicem, qui malè iudicauit.*

9 *Epiſcopus ſi non inſtituit primò præſentatum,an et quo caſu incidit in pœnam?*

a In patrimonialib. Hoc dictum refert & declarat Fel.in c. eccleſiæ ſanctæ Mariæ,col.6.uer.ſecundò no.caſum.s̃.de conſt.

b Et ibidẽ no.ipſe Pa.in 4.col.& ita arguit Pa.contra ep̃m Cõuẽtrẽſem.in c.uel nõ ẽ cõpos,ſu.de tẽp.or.& ad idẽ uide tex.in c.dilecto, ſu.de p̃b.& in c.inter alia,de im.ec.& in c.2.de cog.ſpi.bo.tex. inſt de ob. quę ex quaſi del.naſ.in prin. & ibi Ang.d̃ Are no. in 1.no.& iſt de obl.q̃ ex quaſi contra.& ibi Ange. de Are.in ult. no.& d. Chriſto. Por.inſt.de actio. ĩ §.1.uer.nãq;agit ſecundum Nic. de Nea.& do. Iaſ. de May. ibi in 2.not. & in hoc iura abũdant,& dicit Bar. in l.ſcire oportet, §.oportet, in fi.q in iſtis uulgarib. non debemus allegare tot leges,ſufficit allegare vnã. Et q iſtud arg. ſit ualidũ, dicit exp̃ſſe gl.mag.cir.me. in l.1. in pri. ff.de act.& obl.gloſ.in uer.loci.,in l.fili⁹ a patre,ff.de li. & poſt.& i l. q ſe patris,C.unde lib.in gl.fi. Intellige tñ ſanè, dummodò oẽs p̃tes ſint enumeratæ ſcd̃m Bal. in l. conuenticula,C.de epi.& cle.facit bñ tex.in l.cũ hi,§.p̃tor,ff.de tranſact.

ANT. FRAN.

De hoc. ar. a ſufficienti p̃tiũ enumeratione,uel a p̃ri. enumeratis, dicas q illud abſq; dubio p̃cedit, & eſt arg. fortiſſimum, qd̃ ñ corruit, niſi qñ eſt minus ſufficienter enumeratum,ut ĩn l. patre furioſo, ff.de his q ſunt ſui uel ali⁹ iur.& ple.tra. per. Bar.in l.conuenticula, hic alle. ubi ponit mãm iſtius arg. & ſimilium. & quib.mod. a iure ſit ualidum argumentum, uide gl.23.q.1.didicimus.Et de hoc ar. a ſufficienti partium enumeratione, uide in c.dilecto,de p̃b. & in c. uenerabilẽ,de ele. & in c.inter alia, de immu.ecc.& in c.1.de cog.ſpi.

e Mutare propoſitum.Adde Cal.cõ ſi.9.de of.leg.

SEB. SAPIA.

d Vbi papa,quòd

debet fieri mētio
de iure patr. uide
Fel.in c.in noſtra,
in 38 corrolario,
ſ.de reſcri.
Pro intellectu hu
ius decr. uide om
nino , quod latè
ſcribit Arch.in c.
decernimus.16.q.
7.& adde,ꝙ ſi eṗs
dicat,ꝙ non reci-
pit præſentatum,
uī ipſum reproba
re,ut no.Do. in c
per ſimoniam, in
3.no. per illū tex.
40.di.Et adde,qđ
no.poſt d.Anto.in
c.cum autem, ſ.e.
circa princ. de-
clara iſtumtex.no
tabilem per d. An
to. poſt doc. in c.
cum Bertol. in 3.
col.de re iudic.&
Ho.in ſum. de iu.
patr.§.in quibus,
uer.pe.
ZACHA.
b Renuit, puniat.
Adde iſtum in ca.
cum autem, ſ.eo.
Arch.in c.decerni
mus.16.q.7.& in
cap.qm.21.q.2.&
Rot.deciſ.217.in-
cip.ſecundum om
nes,in nouis.

CAP. V.

1 a PAſtoralis. †Si laicus[a] pa a
tronus duos
ſucceſſiuè p̄ſentet,ualet inſtō
de ſcđo nō ob. applľone pri⁹
facta p ꝓpatronū:eṗs tñ, q malitioſe pri-
mū repulit, eidē in cōpetenti bñficio ꝓ
uidere cōpellit. In hoc ultimo eſt caſus
ſing In prima ponit cōſultatio.in ſecun
da rñſio,ibi:*nos*,& utraq; pars ſubdiuidi
tur,ut patet in tex.Caſus lr̄a. Aliquis eſt
p̄ſentatus eṗo a patrono laico ad aliquā
eccleſiā uacātē:ſed eṗs ipſū nō admiſit.
q̄rit,utrū ex tali p̄ſentatione illi ius ſit q̄ 8
ſitū in illa eccleſia.& ſi ille appellauerit,
ne alius īſtituat,& poſt applľonē patro
nus aliū p̄ſentauerit, & eṗs ſm p̄ſentatū
inſtituit;quærit, utrū ille ab eccleſia re-
moueri poſſit?In.uerò uolēs inhærereve
ſtigiis Alex.q diſtinguens inter prēſen-
tatos a laico,& clerico patronis,poſſidē
tis cōdōnē cēſuit meliorē,rñdet, ꝙ iſtō
ſcđo loco prēſentati a laico patrono ro
bur obtinet firmitatis.ſđ qa eṗs *ido*neū
clericū ſibi p̄ſentatū malitioſè recuſauit 9
admittere,ſtatuit,ut ad ꝓuidēdū eidem b
in cōpetenti bñficio cōpellat, quatenus
1 puniat in eo,in quo peccauit.B.†Not.1.
ꝙ patronus p⁹ p̄ſentationē primi p̄t ua-
riare,& ſm prēſentare nō ſolū īmedia-
tè re integra,ſed ēt interpoſita applľo-
ne p primū.Et ex hoc tex.no.ꝙ primò p̄
ſentatus nō p̄t appellare, ut alius nō præ
3 ſentet,& inſtituat.†Itē ex hoc no.reg.ꝙ
id,qđ attētari p̄t añ applľonē, p̄t attēta
ri ēt applľone interpoſita,ſi alia iuris re
gula non ob.Nā uides hic,ꝙ uariatio pa
troni laici admittit p⁹ applľonē interpo
ſitā p primū, quēadmodū admitteretur
añ oēm applľonē,bñ facit qđ in ſiſi k.r i
4 l.poſt q̄,ff.ut le.no.ca.†Itē no.ar.& qua
ſi exp̄ſſum,ꝙ ſi patronus eccleſiaſticus p̄
ſētat ſm,nō ualet inſtō ipſius. hēt ergo
illa præſentatio quaſi uī electionis,ut in
ea patronus eccleſiaſticus cogat pſiſte
5 re,de quo dixi in c.cū āt,ſ.e.ti.†In glo.1
ibi:*quod appellatio tamen ab initio* no. glo.
iuncto tex.ex qua hēs unum remediū ꝯ
dēntē inſtituere, ſi ſine cā legitima non
uult admittere præſentatū. pōt.n.p̄ſen-
tat⁹ appellare ab hoc grauamine. Do. &
aliud remediū ex̄ gl.ut p uiā querell iſte
præſentat⁹ adeat ſuperiorē dēntis inſti
tuere,& petat,ut cōpellat illū ad inſtituē
dū eū.Pro hoc qđ legi.& not.in c.ex par
te Aſten.de conceſ.prēb..& in c. cū Ber-
6 tol.de re iu.†Quid āt, ſi hēns inſtituere
intra ſex menſes, nunqđ ptās deuoluit
ad ſuperiorē,ſicut ſeruatur in eo, qui ha
bet cōferre?dic,ꝙ ñ; qa nullibi ſtatuitur
tp̄s ad inſtōnē faciēdā.uñ tp̄s eſt arbitra
riū,ut dixi p⁹ d.de Ro.in c.2. de conceſſ.
p̄b.oportet ergo, ꝙ p̄ſentat⁹ attētet unū
ex duob.remediis p̄dictis:hęc tñ applľo
q̄ interponit primò p̄ſentatus, ualet, ut
dicit glo.añ prēſentationē ſcđi:ſed poſt
prēſentationē tollit:qa nō fuit appella-
tū ꝯ patronū, nec potuiſſet appellare,ne
aliū prēſentaret; qa eſſet ꝯ ius,qđ concedit patrono laico,
ptātē uariādi & accumulādi;qđ no.†In gl. in uer. *malitioſe*
In fi.Io.An.& Ho.in hoc art.ſic diſtinguūt,ꝙ aut p̄ſentatus
notoriè erat dign⁹,ut qa ſciebat bñ cātare & legere,& erat
bonę famę,& prēſumit malitia ꝯ eṗm eū reſpuentē,arg.in
unico,de ſcrutinio.Aut p̄ſentatus euidēter erat indignus,
& nō prēſumitur malitia,ar.in c.euidētia,de accu. Aut ſu-
mus in dubio,& tunc,ſi eṗs eū nō examinauit, & ſpreuit eū
inſtituere,p̄ſumit malitia,ut dicit iſta gl.in fi.ar.bonū in c.
eorū.11.q.3.Aut premiſit examinationē, ſed nullā interlo
cutoriā ꝓtulit,& idē.Aut interlocutus eſt, ꝙ nō erat ido-
neus,& ille nō appellauit,& ſibi nō eſt imputādū,qa uī acq
ſiuiſſe interlocutoriæ,& ſic trāſiuit in rē iud.ar. in c.cū dile
cti,ſ.de elec.†Hoc ultimū nō placet, qñ omiſſio applľonis
hēt ſolū īpedire regreſſū ſup principali,nō āt ꝯ iudicē, qui
malè iudicauit,qa ad aliud agit nūc,& ad aliud primò.Nā
agit nūc,ñ ut inſtituatur in primo bñficio,ſed ut eṗs punia
tur de malitia ſua,& ſic non obſt. res prius iud. Pro hoc ui
de In.& Io.An.in c.ſacro,de ſen.exc.ubi aptè tenet, ꝙ ſuc
cūbēs i cā,& nō appellās pōt poſtmodū hr̄e regreſſū ꝯ iudi
cē,q malè iudicauit;& facit qđ no.īſti.de ob.q̄ ex del.ī pri.
& p gl.& doc.in c.paſtor.§.qa uero,de of.del. & hęc bñ no
tabis;& ſatis facit iſte tex.ī ar.in uer.ucrūtñ,ubi gñalr con
ſtituit,ut eṗs,q malitioſè renuit,ut puniatur, &c. ut in lr̄a,
†Sed q̄ro,nūqđ iſta pęna hēat locū, ſiue eṗs ſpreuit primū
añ præſentationē ſcđi,uel poſtmodū.[b] Sol.ſunt opi.ut reci
tat hic Io.An:Quidā intelligūt,ꝙ hæc pęna hēat locū, qñ
eṗs añ prēſentationē ſecūdi noluit admittere primū,,ſec⁹,
ſi fecerit hoc p⁹ prēſentationē ſecundi, qa tūc uſus eſt iure
ſuo,ut in c.cū āt,ſ.e.Alii dñt,ꝙ ſi primus eſt idoneior, hēt
locū in pęna,ſecus,ſi ſcđus eſt idoneior,uel ſaltē ęquè ido
neus,Tertii dñt,& uī approbare ipſe Io.And. ꝙ pęna locū
hēt,ſi eṗs malitioſè primū ñ admiſit,qa ſic lr̄a loqt.d.Ant.
uī uelle,ꝙ ſi primus erat idoneior,uel ſaltē ęquè idone⁹,cō
mittit pęna,ſecus ubi ſcđus nō fuiſſet idoneior. Nō placet
mihi ſm mēbrū,ſ.ꝙ ſi primus & ſcđus ſint ęquè idonei,cō-
mittat pęna,ſi ñ inſtituit primus.Moueor,qa c.cū āt,ſ.e.re
linquit hoc iudicio eṗi,utrū inſtituat primū,uel ſm. Si er-
go eṗs utit facultate a iure cōceſſa, pænā ñ meret 23.q.4.q
peccat.itē indirectè priuaret patronus facultate p̄ſentādi.
Scđò,qa ſi eṗs incurreret pęnā,niſi inſtitueret primū ęquè
idoneū,nūq̄ inſtitueret ſm;qnimo ſentit Io.An.in c.cū āt,
ſ.e.ꝙ ex quo p̄ſentatus ſcđo eſt idone⁹,licet prim⁹ ſit ido-
neus,nō cōmittit pęna,ſi inſtituit ſcđs;de quo tñ dic,ut ibi
dixi.Cōcludēdo ergo dic,ꝙ aut eṗs ſine cā rōnabili,& añ p̄
ſentationē ſcđi noluit admittere primū; & hēt locū pœna.
Aut ñ dixit añ p̄ſentationē ſcđi ſe nolle admittere,ſed for
te ꝙ uolebat eū examinare,& interī fuit p̄ſentatus ſcđus,ſi
ex cōiecturis p̄t ꝯſtare de malitia eṗi inſtituētis ſm, hēt lo
cū pęna.In dubio uero,aut ſcđs eſt idoneior, & nō p̄ſumit
malitia.Aut primus eſt idoneior;& credo,ꝙ ſit prēſumen
da malitia,ar.in c.ſi forte 43.di. Aut uterq; eſt ęq; idone⁹,
& placet do.Ant.ut ſu.dixi,ut cōmittatur pęna; quia data
paritate ī meritis primus uī potior,ar.in c.ſi a ſede, de p̄b.
li.6.Sed mihi plus placet ꝯrium; quia data prēſentatione
ratione ſecundi,nullus eſt potior, cum patronus poſſit ac-
cumulare authoritate iuris;ſed in c.ſi a ſede, prēalleg.pri-
mus erat potior in iure,ut ibi colligitur.

SVMMARIVM.

1 *Præſentatus & inſtitutus non poteſt ſine licentia patroni alium in titulum ordi nari facere in eccleſia alia patronata.* 2.4.
2 *Ordinatus in aliqua eccleſia debet conſequi alimenta in illa eccleſia, ēt ſi ſint plures ordinati.*
3 *Ordinari poſſunt plures in eadem eccleſia,non tamen poſſunt eſſe omnes rectores eiuſdem eccleſiæ.*
5 *Rector eccleſiæ an habeat poteſtatem ordinandi, uel inſtituendi aliquem in eccleſia,in qua ipſe habet titulum,adeo,quòd poſt mortem rectoris taliter præſentati,uel ordinati remaneant in eccleſia?*
6 *Rector eccleſiæ ſi intitulauit in ea,an ulterius requiratur præſentatio patroni?*
7 *Clauſula in fine poſita non refertur ad proximiora, ſi ex tali relatione reſultaret abſurditas.*

CAP. XXX.

1 POſtulaſti. †Si ad p̄ntationem rectoris ad titu.
eccleſiæ aliquis fuerit ordinatus,pa
tronus, qui non cōſenſit ad ipſam,cū uacabit,poterit
prēſentare.h.d. uel ſic.Nullū p̄iudiciū gñat patrono,
q nō cōſenſit p̄ſentationi factę p rectorē de ordinādo ad ti
tulū eccleſię ſuę.Primò conſultatio.ſcđo rñſio, ibi. *ad quod
breuiter* Caſus lit.Prīo format talis qō, utrū ſacerdos paro-
chialis eccleſiæ poſſit aliquē p̄ntare ordinādū ad titulū ec-
cleſiæ irreq̄ſito patrono, & ſic poſſit intitulari irrequiſito
patrono,quomin⁹ poſſit p̄ntar,quē uoluerit,cū ecc. uacaue
rit illo intitulato excluſo?Ad primā.q.nō uī p̄p rñdere:ſed
ad ſecūdā rñdet,ꝙ p talē intitulationē nullū p̄iudiciū gñat
patronis ī poſterū, quin poſſint ad illas eccleſias cū uacauę
2 rint,quos uoluerint,p̄ntare, niſi illi đ aſſenſu patronorū in
titulati fuiſſent.B.†No.1.ar.& quaſi exp̄ſſum,ꝙ rector eccle
ſiæ p̄t p̄ntare ad tit.eccleſię ſuæ aliquos ordinādos,& uigo-
re h⁹ p̄ntationis dēnt iſti ordinādi,cū fuerint ordinati,cōſe
qui alimēta ab illa ecc.Pro hoc bo.tex.in c.tuas,el.3.đ ſim.
& c.cōquerēte,de cle.nō reſi.qđ ītellige,ut ibi dixi. Hæc ꝓ
cedūt,ēt ſi eccleſia ſit iuris patronatus,ſed patrono,q ñ cō-
3 ſenſerit,p hoc nullū p̄iudiciū generat,ut ī tex.†No 2.ꝙ plu
res p̄nt eſſe ordinati ad ti.unius eccleſię,nō tñ oēs erūt re-
ctores eccleſiæ,ſed ſolūmō hēnt ius alimentorū, donec eis
4 fuerit aliter ꝓuiſū.†In gl.1.ibi: *eo inuito poſſit intitulari*.Cō-
petentius adaptaret,qđ ſeqt in gl.in uerſ.*uel poſſet*,uſq; ad fi.
& iſtę duę.qq.q̄ hic ſequūt,fuiſſent ponēdę in fi.gl.& ſic gl.
eēt clarior,& mēs toti⁹ gl.eſt īueſtigare, quale p̄iudiciū ge
nerat patrono,ſi cōſenſit intitulatiōi,& qđ ſi ñ cōſenſit.Et
in effectu facit tria mēbra,ꝙ aut patron⁹ erat abſens,& nul
lo mō cōſenſit.Aut exp̄ſsè cōſenſit,aut erat p̄ſens,& tacuit.
In primo mēbro,qñ nō cōſenſit,& erat abſens,gl. pōit tres
opi.Prīa,ꝙ p̄iudiciū nō generat patrono, quominus poſſit
p̄ſentare rectorē quēcunq;,cū eccleſia uacauerit,ſed iſti in-
titulati ad p̄ſentationē rectoris remanebunt in eccleſia,ut
ibi alimētent.Scđa opi.eſt,ꝙ poſt mortē ſacerdotis is, qui
eos p̄ſentauit,poterit patron⁹ illos remouere de eccleſia,ſic
dēt ītelligi lr̄a, dū dicit nullū p̄iudiciū generare patrono,
& hæc fuit opi.Io. q fuit motus,qa ad patronū ꝑtinet p̄ſen
tatio rectoris & clericorū ſm eū. Tertia opi. ē diſtinguēs,
ꝙ aut eccľia eſt collegiata,& patronus nullū hēt ibi p̄ſenta
re nec p̄latū,nec clericos.Aut ñ ē collegiata,& ꝓcedat opi.
Io.p̄alle.Quo ad ſm & tertiū mēbrū gl.eſt ſatis clara, & iō
5 dic,ut ī ea.Sđ cōprehēdēdo hic ſparsè tacta p gl. & docto.
diſtigue,ꝙ aut q̄rit de p̄ſentatiōe ordinādi ad ti.eccľię:aut
de p̄ſentatiōe,uel īſtitutiōe,ut ſit cleric⁹ ī eccľia, & ſic hēat
ibi ꝑpetuū bñficiū.Prīo caſu dico,ꝙ rector ſol⁹ hēt poteſta
tē p̄ſentādi ordinādos,dūmō tēporalia eccleſię ad aliā ec-
cľiā ñ ꝑtineāt;hoc ꝓbat ſatis bñ iſta lr̄a,ibi: p ītitulationē
hmōdi,&c.ubi Papa uī approbare iſtā p̄ſētationē rectoris,
tñ ſine p̄iudicio iuris patroni.Ad idē.d.c.p tuas,& c.cōque
rēte,& iſti ſic ordinati habebūt ī eccľa alimēta,ñ tñ erūt ca
nonici ī eccľia,vt qdā dixerūt & malè qa illa p̄ſētatio ſolū
fit ad effectū,ut hēat,vñ poſſit uiuer,ut ſatis innuit. d.c.per
tuas.Eṗs tñ ñ deberet admittere, niſi reditus eccľię ſuffice
rēt rectori & ordinati,uel ītitulati:alias ſm Hoſt.& bñ,nō
euadet Eṗs pœnā.c.accepim⁹,đ æta.& qual.Sed ē dubiū,nū
qđ poſt mortē rectoris,q p̄ſentauit,iſti remaneāt ī eccľia?
nā ſunt opi.ut patet ex p̄dictis.Cōcordādo dicerē, qđ aut
eccleſia nō eſt patronata,& dēnt ibi remanere, ex quo re-
ctor & Eṗs cōſenſerūt,ſed ſi facultates nō ſufficerēt,niſi ꝓ
rectore,ſucceſſor,q nō peccauit,nō dēt puniri;iō remoue-
bunt illi ītitulati.Hoc ꝓbo p.d.c.cōquerēte.iūctis,q̄ ibi di
xi.& p Hoſt.in.d.c.p tuas. Aut eccleſia ē iuris patronatus;
& ꝓcedit opi.Io.An.ut ad petitionē patrōi iſti remoueāt:
qa ſine ipſius cōſenſu nō potuit titulus ꝑpetuus conſtitui
in eccleſia,ar.in.c. principali.63.di.& eo
rū;q̄ no.in.c.ad hoc,de of.uica.& ſic p̄nt
reduci ad cōcordiā opi.glo.Nā patrono
imminet p̄iudicium,nā ſi ueniret ad ino
piā,ñ ita poſſet alimētari abūdāter,ſi ēt
intitulati ſunt alimētādi ab eccleſia. Se
cūdo caſu principali, cū q̄rit đ p̄ſentatio
ne ad inferiora beneficia eccleſię, aut ec
cľia ē collegiata,& gl.hic dicit, ꝙ nullū
hēt patron⁹ p̄ſentare,& ſic nec p̄latū,nec
canōicū,& notabis hāc gl.ſin.q̄ uī appro
bare Io.An.cū diſtinctione, ꝙ aut patro
nus ñ reſeruauit ſibi i⁹ p̄ſentādi ad canōi
catus,& ꝓcedit opi.gl. aut reſeruauit ſi-
bi hoc ius p̄ſentādi, & poterit p̄ſentare,
ar.ī.c.fi.đ cōceſ.p̄b. ſđ aduerte, qa ipſe-
met Io.An.ſimpl̄r ī.c.a nobis;ſ.e.tenuit,
ꝙ licet patronus ñ poſſit p̄ſentare p̄latū,
ad p̄bēdas tñ poterit p̄ſētare.Et hāc opi. a
ego arbitror ueriorē,qa.c.nobis,ſolū au
fert ī eccleſia collegiata ptātē eligēdi p̄-
latū;& ſic uī ꝑmitter p̄ſētationē ad p̄bē
das.Itē iura ſimpl̄r dāt patrono ptātē p̄-
ſentādi ad bñficia p eū dotata, facit.c.di
lect⁹,el.3.ſ.đ p̄bē.Aut eccľia ñ eſt colle-
giata, & patronus ī dubio hēt p̄ſentatio
nē rectoris & aliorū clericorū, ut ī.c.pri
cipali;p̄alle.ꝙ intellige,ut dixi,qñ inſti-
tuēd⁹ dēt eſſe ꝑpetu⁹:ſecus,ſi rector uult
ſibi eliger vnū clericū,ut ſibi miniſtret in
diuinis ñ dādo ſibi bñficiū,ī eccleſia.Iſtū
.n.p̄t rector ſibi eliger ad libitū,ar.ī.c.ut
6 qſq; cleric⁹,de vi.& ho.cl.†Et hęc oīa ꝓ
cedūt,ubi patron⁹ nō cōſenſit ītitulatio
ni.ſi aūt patron⁹ cōſenſerit,opi. aſſignāt
ex̄ gl.ſed cōior & uerior ē, ꝙ ceſſante cō
ſuetudine patron⁹ nō tenet p̄ſentare de
neceſſitate aliquē ex illis ītitulatis:ſđ đ
honeſtate ſecus:uel ubi eēt cōſuetudo;&
ſic p̄t intelligi ar.hic ſumptū in fi. a ꝯrio
ſenſu.Vel dico poſſe dici,ꝙ illa exceptio
niſi de patrono &c.ñ refert ad ꝓxime di
cta:ſed ad id,ꝙ dixerat,nullū p̄iudicium
gñari patrono,ut ſit ſenſus, ꝙ ſi patron⁹
cōſēſit,facit ſibi p̄iudiciū,ut ñ poſſit am
pli⁹ illos remouer.Itē ī alimētis:qa priò
7 erūt illi ītitulati alimētādi.†nec moueat
a te.ꝙ clauſula[a] dēat referri ad ꝓximiora,
& ñ ad magis remota.Nā iſtud fit, qñ ex
relatiōe ad ꝓxima ſurgit abſurditas,ut ī
cle.ne ī agro,& ī §.cæterū,iūcta gl.đ ſta.
reg.Eſt.n.abſurdū dicer,ꝙ patron⁹ tenet
p̄ſentare ītitulatū,qa ſic p intitulationē
indirectè daret ius ad uacaturum benefi-
cium,quod eſſe non debet,& uide ad ma
teriam quod no.Pau.in cle.2.eo.titu.

SEB. SAPIA.
a Clauſula . uide
Pau.ita declaran-
tē in.l.pe.ff.de re.
du.& ad hoc ē te-
xtus melior de iu
re ſecundū Abb.
ibi ponderantem
in.c.eccleſia uult.
ſ.đ ele.refert Iaſ.
in.l.1.col.fi.uer.đ
cimo limita,C.de
li.præte..

SVMMARIVM.

1 *Patronus,ēt eccleſiaſticus, nō p̄ōt eccleſiā patronatā uacantē alteri conferre,& ſi contulerit,ad eā nihilo minus poterit præſentare,quia illa prima collatio nō habet uim præſentationis.* 2.
3 *Contra factum proprium,quod uiribus non conſiſtit,li citum eſt uenire.*
4 *Patronus non ſolum debet eligere præſentandum,ſed electum actualiter præſentare.*
5 *Præſentatio per patronum quomodo debeat fieri.*
6 *Patrono ignoranti eccleſiam patronatam uacare non currit tempus ad præſentandum.*
7 *Eṗs,cui ex negligentia patroni nō p̄ſentantis eſt delata poteſtas cōferēdi,hēt ſex mēſes ad conferendum.*

8 *Pœna a lege ipſo iure impoſita non debet extendi ex identitate rationis.*
9 *Legatus de latere poteſt eccleſiam patronatam eccleſiaſtica conferre ſine patroni licentia, niſi in illa eccleſia habeat etiam ius patronatus laicus.*

C A P. XXXI.

1 **Tranſmiſſæ.** †Patronus et cleric⁹ ec cleſiã vacãtẽ cõferre nõ pt; & ſi cõtulit, pt nihilominꝰ ad illã p̃ ſentare. Cõis diuiſio. Scd'a, ibi: *conſultati oni*. Caſus lit. Capitulũ Eboraceñ. eccleſię eccleſiã de Gameforde vacãtẽ, i qua ius obtinet patronatus conceſſit. R. clerico: poſtmodũ. L. clericũ p̃ſentauerũt Archiepõ ad eãdẽ eccleſiã poſt appellatiõe a dicto. R. ad ſe. apoſt. iterpoſitã. Quęſiuit Archiepi. vtrũ clericũ illũ ſibi p̃ſentatũ deberet inſtituere nõ obſtãte appellatio ne p̃dicti. R. Reſpõdet Papa ꝙ illũ p̃ſenta tũ inſtituere poterit in eccleſia illa, ad q̃ extitit p̃ſentat⁹, tãquã potiore, dũmodo aliud canonicũ nõ obſiſtat, cũ ex vi iuris patronat⁹ ſola p̃ſẽtatio ptineat ad patro nũ, & nõ ↄceſſio eccleſię. B. †Not. 1. ꝙ cõ ceſſio ſeu collatio facta p patronũ ẽt cle ricũ nõ hẽt ui p̃ſentationis nã ſi haberet effectũ p̃ſentationis, nõ potuiſſet cap'm aliũ poſteã p̃ſentare: qa patron⁹ eccleſiaſticus ñ pt uariare, ut i. c. cũ aũt, ſ. e. †Not. 2. quẽ poſſe[a] venire ↄ̃ factũ propriũ, ſi viri bus nõ ſubſiſtit: de quo tñ dic, vt plene di xi in c. cũ ſup. de cõceſ. pb. & p Cal. i. c. ſi qs p̃sbyterorũ, de re. ecc. nõ alie. †Not. ꝙ patronus ex ui iuris patronatus nõ cõſequit poteſtatẽ eccleſiã cõcedẽdi, neq; ꝓ priũ rectorẽ eligẽdi, ſed p̃ſentãdi iſtituẽ dũ Epõ loci. Et no. ex tex. ꝓpria vocabu la, qb⁹ debem⁹ uti i hac mã. Nã ꝓpriè pa tron⁹ nõ eligit, ſed p̃ſentat, & Eps ꝓpriè nõ cõfirmat ſed iſtituit. †Itẽ no. ꝙ patro nus hẽt p̃ſentare. Ex quo infert Io. An. ꝙ patronus nõ releuat, ſi intra tẽpus ſibi a iure ↄceſſũ ſolũ elegit p̃ſentãdũ. Nã dẽt realiter[b] p̃ſentare: qa tẽpus ẽ p̃fixũ nõ ad nudã electionẽ ſed ad p̃ſentationem epo faciẽdã, p hoc c. vnicũ ſ̃. e. ti. li. 6. Interue nit tñ qdã electio impropriè dicta qa pa tronus p̃riò i mẽte eligit, vel ẽt ſimplici verbo vt electũ p̃ſentet Epo. Nõ. n. poſſet p̃ſentare niſi p̃riò eligeret; ſed tñ, vt dixi, nõ eſt propriè electio, de qua iura canonica diſponũt; uñ p eũ nõ trãſfert i⁹ ſpeciale i electũ, ſed ẽ quoddã initiũ ad iſti tutionẽ obtinẽdã, vt i c. ꝙ aũt, ſ. eo. facit ꝙ no. Inn. i. c. ꝙ ſicut, de elec. & ſic impro priè intellige iura, q̃ dicũt patronũ poſ ſe eligere. †Et ſup hũc text. doc. dãt practicã in p̃ſentatiõis actu. Nõ. n. dẽt dicere patronus p̃ſento vobis clericũ, cui eccleſiã cõceſſi, ſeu cõtuli: ſed dẽt dicere: hunc clericũ elegi uobis p̃ſentãdũ, & ſic p̃ſento eũ, & peto eũ p uos iſtitui. †Op. ↄ̃ tex. i eo, ꝙ dicit ꝙ cap'm p̃riò cõceſſit eccleſiã vni & poſtmodũ p̃ſẽtauit aliũ ex quo eẽ lapſum erat tps p̃fixũ ad p̃ſentãdũ, nõ poterat amplius p̃ſentare, ut i. c. 2. ẽ ſup. neg. pla. Sol. dicit Io. An. ꝙ cap'm fecit p̃ ſentatiõne itra ſemeſtre cõputãdũ a tpe

SEB. SAPI.
a Quem poſſe. Idẽ dicit Fed. in conſi. 172. uide Alex. in. l. ſi donatione, col. 4. C. de colla. ubi remiſſiue quã do liceat uenire contra factum ꝓprium per Ia. ibi, & p Feli. in. c. 2. ſu pra de exce.
b Realiter. uide d. de Ro. deci. 211. hoc ti. in nouis.
ZACHARI.
Adde quod uoluit Ioan. An. poſt Compo. in. c. capi tulũ ſanctæ crucis & ibi glo. in uer. queritur poſt ſemeſtre ſuprã d re ſcrip. & alle. deci. Rot. per iſtũ inci. non ſufficit patronis.
c Notitiæ. Adde d. de Ro. dec. 66. i antiquis, hoc ti.
d De hoc in. c. 1. §. ſi. eo. ti. in. 6.
SEB. SAPIA.
e Legatum. Hoc di ctũ refert Fely. in c. multorũ, col. 1. uer. & ideo ſingulariter. ſ̃. de Iudę.
f Vide glo. in. l. 1. in prin. ff. de pub. & Bald. & doct. in. l. ſa. ſanc. C. de ſac. ſan. ecc.

vacatiõis & notitiæ, ar. in. c. 2. de cõceſ. pb. † Et not. ſin. hoc uerbũ. exp̃ſſe. n. ſentit, ꝙ patrono nõ currit tẽpus ad p̃ſentãdũ, niſi a tpe notitiæ[c]. Idẽ ipſe ſentit i. d. c. 2. qđ lati⁹ dixi i. c. cũ pp, ſ. e. † Sed hic cadit no. qõ, pone ꝙ patronus fuit negligẽs intra tẽpus, & ſic deuoluta eſt poteſtas ad Epm, q̃ro igit quãtũ tẽpus habebit Eps ad cõferẽdũ, & qñ incipit ſibi currere tps, an a die deuolutiõis, an à die notitiæ? Et d hac. q. uide plene p d. de Ro. deci. 222. & cõclude, ꝙ Eps hẽt ſex mẽſes à die deuolutiõis & notitiæ, quẽadmodũ hẽt i aliis b̃nficiis ſpectãtibus ad collatiõe ſuã; & hoc ſemeſtre non currit nec p̃rio, nec ſecũdo, ſeu ulteriori collatori, niſi a tẽpore notitiæ, ut in. c. licet, de ſupplẽ. neg. pla. ibi p Inn. in. c. qa diuerſitatẽ, in fi. de cõceſ. pb. Oportet tñ, ut ignorantia Epi nõ ſit nimis ſupina, qa illa nõ excuſat, ut i. c. ut animarũ, de cõſtit. li. 6. & circa hoc latius uide ꝙ dixi in. c. 2. d cõ ceſ. p̃ben. In gl. 2. ibi: *nõ dẽt imponi, niſi exprimatur*. Not. gl. fin. ꝙ pœna priuationis ptãtis eligẽdi, uel p̃ſentãdi nõ dẽt im poni, niſi a iure exprimat. †Itẽ no. ꝙ pœna, q̃ a lege ipſo iure imponit, nõ dẽt extẽdi p idẽtitatẽ rõnis; ꝓ hoc facit d pœ ni. di. 1. in ca. pœnę, & uide ꝙ plenẽ no. Io. An. in reg. odia, & in reg. in pœnis, in Mercu fatet tñ hic Io. An. ꝙ iſti capi tulares punientur pœna extraordinaria facit. c. de cauſis, de offi. dele. †Vltimò ex gl. q̃ro de q̃ſtione utili, quã omiſi in. c. cũ dilectus, ſ. e. ubi melius cadebat. Pone[d], ꝙ p̃ſentatio ſi mul ptineat ad patronũ clericũ & laicũ, nunqđ legatus de latere poſſit tale b̃nficiũ cõferre? Nam ſi habet reſpectus ad clericũ, hoc põt, ſi ad laicũ, minimè, ut i. d. c. cũ dilectus. un de ſurgit dubietas rõne miſturę, cum iſta componẽtia ſint diuerſæ naturæ. unde dubitatur de cõpoſita, ſeu miſtura, cu ius naturę dẽat cenſeri, de hoc vide p Fede. cõ. 63. ubi poſt multa concludit legatum[e] nõ poſſe, qa nõ debet priuari pa tronus laicus ꝓpter miſturã clerici. Facit ad hoc c. ſacris, de ſepul. & l. ſi cõem, ff. quem ad. ſer. amit. Fatetur tamen, ꝙ legatus poterit uti iure clerici, & conferre eccleſiam cum conſenſu ſolius laici, quod no. & ibi uide latius.

De cẽſi.[f] et exact. et procuratio. Ru.

Continuatur ad præcedentia ſic, Viſum eſt de uno onere eccleſiarum, ut eſt iuris patronatus reſtabat merito uidere de aliis oneribus, ideo ſubiicitur rubrica, de cenſibus, & exactionibus, & procurationibus, & de materia habetur. 10. quæſtiones 2. & 4. per totum.

SVMMARIVM.

1 *Patronus in fundatione, uel dotatione eccleſiæ quo caſu poſſit aliquid temporale cum authoritate Epiſcopi ſibi reſeruare.*
2 *Clericus non poteſt aliquid temporale, uel aliud promittere laicis pro decimis habendis, & ſi promiſerit, promiſſio eſt nulla.*
3 *Domus appellatione non uenit nec area, nec hortus.*
4 *Tributum an ſoluatur de re data in dotem eccleſiæ, qua res erat antea tributaria? 5. 6. 8.*
5 *Conſentiens quo caſu cenſeatur ſibi praiudicare.*
6 *Eccleſia ratione feudi ſubiacet domino laico & temporali.*
7 *Clerici de bonis patrimonialibus non debent ſoluere gabellas, & alia onera, prout laici, onera uero annexa rei, uel perpetua, ſic.*

C A P I.

Sancitum. Vario mõ intelligit, iõ uario mõ ſummari pt, ſed inherendo lrę cõiter pt ſic ſummari, Eccleſiæ fundandę dẽt, p dote tribui manſus liber a quolibet ſerui tio temporali, ad eccleſiaſticũ tñ tenet, ſed ſi aliquid cõferetur eccleſiæ ultra manſum, tenet eccleſia ex eo ſoluere onera conſueta. Et tria ſunt dicta. ẽm, ibi: *& presbyteri*. tertium, ibi: *& ſi*. Caſus lit. Statutum fuit in concilio Guarmatiẽſi, ut unicuiq; eccleſię mãſus integer tribuatur abſq; ullo ſeruitio, & presbyteri in eis conſtituti nullum ſeruitium faciant neq; de decimis, nec de oblationibus fidelium, nec d domibus, nec de areis, uel hortis iuxta eccleſiam poſitis, nec de manſo prædicto preter eccleſiaſticum, ſi autem amplius habuerint, ſenioribus ſuis debitum ſeruitium impẽdant. Ber. † Not. 1. quod patronus non poteſt ſibi retinere aliquod ſeruitium in dote neceſſaria eccleſiæ, & ſic intellige

tellige illud uerbum, manſus, de quo. ſ̃. latius. Ex quo infert, ꝙ ſi patron⁹ dat ſolum dotẽ neceſſariã, nõ põt ſibi retinere aliq̃ penſionẽ, uł aliqđ ſeruitiũ, nec puto authoritatẽ Epi, p deſſe cũ ſit ↄ̃ ius, ar. in c. uides. 10. di. Per hoc infero ad intel lectũ. c. p̃tercã, ſ. tit. ꝓxi. ut patron⁹ ſtatuto Epi poſſit aliqđ tpale reſeruare, qñ. ſ. illud põt ĩpendi ex dotẽ neceſſariã, & appello iſtã neceſſariã, ſine qua eccłia in ſtatu debito cõmo de ſuſtẽtari nõ põt, ar. in c. 1. de inſti. † No. 2. ꝙ clericus non dẽt aliqđ ſeruitiũ impartiri ꝓ decimis pceptis, ꝓ hoc uiđ bo. tex. in c. decimas. 16. ubi dr, ꝙ Eps nõ dẽt pati, ut decimę c aliquo munere redimant à laicis. Et p iſtũ tex. & illũ ĩfero, ꝙ ſi clericus obligauit ſe parochianis ad dandũ certũ qd ꝓ decimis, nõ ualet obligatio, & ſic ałs in facto rñdi, cũ đ hoc eſſet qõ. † Not. 3. ibi, *de areis, uel de hortis &c.* ꝙ appellatiõe dom⁹ [a] nõ uenit area, uel hortus, licet ſint iuxta domũ. Nã hic ponunt iſta ut diuerſa, facit. c. 1. ſ. de decimis, & qđ ibi di xi, & uide qđ no. in c. ſi. 12. q. 2. & dic, ut ibi no. & tetigi in c. Rayn⁹, de teſt. † No. ibi, *præter eccleſiaſticum*, ꝙ de dote eccłię p̃ſtat ſeruitiũ eccłiaſticũ, & ex hoc infert ad. q. glo. utrũ dẽat ſoli decima ex dote eccłiæ, & tandẽ gl. ↄcludit, ꝙ ſic, ſi pri⁹ illa p̃dia erãt tributaria, ꝙ ſing. no. iſtam gl. nec unq̃ tradas obliuioni, & eã alleg. ↄ̃ gl. ↄ̃riã in c. nouũ genus, de dec. Sed Hoſt. & cõiter doc. ſequunt iſtã gl. qa cũ in iure nõ reperiat ꝙ eccłia antiqua dẽat priuari decimis p p cõſtructionẽ no uæ eccłię nõ dẽmus interpretatione magiſtrotum genera lẽ iuris diſpoſitionẽ alterare, qnimo in iure cauet, & innui b tur oppoſitum 16. q. 1. c. eccłię, & c. qcunq;, dixi lati⁹ in d. c. nouum gen⁹. In gl. 1. in uer manſus,[b] in fi. Alii dicũt eſt tan ta quantitas terræ, ex qua põt uiuere ruſticus cum familia ſua, quaſi innuat tex. ꝙ non minus dẽt hrẽ eccłia pro dote, q̃ ſufficere poſſit ruſtico cum ſua familia. Alii intelligũt, ꝙ manſus appellatur p̃dium, ex quo pcipitur uinum & panis ad Euchariſtiam conficiendam, & ita vr exponere glo. in c. ẽm canonicam 24. q. 8. † Et hoc dixit, ut fugeret ↄ̃riũ, quod formari poſſet. Cũm. n. Chriſtus ſoluat tributum, ut in c. tri butũ. 28. qõ. 8. & in c. ſi tributum, & in c. magnum. 11. q. 1. for tius eccłia tenet ſoluere tributũ de p̃dio et dotali, cũ omne p̃dium ſit tributariũ Impatori, ut in d. c. magnũ, & in l. Impatores, ff. de publicanis. Alii, ut Inn. hic, & refert gl. in d. c. ẽm canonicã, capiunt manſum pro dote eccleſiæ, ut ſit ſenſus, ꝙ id qđ dat eccleſiæ pro dote, dẽt eſſe exẽptũ ab oĩ ſerui tio tpali. Alii ałr capiunt, ſed cõiter intelligitur mõ p̃dicto, 6 ut capiatur pro dote. † Sed tunc ego quæro, nunquid eccłia ſit exẽpta ab oĩ ſeruitio tpali ex dote ſibi collata? Ex dictis Hoſti. Inn. & Io. An. põt colligi hæc diſtinctio, ꝙ aut bona collata eccleſiæ pro dote erant tributaria ipſi patrono; & ſimpł'r cõferẽdo ea eccłię p dote, vr remiſiſſe illa onera, ex quo ius ita diſponit, ut hic. Aut exp̃ſsè retinet ſibi illa onera, uel de nouo imponit; & nõ ualet impoſitio, uel retentio, quia eſt cõtra ius, ut hic. Et facit l. dubiũ; C. de legi. & quod no. in c. ſignificatũ, de p̃rẹb. Quod ego intelligo mõ p̃dicto, qñ retinet ſibi ſeruitium circa dotem neceſſariam. uñ text. hic facit mentionem ſolum de mãſo, & ideò ſi cõferret am pliſſimã dotem, vr, ꝙ de cõſenſu Epi poſſit ſibi aliquid reſer 7 uari, ut in c. p̃terea, & qđ ibi dixi. ſ. tit. proxi. † Aut hæc prę dia erant tributaria aliis, q̃ p̃rono; & tunc ſi p̃ronus cõtulit de cõſenſu dñorum; ꝙ vñr dñi remiſiſſe ius, qđ hñt, ar. in l. Caius, ff. de pig. act. Quod ego intelligerem in dote neceſſa ria, prout. ſ. dixi, alias aũt uideretur dñs conſenſiſſe, ut tran ſeat cum onere ſuo, ar. opt. in l. ſicut, ff. qui. mo. pig. uel hyp. ſol. ubi patet, ꝙ ſi creditor hñs rẽ obligatã cõſenſit, ut uen datur, nõ p hoc vr remittere ius ſuum; facit. c. ex lris, de pig. Aut dñi ↄ̃dixerunt; & nõ ualet, qđ agitur, ar. in c. potuit, de loc. Et no. hoc dictũ. nã p hoc extenditur. c. potuit, ad prędium tributarium. Si aũt dñs ignorauit, credo diſtinguen- d dũ, put diſtinguit gl. in d. c. ẽm canonicã, q̃ uideas, & teneas menti. Vnũ tñ ſcias, ꝙ fundus, ubi ędificat eccłia, dẽt oĩno eſſe liber; & idẽ in cœmeterio. Idem in agro, unde pcipiun-

tur panis & uinum pro Euchariſtia cõficiẽda, ut eſt tex. cum gl. in d. c. ſecundum canonicã. Nec patronus poſſet ſibi retinere ibi aliqđ tributũ, & ſic itellige Inn. in c. ucrũ, de foro cõpe. † Sed doctõ. hic nõ attingũt qd de tributo debito Imperatori nã patronus, uel alius non põt aliena re p̃dium ſine onere tributi, ut in d. l. Imperatores, tex. vr in l. placet, C. de ſa. ſan. ec. canonizata. 16. q. 1. ꝙ eccłia teneat, [c] & idẽ ſentit gl. & Arch. in d. c. ſecundum canonicam. Sed gl. in d. l. placet, & in l. de his. C. de epi. & cle tenet, ꝙ illa iura ſint hodie correcta per auth. item nulla cõitas, e. ti. quod nõ placet Bar. in d. l. placet. Dicit. n. ꝙ aut. loquitur in onerib. extraordinariis, nõ autẽ in tributo, & certe hæc ultima opi. uidetur uerior de ſubtilitate iuris, quia, cũ omnia prędia eſſent obliga ta Imperatori ad tributũ ſoluẽdũ, ut i d. l. Imperatores, ꝙ quod ibi no. trãſiuerũt in eccłiã cum onere eorum, & me multum adducit ad hãc ſentẽtiã diſpoſitio ueteris teſti. Nam Deus noluit, ut clerici hẽnt partẽ in terra ꝓmiſſionis, ſed ſolum eſſent ↄtẽti decimis & primitiis. uñ qcquid poſtmodũ habuit eccleſia, nõ ex debito, ſed ex gratuita deuotiõe fideliũ ſecutũ ẽ, ut no. ſ. d deci. ſup rub. Fideles ergo ſubiecti donãdo illa bona eccłię ñ poterũ hoc facere cũ p̃iudicio Imperatoris, & hãc ſentẽtiã multi canones prima frõte uidenẽ abpprobare, ut. 23. q. nemo, & d. c. tributũ, & magnũ, palleg. & ad iſtũ tex. põt dici, ꝙ dẽt tradi mãſus abſq; ullo ſeruitio, ſ. nouiter imponendo, uel impoſito, ſed patronus põt ab illo p̃dium li berare; ut quia eſt tributarium alteri, q̃ Imperatori In gl. in uer. *præter eccleſiaſticum, in fi.* Sed quęro, quod ſeruitium ap- b pellatur eccleſiaſticũ? dicunt doc. ꝙ charitatiuum ſubſidium. De quo. ſ̃. e. cum Apoſtolus. Idem dic in aliis iuribus ẽpalib⁹, ut in cathedratico & ſimilibus, ut in c. cõ querẽte, de off. or. uel ſi õnus antiquitus fuerat impoſitum, puta per Epm in fundatione cũ conſenſu p̃roni, per c. p̃terea, palleg. ſed ego reſtringerẽ hoc dictũ ulti mũ, put. ſ. dixi. In gl. i uer. *ſenioribus*, ibi. i. *dominis*. Senſus gl. iuncto fine literę eſt, ꝙ ſi ultra dotem neceſſariã aliqđ donat eccleſię, tenetur eccleſia perſoluere dñis tpalibus debita ſeruitia. Hoc intelligunt doct. & bene, de onerib⁹ annexis & perpetuis; ut quia forte prędium habet onus faciendi certũ quid, uel ſoluendi. Item ſi p̃dium eſſet feudale. Nam rõne feudi eccleſia ſubiicit laico, ut in c. ſolitę, & qđ c ibi no. de ma. & obe. ſec⁹ dic de aliis one ribus nõ annexis, quia eccleſia ab aliis eſt exẽpta ẽt de iure ciuili, ut in d. l. placet, & d. auth. illa cõitas, & plene de his no. i c. minus. ſ̃. de immu. ec. & dic, ut ibi; opt. facit tex. in c. ſi. de ui. & ho. cle. ubi patet, ꝙ ẽt clerici [d] de p̃rimonio ſuo nõ tenentur ſoluere gabellas & alia onera, ad quę d tenent laici, ſecus dic, ut dixi i onere rei annexo & ꝓpetuo; & uide qđ dixi i d. c. ſi.

a Domus appellatione non uenit area, nec hortus, & uide quod no. in c. 1. de deci.
ANT. FRAN.
Appellatione dom⁹ an ueniat area ad eius uſum com parata, uide texr. i d. l. prędii, in §. fi. & i l. teſtatrix, ff. ſi ſer. uend. ubi dr, ꝙ iſto caſu uenit; & eodem mõ uenit area, ſuper qua dom⁹ ẽ ędificata, ut i l. fundũ, in §. qui fundũ, & ibi per doc. de le. 1. Et an ueniat hor tus, uide text. in l. Olipico, ff. de ſer. ur. pręd. & notãt doc. in c. Raynutius, de teſta. & ui de gl. in l. ſtatuæ, ff. d uer. ſig. & gñaliter, quid ueniat applõne domus, uide quæ hñtur in tex. & ibi p Alex. poſt Bart. & alios in l. pleriq;, ff. de in ius uoc.
De quo uide ſ̃. i c. 1. §. ſi qs de man ſo, in ti. de cõtro. inue. Bar. l. ſi ita, ff. de au. & ar. leg. qđ ſit ꝓpriè man ſus, & ubi dicat, ui de Bal. in l. ſi plures, i 1. col. uer. ſed nũquid uẽdita, C. de condi. inſer.
ANT. FRAN.
Quid ſit manſus. Dicas, ꝙ eſt fundus tantus, q̃tum põt laborare unũ par bouũ, ut i c. 1. & ibi p Inn. de cẽ ſi. & 14. qõ. 8. ẽm canonicam, ubi ẽt dicit, ꝙ mãſus ho die dr unum pode re. Et adde, ꝙ mãſus etiam dicitur, in quo eſt mãſio, i. domus p colonis, uide tñ Bal. in l. pe. in 2. col. C. de condi. inſer. ꝙ lar go mõ manſus dr ois ager ꝓ arbitrio priſfamilias.
SEB. SAPIA.
Tenetur. Vide Bal. in tit de pace Conſtan. in 5. col. in uer. inimicis ci uitatũ, Pe. de Anc. in conſi. 297. inci. habet ſtatutũ cõis Piſtorii.
SEB. SAPIA.
Etiã clerici. uide Fir. i tra. de gabel

lis in 7.parte pri.
col.4.uer. Item q
clericus.
a Subiectionis. Ad
de uidendum per
eundem Abb.cōſi.
99.2.lib.
ZACHARIA.
Adde Inno. in c.
prætereà, in gl. ſua
in uer.tranſactio-
ne.ſ.de tranſ.Bal.
& Ange. in l.4. de
nat.libe.& in l.da
ta, ſ. qui ac. non
poſ.col.16.& Ale-
xan.conſi.34.uol.
4.
SEB. SAPIA.
b Subiectionis. ui-
de Fel.in c. ad au-
dientiam, colū.7.
uer.1. inquantum
Abb.ſ.de pſcript.
ubi dicit, q cēſus
aliqñ denotat ſub
iectionē, aliqñ ex
ceptionem, aliqñ
protectionem, ut
ibi per eum.
c Media opin. eſt
amplectenda. Fa-
cit tex. in §.cauſa
ergo, inſt. quibus
ex cau.ma. nō po.
& tex. iuncta gl.in
uer.uiam mediā, ī
c.literas, de reſti.
ſpo.& gl.2. & ibi
Pan.in c.2.de con
ſuet.
SEB. SAPIA.
d Seruitia.quanto
tpe præſcribatur
præſtatio cenſus,
tradit latè Feli.in
c ad audiētiā,col.
7.ſ. de præſcript.
Ful. in conſi. 165.
inci.in q. quæ uer
titur, col.1.& Ra-
pha.cum.in conſi.
149.inci.in quodā
caſtro, per totum.

SVMMARIVM.

1 *Tributum ſi ſoluatur, arguit ſubiectionem.*
2 *Præſcriptio non currit contra ſupremam ptātem Papæ.*
3 *Cēſus ſi ſoluatur, an p talē ſolutionē arguatur ſubiectio?*

C A P. II.

I OMnis. † Solo tributi arguit
ſubiectionē; & non
diuiditur. No.1.q oīs aīa reco-
gnoſcit ſuū ſuperiorē, ſeu de iu-
re recognoſcere dēt; Et intellige de aīa
ſubdita pctō. Nā Xps habuit aīam, nō tñ
fuit ſubiect⁹ alicui pctō, cū ipſe eēt Prin-
ceps terrę. iuxta illud Pſal. oīa ſubieciſti
ſub pedib⁹ eius &c.& uide ad hoc gl.in c.
magnū.11.q.1. Nec ob. q Xps ſoluit tri-
butū, de quo multi laici faciūt magnū fe-
ſtū, qa illud nō ſoluit ex debito, ſed ut ge
reret morē cōſuetudini pr̄iæ, ne alios ſcā
dalizaret. Ita dixit tex.no.quem ſemp te
ne mēti, ī c.iā nūc 28.q.1.& gl.in d.c.ma-
gnū. Itē no.q nemo in hoc ſeculo pōt eē
Acephal⁹, qn recognoſcat aliquē in ſupe
riorē, ſaltē Papā. Cōcordat.c.nl̄la 94.di.
2 †Hinc ſing.dicit Inno.in c.bonæ, el 2. de
poſt. pla. q ꝯ ſupremā ptātē Papę nemo
pōt pſcribere, qa ſicut nec ꝯ Deū, ita nec
ꝯ uicariū, cū Papa teneat locū ueri Dei ī
terris, ut in c.2.de trāſl.* epiſc.* Itē not.
q ſolo tributi, q̄ fit ſupiori, nō īprobatur à
lege ēt canonica; imò * quodāmō pcipit.
* Xps.n.approbauit, dū ſoluit, & dū dixit,
3 Reddite Cęſari, q̄ ſunt Cęſaris, &c. †Vl-
timò no.tex.mirabi.q ſolo cēſus eſt pba
a tio ſubiectionis,[a] ꝯ qd aptè facit.c.rece-
pim⁹.ī.de priui.ubi recepti ſub ptectione
Papę ſoluerūt cēſum nō in ſignū īmedia
tę ſubiectionis, ſed receptionis in prote-
ctione. Sol.dicit Inn. q eſt pbatio ſubie-
b ctionis[b] quo ad aliqd, nō aūt plenè pbat
ſubiectio, ſed inducit qñq; pbatio, qñq;
pſumptio ſm ſubiectā māmn. Ad idem, q
plenè non pbet, uide qd legit, & no.in c.
fi.d cā poſ.& ppr.& qd ibi dixi. Et p hoc
dico Bal.malè dixiſſe ī l.ſolēt, ff. de offi.
pcō.ubi dixit, q ſi pbat unā eccleſiā ſol-
uiſſe 40.annis cēſum alteri eccl̄iæ, p hoc
pbat eccleſiā iſtā fore illi ſubiectā. Et ip
ſemet Bal. ſenſit alibi ꝯriū, ut plenè dixi
ī d.c.fi. facit ēt aptè.c.ꝯſtitutus, ſ.de rel.
do.ubi cēſus ſoluit in ſignū pceptę liber
tatis; cū ergo ſolo cenſus poſſit eſſe ęqui
uoca ad multa, ſimplex pbatio alterū pci
sè nō pbat, ar.in pñtia, de proba.

SVMMARIVM.

1 *Monaſterium non poteſt grauari per Epm nouo cenſu.*
2 *Presbyteri appellatione uenit aliquando Epiſcopus.*
Epiſcopus debet eſſe presbyter.
3 *Monaſteria debent eſſe exempta ab omnibus oneribus et præſtationibus.*
4 *Opinio cōis non eſt tenenda, ſi apparet euidenter falſa.*
Opiniones diuerſæ quando ſunt inter doct. eſt tenenda opin. media.

C A P. III.

I SCientes. †Nō pōt Eps no-
uū cēſum ipone
re monaſterio.h.d. Caſus lr̄a-
lis. Quidā Abbas cōqueſt⁹ eſt
d.Pa.q Eps Maſſę nouas ꝯſuetudines, ſi-
ue pēſiones monaſterio ſuo uolebat ipo
nere; vñ mādat cuidā cātori, quaten⁹ ſup hoc ueritatē inq-
rat; & ſi ab initio hæc impoſita nō fuerit, d cętero nouiter ipo
2 ni nō pmittat. Ber.†No.iūcta gl.1.q applōne pſbyteri qñ-
que cōprehēdit Eps. Nā qlibet Eps eſt pſbyter; nec alr pōt
eſſe Eps, ut ī c.ex lr̄is, de exceſ.pla.qnimo & be.Petr.ſcripſit
ſe pſbyterū, ut ī c.ltimus 93.di.& olim nō erat diuerſitas in
noīe iter Epos & pſbyteros. oēs.n.appellabātur pſbyteri, ut ī
3 c.olim 115.di. †No.2.ar.q monaſteria exēpta eſſe dēnt ab
oīb⁹ onerib⁹ & pſtationib⁹; p hoc 10.q.1.in c.1.& q.3.iter
4 cętera. In gl.2.ī fi.uult ergo gl.q ubi ſunt opi.inter docto-
c res, dēm⁹ ſeq mediā opi.[c] Sed tu dic hoc pcedere, niſi alia
opi.ſit pbabilior, ut no.Io.An.ī c.1.d ꝯſti. Quinimo ꝯ cōem
opi.dēm⁹ iudicare, ſi pōt ꝯuici d falſitate. & ſcias, q hoc bro
cardū, p quo gl.mltū alle.nō pōt p rl̄as dclarari, qa diſcur
rit p mltas mās. uñ vr̄ dicēdū, & dcidēdū ſm ſubiectā mām.

SVMMARIVM.

1 *Cæcus & pauper non tenentur ad collectas. 3. intellige perſonales.*
2 *Miſerabiles perſonæ ſi grauātur in collectis, poſſunt iplorare auxiliū ab eccleſia.*
4 *Priuilegium conceſſum patri an tranſeat ad filios?*

C A P. IIII.

1 LIcet. †Cæcus nō tenetur ad munera pſonalia.uel
ſic. Cec⁹ & paup ad collectas nō tenentur.
h.d. Caſus lr̄alis. Quidā cęc⁹ ꝯqueſt⁹ eſt d.Pa.q ip
ſe cōpellebatur ad ſoluēdas collectas piter cū aliis,
nō habito reſpū ad cęcitatē ſuā. Mādat Pa. Epo loci, q hoc
fieri nō pmittat, qa iniquū eſt eum, q talr afflict⁹ eſt, ī colle
cta affligere, cū ei dēat potius ex collecta, ſi eēt neceſſitas,
ſubueniri. Ber. Notabilia nō pñt colligi; iō in gl.uidebimus
ītellectū.c. In gl.2.ī fi.ul forte iſte cęc⁹ erat de tpali iuriſdic
tione eccl̄iæ; iō hūit recurſum ad Papā, ut ī c.ſi duob⁹, d ap.
2 †Et no.ex aliis ſol.gl. q ſi miſerabiles pſonę aggrauantur in
collectis, pñt iplorare auxiliū ab eccl̄ia. Facit.c.ſignificanti
3 bus, de offi.dele.& qd ibi no. †In gl.fi.ī fi.ꝯcludit gl.duo. Pri
mò, q à munerib⁹ pſonalib⁹ excuſantur cæci, & alii morbo la
4 borātes. †Scdò, q iſtud priuilegiū ꝯceſſū pr̄i, non trāſit ad fi
lios. Circa primū dic clarius, q q̄dā ſunt munera pſonalia, q̄
iponuntur pſonis, q̄dā realia, i. q̄ iponuntur rebus. à pſonalib⁹
excuſantur iſti ceci utroq; lumine, & alii morbo laborātes, ut
ī l.2.C.q morbo ſe excuſant, li.10. Scdo caſu, aut ſunt mune
ra ordinaria; & nō excuſantur, niſi Priceps uelit eis miſereri,
C.de uac.mune.& de mune.pr̄i moni.quaſi p totū. Aut ſunt
exordinaria; & ad illa nō tenentur.l.unica, C.de ſupindicto; fa
cit.c.indicatū.89. di. Quę aūt ſunt munera ordinaria, dic, q
ſunt illa, q̄ iponuntur à pricipe, ul a lege; de quo plenè p Bar.
5 ī l.hi, q, ff.de iure īmu.†Quo ad ſm, nunqd priuilegiū ꝯceſ-
ſum pr̄i trāſit ī filios, dic poſt Cy.ī l.2.C.de epi.& cl.q qñq;
priuilegiū ꝯcedit rōe dignitatis īnatę, qñq; reſpū officii, ſeu
pfeſſionis, qñq; reſpū neceſſitatis. Primo caſu tranſit in fi-
lios, ut in l.fœminæ, ff.de ſenat. Nā ſi pr̄ nobilitatur rōne di
gnitatis, hoc priuilegiū trāſit ī filios; de quo dicendū, ut ple
nè no.in l.1.C.de dignita.li.12. Secundo caſu tranſit in filios
legitimos patre uiuente. Tertio caſu nō tranſit, ut hic in gl.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus non debetur, niſi cauſa debendi exprimatur.*
2 *Obligatio an & quomodo quæratur ex diuturna præſtatione alicuius rei.*
3 *Poſſeſſoriū et petitoriū poſſunt intentari p certis annuis obligationib. et reditib.*
4 *Diuiſio præſumitur facta inter fratres, ſi poſſederunt bona p diuiſo p 10.annis.*

C A P. V.

I PEruenit. †Nō dētur cēſus, cui⁹ cā ignoratur, ul
ad idē ſic, Petēs cēſus dēt rōné ex-
primere. Caſus lr̄al. Abbas Fraxinoren.depdatus
fuit eccl̄iā Carpēſem occaſiōe cuiuſdā cēſus, quē
petebat ab eccl̄ia Carpē. ſed archipſ. Carpē. dicebat, q ipſe
ignorabat cām, quare cēſum illum ſoluere dēret. q̄ſiuit a Pa
pa, qd iuris eēt. Rñdet pp comitiſſę Matildę, q cēſus, cui⁹ cā
ignoratur, nec diuinis, nec hūanis legib. inuenitur, q ſolui dēat,
& ſic Abbas cām hui⁹ cēſ⁹ oñdere tenetur. Ber. Itē ē bo.tex.&
2 hēt ſubtilē mate.& ñ pñt colligi notabilia, qa cēſ⁹ ē dubi⁹,
d ſicut uidem⁹ ī gl. In gl.2.ī fi.gl. ī effectu ꝯcludit, q ſeruitia,[d]
i.ſer-

i.ſeruitutes, cenſus, & ſimilia pñt acqri ſpatio.40.an. ſine a-
lio titulo dūmodò i⁹ cōe ñ reſiſtat. Dicit.n., q ī petitiōe dēt
exprimi cā, q̄ ſufficit probare ex ſolo curſu tanti tpis; & hæc
mā difficilima eſt, & appoſuit hic aliqd Io. An.ex tactis per
Cy.ī.l.ſi certis annis, C.de pact. Bar.plenè examinat in.l.cū
de in rē ver.ff.de vſu.& vide p Hoſt.e.ti.ī.§.qs cēſus. Et cō-
cludēdo hic aliqua pro ītellectu tex.& gl.dic, q qñq; cōſtat
cēſum deberi, licet cā ñ ſit expſſa. Qñq; ñ ꝯſtat, vtrū debeat.
Prīo caſu cēſus pt peti & idē intellige de aliis ſeruitiis. Hoc
pbatur i.c.quāto.ī.e.vbi teſtator mādauit ſine expſſione cāę,
ut pcuratio una daretur ſingulis annis fratribus. Et idē, ubi ꝯ
ſtaret ſtatuto, vel priuilegio īdulto habēti poteſtatem ſuffi
cit.n.cōfeſſio, & hr̄i pt p cā, & hoc uoluit Inn hic.vñ ī text.
3 nr̄o nō cōſtabat, q iſte cēſus aliquo iure deberetur. † Scdo ca-
ſu, cū cōſtat, q ñ debeatur, ſed ſolūmodo pbatur pſtatio annua
facta lōgo tpe: & tūc aut agitur poſſeſſorio, aut petitorio. Pri-
mo caſu dicit Inn.hic, q ñ hēt locū iſte tex. qa qlibet ē de-
fendēdus ī poſſeſſione ſua, ex quo ñ vi. nec clā nec pcario ī
poſſeſſione ē, ar.ī.c.qrelā, de elect.ubi bo.tex.ī.c. cū eccleſia
Sutrina, de cā poſ.& pprie.& no.ī.c.fi.e.ti.pt ergo is, q ſoli
tus erat recipere cēſum, vel aliud ſeruitiū, ſi ſubtrahat, d no
uo agere poſſeſſorio vt ſic reſtituat ad primæuā poſſeſſionē
& ī ea defendatur, donec decidatur qō ſup pprietate. Ex hoc di
cto ſentit Inn. q ſup pſtationibus annuis pt agi poſſeſſorio
ſed tu hoc latius diſtigue put not, ī.d.l ſi certis annis, & ī.d.
c.qrelā, & hic, q aut pſtatio ē mere pſonalis, & ñ pt agi poſ
ſeſſorio, qa cū non ſit dare petitoriū. ar.hic, ita nec poſſeſſo
riū. Nā petitoriū & poſſeſſoriū ſunt correlatiua; vñ, ſi deeſt
petitoriū, ergo & poſſeſſoriū.l. 1.ff.d acq. poſ. Nā ñ poſſum
poſſidere pſonā liberā iō fruſtra ageretur poſſeſſorio quanq.
d. Ant.in.d.c.qrelā dicat, q ī iſtis pſtatiōib.annuis ē repire
quēdā ſtatū, ad quē pt facere qs ſe reſtitui, ar.eorū, q no.2.
q.2.ī.c.nullus, & p gl.ī.c.cū iter, d exceſ.pl. Cōiter Legiſtæ
tenēt oppoſitū īdiſtīctè, vt no.ī.d.l.ſi certis annis, & p Bar.ī
l.fi.ff.quorū bo.& hæc opi.vr̄ verior de ſubtilitate iuris. Aut
cēſus ē realis, ut puta, qa ſoluit rōne certę rei, & tūc pōt agi
poſſeſſorio, cū nō poſſideatur hoc caſu pſona & iſte ē proprie
tex.in.d.l.qrelā.ubi cēſus petebatur ab eccl̄ia & rōne ipſius, &
ſic limita dictū Inn.hic. Si verò agitur petitorio, & tūc cōſide
ra tres caſus principales, put uoluit Bar. & bñ ī.d.l.cū de ī
rē uerſo, q qñq; ī petitiōe qs fundat ſe ſup ſolo curſu tēpo
ris, vt qa prſus ignorat cām legitimā cōſtitutiōis ipſi⁹ cen
ſus. Aut fundat ſe ſup alia cā legitima q̄ tñ ſolū pbat pſum
ptiuè p curſū magni tpis. qñq; tertiò allegat ti.min⁹ legiti
mū quē dicit confortari & validari ex curſu tpis. Prīo caſu,
a aut allegatur pſtatio tāti tēporis, de cui⁹ initio ñ ē memoria,
& obtinet actor hoc pbādo qa pſumptio ē ex curſu tāti tē-
poris, q ex cā legitīa cēſus fuerit īpoſit⁹ vñ pp diuturnitatē
& quaſi īpoſſibilitatē excuſatur iſte ab expſſiōe cāæ, cū ī talib.
ñ ſit memoria, & curſus tāti tpis hēt vī tituli, vt ī.c.1.de p
ſcr.li.6.& ī.l.hoc iure.§.duct⁹ aquæ, ff. de aqua quot.facit.c.
ſup qbuſdā.ī.de ver. ſig. Sufficit ergo iſto caſu dicere, peto
talē cenſū ex iuſta cā ab initio īpoſitū. Et hāc opi.tenet hic
Io. An.& Bar.ī.d.l.cū de ī rē uer.& gl.1. q.1.nullus, & in.c.
ſeruitiū.18.q.2.& hoc caſu ñ habebit locū iſte tex. & tene-
bis mēti hoc dictū, qa quotidianū. Nā multa monaſteria ab
antiquo receperūt cēſū ab eccleſiis, & cām prorſus ignorāt.
Poſſunt.n. defendi mō pdicto. Aut allegatur min⁹ tēp⁹ & tūc
aut agitur d obligādo quē aut de liberatiōe. Prīo caſu ñ pde
curſus ſoli⁹ tpis, & ſic pt intelligi iſte tex.&.l.creditor, C.d
pac. Scdo caſu, aut i⁹ cōe reſiſtit liberatiōi, & ñ inducitur libe
ratio ex ſolu.ñ facta, vt ī.l.cōpetit, C.d pſcri.30.an.vbi pa-
tet, q ex notabili ſol.tributi ñ īducitur liberatio. Aut i⁹ cōe ñ
rſiſtit, & tūc īducitur liberatio ſm nām actionū. Nā q̄dā actio
nes tollūtur ſpatio.30.an. Quędā.40.an.vt ī.l.ſicut, C.d pſcr.
30.an.& in.c.d quarta, e.ti.& hoc circa primū mēbrū, qñ.ſ.
ti.ñ alle. Scdo caſu pricipali, qñ allegatur ti.& ñ pbatur, niſi pſū
ptiuè ex curſu tpis. Exēplū, dicit actor, peto talē cēſu, q fuit
impoſitus in fundatione eccleſiæ, uel per
Ro.pō. uel debetur ex compoſitione, & ad
hoc probandum induco tempus longū,
in quo reus ſemper ſoluit. unde dubitatur,
nunquid titulus prealleg.probetur ſic p-
ſumptiuè. Nā ſi vere probaretur, nō eſſet
quæſtio, & hoc caſu ſunt opi.ut not.in.l.
cū de in rem uer.ſed ponendo cōmunio-
rem opi.cōclude, q aut ius cōe reſiſtit, &
nō ſufficit allegare ti.niſi pbetur. Pro hoc.
d.c.1.de pſc.li.6.&.d.l.comperit. Aut ius
cōe nō reſiſtit, & tūc ꝯ agentē, uel ſoluētē
pſumitur tit.alleg.ſi ſoluit ſpatio.10.an.
ut pbatur in.d.l. cum de in rem uer.ubi di-
citur, q ſi quis ſoluit uſuras per decēniū,
& nūc deſiſtit ſoluere, ſatis eſt actori alle
gare pmiſſionem per ſolennem ſtipula-
tionē fuiſſe factā, & pbare p curſum.10.
an. Nā ꝯ aliqd faciētē tāto tēpore de fa-
cili pſumitur, caueat tñ ille, q allegat, ne fa
ciat contra conſcientiam. Aut agitur de a
præſumenda cauſa contra patientem, ut
puta in acquirenda ſeruitute alicuius rei
& tunc ex quo agitur de modico pręiudi
4 cio, pręſumitur illa cauſa allegata.† Ad
hoc quod in ſimili no. ī gl.in.l.pe. C.cōi
di.vbi tex.no.iuncta gl.dicit, q ſi duo fra
tres, q habebāt bōa cōiter, poſſederit il-
la bona p decennium tanquā diuiſa, pſu-
mitur diuiſio, licet non probetur ex cur-
ſu tanti tēporis. Si uero agitur de magno
piudicio; puta de pſcribenda proprietate
nō ſufficit curſus magni tpis, ſed reqritur
pſcriptio legitima. Et de hoc &.de tertio
mēbro, q ñ faciat ad ītellectū.c.dic ut ple
ne no.in d.l.cum de in rē uerſo. Nā pre-
dicta ſufficiunt ad intellectum. c. & uide
ad mate.quod no. Spe.in ti.de loca.§.nūc
aliqua, uer.63.&.54.

SEB. SAP.
a Præſtatio. Vide
ad hoc pulchrum
conſilium. Cal.in
tit.de lib.obla.cō
ſi.1.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi an ſint magis honorandi, & digniores, quam Cardinales?*
2 *Papa ſolus & nullus alius citra eum poteſt imponere collectam ſubditis.*
3 *Grauamē, q iponitur, non dēt excedere curſū ſolitum.*
4 *Excommunicatus ſententia, ſi eſt iniuſta, an teneat?*
Subſidium charitatiuum an & quo caſu poſſint cogi ſubditi ad ſoluendum Epiſcopo.
5 *Subſidiū charitatiuū non poteſt peti ab inferiore prælato, quā ſit epiſcopus, niſi cōſuetudo aliud obſeruet.*

C A P. II.

CVm Apoſtolus. Deter
minat
cōciliū numerū equorū, quos ſe
cum dēnt ducere prelati viſitan
tes, & phibet eis tūc uti uenatiōibus, vel
ſumptuoſas epulas q̄rere. hoc primo uſq;
ad.§.phibemus vbi in effectu dr̄, q Præ-
lati ñ dēnt grauare ſubditos talibus exa
ctiōibus, pmittit tñ ex iuſta cā petere ab
eis moderatū auxiliū.h.d.uſq: ad.§.ſanè.
Sed inde vſq; ad fi.dicit, q numerus equo
rū ſtatut⁹ ī pri.c. ñ dēt trahi ad augendū
numerū alias ſolitū, & diuiſio patet p p-
dicta. Cas⁹ lit. Quia plati tā Cardinales,
quā Archiepi & alii inferiores, cū eccle
ſias uiſitabāt, grauabāt eas in procuratio
nibus exigēdis, ut qñq; ornamēta eccle
ſiaſtica ſubditi uēdere, uel obligare cōpel
lerentur, & breuis hora lōgi tpis uictū cō-

Vide ēt tex.no.ī auī,ut deter.ſit nu.ī.2 col.ibi, ſed ex his,q ſunt ex
penſas metiri,co.1.ubi text. ꝙ oportet expēſas ſm reditus metiri.Et
ibi gl.no.ꝙ q hoc ſeruaret,pauper nō eēt.Ad idē uide gl.no. in uer.
tranſcendens,in authen .de conſuli.in prin. colla.4.

ANT. FRAN. Circa ꝙ hic dr̄, ꝙ expenſæ ſunt faciēdæ ſecundū
reditus & introi
tus, quos hēt q̄s,
hoc ſine dubio ꝓ
cedit,quātū ad i-
pſum exponentē.
Sed qñ expenſæ
ſunt ſoluēdæ pro
pter uictoriā cau
ſæ,quia quis ē cō
dēnatus ad illas,
quales dēant ſol-
ui & taxari p iu-
dicē, habeī i.l.eū
quē temere, ff.de
iud.ī.l.ſancimus,
C.e. Et adde ꝙ ex
pēſæ,quas q̄s do-
mi feciſſet, dēnt
ſubduci đ ꝯdēna-
tiōe expēſarū,nec
ueniūt ī taxatiōe
ut per Inn. in.c.ſi
nē litibus, de do.
& cōt.& p Ange.
in. l. terminato,
C. de fru. & lit.
exp. & p Io.And.
ſing.in.c.ſtatutū,
in.§.inſup,de re-
ſcri.li.6.& p Lan
frā.de ori.ultra a
lios in. c. quoniā
cōtra falsā,i uer.
expēſe, de prob.
ubi dicit hoc eſſe
uerū , niſi expēſæ a
ueniāt rōne cōtu
maciȩ, quia tunc
oēs ueniunt in ta
xatione.

b *Viſitare*. Adde
Fed.conſil.165.&
cōſi.111.Cal.cōſ.
10.hoc.titu.Old.
cō.204.Abb. con
ſi.66.

SEB. SAPIA.

c Cardinali. uide
Feli.in.c.ſup his,
co.ſi.uer.ulti.di-
cit hic,s̄. de ſi.in
ſtrumento.

SEB. SAPIA.

d Charitatiuū au
xilium . Qui te-
neantur ad chari
tatiuum ſubſidiū
ponit aliq d Fel.
poſt Abb. in c.ac
cedentes, co.ulti.
uer.ult. dum tan-
git.s̄.de præſcri-
ptionibus.

e Non tenere. Ad-
de , quod uoluit
Cal.cō.9.de ſent.
excom.

SEB. SAPIA.

f Primum dictū.
Hoc dictū refert
Fel.in. c. inter cæ
teras.s̄.de re iud.

g Vtrū Eps̄ poſſit
compellere ſubdi
tos ad p̄ſtandum
charitatiuū ſubſi

ſumebat;ſtatuit ꝯciliū Lateraū.ꝙ p̄lati p̄
dicti ſm facultates eccleſiarū recipiāt ꝓ
curatiōes ſtatuēdo certū numerum cuili 3
bet p̄dictorū tā pſonarū , q̄ equorū q̄bus
ꝯtēti exiſtāt recipiētes cū gratiarū actio-
ne, ꝙ illis fuerit īſtitutū,ab illicitis abſti-
nēdo, q̄rentes nō quæ ſua ſunt,ſed q̄ Ieſu 4
Chriſti q̄rere videāī . Prohibet inſup,ne
ſubditos ī dictis exactiōib. aggrauare p̄ſu
māt:tñ ſi qñq; neceſſitas ſupuenerit , uel
ſi manifeſta & rōnabilis cā extiterit,mo-
deratū auxiliū ab eis poterunt poſtulare,
cū dicat Apoſtol⁹ ñ dēnt filii theſaurizaī
parētib.ſꝺ e cōuersò.In ſi.dicit,ꝙ dictū ē
de p̄dicto numero pſonarū & euectionis,
ſm tolerātiā dictū ē.In illis locis poterit
obſeruari,ī q̄b. ampliores ſunt reditus,&
eccl'iaſticȩ facultates,ī pauperib. locis il
lā teneāt mēſurā vt acceſſu maiorū mino
res ñ dēant aggrauari & illi q pauciorib.
eq̄s vti ſolebāt ñ credāt p̄dictā idulgētiā
ſibi cōcelsā.B Not.1.ꝙ p̄ſumptio eſt ꝯ p̄-
dicātes ex munere , ut poti⁹ quȩrant quȩ e
ſua ſunt, quā q̄ Ieſu Chriſti, ſi tamē uere
indigerēt , iuſtè pñt neceſſaria petere,q̄a
nō magnū ē,ſi ab eo metāī tēporalia, qui
ſeminauit ſpūalia.Ad hoc.c.ſi Epiſcopus,
de of.or.li.5.& ī.c.īter cætera,e.ti.facit.c.
cum uolūtate.j̄.de ſen ex.No.2.ꝯ ſchola-
a res[a],q repētè cōſumūt id, quod non ſuffi
cit ad victū lōgi tpis.ſic.n.reditus ſunt ex f
pēdēdi,vt ſemp aliq̄d ī fine ſuperſit,iuxta
cōſiliū Iuriſconſulti in.l.ius alimentorū,
ff.vbi pupill⁹ educari dēt.Itē no.5.ſpecies
p̄latorū , qui poſſunt ſubditos uiſitare. &
quod dicit de Archidiaconis, & decanis,
hēt reſpectū ad cōſuetudinē quorundam
locorū,ī q̄bus Arch. uiſitāt,aut iure pro-
prio, aut vice Ep̄i, & potes dicere,ꝙ q̄ſq; 5
b p̄latus habēs iuriſdictionē pōt uiſitare[b], g
1 pro hoc.c.ī ſingulis, s̄. de ſtat.mona.†Et
no.ex tex.arg.opt.ꝙ Archiep̄i , & Epiſco
pi ſunt magis honorandi, q̄ Cardinales.
Et intellige de Cardinalibus nō Ep̄is.Nā
maior numer⁹ equorū pmittiī Archiep̄o
& Epiſcopo,quam Cardinalibus.Et hinc
eſt,ꝙ alibi diſputatur, nūquid Epiſcopus
c ſit maior Cardinali,[c] de quo uiđ bo.tex.
cū gl.ī.c.q̄quā.2.q.7.& p Hoſt.in c.eccle-
ſia,el.2.s̄.de ele.No.in uer.*prohibemus*,re-
gulā gñalē,ꝙ nullus p̄latus citra Papā po
2 teſt īponere collectā ſubditis. † Secundo
not. caſum exceptū a rl'a,quod,ubi ſubeſt
cā rōnabilis & manifeſta,poteſt Epiſco-
p⁹ petere a ſubditis moderatū auxiliū,ꝙ
hodie in uulgari uocatur charitatiuū au
d xiliū[d].Et no.qđ non ſufficit cā rōnabilis,
niſi ſit manifeſta . Et collige ex hoc & ex
tex. ꝙ charitatiuū ſubſidiū nō ſolū ſemel
ſed pluries ab eodē Ep̄o pōt exigi, dūmō
ſit cā rōnabilis & manifeſta, qđ clare ꝓ-
bat lr̄a ibi,aliquoties,&c.Itē no.ꝙ Ep̄i et
alii p̄lati potius dñt de ſuo donare ſubdi

diū,& p q̄ uerba dēat petere,uide hic p.d.Ant.ī.1.co. & p eūdē poſt
Hoſ.i.c.cōquerēte ī ſi.de of.or.Adde ēt,ꝙ capl'um uacāte ſede ex cā
poſſet exigere a clericis charitatiuū ſubſidiū.Gl.ē no.ī uer.aliūde,ī
c.cupiētes .§.electos,de ele.ī.6.Itē adde, ꝙ Eps̄ pt capere charitatiuū
ſubſidiū ab exēptis,tex.ē a ꝯrio in cle.1.ī uer.ī exigēdis,de exceſ.p̄l.

tis,quam ab eis recipe,quia parentes de-
bent theſaurizare filiis & non e cōuersò.
3 †Vltimo no. ex ſi.literæ, quod cōſtitutio
edita ad moderationem, non dēt ita in-
telligi,vt īducat grauamē, & excedat cur
ſum ſolitum,ſacit.c.fin.j̄.de uer.ſig.& c.ſi
4 neceſſe,de do.poſt diuor. re.† In gl.ī ver.
contenti,ibi: *tenent fori ſententia*. dicit Inn.
ꝙ licet hȩc opi.ſit tutior tñ* veri⁹ vr̄* ſnīā
ñ tenere,daī tñ p Abbatē cōſiliū,vt īter-
ponaī prius appellatio, ſed ſaluādo opi.
potes ſic diſtinguere.Aut.n.Eps̄ excōicat
ſubditū, q̄a non uult eū recipere vltra nu
merū euectionū hic cōtentū,& non tenet
excōicatio tāquā lata ꝯ iuris errorē, ut ī
c.p tuas,đ ſen.exc. & in hoc caſu pt ſalua
ri.c.cū ad quorūdā,alle.ī gl. ut ſic ꝯtineat
i⁹,ſed ñ indulgētiā. Aut error ñ fuit exp̄ſ
ſus ī ſnīa,vt puta, q̄a excōicauit ſubditū,
q̄a nolebat eū ꝓcuraī,& tūc aut notoriū
eſt excōicationē ferri,q̄a noluit recipere
ultra numerū hic ſtatutum,& credo ēt ex
e cōicationē ñ tenere[e],cū ſit notorie iniu-
ſta. Ad hoc tex.cū gl.ī cl.paſtoralis ī.§.Pi
ſana,đ re iu.& qđ no.Inn.ī.c.fraternitati.
j̄.đ frigi.& male.& ī c.2.đ dilat.niſi aliud
dicam⁹ ī ſnīa excōicatiōis.Nā voluerūt q
dā dicere,vt Archi.ī.c.venerabilib.đ ſen.
exc.li.6.ꝙ excōicatio ſemp tenet, quātū
cūq; ſit iniuſta, niſi error ſit exp̄ſ⁹ ī ſnīa.
f Sđ primū dictū[f] mihi pl⁹ placet,ar.eorū q̄
no.ī.c.Romana,ī.§.uniuerſitatē, de ſent.
exc.li.6.& viđ qđ dixi ī.c.īter cȩtera,s̄.đ
re iu.Aut ñ ē notoriū, & tūc tenet ſnīa li
cet iniuſta, & ſic ꝓcedat opi.gl.ī gl.ī ver.
rōnabilis,ī ſi.no.gl.& dicūt do. ꝙ ſupior
erit hoc caſu Archieps̄, ſi ſubditi agunt ꝯ
epm̄.Si verò Eps̄ agit ꝯ ſubditos,tūc eli-
5 gunī arbitri, ut ī.c.ſi cleric⁹.11.q.1.†Sed
g circa hoc q̄riī,nūq̄d ḡ ſubditi pñt cōpelli[g]
exiſtēte cā rōnabili ad hoc charitatiuum
ſubſidiū exhibēdū?vr̄ primò, qđ ñ:q̄a tex.
dicit cū charitate hoc eē petēdū; doc.cōi
ter tenent oppoſitū.Nā p̄rio dēt charita
tiuè poſtulari,& ſic dēt intelligi tex.ſed ſi
charitas ñ pficit exhibēda ē poteſtas arg.
65.di.c.q emēdat.Et ꝓ hoc facit,quia in
prin.§.ꝓhibem⁹, ꝓhibet īponi collectas
& exactiones poſtmodū ex cā rōnabili ſu
ſtinet.Quis aūt erit ſupior ī hoc coactiōe
ſubditorū,dicūt aliqui,ut refert Innocen
tius , quod Archieps̄, & alii,qđ Papa,alii
quod ipſemet Eps̄,qui hoc petit,quod ui
detur plus placere Inn. dummodo cauſa
ſit rationabilis euidenter, ne ſubditi ni-
mium grauenī. Si aūt ſubditi referrēt.q.
puta, q̄a dicerēt ſe nimiū prȩgrauari,uel
cām dicant nimis eſſe irrationabilē,tunc
dēnt adiri ſuperiores , uel arbiter modo
prȩdicto.Et plures cās legitimas petendi
hoc charitatiuū ſubſidiū uide p Inno .in.
c.1.de ſta.regu uide gl.ī.c.unio.10.q.3.q̄
dicit nō eſſe iuſtā cām , ſi Eps̄ uult ire ad
Papam

uide ibi Ancha.in
8.no.& ibi etiam
clare p.d. Abb.&
idē tenet.d.Ab.in
c.dilectus, de off.
or. Itē an Eps̄ poſ
ſit remittere cha
ritatiuū ſubſidiū,
uide Inn.in cl.1.ī
antepe.co.uer.ſed
an charitatiuū de
iure patr. Itē adđ
hic Archidi. in.c.
unio. 10. q.3.ubi
dicit, ꝙ Eps̄ ꝓ ex
pēſa faciēda ꝓ
aduentu regis,ma
xime ſi ab eo te-
net regalia, pōt a
ſuis ſubditis ſubſi
dium petere,ſed
nō debet eos gra-
uare. Et q̄ ſint iu-
ſtæ cauſæ petendi
charitatiuum ſub
ſidium, uide Ol.ī
conſi.inc. ultra ꝓ
poſita,& an baro
a quo quis tenet
feudum franchū,
& liberum,poſſit
ab eo exigere cha
ritatiuū ſubſidiū
pecuniariū, uide
Old. conſi.234.in
ci.factum tale eſt
q̄dā baro.Itē adđ
hic,ꝙ nō ualet ſta
tutū capituli ſede
uacante diminuēs
charitatiuum ſub
ſidium Epiſcopo
ſecundum Lapum
alleg.20. & ſequē
ti . Item de iſto
charitatiuo ſubſi
dio uide Baldum
in.l.1.alias.2.ī ſi.
C.de operibus li
bertorum, & La-
pum alleg. 37.in-
cipien. conſilio
bene. ubi dicit,
quod poteſt ne-
gari uolēti aliter
taxare ,de quo in
fra. Item adde,ꝙ
Epiſcopus po-
teſt punire ſubdi
tos ſuos inhuma
niter denegantes
charitatiuū ſub-
ſidiumu ſo Archi
epiſcopo Metro-
politano , ut di-
cit domi. Anto.
poſt Inno.in cap.
cum ex officii, ex
ī ſecunda co. de
præſcrip.Imo po
teſt proponere
edictum , quod
quicunq;clericus
beneficiatus de
ſuis ſubditis non
prȩſtiterit ſibi

Papā,vel ad Principē : ſed cōtrariū innuit Inn.in d.c.1.ſatis
dicerē,ꝙ ſi accedit pro cōi vtilitate ſeu ꝓ neceſsitate eccle-
ſiȩ ſuæ,pt:q̄a tunc poſſet petere moderatū auxiliū;& intelli
go,qñ nō pōt p ſe: & hoc videntur ſonare illa verba mode-
ratū auxiliū,& verbū,ꝓ neceſſitatibus.Nunq̄d aūt poſſit p̄-
ſcribi cōtra charitatiuum ſubſidiū,tenet do.Ant.ꝙ nō;quia 3
cōtra charitatē non pōt prȩſcribi.Item quia petere ſubſidiū
eſt in facultate ſuperioris:ſed in his, quæ ſunt facultatis,nō
currit præſcriptio,vt dixi in c.ex parte, de conceſ.præb.no.
6 per Cyn.in.l.2.C.quȩ ſit lon.cōſu. † In gl.in ver.*exactiones*,
in ſi.pōdera iſtā gl.Nā ſentit duas opi.in q̄one,q̄ pōt accide
re quotidiè,nunquid p̄lati inferiores Ep̄is poſsint petere ex
cā rōnabili hoc charitatiuū ſubſidiū,vt faciunt Ep̄i?& videī
glo.in ſecunda opi.tenere ꝙ ſic.Et idē tenuit Goffr.& Phil.
ſed Pet.& Abb.& Hoſt.ſentiunt oppoſitū.vñ dicit Hoſt.Ar
chi.nullas collectas facere pōt , niſi in hoc ſit priuilegiatus,
vel habeaī cōſuetudo.Tu circa hoc vide in c.cū & plantare,
de priuil.& Fed.conſi.208. Extra glo.q̄ro,quot diebus pōt
Eps̄ morari tpe viſitationis apud eandē eccleſiā?tex.in c.pla
cuit.10.q.1.dicit,ꝙ duobus diebus . in prima die dēt audire
clerum:in ſecunda populū.Sed tex.in c.inter cætera.10.q.3.
dicit,ꝙ per vnā diē; & in cōcor.illorū.c.ſunt opi.Aliqui di
cunt,ꝙ illud.c.placuit,ſit correctū per illud c. inter cætera. 4
Alii,ꝙ in die aduentus hēt clerū, & in ſequēti die mane p̄di
cabit ad populū,& recedet;& ſic ſtabit ī effectu reſpectu gra
uaminis p vnū diē. Alii dicunt,ꝙ viſitatio incipit a cœna,&
finiī in prādio ſequētis diei,ita,ꝙ pōt dici, ꝙ ſtetit p duos
dies; q̄a attingit partes duorū dierū p vnū diē naturalē. Il-
lud aūt verū eſt,vt no.Inn.in c.1.e.tit.lib.6.& Io. An. hic,ꝙ
ſi cā rōnabilis expoſcit,pōt ibi diutius morā trahere: q̄a, ſi
ex cā rōnabili pōt redire ad locū viſitatū,vt in d.c.1.fortius
poterit ibi morā trahere & cōtinuare . Et q̄d debeat facere
Prælatus tēpore viſitationis,videbo.tex.in d.c.placuit,& p
Spec.eo.tit.& in tit.de inqui.§.non tractemus,ver. licet.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus nouus non poteſt nec de nouo imponi , nec impoſitus augeri in eccleſiis per ipſum prælatum ad vtilitatem ſuam, ſed ad vtilitatem alterius eccleſiæ poteſt ex cauſa rationabili.*

3 *Cenſus non augetur auctis facultatibus.*

4 *Conductor ea ratione , qua non tenetur ad penſionem , ſi patitur magnum damnum , eadem ratione debet augere penſionem, ſi conſequitur magnum commodum .*

CAP. VII.

1 PRohibemus. †Nouus cēſus eccleſiis im
poni non pōt, nec augeri.
Primò ponit duplicē ꝓhibitionē,quā iuſtificat.
Secundò ponit decretū,ibi: *ſi quis verò*, & no. ꝙ
iſte tex.eſt de principalioribus. Caſus lit.Præcipit cōci.La-
teran.ꝙ Archiep̄i, Ep̄i, Abbates & alii Prȩlati nouū cēſum
nō imponāt eccleſiis, nec veteres augeāt, nec partē ꝓuētuū
eccleſiarū ſuis vſibus appropriare p̄ſumāt: ſed libertatē infe
rioris conſeruent,quā ſibi volunt a ſuis ſuperioribus cōſer-
2 uari; qui cōtra fecerit,irritū habeaī,quod fecerit.Ber.†No.
1.ꝙ nullus p̄latus citra Papā, ſiue ſit ſecularis, vel regularis,
pōt imponere nouū cēſum,vel antiquū augere ī eccleſia ſibi
a ſubiecta[a].Et hoc intellige,quādo p̄latus vult imponere ad
vtilitatē ſuā . Non.n dēt authorizare in facto ꝓprio, vt in
cle.1.de reb.ecc.nō alie.ſed ad vtilitatē alterius eccleſiæ ſub
ſiſtente cā rōnabili hoc poterit,vt no.Inn.hic, & facit a con
trario.c.p̄tereà,& c.cū clerici,& c.ſignificaſti.j̄.e.&intelligo
de prælato,q hēt ep̄alē iuriſdictionē in loco, arg.in iuribus
s̄.alleg.Not.2.ꝙ habēs eccleſiā ſubiectā,nō pōt retinere ſibi
partē ꝓuētuū.Et de Ep̄is dic,vt in c.vt noſtrū,in ſi.vt ecc.be
ne.De abbatibus & aliis p̄latis inferiorib⁹,vide bonū tex.in
cle.q̄a regulares,in §.1.de ſup.negl.prel.vbi cōcludiī,ꝙ qua
liſcunq; ſit locus ſubiectus abbati , dūmodò nō ſit de menſa
ipſius,nō pōt partē redituū ſibi retinere. Vltimò not.ꝓ illa
regula,qđ tibi nō vis fieri,alii nō facias . Et p illa,oīa q̄cūq;
vultis faciāt vobis hoīes,facite illis,vt 1.diſ.c.humanū gen⁹.

ſubſidiū charitatiuum in tantū tēpus ſit excōicatus, ſecundū do.de
Ro.deci.315.in or.nouiſ.Itē adde, ꝙ quādo Eps̄,vel p̄latus alius ex
cā à ſubditis exigit charitatiuū ſubſidiū,non dēt à qualibet eccleſia
hoc nomine plus exigere pecuniȩ,quā exigeret nomine ꝓcurationis
ſi viſitat Caſus eſt ſing.& vnicus in extrauagāti Benedicti.12.quæ
incipit , vas ele-
ctionis,circa finē.
Adde , an chari-
tatiuū ſubſidium
poſsit præſcribi,
Rom.conſi.378.&
quando poſsit im
poni,p eundē Ab-
ba.cōſ.7.& an poſ
ſit præſcribi , etiā
p Cal.cōſi.10.hoc
tit.Lap.alle.30.

ANT. FRAN.
Circa iſtā mate-
riā de charitatiuo
ſubſidio, an infe-
riores ab Ep̄o poſ
ſint illud impone
re clericis ſibi ſub
ditis, vide Archi.
34.di.c.ſi.Et qñ &
ex q̄bus cauſis poſ
ſit charitatiuum
ſubſidiū peti à ſub
ditis, vide in c. cū
Apoſtolus, de cen
ſi. & vide Spec.in
tit. de renun.in.§.
2.& Hoſt. in ſum.
de off.legat. in §.
q̄d pertinet, & an
tale charitatiuum
ſubſidiū debeatur
Papæ,vide p Old.
in cōſi.hic alle.&
an dñs à vaſallis ī
caſu neceſsitatis ,
vide Bal.in.l.1.in
ſi.C.de ope.lib.&
in l.iubemus.la.1.
in.1.nota.C. de ſa
croſan.eccle.& vi
de Bal.in l.ſi quis
ad declinandā.C.
de epi.& cle.& vi
de Car.in cle.1.in
§.ſi. in 1.q. de ex-
ceſ.prȩla.& in cl.
1.in §.1. in fin. de
ſup. neg. prȩla. &
adde, ꝙ charitati
uū ſubſidiū eſt ar-
bitrariū , & debet
exigi ſecūdū poſ-
ſibilitatē,& etiam
ꝓ eūdo ad Papā,
vel Imperatorem,
vt p Car. in locis
prælleg. Et intel
lige prȩdicta ve-
ra, petēs charita-
tiuum ſubſidium ,
eſt impotens face
re expenſas de ſuo
abſque ſua culpa ; quia tunc non poſſet petere vt,ple.trac.in c. cum
Apoſtolus,de cenſib. & an poſſet prȩſcribi huic charitatiuo ſubſi-
dio, vide per doct.& per And.Sicu.maximè in c.accedentes,de prȩ-
ſcrip.in 2.col.in ver.item dubitatur.

3 †In gl.ī ver.*nec veteres*, in ſi.vult hȩc gl.ꝙ
cēſus pōt augeri auctis facultatib⁹ eccle
ſiȩ cēſuatæ:ſed gl. ſequēs hoc limitat,vt
ꝓcedat reſpectu pñtatiōis,vel ꝓcuratio-
nis,nō aūt reſpectu cēſus;& tene mēti il-
lā gl.ſed ñ reddit rōnē, nec doc.bñ expli
cant. Sed dic,ꝙ cēſus iō nō augeī,q̄a aut
ſoluiī ſupiori:& eſt ſignū ſubiectionis.ñ
aūt refert,an ſoluaī multū, an parū.nam
ſemp denotaī ſubiectio;ꝓ hoc c.oīs aīa,
s̄.e.tacit.c.cōſtitutus,de relig.do.Aut ſol
uiī priuato ; & ñ eſt ꝓpr.è cēſus,nec dēt
augeri auctis facultatibus.Rō,q̄a in con-
tractu cēſuali trāſit dñiū ex toto in reci
piētē,vt dicit gl.in p̄alle c.cōſtitutus,&p
Bar.in l.1.ff.de pub.vñ augenī facultates
iſtius,nō illius,cui debeī cēſus;meritò ñ
4 dēt augeri cēſus.† Sec⁹ eſt in pēſione, q̄a
illā q̄s ſoluit rōne fructuū , quos q̄s pci-
pit de alieno . Nā ꝓpriè cōductor ſoluit
pēſionē. vñ quēadmodū ſi ꝯductor patiī
magnū dānū ſine culpa ſua , cōſequiī di-
minutionē pēſionis,ita ſi ex vbertate fru
ctuū caſu fortuito cōſequiī magnū com
modū,dēt augmētare pēſionē:q̄a cōtra
riorū eadē eſt rō, & hoc tenet gl. & Bal.
poſt.eā in l.ſi merces,ī §. vis maior.ff.lo
ca.& vide qđ dixi i c.pp,de loca.& aliq̄d
no.j̄.e.q̄to. Et ex hac rōne inferī,ꝙ ſi ec
cleſia fuit donata monaſterio ad vſus ꝓ-
prios,& monaſteriū reſeruata ſibi pēſio-
ne cōceſſit eā alteri,dēt auctis facultatib⁹
augeri pēſio: quia illa fuit impoſita rōne
fructuū:quēadmodū diminueretur pēſio
facultatibus diminutis ; & idem in pro-
curatione debita,vt in c.quāto.j̄.e. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia non poteſt fieri cenſualis , & facta non tenet per ſimplicē conſtitutionē rectoris ſine cōſenſu Diœceſani. 2.3. quo caſu requiritur cauſa rationabilis.*

4 *Præſertim, iſta dictio poteſt exponi pro, maximè,& pro tantum .*

CAP. VIII.

1 PRæterea. †Prȩlatus,ſeu re
ctor eccleſiæ nō
poteſt p̄ſertim poſt mortē eccleſiā
ſuā propria authoritate cōſtruere
cenſualē. Ponit caſum gñalē, rōnē ſub-
dens,ibi:*non enim*. Caſus lite. Quidā re-
ctores eccleſiarum per colluſionē quādā
factam cum religioſis,qui habent in illis
eccleſiis ius patronatus,ſoluunt de eiſdē
eccleſiis annuā penſionē, & illi eam reci

SEB. SAPIA. Sibi ſubiecta. Idē allegatur alias eſſet dicēdū
in hoſpitali ſubiecto;quia quare non poſsit cenſus nouus imponi ec
cleſiæ ſubiectȩ,rō eſt.quia iſta eſt quædā alienatio iuris eccleſiæ ,q̄
nō pōt fieri,niſi ex cā rationabili,& cū debita ſolēnitate,vt p Abb.
1.c. ꝓxi.in primo.no.& ī c.ſignificauit,in primo & tertio.no.in c.
grauis,ad ſi.1.e.In alienatiōe aūt bonorū hoſpitalis req̄riī eadē ſo-
lēnitas,q̄ i alienatiōe rerū eccleſiæ ſm do.Ant.Imo.& Abb.ī c.nulli.
s̄.de re.ecc.nō al.cū ſimilib⁹,vt tradit Feli.in c. de quarta.s̄.de p̄ſcr.

piūt Epo ignorāte, qrit, an ſucceſſores pēſionē illā ſoluere teneāt? Rñdetur, q̄ monachi nō ſunt audiēdi ī receptiōe pēſiōis, ſi authoritas Epi, uel ei⁹ officialis, q̄ authoritatē pſtare poſſit, ñ interuenit ſup hoc, & q̄a ſimplices ſacerdotes, uel clerici nō pñt eccl'ias, q̄b. pſunt, ſtituere cēſuales, pſertim poſt ipſorū deceſſū.

2 Ber.† No.1.q̄ nemo pt authoritate ppria eccl'iā alteri eccl'ię cōſtituere cēſualē. Et eſt rō. Nā nō pōt q̄s alienare res eccleſiæ ſine iuris ſolēnitate. 12.q.2.ſine exceptiōe, forti⁹ nō pt īponere cēſū, cū ſit q̄dā alienatio corporis ſuæ eccl'iæ, & q̄dā ſuit⁹ īpoſita.† No.ibi: *ſi pontificis, aut alterius, &c.* q̄ authoritate pōtificis, uł al

3 teri⁹ plati hñtis eccl'iā pleno iure ſubiectā, pt de nouo īponi cēſus, qd̄ intellige ex cā rōnabili, ut dixi.ſ.c. pxi.† Vltimo

4 no.ibi: *præſertim poſt deceſſum*, q̄ ſimplex ſacerdos nō pt ēt in uita ſua cōſtituere eccleſiā cēſualē, & hoc denotat uerbū il

5 lud, pſerti, exponēdo p maximè. alii ue

6 ro exponūt p tñ, dicētes, & ī uita ſua pt plat⁹ obligare ſe ad ſoluēdū cēſum. Sed dicēdū ē, q̄ licet poſſit ſe obligaī pſona liter, nō tñ obligare eccleſiā, & ſic intellige iſtū tex. Nā iſta pprie expoſitio h⁹ uerbi, pſerti, ut exponaī p maximè, ut no.ī c. auditis, de ele. nā ex ꝯrio poſſet eccleſia lædi de facto, q̄a poſſet adduci ad conſuetudinem, facit quod no. in c. peruenit, ſ. de arbi. Abbas.

SVMMARIVM.

Qui tenetur aliquid facere ratione officij ſibi commiſſi, non debet ſi fecerit, habere aliquod præmium, qd̄ ad hoc fuit ordinatum. 1

Officiales non debent habere aliquod præmium, ſi capiunt exbannitos, quia ratione officij tenentur, licet capienti ſit ſtatutum certum præmium. 2

CAP. IX.

ECcleſijs. Breue eſt, uł p alia uerba ſumma ſic. Eps eccl'ię d̄ manu laici p ſe ereptę ñ pt ob hoc cenſum īponere. Caſus lr̄alis. Q̄nq; laici tenēt eccl'ias, ſ Epi liberāt eas de manibus laicorū, qrit, utrū pl⁹ iuris hēāt ī iſtis eccleſiis, q̄ in aliis. rñ. pa. q̄ nullā exactiōnē īponere eis pñt, nec dēnt pter cathedraticū, & oīa alia iura, q̄ aliis eccl'iis im ponūt. B. Et ut itelligas, rō dubitādi fuit, q̄a ſicut t̄pe fundatiōis, uel pceptæ libtatis pt Eps certū cēſum ſibi cōſtituere, ut ī c. cōſtitut⁹, ſ. de reli. do. & ī c. pterea, el. 2. de iure patr. ita uidebaī, q̄ ſi capiebat eccl'iā, de manib. laici, cū eā quaſi de nouo adduceret ad libertatē, q̄ ī recōpēſatiōe bñficii pt īponeī nouū cēſum.† Sed ꝯriū decidit, q̄a Eps ad hoc tenebat ex offō ſuo, & ī neceſſitatib. nemo liberalis exiſtit, ut ī l. rē legatā, ff. de adimen. leg. Et ex hac rōne no. q̄ facietib. aliqd laudabile ex offō ſuo ñ neceſſariò pmiū

2 īponēdū.† facit ad q̄. pmittere certum pmiū a capiēti certū exbānitū, nūqd dēaī familiæ ptātis capiēti exbānitū? & uł, q̄ nō, q̄a ad hoc tenebaī ex offō, facit. l. congruit, ff. de of. pſi. & c. 1. de of. or. Quæi d

āt eripiebāt eccl'ię iſtæ de manib. laici pt tripliciter intelligi. Prio de facto laici tenebāt, & uſufructuabāt ſibi iſtas eccl'ias, uł reſpectu iuris pat. qd̄ fuit liberū p laicū cōceſſum Epo ad ipſi⁹ inſtātiā, uel fortè cēſus dēbāt pſono laico, a quo ſuo ingenio Eps liberauit eccleſiā, & nō eſt uis, quis intellectus pręferatur.

SVMMARIVM.

Pedagia noua licitum eſt imponere ſolis principibus & regibus, inferioribus uero non. 6.

Eleemoſyna non debet fieri de malè acquiſitis reſtitutioni ſubiectis.

Pedagia malè, & indebitè extorta ſubiacēt reſtitutōi.

Pedagium, uectigal, tributum, & cenſus in quibus differant.

Clerici non obligantur ſoluere pedagia, uel uectigalia etiam licitè impoſita.

Fraudantes gabellam non tenentur in foro conſcientiæ, & omnib. eſt licitum fraudare, niſi illis, qui communi conſilio impoſuerunt.

Reges præſcribunt iura Imperatoris in eorū regnis. 1

Præſcriptio contra iura Principis requirit tempus, de quo non ſit memoria.

CAP. X.

INnouamus. Noua pedagia ſi ne cōſenſu Principis īponens, cōiōe priuaī. Primo ponit phibitio. Scd̄o pœna. *ſi quis*. Caſus lr̄alis. Quidā pſumebāt eccleſiis imponere noua pedagia. ſup hoc cōſult⁹ pa. rñdet, q̄ noua pedagia ſine authoritate Regū, uł Principū cōſtitui ñ dēnt, q̄ ſ fecerit, & cōmonit⁹ ñ deſtiterit, cōiōe careat Chriſtiana, donec ſatisfaciat. B.† No.1. unū caſum reſeruatū Regib. & principib. Nā ad eos dūtaxat ſpectat īponere noua pedagia. Inferiores ergo dñi t̄pales peccāt im ponēdo hęc pedagia de nouo.† Itē no. ibi: *donec ſatiſfaciat*, q̄ extortū occaſione pedagii illicitē īpoſiti ſubiacet reſtōni. Ex quo infert, q̄ tales dñi ñ pñt de tali pedagio eleemoſynā facere iuxta no. in c. ex traſmiſſa, ſ. de deci. & 14.q.1. ſum. Vltimo no. caſum unū, ī quo eccl'ia exercet iuriſdōnē ī laicos. ſ. qñ īponūt noua pedagia citra authoritatē iuris. nā ex quo eccl'ia excōicat laicos trāſgrediētes. ergo hēt ī eos iuriſdōnē, q̄a excōicatio nō dēt ferri, niſi ꝯ ſubditū, uel forū ſortiētē rōne delicti, ad hoc qd̄ dixi ī c. q̄a clericis, d̄ fo. cōp.† Sd̄ qro, qd dicat pedagiū?

3 Sol. dicit Io. An.b q̄ ē q̄dā, pſtatio q̄ fit a

b trāſeūtib. p reb. q̄ uehūt, uel portāt, & qñ ſoluit ſoluit p pſona, & alio uocabulo uocaī in iure ciuili uectīal, q̄a ſoluit p his, q̄ uehūt. i. portāt. uñ pedagiū & uectigal idē īportāt, de quo aliqd not. in l. 1. ff. de pub. Itē hr̄ tributū, & cenſus, & ſi ſoluit principi, nō eſt dr̄ia c in-er tributū & cēſum, ut no. in d. l. 1. ſed priuato q̄nq; ſoluit cēſus p cēſuali, de quo dixi ī c. cōſtitut⁹, de reli. do. & tūc tributū differt a

4 cēſu.† An aūt clerici dēānt ſoluere pedagia, ſeu uectigalia, et licitè ſtatuta per dnos t̄pales, dic q̄ ñ d q̄a pedagiū ē on⁹ per-

SEB. SAPIA. Certū pmiū. Vide Bar. in l. 1. §. utrum ff. ad Syllania, & Feli. in c. de hoc co lū. pe. uer. ī ea. glo. in fi. ſ. de ſimo.

b Tu uide gl. in uer. pedagia, n c. ſuper q̄buſdā, in §. præterea, ſ. de uer. ſig. q̄ ſint pedagia, guigia, & ſalmaria, eſt hr̄ per Arch. 34. q. 1. in c. ſi q̄s Romipetas, & p Bal. ubi plura dicit in rub. ff. de rerū diui. Et q̄d ſit uectigal, ad de gl. in rub. C. de uecti. & cō. Et iſta ſunt, q̄ portoria di cūt ſm gl. in uerſ. portia, in l. 3. C. d̄ uectig. Vulgariter ēt appellant telonea, ut eſt text. in c. 1. in prin. in tit. quæ ſint re in uſi. feu. Hinc dr̄ in euāgelio, q̄ Mat thæus ſedebat i to loneo, q̄a erat publicanus. Quid aūt ſit tributū, cenſus, collecta, gabella, pſtatio, & de aliis hmōi ponit Bald. ind. rub. & Hoſ. in hoc, ti. 1. §. ex quibus cauſis, &c. & alii cano. hic.

SEB. SAPIA.

c Tributū. Vide Feli. in c. ad audiētiā col. 6. in 7. uer. inquātū habēs, ſ. de præſcrip.

d Et hoc eſt uerū, ēt ſi laici haberēt potēſtatē a principe ſeculari, faciendi ſoluere pedagia a pſonis eccleſiaſticis, q̄a princeps ſecularis nullā hēt ptāte in perſonis, & reb. eccleſiaſticis, ut declarat Hoſti. in hoc ti. in §. ex quib. cauſis, in

uerſi. ſed nunquid & uide Gemi. in c. q̄q̄, in hoc tit. li. 6. in 3. bo. Limito p dictā cōcluſionem nō pcedere in his reb. q̄ clerici aio negotiādi portarēt, q̄a tūc pderēt bñficiū. d. cle. pręſenti, eo. tit. a ꝯrio ſenſu, & ibi glo. & Imo. declarāt, q̄uo dicatur negotiator, & dēt ſtari in rāmēto clerici, utrum portentur cā negotiādi, ſm eūdē Gemi. in d. c. q̄. Et eſt de mente gl. in d. cle. pſenti, & hr̄ per Spe. in ti. de immu. eccle. circa finem. Secundo limita, ni ſi clerici, uel perſonæ eccleſiaſticæ uellent gaudere cōmoditate & emolumento ſtatuti, di ſponentis ſuper ſolutiōe pedagiorū, quia tūc tenerētur ad eorū ſolutiōem puta, ſi ſtatutū diſponeret de ſummaria cognitione uel de alio modo pcedendi. Nā hoc beneficiū nō cōpeteret clericis non ſoluentib. uectigal nec hoc ſtatutū di cetur ꝯ libertatem eccleſiæ, quia illud eſt cōpellere clericos ad ſolutionem uectigaliū, & iſtud bene eſſet cōtra libertatem eccleſiæ. Aliud eſt, ſub certa lege pſtationis eos ad cōmodum ſtatuti inuitare, ut eſt tex. no. in l. Titio centū, §. 1. ff. de cōdi. & demō. *Iſta ſunt uerba Bal.* in l. 1. C. de cōtrahe. emp. & ibi dat cautelā, q̄ uide. Tertio limito in his, qui emunt res clericorū, ab ipſis clericis, q̄a immunitas ipſorū, non trāſibit ad emptores. Ita gl. in d. cle. præſenti, & facit ad hoc prima limitatio, & idem uoluit expreſſe Bart. in l. licitatio, in §. fi, ff. de publ. ubi dicit, q̄ licet fiſcus non teneatur ſolē uer uectigal, tamē ementes a fiſco ſoluere debent. Pro quo facit, quia mutatione perſo-

mutatur conditio rei. l. pro procuratorē. §. fi. & ibi Din. & Bald. ff. de acqui. hære. facit. l. fi. C. de inoffi. teſta. Et per hoc pōt decidi occurrens. q. q̄ licet clerici de fructibus ſuarū pbendarū nō ſoluant gabellā, tñ emētes hmōi fructus bñ ſoluere tenentur. Quod intellige ſecundum diſt. Bar. in d. l. licitatio, ubi tangit, utrū priuilegiū tranſeat ad emptorem, de quo etiam Spe. & a Bal. in addi. in ti. de imu. eccl. in fi. & uterq; & Imo. ī l. maritū, ff. ſol. ma. Quarto limita, q̄ licet clerici & aliæ eccleſiaſticæ perſonæ nō teneant ad ſolutionem uectigalium: tñ coloni partiarii ipſorum bene tenentur ſoluere uectigal, ſeu gabellas pro fructibus, ſeu portione fructuū eos cōtingēte. Ita determinat Fed. de Se. in conſi. 106. incip. quæſtio eſt. Adde tamen prædictis, q̄ ſi clerici p ſuos operarios colerent fundos ſuos, tenerētur indiſtīctè ſoluere uectigal, etiā pro portione, quæ tangeret colonū partiariū. Ita Pe. de An. in d. c. quāquam. Ego plus dico, q̄ etiā ſi clerici cōducerent fundos laicorū, quos pro priis pecuniis excolerēt, quod idē eſſet, q̄ de fructibus taliū prędio rum non teneren tur ſoluere uectigal per doctrinā Bar. in l. legatis, ī 2. q. ff. de leg. 3. ubi dicit, q̄ ille, q̄ locat ſua prædia alteri, & ab alio

pſonale, & pſona clerici a nullo mō ē ſubiecta laico, & hodie dic, ut ī c. q̄q̄, de cē

5 ſi. li. 6. & in cle. pſenti, e. tit.† Et ex hoc inferī ad q. nūq̄d cleric⁹ poſſit libere fraudare pedagiū, ſeu uectigal? dic, q̄ nedū clericus, ſed et oēs exnei licite defraudant ſeu nō ſoluūt, ex quo nō eſt ītimè īpoſitū q̄a nō cadit pprie hoc caſu fraus: ſed poti⁹ q̄s euitat grauamē. Sed ipſi ciues, qui cōi ꝯſenſu ſibi īpoſuerūt, ñ licitè fraudāt q̄a in eorū piudiciū bñ potuerūt hoc ſtatuere, & hæc ſunt de mēte Bar. in. l. uecti

6 galia, ff. d̄ pub.† Vlt. op ꝯ tex. in eo, quod innuit, q̄ d cōſenſu regū & principū licitē. īponunī pedagia. Nā uł, q̄ ſol⁹ Imperator poſſit iſta īponere, ut in. l. uectigalia, C. de uecti. & cōmiſ. quaſi p totū, ad idē. c. ſup q̄buſdā. ſ. d̄ uer. ſig. ubi tex. excipit Imperatores & Reges & reſpū Regū exponit ibi Hoſ.b Regē, ſ. Romanorū. Nā poſt electiōnē añ coronatiōnē nō appellaī Imperator, ſed Rex Romanorū. So. doc. nō tāgunt hic ꝯriū, ſed pōt intelligi tex. dupłr. Prio, ut intelligaī ſm qd̄ intelligitur d. c. ſup q̄buſdā. Scd̄o pt intelligi de Regib. & Principib. q̄ pſcripſerūt hoc ius imponēdi pedagia, uel alia iura Princi- 1 pis. Nā cōiter hodie Reges inferiores pſcribunt in eorum regnis hæc iura Imperatoris. quo caſu pñt hoc exercere, ut Imperator, ut ī ſiī no. Inn. ī c. cū P. de fi. inſt. Bar. in. l. infamē, ff. de pub. iud. Et ſic uidemus hodie ī aliq̄b. cōitatib. Italiæ, q̄ uñr hoc pſcripſiſſe, in quo tñ Bar. uł ꝯri⁹, ut ipſemet no. ī. l. 1. ff. d̄ aqua plu. arcē. & ī d. l. uectigalia, & ī d. l. infamē. Et ſcias, q̄ cū pſcribit ꝯ Principē, reqrit t̄ps, de cui⁹ initio nō eſt memoria, ut in d. c. ſup q̄buſdā, ſed ꝯ inferiorem, q̄ hēt hoc ius, non reqritur tm̄ t̄epus, ut no. in d. l. uniuerſa.

tangit, quanto t̄pe præſcribatur ius imponendi talia pedagia, & an per eundem in ſua ſolenni diſputa. incip. Sigiſmundus, ubi attingit in tertio dubio, qualiter poſſit præſcribi ꝯ Imperatorē, uel q̄ requiratur ſcia Principis, an tit. uel bonafides, dic, ut ibi per eum, & ſunt meri imperii, ſeu reſeruata Principi, ut ē hoc ius īponēdi peda.

SVMMARIVM.

Clerici committentes ſimoniam de rigore iuris debent deponi. 1

Epiſcopus poteſt cenſuales eccleſias īſtituere ex iuſta cauſa alias ſecus. 2

Authoritas Epiſcopi, ubi interuenit, non præſumitur colluſio.

CAP. XI.

CVm Clerici. Qui per colluſionē īſtituit eccleſiā cēſualē, illa priuabit. Primo exceſſus. Scd̄o pœna, ibi: *præcipimus*. Caſus literalis. Quidā clerici cū q̄buſdā rligioſis ſine authoritate Epi faciūt colluſionē, ꝯſtituēdo cēſuales eccleſias, quas tenēt, ut poſt eorū deceſſum ad pſentatiōnē religioſorū ad eaſ dē eccleſias filii, uel nepotes clericorū ipſorū pſentēī. Pręcipit pp̄, ut q̄ inuēti fuerint facere talia eccleſiis ipſis appellōne poſtpoſita ſpolienī. B. No.1. pœnā eorū, q̄ cōſtituūt cēſualē eccleſiā citra authoritatē Epi. Nā dēnt illa priuari. Sed ꝯſide ra, q̄ tex. iſte loquiī, qñ p colluſionē imponebāt cēſum publicū, puta ut filii, uel nepotes pſentarenī poſtmodū ad illā eccleſiā. qd āt, ſi ceſſat colluſio? dic, ut dicet in. c. graue. ſ. e.† Op. uī. n. q̄ iſti clerici debuiſſent deponi: q̄a cōmiſerūt ſimoniā. Nā ſoluebāt cēſum, ut filii, uł nepotes cōſequerenī eccleſias, & ſic dabāt t̄pale pro ſpūali cōſequēdo, ad hoc in c. cū clericis, ſ. de pac. & qd̄ ibi no. gl. fi. Sol. doc. fatenī ꝯriū, q̄ de rigore iuris tales clerici pñt deponi, & etiam religioſi deberent priuari iure patronatus, ex quo taliter eo abutuntur, facit quod no. in c. quod clerici, ſ. de iure pa. quod no. In glo. 1. in fin. Hoſti. dicit & bñ, q̄ tex. iſte nō eſt reſtringēdus ad colluſionē, q̄ fit in iudicio; prout gl. uł intelligere, ſed pt intelligi generali

De hac mā tangitur per Angel. conſil. 40. & per Pau. de Ca. conſil. 19. incip. uſus uectigalis corrupt⁹ eſt &c. & per Oldra. conſi. 32. inc. punctus talis eſt. Adde etiā ad id, quod dicit hic Panor. in fi. ad cō no. idem panor. in c. cum apoſtolica ſ. de his quæ fiūt a præ. ſine conſen ſu capituli, q̄ quādo q̄s allegat poſ ſeſſionem tāti tēporis, cuius initii memoria non exiſtit, oīa præſumūtur interueniſſe ſecundum intentionem allegantis, & ita dicunt ibi. Ioā. And. Vin. Hoſti. & do. Ant. & alij. ubi interminis illius decre. uidētis, q̄ laici poſſunt habere d̄ cimas eccleſiarū in feudum, ſi modo fuerit conceſſum ante cōciliū Lateranē. ſecus, ſi poſt. Pone, q̄ laicus poſſidebat d̄ cimā alicuius eccleſię, ut q̄a erat poſita in parochia illi⁹ eccleſiæ quo caſu de iure communi præſumuntur ſpectare ad ipſam eccleſiā, c. 1. de reſtit. ſpol. lib. 6. Et eccleſia uolebat uendica-

cōducit, non per hoc pōt dici negotiator. Sed clerici indiſtinctè p rebus ſuis habent immunitatem dummodo non animo negotiandi, ergo &c. Adde Abb. conſi. 6. & uide Bal. conſi. 207. & an exigens pedagiū eo, quia eſt poſſeſ. uel quaſi exigēdi, in currat pœnam alio nō offenſo, & an exigens pedagia per terram, cum ſolitus erat exigere per aquam, contra faciat, uide per eundem Bal. conſi. 188. 4. lib.

ANT. FRAN. An clerici poſſint cōpelli ad ſolutionem gabellarū & datiorū. Dicas, q̄ regulariter nō tenetur ad talē ſolutiōnē, ut in l. placet, & in auth. item nulla cōitas, C. de ſac. ſan. eccle. & in cle. pſenti, hic alle. & in c. 1. de immu. eccl. lib. 6. tñ poſſunt compelli ad ſoluēdū tales gabellas & datia p mercatiis & negotiatiob. & hoc, q̄a tales mercātias nō debēt cleri ci facere, ut in c. ne cleri. uel mona. ſecu. nego. ſe immi. & hr̄ in c. 1. de celebra. miſſa. Et q̄ dicaī negotiatio, & q̄s negotiator, hr̄ ī l. legat: s ſeruis, & ibi p Bar. ff. de le. 3. & uide omnino Bar. in rub. C. de nauicu. lib. 11. Et adde, q̄ ille dr̄ negotiator, q̄ emit rē, ut eā, nō mutata forma forſan carius uendat, ut hr̄ in c. eiiciens, q̄ eſt palea, 38. diſt. & per Car. in cle. fi. de cenſi. Et adde, q̄ negotiantes ſimul obligantur in ſolidū, nec habent inter ſe bene ficium diuiſionis, ut plenè per Bar. in rubr. C. de inſtitoria, in ul. col.

a SEB. SAPIA. Perſona clerici. An clerici teneantur ad uectigalia & gabellas, tangit Feli. in c. eccleſia ſanctæ Mariæ. col. 43. uerſic. de gabellis aūt. ſ. de ꝯſtitu. Et nunquid liceat fraudare gabellas licitē īpoſitas, tāgit Feli. in c. 1. col. 12. uer. ex quib. uerbis, ſ. de ꝯſtitutio.

b Sic et exponit, ſeu intelligit in ſum. ſua in §. ex quib. uerſi. actiones, aūt, in fi. De hac mā hr̄ per Bal. in l. fi. plures, C. de cōdi. inſer. & in l. cū proponas, C. de nauti. fœno. & per do. Alexan. Immo. cōſ. 6. ubi

re talem decimā dicens, q̄ fuerat conceſſa poſt conci. Lateranen. laicus dicebat, q̄ fuit ante, dicunt, q̄ ſi laicus probat poſſeſſionem eſſe tanti temporis cuius initii memoria non extet in ꝯrium, obtinebit, ac ſi appareret ante conciliū eſſe. Ita ergo dicerem in propoſito in mā noſtra, q̄ ſi aliquis diceret, ad ſe ſpectare exactiōnē pedagii; & p baret poſſeſſionē tanti temporis &c. q̄ pſumeret iuſte ad ſe ſpectare, & ille, q̄ allegaret eſſe noua uectigalia, haberet neceſſe illud pbare.

ANT. FRAN. Cica hoc, qd̄ hic d̄ de pedagio, & an ꝯri īponendi illud uel iuris exigendi poſſit quis pſcribere, & ꝯ quē, & ad quē ſpectat talia pedagia & gabellas imponere; uide q̄ plene tractātur per Bal. & Bar. in rub. in ti. quæ ſint rega. in uſi feu. & per Bar. in l. Aquilius Regulus, ff. de do. Et adde q̄ ille, qui exigit pedagia, & ał's gabellas, tenetur ad emēdam oīum damnū, quæ inferētur ipſis mercatoribus, & aliis ſoluentibus gabellas & pedagia in ſuo territorio, ut hr̄ per gl. & Bar. in l. ne quid, ff. de incen. rui. & nau. Siue illud damnū inferaī de nocte ſiue de die, ſiue ab hoſtib. ſiue ab aliis, ut p Bal. i. l. fi quis ñ dicā rapere, in 5. co. C. d̄ epiſ. & cle. Siue illud dānū ſit illatū à ſubditis, ſiue non, ut per Flo. de ſanc. Pe. in l. ſciam, ff. ad l. Aquil. & per Bal. & Bar. in l. ſi qñ. C. uñ ui: & per Bar. in l. 1. §. quinſumma, ff. qñ ex fact. tut. Et circa hoc, quod hic d̄ de uectigalibus, dicas, q̄ uectigal eſt octaua pars, quod uehitur, fiſco debita. l. uniuerſi, & l. legatis, & l. ex præſtatione, C. de uectig. & cōmi. & ui de Saly. in l. uectigalia, C. e. ti. Et adde q̄ uectigalia retinēs tenet reſarcire omne damnum duplicatum fiſco, & pōt ꝯ eum procedi, ut hr̄ per Spe. in titu. de primo & ſecūdo decreto, in §. reſtat, in uer. & idē iuris, & uide tex. & Bal. In l. noua uectigalia, C. de uectig.

ter,qualitercũq; fiat colluſio , ſiue ĩ iudi-
cio,ſiue ex̃.uñ uerbũ,colluſio,capit̃ hic la
2 tè.In gl.2.in fi.no.gl.ꝙ ex iuſta cã p̃t Ep̃s
imponere nouũ cenſum eccleſię , ad hoc 1
ca.cõſtitutus,s̃.de relig.do.& in c. cũ ue-
uerabilis.ĩ.e. Et idẽ no.in c. ſignificauit.
ĩ.e.ſed ſine iuſta cã nõ p̃t;tñ,ubi interue-
nit authoritas Ep̃i , nõ p̃ſumit̃ colluſio, 2
argu.in c.niſi,de pręben. & ſic p̃t intelli- a
gi iſte tex.dum ponderat , quòd hic non
interuenit authoritas epiſcopi .

SVMMARIVM.

1 *Collectores ſi grauant eccleſias ad ſoluendum, debent priuari eorum officio , & idem ſi circa alias excedant debitum finem.2.*

CAP. XII.

1 *EAquæ* †Si collectores gra 3
uant eccleſias: pri-
uari debẽt offõ . Priò exceſſus.
Scd̃ò pœna,ibi: *quod.* Caſus lit.
Quidã Archidiaconi faciebãt collectã
denariorũ Beati Petri ꝑ Archidiacona-
tus ſuos.& ſub tali occaſione eccleſias &
parochias plurimũ aggrauabãt. Papa p̃-
cepit,ꝙ hoc nõ faciãt, ꝙ ſi ſecus præſum
p̃ſerint id , qđ uñr hr̃e , auferet̃ ab eis.B.
2 †In gl.1.dic,ꝙ ẽt p̃õt intelligi tex. gñalr̃
in oĩb.collectorib.Si.n.excedunt debitũ
finẽ,debẽt offõ priuari.Facit c.indicatũ.
di.89.Sed quęro,qd intẽdit litera,dũ di
cit id,qđ uidemini hr̃e,auferet̃,&c. doc.
exponũt tripliciter. Primo, ut intelligat̃
de indulgẽtia p̃ctõrũ:qa nõ merebuntur,
ex quo grauant. Secundo p̃õt intelligi đ
offõ Archidiaconatus.Tertio de officio
collectorię, & ẜm hunc ultimum intelle
ctum ſummaui.

SEB. SAPIA.

a Quod in cenſu. In contrarium tamen facit,ꝙ propter diuturnitatẽ temporis præſumitur ſolẽnitas extrinſeca,ut late concludit Fel. in c.ſicut,co.17.uer. fallit tertio,de re iud.& Iaſ. in d. l. ſciendum, & in.l. 1.col.6.C.qui admitti.

ZACHAR.

b Non cõſequitur reſtitutionem.Ad de iſtum in c. uenerabilis,nu. 3. & quod ibi poſui in apoſt.ad ipſum in uer. ante reſtitutionem,s̃.de offi. dele.& Phil.Fran. in regula,dolo facit , & quod ibi no. Celſus in apoſtil. ad ipſum in uer. ſpoliatus, de reg.iur. li.6.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non poteſt ſine cauſa facere eccleſiam cenſualem,cum cauſa uero ſecus.*
2 *Solẽnitas extrinſeca nõ præſummitur etiam in factis antiquis.*
4 *Spoliatus non eſt reſtituendus,quando erat in poſſeſſione contra ius .*
5 *Præſcribens contra ius debet habere titulum & bonã fidem,& quod tanto tempore poſſederit, de cuius initio non ſit memoria.*
Error iuris impedit præſcriptionem,error facti non.
6 *Cenſus non poteſt imponi, etiam quòd iam fuerit impoſitus,ſed legitima præſcriptione ſublatus .*
Præſcriptio non currit contra tributum , uel cenſum debitum in ſignum ſubiectionis.

CAP. XIII.

SIgnificauit. Qui reci-
pit iur̃m đ
nouo cẽſu impoſito eccleſię ꝓ-
ſoluendo, cõpellit̃ iurãtẽ abſol
uere.Primò ponit caſum ꝑplexum.Scd̃o
diſtĩguẽdo ꝓuidet.ẜm mẽbrũ,ibi.*ſi uero.*
Caſus lit.Monachi de Caſtig. elegerunt
quẽdã clericũ. T. noĩe ad regimẽ eccle-
ſiæ de Fulſig.ip̃m iur̃i uinculo cõſtringẽ-
tes de ſoluendo eiſdẽ annuatim cenſum
trium marcharum , quas p̃deceſſores ei⁹
ſoluerãt.Poſtmodũ Ep̃s diœceſis eidẽ in
periculũ ordinis interdixit,ne cenſum il
lum eis ſolueret,niſi prius cõſtaret, ꝙ au
thoritate ep̃ali fuiſſet ĩpoſitus. Sacerdos
p̃dictus hoc ſignificauit papę. unde mã-
dat cuidã, quatenus ſi conſtiterit præfa-
tũ canonẽ authoritate Ep̃i, & non de no
uo fuiſſe impoſitũ,p̃cipiat Ep̃o, ut ꝓhibitionẽ ſuã relaxet,
ſi uero cẽſus de nouo ſit impoſitus,ſiue authoritate Ep̃i fa-
ctũ ſit,ſiue nõ,compellat monachos illos appellatione re-
mota,ut clericũ illũ a iur̃o abſoluãt.B.†No.1.ꝙ ſola autho
ritas ep̃i nõ ſufficit,ut ecc. efficiat̃ cẽſualis. Nã quẽadmo-
dũ Ep̃s nõ ualet alienare bona eccleſiæ ſine cã. 12.q.2. ſine
exceptione,ita & fortius nec cẽſum imponere,cũ ſit quædã
alienatio iuris eccleſiæ,& de hoc.ĩ.cũ gl.1. † No.2 ibi: *niſi
prius non ſtaret*,ꝙ in cẽſu[a] ẽt antiquo nõ p̃ſumit̃ authoritas
Ep̃i,niſi ꝓbet̃.Sicut dicimus in ꝯctu minoris,ut nõ p̃ſumat̃
authoritas tutoris,niſi expreſſe ꝓbet̃,ut in.l.quęcũq;,ff.de
publi.Rõ eſt,qa ſolẽnitas extrinſeca nũq̃ p̃ſumit̃,niſi ꝓbet̃
ut no.in c.innotuit,de eo,qui fur.ord.rece.per Inn.& Bar.
in.l.ſciẽdũ,ff.de uer.obli.Tertio no.ꝙ ſacerdos non p̃õt ẽt
in uita ſua conſtituere eccleſiã cẽſualẽ.Nam eſt quædã alie
natio,ut.s̃.dixi.†In glo.1.ibi.*iuſta tamen de cauſa.* No.glo.&
ẜm eã reſtringerẽ tex.in fi.nã tex. ur̃ uelle in fi.ut authori-
tas ep̃i nõ ſufficiat ad cẽſum nouiter cõſtituẽdũ . Nã intel-
ligo,qñ ſine cã:alias ſecus,ut.s̃.de reli.do. c. cõſtitutus,& c.
venerabilis.ĩ.e.Et ex hoc collige duo,quę requirũtur in im
poſitione cẽſus.Primo authoritas Ep̃i. Scd̃o,ꝙ ſubſit cã iu
ſta,Tertiò,ẜm Hoſt.ꝙ cap̃lm cõſentiat,ar.in c.tua, & c.pa
ſtoralis,de his,quæ fiũt a p̃la.Quarto.ꝙ ſi ecc. cui cẽſus im
ponit̃,eſt collegiata,cõſentiat huic ĩpoſitioni,ar.in c.1.s̃.de
re.ecc.non alie.de rerũ ꝑmu.c.1.Puto tñ,ꝙ ubi cã eſt urgẽs
& eccleſia inferior nõ uelit cõſentire,poterit Ep̃s hoc face
re cũ cõſenſu capituli,ar.in cle.fi. de rebus eccl. non alie. &
in c.1.eo.ti.li.6.In gl.2 .in fi.Gof.& Lau.uñr diſtinguere, ꝙ
aut certũ eſt cẽſum deberi,& ſeruãdũ eſt iur̃m. Aut certum
eſt nõ deberi,& parẽdũ eſt p̃cepto Ep̃i, & in dubio dẽt obe
dire.Sed aduerte,quia ꝑ hoc nõ ſoluit̃ ꝯriũ formatũ in glo.
Nã iſti monachi erãt in poſſeſſione h⁹ cẽſus,quia p̃deceſſor
h⁹ rectoris ſoluerat , & lite pendente nõ dẽt quis priuari
poſſeſſione ſua.Ex dictis doc.p̃õt multipl̃r.ſol.colligi.Prĩo,
ꝙ ſolutio rectoris ſine cõſenſu Ep̃i nõ potuit trãsferre poſ-
ſeſſionẽ in iſtos monachos qa ſine authoritate Ep̃i . cenſus
imponi nõ p̃t,& primũ tenuit Inn. poſtea dicit, ꝙ poſſeſſio
fuit eis q̃ſita,ut in c.dilectus,de capel.mo.ſed erat clãdeſti-
na reſp̃ũ Ep̃i,uñ potuit ep̃s poſt,q̃ ſciuit,ſol̃onẽ interdice-
4 re.Tertiò p̃õt ſolui,ꝙ hęc poſſeſſio erat ꝯ ius. uñ ſpoliatus
b tali poſſeſſione nõ cõſequit̃ reſtitutionẽ,[b]niſi probet,ꝙ ex
ꝓbabili cã acquiſiuit poſſeſſionẽ,ut in c.ad decimas, de re
ſtit.ſpol.li.6. Et no. ex prædictis,& ex tex.,ꝑ iſtis onerib. q́
presbyteri exoluũt qñq: ꝯ ius , ut nõ obſtãte illa poſſeſſiõe
facti poſſit Ep̃s interdicere ſacerdoti , ut illa onera ampli⁹
non ſoluat. in gl.fi.dic,ut.s̃. dixi, ꝙ tꝑe fundationis p̃õt cẽ-
ſus imponi,ut in c.præterea,de iure patro. Itẽ de nouo,ubi
ſubeſt cã,ut no.in fi.gl.quã no.† Itẽ p̃õt acqri pręſcriptiõe,
5 ut ĩ c.Eleutheri⁹,18.q.2.ſed cũ hæc p̃ſcriptio ſit ꝯ ius,opor
tet,ꝙ p̃ſcribẽs hẽat titulũ & bonãfidẽ, uel ꝙ tãto tꝑe poſſe
derit,de cuius initio nõ ſit memoria,ut in c.1.đ p̃ſc li.6. Et
dicit hic Hoſt. ꝙ ſola authoritas Ep̃i ſufficit ad parãdũ ti-
tulũ p̃ſcribẽdi,ar. hic. Quod ego limitarẽ,qñ pręſcribens
erraret in facto, qa putauit cõſenſum capituli interueniſſe
ſecus,ſi errabat in iure,credẽs ſolũ cõſenſum Ep̃i ſufficere,
quia error iuris ĩpedit pręſcriptionẽ,ut ĩ c.dudũ,de deci.&
in.l.nũquã,ff.de uſuc.Facit qđ no.in c.2.de his; q́ fiũt a præ
6 la.& in c.de quarta,de p̃ſcri. †Sed quęrit hic Hoſt.qd ſi cẽ-
ſus ab initio poſitus fuit,ſed p̃ſcriptione lĩma ſublatus, nũ
quid ualeat impoſitio nouiter facta,& tenet,ꝙ ſic, Tũ quia
ꝯ cẽſum nõ præſcribitur, ut in.l.cõpetit,C. de præſcrip.30.
uel.40.anno.Tum quia aliud eſt de nouo oĩno imponere,
aliud recẽſere antiquũ,arg.in c.cõſuluit.ĩ.de Iudęis,hoc di
ctũ tñ ñ pl3 .Nã.l.ꝯpetit,loq̃t̃ de cenſu debito principi in ſi
gnũ ſubiectionis,q nõ p̃õt pręſcribi,ſicut nec ſubiectio,ſec⁹
ĩ cẽſu debito ĩferiori,puta patrono,uel alteri eccl̃iæ.Nõ.n.
uideo,quar̃ ꝯ cẽſum iſtũ ñ poſſit p̃ſcribi. ex quo ergo cẽſus
eſt lĩme ſublatus, nõ p̃t ep̃s de nouo ĩponere cã legitima.

Summat-

SVMMARIVM.

1 *Monaſteria tenentur contribuere in uiſitationibus,quas facit archiep̃s 2.4.*
3 *Abbas poteſt eſſe procurator aliorum monaſteriorum.*
5 *Archiepiſcopus,uel epiſcopus an poſsint uiſitare hoſpitalia, qualiacunque ſint.*
Hoſpitalia præſumuntur religioſa in dubio , quando habent campanile cum campana,& ibi publice celebratur quotidie.

CAP. XIIII.

1 *SOpitæ.* † Archiep̃s uiſitãs ꝓinciã ẽt a mo-
naſteriis prouinciæ ꝓcurari debet .
Primò narrat factũ. Scd̃o diffinit, ibi:*inde.*Caſus
literalis.Inter Archiepiſcopũ Rauẽ. & monaſte
ria de Boñ.cõtrouerſia uertebat̃ ſuper ꝓcurationibus re-
cipiendis cã uiſitationis. Abb.ſc̃ti Proculi & oĩum aliorũ
monaſteriorũ de Boñ.procurator pro monaſterio ſuo ꝑꝑ
cõtrouerſiã iſtã ad ap̃licam ſedẽ acceſsit,& ſuꝑ cã iſta diu
tius litigauit.Archiep̃s aſſerebat procuratiões ipſas ĩ aliis
monaſteriis ſuæ prouincię ſibi ſine cõtradictiõe præſtari,
& probauit ꝑ teſtes procurationes exhibitas fuiſſe præde-
ceſſoribus ſuis in monaſteriis Boñ. Papa vidẽs intentionẽ
Archiep̃i iure cõi fundatã & anteceſſorũ cõſuetudine adiu
uari,cõdẽnauit monaſteria ad præſtandũ procurationẽ di
cto Archiep̃o & ſucceſſorib. ſuis ẜm facultates eorũ. Ber.
2 †No.1.ꝙ monaſteria, licet ſint exẽpta a lege diœceſana,
ut in c.dilectus,& qđ ibi no.de of.ord.tenentur nihilomi-
nus ad procurationẽ præſtandã rõne uiſitationis . Ex quo
infertur,ꝙ illa theorica eſt falſa,quæ hẽt,ꝙ ea,quę cõſiſtũt
in dãdo,ſunt de lege diœceſana.Nã procuratio conſiſtit in
dãdo:nec tñ ab ea monaſteria ſunt exẽpta. De quo uide,
2 quod dixi in c.1.de ſta.reg. † No.2.ꝙ Abb.p̃õt eſſe procu-
rator aliorũ monaſteriorũ. An aũt poſsit hoc officiũ exer 3
cere pro aliis,ur̃ ꝙ nõ,arg.in c.2.s̃.de poſtu.præl.& in cle.
religioſus,de proc.Hoſt.tñ ſimpliciter tenet , ꝙ cũ habeat
adminiſtrationem p̃õt eſſe procurator.uñ nõ repellit̃,ſicut
ſimplex religioſus.qđ uerbũ not.& uide bo.gl.quæ facit ad
multa.16.q.1.de præſentium. Itẽ in ſimplici religioſo di-
cit Hoſt.ꝙ p̃õt eſſe ꝓcurator epiſcopi alleg.16.q.1.c.ſi ue-
re.Quod uerbũ ẽt not.quia ꝑ iura aperte nõ probat̃, ſcd̃m
qđ legitur & no.2.q.7.c.cũ paſtoris. Itẽ no.ꝙ ius cõe iuua-
tur ex cõi uſu patrię, & ſic cõſuetudo p̃õt cõcurrere cũ iure
3 cõi,& facit ad q.tactã per glo.in c.1.de cõſtit.in 6. † Vlti-
mo no.ꝙ Archiep̃s p̃õt uiſitare nedũ ſuã diœceſim, ſed ẽt
totã prouinciã & nedũ eccleſias ſeculares , ſed ẽt religio-
ſas,& monaſteria,& ab eis exigere ꝓcurationẽ rõne uiſita
tionis.Et de modo uiſitãdi ꝑ Archiepiſcopũ,dic,ut hodie
4 habes bo.tex.in c.1.eo.ti.li.6.† An aũt Archiep̃s , ſeu Ep̃s
a poſſit uiſitare hoſpitalia[a]qualiacũq; ſint, uide ꝑ Fede.cõſ.
46.& conclude tres caſus. Primus,quãdo certũ eſt hoſpita
lia eſſe religioſa,utputa authoritate Epiſcopi fundata : &
hęc indubie uiſitant̃ ꝑ ep̃m,& archiep̃m , ut in d.c.1. & ibi
gl.ſuꝑ uer.pia loca.Secũdus caſus, quãdo nõ cõſtat,ꝙ ſint
fundata authoritate ep̃i , ſed habẽt ſigna religionis, & pu-
blicitatis,ut quia habẽt cãpanile cũ cãpana , & ibi publice
celebratur quotidie : quia p̃ſumptio eſt, ꝙ ſint religioſi,ut
no.Arch.de cõſec. di.1.nemo,dixi in c.patentib⁹ de priuil.
Tertius caſus eſt magis dubitabilis,quãdo cõſtat,ꝙ ſint ho
ſpitalia priuata:& ſentit Fede.ꝙ poterit adhuc uiſitare,ex
quo ſunt deputata ad uſos pios:loquit̃ tamẽ de hoſpitali
infectorũ,uel leproſorũ,& facit c.2.ĩ.de eccle.ædi. Sed ego
in hoc caſu diſtinguerẽ,ꝙ aut uiuit ille, qui hoſpitale ere-
xit,& nõ poterit ep̃s eo inuito illud uiſitare , quẽadmodũ
& domũ propriã alicuius priuati. Aut ille deceſsit, & uo-
luit hoſpitale remanere in ſuo ſtatu,& tũc ſuperior poteſt 1
illud uiſitare,arg.opti.in aut̃. de ecc.ti.§.ſi quis ædificatio-
nem,& facit quod dixi in c.inter dilectos,dẽ don.

SVMMARIVM.

1 *Patroni laici, ſiue eccleſiaſtici non poſſunt nouum cenſum imponere in eccleſia patronata ,licet ab initio in fundatione poſſint.*
2 *Iuramentum non ligat iurantem in præiudicium eccleſiæ.*
3 *Pœna eſt arbitraria,ubicunque non eſt a iure expreſſa .*

CAP. XV.

1 *GRauis .* † Patroni etiam
clerici [b] nouum
cẽſum eccleſiæ ĩponer̃ nõ p̃ñt,
nec ueterẽ augere, & ſi ſuꝑ hoc
iuramẽtũ,uel cautiones exegerũt,cogunt̃
abſoluere . Prima ꝑs narat factũ. Secũda
ꝓuidet , ibi: *declarationi* . Caſus literalis.
Quidã eccleſiaſtici,ſeu religioſi habẽtes
præſentationẽ ĩ eccleſiis nolũt ad eas va
cãtes aliquos ꝓſentare, niſi aut nouũ cẽ
ſũ eis imponãt , aut veterẽ p̃ẽſionẽ au-
gumẽtẽt cõtra cõciliũ Lateranẽ.& ad ſo b
lutionẽ ipſi⁹ ĩſtituẽdos p̃ſbyteros iurato
ria,vel fideiuſſoria cautione cõpellãt.Per
uenit hoc ad notitiã dñi Papæ,vnde mã-
dat qbuſdã , quaten⁹ qcqd cõſtiterit cõ-
tra cõſtitutionẽ cõcilii ſuꝑ huiuſmodi à
tꝑe ꝓlati cõcilii attẽtatũ , in irritũ de-
beant reuocare : & p̃ſbyteros , q ſuꝑ his
iuramẽta p̃ſtiterũt,faciãt abſolui cõgrua
ſatiſfactione ĩpoſita;& q cõtra formã ca
2 nonũ de cætero ſuꝑ his venir̃ p̃ſũp̃ſerit ,
canonicè puniant̃. Ber. † No.1.ꝙ licet ad
petitionẽ patroni poſsit tꝑe fundatio-
nis cẽſus,uel p̃ẽſio cõſtitui, ut in c.pręte
rea,de iu.patr.& ĩ.c.proxi. poſt tñ funda
tionẽ hoc fieri nõ poſſet, ut hic. †Not.2.
ꝙ iuramẽtum nõ ligat p̃ſbyterũ in præ-
iudiciũ iuris eccleſiæ. Vltimò no. ꝙ re-
ctor cõſtituẽs eccleſiã cẽſualẽ propria
authoritate,eſt canonicè puniẽdus.Quę
autẽ dicat̃ pœna in hoc canonica, dic,ut
in gl.fi.In gl.in uer.abſolui,ibi : *duo.* no.
gl.pro intellectu illius c.tua. s̃.de iureiu.
& dic,ut ibi plene dico . Et in fi. glo. uel
dic,ꝙ iſte abſoluit̃ quo ad uulgi opinio-
nẽ:uel abſoluir̃ à p̃ctõ:qa temere iurauit.
3 † In glo fi.ibi,*de elec.c.nihil.* & uide me-
liorẽ glo.in c.gñali,de elec.lib.6.& in fi.
glo. Hoſ.dicit, ꝙ pœna in hoc caſu erit
arbitraria,ex quo certa nõ eſt in iure ex
preſſa. Nec ob.c.cũ clerici.s̃.eo. quia ibi
per colluſionẽ fuit cenſus impoſitus, ſeu
inſtitutus. Itẽ ibi ĩteruenit ſimonia , hic
nõ.Nec ob.c.querelã, de iureiu. quia ibi
loquimur de tranſgreſsione liciti iura-
mẽti. iſtud aũt iuramẽtũ erat illicitum.
Io.And.dicit,ꝙ etiã in hoc c. pactũ pote
rit eſſe ſimoniacum.uult dicere , ꝙ ſi iſte
promiſiſſet cẽſum,ut p̃ſentaret̃ ad benefi
ciũ,cõmiſiſſet ſimoniã , & ſic priuaretur
eccleſia , ſecus dic , ubi poſt inſtitutionẽ
ex ſua ſimplicitate ꝓmiſiſſet ſoluere cen
ſum. Si aũt hoc feciſſet ſciẽter,credo , ꝙ
deberet priuari eccleſia:quia hęc ẽ pœna
alienãtis ĩdebite bona eccl̃iæ,uel obligã
tis eccleſiã ꝓ alienis debitis , de quo ĩ c.
qđ' ſicut,ĩ fi.s̃.de ele.& ĩ c.2. de ſo.cũ ſim.

SEB. SAPIA

a Viſitare hoſpitalia . Vide ad hoc quæ latè congerit Fely.in cap. de quarta , col.3. s̃.de præſcript. & ibi quomodo cognoſcatur , ꝙ hoſpitale ſit religioſum , uel priuatum.

ZACHARI.

b Patroni etiam clerici.Adde Car. in cle.1.§.1.& ibi bo . tex.de exceſ. ſi . præla.& iſtum in.c.prohibemus, ĩ.eo . & vtrum , ſi cenſus augeatur , cũ reditus auctus eſt prædijs,ſi prædia non augeantur , vide eundem Cardi.vbi ſ̃.in.3. opp.

SVMMARIVM.

1 *Patronus in fundatione eccleſiæ p̃õt facere,vt imponatur cenſus perſoluendus,vel ſibi,vel alteri tertio.*
2 *Cenſus, vel tributi ſolutio non probat neceſſariò ſubiectionem.*
3 *Teſtator p̃õt grauare hæredem, vel legatariũ ad exhibendũ procurationẽ annuatim in aliquibus pijs locis.*
4 *Procurator obligatus ad procurandum dominum, tenetur procurare ſeruitores .*
5 *Obligatus ad ſeruiẽdũ aliqbus ſub noĩe collectiuo, puta vni collegio,dẽt ẜm q̃ numer⁹ creſcit,vel đcreſcit.9*

a De hac. qō.uide hic per do. Anto. & in terminis per Imo.in clem.ſi.in 18.col.de reſcrip. ubi in hac q. alle. Io.An.hic,& Bar. in l.ſi.C.de ſa.ſan. eccl. Sed ad iſtam q.allego tex.in c. ſuggeſtum,de deci. Et ad iſtam q. uide duas alias ſimiles q. quas ponit Bald.in l. non nudis, C. de ſerui. in ult.col.

Vide Alex.conſil. 178. 2.lib.

a Furnum. Vide d. Iaſo. referentem. Abb. hic,in repe. l.quominus,colū. 30.uer.tertio optimè facit,ff.de flumini.

6 *Conductor minuit et auget penſionem, ſecundū quod fructus minuuntur,uel augentur.*
7 *Spoliari nemo debet propria authoritate.*
8 *Poſſeſſor non cogitur oſtendere titulū ſuæ poſſeſſionis,niſi poſſeſſio ſit contra ius.*
10 *Iudex non debet conſulere uni cum graui præiudicio alterius.*
11 *Furnum,uel molendinum ſi quis dederit in emphyteoſim cum conditione,ut gratis,uel dato aliquo precio poſsit ibi cum ſua familia coquere,uel molere,an aucta fam.poſsit iſta facere,uel gratis,uel p eodē pcio.*

C A P. X V I.

Vanto Qui tenet̃ pcurare fratres alicuius domus, obligat̃ ad pcurādū oēs,licet illorū numerus nūc creuerit:ſed ſi ex hoc grauaret̃ nimiū, p iudicis offm̃ ſibi puidebit̃.h.d.ſm̃ magis cōem lec.Primò recitat factū.Scđò idulget,& idulgētiā moderat̃, ibi:*indulgem⁹*, & iſte eſt bo.tex. Caſus lr̃al.Fundatores monaſterii Bellæuillę ab ipſa fundatiōe ipſius monaſterii cōſtituerūt, ut fratres illic dño ſeruiētes fratrib. ſancti Irenei unā pcurationē annis ſingulis exhiberēt,q̃uis ab eis nihil teneāt:ſed ab initio pp paucitatē fratrū ſeruiētiū ſancti Irenei pcuratio illa fratres monaſterii Bellæuillæ ñ grauabat. poſtmodū intm̃ creuit numerus eorūdē,q ad pcurationem uix ſufficiūt quatuor marchæ,q̃ pro una fieri cōſueuit. quare monachi iſti ſuper hoc puideri poſtulauerūt. Papa idulget eis, ne ultra primā mēſurā i pcuratiōe ſint ulterius prædictis fratrib. obligati: ſed expēſis,q̃ cōſueuerūt fieri,ſint cōtenti,niſi facultates ſui monaſterii intm̃ ex creuerint,q ſine grauamine poſſint exhibere pcurationē p̄dictā.B.

1 † No.1. q ad uolūtatē fundatoris eccleſię nō ſolū imponi p̄t cēſus ſeu pēſio pſoluēda ipſi patrono. ſed ēt tertio, ſeu alteri eccleſię, qđ idē ē.Et ex hoc.& eſt text.colligo, q

2 ꝯtingere pōt unā eccl̃iā obligari ad ſoluēdū cēſū,uel pēſionē alteri eccleſiæ, licet illi non ſit ſubiecta.Et ſoleo allegare iſtū tex.ad pbādū,q ſolō cēſus, ſeu penſionis neceſſariò ñ pbat ſubiectionē;qa ñ pbat hoc eſſe,qđ ab hoc ꝯtingit abeſſe,ut i c.2.de trāſla.& in l. neq; natales, C.de pb.& uide qđ dixi in c.2.s̃.e.†Se-

3 cūdò no.ar.q licitè teſtator grauat heredē,uel legatariū ad exhibēdū unā pcurationē ſingulis annis aliqb.fratrib.& hoc multū eſt in uſu. orit̃.n.ex hoc obli

4 gatio,ut hic patet.†Itē no.ar.q obligatus ad pcurādū dñm, tenet̃ ēt pcurare ſeruitores.Nā i īpoſitione h⁹ oneris nulla facta fuit mētio de ſeruitorib.& tñ expreſſe ex lr̃a colligit̃, q ēt ſeruitores pcurari dēbāt.Pro & ꝯ facit tex.no.in c.li

5 cet,de priui.li.6.& uide Ol.cōſ.11.† Itē no. q obligatio cōcepta ſub noīe collectiuo,uel appellatiuo recipit augmētū, uel diminutionē ſm qđ diminuitur, uel creſcit cōprehēſū ſub illo noīe collectiuo.uñ ſi teneor pcurare fratres alicuius loci,obligor ad pcurādū ſm eorū nume

6 rū,ſiue creſcat,ſiue diminuat̃. † Itē not. ar.ex fine lr̃ę, q ubi onus īponit̃ habito reſpū ad reditus , diminuit̃ & auget̃ ſm facultates redituū; de quo dic,ut in c.pp,ſu.de loca. & in l.ſi merces.§. uis ma

7 ior. j.e.†In gl.2.ibi:*ſeruanda eſt hmōi liberalitas.* uult dicere, q liberalitas hr̃ p cā;qđ clarius dicit Inn.& facit c.1.ſu.de do.& hāc ſolōnē tene,licet Gof.dixerit, q iſti erāt i poſſeſſione pcurationis iſtius;iō nō teneb.int allegare cām. quæ ſolō nō placet Ho.Nā licet ppria authoritate nō dēāt ſpoliari:tñ nō apparēte cā,ex quo hæc ſolō eſt ꝯ ius,pn̄t ſoluē

8 tes repetere,qđ ſoluerūt,niſi oſtēdat̃ cā legitima.†Nec ob. q poſſeſſor nō cogit̃ oſtēdere titulū poſſeſſionis. 2. q.5. in prin.qa illud pcedit,niſi poſſeſſio ſit ꝯ ius, ut pbat̃ in c. cū eccleſia Sutrina,de cā poſ.& pprie.ubi electores ſuccubuerūt,cū agerēt de pprietate iuris eligēdi,ex quo nihil oſtēderūt ultra poſſeſſionē,& notabis bñ hoc dictū. Sed i caſu nr̃o erat cā,ſ.mera liberalitas patroni , de cuius inſtantia eps̃ impoſuit hoc onus tpe fundationis; & adde ea,q̃ dixi i

9 c.peuenit,ſu.e.*indulgemus*,ibi:*quotcunq; eſſent*.no. gl.uult.n.q ex quo obligatio fuit ſimpl̃r ꝯcepta ſub noīe collectiuo , ñ uariat̃,licet creſcat,uel diminuat̃ numerus cōp̄hēſorū ſub noīe collectiuo.uñ papa hic puidit ex idulgētia & officio ſuo.Ho.tenet ꝯriū.Dicit.n.q de iure fuit iſta reſtrictio; qa eſt ueri ſimile, q qs uelit ſe grauare i infinitū. Et idē Bart. Brix.in q.uene reali:ſed In.& Io.An.& cōiter doc. ſequentes tenēt primū intellm̃. Pro quo multū facit tex.in ſi.Vbi dr̃,q ſi augerent̃ facultates iſtius monaſterii onerati,dēnt oēs pcurare ſm numerū ampliatū;qđ nō fieret, ſi prīa obligatio intelligeretur reſtricta ad numerū tūc exiſtētē.In.tñ multū no.ur̃ reſtringere iſtā puiſionē,ut fieri nō dēat , qñ ex mera liberalitate pceſſit obligatio:ſecus, ſi aliquo dato uel retēto fuiſſet inducta.Nā ſubueniēdū eſt donatori,ut ñ teneatur cū magno grauamine ſuo.uñ ñ p̄t cōueniri ultra, q̃ facere poſſit,deducto eo,ne egeat,ut in l.inter oēs, ff. de re iu.q̃ rō ceſſat in obligatione cāta ex facto nō lucratiuo.

10 Quod ſatis mihi placet:† qa nō debet iudex cōſulere uni cū graui p̄iudicio alterius,ut no.in l.4.§. hoc āt iudiciū, ff.

11 de dā.inſe.†Faciūt hęc ad qōnē quotidianā. Quidā dedit

a furnū[a] ſeu molēdinū in emphyteoſim hoc adiecto, ut hr̃et & dēret recipiēs gratis coquere, uel molere p iſto donante,& familia ſua.Demū excreuit multū familia iſtius ultra ſolitū.q̃ritur nūqd teneatur coquere,uel molere p oīb. an ſm numerū antiquū?Fede.Pe.& Abb.dñt de iure, q ſic,ſed ex offō iudicis poterit ſibi prouideri,prout hic factum fuit. Sed aduerte,qa hoc ultimū eſt ꝯ illā notabilē litationē In. q uoluit hūc tex.ſolū procedere reſpū reſtrictionis,qñ obligatio proceſſit ex mera liberalitate, nō āt qñ aliquo dato, uel retēto,ut i terminis nr̃is. Et p̄t ēt adduci, qđ quotidie obſeruatur.Nā paterfamilias ſępe cōſtituit certū p̄cium,ut qs teneatur coquere pro tota familia ſua,nūqd aucta familia teneatur pariter,ſicut prius?Ex prædictis potes colligere ſolutionem. Nam ex quo recipiens poteſt ſe habere ad lucrum,ſ.de minorata familia ; ita debet ſentire damnum aucta familia,cum cōtrariorum eadem ſit diſciplina. In gl. ſi.in ſi.hoc non attingit propriè materiam noſtram , quia, ut ſu.dixi,hęc moderatio proceſſit ex indulgētia:ſed de iure tenebatur procurare omnes fratres, quotcunque eſſent, diminutis facultatibus,ſiue auctis,& de materia dic , ut plene no.in c.propter,de loca.& in c.cum M.de conſt.Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Legati ſedis Apoſtolicæ, & eorum nuntij non ſolum ſtantes in loco deſtinato, ſed etiam tranſeuntes,licitè petunt procurationes ab omnib.eccleſijs, & monaſterijs.2.non obſtante aliqua præſcriptione.3.*
4 *Præſcriptio & priuilegium non ſemper procedunt a pari.*
5 *Priuilegium,quod papa promiſit non reuocare,niſi in reuocatione faceret mentionem de eo de uerbo ad uerbum,an cenſeatur ſublatum,ſi papa dixerit, non obſtante alio priuilegio,etiam ſi de eo eſſet fienda mentio de uerbo ad uerbum, & aliter eius uerba non expreſſit?*
6 *Papa non poteſt quem eximere de poteſtate ſua.*
7 *Pauperes non ſunt obligati ad uictualia.*

C A P. XVII.

1 Vm inſtantia.†Oēs eccleſię,niſi quę ab hoc p priuilegiū Apoſtolicum ſint exēptę,procurare tenent̃ legatos ſedis apoſtolicę,ſeu ēt eius nūcios,nec i hoc p̄ſcriptio ne iuuantur.h.d.uſq; ad.§.ſanè.ab inde uſq; ad finē tractat̃ de mō pcurationis ipſorū legatorū,& nuntiorū. Duę ſunt ptes principales. Secūda ibi: *ſanè.* Caſus lit.Primicerius & clerus Mediolanenſis p quoſdā nuntios ſuos cōqueſti ſunt dño papę,q cū ipſi legatos nūtios Apoſtolicę ſedis deuotè recipiāt & pcurēt ordinarii maiores eccleſię Mediolan. ipſos pcurare renuūt,& ad faciēdas expēſas ſubſidiū denegāt ipartiri.uñ in pcurationibus exhibēdis plus debito aggrauant̃.quare ſibi ſup hoc puideri poſtulabāt.Papa ſic eorū petitiōi rñdet,q cū oēs eccleſię legatis & nūtiis eccleſiæ b Romanę pcuratiōes īpendere teneantur, nullā hr̃i uult ab hmōi pcuratiōib.excuſatā,niſi fortè p ſpāle priuilegiū apoſto.ſedis ſit exēpta,qđ tñ p̄p̄ non credit,ēt ſi lōgiſſimo tpe pcurationē ñ p̄ſtiterit,cū i talib. locū nō habeat p̄ſcriptio, qa & p̄p̄ circa puiſiōē & ſolicitudinē oīum eccleſiarū ñ ceſſat,uerūtñ in his exigēdis eū modū & ordinē uult obſeruari,ut nullus p̄latus,uel ecc.ſup hoc rōnabiliter ꝯquerat̃. Si uero de cōi collecta expēſas legatorū & nūtiorū Apoſt. ſedis facere uoluerint,hoc eis p̄p̄ nō phibet : tñ p hoc nullū 6 uult p̄iudiciū gñari nūtiis & legatis ſuis,quominus poſſint, a quocūq; uoluerint, pcuratiōes debitas poſtulare,ita tñ,q ſi aliqs fuerit i hoc grauatus,ſibi ab aliis reſtauret̃ , ſi nūtius Apoſt.ſedis in neceſſariis exhibēdis pareat, qcūq; fuerit requiſitus,ita q in fraudē nihil fiat, nec cōpellat̃ pcuratiōes c recipere p cōes miniſtros,ſi noluerint,& q ꝯtumaciter eis re

2 ſtiterint,p cēſurā eccleſiaſticā ſunt cōpellēdi.B. †No.1.ex iſto tex.q tā legati,quā nūtii ſedis Apoſt.licitè petūt pcurationē,& pcedit text.nedū in legatis & nūtiis deſtinatis ad certū locū,ubi pcuratio q̃rit̃, ſed ēt i tranſēūtib.ut in c.

3 ego N.s̃.de iureiu.†Scđo no.ibi:*ſi longiſſimo tempore*, q ꝯ pcurationē debitā nō currit p̄ſcriptio, et lōgiſſimi tpis . Et multū facit iſte tex.ꝯ unā opi.Io.de Lig.in c.accedētes,de p̄ſcr.ubi dicit q licet nō ualeret p̄ſcriptio ꝯ Epm̄,ſeu legatos ualet tñ ꝯ rſiduū clericorū,ut reliqu⁹ clerus ſubeat totū on⁹

a pcuratiōis.[a] Nā illo caſu nō p̄ſcribit̃ pcuratio, ſed poti⁹ ꝯ aliquos clericos,ut ipſi ſoli hoc onus explicēt , & eſt dictū ſatis notab.i ſe.Sed,ut dixi, hæc lr̃a multū facit i oppoſitū, dū dicit,q nulla pſona dēt eē excuſata ab onere pcuratiōis

4 & uide qđ lati⁹ dixi i d.c.accedētes.†Tertio no.caſū,i quo aliqd ē q̃ſibile p priuilegiū,& ñ p p̄ſcriptionē,& ſic priuilegiū & p̄ſcriptio nō ſp pcedūt a pari.uñ p̄ſcriptio nō reddit laicū capacē iuris i ſpūalib. ſed priuilegiū Apoſtolicū ſic, d de quo p Io.An.i c.2.de p̄b.li.6.in nouella.Itē no.i.§.ſanè, q legatus ñ tenet̃ recipere pcuraitonē p cōes miniſtros totius cleri.Sed p̄t nūc ab uno p̄lato,nūc ab alio pcurationē exigere,grauat⁹ tñ ultra facultates i una pcuratiōe,hēt regreſſum ꝯ alios,ut ſic ab aliis reſtauret̃.Itē no.unā regulā i mā pcuratiōis.dēt.n.ſic p̄ſtari,ut nulla ecc.nullusq; p̄latus ultra facultates pprias p̄grauet̃;& de hoc in gl. Vlt.qa tex. hic excipit caſū,i quo ꝯcedit̃ priuilegiū Apoſtolicū.†Quę-

5 rit̃ de qōne quotidiana.Papa cōceſſit priuilegiū cuidā, monaſterio monialiū,ut nō teneret̃ ad pcurationē legatorū, ēt ſi i lr̃is eorūdē dicat̃,ut tā nō exēpti,quā exēpti teneant̃ ad hoc onus , niſi đ iſto idulto cōceſſo monaſterio fiat mētio de uerbo ad uerbū.Demū papa cōceſſit legato,ut poſſit exigere pcurationē a qbuſcūq; pſonis ēt exēptis,q̃uis talia ſint priuilegia,q đ eis ſit fiēda mētio de uerbo ad uerbū , q̃ uoluit in illis lr̃is hr̃i p exp̄ſſis. Querit̃ nūqd p has lr̃as legatorū ſit derogatū illi priuilegio? qō ur̃ ſatis dubia.uñ Fede.conſi.25.tenuit primū priuilegiū nō eſſe ſublatū p ſecūdas lr̃as,qa de priuilegio dēt fieri mētio ad hoc,ut illi derogēt,ut i c.ueniēs,đ p̄ſcr.& plenè not.25.q.2.in ſum.& in c.1.s̃.đ reſcr.nec ſufficit mētio gñalis, ſed reqrit̃ ſpecifica, ut i c.2.de do.& cōt.Itē ſi diceremus oppoſitū primū priuilegiū eēt inutile,cū p̄p̄ ſp cōcedat pleniſſimas lr̃as legatis & nūtiis.Sed poſtea idē Fede.mutauit ſn̄iam, ut patet cōſi.46.tenēdo ꝯriū.Nā p uerba gñalia pleniſſima reuocāt oīa priuilegia ſtatuta,& cōſuetudines,ut ē bo. tex.i clemē.dudū,ppe finē.de ſepul.Itē ſi dicerem⁹ ꝯriū, idirectè diminueret̃ ptās papę. b Nā cū priuilegia cōſiſtāt in facto,& p̄p̄ ñ hēat oīum memoriā , īpoſſibile foret, q de oīb.hēntib.priuilegia faceret mētionē de uerbo ad uerbū.Nā ſatis ē,q appareat de ītētione ſua uolēte reuocare talia priuilegia. [b] Cōclude ergo,q tā i hac mā,quā i alia dēm⁹ ſp cōſiderare cl̃as primi & ſecūdi priuilegii,& ſm eorū uim iudicādū uel p priuilegio,uel p reuocatione..Et faciūt hęc ad mām teſtōrū , cū primò teſtator appoſuerit clauſulā certā in primo teſtō, & in ſcđo fecit gñalē mētionē de p̄dicta cl̃a:de quo uide qđ no.Dy. in rl̃a,q ſemel,đ re.iur.li.6. & p legiſtas

6 in.l.ſi quis,i prin.ff.de le.3.†In gl.2.in ſi. ita nec Impator,ut i.l.cōpetit,C. de p̄ſc. 30.an.Quinimò dicit Io.An.ſe nō credere,q papa poſſet aliquē priuilegiare , ne teneat̃ uenire ad eū:uel,ut p eū nō poſſit c excōicari. Et ego hoc hēo p idubitato, [c] qa cū p̄p̄ teneat locū Dei in terris, ut i c. 2.de trāſ.p̄l.ñ dēt poſſe aliquē eximere a d ſua ptāte,cū p hoc eximeret̃ a ptāte Dei. uñ ꝯ ſummā ptātē papæ nō ualet p̄ſcriptio,ut no.Inn.i c.bonę.2.de poſt.p̄l.ſed reſpū Imperatoris dubitat̃, de quo dicendū,ut no.i c.p uenerabilē. j. q ſi. ſint lti. Et no.ex hoc tex.dū lr̃a dicit nō credim⁹ &c. q ꝯ priuilegiū idultū ſup exēptiōe a pcuratiōe eſt p̄ſumptio đ falſitate, uel q emanauerit inaduertēter đ curia Romana , uñ poſſet expectari ſcđa iuſſio , facit

7 qđ no.s̃.de teſt.c.cām,el.1.†In gl.i uer.*in debiti* ibi:*a paupere non dēt exigere.* No.gl.q clerici pauperes nō dēnt grauari i pcurationes exibēdas,& idē no.gl.in.c.pcurationes j.eo. In ea gl.ibi:*non cogantur.* ubi dr̃,q delicatę[d] pſonæ ñ cogunt̃ uti cibis groſſis,nec peccāt utēdo delicatis . Et p hoc ꝯriū uoluit gl.q legatis & nūtiis fiat pcuratio ſm qualitatē pſonarū , & hoc recedit ab eis,q̃ ſunt ſupradicta i gl.In gl. ſi.in ſi.dic q hęc ꝯria nō urgēt ꝯ text.loquūt̃.n.i Falcidia detrahēda ex quolibet legato.uñ ñ p̄t peti,niſi quarta ps,cū illa ſit tm̃ debita,ſed in caſib. c.oēs tenent̃ ad procurationē,& q̃libet eccle. de per ſe.iō a qualibet p̄t ſeorſum exigere procurationem , & ſi in aliquo p̄grauatur, debet ab aliis reſtaurari,ut in litera. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Vouens dare aliquid eccleſiæ,debet & poteſt per eccleſiam compelli ad ſoluendum, licet temporè uoti facti nullus reciperet pro eccleſia.2.*
2 *Vouens intrare aliquam religionem , poteſt compelli illam intrare.*
3 *Vota interpretantur ſm cōem uſum loquendi in patria*
4 *Calix ſi fuerit legatus , intelligitur de argenteo , ſecus fortè,ſi debet fieri ab illo,qui uouit.*
Vouens præſumitur ſe minus grauare,quam poſſit.

SEB. SAPIA.

a Onus procurationis.Vide Abb.hæc declarantē i cōſ. 94.inci. uidet̃ primo,in.1.uol.& late per Fel.in c. accedētes,co.5. uer. cęterū limitauit, s̃.de præſcr.

b Priuilegia.Adde eūdem Abbatem conſi. 26. & uide Rom.conſ.497.

ZACHA.

c Pro indubitato. Adde Inn.i c. quāto,col.1.s̃. de cōſu.Ang.in.l. ſicut C.de p̄ſc.30. ann⁹ Bal. in auc. quas actiones,col. fin. uer. Tu dic, C. de ſac.ſan.ecc.& Pe. de Anc. cōſi. 135. in c.clarior,& breuior.Sed aduerte, qa Ioā.And. in c. ubi periculum, đ ele.li.6. ſentit oppoſitum, dū dicit regem Frāciæ ex priuilegio apoſtolico non poſſe excōicari ab homine, nec a canone.

d Econtra ergo familia ruſtica,& pſonæ non delicatæ non debēt uti pullis, & aliis cibariis delicatis, ſed caſeo;cæpis & fabis, dixit gl. 3.i l. ſeruis urbanis, ff.leg. 3.

ANT. FRAN.

Circa hoc,an ruſticus & uilis perſona utatur cibis delicatis,dicas,q glo.hic alle. in l. ſeruis urbanis,eſt in uerbo, ex libellis.Et ex hoc dicebat.d. Card. in c. de multa, de præben.q perſonis delicatis & nobilibus,qui non poterāt uti cibis groſſis, & debilibus pſonis debebāt dari maiora beneficia,& q erat legitima cā cum eis diſpenſandi ſup pluralitate beneficiorum potius, quàm cum perſonis,quę uiuere poterāt ex cibis groſſis.

a Et an ex ſimplici pollicitatione oriatur actio de iure canonico, uide d. Abb. in c. cū inter uniuerſas, de elec. & uide B. Tho. in. 2. 2. q. 189. 3. arti. ubi diſputat, an ille qui uouit intrare religionē, teneatur ingredi, & concludit, ꝙ ſic.

ANT. FRAN. Ad iſtud. an ex ſimplici pollicitatiōe oriatur actio de iure canonico, uide q̄ hn̄tur & not. in c. 1. de pac. & uide gl. & Bar. in l. ſi unus, ī. §. pactus, ff. de pact. in 6. col. ubi dicitur ꝙ pollicitatio nō parit naturalē obligationē. & addꝫ ꝙ ex ſimplici pollicitatione ēt in piam cām nō trāſfertur dominium l. ſi quis rem, in. §. 1. de polli. Et uidꝫ etiam, ꝙ pollicitatio facta in inſtrumento, importat pactum ſufficiens ad agēdum, ut no. Bal. in l. 1. C. ꝺ do. promi. & quid ſit pollicitatio, & qꝺ differat a pacto, habetur per gl. & doct. in l. 1. ī uer. duorū, ff. de pact. & per Spe. in titu. de ſala. In §. 2. in prin. & in §. ſequitur, in uer. is quoq;, & in titu. de in ſtru. edi. in uerſi. quandoq; uero.

SEB. SAPIA.

a Ex ſimplici. Vide Ro. in repet. aut. ſi uir, in ſpecialibus circa contractus, C. ad l. Falci. quē refert Fel. in ca. ſi cautio, col. 3. uer. fallit ſecundo regula, ſ̄. de fi. inſtr. ubi tradit, ꝙ promiſſio nuda, alias inefficax, eſt efficax fauor̄ piæ cauſæ.

b Si quis uouit ſimpliciter ītrare certum monaſterium illud monaſteriū poteſt agere cōtra eū, & ipſum cōpellere, ut illud intret, ſi conſtare poteſt eccleſiæ de uoto. & idem dicit hic do. Ant. in. 1. col. Archi. in c. ſcimus, circa fi. 12. q. 1. & qn̄ tali modo agitur, talis cauſa debet expediri de plano, & ſine libello, ſecundum Arch. in c. longinquitate. 12. q. 2. & iſtꝺ dictū, quod ēt dicit hic do. Ant. ut dixi, dicit etiam Do. in c. qui poſt uotum, circa prin. de reg. lib. 6. & idem ſentit Archi. in c. Gonſaldus, circa princ. 12. q. 2. tamen dicit ſecus, ſi nullum fecit uotum, ſed facturum promiſit.

Notabi. Adde quod Ronia ponit in ſing. ſuis. fo. 5.

5 *Obligatio, promiſſio, ſtipulatio incerta ualet de æquitate canonica, & erit taxanda arbitrio boni uiri.*

6 *Verba dubia recipiunt interpretationem ſecundum intellectum maioris partis ciuitatis, etiam quòd minor pars aliter ſentiat.*

7 *Conſuetudo non inducitur ex facto minoris partis ciuitatis.*

CAP. XVIII.

EX parte. Si ad vnicā mēſurā ſolui ſolet, qꝺ dētur ex uoto, ad illā īpoſterū ſolui dēbit, ſi uero ad diuerſas, liberabit̄ ſoluēs ēt ad minorē. Et ut ītelligas, incipias ſic caſum. Quidā uouerūt dare eccleſiis certos ſextarios frumēti, in illo loco reperiunt̄ plures ſextarii minores, & maiores. dubitat̄; an ſm̄ minorē, uel maiorē uota eſſet exoluēda, & rn̄de, ut ī lr̄a. No. 1. ꝙ uotū efficaciter obligat uouētē, licet ab aliquo uotū n̄ fuerit receptū, & eſt rō, qa uotū ſit Deo, qui vbiq; p̄ſens eſt, & ſp̄ intelligitur recipere

1 uotum. †Et ex hoc hēs, ꝙ ex ſimplici[a] pol

a licitatione facta eccleſię qs p̄t cōpelli ad executionē. Pro hoc uiꝺ bo. tex. cū gl. 12. q. 1. c. ſcim⁹, Ex quo īfero, ꝙ uouētes dare cereū, uel imaginē, uel certū qꝺ eccleſię poſſent cōpelli ad p̄ſtatiōē eccleſię, licet eccleſia, uel clerici eccleſię nō fuerint p̄ſētes t̄pe uoti, qꝺ no. & hoc ſatis ꝓbat litera, ibi, cogēdi, &c. & ibi, exigēda. Nā exigere eſt ab inuito extorquere, ut ī. l. fidei cōmiſſa. §. ſi rē, ff. de le. 3. †Ex hoc ēt nota

2 b bil̄r īfert Inn. ꝙ q uouit intrare certā[b] religionē p̄t ꝯpelli ꝑ clericos illi⁹ eccleſię ad ītrādū, & ſi uouit ī gn̄e ītrare religionē, p̄t ꝯpelli, ut ītret unā de approbatis. Nā licet uota a prīcipio ſint gratuita, ex poſt facto tn̄ ſunt neceſſaria, ut ī c. licet, ſ̄ de uoto. Idē no. ī c. porrectū. ſ̄. ꝺ reg. No. ꝙ ubi ꝯſtat de ſub̄a obligatiōis, īcertitudo reſpū q̄titatis n̄ uitiat, facit. l. nūmis, ff. de leg. 3. & ī. l. ſi ſeruus pluriū, de leg. 1. †Tertio no. ꝙ uerba dubia, ēt ꝓlata ī uoto, recipiūt īterp̄tationē a cōi uſu patriæ cōcor. qꝺ legit̄ ī c. ex lr̄is, de ſpōſa. & d. l. ſi ſeru⁹ pluriū. †Vlt. no. caſum mirabilē, ī

4 quo īterp̄tatio fit ī uoto, ut min⁹ obliget uouētē. uñ ꝯ hoc ur̄ tex. ī. l. Titia. § Sēpronio, & ſe. ff. ꝺ au. & arg. leg. ubi tex. no. dicit, ꝙ legatū factū eccleſię recipit latiſſimā interp̄tationē. vn̄ ſi qs legauit ecc. calicē, n̄ dēt ītelligi ꝺ ęreo, ſed poti⁹ de ar

c genteo, & ē ille tex. no.[c] ergo uouēdo dare eccleſiæ certas mēſuras, dēt ītelligi ꝺ maiorib. mēſuris, nō de minorib. ut ſic fa ueat̄ religioni. Sol. ꝯriū ur̄ difficile & nō tactū hic ꝑ doc. Sed p̄t dici, ꝙ ꝯriū ꝓcedit in legato, ubi interpretatio fit potius ꝯ hęredē, q̄ ꝯ ipſum donatorē. Nam p̄ſumptio ē ꝙ teſtator ītellexit de meliori, fauore piæ cāę, ſed hic loqt̄ de īterp̄tatione fiēda ꝯ ip̄m uouētē, q negabat ſe intellexiſſe de maiori. Itē īterp̄tatio fit ita ſtrictè ꝑꝑ rō

5 nē, de qua in fine lr̄æ, ne clerici uideāt̄ exactores īprobi, & inhiare reb. t̄pālib. Et ꝑ hāc rōnē dubitarē, ſi ex uoto dēret̄ calix, ut alia res deputata ad cultū diuinū. Nā iſto caſu ceſſaret iſta rō literæ, ſuꝑ quo eſſet cogitādū. †Scꝺo opp. fortiter ꝯ tex. l. triticū, & de. l. q inſulā, ff. de uer. obl. ubi dr̄, ꝙ ſi ꝓmitto tibi triticū; nulla orit̄ obligatio, ex quo nō apparet de certo gn̄e tritici, uel certa quantitate. Nā dādo modicū, eſſem liberatus, quēadmodū dr̄ in legatis, ꝙ nō ualet legatū, ſi legat̄ aīal ī gn̄e, qa dādo muſcā, qs liberaret̄ ut no. ī. l. legato gn̄al̄r. ff. de leg. 1. ergo idē dicēdū in caſu h⁹ cap. Solu. dicit Goſ. ꝙ in caſu noſtro fuit ītellectū de certa mēſura. Nā iſti uouerūt dare, puta unū ſextariū frumenti, ſed n̄ apparebat de quo ſextario fuiſſet intellectū. uñ dādo modicū nō cōtigiſſet liberatio, qa ſaltē ualebat obligatio ſm̄ ſextariū minorē. Et ex hoc ſentit Goſ. ꝙ incertitudo non uitiat obligationē in iſtis ſp̄ūalib. & eccleſiaſticis; ſicut in profanis. Sed uide Archi. 1. q. 1. in. c. ſunt nōnulli. ubi dicit not. ꝙ ex ęquitate canonica nō uitiat̄ talis obligatio, ſed dēt fieri reductio ad arbitriū bōi uiri. Nā ſi fauor dotis hoc īducit, vt nō vitiet̄ obligatio ex nimia gn̄alitate vt no. ꝓbat̄ ī. l. cū poſt. §. gener, ff. de iure do. Vbi dr̄, ꝙ ſi dotē ꝓmiſi in genere, n̄ uitiat̄ obligatio, ſed determinabit̄ ſm̄ facultates & dignitates ꝑſonarū, ita æqtas canonica dēt inducere, ut obligatio nō corruat ex īcertitudine, ex quo cōſtat ꝺ aīo uolētis ſe obligare, uñ ꝑ arbitriū ſuꝑioris cōſideratis circūſtātiis fiet certa declaratio & determinatio. Et hāc opi. ſeqtur d. An. & facit ꝺ ca māgnū feſtū; & certè dictū eſt ſatis no. et æquū & ſemꝑ mēti cōmēdādū, ut dicamus, ꝙ de benignitate canōica, ex quo cōſtat ꝺ aīo uolētis obligari, īcertitudo ſeu nimia gn̄alitas nō uitiet obligatiōē, ſꝺ fiet determinatio arbitrio bōi uiri ꝯſyderatis circūſtātiis ꝑſonarū & māę ſubiectę; ꝙ ſemꝑ notabis. Nec erit ſpeciale illud ī uoto, ſꝺ

6 ſēꝑ habebit locū ī foro canōico, arg. c. dilecti, ſ̄. ꝺ iudi. †In gl. ī uer. prīo caſu, ibi: ꝙ maior pars facit, &c. No. glo. ſentit em̄, ꝙ uerba dubia recipiūt interpretationē ſm̄ ītellectum maioris partis ciuitatis. Nō ob. ꝙ minor pars aliter ſētiat; & facit hoc dictū ad multas, maxīè ad mām. l. Labeo, ff de ſupel. lega. ſꝺ gl. ſequēs vr̄ prīa frōte recedet̄ ab iſto dicto ī eo, qꝺ dicit n̄ curādū; ſiue plures; ſiue pauciores ſoluerīt ad certā mēſurā. Satis ē. n. ꝙ nō apparet ꝺ certa mēſura anteceſſorū. Hoſt. exigit ꝯſuetudinē duplo maioris partis, ar. c. ſcriptū, de elec. ſꝺ ille tex. ꝯtinet caſum ſpecialē ſm̄ Io. An. & bn̄. uñ ur̄ ipſe īhęret̄ prīę opi. ut ſtet̄ ꝯſuetudini maioris partis, ꝙ ſatis placet, arg. c. 1. de his, q̄ fiūt a maiori parte. & ſaluādo glo. a ꝯrietate poſſet dici, ꝙ prīa opi. gl. ꝓcedit, qn̄ apparet de ꝯſuetudine maioris partis totius ciuitatis. Scꝺa opinio ꝓcedat, qn̄ plures ſoluerūt tā ad unā mēſurā, quam ad aliā, ſꝺ illi n̄ cōſtituūt maiorē partē toti⁹ ciuitatis. Tūc enim nō eſt curādum, an ſint plures, an pauciores, ſed ſeruādum eſt, quod dicitur in text. ī ſecundo membro. Et hoc iu

7 dicio meo uoluit tex. ibi: an uarias & diuerſas. †Nam non poteſt induci conſuetudo ex facto minoris partis ciuitatis, ut no. in. l. 2. C. quę ſit lō. conſuetu. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia debet reſpondere Epiſcopo, in cuius diœceſi eſt, de procurationibus quartarum, decimarum, & alijs epiſcopalibus. 3.*

2 *Eccleſia, quod ſit in diœceſi, incumbit onus probandi Epiſcopo.*

4 *Quarta portio decimarum, quæ ſoluuntur eccleſiæ parochiali, debetur Epiſcopo loci. 15.*

5 *Factum prælati nocet eccleſiæ in iudicio. 13.*

6 *Impugnans inſtrumentum perdit commodum, quod poteſt habere ex eo.*

7 *Producens inſtrumentum cenſetur ſe fateri omnia contenta in eo, & pars aduerſa poteſt ex ipſo ſe tueri, ſi uult.*

8 *Concedens aliquod ius in re, cenſetur dominus illius rei, maxime ad ſuum incommodum.*

Probatio

9 *Probatio, quæ fit per inſtrumentum, dicitur patens & notoria.*

Notorium illud cenſetur, quod conſtat ex inſtrumento.

10 *Probatio inſtrumentalis dicitur expreſſa & patens, non ſolum in illis, quæ directè continentur in inſtrumento, ſed etiam in illis, quæ indirectè probantur ex inſtrumento.*

Inſtrumenta garentigiata, ſtanti ſtatuto de eorum executione, mandantur executioni non ſolum circa ea, quæ directè continentur, ſed quæ indirectè.

11 *Inſtrumentum uel ſententia ſi producitur ab uno, an producens teneatur contra ſe recipere.*

12 *Factum prælati an noceat eccleſiæ?*

14 *Confinia probantur per uerba enunciatiua etiam propter aliud prolata.*

CAP. XIX.

1 CVm olim. †Eccleſiæ tenentur ep̄o, in cuius diœceſi ſunt, rn̄dere de procurationib. quartarū decimarū, & aliis ep̄alibus h. d. quo ad titulū. diuiditur. Primò diffinit. ſecundò ſoluit unū obſtaculū, ibi: *licet.* Tertiò aliud, ibi, *abſonum.* Et qa tex. eſt aliq̄tulū intricatus ꝑꝑ nimiā diſcuſſionē facti, ſic pono caſum. Ep̄s Auguſtanenſis impetebat quēdā Abbatē rōne duarū eccl̄iarū poſſeſſarū ab eodē Abbate, petendo illarū rōne ꝓcurationē, & alia iura ep̄alia. Abbas uerò & cōuētus opponebāt illas eccl̄ias nō eſſe in diœceſi illius ep̄i. Itē ꝓducebat quoddā inſtr̄m, in quo cōtinebat̄, ꝙ ep̄s illas eccl̄ias, uel fortè aliqua iura in eis ꝯceſſerat Abb. Et ꝯ q̄dā inſtr̄a cōpoſitionū ꝓducta ꝑ ep̄m obiiciebat ille Abbas, ꝙ ꝑ metū Regiū illę cōpoſitiones emanauerāt: uel fortè dicebat inſtr̄a eſſe falſa. Pa. uerò diffiniuit, ut hr̄ in lr̄a, & eſt c. ſatis difficile. †No. 1. ꝙ ſi ꝯ ep̄m petētē ep̄alia in ali

2 qua eccl̄ia negat̄ eccl̄iā illā eſſe in diœceſi ſua, ipſi ep̄i. incūbit onus ꝓbādi, ꝙ ſit in diœceſi ſua. †Scꝺò no. ꝙ ex quo ec

3 cl̄ia rn̄det ep̄o de ep̄i. prima frōte ur̄, ꝙ ſit in ſua diœceſi; ita arguit hæc lr̄a fundando ſe ſuꝑ inſtr̄is cōpōnū. Et not. bn̄ iſtū modū ꝓbādi ec. eſſe ī diœ. facit bn̄ c. de reli. dom. & iſta ur̄ cōuertibilia. Ecc. eſt in diœceſi, ergo tenet̄ de ep̄a

4 lib. & e cōuerſo. †Tertio no. ꝙ decima integra nō eſt de iure ep̄i. ſed quarta decimarū. uñ decima ꝑtinet ad ecc. parochialē, ut in c. cū cōtingat, de deci. ſed eccl. parochialis dēt ſoluere quartā decimæ ep̄o, ut hic, & in d. c. de quarta, de p̄ſcr. & in c. cōquerēte, de of. or. itē no. ꝙ cū ec. poſſidēt̄, ut ꝓprietas ab aliq̄ p̄latura, nō cōueniūt̄ ipſi ec. ſuꝑ ep̄a. ſed p̄latus ſuꝑior, q eas poſſidet. nā, ut hic uides, Ab. fuit ꝯuētus & cōdēnat⁹ noīe eccl̄iarū inferiorū, & nō ipſę ec. ꝺ quo dic ut legi. & no. in c. auditis, de p̄ſc. & in c. īter quatuor, de ma

5 io. & ob. †Itē no. ꝙ factū p̄lati nocet ec. in iudicio, & ī hoc

6 ē iſte tex. multū no. †Itē no. ꝙ īpugnās inſtr̄m ꝑdit ēt priuilegiū & cōmodū ipſi⁹ īſtr̄i, & ī hoc tene mēti iſtū tex. & ī. uidebis lati⁹. †No. ī uer. *abſonum* ꝙ ꝓducēs īſtr̄m ur̄ cōfiteri

7 oīa cōtēta ī iſtr̄o, uñ, ſi quę ſt̄ ꝯ eū, p̄t alia pars ī fauorē ſuū adducere. †Itē no. in fi. ꝙ cōcedēs ius ī aliqua re, p̄ſumit̄ eē

8 dn̄s illius rei, ſaltē ꝯ ipſū, cui fit ꝯceſſio. Sic arguit hic Pa. ꝯ Abbatē. Nā ex quo ep̄s cōceſſit iſtas eccl̄ias Abb. ergo p̄ſumēdū ē, ꝙ erāt ſubiectæ ipſi ep̄o. †Vl. no. ibi: *petebat expreſſe*

9 ꝙ ꝓbō, q̄ fit ꝑ inſtr̄m, dr̄ patēs.[a] uñ In. in c. ex inſinuatione,

a de ap. & in c. 2. de cōfir. uti. dicit eſſe notoriū[b] id, qꝺ cōſtat

b ꝑ inſtr̄m, qꝺ facit ad multa. †Itē aliud notab. ꝓbat iſta lr̄a

10 ex eiſdē uerbis, ſ. ꝙ inſtr̄m dr̄ clarè & exp̄ſſe ꝓbare n̄ ſolū id, qꝺ directè cōtinet̄ ī inſtr̄o, ſed ēt id, qꝺ indirectè. nā pa. hic dicit, ꝙ ꝑ inſtr̄a cōceſſionis ec. ius ep̄ale patebat expreſſè, & tn̄ inſtr̄a nō fuerūt directè cōfecta ſuꝑ iure ep̄i. ſed īdirectè colligebat̄ ex cōceſſione ius ep̄i. & facit hoc ſm̄ d. An

c to.[c] multū notabiliter ꝓ inſtr̄is guarētigię, ut mādēt̄ executioni nō ſolū ī his, ſuꝑ qb. fuit directe cōfectū, ſed ēt ī his, q̄

11 indirecte ꝓbāt̄ ī inſtr̄o. †Op. ꝯ tex. & ꝯ p̄dicta. Nā, ex quo ep̄i. approbauit inſtr̄a cōpōnū ꝓ ſe, ergo debuit recipere ꝯ

d ſe,[d] ut ī fi. lr̄ę, ne una & eadē res diuerſo iure cēſeat̄ ꝯ. c. cū in tua, ſ̄. de deci. & 12. q. 2. in c. cognoſcimus. Sol. In. in hoc multū ſubtiliter inſtat. Et ex dictis ſuis pn̄t elici duæ opi.

e Prima, ꝙ ſi inſtr̄m[e] cōtinet unū articulū, licet qualificatū, ſi ꝓducēs recipit ꝓ ſe, tenet̄ recipere, ēt quaten⁹ ꝯtinet fauorē eius, q impugnauit inſtr̄m, ex quo ille nō obtinuit īpugnationē. Pone exēplū: ꝓducis inſtr̄m, ī quo cōtinet̄, ꝙ ego promiſi tibi ſoluere mille Venetiis hic ad annū. Ego dixi inſtr̄m eē falſū; ꝑſeueraui uſq; ad diffinitiuā ſn̄iā; ſed n̄ ꝓbaui. certè nō fiet cōdēnatio pure, ſed cū illis qualitatib. q̄ ſunt ī inſtr̄o, ſ. ut ſoluat̄ Venet. hinc ad annū qa unicū eſt factū, uñ fauor īpugnātis n̄ eſt diuiſibilis a fauore ꝓducētis, & pro hoc facit. l. ēt, ff. de mino. & l. petēdę, C. de tēp. ī inte. reſt. & hoc caſu n̄ hēt locū iſte tex. Aut inſtr̄m cōtinet plura capitēla, q̄dā. ſ. ī fauorē ꝓducētis, & aliqua in fauorē īpugnātis, &: tūc iudicabit̄ tm̄ ꝓ ꝓducēte, & nō quatenus facit ꝓ īpugnāte, qa īpugnans ur̄ renūtiaſſe bn̄ficio ſuo ibidē cōtēto, & hoc caſu ꝓcedit iſte tex. Finge. n. ꝙ ſcꝺa cōpō facta inter ep̄m & Abba. hēbat, ut iura ep̄alia ītegrè ſoluerēt̄ ep̄i. ſed poſtmodū ex illis iurib. debebāt fieri aliquæ deductiones, fortè dēbat detrahi tertia pars aſſignāda Abba. uñ fauor Abbatis erat ſeparabilis a c. faciēte ꝓ ep̄i. uñ Abbas non cōſeqt̄ aliqꝺ cōmodū, ex quo īpugnauit inſtr̄m, ſed ſolū iudicabit̄ ꝓ ep̄i. ut hic factū fuit. Dicit tn̄ In. ſe putare, ꝙ ī foro cōſciæ epiſ. dēt aſſignare abbati qcqꝺ aſſignandū erat ſm̄ formā cōpōnis, ex ipſa uerè ſcitur inſtr̄m eſſe legitimū. Sed ego dubito, utrū hæc reſtrictio ꝓcedat: qa tex. hic excludit Abbatē ex tacita renūciatione, & maxime hoc ꝓcederet ī priuata ꝑſona, q̄ p̄t ſuo iuri libere renūtiare, ut ī l. poſtq̄ liti C. de pac. & ī c. dudū. 2. ī fi. de ele. n̄ ergo tenet̄ ꝓducēs facere ſibi cōſciā. Et in p̄cedēti op. ꝑſeuerat In. hic, licet ponat aliā q̄ hēt, ꝙ ſiue inſtr̄m cōtineat unū cap̄l̄ū, ſiue plura, ſp̄ iudicabit̄, ēt ꝓ īpugnante, ſi ꝓducēs approbat ꝓ ſe, & n̄ iuuet̄ alia ꝓbōne, ſecus, ſi iuuaret̄ alia ꝓbōne, & ſic ītelligōt qdā tex. iſtū ſed n̄ ꝓcedit hęc ſcꝺa opi. qa ēt ep̄i. fundauit ſe ſuꝑ īſtr̄is cōpōnū, ut patet ī lr̄a, & ꝓfuerūt ipſi ep̄i.

12 & n̄ Ab. īpugnāti. †Sed ꝯ hoc & ꝯtex. fortiter op. factū p̄lati nō dēt nocere ec. ut ī c. cū uenera. de exce. cū ſi. Ergo īpugnatio ſolius abbatis n̄ dēt obeſſe monaſterio. Dicit d. An. ꝙ Abb. erat ī iudicio cū cōſēſu capl̄i. uñ ſicut cōfeſſio p̄lati & capl̄i nocet ec. ut ī c. 1. iūcta gl. de teſtib. li. 6. ita & hæc tacita cōfeſſio, q̄ inſurgit ex īpugnatiōe īſtr̄i, & licet hoc dictū uideat̄ ſubtile, n̄ tn̄ ꝓcedit. prīò, qa n̄ apparet,

a Pro hoc eſt alius bo. tex. in c. tenor, ſ̄. de re iu. Itē adde quod not. d. Ant. in c. cum contingat, de reſcr. in 1. col.

SEB. SA. Patens. Vide Bar. in l. 1. col. 3. ff. de no. op. nū. ubi Mod. & dicit Bal. in l. 2. col. 2. C. qn̄ fiſcus, uel priuatus, ꝙ probatio inſtr̄i, eſt probatio ꝓbata, ad qꝺ multa cumulat Iaſ. in repe. l. admonēdi, col. 56. in c. ſucceſſiuè Bar. ff. ꝺ iu. iu.

b Notorium dicitur id, qꝺ conſtat ꝑ inſtr̄m, idem in c. cum dilectus, ꝺ dona.

c In 2. col. uerſi. & habetis, & idē clarius dicit Bal. ī l. ad probationē, C. de proba.

d Quia hic Pan. dicit, ꝙ quis tenetur recipere cōtra ſe, qꝺ recipit pro ſe, & gl. hic ad hoc alle. multas concordā. adde tu, ꝙ hoc nō eſt uerū, ubi reſcriptum, uel priuilegiū eſt motu ꝓprio cōceſſum. Ita tenet gl. & Bal. in §. ſed qꝺ prin. inſti. de iur. nat. & gl. ī uer. uoluerit, in cle. ſæpe, ꝺ uer. ſig. & gl. ſin. in fi. c. 2. de mu. pe. Et adde, ꝙ idē dicit glo. in auth. quas actio. C. de ſa. ſan. eccl. & idem tenet d. Ant. in c. cæterū, in 2. colū. de iura. calum. ubi dicit, ꝙ reſcriptū p̄ricipis cōceſſum uni parti, ut nō teneat̄ iurare de calūnia, extēditur ad aliā, niſi eſſet conceſſum motu ꝓprio principis. Pro quo eſt opt. & clarus tex. qui tn̄ cōiter non alle. in l. 3. in prin. ff. quod qſq; iuri. uide d. Ant. in c. ex conqueſtione, ī 4. col. de reſtit. ſpol. ubi dicit, ꝙ facilius utitur reſcripto meo aduerſarius meus, ſi uidetur eſſe conceſſum motu proprio, quàm ad mei inſtātiā & poſtulationē, qꝺ etiam uide cōtra ſupra dicta. Sed eius uerba nō mihi placēt, ſed qꝺ prędixi ſ̄. Imol. in cle. 1. in uer. mei, de teſti. & gl. in regula, quod ob gratiam, li. 6. & in l. quod fauore, C. de legi. Et adde, quod dixi de motu proprio, ꝓcedit, qn̄ eſt conceſſum priuilegium ſecundum d. Bar. in d. l. fi. ſecus, ſi circa ordinaria, ſecundum Bar. in l. ſi. C. de fru. & lit. expen. Et adde, ꝙ ſpāle eſt in eccl. ut non teneatur recipere. ll. contra ſe. Ita dicit d. An. & alii do. in c. ex parte de ca. ſuper gl. in uer. dicebant. de reſc.

e SEB. SAPI. Quod inſtr̄m. An autem ualeat proteſtatio producēti s inſtrumentum, quod intendit producere inſtrumentū in partib. ꝓ ſe facientib. & nō in aliis, tangit d. Ant. hic, quē refera. & all. d. Feli. in c. imputari, col. fi. uer. utrum ualeat proteſtatio, ſ̄. de fi. inſtru.

a De uerbis enũtiatiuis prolatis ꝑꝑ aliud,an & qñ probẽt,& dicit d. An. hic in 1.col.ꝙ ubi ſufficit fama ad ꝓbãdũ, ibi ſufficiũt, uerba enũtiatiua, & idẽ operant̃,qđ fama. Sed tu uide eundẽ.d.Ant. in c. qm̃ ꝯ,in 22.col.de ꝓba.ubi uĩ reſtringere. hoc uerũ in facto antiquo.

De uerbis enunciatiuis,an & qñ probent,uide q̃ habẽt in l.ex his uerbis, C.de teſt mi. in l.Titia,la 1.ĩ pri. & ibi per Bar. de leg.2.& latè ꝑ Io. Ber.de Fir. in ſuo repertorio in lit. V.in uerſic. uerba enunciatiua.Et adde, ꝙ uerba enunciatiua,prolata in teſtamentis in piã cãm,diſponunt,ut eſt caſus ſingu.ſ̃m do.Car.in c.iudicante,de teſt.&habetur per Bart. in l.1.in 2.q.6.q.pri. C.de ſa.ſan.eccl.

b Vide hic per do. Ant.in 5. co.in repe.c. cũ M.Ferrarienſis,de conſtiti in 12.col. ubi dicit,ꝙ clientulonõ poteſt nocere niſi præſenti.

c Quòd debitum. Vide latè per do. Fran.Cur. in trac. de monet. poſito in l.cum quid,ff.ſi cer.pet.

d Tene menti. Adde uidendum Ro. conſi.122. ubi de ueritate eorum, q̃ dixit Old in loco hic alleg.

de cõſenſu cõuẽtus.Itẽ lr̃a hic ſe nõ fundat ſuꝑ ꝯfeſſione tacita,ſed ſuꝑ tacita renũtia.

13 †Alia lec.reperio ſenſiſſe gl.no.in reg.delictũ,de reg.iu li.6.ubi dicit, ꝙ in iudicialib. delictũ ſolius Prælati nocet eccl.ad hoc alleg.iſtũ tex.quẽ ſꝑ tenebis menti:ſed ego dubito, an ſit illud dictũ uerũ:qa non probat̃ ꝑ iſtũ text.cum hic papa non ſe fundet ſuꝑ delicto; ſed ſuꝑ tacita renunciatione.Itẽ delictũ procuratoris ñ nocet dño,ẽt in iudicio, ut plene no.in c.1.ut li nõ ꝯte.fortius nec delictũ p̃lati dẽt nocere eccl. uñ poſſet dici, ꝙ iſta impugnatio nõ cedit in delictum cũ iuſtè crederet ꝓmoueri iura ecc. ſed accedit mãdato ipſius ꝓcuratoris;unde cũ p̃latus hẽat ptãtẽ ꝓmouẽdi iura ecc. factũ ipſius in cõiũctis mãdato eccleſię nocet.Alia ñ proſequor nũc,ſed iſta ſufficiãt.

14 †In gl.2.ſigna gl. iſtã ad fi.& ẽ ualde no.ex qua habes,ꝙ ꝑ uerba enunciatiua prolata ꝑꝑ aliud,[a]pñt probari cõfines;& intellige gl.in caſu, in quo loq̃t. Nã cõfines probant̃ ex leui probõne, ut in c.cũ cãm,de prob.iõ ſufficit hic leuis probõ,q̃ reſultat ꝑ uerba enunciatiua,& idẽ qđ gl.tenet ẽt In.hic, & uide qđ no. gl.2.in c.ſeries,de teſti.& ĩ l. optimã,C. de ꝯhen.& commit.ſtipu.ſed ubi agit̃ de magno præiudicio,talia uerba enunciatiua prolata ad aliũ finẽ plenè ñ probãt, ut in c.ſi papa,de priui.li. 6. dixi plenè ĩ

15 c.fi.de ſuc.ab ante.†In gl.in uer.quarta, in fi.de hac mã uide,quod dixi in c.requiſiti,de teſti.& dic, ꝙ iura allegata in gl. loquunt̃ de media,uel tertia oĩũ redituũ eccl̃ię inferioris,q̃ hẽbat epiſ. ꝑꝑ tenuitatẽ ep̃atus:ſed iſte tex. loq̃t de quarta decimarũ,q̃ ẽt de iure cõi dẽtur epiſ. ab eccleſiis inferiorib.& idẽ in quarta funeraliũ,ut hr̃ in c.ꝯquerente, de of.or.niſi obſtet p̃ſcriptio,ut in c.de quarta, de p̃ſcr.& no.gl.in c.1.de ſtatu reg. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus & tributa debẽt ſolui ex moneta antiqua, quæ uigebat tempore impoſitionis.4.*

2 *Confeſſio aduocati nocet parti,ſi eã non reuocauerit.*

3 *Libellus procedit,ſi dicatur, peto talem compelli ad ſolutionem,licet non petatur primò ipſum condẽnari.*

4 *Moneta debet ſolui illius ualoris, cuius erat tempore, quo fuit promiſſa.*

5 *Iudex poteſt condemnare ad intereſſe, uel æſtimationem,licet non fuerit petitum a parte in obligationibus rem dari,uel tradi.*

6 *Præſcriptio 40. annorum tantum currit contra iura epiſcopalia.*

CAP. XX.

7 *OLim cauſam.* †Soluẽdi ſunt cenſus ad antiq̃ monetam,in qua inſtituti fuerũt, niſi ſit in alterius monetę ſolõne p̃ſcriptũ; & ẽ caſus notabilis &multũ allegabilis.Primò narrat factũ:ſcđò đcidit exprimẽdo motiua ibi:*cum agitur*.Caſus lite. Inter ep̃m Spoletanum, & clericos plebis Rupinę qõ uertebatur ſuper ſynodatico. Cã ſuꝑ hoc cõmiſſa fuit Ep̃o Tudertino,& collegis ſuis;corã qb.proponebat̃ ex parte epi,ꝙ iidẽ clerici p̃deceſſorib. ipſius epiſco.ſoluere conſueuerunt tres denarios Papienſes in feſto natiuitatis dñi,& tres in feſto reſurrectionis pro ſynodatico:nũc tñ ſoluunt tres Lucen.pro ſingulis denariis Papienſi.cũ tñ denarius Papiẽ.ualet ſex Lucen.uñ petebat eos cõpelli ad ſolõnẽ Papien.& cũ ipſe primo anno recepiſſet Lucen.ius tñ ſuũ poſtmodũ ſꝑ fuit proteſtatus,ꝙ ꝑ hoc ñ fieret p̃iudiciũ quo ad denarios Papien. Ex aduerſo dicebat̃, ꝙ ſi aliqñ denarii Papi.pro ſynodatico fuerint ſoluti, iã ꝑ 45.an.& amplius,tã huic epi.q̃ p̃deceſſorib.illius Lucẽ.fuerant ꝑſoluti,& ſic uidebãt̃ ſe p̃ſcriptione tueri.Lit.conteſt. & ſuꝑ p̃dicta petitione recepti fuerũt teſtes ab utraq; pte, & poſitiões & rñſiones hincinde factę; & tãdẽ iudices cãm remiſerũt ad papã.ipſe uerò examinato negotio,qa conſtitit ſibi,ꝙ Papiẽſes olĩ fuerãt ꝑſoluti pro ſynodatico,qđ ex eo probat̃,ꝙ Lucẽ.ſoluti ſt̃ poſtmodũ pro eiſdẽ,& ex dictis teſtiũ & ex cõfeſſione aduocati clericorũ ñ reuocata,euidẽter appareat,ꝙ tꝑe Lotharii p̃deceſſoris hꝰ epi.Papi.moneta pro ſynodatico ſoluta fuit,& tꝑe dicti L. nõ niſi 36.an. ad plus,tp̃s effluxerit,probatũ ẽt fuit,ꝙ tres Luc.q pro uno Papi.ſoluebãt pꝰ mortẽ ipſius.L.v.uel 6.ualebãt de illis,q mõ ſt̃ in uſu,& uidẽs,ꝙ ꝑꝑ mutationẽ monetę acciderit,ꝙ uſq; ad tp̃s hꝰ epi.Luc.dati fuerãt pro ſynodatico,ſicut erãt in uſu,cõdẽnauit procuratorẽ ꝑtis aduerſę noĩe clericorũ plebis p̃dictę epi.ad ſolutionẽ denariorũ Papi. pro ſynodatico,uel eorũ æſtimõnẽ ꝑ diffinitiuã ſniã.B.No.1.ꝙ pro ſynodatico pñt dẽri ſex denarii fortè argẽtei uel aurei, & eſt ſynodaticũ,quoddã ius ep̃ale,qđ propriè uocat̃ cathedraticũ,& dr̃ cathedraticũ,qa ſoluit̃ in honorẽ cathed. ep̃alis. Appellat̃ ſynodaticũ iõ,qa antiq̃ꝰ ſoluebat̃ in ſynodo.Nã ep̃s annuatĩ ꝯgregabat ſynodũ clericorũ diœc.& qlibet clericus noĩe eccleſiæ ſuæ portabat cathedraticũ,& de iure cõi nõ dẽt excedere duos aureos pro qualibet eccleſia; de quo plenè uide x.q.3.in ſumma,& in c.1.Et ex iſto tex. & ex illo no.ꝙ ualet ꝯſuetudo ſuꝑ diminutione,uel augmẽtatiõe iſtius cathedratici. Itẽ ſuꝑ mõ & tꝑe ſoluẽdi, ut hic uides, ſoluebãt̃ tres papi.bis in anno,& ualuiſſet p̃ſcriptio, ut ſoluerẽt̃ ſex Lucẽſes,q minus ualebãt;& de hoc uide bo. glo. 16.q.7.in c.quocũq;,& qđ ibi dicã ĩ.c.prox.

2 † Scđò no.ꝙ ꝯfeſſio[b] aduocati nocet parti eã nõ reuocãti. Qđ intellige ſ̃m doc.qñ fit noĩe partis,de quo uide qđ no.in c.cũ cãm ſ̃.de appel.& C.de erro.aduo.l.1.& fi.

3 †Not. ibi: *ad papienſem ſolutionem*,&c & tene mẽti,ꝙ in actione ꝑſonali procedit iſte libellus,peto talẽ cõpelli ad ſolõnem talis q̃titatis mihi debitę,quod ẽ ꝯ Bar.in l.nimis propere, C.de execu. rei iu.ubi dicit,ꝙ dẽt petere cũ cõdẽnari,& poſteà cõpelli ad ſolõnẽ,ſed,ut uides,ꝯ.eſt uerũ.Nã licet theorica Bar.ſit magis tuta;tñ libellus non uitiat̃:qa tacitè petit̃ ꝯdẽnatio. Nã,q uult cõſequẽs,uĩ uelle & añcedẽs,ut no. in c.cum M. de conſti.& in d.l.ad rẽ mobilẽ,& l.ad legatũ,ff.de procur.

4 †Itẽ not.ꝙ debitũ[c] ꝯctũ in q̃titate dẽt ſolui ſ̃m monetã,q̃ erat tꝑe ꝯcti debiti,uel ſi nõ reperit̃,ſoluẽda eſt ipſius ęſtimõ;& hoc procedit ex quacũq; diſpõne ꝯctũ ſit debitũ.Vñ Old.cõſuluit,ꝙ ſi teſtator legauit,puta cẽtũ Florenos, demũ ſuꝑuixit & mutata eſt iterũ moneta,ꝙ ſoluẽdũ eſt legatũ ad ęſtimõnẽ monetę,q̃ erat tꝑe teſtamẽti, qa ita teſtator ſenſit.pro hoc bo.tex.in l.uxorẽ teſtõ,ff.de leg.3. & bñ facit iſte tex.Et idẽ dicendũ ſ̃m eũ in cõdẽnatione iudicis, & in ſimilib.diſpõnib. quod tene menti.[d]

5 † Vltimò not.ꝙ ubi aliquid dari,uel tradi eſt in obligatione, ſatis eſt illud petere,& ſi nõ poteſt haberi, iudex poteſt condemnare ad illud,quod eſt in obligatione tradendum, uel ad ipſius ęſtimationem;licet ęſtimatio non fuerit petita in libello, qđ eſt ualde notandum.Nam in petitione epiſcopi nulla fuit facta mentio de æſtimatione,ſed ſolum papa fecit in ſententia.& q̃uis aliqui hic dicãt,ꝙ petita hic fuit ęſtimatio, licet non dicatur,hoc tñ eſt diuinare. primum tñ dictũ eſt uerũ de iure,de quo plenè per Bar.in l.ſtipulationes ñ diuiduntur,in fi.ff.de uer.ob.In gl pe.ibi,*quod præſcriptum eſſet.* Ex

a Ex hac gl.poteſs notare multa.Primo,ꝙ in q̃titate[a] cathedratici currit p̃ſcriptio,& idẽ ꝑ iſtũ tex.tenuit gl.no. 15.q. 7.c.qcũq;. Scđò,ꝙ ĩ debito annuo ĩcipit currere p̃ſcriptio à tꝑe ceſſationis primę,ita, ꝙ nõ eſt neceſſe, ut ꝯ quãlibet p̃ſtationẽ annuã de nouo inchoet̃ p̃ſcriptio,& an hoc ꝓcedat tã in annuis legatis,quã ĩ cęteris,uide no.ꝑ gl.& Bart. ĩ.l.cũ notiſſimi.§.illud,cũ §.ſeq.C.đ p̃ſc.30.an.

6 †No.tertiò ꝙ ꝯ eccleſiam,ſeu ꝯ iura ep̃alia non admittit̃ p̃ſcriptio,niſi 40.an.nõ ſolũ cũ agit̃ de p̃ſcribẽda ſubã debiti.ſed de diminutione ipſius debiti,uel mõ[b] ſoluẽdi. Hoſt.tñ tenuit, ꝙ in

b caſu huius.c.ñ poterat currere p̃ſcriptio ꝑꝑ malam fidẽ: qa ſicut cẽſus nõ tollit̃ p̃ſciptione,ita nec diminui p̃t, ſed cõiter tenet̃ oppoſitũ,ut eſt ẽt gl.in d.c.quicunq;.In glo. fi.de hac materia uide per Ioan.de Lig.poſt Pau.in clem.2.de decimis,per doct.in c.quãto,ſ̃.de iureiur.& per Bar.in.l. Paulus.aliàs,creditorem,ff.de ſolutio. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus poteſt iura debita ſibi ex aliqua eccleſia minuere ex cauſa & conſenſu capituli.*

2 *Cenſus poteſt imponi ab Epiſcopo eccleſiæ inferiori ex iuſta cauſa.*

3 *Epiſcopus poteſt remittere eccleſiæ inferiori iura,quæ ſuper ea habet, cum conſenſu capituli & ex cauſa,exceptis octo,de quibus hic.*

4 *Eccleſia,in quibus caſibus poteſt eſſe plenè exempta a iuriſdictione Epiſcopi.6.*

Iura epiſcopalia puſſunt præſcribi contra Epiſcopum.

5 *Vicarius poteſt conſtitui per epiſcopum regulariter,ut omnia iura poſſit recipere nomine ipſius uicarij, quo negligente poteſt epiſcopus exercere.*

6 *Epiſcopus tenetur ſaltem ſemel in anno uiſitare ſuam diœceſim, & quomodo debeat ſe habere tam circa clerum,quam circa populum, uide remiſſiuè.*

CAP. XXI.

CVm uenerabilis. Ep̃s remittens eccle. ſeruitia, q̃ ſibi dẽbat & ſtatuẽs, ꝙ aliud ſeruitiũ ñ ĩponat̃ ꝓcurationẽ nõ intelligit̃ remiſiſſe. prima ꝑs deciſa narrat factũ.Scđa ꝑtis allegationẽ.Tertia diffinitiõis motiuũ.Quarta diffinit.Secũda,ibi:*cognouimus*. Tertia,ibi. *quia*. Quarta, ibi,*decernimus*. Caſus lit. Inter Ep̃m Faueñ. & priorẽ ſancti Stephaui ſuꝑ iurib.ep̃alib. controuerſia uertebat̃, q̃ a dicto priore dictus ep̃s petebat. prior e ꝯ rñdebat, ꝙ ab ipſo nil petere poterat,exhibẽs quodã inſtrm̃,in quo cõtinebat̃ expreſſe:ꝙ Ep̃s Fauẽ.olim ai oĩ exactiõe tã ſua, quã ſuorum ſucceſſorũ dictã eccl.ꝓrſus abſoluit,& remiſit eidẽ ſpallas quas ipſe & anteceſſores ſui ab ipſa ecc. recipere cõſueuerunt,retẽto ſibi & eccleſię ſuę uno cæreo trium librarũ cæræ annuatim ſoluẽdo,ſtatuẽs, ꝙ nullũ aliud ſeruitiũ ĩponeret.Dñs p̃p uiſo inſtr̃o prędicto, & aliis auditis & intellectis,quæ partes ꝓponere uoluerũt,cognouit,ꝙ p̃fatus Epi. ſpallas p̃dictas,quas recipere conſueuerũt ipſe & anteceſſores ſui eccleſiæ prędictę,remiſit,& qđ nihil aliud ei ĩponeret,retẽto ſibi eccleſię ſuæ p̃dicto cæreo tm̃, qa uiſitationi annexa eſt ꝓcuratio,& Epiſ.rõne ep̃alis iuriſdõnis. quã habet in ea,tenet̃ eccleſiã cã correctiõis uiſitare; nec intelligit̃ quaſi nouũ imponi,qđ ab ipſa fundatione de cõi fuerat iure impoſitũ,p̃terea inhibet,ꝙ idẽ Ep̃s cũ ad eccl. illam acceſſerit cã correctionis,moderatã procurationẽ ab ea recipiat bis in anno,& nihil aliud ab ipſa exigere uel extorq̃re pręſumat,p̃ter pẽſionẽ & procurationes p̃ſcriptas. Be.

1 †No.1.Ep̃m poſſe dimittere eccl.inferiori ſeruitia,q̃ ſibi ab ea debent̃,& intelligo ꝙ hoc faciat ex cã; & ex cõſenſu capituli,qa aĩs non p̃t Ep̃s alienare iura eccleſię ſuæ, ut in c. paſtoralis,de do.12.q.2.ſine exceptiõe,& uide tex.cũ gl.12. q.3.c.fi.

2 †No.2.ꝙ ex cã p̃t Ep̃s imponere eccleſię inferiori cenſum,ſeu pẽſionẽ ſibi ſoluẽdã,facit c.conſtitutus, de religio.do.Tertiò not.ꝙ in gñali remiſſione nõ intelligitur remiſſa uiſitatio,nec ea,quæ accedũt uiſitatiõi, ut eſt ꝓcura.

3 †In gl.2.in fi.de hac mã no.per glo.& Hoſt.in c.paſtoralis, de donat.& latius ꝑ Io.An.Et cõiungendo dicta eorũ,dic, ꝙ Ep̃s,q̃tũcũq; gñaliter eximat eccleſiã a ſe,ſemper ſaltem retinet octo,à quib.nõ p̃t eccleſiã[c] eximere, ut eſt coerctio. 16.q.2. uiſis uiſitatio, & ꝓcuratio rõne uiſitationis,ut hic.Itẽ cathedraticũ,ut in c.paſtoralis,p̃al.Archi.tñ ĩ c.1.de p̃b.lib. 6.dixit,ꝙ licet ĩ uerbis gñalib.nõ uideat̃ remiſſum cathedraticum,ſp̃aliter tñ põt Epiſ.remittere.ſed gl.tenet ꝯriũ c.quicũq;.16.q.7.& idẽ uĩ ſeq Io.An. hic,& cõiter tenet̃.Quintò nõ põt remittere reuerẽtiã,quę ſibi debet̃ ab eccleſia inferiori. Sexto charitatiuũ ſubſidiũ,ut ĩ c.cũ Apoſtolꝰ,ſ̃.e.Septimò inſtõnẽ authorizabilẽ quo ad curã populi,ar.ĩ c.cũ ſatis,ſ̃.de officic.Archid.& ĩ c.2.de capel.mo.li.6.Octauò,ea,q̃ ſunt ordinis ep̃alis.Nõ.n.p̃t Epi. eximere ſubditũ, ut ñ teneat̃ recipere ab eo,q̃ ſunt ordinis ep̃alis. Alia iura poteſt Ep̃s remittere eccl. inferiori,qđ intelligo ex cã & de conſenſu capl̃i, ut. ſ̃. dixi.

3 †In trib.tñ caſib.eccl. põt eſſe plenè exẽpta a iuriſdõne.Epiſ.Primus,ſi Epiſ.conſenſit,& p̃p confirmauit ex certa ſciã. ſic loquit̃.c.cõſtitutus,alleg.in gl.ſcđs,ſi ſententia fuit lata ꝯ Ep̃m ſuꝑ plena exẽptione,& nõ fuit appellatũ, ut in c.cũ inter, ſ̃.đ re iu. Tertius caſus rõne p̃ſcriptiõis. uñ p̃t qs ꝯ Ep̃m pręſcribere iura ep̃alia ĩ ecc. Ep̃o ſubiecta, ut in c.auditis,& c. cũ olim,de p̃ſcri.potes addere quartũ caſũ indubitabilẽ, qñ papa plenè exemit per ſe,ut in c.1.de priui.li.6.dicit tñ.

4 †Io.An. ꝙ licet Ep̃s non poſſit a ſe in totũ eximere eccleſiã; tñ per modũ cuiuſdã uicariæ ꝑpetuæ põt concedere inferiori p̃lato ẽt recipienti nomine ſuę dignitatis oĩa iura p̃dicta p̃ter tria,ut cathedraticũ,reuerentiã,& charitatiuũ ſubſidiũ.Sed ĩ aliis quinq; põt ex cã,& de cõſenſu capl̃i cõſtituere aliquẽ uicariũ ſuũ ꝑpetuũ noĩe dignitatis ſuæ,ut illa exerceat tanquã uicarius ep̃i. Per hoc tñ iura hęc nõ erunt abdicata ex toto ab ep̃o, qa ſaltẽ illo negligẽte poterit epi.exercere,ar.in.c. irrefragabili,in.§.exceſſus,de off.ord.& hoc notabis.Ad p̃dicta uide,qđ no.Inn.c.Lateranẽſi,dẽ p̃bẽ.& ꝑ doct.in.c.cũ ſatis,đ off.Arch.& c.cũ & plantare,de priui.An aũt ꝯ inſtitutionẽ authorizabilẽ currat pręſcriptio,uide quod no.in d.c.cũ ſatis, & Io.An.ſatis ſentit hic,ꝙ ſic, pro hoc c. cum olim;& c.auditis,de p̃ſcri.& qđ no. Io.An in c.ſi epiſcopus,de offi. ord.li.6. & alias in facto conſului,& uide quod dico in c.cum contingat, de foro comp.

6 †In gl.fi.cõclude,ꝙ de iure ordinario ſemel tm̃ in anno poteſt & debet Ep̃s uiſitare ſuam diœceſim, & qualiter debeat ſe hr̃e tam circa clerum, q̃ circa populũ, uide caſum bonũ.10.q.1.c. placuit, & in c.1.ĩ.e.li.6.ex cauſa tamen poteſt iterare uiſitationem,ut in d.c.1.& ſic uno modo poteſt intelligi textus iſte, uel hoc fortè fuit impoſitum a fundatione iſtius eccleſię,ut bis in anno eam epiſcopus uiſitaret, & procurationem reciperet, & hęc ultima ſolutio melius congruit literę, & de modo procurandi aliquid dicetur.ĩ. eodem,procurationes.

SEB. SAPIA.

a In quãtitate. Vide Card. in cle. 1. in prin.in.3. q. de iure pa.& in cle. 1 in.12.q.de cẽſi. & Abba.in ca. accedentes,col.3.ſ̃.de pręſcriptio.

b No. ad declarationem aut̃. quas actiones,C. de ſa. ſan.eccl.cum ſi.

c A quibus non p̃t Epiſc. eximere eccleſiã. Et de hoc, an Epiſ.poſſit in totũ eximere eccleſiam a ſua iuriſdictione,uide per Oldra.conſi. 182. & gl.quæ dicit,ꝙ ſic.25.q.2.in ſum. Adde Fede. cõſi. 147.

CAP. XXII.

SVper eo. Eccleſię de nouo conuerſę in procurationibus & aliis ſeruabunt cōſuetudinē vicinarum. Primò ponit cōſultatio.ſcđ ò reſponſio ipſius.Secūda,ibi:*tibi*. Caſus lit.Ferè tota ꝓuincia Cōpoſtellana ad iuriſdōnē Compoſtellanę Eccleſię đ nouo ɔuerſa erat. q̄ſiuit Cōpoſtellanus Archieṗs a do.Papa,qualiter ei obſeq dēant & ſeruire,cū ipſe ꝓuinciā uiſitat,uel ꝓuincię partē, & qualiter ī ꝓcuratiōib⁹,& aliis ꝓuidet?Rñdęt Pa. ꝙ illud obſeruare tenet, ꝙ in uicinis ꝓuīciis
a obſeruat.B. No.ꝙ ī mō ꝓcurādi[a] & aliis obſequiis pręſtandis attenditur conſuetudo uicinarū eccleſiarū ; hoc ītellige,qn̄ n̄ apparet đ ꝓpria cōſuetudine loci.Nā cōſuetudo cuiuſq; loci pręfertur conſuetudini aliorū locorū,ut.in c.illa.12. diſtin.
& in.c.de trina,de conſe.diſt.4.& per hoc 2
ē expedita gl.& ītelligo hoc, qn̄ cōſuetudo n̄ ē multū oneroſa:qa negligētia vni⁹ loci nō dēt obeſſe alteri loco,q nō neglexit.Ita no.dicit Inn.in fi.de off.ord. & de execu.tut.l.nō tm̄. Itē ītellige p̄terquā in ſacramentis eccleſię, ut in articulis fidei.
Nā in illis debem⁹ ſeq & tenere,qđ tenet 3
Romana eccleſia,ut ī.c.abolēdę.j.de hęre.& de hoc uide gl.in.c.2.de ſumma tri. li.6.in uerbo,docuit,& in.c. cōſultatiōis, in uer.indicare,de frigi.& male.Ad mām
uide ꝙ no.in.c.cum olim, de cōſuetudin. 4

Additio. Quęro quomodo iſta ciuitas erat đ nouo ɔuerſa?dicit Hoſt.ꝙ ipſam occupauerant Saraceni,poſtea Rex Caſtellę recuperauit ; & ſic erat reſtituta iure poſt liminii , ff. de capt.& poſtlimi.re.l.poſtliminium. Et ſic no.ipſe,quod ubi poſtmodum aliqua ciuitas,vel terra reducitur, regenda eſt ſecundum conſuetudinē uicinarū,& ſic ad aliū locum conſuetudo extenditur rōne uici-
nitatis,ut. in ſupra dixi;ꝙ not. Abbas. 5

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi, qui aliquid exigunt contra formam conſtitutionis,dum ſunt in uiſitatione,debent reſtituere illud duplicatum.*
2 *Eccleſia poteſt eſſe ſubiecta etiam quo ad epiſcopalia inferioribus Prælatis Epiſcopo.*
3 *Epiſcopus dum uiſitat, non debet ,ceſſante cauſa,ultra unam diem morari in eccleſia.*
Eccleſia quæ non poteſt impendere Epiſcopo uiſitanti, debent aliæ contribuere.7.
4 *Epiſcopus uiſitans diæceſim,quas expenſas poteſt exigere.*
5 *Epiſcopus poteſt exigere expenſas,quas facit ratione uiſitationis licet ipſe habeat reditus ſui epiſcopatus.*
6 *Prælati uiſitantes diœceſim non poſſunt recipere aliquod genus munerum,et ſi receperint non poſſunt abſolui a peccato,niſi reſtituant duplum.*
8 *Excommunicatio poteſt fieri ſub conditione.*

CAP. XXIII.

1 PRocurationes. †Prælati tunc ſunt procurandi, cum perſonaliter uiſitant;& debent tūc ſeruare concilium Lateranē. & p̄dicationi,correctioni,& reformationi uacare , legati & nuntii Apoſtolici per eos dies tantum, quibus morā trahūt,procurari debent; & cōtra hāc cōſtitutionē exactū reſtituit duplicatū. h.d primò prohibet,ſecūdò docet,ibi:*porro*.Tertio.punit.ibi:*qui autem*. Caſus lit. Quidā p̄lati aliqn̄ recipiebāt ꝓcurationes cā uiſitationis, nec uiſitabant.unde cōcilıū gn̄ale ſtatuit,ut procuratiōes, q̄ debent p̄latis rōne uiſitationis , nullatenus exigantur ab eis,ſiue ſint Ep̄i uel Archidiaconi, uel etiā Cardinales,uel alii abſq; rōnabili cā & neceſſaria,niſi qn̄ p̄ſonaliter uiſitationis impendūt offm̄ ; & tunc ſeruent modū & mēſurā in Lateran.cōcilio conſtitutā, hoc adhibito moderamine circa legatos & nūtios Apo.ſed vt cū apud aliquā eccleſiā morā fecerint lōgiorē & neceſſariā,ſi loc⁹ ille nimiū aggrauet ꝓcuratiōes recipiāt ab aliis eccleſiis,vel p̄ſonis moderatas q̄ nōdū fuerāt de ſuis ꝓcuratiōib⁹ aggrauatę;ita,ꝙ numer⁹ ꝓcurationū nō excedat numerū dierū, qb⁹ hmōi morā fecerint.Et ſi una eccl. n̄ ſufficit,duę uel plures ſimul cōiungat ad unā ꝓcurationē faciēdā.Porro viſitatores nō q̄rāt, q̄ ſua ſunt,ſed q̄ Ieſu Chriſti;& q ɔ̄ hoc ſtatutū uenire p̄ſūpſerit,qđ accepit,reddat,& tātūdē eccleſiæ,q̄ taliter grauauit;impendat.B.†No.1.ibi,*uel quibuslibet aliys*,ꝙ n̄ ſolū Ep̄i uel ſup̄iores pn̄t uiſitare,ſed ēt alii p̄lati inferiores. Quod ītellige,qn̄ hēnt eccleſias ſubiectas de iur̄ ſpeciali.Nā đ iure cōi eccleſię ſunt ſubiectæ Ep̄o dūtaxat.16.q. 7.oēs baſilicę.10.q.1.regēda,&. ī.c.cū uenerabilis,đ rel.do.Scđò no.ꝙ legati Papæ pn̄t uiſitare, & exigere ꝓcurationē rōne uiſitatiōis,ꝓ hoc.c.2.de offi.leg.li.6.& de poteſtate legatorū,ui
de ꝙ plene dixi ī.c.fi.ſ̄.đ cōfirma.uti.uel inuti.†Tertio no. 3
qđ q̄libet eccleſia p̄ ſe ſufficiēs tenet ꝓcurationē impēdere ſuperiori ui ſitāti.Sed ſi eccleſia p̄ ſe nō ſufficit,dēnt plures ī unū cōiūgi, & ſcias, ꝙ ceſſante cā nō dēt ſup̄ior vltra unū diē trahere morā ī eadē eccl̃ia,ut ī.c. iter cętera.10.q.
4 3.& uide ꝙ dixi ī.c.cū īſtātia,ſ̄. eo.†Itē no.ꝙ ſi Ep̄s nō uiſitat,nō pōt aliquid exigere rōne procurationis.Sed quęro, nunquid uiſitans poſſit exigere expēſas, quas fecit in eundo ad locū,uel emendo equos loco equorū mortuorū,uel uecturas equorū?Itē ueſtes & ſimilia? Inn.hic dicit,ꝙ ſic,& hoc ultra numerū ꝓcurationū,q̄ impēdunt in uictualibus. ſed hoc dictū Inn. debet intelligi in legatis & nuntiis apoſtolicis,q ueniunt p̄p̄ utilitatē loci , ſed Ep̄i & alii nō pn̄t illa exigere,ſed procurationē duntaxat,ut no.Inn.in.c.1.j. eo.li.6.Et p̄ dictum ſuum ibi declarat gl.ſua hic.Sic intelli
5 ge gl.in.c.2.eo.ti.li.6.& ibi per Io.An.in nouella.† Quare autem Epiſcopus poteſt exigere procurationē rōne viſitationis,cū p̄p̄ hęc onera hēat reditus Ep̄atus?Dicit Inn.in. d.c.1.ꝙ hēt in ſignū ſubiectionis.dic ēt,vt facilius inducat ad uiſitationē ſicut uidemus in canonicis, qb. quotidie dātur diſtributiones p̄p̄ intereſſentiā diuinorū, licet teneāt ad diuina officia,vt in.c.1.& quod ibi no.de cleri.non reſi. li.6.& hęc no.Quid autē, ſi legat⁹ non uiſitat,nunquid de
b beatur ſibi ꝓcuratio?[b]Doct.ꝙ ſic. Nā legatis & nuntiis datur ꝓcuratio nō principaliter rōne viſitatiōis,ſed quia ſubeunt onera aliorū,ut ī.c.2.de offi.leg.li.6. Pro hoc.c.cū inſtātia,ſ̄.eo.&.c.ego.N.de iureiu.In gl.1.in fi.quarta eſt ſm̄ doc.rōne priuilegii,ar.c. accedentibus, de exceſ.prælato. In gl.3 ibi,*inter cætera*.& melius ꝓbat in.c.ſi Ep̄s,de offi.ordi.li.6.& tūc ꝓcuratio nō dat Ep̄o,ſed ipſi uiſitanti nomine Ep̄i.An autē poſſit exigere, uel recipere pecuniam pro
6 procuratione,dic,ut habetur in.c.2.&.3. infra eod li.6.†In gl.fi.ibi:*Xenys*.Vult ergo glo.ꝙ ſi pręlatus grauat Eccleſiā in procuratione ultra debitum , quod habeat locum pœ-
c na[c] dupli,ut hic,ſed ſi grauat recipiēdo Xenia, ſeu munera, tenet ī quadruplū;& ſic intelligit.c.qm̄.18.diſtin.ſed doct, cōiter dicunt idem in Xeniis,quod in procuratione,& ui detur probari in dicto c.1.eo.ti.li.6.ubi dicit; quod pręlatus uiſitans,non dēt recipere munera,ſed ſi recipit, non poteſt abſolui a peccato,niſi reſtituat duplum,& dic latius,ut ibi legi.& no.Ad capit.quoniam, reſpondet, qđ loq̄tur in caſu,

SEB. SAPIA.

a In mō procurandi.Vide doctrinā q̄ tradit Io.And.& ſequitur ibi d. An.in rubri.ſ̄.de conſue. in fi.ꝙ in primis attēdēda eſt cōſuetudo loci,q̄ ſi nō īueniat attēdi debet ſecūdo ɔſuetudo diœceſis,tertio cōſuetudo Prouinciæ. quarto conſuetudo regni,uel uicinarum ꝓuīciarū. ultimo conſuetudo Romana. Et de conſuetudine uicinarū eccleſiarū,tradit ēt Bald. in.l. de quibus,ff. de le.

b Procuratio. Adde qđ ſi recepit ꝓcurationē,& non uiſitauit an teneatur reſtituere,Federi.conſi. 111.

c Locū pœna. concordat gl.ī.c. exigi,de cēſi.lib 6.c. audiuimus. j.đ ſimo.Sđ cōtra fortiter urget tex.in c. fraternitas.12. q.2.ibi abſit ut eccleſia cū augmento recipiat,&c.ſđ poſſet rn̄deri , ꝙ delinquentes tenentur ſoluere,ſđ eccleſia nō debet recipere,art.eius quod in ſimili dixit gl.in.c.ex trāſmiſſa, de deci.in meretrice circa decimas.

caſu, qn̄ Archieṗs aufert aliquid ep̄o uenienti ad conciliū prouinciæ.Et ad c.quia pleriq;, ubi aliud ſimplū datur pauperib.dic,ut ibi:*not*.†Extra gl.quæro, quid ſi eccleſia uiſita-
7 ta allegat impotentiā?[a]Sol.dicit Ho.ꝙ aut notoriè cōſtat
a de potētia;& ep̄s cōpellet rectorē ad ꝓcurādū;ad hoc.c. j. ꝓximū.Aut notoriè ɔſtat de impotētia; & n̄ ɔpellet rectorē;qa ſi eccleſia totaliter eſt īpotēs,tenet p̄latus eā ſuis expēſis uiſitare;qđ no.,ꝓ hoc.c.cū inſtātia,& c.cū ap̄ls, ſ̄. e. & ibidē hoc ēt no.in gl. in dubio poterit ep̄s exigere iuramē
8 tū de impotētia,ar.in c.fi.de iu.iu.†Vel excōicare ſub cōdōne;puta,excōico te,niſi procuraueris me ſm̄ facultatē tuā; & no.iſtum ultimum modum. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Villæ appellatione aliquando comprehenditur ciuitas,licet non ex proprio ſignificatu uocabuli.*
2 *In expenſis,quæ reficiuntur epiſcopo uiſitanti,computantur ea, quæ ipſe potuiſſet expendere domi,& idem in ſimilib.*
3 *Appellationem non tenetur pars admittere.ſiue recipere in præiudiciū ſui iuris.*
4 *Ep̄s poteſt eſſe iudex in cauſa eccleſiæ ſuæ,ubi non uenit cōmodū ſibi applicādū.*

CAP. XXIIII.

VEnerabili. Eccleſia ēt ciuitatenſis tenetur procurare ep̄m uiſitantē, q̄q̄ ipſum nunq̄ ꝓcurauerit.Primo ponit querelā ep̄i. Scđo iudicū īſtructionē.Scđa,ibi.*diſcretioni*. Caſus lit.inter ep̄m Cęnoman. & Abbatem & conuentum de Cultura ſup̄ ꝓcuratōnib.exhibendis qō uertebatur, q̄ commiſſa fuit iudicib.corā quib.petebat ep̄s procurationes rōne uiſitationis. Abbas dicebat ſe ad hoc nō teneri ex eo, ꝙ monaſterium ſuum in Cęnomanenſi uilla ſit ſitum,eidē ꝓcurationes hactenus n̄ ſoluit.Iudices ɔſuluerūt dn̄m papā; & ipſe rn̄det,ꝙ niſi aliud rōnabile oſtēderint, cōpellant,ſicut ius dictauerit Abbatē & monachos ad exhibendas eidē ep̄o ꝓcurationes.B. No. primo ex iſto tex.ꝙ ep̄s p̄t & dēt uiſitare,nedū eccleſias diœceſis,ſed ēt ciuitatis,& ꝓcuratio ab eccleſiis uiſitatis exigere p̄t.Scđo no. ꝙ ſtante iure uiſitādi,ius ꝓcurādi eſt impræſcriptibile.un̄ q̄q̄ iſtud monaſte
1 riū nūq̄ ꝓcurauerit ep̄m;tn̄ cōpulſū fuit ad ꝓcurationē ex
b hibēdā.†no.ꝙ appl̃one uillę,qn̄q; cōprehendit ciuitas:nō tn̄ ex ꝓprio ſignificatu uocabuli , ſed potius ex alluſione.[b] nā in qbuſdā locis,ut apud Gallos,ciuitas uocatur uilla: ꝓpriè tn̄ aliud eſt uilla;aliud ciuitas. Villa.n.rectè dr̄ unitas quarundā domorū ſine muris,quaſi uallis uallata. De quo
2 plenè p̄ Io.An.in c.ſi ciuitas,de ſen.exc.li.6.† In gl.1. in fi. Vel dic ſm̄ doc.& bene.ꝙ iō iſti hoc allegabant;qa ex quo monaſteriū erat in ciuitate,poterat expleta uiſitatione ep̄s redire ad domū ꝓpriā;& ſic uidebat,ꝙ nō eſſet ꝓcurādus. nā & alias,qn̄ iudex ꝓficiſcit ex̄ domiciliū,cōputat ea, q̄ expēdiſſet domi,ut no.in c.cū ab oī,de ui.& ho.cle. Sed rō decidēdi in ɔ̄riū fuit:qa in procuratione non conſiderat intereſſe.Sed dic,ꝙ dat rōne officii,uel dic,ꝙ dat in ſignū ſubiectiōis,ut dixi ſ̄. ꝓx.hęc āt rō uēdicat ſibi locū tā ī eccleſiis diœceſis,q̄ ciuitatis.Et èx his,& ex tex.cōcludo,ꝙ ēt ab eccleſiis ciuitatis,quas ep̄s uiſitat, p̄t ꝓcurationē exigere; hoc tene mēti.In gl.fi.ibi:*ſuis ſumptib*.no.gl. & cōſimilē gl. hēs ſ̄.e.c.cū inſtātia.no.doc.ſ̄.c. ꝓx.& c.cū Ap̄ls,ſ̄.e.Vltimo ſcias,ꝙ Inn.poſuit hic gl.aliq̄tulū intricatā, & proprie expedit hodie in c.cū p̄ſonæ,de priui.li.6.& quia mā ē quotidiana,& gl.In.aliq̄tulū confuſa,ut ſ̄.dixi;iō ſubiiciā concluſionē,p̄ q̄ facilime intelliget Inn. Quærit.n. hic de hac q.quidā ep̄s admonuit quendā Abbatē,ut pararet ſe ad uiſitationē,& ad ꝓcurationē. Abb.rn̄dit monaſteriū eſſe exēptū,& offerebat ſe incōtinenti ꝓbaturū corā ipſo ep̄o , uel alio iudice cōpetenti,& uidens ep̄m paratū ad fulminādū ſn̄iam cenſurę appellauit ad papā iuſta cā expreſſa. Ep̄s nō obſtante appl̃one tulit excōicationē ɔ̄ eum, q̄ritur utrum d.excōicatio teneat,& p̄ſuppoſita nullitate, utrū ep̄s ſit pu
3 niendus.†Et in hoc diſtingue tres caſus. aut.n.ep̄s erat in poſſeſſione uiſitandi,& hoc conſtabat,aut conſtabat, ꝙ nō
erat in poſſeſſione:aut dubitabat.Primo caſu, tenet excōi- c
catio:qa cū eſſet in poſſeſſione, nō tenebat ī p̄iudiciū ſui iuris admittere appl̃onē,nec ēt ꝓbōnē recipere:qa ep̄s procedebat,ut pars ꝓ cōſeruōne ſui iuris , nō āt ut iudex,& ſic oblatio probōnis non hēt iuſtificare appl̃onē,ut hr̄ in c.interpoſita,de app.& c.cū inter canonicos,đ ele.un̄ iſto caſu nō tenetur ep̄s aſſumere cauſę cognitionē,dēt tn̄ monere partē. Ho.dicit,ꝙ ex quo ɔtumacia eſt manifeſta,nō tenet citare partē : ſed primū dictū eſt tutius,ar.eorū,q̄ not.in c.cum ſit Romana,in fin.de app. Scđo caſu dic,ꝙ cū ſn̄ia nō tenuit p̄ſuppoſita exēptione, ut in c.cū dilectus,& qđ ibi no. de relig. dom.nō uenit ep̄s puniēdus,ſi monaſteriū erat ī diœceſi ſua,qa potuit duci probabili errore,ſecus,ſi monaſteriū n̄ erat in diœceſi,ar.c.ſacro,de ſent.exc. Tertio caſu pendet ex futuro euentu,an teneat ſn̄ia.nā ſi ɔſtiterit ep̄m nō eſſe in poſſeſſione,& monaſteriū exēptū , nō tenebit ſn̄ia,alias ſecus, & p̄ p̄dicta ɔſuluit Inn. ut ſp̄ ep̄s procedat extraiudicialiter , ut p̄s ad cōſeruationē iuriū ſuorū, qa nō tenetur tunc admittere probōnē, uel appl̃onē,ſed p̄t ſe defendere gladio mā'i & ſpirituali,ut in c.dilecto,de ſen.excō. li.6. Et idē in aliis iurib.ep̄o cōpetentib. uel circa poſſesſiōis corporalis cōſeruōnē. Dicit.n.ꝙ ſi ſubditus,qui allegat exemptionē,oſtendit priuilegiū ſuū , poterit ep̄s uidere, n̄ ut iudicet,ſed ut informet ſe,qa nō dēt eſſe iudex in facto ſuo,cum cōmodū ueniat ſibi applicādū , facit qđ dixi in c.ad audientiā,de app. & in c.ſuper lr̄is,de reſc.Et ꝓ hoc ur̄,ꝙ in caſu dicti c.cū p̄ſonæ,ep̄s procedit, non ut iu-
4 dex,licet glo.aliud ibi ſentiat.† nā q̄uis ep̄s poſſit eſſe iudex in cā eccleſię,nō tn̄ ubi cōmodū uenit ſibi applicandū, arg. no.in l.de iure,ff.ad muni.& in cle.2. de reb.eccle.non alie. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiſcopus poteſt uiſitare prouinciam,& procurationes recipere,& etiam epiſcopo negligente.*

CAP. XXV.

CVm nuper. Qui iur̄ metropolitico uel legationis uiſitat prouinciā,in ꝓuinciales, q ſibi ꝓcurationes denegāt,p̄t ferre ſn̄iam.Primo q̄relā deciſam.Scđo mādatū,ibi, *mandamus*.Tertio cōminat,ibi.*alioquin*. Caſus lit.Archieṗs Beneuentanus,dum uiſitabat ꝓuinciā ſuā tā authoritate ꝓpria, q̄ authoritate d.papę,cuius authoritatem gerebat,clerici nolebāt ei procurationē exhibere,un̄ ɔqueſtus eſt d.papę. un̄ mādat,quatenus,cū Archieṗs prouinciā uiſitauerit,ſiue authoritate ꝓpria, ſiue authoritate papę,ꝓcurōnes rōne uiſitationis ſm̄ facultates eccleſiarum ſibi exhibeāt:alioquin ſn̄ias, quas ipſe tulerit in rebelles,ratas habebit,& eas faciet inuiolabiliter obſeruari Ber.Not.1.ꝙ quādo que poteſt quis locum uiſitare duplici[c]

a Impotētiam. Adde, ꝙ ſi uno anno nihil potuit ſoluere pro procuratione ep̄i, ſi ſequenti anno tn̄ colligit, ꝙ poſſit duas procurationes præſtare,tenetur eas ſoluere,Arch. in c.relata,in fi.x.q.1.ar. l.ſi uno,ff.loc.Sed tu de hoc adducas in ar.tex.in c. propter ſterilitatē,de loca.& text.ſingu. ſecundū Io. Palerenſem, & Bart.in l.diuortio,in fi.ſolut o ma.

SEBA. SAPI.

b Ex alluſione. Vide Bar.in extrauaganti,qui ſint rebelles, in uerbo lōbardię.Fel.ī c.Rodulphus, colū.13. uer.cęterum ad eui tandam , ſupra de reſcr.

c Viſitare duplici. Facit , ꝙ ſi ſtatutū pro honore ciuitatis diſponit, quòd quilibet de illa ciuitate, qui effectus fuit doctor,uel miles, debeat habere certum ſalarium ſingulo anno , ꝙ ſi unus efficiatur doctor & miles, habebit ſalarium duplicatum , facit etiam ad id,quod no.Bal.in l.uiuos, l.fi. C.aduo. di.iu. ubi dicit,ꝙ ſi unus fungitur officio duorum,debet habere duo ſalaria,& facit ad hoc,quod not.Bar.in l.fin.in 2.col.C.de leg.ubi dicit, ꝙ ſi teſtator dixit,ꝙ ſi filius unus proficeret in legibus , ei prælego libros legum, ſi in medicina, libros medicinæ,certè ſi filius profecit in utraque facultate habebit libros utriuſque facultatis. & ad hoc etiā facit,quod no. Albe. in 2. parte ſtatu.quęſtio. 182. & quod not.Lap.alle. 209. quę incip. commune Florentiæ, & quod plenè in materia ſcribit Rom..poſt Bar. in l.2. in principio. de uerbo.oblig.de qua per Moderni. poſt do. Ant.in c. at ſi clerici,de iudic. Et adde text.

& gl.& ibi d.Ant.in c.cũ olim,de re iud.Itẽ uide oĩno,qđ no.Imo. poſt Ang.in l.patris & filii,circa prin.ff.de uul.& p up.ubi ponit,an ſtante ſtatuto,ꝙ de quolibet contractu dẽat ſolui tm̃ pro gabella,an ſolui dẽat duplũ, ſi in eadem ſcriptura factũ fuerit teſtm̃ patris & filii.& ad hoc facit qđ de ſtatuto ꝓhibente ultra decẽ mulieres ad nuptias no.in l.in ficiando.§. infãs. in fin.ff.de fur.Et adde oĩno, quod latè & elegantiſſimè ſcribit.d. Ioã. Mar. in rep.c.qualiter & qñ.97. qõ. princi. de accuſa. Item uide, quod not.Gul.de Cu.& ibi Pa.de Ca poſt eũ in l.nauis.§. cũ ſĩt,cir.fin. per illũ text.ff.ad le.Rho. de iactu.& ad prædicta ſtat qõ,qñ relinquitur Priori Biblia,& fratrib. cappa, quid dẽat, priori,de quo late ſcripſi poſt d. Abb.de ſimo.c. fi. Item pro illo dicto Bal.in d.§.abinos,quod ſ.ſtetuli,de iudice exercente duo officia, ꝙ debet hr̃e duo ſalaria, uide omnino Bal.idem dicentem in l. qui duob.ff.de condi. & dem.per tex. in auth. ut iudi. ſine quoquo ſuffra. §. illud.Quod limita ſingulariter,ut per Bar. in l.fi. C. de coar.li.12. & ĩ l.1. C. de princi. agen. in rebus,eodem lib.

ANT. FRAN. An officialis unꝰ poſſit deputari ad duo officia, uide quæ habentur in l.duorum, de operis lib. & in l.qui duobus,de condi. & demon. & per Bar.in l.fina.ff.de collegiis illicitis & per Bald.in l.ſi ad ſcribatum, in fi.C.de appel.& uide per Alex.in l.ſi conſul, ff.de ado. & aliquid per eũ in l.lecta,ff.ſi cer. pet.& an fungens duplici officio, debeat habere duplicatum ſalariũ, uide Ang. in aut. ut iudi. ſine quo. ſuf.in §.illud.ubi tenet,ꝙ ſic,& idem Pau.de Ca. in l. ſi ea lege, de aſſe.& Bal.in c.1.in ult.col.de feu.guardiæ,in uſi.feu.Et adde,ꝙ deputatus ad officia,debet tenere familiam pro utroq; officio, ut no. Ang.in auth.ut deter.ſit nu.cle.in fi.ubi & in §.illud, præal. etiam dicit,ꝙ debet ſtare ad duos ſyndicatus.

a SEB. SAPI. Religioſum.Vide de ueritate pulchrè per Fel. ubi plura,quomodo cognoſcatur hoſpitale religioſum,in c.de quarta, col.4.uerſi.& reperio Laurentium de Rodulphis, ſuprà de preſcri. & ibi,quid ſi hoſpitale habeat cãpanam,an præſumatur religioſũ?

iure,ut erat iſte Archiepiſcopus.Nam poterat uiſitare prouinciam iure metropolotico,ut ſupra eo.ſopitæ. Item iure legationis, quia erat legatus papæ; & ſic uř ꝙ ſi eodẽ anno bis uiſitaſſet ꝓuinciã diuerſo iure,bis habuiſſet ꝓcurationẽ.Secũdò no.ex hoc & ex tex.ꝙ legatus papę p̃t uiſitare totã ꝓuinciã,& ab oĩb.eccleſiis exigere ꝓcurationẽ rõne uiſitatiõis Tertiò not. ꝙ ſuperior licitè fert ſñĩam cenſuræ ꝯ denegantes indebitè procurationẽ. Sed quæro,quo tp̃e debeř ꝓcuratio?Vinc.uř uelle, ꝙ in fine anni recollectis fructib. quia tunc dẽt ſuperior uiſitare.D.Ant.putat,ꝙ ſit in optione epĩ. uñ qñcunq; uiſitauerit, poterit exigere procurationẽ; & hoc plus mihi placet per hunc tex.ibi:*contigerit viſitare*,&c.& c.ꝓcurationes,ſ̃.e.ſed dictũ Vinc. p̃t aſſumi
1 pro cõſilio.In gl.1.ibi:*cum epiſcopus negligen eſt*. Imò & ſi non eſt negligens, põt Archiepiſcopus uiſitare ꝓuinciã, ſeruando tamen formam, quæ habetur in c. 1. & fi.eo.ti.lib.6. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Penſio debet ſolui de moneta, quæ currebat tempore cõtractus, quæ ſi non eſt in uſu,debet ſolui eius æſtimatio.*

CAP. XXVI.

CVm canonicis. Ad antiquam monetam,uel ſi non eſt in uſu, ad eius æſtimationem ſoluendæ ſunt penſiones antiquæ. Primo recitat factum.Secundò prouidet,ibi:*damus.* Caſus lit.Rector cuiuſdam eccleſię ſoluebat certam penſionẽ annuatim canonicis maioris eccleſię,& illã aliquot annis ſoluit ad monetam antiquam, in qua penſio ab initio fuerat conſtituta. Poſteà alia moneta maior fabricata fuit. canonici exigebant pẽſionẽ ſibi ſolui de meliori moneta ex integro.Mandat papa quibuſdam,quatenus canonicos illos faciant manere contentos ſolõne prioris pecuniæ,uel ſi non eſt in uſu, contẽti ſint æſtimõne penſionis antiquę,B. No. primo,ꝙ eccleſia cathedralis appellatur eccleſia maior: qñq; appellatur matrix, de quo in cle.1.de ſen.excom.& in c. ue-
1 nerabili,in fi.ĩ.de uer.ſig.†Item not.ꝙ ſatisfaciẽdum eſt debito ẽm monetam currentem tempore contracti debiti,& ſi illa non eſt in uſu,debet ſolui æſtimatio. Ex quo infertur,ꝙ ex quo pecunia non eſt in uſu,non poteſt ſolui debitum, licet eſſet in uſu tempore debiti contracti, de quo uide per Inn.& Ho.in c.quanto,de iu.iu.& per Bal.in l.Paulus,ff.de ſolu.& ad declarationẽ materię uide,quod dixi in c.olim, ſ̃.e.In gl.1.ibi:*videtur quòd duo ſufficiant*.dic,ꝙ in caſu illius c.non refert,an duobus,uel plurib. annis fuerit ſolutio facta:quia hic non contendebatur de ſubſtantia debiti: imo debitum præſupponebatur:ſed petebatur ſecundum monetam nouiter currentem antiqua meliorem. Fatendum eſt tamen;ꝙ potuiſſet præſcribi,ut in moneta noua fieret ſolutio,iuxta tamen ea,quæ dixi in d.c.olim. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Loca pia non dicuntur oratoria priuata.*
2 *Hoſpitale non præſumitur religioſum ex eo,quòd in eo interdum celebretur, niſi actus celebrandi ſit publicus,ad quem omnes indifferenter admittantur.*
3 *Oratorium ab eccleſia quomodo differat,& in quibus.*
4 *Oratorium non gaudet immunitate eccleſiaſtica, niſi ſit conſtructum pontificia authoritate.*
Oratorium conſtructum authoritate pontificis non poteſt ulterius ad humanos uſus deputari,ſecus ſi authoritate priuata.
5 *Parochiani debent ſe confiteri presbytero parochiali, licet habitent in aliquo monaſterio ad ſeruiendum ei,niſi conſuetudo ſit in contrarium.*

CAP. XXVII.

AVthoritate Propter priuatum oratorium procuratio ratione uiſitationis,non debetur.non diuiditur. Caſus literalis.Religioſi licet aliquando celebrent in grangiis ſuis, propter hoc ratione uiſitationis procurationes aliqui exigere præſumebant.Super hoc conſultus papa reſpondet inhibendo, ne ex eo procurationes ab aliis religioſis exigere uel extorquere præſumant.Ber.No.primo ꝙ oratoria priuata non ſunt ſub ptãte epi,ſaltẽ quo ad ius uiſitandi & procurationem exigendi.Et ex hoc & ex tex.no. ꝙ loca publica & religioſa ſunt uiſitanda.duntaxat,ad hoc c.1.ĩ.eo.ubi bo.tex.Nam ibi dř,ꝙ loca pia ep̃s põt uiſitare.
1 †Et ex illo tex.iuncto iſto infertur,ꝙ appl̃one pii loci nõ uenit oratorium priuatum. Item no.ibi:*celebrant interdum*, ꝙ actus celebrationis neceſſario non concludit locum eſſe
2 publicũ,quod not.† Nam facit pro iſtis hoſptalib.in quib. interdum celebratur,ut ex hoc ſolo nõ concludatur hoſpi-
a tale eſſe religioſum[a]:quia nõ probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe,ut in c.2.de transla.præla. quod intelligo, niſi actus celebrandi ſit publicus,& omnes indifferenter admittantur,ut not.Arch.de conſe.di.1.c.nemo,dixi in c. pa-
3 tentib.de priui.†Sed quæro, qualiter cognoſcitur oratorium ab eccleſia,dic ſecundum doct.ꝙ eccleſia eſt illa, quæ principaliter deputatur ad celebrationem & ad orandum, a[c] etiam conſecratur per epiſcopum, & conſtituitur ſibi dos pro miniſtris,& cultu diuino,ut in d.c. nemo. Oratorium uero non conſecratur,nec conſtituitur ſibi dos, nec principaliter fit,ut ibi celebretur:ſed ut ibi oretur.unde ſine licentia epiſcopi non eſt in iſtis oratoriis priuatis celebrandum,ut in c.unicuique,cum c.ſe.de conſe.di.1. nec poſſunt habere campanam publicam,ut in d. c. patentib. dicit tamen Inn.ꝙ ſi is,qui habet oratorium priuatum, non honeſtè illud tractet,poteſt epiſcopus illud facere deſtrui, ar.
4 in c.omnes Baſilicę,de conſe.di.1.quod no.† Et ex his infertur ad aliam quæſtionem,nũquid iſta oratoria gaudeãt immunitate eccleſiaſtica?& communis concluſio eſt,ꝙ nõ, cum ſint loca priuata. Nam hodie poteſt eſſe oratorium, quod cras erit camera ad uoluntatem domini. ſic dicimus de hoſpitali priuato,ut not.Inn.in c.cum inter dilectos,ſ̃. de dona.& intellige,quando oratorium non eſt conſtructum authoritate pontificis. Nam ſi interceſſiſſet eius authoritas,eſſet publicũ & religioſum,& non poſſet amplius deputari ad humanos uſus;arg.in c.ad hoc,ſ̃.de reli.dom. ulterius quęro,quis debet hr̃e curam eorum, q habitant in hmõi oratoriis religioſorum?dicit Ho.ꝙ de profeſsis non eſt

eſt dubium,quia hẽbit Abbas,uel is,cui ipſe iniũgit,Sed de familia ſeculari,ut ruſticis,bubulcis,& ſimilib.eſt dubiũ. Et dicit Hoſt.ꝙ timet,ne eorũ animę ꝑiclitenř,cũ nõ cõfiteãř ꝓprio ſacerdoti,nec alteri de ipſius lnĩa:ſed qñq; illis mo-
5 nachis,qui nullã ptãtẽ in eis hñt.†No.hoc dictũ, ꝙ ruſtici & famuli religioſorũ,licet habitẽt in grãgiis,ſeu monaſteriis, nõ ualet eis cõfiteri, ſed dẽnt cõfiteri p̃sbytero parochiali.Et ꝓ hoc facit bo.tex.iũcta gl. in cle.qa cõtingit, in fi.de religio.do.ubi dř, ꝙ de iure hoſpitale nõ p̃t adminiſtrare ſacra pauperib. ibi degẽtib. ſed dẽnt recurrere ad parochianũ ſacerdotẽ. Subiicit tñ ibi text.ꝙ in hoc eſt attẽdẽda loci cõſuetudo,qđ bñ notabis.Per hoc p̃t inferri, ꝙ monaſteriũ p̃t p̃ſcribere ꝯ parochianũ,ut ſuis ſeruitorib.poſſit cõferre ſacramenta.In gl.in fi.dicit tamen Inno. ꝙ ſi ſ in oratorio inſtitueret ſacerdos perpetuò, ꝙ tunc ep̃s poſſet oratorium uiſitare.Nã tunc ceſſat rõ gl.refert tñ alios tenere ꝯ,& fortè melius,qa ſi locus eſt priuatus,ñ ex capax intitulationi perpetuę,ſed poſſet ſaluari dictũ Inn.ſ quãdo ſ oratoriũ fuiſſet conſtructũ authoritate Epĩ,quia tunc publicè poſſet ibi celebrari.& ſacerdos deputari. Et credo, ꝙ licet ep̃s nõ poſſet uiſitare hmõi oratoria,ut hic,tñ poſſet ad illa accedere,ut uideat,quomodo ſe habeant,& ſi p̃ter formã iuris conſtructa ſint,& an honeſtè illud tractetur, de quo dixi.ſ̃.ſecundum Inn. Abbas.

De conſecr. eccleſiæ.uel alta. Ru.

SVMMARIVM.

1 *Miſſa nõ p̃t celebrari in locis priuatis,ẽt ſuper altari uiatico ſine licentia Epi.*
2 *Eccleſia uocatur poſt conſecrationem, baſilica uero ante.*
3 *Statutum puniens delictum commiſſum in eccleſia,non uendicat ſibi locum in baſilica,quia prima eſt conſecrata, ſecunda non.*

Continuari,poteſt dupliciter. Primò ad præcedentem rubricã, ſecundò ad ſequentem.Primò ſic. Suprà uiſum eſt de cenſibus, ſed quia in conſecratione eccleſiæ ſolent dari immunitates,& cẽſus imponi,iõ pꝰ ru.p̃cedentẽ ſubiicit iſta.Scđò ſic. Tractaturꝰ author de celeb.miſ.qm̃ miſſæ non dẽnt celebrari,niſi in locis conſecratis,iõ, p̃miſit hãc rub †Et ex hac continuatione inſurgit qõ, nũquid in locis nõ cõſecratis poſſit celebrari cum altari uiatico. Inn.in c. 1.ĩ. e.ſentit,ꝙ ſic. Dicit.n.locũ eſſe cõſecratũ, ex quo eſt ibi altare uiaticũ cõſecratũ ꝑ Ep̃m,& ſic nõ ob.c.miſſarũ,de cõſe.di.1.Sed aduerte ꝙ Archi.pꝰaliquos antiquos tenet ꝯriũ in d.c.miſſarũ, dicẽs,ꝙ ĩ eccleſiis non cõſecratis nõ p̃t celebrari,ẽt cũ altari uiatico,niſi concurrat lnĩa Epi,in locis autẽ nõ cõſecratis,& ſine altari uiatico,nõ
a ſufficit lnĩa Epi.Et hanc opinionẽ credo *a* ueriorẽ,& pro hoc adduco tex.in c.fi.de priui.li.6. ubi de grã eſt cõceſſum Epiſ. uti poſſint celebrare,uel facere corã ſe celebrari in itinere ſup altari uiatico. Si ñ.hoc liceret de iure cõi prout Inn.ſentit,fruſtra cõcederetur priuilegiũ.l.1.C.de fi.inſtr.lib.x.Ad idẽ c.ubicunq;. & c.ſi qs,e xtrà,de conſe.di.1.ubi dř, ꝙ in oratoriis priuatis nõ dẽt celebrari ſine lnĩa ſui Epi.Itẽ ſcias ꝓ intellectu rubricę & materiæ,ꝙ eccleſia ante,quã conſecretur,non appellař proprie eccleſia,ſed baſilica. Poſt conſecrationẽ aſſumit nomẽ eccleſiæ,ſicut electus in Ep̃m,qui poſt cõſecrationẽ aſſumit nomẽ Epi.Vide ad utrũq; bonã gl.cũ tex.quẽ tenebis menti,de religio.dom.c.1.Et dř eccleſia Gręcè,Latinè idẽ eſt,qđ cõuocatio,qa uocat oẽs publice.Tẽplũ uerò Iudæorum appellabař
b olim,& hodie ſynagoga *b* quæ idẽ eſt,qđ cõgregatio,quia populus ibi congregabař. Sed Apoſtoli eccleſiã noſtrã nũquã uoluerunt appellare ſynagogam,licet ſic poſſit uocari, ut patet ex etymologia uocabu.ſed hoc potuerunt facere ad dñiam ſynagogæ Iudæorũ, uel qa magis cõuenit hoĩb.rõne utẽtib.hoc nomen eccleſia, quã ſynagoga,qa aĩalia ẽt irrationabilia cõgregant,ſed ſolũ homines conuocant.uñ hoc uerbũ,conuocatio,eſt magis aptũ hominib.quã congregatio,& hãc rõnẽ reddit Papias. Baſilica uero dř quaſi regũ habitaculũ,a baſileo,qđ idẽ eſt,qđ Impator,ſeu Rex ẽm eundẽ.Nã an-
c te conſecrationẽ nõ uocãtur ibi homines ad diuina, meritò adhuc
3 non p̃t appellari eccleſia.*c* † Et facit ad ſtatutum. Nã ſi puniret delictum cõmiſſum in eccleſia,nõ uẽdicaret ſibi locũ in delicto cõmiſ-
d ſo in baſilica. *d* Sæpe tñ unum ponit pro alio, ſed improprie, ut clarè uř ex prædictis.Itẽ ſcias,ꝙ dedicatio, ſeu conſecratio cuiuſcũq; oratorii eſt ſolenniter annuatim celebranda, ut probatur in c. ſolemnitates.1.& 2.de conſecra.di.1. & clarius de conſe. diſ.3.c.1. Vnde oriř dubitatio, nũquid tũc ſit ceſſandum ab ope ſeruili, & à foro iudiciali.Spe.in tit.de feriis,in prin.ſentit,ꝙ ſic.Na licet cap. fi.ſ̃.de feriis, nõ faciat mentionẽ, niſi de dedicatione baſilicæ Michaelis,que eſt in penultima die Septẽbris,tñ in c.1.pręal. facit mẽtionẽ de dedicatione cuiuſcunq; oratorii.Io.An.ibi in addi. Spe.dicit dictũ Spe.procedere quo ad celebrationẽ ſiẽdam ſolẽniter in ipſis eccleſiis per clerũ, non aũt quo ad forum iudiciale, niſi tantũ in dedicatione Michaelis,ut pręmdixi. hęc rñſio Ioan. An.ſatis p̃t ſuſtineri quo ad c.ſolennitates,ſed reſpectu.c.1.p̃al.iudicio meo ſuſtineri non p̃t. Nam illud ca. loquitur de feriis celebrandis, etiam per laicos,ut colligitur ibi,maxime in fi.c.fateor,tñ ꝙ conſuetudo eſt in contrarium, & tñ quo ad officium celebrantur huiuſmodi feriæ conſecrationis.Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Altare,ſi fuerit execratum,nõ ſequitur neceſſario execratio eccleſiæ,nec e contrà.*
2 *Altare,quando conſecratur, ponuntur quædam reliquiæ ĩ illo lapide,qui ponitur ſupra altare,deficientibus autem reliquiis non debet poni euchariſtia.*
3 *Altare tã ſtabile,quã uiaticũ,quib.modis execratur.*

CAPI. I.

c ADhæc. [c]Amoto altari, uel lapide continente ſigillum conſecrabitur altare, non autẽ eccleſia,& habet duo dicta.Secundò,ibi, *propter hoc*. Caſus lit. Quęrebař à dño Papa, quid faciendũ, ſi altare motũ fuerit,uel lapis ſuperior confractus?Papa rñdet,ꝙ ſi altare motũ fuerit,uel lapis ſuperior, q ſigillũ continet, cõfractus,aut diminutus enormiter, iterum cõſecretur, ſed eccleſia ꝓp hoc conſecrari non debet,licet quidam canones hoc dicere uideãtur.B.No.1. duos caſus in quibus altare iam conſecratũ execrař. Primus,quando menſa, ſeu tabula ſuperior mota eſt.Secũdus qñ lapis, q eſt loco ſigilli,eſt cõfractus,ſeu diminutus, & hoc declara,ut.ĩ latius & clarius dicam.
1 †Secundò no.ꝙ ad execrationem altaris non ſequitur neceſſariò execratio eccleſiæ,& idem e contra. Nam poſſibile eſt, quòd ipſa eccl̃ia ſit execrata,tamen non altaria,quę ſunt in eccleſia, ut dicam in. c. propoſuiſti, ĩ. eodem. Tertio not. ꝙ res inanimata ſemel conſecrata quandoque iterum conſecratur,ut patet, quando ex aliquo incidenti execratur, quod quando contingat, dicam plene in d. c. propoſuiſti, ſecus uidetur in re animata ſemel conſecrata. nam nunquam execratur,nec denuò conſecratur. ſ̃. de ſac. non reit.quaſi per totum. Ex quo infero quòd fortior eſt conſecratio, quę adhibetur rei animatę,quam rei inanimatæ. Et poteſt eſſe ratio diuerſitatis. nam conſecratio in re animata producit effectum ſuum circa animam,ut in c. 1. de ſacra uncti. unde etiã poſt mortem anima non relinquit effectum conſecrationis.nam ſemel baptizatus, uel ordinatus nunquam deſinit eſſe etiam poſt mortem baptizatus,uel ordinatus,ut no.30. q.7.c.1, ſed in re inanimata conſecratio conſiſtit in iſtis exterioribus, ut in muris, ſeu in iſtis altaribus lapideis, quę ex uiolatione cõſecrationis execrantur. Sed hic quæro, quis dicitur lapis continens ſigillum?Sol.cum conſecratur altare fit uuum foramen paruum uel in ſuperiori parte in ipſa menſa lapidea altaris,uel ante altare, uel in latere dextro altaris; & poſt cõſecrationem clauditur

a Credo. Adde eũdem Panor. in ca. ſi eccleſia.ĩ. eo.

b Synagoga. Adde hic eundẽ Panor. in.c.3.ĩ. de iu.

SEB. SAPIA.

c Eccleſia. uide Abba.in c.fi.in.1.not. ĩ.eo.Et aduerte,ꝙ ꝯtra Ab.hic,dũ uult ꝙ in ſtatuto appellatione eccleſiæ nõ uenit baſilica,facit dictũ Cal.in tra. đ eccleſia.inter. col. 15 quod refert & ſequitur Gem. in c.is cui,in uerſi.de ſent.excõ.li.6.ꝙ is cui interdictus eſt ingreſſus eccleſiæ, non põt celebrare in eccleſia nondũ conſecrata,adeo ꝙ ſi celebrat, efficit irregularis.

ZACHARI.

d In baſilica. Adde. Bar.in l.inter ſtipulantẽ.§. ſacram.ff. de uer.obl. & in.l. baſilicam,C. đ op. pub.Io. An.in c.nobis,ſ̃.de iur.patro. & Car.in Cle.1. §. fi. de relig. & uen. ſan.& in c.pen.ĩ.đ. immu. ecc.

e Ad hæc. Vide qđ no.ſan. Tho.in. 3. ſen.diſ.13.q.1. art. 2.circa fi.ubi dicit ꝙ B.Silueſter inſtituit, ꝙ altare đ cætero ñ niſi lapideũ eſſet. qui. n. altare cõſecrare d3,oportet eẽ aliquã rẽ fortẽ,& nõ frãgibilẽ, ſicut lignũ & terra. & dẽt eſſe copia altariũ in eccleſia,ut frequentetur hoc myſterium. iõ dẽt eẽ mã cõis, nõ aũt aurũ uel argentũ, uel aliud hmõi,qa de facili non poſſet hr̃i.Et dicit, ꝙ cõpetit lapis ad ſignificationẽ altaris,quia Chriſtũ ſignãt, q ẽt per Petram ſignificatur 1.ad Corin. Petra ãt erat Chriſtus.

ANT. FRAN.

Ad hoc dicas, ꝙ licet non debeat conſecrari altare, niſi lapipem,ut in c.altaria,&in c.cõcedimus,de conſe. di.1.& ibi per Arc. & per Ioã.And. in c.1.de cõſ.eccl.uel alta. tamen altare latera.ſufficit,ꝙ ſit ligneum, ut tenet gio.in d.c.altaria,

& hr̃ per. B. Tho. i 4. ſen. diſt. 13. & an ſup altari portati li poſſit celebrari etiam in loco pro fano, uide Inn. qui dicit, ꝙ ſic, in d. c. 1. de conſe. eccl. uel alta. & habetur in c. fi. de priui. lib. 6. & an ſi moueatur lapis ex altari uiatico, ſiue portabili quod debet eſſe ex materia lignea, uel lapidea, ſeu de alia materia ſolida, ut per Archi. in d. c. concedimus, ſit ipm altare uiaticũ exe cratũ ita, ꝙ ſit iterum conſecrandũ. dicunt doc. ꝙ nõ, dũmõ reliquię quæ erãt repoſitæ in ca pſula lignea, ſuper qua erat ſuperpoſi tus lapis, nõ fuerit amotæ, ut plenetra dit in. c. ligneis, de cõſe. ec. uel alta.

a Magis dignũ. An & qñ magis dignũtra hat ad ſe min⁹ dignũ, adde oino, qđ not. do. oẽs in. c. ſu per qõnũ, §. ſi uerò ſup gl. in uer. dele. de of. de le. & tex. i l. ſi. §. ſđ ſi, ff. nau. cau. ſtab.

ANT. FRAN. An & quando ma gis dignũ atrahat ad ſe minus dignũ uide quę habentur in c. aqua, & in c. qđ in dubiis, de cõ ſe. ec. uel. alta. & in de arch. in c. ante riorũ, 2. q. 6. & in c. đ ieiunio. 76. di. & hr̃ i. l. hæreditas, ff. de petit. here. & in. l. religioſis, ff. đ relig. & ſum. fune.

SEB. SAP. a Magis dignum. hanc regulam ex ornat Iaſ. in. l. im pium. colũ. 3. ff. de iuriſ. om. iu. Felin. in. c. 1. col. 3. ẽ. de preſcri.

paruo lapide quadrato, uel rotundo, & ille lapis paruus uocaĩ ſigillũ, quia eſt ad iſtar ſigilli. Nã ſicut ſigillũ denotat & ſignat ipm ſigillatẽ, ita ipſe lapis deõtat lo cũ eẽ ↄſecratũ. † Et i ipſo foramine apponũt rliqæ. Itẽ nomẽ epĩ ↄſecrãtis. Itẽ no mẽ ſcti i cui⁹ honorẽ ↄſecraĩ. uñ dubitaĩ, utrũ đficiẽtib. reliquis, poſſet appõi corp⁹ xpĩ & Io. i c. placuit, de ↄſec. di. 1. tenuit ꝙ ſic. Hug. dicit ñ eẽ đ ſuba cõſec. ut reli qę ponãt, ea diſti. null⁹. Hoſ. in ſum. §. 3. refert ſe cõſuluiſſe Inn. Papã ſup illo dicto Io. An. licitẽ pt apponi corp⁹ Chriſti p reliquis, ſeu loco reliquarũ? Et dicit Inn. rñdiſſe đ aſſiſtẽtiũ ↄſilio, ꝙ ñ, ſed ñ reddit rõnẽ. Sed Io. An. dicit, ꝙ pt eẽ, qa cor pus xpĩ e cib. aĩę, de cõſecra. di. 2. panis. Nec dẽt ↄſecrari, niſi cã iñfirmorũ, uł alia de cã neceſſaria, ut in c. unico, de cu. Eucha. & uti dẽm⁹ reb. ad uſum deſtinatũ, ut in c. 3. de ap. & hęc opi. multũ mihi pla cet. Fert tñ, ꝙ Leo pp. deficiẽtib. reliquis, dedit ptẽ corporalis, & Eucharistiæ in cõſecra. cuiuſdã eccleſiæ. † In gl. 1. ibi: *de loco ad locũ mouetur*. Aduerte, qa hęc gl. vr̃ ſibi ↄria prima frõte. Nã hic dicit, ꝙ tabu la cõſecrata pt moueri de loco ad locũ ſi ne execratiõe. Cõtrariũ ſẽtit. ĩ. dũ dicit, ꝙ ſi mẽſa altaris fuit mota, uel aliqs de lapidib. tãgẽs mẽsã ipsã, execratũ ẽ altare, & dẽt iterũ cõſecrari. d. Ant. vr̃ itellige re, ꝙ qñ cõſecratio cõſiſtit inter mẽſam ſupiorẽ, & ipſam cõſecratione altaris iſe rioris, ita, ꝙ cõſecratio claudit totã mẽ ſam altaris, tũc ꝑcedit ẽm dictũ gl. qa ſi mouet mẽſa, uiolatur cõſecratio, q̃ erat ſub mẽſa. ubi uerò cõſecratio cõſiſtit i fo ramine facto ſup mẽſa altaris, tunc, ex quo nõ mouet illud ſignũ, licet moueat tota mẽſa, ñ eſt altare execratũ, qa rema net cõſecratio iuiolata, & ſic ꝑcedit pri ma pars gl. Sed aduerte, qa Inn. ſentit ↄ riũ ſup rub. Nã uult, ꝙ ẽt ſi cõſecratio cõ ſiſtat i dextro latere altaris, nihilmin⁹, ſi mouet mẽſa altaris, execratũ eſt ipm altare. Et credo, ꝙ hoc dictũ eſt ueri⁹ intelligo de altari ſtabili, ſed in altari portabi li, ſeu uiatico poſſet ꝑceder dictũ. d. Ant. Vñ ſcias, ꝙ quoddã eſt altare portabile, qđ portaĩ de loco ad locũ, & eſt paruus lapis cõtinẽs i ſe foramẽ cũ cõſecratiõe, & ſigno ſuppoſito. Et iſtud nõ execraĩ, ni ſi moueaĩ illud ſigillũ cõtinẽs ↄſecratio nẽ. Altare uerò ſtabile ẽ, qđ eſt firmũ in loco, & illud execraĩ multis modis. Primo, ubicũq; uiolaĩ locus conſecrationis, puta, qa cecidit aliquis de lapidib. tãgẽtib. ipſam cõſecra tionẽ, uel motũ ẽ ſigillũ ipm, uel ſi tota mẽſa eſt mota, licet ibi nõ ſit foramẽ cõſecrationis. Rõ, qa qñ altare eſt firmũ, nõ cõſecraĩ ſolũ tabula, ſed totũ altare. unde ſi patiĩ enormẽ leſionẽ, amittit formã ſuã, & dr̃ execratũ, iõ dẽt de no uo cõſecrari. Et i ſi. gl. non intelligas, ſi lapis de nouo addiĩ alteri, qđ efficiaĩ ſacer, qa c. qđ in dubiis, ĩ. eo. procedit in liquorib. & in his, quæ commiſtione conſunduntur, ut ibi clarius dicam, ſecus in aliis rebus. Abbas.

SVMMARIVM.

Eccleſiæ poſſunt conſecrari tam diebus feſtiuis, quam non feſtiuis.
Epiſcopi non debent conſecrare eccleſiam extra ſuam diœceſim ſine licentia
proprij Epi, & ſi conſecrauerint, conſecratio tenet, ſed ipſi ueniunt puniendi. Monialis, qua ante aſſumptionem habitus fuit corrupta, non conſecratur, electus uerò i epm conſecratur, licet ante habuerit uxorẽ, de rõne diũa uide remiſſiuè.

CAP. II.

Va. †Diebus etiam non feſtiuis pñt eccleſię cõ ſecrari. Caſus liter. Quia conſecrationes clericorũ certis tpib. dẽnt fieri, ꝗſiuit Eps Torna cẽ. qb. dieb. conſecratio eccleſiarum fieri dẽat? Rñ det pape, ꝙ tã in dieb. dñicis, quã priuatis pñt eccleſię cõſe crari. B. † No. 1. ibi. *diœceſi tua*. & cx̃ diœce. nõ licet Epo cõſe crare eccleſiã, ſicut nec iudicare alienos ſubditos, & ſi de fa cto pſumpſerit ſine lnia ꝑprii Epi, licet teneat cõſecratio, ipſe tñ eps ueniet punied⁹. 7. q. 1. c. ſi Eps. Scđo no. ꝙ ad cõſe cratione eccleſiæ nõ eſt pfixa certa dies. Et rõ dubitãdi fuit ut dr̃ in gl. qa aliæ cõſecrationes, ut Epõrũ, uirginũ, & cleri corũ fiũt certis dieb. feſtiuis, ſed rõ decidẽdi ẽm do. fuit, qa dẽt eẽ dña inter cõſecratione inaĩatę rei, & aĩatæ. Nã altera dignior itẽ firmior. Nã illa ñ iteraĩ, ut dixi in. c. præcedenti, ſicut iſta, quę ſit in re inanimata, iõ nõ eſt opus ſerua re tãtã ſolẽnitatẽ. † Et ſcias incidenter, ꝙ ſit qõ, quare mo nialis nõ conſecraĩ, ſi fuerit ſemel corrupta. & tñ electus in Epm conſecratur, licet habuerit uxorem, uel concubinam ultra uxorem. de quo uide bo. glo. in c. acutius. 26. di. & in c. uidue, 27. q. 1. & dic ut ibi.

SVMMARIVM.

Oleũ nõ conſecratũ ſi miſceatur cum oleo conſecrato, totum fit cõſecratũ. 1. Vinum ſimplex ſi commiſceatur cum uino conſecrato, non efficitur ſacrum. Acceſſorium ſequitur ſuum principale, licet & minus dignum.

CAP. III.

Vod in dubiis. Habet duo dicta, & primò idẽ dicit, quod c. 1. ſ. c. Secũdũ dictum, ibi, *nec negamus*. & illud breue, & põt ſic ſummari ad mentẽ. † Oleũ nõ cõſecratũ pt cõmiſceri oleo cõſecrato, & totũ ſit cõſecratũ. Caſus lit. pri mò dr̃ hic, ꝙ ſi altare motũ fuerit, uel tabula ſuperior, cui cõſecrationis bñdictio adhibeĩ, enormiter fracta, totũ dẽt iterũ cõſecrari. Itẽ oleũ nõ cõſecratũ pt cõmiſceri oleo cõ ſecrato, & diceĩ totũ cõſecratũ, & ita q̃ religioſis adhærẽt, religioſa cẽſeñĩ. B. No. 1. ꝙ totũ altaĩ execraĩ, ſi tabula ſupe rior mota fuit, & not. ꝙ loqĩ indiſtictẽ. Nõ. n. refert ſe ad ca ſum, qñ cõſecratio cõſiſtit ſub tabula, ſed indiſtinctẽ loqĩ. Ideo facit ꝑ his, q̃ dixi in c. 1. ĩ. eo. qa ex quo altare amittit formã ſuã, licet loc⁹ cõſecrationis remaneat iuuiolatus, to tũ altare execrabiĩ, & ꝑ hoc, qđ ſeqĩ i lra, dũ dicit, idẽ eẽ ſi enormiter ſit fracta mẽſa altaris. † No. 2. ĩ ſi, ꝙ cõpoſitũ ex diuerſis aſſumit nãm ſimplis dignioris, & hoc tene mẽti. Nã quotidie iſta lra allegatur, ꝙ magis dignũ a trahit ad ſe minus dignum, ad idem. c. un. cum, cod. tit. lib. 6. † In glo. fin. ibi, *ſecus ſi uinum apponatur ſanguini*. Nam ſi poſt tranſubſtantiationẽ factã per ſacerdotem in altari, apponereĩ uinũ i calice, remanet uinũ, nec aſſumit nãm ſãguis Chriſti, ut i. c. cũ Marthæ, ĩ. ti. ꝑx. ſđ gl. ſi ſoluit ↄriũ. Do. ſoluit tripliciter. Primò, ꝙ oleũ cõſecratũ ñ deſinit eſſe oleũ, ſtat ergo i ſua nã. iõ cõmiſtũ cũ alio oleo fit ↄfuſio, ſđ uinũ poſt cõſecrationẽ deſinit eſſe uinũ, & efficitur ſanguis Chriſti. iõ cũ fuerit uinũ alteri⁹ naturæ, ñ fit cõmiſtio. Et credo, ꝙ poſſit dari alia rõ fortior. nã poſt cõſecrationẽ nõ ẽ ibi pu rus ſanguis Chriſti: qa ñ ẽ ſanguis ſine corpore, ut no. i. d. c. cũ Marthę. unde queãdmodũ in hoſtia eſt uerum corpus Chriſti cum ſangu. ne; ita in calice eſt uerũ corpus Chriſti cũ ſanguine. Et ibi uidebis, q̃ re ſunt iſta duo ſacramẽta & ñ vnũ tm; merito uinũ poſtea impoſitũ, uel alius liquor non tranſit in ſanguinem, quia non eſt ibi purus liquor ſanguinis, & hęc ratio iudicio meo fortius ſtringit, quam ratio doct. Secunda ratio quia ſicut ſanguis eſt incommutabilis, ita eſt incommiſtibilis. Tertia, ꝙ hoc ꝑcedit uirtute ſacra menti, ſed alia præcedens uidetur mihi uerior. † In ea. glo. ibi, ni-

a ibi, *minus dignum*. dic, ꝙ uniuerſitas a rerũ ſecularium, q̃ uenit principalr, eſt dignior iure pat. qđ uenit acceſſoriè. Nã id, qđ uenit acceſſoriè, licet in ſe ſimplr ſit digni⁹, rõne tñ ac ceſſiõis eſt min⁹ dignũ, & trãſit cũ principali, ut ꝑbaĩ iſti. de rc. diui. §. ſi quis, & uide qđ dicã in ca. ex literis, de iure pat. Nã ꝑcedũt iſta, qñ unũ pt uenire acceſſoriè ad reliquũ: ſed eccleſia, q̃ eſt merè ſpũalis, non trãſiret cũ uniuerſitate ſeculari, ut no. Inn. in c. ex literis. Et in ſi. gl. nõ intelligas, ꝙ ſilũ nõ ſacrũ efficit ſacrũ: qa, ut dixi in c. 1. ſ. e. iſte tex. ꝑ cedit in liquorib. & in his, quę miſtione cõfunduntur, ſed in aliis, q̃ miſtiõe non confunduntur, uinũ non trãſit in nãm alterius, & ſic argumentum gl. non colligitur ex tex.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia, in qua ſunt commiſſa homicidia, & uulnera, non recõſecratur iterũ, ſed reconciliatur potius ob terrorem, quàm ob neceſſitatem. 5.*
2 *Eccleſia polluitur per homicidium ſine ſanguine perpetratum, puta per ſuſpenſionem, & huiuſmodi.*
Eccleſia an polluatur per homicidium ad defenſam factum, uel per homicidium ſancti hominis, uide remiſſiuè.
3 *Sanguinis appell. uenit modicum ſanguinis, niſi dicatur effuſio ſanguinis.*
4 *Eccleſia nõ polluitur propter rixam in ea factam, ſine ſanguine & homicidio.*
6 *Eccleſia quando præſumatur conſecrata, uel non.*
Scriptura in loco marmoreo facta facit fidem, ubi non agitur de præiudicio alterius.
Teſtis unicus facit fidem, ubi non agitur de præiudicio alterius.
7 *Eccleſia reconſecratur, quando ſuperficies parietum eſt combuſta, quia in tali ſuperficie conſecratur eccleſia. Idem, ſi parietes corruant. 8.*
8 *Eccleſia, quæ ſecundum quod ruit reficitur, non dicitur eadem eccleſia, & ideo opus eſt, quod iterum reconſecretur.*
9 *Altare, uel eccleſia quib. modis reconſecretur, uel reconcilietur.*
10 *Eccleſia polluta, uel execrata, an altare ſit pollutum, uel execratum?*
11 *Eps quando uenit ad eccleſiam reconciliandam, cuius expenſis debet uenire.*

CAP. IIII.

1 Ropuſuiſti. † Recõciliaĩ ecclia, q̃ pp ho micidia & uulnera hominũ d ibidẽ ꝑpetrata eſt polluta. Primò cõſultatio. Secũdò rñſio, ibi: *fraternitatis*. Caſus lral. Peregrini de diuerſis mũdi ptib. ueniũt ad eccleſiã S. Iacobi, iter quos rixas & cõtẽtiões pp cuſtodiã altaris fieri cõtingit. vñ uul nera, & homicidia inferunĩ ibidẽ. Quæriĩ, utrũ pp hoc eccleſia iterũ dẽat reconſecrari. Rñdet Papa, ꝙ nõ debet re- 7 cõſecrari, ſed dẽt recõciliari ꝑ aquã cũ uino, & cinere bñdi e 2 ctã. † No. 1. ꝙ homicidiũ cõmiſſum in eccleſia ipſam eccleſiã polluit, adeo, ut añ recõciliatiõnẽ nõ poſſint ibidẽ dini na celebrari. Ad idẽ. c. ſi. ĩ. eo. & cũ iſte tex. ſimplr faciat mẽ tionẽ de homicidio, nec in hoc reqrit ſanguinis effuſionẽ 8 ſufficit homicidiũ, ẽt ſine effuſione ſanguinis, puta, qa fuit ibidẽ laqueo ſuſpenſus, uel ſtrãgulat⁹, uel qd ſimile, qđ cla rius tenet gl. e. ti. c. unico, li. 6. Et limita hũc text. ꝑ ibi no. Nã debet intelligi de homicidio uiolẽto, ſeu iniurioſo, ſec⁹ in caſuali, & qd i eo, qui ſe defendẽdo aliũ occidit i ecclia uel ſi ibi interficiat aliqs ſanctus hõ; hęc & ſimilia uide per bonã gl. i d. c. unico. Scđõ no. ꝙ pp uulnera citra homici 3 diũ eccleſia polluit, & idẽ i cœmeterio, ut in d. ca. unico. Et aduerte, qa uulnera nõ fiũt ſine ſanguinis effuſione. uñ alia iura faciũt mẽtionem de effuſiõe ſanguinis i c. ſi. ĩ. eo. & in d. c. unico. Ex quo infero ad duo notãda. Primò, pp exctio c nẽ modici c ſanguinis nõ polluit ecclia, quod denotat hoc uerbũ effuſio. Nã illud uerbũ abũdãtiã ſignificat, ꝑ hoc uiđ bonũ tex. cũ gl. ibi. in c. cũ illorũ, in §. ꝙ ſi clauſtrales, i uer. illi. ĩ. de ſent. excõ. & uide gl. ibi no. in uer. ſanguinis effuſio ne. Et hæc notabis ad ſtatuta, q̃ qñq; reqrũt ſanguinis effu- 4 ſionẽ. † Scđõ infero, ꝙ ex alia iniuria corporali citra ſanguinis effuſionẽ nõ polluit eccleſia, ut neceſſariò indigeat recõciliatiõe, licet in aliquib. locis ſit cõſuetudo nõ impro bãda, ut fiat recõciliatio ſaltẽ ad terrorẽ aliorũ, ꝑ hoc qđ notat Io. An. in c. aqua. ĩ. eo. Vltimò no. ꝙ eccleſia qñq; pol luit, & tũc ñ idiget recõſecratiõe, ſed recõciliatiõe, qñq; exe craĩ, & indiget recõſecratiõe, nec ſuſſicit recõciliatio. Et q ſunt iſti caſus, uidebis. ĩ. cũ gl. & dñt doc. quòd per aquam deſignatur populus. per uinum aquæ miſtũ deſignaĩ unio deitatis & humanitatis: ꝑ cinerẽ memoria paſsionis. Ideo cũ iſtis tribus fit a recõciliatio ſecũdũ formã contentam in põtificali. † Sed ↄ pdicta oppo. de. c. ve 5 ſtra, de cohabi. clerico. & mulierũ. Nã ec cleſia cũ ſit ſãcta, nõ debet poſſe polui, cũ peccare nõ poſſit. So. ↄtrariũ ẽ uerũ, quod eccleſia i ſe nõ polluit ex delicto b hominũ: ſed ad terrorẽ fit illa recõcilia tio, vt homines uidẽtes, quod ex facto atroci ſãcta quaſi polluaĩ; ita, vt indigeant recõciliatione, iducaĩ ad cogitãdũ, quãtũ ſit elaborãdũ ꝑ expiatiõe ꝑprii peccati. Ex hoc iſerĩ, ꝙ vbi iſta ſierẽt occultẽ, ñ ẽ opus recõciliatione: qa ceſ ſat cauſa iductiua; ꝙ bñ notabis; & vide no. gl. i. d. c. vnico. In gl. i ſi. Et ex hac gl. collige tres caſus, i qb. ecclia recõſecraĩ & tres i qb. altare, & duos, i qb. ecclia re cõciliaĩ. † Prim⁹ caſus, qñ dubitaĩ, an ec 6 cleſia fuerit ↄſecrata, ſed eſt dubiũ, qñ dr̃ dubitari. Inn. ſ. eo. ſup rub. quã ſequunĩ doc. cõiter hic, dicit, ꝙ dr̃ dubitari, ſi nõ apparet ſcriptura in lib. eccleſię, uel co c lũna, uel tabula marmorea, i quib. ſolet ſcribi tps cõſecratiõis, uel nõ apparet te ſtis ſaltẽ unus deponens de uiſu, uel ẽm quoſdã de auditu. Nã hoc caſu, cũ non tractaĩ de ꝑiudicio alteri⁹, ſufficiunt ta les ꝑbatiões qđ bene notabis. nam poteſ facere regulam, ꝙ ſcriptura d in loco marmoreo facta, uel unicus teſtis faciat fidẽ, ubi nõ agiĩ de ꝑiudicio alterius, & ad hoc ſemꝑ allegaĩ dictũ Inn. & facit đ cõſe. di. 4. c. paruulos. 24. q. ſi. ſane, & 22. q. 5. hic uř. e Scđs † caſus eſt, ſi parietes eccleſię ſunt cõbuſti, & eſt rõ, qa conſecratio eccleſiæ cõ ſiſtit in exteriori pte. Fit. n. delinitio, ſeu unctio cũ crucib. in ipſis parietib. ecclię ab ĩteriori pte i ſup ficie muri, unde uiolatur ipſa conſecratio ex combuſtione parietũ, licet parie tes nõ corruãt, de cõſe. di. 1. ecclĩis. † Ter ti⁹ caſus, ſi parietes corruerũt ita, ꝙ opor tet de nouo ipſos reficere, & hoc ꝑ rõnẽ pdictã. Sđ gl. hoc litat, qñ ſimul & ſemel parietes corruerũt, & reficiũt, ſec⁹, dicit ipſe, ſi hodiẽ corruerit una certa ps, & re ficiat, cras alia ps, & ẽt reficiĩ, & ſic ſucceſſiuè. Nã eadẽ uř ecclia, ſicut dicim⁹ i naui. nã ſi ſucceſſiuè reficiaĩ, ẽt tota, eadẽ nauis dr̃, ut i l. qđ i re, ff. de l. 1. & idẽ d dr̃ popul⁹, licet aliq moriaĩ, & aliq naſcaĩ, ut l. ꝑponebat, ff. de iud. & đ hoc ui de gl. q̃ hoc diſputat i c. de fabri. de cõſe. di. 1. & iſtã opi. uñr ſeq doc. hic maxime Hoſ. In. ſenĩit ſup rub. ſed ibi refert ↄriũ teneri a qbuſdã, ut idigeat recõſecratio ne. Et hãc ptẽ puto ueriorẽ. nã i iſtis ſpũ alib. cõſideram⁹ ueritatẽ, & ñ ſictiõnẽ, ut no. Arc. i c. 1. de uoto, li. 6. ſđ i ueritate ñ f ẽ illa, ex quo ex toto đ nouo, licet ſuccesſiue, ẽ refecta. nã negari ñ pt, qn cõſecra tio, q̃ conſiſtebat in antiquis parietibus ſit ſublata, & iura contraria loquuntur de ſictione. Nec obſt. ſi dicaĩ, ꝙ ex quo fuit refecta prius minor ps, traxit maior ps minorẽ ptẽ ad nãm ſuã, argumẽtum

SEB. SAPIA. a Vniuerſitas. Vide Abb. i c. extirpan de. §. qa uero, col. 1. i repe. ſ. de pbẽ. Deci. i rub. de iud. col. 2. in 1. lectura.

ZACHA. b Venit acceſſoriè. adde Bal. in l. his. §. mancipia. & ibi gl. & Lud. Belo. ff. ſol. ma. Cy. i l. 2. & ibi doc. C. de luit. pig. Bar. in l. 1. ff. de pen. leg. & ibi mod. Din. Car. Alex. & Phi. Frãc. in reg. acceſſoriũ, idẽ Car. i c. ſi laic⁹ 31. dist. Feli. i c. cũ M. col. 9. ĩ. de conſti. Hipp. đ Marſi. ſin. 101. inci. acceſſoriũ, & ibi in apoſ. Cel. Bal. cõſ. 30. in prin. uol. 2. & Lud. Rom. conſi. 330.

c Modici. cõſirmo tex. ualde not. & ſing. in l. 1. §. ſed ſciendũ, ff. de edi. edi ꝑ quẽ tex. no. ibi Alber. de Ro. & Ang. ꝙ ſtatutũ loquẽs, i uulnulcu lo, & ſic in paruo uulnere, facit. c. li gneis. ĩ. eo.

ANT. FR. d An appellatione uulneris uẽiat ſim plex ꝑcuſſio ſup cute, uel paruũ uul nus, uide Oldra. cõſi. 55. & uide ꝑ Ang. Are. in tract. maleſi. & ibi per Aug. Arimi. in ad di. in uerbo percuſſit: tñ dicit text. in l. ſi ſeruus. in §. rupiſſe, & ibi ꝑ Flo. ff. ad le. aqui. quòd ſciſſio cutis, uel ꝑ cuſſio cũ tumefa ctiõe dr̃ eſſe uulnus. De quo ẽt ha betur in l. uulne ris, ff. de iniurtis.

SEB. SAPIA. e Scriptura. an ſcrip tura in marmore faciat fidem, uide Car. Zaba. in c. ad audientia, in 3. not. de ſpõ. Iaſ. in l. 1. col. 5. in 5. no. uer. & de ſcripturis an tiqs, ff. ſi cer. pet.

ZACHARI. f Hic uidetur. adde Feli. i c. ueniẽs, col. pe. uer. in gl. ſi. ſ. de teſti. & aliquid in glo. c. licet uniuerſis, e. ti. & Ale. de Imo. conſi. 28. col. 3. uol. 1.

SEB. SAPIA.

a Hęc. qō. Vide de hac. q. Fel. i c. accedētes, col. pen. uer. quarta ɔcluſio, ſ. de ſcrip. ubi idē concludit, quod dom. Abb. hic.

b Procurare. Aduerte tñ, ꝙ licet Eps ꝓ recōciliatiōe eccleſiæ dēat ꝓcurare, tñ recōciliatio nō eſt ſieda ꝓ ptio niſi hoc hēat conſuetudo. Ad hoc ē gl. ſin. in ca. nullus Eps, i uer. reſtituit. 1. q. 1. q. h. d. ꝑ tex. i c. nemo, de ſimo.

ZACHAR.

c Fortius benedictis Abbatis. Adde iſtū in c. cū inter nu. 4. & qd̄ ibi poſui in ſpo. ad ipm i uer. bndr. ſ. de elect. & Fel. in c. cū iter mo naſteriū, co. 1. uer. ſic. de iſta benedictiōe, ſ. de re iudi.

ANT. FRAN.

An ꝓ recōciliatiōe eccleſiæ, ſeu illius cōſecratione, uel ꝓ benedictiōe Abbatiſſæ poſſit ab Epo aliqd accipi cōtra ꝓcuratio nē abſq; periculo ſimonię, uide, quæ habentur & plenē traduntur in c. 1. de ſimo. & qualiter fiat, & qñ dēat fieri eccleſiæ recōciliatio, uide quę habētur i c. ꝓpoſuiſti, ſ. de cōſe. eccl. uel altar.

in c. ꝓxi. in fi. & ſic de aliis ptib. Nā dico ꝙ hoc nō ꝓcedit in iſtis, q̄ miſtiōe ɔſundūt, ut dixi in c. 1. ſ. e. † Prim⁹ caſus, in quibus altare, recōſecrat̄, eſt, cū dubitat̄, an fuerit cōſecratū, & declara, ꝓut dixi i c. 9 eccleſia. Scd̄s caſus, qñ mēſa altaris eſt mota. Terti⁹, qñ enormiter fracta, ad hoc. ſ. e. c. ligneis, & declara. ut dixi in c. 1. ſ. eo. Prim⁹ caſus, i quo eccleſia polluit̄, & idiget recōciliatiōe, eſt ꝑ ſanguinis effuſionē. Scd̄s, ꝑ effuſionem ſeminis. Pōt addi tertius ſm̄ ꝓcedētē opi. gl. qñ ſucceſſiuē eccl'ia fuit reparata. Nā dēt reconciliari ſm̄ opi. gl. licet non ſit polluta. Sed adde duos caſus, quos hēs i c. cōſuluiſti, ſ. eo. 10 † Sed dubitat̄, nūqd execrata eccl'ia dēat ēt recōſecrari altare, & q d in pollutiōe? Cōcludūt doc. hic, ꝙ poſſibile eſt, ꝙ eccleſia indigeat recōſecratiōe, & nō altar. c Et idē e ɔ̄: ſec⁹ eſt i pollutiōe. Rō diuerſitatis. nā cōſecratio eccl'iæ, q̄ cōſiſtit i parietib. eſt ſeparata a cōſecratiōe altariū. uñ pt uiolari cōſecratio eccl'ię, puta, qa parietes ſunt cōbuſti, uel corruerūt, cōſecratiōe altariū remanēte intacta, & ita e ɔ̄. Nā altaria pñt deſtrui parietib. eccleſiæ remanētib. illæſis; ſed pollutio cōcernit totū corp⁹ eccleſiæ. Nā ex homicidio cōmiſſo i eccleſia totū corp⁹, cū ſit unitū, & īdiuiduū, polluit̄: iō ēt i altarib. nō pt celebrari añ recōciliationē, cū ſint i corpore eccleſię. 11 † Et tractat̄ hic qō a quotidiana, cuius expenſis dēat uenire Eps ad eccleſiā recōciliādā? Vincē. i c. cōquerente, de of. ord. dicit ꝙ Eps dēt hoc facer̄ ex pēſis ſuis. qa ꝑ ꝑ hęc & ſimilia hēt redit⁹. Nec obſtat. c. cū ſit Roma. ſ. de ſimo. quia loq̄t in cōſecratiōe, & placet iſta opi. argu. c. 1. de cē. li. 6. Sd̄ alii, ut refert hic Io. An. diſtinxerūt: aut ſcit̄, qs uiolauit, & ē ſoluēdo, & tūc expēſis illi⁹ dēt recōciliari, ar. in c. fi. de iniur. & in l. 1. ff. de eo, per quē factū erit. Aut neſcit̄, uel nō eſt ſoluēdo, & tūc recurrendū eſt ad cōſuetudinē & ſtatutū eccleſiæ. qb. deficientib. rector & parochiani dēnt ꝓcurare b Epm, ar. in d. c. cū ſit, in defectū omniū dēt Eps facere expēſis ſuis, ar. 1. q. 3. c. cauēdū, & hæc opi. uī̄ placere Io. de Lig. in cle. 1. de cele. miſ. & illa eadem mihi ſatis placet, & hęc de iſto c. ſufficiant.

SVMMARIVM.

1 Ordines plures ſacri nō poſſunt uni eadē die cōferri.
2 Epiſcopi non poſſunt conſecrari, niſi die dominico, & idem in Abbatibus benedicendis.

CAP. V.

Cum ſis. Plura altaria ſimul i eadē eccl'ia ɔſecrari pñt, & idē in pluribus Epiſ. h. d. Caſus lr̄alis. Cū plures clericos poſſit eps ſimul ordinare, q̄ſitū fuit a quodam Archiepō, utrū plura altaria i una eccleſia & plures epos poſſit eps ſimul cōſecrare, & ꝑ rñdet, ꝙ pt. B. † Et fuit rō dubitādi. Nā uni pſonę nō pñt plures ſacri ordines eadē die cōferri, ut i c. lr̄a, de tēpo. ord. Itē unica miſſa in die ꝑ Epm di- 1 2 3 5 6 ci pt, ut i c. cōſuluiſti. ſ. ti. ꝓxi. & iſtæ conſecratiōes nō fiūt ſine miſſa, de quo tñ dic, ut hēs gl. no. in c. qd̄ ſicut, de ele. ubi diſputat̄, an celebratio miſſæ ſit d̄ ſubſtātia cōſecratiōis. Vñ uidebat̄, ꝙ plura altaria in eadē eccleſia ſimul cōſecrari nō poſſent, & idē in epis. Sed ɔ̄ rium hic decidit̄. Nā nihil obſtat, quomin⁹ in eadē miſſa, & i eodē loco poſſint plures Epi cōſecrari, uel plura altaria, † Et no. tex. ibi *i una eccl'a.* Ex hoc. n. uer. potes iferre, ꝙ ſi altaria ſint i diuerſis eccleſiis, nō pñt ſimul ɔſecrari; qa requirit̄ hic certa forma, q̄ nō pt ſeruari in altarib. ñ pñtib. & licet hic cōſecratio Eporum, & altariū parificetur, tñ differūt i die cōſecratiōis, qa altaria pñt cōſecrari quolibet die, ſicut eccleſia, ut in c. 2. ſ. eo. ſed Epi nō niſi die dominico, ut in c. 1. & c. qd̄ die. 75. di. Quid aūt de bñdictionib. Abbatū, uide bonā gl. in cle. attēdentes, de ſtatu regu. in uer. bñdici, & ꝑ Hoſt. in c. cū cōtingat, de æta. & qual. & nō eſt hoc iure expreſſum. ſed ꝑ argumenta cōiter tenemus, ꝙ in dieb. dñicis ſicut obſeruat̄ i cōſecratiōe Eporū. Nā ſi minores ordines ñ pñt cōferri quolibet die ꝑꝑ reuerētiā, ut i c. 1. de tpib. ord. forti⁹ bñdictio Abbatis, c q̄ dat ptātē ipſi Abb. cōferēdi minores ordines, & ſic minores ordines dependēt ab iſta bñdictiōe. ergo dēt impēdi cū maiori ſolēnitate, &c. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia non reconſecratur, ſi ruerit tectum, parietibus ſaluis, & integris remanentibus.*
2 *Altare uiaticum, quod ſit ex ligno, in quo eſt ille paruus lapis, an execretur, ſi lapis ille remoueatur a ligno?*

CAP. VI.

Ligneis. † Corruēte tecto, parietib. illęſis, & mēſa altaris ñ enormiter fracta, nec altare, nec eccleſia cōſecrat̄. h. d. Scd̄a, ibi: *inquiſitioni.* Caſus literalis. Ligna eccleſiæ cōſumpta ſūt uetuſtate, uel alia cā tectū eccleſię deſtructū, & conſumptū eſt, ſed parietes integri remāſerūt, ac mēſa principalis altaris modicā paſſa eſt fracturā: reparatū eſt tectū. Queritur, utrū, eccleſia, uel altare dēant cōſecrari? Rñdet pp, ꝙ ſi parietes i ſua integritate ꝑmāſerint, nec eccleſia, nec altare ꝑꝑ cām ꝓdictā dēt denuō cōſecrari. Ber. No. 1. ex text. iunc̄ta gl. ꝙ cōſecratio eccleſię cōſiſtit nō in tecto, ſed in parietib. iō corruēte tecto remanētib. parietib. nō fiet recōſecratio. No. 2. ꝙ altare nō execrat̄, ſi patit̄ modicā fracturā, ſecus, ſi enormē. Et aduerte, qa tex. nō diſtinguit, utrū fractura ſit in loco cōſecratiōis, & iō intelligo indiſtinctē, ꝙ ubicūq; cōtingit enormis fractura mēſę altaris, execratum eſt altare, & hoc qa uī ꝑdere formā ſuā, & facit ad ea, q̄ dixi i c. 1. ſ. eo. † Et ꝑ iſtū tex. infert Abbas ad qōnē quotidianā, nūqd altare uiaticū ſit execratū, ſi lapis remoueat̄ a ligno? Nā ſæpe altare uiaticū fit ex lapide paruo inſerto ligno, & cōcludit, ꝙ nō. Et credo, ꝙ uult arguere a ſi'i. Nam ſicut corruēte tecto eccleſiæ, remanētib. parietib. nō fit recōſecratio, ita ſublata illa tabula ſeu ligno, cui ihęrebat lapis, ñ dēt fieri recōſecratio. Io. An. hoc ſatet, ſi ſepulchrū eēt i ipſo lapide, ſec⁹ ac, ſi i ligno eēt ſepulchrū, ſiue foramē, & ibi eēt ɔſecratio, & lapis eēt loco ſigilli, & hoc ē idubitatū nā tūc uiolat̄ ɔſecratio. Sed ego dubito ēt i priori caſu ponēdo, ꝙ altar̄ recipiat formā ſuā ex ligno, & lapid̄ puta, qa lapis ē ita paru⁹, ꝙ p ſe ñ ſufficeret ad formā altaris uiatici. Nā licet ɔſecratio ſit i ipſo lapide; tñ ſublato ligno uerū ē dicer̄; ꝙ ipm altar̄ patit̄ enormē fracturā, & ſic ꝑdit formā ſuā. Ad hoc adduco iſtū tex. in 2. pte. Nā hoc caſu, qñ lignū, uel tabula eſt de forma altaris, ɔſecratio fuit facta i toto altari, licet foramē ſit i certa pte fractū, & hoc credo ue ri⁹. In gl. in fi. hāc gl. declara, prout dixi in c. ꝓpoſuiſti. ſ. e.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia polluitur, ſi in ea ſepeliatur excommunicatus. 4.*
2 *Cœmeterium ſi eſt pollutum, an ſit polluta eccleſia.*
3 *Excommunicationem an incurrat ille, qui participat cum excommunicato mortuo, puta ipſum ſepeliendo?*
5 *Eccleſia dēt iterū cōſecrari, quādo fuit cōſecrata ꝑ notorie excōicatum.*
6 *Excommunicatus ſacerdos recte conficit Euchariſtiam ueram, quæ non indiget alia reconſecratione.*

Cap. II

CAP. VII.

a Conſuluiſti. Breue ē, uel pt ſic ſummari. † 1 Polluit̄ eccl'ia, uel cœmeteriū, ſi excōicat⁹ i ea ſepelit̄. Caſus lit. Corpora excōicatorū i cœmeterio eccl'iæ ſepulta ſunt: q̄rit̄ utrum cœmeteriū dēt denuō ɔſecrari? Rñ. Papa, ꝙ cœmeteria illa recōciliāda erūt ꝑ aſperſionē aquæ ſolēniter bñdictę, ſicut i recōciliatiōib. eccleſiarū fieri cōſueuit, eiectis pri⁹ corporibus excōicatorū, ſi a corporibus fideliū diſcerni poterūt. 2 B. † No. ꝙ cœmeteriū eccleſię polluit̄, queādmodū & ipſa eccleſia. Et an cœmeterio polluto, polluat̄ eccl'ia, uid̄ text. i. c. 3 uno, e. ti. li. 6. † Scd̄o no. ꝙ excōicat⁹ nō eſt i cœmeterio ſepeliēdus. Et nūqd ſepeliētes eū incurrāt ſniam excōicatiōis, uide tex. in cle. eos, de ſepul. & uide bo. gl. in. c. ad hoc. ſ. de priuil. q̄ tractat, nunqd cōicans excōicato mortuo, incurrat excōicationē minorē, ſicut icurriſſet cōicādo uiuo? & tenet ibi gl. notabiliter, ꝙ ſic, licet Hoſt. teneat ibi ɔ̄riū: ſd̄ dic ple 4 nē, ut ibi dixi. † Sed q̄ro, qd ſi excōicatus ſepeliret̄ in eccl'ia? Sol. ſentit hic Io. An. ꝙ eccl'ia dēt recōciliari, & parietes ēt ſunt radēdi, & corpora excōicatorū ſunt reiicięda, de cōſecra. di. 1. eccleſia. Et idē, ſi pagani ſepelirent̄. Sed hoc dictū ñ placet, quatenus dicit, ꝙ parietes ſunt radēdi. Nā ꝑ hoc uiolaret̄ ɔſecratio eccleſię, & ſic eēt recōſecrāda. Nec ob. c. eccleſia, allegatū ꝑ Io. An. qa loq̄t i eccl'ia nōdū ɔſecrata. Tūc eñ eſt uerū, qd̄ ꝓdixi: ſecus aūt, ſi eccleſia eſt cōſecrata rōne ꝓdicta. Et habes ex tex. unū caſū addēdū ad no. i. c. ꝓpoſui 5 ſti, ſ. eo. ubi eccleſia, ſeu cœmeteriū recōciliat̄. † Aliū caſum ponit hic Io. An. ſ. qñ eccl'ia ſeu cœmeteriū fuiſſet cōſecratū ꝑ notoriē excōicatū. nam ſi ſepultura corporis excōicati polluit iſtū locū, forti⁹ qñ ipſa cōſecratio fit ꝑ man⁹ notorii excōicati, & uī hic facere r̄am, qd̄ oīa, q̄ cōſiſtūt in exterioribus, bñdictionibus, & cōſecrationib⁹, nō dnt exercitari ꝑ fideles, ſi geſta ſunt ꝑ notoriū excōicatū añ recōciliationē. † ſecus dicit in corpore Chriſti, & i aliis ſacramētis. Nā c 6 illa ſunt ueriſſima in ſe, nec indigēt recōciliatione, licet ex cōicatus ɔ̄ fecerit, facit. 1. q. 1. in. c. multi, & adde iſtū alium caſum ad no. in. d. c. propoſuiſti; uide quod not. i. d. c. 2. de ſacra. non ite. Item uide etiam tex. cum gl. 13. q. 2. c. cum gratia, &. c. nullus. ubi habes, quare corpora fidelium ſepeliuntur i ſacro, & habes ibi bonū cōſiliū, ubi dēt eligi ſepultura.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia ſi fuerit contemplatione alicuius conſecrata, debet per eundem dotari, & eodem modo debet dotari per illum, qui fundauit. 2. 3. & debet dotari ita congruē, ut collegiati poſſint commodē uiuere. 5.*
3 *Fundantes capellas, uel eccleſias cogi poſſunt per iudicem eccleſiaſticum ipſas dotare, & iſta obligatio tranſit in hæredem, nec debet agi contra tales fundantes multum ſeuerē, quia talis obligatio uenit ex mera liberalitate. 4.*
5 *Epiſcopus ſi conſecrauerit eccleſiam indotatam, poteſt cogi de reditibus ſuæ eccleſiæ, uel patrimonij ſui illam dotare.*

CAP. VIII.

1 Cum ſicut. † Qui fecerit eccleſiā cōſecrari, tenet̄ eā dotar̄, & tenementi hūc caſum. In prima facti narratio. In ſecūda exhortatio, ibi: *cum ſit.* Caſus lit. Regina Vngarię quādā eccleſiā nō dotauit, & eā fecit cōſecrari, & in ea fuerūt clerici inſtituti, ſed eccleſiam non dotauit. Clerici illus eccleſiæ ſignificauerunt hoc. dicit Pa. unde ipſe ſcribit Reginæ dicēs: cū eccleſia nō ſit cōſecrāda, niſi de dote ſit ei ꝓuiſum, tāto libētius ad dotādū eccleſiā ꝓdictā liberalitatis, ſeu ꝓuiſionis manus aperire dēt, quāto ex debito iam tenetur. 2 † No. 1. ex tex. iūcta gl. ꝙ fundās eccleſiā b, uel faciēs eā cōſecrari, obligat̄ ad dotē cōpetētē illi dādā queādmodū pater carnalis obligat̄ ad dotē cōpetētē filię dādā. l. fi. de do. promiſ. ita & q̄ fecit eccleſiā cōſtrui, uel cōſecrari, qa quodāmodo cēſet pater, cū deduxerit eccleſiā de nō eſſe ad eſſe. Scd̄o 3 no. q̄ i hoc caſu eccleſiaſtic⁹ iudex hēt iuriſdōnē i laicū. † In gl. ibi: *uel ſi hoc omiſſum fuit in fundatione.* dic ergo, ꝙ añ fundatiōnē dēt dos ɔ̄ſtitui, ut i. c. nemo, d̄ ɔſe. di. 1. Et ſi ſuit omiſſū in fundatiōe, ñ dēt cōſecrari niſi dos aſſignet̄, ut hic, & ſi fuit omiſſū, pt cōpelli fūdator, ſeu faciēs eā cōſecrari ex quaſi ɔ̄ctu & licet gl. hic i ſi dicat, ꝙ pri⁹ ſit couenieſ cōſecrator, ñ bñ dicit. Nā, ut ꝓbat, hęc actio ē pri⁹ dirigēda ɔ̄ faciente ɔſecrari. Nec ob. motiuū gl. imō facit poti⁹ ꝑ, qa ſi Eps ordiat ad pſentationē alicui⁹, pri⁹ cōpellit̄ pſentator, q̄ ordiator, ut i. c. cū ſm̄, d̄ pbē. ſd̄ i d̄ ſectu fūdatoris, ſeu faciētis cōſecrari, agēdū ē ɔ̄ epm cōſecratorē, q̄ dotabit uel ex bōis eccl'ię ſuę, ſi ſine enormi leſiōe hoc fieri poterit, augmētū i. c. Apoſtolicæ, ſ. d̄ dōa. uel d patrimōio ſuo ſicut i ſimili nō. i. c. d̄ multa, ſ. d̄ pbē. Et no. ꝙ hęc obligatio trāſit i hæredē, ut i gl. & i iurib⁹ allegatis i ea. Et no. qa ſępe accidit, maximē 4 i cōſtructiōib⁹ capellarū. † In ea, gl. ibi: *recipere hoſpites, &c.* Dicit Hoſt. ꝙ tāta deberet eſſe dos, pauci reperirēt̄ q̄ uellēt eccleſiā cōſtruere. uñ ſufficit ſm̄ eū, ꝙ aſſignet̄ unus māſus ꝓ dote. Et qd ſit māſus, b uide bonū tex. in. c. 1. ſ. de cēſib. & ibi i gl. Et dicit, ꝙ cū iſta obligatio ꝓuenerit ex mera liberal tate nō dēt multū ſeuer̄ agi ɔ̄ ipſum ędificatorē. Nec ē op⁹, ꝙ dos dēt a principio ꝑ hoſpitalitate tenēda uel ꝑ iurib. epalib. ſoluēdis. Nā eccleſia impotēs nō tenet̄ ad iſta. imo nec tenet̄ ꝓcurare Epm uiſitantē. 16. q. 3. in. c. cauēdū, ſed ſi eccleſia ꝓuenerit ad pinguiorē fortunā, tūc poterit exercere hoſpitalitatem, & alia facere, de quibus in gl. Et no. bene c hoc dictū Hoſt. & adde opi. Vicē. q̄ dicit i aſſignatiōe dotis c attēdēdū, utrū eccl'ia ſit parochialis. Nā tūc habēda ē rō decimarū, & oblationū, & aliarū obuētionū ſpiritualiū. † Pōt. n. ex oīb⁹ ꝓdictis iferri, 5 ꝙ dos dēt eſſe tāta, ut pſbyter uiuere poſſit ſaltē cū uno miniſtro, habito reſpectu ad obuētiones ſpirituales & ſi eccleſia eſt collegiata, dēt dotari ſm̄ quātitatē & numerū collegiatorū, & qualitatē collegii; & uid̄ ꝙ notat̄. 21. q. 1. c. 1. & uid̄ bo. gl. ad ꝓdicta in. d. c. nemo, de cōſecra. diſt. 1.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia polluta non poteſt per ſimplicem ſacerdotem reconciliari niſi ex commiſſione Papæ. 8.*
2 *Epiſcopus non poteſt delegare ea, quæ ſunt ordinis illius, qui non eſt Epiſcopus, & non habet ſimilem ordinem. 5.*
3 *Epiſcopus poteſt committere poteſtatem excommunicandi alijs, licet non ſint epiſcopi.*
Epiſcopus poteſt delegare, quicquid habet, quod ſit meri imperij.
4 *Papa non poteſt dare poteſtatem non ſacerdoti conficiendi corpus Chriſti. 8.*
6 *Epiſcopatus eſt ordo, & non dignitas.*
7 *Geſta ratione conſuetudinis, quæ reputatur irrationabilis, ſunt toleranda ſaltem ex miſericordia.*
Conſtitutio iuris antiqui declaratoria extenditur ad præterita.

CAP. IX.

1 Aqua. † Eccleſia polluta ꝑ ſacerdotē ſimplicem recōciliari nō pt, ēt ſi aqua fuerit ꝑ epm benedicta. Tria facit. Pōit dictū, damnat cōſuetudinē, cām reddēs, & ſubdit pteriti tolerātiam. Secūda, ibi: *non obſtante.* Tertia, ibi: *quod autem.* Caſus lit. In prouincia Braccharēſi, qñ eccleſia uel ꝑ ſanguinis effuſionē, uel alio mo

a Conſuluiſti. Et pro glo. hic, q̄ dicit, quod idē iudi camus de cœmeterio quod de eccleſia, habes ultra allegata in ea bonū tex. in. c. cū eccleſia. ſ. de immu. eccle. & meliorem, qui non cōſueuit ad hoc allegari, i c. ſi ciuitas. 2. reſpon. de ſent. exc. lib. 6. & idem dicunt docto. ibi, d̄ quo dicit hic do. Bar. de Bellenzinis ſe fuiſſe pridie interrogatū, & quod neſciebat illum text.

SEB. SAPIA.

b Fundans eccleſiam. Aduerte tñ, ꝙ fundans capellam i eccleſia, nō tenetur eā dotare ut cōſuluit Io. de Ana. in conſi. 22. incip. i. uī, quem refert & ſequitur do. Felin. in. c. ex pte, ſ. col. 1. poſt medium, ſupra de reſcriptis.

SEB. SAPIA.

c Aſſignatione dotis. Quid autem ſi fundās eccleſiam aliqua donauerit eccleſiæ, an pſumatur, ꝙ illud fecerit pro aſſignatione dotis, uide Pet. de Peru. tenēte, ꝙ ſic, in tractatu canonicæ epiſcopalis, in. 7. c. quem refert & ſequitur Bal. & Bartolinis de peru. in tract. de dote, i. 1. pte. ubi uult hoc procedere, etiā ſi fundās eccleſia ſit talis qui nō teneatur dotare, qñ eccleſia erat pauper & indotata, ut ibi per eum.

do fuerat uiolata, recōciliabatꝰ ꝑ ſimpli-
ces ſacerdotes: ꝑuenit hoc ad notitiā Pa
pę. vñ ſuꝑ hoc ſcribit Epō Aſtoricē. di-
cēs, qđ ꝑ aliū Epm, q̄ ꝑ ꝓpriū, eccl'ia pt
recōciliari aqua ꝑ Epm bñdicta, & ꝙ nō
ꝑ ſimplices ſacerdotes de cætero eccl'ię
recōcilient, nō obſtante cō ſuetudine ꝓ-
uīcię Bracchareſis, q̄ dicēda ē poti⁹ cor
ruptela, qa licet Eps cōmmittere poſſit,
q̄ iuriſdōnis ſunt inferioribus clericis: tñ
ea, q̄ ſunt epalis ordinis nō pt eiſdē cleri
cis īferiorib⁹ demādare. Quod aūt ſuper
recōciliatiōe huiuſmodi hacten⁹ factū ē
de mādato Eporū, duxit đ miſericordia
2 tolerādū. B. †No. 1. bonā rl'am in mā de-
legationis, ꝙ ea q̄ ſunt ordinis epalis, ñ
pñt cōmitti nō Epo. Multa. n. ſunt, q̄ non
pñt fieri, niſi ꝑ epos, tāquā depēdētia ab
ordine epali, ut cōſecratio uirginū: ordi
natio clericorū: ꝯſecratio eccleſiarū, & ſi
milia; de qb⁹ uide text. 68. diſt. c. quāuis.
Ea verò, q̄ ſunt iuriſdōnis de mādari pñt
3 ēt nō Epis. †Ex quo infert, ꝙ poteſtas ex
cōicādi pt cōmitti ēt non Epis. Et idē de
oīb⁹, q̄ Eps cōſeqt in ſola cōfirmatione,
de q b. ī. c. trāſmiſſā, de elect. & ad pdicta
vide gl. ſin. q̄ tenebis mēti ī. c. ꝑuenit. 95.
diſt. q̄ dicit, ꝙ nihil hēt eps, ꝙ ſit meri im
perii, ꝙ nō ſit delegabile. Sed diſtingue,
prout habetꝰ hic ī tex. Nā ea, q̄ ſunt ordi-
nis, nō dēnt cōmitti, niſi habēti illū ordi
4 nē. †Ex quo infert ibi gl. no. ꝙ ēt Papa ñ
poſſet dare poteſtatem nō ſacerdoti cōfi
ciendi corpus Chriſti: qa ī diſpoſitione
diuīa illud eſt diſtributū ordini ſacerdo
5 tali, vt ī. c. 1. §. vna đ ſū. tri. †Et ex hoc poſ
ſes facere aliā rl'am, qđ ea, q̄ ſunt alicui⁹
ordinis, ñ pñt delegari alicui nō habenti
6 illū ordinē, & ſic nō ē ſpeciale ī epo. †Et
ex hoc & ex tex. notabis, ꝙ epat⁹ eſt or-
a do[a], & nō ſimplex dignitas, licet theolo
gi teneāt ꝯriū đ, quo uiđ bonā gl. ī ꝓœ.
7 Sexti. †Vltimò no. & tene mēti, ꝙ cōſti-
tutio iuris antiq declaratoria extēditur
ad pterita, licet reperiat cōſuetudinē in
oppoſitū, ex quo declarat irrationabili-
tatē cōſuetudinis, & ſic geſta ptextu con
ſuetudinis irrationabilis, nō tenēt; vnde
Papa hic ex miſericordia tolerauit actus
pcedētes, & de hoc vide, ꝙ dixi ī. c. fin. de
cōſti. & uide tex. cū gl. ī cle. 2. de rebus ec
cle. nō alienā. ſed uide bonā gl. ī. c. cū ue
nerabilis, s̄. de cōſuetu. q̄ vr̄ uelle, ꝙ geſta
ptextu cōſuetudinis, q̄ reputabatꝰ irratio
nabilis, ſunt tolerāda, ſaltē ex miſericor
dia, ut hic, & hoc tene menti. In glo. pría
ibi: *contra iuris naturam*. Poteſt dupliciter
gl. intelligi. Príò, ꝙ cōſuetudo irrationa
bilis eſt ꝯ iuris nām. Nā de iuris natura
ē, ꝙ qs exerceat ordinē, quē recepit. Nā
poteſtas miniſtrādi, ſeu exercēdi ea, quę
ſunt ordinis, nō dependet ex nuda uolū
tate ſuꝑioris: ſed conſiſtit in certa forma
tradita ꝑ eccleſiā, & iſta eſt rō decidēdi
in tex. Nā ea, q̄ ſunt iuriſdictionis, conſi-
ſtunt in nudo exercitio, ſeu voluntate, iō
pñt delegari cuicūq;: ſecus in his, q̄ ſunt
8 ordinis. †In gloſſ. final. in fin. & ex hoc

ZACHARI.
a Epiſcopatus eſt ordo. Adde Gemi. in proœ. 6. nume. 12. Et ibi in apo. Cel. in uerſi. pōt appellari ordo, & Feli. in. c. ſicut pro certo, in princi. j. de ſimo.

ZACHARI.
b Super Rubric. Adde, quod ibi dixi num. 3. in uer. baſilica, & Bart. poſt gl. in. l. pediculis, §. idem quęrit, ff. de au. & argē. leg.

& ex text. collige Papam poſſe committere ſimplici ſa-
cerdoti poteſtatē reconciliādi eccleſiā, & uide ꝙ plene no.
in. c. quanto, de conſuetudi. Et idem dicerem de omnibus
quæ ſunt iuris epalis ex diſpoſitione humana, quia in illis
Papa habet plenitudinem poteſtatis, in c. propoſuit, de cō
ceſſio. præben. ſed ea, quæ in diſpoſitione diuina ſunt tribu
ta certo ordini, non poſſunt committi illum ordinem non
habenti, etiam per Papam, ut uult gl. ſin. in. d. c. peruenit, &
no. iſtam regulam, &c. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia, etiam non conſecrata, ſi polluatur, adhuc eſt reconcilianda, ſed non requirit aliam ſolennitatem, quam ſi eſſet conſecrata. 6.*
2 *Eccleſiæ appellatione uenit in materia fauorabili baſilica, quæ eſt eccleſia non conſecrata.*
3 *Miſſa non poteſt, nec dēt dici in loco non conſecrato, niſi cum altari uiatico.*
4 *Eccleſia polluitur per emmiſſionem ſeminis.*
5 *Eccleſia occulte polluta non requiritur, quod ulterius reconcilietur.*

CAP. X.

1 SI eccleſia. †Eccleſia ēt nō cōſecrata, ſi pol
luitꝰ recōciliāda eſt. h. d. hēt duo
dicta. ſm, ibi: *eſt tamen*. Caſus lite. Aliqua eccleſia
nō cōſecrata ſanguinis effuſiōe, aut alio mō pol
luta ē q̄ritꝰ, qualiter ſit recōciliāda; reſpondet Papa, ꝙ lauetꝰ
aqua exorcizata, ne diuinę laudis organa ſuſpēdātur ī ea,
2 & q̄ citò poterit fieri, dēt cōſecrari. B. †No. ꝙ baſilica largo
b mō pt vocari eccleſia, vt hic; & uide ꝙ dixi. s̄. ſuꝑ rub.[b] Et ex
hoc & ex tex. infero, qđ in mā fauorabili & priuilegiata ap
pellatiōe eccleſiæ venit baſilica, ſeu eccl'ia nō cōſecrata. Nā
ex quo eſt deputata ad diuinū cultū & ꝓtinus eſt cōſecran-
da, habetꝰ ꝓ cōſecrata in fauorē ipſius, ſicut ī ſimili dr̄, ꝙ de
ꝓximo militādus, habetꝰ pro milite. l. penult. ff. de teſta. mi-
3 li. †Secundò no. ibi. *ſuſpendātur*. & tene mēti, ꝙ in eccl'ia nō
dū cōſecrata licitè celebrantꝰ diuina. Nā hic mandatꝰ, ut ꝓ-
tinus recōcilietꝰ; ne officiū diuinū ī ea ſuſpēdatꝰ. Dic tñ, ꝙ ī
ea dēt celebrari cū altari uiatico: qa ī locis ñ cōſecratis ce
lebrari nō pt, de cōſecra. diſt. 1 miſſarū; dixi ſuꝑ rub. Et ad
uerte, ꝙ hic nō fit mētio de licētia epi. vr̄ ergo, ꝙ ex quo lo
cus a primordio eſt deputatus ad diuinas laudes, ñ exigatꝰ
4 alia licētia. † Itē no. ꝙ poſt pollutionē eccl'ię cōtīgentē ex
ſanguinis, uel ſeminis effuſiōe organa clericorū ī ea ſuſpen
duntꝰ. Ex quo īfero, ꝙ nedū miſſa, ſđ nullū officiū dēt ibi ce
lebrari añ recōciliationē. An aūt de facto ibi celebrātes in
currāt irregularitatē, Hoſti. ſentiebat, qđ ſic: qa eccleſia vr̄
interdicta, argumentum hic. Sed ꝯrium eſt hodie determi-
natū, & habetꝰ in. c. is, qui, de ſent. excō. li. 6. non eſt ergo ec-
5 cleſia interdicta, ſi organa clericorū ſunt ſuſpenſa. † Vltimò
hic quæritur, nūqd pollutio nocturna cōtingēs ī ipſa eccle
ſia polluat eā, ut indigeat recōciliatione, Io. An. dicit, ꝙ cō
ſuetudo ſatis rationabilis habet, quòd non, licet pollutio
quandoq; contingat cum peccato. Et an & quando proue-
niat hoc ſine peccato, uide tex. cum gl. no. 6. di. c. teſtamen-
tum. Sed ego dico, quod alio reſpectu eccleſia iſto caſu non
eſt reconcilianda, quia talis pollutio contingit occultè; &
ea, quę occultè fiunt, non indigent reconciliatione, & per
ea, quæ dixi in. c. propoſuiſti, s̄. eo. & declara hunc text. per
ea, quę dixi in. d. c. propoſuiſti, & ut eſt gl. not. in. c. uno. j. e.
6 li. 6. †In glo. 1. ibi. in fi. no. finē gl. & per iura in ea allegata
Clemens Papa mandauit denuntiari excommunicatos eſ-
fractores cuiuſdā eccleſię nōdū cōſecratæ, vbi tñ celebrantꝰ
diuina; & no. ꝙ propriè ſacrilegiū nō cōmittitur ibi: quia
non leditur res ſacra, ſed propter deputationem gaudet eo
priuilegio, quo ſacra. In gl. 2. in fina. Hoſt. vr̄ ſequi primam
opi. ſed Io. An. & cōiter doct. trāſeunt cum opi. gl. & illa ui
detꝰ uerior per rōnes gl. Itē ſi exigeretur pſentia Epi, poſſet
immediate cōſecrari, & tñ tex. dicit, quā citius fieri poteſt.
Item in expectādo Epm poſſunt diu diuina ſubſidia ſuſpen
di contra mentem text. & in. c. pe. de immu. eccl. quia licet
iſte locus non conſecratus gaudeat eodem priuilegio cum
cōſecrato, nō tñ ſequitur, ꝙ in recōciliationis actu debeat
ſeruari

ſeruari eadē forma. Nā cū magis deliquatꝰ ī loco cōſecrato,
expedit, ut maior fiat demonſtrō ī actu recōciliatiōis, ar. ī
c. cū illorū, de ſent. excō. & in c. cū bonæ, de æta. & quali.

De celebr. miſſ.[a] & ſacramen. Euchar. & diuinis officijs Rubrica.

Suprà uiſum eſt de conſec. eccleſię uel altaris: ſed qa in
eccleſia conſecrata miſſæ celebrantur, & alia diuina officia
dicuntur, ideo ſubiungitur hæc Rubrica. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Peregrini & hoſpites licite ſumunt ſacramenta in parochia, ad quā confluūt.*
2 *Peregrini, ſi eligunt ſepulturam extra parochiam, in qua moriuntur, cui debebitur quarta portio relictorum, eccleſiæ cathedrali, an parochiali.*
3 *Papa non poteſt facere, quin clerici dicant officium, ſed bene poteſt dare facultatem mutandi officium.*
4 *Clerici beneficiati, uel in ſacris conſtituti, licet non ſint beneficiati, ſunt obligati ad dicendum officium.*
5 *Clerici in minoribus conſtituti beneficiati abſentes ex probabili cauſa, & per alium ſeruientes, ſunt obligati dicere officium domi.*
Abſens ex cauſa ſtudij dicitur ex cauſa probabili abeſſe.
6 *Clerici tenentur ex præcepto dicere officium beatæ uirginis.*
In præceptis multa reperiuntur ex inſtitutis ſanctorum patrum, quæ tamen non reperiuntur ſcripta.
7 *Clerici in minoribus non beneficiati tenentur dicere officium, licet cōſuetudo contrarium obſeruet, quæ non dicentes excuſat.*
8 *Clericus non dicens officium ſine cauſa rationabili, tenetur ad reſtitutionem fructum beneficij in foro animæ.*
Clericus non reſidens in beneficio ſuo, ſi illo priuatur, an teneatur ad reſtitutionem fructuum.
9 *Clericus, qui non dixit officium per plura tempora, poteſt compelli ad pœnitentiam per ſacerdotem non ſolum ad redicenda officia prætermiſſa, ſed etiam ad intereſſe.*
10 *Clericus infirmus excuſatur ab officio dicendo, niſi eſſet leuiter infirmus.*

CAP. I.

PResbyter. Communiter nō ſumatꝰ ꝑꝑ multi-
tudinē dictorū, ſed ſecundū unum
intellectū pōt ſic ſummari. Presbyter tenetꝰ horis de
bitis dicere horas canonicas. ꝑmittitꝰ tñ ſibi ex cā di
cere eas uſq; ad ueſpas incluſiue. h. d. Primò pcipit officiū
dici horis debitis, & ex cā ꝑmittit anticipationem. Scđo
ſpecificat caſum, quare ꝑmittitꝰ ſibi anticipare, ibi. *deinde*.
Tertio cōcludit, ibi, *ergo*. Caſus literalis. In cōcil. Agathē.
q̄rebatꝰ de horis cōuenietibus circa officiū dicēdū. Et rñ-
detꝰ, ꝙ pſbyter mane matutinali officio expleto pēſum ſerui
uitutis ſuæ, ſ. primā, tertiā, ſextā, nonā, veſperāq; ꝑſoluat:
ita tñ, ut ī horis cōpetētib. iuxta poſſibilitatē aut a ſe, aut
a ſcholarib. publice cōpleantꝰ. Deinde pactis horis & īfir-
mis uiſitatis, ſi uoluerit, exeat ad op⁹ rurale, & alia faciat,
q̄ in tex. ſequūtꝰ. B. Not. 1. ibi, *mane*. iūcto uerſi. ibi: *expleto*, ꝙ
matutinū dēt ēe expletū mane, & ſic añ ortū ſolis. vñ dicit
Hoſt. ꝙ licet mane expleri debeat, tñ dēt media nocte in-
choari, ꝑ hoc qđ ſeqtꝰ ī tex. media nocte, &c. Ex quo īfero
ꝙ matutinū ē đ uigiliis nocturnis, nō diurnis, & ſic illa au
thoritas ſepties ī die ꝓcedit ī die naturali cōtinēte. 24. ho
ras. Et qđ poſtea tex dicit de nocturnis uigiliis, &c. uoluit
ſpāliter diuidere ipſas horas īter diē artificialē & noctē. ñ
aūt uoluit denotare, ꝙ eſſent uigilię nocturnæ pter ſeptē
horas numeratas in tex. & ſic ītelligo iſtū tex. Et ꝙ ſic uo
luerit, patet ꝙ matutinū hic cōnumeratꝰ in ſeptēnario nu-
mero, q ꝑſolui dēt quolibet die, & tñ matutinū dr̄ de no-
cte, licet expleatꝰ đ mane. Sȝ de uno dubito, ſi matutinū in
cipiatꝰ media nocte, nō ur̄ ꝙ expleatꝰ mane: qa nō ponitꝰ tm̄
tps ad dicēdū matutinū, niſi ſeruaretꝰ cōſuetudo quorūdā re
ligioſorū, q media nocte īcipiūt matutinū, & dñc uſq; ad
laudes, & poſtea īcipiūt laudes modicū añ diluculū; & ex-
plēt đ mane, ita, ut tūc ſit hora príæ, & tūc optimè ſeruatꝰ, qđ
dr̄ in tex. ſed tūc nō ſepties, ſed octies ꝑſoluūt laudes. Et fa
cit qđ no. Arch. in c. pſbyter. 11. di. ubi tacitè īnuit, ꝙ octo
ſunt horæ canonicę ſeparādo illā authoritatē media no-
cte &c. a ſeptē horis aliis, de qbus in illa authoritate, ſe-

ptiēs in die &c. hic tñ iudicio meo apte
iure non probatꝰ, ut s̄. dixi. Cōtra hoc tñ
facit, quia matutinū eſt ī príа hora diei
naturalis, & hęc cōputatꝰ ſub illo nume-
ro ſeptēnario, q expletꝰ ī die naturali. Ex
quo neceſſario infertꝰ, ꝙ illa authoritas
media &c. cōprehēditꝰ ī illa, ſepties ī die,
ſȝ, ut dixi, hic diſtīguit īter diē artificia-
lē & noctē. No. ibi, *penſum ſeruitutis*, ꝙ ſi-
cut uaſallus tenetꝰ dño ſoluere tributū &
ſeruitiū, ſic clericus tenetꝰ ſoluerꝰ hāc ſeruitu
tē deo, ſ. in dicēdis horis canonicis. & ex
pone pēſum, ſ. quātitatē, ul' debitū, & idē
uerbū ponitꝰ. 4. di. deniq;. Tertio no. ꝙ of
ficiū diuinū appellatꝰ hora, & ēt uigilia, a
dr̄ hora ab oro oras, appellantꝰ uigiliæ:
qa ī eis dicēdis debēt clerici uigilarꝰ, & ñ
dormire. Quartò no. ibi: *infirmis uiſitatis*,
ꝙ ſacerdos parochialis nō dēt exire ciui
tatē, q n pri⁹ uiſitet oēs parochianos in-
firmos, ne qs ſine cōfeſſiōe, ſeu Euchari-
ſtia đcedat, facit de officio archipſ. in c.
3. No. ibi, *opus rurale*, ꝙ hoc op⁹ nō ē cle
ricis ēt pſbyteris interdictū. Itē no. ibi:
ieiunus, ꝙ pſbyter parochialis tenetꝰ ſerua
re ieiuniū uſq; ad horā tertiā, ī qua pōt
miſſa celebrari, ſcđm qualitatē diei. Et
ex hoc uerbo īfero, ꝙ ſacerdos parochia
lis nō dēt cā celebrationis recipere uinū
purificatū, niſi hēat aliū ſacerdotē, q ſit
parat⁹ dicerꝰ miſſā ſuꝑueniēte neceſſita
te. Nā iſte tex. loqtꝰ de ſacerdote, q prius
celebrauerat, ut đnotat illa dictio, ut ite
rū neceſſitatib. &c. & tñ dr̄, ꝙ dēt eſſe ie-
iunus uſq; ad horā ſtatutā, & iterū ex ne
ceſſitate celebrarꝰ poſſet. Ille āt, q recipit
uinū purificatū, ñ dr̄ ieiunus, nec pt ex ne
ceſſitate iterū celebrarꝰ, ut īnuit iſte tex. b
& clarius legi. & not. ī c. ex ꝑte, & c. cōſu
1 luiſti. j. e. ti. † No. ibi: *peregrinorum, et hoſpitium*. pulchrū dictū, ꝙ ſacerdos parochia
lis licite miniſtrat ſacrā pegrinis & ho-
ſpitibus cōfluētib. ad parochiā ſuā. Ergo
inferri pt, ꝙ ꝑegrini & hoſpites nō tenē
tur ire ad eccleſiā cathedrālē, ſȝ neceſſi
tate ſuꝑueniēte unr̄ eſſe đ illa parochia
2 ad quā ſe ꝯtulerūt. †Et fac. hoc ad q. quo
tidianā, q̄ tractatꝰ ī c. de ſepult. Moritꝰ pe
regrin⁹ in parochia alicui⁹, utrū dēat ibi
ſepeliri, ul' ī eccl'ia cathedrali, ſi ñ eligit
ſepulturā, uel ſi eligit ex̄ parochiā, utrū
debeatꝰ quarta eccl'iæ cathedrali, an paro
chiali. Iſte tex. facit pro eccleſia parochiali, latius exami-
natur hæc qō in d. c. 1. Not. ibi: *ſepties in die, &c.* ꝙ de iure di
uino clericus tenetꝰ ad ſeptē horas canonicas: ſed nō ſunt
de iure diuino iſtę horæ determinatæ. uñ officium, ſeu de
terminatio & diſtinctio officii eſt de iure poſitiuo: ſed ſe-
3 ptiēs in die laudare, eſt de iure diuino. † Ex quo infero, ꝙ
b Papa [b] licite pōt diſpēſare circa mutationē officii: ſed nō
credo, ꝙ poſſit diſpēſare, ut cleric⁹ nō teneatꝰ dicere aliqđ
officium, licet Laur. & Io. de Lig. aliter ſenſerint in cle. 2.
eo. ti. ubi arguūt, ꝙ ſicut Papa ibi dat ptātē certo caſu mu
tādi officiū, ita poſſit diſpēſare, ut non teneatꝰ qs dicere of
ficiū, arguēdo de parte ad totū. Sed illud dictū mihi nō pla
cet: qa alia rō eſt in toto, alia in parte: quia de iure diuino
eſt ipſum officium generaliter ſumptum, contra quod Pa
pa ſine ratione non diſpenſat: ſecus in diſtinctione & mu-
tationę officii, quia illud, ut dixi, eſt de iure humano.

a De celebratione miſſarū. Pro intellectu huius rubri. vide omnino ſan. Tho. in. 4. ſentē. di. 12. qō. 1. art. 2. circa medium, vbi dicit, quod quotidiè in eccleſia miſſa cātatꝰ multiplici ratione. primò, quia oportet ſemper eſſe paratam medicinam contra peccata quotidiana. Secundò, vt lignum vitæ ſit in medio paradiſi. Tertiò, vt Chriſtus quotidiè nobis vniatur ſacramentaliter. quartò, vt ſit apud nos magnæ memorię. Quinto, vt vero agno quotidie vtamur.

SEB. SAPIA.
b Quod Papa. Hāc opi. ſequitur Feli. in c. quæ ī eccleſiarum, col. 6. verſic. ſecunda concluſio, ibi, in diſpenſando, s̄. de conſtitutio.

a Adde, φ ordinatus ad titulũ patrimonij, tenetur ad officium, ſed non i certa eccleſia, ſecũdum d. Ant. in ca. tuis, de præben. al. leg. gl. in c. fi. 92. diſt. & vide Imo. in cle. de cele. miſ. ſuper gl. in verſi. miniſtri. Et q̃d de ſcholari, qui exiſtens in ſtudio retinet presbyterũ, qui ſuo noie officiat in eccleſia, an teneatur etiã dicere officium, vide Imo. i cle. i. de magi. in vlt. col. & vide Imol. i clem. vt hi, qui, in. 2. col. de ætate & quali. & vide omo Io. de Lig. in cle. dignũ, de cele. miſ. Et qñ quis teneat dicere officiũ, vide p Archi. in c. clericus victũ, cũ. c. ſeq. 91. diſtin. & circa diuinũ officium vide, quod ſcribit Ioã. de Lig. in rep. cle. dignũ, i 10. q. de cel. miſ. Et ſolet dubitari, quid ſit antiphona. dic. φ ꝓpriè antiphona dicit ꝓpa ratio ad pſalmũ, & alibi miſſio i pſeſſione ex primo decreto dicit anti phona, q eſt ꝓparatio ad ſcdm decretum, ad hoc eſt tex. & gl. in. l. ſi pecuniam, ff. de pig. act. vbi. d. Pau. de Ca. ita declarat; & vide text. in l. ſi is, §. 1. ff. de pign. & ibi Barto.

ANT. FRAN.

An cleric⁹ etiã nõ beneficiatus teneatur dicere officiũ diuinum, etiam ſi ſit ordinatus ad titulum ſui patrimonij, dicendũ eſt, φ ſi eſt in ſacris, etiã ſi nullũ beneficium habeat, tenet dicere officiũ, vt in ca. tuis, de præben. & not. in. c. 1. de cele. miſ. & vide Inno. in. c. dolẽtes, eo. ti. vbi dicit, φ dicens aliquid in officio diuino, quod non intelligit: vel ſi omittit diuinũ officiũ ex negligentia, non peccat: qd̃ tñ debet intelligi, φ non peccat mortaliter, ſʒ bene peccat venialiter ſe-

Pro hoc qd̃ leg. & no. in c. ꝓpoſuit, de cõceſ. pb. In gl. 1. i fi. no. bñ gl. & refert Hoſ. φ Papa Cardinales, & alii põtifices pro ꝑte maiori hæc obſuãt, dicẽdo de mane officiũ uſq; ad ſextã & nonã iclusiue ꝑꝑ occupatiões ſuꝑuenictes poſtea. Nã pria hora diei ẽ aptior, & deuotior, iõ meli⁹ eſt ꝑuenire horã, quã ꝑueniri, & ad hoc tex. cũ gl. i l. 2. ff. de ver. ſig. Et φ hoc poſſet fieri, hẽs not. tex. hic q ẽt ex cã ꝑmittit, ut poſsit clericus de mane ẽt ueſpas 5 dicere. Sed aduerte, q̃a tex. pria frõte uĩ ſibi cõtrari⁹. Nã primõ ꝑmittit, ut poſsit q̃s de mane dicere officiũ uſq; ad ueſperas incluſiue: tñ poſtea vĩ uelle cõtrariũ, dũ dicit ita, ut horis cõpetentib⁹, &c. ſed ego itelligo, φ clericus in priuato ꝑt ſua re cõſiliũ hic traditũ: ſed in eccl'ia ſua, in qua ſolẽt diuina officia publice dici, debẽt horæ canonicæ celebrari cõpetẽtib⁹ horis aut a ſe, aut a ſuis ſcholarib. ſ. clericis. Et habuit iſte tex. reſpectũ ad ꝯſuetudinẽ quorũdã ultramõtanorũ, q hñt in eccl'ia multos clericos ſcholares, qui adiuuant eos i officiis dicẽdis. Et refert Io. An. hoc miraculũ d̃ quodã ſc̃tõ Eremita quẽ d̃ficiẽtib. alimẽtis Angelus paſcebat & tꝑe uuarũ portabat ſibi q̃nq; vuas bonas, q̃nq; marcidas, q̃nq; aggreſtes. Interrogatus Angel⁹ ab Eremita, q̃ ſit tãtę diuerſitatis cã, rñdit Angelus, φ bonas portabat tꝑe, quo dicebat officiũ horis cõpetentibus: agreſtes uerò, qñ anticipabat horã dicẽdi officiũ, marcidas, qñ differebat ultra debitã horã. & hoc iõ, φ Eremita nõ occupabat aliis exteriorib. ſʒ ubi cleric⁹ ex cã legitima, ſeu neceſſaria timet occupatione, ꝑt licite ſuari, qd̃ hic d̃r. In gl. 2. i fi. ſed gl. nõ declarat, q̃ ſit hora cõpetẽs ad dicẽdũ officiũ. dñt hic doct. illã ẽe cõpetẽtẽ, in qua credit ꝑpꝛũ acceſſurũ ad diuina, qd̃ no. ñ ẽt uerisĩr credit, φ ꝑpl's ñ ueniat, dixerũt q̃dã, φ clerici poſsint dicere ad uotũ, ſʒ nõ placet hoc doc. Sʒ dicũt, φ cõpetẽs ẽ, cũ hora officii rñdet hore diei, ut ſic dicat matutinũ nocte, pria i diluculo, & ſic d̃ aliis horis. Et dicit Io. An. hic, φ iſtarũ ſeptẽ horarũ tres ſũt no cturnæ & quatuor diurnę. Nã matutinũ, pria, & cõpletoriũ ſũt nocturnę, iõ tex. dicit i plurali de nocturnis uigiliis, &c. In multis tñ locis cõpletorium d̃r imediate poſt ueſpas & hoc fuit iductũ forte, ut popul⁹ poſsit cõmode officiis itereẽ. Et no. φ q̃libet hora d̃ſignat aliq̃d d̃ officio paſſio. d. cruce. In gl. i uer. *ſuccurrere*, i fi. dicit Hoſ. φ gñalis cõſuetudo hẽt, φ in diebus cõib⁹ poſsit miſſã dici uſq; ad ſextã, in uigiliis uſq; ad nonã, i quatuor tꝑibus uſq; ad ueſpas. Facit qd̃ no. i c. ſolet, de cõſec. diſ. 1. & i c. ñ liceat 44. diſ. †In gl. fi. i fi. ad 4 uerte, q̃a gl. dicit ẽt alios clericos ñ pſbyteros teneri ad dicẽdũ officiũ, ſʒ ñ a pit a utrũ oẽs teneãt, i quocũq; ordic^a ſint cõ 6 ſtituti, & qd ſi ñ ſũt bñficiati, iõ aduerte. Nã prio ponã duos caſus, i qb⁹ oẽs cõueniũt. Primus eſt, qñ clericus eſt bñficiatus. Nã ſecũdum oẽs iſte tenetur dicere

officiũ. 92. diſ. c. fi. nã ꝑꝑ officiũ datur beneficiũ. c. fi. de reſer. lib. 6. Et qui altari ſeruit, de altari dẽt uiuere, ita e cõtra, q uiuit de altari, ſuire dẽt altari, in c. cũ ſm ap'lm, de pbẽ. Scd's caſus, qñ clericus eſt i ſacris. Nã cõiter tenet, φ licet nullũ hẽat beneficiũ: tñ rõne ordinis tenet ad officiũ. vñ uerbũ, pſbyter, capit hic large facit, c. 2. de coha. cle. & mul. Vñ in ordinatione admonet clericus, φ ſi fuit piger in eũdo ad ecclam, ſit deiceps ſolicitus. ſi fuit ſomnolẽtus, ſit uigilãs. † Sed dubito in aliis duobus caſib⁹. Primus, nunq̃d clericus in minorib. releuet ab officio dicẽdo, ſi eſt abſens ab eccl'ia i qua eſt bñficiatus, ex ꝓbabili cã, & deſuit eccl'ię per vicariũ. Nã Pet. & Abb. dicũt hic, φ ſic. Et hãc d̃riã aſsignãt iter clericũ i minorib. & cõſtitutũ i ſacris, alleg. c. ꝑuenit, d̃ app. facit. c. cũ ex eo, de ele. lib. 6. ſed illa iura hoc nõ ꝓbant iudicio meo. Nã loquunt quo ad officiãdũ eccleſiã. nam ex iuſta cã q̃s excuſat: nõ tñ releuat, q̃n dicat officiũ in priuato, & pro hoc iſte tex. nam ſacerdos hic dicit officiũ i priuato, & p clericos ſcholares d̃r in eccleſia. Sed dicũt, φ hoc c. loqtur in pſbytero, q tenet rõne ſacri ordinis. Et poſſet adiuuari eorũ dictũ hac rõne. Clerici i minorib. uñr tenerí ad officiũ rõne bñficii, ſʒ bñficio eſt ſatisfactũ, ex quo deſuitur p uicariũ. Hanc opin. refert hic Io. An. & nõ reuocat, nec expſſe approbat. Et idẽ facit Io. de Lig. in cle. 1. e. ti. ſʒ ipſe Io. An. i fi. iſtius c. dicit unũ dictũ, p qd̃ tacite uĩ recedere a dict. Pet. & Abb. Dicit. n. φ libẽter uidiſſet, φ eccl'ia ſtatutũ feciſſet, ut clerici ſaltẽ i minorib. bñficiati, nõ curati, excuſarent occaſiõe ſtudii ab officio dicẽdo, de ſuiẽdo eccleſiæ p uicariũ, & dicẽdo officiũ btẽ Mariæ virg. Et aptè uĩ ſentire, φ ceſſante ſtatuto eccl'iæ clericus in minorib. bñficiatus nõ excuſat, licet deſuiat p vicariũ, & ipſe dicat horas btẽ Mariæ uirginis, ẽt ſi ſit abſens ex cã ꝓbabili, ut ſtudiorũ. Et credo φ hæc opi. ſit uerior & tutior. Nã ꝯſumptus eſt in ſorte dñi, & tenetur de iure diuino ſepties i die laudar deũ: nec põderat ꝓpheta, φ dicat i eccl'ia uel alibi. Nã licet nõ poſsit i eccl'ia dicere, nõ debet excuſari, quomin⁹ laudet deũ in priuato, maxime cũ uiuat de pſimonio Chr'i. Et eſt dubiũ, nũquid officiũ btẽ Marię virg. ſit i ꝑcepto? doc. hic nihil dñt: ſed Io. de Lig. ponit i d. cle. 1. & dicit, φ licet hoc iuř nõ ꝓbet: tñ hoc cõis cõſuetudo hẽt, ut cõputet iter horas canonicas, & hoc credo ẽe uerisſimũ. Nã ordo antiquus eſt ab eccl'ia traditus, ut ẽt publice dicat in eccleſia certis tꝑibus. Quod nõ eſſet, ſi ñ eſſet, i ꝑcepto. nã multa ex radice antiquorũ patrũ ſũt ꝑcepta, q nõ repeniũt ſcripta 11. di. c. eccl'aſticarũ. & i c. cũ Marthæ. ĩ. e. † Scd's caſus, i quo dubito, eſt nũq̃d clerici i minorib. nõ bñficiati teneant ad officiũ. Inn. hic gñaliter loq̃ndo dicit, φ oẽs clerici tenẽt dicer, uel audir officiũ: & ſi ſũt bñficiati, tenẽt dicer i illa eccleſia,

cundum Hoſt. in d. c. dolentes. ubi etiam dicit Inno. φ ſi clericus exiſtens in officio diuino, cogitet de aliquo commodo tpali, uel ſpirituali, & in tali cogitatione multũ perſiſtit, peccat uenialiter, niſi nimium frequenter perſeueret, q̃a tũc mortaliter peccaret, ſicut ſi ex malitia officium dimitteret. Et adde etiam ad ꝑdicta pulchrũ text. in cle. grauis, de cele. miſſ. & in c. nũquam. de con ſec. di. 5. φ ſi clericus exiſtes in diuino officio ſtaret ad cõfabulandum & tractaret conſabulationes, illa quæreretur in mortali peccato. & ad de etiã, φ omittẽs diuinũ officium ſi ne legitima cã infirmitatis, mortaliter peccat, & debet excõicari, ut i c. clericus uictũ, & in c. quod autem. 92. di. Et adde etiã φ laicus dicens diuinum officiũ nõ debet dicere, dominus uobiſcũ, ſed ſolũ præsbyter, & diacon⁹, uide tex. & gl. in c. placuit. 4. q. 1. & uide beat. Thom. ubi multas q̃nes ponit ad ꝓpoſitum de clerico omittente diuinum officium, uel ſi exiſtat i ſtudio, an excuſetur a diuino officio, & qua hora debeat illud dicere, uide beatum Tho. in q. de quolibet, & habetur in ſum. Piſa. in uerb. ſub dictione horæ. ꝯ. 5. id.

SEB. SAP.

De hac q̃ne uide Gemi. in c. ſi canonici. §. ſcituri, de offi. or. in 6. cũ allegatis per Feli. in cap. poſtulaſti col. 9. uerſ. & ſcias, φ ſi clericus. ĩ. de reſcri. & per Iaſo. pulchrè in l. ſcriptarios. C. de ceſſa. mili.

eccleſia, ubi habẽt bñficiũ. 92. diſt. c. fi. Et expreſsẽ tñ ñ attigunt doct. hũc caſũ, ſed poti⁹ ſentiũt, φ nõ, dicẽdo d̃ ꝯſtitutis in ſacris, & de bñficiatis i minoribus; & ita hẽt gñalis ꝯſuetudo, q̃, vt credo, nõ dicẽtes excuſat, arg. i. c. cũ dilectus; de ꝯſue. ſed d̃ mẽte iuris diuini & humani credo, φ ſit oppoſitũ. Nã co ipſo, φ q̃s ꝓmouet ad ordines, aſſumit i ſortem dñi, & trãſfert ſe i Deũ & i eccl'iã. vñ eximit à poteſtate ſeculari, i. c. cũ nõ ab hoĩe, de iud. optimè facit. 12. q. 1. cũ por- 1 tio, *cum c.* ꝑcedẽti. Nã & q̃ſq; cleric⁹ dẽt viuere de patrimonio Chriſti: vel ſaltẽ Eps tenet ꝓuider. ſ. d̃ pbẽ. c. 2. & c. Eps, 8 & c. cũ ſm Apoſtolũ. † Sed hic cadit ſcd'a q̃ſtio, nunq̃d clericus nõ dicẽs offm ſine cã rõnabili teneat reſtituere fructus, 2 quos interi ꝑcepit ab eccleſia? Io. Cald. formauit hic iſtã q̃ 2 ſtionẽ, & cõcludit φ ſic^a. Mouet, q̃a ꝑꝑ nõ reſidẽtiã cleric⁹ priuat beneficio, & fructib⁹ beneficii, i. c. pe. ſ. de cleri. nõ reſidẽ. ſed nõ dicẽs offm effectualiter nõ reſidet. Itẽ, q̃a beneficiũ dat ꝑꝑ offm, ut i. d. c. fi. Et fortificãdo hoc, ubicũq; aliqd dat ob cãm, cã nõ ſeruata illud ꝑt repeti, vt. ff. de ꝯditio. ob cãm quaſi ꝑ totũ: ſed bñficiũ dat ꝑꝑ officium dicendum. ergo officio non dicto fructus beneficii repeti pñt. Sed hæc opi. eſt nimis rigida, nec eã ſequit do. Car. dicẽs, φ iure nõ probat: ſed tñ nõ reſpõdet ſpecifice ad ꝯrũ, ſed tenẽdo opi. ꝯriã poſſumus dicere, φ beneficiũ nõ datur ſimpliciter pro pter officiũ: ſed ẽt, ut clericus aſſumptus in ſorte dñi uiuat de patrimonio Chriſti, & nõ mẽdicet. 93. diſt. diaconi, & i. c. 2. de pben. Itẽ facit. c. ſi q̃s in clero. 7. q. 1. ubi clerico impo nit alia pœnitẽtia. Itẽ ꝑꝑ nõ reſidentiã clericus priuat bene ficio: nõ tñ reperimus, φ arctet ad reſtitutionẽ fructuũ, ut i. 1 c. ex parte, de cleri. nõ reſi. ille nõ reſedit ꝑ decenniũ; & tamẽ ñ fuit cõpulſus ad reſtitutionẽ fructuũ. Itẽ occaſiõe titu 2 li, quẽ ſem p hẽt, donec priuet, ꝑciperet fruct⁹; & ſi ñ ſeruie rit eccl'ię dicẽdo offm: tñ ſeruiuit eccl'ię uniuerſali i ordi- 9 ne clericat⁹; ꝯria tñ op. in foro aĩę eẽt tutior. † Itẽ hic ponit 3 ꝑ Inn. q. cleric⁹ diu dimiſit offm, & cõfitet, nũq̃d audiẽs cõ feſſionẽ dẽat imponere pœnitẽtiã, φ redicat oĩa officia: aut mutare poſſit pœnitẽtiã? Inn. dicit hic, φ põt mutare, ſi uult & cõiter ſequunt doc. φ põt indicere ẽt illã pœnitentiam; uide hic p eũ. Et põt defendi hoc ẽt de ſtricto iur ciuili: q̃a in obligatiõib⁹ facti ſuccedit obligatio ad intereſſe. l. ſi quis ab alio, in fi. ff. de re iud. & l. ſtipulatiões nõ diuidunt. i uer. Celſus. de uerbo obli. q̃a opera uni⁹ diei ſunt diuiſa ab aliis. l. ſi uſuſruct⁹ i bienniũ, d̃ uſuſr. leg. l. ſi nõ ſorte & l. libertus, 10 de cõd. indeb. † Aliã q̃ſtionẽ uidelicet, qd de ĩfirmo, uel aliter impedito, uide hic ẽt p Inn. an excuſet ab officio dicẽdo ꝑp infirmitatẽ, & diſtinguit, φ aut eſt ĩfirmitas, q̃ noceret multũ ſibi ꝑꝑ offm dicendũ, & tũc excuſat: ſecus ſi nõ multũ noceret; puta ſi febre quartana antiquata, uel febricula.

SVMMARIVM.

1 *Miſſa non eſt audienda, ut quis habeat meliores ſegetes ſed obdeuotionem.*

2 *Sacerdos celebrans, ut Deus perdat aliquem, debet deponi, quia ab utitur tanto ſacramento.*

C A P. II.

Vidam. Propter miſſam ſpecialẽ miſſa de feria dimittenda nõ eſt. h. d. Primò exceſſus: ſcd'õ prouiſio. Caſus lit. Quidã laici habẽt in cõſuetudine, ut ꝑ ſingulos dies audiãt Euãgelium, In principio erat verbũ, & miſſas peculiares, hoc eſt de ſancta trini. & d̃ ſancto Michaele, &c. unde ſtatuit Tribu brieſe cõcilũ, ut vlteri⁹ hoc nõ faciãt, niſi ſuo tempore, niſi 2 aliq̃n ex deuotiõe hoc facere uelint, & nõ ꝑꝑ aliã cãm: ſed ꝑꝑ hoc nõ poſtponãt audire miſſã de eodẽ die, &c. B. Not. 1. φ Euangeliũ, In principio erat uerbũ, nõ ẽ de neceſſitate dicẽdũ in qualibet miſſa. nã ſi hoc eẽt uerũ, nõ notarent iſti laici, q in ſingulis miſſis uolebãt audire illud Euãgeliũ: nõ tñ ꝑ hoc putes malũ eſſe i qualibet miſſa illud audire, maxi mè cũ hodie hoc hẽat cõis cõſuetudo: ſed damnat hæc ſuꝑſtitio: q̃a credebãt iſti, ſicut dicũt q̃dã uetulę, φ nõ poterũt b iſti ſine pœnitẽtia decedeř audiẽdo illud euãgeliũ, uel qd ſi

mile. Not. 2. φ ꝑꝑ miſſas peculiares non dẽnt in eccl'ia dimitti miſſę, q occurrunt aut de feria, aut de feſto ꝓprio, & intelligũt hoc doct. qñ i eccl'ia ñ ẽ, niſi unus ſacerdos. ſi. n. eſſet plures, bñ poſſet un⁹ dicer miſſã occurrẽtẽ & ali⁹ ob deuotionẽ dicer miſſã peculiarẽ. Pro hoc vř tex. i. c. hoc attẽdẽdũ, de cõſe. diſt. 1. †. No. ibi: *non pro alia deuotione*, φ miſſa peculiaris non dẽt audiri, niſi principaliter ob reuerentiã Dei & ſanctorũ: ſi aũt ob aliã deuotio nẽ; puta, ut hẽat meliores ſegetes. † Quid aũt d̃ ſacerdote, q miſſã celebrat, ut De⁹ a ꝑdat aliquẽ dic, φ cõficit: ſcd' hoc cõperto dẽt deponi: q̃a abutit tãto ſacro, uide gl. 1. q. 1. c. dictũ. q̃ ad hoc alle. bo. tex. No. ulti. i fi. φ q̃s; celebrãdo rogat ꝑ uiuis & d̃functis; & iõ dicit tex. i fi. ꝑ ſalute uiuorũ atq; mortuorũ; & ob hoc cõiter in plurali dicũt miſſæ, & raro i ſingłari d̃r miſſa. Ex quo ẽt colligę, φ miſſę ꝓſunt viuis & d̃functis. 12. q. 2. aĩę defunctorũ. No. φ miſſę peculiares dñr quaſi ſpã les, ſiue appropriatę, q̃a ſicut peculiũ appropriat alicui, ita tales miſſæ peculiares appropiãt ei, φ ẽ quaſi peculiũ. In gl. 1. ibi: *i. ſpeciales*. id expõe, *peculiares*. i. ẽ, quas ſibi appropriãt.

SVMMARIVM.

1 *Statutum, uel conſtitutio ligans clericum ad quotidie celebrandum, non ualet.*

2 *Sacerdotes & canonici, qui dicũt miſſas propter lucrũ uel ꝑꝑ diſtributiões quotidianas uadũt ad officium, cõmittunt ſimoniam mentalem, & dẽnt agere pœnitentiam, licet non teneantur ad reſtitutionem.*

3 *Miſſæ duæ poſſunt celebrari eodem die ab eodem ob cauſam, puta per aduentum alicuius Epiſcopi, uel alterius magni uiri.*

C A P. II.

Onſuluiſti. Breue eſt. uel ſic * ſũmari ꝑt. * Sufficit ſacerdoti ſemel i die celebrare. Et duos caſus excipit, ſ. neceſſitatẽ, & feſtũ natiuitatis. Caſus lit. Quæſitũ fuit à Papa, utrũ ſacerdos poſſit dicer plures miſſas eodem die? Reſpõ det Papa, φ excepto die natiuitatis dñi, ſufficit ſacerdoti ſemel i die miſſã unã celebrare, niſi neceſsitas imminẽat. B. Not. 1. φ ſacerdos iculpari ñ ꝑt, ſi quolibet die celebrat. Auge. tñ tales non laudat, nec uituperat, ut i. c. quotidie, de ꝯſe. diſt. 2. Nã difficile ẽ, φ q̃s quolibet die ſit ita diſpoſitus, ut miſſam digne ualeat celebrare. † Nõ tñ ualet ſtatutũ arctãs eũ 1 ad quotidie celebrãdũ, ut ẽ bo. tex. i. c. ſignificatũ, ſ. d̃ pbẽ. & dic, ut ibi dixi, φ eſt no. ꝑ iſtitutiõib⁹ bñficiorũ. Nã patronus q̃nq; facit apponi, uel inſtitui, vt promotus ad illud bñficiũ, teneat quolibet die celebrař; & uid lati⁹ φ dixi in. d. c. ſignificatũ. In gl. fi. ibi, *ſine utilitatis*. Nõ intelligas, φ ꝑ lucro ꝓprio dẽat ſacerdos celebrař iterũ: ſſ iſtud uerbũ vtilitas, ẽ referẽdũ ad pſonã tertii, ut ſeq̃t in gl. iõ dicẽs miſſã principaliter ꝑꝑ itẽtionẽ lucri tẽporalis, cõmittit ſimoniã mentalẽ: uñ tenet ager pœnitẽtiã, licet ñ teneat reddeř lucrũ, ex quo ñ iteruenit pactũ expſſum. Et idẽ i canonicis q uadũt ad offm^b principaliter ꝑꝑ diſtributiones quotidianas;

a Et pro opinio. Cald. hic ui d̃ bo. tex. in. c. unico de cle. nõ reſi. i. 6. & itẽ, φ ſi cleric⁹ nõ dicit officium ex ſua negligẽtia, teneat ad reſtitutio nem fructuum beneficii, determiat ſingu. Domi. poſt Rayn. & Archid. 44. diſt. in ſum. in 1. col. & ita dicit tenere Cald. in. c. cũ tu, de uſuris. Et uide oĩno in terminis eũdem Do. in. c. ſi canõici. §. ſcituri, in prin. de offi. ordi. in. 6. & d. Abb. in. c. diuerſis fallaciis, ꝑ no. per illu tex. d̃ cle. coniug. & de hoc per eũdem Do. in c. ſi. in. 1. col. de reſcrip. in. 6. Et adde, φ de hoc ponit. d. Abb. in. c. 1. de cle. uel mena.

SEB. SAPIA.

b Ad officium. Adde, φ ſi presbyter in mente gerit, φ nõ diceret officiũ niſi haberet præmium, committit ſimoniam, ut no. Car. in cle. 1. de cele. miſ. refert Feli. in. c. ſuam in principio infra de ſimo.

de quo uide bo.gl.ī.c.uno,de clericis ñ re
3 ſid.li.6.in fi.facit tex.c.ſi.ī fi.j̃.đ ſimo.†In
ea.gl.ibi:*aliqua magna pſona*,puta Eps̃ ſ̃m
doct.quē nō decet abſq; miſſa celebrāda,
uel audiēda diē ꝑtranſire,ut in.c.fi.de pri
uile.li.6.Et idē dic đ aliquo magno viro,
arg.in.c.1.ſ̃.eo.Et inquātū gl.in fi. uř uel
le,ꝙ quis poteſt celebrare unam miſſam
de die , & aliam pro defunctis , uř hoc ꝯ̃
tex.Nā ſolū excipit duos caſus,ut.ſ̃. dixi
& uide tex.ī.c.ſufficit,de cōſe.di.1. q ꝑ-
mittit aliā miſſam ꝓ defunctis celebrare
a exiſtēte neceſſtate[a] ut puta, qa deficit ꝑ-
ſbyter,q dēbat aliā miſſam celebrare, &
in ecc.cōſueuerūt duę miſſe celebrari,ꝓ
hoc c.cū creatura.j̃.e. Et idē dn̄t doc.qñ 1
parochianus infirmaret̃,qui uellet cōica
ri. Nā ſi Euchariſtia non eſſet cōſeruata 2
in prima miſſa,licitè ſacerdos dicit aliā 3
dūmō hoc faciat,nō recepto uino purifi- 4
cationis,quod no.nā in hoc multi errāt. 5
Ex hoc.n.uerbo ſumi p̄t una rľa,ꝙ ēt ꝓ
cā neceſſitatis non licet ſacerdoti iterū
celebrare , ſi prius recipit uinū purifica- 6
tionis.Et aduerte,ꝙ hoc ēt habet locum
in feſto natiuitatis dn̄i.nā, ſi ſacerdos ac
cepit, uinum purificationis , nō p̄t dicere
ſecundā miſſam, uel tertiā,& hoc expreſ
ſe uolunt doc.in c.ex parte. j̃.e. ubi dicit
Hoſ.ꝙ uidit ī hoc magnos uiros errare.

CAP. IIII.

CONſilium. In miſſa com
memoratiōis
licet dicatur propria præfatio,
non tñ dr̃ hymnus angelicus,
nec ſimbolū.Et in hoc errāt multi ſacer-
dotes,qui cōiter in miſſa cōmemoratio-
nis,maxime beatę Mariæ uirginis,dicūt
gloria.Cōis diuiſio.Secunda,ibi, *inquiſi-
tioni*.Caſus lit.Qnęſitū fuit a papa , utrū
in diebus.feriatis , in quibus ad honorē
ſancti ſpiritus,beatę Mariæ uirginis,uel
ſanctę crucis miſſam celebrari cōtingit,
hymnus Angelicus,ſymbolū.ac p̄fatio,ꝓ
pria dēant cantari.Rñ.Pa.ꝙ apud ipm̄ in
diebus,ꝓfeſtis,cū miſſarū ſolēnia in ho-
norē beatæ Virginis celebrātur , neque
hymnus Angelicus, neq; ſymbolū decā-
tatur licet in miſſa propria pręfatio de-
cantetur, ut dr̄ia oſtendatur inter com-
memorationem , & fēſtiuitatē. Vñ , Te
deū leudamus,regulariusdimittitur,quā
dicat̃ in laudib.marutinis.B.No.1.ꝙ lici
te miſſa dr̃ in cōmemoratione alicuius
ſcti ī extra feſtū ꝓpriū,ſed intellige, ut di
ctū fuit in c.qdā.ſ̃.c.ſed hoc maxime ob
ſeruatur in eccleſiis conuētualib ſeu col
legiatis,in qb.dēt̃ quotidiè dici duę miſ
ſę,ut in c.cū creatura.j̃.e. No.2. ꝙ ꝓpria
pręfatio dr̃ in miſſa commemorationis,
& ſunt tm̃ decē p̄fationes inſtitutę ꝑ ec-
cleſiā.Nonā hēs.in c.inuenimus,de cōſe.
di.1.decimā hēs ī c.ſctōrū 70.di.uñ,ſi re
ꝑiunt̃ alię ex̃ illas,ſunt delēdæ,qa ab ec
cl.ñ ſunt inuētæ,nec approbatę.In gl. fi.ī
fi.uel dic ſ̃m Hoſ.ꝙ iſte hymn⁹ ponit̃ in
laudib. matutinis de dn̄a nr̄a, ī qb. de cō
mēdabili deuotione dr̃,Te deū laudam⁹.

SVMMARIVM.

1 *Non bibens uinum , non poteſt promoueri ad ſacerdotium , etiam ſi polliceatur ſe ſumpturum ſacramētū.*
2 *Medicina non impedit ieiunium*
3 *Forte,iſta dictio ponitur dubitatiuè, & affirmatiuè.*
4 *Sacerdos,qui non dormiuit poſt cænam , poteſt de mane celebrare,quia digeſtio eſt perfecta.*
5 *Sumens Euchariſtiam debet ſtare ieiunus poſt ſumptionem per aliquas horas , ne cibus naturalis miſceatur ſacris.*
6 *Euchariſtia de ſubſtantia non debet ſumi ieiune , ſed ob reuerentiam, tamen ſacerdos contra faciendo poteſt priuari beneficio.*

CAP. V.

EX parte. Breue eſt, & ſ̃m
Hoſ.determinā
tur quatuor qōnes.Nam primò
querebatur,an ſacerdos poſt ſa
cr̄a ſumpta perfundere debeat manus.
Scđo cū quo liquore . Tertio ,utrū illā ꝑ
fuſionē debeat ſacerdos ſumere.Quartò,
an poſt illā ſumptā dēat,ſeu poſſit iterū
celebrare,& ī effectu rn̄det hic p̄p ad oēs
q.Nā dēt manus priò ꝑfundere cū uino,
& uinū ꝑfuſiōis ſumere, niſi ſit celebratu
rus aliam miſſam , & poſt perfuſionē ſū
ptā ñ p̄t aliā celebrare,& intellige,ut di-
xi in c.cōſuluiſti,ſ̃.e.Nā hoc ꝓcedit tam
in feſto natiuitatis dn̄i,quā alia feſtiuita
te,& ex hoc declarat̃ iſte tex. Et prio no.
ꝙ ꝑfuſio poſt ſumpta ſacr̄a debet fieri cū
1 uino.†Et hoc facit ad qōnē, nūquid non
bibēs uinum,poſſit ꝓmoueri ad ſacerdo
tiū?& cōcluſio ē,ꝙ nō,& uide gl.2.q.7.c.
ipſi Apľi,& credo,ꝙ nō ſufficeret,ꝙ ille
polliceret̃ ſe ſumpturū ſacr̄m,qa ex quo
ſolet nāliter abhorrere uinū,poſſet emit
tere ſeu euomere ſacr̄m ſūptū,arg. in c.ſi
qs ꝑ negligētiā,cū.c. ſeq. de cōſe. diſt.1.
2 †Nota,ꝙ ꝑ aſſumptionē[b] uini qs deſinit
b eſſe ieiunus,& hoc intelligo ī reuerētiā
tāti ſacramēti. Nā ieiuniū abſtinētię nō

rūpit̃ ꝑ potū añ,uel poſt cibū ſumptū, uel
ꝑ aſſumptionē medicinæ,ut no.Inn.j̃.de 1
obſer.ie.ſuꝑ rub. In glo.fi.ibi,*euacuatur.*
ſed clarius hoc hr̃.j̃.c.proxi.§.quęſiuiſti.
† In ea.glo.ibi,*ſed magis affirmatiuè*.no.ex
3 hoc,iuncto tex.ꝙ aduerbiū,fortè,non ſꝑ
ponit̃ dubitatiuè , ſed qñq; affirmatiuè.
uel dic clarius ſ̃m Hoſt. ꝙ illa dictio,for
tè , nō refert̃ ad uerbū,impediret,ſed ad
uerbum,acciperet; & eſt ſenſus,ꝙ ſi fortè
accipet uinum ꝑfuſionis,fortè ꝑ obliuio
nē,uel qa nō credebat ſe celebraturū,de-
4 nuò īpediret̃. † In ea gl. ibi,añ,q̄ cibus di
a geſtus ſit. [a] No.gl.ꝙ quis dr̃ ieiunus poſt
digeſtū cibū;ideò neceſſariò nō reqritur
dormitio.Pōt ergo ſacerdos celebrare đ
mane,licet noctę p̄cedēti poſt cœnā non
dormiuerit, dūmodò digeſtio ſit ꝑfecta,
ut not.in c.ſi cōſtiterit.j̃. de accu. ubi per
doct uide bo.tex. cum gl.de cōſec.diſt.1.
5 ſacr̄a. † Et aduerte , quēadmodū ob reue
rentiā ſacr̄i ſacerdos debet eſſe ieiunus ,
qñ ſacr̄m ſumit,ita poſt ſumptum,ſacr̄m
dēt ſtare ieiunus eadē rōe, ne cibus natu
ralis ſ̃m opi. quorūdā admiſceat̃ ſacris .
Et ideò dicit tex. multū notabiľr in c.tri
bus,de cōſe.diſt.2. ꝙ ſi qs ſumpſit corpus
Chriſti de manè, dēt differre cibū natu-
ralē uſq; ad ſextā , & ſi ſumpſerit in ter-
tiis, debet differre uſq; ad ueſperas, licet
nō obſeruet̃,& malè.Nam opin.vr̃ magis
cōis,ꝙ corpus Chriſti,& ſanguis tm̃ du-
rant,q̄ diu durāt accidētia panis & uini .
Et ſic oportet differre ꝑ tm̃ tp̄s,quo ueri
ſimiľr illa accidētia,& ꝑ cōſequēs Chri
ſti corpus nō ſit amplius in corpore reci
piētis . Fuit tñ opinio quorundā,ꝙ īme-
diatè , quo p̄mit̃ dētibus , deſinit ibi eſſe
corpus Chriſti,q̄ tñ opi.non tenet̃; facit
6 c.ſi qs ꝑ ebrietatē, de cōſ.di.1. † Et in fi.
gl.no.ꝙ de ſubſtātia ſacr̄i,nō eſt,ut ſacer
dos ſit ieiunus, ſed ad decētiā & reueren
tiam ſacr̄i.Nam & Chriſtus inſtituit hoc
ſacr̄m non ieiunus,ſed poſt cœnā;& uide
rōem,quare,in c.liquido,de conſe.diſt.2.
unde ſacerdos ꝯ̃faciendo poteſt priuari
beneficio,in c. ſi conſtiterit,prius all.

SVMMARIVM.

1 *Exemplatum, ſi contineat plus,quàm originale, præſumitur falſum.*
2 *Teſtes debent ſuppleri unus per alium , qui fortè plus percepit, niſi ſint in euidenti contrarietate.*
3 *Cum,iſta dictio copulat acceſſoriè, & copulat principaliter ; quod facit ad multa , licet aliquando illa dictio, cum, non copulet acceſſoriè.*
4 *Corpus Chriſti eſt in utroq; ſacramento integraliter,ſ. tam in hoſtia,quàm in calice,ubi ſit uinū cōſecratū .*
5 *Sanguis Chriſti , qui repræſentatur per uinum conſecratum,euaneſcit,ſi in eo apponatur magna quantitas uini, uel alterius liquoris.*
6 *Euchariſtia ſola quare datur cōicantibus , ſacerdotibus uerò celebrantibus datur etiam ſanguis Chriſti.*
7 *Miraculum dicitur illud propriè, quod contingit cōtra naturam.*
8 *Corpus Chriſti quomodo contingit,quòd eodem momento poſſit eſſe in infinitis hoſtijs.*
9 *Damnatorū pœna poſſunt per orationes alleuiari, non tamē ī totū tolli ſecundū unam opi. quæ reprobatur.*
10 *Sanguis Chriſti utrum efficiatur per appoſitionem ſolius aquæ , uel ſolius uini.*

CAP. VI.

CVm Marthæ. †Si quę
uerba
ſunt ī canone miſſæ, q̄ ab Euā
geliſtis dicta nō fuerūt,crede-
re dēmus,ꝙ à Xp̄o Apľi, & ab Apľis co-
rū ſucceſſores acceperit.h.d.uſq; ad § q̄ſi
uiſti . & ille.§.h.d. In ſacr̄o altaris aqua
cū uino trāſſubſtātiatur ī ſanguinē.h.d.
ſcđò uſq; ad §.tertiò . & ille.§. uſq; ad fi.
hoc intēdit, Orō,q̄ dr̃ ī ſecreto ī feſto.S.
Leonis,īmutata ē,qa ubi dicebat̃,annuæ
nobis dn̄e , ut aīæ famuli tui Leonis hæc
ꝓſit oblatio, hodiè dr̃, ut itercęſſione.b.
Leonis hęc nobis ꝓſit obľo.& hęc muta
tio cōtigit, qa ſcti nr̄is orōib⁹ nō īdigēt,
ſed nos ſuis, & tres ſunt partes, ſicut tria
ſunt dicta,q̄ patēt ꝑ §. Caſus lr̄al. In euā
gelio ſic legit̃,Accipiēs calicē,gr̄as agēs,
bn̄dixit,& dedit diſcipulis ſuis,dicēs,bi-
bite ex hoc oēs.hic eſt.n.ſanguis me⁹ no
ui teſtī, q ꝓ uobis & ꝓ multis effudet̃ in
remiſſionē pctōrū. Ad uim & ꝓlationē
iſtorū uerborū panis & uinū ī corp⁹ Xp̄i
a trāſſubſtātiāt̃. In canōe miſſę quo eccľia
utit̃ gn̄alis,additū fuit uerbū iſtđ,ſ.myſte
riū fidei.qđ uerbū nullus Euāgeliſt. exp̄ſ
ſit,uñ mirabat̃ Archieps̄ iſte, qs aus⁹ fuit
adiicere uerbū illud,q̄rēs à Papa qs illud
uerbū adiecit. Ad hoc rn̄dit Papa đclarā
do ſingulos art.eiuſdem.q.ut clare ex lr̄a
caꝑe poſſis.B.No.1.ibi,*ī canone miſſæ*,ꝙ ñ
qcqd dr̃ ī ſecreto miſſę, dr̃ canō,ſed tm̃ il
la uerba qb⁹ trāſſubſtātiatio fit.Hic dicit
Ho.ꝙ qdā ſimplices ſacerdotes appellāt
canonē qcqd dr̃ ī ſecreto.Et ſcias,ꝙ ſunt
pauca uerba in qb⁹ fit trāſſubſtātiatio in
corp⁹ & ſanguinē Xp̄i,& ſtatī illis uerbis
ꝓlatis,& ñ añ,ē ibi corp⁹ Xp̄i, & ſāguis. b
ea uerò,q̄ p̄cedūt ī miſſa,& ſequunt̃,nō ſt̃
đ ſubſtātia cōſecratiōis,ſed ſacerdos orat
ꝓ ppľo,& refert gr̄as Deo & ſimi.de quo
uide bo.tex.đ cōſe.di.2.c.panis.Scđò no.
ꝙ ſi aľr repiat̃ ſcriptū ī exēplato, q̄ ī ori
ginali cōtineat̃,p̄ſumit̃ exēplar falſum,ni
ſi ꝓbet̃,ꝙ additio fuit facta ꝑ hn̄tē p̄tātē.
Ita arguebat̃ hic. Nā dicta Euāgeliſt.ſūt
quaſi originalia eorū,q̄ Xp̄s dixit & fecit.
uñ uidebat̃, ꝙ libri aliqñ aliud cōtinētes c
eēnt falſi,ſed tolerat̃ ex rōib⁹ hic poſitis
2 ī tex.facit ad hoc.c.qm̄ ꝯ̃,de ꝓb.†Not.3.
ꝙ Euāgeliſtę ſupplēt ſe adinuicē,facit ꝓ
teſtib⁹,ut ſi un⁹ plus dicat, q̄ alter,nō red
dant̃ falſi,qa potuit unus plus ꝑcipe,q̄ al
ter , ſed poti⁹ minus dicēs dēt ſuppleri ꝑ
alios,qđ ſentit Inn.ī c.quaľr & qñ,đ acc.
el 2.dūmō nō ſint ī apta ꝯ̃rietate,ut ī c.li
cet,đ ꝓb.Not.4.& tene mēti illud dictū,
b Beatius[b] ē dare,&c.& đ clara, ut dixi ī c.
1.đ dona.No.5.ibi,*ſanè*.modū ſoluēdi. q.
c ſ.dādo īſtātiā.[c] Nam Papa ꝓbādo,ꝙ nō
oīa geſta,& uerba Xp̄i , fuerūt ſcripta per
Euāgeliſtas,dat īſtātiā unā đ uerbis,aliā
đ factis.Et ſic not.ꝙ ſufficit dare unā iſtā
tiā.Itē no.ꝙ teſtm̃ nō eſt firmū in uita te
d ſtatoris.Nā pōt ad libitū mutari,[d] ſed ſo
la morte cōfirmatur,& ad hoc alleg. iſte
tex.No.ꝙ ī ſacr̄o altaris ē figura ſacr̄i,ni

a Vide ſanctum Tho. in 4.ſent.diſt.12.q.3.arti.1.circa fi.ubi dicit,ꝙ ſacerdos neceſſitate cogente poteſt pluries in die celebrare.

ANT. FRAN. Dicas de hoc,an poſſit pluries celebrare,ut plene tradit̃ in c.1.de cel.miſ.& in c.cōſuluiſti,e.ti.ubi dr̃,ꝙ ꝑmittit̃ in ſolennitate natiuitatis ex cauſis,de q̄b.ibi in gl.1. & uide ēt ibi gl. in uer.neceſſitatis quę dicit,ꝙ etiam ex cauſa neceſſitatis hoc facere pōt ſacerdos, & ibi declarat, ex qua neceſſitate fieri pōt, dūmō,quoties celebrat,toties aſſumat corpus Chriſti & ſanguinem, ut in c. cōperimus & in c. tribus , de conſe. diſt.2.

b Adde hic, Beatū Tho.2.2.q.167.arti.6.circa fi.ubi dicit, ꝙ ieiuniū Euchariſtiæ ſoluitur per quemlibet potum.Et dicit.ꝙ ieiuninm eccleſiæ, quod dicitur ieiuniū ieiunantis, nō ſoluitur ꝑ potum: qui magis ſumit̃ ꝑꝑ alteratiōē corporis, uel ad digeſtionē ciborum aſſumptorum , q̄ ad nutritionē.Et etiā dicit, ꝙ ieiunantibus licitū eſt pluries bibere , ſed ſi immoderato potu utuntur , poſſunt peccare, & meritū ieiunii perdere, ſicut & ſi immoderate cibum in una comeſtione aſſumant . Item adde hic omnino ſanctum Thom. in.4. ſent.di.8.q.1.arti.3.ubi dicit,ꝙ cum duplex ſit ieiuniū naturæ, & ieiuniū eccleſiæ, ad debitā aſſumptionē corporis Dn̄i nō requiritur ieiunium eccleſię, quia hoc ſacramentum celebratur etiā præter dies ieiunii eccleſiæ, ſed requiritur ieiunium naturæ. Et idē dic ſ̃m cōmunē ſniām,ꝙ electuaria, & uinum ꝓſumpta impediunt ad perceptionē Euchariſtiæ , & ſimiliter dicit , ꝙ de aqua eſt diuerſa opi.ſed concludunt , ꝙ probabilius & ſecurius ē, ꝙ poſt aquæ potum corpus domini non ſit reſumendum. & dicit etiam, ꝙ omnia, quæ interius gerūtur ſine exterioris cibi præſumptione , non uidentur ſoluere ieiunium naturæ, nec impedire,Euchariſtię aſſumptionē,ſicut deglutio ſaliuæ.Et ſ̃m eū ſic idem rn̄detur de his,quæ intra dentes retinētur,& de mutationibus,tñ ꝑꝑ reuerētiā,niſi neceſſitas incumbat,pōt ſine periculo abſtinere.Dicit enim ſanctus Tho.in pręalle.diſt.7.q.1.arti.4.ꝙ inter ciborum aſſumptionē,quæ fit poſt perceptionē Euchariſtiæ,eſſe debet aliquod interuallū,ſed nō reqrit̃ magnū interuallū,& in ſuſcipiente corpus Chriſti reqrit̃ cor eius in deuotione ꝑſiſtere , nō āt poſt perceptionē.Et iō dicit,ꝙ ea, quæ pn̄t actū īpedire,prohibentur magis ante aſſumptionē, quā poſt. Dicit tñ ſanctus Tho. ꝙ hoc ſacr̄m corporis Chriſti a ieiunis tm̃ dēt percipi,niſi ꝑꝑ neceſſitatē in art. mortis, ne contingat eū in hac uita ſine uiatico trāſir, ibi etiam dicit, ꝙ hoc ſacramētū ſumat a ieiuno tantū , eſt ſtatutū triplici de cauſa. Primo ꝑꝑ ipſam ſanctitatem ſacramenti,ut os Chriſtiani,quo ſumendum eſt, non ſit aliquo cibo imbutum, & quaſi nouum,& purum ad perceptionem eius reſeruet̃. Secundo propter deuotionem, quæ exigitur a parte recipiente, & attētionem, quæ a cibis ꝑceptis impediri poſſet a fumis ad caput a ſtomacho attendentibus,& quia frequēter per cibū turbabatur diſcretio hominis,& ſobrietas quæ præcipuè in hoc ſacramento exigitur. Tertio propter periculū uomitus , uel alicuius hmōi . Et ex iſtis dictis ſancti Tho. patet melius eſſe declaratā iſtā decre. quam declarant meri canoniſtæ. Adđ tñ hic gl. in c.quod a patribus. 75. diſt. & in c.liquido , de cōſ. diſ 2.& in c. nihil 7.q.1.Item uide oino ſanctum Tho. in.4.ſent. diſt. 15. arti.4.circa mediū ubi dicit, ꝙ comeſtio eorum,quæ đ ſe ad manducandū non ſunt , ſed ad alium uſum , qui uſus cōiter mādu. cādo,non uocatur talis cibi , uel potus ſumptio p̄ter māducationē unā, uel ante uel poſt , non facit manducationē binam, & ideo talis manducatio ieiunium eccleſię non ſoluit. Similiter dicit, ꝙ licet potus uini, uel aquæ pluries ſumptus in die ſoluat ieiunium naturæ , non tñ ſoluit ieiuniū eccleſię,quia licet aliquis potus aliquo modo nutriat non tñ inde inclinat̃ ad nutriendū, ſed magis ad diſpoſitionē bonā eorū,quæ nutriunt,ut ſ.per mēbra deducant̃.& ibi ēt dicit ſan.Tho. ꝙ per electuarii aſſumptionē ieiuniū nō ſoluit̃, q̄uis īmoderatè ſumēdo poſſit ieiunās mortaľr peccare & meritū ieunii ī totū , uel ī ꝑtē ꝑder̃,ſi in fraudē ſumeret,aut ſi electuariis & aliis utat̃ ad famē extinguēdā,quia tunc frangereeur ieiuniū eccleſiæ. Adde hic Arch. rumpitur

in c.nihil. 7. q.1. ubi dicit , ꝙ aut ē ieiuniū naturæ; & ſoluitur per quēcūq; modum,ut ſi quis bibat aquā : ſecus dicit,ſi ſit ieiuniū eccleſiæ. Itē an per electuarii , uel medicinæ aſſumptionem ſoluatur ieiuniū, uide per do. Anto. in rub.j̃.de ol.ſer. ieiu. & qđ ibi dixi.& uiđ oino gl. fi.in c.ſufficit, de conſecra.diſt.1.& adde hic ſanctum Tho. in 4. ſenten. di.15. q.2.arti.4. ultra med ubi dicit, ꝙ cū odor nō nutriat , ſed aliquo modo confortet , ut patet ꝑ Philoſophum in lib.de ſenſu.& ſenſato,nō frāgit ieiuniū naturæ, nec ieiuniū eccleſię.

ANT. FRAN. An potus etiam multiplicat⁹ frangat ieiunium, uide Inn. in rubr.de obſer.ieiu.ubi dicit , ꝙ potus non uiolat ieiuniū ; & idē habetur in cl. fi.de hære.licet īmoderatè bibens perdat meritū ieiunii,ut habet̃ ꝑb. Tho.ſecunda ſecūdæ.q.167. tñ quātum ad celebrationē, quam quis debet ieiunus facere , non dicitur qs ieiunus poſtquàm bibit , etiā ſi aquā tātū bibiſſet. aut forſan medicinā aſſumpſiſſet, ut eſt gl.& ibi no. ꝑ doc. in c.ex parte,de cele.miſ. & habet̃ ꝑ. b. Th. 2.2. q.57.ar.5. Et adde , ꝙ ſi forſan tp̄e ieiunii qs nihil comederet uſq; ad noctem , ſed ꝑ totā diē à cibo & potu abſtineret , & poſtmodum de nocte comederet, prout in pleriſq; locis fit , maximè in uigilia natiuitatis, tale non dicitur ieiunium, ut eſt gl. no.in c. ſint tibi , de conſe.diſtin. 5. quæ dicit, ꝙ talis eſt ritus paganorū . Et q actus debeāt fieri à ieiuniis.uide per gl.in c.ſacramēta,de cōſec. diſt. 5. quæ ēt dicit,ꝙ quis dicit̃ ieiunus facta digeſtione, etiā ſi non dormiuit; de quo etiā habetur in c. trinus, de conſec. di. 2.& in c.nihil. 7.q. 1. Et an non ieiunus conficiat corpus Chriſti,ui de quę habentur in c. ex parte , de cele.miſ.& in c.liquido, de conſec. diſt.2.Et adde , ꝙ omiſſio ieiunii īdicti ab eccleſia ob facilitatem nō eſt mortale , ſed ob contemptum ſic,uel ſi comederet carnes ſine cā, ut per do. Car. in cl.fi.in §. fin. in fi. de hæreti.

SEB. SAPIA.

a Digeſtus ſit. An ſi presbyter tota nocte pernoctauerit, ita quòd digeſtionem non fecerit,ſi celebrat miſſam, debet priuari;dic ut per Fely. in c.ſi conſtiterit, col. 1. uer. nota tertiò.j̃.đ accuſa. poſt Abb. ibi ; & ibi etiam, an preſbyter celebrans etiam non ieiunus,conficiat corpus Chriſti.

b Adde gl. in rubri.ff. commoda. Ad tollendum conſequētiam ſufficit dare unam inſtantiā . Adde gl. in c. ſicut urgeri. 1.q.1. & glo. in l. manumiſſiones , ff. de iuſti. & iur. cum ſimi.

SEB. SAPIA.

c Inſtantiā. Quando procedit tale argumentū , uide Iaſ in l.creditori, ff.de ope.no.nun. Sed ſecundum Saly. in l. præcibus , col.2.C. de impu. & aliis ſub. Hoc argumento utuntur miſeri canoniſtæ , ut ipſe dicit. ad hoc tamen bo. tex.in §.Pauonū , inſtit.de rerū diuiſio.

d Et an poſſit dari cautela , per quam non poſſit mutari , ſeu reuocari , uide hic per do. Anto. uerſ cu. not. quòd licet &c. Et adde,quod

no.Bal.poſt Dy. in l.ſancimus,C.de teſt. ubi refert cautelã Dy. ut q. nõ uult reuocare teſtm̃, dicat, & ſi cõtigerit me reuocare teſtm̃, ex nunc dono inter uiuos.Sed ipſe Bal. ibi vr̃ multum dubitare de hac cautela.Sed an iſto caſu,ſi talis donatio fuiſſet firmata iuramento, opeť iur̃m,ꝙ nõ poſsit reuocar i;uide plenè examinatũ ꝑ Imo. ĩ cle. Romani,ď iureiu. in ult.col. uerſi. ꝑ p̃dicta deciditur. Ego darẽ cautelã, per q̃ nõ poſſet re uocari primũ teſtamentum,uidelicet, ꝙ inſtitutus,ĩ primo teſtõ impetret de cõſilio teſtatoris priuilegiũ à Principe, ꝙ ille amplius non poſsit teſtari, uel reuocare primum teſtm̃; & hoc iudicio meo ſentit Arch.c.ult. uoluntas. 13. qõ. 2. ubi dicit, licet per pactũ nõ poſsit tolli arbitrium ultimæ uoluntatis, põt tñ reſtringi ꝑ priuilegiũ à Papa conceſsũ. Sed ad p̃dicta & ſcripta hic ꝑ d. Ant. facit qď no.Archi.ĩ §. ſed aliud 13. q.2. ubi dicit,ꝙ ſi quis eligat ſepulturã, & iurauit non ꝯuenire, licet fortè de rigore iuris poſſit aliã eligere & mutare;nõ tñ hoc facere debet ſm̃ Deũ & bonã æquitatẽ.Facit ẽt quod uoluit gl. ſing. in fi.c.fi.de ꝓcur. in 6. & ď dicto iurõ, an poſsit reuocari,uide ꝑ Anch.in c.canonũ,in 6.prĩcipali q̃ſito, in 4. col.illius quæſiti, uerſi.& ſimile etiã de teſtõ.& uide oĩno,quod ſing.ſcribit Bal. in d.l.ſancimus. ubi ponit q̃dã ſingularia, q̃ alibi nõ reperiuntur ď primo teſtõ hñte clauſulã ďrogatoriã, qualr̃ reuoceť ꝑ ſm̃, de eo mẽtionem nõ faciẽs. Et ibi ẽt ĩ fi. ponit, an poſsit dari cautela,ꝙ primũ teſtm̃ nõ poſsit reuocari, ibi uide oĩno. Item uide de p̃dicto articulo,qñ teſtm̃ primũ fuit iuratũ, an poſsit reuocari,uide ꝑ Inn.ĩ c.cũ cõtingat,in 13.char.uer.itẽ per p̃dicta bñ poſſit iferri,de iureiur.ꝑ d.Ant.ĩ c.1.in pe.col.de his,q fiũt à p̃la. & de iſto art.an ille,q. iurauit non mutare teſtm̃,poſsit illud mutare,uide Oldr.in conſi.25.& conſi.160.& Hoſt.in ſum.de ſepul.& an ſit licitũ,uer.ſed q̃s iurauerit,& uer.ſi q̃s eligat ſepulturã,& ꝑ Archi. in d.c.ultima uolũtas,& ibi ẽt dicit Archi.in d.c.ultima uolũtas,ꝙ ſi q̃s ſine iurõ fecerit teſtm̃,& dicit,ꝙ ſi cõtigerit,ꝙ faceret aliud,ꝙ non uult, ꝙ ualeat ſm̃,niſi dicat ſe pœnituiſſe prioris uolũtatis, & ibi ẽt dicit,ꝙ ſi in primo teſtõ dixit,ꝙ ſibi non liceret pœnitere; ꝙ nihilominus poterit pœnitere,ſi primi dicti exprimat qualitatem. Itẽ ſuꝑ hoc uide,qď not.Di.& Io.An.iñ reg. qď ſemel placuit, in 6. ubi facit plures qões; & an dari poſsit caſus,ꝑ quẽ non poſsit reuocari primũ teſtm̃,de quo ẽt ꝑ Inn.in c.cũ eſſes,de teſta.ubi dat cautelam, ꝙ ſi in priori teſtõ apponat hæc uerba, ſi facio ſm̃ teſtm̃, ex nunc fateor me facere illud timore cõſanguineorum;& dicit,ꝙ primũ nõ poterit reuocari.Et adde qď no.d.Ant.in c.dilecto,in 4.col. de præb.& uide oĩno Bal.in addi.Spe.in tit.de do. in addi. mag. Et Bal.in l.humanũ, C.de leg.ĩ pe.col. Et an ſi dictũ fuit in teſtamẽto, dono iter uiuos,&c. & nunc conſtituo me nomine eius poſsidere; poſsit teſtm̃ illud, uel illa donatio reuocari amplius, uiď Ol.cõſi.25.& cõſ.160.

ſteriũ,& ueritas;& tria ſunt ibi prĩcipalr̃, b ſ. forma panis & uini, ueritas ſanguinis & carnis;& uirtus unitatis & charitatis. Et ꝓſequere,ut in litera hr̃,& uide ſimile in circulo poſito ad tabernã, & in taberna,& uino. Nã circulus deſignat duo,& nõ eſt ſignatũ.Nã deſignat tabernã,item, ꝙ ibi uendatur uinum. taberna uerò deſi c gnať ꝑ circulũ, & ſignat ꝙ ibi ſit unũ uęnale.Vinum uerò eſt tm̃ ſignatũ,& non ſignũ,q̃a deſignať per circulũ & tabernam. Ita in corpore Chriſti. Nã ſp̃ẽs panis & uini eſt tm̃ ſacr̃m.nã deſignat duo.ſ.ueritatẽ carnis,& ſanguinis Chriſti, & unitatẽ inter Chriſtum & eccleſiam. Scď m,ſ. ueritas carnis & ſanguinis deſignatur, & deſignat. Nã deſignatur per ſp̃ẽm panis & uini. & deſignat unitatẽ,quę eſt inter Chriſtũ & eccleſiã,& ſic eſt ſacr̃m unum, ſ.unitas,& res alterius,ſ. ſp̃ẽi panis & uini.Tertiũ.ſ.unitas deſignatur,& nil deſignat. Nã deſignatur per ſp̃ẽm panis & uini,ſanguis & corpus Chriſti, & ſic eſt res gemini ſacr̃i.No.in fi.huius prĩcipii prę-ſumendũ ꝓ his, quibus eccleſia uſa eſt ab antiquo, quòdque ab Apoſtolis & aliis

4 ſanctis uiris fuerint inſtituta, & ideò debent eſſe in tanta reuerẽtia, ſicut ea,quę ſcripta ſunt, uide bo.tex. in c.eccleſiaſticum 11.di.Not.in §.q̃ſiuiſti,ꝙ ex talibus opi.quę erant inter ſcholaſticos de aqua poſita in calice approbať hic illa,ꝙ aqua nõ remaneat aqua,nec principalr̃ tranſſubſtantiatur in ſanguinẽ, licet cũ uino tranſeat in ſanguinẽ.

3 †Et ſolet iſte tex.allegari ad ꝓbandũ differentiã eſſe,an aliqua copulentur ꝑ copulã,&,[a] an per copulã,cũ.nã copula,&,facit copulatũ unire principalr̃,non acceſſoriè.Sed copula, cũ, facit unire copulatũ acceſſorie. & iõ tex.not.in l.ſi cui fundũ,ff. de fun.inſt. & inſtru. leg.dicit,ꝙ ſi teſtator legauit fundũ cũ inſtrõ,& poſteà uẽdidit fundũ,non ualebit legatũ de inſtrõ, q̃a ueniebat acceſſoriè ad fundũ. uñ ſublato fundo tollitur tacitè inſtr̃m,ſecus, ſi legaſſet fundũ, & inſtr̃m, q̃a tunc uẽdito fundo remanet legatũ in inſtrõ,q̃a ſunt duo legata principalia. unde uno adẽpto remanet aliud ſed primo caſu erat unũ legatũ. Et ĩducit Io.An.hic ad.q.Papa [b] mãdat,ut ꝓuideať Titio de dignitate cũ canonicatu, & p̃bẽda,uacat canonicatus ſine dignitate. nunq̃d dẽat ſibi cõferri? & vr̃, ꝙ nõ ꝑ ſupradicta,q̃a dictio,cũ,facit canonicatũ ueni re acceſſoriè ad dignitatẽ, ſed ꝯriũ ipſe tenet. Nã ſciendũ,ꝙ uolũt canoniſtæ cõiter & Legi. ꝙ qñque dictio,cũ,[c] ponitur inter ea,de quorũ natura eſt,ut nõ poſſit accedere ad aliud;& hoc caſu ꝓcedit illa differẽtia,q̃ dixi inter,cũ,&,&: qñque ponit̃ ĩter ea,de quorũ natura eſt,ut unũ accedat ad aliud,& tunc non eſt differentia,an coniungant̃ ꝑ dictionẽ,cũ,an ꝑ dictionẽ,&. nam ueniũt ambo æquè principalr̃.Exẽplũ,lego Titio 10.cũ Sẽpronio. Idẽ eſt,ac ſi dixiſſet,lego Titio,& Sẽpronio,quia unus hõ nõ accedit alteri, & ſic ĩtelligit̃ tex.ĩ l.Titię,ĩ §.nihil,ubi ꝑ Bar. ff.de leg.1.& in l.illi cum illo,ff.de uſuf. leg. Ad ꝓpoſitũ ergo cũ canonicatus nõ accedit ad dignitatẽ ex natura, ſed ꝑ ſe ſtat. Nõ eſt differẽtia,an mãdet ꝓuideri de dignitate cũ canonicatu,uel de dignitate & canonicatu,& uide tex.in c. ſępe, de p̃ben.li.6.& hæc no.

4 †No ꝙ uinũ admiſtũ ſanguini poſt cõſecrationẽ nõ trãſit ĩ ſanguinẽ,nec madidat,i.balneat ſanguinẽ. Et eſt rõ,q̃a,ut cõiter dicũt doc. & eſt cõis opi.theologorũ,ſanguis nõ eſt ĩ calice ꝑ effuſionẽ,ſed ꝑ glorificationem corporis.uñ ĩ calice ẽ ĩtegrũ corpus Chriſti, ſicut ĩ Euchar.Nã,cũ Xp̃s ſit ibi uiuus,nec eſt corpus hoĩs uiui ſine aĩa & ſanguine, neque ſanguis eſt hoĩs uiui ſine corpore & aĩa. uñ quẽadmodũ,ſi ꝓiiceres aquam ſuꝑ hominẽ, nõ balneaŧ ſanguis uenarũ, ita uinũ & aqua appoſitũ poſt cõſecrationẽ non madidat ſanguinẽ Chriſti.Sed diceres tu, ex quo in hoſtia eſt totũ corpus Xp̃i,& ĩ calice ẽ ĩtegrũ corpus Xp̃i,quare eccl̃ia utit̃ ſuꝑfluè altero ſacrõ? Rñde,ꝙ ꝑꝑ tria.Primò ad rep̃ntandũ Chriſti paſſionẽ,de cuius corꝑe exiuit ſanguis,ideò uinum trãſſubſtantiat̃ in ſanguinẽ principalr̃.uñ ex ui ſacramenti ſanguis principalr̃ eſt in calice,ſed ex cõcomitantia neceſſariò eſt ibi corpus cum anima. In Euchariſtia uerò ex ui ſacramẽti eſt ibi corpus principalr̃, ſed ex mera cõcomitãtia

a De dictione,&, & cũ, de q̃bus uideas in c.q̃a ſępe, de præb.in 5.Et ď dictione,cũ,q̃ copulat acceſſoriè, eſt gl. in c.querelã, de ſimo.& habet̃ pleniſſimè per. d.Ant.in c.ex literis,in 1.col.de reſtit.ſpo.& per Io. An. in regula nullus ex conſi. in Mercu.

Ant.Franc.

b Adde, ꝙ dictio, cũ,denotat ſimultatem,ut ꝑ Bal.in ru. C.de inſtit. in 4.col. Et adde, ꝙ qñque facit conditionẽ,ut in l.ex his uerbis, C.qñ di.leg.ced.& in l. ſi cui, de legatis. 1.& per Bar.in l. ſi q̃s a filio,e.ti.& ꝑ glo.& doct.in l.ſi decem,de obliga. Qñque ponitur ꝑ qñ, & qñque pro q̃a, poſt Bar.in l. prima,C.q̃bus caſibus ceſſet p̃ſcriptio lõ.tp̃is. & qñ copulet prĩcipalr̃ uel acceſſoriè,habet̃ in l. ſi quis in q̃linos in §.ſi ita. & in l.ſi ancilla,& ibi per Bar.in l.1. ff.de condi. & de. & in l.3. C.ſi pen. den. appellatio. mors ĩteruenerit.

b Si Papa mandat prouideri de dignitate cum canonicatu & prębẽda,utrum uigore dictarum literarum ſibi prouideri poſsit de canonicatu & præbenda uacante, ſine dignitate, & de iſta qõne in terminis uide per Inn.in cle.fi.de præben. in ult.col.& do. Ant.in c.ex literis,de reſtit.ſpo. in 2. col. & uide hoc per Io.An.in d.c.quia ſæpe,& pro parte affirmatiua,quam tenet hic d.Ant.etiam adducas tex.in l.ſi quis legauerit Titio cum Mæuio, ff.de leg.1. Sed credo,ꝙ ad omnia iſta ſua iura faciliter poſſet rñderi, ꝙ loquuntur in legatis,quæ ſunt fauorabilia; & ideò ſecus fortè uidetur dicendum in hoc caſu,cùm materia ſit multum odioſa,& maximè q̃a pro iſta parte uidetur multum urgere tex.in d.c.cui.§.1.de pręb.li. 6.& uide quod ſcripſi poſt do.Ant.in c.ex parte 1.de offi.deleg.

c SEB. SAPIA. Dictio,cum.Vide pulchrè per Socy.in l.ſi is,qui ducenta.§.1.ff.de reb.dub.poſt Pau.de Caſt.ibi.& Ro.ĩ ſing.Fel.ĩ c. q̃to,col.2.ſ.ď iu.ubi Dec.latius,col.4.Moder.poſt Bar.ĩ l.1.ff.ď le.1.

eſt ibi

eſt ibi ſanguis cũ aĩa. Scďò fit,q̃a magis ꝯuenit huiuſmodi a ſacramẽto,ut corp⁹ deť ĩ cibũ,& ſanguis ĩ potũ. Tertiò ꝑꝑ effectũ.Nã corp⁹ principaliter daŧ ꝓ ſalute corporis,& ſanguis ꝓ ſalutę aĩæ.De quo vide lati⁹ ꝑ.b.Tho.in.3.parte ſũ-

5 mę in.q.75.ar.2.†Et intellige p̃dicta qñ apponit̃ ita modica quãtitas liquoris alterius,ꝙ aſſumit ſaporẽ accidẽtiũ, q̃ ſunt in calice.Nã ſi apponeret̃ uinum,uel aqua,uel alius liquor in tanta quãtitate,ꝙ abſorberet accidẽtia prioris uini,deſineret ibi eſſe ſanguis Chriſti,q̃a ſanguis nõ durat niſi durãtib. accidẽtib. prioris uini; Et hoc uoluit in ſumma Io.An.ſed lati⁹ hoc ꝓſeqt̃ hic,& vr̃ quaſi opi.theologorũ:

6 facit ꝙ dixi ĩ.c.p̃ce.†Et ex his potes ſumere rõnẽ,quare cõicãtib. daŧ tm̃ Euchariſtia,& ñ ſanguis:q̃a recipiẽdo Euchariſtiã recipit corpus & ſanguinẽ,nec ẽ neceſſe,ut iterũ recipiat ſanguinẽ:q̃a,ut dixi,cũ ſãguine ẽ ĩtegrũ corp⁹ ſď ſacerdos utit̃ his duob.ſacramẽtis ad rep̃ſentãdũ paſſionẽ Chriſti,ut dixi.Dicũt tñ doc.ſ̃.ĩ.c.ꝓxi.& ſentiũt hic, ꝙ ñ malũ eẽt,ſi cõicãs ẽt ſumeret de ſanguine,& dr̃ ꝙ iſti Carthuſienſes apponũt modicũ ď uino ĩ calice poſt ꝯſecrationẽ, ut ſufficiat oĩb. fratrib.,q dẽnt cõicari,ſď ĩtellige,ut dixi, ut apponaŧ ĩtã modica q̃titate, ꝙ abſorbeaŧ ab accidẽtib. prio-

7 ris uini:alias deſineret eẽ ſanguis,vt.ſ̃.dixi.†No.ibi:*cedit na*

a *tura miraculo*,ꝙ illud ꝓpriè ẽ miraculũ[a], ꝙ ꝯtingit ꝯ nãm. Nã ſi nãliter poſſet illud cõtigere, ñ eẽt miraculũ. Et quot ſint neceſſaria ad eẽ miraculi,uiď bo.gl.ĩ.c.1.ď reliq. & uene.ſan.li.6.& iſtud,ď quo in tex.ẽ mai⁹ miraculũ,quã ſit in corpore Chriſti;nec p̃t dari aliqua ſimilitudo,qď mutetur ſubiectũ remanẽtib. priorib. accidẽtibus.Sũt ẽt multa alia miracula ĩ corpoŕ Chriſti,ď quo hic ꝑ Io.An.& licet non poſſint reddi rõnes,ſed ſimilitudines:tñ nobis deſeruiunt. Nã ſicut cib. & pot⁹ cõuertũť mediãte nã ĩ carnẽ humanã, ita panis trãſſubſtãtiaŧ ĩ carnẽ,ſeu ĩ corp⁹ Chriſti. Nã ſi primũ operaŧ nã,forti⁹ ſm̃ p̃t operari ipſe De⁹,q ẽ ſupra nãm; & ita ď ſimilib.No.in.§ 3. ꝙ oẽs ſancti ſunt ꝑfectè beati,& qď oĩa ſuccedũt eis ad uotũ.Not.ꝙ oratio ñ dẽt eſſe indiſcreta, & ſi aliquod ĩdiſcretũ reperiaŧ ĩter mores antiquos dẽt illud mutari ſicut ꝯtingit ĩ illa orõne beati Leonis.No. ſm̃ unã lect.q̃ hic nõ reprobaŧ,ꝙ gloria ſanctorũ põt augmẽtari uſq; ad diem iudicii. No. ꝙ ſuffragia facta pro ſanctis,proſunt quo ad tria.Primò,ut magis glorificẽť a fidelibus ĩ terris.Scďò, ut apud Deũ augmẽteť gloria ſm̃ illam opi.p̃dictã.Tertiò,vt ſint actiones gratiarũ.No.ul.quatuor ſp̃ẽs defunct.q̃dã ſunt ualde bõi;ut illi,q deceſſerũt ſine aliquo pc̃tõ mortali,& ueniali.Alii ſũt ualde mali,ut hi, q deceſſerũt cũ multis peccatis mortalib. Alii ſũt mediocriter bõi; ut hi, q deceſſerũt cũ pc̃tõ ueniali ſine mortalib. Nam dẽnt hęc pc̃tã pri⁹ purgari ĩ purgatorio.25.di. qualis.Alii dicũť mediocriter mali;& de his ẽ dubiũ.nã q̃dã dicũt,ꝙ ñ ẽ ſpecies diſtincta ꝑ ſe; & ꝙ idẽ ſunt mediocriter boni, & mediocriter mali,uñ Aug.põit tres ſp̃ẽs tm̃,ut in.c.tp̃s,13. q.2.ſď multi theologi tenẽt,ꝙ ſunt quatuor ſp̃ẽs, ita tenet Pau.hic,& gl.ĩ.d.c.tp̃s.13.q.2.& ſunt opi.plurimę,de q̃bus

8 hic no.ĩ gl.fi.†In gl.ĩ uer.in ueritate,hæc gl.ut uides, ponit tres opi.ĩ corpore Xp̃i. & licet eccl̃ia aptẽ ñ reprobet aliq̃ b iſtarũ:tñ cõiter teneť, & ꝯueniũt catholici ĩ primã & ſcďã opi.ĩtelligẽdo primã, ꝙ panis ſit corp⁹ Xp̃i ꝑ trãſſubſtantiationẽ,nõ ꝙ panis efficiaŧ corp⁹:q̃a panis nũquã fuit,nec ẽ,nec erit corp⁹ Xp̃i.Sď ĩtellige,ꝙ reſoluaŧ illa mã, uel annihileť,uel ꝙ cõtingat ꝑ trãſſubſtantiationẽ;& beat. Tho. ubi.ſ̃.abhorret iſtã tertiã opi.poſitã ĩ gl.q̃ hẽt, ꝙ ſubſtãtia panis & uini remaneat.nã hoc ẽ ꝯ reuerẽtiã tanti ſacr̃i.Itẽ ꝯtigeret,ꝙ nos ueneraremur panẽ,quẽ ſacerdos ſumẽdo,ď ſineret eſſe ieiun⁹,cũ ſimul comederet panẽ,& corp⁹ Xp̃i ꝯ. c.ex p̃te,ſ̃.e.&.c.1.Tertio & magis ſubtiliter, id ꝙ prius ñ erat in loco,nõ p̃t eſſe in loco,niſi altero de duob⁹ modis, aut ꝑ motũ localẽ:q̃a moueť ď loco ad locũ, aut ꝑ modũ ꝯuerſiõis,ſeu trãſſubſtãtiatiõis, ſicut ignis ñ p̃t eſſe ĩ domo, niſi aut ibi porteŧ,aut ibi fiat.Sed corp⁹ Xp̃i ñ ẽ ibi ꝑ motũ localẽ,q̃a ſeq̃reť,ꝙ deſcẽderet ď cœlo, & veniret ad Euch.& ex hoc ſeq̃reť,ꝙ ñ poſſet eẽ eodẽ momẽto ĩ multis locis, q̃a ñ poſſet ꝑ motũ localẽ eẽ ĩ uariis locis,& tñ ꝑ totũ mũdũ eadẽ hora corp⁹ Xp̃i ꝯficiŧ; ergo oportet diceŕ, ꝙ ſit ibi ꝑ modũ trãſſubatiõis,ſeu ꝯuerſiõis,& ſic oportet neceſſariò dicere, ꝙ mã panis & uini deficiat,& ꝙ ibi ſit corp⁹ Xp̃i dũtaxat.Et no. bñ hãc rõnẽ,& iſtud ẽ unũ aliď miraculũ, ꝙ idẽ corp⁹ Xp̃i ſit in diuerſis locis, ſicut ĩ cãpana,q̃ cũ hẽt ſonũ, audiť in uariis lo-

9 cis†In gl.fi.q̃ ẽ.in uer.*inueſtiget*.ĩ fine no. hãc gl.q̃ quotidiè allegaŧ,& ſimi. gl.hẽs ẽt in decretis.13.qõ.2.c.tp̃s.& in effectu hæc glo.& illa concludũt, ꝙ mediocriter boni ſunt ſp̃ẽs diſtiīcta a mediocriter malis.uñ ſm̃ gl.mediocriter mali dñr dãnati,q deceſſerũt ĩ q̃buſdã pc̃tĩs leuib.& mediocriter bõi ſunt exiſtẽtes ĩ purgatorio q ďceſſerũt ĩ uenialibus. Et inquãtũ iſte tex dicit, ꝙ ꝓ mediocriter malis ſuffragia uiuorũ ſunt ꝓpitiatiões, ĩtelligũt gl. p̃dictæ,ꝙ ꝑ hæc ſuffragia uiuorũ, mitigatur pęna,ñ aũt ĩ totũ tolliŧ.Vñ ſm̃ ſuffragiũ tollit tãtã pœnã,q̃tã abſtulit primũ, ñ ĩ q̃titate,ſed ĩ ꝓportiõe.Et pone exẽplũ fingẽdo, ꝙ pœna defuncti aſcẽdit ad 20. b Primũ ſuffragiũ fuit tãtæ potẽtię, ꝙ abſtulit decimã ꝑtẽ pœnę,& ſic duo. ſm̃ ſuffragiũ aufert decimã partẽ reſidui,nõ totius pœnæ, & ſic aufert decimã partẽ ex 18.& hoc dixerũt gl.ut euitareŧ ꝯriũ, ne ꝑ multa ſuffragia poſsit q̃s liberari ab inferno,ubi nulla ẽ redẽptio. Alii ex̃ gl.uoluerũt, ꝙ ſuffragia nõ ꝓſunt dãnatis in inferno quo ad hoc, ut tollaŧ q̃titas pęnæ,ſed ut leuius porteť pœna, ſicut ſi famelicũ portantẽ trabẽ reficeres.Nã pondus nõ alleuiaŧ in q̃titate,ſed leuius portaŧ.alii alr̃ dixerũt.Sed Io.Cal.hic,& Archi.ĩ d.c.tp̃s,& aug.magiſter ſent.in.4.di. 47.ubi ipſi referũt teneri ꝯriũ,aſſerentes, ꝙ dãnatis in inferno nõ ꝓſunt aliqua ſuffragia,q̃a,ex quo deceſſerũt ex̃ charitatẽ nõ pñt eſſe participes bonorũ eccleſię,& ꝓ hoc facit bo.tex.25 d.§.alias ea demũ. ubi dicitur,ꝙ damnatus pro pc̃tõ mortali[b],flamma perpetua cruciabiŧ, & idẽ de pœ.di.2.c.fi. Itẽ c.ꝓ obeuntib⁹.13.qõ.2.

a ZACHR. Illud propriè eſt miraculum.Adde bo.gl.in c. legimus.88.di.& in auth.de conſul.§.itaq;,colla.4.Et qualiter probeť, uide Gemi.in c.1.nu.3.& ibi uide in apo.Cel.in uer. directa ꝓbatione,de cõfeſ.li.6.Bal.in.l.ſolã,co.fi.C.de teſti.& in c.uenerabili,e.ti. & Alex.conſi.3.uol.4.

ANT. FRAN. Quæ requirantur,ut quid dicaŧ eſſe miraculũ, uide gl.in c.religioſa,de reli.& uene.ſan.Et adde,ꝙ miracula alicuius ſãcti nõ probantur per teſtes ſingulares, quorum unus deponit de uno, & alter ď alio, uide per Arch. in c. nimirum.26. q.5. Nec ẽt probatur ꝑ teſtes,niſi deponãt de ſcientia,ut per Bal.in.l. ſolã, C.de.teſti.in ulti. col. & habetur in c.uenerabili,de teſti. & uide Alex.ĩ conſi.3.in.3.parte conſilii. Et adde, ꝙ miracula qñq; fiunt, etiã per malos hoĩes, ut per gl.in c.fi. de reli. & uene.ſanc.& habetur per Spec.in titu.de ele.in.§. fi. in prin.

b Vide etiã ꝑ ſan. Thomã in 3.ſent. di.45.art.3.cir.fi. ubi oĩno uide.Itẽ adde,ꝙ pro decedente in pc̃tõ mortali eleemoſynæ à pęna infernali liberare nõ poſſunt ita diſputãdo cõcludit idẽ Tho. ĩ 4.ſent.di.25. q.1. arti.2.itẽ uide eũdẽ Tho.in.4. ſentẽ.di.45.art.5.circa fin.ubi dicit,ꝙ ſuffragia ꝑ alios facta non proſunt mortuis, niſi inquantũ meruerũt ut eis prodeſſent, dũ adhuc uiuerẽt ut dicit Aug.

ANT. FRAN. An eleemoſyna facta per exiſtentẽ in pc̃tõ mortali ualeat,uiď Inn. in c.ex parte,de uer.ſig.& Ioã.An.de ſñia excõicatiõis. & uide no. glo.in.c.ex tranſmiſſa,de deci.& quod no.gl.in c.oblationes.9. di. quæ ponit de his,quę conſideranda ſunt in dando eleemoſynam,de quibus uide per B.Tho.2.2.q.32.ar.5.cuius uer.refert.d. Car. in c. inter opera charitatis.de ſpon.& uide pulchrũ tex.& bo.gl.in c. non ſatis.86.di.Et adde,ꝙ eleemoſynę ſunt faciendæ pro mortuis, nec debent retardari, quia licet non liberent dãnatos a pœnis inferni, tamen minuuntur eis pęnæ,ut per B.Tho.in q.,de quolibet. q. 6. q. 13.& 14.& an eleemoſyna tollat partẽ pęnæ ſecundum quãtitatem, uel ſecundum proportionem,habetur in c.tp̃s.23.q.2.& uide glo.in c.Marthæ,de cele.miſ.Et adde,ꝙ eleemoſyna liberat a pc̃tõ,ut in c. miror,& in c.medicina,de pę.di.1.& habetur in c.quãobrem,ea.di. & uide bo.tex.ĩ c.animæ defunctorũ.13.q.2.qui dicit, ꝙ ualet eleemoſyna ad redẽptionẽ pc̃tõrum,& in c.mendacia ueſtra,de pę.di.1. & uide per Car. in clemen.1.in §. ideo, de reliquiis, & uene.ſanct.

Et adde, ꝙ licet
eleemoſyna facta
in peccato morta
li non proſit ad ſa
lutē, ꝓdeſt tamen
ad mitigādū deū,
& ad impetrandā
gratiā, ut in c. nō
eſt, & ibi per Ar-
chi. 1. q. 1. & ultra
prædicta de mate
ri a eleemoſynæ ui
de per Hoſtien. in
ſumma, de pœ. in
§. ſi quis.

SEB. SAPIA.

a Simulat confice
re. An autē ſacer-
dos celebrans, &
non conſecrās ſit
hæreticus, uide
Fel. in ru. j. de hæ-
reti. in prin.

b Per iſtū textū de
terminat Tho. 4.
ſen. di. 9. q. 1. arti.
5. ꝙ ſi peccator pe
tat Euchariſtiā a
ſacerdote in caſu
quo ei denegare
non poſſit, ſacer-
dos licite ei non
p̄t dare hoſtiam
non conſecratam
pro cōſecrata, qa
in ſacramento ue
ritatis nulla debet
eſſe fictio, & ne
ſacerdos det cām
idololatrādi pec-
catori, quia ado-
rat, quod mandu-
cat. Quando man
ducat. Quando āt
ſacerdos poſſit de
negaṙ Euchariſtiā
peccatori, not. in
tex. in c. non pro-
hibeat, de cōſ. di.
2.

ANT. FRAN.

Adde, ꝙ Eucha-
riſtia debet dari
infirmo, etiā non
confeſſo, ſi per ip
ſum non ſtet, ut
confiteretur. 36.
q. 6. ī c. his q̄ tpe.
Sed hoc caſu curā
tur uenialia, & nō
mortalia, ut in c.
cum ſe. 2. di. & hř
per Car. in cl. 1. in
c. hic eſt, de reliq.
& uene. ſan. ubi ēt
ponit in §. 2. qua
re Chriſtus inſti-
tuit hoc ſacrm̄
poſt penā. Et add̄
ꝙ Euchariſtia nō
debet denegari ēt
excōicato a ſacer
dote ſciente illū
eſſe excōicatū, ut
hō, uel ut Deus, ſi
tn̄ excōicatio ꝓ-
bari non p̄t, ut p
do. Abb. in c. qui
ſacerdos, de offi.
or. Et adde, ꝙ ſi de
ficit Euchar. non

indiſtinctè dicit, ꝙ ꝓ d cedētib. in pctō
mortali nō ē orādū, nec diſtinguit inter
grauia & leuia. Itē motiuū gl. nō uř rōna
bile. cū. n. ſm̄ ſuffragiū, ſit eiuſdē qualita
tis & q̄titatis, ut primū, non apparet rō, 1
quare nō dēat tollere tātā pœnā ēt ī q̄ti
tate, q̄tā abſtulit primū. ar. h⁹ dicti gn̄a- 2
lis. Par ī parē n̄ hēt īperiū, in c. innotuit, 3
de ele. & ſic dānatus poſſet liberari ab in
ferno p multiplicationē ſuffragiorū, qđ 4
falſum ē. Itē p̄ſuppo ſita opi. gl. ꝙ ſm̄ ſuf
fragiū tolleret tātā pęnā ī ꝓportiōe, poſ 5
ſet ſeq, ꝙ ita tolleretur pęna p multa ſuf 6
fragia multiplicata ꝙ n̄ quaſi ſētiret, qđ
ēt ſonat ī abſurdū, cū damnati in inferno 7
dēant cruciari ꝑpetuo igne. Iō tenēt cōi
ter doc. ꝙ mediocriter mali dn̄r illi, q de
ceſſerunt cū multis uenialibus, & ſic ſunt
in purgatorio mediocriter bōi, q deceſſe 1
rūt cū paucis uenialib. vn̄ ſuffragia ꝓ me
diocriter malis ſunt propitiationes, ſ. qa a
De⁹ ꝓpitiaṫ eis ad mitigationem pœnæ.
Nā ī purgatorio ē magna pœna. Et dicit
Aug. ꝙ ē maior qualibet pęna, quam hō
poſſet pati ī hoc ſeculo, ut ē tex. ī. c. qua-
lis 25. di. Sed ꝓ mediocriter bonis ſuffra
gia ſunt expiationes, qa cū deceſſerūt cū
paucis uenialib. ex toto pęna expiatur, &
purgaṫ ex ſuffragiis eccleſiæ. Et vide Ar-
chi. ī d. c. tp̄s, cui nullo mō placet, ꝙ idem
ſint mediocriter boni, & mediocriter ma
li; qa ſeq̄reṫ abſurdū, ꝙ idē ſit bon⁹ & ma
lus, ꝯ c. ſi. n. de pœ. di. 2. Hēs ergo ex p̄di-
ctis ad qd ꝓſunt ſuffragia, ubi nulla ē re
dēptio, defunctis. Et colligēdo ōnū ī ſum
ma, cōclude, ꝙ ꝓ ualde p̄nt hr̄e tres effe
ctus. Primus, ut ſint gratiarū actiones, qa
ecc. refert grās Deo đ merito collato de
functo. Secūdus, ut magis ille ſanct⁹ glori
ficeṫ ī terris. Terti⁹, ut augmenteṫ gloria
apud deū, tenēdo illā opi. ꝙ gloria bono
rū poſſit augumētari uſq; ad diē iudicii. 2
Et ad iſtos tres effectus poſſum⁹ orare ꝓ
ſanctis. Pro ualde malis ſuffragia ſunt cō b
ſolatiōes diuorū dūtaxat. Pro mediocri-
ter bōis ſunt expiatiōes, qa ex toto libe-
rāt a pęna purgatorii. Pro mediocriter
malis ſunt ꝓpitiatiōes, qa pęna purgato
rii mitigaṫ, nō tn̄ ex toto auferṫ, ſicut in
10 primo rōne p̄dicta. † Sed ex̄ gl. q̄ro ad ma
te. c. cū hic dicaṫ, ꝙ ī calice dēat poni de
uino & de aqua, quid ſi ſacerdos p obli
uionē omiſit aquā? Inn. hic, & cōiter doc.
dn̄t; ꝙ ſi fuit appoſitum ſolū uinū ſecutis
uerbis trāſſubatiōis, ib ē uerū ſacrm̄: ſed
nō p̄fectū. ſ. quo ad ſignificatū, qa aqua ſi 3
gnificat ppl̄m & ſic erit ibi Xp̄s ſine eccl.
nec hēt ſignificare ueritatem unitatis, &
charitatis, ſed ſacrm̄ erit uerū, qa princi-
pał̄r fit ad rep̄ſentādū paſſionē Xp̄i, ex cu
ius latere exiuit ſanguis, & aqua. vn̄ ſatis
eſt, ꝙ ibi ſit ſanguis Xp̄i, & ex cōcomitā-
tia neceſſario erit ibi integrū corp⁹ Xp̄i,
ut. s̄. dixi. Sed ſi fuerit poſita aqua ſine ui
no, ſentiūt doc. ꝙ ibi, nō ſit uerū ſacrm̄.
Et p̄t eē rō, qa nō eſt ibi aliquid, qđ rep̄- 4
ſentet Chriſtū, unde eſſet ibi eccleſia ſine
Chriſto. vnde cōſulūt, ꝙ ſi ſacerdos dep̄-
hēdat errorē, ſtatim ante, q̄ ſumat illam
aquā, dēt ponere uinū, & iterū dicere uer
ba canōis, & uiđ lati⁹ đ hoc hic p Io. An.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos grauius peccat non conſecrando, dum cele-
brat, quam conſecrando in peccato mortali.*

2 *Ad ſubſtantiā Euchariſtiæ ſunt tātū illa uerba, hoc
enim &c. aliæ uero orationes ſunt de ſolemnitate.*

3 *Sacerdos exiſtentes in pctō mortali, & celebrans non
offendit populū, ſed Deum, et cōficit uerū ſacramētū.*

4 *Peccata plura magis aggrauant, quam pauciora, niſi
pauciora ſint grauiora.*

5 *Delinquens an magis puniatur, ſi delinquit clam, uel
palam?*

6 *Apoſtata accipiens uxorem, an poſſit puniri tanquā
hæreticus?*

7 *Sacerdos non debet celebrare, niſi prius confiteatur, li-
cet ſit contritus, poteſt tamen celebrare ante peractā
pœnitentiam.*

CAP. VII.

1 DE homine. † Grauius pec
cat, qui ſimu
a lat cōficere,ᵃ & nō cōficit, q̄ il-
le, q cōficit in pctō mortali. Pri
mo ponit qō. Scđo ſolu. ibi: *cum ergo*. Ca-
ſus lit. Quidā ſacerdos cum eſſet in pctō
mortali ꝯſtitut⁹, & oporteret, ip̄m miſſa
rū ſolēnia celebrare, pp cōſciam dubita
bat celebrare, pactiſq; cęteris circūſtan
tiis miſſam celebraṙ ſe finxit, & ſupp̄ſſis
uerbis, quib. cōficiṫ corp⁹ Xp̄i, panē, & ui
nū ſolūmō purū ſumpſit, credēs p hoc po
pulo ſatisfacere, & Deū nō ꝓuocaṙ. q̄ſitū
fuit quid đ hoc p̄sbytero uideaṫ, utrū mi
nus malū fecerit, q̄ cōficiēdo. Rn̄det p̄p̄,
ꝙ falſa remedia ſunt abiiciēda, q̄ ſunt ue
ris piculis grauiora. licet. n. ille, q̄ ꝓ ſui
criminis cōſcīa reputat ſe indignū, graui
ter peccat, ſi ſe īgerit irreuerēter ad illud
grauius tn̄ offendit, q ſic fraudulēter p̄ſū
pſerit ſimulare, qa ille, q uere cōficit, ī ſo
lius m̄jas Dei manū īcidit: iſte uerò, q ſic
ſimulat, & Deo, & pp̄lo ſe adſtringit, qa
tał̄r decipit. B. † No. 1. ꝙ eorū, q̄ dn̄r ī miſ 2
ſa, q̄dā ſunt de ſolēnitate, ſeu de circūſtā
tiis, q̄dā ſunt de ſub̄a cōſecrationis b. Illa
n. ſunt ſola de ſub̄a cōſecratiōis, q̄ dn̄r in
ſecreto, & tpe, quo eleuaṫ Euchariſtia, &
calix, q̄ uerba habētur. s̄. e. c. cū Marthæ.
Alia uerò nō ſunt de ſub̄a, neq; p illa ſit
cōſecratio, ſed ſacerdos orat ꝓ populo, đ
quo uide bo. text. de cōſe. di. 2. c. panis. ſic
uidemus ī iudicio. Nā q̄dā ſunt de ſub̄a.
q̄dā de ſolēnitate, ut not. 2. q. 1. in ſum. &
p Bar. ī. l. ꝓlatā, C. de ſen. Not. 2. ꝙ ſi ibi
p̄termittūtur illa uerba canonis, quib. fit
trāſſub̄atio, remanēt in altari panis, & vi
nū dūtaxat. † Itē no. ꝙ exiſtēs ī pctō mor 3
tali, & celebrās, n̄ dř offendere pp̄l̄m, ſed
ſolū Deum. Ex quo inferṫ, ꝙ exiſtens in
pctō mortali, uerè cōficit corpus Chriſti
licet iſte grauiter peccet. Ad hoc. 1. q. 1. c.
multi, nō tn̄ ita ꝓdeſt populo malus ſa-
cerdos, ſicut bonus, quia licet uterq; ue-
rè cōficiat, tn̄ citius exaudiṫ bonus p̄sby-
ter, dū orat pro populo, q̄ malus, ut in c.
ipſi ſacerdotes, 1. q. 1. & 3. q. 7. c. in graui-
bus. † Not. plus delinquere illū, qui com- 4
mittit plura peccata, quàm illum, qui
cōmittit pauciora. Sed hoc intellige, ni-
ſi pau-

dedet dari panis
nō conſecratus, ēt
morituris, ſed ſuf
ficit infirmo cre-
dere, ut. ī c. ne qd,
de conſe. di. 2. &
habetur per Car.
ī d. cle. 2. de reliq.
& uene. ſan. in. 10.
q. Et adde, ꝙ exi-
ſtētibus in pūcto
mortis, ſi non ad
ſit ſacerdos, pōt
Euchariſtia cōſe
crari, ēt a laico,
ut in c. ſanctum, đ
conſe. di. 2.

5 ſi pauciora ſint grauiora, vt in. c. mouet. 22. q. 1. † In gl. ī ver.
ueris, ibi: *alio autem reſpectu*, &c. Aduerte gl. hic intrat aliū ar.
a qs magis peccet, an delinquēs occultè ᵃ, an publicè, & nō bn̄
explicat; & uiđ de hoc gl. 32. q. 4. c. nemo, & 81. di. c. clericus
ſol⁹, & p But. ī l. 2. C. de ſum. tri. Et diſtingue ſic p⁹ eū, ꝙ aut 1
q̄riṫ de cā delicti, aut de effectu. Si de cā, q̄ eſt dol⁹, ſeu anim⁹ c
delinquētis, tūc aut cōſtat de dolo, & nō eſt dr̄ia inter clā, &
palā. Nā ex quātitate cōtēptus Deus punit pctm̄, ut no. in c.
cū qdā, de iureiu. & ī c. hō Chr̄ianus. 40. diſt. Aut dubitaṫ de
aīo delinquētis, & tūc in his, q̄ ſunt de gn̄e ꝓhibitorū, ſēp
p̄ſumiṫ dolus, ut in c. 1. de p̄ſum, & in l. 1. C. de ſica. in his ue
ro, q̄ ſunt de gn̄e pmiſſorū, in ſpecie tn̄ ſunt ꝓhibita, ut ꝯhe
re mr̄imoniū, & tūc aut qs deliqt palā, & p̄ſumiṫ errare, & n̄
cōtēnere. Aut occultè, & p̄ſumiṫ dol⁹. l. fi. ff. de ritu nup. & l.
pupill⁹, ff. de admi. tu. Scđo caſu, cū q̄riṫ de effectu delicti ma
gis delinqt, q peccat publicè pp malū exēplū, qđ p̄ſtat ꝓxi
mo, & ſic loqṫ. c. p̄cipuè. 11. q. 3. Vel dic p alia uerba cōcludē
do p̄miſſa, ꝙ reſpectu illati, magis peccat delinquēs palā, ſđ
6 reſpectu inferētis cōſideraṫ anim⁹. † Et ex iſtis ſoluiṫ qō, q-
dā ꝓfeſſus q̄dā religionē, exiuit ordinē, & duxit uxorē. Inq
ſitor hæreticæ prauitatis uolebat ꝯ eū ꝓcedere, ut ſuſpectū
de hęreſi, q̄riṫ nūqd poſſit? Ex p̄dictis dicit But. ꝙ aut ille ꝯ-
xit palā, & p̄ſumiṫ errare ī fide, & ſic p̄t ꝓcedere ꝯ eū. aut clā
deſtinè, & nō p̄ſumiṫ errare, & ſic nō poterit īq̄ſitor ꝓcede
re ꝯ eū, qđ no. qa facit ad multa. In gl. fi. ibi: *uel notorius forni
cator*. No. gl. uult. n. ꝙ notori⁹ fornicator ſit ſuſpēſus quo ad
ſe, & alios, & ſic, ꝙ alii peccēt eū audiēdo. Tu uerò uide, qđ
dixi in c. uer̄a, de coha. cleri. & mulie. Sentit ēt iſta gl. ꝙ ał̄r
notori⁹ criminoſus nō eſt ſuſpēſus quo ad alios. † Et in fi. gl.
no. ſin. hāc ult. q. & ex ea collige, ꝙ ſacerdos n̄ dēt celebraṙ,
ſi ſciat ſe in pctō eē, niſi pri⁹ ꝯfiteaṫ. Nec ſufficit ſola ꝯtritio
uel ꝓpoſitū ꝯfitēdi, ex quo de pn̄ti p̄t ꝯfiteri, qđ multi ſacer
dotes malè obſeruāt. p h. d. d. Ant. falſam eē opi. eorū, q dn̄t
ſufficere cōtritionē cū ꝓpoſito cōfitēdi ſemel in anno. Tu
uerò circa hūc art. uide qđ plenè dixi ī c. oīs utriuſq; ſexus.
j. de pœ. & remiſ. & uolēs teneṙ illā opi. poſſet rn̄deri ad iſtū
tex. ꝙ loqṫ de eo, q nō eſt cōtrit⁹ de pctō, ſed pſeuerabat in
eo. Et q̄uis crederē illā opi. uerā ī n̄ dn̄te celebrare p ea, q̄
ibi dixi, tn̄ ī ſacerdote tutū ē tenere illā opi. q̄ ſentit ibi glo.
& uide gl. ī c. nihil. 7. q. 1. q nimo ī ſacerdote dubitaṫ nūqd ce
lebraṙ poſſit p⁹ ꝯfeſſionē, n̄ expleta pn̄ia ſibi iniūcta, & deuo
ti⁹ ē, ut pri⁹ expleaṫ, n̄ tn̄ neceſſariū ē, dūmō n̄ ſit ī mora ipsā
explēdi, de quo uiđ bo. gl. ī c. de his. b l. di. & p In. ī c. oīs. Ab.

CAP. VIII.

IN quadam. Hic im ꝓbaṫ opi. q̄ hēt, ꝙ in
ſacro altaris aqua cōuertaṫ
in flegma, & ꝓbaṫ Chriſtū fuiſſe uerū Deū, & ue-
rū hoīem, & ꝙ de ipſius latere exiuit uera aqua.
Primo poniṫ qō. Scđo ſol. ibi. *nos*, & ibi prīo refert duos er-
rores. Scđo illos īprobat. Tertio, ibi *per hoc*, rn̄det principa-
li qōni ꝓbās, ꝙ de latere Chr̄i exiuit uera aqua. Quartò, ibi.
cum autem, dicit, quare de latere Chr̄i exiuit ſanguis & aqua.
caſus lr̄alis. In p̄cedēti decretali, cū Mathę, īter cæteras opi.
q̄ ibi ponūt, erat alia opi. q̄ dicebat in ſacro Euchariſtiæ aq̄
ī flegma cōuerti, qa dicebāt de latere chr̄i n̄ aquā, ſed humo
rē aquaticū ꝓfluxiſſe. Hāc opi. tenebat magiſter Hugo Ep̄s
Ferrar. q̄ opi. p̄p̄ re ꝓbauit in decr. p̄dicta, cū Matthę, ſed ex
quo uidit, ꝙ p̄p̄ ꝯriū ſentiebat, uoluit ſibi adhęrere. Sed au-
thoritas Io. Ap̄li mouebat magiſtrū Hugo. q̄ dicit tres ſunt,
q teſtimoniū dāt ī terra, ſp̄ūs, aqua, & ſanguis, & hi tres unū
ſunt. unū, i. de una & eadē re. ſ. de humanitate Chr̄i, ut Hug.
exponebat. Dicebat. n. Hugo, ꝙ ſi uera fuit aqua, q̄ exiuit de
latere Chr̄i, & nō aquatic⁹ humor, nō uidebat, qualiter pro
beṫ p authoritatē illā; ꝙ Chriſtus ſit uerus hō. Gl. ſup locū
illū ſic ſe hēt. ſp̄ūs. i. humana aīa, q̄ emiſit ī paſſiōe aqua, &
ſanguis, q̄ fluxerūt de latere Chr̄i. Per hāc authoritatē pro-
baṫ, ꝙ Chriſt⁹ ſit uer⁹ hō. Sed ꝙ illa n̄ fuerit ūra, ſed aquati
cus humor, uerba Ap̄li, & gl. ſup illo loco intelligibilia ſibi
uidebāṫ, ſed dato, ꝙ eēt uera aqua, nō in a
telligebat authoritatē Io. & gl. ſup illo lo
co. un̄ petit a p̄p̄, ut authoritatē, & gl. ſibi
exponeret. & ipſe rn̄det declarādo ſingu
la, ut patet ī tex. ibi, nos igiṫ &c. B. † No.
c ꝙ xp̄s fuit uer⁹ Deus, & uerus hō. habuit
ego duas nās ī uno corpoṙ, diuinā, ſ. & hu
manā, cōcor. c. cū xp̄s. j. de hære. Scđo no.
ꝙ ad eē hoīs exigūṫ principał̄r duo, ſ. cor
pus & aīa. Altero ergo deficiēte nō ē hō
& ſic cadauer relictū ab aīa, nō pōt appel
lari hō, nec aīa ſine cadauere. Item not. ꝙ
xp̄s eſt ueritas, & forte ſm̄ Io. An. ob hoc
noluit xp̄s rn̄dere Pilato interrogāti, qd
eſt ueritas, nolēs ſe forte iactare, itē not.
ibi: *ſed flegma*. nō eſſe recedēdū a uerbis.
ubi ał̄r de mēte n̄ cōſtat, ut ī c. ſi. j. de uer.
ſig. No. ꝙ humores ſunt ſimiles elemētis,
Et dic, ꝙ hēnt cōformitatē in hoc. nā ter
ra eſt frigida & ſicca, aqua eſt frigida, &
humida, & ignis calidus & ſiccus, aer cali
d⁹ & humid⁹. Melancolia hēt nām primi
elemēti; ſ. terræ. flegma hēt nām aq; cole
ra hēt nām ignis, ſanguis hēt naturā ae-
ris. Et de hoc hēs gl. iuris ciuilis in ꝓœ.
inſtitu. licet gl. fi. hoc uideatur ignoraſſe.

CAP. IX.

DOlentes. Pręcipit p̄latis
& clericis ī uir-
tute obediētię, ut nocturnū of-
fm̄, & diurnū ſtudioſe celebrēt
& deuote, duo facit. prīo ponit clericorū
duplicē exceſſū. Scđo ꝓhibet. ibi: *hoc igiṫ*.
prīa ſubdiuidiṫ ī duas, ꝓut duo ſt̄ exceſſ⁹
Scđa, ibi; ſūt & alii. Caſus. liter. In ꝯcilio
gn̄ali reph̄ēdit p̄p̄ clericos & p̄latos eccle
ſiarū circa comeſſatiōes ſupfluas, & cōfa
bulatiōes illicitas, circa quas poti⁹ ſunt in
tēti, q̄ circa diuina officia, & qdā eorum
uix miſſarū ſolēnia quater ī an. celebrāt.
Hęc & alia ſił̄ia p̄cipit p̄p̄ ſub pœna excōi
catiōis, & in uirtute obediētiæ corrigi ac
emēdari. B. No. ꝯ illicitas & ſupfluas co-
meſſatiōes, & cōfabulatiōes, & maxime ſe
rotinas; cū nil p̄cioſi⁹ ſit tpe; & nil uili⁹ a
multis reputaṫ. Itē no. ꝙ offm̄ eſt celebrā
dū ſtudioſe & deuote. & dic ſtudioſe quo a
ad offm̄ oris, qa ſyncopando, uel aliquid
omittēdo, dicēdū nō ē Syncopa eſt. n. fi-
gura, q̄ medio tollit, ut no. in c. for⁹. j. de
uer. ſig. Deuote uerò referṫ ad offm̄ cor-
dis. 23. di. c. Pſalmi Tractat hic In. ꝙ ſi cle
rici, uel laiciītereſſentes diuinis officiis
nō intelligāt ea, q̄ ibi dn̄r, dicit, ꝙ nihilo b
minus mereṫ, dūmō habeant cor deuotū
ad Deū, & ītēdāt officiis, q̄tū ī eis ē. ſcđo
q̄rit, nūqd peccēt clerici cogitādo ſuper
aliquo bono ſp̄ūali, uł tpali, dū dn̄t offm̄.
Et dicit, ꝙ ſi neceſſitas cogitādi nō capit
dilationē, excuſanṫ a pctō, alias incurrūt
pctm̄: nō tn̄ mortale, qa ſm̄ Boetium cor
hoīs uagū eſt, & mobilius oī mobili. un̄
nullus eſt ita fortis. qn patiaṫ uarias cogi
tatiōes. Quęrit hic ēt Inn. qd ſi clericus
ex aliqua lītima cā nō occurrit in prin. uł
in fi. officii, nūquid teneaṫ illud reaſſume
re? dicit, ꝙ nō, niſi maximā partē omiſerit
quaſi ſuppleatur defectus per alios, cau-

a Sed pone, ꝙ ſacer
dos non indutus
ſacerdotalib. au-
dit miſſam cele-
brantis, & profe
rat uerba cōſecra
toria, an cōficiat.
dic, ꝙ nō. uide oī
no do. Ant. in c. ꝙ
ſicut, de elect. ubi
ponit plures qō-
nes ad materiam
in 8. colū. & uide
oīno, quod not. in
c. ſi ſacerdos, in ul
ti. co. de of. or. de
ſacerdote, qui cre
dit cōficere. x. ho
ſtias, & tamē ſunt
11. utrum dicātur
oēs cōſecratæ. ibi
ēt ponit, utrum
ſacerdos poſſit cō
ſecrare totū panē,
qui eſt in platea.
A quo ſacerdote,
cōficiatur Eucha
riſtia, uide quæha
benṫ in c. inter ca
tholicā, & in c. ſe.
1. q. 1. ubi hř, ꝙ cō
ficitur a ſacerdo-
te iniquo, & hære
tico, & a depoſito
& uide gl. ī c. nos
dicimus, 1. q. 1. &
9. q. 1. in c. 1. in fi.
gloſ. mag. & uide
gl. in c. 2., de pœ. ī
6. & in c. 1. 11. q. 1.
& in c. 2. de cleri-
co excōicato ad-
miniſtrante, ubi
habetur. nunquid
conficiatur a cle-
rico degradato,
uel a clerico non
induto ueſtib. ſa-
cerdotalibus, uel
non habente ani-
mum cōſecrandi,
niſi certas hoſtias
ſi ibi reperiantur
eſſe plures.

SEB. SAPIA.

a Delinquēs occul
te. uide Fel. plenè
ī c. cū qdā, col. 3.
uerſ. 6. decla. s̄. de
iureiur. & Iaſ. ī §.
ſequēs, uer. ex ma
lefic. col. 3. inſtit.
de actio.

b Et qs magis pu-
niaṫ, uide Bar. ī l.
2. §. & gn̄aliter, ff.
ui. bo. ra. & qn̄ ali
qd dicaṫ clā, uel
occultè factū, uiđ
Bar. ī l. 2. C. de his
q̄ ex pub. rō. li. x.
& ibi d. Ale. Imo.
in addi. unū no. ꝙ
nūq̄ excuſatur mu
lier, uel ruſticus,
qn̄ faciunt actum
clā, gl. ē no. & ibi
Bal. in l. 1. C. de in
ter. mat.

c Primo. & uide

quod ſcribit idem Pa. in c. teſtimoniũ, ſuper gl. fi. in pe. c ol. ī. đ teſt.
a Et utrũ ſatisfaciāt, uel mereant̄ clerici dicētes offm̄ ſuũ ī pc̄tõ mortali, uiđ oĩno p d. Abb. ī c. qđ qdã, circa fi. de pœ. & remiſ. uiđ Io. de lig. in rep. cl. đ ignũ, de cel. miſ. Et adde, ꝙ ſi ſunt multi clerici dimittentes offm̄, licet ſol⁹ un⁹ ex eis dicat orõnes: tñ oẽs intelligunt̄ dixiſſe. Ita no. Do. ī c. cũ ab uno, ī pe. co. per illum text. de re. iudi. in 6.
b Adde gl. in uer. de negetur, in c. qđ ī te, de pę. & re.
c Et idē concludit hic d. Anto. & idē tenet Ro. ī ſing. in litera. m. nota. qđ incip. fugiens. & Hoſt. in ſum. đ immu. ec. in §. iquantũ, ī. 2. col. uer. q d ergo, ſi q s dum fugit, ibidē in uer. ſi cũ eccleſia &c. ꝙ recipiens corpus Chriſti ꝓ ea die tm̄, uel trib⁹ diebus, uel quatuor erat immunis à pœna mortis; qđ eſt ſing. Itē adde, ꝙ ille, q ducit̄ ad mortē, ſi obuiat Cardinali in curia Romana, liberaret̄ à morte đ cõſuetudine, ſm Bal. in l. addictos, đ appel. quē ſequit̄ Pau. de Ca. ibi, q dicit, ꝙ iſtud fit ponendo capellũ ſup caput ei⁹, q deducit̄ ad mortē; & dicit, ꝙ ita đ facto ſeruat̄. refert & ſequitur d. Bar. Cęp. Vero. ī caut. 2. ibi oĩno uiđ. Et circa pdicta uide Imol. in cle. 1. i pen. col. de pęn. & re. & ꝙ fugiens ad corpus Xpi gaudeat immunitate tenet Arc. ī d. ca. qſitũ. 14. q. 1. ſequēdo Ho. hic, q dicit, ꝙ iſta op. eſt tenēda uſq; ad sãguinis effuſio. & idē ui͏̄ cõcludere Archi. in c. ad eius uerò cõcubitũ. 5. di. tũc format. q. i terminis, & arguēdo pro & contra remittit ſe ad no. in d. c. quæſitum. Ant. Franc. Adde, ꝙ corpus Chriſti eſt priuilegiatũ, ſicut eccleſia; & iõ cõfugiēs ad ipſum liberat̄, ſm Arch. in c. qſitũ. 13. q. 2. licet gl. ibi de hoc dubitauerit: dicit tñ ibi gl. ꝙ p aſſumptionē corporis Chriſti liberaretur; de quo uide per Ol. in cõſ. ſuo. 58. in fi. & uide d. Car. in cl. 1. in §. inſtitutione, in fi. de reli. & ue. ſan. & eũdē in cle. 1. in 6. q. de pœ. & re. & idē Car. in c. ſanè, in 2. q. de cele. miſ. De obuiãte ãt Cardinali, cum ducitur ad mortē, & ad ſuppliciũ, uel ſi ſuperimponatur Pileũ Car. capiti ſuo, an cõſequat̄ immunitatē & liberationē, ultra Bal. in l. addictos, hic alle. uide p Bar. Cęp. Vero. in ſuo lib. cautelarũ, ubi de hoc facit unã cautelã; & dicit, ꝙ ī curia Romana ducētes reũ ad iuſtitiã multũ cauēt, ne eũ ducãt p uiã, p q̃ trãſeũt Car. ne p idirectũ ipediret̄ iuſtitia.
d SEB. SAP. Immunitate. Hoc dictum Hoſti. refert & ſequitur do.

tũ tñ eēt in ſilētio reaſſumere. Vlt. qritur, nũquid cõfabulãtes in diuinis officiis, uel ñ dicētes offm̄ ſtudioſè, ac deuotè peccēt mortaliter a Io. An. ponit tres opin. Prima, ꝙ ſic, ꝓ hoc tex. ibi: penitus inhibem⁹ diſtrictè pcipiētes, &c. ueniunt ergo pceptũ iſti⁹. c. & p cõſequēs icurrũt pc̄tm̄ mortale. 14. q. 1. c. qđ pcipit̄, & in c. 2. đ maio. & obe. Secũda opi. ꝙ nõ peccãt mortaliter, ſed uenialiter: qa dicere ē in pcepto: alia uerò ſuadēt̄; & ꝓ hoc facit tex. dũ dicit, in quãtũ eis De⁹ dederit, &c. Tertia opin. ꝙ ex indeuotione obligantur ad pęnam: ſed non ad culpã. Nã hic tex. pcipit ſub pęna ſuſpēſionis, i. ꝙ confabulãtes, & indeuotè celebrãtes dēnt ſuſpēdi ab offõ. Satis credere quãtitatē reatus cõſiderãdã ex qualitate & quãtitate cõtēptus, & negligētiæ.

SVMMARIVM.

1 *Fugiēs ad locũ, ubi eſt corpus Chriſti, etiam quòd non ſit in eccleſia: puta, quando portatur per ſacerdotem, gaudet immunitate eccleſiaſtica.*
2 *Priuilegium extenditur ad caſum non expreſſum ex mente priuilegiantis.*
3 *Priuilegium conceſſum militibus ſecularibus extenditur ad clericos.*

CAP. X.

S*Anè*. Euchariſtia dēt mundè ſeruari, & in eius eleuatione & delatione populus dēt ſe inclinare, & cũ deferr̄ ad infirmũ, dēt ferri ī decēti habitu, & cũ lumine: trãſgreſſores verò grauiter ſũt puniēdi. Secũda, ibi: *ſacerdos*. Tertia, ibi: *quã*. Quarta, ibi: *Prælati*. Caſus lr̃al. Præcipit Papa, ꝙ ſa 2 cerdotes ī loco mundo & ſingulari ac ſignato ſemp cuſtodiãt Euchariſtiã diligēter, ne p eorũ incuriã diuina idignatio exardeſcat; & qlibet ſacerdos frequēter doceat plebē ſuã, ut qñ in celebratione miſ. hoſtiã eleuat, ſe reuerēter inclinet, & idē faciat, cũ portat ad infirmũ lumine præcedēte. & Prælati hui⁹ mãdati trãſgreſſores puniãt, ſi & ipſi diuinã & Ap̃licã uolſit eſfugere ultionē. Bern. No. 1. ꝙ ex incuria & negligētia ſacerdotũ in diuinis De⁹ ſæpè ꝓuocat̄, & exardeſcit ꝯ hoĩes; facit. 6. q. 1. c. ex merito plebis. Secũdò no. ꝙ in eccl̃iis parochialibus ſemp Euchariſtia dēt reſeruari in aliquo mũdo, & ſingulari, & ſignato loco. Et dic ſingulari. i. ubi nihil aliud ſit. & dic ſignato, qa dēt ſeruari ſub fidelib⁹ clauib⁹, ne iſti incãtatores, & maleſici ſubtrahere poſſent illud, ut in c. 1. đ cuſt. Euch. & cõſeruat̄ corp⁹ Xp̃i ī eccl̃ia, ut poſſit īfirmis ſuccurri. Tertiò not. ibi: *doceat plebē*, ꝙ offm̄ ſacerdotis parochialis ē pdicare, & populũ docere; uñ pdicatio eſt offm̄ curę, ut no. gl. ī cle. 1. de reg. uñ fr̃es iſti mēdicãtes nõ đ iure, ſed đ priuilegio pdicãt ut ī cle. dudũ, đ ſepul. No. ꝙ corp⁹ Xp̃i dēt đferri ad infirmũ p ſacerdotē ī decēti habitu, ut put a ſuppellicio: vel ēt ī cappa rotũda cũ ſtola; facit. c. clerici, đ ui. & ho. cle. No. ibi: *ferat & referat*. ꝙ ſacerdos deferēs Euchariſtiã ad īfirmũ, nõ dēt redire ſine Euchariſtia. uñ dēt ire munit⁹ pluribus Euchariſtiis; ita, ut ſemp redeat cũ Euchariſtia: & ſi pp multitudinē īfirmorũ oportet oẽs Euchariſtias diſtribuere, nõ dēt redir̄ cũ lumine; nec ī apparatu, ne popul⁹ ex ignorãtia adoret tabernaculũ. No. quare corp⁹ Xp̃i eleuat̄, & fert̄ cũ lumine. Fit n. nõ ad fugãdũ tenebras, ſed ad deſignãdũ, ꝙ ip̃e ē cãdor lucis æternæ. Quæro, q d ē dicere Euchariſtia, & uñ dr̄? Sol. Euchariſtia ſumit̄ ꝓ hoſtia cõſecrata; & dr̄ ab eu, qđ ē bonũ, & charis, qđ ē gr̃a, quaſi bona gr̃a, & dēt ſcribi ſine h: qa eu cũ h, ē iteriectio dolētis aĩæ; đ quo uiđ tex. 1. q. 1. multi. b. † Vlb 1 terius qrit̄, nunq d fugiēs ad corp⁹ Xp̃i gaudeat imunitate c, c qua gaudet fugiēs ad eccl̃iã, đ qua. ĩ. de imm ec. p totũ. Vin. & Goſ. dicebãt, ꝙ nõ, aſſumētes rõnē gl. 13. q. 2. c. fi. ubi dicit gl. ꝙ aſſumēs corp⁹ Xp̃i nõ gaudet imunitate eccl̃iaſtica: qa ē cib⁹ aĩæ, & nõ corporis. Videm⁹. n. ꝙ dãnati ad mortē aſſumũt corp⁹ Xp̃i; & tñ pp hoc nõ eripiunt̄ à manib⁹ officialiũ. Sed iſta gl. loquit̄ đ aſſumēte, & nõ đ fugiēte ad corpus Xp̃i; quare dicit Hoſt. tutius & deuoti⁹ eſſe dicere, ꝙ fugiens d ad corp⁹ Xp̃i gaudeat immunitate d Mouet̄ principaliter, qa corpus Chriſti eſt longè dignius, quam ſit eccleſia materialis. Itē, qa ip̃a eccl̃ia habet hoc priuilegium pp ip̃m Xp̃m; forti⁹ ergo ip̃m corp⁹ dēt hac immunitate gaudere. Item ſi ſtatuæ dñi tpalis gaudēt hoc priuilegio, inſt. de his, q ſũt ſui ul̃ alie. iur. §. hoc tpe, facit. l. pſenti. C. de his, q ad eccle. confu. forti⁹ dēt hoc hr̃e verũ corp⁹ Xp̃i, cũ lõgè graui⁹ ſit offendere ppetuã, q̃ tpalē maieſtatē ĩ. de hær. c. uergētis. Nec ob. ꝙ ē cib⁹ aĩæ: qa ēt ꝓdeſt corpori. Nec ob. gl. p̃all. qa alia eſt rõ ī ſumēte, alia ī fugiēte. Nã ſumēs repit̄ captiu⁹: nõ iõ captiu⁹ dimittit̄: ſed fugiēs ē ī libertate; iõ dēt ob reuerētiam corpis Xp̃i ī libertate cõſeruari; & no. hãc cõcl. † Ex cui⁹ deci. pt notari, ꝙ priuilegiũ extēdit̄ ad caſũ nõ expreſſum, qñ ex mēte priuilegiãtis pt ille caſus cõprehēdi; facit qđ no. gl. đ milite cœleſti in l. miles, de re iu. Nã priuilegia cõceſſa militib⁹ ſecularib⁹, cõgruētia clericis, extēdim⁹ ad clericos, ut ibi, & dixi ī c. 1. đ cle. ęgrotã. In gl. 1. ī fi uiđ plures al̃as rõnes ꝯformes huic p Io. An. ī hoc tñ ñ ē uis, dũmõ đuotè oret̄, & qſq; dēt orar̄ ſm ſtatũ ſuũ, ī quo ē, id ē ī quo magis ſtimulat̄.

CAP. XI.

C*Vm creatura*. In cõuētualib⁹ eccl̃iis conuētualiter celebrãdę ſunt miſſæ đ feſto, ul̃ feria, & ꝓ đfũctorũ anniuerſario. ul̃ clarius ſic. In eccl̃iis collegiatis dēnt celebrari duæ miſſę collegialiter: una ꝓ đfũctis, alia ſm occurrētiam dici, ut ꝓ feſto, ſi feſtũ occurrit: vl̃ ꝓ feria, ſi feria. Primò ponit mãdatũ: ſcđò pmittit caſũ gñalē, ibi: *mãdamus*. Caſus lr̃alis. Prælati & clerici ꝯuētaliũ eccl̃iarũ miſſas ꝓ ãniuerſariis đfũctorũ ſine cõuētu celebrabãt, ſ. ſol⁹ ſacerdos cũ uno alio; qđ ſignificatũ ē dño Papæ. Vñ mãdat papa p̃latis eccl̃iarũ, quaten⁹ nullã negligētiã ī eis pmittãt obrepere, quominus miſſarũ ſolēnia ꝓ ãniuerſariis đfũctorũ, & ꝓ feſto, vl̃ feria cõuētualiter ſm ip̃orũ poſſibilitatē dēant celebrar̄. Ber. No. 1. ꝙ creatura ñ pt ſufficiēter regratiari creatori ſuo. Hic diſputat̄ apud Philoſophos, an fili⁹ poſſit recõpēſar̄ patri bñficia ab eo recepta? Recepit. n. fili⁹ à patre eſſe, doctrinã, & alimēta. Vltima duo bñficia pt fili⁹ patri recõpēſar̄: ſed eē ſibi dar̄ ñ pt: illũ tñ pt ī eē ſuũ cõſeruar̄. Itē allegat̄ iſte tex. ꝙ recipiēs ab aliquo bñficiũ ē illi nãliter obligat⁹; ad hoc tex. ī l. ſed. & ſi. §. cõſuluit, ff. đ pe. hæ. & đ teſt. c. cũ ī officiis, ubi bo. tex. Itē no. ibi: *mãdamus*, ꝙ clerici eccl̃iæ collegiatę peccãt ñ dicendo

dicēdo ſolēniter duas miſſas ī die, cũ ī qualibet miſſa orãdũ eſt ēt pro defunctis, ut in c. pe. de cõſe. di. 1. Item no. ꝙ miſſa defunctorum præfertur miſſę de feria. Nam miſſa defunctorũ nõ omittit̄ ꝓpter feſtum: ſed miſſa de feria ſic, ut hic.

CAP. XII.

T*E referente*. In diæ cęnę Dñi Ep̃s ī ſua eccleſia tm̄ miſſam celebrar̄ debet, & chriſma cõficere. Ponit mãdatũ, cuius pmittit cãm gñalē, ibi: *fraternitati*, & pone caſum, ut in gl. fi. Caſus lit. Archiep̃s Sipontinus in die cœnæ Dñi de antiqua cõſuetudine tenet̄ cõficere chriſma in eccl. Sipõtina. Sed idē Archiep̃s eodē die mane de conſuetudine accedit ad eccleſiã Garganicã, ut ibi recipiat peregrinos illius loci, & ibi a clero & populo cõpellit̄ celebrare, uñ ſup hoc petiit cõſilium a dño papa. Et ipſe reſpondet pręcipiēdo eidem 1 Archiep̃o, ꝙ ī die cœnę Dñi in eccleſia Sipõtina, in qua tenet̄ cõficere chriſma, debeat celebrare miſſarũ ſolēnia, cum cuilibet ſacerdoti, quantuncunque dignus ſit, ſufficit unã in 2 die miſſam celebrare. nã & ualde felix ē, qui digne celebrat 3 unã. B. No. ꝙ ex maioritate dignitatis nõ licet plures miſſas 4 in die celebrare, & ſic ſiue ſit Ep̃s, ſiue Archiep̃s, ſiue Patriar 5 cha, nõ dēt, niſi unã miſſam in die celebrare. Itē not. ꝙ Ar- 6 chiep̃s tenet̄ reſidere in eccleſia ſua, & ibidē dieb. ordinatis pſonaliter celebrare. Ad hoc c. peruenit, 7. q. 1. & alibi dicit tex. ꝙ ceſſante cã ltĩma, non debet Ep̃s in die Dñico abeſſe ab eccleſia ſua, de conſe. di. 3. c. Ep̃s. Opp. ꝯ tex. Nã ex cã, ut puta pp peregrinos ſuperuenientes licitũ eſt ſacerdoti ēt 1 ſimplici plures in die miſſas celebrare, ut not. in c. conſuluiſti, ſ. eo. ergo fortius hoc debeat licere iſti Epiſcopo. Sol. dicit Hoſt. ꝙ hic erãt multi alii ſacerdotes, qui poterãt ſatisfacere peregrinis, & iſtud fit in reuerentiã chriſmatis, ut ſolũ illo die Ep̃s celebret unã miſſam, licet hoc iure nõ ꝓbet̄: tñ ſeruãdo hoc dictũ Hoſt dicit, ꝙ ſi q s haberet duos ep̃os ita uicinos, ut in utraq; eccleſia poſſit celebrare, chriſma conficere debet alternatis annis, & ibidem hoc officium exercere, & non duas miſſas celebrare.

SVMMARIVM.

Archiepiſcopus habet iuriſdictionem per totam prouinciam, etiam ī ſubditos ſuffraganeorum, ī facto concernente totam prouinciam.
Archiepiſcopus ſupplet negligentiam Epiſcoporum in notorijs maleficijs.
2 *Plus, iſta dictio refertur ad modicam quantitatem.*

CAP. XIII.

P*Ernicioſus*. In ſacrificio altaris plus de uino, q̃ de aqua ponendũ eſt. Primo ponit abuſum, quē ſecundo reprobat. Tertiò fieri prohibet. Secunda, ibi: *cum*. Tertia, ibi: *ideo*. Not. 1. ꝙ in ſacrificiis & ſacr̃is dēt attendi generalis eccleſię cõſuetudo, q̃uis in iure ſpecificè nõ cauet̄. Multa n. obſeruãtur ab eccl. gñali, de qb. nõ reperit̄ aliqua ſcriptura, & crēdēdũ eſt, ꝙ ab ipſo Chriſto, uel ab Apoſtolis, uel ſanctis patrib. illa obſeruantia emanauit, & uide bo. tex. in
1 in c. eccleſiaſticarum. 11. di. † Scđo no. ꝙ in facto concernente totã ꝓuinciã, ut in mala cõſuetudine, hēt archiep̃s iuriſdõnē ēt in ſubditos ſuffraganeorũ ſuorũ. Vñ pt eos cõpellere ad deſiſtēdũ a prima cõſuetudine. Pro hoc uide Inno. ī c. ex frequētib. de īſti. & bonã glo. 11. q. 3. in ſum. & tenet hoc Io. An. & ſatis bñ facit iſte tex. & c. ex frequētib. qđ tene mēti. Põt ēt probari alia rõne. Nã cõſuetudo ñ pt eſſe ñ notoria, ſed in notoriis maleficiis Archiep̃s ſupplet negligētiã Ep̃orũ, ut in c. 1. §. notoria, de cēſi. li. 6. Vlt. no. in ſacrificiis
a plus ponēdũ eſſe de uino, a q̃ de aqua. Ex quo infert̄, ꝙ ſine aqua nõ dēt celebrari, ut. ĩ. c. ꝓxi. Itē infert̄ ꝯ illos, q ſolum ponũt aquę guttã. Nã dēt poni de aqua, licet plus de uino.
3 Nam dictio, plus, refert̄ ad modicã q̃titatē, b ut in. l. hęc adie
b ctio, ff. de uer. ſig. In gl. 1. ibi: *alia ratio poſſet aſſignari*. Meliorē rõnē uide p Inn. in c. cũ Marthę, ſ. e. & facit ibi tex. nã uinũ denotat Chriſtũ, qa trãſſubſtãtiat̄ in ſanguinē, aqua populũ denotat, uñ ſicut populus trãſit ī Xp̃m p unionē charitatis, & ſic aqua dēt apponi in tãta q̃titate, ut trãſeat in uinũ, ita, ꝙ aſſumat illius ſaporē, ut clari⁹ eluceſcat ſacr̃m. Vel dic clarius, ꝙ aqua & ſanguis exiuerũt de latere Chriſti, ut ī c. quadã, in fi. e. Et credē a dum eſt, ꝙ plus exiuit de ſanguine, q̃ de aqua, qa exitus ſanguinis eſt magis naturalis. Itē & tertio nõ legit̄, ꝙ in cõfectione huius ſacramenti Chriſtus appoſuerit de aqua. Et ex his oĩb. fuit inducta cõſuetudo eccleſię generalis, ut plus apponeretur de uino, quàm de aqua.

SVMMARIVM.

1 *Miſſa nõ poteſt celebrari ſine igne, aqua, uel cum pane fermentato, uel uaſe ligneo, & ſi quis iſto modo celebrauerit, deponitur perpetuo a beneficio.*
2 *Inquiſitio pt iterari ex noua īfamia, uel īdicijs nouis.*
3 *Ignorantia craſſa & ſupina æquiparatur dolo.*
Sacerdos deponitur ex craſſa ignorantia.
4 *Confeſſus mitius punitur, quam conuictus.*
5 *Euchariſtia conficitur etiam in pane fermentato, licet iſta conficiens grauiter peccet.*
6 *Calix non debet eſſe ligneus, nec uitreus, nec de aurichalco, aut ære propter rationes, de quibus hic, ſed pp paupertatem poteſt tolerari, quod ſit de ſtanno, uel de plumbo.*

CAP. XIIII.

L*Iteras*. Ab offõ & bñficio deponit̄ pſbyter, q ſine, aqua & igne, uel in pane fermentato, uel uaſe ligneo ſacrificat. Primo ponit duos exceſſus pſbyterorũ. ſcđo alios duos, ibi. *intellecto*. Caſus lit. Cum Ep̃s Brixieñ. inquireret ſup exceſſib. pſbyceri eccleſiæ ſanctæ Brigidę Brixiēſis, cõfeſſus eſt idē ſacerdos, ꝙ cũ quadã die hoſtiã ñ hr̃et, nec calicem, in pane fermētato, & cypho ligneo miſſarũ ſolēnia celebrare pſumpſit. Intellecto iterũ, ꝙ ecc. illa p eundē pſbyterum multipl̃r lęderet̄, iterũ cępit inquirere ꝯ ip̃m, & ex eius cõfeſſione inuenit, ꝙ idē ſine igne ſacrificabat, & aqua. Quæſiuit Ep̃s a papa, quid faciendũ eſſet de ipſo? rñdet, ꝙ cũ ex apta malitia, uel nimia negligentia, ſiue ignorãtia peccaſſe uideat̄ mãdat, quatenus offõ & bñficio ppetuo priuet eundē. Ber. Nota. quatuor delicta depoſitione digna, ut ſi quis celebret in fermentato, ſ. illo, quo quotidie utimur. Dēt. n. panis azymus eſſe, ut ſtatim dicet̄ cũ gl. uel ſi celebrat in ligneo cypho. Itē ſine lumine, & ſic nota non eſſe celebrandum ſine lumine, & habuiſti rationē. ſ. c. c. ſane. An ãt oĩa hæc delicta debeant cõcurrere ad depoſitionē, an ſufficiat alterũ tm̄, doc. hic nõ exprimũt. ſatis crederē procedendum ſm qualitatem loci, & cõtemptum presbyteri. Item cõſiderandũ, b an aſſumpſerit illud ī cõſuetudinē. Regula. n. eſt, ꝙ pro delicto enormi põt fieri depoſitio, ut in c. tuę, & quod ibi dixi. ĩ. pęnis. † Secundo not. ꝙ inquiſitio poteſt iterari ex noua infamia. Item nota, & tene menti, quòd ad depoſitionem presbyteri non ſemper requiritur dolus, ſed ſufficit quandoque nimia deſipientia, ut craſſa ſeu ſupina ignorantia. Et habes hic tex. ualde no. ꝙ ſupina igno

Lu. Bo. ī cõmento priuilegij Theodoſiani Bononiē. conceſſi, in princ. col. 4.
a Vide oĩno per d. Ant. in c. cũ Marthæ, in §. qſiuiſti, ſ. e. Itē uide Tho. in 4. ſenten. di. 11. arti. 4. circa fi. ubi dicit, ꝙ aqua poſita in uino in uinũ conuertitur, & ſic totum cõuertitur in ſanguinem. uñ non tm̄ de aqua đbet apponi, ꝙ uinum in aquam cõuertat̄, uel in aliquod mediũ p miſtionem. & iõ ſemper tutius eſt apponere parum de aqua, quia, quantũcunque apponat̄ parum, ſignificatio ſeruatur.
ANT. FRAN. An multum aq̃ dēat apponi ī calice p ſacerdotē, qñ uult conficere corpus Chriſti, dicas, ꝙ dēt parũ apponere, ne ſup abundet uino, p tex. hic alleg. & uide de cõſe. di. 2. in c. ſacramētũ, & in c. nõ oportet. Et nũquid poſſit conficere corpus Chriſti in aceto, ul̃ ī uino ex botris uuis expſſo. De aceto clarũ eſt, ꝙ nõ, ut eſt gl. in c. 2 de cõſe. di. 2. de uino expreſſo ex botris etiã uerũ eſt, ꝙ ñ, niſi ī neceſſitate, ut in glo. præal. & uide tex. in c. cum oẽ, ea. di. & ſi ſacerdos miſit tantum aquæ in calicem, ut ppendat illam ſuperundare uino an debeat iterum apponere uinũ & reconſecrare, uide Inn. in d. c. cũ Marthę, in gl. mag. & ibi plenè traditur de materia.
SEB. SAPIA.
b Quantitatem. Vide Bar. & alios in l. 2. C. de reſcin. uen. & in l. ſi quis cũ aliter, ff. de uer. ob. ubi dicunt, ꝙ uēdēs citra dimidiã iuſti ptii, nõ īpeditur reſcindere cõtractum per illam clauſulam, & ſi quid plus ualet, donat, qa ille

uerba ſolùm referũtur ad modicũ, de quo etiam per Bal. in conſi. 30. in ci. caſus talis eſt, in 3. parte.

a Et ibi uide ipm Abb. in 5. col. uer. & per hoc habet, &c. ubi allegat ſing. iſtum tex.

b Idẽ dicit Tho. in 4. ſen. diſt. 13. q. 1. artic. 2. circa fi. Item uide text. & ibi Bar. ĩ l. Titia, §. fi. ff. de au. & ar. gen. leg. & omnino Ludo. Ro. in repe. authen. ſi mulier, uerſi. 22. C. ad leg. Fal.

ZACHAR.

c Sine quo nemo poteſt ſaluari. Adde, an Papa poſſit diſpenſare, ut quis non baptizatus, uel ſine baptiſmo ſaluetur, iſtũ in c. nulla, nu. 20. & quod ibi poſui in apo. ad eum, in uerſi. articulis fidei, ſ. de conceſ. præben. & Feli. in c. 1. col. 140. uerſi. ſeptima & ult. declaratio, ſ. de cõſti.

Adde ſuper iſta rub. ꝙ baptiſmus eſt inſtitut⁹ de iure diuino, textus eſt in c. nulla præter baptiſmum, de conſe. diſtin. 4. Et adde, quòd iſtud, quod hodie confert baptiſm⁹, olĩ conferebat circunciſio, eſt tex. in ca. apud, & c. ſeq. de conſe. diſt. 4. uide tamen ibi glo. & uide multa de iſta circuncisione, quæ olim fiebat, per Tho. in 4. ſentent. di. 1. & quomodo, & quãdo fuit inſtitutum ſacramentũ, ponit glo. in c. ex quo, de conſec. diſt. 4. de quo uide latè per Tho. in 4 ſent. di. 1. q. 2. artic. 1. 2. 3. & 4. ubi ponit; utrum ſit ſacramentum, & de efficacia ipſius, & quibus cõpetat, & multa alia. Quæ autem ſit diffinitio baptiſmi, dic, quòd eſt multiplex, & multum eleganter & meli⁹ quam

rãtia æquiparat dolo ad depoſitionem faciendã; quod tene menti. Vltimò not. & tenebis ẽt menti, qa melius ꝓbatur hic, q̃ alibi, ꝙ ubi de crimine clerici cõſtat ꝑ ipſius confeſſionẽ, imponitur pœna ordinaria, non ob. ꝙ ſit ꝓceſſum ꝑ uiam inquiſitionis. Quod vr̃ ſingul̃r limitare. c. qual̃r &
a qñ.[a] 2. de acc. ubi patet, ꝙ de iure canonico in ꝓceſſu inquiſitionis nõ imponit pœna ordinaria, ut depoſitio ab ordine, uel alia grauis; & facit pro dicto Inn. qui uidetur hoc tenere, licet loquatur ꝑ alia uerba, alleg. text. huic cõcordantẽ in c. 2.
4 de cõfeſ. † Et vr̃ ꝯ illã regulã, qua cauetur mitius agendum cũ cõfeſſo, q̃ cum conuicto. 12. q. 1. non dicatis, & in c. nolo. Sed intellige iſtum tex. prout gl. not. in d. c. ď hoc. ĵ. de ſimo. & uide eundem Inno. in c.
5 per inquiſitionem, de ele. † In gl. 2. in fi. habetur de hac materia etiam in c. 2. de conſecra. di. 2. & doc. hic cõiter, & theologi tenent cõtrarium, ſ. ut trãſſubſtãtiatio fiat ẽt in pane fermẽtato, licet Latini ſic celebrantes grauiter peccent, & ſint puniendi; de quo uide per Thom. in tertia parte ſummæ. q. 79. ar. 3. Et ibi inter cætera ponit duas rõnes, quare celebrandũ ſit in pane azymo, & nõ in pane fermẽtato. Prima, quia Chriſtus inſtituit hoc ſacr̃m prima die azymorũ, Matth. 27. c. quo die nil fermentatum erat in domibus Iudæorum; & ſic ꝓſumendum, ꝙ Chriſtus in pane azymo inſtituit hoc ſacr̃m. Secunda rõ, quia melius cõuenit deuotioni fideliũ & ſynceritati huius ſacr̃i, ut fiat in azymo, non in fermentato. Nam uix põt fermẽtatus rumpi, quin aliqua mica cadat. Item facit ad illud Apoſtoli ad Corinthios, non in fermento ueteri, ſed in azymis ſynceritatis & ueritatis. Tñ, ut dixi, in fermentato fieret tranſſubſtantiatio, ar. in iſto text. ubi præſupponitur, ꝙ iſte celebrabat, & ſacrificabat. Per hanc eandem rõnem infertur, ꝙ etiam ſine aqua ſit uerum ſacr̃m, licet nõ perfectum quo ad ſignificatum, quia non põt ſignificare unionem inter Chriſtũ & eccleſiã, cum aqua ſignificet populũ, ut in c. cum Mar-
6 thæ, & ibi dixi, ſ. eo. † In gl. in uer. ligneo,
b in fi. No. gl. & dic, ꝙ nõ debet eſſe calix [b] de ligno, quia lignum abſorbet uinum, & ſic abſorberet ſanguinẽ; qď eſt indecens. Nõ dẽt eẽ de uitro ꝑꝑ periculum fractionis, non de aurichalco, ſeu ære ꝑꝑ rubiginem. Nam ꝓuocat ad uomitum, ut in gl. dẽt ergo calix eſſe aureus, uel argenteus; & ꝑꝑ paupertatem poteſt tolerari, ut ſit ſtanneus, ut in c. calix, de conſe. diſt. 1.

De baptiſmo, & eius effectu, Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Euchariſtia eſt maius ſacramẽtum, quàm reperiri poſſit.*
Baptiſmus eſt adeò ſubſtantiale ſacramentum, ꝙ ſine eo nemo poteſt ſaluari.

1 Viſo de ſacramento † Euchariſtiæ, quo nihil in ſacrificijs maius eſſe poteſt &c. de conſe. di. 2. nihil merito ſubiicitur de baptiſmo; quod eſt ſacramẽtum ualde neceſſariũ, ſine quo
c nemo poteſt ſaluari. c ĵ. eo. maiores, de conſe. diſt. 4. c. firmiſsimè. Tractatur etiam de effectu huius ſacramenti, ideò rubrica ſubiicitur ď eius effectu. Producit enim tres effectus. Nã remittitur culpa. Item uitatur damnationis periculum, & aperitur regnũ cęleſte, ut. ĵ. e. c. maiores, ubi latius dicam; & uide gl. de conſe. diſt. 4. c. 2. Super hac rubrica quærit Inn. in quo cõſiſtit hoc ſacr̃m baptiſmi? Et in hoc reperiuntur tres opi. Quidã dicũt in ipſa aqua; & ſic ſi aĩal brutum biberet de aqua conſecrata, quæ eſt in fonte, vr̃, ꝙ biberet ſacr̃m; de quo uide gl. 1. q. 1. c. detrahe. Scd̃a opi. ꝙ ipſa intinctio, ſeu ablutio eſt ſacr̃m, & ñ aqua, in qua quidẽ intinctione duo reperiuntur, ſ. actio ex parte baptizantis, & paſsio ex parte baptizati. unde ipſa intinctio, ſeu ablutio, quatenus ẽ paſsio, ẽ ſacr̃m baptiſmi; & hanc opi. tenet magiſter ſniarum. Tertia opi. ꝙ character ipſe, qui imprimit aĩæ baptizatæ, eſt ſacr̃m. Ipſe uerò Inn. dicit, ꝙ ſicut in Euchariſtia reperiuntur tria, ut in c. cũ Marthę, ſ. ti. ꝓxi. ita in ſacr̃o baptiſmi, quorũ primũ eſt ſacr̃m tñ, & non res, ut aqua abluẽs, ſeu ipſa ablutio. Scd̃m eſt res, & non ſacr̃m tñ, ut remiſsio culpæ, & infuſio gratię. Tertiũ eſt res & ſacr̃m, ut character, qui imprimitur in aĩam baptizati. Et eſt character qualitas, q̃ habilitat, ſeu diſponit animam ad ſuſcipiendum gratiam Dei. De quo plenè per Io. And. ſuper rub. de ſacris non iterandis. Ipſa uero aqua uerbo Dei conſecrata, eſt proprie ſacramentum. Ex quo infertur ad. q. pone, ꝙ aliquis baptizetur in flumine, nunquid tota aqua fluminis ſit ſacramentum. Inno. ꝙ non, ſed ſolum illa, quæ tetigit baptizatum; & idem dicunt quidam in aqua, quæ eſt in fontibus eccleſiæ, ut illa ſola ſit ſacramentum, quę tetigit corpus baptizati. unde ſi in fonte non fuit aliquis ibi baptizatus, non eſt ſacr̃m baptiſmi, cum non ſit ibi aliqua anima, in qua poſsit ſacramentum habere ſuum ſignificatum. Nam ſacramentum eſt ſacræ rei ſignum. 1. q. 1. c. multi. Et pro hoc facit alia opi. quam gl. pònit in d. c. detrahe; quę dicit, ꝙ aqua intingens corpus baptizati, immediatè incipit eſſe ſacr̃m, cum pręmiſſa forma uerborum tangit corpus, & immediate poſteà deſinit eſſe ſacr̃m; & ſatis vr̃ ꝓbabilis illa opi. Ex quo infertur, ꝙ bibens ipſam aquam, non bibit ſacr̃m. Et uide bonum text. in c. ſabbato, de conſecratione, di. 4. ubi dicitur, ꝙ ſi in ſabbato Paſchali, uel Pentheco. quis uelit ſumere de aqua fontiũ pro deuotione ad aſperſionem domus, hoc debet facere antè, q̃ infundat chriſma, aliqui tñ bibunt de illa aqua, nõ tñ eſt neceſſarium, ſed eccleſia pro deuotione ꝑmittit, ut ſ. dictum eſt. Vltimò quid ſit baptiſmus, & unde dicatur, & per quę uerba fuerit inſtitut⁹, & de eius effectu uide bo. gl. de conſe. di. 4. c. 1.

SVMMARIVM.

1 *Baptiſmus non imprimitur per ſolam aſperſionẽ aquæ, niſi dicatur, Baptizo te in nomine patris, &c. licet omittatur ſalis impoſitio, et quædam alia ſolennia.* 2.
2 *Verba ſi ſunt de forma ſubſtantiali alicuius actus, eorũ omiſſio uitiat actum, ſecus, ſi ſunt de ſolennitate.*
3 *Baptizare nemo poteſt, niſi ſit ſacerdos, ſi quis autem citra ſacerdotem baptizauerit, ſiue maſculus, ſiue fœmina, tenet baptiſmus, & non debet reiterari, licet grauiter peccent.*
4 *Baptizãdus nõ requiritur, ꝙ ter immergatur in aqua, ſed eſt ſeruanda conſuetudo loci.*
5 *Baptiſmus non põt fieri in alio liquore, quàm in aqua.*
6 *In baptiſmate multum conſiderantur conſuetudines Prouinciarum circa eius ſolennitates.*
7 *Conſtitutio Papæ non extenditur ad illos, qui habent contrariam conſuetudinem.*

Cap.

alibi, tradit Tho. in 4. ſenten. di. 3. q. 1. ubi omnino uide. Item utrum adult⁹, qui baptizatur, debeat ab aliquo teneri, an uerò ſufficiat, ꝙ ipſe ſolus reſpondeat baptizanti, uide late ꝑ doct. in c. fi. de cogna. ſpi. libr. 6. Item adde, quòd ille, q uiuus, fortè in extremis conſtitutus petiit ſe baptizari, non poteſt poſt mortem baptizari, quemadmodum non poteſt ab excommunicatione abſolui, quia baptiſmus imprimit characterem animæ, q̃ poſt mortem eſt ſeparata a corpore. Ita dicit Innoc. in c. à nobis, ele. 3. de ſenten. excommunicati. quem ſequitur Archi. in cap. quãta. 2. quæſtio. 5. & facit text. in c. ſi quis in ægritudine. 57. diſtinctione. Item utrũ fuerit neceſſariũ inſtituere ſacramentum baptiſmi poſt circunciſionem. Et quando fuit inſtitutum & quando ſumpſerit efficaciam ſuam, uide per Thomam in 4. ſenten. diſtinctione. 3. quæſtione prima, articulo. 5. Item contra id, ꝙ ſ. dixi, quòd tãtum gratiæ olim conferebat circũciſio, quantũ hodie baptiſmus, uide Tho. 4. ſententiar. diſtinctione 3. quæſtio. 1. arti. 3. ubi dicit, quòd quamuis circunciſio olim auferret culpam, ſicut baptiſmus, non tamen diminuebat fomitem, ideo oportuit baptiſmum ſuccedere. Item ad intellectum huius rubricæ uide etiam Thomam in quarto ſen. diſtin. 5. q. prima, arti. ſecundo & tertio. Item baptiſmum catechiſmus præcedere debet ex forma; ita, quòd pri⁹

hẽat neceſſe fieri catechiſmus. Et de eius forma, & qd opet̃, uide oĩno latiſsimè, in 4. ſen. diſt. 1. q. 2. arti. 2. de exorcizatiõe, an debeat ꝓcedere, uide Tho. in 3. ſen. diſ. 6. q. 2. arti. 3. Itẽ utrum baptizati a Io. Bap. ſint baptizandi, plenè diſputat gl. in c. dedit baptiſmum, 1. q. 1. Itẽ an baptiſmus neceſſario debeat conferri in eccleſia, uide tex. in cle. præſenti, de bap. & quod no. gl. fi. ibi. & Inn. itẽ, an probetur eccleſia curata ex hoc ſolo, quòd baptizentur pueri, uide per Inno. in d. cle. præſenti, in 2. col. itẽ an ex eo, ꝙ quis baptizat̃ in loco, acquirat ciuitatẽ, uide per Barto. in l. 1. circa me. ff. ad muni.

a Pro intellectu huius, c. & eorũ quæ hic ſcribit Inno. & docto. uide multũ eleganter Tho. in 4. ſent. diſt. 3. q. 1. arti. 2. ubi melius declarat omnia dicta Innoc. quã hic ſcribantur. & plene examinat, quę, & qualia uerba in collatione baptiſmi ſint exprimenda, & ibi inter alia dicit, quòd ſi baptizo te in nomine trinitatis, nõ dicitur collatus baptiſmus, de quo ꝑ iſtum hic in ſi. ſecus aſſerens ipſe Thom. ſi diceret, baptizo te in nomine genitoris, filii, & ſpiritusſancti, amen. ubi etiam dicit multum ſingulariter, ꝙ ſi plures ſacerdotes ſimul dicãt, Nos te baptizamus in noĩe patris. &c. proferẽdo reliqua uerba apta, nõ eſt baptiſmus. Sed ſi unus ſacerdos dicat pluribus, uos baptizo in noĩe patris, &c. tunc dicit, ꝙ baptiſmus eſt, ſed peccat taliter baptizãs, niſi ex neceſsitate id faciat. Ibidẽ ẽt pònit, ſi corrupte uerba ꝓlata fuerũt, an uitiet̃ baptiſmus? & ibi concludit, ꝙ ſi hoc facit ex induſtria, uitiat̃ baptiſmus, ſi uero ex ignorãtia, bñ cõfert, niſi ſit tãta corruptio, quę oĩno auferat ſenſum locutionis, qa tunc non eſt baptiſmus. Et de hoc ultimo uide tex. in c. retulerũt, de cõſe. di. 4. Et ponit etiam in ꝑall. di. ar. 2. ſi addatur aliquid in uerborũ ꝓlatione ultra formã iuris, ꝙ uitietur baptiſm⁹. & cõcludit, ꝙ ſi baptizãs nõ intendit mutare ritũ iuris, nõ uitiatur baptiſmus, dũmõ id, qď additur, nõ ſit contrariũ formę baptiſmi a iure traditæ, & ideo concludit, ꝙ ſi baptizãs ultra alia uerba dicat, in noĩe Beatæ Mariæ, nõ uitiatur baptiſmus. Et idẽ ſi aliqd aliud addat ex deuotiõe. Ponit ẽt ſanctus Tho. 1. di. arti. 2. circa fi. an interruptio, q̃ intercipiat intẽtionẽ in ꝓlatione uerborũ, hẽat uitiare baptiſmũ, & cõcludit ꝙ ſic, ſi eſt tãta interruptio, q̃ intercipiat intẽtionẽ baptizãtis. Et iõ dicit, ꝙ ſi baptizãs dicat in noĩe patris, & interponat lõgã fabulã, & poſtea dicat, & filii & ſpiritusſancti, &c. non erit baptizat⁹. Sec⁹ uero dicit, ſi fuerit parua interruptio, uel adiectio uerbi nõ corrũpentis formã, ut ſi dicat, in noĩe patris oĩpoten. uel aliqd ſilẽtii, uel tuſsis, uel hmõi, quæ intentionẽ non diſcutiunt quia tũc bñ erit baptiſmus, ad hoc facit. l. q̃ extrinſecus, cũ ibi not. ff. de uerbo. obli. Item adde ꝓdictis, inquantũ ſupra dixi, ꝙ ſi plures dicãt, nos baptizamus, &c. qď idẽ in terminis dicit ſanctus Tho. in 4. ſen. di. 6. q. 2. arti. 1. circa mediũ, addẽs, ꝙ ſi oẽs unũ immergerent ita, ꝙ qlibet diceret, ego te baptizo in noĩe patris, & filii, & ſpiritusſancti, eſſet baptiſm⁹ uerus, q̃uis peccarẽt nõ ſeruantes ritũ eccleſiæ, nõ tamen taliter baptizẽtes eſſent puniẽdi tãq̃ iterantes baptiſmũ, niſi hoc intenderent. Etiã ſubdit ibidẽ ſingulariter Tho. ſ. in ꝑalle. di. 6. q. 2. arti. 1. ꝙ ſi duo baptizarent ſimul aliquem, & unus ex baptizantibus eſſet mutus, & alter mancus uno eorum proferente uerba, alio immergente, non eſt baptizatus, quia iſta forma oſtendit, ꝙ ab uno eorum debet fieri immerſio, & uerborum pronuntiatio. Item uide eundem Thom. in 4. ſenten. diſt. 6. quæſt. 2. ar. 3. ultra me.

CAP. I.

1 SI quis. † [a] Breue eſt. uel
a ſic. Licet puer ſit ter immerſus in aqua, in noĩe patris, & filii, & ſpiritusſancti, ſi nõ ſit dictũ, ego te baptizo in noĩe pa-
2 tris, &c. nõ eſt baptizatus. † Not. 1. iuncta gl. fi. ꝙ ubi aliqua uerba ſunt de ſubſtãtia uel forma ſubſtãtiali alicui⁹ act⁹, omiſſio alicui⁹ uerbi uitiat totũ actũ, ſicut patet hic in omiſſiõe illorũ uerborũ, Ego te baptizo, &c. Secus eſt, ubi omitterẽt aliqua uerba, q̃ nõ ſunt de ſubſtãtia, ſed de ſolẽnitate, ut puta, ſi ꝑſbyter omitteret catechiſmũ, uel ſalis impoſitionẽ, uel unctionẽ, q̃ facit in pectore, & in frõte. Ex quo eñ in aqua eũ baptizauit, baptizat⁹ eſt puer, ſicut uidem⁹, ꝙ faciũt aliqñ mulieres, qñ infans eſt in ꝑiculo mortis. nã eũ baptizãt ſimpl̃r, & omittũt illa uerba q̃ ſunt de ſolẽnitate baptiſmi. Pro hoc ď cõſe. di. 4. in c. mulieres, nec dẽt reiterari baptiſmus, dic tñ, ꝙ ſi poſtea infans ſuꝑuixerit, dẽnt ſuppleri ꝑ ſacerdotẽ ea quę fuerũt omiſſa, ut catechiſmus, & unctiões & ſimilia. Et pro hoc, qď no. hic gl. & expreſſius hic Abb. † Et ex his tãgendo qď libet uerbũ h⁹ capl̃i, infero ad qõnẽ, qs poſſit baptizare. Nã tex. hic dicit, ſi quis qď uerbum eſt gñis maſculini. Dic tu, ꝙ ꝓpriè hoc officiũ ꝑtinet ad ſacerdotem uñ neceſſitate etiã inſtãte diaconus baptizare nõ dẽt, de cõſe. di. 4. c. cõſtat, cum duob. ſeq. Tñ ſi de facto aliqs nõ ꝑſbyter baptizat, tenet baptiſmus, ſiue baptizans ſit laic⁹, ſiue maſculus, ſiue fœmina, ut in c. 1. in fi. de ſum. tri. & in d. c. mulieres, tñ grauiter peccãt nõ ſacerdotes, ut dixi, uſurpãtes ſibi hoc offiñ ceſſante neceſſitate. Pro hoc. 1. q. 1. in c. ꝙ quidã, nec dẽt, vt dixi, reiterari baptiſmus, ex quo illa forma ſubſtantialis, de qua hic, fuit obſeruata; ſed poterũt ſuppleri ſolẽnitates omiſſę, vt ꝓdixi. Ex his dic, ꝙ illud verbũ ſi qs cõprehẽdit ẽt fęmininũ. Nã & maſculinũ ꝯcipit fœmininũ, l. ſi ita, ff. de leg. 2. & 17. q. 4. c. ſi quis ſuadẽte, iũcto. c. mulieres de ſen. excõ. Secũdo q̃ro, ibi. *puerum*, qd in puella? dic ꝙ idẽ. Nã baptiſmus eſt gñalis, & cõpetit, tã fœminis, q̃ maſculis, tã adultis, q̃ pueris, ut ĵ. e. c. maiores. † Ter-
4 tio q̃ro ibi: *ter immiſerit*, nũquid ſit de ne-
b ceſſitate, ut baptizãdus ter [b] ĩmergat̃ in aqua? Inn. hic dicit notabiliter, ꝙ licet in uerbis ſit redacta certa & ſubſtãtialis forma, ut hic, nõ tñ ĩ facto. Sola. n. intinctio eſt dę ſubſtãtia, uñ ſufficit, ꝙ baptizans effundat aquam ſuper baptizando quantuncunq; modicã. Nã qñq; poſſet cõtingere propter debilitatem baptizantis, & grauitatem baptizandi, ꝙ nõ poſſit illum ſuſtentare manibus, & immergere ter in aqua, dicit tamen Hoſtien. tutum eſſe, ut in uerbis, uel in factis obſer-

ubi dicit, ꝙ cõſuetũ eſt in eccleſia, ut uotũ, qď ab baptiſmũ ꝑtinet expleat̃ ab uno ſacerdote, & ꝓcipuè, qñ non uenit magna multitudo ad baptiſmũ, & ſunt multi ſacerdotes. Et an ſanctificat⁹ in utero debeat baptizari dic, ꝙ ſic, ſ̃m eundem Thom. in 4. ſent. diſ. 6. qõ. 1. art. 1. item utrum ad hoc, ut conferatur baptiſmus, requiratur fides in baptizante, & in baptizato, uidę latiſsimè per Thomam in 3. diſtin. 6. qõ. 1. articu. 3. itẽ adde hic Thoma. 4. diſtinctiõe. 6. quæſtione. 2. articul. 1. ubi dicit, ꝙ licet ſubſtantia ſacramẽti baptiſmi poſsit cõferri qualibet die & hora, tamen ſolennitas ſacramẽti, hoc eſt aqua ſolennis baptiſmi, non poteſt conferri, niſi in duobus, uidelicet in Vigilia Paſchæ reſurrectionis, & in Vigilia Penthecoſtes, & ibi ponit rationẽ quare hoc debeat fieri poti⁹ illis diebus, quã aliis diebus ſolennib. Et ponit etiam ibi, quę ſigna ſint facienda, qñ quis baptizat, aliũ, uel quando eum facit catechumenũ, ibi plene uidebitis. Item utrum aſin⁹ bibens aquam baptiſmi, dicatur bibere ſacramẽtum baptiſmi, uide gl. in c. detrahe. 1. q. 1. & facit quod no. gl. in c. qui bona, de conſecrat. diſt. 2. Et adde, quòd creatura irrationabilis non eſt capax baptiſmi nec per ſe, nec per alium. ita determinat Thom. in 4. ſent. diſt. 9. q. 1. arti. 2. ultra med. item adde, ꝙ papa non poteſt diſpenſare, ꝙ aliqs ſine baptiſmo ſaluetur, ita dicit idem Thom. in 4. ſent. diſt. 17. q. 3. art. 1. circa finem.

Ant. Fran. Circa hoc, quod hic dr̃ de trina ĩmerſione, adde ꝙ baptiſmus ẽt in ſolo capite fieri põt abſq; eo, ꝙ totum corpus immergat̃, arg. l. ſi ex diuerſis, ff. de relig. & ſumpt. fu. & tenent Io. An. & Inn. in c. debitum, de bap. & uide qď habet̃ in c. uulgaris de pœ. diſt. 1. & uide gl. in uerbo triũ. in c. ꝓcipuè, de conſe. diſt. 4. quæ dixit, ꝙ ſi una tñ gutta aquæ cadat ſuꝑ eo, qui baptizatur, ꝙ ſufficit, tutius tñ eſt ſ̃m Inn. in dicto c. debitum, ꝙ aqua fundatur ſuper maiori ꝑte corporis, & ad hoc uide Hoſt. in ſumma, de bapti. in §. quę ſit for. ubi dixit nõ eſſe baptizatum eum, cuius pes, uel manus tãtum baptizatur, reſiduo corporis manente in utero, quia tũc nõ dicit̃ natus, & propterea nõ dẽt ſepeliri in eccleſia, cum aĩa nõ baptizati ſit dãnata, ut in c. nulla, de cõſe. diſt. 4. & in c. firmiſsimè, de cõſe. ea. diſ. Et adde, ꝙ baptizari põt paruulus, pro quo alius reſpondeat, ut in c. paruuli, de cõſec. diſt. 4. & uide d. Car. in cle. 1. in §. ad hoc, de ſum. tri. & fide catoli. ubi dicit, ꝙ furioſus ẽt põt baptizari alio reſpondente, de quo habet̃ in c. maiores, de bapti. & ꝑ Car. in cle. 1. in 7. q. de homici. ubi dicit ſe credere hoc uerum, ſi furioſus tempore, quo non erat in furore, declarauit mentẽ ſuam, quod uolebat baptizari. ſed ſuꝑuenien te furore, non fuit baptizatus. Et adde, ꝙ ſi qs proiiceretur in puteo uel in flumine, & ſi dicerẽtur uerba ſubſtantialia baptiſmi. nõ eſſet baptizatus propter periculum mortis inſtantis, de quo uide Car. in cle. 1 in fi. de baptiſmo.

b De quo uide etiam hic per d. Ant. in 3. colum. uerſiculo. in his, quę facit, & eius opinio. in terminis etiam firmat ſanctus Thomas. 4. ſententia. diſtinctione. 3. q. 1. articulo. 4. Et dicit, ꝙ licet trina immerſio ſit de neceſsitate baptiſmi, tñ congruentiſsime fit ad exprimendum in factis fidẽ trinitatis. & dicit, ꝙ ſi trina immerſio omittatur contra conſuetudinẽ eccleſię, grauiter peccat ſemel tantum immergens. Et dicit, ꝙ ſi ſacerdos nõ intẽdebat, niſi ſemel ĩmergere, prima ſola immerſio cõplet baptiſmum, terminans intẽtionẽ baptizantis.

uetur ꝯſuetudo loci;& vide tu bonū text.
in c.de trina,de conſe.diſ.4.vbi dr̄,ꝙ loci
conſuetudo obſeruari pōt licitè, ſiue fiat
immerſio trina,ſiue vnica, & ibi videas ſi
5 gnificatum. † Quartò quæro,ibi: *in aqua*, 1
a [a] qd ſi fieret in alio elemēto, vt in vino, 3
vel alio liquore? dic,ꝙ nō eēt baptiſmus:
qa elementū aquæ eſt ſubſtātia baptiſmi,
vt in c.nō vt apponeres.j̄.e.ibi: ſaliuæ a-
ſpſione liniuit.Nā xp̄s mandauit in aqua
baptizari;& ita fuit ipſe baptizat⁹,& for
tè ad hoc deſignandū exiuit aqua de ipſi⁹ 2
latere in paſſione eius,vt in c.in quadā.j̄.
tit.proxi. Quintò q̄ro,ibi: *in nomine*,qd ſi
b diceret̄,in noībus pr̄is,&c. vel:in virtute
patris,&c. dic,ꝙ non eſſet baptiſmus,ſm̄
Inn. quia plus importat in ſingulari,q̄ in
plurali. Nā denotat vnitatē eſſentiæ.Itē
non licet variare formā per eccleſiā tra-
ditā.Sextò q̄ro,ibi: *ego*,nunquid illud ꝓ-
nomen,ego,ſit de ſubſtantia baptiſmi; an
ſufficiat dicere,baptizo,&c.gl.2.hoc tan
git;& cōis opi.eſt, ꝙ non ſit de ſubſtātia:
quia ītelligit̄ ſub aliis verbis.Dicit tn̄ gl. 3
in c.multi,de conſe.diſ.4. ꝙ nō dēt omit
ti:ſi tn̄ omittitur, tenet baptiſmus;& hæc
opinio bona:& qa aliqui tenent hoc eſſe
de ſubſtantia,prę cauendum eſt a princi-
6 pio,vt iſtud pronomē,ego,exprimat̄. †Se
c ptimò q̄ro,ibi: *baptizo te.*[c] quid ſi dr̄,ba-
ptizo te ī noīe Chriſti,& pr̄is, & filii,&c.
quidā,vt refert Inn.dn̄t,ꝙ non eſt baptiſ
mus ꝑꝑ omiſſionem formæ ſubſtātialis,
niſi fortè in vna prouincia conſuetudo
aliud hr̄et. Et not.bn̄ hoc dictum,uult.n.
ꝙ una prouincia pōt uti alia forma, q̄ ſit
hic expreſſa, dūmodo in ſubſtantia ſit iſti
æquipollēs. Ponit exēplum in Calabria;
& dicit,ꝙ Papa intm̄ approbauit illorum
conſuetudinē,ꝙ eis conceſſit,vt in futurū
poſſint ita facere:ſecus dicit,ubi in una ci
uitate,vel in pluribus:qa nō eſt ita iuſtus
error in vna ciuitate, ſicut in una prouin
cia.Itē non eminet tm̄ ſcādalum,ſm̄ Ho
ſti.& concludunt Inn.& Hoſt. ꝙ eccleſia
Romana debet,quantū pōt, ſine tn̄ viola
tione fidei, tolerare ritus & ꝯſuetudines 1
aliarum prouinciarū, vt Gręcorū,& alio
rum Chriſtianorū, ut facilius redeant ad
fidem integram. Et his rōnibus Papa ſu- 2
ſtinet Græcos ſacerdotes in mr̄imonio,
ut in c.cum olim,de cler.coniu.& in c.Ni 4
cena 31.di.Item Iudęos, & Paganos con
trahentes in ſecūdo gradu,vt in c.gaude-
7 mus,de diuor.†Et ſic bene & ſingulariter
no. ꝙ conſtitutio Papę non extendit̄ ad
alios hn̄tes conſuetudinem contrariā;ꝓ
hoc uide bonā gl.21.di.in c.1.in fi.Octa-
uò q̄ro,ibi: *te*,quid ſi omittat̄ illud ꝓno-
men,te? cōiter tenetur, ꝙ ille non eſt ba-
ptizatus:quia non apparet,qd iſte bapti-
zet.Vltimò q̄ro,ibi: *in nomine patris*,quid
d ſi dicatur[d] in noīe trinitatis, uel in noīe
Chriſti? Hāc q̄ōnem ponit gl.pe. & dicit,
ꝙ tenet baptiſmus· quia olim ſic baptiza
bantur homines,ut in c.quodam, de ꝯſe.
di.4.doc.hic cōiter tenēt oppoſitū: quia
hodie fuit immutata illa forma, ut patet

a Qualiter aqua ſit neceſſaria in baptiſmo, & quare ipſa potius adhoc ſumat̄, q̄ alius liquor,prout eſt vinū,vel ſanguis,ponit elegantiſsimè Tho. in 4. ſen.di. 3.q.1.arti.3. & uide d.Ant. in c.ꝑ. xi.s̄. eod.

SEB. SAPIA.
b In nominib.patris. Quid autē ſi diceretur: In noīe patris, & filii, & ſpiritus ſancti, & diaboli,an ualeat baptiſmus, & valeat hmōi conſuetudo,vide Hoſ.in ſum.huius ti. con cludentem,ꝙ non in. §. quæ ſit eius forma,col.2.Car. Alex.in c.conſuetudinē.11.diſt. Petrum Rauenatem in concluſionibus conſuetudinis,colum. 14.

c Adde hic,ꝙ ſi ſacerdos baptizaret aliquem nobilem,nō vitiat̄ baptiſmus, ſi ob reuerentiam dicat: Ego baptizo uos, vbi debeat dici, Ego baptizo te, ſecundū quod docet iſta decreta. ita determinent do. ī c. cū ab uno, de re iu.in 6.

SEB. SAPIA.
d Quid ſi dicat̄. vide Feli. in c.cū dilecta, col.18. ver. ſimiliter dixit, s̄. de reſcr. & ibi ponit, an peruerſio ordinis in baptiſmo vitiet baptiſmū, col.6.ver.adde ēt ad iſtam regulā. uide ēt Feli. in c.quæ in eccleſiarum, col.6.uer. ſecunda cōcluſ.s̄. de cōſti. & ibi an Papa poſſit mutare formā verborū.

Adde huc, qđ not.Bar.in l.1. C. ne ſa.bap. rei. ubi dicit de iure hoc poſſe fieri, cum quis in periculo fuit baptizat⁹,iterū baptizari pōt in eccleſia cū hac cōditione, ſi non es baptizatus,&c. Et de iſta baptizatione, qua pœna puniant̄ facientes eam, eſt text.cum glo.& ibi do.Ab. in c.ex literarum,

in hoc tex.& hoc tene menti.Quædā tan
git hic Inn. ad materiā faciētia, uide per
te;& per prędicta expeditæ ſunt glo.

SVMMARIVM.

1 *Baptiſmus reiteratur, ſi dubitatur de eius omiſſione.* 2
3 *Baptiſmus quibus caſibus reiteretur.*

CAP. II.

1 DE quibus. † Breue eſt, &
hoc intendit.
Si probabiliter dubitat̄, an qs
fuerit baptizatus, pōt baptizari
2 forma hic expreſſa.† Not.ꝙ ubi dubitat̄,
an ſolennitas debita interuenerit, debet
in dubio reiterari,ad hoc de conſe.diſ.1.
c.ſolēnitates.& ꝙ hic dr̄ de baptiſmo,ꝓ-
cedit ēt de cōfirmatione, ſeu chriſmatio
ne ſm̄ doct.Idem dicerem in oībus aliis
ſacr̄is non iterabilibus eadem rōne.Item
no.caſum,in quo ſacr̄m confert̄ ſub con-
ditione: hic tn̄ non eſt propriè conditio,
cum ſit de p̄terito. Non.n.ſuſpēdit actū:
quia certum eſt naturę, utrum fuerit ba-
ptizatus,ut no.in l.cum ad tp̄s,ff. ſi certū
3 pet.† Vltimò q̄ro,in quo dubio procedit
iſte tex.doct.inſtant:ſed finalis & uera cō
cluſio eſt,ꝙ procedit, tam in dubio facti,
quā iuris.Et primò ponit exēplum, cum
reperit̄ infans expoſitus ſine ſigno baptiſ
mi.Nam dubiū conſiſtit in facto.De ſecū
do pn̄t poni multa exēpla,& notabis.s̄.c.
proxi.puta ſi fuit dictū:baptizo te in no-
mine Xp̄i.Nam in iure dubitat̄,an iſte ſit
baptizatus. ideò poteſt baptizari ſub iſta
forma,de qua hic. In gl.fi.in fi. dic,ꝙ iſta
q̄ō non procedit ad textū relata: quia,ex
quo p̄mittit proteſtationē, ꝙ nō intēdit
baptizare,ſi erat baptizatus,non pōt di-
ci,ꝙ imprimat̄ nouus character. Itē ſine
illa proteſtatione tene, ꝙ non imprimit̄
nouus character,ſi iterū qs baptizet̄: ſed
tm̄ fit reiteratio ī facto,ar.in c.in Geneſi,
de ele. Nā dn̄ium alicuius rei non pōt ha
beri amplius,q̄ ſemel,& bis hr̄i nō pōt,ut
in c.inter dilectos,de fi.inſtru. multò for
tius hoc eſt dicendum in charactere,&c.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa magnæ importantiæ ſunt per ſolam ſedem Apoſtolicam decidendæ.* 3.
Sententia ſuper depoſitione Epiſcopi per ſolum Papam fieri poteſt.
2 *Papa ſolus ſine concilio non poteſt ſtatuere cōtra vniuerſalem ſtatum eccleſiæ.*
4 *Communis uſus loquendi attenditur etiam in interpretatione diuinæ ſcripturæ.*

CAP. III.

MAiores. Hoc dicit vſq; ad
§.verum. Sacra-
mentum baptiſmi utiliter con
fert̄ paruulis, licet non credāt,
nec intelligant,& remittitur peccatū ori
ginale.Et diuiditur tota decreta. in duas
partes. Primò ponit exordium probans
magnas q̄ōnes maximè fidem tangentes
referendas eſſe ad Papam.Secunda,ibi: *in
quibuſdam*,ponit epiſtolam, quę quatuor
habet partes, ſicut quatuor ſunt q̄ōnes.
Scd̄a,ibi, *uerū*.Tertia,ibi: *ſed adhuc*. Quar
ta,ibi: *itē quæritur*.Prima ſubdiuidit̄.pri-
mò ponit̄ hæreticorum obiectio duabus

de apoſt. Item uide tex. in c.non li cet,& ca. ne baptizare, cū.3.ſeq. de conſe.di.4.Et iſta practica proteſtādi eſt, quā no. idē domi.Abb.in c.1. in fin. de cler. per ſal. promo.

De hoc genere cauſarū, ſcilicet, quæ ſunt maiores quæ mediæ, uide per Ioā.And.poſt Hoſt. in cap. ſi de crimi. falſ. & per gloſ.remiſſiuè in uerſi. grauiora,& Imo. in 9.col. in cle.non poteſt,de procu. facit quod legitur in text. & glo. in c.frater ue ſter. 16.q.1. & per gl.in c.literas, de iura.calu. Et quæ dicatur minima cauſa,uide per gl. in cap. de appellationibus,de appe. &per gl.in c.fi.de re iud.lib.6. Et facit, quod not.do. Anto.in c.cæterū, đ don. ubi ponit, quid dicatur eſſe minimum; & circa hoc quæ dicantur cauſæ maiores &c. uide dom. Ant.in ca. ut debitus, in ulti.col.de app.poſt gl.fi.ibi quę dicit, ꝙ cauſæ maiores ſunt, de quibus in. cap. quod transla. de offi. leg. Et adde, quòd cuiuſcunq; ualoris ſit cauſa, non dicitur eſſe magna cauſa,ſi agatur ſolū de poſſeſſione, non de proprietate. Ita no.dicit Barto.in l. admonendi, in 10.col.ff.de iureiuran. Item, quæ dicatur grauis vel ardua cauſa, uide domi. Ant.de procu.in c.querelam, in 6.colum. Nam cauſa electionis dicit̄ magna cauſa,ut not.gl. in c. bonæ, el 1.in uer. ſecurum, de elect. maximè ſi ſit de electione Epiſcopi,ut eſt text.in c. ſi ipſius, de electi. libr. 6. uel de electione coadiutoris Epiſcopi, ut eſt text. in cap.1. de cle.ęgr. libr.6. & uide domi.Anto.in c.edoceri,in authoritatibus

authoritatib⁹munita.Scd̄a ibi, *ad id*.ipſi⁹ ſolutio.Tertia,ibi:
cæterum authoritatibus reſpōdet.Caſus lit. Quidā hæretici
fecerūt quaſdā q̄ōnes catholicis. Archiep̄s Aretalē poſtula
uit dn̄m Papā illis q̄ōnibus rn̄dere.Ad ꝙ reſpōdet Papa de
clarādo ſingulos articulos vniuſcuiuſq; q̄ōnis,ut clare ex il
1 la lr̄a capere poſſit.B.†No.1.ꝙ magnarū cauſarum[a] deciſio
a ſeruāda ē ſoli Apoſtolicę ſedi,ꝓ hoc cap.vt debitus,s̄.đ ap.
&.c.q̄uis, de electio.li.6.Hinc ē ꝙ nemo citra Papā p̄t face
re ſn̄iam ſuꝑ depoſitione Ep̄i,3.q.6.accuſatus, &.c.q̄uis,&.
c.2.đ trāſla.p̄la.& p̄ſertim ſi talis cā attingit articulos fidei,
uel ſacramēta eccl̄ię. Hic.n.agebat̄ de ſacramētis ecclię.Et
ex hoc & ex tex. īfero ſolū Papa poſſe cognoſcere & decide
2 re cās fidei,& ſacramētotū eccl̄iæ.† In ꝯriū tn̄ facit gl.in.c.
Anaſtaſius.19.di.q̄ vr̄ velle,ꝙ Papa ī cā fidei dēt cōgregare
cōciliū,& in tali cā cōciliū eſt ſupra Papā,& ſic aliq ruditer
ītelligētes illam gl.aptè veniūt ꝯ iſtū tex.vn̄ dic,ꝙ rl̄r ſolus 4
Papa pōt decidere cām cōcernētē fidē & ſacramentū eccle- c
ſię,vt ꝓbat̄ hic,& in.c.hæc eſt fides.23.q.1.ad c.Anaſtaſius,
dic,ꝙ ibi Papa uoluit decidere ꝯ aliquod īſtitutū ꝑ eccleſiā
ꝙ n̄ poterit ſine concilio:quia, ubi in cā fidei cōſtat de iudi 5
cio totius eccleſiæ Papa non poteſt aliquid decernere cōtra
ſtatutū eccleſię,quia poſſet Papa eſſe hęreticus,& ſic errare
ī fide.40.di.ſi Papa:ſđ tota eccl̄ia errare n̄ p̄t ut ī.c.a recta,
& ibi bo.gl.34.q.1.Scd̄ò no. ꝙ Chriſtus orauit ꝓ Petro,vt
nō deficeret eius fides. Ex quo īfert̄,ꝙ fides Chriſtiana defi
cere n̄ pōt qa nō ē p̄ſumēdū,ꝙ Chriſtus fuit fruſtrat⁹ labiis
ſuis.Sed contra hoc op.Chriſt⁹orauit pro Petro.ergo ſequi
tur,ꝙ ſucceſſores Petri non poſſent errare,ꝙ tamen eſt fal-
ſum.Nā papa p̄t peccare,ut in.c.aliorū.9.q.3.& p̄t eſſe hęre
b ticus,ut ī.d.c.ſi Papa.Itē poteſt eſſe ignarus[b] adeo,quod ꝓ d
pter inſufficientiā pōt reſignare papatū, vt in.c.1.de renun.
li.6.ergo rō lr̄ę nō cōcludit, ut propter orationē Chriſti fa
ctā ī ꝑſona Petri,ſit recurrēdū ad papā ī cauſis arduis. Sol.
dicit hic doc.ꝙ Chriſt⁹ orauit ꝓ Petro, & ſucceſſorib.ſuis,
ut n̄ deficerēt tā ī fide,q̄ in morib. Nā ſucceſſores in fide &
morib.erūt ſalui,nec errabūt ī fide. Ad id ꝙ dr̄ de hæreſi re
ſpōdēt,ꝙ orauit pro Petro, & eccleſia.Ego aliter dicerē ꝙ
quēadmodū poteſtas tradita Petro fuit ſibi tradita ī ꝑſona
eccl̄ię,ſed ſibi tāquā capiti, ut notabiliter ꝓbat̄ ī.c.ꝙcūq;,
24.q.1.& in.c.ita dn̄s.19.di.Ita Chriſtus orauit pro Petro,
id eſt pro tota eccl̄ia in ꝑſona Petri ſed ꝓ Petro principali
ter,tāquā ꝓ capite,ut n̄ deficeret fides Petri.Fides autē Pe
tri ē fides uniuerſalis eccleſiæ, & iō directe ꝯcludit̄,ꝙ eccle
ſia tota errare n̄ p̄t,quī ſaltē remaneat in uno, Et ita ꝓbat̄ 1
3 ꝑ Aug.& ē tex.cū gl.notabilis ī.d.c. a recta.24.q.1.†Sed qa
papa eſt caput huius eccleſię, & p̄ſumitur oībus ſanctior &
doctior.40.di.c.1.iō ad ipſum ē recurrēdū ī cauſis maximè
arduis, qa de facili nō p̄t totā eccleſiā cōgregare dubio ma
ximo exiſtēte,& uide gl.no.ī.c.quāuis.21.di.q̄ dicit, ꝙ ubi
ſunt bōi Chriſtiani,ē Romana eccl̄ia. vn̄ poſt mortē Chri
ſti fides remāſit ſolū apud beatā virginē.Sic p̄t cōtingere(ꝙ
abſit)ꝙ apud unū ſolū dūtaxat fidelē, licet fœminā, poſſet ꝯ
ſiſtere recta fides.No.3.ī.§.qbuſdā,ꝙ lex Moſayca nō ē ſer-
uāda cū Euāgelio, nec circūciſio cū baptiſmo.vn̄ baptiſm⁹
ſucceſſit circūciſiōi,n̄ aūt cōcurrit cū circūciſione. Itē oo.ꝙ
baptiſmus cōpetit cuiq; ſine diſtīctiōe ſexus, vel ętatis.Itē
no.hic tex.aptū,ꝙ ī lege diuina ēt maſculinū cōcipit fœmi
ninū,ita apte arguit hic tex.Nā Chriſtus dixit,niſi qs rena
tus fuerit,&c.& dr̄, ꝙ ꝑ hoc īcludere uoluit maſculos & fœ
minas. n̄ ſolū ergo ī lege humana maſculinū ꝯcipit fœmini
nū,l.ſi ita,ff.de le.2.& ī.l.ff.đ uer.ſig.&.17.q.4.ſi quis ſuadē
te,iūcto capi.mulieres,de ſen.ex. ſed ēt ī.l.diuina, ut hic,ꝙ
tene mēti.Itē no.duos effect⁹circūciſiōis antiquæ.Nā tolle
bat̄ peccatū,& euitabat̄ dānatiōis periculū.Sed ꝑ hoc n̄ po-
terāt ꝑuenire ad regnū cęleſte.Baptiſm⁹ uero hēt tres pri-
cipales effectus. Prim⁹ īducit remiſſionē peccatorū. Scd̄us
tollit dānationis periculū. Terti⁹ apit regnū cæleſte, & dic
quartū,ꝙ īfundunt̄ gratię & uirtutes ī ipſo baptiſmo,ut.j̄.ī

uer.illud,& in cle.1.de ſum.tri.in fi. Dic
ēt clarius,ꝙ per baptiſmū dimittitur ne
dum pctm̄,ſed etiā omnis pœna peccati,
ita ꝙ ſi infidelis adult⁹ hodie baptizare-
tur,& illico decederet, nō ſentiret ēt pœ
nā purgatorii,ut eſt tex. Aug. notabilis,
de pœ.di.7.c.nullus. ubi ponit exēplū in
latrone,cui credenti,& tūc baptizato ba
ptiſmo flaminis,fuit dictū,Amē dico ti-
bi,qa hodie mecū eris in paradiſo, ut in
d.c.fi. Itē no. ꝙ diſpō hn̄s plures orōnes
dēt uniformiter intelligi. un̄ cauda nō ē
ſeparāda à capite,ut ad aliud referat̄ prī-
cipiū,& ad aliud finis; & ad hoc notabis
iſtū tex in uer.fi.iuncta gl.in uer.authori
4 tas.†No.ibi, *ſecundum communem uſum lo-
c quendi*,tex.ſatis notabilē,ꝙ ēt uerba[c] ſcri
pturæ diuinę intelligunt̄ ſm̄ cōem uſum
loquēdi.c.ex lr̄is j̄.de ſpō. & l.Labeo,de
5 ſupel.le. † Itē no.ꝙ uerba apta referri ad
habitū & actū,referunt̄ ad habitū ſolum,
qn̄ ſubiecta mā hoc expoſtulat; & ſic nō
pōt qs redargui đ ineptitudine loquēdi.
Exemplum.ſi dico,Titius comedit,licet
actualr̄ nō comedat;tn̄ uerū eſt dicere,ꝙ
comedit,referēdo ſermonē ad aptitudi-
nē, & nō ad actū, aptus eſt.n.comedere;
Et idem dicendū eſt in ſtatutis,& aliis di
ſpoſitionibus.Vltimò nota in hoc princi
d pio, ꝙ ēt paruulis[d] uirtutes infundūtur
in baptiſmo;& hæc opi.hodie eſt appro-
bata in cle.1.in fi.de ſum.trini.

SVMMARIVM.

1 *Argumentum a ſimili procedit, etiam in concernentibus animā, dummodo detur omnimoda ſimilitudo.*
2 *Peccatum originale quod eſt.*

Verum. Originale pctm̄,
qđ ſine cōſenſu
ꝯhit̄, remittitur in baptizato,
ēt nō ꝯſentiēte,ut ꝑuulis, ſec⁹
de actuali,qa ſicut nō cōmittit̄ ſine ꝯſen-
ſu, ita non relaxat̄.h.d.uſq; ad §. adhuc.
1 †No.1.ꝙ ēt in cōcernentib⁹ aīam in lege
diuina licitum eſt arguere,a ſimili,dūmō
detur oīmoda ſimilitudo in eo,in quo fit
cōparatio,al̄s ar. a ſimili corruit,ut hic;
de quo uide qđ no.Io.An.in c.nō pōt,de
p̄ben.li.6.& qđ no.in c.trāſlato, de ꝯſti.
No.duplex eſſe pctm̄,ſ.originale & actua
le, & ꝙ actuale nō cōmittit̄ ſine cōſenſu.
mā pctm̄ adeo eſt uoluntarium, ut nullo
mō ſit pctm̄,niſi detur uolūtas peccandi. b
Nam pctm̄ eſt uoluntas cōſequēdi,qđ iu
ſtitia uetat; de quo dic,ut plenius hr̄. 15.
q.1. ī prin.& dr̄ actuale,quia primo actu
& facto cōmittitur. Nam impoſſibile eſt
quem peccare ſine facto ſuo. Originale
uerò dr̄,qđ ꝯhitur ab origine, ſ.cum ani
ma infunditur ī corpore. unde ſcias poſt
Inno. hic, ꝙ in anima pueri reperiuntur
tria,ſ.pronitas ad peccandum;& cōtrahi c
tur ex carnis corruptione. Nam per pec-
catum primorum parentum caro huma-
na fuit corrupta. unde dicit canon,ꝙ om
nis ætas ab adoleſcentia prona eſt ad ma
lum 12.q̄ō.1.omnis ætas. Secundum eſt
quædā macula, ſeu ſordes,q̄ ꝯhit anima d

3. col. de reſcrip. ubi dicit,ꝙ ſtatur arbitrio iudicis, quę dicatur ardua cauſa. Idē do. Ant. in d.c.edoceri, in ulti.col. dicit, ꝙ conſtituere uniuerſalem ſyndicū, uel ęconomum in eccleſia, dicitur arduum negotiū. Item, quæ dicantur leues cauſæ,uide omnino Bart. in l.leuia, in fine. ff. de accuſa. Quæ autem dicantur grauia, uel grauiſsima, uide Bart. in l.non ſolum.§.ſi mandato uer.cir. ſecūdum, ff. de iniur. Et de multiplici genere cauſarum,uide gl. 11. q. 1. in ſum.& Lap.alle.70.Itē q̄ dicantur grauia delicta. uide do. Anto.in c at.ſi clerici, in §.de adul. in pe.col.de iudi.

ANT. FRAN.
a Quæ dicant̄ cauſæ graues, & quæ modicæ, & quæ minimæ, dicas hoc relinquēdum arbitrio iudicis, q̄ cōſyderata qualitate ꝑſonarū & quātitate cauſę arbitrabit̄ illā eſſe magnā uel paruā iuxta glo.in l.illicitas, ff.de offic. præſi.quæ dicit,ꝙ cauſa unius porcelli in ruſtico erit grauis, qa porcellus ruſtici eſt oculus ruſtici,& uide Ro.in l. ſi cōſtante in pri.ff. ſo.ma. & quæ notant do. in l. admonendi, ff. de iureiu. & in l.imperium, ff.de iuri.om.iud.

SEB. SAPIA.
b Ignarus. uide Feli.in c. ſi q̄n, col. pe.in fi.s̄.de reſcr. ubi dicit, quòd ꝓpter defectum literaturæ Papa non poteſt deponi,ſed per ſolam hæreſim.

SEB. SAPIA.
c Quòd etiā uerba. Multa de cōi uſu accumulat Fel. in gl. 1. pœmii hui⁹ libri,col. 2.cū ſe. & mod.in ru.ff. đ ope.no.nun.

d Et circa baptiſmum paruulorū

& eius effectū,uide tex.in c.1.§.uerū,ſ.de ſum.tri.& omnino.S.Tho.
4.ſen.diſt.4.q.3.ar.1.uide etiā ad materiam huius. c.quod ipſe Tho.
no.ea.diſt.q.3.art.2.
SEB. SAPIA. Per baptiſmum. Nunquid autem baptiſmus de-
a leat crimina perpetrata ante baptiſmum adeò,quòd qui perpetrauit
nō poſſit amplius
accuſari, uidē *Fel.*
in. c.đ his,col.2.
uer. ſecūda cōclu.
ſ.de accu.poſt Ab
ba.ibi.
ZACHA.
a Non dimitteret
peccatū origina-
le. Tu dic, ꝙ non
tollit ꝑ baptiſmū
quo ad ſui eſſen-
tiam,ſed mitigat,
ne qs dānetur, ut
no.gl.in.c.ſi con-
cupiſcētia.15.q.1.
& i c.2.đ cōſ.d.4.
Antonius Franc.
Circa hoc, quod
hic dicit de pec-
cato originali,di
cas ꝙ illud ꝓceſ-
ſit ab inobedien-
tia & concupiſcē-
tia primorū parē
tum.& ideò,quan
uis non tenetur đ
illo confiteri iu-
xta ea,quæ haben
tur per glo. in.§.
fina.de pęni. diſt.
4.& quia illud de
letur per baptiſ-
mū,ut in.c.maio-
res, de bapti.& de
hoc originali pec
cato habetur per
Beatum Thom.in
prima parte ſum-
mæ. q.8.ar.4.&.2.
& in. q.de malo.
q.4.& in ſumma
cōtra gētiles, li.
3.q.41.cū duabus
ſeq.q.Et adde , ꝙ
originale pecca-
tum eſt ęqualiter
in omnibus , ut ꝑ
Bea.Tho.in prin.
2.q.82. art.4.& in
q.de malo.q.4.ar
tic.7.Et an origi-
nali peccato de-
beatur pęna ſenſi
bilis, uide eūdem
Thom. in præall.
q.33.ar.4.& in.d.
q.de malo.q.2.ar.
2.& an pęna pec-
cati originalis in
aliquo remaneat
poſt baptiſmum,
uide eūdem in.4.
parte ſum.q.60.7.
artic.4. & quæ ſit
pęna peccati ori-
ginalis, dicas ꝙ
eſt pęna carentiæ diuinæ uiſionis,ut per eundem Tho.in.q.de malo.
q.5.ar.2.&.3.& uide quæ habentur in.c.per baptiſmum, de conſ.di.
4.ubi habetur,ꝙ multiplex eſt pęna peccati originalis; de quo uide
per Archi.& ſcribentes.
c SEB. SAPIA. Quòd quis.An præſumatur quis in eadem uolun-
tate perdurare,uide Bal.& alios in.l.in ipſius, ubi bo.tex.C.fami.er
ciſcun.Aretin.in.capitu.1.in ſecunda colum.ſuprà de iudi.Alexan-
der in conſil.78.incipiente,in cauſa & lite uertente, in ſecundo uo
lumine.

in īfuſione ad corpus ꝑ īmiſtionē carnis 1
corruptæ.Tertiū eſt reatus,ſeu debitū pę
næ æternæ,qđ qdē ſequit̄ ex ſecūdo.Nā
ꝓꝑ illam maculā ꝯtractam primi parentes
cū poſteritate ſua fuerunt deputati huic
pœnę ęternæ.†Sed dubitat̄,ꝙ ex iſtis tri
bus dicat̄ pctm̄ originale.magiſter ſnīa- 2
rū plenè ꝓſequit̄.2.ſen.di.30. & ibi ꝯclu
dit,ꝙ illa pronitas ad peccandū ſit pctm̄
originale; qđ nō placuit Inn.qa ſequit̄,
ꝙ ꝑ baptiſmū nō dimitteret̄ pctm̄ origi-
nale,[a]cū pòſt baptiſmū remaneat ipſa ꝓ
nitas ad peccandū,ut in d.c.oīs ætas,&.c.
ſepties ī die, de pœ.diſ.3.Dicit ergo ipſe
teneri cōiter , ꝙ illa macula, ſeu ſordes
ſit pctm̄ originale , cui ē annexa illa ꝓni
tas ad peccādū.vñ licet tollat̄ illa macu-
la;remanet tñ pronitas ꝓꝑ corruptionē
carnis ; & ſic intelligitur illa authoritas 3
Aug.dū dicit, ꝙ per baptiſmum tollitur
pctm̄ originale reatu,& non actu.i.tolli
tur ille reatus, q priuabat hominē uiſio
ne Dei: ſed remanet, īpropriè tñ, ī actu,
qa remanet illa ꝓnitas ad peccandū. Di 1
cit ēt Aug.ꝙ iſti q carēt uiſione Dei de-
cedētes ſine baptiſmo mallēt ſic eē, quā 2
nō eſſe . Et hoc facit ad ſolutionē unius 4
ꝯrii.Nā uř iniuſtum,ut paruulus,qui nul 5
lum pctm̄ cōmiſit,đcedēs ſine baptiſmo
puniat̄. So.carētia uiſionis Dei nō ē ꝓ- 7
priè pœna; ſed ꝓꝑ inobediētiā primorū
parentū Deus nō vult eis cōicare beati
tudinē ſuā:nō aūt īponit eis pœnā actua 1
lē;& iſto reſpectu pęna iſtorū paruulorū
dř mitiſſima,vt in c.regenerāte,de cōſe.
diſ.4.qnimo De[9] facit eis grām eos creā
do;qa ſ̃m illā authoritatē Aug.iſti vo-
lūt magis ſic eē,q̃ nō eē;& idē no.gl.ī d.
c.regenerāte. Cōclude ergo,ꝙ ꝑ baptiſ-
mū tollit̄ illa macula,ſeu ſordes aīę,& ꝑ
ꝯſequēs tollit̄ ille reatus.Itē illa ꝓnitas 2
ad peccādū đbilitat̄ maximè poſt ſacrm̄
confirmationis.Nā ꝑ chriſmationē, ſeu 3
cōfirmationē Chriſtianus confirmat̄ in
fide,& efficit̄ fortior ad reſiſtendū Dia-
bolo,& cōcupiſcētiis carnalib[9],ut in c.1.
de conſe.diſ.5. & adde iſtis gl.no.in c.2.
de conſe.diſt.4.quam omnino uide.

SVMMARIVM.

1 *Confitens peccata ſua, & aliqua retinens, de quibus non vult confiteri, non poteſt pro confeſſis abſolui.*
2 *Infantes decedentes ſine baptiſmo , priuantur viſione Dei: aliam verò pœnam actualem non patiuntur .*
Intellectus implicantes contrarietatem,vel repugnantiam,non ſunt admittendi.

Sed adhuc. Licet in baptiſmo dimittat̄ ori
ginale peccatū paruulis,qui tñ
conſentire nō pñt:in adultis tñ amētibus,vel dor
mientib.qui nō conſentiūt baptiſmo,non dimit-
tit̄ actuale.Item ēt nec originale . Secunda pars,ibi : *ad hoc*
1 † No 1. ꝙ nunquā quis liberat̄ ab uno peccato, quin libere
tur ab oībus:quia Deus non nouit opus imperfectionis. Ex
hoc infero,ꝙ confitens aliqua ex ſuis peccatis vel ēt oīa,ſi
diſpoſitus eſt in aliquo peccato iacere , à nullo in veritate
abſoluit̄ rectè:quia peccata ex parte non dimittunt̄ per rō-
nem lrę;& vide qđ leg.& no.in c.q đ quidā, de pœ.& remi.
2 † Scđò no. ꝙ pœna originalis peccati nō eſt niſi carētia ui
ſionis Dei.Ex quo infert̄ ad id,qđ dixi in p̃cedenti.§. quod
paruuli decedētes ſine baptiſmo,nō patiunt̄ aliā pœnā, uiſi
ꝙ carēt viſione Dei:illa tñ pœna maxima eſt,ut in c.firmiſ-
ſimè,de conſe.di.4. licet reſpectu pœnæ actualis dicat̄ mitiſ
ſima;& ſic ꝯcordat tex.in c.regenerāte,ea.diſ. Et ob hoc di
xit Aug.ꝙ dānati ad ꝑpetuos cruciatus mallent eſſe cum il
lis cruciatibus,& videre Deum,q̃ extra cruciatus, & carere
viſione Dei ; quaſi innuat, ꝙ carentia uiſionis Dei eſt in ſe
maior pœna,q̃ ſit cruciatus ille,quē dānatus ſuſtinet in in-
ferno.Imò iſta carentia dř grauiſſima pœna : dānatus tñ in
inferno hēt vtranque pœnam,quia caret uiſione Dei , & tñ
3 patitur alios cruciatus.† Item no.ꝙ abiiciendus eſt intelle
ctus,ex quo ſequitur quædam contrarietas,ſeu quædam re-
pugnantia.Et no.modum arguendi , facit.c.ſolicitudinem,
de app.& l.vbi repugnantia,ff.de reg.iur.cum ſi.

SVMMARIVM.

1 *Dormientes & furioſi non poſſunt baptizari, niſi antè dormitionem & furorē velint baptizari.6.7.*
2 *Infideles non poſſunt cogi ad fidem ſuſcipiendam .*
Baptizari nemo poteſt per vim.
4 *Matrimonium factum ex uoluntate coacta, non tenet.*
5 *Præſumitur quis durare in eodem conſenſu,& allegans voluntatem mutatam habet probare.*
7 *Maritus non poteſt ordinari in præiudicium vxoris etiam, quòd vxor adhuc non ſit cognita.*

Item quæritur. † Hoc dicit vſque ad fi.
Amentes,vel dormien-
tes baptizati,ſi ante dementiam , vel dormitionē
baptizari volebant,characterem ſuſcipiunt ; alias
ſecus.coacti verò cauſatiuè ſuſcipiunt.h.d.uſq; ad fi.Primò
ponitur qō.In ſecunda, ibi : *ſunt autem*,quorundam opi. In
tertia,ibi: *ſed opponitur*,illi qōni opponit.In quarta,ibi:*pro-
pter quod*,opinionis ueritatem exprimit. In quinta,ibi:*dor-
1 mientibus*,principalem qōnem ſoluit. † No.1.alienum fore
a religione Chriſtiana,ut infideles compellantur ad fidem
2 ſuſcipiendā ; concor.c.ad finem.23.q.5.† No.differentiam
inter vim p̃ciſam,& conditionalem. Nam uis præciſa impe
dit impreſſionē characteris:ſecus in conditionali.rō eſt,qa
primo caſu potius dř quis pati,q̃ agere.c.ſacris , quod met.
cau.Exēplum :ſi quis ligatis manibus & pedibus inuitus ba
ptizaretur . Sed in ui cōditionali eſt uoluntas,licet coacta.
Et ex hoc & ex tex.no.ꝙ coacta volūtas,uoluntas eſt , licet
4 non ſit abſoluta.† Ex hoc infertur,ꝙ in actu,in quo requi-
ritur abſoluta uoluntas , ut in matrimonio,ubi requiritur
omnimoda libertas,ut in c.cum locū,de ſpon. coacta uolū
tas non ſufficit:quia non eſt abſoluta uoluntas; & uide qđ
5 dixi in d.c.cum locū,& tene menti.†Itē not.ꝙ quis [c]p̃ſumi
c tur perdurare in eodē conſenſu.allegans ergo uoluntatem
6 mutatā,hēt probare,ff.de ꝓb.l.eum qui.†Itē no.caſum,in
quo demens,vel dormiēs pōt baptizari, qñ ſcilicet ante de
7 mentiam,uel ſomnū erat in propoſito baptizandi.† In gl.
in uerbo,*conditionaliter*,ibi Io.And. dicit,ꝙ non cogeretur,
& hoc tenuit hic,& in cap.ubi iſta.74.diſt.ſed doct.uidētur
cōiter tenere contrarium. Pro hoc facit iſte tex.Nam quē
admodum ſuſcipiens baptiſmum per uim conditionalem,
compellitur ad obſeruantiam fidei,& ipſius ſequelā,ut hic,
& in

& in c.de Iudæis,45.diſ.ita & ordinē ſuſcipiēs dēt ꝯpelli ad
obſeruātiā ordinis,& ſeqlā ipſi[9],& erit hic caſus,in quo me
tū paſſo nō ſuccurrit ꝑ actionē,qđ me.cau.Rō, quia ꝯ impſ
ſionē characteris,cū ſit indelebilis,reſtitō fieri non dēt, nec
p̃t,maximè cū iſte poſſet dici inuitatus ad meliora,ut notat̄
in ſimili in c.cū dilectus,qđ me.cau.& uide ꝑ Goff.in ſum.
de æta.& qual.§.circa hanc,& duob. §§. ſequentib. ſi tñ iſte
habuiſſet uxorē,poterit matrimonio licitè uti, qa non po-
tuit ordinari in p̃iudiciū uxoris,ēt ſi uxor nondū fuiſſet co-
gnita,arg eorū,q̃ no.gl.de uoto,li.6.c.1.In gl.in uer. *perdu-
rare*.no.bene iſtā gl.& q quā ponit,quia quotidiana eſt.

SVMMARIVM.

1 *Baptizare nemo poteſt ſeipſum, etiam inſtante neceſſitatis articulo , tamen ſi ſtatim mortuus fuiſſet,ſaluus fuiſſet propter fidem,quam habuit.*
2 *Forma ſubſtantialis debet ſeruari,alias actus eſt nullus, etiam quòd ex neceſſitate non poſſit ſeruari.*
3 *Baptizans debet eſſe maior baptizato.18.annis.*
4 *Iudæus ante,quam recipiatur ad baptiſmum,debet omnia reſtituere , quæ extorſit per uſurariam prauitatem;illa uerò quæ licite quæſiuit,non.*
5 *Baptizari nemo poteſt ex ſua immerſione in fontem,licet alius dicat, ego baptizo te , ſed requiritur,quòd ab alio immergatur .*

CAP. IIII.

DEbitum. † Nemo pōt ſeipſum baptizare , ēt
inſtāte neceſſitatis articulo.Com
munis diuiſio.Scđa,ibi: *reſpondemus* . Caſus litera
lis . Quidā Iudæus in mortis articulo cōſtitutus ,
cū inter Iudæos exiſteret,nec aliquē Chriſtianū hře poſſet,
ſeip̄m in aquā īmerſit,dicēdo, ego baptizo me in noīe pr̄is,
& filii,& ſpūſſancti.amē.Quęrit̄,an iſte ſacrm̄ baptiſmi rece
perit?Rñdet Pa.ꝙ cū inter baptizātē, & baptizatū dēat eſſe
diſcretio,ſ̃m qđ ex uerbis dñi colligit̄,qui dixit Apoſtolis,
Baptizate oēs gētes in noīe pr̄is,& filii,& ſpiritusſancti,prę
dictus Iudæus eſt ab alio baptizandus,ut oſtēdat̄,ꝙ ali[9] eſt,
qui baptizat,& alius,q baptizat̄.uñ dñs nō a ſeipſo,ſđ a Ioā
ne uoluit baptizari,tñ,ſi Iudęus ſtatim deceſſiſſet,ad patriā
cōuolaſſet,nō ꝓꝑ ſacrm̄ baptiſmi,ſed ꝓꝑ fidē,quā habuit, ſa
ſacramēti . In baptiſmo illa ſpiritualis gñatio celebrat̄ , de
qua dixit dñs,niſi renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto, ñ
intrabit in regnū Dei,&c.Sicut.n. in carnali gñatione alius
eſt,qui gñat,& alius qui gñat̄,ſic & in ſpirituali alius dēt eſ-
ſe,qui ſpiritualiter gñat,& alius qui ſpiritualiter gñat̄.Sanè
cū corp[9] exterius,ſiue cor interius baptizat̄,oportet, utrobi
q; paternitas & filiatio ualeat inueniri,qb baptizās,& bapti
2 zat[9] adinuicē referāt̄.Ber.† No.1.ꝙ ubi aliqua requirunt̄ ad
ſubſtātiā actus,niſi illa interueniāt,ñ tenet actus, ēt ſi ex ne
ceſſitate ſolēnitas ſ̃uari nō poſſit.Ex quo infert̄ , ꝙ neceſſi-
tas facit deficere ſolēnitatē ſubſtātialē,qđ no.No.2.ꝙ ī ba-
tiſmo qs dř renaſci,qa primò fuit natus carnaliter:nūc uerò
renaſcit̄ ſpūaliter.Et ex hoc īfert̄ & ex tex.ꝙ iſta gñatio ſpi-
ritualis dēt imitari naturā,ſeu naturalē gñationē , inquātū
pōt.uñ ſicut in gñatiōe nāli quis nō p̃t ſeip̄m gñarere , ſed
requirit̄ alius,qui generet,ita & in iſta ſpūali regeneratiōe.
3 † Ex hoc ego crederē,ꝙ nemo p̃t aliū baptizare,uł ipſum de
ſacro fonte leuare,quin poſſet eſſe pater ſuus carnalis, & ſic
ꝙ p̃cedat baptizādū in plena pubertate.i.ꝙ ſit maior.18.an
nis.Sicut in ſimili dicimus in adoptione legali, qa oportet
ꝙ adoptās excedat adoptatū in plena pubertate,& ꝙ ſit ma
ior.18.annis eo,quē uult adoptare,ut ſit certiſſimū , ꝙ poſ-
ſet eſſe pater carnalis,ut patet inſti.de adop.§.minorē,licet
Pet.de Anch.hic dicat ſufficere,ꝙ excedat in 14.annis,quia
tūc pñt gñare.Sed nō placet,qa,ut dixi , lex in ſimili reqrit
plenā pubertatē,ut in d.§.minorē.Nā multi reperiūtur,qui
nō ſunt puberes in 14.an.ut no.in c.puberes,de deſpō.impu.
Et ex hoc no.quaſi nouū,ꝙ nō dēt qs admitti ad leuādū ali
quē de ſacro fonte,ut ſit pater eius ſpiritualis,niſi pręcedat,

ſeu ſit maior baptizādo ī 18.an.Nā abſo
nū uidet̄ eū fieri patrē ſpūalē, q non p̃t eſ
ſe carnalis d.§.minorē. Itē colligo ultra
alios arg.optimū,& quaſi in tex.exp̃ſſum
ꝙ ad ſubſtātiā baptiſmi nō requiritur le
uās de fonte,ſeu ſuſcipiens de ſacro fon-
te,ſed ſufficit ipſe baptizatus.hoc apte ꝓ
bat̄ in eo,ꝙ Papa arguit de carnali gñā-
tiōe ad ſpūalē,& in ſpirituali in patrē re
qrit dūtaxat ip̄m baptizātē , leuans ergo
potius interuenit ad ſolēnitatē actus, q̃
de neceſſitate,& fuit hoc,ut arbitror,in-
troductū ꝓꝑ paruulos , q nequnt rñdere
in catechiſmo.Ad hoc.c.paruuli,de cōſe.
di.4.ſed catechiſmus nō eſt de ſubſtantia
baptiſmi,ut in c.1.ſ.eo.ꝓ hoc facit tex.in
c.ꝓxi.a ꝯrio.Vltimò not.ꝙ in baptiſmo
nō ſolū baptizati . intingit̄ corpus exte-
rius, ſed ēt corpus īterius,& illa ablutio
q̃ fit exterius,notat ablutionē interiorē,
& interior fit ꝑ ſpiritū ſanctū. Nā aqua ,
& uerba nil ꝓdeſſent, niſi ſpiritusſanctus
baptizaret īterius,in c ꝑ aquā, de cōſec.
diſt.Vñ reperit̄ duplex paternitas,& filia
tio in baptiſmo. una exterius in qua bap
tizās eſt pr̄:alia interius , in qua ſpūſſan-
ctus eſt pr̄,& ideò oēs Chr̄iani uocāt̄ filii
Dei,& inter ſe ſunt fratres ſpūales , quia
habēt unū & eundem patrem ſpūalem in
iſta ſcđa natiuitate.Facit qđ no. in c. ad
mēſam.11.q 3.& ꝑ hoc ītelliges iſtū text.
4 in fi.† Hic qrit̄, nūquid Iudęus debeat in
diſtinctè admitti ad baptiſmū ? dic.ꝙ nō
nā primò debet reſtituere ea,q̃ extorſit ꝑ
uſurariā prauitatem & illicitæ,ut in c.Iu-
dęi,& ibi gl.de cōſe.diſ.4.nō aūt tenet̄ re
linquere alia licitè q̃ſita,ſicut multi ſim-
plices credūt,ꝓ hoc.c.ſicut Iudęi.ſ.đ Iu
dęis.Itē nō dēt baptizari illico,ſed debet
aliquo tꝑe differri,ut apꝑat,an habeat re
ctā intentionē,& olī fuit ſtatutū.ut ſtaret
catechuminus ꝑ 8.menſes,ut in d.ca.Iu-
dęi.ſed poſteà fuit ſtatutū,ꝙ ꝑ 40.dies tā
tū,ut in c.ne qđ abſit,ea.diſt.Multi tñ ñ
bñ hoc nō obſeruāt,ſed illico baptizant.
uñ poſtmodū quieſcente illo calore ſæ-
pæ tales redeūt ad uomitū erroris eorū.
5 † Vltimò q̃ro , quid ſi aliquis immergat
ſeipſum alio dicente:Ego te baptizo, nū
quid ſufficiat?dic,ꝙ nō,quia niſi immer
gat,iſte nō p̃t dicere:Ego te baptizo Di-
cit ēt Inno. ꝙ de neceſſitate non requiri
tur immerſio,ſed ſatis eſt,ꝙ baptizās ef-
fundat aquā ſuꝑ corpore baptizādi, lauā
do totū corpus, uel maiorem ꝑtem , uel
ſaltem caput.[a] Dicit etiā ſufficere,ꝙ ſcin
tilla aquę ꝓiectę a baptizāte tāgat cor-
pus baptizādi,qđ not.licet tutius ſit , ut
ut ſeruetur,quod pręmiſſum eſt.Sed hoc
ultimū ualet pro iſtis infantibus,q ſunt
multum debiles,ut non immergantur in
aqua,neque lauetur totum corpus,ne in-
currant periculum mortis .

SVMMARIVM.

1 *Baptiſmus conſiſtit in uerbo,& in elemēto aqua non in alio liquore,& unū ſine alio non ſufficit.2.4.*

a Et de iſta qōne,an
ſufficiat tāgere a-
qua caput,uel aliā
ꝑtē corporis,uide
gl.in l.3.in princ.
in uerb. quamli-
bet, ff. de acquirē.
poſſ. & ibi ꝑ Mo-
dern.& tenet Tho
ma.in 4.ſent. diſt.
3.q.1.arg. 4. ultra
me. quòd ſufficit
caput tantùm im-
mergi : & adde ,
quod no.Archi.in
c.nouiſſimè , de
conſec.diſt. 5. ubi
quòd de ſubſtan-
tia confirmatio-
nis. i. chriſmatis
eſt,ꝙ fiat in frōte,
alias non dicere-
tur quis confirma
tus.
ANT. FRAN.
Ad iſtud de chriſ-
mate, ſiue confir-
matione primò ,
an tale ſacramen
tum ſit de neceſſi-
tate ſalutis , uide
gl.in ca.reſponſo
de ſent. excō. quę
dicit , ꝙ cōtēnens
chriſmari,non eſt
plene Chriſtianus,
ad quod etiā uide
gl.in c.ueniens,de
trāſa.& aliā gl. in
c.1.de cōſe.diſ. 5.
& uide bea. Tho.
in 4.diſt.7.& eūd.
in 3. parte ſummę
q.26.2.ar.1. ubi te
net,quòd nō eſt ne
ceſſariū ad ſalutē .
Pro quo uide tex.
in c.oēs, de cōſec.
diſt.5.& uide tex.
& glo.in c.1. & 2.
eadē di.ubi ponun
tur effectus , quos
operatur in nob.
talis chriſmatio ,
& illa dēt fieri in
fronte,ut habetur
per glo.in d.c. re-
ſponſo,de ſent.ex-
com.& tale ſacra-
mentum chriſma
tionis eſt deuote
cōferēdum ab epi
ſcopis tantū, vt in
c.1.de reli. do. & ī
c. licet in reg. 16.
q.3.& quibus ſit il
lud cōferendum ,
uide Archi.in c.2.
de cōſe.diſ. 5. quē
ēt uide in c. nouiſ
ſimè,ea.di.q dicit
ꝙ chriſmatus ob
reuerētiā ſacramē
ti, debet ligari pā
no i frōte.& adde,
ꝙ nemo p̃t chriſ-
mari, niſi a ꝓprio
epō,ut ꝑ Inn.in c.
1.de reli. do. & ui
de Io. And. in c. 1.

de cogna. ſpi. li.6. ubi ēt dicit, ꝙ ex tali ſacramēto ꝯhitur cognatio
ſpūalis, de quo ēt uide ꝑ Arch. in c. ſpūs, de cōſe. diſ. 5. ubi ēt habetur
an in chriſmatione adulti debeat de neceſſitate interuenire leuans,
ſicut in baptiſmo.

a Adde hic gl. ī c. baptiſmi uicē, de cōſe. di.4. Sed tu uide de hoc elegā
ter in terminis ꝑ
Thom. in 4. ſent.
di.3. qō.1. argu.3.
ubi cōcludit, ꝙ ſi
aqua trāſit in aliā
ſpeciē per altera-
tionem, ſicut per
putrefactionem:
uel trāſit in uinū,
ut quia per addi-
tionem tantū alte
rius liquoris ſol-
uat̄ ſpecies aquæ,
ut ſi parum aquę
admiſceatur mul-
to uino, tunc ex il
la aqua nō p̄t fie-
ri baptiſmus. Sed
ſi aqua nō tranſit
in aliā ſpeciē, ſed
alterātur quædam
eius accidentia, ut
quia aqua eſt cali
da, tunc ex illa
aqua fit baptiſ-
mus, & ponit ibi
ſigna cognoſcen-
di, quomodo trā-
ſierit in aliā ſpe-
ciē, uel qñ recedit
in termino rarita
tis, uel diuerſita-
tis aq̄, uel in actu,
uel in potētia. Et
adde hic do. Ant.
in c. pręcedenti, in
fi. 1. col. ubi dicit,
ꝙ confert baptiſ-
mus, licet aqua ſit
lutoſa, ſecus, ſi ſit
lutum, ex quo ta-
mē aqua excute-
retur. & uide ad
hoc Thom. in 4.
ſent. diſtin.7. q.1.
arti.3. in fi. ubi di
cit, ꝙ ſi aqua palu
dis eſſet tantum
groſſa, ꝙ recede-
ret a uera ratione
aquæ, nō eſſet ba-
ptiſmus, ſicut ſi eſ
ſet lutum, alias eſ
ſet baptiſmus, qa
adhuc ſpēs aquę
manet, uide eundē
ſanct. Thom. in 4.
ſen. di.5. q.2. circa
medi. ubi dicit, ꝙ
oportet aquā, in
qua ſit baptiſmus
eſſe mūdam ob re
uerētiam ſacramē
ti, tamen ſi ſit im-
munda, nihilomi-
nus fit in ea bapt.
Item eundē Tho.
in 4. ſent. diſt. 11.
q.2. ante medium
ubi dicit, ꝙ nō re
fert in quacūque
aqua baptiſmus,
fiat, & ꝙ baptiſm⁹
poſsit fieri de o-
mni aqua mari-
na & ſulphurea, &
de lixiuio, tenet expreſsè Tho. in 4. ſent diſt. 3. q.1. arti.3. reddēs rōnem, quia non mutatur ſpecies aquę, niſi ꝙ tranſit ꝑ mōtes ſulphureos, & ſimiliter lixiuium in nullo mutatur ab aqua quo ad ſubſtantiam, niſi ꝙ trāſit ꝑ cineres. Itē uide Tho. in 4. ſen. diſt. 11. q.2. art. 3. circa fi. ubi dicit, ꝙ ī baptiſmo aqua eſt principalis materia. ſi aqua alterius ſpeciei apponatur, non ſeruatur debita materia, & ꝓpter hoc non eſt ſacramentum baptiſmi.

3 *Subſtantia actus ſi conſiſtit in plurib. requiruntur omnia illa plura, & non ſufficit, ſi unū interueniat, alias actus ruit.*

4 *Baptizari nemo poteſt in aqua roſata, quia non eſt elementum, ſed in aqua transformata ſic, puta in lixiuio, uel aqua lutoſa, uel ſulphurea.*

Baptiſmus quare debet conſiſtere in aqua.

CAP. V.

NOn, ut apponeres.
1 † Vbi deeſt uerbum, uel elemē
tū aquæ, nō eſt baptiſmi ſacra-
mentū. Communis diuiſio. Secunda, ibi,
reſpondemus. Caſus literalis. Ecce aliquis
ſimplicitate ductus liniuit puerū ī caput
& pect⁹ & inter ſcapulas ſaliuę aſꝑſione
loco baptiſmi. q̄rit̄, an talis eſſet baptiza
tus. Rñ. Pa. ꝙ cū in batiſmo duo ſint ne-
ceſſaria, ſ. uerbū & elemētū, & dñs dicat:
niſi q̄s renat⁹ fuerit ex aqua & ſpiritu ſan
cto, nō intrabit in regnū cęlorū, dubium
nō eſt, ꝙ ille nō eſt baptizat⁹, ī quo defuit
2 nō ſolū alterū, ſed utrūq;. B. † No.1. duo
q̃ requirūtur ad ſubſtantiam baptiſmi. ſ.
uerba ad hoc inſtituta, de qb. hic, & in c.
1. s̄. eo. Item elemētum aquę. nō p̄t ergo
3 q̄s baptizari in alio liquore. † Et ex hoc
& ex tex. no. ꝙ ubi plura requirūt̄ ad ſub
ſtantiā actus, defectus unius facit totū de
4 ficere. Cōcor. l. ſi unus, C. de teſti. † Sed q̄
ro, nūq̄d in aqua roſata poſſit quis bapti
zari, maximè inſtāte neceſſitate. doc. hic
cōcludūt, ꝙ nō. Et idē tenuit beat⁹ Tho.
Rō: qa Chr̄us fuit baptizat⁹ in aqua Ior
danis, & ſic in elemēto, & iō non ſufficit
alius liquor. Nā Chriſtus ſanctificauit no
bis aquā in baptiſmo ſuo, ut ī c. nunquā,
de cōſe. di.4. & fuit hoc ſacr̄m īſtitutū in
aqua, quia eſt igni ꝯria, peccatū ergo cō-
parat̄ igni. uñ ſicut ignis extinguit̄ ꝑ aq̄,
ita peccatū ꝑ baptiſmū, ut s̄. c. ꝓxi. ſed in
aqua ēt trāſmutata a baptizari p̄t, dūmō
non mutet̄ ſpecies aq̄. & ideò in lixiuio
p̄t ēt quis baptizari. Item in aqua Balnei
ſulphurei, quia aqua eſt, licet aliquātulū
trāſmutata. Idē dñt doc. in aqua lutoſa,
ſecus aūt in luto. Vltimò q̄rit̄ de una. q. q̄
fuit de facto, quidā deferēs puerū ad bap
tizādū ad eccleſiā ualde remotā, uidēs in 1
puero ſignū mortis, nec hēns ſecū aquā
ꝓiecit puerū in uno puteo, dicēdo uerba
inſtituta; nūq̄d iſte puer ſit baptizatus, &
ſic poſſit ſepeliri in cœmeterio eccleſiaſti 2
co. Quidam doctor theologię de ordine
fratrū p̄dicatorū in Montepeſſulano di-
xit, ꝙ nō: ſed ut hic refert Abbas, multi
Canoniſtę illud fuerūt deteſtati, qa non
defuit hoc caſu uerbū, nec elemētum. ſed
poſtmodū ipſe Abbas cōſuluit magiſtrū
ſuū, qui rñdit, ꝙ nō erat baptizatus, & ſic
concordauit cū iudicio illius theologi,
motus, quia in baptiſmo requirit̄ ñ ſolū
ſubmerſio, ſed etiam eleuatio ab aquis in
ſignum reſurrectionis, de conſe. diſt.4. c.
de trina, & c. ꝓpriè. Sed hæc ratio apud
me non concludit, quia; ut dixi in c. præ-
cedenti, de neceſſitate nō requirit̄ imer-
ſio, & ꝑ conſequens nec leuatio. uñ cre-
derem, ꝙ ſi poſſet conſtare, ꝙ puer uixit
quandiu baptiſmus fuit completus, ꝙ
ſatis dicatur baptizatus, ſed quia potuit
prædecedere in uia ante, quàm baptizare
tur, poſſet ſuſtentari illa opin glo. quaſi
nihil habeat. ergo per uos expediatis.

ANT. FRAN.
An in pura aqua dēat q̄s baptizari uide Hoſ. in ſum. de bapt. in §. q̄ at eius forma, ī uerſ. q̄d ſi alius liquor & in c. pe. de bap. ubi cōcludit, ꝙ in aqua miſta uino uel alicui alio liquori nō dēt quis baptizari, de quo ēt uide gl. ī c. baptiſmi, de cōſec. di. 4. & uide Tho. in 4. ſen. di. 3. Nūq̄d aūt de aqua roſata, uel lixiuio, uel de aqua alchimiſtarū, uel de aqua ſulphurea balneorū, uel de aqua maris. uel de brodio carniū poſsit fieri hoc ſacramētū baptiſmi, uide ꝑ Hoſti. & Io. An. ī d. c. pe. de bapti. & per bea. Tho. in 3. ꝑte ſum. q.66. art.4. & uide gl. ī c. detrahit. 1. q.1. q̄ uidet̄ uelle, ꝙ ī aqua maris poſsit fieri baptiſmus. Pro quo uide tex. in c. celebritatē, de cōſecr. diſt.4. gl. in c.1.4. diſt. Et quotuplex ſit baptiſmus, uide quę habentur ī c. pe. de bap. & ꝑ gl. 2. in c.2. de p̄sbytero nō baptizato, & qñ dēat q̄s rebaptizari, uide per bea. Tho. in tertia ꝑte ſum. q.38. art. 6. & in eadē ꝑte, q. 3. art.4. & in 3. ſen. diſt. 2. art.4. circa prin. & uide in ti. C. ne ſanctum baptiſ. reiteretur, per totum.

SVMMARIVM.

1 *Mores & ritus differunt inter ſe.*

2 *Infideles nouiter redeuntes ad fidem, ſunt tolerandi in moribus, & ritib. eorum, dummodo non ſint tales, quòd offendatur Deus.*

3 *Papa habet poteſtatem in omnes gentes, licet de facto aliqua non obediant.*

4 *Baptizās, ſi peccat in* Latinitate, *nō uiciat baptiſmū.*
Latinitas falſa non uiciat baptiſmum.

5 *Baptiſmus uerus confertur, etiam quòd baptizans, & baptizatus credant baptiſmum eſſe truffam, uel prodeſſe corpori, & non animæ.*

CAP. VI.

LIcet Græcos. Baptiza-
tos a La
tinis Gręci rebaptizare nō de
bent. Præmittit exordiū, & du
plicē narrat Gręcorū exceſſum. Secundò
id fieri prohibet. Tertiò pœnā imponit.
Secunda, ibi: *uolentes*. Tertia, ibi: *ſi quis*.
Caſus literalis. poſtquā Gręci ſubtraxe-
runt ſe ab obedientia eccleſię Rom. in-
tantū cœperāt abominari Latinos, ꝙ in-
ter alia, quę ꝯ Chriſtianos cōmittebant,
ſi quādo ſacerdotes Latini in eorū ſacri-
ficarent altarib. non prius ſacrificabant
in ipſis, quā ea tanquā ꝑ hęc poluta la-
uiſſent, & baptizatos a Latinis præſume
bant auſu temerario rebaptizare. p̄cepit
Papa, ut talia de cætero ñ p̄ſumāt cōfor-
mātes ſe tāq̄ filii obedientię ſacroſanctę
Ro. eccl. ut ſit unū ouile, & unus paſtor.
Si quis aūt tale quid p̄ſumpſerit, excōica
tiōis ſnīa ꝑculſus ab omni officio & bñfi
1 cio eccleſiaſtico deponat̄. B. † No.1. ꝙ in
ter mores & ritus eſt dr̄ia. hic. n. ponunt̄
iſta ut diuerſa, & dic, ꝙ mores referūt̄ ad
illa, q̄ ſunt ex̄ ſacramēta, & ritus ad ea, q̄
2 ſunt de ſacramētis. † No.2. & tene menti
ꝙ eccleſia Roma. p̄t & dēt de honeſtate
ueniētes nouiter redeūtes ad fidē tolera
re in morib. & ritib. eorū antiq̄s. Hinc ē
ꝙ multi Græci ī Calabria & q̄buſdā aliis
regiōib. tolerāt̄ ī forma baptizādi, & ce-
lebrādi, & multis aliis, ī q̄b. nobiſcū ñ cō
ueniūt. Vñ ꝑ iſtā tolerātiā ñ minus ſunt
uera eorū ſacramēta, dūmō in tm̄ nō dif-
ferāt, ꝙ Deum in illis offendāt. unde nō
ſunt

ſunt tolerādi cū periculo animarū, & ꝯ honeſtatē eccleſiæ
3 vniuerſalis; & hęc no. facit ꝙ no. gl. ī. c.1. in fi. 20. di. † Tertiò
no. ꝙ Græci, & alię nationes dēnt eſſe & ꝯſtituere unū oui
le nobiſcū. Dēnt ergo oēs hoīes eſſe de ouili Chriſti. nam
ipſe dixit, fiet vnū ouile, & unus paſtor, ut habet̄ in Euāge-
lio. ergo de iure oēs hoīes ſūt ſub paſtore eccleſię, ſ. ſub Pa
pa, licet de facto nō valeat Papa ꝯ multos infideles exerce-
re ſuā poteſtatē, de quo; uide ꝑ Inn. ī. c. ꝙ ſuꝑ his, de uo. Itē
no. ꝙ eccleſia Roma. eſt mater & magiſtra oīm eccleſiarū.
Gręci ergo d̄ iure dēnt cognoſcere Papā Romanū paſtorē
cōcor. c.2. in fi. de ſum. tri. Vltimò no. ꝙ rebaptizās aliquē
4 ex ſtudio, eſt depoſitione dignus. † Quæro hic, q̄d ſi bapti-
a zās peccat in Latinitate a, ut puta dicēdo: baptizo te ī noīe
patria, & filio, &c. Cōcludūt doc. ꝙ baptiſmus cōfert̄: qa for
ma ītellectualis eſt ſeruata, licet nō quo ad corticē. Hoc ꝓ
bat̄ ex eo, qa mulierib. ꝑmittit̄ baptizare ī idiomate uulga
ri. vñ q̄ſq; p̄t baptizare ī idiomate ſuo, nec falſa Latinitas
uitiat, dūmodò q̄s nō faciat hoc ſciēter aīo īducēdi nouū
errorē, ſeu nouā formā, vt ī c. ſi nō ſanctificat̄, & ī. c. retule-
5 rūt, de ꝯſec. diſt.4. † Itē q̄ro, q̄d ſi baptizās, & baptizatus in
tēdūt baptizare & baptizari, ſꝫ credūt, ꝙ baptiſmus ſolū ꝓ
ſit ad ſanitatē corporis, & nō aīę, nūq̄d cōferat̄ uer⁹ bapti-
ſmus? doc. ꝙ ſic. Satis. n. ē, ꝙ ſeruet̄ forma tradita ab eccl̄ia,
& ꝙ iſti baptizare, & baptizari intēdāt. Itē dicunt doc. s̄. c.
1. ēt ſi credāt, ꝙ baptiſmus ſit una truffa, dūmodò, vt dixi, in
tēdāt baptiſmū conferre, q̄d ſpūſſanctus ad formā uerborū
īuiſibiliter operat̄. Pro hoc facit, qa Cayphas Princeps Iu
deorū ꝓphetauit, ñ ex merito uitę, ſed officii poteſtate. 1.
q.1. c. dictū; uñ, ex quo ſeruat̄ forma tradita a Deo & ab ec-
cleſia, & iſti credūt baptizare, baptiſmus operat̄ ſuū officiū.
Secus eēt, ubi baptizās nō ītēderet baptizare, uel baptiza-
tus baptizari. Nā req̄rit̄ ītētio utriuſq;, ut no. Inn. s̄. c.1. In
tētio tñ patrini leuātis de fōte ſacro ñ nocet ſc̄m doc. Hęc
rō p̄t eſſe, qa patrin⁹ ñ baptizat, nec req̄rit̄ ad ſubſtātiā ba-
ptiſmi, ut dixi. s̄. e. c. debitū. Vltimò q̄rit̄, quare Chriſtus uo
luit baptizari a Ioāne, cū baptiſmus cōferat̄ ad remiſſionē
peccatorū? Ipſe. n. Chriſtus nullo peccato tenebat̄; cū fuerit
cōceptus ſine ſemine uirili, & ſic nō erat ī eo peccatū ēt ori
ginale. Sol. duplex. prima, ut impleret omnē gradū humili
tatis. Tres ſunt. n. grad⁹ humilitatis, d̄ q̄b. vide ꝑ gl. fi. ī cle.
1. d̄ re. do. & vltim⁹ grad⁹ ē vt q̄s ſupponat ſe minori. Ita vo
luit Chriſt⁹ ſe ſubiicer̄ Ioāni. ſcd̄ò hoc fecit, vt ſanctificaret
nobis aqua, d̄ ꝯſe. di.4. c. nūquā; hoc not. ī. c. ꝑ aquā, ea. diſt.
& in. c. debitum, ſuprà eo. & ex iſtis habetis mām iſtius tit.

De presbytero non baptizato, Rub.

Viſo de baptiſmo, quia aliqui ſæpe promouentur non baptizati ad ordines, de quibus dubitari poterat, utrum eſſent, uere ordinati uel an deberent baptizari merito poſt rubricam præcedentem ſubiicitur iſta, ſcilicet de presbytero non baptizato, &c.

CAP. I.

SI quis. Breue eſt. uel per alia uerba ſumma ſic. Si ñ baptizatus ordinat̄, ordinis charactерē, nō recipit, & hoc ſummat. c. fi. ĩ. eod. No. ꝙ defectus ſacramenti baptiſmi impedit impreſſionē characteris aliorū ſacramentorū vbi ergo nō eſt baptiſmus, ibi nō eſt ualidū aliquod aliud ſacramētū, ī quo imprimat̄ character, & hoc, qa baptiſm⁹ ē ianua aliorū ſacramētorū, ut. ĩ. eo. c. fi. Sed q̄ro, qualiter potuit iſte deprehēdere ſe nō eſſe baptizatū? Sol. forte fuerat expoſit⁹, & credebat̄ baptizatus: nūc aūt cōſtabat ꝑ exponētes, ꝙ ñ fuerat baptizatus, uel fortè inſtante neceſſitate fuerat baptizat⁹ aſperſione ſaliuę, vt s̄. ti. proxi. in. c. nō ut ap. & credebat̄ a parētib. baptizat⁹, uel q̄d ſimile. Scd̄o q̄rit̄, q̄d ſi dubitet̄, utrū fuerit baptizatus? Sol. tā reſpectu baptiſmi, quā reſpectu ordinis poterit ſeruari, ꝙ habetur in. c.2. s̄. ti. proxi. ſc̄m Hoſt. Vltimo q̄rit̄, q̄d ſi iſte nō uellet de nouo ordinari? dicit Io. An. q̄d remanebit laicus, & licet non deberet ꝯhere mr̄imoniū, qa tacite. vr̄ uouiſſe cōtinentiā, ar. in. c. q̄dam s̄. de cōuer. cōiug. tñ ſi ꝯheret, teneret mr̄imoniū, cū illud uotū nō fuerit ſolēne, ex quo uerè nō receperit ſacrū ordinē, vt ī. c.1. de voto, li.6. Et no. ex hoc dicto, ꝙ ad ſolēnizādū uotū nō ſufficit opi. & credulitas, ſed oportet, ꝙ vere ſubſequat̄ ſacer ordo, uel ingreſſus religiōis, ut ī. d. c.1. d̄ uo. li.6. Credit tñ hic d. Ant. iſtū debere cōpelli ad ſuſcipiēdū ordines ꝑꝑ intentionē quā ſemel habuit ꝙ ſatis poſſet admitti, ar. c. q bona agūt. 17. q.1. facit ꝙ legi. & no. s̄. de reg. c. porrectū, &. c. fi. ĩ. eo. ubi talis mandatur ordinari, nec relinquitur proprię voluntati.

SVMMARIVM.

1 *Communis error non facit ualere ea, quæ ſunt ordinis. ſed ea, quæ ſunt iuriſdictionis.*

2 *Epiſcopus, qui reputatur, & non eſt, non poteſt conferre ordines, & ſi contulerit, non ualent.*

CAP. II.

APoſtolicam. Orari dēt pro eo, qui a credens ſe baptizatum in fide Chriſti deceſſit ſine baptiſmo. uel aliter & melius. Omiſſio baptiſmi nō nocet credenti probabiliter ſe eſſe baptizatū. Primò ponit̄ deciſa conſultatio. Secundo reſponſio, ibi: *unde*. quā ꝓbat duabus authoritatibus. Prima. ibi: *lege*. Secūda, ibi: *librum*. Caſus lite. Quidam ſacerdos credens ſe baptizatum, & in fide baptiſmi perſiſtens, mortuus eſt poſtea cōpertum eſt, ꝙ nō fuerat baptizatus, quæſitum eſt a Papa, utrū eccleſia deberet eū hr̄e pro baptizato, ut poſſit pro eo orar̄? Reſpondet Papa, qa presbyter ille ī fide ſanctæ matris eccleſię, & in confeſſione nominis Chriſti ꝑſeuerauit, ab originali peccato ſolutus gaudiū cæleſtis patrię fuit adeptus, ī li.8. Aug. d̄ ciuitate Dei legit̄, ꝙ Baptiſmus inuiſibiliter miniſtrat̄, quē nō cōtemptus religionis, ſed neceſſitatis terminus excludit, in li. beati Ambr. de obitu Valentiniani idē legit̄, & ſic huiuſmodi. quæſtionibus ſopitis eccleſia p̄t p̄ces & hoſtias Deo offerre pro p̄sbytero memorato. B. No.1. ꝙ peccatū originale dimittit̄ nō ſolū in baptiſmo fluminis, ſed ēt in baptiſmo flaminis, i. ſpirituſſancti. q q̄dē baptiſmus flaminis miniſtrat̄ oībus habentib. Chriſti fidē; & ñ cōtemnentib. baptiſmū fluminis, ſiue excludant̄ a baptiſmo fluminis ex neceſſitate, vt cōtigit Valētiniano, ſiue ex ignorātia ꝓbabili, qa credebant ſe eſſe baptizatos. Secūdo no. ꝙ decedēs ī fide Chriſtiana, p̄ſumit̄ adept⁹ ſeu adipiſci gaudiū patriæ cęleſtis, intellige, uel ſpe. Nam ſi præſumeretur oppoſitū, ñ oraret̄ ꝓ decedente, ut in. c. pro obeuntibus. 13. quæſtio. 2. Vltimo not. quod pro obeuntibus, etiam ſacerdotibus, debent Deo offerri preces ſpeciales in eccleſia, & miſſę celebrari. Item nota quod dicta Augu. ſunt approbata ab ipſa eccleſia, & poſſunt allegari cū dubitat̄ de officio ſacramētorū. Et idē de opuſculis Ambroſii, et aliorū doctorum eccleſiæ, de quibus ui-

SEB. SAPIA.
a In Latinitate. Vide Fely. idem tenentem ī. c. ad audientiam, co. fin. uerſi. limita nono, ſupra de reſcript. ubi generaliter uult, ꝙ in diuinis ſcripturis falſa Latinitas non obeſt.

de tex.ĩ.c.1.de reli.& uene.ſan.li.6.&.16.
di.quaſi ꝑ totũ.In gl.1.in fi.No.gl.ſingu
lariter,ꝗ ſolet multũ allegari. & dic la-
a ti⁹,[a] ꝙ baptiſm⁹fluminis,.ſ.quo quotidie
utimur ꝓdeſt tã adultis,quã paruulis,vt
in c.maiores.1.reſpõ.ſ̃.ti.prox.Baptiſm⁹
flaminis,i.ſpũſſancti, q ĩuiſibiliter bapti
zat cor interi⁹,vt ĩ.d.c.debitũ,in fi.ſ̃.tit.
ꝓx.& ĩ.c.ꝑ aquã, de ꝯſe.di.4.ꝓdeſt adul
tis tñ,q in charitate, & fide Chriſtiana
deceſſerũt:nõ aũt ꝓdeſt paruulis,qa cum
ipſi nõ ſentiant,nõ hẽnt Chriſtianã fidẽ,
nec charitatẽ. & de iſto baptiſmo potuiſ
ſet ꝓcedere opinio illorũ hæreticorum
aſſerẽtiũ paruulis baptiſmũ ñ ꝓdeſſe, ut
ĩ.d.c.maiores.Baptiſm⁹ſanguinis eſt,qñ
qs occiditur ꝓ fide Xp̄iana; & iſta fides
ꝓdeſt tã adultis,quã paruulis,ex quo nõ
cõtẽpſerũt baptiſmũ fluminis.. Exẽplũ ĩ
ſanctis innocẽtibus.Latro verò ĩ cruce ñ
fuit baptizat⁹ baptiſmo ſanguinis: qa ñ
ꝓ fide Chriſtiana,ſed ꝓ ſuo merito fuit
cruci affixus,ſed fuit baptizat⁹baptiſmo
flaminis ꝑꝑ fidẽ,ꝗ habuit ĩ Xp̄o, vt in.c.
fi.de pœ.di.7.In gl.fi.ibi.*uentrẽ meũ doleo.*
hoc dicebat ad inſtar mulieris,quę parit
abortiuũ. Nã iſta regeneratio ſpũalis cõ
parat regeneratiõi carnali,vt ĩ.c.debitũ,
ſ̃.tit.ꝓx. vñ iſte Valentinian⁹ abortiuus
erat,qa nõ ꝑuenit ad baptiſmũ fluminis.
Et ĩ fi.gl.not.ſingułr hãc ultimã.q.gl.Ex
qua hẽs ſingularẽ limitationẽ ad.l. Bar-
bari⁹,ff.de off.p̃to.& ad *. c.infamis. *§.
verũ.3.q.7.& ad no.in.c.ad ꝓbãdũ,de re
iud.& in ca.nihil,de elect.In qb. iuribus
1 no.† ꝙ cõis error[b] ſeu opinio facit valere
b geſta.Iſta.n.ꝓcedũt ĩ d̄pẽdẽtib.a iuriſdõ
ne,nõ aũt ĩ dependẽtib. ab ordine,ſeu in
iſtis ſacramẽtalib⁹.In his.n. attẽdit ueri
tas,& ñ opinio;facit. c. quãto,ſ̃.de ꝯſue.
Ex quo ĩfert, ꝙ q ordinat ab eo, qui pu
tabat Ep̄s, cũ non eẽt,nullũ ordinẽ rece
pit. Valent tñ ſic geſta quo ad meritum
propter fidem,& uide bo.glo.in.c.dudũ.
2.de elect.& dic,ut ibi plenè no.

SVMMARIVM.

1 *Paria ſunt aliquid non fieri, uel non ritè fieri.*
Procurator ſi non facit fidem de mandato ſuo, poteſt dominus tanquam contumax accuſari.
2 *Iteratio debet fieri,quotieſcunque dubitatur, an quid ſit factum.*
3 *Præſumptio transfert onus probandi contrarium in aduerſarium.*
4 *Præſumptio uiolenta admittit probationem in contrarium,quia probatio debet eſſe euidentiſſima.*

C A P. III.

VEniens. Pro ſumma accipe.c.1.ſ̃.eo.uel ad
idẽ ſic.Nõ baptizatus ordinari
ñ p̃t, & ſi de facto ordinet,ñ re
cipit ordinis characterẽ, licet crederet
baptizat⁹. Primò ponit de baptiſmo tra
dito ei,q nõ fuerat ritè baptizat⁹. Scd̃a,
ibi,*cumq;* circa ordinẽ allegat ꝓ & ꝯ̃.Ter
tia,ibi,*quia uero*,diffinit.Caſus lite.Qui-
dã credẽs ſe baptizatũ ſcd̃m formã eccle-
ſiæ, ꝓmotus fuit ad ſacerdotiũ, tãdẽ in-
uenit,ꝙ nõ fuerit ſcd̃m formã eccleſiæ ba-
ptizatus,Acceſſit ad Papã hoc ſibi expo-
nẽs,vñ Papa fecit eũ ritè baptizari.Poſteà diſputatũ fuit ſu
ꝑ ordinib.,utrũ uidelicet ordines ſuſcepiſſet.& qdam dice
bãt,ꝙ cũ baptiſmus ſit ianua oĩum ſacrorũ,añ baptiſmũ nõ
ſuſcipit aliud ſacramẽtũ,qa ubi fundamẽtũ nõ eſt,ſuꝑędi-
ficari nõ p̃t.Sed ẽ ꝯ̃ vr̃, ꝙ ꝑ ſolã fidẽ baptizati efficit qs mẽ
brũ Chriſti,& qui Chriſtũ hẽt ꝑ fidẽ,ẽt ſi baptiſmũ nõ hẽt
utiq; fundamẽtũ hẽt,& ita ſuꝑædificari poſſe vr̃,ſicut ſalu-
tifera opera,ſic & ꝗlibet eccleſiaſtica ſacr̃a.Prętereа ſacra-
mẽtũ ordinis põtificalis,& ſacerdotalis,& Leuitici ex ĩſti-
tutione ſua p̃ceſſit baptiſmũ, ꝑ ꝙ vr̃,ꝙ ẽt añ baptiſmũ hu-
iuſmodi ordines pñt ritè cõferri,maximè his, q baptizati
credunt.His p̃miſſis dicit Papa, ꝙ cũ ĩ cõcilio apud Cõpẽ
diũ ſit cõſtitutũ,ut ſi qs ĩ p̄ſbyterũ ordinatus deprehẽderit
ſe nõ eſſe baptizatũ,baptizet,& iterũ ordinet;mandat Pa
pa,quaten⁹ iſte ꝑ ſingulos ordines uſq; ad ſacerdotiũ ordi
net,& miniſtret ĩ officio ſacerdotis,qa nõ ĩtelligit iteratũ,
ꝙ ambigit eſſe factũ,nec de ſacr̃o malè ſentit, cũ illud ñ cõ
tẽpt⁹ religionis,ſed neceſſitatis articulus impediuit. Si.n.
aliqs natus ẽ de Chriſtianis parẽtib., & inter Chriſtianos
fideliter ꝯuerſat⁹,tã uiolẽter p̃ſumit,ꝙ fuerit baptizat⁹, ut
huiuſmodi p̃ſumptio ꝓ certitudine habeat, donec in ꝯ̃riũ
manifeſtis cõſtiterit argumẽtis.B.No.1.ex iſto tex.ibi, *ſecundum formam euangelij*,ꝙ baptiſmus habuit formã ſuã ab Euã
gelio,cũ ſ.Chriſtus dixit Apoſtolis: Baptizate oẽs gẽtes ĩ
noĩe patris & filii,&c.ut ĩ.c.pe.ſ̃.ti.ꝓx.Alia uero, ꝗ ſiũt,&
dicũt ĩ baptiſmo,fuerũt inſtituta ab eccleſia,& non ſunt de
ſubſtãtia baptiſmi,ſed de ſolẽnitate,ut in.c.1.& ꝙ ibi dixi.
ſ̃.tit.prox.Secũdo no. ꝙ baptiſmus nõ prodeſt non ſolũ,cũ
ex toto omittit,ſed ẽt cũ ñ ritè ꝯfert,i.nõ ſolẽniter ſcd̃m for
1 mã euãgelii.†Ex quo infero paria eſſe[c] aliqd nõ fieri,uel ñ
c ritè fieri,ſicut nullũ,& inutile paria iudicat,ut ĩ.c.iter cor
poralia,de trãſla.Epiſ.facit tex.ĩ.l.1.ff.ꝙ cuiuſq; uniuer.no.
Et ꝑ illũ tex.& ꝑ iſtũ p̃t argui,ꝙ ſi ꝓcurator nõ facit fidẽ d̄
ſuo mãdato,ꝑ ĩde ẽ,ac ſi ñ cõparuiſſet. vñ p̃t dñs puniri tã
quã ꝯtumax;ꝙ no.Bar.ibi & tene mẽti.No.ꝙ ſacr̃m matri
monii p̃t adeſſe ſine baptiſmo.Pro hoc.c.de ĩfidelib., de cõ
ſan.& affi.ſʒ dic,ꝙ ñ ẽ ratũ,nec ita firmũ, ſicut ſi p̃ceſſiſſet
baptiſm⁹,ut ĩ.c.quãto.ĩ.d̄ diuor.No.ꝙ ñ baptizatus accipit
uerũ corp⁹ Chriſti,ſi Euchariſtia ſibi cõfert nil mirũ. Nã &
Iudas accepit corp⁹ Xp̄i,& a Iudęis Chriſt⁹ paſſus ẽ.ſʒ ĩ ſa-
cr̃o ubi ĩprimit character,ſerua.c.1.ſ̃.e.& ꝙ ibi dr̃ ĩ fi.Item
no. ꝙ tres ordines fuerũt ĩſtituti ĩ ueteri lege añ baptiſmũ;
2 & uid̄ lati⁹.21.di.c.1.†Itẽ no.ꝙ ñ ĩtelligit iteratũ, ꝙ ambi
git eſſe factũ,ꝙ facit ad multa & cõcor.de cõſe.di.1.c.ſolẽni
tates.Ex quo ĩfert,ꝙ ſi qs ñ recordat,vtrũ dixerit aliquã ho
rã diei,puta tertiã,uel ſextã,tenet iterare.Itẽ ſi ñ apparet,
ꝙ eccł̃ia fuerit cõſecrata,dẽat ꝯſecrari, & gñaliter ubi act⁹
d̄ neceſſitate dẽt explicari,ſi ambigit,utrũ fuerit geſt⁹,dẽt
3 iterari,i.iterũ geri.†Vltimo no. ꝙ uiolẽta p̃ſumptio ꝓ ali-
quo,trãsfert on⁹ ꝓbãdi ꝯ̃riũ ĩ aduerſariũ;cõcor.c.vt noſtrũ
4 ut ecc.bñfi.†Et no. ꝙ ꝯ̃ uiolẽtã p̃ſumptionẽ admittit ꝓba
tio ĩ ꝯ̃riũ.Pro quo uid̄ gl.50.di.c.ferrũ, & ꝙ dixi ĩ.c.is, q d̄
ſpõ.dẽt tñ ꝓbatio talis eſſe euidẽtiſſima;ꝙ no.ar.ĩ.c.qa ue
riſimile,de præſumpt.&.l.nõ eſt ueriſimile, quod met.cau.

De cuſtodia Euchariſtiæ,chriſmatis, & aliorum ſacramentorum. Rub.

In præcedentibus titulis uiſum eſt,qualiter Euchariſtia conſecratur,ideo merito ſubiicit de ipſius cuſtodia.& quia in baptiſmate utimur chriſmate, ut in. c. primo, de ſacra unctione, & ſupra uiſum eſt de baptiſmo,ideo additur hic de cuſtodia chriſmatis,& generaliter de cuſtodia omnium aliorum ſacramentorum.

SVMMARIVM.

1 *Ponens rem ſub clauibus non poteſt redargui de negligentia, uel incauta cuſtodia.*
2 *In delictis non ſolum punitur uoluntas ſed exitus delicti.*
Percutiens unum,credens percutere alium,debet puniri.
3 *Teſtis falſus in foro contentioſo debet puniri non ſolum de falſo,ſed etiam ĩ omni damno inde ſecuto,in foro tamen animæ ſolum punitur de falſo.*
Damnum datum non ex propoſito,ſed ex negligentia,non eſt reſarciendum in foro animæ.

a Vide gl.in.c.firmiſſime,de cõſec. di.4.Et quod baptiſmus flaminis, uel ſanguinis ſufficiat ad ſaluãdũ hominẽ,ubi deeſt baptiſm⁹ aquę nõ ex uoluntate, ſed ex neceſſitate, late examinãdo firmat Thoma.in.3.ſen.di.3.q.3.arti.3.Item uide Tho. in.4.ſen.diſt.9.q.1.ar.2.circa fi.ubi dicit,quod baptizatus baptiſmo flaminis emundationem conſecut⁹ eſt propter propoſitum baptiſmi ſacramentalis, & accipiens ſacramentum amplio rem gratiam conſequitur.

SEB. SAPIA.

b Communis error aſſignari põt rõ, quia talis error reſpicit cauſam, efficientem. unde ſequit,quod licet error faciat ius regulariter,tamen nõ facit ius, quando eſt defectus in cauſa efficienti, ut not.aſſignanter Bal.in.l.2. in ulti. col. de ſen. declarat Iaſ. in.d.l.Barbarius, colũ.5.uer.5.not. limita.

SEB. SAPIA.

c Paria eſſe plura ad hanc regulam allegat Iaſ.ĩ l.quoties, ff. qui ſatiſ.cog.

C A P. I.

STatuimus. Hoc d.Euchariſtia,& chriſma
dñt fidelr̃ ſub clauib.cuſtodiri,
& ꝯ̃riũ faciẽtes ſunt puniẽdi. Primò ſtatuit. Scd̃o
rõnẽ ſubmittit.Tertio addit pęnã.Scd̃a,ibi:*ne poſ*
*ſit.*Tertia,ibi:*ſi uero.* No.1.ꝙ Euchariſtia dẽt ſeruari ĩ eccł̃ia
ſub clauibus,& cõſeruat ꝑꝑ neceſſitatẽ infirmorũ,ut in c.ſa
1 nè,ſ̃.de cele.miſ.& ibi hr̃,in quo loco dẽt cõſeruari.† Scd̃o
no.ꝙ ponẽs rẽ ſub clauib.nõ põt redargui de negligẽtia, &
incauta cuſtodia,facit ꝓ iſtis,q recipiunt cõmodatũ,uel de
poſitũ.Itẽ no.ꝓuidẽdũ ꝯ̃ ſacrilegos,q cũ ſacr̃o Euchariſtiæ
uł cũ chriſmate ſua nephãda ſacrilegia p̃ſumũt exercere,& ꝯ̃
tales ſępe miracula uiſa ſunt, de qb.uide ꝑ Io An.ſuꝑ rub.
de cele.miſ.Itẽ no.quẽ puniri nõ ſolũ de negligentia cõmiſ
ſa in offõ,ſed de oĩ delicto, & dãno inde poſtmodũ ꝓueniẽ
2 tib.† & ſic no.ꝙ ad delictũ puniẽdũ nõ ſolũ cõſyderat uolũ
tas delinquẽdi.ſed exitus delicti;uñ imputat totũ id,qd̄ p̃-
ter uolũtatẽ ſuã inde ſecutũ eſt.Et,ꝑ hoc bo.tex.in l.ſciẽtiã.
§.q cũ alr̃,ff.ad leg.Aqui.ubi dicit, ꝙ ſi quis credens unũ ꝑ
cutere cũ lapide,ꝑcuſſit aliũ, tenet de illa ꝑcuſſione, licet
nõ habuerit ꝓpoſitũ ꝑcutiẽdi illũ.Idẽ dic, ſi quis credebat
ꝑcutere unũ,& ꝑcuſſit duos,& gñalr̃ de hac mã uid̄,qd̄ no.
in reg.imputari,de re.iur.li.6.& ſubtilius ꝑ Bar.in l.Diuus,
3 ff.de ſica.& ꝑ hæc ſit declarata gl.fi. † Dicit tñ Vin. hic unũ
a notabile uerbũ, ꝙ licet in foro[a] cõtẽtioſo ferẽs falſum te-
ſtimoniũ,puniat de falſo,& de oĩ dãno inde ſecuto,tñ in fo
ro aĩæ ſolum puniet de falſo teſtimonio,licet aggrauet ꝑ ſe
quentia,& uide tu Inn.in c.ſicut dignũ,de homi.ubi ſingułr
dixit, ꝙ in foro aĩę nõ punit quis ad ſatisfactionem dãni,ſi
dãnũ intulit p̃ter ꝓpoſitũ,ſed punit de negligentia;quaſi ue
lit,ꝙ in foro aĩę hẽat reſpectus ad uolũtatẽ d̄liqntis,& dic,
ut ibi latius no.

C A P. II.

REliqui. Supellectilia in eccł̃iis poni ñ dẽnt
niſi neceſſitas urgeat. h. d.primo.
Eccł̃iæ dẽnt ſua uaſa & ueſtimenta mũda tenere.
hoc ſcd̃ò.Recitat.2.exceſſus,ꝯ̃ quos ſcd̃o ꝓuidet.
Scd̃a,ibi:*quia uero*. Caſus lr̃alis.Quidã eccł̃iã ſupellectilib⁹
ſuis & ẽt alienis ſic exponunt,ut potius uideant domus lai
corũ,ꝗ eccł̃iarũ.Sunt & alii, q eccł̃ias dimittũt incultas ſi-
ue immundas, & ẽt uaſa miniſterii, ueſtimenta pallas alta-
ris,& ipſa corporalia tã immũda relinquũt,ꝙ aliquib.inter
dũ ſunt horrori.Vñ p̃cipit Papa, ꝙ hmõi ſupellectilia in ec
cł̃iis nõ ponant,niſi neceſſitate inſtãte,ſic tñ,ut neceſſitate
ceſſante de eccł̃ia remoueant. Pręcipit ẽt ut oratoria,ua-
ſa,corporalia & ueſtimenta p̃dicta mũda & nitida cõſeruen
tur.Abſurdũ eſt.n.in ſacris hmõi ſordes negligere,ꝗ dedece
rẽt ẽt ĩ ueſtib.priuatorũ.B. No.1.ꝙ nec ſupellectilia aliena
nec ꝓpria ipſorũ ſacerdotũ dẽnt ĩ eccł̃ia reponi,niſi urgẽte
neceſſitate.Et ex hoc no.ꝙ neceſſitate ĩſtãte,puta ꝑꝑ metũ
hoſtiũ,uł ĩcẽdia repẽtina,licite ſupellectilia laicorũ deferũt
ad eccł̃iã.Et facit hoc ĩ arg.ꝙ eccł̃ię tꝑe neceſſitatis pñt ĩca
ſtellari,i.fortificari & cuſtodiri ꝯ̃ inimicos;d̄ quo no.ĩ c.1.ĩ.
d̄ ĩmu.ec.No.3.ꝙ cõceſſum ex certa cã,dẽt ceſſante cã reuo
cari.16.q.1.gñalr̃.Vltimo no.ꝙ ſordes ſunt negligendæ ẽt
in ueſtib. priuatis.uñ alibi dicit text.nec exquiſitę delitię,
nec affectatę ſordes laudẽ pariũt.41. di.in prin.& facit qd̄
hr̃ ĩ c.parſimoniã,ea.diſt.ubi dicit,fractos ueſtib.& diſſolu-
tos crinib.nõ admittimus.Hic ꝗrit, qd fiendũ de ueſtib.ſa-
cris uſu cõſumptis?dic,ꝙ dẽnt cõburi, & cineres in loco,ꝑ
quẽ nõ hr̃ trãſitus,dẽnt recõdi, ut in c.altaris,& in c.ſequẽ.
de cõſecra.diſt.1.Qd̄ eſt ꝯ̃ clericos, qui ex caſulis antiquis
uel cappis faciunt fieri burſas, & aliqua alia ornamenta ad
uſum mũdanorũ;qd̄ ẽ ꝯ̃ rł̃am,ſel Deo dedicatũ, de reg.iur.
li.6. In gl. fi.ibi, *debent incedere ornatis ueſtib.&c.* dicit Hoſt. ꝙ de ornatu nihil dr̃
hic,ſed tñ de immũditia negligenda; tu
uide in hoc gl.no.21.q.3.in ſumma,& in
c.omnis iactantia, & uide quod dixi in
c.clerici,de ui.& hone.cleri.

De reliquijs, et uenerat. Sancto. Rubrica.

Viſo de cuſtodia Euchariſtiæ,& Chriſmatis, & ueneratione ſacrorum ſacramentorum, merito ſubiicitur rub.de reliquiis & uene.Sanct.

SVMMARIVM.

1 *Sanctus nemo debet adorari etiam,quod faciat miracula ſine licentia Papæ.* 3.
2 *Ebrietas aſſidua,eſt peccatum mortale.*
Peccatum ueniale,ſi ſumitur in conſuetudinem,efficitur mortale.
4 *Miracula poſſunt fieri ab eo,qui non eſt ſanctus.*
5 *Canonizare quid ſit,& quemodo fiat.*

C A P. I.

1 AVdiuimus. † Sine Papę licẽtia nõ
licet aliquem uenerari ꝓ ſan-
cto.Primò narrat qd̄ audiuit.
Scd̃o illud improbat,ibi,*cum uix* Tertio
illud ꝓhibet,ibi:*illum ergo*. Caſus lr̃alis.
Quidã diabolica fraude decepti quendã
in ebrietate occiſum, quaſi ſanctũ uene-
rabãtur,cũ ẽt ꝓ talib in ebrietate occiſis
eccł̃ia uix orare ꝑmittat,cũ dicit Apoſto
lus, ebrioſi regnũ Dei nõ poſſidebũt.Vñ
mãdat Papa, ꝙ illũ de cętero colere nõ
p̃ſumãt,quia & ſi ꝑ eũ miracula fierent,
ſine authoritate Ro.eccle.nõ licet ꝓ ſan-
2 cto uenerari.B.†.No.1.ꝙ uix ebrioſi de-
b cedunt ſine pctõ. Iſta.n.ebrietas[b] qñq; ẽ
ueniale; qñq; mortale;de quo aliqd hic
ꝑ Vin.ſed uide,quod dixi in c. a crapula
de ui.& hone.cle. Illud tñ ĩdubitatũ eſt,
ꝙ ebrietas aſſidua,eſt pctm̃ mortale, in *
c.unũ orar.* §.alš ea demũ.25.diſt.Nam
frequenter quis inebriat,q ſcienter & uo
lũtarie inebriat.Nullũ aũt eſt pctm̃ adeo
ueniale;quin fiat mortale,dũ ſumit in cõ
ſuetudinem.25.diſt.* d.c.unũ.* §.crimi-
nis,& ſic ĩtellige qd̄ no.Arch.poſt Ang.
3 in d.§.alias ea demũ.† No.2.& tene men
ti,ꝙ nõ licet aliquem colere ꝓ ſctõ,etiã
ſi in uita feciſſet miracula ſine authorita
te Romani põtificis.Et hoc intellige,qñ
publice quis uult aliquem uenerari; ſec⁹
aũt ſi ĩ occulto,quis emittit preces apud
eum,quem credit ſctm̃, ut probatur a ꝯ̃-
rio.ĩ.c.proxi.in uer.publice, & ibi no.In
no.quod tene menti,& uide gl.eo.ti.c.1.
4 li.6.† Quare aũt miracula nõ ſufficiunt,
ut aliquis ueneret ꝓ ſctõ,dic,ꝙ iõ,qa qñ
c que per malos etiam fiunt miracula.[c]
multi autem hoc faciunt ex arte magica
ut Simõ magus.multi ex ſpiritu prophe-
tiæ eis a Deo tributo.Exemplũ de Saul,
q ꝓphetauit, dũ ꝑſequeret Dauid.Aliĩ

SEB. SAPIA.

a Licet in foro.Vide cumulata per Feli. in c. canonũ ſtatuta, colũ.12. uer. tertius caſus, ſ̃.de conſt. ubi exornat dictũ Inno. in d.c.ſicut dignũ de quo etiam tradit idẽ Fel.in d.c. ſicut.

b Ebrietas. An ebrietas ſit ueniale,uł mortale peccatum,ꝙ ſit mortale, aperte ſentit gl. in c. pro obeũtibus.13.q.2.ſed cõtrariũ tenet gl. in c.inebriauerũt 15.q.1.& de hoc uide omnino gl. in d.§.alias ea demũ,& d. Anto. in d. c. a crapula, & latiſſimè ꝑ Tho. in 2.2.q.15.art.1.2.& 3. ebrietas tñ in clericis ſemper eſt peccatum mortale,ut not.Do.in c.ante oĩa, ĩ 1.no. per illum tex. 25. di. per glo.in l.1. C.de rei uxor.act. Sed ꝙ ebrietas ſit peccatũ ueniale, niſi ſit aſſidua, tenet do.Abb.in clemen.1.de homi.

ZACHARI.

c Miracula. Adde gl.in c.fi.ĩ.eo.ti. & Spe.in ti.de ele. §.fi.in prin.

SEB. SAPIA.

c Miracula. Idem dicit Fel. poſt Abba.in c.uenerabili,in prin. ſ̃.de teſtibus.

ꝑꝑ fidem, q̃ hn̄t ſine charitate, iuxta illud
Euãgelii, Et ſi tãtã fidem hẽam, ut mõtes,
trãsferã, charitatem autem ñ habeã, nihil
mihi ꝓdeſt, & trãſſumptiuè hr̄ de ꝯſecra.
di.4. in c.ſolet. Et no. hoc ſp, ꝙ põt hẽri fi
des maxima, ita, ut eius uirtute faciat mi
racula ſine charitate, & uide ad ꝑdicta tex.
in c.multi, & c.teneamus, & c.propheta-
5 uit.1.q.1.† Vltimo hic quęritur, quare nõ
debet aliquis pro ſancto coli, niſi prius ca
nonizetur per eccleſiam? Quid eſt cano-
nizare, & qualr̄ fiat, ſol. ſm̄ Io. An. Cano
nizare eſt aliquem per ſummum pontifi-
cem catalogo ſanctorũ adſcribere & de-
cernere, & declarare, ut debeat coli & ue-
nerari pro ſancto, & ꝙ fi..t annuatim offi
cium ſolẽne ꝓ eo, ſicut ꝓ allis ſctis iuxta
qualitatem ſuã, ut ſi eſt cõfeſſor fiat oſtm̃
ꝯfeſſorũ &c. Fit aũt iſta canonizatio, q̃a
ꝑces iuges & icẽſſãtes dẽnt fieri apud ſum
mũ põtificẽ, ut informet ſe de uita & mi-
raculis, & finalr̄ canonizet. Papa uerò nõ
dẽt de facili moueri maxime ad primã in
quiſitionẽ, ſed dẽt ẽt differre cõmiſſionẽ
inquiſitionis, ut interim uideatur, an fa-
ma & miracula cõtinuent̃; tãdẽ cõmittat
inquiſitionẽ ſuꝑ uita, & miraculis. Et ui-
de q̃ exigunt̃ ad ſubſtãtiã miraculi per gl.
e.ti. in c.1.li.6. tãdẽ habita informatiõe,
uocatis ꝑlatis curię, Papa declarat & de-
cernit illũ hẽndũ ꝓ ſctõ, & ſolẽniter cele
brare miſſam in illius honorẽ, & uide ſe
riosè hũc ordinem per Io. An. hic.

SVMMARIVM.

1 *Reliquiæ de nouo inuentæ non debent uenerari in publico ſine licentia ſedis Apoſtolicæ.*

CAP. II.

Vm ex eo. Hoc dicit. San
ctorũ reliquię
uẽdi nõ pn̄t uel paſſim oñdi ñ
dn̄t, ne circa illas populus deci
pi poſſit. Ponit duplicẽ exceſſum, quẽ pro
hibet diſtinguẽdo inter ueteres & nouas
reliquias ibi, *præſenti.* Tertio fraudes per
prelatos ꝓhiberi ꝑcipit, ibi: *Prælati.* Caſus
lr̄alis. Quidã exponebãt reliquias ſancto
rũ uenales, & eas indifferẽter oñdebant,
ꝑꝑ q̃d ſępe detrahebat̃ Xpianę religiõi.
uñ ſtatuit cõcilũ gñale, ut antiquę reli-
quię de cæterò ex̃ capſam nullatenus ex̃-
hant̃, nec exponant̃ uenales. Inuentas aũt
de nouo nullus uenerari ꝑſumat, niſi pri⁹ a
à ſede apoſtolica fuerint approbatę, nec
Prælati eccl'iarũ ꝑmittãt eos, qui ad eo-
rum eccleſias cã uenerationis accedunt, 2
uariis figmentis, aut falſis documentis de b
cipi, ſicut in pleriſque locis occaſione q̃-
ſtus fieri cõſueuit. Ber. No. duplicem uena
litatis cãm circa ſanctorum reliquias fo-
re ꝓhibitam. Prima, cũ uere uẽdunt̃ inde
accepto precio. Nã ſacra & religioſa non
ſunt ĩ dñio alicuius, nec accipiũt æſtima-
tionẽ, inſti. de re. diu. §. ſacra loca, & §. nul
li⁹. Scđa cũ exponunt̃ paſſim cã q̃ſtus, ut
hẽant̃ largiores oblationes. Eſt. n. hæc q̃-
dã largã uẽditio. No. ſcđo, ꝙ reliquię ſan-
ctorũ nõ dẽnt oñdi ex̃ capſam. Rõ ꝓhibi-
tionis eſt, quia cũ oñdunt̃ ex̃ capſam oſſa
nuda, multorũ deuotio tepeſcit, & dat̃ detractorib. cã oblo
quẽdi. Dn̄t. n. ꝙ ſi fuiſſet ſctũs, oſſa nõ fuiſſent ſic diſpſa, nõ
aduertẽtes, ꝙ oĩb. gñalr̄ dictũ eſt, Cinis es, & ĩ cinerẽ reuer-
teris, illis exceptis, q̃b. Deus ſingularẽ gratiã facere uoluit,
ut in corpore beatæ Mariæ uirginis & ſctĩ Io. Euãgeliſtæ, &
ſiliũ, de q̃b. ſcriptũ ẽ ĩ pſalmo. 18. Nõ dabis ſctm̃ tuũ uidere
1 corruptionẽ, & põt ꝓpriè ĩtelligi ꝺ corpore Xp̄i. † No. ꝙ re
liq̃ę de nouo inuẽtæ nõ ſunt uenerãdæ ĩ publico ſine autho
ritate ſedis Apo. & intellige gl. de oĩno nouis, ſecus, ſi eẽnt
reliquiæ ſctõrũ approbatorũ. Sed dictũ gl. & doc. põt ꝓcede
re, qñ certũ eſt, ꝙ ſunt reliquiæ ſctĩ canonizati. Sed ubi orit̃
aliqua dubitatio, tũc hẽt locũ iſte tex. ut nõ uenerent̃ publi
ce ſine authoritate Papæ. uñ ꝓprie loquitur, qñ dr̄, ꝙ ſunt re
liquiæ ſancti approbati; ſed de hoc non hr̄ clara certitudo:
alias nihil adderet ad c. præcedens; & hoc ẽt ſentit. d. Anto.
hic, & certe tex. hoc clarè innuit. No. ꝯ clericos, qui cã quę-
ſtus decipiunt populũ fingendo reliquias, ubi nõ ſunt, & ma
ximè in hoc errant iſti quæſtuarii ſancti Antonii, & aliorũ.

De obſeruatione ieiuniorum, Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Ieiunium quid ſit, & quotuplex ſit.*
2 *Ieiunans qua hora debet comedere, & an peccet tranſgrediendo illam horam?*
3 *Ieiunium non rũpitur per potum & collationem moderatè ſumptam.*
4 *Medicina neceſſaria non rumpit ieiunium.*
5 *Ieiunans quo caſu, & quibus temporibus poteſt uti lacticinijs.*
6 *Ieiunium quibus temporibus debet fieri ex præcepto.*
7 *Ieiunare nemo compellitur ſub præcepto, ante. 20. annos, poſt ſic.*
8 *Mulieres coniugatæ, an cogantur ieiunare.*
9 *Ieiunium eccleſiæ põt cum cauſa diſpenſari per Ep̄os, ſine cã uero a ſolo Papa. Ieiunium uero uoluntarium, etiam ſine cauſa poteſt per epiſcopum diſpenſari, dum tamen commutetur in melius.*
10 *Ieiunium poteſt transferri in alium diem ex aliqua iuſta cauſa.*
11 *Tranſgrediens ieiunium quo caſu obligetur ad mortale peccatum.*
12 *Tranſgreſſor ſtatutorũ, & ea non obſeruans ex contemptu, peccat mortaliter.*

Viſo de ueneratione ſanctorũ, quia ꝑꝑ eorum uenerationẽ & de-
uotionẽ ſunt indicta ieiunia ab eccleſia, merito poſt rubricam præ-
1 cedentem ſubijcitur iſta. † Et primo quo ad declarationẽ rubricę &
materiæ quęro, quid eſt ieiuniũ, & uide dicatur. So. dicit Inn. ꝙ ieiu
niũ eſt triplex. Primum eſt abſtinentia cuiuſlibet rei edibilis ſm̄ ꝓ
priam uoluntatem, & non ſm̄ ſtatutum eccleſię. uñ largo mõ is, qui
abſtinet ab aliquo cibo placito, põt dici ieiunator. Nã ieiuniũ dr̄a
quodã inteſtino ſic uccato, q̃a ut plurimum eſt uacuum & exinani-
tum. Vnde a ſi inſtar illius inteſtini dr̄ ieiunium ꝑꝑ abſtinentiam, &
euacuationem. Scđm ieiunium eſt, qñ quis abſtinet a rebus humectan
tibus, comedendo. ſ. ſicca, puta panem, nuces & ſimilia. Tertium eſt
abſtinentia a cibis ſm̄ ordinationem ſeu cõſuetudinem eccle. & hoc
mõ capitur hic. Goffr. dicit, ꝙ triplex eſt ieiunium, ſed alio modo.
Nam quoddam eſt ieiunium generale ut abſtinere a uitiis & uolu-
ptatibus, de conſecratio. diſt. 5. ieiunium. Secũdum ieiunium eſt mo
derata refectio. de conſecra. diſt. 5. c. ſint tibi, & cap. nõ dico, & hæc
ieiunia ſunt ſingulis diebus ſoluenda, & de his non tractabitur hic.
Tertium eſt ieiunium, ſm̄ quod ſumitur hic, & in conſuetudine lo-
quendi. & iſtud eſt ſubtractio prandij, & poſt cœnam cuiuſlibet cibi
priuatio uſque ad diem ſequentem, & abſtinentia a carnibus & tra-
hentibus ſementinam originem a carnibus, ut ab ouis, lacte, & ca-
a ſeo. 4. diſti. denique. Item abſtinentia a cibis delicatis & p̃cioſis, a
ut in d. c. denique, & a uoluptatibus, ut in c. q̃ prodeſt. 86. diſt. & ſic
in effectu eſt ieiunium afflictio carnis ex abſtinẽtia ciborum proue-
2 niens modo prædicto. † Et licet docto. hic tranſeant tñ quædam di-
ſcutiam ad uerificationem huius diffinitionis. Dicit. n. primo Gof.
b ꝙ eſt ſubtractio prandii. b Ex hoc vr̄ uelle, ꝙ ieiunans debet cœna
re, & prandere. Cœna. n. eſt ſerotina dicta ab eo, ꝙ fit quaſi in tene-
bris. Prandium uero eſt de mane. Sed ego allego tex. & gl. in contra
rium, in d. c. ſint tibi, de conſe. diſ. 5. ubi dicit text. quotidie eſurire,
& quotidie prandere, &c. & ſic loquitur de prandio. unde gl. ibi con
cludit, ꝙ nõ eſt differendũ prãdiũ uſque ad noctis tenebras, ſicut fa
ciunt Iudęi & Saraceni. uñ cõclude, ꝙ aut loquimur de ieiuniis qua
dragesimalibus, & tũc hora ueſpertina eſt tm̃ cõpetens, i. poſt exple
tas ueſperas in eccleſijs, quæ tempore quadrageſimali dicuntur de
mane, & peccatum eſt anticipare illam horam, de hoc eſt tex. not. in
c. ſolent, de conſe. diſti. 1. Et rõ illius ſtatuti fuit, q̃a in ieiunio qua
dragesimali mitamur ueſtigia Chriſti, iõ ꝙ Chriſtus abſtinuit a ci-
bo. 40. diebus & noctibus, ita nos debemus agere, ſi natura pateretur
humana. Sed quia hoc non eſt poſsibile in humanis pręter diuinum
miraculum, ſtatuit eccleſia, ut ſaltem per omnes. 40. dies ficte ſum-
ptos ho-

a Et ꝑcioſis. Circa
ieiunium uide q̃d
dicit̃ in Euãgelio.
Cũ ieiunatis, noli
te fieri ſicut hypo
critæ &c. uide q̃d
alibi dr̄, Ieiunio
ſanãtur peſtes car
nis. & alibi dicit̃.
Qui corporali ie
iunio uitia cõpri
mis, mentẽ eleuas,
uide in epiſtola
ad Demetriadem,
Nec ieiunium eſt
perfecta uirtus,
ſed cæterarũ uirtu
tum fundamentũ.
& Pau. dicit, Ca-
ſtigo corp⁹ meũ,
& in ſeruitutẽ re-
digo. Alibi dicit̃,
ꝙ moyſes. 40. die-
bus & noctib⁹ fa-
miliã ſermone do
mini pauit. & ali
bi dicit Dauid,
Humiliaui in ie-
iunio animã meã,
& cinerem tãquã
panẽ manducabã.
Helias. 40. diebus
ieiunauerat, cum
curru igneo rapi-
tur in cęlũ. unde
Daniel. 10. c. ꝑ ie
iunium trium heb
domadarum reue
lationẽ accepit a
domino. Chriſtus
quadraginta die-
bus ieiunauit, &
habuit ortũ a deo
35. di. c. ſexto die.
Nã deus ꝓhibuit
primis parentib.
ne comederent de
ligno ſciẽtię boni
& mali. & ſic indi
xit ieiuniũ Deus
in paradiſo. uide
quod hr̄. in c. Adã
40. diſ. Põdera, q̃a
ieiunium eſt abſti
nentia cibariorũ,
ſed Deus nõ ma-
dauit abſtinentiã
ciborũ, licet ꝓhi-
buerit eſum ligni
ſcientiæ boni &
mali. And. Barba.
SEB. SAP.
b Prandii. Hęc fe-
re omnia reaſſu-
mit do. Hiero. de
Tanetinis in trac.
de cõfeſsione, an-
nexo ſub repeti-
tiõe. c. 1. ĩ. de accu.
dũ tractat ꝺ gula.

a Thomam. Et ꝙ hora nona ſit hora prandii ꝓ ieiunantibus, per pul
cherrimas & medicinales rõnes determinat ipſe Thomas ĩ 4. ſen. di.
15. q. 3. art. 4. circa fi. Et adde, ꝙ anticipãtes prædictas horas dicũtur
frangere ieiuniũ. Ita tenet apertè Tho. ubi ſ. 15. di. q. 2. ar. 2. circa fi.
Dicit tñ ꝙ eccleſia non intendit arctare ieiuniũ ad ſubtilem tp̄is in
ſpectionẽ, q̃a non
debet aſtrolabiũ
accipere ad horã
comeſtionis co-
gnoſcendam. un-
de ſufficit, ꝙ circa
illam horã, quam
a eccleſia cõſtituit,
3 ieiunans cibum ſu
mat. Sed dicit, ꝙ
licet ieiunans ni-
b mis lautè comedẽ
do, uel cum nimia
auiditate, uel ni-
mis magnã quan-
titatẽ cibi ſumen
do, peccet, & me-
ritum ieiunii per
dat uel ĩ toto, uel
in parte, nõ tamẽ
eccl'ię ſtatuta trãſ
greditur; & ideo
ieiuniũ nõ ſoluit̃.
Sed ad hoc uulga
tum, inq̃tum dixi
ꝺ nimia auiditate
uide tex. in c. quin
que modis, in fi. ꝺ
conſe. di. 5. & in c.
ſi q̃s, & in c. ſe. 40.
di. Et inq̃tum di-
xi de nimia come
ſtione in prãdio,
uide tex. in c. ſint
tibi quotidiana, ꝺ
cõſe. di. 5. Itẽ inq̃-
tum dixi de hora
prãdii ꝓ ieiunan
tibus, uide omni-
no Do. poſt Arc.
4 in c. q̃ dicit, circa
fi. 12. di. Et ꝙ hora
tertiarum ſit ho-
ra prandii ꝓ non
ieiunantibus, eſt
tex. quem ibi no.
doc. in c. nõ licet,
44. di. Item utrum
5 ieiuniũ ſoluat, q̃
potũ aſſumit plu-
ries, uiđ plenè no.
in c. ex parte, poſt
c d. Ant. de cel. miſ.
SEB. SAPIA.
b Aſſumptum. Vi-
de Deciũ. in c. ad
audientiam, in ſi.
uer. in hac ulti. le-
ctione. ſ. de reſcr.
SEB. SAPIA.
c Ex cauſa. Idem d
tenet Car. Alex. in
c. illa, poſt mediũ
12. di. cum allega
tis per dominum
meu do. Rochum
Curtium in repe.
6 c. fi. in 3. no. circa
prin. ſ. de conſue.
d Sed uide. De il-
lo arti. an tẽpore
ieiunii liceat co-
medere oua, uel la
cticinia, uiđ latiſ.
per Do. in ca. deni
que 4. di. Et ibi di

ptos homines ieiunarẽt. Nam poſt ueſperas ex
pletas dies fictè dr̄ expletus, cũ nõ reſtet aliud
oſtm̃ diurnũ; de quo in d. c; ſolent. ubi ꝑ Arch.
In aliis uerò ieiuniis non eſt hora ꝑfixa ab ec-
cleſia; & iõ cõiter tenetur, ut in nonis licitè ſu
matur cibus, & ita hn̄t homines in obſeruãtia
gñali, & tenet Arch. poſt b. Thomã a in d. c. ſo.
lent. † Dr̄ ſcđò in diffinitione, ꝙ eſt priuatio
cuiuslibet cibi poſt cœnã uſq; ad diem ſequ.
Ex hoc vr̄ uelle Goff. ꝙ ſumer̃ aliq̃d poſt cibũ
aſſumptum, b ſit frangere ieiunium. Inn. hic re
uocat in dubium de potu; & tandem vr̄ conclu
dere, ꝙ potus ante cibum, uel poſt ſumptus nõ
frangit ieiunium. Item ſentit, ꝙ prandere plu-
ries, eſt frangere ieiunium, quia ſic de conſue
tudine eccleſiæ ieiunium approbatum eſt, qua
ſi idem ſentiat. Et ponderabis hoc nullo iure
caueri, ut ſel' tm̃ comedatur in die tp̄e ieiunii.
Sed ego dicerem ſatis hoc caueri, ſi bñ põdere
tus mens. c. quadrageſima, de cõſe. di. 5. Nã ibi 7
dr̄, ꝙ dies dñicales ſunt illo tp̄e ſubtracti ab
obſeruantia; quod nõ põt intelligi, niſi ut tũc
pluries poſsit comedi; ergo in aliis diebus, ut
exceptio ſit bona, ſolũ eſt ſel' comedendũ. Ad
idẽ tex. ĩ d. c. ſint tibi, ubi dr̄ quotidie eſurire,
& quotidie prãdere, &c. vr̄. n. ꝑmittere ſolũ ſel'
com edere in die. Añ uerò & poſteà eſt eſurien
dũ ad afflictionẽ carnis. Putarẽ tñ, ꝙ aliq̃d ſu-
mere ꝓ collatione de ſerò magis ad ſuſtenta
tionem naturæ, q̃ ad delitias, nõ eſſe pctm̃, nec
frãgere ieiuniũ, dũmõ hoc fiat tẽperatè ſm̄ cõ
ſuetudinẽ loci. Nã, ex quo nõ hẽmus in hoc ius
ſpecificũ, recurrẽdũ eſt ad cõſuetudinẽ loci; ad
hoc. c. utinã. 71. di. & c. illa. 12. di. Videmus. n. ĩ e
ſil'i religioſos ꝑcipuè Ciſtercienſes ſtatuiſſe,
ut hi, qui miniſtrãt reliquis tp̄e ieiunii aliq̃d
ſumant, ut melius poſsint differre prandiũ; &
ſm̄ Inn. iſti non dñr frangere ieiunium. Idem
dicit de miniſtrantibus dñis, qui prægustãt ci
bos ex ſuſpiciõe ueneni. † Idẽ dicendũ in medi
cina neceſſaria. Serua ergo in hoc ꝯſuetudinẽ.
Adde tñ no. dictũ. Hoſt. in c. 2. ĩ. e. ubi dicit, ꝙ
in ieiuniis ſolẽnib⁹ & indictis ꝑ eccleſiã nihil
põt facere ꝯſuetudo. Q̃d intelligo, qñ cõſuetu
do ex toto uult iſtud tollere, ſec⁹, ſi interꝑtat̃,
qualr̄ ſit explendũ ieiuniũ mõ ꝑdicto. Nã con-
ſuetudo eſt optima legũ interꝑs, in c. cùm dile
ctus, de cõſue. † Dr̄ tertiò in diffinitione, ꝙ eſt
abſtinentia à carnalibus, & ab oĩbus trahenti
b⁹ ſemẽtinã originẽ ab eis. Et ſic vr̄ uelle Gof.
ꝙ in ieiuniis ſit abſtinẽdũ ab ouis, lacte, caſeo,
&c. & idẽ vr̄ uelle Inn. Hic. n. dicit ex cã c poſſe
ſtatui, puta ꝑꝑ penuriã piſciũ, ut liceat uti iſtis 8
lacticiniis, dicit tñ, ꝙ eis uti ex̃ ieiunium qua-
dragesimale nõ eſt frangere ieiuniũ, licet eden
tes peccẽt, ſecus in quadrageſima. Et fortè hoc
uoluit dicere, q̃a. c. deniq;, q̃d facit mẽtionẽ ꝺ
iſtis lacticiniis, loq̃t de ieiuniis quadrageſima
libus. Nam in alio ieiunio nullus tex. ſpecificè
diſponit. ſic tranſeunt cõiter doct. Sed uide d
notabile dictũ Archi. poſt b. Tho. in c. rogatio
nes, de cõſe. di. 3. ubi dicit, ꝙ ex̃ quadrageſimã
poſſumus licitè uti lacticiniis, ſi hoc hẽt cõſue
tudo; & placet mihi hæc opi. q̃a, ut ꝑdixi. d. c.
deniq;, ſolũ loq̃t in quadrageſima. Et vr̄ hæc
cõſuetudo laudabilis ꝑſertim in ciuitatibus,
ubi nõ eſt copia piſciũ, ut Senis. † Scđò princi 9
palr̄ q̃ro, q̃bus tp̄ibus ſit ieiunandũ? Sol. dicit
Inn. ĩ quadrageſima, ut in d. c. quadrageſima,
& c. ſolent, & c. denique. Itẽ in quatuor tp̄ibus
anni, de q̃bus in multis c. 76. di. Itẽ in uigiliis
Ap̄l'orũ ꝑter exceptas, de q̃bus. ĩ. eo. c. 2. Item
in uigilia aſſumptionis dñæ nr̄æ. Et ſcias, ꝙ in
iure nõ reperitur aliud feſtum dñæ nr̄æ, quod
habeat uigiliam in ꝑcepto. Nam hoc feſtum
aſſumptionis eſt celebrius aliis, ut in cap. fi. de
ſen. excõicatio. li. 6. Fertur tñ, ꝙ quidam Papa
oẽs feſtiuitatum dñæ nr̄æ uigilias poſuit in ꝑ-
cepto, ſed de hoc non habeo ſcripturam authẽ
ticam. Item in uigilia natiuitatis dñi, ut in d.
c. 1. Item in uigilia oĩum ſanctorum. Item in
uigilia ſancti Laurentii. Alias uigilias non
enumerant hic doct. Sed tu adde uigiliam Pen
tecoſtes, de qua habes duas gl. una eſt Io. in c.
ſcire. §. neceſſariò, 76. di. alia eſt Bernar. in c. 1.
ĩ. e. & eas tene menti. Nam Gratianus uiſus eſt
tenere ꝯrium in d. §. neceſſariò. Itẽ dubitatur
de uigiliis rogationum pet tex. d. c. rogatio-
nes, ſed in hoc ſeruanda eſt cõſuetudo loci, ut
ibi no. Sed hic in iſta ciuitate Senarũ, & ĩ iſtis
partibus nõ eſt de cõſuetudine. In Frãcia uerò
ſecus obſeruatur, ubi celebrantur iſti tres dies,
q̃ ꝑcedũt Pentecoſtẽ immediatè, ẽt obſeruatur
ieiuniũ. iõ dimittendus eſt unuſquiſq; locus iu
7 dicio ſuo. † Tertiò q̃ro, q̃ obligent̃ ad ieiuniũ?
Inn. dicit, ꝙ oẽs doli capaces & ieiunare ualen
tes. Nam ſicut in tali ætate peccare pñt, ut in c.
1. & 2. ꝺ delic. pue. ita & peccata flere ꝑ ieiunia
dẽnt; & ita lentè tranſeunt hic doct. Sed in c. 2.
ĩ. e. Io. An. poſt Hoſt. ponit plures opi. Nã q̃dã
tenuerunt, q̃d ſ. dictũ eſt. Alii ꝙ ieiunium non
obliget, niſi poſt pubertatẽ. Alii, ꝙ requiratur
plena pubertas, ut tp̄s. 18. an. Alii, ꝙ tp̄s. 20 an.
Nam ſicut ſm̄ legem Moſaicam ante illud tp̄s
nõ erat quis idone⁹ ad pugnam tp̄alem, ut hr̄.
Nu 1. c. ita nec ad pugnam ſp̄ũalem. Alii, ꝙ req
ritur tp̄s maius. 25. an. nam uſq; ad illam ætatẽ
minor reſtituitur, quaſi non habeat integrum
e ſenſum, ff. de mino. per totum. Alii, ꝙ poſt 21. e
annum quis obligatur, ante uerò nõ, quia ætas
illa nõ patitur, q̃m indiget puer, ſeu adoleſcẽs
cibo frequẽtato ꝑꝑ debilitatem naturæ. Item
cibus ꝯuertit̃ in augmentũ, ſeu dilationẽ mem
brorũ; & ſic nõ ſunt ita potẽtes ad ieiunãdum,
ſicut maiores. Hoſt. in d. c. 2. placet opi. ut ante
20. annũ q̃s nõ obliget̃; & ita trãſit ibi Io. An.
b. Thom. 2. 2. q. 147. art. 4. tenet, ꝙ uſque ad 21.
non obligetur ꝑꝑ rõnes ſupradictas. Dicit tñ,
ꝙ dẽt puer, uel adoleſcens ſe exercitare in ieiu
niis, ut ſic capiat conſuetudinem ieiunandi. Et
inter hanc opi. beati Thom. & Hoſt. non eſt ma
gna differentia, & ſatis põt teneri eorum opi.
q̃ ẽt tenet beatus Hieron. in quadam epiſtola,
Non. n. ꝑceptũ quaſi impoſsibile, ſeu ꝯtra nãm
eſt iniungendum iſtis pueris, ſeu iſtis adoleſcẽ
tibus, quia nõ eſſet, niſi eos illaqueare ad pctm̃
ex tranſgreſsione. Lex aũt dẽt eſſe honeſta &
8 poſsibilis. 4. di. ca. erit aũt lex. Quartò q̃rit̃, q̃d
in mulieribus cõiugatis? Sol. dn̄t doct. ꝙ ieiu
nia uoluntaria non debent expleri ſine lnĩa
maritorum. 33. q. 5. c. noluit, & ca. manifeſtum,
ſed ad ieiunia neceſſaria & indicta ꝑ eccleſiam
obligantur, nec excuſat maritorũ cõtradictio,
q̃a magis eſt obediendũ Deo & uicario ſuo, q̃
maritis iniuſtè ꝑcipientibus. 11. q. 3. in c. Iulia-
nus, & c. dñs, & c. q̃ reſiſtit. Niſi oriretur ſcãda
lum inter eas & maritos. Tunc. n. ſaltẽ cũ lnĩa
ſacerdotis poterunt ieiunia dimittere; q̃d not.
Pro hoc facit, q̃a ꝑceptũ poſitiuũ eccleſiæ nõ
obligat quem cũ ſcandalo, in c. 2. de ope. no.
nun. in c. nihil cũ ſcandalo, de ꝑſcrip. in c. cum
9 teneamur, de ꝑbend. † Quintò quæritur, utrũ in
iſtis ieiuniis poſsit diſpenſari ꝑ ſuperiorem?
Sol. ꝯclude poſt Inn. ꝙ in ieiuniis indictis per
eccleſiã nõ põt aliquis diſpenſare ꝑter Papam,
niſi cã ſit in debente ieiunare. Ex cã. n. põt Ep̄s
diſpenſare, & talia ieiunia in aliq̃d aliud bonũ
compenſare; & cã ſatis ſufficiens eſt debilitas
perſonæ, ſiue proueniat ex defectu naturæ, ſiue
ex exercitio exteriori. Exẽplum in agrimẽſori e

cit, ꝙ ſi tempore ieiunii comedatur de camalione, non frangitur ie
iunium, peccat tñ comedens, ſi hoc faciat ꝑꝑ gulã. Item dicit ibi D.
ꝙ tp̄e ieiunii non eſt licitum comedere aues, quæ nutriuntur in
aquis, licet quidam uulgares contrà. Item an tp̄e ieiunii liceat co-
medere olera cocta cum carnibus, uide tex. in c. ſi. uerſi. non pro ab-
ſtinentia. 30. di. &
ibi uide Docto. in
terminis in 7. no.
ubi tenent, ꝙ non.
Item uide omni-
no ſanctum Tho.
in 4. ſenten. di. 15.
q. 3. art. 4. circa fi.
ubi dicit, ꝙ ieiu-
nium quadrageſi-
mæ magis arctius
obſeruatur, q̃ alia
ieiunia, quia in eo
Chriſti ieiunium
ſm̄ modũ noſtrũ
imitatur; & ideo
in ieiunio quadra
geſimali uſus car-
nium & ouorum
eſt generaliter in
terdictus, ſed in
aliis ieiuniis con-
ſuetudo cuiuſli-
bet loci eſt ſeruan
da.
ANT. FRAN.
Circa hoc q̃d
dicitur de eſu car
niũ & lacticinio-
rum, uide no. in c.
denique. 4. diſt. Et
adde, ꝙ tempore
ieiunii ab eccleſia
indicti, ut in qua-
drageſima, in ieiu
niis quatuor tem
porum, & in aliis
uigiliis, quæ ſunt
de præcepto, de q̃
bus in c. cõſilium,
de obſer. ieiu. eſt
abſtinendũ ab uſu
carniũ & lactici-
niorum, ad quod
uide glo. 33. q. 2.
in c. admonere.
Vbi gl. quęrit, an
ſit ꝓhibitus uſus
lardi. & licet ibi
gl. uideat̃ dicere,
ꝙ nõ, tñ cõtrariũ
interpretat̃ cõſue
tudo; pro hoc ui-
de gl. in c. præsby
ter, in uer. ſangui-
nem. 82. di. & ui-
de Arch. in c. deni
que. 4. diſt. & bea.
Tho. in ſecunda ſe
cundæ. q. 147. arti.
8. Et adde, ꝙ ieiu-
nia indicta ab ec-
cleſia, nõ poſſunt
redimi pecunia,
ſed uolũtaria ſic,
iniũcta ſibi pœni-
tentia per ſuperio
rem, ut per Hoſt.
in c. 1. de uoto, &
in c. præsbyter, in
gl. mag. 82. diſtin.
& per Inn. in rub.
de obſeru. ieiu. &
per Archid. 82. di
ſtinct.
Poſt 21. qua

bus,& in aliis artificibus,ꝗ ex diuturno & lon
go tp̃e debilitantur;ita,℘ commodè ieiunium
tolerare non pñt.Licitè.n.fit in iſtis commuta
tio,arg.82.di.c p̃sbyter,in fi.Nec intelligas,℘
ꝓpria authoritate quis poſſit ſibi hoc ieiuniū
cōmutare,arg.in c.2.in fi.ĩ.eo. & c.1.de uoto.
Vnde gl.in d.c.p̃sbyter,dēt reſtringi ad caſum
illius c.nam ibi redēptio ieiunii permittitur
authoritate illius canonis;unde non debet de-
trahi ad alia ieiunia;& multos decipit illa gl.
& de hoc etiam ibi per Archi. qui tenet,quod
ſ̃.dixi. In ieiuniis uerò,ad quæ quis ſe obliga
uit de uoto,pōt Ep̃s diſpenſare,ēt ſine cā exiſtē
te in uouente,dūmodò id,in quo fit commuta
tio,ſit melius & Deo acceptius,ut in c.1.de uo
to,ubi ſatis bene hoc ꝓbatur; & uide quod ibi
dixi. Et ex his habes dictū prima fronte mira
bile,ut magis ſtringat ieiunium indictum per
eccleſiā,q̃ ieiunium,ad quod aliquis ſe obliga
uit ex uoto.Rō pōt eſſe,quia primū fuit à prin
cipio neceſſariū ; nec eſt obuiandū p̃cepto ſu-
perioris ſine cā.Scđm uerò à principio fuit uo
luntarium,& apparet ſatis de uolūtate Dei,cui
acquiſita eſt obligatio, ℘ uult cōmutationem
fieri ĩ melius,arg.c.magnæ,& qđ ibi no.de uo
10 to. †Sextò quæritur,nunquid ieiunium ſaltem
poſſit de die in diem transferri? dicit Inno.℘
ſic exiſtente cā.Nam uidemus,℘ ſi feſtum ſit in
feria ſecunda,non ieiunatur in die dñico , ſed
transfertur ieiuniū in die ſabbati p̃cedētis,ut ĩ
c.1.ĩ.e.Ita dicendū pari rōne,℘ ſi uigilia con
tingit in aliquo feſto ſolenni, ℘ tunc uigilia
ꝑꝑ uenerōnem feſti poſſit quo ad ieiunium ex
plicari die p̃cedenti ; & ponūt exēplum doc.in
multis locis Franciæ , ubi colitur feſtū ſancti
Quintini,qđ accidit in uigilia oium ſanctorū.
Non.n.tunc homines ibi ieiunant ꝑꝑ feſtū ſo-
lenne,ſed transferunt ieiuniū in alium diem;
& idem poſſet fieri,qñ accidit ieiunium in fe-
ſto principali alicuius ciuitatis,uel loci, ut ie
iunium transferatur in diē p̃cedentē; qđ bene
no. & placeret mihi, ut iſta tranſlatio fieret ꝑ
11 Ep̃m,arg.in c.2.in fi.ĩ.eo. †Vltimò hic quæro,
nunq̃d tranſgrediens ieiunium ſolēne,obliget̃
ad pc̃m̃ mortale? gl.25.di. in c.unum orariū
§.al̃s ea demū,ur̃ ſentire,℘ ſic.Sed d.Car.ĩ.eo.
a c.2.dicit hoc ꝓcedere,qñ ieiuniū omittitur a
ex contēptu,uel inobedientia,ut ꝗa nō uult ſe
ſubiicere p̃cepto ſuperioris,ſecus,ſi ſine ꝯtem-
ptu,quia tunc tranſgreſsio ſolū obligat ad ue
niale; & dicit hoc tenere Archi.in d.§. al̃s ea
demum. Sed Archi.ibi ſolùm refert opi. Io.de
Fontana,& tranſit . Sed al̃r reperi eum ſentire
in c.utinam.79.di.ubi dicit,℘ ſi quis ex aliqua
cā tranſgreditur ieiunium non peccat mortali
ter. Quod pōt intelligi,qñ fortè erat debilis,
nec curauit ire ad ſuperiorem ꝓ lnīa; & ſic ſe
cus ſentit,qñ nulla ſubeſt licita cā. †Sed ꝓ pri
12 mo dicto facit notabile dictū Calde. in c.1.de
conſtit. ubi dicit,℘ tranſgreſsio canonis obli
gat ad mortale,qñ fit ex cōtēptu, ſeu inobediē
tia. Et cōtēptus ꝓpriè eſt,qñ ex ſola uolūtate
nō uult ſe ſubiicere ſtatuto ſuperioris.unde di
b cit,℘ iſte cōtēptus b clarè apparere nō pōt,ni
ſi poſt monitionem.Sed ſi quis trāſgreditur ex
cōcupiſcētia,uel negligentia, tunc ſolùm obli
gat ad ueniale.qđ dictu prima fronte ur̃ mira
bile,& hoc dictū putarē uerū,ubi ſuperior ali-
quid iniungeret per uerbū cōe; puta per uerbū
ſtatuimus,uel ordinamus,uel ſimile.Secus cre-
do,ubi ꝓcederet ꝑ uerba p̃ceptiua,uel æꝗpol-
lentia. Nam tranſgreſsio p̃cepti ſuꝑioris obli
gat ad mortale, licet fiat ſine cōtēptu.14.q.1.
ca.qđ p̃cepi,& in c.2.de maio.& obe.Facit qđ
dicā in c.nā ꝯcupiſcentiā,de cōſti.ubi oīno ui-
de in quo gñal̃r tractabo,an & qñ trāſgreſsio
ſtatuti,uel regulæ obliget ad mortale. Et fuit
illud dictum beati Thom.℘ ubi ſtatutū fit per
uerba cōia, trāſgreſsio regulariter nō obliget
ad mortale; qđ intellige,qñ fit ſine cōtemptu.
Nā ſicut nō ois tranſgreſsio legis obligat ad
mortem tp̃alem,ita nec ad mortem æternam,
q̃ ꝓuenit ex pc̃ō mortali.25.di.c.unū orariū .
Et ideò ad propoſitum ponderanda ſunt uer-
ba ſtatuti,ſeu canonis, quibus indicitur ieiu-
nium,an ſint uerba præceptiua,an æquipollen
tia, ſeu communia &c. & collige ex prædictis
& ex his, quæ dicam in d.c.nam concupiſcen-
tiam,& prædicta no.bene,quia materia eſt pe
regrina; & ideò ſerioſè inſiſti ſuper rub.

SVMMARIVM.

1 *Non ualens ieiunare uno die , an & quo caſu poſſit & teneatur alio die ieiunare.*
2 *Clericus non ualens dicere officium propter infirmitatem,non tenetur illud reaſſumere.*

CAP. I.

EX parte. Vigilia occur-
rens in dñica,
ieiunari debet in ſabbato,& ie
iunanda eſt uigilia Mathiæ.
Cōis diuiſio.Secunda,ibi,*ad quod.* Caſus
lr̃alis.Quęſitū fuit à dño Papa ; utrum ſi
natiuitas dñi,uel aſſumptio.b.Mariæ uir
ginis,uel feſtiuitas alicuius Apl̃orum in
ſcđa feria uenerit,ĩ die ſabbati p̃cedētis,
uigilia debet ieiunari ? & utrū in uigilia
beati Mathiæ Apl̃i ſit ieiuniū iniūgēdū?
Ad qđ breuiter rñdit Papa,℘ die ſabba-
ti feſtiuitates p̃libatas ſcđę ferię p̃ceden
tis , & beati Mathiæ Apl̃i debet uigilia
ieiunari.B. No.1.ex tex.℘ in uigilia nati
uitatis Dñi,& aſſumptionis.b.Marię uir
gi.& oīum Apl̃orum eſt neceſſario ieiu-
nandū,& pondera ℘ ſolū dicit de uigilia
aſſumptionis.b.Mariæ uir. Ex quo infert̃
℘ alia feſta.b.Marię nō hñt quo ad p̃ce-
ptum ieiunii uigiliā, quod dixi.ſ̃.in rub.
1 †Secundò no. ℘ ex cā lĩma pōt mutari
c ieiuniū de die in diem . Et facit [c] prima
frōte iſte tex.℘ ñ ualēs ieiunare ĩ die ſta
tuta,tenet̃ alia die, quaſi ſit obligatus ad
duo,ſ.ad ieiunādū,& illa die. uñ ſi ĩpedit̃
in illa die , remanet obligatio ieiunii in
alia die,arg.opt.hic. & in c.cū dilecti,de
dɔ.& cōtum. & in l.Celſus,ff. de arbi.de
quo dubito ꝑ c.2.ĩ.e. ubi nō ualenti ieiu
nare in quadrageſima,nō iniungit̃,ut ie-
2 iunet alio tp̃e. † Ad idē qđ no.Inn.in c.
1.de cele.miſ ubi dicit,℘ nō ualens dice
re offm̃ ꝑꝑ infirmitatem,non tenet̃ illud
reaſſumere alio tp̃e , quaſi offm̃ ſit ſerui-
tus cuiuſq; diei, & uariatur ex tp̃e; ita ur̃
dicendū in ieiunio . Nā ſi teneor p̃ſtare
operas certo tp̃e,& ĩpediar,nō ſum obli
gatus in alio tp̃e,ꝗa non ſunt eædē opæ,
ſed uariant̃ ex tp̃e,ut eſt tex.no.in l.ſi nō
ſortem.§.libertus,ff.de ꝯdi.inde. Et ſi re
linꝗt̃ mihi uſusfructus biennii futuri, &
ĩpediar, nō poſſum petere uſumfructū al
terius biennii, ꝗa nō eſt idē uſusfructus,
ut l.ſi uſusfructus mihi in bienniū, ff. de
uſuf.leg.& iſtā ꝑtem crederem ueriorem.
Ad iſtū tex. rñderē,℘ loꝗt̃ in tranſlatio
ne fienda ex cā , q̃ nō eſt in ipſo debente
ieiunare, licet ꝑꝑ feſtū fit in aliū diem.
Vltimò no.℘ uigilia beati Mathiæ eſt in
pręcepto. Ratio dubitandi fuit quia Ma
thias non fuit de nu.12. à principio, ſed
ſucceſsit poſt mortem Chriſti in locum
Iudæ , dum Apl̃i poſuerunt ſortem ſup
eum & Barnabam.Et ratio decidēdi eſt,
quia

ætate quis teneāt
ieiunare,uide latè
per Archi.in c.ꝓ-
nunciādum , circa
med. de conſecra.
di.5.ubi recitatis
uariis opi.conclu
dere uidet̃, ℘ non
teneatur ante 21.
an. & uide omni-
no de hoc latè ꝑ
d.Ant. in c.conſi-
lium,in ult.col.ĩ.
eod.& uide etiā ꝑ
ſanctum Tho. i lo
co hic alleg. per
iſtum,ubi conclu-
dit , ℘ cum pueri
indigeant frequē
ti cibo, & nō mul
to ſimul aſſūptō ,
tum etiā quia in-
digent multo nu
trimento, non te-
nentur ad obſeruā
da eccleſiæ ieiu-
nia uſque ad finē
21.anni. Dicit ta-
men, ℘ cōueniens
eſt, ℘ ad ieiunan-
dum in hoc tēpo-
re ſe exerceāt plꝰ,
uel minus, ſm̃ mo
dum ſuæ ætatis,di
cit tñ , ℘ quādoq;
magna tribulatio
ne imminente in
ſignum pœniten-
tiæ arctioris , etiā
ieiunia pueris in-
dicuntur ad placā
dum Deū; & idem
etiam pūctualiter
in terminis ad li-
teram concludit
Tho.in 4.ſent.15.
qō.3. arti.2. ultra
medium . Et adde
hic Tho.in 2.2.q.
147. artic.4. ultra
medi. ubi dicit,℘
pauperes, qui pñt
ſufficiēter haber̃ ,
qđ eis ſufficit ad
unā comeſtionē ,
non excuſantur à
ieiunio ꝑꝑ paup-
tatem,ſed dicit,℘
illi,qui fruſtatim
eleemoſynas men
dicant,ꝗ non pñt
ſimul habere , qđ
eis ad uictū ſuffi
ciat,à ieiuniis ec-
cleſiæ excuſari ui
dētur.Dicit etiam
in ea.q.e.ar. ℘ ma
gis ꝯuenit, ℘ cum
imperfectis, & no
uitiis, & iuuenibꝰ
diſpēſetur, q̃ cum
antiquioribus &
perfectis. Item ad
de quod no. Doc.
in c.nerui,circa fi
nem 12.di.ubi di-
cit , ℘ adeo exte-
nuans corpus ſuū
ieiuniis & uigi-
liis , ℘ ex hoc ue-
roſimiliter ſequat̃
mors, peccat mor
taliter; & alleg.c.
non mediocriter,
de conſe.di.5.

ANT. FRAN.

Ad hoc , qua
ætate ſit ieiunan-
dum,uel non, qua
ætate excuſet̃ qs
ieiunio indicto ꝑ
eccleſiā,uide glo.
in c.2.in fi.de ob-
ſer.ieiu. & ibi per
Io.An. & uide In.
in ea.rub. & ſanct.
Tho.2.2. qō. 147.
ar.4.& ſeq. & illa
uidetur eſſe cōclu
ſio , ℘ non poſſit
dari certa doctri-
na,ſed hoc totum
habet conſiderare
ſuperior, qui con
ſiderabit cauſas ,
propter quas fuit
indictum ieiuniū,
& ꝯſyderabit qua
litatem perſona-
rum,quia quando
que,qui erit in de
crepita ætate , at-
tenta natura & ꝯ-
plexione ſua, erit
fortior & magis
ſufficiens ad ieiu-
nandum, quam iu
uenis , & e contrà
debilis , & minus
robuſtus erit mi-
nus aptus ad ieiu-
nandū; & ſm̃ iſtas
ꝯſiderationes ha-
bebit ſuꝑior hoc
declarare. & eodē
mō conſyderabit
pauperem & diui
tem.Et adde,℘ cō
medēs magnos &
đlicatos piſces tē
pore ieiunii poſ-
ſet dici uiolare ie
iunium , maximè
quando illud face
ret ex delectatio-
ne,ut plenè ꝑ Inn.
& ſcriben. in rub.
de obſer.ieiu.

SEB. SAPIA.

a Omittitur.Idem
dicit Card.in cle.
ad noſtram,uer.2.
in fi.de hæreti. cū
alleg.per Fel.in c.
qm̃ cōtra falſam,
in ult.no. de ꝓba.

SEB. SAPIA.

b Iſte contemptus.
Vide Felin.in c.2.
col.2. cū ſeq.ſ̃. de
ma.& obe.& in c.
1.col.6.uer. alius
caſus,ſ̃. de cōſtit.
c Et facit. Item fa
cit,℘ ſi cōcurrant
eodem die plura
ieiunia, ℘ debeat
fieri tranſmutatio
ieiunii,ſed in con
trariū determinat

Arch.in c.de ieiunio.66.di.ubi dicit,℘ ſi cōcurrāt eodē die uigilia
Matthæi Apoſtoli,& uigilia quatuor tp̃ū,℘ celebratur oē ieiuniū
unico die,& ꝓ hoc facit tex.ĩ c.magnæ,in prin.de uo.& dicit,℘ ita
tenet Hug.dicēs,℘ nuſq̃ reperitur in iure ꝑꝑ hoc tranſmutationē
fieri dr̃e.Ad idē uide Io.An.in c.cū in cūctis,§.fi.de ele. qui dicit, ℘
ſi plura ieiunia cō
currāt eadē die,ut
puta ſit tp̃s qua-
drageſimale, & ſit
uigilia unius ſan
cti,& ſit tp̃s qua-
tuor tēporum, ℘
ſufficit una die ie
iunare.

ANT. FRAN.

Quando plura ie-
iunia concurrunt
in eadē die,utrum
poſſunt in eadem
fieri, an uero de-
beant commutari
& trāferri ad aliā
diem,dicas,℘ una
die fieri pñt,ut hic
ꝑ iſtū,& plenè tra
ctatur in ru. đ ob.
ieiu. ubi per In.
Ho.ubi etiam po-
nunt, an tp̃e ieiu-
nii liceat facere
collationem de ſe
ro.& uide B. Tho.
in 4.ſen.diſt.15.&
in 2.2.q.78.art. 2.
ubi enumerat ali-
quos caſus in qui
bus non eſt lauda
bile.Et an pręgu-
ſtantes cibos ma-
gnorū dominorū
ſint iuxta uulgare
facientes ſibi cre-
dentiam , uel mu-
lieres prægnātes,
quæ extranea ap-
petūt, uel infirmi
ob affectionē appe
titus, ſi forſan in
die ieiunii come-
dāt carnes, & alia
prohibita, non di
cuntur frāgere ie-
iunium,ut Inn. in
d.ru.de obſer.ieiu.

SEB. SAPIA.

a Neceſsitatem fa
mis. Idem uoluit
Archi.in c.deniq;
4.diſt.ubi dicit,℘
ſi quis eſſet in ca-
ſtro recluſus, lice
ret ei carnes co-
medere , quando
aliud non haberet
ſequitur dominꝰ
& præceptor meꝰ.
d. Rochus Curtiꝰ
in d.repe.c.ſi.in 3.
not. de conſuetu.
b In aliis. Et adde
℘ ſi Chartuſienſis
infirmus iudicio
medicorum ali-
ter euadere non
poteſt,niſi come-
dat carnes,licet ei
carnes comedere,
non obſtante ſta-
tuto contrario.
Ita not. dicit do.
Abb. in c. ſi uerò,
de iure iu.& omnino ibi uide Moder.Item rationem,quare in ieiu-
niis magis interdicatur uſus carnium,quam uini, plenè ponit Tho.
2.2.quæſtione 147.Et uide do.Anto. in c.ea parte,in gl.mag.ſ̃.de ce
le.miſ.ubi refert,quòd doc.dicunt experti, ℘ homo plus uiueret ex
ſola aqua,quam ex ſolo uino.Et uide do.Anto.hic in fin.1.col. ubi
dicit , quòd uitæ
hominis eſt ma-
gis neceſſarium ui
num,quam carnes,
ꝓ quo allego no.
in c.fortè, de con
ſe.diſt.2.

ANT. FRAN.

An Chartuſienſis
qui ex ſtatuto re-
gulæ non poteſt
carnes comedere,
ſi infirmetur, & iu
dicio medicorum
non poſſit euade-
re, niſi carnes co-
medat,an poſſit ſi
ne peccato come-
dere carnes,placet
determinatio hic
facta,quia infirmi
tas habet eum ex
cuſare. Nam ex cā
infirmitatis licet
monachis ſancti
Benedicti,uel aliis
comedere carnes ,
ut in c.carnem, de
conſe.di. 5.& not.
in ca.cum ad mo-
naſterium, de ſta.
mon.Et de tali in
firmitate ſtandum
eſt iudicio medi-
corum, ut ꝑ Bart.
in l.quęſitū , ff.de
re.iu.per l. ſemel,
C.de re mi.lib.10.
Dicas tñ,℘ hoc fa
cere debet, nō ſo-
lū ſi medicus con
ſulat,ſed require-
re lnīam ſuperio-
ris,ſ.ep̃i , uel eius
uicarii,aut Abba.
uel ſacerdotis pa-
rochialis,ſi eſt lai
cus.ꝗ ſacerdos pa
rochialis non poſ
ſet ēt dare talem
lnīam,niſi ubi ſu
beſſet magna ne-
ceſſitas, ut ꝑ Hoſ.
in c.2.de obſer. ie
iu.& hoc puto eſ-
ſe multum notan
dū , quia plerique
in hoc uidentur er
rare,putantes hoc
ſibi licere,uel ex li
centia ſoliꝰ medi
ci,ſeu eiꝰ cōſilio,
uel ex lnīa paro-
chialis ſacerdoti
qui taliter lnīam
cōcedere nō pōt
niſi in magna ne
ceſſitate, ut dixi,
alias talis lnīa eſt
ēt petenda ab ep̃o
uel eius uicario ꝑ
prędicta.

qa ſurrogatū dēt ſapere nām eius,in cu
ius locum ſurrogat̃,ut in c. maiores, de
bapt.& in c.eccleſia,ut lit.pen.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo Romanæ eccleſiæ eſt de neceſſitate obſeruanda in alijs regionib.*
2 *In quadrageſima poſſunt licite comedi carnes propter neceſſitatem famis.*
3 *Carnes poſſunt de iure comedi in die ſabbati , licet de honeſtate & conſuetudine aliud ſit,die ueneris uero ſecus,infra proxi.ca.in primo no.*
4 *Diſpenſatio imminente neceſſitate eſt debita.*
5 *Conſuetudo ieiuniorum relaxatiua,an ualeat?*
6 *Aduenæ debent obſeruare conſuetudinem loci,ubi reperiuntur.*

CAP. II.

COnſilium. Non capit cō
gruā ſumma-
tionem,& tex.in ſe ſatis cla-
rus eſt; & multa ſunt dicta, q̃
patent per §.Caſus lit. Quęſitū fuit utrū
oēs uigiliæ Apl̃orum debeant ieiunari?
Rñdetur , ℘ ſic, præter uigilias Apl̃orū
Philippi & Iacobi,& beati Ioan. Euan-
geliſtę,ꝗa feſtiuitas illorum infra ſolen 2
nitatem paſchalem celebratur,feſtiuitas a
beati Ioan.ĩ.natalē Dñi : ieiunium etiā
apud nos in aduentu Dñi agitur.Vigilię
ſanctorū,quorū feſtiuitates ſcđa feria ce
lebrantur,in pręcedenti ſabbato ieiunā
dę ſunt.De celebratione beati Bartholo
męi dubitat̃ apud quoſdā,Rñdet papa.℘ 3
conſuetudo regionis ſeruet̃.Item ꝗdam
in quadrageſima ꝑꝑ neceſſitatem famis
coacti ſunt comedere carnes, q̃ritur quę
pnīa ſit illis iniungenda? Rñdet papa,℘
in tali arti. non peccant:preces tñ dño ꝓ
illis & cū illis ſunt effundendæ.Itē quidā
ꝑꝑ debilitatem comedūt carnes die ſab-
bati,ꝯ̃ loci conſuetudinem,unde alii ha b
bent moleſtum.Rñdet papa, ℘ conſuetu 4
do loci ſeruetur,ita tñ,℘ debilib.& infir
mis ꝑꝑ hoc periculum non immineat.
Item quidam infirmabatur in quadrage
ſima, & aliis ieiuniis,& petiit eſum car-
nium ſibi concedi. Rñdetur,℘ deſideriū
infirmorum admittendum eſt,cū urgens
neceſſitas hoc requirit,cum legi nō ſub-
iaceat neceſsitas.no.primo ex principio
℘ uigilię oīum Apl̃orū præter exceptua
tas,de quib.in tex.dēnt ieiunari.& intel
lige de 12.apoſtolis, quos enumerat gl.
in c.1.de reli.& uene.ſan.li.6.no.2.℘ ꝑꝑ
magnam ſolennitatem loci contingen-
tem in die ieiunii poteſt omitti, ſeu trāſ
mutari ieiunium,hic tñ in uigilia iſtorū
Apl̃orum exceptuatorum non fit com-
mutatio,ſicut in præcedēti,& credo hoc
contigiſſe,quia accidunt iſtæ uigiliæ in-
ter feſta diuturna,uñ dēt fieri commu-
tatio in diem ita longiorem, ſed qñ ſo-
lum una dies intermedia eſt impedimē
to,tunc fit commutatio,ut in c. præcedē 5
ti.nā ꝑꝑ breuitatem tp̃um , uigilia non
ur̃ differre a feſto. no.in §.ieiuniū,& te-
ne menti ar.opti.& quaſi expreſſum , ℘
aduentus dñi de neceſsitate non eſt ieiu
nandus, ſed inſpicienda eſt conſuetudo
cuiuslibet loci.uñ hic papa cautè locutꝰ
eſt dicendo,℘ apud nos ieiunatur,&c.q.
d.ſm̃ Ho.hēmus hoc de conſuetudine:
ſed ſtatutum non facimus , nec aliquem
adſtringi uolumus ; nec reperitur alibi
1 cautū,℘ ſit in pręcepto. † Cōſuetudo ue
rò Romanæ eccleſię non eſt neceſſariò
obſeruanda in aliis regionib.ut not.gl.ĩ
c.1.de ſum.tri.li.6.& de conſe.di.4.c. de
trina.no.in §.de feſtiuitate , ℘ in colēda
feſtiuitate beati Bartholomæi attenden
da eſt regionis conſuetudo.Et rō dubitā
di fuit:ꝗa beats Bar.fuit excoriatus una
die,in quā uixit,alia die deceſsit;uñ ali-
ꝗ colunt diē excoriationis,alii diē mor
tis.Iō ſeruanda ē loci ꝯſuetudo.Sic dubi
tabat̃ de feſto beatæ Marg.nā uariè ĩ di-
uerſis locis colit̃ ꝑꝑ diuerſa martyria,&
diē mortis.Sed dicit Io.An.ſe uidiſſe in
lib.authentico,℘ dēt coli.20.Iulii.†no.
in §.cū āt,℘ ꝑꝑ neceſsitatē famis[a] licitè
qs utit̃ carnib.in quadrageſima.Itē not.
℘ ſignū bonę & timoratę mentis eſt ti-
mere culpā,ibi culpa nō eſt;& ſic in du-
bio debet quis potius ſe ęſtimare culpa-
bilē in foro aīę, quia illa uia eſt tutior.
†no.in §.itē,optimum ar. ℘ eſus carniū
non eſt prohibitus in die ſabbati de iu-
re.uñ ceſſante loci conſuetudine poſſet
qs comedere ſine pc̃ō,illa die tñ de ho
neſtate & cōſilio abſtinendū eſt , de quo
uide tex.cū gl.in c.de eſu carniū,& c.ſab
bato,de conſe.di.3 .not.in §.pręterea,℘
in quadrageſima eſt licitū ĩfirmis come
dere carnes,& idē in aliis[b] ieiuniis ſolen
nib.Et no.ibi, *potes,& debes*, ℘ ep̃s nedū
pōt,ſed ēt dēt indulgere poſtulantib. tali
tp̃e eſum carniū.Et ſic hēs arg. ℘ diſpen
ſatio qñq; eſt debita, uide quod no.& le
git̃.50.di.ut cōſtitueret̃,& c.dño ſancto,
& no.in c.at ſi clerici,in §.de adulteriis,
ſ̃.de iudiciis.Vlt.no.℘ ēt , exiſtente cā,
non dēt quis uti carnib.in ieiuniis ſolen
nib.ſine lnīa ep̃i, & requiritur hęc lnīa,
ut ep̃s ſciat diſtinguere inter infirmita-
tē & infirmitatē.ubi āt cā eſſet urgens,
nō putarē illū delinquere , qui ſine lnīa
hoc fecit,per tex.§.cum aūt, ſ̃.e.Et idem
dicendum eſt,cū ex cā quis abſtinet a ie-
iunio.In gl.1.in fi.& iſtos uerſus bñ ſer-
uāt Frācigenæ,& dñt doct.& bñ, ℘ non
apparet rō diuerſitatis ĩter iſtos & alios
Apoſto.Ex quo.n.fuerunt pares meritò,
debent pari obſeruatione uenerari; pro
hoc c.1.de reli.& uene.ſancto. li.6.Qui-
dā tñ dixerunt , ℘ uigilię contentorum
in his uerſib.ſunt de neceſsitate ieiunan
dę.In aliis uerò eſt ſeruāda conſuetudo
loci.Et hanc opi.ſecutus eſt Ho.in ſum.
ſed hic reprobat dicens , quòd in iſtis

ZACHA.

a Ieiuniorum relaxatiua. Adde iſtũ in cap.ex parte,& ibi Ber.de Land. in add.ad eum, s̃. de cele.miſ.gl.fin gu. in l.2.§. inde agitatũ eſt in uer. cõferret ad comedendum, ff. ad l. Rho.de iac.& Feli.in c.1.col.13.& ſeq.s̃.de conſti.& Car.Alex.in c. qa dies,& in ca. illa, de conſ.diſt.5.

a Peccant. & facit ad q.quam ponit. d.Chriſ.Por.in §. ſed quod principi in fi.inſtit.de iure natu.gen.& ciuili. ubi quærit, pone, ꝙ ſcholaris Mediolanen.reperiat ſe in ſtudio tp̃e, quo Mediolanenſes ex priuilegio ſãcti Ambroſii veſcuntur carnib. an ipſe quoq; poterit comedere carnes? uide ibi per eum.

b Peccant. Idem dicit Card.in cle. dignum,de cele. mi. col.5. quid autem de Mediolanenſibus, an poſſint comedere carnes tempore carniſpriuii Mediolanenſis in aliis locis, uide Chriſto.Por.in §. ſed quod princi. in fin.inſt. de iure natu. gen. & ciui. & ad hæc uide oĩno dominũ meum in d.c.fi.de cõſue. col.129.

ſolénib.ieiuniis nihil facit conſuetudo. Qđ bñ not.quaſi ñ hẽat rõnabilitatẽ in ſe;qđ puto uerũ,niſi papa ſciret &tolerarét,ar.eius,qđ dixi poſt gl.j̃. de ſecũ. nu. in c.uir ãt,ſed no.gl. pp iſtius authoritatẽ,qđ cõſuetudo ualet,q̃ ẽ ieiuniorũ re-
3 laxatiua,& eã tene menti. In gl. 2.in fi. dic,ut dixi ſup ru.In gl.in uer. in ſabbato,ibi:*comedi non debent*,dic ꝙ potius colligit̃ hic ꝯriũ in hoc, ꝙ attẽdit̃ cõſuetudo regionis,& ad c.in ſabbato,dic ꝙ loquitur de ꝯſilio,ſicut cauet̃ de die Mercurii,
6 & uide gl.no.ĩ d.c.de eſu.†No.tñ ex hoc. & ex tex.ꝙ peregrini dẽnt in ieiuniis,& ĩ abſtinẽtia cibariorũ ſe cõformare conſuetudini loci,& ad hoc pñt cõpelli per ep̃m,ut hic,ne ſit alicui ſcãdalũ.Pro hoc bo.tex.in c.illa.12.di.ubi dr̃,ꝙ ad q̃cũq; ecclĩã acceſſeris,eius conſuetudinẽ ſua; ſi nõ uis eſſe cuiq̃ ſcandalo,nec quenq̃ ti-
a bi.Iõ peccãt[a] Cathalani,qui comedũt in iſtis partib.carnes in die ſabbati,licet in eorũ partib.utant̃;& facit qđ no.gl. ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Carnes non eſt licitum comedere in feſto natiuitatis occurrente ſexta feria profeſſis,& nouentib. alijs uero ſic.2.*
3 *Conſuetudo relaxatiua ieiuniorum.quo caſu ualeat.*
4 *Statutum,uel conſtitutio diſponens id,quod ius commune,an tollatur ſublato iure communi?*

CAP. III.

1 EXplicari †Si feſtũ natiuitatis occurrit ſexta feria, licitũ ẽ carnes comedere,exceptis ꝓfeſſis& uouẽtib.Cõis diuiſio.Scđa,ibi:*reſpondemus*.Caſus lit.Ep̃s Pragẽſis poſtulabat a dño papa,an licitũ eſſet uti carnib.cũ feſtũ natiuitatis peragerer̃ in ſexta feria, hoc eſt ĩ die ueneris?Rñdet papa, ꝙ illi, qui nec uoto,nec rl̃ari obſeruantia sũt adſtricti,in ſexta feria,ſi feſtũ natiuitatis Dñicę die ipſo euenire contigerit, carnib.pp feſti excellentiã ueſci pñt ſ̃m cõſuetudinẽ eccleſiæ gñalis. Nec tñ hi rep̃hendẽdi ſunt, qui ob deuotionẽ uoluerint abſtinere.B. No.primò,ꝙ rl̃r in die ueneris ñ eſt licitũ uti carnib. & illa dies duntaxat ꝑ totã ſeptimanã eſt in præcepto,ut in c.de uſu carniũ,& qđ ibi no.de conſe.di.3.nunqd ãt tunc ſit ieiunandũ,
4 fuerũt opi.ſed cõiter tenetur, ꝙ non ex præcepto:ſed ex cõſilio tm̃ ſexta feria eſt ieiunãda,ut no.per In. s̃.e.ſuper rub.No. ſcđò,ꝙ qs p̃t ſe uoto adſtringere, ut nõ comedat carnes, ẽt ĩ dieb. alias prohibitis,ſicut hic patet in ſexta feria. No.tertiò ibi,uoto, nec rl̃ari, ꝙ rl̃aris nõ tenet̃ ex uoto abſtinere a carnib.ſed ex rl̃a. Ex quo colligit̃ ar.opt.religioſum nõ obligari ex uoto ad oĩa,quæ cõtinent̃ in rl̃ari obſeruãtia, ſed uotũ duntaxat uerſat̃ circa tria ſubſtantialia.rl̃ę,de quib.in c. cum ad monaſterium,in fi.de ſta.reg. Et in hac opi.fuit ẽt beatus Tho. & Archi. poſt eum.27.q.1.in c.1:dicã in c. nã con-
2 cupiſcentiã,s̃.de conſti.† Item not.ꝙ pp excellentiam diei detrahitur abſtinentię & macerationi carnis.Et ſic uidetur, ꝙ in die feſto non ſolum ſpũaliter homines gaudere dẽnt ſed etiam cum honeſtate poſſunt in cibis aliquam delectationem accipere.Et in hoc tene menti iſtum tex.facit ẽt,ut ceſſante iactantia,poſſint tunc homines licitè uti ueſtibus magis precioſis in ueneratione feſtiuitatis.†No.ibi ſ̃m cõ-
3 ſuetudinem eccleſiæ generalis tex.ſemper menti tenendũ, ꝙ conſuetudo ualet in relaxatione ieiunii, & obſeruantię indictæ per eccleſiam,& facit optimè iſte tex. pro gl. in ca. pręcedenti,& ꝯ dictum Ho.ibi:*quod etiam recitaui ſuper rub.* Sed pro concordia dico,ꝙ aut conſuetudo poteſt in ſe habere cauſam rõnabilem & honeſtam:& ualet; & ſic intellige iſtum tex.Nam pp uenerationem tantę feſtiuitatis conſuetudo fuit hic fulcita rõne:ſecus ãt,ubi conſuetudo non habet in ſe rõnem,ut quia conſuetudo fuit inducta, ut hoĩnes intenderent uentri,& pp feſta & gaudia temporalia,& hoc caſu ſalua dictum Ho.Nam conſuetudo non ualet contra ius,maximè in concernentib.ſalutẽ animæ,niſi ſit rõnabilis,ut in c.fi.de conſue.& in l.2.C.e.ti. Vlt.no.cõtra opi. uulgarium,qui credunt homines peccare abſtinentes a carnib.feria ſexta in die natiuitatis.nã merentur ex abſtinentia.omni.n.die ieiunando homo magis meretur. uñ dicit Hiero.utinã omni die ieiunare poſſem. nam legitur Apoſtolos ieiunaſſe in die Pẽtecoſtes,ut hr̃ in c.utinam. 76. di. dummõ non fiat ex ſuperſtitione. In gl.1.in fi.hęc glo.non exemplificat clare tex.ſed intelligit de uoto gñal̃r emiſſo, quod poteſt dupliciter intelligi.Primò, qñ quis uouit nunq̃ comedere carnes;& tũc ſ̃m oẽs indubie nõ poteſt talis comedere in feſto natiuitatis,ẽt ſi non ueniret in feria ſexta; quia,ex quo nullum diẽ excepit gñal̃r indiſtincte intelligi dẽt,ut hic,& in c.fi.32.q.ul.Secundò poteſt intelligi de eo, qui uouit nõ comedere carnes feria ſexta.forte.n. prius de facto comedit.& poſtmodũ facti pęnitens, emiſit uotũ, & tunc etiam tenetur abſtinere in die natiuitatis per rõnem gl.quia,ex quo uouit generaliter,tenetur abſtinere in qualibet ſexta feria.Et hunc intellm̃ uĩ approbare Io.And. ſuper tex.ſed ſuper gl.iſta ipſum reprobat, dicens tale uotũ referendũ ad eſum illicitũ,niſi habuiſſet animum hunc diẽ includendi,arg.c.petitio,de iureiu.& c.ad nr̃am,el 3.eo.ti. & l.adigere.§.ul.ff.de iure pa.ſed pręcedens opi.uerior,& in eam uidentur inclinare moderniores.nam ſi intelligeretur uotum de eſu illicito.iſte uouiſſet Deo de uetito. unde ut uideatur Deo aliquid offerre,debet intelligi, ꝙ abſtinebit feria ſexta,etiam ſi alias licite poſſent carnes comedi, & hoc uidetur uelle iſte tex.Pro hoc etiam adde aliam rõnem.nam diſpõ debet ſemper intelligi,ut non ſit inutilis, ſed ut aliquid operetur,in c. Abbate.j̃.de uer.ſigni. & in l. quoties,de uerb.obli.ſed ſi uotum prædictum refertur ad eſum illicitum,de nihilo ſeruiret Deo illud uotũ,arg. in l. qui his,ff.de uer.ob.ergo debet generaliter intelligi,ut cõprehendat etiam eſum licitum.†Et ex hoc infero ad no. di-
4 ctum,ꝙ ubi conſtitutio diſponit id, quod ius commune, & aliquid ultra,ſublato iure communi non tollitur conſtitutio,ſicut hic non tollitur uotum concurrens cum iure communi,& diſponens aliquid ultra,& ſic limita c.1. de cõſti. libro 6.

De purificatione poſt partum Ru.

Supra uiſum de ieiuniis indictis ob reuerentiam ſanctorum, ſequitur merito uidere de purificatione poſt partum,quę fuit indicta ob reuerentiam eccleſiarum.

CAP. I.

VEniens. Mulier poſt partum ſtatim poteſt ingredi eccleſiam,nec tenetur abſtinere per aliquot dies ſ̃m legẽ Moſaicam primò ponit̃ deciſa ꝯſultatio.Secundò dubii fortificatio,ibi:*licet*.Tertiò ſolõ ibi:*quia*. Quarto permiſſio ibi:*ſi tamen*. Caſus litera.Quæſitum fuit a papa,per quantum tp̃s debeat

dẽat mulier poſt ꝑtũ ab ingreſſu eccleſiæ abſtinere,ſ̃m legẽ Moſaicã certi dies determinati erãt,qb.mulier ab ĩgreſſu eccleſiæ pꝰ ꝑtũ abſtinebat. ſed qa ꝑ Ieſum Chriſtũ ueritas facta eſt,&c.rñdet p̃p̃,ꝙ poſtq̃ umbra euanuit,& ueritas illuxit Euãgelii,ſi mulieres pꝰ ꝑtũ uoluerint eccleſiã intrare acturę gr̃as Deo,nullũ eſt pc̃tm̃,nec aditus eccleſię illis ẽ denegãdꝰ,ne pœna illiꝰ uideat̃ in culpã cõuerti,tñ ſi aliquã diu uoluerint abſtinere,ñ ẽ ĩprobãdũ.Ber.Not.1.ꝙ p̃cepta ueteris teſti nõ ſunt hodiè obſeruãda, qđ intellige de p̃ceptis figuratiuis,ſeu cõtinẽtib.cærimonias. Secus in p̃ceptis cõcernẽtib.mores,ut eſt illud. Honora patrẽ & matrẽ. Nõ mœchaberis,& ſim.de his uide tex.cũ gl.6.di.*c.nõ ẽ pecca. §.his itaq;*dicã latius in c.fi,de cõſue.No.2.ꝙ mulier ĩ partu nullũ pc̃tm̃ cõmittit,licet in cõceptione poſſit pc̃tm̃ cõmitti,iuxta illud pſalmiſtæ. Et ĩ pc̃tis cõcepit me mr̃ mea.q̃ uerba ĩtellige,ut legi.& no.ĩ c.uir cũ ꝓpria.33.q.4.In partu tñ nullũ pc̃tm̃ incurrit,ĩtellige rõne partus,ſed potius patit̃ dolorẽ.Itẽ no.ar.ꝙ criminoſus nõ dẽt ingredi eccleſiã. ita uĩ prima frõte innuere lr̃a a ꝯrio. ſed ꝯriũ eſt uerũ, ut no.ĩ d.c.uir cũ propria,ubi bo.gl.& facit c.Ep̃s nullũ,de cõſe. di. 1.Nã & Chriſtus non remouit a ſe Iudã. ſed excõicati dẽnt bñ ab eccl.expelli.21.di.in c.cleros,& no.ĩ d.c.uir cũ ꝓpria, qđ limita,ut hr̃ in c.rñſo.j̃.de ſent.exc. Itẽ no.ꝙ arbitrans, uel habẽs cõſciam grauatã põt licitè ob deuotionẽ abſtinere ab ingreſſu tẽpli,donec bñ purget̃. Nũqd ãt tp̃e purificationis,uel menſtrui teneat̃ mulier reddere debitũ uiro, uel e conuerſo,uide tex.cũ glo.5.di.in c.ad eius.In gl.1. ibi:*ſed pro fœmina*.& rõnẽ inter fœminam & maſculum uide per gl. 5.di.in c.1.ad fi.& uide gl.in cle.1.de ſumma trinitate.

De eccleſiis ædifi. uel reparan. Ru.

Suprà uiſum de eccleſiarum conſecratione,ſed quia eccleſiæ conſecratę qñq; ruunt,& ſic reparatione indigent, qñq; uero ex neceſſitate de nouo ædificari debent merito ſubiicitur rub.de eccleſiis ædificandis,uel rępara ndis.Vel continua magis ad proxima ſic. Supra uiſum eſt in rubricis præcedentibus de ueneratione eccleſiarum & ſanctorum,ſed quia ad decus eccleſię pertinet reparare eam,uel nouiter ædificare ideo,ſubiicitur hæc rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiatus debet contribuere in reparationem eccleſiæ pro rata beneficij,deductis ex reditibus neceſſarijs ad eius uictum.2.*
3 *Eccleſia diruta cuius expenſis debeat refici.*
4 *Parochiani tenentur in ſubſidium ad refectionem eccleſiæ,ubi diuina percipiũt nec poſſunt renuntiare uſui eccleſiæ.*
5 *Vicini,qui tenentur ad refectionem alicuius putei, an poſſint renuntiare uſui dicti putei,ad hoc,ut non teneantur, uide remiſſiuè.*
6 *Epiſcopus cum capitulo an poſſit deputare fructus beneficiorum uacantium pro fabrica eccleſiæ?*

CAP. I.

1 QVicunque. †Breue eſt, & per alia uerba ſic p̃t ſummari. Habentes bñficiũ in eccleſia,tenent̃ contribuere ad ipſius reparatio-
2 nẽ. †No.1.ꝙ nedũ rector parochialis eccleſię tenetur ad fabricam ipſius eccleſię,ut in c.de his.j̃.eo.& 16.q. 1.c.ſi monachus,ſed ẽt minores bñficiati in ipſa eccleſia,& hoc innuit iſta litera in uer.eccleſiaſticũ bñficiũ, & in uer. adiuuent.Et hoc probo clarius per c.fi.s̃.de his,quę fi.a ma. par.ca.ubi canonici ultra Ep̃m cõpelluntur ad fabricam eccleſiæ.Et intellige hoc,ꝙ illi tenentur pro rata bñficii, arg. eorũ,quę no.Bar.in.l.4.ff. de re iud. qđ intellige uidelicet ꝙ ſolum tenentur dare de ſupfluis, i.de reditibus,qui ſuper ſunt deductis reditibus pro neceſſariis eorũ, quia non tenetur clericus ad fabricã ultra, quam facere põt deducto eo, he egeat,tex.eſt nõ.j̃.eo.de his, quæ tenebis menti. In gl.1. ibi, *nam & ipſe fructuarius*.no.glõ.in eo, ꝙ cõparat bñficiatum uſufructuario,de quo uide gl. latiorẽ in c. præſenti;de off.or.li.6.alibi ęquiparauit eũ uſuario,ut not.in c.fi.de pi-
3 gno.& ibi dixi in c.fi.de pecu.cle. †Et in fi.glo.uult ergo gl. ut primò recurratur ad quartã deputatã fabricæ eccleſiæ.dic latius colligendo dicta doc.& multa addẽdo, ꝙ primo recurrendũ eſt ad cõſuetudinẽ.Si.n.cõſuetudo trãsfert onus fabricę in populũ, illa ſeruãda eſt,ar.c.ad apoſtolicã, de ſi. Idẽ dico,niſi aliter diſpoſitio ſpãl̃r ꝓuideret. Nã uidemꝰ hodie, ꝙ cõiter eccleſię p̃cipuè cathedrales habẽt reditus diſtinctos ꝓ fabrica.Tũc.n.p̃latꝰ ñ tenet̃ dare quartã partẽ ſuorum redituũ, quia in hoc ualet cõſuetudo, ex quo ecc. nõ patit̃ defectũ in fabrica.Nã uidemꝰ hodie,ꝙ nõ fiũt quatuor ꝑtes de reditibus eccleſię,ut antiqua iura diſponebãt.12.q.2.c.quatuor, & c.cognouimꝰ, & c.de reditib.Et ꝙ ualeat cõſuetudo,tenet Inn in c.fi.de his,q̃ fi.a ma.par.ca.intelligo tñ,ꝙ Ep̃s nõ poſſit ſe excuſare, quominus pauperib.ꝓuideat,licet reditus ſint in confuſo,quia talis cõſuetudo eſſet irrationabilis.17.q.1. c.fi.Et idẽ dico quo ad caſum noſtrũ,ꝙ ſi nulla eſt conſuetudo de quarta parte fabricæ,nõ ualeret,quominus p̃latꝰ teneat̃ ad quartã,per text. apertũ in d.c.cognouimus,tenet Hoſt.in ſum.e.ti.§.1.ad fi.Si uero quarta pars nõ ſufficit, nec cõſuetudo aliter diſponit, recurrendũ ẽ ad clericos eccleſię ut hic,& .j̃.e.de his,& intel-
4 lige,ſi reditus eis ſupſint.†Si aũt reditus non ſuperſunt,cõpellunt̃ ult. loco parochiani eccleſiæ.Nã ex quo percipiunt ibi diuina,tenent̃ ad refectionẽ eccleſię,ar. in c.ſi Ep̃s,de of.ord.li.6.nec poſſet parochianus uolẽdo euitare onus cedere uſui eccleſię, quia hoc nõ depẽdet a facultate
5 ſua,ut in c.oĩs,de pęn.& regu. † Quid ãt
a de uicinia habente puteũ[a],uel porticum ſeu clibanũ cõem, nũqd poſſit aliquis de uicinia renuntiare uſui, & euitare onus refectionis, uide Spe. in tit.de cenſi.§.2. uer. itẽ pone. adde ẽt ad p̃dicta, qđ not.
6 Inn in d.c.fi. †Nũqd aut poſſet Ep̃s cum capitulo deputare ad fabricã neceſſariã eccleſiæ cathedralis fructus beneficiorũ uacãtiũ,dic,ut plene no.Io.An.in c.ſi pp de reſcrip.li.6.& cõcluſio eſt, ꝙ ſic,ſi Ep̃s & canonici non ſufficiunt,ar.in c.1.de re. eccl.non alienan.lib.6.Eodem mõ dic de reditibus capellarum deputandis ad fabricam plebis,de quo dic,ut per Fede.conſi.227.alias.217.

ZACHARI.

a Puteum. Adde Spe.in ti.de cenſi. §.2.uer.pone quędam uicinia. Bar. in.l.imperator.§. ſi certum, & ibi Dy.ff.de le.1.Bal. & Moder. in.l.4. §.actor,de re iud. & in q.huius in.l. pe.in fi. de condi. inſer.Ale.omnino in l. is cum quo, ff.de aqua plu. arcẽ.& Cardi. ĩ cle. 1.in prin. 10. no. de exceſ. prælа.

SVMMARIVM.

1 *Leproſi debent habere propriam eccleſiam & presbyterum,nec ſe cum alijs communicare,nec debent ſoluere decimas de eorum hortis ad uſum ſuum deſtinatis,alias ſecus.*
2 *Leproſi non debent ſepelliri cum alijs Chriſtianis.*
3 *Priuilegium tangens præiudium tertij etiã conceſſum ex cauſa pietatis,eſt ſtrictè intelligendum.*
4 *Pauperes tenentur ad ſolutionem decimarum.*
5 *Fratres minores non ſoluunt decimas hortorum,quos habent ad ipſorum uſus,ſecus de illis,ex quibus exponunt fructus uenales.*
6 *Leproſi non dicuntur facere collegium religioſum.*
7 *Hoſpitali, uel collegio leproſo an poſſit præfici religioſus?*

CAP II.

CVm dicat. Hoc intendit leproſis permitti
dẽt ſine p̃iudicio antiquarum
parochiarũ hr̃e eccleſiã propriã & p̃sbyterũ, nec
tenent̃ ſoluere decimas de hortis,uel nutrimẽtis
animaliũ.Duæ ſunt ptes.Scd̃a,ibi,*ſtatuimus*.Prima ſubdiui-
dit̃.Scd̃a,ibi,*caueant*.Caſus lit. Quia leproſi cũ ſanis habi-
tare nõ dẽnt ne una ouis morbida ĩficiat ſanas oues. lepro
ſi ipſi uolebant conſtruere eccleſias ĩ locis,ĩ qb.morãt,ĩpe-
diebant̃ a rectorib. parochialiũ eccleſiarũ.Statuit Cõciliũ
Lateranẽ.ut ubicunq; tot ſil̃ leproſi fuerint congregati ſub
cõi uita,q eccleſiã cũ cęmeterio poſſint cõſtruere,& ,ppriũ
p̃sbyterũ hr̃e,ſine ꝯdõne alicuius hoc faciant, caueãt tñ, q
de iure parochiali ueteribus eccleſiis iniurioſi nequaquã
exiſtant,qa qđ ex pietate cõcedit̃,ad aliorũ iniuriã redũda
re non dẽt,de hortis tñ & nutrimẽtis aĩaliũ ſuorũ decimas
1 ſoluere non cogãtur.B.No.1.†q rl̃r nõ pmittit̃ ędificatio
nouæ eccleſię intra parochiã alterius. Hoc.n.,pbat̃ hic per
locũ a ſp̃ali.ſi.n.ex cã permittit̃ hoc leproſis, cęteris vr̃ in-
2 terdictũ,& hoc.j̃.c.,px †No.ſecundò arg.pro & ꝯ, nũqd le-
proſi deberẽt ſepeliri ĩ cœmeteriis una cũ aliis chriſtianis.
Ex quo.n.pmittit̃ eis cœmiteriũ,ur̃, q cũ aliis ſepeliri non
debeãt:qa al̃s iſta cõceſſio nõ hr̃et cãm rõnabilẽ.In ꝯrium
facit,qa ex quo nõ p̃cipit̃,ut habeant cęmeteriũ ſp ãle, ſed
permittit̃, ur̃, q eis liceat uti iure cõi, & uide quod dixi in
3 c.ſacris,de ſepul. †No.tertio,q priuilegium eſt ſtrictè intel
ligẽdũ,quatenus tãgit p̃iudiciũ tertii, licet ſit cõceſſum ex
cã pietatis,& ſic eſt hic tex.,p dicto Inn.ĩ c.cũ dilecti,de do
4 na.de quo p Bar.in.l.bñficiũ, ff.de cõſt.prin.†Itẽ no. ar.q
pauperes tenent̃ ad ſołonẽ decimarũ.uides.n.q leproſi te-
nẽtur,q cõiter ſunt pauperes, & ſolũ ex priuilegio eximũt̃
in duob.caſib.de quo uide bo.gl.12.q.1.c.qa tua,&. 16.q.1.
c.qcunq; & uide quod dixi in c.cũ homines, s̃. de decimis.
5 †Quęro,nũqd de oĩb.hortis teneant̃ ſoluere decimas? dñt
doc.q ñ,& tex.ẽ ĩtelligẽdus đ hortis deputatis ad uſum eo
rũ, al̃s poſſent facere fraudes deducẽdo oẽs poſſeſſiões ad
hortos,& ſic priuilegiũ eſſet ualde no ciuũ ꝯ c. ſuggeſtũ, de
deci.qđ no.Nã ita dẽm⁹ intelligere exemptionẽ,quã hẽnt
fratres minores, ut de ,ppriis hortis nõ teneant̃ ad decimã,
ſ.de deputatis ad uſum ,ppriũ,ſecus aũt ſi uellent olera ex-
ponere ad uẽdendũ de quo in cle.exiui,de uerb.ſig. Scd̃ò q̃
rit̃,qd intẽdat iſta lr̃a in ſcd̃o caſu, dũ dicit de nutrimẽtis
animaliũ,dic.i.de aĩalibus,q̃ nutriunt ,priis expẽſis,de quo
6 uide tex.cũ gl.in cle.1.de deci. †Vlt. q̃rit̃,nũqd iſti leproſi
faciãt collegiũ licitũ & religioſũ?Inn.dicit,q ſic;& hãc di
cit fuiſſe cãm cõcedendi hoc priuilegium. Ho.& Io.An.ſen
tiunt ꝯriũ.Nã iſti ñ pñt dici religioſi,licet cõiter uiuãt, qa
nõ ,pfitẽtur tria ſubalia regulę, & in hoc optimè loquunt̃
qa illi dñr ſtrictè religioſi,qui tria ,pfitẽtur,de qb. in c. cũ
ad monaſteriũ de ſtatu re. Ad hoc uide gl.in cle.1.de re.do-
mi.& in cle.pe.de ſen.ex.c.dixi ſup rubr.de re. Vel plus dñt
Io.An.& Hoſt.ſ.nullibi ,pbari,q leproſi faciũt collegiũ lici
tũ Nullus.n.tex.ſup hoc diſponit.Iſte.n.tex.nõ dat eis iura
collegii,ſed ex pietate ꝯcedit al. qua priuilegia . Puto poſſe
ſuſtineri,q faciunt collegiũ licitũ & approbatũ: nã,ex quo
hẽnt mãm licitè cõueniẽdi in vnũ,ut hic, ergo faciũt colle
giũ,ut no.Inn.in c.cũ ab eccleſiarũ,de of.or.facit tex.in. l.1.
ff.de colle.illici.Vbi plus ,pbat ille tex. q pauperes faciunt
collegiũ licitũ,& pñt ſil̃ cõuenire ,p ſuſtẽtatiõe uitæ eorũ,
tñ nõ pñt cõueniri,niſi ſingulis mẽſib.ut ibi,& clarius tenet
Bar.in.l.fi.ff.eo.fortius ergo dicẽdũ ĩ iſtis leproſis,qui ha-
bẽt mãm licitã cõueniendi ſil̃ quaſi continue . Pro hoc fa-
cit tex.ibi.*fuerint congregati.*Approbat ergo ius eorũ cõgre-
gationẽ, ergo pñt facere collegium, & hr̃e iura collegii.
7 †An religioſus poſſit p̃fici iſtorũ hoſpitali,ſeu collegio,fuit
alias obtẽtũ,q ſic,ut recitat Io.An.ſed tu melius diſtingue
,put hẽt glo.no.in cle.qa contingit,de reli.do.In gl.prima
ibi,*uel etiam pauciores*.Etiã un⁹ ſufficeret ẽm Vin.& Tancre.
ſed hoc nõ conſonat literæ,ſed litera, habuit reſpectũ quia
cõiter unus leproſus non ſufficit ad cõſtructionem, nel do
tationẽ eccl̃ię.ſi.n.reperiret̃ ſufficiẽs, permittendus eſſet.
Et intellige,q cũ lnĩa ep̃i debeat eccleſia ędificari,de con-
ſe.diſ.1.nemo,facit c.paſtoralis.j̃.đ priui.& ſi ep̃s nõ uellet
cõſentire,dẽt recurri ad ſupiorẽ,ar.in.c.nullus,de iurepa.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia poteſt ædificari intra parochiam ex cã, puta quando aliqui ſunt ni mis diſtantes ab eccleſia parochiali.*

2 *Eccleſia parochialis non debet conſtrui intra parochiam alterius eccleſia ſine cauſa de qua nu. 3.*

4 *Patroni plures poſſunt eſſe in eadem eccleſia.*

Iuspatronatus quæritur in eccleſia per dotationem factam, licet unus minus dederit in dotem, quàm alius.

Iuspatronatus non quæritur ex non ſufficienti dotis conſtitutione, ad quam integram poteſt patronus compelli, ſi uult ius patronatus exercere.

5 *Fundans eccleſiam poteſt præciſe compelli ad eam dotandam.*

6 *Iuspatronatus poteſt hr̃e una eccleſia in alia. Intellige, ut infrà, nu. 10.11.*

7 *Eccleſia poteſt ex magna neceſsitate, de qua hic, conſtrui ſine dote.*

8 *Eccleſia etiam ſita intra parochiam alterius, non præſumitur ſubiecta, niſi eccleſiæ cathedrali, & aſſerenti contrarium incumbit onus probandi.*

9 *Statutum dubium recipit interpretationem a communibus regulis iuris.*

10 *Dotans eccleſiam ex reditibus beneficij ſui, acquirit ius patronatus illi beneficio, & non conſanguineis ſuis.*

11 *Patronus non poteſt reſeruare in fundatione eccleſiæ, ut ius inſtituendi præſentatum pertineat ad inferiorem epiſcopo.*

14 *Decimæ an debeantur eccleſiæ Plebis, an capellis poſitis intra Plebanatũ?*

Obuẽtiones, iſtud verbũ cõprehendit oẽs reditus cuiuſcunque qualitatis. 15.

16 *Epiſcopatus an & quo caſu poſsint diuidi per Papam, uel eccleſia parochialis uidelicet parochia per Epiſcopum.*

CAP. III.

1 AD audientiam †Propter nimiã diſtã-
tiã eccleſię põt noua ec
cleſia in ipſi⁹ parochia ędificari & certa portio ĩ
antiqua ſibi deputari.Primò ponit facti narratio
nẽ.Secundo prouiſionẽ,ibi.*quia igitur*,quæ primò prouidet
qñ rector cõſentit.Scd̃o,qñ diſſentit,.bi,*ſi uero*. Caſus lit.
Quædam uilla tm̃ diſtabat a parochiali eccleſia,q tpe hye
mali,cũ pluuię inundãt ſine magna difficultate ipſam eccle
ſiã adire non poterant,& diuinis officiis interreſſe, uñ dñs
illius uillæ petiit a dño,p̃p̃ ut ibi poſſit eccl. cõſtruere, quã
dotare uolebat,& maior eccleſia intm̃ abũdabat,q nullũ uł
modicũ p̃iudiciũ p hoc fieret eidẽ ſine obuẽtiõib.uillæ.Vñ
mãdat papa diœ.cp̃o quaten⁹,ſi eſt ita,eccleſiã ibi ædificet,
& ſacerdotẽ ibi inſtituat ad pñtationẽ rectoris maioris ec-
cleſiæ cũ cõſenſu patrõi, pcepturũ obuẽtiones illius uillę,
,puideat tñ, ut cõpetẽs ĩ ea honor ẽm facultates illius loci
eccleſię matrici ſeruet̃.qđ quidẽ fieri p̃t, qa dñs eiuſdẽ uil-
læ.20.agros terræ illi eccleſiæ aſſignare uelit. Si aũt rector
matricis eccleſię opus illud uoluerit impedire, uel presby
terum idoneum diſtulerit pñtare, Archiep̃s nihilominus
2 opus fieri faciat,& presbyterum inſtituat.B.†No.1.q rl̃r ec
cleſia parochialis non dẽt conſtrui intra parochiam alte-
rius.Nam ſi hoc permittitur hic ex cauſa,regula eſt in con-
trarium nulla cauſa ſubſiſtente, pro hoc c. pñti.§. loca, de
preben.lib.6. Non enim debet ſine cã parochia eccleſię di-
uidi,ſic intellige glo.no.99.diſt.in c nulli.eſt enim iſta alie
natio iurium eccleſię, quę ſine cauſa fieri non debet, ut in
c.1.de rebus ecc. non alie.li. 6. †Secundò no. unam cauſam
licitam diuidendi parochiam antiquam, & conſtruendi no
uam eccleſiam,qñ,ſ.parochia antiquæ eccleſię eſt adeo am
pla, q tempore diſcriminoſo populus non poteſt debitis
4 horis ad diuina ꝯfluere. †Tertio no.q ex cõſtructiõe unius
eccleſię plures poſſunt effici patroni.Nam,ut hic uides,an-
tiqua eccleſia efficitur patrona ipſius capellæ,quia ſibi do-
nauit obuentiones ſpirituales illius uillæ. Item dominus
uillæ efficitur patronus,quia poſuit fundum, & dedit reſi-
duum dotis,& pro hoc uide bo. gloſſ. 16.qõ.7. c. pię men-
tis.p doc.ĩ c.1.de iure pa.& uide gl.no.63.di.ĩ ſumma, q̃ di
cit,q

licet fundatores eccl̃ię.ęqual̃r nõ ꝯtribuerint ad do
a tationẽ ipſi⁹: tñ oẽs efficiũt̃ patroni,[a] & ita eſt patron⁹ il-
le,q dedit modicũ,ſicut ille,q dedit multũ.Illã tñ gl. lĩta,
qñ in dotatiõe omniũ eccleſia hẽt cõpetẽtẽ dotẽ. Si uerò
nõ cõſeqt̃ dotẽ integrã & ſufficientem,nõ adipiſcit̃ ius pa-
tr.ad hoc uide gl.ſing.q̃ tenebis ſemp mẽti,in c.qcũq; , el.
2.16.q.7.Et ex hoc hẽs unũ remediũ cõpellẽdi ędificatorẽ
ad dationẽ ſufficientẽ dotis ut admittat̃ uolẽs exercere i⁹
patro.† Do & aliud remediũ, ut directè cõpellat̃ ad ſuffi-
b ciẽter dotãdũ,q cõſtruxit eccleſiã,uel capellã *b* qa ex con-
ſtructiõe tacitè ſe ad hoc obligauit,ad hoc tex.no.in c. cũ
ſicut,de cõſe.ec.uł alta.& uide qđ ibi dixi.† Itẽ no.ex hoc
& ex tex.q quemadmodũ laicus acqrit ius pat. ędificãdo,
uel dotãdo eccleſiã, ita & eccleſia acqrit ius pat.in eccleſia
q̃ ſuis ſumptib.ędificauit,& de hoc.j̃.lati⁹.Itẽ no.ibi:*pro fa
cultate,* loci,q capella ędificata intra parochiã antiq; eccle
ſię,debet ,p ipſi⁹ facultate aliquẽ honorẽ tribuere ipſi eccle
ſię matrici,puta cenſũ annuũ,uel aliqd ſimile,& de hoc. j̃.
7 † In gloſ.2.in fi.uult ergo gl.capellã nõ eſſe ędificãdã,ſi ex
ſubtractiõe redituũ illi⁹ uillę nõ ualet ſacerdos antiquę ec
cleſiæ cõgruè ſuſtẽtari.Hoſ.dicit hãc gl.eſſe corrigẽdã,qa
ſi ĩminet piculũ animarũ,debet Ep̃s ,puidere,& huic neceſ
ſitati adhibebit hoc remediũ.Nã cõpellet pri⁹ populum ad
ſubueniendũ p̃sbytero capellæ,& ſi popul⁹ nõ ſufficit,cõpel
lẽt Abbatem & p̃poſitũ,cui capella eſt ſubiecta.Iſtis deficiẽ
tib.Ep̃s ,puidebit de ſuo,ar.in c.fi.j̃.e. & ſi nõ p̃t, ultimũ re
fugiũ erit, ut ſacerdos ĩſtituẽd⁹ ĩ capella q̃rat ſibi uictũ ma
nibus. & induſtria,ar.91.diſ.clericus uictũ.Nã pp penuriã
dotis nõ dẽt Ep̃s pati piculũ animarũ, puta ſi pp lõgã di-
ſtãtiã ſępe decederent hoĩes ſine ſacramẽtis,& hoc dictũ
no.ſingl̃r.Ex quo collige, q ubi de neceſſitate eccleſia eſt
ædificãda ſeu cõſtruenda,p̃t cõſtrui ſine dote,ex quo nõ re
pitur mod⁹ ipſam dotãdi.Sic limito.c.nemo,de cõſe. diſt.
1.qđ dicit ſine dote eccleſiã nõ eſſe ędificãdã.d.Ant. dicit
gl.poſſe ſuſtineri,ut eccleſię ędificent̃,ſed nõ cũ tãto p̃iudi
cio antiquæ eccleſię.dico,q gl.habuit intellectũ,quem ſen
tit Hoſt.& optime loquit̃ relata ad tex.nec meret̃ reprehẽ
ſionẽ Hoſ.qa p̃p̃ mãdat hic capellã ædificari ſub cõditiõe ſi
p̃ter redit⁹ uillæ põt miniſter antiquę eccleſiæ cõgruè ſu-
ſtẽtari,ergo ſi nõ põt,ceſſat mãdatũ Papę.Sed ſi q̃rat̃,đ iur̃
qd fiẽdũ,dicerẽ diſtinguendũ,q aut nõ eſt magna neceſſi-
tas,ſed aliqualis incõmoditas,& tũc habet locũ, qđ dicit
iſta gl.ut nõ ędificet̃,ex quo nõ p̃t hr̃e ſufficientem dotem,
& ita loqt̃ iſta lr̃a. Aut ſubeſt magna neceſſitas,ut qa popu
l⁹ decedit ſæpe ſine ſacramẽtis,& tũc ẽua dictũ Hoſti. † In
8 gl.3.ibi:*quia ille eſt eis ſubiectus*. Aduerte,qa hęc rõ eſt fal-
ſa,& nullo iure ,pbat̃,imo iſte tex.,pbat ꝯriũ.Nã reſeruan-
do antiquę eccleſię patronatũ & cõpetentẽ honorẽ ,p fa-
cultate loci,ur̃ in cęteris illã capellã eripere a ptãte recto-
ris antiquę eccleſiæ.Itẽ nulla eccleſia citra cathedralẽ fun-
dat intẽtũ ſuũ de iure cõi ſup ſubiectione alterius eccleſiæ
et ſi ſit fundata in parochia ſua.uñ eccleſia uolẽs ſibi uẽdi-
care ius in alia eccleſia,tm̃ obtinebit, quãtũ ,pbabit ex iure
ſp̃ali ſibi cõpetere.ad hoc tex.& cõis doc.theorica in c. di-
lectus,de capel.mona.Dic ergo.q pñtatio eccleſiæ dẽt fie-
ri p miniſtrũ antiquæ eccleſiæ, qa ad eũ ptinet patronatus
9 illius capellæ ex rõnibus ſuperius dictis.† Et in fi.gl. hanc
ultimã ſolutionẽ ſeqt̃ Inn.& Hoſ.& cõiter doc. & mihi ſa
tis placet,ut ſic iſte text. loquẽs p uerba dubia recipiat de-
clarationẽ a cõibus regulis iuris,arg.in c.cũ expediat, de
ele.li.6.& in l.unica,ff.de inof.do.& l.ſi ſeruus pluriũ,ĩ fi.de
10 e.1.† Et ex his & hac gl.& ex ſupradictis hẽs,q eccleſia ac
quirit patronatũ in eccleſia fundata intra parochiã ſuã.nũ
qd aũt hoc ſit uerũ indiſtinctè,Inn.in c.cũ uenerabilis, de
excep.ſentit,q ſic,& ſic refert & tenet Io.An.in c.1. de ca-
pel.mo.li.6.Sed tu aduerte,qa nõ eſt aliquis tex.ĩ iure,qui
loquat̃ de hac mã p̃ter iſtũ,& ſup iſto p̃t fundari opi. doc.
ſed iſte tex.nõ ,pbat hoc ſimpliciter,ſed loquit̃, qñ eccleſia
antiqua contulit de ſuo eccleſię nouiter
cõſtructæ. Si aũt eccleſia antiqua nil de a
ſuo cõtuliſſet nullo iure ,pbat̃,q efficiat
patrona,& iõ reſtringe dicta doc.ẽmiſtũ
tex.ſic intellectũ.Et q al̃r nõ acqrat pa-
tronatũ,adduco ĩ ar.s̃.c.,pxi.ubi nõ ẽuat̃
patron. antiq; eccleſię,q̃ nihil de ſuo cõ
tulit.Itẽ patronat⁹ acqrit̃ altero de trib.
modis,cõſtructiõe,fundatiõe, aut dota-
tiõe,ut no.gl.16.q.7.pię mẽtis.Sed ex ę-
dificatiõe intra limites parochię dunta-
xat eccleſia antiqua nõ ponit fundũ,quia
nõ hẽt ,pprietatẽ illi⁹ loci,nèq; dotẽ,ne
q; ſumpt⁹ad cõſtructionẽ,ergo nõ acqui
11 rit patronatũ,& facit,c.quoniã, de iure
pa.† Sed dubitat̃ de qõne,q̃ hacten⁹ non
re pi tactã, qd ſi capella ędificat̃ intra ec
cleſiã p aliquẽ laicũ,& p eũ dotat̃,nũqd
q̃rat eccleſia patronatũ in illa capella,ut
ſic in pñtatiõe cõcurrat cũ laico cõſtru-
ctore & dotatore?ego ſemp tenui,q ſic,
qa nõ p̃t negari,quin eccleſia antiqua po
nat fundũ,& ex fundatiõe acquirit̃ i⁹ pa.
ut no.in d.c. piæ mẽtis. Vñ ſicut eccleſia
acquirit hic ius patr.quia cõtulit obuen
tiones illius uillę. Ita eccleſia illa debet
obtinere patronatũ,qa cõtulit fundũ, &
hoc bñ notabis, quia in multis locis pp
12 inaduertẽtiã nõ ſeruat̃.† Itẽ adde ad p̃di
cta tex.no.in fi.iuncta gl.12.q.2.c. apoſto
licos, q ſi rector alicui⁹ eccleſię ꝯſtruxit
capellã ex reditib.alicuius eccl̃ię, nõ ac
qrit̃ ſibi & cõſanguineis ſuis,ſed eccleſię
Et ex hoc credo peccare illos clericos,q
cũ reditib.eccleſię ædificãt capellas, eas
attribuentes patrimonio,& uẽdicãtes ſi
bi ut priuato ius patr.Nã uſurpant bona
eccleſię.Et ex illo tex.potes inſtrui quid
fiẽdũ de eccleſia, q̃ de facto p̃lat⁹ alicui⁹
eccleſię de reditib.p̃laturę cõſtruxit.Itẽ
adde gl.no.q̃ nõ ſolet allegari in c.eã te
de ęta.& qua.q̃ dicit, q eccl̃ia p̃t ſibi ędi
ficare aliã eccleſiã intra limites ſuæ pa-
rochię,& illi deſeruire p capellanũ ſuũ.
Dicit tñ ibi Vin.hoc uerũ, ſi eccl̃ia con-
ſtruẽda eſt uicina eccleſię antiquæ,alias
deberet ibi ponere ppetuũ uicarium.Illa
13 tñ gl.iudicio meo nullo iure ,pbat̃. † Et
uide Inn.in c.Lateraũ.in fi. de p̃ben. ubi
dicit Abbatẽ nõ poſſe cõſtituere eccle-
ſiã,ut eã teneat gratia monaſterii,uel ,p
monaſterio, quia nõ p̃t ędificãdo p̃iudi
care iurib Ep̃i.Ad hoc.10.q.1.in c.2. & ĩ
c.nouerint.ſatis eſt ergo,q ędificãs hẽat
ius patronatus,& tenebis mẽti iſtud di-
ctũ Inn.q patronus non põt ſtatuere, ut
ius cõfirmãdi ptineat ad inferiorẽ Prę-
latum Ep̃o, niſi Epiſcopus conſentiret,
ad hoc.c.cum dilectus,de conſuetudine,
14† In gl.in uer.*obuentiones*,in fi. in illo ca.
cũ inter,dr̃,q appellatione oblationum b
ueniunt decimę. ergo fortius appellatio
ne obuentionum,& hoc contrarium gl.
non ſoluit.Et aduerte, quia ex deciſione
gl.huius ſoluitur.q.quotidiana & diffici
lis,nunquid decimæ debeantur eccleſię
Plebis,an capellis cõſtructis,j̃. plebana-
tũ,q̃ qõnẽ plenè eximinat Ioan. Andr.

ANT. FRAN.

a Patroni. Quando ſunt principales patroni vltra duos, ius patronatus eſt apud vnũquẽq; in ſolidum. & ideo debẽt pñtare vt collegiũ alias nõ valet pñtatio: qa tũc attẽdit̃ maior pars patronũ, vt p do. Abba.in. c.3.de iure pa. Et ideo dicimus, q ius patronat⁹ eſt apud quẽlibet hæredẽ in ſolidũ. et ſi ſint hęredes ex imparib⁹ partibus, vt eſt gl. & ibi. etiam per An.Sicu. in.c.1.de iure pat. & per eũ in.c querimonia, eo.tit. Et adde, q diſcordãtibus patronis in pñtatione, ſi eccleſia caret adminiſtrator̃, ceſſat a diuinis, tollũtur reliqæ, & eccleſia clauditur, ſi aliter ſine ſcãdalo ,p uideri nõ põt, ut ple.no.doc.in c.1. & in c.3.de iu.pat. Et uide.p d.Ab.ĩ c. cũ aũt,de iure pat. ubi dr̃, q unus de plurib. pñtatis, ẽ t a diuerſis patrõis, q ẽ magis idone⁹, dẽt p Ep̃m ĩſtitui in bñficiũ,alias p̃t appellari ab Ep̃o ñ inſtituẽte p d. Ab. in c.paſtoral. in 1. no.de iur. patr. Et adde, q ſi pñtatio ſpectat ad monaſteriũ,illa dẽt fieri p Abbatẽ & capitulũ,& nõ p Abbatẽ ſolũ.c.nouit, & c. quãto, de his, quæ fiũt a p̃la.ſine conſenſu capituli, & ĩ dubio p̃ſumitur ſic fuiſſe facta pñtatio, ut in c. ea noſcit̃,de iure. pat.& hr̃ p d.Car. in cle. 1.in §.Abbates, in 1.op.de exce. p̃lat. An ãt pñtatio poſſit fieri a patrono ẽt clerico alternatiuè,uide gl. ĩ cle. fi.de iur.pa.ad fi.

SEB. SAPIA

b Vel capellam. Hoc nõ procedit,

qn̄ q̄s fundaret capellā in eccleſia, ut no. Io. de Ana. ī cōſil. 23. inci. primò uidetur, quē refert Feli. in c. ex parte. 5. poſt medium. s̄. de reſcrip.

ZACHARIAS.

a Bal. in c. 1. co. pe. ī ti. de capi. q̄ curiā uendidit, in uſibus feud.

SER. SAPIA.

b Epiſcopum. Vide Feli. in c. cum uenerabilis, s̄. de exce. & aliquid in cap. ex parte. 5. in prin. s̄. de reſcri. & doc. in c. auaritiæ, s̄. de præbendis.

in addi. Spe. in ti. de deci. & ibi p⁹ multa ꝯcludit, ꝙ ceſſante cōſuetudine, uel deputatiōe ſpāliter facta debēt plebi, & nō capellis, qđ ītelligit de decimis p̄dialib. ſed pſonales dēnt capellis. Io. Cal. tenet ꝙ ſi capellæ eſt deputata certa pſona, ꝙ tūc dēnt oēs decimæ capellę, p iſtū tex. qa oēs illi⁹ uillę tribuūt obuētiōes capellæ, ſec⁹ aūt, ubi capellę nō deputarēt certę parochiæ, & hoc dictū ſequūt doc. moder. ī c. cū cōtingat, s̄. de deci. & dic, ut ibi plenè dixi, & ſm hāc opi. alias in q. facti cōſului; & p̄t allegari una rō īcōuincibilis. de iure cōi ecclię redit⁹ ſpūales ꝓuenietes ex p̄diis ſitis ītra parochiā alicui⁹, cedūt illi ecclię, ut in c. paſtora. s̄. đ his, q̄ fi. a p̄la. ergo & decimę ꝓuenietes ex p̄diis ſitis ī parochia capellæ dēnt cedere ipſi capellę. Et nō cauillādo literā, de hoc ur̄ caſus ī c. ad decimas, de reſti. ſpo. li. 6. & optimè ꝓbat̄ hic. † Nā uerbū,

15 obuētiōes, eſt uerbū multū gn̄ale, ꝯphendēs oēs redit⁹, [a] cuiuſcūq; qualitatis ſint ar. ī c. ex trāſmiſſa, de renū. & ī d. c. cū inter. † Scđò principalr̄ pōdera gl. in eo, ꝙ

16 dicit Ep̄m [b] n̄ poſſe ēt ex cā diuider̄ parochiā īuito rectore ecclæ matricis. ꝯriū apte tenet gl. ī c. nulli. 99. di. Sed gl. x. di. c. 1. q̄ ſemp ē notāda, diſtinguēdo ur̄ ponere ueritatē. Dicit. n. ꝙ ubi ſubeſt iuſta cā, p̄t ep̄s ēt īuito rectore, ar. opti ī c. 1. đ reb. eccl. n̄ alie. li. 6. & ī c. ſicut unire, đ exceſ. p̄la. & uide gl. ī c. ꝯſtitut⁹, đ re. do. Sđ ſi n̄ ſubeſt cā, hoc facere n̄ p̄t, ad hoc iura ſupi⁹ alle. & idē dicit ibi gl. ī p̄p̄ uolente diuider̄ ep̄atū. In gl. ī uer. *honor*, ibi *ut aliquid annuatim*. Et ꝓ hoc ītellectu gl. facit iſte tex. ī uer. ꝓ facultate loci. Lau. hic dicit, ꝙ n̄ ē ī iure exp̄ſſum, qđ dēat capella eccleſiæ matrici, & bn̄ dicit, ad hoc. c. dilect⁹, de capel. mo. & qđ ibi dixi. Inn. dicit ꝙ hēbit ius cōſuetudinariū illi⁹ loci, & ꝓuabit̄ cōſuetudo aliarū capellarū in hac capella nouiter ꝯſtruēda, facit. d. c. cū oli, de cōſue. Hoſ. dicit, ꝙ in plebib. & eccleſiis parochialib. ꝯſt a iure tributum, ut habeāt curā ſup oēs alios clericos, & laicos habitātes ītra parochiā. Et p hoc ut dictū eſt, ur̄ hic d. Ant diſtinguere, ꝙ aut capella fundata īter parochiā nō eſt curata, & tūc tā clerici, q̄ laici ibi habitātes dēnt ꝓ ſacr̄is recurrere ad eccleſiā parochialē, & hoc dictū ur̄ uerissimū. Nam & clerici n̄ habētes curā ſubiacēt illi eccleſiæ, ubi habitāt, de cōſe. di. 1. ca. & hoc attēdēdū, & c. alia. 16. q. 1. & qđ no. ī d. c. dilect⁹ Si uerò capella hēt parochiam, tūc clerici capellę dēnt recurrer̄ ad eccleſiā parochialē. No. hoc dictum. q̄q̄ mihi hoc n̄ uideat̄ uerū; & prīo ꝯcludo caſum indubitabilē, cū ſunt ibi clerici īſeriores citra rectorē. Nā ipſi dēnt hr̄e recurſum ad ip̄m rectorē, ex quo ſunt in parochia ſua: imò credo, ꝙ teneāt recurrere ad Ep̄m, qa oēs rectores eccleſiarū parochialiū dēnt recurrere ad Ep̄m ī cōfeſſiōib. uel ad Archip̄sbyterū eccleſię cathedralis, q̄ ī iſtis tenet locū epi, ut eſt caſus notabilis ī c. officiū, de offi. Archip̄sby. ꝓ hoc facit iſte tex nō reſeruat hoc ius eccleſiæ matrici, ſed tm̄ mādat honorē cōpetētē ſibi reſeruari ſm facultatē capellę. Nō ob. ca. ſi. de off. Archip̄sby. quia loquitur de Archipresbytero rurali; nec uidetur habere ibi curam circa particulares clericos, ſed ſolùm, ut inquirat mores, & referat Epiſcopo.

SVMMARIVM.

1 *Rectores eccleſiarum poſſunt compelli ad reparationem eccleſiarum de reditibus beneficij, qui ſuper ſunt. 2. & ibi opus eſt de nouo facere. 3. non autē tenētur de reditib patrimonialib. nu. 4.*

2 *Clerici tenentur alere pauperes de fructibus, qui eis ſuperabundāt.*

5 *Clerici expendentes aliquid de patrimonialib. pro reparatione eccleſiæ, poſſunt repetere, niſi dederint animo donandi.*

CAP. IIII.

1 DE his. † Breue eſt, & pōt ſic ſummari. rectores eccleſiarū pn̄t cōpelli, ut de reditib. q ſupſunt, teneāt cōferre ad ꝯſtructionē, ſeu reparationē eccleſię. h. dicit. Caſus literalis. Dū ſupplicaret̄ a qbuſdā clericis parochiales ecclias habētib. ut ſubuenirēt ecclæ ī reparatiōe ſua, hoc facere negabāt. Sup hoc cōſult⁹ p̄p̄ rn̄det, ꝙ hi, q eccleſias parochiales habēt, ad reparationē, & īſtitōnē eccleſiarū ſt̄ cogēdi, cū op⁹ fuerit de bonis, q̄ ſt̄ ipſi⁹ eccleſiæ, ſi ſupſunt, cōferre, ut eorū exēplo cęteri īuitēt̄. B. † No. 1. ꝙ rectores eccliarū n̄ tenēt̄ ſe priuare neceſſariis, ut redit⁹ cōuertāt in piā cām. Qđ ergo dr̄, ꝙ qcqd hēnt clerici, eſt pauperū. 16. q. 1. c. ſi. dēt ītelligi de eis, q̄ ſibi ſupſunt, qa ordinata eleemoſyna, ſeu charitas īcipit a ſe, ut in c. no ſatis. 86. diſ. & de pœ. diſ. 3. c. qui uult, facit. 23. q. 5. c. ſi nō licet. Et no. iſtū tex. ꝑpetuò, qa neſcio alibi, ꝙ ſacerdos n̄ teneat̄ ad reparationē ecclię ſuę, niſi quaten⁹ ei ſupeſt detractis neceſſariis. Qui aūt tūc teneāt̄ ad reparationē, dic, ut dixi s̄. ī c. 1. ubi latius explicaui hāc mām. q̄ro, qd ītēdit lr̄a, ibi: *inſtitutionē*. dic † ꝙ lr̄a repit̄ duplex: una hēt īſtructionē: alia īſtitōnē, & ſm hāc ultimā colligebat hic Inn. ꝙ clerici nedū cōpellūt̄ reficere: ſed ēt de nouo, ubi eſt op⁹, facere. Sed aduerte. licet. n. iſte tex. loquat̄ de habētib. eccleſias parochiales, idē dic de habētib. alias eccleſias, uel īferiora bn̄ficia, qa oēs tenēt̄ cōtribuere ſm facultatē redituū bn̄ficiorū, ut ī c. 1. & qđ ibi dixi. s̄. eo. Ad p̄dicta facit. c. paſtor. s̄. de his q̄ fiūt a p̄la. & ītellige iſtū tex. ſm p̄dicta. † In gl. 1. ī ſi. pl⁹ dicit Inn. ꝙ ſi n̄ ſufficit portio aſſignata ꝓ fabrica, tenēt̄ clerici de ꝓprio īpartiri, all. 12. q. 3. c. pōtifices, & doc. ſeq. allegāt hoc dictū Inn. ꝙ clerici hoc caſu tenēt̄ cōferre de p̄rimonialib. ſed iudicio meo illa n̄ fuit mēs Inn. qa capl̄m qđ allegat, hoc nō ꝓbat. Vn̄ ītelligo Inn. ꝙ tenēt̄ cōferre de ꝓprio, i. de pte, eis relicta de reditib. eccleſię, detracta portiōe ꝓ fabrica. Nā de reditib. p̄rimonialib. cleric⁹ p̄t facere ad libitū. 12. q. 1. in c. ſint manifeſtè. † Quinimo, ſi aliqd expendit de p̄rimonio ſuo ad utilitatē ecclię, p̄t illud repetere, niſi fecerit animo donandi. 12. q. 4. c. cuicunque, quod tene menti.

2

3

4

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia ſecularis poteſt conferri & reparari ad ſtatum regularē, ſine tamen præiudicio clericorum. 6. ſed non eſt e cōtra, niſi in defectum regularium. 2.*

Priuilegium non confertur rei, quæ adhuc non eſt, intellige, ut ī. nu. 4. 5.

3 *Clerici non poſſunt mutare ſtatum eccleſiæ ſine licentia epiſcopi.*

5 *Donatio non poteſt fieri perſonæ, uel eccleſiæ, quæ non eſt, legatum uero ſecus.*

CAP. V.

1 AD audientiam. † Secularis eccl̄a ſine p̄iudicio clericorū ad ſtatū regularem poteſt reparari, & collegio rei, quę nondum eſt, priuilegiū non confertur. Diuiditur in duas partes. Scđa, ibi; *licet*. Caſus literalis. Quidam canonicus eccleſię ſecularis uocatus fuit in Ep̄m eccleſię alterius epiſcopatus. deſiderabat in eccleſia illa, de qua fuerat aſſumptus, inſtituere canonicos regulares. petit a Do. Papa, ut hoc ei liceret. Indulget ei Papa, ut hoc facere poſſit, ſi Ep̄s Diœceſanus in hoc ſibi cōſentiat. ita tn̄, ꝙ clericis, ſi qui ſunt ibi, dū uixerint, uel alibi, neceſſaria miniſtrentur. Itē petiit a Papa, ut faceret priuilegiū confirmationis canonicis

canōicis ibidē inſtituendis. In hoc Papa ipſum exaudire nō p̄t cū nulli canonici adhuc ibi ſint, qbus priuilegiū cōcedat̄. B. † No. 1. ꝙ eccleſia ſecularis licitè reducit̄ ad ſtatū regula-

2 rē, ut hic, & melius 7. qō. 2. ī. c. antepen. Cōtrà verò fieri nō p̄t, niſi in defectū regulariū, ut ī. c. relatū. ī. ne clerici vel mo. & in. c. inter quatuor, de re do. & ſic quātū ad hoc magis defert̄ regularibus, quā ſecularibus clericis, & fit hoc fauore ꝯtēplatiōis & religionis. No. ſcđò, † quòd ſine licētia Ep̄i n̄

3 pn̄t clerici īferiores mutare ſtatū eccleſię; facit. c. cū dilect⁹ s̄. ꝙ metus cau. & ꝙ ibi no. No. 3. ꝙ ſi alterat̄ ſtatus eccleſię, nō tenent̄ clerici ſeculares ibi exiſtentes mutare ſtatū, nec

4 dēnt neceſſariis priuari in vita eorū. † Vltimò no. ꝙ rei, quę nōdū eſt, priuilegiū cōferri nō p̄t & ſic nō p̄t donari priuilegiū eccleſiæ cōſtituēdæ. Intellige, ut ualeat ex tunc; ſed bene poſt, quā fuerit eccleſia conſtructa; ſic intellige iſtū tex. facit ꝙ no. in gl. ſi. ſentit Io. An. & clarius Bar. in. l. ſeruos ad cu-

5 ſtodiam, ff. de alimen. & ciba. lega. † Sed q̄ro nunquid poſſit donari eccleſię, q̄ nondū eſt? dic, qđ non, ut eſt text. not. quē tenebis menti in. c. Abbate ſane, de re iudica. li. 6. ſecus dic

a in legato. Nā eccleſiæ cōſtruendæ p̄t legari [a], & ēt hæres inſtitui ut poſthumus, vt in. d. l. ſeruos ad cuſtodiā. Rō diuerſitatis eſt: qa dōatio, cū ſit qdā ꝯtus, requirit perſonam, cui acquiratur obligatio, ſeu ipſa res, ut in. c. ſi tibi abſenti, de p̄bend. li. 6. qui tex. bene facit in hac materia, & in. l. abſenti, ff. de dona. & in. l. qui abſenti, ff. de acqui. poſ. ſed legatum non requirit pręſentiam perſonæ, ut in. c. cum pater. §. ſur-

b do, de leg. 2 & hanc rationem ponit Bar. [b] in. d. l. ſeruos, &

6 eam tene menti. † In gl 1. in ſi ex hac gl. collige duos effect⁹ iſtius priuilegii. Primus quia epiſcopus facilius induceretur ad conſentiendum. Secund⁹, quia clericis illius eccleſię inuitis hoc facere poterit Epiſcopus, ubi alias non potuiſſet eis inuitis. No. hoc dictum. ſed contrarium tenet gloſ. in. c. antepe. 12. q. 2. ſed ad concordiam reducuntur, ut ibi; & hoc no. quod aut ſubeſt cauſa; & poterit Epiſcopus clericis inuitis, ut puta; quia clerici ſeculares inhoneſtè ibi viuūt; & hoc caſu procedat illa gl. Aut Epiſcopus uult hoc facere ex cauſa uoluntaria; & tunc procederet iſta gl. & intelligo, quando hoc uult facere ex cauſa uoluntaria inſuita illorum clericorum, ſed ſi vult facere ſine pręiudicio illorum clericorum, ut ſic alteratio ſtatus habeat effectum poſt mortem clericorum, credo, quod hoc poterit facere, etiam inuitis clericis. Ad hoc. c. conſultationibus, de dona. & cle. 2. de rebus ecc. non alie. & hoc ſecundo modo ſaluo gl. illius. c. antepe. & tene menti hanc poteſtatem traditam Epiſcopo. Tertius effectus huius priuilegii ſecundum Ioā. And. quod iſte, cui conceditur erit principalis author in ordinatione eccleſiæ. ceſſante uerò priuilegio hoc pertinet ad Epiſcopū loci. hic autem Epiſcopus habet conſentire tantum iſti priuilegio; & aliud eſt pręſtare aſſenſum, & aliud ut principalis diſponere, ut in. c. unico, ne ſede uacan. li. 6. Quartus effectus: quia uirtute huius priuilegii non requiritur conſenſus capituli, ubi alias non poſſet Epiſcopus facere hoc ſine capitulo, ut in. d. c. antepe.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi iurant non alienare ullo modo res eccleſiæ, Romano Pontifice inconſulto, quod iuramentum extenditur etiam ad licitam alienationem. 6. & non poteſt cum conſenſu legati de latere contra tale iuramentum uenire. 10.*

2 *Eccleſia non poteſt ædificari intra parochiam alterius eccleſiæ ſine magna cauſa, de qua hic.*

3 *Iuramentum de non alienando intelligitur de alienatione illicita. 5.*

Vtilitas & neceſſitas aliquando æquiparantur.

4 *Iuramentum operatur uim clauſulæ, ſi non ualet, quod ago, ut ago, &c.*

Iuramentum debet intelligi, ut aliquid operetur.

5 *Iurans permanere in aliquo loco, poteſt iuramento non obſtante ſe abſentare ex neceſſitate, uel utilitate illius loci.*

7 *Conſilium alicuius, ſi requiritur in aliqua re, non poteſt illa res expediri conſilio prius non petito, niſi immineret maxima neceſſitas & celeritas. 8.*

8 *Licentia debet præcedere actum, qui ſine ea non poteſt expediri.*

Neceſſitas facit ceſſare iuris ſolennitates.

9 *Iuramentum de non alienando non extenditur ad alienationem modicæ rei. Idem credo in prohibito alienare.*

10 *Legatus de latere non poteſt diſponere circa ea, quæ ſibi ſpecialiter Papa reſeruauit.*

Legatus de latere concurrit cum quolibet prælato prouinciæ ſuæ, non autem cum alio, niſi quo ad bona poſita in ſua prouincia.

Legatus de latere remittit iuramentum præſtitum inferiori prælato, qui ſit de prouincia ſua, alias ſecus.

11 *Iurans non alienare, uel pignorare bona eccleſiæ ſuæ poteſt fructus poſſeſſionum uendere uſque ad. 20. annos.*

12 *Alienare prohibitus non poteſt ad centum annos locare.*

Prohibitus uendere, an poſſit pignorare: prohibitus emere, an poſſit rem pignori capere, uide remiſſiuè.

13 *Alienare prohibitus non poteſt nec directè, nec indirectè alienare.*

14 *Epiſcopus fundans aliquam eccleſiam de nouo, tenetur illam dotare, dummodo ex hoc eccleſia ſua nimium non grauetur.*

15 *Iuramentum, quod præſtant Prælati de non alienando bona eccleſiæ, an extendatur ad bona omnium eccleſiarum ſuæ diœceſis?*

Iuramentum debet ſtrictæ intelligi.

CAP. VI.

TVa nos. Non obſtan. iuramento de reb⁹ eccleſiæ nō alienādis, p̄t Ep̄s ꝑꝑ īdigētiā, nouā eccleſiā ædificar̄. h. d. Prima pars pōit dubiū Epiſ qđ ſcđò tollit, ibi: *fraternitati*. Et hinc uſq; ad ſi. ꝓſequor p modū lecturæ: qa nō in ſcholis, ſed in camera cōpoſui. Caſus lit. Quidā Ep̄s iurauit, ꝙ bōa eccleſię nō alienaret. poſtmodū qdā habitatores ſui ep̄atus n̄ habētes eccleſias, uel oratoria, in quibus poſsēt audire diuina petebāt ab ep̄o oratoria ī illis locis eriger̄, ī qbus diuina officia poſſent audir̄. Ep̄s occaſiōe iuramēti p̄dicti dubitauit eccleſias ibi eriger̄, ne p̄textu nouarū eccleſiarū eccleſia ſua detrimētū incurreret. quare cōſuluit Papā; & ipſe mādat eidē, quaten⁹ occaſiōe illi⁹ iuramēti nō dimittat, qn̄ populo indigēti ſup eccleſiis cōſtruēdis dēat ꝓuidere.

1 B. † No. 1. ꝙ Ep̄s iurat nō alienare bōa eccleſiæ. Qn̄q; iurat nō alienare bōa mēſę ſuæ. qn̄q; iurat nō īfeudare đ nouo, ut in c. 2. đ feu. hodie uerò p̄ſtāt pręlati iur̄m magis gn̄ale. Iurāt. n. n̄ alienar̄ Rom. Pōtifice īcōſulto: ꝙ iur̄m ipſo facto p̄ſtāt ēt n̄ exēpti, ſi cōfirmationē, ꝯſecrationē, vel palliū a Papa nō recipiūt & qđ importet

2 iſtud iur̄m. ī. ſubiiciā. † No. 2. Ep̄m teneri ad cōſtructionē nouę eccleſiæ ꝑꝑ indigētiā populi, ut puta, qa eccl̄ia parochialis multum diſtat, ita, ꝙ ſine magna difficultate n̄ pōt ppl̄s concurrere ibidē ꝓ diuinis; facit. c. s̄. ꝓxi. & p̄t ob hoc aliqd detrahere ecclię antiquę, & tribuere nouæ ut hic, & in. c. p̄ced. Ceſſante aūt neceſſitatis cā nō dēt eccl̄ia ędificari cū p̄iudicio alterius. 25. q. 1. c. eccleſię, & c. qcūq;. & utrobiq; p gl. facit. c. 1. de no. ope. nuntia. Not. 3. ꝙ largo ſumpto vocabulo eccleſia, oratoriū, & baſilica ſumunt̄ ęquoce. nā idē appellāt̄ hic, & ī diuerſis locis oratoriū, baſilica, & eccleſia. Propriè aūt unūquodq; iſtorū p ſe ſumēdo differūt. Oratoriū eſt proprie locus ad orādum, ꝙ quiſq; in domo ſua ędificare pōt, nec ſine licētia Ep̄i p̄t ibi celebrari, đ cōſe. di. 1. unicuiq;, cū duob⁹ ſe. & uiđ, qđ leg. & no. in. c. patentib⁹, đ priui. & in. c. ſi. de

ZACHARI.

a Pōt legari. Adde Bald. in. l. qui ſiliabus, in prin. ff. de leg. 1. Alexā. in l. damni. §. ſi is q ædes, in addit. ad Bar. ff. de dā. infe.

b Et idē Bart. conſi. 35. incip. in nomine domini amen. Teſtator in teſtamento diſpoſuit. &c. uide do. Alex. Imo. in. d. l. ſeruos in addi. ad Barto. ibi.

cẽſi.& ĩ.c.inter dilectos,de dona. & utro
biq; p Inn.Baſilica ꝓpriè ẽ eccleſia nõ ꝯ
ſecrata;ad hoc uide bo.tex.iũcta gl.ĩ.c.1.
de re do.& ꝙ dixi ſup rub.de cõſe.eccle.
vel alta.ſumunt tñ iſta ſępe æquiuocè,vt.
s̃.dixi,& ꝓbat hic,& in.c.pe. de immu.ec
3 cle.cũ ſi.†No.ulti.& tene menti,qđ iurm
ſimplr p̃ſtitũ de rebus eccleſię nõ ali e.re
a ſtringit ad alienationẽ illicitã,^a ñ aũt ad
neceſſariã.Et eadẽ rõne puto idẽ in alie-
natiõe,q̃ fit ad utilitatẽ eccleſię . Nã ne-
ceſſitas & utilitas ĩ hoc æqparant a iure.
12.q.2 .ſine exceptiõe,& ꝙ no.ĩ gl.ĩ ſum.
facit ꝙ in ſimili no.Inn.ĩ.c. cũ oẽs,de cõ
4 ſti.†Et ex hoc,& ex tex.arguo,qđ iurm p̃
ſtitũ ĩ mã iuris reſtrĩgit ad limites iuris,
ut ſic recipiat limitatiões & reſtrictiões
iuris,ad hoc tex.opt.ĩ.l.fi.C.đ ꝯdi.ĩdeb.&
ĩ.l.fi.ff. q ſat.cogã.& uide ꝙ no.Inn.in.c.
p tuas,de arbi.Itẽ ꝯriũ facit:qa iurm dẽt
aliqd operari,hoc eſt,ꝙ hẽat vĩ clauſulę,
ſi nõ ualet,ꝙ ago,ut ago,valeat ut ualere
p̃t.l.cũ pater.§.filius matrẽ,ff.de leg.2 .&
in.c ad nr̃am.3.de iureiu.p Bar.in.l.ſi qs
p eo,ff.de fideiuſſo.& in.l.ſciẽdũ,ff.đ uer
bo.obli.Põt tñ dici,ꝙ primũ ꝓcedat, qñ
iurm põt p ſe operari.nã adducit uĩculũ,
& ligat ſtrictius ipſum iurãtẽ, vt nõ ꝯue-
niat,& qñq; accumulat forũ foro, ut ĩ.c.
fi.de fo.cõpe.li.6.& uiđ ad oĩa p̃dicta bo.
tex.in.c.ex parte tua,de cleri. nõ reſiden.
5 †Vbi iurãs reſider in eccl̃ia,p̃t iuro ñ ob.
ſe abſẽtare ꝓ neceſſitate, uel utilitate ec
cleſię,& iurm p ſe nihil,aut parũ operat;
& tũc hẽt uĩ illius clauſulę,ſi nõ ualet,ꝙ
6 ago,&c.& hoc no.†Sed q̃ro,an idẽ ſit di-
cẽdũ hodie in illo iuramẽto đ nõ alienã
do,Romano Põtifice incõſulto?Io. And.
hic,qđ nõ:qa hoc iurm ex vi verborũ dẽt
intelligi,ẽt de licita alienatiõe,ſiue ſit iu
ratũ Papæ,ſiue inferiori Prælato . Vr̃ em̃
Papa , uel inferior tale iurm recipiẽdo a
ſubiecto uoluiſſe obuiare,ne qd indiſcre
tè agat & ꝓuidere eccleſiis,etiã in licitis
alienationibus.nã de illicita alienatione
nõ põt intelligi:qa illa ẽt đ ſuperioris li
centia fieri nõ dẽt.Quidã tñ cõſuluerunt
ꝯrium dicentes , quod etiã hoc iurm dẽt
extendi ſolũ ad illicitã alienationẽ . Sed
dicit Io.An.ꝙ iſti ſic cõſulẽtes ñ poterũt
poſteà eorũ cõſiliũ defendere,& ꝯ eos in
ducit tex.in.c.aduerſus.j̃.de immu.eccl.ĩ
uerſi.pp imprudentiã . ubi ẽt neceſſaria,
uel utilis cõtributio,nõ fit incõſulto Pa-
pa, ne qd ĩdiſcretè agat.Fatet tñ Io.An.
qđ hoc eẽt de facto corrigendũ,qa mul-
tũ eſt eccleſiis grauoſũ , cũ rõne tali iuri
impediant ſępe Prælati facere ꝯct^9 alias
utiles de ꝓximorũ p̃latorũ licẽtia. Et cũ
hoc dicto Io.And.tranſeũt cõiter docto.
hic.& mihi placet ; & ꝓ hoc adduco talẽ
rõnem.Certũ eſt,qđ recipiens tale iurm,
vr̃ ſibi reſeruare cõſiliũ, ut patet ex ui uer
7 borũ.†Sed adſtrictius ad petendũ cõſiliũ
ſup al.qua re nõ p̃t ẽt licitè de illa diſpo
b nere,cõſilio prius nõ petito^b, vt in. c.cũ ĩ
ueteri,de elec.& in.c.cũ olim , de arbi.&
in.c.nouis,de his,q̃ fiunt a Prælat. ꝙ leg.

& no.in.c.ſi ꝓ debilitate, de offi.deleg.& Bar.ĩ.l.1.§.ſi plu-
res,ff.de exerci.Idẽ puto dicẽdũ de iuro p̃ſtito de nõ alienã
do ſine licẽtia Papę, vel alterius . Nã licentia dẽt p̃cedere,
de reg. c.licet,& hoc tenet Io.An.poſt Hoſt.in.c.1.de his,q̃
8 fi.a Prela. † Omnia p̃dicta arbitror vera ceſſante ſumma ne
ceſſitate.ſi aũt immineret ſumma neceſſitas alienãdi , & tã
tã celeritatẽ requireret, qđ ſuperiorẽ cõſuli nõ patiat; tũc
puto alienationẽ poſſe fieri cõſenſu Papæ, uel alterius ſupe
rioris,cui fuit iuramentũ taliter p̃ſtitũ , minimè reqſito,ar
gu.opti.in.l.tutor,q repertoriũ,ff.đ admi.tuto.ubi in cã ne
ceſſitatis põt tutor,iuẽtario nõ cõfecto,adminiſtrare bona
pupilli,qđ not.alias ceſſante neceſſitate facere non poteſt.
Ad idem quod .Io.11.q.2.c.ſine exceptione,&.c.placuit,&
Hug.& Archi.in ca.Abbatibus,ea.cã &.q.Io.de Fan.in cle.
1.de re.eccl.nõ alie.ubi dicit in caſu illius clemen.poſſe fie-
ri alienationem impunè,illa ſolennitate non ſeruata,ſi ne-
ceſſitas nõ capit tantã dilationẽ,& tenet Paul. in diſpu.cõ-
dẽnatus &c.& ad hoc alle.bonũ tex.in ſimili in.c. null^9 res
eccleſiæ. 17.qõ.4.Et hæc no. quia faciunt ad multa maximè
pro exẽptis habẽtibus ſuperiorẽ ĩ remotiſſimis locis, & fa
cit ad idẽ.c.nihil, de elect.&.l.ſi longius,ff.de iudi.&. c.fin.
de ſepultu.li.6.& uide ad idẽ multas concordantias in.c.cũ
ex lr̃is,de reſti.in ĩteg.in gl.ĩ uer.diſtãtia, & ꝙ in ſimili no.
9 Io.de Lig.ĩ cle.ne in agro,de ſta.reg.†Itẽ puto hoc iuramẽ
c tũ nõ extendendũ ad alienationẽ modicę rei,^c arg.12.q.2.
c.terrulas,& facit Fede.cõſ.202.& uide no.in.c.ut ſuper,de
reb.eccl nõ alie.& Archi.in.c.Abbatibus,p̃alleg.ubi ꝓſeqt,
an Prælati citra Ep̃m poſſint rem modicã alienare ſine ſo
lẽnitate,qa.d.c.terrulas,vr̃ loq in Ep̃o:ſed ꝙ poſſint,allego
tex.bo.in.c.cęterum,de don.& in.c.ad hoc,&.c.relatũ.2. de
10 teſta.†An aũt legatus de latere poſſit dare licentiã alienan
di ꝯ hoc iurm,uide p Spe.ĩ ti.de diſpen.§.cõſequenter,uer.
cæterum.ubi concludit,ꝙ nõ,arg.c.uenerabilem, de elec.&
credo,qđ optimè loquatur, qa nõ p̃t diſponere in his,q̃ Pa
pa ſibi ſpecialiter reſeruauit,ut in.c.ꝙ trãslationẽ, de offi.
lega.ſecus dicit ibi Spe.in uer.ſeq.in iuro p̃ſtito inferiori p̃
lato.Nã tũc, cũ ipſe cõcurrat cũ quolibet p̃lato ꝓuĩcię ſuæ,
qcũq; ſit ille,poterit talẽ licentiã dare,qa iurm illud eſt p̃-
ſtitũ habito reſpectu ad dignitatẽ, & nõ ad pſonã p̃lati;& ĩ
hoc dicit uerũ,niſi is,cui iſte iurauit, ſit p̃latus alterius pro
uincię,qa cũ illo nõ cõcurrit,licet fateat,ꝙ circũſcripto iu
ſto iuro poſſit legatus dare rectori licẽtiã alienãdi bona, q̃
ſunt ĩ ꝓuincia ſua,licet p̃latus iſti^9 rectoris ſit in aliena ꝓ-
uincia,& no.bñ hęc dicta,ſed vide tu de poteſtate legatorũ,
q̃ dixi ĩ.c.fi.de cõfirma.uti.& circa ultimũ dictũ uide, ꝙ no.
11 doc.in.c.paſtoralis,de priuile.†Vlterius^d circa p̃dicta q̃rit,
d an p̃latus,^e q iurauit nõ alienare , uel pignorare bõa eccl̃ię
e ſuæ,poſſit fruct^9 poſſeſſionũ uẽder ad.10.uel. ad 20.an.Sol.
Guido,qđ ſic,p.l.pe.§:q̃rit,ff.de leg.2 .Nec ob.l.fin.C.de re.
alie.nõ ali.qa ibi rẽ alienauit.hic vero penſionẽ,uel ipſius
penſionis fruct^9.Tenet ẽt,qđ ꝓhibitus alienare , locare p̃t ĩ
centũ annos,& hoc tenet gl.in.d.l.pe.§.inſtituto. ſed gloſſ.
hoc reprobat in cle.1.de re.eccle.non alie.doct.hic commu
12 niter tranſeunt recitãdo.†Sed tu dic, qđ aut q̃rit,nunqd ꝓ
hibitus uẽdere,poſſit pignorare,ſeu an ꝓhibit^9 emere ĩ lo-
co,poſſit rẽ pignori capere.Sol.dic,ut not.Bar.ĩ.l.ĩ quorũ,
ff.đ pignorib.,ubi bo.tex.& oĩno uiđ p eũdẽ.ĩ.l.4 habebat,
ff.đ le.3 .aliqd p eũdẽ ĩ.l.fi.C.đ reb.alie.ñ alie.Aut q̃rit, an
ꝓhibit^9 alienare,uẽdere poſſit fructus,ſeu locare,& dic,qđ
ſic,dumõ nõ faciat ad magnũ tp̃s, ut eſt tex.iũcta gl.ĩ.d. cle.
1.& dic,ut ibi no. & in iurib^9 ſuperius alle.Op.& ur̃,quod
iſta decre.ſit de indubio.Nam cum ex conſtructione eccle-
ſiæ non contingat eccleſię ſuæ bonorum alienatio , fruſtra
timeat iſte Epiſcopus iuramenti uinculum. Sol.duplex col
ligitur ex gl.2.prima quod iſte epiſcop^9 trepidauit,vbi non
erat trepidandũ.q.d.ꝙ iſte erat uanus timor.Scđò ſoluit &
melius,ꝙ contingebat indirectè alienatio,qa forte illi pa-
rochiani ueniebãt ad eccl. ſuam,nunc autem pp conſtruc-
tionem

SEB. SAPIA.
a Illicitam. Idem tenet.d.Abb.in.c. ut ſuper,s̃.de reb^9 eccle. non alie.ad quod uide,quæ di cunt Io. And.do. Ant. & Imo.in.c. extirpandæ. §.qa uero, s̃.de præbẽ.
ZACHARI.
b Non petito.Adde qđ not.in apo.ad iſtũ in.c.cũ in ueteri p eũ hic alle. nu.7.in apo.ĩ uer. ſed in ipſo tractatu,s̃.đ ele. cle.qđ p Bal.in.l.1.ĩ col. antepe. uer.itẽ ſtatutum requirẽs,C. qui admi.in c.2.đ feu. ſine cul. non ami.in feu.
SEB. SAPIA.
c Modicę rei.Hoc dictũ firmat Iaſ. in.c.1.colu. 8.uer. quart oultra alios limita,q feu. da. poſ.in uſi. feudorum.
SEB. SAPIA.
d Vlterius. Vide multa allegata p Alexan. in conſil. 18.colũ.2.in. 5.uolu.& nunquid ꝓhibitus alienare, ſit prohibitus pignorare,uide Ia.ĩ l.fi.col.13.cum ſe. C. de iu. emph.
e An prælatus,qui iurauit nõ alienare, uel pignorare bona eccleſiarum poſſit fruct^9 poſſeſſionum uendere ad magnũ tempus.10.uel.20.an. Et quid ſi uenderet ad.9.an tantũ, poteſt , qa iſta nõ eſt alienatio, poſtea, quando ſunt elapſi duo uel tres anni, uendit, uel relocat ad. 9. alios annos ĩchoaturos ĩ fine primi nouennii,nũquid ualeat, dic, quod in iſto caſu nil ualet , quia cenſetur facta in fraudem, & eſt ſpecies alienationis, ita decidit ſin. dom.Car. Flo.in.d. clemen. 1.in.§.fin.in pe.q. de re eccl.nõ alienan.ad hoc in ar. c.quanto, de priui. quod bene no. quia millies uidebis in facto.
ANT. FRAN.
e Vtrum Prælatus poſſit alienare bo

tionem nouæ eccl̃ię alienabantur ab eccle.ſua, & ſic priua
bantur eccleſia iſta ſuis antiqs parochianis.Et hæc ſol.ẽ ſa
tis bona.licet.n.nõ alienentur bona eccl̃iæ, alienant tñ iu
ra ipſius eccl̃iæ,facit qđ legitur & no.in c.ꝯſtitutus. đ ele.
13 †Ex quo not.ꝙ iurm de nõ alienando bona eccl̃ię intellr
largo modo,ſiue directè,ſiue indirectè ꝯtingat bono.& iu-
riũ alienatio:facit quod legit & no.ĩ c.nulli. đ reb.eccl. nõ
alie.Tertiò ſoluitur ſm Abb.ꝙ iõ timebat, qa ꝯſtruẽdo ec
cl̃iã tenebat ad dotem,de ꝯſe.eccl.vl alta.cũ ſi, & ſic opor
tebat pp dotem alienare bona eccl̃iæ ſuę.†No.hũc ĩtellm
14 ꝙ pp indigẽtiã ppl̃i p̃t Ep̃s cõſtruere eccl̃iam de nouo, &
eam ẽt dotare de bonis eccl̃iæ ſuæ,arg.ĩ c.Apl̃icæ.de don.
& xii.q.ii.bonæ rei,& in c.aurum.Qđ intelligo, dũmõ ex
hoc eccl̃ia ſua nimium nõ grauet,vt d.c.apl̃icę: facit.c.i.đ
reb.eccl.nõ alie.li.vi.& qđ legitur & no.in c.cõſtitutus. de
re.do.†Quartò ſoluit Pe.ꝙ Ep̃s habebat cõſciam de iuro,
15 nõ pp dãnũ eccl̃ię cathedralis ſuæ:ſed qa damnificabatur
aliqua eccl̃ia ſibi ſubiecta.Et hoc voluit ſm eum iſte tex.
dũ dicit,ꝙ eccl̃ia tibi cõmiſſa ſit,ar.ca.i.de uſu pal.Ego di
cerẽ aduertẽdã formã iuri.Nam ſi eſt gñalr p̃ſtitũ,extẽdi
tur ad bona eccl̃iarum ſuæ diœceſis:ſecus, ſi eſt pręſtitũ re
ſpectu eccleſiæ ſuę:ſicut cõiter obſeruatur.Tunc.n.non ex-
tenditur ad bona eccleſiæ ſuę ſibi ſubiectæ , & iurm debet
ſtrictè intelligi,ut legitur & no.in c.pe.de iureiur.

De immu.eccle.et cœmeterio.Rub.

Continuat hæc rub.ad p̃cedẽtia hoc ordine ſm Gof. et Ioan.An.
Viſo de eccleſiis ædificatis & reparatis , qa ipſa cum ſuo ambitu,
ſeu cœmeterio & ſuis rebus premi nõ debet onerib. qb. res laico-
rũ p̃munt,iõ recte poſt p̃cedẽtẽ rubri. ſubiicit iſta, ubi de iſtorum
imunitate tractat,& dñr eccleſiæ immunes ſm Innocẽ.i. extra mu-
nera,ſeu officia. Et dic tu , ꝙ munerũ ciuilium eſt triplex diuiſio.
Nã q̃dã munera dñr pſonalia, q̃dã patrimonialia , q̃dam miſta, &
hoc ꝓſequere,vt hr̃ in l.munerum.in prin. ff. de mune.& hono. &
in l.ſunt munera. ff. de vaca. et excu. mu.Et de multiplici ſignifi-
cato huius verbi,munus,vide tex.optimũ i l.munus. ff. de uerbor.
ſig.vbi dr̃,ꝙ munus capitur trib.mod.Qñq;.n.capitur ꝓ dono, vt
in l.iter donũ. ff.eod. vbi ponitur dr̃ia ſtricte inter munus. & do-
nũ.Qñq; munus capitur ꝓ officio,qñq; ꝓ onere,& hoc mõ capitur
hic. vnde eccleſiæ dñr hr̃e imuuitatẽ.ſ.ab onerib. & officiis ſecula-
ribus.Et quid ſit eccleſia.s̃.dixi ſup rub.de conſe.eccle.vel alta.&
s̃.c.ꝓxi.Quid aũt ſit cœmeterium,vide xii. q. ii.c.aurũ.& xvii q.
iiii.c.ſicut antiquitus,& c.qſqs.& dr̃ cœmeterium , qa cinis mor-
tuorũ ibi tegitur,& v.de qđ no.ĩ c.pe.de ſepul. & in cap.i. eo.titu.

SVMMARIVM.

1 *Clerici non tenentur ad hoſpitandum,etiam in domib.ſuis perſonas publicas,* 3.*etiam quòd conſuetudo ſit in contrarium.*4.

2 *Snia & oĩs proceſſus agitatus in eccleſia,eſt ipſo iure nullus,ſecus in domo eccleſia,maximè,ſi iudex ſecularis habet illam conductam,uel gratis.*

5 *Violentia utrum ſit permiſſa il'i,qui non admittitur ad ius, quod habet in re, licet uiolentum,adeò quòd non admiſſus poſſit per uim intrare,& oſtia rumpere tàm in profanis,quàm in ſpiritualib.reb.& tàm in corporalibus.quàm in incorporalibus,uide latè.*

6 *Poſſeſſorium recuperanda competit fructuario.*

CAP. I.

VT in domib. In domib. eccleſiarũ nõ dẽt
iudex laicus iudicare,nec ho
ſpitiũ q̃rere.Caſus lit.Statuit Papa ĩ c.iſto,ꝙ ĩ do
mib.eccleſiarũ placitũ , uel hoſpitiũ null^9 dẽt ſibi
uẽdicare,nõ ob.aliqua cõſuetudine,ſed ĩ publicis locis hoc
1 faciãt.B.† No.1.ꝙ nedũ eccleſiæ, ſed ẽt earũ dom^9 gaudent
ĩmunitate quo ad onus hoſpitãdi pſonas publicas , ad idẽ
uide bo.tex.de iure ciuili,& qđ ibi no.ĩ l.1.C.da epi. & cle.
2 † Scđo no.ꝙ iudex ſecularis nec in eccl̃ia nec ipſi^9 domo
dẽt ius reddere.an aũt ſi ꝯfecerit,tenet ſñia,dic , ꝙ in eccle.
ſñia & oĩs ꝓceſſus iudicis ſecularis corruit ipſo facto, ut in
c.decet,e.ti.ĩ fi.li.6.Sec^9 ãt ĩ domo eccleſiæ, uñ licet facere
nõ dẽat,ſi tñ facit,credo ꝓceſſum ualere,qa cũ illa cõſtitõ.
c.decet,ſit pœnalis,nõ dẽt extẽdi,ut ibi no.gl.Et intelligo,
ꝙ in domo eccl̃iæ ñ dẽt ſecularis ius reddere, qñ ꝓpria au

thoritate quaſi ex iure publico eligit ſibi
bi mãſionẽ,& ꝓ hoc tex.ibi:*quaſi pro con
ſuetudine*;ſec^9 aũt puto , ubi hr̃et illã do-
mũ cõductã ab eccl̃ia,uel gratis cõceſsã.
No.ibi;*ſed in publicis locis.* ꝙ bona eccl̃ia
rũ nõ cẽſent publica,ſed priuata.In ꝯriũ
allego.c.rõ nulla,de p̃b.& 12.q.1.uidẽtes
& 16.q.1.c.fi.in qb.ur̃ ꝓbari, ꝙ bona ec-
cleſiarũ ſunt uſib.publicis deputata.Sol.
dicerẽ, ꝙ iſta bona eccleſiarũ ſunt uſibus
publicis deputata eccleſiaſticis, & alimo
niæ indigẽtiũ ſm diſcretionẽ p̃latorũ ,
ut in ꝯriis,nõ ãt uſib.publicis laicorũ,ut
hic,& j̃.e.c.nõ minus.no.ex iiſdẽ uerbis,
ꝙ iudicialib.aſſignãdæ ſunt mãſiões ĩ lo
co publico tã cã hoſpitãdi,q̃ ius reddẽ-
di,& hoc ut facilius poſſint adiri.dẽt. n.
ſe p̃bere facilẽ in adeũdo,ut l.obſeruãdũ
ff.de of.p̃.Hinc dicit tex.no.ĩ l.1.§. adeũ
di,ff.qñ app.ſit ꝙ qs dr̃ hr̃e facultatẽ iu-
dicis,qñ publice ſui copiã facit , nec eſt
ſibi imputãdũ, ſi ad domũ ſuã nõ acceſſe
rit,uel ad hortos,ut ibi. Prĩo inſtabo cir
ca declarationẽ tex. unà cũ gl. demũ ue-
niã ad q̃dã notabilia dicta Inn.q̃ro ergo
primo,qs hic appellat miſſus.Sol.glo.2.
exponit,ut patet in ea,ubi dicit ſm Hoſ.
ꝙ ponit hic ꝓ legato principis,ſicut Le-
gatũ Papę, uel Archiep̃i uocamus miſſũ
Dñicũ,ut in c.2.de regu. Et ꝙ hic capiat
ꝓ Legato Principis,faciũt ſm Hoſ. & In
no.& bñ,uerba, q̃ ſequũt. nã primo tanq̃
de digniori facit mẽtionẽ de legato , &
poſtea de alias inferiorib.nã legatus eſt
comite maior,comes iudice.iudex mini
3 ſtro.† Et ex hac opi.no. ꝯ principes ſecu
lares,ſeu eorũ officiales,q ponũt legatos
principis,ſeu alicuius dñi,ſeu comitis,ul
capitaneos gẽtiũ armorũ ad hoſpitandũ
ĩ eccleſiis,ſeu monaſteriis, pro eorũ do
mib.qđ fieri nõ dẽt,ut hic,tũ pp ĩmuni-
tatẽ eccl̃iarũ,ut hic,tũ pp diſſol̃ones, &
laſciuias,q̃ p tales ibi fiũt,ut ĩ d.l.1.C.de
epiſ.& cle.ubi text.aptus, facit qđ leg. &
no.i l.placet,C.de ſacroſ.ecl.Oppo.& ur̃
ꝙ iudicia p̃nt in eccleſia exerceri.2. q.2.
c.fi.Sol.gl.3. ꝙ ꝯriũ ꝓcedit ĩ placitis ec-
cleſiaſticis,ſec^9 ĩ ſecularib.Et no.ꝙ iudi-
cia appellãt placita,& alludit in hoc uul
gari loci ſm Io.An.ſil̃e.15.q.4.c.placita.
Vlteri^9 oppo.& ur̃, ꝙ clerici teneant ad
hoſpitiũ,42.di.c.1.& ĩ c.1.de emp.& uẽd.
Sol.ut ĩ gl.ĩ uer.nec ad hoſpitiũ,& no.eã
& uide aliã bonã gl.d.l.1.C.đ epi.& cle.
4 † Ex gl.q̃ro, nũqd ſaltẽ rõnẽ cõſuetudi-
nis poſſint laici uẽdicare ſibi i^9 hoſpitan
di in domib.eccleſiarũ?Sol.tex.hic eſt no
tabilis,ꝙ ñ ualet,ut patet,ibi:ꝓ quaſi cõ
ſuetudine,& clari^9 tenet Inn.& Io.And.
dicit.n.ꝙ in talib.ñ ꝓdeſt cõſuetudo,cũ
ſit eccleſiis oneroſa,ut i c.1.de cõſue.qđ
no.Sed q̃ro,qd ſi pſona eccl̃iaſtica,ul ſe
cularis reſeruauit ſibi certũ cẽſum,ul ho
ſpitiũ annuũ i eccleſia aliqua ꝓ recogni
tiõe bñficiorũ ſuorũ , an tale hoſpitiũ ſit
debitũ,& reddi dẽat. In.dicit, ꝙ ſic alle.
18.q.6.Eleutheri^9 qđ placet ad qđ allego
qđ l.ꝙ no.ĩ c.cũ dilecti,đ do.& c.uerũ đ

na eccleſiæ conce dẽdo illa ad nouẽniũ,ita,ut illo finito ĩtelligant re conducta ad aliũ nouẽnium, dicas, ꝙ nõ,ſine iuris ſolẽnitate , qa hoc eſſet fraudẽ facer legi, cũ p indirectũ res eccl̃ię hoc mõ alienarẽt, per ea q̃ hñr ĩ l.1. ĩ §. q ĩ ppetuũ,ff.ſi ager uec. uel emp. pet. Dicas tamen ꝙ res, q̃ conſueuerũt infeudari,p̃nt ut in c.ex pte , de feu.Imo hodie alienatio rei eccleſiæ, & q̃ ſolẽnitates reqrũt ĩ alienatiõib.rerũ eccleſiarũ, uide q̃ hñr ĩ c.ſine exceptione 12.q.2.& in auth. hoc ius porrectũ, C.de ſac.ſan.ec.canonizata in c.nulli,de re.eccl. non alie.& hodie non uñr poſſe alienari abſq; ſolẽnitate extrauagãt.Pa. 2.in ru.de re. ecc. ñ alie. ubi ẽt locatio ultra triẽniũ non permittitur.

fo.cõp.Ita puto ĩ prono ecclię.nã a prin.
pt ſibi reſeruare aliqđ ius,dũmõ authori
tas,ſeu cõſenſus epi accedat,aĺr nõ,đ quo
dic,ut leg.& no.in c.pterea, de iure pat.
& in c.cũ Bertoldus,de re iudi.idẽ qđ In
no.ſeqĩ hic Io.An.& dicit hoc patere ĩ c.
5 q̃to,de cẽſi.† uenio nũc ad alia hic notã-
ter tacta.p Inn.Pone,ꝙ aliqs hẽt ius ho-
ſpitãdi in aliqua eccĺia,& eſt ĩ quaſi poſ-
ſeſſiõe h⁹ iuris,nũc aũt ueniés de nouo ñ
admittiĩ.Quæro, nũqd poſſit ſua autho
ritate domũ intrare ẽt uiolẽter, & neceſ
ſaria ſibi in domo recipe iuxta debitum
ſuũ?Et format Inn.in mã ferè 6.q.Nã ſe-
cũdò incidẽter tãgit ĩ Prælato hẽnte iu-
riſdõnẽ ĩ eccĺia,ſeu ĩ alio loco, & ueniẽs
nõ admittiĩ,an liceat rũpe oſtia ꝯ uiolẽ
tũ,& illũ expellere.Tertio q̃rit,qd in ca-
nonico,an ei liceat rũpere oſtia dom⁹ ec
cleſię,& expellere uiolẽtũ? Quartò q̃rit
de Abbate, nũqd ei liceat rũpere domos
capellę ſibi ſubiectæ quo ad tpalia?Quin
tò,qd ſi aliqs opponit ſe Abbati, canoni
co,uel alio clerico ueniẽti ad utẽdũ iure
ſuo,qđ hẽt ĩ aliqua eccĺia,nũqd poſſit il
lũ p uiolẽtiã diſtringere, ſeu cõprimere
& expellere?Sextò, an pdicta hẽant locũ
in reb.pfanis,ſeu ſeculariũ priuatorũ, ut
ſi qs diceret ſe hr̃e ſuitutẽ in fundo alte-
rius,& ſic eſſe ĩ poſſeſſiõe ipſi⁹,& alius fa
cit murũ,ſeu ſepẽ,quo impediaĩ illa ſui-
tute uti,an poſſit murũ rũpere,ſeu ſepem
frãgere?So.multi,ut refert Inn. fuerũt in
opi.ꝙ in pdictis liceat uiolẽtiã iferre, ẽt
rũpẽdo oſtiũ dom⁹. Mouebãĩ iſti qa uni
cuiq; uim ui repellere licitũ eſt, & i⁹ ſuũ
defendere,ut in l.1.C.uñ ui,& s̃.de reſti.
ſpo.c.olĩ.1.Et ꝙ poſſit domũ frãgere,fa-
cit.ff.qđ ui aut clã.l.fi.§.ad ianuã,& ff.ad
le.Aq.l.l.queãdmodũ.§.1.& 2.Sed ipe In
no.aĺr ſentit.Dicit.n.quo ad primã.q.ꝙ
nulli laico,uel clerico licet uiolẽter rũ-
pe domos eccleſię rõne alicui⁹ iuris ſibi
debiti, cũ bona eccleſiarũ eadẽ imunita-
te gaudeãt,qua & eccleſię dẽnt gaudere,
ut hic,& x.q.1.nouerint,& cũ eccleſię, &
bona ipſarũ ſint ſancta ſanctorũ, & dño
cõſecrata,q cũq; ĩ eis uiolẽtiã facit, ſacri
legiũ cõmittit.12 q.2.c.nulli liceat, & c.
q cũq;,cũ ſe.& ĩ c.cõqueſtus, & qđ ibi no.
de fo.cõp.Qđ dicit pcedere nõ ſolũ,ſi ec
cleſia teneaĩ ad hoſpitiũ actiõe pſonali;
ſed ẽt ſi res eccleſiæ eſſent ad hoc obliga
tę.uñ ſm eũ inferẽs uiolẽtiã incideret in
pœnã cõſtitutiõis,ſi qs in tãtã, C. uñ ui.
uel ſaltẽ nõ euaderet pœnã.l.extat ff.qđ
me.cã.ubi creditores priuãĩ debito,q uo
lũt ſibi ppria authoritate ius dicere ĩ bo
nis debitorũ.Dẽnt.n.iſti debitis actiõib.
agere,& nõ uiolẽtiã inferre.Ad ſm uerò
fateĩ Inn.ꝙ plat⁹ hẽns iuriſdõnẽ,uĺ dñiũ
loci,poſſit uiolẽter intrare,& rũpe oſtia
dom⁹,& expellere uiolẽtũ, & ſic dẽret in
telligi dictũ c.olĩ.Idẽ putat dicẽdũ, ſi iu
riſdõnẽ nõ hr̃et;tñ ius in eccleſia quaſi p
latus,& poſſeſsionẽ eiuſdẽ, qa hoc caſu
dr̃ talis defendere ius ſuũ,qđ hẽt,ut in c.
d.lecto,de ſen.exc.li.6. Et uide ĩ hoc qđ
ĩ plato uolẽte uiſitare,cui claudũĩ oſtia eccĺię? ponit Inn.ĩ
c.uenerabili,de cẽſi.ſec⁹ dicit hic Inn.ĩ 3.q.ſ.ĩ canonico.nõ
n.licet rũpere oſtia dom⁹,& expellere uiolẽtũ,all.c.eũ q.2.
de pb.li.6.Moueĩ,qa licet iſte ſit canonic⁹ eccleſię,ñ tñ hẽt
poſſeſſionẽ ipſius,uel domorũ.Vñ ñ licet ſibi ius dicere,ar.
C.uñ ui.l.ſi qs ĩ tãtã,& C.de his,q ad eccle.cõfu.l. denũtia-
mus,& C.de Iudęis.l.ult.ĩ fi. Niſi forſitã ſm eũ canonicũ p
habitatiõe ſua eſſet dom⁹aliqua deputata.Nã ſi ĩ tali domo
ĩtraret aliqs uiolẽter,liceret canonico uĩ ui repelleĩ,& poſ
ſionẽ ſuã defendere,ut ĩ iurib.pal.Talis.n.ñ facit iniuriã ec
cleſiæ,ſi hac de cã irruat.Nã irruẽdo ĩ camerã deputatã ſibi
poti⁹ eccleſiã ĩ ſuo iure cõſeruat,& utiĩ iure ſuo,q̃ dicaĩ uim
inferre.Ad hoc.c.cũ eccleſia uulterana,de ele.idẽ,qđ s̃.ĩ ca-
nonico,dicit ĩ Abbate reſpectu capellę ſibi ſubiectę quo ad
tpalia,ut nõ poſſit domũ,uel oſtiũ rũpe,& uiolẽtũ expelle
re,qa cã nõ poſſidet,licet ſit ei ſubiecta quo ad tpalia,alle.
ĩ ar.ff.ad l.Aq.l.l.ſed & cuicũq;,& l.queãdmodũ.§.1.& 2.Idẽ
dicit ĩ reb.pfanis,ſeu priuatorũ,ꝙ licet qs hẽat ſeruitutẽ ĩ
fundo alteri⁹,& ĩpediaĩ illa uti,nõ tñ licet irruere, & rũpe
murũ nouiter ædificatũ ad ĩpediendũ eũ.Nec ob.ſm eũ.l.2.
ff.de uſufru.ubi dr̃,ꝙ p uſufructu ĩduciĩ legatari⁹ ĩ poſſeſ-
ſionẽ fundi,ĩ quo relict⁹ eſt uſufru.uñ uĩ,ꝙ ſicut dñs pprie
tatis pt rũpe murũ,ſi ĩ ſolo ſuo pprio fieret de nouo,ſic, &
hoc dẽt licere uſufructuario,& aliis,q ſunt ĩ poſſeſſiõe ali-
quorũ iuriũ.Ad hoc.n.rñdeĩ ſm Inn.ꝙ aliud ẽ ĩ dño, aliud
ĩ uſufructuario.Rõ diuerſitatis eſt,qa ædificiũ cedit ſolo,iõ
licet dño ipm diruere,qa ñ diruit alienũ,ſed ſuũ,ut patet ĩ
ſti.de re.di.§.cũ ĩ ſolo ſuo. uſufructuario ãt iõ hoc ñ licet fa
cere,qa nõ eſt dñs ſoli,ff.de uſufr.ſi cui⁹ rei.§.uſufructuari⁹,
& ſeq.Fateĩ tñ Inn.ꝙ uſufructuari⁹,& alii hẽntes i⁹ ĩ re, pñt
agere,ut murus remoueaĩ,ff.ſi ſer.uẽd.l.ſi eo loco, & l. egi.
Sec⁹ dicit Inn.circa pſonã impediẽtẽ aliquẽ uti iure ſuo qđ
hẽt in aliqua re. Nã talẽ licet diſtinguere,& ẽt expellere,ut
ſic deſiſtat ab ĩpedimẽto,licet nõ dẽret oſtiũ dom⁹,uel mu-
rũ frãgere.Diuerſitatis rõ ſm eũ eſt,qa eiiciẽdo pſonã mi-
hi ꝯdicẽtẽ utor poſſeſſiõe mea,& uĩ ui repellere licet, ut in
iurib.pal. ubi uerò intro uiolẽter poſſeſsionẽ rũpẽdo ſepẽ,
uel oſtiũ,tũc mihi ius dico,qđ nõ licet,ut ĩ d.l.ſi qs in tãtã,
& l.extat,pal.& ĩ c.placuit.21.q.6.niſi ĩ caſib.q no.C.qñ li-
ceat uni ſine.iu.ſe uindi.l.1.& 2.cũ ſuis ꝯcor.& hęc dicta In.
ſunt ſin.notãda,q̃ pp ipſorũ effectũ maxiè uolui ſeriosè re-
citare.Ex qb.dictis potes ĩ ſumma cape ꝯcluſionẽ,ꝙ hñs iu
a riſdõnẽ [a] ĩ loco, uel ius platurę cũ poſſeſſiõe ſeu dñiũ loci,
& poſſeſsionẽ.uel poſſeſsionẽ legitimã tñ, licitè pt ad re-
mouẽdũ obſtaculũ ſibi paratũ irruere.tã ĩ pſonã ĩpediẽtẽ,
q̃ in oſtiũ & muros loci,illa rũpẽdo,ut ualeat uti iure ſuo,
ſec⁹ aũt,ſi ſolũmõ hẽt ius in loco,ſeu ſit in poſſeſsiõe alicu-
ius iuris ĩ illo loco,nõ tñ poſſidet totũ locũ ſimpĺr. iſte eñ
non põt frãgere oſtiũ ſeu murũ,ſeu ſepem,ſed bñ pt diſtrin
gere pſonã eũ ĩpediẽtẽ,& uim ui repellere,& horũ dictorũ
recitatiõe fuerũt cõtẽti Hoſt.& Io.An. & ſic uñr illa appro
bare,ſed d.Pe.de Anc.doctor egregius lõgiſsimo tpe bono
nię legẽs inſurgit ꝯ hæc dicta Inn.dicẽsꝙ illi qui tenebant
ꝯrium,ut in prin.dixi,nõ immerito mouebãĩ. Nã p eis,ꝙ
liceat oſtiũ & murũ rũpere,hẽntib.ius in re,& ꝯ Inn.faciũt
oĩa iura,p q̃ his hẽntib.aliqđ ius in re aliena eſt puiſum,ut
ſi expellãĩ inde,poſſint reſtitui ad poſſeſsionẽ, ut patet ĩ c.
6 cũ eccle.Sutrina,de cã poſ.& pprie.& c.q̃relã,de ele.† & in
uſufructuario,q ẽt in re aliena hẽt ius utẽdi,& fruẽdi, ẽ ex
pſſum in iure,ut poſſit,ſi expellaĩ.poſſeſſorio,recuperandæ
agere in l.3.C.uñ ui.l.interdictũ, ff. de ui, & ui ar.imo qđ
pl⁹ eſt gl.dicit ibi idẽ in uſuario.Nã aũt iſti⁹ ĩterdicti ẽ, ut
incõtinẽti poſſit ppria authoritate recupare,ut ĩ l.3.§.cũ
igiĩ,ff.e.& in d.l.interdictũ,& d.c.olim,& l.Aq.lius Regul⁹
ff.de do.ubi bo.tex.de expulſo,de habitatiõe, uel q iudicio
poſſeſſorio reſtituiĩ. itẽ p iſtis cõpetit interdictũ, uti poſ.
pp quaſi poſ.q̃ hẽt ille,cui cõpetit,alle.de iudi.c. examina-
ta.melius pt allegari c.licet,de pb.Si.n.p recupanda,& p
reci-

SEB. SAPIA.
a Hẽns iuriſdõnem. Qñ qs poſſit propria authoritate, detẽtatorẽ expellere,uide Bar.in l.1.§.neceſſario,ff.ſi mul.uẽ.nomi.Pau.de Ca.& Ale.latè ĩ l.1.§.nũtiatio,ff.đ ope.no. nun.

recipiẽda re ſunt pdita ĩ caſib.noſtris interdicta poſſeſſo-
ria,quare nõ cõpetat bñficiũ ppulſandi iniuriã illatã p ap-
poſitionẽ obſtaculi,ſepis,uel clauſuræ,nõ appet,pſertim cũ
ipſemet Inn.fateaĩ,ꝙ licitũ ſit ppulſare aduerſus pſonã uti
iure nr̃o phibẽtẽ.Ergo fortius licitũ dẽt eſſe irruere ĩ oſtiũ
& alia obſtacula inanimata,cũ ſit maius piculũ ĩ pſonis, q̃.
ĩ reb.arg.eorũ,q̃ no.Bar.in l.3.C.de pig.& l. iuſtè poſſidet,
ff.de acq.poſ.Nõ ob.ſm eũ.d.l.extat. ubi creditori hẽnti a-
ctionẽ pſonalẽ,ſeu hypothecariã nõ licet ppria authorita
te cape poſſeſsionẽ,qa hypothecaria,licet ſit realis.tñ ẽ ne
ceſſaria pſonali actiõe,& ſine cã nõ ſubſiſtit,adducit.l.ſi tibi
§ de pig.ff.de pact.& qđ ibi no.ſed nos loqmur in iure me-
rè reali in re cõſtituto,ut ĩ habitatiõe,uſufructu,itinere, &
ſimilib.q̃ iura dr̃ poſſdere is,q ea hẽt,ĩ d.c.examinata, & c.
q̃relã,ſed ñ hypothecariã.Quare cõcludit ipſe,ꝙ ñ eẽt ma-
lũ dicere,ꝙ ſi ille,q hẽt ius hoſpitãdi in domib.alicui⁹, uel
uſumfru.ſi repit domũ cĺam,uel ſepẽ factã,uel aliud,qđ im
pedit uſum rei,poſſit illud remouere ppria authoritate, p
teſtãdo,ꝙ p talẽ remotionẽ obſtaculi,uel ĩgreſſũ ñ intẽdit
piudicare dño ſoli,ut no.ĩ ſiĺi ĩ l.ſi qs ĩ tãta,C.uñ ui, ĩ 2. q.
pricipali.Hãc eãdẽ cõcluſionẽ uĩ tenuiſſe.d.An.hic, & uidi
ĩ qbuſdã ſuis recollectis,licet ĩ lec.q̃ cõiter ẽ in uſu, uideaĩ
trãſire ſimpĺr recitãdo Inn.Sed nõ eſt curãdũ,qa illã lec.nõ
pfectè expediuit,ſed p⁹ mortẽ ſuã exẽplata a quodã ex ua-
riis ſcriptis reptis p⁹ mortẽ ſuã, & ĩpugnabat ipſe in dictis
reportatiõib utrãq; rõnẽ Inn.Mouebaĩ prĩo, qa hñs ius ha
bitatiõis dr̃ hr̃e nalẽ poſſeſsionẽ rei,& ius ĩ re,ſicut hẽt uſu
arius.l.naĺr,ff.de acq.poſ.ff. ſi uſuſfr.petaĩ.l.uti frui.§.1. cũ
ſi.Itẽ impugnat aliã rõnẽ Inn.quaten⁹ fundat ſe ſup ſacrile
gio.Dicit eñ hãc rõnẽ nõ eſſe bonã,qa ñ repiĩ eccleſiæ,uel
eius domib.hoc priuilegiũ cõceſſum.Vñ ſtat rĺa,ꝙ cuiq; eſt
licitũ defendere poſſeſsionẽ ſuã,uel incõtinẽti recupare cũ
moderamine inculpatę tutelę.d.c.olĩ,de reſt.ſpo.& c. ſigni
ficaſti,de homi. Mihi ãt plus placet hęc opi. iſtorũ moder-
norũ,q̃ Inn.& aliorũ recitãtiũ,& ultra pdicta alle.ĩ ar.text.
a no.ĩ l.ſi qs fumo,ff.ad le.Aq ubi dr̃, ꝙ iuſto metu [a] inſtãtis
ignis poſſum intercidere & dirimere murũ uicini mei,ſi ue
riſiĺr timeĩ,ne ad me ignis pueniat.Si ergo cã iuris mei cõ-
ſeruãdi poſſum diruere domũ uicini mei,ut cohibeã ignẽ,
ergo forti⁹ mihi dẽt eſſe licitũ remouere obſtaculũ ſerriosè
& malo aĩo ad ĩpediẽdũ ius meũ mihi pparatũ.Pręterea,&
ſcđo,ex quo pſupponimus iſtũ eſſe in poſſeſsiõe iuris illius
quare nõ eſt licitũ oĩa facere,p q̃ poſſit ĩ ſua poſſeſsiõe con
ſeruari?Cui n.pmittiĩ principale,pmittiĩ ẽt pparatoriũ ad
illud,ut l.ad rẽ mobilẽ,& l.ad legatũ,ff.de pcu.& c.prudẽ-
tiã,& c.pterea,de of.dele.uidemus eñ ĩ ſiĺi,ꝙ rõne iuris,qđ
hẽo in re,poſſũ uẽdicare totã rẽ,qñ nõ poſſũ meo iure, uti
ut niſi relaxeĩ tota res,ut legi.& no.ĩ c.examinata, de iudi.
ubi dixi,& facit qđ legiĩ,& no.in l.q tabernas,ff.de ꝯhend.
emp.Tertio facit optimè,qđ ĩ ſiĺi leg.& no.in c.Piſanis,de
reſt.ſpo.ubi agiĩ poſſeſſorio p libertate poſſidẽdi,& cõpel
liĩ tertius relaxare rẽ,q̃ nõ eſt agẽtis,ſed ſit relaxatio,ut li-
bere agẽs poſſit rẽ ſuã poſſidere.Ecce ergo tex.ualde no.ꝙ
licet agere poſſeſſorio p re ñ nr̃a,ut iurib.noſtris,ſicut pri⁹
libere utamur.ſicut ergo licet intẽtare interdictũ ad cõſer-
uationẽ poſſeſsiõis,ita pt reſiſti,& irrui ꝯ oĩa obſtacula no
bis facta,ut in d.c.olim.Quartò facit qđ no.Bar.ĩ l.1.§.hoc
interdicto,ff.de itin.actuq; pri. ubi dicit,ꝙ ẽt ĩ quaſi poſſeſ
ſiõib.iuris hẽt locũ id,qđ dr̃,uim ui repellere licet.uñ ꝯclu-
dit,ꝙ ſi uniuerſitas,uel capitulũ coadunatũ eſſet ad faciẽdũ
aliqd,& ibi eſſet aliqs,q nõ eſſet de corpore capĺi, vel uni
uerſitatis,& uellet oĩno intereſſe,pt licitè p vniuerſitatẽ ex
pelli,qa turbat vniuerſitatẽ,uel capĺm in quaſi poſſone iu
ris.& Quinto & ultimò facit hęc cõſiderõ. Quęlibet violẽ
tia corporalis ẽ maior qualibet reali.l.in ſeruorũ,& qđ ibi
no.ff.de pœn. Si ergo p cõſeruatione iuris nr̃i licitũ eſt ir-
ruere in pſonã,ut ipſemet Inn.voluit, & probaĩ in c. dile-
cto,de ſent.excõ.li.vi. ergo fortius dẽt eẽ licitũ irruere ĩ lo
ĩ aĩata nobis ĩ obſtaculũ pparata.Et ad l.
extat,ff.qđ me.cã.rñdeo magis ſpecificè
& clarè.Dico n.ꝙ pcedit,qñ qs non hẽt
poſſeſsionẽ rei, licet hẽat actionẽ hypo-
thecariã,uel aliã ad illã cõſequẽdam.Et
hoc ẽt caſu loqĩ.c.eũ q de pb.li.6. & l.ſi
qs ĩ tãtã,pall.ille.n.nõ dẽt ppria autho
ritate uiolẽtiã inferre, qa uidereĩ ſibi i⁹
dicere ꝯ l.nullus,C.de iudęis,ſed nos lo
b quimur in eo,qui eſt ĩ poſſeſsiõe [b] alicui⁹
iuris in re aliena,qui remouẽdo obſtacu
lum,ñ uult cõſequi aliquid ppria autho
ritate,ſed ſolũ ius ſuum & poſſeſsionem
antiq̃,uel pditã incontinenti recupera-
re qđ licet,ut in iuribus præallega.

SVMMARIVM.

1 *Ciues non accuſantur a cuſtodia murorum ciuitatis tempore,quo neceſsitas maxima urgeat.*
2 *Filius potius tenetur patriæ,quàm patri.adeo,quòd licite occidit patrem bannitum.*
3 *Clerici an & quo caſu poſſint compelli ad cuſtodiam ciuitatis eorum tempore guerræ.6.*
4 *Clerici tenentur ad tallias,collectas,& angarias tempore alicuius magnæ guerræ.8.12.ubi nõ ualet conſuetudo,ut clerici teneãtur ad prædicta,qui etiã conſtitutione imperiali non tenentur ad eas.14.*
5 *Clerici non tenentur ad manualem pugnam aliquo modo,etiam pro recuperatione terræ ſanctæ.*
7 *Clerici non efficiuntur irregulares, ſi neceſsitate urgente pugnant una cum alijs, dumtamen actualiter ipſi non occidant,licet uulnerent.*
9 *Immunitas conceſſa uni per ſuperiorẽ, an operabitur, ut totum onus immineat reliquis.17.18.20.*
10 *Collectæ,tributa, & exactiones regulariter de nouo ĩponi non debent,maximè locis pijs,& aſſerenti,quòd poſſint exigi,incumbit onus probandi.11.poſſunt tamen imponi per ſolum Imperatorem.13.*
11 *Collectæ & tributa poſſunt imponi a dominis temporalibus citra Imperatorem ſuis ſubditis.16.*
Immunitas conceſſa non ualet, niſi concedatur motu proprio,uel niſi in priuilegio ponatur, non obſtante tali lege.
12 *Immunitas quo caſu poteſt concedi per ciuitatem,uel decuriones ciuitatis.*
22 *Collecta an & quo caſu põt ĩponi per ipſam ciuitatem.*
23 *Immunitas in genere conceſſa,non facta ſpeciali mentione a quibus muneribus,neminem excuſat, maximè ab oneribus ordinarijs.*
24 *Immunitas conceſſa aliquib.uenientib.de nouo ad habitandum aliquã ciuitatem,non poteſt amplius reuocari,quia tranſiuit in ſpeciem contractus.*
25 *Priuilegio an cenſeatur quis renuntiare, ueniendo contra ipſum.*
Immunitas conceſſa alicui,an per ipſum cenſeatur reuocata,ſi fecit actum contrarium immunitati, puta ſol uendo?

CAP. II.

P*Eruenit.* Hoc.c.multos hẽt
intellectus,ideò p
multos nõ ſummaĩ,ſed ſm qđ in
1 telligo.h.d. † Tpe magnæ neceſsitatis ñ
dẽt aliqnis excuſari a murorũ,ſeu ciuita
tis cuſtodia.h.d.Prĩo ponit dictũ.Secũdo
rõnẽ ipſius,ibi.*quatenus*.Caſus lit.Statui
tur in c.iſto,ꝙ cũ neceſsitas iminet,nul-
lus a cuſtodia ciuitatis, ſeu murorũ uigi
liis dẽat excuſari, ſed oẽs ad hoc gñaĺr
teneãĩ,ut oĩb.uigi lantib. ciuitas melius
ualeat cuſtodiri.Ber.† No.1.uigilãdũ eſ-
ſe p ciuitatis cuſtodia.Teneĩ.n.quis de-
fendere patriã ſuã.Ad qđ uide bo. tex.ĩ
c.oĩ timore,& c.ſi nulla neceſsitas urget
23.q.8.adeo,ꝙ pp ipſius defenſionẽ ex-
cuſaĩ pater occidẽs filiũ ſm Goſ.all.bo.

SEB. SAPIA.
a Iuſto metu. Facit tex.in l. cũ creditor,cũ ibi not.pe.Barto.ff.de fur.& multa adduxi ĩ repe.l.creditores C.de pig. ubi late examinaui, an intrans rẽ ſuã aĩo iuris ſui cõſeruandi cadat in pœnã. d.l.ſi quis in tãtã C.unde ui,& l.extat, ff.quod met.cã.
b Item ad pdicta faciũt no.p d. maximà d.Ale.imo. & d.Frã.de Are.in l.clĩ,in §.ĩ illo art.an poſſidẽs ciuiliter poſſit ppria authoritate recuperare ſuã nãliter occupatam clã ab alio, & p eũdẽ. d.Frã.de Are.in cõſ.21.inci.ſi diligenter & mature conſideretur inſtrm, &c.in pen.& ulti.dubio.

a Ego addo, q̄ ciuis deſerēs ciuitatē periclitātē, pdit priuilegiū ciuitatis. & deſinit ēt ciuis. Ita ſin. no. Bal. in l. 2. C. de infan. expo. ubi eſt tex. q̄ ſi pater hēret filiū, & poneret in hoſpitali, pderet ius, qd̄ hēt in ipſo, facit tex. in l. 1. §. & gn̄aliter, ff. de uēt. in po. mi. ubi eſt text. de eo, qd̄ dicit Tullius in 1. offōrū, ortus noſtri partē patria uēdicat partē parētes, par tem amici.

ZACHAR. b Poterit occidi a filio. Dy. tamen in l. poſſideri, i 2. in cērpretatione, & Celſus ibi in apo. ad ipm̄, ff. de acq. poſ. uidentur con trarium tenere, & Fel. in c. quæ in ec cleſiarū, col. 2. uer. per iſtam concluſionē, ſ. de conſt.

ANT. FRAN. An ciuis deſerens ciuitatē periclitā tem perdat ciuili tatē, & quid de pa tria ptāte, an & q̄ bus modis perdat̄ dicas, q̄ ciuis nō ſuccurrēs ciuitati quādo poteſt, per dit ciuilitatem, & omnia priuilegia ciuitatis, ut uoluit Bal. in l. unuſquiſ que, de infan. ex po. & in l. 2. in fi. C. de cap. & Alex. in l. ueluti, ff. de iu ſti. & iur. & de pa tri. po. quib. mo. ſol. & quib. mo. ſi ni. uid̄ inſt. q. mo. ius pa. po. ſol. per totū & p Spec. in ti. de tu. in §. 3. in uer. ſed queritur, & late Io. Bertha. de fir. i ſuo reper. in uer. pa. po. fini. cū tribus ſequen. Et an patria ptās ſemel amiſſa ex cauſa, ceſſante cā reintegretur, uide Spe. in ti. prælle. & in ti. de ſta. mo. in uer. 12. ubi loq̄ tur de patre mo nacho, ſi exeat de monaſterio de licētia Papæ, an re cuperet patriā po teſtatē, & conclu dit q̄ ſic. & ibi ēt dicit Spec. in § 2. in uer. 12. q̄ quem admodum filius ē ī poteſtate patris, ita ciuis eſt in poteſtate ciuitatis, de quo uide per Alex. in l. ita ſtipulatus, in §. Chryſogonus, ff. de uer. obl. ubi poſt Io. de Imo. ponit, an per ſtipulationē ciuis acquirat ciuitati, ſicut pater filio, ſicut filius patri, & ſuus dn̄o, & concludit, q̄ ſic, niſi ſtipuletur ſtipulās ſibi, de quo etiam ibi habetur per Bar. & p Raphaelem, qui uidetur tenere contra Bart. & habetur per Dyn. & Cyn. qui tenent contra Bar.

tex. i l. minimè, ff. de reli. & ſum. fune. qd̄ ē no. & idē tenet Hoſt. i ſum. e. ti. §. a qb. uer. mäæ. Tu uerò adde a notabile dictū Bar. i d. l. minimè, q̄ p illū tex. dicit, q̄ ex bānit', q̄ pt īpune offēdi, uel occidi ſm̄ formā ſtatuti, poterit occidi a filio, b uel a pr̄e, & uide qd̄ ipſe no. i l. amiſſiōe, ff. d̄ ca. di. † Opp. ɔ̄tex. d̄ c. rep̄heſibile. 23. q. 8. ubi tex. q̄ uelle, q̄ clerici nō teneāt ad cuſtodiā ciuitatis, ēt ɔ̄ pyratas maris, q̄a cū ſint milites Xp̄i, dēnt Xp̄o i diuinis ſuire. milites uero ſeculi dēnt hmōi uacar̄. Ad idē. c. ſi min'. ī. e. ubi gn̄aliter uult cle rici, & pſonæ eccl'iaſticæ excuſari a grauaminib. publicis. Sol. pp hoc ɔ̄rium. ca. iſtud legit diuerſis modis. q. dā. n. ut Ioā. An. & Hoſt. ponūt duos intellc̄s. primus, ut hæc decre. hēat locū in ciuitatib. q ſt de tpali dn̄io eccleſiæ, ſicut eſt hæc ciuitas Terracēſis, cuius Ep̄o ſcribit, hęc lec. nō multū mihi placet, q̄a tex. loq̄t indiſtinctè. Et rō ur̄ cōis ad oē oppidū, nec d̄ facili dicēdū, q̄ decretales ſint locales, p id, qd̄ ſcribit. ſ. i. pœ. & c. 1. de cōſti. Scd̄s intellc̄s eſt, q̄ ponit ſpālē, cū ciuitas inuadit a Saracenis, & ſic ab infidelib. hæc. n. ciuitas Terracēſis eſt iuxta mare, & ſæpi' inuadebat a Saracenis. uñ pp cōe, & improuiſum piculū noluit pp aliquem a c cuſtodia excuſar̄, & hūc itellm̄ attribuit Io. An. Inn. & Hoſt. p quo all. 23. q. 8. ca. igit, & c. ſæpe, & ca. ſeq. ſed certè iudicio d meo ex ſi. gl. ipſi' In. poſſet colligi terti' itellc̄s magis gn̄alis, ut ſi d. c. hēat locū, ubicūq; timor eſt cōis, ſubit', & improuiſus, & hūc intellm̄ ſeq̄t hic. d. Car. Sed d. Ant. trāſit ſimpl̄r cū duob. primis intellectib. d. Sed aduerte, q̄ a iſte tex. ñ loq̄t ap te de clericis. uñ q̄dā ſentiūt hoc c. pcedere in hoīb. eccleſię, ut in mācipiis, ruſticis, & ſilib. q rōr non dētur angariari, 12. q. 2. c. eccleſiarū ſeruos, & in l. 1. & ibi p Bar. C. de epi. & cle. & pfecto ita ur̄ intelligere Inn. & gl. ur̄ in 1. & 2. gl. & clarius Hoſt. in ſum. co. ti. §. a q̄b. uer. mäæ. ubi dicit, q̄ inſtāte neceſſitate hoīes eccl'iæ ñ dēnt excuſari a cuſtodia ciuitatis ut hic, clerici aūt nō dēnt in hoc grauari, niſi magna eſſet neceſſitas, quo caſu poſſent p ep̄m, nō p iudicē ſecularem diſtringi, de cōſti. c. eccleſia S. Mariæ. & no. ſingl̄r hoc dc̄m Ho. q̄a ſi ſolet p aliquos

doc. ad hoc allegari, & pōdera, q̄ nō reſtringit ſe ad terras eccleſię, nec ad iuaſiōes īfideliū, & placet mihi ītellc̄s iſte, & dico, q̄ originał̄r fuit Inn. ī. e. nō minus, ubi clari' locutus fuit. Sētit ēt ibi aliū ītellm̄, ut pcedat cā pietatis, ar. l. ad inſtructionē, C. de ſa. ſan. ecc. & q̄ iſte tex. ponat caſum ſpālē, uoluit Gof. i pall. c. nō min'. Et plus puto, q̄ directè pōt iſte tex. intelligi gn̄ał̄r tā in clericis, q̄ i aliis hoīb. eccl'iæ, & magis pprię iudicio meo intelligit in clericis, q̄ in aliis hoīb. eccleſię, p tex. ibi; *per noſtræ, uel eccleſiæ ſuæ nomen, &c.* nam eccleſia nō dr̄ eſſe hoīnū ipſi', imo hoīes ſunt eccleſiæ, 12. q. 2. eccleſiarū ſuos, & l. 1. C. de ep. & cle. ſed eccleſia pprię dr̄ ipſi' rectoris rōne iuriſdōnis, q̄ hēt in ipſa, ut pbat in ca. ſi tibi abſenti, de pb. li. 6. uñ plat', uel Rector pt dicere eccl'iā ſuā eſſe, ut ibi. Sēſus ergo lr̄æ eſt, q̄ ſiue ſint clerici eccleſiæ cathedralis, cuius Ep̄o ſcribit, ſiue habeāt alias eccl'ias, ſeu ſint ibi bn̄ficiati, & forti' ſi ſit eccleſia, & nō clerici, nō dēnt tp̄e neceſſitatis ptextu eccleſię a ciuitatis cuſtodia excuſari. Et p hoc intellectu adduco de iure ciui. tex. notabilē in l. nullus penitus, C. de curſu publico, li. 12. ubi dr̄, q̄ tp̄e expeditiōis null' cuiuſcūq; ordinis, ur̄ dignitatis, ur̄ ſacroſancta eccl'ia, uel domus regia excuſatiōnē angariarū, ſeu pangariarū hēat. † Et no. illū tex. ſingł̄r, p quē no. ibi dicit Bar. q̄ tp̄e, quo ueniūt iſtę ſocietates peſsimæ ad diſrobādū comitatū, pn̄t clerici cogi ad collectas, tallias, & exactiōes, & angarias. i ɔ̄riū facit tn̄ tex. i c. nō minus. ī. e. † uñ p cōcordātia oīum dic ſic, q̄ aut q̄rit, an clerici dēant ire ad bellicādū, ita q̄ uolūt alios impugnare, & dicē dū eſt, q̄ nō, ēt ſi ageret p recuptiōe terrę ſanctę, q̄a clericat' reddit eos īhabiles ad pugnādū, ēt ɔ̄ Saracenos, ut pbat in c. ex multa. §. fi. de uoto. † Aut q̄rit, nūquid teneāt cuſtodire ciuitatē, ſeu oppidū ubi morāt, & tūc ſi maxima neceſsitas non ſubeſt, excuſant q̄a nō dēnt aduocari ab officiis diuinis, ut d. c. rep̄heſibile, ubi tex. no. facit. c. Cyprian'. 21. q. 3. & l. 1. C. de epi. & cle. & l. placet, C. de ſacroſ. ecc. Aut imminet magna neceſsitas, c ita q̄ ſine eis nō pt cōmodè ciuitas ab oppſſiōe & inuaſiōe cuſtodiri, & tūc eos puto teneri, ut hic, & ar. in d. l. nullus, q̄ dēt intelligi pp neceſsitatē inſtātē, ne aliis iurib. ɔ̄dicat. d Et facit, quia quilibet tenet̄ patriā ſuā defendere, pſertim cū ipſi' defenſiōe ptegāt̄ orphani, uiduæ, & miſerabiles pſonę, pro quib. Ep̄i & alii clerici debent ſummopere labora re. 87. di. c. 1. facit c. 1. & ſi. de poſt. Quilibet eīn̄ tenet̄ ppulſare iniuriā inferēdā pximo, de ſen. excō. c. dilecto. li. 6. 23. q. 3. p totū. fortius ergo dēt ppulſare iniuriā inferēdā toti ciuitati. † Ad idē allego tex. ſin. in c. pe. de homi. ubi pbat̄, q̄ tp̄e inuaſiōis ciuitatis pn̄t clerici unā cum laicis ēt arma mouere & pugnare, nec efficiūt̄ irregulares ex occiſiōe alioru, niſi ipſi pp̄ riis manib. occiderint, q̄ tūcūq; uulneraurerit de quo dicēdū, ut ibi plene no. & uide qd̄ gn̄aliter dixi inc. clerici, de ui. & ho. cle. † Aut q̄rit, utrū eccleſiæ, ur̄ pſonæ eccleſiaſticę tenēt tp̄e neceſsitatis ad collectas, & cōtributiones, & dic, ut plenè dicā in d. c. nō minus. Et p hęc hēs clarè intellm̄ h', c. & multorū iurīū, & maximè ad c. eccleſiarum ſuos, alle. in gl. 3. p ɔ̄rio. † Nunc ex mām intrinſeca c. ponā unā. q. notabile, q̄ poſuit Io. An. qui licet unā qōnē principaliter formauerit, multa tamen dicta no. digna incidenter tetigit, quæ infrà in multis reformabo aut hic, ut remitten do. Format. n. qōnem ſub his terminis. Pone, q̄ Preſes prouinciæ, uel Dux, uel Marchio, Comes, cōitas, uel ali' dn̄s p uincię tpalis alicui habitatori ciuitatis caſtri, uel alterius loci ſibi ſubiecti hāc immunitatē, uel libertatē dederit, ne ī aliqua tallia, uel collecta, uel exactiōe aliqua a quocūq;, uel a quacūq; cā īponēda hoīb. eiuſdē loci aliquid dare, uel cōtribuere teneat̄, q̄rit̄ in effectu, an tale priuilegiū iſti proſit, ſaltē in piudicio uniuerſitate, an uerò pſuppoſita ualiditate priuilegii ſolū ualeat in piudiciū priuilegiātis, ut ſic reliqui tantū minus teneāt̄ ſoluere, quātū ad illud, quod iſte priuilegiatus ſoluiſſet, ſi non emanaſſet priuilegiū, Et quia Ioan. An. multa

c SEB. SAP. A filio. Vide Fel. in c. quæ in eccleſiarū, col. 2. uer. ſecundus caſus, ſ. de conſti.

SEB. SAP. Magna neceſsitas. Hoc ēt tenet Ia. in l. ſi ex toto, in prin. col. ſi. uer. tertiò moueor, ff. de leg. 1. Faciunt cumulata per Fel. in c. nonnulli, col. 20. uerſi. fallit. 7. ſ. de reſcrip.

d Vide de hoc. ſ. eo. c. in primo not.

an. multa allegat, & aliq̄tulū cōfusè, inſtabo capiēdo dicta ſua p cōclones. † Prima cōclo ſit iſta. oēs talleę & exactiōnes gn̄ał̄r ſunt dānatę p noua iura, & maximè q̄tū ad eccleſias, ut in l. Federici, hac ędictali. §. illicitas; q̄ dic, q̄ illa lex eſt in li. feu. ſub rub. de pace iu. fir. col. x. & illius §. uerba for malia ſunt hęc. Illicitas ēt exactiones, & maximè ab eccleſi s, quarū abuſus lōgo tp̄e inoleuit p ciuitates & caſtra, oīmode dānam' & p̄hibem'; & ſi factæ fuerint, in duplū reddat̄. Ad idē facit alia lex, q̄ incipit: ad decus & decorē, ſub ru. deſtatutis & cōſuetudini. ɔ̄ lib. ec. editis, col. ea. §. itē nul la cōitas; cuius uerba ſūt hęc. Itē nulla cōitas, ptās, uel pſona publica, uel priuata, collectas, ſiue exactiones, angarias eccleſiis, uel aliis piis locis, uel eccl'iaſticis pſonis iponāt: aut inuadere eccl'iaſtica bōa pſumāt; qd̄ ſi fecerint & requiſiti ab iperio, uel eccl'ia emēdare cōtēpſerit, i duplū reſtituāt: nihilomin' bāno iperiali ſubiaceāt; qd̄ nullaten' abſq; ſatiſfactiōe debita remittat̄. Ad idē uide qd̄ hr̄ in auf. de ec cl. ti. §. ad hoc ſācim'. & auf. nulli iu. liceat. §. nulli uerò, co 9. No. hāc cōclōnē, & intellige eā rōr. Nā in multis caſib. p mittūt collectæ & exactiones, ut ī. patebit; & not. bn̄ pœnā collectātiū eccleſias & pſonas eccleſiaſticas de iure ciuili. De iure uerò canonico uide qd̄ no. ī. e. nō minus, & ī cle. pſenti, de cēſi. Et quatenus dixit tex. pal. q̄ dēt collecta bāno iperiali ſubiacere, dic bānū eſſe diffidationē q̄dā, & eſt ini tiū belli, De quo uide qd̄ no. Bal. i auf. itē nulla cōitas, C. d̄ ſa. ſan. ec. q̄nq; ēt ſumit̄ bānū p pœna pecuniaria; d̄ quo ui 11 de tex. cū gl. i c. ſtatuimus. 26. q. 1. † Scd̄a cōclo, q̄ cūq; dicit collectas ſeu exactiōes eē licitas, hoc pbare tenet, ut p leges, uel p ſenatuſcōſultū, uel p cōſtōne pricipis, C. de uaca. mu. pu. l. unica li. x. uel p cōceſſionē a pricipe ex cā ſpāliter impetra, C. de ſuperindi. l. unica. li. x. & uide qd̄ no. Arch. in c. ſi qs Romipetas. 24. q. 3. & qd̄ le. & no. in c. innouam', de cēſi. Vel p cōſuetudinē a diuturnā ñ p uiolētiā, ſed ſponte cōiter ab oīb. approbatā, C. de cano. larg. l. pcipit, de au. co ronario. l. una. li. x. Et itellige hoc ultimū, q̄ñ cōſuetudo tēdit i fauorē pricipis, ut ſibi acq̄rat collecta. Tūc. n. ualet cō c ſuetudo diuturna mō pdicto. uñ dicebat̄ i quadā lege Conradi, q̄ hodiē nō hēmus, ut hic refert Io. An. q̄d [illegible] antecelſores habuērūt, hſre uolumus: illud uerò, qd̄ nō habuerunt, nullo mō exigimus &c. uñ aliud puto, cū qs citra Imperatorē uelit ſibi uēdicare ius iponēdi talleas, & collectas p cōſuetudinē. Nā tūc cū uelit pſcribere iura reſeruata prīcipi, req̄rit̄ tp̄s, de cui' initio ñ ē memoria, ut i c. ſup q̄buſdā, de uer. ſi. & uide qd̄ no. Bar. i l. publicanus. §. i oīb. uectigalib. ff. de pu. Et no. bn̄, qd̄ dixi de cōſuetudine inſpicieda in b collectis iſtis, & p illā. l. 1. C. d̄ au. cor. Dixit ſingl̄r ibi Bar. b q̄ ſi ɔ̄ſuetudo hēt, q̄ forēſes tenēat ſubire onera pſonalia, poterūt uigore cōſuetudinis ad hoc cōpelli, qd̄ ppetuo tenēti, & itellige pdictā cōclōnē ſm̄ Io. An. & bn̄ quo ad 12 laicos. † Eccleſia uerò & pſonæ eccleſiaſticæ legib. ēt imperialib. i his adſtrigi nequeūt, ut patet i eo, qd̄ legi. & no. in c. eccleſia, & c. q ī eccl'arū, de cōſt. & de ſol. c. ſi. de deci. c. tua, & ī. e. nō minus, & c. aduerſus. Nec ualet cōſuetudo ɔ̄ria, q̄ ī hac pte cēſēda ē eccl'iis oneroſa, & iō remittēda, C. de cō 13 ſue. l. 1. † Quātū uero ad laicos pt pricepsImperator ſuper his leges cōdere, & priuilegia cōcedere, ut patet. C. de uaca. mu. l. unica. li. x. & ff. de iure im. l. ſp. §. ſi. & C. de exc. mu. l. placet, li. x. cū ſi. Ipſe. n. Imperator ſolus inter principes ſeculares ſolutus ē legib. ff. de legi. l. pricipes, & C. e. l. digna uox, & ipſe ſolus mūdi dn̄s dr̄, ff. ad leg. Rho. de iac. l. deprecatio, & C. de quadr. pſc. l. bn̄ a zenone. Ipſe. n. ē unus & ſolus īter ſeculares, p quē neceſſe ē reipublicę cōſuli, cui datū ē, ut qd̄ cūq; ɔ̄ſtitueret, ratū ſit, ff. de ori. iu. l. 2. §. nouiſſimè. Igit hāc plenitudinē ptātis ī tpalib. extēdere nō poſſumus ad aliū pricipē ſecularē, quis multi aliī nō ſolū reges, ſed ēt inferiores hāc ſibi approprięt uſurpādo: ſed er rāt ſm̄ eū, ut lc. & no. i c. p uenerabilē, q̄ ſi. ſint leg. & no. c. ſanè, de pri. No. plura ex pmiſſa cōclōne. Primo, q̄ ſolus Im

perator poſſit ſup his exactionib. nouā legē cōdere, & ſup his liberè diſpōere: ſe a c' i aliis pricipib. iferiorib. Lita, put dicā i ſequēti cōclōe. Itē itellige, niſi talis ſit priceps, q nō recognoſcit ſupiorē de facto, ut Rex Frācię, uel Hiſpāię, uelali', q pſcripſerit iura iperii, ut pbat ī d. c. p uenerbile, & c. ſup q̄buſdā, de uer. ſi. & p In. i c. cū P. tabellio, de ſi. inſt. & p Bar. i l. īfamē, i ſi. de pub. iu. & l. hoſtes, ff. decapt. & l. ſi publican'. §. in oīb. uectigalib. ff. d̄ pub. Et uide d̄ ſupma ptāte Imperatoris, & qualiter oīs alia ptās ab eo tāq̄ a flūine depēdet, i c. 1. qs dicat Dux, Comes, b &c. & i c. unico, q̄ ſint regalia, co. x. & vtro 14 biq; p Bal. † No 2. q̄ eccl'ia ñ diſtrigit legib. i pialib. i iſtis onerib. ſubcūdis. Quod dic pcedeē, ēt ſi ſint regalia, & hoc iō: q̄a eccleſia, ſacerdotes, & eorū bōa ſt ab eis exēpta, ēt de iure diuino. Ad q̄d uide pedagiorū, tex. cū gl. i c. q̄ q̄ pedagiorū, de cēſi. li. 6. & facit qd̄ no. Bal. i auf. itē nulla cōitas, C. de ſa. ſan. ec. Tertio no. q̄ ñ ualet ɔ̄ſuetudo i ɔ̄riū, & facit ad pdicta qd̄ dicā ī. e. c. 15 ñ minus. † Tertia cōclo: Dn̄i tpales citra Impatorē pn̄t ab oīb. ſuis talleas exigere i caſib. licitis a iure, ur̄ cōſuetudie appro c batis, quaten' dicit de cōſuetudie; itelli 16 go, ſm̄ qd̄ pdixi i cōclōne pce. † Quarta cōclo. Nō ſolū Impator, ſed ēt dn̄i inferiores pn̄t īmunitatē talliarū, & exactiōnū cōcedere ſubditis ſuis. Differūt tn̄ in hoc, ſm̄ qd̄ Io. And. ſentit, ſi aliqs citra pricipē ceſſit hāc īmunitatē, nō eſt oc caſione h' priuilegii hoīum uniuerſitas aggrauāda. uñ ſm̄ eū, ſi un' locus cōſueuit dare cētū libras, & dn̄s terræ alicuī d habitatorib. īmunitatē pſtiterit, dicēdū q̄ ſibi pìudicare potuit, ſed ñ uniuerſitati. Dēt ergo detrahi de ſūma cētū libra rū pars, q̄ ī hoc priuilegiatū cōtigeret, ſi priuilegiū ñ hēret. Qd̄ āt rſtat, p portionabiliter ſingulis aliis iponat̄, de quo remittit ad Spe. de cēſi. nūc dicēdū. nā ſi diceremus ɔ̄riū, ſequeret̄ iiuſtū, & abſurdū: q̄a ſi ſinguli ſic priuilegiarent̄ paucis exceptis, ſequeret̄, q̄ totū onus illis pau cis remaneret, qd̄ ē iiuſtū, & q̄nq; foret īpoſſibile, ar. ff. de cōd. iſt. l. cōdōnes, & l. filius. Si āt talia priuilegia ab Impatoribus cōcedāt, oīno ſt ſuāda ſicut ſonant, dūmō motu pprio pricipis ſint cōceſſa, ut ī iurib. ſupi' all. ſecus ſi p ambōnē, ur̄ īportunitatē petētiū ſt obtēta. Et hocca ſū ſm̄ eū pn̄t iura intelligi, q̄ unr hmōi priuilegia annullare, ut C. ſi ɔ̄ ius ur̄ uti. pub. l. ſi. & l. uacuatis, C. de decu. li. x. & l. ſi qs ſine, cū l. ſe. C. de uect. & cōmiſ. cū ſi. 19 † Dicit tn̄ Io. An. d q̄ ſi p priuilegiū prin d cipis pprio motu cōceſſū uniuerſitatem grauiter lædi cōtigeret, ē ſup hoc ipſius pricipis īmediū iplorādū, ut patet ex eo, qd̄ legi. & no. ſ. de deci. c. ſuggeſtū: dētm̄ uniuerſitas æquanimiter ſerre modicā lęſionē: q̄a nec p modico eſt reſtō facienda, ut ī l. ſcio, ff. de in integ. reſt. & c. pen. de reb. ec. ñ ali. & c. 1. de in in integ. reſt. & c. pen. Per hoc tamen non derogatur

SEB. SAPIA. a Per conſuetudinem. An per conſuetudinē acquiri poſſit ius collectā ti, uide Ale. in cō ſi. 68. inci. uiſo & dudum diſcuſſo, col. 3. in 2. uol. Ia ſo. in l. de quibus, col. 14. ff. de legi. Are. in conſi. 132. inci. in cauſa, quę uertitur, & Alex. in conſil. 52. inci. uiſis his, in 5. uol. b Et idē dicit ibi Bar. in ſcholarib. q̄ licet ad onera perſonalia cogi non poſſint. l. 1. & ibi Bar. C. qui pro ſe. uel æt a. ex li. x. tn̄ ſi de conſuetudine eis imponuntur, ad ea poterūt cogi, & hoc ſequitur d. Ale. in d. l. 1. C. de profeſ. in addi. ad Bar.

SEB. SAPIA. c Aggrauanda. ui de Alex. in con ſi. 178. inci. in occurrenti caſu. col. pe nul. in 2. uol. & in conſi. 101. incip. uiſis inſtrumētis, 1. col. in 1. uol. & in conſi. 126. inc. in cauſa & lite, colum. 6. in 6. uo.

d Adde hic, quod determinat Io. de Imo. in q̄ō. quam ponit, & dicit fuiſſe de facto in l. ab omnib. In ſi. princ. ff. de leg. 1. q̄ ſi papa imponat collectam clero, & aliqui de clero ſint exempti, & non teneantur ſoluere aliq̄d̄ onus, uel aliquam collectam quācūque ex cauſa impoſitam, q̄ alii clerici tenebūtur ſoluere collectam integram, etiam pro parte exemptorum. Et ſi dices, q̄ clerici nimis grauantur ex eo præſertim, q̄ ſoluunt pro partib. exemptorum, rñdet ipſe Imol. quod erit dare remedium, q̄ priuilegium exemptio nis reuocetur, & papa debet reuocare, ex quo tale priuilegium eſt aliis pernicioſū, alleg. text. quem alleg. hic Ioann. An. & panor. in e.

Principi,& maximè papæ p̄tāti,quæ q̃ta
18 ſit,colligiť ex d.c.p uenerabilē.† No.plu
ra ex hac conclōne.Primò,ꝙ ꝯceſſio, ſeu
priuilegiũ inferioris nõ p̄iudicat uniuer
ſitati,ſed ꝯcedenti. uñ ſecus in priuile-
gio p principē ꝯceſſo. hoc dictum plenè
a examinaui in c.accedẽtes,[a]de p̄ſc.iō dic,
19 ut ibi dixi in lec.† Scđò no.ꝙ priuilegiũ
cõcedens immunitatē ñ ualet,niſi ſit ꝓ-
prio motu cõceſsũ.Tu dic hoc uerũ, niſi
in reſcripto ſit apposita cl'a tali lege nõ
obſtãte:qa cũ ſit ꝯ legē,nõ ualet,niſi ſit ĩ
eo de ea facta mētio,ut no.Bar. in l. eua
cuatis,C.de decu.li.x.& in l.fi.C.ſi ꝯ ius,
uel uti.pub.facit.c.ex parte,de capel.mo
20 na.& uide qđ dixi ĩ c.ñulli,đ reſc.† Itē
no.ꝙ inferior a principe p̄t in ſuo priui
legio immunitatē a collectis cõcedere;
ſed ñ ĩ uniuerſitatis p̄iudiciũ.Idē & for-
tius dic,qñ ueniret priuilegiũ ĩ p̄iudiciũ
Imperatoris,ut ĩ d.l.euacuatis, & qđ ibi
22 no.in gl.† Ex his infero ad qōnē,an ciui
tas poſſit hoc priuilegiũ ĩmunitatis ali-
cui ꝯcedere,& qd ĩ decurionib. ciuitatis?
Sol.diſtingue p⁹ Bar.ĩ l.2.ff. de iure im-
mu.& l.euacuatis,p̄al. Quòd aut querit
de ipſis decurionib.eſt dicendũ, ut hr̃ in
l.1.C.de decu.ubi cõcludit, ꝙ doctorib.
medicis p̄t p eos cõcedi:aliis uerò nõ;&
dic,ut ibi legi.& no.Reſpũ uerò ciuitatis
diſtingue,ꝙ aut uult cõcedere ĩ p̄iudiciũ
dñi ſuperioris;& nõ p̄t,ut no.in gl. in d.
l.euacuatis;facit qđ in ſil'i leg. & not. in
c.ueniēs,de iu.iu. Aut uult concedere in
ſui p̄iudiciũ;& tunc ſi uult cõcedere iam
ſubditis;& ñ p̄t,ut in d.l.2.ff. de iure im-
mu.niſi fieret ꝯceſſio aliquib.ex cã, puta
doctorib.& medicis,ut in d.l.1.C. de de
cu. Aut uult ꝯcedere ñ ſubditis uenictib.
ad habitãdũ de nouo ĩ ciuitate,& p̄t,ut ĩ
d.l.2.& l.pe.ff.de decr.ab ord.fa.& quod
ibi no.hoc ĩtellige ĩ ciuitate nõ habēte
iura pricipis,ut p̄dixi.Nã illa p̄t,ſicut Im
perator,ut no.ĩ d.l.iſamē,& ĩ c. ſup qui-
22 buſdã,de uer.ſi.† An ãt poſſit ciuitas ĩ-
ponere collectas, dic, ꝙ ñ ꝓ utilitate pu
blica,ut ĩ l.una,C.de ſupindi.li. x. ſed ꝓ
neceſſitate ipſius ciuitatis,ſic. Et idē dic
ĩ ꝓuicia,ut no.Bar.ĩ d.l.una,& uide glo.
no.ĩ l.1.ff.qđ cuiuſq.uni.no.p eũdē Bar.
ĩ l.4.actor,ff.de re iu.facit qđ no. Inn.in
c.grauē,de ſen.exc.Itē qđ dixi,ꝙ nullus
citra Principē p̄t remittere collectam in
preiudiciũ ipſius principis,dic hoc uerũ,
niſi ob nimiã paupertatē.Tunc.n.officia
lis ſup exactiōe deputatus, põt remiſſio
nē facere,ut no.poſuit Bar.poſt glo.in l.
b oēs,C.dc decu.[b]li.x.† Vlt.no.remediũ ꝯ
priuilegiũ ipſius principis eſt,ut implore
tur remediũ ipſius principis. Põdera, ꝙ
Io.An. non dicit,ꝙ ſubditi pñt reſiſtere,
ſed ſupplicare principi,& uide ĩ hoc, qđ
23 dixi in d.c.accedētes,de præſc.† Quinta
cõclo,eſt ꝙ immunitas ſub gñalitate cõ
ceſſa,nulla ſpecificatione facta, neminē
excuſat ab onerib.p̄rimonialib. ſuppor-
tãdis.Et uide tu ĩ hoc bo.tex.ĩ l.q ĩmuni
tatē,C.de mu.pa.li. x. Tu uerò diſtigue,
ut lati⁹ no.Bar.ĩ l.2.ff.de iure ĩm. ubi di
cit,ꝙ q uult plenã ĩmunitatē cõſequi, de
bet eã hr̃e ſp̄aliter & diſtinctè,ut fiat mē
tio de onerib.realib.& p̄ſonalib.ordina
riis,& ex̃ordinariis.Si.n.alicui cõcedere
tur immunitas a munerib.ſimpl'r,ñ hr̃et
immunitatē a patrimonialib.d.l.qui im
munitatē.Et uide de hac mã bo.glo.in l.
his onerib.ff.de uaca.& exc munerũ.nec
intelligeret de munerib. ordinariis, ſed
extraordinariis,ut l.hi q,& l.ſũt mune-
ra,ff.e.ti.Itē nõ porrigũt ad honores, ut
l.cui muneris,ff.de mune.& ho.Iō ſit cau
24 tus,q hæc priuilegia impetrat.† Vlt. po
nit hic Io.An.an is, q factus fuerit ciuis
alteri⁹ ciuitatis eo pacto, ut collectas &
munera ñ ſubiret,ſit ĩ ſuo priuilegio ma
nutenēd⁹,& cõcludit p⁹ Gof.ꝙ ſic,l.1.C.
de his,q ſpõ.mu.ſu.Et dic,ꝙ hoc priuile
giũ eſt irreuocabile, cũ trãſiuit in ꝯctũ,
uel quaſi,de quo uide qđ no.Bar.ĩ l. q ſe
met,ff.de decr.ab or.fac.p Io.An. ĩ add.
Spe.ĩ ti. de cēſi.§ nũc dicēdũ, in 3. & 4.
25 col.ubi de hoc,& ſimilib.qōnib.† Tangit
ēt incidēter Io.An.hic, an hñs immuni
tatē ñ ſoluēdi,renũciet illi ſoluēdo. ar.
p⁹ Tanc.ex multis legib.ꝙ ſic. Tu uide ĩ
duob. locis, an p actũ ꝯriũ renuntiet qs
priuilegio in totũ,in l.uoluntariè,C.de
exc.tu.ubi plenè p Cy.& in c.cum ueniſ
ſent,de inſt.ubi plenè p doc.& aliquid p
Inn.in c.accedentib.de priui.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteota non poteſt renuntiare emphyteoticariæ domino contradicente.*
2 *Locare an poſſit quis in perpetuum operas ſuas?*

CAP. III.

INdicatum. Hoc c. cõiter nõ ſummatur,ſed gñal'r põt ſic ſummari. Ruſticus adſtrictus ad culturã agrorũ eccl'iæ, non põt illã deſerere.h.d.Caſus lit. Quidã ruſtici eccl'iæ rura eius deſerentes, in priuatorũ poſſeſſionib.culturã exhibebãt.Quod ſignificatũ fuit dño papæ,qui ſcribit Vitali defenſori Sardin.ut experientia ſua hmõi fieri non permittat.B.No.primò,ꝙ etiã eccleſia põt habere ruſticos adſtrictos, & neceſſarios,& nil mirum. Nam & ſeruos hr̃e põt,ut in c.ecleſiarum ſeruos, & in c.cum redemptor,cum ſim.12.q.2.Et aduerte quia tex.iſte iudicio meo poteſt intelligi dupliciter.Primo ĩ colonis nr̃i t p̄is,qui aut pro certa mercede, aut pro certa quota fructuum ſe obligauerũt ad certum tēpus,uel incertũ ad agros colēdos.His enim obligatis durante tempore non licet illorum agrorum culturam deſerere:quia contractus a principio ſũt uoluntarii:ex poſtfacto uero ſunt neceſſi
1 tatis,ut l.ſicut,C.de act.& obli.† unde p hunc tex.dicit Specu. in titu. de locato. §.nunc aliqua,uerſicu.138. ꝙ ſi emphy-
c teota[c] uult dimittere rem, quam habet in emphyteoſim, domino contradicente non poteſt, ut dict.l. ſicut. Secundo modo poteſt intelligi de ruſticis adſcri-
ptitiis,

ſuggeſtũ, de de-
ci.& refert ſimpli
citer ſequiť d.Iaſ.
de May. in l.auus,
ff.de pact.ĩ 3.col.

a Et,adde Ludo. Rom. in l.4. in prin.ff.de re.iu. d.Ale.Imo.in conſi.419.incip.in occurrenti caſu, in pen.col.& Pau.de Caſt.in l. auus,ff. de pac.Tu in hoc diſtingue, ut per Io.de Imo.in l.ab omnib. in prin.ff. de leg. 1. Et ad p̄dicta,uide Bar. in l.2.C.de apo pub. lib.10. ubi ponit, qñ unus de uniuerſitate non poteſt ſoluere partē collectæ ſibi impoſitę,an alii teneantur pro eo ſubire? dic, ut ibi per eũ, & in l.legatorum ff.de leg.2. & in l. 4.§.actor,ff. de re iud.Et ibidem per do.meum. d. Ambro. de Opiſonib. Adde ēt prædictis gl.no.& repu. ſingu.in l.euacuatis, C.de decu.in glo. fin.li.10. quæ not. ex illo tex.ar. contra ruſticos,q cõcedunt aliquando immunitatem alicui fabro,quã ipſi teneantur pro eo ſoluere. Ad quam gl.adde Lud. Ro. conſi.252. inci. ꝓ deciſione propoſitę conſultationis, & d.Alex.Imo. in conſi.178. inci.in cã & lite uertente inter Iac. in 6.co. in fi. & ſecundum illam gloſ.limita prædicta, quando communitas, cui fuit impoſita collecta,eſt illa,q̃ fecit aliquem exemptum, & tunc proculdubio ipſa tenetur ſoluere.

b Corruptè alleg. hic Pan. quia eſt in ti.de ann.& tri. li. x. & idem Bal. in ſuo trac.de carce.in 4.col.per gl. in d. l. omnes, C. de annonis. Adde Bar. in l.interdũ, §.ſi quis profeſſ⁹, ff.de pu. & d. Alc. Imo.in l. filiusfa. in princ.ff. de do. Item adde hic, ꝙ per illam gl.in d. l.omnes,C.de annon. dixit Bal. in auth.defuncto.C. ad Tertul. & in l. etiam, in ult.col. ff.de execu.re iud. ꝙ pauperes, quorum induſtria ſit neceſſãria ad eorũ alimenta,& uictũ, non debent concurrere ad onus impoſitæ collectæ & uide quod ſcripſi in c. quod non eſt licitum. ĩ. de reg. iu.Itē uide ad materiam ipſum Pan. cum concor. ibi additis in ca. ex ratione, in 1. col.ſ̃.de appel.

ANT. FRAN. An collecta impoſita, ſi ſit grauis adeo,ꝙ non exempti non poſſint illam ſoluere, dēat ſolui per exēptos & priuilegiatos, uide Bal.in l pen. C.de teſta. mili & in l.placet,ĩ 2.co. C.de ſa.ſan.ecc.& no.in l.cura, in §. fi.ff.de mu. & hono.ubi dicit,ꝙ ad collectã grauē ſoluendã tenentur ēt milites, quamuis gaudeant priuilegio non ſoluēdo. Et uide ēt Bart.in l.maximarum, C. de excu.mu.li.10. qui dixit,ꝙ etiam p̄ſona priuilegiata,prout ſunt ambaſiatores, licet ñ teneantur ſoluere collectas, nihilominus, ſi ſunt miſſi data opera in legatione, tenentur ſoluere, ut p Bar. in l.uniuerſi,C.de leg.eo.li.Et adde, ꝙ collectam ſoluere non tenētur pauperes, ut in l. indictiones, C.de anno. & trib.li.x. & in l.fi.& ibi per Bar.C.qui nu. liber.ſe excu. & per Bald.in ti.de pace cõſt.in §.nos.Romano,in 3.col. in uſib.feu. & an collectã teneatur ſoluere ciuis recedēs de loco p⁹ collectã impoſitã, vide Spec.in §.nunc dicendũ,in uerſi.ſed quid erit; & per Bar.in l. incola,ĩ 2.q.ff. ad munici.

c SEB. SAPIA. Quòd ſi emphyteota.Ex hoc etiã ſequitur quòd ab emphyteota perpetuo non poteſt res emphiteotica euelli, etiã ꝙ ali⁹ offerat meliorem conditionem,etiã ꝙ ille, qui conceſſit in emphyteoſim, ſit perſona priuilegiata, ut eccleſia. Ita dicit Alex. in conſi.75. inci.circa primũ, col.8. in.2. uolu.

ptitiis,qui ſunt in p̄petuũ adſcripti & obligati glebę, i.terræ,qui nõ hñt facultatē inde recedēdi, & tales ſunt in ueritate liberi. vñ nõ pñt uendi ſine terra, & pñt hr̃e propriũ & teſtari;in multis tñ æqparanť ſeruis, & de differētiis inter iſtos & ſeruos,vide p gl.pe.in.l.ne diutius,C.đ agri. & cēſi. li.11.& qđ le.& not.in c.2. de Iudę. & in iſtis adſcriptitiis intellegit gl.noſtra iſtũ tex Ex quo inferť,ꝙ eccl.poteſt hr̃e iſtos adſcriptitios,licet ſint in ueritate liberi. Ex quo ēt infert,ꝙ eccl.approbat nedũ ſeruitutem,ſed ēt iſtã cõdõnem, quaſi ſeruitutem in hoĩb.liberis.Sed qm̃ ipſi reperiuntur in multiplici ſp̄ē,& ſępe ignorãtur uocabula, proſequar hic quædam, quę tanguntť per Hoſt.in ſumma de natis ex libero uentre.§.ſic fecimus,alias incipit.§.& in quibus.Scias.n. ꝙ agricola eſt nomen generale continens ſub ſe multas ſpecies,& dr̃ agricola,quaſi agrum colens.Agricolarũ alii dñr adſcriptitii,& alii cēſiti,& alii perpetui,& alii coloni cõdõnales,alii inquilini,alii originarii,alii ſimplices coloni. Adſcripticii dñr ſm̃ Hoſ. in loco p̄al. hi,q p ſcripturam ſolo, ſiue terræ,uel glebę ſunt ſcripti.i.adſtricti ſunt,Fieri aũt debet fides de hoc gñe, ſeu obligatione ex duabus ſp̄ēb.obligationũ,ſ.tam ſcripturæ; quã cõfeſſionis, uel depoſitionis apud acta.Dēt.n.ſm̃ eum prius fieri ſcriptura,in qua promittunt dño terrę nunquã a ſolo recedere, & ex tali ſcriptura conſtituunť adſcriptitii,tñ per hãc ſolã ſcripturã nõ ꝓbanť adſcriptitii:imo alia ſcriptura eſt neceſſaria,in qua cõfiteantur ſe eſſe adſcriptitios.Sic intelligiť.l.cũ ſcimus,C. đ agri. & cenſi.li.11.& hoc ne homines de facili detrahãtur ad deteriorē cõdõnē,ut dicit ibi tex.Sil'e ĩ.l.ſi mulier,C. ad Velleia.ubi ſecũda cõfeſſio efficaciã præſtat. Aduerte hęc fuit opi.gl.in.l.ne diutius,C. dę agri. & cēſi. ut ſola pactio non ſufficiat ad cõſtituendũ quē adſcriptitiũ,ſed Bar.in d.l.cum ſcimus,tenet oppoſitũ dicēs, ꝙ per ſolēnē ſtipulationē p̄t quis ſine alio cõſtituere ſe adſcriptitiũ, & hãc opi. dicit tenuiſſe Mart.de Fa.Ant.de But.Et ad illã.l.cũ ſcimus,rñdet; ꝙ dēt intelligi,ꝙ confeſſio emanauit enunciatiuè, quæ per ſe non probat,ut in c.ſi Papa,de priui.lib.6. Iō exiguntť alia adminicula,& ſecunda confeſſio ſeu curſus. 30.ann. ut ibi. Et ad.d.l.ne diutius;rñdeť, ꝙ dēt intelligi đ pactione nõ ſolēniter facta,ſ.per ſtipulationē.Nã tunc exiguntť adminicula,de quib⁹ in d.l.cũ ſcimus.Mihi tñ plus placet opi. Hoſt. tũ quia magis congruit literę illius.l.cũ ſcimus.Tũ quia cũ iſte adſcriptius parum differat a ſeruo iuxta no.in.l.ne diutius,& in.c.2.de Iudæis,nõ vr̃,ꝙ per ſolã pactionē, licet ſolēnē,dēat trahi ad talē conditionē,ſicut nõ p̄t quis ſe uendere ad preciũ participandũ,niſi uēdatur ignoranti; ut no. inſtit.de iure perſo. in fi. Sed ſi p̄ſeuerat in ſuo ꝓpoſito, ut qa ultra obligationē iterũ cõſenſerit:ſeu cõfeſſus fuit ſe eſſe adſcriptitiũ,p̄iudicat ſibi, ex quo ex toto nõ efficitur ſeruus.Facit optimè,quod leg.& no. in c.peruenit, de emp. &
2 uend.& in p̄dicta.l.ſi mulier.† Et ex his nota argu. pro & ꝯ, an in perpetuũ poſſit quis locare operas ſuas, de quo uide, quod not.in l.antiquitas,C.de uſu.& habi.& in.l.ſtipulationes nõ diuiduntť,ff.de uer.obl.& utrobiq; per Bar. Cenſiti uero dñr hi,qui cēſib. p̄ſoluendis ſunt adſcripti, ut.l.colonis,C.in in quib.cauſis coloni,li.6.& hi eodē mõ conſtituũtur ſm̃ Hoſt.quo adſcriptitii.Debent.n. mõ p̄dicto ꝓmittere ſe nõ receſſuros a ſolo, & ſoluere pro terra certũ cenſum & tñ inter iſtos eſt dr̃ia ſm̃ aliquos,qa cenſitus eſt ille, qui eſt ex adſcriptitio natus.Sed Azo dicit illum cēſitũ eſſe, q rei certæ annuatim p̄ſtandæ obligatus eſt, ut in l.2.C. in q cau.colo.cēſi.li.11.Et hęc opinio vr̃ magis placere Hoſtiē. & glo.in d.l.2.quæ tñ dicit,ꝙ qñq; large accipitur cenſitus, ut comprehendat ēt adſcriptitium,& ibi uide de ſignificato horum uerborum alias expoſitiones. Sed prędicta ſufficiant. Adſcriptitius aũt eſt ad rem incertã obligatus, puta tertiam,uel quartam partem fructuum, uel mediam, prout dñs elegerit,ſm̃ Azo.& Hoſt.& refert gl.in d.l.2. Perpetui dñr hi, quos proditor ſtudioſus & diligens ſuo colonatui perpetuò acquiſiuit. Erat.n. ſm̃ Hoſt.antiquitus ſtatutũ, ꝙ uilib.& miſeris perſonis reditus certi ex publico aſſignarenť t p̄e famis,& tunc,quia ualidi erant,ſimulantes corporis miſeriã; partē redituum percipiebant,& ſic ueris miſeris & debilibus partē,ſeu p̄bēdã diminuebãt.Hos ãt ribaldos, & ſimulatores ſi quis diligens prodebat,& deferebat in publicũ,ſi liberi erãt hi,qui talia faciebãt, & fingebãt, in ſuo p̄petuo hēbat colonatu, ſi ſerui, prim⁹ dñs eis carebat, & proditori, ſeu delatori aſſignabantur, ut.C.de mendicantib.uali.l.una,lib.11.No.tu mirabilē intell'm,quē ponit Hoſt. ex prędictis ad dictã.l.unicã, & iudicio meo multũ illã legem reſtringit,iō plus mihi placet ille intellectus,quē ponit ibi Bar.intelligendo illã.l.ſimpl'r,ut iacet,ſ.ſi quis mendicat ſimulando ſe debilē & impotentē,ꝙ accuſans eũ,& probans ex aſpectu corporis.acquirit illum in p̄petuũ ſuo colonatui,ſi erat liber,quia melius eſt,ut ſtet in perpetuo colonatu, quã ꝙ dēat ita uiliter mēdicare.Si ãt erat ſeruus, p̄dit dñs dominiũ,& acquiritur iſti,qui eum reducit in publicũ.Quod no.ꝯ iſtos ribaldos iniuſtè mendicãtes. Sed ꝯ illam.l.oppo. de auť.de queſt.§.ſi uero.ubi dr̃, ꝙ ſerui ſuis dñis ſunt reddēdi:liberi uerò in op⁹ publicũ dandi.Sol.multiplex. Quidã.n. dicunt,ꝙ illa lex hodie ſit correcta.Hoſ. uerò dicit,ꝙ lex antiqua loquiť de ſimulantibus,quia a diſpenſatore ſæpe ualidi cũ inualidis admittũtur ad eleemoſynã. Et dicit Hoſt.ꝙ cum hi ſimulatores tam grauiter puniantur, quid putandum eſt de occupantibus plura beneficia in præiudicium pauperum clericorum, ut.ſ̃.de præb quia in tm̃,de reſcri.ad aures? Sed tu ꝯ iſtos uide.1.q.2.c.clericos, & c. paſtoralis.12.q.1.c.illi,qui. Sed circa precedens dictum uide Bar.in d.l.unica.ubi dicit tex.d.auť.debere intelligi,qñ tales ribaldi reperiuntur a perſona publica, ſed tex.in.l.unica, loquitur qñ deferuntur a priuato,quod ſatis placet. Coloni conditionales dicuntur,qui conſtituuntur hoc ſolo,ꝙ per 30. annos in ſolo ſine controuerſia fuerunt,ut in.l.cum ſatis C.de agri.& cenſi.& hęc conſuetudo eſt Bononiæ ſm̃ Azoñ Hoc tñ non placet Azon. ut ſolus curſus t p̄is faciat eos ita adſcriptos, quia nõ ſufficit una ſola cã. d.l.cũ ſcimus,&.ſ̃.dixi.& ideo neceſſe eſt ſm̃ eum, ꝙ p̄cedat promiſſio in ſcriptis, uel ſine ſcriptis,ſ.ꝙ perpetuò promittat ſe ſtare in fundo,& poſteà per 30. annos ibi p̄maneat Hoſtiē.uero dicit, ꝙ prior ſententia uŕ confirmari.ĩ. de Iudęis.c.2. & in.c.iſto,& profectò opin.Hoſt.eſt magis cõſentanea tex. illius.l. cum ſatis, & d.c.2.quę vr̃ tenere Bart.& gl.in d.c.2.& uide qđ ibi not.intellige tñ ſufficere lapſum.30.ann.qñ ſteterunt tãquã adſcripti,& obligati ſolo.Nã tunc ex curſu tãti t p̄is p̄ſumiť præcedens obligatio,arg. l.cum de in rem uerſo,ff.de uſu.& ita lo

quiẽ tex.in d.l.cũ ſatis,ſecus dic, ſi ſtete-
rũt p.30. annos tanq̃ coloni noſtri tpis,
qa tunc nulla acqriẽ obligatio, arg. in.l.
fi.ff.quẽadmodũ ſer.amit.Inquilini uerò
non differũt ſm quoſdã a colonis, arg.p
eis in.l.diffinimus,C.đ agri.& cẽſi.Azo.
tñ tenet ꝯriũ,qa ꝑriè colonus cõdõnalis
eſt, q cũ ſua familia in fundo inhabitat,
nec à fundo recedere p̃t.Inquilinus uero
eſt,q & ſi in fundo teneaẽ,in ſuburbio tñ
moraẽ, & ĩ eo minus eſt adſtrictus,quaſi
in alia parte ſuburbii domũ cõducẽdo in
habitare poſſit. Hoc.n.colono non licet
ſm Hoſ. Ego credo hoc ꝓcedere capien
do hoc uerbũ,inquilinus,ſtrictè,ſed lar-
gè capiẽ ꝓ eo,qui domũ noſtrã inhabitat
ad certũ tp̃s ẽt ſoluẽdo p̃tiũ, ut ꝓbaẽ ĩ c.
pp.§.verũ,de loca. Originarius eſt, q ex
colono & cõdõnali naſciẽ, & ſm quoſdã
in ipſo ſolo,aľs nõ eſſet originarius : ſed
Azo tenet ꝯrium.Sufficit.n.ꝙ pater ſuus
ſuſcepit fundũ mõ p̃dicto colendũ , & ad
tex.d.l.cum ſatis , dum dicit , ſi ibi fuerit
natus,ſupplet,maximè,alias p̃t fieri fraus
ꝯ dñm, qa mulier p̃gnans ſe alio confer-
ret, ut ibi pareret,& hoc placet , & idem
not.ĩ d.l.cũ ſcimus,& uř tex.iudicio meo
in d.l.cũ ſatis.1.rñſo, C. eo. Et intelligo
p̃dicta,quando ſoboles eſt nata ex mulie
re colona, ſecus, ſi eſt oĩno libera ſequiẽ
enim partus etiam in hoc conditionem
uentris.De quo uide quod le.& not.in fi.
C.e.;Coloni uerò ſimplices ſunt, qui ſub
certa annua mercede in pecunia numera
ta prædia colenda accipiunt . aliàs enim
ſine pecunia non eſſet locatio,l.ſi merces
ff.loca.Et horũ quidã ſunt partiarii, qdã
ad nummum conducti,&c.ut in uſu quo-
tidiano uerſantur . Hæc autem ſufficiunt
ad propoſitum noſtrum.

ZACHAR.

a Sunt excõmunicati. Adde Gul. de Cun. in. l. placet, nu.2.& ibi in apoſtil. Celſi ad eum in uer.eccleſiæ,C. de ſac.ſan.ec. Iac. Reb.in l.1.nu.20. & ibi in apoſ.eiuſdem Celſi, in uer. de exac. tribu. C. de mulie. & ĩ quo loco,li.10.

SEB. SAPIA.

b Noueris.Vide Feli.in c.Rodulphus col.19.uer.ſciat ſe excommunicatũ , & col.20.in uerſi. alioquin excommunicatũ eſſe cognouerit,ſ.de reſcrip.

SVMMARIVM.

1 *Laici imponentes collectas clericis,uel eccleſijs,uel eorum iuriſdõnem uſurpantes,ſi non deſiſtunt.ſunt excommunicati cum eorum fautoribus .7.*

2 *Pecatum grauius committunt habentes,notitiam legis Diuinæ,quam ignorantes.*

3 *Clerici & eccleſiæ ſunt regulariter immunes ab omnibus collectis,& impoſitionib. laicorum, niſi interuenientibus illis,de quibus s.n.4.*

5 *Epiſcopus in tangentibus totum clerum oportet , quòd habeat conſenſum totius cleri, & non ſufficit conſenſus capituli tantum.*

6 *Bona eccleſiæ ſunt deputata uſibus clericorum & pauperum.proprietas autem eſt ipſius Dei.*

7 *Exigens pedagia à clericis ſunt ipſo facto excommunicati,etiam nulla præcedente monitione.*

8 *Turbantes iuriſdictionem Prælatorum & moniti non deſiſtentes.ſunt ipſo facto excommunicati .*

9 *Excommunicatio ipſo facto incurritur per iſta uerba, noueris te excommunicationi ſubiacere.*

10 *Angariæ ſunt obſequia , quæ conſiſtunt in operis tantùm,perangariæ uerò conſiſtunt in operis perſonarũ, & rerum impendijs.*

11 *Eccleſia an & ad quæ onera teneatur, uide ĩ diſcurſu. Munera , quæ dicantur tam realia , quam perſonalia, uel miſta,& ſimilia,& qui teneantur ad ea .*

12 *Munera perſonalia ſunt,quæ labore corporis explicantur ſine rerum detrimento.*

13 *Munera perſonalia iuriſdõnem habentia non poſſunt ſubire fœmina, aliàs ſecus .*

14 *Clerici non poſſunt honores inter laicos habere,& non habent uocem in concilio laicorum.*

15 *Clerici,uel monachi non tenentur ſubire tutelam,uel curam minorum,poſſunt tamen,ſi uolunt,agnoſcere legitimam.*

16 *Eccleſia tenentur ad refectionẽ uiæ,uel putei uicinalis, & pontium, & murorum ciuitatis.8.*

17 *Immunitas ab exactiõib.ẽ cõceſſa eccleſijs ,clericis,et eorũ bonis , à iure diuino. Imperator non poteſt ſtatuere contra Legem Dei .*

18 *Clerici tenentur ad omnia onera, quæ conuertuntur in utilitatem communem clericorum & laicorum,& ad hoc ſoluendum ſunt cogendi coram ſuo iudice ſecundum unam opi.quæ improbatur hic .*

19 *Neceſſitas, quando imminet & periculum eſt in mora , poteſt actus explicari ſine ſolennitates alias requiſita.*

20 *Leges,uel ſtatuta canonibus non contraria ſunt ſeruanda in utroque foro , niſi ſint eccleſijs,uel eccleſiaſticis perſonis damnoſa,quo caſu ad eorum ualiditatem requiritur ſpecifica approbatio a Papa.*

21 *Gabella non debet ſolui ab eccleſiis & clericis , niſi fuiſſet impoſita pro oneribus,ad quæ tenetur eccleſia .*

CAP. IIII.

1 NOn minus. † Laici collectis imponentes
clericis,uel eccleſiis, ſeu iuriſ-
dõnem eorũ uſurpantes, ſi moniti non deſiſtunt,
a excõicati ſunt [a] cũ ſuis fautorib.Põt tñ Ep̃s cũ cle
ro eis in neceſſitate p̃bere ſubſidia.h,d.Prima ps narrat , &
aggrauat horridã oppreſſionẽ eccleſię , quã faciebant ptã-
tes ſeculares.Secundò,ibi,*quocirca prouidet*.& hęc tria facit.
Primò pęnam cõminaẽ.Scđò ponit caſum pmiſſum.Tertiò
pęnã cõminatã ĩponit.Caſus lit.In quibuſdã partib. mũdi
rectores locorũ ĩponũt tot onera eccleſiis,ut ſacerdotes ea
rũ deterioris cõdõnis uideãtur, quã fuerint ſub Pharaone,
qui Legis notitiã non habebat,imo ſacerdotes & iura eorũ
in priſtina libertate dimiſit, & de publico eis neceſſaria mi
niſtrabat . Sed iſti oĩa onera ſua fere imponunt eccleſiis , &
iuriſdõnẽ eccleſiarũ ſibi in totũ uſurpãt. Vñ Lateran. cõci.
ſub anathemate ꝓhibet,ne talia de cætero attentare p̃ſu-
mãt,niſi Ep̃s & clerus tãtã neceſſitatẽ perſpexerint, uel uti
litatẽ,ut abſq; ulla coactione æſtiment ſubueniendum, ubi
laicorũ non ſuppetũt facultates . Si uerò de cętero uenire ꝯ
iſta p̃ſumpſerint , & cõmoniti nõ deſtiterint , ſe nouerint
excõicatos,nec cõioni reſtituãtur, donec ſatisfecerint cõpe
2 tenter.B.No.1.diuerſa nomina regentiũ ciuitates . Quidã
enim uocanẽ cõſules,alii rectores, alii ptãtes , & uide alia
nomina.ĩ.eo.c.qm̃,li.6.Not.2.ꝙ cęteris parib. plus peccat
habẽs notitiã Legis,quã ignorãs,ad hoc,de pœ.di.2. ſcien
3 dũ. †No.3. ꝙ rľr clerici & eccleſiæ ſunt immunes ab oĩbus
collectis laicorũ:& impoſitionib.& uide aliũ tex in c.q̃q̃,đ
4 cẽſi.li 6.& ĩ.dicã latius.†No.caſum,in quo licitè clerici.&
eccleſię ſoluunt collectã, ſeu cõtribuunt una cũ laicis in re-
bus publicis licet ad hoc non teneanẽ.Dẽnt tñ plura con-
5 currere.Primo,ꝙ ipſam deliberet Ep̃s cum clero. † Ex quo
no.ꝙ in tãgentib. totũ clerũ nõ ſufficit ep̃m hr̃e cõſenſum
ſui capituli.ſed oportet,ut interueniat cõſenſus cleri,facit
cle.1.& 2.de cẽſi.& uide qđ no.Inn.in c.ueſtra,đ loca.Scđo
requiriẽ,ꝙ ſoluaẽ imminẽte maxima neceſſitate,uel utilita
te ciuitatis.Tertio, ꝙ laicorũ facultates nõ ſuppetãt , & ſic
dẽt in ſubſidium fieri.Quartò reqriẽ hodie,ꝙ fiat Romano
6 pontifice prius conſulto,ut.ĩ.eo. aduerſus. †No.ꝙ bona ec
cleſiarũ dñr deputata uſib.clericorũ & pauperum. nõ ergo
ſunt clericorum,uel pauperũ,niſi ad uſum ſolũ. Sic intelli-
ge.c fi.16.q.fi.& uide quod dixi in d.c.cũ ſuper, de cau. poſ.
& proprie . ubi dixi ad quẽ pertinet ꝓprietas bono. eccle.
7 †No.pęnam laicorum eccleſiis collectãtiũ,uel clericos.Nõ
n.ſunt ipſo iure excõicati,ſed requiriẽ ꝙ admonitio pręce
dat ſecus dic, in exigẽtib. ab eis pedagiũ , qa tales ſunt ipſo
facto excõicati,ut in c.q̃q̃,de cẽſi.li.6.& in cle.pñti, eo. tit.
Et rõnem diuerſitatis ibi uide , & etiã in c.innouamus, de
8 cenſi.†Et id, quod dicitur hic de collectas exigẽtibus , ha-
bet locum ẽt in turbante iuriſdictionem Prelatorum , ut
9 hic . hodiè uero adde quod habetur in c.qm̃.ĩ.eod libr. 6.
b † Vlti. not. ꝙ per hęc uerba, noueris [b] te excommunica-
tioni ſubiacere, ꝓferẽ excõicatio ipſo facto,ut ſatis colligiẽ
ex fine literæ. Ad idem facit qđ leg.& no.in c.p̃tereà reqſi
10 ſti,de app.& c.nouit,de his,q̃ fi.à præla. † Venio ad gl.pri
mò q̃ro,qa tex.facit mẽtionẽ đ angariis,q̃ dicanẽ angariæ?
Sol.dicit gl.in uer.de angariis,ꝙ reperiunẽ angariæ, & per
angariæ.Angariæ dicunẽ ꝑſonalia obſeqa,ꝓpriis ſumptib⁹
p̃ſtita.Perangarię dicunẽ,cũ p̃ſtanẽ alienis ſumptibus. Ad-
uerte,totũ ꝯriũ uoluit gl.in l.neminẽ,C. de ſac.ſan.ecc. &
ſentit Inn.hic,ꝙ angariæ cõſiſtũt ĩ opib⁹: ꝑ angariæ uerò,ĩ
qbus utrunq; uertiẽ,ſ.opa ꝑſonarũ,& rerũ impẽdia.Et hoc
uerius,qa dictio ꝑ,auget,ut in l.urbana.§.pernoctare,ff.de
uer.ſig.& ĩ c.ſi cõſtiterit,de accu. Et ſic primum eſt munus
merè ꝑſonale ſm uerò eſt miſtũ.Et ſcias,ꝙ hoc uerbum re
periẽ in plurali,& in neutro gñe,& appellaẽ angaria ; & ſic
uř appellare Inn.hic. Itẽ reperiẽ in ſingulari,& in plurali ĩ
11 fœminino gñe,ut hic. † Opp. ſcđò & uř,ꝙ eccľia teneatur
ſoluere onera,ſicut & alii.11.q.1.c.ſi tributum,& 24.qõ.8.
tributũ,& in c.1.in fi.de cenſi.Sol.ut in gl.in uer.ſub tribu-
to,q̃ ꝑfectè & formaľr nõ ſoluit,Inn.hic latè examinat , ad
q̃ munera teneanẽ eccľia,& clerici;& aliq̃tulũ loquiẽ confu
ſè more ſuo.Et in effectu uř facere hęc mẽbra,ꝙ munerum
q̃dã ſunt ſordida,q̃dã honeſta.Honeſtorũ q̃dã ſunt ordina
ria,itẽ q̃dã ꝑſonalia,q̃dã p̃rimonialia. Prætereà q̃dã reſpi-
ciunt pietatẽ,quædã publicã utilitatẽ,quędã nudã uolunta
tem,ſed hunc ordinẽ non ꝓſequor,ſed faciliorẽ & ueriorẽ,
quo utiẽ Iuriſcõſultus in l.munerũ,ff.de mune.& ho.& ſeq
tur Bar.in l.1.C. de mulie. & in quo loco munera ſubeunt
perſonalia.l.una, li.10. Vbi plenè ꝓſequiẽ hanc materiam
quo ad laicos tàm maſculos,q̃ fœminas; ut dicamus,mune
rũ quædã ſunt ꝑſonalia,quædã p̃rimonialia, quædã miſta.
Et primò ſcias, ꝙ munus [a] dicitur tribus modis,ut l.munus
tribus,ff.de uer.ſig.dixi.ſ.eo.ſuper ru.Sed in propoſito nr̃o
munus ꝓpriè eſt, qđ neceſſariò ſubimus lege, uel moribus,
uel imperio eius,qui habet poteſtatẽ,ut l.munus ꝓpriè , ff.
de uerb.ſigni. Et hoc tenentur perſonæ eccleſiaſticæ ſubire
reſpectu iuriũ eccleſiaſticorũ,ut in c.conquerente,de offic.
ordi.cũ ſi. Sed materia nr̃a conſiſtit reſpectu laicorum,an
12 &.qñ eccleſiæ & clerici teneanẽ ad munera laicorũ . † Ve-
niamus igitur ad primũ mẽbrum, dixi enim, ꝙ quędã ſunt
merè perſonalia.& dicunẽ merè ꝑſonalia,quia labore cor-
porali explicanẽ ſine detrimento rerũ,ut in d.l.munerũ, in
prin.& iſtorũ q̃dã habent honorem annexũ,[b] & appellãtur
honores.Hinc dixit tex.not.in l.cui munerũ,ff.de mune. &
ho.ꝙ ſi alicui fuit muneris publici conceſſa uacatio,non re
mittiẽ ei,ne magiſtratus fiat,quia id ad honorẽ magis, quã
ad munera ꝑtinet ; quod no. Et ad hoc munus honorabile
13 tenenẽ laici.l.incola,ff.ad muni. † ẽt fœminæ, ſi nõ habent
iuriſdictionẽ admiſtã.d.l.unica,C. de mul.* & in quo.* &
dic,ut plenè de hoc quo ad laicos,ut ibi no.per Bar.† Cleri
14 ci uero nec tenẽtur,nec pñt hos honores inter laicos ſume
re , qa nemo militãs Deo implicat ſe negotiis ſecularibus.
ĩ.ti.ꝓxi.c.1.& aptius ꝓbaẽ in l.placet,C.de epiſ.& cler.ubi
tex.dicit,ꝙ nihil cõe dẽnt clerici hr̃e cũ publicis actionib⁹,
uel ad curã ꝑtinẽtibus,cuius corpori non ſunt annexi, &c.
Per illũ tex.dicit,ꝙ ẽt de uniuerſitate laicorũ nõ ſunt;unde
nõ habẽt uocẽ in cõcilio populi; qđ tenet Inn.in c.dilecta,
ꝓpe fi.de exceſ.p̃la. Quædã uerò munera perſonalia habẽt
non honorẽ,ſed quandã uilitatem annexã, & appellãtur.ſ.
munera ſordida;& hæc conſiſtunt in uilibus,ut in arena fo-
dienda,& in calce coquẽda,& aliis,in qbus uerſaẽ quædam
uilitas;& uide multa exẽpla in l.maximarũ,C. de excu.mu.
lib.11.Et poteſt pro iſtis cognoſcendis dari hæc regula ſm
Bar.in d.l.unica,quia ſicut illud eſt honor, quod in loco re
putatur honor,ut no. Inn.in c.de multa,de præben.facit.c.
cum olim,de conſue.ita illud eſt uile,quod reputatur uile;
& hęc officia uilia poſſunt dici angariæ ab ango , quod idẽ
eſt,quod conſtringo,quia cõſtringunt ad illud.Ita ſumitur
illud uerbum in paſſione dñi , ꝙ ad ferendum crucem an-
garia uerunt quendã Simonem,&c.Hęc
officia uilia de iure ciuili deferuntur tm̃
humilioribus perſonis, non autem maio
rib⁹,ut l.humiliores,C.de ſuſce. & arca.
li.10.Ab his uerò clerici & mãcipia, ſeu
coloni clericorũ & eccleſiarum ſunt im
munes,etiã de iure ciuili.l.placet , C.de
ſac.ſan.eccle.& l.2.C. de epiſ.& cleri. &
16.q.1.*c.generaliter.§.* nouarum. Sed
contra hoc facit l.neminem,C. de ſacro
ſan.eccle.ubi innuitur,ꝙ eccleſia tenetur
ad angarias,& per angarias.Sol.Inn.du-
pliciter.Primò,ꝙ ibi nõ dicitur,ꝙ eccle-
ſia ſubeat angarias,ſed dicitur neminem
excuſari, etiã ſi poſſeſſio pertineat ad ec
cleſiam.Quod eſt intelligẽdum ſm cum
de ruſticis,& colonis poſſeſſionum eccle
ſiæ , quæ nõ excuſantur in caſu ibi expreſ
ſo,ſ.in aduentu Principis,quamuis alias
ſerui & coloni eccleſiarum nõ debent an
gariis & perangariis fatigari.12.q.2.eccleſiarũ ſeruos. Cle
rici autem hoc caſu ſunt immunes ſm quoſdam. Vel ſecun
dò poteſt dici ſm eum,ꝙ eſt ſpeciale in aduentu Principis,
ut angarias & perangarias præſtent,etiam eccleſiæ,dummõ
ad ſordida munera non cogantur. Ego puto,ꝙ clerici, uel
ſerui,qui ſunt in dñio eccleſiarum,nullo mõ teneãtur ẽt in
aductu Principis,quia tunc dictæ perſonæ ſunt exemptę à
dñio & iuriſdictione laicorum,ut leg.& no.96.diſt.c. ſi Im
perator;no.Inn.in c.2.de ma.& obe.& glo.iuncto tex.in c.
quanquam,de cenſi.li.6. ergo in nullo tenentur eorum per
ſonę ad obſequiũ Impatoris; facit.l.reſcripta , §.fi.& quod
ibi no.per Bar.ff.de mune.& ho.& quod ĩ.dicam.unde non
potuit Imperator in hoc ꝑ aliquam legem diſtringere cle-
ricos, arg.in c.quæ in eccleſiarum, de conſtit. & c.fi.de reb.
ecc.nõ alie.& no.hic Io.An.ſuper gl.& ĩ.latius dicam. Sed
reſpectu colonorum liberorum , qui ſeruiunt eccleſiæ pro
mercede,poteſt procedere.d.l.neminem, & dictũ Inn. cum
enim illi ſint ſubiecti Imperatori iuxta no.in c.indicatum.
79.diſt. & per ipſum Imperatorem à multis exempti in d.l.
1.& 2.C.de epiſ.& cle.potuit Imperator in certis caſibus il
lam immunitatem limitare & reſtringere , ut in ſimili no.
15 gl. in c.cum ſm leges, † de hæreti.lib.6. Quædam & tertiò
ſunt onera perſonalia,quæ nõ habent in ſe dignitatem, ſeu
honorem,uel uilitatem,ut eſt legatio,ſeu tutela,uel cura;&
ad hoc omnes laici tenentur,niſi habeant excuſationẽ legi
timam,ff.de excu.tut.per totum.ff. de leg. per totum. Sed
clerici non tenentur,ut l.generaliter,C.de epiſ.& cleri.ca-
nonizata.16.q.1.generaliter,uide tamen tex.iuncta gl.no-
tabili in c.peruenit 86.diſt. ubi legitur & no. ꝙ licet clerici
& monachi non teneantur ſubire tutelam,& curam mino-
rum; pñt tñ,ſi uolunt agnoſcere legitimam,quia eſt officiũ
pium ; quod no. & dic,ut ibi latius no. Et in hoc caſu rectè
põt intelligi.c.2.ſ.eo.Nam quia pium eſt cuſtodire ciuita-
tem,& patriã tpe neceſſitatis;ideo diſponitur ibi,ut cleri-
ci teneantur;& dic latius,ut ibi dicam. Et hæc ſufficiũt quo
ad primũ mẽbrũ.Et intelligo p̃dicta procedere quo ad cle-
ricos tã in muneribus ordinariis,quam extraordinariis.Et
dic,ꝙ ordinaria munera dicunẽ illa,q̃ habẽt certã & deter
minatam ſeu ordinatã pręſtationẽ . Extraordinaria ſunt ,
quæ q̃nque per accidens imponunẽ , ad hoc quod in ſimili
habeẽ in l.Seio.§.medico,ff.de annu.le.& hoc tenuit Guli.
in l.neminẽ , C.de ſacroſan.eccle. ubi tractauit iſtã mate-
riã,& poſuit Bart.in d.l.una.& ſecundũ eũ poteſt dicit,ꝙ il
la ſunt extraordinaria munera , quæ non imponunẽ à lege,
uel à ſenatuſcõnſulto , uel conſtitutionibus Principum ; &
hoc uideẽ innuere tex.in l.1.C.de uaca.mune.lib.10.ſed in
idẽ recidit cũ p̃cedenti,quia qñ imponiẽ lege,uel cõſuetu-
dine,habeẽ de neceſſitate certã p̃ſtationẽ.Et hęc ordinaria

SEB. SAPIA.

a Quòd munus.Vide Iaſ. declarantem in l.placet.in prin.C.de ſac.ſan. eccle.

ZACHARIAS.

b Quędam habent honorẽ annexum. Adde quæ munera habent honores,& quæ dignitatem annexã. Iaco.Rebuf.ĩ l.1.nu. 6.C.de mulie. & ĩ quo loco. lib.10. & quę illa ſubire tenenẽ uide eundẽ ĩ l.uniſquiſq; ,C. de ſilenti. lib.12.

SEB. SAPI.
a Quod eſt munus. Vide Ang. in cõſ. 24. inci. eccleſia ñ tenetur ad munera, & Calde. in cõſil. 2. inci. ſtatuto Peruſino cauetur, in tit. de cenſi. Pe. de Anc. in conſil. 298. incip. habe. ſtatutum communis Paſtoris.

SEB. SAPIA.
b Ante domum. Vide Cardi. in cle. 1. in. 18. q. de uita & honeſta. cle. Alexan. in conſil. 68. inci. uiſo & bene diſcuſſo, co. 6. in. 2. uolu. Bar. Vero. in tract. ſeruit. ruſticarum in tit. de uia. q. 25.

c In qua eſt eccleſia. & adde Alber. de Roſa. in. l. cum uſusfructus, ff. de uſufruc. ubi etiam Baldus dixit vicinum poſſe cogi ad dictã contributionem expenſæ.

ANT. FRAN.
An puteus uiciniæ debeat reparari, & alia pro eo neceſſaria fieri ꝑ ipſos uicinos, uiđ Spe. in ti. de cenſi. in. §. 2. in uer. pone quædã uici. & uide Bar. in conſi. ſuo. inc. quædã cõ uici. ubi tenet, ꝙ uicini tenēt ad refectionē ipſius putei, & ad alia neceſſaria pto eo, ꝙ ēt uoluit Bal. ĩ. l. 4. in §. actor, đ re iudi. ꝙ adeo uerũ eſt, ut ēt ſi uicinus uelit renuntiare uſui ipſius putei, oĩno tenetur conferre ad expẽſas, ut ꝑ Bal. in. l. pen. in fi. de condi. in fer. & tenet. d. Cardi. in cle. 1. ĩ pri. de exceſ. præla. & in. c. 1. de ec. ædifi. & uide Alex. in. l. is cum quo, ff. de aqua pl.. ar.

munera reſpũ rerũ & p̃ſtationũ appellāt
qñq; ĩdicta: qñq. ſuꝑindicta. Nã prĩceps
qñq. ĩponit collectã ꝓ neceſſitatib. oc-
currẽtib. & hoc p̃t appellari ſuꝑindictũ:
q̃a indr̃ ſuꝑ ordinariũ. Indictũ uerò olĩ
erat extraordinariũ: ſed poſtea effectum
fuit ordinariũ: qa ĩponebat̃ ꝑ ſingula lu-
ſtra, i. de quĩquēnio ĩ quinquēniũ, & ſic
hēbat certã & determinatã p̃ſtationé, &
uide de his, C. de iud. ꝑ totũ, & l. una, C.
de ſuꝑindi. li. x. Ab his oĩb. eccl'ia ē exē-
pta, ut ĩ. patebit ēt de iure ciuili. d. l. pla-
cet, C. de ſa. ſan. ec. aut̃. itē nulla cõitas, e.
16 ti. & c. q̃q̃, đ cẽſi. li. 6. † Venio nũc ad ſm
mẽbrũ prĩcipale[c] i. ad munus p̃rimonia-
le. & ſciẽdũ, ꝙ id appellat̃ ꝓpriè p̃rimo-
niale, ubi uertit̃ ſũptus, ut ĩ l. munerũ. §.
p̃rimoniorũ, ff de mu. & ho. & hoc mun⁹
tripliciter ĩponit̃. Nã qñq. ĩponit̃ reb.
nulla habita cõtẽplatiõe ꝑſone. Qñ que
ĩponit̃ ꝑſonę tm̃, nulla habita cõtẽpla-
tione p̃rimonii. Qñq. ĩponit̃ ꝑſonæ ꝓ
reb. habita cõtẽplatiõe p̃rimonii. Venio
a ad primũ mẽbrũ, qđ ē munus merè p̃ri-
moniale, & iſtud ē triplex. Nã qñq. indr̃
rei đ eo, qđ fiẽdũ ē de ipſa re, ut ꝙ nauis,
equus, uel currus uadat ad ſuitiũ reipu-
blicæ. Hoc. n. fit ĩ ipſa re. Qñq. hoc mun⁹
ĩponit̃ ſuꝑ eo, qđ ꝑcipit̃ ex ipſa re, ut det̃
certa pars fructuũ, ut l. modios, C. de ſu-
ſcep. & arca. li. x. Qñq. ĩponit̃ ipſi rei de
eo, qđ ñ ꝑcipit̃ ex ipſa re, nec ē ĩ ipſa re:
ſed ē oĩno extra rē, ut qñ dēt ꝓ ipſa re p̃
ſtare certã q̃titatē pecuniæ annuatĩ. Exē
plũ primi & ſecũdi ĩ. d. l. munerũ. §. patri b
moniorũ, & ſeq. Exẽplũ tertii in. l. hacte
nus, ff de uſufru. & ĩ oĩb. legib. tractãtib.
de tributo & uectigalib., q ſoluũt̃ ĩ pecu- c
nia pro rebus, ut ĩ. c. 1. ĩ fi. de cẽſi. &. d. l.
placet, C. de ſacroſan. eccle. &. c. tributũ.
23. q. 8. Differt iſtud tertiũ à munere, ꝙ
imponit̃ ꝑſonę ꝓ rebus. Nã ibi eſt obli-
gata ꝑſona & ꝑ ꝯſequẽs oẽs res patrimo
nii. l. aufert̃. §. fiſcus, ff. de iur. fiſ. Hic uerò
q̄libet res tenet̃ ꝓ munere, ꝙ eã reſpicit,
& vltra. l. Imperatores, ff. de pub. Qui au
tē excuſant̃ ab iſtis munerib., dixit Bar.
in. d. l. unica, ꝙ nemo cuiuſcunq; dignita
tis exiſtat, ēt ſi ſit eccleſia; alleg. de exact.
trib. l. fi. C. de ſac. ſan. eccle. iubem⁹ nullã
nauē. l. placet, &. l. de his, C. de epiſ. & cle
ri. niſi quaten⁹ lege, vel priuilegio ſpecia
liter ſit expreſſũ, vt ĩ. l. 1. C. de epiſ. & cle
ri. Aduerte licet Inn. hic inuolutè loqua
tur: hoc tñ ĩ hoc paſſu ſẽtire vr̃. Dicit. n.
qđ ſi ad eccleſiã ꝑueniũt poſſeſſiões, qua
rũ rõne dēt p̃ſtari ꝑſonale mun⁹, ſeu mi
litar̃, puta exercit⁹, ſeu hoſpitiũ, uel aliud
ſimile; iſtud p̃ſtabit eccl'ia, arg. 18. diſt. c.
ſi Ep̃s Metropolitanus. 28. q. 8. c. ſi nobis,
&. c. ſępe. ff. de pub. l. Imperatores: tũc tñ
ñ ſubit iſta tãquã onera, ſed uel ex pacto
uel tãquã tenēs rē oneratã. Quęlibet. n.
res cũ ſuo onere trãſit. ſ. de deci. c. paſto-
ralis, &. c. ex lr̃is, de pig. Hęc aũt munera
ꝓpriè patrimonialia appellãt̃ ſm eũ, ff.
đ mune. l. 1. §. patrimoniale; & hæc bene
ſubit eccl'ia, niſi ſint ſuꝑindicta: q̃a ad il

la nõ tenet̃, C. de epiſ. & cleri. l. oẽs. 9. q. 1. c. ſi tributum. Ab
his ēt ſuperind ictis immunes ſunt clerici, & eorũ uxores, &
liberi. 16. q 1. d. §. nouarũ, C. de epiſ. & cleri. l. 2. &. l. oẽs, niſi
neceſſitas immineat, ſ. e. c. ꝑuenit. Et in hoc iudicio meo in
cõpetẽter alle. illud. c. ĩ iſtis munerib. patrimonialib.: quia
illud. c. loq̃t̃ de ꝑſonalib. Subiicit ēt Inn. ꝙ ab aliis omnib.
& ſingulis excuſãt̃ & quãtũ ad decimas, & oblatiões, & alia
ſpũalia & ēt quãtũ ad mãſum eccl'ię ſiue dotē; ita tñ, ꝙ ſi fũ
dus eccleſię, i. in quo fundata eſt eccl'ia, uel fundus dotalis
erat prius tributarius, redimet̃, & tributũ nõ ſoluet. 14. q. 6.
c. cõperimus, &. c. 1. de cẽſi. Quãtũ uero ad alias poſſeſſiões
ſubit eccl'ia munera extraordinaria, dũ tñ reſpiciant pieta
tē, C. de ſacroſan. eccl. l. ad inſtructionē, & ſic poſſet intelli
gi ſm eũ. ſ. e. c. ꝑuenit: ad hoc tñ ñ ſunt eccleſiæ, & clerici ꝑ
ſecularē iudicē cõpellendi, ſed ꝑ eccleſiaſticũ de cuius foro
ſunt ꝑſonæ. Extraordinaria uero, q̄ ad publicã utilitatē tm̃
reſpiciũt, nõ ſubit eccleſia, niſi in aduentu Principis, & feli
cis embolæ C. de ſacroſan. ecc. l. iubemus &. l. placet, &. l. ne
minē. Itē eccleſię ſunt immunes ab ærariorũ inſcriptionib.
23. q. 8. c. ſancimus. Hæc ſunt ĩ effectu dicta Inn. q̄ videntur
cõcernere totũ ſm mẽbrũ principale. Sed ego diſtinguendo
quodlibet mẽbrũ ꝑ ſe dicerē ſic. cũ q̃rit̃, an eccleſia teneat̃
ad munus patrimoniale, ꝙ ſi poſſeſſio ſeu fundus ꝑueniens
ad eccleſiã habebat certũ onus annexũ; & ad illud tenet̃, ſi-
ue habuerit illud on⁹ ex priuata diſpoſitiõe, arg. ĩ. c. dilecti,
de dona. &. c. quãto, de cẽſi. ſiue ex diſpoſitiõe publica, puta
Principis ante, q̃ ꝑueniret ad eccleſiã. Exẽplũ ĩ tributo. Nã
q̄libet poſſeſſio eſt ab antiquo onerata onere ſoluẽdi tribu
tũ Imperatori, ut ĩ. l. Imperatores, ff. de publi. l. placet, C. de
ſacroſan. eccl. &. c. 1. in fi. de cẽſi. Iõ dico, ꝙ eccl'ia tenebit̃ ad
tributũ rõne poſſeſſionis, ſeu poſſeſſionũ, quas poſtmodum
acqſiuit, ꝙ clare innuit. d. c. 1. & ibi dixi plene. Fateor, quod
Italia, q̄ eſt princeps ꝓuinciarũ, ñ obligat̃ hodie ad hęc tri
buta, ut no. ĩ. l. 1. ff. de cenſi. Idē dico in aliis oneribus, q rõ-
ne nãli incũbũt ĩ ipſis reb., ut reficere iter añ domum[b], ff. de
uia pub. refi. l. 1. no. Bar. ĩ l. ad inſtructionē, C. de ſac. ſan. ec.
Itē ĩ purgatiõe putei neceſſarii toti uiciniæ, ĩ qua eſt eccle
ſia.[c] Ad ꝙ no. Spe. in ti. de cẽſi. §. nũc dicẽdũ, ver. itē pone, ꝙ
uicinia. Ad alia aũt onera, q̄ imponũt̃ reb. ſm neceſſitatem
accidẽtē, puto eccl'iã nõ teneri: qa nõ p̃ot res ad illa onera-
ri; iõ, ex quo ꝑuenerũt ad eccl'iã, eximunt̃ ab oĩ exactione.
Et hoc fortè uoluit dicere Inn. dũ dixit eccleſias eſſe immu
nes a ſuꝑindictis. Tñ ñ mihi placet dictũ Inn. ĩquãtũ dicit
eccl'iã teneri ĩ aduẽtu Principis & felicis embolæ: q̃a nõ ui
deo, qũo Imperator potuerit hoc ſtatuere ĩ p̃iudiciũ eccle-
ſię, ex quo aliter a prĩcipio nõ obligauit poſſeſſiões ad hoc
on⁹. Nã poſſeſſiões, q̄ dãt̃ eccl'iæ, dant̃ Deo; & ſic efficiuntur
ſancta ſanctorũ. 12. q. 2. c. qcũq; militũ, &. c. ñnulli. Imꝑator
17 aũt tãq ſubdit⁹ ñ p̃t ſtatuere ſuꝑ reb. Deo dicatis, de cõſti.
q̄ ĩ eccl'iarũ, † p̃ſerti cũ tã eccl'ię q̃ clerici, & bõa eorũ hēant
à iur̃ diuino immunitatē ab iſtis exactiõib., ut ē tex. iuncta
gl. ĩ d. c. quãquã. Imꝑator aũt ñ p̃t ſtatuer̃ ꝯ legē Dei. 25. q.
1. c. ſunt qdã; & hoc ē ꝙ uoluit Io. An. hic, & ſ. e. c. ꝑuenit, ut
dixi, ꝙ nulla lex potuit adſtrĩger̃ eccl'iã ad hęc onera, & ꝑ
hoc patet reſpõſio ad l. munerũ. §. ad huiuſmodi, iũcta gl. ff.
đ mu. & ho. & ad alia, iura, q̄ vñr ĩdiſtictè uelle eccl' ã tene
ri ad onera patrimonialia. vñ puto. l. iubem⁹ nullã nauē, C.
đ ſacroſac. ec. ñ ꝓceder̃ ĩ p̃iudiciũ rei eccl'iæ, đ quo ēt teti
gi ĩ. c. 1. đ do. & ꝯtu. Circa mãſũ eccl'ię, ſeu dotē, & hortum
iuxta poſitũ, ſto cũ Inn. ut đ his tributũ ñ dēat ſolui: ſđ dēt
pri⁹ redimi ab eo, q uult eccl'iã ędificar̃, al's ñ dēt Ep̃s pati
eccl'iã ꝯſtrui, đ quo dicẽdũ, ut leg. & no. ĩ. d. c. q̃q̃, đ cenſi. &
hoc quo ad primũ on⁹ patrimoniale ſm fuit, qñ ĩponit̃ ꝑſo
næ nulla facta mẽtiõe đ re. Et ad iſtũ ĩ dubio ñ tenet̃ eccl'ia
nec clerici, qa ñ ſunt ſubditi Imꝑatori, ſđ oĩno exẽpti, ut in
iurib. ſuꝑius alle. ĩ. d. c. quãquã, qnimo dico, ꝙ ad hoc ñ te
nent̃ laici ciues, ſđ tãtũ ruſtici, & appellat̃ hęc exactio capi
tatio: qa imponit̃ ꝑ capita, non habita rõne patrimonii, ut
l. una

l. una C. de capitati. ciui. cẽſib. eximẽda, li. 11. no. Bar. ibi in
d. l. una. Tertiũ ius fuit, quo ĩponit̃ onus ꝑſonæ habito re-
ſpũ ad patrimoniũ, & ad hoc nõ tenet̃ eccleſia, nec ēt laici
nõ ſubditi, licet hēant p̃rimoniũ in loco, ut l. reſcripto. §. fi.
& ibi ꝑ Bar. ff. đ mu. & ho. niſi aliud hēat cõſuetudo, ut no.
Bar. ĩ d. l. una, ñ tñ ualebit cõſuetudo in p̃iudiciũ eccleſiarũ;
tũ qa ē grauoſa eccleſiis, ut ĩ c. 1. de cõſu. Tũ qa eſt ꝯ liberta
tē eccleſiaſticã, ut in aut̃. caſſa & irrita, C. de ſac. ſan. ecc. cõ-
iũcta aut̃. itē nulla cõitas, C. de epi. & cle. & in iſto mẽbro
p̃t ꝓprie intelligi iſte tex. & cap. fi. de ui. & hone. cler. & c.
q̃q̃, p̃al. Venio ad tertiũ mẽbrũ principale, ſ. ad onus patri-
moniale miſtũ, & dr̃ mun⁹ miſtũ illud, qđ habet onus cum
ſumptu, ff. de mu. & ho. l. munerũ. §. miſta. Participat. n. đ
munere ꝑſonali, quatenus hēt onus annexũ. Itē cũ patrimo
niali, quatenus eſt cũ ſumptu, vñ ꝑangariæ dñr munera mi-
ſta, & de his dic, ut. ſ. ĩ p̃cedẽtib. Nã ubi eccl. nõ tenet̃ ad ꝑ-
ſonalia, nec realia, fortius nec ad iſta miſta, ubi dixi eã tene
ri ad utrũq;, tenet̃ ad iſta, ad hoc c. 2. ſ. eo. ubi procedũt rl'r.
18 † Sed dubitat̃ ĩ qbuſdã, & prĩò qđ ſi eſt aliqđ explicãdũ, qđ
reſpiciat pietatē? Inn. ut. ſ. dixi, uoluit eccleſiã teneri ꝑ d. l.
ad iſtructionē, & ꝑ c. 2. ſ. e. ſec⁹ dicit, ſi reſpicit publicã vti-
litatē, ut hic. Aduerte. l. ad inſtructionē, loq̃t̃ de refectiõe
itinerũ & põtiũ, & ſic uult Inn. eccleſiã teneri ad cõtributio
nē taliũ & ſimiliũ, & ꝑ hoc ur̃ idē ſenſiſſe in ędificatiõe, ſeu
reparatiõe ciuitatis, ſeu caſtri, & idē vr̃ hic uelle gl. in uer.
releuãdas. Idē Vin. & Hoſt. ſed Io. An. 16. q. 1. d. §. nouarũ,
ſentit ꝯ̃riũ. loq̃t̃ tñ de inſtructiõe murorũ, & cũ Io. concor-
dat Accur. in d. l. ad iſtructionē. Phi. dicit hic tales cõtribu-
tiões ſine papę lnĩa fieri ñ debet̃ ꝑ c. aduerſus. ĩ. e. Io. An. di
cit ſe ñ uidere, qũo leges ñ ſolũ Digeſtorũ, ſed ēt authẽtico
rũ poſſint cõſtringere eccl'ias ad talia, & remittit ad no. ꝑ
ſe ĩ c. cõſtitut⁹, đ re. do. & ſic vr̃ uelle, ꝙ. l. ad inſtructionē, &
ſiles nõ ꝓcedãt ĩ p̃iudiciũ eccleſię. do. Ant. trãſit hic ſimil'r
recitãdo doc. ĩ d. l. ad inſtructionē. Itē Io. An. & Phi. dñt. n.
ꝙ in oĩb. caſib. in quib. reperit̃ exp̃ſſum de iure ciuili eccle-
ſias teneri, ꝙ tenent̃ ēt inconſulto Romano põtifice. Nec
ob. dictũ. c. aduerſus, qa ibi ꝓuidet̃ ꝯ grauamina ex̃ordina-
ria, q̄ ꝑꝑ aliquod accidēs ꝑ Principē ſecularē imponũtur.
Aliàs ſi c. aduerſus, loqueret̃ gñal'r de oĩb. munerib. multæ
leges corrigerẽtur, qđ nõ eſt ſentiẽdũ, arg. de ele. c. cũ ex-
pediat, li. 6. Nã leges habẽt ui canonũ, ſi canõ ſp̃ al'r nõ ꝯdi-
cit, de no. oper. nũci. c. 1. Et ex hoc putat ſtãdũ huic gl. ꝙ ec
cle. teneat̃ ad iter, uel põtē faciẽdũ, uel muros reficiẽdos; ſi
fuerit de neceſſitate, ſecus, ſi ad decorē. d. Pet. de Anc. tran-
ſit quo ad ꝯſtructionē & refectionē murorũ cũ opi. Iac. Bu.
quã poſui in d. l. ad inſtructionē. Diſtinxit. n. aut fiunt ad or
natũ, & nõ tenet̃. aut neceſſariò, puta ꝑꝑ guerrã, uel ſuſpi-
cionē guerrę, & tenet̃ eccl. Dixit. n. But. ibi, ꝙ eccl. tenet̃ ſol
uere gabellã de plauſtris, ſiue curribus, ſi gabella cõuertit̃ in
reparationē uiarũ & põtiũ, qa de eis, ſicut de priuatorũ uti-
litate tractat̃. Et ꝑ hoc dixit ipſe do. Petrus poſſe dari gñã-
lem doctrinã, ꝙ ubicũq; tractat̃ de gñali utilitate clerico-
rũ & laicorũ ſil' & miſtim, clerici teneãtur contribuere una
cũ laicis. Hic dicit ſe audiuiſſe, ꝙ ad aggeres, q fiũt iuxta ma
re, uel flumina ꝑꝑ timorē inũdationũ poſſeſſionũ, tenent̃ ꝓ
poſſeſſionibus ſuis contribuere clerici, ſicut laici ꝑꝑ cõem
innundationē, ſeu ꝑꝑ cõe periculũ. Idē fortè ſm eũ ad eui-
tandũ rapinas, incẽdia, captiuitates, & alia multa mala ex
aduentu alicuius ſocietatis hoſtilis ꝯ ciuitatē, ſi pecunia ſe
redimãt al'r defendere ñ ualẽtes. hic. n. uerſat̃ utilitas cleri
corũ, ſicut & laicorũ ꝑꝑ dãna ĩ eorũ poſſeſſiõib. infligẽda.
a Vbi. n. eſt dãnũ, dēt eſſe & cõmodũ[a], ut in cle. 1. de cenſi. &
hoc ultimũ originaliter fuit Bar. licet ipſe nõ alleget, in. l.
nullus, C. de curſu pub. li. 12. & ad idē facit ſm d. Pe. ſ. c. per
uenit, ubi clerici tenent̃ ēt uigilare pro cuſtodia, & tuitio-
ne ciuitatis. Itē licitũ eſt eccleſias incaſtallari, ut bõi à malis
ualeãt ſe tueri; ut no. ĩ. c. ĩ. ꝓx. Itē nulla ē maior pietas, quã
defendere patriã, & debiles pauperes ab hoſtib. 23. q. 3. c. for

titudo, & c. nõ inferẽda. Et hac rõne ꝓ pa
ce & q̃ete, quã tueri & defendere dēnt ec
cleſiæ, ſoluit̃ ab ipſis eccl'iis ĩperatori tri
butũ, 18. q. 8. c. tributũ. Itē hoc mun⁹ reſpi
cit pietatē, ut euitēt̃ incẽdia, & occurrat̃
ꝑiculis captiuorũ, & multis malis. ergo te
net̃ ecc. ꝑ. ſ. dicta, maximè ꝑ Inn. Nõ ob.
hoc c. ubi hoc relinq̃t̃ arbitrio ep̃i & cler.
Dēnt. n. ſm eũ ĩtelligi, cũ ꝓ neceſſitatib.
mere laicorũ uolebat eccleſias grauar̃, vt
dicit patere ibi: Iſti uero onera ſua &c. &
ibi: qlibet arbitret̃ ſibi, &c. & ibi, cões ne
ceſſitates, ul' utilitates, &c. qđ verbũ reꝑit̃
ĩ c. aduerſus. ĩ. e. ſecus ergo, ubi on⁹ uenit
ĩponẽdũ ꝓ cõi neceſſitate clericorũ; uel
laicorũ. hic. n. nõ hēt locũ hoc. c. nec. c. ad
uerſus. ĩ. e. & h. d. ſalua determinatiõe me
lius ſentiẽtis. Dicit tñ, ꝙ portio tãgēs ec
cleſiã dēt peti corã iudice ſuo, ñ ꝑ laicos
dēt cogi. Et quo ad prĩcipalē q̃õnē de re-
fectiõe murorũ, opi. But. tenuit Bal. ĩ d. l. a
ad inſtructionē, cũ hac ultima limitatio
ne, ut fiat cõpulſio ꝑ iudicē eccleſiaſticũ,
nõ ꝑ laicũ. Ego in hac ciuitate Senarũ ha
bui hãc q̃õnē de facto tãgētē principale
monaſteriũ mõtis Oliueti, ꝯ qđ inſtabat
cõitas, ut cõtribueret ad expẽſas murorũ
cuiuſdã uillæ, ĩ qua mõaſteriũ hēbat mul
tas poſſeſſiões, & cõſului mõaſteriũ ñ te-
neri, & ita mediãte ꝯſilio meo monaſte-
riũ fuit ab illo oner̃ abſolutũ & qa ꝑ mo
tiua apit̃ intell's multorũ iuriũ ĩ hac mã,
inſerã ĩ effectu cõſiliũ meũ, & rñdebo ad
motiua ĩ ꝯ̃riũ facta. Probo. n. eccleſiã ñ te
neri iurib. rõnib. & ſummorũ doctorũ au
thoritatib. Et priò adduco hoc. c. ñ min⁹
vbi tractabat̃ đ foſſatis faciẽdis, q̄ ꝓfectò
cõcernũt cuſtodiã ciuitatis, & utilitatem
publicã tã clericorũ, quã laicorũ, & tñ de
cidit̃ hic, ꝙ ab ecc. ñ dēt exigi aliqua por
tio, ut debita, imò ꝓhibet̃ ſub anathema
tis diſtric. niſi Ep̃s & clerici tãtã neceſſi-
tatē, uel utilitatē ĩſpexerint, ut abſq; ulla
diſtrictione, uel coactione ad releuandas
cões utilitates, uel neceſſitates, ubi laico
rũ non ſuppetũt facultates, ſubſidia per ec
cleſias ęſtimēt conferenda. Et pondera illud uerbũ, cões uti
litates. Non. n. dicit laicorũ tm̃, & hoc idē uerbũ reperitur
in d c. aduerſus. Ex quo patet, ꝙ imminẽte neceſſitate cleri
corũ & laicorũ, nõ tenẽtur clerici aliqđ cõferre, niſi ſpõte
uelint, approbãte ep̃o cũ clero & ubi laicorũ nõ ſuppetunt
facultates, & hodie per c. aduerſus, nõ p̃nt clerici in his cõ-
tribuere, niſi Rom. põtifice prius cõſulto, & fuit illud ſanci-
tũ ꝑꝑ quorũdã imprudẽtiam ſępe allegantiũ talē neceſſi-
tatē, uel utilitatē. Secũdo ad idē adduco tex. not. in aut̃. itē
nulla cõitas, C. de epi. & cle. ubi general'r prohibet̃, ne quis
audeat ab eccleſiis exigere collectas, exactiones, angarias &
perangarias q̄ oĩa ꝑꝑ cõem utilitatē & defenſionē reipubli
cę, in qua indubiè includit̃ utilitas eccleſiarũ & clericorũ,
exigunt̃. Ad idē tertiò adduco. c. 1. de Imm. ecc. li. 6. & c q̃q̃,
de cẽſi. eo. li. & cle. p̃ſenti, e. ti. & c. fi. de ui. & ho. cle. & l. pla
cet, C. de ſacroſan. eccl. l. 2. C. de epi. & cle. 16 q. 1. gñaliter,
cũ multis ſi. quę eximũt eccleſias, & ipſarũ bona ab oĩb. ga-
bellis collectis, exactionibus, & ſimi. Probatur quartò hac
rõne. Bona eccleſiarũ ſunt deputata publico uſui ſpũali. 12.
q. 1. c. uidẽtes. 16. q. 1. qm̃, de preben. & c. rõ, & d. l. placet &
hinc dicit tex. in c. nulli liceat, 12. q. 2. ꝙ oē illud, quod ec-
cleſiæ conſecrat̃, ſiue fuerit aĩal, ſiue ager, ſanctũ ſanctorum,

SEB. SAPIA.
a Et commodum. Vide Pet. de Ancha. in conſil. 96. & Moder. in. l. ſi ex toto. in princ. col. ult. ff. đ leg. 1.

SEB. SAPIA.
a Tanta neceſsitas. uide Ab. prędicta referentē in cōſi. 3.inc.caſus, ſuper quo cōſilio petit in.1.uol.& Abba. hic ēt refert & ſeq̄t d.Iaſ.in.l. placet,col.5.C.de ſacroſan.eccleſiis.
b Itē contra illud dictum Bar.& Pet, adduco tex.expreſſum in l.placet,C. de ſa,ſan.ec. Nam collecta , uel datia, quæ imponuntur rōne belli, uel ut ꝓuideat̄ talib. gentibus ſunt munera extraordinaria , & ꝓpriè dn̄r ſuper indicta, qn̄ pp bellum ex neceſſitate belli, ut declarant gl.& Bar.ī ru. de ſupin dictis,& Bar. in.l. is q,ff. de iu. immu.Sed in d.l. placet,eſt tex. ꝙ ecc. eſt immunis a ſup indictis, hoc eſt a muneribus realibus, q̄ imponūtur pp neceſsitatem belli.ergo &c.Ad idē uide, qđ eleg. & pul.determinat̄ & bn̄, ad propoſitū Di. Ray.Bal.d. Ale.& oēs moder. in. l. ſi ex toto,in prin.ff.de le.1.ubi q̄rūt. Pone aliq̄s habet immunitatem ab oib. munerib.ꝑſonalib.realibus,miſtis,ordinariis, & finaliter ſecundū modū. quę tradit Bar.ī.d.l.is qui,nūquid intelligat̄ exēptus etiam a muneribus extra ordinariis,q̄ iponūtur ob neceſsitatem belli? qui paſſus eſt multū ambiguus,& uarii uaria dicūt,ut ibi uideri pōt. Tangit ēt not.d.Ant.in c. ꝑuenit,de cēſi.ubi gn̄aliter tāgit , an priuilegiati & exēpti intelligantur etiā priuilegiati quo ad munera extraordinaria,quæ imponuntur rōne belli.

ANT. FRAN.
Quę dicant̄ munera ordinaria , uel extraordinaria,uide per Bart. in.l.2.ff.de iu.immu.& in.l.4.de an nō.& tribu.li. 10.

dn̄o efficit̄,& ad ius ꝑtinet ſacerdotum'. Nō ergo dēt mūdano uſui & publico deſeruire, qa ſemel Deo dedicatū ad humanos ūſus trāſire nō dēt amplius, ut in illa rl̄a,ſemel Deo,de re.iu.li.6.Nā & ius publicū uerſat̄ ī ſacerdotib.& ſacris.1.diſ.c. ius publicū.Laici ergo cū ſint mūdani, & principal̄r habeāt utilitatē ī re publica mundana , dēnt ſubire onera reipublicę mūdanę.Bona uerò eccl̄iarū , q̄ ſunt Dei dēnt deſeruire reipublicæ ſpūali . ſimil̄r uidemus in ꝑſonis. Nā milites ſeculares militāt mūdo , milites cęleſtes militant Deo,& ſic illi in tꝑalib. iſti in ſpūalib.vt in c.reprehēſibile,& c.quo auſu,24.q.ult. rectè ergo dicit tex.in hoc c.nō minus,ꝙ q̄diu laicorū facultates ſuppetūt , n̄ dēnt eccleſię aliq̄d elargiri, ne ſubtrahant̄ bona uſui publico ſpūali.Hinc no.tex.ī cle. qa contingit,de re.dot.dicit,ꝙ deputata certo uſui largitiōe fideliū,n̄ dēnt đputari ad aliū uſum,author.Romani pōtificis dūtaxat excepta.Hinc tex.in hoc ca.dicit hęc onera eē laicorū,ut patet ibi, iſti uero onera ſua,&c. licet ī ſequētib. tractet de cōi utilitate, uel neceſſitate : ſed dicit illa laicorū,q̄ eis īcūbūt rōnib.ꝑdictis,licet d.Pe.ītellèxerit,& n̄ bn̄ iudicio meo, ꝙ loq̄t de neceſſitate, uel utilitate laicorū dūtaxat ꝑ illud uerbū ſua, &c. nā ſi dictū ſuū fuiſſet uerū,replicaſſet poſtmodū de laicis,qđ nō fecit,ſed dixit, de cōibus. Et idē dixit ī c.aduerſus, qđ ꝑſerti ꝓbat̄ ibi,dū pp̄ dixit,ꝙ ſua īcereſt ꝓuidere cōibus utilitatib. clericorū. Hāc ēt ſn̄iam ꝓbat cōis opi.doc. utriuſq; iuris, de qua ꝑ Canoniſtas ī c.fi.de ui.& ho.cleri.& c.1. de immu.ec.li.6.& ī cle.ꝯn̄ri,đ cēſi. ꝑ Io. de Lig.& Bar.in.l.reſcripto, ff. de mu. & ho.ī.l.placet, C.de ſac.ſan. ecc. Dn̄t.n.ꝙ bona eccleſiaſtica n̄ tenent̄ ad aliqua onera mūdana,niſi pri⁹ fuiſſent cēſualia, aut tributaria an̄,q̄ ꝑueniſſent ad eccl̄iā,ita; ꝙ ſoluiſſent certū tributū,uel cēſum. Al̄r āt n̄ tenēt,q̄q̄ priores poſſeſſiones prius ſoluiſſent tꝑe neceſſitatis , uel utilitatis aliquas collectas,ſęu factiōes,ad hæc multa iura ſuperius all.Hāc ſn̄iam ꝑcisè quo ad caſum noſtrū,ſ.ī refectiōe murorū,tenet gl.ſubtilis ī decr.16.q.1. ✱ d.c.gn̄aliter ✱ §.nouarū.ubi expreſſe.dicit,ꝙ lex ad inſtructionē,nō.tenet. Vn̄ apertiſſimè uoluit ille iuris canonici ſpeculū Io. An. hic,ut.ſ̄.dixi , q uoluit ſingul̄r , ꝙ nulla lex,nec Digeſtorū nec Codicis, nec Authēticorū potuit in hoc adſtringere eccleſias: Hāc eādē ſn̄iam ſecut⁹ eſt gloſſator iu.ciuil.clariſſimus ī d.l.ad inſtructionē.Idē ibi Bart.iuris ciuilis illuminator, dicēs,ꝙ d.l.ad inſtructionē,in ꝑte corrigit̄ ꝑ aut̄.Itē nulla cōitas,pal.Diſtinguit n̄.inter onera realia , & q̄ iponūt̄ ꝑſonis pp bona,ut ad prima teneāt̄ eccl̄ię,ad ſecūda uerò nō.Vn̄ ꝓ refectiōe pōtis,& murorū onera iponūt̄ ꝑſonis ꝓ reb. Nullo n.iure cauet̄,poſſeſſiōes ad hęc obligatas fore.Quid plura.ipſemet Hoſt. ur̄ correxiſſe opi.ſuā,quā adſtruebat ī c.nō m in⁹ b

nouiſſimè ī ſum.ſua ī ti.eo.§.in q̄b. uerſ. ad exordinaria.ubi dicit,ꝙ hodiæ eccl̄ię ſūt īmunes ab iſtis munerib. cōcernētib. publicā vtilitatē ꝑ dictā aut.itē nulla cōitas,cū ſi.Et ſic,ꝙ hodiè n̄ ꝓcedit ex toto diſpoſitio illi⁹ legis ad īſtructionē.Multi ēt doc.antiq hāc opi.ſecuti ſunt, đ q̄b.n̄ curo ſpecificā mētionē facere , cū ꝓ ſn̄ia nr̄a hēam⁹ utriuſq; iuris illuminatores, ut gloſſatorē ī decr.gloſſatorē ſanctiōis iuris ciuilis,Bar. & Io.An.q̄s.n. auderet ab hac opi.ſaltē ī practica recedere, maxiè ꝯ religionē;cū n̄ parua ſit rō,q̄ ꝓ religiōe facit.l.ſunt ꝑſonæ,ff.de reli. & ſūp. fu.ꝓfectò ſi q̄s rectè pōderat gl.iſti⁹.c.nō ſentit opi.quā pria frōte ſentire ur̄.Nam iſta gl.ē hic poſita ſuꝑ caſu excepto,ſ.qn̄ Ep̄s & clerus inſpiciētes neceſſitatē, uel utilitatē laicorū,uolūt abſq; coactiōe aliqua ſubſidia elargiri.vn̄ gl.iſta in uer. ad releuādas,uoluit poti⁹exēplificare đ hac neceſſitate, uel utilitate cōi, quā ponere caſū exceptū a diſpoſitiōe iſti⁹.c. qđ ſatis colligit̄ ēt ī eo,qđ dixit, ꝯferre.n.dēt.Et ſic ꝑ verbū.n.cōtinuat ſe ad textū.ſi.n.uoluiſſet ponere caſū exceptū dixiſſet, ꝯferre tn̄ dēt,ul̄ per verba ſil̄ia locuta,fuiſſet & q̄cq̄d ſentiat,ſatis ē hęc opi.nr̄a fulcita iurib.rōnib.& authoritatib.quar̄ eccl. ad hęc onera nō teneāt,niſi ꝑuata diſpoſitiōe h⁹.c.& Ro.pōtifice pri⁹ cōſulto, ut
9 dr̄ ī d.c.aduerſus. † Putarē tn̄,ꝙ ubi tāta
a neceſſitas a īmineret,ꝙ n̄ poſſet ſine aliorū ſcādalo & ꝑiculo hr̄i pri⁹ recurſus ad Papā , ꝙ ſufficeret tūc deliberatio Ep̄i & clericorū,arg. opti.ī.l.tutor,q reꝑtoriū, ff.đ admi.tu.& corū,q̄ dixi.ſ̄.ti.ꝓx.c. fi.
10 †Nō ob.huic cōcluſiōi motiuū d. Card.ī eo,qđ dixit ſtādū legib.ex quo ī canōib. ꝯriū n̄ reꝑit̄,ut ī c.1.đ no.ope.nun.Dico n.illa iura n̄ ꝓceder̄,qn̄ lex īꝑialis ē dānoſa eccleſiis,ſeu eccl̄iaſticis ꝑſo. Nō.n. tenet,niſi ſpecificè apꝓbet̄ ab ecc.ut cōis doc.theorica ī c.fi.đ ſol. & ī c.eccl. ſāctæ Marię,đ ꝯſti.facit.x.di.c.ſi ī adiutoriū, & c.fi.đ re.ec.n̄ alie. Et ꝑ hoc patet q.l.ad īſtructionē,&.l.iubem⁹ nullā nauē, C.đ ſac.ſan.&.l.null⁹,C.đ curſu pub.li.12.cū ſi.n̄ tenēt quo ad eccl̄as,cū ſpecificè n̄ reꝑiant̄ approbatæ ꝑ eccl̄iā,imo poti⁹ reꝓbatę ſaltē quo ad effm̄,ut hic,&d.c.q̄ q̄ đ cēſi.li.6.cū ſi.Itē & ſcđò pt rn̄deri,ꝙ illa iura ꝓcedūt,qn̄ lex īꝑialis gn̄al̄r diſpōit,tūc ē ꝑuāda ī foro canōico, ſi canō n̄ ꝯdicit.Sec⁹,qn̄ lex ſpecificè diſpōit ſuꝑ reb.& ꝑſonis eccl̄iaſticis, qa talis lex eſt nulla ex defectu ꝑtātis,q̄tūcūq; canō ſpecificè illā n̄ īprobet,ut uoluit Cal.& bn̄, ī d.c.1.đ no.ope.nū.Dixi pleni⁹ ī repeti. c.ecc.ſāctæ Mariæ,đ ꝯſti.& pondera, qa iſte tex.vr̄ directè cōcludere ꝯ illā.l.null⁹.nā ibi dr̄;ꝙ tꝑe expeditiōis null⁹excuſat̄,ēt ec.& iſte tex. īnuit aptè oppoſitū ī eo,qđ facit mētionē đ expeditiōe,& cōcludit eccl̄iā nō teneri,niſi ſpōte uelit ecc. & clerus ſubſidia aliqua ꝯferre,ubi laicorū n̄ ſuppetūt facultates.Et exponit Io.An.hic illud uerbū,expeditiōes,i.caualcatas,uel miſſiones nuntiorū.Et per hoc uidetur, ꝙ dictum Bar. in d.l. b nullus , & dictum Pet.hic non procedit , ſaltem indiſtinctè in eo

& in.l.1.de agri. & cēſi.li.11.& per Salic.in.l.fi.C.ſine cenſu.uel reliq̄s, & ꝑ Cardi.in cle. 1.in.18.q.de ui.& hone.cleri.ubi dicit, ꝙ ea quæ legibus, uel conſtitutionibus, uel ſenatuſcōſultis imponunt̄,dn̄r eſſe ordinaria, ut patrimonialia,à q̄b. null⁹ excuſat̄,ut in. l.2. C.de mu. patri. & eo.mō illa,quę habēt certā formam & ꝑpetuam,ut per Alex.in d.l.2. ff.đ de iu.imm. & uiđ Spe.in tit. de cēſi. in.§.2.in uer.quæ aūt,& ſe.ubi declarat, quæ dicantur eſſe munera ꝑſonalia,quæ realia , & quæ dicantur miſta , & q̄b⁹. & pro q̄b.iponantur , ut per Spe. in tit. de cēſi.in.§.2.in uer. q̄ aūt,& ſeq.& uide Bar.in.l.1.C.đ mulie. & in quo loco,li.x. & eūdē Bar.in.l.reſcriptū in.§.ſciendū,ff.de mun̄.& hono.& in quo loco ſint ſubeūda onera,& uide gl.& Bar. & alios ī.l.aſſumpti § filius,ff. ad muni.& in.d.l.1.C. đ muli.& in quolo, & uide gl. in.l.ciues,C. de inco. li. x.Et quæ munera ſubeāt clerici, uel forenſes, uide per Bar.in d. l. reſcriptū, in.§.fi.& in.l. fi.§. patrimoniorū,e.ti. & Car. in d.cle.1.18.q.ſ̄.alle.Adde,ꝙ priuilegiū īmunitatis in dubio,nō extendi tur ad onera ſubeūda tꝑe guerræ niſi expreſſe hoc ſit dictū,ut ꝑ Bal. in.l. iubemus,C.de ſacroſan.eccl.& per Alber. de Roſ. in l.ex toto, in prin ff.l de lega.primo & per Bar. Capo; Vero.in i. cautel. cau. 118.

ſeō,ꝙ volūt eccl̄ias & clericos tēeri ad cōtribuēdū tꝑe caualcatę cū.ſ. veniūt iſtæ ſocietates ad dānificādū cōitates. Vn̄ ad illā l.null⁹, ꝑ quā fuit Bar.motus,& ad alia iura ciuilia patet ſatis rn̄ſum.Reſtat nūc rn̄dere ad cōſiderationem dn̄i Pet.in eo,ꝙ pōderauit cōem vtilitatem clericorū & laicorū.Dicerē.n.ſic,ꝙ aut neceſſitas, vel vtilitas imminēs cōcernit vtilitatē eccl̄iarū à remotis ꝑ quādā conſequētiā;& & tūc tex.aꝑtus eſt hic,ꝙ eccl.nō tenēt,inducēdo tex. ꝓut ſ̄.dixi;& faciūt alię rōnes ꝑ me.ſ̄.inductę.Nā in hoc ꝓdeſt immunitas eccl.cōceſſa:qa in publica vtilitate,in qua icludit̄ vtilitas priuata,n̄ tenet̄ ad munera ſubeunda.ſi.n.cōcernerēt ad expediēdā ſolū vtilitatē laicorū,in nullo ꝓdeſſet hęc īmunitas eccl. Aut neceſſitas, vl̄ vtilitas cōcernit de directo & prīcipal̄r vtilitatē eccl. & laicorū, vt puta praua ſocietas territoriū,ciuitates īcēdit,deuaſtat,ꝯſumit,ī quo eccl̄ia hēt multas poſſeſſiōes; & tūc dico,ꝙ eccl̄ia dēret cōtribuere,ſed n̄ ad ſolā deliberationē laicorū.Vn̄ pōdera,ꝙ cū ad hæc onera poſſeſſiones n̄ ſint obligatæ:ſed collecta ē imponēda ꝑſonis cōtēplatiōe rerū,oportet,ꝙ cler⁹, & populus prīcipaliter cōueniāt, & deliberēt ſuꝑ hac exactiōe redimēda,nec toti⁹ populi deliberatio hēbit obligare clerū,nec e ꝯ.Cū.n.agat̄ de vtilitate vtrorūq;,oportet vtrorūque cōſensū īteruenire:qa qđ oēs tāgit, dēt ab oībus cōꝓbari,vt ī cle.1.de cēſi.& c.ad hoc,de off. Arch.facit qđ in ſimili le.& no.in c.paſtoralis,de reſc.& opt.facit c.fi.de fer. c.1.de cēſi.vbi tex.ī cōcernētibus clerū & populū ēt ī actu cōcernēte animā req̄rit cōſensū vtriuſq; & vide qđ dixi in d.c.fi.Fateor tn̄,ꝙ ſi cler⁹ nō vellet ſine legitima cā cōſentire,ꝙ popul⁹poterit offm̄ ſuꝑioris eccl̄iaſtici iplorare,vt cōpellat clerū ad cōſentiēdū & cōtribuēdū,ar.bo.in c.nullus de iure pa. Puto ēt,ꝙ in hoc caſu n̄ hēbit locū diſpō c.aduerſus,vt Ro.pont.prius ꝯſulat̄:qa impēſa eſt fiēda nō ſolū pp vtilitatē publicā,ſed ēt pp vtilitatē priuatā bonorū eccl.& ſumus ex̄ caſū illi⁹ c.aduerſus,facit c.1.& 2.de cēſi.Et no.diligēter hæc dicta mea:qa optima,& nemo ſentit. Rn̄deo inſuꝑ ad alia motiua,q̄ vident̄ obuiare ꝯcl̄oni ſ̄.factę. Et priò ad c.ꝑuenit,ſ̄.e. dico, ꝙ nō loq̄t ī fructib⁹ & bonis diſtrahēdis,ſed de quadā cuſtodia ad neceſſariā tuitionem ciuitatis,q̄ nō īminet in caſu nr̄o.Itē ꝑſuppoſito,ꝙ eēt magna neceſsitas,debet ſeruari tenor hui⁹ c.& c.aduerſus,propter periculū indebitæ alienatiōis bonorū eccl.qđ nō iminet ī caſu c.ꝑuenit.Itē ibi tractat̄ de negotio cōcernēte immediatè vtilitatē clericorū,nec fit deliberatio ꝑ laicos,ſed Ep̄s hēt hoc diſponere,vt ibi.Itē nō obſtat, qđ dicit̄ de pietate , dico.n. ꝙ vbi agit̄ directè de captiuis redimēdis, vel pauperib⁹alēdis,tūc eccl̄ia dēt nedū ſubuenire,ſed ēt bona ſua diſtribuere,vt in c.aurū,12.q.2. ſecus aūt in caſu nr̄o,ſ. in refectionē murorū,& ſimiliū, vbi ēt diuitū nutrit̄ vtilitas.Itē,ex quo laici ſūt potētes,dēnt ipſi hoc facere,vt hic diſponit̄ de foſſatis,& nō detrahere de cultu diuio pauperib⁹ & religioſis ſūptus & neceſſaria,vt expēſa fiat ſibi ī cām nō neceſſariā;& vbi ꝑſumeret̄,ꝙ laicorū facultates nō ſuppetāt,& neceſſitas vrgeat,tūc ꝑuet̄ qđ hic dr̄,&.ĵ.e.c. aduer-
11 ſus;& hæc bn̄ notabis.† Vlt.q̄rit̄ hic,an eccl̄ia a & clerici tęe-
a ant̄ ad gabellas,q̄ hodie iponūt̄ ī vino,& ſim.& dic,ꝙ nō ꝑ illā aut̄.itē nulla cōitas,C.de ſa.ſan.ecc.tenet Bal.ī d.l. placet,C.eo.ti.niſi gabella fuiſſet īpoſita ꝓ onerib⁹,ad q̄ tenet̄ ecc. qa tūc ſuccedit loco onerū,vt voluit Bar.ī d.l.ad īſtructionē;& viđ đ mā,qđ pleni⁹ le.& no.ī c.fi.đ vi. & ho.cle.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia dicitur propria domus orationis.*
2 *Cœmeterium gaudet illa immunitate,qua gaudet eccleſia.*
3 *Eccleſia poteſt tempore neceſsitatis ad defenſam rerum & perſonarum incaſtellari,uel fortificari contra hoſtes.*
Argumentum de perſonis ad locum validum eſt.
4 *Proceſſus factus per iudicem ſecularem in eccleſia, vel in cœmeterio eſt ipſo iure nullus.2.8 ſecus per iudicem eccleſiaſticum.*
Actor ſi eſt excommunicatus, non poteſt contra aliquem iudicium agitare, ſi illud iudicium agitatur in eccleſia.
Excommunicatus debet repelli à limine eccleſia, quacunq; cauſa intret.
Contractus facti in eccleſia valēt,quando expediūtur per iudicem ſecularē per uiam voluntaria iuriſdictionis ſecus,ſi contentioſa.
Contractus & geſta ſpectantia ad voluntariā iuriſdictionem,poſſunt fieri diebus feriatis .
Arg đ dieb⁹feriatis ad locū ſacratū,validū ē ī iure
7 *Diſpoſitio odioſa ſuper quaſi contractu,non extenditur ad purum contractum; nec e contrà.*
8 *Mulier,qua prohibetur contrahere ſine certa ſolennitate,non prohibetur adire hæreditatem, etiam ſine illa ſolennitate .*
9 *Doctorari quis poteſt in eccleſia.*
Scholaris,ſi reperitur idoneus,et petit ſe doctorari, nō peccat vitio ꝑſumptionis:ſecus, ſi eſt indignus.
Pct̄ū factū in eccleſia eſt magis graua & puníbile.
10 *Concilia vel parlamenta fieri in eccleſia, eſt prohibitum,niſi reſpiciant actum pietatis .*

CAP. V.

C*Vm eccleſia.* Cauſæ ſanguinis in eccleſia,vel cęmeteriis agitari nō debent. hoc dicit. Diuiditur.Nā in principio,& in fine ponitur duplex conſtitutionis cauſa: in medio ponitur conſtitutio . Secunda , ibi: *ſeculares.* Caſus literalis.Cū eccleſia Dei (ſecundum Euangeliū)domus orationis eſſe debeat,& non ſpelunca latronū, aut ſanguinis forum,ſtatuit Pa ꝙ iudices ſeculares cauſas criminales, vbi de ſanguinis effuſiōe,vel de corporali pœna agitur ibi ſub interminatiōe anathematis nō debeant exercere . Abſurdū eſt em̄ ibi cām ſanguinis agitari,vbi eſt tutela refugii cō-
1 ſtituta.B.†No.1.ꝙ eccl.eſt oratiōi deputata;& facit iſte tex.vt magis in eccl.quā alibi ſit orandū,ad qđ vide bo.tex. cū gl. in c.ꝑ ſimoniā.41. diſ.& in c.decet.§.nul-
2 lus,e.ti.li.6.†No.2.ꝙ cęmeteria gaudent eodē priuilegio cū eccle.ſicut em̄ interdicitur iudicium ſeculare in eccleſia, ita & in cęmeterio,vt hic; & hodie ꝓceſſus eſt ipſo iure nullus , ſiue fiat in eccleſia, ſiue ī cęmeterio,vt ī d.c.decet.§.ad hoc.Itē cœmeteriū gaudet īmunitate,ſicut eccleſia,& pariter vtrobiq; cōmittitur ſacrilegiū.17.q.4. quiſquis,& interdicta eccle.vr̄ interdictū cęmeteriū,vt in c.ſi ciuitas,de ſen.excō.li.6. Ad quod tn̄ vide,quod habetur in c.vnico,de conſec.eccleſ.vel alt. lib.6. & ſi alicui interdicitur ingreſsus eccleſiæ, videtur etiam interdictum cęmeterium,vt in c.is cui,de ſente. excōmu. li. 6.& vide qđ no.ibi.gl.q̄ tangit an ꝑdicta ęquiparatio ꝓcedat,ſi cœmeteriū eccl̄iæ nō ſit cōtiguū,&c. No.3.ꝙ in eccleſia eſt tutela refugii cōſtituta; & hoc.qa cōfugiēs ad eccl̄iā eſt tutus,vt in c.ĵ.prox.vbi de hoc,& olim in lege veteri talis tutela erat in aliq̄bus ciuitatibus;de quo vide tex.iūcta
3 gl. in c.illa 15.qō.1.† Et inducit̄ iſte tex.ad quæſ.an eccl̄iæ debeant incaſtellari;& dicunt Inn.& Hoſ.ꝙ nō ad oſtenſionē alicuius 10.q.1.c.ſanctorū,in fi.tn̄,vt defendāt Chriſtiani,& boni à malis,credūt poſſe incaſtellari; & cū hoc tranſeūt cōiter doc.hic.Pro hoc bn̄ facit iſte tex.hic ī fi.in ar.& c.null.42 di.vbi patet,ꝙ tꝑe neceſsitatis licitè q̄s hoſpitat̄ in eccl̄ia.Et not.hoc dictū ꝓ ꝯſuetudine ruſticorū,q tꝑe ho-
4 ſtilitatis hn̄t refugiū cū bōis ſuis ad eccl̄iā,& ibi fortificāt̄; facit optimè arguēdo de ꝑſonis ad locū c.2.ſ̄.eo.†Opp.de c.1.ſ̄.eo.vbi patet,ꝙ nedū iudiciū ſanguinis.ſed ēt ciuile in eccl̄ia,ſeu in ipſius domibus agitari nō debet.So.gl.2.fatetur contrarium,& ad tex.ſupplet, maximè; & hodie,vt prædixi , habemus text.in d.cap. decet , in quò inducitur nul-

SEB. SAPIA.
a An eccleſia. uide Pel. in c. quæ in eccleſiarū, co. pe.ver. de gabellis autem , ſuprà de cōſti. & Firm. in tract.de gabellis in 8. par. principali,col. 4.

ZACHAR.

a In eccleſia.Adde quid de contractibus,in quib.iudex nullus interuenit, ut in cõtractu emptionis.& dic, ꝙ cõtractus empti. ibi celebratus ualet , licet contrahens peccet mortaliter ſm̃ Bar. in l.2.pꝰ Gui.de Cu. ibi in prin. & qđ not.Cel.ibi in appo.ad eum in uer. aliquos contractꝰ in eccleſia , C. de ſac.ſan. ecc. & gl. & Gem.in c.decet de immu.ecc. lib. 6.alii etiã contractus præſertim de rebus ſpiritualib. ut ď matrimonio, & piis , ualent, & maxime ſi contrahens non põt tutus de eccleſia exire ſecundum doc. in l. baſilicam,C. de oper.pub.

ANT. FRAN.

a In eccl.Qui contractus pñt fieri in eccleſia , & an poſſit fieri ultra ea, q̃ habentur in c. decet,de immu.eccl. li.6. ubi ẽ ille no. tex. ꝙ eccleſia eſt cuiq; potiſſimum refugium , nec in ea debent fieri placita & lites , quia domus mea,domꝰ orationis uocabitur &c. uide ẽt q̃ habẽtur in.l.1. C. de his,qui ad ecc. cõfu. Et qñ dicat̃ offendi ecc. uel eccleſiaſticalibertas uide in nota. in c. nouerint, de ſent. exc.& Cy. Bart. & alios in aut. caſſa & irrita,C.de ſac. ſan.eccle. & uide Ale.in conſi. 210. & ſeq.in .2.parte cõſ.& uide etiam Oldr. in conſi.54. & hr̃ per d. An. in c.1. de ſer.eccl.n. dicit̃ eſſe cultrix, & auctrix iuſtitię, ut per Bal. in l.ea lege,in.6. qõ. C. de condi . ob cau.& i.l. acceptã C.de uſu.& in c.ſi clientulus,in. §.ſi diuerſum , de ali. feu.& per Pau. de Caſt.in conſi.172.

litas ipſo facto tã ꝓceſſus,q̃ ſnĩæ iudicis
ſecularis.Secꝰ dic quo ad iudicẽ eccleſia
ſticũ.Ipſe.n.licitè iudiciũ exercet ĩ eccle
ſia,ut ĩ c.ꝑceptũ.2.q.2. & in c. qua frõte,
de app.qnimo no.iſtã gl.ĩ eo,qđ dicit iu
diciũ eccleſiaſticũ de honeſtate exercen-
dũ ĩ eccleſia, & nõ alibi,ut ꝑꝑ loci reue-
rẽtiã caueãt hoĩes magis a ꝑiuriis & mẽ
daciis.Põt tñ alibi exerceri,ad hoc c.qua
frõte,de app.ubi tenet,ꝙ in palatio ep̃ali
p̃t exerceri,& ſic ĩ multis locis ſuat̃.†Sed
5 gl.iſta poſtmodũ q̃rit,qđ ſi actori,vł reo
eſt ĩterdictꝰ ĩgreſſus eccłiæ,& iudiciũ agi
tat̃ in eccłia? ꝙ ĩterdictũ nõ extẽditur ad
iſtũ caſum,& nõ dicit,quare.Puto, ꝙ iſta
ſołõ p̃t ĩtelligi duob.modis.Prĩò, ꝙ ĩter
dictũ ingreſſus eccłię extẽdit̃ ad celebra
tionẽ diuinorũ & auditũ, nõ aũt ad ſim-
plicẽ ingreſſum. Sed hoc mihi nõ placet
ꝑ c.is cui,de ſen.exc.li.6.ubi dr̃,ꝙ ĩterdi-
cto ingreſſu eccłiæ uſ̃ ꝑ ꝯñs ibidẽ inter-
dicta diuinorũ celebratio . uñ põdera il-
lud uerbũ ꝑ ꝯñs,ergo principałr interdr̃
ſibi ipſe ſimplex & nudꝰ ingreſſus eccłię.
Et,ꝓ hoc facit,qa excõicatꝰ dẽt repelli ab
eccleſia quacũq; cã intret,ut 34.diſt.cle-
ro.25.di. ꝑlectis.Secundo p̃t hęc ſołõ in
telligi,ꝙ nõ extẽdit̃ ad hũc caſũ, ſ.cũ ve
nit ad iudiciũ,ut fiat ius, & ꝓ hoc intel
lectu facit ſimilitudo,q ſeqt̃ in gl.Sol.gl.
ſcđò principłr, ꝙ dẽt tũc iudiciũ agitari
ex̃ eccleſiã,ut ſic iſte ſuet ĩterdictũ,& hãc
ult.ſołõnẽ dicit Hoſt.tenẽdã, ꝑ q̃ inter-
dictũ ſuat̃,& cã expedit̃,ar.de ſpõ. c. cõ-
miſſum.Ala.& Gof.diſtinguũt ĩter acto
rẽ,& reũ.Mihi plꝰ placet hæc opi.ultima
ꝙ nõ dẽt ꝑꝑ delictũ actoris mutari ſoli-
tus iudicii locus.uñ actor repellet̃ , cũ ñ
poſſit eccleſiã intrare, faciat ſe ergo ab-
ſolui,ſi uult audiri,ſicut dicimꝰ in excõi-
cato:ſecꝰ in reo,cũ ueniat neceſſitatus,ut
6 ĩ c.intelleximus,de iudi.† q̃ro ex̃ glo. an
tutor, uel curator poſſit decerni in eccle
a ſia?[a] do. Pe.de Anc. dici poſſe dicit ꝙ ſic
ꝙ iſti ſunt actꝰ pietatis,& remittit ad no.
ꝑ Bal.ĩ l.nemo,C.de ſacroſ.ecc.Ego gñа
liter diſtinguo ſic:qa aut actus,q expedit̃
ĩn eccleſia ꝑ iudicẽ ſecularẽ,fit ꝑ uiã uo-
luntariæ iuriſdõnis,aut cõtentioſæ . Pri-
mo caſu actus tenet,nec annullat̃ uigore
c.decet,p̃al.qa illud.c.loqt̃ in ſtrepitu iu
diciorũ,& tenet Bar.in.l.actus,C. de ſer.
ꝑ illũ tex.ubi patet,ꝙ actus q ſpectãt ad
uoluntariã iuriſdõnẽ,pñt celebrari dieb.
feriatis,quaſi ualeat argu. de tp̃e feriato
ad locũ ſattatũ, & facit qđ ipſe notauit ĩ
l.diuus,ff.e.Sed ego credo,ꝙ actꝰ teneãt:
ſed fieri nõ debẽt dieb. feriatis,nec ĩ ecc.
niſi cõcernãt pietatẽ,arg.ĩ c.1.ď feriis, &
quod ibi no.& facit qđ.j.dicã,ꝙ ãt actus
teneat,facit idẽ tex.in d.c.decet, qa loqt̃
in ſtrepitu iudiciorũ. unde cũ ſit pęnale,
nõ dẽt extẽdi.nñ dicit ibi gl.no. ꝙ illud
c.nõ debet extẽdi ad ꝯctus, q fiunt in ec-
7 cleſia,†Ex quo nota,ꝙ diſpoſitio odioſa
cõcepta ſuꝑ quaſi ꝯctu,nõ extẽdit̃ ad pu-
rum ꝯctũ . Nã in iudicio quaſi ꝯhimus.l.
5.ff.de pecu . Idem dic e ꝯ,ſ.ꝙ diſpoſitio
odioſa cõcepta ſuꝑ quaſi ꝯctu,nõ extẽdit̃ ad ꝯctũ, quod te
nuit Bar.in.l.more,ff.de acq.hęr.ubi dicit,ꝙ ſi ſtatutũ ꝓhi
bet mulierẽ ꝯhere ſine certa ſolẽnitate, p̃t nihilominꝰ hę
reditatẽ ſine ulla ſolẽnitate adire;& uide qđ leg.& no.in.l.
8 apud Iulia nũ,ff.ex.q cau.in poſſ.ea. †Si uerò actus èxpedit̃
in eccl.ꝑ iudicẽ ſecularẽ ꝑ uiã cõtẽtioſę iuriſdõnis , & tũc
credo,ꝙ indiſtinctè proceſſus ſit nullus ꝑ d.c.decet, qđ lo
quit̃ indiſtinctè.uñ crederẽ,ꝙ ẽt ſi cõcerneret pietatẽ, an-
nullaret̃ ꝓceſſus . dẽt.n. iudex procedere in tribunali ſuo.
tex.n.in d.c.decet,loqtur uniuerſaliter & indiſtinctè,ut pa
9 tet ꝓpe finẽ,ibi:*nulla in ibi cã per laicos,&c.* †Vlterius q̃ro,an
in eccleſia poſſet qs doctorari;uel magiſtrari ? Io.An.poſt
Guli.formauit iſtã.q.in d.c.decet, & cõcludit tãdẽ,ꝙ ſic: tũ
qa actus iſte eſt licitus & honeſtus , & eccleſiaſticus, tũ qa
recipit̃ gradus à ꝑſona eccleſiaſtica,ut ĩ cle.2.de magiſtris,
iuncta gl.Tũ qa ſciẽtia ẽ ſanctiſſima res,ut in.l.1.§. eſt qdẽ
ff.de uar.& ex̃or.cog.Et hoc mihi placet , & conſuetudine
cõi & gñali roborat̃,facit qđ no.in d.cle.2.quæ dicit,ꝙ lici
tè & ſine pctõ petit quis hũc honorẽ magiſterii , ſi eſt ido-
neus,qa petit opportunitatẽ cõicãdi aliis ſcientiã,qđ per-
tinet ad charitatẽ. indignus uerò peccat , qa incurrit pctm̃
p̃ſumptiõis,& tãtò plus,qñ petit in eccleſia,arg.c.cum gra-
uia.3.q.2.ubi dicit tex no. Nã quos grauia pctã deprimũt,
ad maiorẽ cumulũ dãnatiõis potius, q̃ ad abſolutionẽ eo-
rũ corpora in eccleſiis ponunt̃.Dic tñ, ꝙ actus ſꝑ tenet, cũ
nõ expediat̃ ꝑ uiã cõtentioſę iuriſdõnis. †Vltimo hic q̃rit̃,
an laici,ſeu ſocietates laicorũ licitè faciãt parlamenta , &
concilia ſua in eccleſia?Dic,ꝙ rłr iſta prohibentur,ut patet
iu d.c.decet,uerſi.ceſſent.ubi dr̃ , ꝙ in eccleſiis debent ceſſa
re uniuerſitates & ſocietates quorũlibet,cõcilia cõiones,&
publica parlamenta.Dicit tamẽ ibi Io.An.ꝙ pro actu pieta
tis, uel ſpiritualitatis bene poſſent ibi congregari , ut puta,
ut faciant aliquã oblationẽ:uel faciant ibi ſocietatẽ alicuiꝰ
actus pietatis,qđ no. ꝓ cõſuetudine hodierna,& facit bene
in arg.c.ſi quis diſpicit.42. diſt.

SVMMARIVM.

1 *Reus fugiens ad eccleſiã non poteſt amplius puniri,in corpore,ſed aliter.8.niſi in duobus caſib.hic exceptis.2.3. 3. 14.ubi ponuntur alij caſus.*
4 *Pœna appella.ſtricto modo ſumpta non uenit niſi pœna corporalis .*
5 *Latro nocturnus & depopulator agrorum qui ſint .*
6 *Iudæus fugiendo ad eccleſiam,an gaudeat immunitate , ne poſſit ulterius ſuper illo delicto corporaliter puniri?23.*
7 *Præſumptio iuris & de iure eſt , quando lex propter talem præſumptionem aliquid certum ſtatuit.*
9 *Fugiẽs ad eccleſiam quomodo punietur in pœna aliqua , ſi eſt in eccleſia , uel quomodo fiet contra ipſum executio ?*
10 *Lis ſi recuſetur conteſtari poteſt fieri immiſſio in poſſeſſionem rerum recuſantis ex primo & ſecundo decreto.*
11 *Fugiens ad eccleſiam non poteſt per iudicem eccleſiaſticum puniri .*
12 *Verbum negatiuum uniuerſale includit etiam eccleſiaſticas perſonas .*
13 *Immunitas eccleſiaſtica, uidelicet ut ad eam fugientes non poſſint puniri,non cenſetur conceſſa ipſis clericis & religioſis .*
15 *Exceptio facta in aliquibus caſib.non firmat regulam in non exceptis,etiam ſi illi caſus ſint exceptuati per dictionem taxatiuam.*
16 *Alienatio rerũ eccleſiaſticarũ non requirit tantam ſolemnitatem de iure canonico,quantam de iure ciuili,& eſt ſtandum iuri cano.*
Lex ciuilis non ligat eccleſiam,niſi approbetur & accepta fuerit .
17 *Immunitate eccleſiaſtica non gaudet,qui deliquit in eccleſia ſub ſpe immunitatis,ſecus,ſi extra eccleſiam. 18.*
19 *Priuilegium conceſſum non ſubdito non poteſt ulterius reuocari .*
20 *Immunitate eccleſiaſtica quare non gaudent famoſi latrones , & quidã alij. de quibus in tex.& per doct.*
Delinquens ex propoſito an gaudeat immunitate eccleſiæ?. 25.
Argumentum per locum a ſpeciali ualidum eſt in iure .
22 *Fugiens ad eccleſiam pro debito gaudet immunitate , ut inde nõ poſſit inuitus extrahi,niſi propter tale debitum haberet alteri ſeruire , uel eſſet pro debito tributorum.24.ubi plene quõ proceditur contra tales debitores .*
23 *Fugiens ad eccleſiam quis & quo caſu gaudeat immunitate .*
26 *Fugiens ad eccleſiam ſi fuit inde uiolenter extractus poteſt eccleſia compellere extrahentem ad reſtitutionem .*
27 *Captus in territorio alieno poteſt per rectores territorij repeti .*
28 *Fugiens ad eccleſiam à quo debet alimentari?*
Clerici habentes proprium non debent ab eccleſia ſubueniri.
Clericus pauper debet ſibi manibus quærere uictum .

Deli-

29 *Delictum commiſſum in eccleſia an debeat puniri per iudicem ſecularem uel eccleſiaſticum?*
30 *Immunitate eccleſiaſtica an gaudeat palatium Epiſcopi?*
Eccleſia uſque ad quod ſpatium gaudeat immunitate ſua.
31 *Fures famoſi tantum poſſunt furca ſuſpendi,alij aliter puniuntur, licet ſtatuta aliter diſponant.*
32 *Carceratus,ſi cum licentia iudicis diſceſſit de palatio,ut iret ad miſſam,cum iuramento de reuertendo,ſi non reuertatur,an poſſit inde extrahi?*

C A P. VI.

a INter alia. Malefactor fugiẽs[a] ad eccłiam
immunitate gaudet niſi in duo
bus caſibus. ſeruus verò reſtituit̃ dño de ipſius im
punitate iurãti.h.d.& cõiter ſic ſummat̃. ego ue-
1 rò latiꝰ & notabilius ſummo ſic.† Reus criminis ad eccłiã
fugiẽs,nõ ẽ uioléter ab ea extrahẽdus,nec dẽt amplius præ
textu criminis cõmiſſi dãnari ad mortẽ vel ad aliã pœnam
corporalẽ:eſt tñ aliter legitimè puniẽdus . Fallit ĩ duobus
caſibus hic expreſſis.h.d.priò:Seruus fugiẽs ad eccłiã timo
re dñi ſui , eſt dño de eius impunitate iurãti reſtituẽdus.h.
d.ſecũdò.Duo ſunt dicta.ſm̃,ibi:*ſi uero.*Caſus lite.Quæſitũ
fuit à Pa. utrũ fugiẽtes ad eccłiã dẽant ibi defendi?Pa.uerò
ſuꝑ hoc diſtinguit, ꝙ cõfugiẽs ad eccłiam aut eſt liber, aut
ſeruꝰ. ſi liber,quãtũcũq; grauia cõmittat, nõ eſt ab eccl.per
uiolẽtiã extrahẽdꝰ. Nec inde dẽt dãnari ad mortẽ uel pœ-
nã:ſed rectores eccleſiarũ mẽbra & uitã ſibi ſeruẽt . Puniãt̃
tñ alias ſuꝑ eo,qđ iniquè fecerint,niſi fuerit latro publicꝰ,
uł nocturnꝰ depopulator agrorũ,q publicas ſtratas obſide
ret ſuis ĩſidiis,q ab eccłiis extrahi pñt , nulla defenſiõe ſibi
p̃ſtita.ſi aũt fuerit ſeruꝰ ad eccłiã cõfugiẽs, ſi dñs eius ď im
punitate pſonę clericis iuſ̃m p̃ſtiterit,dño ſuo reſtituat̃,ẽt
inuitus: aliòquin a dño ñ poterit occupari.B.No.1.ꝙ ubi ĩ
ẽodẽ facto dat̃ Canonũ & legũ ꝯcurſꝰ,licitè ẽt ĩ foro cano
nico,& ad deciſionẽ cãę eccleſiaſticę ſimul allegant̃; cõcor
dat c.1.de iura.calũ.&.c.1.de no.ope.nũ.cũ ſi.Et ꝑ hoc ego
dico ñ bñ dixiſſe gl.ĩ.c.ſi ĩ adiutoriũ.10.di. q̃ dixit leges nõ
eſſe allegãdas,niſi ĩ defectũ canonis.Et no.ex hoc tex.ꝙ cũ
ſimul allegant̃,p̃mitti dẽnt canones, tãquam digniores.Et
põdera,ꝙ tex.appellat canões ſacros,videt̃.n.,ꝓmulgati in-
ſtinctu ſpũſſancti.l.di.ſi ille.Tex.tñ legis appellat.ll.ſacra-
tiſſimas,ut in.l.leges ſacratiſſimæ, C.de leg.dicũt̃ diuinitꝰ
ꝓmulgatæ.l.ſi.C.de p̃ſcr.lõ.tẽp.& ꝓ vtriſq; facit tex. ĩ.l.1.
§.ẽ qdẽ,ff.de uar.& extraor.co. ubi ſnĩa iuris ciuilis dr̃ res
ſanctiſſima.Itẽ no.tex.pro cõſuetudine doctorũ,q ex men
te & diſpoſitione Canonũ & Legũ formãt diſtinctionẽ. ſic
2 em̃ Pa.fecit hic.†No.3.tex.ibi quãtũcũq; grauia, &c.qđ ꝑꝑ
atrocitatẽ delicti nõ dẽt qs ad eccleſiã cõfugiẽs,immunita-
te priuari eccleſiaſtica;& hoc facit ad ea,quę dicã ſuper gl.
3 †No.4. quã immunitatẽ cõſeqt̃ reus ad eccleſiã cõfugiens.
Nõ em̃ effugit prorſus ultionẽ delicti;ſed cõſeqt̃ principa-
liter duo.primò,ut inde uiolenter nõ poſſit extrahi.Scđò,
ut nõ poſſit ampliꝰ de illo dãnari ad mortẽ, vel ad aliã cor
poralẽ pęnã,ſeu corporis afflictiuã.Põt ergo damnari pecu
4 niariter,& ałr,quã ĩ ꝑſona.†Et ex hoc & ex tex.no.qđ ſtri
b ctè applſ̃õe pœnę[b] uenit pęna coporis afflictiua,[c]nõ aũt pe
c cuniaria,uel alia ex̃ corpus.Nã textꝰ hic dicit, qđ dẽt dãna
ri ad pœnã;& poſteà dicit, ꝙ eſt alias legitimè puniendus.
Ad idẽ.c.id cõſtitutũ.17.q̃ſtione,quarta,ubi dr̃,qđ fugien-
tes ad eccleſiã ſunt ab oĩ pœnarũ gñe ſecuri , & tñ cõpellũt̃
5 aliter de delicto ſatisfacere,ut ibi,& hic.†No. qđ publicus
latro,uel nocturnus depopulator agrorũ nõ gaudẽt hac im
munitate eccleſiaſtica.Dr̃ aũt publicus latro, q palã & pu-
blicè furat̃,ut ſunt iſti piratę,uel q publicè ſtãt ĩ ſtratis:uel
iſti habẽtes arcẽ,uel caſtrũ & diſrobãt hoĩes trãſeũtes.No-
cturnꝰ uerò depopulator agrorũ dr̃,q obſidet ſtratã publi-
cã diſrobando tranſeũtes,vt dr̃ in tex.& differt à publico la
trõe:qa iſte clãdeſtinè furat̃,& morat̃ ĩ loco. vñ dr̃ noctur
nꝰ depopulator agrorũ ſm̃ Inn qa ĩ nocte ſegetes deſtruit,
dũ ibi ſe abſcõdit,iacet & latet.Et qa ꝑꝑ homicidia & rapi
nas,q̃ faciũt ĩ ſtratis,cõburũt & deſtruũt agros illorũ, q eis
ñ ſeruiũt.Expediã ergo gl. & ꝙ eis ñ erit
6 applicabile reſeruabo ĩ ſi.†Primò igit̃ q̃-
ro,qd ſi Iudęus fugiat ad eccleſiã, nũqd
gaudeat hac immunitate?Sol.gl.ĩ uer.ex
trahẽdꝰ,dicit,qđ ſic,dũmodo abſit ſimu-
latio;alleg.l.1.C.de his,q ad eccle.cõfu.
uult dicere qđ ſi iudęus fugiat ad eccłiã,
& uelit uerè effici Chriſtianꝰ,gaudeŕ dẽt
hac immunitate.& licet doct.nr̃i trãſeãt
cõiter cũ hac gl.idẽ Lau.ĩ.cle.1.ď pœn.&
rem iſ.tñ uiđ gl.ĩ ꝯriũ in.d.l.1.q̃ dicit, ꝙ
ẽt ceſſãte ſimulatiõe ñ gaudet iudęꝰ hac
immunitate,& ad tex.illiꝰ.l.1.q̃ vr̃ põde-
rare ſimulationem,reſpõdet,qđ denotat
frequentiã,quaſi dicat,ꝙ iõ fecit tex.ille
mẽtionẽ de ſimulatiõe:qa frequẽter Iu-
dęi ſimulãt religionẽ fidei vt fugiẽtes ad
eccłiã poſſint euitare pœnas criminũ , &
debitorũ onera.Ego credo illã gl.uerio-
rẽ,q̃ nr̃am.vñ dico ꝙ illa.l.ĩducit p̃ſum-
ptionẽ iuris,& de iure ꝯ ſimulationẽ.Ex
quo.n.Iudęus reatu aliquo,uel debitis fa
tigatꝰ fugit ad eccłiã,& dicit ſe uelle effi
ci Chriſtianũ,p̃ſumit̃ uiolẽter,ꝙ hoc fa-
ciat ĩ fraudẽ,nec dẽt recipi ꝓbatio ĩ ꝯriũ
qa illa lex p̃ſumẽdo fraudẽ ſtatuit. dicit
.n.ꝙ añ ñ dẽnt ſuſcipi,q̃ debita uniuerſa
reddiderint: uel fuerint innocẽtia demõ
7 ſtrata purgati.† Ex quo.n. lex ſuꝑ p̃ſum-
ptiõe certũ qd ſtatuit ñ admittit̃ ꝓbatio
ĩ ꝯriũ,vt no.gl.ĩ.c.ferrũ.50.di.facit ꝙ le.
& no ĩ.c.is q fidẽ,de ſpõ.facit ad p̃dicta ĩ
argm̃ optimũ,ꝙ leg.& no.in c. unico,de
8 obligatis ad ratiocin.Quæro,qa tex.†di
cit qđ fugiẽs ad eccleſiã,ẽ alias legitimè
puniẽdꝰ,q̃rit̃ qua pœna puniat̃?Sol. dicit
gl.ĩ uerbo puniẽdꝰ, ꝙ puniet̃ pecuniari
ter, uel aliter ſatisfaciet p̃ter pœnã cor-
poralẽ.Et idẽ doctores cõiter hic dicen
tes,ꝙ ciuiliter cũ illis agi põt:accuſari ue
ro ẽt ꝓceſſu tẽporis ñ pñt , alias modica
eẽt hęc immunitas eccłię.Dixit tñ Inn.
ꝙ p̃textu huius criminis poterũt repelli
a ꝓmotiõe.Aduerte.puto , ꝙ ciuiliter &
criminaliter põt cũ iſtis agi,ẽt dũ exiſtũt
ĩ eccłia dũmodo ñ cõſequant̃ pœnã cor-
poris afflictiuã,ut hic,ubi tex.dicit,ꝙ ſũt
alias legitimè puniẽdi;ergo loqt̃ de ac-
cuſatiõe criminali. hinc poſt multa dicit
gl.no.ĩ.c.reũ.17.q.4.ꝙ priuilegiũ eccleſię
operat̃,ut oĩno neq; uitã ꝑdat , neq; mẽ
brũ, ſđ alias pecuniariter ſatisfaciat. uel
ſi hoc nõ p̃t,ſeruiet ei ꝑpetuo , quẽ læſit,
arg.c.ď rap.36.q.1.qđ no.Ad idẽ firmat
ibi Archi.dicẽns, ꝙ illa ſnĩa fuit Hug.ut
fugiẽs ad eccłiã,ñ dẽat ampliꝰ puniri pœ
na mortis,mẽbrorũ,uel uerberũ, ſed dẽt
puniri pecuniariter & ſatisfacere,& hoc
innuit hic iſte text.dũ dicit,qđ cõponat,
&c.ꝙ ſonat quo ad ſatisfactionẽ pecunia
riã,nõ tñ ꝑꝑ hoc negat̃ ſm̃ Hug.quin ẽt
poſſit ſatisfacere,puta iurãdo illi fidelita
tẽ,uel p̃ſtãdo aliud ſeruitiũ,prout uoluit
gl.p̃alle. Sed tu cõſidera, ꝙ text.hic utit̃
uerb.puniẽdus,& unũ iꝰ dẽt ꝑ aliud ſup-
pleri.uñ,ut dixi, poterit puniri ad omnẽ
pœnã p̃ter corporalẽ fateor tñ ꝙ poterit
cũ læſo cõponere,ꝓut eis placuerit.Nã ſa

SEB. SAPIA.

a Fugiẽs.Nũqd ille,cui ẽ ĩterdictus ĩgreſſꝰ eccleſię,ſi fugiat ĩ eccleſiã, ſit tutus,uide Felin. in.c. a nobis, ſupra de excep.

SEB. SAP.

b Appellatione pœnæ. Vide Car. in. cle.2.§.1.in ſcđa. q.de hęre. & alia allegata ꝑ Firm. in repertorio ſuo in uerbo,mulcta, & in uer. pœna.

c Corporis afflictiua. Not. ꝙ ſtrictè appellatione pœnę uenit pęna corporis afflictiua. Tu pondera,quia in.c.præce.eſt caſus in cõtrarium in uer. pęna corporali . In ꝯrium ẽ caſus i.l.2. C.de ſpor.ĩ uerſ.corporaliter puniatur, tex.ĩ.l.aliud fraꝰ. §.pęna, ff.ď uerb. ſig.fac. c.1.ď fur. ĩ uerbo ad mortẽ uel pęnã. probat̃ in.c.fĩnẽ litibꝰ,in uerb.puniatur,de. do.& cõt.,ꝓbat̃ in c.1.de cõſe.ubi dicit do.Abb.ꝙ intelligitur de pęna tormentorum l. Imperatores,ff. de iu.fiſ. in uerſi. ipſe te pęnæ ſubdidiſti.uide. c.ſi. in uerbo pęna,de iur.calum. ubi uenit priuatio actionis.l.1. C. de his q latro.oc.in uer. imperiali ſupplicio.l.p̃gnãtis,ff.ď pę.fac. c.adaudientiã,de fal.ĩ uer. pęnã corporalem facit.c.2.ďfortil. ubi uenit ſuſpẽſio Cõcorda, ut attẽdatur mã ſubiecta & limita , niſi ex adiuncto illi uerbo,pęnæ, intelligeret̃, de qua pęna intelligit.l.4. §. centum in uer. pęnæ certæ pecuniæ,de uerb.obli. & in c.ſi religioſus,de ele.1.6.uer. pœnã uiribus euacuetur electio.An. Barba.

ANT. FRAN.

An appellatione pœnæ, qñ ſimpliciter fit mentio ď pœna,uenia t pœna corporis afflictiua,dicas,quod, ubi pœna ſtatuta

& impoſita a lege uel ſtatuto nō cadit in delinquentem, poteſt iudex illā ex officio alterare, ut p Bart. in.l.hos accuſare ff.de accu. & ubicunq; pœna in iure nō exprimitur pœna uidet̄ arbitrio iudicis imponēda, arg.c.đ cauſis, de offi.deleg. & not.ī.c.ſane, de cel.miſſa. & quando pœna eſt in arbitrio iudicis, an imponere poſſit uel corporalē, uel pecuniariam uide gl ī.l.ſeruos, ff.ad l.Iuliā, đ ui.& nota.Cy.in.l.nemo, C.de ſum.trini.& 1.q.3.c. ſaluator. & uide gl.in. c.2. de trāſla.præla.& aliam gl. in. c.cū quidā, de iureiur. & do.An. in.c.ea, quæ, de ſta.mona. Et adde, quod ſecūdum qualitatē culpæ & delicti ita eſt imponēda pœna. l.reſpiciendū, ff. de pœ, c.ad monere. 33.q.2.c. quia erat, de pœ. diſt. 3.c.cū inhibitio, in.§.fi.de clā. deſpon.c.latores, & ibi no.de cleri. excom.mi.

ZACHARI.

a Violenta abſtractio fieri non debet. Adde Gul.de Cu.in repet. l.epiſcopale iudicium nu.3.& ibi in apoſti. celſi ad eū in uerſi. propria authoritate, C.đ epiſcop.& cle.& iſtū in.c.1.nu. 1. & ꝙ ibi poſui in apoſti.ad eum, ī uer. cōmittens maleficiū.j.de hom.uolunt.uel caſu.

tisfactū ītelligitur, qualitercūq; volūtati
creditori ſatisfiat, ut in.l.ſi rē.§.oīs, ff.de
9 pig.acti.†Sed ego q̄ro, qualiter mādabit̄
executiōi iſta pœna & qualiter ꝓcedet̄ ꝯ
iſtū ad ꝯdēnationē, ex quo ē ī eccl̃ia? Ad
uerte circa modū ꝓcedēdi, dico ꝙ poterit
exire eccl̃iā. Nā ex illo ſolo cōfugere
ad eccl̃iā cōſeq̄t̄ īmunitatē, ut ī.c.ꝯſtitui
m⁹.17.q.4.& hic. Prelati tñ de facto violāt
has immunitates. dēnt.n.a iudicib⁹ ſe
cularib. ꝓmiſſionē de vita & mēbris ſer-
uādis obtiner̄, ut hic, & dicit Inn. ꝙ ſi ne
ceſſe fuerit exigere ſup hoc iur̃m, & etiā
maiores cautiōes, ar.c.lr̃as, de reſtit.ſpo.
&.c.grauē, đ ſen.exc. ꝙ bñ no. Et eo exeū
te poterit fieri ꝓceſſus & ſnīa executiōi ī
bōis mādari, vel poterit aliter cōponere
cū læſo, ut.s̃.dixi. Si uero nullo mō uelit
de eccl̃ia exire, & fortè timēs tyrānidem
iudicis ſecularis, nullo mō dēt de eccl̃ia
extrahi p iudicē, uel p aliū. Nā, ut innuit
tex. duplex ē īmunitas. Prīa, ut nullo mō
extrahat̄ iuit⁹. Scđa, ut ñ ꝯdēnet̄ inde ad
pœnā corporalē, ut hic: & facit tex.ī.d.c.
reū, & ī.l.2.C.de his, q ad ecc.cōfu. ubi ī-
diſtinctè ꝓhibet̄ extractio; poterit ergo
tūc citari in eccl̃ia, & tenet̄ cōparer̄ p ſe,
aut p ꝓcuratorē, ut ꝓbat̄ ī.l.p̄ſenti, C.e.
ubi tex.& Bar. Si aūt noluerit p ſe, vel p
aliū cōparer̄, ſi lis erat cōteſtata añ fugā,
ꝓcedet̄ ad ſnīam pecuniariā, vt hic & ibi:
10 & mādabit̄ ſnīa executiōi ī bōis. † Si aūt
nō erat lis cōteſtata, ꝓcedet̄ ad primū &
ſm decretū ſm qualitatē cāę, ut ī. d.l.p̄-
ſenti. hęc ꝓcedūt reſpectu iudicis ſecula-
11 ris quo ad reū laicū. †Sed dubitat̄, an iu-
dex eccleſiaſtic⁹ poſſit iſtū cōfugientē ar
cere & cōſtrīger̄, p̄ſertī ſi ē pſona eccleſia
ſtica. Sol. Inn. hic in uer. ad eccl̃iā, tetigit
ſuccīctè modica uerba ī hac q dicēs, ꝙ li
cet iſti cōfugiētes ad eccl̃iā ñ poſſint cō-
dēnari ad pœnā corporalē: pñt tñ in mo
naſteriū retrudi ad pœnitētiā agēdā; al-
le.50.di.ſi Ep̃s, &.C.đ adult. authē.ſđ no
uo iure. ſed dicit Io. And. qđ p hāc gl. vr̄
Inn. ſentire, ꝙ p iudicē eccl̃iaſticū fugiēs
ad eccl̃iā bñ p̄t inde extrahi, & puniri ec
cleſiaſtica pœna. Et ꝓ hoc facit ſm eū: qa
ꝯ ſeculares poteſtates, nō ꝯ eccleſiaſticas,
vr̄ hęc immunitas adinuēta. Pro hoc.17.
q.4.c.frater, ibi, nec ꝙ poteſtatib. qdem,
nec prīcipib. unquam licuit ꝑpetrare, ut
hominē ī ſanctuariis ꝯſtitutū, &c. ut ibi.
Ad idē capitu. diffiniuit, ea.cau.&. q. ubi
uiolās eccleſiæ immunitatē, puniri iubet̄ ſeueritate Regia.
ergo de laicis loq̄t̄. Præterea ad p̄dicta facit, qa eccl̃ia ñ p̄-
ſumit̄ priuilegiaſſe ꝯ ſe, de cēſi.c. cū inſtātia. Itē iudex eccle
ſiaſtic⁹ nō imponit pœnā mortis, aut trūcatiōis mēbri, a q-
bus debet̄ immunitas, ut hic. Sed Io. An. p̄dicta nō placēt,
nec credit Inn. ſic intellexiſſe. vnde cōcludit ipſe, ꝙ abſtra-
ctio uiolēta ēt p iudicē eccleſiaſticū, uel dominū eccleſia-
ſticū ēt de ſubdito, uel ſeruo fieri ñ poterit; al. eg.l.2.C.de
his, q ad ecc.cōfug. ubi ſimpl̃r dr̄ minimè licere fugientes.
&c. Idē habet̄.18.q.4.c. reū. ubi dr̄ reū ad eccleſiā fugientē
nemo abſtrahere audeat, & in.c. diffiniuit, ea.cau.& qō. ubi
dr̄. Diffiniuit ſanctū cōciliū, ut nullus audeat cōfugientem,
12 & c.† Vniuerſale igit̄ uerbū negatiuū, ēt eccleſiaſticos īclu-
dit, & facit ī arg.c.unicū.j.de natis ex libero uētre. Nō eñ

dēt ille impugnare, q defendere dēt, vt ibi, & de reſtit.ſpo-
li.c.cōquerēte, ī prī. Itē patere legē, q̄ tu ipſe tuleris, de cō-
ſtit.cū oēs. Ad motiua aūt ſuperius facta, cū dr̄ iudicē eccle
ſiaſticū nō imponere pœnā mortis, uel detrūcationē mem-
brorū, reſpōdet̄, ꝙ tex. loq̄t̄ de oī pœna, & aptius loq̄t̄ p̄al-
leg.c.cōſtituim⁹. ubi cauet̄ de oī pœnarū gñe, nec gl. Inn. lo
q̄t̄ de pœna, ſed de pœnitētia. Et ꝓ hoc facit gl.ī.c. đ rapto
rib.36.q.1.q̄ vr̄ ſentire, qđ talib. p̄t iniungi pœnitentia. Ad
uerte, qa Io. An. aptè tāgit qđ ī ſubdito, vel ſeruo dñi eccle
ſiaſtici, uel ī iudice eccleſiaſtico reſpectu ſecularis perſonę.
a Et cōcludit, qđ p iſtos uiolēta abſtractio fieri ñ dēt[a], ꝙ mi
hi ſatis placet, & allego p eo.c.null⁹.17.q.4. ubi text. exp̄ſſe
dicit, qđ null⁹ clericorū ſeruū, aut diſcipulū ſuū confugien
tē ad eccleſiā extrahere audeat, uel flagellare p̄ſumat, &c.
Sed circa duo p̄t dubitari. primo, an iudex eccleſiaſtic⁹ poſ
ſit fugiēti ad eccl̃iā iuito indicere pęnitētiā; & iſtā. q. ſuc-
cinctè tāgit Io. An. poſt Inn. & uterq; vr̄ ſentire, ꝙ ſic; & fa-
cit gl.ī.d.c. de raptorib.; ꝙ mihi placet, dūmodo iuit⁹ ñ ex-
trahat̄ ab eccleſia vt ſic cōſulat̄ pariter immunitati eccleſia
ſticę, & aīę iſti⁹ fugiētis, & ſic pñt reduci ad cōcordiā Lau.
& zenze. q ī hoc uidētur ꝯriari ī cle.1.de pę.& remiſ. Nam
immunitas nō intelligit̄ cōceſſa in p̄iudiciū aīę. Pōt.n. quis
cōpelli ad agendū pęnitentiā de peccato publico, ut ī.c.1.đ
ſpō.&.25.q.6.c.fi. nec eccleſia excuſat, cū hęc pęnitētia im
13 ponat̄ ī eccleſia, ut ī.c.ī capite.50.diſt.† Scđo prīcipaliter p̄t
dubitari, nunqd hęc immunitas ſit cōceſſa clericis & reli-
gioſis, ut ñ poſſint p iudicē ꝓpriū ī eccleſia arceri, ſeu uio
lenter extrahi. Et hāc q̄ſtionē exp̄ſſe nō attigūt hic docto.
Nā Io. An. nullā mētionē facit de clericis uel religioſis fu-
gientib. ad eccleſiā, uel ī ea delinquētib. ſeu exiſtētib. nec
ego reperio aliquē tex q exp̄ſſe ꝓuideat. Sed ego ſalua me
liori deliberatiōe, teneo, qđ hęc immunitas nō hēt locū in
eis, ſi iudex eccleſiaſtic⁹ cā diſciplinę & nō odii uult eos ar
cere ī eccleſia, & punire & extrahere, vt duci faciat ad carce
rē, & prīo adduco gl. q̄ hoc apte ſentit.ī.c.null⁹. 17.q.4. Se-
cūdo cōſidero, qđ ciuilis lex ñ facit apte mētionē de cleri
cis uel religioſis, & ſi faceret, nō ualeret, qa nō potuiſſet da
re priuilegiū in p̄iudiciū eccleſiaſticę iuriſdōnis iuxta no.
p Inn.ī.c.nup, de teſt. facit.c. eccleſia ſanctę Marię, de cōſti.
& 16.diſt.bñ qdē. Iura uero canonica & ſi nō diſtinguant ī-
ter clericos & laicos, tñ ſi pōderent̄, uident̄ mētē habuiſſe
ad laicos duntaxat. Patet hoc ī eo, qđ dicit hic, rectores ec-
cleſiarū dēnt obtinere ꝓmiſſionē de morte & membris ſal
uādis. Nō.n.dicit, qđ dēnt īdulger̄, ꝙ feciſſet, ſi fuiſſēt locu
ti de clericis, quorū punitio ſpectat ad ipſos eccl̃iarū recto
res, ut Ep̃m & alios p̄latos, de offi.ord.cū ab eccleſiarū p̄la
tis. Idē vr̄ uelle.c.reū, &.c.id cōſtituim⁹, cū ſi.18.q.4. Itē ꝓ-
bat̄ hoc aptiſſimè rōne, p̄ſertī ī religioſis, q raro, aut nunq̄
exeūt clauſtra mōaſterii.16.q.1.placuit, el.2. Nā ſm regulā
eorū & iura cōia pñt per ſuperiorē ī mōaſterio arceri, uer
berari, & īcarcerari, & ſi op⁹, eſt de mōaſterio expelli, & in
aliis arctiorib. mōaſteriis recludi, ut patet ex his, q̄ legūt
& no.ī.c.uniuerſitatis, de ſen.exc.& ī.c.fi.de reg. & tranſe.
ad re.16.qō.6.c.de lapſis, & in.c.dilectus.2.de ſimo. Et idē
dicēdū đ ſecularib. clericis reſpectu Ep̃orū. Nā Ep̃s iudicat
in eccleſiis, ſecunda quęſtiōe ſecunda.c.p̄ceptū, uel palatio
ſuo, de appella.c.qua frōte. Et in ſnīa cōdemnat quandoq;
clericum ad perpetuum carcerem: quandoq; ad uerbera, ut
in.c.tuę, de pęni.& in.c.nouimus, de uerbo.ſigni. & in. c.1.
de calum.& in.c.1.in.fi.22.q.5.&.5.q quinta, illi qui, & no.
45.diſtin.in ſumma. Durum autem eſſet dicere, quod in ec
cleſia non poſſent capi, arceri, incarcerari, & uerberari, imo
pro honeſtate eccleſię debent uerberari in eccleſia, & per
clericum, & non per laicum, ut in c.uniuerſitatis, de ſenten
tia excommunicationis & no.in dicto.capitu.1. & in ſum-
ma.45.diſtin. Præterea ſi clerici gauderent hac immunita-
te eccleſiaſtica, hoc tenderet non ad decorem, ſed ad maxi-
mum dedecus eccleſiæ, cum uideretur uelle defendere faci-
nus cleri-

nus clericorū, q̄ dēnt eſſe ſancti, & in ſuis actib. relucere, ut
in c.oportet ſacerdotes.81.di. & canones mādāt ꝓ facinor̄
eos deponēdos ab ordine, de iudi.& ſi clerici, & ī c. cū non
ab hoīe. Seq̄ret̄ ēt abſurdū, ꝙ cū multi ſint clerici, q nihil
hñt de p̄rimonio, remaneret eorū delictū īpunitū, cū ñ poſ
ſent pecuniariter puniri. Ad p̄dicta ēt facit cle.1. de priui.
uer.ſi q verò ꝯ p̄miſſa, & ī c.nō ſolū, de reg.li.6. ubi religioſi
delinquētes in religiōe mādāt̄ ſubiici grauib. pœnis. Prete
reà & ultimo, cū occidētes in eccleſia gaudeāt hac īmunita
te, niſi malitioſè in eccleſia id fecerint, ut in c.fi.j.eo. ſeque
ret̄, ꝙ clerici maximè, q cōiter uiuūt, raro aut nūq̄ puniret̄
de delectis eorū, cū plurimū delinquāt in eccl̃ia, cuius ꝯriū
aptè ꝓbat̄ id.c.null⁹, 17.q.4.& clari⁹ ī c.2.& c.cū illorū, de
ſent.excō.cū ſimi. Et iſta puto uerīſſima: relinquo tñ hęc cō
ſuetudini, q̄ in hoc multū dēt attēdi, ut hic no. In. Et ex his
oīb. patet ſm Hoſ. ꝙ ꝯ hāc cōſtitōnē delinquūt Principes,
& Pręlati. Principes, qa ſi fugiēs ad eccleſiā ponit pedē ex̃
eccl̃iā, ſtatim eū capi faciūt, & ſi nō exit, tenēt eū obſeſſum,
& denegant uictualia, & qcquid maliſacere pñt, faciūt ꝯ il-
lū ꝯ. l.pñti, & canones p̄all. Pręlati uero in hoc delinquūt,
qa q̄tūcūq; grauia fugiēs cōmiſerit. ipm tñ ſuare in totum
nitūt; ita, ꝙ nullā pęnā pecuniariā patiat̄, ꝯ id, qđ hic dr̄, &
cōtra iuſtitiā, q̄ eſt ſummū bonū. q.2.cū deuotiſſimā. Iō o-
ptabat Hoſ.& bñ, ꝙ in hoc, & in aliis utrique eſſent ſuis ter
14 minis contenti, & per hoc ſit expedita iſta gl. cū mā ſua. †
Opp. ꝯ tex. in eo, qđ excipit duas pſonas tm̃. ur̃.n. ꝙ & alię
dēant excipi, ut ꝓbat̄ in auth. de mā. prin. in §. quid ſi delin
quētes, uerſ.& neq; ubi excipiunt̄ adulteri, homicidę, & ra-
ptores uirginū. Sed gl. in uer. niſi publicus, dicit illud ꝓce-
dere de iure ciuili, de iure tñ canonico, cui in hoc ſtādū eſt,
excipiendi ſunt ſolū iſti duo caſus, de quib. in lr̃a. Et adden-
dus eſt terti⁹ cū ſua lītatiōe, ꝓut hr̄ in c.fi.j.e. uult ergo in
effectu, ꝙ iuri ciuili derogat̄ in hoc p ius cano. Hoſ. aūt uo-
lēdo ſuare iura ciuilia, dicit dictā auth. ꝓcedere, qñ ſunt de
licta cōmiſſa in eccleſia, uel cœmeterio, poſſet admitti hęc
ſolutio, ſed oportet illā reſtringere ſm diſpoſitionē. c.fi.j.
eo. ſed Lau.& Pe. trāſeūt cū gl. Dicebat tñ Pet. addendū ca-
ſum.c.1.de homi. ſ. qñ qs ex induſtria & ꝓpoſito occidit ꝓ
ximū ſuū. Inn. ſentit idē, qđ gl. hic dicit.n. nō eſſe ſtādū illi
auth. Do. Pet. de Anch. tenuit ſtādū eſſe illi in auth.& huic,
o & ſic ius ciuile nō corrigit̄ in hoc p ius cano. qa, ex quo
exp̄ſſe nō corrigit, dēt ſic ius ſuppleri p aliud, facit.l. ſed &
poſteriores, ff.de legi.& c.cū expediat, de ele.lib.6. Nō.n.eſt
bona cōſequētia ſm eū: Cōſtitōnes canonicę enumerāt ali
quos, ſed nō oēs, de quib. facit mētionē lex, ergo in nō nu-
meratis ur̃ legē corrigere, & cū hāc opi. trāſit ipſe, ſed ꝓfe-
cto ꝓ eo facit multū in argumētū iſte tex. quē ipſe in hoc
nō pōderauit. Cū.n. Papa hic ſe fundauerit ſup ſtatutis Ca-
nonū & Regū, ut patet in prin. ergo nō p̄t dici, ꝙ uoluit le-
gē corrigere, cū una & eadē lex non debuit inducere ꝯrios
15 effect⁹, de bapt.c.maiores.† Præterea ubicū q; loquit̄ cōſti-
tutio in mā iuris cōis, & aliquos caſus excipit, nō p hoc fir-
a mat rl̃am[a] in nō numeratis cōtra ius cōe antiquū: imo in
caſib. nō exceptis ſupplet̄ a iure cōi, ad hoc allego text. in c.
ad audiētiā, cū ibi. no. de cle. nō reſi. Itē adduco glo.& Bar.
in l.ſui, ff.de uſucap. ubi notāter uoluit, ꝙ ſi unū ius ponit
rl̃am, & excipit aliquē caſum cū dictiōe taxatiua, ꝙ nihilo-
minus excipiunt̄ alii caſus, qui repeſiunt̄ excepti in alia ꝑ-
te iuris. Pro quo allego tex. iūcta gl. in c.quoniā frequēter
prīo rñſo, ut lit. nō cōte. & q̄q̄ iſta uideant̄ multū corrobo
rare opi. dñi Pet. eā tñ nullo mō puto uerā. Moueor, qa cū
tex. in d.auth. excipiat uirginū raptores, & nos hēmus tex.
exp̄ſſe in ꝯriū in c.1.de raptorib.26.q.1.& uoluit hic gl. er-
go impoſſibile eſt dicere, ꝙ ille tex. authēticę in nullo cor-
rigat̄, ꝙ ſupleat̄ p illū. Pręterea & ſecūdo caſu, cū ſumus in
mā eccleſiſtiaca, & animā cōcernēte, & eccleſiarū decorem
& Canō ſpecifice diſponit, ponēdo rl̃am, & excipiendo ca
ſus, & hoc tā iure antiquo, q̄ nouo, ut in c.ſicut antiquitus,

17.q.4.& c.miror, cū multis.c.illius.q.&
hoc p totū ti. nō eſt curādū de iure ciuili
aliter diſponēte. uñ nō ſupplet̄ ī hoc ius
canonicū p ciuile, p̄ſertim cū talis ſupple
tio tēderet in ipſarū eccleſiarū detractio
16 nem.† Ad hoc allego notabile dictū In-
no. in c.1.de reb.eccle.nō alie.li.6. ubi di
b cit, ꝙ licet ius ciuile multa requirat[b] in
alienatione rerū eccleſiarū, ut patet in l.
iubem⁹, & in auth. hoc ius porrectū, C.de
ſacroſ.eccl. tñ, ex quo ius canonicū ſuper
hoc ſtatuit minora requirendo, ſtat̄ iuri
cano. nec ſuppletio fit p ius ciuile. Mo-
uet̄ principl̃r ibi, qa ſtatuta ciuilia ſuper
reb. eccleſiaſticis ñ ligāt eccleſiā, ſi nō ea
acceptauerit.96.diſt.bñ qdē, & s̃. de reb.
eccle.nō alie.c.fi. Si ergo in caſu iſto non
fit ſuppletio, in quo uerſat̄ utilitas eccle
ſiarū, forti⁹ fieri non dēt in caſu nr̃o, niſi
ſuppletio tenderet ī diminutionē hono
ris eccleſiarū. Nā poſſibile eſt, ꝙ p̄p̄ pin-
guius uoluit priuilegiare eccleſiā, q̄ Im-
perator, ideo nō dēt decurtari priuilegiū
papæ p priuilegiū Imperatoris, p̄ſertim
cū iura ciuilia p̄buiſſent īmunitatē indi-
ſtinctè, ut C.de his, qui ad eccl.cōfu. p to
tū. ergo p ius authēticorū ñ dēt diminui
priuilegiū papę, & hæc eſt optima conſi-
deratio. Itē & tertio, cū hic in tex. dicat̄,
ꝙ quātūcūq; grauia maleficia ꝑpetrauit
cōfugiēs ad eccleſiā, nō eſt ab eccl̃ia uio-
lēter exhēd⁹, & c. igit̄ abſurdū eſt dicere,
ꝙ iſte tex. dēt ſuppleri p tex. illius authē.
cū illa auth. excipit homicidas, adulte-
ros, & raptores uirginū p p īmunitatem
delicti. Et p̄ſertim ꝓcedit cōſideratio d.
Pe. tenēdo opi. gl. in l.2.§.de his, q ad ec
cle.cōfug.& in d.auth. de māda. prin.§.ne
q; aūt, q̄ uoluit ꝙ hodie p tex. ipſi⁹ auth.
pro quocūq; crimine eſt re⁹ ab eccl̃a ex-
hēd⁹, & facit ille tex. in eo, qđ poſteà fa-
cit gñal̃r mētionē de delinquētib. impoſ
ſibile.n.eſt ſm hoc, ꝙ utrūq; i⁹ poſſit ſal-
uari. Nā ꝙ qlibet delinquēs extrahatur,
eſt aperte contra textum iſtum, & c.ſicut
antiquitas, & cap.id conſtituimus. 17. q-
ſtione.4. In raptoribus optime patet con
trarium in cap. de raptoribus, pręallega.
In homicidio etiam reprobatur in capi.
fina. infrà, eodem. † Nam homicida tunc
17 non gaudet hac immunitate, cum deli-
ctum commiſit in eccleſia ſub ſpe immu
nitatis eccleſię, ſecus ergo, ſi non ex
propoſito occidat, uel quando deli-
ctum extra eccleſiam perpetrauit. Vi-
des ergo clariſſime, quod tenendo o-
pinionem communem illius authenti-
cę impoſſibile eſt ſeruare utrunque ius.
Et per prædicta dico dictum domini An
toni. etiam non procedere, qui in qua-
dam diſtinctione, quam hic ſubmit-
tit, uidetur uelle, quod in grauibus
delictis non gaudeat confugiens ad ec-
cleſiam hac immunitate, per textum
illius authentic. ſecus in leuibus, ut in
lege ſecunda. præallegata. Profecto
non credo, quod appenſate poſuit hanc
opinionem, ſed recitauit diſtinctio-

SEB. SAPI.

a Firmat regulā. Vi de abba.& deci. in c.cū dilecta, in 5. no. s̃. de cōfir. uti li. uel inuti. cū allegatis p Ale. in l. & ſi ſeuerior, col. 2.C.ex qb.cau. in. fa. irrogat. uiđ Aret. in cōſi.30. inc. uiſo thema. Alex. & Iaſ. in l.fi. ff. qđ quiſque iuris.

ZACHAR.

b Multa req̄rat. Adde, q̄ ſint illa, Bal. in l.cū hi.§.cū trāſactionem, & ibi Bar. poſt gl. ff. de tranſac. plenè per Alexan. in addi. ad Bar. in l.ab æs, C. de prædiis mino. & in l.cū lex. ff.de fideiuſſo.

nē quorūdā Legiſtarū,q fuerūt locuti ha
bito reſpectu ad ius ciuile,ut j̄. ſubiiciā.
Lectura do.Ant.ſup tertio reperit̄ multū
corrupta, qa ipſe eā nō publicauit ī uita.
Nā hoc dictū ſuū exp̄ſsè eſt ꝯ iſtū text.in
eo, qđ dicit. ꝙ quātūcūq; grauia malefi-
cia cōmiſerit,& c.ad idē.e.fi.j̄.e.inducen
do,ut s̄.dixi,& 17.q.4.in multis iurib.ſu-
perius alleg. Quare indubitāter cōcludo
ſtādū eſſe ſup iſta īmunitate diſpoſitioni
h⁹.c.cū ſuis caſib.dūtaxat exceptis,& cum
18 lītatiōe.c.fi. j̄. eo. † Nec placet mihi opi.
Pe.s̄.recitata, ut homicida ex ꝓpoſito fu
giēs ad eccleſiā nō gaudeat hac īmunita
te p c.1.đ homi.Nā hoc dictū uꝛ̄ ꝯ.c.fi. j̄.
eo.ubi loquit̄ de homicida ex propoſito,
& tñ ponit ſpāle,qñ in eccleſia fuit ꝑpe-
tratū ſub ſpe īmunitatis. ergo ſecus, qñ
fuit cōmiſſum ex̄,licet ex ꝓpoſito,ad idē
c.ſicut antiqt⁹,p̄al.ubi ſolū excipit̄ latro.
Sicut facit iſte tex.nō ob.illud.c.1.qa, ut
ibi no.ille eſt tex. legis ueteris, & habet
multos intelľs. & intelligēdo ī terminis
nr̄is rñdet̄,ꝙ ꝓcedat ſm antiqua tꝑa, qa
altaria ueteris teſtamētis nō gaudebant
illa īmunitate,qua. ſ. hodie gaudēt nr̄a.
Itē p̄t intelligi,& reduci ad terminos.ca.
fi.j̄.cū homicidiū fuit cōmiſſum ī eccľia
mō p̄dicto,& hoc uñr ibi tenere doc. Re
ſtat ergo ſolùm rñdere ad illud authenti
cū de mā. prin. ad qđ rñdeo multiplici-
ter. Primò, ꝙ dēt intelligi de delictis in
eccľia cōmiſſis,ut uoluit hic Hoſ. & pro
hoc facit, qa ibi nulla facta fuit mētio đ
fugiēte ad eccľiā:ſed dūtaxat dicit,ꝙ ibi
delinquētes dēnt de eccľia ex̄hi, ſed tūc
illū tex.dico reducēdū, & limitādum ad
terminos.c.fi.j̄.eo.& dic,ut ibi dicet̄. Se-
cūdò p̄t intelligi.ꝙ ubi loquat̄ ī aliis pri-
uilegiis,p q̄ induceret̄ īpunitas, q̄ nō in-
ducitur p hāc decreta. & hāc opi. tenuit
hic d.Car.q̄ ſatis p̄t admitti, ut iura ſal-
uent̄,tñ ibi nō apparet, de qua alia īmu-
nitate loquat̄.Tertiò p̄t intelligi,ꝙ illud
ꝓcedit de iure ciuili: ſecus de iure cano.
ut hic,& hoc tenet gl.hic & Cy.ī d.l.pñ-
ti,& multi alii,& uꝛ̄ ſatis uera ſm p̄dicta,
licet illa Hoſ.tutior ſit,ut ſic ius ciuile nō
corrigat̄.Quartò poſſet dici,ꝙ de iur̄ ci-
uili antiquo,ſ.Cod.nō erat dr̄ia inter ius
canonicū,& ciuile,ut patet.C.de his,qui
ad ecc.cōſ.& habito reſpectu ad illud ius
loquit̄ iſte tex.in eo,qđ allegat ius ciui-
le & ius canonicū. nec curauit p̄p de iure
authēticorū, tū qa illud ius uꝛ̄ dubiū, ut
19 patet ex p̄dictis: † Tū qa, ſi ēt Imperator
uoluiſſet reuocare priuilegiū, qđ pri⁹ de
derat eccľiæ,nō potuiſſet,cū priuilegium
fuerit datū nō ſubdito,iuxta ea, q̄ dixi p⁹
Inn.ī c.nouit,de iu.& p hæc hēs hūc arti-
culū plenè & clarè declaratū.† Sđ q̄ro cir
20 ca p̄dicta, quar̄ eccľia excipit magis iſtos
duos caſus,de qb.in lr̄a,q̄ alios? Sol. di-
cit Io.An.ꝙ de aliis p̄ſumit̄,ꝙ nō inſidio
ſè hoc fecerint,niſi aliud ꝓbet̄,ff.de ꝓb.
l.quoties.§.q dolo,ff.đ inſt & ī l.ut uini.
De iſtis uerò p̄ſumit̄,ꝙ inſidioſè fecerint
niſi ꝯriū ꝓbet̄,ar.ff.de uſu.l.q ſemiſſes,&

SEP. SAP.
a An fugiens. Vide Old.in cōſi.55. in ci.cōſueuit dubitari,& Ro. in conſilio. 227. incip. Spectabilis dñe collateralis.Ang. A-ī re.i tract. malefi. uerbo, in ſcalis S Petronii, ubi latè Augu.Ariminēſis.

de p̄ſump.c.1.& 3.Do.Pe.de Anch.reprobat hāc rōnē: qa
in omni delicto p̄ſumit̄ dolus,ut le.& no.in l.1. C. de ſica.
& in c.1.de p̄ſum.Sed ego credo,ꝙ Io.An. intellexerit id,
ꝙ alii nō p̄ſumunt̄ ex ꝓpoſito prius deliberato deliqſſe, li
cet in actu delicti p̄ſumat̄ dolus.In iſtis aūt,q ſtāt in ſtratis
publicis, p̄ſumit̄ ꝙ ex deliberato ꝓpoſito hoc fecerunt, ex
quo in illis rapinis ſe aſſuefecerint.dēt.n. inſpici hoīs con
ſuetudo,& ob hoc credo,ꝙ allegauerit. l. q ſemiſſes, ff. de
uſu.Sed ex alio mihi nō placet opi.Io.An. qa p rōnē ſuam
ſentit,ꝙ delinquēs ex ꝓpoſito īmunitate eccľię ñ gaudeat
21 qđ eſt ꝯ no.p ſe in c.1.de ho.Itē ꝯ.c.fi.j̄.eo.† Inducendo il
lud.c.p locū a ſpāli.qđ ar.ualidū eſt in iure,ut le.& no.ī c.
pñti,§.loca,de pręb.li.6.Tunc.n.delinquēs ex ꝓpoſito, nō
gaudet hoc priuilegio,qñ illud delictū commiſit in eccleſia
ſub ſpe immunitatis,ſecus,ſi ex̄ eccleſiā, ēt ſi ſub ſpe īmuni
tatis.Valet.n.arg.a ꝯrio,ex quo nō reperit̄ de iure ꝯriū, ut
in c.cum Apoſtolica,de his,q̄ fi.a præla.uñ allego aliam rō
nē.dico. n. ꝙ iura magis exaſperāt in iſtis latronib. quā in
aliis:qa illi ſunt deteriores,& intereſt plurimū illos puni-
ri,q̄ alios malefactores,cum plurib.plura exitia cogitēt, q̄
alii,ar.23.q.4.c.eſt iniuſta.ubi dr̄,ꝙ nō eſt miſericordia uni
parcere,& multos ad diſcrimē adducere, ad idē allegat. l.
aut facta,ī fi.& l.capľm.§.famoſos latrones,ff.de pęnis.ubi
ꝯ iſtos famoſos latrones iura multū ultra debitū pœnam
exaſperāt,ut multis graſſantib.locus ſit exemplo,& hāc rō
22 nē aptè ſentit gl.in c.fi.j̄.eo.& hoc no.bñ.† Nūc q̄ro, an fu
a giens [a] ad eccleſiā ꝓ debito,gaudeat immunitate, ut inde
nō poſſit ex̄hi inuitus?Sol.dic,ꝙ ſic.Primò probat̄ hic ī eo,
ꝙ gñaliter prohibet̄ extrahi de eccleſia inuitus, & loqtur
generaliter tex.in c.miror,& c.ſi quis contumax 16.q.4.&
clarius ꝓbat̄ in l.p̄ſenti,C.de his qui ad ecc.confug. Tenet
Old.conſi.53.cū limitatione tñ,inſpecto,ſ.iure communi,
ſed ſi ſtatutum haberet,ut debitor poſſit cōpelli ad ſeruien
dum pro debito,tunc p̄t extrahi; qa nō uꝛ̄ conceſſa īmuni-
tas cū pręiudicio iſtius,qui eſt quaſi dominus iſtius,ar.eius
qđ hic dr̄ de ſeruo,& placet d.Ant.hic, & ſatis pōt admit-
23 ti,ne aliter priuet̄ iure ſuo, qđ cōpetit ꝯ ꝑſonā illius. † Et
circa hāc māṁ,cum queritur,nunquid eccleſia p̄ſtet īmuni
tatē fugientib.ad ipſam,poſuit Cynus diſtinctionem in d.
l.præſenti,quem in aliquib.reformando ſubiiciam.Diſtin-
guit aūt,ꝙ aut ille,qui confugit ad eccleſiam,non eſt catho
licus:aut eſt catholicus.Primo caſu non iuuabitur per eccle
ſiam,ut in d.l.1.C.de his qui ad eccle.cōfu.& in authent.ut
li.ma.& auiæ.§.qa uero,colla.8.qđ no.pro his,quę dixi,s̄.
ſuper glo.in uer.extrahendus.Secundo caſu,cum eſt catho
licus,aut deliquit in eccleſia, aut extra. Si in eccleſia deli-
quit,ad quam nunc cōfugit,nō iuuabit̄ p eā:quia fruſtra le-
gis inuocat auxiliū &c.de uſu.c.quia fruſtra, & dicto.§. qa
uero.Ego dico hoc reſtringēdū & intelligēdū,ut le.& not.
j̄.eo.c.fi.Aut deliqt ex̄ eccleſiā,& tūc refert,an ſit liber, an
ſuus.Si ſuus,aut fugit ꝑꝑ magnā attrocitatē dñi,q ad mor
tē eius ſatagit,& tunc hēt locū inſtit.de his q ſunt ſui, uel
alieni iuris,q.d.ꝙ tūc pinguius ſuccurritur ſuo,q̄ hic dica-
tur.Nā nō reddit̄ dño,ſicut hic dr̄, ſed, ex quo eius ſæuitia
eſt intollerabilis,eſt cogendus ſuū uendere.expedit. n. rei
publicę,ne quis abutat̄ re ſua. Aut fugit ꝑꝑ modicā ſæuitiā,
& tūc hēt locū,qđ hic dr̄,& in d.l.præſenti.§.ſane, ut idem
in effectu diſponit̄,qđ hic. Aut fugit ſine aliqua ſæuitia do
mini,& tūc aut ſine delicto, & idē dicēdū, qđ hic, aut ꝑꝑ
delictum.Et ſi modicum, & tunc ſi deliquit erga dominum
ut quia forte ſurripuit unam menſuram uini, uel quid
ſimile, & habet locum, quod hic dicitur. Aut fugit ſer-
uus propter delictum non facile: & tunc aut debet puni-
ri a domino ſuo: aut ab alio. Si timet a domino puni-
ri, fiet ſibi reſtitutio pręſtita impunitate, de qua hic, &
in dicta lege præſenti, §. ſane. Si uero timet puniri ab
alio, puta a iudice, tunc idem omnino dicendum eſt in eo
quod in libero. quia non eſt ulla acceptio perſonarum
apud Deum

apud Deū;vt in aut̄.de mona.ad finē,& ī.c.nouit, de iud.nā
hic ſit diſtictio īter ſeruū & liberū ꝑꝑ ītereſſe dñi, qđ ceſ-
24 ſat,cū ab alio repetit̄.† Aut q̄rit̄ de libero hoīe fugiente ad
eccl.& tūc aut fugit ꝑꝑ debitū:aut ꝑꝑ đlictū. Prīò caſu aut
fugit ꝑꝑ debitū tributoriū, aut ꝑꝑ aliud debitū.ſi ꝑꝑ tribu
tū,ſ.debitū principi,tūc extrahit̄ de eccleſia vt ī aut̄.de mā.
prin.§.publicorū verò tributorū,ut ibi no.gl.Sed Pet ut re
fert Cyn.vꝛ̄ ī hoc dicere,ꝙ debitores tributorū nō extrahē
tur de eccleſia:ſed ibi citabunt̄;& ſi defendant ſe,bñ quidē:
alioqui ꝓcedet̄ ad miſſionē ī poſſeſſionē bonorū, & ita in
telligit.d.aut̄.& ſic recitādo trāſit Cy.ꝙ ſatis placet.Nā in
dubiis fauēdū ē eccľię;& facit.d.l.p̄ſenti.Itē nō potuit Im
perator p ius ſuū nouiſſimū p̄iudicare immunitati eccľiæ à
a lege & à canone cōceſſæ.Aut fugit [a] ꝑꝑ aliud debitū; & tūc
ſm oēs nō dēt extrahi īuit⁹,ut ī.d.l.p̄ſenti:ſed ī mō proce-
dēdi ſunt opi.Quidā.n.dicūt,ꝙ dēnt ſibi dari.30. dies,ī q
bus ſecurè exeat;& ſi ſnīa feret̄ ītra illos.30. dies, iudex eā
ſnīam ñ exequet̄. Si aūt poſt illos dies fugiat ad eccľiā,iu-
dex exequet̄ ſnīā meliori mō,quo poterit,ut ī d.§.ſđ neq;,
ī aut̄ đ mād.prī.ſm Pet.Sed gl.ibi aliter diſtīguit. Iacob.đ
Ra.aliter ītelligit;& credo,qđ meli⁹. Dicit.n.qđ dabit̄ ſibi
ſecuritas exeūdi & ſtādi extra eccleſiā p.35.dies, ītra quos
reſpōdebit uocat⁹ ad iudiciū. Et ſi iudex ferat ſnīam intra
illos dies,tūc iudex dabit ſibi electionē, ut impleat iudica
tū,& renūciet ſecuritati;uel redeat ī eccleſiā, & hoc uoluit
25 lr̄a ī.d.aut̄.ibi,ꝯdēnabis eū,&c.& cū hac opi. trāſit Cy.† Si
aūt liber homo fugit ꝑꝑ delictū, aut ꝑꝑ atrox delictum;&
nō habebit immunitatē:aut ꝑꝑ minimū; & tūc habebit,ut
ī.l.2.C.de his,q ad ecc.cōfu & hoc uoluerūt Pet. & Iaco.đ
Ra.ſed gl.ſentit idē in quolibet delicto,ut no.ī. d.l.2. & ī.
d.§.ſed neq;,in aut̄.de māda.prin.Et hoc dicit Cy. ꝓcede-
re de iure ciuili;ſed de canonico diſtinxit;ꝙ aut deliquit in
eccleſia,aut extra. Primo caſu nō iuuat̄ p eccľiā p.c.fi.j̄.e.
ſi extra eccľiā,iuuat̄,ut nō puniat̄ ꝑſonaliter in uita, uel in
mēbro;alle.hoc.c.exceptis publicis latronib.,ut hic Refert
tñ Pet.qđ q̄dā ſcripta canonica diſtinguāt, qđ aut delictū
atrox ē cōmiſſū ex propoſito,aut ex caſu. Si ex propoſito,
non gaudebit immunitate eccleſiæ, ut ī dicta aut̄. Secundo
caſu ſic,ut in iſto tex.quia delictū,ꝙ committitur ex propo
ſito,eſt magis puniēdū.l.abſentem,in fi.ff.de pœ. & hoc uo
luit Hoſt.p decre.j̄.de homic.ſed aliq, ut refert Cy.intell
gūt iſtū tex.đ altari ueteris teſtamēti. Sed ꝯ hāc diſtinctio
nē ꝓximā facit ſm Cy.qđ de raptore dr̄,q gaudet immuni
tate,ut ī.c.de raptorib⁹.36.qō.1.& tñ ille deliqt ex propo-
ſito.Ideò Pet. circa iſtud mēbrū diſtinxit ſic:aut delictū cō
miſſum ex ꝓpoſito cōmittit̄ ſtimulo nāli: aut ſine ſtimulo
nāli.Primò caſu gaudebit,ut ī p̄alle.c.de raptoribus. Scđo b
nō,& ita ſimpľr recitādo trāſiuit Cy.Sed tu dic de hoc ul-
timo mēbro,ſ.qñ ꝑꝑ delictū homo liber fugit ad eccľiam
vt.s̄.dixi.Nā hęc differētia Pe.vꝛ̄ ꝯ iſtū tex.iūcto.c. fi.j̄.eo.
Hic.n.dr̄,qđ quātūcūq; graui⁹ maleficiū cōmiſerit, gaudet
immunitate,& ī.c.fi.excludit grauiter deliquētē ex ꝓpoſi-
to,qñ delinqt ī eccľia:ſecus ergo,ſi extra eccleſiā. Vñ tā de
iure ciuili,q̄ de iure canonico quo ad hoc mēbrū dic, vt ſu
prà dixi.Sđ uolui p̄dicta īferre,ut dicta Legiſtarū ñ uideāt̄
īcognita,& ut pateret ad illa rñſio. Ex p̄dictis patet clariſſi
26 mè,q gaudeāt hac immunitate eccľiæ.† Nūc q̄ro, qd ſi đ fa
cto cōfugiēs ad eccľiā inde p uiolētiā ſit extract⁹ indebitè?
Sol.dicit Bar.ī.d.l.p̄ſenti, ſe putare, qđ đ iure petere poſ-
ſet,ut reſtituat̄ priſtinę libertati,cū ea ſit de facto priuat⁹ p
ti.de libe.ho.exhiben.& idē tenet Oldra.con.53.dicēs qđ
eccľia poſſet ager̄ cū ſit ſpoliata libertate. Ego de hoc alle
go.tex.apertū.ī.c.miror,17.q.4.ubi ponit̄ tex. Aug.ex quo
euidētiſſimè colligit̄,qđ eccleſia dēt p excōicationē cōpel
lere extrahentē ad reſtitutionē,ac ēt interdicere, ne a to-
ta domo ſua recipiant̄ oblatiōes,& ꝓcedit ēt ī extrahentē
ſeruū,ꝙ plus eſt,ut ibi notāt Hug.& Archidiaco nec euitat
dñs reſtitutionē;licet nūc uelit p̄ſtare iuꝛ̄m đ impunitate.

Dēt.n.iniuriæ eccľię ſatisfieri. Itē iuꝛ̄m
dēt p̄ſtari añ extractionē, & ñ poſtea, vt
27 hic ꝙ diligēter no.† Et faciūt hęc ad q̄ō-
nē,an ſi fuit aliqs captus p Rectores ter
ræ uicinæ,& ī iſto territorio p̄t repeti p
iſtā ciuitatē cū nō potuerit ī alieno ter-
ritorio capi?& dicēdū eſt,ꝙ ſic,p illud.c.
miror.Et firmabat Bar.ī.l.ſi cui,ff.de ac-
cuſa.ꝙ tene mēti, & hoc đ iure canoni-
co:ſed đ iure ciuili extrahēs aliquē de ec
cleſia dēt puniri,ſicut đ crimine lęſę ma
28 ieſtatis,vt ī.d.l.p̄ſentis. † Quæro,qs ꝓui
debit de uictualib⁹ ꝯfugiētib⁹ ad eccľiā?
Sol.tex.ī.d.l.p̄ſenti,in fi.vꝛ̄ innuere,ꝙ ec
cleſia dēt iſtis facere expēſas;& hoc fir-
mauit p illū text.gl.in.c.diffiniuit.17.q.
4.Sed Archi.poſt Hoſt.& alios diſtinxit
ibi,& melius, ꝙ aut hēnt ꝓpriū,& faciēt a
ſibi expenſas de reb.ſuis aut nihil habēt:
& dēnt laborare,& manibus uictū q̄rere,
aut neutrū pñt, & tunc eccleſia pròuide-
bit eis tanq̄ pauperib.;& hoc placet,ar.c.
clericus uictū.91.diſt.Nā,ſi clericis habē
tib. propriū eccleſia nō ſubuenit,ut in.c.
paſtoralis.1.q.2.&. 12. q.1. c.illi, fortius
nec in iſtis ex facinore ad eccleſiā cōfu-
gientib. Pręterea clericus nō habēs ſuf- b
ficiēs beneficiū,dēt manib.q̄rere victū,et
nō dēt q̄rere de bonis pauperū,ut ī.c.cle
ricus uictū,p̄alle. & de cele.miſſa c.1.er-
go fortius tenent̄ iſti laborare,ſi nō hēnt
patrimoniū ſaltē ſufficiens. Et ad.l.p̄ſen
ti,dic,ꝙ tex.ille nō loqt̄ diſpoſitiuè,ſed
narratiuè,& p̄t intelligi ſm p̄dicta,& p̄-
ſertim cū loquat̄ de ſeruis qui nō hēnt
29 ꝓpriū.Vlterius q̄rit̄,† qs extrahet iſtos đ
eccleſia uiolenter in caſibus, in quib. po
ſſunt extrahi?Sol.Cy.in.d.l.p̄ſenti,diſtī
guit,ꝙ aut delictū fuit cōmiſſū extra ec
cleſiā,& tūc iudex ſecularis extrahet, &
puniet,cū ad ipſum ꝑtineat punitio cum
ſit cōmiſſum đlictū ī ſuo territorio. Aut
delictū fuit cōmiſſū intra eccleſiā, & tūc
iudex eccleſiaſtic⁹ extrahet,cū ſua ſit iu-
riſdō. Et hāc opi. ſimpľr fuit ſecutus do.
Pe.hic.Sed tu uide Bar.ī.l.ſi cui, ff.de ac
cu.ubi dicit,ꝙ punitio delictorū [b] in eccle
ſia commiſſorum pertinet ad iudicem ſe
cularem,& non ad iudicem eccleſiaſticū,
ex quo delinquētes ſunt laici, per.l ſi qs
in hoc genus, C. de epiſ.& cleri.&.c.fi.j̄.
eo. quod bene facit in arg. Ego ſic diſtin
guerem,quod aut quæritur,nunquid ec-
cleſiaſticus poſſit punire illum delinquē
tem in eccleſia de ſacrilegio,& credo,ꝙ
ſic,in.c.cum ſit,Et quod ibi no.de fo.cō-
pe. Cōmiſit.n.iſte ſacrilegium delinquē
do in eccleſia,& dr̄ uiolare immunitatē
eccleſiæ.Sicut enim nō licet inde aliquē
uiolēter extrahere,ita & forti⁹ nec uerbe
rare,nec occidere;ad hoc alle.bo.tex.in.
c.cū pro cā,de ſent.excommuni.Aut q̄ri
tur,nunqd poſſit eū directè punire đ cri
mine ſeculari ibidem cōmiſſo? credo qđ
nō,qa eccleſia nō hēt territoriū, niſi re-
ſpectu eorū,q̄ ſunt, ſeu ꝑtinēt ad forum
eccleſiaſticum,facit.c.poſtulaſti, & ꝙ ibi
notat̄,de foro compenti,&.c.Rex debet,

SEB. SAPIA.
a Aut fugit. quid aūt ſi debitor fugitiuus confugit ad eccleſiam, an poſſit extrahi inuitus, uide domi. Iaſo. concludentem, quod ſic in. l.uinum colum. 3. uer. ſecundo infero,ff.ſi cer.peta.
b Punitio delictorum. Idem tenet Ange.de Areti.in opere ſuo mag in gl.in uer.in ſchalis ſancti Petronii, in princip. & ibidem uide dñm Ang.de Bon franciſcis de Arimino in addi.

SEB. SAPIA. Pœnã latronũ. Vide d.Iaſ.& An.Are.ĩ.§.ex male
b ficiis,ĩſti.de actio.& ibi an ꝓ modico furto qs poſſit furca ſuſpẽdi. Per ꝯ̃riã cõſuetudinẽ.In.3.no.& adde,ꝙ idẽ dicit ipſemet Bal.in.c.1.in prin.in uerſi.ſeu furtũ,de pa.iura.fir.in uſi.fe.& ꝑ Bald. dr̃ eſſe tex.ſm̃.d.Alex.Imo.ĩ.d.aut.ſꝺ nouo,ĩ addit.ad Bald.ibi ĩ.l.fi.uerſi. ut aũt diuus Pius, iuncto uer. idẽ reſcripſerunt, ff. de bo.eo. qui mor.ſibi cõſci.ſed cõtrariũ tenet Sal.Pau.de Ca. & Ful.ĩ.d.authẽ.ſꝺ nouo iure, reprehendens Bal.ibi,& cũ Sali. contra Bal. tenet do.Iaſ.de May.in l.1.C.de preci.impe.offe.& ita ſemper tenuit Imol. Nã clarũ eſt,ꝙ ſtatutũ uoluit punir̃ pœna mortis non furtũ ſimpliciter ſed conſuetudinẽ furandi.& ideo ſi quis faciat unum furtum, ſtatutum indulget ſibi, & ſic ſecundo, ſed tertio non. Certe pro uno furto non inducitur cõſuetudo furandi, l.3.C.de epi.audi. glo.not.in rubri. quę ſit longa conſuet.Item contra Bart alle.text.nota.ĩ.c.furtum.14.q.ult.ubi eſt text.ſolẽnis, quod magnum obiectum excuſat. Ad idem tex.in.§. ſi uero ĩ aut.ut null.iudic. in dictione,pręciſa omnino,ubi dicit tex.ꝙ nõ uult, ꝙ omnino unquã qs moriat̃ nec obſtat illud dictum Inn.per qꝺ mouetur Bal.in. d.aut̃. ſed nouo iure, in 3.no.quia reſponderi põt,ut per eũdẽ Bal.in aut̃.hodie,C.de iud. ꝙ ñ procedit niſi in papa, Imperatore,& in eo,qui nõ recognoſcit ſuperiorem, & ſic in ſummis magiſtratibus,ſed non procedit in inferioribus qui iurant ſeruare ſtatuta, uel rñde ſm̃ Saly. in. d.aut̃. hodie, ut procedat ĩ cauſis arduis ſtatũ publicũ reipublicæ cõcernentib., puta ſi fieret una ſeditio ĩ ciuitate, licitum ſit poteſtati trãſgredi leges,& facere ſuſpendi ſine ꝓceſſu. Itẽ uiꝺ de hoc dicto Bal.per Moder.in.c.fi.ĩ.de fur.& hoc no. ad practicã.

ANT. FRAN. Per quot actus ĩducat̃ cõſuetudo. Dicas ꝙ cõſuetudo aliqd faciẽdi iducit̃ ꝑ duos act⁹ ad min⁹ intra decẽniũ celebratos,ut ẽ gl.or.ĩſt.ꝺ iu.nat.ĩ.§.ñ ſcripto,ĩ uerſ.diuturni mores. Et iõ dixit gl.q̃ ẽt doc.ſequũt̃ ĩ.c.cũ cãm,ĩ uer.ꝓmulgauit,ꝺ re iud.q̃ꝺ cõſuetudo iducit̃ ex duab⁹ ſñiis in cõtradictorio iudicio obtentis, ſi ab eis non eſt appellatũ,quod eſt uerũ,niſi conſuetudo deroget iuri eccleſiaſtico quia tũc nõ inducitur, niſi per quinquaginta annos,ſecũdum Inn. in. c.cũ dilectus,in.2.col. de conſue. & uide Bal.in aut̃. quas actiones,C. de ſacroſa.ec.ĩ. pe.co. & uide do. Abba. in.c.fi.in uer.ſecũdo requiritur, de conſue. & eũdem Bal.in rub.C.quæ ſit lon. conſue.in 2.q.& ĩ.l.1.1.col. eo.ti. ubi dicit,ꝙ cõſuetudo reqrit pluralitatẽ actuũ & alibi dicitur,ꝙ cõſuetudo inducitur ſaltẽ per duas aut tres uiciſſitudines, ut ĩ cap.ita nos.25. di. & habetur per gl. in.c, uenerabilem, & ĩ c.fi.de elec.& per d.Abba.in. c.1.in 9.col. de conſue. & per Bart.in.l.1. ĩ.10.col. C.quæ ſit lon.conſue. Et ad hoc facit, ꝙ uoluit Bal.in.l.de qbus,de ele.in. 5.q. ubi dixit,ꝙ cõſuetudo faciendi põtem ſup uia publica, inducitur per duos põtes factos De conſuetudine delinquẽdi dicas, ꝙ illa iducitur ẽt ꝑ duos,uel tres actus delinquendi, ut ĩ.l.nemo,& ibi ꝑ Bal.C. de epiſc. audi.& uide gl.in pal.c.ita nos,q̃ dicit in criminalib. iduci ſaltẽ ꝑ duos act⁹,qꝺ eſt uerum niſi in piurio, uel blaſphemia,ſecundũ Cy.ſing.in.l.2. C.de re.cre.& iuriu. & uiꝺ Alex.in l.2.in.§.famoſos, ff.ꝺ pœnis. uiꝺ & Spec. in titulo de inquiſi.in .§.1.in. uerſiculo,ſed qualiter in ciuilibus.

c SEB. SAPIA De ſolẽni. Similẽ qõ.ponit Iaſ.in l.

30 23.q.5.† Itẽ q̃ro q̃ loca gaudeant hac immunitate eccleſiaſtica? nam poteſt dubitari de palatio Epiſcopi & de oratoriis. Item vſque ad quãtum ſpatium eccleſia ꝯſecrata gaudeat immunitate & ſimilib. q̃ hic nõ ſubiiciã, cum ſit hoc capit.ſatis ſua mã oneratum,ſed dicã.ĩ.penul.c.ubi
31 materia melius cadit.† Vlti.hic aduerte ad gl.mag.in fi.ĩ eo, quę ponit pœnã la-
a troniũ, & dicit, qꝺ famoſi latrones tm̃ furca ſuſpendunt̃,alii uero iubent̃ caſtigari.q uerò dicant̃ famoſi,gl. non declarat.Sed tu uide ꝑ Bar.in.l.ſi cui,ĩ fi.ff.de accu.& meli⁹ ĩ authẽ.ſed nouo iure,C.ꝺ ſer.fugi.ubi ẽt Bal.poſuit no.dictum,qꝺ ẽt pro uno furto põt quis ſuſpendi,quãdo fit circa rẽ magnã, qa ęquiualet pluribus furtis ſucceſſiuè commiſſis. Et dic plenius,ut ĩ ꝑalle.iurib.no. qa hic materiã iſtã examinare nõ intendo cum non ſit proportionabilis ti.& cap.iſtud eſt ſatis oneratũ, ſed hoc dictũ glo.attigi ꝑꝑ Io.An.q reprobat hanc gl.dicit enim,ꝙ hodie imponit̃ pœna furcarũ pro furto quinq; ſolidorũ,uel ultra. Idẽ & clarius tenuit ĩ.d.c.tua,ꝺ homici. & ꝓ hoc.c.ad palatiũ.§.ſi qs quĩq; ſolidos, ꝺ cle.uena. aliàs.c.1.§.ſi qs quĩq; ſolidos ꝺ pa.tenẽ. col.10. An.dicit,qꝺ hic doc.cõiter tenẽt illũ.§.hr̃e locũ, qñ ex tali furto ſequitur pacis fractio, alias autem ſtatur iuribus hic alle.ĩ gl.Sed ego nõ uideo qꝺ docto. ponãt hãc reſtrictionẽ ad illũ tex.ſaltẽ, ut dicatur communis opi.Doct.n.noſtri communiter hic trãſeunt cum Io.An.& idẽ faciũt in dicto.c.tua. Idem uidẽt̃ uelle Legiſtę,ut no.Cyn.in dicta authẽ.ſed nouo iure,& ſentit ibi Bart.licet uideat̃ dubitare,an illa lex Federici ſit obſeruãda.Nã gl.ur̃ multũ dubitaſſe ĩ.c.1.§.iniuria,ĩ pri.de pace iura firmã. col.10 & tãdẽ cõcludit, qꝺ ẽ ꝓ lege obſeruãda,niſi forte ſit ei derogatum ꝑ ꝯ̃riã ꝯſuetudi-
b nẽ.[b] Idẽ ur̃ uelle Bal.ĩ.d.aut̃.ſed nouo iure,& ĩ.d.§.ſi qs qnq; ſolidos. Dicit.n.,ꝙ hodie cõiter ĩ Italia ille. §.nõ ẽ ĩ obſeruãtia,placet tñ mihi dictũ do.Ant.rõne illius rub.Ponit̃.n. ſub ru.de pace tenenũ,ut cõueniat rubro,& min⁹, quã fieri poſſit,recedat̃ a iure antiquo, ĩtelligat̃,
32 qñ ex tali furto ſeqt̃ pacis fractio.† Vltimò p̃t hic opponi q̃ſtio ꝺ eo,q die ſolen
c ni[c] fuit dimiſſus de carcere, ut iret ad audiẽdũ miſſã cũ iuro de redeundo q iuit ad eccleſiã, & nõ uult redire ad carcerẽ, an poſſit inde extrahi? quã q̃ſtionẽ uide ꝑ Io.An.ĩ addi.Spe.ti. de iureiurãdo,ſu ꝑ rub.in penultima colũ.vbi refert dicta aliorũ,& ĩ effectu cõcludit, qꝺ ſi iniuſte detinebat̃,uel a nõ habẽte poteſtatẽ, nõ tenet̃ redire. Pro quo uide bonũ text.in clemẽtina.paſtoralis,ꝺ re iud. ĩ uerſi. ꝑ uiolẽtiã;ꝙ ego puto ꝓcedere,qñ imminet periculũ mortis, alias ſatisfaciendũ eſt iuro uel petẽda abſolutio,ut ĩ.c.ſi uerò,& qꝺ ibi no.ꝺ iureiu. Aut iuſtè detinebat̃, & tũc tenetur redire.peccat enim fugiendo carcerem, quod etiam uoluit Bar.in.l.relegati,ff.de pœ.ubi uide, non tñ dẽt eccleſia pati illum extrahi,niſi p̃ſtita impunitate de morte,uel membro, prout hic dicitur,& nota hoc ultimum.

SVMMARIVM.

1 *Clerici non tenentur ſubuenire neceſſitatibus,uel utilitatibus ciuitatum,etiam ubi laici non ſufficiunt, niſi prius* Romano *Pontifice conſulto, & nume.4. Imo clerici ſponte ſoluentes,nihil agunt ſine licentia Papa,& num.6.*

2 *Conſtitutiones laicorum collectantes eccleſias,ſunt ipſo iure nulla,nec ullo tempore conualeſcunt, etiã facta propter neceſſitatem laicorum,& numero.7. &.11.*

3 *Rectores collectantes eccleſias ſunt excommunicati etiam finito officio.*

5 *Sacrilegium cognoſcitur per iudicem eccleſiaſticum.*

8 *Excommunicatus tempore officij,remanet excommunicatus etiam depoſito officio.*

Vniuerſitas non debet excommunicari pro delicto,ſed illi,qui fuerunt authores delicti,& nu.22.

9 *Delinquens prætextu officij,tenetur ſatisfacere etiam finito officio,ſi commoditas peruenit ad eum, uel ad alium,ſi non poteſt eum inducere ad ſatisfaciendum & nu. 4.ſed quid ſi operetur, ut ſatisfaciat,ſed non poteſt,uide num.18.*

10 *Excommunicatio lata in aliquem ſub nomine dignitatis,non tranſit in ſucceſſorem, niſi in eodem delicto reperiatur culpabilis,& nu.17.*

11 *Sententia lata a iudice excommunicato, eſt ipſo iure nulla,niſi ſit communiter toleratus,& nu.12.*

13 *Priuilegium conceſſum ab excõmunicato,an ualeat?*

14 *Officialis an & quo caſu teneatur finito officio de geſtis in officio, uel uſque ad quantum tempus.*

Succeſſor non tenetur ex delicto prædeceſſoris, niſi ſit in eodem delicto,& nu.16.17.&.22.

16 *Iudex uolens clericos ſub ſe litigare, & ſic impediens iuriſdictionem Epiſcopi,an ſit excommunicatus?*

18 *Salarium debetur officiali, qui ex defectu ſuperioris non poteſt ſeruire.*

19 *Officiales,uel conſiliarij an teneantur potius dimittere officium,quam aliquid conſtituere, uel conſentire,quod non ſit bonum? & nu.21.*

20 *Conſiliarij an teneantur de malo conſilio,ſiue unus,ſiue omnes,ſiue inſolidum?*

Tacens cenſetur conſentire, quando eſt uocatus ad conſilium, & nil dicit, & punitur vna cum conſulentibus malum.

21 *Terminus datus ſucceſſori in officio ad ſatisfaciendũ id,quod fecit prædeceſſor, an detur etiam prædeceſſori.*

CAP. VII.

ADuerſus. Io.An.ſpecificè ſummat,ſꝺ pro ſummario dicit ſic: Gñale ꝯciliũ repetit Lateranẽ.ſ̃.e.c. nõ min⁹, addens quãdã ꝓuiſionẽ ĩ verſ. ꝑꝑ, & pœnã ĩ uer.qa verò. Sꝺ d.An.ſummat ſic. Ciuitatib. p̃ſidentes & eccleſias collectantes p̃ter formã concilii gñalis, ſunt excõicandi, niſi ſatisfecerint intra mẽſẽ,& ſñię ab eis latę ſũt nullę,q̃ pœnæ trãſeũt ad ſucceſſores,& eos ſequuntur offi.

quunt̃ officio ꝺpoſito.Sed certè hoc ſummariũ nõ euacuat radicit⁹ ĩtellectũ c. uñ ego dico,ꝙ iſtud c. habet principalr̃ tria dicta.Nã primũ repetit ꝯciliũ Lateranẽ.ſ̃.e.c. nõ min⁹, & q̃dã determinationẽ annectit. Scꝺa,ibi,*quia uerò* pœnã,illius ꝯcilii auget.Tertiò,ibi,*cæterum*,pœnã illius ꝯcilii determinat,& extẽdit ad ſucceſſores; & diuiſio ſufficit ꝓ ſumma-
1 rio,ſed ad maiorẽ declarationẽ ꝓ nouitiis ſummo ſic.† Clerici nõ debẽt neceſſitatib⁹, ſeu utilitatib⁹ ciuitatũ,ſeu aliorũ locorũ, ẽt ubi laicorũ nõ ſuppetũt facultates, ſubuenire,
2 niſi pri⁹ Rom.Põtifex ꝯſulat̃.hoc primò.† Sñiæ,& conſtitutiones editæ à laicis collectãtibus ecclĩam ſunt ipſo iure ir-
3 ritæ,nec ullo tpe ꝯualeſcũt.hoc ſcꝺò. † Rectores excõicati ob grauamina p̃miſſa,remanent excõicati,ẽt poſt depoſitũ offm̃,nihilominus excõicati ſunt ſucceſſores, niſi ſatisfecerint intra mẽſem.hoc tertiò. Caſus lr̃alis.Lateranẽſe ꝯciliũ excõicauit Rectores ciuitatũ & aliorũ locorũ, q monitione p̃miſſa de grauaminib⁹ illatis eccleſiis nõ ſatisfecerĩt ſm̃ tenorẽ cõcilii Latera.ſ̃.e.nõ minus. ſed qa nec ſic eorũ malitia cõquieuit,adiicit̃ in iſto cõcilio gñali,ut cõſtitutiones & ſñiæ,q̃ talib⁹ de ipſorũ mãdato fuerĩt ꝓmulgatæ, inanes & irritæ habeant̃, nullo unq̃ tpe ualituræ;ueruntñ qa fraus & dolus alicui p̃ocinari nõ debẽt,nullus Rector decipiat̃ uano errore, nec credat ꝙ intra tp̃s ſui regiminis tm̃ ſit excõicatus,quaſi poſt illud non ſit cõpellẽdus ad ſatisfactionẽ,qa tã ipſe,quia ſatisfacere recuſauerit,q̃ ſucceſſor ipſius erit excõicat⁹,niſi ĩtra mẽſem ſatisfecerit,ſciat ſe ecclĩaſtica cẽſura remanere cõcluſum,donec ſatisfecerit cõpeten-
4 ter,qa in onere ſuccedit,q ſubſtituit̃ in honore.B.† No.ibi, *cões,&c.*ꝙ clerici nõ tenent̃ ꝯtribuere ĩ neceſſitatib⁹ ĩminẽtibus cõiter ciuitati,ſeu alteri loco. Vñ põdera, ꝙ tex.non loqt̃ ꝺ neceſſitatib⁹ laicorũ,ut qdã uoluerũt ĩtelligere, ſed de neceſſitatib⁹ cõibus. Hinc eſt, ꝙ hic repit̃ illud uerbum, cões.Facit.n.hęc lr̃a in alio,quatenus dicit,ꝙ Papæ intereſt ꝓuidere cõib⁹ utilitatib⁹. loqt̃ ergo de utilitatib⁹ laicorũ, & clericorũ,qa ĩ neceſſitate & utilitate ciuitatis ſatis ꝓcurator utilitatis,& ecclĩarũ; clerici ergo ſunt exẽpti ꝑ priuilegiũ;qꝺ ſatis inuit tex.in d.c.nõ minus,dũ dicit, ꝙ Pharao oĩb⁹ aliis ſeruituti ſubactis ſacerdotes,& eorũ poſſeſſiones ĩ priſtina libertate dimiſit. De quo dic,ut lati⁹ dixi ĩ d.c.nõ
5 minus.† No.2.ꝙ ecclĩa uẽdicat ſibi iuriſdictionẽ [a] ꝯ̃ grauan-
a tes,ſeu alr̃ manus extẽdẽtes ĩ ecclĩã, ſeu ꝑſonas eccleſiaſticas. Et inſurgit hic hęc iuriſdictio iudicio meo rõe ſacrilegii,qꝺ cõmittit̃ ex tali lęſione,arg.c.cũ ſit gñale,de fo.cõp. Secus aũt ubi ceſſaret ſacrilegiũ. nã tunc nõ uẽdicat qs ſibi iuriſdictionẽ ꝯ̃ eũ,q delinqt ĩ ſubditũ ſuũ in alieno territorio,ut no.Inn.ĩ c.poſtulaſti,de fo.cõp.& Card.ĩ l.cũctos populos,C.de ſum.trini.No.ibi,*cum gratiarum actione*, ꝙ qñ eccleſia cõfert ĩ neceſſitarib⁹ laicorũ,illud facit ex gr̃a,& non ex debito. hinc eſt, ꝙ laici debẽt referre gr̃arũ actiones, ut
6 hic.† Et no.ꝙ hodiè ꝑꝑ ĩprudẽtiã quorundã Pręlatorũ,q ſine iuſta cã, aliqua dabãt laicis ſubſidia,dẽt prius ſuper hac cõuẽtione cõſuli Rom.Põtifex;& ſic hẽs hodiè ꝑ iſtũ text. ꝙ nedum laici nequeũt ꝓpria authoritate collectare clericos,ſeu eos arctare ad tribuẽdum,ſed ẽt ipſi clerici non pñt ſpõte ꝓpria authoritate de rebus eccleſiaſticis ſoluere,niſi pri⁹ habeat̃ licẽtia à Papa,qꝺ tñ ĩtellige & limita, ut dixi ĩ
7 c.nõ min⁹,ſ̃.e.ubi oĩno uide. † No.in uer.*quia uerò*, ꝙ cõſtitutiones,& ſñię editę à collectãtib⁹, ſeu arctãtib⁹ clericos,& ecclĩas ad ſoluẽdũ,ſeu ad tribuẽdũ ẽt ꝓ neceſſitatib⁹ cõib⁹, ſunt ipſo iure nullæ,nec aliquo tpe ſunt ualiturę. An autẽ hoc ꝓcedat ĩdiſtĩctè,ſ.ſiue iſti ĩcurrãt excõicationẽ,ſiue nõ, ſiue tolerent̃ in officio,ſiue non,tex.nõ aperit; ideò exami-
8 nabo ĩ.cũ gl.† No.in uer.*cæterum*,& tene mẽti,ꝙ excõicatus ab homine,uel à iure rõe delicti cõmiſſi prętextu officii ẽt publici,nõ deſinit eſſe excõicatus finito officio,quinimo ſicut prius poterat durãte officio cõpelli ad ſatisfaciẽdũ ; ita & nunc finito põt compelli ; & per hoc uide bonum tex.in c.Romana.§.caueant, de ſenten. excom. lib.6. ubi dicitur, ꝙ ꝓ delicto uniuerſitatis nõ debet excõicatio ferri ĩ ipſam uniuerſitatẽ, ſed ĩ eos dũtaxat,qui fuerũt culpabiles. Et ex illo tex. & iſto no.ꝙ ꝓ delicto uniuerſitatis puniunt̃ illi,q fuerũt authores delicti,qꝺ tñ intellige,ut no.Bar.in l.aut facta,ff ꝺ pœ ubi omnino uiꝺ,& qꝺ no.ĩ c.dilect⁹,
9 de ſimo. † Itẽ ex hoc & ex tex.no.ꝙ delinquẽs p̃textu officii tenet̃ ſatisfacere durãtẽ officio,& eo finito, ẽt ſi cõmoditas ꝓueniẽs ex delicto nõ ſibi, ſed uniuerſitati,ſeu domino ceſſerit.uñ ſi nõ põt ĩducere dñm ſuũ,ſeu uniuerſitatẽ ad ſatisfaciẽdũ tenet̃ ſatisfacere, de ſuo, qꝺ clarè hic colligit̃,dũ ẽt finito officio cõpellunt̃ iſti ad ſatisfaciẽdũ ecclĩis reſpectu grauaminũ,q̃ ĩtulerũt p̃textu officii.Nõ.n.debebãt p̃ſtari ĩdebitè auxiliũ,ul̃ cõſiliũ,facit 11.q.4.c.q reſiſtit,& c.ſi domin⁹, & c.Iulianus, & omnino uide ꝑ Inn.ĩ c.ſicut dignũ,ꝺ homi.& optimè facit tex.illi⁹ c.ad
10 materiã iſtã.† No.ꝙ ſentẽtia cẽſurę lata in aliquẽ ſub nomine officii, nõ trãſit ipſo facto ĩ ſucceſſorẽ,ſed tũc demũ, ſi ſatiſfacere noluerit de delicto cõmiſſo ꝑ p̃deceſſorẽ,qꝺ no.ꝓ limitatione.c.qm̃ Abb. de of.dele. An hoc ꝓcedat ĩ aliis caſib⁹, dicã.ĩ.No.ul.ibi,*in honore*,ꝙ magiſtratus dr̃ honor,ad idẽ.c.ut ꝺbit⁹ ꝑ appel.Ideò alibi dicit tex.no.ꝙ ĩmunitas publici muneris alicui cõceſſa,nõ ĩfert,ne fiat magiſtrat⁹,qa id ad honorẽ magis,q̃ ad munera ꝑtinet,ut.l.munerũ,ff.de mune.& hono.An aũt hoc ꝓcedat in dignitatib⁹,ſeu adminiſtrationibus ecclĩaſticis, uiꝺ om-
11 nino ꝑ Arc.8.q.1.c q epiſcopatũ.† Gl.in uer.*in tempore ualituræ*,no.ex tex.ꝙ ſentẽtia tẽpore excõicationis eſt nulla.& hoc ſentit ſm̃ unũ intellectũ,ad uer.qa uerò, ubi dr̃, ꝙ ſentẽtię & cõſtitutiones iſtorũ laicorũ grauãtiũ ecclĩas,& clericos ſunt nullę,ut ĩtelligat̃ poſt, q̃ inciderũt in excõicationẽ latã ab homine,ul̃ à iure ſm̃ formã.c.non minus,ſ̃.eo.nõ aũt prius.& Hoſt.dat duos intellectus ad iſtũ uer. qa uerò. Primus,ut intelligat̃,ꝓut gl.intelligit in excõicatis.uñ dicit, ꝙ iſte tex.ꝓcedit potius declarãdo, q̃ diſponẽdo,qa nõ eſt hoc nouũ ius, ut irrita ſint quę ab excõicato fiũt,ſiue ſint cõſtitutiones,uel ſñię,uel quęcunq; alia, ut patet 1.q.1.c.ſi p̃ſbyter.§.qꝺ aũt ſacra,& c.ſeq.& c. odit Deus ĩ.de hęreti.c.excõicamus.§.credentes ; & remittit ad gñalr̃ no.in c.ueritatis,de dolo & cõtu.de re iud.ad ꝓbandũ. Scꝺò principalr̃ intelligit de cõſtitutionib⁹ & ſentẽtiis ꝑ illos laicos factis quo ad eccleſiã.deficit.n.eis ptãs.Io.And.ĩtelligit gñalr̃,ut patet, ꝙ conſtitutiones & ſñię,quas tales fecerũt, & tulerunt ẽt in alios ſubditos,ſunt nullę ꝑꝑ excõicationẽ,& ꝙ nullo tẽpore ualeant,ut in regu. nõ firmatur,de reg.iur.li.6.& ſic uidetur Io.An.incidere in intellectum gl.ſed ſm̃ hoc hæc lr̃a nihil adducit de nouo,ut dicit Hoſt.qꝺ mihi nõ placet, cũ ex uerbis & mẽte hui⁹ tex.colligat̃ aptiſſimè Papã uoluiſſe hic augmẽtare pœnã.c.nõ min⁹,

conuẽtionum, colum.1.ff.de pac.

ZACHARI.
a Iuriſdictionem. Sẽtit iſte,ꝙ iudex eccleſiaſticus cognoſcat de ſacrilegio, & de quo dic,ut no. in apo. ad iſtũ in c. cũ ſit generale, nu.1.in uerſi. tàm ſecularis,quã eccleſiaſticus,ſ̃. de fo. compe.& not. Gul. de Cu.in l.placet, nume.9.& ibi Celſus in apoſt. ad eũ, in uerſic. contra ipſum, c. de ſa.ſan. eccle.& in c.ſacrilegii, in uer.pro conſul.ad le. Iuli. pecu.

ſ.eo.Dicit.n.ꝙ quia per prouiſionem. c. non minus, malitia quorūdā cōtra eccleſiā Dei nōdū conquieuerat, unde uoluit addere iſtā nouā pœnam, de qua in uer. qa uerò.nō ergo pōt ītelligi litera de ſtatutis & ſententiis editis ꝯ eccleſiam, qa illæ ſunt nullę,& erāt ꝑ prius ex pōtatis defectu,ut in c.fi.de re.eccle.nō alie.& in c.q̄ in eccl'iarū,de conſt.cū ſimil.Nec etiā pōt intelligi, ꝙ nihil addat ad ius antiquū, quia ſm hoc illa uerba Papę eſſent ſupflua,cū per hoc nō minus ceſſaret malitia pūerſorū.ergo oporte intelligere, ut aliqd addat ad iura antiqua,tū pp uerbū,adiicimus,tum qa ex uerbis prooemii colligit̃ mēs diſponētis,ut in l.fi.ff.de hęre.inſt.& per Bar.in.l.ambitioſa,ff.de decre.ab ordi.faciē.intellige ergo,illico,ꝙ iſti p̄ſidētes imponūt hæc onera eccleſiis & pſonis eccleſiaſticis cū effectu,licet nō ſint excōmunicati, qa nō p̄ceſſit monitio iuxta formā.c.nō min9,ſ.c.& ſententię & cōſtitutiones eorū ſint ipſo iure irritę.Hic.n.nulla mentio fit de monitione,ſicut ī c.nō minus.Scđò pōt intelligi, a ꝙ ēt ſi ſunt excōicati,qa p̄ceſſit monitio ſententię & cōſtitutiōes erūt indiſtinctè nullę,ēt ſi tolerant̃ ī officio,uel ignoret̃ excōicatio,ut ſic aliqd noui afferat hęc cō-
12 ſtitutio.†Ceſſante.n.hac cōſtitutione tenerēt geſta ab excōicato tolerato ratione publici officii,ut ī d.c.ad pbādū,de re iud.Et hūc ītellectū ad iſtū tex. ſenſit alias b do.Ant.ut uidi ī qbuſdā ſuis reportatis.
13 †Vlt.no.ex fi.hui9 gl.ꝙ priuilegia excōicatorū non ualent,alleg.c. nullus.3.q.4. ſed ille tex.hoc non probat, ſed ſolum dicit,ꝙ nō debēt credi,q̄ ab eis ſcribunt̃, uel dicuntur.unde conſidera, ꝙ aut quęrit̃, nūquid ualeat inſtrumētū confectum ab excōicato,ſicut priuilegium, uel alia diſpoſitio,& dicēdū,ut diſtinguit gl.no. in c.decernim9, de ſente.excom.li.6.Aut q̄ritur,nunqd ualeat priuilegiū ab eo cōceſſum,ab alio tn̄ ſcriptū, & tunc in cōcernētib9 officiū publicū diſtingue, ut plenè dixi in d.c.ad pbandū.In concernentib9 uero factū priuatū, qa aliquid conceſſit in p̄iudiciū iuris ſui, & tunc dependet ab alia.q.an teneat donatio facta ab excōicato,de quo dic.ut dixi in c.ueritatis,de do.
14 & ꝯtu.& ibi p doc. † Opp. ꝯ tex.uidet̃.n. ꝙ depoſito officio nō poſſet quis ꝯueniri ratione eius,qđ in officio geſſit, ut in l.curatores,ff.de admi. re.ad ciuit. perti. cuius ꝯriū hic innuit̃ in uer. cæterū.'Sol. gl.in uer intra tēp9,diſtinguit. Aut.n.agitur de maleficio cōmiſſo in officio,& pōt ꝯueniri, ut hic,& in l.iubemus,canonizata 1.q.1. Aut ꝯuenit̃ ratione ꝯtus,& tūc habet locū ꝯriū, & hoc ſm gl.in habēte officiū publicū ſaltem authoritate, ut qa erat tutor,uel curator,ſecus dicit in pcuratore,quaſi iſte habeat officiū priuatū, alle.l.procurator, q p euictione,ff.de pcura. uel ideo poſuit hanc diuerſitatē,qa pcurator eſt adminiſtrator uolūtari9,tutor aūt & curator eſt neceſſarius. un̄ magis ſubuenit̃ ei, q eſt ī neceſſitate ꝯſtitutus, iuxta no.ī c.ab arbitris,de off.dele.li.6.ſed hoc ultimū dictū gl.nō pcedit indiſtinctè? imo uẽ ꝯ.l.fi.ff.de inſti.ubi inſtitor, q eſt uolūtarius adminiſtrator,[a] nō tenet̃ finito officio de his, q̄ egit in officio.un̄ in pcuratore,ſeu in alio adminiſtratore uolūtario, an & qn̄ teneatur rōe adminiſtrationis poſt finitū offm̄, dic,ut plenè no.Car.in d.l.pcurator,q pro euictione.In hn̄te uero offm̄ neceſſariū dic, ut ibi no.ī l.poſt mortē,ff.qn̄ ex fa.tuto. An aūt,[b] qn̄,& uſq; ad quantū tp̄s poſſit officialis cōueniri rōe delicti,qđ in officio cōmiſit, uide plenè per Bar. in l.1.ff. ad l.Iulia. repet.ubi cōcludit,ꝙ in patria ſua ſemp pōt cōueniri ſm materiā actionis. In loco aūt, ubi offm̄ exercuit,non pōt conueniri, niſi in ſyndicatu ſuo, qui dēt expediri intra quinquaginta dies,ut in l.1.C.ut oēs iud. tā ciui. q̄ cri.& facit iſte tex. p opi.Bar. Nā hic īdifferēter iſti tenent̃ & remanēt obligati poſt depoſitū offm̄. Dices tu, quare poſt depoſitum offm̄ teneat̃ rōe delicti,& non rōe ꝯtus? Dic,ꝙ p̄textu officii nō dēt delinquere; unde delictum potius concernit eum, q̄ officium, ut in d.c. Romana.§.caueant;

a SEB. SAPIA. Adminiſtrator. Limita, ut per Ro.in ſing.451. incip.iudex officio durante;& ꝙ iudex non poſſit conueniri durāte officio,ponit etiā Fel.in c. legebatur,circa prin.ſ.de maio.& obe.

b An autem.An officialis poſſit conueniri de maleficio,uel contractu durante officio eius,uide quod ſcripſit hic do.Anto.& in c.cum contingat,de iure iur. in 24. col. & quod ibi no. & in tex. & in glo.& c. prohibentur 2. q. 1.facit quod not. d.Ant.in c.legebatur, de maio. & obe.uer.ex gl.quęro. Et adde, ꝙ ſi non eſt ſpes de fine officii, officialis,q alias nō poſſet conueniri tempore officii,poterit conueniri, ſm do.Ant.in c.cæterum,in ult.col.de iur. cal. alleg. ad hoc text.in l.ſi finita,ff.de tu.& ra.diſtra. ubi ī terminis hoc dicit Bal. Pro quo eſt tex. ī l.iterdū.§.1.ff. de iud.& uide tex.& gl.ī l.ps literarū, ff.de iud.& ī l.2. in pri. ff. de in ius uocan.& uide do. Bened. Barg. qui poſt glo.ponit regulā & fallentias. Et qn̄ deliquit in officio, an debeat priuari, uide Bal. 12. ī l.mācipia,C. de ſer. fug. Et de hoc, qn̄ officialis poſſit conueniri pēdēte officio, uide per Bar.in l.de pupillo.§. ſi quis ipſi p̄tori,ī 2.col. ff. de no.oper.nū. & uide tex. cū gl. l. nec magiſtratibus, ff. de iniu.& tex. in l. ſi adulteriū.§.fi.ff.de adul. tex.& ibi Bar.in l. ſenat9, ff.de off.p̄. Et ut ex omnibus ſupradictis clarè & ordinatè doctrina habeat, primò mō regulam,ꝙ iudex rīr durāte officio cōueniri nō poteſt,tex.eſt in l.2.in prin.ff.de in ius uo. in c.phibent̃.2.q.1. & in l.pars literarū,ff.de iud.hæc regula fallit. Primò,in maiorib.magiſtratib. q indiſtinctè cōueniri pn̄t;tex.eſt ī l.magiſtratib.ff.de iniu. Scđò fallit,niſi iudex delinquat pēdēte officio; tex.eſt in l.iubem9, C.ad l. Iul.rep.& qualr dēat pēdēte officio remoueri ab officio, & qualr nō,declarat Bal.ī l.mancipia,ultra mediū,C.de ſer.fugi.Tertiò fallit niſi pēdēte officio faciat aliquē ꝯtum,qa de illo poterit ꝯueniri pēdēte officio;tex.eſt ī l.iterdū.§.1.ff.de iud.& ī l.2.§.legatis,& §.oēs,e.ti.Quartò fallit,niſi iudex pēdēte officio ſe ſubmittat alteri9 iuriſdictioni;tex.eſt ī l.receptū,ff.de iuriſd.oium. iud.& facit tex.ī c nos ſi incōpetēter 2.q.7. Quintò fallit,niſi officialis pēdēte officio ꝯueniat̃ de furto cōmiſſo in loco, qa bn̄ de hoc pōt ꝯueniri; tex.eſt ſing.in §.in auth.ut iudic.ſine quoquo ſuffra.col.2.quem ibi no.Ang.gl.in l.2.in prin.ff.de in ius uocā. Quē tex.ēt alleg.Lud. in ſuis ſing. Sextò fallit,niſi iudex pendente officio in aliena p̄ria, de delicto,uel de ꝯtu ꝯueniret̃ in ppria p̄ria,ſeu in pprio domicilio, dummodò ſit talis cauſa,quæ poſſit agitari per procuratorem, ſm Albe.in l.ſenatus,ff.de offi.p̄ſi. Septimò fallit,niſi offm̄ ſit ppetuū, qa tunc ne delicta remaneāt īpunita,pendente officio,poterit cōueniri.Ita determinat Bal.p illū tex.ī l.ſi finita,ff.de tute.& rō.diſtrahen.& Bar.in l.de pupillo.§.ſi quis ipſi prætori, in 2.col.ff.de ope.no.nunti.& d.Ant.in d.c.cæterū,in ult.col.ff.de iura ca.& in c.legebat̃,circa fi.de maio.& obediē. Pro quo faciūt ibi iura alle.per d.Ant. & tex.in l.principalibus, cū l. ſeq. ff.ſi cer.peta.& intelligo uerū, ēt ſi offm̄ ſit perpetuū ad beneplacitum Principis.Ita elegāter determiant Bar. in d.l. de pupillo.§.ſi quis ipſi prætori, in 2. col.ff. de ope. no. nun. & per tex.in l.iuriſperitos,ff.de excu. tu. & determinat Barto.in l. q̄uis,circa prin.ff. ſi cert. pet. Pro quo optimè facit qđ not. gl.in cle. & ſi prīcipalis, in uer.per electionē, & ibi per Inn. de reſcr.& gl.in c.fi. in uer. perpetuus, & ibi Dom. de reſcri.li.6.Et Adde, ꝙ in his caſibus, qbus officialis pēdente officio non pōt conueniri de maleficio,uel delicto,pōt tn̄ cōpelli conteſtari litē tm̄ etiam pendēte officio; tex.eſt in l. ſenat9,quē ibi no. Bar.circa prin. aſſignādo rationem de off.p̄ſi.& compellitur cautionē præſtare de proſequenda lite finito officio; tex.eſt in l.ſi adulteriū.§.fi. ff.de adulte. & eſt gl. in d.c.phibentur, in uerſi. propter magiſtratū. in fin.2.q.1. Item adde,ꝙ magiſtratus pendēte officio pōt citari, ut cōpareat finito officio, ſm Bar.in l.2.circa prin.ff.de ī ius uocā.Item adde,ꝙ eodem mō iudex pendente officio ſuo non pōt aliū ꝯuenire;tex.eſt in d.l.ps lr̄arū,de iud. Et de iſta materia uide oīno Bart.in d.l.de pupillo.§.ſi qs ipſi p̄tori,in 4.primis q̄ōnib9,& p Bal.in l. ſi applr̄one, p illū tex.C.de appel.& uide Spe.in ti.de acc.§.2.uer.item illuſtris,& in tit.de reo, §.1.in 12.col.uer.item ꝯſul.ex qb9 iurib9 habetis illas limitationes.

ANT. FRAN. An officialis delinqns in officio poſſit durāte officio puniri,uel ex ꝯtu ꝯueniri,ultra hic dicta dicas,ꝙ ex eodē pceſſu poterit talis officialis cōdēnari & criminalr & ciuilr, ut ī auth. ut iud.ſine quoquo ſuffra.in c.oportet,el 1.& uide Bal.in l.uenales, C.ſent.reſcin.nō poſſ.& uide Bar.in l.Attili9,ff.de fal. Et de multis, p qb9 iudex tenet̃,& pōt cōueniri ī ſyndicatu in fine officii; uide p Io.Bertachi.de Firmio ī ſuo rep.in lr̄a O.in uer.officialis ſyndicatus.Et adde,ꝙ officialis fugiens tp̄e ſyndicat9,hr̄ p cōuicto & cōfeſſo; & talis fuga facit ꝯ eū plenā pbationem,ut p Bal.in l.bonæ fidei,in 5.col.C.de reb.credi.& p Bar.in l.1.C.de aſſeſſo.& p Ang. in l.lege,ff.ad Sylla.& per Bar.in l.ſuccurritur,ff.ex qui cau.ma.

& dicen.

& dicēdū ut plenè not.in d.l.aut facta,& in d.c.dilectus.
15 †Et *p* prædicta dicit hic. Gof. ꝙ ſi ptās aliquid extorſit,tenetur *ipſe*,& n̄ ſucceſſor,& uniuerſitas tenet̃,quatenus eſt facta locupletior,alle.ff.de act.emp.l.Iulia.Dic de hoc,ut. ĩ. latius dicā.Colligit ēt Gof.ex hac decr.ptātē Bononienſem, uel iuſtitiarū Neapolitanū fore excōicatū,ſi cōpellat ſcholares clericos ſub ſe litigare,& ab eis pecuniā exigat, cū n̄ ſint de ſua iuriſdōne,ſed illorū Ep̄orū, in quorū diœceſib9 ſtudent arg.ſ.e.ti.c.nō minus.Do.Ant.dicit,ꝙ hæc decre. non probat;& ꝙ ꝯrium cōiter tenetur per tex.iuncta gloſ.in c.2.de fo.cōp. Ex eo.n. ꝙ clericus cōpellitur litigare coram laico iudex nō eſt excōicatus, ſm eum. Aduerte tu melius & latius,aut ſecularis iudex cōpellit clericū per diſtinctionē pſonalē ad rn̄dendum corā eo,& tunc indubie incurrit excōicationem,p c.ſi quis ſuadēte.17.q.4.& c.nuper.ĩ.de ſenten. exc. Aut cōpellit eum litigare ſine diſtinctione pſonali fortè metu pœnę, & tunc ſm iura antiqua iudex non erat excōicatus,ſed excōicandus,& ſm hæc tempora intelligo.c.2. alleg.per d.Ant.Sed hodiè per c.non minus.ſ.eo.dico non ſolùm in clerico,ſed ēt in laico,q aliàs eſt de foro eccleſiaſtico; ꝙ ſi ſecularis turbat iuriſdōnem Prælati, & monitus nō deſinit,ipſo facto incurrit excōicationē, ut ex tex.no.in d.c.nō minus, in uer. iuriſdōnem, & expreſſe hoc ſentiunt ibi Hoſt.& Io.And.q p illum tex.dn̄t, ꝙ hodie infiniti iudices,ſeu Rectores ſunt ligati,qui nō ſolùm diminuere: ſed ēt in totū ſubtrahere iuriſdōnē eccleſiaſticam moliuntur: qđ no.Nō eſt.n.ille tex.reſtrīgēdus,ſed ampliādus, cū emanauerit in fauorē eccleſię,& clericorū, maximè pro libertate conſeruāda,ut in ſil. no.dicit gl.in c.ſciant cūcti,de elec. li.6.Hodie uerò de iure nouiſſimo adde tex.no.in c.qm̄, de immu.eccle.li. p quē fert̃ excōicatio ipſo facto ſine aliqua monitione ꝯ oēs, qui impediunt literas impetrari a ſede apoſtolica in cauſis ſpectantibus ad forum eccleſiaſticū,uel impediētes litigari corā ordinariis locorū in cauſis ſpectā-
16 tibus ad eos,& dic latius,ut ibi leg.& no. †Opp.ꝯ tex.uẽ. n. ꝙ ſucceſſor nō debeat prægrauari ex facto & delicto prędeceſſoris,ut in reg.non dēt, de reg.iu lib.6.Nam delicta debent tenere ſuos authores,ut in c.q̄ſiuit, de his, quę fiunt à maio.par.cap.& l ſancimus,C.de pe. Sol.gl.fi.in prin. ꝙ ex quo ſucceſſor negligit ſatisfacere, nō tenet̃ ex delicto alieno,ſed potius ex pprio. Ex quo.n. ſuccedit in honore, dēt ſuccedere in onere ſatisfaciēdi.Ego intelligo gl. & tex. qn̄ officialis deliquit p̄textu officii ad commodū ipſius officii, ſeu uniuerſitatis.Tūc.n.tenet̃ ſucceſſor ſatisfacere, cum ſuccedit in officio, ſecus aūt, ſi officialis deliquit, uel ꝯxit ad commodum proprium,uel libidinem ſuam ſatiandam. Nā tūc nō ſucceſſor,ſed ipſe & eius hæres cōueniri dēnt iuxta id,quod leg.& no.in.l.1.&.2.ff.ad leg.Iul.repetū.& in. l. iubemus,C.e.& in.l.nec magiſtratibus,ff.de iniur.& in.c.1.de ſolut.& in c.1.de depoſi.cū ſimi. & in hoc caſu pcedit ꝯriū. Et hoc forte uoluit Inn.hic in eo,qđ dixit iſtū.§.cæterū, ſolū hr̄e locū,qn̄ quis ſuccedit ſolum in regimine illius,q fuit excōicatus ex cauſis hic cōtentis,uel aliter qualitercūq; pp libertatē eccleſię uiolatā,ſecus dicit, ſi ex alia iuſta cā eſſet ptās excōicatus,uel cōſiliarii,uel uniuerſitas,ſeu ciuitas interdicta.tūc em̄ ſucceſſor nō eſſet excōicatus, ſm eū. Hoſt. aūt loqt̃ magis clare,dicens illud certū eſſe, ꝙ qcūq; ſuccedit excōicato,& fouet factū dānatum, pp qđ p̄deceſſor excōicatus fuit, eandē ſententiam incurrit, qđ no. Et puto, ꝙ ubi expreſſe fouet,ſtatim alio tp̄e nō expectato ſit excōicatus,puta,quia clericū captū p p̄deceſſorē tenet in carcere, uel qđ ſile,ar.hic in fi.& c.cōcubinę,de ſent. exc. ſed ubi nō fouet,ſed nō ſatisfacit,nō ſit illico excōicatus:ſed dēt expectari per menſem,ar.hic.Sed cōtra hoc,& cōtra tex. opp. & uẽ,†ꝙ ſucceſſor in offō dēt indiſtinctè & illico eſſe excōica-
17 tus,qa ſentētia excōicationis fert̃ ſub noīe dignitatis, ut in c.qm̄ Abb.de offi.deleg.Sol.no.hic gl.fi.ꝙ illud nō hēt locum eo caſu, agat̃ rne delicti.Not.ſingu.& dic clarius,ꝙ c. qm̄ Abbas locū habet, qn̄ diſpoſitio concepta ſub nomine dignitatis, eſt pariter pportionabilis dignitati & pſonę. Tunc enim indubie uẽ potius cōtēplata dignitas, q̄ pſona: ſecus aūt,ubi mā eſt pportionabilis pſonę dūtaxat, & nō dignitati,qa tūc ſp cōtēplat̃ pſonā,& nō dignitatē, ut hic. Nā cū excōicatio liget animā, & fert̃ pp delictū, ſeu cōtumaciā,nō p̄t concernere dignitatem, ſeu offm̄, cū non habeat animā,ut in d.c.Romana,nec dignitas deliquit,ſed pſona,iō concernit perſonā, ſiue exprimat̃ nomē pprium,ſiue appellatiuū. Idē dicimus e contra in diſpoſitione concernente dignitatem tm̄,ut nō extendat̃ ad pſonā, licet ſit expreſſum nomē propriū tm̄,ut in d.c.dilecti,de fo.cōpe. & de mā uide quod plene dixi in c.qm̄ Abbas, p̄al. Extra glo. quæro,dr̃ in uer.*cæterum*,ꝙ tam prędeceſſor,q̄ ſucceſſor tenet̃ hic ad ſatisfactionē debiti, in quo conſiſtit iſta ſatisfactio? Sol. dicit Inn. ꝙ iſte officialis dēt oē dānū emendare eccleſiæ;qđ ex ipſius regimine ſibi contingit,& ſi cōſiliū dedit ad collectā imponēdā,ipſam eū emēdare oportebit. ſi aūt cōſiliū dedit, tūc forte nō coget̃ ad emēdationē collectę,ſed tenebitur ad intereſſe, qđ eccleſiæ ex ipſius regimine contingit, & forte pœnā ſpiritualē,uel ēt pecuniaria eū ſubire oportebit, ſm quod bonus iudex arbitrabitur. Hęc ſunt formaliter uerba Inn.quę Io.And. aliter nō declarat.
28 †Sed q̄rit,qđ ſi nouus rector operā dedit quantū potuit, ut hic emendaret̃,ſed uniuerſitate reſiſtente,non potuit,qđ intendebat obtinere? arguit primò,ꝙ ſit excuſatus,ar.c.ſi hēs. 34.q.3.ſed ipſe finaliter tenet ꝯriū. Dēt.n.ſi nō p̄t obtinere,relinquere regimē.nec ſm eū timeat hoc caſu amiſſionē ſalarii,qa cū uniuerſitas ſit in culpa,nihilo minus tenet̃ ſibi ad ſalariū,cū per ipſum non ſtet,quominus regat.Et idē dicit eadē rōne,ſi cōtra expreſſam inhibitionē antiqui rectoris uniuerſitas pceſſit ad collectā īponēdā, quaſi ſentiat, ꝙ dēat antiquus rector, ſi uolebat euitare culpā & pęnam excōicationis,relinquere regimen. Cū p̄dictis ſimpliciter
19 recitando tranſit hic d.Ant. †Sed Pe.de Anch.dicit hæc uera in rectorib.ſed in cōſiliariis,qui ꝯdixerūt prędictis, dicit ſe credere,ꝙ nō tenentur dimittere offm̄, ſed ſufficit eis,ꝙ ꝯdixerint ad euitationē pęnæ arg. no.in c.1.de his, quę fi. a maio.pa.ca.&.l.qm̄,C.de appel.quā dicit ad hoc not.Ego q̄tū ad hoc ultimū reſpū conſiliariorū allego Inn. qui hūc articulū tetigit in c.nouerit,de ſen.exc.ubi ponit duas ſnīas ſeu opi.Nā quidā dn̄t, ꝙ ēt ſi dederūt ꝯriū cōſilium, tenet̃ dimittere dignitatē,& offm̄. Alii contra, ſi nō pn̄t obuiare
20 malis agendis.†Ego latius & clarius ipſā mām attingendo facio tria mēbra. Aut.n.loquit̃ in rectore, qui erat tp̄e grauaminis.aut in ſucceſſore,aut in conſiliariis. Primo caſu, aut rector nō ꝯdicit,ſed dedit conſiliū,& auxiliū,& p̄cedēte monitione incurrit excōicationē.ut in d.c.nō minus, & tenet̃ de delicto ſatisfacere,ſiue fuerit excōicatus ſiue non. Verſabit̃ autē ſatisfactio in hoc. nā ſi p̄t inducere uniuerſitatē ad ſatisfaciendū, in cuius cōmodū collecta uerſa eſt,& tūc ſolū ipſe tenebit̃ ſatisfacere de delicto ſuo ſm arbitriū iudicis.Nā uiolauit libertatē & imunitatē eccleſię,ergo p̄t citra emēdā dāni puniri de delicto ſuo,ar. 17.q.4,c.qſqs, & in c.cū ſit gn̄ale,de fo.cōp. & optime facit c. ſicut dignū, de homici. Si āt uniuerſitatē nō p̄t inducere ad emēdā dāni,tenet̃ ipſe in totū ſatiſfacere,qa nō debuit ipſe dare cōſiliū,aut auxiliū.Et ſi plures fuerint cōſulentes, uel auxiliū īpendētes,an oēs teneātur inſolidū,an p partē,uide p Inn. in d.c.ſicut dignū.Si uerò rector reſtitit.quātū potuit,an teneat̃,ſi nō dimiſit offm̄, ſeu dignitatē,Io.And.ſentit hic,ꝙ ſic,& dn̄r cōiter ſeq doc.Sed certe circa hoc poſſet dubitari,cū hoc nullo iure caueat̃,imò potius tex.in c. nō minus, innuit ꝯriū, dū ſolū excōicat rectores īponentes collectā, & aliter turbātes iuriſdōnē eccleſiaſticā,& fauores eorum. Sed iſte rector,de quo quęritur,nec collectā impoſuit, nec fuit fautor,imo ꝯdixit quātum potuit,ergo non debuit in aliquo puniri, Nec tenet̃ offm̄ dimittere, cū ipſe nō cogat̃

ad cōmittēdā iniquitatē arg.c.Epheſiis.43.di.Nam poteſt
ipſe dicere,ſicut dicit Apoſtolus,mūdę ſunt man⁹ meę,&c.
ut ibi:ſed ſi ipſe poſſet obuiare,uel cogere,ne exercerēt hāc
21 iniquitatem,†tūc fateor,ꝙ ueniret puniendus, ſi nō obuia-
ret,uel non dimitteret offm̄,ut in c.Iulianus,& c.dn̄s.11.q.
3.Inn.tn̄ in.c.nouerit,p̄all. in uer.editæ, clarè ſentit, ꝙ iſti
tenentur dimittere offm̄ à principio , ſi non pn̄t facere ſta
tuta deleri de libro communis.Et facit pro hac opi.quia nō
debent exercere offm̄ in loco eccleſiis aduerſo, & quia de-
bent facere quantum poſſunt , ut iniquitati obuietur,& ꝑ
hanc conſiderationem poſſunt ſuſtētari dicta Io.An & In-
22 no.in d.c.nouerit,licet ſit ualde rigoroſum. †Ad ſm̄ reſpū
ſucceſſoris dic , ꝙ aut negligit ſatisfacere ſeu inducere uni-
uerſitatem ad ſatisfaciendum;& tenetur ut prædeceſſor,ut
hic. Aut non neglexit,ſed nititur uniuerſitatem inducere
ad ſatisfaciendum,quantū poteſt,& dic,ut.s̄.dixi in præde-
ceſſore.Nam pōt dubitari,an teneat̄ dimittere offm̄,ſi non
poteſt aliud facere,& pn̄t induci prędicta pro,& ꝯ̃,& maxi
mè.l.1.ff.de magi.conue.ubi ſolū tenentur iſti magiſtratus,
ꝗ cōſenſerunt,& nō alii.Ad idem c.Romana:§.in uniuerſi
tatem, in fi. in præal.ubi innuitur, ꝙ pro delicto collegialr̄
commiſſo debent duntaxat culpabiles puniri,qđ tn̄ eſt in-
telligendum,& diſtinguēdum,ut not.Bart.in d.l.aut facta,
in fi.ff.de pęn.Tutius tn̄ eſt dimittere dignitatem,ſeu offm̄
arg.ex his,quæ,s̄.dixi in d.c.nouerit.2.rn̄ſo.In conſiliariis
autem eccleſię ſunt opi.Si enim dederint conſilium ad hæc
grauamina inferenda,indubiè ſunt excōicati,ut in d.c.no-
uerit.An autem teneantur inſolidum,an pro parte ad onus
ſatisfactionis,dic.ut no.Inno.in d.c.ſicut dignum. Si uero
tacuerint,ita,ꝙ non conſuluerint pro,nec ꝯ̃;dic,ꝙ inuoluū
tur pęna,& pctō cum his,qui expreſſe conſenſerunt;ut not.
dicit Inno.in c.1.de his, quę fiunt a maio. par. cap.& hoc
ideo,quia,ex quo uocantur,ut conſulant , ſi tacent , ſunt in
culpa,argu.in.l.de ætate.§.qui tacuit.ff. de interrogat. act.
& in.c.ſi poſt præſtitam,de confeſ.li.6. Aut expreſſe cōſen
ſerunt,& hoc eſt dubium , an teneātur dimittere offm̄ Inn.
refert opi.contrarias in d.c.nouerit.Tutior uia eſt,ut dimit
tant offm̄,arg.ibi.Poſſet tn̄ ſuſtineri oppoſitū , per not. per
23 Inn.in d.c.1.&per illud c.Romana,in fine.†Vlt.hic quæro,
an mēſis, qui expreſſe datur hic ſucceſſori ad ſatisfaciendū
ante,ꝗ incurrat excōicationem,detur ēt prædeceſſori, qui
erat tꝑe grauaminis?Hoſt.tenet ꝙ ſic,qa iſte uer.niſi ſatiſ-
fecerit,&c.refertur ad utrumq; & eſt declaratio.c. non mi-
nus.ubi tp̄s non fuerat declaratum, & cum hoc dicto tran-
ſeunt cōiter oēs doc.pro hoc dicto ſatis facit.c.inquiſitiōi,
de appella.iuncto.c.cū dilecti , de dona.& quæ dixi in c. 2.
requiris,de appel. Cùm.n.hic fit mentio de prædeceſſore
ſicut de ſucceſſore , & circa factum ipſius prædeceſſoris
nulla ſit tꝑis determinatio hic,uel in d.c.nō minus , nō ap-
paret rō,quare illa tꝑis determinatio nō dēat concernere
utrunq;,pręſertim,cū ſit in fine poſita.Facit quod no. Bar.
in.l.p̄tor.2.ff,ui bo.rap.&.l.talis ſcriptura,ff.de leg.1.Poſ-
ſet tn̄ meo iudicio ſic ęque diſtingui,ꝙ aut p̄deceſſor,cum
inſtaret circa collectam extorquendam fuit admonitus , ut
deſiſteret,& ipſe non ſolùm deſtitit,ſed proceſſit ad execu-
tionem faciendā, & tunc illico menſe nō expectato incidit
in excōicationē.Fruſtra.n.hic expectat̄ per mēſem . Nā.c.n̄
minus,dicit,ꝙ ſi iſte monitus nō deſiſtit,excōicatiōe inuol
uit̄.Iſte āt ſatis dr̄ non deſiſtere, cum proceſſit poſt moni-
tionē ad executionē.Sed alia eſt rō in ſucceſſore,qa ſibi da
tur menſis,nō ut deſiſtat:ſed ut ſatisfaciat, un̄ meritò cū in
hoc poſſit inter utrūq; notari diuerſitas,non dēt illa deter
minatio tꝑis utrūq; pariter concernere,ꝑ ea,quæ no. Bar.
in.d.l.prætor.Sed ubi p̄deceſſor nō proceſſit ad actum ꝯ̃riū,
puta ad executionem,ſed non deſiſtebat a petitione & exe
cutione,uel fuit admonitus poſt executionē,ut ſatisfaceret
tūc,cū ſit in eis eadē rō,hēbit locū in utriſq; illa mēſis de-
terminatio.Et hæc not.ꝑ ꝗ hēs mām c.plene declaratam.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia an & per quos poſſit grauari prætextu procurationis fienda.*
Eccleſia ſi fuit integraliter exacta per Epiſcopum ex aliqua re utili, habet poſtea regreſſum contra alias eccleſias.
2 *Legato papæ debent ſubuenire etiam clerici in eius neceſſitatibus.*
3 *Collectantes ciuitatem pro oneribus publicis, non debent conſequi aliquam utilitatem, imo puniuntur, ſi plus exigunt.*
4 *Pœna, quam ſoluunt perſonæ eccleſiaſticæ, debet conuerti in pios uſus.*
Superior, qui non fecit delinquentes ſoluere integralem pœnam, uel fecit ſoluere minorē, an ſit puniendus?
6 *Pœna quadrupli præſupponitur debita de iure canonico.*
7 *In materia conſcientiæ uide plenè hic.*
8 *Furtiua res, uel alio modo indebita retenta, debet actualiter reſtitui, nec ſufficit pœnitere de peccato.*
9 *Naturaliter tantum debitum eſt ſoluendum in foro conſcientiæ. nu. 15.*
10 *Eleemoſyna non poteſt fieri de re reſtitutioni ſubiecta.*
Naturaliter tantum obligatus peccat, niſi adimpleat, quod promiſit.
12 *Meretrix non tenetur ad reſtitutionem turpis quæſtus, ſed bene debet pœnitentiam gerere, tam ipſa, quàm illi, qui dant, ſimile in iſtis mathematicis, qui non tenentur etiam in pauperes erogare, nu. 13.*
14 *Meretrix poteſt facere eleemoſynam de pecuniis, quas acquiſiuit, nec eas tenetur reſtituere, ſecus illa, quæ non eſt meretrix.*
Meretrix licitè pōt petere, quod ſibi promiſſum eſt, ſecus, ſi non eſt meretrix.
15 *Falcidia an debeatur hæredi in foro animæ, & num. 17.*
16 *Hæres an naturaliter ſit obligatus ad ſoluenda integra legata?*
18 *Obligatus ciuiliter tantùm, puta in chyrographo ultra biennium, non tenetur in foro animæ.*
19 *Condemnatus iniuſtè non tenetur ſoluere condemnationem in foro animæ.*
20 *Sententia iniuſta, uel iniqua nullam parit obligationem, niſi poſt decennium, etiam quod non fuerit appellatum, niſi ſit confirmata, & nu. 24.*
21 *Si ex ſententia iniqua quis aliquid conſequatur, tenetur in foro animæ ad id reſtituendum.*
22 *Sn̄ia non exequetur, ſi ex cōfeſſione partis, pro qua eſt lata, dicatur iniuſta.*
23 *Præſumptio iuris & de iure admittit probationem in contrarium ex confeſſione partis, & nu. 39.*
25 *Præſcribens an ſit obligatus reſtituere in foro animæ, maximè ſuperueniente ſcientia rei alienæ?*
Præſcribens an teneatur, oblato ſibi precio, quo emit, rem ipſam uero domino reſtituere?
26 *Filiusfamilias an & quo caſu teneatur in foro conſcientiæ reſtituere pecuniam quam mutuato accepit, & nu. 8.*
Exceptio Macedoniani non poteſt opponi, quando fuit mutuatum filio ex cauſa neceſſaria, in qua patris pietas uероſimiliter non recuſaſſet.
27 *Mulier tuta exceptione Velleiani, non tenetur in foro animæ.*
28 *Obligatus rem reſtituere illi, qui poteſt in integrū reſtitui, an teneatur in foro animæ illam rem reſtituere?*
Acquirens ex contractu ipſo iure nullo propter ſolennitates non ſeruatas tenetur rem illam in foro conſcientiæ reſtituere ſecundum unam opinionem, quæ non eſt uera.
Emens uel uendens rem ultra, uel intra dimidiam iuſti precij, quo caſu teneatur in foro animæ, quid autem ſi poſtea ſuperuenit notitia maioris, uel minoris precij, uide nu. 38.
29 *Eccleſia uendens non debet recipere ultra uerum precium & oblatum.*
31 *Naturalis obligatio oritur ex contractu ipſo iure nullo ratione ſolennitatis non ſeruatæ.*
Electus, licet non ſolenniter, non tenetur in foro conſcientiæ renuntiare, quia electio habuit fundamentum naturale, licet ſolennitates iuris poſitiui defecerint.
32 *Aduocatus, procurator, medicus, & ſimiles licito negotio negotiantes, ſi aliquid ultra debitum lucrantur, non tenentur in foro animæ reſtituere, ſi dolus malus abſit.*
33 *Officialis ultra debitum exigens, tenetur in foro conſcientiæ reſtituere.*
34 *Acquirens aliquid ultra debitum in negotiationibus, an & quo caſu teneatur illud in foro animæ reſtituere, uel in pauperes erogare.*
35 *Ludens & uincens, an & quo caſu ſit obligatus ad reſtitutionem in foro animæ, quid in foro fori.*
36 *Hypocrita ſi quid acquirit contemplatione boni Chriſtiani, debet in pauperes erogare, uel eccleſiæ reſtituere.*
37 *Conſtitutio Imperatoris contra ius naturale emanata ſine cauſa in nullo foro eſt ſeruanda.*
38 *Lex, uel ſtatutum emanatum ob aliquam iuſtam cauſam, an dicta cauſa ceſſante debeat obſeruari?*
40 *Emēs bona confiſcata propter aliquam ſolennitatem non ſeruatam, an emat cum bona conſcientia, uide remiſſiuè.*
41 *Hæres non conficiens inuentarium, non tenetur in foro conſcientiæ ultra uires hæreditarias.*
Pœna & damna an ſint in foro animæ ſoluenda?
42 *Hæres an teneatur in foro conſcientiæ ſoluere legata in minus ſolenni teſtamento relicta?*
43 *Teſtamentum minus ſolenne an pariat naturalem obligationem?*

CAP. VIII.

QVia plerique. Hoc dicit,Prælati plus de
bito à ſubditis extorquē-
tes p̄textu ꝓcuratiōis, uel alteri⁹ ſeruitii īpēſi le
gato,uel alteri,illud reſtituēt, & tātūdē pauꝑib⁹
erogabūt.Primò ꝓhibet. Scđò pœnam īponit ꝯ̃facièti,ibi,
*quod ſi.*Tertiò ſuꝑiori negligēti pœnā cōminat̄.ibi, *ſuperior
autem.*Caſus lr̄alis. Al qn̄ cōtingit,ꝙ Epi & alii Prælati, ut
ꝓcurationē,uel aliud ſeruitiū īpendāt legato,uel aliis,plus
extorqueāt à ſubditis,ꝗ ſoluāt legato,uel alii,& ſic in alio
rū dānis lucra ſequunt̄.Prohibet ꝯciliū,ne đ cęterò id fiat;
ꝙ ſi qs ꝯ̃ p̄ſumpſerit, ſic extorta reſtituat,& tātundē de ſuo
cogat̄ pauꝑib⁹ elargiri. & ſi de hoc ad ſuꝑiorē q̄rela ꝑuene
rit, & negligēs fuerit in hmōi ſtatuti executione, canonicę
1 ſubiaceat ultioni.B.† No.ar. ꝙ ad ſuꝑiorē ꝑtinet īponere,
& exigere collectā ꝓ legato ꝓcurādo, ſeu aliis onerib⁹ cōi
ter īminētibus ꝑſoluēdis.Qn̄q; tn̄ expediunt̄ ꝑ totū clerū,
ſeu ꝓcuratores ſyndicos cleri,ut ī c.accedētes,đ p̄ſcr.Qn̄q;
à qualibet ecclīa,uel p̄lato legatus exigit ꝓcurationē inte
grā,ſed ecclīa exacta hēt poſtmodū regreſſū ꝯ̃ al's ecclīas;
de quo dic,ut ī c.cū īſtātia,s̄.de cenſi.Illud tn̄ certū eſt,ꝙ in
illis onerib⁹ īponēdis dēnt oēs uocari,ēt ſi ſint religioſi,ut
2 in cle.1.de cenſi.qđ no. †No.2.ꝙ legato Papæ nedū ꝓcurō-
nes dēnt̄, ſed alia ſeruitia. dēnt.n.clerici ei ſubuenire ī ſuis
neceſſitatib⁹, ut in c.ego.N.de iureiu.Et uide gn̄alr̄,qđ pn̄t
exigere legati,ꝑ no.ī c.ꝓcurōnes,s̄.đ cēſ.ubi ꝑ Inn. uide ēt
3 ꝑ Io.An.in c.exigit,e.ti.li.6.†No.3.ꝙ exigēs collectam pro
onerib⁹ publicis nō dēt aliq̄ utilitatē cōſeq, imò puniūtur,
4 ſi plus exigāt,ꝗ īpendūt,& no.pœnā hic ꝯ̃ eos ſtatutā.†No.
a ꝙ clerici & p̄lati [a] qn̄q; puniunt̄ pecunialr̄, & eſt ualde ho-
neſtū,ꝙ talis pœna cōuertat̄ in piū uſum, ſicut hic diſpoſuit
Papa in caſu iſto. Qualr̄ aūt in aliis pœnis īponēdis ꝑ iudi
cem ſit ꝓcedendū,uide qđ dixi poſt doc.in c.licet,de pœ. &
5 qđ no.Io.An.poſt Hoſt.c.1.de homi.li.6.†Vlt.no.ꝙ ſuꝑior
nō p̄t & ꝓ libito remittere pœnā à iure īpoſitā, imò punit̄,
ſi negligit illā īponere. Quid aūt ſi ſubeſt cā,uel ſine cā īpo
nit pœnā minorē debito,uide qđ legit̄,& maximè ꝑ Bar.in
l.quid ergo.§.pœna grauior,ff.de his,ꝗ no.infa.& l.1.ff.ad
6 Turpil.ī 2.col.ubi ponit Bar.q̄dā no.†Oppo.ꝯ̃ tex.in eo,qđ
ſoluit̄ aliud tātundē,nō illis,à qb⁹ īdebitū fuit extortū, ſed
pauꝑib⁹. Et ſic ob.c.ꝓcurōnes,in fi.s̄.de cenſi.ubi duplū dat̄
ecclīis grauatis,& nō pauꝑib⁹. Sed gl.nr̄a ſoluit duob⁹ mo
dis.Primò,ꝙ ignorabatur q̄tum ꝗlibet cōtuliſſet.ideò ſolu
tio fit pauꝑib⁹. in ꝯ̃rio ſecus.hanc ſolōnē reprobat & bene,
qa ſicut quilibet reſtituit,q̄tum quiſq; ſoluit,ita potuit re-
ſtitui tantundē, iō ſoluit ſcđo,qđ in ꝯ̃rio plus exceſſit ſupe
rior,ꝗ hic.Idem.n.cōmiſit crimē cōcuſſionis,quia de dire-
cto plus extorſit à qualibet ecclīa,ꝗ dēret hr̄e,iō potuiſſet
de ſtricto iure puniri in quadruplū,cū talis ſit pęna concuſ-
ſionis,ſ.cū ſuꝑior p̄textu officii extorquet aliqua à ſubditis
ut 1.q.2.c.ſancimus,in fi.& 33.q.1.c.militare, cū ſi. hic aūt à
nemine extorſit ultra,ꝗ ſoluit,& ſic ꝯ̃ neminē cōmiſit con-
cuſſionis crimē, ſed facta coaceruatiōe plus reꝑit ꝑcepiſſe,
ꝗ ſoluiſſe, & ideò ſatis eſt, ꝙ cuilibet reddat̄ ſuū,& in pęnā
iſte ſuꝑior cogit̄ dare pauperibus tm̄ plus,q̄tū habito reſpe
ctu ad totā ſummā extorſit,& ꝓ tāto fuit iudicio meo con b
ſiderō bona . Ex̄ gl.ſoluit̄ aliis modis,& primò ꝑ Io.An.&
Phi.dicētes,ꝙ in effectu idē diſponit̄ hic,qđ ibi.Nā qđ dat̄
ibi ecclīis,intelligit̄ datū pauperib⁹, qa qđ hēt ecclīa, pau-
perū eſt 16.q.1.c.ſi.Scđò ſoluit̄ ꝑ Gof.dicentē,ꝙ ꝯ̃riū locū
hēt,cū grauat̄ ecclīa . hic,qn̄ grauant̄ clerici ſingulr̄,qa ꝑꝑ
uitādas inimicitias īter p̄latū & clericos fit erogatio inter
pauꝑes,arg.ff.fami.erc.l.planè.Simile de Iudæis.c.cū ſit,&
c.ad liberandū. Sol.tertiò Hoſt.ꝙ caſus ſunt diuerſi,& non
ꝯ̃rii. Si.n.Prælatus grauat ſubditū,tunc hēt locū.d.c.ꝓcurō
nes,in fi.ut ī Xeniis,ut qa recepit Xenia tꝑe uiſitationis,&
tunc hēt locū c.Romana, cū ſeq.de cenſi
bus,li.6. ſi alio tꝑe aliquid extorſit à ſub
ditis,hēt locū ca.de Eulogiis 17.diſt.ſed
melius alleg.c.p̄cedēs,quod incipit,qm̄ .
ubi dr̄ , ꝙ ſi Archieꝑs aufert aliquid ali-
cui Epōrū uenientiū ad conciliū ꝓuincia
le,punit̄ in quadruplū . Si uerò Prælatus
excedit ꝑꝑ ſeruitiū factū legato,uel alii,
tūc hēt locū,qđ hic dr̄.& dat aliam ſolu.
ſub dubio fortè, dicēs, ꝙ hodiè īdiſtīctè
reddit̄ duplū.Remittit ad no.in d.c.ꝓcu
rōnes. Ibi.n.dr̄,ꝙ licet,ubi aliquid extor
queat̄ ꝑ uim,ſeu ꝑ concuſſionē, hēt locū
illa pęna quadrupli,ut in iurib⁹ p̄alleg.&
arg.in auth. ut iud.ſine quoquo ſuffra.§.
ſic igit̄,& §.neceſſitatē, ī fi. ur̄ tn̄,ꝙ in his
ſufficit đ iure canonico,ꝙ reddat̄ duplū .
Nā decre.Romana,p̄alleg. loquit̄ de Xe-
niis,& de uiolēter extortis ſm̄ eū.& reci
tādo ita trāſit ibi,& hic Io.An. Sed plus
mihi placet pręcedēs ſol.quia c.Romana
ſimplr̄ loquit̄ ī recipiēte munera tꝑe ui-
ſitationis.c.uerò ſe.loquitur ī eodē caſu,
ve ꝫ ī uiolāte debitū uiſitationis , ut quia
alr̄ exigit,ꝗ dēat;& mādat īdebitū reſti-
tui duplicatū;& ſic loquit̄ ī caſu.c.ꝓcurō
nes.Nec dēm⁹ de facili īducere iuriū cor
rectionē,ut ī c.cū expediat, de elect.li 6.
Quare aūt hic & ibi nō punitur ī quadru
plū,pōt rn̄deri,ꝙ in iſtis iuribus exceſſit
Prælat⁹ petēdo al's debitū, & exercendo
principalr̄ offm̄ ſuū,ſed īcidēter extorſit
ultra debitū.un̄ nō cōmiſit directe uiolē
tiā,ſeu cōcuſſionē ; iō minus punit̄.Sed ī
c.qm̄, p̄alleg. & ſimilib⁹ cōmiſit īdirectè
cōcuſſiōis crimen, quia p̄textu officii &
potentiæ extorſit oīno indebitū ; iō plus
punit̄. Quare aūt ī c.ꝓcurōnes,erogatur
pęna ecclīę grauatę,hic aūt ī pauperes,
dixit d.Car. ultra p̄dicta,ꝙ ibi fuit eccle
ſia duplr̄ grauata , in eo.ſ.quod extorſit
plus debito,& in onere māſionis, qa mā
ſit apud ecclīam plus,ꝗ deberet;ideò ma
gis ſubuenit̄,ꝗ hic, ubi clerici fuerūt gra-
uati ſolū in eo,qđ ſoluerūt ultra debitū .
Certe hęc nō eſt bona ſol.quia c.ꝓcurō-
nes,& c.2.de cenſi.li.6.loquuntur gn̄alr̄,
qualrcunq; ecclīæ grauent̄ tꝑe uiſitatio
nis plus debito; iō tene ſol.gl.declaratā,
uel s̄.ſol.Gof. An aūt,qn̄ ſoluit̄ quadru-
plū,totū ſit pęna,Io.An.dicit, ꝙ non,ſed
ineſt ꝑſecutio,ut tm̄ triplū ſit ꝓ pęna;de
quo remittit ad no.1.q.7.c.ī eum,ſed uo-
luit alle.1.q.1.nā ibi eſt illud c.cū glo.ſua
An alię pęnæ pn̄t excedere quadruplū,re
mittit Io.An.ad no.11.q.2.c.cū deuotiſſi
mā,& 17.q.4.ſi qs domū;uide tn̄ de pęna
dupli,tripli,& quadrupli,[b] qđ legit̄ & no.
ī l.1.ī pri.ff.de pub.& inſtit.de actio.§.tri
7 pli,cū ſeq.†Ex̄ mām cap.ſcias,ꝙ Inn.tra-
ctauit hic no.& ſubtilē materiā reſtōnis
fiēdę in foro pn̄iali, ſumpta occaſione ex
iſto tex.in eo, quod mandat erogationē
pęnæ dēre fieri ī pauperes Xp̄i,& ſingulr̄
tractādo materiam per eum tactam pn̄t
formari 13.q. Sed d.Ant. reduxit mate-
riam ad ſex caſus.Et ꝗ quam ſubtilr̄ ꝓce
dat, tamē aliquatenus per illos ſex caſus

SEB. SAPIA.
a Prælati.Idem dicit do.Fel. in c.irrefragabili.§.cæterum,col.2.uerſi.tertia concluſio.s̄.de offici. ordi.& ibi quando Epiſcopus ꝓ delicto poſſit imponere pœnam pecuniariam.

ZACHARI.
b De pœna dupli, tripli, & quadrupli adde iſtum in c.quia egredientibus.nu.5.& ibi in appo.meis in uer. in foro animę, s̄. de teſta.

intricatũ mã. ego clarius attingẽdo mãm ponã duas regulas,[a] p quas iudicio meo deciduntũ illæ qõnes & ſimiles, & poſteà pſequar ſingulr & ſigillatim illas qõnes Inn.& aliquas,quas addit hic.d.Ant.Prima regula ſit iſta,ꝙ ubicũq, [b] ius poſitiuũ hñs ꝯcurſum legis,ſeu æquitatis nãlis diſponit ſup reſtõne,uel retẽtione, ſeruãda eſt talis lex ẽt in foro conſciæ. hæc cõcluſio pbatũ ex his,q̃ dixi in c.1.de cõſtit.ubi poſt be.Tho.& Cald.dixi,ꝙ lex poſitiua pctĩ nõ nutritiua,ſeruanda eſt ẽt in foro conſciẽ,ex quo nulla alia lex diſtiguit illo caſu inter forũ pnĩale & iudiciale, nec ſubeſt cã diſtinguẽdi.Sunt.n.ſupiores leges ſeruãdæ,ex quo nõ occurrit alia ẽqtas nãlis in ꝯriũ.Scdã regula,ubicunque inter legẽ poſitiuã & legẽ nãlem datũ diſcrepãtia,ſeruãda eſt lex, ſeu ẽqtas nãlis ĩ foro aĩẽ,niſi lex poſitiua ex aliqua iuſta & uera cã diſponat ꝯ illã legẽ nãlẽ. Nã tũc eſt ſeruãda eqtas nãlis,arg. eorũ,quẽ no.Inn.in c.q̃ in ecclĩarũ,de conſti.& hic p Io.An.ĩ c.fi.de ĩmu.eccle.li 6.& in c.2. de uſur.li.6.& p Bar.in ex̃ua. ad repri.in uer.denuntiationem.exempla ĩ.patebũt.
8 †His p̃miſſis uenio ad q.Inn. Et prima ẽ, an hñs aliqd ex furto, rapina,opp̃ſſione, dolo,uel calũnia, teneatũ ad reſtitutionẽ in foro aĩẽ,an ſufficiat ſolũ pœnitere de pctõ?Inn.cõcludit,ꝙ tenetũ ad reſtõnem; alle.c.fi.14.q.5.Et idẽ dicit ĩ oĩbꝰ caſibꝰ, ĩ qbus cõpetit repetitio,ſiue p actionẽ,ut puta p actionẽ,qđ metus cã,de dolo,& ſimiles,ſiue iudicis officio.Et dic,ꝙ q. iſta deciditũ p primã regulã. Nã ad reſtõnem fiendã reſtringit ius poſitiuũ, ex quo datũ actio,uel iudicis offm̃,& hẽt ꝯcurſum legis nãlis. Nã ꝯgruit legi & ẽqtati nãli neminẽ dẽre locupletari cũ aliena iactura, ut in reg.locupletari,de reg.iu.li.6. & ĩ l. nã hoc nã,ff.de cõdictio.indeb.ſuadet & p̃cipit ius diuinũ,ut legi.& no.ĩ reg.pctm̃ de reg.iur.li.6.& ĩ c.cũ tu,de uſur.
9 †Scdã q.Inn. eſt, ꝙ qñ qs ẽ obligatus ad debitũ de iure nãli tm̃,quale eſt,qđ debetũ à ſeruo.Nã ſeruus nõ obligatũ aliqui,nec aliqs ſibi,niſi nãlr,ff.de cõdict.indebi. Et alibi dixit tex.ꝙ q̃tũ ad ius ciuile ſerui p nullis hñtur,ſecus đ iure nãli,qa q̃tũ attinet ad ius nãle,oẽs homines ẽquales ſunt,ut in l.qđ attinet,ff.de reg.iu. Et Inn.dicit,
10 ꝙ tale debitũ eſt ſoluendũ ſeruo in foro conſciẽ,ita,† ꝙ de tali debito nõ põt fieri eleemoſyna p obligatũ, arg.de iure iu.c.cam te.Et dic,ꝙ iſta q.deciditũ p illã regulã ſcdam,q̃ ſ. tradidi.Nã licet ius poſitũ tali debito naturali nõ aſſiſtat, tñ tollit obligationem naturalẽ ex ſufficiẽti cã;ideò ẽqtas iuris naturalis eſt in foro pœnitẽtiali ſeruãda. Et pono exẽplũ, qñ aliquis promiſit aliquid dare ſeruo. nã ex conſenſu ſuo obligatũ naturaliter,ut in l.cùm amplius.§. is natura,ff. de reg.iur.Peccat aũt quis non implendo qđ promiſit,ut in c.1.& qđ ibi no.de pact.Nã Deus reſpicit cor,& nõ ſolennitatẽ uerborũ.22.q.5.iuramenti.14.q.5.ſi quid inueniſti.Et p̃ſertim hæc diſpoſitio pcedit, ubi ius poſitiuũ non reſiſtit huic obligationi,licet nõ aſſiſtat.uñ peccat qs quo ad Deũ
11 nõ ſeruãdo. †Quod ſatis ſentit ẽt Bar.in d.ex̃uag.ſuper uerbo,denuntiationẽ. ubi dicit obligatũ naturaliter tantũ ex ſuo cõſenſu peccare,niſi adimpleat;ideò põt denuntiare ecclĩẽ ſm eũ.Do.Ant.in pmiſſione facta ſeruo latius diſtinguit ſic.ꝙ aut quis promiſit ſeruo,ut domino ſuo acquirat; & tũc nõ deficit ius poſitiuum;quaſi dicat,ꝙ ſeruus ẽt ciuiliter põt acquirere domino,alleg.l.ſeruus, ff.de uer.obli.ſed potuiſſet allegare ff.de ſtip.ſer.p totũ; & hoc caſu credit debitũ debere ſolui domino in foro cõſciæ. Sed tù dic hoc pcedere, qñ ſolẽniter acquiſiuit obligationẽ. Si aũt p pactũ nudum tantum, tunc deficit ius ciuile,ut in l.iuriſgentium. §.ſed cum nulla, ff.de pact.quo caſu ſubeſt naturalis obligatio tantũ,ſicut in lib.An aũt utroq; caſu ſit ſolutio fiẽda domino in foro cõſciẽtiæ.do.Ant.uult,ꝙ ſic,ex quo promiſit, ut acquirat domino.Vr̃ tñ hoc limitare, qñ promittens ſeruo crederet ſibi ſoluẽdo ipſum nõ traditurum rẽ illam domino,tunc ẽt ſibi ſoluens nõ eſſet tutus,quia ẽquitas iuriſgentium eſt in ꝯrium, q̃ uult, ut p ſeruum acquiratũ domino.Ego habeo iſtum caſum ſic intellectũ p indubitato, ẽt quo ad forum cõtentioſum;pro quo alleg.tex. apertum.in l.qđ ſeruus,ff.de ſolu.ubi dr̃,ꝙ ſi ſeruꝰ ex peculio ſuo,ſeu ex pecunia domini ꝯxit,ẽt ſibi ſoluitur,niſi dominus præſumatur nõ cõſentire.Nam profectò iſte caſus deciditur per primã regulam.cõcurrit.n.tunc ius poſitiuum,& ẽquitas naturalis. Nam ſi promittens non habuit reſpectum ad ſeruum, non debuit ſibi ſoluere,ſi prẽſumpſit,ꝙ infideliter agit contra dominum ſuum. Videtur.n. dominus tacitè prohibere, ut in l.ſi cum Cornelius,ff.de ſolu.in l.ſi hominem,ff.man. Et idem dicit ĩ monacho;p quo alle.tex. iuncto eo,qđ no. Bar.in l.non ideo,ff.de noua.& d.l.qđ ſeruus, iuncto eo,qđ no.Inn.in c.cũ olim,de priuil.ſed intellige ppriẽ dictũ Inn. qñ quis pmiſit ſeruo contemplatione ſerui.Tunc.n.ſolùm obligatũ in oẽm euentũ nãlr, & dẽt in foro aĩæ ſoluere ſeruo,qa ſeruus eſt,ſicut liber quo ad ius nãle,ut ſ.dixi,acquirit tñ dño. Facit quod legitur & no.in l.qui ſer.ff.de condi. & demon. iuncta l.placet,ff.de acqui.hẽred. Idẽ dic, ſi dñs aliquid promiſit ſeruo. licet.n.nõ obligetũ de iure ciuili, qa nõ cadit obligatio inter ſeruum & dominum,ut in l. interpoſitas,C. de tranſact.tñ tenetur in foro aĩẽ pp obligationem naturalem,cui ius non reſiſtit,ſed nõ aſſiſtit,acquiſitio tñ fit dño,ſed dominus debet pati ſeruũ illã rẽ hr̃e cõniuentibus oculis,ut in ſimili dicitur in l.4.ff. de manu. Et idem põt dici in Abbate,qui aliquid promiſit monacho; de quo uide quod no.Io.And.in reg.nõ eſt obligatoriũ, de reg.iu. li.6.in Mercu.& in c.cũ ſingula,de prẽben. eo.li.& per Inn.
12 in c.inſinuãte,qui cle.uel uouen. †Tertia q.eſt,quid ſi mathematicus,uel meretrix,uel ſimilis dolo,uel fraude,uel pſuaſionibus induxit aliquem,ut daret eis pecuniã;an iſti teneantũ illã reſtituere in foro iudiciali? So.Inn.ꝙ nõ cõpetit repetitio,qa hincinde uerſatũ turpitudo;uñ potior ẽ ꝯditio poſſidentis,ff.de condi.ob tur.cauſ.l.ubi aũt. In foro autẽ
13 pnĩali eſt utriq; pnĩa iniungẽda ſm eum.†No.hoc uerbum, qđ aptè ſentit,ꝙ iſti nõ teneantur ad reſtõnem,ẽt in foro aĩẽ; & ita ſimplr recitando tranſit Io.An.Inn.tñ non loquitur ita clarè,ut refert Io.An.d.Ant.dicit ſe credere,ꝙ ſi quis

a Duas regulas. In hac mã conſciæ capias ẽt aliã regulã,ꝙ lex poſitiua,quæ innititur p̃ſumptioni,& nõ ueritati,nõ eſt ſeruanda in foro conſciæ ſm Bal.in d.l.ea,quæ. Secus, ſi lex non ſe fundat ſup p̃ſumptiõe,ſed ſup ueritate,qa tũc illud,quod obtinetũ de iure ciuili,obtinetur ẽt in foro conſciæ,ſeu pnĩali, ſm Bal.in auth. ĩgreſſi,in 7.col. uerſi. circa primũ pone,C. de ſacroſanc. eccle. Latè firmat iſtã regulã Anch.in reg.poſſeſſor,li.6.Limita tñ ſingu.eſſe uerã, niſi p̃ſumptio,ſup qua ſe fundat lex poſitiua, eſſet apparens,& quaſi in dubitata præſumptio, ut eſt p̃ſumptio, quæ ſurgit ex lata culpa; ſeruabitur ĩ foro cõſciæ, quẽadmodũ ſi illa lex fundaret ſe ſuper ueritate; ita ſingu.dicit Inn.in c. ſicut dignum,de homici. quẽ ſequũtur doc. in uariis locis; & tene menti, quia eſt aureũ & ſolenne dictũ, uſque ad hæc tpa à nemine alle. Et iſta faciũt ad ea, q̃ dicuntur per iſtum in 7. q. ĩ.eo.& in c.1.circa med.ſ.de conſti. De iſto arg.an & qñ l. poſitiua ſit ſeruanda in foro conſciæ, uide elegãter p Abb.in c.Rex pacificus,in 2.col.in pœ.Grego. ubi alle.bona iura.

ANT. FRAN. Circa hoc, qđ dr̃ de lege poſitiua, an ſit ſeruanda in conſcia,dicas,ꝙ ſi aliqd cõmittitur conſciæ alicuius, id vr̃ eſſe ſibi cõmiſſum tanq̃ bono uiro, & ut ſm ueritatẽ iudicet, ut p Bal.in l.2.in 4.no.C. de fideic. & in l.nemo,in fi. C.de ſen. & inter. oĩum iu. & uide gl.in c.5.de corp. uitia.& ĩ cle.1.de iure pa.Et adde,ꝙ qñ eſt ſtandũ conſciæ alicuius,non põt fieri pbatio ĩ ꝯriũ,ut no.in c.ſtatutũ,in §.aſſeſſorẽ,& ibi gl.de reſcr.li.6.quod eſt uerum ĩ his,quæ ſunt parui p̃iudicii, alias poſſet qri de malitia, uel imperitia illius,ut tenet Bal.in l.1.in 1.col.C.de re.cre.& hr̃ per gl. & do.in l.inter ſtipulantẽ,in §.1 ff.de uerb.ob.& uide gl.in cle.1.in uer.oneramur,de iure pat.de quo ẽt uide Lanfrã.de Oria.poſt Rom. in rub.de arbi.in 3.col.& qd ĩportẽt illa uerba,cõmittimus cõſciæ tuæ,uide latè p Alex.de Imo. in l.ſi ſic,ff.de leg.1.& ĩ l.1.ff.de leg.2.

b SEB. SAPIA. Vbicũq;. uide Pe.de Anch.in cõſi.21.inc.vr̃ ĩ.facie.Cal.in conſi.20.inc.an ſi ſtatutũ,ſub ti.de cõſti.& Pe.de Anch.in cõſi.41.inci.1.facie,& Bal.in c.in oĩ,in prin.ſ.de teſti.ubi dicit,ꝙ q. à lege humana excuſatũ,nõ peccat,niſi ſit ꝯria legi diuinẽ,de quo ẽt latè p Fel.ĩ c.uigilãti,ſ.de pſcr.& Soci.ĩ l.2.col.12.ff.đ uul.& pupil.

qs [a] pmiſit aliqd meretrici [b] uł mathematico,ꝙ ĩ foro animæ nõ tenetũ ſibi ſoluere, qa illi pmiſſioni ex turpi cã non aſſiſtit Deus.Si aũt nõ pmiſit,ſed pceſſit ad traditionẽ,& tunc dicit do.Ant.ſe credere,ꝙ ille,q recipit,nõ tenetũ in foro animẽ reſtituere, qa ille habuit donatum p derelicto. Sed putat,ꝙ recipiẽs tenetũ illud dare pauperibꝰ,ex quo turpiter acqſiuit;& dicit de hoc ẽe caſum.14.q.5.ſanè,nõ credit tñ illũ peccare,ſi reſtitueret illi,à quo habuit;ad hoc qđ no.i c.ex trãſmiſſa,de deci.1.q.1.c.nõ eſt putãda. Plus mihi placet dictũ Inn.& Io.An.ut ad reſtitutionẽ, ſeu erogationẽ pauperibꝰ fiẽdã nõ teneantũ iſti.Primò,qa ius poſitiuũ eſt p eis.Dicit.n.ꝙ meretrix turpiter facit,ꝙ eſt meretrix,ſed nõ turpiter accipit,cùm ſit meretrix, ut in l.4.ff. de condic. ob tur.cau.&no.hoc ultimũ.Vr̃ ẽt in hoc cõcurrere ẽquitas naturalis.ſi.n.nõ turpiter accipit,ex quo eſt meretrix; ergo nõ tenetũ reſtituere.Præterea fauet ſibi ius naturale in retẽtione pp conſenſum domini tradentis. Nã nil tã naturale, quam ut acquiſitio fiat ſm uoluntatẽ domini tradentis, ut in l.nil tã naturale,ff.de reg.iur.& in §.p traditionẽ, inſti. re.diui.& facit optimè qđ no.in ſimili ĩ c.fi.de ſim.Ad.c.nõ ſanè,alle.p do Ant.dico,ꝙ nõ loquitũ in caſu noſtro pprie, Itẽ pcedit potius cõſultiuè.ſ.ut faciat inde eleemoſynã de acquiſito p immoderatã improbitatẽ,ſed nõ diſtribuit tanquã aliena,ſed tãquã ppria diſtribuit, ut ibi.Et idẽ cõſulerẽ in caſu noſtro,& loquitũ,cũ talis puenit ad ſtatũ pfectionis: ſed de neceſſitate ſalutis nõ tenetũ reſtituere,ſed ſatis ẽ Deo ſatisfacere p pœnitẽtiã,ar.ĩ d.c.fi.de ſimo.ubi bo.tex.
14 in ar.† Et hoc credo apertè ſentire gl.14.q.5.in ſum.& c.ex trãſmiſſa, de deci.Dicit.n.ꝙ talis poſſit eleemoſynã ex tali qſito facere,ex quo fuit trãſlatũ, dñiũ, & ñ cõpetit repetitio.Nõ tñ dicit,ꝙ teneatũ;& tene mẽti illã reg.q̃ colligitũ.ex dictis gl.ĩ materia reſtitutiõis.Hãc partẽ aptè fouet Cy.ĩ l. cũ te,C.đ cõdi.ob tur.cau.[c] ubi ĩ q.facti recitat ſe dicere, ꝙ meretrix,de eo,qđ lucratũ ĩ meretricio,p̃t facerũ teſtm̃, & diſponere,put uult.Idẽ Bal.ĩ.l.1.C.e.ubi dicit,ꝙ Ep̃s nõ p̃t in illis talr acqſitis apponerũ manũ, ẽt poſt mortẽ meretricis, & ita dicit rñdiſſe a quodam Ep̃o interrogatus. Secus dicit Cy.in loco pal.in ea, q̃ nõ eſt meretrix. Dicit.n. ꝙ licet dñiũ rerũ donatarũ trãſeat in illã mulierẽ, tñ fiſcus tãquã ablator iniuſte acqſiti illud totũ aufert,p.l.inuitus,ff.de iu. fiſci.Dicit.n.ꝙ tales mulieres tenẽtur ĩ foro aĩæ hẽc turpiter qſita reſtituere.Quod mihi ſatis placet,qa iſtẽ turpiter receperũt,ex quo nõ erãt meretrices,i.palã quẽſtũ faciẽtes. Ceſſat.n.diſpoſitio.l.4.ff.de cõdi.ob tur.cau. & ẽt ẽqtas naturalis.Et ĩ hoc caſu poſſetis ſaluare ſm mẽbrũ diſtinctionis do.Ant.ſed reſpũ primi mẽbri in eo,qđ dicit,ꝙ ſi pmiſſio fuit facta meretrici,nõ tenetũ promittẽs in foro aĩẽ.Pro opi.ſua uide gl.in.l.idẽ & ſi,ff.de cõdi.ob tur.cau. q̃ dicit illã pmiſſionẽ nõ ualere,ẽt in meretrice.licet.n.nõ turpiter recipiat donata, ut ibi: turpiter tñ petit promiſſa ob turpẽ cãm:ſed Cyn.poſt Pet.in d.l.cùm te, tenet ꝯriũ. Cõcludit enim,ꝙ peccat ille, qui meretrici nõ ſeruat pmiſſa p rõnẽ prẽdictã,quia ſicut non turpiter recipit, ita nec turpiter ſtipulatur,ſeu recipit promiſſionem, & hanc opin. vr̃ firmare Bar.in.d,l.idẽ,& licet Bal.in d.l.1.uideatũ tenere ꝯrium, ꝙ aliud ſit in receptione, q̃ promiſſione. Et dicit de hoc eſſe caſum in.l.fi.ff.de act.& obli.ſed certe ille tex. nõ pbat. Loquitũ.n.in muliere,quẽ promiſit uiro ob turpẽ cãm, ſed nos loquimur in uiro,q promiſit meretrici. Et ita cõperi poſtmodũ,ꝙ Bar.in d.l.idẽ,rñdebat ad illam.l.quod ſatis placet. Conclude ergo ex oĩbus p̃miſſis, ꝙ meretrix turpiter nõ recipit dona,uel promiſſionẽ,& ꝙ p̃t de illis ad libitum diſponere, licet conſultius agat dando pauperib. Secus in aliis mulierib. ñ meretricib. publicis, qa illæ turpiter accipiũt dona, uel pmiſſiões,uñ pro promiſſiõe nõ pñt agere: & recepta tenẽtũ reſtituere,& fiſcus p̃t illa bona occupare,&
15 p̃dicta bñ no.Quarta q. †quid ſi quis recipit indebitum iure ciuili tm̃? Ponit exemplũ Inno.in legatario, ut puta hæres credẽdo hẽreditatẽ ad oĩa ſufficere ſoluit integrũ legatũ,de quo poterat detrahere Falcidiã,nunqd tenetũ legatarius hoc caſu reſtituere hẽredi,qđ ſibi ex bñficio legis Falcidiẽ cõpetebat?Inn.tenet ꝙ ñ: qa licet iꝰ poſitiuũ diſponat ſup hac Falcidia,tñ æqtas nãlis oritũ ex diſpoſitione teſtatoris,q̃ ẽ p legatario.Hoſ.ãt dicit dicta Inn.pcedere ĩ hẽrede, q ſoluit p iuris ignorãtiã.Si.n.errauit ĩ facto,cõpetit repetitio p.l.error,C.ad.l.falc.Do. Ant.dicit illã leg. pcedere in cõtẽtioſo foro:ſed in foro aĩẽ loqtũ Inn.Ipſe tñ putat ĩ hac.q.ſic diſtinguendũ, ꝙ aut teſtor uetuit in teſtõ Falcidiã detrahi,& tũc legatarius tenet cũ bona cõſciẽtia illa bõa, ẽt ſi teſtator fuiſſet ignarus ſui patrimonii,licet aliud dicat lex fori cõtẽtioſi,ut ĩ autũ.ſed cũ teſtator,C.ad leg.Falc.Mouetũ, qa hẽmus certũ fundamẽtũ uolũtatis defuncti, nec aliqs error cadere p̃t ĩplendo uolũtatẽ defuncti.facit.n.iuxta uolũtatẽ defuncti. Si ãt teſtator ñ uetuit Falcidiã detrahi,tũc ſi pſona ẽ ignara & groſſa,uero ſimilr ignorãs detractionẽ Falcidiẽ, putat idẽ, ſ.ꝙ legatarius iuſte teneat ĩ foro aĩẽ,qđ hẽt ultra Falcidiã,quaſi tũc cõcurrat cõſenſus teſtatoris in ſolone totius legati.Si ãt teſtator eẽt pſona ĩſtructa ĩ iure certificata đ iure Falcidiæ, tunc dicit ſe credere, ꝙ legatarius tenetũ reſtituere,qđ habuit ꝯ legẽ Falcidiẽ ſiue errore facti,ſiue iuris hæres ſoluerit ĩtegrũ legatũ qa cũ poſſibile ſit teſtatorẽ uoluiſſe Falcidiã detrahi,ex quo erat ſciẽs,& nõ phibuit,cõſultiꝰ,ẽ ut legatariꝰ reſtituat, & ſic ſatisfaciat uolũtati defuncti. Nã in dubiis uia tutior ẽ eligẽda,ut ĩ c.iuuenis de ſpõſa.Et ſi diligẽter aduertis,uŕ d. An. hãc.q.decidiſſe ſp ſm tacitã uolũtatẽ defuncti,ex qua inſurgit obligatio nãlis,licet lex poſitiua alr diſpõat ĩ foro cõtentioſo,& ſic uoluit ĩdiſtinctè,ut illa æqtas nãlis p̃feratũ ĩ fo. aĩæ iuris poſitiui diſpo-
16 ſitiõi.† Aduerte tñ.nã deciſio hꝰ.q.plurimũ dependet ex alia. q an hẽres ſit nãlr obligatꝰ ad legata ĩtegrã ſoluẽda, đ qua pleniſſime p Legiſtas,maxĩe Bal.ĩ d.l.cũ qs,C.đ iu.& fa.igno.aliqd p canoniſtas ĩ.c.fi.de ſol.Et ſi tenemꝰ opi. Vltramõ.q dixerunt nullã oriri obligationẽ nãlẽ ꝯ legẽ Falcidiã,ceſſabũt oĩa dicta d. Anto. fundata ſup illa ẽqtate & obligatiõe nãli.Si uero tenemꝰ opi.ꝯriam,q̃ uŕ placere cõiter Citramõtanis, tũc ĩ foro iudiciali ſumꝰ certi p c.Raynutiꝰ,&.c.Raynaldus, de teſta.& p autũ.ſed cũ teſtator,pal.iũcta l.error. C. ad leg. Falcid. Sed difficultas oritũ ĩ foro pnĩali,& ĩ hoc dicerẽ aduertẽ-
17 dũ ad tres caſus dũtaxat.†Aut.n.a princi

a SEB. SAPIA. Si quis.An ualeat promiſſio facta meretrici, uł Alex.poſt alios,in.l.gñaliter,ff.de uer. obli.Pau.de Caſt.in.l.multũ e.ti.Iaſ.in.l.4.§.ſed qđ meretrici,ff.de cond.ob tur.cau.ubi refert ſe uidiſſe quæſtionem de facto in quodam ſcholare & meretrice.

b Meretrici.An meretrix teneatur reſtituere acquiſita ex meretricio in foro cõſciæ,uide de hoc Tho.2.2.q.32.arti.7.Sed tu uide de hoc et per Tho.2.2.q.62 art.5.ubi concludit. ꝙ meretrix licitè poterit retinere, ſed ſi aliqd ſuperfluè p dolũ, uł fraudẽ extorſiſſet, tenetur eidem à quo accepit, reſtituere.

c De condict. ob turpem cau. Adde Pau. de Caſt. diſtinguentem inter publicam meretricem & priuatam in.l.4.§. ſed quod meretrici.ff. de cõdi.ob tur.cauſam.

ANT. FRAN. Circa hoc,quod hic dicitur de meretrice,dicas ꝙ meretrices tolerantur, ut euitentur adulteria,& maiora mala, ut eſt gl. in cap.inter opera charitatis de ſponſa. & habetur per Alex. plenè in.l.ſi adulteriũ cum inceſt.in. c. 1. ff. de adulte.Et adde, ꝙ meretrix non põt petere, qđ eſt ſibi pmiſſum, ſed licitè recipit poſt cõmiſſum meretricium ut p Bar. in l.3.ff.de cond. ob tur.cau.&habetur per gl.in l.ea,quẽ de do.ante nup.& p Bar.ĩ.l. affectionis,de do. & in.l. non dubiũ,C.đ legi.Nõ aũt p̃t recipere, ut incipiat meretricari.Et iõ qñ recipit poſt meretriciũ cõmiſſũ, p̃t de tali recepto eleemoſynã facere,ut p Arc.86.di. in c. qui uenatoribus,& in c.nõ eſt 1.q.1.Et ideo, qđ turpiter accepit põt bõa cõſciẽtia retinere. & ideò meretrix põt đ lucro ſuo teſtari, & nec Ep̃s nec fiſcus, poteſt illud auferre hẽredibus ſuis ut no.Cy.in.l.mercalem, C. de condi. ob. tur. cau. & no.Bal.in.l.1.C.e.ti, Et adde,ꝙ mater meretrix non põt exhæredare filiã meretricem ex hoc:quia meretrix,ut no.Bar.in.l.in. arena, C.de inof. teſ.

pio hæres uult uti bñficio legis Falcidiæ ĩ
caſib. a iure cõceſſis, & dico, ꝙ poterit ſi-
ne aliquo pctõ, nec teneť in aliquo foro
pnĩali. Hoc aptiſſime ꝓbatur ꝑ d.c. Ray
nutius, & c. Raynaldus. ſi.n. forret aliqđ
pctm̃ ĩ retẽtiõe Falcidiæ, non ꝑmitteret
ius canõicũ Falcidiam ita ĩdiſtĩcte, ſicut
facit nõ diſtinguẽdo, an defunctus fuerit
ſimplex ꝑſona, an diſcreta, q̃a ius canoni
cũ ẽt quatenꝰ diſpõit in foro cõtẽtioſo,
19 nũquã diſpõit cũ pctõ, ut in c. fin. de p̃ſcr.
Et hãc partẽ indiſtincte tenet Bal. in d. l.
cũ qs, dicens abſurdũ fore dicere ꝯriũ, &
firmãs, ꝙ eo caſu, quo heres uult uti bñfi
cio legis Falcidię, nulla oritur obligatio a
nãlis, q̃a lex Falcidia reſecat legata ipſo
iure, ut in. l. linea margaritatũ, ff. ad leg. b
Falcidiã. Itẽ dic, ꝙ ſi qua orta fuerit, illa
ñ hẽt effectũ ex diſpoſitiõe legis ĩ ꝯriũ, q̃
moueť ex optĩa rõne in ꝯriũ, ut ſi defun-
ctus reperit aliquẽ, q uelit eſſe hęres hæ-
reditate grauata. Et hãc opi. ſẽtit ẽt Bar.
ĩ cx̃ua. ad repri. ĩ uer. denũtiationẽ. Ex
quo cõcludit, ꝙ hęres nõ p̃t denũtiari in
foro eccľiaſtico, ut ſoluat integra legata,
qđ tenet Bar. ĩ loco p̃al. Secundus caſus
eſt, qñ hęres ſciens ſoluit integra legata,
& tũc legatarius tenet cũ bona cõſcien-
tia, q̃a, ex quo hæres noluit uti leg. Falci-
diæ bñficio, iã legatariꝰ tenet ſibi debitũ
de iure nãli & ciuili & firmat Bal. in. l. cũ
qs; p̃al. Tertius caſus eſt, cũ hæres ſoluit
ĩtegra legata ignorãter, quo caſu ꝓbabi- 21
liter dubitať ĩ foro pnĩali, & puto ſtandũ c
indiſtincte iuris poſitiui diſpoſitiõi, ꝓut
uoluit Hoſt. ut diſtĩguamus, an ſolueri
ꝑ ignorãtiã iuris, uel facti. Moueor ꝑ id,
qđ dixi. s̃. in ſecũda reg. cũ. n. ius poſitiuũ
poſſit ex cã ltĩma tollere effectũ obliga-
tionis nãlis, ut in Macedoniano, prout
j̃. ſubiiciã, fortius potuit diſponere in ca
ſu nr̃o, ĩ quo dubitať, an obligatio nãlis
oriať. Iuduxit. n. ius legẽ Falci. ex iuſta cã
adeò, ꝙ fuit approbata ꝑ ius canonicũ, ut
s̃. dixi. Quã q̃dẽ legẽ ĩduxit cũ limitatio 22
ne, an ſolueret hęres ꝑ ignorantiã iuris,
vľ facti, nec ĩ hoc uerſať aliquod pctm̃, er
go talis lex eſt ſeruãda in foro pnĩali, cũ
ex cã poſſit quẽ priuare re ſua iuxta nota 23
ta ĩ c. quę in eccleſiarũ, de cõſtitut. uñ nõ
uideo iuſtã cãm recedẽdi in caſu noſtro d
a diſpoſitione iuris poſitiui in fo. aĩę, &
18 hęc de iſta q̃one. †Quinta q̃õ eſt in eo, q e
eſt obligatus ciuiliter tm̃, & nõ naturali
ter. Exemplũ in eo, qui ſcripſit ſe debere
cẽtum ſpe futurę numerationis, tñ in ue
ritate nihil accepit, an lapſo biẽnio tenea f
tur ſoluere in fo. aĩę? Dubiũ facit, q̃a in fo 24
ro cõtẽtioſo arctatur, ex quo intra bien-
niũ tacuit, ut ĩ l. ĩ ꝯctib. C. de nõ nu. pecu.
dixi plene in c. ſi cautio, de fi. inſt. Inn. te-
net hũc nõ arctari in foro aĩæ, q̃a, ex quo
nil in ueritate recepit, ñ obligať natura-
liter ẽt biẽnio elapſo, vñ p̃t de illo patri-
monio ſuo facere eleemoſynã, & diſpõe-
re, ut uult. Hæc ꝯcluſio Inn. placet Io. An.
& ẽ uẽriſſima. Lex. n. per lapſũ biẽnii præ 25
ſumpſit ueritatẽ debiti. Nõ. n. agit obliga

re debitorẽ ad id, qđ nõ recepit. cũ aũt ĩ
fo. aĩę cõſtet de ueritate, ceſſat lex. poſiti
ua fundata ſuꝑ p̃ſumptione, q̃a p̃ſumptio
cedit ueritati. 8. di. c. ueritate, facit id qđ
in ſiƚi no. Io. An. in. c. 2. de uſur. li. 6. qđ le
giť & no. in. c tua, & c. is, q fidẽ, de ſpõſa.
& tetigi ĩ c. 1. de cõſti. An ãt ſubſit aliqđ
remediũ in foro cõtẽtioſo poſt lapſum
bienni, dic, ut plene dix in d. c. ſi cautio.
19 †Sexta. q. ẽ ĩ eo, q fuit iniuſte cõdẽnatus,
an teneať ĩ foro aĩę ad obſuationẽ ſnĩæ,
uel ſpõte ſoluere in foro cõtẽtioſo? Inn.
tenet ꝙ nõ, q̃a talis ſnĩa nõ inducit obli-
gationẽ nãlẽ, neq; tollit eã, iõ in fo. aĩę
nõ teneť tali ſnĩę parere. Et in hac. q. pñt
20 ex dictis Inn.[a] aliquę pulchrę cõcluſiões
elici. Prĩa cõcluſio eſt. † ꝙ ĩ foro aĩę[b] non
teneť qs parere iniquę ſnĩę. Rõ hꝰ con-
cluſionis, q̃a ex iniqua ſnĩa nõ oriť obli-
gatio naturalis, nec extinguitur, ſi prius
erat orta, iuxta illud, quod leg. & no. ĩ. l.
Iulianus, ff. de cõdi. inde. & in l. ab eo, C.
quomodo & qñ iud. dixi ĩ c. qđ ad cõſul-
tationem, de re iud. Qđ ꝓcedit, ẽt ſi non
fuit appellatũ, dũmodò nõ habuerit ani-
mũ cõfirmãdi ſentẽtiã, ut dixi, in c. qđ ad
cõſultationẽ. Ius aũt poſitiuum cõpellit
ad obſeruationẽ talis ſentẽtiæ poſt decẽ
diũ, quia p̃ſumiť iuſta, ut in c. cum inter,
de re iudi. cũ ſimili. ſed in foro animæ ſta
tur ueritati. uñ nõ eſt iuſta cã recedendi
à iure poſitiuo ĩ foro animę, q̃a ceſſat ra
21 tio, ſuꝑ qua ſe fundat lex poſitiua. †Secũ
c da concluſio obtinẽs[c] iniuſtam ſenten-
tiã teneť in foro animæ reſtituere, qcq d
inde fuerit cõſecutus. Hæc cõcluſio ꝓbať,
q̃a retinet alienũ nam, ut dixi, ſentẽtia
iniuſta nõ tollit, nec inducit obligationẽ
naturalẽ, & lex mãdauit, ut ſentẽtia man
dareť executioni, q̃a p̃ſumpſit ꝓ iuſtitia
ſentẽtiæ. Ergo cũ in foro animæ conſtat
đ ꝯrio teneť, ad reſtitutionẽ, q̃a pctm̃ nõ
dimittiť niſi ablatũ reſtituať, ut in c. cum
tu, de uſur. & in reg. pctm̃, de reg. iu. lib. 6.
22 Tertia cõcluſio, † ĩ foro ꝯtẽtioſo ſi cõſta
ret ꝑ cõfeſſionẽ illius, q obtineret ſentẽ
tiã, de illius iniuſtitia, caſſareť illa ſenten
tia ẽt ĩ foro iudiciali. No. ſing. hãc cõclu-
23 ſionẽ. Ratio ẽ, q̃a ut p̃dixi, † ſentẽtia iniu
ſta ſuſtineť ex ſola p̃ſumptiõe iuſtitiæ, ſed
d ꝯ p̃ſumptionẽ iuris & de iure[d] admittiť
ꝓbatio in ꝯriũ ꝑ cõfeſſionẽ illius, in cu-
e iꝰ utilitatẽ ius induxi illã p̃ſumptionẽ,[e]
ut no. in aut. ſed iã neceſſe, C. de don. an-
te nup. qđ eſt no. Et ad hoc dictũ ſcias al
legare dictũ Inn. hic; & uide qđ dixi in c.
f is, q fidẽ, f de ſpõſa. Quarta cõcluſio, † ſuc
24 cumbens iniuſtè non debet etiã in foro
animæ ſponte parere ſententię, q̃a indu-
ceret uictorẽ ad peccãdũ. Supple, niſi ha-
beat animũ donãdi, q̃a tũc ille nõ pecca-
ret recipiẽdo. Sic ĩtellige dictũ Hoc hic,
ſed ad mãdatũ iudicis nõ peccat parẽdo
iniuſtę ſentẽtiæ, q̃a iudiciũ reddiť ĩ iuitũ
ut ĩ l. ĩter ſtipulãtẽ. §. ſi Stichũ, ff. de uerb.
obli. & ĩ c. ĩtellexinꝰ, đ iud. Septima. q. ẽ,
25 † an tutꝰ p̃ſcriptiõe teneať ſibi facerę con
ſciẽtiã in foro animę. Ego hãc. q. plenè
tetigi

SEB. SAP.

a Ibno. Hoc dictũ Inn. refert & ſequitur do. alex. in. l. nemo põt, ubi d. Iaſ. col. 9. in. 1. lec. & in. 2. lec. co. 17. ff. de leg. 1. ubi plura ad hanc materiam.

b Foro animæ. Ad de hic quę ſcribit d. Ant. hic & in c. nouit, in. 18. col. de iudi. & uide de hoc ꝑ Io. de Lig. in c. quod ſicut, de ele. in. 7. col. & ibi ẽt per d. Ant. poſt Inn. & ad materiã conſciæ ultra ſcripta hic per Inno. & d. An. uide mul tã per Bal. in auť. ad hoc, C. đ uſur. & ꝑ eũdẽ Bald. in diſpu. ſua ĩnci. ſtatuto cauetur ꝙ fęnerator & Bar. in extraua. ad tepri- mi. in uer. denũtiationẽ, & aliquid per Inn. in c. quod ſicut, de ele. & plenius, q̃ per aliũ, ꝑ Anch. in reg. poſſeſſor, li. 6. & multa egregia dicta ĩ hac materia conſcientię uide per do. Iaſ. de may. in §. ſed iſtæ, in pen. charta, inſti. de ac.

SEB. SAP.

c Obtinens. Vide Immo. in conſil. 147. inci. in cauſa uertente.

ZACHAR.

d De iure. Adde iſtum in c. qui in niuorum. in fi. & qđ ibi poſui in apoſtil. ad ipſum in uer. contra præſumptionẽ. s̃. de conceſ. pręben.

SEB. SAP.

e Præſumptionẽ. Vide Fel. in c. quãto, colum. 2. uer. ſed fallit primò, s̃. de præſum.

f In c. is, qui fidẽ. Vbi all. hoc dictũ Inn. pro ſingu. & ibi etiam do. Ant. & idem etiam tenet d. Ant. in c. fi. de ſucceſ. ab ĩteſt. in. 14. co. & d. An. & Ab. in c. quãto de præſumpti. & d. Abb. in diſputa. ſua, quę in c. ſtãte ſtatuto, in. 17. co. vbi cõmẽdat multũ hoc dictũ Inn. hoc idẽ etiam tenet Anch. in repeti. reg. poſſeſ. in. 9. charta, li. 6. & do. Ant. in c. ab excõicato, in 8. colum. de reſcri. & dom. Ant. in c. in p̃ſentia, de. renũ. Iſtud dictũ Inno. alleg. pro ſing. Abb. in c. 2. de purg. uulg. ut in c. fraternitatis, de frig. & maleſi. in c. 1. ultra med. de confir. uti uel ĩ uti. & ſequiť d. Ant. in c. cũ dilecta, de reſcr. & ꝙ ꝯ p̃ſumptionẽ iuris, & de iure admittatur probatio per confeſſionẽ, dicit ẽt Ang. in reg. ſemel malus, ĩ ver. q̃ro de ſingulis. Itẽ ad de illud, qđ dicitur contra præſumptionẽ iuris, & de iure non admitti probationẽ eſt uerum de ꝓbatione directa in contrarium, ſecus ſi eſſet indirectè contraria probatio, hoc dicit gl. quę non eſt alibi ſecundum do. Anto. & Imo. in cle. 1. in uerſi. feciſſe narramus, de proba. & illam gl. alle. etiam domin. Ant. in d. c. is, qui fidem, de ſponſa. & idem dicit do. Anto. in c. uiduas in fi. de reg. Item licet contra præſumptionem iuris & de iure admittatur probatio per confeſſionem, tamen contra fictionem non admittitur probatio per cõfeſſionem. Ita dicit no. Bal. in concluſionibus Spe. in tit. de confeſ. in 3. co. de quo uide per dom. Ant. in d. c. is, qui fidem. Et ꝙ contra preſumptionem iur. & de iure admittatur ꝓbatio in contrario, tenet Anc. ĩ c. 1. de ꝯfeſ. l. 6. dicit

qđ hoc ẽ gl. fin. in auť. ſed iã neceſſe, C. de do. añ nup. Idẽ dicit Pau. de Ca. ĩ l. q. iuraſſe. §. 1. ff. de iurein. ubi ẽt poſt gl. ibi multũ no. dicit ꝙ licet cõtra iur̃m a ꝑte delatũ non admittať probatio, & in le. non erit. §. dato, de iuretur. admittitur tamen probatio per confeſſionẽ, & Roma. in repeti. l. admonendi, ff. de iureiu. & do. Anto. in c. cum contingat, de off. deleg. ubi ẽt alle. Inn. in ca. cum dilecta, de reſcri. & uide Bald. ad idẽ l. ſi quis inſtituatur. §. ſi quis ſub conditione, in fi. ff. de hære. inſtit. & in authenti. ad hæc, in antep. col C. de uſur. uide etiam Abba. in ca. cum ꝯceſſante, de appel. & gl. in authenti. illud de æquali. do. Et adde ſupradictis, quod eſt uerum. quòd admittitur, probatio ꝑ confeſſionem, etiam ſi confeſſio eſſet ficta, ut uoluit Bar. in l. abſente, & in uerſi. ſic quęro circa, ff. de pœnis, quem ſecutus eſt Anch. de confeſ. libr. 6. in c. 2. Et pro hac ampliatione Bar. uide tex. ſingu. & ibi Bald. in l. pen. C. de interdi. ma. Et idem in terminis latè examinãdo ſic determinat Bar. in conſi. ſuo. quod incip. a do. Cyno, de Bononia, in chart. x. in 5. col. & s̃. all. gl. in authen. illud alle. pro ſing. Anch. in repet. c. in pręſentia, de prob. in prin. uiđ ẽt pleniſſime ibi ꝑ d. Ant. An contra p̃ſumptionem iuris, & de iure, & quando admittatur probatio in contrariũ, ultra hic dicta adde, ꝙ admittiť ꝓbatio in cõtrariũ, ſi ille, ꝓ quo eſt p̃ſumptio, non contradicit, ut no. In no. in c. fraternitatis, & in c. cum Bertoldus, de re iu. & in c. cum dilectus, de reſcr. & tenet ẽt do. Ant. in c. is qui fidem, hic alle. & uide Bal. in rub. C. de proba. in 2. col. & in l. ſiue poſſidetis, in 3. col. eo. ti. & ꝑ Io. de Imo. & Ale. in l. inter ſtipulãtẽ, in 1. §. ff. de uer. obl. & uide Pau. de Ca. in cõſi. 157. inci. uiſis ac põderatis. Rei alienæ. Vide repe. Imo. in c. qm̃ oẽ, đ præſum. in 8. char. ſuꝑ gl. in fi. ubi melius, q̃ alibi, & quod plenè no. Anch. in repeti. reg. poſſeſſor, in 6. & uide Bal. in l. fi. in fi. C. de fideiuſſo. ubi dicit, ꝙ ille, qui pręſcripſit, non eſt tutus iure poli, & uide gl. in c. 1. de conceſ. præb. Et de iſta q̃one uide multum plene ꝑ Ray. in titu. de pręſcri uer. item pone, ꝙ eſt completa pręſcripti. ubi plenè arguendo ad utranque partem, uidetur inclinare, ꝙ nõ teneatur reſtituere, niſi conſcientia eum remordeat, & latè & elegãter in terminis ponit. Hoſtien. in ſum. de præſcriptio. & uerſic. quicquid dicant Legiſtæ, ſub §. quæ exiguntur in pręſcriptione, & uerſicul. ſed quid ſi iam completa pręſcriptione, conſcientiæ rei alienæ, & etiam uide gloſſ. 14. quæſtio. 3. capitul. ſi res, & capitul. ſi uirgo. 34.

tetigi ĩ c. uigilãti, de p̃ſcript. Et dic, ut ibi:
ſed ut ibi ñ deſint dicta doctorũ, hic ſcias
ꝙ Inn. ĩ effectu uoluit diſtinguere inter p̃
ſcribẽtẽ bona fide, & mala fide, ut prio ca
ſus nõ teneať ad reſtitõnẽ, ſecũdo ſic. Hãc
opi Io. An. in reg poſſeſſor, de reg. iu. li. 6
ubi plenè ꝓſeqť, & multi tenuerũt, & eſt
cõis opi. Canoniſtarũ. Sed d. Ant. uoluit
rigoroſẽ ꝓcedere ꝑꝑ opi. quorũdã theo
logorũ, q eſt in ꝯriũ, ſ. ut ſuꝑueniẽte ſciẽ
tia rei alienæ,[a] teneať ad reſtitõnẽ in fo
a ro aĩę, licet ſuꝑueniret poſt cõpletã præ-
ſcriptionẽ. Diſtinguit. n. ipſe ſic, ꝙ aut qs
p̃ſcripſerit ꝯ ignorãtẽ, & teneť ad reſtõ-
nẽ: quia poſito, ꝙ lex đ p̃ſcriptiõe loquẽs
ſit fundata ſuꝑ aliqua ęquitate, nõ tñ eſt
tãta æquitas ex parte pręſcribentis, quan
ta eſt æquitas ex ꝑte eius, ꝯ quẽ p̃ſcribiť,
ex quo eſt ignorãs. Si aũt p̃ſcriptio fuit cõ
pleta ꝯ ſciẽtẽ, dũ tñ ꝑſona ſit diligens, &
ſagax tũc, ſubdiſtinguit. Aut. n. habuit il-
lã rẽ ex titulo lucratiuo, & teneť ad reſtõ
nẽ, q̃a licet ex parte illius, ꝯ quẽ p̃ſcribiť,
detur negligẽtia, nõ tñ ſubeſt tãta ęqui-
tas ex ꝑte p̃ſcribẽtis, quãta ſubeſt ex ꝑte
illius, ꝯ quẽ p̃ſcribiť. Aut habuit illã rem
ex ti. oneroſo, puta ex empto, & tũc dicit,
ꝙ nõ teneť ad reſtõnẽ, q̃a nõ dẽt incurre
re dãnũ ꝑꝑ alteriꝰ negligẽtiã. Si. n. reſti-
tueret, nõ hẽret regreſſum de euictiõe ꝯ
illũ, a quo habuit cãm: ſentit tñ, ꝙ ſi is, ꝯ
quẽ eſt p̃ſcriptũ, uellet ſoluere p̃ciũ, & me
lioratiõnẽ rei, ꝙ tũc tenereť in foro aĩę
ad reſtõnẽ. Quare aũt ĩ caſib. p̃dictis ñ te
netur ad reſtõnẽ in foro iudiciali: tamen
ĩn foro aĩę ſic ſ̃m ſuã opi. reſpondet, quia
forũ iudiciale p̃ſcriptionẽ induxit, ut li-
tiũ ſit finis, ut magis timeatur ip̃m forum
ſed in foro pœnitẽtiale attẽditur ſolũ æq
tas. Aduerte, hęc potuiſſent dici aduerſus
ius ciuile, ſed ñ aduerſus ius canonicũ. nã
ẽt quatenus eſt fori iudicialis, nõ inducit
aliq̃d ſciẽter cũ periculo aĩæ alicuiꝰ, imò
dicit, ꝙ oĩ conſtitõni eſt derogandũ, quæ
ſine peccato ſeruari non põt, ut in d. c. fi.
de p̃ſcript. Facit rõ. c. Matthæus, de ſimo.
ubi alleg. illud euãgelii. Quam commuta
tionem dabit homo pro anima ſua? Item
quid prodeſt homini, ſi uniuerſum mun

dum lucretur, animæ uerò ſuæ detrimen
tum patiatur? q. d. nihil. Vnde nunquã ius
canonicũ fundãdo ſe ſuper veritate, indu
cit aliq̃d cũ peccato. Cũ ergo ius canoni
cũ in oĩb. mẽbris formatis ꝑ d. Anto in-
ducat & approbet pręſcriptionẽ, & uult
ꝙ poſſit pręſcribens ſe ex ſua pręſcriptio
ne defendere, ergo non eſt dicẽdũ, ꝙ pec
cet p̃ſcribens, ſi nõ reſtituit ſuꝑueniente
ſcientia. Si aũt non peccat, nõ obligatur
ad reſtitutionem. Quòd autem pręſcrip-
tione poſſit ſe defendere præſcribens ẽt
contra ignorantem, probatur in c. 2. de p̃
ſcript. li. 6. ubi patet, ꝙ etiã contra eccle-
ſiã p̃t ſe defendere. Et ꝙ pręſcribens titu-
lo lucratiuo hoc idem poſſit, etiã contra
eccleſiam, probatur in ca. Apoſtolicę, de
dona. tene ergo indiſtinctè, ꝙ nõ tenetur
ad reſtitutionẽ, quia tutus eſt iuris diſpo
ſitiõe, ꝙ potuit ex cã rem unius dare al-
teri, ut ĩ l. ſi uerberatũ, ff. de rei uẽdi. & in
l. Antiochẽſiũ, ff. de priui. credi. & no. ĩ c.
26 q̃ in eccleſiarũ, de cõſti. & in l. fi. C. ſi ꝯ iꝰ
uel utilit. public. 8. q. an tutus in foro iu-
diciali exceptione odioſa ueluti Macedo
niani, teneať reſtituere pecuniã ſibi tradi
tã, nõ obſtãte exceptiõe ſibi cõceſſa ꝑ ius
poſitiuũ? Inn. cõcludit eum uõ teneri. Mo
ueť duab. rõnib. Prima, q̃a illud ius ema-
nauit, nõ ſolũ in odium creditoris, ſed
etiã propter bonũ publicum, ut inde eui-
tetur mors, ſeu expectatio mortis paren
tũ, ff. ad Mace. l. 1. Secũda rõ eſt melior ſe
cundũ eũ, quia nihil eſt apud filiũfa. cuius
dominiũ nõ habet, nec pecunię ſibi nume
ratę dominium ĩ eũ trãſmittiť. aduerſus
uerò actionẽ contra eũ cõpetentẽ habet
legitimã exceptionẽ ſibi datã ab illo, q
creditori actionẽ dedit, & iõ ꝑ talẽ excep
tionẽ tutꝰ eſt ſ̃m eum. Prima tñ ratio eſt
uerior ſ̃m Hoſt. hoc dictũ ſuũ uidetur tẽ
perare Inn. ꝓpe finẽ gl. ſuæ. Sentit. n. hoc
debere procedere, niſi in cauſa, propter q̃
lex fuit mota ceſſaret in illo caſu, puta,
quia creditor mutuauit filiofamil. pro-
pter charitatẽ parentũ, quia uidit filium
ĩ aliquo periculo, ꝑꝑ qđ indigebat pecu
nia. tunc. n. tenetur in foro aĩę reſtituere.
Dominus Anto. dicit cõfeſſorẽ debere
deať eẽ fere cõis opi. ꝙ ſit tutꝰ ut ꝑ But. Ab. Io. de Imo. ĩ c. fi. de p̃ſcr. tñ apud me ſemꝑ hoc fuit dubiũ, q̃a cũ præſcrip. nõ ꝓcedat, niſi cũ bona fide, ut ĩ reg. poſſeſſor, de reg. iur. li. 6. Et ſi poſſidẽs aliquo tꝑe habuiſſet cõſciẽtiã malæ fidei, fuiſſet ĩpedita præſcriptio ſuꝑueniẽte mala fide, ẽt poſt finitã pręſcriptionẽ, nõ hẽt reddere pręſcribentẽ ſecurũ. Et ideo mihi placet, ꝙ ſi nõ põt deponere iſtã conſcientia malæ fidei rei alienę, ꝙ ipſe nõ ſit tutus in cõſciẽtia, q̃a ſicut mala fides ſuꝑueniẽs impedit pręſcriptionẽ iã cœptã de iure cano. q̃cquid ſit de iure ciuili, ut in c. ueniẽs, de pręſc. ꝑ c. 2. de reg. iur. li. 6. eodem mõ ſuꝑueniẽs pꝰ præſcriptionẽ finitã, q̃a ẽt mala fides ſuꝑueniẽs nõ facit ceſſare publicianã, ut ꝑ gl. in c. Abbate, de re iud. li. 6. & ꝑ Bal. in l. ancilla, C. de fur. & ꝑ Ale. in l. eũq. in. §. pretor, ff. de publ. q̃a eo ipſo, ꝙ hẽt cõſciẽtiã rei alienæ, uř obligari ad reſtõnẽ, ut ex nũc ex illo ſtimulo cõſcientię, nõ credo tamen, ꝙ teneatur ad reſtõnẽ fructuum, quos percepit, dũ bona fide præſcriberet, & ita ſemꝑ tenui in c. fi. de pręſ. & iã etiam mihi placet pro exoneratione conſcientiæ.

pa. le. ſi certis annis in 1. charta. C. de pac. Sed limita ſin. ut ꝑ d. Ant. in c. ſi diligẽti, in 6. col. de p̃ſcripti. & de iſto articu. uide etiam latè per Abba. & Im. poſt gl. & d. in d. c. uigilãti, de p̃ſcri. & ꝑ Im. in d. c. cura, de iu. pa. & ꝑ Bal. in d. c. 1. §. ſi qs ꝑ triginta, ſi de feu. fue. controuer. inter dómi. & agna, quod no. Bart. in extrauagan. ad repri. in uer. denuntiationẽ. & de iſta q. uide per Ange. repeti. l. 1. C. de iudi. Cuius uerba refert Imo. in repe. d. c. fi. de pręſcrip. Et an per p̃ſcrip. tollatur actio naturalis, & ciuilis, ponit Bald. in authenti. ad hoc. & ꝙ mala fides ſuꝑueniens poſt completã præſcriptionem non obliget ad reſtitutionem, eſt optimus text. in c. ueniens, in fi. uer. ſi uero nondũ conſummata, &c. de præſcri. Quem ad hoc ſin. ponderabat. d. Franc. de Anc. in uoce legẽs Sed poſſet rñderi ꝙ ille tex. loq̃tur foro contentioſo nõ in foro cõſciẽtiæ. Sed hęc ſol. facili ter elidit, quia ius canonicũ in p̃ſcrip. nõ diſcrepat a foro cõſciæ patet ĩ c. fi. de præſc.

q. 2. Et de hoc uide oĩno in terminis ꝑ Bal. in auth. ad hoc in 6. col. uer. uenio ergo ad q. ſo. C. de uſur. Et de hoc ẽt uide ꝑ Bal. ĩ l. cũ qs, C. de iu. & fa. ign. ubi tenet, ꝙ ſit tutus in foro cõſcię. Ita dicit tenuiſſe quẽdã d. Pe. Vltramõ. auditorẽ d. Legati Bonon. in publica diſpu. & idẽ tenet Inn. ĩ cura paſtoralis, in fi. de iure pa. & uide ꝑ Ang. ĩ re

ANT. FRAN.

An p̃ſcribẽs finita p̃ſcriptiõe poſſit bona cõſcia, & iure poli. tenere rẽ p̃ſcriptã, licet uideať eẽ fere cõis opi. (continued in the bottom block above)

a Sagax. Vide pulchrè ꝑ plures concluſiões Frã. Are. in c. cũ cã, char. ult. ĩ. de teſt.
b Modico Emens rẽ modico. minori iuſto, tenet ad reſtõnẽ, adde niſi uẽdẽs ſit ſagaciſsima perſona, ut hic ꝑ do. Abb. in pe. col. in uer. quintus, & ſext⁹ caſus ibi, qđ ſit modicũ, &c. & idẽ dicit Ab. Pañ. in c. 1. de empti. & uẽd. & uide ẽt per eundẽ. Abb. & ꝑ d. Ant in d. c. in ciuitate, de uſur. & per Pet. de Anc. ĩ reg. peccatum, in 5. q. principali.
ANT. FRAN. An tenens rem ꝓ modico min⁹ iuſto ꝑcio, teneat ad reſtõnẽ, idicas non q̃ri, an contractus dẽat reſcindi, uel iuſtũ ꝑciũ refundi iuxta materiam in l 2. C. de reſcin. uẽ. cũ ſi. q͂a tunc puto eſſe uerũ, qđ hic dicit ſed, ꝙ illud modicũ precium, qđ eſt minus iuſto ꝑtio, quãuis modicũ ſit, poſsit bona cõſciẽtia retineri, hoc nõ credo, q͂a illud, qđ eſt intra iuſtũ ꝑciũ, non eſt meũ, ſed eſt alienũ & ideo non credo remitti peccatum, niſi illud, qđ alienũ eſt, reſtituat, ut in regula, peccatũ de reg iur. l. 6.

examinare tã mutuãtẽ, quã filiũſa. & ſi cõ
ſtat, ꝙ mutuauit pecuniã ob necẽ patris,
tũc q libet eſt ĩ turpitudine. Putat idẽ di-
cẽdũ, qđ ſ. dixi ſm eũ ĩ meretrice, quaſi
ſentiat, ꝙ nõ teneat reſtituere creditori,
ſed pau ꝑib. ex quo turpiter acq ſiuit. Si ãt
cõſtat, ꝙ ex charitate, tũc tenet cũ Inn. ut
teneat ad reſtitõnẽ. In dubio aũt dicit, ꝙ
lex poſitiua p̃ſumit, ꝙ mutuauit ĩ necẽ pa
tris, ſed lex cõſciẽ p̃ſumit. ꝙ ꝑꝑ charita-
tẽ. ergo ĩ dubio maior eſt lex cõſciæ, ſ. ut
reſtituat, q͂a ĩ reſtitõne nullũ uerſat peri
culũ aĩe, ſed in ɔ̃rio p̃t ſubeſſe ꝑiculũ, q͂a
forte mutuauit ex charitate. Ego dico, ꝙ
ex mutuo facto filiofa. orit obligõ nãlis,
& ciuilis, ſed bñficio iuris cõpetit gñalr
exceptio, ut in l. 1. ff. ad Mace. no. Bar. in
d. cx̃uagã. ad reprimẽ. in uer. denũtiatio-
nẽ. Qñ aũt exceptio nõ cõpetat, & qñ ſic,
p̃t dari rła iudicio meo ĩ utroq; foro. ubi
cũq; creditor nõ fuit in culpa mutuãdo,
tũc exceptio Macedoniani nõ cõpetit in
foro iudiciali, & ꝑ ɔ̃ñs fortius non cõpe-
tit in iudicio aĩæ. Si aũt creditor fuit in
culpa, tũc exceptio cõpetit, & ſuũ effectũ
operat in utroq; foro. Prima pars h⁹ rłę
ꝓbat in l. 3. ff. ad Mace. ubi dr̃, ꝙ ſi q̃s cre-
dit aliquẽ patrẽfa. non uana ſimplicitate
deceptus, nec iuris ignorãtia, ſed publicè
paterfa. reputabat, & ita hẽbat in ɔ̃hẽdo,
ꝙ ſic ceſſat ſenatuſcõſultũ. Ad idem bo.
tex. in l. Macedoniani, C. eo. ubi dr̃, ꝙ ceſ-
ſat authoritas ſenatuſcõſul. Macedonia-
ni, quoties q̃s mutuauit pecuniã filiofa.
ad neceſſarios ſumptus, quos patris pie-
tas ueroſimłr nõ recuſaret, & no. illũ tex.
Et rõ illorũ iuriũ nõ eſt aliud, niſi q͂a re-
peritur creditor in aliqua culpa ꝑꝑ quã
fuit inducta illa exceptio. Idẽ ergo ĩ aliis
caſib. in q̃b. ceſſat culpa creditoris, & uř
de mẽte Car. in d. ex̃ua. ad reprimen. Se-
cũda ꝑs regulę ꝓbat rõne. Nã licet ex ta-
li mutuo oriat obligatio nãlis & ciuilis,
tñ potuit lex ex cã iuſta & honeſta illius
obligationis efficaciã tollere, & in effe-
ctu priuare creditorẽ debito ſuo, ſicut fa-
cit in uſucapione, & ſi. Ad hoc, qđ no. in
d. c. q̃ in eccleſiarũ, & hoc aꝑtè uř de men
te Bar. in d. extrauag. ubi dicit, ꝙ denũtia
tio Euãgelica nõ hẽt locũ ɔ̃ filiũſa. rõne
obligatiõis nãlis, q͂a efficacia illius eſt e-
liſa propter authoritatẽ legis ex iuſta, &
honeſta cã diſponẽtis, & ſic aꝑtè ſentit,
ꝙ nõ tenet reſtituere ẽt pauperib. Nã, ſi
peccaret in recipiendo pecunias, hẽret
ɔ̃ eũ locũ denũtiatio Euãgelica, ut in ca.
nouit, de iudic. & uide ꝑ canoni. in c. ſi. de
ſol. Et ꝓ hac ꝑte facit, qđ dixi in ſecunda
rła ſuperius alleg. & idẽ dic ubicũq; nã-
lis eſt eliſa a iure poſitiuo ex iuſta, & ho-
27 neſta cã, maximè fundata ſuꝑ aliqua ęq-
tate nãli.† Ex quo infero, ꝙ mulier, quę
iuuat Velleiano in foro iudiciali, non te-
net ad ſoluẽdũ in foro pœnitẽtiali. Nec
p̃t eccleſię denuntiari, qđ ẽt Bart. firma-
uit in loco p̃all. Sicut enim is, q p̃ſcripſit,
tutus eſt in foro aĩę ex diſpõne legis, ita
& iſte filiuſfa. & hęc ſatis uoluit Inn. hic.

Ad unũ tñ aduerte. nã cũ hodie ſaltem in
ter Chriſtianos nõ ſoleat ſequi parentũ
mors ex mutuo facto filiofa. uř, ꝙ dẽret
ceſſare ſenatuſcõſultũ, q͂a ceſſante cã dẽt
ceſſare conſtitõ. 16. q. 1. c. gñalr, & ſic ĩ u-
troq; foro dẽbit obligari ad reſtitõnem,
qđ ſatis uř de mẽte Inn. in ulti. ſua. q. ubi
28 dicã.† Nona q. eſt ĩ eo, cui res auocari, p̃t
petita reſtitõne in integrũ iure ſpeciali,
uel gñali, añ q̃ imploret, an teneat in fo-
ro aĩę illã rẽ reſtituere? So. Inn. ꝙ ex quo
ɔ̃ctus tenuit mero iure, nõ tenet ad reſtõ
nẽ, niſi is, q põt petere reſtõnẽ, lęſus eſſet
malitia ɔ̃hentis, & no. hoc ultimũ. Secus
dicit, qñ contractus eſſet ipſo iure nullus
puta ex defectu ſolẽnitatis, ut q͂a res ec-
cleſię fuit uẽdita ſine ſolẽnitate debita, &
res minoris ſine decreto. tũc. n. tenet illã
reſtituere, q͂a nõ hẽt iuſtũ titulũ, & bonã
fidẽ. Nã hic titulus ꝓ nõ titulo habẽdus
eſt. Do. Ant. quo ad primã partẽ, qñ con-
tractus tenuit, ſed cõpetit reſtõ, an ſolum
teneatur reſtituere in foro aĩæ, ĩ quo fuit
deceptus uẽditor, dicit, ꝙ ſi uẽditor uero
ſimiliter ſciebat uerũ ꝑcium rei, quia erat
perſona ſagax,[a] tũc uidet illud modicum
qđ ualebat ultra, hr̃e pro derelicto, & iõ
tenet emptor ſibi facere cõſciẽtiã, & idẽ
dicẽdũ in ꝑſona emptoris, ſi fuiſſet quo-
dãmodo in ꝑcio lęſus. Si aũt uẽdens eſſet
ꝑſona ignara, tũc tenet emptor ſibi face-
re cõſcientiã in eo, qđ plus ualebat. Idem
dicit, ſi p̃latus uẽdidit, uel alius ꝓcurans
facta alterius. Nã licet ſciat uerũ ꝑcium,
tñ nõ debuit uẽdere ꝓ minori ꝑcio, arg.
in c. 2. de dona. Aduerte, primã ꝑtem ſuę
diſtinctionis puto ueriſſimã, etiã in ma-
gna quantitate, q͂a uř tunc uenditor do-
nare, ex quo ſciens uerũ ualorẽ uendidit
ꝓ ualde minori, ut no. doct. in l. 2. C. de
reſcin. uẽd. & in c. cũ dilecti, de emp. & uẽ.
& facit rła iuris, ſcienti & conſentiẽti, de
reg. iu. li. 6. & regula, cuius per errorẽ, ff.
de reg. iur. Quo ad ſcđam partẽ dic, ꝙ ſi
emptor decipit uenditorẽ dolo ĩ ꝑcio q̃-
tuncunq; modico,[b] tenet de utroq; foro,
ut l. Iulianus. uẽditor, ff. de act. emp. not.
gl. in l. in cãæ, ff. de mino. & in c. cũ dilecti.
de empt. & uendit. Si aũt dolus nõ dedit
cãm contractui, nec incidit in contractũ
& tunc aut actor ſciebat rẽ plus ualere, &
uenditor ignorabat, & dic ꝙ in foro aĩę
tenet reſtituere, quod plus ualebat, quia
agit ɔ̃ iuſtitiam naturalẽ decipiendo ſal
tem ꝓximũ ĩ precio, facit. 14. q. 3. q̃cun-
q;, & melius in c. 1. de empt. & uẽd. & ſen-
tit Io. Cal. in c. nauigãti, de uſur. Et ꝙ dr̃
licitũ eſſe[c] cõtrahentib. ſe decipere uſq;
ad dimidiã iuſti precii, ut in d. l. in cã. Dic
ſm Inn. in c. in ciuitate, de uſur. ꝙ illud ꝓ
cedit iure fori, nõ iure poli. i. quo ad Deũ
nõ ꝓcedit, ſed ius poſitiuũ noluit ꝓ mo
dica læſiõe dare actionẽ in odiũ litiũ, &
q͂a hoĩes oĩ die ſuꝑ hoc litigarent.† Et
29 ꝓ hoc uide bo. gl. 1. q. 2. c. ea. n. §. hoc ius
porrectũ, in uer. & plus, q̃ dicit eccleſiã ñ
dẽrerecipere preciũ ultra uerum ualorẽ
rei oblatum, quod nota. † Si autẽ uterq;
fuit

SEB. SAPIA c Licitũ eſſe. Adde ꝙ illud, qđ dr̃ licitũ eſſe ɔ̃hẽtib. ſe decipere, ꝓcedit, qñ deceptio ẽ ſine dolo, ſecus, ſi cũ dolo ut eſt gl. in l. itẽ ſi precio, §. ſi. ff. loc. quã dicit ad hoc peregrinã And. Sicu. in cõſi. 56. inci. ſapienter ſcribit, col. 2. in ſi. in 2. uolu. & dicit ſing. d. Iaſ. in auth. ex cauſa, col. 4. C. de libe. præte.

a SEB. SAPIA. Quod ſi electio. Hoc dictũ refert & exornat do. Iaſ. i. l. nemo p̃t, in ſcđa lec. col. 15. uer. pro parte negatiua, ff. de leg. 1. & Fel. in. c. 1. col. 11. uerſi. fallit. 6. ſupra de conſti.
b Aduocatus. Vtrũ aduocatus teneat reſtituere, ſi q̃d exigit ultra debitũ, & q̃d de medico, & de hoc uide ꝑ Arch. in. d. c. nõ ſanè, hic alle. ubi dicit, ꝙ aduocatus tenetur reſtituere, quod immoderatè exigit pro iniuſto præmio.
ANT. FRAN. Vtrum medicus, uel aduocatus recipiens mercedẽ, uel ſalarium ultra iuſtũ; teneat illud reſtituere in foro conſcientiæ hæredi ipſius infirmi, ſi mortuus eſt. uel hæredi clientis, licet Bal. in aut. ad hęc, in pe. col. C. đ uſufru. hic alle. teneat ꝙ nõ, q͂a dẽt haberi rõ laborũ p̃teritorũ & p̃teriti ſtudii & expẽſarũ factarum in ſtudio, & aliorum neceſſariorum ꝓ ſtudio, tñ Archi. i. c. nõ eſt. 1. q. 1. vř tenere contrariũ. Et iſtud magis placet ad ſaluãdã cõſciẽtiã per ea quæ habentur in. c. non ſi ne 14. q. 5. nec obſtat, ꝙ debeat haberi rõ ſtudii & laborũ p̃teritorũ, &c. q͂a licet iſtud eſſet uerũ, unus infirm⁹, aut un⁹ cliẽtulus non deberet ſoluere oẽs impẽſas, neq; oẽs labores, quos paſſus ẽ medicus, uel aduocatus. & ideo cenſerẽ tutius eſſe ꝓ cõſciẽtia ꝙ nihil ab infirmo, uel a cliente peteret, licet ſpõte datũ reciperet, ꝓut ſemper ſolitus ſum facere. Et adde, ꝙ medicus & aduocatus nõ dẽt promittere ſalutẽ infirmo, q͂a non eſt ſemper medici infirmũ ſanare. & eo dẽ modo aduocati nõ ẽ ſemꝑ cauſam uĩcere, ſđ ſanitas depẽdet a Deo victoria cãę a iudice & a iuſtitia, ut ꝑ Spe. ĩ ti. de ad uo. in. d. §. 3. i uerſi. caueãt, & in tit. de ſalario, in. §. ſi. in uer. languet. Bñ. tñ uerũ eſt, ꝙ niſi eſſet medic⁹, ſępe q̃s moreret, & niſi eſſet bonus aduocatus, ſæpe cauſę periclitarentur, ut ꝑ eundem Spec. in tit. de ſala. §. 3. in uer. & no.
b SEB. SAPIA. Aduocatus. Contrarium uidetur tenere Card. in cle. ſępe, in ſi. principii, dé uerbo. ſigni.

fuit ignorãs & emptor, & vẽditor, ſed re
ipſa ĩteruenit đceptio ĩ ꝑcio, p̃t dubitari,
an ſciẽtia ſuꝑueniẽte teneat reſtituer id
ĩ quo ali⁹ fuit deceptus, & credo ꝙ ſic ſi a
pricipio emiſſet ꝓ verò valore ſi illud ſci
uiſſet. Sec⁹ puto, ſi ñ emiſſet ꝓ illo ꝑcio:
dẽt tñ reſtituere rẽ, ex quo vult alter re-
ſtituere ꝑciũ, ex quo ñ vult ſupplere iuſtũ
ꝑciũ, ar. bo. ĩ. l. ĩ fundo, ff. de rei vẽdi. & ĩ l.
ſi q̃s cũ aliter, ff. de ver. obl. vbi parificant
31 deceptio re ipſa & ex ꝓpoſito.† Quo ad
ſcđam partẽ q̃õnis Inn. qñ ɔ̃ct⁹ fuit null⁹
ex defectu ſolẽnitatis. d. Ant. dicit ſe cre-
dere ꝙ hic licitè teneat ĩ foro ɔ̃ſciẽtię: q͂a
quãtũ ad metas iuris nãlis ibi ẽ ver⁹ titu
l⁹, quãuis deficiãt ſolẽnitates poſitiuę, iõ
ĩ foro aĩæ tenet cũ bõa ɔ̃ſciẽtia, ex quo ñ
ſubeſt deceptio, & affuit ltĩma cã alienã-
di. Et no. bñ hoc dictũ: q͂a ſæpe occurrit ĩ
practica, & adduco ad h⁹ dicti ɔ̃firmatio
nẽ notabile dictũ Inn. ĩ. c. ꝙ ſicut, đ elect.
vbi dicit, qđ ſi electio[a] tenuit de iure nã-
li, ſ. rõne ɔ̃ſẽſus eligẽtiũ, licet ſit nulla ꝑꝑ
ſolẽnitates iuris poſitiui ñ ſeruatas ñ te-
net elect⁹ ĩ foro ɔ̃ſciẽtię renũtiare: q͂a ha
buit fundamẽtũ nãle. Ius. n. poſitiuũ adin
uenit ſolẽnitates ꝑꝑ periculũ aĩarum, &
deceptiões euitãdas; ſđ cũ oĩa ceſsãt ĩ cã
occurrẽti, ñ ẽ ĩ foro ɔ̃ſciẽtiæ de illarũ de
fectu curãdũ; ꝙ ſigułr no. q͂a facit ad mul
32 ta.† Decima. q. ẽ ĩ eo, q ĩmoderatè aliq̃d
vltra debitũ extorſit, vel aliq̃d accepit ab
aliquo, ſeu lucrat ĩ aliqua negotiatiõe il
licita an teneat ad reſtõnẽ ĩ foro animę?
Sol. ex dictis Inn. poſſent in hac. q. colligi
tres ɔ̃cluſiões. Pria ɔ̃cluſio ſit iſta, vbicũq;
lucrat q̃s aliq̃d vltra đbitũ ex licito exer
citio ita, qđ ñ hẽt iuriſdõnẽ puniẽdi; pu-
ta q͂a eſt aduocatus[b], vel medicus, vel cur
ſor, vel exercẽs licitã negotiationẽ, ñ te-
net reſtituere q̃cq̃d ultra debitũ fuerit lu
crat⁹, ex quo ſine dolo malo illud habuit
alle. c. nõ ſanè, pręalle. 14. q. 5. Niſi fortè
ĩ medico aliq̃d ſpeciale dicas, uel niſi tm̃
cẽt immoderatũ exactũ, qđ iudex ex offi
cio ſuo ad illud reſtituẽdũ deberet exigẽ
tẽ cogere. Tũc. n. in foro pœnitẽtiali ꝑci-
peret ei, ut reſtituat. Dicit tñ, ꝙ in caſu, in
quo nõ arctat, ad reſtõnẽ, prudẽter, facit,
ſi oĩa in eleemoſynã largit, alle. 14. q 5. c.
q habetis, &. c. nõ ſanè. Dicit tñ, ꝙ nõ dan
naret illos ſi talia lucra hæredib. relique
ret; & no. hoc dictũ ſingułr, maximè ꝓ in
tellectu illi⁹ c. ñ ſanè. Nã exp̃ſſe ſentit, ꝙ.
ſ. dixi in meretrice, ut illud. c. loquatur ɔ̃
ſultiuè in illa parte erogationis fiendæ ĩ
33 pauperib.† Secunda concluſio eſt, quod ſi
habens officium cum iuriſdictione, ita,
quod ſi ratione iuriſdictionis potuiſſet
exigere aliquid, & aliquid ultra debitum
fuit exactus, tenet ad reſtitutionẽ indebi
tè exactorũ ꝑ. d. c. nõ ſanè in prin. &. 1. q.
7. ſancimus, &. C. ꝙ metus cauſa. l. pen. &
34 ſi.† Tertia cõcluſio: exercẽs illicitas nego
tiatiões vł alias iniuſte acq̃rẽs aliq̃d ſine
calũnia alicui fctã tenet in foro aĩę, quic
quid fuerit lucrat⁹ ĩ pauperes. vel ĩ alios
pios uſus erogat, arg. 17. q, 4. c. ſi q̃s cõtu-
max, & ĩ. c. magnę, & ĩ. c. ꝙ ſuꝑ his đ vot.
facit. c. cũ tu, ĩ ſi. de vſur. Do. Ant. quo ad
primã cõcluſionẽ putat dicẽdũ, ꝙ ſi ɔ̃ſciẽ
tia repulſat, uel remordet ĩ eo, ꝙ ĩmode-
ratè exactũ ẽ, tũc ſequẽda ẽ ɔ̃ſciẽtia, vt in
c. lr̃as, đ reſt. ſpo. & illud ẽ reſtituẽdũ, aut
pauperib. erogãdũ. Si aũt ñ faciat ſibi de
hoc cõſciẽtiã, & tũc dr̃, ꝙ de hoc tenetur
ſibi facere cõſciẽtiam, cũ hac tñ modera-
tione. Si n. dans ultra debitum erat per-
ſona ſagax & diſcreta, ita qđ ueroſimili-
ter ſciebat, ꝙ donabat ultra debitũ, tunc
vř ex ſua liberalitate donaſſe, & tunc reci
piẽs ñ tenet ſibi facere ɔ̃ſciẽtiã, nec tenet
ad reſtitutionẽ, niſi uelit. Si uero dõauit
neſciẽs, ita, ꝙ ñ ex ꝓpoſito, uel erat i iuue
nis parũ ſagax, aut ꝓdig⁹, ſeu dõauit exa
ct⁹, & tũc tenet recipiẽs ſibi facere cõſciẽ
tiã de eo, ꝙ recepit vltra debitũ, ita, ꝙ te
net in foro aĩæ ad reſtitutionẽ. Attẽde,
ꝙ hoc dictũ d. Ant. differt a dictis Inn. re
ſpectu paruę quãtitatis. Nã vbi immode
rate aliq̃d fuiſſet exactũ, uoluit Inn. ꝙ fie
ret reſtitutio in vtroq; foro. Placet mihi
pl⁹ opi. d. An. Nã ex quo ſciẽter aliq̃d ha
buit vltra debitũ, venit ɔ̃ æq̃tatẽ & iuſti-
tiã nãlẽ, meritò tenet ad reſtitutionem,
arg. 24. q. 1. c. nõ afferam⁹, & ĩ. d. c. 1. đ em
ptio. & venditio. & vř de mente Cal. in. c.
nauigãti, de uſur. ubi cõcludit neminẽ de
bere ex ꝓpoſito aliq̃d pl⁹, vel min⁹ debi-
to emere alia parte ignorãte, & pondera
dictũ Inn. in eo, ꝙ dubitauit, an ĩ medico
eẽt aliq̃d ſpeciale, & nihil allegauit. Ego
dico, ꝙ ĩ arg. optimè facit. l. ſi medic⁹, de
uariis & ex̃ord. cogn. vbi dr̃, ꝙ dat officiũ
ad reſcĩdẽdã uenditionẽ medico factam
ꝑ ĩfirmũ durãte infirmitate, q͂a vř hoc fe
ciſſe ꝑꝑ ſanitatẽ recuperandã, & timorẽ
uitę ꝑdẽdæ; & ſic vř, ꝙ ſi dat aliq̃d medi
co ultra debitũ, illud nõ vř datum ex me-
ra liberalitate, ſed poti⁹ ꝑꝑ uoluntatem
euadendi, & ſic vř poſſe repeti in utroq;
foro, & not. bñ illã legẽ ſic inductã cum
35 dicto Inn. hic.† Vndecima q̃ſtio eſt, de eo
ꝙ q̃s lucratur in ludo, an ſubiaceat reſti-
tutioni ſaltẽ ĩ foro[c] animę Inn. dicit, ꝙ ſi
iſte fuit tract⁹ ad ludũ, nõ tenet reſtitue-
re, quia non vř dolo feciſſe. ſi uero alium
traxit, reſtituere tenetur, quaſi dolo fe-

c In foro. An ĩ foro cõſciẽtiæ teneat q̃s reſtituere acq̃ſita ex ludo, & uide Anch. ĩ rep. reg peccatũ, ĩ. 5. q. pri. ubi tãgit ẽt đ luſorib. Et de hoc uide Th. ſcđa ſcđæ. q. 32. ar. 7. ubi cõcludit, ꝙ qñ q̃s ẽ lucrat⁹ ab eo, q traxit eũ ad ludũ, nõ tenet ei reſtituere, ſed dẽt dare ꝓ eleemoſyna, alias ſecus, & uide ꝙ ĩ hac materia ludi ſcribit Ang. de Are. in opere ſuo malefic. uer. Metidorę de mali dadi & ibidẽ per dom. Augu. de Bonfranciſcis in additio. ad ipſum Angelum.
ANT. FRAN. An luſor teneatur reſtituere, ꝙ eſt ſuperlucratus in ludo, & quis ludus ſit prohibitus & quis permiſſus, uide in. l. ſi gratuitam, in. §. ſi. & ibi per gl. ff. đ præſcr. uer. & in. l. 1. C. de ſpecta. li. 12. & in. c. cum decorem, đ uit. & ho. cler. & dic quod regulariter omnis ludus ẽ prohibitus, etiam ſi in eo uerſentur ingenium & fortuna ſimul. ſed ſi ĩ ludo uerſatur ĩgenium tantum, pro ut eſt ludus ſchachorum, uel uerſatur exercitium ꝑſonæ, puta ludus balæ, uel pilę, aut ſimilis generis, tales ludi ſunt permiſſi, dummodo fiant ſine fraude ĩter perſonas, quę poſſunt res ſuas alienare, & ſi fiũt cauſa euitandi otium, & ſolatii gratia, & hoc caſu ſi quid in talibus ludis eſſet ſuperlucratũ, non teneret quis ad reſtitutionẽ, dũmodo etiam non fiat auaritiæ cã, & ſine blaſphemia, ut plene per Sal. in aut. alearũ uſus hic alle. & uide Old. in conſil. ſuo. 78. & uide Io. de Imo. in. l. ſi q̃s cum ſciret, de uer. bor. ob. & ꝑ Car. in cle. ſi. in. §. pen. de uita & ho. cleric. & hęc poſſunt in laicis procedere. clerici autẽ, ne trahãtur a diuinis dẽnt ab omni ludo abſtinere, ut ꝑ Bal. Raph. & alios in aut. interdicimus, C. de epiſc. & cler. Sed omni caſu putarem abſtinendum eſſe a ludo, quia uix id fieri poteſt abſq; ſcrupulo cõſciẽtiæ, & periculo reſtitutionis, ut plene tract. in. d. aut. alearum uſus
c SEB. SAPIA. In foro. Vide Andræ. Sicu. in con. 15. inci. illlud ĩ medium referam, in. 4. uol. ubi plene de hoc articulo.

cerit. ſi aũt aliquid amiſit,p̃t repetere:uel
fortè melior erit ꝯditio poſſidẽtis, arg.ff.
đ cõdi.ob tur.cãm.l.vbi aũt. Et vr̃ ꝑ illã l.
ĩtelligere iſtud mẽbrũ, qñ vterq; fuit ĩ tur
pitudine.Dicit tñ Inn. ꝙ ſi recreationis cã
modicũ ludit,& lucrat̃, reſtituere ñ tenet̃,
ar.ff.de ale.ꝑ totũ,&.14.q.5.c.ñ ſanè,&.ff.
ſi quadrupes pau.ſe.di.l.1.Io.An. remittit
đ hac mã ad no.ĩ ſumma,đ exceſ.Prælato.
§.vnico,ſub.§.clericꝰ uero,& ꝑ Ray.in fin.
ſcđæ partis,& ꝑ beatũ Tho.2.q.22. ar.7.&
in.c.clerici,el grãde,đ ui.& hone.cleri. D.
Ant.putat ĩdiſtinctè, reiecta illa diſtĩctio
ne Io.ꝙ ſi fiat recreatiõis cã,vel ñ,uel mo
dicũ ſit lucrũ,vel ĩmoderatũ an ſit attractꝰ
vł attraxerit,tenẽdũ,ꝙ lucrũ ſubiacet reſti
tutiõi,ſicut.s̃.dixi poſt eum ĩ meretrice,&
mathematico:qa nec recreatio,nec immo
dicitas,aut attractio excuſat quẽ a peccato
& iõ in foro ꝯſciẽtiæ tenet̃ lucrũ ẜm eũ re
ſtituere.Ego đ iſta.q.remitto te ad ea, quę
plenè dixi ĩ.d.c.clerici,đ vita & hon.cle.&
viđ gl.ĩ.c.Ep̃s.35.di.& ꝑ Bal.ſuꝑ rub.đ cõ
di.ob turpẽ cãm.ubi ĩter cætera ponit tres
caſus in qb.indubitãter p̃t lucrũ repeti.Pri
mus, ſi ille ludꝰ erat ꝓhibitꝰ ꝑ legẽ cõem,
ſeu municipalẽ. Scđꝰ,ſi fuit lucratꝰ ab eo,q
ñ hẽbat plenã adminiſtrationem pecuniæ,
ut filio fami.ſeruo,vel monacho.Tertius,ſi
fuit lucratꝰ cũ falſis taxillis. nã hoc caſu p̃t
ille puniri đ furto vel ſaltẽ ex̃ ordinẽ coer
ceri,ar.l.falſus,ff.de fur.qđ no. & vide ple
niſſimè de omni ludo,vbi te remiſi,& tene
menti opi. d. An.q̃ ſatis ẽ tuta in foro aĩę.
36 †Duodecima qõ ẽ in hypocrita, qui mul-
ta bona acqſiuit ſub noĩe boni Chriſtiani.
a an teneat̃ illa reſtituere;& cõcludit,ꝙ ſic:[a]
qa ꝑ fraudẽ acqſiuit.14.q 5.c.fi.dicit tamẽ
ſub dubio fortè quod hoc debet reſtituere
Deo in eleemoſynã & nõ illi,q dedit,quia
ille cõſecutus ẽ a Deo mercedẽ ſuã,ex quo
ſibi alius dedit cõtẽplatiõe,Dei,ar.eorũ,
quę not.in.c.ex tranſmiſſa,de deci.& not.
hoc dictũ,& de mã vide ĩ ſum.đ pœ.§.fi.Et
puto, ꝙ ẽt ĩ foro iudiciali p̃nt hęc bõa ab
eo extorqueri, qa nõ ſunt ſua,ſed eccleſię
vniuerſalis,ſicut cętera bona eccleſiaſtica,
ar.12.q.1.c.vidẽtes,&.c.reqſiſti,đ teſta.Ad
duco optimũ ſimile ſicut .n. datũ filiofam.
cõtẽplatione patris, vr̃ datum ipſi patri,&
acqritur patri,ex quo pater fuit cã proxi-
ma & ĩmediata ipſiꝰ dõatiõis,ut le.& not.
maximè ꝑ Bar.in.l.ſed ſi plures.§.ĩ arroga
to,ff.đ vulga.& pu.Et idẽ ĩ dõis factis ſpõ-
ſę,ut ibidẽ no.ꝑ Bar.ita donatũ ei, q vide
bat̃ quaſi ſanctus ſub noĩe boni Chriſtiani
ur̃ donatum Deo,q fuit cã proxima & im-
mediata illius donationis, quod bene no.
37 †Tertiadecima qõ & ultima Inn.eſt, quid
ſi Imperator, uel alius Princeps faciat ſine
cã cõſtõnem ʒ̄ ius naturale,puta, qđ dñia
rerum transferantur de uno in alium ſine
cã? & qd ſi cõſtõ fuit a principio iuſta ex
cã illa tñ cã ceſſat nũc in caſu, de quo agi
tur,an talis cõſtitutio ſit ſeruãda? Et dicit
Inn.ꝙ in prĩo caſu, qñ nulla ſuberat iuſta
cã ſtatuẽdi ʒ̄ ius nãle,ſiue diuinũ,talis cõ-
ſtitutio non eſt ſeruanda in foro animę ẽt
in foro iudiciali ꝑ ea,q̃ no.ĩ.c.q̃ in ecclĩarũ,de cõſti. & idẽ
uoluit Bar.in.l.oẽs populi,ff.de iuſt.& iur.& in.l. fin.C.ſi ʒ̄
3 gius,uel uti.pub.†In alio vero caſu,cũ a prĩcipio fuit iuſta cã
ſtatuẽdi, ſed in caſu occurrẽti ceſſat illa cã,ꝙ cõſtitutio eſt
in utroq; caſu reſtringẽda ad caſũ,ĩ quo emanauit.Exẽplũ:
cõſtitutio q̃ dat exceptionẽ Macedoniani, emanauit ex iu-
ſta cã & rõnabili,vt.s̃.dixi,ſi tñ certũ eẽt,ꝙ illa cã,ob quam
emanauit,nõ ſubeẽt,puta, qa ob neceſſitatẽ fuiſſet pecunia
numerata,dẽt ceſſare exceptio,& peccaret ẜm eũ,q defẽde
ret ſe illa exceptiõe.Et no.ſin.hoc dictũ qa vt.s̃.dixi,hodie
cõiter mutuat̃ filiofa. ob neceſſitatẽ & iuſtã cãm, ñ aũt ꝓp
necẽ parentũ;nec uidi,nec audiui,ꝙ tẽporib.noſtris ſecuta
ſit mors patris ex tali mutuo.Vñ ur̃,ꝙ ſaltẽ ĩ foro pœniten
tiali ceſſare dẽt hodie illa exceptio,& ſic poſſet denũciari fi
liusf.rõe pc̃ti ĩ foro eccle.& ſic puto limitãdũ Bar. q aliđ ſẽ
tit ĩ.d.ex̃u.ad repr.ĩ uer.denũtiationẽ,qđ tene mẽti.Refert
tñ Inn.aliquos dicere,ꝙ ex quo cõſtõ emanauit ex iuſta cã
ʒ̄ iꝰ nãle,licet poſteà eueniat caſus,ĩ quo cã ceſſat,niſi ſit ca
ſus,q à iure excipiat̃,nihilominꝰ ẽ ꝯſtõ obſeruãda gñałr,ar.
s̃.de ꝯſt.c.i.& c.fi.Nec.n.eſt expediẽs,nec poſſibile oẽs parti
culas ꝯprehẽdere ſigillatim,ut ĩ l.nõ p̃nt,ff.de le. & ita ſim
płr trãſit hic Inn.do.Ant.cõcor.primũ dictũ cũ ſcđo, dicit
ſe putare,ꝙ ſi lex ſtatuit aliqua ex cã ltĩma,& indiſtinctè lo
quat̃,& in oĩb.caſib.p̃ſumit cãm,ꝓcedit hęc ult.opi. Si aũt
nõ p̃ſumit cãm in oĩb.caſib.uel ſaltẽ de defectu cãę põt cõ-
39 ſtare ꝑ modũ probandi à lege nõ reprobatũ, tũc ꝓcedit pri
mũ dictũ.†Ego latius & clariꝰ cõcludo ſic,ꝙ aut lex,ſiue ſta
tutũ p̃ſumit cãm,& ſuꝑ ea ĩducit p̃ſumptionẽ iuris,& de iu
re,& nõ admittet̃ ꝓbatio ſuꝑ defectu cãæ ꝑ.c.is,q fidem,đ
ſpõ.niſi iꝰ ĩduceret illã p̃ſumptionẽ ĩ fauorẽ alicuiꝰ.Tũc.n.
admittit ꝓbatio ĩ ʒ̄riũ ꝑ cõfeſſionẽ illiꝰ,ut.s̃.dixi poſt Inn.
& no.ĩ.d.aut̃.ſcđ iã neceſſe, C.đ do.añ nupt.ſcđ ĩ foro aĩę ñ
eẽt illa cõſtõ ſeruãda,ſi cõſtaret de defectu cãæ,ut notaui ĩ.
d.c.is q fidẽ,& dixi ĩ.c.1.de cõſti.& facit qđ.j̃. dicã ĩ eo,q ñ
cõfecit inuẽtariũ.Aut lex, ſeu canõ nõ ĩducit p̃ſumptionẽ
iuris & đ iur̃,ſcđ ſimpłr ſtatuit,& tũc ſi cã ẽ exp̃ſſa ĩ lege,&
p̃t ꝓbari cãm iſtã ñ extitiſſe ĩ caſu occurrẽti, & ñ dẽt ſerua
ri ꝯſtitutio nec ĩ foro aĩę,nec iudiciali,qa rõ legis, ẽ lex,et
ñ e ʒ̄.uñ ubi ceſſat lex, ut ĩ.l.ñ dubiũ,C.đ leg.& in reg.fi.đ
reg iu.li.6.& ĩ.l.cũ pater.§.dulciſſimis,ff.đ le.2.ubi ꝓbat̃,ꝙ
dictũ gñale reſtrĩgit̃ ad rõnẽ diſp̃onis ẽt ʒ̄ uerba legis. Ad
idẽ.l.ex facto,ĩ.1.rñſ.ff.de uulga.& pupil. ubi ꝓbat̃ hoc idẽ
ꝓcedere ĩ priuilegiis.16.q.1.gñaliter,iuncta gl.,facit.c.ſug
geſtũ,de ap.ĩ fi.& qđ no.Bar.ĩ.l.itẽ q̃ro.§. q impleto,ff.lo-
ca.Aut rõ legis nõ eſt expreſſa,& tũc ſi p̃t naturaliter & in-
dubitanter unica p̃ſumi,& nulla alia; dẽt lex ſeu diſpoſitio
reſtringi ad limites illius rõnis,ut no.Cy.ĩ.d.l.ñ dubiũ,C.
de leg.Bal.ĩ.l.maximũ uitiũ,C. de li.pręt.all.ĩ hoc bo.tex.
ĩ.d.l.ex facto,ĩ pri.qđ ꝓcedit ẽt ĩ diſpoſitiõe pœnali,ut uo-
luerũt p̃dicti doc.ĩ locis p̃all.& optimè facit.l.2.§.qd ſi cu-
40 ratores,ĩ uer.quid ergo,ff.ad Tertul.†D.An. poſuit hic ali
quas.q.alibi tactas ꝑ doct.Quærit.n,qd ſi lex,uel ſtatutũ ꝓ
hibet aliqd alienari,& ſi fuerit alienatũ, diſpõit ꝙ dẽat con
fiſcari,an res taliter ꝯfiſcatę poſſint cũ bõa ꝯſciẽtia emi a fi
ſco;hãc.q.põit Io.An.ĩ.c.fi.đ immu. eccl.li.6. dic ut ibi,qa
41 d.Ant.nihil hic addit.†Alia.q.qd ſi hęres[b] ñ ꝯfecit inuẽta
b riũ,an teneat̃ creditorib. hęreditariis ultra uires hæredita
rias ĩ foro cõſciẽtię.Nã ĩ foro iudiciali tenet̃, ut ĩ.l.fi.C.de
c iure deli.Io.An.cõcludit,[c] ꝙ nõ,& eũ ſeqt̃ d. Ant.hic,quia
lex ẽ fundata ſuꝑ p̃ſumptiõe,ꝙ hæres fraudauit bõa,ex quo
ñ cõfecit inuẽtariũ.vñ ex quo cõſtat ĩ fo. ꝯſciẽtię de ʒ̄rio,ñ
hẽt locũ diſpoſitio,& hoc dixi tibi.s̃.prox.procedere in oĩ
lege fundata ſuꝑ p̃ſumptione,licet lex inducat p̃ſumptionẽ
iuris & de iure, ut nõ ſit ſeruãda in foro aĩę, ex quo cõſtat
de defectu cãę p̃ſumptiue.Alia rõ ẜm d.An.eſt,ꝙ illa lex ẽ
d pœnalis,inquãtũ tenet̃ ſoluer[d] ultra uires hæreditarias.Scđ
in foro cõſciẽtiæ qs ñ arctat̃ ad ſoluẽdũ pœnã, adducit gl.
in. c. fraternitatis. 12. q.2. tu uide, an hoc ſit indiſtinctè
uerum,

a Quod ſic.Et idem ad literam dicit Archi.in.c.non ſane.14.q.5.
SEB. SAPIA.
b Quid ſi hæres. Vide do. Iaſ.in.§. ſed iſte,char.pe.in ſti.de act. ubi multa in materia conſcientiæ.
c Concludit. Qñ hæres non conficit invẽtarium,an teneatur in foro cõſcientiæ, uide per do.Anto,in c.1.de ſolu.
d Soluere. uide latiſſime diſputatũ per Anc. in regula, poſſeſſor,li.6. & quod no.d.Ant. in.c.cum eſſes,circa fina. de teſta.& quod not.Bald.in d.l.fi.in.1.col.uer. nunquid ex iſta minus ſolenni, C. de fideicommiſ.

uerũ,ut pęna legis nõ arctet in foro cõſciẽtię, qđ latiꝰ dixit
ĩ.c.1.de cõſti.& ꝑ Inn.ĩ c.ſicut dignũ,de homi.ubi Inn.no.tra
ctat.an in foro aĩę teneat̃ qs ad emẽdã dãni, qđ intulit ꝓ-
ximo,an uerò ſufficiat pęnitere, q̃ cã breuitatis omitto hic,
42 ſed uide ibi.†Vltĩo hic q̃rit̃,an hæres teneat̃ in foro aĩę ſol
a uere[a] legata in minus ſolẽni teſtõ relicta. Nã in foro iudi-
ciali ñ tenet̃,de quo dicẽdũ,ut in l.ſi ueritas,& in l. fi. C. de
fideic.d.Ant.dicit ſe cõſuluiſſe in facto, in quo tñ unꝰ teſtis
fuerat adhibitꝰ, ꝙ in foro cõſcię teneat̃ hæres ſoluere lega-
ta.Nec ob.ſi dicatur, ꝙ ur̃ teſtator noluiſſe teſtñ ualeret,ex
quo ñ adhibuit ſolẽnitatẽ debitã, qa ẜm eũ teſtñ ualeret
ẜm metas fori nãlis. Itẽ ad minꝰ ſi ſumus dubii de uolũtate
teſtatoris dẽt ẜuari id,qđ tutius eſt,ſ.ut legata ſoluãt̃, quia
in ſołone nullũ ſubeſt periculũ,ſecus ĩ nõ ſołone, & ita ſim
4 pliciter trãſit.† Hæc qõ depẽdet ab illa difficili. q. an ex te-
ſtõ minꝰ ſolẽni oriat̃ obligatio nãlis.Nã ſi nõ orit̃,ut ultra-
mõ.&.aliq uoluerunt,certè,nõ tenet̃ quis in foro cõſciẽtię,
cũ ceſſaret ius poſitiuũ,& æqtas nãlis,ut s̃. dixi. Alii tñ uo-
luerunt,ꝙ naſcit̃ obligatio nãlis nõ indiſtinctè,ſed certis ca
ſib.& de hac.q.aliqd ꝑ canoniſtas ĩ c.fi. de ſol.& pleniſſimè
ꝑ Legiſtas in l.cũ qs,C.de iu.& fac. igno. & maximè ꝑ Bal.
in 3.col.ubi uidere poteris ad ſaturitatẽ.Mihi tñ ex toto di-
cta ſua nõ placẽt,ſed cõcluderẽ mãm ſic,ꝙ aut defunctus nõ
b egit ſolẽniter relinquere,ſed totũ [b] cõmiſit fidei hæredis, &
tũc tenet̃ hęres ciuiliter& nãliter,& ſic in utroq; foro,eſt ca
ſus no.ẜm unã lec.quã ſeqt̃ ibi Bar.in l.fi.C.de fideic. Aut ñ
reliquit fidei hęredis,ſed ſimpliter relictũ fecit ſine ſolẽni-
tate debita,& puto indiſtinctè,ꝙ ſi hęredi innoteſcit, tenet̃
in foro aĩæ.Rõ, q̃ me mouet, eſt ꝙ ſolẽnitates iuris ciuilis
fuerũt inductæ ad falſitates euitandas & de rigore; ſi ergo
cõſtat in foro aĩæ,ꝙ nulla falſitas interuenit, dẽt ceſſare di-
ſpoſitio iuris poſitiui,& ſeruari ęquitas,& oblõ naturalis,q̃
oritur ex diſp̃one defuncti.l. cũ amplius. §. is natura dẽt,ff.
de re.iu.& optimè facit dictũ Inn.in ſimili in d.c.quod ſicut
de electio.inducẽdo,vt s̃.dixi,& l.ex teſtõ,C. de fideicõmiſ.
& vide oĩno,quę dixi in c.1.de ſucceſſ.ab inteſt.ubi tractaui
an legata ad pias cauſas in minus ſolẽni teſtõ valeãt, & per
Bar.& Bal.in l.1.C.de ſacroſan.ecc.& hęc ſufficiãt. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia etiam conſecrata,in qua diuina officia celebrantur,gaudet immunitate eccleſiaſtica. 5 .ubi ponitur quid ſi in dicta eccleſia non celebrentur diuina,an gaudeat immunitate?*
2 *Eccleſiæ appellatione uenit illa,quæ nondum eſt conſecrata.4.*
3 *Diuina officia poſſunt celebrari,ẽt in eccleſia nõ cõſecrata cũ authoritate Ep̃i.*
4 *Priuilegium conceſſum eccleſiis extenditur ad eccleſias nõdum cõſecratas.*
6 *Priuilegia conceſſa eccleſiis extenduntur ad hoſpitalia.*
7 *Hoſpitalia quo caſu gaudeant immunitate eccleſiaſtica.*
8 *Eccleſia interdicta gaudet immunitate eccleſiaſtica.*
Clericus excommunicatus gaudet priuilegio clericorum circa manuum iniectionem,& priuilegium fori.
9 *Palatium Epiſcopi gaudet immunitate eccleſiaſtica,etiam quòd ſit extra circuitum eccleſiæ.*
10 *Eccleſia uſque ad quantum circuitum circumcirca gaudeat immunitate eccleſiaſtica.*
Porticus dicitur eſſe de domo.
Inſultans ad porticum domus an cenſeatur inſultaſſe in domo adeo, quòd cadat ſub ſtatuto puniente inſultantem in domo.
11 *Violans immunitatem eccleſiaſticam, qua pœna puniatur tam de iure ciuili, quàm canonico.*

CAP. IX.

1 ECcleſiæ. † eccleſia nõ cõſecrata,in qua diuina
officia celebrãt̃,gaudet immunitate.
h.d.Primò ponit dictũ,ſcđò rõ dicti,ibi.*quia*. Ca-
ſus lr̃alis. Aliqua eccleſia nõdũ eſt cõſecrata, tñ
diuina officia celebrant̃ in ea,q̃rit̃,utrũ cenſeri debeat eodẽ
priuilegio,ac ſi eſſet cõſecrata?rñdet̃,ꝙ licet nondum,ſit cõ
ſecrata,ſiullo iur̃ adimittit̃ priuilegiũ imunitatis,qa ex quo
diuinis obſeqis ẽ dedicata,nõ eſt temerariis auſib. quorũli
bet ꝓphanãda.B.† No.1.ꝙ app.ecclĩæ uenit eccleſia,q̃ non
dũ eſt cõſecrata.Idẽ ꝓbat̃ c.fi.de cõſe.eccl. uel alta. Sed dic
hoc ꝓcedere largo ſũpto uocabulo:ſtri-
ctè aũt & ꝓpriè uocabat̃ baſilica añ con-
ſecrationẽ, poſt cõſecrationẽ uerò aſſu-
mit nomẽ eccleſiæ,& uide bo. tex. iũcto
gl.in c.2.de reli.domi.& qđ no. ſuꝑ rub.
de cõſe.eccl.uel alta.dixi ibi, ubi uide ſi-
3 gnificationẽ iſtorũ nominũ.† No.2. ꝙ in
eccleſia nõdũ cõſecrata celebrari p̃nt di
uina myſteria,qđ intelligo de licẽtia,&
ꝑmiſſiõe Ep̃i.aliter.n. nõ licet ſacerdoti
celebrare in locis nõdũ cõſecratis, ut ĩ c.
nullus p̃sbyter,& ſic in c.unicuiq;, & ĩ c.
clericos,de cõſ.diſ.1.† No.3.ar.bo.ꝙ pri
4 uilegiũ eccleſię ſimpłr collatũ extẽditur
ad baſilicã,i.ecclĩã nõdũ cõſecratã, facit
ꝓ & ʒ̄.c.fi.& qđ ibi no.s̃. de cõſec. eccle.
uel alta.Ad idẽ facit.l.pe.ff.de mili. teſt.
ubi hr̃,ꝙ đ ꝓximo militãdus,gaudet pri
uilegio militũ. iõ cũ hæc baſilica ſit irre
uocabiłr obſeqis diuinis dedicata, & de
ꝓximo cõſecrãda, gaudere dẽt priuile-
gio ecclĩarũ cõſecratarũ.† Vlti.no. rõnẽ
hꝰ text.ibi: *quia obſequiis diuinis dedicata, &c.* quare ecclĩa nõdũ cõſecrata gaudet
priuilegio ĩmunitatis.Fũdat.n.tex.ſe ſu-
ꝑ ea rõne,qa obſeqis diuinis eſt dedica-
ta,& ſic ur̃ ꝙ ſufficit ſola deputatio alio
nõdũ accedẽte.Hæc faciũt ad multas. q.
Primò,an baſilica, uel ecclĩa nõdũ cõſe-
crata gaudeat priuilegio immunitatis,li
cet diuina myſteria ibi nõdũ fuerint cele
brata.gl.1.dicit,ꝙ nõ.mouet̃ ꝑ iſtũ text.
in prin.a ʒ̄rio ſenſu,& idẽ tenuit Abba,
Hoſ.tenuit ʒ̄riũ.Sufficit. n. ẜm eũ, ꝙ lo-
cus ſit dedicatꝰ Deo authoritate pontifi
cis primum lapidẽ ĩponẽtis,cũ poſtea nõ
poſſit ad humanos uſus redire,s̃. de reli.
do.ad hoc,& ad tex.in eo,qđ dicit cele-
brãt̃,exponit.i.celebrari p̃nt nõ. n.ẽ mu
tiũ ĩſpiciẽda celebratio ẜm eũ,qđ dicit pa
tere ĩ priuato oratorio,qđ gaudet ĩmu-
nitate ẜm Goſ.qđ an ſit uerũ, dicã ĩ ſeq,
q.fatet̃ tñ Hoſ.ꝙ Clemẽs.4. q fuit egre-
giꝰ Iuriſta,ſentiebat cũ opi.B.gloſſatoris
ſed ꝓ ſua opi. dicebat Hoſ. ultra p̃dicta,
qđ đ palatio ep̃i dr̃.17.q.4.c.id cõſtitui-
mꝰ,& j̃.dicã.d.Car.exp̃ſſe ſeqt̃ iſtã opin.
qa cũ mã iſta ſit fauorabilis, nõ ẽ reſtrin
gẽda,ſed laxãda,ar.rłę odia,de re.iur.li.
6.Alii uerò doc.trãſeũt ſimpłr recitãdo.
ꝓ opi.Hoſ.facit iudicio meo multum rõ
lr̃æ,q̃.s̃.põderaui.Nõ.n.fundat ſe ſuꝑ ce-
lebratiõe,licet đ ea fiat mẽtio ĩ narrõne
ſed ſuꝑ deputatiõe,qa ẽ deputata diuinis
obſeqis,q̃ rõ uẽdicat ſibi locũ,licet nõdũ

a SEB. SAPIA. Soluere.Vide latè ꝑ Iaſ.in l.nemo poteſt,in l.lecta col.9.& in 2.lectu.col.15.ff.de legat.1. & in l. ſi poſt diuiſionem, C. de iuris & fac.igno.
b Sed totũ.interrogauit me clariſſimus.I.V.D.d. Eraſmus Beneuentanus,benemeritus locũ tenẽs ciuitatis Tuuerti de tali caſu, q̃dã mulier, quę erat peſte infirma, dixit cuidam. ꝙ uolebat,ꝙ dos ſua reuerteretur ad matrem ſuam,ſi duę eiꝰ filiæ ſine filiis decederẽt, & huic diſpoſitioni non interfuit aliꝰ,quã ille, cui dixit iſta uerba, ad quem ꝑ uiã interdictam ꝑuenit hæreditas, iſtius mulieris,q̃rebatur. an iſte eſſet cogendus ſoluere dictã dotẽ in tali diſpoſitiõe ñ ſolenni relictã. & an ſaltẽ ꝑ denũtiationẽ Euangelicã poſſet cõpelli, maximè,quia ille cõfitebat̃ prædictum relictũ per dicta hic per Abba.Ego dicebã,ꝙ ſic. ad q̃ faciebãt multa, q̃ alleg. Alexã. in l. nemo põt,ff.de le. 1. & aliqd ꝑ Cor. in conſil. 147. in 2. uol. & per multa alia, quę non expedit modo referre.dicam latius in conſilio ſuper hoc ꝑ me reddendo.Aen. de Falco. ANT. FRAN. An ea. quæ ſunt relicta in teſtõ minus ſolẽni tp̃e peſtis,& a peſtifero, debeãt ſolui ꝑ hæredẽ, credo ꝙ ſic, quia tempore peſtis remittũtur ſolennitates in teſtamento requiſitæ, ut in l.fi.& ibi plene de materia, C. de teſt.& ꝓ hoc facit, qđ uoluit Ange.in auth.de non ali.§.qđ autẽ,ubi dixit, ꝙ ſi ſtatutũ requireret, ꝙ duo notarii deberent eſſe rogati de teſtamento, uel de contractu, & niſi duò notarii interuenirent, ꝙ actus nõ ualeret,& nihilominꝰ tp̃e peſtis ſufficeret adhibere unum notarium tãtũ,imò ſufficeret notarius nõ matriculatus,ẽt ſi ſtatutum requireret,ꝙ eſſet matriculatus, dũmõ ſit notarius,qđ ẽt uoluit ipſe Ang. in l.ſi uacãtia,C. de bonis uacã. li.x.in §.fiſci patrono,in uer.itẽ patet ex p̃dictis, qđ ẽt uoluit Alex. ultra dicta per eum in d.l.fi.de teſt.in ulti.col.ff. de liber & poſthu. & idem Ang.in l.conficiuntur,in §.codicil. ff.de iure codicil. Et ꝓ hoc facit,qa hæres,q ſcit uoluntatem defuncti,nõ adimplens illã, priuat̃ hæreditate, etiã ſi hæreditas ſi ſibi delata ab inteſtato. Ita Bal.in repeti.auth.hoc amplius,in 59.q.C.de fideicom.

a SEB. SAP. De hoſpitalib. De hoc articulo uide Feli. in c. de quarto col. 3. uer. octauò. fugiens, ſ. de pręſcrip. & Iaſo. in l. plerique, col. 2. in 12. extenſione, ff. de in ius uocan.

b Oratoria. uide d. Ant. in c. fi. circa mediũ, uer. 3. q̃ro, de cẽſi. & Hoſ. in ſum. de immu. eccl. §. inquãtũ, in uer. q̃d de oratoriis priuatorũ, & uide hic p d. Ant.

Interdicta. Adde Archi. in ca. frater noſter, circa fi. 17. q. 4. & Archi. in c. uxor Felicis, circa prin. 17. q. 4. ubi dicit, q̃ eccleſia ĩterdicta retinet priuilegiũ, de quo hic, ſecus dicit, ſi eſſent oratoria priuata, q̃a talia nõ habẽt priuilegiũ immunitatis. Et q̃ eccleſia interdicta retineat priuilegium ſuũ, ſ. tutelã ad eam cõfugientiũ, tenet Hoſt. in ſum. de immu. eccl. §. inquãtũ in 2. col. uer. ſed nũ q̃d hoc priuilegiũ. Anton. Fran.

An eccleſia interdicta retineat priuilegia immunitatis ita, ut ad illã cõfugiẽtes ſint tuti, & poſsint defendi ex immunitate eccleſiæ, dicas, q̃ licet eccleſia ſit tutiſsimũ refugiũ, ut in ti. C. de his, qui ad eccl. confu. & in titu. de immu. eccl. tñ in hoc priuilegiũ cõparat̃ eccleſiæ interdictę, uel deſtructæ, uide gl. in c. priuilegiũ, de reg. iur. lib. 6. & in c. ſtatutum, de ele. eo. li. & in c. 3. de ope. no. nun. & in c. & hæc dicimus, 16. q. 2. & per Bal. in ti. de pa. cõſtan. in §. nos Romanorũ, in uerſi. feu. inq̃bus locis cõcludit̃ illã nõ p̃dere priuilegiũ, de quo ẽt per Alex. in l. inter ſtipulantem, in fi. ſacram, de uerborum obligatio. Et adde, quòd eccleſia interdicta poteſt agere ad intereſſe contra eum qui fuit cauſa interdicti, ſi forte eccleſia fuit damnificata oblationib. hoc tempore interdicti, ut per gl. & dicto. in c. 2. de off. ordi. lib. 6.

fuerit ĩbi celebratũ. Nã, ex quo ep̃s poſuit ſoléniter primũ lapidẽ erigẽdo ibi cruces, put leg. & no. ĩ c. nemo, de cõſe. di. 1. ſatis loc⁹ ẽ deputat⁹ diuinis obſeq̃s. Et rõ poſita ĩ diſpõne dẽt reſtringere & ampliare dictũ ad lĩtes ipſi⁹ rõnis, ut ĩ l. cum pr̃. §. dulciſſimis, ff. de le. 2. ẽt ꝯ uerba, ut in l. nõ dubiũ, C. de legi. & in r̃la fi. d̃ reg. iuris, li. 6. Sæpe. n. in narratiõe ponũt̃ plura, q̃a acciderũt ſic in facto. ſed rõ legis ẽ

6 ipſa lex, ut iurib. pximè alle. † hac partẽ teneo, adducẽs ultra p̃dicta. l. oĩa priuilegia, C. de epi. & cle. ubi pbat̃, q̃ oĩa priuilegia conceſſa eccleſiis extẽdunt̃ ad hoſpitalia. fortius ergo idem dicẽdũ in eccleſia nõdũ cõſecrata de pximo cõſecrãda. Ad idẽ, d. l. pe. ff. de mili. teſta. & hanc opi. tenuit Io. de Lig. poſt Laurẽ. in cle. 1. de pę. & remiſ. ſed in hoc ſtãdũ eẽt cõſuetudini, ut no. Inn. in hac mã in c. inter ſ. eo. & q̃a eſt optima legum interp̃s, de

7 cõſue. c. cũ dilectus. † Scd̃ò q̃rit̃, q̃d de hoſpitalib. an gaudeãt hac ĩmunitate? Gof. b dicit, q̃ priuata oratoria,[b] q̃ in domibus priuatorũ ſunt, hoc priuilegiũ nõ habẽt arg. de cõſe. diſt. 1. in prin. & in aut̃. de eccle. ti. §. ſi q̃s in ſua domo. Pro hoc facit, q̃a iſta loca p̃nt reuocari & reduci ad priores uſus pphanos authorĩtate dñorum plenè no. p Inn. in c. inter dilectos, d̃ dona. Sec⁹ dicit Vin. ſi authoritate ep̃i oratoriũ fuit cõſtructũ, q̃d' tacitè ſentit Goffre. & facit q̃d ipſe no. in c. fi. de eccl. ędi. & tenuit Lauren. in cle. q̃d' ſatis placet, p. d. l. oĩa. in hoc tñ ſtandũ eſt cõſuetudi-

8 ni. † Tertiò q̃ro, q̃d ſi eccleſia ſit interdi- c cta,[c] an gaudeat ĩmunitate? Gof. & uincẽ. q̃ ſic, arg h⁹. c. & ſupradictorũ. Facit, q̃d' in ſimili dr̃ de clerico, q̃ licet ſit interdictus ſuſpẽſus, uel excõicatus, retinet nihilominus priuilegiũ ĩmunitatis circa manuũ iniectionẽ, & circa forũ 31. di. c. dictũ, & in c. at ſi clerici, de iud. in fi. Et idẽ Hoſt. dicens, q̃ Deus, in cuius honorem dat̃ immunitas, nõ delinq̃t, & peccata debẽt tenere ſuos authores, de his, q̃ fi. a maio. par. ca. c. q̃ſiuit. & ſatis eccleſię affligit̃ in eo, q̃d' ſibi ſubtrahit̃ debitũ ſeruitutis obſeq̃i, uñ nõ debet dari afflictis, de cle. ægrot. c. 1. & 7. quęſt. 1. capitul. cùm percuſſio, & remittit ad ſummã eo. tit. §. inquãtum, uerſic. ſed nunquid hoc priuilegium, q̃d' ſatis placet, & ſequuntur doct. communiter & Lau. in dicta clementi. 1.

9 † Quartò quærit̃, an palatiũ Ep̃i gaudeat hac ĩmunitate? Innoc. in c. inter, ſ. eod. refert quoſdã tenere, q̃ ſic per c. id cõſtituimus. xvii. q. 4. ubi vr̃ expreſſũ in princ. quod tenuit ſimpliciter per illũ text. Hoſt. in d. c. inter. Alii uerò intellexerunt illum tex. dum domus Ep̃i eſt intra. xl. paſſus, qui deputantur eccleſię pro ſuo atrio & circuitu, de quib⁹ in c. ſicut antiquitus. 17. q. 4. Nã domus Ep̃i non debet diſtare ab eccleſia, ut in c. Ep̃s xli. diſt. Hugo uerò tenuit tertiã opinio. ut procedat tex. ille, q̃ñ in domo Ep̃i eſt capella. Tu uerò uide gloſſ. in d. c. id conſtituimus, quę tenet primã opin. ſimpl̃r, ut domus Ep̃i gaudeat priuilegio, licet ſit extra dictos paſſus, ſeu circuitum eccleſię; quod placet, cũ textus ille loquat̃ indiſtinctè. Nam uides in ſimili, q̃ familia Ep̃i gaudet priuilegio fori, licet ſit ſecularis, ut in c. fin. & quod ibi not. de offic. Archidi. Item cũ materia iſta ſit fauorabilis, non debet reſtringi ille text. in d. c. conſtituimus, ſed potius ampliari,

10 ut in regula, odia, li. 6. † Quintò quęrit̃, an eccleſia gaudeat immunitate, quatenus cingitur muris & non ultra? Sol. dic, q̃ hanc ĩmunitatẽ hẽt cum ſuo cœmeterio, ut in c. ſi quis cõtumax. xvii. q. 4. & de iure eccleſia maior debet habere circuitum. xl. paſſus. Capellę uerò, uel minores. 30. ut in c. ſicut antiquitus. 17. q. 4. Et uide ibi gl. quantum continet paſſus, Et quid in caſtellis, an eccleſię, uel capellæ debeant habere tantũ circuitum, idem dic, quod in porticu eccleſię adhęrẽte, q̃ gaudent hac immunitate, ut in d. c. ſi quis contumax, & not. in c. inter, ſ. eodem. Et facit hoc ad q̃õnẽ de pœna in

d ſultantis[d] ad domum, an habeat locũ in inſultante ad porticum, Io an. And. in d. c. inter. remittit ad Specu. in titu. de iniuriis, uer. pone in ſtatuto. Tu uide per Bar. in l. meminiſſe, ff. de offi. procon. & in l. litem apud Labeonẽ, ff. de iniu. & quod dixi in c. i. de deci. Per hoc habes, quę loca eccleſiaſti-

11 ca gaudere debeant hac ĩmunitate. † Vltimò hic quæritur de pœna uiolantis hanc ĩmunitatẽ. dic, q̃ de iure ciuili tenetur crimine læſæ maieſtatis, ut in l. præſenti, C. de his, qui ad eccleſ. confu. De iure uerò canonico debet excõicari, & cõdemnari pecuniariter, & imponi ſibi publica pęnitẽtia; nec debet reſtitui cõioni, niſi reſtituat eum, quem uiolenter de eccleſia extraxit, ut in c. miror, iuncto cap. ſi quis cõtumax, & c. quiſquis, & quod in eis no. 17. q. 4. & uide bonam gloſ. in d. c. ſi quis contumax. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Immunitate non gaudent eccleſiaſtica, qui praetextu immunitatis delinquunt in eccleſia, etiam ſi non deliquerint reſpectu immunitatis. 8. An autẽ habeat locum in omni delicto commiſſo prætextu immunitatis, uide. nume. 9.*

2 *Peccans prætextu ueniæ, fortius delinquit, quàm alij.*

3 *Delictum commiſſum in eccleſia eſt grauius, quàm commiſſum in alio loco.*

4 *Cœmetorium gaudet immunitate eccleſiaſtica.*

5 *Delictum commiſſum in eccleſia per laicum, punitur per iudicem ſecularem.*

Sacrilegium punitur per iudicem eccleſiaſticum.

Delictum unum poteſt puniri uarijs pœnis, quãdo ex eo reſultant diuerſæ ſpecies delicti.

7 *Generalis diſpoſitio limitatur per ſpecialem.*

10 *Immunitatem eccleſiaſticam uiolat ille, qui extrahit quem ab eccleſia per partem mantelli, quæ erat extra eccleſiam, niſi ille ſponte iuerit.*

11 *Immunitate eccleſiaſtica gaudet ille, qui ſtans in eccleſia percutit alium alibi exiſtentem.*

12 *Immunitate eccleſiaſtica, an gaudeat ille, qui mandat delictum fieri in eccleſia, ad quam poſteà ipſe aufugit, uel ſtans in eccleſia mandauit delictum alibi committi.*

Delictum ubi cenſeatur commiſſum, an in loco mãdati, an in loco executionis.

CAP. X.

IMmunitatem.[e] † Qui ſub ſpe immunitatis in eccleſiis, uel cęmeteriis delinquunt, immunitate non gaudẽt. h. d. Primò ponit̃ dictum. Secũdò rõ dicti, ibi, *cum in eo.* Caſus l̃ralis. Quidã in eccleſiis, uel in cęmeteriis earum committũt aliq̃ñ homicidia, uel alia maleficia, ſperãtes obtinere ibidem

c SEB. SAPIA. Interdicta. uide Feli. in c. a nobis, ſupra, de excep. referentem Imo. in cle. 1. col. 4. de immu. eccle.

d SEB. SAPIA. inſultantis. Vide Angel. Areti. in tractatu maleficiorum, in uerbo in ſcalis ſancti Petronii, & Roma. in conſilio, 227. incip. ſpectabilis domine collateralis, cum alleg. per do. Iaſ. in l. plerique, col. 2. uer. duodecimo extende, ff. de in ius uocan.

e immunitatẽ. Adde, q̃ diſpoſitio huius dec. hẽt lo. in eo, q̃ delinq̃t ex

ibidẽ impunitatẽ ſuorũ exceſſuum, quos nullaten⁹ cõmiſiſſent, niſi p eccleſiã, ad quã cõfugiũt, crederẽt ſe defendi. q̃rit̃, an iſti dẽant ab eccleſia defendi. Reſpõdet Pa. q̃ cũ ĩ eo q̃s puniri dẽat, in quo peccauit, & fruſtra legis implorat auxiliũ, q̃ ꝯ ipſã legẽ deliquit; mãdauit Papa, q̃ tales publicè nũtient̃, nõ debere gaudere priuilegio immunitatis, quo fa

2 ciunt ſe indignos. B. † Not. 1. tex. ꝯ peccantes ſub ſpe uenię. Fortius. n. delinquunt illi, quã alii. vñ ſcriptura: Maledictus homo, q̃ peccat in ſpe. unde uoluerũt q̃dã hoc eſſe peccatũ in ſp̃m ſanctũ. Dic tñ ppriè, q̃ pctm̃ in ſp̃m ſanctũ, eſt pctm̃ obſtinatiõis. Illud. n. nec in hoc ſeculo remittit̃, nec in futu

3 ro; de quo vide q̃ le. & no. in. c. qualis. 25. di. & in. c. ſciẽdũ d̃ pœni. di. 2. † No. 2. q̃ delinquẽs in eccleſia grauius peccat, q̃ q̃ delinq̃t ex̃; ad hoc. l. ſi q̃s in hoc gen⁹ & l. cõuẽticula, C. d̃

4 epi. & cle. & cap. cũ p cã, de ſen. exc. & 17. q. 4. c. frater. † No. 4. q̃ ñ ſolũ eccleſię, ſ d̃ earũ cœmeteria hac ĩmmunitate gau

5 dẽt; & gñaliter ĩ q̃b⁹ locis hoc hẽt locũ, dic ut dixi. ſ. c. pro. † Not. vlt. ex fi. ar. opt. & quaſi exp̃ſſum, q̃ laicus delinquẽs ĩ eccleſia uenit puniẽdus p ſuũ iudicẽ laicũ, & ñ eccleſiaſticũ;

a & hoc tenuit Bar.[a] in. l. ſicut, ff. de accuſa. & ad hoc alleg. ibi iſtũ tex. & ĩ. l. ſi q̃s ĩ hoc gen⁹ p̃alle. licet Cy. oppoſitũ tenuerit ĩ. l. p̃ſenti, C. de his, q̃ ad ecc. cõfu. ſed primũ veri⁹, vid̃ q̃ dixi. ſ. c. inter; & facit iſte tex. ĩ eo, q̃ mãdat iudicib. eccl. ut denũtiẽt tales ñ gaudere hac ĩmunitate. Nõ. n. mãdat illos p ſe puniri; q̃ feciſſet, ſi forũ ſortiti fuiſſent. Credo tñ poſſe dici, q̃ p delicto principal̃r ibidem cõmiſſo pcedat, q̃. ſ. dictũ eſt: ſed q̃a negari nõ p̃t, quin cõmiſerit ſacrilegium delinquẽdo in eccl̃ia, cũ p hoc uiolauerit eius ĩmunitatẽ, maximè ſi eã ſanguinis effuſiõe polluerit vt in. c. cũ p cã & q̃d ibi no. de ſẽ. exc. & 17. q. 4. ſi q̃s domũ. Facit. c. cũ ſit generale, de fo. cõpe. q̃ de hoc delicto ſacrilegii poſſit puniri p iudicẽ eccleſiaſticũ, facit. c. q̃ſquis. 17. q. 4. & q̃ no. in. d. cap. cũ

6 pro cauſa. † Nam pro eodem delicto poteſt q̃s puniri uariis pœnis, q̃ñ ex eo reſultãt diuerſæ ſp̃ẽs delicti, ut no. per Bar. in. l. ſenatus, ff. de accuſa. & ſic poteſt ĩtelligi gl. no. ĩ. c. uirgi

7 nibus. 27. q. 1. † Opp. ꝯ iſtũ tex. de. c. inter, ſ. eo. ubi excipiunt̃ duo caſus tm̃ ab iſta generali immunitate eccleſiis cõceſſa. & eodem mõ loquit̃ text. in. c. ſicut antiquitus. 17. q. 4. Sol. dic ſm̃ gl. fi. hic, quicquid dixerit Hug. q̃ illa iura loquũtur gñaliter in delicto extra eccl̃iã cõmiſſo, iſtud uero loquit̃ in cõmiſſo ĩ eccleſia; Et hoc teneas, q̃a diſpoſitio generalis limitat̃ p diſpoſitionẽ ſpecialẽ, ut in r̃la generali, de reg. iu. li. 6. & in. c. 1. de reſcr. & l. ſanctio, ff. de pœ. ubi dicitur, q̃ diſpoſitio generalis nõ extendit̃ ad ea, q̃bus eſt ſp̃ãliter pui

8 ſum; & vide q̃ plene dixi in. c. inter, præalle. † Sed circa prædicta q̃ro, pone q̃ delinquẽs in eccl̃ia, nõ deliquerit ibi eo animo, ut defenderet̃ ab eccleſia; nunq̃d excluditur ab hac immunitate? videtur primo; q̃d ñ, q̃a text. iſte vr̃ ſe fundare ſup iſta ſpe ueniæ, ut patet ibi, quæ niſi per eccleſiam. Hoſt. tenet ꝯ̃rium mouetur primo, quia pręſumptio iuris & de iure eſt ꝯ delinquẽtẽ in eccl̃ia, ar. hic. Pręterea ſm̃ eum licet nęc rõ ceſſet, ñ pp hoc ceſſant alię rõnes q̃ ſubiiciunt̃ ĩ tex. q̃ vñr cãæ finales h⁹ diſpoſitionis: vr̃ tamen poſtea dicere, q̃d ſi p̃t cõſtare, quod nõ ex propoſito pp ueteres inimicitias, ſ d̃ uerbis nouiter ortis homicidium ibi commiſerit, quod tunc habebit immunitatem; & in hoc caſu ſalua opi. Hug. d̃ qua in gl. & vr̃ uelle, q̃d p̃ſumat̃ iſte animus, ex quo non habebat cũ offenſo inimicitiã; & cum hoc dicto tranſeunt cõiter doct. hic quæ opi. eſt magis æqua. Sed mihi non multũ placet, quia tex. allegat in deciſione duas rationes, quę ſatis militant in caſu noſtro. Prima, quia in eo debet quis puniri, in quo deliquit. Item, quia fruſtra legis auxilium inuocat; quaſi dicat, q̃d ex quo delinq̃t ĩ eccleſia, & p conſequens

b ꝯtra eccleſiã, nõ dẽt reportare aliquod cõmodũ[b] occaſione eccl̃iæ. Hæ. n. rõnes uendicãt ſibi locũ ẽt in eo, q̃ ñ deliquit ſub ſpe uenię. Prima aũt rõ, de qua in principio cap. potius fuit impulſiua, quã finalis. & p̃ſuppoſito, q̃ ẽt fuiſſet finalis tñ ex quo ſubſunt aliæ finales, & illarũ q̃libet p ſe ſufficit,

ceſſante una nõ ceſſat legis diſpoſitio, ut in. §. affinitatis, inſti. de nupt. q̃ autẽ iſtę alię rõnes, q̃ ſubiiciunt̃ in text. p ſe ſufficiant, patet ex aliis iurib. vt ĩ. c. q̃a fruſtra, de uſu. & in. c. cũ oli, de offi. dele. ubi gñaliter militãt iſtæ rõnes, q̃a p̃terea p̃t eſſe, q̃d nõ ſuberat uetus inimicitia, & nihilomin⁹ ñ cõmiſiſſet delictum, ſi ſciuiſſet ab eccleſia nõ defendi. Nã ĩ delictis p̃ſumit̃ malus anim⁹, ut ĩ. c. 1. & q̃ ibi no. d̃ p̃ſum

9 ptio. † Sed ego ultra alios q̃ro, q̃d ſi ñ homicidiũ, vel mẽbrorũ mutilationem, ſed alia delicta inferiora in eccleſia cõmiſit, nunq̃d hẽt locũ iſte textus, probabiliter poteſt dubitari. Nam rationes uidentur militare ĩ omni delicto. In cõtrariũ facit q̃a cum hoc capitulũ deuiet a communibus regulis iuris, & ſit odioſũ, dẽt reſtrĩgi, quãtũ fieri p̃t, ut ſic nõ extendatur extra caſum expreſſum, argumento de pœni. diſt. 1. c. pœnę, & in regula, odia, de regu. iur. li. 6. Item propter immanitatem delicti ſemp recedit̃ a cõmunib. regulis iuris vt in. l. aut facta, ĩ fi. ff. d̃ pœni. Hoſt. vr̃ hoc ſentire. Extẽdere tñ vr̃ iſtũ tex. ad adulteria, & rapt⁹ uirginum, & ſic ſentit, q̃d nõ hẽt locũ ĩ oĩb. delictis; & forte illa duo uoluit ſupplere per ea, quæ dixi ĩ. c. inter, ſ. eo. ubi uide. & procedit dictum Hoſt. ſecũdum unum intellectum, qui datur ad authen. de man. prin. & ſatis poſſet dici, quod in omnibus grauibus delictis habet locum hoc cap. tum pp identitatẽ rõnis, ad quod not. gl. in. l. 1. C. de cõdic. inde. tum propter rõnes, quę hic ponunt̃, q̃ ſunt generales ad omnia delicta, ſaltẽ

10 enormia, & hoc not. † Vltĩo quęritur, q̃d ſi ſtans extra cœmeterium, trahit eum, q̃ ſtat intra per partem mantelli, quę manet exterius, an talis dicat̃ offendere eccleſię immunitatẽ? Vinc. tenet hic, quod

a ſic. Nã & q̃ ſic traheret clericũ, incideret in canonem, ut ĩ. c. nuper, de ſen. excom. ſecus aũt ſm̃ Goffred. ſi ñolẽtem de loco immunitatis extrahit eũ ad mortem, uel ad aliã pœnã corporalem damnatũ, Rõ, q̃a canon ſolam uiolentiam cõdemnat. ſ. c. inter ſed uolenti nõ fit uiolentia, nec iniuria, ut in r̃la, ſcienti, de reg. iur. li. 6.

11 † Item quęro, quid ſi in loco immunita- b tis percutiat enormiter exiſtẽtem extra illum locum an habeat locum diſpoſicio h⁹. c. credo, quod ſic, quia delictum principiatum fuit in eccl̃ia, licet alibi ꝯſummatum; ad hoc. c. 1. & q̃ ibi dixi de p̃ſump. & facit quod notat Io. An. in regula, inſpicim⁹ de regulis iuris, li. 6. in Mercuria.

12 † Quid in eo, qui exiſtens in eccleſia[c] mã c dauit delictum alibi committi, uel e contra exiſtens extra eccleſiam mandauit delictum in eccleſia committi, an gaudeat immunitate ad eccleſiam ſecuto delicto confugiens? hęc quęſtio depẽdet ab alia q̃õne, ubi q̃s dicat̃ delinquere mandato. an in loco, ubi mandauit, an uero in eo, ubi delictum fuit confectum. Tex. in cle. paſtoralis, in uerb. nec non, coniuncta glo. in uer. diſtrictu, de re iu. uidetur in-

eccleſiam, ſed prope eccleſiã animo cõfugiendi ad eccleſiã, alias nõ cõmiſſurus. Ita elegãter determinat Hoſti. in ſum. de immu. ecc. in. §. in quãntũ, ĩ fi. 1. co. uer. ſi uero maleficiũ cõmiſerit, ita ĩtelligit. §. ſ d̃ nec in aut̃. d̃ mi. prin. col. 4. Item uide q̃d no. Dom. in. c. decet, i. 3. co. uer. an cõmittens furtũ, de immu. eccl. li. 6. & uide. d. Anto. in. c. inter alia in pe. col. uer. quęro aliq̃s alium in eccleſia, ſ. e. tit. & quod de hoc not. Sal. in aut̃. ſi q̃s, in ult. col. C. d̃ adul. Itẽ circa prin. huius cap. uide Bar. in. l. uerũ, ff. d̃ fur. Itẽ uide omnino Hoſti. in ſum. de immu. eccle. §. in quãtum, uer. q̃d ſi cõmittit furtũ in eccleſia, in. 2. col. itẽ ad iſtũ tex. facit q̃d not. Ange. in. l. is qui bonis, ff. de ceſſ. bo. ubi dicit q̃ qui cõtrahit debita ſpe ceſſionis futuræ non gaudet priuilegio ceſſiõis bonorũ, facit quod no. Bar. in. l. 1. in pri. ff. ſi q̃s te. li. eſſe iuſ. fue.

a Bartol. Et hoc dictum Bartol. ſequitur etiam idẽ Abb. in. c. cum ſit generale, in fine, 14. colum. de foro comp. & Ang. in authent. ut li. matri & auiæ, §. fi. in. 8. col.

b Commodum. propter quod uidetur, q̃ ſi delinquẽs in una eccleſia, confugiat ad aliam, ñ gaudeat immunitate quod etiam uidetur uoluiſſe. gl. in. c. frater noſter. 17. q. 4. Ad quod, uide omnino, quod ſcribit Bal. in. l. 1. in. 3. co. uer. ſed pone, q̃ duo ſũt carceres. C. d̃ ædi. ad. ubi ponit, an fugientes de uno carcere dicãtur fugiſſe de carceribus.

c SEB. SAPIA. Exiſtens in eccleſia. Vide Abb. in c.

ſin.col.11.uerſic.
circa hoc quærit,
ſ.de foro compe.
cum allega.plenè
per Fel.i.c.1.col.
5.uerſ.fallit ét.ſ.
de præſumptio.&
Ange.Are.in tra-
ctatu maleficiorũ
in uerbo Sempro
nium mandatorẽ.

a Diſciplina. Adde
gl. in.c. comeſſa-
tiones.44. diſtin.
& glo.1.in princ.
in.l.1.ff. de leg.1.
& tex.in.§.fina.&
ibi Ange.de Aret.
inſtit.de iure per
ſo.

b Quod emens.
facit gl. in fi.in.l.
ſemper in conuen
tionibus,ff.de re-
gu.iur.

nuere,ꝙ uř delictũ cõmittere, ubi fuit de
lictum ſecutum. Tu uide de hac q̃õne ple
nius per Bart.in. l.ſi ut proponitur, ff.de
fideiuſ.& de hac materia latius per eum
in. l. non ſolum.§. ſi mandato, ff.de in-
iur. Abbas.

Ne clerici, uel monachi ſe cularibus negotijs ſe immiſceant. Rubrica.

Continuatur hęc rub.ad præcedentia hoc or
dine ſm doc. Supra uiſum eſt de his,q̃ clericis
cõpetũt. Nũc autẽ de prohibitis eſt uidẽdũ.uel
cõtinuatur ad ti.prox. p̃cedentẽ ſic.Quia.ſ.tra
ctatũ eſt de immiuntate eccleſiarũ & clericorũ,
ne forte ob hanc immunitatẽ clerici, & mona
chi ſupbireꝰ, & arbitrareꝰ ſibi oĩa licere meri-
tò ſubiiciꝰ hęc rub.ꝑ quã oſtenditur,quod non
debent ſe immiſcere ſecularib. negotiis.Sed ꝓ
declaratione rubricę q̃ritur,ꝙ dicatur ſeculare
negotium? Sol.Inn.in. c.1.cuius dicta ſequitur
Io.An.hic ſuper rub.uidetur uelle ꝙ dicatur tri
pliciter,ſeu tribus modis ſumi poteſt. Primo.n.
dř ſeculare negotium, quilibet actus ſeculariũ
rerum. Exemplum ſumi poteſt ex numeratis ĵ.
cap.1.a quibus actibus turpibus abſtinendum ẽ.
Secũdò dř negotium ſeculare,iudiciũ de rebus
ſecularibus,ꝙ clericis non licet,niſi inter cleri
cos tãtum.11.q.1. * c.ſicut enim. * §.ex his.
Tertio dř ſeculare negotium, quod eſt inter ſe
culares homines, ꝙ ẽt nõ licet clericis,niſi de
his,q̃ pertinent ad iudicium eccleſiæ, puta de
decimis,de iure pa.& ſiml.de iud.c.quanto.88.
diſt. per totum.Sed ego allego ad hanc mate-
riam gl.ſummę.21.q.3.quę dicit negotia ſecu
laria dici tribus modis,ſed aliter proſequitur,
quam Inn.uide eam,quæ iudicio meo materiã
plene euacuat.Ego autem dicerem,qđ negotiũ
ſeculare p̃t quo ad ꝓpoſitũ noſtrũ ſumi ſtrictè,
& large.Poteſt.n.primo dici ſeculare negotiũ,
quicquid ꝓuenit ex carnali cõcupiſcẽtia non
ſubiecta freno rõnis,& hoc innuit tex.ĵ.c.ꝓx.
in princ.& dř tunc negotiũ ſeculare, quia per
illa omnino uiuitur ſeculariter, id eſt ſm ſecu
lũ,& mundum, ſeu carnem,non autem ſecundũ
Deum & ſpiritum,& hęc prohibentur ẽt laicis
ut patet ex multis enumeratis. ĵ.c.1.in cap.ſed
p̃cipue clericis.Scđo põt hoc uerbum ſeculare
ſumi magis ſtricte ut cõprehendat negotiũ ꝑti
nens ad rempublicã mũdanã,& ſeculares homi
nes, ꝙ licet ꝑmiſſum ſit laicis,tñ clericis in
terdicitur negotiari.88.diſt.c.fornicari, & in
l.placet,C.de Epiſ.& cleri.ubi dicitur,ꝙ nihil
cõmune dẽt hře clerici cũ publicis actib., uel
ad curiã ꝑtinentib.,cuius corpori nõ ſunt an-
nexi. Et ꝑ illũ tex.probatur,qđ nullum officiũ
p̃t clericus habere in republica ſeculari, ut ꝓ
batur in.c.prox.&.c.reprehẽſibile. 23.q.8.Nec
ſunt clerici de uniuerſitate ſeculari,ut no.Inn.
in.c.dilecta,de exceſ.p̃la prope fi.Debent enim
clerici attendere circa rẽpublicã ſpiritualem,
laici uero circa rmpu.tẽporalẽ,arg.12. q.1.c.
duo ſunt gña,&.23.q.8.c.cõuenior,& ĩ.c.repre
hẽſibile,&.c.ſolitæ,de ma.& obe.&.96.di.duo
ſunt.Itẽ uita clericorũ dẽt uerſari circa uitam
cõtẽplatiuã, nõ aũt de rebus mundanis habere
curã,niſi quatenꝰ ſunt neceſſaria ad corporalẽ
uitam. 1.q.3.c.ſi quis obiecerit.Laici uero pñt
liberius iſtis bonis exteriorib.uti, ñ aũt abuti,
u l le.& no.in dicto.c. duo ſunt.Hinc Apoſto-
lus,Nolite ꝯformari huic ſeculo,& hoc uoluit
tex.ĵ.c.prox.alle.dictũ Apoſtoli dicẽtis,quod
nemo militãs Deo implicet ſe negotiis ſecula
rib.i.tẽporalib.& mũdanis, quãtũcũq; illa lai

cis liceant.Hinc notãter dicit tex.in.l.cõnſulta diualia, C.de teſta.
Abſurdũ nãq; ẽ,ſi ꝓmiſcuis actib. rerũ turbenꝰ officia, & alii credi
tũ aliis ſubtrahat,& p̃cipue clericis, q̃b.opprobriũ eſt,ſi ſe peritos
uelint diſceptationũ forenſium oſtendere. Quæ uerba no.& ita in-
telligo hanc materiã merito tex.c.1.enumerans.14. negotia ſecula
ria cã exẽpli,dicit illa eſſe pauca.Sunt.n.pauca reſpectu omniũ,cum
plura ſint negotia,quã uocabula.l.nã.n.,ff.præſcript.uer. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Pauca conſiderantur in parua, uel magna quantitate ſecundum materiam.*
Notorium dicitur illud,quod ſit coram Papa.
2 *Emens rem minus iuſto precio,quam ualeat, ignorante uenditore, turpiter ac quirit.*
3 *Mutuans ad hoc,ut tali tempore recipiat frumentum, debet fieri aſtimatio frumenti ſecundum tempus ſolutionis.*
4 *Controuerſia in uerbis,rixa in factis,lis in iudicio,uel extra aliquo caſu.*
5 *Clerici non debent aduocare,niſi pro miſerabilibus perſonis,& gratis.*
6 *Clerici poſſunt exercere aliquas operas manuales ex cauſa,emere autem, ut cariori precio uendant,non licet.*
Emptio alicuius rei, ut carius illa uendatur, eſt prohibita tam laicis, quam clericis.9.10.
7 *Clericorum appellatione ueniunt monachi in fauorabilibus, ſecus in odioſis, conuerſi uero nunquam ueniunt.*
8 *Monaſteria an ueniant appellatione eccleſiarum?*
Prohibitus aliquid habere,non cenſetur prohibitus ſuccedere habente
9 *Negotiatio ab initio iuſta,ex poſtfacto uero non, an ſit licita?*
In ueneno uendendo eſt licita negotiatio. Idem in armis.
Mulieres quo caſu peccant mortaliter in colorando earum facies.
Clerici conſtituti in ſacris, ſiue non,an indiſtincte prohibeantur negotia ſecularia exercere?

CAP. I.

MVlta ſunt. Enumerat concilium multa ſe
cularia negotia, a quibus iubet
1 clericos & monachos abſtinere.†No.1.ibi:*pauca*.
14. dicũꝰ pauca. Nã hic dicit Papa ſe uelle pauca
negotia ꝑſtringere;& tñ enumerat. 14. de quo remittit Io.
An.ad.c.latores,đ cle.exco.mi.Ego dico,ꝙ dicunꝰ. 14.pau
ca ſm materiam ſubiectam quia negotia ſecularia ſunt tan
ta,ꝙ illorũ reſpectu.14.ſunt pauca.Sic eodem reſpectu.24.
a milia dicunꝰ pauca,ut in c.diſciplina.[a]45.diſt.& alibi dicit
gl ꝙ id,qđ fit coram Papa redditur notorium,ut in.c. ma-
2 nifeſta.2.q.1.dẽt ergo inſpici materia ſubiecta.† Not. 2.qđ
appetere plus iuſto precio,eſt turpe lucrũ.Ex quo infertur,
b quod emens[b]rem ſcienter minus, quam ualet, ignorante
uenditore, turpiter acquirit; ad hoc.c.1.de emp. & ven.&
no.gl.10.q.2. * c.ea.n.§. * hoc ius porrectum,uide per
Cald.ĩ.c.nauigãti,đ uſur.Et ꝑ hũc tex.dicit Hoſt.ꝙ cleric'
dẽt cauere a negotiatiõe,de qua ĩ.c.fi.ĵ.de uſu. Puto tñ cle
ricũ nõ peccare,ſi nõ cã negotiationis uẽdit,uel emit, rem
prout ibi diciꝰ,dũmodo fraudulenter nõ faciat,qa talis cõ
tractus nõ reprobaꝰ ibi,nec ẽt hic,cũ illud nõ ſit lucrum,ſi
iuſte fiat.ſed qa illud hẽt apparentiã prauã, dẽt clericus ex
honeſtate abſtinere,arg.c.cũ ab oĩ,de ui.& hone.cle.uel te
3 ne dictũ Hoſt.†Ad hoc alle.bo.tex.ĩ.c.ſi q̃s clericus.14.q.4.
ubi dicitur, ꝙ ſi clericus mutuauit nũc pecuniã, vt recipiat
aliã ſpeciẽ puta frumẽtũ,dẽt fieri ęſtimatio ſm valorẽ cur
rẽtẽ tꝑe ſolutiõis,uel tꝑe,quo res naſciꝰ ſm doc. ibi: & ſic
vř,ꝙ nõ debet uendi plus,quam ualet,uel minus, prout di
citur in.d.c.fi.No.3.clericũ debere abſtinere ab iniuſtis mu
nerib. actiuè & paſſiuè,& dicuntur iniuſta munera,quę ob
iniuſtã cãm fiunt;& de his Propheta dicit:Beatus;qui excu
tit manus ſuas ab omni munere.Triplex tñ eſt munꝰut ĩ.c.
ſunt nõnulli.1.q.1.& dic,ut ibi,uide ꝙ legi. & no.in.c.& ſi
4 q̃ſtiones,de ſimo.&.c.tuã,de æta.& qualita.† No.4.differẽ
tiã inter cõtentiones & rixas & dicit Io.poſt Pe.ꝙ cõtẽtio
nes cõſiſtũt in uerbis;lites in iudiciis:rixę ĩ factis,ut in per
cuſſionib. inuicẽ.Quod no.ꝑꝑ ſtatuta de his mẽtionem fa
cientia,puto tamen,qđ uerbũ,lis,poſſit uerificari in contẽ
tiõe extraiudiciali,ut ĩ.c.ſępe,ĩ fi.de appell.& patet ex ety
mologia uocabuli,ut colligiꝰ ĩ.c.forus, đ uerb.ſig. Hic aũt
roſtringiꝰ ad contentionẽ iudicialẽ ꝑꝑ uerbum,contẽtio
5 nes,ꝙ pręcedit.† Not.5.ꝙ clericus in ſacris debet abſtine-
re ab of-

a Ornamentum.Et uide latiſsime per ſan.Tho.in 2.2.q.69.arti.1.
b Suis manibus.Vide ad hoc glo.in.c.quæ uenatoribus. 81.di.& om
nino quod no.Arch.in c.unico,de ob.ad ratioci.li.7.& glo.in c.ad
reatũ.86.di.Itẽ an religioſi teneanꝰ ꝓpriis manibus laborare, uide
latiſsime & elegãtiſsime & melius,q̃ alibi diſputatũ ꝑ Tho.2.2.q.
187.arti.3.& ui-
de glo.in c.cleri-
cus q̃libet,in uer.
artificio.90.di.Et
uiđ de hoc ꝑ Bal.
in c.nauigant, de
uſu.Item adde, ꝙ
clericis ꝑmiſſum
eſt exercere opus
ruſticale, text.eſt
quẽ ibi not.doct.
in c.pręterea,lib.
6. ꝓ quo bene fa-
cit tex.in c.nunq̃,
de cõſe.diſ.5.

ANT. FRAN.
An clericus poſ-
ſit laborare,uř ẽe
artifex, dicas, ꝙ
põt, dũmodo ex-
erceat artẽ hone-
ſtã,de quo uide ꝑ
Spe.in ti.de cleri.
cõiu.in 2.colũ.in
uer. ſed quã dices
honeſtã.& abſque
dubio poteſt ex-
ercere artem rura
lẽ,ut ĩ c.1. de cel.
miſ.ut uiuat,ſi ali
tèr uiuere nõ põt.
An autem clericꝰ
poſsit eſſe nota-
rius,& ualeant in
ſtrumenta ab eo
cõfecta,uide Bar.
in l.uniuerſos, C.
đ decu.li.10.& ha
beꝰ ꝑ Inno.& Bu-
tri.Imo.& đ.Ab.
in c.ſicut,ne cler.
uel mo.non tamẽ
põt ſcribere acta
in cã criminali ꝓ
pter periculum ir
regularitatis, ut ĩ
c.ſententiam ſan-
guinis,ne cleri.uř
mona. & adde, ꝙ
clericus non põt
per ſe exercere ar
tẽ macellæ, uel ta
bernæ. ſed ſi non
põt aliter uiuere,
illã ꝑ alium exer-
ceri facere põt,ut
no.ꝑ gl.& doc. in
c.ſignificãte, đ ap
pel.dicas tñ,ꝙ cle
ricꝰ nõ põt nego
tiari & mercari,
ut 14.q.4. in ſum.
& in c.1. 80. di.&
in c.2.q.3.& in c.
Cyprianus. 46.di.
imo clericus ne-
gotiator eſt tan-
quam peſtis uitan
dus, ut in c.nego-
tiatorum 78.diſt.
Et hoc, qa nego-

re ab officio aduocationis nõ ſolũ ĩ curia
ſeculari,ſed ẽt nõ dẽt ibi ob aliquã cãm
publicè diſputare,niſi pro uiduis, aut or-
phanis.ꝓ his.n.pñt ẽt clerici poſtulare,đ
quo in c.1.& c.fi.de poſtu. Dicit tñ Hoſt.
no.hic, ꝙ hoc dẽnt gratis facere,cũ ꝑmit
taꝰ hoc cis ex pietate,ut ĩ d.c.1.& fi. No.
a clericũ nõ dẽre hře ornamẽtũ [a] ſuo ꝓpo
ſito nõ ꝯueniẽs;dic ꝓpoſito,i.ordini,ſeu
dignitati ſuæ;facit.c.di.c. ꝯ morẽ,& c.cle
rici,đ ui.& ho.cle.& uide ad mate.bo.gl.
21.q.4.in ſum.Et dicit Hier.Qui uirtuti
bus pollet,ornatꝰ eſt; & uide bo.tex.in c.
6 Ep̃s,40.di.†No.clericũ nõ dẽre exercere
ẽt iuſtã negotiationẽ; ꝯcor.c.fornicari.
38.diſt.niſi ex iuſta cã,puta ꝑꝑ neceſſita
tẽ.Intellige tñ,qñ aliq̃d opaꝰ ex ſuis ma
b nibꝰ,[b] uel emit rem,ut inde habeat mãm
reducẽdi ad aliquas formas. Nõ.n.debet
emere rẽ, ut eam integrã ꝓ maiori p̃tio
uẽdat;de quo uide 13.q.3. ĩ ſum.& q.4.ĩ
c.1.& c.canonũ,& c.quicunq; tꝑe meſſis.
hoc.n.laicis ẽt nõ licet,ut ibi,& c.eiiciẽs
7 & c.qm̃ 88.di. †No.ult.ex fi.lřæ maximè
iũcto rubro,ꝙ appřone clericorũ non ue
niũt monachi. Itẽ ꝙ monachi nõ dñr mi
niſtri altaris,ſed dic hoc ultimũ ꝓcedere
habito reſpectu ad monachos, q̃ nõ ſunt
clerici ſaltẽ ĩ ſacris.Et põt ĩtelligi ſm an
tiqua tꝑa,qñ monachi nõ erãt clerici.16
q.1.c.gñařr. An aũt hodie appřone cleri
corũ ueniãt monachi,dico, ꝙ illi, q̃ ſunt
cõuerſi,& nõ clerici, nõ ueniũt 12.q.1.c.
duo ſunt gña. monachi uerò alias clerici
ueniũt in mã fauorabili, ſed ĩ odioſa cre
do,ꝙ nõ,qa hñt qualitatẽ religiõis ultra
clericatũ;ad hoc tex.opti.ĩ ſimili iunctis
ibi no.ꝑ Io.An.ĩ c.ſtatutũ,de ele.li.6.fa-
cit qđ no.Inn.ĩ c.ſedes,đ reſcrip.Siřis qõ
ſit,an appřone eccřiarũ ueniant monaſte
ria;de qua ĩ c.grãdi, de ſupp.neg.p̃l.li.6.
8 †Primò igiꝰ q̃ro,an ĩdiſtĩctè clerici [c] ꝓhi
c beanꝰ cõduceꝰ bõa ſecularia?tex.nõ aꝑit
hoc.Sed dic,ꝙ ñ,ſ.qñ hoc faciũt cã lucri,
ſecus,ſi ꝑꝑ neceſſitatẽ,uř aliã honeſtam
cãm;de quo uide bo.tex.cũ gl.ĩ c.ꝑuenit
d 86.di.& c.dilecti, đ deci.Itẽ uide gl.no.[d]
ĩ uerbo cõductiõis;q̃ dicit,ꝙ ſi clericꝰ ſuc
cedit cõductori,p̃t licitè ſtare ĩ illa cõdu
ctiõe uſq; ad p̃finitũ tp̃s locatiõis, arg.l.
decurio,ff.de dec.Vbi tex.no.dicit,ꝙ de-
curio,q̃ ꝓhibeꝰ cõducere q̃dã,ſi iure ſuc
ceſſerit ĩ cõductiõe,remanet ĩ ea;qđ & in
oĩbꝰ ſiřibus ẽ obſeruãdũ; qđ ẽ bñ no.ad
ſiřia.Ad idẽ vř bo.tex.ĩ l.2.uer.ſed ſi iure
e ff.de fal.ꝑ quẽ tex.dicit ibi Bar.[e] ꝙ ſi ſta
tutũ diſponit,ꝙ ſi nobilis nõ poſſit reci-
ꝑe ceſſionem ꝯ popularem,ſi nobilis ſuc

ceſſit in aliqua actione iure hęreditario,
nõ ꝑ hoc ĩcidit in ſtatutũ. Ego uerò limi
to oĩa p̃dicta, qñ aliq̃d ꝓhibetur attẽto
mõ,ſed ſi ꝓhibeꝰ attẽto effectu,tũc nõ po
terit retinere ẽt iure hęreditario.Exem-
plũ ĩ mẽdicãtibꝰ,q̃ ꝓhibenꝰ tenere bona
e ĩmobilia. Nõ.n.poterũt illa tenere,licet
ſuccedãt iure hæreditario, ut ĩ cle.exiui
de paradiſo,de uer.ſig.§.cupiẽtes;& uide
bo.gl.iũcto tex. ĩ c.unico,de reli.do.li.6.
ĩ uerbo,domũ,& ĩ l.apud Iuli.ĩ fi.iũcta.l.
ſeq.de leg.1. Cõductio.n.p̃diorũ ꝓhibeꝰ
clericis,attẽto mõ,ſ.ꝑꝑ cupiditatẽ.Quæ
rõ ceſſat,ſi alii in ꝯductione ſuccedũt. Se
cus.n.ſi ꝓhibenꝰ,qa nõ pñt illa tenere;&
idẽ dic ĩ fi.facit qđ no. gl. ĩ regula,cũ q̃d,
9 de reg.iur.li.6.& in c.tuæ,de ꝓcur.†Scđò
f prĩcipařr q̃ro, an liceat emere uictualia,[f]
& poſtmodũ illa reuẽdere,p̃ſertim ꝓ ma
iori p̃tio?Sol.Inn.hic dicit,ꝙ ſi q̃s emat,
ut tꝑe famis abundet, ſicut fecit Ioſeph,
Gen.41. licitũ eſt. Idẽ dicẽdũ ſm eum,ẽt
ſi emat,nõ ſolũ ꝓ ſe,ſed ut tꝑe famis aliis
uẽdere poſſit eodẽ p̃tio,quo tunc uendeꝰ
ab aliis; qđ intellige, dũmõ faciat bono
aĩo; puta ne terra ſua deficeret ĩ uictuali
bus, qa uidebat hoĩes ꝑꝑ abũdantiã illa
uictualia conſumere,uel ad exñeos defer
re, ſeu nõ hře circa illa debitã diligẽtiã,
ſi aũt nřla utilitate pñtata emãt, ut cariꝰ
uendãt,dicit eos peccare,& grauius cleri
ci,q̃ laici.14.q.4.c.q̃cunq;,& c.1.de emp.
& uen.& cũ his dictis trãſeũt cõiter doc.
hic.Ex p̃dictis colligo hãc ꝯclu. ꝙ nõ eſt
licitũ emere rẽ, ut carius illã uẽdãꝰ alio
tꝑe,ſi hoc principařr ſit ꝑꝑ lucrũ,ſecus,ſi
emptio ſit prĩcipařr ob publicã utilitatẽ.
10 †Sed ego latiꝰ hunc articulũ exordiendo
dico, ꝙ reſpectu clericorũ ĩdubitãter nõ
eſt licitũ emere rem cã negotiationis, ut
ĩtegra reuẽdaꝰ,ut ĩ c. fornicari,& in c.ne
gotiatorũ.88.di. & uide ad mate.bo. gl.
14.q.3. ĩ ſum.In laicis aũt dixerũt Hugo,
& Lau.14. q.4. c.ſi q̃s clericus,ꝙ ſi laicus
emit uilius,ut carius uẽdat, nõ ex cupidi
tate,ſed ut ſuis neceſſitatibꝰ ꝓuideat,lici
tũ eſt.Vñ ẽt ſi emit ſine ꝓpoſito uẽdẽdi,
& poſteà articulꝰ neceſſitatis uẽdẽdi oc
currat;poterit uendi ꝓ maiori p̃tio,ſi tm̃
ualet,ar.c.q̃cunq; 14. q.4. quaſi uoluerit
dicere,ꝙ ille tex. ꝓhibeꝰ rẽ emi,ut carius
uẽdaꝰ ꝑꝑ cupiditatẽ,ſecus,ſi ſit ꝑꝑ aliam
honeſtã cãm. Et p̃dictis vř cõcordare.b.
Tho.2.2.q.67.ar.4.ubi dicit,ꝙ ſi negotia
tio,q̃ ſit ꝑꝑ lucrũ, ordinaꝰ ad aliquẽ effe
ctũ neceſſariũ,uel honeſtum,puta ad do-
mus ſuę ſubſtẽtationẽ,uř ẽt ad ſubueniẽ
dũ indigẽtibus, uel ꝑꝑ publicã utilitatẽ

tit.de iudi.in uer.fi.& ſi eſt aduocatus contra eccleſiam, perdit bene
ficia,ut ꝑ Spe.in tit.de aduoca.in §.1.uer.item ꝙ aduocati.
c An clericus poſsit conducere,uide in c.1.de uita & hon cle.in 6.&
adde hic quod pul.no.Inn.in c.1.de obli.ad ratioci.
d Gl.no.ꝓ intellectu iſtius gl.uide quod uoluit gl. in l.1.C. de eder.
& q̃ ego remiſi ad
Bar. in d.§.qui iu
re, & quæ ibi dixi
in l. ſi ex ſtipula-
tu,& in l.ſi ex le-
gati cauſa, ff. de
uerbo.ſigni. And.
Barba.
Tu adde qđ idẽ
dicit Bal. in l. hæ
reditatis,C.de hæ
re. inſti. & facit
tex.ĩ l.ex hoc edi-
cto.§. alienare,ff.
đ alie.iud.mu.cau
ſa fac. & ideo di-
cit Anch. in c. in
Latera. de pręb ꝙ
prohibitio illius
text. ne religioſi
recipiãt decimas,
uel eccleſias đ ma
nu laicorũ, habet
locũ, ſi recipiant
inter uiuos,ſecus,
ſi uigore teſtamẽ-
ti,ar.l.ſi ita q̃s.§.
ea.le.de uer. obl.
& ar.d. §.;aliena-
re.& ꝓ hoc facit
quod no. Fede.cõ
ſi. 218. ubi dicit,
ꝙ licet iuſpatro-
natus non poſsit
donari ſine cõſen
ſu Ep̃i, ut in c.1.đ
iure patr.li.6. ta-
men dicit, ꝙ pote
rit legari ſine cõ-
ſenſu Ep̃i. Sed Ab
ba.in c.cum ſecun
dũ,circa fi. de iu-
re pat.dicit, ꝙ il-
lud dictũ cõiter à
doc.reprobaꝰ, ma
xime per Cal. &
ibi etiã uide dõ.
Anto. uide Barto.
in l. filiũ fa. §. ſi
quid alicui.de le.
1.ubi dicit per il-
lũ tex. qđ ſi ſtatu-
tũ ciuitatis dicat,
ꝙ alienatio rei im
mobilis non poſ
ſit fieri per ciuem
forenſem,ſi teſta-
tor in teſtamento
legat rem immo-
bilem forẽſi,licet
forenſis nõ poſsit
capere illã rẽ, tñ
ei debebitur æſti-
matio. Itẽ uiđ qđ
no.d. Ant.in c.il-
lud,in 3.col. uer.
per quæ not. ꝙ ſi
forenſis, & c.de p̃
ſcrip.ubi uidetur
ſentire contr a-
rium eius, quod

tiatio uix põt fieri ſine pctõ,ut plenè tra.& no. ĩ c.nauigãti,de uſur.
& uide ꝑ Do.de S.Gemi.in c.q̃q̃,de cenſi.lib.6.clericus tñ põt arma
ſumere,& ire ad bellũ,ſi bellũ eſt iuſtum,& illud geratur ꝯ hoſtes &
rebelles populi Rom.ſiue ꝯ infideles,ut ꝑ Inn.in c.olim.el 1.de reſt.
ſpo.Et adde,ꝙ clerici non debẽt eſſe ꝓni ad litigandũ,ut per Spe.in

hic dicit.Sed tu pro deciſione omnium prædictorum uide omnino
elegantiſsimam & pulcherrimam doctrinam, quam ſuper hoc tra-
dit Bar.ĩ l.ſi ita quis ꝓmiſerit.§.ea lege,poſt med ff.de uer.obliga.
f SEB. SAPIA. Victualia.Vide late per Deci.in conſi.111.qua-
ſi per totum.Are.pulchre in c.cum cauſa,col.pe.ſ.de teſti.

a Adde hic,quod no.Bar.in l.cætera.§.fi.ff.de leg.1.ubi dicit, q ſi ſtatutū imponit crimē ementi frumentū,ut uendat,nō hēt locū in illo, q emit p ſuo uſu,& poſteà uendidit,qa eo p uſu nō indiguit,& hoc refert & ſequit Pau.de Ca.in l.2.in prin.ff.ſi cer.pe.Et de.q.hic tacta uide.d.Ant.& doct.in c.in ciuitate,de uſu.& Io.de Lig.in c.fi.e.ti.& per Abb.in c.nauiganti,in ul.col.e.tit.& per do.Laurē.de Rodul.ī ſuo tracta. de uſu.qō.33.

b De hoc uide latiſsimè per Anch. in rep.regulæ,peccatū, in 5.q.uerſi. ſubiungit,& uerſ. quid de negotiationibus, li.6.Sed uide omnino beatū Tho.2.2.q.169. arti.2.in fi.ubi dicit, q ſi ſit aliqua ars, cuius operib[9] hoīes poſsint bene,uel malè uti,ſicut gladii, & ſagittæ. & hmōi, non prohibentur eam exercere. Et ideo dicit, q facientes ea,quæ ſpectant ad ornamentū mulierum, licite hæc faciunt. Si tamen his artib[9], ut plurimum homines male utantur, licet de ſe nō ſint illicitæ, tamē per officiū principis ſunt à ciuitate repellendæ.

ANT. FRAN.

An facientes gladios,enſes,uel ſagittas, aut baliſtas & ſimilia,quibus poſſumus uti & ad bonū, & ad malū,licitè id facere poſſunt. Et eodē modo ornaméta muliebria, & ea medicaméta qbus ipſæ fucanť, ut appareant pulchræ,ubi ſunt turpes,uel ſi ſunt pulchræ ut appareāt pulchriores.& an ipſæ mulieres talibus medicamētis uti poſsint ad ſe ornandum, uel fucandum ſine aliquo peccato, primò dicas, q faciētes ſimilia inſtrumenta,quibus poſſimus uti ad bonū & malum, nimirū gladios atque enſes,& ſimilia,non dicitur peccare,ſi non eſt ei animus,ut illa uendat ad malū,quia aſſumere gladium,uel accipere enſem ad bonum,uel ut ſe tueatur,uel ut utatur in bello licito & contra infideles & hoſtes,non dicitur peccare, ſed ſolum qui ſine legitima cauſa & poteſtate gladiū accipit, ut in c.ille gladiū.23.qō.4.imo ſi quis accipet hmōi arma,& hmōi res ab eo,qui uellet illis uti ad malum,non debet ei reſtituere,quia furenti gladius & arma non ſunt reſtituēda, ut in c.ne quis.22.q.2. & de ornatibus mulierum, & an ipſæ poſsint ſe ornare,& cum quibus ornamētis,& an liceat ſe fucare,& uti figmētis,habetur de cōſe. di.5.in c.fucare,& uide Inn.qui uidetur dicere,q ſit licitum,in c.2. ne cle.uel uo.tamen tex.Eccle.4.c.uidetur ſentire contrarium, dum ibi dicitur,ne accipias faciem aduerſus &c.& uide Io.And.in regu. ea q̄,de regul.iur.lib.ſexto,in Mercuriali.& uide text.in capi.quod Deo patri.23.q.5. & habetur in epiſtola Pet.in 4.ca. in epiſtola Pau.1. ad Tim.2.c.& uide. b.Tho. 2.2.q. 118.arti.2. & quātum ad ornatum mulierum , & ibi in qō. 169. dicit, q non licet fuco ſeu aliis figmentis mulieribus ſe ornare,quia talia non poſſunt fieri ſine peccato;& eſt mortale,qñ ad laſciuiā, uel in contemptum Dei faciunt , alias non eſt mortale , ſed ē ueniale , quādo ſe ornarent , uel ut maritis placerēt , uel ut illos forſan retraherēt ab adulteriis & aliis peccatis committendis.Et adde, q aliud eſt occultare turpitudinē, & iſtud uideť licere. aliud eſt uelle fingere pulchritudinem,ut in Epiſtola Pau. 1. ad Cor. 12.c.imo dicit.b. Tho. in d. q. 169. arti.1. & arti.2.q ornatus moderat[9] poteſt eſſe uirtus, immoderatus autē ſemper eſt peccatum mortale . uerum , quia hæc cū difficultate diſcerni & fieri poſſunt,coſulerem tutius eſſe abſtinendū ; & uide etiam b. Tho. in 4. ſenten.di. 24. art.17. ubi ponit de ornatibus Epiſcoporū,& ſacerdotum, quomodo & quando liceant.

c Vide oīno latè Tho.in 2.2.q.169. ar.2.ubi dicit eleganter idem concludi,q licitum ē mulieribus maritatis ſe ornare, ut placeāt maritis ſuis,ne ipſi habeant cauſam adulterandi propter eorum contemptū,alias non licet,ſi hoc faciant cauſa laſciuiæ. Et idem uidetur ſentire in cupientibus coniugari, ut nō peccent ſe ornando,ſi hoc faciant,ut faciliter poſsint reperire maritū.In aliis aūt,quæ uiros non habent,nec uolunt hēre,uel ſunt in ſtatu non habendi,dicit, q ſi ornent ſe,ut alios prouocent ad concupiſcentiā,mortaliter peccant.ſi uerò ex leuitate,uel ēt ex uanitate,pp iactantiam quandā,nō ſemper eſt peccatum mortale,ſed qñque ueniale.& an liceat mulieribus ſe colorare, & de ſtatuto Epiſcopi, quod pcipit mulieribus ſub pœna excōicationis, q non audeāt ſe fucare,uel portare ueſtes longas uide per Io.An.in regu. ea. in fin.in Mercu.lib. 6. & p Ancha. in repe.c. canonū ſtatuta de conſt.in.3. princ. quæſito,in 9. col. illius q̄ſiti. & per Alb.in.2. pte ſtatu.circa fi.q.201.ī 3.col. ubi incipit tractare hāc qō.& eā latiſſimè proſequitur.Item adde huc ēt B.Tho.2.2. q.159.art.2. circa me.ubi dicit,q excuſantur mulieres nuptæ de pctō, q̄ pp conſuetudinē patriæ in eccleſia ſtant nudo capite, licet illa cōſuetudo nō ſit laudabilis . Idē tenet do. An.in c.ſi.de uita & hone. cle.in ul. col. & no. gl.in c. canonū.14.q.4.

eſt licita,qa capit lucrū p ſui laboris ſtipēdio.Itē dicit,ſi emit [a] rē,nō ut uendat, ſed ad ſui uſum,ſi poſteà pp aliq̃ neceſſitatē illā uēdere uult, nō phibeť uendere p maiori pcio,ſi tm̃ nūc ualet,qa iſta nō eſt negotiatio . Nā pōt ꝯtingere illā rem pl[9] ualere nūc,uel qa in aliquo meliorauit rē illam , uel qa pcium rei eſt mutatū ſm diuerſitatē loci,uel tpis,uel pp periculum, cui ſe expoſuit trāsferēdo de loco ad locū,uel eam trāsferri faciēdo.Sed illicitū eſt,ubi finē principalr conſtituit in lucro, qñ emit rē, ut cā immutata uēdat carius.Io.Cald.attingit hunc articulum in c.fi.de uſur. & cōclude poſt eum ſic, q aut quis emit rem , ut cari[9] illā uēdat pp cupiditatē;& non eſt licitū,qa qcqd plus iuſto appetit hō,turpe lucrū eſt,ut hic, & c in d.c.quicunq;. Aut nō faciat pp cupiditatē,ſed ob honeſtā cām, puta pp ſuſtētationē familiæ ſuæ,uel qd ſimile,& tunc ſi uēdit illā rē oīno integrā p maiori pręcio,nō eſt licitū p c.eiiciēs,88. di. Rō,qa aut à principio minus iuſto precio emit, aut nunc uēdit plus debito; & ſic fuit iniuſtitia,aut tpe emptionis, uel uenditionis ; qđ nō eſt licitū,ut in c.1.de emptio. & uend.Non.n.licet ex propoſito emere, uel uendere rem minus,uel plus, q̃ ualet, ut in d.c.1.& no.gl.10.q.2. hoc ius porrectum.Si aūt non eſt oīno integra,ſed immutata;tunc bene licet uendere pro pcio currenti,licet ſit maius.Pōt aūt contingere mutatio multis modis ; ut puta qñ eſt trāslata in aliā formā,uel pp mutationē loci,uel tpis,uel qd ſimile ; unde text.in d.c.eiiciēs, dū pmittit rē immutat- uēdi p maiori pcio, pōt intelligi multis modis,ut s̃.dictum eſt;& in hoc caſu pcedit dictū bea.Tho.Lau.& Hugo. Hoc.n.caſu ceſſat cupiditas,& oīs iniuſtitia, & ur̃ lucrari pp īduſtriā ſuā , & ob honeſtā cām. Et ſic limita dictū Inn.hic,& maximè qñ rē trāsfert de loco ad locū;& hoc not.qa
11 multi mercatores in pdictis errant.†Itē ſcias,q ubi ars negociatio in ſe eſt licita, tñ ex cā [b] efficiť qñq; inhoneſta,& iniuſta ſm Inn.hic,cuius dicta retulit Io.An. s̃.in rubr. ut puta pp cupiditatē. 14. q.4. c.quicūq; & not. hoc ad intellectū illius. c.& ſatis.s̃.dixi. Itē ex tpe,qa die feriata s̃.de fer.c.1.in fi.Ex loco,qa in eccleſia.s̃. ti.proxi.c.1.Ex pſona,qa clerici; ut p totū iſtū ti.& in iurib[9] palle. Itē ex re,quia nō licet negotiari in his,q̄ nec per ſe, nec cum admiſto pñt eſſe uſui,ut in l.qđ ſæpe §.ueneni,ff.de ꝯhen.empti.unde negotiari licet in ueneno,qa admiſtū pōt eē uſui in medicinis, uel ēt purū p feris occidendis,ſicut de gladio dicimus pp defenſionē.Itē dicit Inn.de coloribus ad colorandos hoīes,uel mulieres p bono. Sed hoc dictū ultimū de colorādis maximè hoīb[9] nō placuit Hoſt.cū cuiq; ſufficere dēat,& placere nālis color datus à Deo,& uix ſine ipſius iniuria pōt alius ſupponi,arg.đ cōſe.di.4.c.oñdit.uñ Eccleſia 4. Nec accipias faciē aduerſus faciē nālem,&c.Vnde Cyprianus de diſciplina & habitu uirginum dicit,q opus Dei eſt,qđ naſciť,Diaboli eſt,qđ mutať. nō tñ reprobat Hoſti. honeſtū & pcioſum & placitū ornamētū mulierū ſine pictura, ſi iō ſe ornēt, ut magis uiris ſuis placeant, [c] ſed ſi ut aliorum oculos ad ſe trahant, illicitū , & mortale pctm̃ eſt 32.q.5.c.nec ſolo,& c.ſeq. Venenum.n obtulit,licet nullus biberit ; & cū hoc tranſit Io.An.ſup rub.Et uide de pictura & ornatu mulierū, qđ lati[9] ipſe ponit ſup regula,ea q̄ fiūt,de reg.iu. li.6.in Mercu.qđ placet.Sed circa primū pōt dubitari,nūqd exercēs negotiationē licitā, ſed ex cauſis pdictis illicitā , teneať reſtituere lucrū ? Credo q ſic p ea,q̄ dixi poſt
12 Inn.s̃.ti.pxi.qa pleriq;. †Vltimò hic qritur,an oēs clerici īcludanť ſub phibitione huius c.Sol.Inn.& Io.An.ur̃ uelle,q nō,ſed ſolū cōſtituti ī ſacris ordinibus p tex. ibi,miniſtris altaris, & c. qa uoluit, ut ꝯſtituti in ſacris dūtaxat dicanť miniſtri altaris, ad hoc alleg.doc.de ꝯſe.di.2. c.trib[9],& c.ſeq.Itē dicit Hoſt.ī oīb[9] bñficiatis;de quo remittit ad no.ī c.1.de poſtu.& c.2.đ cle.ne. Ego dicerē,q negotia ſecularia pueniētia ex carnis ꝯcupiſcentia,ſunt phibita oīb[9] clericis,& ēt laicis, ſed maximè clericis, ut hic. Nā appetere plus iuſto pcio, hæc & ſimilia īdubitāter oībus ſunt phibita. Negotia uerò ſecularia ſtrictè ſumpta,i. q̄ licēt laicis, cū ſint mūdana,phibenť miniſtris altaris, & ēt bñficiatis,ut uoluit Hoſt.& in his pcedit dictū ipſorū;facit qđ dixi ſup rub.Ex his not. q clericis in minorib[9] nō bñficiatis minimè prohibentur negotia ſecularia alias licita; quod tene menti diligenter.

SVMMARIVM.

1 *Clerici ſi ſint negotiatores , uel procuratores laicorum, non eſt eis ab eccleſia ſubueniendum 6.*
2 *Clericus nullo caſu poteſt eſſe procurator laicorum , ſi hoc faciat ex cupiditate,ſecus ex charitate,uel quando redundare poſſit in utilitatem eccleſiæ,uide nume*
Monachus de licētia Abbatis pōt pcurare negotia laicorū amicorū monaſterij,ſi in cōſequētiā pōt redūdare in utilitatē monaſterij.

Clericus ſi negotia laicorum exercet,ualet iudicium, niſi excipiatur.
Laicus poteſt eſſe procurator eccleſiæ,ſed non generalis œconomus
Clericus delinquens non perdit priuilegium fori,niſi præcedente trina monitione,& ſpreta
7 *Citatio,uel monitio ubicunque requiritur trina in materia odioſa , nunquam ſufficit una peremptoria.*

CAP. XI.

1 *SAcerdotibus.* †Si clerici miniſtri,uľ,pcuratores laicorū deprehenduntur in fraude, [non] debet eis ab eccleſia ſubueniri. Vel ſum.ſic:Clerici nō dēnt eſſe miniſtri, uel pcuratores laicorū.qđ ſi ꝯfecerint, & deprehendanť in fraudē,nō ſubueniť eis ab ecc.Primo ponit phibitionē.ſecūdo pœnā trāſgredientiū,ibi:*quod ſi*.Caſus lit.Quidā clerici publicè adminiſtrabāt negotia laicorū; & eorū pcuratores fiebāt:mādat pp Diœceſano Epo,ut eis publicè denuntiet,ne de cętero hoc faciāt,q ſi poſtmodū hoc faceř pſumpſerint , & in adminiſtratione pp cām pecuniariā in fraude deprehēſi fuerint,ab eccle nō ſubueniet eiſdē,ubi ex hoc ſcādalū contingat in ecc.gñari. Ber.No.1.q clerici ēt nō ſacerdotes,nō dēnt eſſe miniſtri laicorū.Per quod infero,q non dēnt eſſe famuli laicorū,uel ſeruitores,& intelligo tex.ī clericis cōſtitutis in ſacris uel bñficiatis p id,qđ dixi.s̃.c. pxi. & bñ facit c.peruenit,in prin.86. di. Nota.2 . q clerici non dēnt eſſe pcuratores laicorū,ēt ex̃ iudiciū,ut patet ibi:ī re-
2 bus eorū,&c.ad idē d.c.puenit. †Sed q̄ro,an hoc pcedat in
a diſtinctè?So.dicit Hoſt.& Io.An.poſt eū,q nō. Nā poterit eſſe clericus [a] in eccleſiaſticis,& corā eccleſiaſtico iudice pcurator laici:qa hoc nō phibeť hic, nec alio iure, iō eſt admittēdus.l.inuitus,ff.de pcura.Ad idē inducit Io.An.in.c. cū eſſent,de ſimo.ubi ēt de hoc,ſicut e conuerſo pt laicus in iudicio eſſe pcurator clerici,uel eccleſiæ,ut in c.1.de pcur. lib.6.Sed tu ad primū uide bo.tex.iūcta ſupraſcriptione in c.per uenerabilē,q fil.ſint legi. ubi Archieps pcurauit cām eccleſiaſticā laici apud papā,& cōfirmāt doc.in c.in noſtra, de procu.ubi uide qđ dixi.& hūc tex. uñr ītelligere doc. qñ clericus uult aſſumere pcurationē corā iudice ſeculari, uel ex̃ iudiciū,& uř ſentire hic Inn.tex. iſtū pcedere in procuratore gñali,& idē uř uelle.j̃.eo.ſed nec,& clarius & latius 7 hoc affirmat in c.unico,de ob.ad rōc.in fi.ubi dicit, q ubicūq; inueniť,q clerici non pñt eſſe pcuratores,uel hmōi officia exercere,intelligendū eſt gñaliter.Nā unū negotiū clericorū uel laicorū procurare, uel adminiſtrare nō phibenť ſm eū,quod eſt menti tenendū.Nā doct.hic tranſiuerūt ſicco pede,& uide Fede.conſi.166.ubi hoc dictū Inn.ſeqtur,& Arch.in d.c.puenit: ſed Collec.in c.1.de poſtu. & c.dilecti, de arbi.tenet ꝯriū,qa iura loquunť in hoc indiſtinctè. Dice c rē ſic:q aut clericus ex cupiditate uult aſſumere unū negotiū.uel plura,& nō pt,arg.hic,& s̃.c.pxi.& in d.c.puenit, in prin.Aut nō ex cupiditate,ſed ex charitate , & procedit dictū Inno.arg in d.c.puenit , a ꝯrio ſenſu. Et facit dictū Inn. cōiter approbatū ī c.cū.I.&.A.de re iud.ubi dicit, q religioſus pt de lnīa abbatis aſſumere pcurationē laicorū amico-
3 rū monaſterii,ſi hoc arbitreť ſuperior redūdare in cōſequētiā ad cōmodū monaſterii. †An aūt teneat iudiciū,ſi clericus fuit pcurator,ubi nō poterat interuenire,dic,q ſic, ar. in.c.pia,de exce.li.6.dēt tñ per exceptionē repelli, ut in c.2. de poſtu.& hoc firmat Colle.in d.c.dilecti.†Cōclude cū q̄rit,an & qñ clericus poſſit eſſe pcurator laici: aut uult eſſe in foro eccľaſtico,& j̃.ſaltē in eccleſiaſticis. De quo dic,ut
b plenius no.ī d.c.2.de poſtul.& ī c.in nr̃a,de pcu. Aut ī iudicio ſeculari,aut ex̃,& aut cupiditate lucrādi,& nō pōt: [b] aut ex charitate & amicitia,& tūc ad unū negotiū pt.Indifferē-
5 ter āt & gñaľr,nō ut patet ex prędictis.†Quid āt e cōuerſò an laicus poſſit eē pcurator clerici,uel eccleſiæ,dic,q ſic,đ pc.c.1.li.6.s̃.c.uno, de ſyndi. œconomus āt gñalis eē nō pt; ut in c.iudicatū.89.di.qđ tñ intellige,ut dixi in.c. nō nulli,
6 de reſcrip.ubi oīno uide,& in c.2.de iudi. †Vlt.expediendo gl.oppo.uř.n.q licet clericus traſgrediať pceptū h[9] c. & capiať in fraudē in adminiſtratione,nō tñ p hoc dēt poſſe capi, aut puniri p iudicē ſecularē, qa clericus non perdit priuilegiū ſuū fori,niſi pcedat trina monitio,ut in c.ī audiētiā, & in c.cōtingit,de ſen.exc. Cuius ꝯriū innuit hæc lr̃a in fi.dū dicit, q nō dēt iſti ab eccl.ſubueniri,ſi capiať in fraude.Sol.gl.2.timoř ꝯrii ponit duo intelľs ad iſtū tex.Primus eſt, ut intelligať & reducať ad ꝯriū, ſ. qñ pceſſit trina monitio: ſed certè hunc intellectū ex toto nō patiť iſte tex.cū nulla fiat mētio de trina monitione.Secundò intelligit,q non dēt capi,ſeu diſtringi p laicū,ſed p iudicē eccleſiaſticū , & ad hūc tex.rñdet,q nō dēt intelligi de ſubuētione reſpū fori;ſed ut ſubleueť a fraude cōmiſſa,puta dando auxiliū uel fauorē, & ē bo.intellectus, & hūc intelľm ſequuntur hic cōiter doc.Dñt.n.maxime Inn.& Ho. q eccleſia dēt eis ſubuenire,ut det eis pecuniā ad ſatisfaciendū de fraude , uel ut det ſibi aliqđ auxiliū, uel fauorē, quo minus teneať rñdere, ut in laico,in quo geſſit adminiſtrationē,ut in l.1.&.2. C. ubi ag.opor.de rō. & in l. 1. ubi de crim. agi opor. & ſatisfaciat cōpetēter ad cognitionē iudicis eccleſiaſtici . Si aūt ſecularis iudex illū propria authoritate diſtrin a geret,eccleſia ei ſubueniret ñ tm̃ reſpū pſonę,q̄tū reſpū libertatis eccleſiaſticæ, niſi oīno eſſet incorrigibilis,& monitionē Epi cōtēneret,ut in ꝯriis. Et dic,q iudex eccleſiaſticus ex offō ſuo pt illū repelleř q̄tūcūq; ille nō exciperet,ut in c.dilectus de appellat.not.in.l.1.§.per hāc, ff.de rei uendi.p Bart.in.l.pen.§.ad crimē,ff. đ pu-
7 bli.iud. †Tertiū ītelľm ſentit tacitè Ho. dicens , q ubi monitio facta fuit p Epm ſub pœna priuationis oīs priuilegii clericalis,qa illa loco trinę admonitionis hř pdiť ex ꝯuētione priuilegiū fori, & ita cōtingit hic,put pbat litera ibi,publice nūtieť &c.ibi:q ſi poſtmodū &c.Pro primo q admonitio Epi hēat uim trinæ [c] admo-
c nitionis,adducit Hoſ.c.1.de loca. de ſen. exc.c.a nobis : ſed melius potuiſſet adducere.l.2.C.quomo.& qñ iu.& gl.in c.conſuluit,de off.dele.Sed mihi hæc lect.non placet, qa iura quo ad priuilegiū fori perdendū reqrūt cōiter trinā monitionē ab Epo fiēdā.uñ nō ſufficit unica ēt pemptoria,ad hoc uide bo.tex.iūcta gl.in cle.1.ī uer.3.de ui.& ho.cle. & hoc eſt regulare, q ubicūq; in mā odioſa ius requirit unā monitionē,nō ſufficit unica ēt pemptoria,ut no.in d.cle.i. dixi in. c.ex tuæ, de cle.nō reſid.ubi uide ad idē bo.gl. in c.1. de milite uaſal.in uer.tertiā,co.10.& ad iura alle.p Hoſt.dic,q loquūť in alio caſu. Abbas.

SEBA. SAPI.

a Clericus . uide Fed.de Se. declarātem in conſi.260. inc. quod ſi clericus, cum alle. per d.Fel. in c. cū I.& A.col.pen. uer.eſt etiā clerico ſeculari.s̃.de re.iu. & ibi paulo. s̃. pōit caſus,in quib.religioſi poſſunt eſſe procuratores .

ZACHAR.

b Ad unum negocium pōt. Tu dic eſſe de hoc caſum in.c. p uenerabilē j̃.qui fil. ſint leg. quem ad hoc all. Ro.fin.ſuo.273.in c1.Tu ſcis,q heri; de quo uide quod poſui ī ap. ad iſtū in c.clericus,nu.4 in uer.ſi unum negotium,s̃.de fide.

c Et pro hoc facit quod no. domini de Ro.deciſi.427. ubi unica mōitio facta ī ſinodo ſuccedit loco trinæ monitionis , quæ requiritur ad ferendam ſniam excōicatiōis , & eos ad hoc alle.d. Abba.in ſuo repertorio in uer.ſicut nō requiritur,& uide Io. An.in c.apoſtolicæ , de cle. excomini.

SVMMARIVM.

1 *Religioſi profeſsi non poſſunt audire leges,neq phyſicā, & ſi audiuerint , debent intra duos menſes reuerti ſub excommunicationis pœna, nec poſſint promoueri ſine papæ lnīa, de aliis uerò licentiis uide num. 6.*
2 *Religioſi uel regulares dicuntur proprie illi,qui profitentur tria ſubſtantialia regulæ.*

3 *Scholares an ueniant appellatione legentium.*
4 *Excōicatio infertur per iſta uerba, ipſo iure, uidelicet talis uitetur ab omnibus tanquā excommunicatus.*
5 *Legatus apoſtolicus, nec alius citra papam poteſt diſpenſare contra conſtitutionem concilij.*
Omnino, nullo modo, iſta uerba, ſi ponantur in aliqua diſpoſitione, operantur, quod in illo caſu non admittatur diſpenſatio.
7 *Scientia & ſtudium conueniunt omnibus, maxime clericis, ex ore Dei.*
8 *Religioſi exeuntes clauſtrum etiam non cauſa audiendi ſcientias prohibitas, incurrunt pœnam iſtius c.*
9 *Mandans aliquod delictum punitur abſq; eo, quod mādatum conſequatur effectum.*
Voluntas attenditur, licet non ſequatur effectus.
10 *In pœnalibus non eſt recedendum a uerbis diſpoſitionis, maximè quando pœna imponitur ipſo iure, uide infra c. 2 nu. 8.*
Pœnalis diſpoſitio non debet excedere ꝓprium caſū.
11 *Vouens intrare religionem, an teneat̄ pœna iſtius c. uide licet, quòd nō poſſit leges, uel phyſicam audire?*
12 *Vouens intrare religionem, an dicatur religioſus?*
Malum an ſit committendum prætextu boni futuri.

ZACHARI.
a Regulares, ꝓpriè & religioſi. Adde Car. in cle. 1. q. 4. & 5. de reli. do. ꝑ q́ infero, Eremitā non uenire appel. religioſi, quia nō ligatur uoto caſtitatis, ſed pōt matrimoniū contrahere, ut not. gl. in c. ex parte, de cle. coniug.
SEB. SAPIA.
a Religioſi. Vide Feli. in c. eccleſia ſanctæ Mariȩ, co. 1. ſ. de conſtitu. & in c. licet, col. fi. ſ. đ off. ord.
SEB. SAP.
b Iſta uerba. Quæ ſint uerba latȩ ſententiȩ, uide latè Feli. in. c. Rodulphus, col. 16. uer. uerba late ſententiæ. ſ. de reſcript.

C A P. IIII.

1 NOn magno. †Religioſi, ꝓfeſſi euntes
ad ad audiendas leges, uel phy-
ſicā, niſi intra duos menſes ad
clauſtrū redeant, excōicati ſunt: & in nulla cā patrocinari pn̄t, & in choro & in capitulo & cæteris erūt ultimi, & ſine diſpēſatiōe papȩ nō ꝓmouēt̄. Diuidit̄ in tres partes. In prima ponit factū reprehenſibile. Scđò id fieri prohibet, ibi: *unde*. In tertia quadruplicem pœnā imponit, ibi. *ſi uero*. Caſus lit. Quidā regulares audiūt phyſicales cōfectiones, inde ſumētes occaſionē, ut ſubueniāt fratrib. infirmis, audiūt ēt leges, ut negotia eccleſiæ ſciāt melius tractare, ſed qa regulares mūdanis actionib. inuolui nō dēnt, ſtatuit cōciliū Turo. ut nullus poſt factā in aliquo loco ꝓfeſſionē ad phyſicā, uel leges mūdanas ꝑmittat̄ exire. Quod ſi fecerint, & intra duo menſes ad clauſtrū ſuū nō redierint, ultimū locū inter fratres & in menſa, & in oībus aliis hēant, & ſpē toti⁹ ꝓmotionis amittant, niſi m̄ jam ſedis Apoſtolicæ fuerint cōſecuti. B. No. 1. q̄ Demon inuidet homini, & ſꝑ nitit̄ eū decipere & ſeducere ad peccādū. Dolet. n. ſatis & erubeſcit charitatē, quā in cælo nequiuit hr̄e: homines cōſtātes ex lutea mā in terra tenere, & iō conat̄, q̄tū poteſt, à principio ruinȩ ſuæ unitatē eccleſiæ reſcindere, charitatē eccleſiȩ uulnerare, ſctōrū operū dulcedinē īuidiȩ felle īficere & oīb. modis humanū genus euertere, & ꝑturbare, ut dixit tex. no. in c. uiſis. 16. q. 2. ubi uide. Scđò no. ꝯ deceptores, q ſꝑ ueniūt ad decipiēdū ſub ſpē boni, ſicut Demō, q trāsfert ſe in Angelū lucis. Suadet. n. mala ſub ſpē alicuius boni. uñ dr̄ ꝑſuaſio boni Angeli, & nō maligni. Hinc canō dicit, q̄ ſȩpè ſeuitia ingerūt, & mētiūtur ſe eſſe uirtutes, de quo uide pulchrum tex. in c. ſæpè 41. di.
2 †No. 3. q̄ oēs religioſi cōprehendūtur appellatione regularium. cum. n. iſte tex. faciat gn̄alr̄ mētionē de regularibus, tex. in c. ſuper ſpecula. ĩ. eo. iſtū in effectu referens appellat eos religioſos. unde dico, q̄ oēs hēntes regulā approbatā, per quā promittūt tria ſubſtantialia religionis. dn̄r regulares proprie & religioſi[a]. Illa uero tria nō ꝓmittentes, nō dn̄r ꝓprie regulares, uel religioſi, de quo uide gloſſam notabi. in cle. 1. de relig. domi. & in cle. pen. de ſen. exc. & quod dixi ſuper rubr. de rl̄a. No. quartò ibi: *ad legendas*, & tene menti, q̄ uerbū, legere, nedū cōuenit ſcholarib. ſed ēt doctorib. Probat̄ primū hoc iuncto d. c. ſuꝑ ſpecula. ĩ. e. Nā hic utit̄ uerbo, legere, & in c. ſuꝑ ſpecula. ubi recitat̄ tenor h⁹. c. utit̄ uerbo, audire & ſtudere, ſm. ſ' q̄ cōueniat doc. probat̄ in cle. 1. de magiſt. & in l. 2. ff. đ
3 ori. iuris. †Ex quo decidi pt̄ qō, an diſpoſitio loquēs đ legētibus hēat locū in ſcholarib. & ꝓfecto ex proprio ſignificato uocabuli dicendū eſt, q̄ ſic, & facit quod no. Io. An. in regu. cū qd ꝓhibet̄, de reg. iu. l. 6. in Mercu. ſed ꝑꝑ cōem uſum loquendi, q dēt attendi in oī diſpoſitione, ut. l. Labeo, ff. de ſup. leg. & l. librorū. § quod tñ Caſſius, ff. de leg. 3. no. Bar. ī l. oēs populi, ff. de iuſt. & iur. gl. in c. nō nulli, de reſc. & doc. in c. olim, de uer. ſign. dicerem legentes magiſtraliter duntaxat includi. No. qulto, ibi: *uiri ſpirituales*. q̄ oēs rl̄ares & religioſi dn̄r uiri ſpirituales, qa dēnt magis uiuere ſm ſpiritū q̄ ſm carnē, nec debent inuolui actionib. mundanis & carnalibus, facit ad id, quod dixi ſuper rubr. Nota. 6. q̄ delictū unicū qn̄q; punit̄ dupl̄r, ut paet hic in fi. & hoc quia quod-
4 libet per ſe non ſufficiebat. Ad hoc uide quod legi. & not. in
b c. at ſi clerici, de iudi. Not. 7. q̄ per iſta uerba[b]: talis, ſicut excōicatus ab oīb. euitet̄, ꝓfert̄ ipſo iure excōicatio, ut colligit̄ hic iuncto cap. ſuꝑ ſpecula. ĩ. eo. & hoc uerū, ubi talia uerba proferuntur a iudice habente poteſtatem excōicādi. Quid aūt ſi proferātur ab homine? diſtingue, prout in ſili
5 not. in c. 1. de iud. †Quero nunquid Prælatus citra papam poſſit diſpenſare ꝯ iſtam conſtōnem? puto q̄ non: tum quia hoc c. fuit editum in concilio gn̄ali, ꝯ quod nullus citra Papam diſpenſat, ēt ſi ſit legatus Apoſtolicus, ut in. c. dilect⁹ de ꝑben. no. glo. in c. dilecti, de ele. Tum quia rl̄r inferior non diſpenſat ꝯ canonē, ubi non reperitur diſpenſatio permiſſa, ut in c: dilectus. de tēp. ord. & quod no. in c. at ſi clerici. §. de adult. ubi plene dixi de iudi. Tū, quia tex. hic utitur uerbo, oīno, quod vr̄ excludere diſpenſationē. Ad hoc qđ no. glo. in cle. & hi, qui, de ȩta. & qualit. in glo. in uer. nullo
6 modo, quæ eſt no. †Scđo quȩro, nūquid ſtudiū, maxime ex̄ clauſtrum, ſit religioſis prohibitum? tex. iſte innuit, q̄ non: ſed eis ſolum prohibet duas ſcientias, ſcilicet phyſicam & legem ciuilem, ſcilicet mundanam, ergo alias uidetur permittere, arg. c. nonne. de prȩſum. ad idem alle. cap. ut pericufoſa, infra eo. li. 6. Vbi imponitur pœna religioſis, ſi exeunt clauſtrum cauſa ueniendi ad ſtudium ſine licentia prælatorum. unde cum licentia prȩlatorum ille text. permittit hoc, & bene facit clem. ne in agro, de ſta. re. prope fin. uerſi. rurſus. ubi dicitur, quòd ad hoc, ut ipſis monachis uia oportuna in ſcientia proficiendi non deſit, debet teneri magiſter in monaſterio, qui eos inſtruat in primitiuis ſcientiis diligenter. † Et quòd ſtudium conueniat religioni,
7 uide plenè per Ioan. And. c. ſane, de re. & ibi dixi. Doc. etiā hic, & in c. ſuper ſpec. concludunt, quòd Decreta, & theologiam poſſunt religioſi ſtudere, quæ ſunt ſcientiȩ pietatis. Dicit tamen Ioan. Andr. quòd magis conſuleret, ut magis manerent in eorum clauſtro, quia ſȩpe ex ſcientia intumeſcunt, & inſurgunt contra eorum Abbates illos accuſando, & multa damna ex hoc proueniunt monaſterio. Ego fateor, quòd hæc & ſimilia ſæpe contingunt ex ſcientia non bene digeſta: tamen ex ſcientia bene percepta multa & infinita bona proueniunt eccleſiȩ etiam uniuerſali, quȩ ad ſui regimen indiget per maxime uiris literatis, ut dicit tex. in c. cum ex eo, de elect. libr. 6. & Deus dixit per prophetam, quia tu ſcientiam repuliſti, & ego te repellam, ne fungaris ſacerdotio, & tranſumptiue habetur in c. niſi cum pridem, de renun. & Hieronymus ad Ruſticem monachum inquit. Si clericatus titillat deſiderium, diſcas quod poſſis docere, ne ſis miles antè, q̄ tyro, ne prius magiſter ante, q̄ diſcipulus. Mihi placet, ut ſanctorum doctorū habeas contuberniū. nec ipſe te doceas, & abſq; doctore ingrediaris uiam, q̄ nunq̄ ingreſſus es, ut hr̄. 16. q. 1. ſi clericatus. & alibi ad eundem, Longo tꝑe diſce, quæ poſtmodum doceas, & c. ea. cau. & q. ſic uiue. ꝑ quȩ patet, q̄ nō ſolū addiſcere, ſed ēt docere licitū eſt religioſis, dūmō ad offm̄ docēdi aſſumantur per hn̄tes ptātem, ut no. doc. in c. qa nō nulli, de magiſt. Nā hoc ſtudiū docēdi & addiſcēdi ī ſtudiis
8 pietatis priuilegiatū eſt, ut in c. fi. de magiſt. †Tertiò quȩro, quid ſi religioſus exit clauſtrū, & tñ nō uiſitat ſcholas, ſed ſibiipſi legit, uel ſtudet in ſcientiis hic ꝓhibitis? Sol. dicit hic Inn. q̄ nihilomin⁹ incidit in pœnā huius. c. qđ puto uerиſſimū, qa tex. iſte ad pœnā incurrendā nō requirit ſcholarum uiſitationē, ſed ſolū, q̄ exiuerit clauſtrū cā audiēdi leges, uł phyſicā, & nō redierit intra duos mēſes. quare plus puto, q̄ ēt ſi ſibiipſi nō legat, neq; ſtudeat in his ꝓhibitis, ex quo tñ exiuit hac de cā, & nō redierit intra duos mēſes; incidit in
9 hanc pœnā, qa uerba huius. c. aliud nō expoſcūt. †Ad hoc adduco, qđ leg. & no. in c. 1. ꝓpe fi. de homi. lib. 6. maximè iuncta gl. q̄ eſt ſuꝑ uerbo, mādauerit, ubi ex ſolo mandato quis punit̄, licet mādatū non habuerit effectū; nec ſufficit reuocare mādatū ex poſtfacto. Ad idē bo. tex. iuncta gl. in cle. ne in agro. §. qa uerò, ſuꝑ uerb. ipſofacto, uer. q̄ ſi. ubi qs incurrit pœnā eo ipſo, q̄ qs exit clauſtrū, ut uiſitet curiā principis cā dānificādi monaſteriū, licet effectus non fuerit ſubſecutus; facit l. ſi quis nō dicā rapꝑe, C. de epi. & cle. & l. is, qui cum telo, C. de ſica. & ꝑ hoc & iſtū tex. puto, q̄ ſi qs exiuit clauſtrū
a nō cā [a] audiēdi has ſcīas interdictas, ſed ꝑꝑ al̄s ꝑmiſſas, uł ꝑꝑ aliā honeſtā cām, licet poſteà ſtudeat in iſtis prohibitis, nō incurrit hanc pœnā, ſaltē cū nō ſtat ex̄ monaſterium ꝑꝑ iſtas ſcīas prohibitas principal̄r, ſed ꝑꝑ aliā cām honeſtā. Et hoc puto uerиſſimū, quicquid ſentiāt doct. in d. c. ſuꝑ ſpecula, ubi dicā. Nā iſte tex. & ille fundāt ſe ad pœnā incurrendā ſuꝑ iſtis duobus, ſ. qñ exiuit clauſtrū. Itē ꝑꝑ audiendas
10 ſeu legendas has ſcīas ꝓhibitas. †Et cū ſum⁹ in pœnalibus, nō dēmus recedere à uerbis, maxime ubi īponit̄ pœna ipſo iure; ad hoc. c. cū ex eo, de elect. iuncto. c. ꝑpetuȩ, eo. tit. li. 6. facit qđ no. Io. An. in reg. in pœnis, de reg. iu. in Mercu. Nec dēt pȩna excedere caſum ꝓpriū, ut dicit tex. de pȩni. di. 1. c. pȩnȩ. Nec ēt ſubeſt eadē rō, qa fortius peccat, qui exiit clauſtrum principal̄r ꝑꝑ rem ꝓhibitā, q̄ qui exiit ꝑꝑ rem honeſtam, & principal̄r detinetur ꝑꝑ rem ipſam honeſtā, licet incidenter attētet rem prohibitam; facit quod no. in d. cle. ne in agro, in gl. ꝑalleg. & ad hoc nemo in hac mā aduertit. Dicam in d. c. ſuꝑ Spec. ubi doct. tangunt. q. de religioſo ſtu
11 dente ius ciuile in camera an incidat in pȩnā. †Quarto quȩro, an iſte tex. habeat locum in uouēte intrare religionem, qui tamen adhuc non intrauit. Sol. Io. An. poſt Pe. vr̄ uelle, q̄ ſic; pro hoc facit iſte tex. ibi, poſt uotum religionis poſt factā in aliquo loco religioſo profeſſionem &c. unde videt̄ quodlibet ꝑ ſe ſufficere ad pȩnā incurrendā. Item facit ſm eos, quia ex uoto q̄tum ad Deum religioſus eſt, & timendū eſt, ne ꝑꝑ hoc retardetur a uoto, ar. ſ. de uoto. c. lr̄aturā, & c. per tuas. Prȩterea religioſus pōt dici, ex quo ad ſeculum redire nō pōt. Ego puto hoc procedere, quando occaſione uoti iam intrauerat religionem, licet adhuc profeſſionē nō fecerit; & hoc innuit litera, dum requirit exitum a clauſtro. Secus ergo, ſi adhuc non intrauerat monaſterium, quia tūc uerba tex. ad iſtùm explicari nō pn̄t. Dicit tñ Io. An. hoc. c. hr̄e locum in profeſſo, tacite, uel expſſe, ar. c. ut periculoſa. ĩ. e. li. 6. qđ ſatis mihi placet, quia uerba non reſiſtunt, & in utriſq; eadem eſt rō. Quinto quȩritur, an hodie expectetur lapſus iſtorū duorū menſiū? Inn. q̄ nō in c. ſuꝑ ſpecula. ĩ. eo. Io. An. cōtra, de quo dicet̄ ibi; & hoc ultimum puto uerius.
12 †Venio nunc ad gloſſam, quā in hoc ultimo reſeruaui, quia ponit mām oīno ſeparatam a mā intrinſeca capl̄i. Inſtat. n.
b principal̄r, an ꝑtextu [b] boni futuri ſit malum cōmittēdum, ſeu res prohibita attentanda. Videtur. n. q̄ non per iſtum tex. quia prætextu bene tractandi negotia eccleſiaſtica, uel curandi languentium corpora nō permittit religioſis rem illicitam, ſ. leges & phyſicam audire. In cōtrarium oppo. de aliquibus iuribus, & tādem ſoluit, ut patet in ea, & loquitur aliq̄tulum intricate. Io. An. poſt Hoſt. clarius diſtinguit ſic, q̄ aut malum, quod cōpenſatur, eſt malum ex lege diuina; & tunc nō admittitur cōpenſatio, aut ex lege canonica; & tūc cōpenſari pōt authoritate papȩ, cū poſſit tollere malū, qđ ꝯſtitutio induxit; facit qđ legitur & not. in c. ꝓpoſuit, de conceſ. ꝑben. & de uoto, c. 1. & c. magnæ, & c. ſi Chriſtus, de iureiu. cū ſimi. & ſic pn̄t ad concordantiā reduci iura ſuꝑius alleg. Tu potes ſic diſtinguere latius, q̄ aut q̄rit̄, nunqd dēat admitti cōpenſatio in diuerſis ꝑſonis, aut in eadē. Primo caſu dic, q̄ nō dēt quis cōmittere malum, ut alius euitet maius malū, uel ut cōſequat̄ bonū ſpūale, uel corporale. qa nō dēt quis impendere aīam ſuam commodis alienis; ad hoc uide gl. no. 14. di. in ſum. & c. 1. facit. c. ne quis. 22. q. 2. & c. ſuꝑ eo, de uſu. & 14. q. 5. c. multi ſine pctō, niſi ſuꝑioris authoritas ad hoc hn̄tis ptātem aliud indulgeat; facit. c. qđ ꝑdeceſſor. 11. qō. 3. Secundo caſu ſubdiſtingue, aut q̄ritur, nunqd poſſit cōmittere malū, ut ipſe idem euitet maius malum, aut cōſequat̄ aliquod bonū. Primo caſu dic, q̄ in iure non eſt dare perplexitatem, ſ. ut quis ſit inter duo mala cōſtitutus, ita, q̄ alterum euitare nō poſſit. De quo ꝑ gloſſam not. 13. diſt. in ſumma. Sed quo ad fatuā opinionem & ſcrupuloſam conſcīam quis dr̄ perplexus; quo caſu cōſulitur, ut cōmittat minus malū, ut euitetur maius. Sic intellige. c. duo mala, & qđ ibi no. 13. di. & c. ſi quidē uerius. 33. q. 2. Scđo caſu nō licet ꝑtextu boni cōmittere malū, ut hic, & in d. c. multi, ſiue ſit malum de iure diuino, ſiue de iure poſitiuo, niſi ſuperioris authoritas ad hoc ptātem hn̄tis excuſet, ut c. gaudemus, & c. q̄to, de diuor. ut eſt uidere oī dic, cū per diſpenſationem receditur a iure poſitiuo, & qn̄q; a diuino in caſu ꝑmiſſo iuxta no. in c. cum ad monaſterium, de ſtatu. regu. & in c. innotuit, de elec. ſed tunc uirtute diſpēſationis illud prohibitum non eſt malum; & per hoc habes expeditam materiam &c. Abbas.

a Ergo contra, ſi monachus exiuit monaſterium, ut tēderet ad leges uel phyſicā, poſteà tendit ad logicā, nō euitabit pœnā hui⁹ decr. de quo uide per Arch. in c. nō dicatis. 12. q. 1. qui dicit, q̄ non licet eis, niſi authoritate ſui Prȩlati, dūmodò ītendāt Theologiæ, & uide ēt de hoc ipſum Panor. in c. fi. ĩ. e. in 4. col. in prin. & qñ ſit licitū clericis & perſonis eccleſiaſticis legere libroꝫ gentilium, ut Ciceronis, Vergi. & cæterorū, uide oīo & diſtinctè, ut per Do. in c. 1. & in c. legim⁹. in fi. 35. diſt. an ſcientia philoſophiæ ſit permiſſa, uide doct. in c. nō ne, uerſ. q̄ ſtudēs. 37. di.

ANT. FRAN.
Vtrū liceat clericis ſtudere legibus, an philoſophiæ, uel ſimilib⁹ ſcientiis, dicas, q̄ clerici uident̄ poſſe ſtudere & in legibus, & in Theologia, & ī canonibus, quia iſtæ ſciētiæ habent tantā cōformitatem inter ſe, ut una non poſsit haberi ꝑfecte ſine alia, ut ꝑ Io. An. in ru. de cō ſan. & affi. ſi enim clericus ſtuderet ſcientiæ philoſophiȩ, ut facilius poſſet ꝑuenire ad cognitionē Theologiæ, hoc putarē eſſe ſibi ꝑmiſſum. Sed caueāt, ne hoc faciant ex curioſitate inueſtigandi cognitionē rerū naturalium, quia hoc forſan non poſſent facere ſine peccato, & maximè quia ex talibus ſcientiis philoſophiȩ, & Aſtrologiæ facile poſſent retrahi à licitis. Et adde, q̄ debēt clerici, dato, q̄ habeant doctrinam & ſcientiam iuris ciuilis, aduertere, ne conſulant in cauſa, ubi ingeret̄ pœna ſanguinis, qa forſan non euaderēt irregularitatē per ea, quæ habentur in c. ſententiam ſanguinis, ne cle. uel mona. Et aduerte, quia clericus debet ſtudere, ut acquirat ſcientiam & intelligentiam, non aūt ꝑꝑ honores & dignitates, quia ſolet ſciētia facere hominem ſuperbum, ſm Bal. in tract. ſchiſma. in ulti. col. quē ipſe ponit in l. eam quam, C. de fideic. qđ etiam dixit Bar. in l. ut reſponſum, C. de trāſac. & tamen uerum, q̄ per ſcientiam totus mundus illuminatur ſecundum Bal. in auth. habita, C. ne. fi. pro pa. in 3. col. & idem ipſe in proœ. ff. in 4. col. ubi dicit, q̄ ſcientia eſt tanquam theſaurus, q non inuenitur, niſi per ſcrutantes eam.

SEB. SAPIA. An prætextu. ad hoc uide Fel. in c. illud, de maio. & obe. & in c. 1. col. fi. uer. & iſtum tex. amplia. ſ. de præſump.

SVMMARIVM.

1 *Clericus generalis procurator laicorum eſt deponendus, uel excommunicandus.6.nec poteſt eſſe officialis alicuius Principis.2.5.*
3 *Religioſus grauius punitur delinquendo, quàm laicus, quando facit ex contemptu, aliàs ſecus.*
4 *Clericus an poſſit ſaltem unũ negotium laici ꝓcurare?*
5 *Clericus poteſt eſſe delegatus Principis ſecularis ĩ unam cauſam.*
Argumentum de mandato iuriſdi.ad mandatum procuratorum ualidum eſt in iure.
7 *Clerici, nec Prælati poſſunt eſſe uicegerentes Principum ſecularium, nec poſſunt ſub eorum cura aliquam ciuitatem temporalem habere.*
Clerici poſſunt eſſe conſiliarij Principis ſecularis.

CAP. IIII.

1 SEd nec. † Clericus generalis ꝓcurator, uel iuſtitiarius Principis. ſecularis deponendus eſt, ſi religioſus ẽ, grauius punietur. ita cõiter ſummatur, & ego intelligo. tex. in pœna excõicationis, & nõ depoſitionis, ut ĩ. dicã. Diuidiť. Nã primò ponit ꝓhibitioné. Scd̃ò pœnã trãſ grediẽtiũ, ibi, *ſi quis autem*. Caſus literalis. Quidã clerici circa negotia ſecularia & ſub ſecularib. uiris plus debito ĩtẽdebãt, & eorũ iuſtitiarii fiebãt. Statuit ꝯciliũ Lateranñ. ꝙ null⁹ clericorum talia de cæterò exercere p̃ſumat. Si qs uerò ꝯ hoc uenire p̃ſumpſerit, ab officio eccľiaſtico fiat alien⁹, ꝑ eo, qđ miniſterio clericali neglecto, ut ſecularib. placeat, fluctib. ſeculi ſe immergit ꝯ doctrinã Apoſtoli dicẽtis, néo militãs Deo ſe negotiis ſecularib⁹ implicet, & ſi qs religioſorũ aliqd p̃dictorũ auſus fuerit attentare, ſeuerius caſtigeť. Ber.
2 † No. 1. & tene mẽti, ꝙ ſicut cleric⁹, uel religioſus nõ põt eẽ ꝓcurator laici, ita nec officialis Principis in iuſtitia exercenda. Ex quo infero, ꝙ ſi non põt eſſe officialis in iuſtitia exercenda, fortius non poterit aliud offm̃ ſeculare obtinere, ar. in authẽ. multomagis, C. de epi. & cl. & c. cũ in cunctis, de ele. & 23. q. 8. c. rep̃henſibile. Nam ſummũ bonum in reb⁹ eſt iuſtitiã colere.
3 12. q. 2. cũ deuotiſſimã. † No. 2. ꝙ data pari
a tate[a] delicti, grauius erit puniendus religioſus, q̃ clericus ſecularis. Dẽt. n. religioſus tanq̃ in ſtatu perfectionis nõ ſolum à uetitis, ſed ẽt a qbuſdã licitis abſtinere, ſm̃ Io. An. alleg. 11. q. 1. c. aliud, de pœ. di. 1. c. aliud. Aduerte, hoc procedit, ubi religioſus peccaret ex cõtẽptu, uel ꝯ uotũ, ſeu publicè cũ aliorum ſcãdalo, aľs aũt nõ uenit grauius puniẽdus, nec grauius peccat ꝑꝑ bona opera p̃cedẽtia iuxta illud Pſal. Si peccauerit iuſtus, nõ collidetur, qa dñs ſupponit manũ ſuã; uide de hoc latius per Io. An. poſt b. Tho. in c. accuſatus, de hęreti. li. 6. & qđ dixi in c. cũ qdã, de iureiur.
4 † Quæro primò, nũquid iſte tex. habet locum in oĩ ꝓcuratione? Inn. vr̃ uelle, ꝙ nõ. vr̃. n. intelligere in procuratore gñali, quaſi innuat ſm̃ Io. An. ꝙ bene poſſit clericus tractare unũ negotium laici; alleg. de ſimo. c. cum eſſent. No. bene hoc dictũ,
b quod plenius examinaui. ſ. c. 2.[b] & dic, ut ibi. tex. tñ in d. c. cum eſſent, non probat ſimpliciter id, ad quod inducitur. Loqtur enim, qñ clericus uult promouere negotium laici apud Papam; quod indubitanter põt, ẽt ſi ſit p̃latus, ut in c. per uenerabilem, iuncta ſupraſcriptione, qui fil. ſint legi. ſed nos loqmur, qñ aut ex̃ iudicium, uel in iudicio ſeculari uult promouere tanq̃ procurator negotium laici, ſed uide quod dixi in
5 d. c. 2. † Sed quæro, an in iuſtitia exercenda debeamus facere hanc diſtinctionem, ut unum negotium poſſit clericus expedire? crederẽ, ꝙ ſic. Ad qđ alle. pro caſu. c. in archiep̃atu, de rapto. ubi clericus uel prælatus põt eſſe delegatus Principis ſecularis, ẽt in cã criminali, & tenent doct. ĩ. eod. c. clericis, ſed gñalis officialis eſſe non põt; & multum bene facit ille tex. iuncto iſto, ꝙ unum negotium laici non vr̃ interdictum clerico, ut ſic ualeat argu. de mandato iuriſdictionali ad mandatum procuratorium, argu. eius, quod habetur in l. & quia de iuriſdi. omnium iudicum, & in c. pen. iuncto c. ſuſcitata, cum gl. ſ. de in integ. reſti. & no. hoc. quia Inno. nihil alleg. pro dicto ſuo, & uide de hac delegatione, quod dixi ĩ
6 capitulo ſecũdo, de iudi. † Sed quæritur, cum gñaľr clericus ſecularis uenit deponẽdus ex delictis, de quibus hic, in quo grauius punientur religioſi? Solu. põt dici, ꝙ ultra depoſitionem poterunt detrudi in arctioribus monaſteriis ad pœnitentiam peragendam, ar. c. tuę, de pœ. & uide de iſtis religioſis, quod no. in d. c. dilectus, de ſimo. Mihi tamẽ vr̃ ualde graue ſentire clericos fore deponẽdos ꝑꝑ tale exercitium iſtorum officiorum, maximè hodie, cum non ita acerbè delicta debeant puniri, ut eſt tex. opti. in c. fraternitati. 30. di. Vnde plus mihi placet, ut iſti debeant excõicari, & non deponi, niſi eſſent fortè incorrigibiles. Satis. n. per excõicationem fiunt alieni a miniſterio eccleſiaſtico, cum illa durante adminiſtrare, ſicut prius non ualent, aľs eſſent, ſeu efficerentur irregulares. 11. qõne. 3. ſi quis Ep̃s; de re iudicata. c. 1. li. 6. Facit 23. qõ. 3. c. certum, licet Ioã. And. in ſuo ſummario uideatur intellexiſſe de depoſitione, ſed id, quod dixi, plus mihi placet, maximè hodie; & facit c. 2. ſ. eod. ubi ſolum diſponitur, ꝙ ſi in fraudem capiuntur, non debet eis ab eccleſia ſubueniri. Probo etiam per c. clericis. ĩ. eo. ubi etiam depoſitio imponitur in caſu irregularitatis, ſed pro exercitio officii ſecularis infligitur ſolum excommunicatio, & hoc
7 puto uerisſimum. † Vltimo quęro, nunquid iſte tex. habeat locum in quolibet officio iuſtitiæ exercendæ? credo, ꝙ ſic, quia uerba text. ſunt multum generalia, & ratio generaliſſima, quia nemo militans Deo &c. Ratio enim præcipuè attendenda eſt l. cum pater. §. dulciſſimis, ff. de lega. 2. & in c. intelligẽtia, de uerborum ſignificatione. quare dicerem per iſtum textum, ꝙ clericus non poſſet eſſe Vicerex, uel Vicecomes uel Locum tenens alicuius Principis ſecularis, nec hr̃e ſub ſua cura aliquã ciuitatem, ſeu locum temporalem. Pro quo allego textum magis ſpecificum in c. clericis. §. primo, ĩ. eodem titu. uidetur tamen, quòd principis conſiliarii eſſe poſſunt, ut etiam ſentit Ioan. An. in d. c. clericis, ubi dicam, & intelligo textum etiam in prælatis, quia text. & ipſius ratio diſponit generaliter unde rubrica, ne clerici, uel monachi, comprehendit ẽt p̃latos ad hoc cap. ſuper ſpecula, in fine, infra eodem, ſicut in ſimili rubri. de ui. & ho. cle. comprehendit etiã prælatos, ut patet in nigro, & dixi ſuper rubri. nec ratio eſt reſtringenda. Abbas.

SEB. SAPIA.
a Data paritate. Vide Felin. in c. cum quidã, col. 2. uer. ſunt tamẽ tres caſus, ſ. đ iureiu. ubi tangit. quãdo religioſus graui⁹ peccet, quam laicus.
ZACHAR.
b Examinaui. ſ. c. 2. Adde quod ibi poſui in apo. ad eum in uer. ad unũ negotium. nu. 4.

SVMMARIVM.

1 *Clericus exercens iudicium ſanguinis, ab officio & beneficio deponitur 6.*
2 *Irregularis non eſt priuatus ipſo iure beneficio, ſed uenit priuandus.*
3 *Irregularitatem non incurrit clericus ex ſola debilitatione membri.*
Membri appellatione quid ueniat.
4 *Excommunicatio non fertur per iſta uerba, præcipio ſub pœna excommunicationis in contrafacientes, ſed eſt quædam monitio.*
5 *Clericus non poteſt tenere uices alicuius Principis ſecularis, licet non infligat pœnam mortis, uel membri, ſecus, ſi talis iuriſdictio ſit annexa ſuæ dignitati; quo caſu in ſanguinem, in membri mutilationem, non poteſt ſe intromittere.*
6 *Clericus in ſacris conſtitutus dicitur etiam ille, qui habet ordines minores.*
7 *Sacerdotis appellatione an ueniant clerici in ſacris, uel minoribus conſtituti?*

8 *Excommunicatio eſt potius medicina, quam pœna.*
9 *Prælati, uel clerici conſiliarii Principis ſecularis an poſſint impune conſulere Principem circa mortem alicui inferendam?*
10 *Clerici uel prælati poſſunt eſſe conſiliarii Principis.*
Irregularitas incurritur ex ſolo conſilio.
11 *Clericus an poſſit de cauſa criminali cognoſcere uice Epiſcopi.*
12 *Irregularitatem non incurrit Prælatus, ſi ſuus officialis punitur quem pœna ſanguinis ex generali mandato ipſius Prælati.*
13 *Irregularitatem incurrunt clerici bellantes etiam in bello iuſto de conſenſu Papæ.*
14 *Excõicatio ipſo iure infertur per iſta uerba, talis ſubiaceat excõicationi.*

CAP. V.

1 CLerici. † Clericus iudiciũ ſanguinis exercẽs ab offõ, & bñficio deponiť. h. d. priò. Excõicatus eſt hñs offm̃ p̃poſiti ſecularis, ſi monitus ñ deſiſtat. Sunt. 2. dicta. Scd̃m, ibi: *iubemus*. Caſus lit. Statuit Toletañ. cõciliũ, ꝙ clerici iudiciũ ſanguinis exercere nõ dẽant. uñ & hic ꝓhibet, ne clerici per ſe, uel ꝑ alios mẽbrorũ truncationes faciant, nec iudicẽt inferẽdas, & q ꝯ fecerint, honorẽ & locũ amittãt. Itẽ nullus ſacerdos offm̃ Vicecomitis, uľ ſecularis Prępoſiti hẽat, ſiqs ꝯ hoc uenire p̃ſumpſerit, & cõmonitus nõ deſtiterit, nouerit ſe excõicatũ. B. No. 1. ibi: *honore priuetur, & loco*, ꝙ incurrẽs irregularitatẽ ñ ẽ priuatus ipſo iure dignitate ſua, ſed dẽt priuari. Tex. n. loqť ꝑ uerbũ futuri tpis, ut ibi patet, priueť, iuxta no. in rľa, in pœnis, de reg. iur. li. 6. & in c. ſi diligenti, ubi plenè dixi de ſo. cõp. & exponit tex. Io. An. ibi: *honore*. i. ordine. Tex. ãt, ibi: *loco*, exponiť, i. bñficio. Senſus ergo lr̃ę eſt, ꝙ dẽt priuari offõ & bñficio, & ꝑ ꝯñs deponi. Quòd aũt ſit priua-
a tus bñficio[a] ſeu dignitate ip̃o facto, ur̃ ẽt ꝓbari in c. ex lr̃is, de exceſ. p̃la. ſentit Inn. in c. cũ noſtris, de cõceſ. p̃b. & hoc te-
3 ne mẽti. † No. 2. ar. optimũ, ꝙ ꝑ ſolã mortẽ, ſeu mẽbrorum truncationẽ qs incurrit irregularitatẽ, ſecus ergo, ſi aliã uĩ dictã ſanguinis exerceat. Ad idẽ. c. in archiep̃atu, ĩ ſi. de rap. Quod ãt dicit tex. in cle. ſi furioſus, de hom. de mutilatione
b dẽt exponi pro detrũcatione. uñ ſi debilitať mẽbrũ[b], nõ per hoc efficiť clericus irregularis, ar. 1. q. 1. c. ſicut urgeri, & uide qđ no. Gaſp. de Cal. in c. 1. q cle. uel uo. ubi tetigi. Quid aũt proprie dicať mẽbrũ, uide ꝑ Bar. in. l. 2. ff. de publ. iud.
c ubi cõcludit ꝙ mẽbrũ[c] ꝓprie eſt illud, qđ hẽt certũ offm̃ diſtinctũ, ut pes, manus, & ſiľia. Pro quo ego alle. tex. in c. ſingula. 89. di. & alibi hũc articulũ recolo latius explicaſſe, iõ
4 hic ultra nõ procedã. † Tertio no. ꝙ ꝑ hæc uerba, p̃cipio ſub interminatione anathematis ſeu ſub pęna excõicationis, qđ idẽ eẽ, nõ ferť excõicatio ip̃o facto in ꝯfacientib. ſed eſt cõminatio. Hinc colligiť, qa in fine poſtmodũ fulminat excõicationẽ, monitione tñ p̃cedẽte, de quo uide bo. gl. in c.
5 unico, de ſagit. † No. 4. hic expreſſum, ꝙ clericus nõ p̃t tenere uices Principis in iuriſdõne ſeculari exercercenda, licet, non infligat pęnã mortis, uel mẽbrorũ detrũcationẽ. Qđ intellige, qñ hęc uult facere tanquã officialis Principis ſecularis, ut in c. ſed neq; ſ. eo. ubi dixi. Secus ãt, ſi iuriſdõ ſecularis eſſet dignitati ſuæ annexa, qa tũc p̃t per ſe exercere, dũmõ nõ inferat pœnã mortis: uel mẽbrorũ detrũcationẽ. Et idẽ dic, ſi ipſam iuriſdõnẽ hẽt noĩe proprio, puta rõne patrimonii. Ad hoc uide bo. tex. in c. ſi. ĩ. e. ti. li. 6. quod ur̃ procedere in Prælato religioſo, ut in c. dilectus de off. ord. & ĩ c. auditis, de p̃ſcr. & in c. inter dilectos, in prin. de ſi. inſtr. qđ
6 limita, ut no. in c. recolentes, de ſta reg. † Vltimo not. iſtum tex. in ſi. ꝓ his, q̃ dixi. ſ. c. proxi. ꝙ clericus nõ eſt deponẽdus ex eo ſolo, ꝙ eſt officialis principis ſecularis: ſed excõicať. Sequiť tñ ꝙ peccat mortaľr, qa excõicatio non ferť niſi ꝓ
7 mortali, ut in c. nemo, & in c. nullus. 11. q. 3. † Quęro, quia tex. loqť de cõſtitutis in ſacris, qd de cõſtitutis ĩ minorib⁹? Inn. dicit, ꝙ idem. Dicit tñ Hoſt. ꝙ his, q ſunt in ſacris, magis imminet periculũ, qa nec ꝯhere p̃nt, & ſunt irregulares. Mihi placet; ꝙ habeat locũ in minoribus prima pars capľi, qa ꝑ ĩpoſitionẽ illarũ pœnarũ incurrit irregularitatẽ, qua rõne dẽt deponi ita cõſtitutus in minorib. ſicut in maioribus, ut leg. & no. in c. non ab homine, de iudi. & ad iſtũ text. dic, ꝙ uerbũ ſacris, ſumiť largè. Nam oẽs ordines eccleſiaſtici ſunt ſacri. De quo vi-
8 de bo. gl. 32. di. in ſum. † Sed circa ſcđ am partẽ capľi, quæ facit mentionẽ de ſacerdote dubitari p̃t magis, quaľr ſumiť illud uerbũ, an ſtrictè pro p̃sbytero, an largè. Hoſt. exponit multum large. exponit. n. tex. ibi: *ſacerdos factus, uel fiendus*. uel. i. clericus, de coha. cler. c. 2. & cũ hac expoſitione ſua trãſeunt hic cõiter do. Et puto ꝙ reſpũ clericorũ in minorib. cõſtitutorũ, q ſunt ſine aliquo bñficio, nõ hẽt locũ arg. eorũ, q̃ dixi in. c. 1. ſ. e. ubi hoc ſentire vñr doc. in c. 2. de poſt. dũmõ ñ exerceãt ſęua. Pro hoc ẽt facit, qa uerbũ, ſacerdos nõ p̃t ad iſtos cõgrue adaptari, ut in c. 2. de coha. cleri: ſed arbitror tex. intelligẽdũ in cõſtitutis in ſacris, q largo mõ p̃nt appellari ſacerdotes, ut in d. c. 2. & quod ibi no. & licet hęc cõſtõ uideať pęnalis, & ſit reſtringenda, tñ habito reſpũ, quia excõicatio nõ infligiť ipſo facto, ſed requiritur p̃cedẽs monitio. Itẽ qa excõicatio ẽ magis medicina, quã pęna, ut ĩ c. cũ medicinalis. de ſen. exc. lib. 6. & ꝙ hęc cõſtõ tẽdit ad decorẽ eccleſię, nõ dẽt illud uerbũ ſtrictè ſumi, arg. eorũ, quę no. gl. in c.
9 ſciat cũcti, de ele. li. 6. † Quęro, qd ſi p̃lati ſunt in cõſiliis Principum, & quęritur eis de pęna imponenda in delicto grauiſſimo, ꝓ quo forte uenit imponẽda pęna mortis, uel mẽbrorũ detrũcatio, q̃riť, an aliquis ueniat illa pęna puniendus? So. dicit dñt Hoſt. & Io. An. ꝙ ſi reus eſt ĩ cã abſoľonis, p̃nt conſulere illũ abſoluẽdũ. Si ãt in cã dãnationis, nullo mõ cõſulãt, ex quo caſus imminet de p̃nti, niſi ueniret ĩponẽda pęna corporalis leuis, ar. in c. in archiep̃ſ. de rap. Si ãt nõ ĩminet caſus, tũc bñ p̃nt de iure rñdere, ar. 23. q. 6. c. 1. & idẽ. no. ĩ c. ex lr̃is, de exceſ. p̃la. ubi uide. † No. ex his, ꝙ p̃latus p̃t eſſe cõſilia-
10 rius principis ſecularis, licet nõ dẽat eẽ officialis iuſtitiæ exercẽdæ, qđ mihi ſatis placet, ar. eorũ, q̃ dixi de laicis ĩ c. 2. & ĩ c. nouit, đ iud. ubi recurrebať ad iudiciũ eccleſiæ, & meli⁹ ĩ c. ꝑ uenerabilem, qui fil. ſint legi. ubi ꝓ arduis dubiis recurriť ad papã ẽt ꝑ prĩcipes ſeculares. Sed quatenus dñt iſti prędicti, ꝙ in cã abſoľonis p̃nt cõſulere, ego dicerẽ cauẽdũ, ne in cã abſoľonis ĩmineat pæna talionis ꝯ acto rẽ, & ſic ſit cã mortis actoris. Nã irregularitas ꝯhiť ẽt ex cõſilio, ut in c. ſi qs uiduã. 50. di. de quo tñ uide plene gl. 51. di. in c. 1. vbi tractať, an aduocatus ꝓ reo incurrat irregularitatẽ, ſi illo abſoluto puniť accuſator pęna talionis. † Vlterius
11 q̃riť, nũqd clericus poſſit cognoſcere de cã criminali uice Ep̃i? doc. ꝙ ſic, qa non imponitur pęna ſanguinis, ſed detruſiõis ſeu qd ſiľe, de pę. c. tuæ. Itẽ dñt, ſi uult cognoſcere uice alicuius ſecularis, dũmõ a pęna ſanguinis abſtineat, de quo remittit Hoſt. ad no. in d. c. in archiep̃atu. Ego intelligerẽ, qñ eſſet deputatus delegatus ad certã cãm: ſecus aũt, ſi uellet cognoſcere tãq̃ officialis, ut hic, uel ſi Princeps

ZACHA.
a Non ſit priuat⁹ beneficio. Addẽ quod diffusè & remiſſiue no. ĩ apo. ad iſtum in c. niſi num. 4. in uerſi. ipſo iure, ſ. de renũ
ZACHARI.
b Si debilitať mẽbrũ Adde Car. in c. 1. ꝑ iſtum] alle. ſ. qui cle. uel uo. ubi dicit, ꝙ bonũ eſſet, ꝙ talis clericus peteret diſpẽſationẽ, de quo ꝑ Fel. in c. cũ illorũ col. 3. uer. Et adde ꝙ gl. fin. ĩ. de ſen. excom.
SEB. SAPIA.
c Mẽbrum. Vide Bar. Bald. & alios in l. non ſunt liberi, ff. de ſtat. ho. Ange. de Are. in tract. maleficiorũ uer. membrum, & Felin. in c. ego, in prin. ſ. de iureiu.

SEBA. SAPI.
a Licentiā. Vide Feli. in c. petitio, uerſi. limita iſtam concluſionē. ǰ. de homicidio.
ZACHAR.
b Imponitur pęna ipſo facto. Ad de Lu. Ro. ſing. 1. & 2. cuius meminit Fel. in c. de regularibus ǰ. de ſimo. & in c. ex parte. in prin. ſ̄. de offi. del. Matth. Matheſi. ſin. 12. inci. no. ꝙ ubicunque, ubi plenè Ant. Corſe. ſin. ſuis ī uerſi. oīno, & Phil. Frā. in c. 1. nu. 5. & ibi in apo. Cel. ī uer. uerbū ipſo iure, đ ui. & hon. cle. li. 6.
ANT. FRAN.
Dicas circa hoc ꝙ ipſo facto, & ipſo iure idē ſunt, ut per Bar. & Alexā. in. l. 1. ff. de his q̧ no. infa. Et adde, ꝙ pœna dr̄ inferri uel cōmitti ipſo iure, qñ lex ipſa ꝓnūciat adeò, quòd nō ē mediū inter ſententiā & pronūtiationē, puta, quia utitur uerbo ſubiaceat, uel uerbo, incurrat, uel ſi nulli uerbo, ut per Io. An. in c. perpetuæ, de elect. libr. 6. in nouel. & notat Bal. in aut. habita, ī. 6. col. C. ne filius pro patre, & Alex. in. l. 1. ff. pro patribus. Et adde, ꝙ iſta uerba, ipſo facto, importāt. i. ſine miniſterio iudicis ſ̄m Bal. in l. 1. C. de ſecū. nup. ubi dicitur, ꝙ requiritur aliqua ſentētia. licet Card. de hoc dubitauerit, in cle. 1. de pęnis, & uide Io. An. in c. Felicis, de pęnis, lib. 6.
SEB. SAPIA.
c Pœna. uide Feli. in c. Rodulphus, col. 22. uer. conſidera, ꝙ aut uerbū ſ̄. de reſc. Iaſ. in. l. 2. in 5. no. C. de iure emphyteotico Feli. in c. ex tenore, col. 7. ſupra de reſcrip.

uellet ſibi delegare uniuerſitatē cārū ſecularīū. Nā credo, ꝙ ñ ſit ſibi licitū acceptare: qa ñ dēt ſe iſtis actiōib. īplicare, ut ſ̄ c. ꝓxi. & ar. 11. q. 1. c. te q̧dē, & qđ dixi ī
12 c. 2. đ iud. †Gl. 2. ē facilis & uera, ꝑter quā ī eo, qđ q̄rit q̧d dēt facere Prælatus, cum hēt iuriſdōnē tꝑalē, & rñdet, ꝙ dēt alicui facere ꝯmiſſionē gñalē, ut faciat iuſtitiā. Tu dic, ꝙ ēt p̄t ſp̄ał̄r caſū occurrētē delegar̄, ut īquirat, & iuſtitiā faciat, nec īcidit ī irrł̄aritatē, licet officialis ſuus, uel ali⁹, cui ꝯmiſſerit, pęnā ſanguinis iuſtitiā exequēdo īflixerit, ut ē hodiè tex. ī. c. ſi. ǰ. e. ti. li. 6. & dic, ut ibi. Optabat tñ Ho. ꝙ aut clericis cōcederet̄ ꝑ ſe iuſtitiā facere ſecularē, ubi talē iuriſdōnē hñt, & ſine metu irrł̄aritatis, aut ī totū tolleret̄ eis iuriſdō tꝑalis, cū ꝯmiſſio hmōi cārū ſit ꝯ̄ iura, ut in. l. 1. ff. đ of. ei⁹ cui mā. ē iuriſd. nec dubiū ē ſ̄m eū, qui p̄p̄ poſſit ī hoc ꝓuidere, ut hoc poſſit fieri ſine pęna irrł̄aritatis, uxta no. ī c ſicut dignū, de hom.
13 †Not. hoc ult. & tene mēti. & alle. tibi in ſił̄i aliud notabile dictū Io. Cal. ī c. pe. de
a hom. ubi dicit papā poſſe dare lnīam[a] clericis ītereſſendi ī bello ſine metu irrł̄aritatis, qa hęc irrł̄aritas, q̄ ꝯ̄hit̄ ex actu ī ſe licito, ē a iure poſitiuo, ad hoc facit, c. is, q̧, de ſen. exc. li. 6. & no. Inn. ī. c. ad audiētiā, de hom. Mihi tñ de honeſtate nō placet motiuū Ho. ñ. n. ē honeſtū, ut clericus q̧ ē miniſter unitatis & māſuetudinis, debeat exercere uīdictā sāguinis, ꝑ̄ſertī ubi uenit imponēda pęna mortis, & uide ad
14 hoc qđ no. ī. c. nouit, đ iud. †Quærit gl. ſi. an ip̄o iure excōicatio ferat̄ hic p⁹ monitionē? rñdet, ꝙ ſic ꝑ hoc uerbū, ſubiaceat. No. bñ đ ſignificato h⁹ uerbi, ſubiaceat, ꝙ licet ſit futuri tꝑis, nihilomin⁹ pęna imponit̄ ipſo facto,
b [b]& hoc approbat Pet. & dicit ꝓbari ꝑ c. ſi q̧s ſuadēte. 17. q. 4. ubi ponit̄ uerbū, ſubiaceat, ꝙ tñ ab oīb. intelligit̄, ꝙ ſit canō latæ ſnīæ, & uı̄ ꝓbari. ǰ. de ſen. excō. ꝑ totū. Et cū hoc dicto trāſeūt cōiter doc. hic ꝑ̄ter d. An. q̧ dicit,
c ꝙ aut pęna[c] īponit̄ ꝑ uerba futuri tꝑis relata ad iudicē, & tūc pœna īponit̄ ip̄o iure, ut hic. Aut referūt̄ ad ptē, & req̄rit̄ ſnīa. Ad hoc qđ no. ī c. ſi diligēti, đ fo. cōp. & ī reg. ī pœnis, de reg. iu. li. 6. Sed mihi hęc theorica nō placet. Primo, qa hoc uerbū, ſubiaceat, ñ refert̄ ad iudicē, imò ē īperſonale. Itē q̧d ſi dicat̄ excōicatiōi ſupponat̄. uł ſupponas, dicemus ꝙ ſit latę ſnīæ? certe hoc ſentire abſurdū ē iuxta no. ī d. c. ſi diligēti, ꝑ al. ubi plenè tetigi mām, & ī l. ī criminali, ff. đ iuriſ. om. iud. & ī c. 2. đ alie. iu. mu. & ī c. q̧ſq̧s, đ ele. cū ſi. Vñ aduerte tu lati⁹ & primo circa ſignificatū h⁹ uerbi, ſubiaceat, hēs gl. hic, cū qua trāſeūt cōiter doc. ꝙ excōicationē, ſeu pęnā īp̄o facto īfligat. Idē uoluit gl. ſi. ī c. unico, de iureiu. li. 6. ī ſi. & facit qđ no. Io. An. ī c. licet, decri. fal. ꝯ̄riū a pte ſentit Inn. in c. cū & plātare, de priu. in ſi. & cū eo trāſit ibi Io. An. & cōiter alii doc. & facit theorica illa cōiter tradita, ꝙ ubi pęna īponit̄ ꝑ uerba futuri tꝑis, ē ꝑ iudicē inferēda, ut no. in iuri. ꝑ alle. Ego pro concordia dicerē ſic, ꝙ qñ pœna īponit̄ per uerba futuri tꝑis denotātia executionē actus, ꝙ pęna ītelligit̄ īpoſita ipſo facto, & ī hoc caſu ītelligo iſtū text. & dictū. c. ſi q̧s ſuadēte, cū ſi. Nā uerbū, ſubiaceat, non uı̄ ex ſui ſignificato exigere miniſteriū alicuius. cū denotet executionē. Siłe in uerb. ſit. uñ ſi dr̄: ſit excōicatus, ītelligit̄ ipſo iure, ut no gl. in c. quīcūq̧, de hære. li. 6. & ſentit gl. in l. in criminali, C. de iuriſ. om. iudi. de quo uide qđ dixi in c. 1. de fo. cōpe. ubi glo. uı̄ in ꝯ̄riū. Aut pęna īponit̄ ꝑ uerba futuri tꝑis denotātia actus exercitiū, ſeu facti miniſteriū, & tūc pęna uenit imponenda per ſnīam iudicis, & hoc caſu ꝓcedit theorica cōis, circa quā uide, quod plene dixi in c. ſi diligēti, de fo. ꝯp. Ab.

SVMMARIVM.

1 *Clerici an & quo caſu poßunt licite negotiari.*
2 *Laici quo caſu poßint eccleſiam conducere ſaltem quo caſu reditus ſuos.*

CAP. VI.

SEcundum. Breue eſt, tria dicta cōtinens, & p̄t ſic ſummari. Non licet clericis, uel monachis lucri cā negotiari. hoc primò. Monachi. nequeūt noīe ꝓprio cōductas poſſeſſiones hr̄e. hoc ſcđo. Laicis nō dēt ecc. titulo cōductiōis
1 cōcedi. hoc tertio, & ꝑtes patēt. †Et quæro circa primā partē, quare dicit, ꝙ nō licet clericis negotiari lucri cā? Sol. dic ꝙ negotiatio, q̄ nō fit lucri cā, nō eſt eis ꝓhibita. Pñt. n. uēdere, & emere, ut eorum neceſſitas exigit, nō tñ principał̄r ꝑ̄ lucrū. Ad hoc cle. pñti. de cēſi. & c. q̄ q̄, e. ti. li. 6. ꝓpriè tñ & ſtrictè q̧s dicat̄ negotiator, uide bo. tex. in c. eiiciēs, & c. qm̄ nō cognoui. 88. di. & ꝑ Bar. ī proę. Dige. & in. l. ſeruis, legatis, ff. de le. 3. quinimo dicit hic Inn. ꝙ ēt lucrū nō ē clericis ꝓhibitū, qñ ꝓuenit ex oꝑa, ſeu reb. eorū, ar. ſ̄. c. 1. ītelligo hoc dictū, qñ clericus operat̄ ꝑ̄ lucrū ſuadēte neceſſitate, ał̄s āt nō dēt clericus; uel monachus tał̄r negotiari. hoc uı̄ ꝓbare tex. ſi recte pōderet̄ ī d. c. 1. & ibi tetigi, facit. c. fornicari. 88 di. & ſic in cā neceſſitatis ītelligo gl. 14. q. 4. ī ſū.
2 †Scđo circa ſcđam ꝑtē q̄ro, q̄re tex. prima ꝑte facit mētionē de clericis & monachis, & ī ſcđa ſolū ſubiecit de monachis, cū cōductio alienarū rerū ſit ꝓhibita ēt clericis, ut in c. peruenit, 76. di. ſol. dicit Hoſt. & bñ, ꝙ iō de clericis ſecularib. nō repetiit, qa illi pñt ſuo noīe neceſſitate inſtante res cōductas hr̄e, ut in d. c. ꝓuenit. Monachis aūt nullo mō hoc licet noīe ꝓprio, & hoc caſu loq̄t̄ iſte tex. Diuerſitatis rō ē: qa clerici ſeculares pñt hr̄e propriū. monachi aūt nihil ſibi appropriare pñt, de teſt. c. req̄ſiti. §. ſi. & 12. q. 1. c. nolo, & c. nō dicatis, & đ ele. ſi religioſis, li. 6. cū ſi. noīe āt monaſterii pñt ꝓ eorū neceſſitatib. hr̄e, ſicut clerici, ut in gl. ꝓbatur in. c. dilecti, de deci. cū ſi. Circa tertiā ꝑtē q̄ro, qa hic ꝓhibetur laicis hr̄e eccleſiā ad firmā, i. cōductā, & ē uulgare loci q̧d in clericis ſecularibus? Itē an in laicis ꝓcedat hęc ꝓhibitio īdiſtīcte? So. ꝓ hoc alle. tibi tex. no. ī c, q̄relā, ne p̄la. uices ſuas, & ibi hēs đ hoc bo. gl. ex qua collige, ꝙ oēs obuenciones eccleſię pñt clerico locari, & largo mō dr̄ locari ip̄a eccleſia, ut ibi: laico āt nō p̄t hmōi locatio fieri rōne ſpūaliū obuētionū, ne eccleſia ſubiiciat̄ regimini, ſeu diſpoſitioni laicorū, ut hic, qđ tene mēti, facit c. in noua. & qđ ibi no. 16. q. 7. & qđ no. Inn. in c. 2. de iudi. & 89. diſt. c. indicatum, ubi bo. tex. cū gloſſ. Inſtāte tñ magna neceſſitate poſſet fieri talis, uel cōſimilis cōceſſio laico. nō tñ ut ipſe regat eccleſiā ſed ut per aliū eā faciat gubernari, & firmat Io. An. in c. ex rōne, de ęta. & qual. ubi uide ꝑ eū. uñ puto, ꝙ clerico p̄t locari eccl. ſ. ut ipſe hēat curā regiminis eccleſię eā officiādo, & de ꝓuentib. rñdēat in certa q̄titate rectori; & ſic intelligo illud. c. q̄relā. Ex cā. n. hoc fieri p̄t, ar c. cū ex eo, de elē. li. 6. & c. peruenit, de ap. cū ſi. Laico. aūt nō p̄t taliter eccleſia cōcedi, niſi ſtāte magna neceſſitate modo p̄dicto, ar. in d. c. ex rōne. & hic. Temporalia uero bene pñt laico locari, & ēt fructus decimarū, ut in c. ueſtra, de loca. facit. qđ no. t glo. ī d. c. indicatū, & cle. 1. de re. ec. nō alie. ſed reditus ſpūales ꝓuenientes ītra eccł̄iā, ut obł̄ones, & ſiłia, nō credo poſſe laicis non

cis cōcedi, ne uideāt̄ hr̄e admiſtrōnē eccł̄ię, & hoc caſu ītelligo iſtū tex. facit dictū, c. in noua, & uide oīno, qđ p⁹ Hoſt. no. Io. An. in d. c. ex rōne, ubi firmat, ſi eccleſia ſit onerib. aggrauata, ita, ꝙ nō pōt releuari, niſi ꝑ laicū, ꝙ poterit diſpēſatione Ep̄i laico ad tp̄s cōcedi, ut ipſius curā hēat mō prædicto, qđ tene menti, alleg. in arg d. c. ueſtra, de loca.

SVMMARIVM.

1 *Prælati magis peccant delinquendo, quam alij propter malum exemplum, quod alijs dant.*
2 *Monachi corriguntur per epiſcopum loci, quando Abbas eſt uel negligens, uel diſſolutus.*
3 *Monachi & alij religioſi male uiuentes in monaſterio. & incorrigibiles ſunt remouendi a monaſterio. & alij in locum eorum ponendo. 8.*
4 *Monaſterium non poteſt per Epiſcopum ſine cauſa ſpoliari monachis, ut alij alterius ordinis ponantur in eo.*
5 *Monaſterium ſi habet monachos incorrigibiles, an & quo caſu poſſint in eo, clerici ſeculares poni.*
6 *Religioſi, an & quo caſu debeant obſeruare omnia in regula contenta ſub præcepto peccati mortalis.*
Regula an & quando obliget ad peccatum ipſum non ſeruantem.
Verba præceptiua, exhortatiua, communia, an & qñ inducant neceſſitatem.
7 *Peccatum ueniale, ſi eſt in conſuetudine, conuertitur in mortale.*

CAP. VII.

RElatum Monachi incorrigibiles đ monaſterio expellunt̄, & reformabitur monaſteriū de fratrib. alterius ordinis, ſi de monachis eiuſdē ordinis reformari nō p̄t. h. d. Prīo excellus. ſcđo corrigi mādat, ibi. *ideoq̧*. Caſus lr̄alis. Monachi cuiuſdā monaſterii de. N. ſeculariter uiuebāt religione neglecta. uñ mādat pa. Diœceſano Ep̄o quaten⁹ app. re eos ꝯpellat ad obſ̄uātiā regularē, ꝙ ſi dixerint ꝯ̄, īde remoueāt̄, & ſi nō p̄t reformare de monachis eiuſdē ordinis, fratres alteri⁹ ordinis ī illud īducat, ut labores impiorū iuſti edāt, &
1 tādē illi cōfuſi rubore ad ſui ordinis obſeruātiā reuertātur.
a B. †No. 1. ꝙ aggrauat̄ pctm̄ alicui⁹, maximè religioſi, [a] uel clerici ī eo, ꝙ delinquēdo aliū corrūpit. Exēplū, de uoto. c. magnę, & uide bo. tex. ī c. p̄cipue. 11. q. 3. ubi dr̄. Scire p̄lati dēnt, ꝙ ſi ꝑuerſa unq̄ ꝑpetrāt, tot mortib. digni ſunt, quot ad ſuos ſubditos ꝑditiōis exēpla trāſmittūt, & uide qđ no.
2 in c. de hoīe, de cele. miſ. †No. 2. ꝙ regulares pñt ad obſ̄uantiā rł̄æ cōpelli ēt ꝑ Ep̄m, ut hic. Prīo. n. dēt ꝑ eorū Abbatē cōpelli, ut in c. 3. de ap. & c. q̄to, de of. or. ſed ſi ipſe negligit, uel pariter uiuit diſſolutus, ſuccedit in correctiōe ep̄s, ut in d. c. q̄to, & hic. & ī c. Abbates, & c. monaſteria. 18. q. 3. †No.
3 3. ꝙ religioſis oīno reſiſtūt uiuere, rł̄r, pñt de monaſterio ex-
4 pelli. Hodie tñ circa expulſionē, ut euitet̄ uagatiōis ꝑiculū, arbitror dr̄e obſeruari, qđ hr̄ in c. ſi. de reg. †No. unū caſum in quo licite p̄t alterari ſtat⁹ eccleſię. Nā ſi nō p̄t reformari de monachis eiuſdē ordinis, p̄t reformari de monachis alteri⁹ ordinis. ut hic. Ex quo colligo ar. ꝙ ceſſante cā nō pōt Ep̄s alterare ſtatū eccleſię religioſorū. dixi de religioſis, qa ſec⁹ in regularib. Nā fauore religiōis poſſet Ep̄s eccł̄iā ſecularē trāſformare in regularē, ut in c. Ap̄ł̄icę, de do. & in ca. bonæ rei, 12. q. 2. uide ꝑ gl. ī c. ad audiētiā, de ecc. ędi. †q̄ro, q̧d ſi nō repiant̄ regulares ēt alteri⁹ ordinis, ꝑ quos poſſit monaſteriū reformari? Sol. dicit Io. An. ꝙ tūc poterūt inſtitui ſeculares ꝑ c. relatū, đ reli. do. ubi ꝓbat̄. Dic ergo, ꝙ primo dēnt induci monachi monaſterii ad obſeruātiā, ut hic & ſi ſint incorrigibiles, dēt reformari de monachis eiuſdē ordinis, ſi hr̄i pñt, ut hic, & in defectū dēnt aſſumi de alio ordine. oīb. aūt deficiētib. recurrēdū eſt ad clericos ſeculares, ut in d. c. inter quatuor, & ſic eſt caſus, in quo p̄t ep̄s eccleſiā regularē reducere ad ſtatū ſecularē. †Scđo q̄ro, an re-
b gula [b] religioſorū ſit in p̄cepto? uı̄ ꝙ ſic, ar. c. cū religioſi cōpellūt̄ ad eius obſeruantiam, ut in c. 3. de ap. Io. Bn. p⁹ Hoſ. dicit hoc indiſtincte ꝓcedere quo ad tria ſubſtantialia, de q̧b. in c. cū ad monaſteriū, de ſta. reg. Alia uerò nō putat ſub p̄cepto, ał̄s uix un⁹ de multis ſaluaret̄, & ꝑ hoc ſ̄m cū cōmēdat̄ rł̄a p̄dicatorū, ꝑ q̄ trāſgreſſores cōſtitutionū ad pœnā obligāt̄, nō autē ad mortalem, niſi in his, q̄ in ſe ſunt mortalia. De fratrib. āt minorib. remittit ad ea, q̄ hñr de uer. ſig. in cle. exiui, §. cū igit̄ & ſeq. & ſic trāſeūt doc. ſequētes. Sed tu uide lati⁹ hāc mām ꝑ be. Tho. 2. 2. q. 186. art. 9. cui⁹ dicta retulit ī ꝑte Arch. 27. q. 1. c. 1. & Io. Cal. in c. 1. de cōſti. dixi in c. Nā cōcupiſcētiā, e. ti. ubi uide. Et ꝯclude ꝙ ſi religioſus uenit ꝯ̄ ſubſtantialia religiōis, ſ. caſtitatē, pauꝑtatē, & obediētiā peccat mortał̄r, qa ꝓfeſſio, ſeu uotū uerſat̄ principał̄r circa iſta, trāſgreſſio aūt maxime circa p̄dicta īducit mortale. ut
a ꝓbat̄ ī d. c. 1. 16. q. 1. Idē ſi religioſus peccat ꝯ̄ alia cōtēta ī rł̄a ex cōtēptu. ad hoc facit qđ no. gl. x. di. c. q̧s āt, & ꝑ Colle. in c. 1. de cōſt. & qđ dixi ī c. 1. de ui. & hon. cle. Nā pctm̄ contēpt⁹ eſt grauiſſimū p̄ſertī ī religioſo. Ad hoc uiđ, qđ no. Io. An.
a ī c. accuſat⁹, de hæ. li. 6. Aut nō peccat ex cōtēptu, & tūc aut loq̄t̄ ꝑ uerba p̄ceptiua uel æq̧pollētia, aut ꝑ uerba exthortatiua
b aut ꝑ uerba cōia, Prīo caſu īducit mortale, qa uenit ꝯ̄ uotū, cū ueniat ꝯ̄ obediētiā q̄ eſt de trib. ſubſtātialib. rł̄ę. Sicut. n. peccaret mortał̄r ueniēdo ꝯ̄ p̄ceptū ſuꝑioris, ut ī c. 2. de maio. & obe. & 14. q. 1. ca. qđ p̄cipit̄, ita & ſi uenit ꝯ̄ p̄ceptū rł̄æ, & idē ſi rł̄a loq̄t̄ per uerba ęq̧pollētia pręceptis, puta ꝑ uerba expreſſè ꝓhibitiua. Nā exp̄ſſa ꝓhibitio ęq̧parat̄ p̄cepto, ut no. Arch. 56. di. in ſumma. Quid āt ſi diſponit ꝑ uerba imꝑatiui modi, an talia uerba ęq̧polleāt p̄cepto, uide tex. no. in cle. exiui, ꝑ all. in §. itē. qa. ubi cōcludit̄, ꝙ ſ̄m ſubiectā mām p̄t hoc dep̄hēdi, quaſi in pōderoſis, uideāt̄ hr̄e uim p̄cepti, alias ſec⁹, & hoc p̄t colligi ex circūſtātiis. Secūdo caſu, cū rł̄a loq̄t̄ ꝑ uerba exhortatiua, nō obligat ad pctm̄. 4. di. c. deniq̧. §. hæc & ſi legib. facit qđ no. ī c. 1. de ui. & ho. cle. Tertio caſu, cū diſponit per uerba cōia, ut ꝑ uerba, cōſtituim⁹ uł ſiłia uerba & tūc, ex quo eſt ſtatutū nouū, ñ obligat rł̄r ad mortale, ſ̄m Tho. & alios, qa uotū ſeu ꝓmiſſio uerſat̄ principał̄r circa iſta tria ſubſtātialia, ſuꝑ q̧b. eſſentiał̄r ē fundata uita rł̄aris. Alia aūt in rł̄a cōtenta ueniūt acceſſorie ad illa tria. Et idē dicit in trāſgrediēte legē Papæ, uł alteri⁹ ſuperioris, qñ diſponit mō p̄dicto. Nam ut dicit bea. Tho. ſicut. n. nō oīs trāſgreſſio legis inducit pœnā mortis tꝑalis ita nec pœnā mortis ęternæ. q̄ induceret, ſi peccaret mortał̄r, qa quodlibet peccatū mortale eſt dignū morte ęterna. 15. diſt. unū oratoriū. Durū. n. eſſet ſ̄m bea. Tho. ꝙ trāſgreſſio cuiuslibet articuli regulę obligaret ad mortale, cū ſtat⁹ religioſorū ęq̧paretur portui trāquillo, uita uerò ſeculariū mari fluctuanti. Pro quo facit tex. Hiero. cū glo. 17. q. 2. c. nos nouiſim⁹.
Nam ſi diceremus contrarium, uita re-

ZACHA.
a Religioſi. adde iſtū in c. cū quidā, ī prin. ſ̄. de iurei. & ibi Feli. col. 1. uer. prima declaratio.
SEB. SAPIA.
a Religioſi. Vide Bal. ī l. 1. C. ſi ſ̄. extero, & Ab. in c. niſi, ſ̄. de oſt. dele.
SEBA. SAPI.
b An regula. Vide Matt. in no. 78. inci. no. doctrinam mirabilē, ubi dicit, ꝙ quotieſcūq̧ in aliqua regula cōtinent̄ aliqua facięda a religioſis, & apponit̄ certa pœna ieiunii duorū dierū ꝯ̄ueniens nō incurrūt peccatū mortale, & ad hęc uide pulchre ꝑ Felinū in c. nam cōcupiſcētiā, col. pe. uer. 6. declara. ſ̄. de conſtit.

4 Et aliquid p gl.in uer.in poſterū,in cle.ut hi,q,de æta.& qua. & p gl.31.di.añ triēniū,& p gl.in uer. ꝓhibitum.in c.multorum.27.q.2.& gl in c.ꝓpoſuiſti.82.diſt.& gl.in c.integritas.32.q.1.Et adde, ꝙ ſeculares canonici poſſunt ſibiipſis non transferendo ſuā eccleſiā iudicere aſperiorem uitam,tex.eſt cum gl.1.& ibi d.Ant. in c. cum dilectus,quod me. cau.Et adde,ꝙ Papa poteſt ſtatuere. ꝙ nullo modo poſſint exire clauſtrū, ut dicit dñs Ant.in c. Io. circa fin. de regu. Et de hoc, an Papa poſſit includere monachū cōtra ſuam uoluntatem, uide Oldr.in conſi. 96. Et de hoc, an monachi poſſint adſtringi ad aſperiorem uitam, uide glo.fin.in c. geſta, 74.diſtin.hic alle. per iſtum & doct. & ibi etiam uide Archidi. in c. qui iuſtus.§. idem eſt, qñ contra æquitatem.11.q.3.ubi refert Hug. tenere, ꝙ ſi Abb.uult monachis iniungere ſtrictiorem uitam ꝙ non tenentur ei obedire.An autem poſſit indicere aſperiorem uitā ſuis a clericis ſecularib. uide Innocent. in c. cum omnes, in ſua prima glo. in fi.de cōſti. ubi ponit, an Epiſcopus poſſit facere ſtatutum, quòd clerici non comedant carnes, uel non induātur, niſi de nigro. Item adde hic Archi.in c.certè.12.q.1.ubi dicit, ꝙ Papa poteſt ſtatuere, quòd clerici in minoribus teneantur uouere cōtinētiam. Quid aūt de Epo,an poſſit hoc ſtatuere,glo. tenet ꝙ ſic, in c. placuit 32.q.7. Sed Archi. dicit hoc uerum eſſe, ſi faciat hoc ſtatutum de conſenſu clericorum,& ſucceſſorum.Et idem dicit Archi.in d.c.certè,aſſignans rationem,quia tunc ipſi clerici dicūtur ipſimet indixiſſe continentiam,non epiſcopus.

ligioſorū eſſet periculoſior,quā uita ſecularium, cum propter multitudinē ſtatutorum contentorum in regula ſępe inciderent in mortale. peccant ergo hoc caſu uenialiter tantum. 7 † Aduertendum tñ,ꝙ nō deducaſ in cōſuetudinē,qa nullum pctm̄ eſt adeò ueniale, qd᷑ non fiat mortale,dum placet.25.di.c.unū orariū. §.criminis frequētia,tñ non operat̄ contemptum,ſed diſpoſitiuè inducit cōtemptum ſ̄m beat.Tho. p̄dicta tñ limita ſ̄m no.p Arch.in c.utinā.76.di. ubi dicit, ꝙ qñ aliqd diſponit̄ in finē alterius,ſi illud in cuius finē ſit ſtatutum, non uiolet̄, nō peccat qs ꝯueniendo ſubſiſtente aliqua cā legitima. 8 † Item limita p̄dicta,ubi cōſuetudo monaſterii per ſuperiorem tolerata lōgiſſimis temporibus excuſat ꝯuenientem in his,quæ non ſunt de ſubſtātia lib.ſuper quo uide quod dixi in ca. cū ad monaſterium,p̄all.& c.Deus,qui, de uit. & hon.cleri.Gl.ſunt faciles.no. tñ unum dictum ex gl.2.ꝙ religioſis nō poteſt induci arctior regula.q̄ ſit.Nā intelligo de Epo,& ita in ueritate loquit̄,ſi ponderetur principium. Secus dic de papa, ut in c.1.& ibi gl.de ſtatu.reg. lib. 6. & uide a bo.gl.in regula,quod oēs tangit, de reg. iur.li.6.quę proſequitur tam in regularibus,quam in ſecularib.& in ca.geſta. 74. diſt.plenè dixi de utriuſque in c.3.de appel.dic,ut ibi.In eo autem qd᷑ gl.hic poſita colligit,ꝙ uniuerſitas non poteſt delinquere,dic,ut plene no.in c.dilect᷒, de ſimo.ubi dixi.& per Bar.in l.aut facta,ff. de pœnis,ubi plene proſequitur.

SVMMARIVM.

1 *Clerici in ſacris non poſſunt eſſe tabelliones ſub pœna priuationis beneficij.*

2 *Tabellio effectus clericus,uel religioſus, non perdit ipſo facto officium tabellionatus.*

3 *Clericus non perdit priuilegium clericatus,uel beneficiū,ſi efficiatur tabellio.ſecus ſi accipiat uxorē corruptam,uel efficiatur miles,& ſaua exerceat.*

Clericus,ſi efficiatur aduocatus uel procurator,non perdit nec beneficium nec priuilegium

4 *Clericus per ſponſalia de futuro non perdit priuilegiū ſecus per ſponſalia.*

Infamis non poteſt eſſe tabellio, niſi rogetur a partibus n.16.procuratores ſic.

5 *Clerici quare non poſſunt tabellionatus officium exercere.*

6 *Clericus an & quo caſu poſſit officium tabellionatus exercere in ſpiritualib.negotijs uel coram iudice eccleſiaſtico.*

7 *Clericus non conſtitutus in ſacris beneficiatus,uel non an poſſit tabellionatus officium exercere?*

8 *Clericus conſtitutus in ſacris non habens beneficia, non prohibetur exercere officium tabellionatus.*

Clericus habens beneficia & in ſacris,non poteſt beneficia admittere,& officiū tabellionatus accipere.

9 *Clericus, ſi poſt prohibitionem ſibi factam conficiat inſtrumenta,an ualeant?*

10 *Pœnæ impoſitio in actu a iure prohibito, non confirmat actum contra inhibitionem attentatum.*

11 *Geſta per officialē rōne publici officij poſt interdictū ſuperioris ſunt nulla,niſi quo ad ignorantes.*

12 *Notarius creatus a laico ſaltem de conſuetudine pōt conficere inſtrumenta in terris eccleſiæ,etiā in ſpiritualibus.*

Teſtis examinatus per laicum in cauſa eccleſiaſtica nō facit fidem coram iudice eccleſiaſtico,ſecus in cauſa ſeculari.13.

14 *Notarius conſtitutus per ſtatutū loci poteſt inter ſubditos in alio terrio inſtrumenta conficere.*

Iuriſdictio uoluntaria poteſt exerceri in extraneos conſentientes.13.

15 *Conſuetudo patriæ poteſt dare poteſtatem conficiendi inſtrumenta alicui,quæ ualent,& tenent.*

17 *Inſtrumenta guarentigiata non habent locū contra clericos,nec eos ligat.*

18 *Clericus non poteſt tabellionatus officium exercere, etiam ſtante conſuetudine in contrarium.*

19 *Tabellio quæ debet iurare in principio ſui officij.*

Tabellio etiam periurus, niſi commiſerit falſum, poteſt conficere inſtrumenta,ſi rogetur a partib.16.

20 *Tabellio conficiens inſtrumentum ſuper contractu illicito debet puniri & officio priuari.*

21 *Tabellio,qui ita reputatur, & nō eſt,an poſſit conficere inſtrumenta,& ſi conficit,an ualeant?*

22 *Tabellio & oīs ī ſuo territorio debet ſcire pertinentia ad ſuum officium, & ſi commitit per ignorantiam aliquem errorem,tenetur.*

b Vt clarè hēas ea,q̄ ponit hic iſte doctor,& aliquid ultra eū,q̄ritur an ſacerdos poſſit eſſe notarius?dic,ꝙ regula eſt,& cōis cōcluſio,ꝙ nō,tex.eſt hic,& ita Spe.i ti.de inſtr.edi.§.reſtat,i uer.qd ſi tabellio Bar.& Mod.in l.1.§.h᷒ ſtudii,ff.de iuſt.& iu.Bar.& doc.i l.ē u᷒,ff.de teſta.Idē Bar.& doc.in l.uniuerſos,C.de decu.li.11.& d.Ant. ď But. in c.fi.in ult.col.s̄.de cōſti.Limita prīo iſtā cōcluſionē,& ſic iſtum tex.q uult,ꝙ ſacerdotib.& aliis clericis in ſacris cōſtitutis dēt hodie interdici offm̄ tabellionatus,ut nō poſſint cōficere inſtrā poſt, q̄ fuerit eis interdictū.Sed añ, q̄ ſibi interdicat offm̄ tabellionatus p ſuū ſuperiorē,ſi faciant inſtrm̄,ualet,qa ipſo iure nō intelligitur interdictū.Ita uult iſte doctor hic in primo no.& uide eūdē. j.e. in 3.col.uer q̄ro,qd ſi cleric᷒ de facto,hoc ſtatuto nō obſtāte,&c. latè diſputātē poſt antiquos p eū relatos.Adde,ꝙ idē exp̄ſſe tenet Spe.ꝙ ante interdictionē factā a ſuperiore poſſit ſacerdos cōficere inſtrumentū in ti.de ſta.mo.in uerſi.17.& ita in contingētia facti ſingulariter cōſulēdo decidit Bar.in conſi.ſuo.54.inci.filiusfa.p̄sbyter, circa prin.ubi alle.Spe.ita tenere in tit.de inſtr.edi.§.reſtat, in uer. ſed cū dixeris.Sc̄do limita,ſi ſacerdos nō hēret bñficiū eccleſiaſticū,ſ̄m gl.hic,& ita exp̄ſſe Pan.hic in 2.col.uer. q̄ro quid ſi cleric᷒ in ſacris,&c.Aut nō hēret aliūde,uñ uiuere poſſet, & tūc exerceret officiū tabellionatus, ſicut alias artes,p tex.not in c. clericus uictum, 91.diſ.facit.c.1.s̄. eo.tit. a contrario ſenſu, & tenet do. Ant. hic & Bal. in le. cunctos populos.C. de ſum. tri. in 8.colum. ubi al le.c.cum dilectus, de fid.inſtru. Tertiò limita, niſi eſſet notarius Papæ p papā creatus in notarium, ſecundum eundem Panor. hic in 2. col. uer.ult.opp.&c. Secus eſſet in aliis inferioribus,quia ſacerdos non poſſet eſſe notarius Epiſcoporum, & aliorum inferiorum, ſecūdum docto. & bene facit.c. ut officium.§. ad conſcribendas, de hęre.li.6.arg. a ſpeciali.Quarto limita,quādo notarius conficeret inſtrumentū in materia ſpirituali, puta in cauſa matrimonii ita tenebat domi. Iaſon de May. in d. §. huius ſtudii, per tex.in §.quantum,in auth.quib. mo.na.effi.legi.facit.l.1.C.de his, q in eccleſi. ma. & aliter in ſpecie tactum dixit ſe non inueniſſe. Quinto fallit ī cauſa inquiſitionis hęreſis, tex. eſt in c. ut officium.§.ad conſcribendas,de hære.in 6. Sexto fallit, quando ſacerdos conficeret inſtrumentum in fauorē eccleſiæ ſuæ, puta de aliquo relicto eccleſię ſuę.Nec per hoc incidit in falſum, cū eccleſia ſit ſua,& cōmodum ſit ſuum,prout incideret alius notarius,p ti.ff.& C.de his q ſi.ali.ī te.adſcri.ita exp̄ſſè determinat Io. An.& d.Ant.in c.cū inter uos, de re iudi. de quo dicto facit magnū feſtū.d Mat.in ſuis nota.dictis in no.88.& Lud.Ro.in ſuis ſingu. & & d.Alex.in d.l.uniuerſos,in addi.ad Bart.Septimò limita, quādo adeſſet conſuetudo,uel ſtatutum,puta in illis,uel ſimilib.locis,quia p conſuetudinem,uel ſtatutum poteſt induci,ꝙ ſacerdos poſſit eſſe notarius,& cōficere inſtrumenta,ita ſignanter limi.Bal.in l.1.ī 14. col.C.de ſumma.trini.per textum in c.cum dilectus,de cōſue.Octauo limita,ſi fuiſſet notarius antē,q̄ efficeretur ſacerdos, qa inſtrumenta,de quib.fuiſſet rogatus ante,q̄ efficeretur ſacerdos, tenetur conficere,& edere in publicā formā,glo.eſt nota.& ordi.in d.§.ad conſcribēdas,in uer.ad præmiſſa.Bart.in l.prima,§.ſi penes,ff.de tabul.exhiben.& in l.ſeruus.ff.de teſtamen.Baldus in lege ſecunda,in ultima columna,C.de ſentent. & in le. neque patronus,C.de bonis quę libe.bona gloſſa.in §. ſecundo, in authentica,de tabellio.no. in l.ſi quis ex argentariis.§.1.ff.de edendo,cum ſimilibus.Nono & exercitio.

CAP. VIII.

1 b SIcut te. † Breue eſt, ſed p alia uerba p̄t ſic ſummari. Clerici in ſacris cōpellendi ſunt p bñficiorum ſubtractionē, ut deſiſtāt a tabellionatus

a exercitio. a Caſus lit. Quidā clerici in ſacris ordinib᷒ cōſtituti īdifferēter exercebāt offm̄ tabellionatus. Mādat papa Diœceſano Epo,quaten᷒ clericis ī ſacris ordinib.cōſtitutis ap.re.p bñficiorū ſubtractionē interdicat offm̄ tabellionatus.B.

2 †No.ex iſto tex.ſing.ꝙ tabellio b effect᷒ cleric᷒ ñ perdit ipo facto tabellionatus offm̄.Si.n. eis interdici dēt officiū;ergo illud ñ pdiderūt,alias fruſtra fieret eis interdictio, arg.l.decē,ff.de ver.ob.&.c.ad diſſoluēdū, de deſpō.ipu.Et idē vr̄ ī tabellionib.effectis religioſis, ꝙ p religionē nō perdiderint offm̄,ſed exercere nō dēnt de nouo,niſi ī cā hęreſis;de quo ē tex.no.ī.c.vt offm̄.§.ad ſcribēdas,de hęre.li.6. Simile in tabellionib.effectis decuriōibus,vel aduocatis,q p ſupueniētiā dignitatis nō pdūt offm̄, ſed illud exercere nō dēnt,de quo uide tex.iūcta gl.in. l. vniuerſos decuriōes, C.de decur.li.10.

3 † Et p hoc infert ad ſe.q.an clericus effectus tabellio p dat eoipſo clericatus priuilegiū,vel bñficiū? Vincē.hic dicit, ꝙ ſi cleric᷒ ī minorib. ſuſcipiat tabellionatū,cedit clericatui,& bñficiis,ac ſi ꝯheret mr̄imoniū, ď cle. cōiu.c.1.&.c.diuerſis.Io.An.dicit, ꝙ iſtud nō reciperet̄ hodie,niſi p aliquas circunſtātias iuſtificaret̄ hoc dictū,puta, qa offm̄ ſuſcipit à Rege vel à pricipe,q quos facit notarios ad publica & criminalia officia deputat. Hoc dictū Io.An. pl᷒ mihi placet,q̄ dictū Vin.ad hoc īduco iſtū text.Sicut.n. p ſupueniētiā clericat᷒ ñ pdit̄ tabellionatus,ſaltē ī habitu, vt hic,&.d.c.ut offm̄, ita p ſupueniētiā tabellionat᷒ nō dēt pdi clericatus,uel bñficiū. Patet.n.,ꝙ iſta nō ſunt incōpaſſibilia,ſaltem ī habitu,ut hic.ergo ñ dēt pdi clericat᷒ priuilegiū,cū nō exerceat actū oīno ꝯriū clericatui.Ad hoc īduco notabilē theoricā Inn.ī.c.1.ď apoſt.ubi dicit, ꝙ tūc perdit cleric᷒ ipſo facto priuilegiū clericatus,cū ſumpſit aliqd penitus ꝯriū ordini, ut ſi accepit ſcd̄am uxorē, uel corruptā, uel fecit ſe militē,& ſæua exercuit,84.di.qſqs. Si uero ñ fecit actū penit᷒ ꝯriū clericatui,ut qa factus eſt miles, ſed ſęua ñ exercuit,p̄t viuere clericaliter,& clericatus priuilegiis gaudere.32.di.c.feriatī. Si aūt uult uiuere ſeculariter negotiādo,tabernā tenēdo,uel tōſurā dimittēdo,tūc reqrit̄ monitio ad hoc,ut pdat priuilegiū, ut ī cle.1.de ui.& ho.cle.& & ī.c.cōtingit,&.c.ad audiētiā,de ſen.exc.cū ſi. ita dicēdū ī ꝓpoſito.

4 † Ad idē adduco.c.j.de poſt.&.c.fi.e. ti.vbi cleric᷒ ī minorib. ñ pdit clericatū ſuſcipiēdo aduocatiōis,uel ꝓcuratiōis offm̄:tñ offm̄ ꝓcuratiōis ñ ē minus uile, q̄ offm̄ tabellionat᷒imò magis,cū infamis poſſit eſſe ꝓcurator,ſaltē de iure ciuili,iſti.de exc.ī fi. ſd̄ tabellio īdiſtictè eſſe ñ p̄t iuxta no.p Bar.ī.l.3.ff ad.l.Iul.repe.Itē vtrunq; offm̄ pariter ꝓhibet̄ decuriōib.ut in.l. uniuerſos, &.l.ſi qs ꝓcurationē, C.de decu.li.10.Cōcludo ergo,ꝙ clericatus, uel beneficiū nō pdit̄ ipſo facto p ſuperuenientiā tabellionatus;ſicut nec e cōtra,& uide aliud ſimile ex no.p doc.in.c.1.de cleri.ꝯiu. 7 ubi uolūt, ꝙ p ſupuenientiā ſeu cōtractionem ſponſaliorū de futuro ñ pdit̄ bñficiū, licet ſecus p cōtractū matrimonii d

5 †Nūc uenio ad gl.& primo q̄ro,q̄ fuit rō,ꝙ clericis inhibet̄ hoc offm̄ tabelliōatus, cū ī ſe ſit laudabile dūmō abſtineāt a ſæuis?So.gl.reddit duas rōnes.Primo, qa clerici hęc indiſtinctè exercebāt tā ī iudiciis ciuilib. q̄ in criminalib. & ſic erat timor irregularitatis.j.e.c.ſn̄iam. Alia ſol.q̄ plus placet gl.ē,ꝙ hoc offm̄ ē ex̄neū ab offō clericorū, cū ſit quoddā genus negotiatiōis quātūcūq; clericus abſtineat ī criminalib.No.hāc rōnē,q̄ vr̄ in ſe ſatis bōa.Hoſt.n.adducit plures rōnes neceſſario ñ ꝯcludētes & aliq̄ ꝯcludūt īdifferēter quo ad oēs clericos & laicos;iō ñ curo recitare.Sd̄ ego addo duas alias rōnesq̄ ſumi pñt ex.d.l.uniuerſos. Prīa,quia hoc offm̄ ē uile,cū tabellio dicat̄ ſeruus publicus,ut ī.c.2.ď uſu.li.6.& ff.ď adop.l.ñ.n.,& ob hoc ꝓhibet̄ ēt decuriōib᷒, ut ibi:forti᷒ dēt ob cām hāc ꝓhiberi militib. Dei.Scd̄a rō, qa hoc eſt offm̄ ſeculare.hinc dr̄ ſeru᷒publie᷒ a ſeruiēdo oībus;ſd̄ ab iſtis officiis dēt cleric᷒ abſtiere,ut ī.c.1.s̄.eo.Dēt eñ ītēdere circa rēpublicā eccl̄iaſticā & ſpūalē & nō mūdanā.23.q.3.rep̄hēſibile,&.c.cōuenior,dixi.s̄.e.c.1.

6 † Scd̄o gl. ultimo fallit mirabiliter,quia licet ſacerdos,uel clericus ī ſacris ñ poſſit facere iſtrā,tñ ſi faceret,& traderet,ualerēt,arg.l.patre furioſo,ff.ď his,q ſūt ſui.Ita exp̄ſſe Bar.ī.d.l.uniuerſos.& ī fi.Bar.ī.l.2.C. de tab.li.10.ubi dicit,ꝙ decurio & doctor nō p̄t eſſe notarius tamē ſi faceret inſtrumētū,ualeret, & ita iſte hic in.3.col.uer.ſi aūt clericus fecit iſtrumētum.

c q̄rit, nūqd clericus c poſſit exercere hoc offm̄ ī cauſis eccl̄iaſticis & ſpūalib. corā iudice eccl̄iaſtico?Priò dicit,ꝙ ñ:qa indiſtinctè prohibet̄ hoc offm̄ clericis. Vltiò opp.de.c. qm̄ ꝯ, de ꝓba.& de.c.multorū.16.q.2.& nō ſoluit; & huic ꝯrio ſtant Io. And.& Phil.& idē Gof.q dicit, ꝙ clerici pñt eſſe notarii Papæ.5.q.1.c.qdā & Epo rū & Archieporū,p iura p̄alle &. j.de ſimo.c.1.Sed īter laicos ñ dēnt ſcribere,cū ab eis cōuerſatio iporū dēat eſſe ſegregata.2.q.7. laicos. Imo ñ dēnt rogari teſtes ī inſtris ſeculariū negotiorū, ſi ſunt p̄sbyteri 14.q.2.quēquā,& cū hoc dicto trāſit hic Io.An.&.d.An.ſd̄ do.Car.tenet ꝯriū p.c.vt offm̄.§.ad ꝯſcribēdas, p̄al.q tex.optimè facit,vbi ī cā hęreſis, q̄ exercet̄ ſolū corā iudice eccl̄aſtico,pmittit̄ ēt religioſis in hac cā exercere hoc offm̄, & ibi dat̄ poteſtas clericis ſecularibus libere exercēdi hoc officiū ñ obſtāte quocūq; ſtatuto, ergo ī aliis cauſis eccl̄iaſticis ñ ē eis licitū exercere hoc offm̄. Et hoc dictum vr̄ placere Vin.& rñdet ad. c.multorū,ꝙ ibi ponit̄ notarius ꝓ ſcriptore, ſimile in.l.fi. C.cō.de leg.ubi ſeruus appellat̄ notari᷒. Ad idē.c.monach᷒.77.di.ubi exponit̄ notarius,i. lector, a lr̄is,ſeu notis legendis. a Ego diſtiguerem ſic,ꝙ aut corā Papa,ſeu eius curia hoc offm̄ exercēt, & ē admittēdū, maxime ſi a Papa habuerūt hoc offm̄. Nā Papa admittēdo, uel eis illud officiū b tribuēdo vr̄ eos habilitare ar.ī.l.idem Vlpianus,ff.ď execu.tu.Aut q̄rit̄,nūqd ī alia curia pñt exercere, uel ex̄ iudiciū ī ſpūalibus,ſeu eccl̄iaſticis,& tūc aut hēnt cōpetētia bñficia,& dicerē, ꝙ ñ,cū īdiſtīcte ꝓhibeat̄ hoc.Itē qa, ut dicit gl.eſt quoddā genus negotiatiōis,qď ꝓhibet̄ clericis.s̄. c.1.Aut indigēt & arbitror eos adimittēdos,ar.in.d.c.1.s̄.c.& eorū,q̄ no.gl. 14.q. c 4.c.canonū,& ſic pñt iura diuerſa ad concordiā reduci.

7 †Extra gl.q̄ro,quid ſi clericus ñ ē in ſacris,an poſſit hoc offm̄ exercere? d Io.An.hic in prin. vr̄ velle, ꝙ ſic p text.q facit mētionē ď cōſtitutis ī ſacris. d.Ant.vr̄ uelle hoc uerū,niſi hēat,bñficiū ñ tñ vr̄ pōderaſſe dictū Io.And.& ꝓfecto tex.iſte vr̄ mihi ī ꝯrium.Nā ꝓhibet clericis in ſacris ſub priuatiōe bñficiorū.ergo d ñ ꝓcedit ī minoribus,quātūcūq; ſint bñficiati.Tñ p̄t dici;ꝙ hic accipiūt̄ ſacri ordines large ꝓ oīb.ordinibus, q indubitāter ſunt ſacri,ut no.32.di.in ſum.Nā cum hoc offm̄ ſit ſeculare & uile,ut s̄.dixi,ergo dēt eſſe interdictū oīb.clericis,ſaltem bñficiatis. Ad idē.c.1.ď poſtu.vbi bñficiatis ī minorib.ꝓhibet̄ offm̄ poſtulādi,ergo fortius hoc offm̄ tabellionatus, cū ſit uiliſſimū,ut no.gl.in.d.l.uniuerſos.Item hoc offm̄ ē quoddā gen᷒ negotiatiōis,ut in glo.ergo dēt eſſe ꝓhibitū bñficiatis,s̄. c.1.cū ſi.cū bñficiū dat̄ p p offm̄, de reſcr.

ANT. FRAN.
An conſuetudo poſſit dare facultatē cōficiēdi inſtrumēta,uide ea, quę habētur in.l. Barbari᷒ Philip. ff.de offi.præ.pro quo facit, qa tribuit etiā iuriſdictionē ordinariā, ut ē tex.& ibi per do.Abb.in.c.cum contingat,de fo. compe.Et adde,ꝙ conſuetudo pōt dare fidem libris mercatorum,etiā in eorum fauorē, ut per Inn.in.c.1. in fi.de inſtr. & p Bar.in.l. admonēdi,in 7. col. ff.de iureiur,& p Ang. & Alex.in.l.quædam in.§.nūmularios, ff.de eden. & uide Ale. in conſilio ſuo.45.inc.in cauſa & lite uertēte inter Abrahī. Exercitio. uide Bar.cō.ſuo.79.inci.filius fam. Andr.Barba.

SEB. SAP.
Tabellio. uide Bar. in conſi.inc. filius fa.p̄sbyter, Archiepiſcopum Floren.in. 3. parte ſum.tit. 13.c.2. Ange. de Anch.in trac.de poteſtate. q.60.art.5.

SEB. SAPIA.
Nunquid clericus. An ſi ſacerdos recipiat legatum ut notarius, ualeat,uide Rom. concludentem, ꝙ ſic in ſing. 347.incip.tu ſcis, quod ſacerdos.

ZACHARIA.
An poſſit hoc officium exercere adde Fely. in.c.cū I.&.A. col.6. uer. pro obligatiōe ꝯ ſtata,s̄.ď re iudi. & plenius in.c.cū P.tabellio, col.p. uer. octauo quæritur,s̄.de fide iſtr. & melius in. c.fi. s̄. de conſti.

c.ſi.li.6. ergo dẽt vacare officiis eccleſia-
ſticis;facit.16.q.1.c.gñalr̃;& hoc placet.
ſđ vbi bñficiũ ñ ſufficeret poſſet hoc exer
cere,ar.91.di.c.cleric⁹ uictũ. Nã talis nõ
p̃t dici bñficiat⁹,arg.c.2.đ trãſ.p̃la.& hoc
8 ultimũ vr̃ hic tenere Hoſ.† Quęro,q̃d ſi
cleric⁹ ĩ ſacris ñ hẽt bñficiũ?ſo. dicit Ho.
ꝙ p̃t hoc offõ vti:imo plus dicit Io.An.ꝙ
hoc offm̃ ñ ꝓhibet̃ p̃ciſè clericis, ſed cau
ſatiuè.ſ.ꝑꝑ ſubtractionẽ bñficii.Simileđ
æta.& quali.c.q̃ris.Et ꝑ hoc patet,ꝙ ñ p̃t
clerico ĩ ſacris idiſtĩctè ꝓhiberi hoc offi
ciũ; ſđ cauſatiuè ſi vult tenere bñficiũ. Mi
hi placet primũ,vt poſſit vti hoc offõ,ſi ñ
hẽt bñficiũ,cum poſſit tũc exercere nego
tiationẽ honeſtã,vt.s̃.c.1.ubi dixi,& arg.
hic a ꝯrio ſenſu.Sed ſm̃ dictũ mihi ñ pla
cet,.ſ.ut det̃ clerico optio dimittẽdi bñfi
ciũ,uel tabellionatũ. Ex quo.n.hẽt,vñ vi
uat,dẽt poſſe p̃ciſè cõpelli ad uiuẽdũ cle-
ricaliter,ex quo ẽ ĩ ſacris,ar.d.c.1.&. c.cle
ricis,s̃.e.Ad tex.iſtũ reſpõdeo,ꝙ hoc fuit
dictũ ĩ pęnã illorũ;q̃a ñ uidebat̃ veriſimi
le,ꝙ pl⁹ appeterẽt tabellionatũ,q̃ bñficiũ
ſaltẽ ſufficiẽs;vñ ñ dẽt eis dari optio,ar.
eorũ,q̃ no.ĩ.c.ſi diligẽti, de fo.compe.vbi
9 bo.tex.ĩ ſĩlr cũ ibi notatis.† Quæro,q̃d ſi
cleric⁹ đ facto,hoc ſtatuto ñ obſtãte, cõfi
cit iſtr̃m,nũq̃d teneat?Sol. Inn.dicit,ꝙ ſi
a fecit[a] inſtr̃m añ,q̃ ei iterdicat̃, ꝓut hic dr̃,
tenet:ſec⁹ ſi poſteà;& idẽ Abbas. Et p̃t eſ
ſe rõ ſm̃ Io.An.q̃a iterdicto offõ interdr̃
eius executio,arg. de ar.c.paſtoralis.§.1.
alias hęc iterdictio eẽt eluſoria, ꝙ eſſe ñ
dẽt,ff.đ iudici.l.ſi p̃tor,& de elec.c.cõmiſ
ſa,li.6.Itẽ fit hoc ẽt ĩ pœnã ꝯhẽtiũ, & de
licto cõſentiẽtiũ.& dixerũt q̃dã,vt ipſe re
fert, q̃đ ſi hęc ꝓhibitio ꝑuenit ad illos đ
populo,ñ valet inſtr̃m,alias ſecus,cũ excu
ſabilis dẽat eſſe ignorãtia reſpectu p̃iudi
cii eorũ,ar.c.fi.de cohabi.cle.& mulie.de
ordi.ab Epi.c.1.&.2.Sed ipſe Io.An.tenet
ĩdiſtĩctè,ſiue p̃cedat iterdictũ,ſiue ñ,uale
re inſtr̃m:ſed tabellio poſſet priuari bñfi
cio.Mouet̃, q̃a hæc ſola pœna ĩponit̃; vñ
aliã inuenire ñ debem⁹, de ſepul.vio.l.3.
art.ĩ rł̃a,odia,& ĩ rł̃a,ĩ pœnis, de reg.iur.
10 li.6.†D.Petr.de Anch.ĩpugnat hoc dictũ
Io.An.q̃a ĩpœnæ ĩpoſitio in actu a iure ꝓ
hibito ñ cõfirmat actũ ꝯ inhibitionẽ attẽ
tatũ,vt no. Bar.ĩ.l.p̃tor ait, ff.de no.ope.
nũti.& notãt q̃dã in.l.ñ dubiũ, C.de legi.
vñ melior rõ vr̃ ſm̃ eũ ꝓ dicto Io.An.q̃a annullatio inſtru
mẽti ꝑꝑ carẽtiã fidei nõ cõcernit ipſum clericũ,ſed partes,
q̃bus prohibitio nõ eſt facta. Et ꝑ hoc fortè nõ eẽt malũ di
ſtinguere ſm̃ eũ, ꝙ ſi publice ꝑ edicta ſolenniter publicata
ſit facta hęc interdictio clericis,ita , ꝙ potuit ueriſimiliter
trãſire ĩ notitiã populi,nõ ualebũt inſtr̃a,alias ſec⁹ ſicut ob
ſeruat̃ ĩ ꝓdigo,cui bonis eſt interdictũ,ut.l.is cui bonis,ff.đ
uer.obli.Aduerte,cõſidero hic duos caſus principalr̃.Prim⁹
añ iterdictũ ſpecificè fiẽdũ ꝑ ſuꝑiorẽ.Scđus poſt iterdictũ
& ꝓhibitionẽ.Prĩo caſu credo, ꝙ cleric⁹ bñficiat⁹ ſit inter
dict⁹ quo ad ſe.Nõ.n. dẽt tale offm̃ exercere in quocũq; cã.
Hoc ꝓbo ꝑ.d.c.vt offm̃.§.ad cõſcribẽdas.ubi p̃p̃ q̃đ ad illũ
caſum dat clericis ẽt ſecularib. poteſtatẽ illud offm̃ libere
exequẽdi,ñ obſtãte quocũq; ſtatuto ꝯrio,& gl.alle.iſtũ tex.
ergo rr̃ ñ hẽnt poteſtatẽ exercẽdi, licet hẽant offm̃ in ha
bitu.Secũdo hoc probo per.c.1.s̃.e. vbi prohibetur clericis
omne negotium, & negotiatio ſecularis.tabellionatus aũt
eſt huiuſmodi,ut.s̃.dixi.Tertio facit.d.l.uniuerſos,C.de de
cur.li.10.Si.n. ꝓhibent̃ decuriones ſeculi , fortius clerici,q̃
ſunt in maiori dignitate,maximè ſi ſint ſacerdotes:quia,ut
dixit tex.ĩ.c.duo ſunt.96.di.nulla dignitas ſecularis ſimilis
ẽ ſacerdotio.Et ꝑ hoc tollit̃ motiuũ Io.An.dũ dicit,ꝙ cle-
ricis ſolũ ꝓhibet̃ ꝑ bñficiorũ ſubtractionẽ . Vt.n.dixi, hoc
fuit dictũ in pœnã eorũ.non.n. eſt iſta noua prohibitio,ſed
noue pœnæ cõminatio. Si aũt clericus fecit inſtrumẽtũ,cre
do ꝙ tenet,ex quo tolerabat̃ in offõ rõne publici officii,ar
gu.eius,quod de notario excõicato no. gl. in.c.decernim⁹,
de ſen.exc.in.6.Et vr̃ ꝓbari ꝑ iſtũ tex. Si.n. inſtrumentum
eſſet nullum,non fieret interdictũ,de quo hic,& tenet Bar.
in.d.l.uniuerſos,qui idem dicit in decurionibus, & aduoca
11 tis exercẽtib. hoc offm̃ ꝯ iuris ꝓhibitionem.† Si uero fuit
clericis ꝑ ſuperiorẽ interdictũ offm̃,& tũc aut palã & publi
cè,& ñ ualebit inſtr̃m,q̃a geſta rõne publici officii poſt iter
dictũ ſuperioris nõ tenent,ut in.c.ueritatis,& in.c.fi.de do-
lo & cõtu.no.Inn.in.c.Raynaldus,de teſ.nec p̃t allegari to
lerãtia,ex quo publicè emanauit prohibitio, ut in.c.Apo-
ſtolice,de cleri.excom.& in.c.2.de cõſti.li 6.&.16.di.c.ꝙ di
citis.No.Inn.in.c.qualiter & quando,de accu. ubi dicit,ꝙ ĩ
depoſito nõ datur tolerantia.Nec obſtat,ſi dicat̃,q̃đ prohi-
bitio eſt hodie facta oĩbus hic,quia dico,ꝙ tex. hoc nõ pro
hibet principaliter, ſed mandat prohiberi ꝑ ſuꝑiorẽ. Item
plus afficit interdictũ iudicis . Itẽ añ prohibitionẽ iudicis
vr̃ tolerari in officio . Aut interdictũ nõ fuit publicè factũ;
& tunc tenet ĩ pręiudicium prohibiti,ut poſſit bñficio pri-
uari, ut hic, ſed geſta rõne publici officii tenebũt ſaltẽ quo
12 ad ignorãtes,vt ĩ iurib. p̃allegatis , & hoc no.† Vlterius q̃-
ro,nunq̃d tabellio cõſtitutus a laico poſſit ſuper eccleſiaſti
b cis[b] cõficere iſtr̃a?Sol.Io.An.refert primo quoſdam tenere,
ꝙ ſic,& ita dicit de facto ſeruari, ſed poſtea referẽdo Hoſt.
vr̃ uelle ꝯriũ.Dicit.n. Hoſti.quod de rigore & ueritate iuris
procedit ꝯrium,arg.ĩ.c.Meſſana,de ele.Item, quia duo ope
rantur,ut credatur publico inſtrumento , ſcilicet pręſtatio
iuramenti,de pręſcr.c.ad audientiam,in fi. & iudicialis au-
thoritas,a qua tabellio hanc poteſtatem accipit , in aut̃.de
tabellio.§.1.&.C.đ tabel l.3.li.10.quorũ ſm̃ hic deficit.Ad
ducit aliud ſimile Sicut.n.dictum teſtis authoritate iudicis
laici ĩ cã eccleſiaſtica recepti fidẽ nõ hẽt in cã eccleſię,licet
in ſe forſan ſit uerum,de iudic.at ſi clerici,ſic ĩ iſtrumẽto ta
bellionis authoritate ſuꝑioris ſecularis ꝯſtituti. ſicut.n.in
teſte ñ p̃t ſpecialiter Imꝑator hoc demãdare, ita nec gñali
ter,ut cõtingit ĩ caſu nr̃o,arg. de deci.c.tua,ſecus dicit in ĩ
ſtrumento cõfecto a tabellione clerico ẽt in tẽporalibus,li
cet tale officiũ exercere nõ dẽat,ut hic.Adduco not.ĩ.c.per
uenerabilẽ,qui fi.ſint legi.§.rõnib. do.Ant.ur̃ tranſire ſim
plr̃ cũ hoc dicto.Et aduerte,q̃a ex his rationibus Hoſt. ſe-
quitur, ꝙ notarius ĩperialis nõ poſſit in terris ecclĩe cõfice
re,inſtr̃a , etiã inter laicos, cũ deficiat hęc authoritas iudi-
cialis, cum in terris eccleſiæ Imꝑator cenſeat̃ priuata pſo-
c na,arg.l.3.ff.de offi.p̃ſi.Cõtrariũ[c] aũt ĩ vtroq; caſu de facto
ſeruat̃,& forte bene ſm̃ do.Pet. de Anch.Conficit enim in
ſtrumẽta notarius de conſenſu partiũ,quo caſu iuriſdõ uo
lũtaria p̃t de ꝯſenſu partiũ ꝓrogari ẽt extra territorium,
ut in.l.2.ff.de off.proconſul. & ita ſimplr̃ trãſit idẽ Gaſpa.
13 de Cald.hic.†Et ad ſimile de teſte reſpondet,quod illud fa
cit contra Hoſt.cum teſtis receptus a iudice ſeculari in cau
ſa ſeculari,facit fidem coram eccleſiaſtico,ut in.c.ſeculares,
de fo.comp.li.6.Hanc eandem opi.contrariam tenet hic.d.
Cardi.mouetur, quia conficere inſtrumenta non eſt pote-
ſtatis,ſeu iuriſdictionis,ſed officii,ſeu facultatis & authori
tatis,argu.de pręſcr.ad audientiam,de pręſum.illud.Item
quatenus ſit iuriſdictionis, eſt iuriſdictionis uoluntariæ,q̃
p̃t exerceri etiã in nõ ſubditũ cõſentientẽ,ut in.d.c. per ue
nerabilem,& hæc opi.contraria ur̃ mihi ueriſſimã. Et pri-
mo uidetur hoc de mente Barto.in. l.2.ff. de offic. proc.&
in.l.

SEB. SAPIA.

a Quod ſi fecit. Idem tenet.d.Anto.in.c. fi.ĩ ult.colum.s̃.de conſtit. Ange.in.l.2.C.de tab.li.10.Bar.ĩ cõſi.ſno inci.filiusf. presbyter.

b Et uide ad materiam, quod nota Io.An.ĩ.c.Romana.§.pe.de fo.cõpe.li.6.in uer.coram . uide ẽt do. Anton. in proœ. Greg.in.6.colum. uerſi.ſed nunquid notarius.

SEB. SAPI.

c Contrariũ.quid ſit đ iure, uide Fely.in.c.cum.P.tabellio col.pe.uer. decimo tertio q̃ritur,s̃.de fide in ſtru. ubi late de hac materia.

ĩ l.cũctos populos.C. de ſum.tri. ubi fir-
mat notariũ cõſtitutũ a princ.poſſe ꝯfice
re inſtr̃a de cõſenſu ꝑtiũ,ẽt ĩ alieno ter-
14 ritorio.† Idẽ Bal. ĩ d.l. cũctos populos.
ubi pl⁹ ſentit,ꝙ ẽt nõ cõſtitut⁹ a prĩcipe
ſed ꝑ ſtatutũ loci hoc poterit ĩter ſubdi
tos ĩ alieno territorio , q̃a offm̃ notarii
nõ hẽt iuriſdõnẽ annexã, ſed eſt quodã
offm̃,& tale offm̃ & ſine iuriſdõne p̃t e-
xerceri ſine diſ.territorii,ar.l.q̃ro, ff. de
ſol.Idẽ ĩ notario creato ab Imꝑatore,vt
poſſit cõficere inſtr̃m ĩ terris ecclĩę te-
nuit.d.Ant.ĩ d.c.ꝑ uenerabilẽ.ego ultra
alios ſp̃ãliter in hac q.adduco.c.q̃q̃ , de
uſur.li.6.ubi ĩ cã ecclĩaſtica ꝑu⁹ public⁹,
15 & ſic notari⁹ laic⁹ ſtipulat̃.Scđo adduco
a c.cũ dilect⁹,de fi.inſtr.† Vbi cõſuetudo[a]
patrię p̃t dare hãc ꝑtãtẽ cõficiẽdi inſtr̃a
alias nõ habẽti ꝑtãtẽ,cui⁹ inſtr̃a faciunt
fidẽ in utroq; foro,ut ibi. Tertiò addu-
co rõnẽ.Iſtud eſt officiũ ſeculare,& non
clericale,ut ĩ d. c.ergo recurrẽdũ ẽ ad ip
ſos laicos,ſicut ad ꝑuos publicos,ar.opti
mũ in l.repetita,& q̃đ ibi no.C. de epiſ.
& cle.nec eſt uerũ,ꝙ in laico deficiat au-
thoritas ĩ ſp̃ũalib.q̃a offm̃ ſuũ nõ expe-
dit̃ ꝑ uiã authoritatis,ſeu iuriſdõnis,ſed
poti⁹ ꝑ uiã cuiuſdã facultatis & officii ,
q̃đ obtinet a principe hẽnte ꝑtãtẽ , nec
offm̃ exercet̃ ꝯ nolẽtes,ſed ſolũ uolunta
rios,Spe.tñ fuit ſecut⁹ opi.Hoſ. in ti. de
inſtr.edi.§.reſtat.uer.q̃d đ cõſtitõ.ſđ pri
16 mũ ur̃ ueri⁹.† Nã & infamis p̃t cõficere
iſtr̃m,ſi rogat̃ a ꝑtib.uolẽtib.ut no. Bar.
17 in l.3.ff.ad leg.Iul.repe.† Puto tñ,ꝙ ubi
notari⁹ hẽret ẽt iuriſdõnẽ a cõſtituente
ut cõiter hodie cõtingit, ꝙ cõſtituũt̃ iu-
dices ordinarii,& faciũt p̃cepta ꝑtib. de
adimplẽdo ꝓmiſſa ꝯtẽta ĩ inſtrõ, ꝙ ta-
lia p̃cepta nõ obtinẽt uĩ ſuã reſpectu cle
ricorũ,q̃a eis p̃ciꝑe nõ pñt , de iudi.at ſi
clerici,q̃đ ſentit Bal.in d.l. cũctos popu
los,& ſic ſtatutũ,quo cauet̃,ut iſtr̃m gua
rẽtigiatũ hẽat executionẽ paratã ñ hẽt
locũ ꝯ clericũ,ut uoluit ibi Bal.ſed Bart.
ꝯ.An aũt laic⁹ poſſit cõficere iſtr̃m in cã
electiõis,uel alia ſp̃ũali,dic,ꝙ ſic, ut no.
in c.q̃a ꝑꝑ,de ele.& Spe.in d.§. reſtat ,
uer.q̃d ergo ſi tabellio,l3 q̃dã ꝯ,ſed pri
mũ ueri⁹, cũ notari⁹ exerceat nudũ mi-
niſteriũ,q̃đ laicis nõ ꝓhibet̃ ẽt in ſp̃ũa-
lib.ut no.ĩ c. 1.de ꝓc.li.6.itẽ notarius eſt
q̃dã teſtis.l.Domitius Labeo,ff.de teſt.†
18 Sed q̃ro nũq̃d ualeat cõſuetudo ꝯ diſpo-
ſitionẽ iſtius c.credo,ꝙ nõ:q̃a eſt ꝯ hone
ſtatẽ eccleſię,iõ nõ p̃t induci cõſuetudo,
ut ĩ c.cũ ab oĩ,& c.cũ decorẽ,de ui.& ho.
cle.Et hoc innuit Io.An.tacitè,dũ notat
iſtũ tex.ꝯ Venetos,ubi ꝑuat̃ ꝯriũ poſſent
tñ excuſari, ſi hęc facerẽt ꝑꝑ ſufficiẽtiã
19 bñficiorũ,ꝓut dixi.† Vlti.ſcias,ꝙ Hoſti.
hic ponit ſex , q̃ dicit tabellionẽ in prin.
ſui officii iurare de cõſuetudine.Priò,ꝙ
de his,q̃ uidebit,& audiet,& req̃ſit⁹ fue-
rit ſine diminutione ueritatis & commi
ſtione falſitatis conficiet inſtr̃m.Iõ ſi re
quiſitus nõ conficit inſtr̃m, eſt periurus,
& ſic ſm̃ eũ ſuis inſtrumentis poſteà nõ
crederet̃,arg.de teſt.c.teſtimoniũ. Not.
b hoc dictũ.ſentit.n.per hoc, ꝙ notarius[b]
periurus nõ poſſit cõficere inſtrumẽtũ,
q̃đ nõ puto uerũ,q̃a ẽt infamis p̃t con-
ficere inſtr̃m,ſi rogetur a partib. ut not.
Bar.in d.l.3.ad leg.Iul.repe.ubi uide , ꝙ
ſemꝑ requiſitus p̃t,niſi deliquerit cõmit
tẽdo falſitatẽ in offõ.Ita loquit̃ tex. no.ĩ
l.ſi aliq̃d,C.de ſuſce.& arcariis,li.x.& ui
de ad mãm q̃đ no.Inn.in c.fraternitatis
de hęr.Quòd aũt notari⁹ teneat̃ ad req̃
c ſitionẽ cõficere inſtr̃m, facit[c], quia dr̃
ſeruus publicus,ut ĩ iurib.s̃.allegatis.er-
go nõ dẽnt offm̃ ſuum alicui denegare .
Secũdo iurat, ꝙ ſecreta ſibi iniũcta cęla
bit.d Intelligo,q̃ñ ex iuſta cã iniũgit̃ ſilẽ
d tiũ,alias aũt,cũ ſit ꝑſona publica, dẽt pa
lã & nõ latẽter cõficere inſtr̃u,arg.in c.1.
20 & q̃đ ibi no.ut eccl.bñ.† Tertiò,ꝙ ſuper
e uſurario ꝯctu,uel in fraudẽ uſurarũ[e] ini
to nullũ cõficiet inſtr̃m. Dic tu. ꝙ ſuper
nullo illicito contractu dẽt conficere ĩ
ſtr̃m,alias dẽt puniri & ab offõ deponi ,
uel remoueri,ut in l.iubemus,C. de ſac.
ſan.eccl.& ibi no.Bar.Quartò,ꝙ de oĩb.
inſtrumẽtis,q̃ reddet , tenebit penes ſe
ꝓtoccolũ.Pro hoc põt allegari.ca.quo-
niã ꝯ,de proba.Quintò,ꝙ ſit fidelis illi,
a quo fuit cõſtitutus, & ſi ſciret, damnũ
ſuũ tractari,illi releuabit ꝑ ſe, uel ꝑ nun
tiũ. Sextò , ꝙ offm̃ ſibi iniũctũ exercebit
cupiditate,amore,odio, & timore remo
tis ſm̃ bonã cõſciẽtiã,đ quo uide ĩ Spe.
de inſti.edi.§.reſtat,uer.ſed q̃ro ſub qua
21 forma, ubi ponit formã creãdi tabellio-
nẽ.† Sed q̃ro,q̃d ſi is,q̃ exercebat publi-
cè officiũ tabellionat⁹,nõ erat in uerita
te tabellio,nũq̃d ualebũt inſtr̃a,uide per
Spe.e.ti.§.reſtat,uer.q̃d ſi is. ubi ꝯcludit
ꝙ nõ,ſi a nemine habuit ꝑtãtẽ,ſecus di-
cit,ſi habuit ꝑtãtẽ a ſuꝑiore, ſed ꝑꝑ defe
ctũ nõ poterat hr̃e iſtud offm̃, & hoc ca-
ſu loq̃t̃.l.Barbarius,ff.de of.p̃ſi. & uiđ tu
Inn.ĩ c.nihil,de ele.& Bal.in repet.eo.d.
l.Barbari⁹.Qualr̃ aũt ꝓbabo aliquẽ fuiſ
ſe notariũ ad effectũ,ut inſtrumẽtis ꝑ eũ
cõfectis det̃ fides,uide Inn.in c.ueniẽs, đ
22 uer.ſig.† Vlti.q̃ro , an notarius dẽat ſci-
re iura.Spe in d.§.reſtat, uer. ſed nũquid
tabellio,dicit,ꝙ ſic,ne cõmittat aliquem
errorẽ,& hęc fuit originaliter opi.gl. in
l.generali,C.de tabul.lib.10.Sđ Bar.ibi
dicit,ꝙ nõ tenet̃ eſſe doctor,ſed ſatis eſt
ꝙ ſciat ſummã notarię, & alia quę req̃
runtur ad peritiã illius artis,& uide In-
no.in c.cũ in cunctis,de elec.ubi dicit &
bene,ꝙ quilibet tenetur ſcire ea , quæ re
quiruntur ad officium ſuum exercẽdum
alias autem tenetur,ſi committit ꝑ igno
rantiã aliquem errorem,ut in l.illicitas.
§.ſicuti,ff.de offi.pręſid. & in regula, nõ
eſt ſine culpa,de reg.iur.li.6.

SVMMARIVM.

1 *Clerici non debent legere, nec dictare ſñiam continẽtem pœnam ſanguinis. 3.nec ẽt intereſſe poſſunt. 4. alias incurrunt irregularitatem.11. ẽt quod ſententia non ſit mandata executioni. 5.*

a Cõſuetudo p̃t dare ꝑtãtẽ cõficiẽdi inſtrumenta alias nõ hẽnti , &c. q̃đ ẽt ur̃ tenuiſſe Io. An.& Pe.de Anc. in c.ſeculares , de fo.cõp.lib.6. uide ẽt d.Ant.in proœ. Greg.in 7.co. uer. ſed nũq̃d notari⁹.

SEB. SAPI.

b Notari⁹.An, & q̃n notarius infamis nõ poſſit cõficere inſtrumẽta , uide latè ꝑ Feli.in c.cũ dilectus, col. pen. uer.tertia declaratio,s̃.de fid. inſtr.

c Excuſat̃ tñ ꝑꝑ multitudinẽ inſtrumẽtorũ contractuum quos hẽt leuare, ut in auth.đ tabel. circa med.4.co.Et ita determinat , Bar.in l.1.§.ſerui, circa princ.ff.fur. aduer.nau.

d Propter hoc dicebam,ꝙ ſi notarius pãdit alteri parti atteſtationes ante quã ſint publicatæ,dr̃ periurus,uide Bal. in l.fi.ĩ vl. col.uer.extra quæritur de dictis , C. de edendo,ubi dixit, ꝙ notarius taliter pãdẽs tenetur pœna falſi ꝑ text. in l.ſi q̃s,§. inſtrumenta.ff.de pe.

ANT. FRAN.

An notari⁹ teneatur , ſi manifeſtat dicta teſtium ante quã aꝑiant̃, uide Bal.in l.fi.ĩ x. co. C.de eden. & uide Iaſ.de Bel.in cõſi. quidã tabellio, ſiue iudex &c. ubi dicit,ꝙ tenetur de falſo ꝑ l.1.§. q̃ inſtrumẽta,ff. đ fal. & per l.1. in prin. & l.ſi quis aliq̃d . §.inſtr̃m,& §.1.ff. de pœni. & per l. ſaccularii.§. 1. ff. de extraor.crimi.

e Vide hic.d. Anto. qui dicit, ꝙ notarius conficiens inſtrumẽtum ſuper cõtractu uſurario eſt periurus.& idẽ in terminis dicit Arch.in c.ſicut nõ ſuo.46. diſt. & ibi Do.in fi.q̃ ẽt addit ꝙ talis de cætero nõ poterit teſtificari,cũ ſit ĩfamis, cui act⁹ lcimi ſunt interdicti , & hoc totũ dicit tenere Hoſtien. in ſum. de uſuris,§.pe.uer ſic. quid de notariis . Et an tabellio cõficiẽs inſtrumentũ ſuꝑ uſuris teneatur ad reſtõnem uſurarum, uide per Laur.in tractã.de uſur q. 58. Et adde huc Bal. in c. Imperialem. §.callidis,in fi.de ꝓhib.feud.ali.per Fed.ubi dicit̃,ꝙ notarius cõficiẽs inſtrumẽtũ ſcienter ſuper cõtractu celebrato in fraudẽ uſurarũ, dẽt remoueri ab officio tabellionatus. Item adde hic Ang.in l. ſi ſcienter . ff. de par.ubi poſt Ray. ſub dubio , fortè, tenet,ꝙ tenetur ad reſtõnẽ uſurarum. Qua aũt pœna teneat̃ notarius conficiens inſtrumentũ ſuꝑ illicita alienatione rei eccleſiaſticæ,uide text. in c. nõ liceat Papæ.12.q.2.& ca. ſi quis preſbyterorũ de reb.eccleſi.non alienan.

ANT. FRAN.

De notario conficiente inſtrumẽtũ falſum , uel uſurarium,dicas , ꝙ eſt infamis , ut tenet Arch.ĩ c.ſicut. 46. diſt.& in c. non licet.x. diſt.& uide Bal.in c.1.in §.callidis, in fi. de prohibi.feu.alieñ.per Fed.in uſi.feu. ubi dixit,ꝙ nedum eſt infamis, ſed uenit priuãdus officio , etiã, ſi celebret inſtrumentũ in fraudem uſurarum , & uide Bartol. in l.

omnes,C. de peti.
bo.ſubla.li. x. ubi
dicit,ꝙ ꝓ illicito
inſtrumento no-
tarius nõ tenetur
pœna falſi,ſed te-
netur alia pœna
criminali extraor
dinaria. ad quod
etiam uide Bald.
ĩ l.2.C.de ſe. nup.
& per Bal.in l.iu-
bemus, in §. 1. C.
de ſacr.ſan.eccle-
ſiis.
a Addẽ omnino hic,
quæ ſcribit abbas
poſt gl.in c.ex li-
teris,de exce.pręla.& quod ibi la-
tè no.adde omni-
no hic,quæ ſcrip-
ſi poſt Imo.latiſ-
ſimè in c.fi.de ex
ceſ. Præla. Itẽ ui-
de Tho.4.ſen. diſ.
45.q.2.arti.5.poſt
mediũ, ubi dicit,
ꝙ iudex, & om-
nes, qui partici-
pant in cauſa ſan
guinis, ſunt irre
gulares,ꝓpter hoc
ꝙ effuſio ſangui-
nis non decet mi
niſtros Dei. Item
uide gl.21.di.c.1.
& gl.51.di.ĩ ſum.
tex.cũ gl.ĩ c. ſi qs
poſt acceptũ. 51.
diſtin.& omnino
quod no.Bald. in
prœ.Greg.in 5.co
lum.ubi.dicit,qui
exercuit executio
nes corporales,uł
capitales,non po
teſt eſſe Rector,
ſcholarium, nec
uicarius.

SEB. SAP.

b Vel conſilium. an
autem clericus, q
dat conſiliũ iudi-
ci laico ſup crimi
ne, quo uenit im-
ponẽda pęna ſan-
guinis,ſit irregu-
laris,uide Bald.in
authẽ. habita, in
princ.C.ne filius,
pro patre. do. in
c. ex literis. ĩ. de
exceſ.præla. Feli.
in d.capit.ſicut di
gnum, colum. 3.
uer. fallit tertio.
ĩ.de homi.

2 *Irregularitatem incurrunt teſtes,iudices, & officiales præſtantes aliquam opem, uel adminiculum ſententiæ continenti ſanguinem,adeo, quòd non poſſunt promoueri ad ſacros ordines.*

7 *Clerici aſſociantes illum,qui habet mori ad ipſum cõfortandum,non incurrunt irregularitatem.*

8 *Clerici aſſiſtentes ſentẽtiæ ſanguinis,ſunt irregulares ſiue ſint in ſacris.ſiue non.*

9 *Officialis excommunicatur uolens conſtringere clericum,etiam in minorib.legere, uel dictare ſententiã ſanguinis,uel ut ſit miniſter iuſtitiæ.*

10 *Clericus,puta prælatus, habens iuriſdictionem temporalem,non poteſt ſententiam ſanguinis dictare, ſed debet alteri demandare.*

12 *Clericus an efficiatur irregularis ex eo, quod ſcribit ſimpliciter,quod aliquis capiatur, qui poſtea ſententiam ſanguinis paſſus eſt.*

13 *Clericus ſcribens,uel recipiens dicta teſtium in cauſa criminali,an efficiatur irregularis?*

14 *Clericus incurrit irregularitatem legendo literas ex permiſſu Principis,ad quem literæ fuerunt miſſæ,ut capi faceret aliquem & mandaret mori, quibus lectis captus & mortuus fuit.*

15 *Clericus aduocatus in cauſa criminali incurrit irregularitatem.*

16 *Clericus non debet fieri capitaneus belli, ſiue bellum ſit iuſtum,ſiue non.*

Clerici, an poſſint intereſſe bello iuſto, & hortari ad bellandum ſine metu irregularitatis. 18.

17 *Clericus non incurrit irregularitatem uulnerando quem ad ſuam defenſionem.* 6. *ubi ponitur quid ad defenſam rerum?*

18 *Clericus an efficiatur irregularis ex eo, quod miniſtrauit & præparauit arma, & ob id in conſequentiam ſecutum eſt homicidium.*

20 *Mandans aliquem uerberari, uel uulnerari, ſi ille mandatarius occiderit, tenetur ipſe mandans de homicidio.*

Mandans famulo,ut non reuertatur, niſi ipſe ſentiat aliquid de tali re,tenetur mandans de omni eo,quod fecit dictus famulus.

21 *Chirugia eſt prohibita clericis propter periculũ erroris,quod ei ineſt.* 23. *ubi ponitur, an incurrant irregularitatem.*

Medici an efficiuntur irregulares ex eo, quòd aliqui infirmi in manibus eorum moriantur, & numero uiceſimotertio.

22 *Clerici non poſſunt eſſe phyſici,niſi non ſint ĩ ſacris, uel non beneficiati.*

CAP. IX.

1 SEntentiam. † Hẽt multa
dicta, ideò
commodè ſummari nõ poteſt, ſed
generaliter poteſt ſic ſummari. Clericis
prohibent oĩa illa, ex quibus ſequitur,
uel ſeq pt uitę amiſſio, uł ſanguinis effu
ſio.uel ſpecialius ſic.Clericus nec dicta-
re, nec ꝓferre ſñiam ſanguinis dẽt nec
qcqd aliud exercere,p qd ad uindictam
ſanguinis tẽdat,nec purgationi uulgari
opem pſtare dẽt.Et habet quatuor dicta
principalia.Scdm,ibi.*nec quiſquam*. Ter-
tiũ,ibi:*nullus*.Quartũ ibi:*nec quiſquam*.Et
quia tex.in ſe eſt ſatis clarus,ita ut nota
bilia extrahi,niſi iuxta literam, nõ poſ-
ſint,ꝓſequar dicta doc.q ueniunt ad de-
clarationem literæ per partes, & primò
attingã iuxta ordinem primam partem
2 text. † Quæro igitur, quare prohibetur
clericis dictare ſententiam ſanguinis?
a Sol.dic ſecundum do. ꝙ per hunc actũ
prętant conſilium,& auxilium ad mor-
tem,ſeu ſanguinis effuſionem, quod fa-
cere non debent. Sicut enim iſta nõ de-
bent per ſe exercere, ut in capit. in Ar-
chiepiſcopatu, de rap.& de exceſ.pręla.
ex literis,& ſ. eod. clericis, ita nec aliis
hæc exercentibus debent præſtare auxi-
b lium,uel conſilium, b l. di ſi quis uiduã,
& in cap.ſicut dignum, de homic. & per
hoc infert Io.And.non referre,an dictet
ut iudex, uel ut aſſeſſor, uel ut iuriſperi
tus, uel aliter qualitercunque. Semper
enim per hunc actum pręſtat conſilium,
ſeu auxilium.Sed contra hoc facit. cap.
illud.23.q.4.ubi dr,ꝙ dũ legũ authoritas
in improbos exercet, erit dictator ĩmu-
nis,& ſic nullã maculã dẽt ex dictamine
ſñiæ iuſtę ꝯhere.Sol.dicit Gof. illud ꝓ-
cedere in laico,q immunis eſt a culpa, ñ
tñ ab irregularitate.Et dic latius, ꝙ oẽs
ĩterficiẽtes aliquẽ,qtũcũq; iuſte, ſeu ſen
tẽtiã dictãtes,uel auxiliũ,uel opẽ feren-
tes,ꝯhũt irregularitatẽ.uñ iudex, nota-
rius,accuſator,& teſtis nõ pñt ꝓmoueri
ad ordines, ex quo ex facto eorũ ſecuta
eſt uindicta ſanguinis,de qb.uid bo.tex.
cũ gl.ĩ c.1.51.di. & ibidẽ ẽt uide de aduo
cato,& dicã ĩ.lati9.In iſtis.n.ꝯhit irregu
laritas,ſine pctõ,& fuit ſtatutũ hoc ab ec
clia pp horrorẽ, ne illi,q dederunt cãm
effuſiõis ſanguinis,efficiãt miniſtri uni-
tatis & mãſuetudinis.hęc.n. irregulari-
tas eſt de iure poſitiuo,ut no.In.c. ad au
diẽtiã,de hom.& dixi ſ.e.c.clericis& no.
3 Io.Cal.ĩ c.pe.de ho. † Clerici ãt pdictis
pſtãtes auxiliũ,uł opẽ, peccãt, qa rẽ eis
ꝓhibitã attẽtãt, & incurrũt irregulari-
tatẽ, qd intellige, qñ ſeqt ex tali facto
mors,uel mẽbri detrũcatio,ut ĩ cle. ſi fu
rioſus,de ho.& ĩ c.clericis,ſ. e. ubi dixi,
ſec9 ãt,ſi ſeqt alia uindicta ſanguinis.nã
tũc fateor,ꝙ peccãt, ſi ſeqt magna ſan-
guinis uindicta. Sic ĩtelligo hũc tex. & ĩ
c.in archiepatu,de rapto.ſed irregulari-
tẽ nõ ĩcurrũt, niſi in pdictis duob. caſib.
& ſic intellige dicta doc.hic.Hæc ãt irre
gularitas ꝯhit nõ ſolũ facto, cũ ſ. qs pro
priis manib.aliquẽ occiderit,uel mẽbrũ
detrũcauerit,ſed ẽt in pcepto,conſilio, c
c uel fraude,uel auxilio,in c.ſi qs uiduã.l.
di.& uide bo.tex.in c.periculoſè,de pę.
diſ.1.& in c.ſicut dignũ,de hom. qd ibi
4 no.† Secundo qrit,hic prohibetur cleri-
cis exercere uindictã ſanguinis, itẽ inte
reſſe,ubi ſanguinis uindicta exercetur †
5 Quid ſi clericus interfuit latæ ſñiæ ſup
uindicta ſanguinis,& nõ qñ de facto fuit
facta executio?Sol.credo, ꝙ peccauerit,
qa ſatis exerceret uindicta ſanguinis per
ſñiã ſup eo latã,ar.opt.ĩ d.c.piculoſè,de
pę.di. Iudęi. n. dñr crucifixiſſe Chriſtũ
uerbis,ſeu lingua.hic Pſal.Et lingua eo-
rũ,gladi9 acut9.quare dico,ꝙ tex. iſte pt
uerificari tã tpe ſñiæ, quã executiõis ip-
6 ſi9. † An aũt p hãc intereſſentiã ſeu pñ-
tiã corporalẽ efficiãt iſti clerici irregu-
lares?Sol.gl.1.hic dicit,ꝙ non, nec dẽnt
ẽt p hoc deponi,lʒ alr puniri dẽant, qa
ꝯ pceptũ huius canonis uenerunt, & be-
ne loqtur,& idẽ dicit Inn.hic, dicit.n. ꝙ
intereſſe nõ facit quẽ irregularẽ, niſi in
tereſſe

ANT. FRAN.

c Conſilio. quid ſit
irregularitas, ui-
de per Bal. in ad-
di.Spe.in tit.de di
ſpen.in §.4.& ha-
betur per Car. in
clemen.1.25. q.de
homicid. ubi di-
cit, ꝙ irregulari-
tas eſt repulſio, q
ipſo iure infertur
a diuino officio,
pro quo facit tex.
in ca. fi. de temp.
ordi.& ex quibus
cauſis cõtrahatur
irregularitas,uid
Specu. in d.§. 4.&
ibi per Bal.in ad.
& uide In.in c. ni
ſi cũ pridẽ, de re-
nũ.Et adde, ꝙ ir-
regu. nõ ꝯhitur,
ſi quis caſualiter
occidat alium,ut
no.Bar.in l.illici-
tas,in §. ſicut, ff.
de offi. præſi. ubi
dicit, ꝙ non no-
cet, quin ad alios
ordines poſſit aſ-
cẽdere per c. nos
tua,de homici. &
uide ple. per Car.
in cle.1.de homi.
in 12.q.ubi dicit,
ꝙ talis irregula-
ritas non contra
hitur,niſi ex pro-
poſito. Et adde,
ꝙ irregularis nõ
abſoluit niſi per
Papã,ut in c.1. in
fi.de re iud.lib. 6.
& in c.1.de ſen.ex
cõ.e.li. quod ſine
dubio uerũ eſt ab
ipa irregularitate
ſed a peccato bñ,
poteſt abſolui ẽt
ab iferiori,ut per
d.Car.in cle.dudũ
in §.deinde. q. 7.
de ſepul.& not.in
c.3. de clerico ex
com.mini.& uide
do.Card.in cle.1.
in pe.q. de cõſan.
& affin.ubi ponit
an poſſit abſolui
ab Epiſcopo.

tereſſe authoritatẽ pſtãs vel auxiliũ.Idẽ ſm Hoſt.ſi pſtaret
auxiliũ,cõciliũ,vel fauorẽ,aut operã,ut patet ex not.in di.c.
ſicut dignũ,de homi.& de cle.pug.in d.c.2.dicit.n.Hoſti. ꝙ
ſi ad clericũ ſpectat iuriſdõ,nullo mõ dẽt intereſſe uĩdictę,
ne videat pſtare authoritatẽ,vt in.c.ex lrĩs,& ꝙ ibi no.de ex
ceſſ.pla.& idẽ Guli.in Spe.de leg.§.iuxta ver. qd ſi Epiſco-
7 pus.†Ego limitarẽ iſtũ tex.cũ gl.& reſtringerẽ in clericis ĩ-
tereſſentib. ex ſola libidine,ſeu uolũtate.Nõ.n.dẽt pſtare p
ſentiã iſtis eis ꝓhibitis, ſicut nec aliis ſpectaculis,vel conui
uiis cõiugiorũ,vt in.c.pſbyteri.33.di.& in c. nõ oportet,de
cõſe.diſ.5.ſecus aũt puto ĩ intereſſentib.ex iuſta cã;puta qa
aſſociãt iuſtitiãdũ ne incidat ĩ deſperationẽ,& rememorãt
ſibi diuinã ſcripturã;& cõfortãt ad patiẽtiã, ſicut obſeruat
8 in multis locis.† Tertiò qro,an iſtud pceptũ hẽat locũ ĩ oĩ-
bus locis?Sol.tex.innuit hic aptè,ꝙ ſic,dũ hic loqt p uerbũ
uniuerſale negatiuũ,ut patet,ibi:*nullus clericus*.Quod.n.vni
uerſaliter loquit,nemĩnẽ excludit,vt in.c.ſolitæ, de ma. &
obe.&.c.ſi Romanorũ.19.di.& hoc aptè tenet Hoſt. Dicit
em referre,an ſit ĩ ſacris,uel ne,ſi ordinari deſiderat. 41.d.
c.1.&.ſ.e.clericis.Ego dico,ꝙ ẽt ſi ñ deſyderat ordinari.ex
quo.n.ẽ cleric9,ñ dẽt exercere illa, p q ſeqt ſanguinis vindi
cta:aliter aũt dẽt deponi tanquã irregularis.Nã clericus ẽt
in minorib.deponẽdus eſt occaſiõe delicti, ut in.c.cũ nõ ab
9 hoĩe,de iud.†Quartò qro,qd ĩtẽdat lrã in ver. ſi qs aũt,vbi
dr,qd ſi occaſione huiuſmodi ſtatuti, &c.Sol. dicit Io.An.
qd forſan dicit poteſtas clerico:Tu ñ vis ſeruire mihi:nec ti
bi ſeruiat a meis; & ſic interdicit ſibi cõmerciũ ſuorũ ſubdi
torũ:vel aliter eũ grauat,& hoc ſatis pt admitti. Sed ego p
tex.iſtũ dico,ꝙ ſi poteſtas, uel alius officialis ueller clericũ
ẽt in minorib.cõſtringere,ut ſit miniſter iuſtitiæ, puta ma
nigoldus:uel qd dẽat dictare ſñiam, ſeu intereſſe ſñię,dẽt
10 ad hoc cõpeſci p cẽſurã eccleſiaſticã.† Quintò qro,an prin
cipiũ iſtud hẽat locũ,ſiue clericus hẽat iuriſdõnẽ tẽporalẽ
ſiue nõ?dic ꝙ ſic.nunquã.n.dẽt ipſe cognoſcere, vel dictare
ſñiam,p q tẽdat ad ſanguinis uindictã.Dẽt.n.aliis tales cãs
cõmittere,vt ĩ.c.fi.ĩ.eo.li.6.dixi.ſ.eo.clericis.Põt tñ reũ fla-
gellis afficere;ita tñ,qd nõ uideat tẽdere ad ſanguinis uin-
dictã,ut in.c.in archiepiſco. de rap.facit.c.ad audientiã,de
fal. & vide ꝙ ibi no.in gl.fi.& p hoc habes declaratã primã
partẽ,&c.†Venio nũc ad ſecũdã partẽ.ſ.ad.§. nec qſquã cle
11 ricus.Et.1.qro,nũqd cleric9 efficiat irregularis, ſi ſcribat li
teras,uel dictet ꝓ vindicta ſanguinis?dic,qd ſic,ſi ex hoc ſe
quat mors;uel mẽbri detrũcatio:qa dedit auxiliũ, vel cõſi-
liũ,ut dixi in pcedenti parte,vbi vide. Si aũt nõ fuerint pdi
cta ſecuta;ceſſat irregularitas.Sola.n.ſcriptura,ut dicit Io.
An.in nullo caſu cõſtituit irregularẽ ſcribẽtẽ,quanuis ali-
ter puniri poſſit ꝓ eo,ꝙ exercuit rẽ illicitã ſibi.Iſte.n.text.
indiſtincte prohibet hãc ſcripturã p clericũ fieri:imo diſpo
nit,ut hoc offm nõ cõmittat clerico in curiis Principũ.†Se
12 cũdo qro,qd ſi cleric9 ſcribit lrãs ſimplr, ut aliqs capiat,ni
hil aũt fuit ſcriptũ de ſanguinis uindicta, tñ ex illa captura
fuit ſecuta mors, vel mẽbri detrũcatio clerico ignorãte ip-
ſum factũ,& cãm capturę, an efficiat irregularis ex hoc?So
lutio dicit Hoſt.qd hoc ẽ ei periculoſum qa nõ cõſueuerũt
hoĩes capi ꝓ nihilo, & lex ꝓmotiõis nõ in uolũtate,ſed in
facto cõſiſtit.15.q.1.c.fi.Debuit.n.hoc cogitare euenire poſ
ſe, & iõ hic dicit, qd in curiis Principũ hoc offm nõ dẽt cõ
mitti clerico.Et vr p hoc uelle Hoſt.qd talis ſit irregularis
licet aptè nõ loquat,ſed dicat hoc illi periculoſum.Docto.
tñ ſequẽtes cõiter intelligũt Hoſt.in irregularitate.Sed.d.
Pet.de Ancharano dicit,ſe credere, qd ex qualitate pſonę
eius, q capi mãdauit, clericus dr in hoc culpabilis,uel non.
Si.n.iudex cauſarũ ciuiliũ,uel alius,q nõꝯſueuit hoĩes cape
re pro delicto:ſed pro debito hoc ſcribi mãdauit,licet ex il
la captura poſtmodũ moriat:qa forte primo erat de crimi
ne condemnatus vel poſt illam capturam factam fuit conui
ctus de crimine capitali, non erit irregularis ille clericus.
Secus dicit, ſi ſcripſiſſet literas captionis ad inſtantiam iu-
dicis cauſarũ criminaliũ, uel illius,q hẽt a
cognitionẽ de ciuilib.vel criminalib.tũc
em ꝓcederet dictũ Hoſt.Mihi vr,qd ſit ĩ
ueſtigãdũ, qd clericus ſcribẽdo lrãs ſup
captura fuerit ĩ culpa. Nã ſi dederit ope-
rã rei illicitę,oĩa dẽnt ſibi imputari,q ſe
quunt, licet ſine culpa ſua & p caſum for
tuitũ,ut legit & notat in.c. tua,&.c.ſicut
dignũ,de homici.cũ ſi. Vñ, ſi ſcripſit ĩ cã
criminali indubitanter vr ſibi imputãdũ:
qa iſtud offm ẽ ſibi interdictũ vt hic,& vi
de tex.optim.in.c.fi.de homicid. li.6.ubi
mãdatori imputat mors ſequẽs pter vo-
luntatẽ ſuã,qa mãdãdo illũ p cuti fuit in
culpa.Si aũt ſcripſit ſimplr capturã, cre-
do,qd idẽ a quocũque fuerit ſibi iniũctũ,
ſi fuit in culpa ſcribẽdo,puta,qa nõ ſpe-
ctabat ad offm ſuũ,& fuit ſibi mandatum
ab eo,cui nõ tenebat obedire. Debuit.n.
cogitare hoc euenire poſſe.Nã ſaltẽ pote
rat cõmẽdari ĩ carcere ꝓ aliquo delicto
pcedẽti ad petitionẽ iudicis competẽtis
iuxta no. p Bartolũ ĩ.l.ſi cui, ff.de accuſa
tionib.Secus aũt, ubi ſcribẽdo nõ depre
henderet in aliqua culpa, quo caſu poſ-
13 ſet ꝓcedere opinio dñi Petri.† Tertio q
ro, qd ſi in cã ſanguinis clericus recipiat
a vel ſcribat dicta teſtiũ, a nunqd efficiatur
irregularis?Sol.cõclude breuiter poſt In
nocenti.& alios, qd ſi ex tali ſcriptura ẽt
nõ authẽtice facta,uel alia, ſequat mors,
uel mẽbri, inciſio,efficit cleric9 irregula
ris,q dat auxiliũ & ꝯſiliũ &c.ut.ſ.dixi,&
uid ꝙ legit & no.ĩ.c.1.50.di.ſec9,ſi mors,
uel mẽbri detrũcatio nõ fuit ſecuta tunc
em ſcriptura ſola nõ facit quẽ irregularẽ
licet clericus poſſit aliter puniri,qa rem
14 ſibi ꝓhibitã attentauit,ut.ſ.dixi.†Quar-
b to qro, qd ſi lrę b mittãtur alicui Principi
ut talẽ homicidã,ſeu facinoroſũ, q ĩ tali
hoſpitio morat,capi faciat,& ſuſpendat,
Prĩceps aũt has lrãs tradit clerico ſuo le
gendas,q lrãs legit: qbus lectis Princeps
fecit capi homicidã, & ſuſpẽdi, nũqd cle
ricus ex ſola lectiõe lrãrũ efficiat irregu-
laris?Io.An.& Hoſt.qd ſic.Et dicunt,qd
c ꝓ hac parte fuit reſpõſum c p domi.Cle-
mentẽ Papã quartũ:qa ex lectura ſua ſe-
cutũ fuit homicidiũ,& pſtitit auxiliũ,ſeu
opẽ ad mortẽ ipſius.nec ꝓdeſt,ſi dicat ſe
ignoraſſe tenorẽ,qa debuit lrãs ſibi pri-
mò legere.ꝙ & ſi ñ fecit,tñ quã cito peruenit ad captionẽ,debuit ſubticere, & ad li
teras dño reddere,& dicere,qd tales lite
ras legere nõ erat officii ſui,facit ꝙ legit
& notat in cap.ſicut dignũ de homicidio
15 & ſupra eodẽ.c.clericis.†Quintò quæro,
qd ſi clericus nõ ſcripſit,nec dictauit,ſed
fuit aduocat9 in cã ſanguinis? Solutio.di
cit Io.An.qd ſola aduocatio nõ facit ip-
ſum irregularem,ſed ſi ex officio aduoca
tionis ſequit uindicta ſanguinis,irregu-
laris efficit, ſiue ſit ex parte actoris, ſiue
accuſatoris,& cõtingat reũ occidi,de quo
nemini dubium eſt,ſiue ſit ex parte rei,&
ex hoc contingat occidi accuſatorẽ,q ſe
ad pœnã talionis obligauerat,& ideo ca
ueat cleric9, ne in cã ſanguinis ſit aduo-

Adde huc, quod
ubi uertitur pęna
ſanguinis,non co
gitur cleric9 teſti
ficari, uid qd no.
Hoſt.in.c. dilecto
rũ de teſti.cogen.
ubi ẽt Io.And. uo
luit id eſſe uerum
ẽt in laico aſpirã
te ad clericatum.

ANT. FRAN.

An clericus teſtifi
cetur in cauſa ſan
guinis, & poſſit
cõpelli ad teſtifi-
candum in ea,di-
cas,ꝙ clericus nõ
põt accuſare lai-
cũ de crimine co
ram iudice ſecula
ri ut criminaliter
procedatur, ut in
c. laicos, & ibi p
gl.2.qõ.3. & uide
Inn.ĩ.c.cũ P.Man
conella,de accuſa.
Imo ſemper de-
bet proteſtari, ut
euitet irregulari-
tatem, qd non in
tendit cõtra talẽ
accuſatum proce
di ad pœnam ſan
guinis, ſed tãtum
mõ ciuiliter, ut
in.c.1.de hom.li.
6. quia non dẽt ſe
impedire aliquo
pacto de ſanguine
ut in hoc capitul.
quod adeo uerum
ẽ, ut etiã clericis
non liceat uim ui
repellere,ita, ut a
liquẽ occidat,uel
percutiat, ut per
gloſſa. 33. q. 1.in
ſumma, & habe-
tur in.c.olim cau
ſa, de teſti. ſpo.&
uid beatũ Tho. 2.
2.q.62.art.3.

SEB. SAPIA.

b Quid ſi literæ.
Quid autem,ſi cle
ricus reuelauit ꝓ
ditorem,qui iura
uit interficere Prĩ
cipem,an fiat irre
gularis,ſi mors ſe
quatur,uide Abb.
in.c.Petrus,in fin.
Ange. de Aret.in
tract.maleſi. ĩ uer
bo, che hai tradi-
tola tua patria vbi
late Augu. Arim.

ZACHARIA.

c Fuit reſpõſũ. Ego
puto ꝯriũ mot9 p
leg.illicitas.§. ſi-
cuti,& qd ibi no.
Bart. ff. de off.pſ.
ubi dicit ꝙ q ho-
minem caſu occi
dit,nõ fit irregu-
laris,p.c.tua nos.
ĩ.de homi.idẽ no.
Car.in cle.1.q.12.
eo.tit. de homi.&

Spe.ſ ti. de diſpẽ. §.iuxta, uet. facto authent.

a Bello iuſto. Verũ liceat clericis pugnare, uel intereſſe bello iuſto, ui de not.per Mode. poſt ipſum Abb. in.c.petitio, & ho micis.

ZACHARI. Adde Feli.ibi uer. ult.tangũt,& uer. limita iſtam con cluſionem, & ibi & Io.de Ana.

catus de quo vide textũ iũcta gl.bona.51. diſt.c.primo,& l.diſ.c.ſi.qs viduã.Quidã tñ tenuerũt ɔ̃riũ, qñ fuit aduocat⁹ ex par te rei;qa reũ ẽt eccl'ia defendit,22.q.5.c. reos ſanguinis.Sꝫ Io.An. tenẽdo primũ dicit qđ hoc genus defenſionis ñ ptinet ad clericũ,& ɔ̃riũ pall.loqtur de alia defenſione,ut no.i. c.inter alia,de immuni. eccl.& c.nouimus.ꝫ. de uerb.ſignificatio. Et cũ hoc dicto Io.An.trãſeũt cõiter do cto.hic,& examinat plene glo.in.d.c.primo.51.di. & cõcludit hãc opinionem tu tiorẽ eſſe;& uide ꝙ pleni⁹ no.ſ.c.1.de po ſtu.In clerico.n.,cui nõ licet poſtulare in iure ciuili,hãc opi.puto indiſtinctè verã: qa,cũ dederit operã rei illicitę, imputãt oĩa,q̃ ſequunt,vt dicto c.tua, de homicid. & ꝙ ibi no.Sed in laico,uel clerico in mi noribus ñ prohibito poſtulare ẽ mai⁹ du biũ,cũ ſit ex parte rei,qa principaliter tẽ dit ad defenſionẽ ñ aũt vt actor puniatur de calumnia. Abſit.n.ꝙ ea, q̃ facimus pp bonũ ſi pter nrãm intẽtionẽ qcquã mali alicui accidat nobis ĩputeť vt dicit tex.in dicto.c.de occidẽdis.23.q.5. Facit ĩ ſimi li ꝙ legiť & not.i.c.platis,de homic.li.6. fateor.qđ prima opi.tutior ẽ: ſed iſta for te eſt uerior de ſubtilitate iuris.Sexto & vlt.qro in qbus clericis hẽat locũ.§. iſte? Sol.credo,qđ ĩ oĩbus.Nã text.iſte loquiť gñaliter,ut patet,ibi: nec qſquã clericus, &c.de maio.& obe.ſolitę,& facit ꝙ.ſ.di xi in pcedẽti reſpõſio.Venio nũc ad ter tiã partẽ.c.ad.§.nullus quoq;.In quo primo qro:dř hic;qđ cleric⁹ ñ dẽt pponi ru ptariis,& baliſtariis, aut huiuſmodi viris ſanguinis,&c. q dicať ruptarii? Sol.dicit. Gof. qđ hoc uerbũ fuit formatũ ex vulga ri loci,& dicit Abbas,qđ dř a rũpo rum pis, vñ dicit Io.An.ꝙ hoc uerbũ ſumiť p eis,q pſunt machinis,q̃ tẽdũt ad rupturã vñ cleric⁹ ñ dẽt deputari ſup illos miniſtros,cũ tẽdãt ad deſtructionẽ, & morte

16 aliorũ.†Et ex hoc & ex tex.no.qđ cleric⁹ nõ dẽt deputari Princeps,ſeu Capitane⁹ belli facit.c.clerici,ſ.eo.cũ iſte tex.loqua tur idiſtinctẽ,puto hoc pcedere, ſiue bel lũ ſit iuſtũ,ſiue iniuſtũ.Licet.n.cleric⁹ poſ

a ſit intereſſe bello iuſto,ª & hortari alios ad pugnã iuxta no.i.c. ſciſcitaris.7.q.prima,vbi gl.facit.23.q.8.c.omniũ.c.ut pridẽ,&.c.penul.de ho.& ꝙ ibi not.de ſent. excõ.dilecto.li.6.cũ ſi.Nõ tñ dẽt cõſtitui capitaneus,ſeu Dux belli,acies ordinando,uel ſimilia faciẽdo , qa hoc ñ cõuenit mãſuetudini clericorũ,arg.c.quenior.23. q.8. Sentit tñ Inn. qđ pponi dẽt bello,ꝙ ñ ſit directè ad occidẽdũ,ſed ad ſua defen dẽda, uel recuperãda iuxta not.in capit. olim,de reſti.ſpolia.ñ tñ dẽt pponi his p ſonis,q̃ tñ directè ſunt quaſi uiri ſanguinũ.Sed Hoſt.dicit tuti⁹ eſſe, ut nulli ppo nať,acies ordinãdo , licet aliter pro iure ſuo poſſit eſſe in bello,ut in iuribus pall. & hoc ultimũ mihi placet:qa,ut dixi,nõ vř hoc officiũ cõuenire clericis.An autẽ ɔ̃ueniẽdo ſint clerici irregulares, credo, qđ ſi bellũ erat iniuſtũ , crũt irregulares,

ſiue a ſe ſiue ab aliis laicis aliqui occidantur, vel mẽbra mu tilentur: qa pręſtando pręſentiam pręſertim authorizabilem,pręſtiterunt & auxilium & operam ad mortem illorũ. Ad hoc facit quod legitur & notatur in.c.ſicut dignum,de homici.& capit.ad audientiam,e.tit.Si aũt bellũ erat iuſtũ, efficiuntur irregulares ex facto proprio non autem alieno; puta ſi propriis manibus aliquem occiderunt , vel membra mutilauerunt,ad hoc text.in.c.pe de hom.& quod ibi not.

17 †Hoc uerũ, niſi propriã mortẽ aliter euitare ñ poſſent,ut ĩ cle.ſi furioſus,de homi. de officio tñ, ꝙ cleric⁹ uſurpauit ɔ̃ huius capituli prohibitionẽ,eſt aliter puniẽdus,ut.ſ.dixi ĩ.

18 §.pcedẽti.†Scđo qro , qđ ſi qs ĩ bello iuſto ñ ad ĩpugnatio nẽ alterius,ſed ad ſui defenſionẽ baliſtario dedit, uel mini ſtrare fecit ſagittã,ſeu baliſtã:baliſtarius aũt poſtea aliquẽ occidit,nunqd clericus ſit irregularis? vel põe,qđ miniſtra uerit alicui lanceã,ſeu enſẽ,uel aliud gen⁹ armorũ, ex quo poſtea fit homicidiũ,vel mẽbri detruncatio ſecuta:clericus tñ,ut pdixi,ñ miniſtrauit,uel miniſtrari fecit hoc ad mortẽ alicui⁹,ſed ad ſui defenſionem?So.Inn.multũ ſup hoc in ſtat.Nã primò videbať, qđ nunquã hoc caſu clericus eẽt irregularis,cũ iſta nõ miniſtrauerit ad mortẽ , ſed ad defenſionẽ ſui & ſuorũ qđ aũt mors inde ſecuta fuerit,imputandũ ẽ duritię inuadẽtiũ.clericus.n.ñ dedit cõſiliũ , uel auxiliũ ad mortẽ,ſed ad ſui defenſionẽ.Sed in ɔ̃riũ facit: qa nũquã licet clerico ĩ bello,quãtuncunq; iuſto,miniſteriũ,uel cõciliũ ita immediatũ ad mortẽ pbere,ut in.c.ꝙ in dubiis, de pœ.& argumentũ.ꝫ.de pœni.& remiſ.c.ſecũdo,qa ñ dat diligentiã,quã pt,ne ſequať homicidiũ,imo potius,ſicut p curator miniſtrat,& cãm propinquam pbet , argumẽt.ꝫ.de homicid.c.ad audiẽtiã. ſicut enim prohibetur clericis pęſſe iſtis baliſtariis, ut hic;ita vř phibitum parare eis baliſtas, uel ſagittas.Et hãc partem ſeqtur Inn.in iſtis baliſtariis,& aliis,qui quaſi directè tendunt ad mortẽ. Enſem aũt uel lã ceam aliquibus pręparare ad ſui defenſionẽ , dicit non eſſe prohibitum, quia iſta non tendunt ita directè ad mortem, & totum fit defenſionis cauſa; Et cum hoc dicto tranſeunt hic Ioan.Andr. & alii pręter domi.Anto. qui dicit ſe non facere differentiam inter lanceam , & ſagittam , ſed in hoc articulo diſtinguit ſic quod aut extra actum belli pręparan tur arma offendibilia,ut ſunt baliſta, lancea,uel enſis,& pręparans non eſt irregularis. Aut pręparantur in actu belli; & tunc dicit clari⁹,quod pręparans efficitur irregularis,ma xime ſi bellum eſſet illicitum. Dicit tamen hoc procedere, quando quis ſibi pręparauit prędicta propter defenſionem rerum,ſecus autem,ſi propter defenſionem propriam,quia aliter perſonam ſuam defendere non poterat,& ueroſimili ter imminebat periculũ mortis, nihil ad prędicta allegat.

19 †Sed tu aduerte.nam,ubicunque clericus ueroſimiliter nõ ualet aliter euitare mortem,propriam,niſi alium occidat, tunc indubitanter euitat irregularitatem,& peccatum,non ſolum ſi alii arma pręparat , ſed etiam ſi ſuis manibus occidat , textus eſt apertus in dita clementina ſi furioſus , de homici.ſed dubium eſt quando poterat aliter euitare mor tem , puta fugiendo,uel inſtabat pro ſuarum rerum defenſione , ſeu patrię, & tunc ſi ſuis manibus aliquem occidat; uel membrum mutilet , indubitanter efficitur irregularis, ut in clementina , ſi furioſus , & in capitulo penultimo, de homicidio ſi autem pręparauit arma , ex quibus mors eſt ſecuta , & tunc ſi ad hunc finem miniſterium prębuit,in dubitanter eſt irregularis, quia pręſtitit auxilium in mortem alicuius,ut hic.in.1.& ſecundo reſponſo, & capit.periculoſe,de pœnitentia diſtinct.1.&.l.diſtinct.ſi quis uidua. Nam clericatus reddit clericos inhabiles ad pugnandum etiam contra Saracenos,ut dixit textus in capit.ex multa, de uoto. Aut pręparauit arma non in mortem principaliter,ſed ad ſui defenſionem, & iſte eſt proprius caſus Innoc. qui ſatis eſt dubitabilis.Nam,cum liceat pro ſuarum rerum defenſione & recuperatione mouere arma, etiam clericis, ut in.c.

Vide plenius de iſta q. per ipſummet.Pan.in c.ex li teris per illũ tex. ꝫ.de exceſ. prælatorum his, quæ ibi not.addidi,& his adde d.Aug.de Bõ franciſchis de Arimi.in add.ad Ange.de Aret. in lib. maleſi. ſuper glo. Sempronium mãdatorem,&c.in an tepe.col.

ZACH. Adde pleniſſimè, quod not.in apo. ad iſtũ poſt alios in c.ex literis, nu. 3.in.uer. famulus, cuiuſdam nobilis. ꝫ.de exce.præla.

ut in c.dilecto,de ſen.exc.li.6.& c. olim, de reſt.ſpo.ergo fortius liceat arma aliis pręparare ad ſui defenſionẽ.nec dẽt imputari mors ſequens,cũ in morte iſte nõ conſenſerit,facit opti.c.2.de homi.li. 6. Sed in ɔ̃rium facit, ꝙ clericus non debet pro defenſione ſuarũ rerũ ad ſęua, puta ad occiſionẽ, uel ſanguinis effuſionẽ, pcedere i c.ſuſcipimus,de homi. & ibi bo. tex.Itẽ clericus nunq̃ euitat irregularitatem ex occiſione, niſi qñ aliter mortẽ propriã euitare non poterat,ut in d.cle. ſi furioſus.ergo pparando arma p defen ſione rerũ incurrit irrĝlaritatem, ſi mors inde ſequať:qa mãdato & auxilio ſuo vř

20 ſecuta.†Nec ob.ſi dicatur,ꝙ iſte nõ intendebat ad hoc:qa debuit cogitare hoc euenire poſſe , cum arma in conflictu de facili nõ pñt menſurari & rĝari. Ad hoc alle.tex.in c.ſi.de homi.lib.6.ubi dř, ꝙ ſi quis mandauit alicui,ut aliquem uerberaret,& expreſſe prohibuit , ne occideret,uel mutilaret;ꝙ ſi mandatarius exce dendo fines mandati illũ occiderit,effici tur mãdato irrĝlaris: qa fuit in culpa mã dando uerberare.Itẽ quia potuit cogita re hoc euenire poſſe,& hęc no. Et faciũt

a ad qõnẽ,ª q̃ ponit Bart. in l. ſi quis mihi bona,§.iuſſum,ff.de acq.hęr.de quodam nobili,q receperit iniuriã a quodam, & re diens domũ dixit famulo:fac,ꝙ non appareas ĩ ɔ̃ſpectu meo,niſi aliquid ſentiã. Ille iuit,& interfecit iniuriantẽ. quærebať,an dñs dẽat puniri tãq̃ mãdator ? & fuit concluſum in qõ.facti,ꝙ ſic:qa ſatis tacitẽ mandauit,& idẽ dic in clerico ſi

21 milia mãdante,qđ no.†Tertiò circa artẽ chirurgię qro,quare phibeť clericis?So. dñt doc. pp periculum errorisi, quod ei ineſt.Item pp lubricum conſcię, ar.ſ.de ę ta.& qua.ad aures,& pp dubium cura tionis euentum. Pręterea dic,quod ẽ of ficiũ ſeculare,nõ ãt ſpũale;meritò prohi betur clericis,ut ſu.eo.c. 1. Clerici autẽ dẽnt eſſe medici aĩarũ,nõ ãt corporum, ut in c.cum ſit ars artium,de æta. & qua. militare Deo,non ãt ſeculo,ut in d.c.reprehenſibile.23.q.8.& indignum eſt, & iniuſtũ, ſi promiſcuis rerũ artib.turben tur officia,ut in l.conſulta diualia,C. de teſta.Conclude ergo, ꝙ clericus non de bet artẽ chirurgię exercere,ut hic. Et ad uerte,qa tex.loquiť de ſacerdote,diacono,& ſubdiacono.Io.An.itelligit de ſub diacono facto,uel fiẽdo.Sed ego miror, quare ſic impropriet lrã. uñ ego dicerẽ, ꝙ in ſacris cõſtitutus oĩno pt ab hoc of ficio cõpeſci:& ſi attẽtauerit , poterit pu niri,q̃tuncunq; mors inde ſecuta nõ fue rit:quia offĩ ſibi prohibitũ exercuit, ut ſu.dixi in pręc.§. Et idẽ intelligerem in ɔ̃ſtituto in minorib.cõpetenter bñficiato,argu.in c.1.de poſtu.& ſu.tetigi ; & ſi mors inde ſequatur,uel mẽbri detrunca

b tio,arcebit a pmotione fiẽda.ᵇ Et idẽ eſ ſet in laico, qñ puenit ex culpa ſua , uel conſcia cũ de hoc remordeat, at. in d.c. ad aures.Ex quo.n.illud offĩ non eſt li-

bi a iure phibitũ,non dẽt ſibi imputari euentus mortalitatis ſine culpa ſua con tingẽs,ut in d.cap.ad aures, & quod no.

22 in d.c.tua,de homi.†Sed circa artẽ Phy ſicę pt dubitari an indiſtinctè clericis p hibeať.dicerẽ ſic,ꝙ religioſis & in digni tate cõſtitutis,ac ſacerdotib.& aliis,qui phibẽť ſciã phyſicalẽ audire,hoc exerci tiũ uř phibitũ,de quib.in c.non magno. ſu.eo.& ꝫ.e.c.px.Prohibeť.n.eis ſtudere in hac ſcia pp exercitiũ.Vñ,ex quo phi beť ſtudiũ,uř eis phibitũ exercitiũ, ar.c. tuę,de pſũ.& l.orõ, ff.de ſpõ. & in reg. cũ qđ & qđ ibi no.Io.And. in Mercu. de reg. iu.li.6.in aliis uerò,ſi ſunt in ſacris, uel bñficiati,dicerẽ idẽ,ſi hñt cõpetẽter, uñ uiuãt;qa nemo militãs Deo,&c.ut in c.1,ſu.e.dixi.Cõſtituti uerò in minorib. uel in ſacris ñ bñficiati , ñ crederem eis hoc offĩ interdictũ,ar.c.1. de poſtu. Itẽ qa ñ reperiť eis hoc exercitiũ interdictũ,& facit text.in eo, qđ phibet eis iſtã artẽ chirurgię,q̃ aduſtionẽ,uel inciſionẽ inducit:ſed in phyſica iſtud ceſſat. uñ nõ ita ɔ̃tingit periculũ mortis directè ĩ p hy ſica,ſicut in chirurgia.†Sed qro, an exer

23 cens hãc artẽ chirurgiæ efficiať irrĝlaris, ſiue ſit clericus,ſiue laic⁹.Sol.ɔ̃clude breuiter dicta doctorũ ſic:ꝙ ſi mors,uel mẽ bri detrũcatio inde ñ ſequiť, nemo illorũ irrĝlaritatẽ incurrit,ar. in cle. ſi furio ſus,de homi.Sed clericus exercẽs ɔ̃ phi bõnẽ iſtius capĩi,poterit puniri,ut ſu.di xi.& dñt doc.ꝙ ſi monitus nõ emendauerit,poterit deponi. Si uerò ſequatur mors,uel mẽbri detrũcatio,clericus phi bitus oĩno efficiť irrĝlaris,ẽt ſi non fuit ĩ culpa:qa dedit operã rei illicitẽ , iõ imputať caſus inde ɔ̃tingẽs,ut in d.c.tua,de homi.& qđ ibi no.Laicus aũt nõ,ex quo in culpa nõ reperiť,de quo dicendũ, ut ĩ c.ad aures,pręal.ſecus ãt,ſi fuit in culpa, quia imperitia imputatur medico , ut l. illicitas.§.ſicuti,ff.de offic.præſi. Venio nunc ad ultimam partem,l.ad §.nec qſquam, & quero , qualiter fiebat purgatio in aqua frigida.Solu. dicunt doct. ꝙ implebatur uas aquę tantæ profunditatis,ꝙ excedebat altitudinem hominis, & ponebatur purgandus ſuper ea , & dimittebant eum cadere,& ſi non attinge bat fundum uaſis,innocens iudicabatur, aliter iudicabatur nocens. In feruẽti ue rò aqua,uel ferro candenti fiebat, qñ qs per illa non lædebatur. Vltimo queritur,quid appelatur monomachia.Solu. dicunt doc. ꝙ eſt ſingularis pugna, & di citur a monos,quod eſt unũ, & machia, quod eſt pugna , quaſi unius & alterius pugna,ſicut duellum;quia duorum bellum. Ad eſſe enim pugnę duo neceſſario requiruntur.

SEB. SAPIA. a Ad qõnem.Vide Bal.in l. multum. col.2.C. ſi quis al te uel ſibi. Ale. in conſi.1. inci. uiſo proceſſu,col.ſi. in 3.uolu. & latè per Aug.Ari.in tract. Angeli de maleſi ciis,in uer.Sempronium mandatorẽ, col.pe.& pulchrẽ declarat Iaſ. in l. 1.col.6. C. de ſer. fug.ubi idẽ Bar.in d. §. ſi quis bona, dicit pcedere tri buſconcurrentib. ut ibi per eum.

ZACH. b Arcebitur a pro motione fienda. Adde quod no. in apo.ad iſtum in c. ad aures, nu. 2.in uerſi.irregularitatem,ſ.de ætat. & quali.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio an irrogetur ipſo iure per iſta uerba, uidetur ab omnib.tanquam excommunicatus?*

2 *Clerici & alij religioſi audientes ſcientias prohibitas, ſunt excõicati ſi ſic promouentur ſine licentia Papæ.*

3 *Fortiqua quis ſortitur ratione delicti.*

4 *Ignorantia craſſa & ſupina non liberat quẽ a pœna.*

SEB. SAPIA.
a Probabiliter. Quid autem,ſi dicatur,nullus ei cõi cet,ponit Cardin. in cle.ſi.in prin.in 3.q.de ſen.exc.ubi dicit, ꝙ ſunt uerba latæ ſniæ refert & ſequitur Fe. in c. Rodul. col. 21. in prin. ſ.de reſc. & ibi plura de ſimilib.uerbis.

5 *Priuilegia ſtudij Bononienſis conceſſa ſtudio Senenſi, an extendantur ad priuilegia futura. & an ſublatis priuilegijs ſtudij Bononienſis ſint ſublata priuilegia ſtudij Senenſis?*
6 *Priuilegia conceſſa primis,ſi illa cõceduntur ſecundis, quæ ſint reuocata a primis,an cenſeantur reuocata a ſecundis?*
7 *Theologia & ius canonicum ſi æternizant, & ſunt magis priuilegiata,quam ius ciuile.*
8 *Clerici audientes ſcientias prohibitas, an ſint excommunicati,non expectatis duobus menſibus, & idem de alijs religioſis.* 12.
9 *Religioſi ſtudentes in ſcientijs prohibitis, ſi ante duos menſes conuertunt ſe ad theologiam, non autem reuertuntur ad clauſtrũ,euitãt pœnas huius capituli.*
10 *Excommunicatus non poteſt eſſe procurator.*
11 *Clerici,uel religioſi ſtudentes in ſcientijs prohibitis, excõmunicati,an debeant abſolui ab epiſcopo proprio, an ab epiſcopo loci,ubi ſtudent.*
13 *Religioſi audientes ſcientias prohibitas in clauſtro,an incurrant pœnas iſtius decretalis?*
14 *Religioſi audientes ſcientias prohibitas ſemel , uel bis cauſa honorandi amicum, non incidunt in pœnas, niſi frequenter audirent.* 15.
16 *Religioſi an prohibeantur legere leges ciuiles, uel phyſicam?*
17 *Leges ciuiles conferunt multum ſcientia theologica & canonica, & in ſtudio camerario poſſunt a religioſis uideri.*

CAP. X.

SVper ſpecula. Hoc intendit
ſumma. Conſtõ Turonenſis
cõcilii puniens religioſos au
dientes leges,uel phyſicam,eſt canon la
tæ ſniæ & incidentes in illam , dent per
ordinarios puniri.hoc primò. Scđò ex-
tendit dictam cõnſtõnem ad habentes
dignitates,& perſonatus,& ad presbyte
ros;& pars h⁹. ĩ. de magi. & priui. ſuper
ſpecu.Diuiditur in quinq; partes.Primò
ponitur deciſum exordium.Secũdò, ibi:
contra,relatio Turonenſis concilii. Ter-
tio,ibi:*uerum* op.uariæ circa illud. Quar
to, ibi: *nos*. determinatio. Quintò , ibi:
quia uerò,conſtõnem extendit. Caſus lit.
Alex.Papa ſtatuit in concilio Turonen.
ſ.e.c.nõ magno.ꝙ rlares perſonas exeun
tes ad audiendũ leges,uel phyſicã,ut niſi
intra duos menſes ad clauſtrũ redirent,
ſicut excõicati, ab oïb. uitarentur, & in
nulla cã,ſi patrocinium præſtare uolue-
rint, audiantur: diuerſi ad clauſtrum in
choro, menſa, capĩo , & cæteris ultimi 2
fratrum exiſtant, & ſpẽ oẽm promotio
nis amittant, niſi fortè ex miſericordia
ſedis Apoſt.ſed quia nonnulli ꝑꝑ diuer
ſas opi.quorundam excuſationem aſſu-
mebant, uolens papa , ut de cætero ipſo
facto ſnĩam excõicationis incurrãt mã
dauit,quatenus tam Diœceſani epĩ,q̃ ca
pitula ipſorum,& alii,in quorum diœce
ſi tales commorantur,publicè denũtient 3 b
eos excõicatos,& prædictis pœnis obno
xios. Verũ quia dñs papa theologiæ ſtu-
dium deſiderat ampliari,ut fides catho-
lica circuncincta ſit muro inexpugnabili
bellatorũ,quib.reſiſtere ualeat uenien-
tib.ex aduerſo ſtatutum concilii Turon.
extendit ad Archidiaconos , Decanos,
Plebanos, Præpoſitos, & alios clericos
perſonatum habentes, necnon presbyte
ros,niſi intra ſpatium præſcriptum deſti

terint,& appellatione poſtpoſita præci
pit obſeruari. B.No.ibi:*ad audiendum*,iũ
cto c.non magno, ſ.eo. ꝙ ſcholaris au-
diens unam ſciam,& in ea ſtudens dicit
eam legere.Nam cum c. non magno.lo-
queretur de religioſis exeuntib. ad au-
diendas leges,uel phyſicam,hoc c.illam
conſtõnem referens dicit de audientib.
Ius.n.interpretãs debet intelligi ſm ius
1 interpretatum;& de hoc aliquid.ĩ.† No
a ta ſecundò,ꝙ probabiliter[a] poteſt dubi-
tari,an per iſta uerba,ſicut excõicat⁹ ab
omnib.euitetur,&c.proferatur ipſo iure
excõicatio.Nam c.non magno. loqueba
tur per iſta uerba:tamen inſurgebãt opi.
uariæ.Papa autem expreſſe hoc uoluit
declarare,& dixit,ꝙ de cætero tales fo-
rent ipſo iure excõicati ; & ſic papa no-
luit probabiliter p̃teritos ligari ad hoc,
uide circa intellectum huius uerbi de
cætero,quod no.glo.in c.uno, de poſtu.
præ.in uerbo, de cætero, & quod not.in b
c.ſi,ĩ.de ſpon.duo.Ex quo credo,ꝙ ſi ho
diè ſimilia uerba proferantur a iure,uel
ab homine , nõ deberet dici indiſtinctè,
ꝙ inducant ſnĩam ipſo facto , cum papa
ſolũ fuit in caſu noſtro illa uerba inter-
pretatus, & cum utatur præſertim hoc
uerbo,uolentes,quod non eſt iuris anti-
qui declaratiuum,ſed noui iuris inducti
uum,ut no.gl.in cle.una , de officio uic.
& in clem.una,de rerum permu. Ex con
iecturis autem poterit hoc deprehendi
iuxta no.in c.1.de iudi. ſic intelligo quæ
dixi in d.c.non magno.Ex prædictis in-
fero etiam dominum Ant. hic non be-
ne dixiſſe,qui in quodam notabili dixit
ꝙ per talia uerba a iure prolata fertur
ipſo iure excommunicatio.Non.n.pon-
derauit prædicta,quæ ex coniecturis poſ
ſunt accidere,ut interpretatio fiat , ꝙ ſit
canon latæ ſniæ.credo,ꝙ ſi materia ſubie
cta eſt grauis ueroſimiliter ponderata,
erit canon latæ ſniæ:aliter ſecus , arg.in
clem.exiui de paradiſo. §. item quia,de
uer.ſig.Si autem proferuntur ab homi-
ne,conſiderabimus,an proferens eſſet in
actu ferendi ſnĩam excõicationis,uel ne
uel quid ſimile.†No.tertiò , ꝙ incidẽtes
in excõicationem in caſu huius cap non
poſſunt ad aliquos honores ſine papæ di
ſpenſatione promoueri ; & hoc apertè
innuit litera,ibi:totius ſpem promotio
nis,&c.unde pondera uerbum,totius, &
ſic nec ad ordines,nec ad beneficia pro-
moueri poterunt,arg,c.ſolitæ,de maio.
& obedi.& 19.diſtin. c. ſi Romanorum.
†No.quartò,ꝙ delinquens in loco ſtu-
dii ſortitur forum[b] illius epiſcopi, in cu
ius diœceſi deliquit, & hoc eſt generale,
non autem ſpeciale in caſu huius capit.
Ad hoc quod legitur & nota in c. quod
clericis,de fo. compe. & in c.poſtulaſti,
eodem tit.Quid dicendum reſpectu ab-
ſolutionis fiendæ,dicam ĩ. Nota quintò
quatuor pœnas , quas incurrunt religio
ſi,& clerici ꝓhibiti audire leges, & phy
ſicam,& hodiè multi illaqueantur, præ-
ſertim

b *Sortitur forum.* hoc eſt uerum in foro contentioſo, ut no.in apoſt. ad iſtum poſt eum in c.1.nu.4. in apoſt. in uer.differentia inter forum contentioſum, & pœnitentiale.ĩ.de rapt.& incen.& uio. eccle.

ſertĩ cũ credãt ſtudiũ ĩ hoc à Papa priui
legiatũ ꝙ ĩ veritate nõ eſt.Nã cum eſſem
ſcholaris Bononiæ, fui deputatus cũ qui
buſdã aliis ad uidẽdum oĩa priuilegia il
lius ſtudii & inuenimus,ꝙ de audiẽdis li
bere legib. à perſonis hic prohibitis fue
rat priuilegiũ pluries cõceſsũ ad tẽp⁹.10.
a annor.[a] tñ;ꝙ tẽp⁹ tũc diu erat elapſum;
& tñ multi ꝓhibiti ſtudebãt ĩ legib⁹ cre
4 dẽtes priuilegiũ fuiſſe ꝑpetuũ. † Nec per
hãc credulitatẽ euadebãt pœnas hic ex-
preſſas , cũ eſſent ĩ culpa ĩ ñ vidẽdo pri⁹
priuilegiũ,ex quo attentabãt actũ à iure
prohibitũ.vr̃.n.craſſa & ſupina ignoran-
tia,q̃ nõ excuſat ẽt;a pœna excõicatiõis,
vt ĩ.c.2.de cõſti.li.6.&.c.2.đ tẽp.ordi.e.
li.vñ vr̃ affectata ignorantia,ut ibi dr̃;&
hoc no.An aũt hodiè illud ſtudiũ Bono
niæ ſit ĩ hoc priuilegiatũ,ignoro:ſed in-
ſtruant uolẽtes audire ĩ illis ſciẽtiis per
p̃dicta.Et ꝑ hoc dico, ꝙ caueãt ſtudẽtes
ĩ hoc ſtudio Senenſi. Nã hoc ſtudiũ tale
priuilegiũ ſpecificè ñ hẽt: ſđ Papa cõceſ
ſit priuilegiũ,ꝙ hẽt ſtudium Bononiẽſe.
5 †An aũt ꝑ hãc cõceſſionẽ,ueniãt priuile
gia poſtmodũ cõceſſa ĩ ſtudio Bononiẽ
b ſi,res nõ eſt ſine dubio:[b] ſed dico,ꝙ dẽnt
diligẽter põderari verba vtriuſq;priuile
gii, maxĩè priuilegii cõceſſi ad iſtar alte
ri⁹,& vide de hac q̃ſtiõe ꝑ Bal.ĩ.l.priuile
gia,C.đ ſacroſan ecc.ubi refert Guli.for
c malle q̃ſtionẽ ĩ his terminis.Papa[c] cõceſ-
ſit ſtudio Tholoſano oĩa priuilegia Pari
ſiẽſis ſtudii.q̃rebaẽ,an uenirẽt priuilegia
poſtmodũ cõceſſa ſtudio Pariſiẽſi?& de-
terminauit Gul. ꝙ nõ:qa priuilegiũ non
extendiẽ ad nõ cogitata ueroſimiliter; ſi
cut ſunt ea,q̃ poſteà accidũt. Sed Bal.ibi
diſtinguit,qđ aut priuilegiũ fuit cõceſsũ
ſub determinatiõe tẽporis;puta,qa con
ceſſit priuilegia cõceſſa illi ſtudio; & tũc
reſtrĩgiẽ ſm priuilegiũ ad iã cõceſſa.Aut
fuit cõceſsũ cũ extẽſiõe:qa cõceſſit cõceſ
ſa,& cõcedẽda,uel ꝑ ſimilia verba;& tũc 7
ẽ clarũ;ꝙ priuilegiũ dẽt extẽdi ad poſt-
modũ cõceſſa Aut cõceſſio fuit facta per
uerba indefinita; & tũc ſi p̃t apparere de
mẽte ex aliqb⁹ uerbis,illa ſeruãda ẽ,vt ĩ.
c.ĩtelligẽtia,đ uerbo.ſign. Alias aũt ĩ du
bio cũ Guli.vt nõ extendaẽ ad poſtmodũ
cõceſſa, cũ priuilegiũ ꝯ ius conceſſum ſit
ſtrictè intelligendũ & interpretãdũ ſm
uerba.c.porro,de priuilegiis,& no.p̃di-
cta,ꝑ qb. remitto te ad no.ſimili in cap.
qa circa,ubi tex.opt.de priuil.ubi uiđ,&
ꝑ Io.An.ĩ rľã,cũ qd ꝓhibeẽ,in ſolu.quæ
6 ſtiõis,de re.iu.li.6.† Sed q̃riẽ circa prædi
cta,qd ſi reuocarenẽ priuilegia ſtudii Bo
noniẽſis,nunqđ tacitè uideantur reuoca
ta priuilegia ſtudii Senẽſis , cũ ſint cõceſ
ſa ad inſtar illorũ:Gulli.in. d. l. priuile-
gia,tenuit quod non,quia iam fuit quæ-
ſitum ius ſtudio Senẽſi,iõ nõ ceſſat ꝑ re-
uocationẽ aliorũ priuilegiorũ,& idẽ ibi
Bal.Dicit tñ,ꝙ q̃nque rõ ſe hẽt per mo-
dum cauſæ faciendæ , q̃nq; per modum
cauſæ eſſentiæ.Primo caſu ſufficit, quòd
rõ fuit tpe conceſſionis , qa tunc habuit

ſuũ effectũ cõſummatũ, ut ĩ caſu noſtro.
Scđo caſu,deſtructo uno, deſtruiẽ & reli
quũ,ar.in.l.ſi.ff.de accep.& obſcure loq̃ẽ
ut ipſemet fateẽ: ſed uult dicere q̃ñq; rõ
cõceſſionis nõ dependet a futuro , q̃ñq;
ſic,ut.ſ. Aduertè, q̃m hæc faciunt ad q̃õ-
nẽ nota.quã poſuit gl.in cle.dudũ,de ſe-
pulturis,in uerb. cõfeſſionẽ. ubi daẽ ptãs
fratrib.abſoluẽdi, ita tñ,ꝙ non habeant
ampliorem ptãtẽ, q̃ curatis parochialib.
ſit a iure cõceſſa. Quærit ibi nũc gloſ. an
Epõ reſtringente ptãtẽ parochialium in
aliquibus,q̃ ſibi reſeruat,& uideaẽ per cõ
ſequentiã reſtricta ptãs fratrum ?deter
minat ibi gl.ꝙ ſic.Sed certè dubitari põt b
de illa determinatione , & potius tenerẽ
oppoſitũ ꝑ p̃dicta . Itẽ ꝑ uerba illius cle.
ubi papa dat ptãtẽ fratribus tantã,quãta
a iure eſt conceſſa curatis ſacerdotib. vñ
pondera uerba,à iure, & tpe cõceſſionis.
ueniunt ergo oẽs caſus præter illos,quos
ius ſpãliter reſeruauit Epĩs . Papa aũt nõ
habuit ibi reſpm̃ ad conſtõnes Epõrum,
quæ uariantur ſm loca & tpa , & in facto
conſiſtunt,argu.de cõſti.c.1.lib.6.cũ ſim.
& nota bene p̃dicta.No. ulterius ex text.
ꝙ ſtudiũ theologiæ dẽt eſſe magis priui-
legiatũ;q̃ ciuile.Facit ad not.in c. frater-
nitati,de clericis nõ reſid. & in c.ſuꝑ ſpe-
cula,de magi.Et credo poſſe attentari, ꝙ
ſtudiũ iuris canonici non excludatur ab c
hoc fauore , qa ſcientia canonica eſt ꝑs
diuinæ. Eſt.n.ĩ multis extracta ab autho
ritatib.noui & ueteris teſtĩ , ut dicit tex.
in c. qualiter & q̃ñ , de accuſ.ut patet ex
ipſius inſpectiõe,& maximè in decreto.
Hinc appellaẽ in multis locis ius diuinũ,
ut in c.nimis,de iureiurã.& c.1.de iur.ca
lum.& quod ibi not. Vltimò not. multa
nomina,quæ ſonant in ꝑſonatũ,ut patet
in uerbo,ad Archidiaconos.Et qd ſit ꝑ-
ſonatus ; & in quo differat à dignitate,
uide qđ dixi in c. de multa , de p̃bendis.
7 †Expediã primò glo.applicãdo dicta do
ctorũ,quatenus cõgruè ad illas applica-
ri poterũt.Primo igiẽ quæro,q̃ñ incipiũt
currere iſti duo mẽſes,de quib.in textu?
So.gl.ſecũda, ꝙ a tpe huius cõſtõnis ſeu
publicationis,& idẽ tenet gl. pen. dicẽs,
ꝙ hodiè ceſſat iſtud tp̃s duorũ menſium,
cùm hæc cõſtõ iandudum fuerit publica-
ta.Et ſic apertè innuit,ꝙ hodiè ſtudẽtes
in his facultatibus interdictis, ipſo facto
ſine exceptione alicuis tp̃is ſunt excõica
ti,& iſtis pœnis & aliis hic cõtentis ob-
noxii. Aduerte tñ latius colligendo , q̃
ſcribunt docto.hic, & ſuper text. qa mã
ſparſim poſita ingerit difficultates, ut di
cit tex.ſ.in proœ.huis compilationis.In
hoc enim paſſu tres reperiunẽ opinion.
principales. Prima fuit gl. Secũda ẽ huic
proxima . Nam dixerunt quidã , ꝙ olim
ſm Concilium Turonenſe aſſignabatur
iſtud tp̃s duorum mẽſium, ſed hodiè per
iſtũ tex.hoc fuit innouatũ & ſancitũ , ut
ipſo facto incurrant excõicationem per
tex. ibi;ut de cætero ipſo facto , &c. Sed
Goſ.nõn placuit hæc opi. per iſtũ text.in

a Sed hic quæro đ tali quæſtione,pone,ꝙ Papa cõceſſit priuilegiũ monacho , ꝙ poſſit per triennium audirẽ leges. Iſte monachus audiuit poſtea leges ꝑ annum,deinde receſſit de ſtudio,& ſtetit per quinq; annos,uel plures, & poſtea reuertitur ad ſtudium,an poterit cõplere triẽnium, nõ obſtan. interuallo? Arch. determinat quod ſic,in c. frater noſter.16.q̃õ.1. Sed contrarium uidetur tenere Bal.in. l. non ſolum , in prin.ff.de excuſa. tu.ubi ponit hanc q̃õnem in terminis , & uide quod ipſe notat in.l. ſi quis ita,ff.đ cõd. & demon.& facit quod no. Ioan.de Lig.ĩ.c.ad apoſtolicam, de reg.&c.

ANT. FRAN.
An quando alicui cõceditur priuilegium per triẽniũ, nunquid poſſit illo uti ꝑ triennium interpollatum an uero intelligatur ꝙ illo utatur continuato tẽpore dicas, ꝙ aut talis uſus priuilegii ſolũ hẽt præiudicare Principi concedenti,& tũc debet intelligi & ĩterpretari largo mõ contra Principem ut in regu. benefi. de conſtit. Prin. Si aũt tenderet ad p̃iudicium priuati,tũc debet ſtricte interpretari,ut min⁹ noceat quã fieri põt . Nã tũc Princeps ñ intendit tertio præiudicare , niſi expreſſe dicat,ut in l.ſi.C.ſi cõtra ius,

uel uti. publ.ut in c. ſuper eo, de of. deleg. niſi forſan conſuetudo eſſet in contrariũ,quia priuilegium tunc debet interpretari ſecũdũ conſuetudinem , quæ ẽt eſſet cõtra ius cõe ut no. Ant.de Bur. in c.teſtificari, de ſepul.& Bar. Cæp. Vero. olim præceptor meus in rub. de uer.ſig.in 3. q. ult.q.prin.

b Res non eſt ſine dubio.Adde hanc q.poſitam eſſe per Gul. de Cu.& deciſam, ꝙ intelligantur conceſſa tãtu, quæ tũc habebat, in aut. oĩa priuilegia, & ibi in apo. Celſi in uerſi. quæ tunc habebat, nu. 1.C.de epiſ.& cle. Facit quod not.in apo.ad iſtum in c. pro illorũ , nu.2. in uerſi. põt cõpetere dominium,ĩ de præben.

SEB. SAPIA.
c Papa. hæc refert Iaſ. poſt Alex. in l.1.col. 3. uerſicu. per iſtã dictionẽ, per omnia,ff.de lega.i.

fine literę,ubi uř cõſeruare illud tp̃s ; ut
patet ibi:intra ſpatiũ p̃ſcriptũ &c.Et hoc
dictũ Goſ.tenuit Vin.& placuit Inn. ſed
in c.non magno. tenuit ipſe Innoc. pri-
mum, ſ. ut hodiè ſit facta innouatio , &
idem Hoſt.hic reſpondens ad iſtum tex.
in fine,quòd non loquitur de religioſis,
ſed de ſecularibus clericis. Ioa. An.& d.
Anton. ſimpliciter tranſeunt recitando.
Tertia opi.principalis fuit Vin. qui dixit
etiam hodiè tp̃s duorum menſium habe
re locum, & illud currere ab exitu ipſius
monaſterii hac de cã,ut audiãt has ſcien
cias interdictas , & idem Innoc. Pet. &
Abb.& hoc quo ad religioſos,quo ad ſe-
culares uerò currit ab inceptione audit[9],
& cum hac opin.trã ſit Io.And.hic ſuper
glo.& hanc partẽ ſeqtur do.Card.& do.
Pet.de Anch. tum ut euitetur iuriũ cor-
rectio , tum quia iſtud capitulum uenit
ad declarandam pęnam, & ad eius augu-
mẽtũ,diſpones,ut excõicatio intelligať
inflicta ipſo facto.In aliis ergo remanet
concilium Turoneñ.immutatum , argm̃
in.l.p̃cipimus,C.de appel.in fin.nõ ergo
incurrũt excõicationẽ ; niſi poſt lapſum
duorum mẽſiũ, ẽt ſi certũ ſit ante eos ad
monaſterium redire nõ poſſe,arg.c.com
miſſa,de elect.li.6. ſm eos. Hãc eandem
opinionem vř tacitè formare Io.And.in
text.ſuper uerbo,redierint.ubi , reiectis
quibuſdã opinionibus,cõcludit,ꝙ iſtud
uerbũ,ſicut,poſitũ in c.nõ magno.induce
bat difficultatẽ & opiniones, q̃ recitãtur
hic, quaſi illi eſſent ſicut excõicati euitã
di,non autẽ eſſent excõmunicati. Vnde
erant opi. an illud uerbũ eſſet ſimilitudi
nariũ,an ueritatis expreſſiuũ. & iõ dicit,
ꝙ ipſo facto eſſent excõicati, & hæc opi.
ueriſſima . Non ergo intẽdebat hic Papa
tollere beneficium duorum menſium,ſed
ſolùm,ut non requiratur ſñia ab homine
ferenda.cũ enim hoc ueniat ad declara-
tionem illius, non debemus intelligere
ꝙ uoluerit in aliquo corrigere,p̃ſertim,
quia pęnę ſunt potius molliendę,quàm
exaſperandę,ut in rła,odia,& in regula,
in pęnis,de rłis iur.lib.6. & c. ſtatutũ, de
elę.li.6.Pręterea facit text.in fine. ubi in
ſecularibus retulit ſe ad tempus pręſcri
ptũ,nõ ergo erat ſublatũ, qa alias opor-
tuiſſet de nouo apponere tp̃s. Itẽ p̃p hic
uoluit in pęnis religioſos & iſtos ſecula
res ęqparare,ut patet,ibi, hoc extẽdi uo
lumus.ergo debẽt eſſe equales ẽt in tp̃e
uinculandi. alias enim eſſet diſparitas ĩ
pęnis.& not.has meas cõſiderationes, q̃
iudicio meo multũ reſtringunt,& p̱ hoc
eſt ſublata opi.Hoſt.& aliorũ.Ad opi.gl.
dico, ꝙ euidenter eſt falſa per c. nõ ma-
gno.ubi papa uoluit expreſſe hoc tp̃s cur
rere nõ à tp̃e cõſtõnis,ſed a tp̃e exitus,ut
patet ĩ uerbo,ſi uero exierint , ubi refert
ſe ad illos,q exierint,& intra duos men-
ſes non rediirint. uñ poſſibile fuit , ꝙ ob
hanc cãm nõ exierunt poſt annum.Si.n.
tex.aſſignaſſet illũ terminũ his, q iã exi-
uiſſent,tunc poſſet gl.procẽre.†Sed circa

hoc quęro , qd ſi religioſus exiuit cã audiẽdi leges , poſtea
mutato p̱poſito cõtulit ſe ad theologiã?Sol.dicit Inn.ꝙ ſi
bi nõ p̱deſt ad pęnas euitãdas,ſed oportet,ꝙ redeat ad mo
naſteriũ iuxta diſpoſitionẽ h[9] capłi, & ſufficit ita ſcriptum
eſſe.Dicit tñ,ꝙ ſi abbas ſignificaret ei,ꝙ iret ad theologiã,
ꝙ tũc cẽſeť reuerſus ad clauſtrũ, licet uerba in hoc ñ ſonẽt,
ff.de in ius uocã.q̃uis,ſicut purgať uitiũ furti , re apud furẽ
remanẽte de author. dñi,ff.de uſuca.ſi furt. Sed ſi poſtmo-
dũ Abbatis mandato deſerto iterum redit ad leges,incidit
in hanc pęnã ipſo facto ſm eũ.Mihi nõ placet primũ dictũ
puto.n.ꝙ licet exiuerit cã audiẽdi leges, ex quo tñ mutato
p̱poſito cõtulit ſe ad ſciam p̱miſſam,nõ incidit in pęnã,li-
cet nõ redeat ad monaſteriũ. Moueor,qa ceſſat hoc caſu rõ
cõſtõnis,de qua in c.nõ magno.ſ.e.in uerſi.uñ, ne occaſio-
ne ubi dř hoc ſtatutum emanaſſe,ne uiri ſpirituales munda
nis rurſus actionib.inuoluantur.Quę rõ prorſus ceſſat,ſi ab
his actionibus mũdanis deſiſtant , præſertim nõ inchoãdo.
Nã cõſtitutio,p̃ſertim pœnalis , ceſſat ceſſante rõne cõſtitu
tionis,ut.l.adigere.§.quamuis ,ff. de iure patron. ubi caſus.
Si enim conſtõ pęnalis extẽditur per idẽtitatem. rationis,
ut in.l.2.ff.ad Tertulianũ , potius dẽt ceſſare ceſſante rõne,
ut in in cap.cum ceſſante,de appellationibus . Item ceſſat
hoc caſu fauore theologicę facultatis . Pręterea Deus mu-
tat ſñiam pc̃tore mutante vitã, ut in cap. incommutabilis,
22.q.4.ergo idem in cõſtitutione eccleſiæ, arg.c. ut noſtrũ
prodeat,in prin.ut ecc.bñfi.Et ad iſtũ tex.in eo,ꝙ requirit,
ꝙ redeat intra duos menſes,dico,ꝙ habuit reſpectum ad ef-
fectum,qñ.ſ.dedit operam ſcientię interdictę,uel ſtat in il
lo propoſito.Nam uerba debẽt intelligi cũ effectu,pręſer
tim in pęnalibus,ut in.l.1.§.hæc aũt uerba,ff. quod quiſq;
iur.& de pęn. diſt.1.c.hæc autem uerba. Oppo.& uř,ꝙ etiã
ceſſante hac conſtitutione monachi & canonici regulares
debent repelli a patrocinando,niſi pro monaſterio,&c. ut
in c.2.de poſtu. Sol.glo.3.ſentit, ꝙ hic repelluntur tanquã
excõicati,ibi repelluntur rõne religionis. Hęc ſolu.nõ mul
tum ſatis facit,niſi uerbis.vñ Goffre. dicit , & melius , ꝙ in
caſu huius capituli non admittẽtur iſti, ẽt pro monaſterio
ſuo,& Abbate impetrante pro eo ,qa ſunt excõicati , aliter
nulla eſſet pęna ſm eum. Hęc rõ eſt bona , ſed non quate-
nus ſe fundat ſuper excõicatione, quia tunc nullum eſſet
1 hic ſpeciale .†Cum quilibet excõmmunicatus repellatur [a]
a patrocinando,ut in d.c.decernimus,de ſent. excõ. libr.6.
unde intelligo tex.iſtum,ꝙ quantuncunq; iſti ſint abſoluti;
tñ in pęnam non dẽnt in aliqua cã admitti ad patrocinãdũ
ẽt in caſib.in quibus alias religioſi admitterẽtur,iuxta no.
in c.2.de poſtul.& in c.cum.I.& A.de re iudica. Puta p̱ mo
naſterio,pro pauperib.ſm Ioan.& Philipp.hic, & not. hoc
ulti.Et uide qđ not.in.d.c.2.ſicut.n. quãtũcũq; ſint abſolu
ti,non pñt promoueri abſq; diſpenſatione ſedis apoſtoli-
cæ,ut hic,& in dicto c.non magno . ita nec ad patrocinan-
dum admitti, ne exerceant ſcientiam ꝯ prohibitionem iu-
ris didicitam . Gloſſa in uerbo. *presbyteros* , in effectu facit
duo.Primò quærit, an prohibitio iſta habeat locum in ha-
bentib.p̃ſonatũ non curatum . Secundò, an habeat locũ in
habente eccleſiã parochialẽ, ſi alias non eſſet p̃sbyter. Ad
primũ rñdet,ꝙ ſic,quod mihi placet,qa iſta litera loquitur
indiſtinctè,nec ad eſſe perſonatus requiritur,ꝙ habeat ani
marum curam,imo ꝯrium probatur in c.dudum.2.de elect.
Ad ſm dubium reſpondet etiam affirmatiuè , hodie dic
tu,ut eſt determinatum in capitulo primo, eod. titu. lib.6.
ubi declaratur contrarium,niſi eccleſia porochialis ſit ple-
11 bania ſub ſe habens capellas,vt ibi dicitur.†Gloſſ. in uerſi.
ſpatium,fuit declarata ſuper glõ.2. quo ad primã partẽ : ſed
in ſecunda parte quęrit, nũquid Ep̃s poſſit illos abſoluere.
& concludit,ꝙ ſic,ex quo conditor canonis abſolutionem
ſibi non reſeruauit.Idem etiam tenet Goſ. Inn.& hoſt. qui
dicũt,ꝙ uterq; Ep̃s poterit abſoluere , ſ. ille in cuius diœceſi
ſtudet,& Epiſcopus proprius ipſius excõmunicati . Abbas
tenuit

ZACHAR.
[a] Excommunicatus repellatur. Ad de Spe.in ti. de reſcrip. præſenta.§. rõne formę,uerſi. ſed quid ſi contra procuratorẽ, & uerſi. item excipitur,ꝙ impetrãs & quid ſi nõ fuit exceptũ , an retractabitur proceſſus cum eo factus, uide eundem titu. de aduo.§.1.uer.1.

tenuit ꝯriũ quo ad Ep̃m p̱priũ p̱ no.in.c.pen.de offic.dele.
Ego dico lati[9] ſic, ꝙ aut quęritur de proprio Epiſcopo; &
teneo,quòd poterit abſoluere per.capit..nuper,de ſentent.
excommun. & ſi hoc facere uult in propria diœceſi , res eſt
ſine dubio . Aut uult abſoluere in diœceſi aliena ; &
hoc caſu videtur tacitè uoluiſſe Abba. quod non poſſit
per illud.capit. penul. Sed ego alter Abb.dico tibi contra
riũ,qa cũ hoc caſu nõ requirať in abſolutiõe cognitio cãæ
qa ẽ iuriſdõnis volũtarię , q̃ põt exerceri extra territoriũ,
vt in.l.2.ff.de offi. p̱con.not.in.c.nouit,de offi.leg. Et hoc
apertè in abſolutiõe uoluerũt ibi Inn.Hoſt. & Io.de Lig.in
cle.quamuis,de foro cõpe.gl.tñ in.d.c. nouit,uideñ uacil-
lare,ſed dẽnt reduci ad cõcordiã p̱ ſuprà dicta,an.ſ.fiat cũ
cãæ cognitione,an ſine. Ad capit.penultimũ dicas,qđ loq
tur ĩ legatis uolẽtibus abſoluere in caſib. reſeruatis Papę a
iure ſingulari,q ñ pñt,niſi ſm limitationẽ ibi traditã. Aut
q̃riť de Ep̃o,in cuius diœceſi ſtudet; & tũc in religioſis cre-
do,qđ nõ poſſint, qa niſi redeãt ad monaſteriũ, ñ videntur
cõtriti,cũ cõſtitutio Turoñ.cõcilii arctet, vt redeãt ad mo
naſteriũ niſi aliud dicamus in excõicatione propter pericu
lũ,ne decedãt in uia,ar.c.qua frõte,de appel.In clericis ue-
ro ſecularib.poterit:tũ qa in ſua diœceſi deliqt,tũ qa rõne
reſidẽtię dř Ep̃s proprius, arg. ci[9] ꝙ de ſacerdote curato di
12 cit gl.not.in cle.1.de priuil.†Vltimò gl. q̃rit,an oẽs pœnę
ſtatutæ ꝯ religioſos habeãt locũ in ſecularibus clericis hic
p̱hibitis?Et tãdẽ cõcludit,qđ ſic,& hoc vř indubitabile,cũ
tex.in extendendo illã cõſtitutionẽ loquať ibi ĩ plurali, ut
patet ibi:hoc extendi uolumus,&c. Vnde deriſoriũ eẽt di-
cere,ꝙ cõprehendat partẽ pœnarũ,& nõ oẽs. ubi enim uer
ba ſunt clara ceſſat interpretatio.l.ille,aut ille,de leg.3.&.
l.nõ aliter,e.ti.&.c.ſi.de uerbo.ſigni. Et hanc opinionẽ ſe-
quũť hic cõiter doc.Nã ex ꝯrio ſequereť, ut dicit Io.An.ꝙ
qua rõne ñ incurrent illas, de quibus ĩ gl.,ita nec reliquas.
13 †Nũc gl.explicatis p̱ declaratione tex. & materię ſubmit
tã aliqua hic p̱ doct.tacta.Et primò quęro, quid ſi religio
ſi non exeant clauſtrũ,ſed in clauſtro exiſtẽtes audiũt , uel
legũt facultates hic p̱hibitas:Sol.Inn.ſentit ꝙ tales ñ ligã
tur pęnis hic cõtẽtis p̱ tex.hic,&.ſ.e.c. nõ magno. q diſpo
nit ꝯ exeuntes clauſtrũ.Hoſt. dicit p̱cedere quo ad verbũ:
ſec[9] quo ad mentẽ,de quo hic in uerſi.qa uero. Adducit in
arg.opt.pro & ꝯ.c.inter cętera,de offi.ordi.& dicit,ꝙ hæc
ĩdigẽt declaratiõe, ꝯſuluit tñ,qđ ĩ hoc dubio dẽnt tales ſe
reputare ligatos,arg.c.illud,de cle.excõ.mini.Exit[9].n. mo
naſterii vř ſm eũ, qđ fuerit cã impulſiua huius conſtitutio
nis,ſed cã finalis fuit,qa iſtę ſciẽtiæ nõ cõueniũt religioſis,
cũ & exercitiũ ſit eis interdictũ,ut ĩ.c.2.de poſtu.d. An.ſeq
tur primũ dictũ Inn.qa pęnæ ſunt odioſę, ergo reſtringen
dę,de pęni.diſt. 1.c.pęnæ,& ꝙ legiť & no.ĩ.c. ſtatutum,de
elect.li.6.Aduerte pro dicto Hoſt.facit tex.hic ĩ fi. ubi cleri
cis ſecularib[9] prohibitis nõ ponderať exitus eccleſiarũ. uñ
in eis dicũt docto.ſup tex.qđ ſpatiũ duorũ menſiũ cõputať
a tẽpore auditus.Si ergo in ſecularib[9] p̱cedũt pęnæ ubicũ
que audiãt,uel ſtudeãt,ergo fortius idẽ dicẽdũ in religio-
ſis, qbus principaliter iſtę ſcientię fuerunt interdictæ,ut.ſ.
eo.c.non magno.argum.in auť.multo magis,C.de epiſco.
& cleri.&.c.cum in cunctis, de elec.& eſt hæc fortis conſi-
deratio : ſed nihilominus ſequor dictum Innocentii quia
cõſtitutio pęnalis nõ ẽ ampliãda,imò reſtringẽda adeo,ut
nõ ueniãt illa,q̃ ex lata uerborũ ſignificatione poſſunt cõ-
prehendi, ut probatur in cap.cum in cunctis,de electet iun
cto.c.ſi compromiſſarius,e.tit.li.6.&.c.ſtatutum,e.ti. & li.
ꝙ ibi no.Io.An.qui idem notat in regula,odia,de reg.iur.
li.6.in Mercu.Sed tex.in.c.nõ magno de religioſis loqnẽs,
& illam conſtitutionem referens , loquitur de religioſis
exeuntibus monaſterium cauſa audiendi leges,& nõ rede-
untibus intra ſpatium duorum menſium , ergo non debet
habere locum pęna in non exeuntibus , ſed ſtudentibus
uel legentibus in clauſtro , licet aliter male faciant , cum
uerba hoc nõ patiãť.Pro hoc uide tex.ĩ ſi
mili in cle.ne in agro.§.qa uerò,de ſtatu
regu.iũcta gl.in uer.ipſo facto. Nec ob ſt.
ſi dicať eãdẽ eſſe rõnẽ in nõ exeuntib. qa
primo negari p̃t hoc,cũ magis delinquat
religioſus exeũdo clauſtrũ ex cã illicita,
& deſerendo monaſteriũ,argum.16.q.1.
placuit,q̃ rẽ ipſam illicitã in monaſterio
attentãdo , cũ hoc ultimo caſu cõmittat
unũ peccatũ,& in p̃cedẽti duo merito ma
gis fuit ibi in pęna exaſperãdũ,arg.24.q.
1.c.nõ afferam[9],ff.de pęnis.l.reſpiciendũ
facit qđ no.Io.An. ĩ dict.rła odia. Itẽ fa
cit quod no.Io.An.in c.diſpendia, de re-
ſcri.lib.6.ubi uult, ꝙ data [a] aliqua idẽti-
tate rõnis dẽt habere locũ diſpoſitio le-
gis,ſed non ipſius pęna. Non obſt. qđ dř
in ſecularib. clericis Primo, quia ipſi nõ
habent monaſteriũ.Secũdo dico, ꝙ non
eſſet peccatum in eis attentare,ꝙ ſi in do
mibus ſtuderent in iſtis,ꝙ euaderent has
pęnas.quia tex.iſte in uerſi.quia uero,ſo
lum uoluit extendere conſtitutionẽ Tu-
roneñ.cõcilii ad iſtos habentes perſona-
tus,&c.ut ergo iſta ſit uera extẽſio debe-
mus facere illã cum omnib. ſuis qualita- a
tib.ſ.quando exeunt proprios lares cau-
ſa audiendi has ſcientias, & effectualiter
cis dãt operã. Nam conſtitutio pęnalis,
non eſt multũ laxanda, maximè cũ ex ſe
ſcientia nõ eſt mala,ſed neceſſaria ad re-
gimẽ uniuerſalis eccleſiæ ſaltẽ in tp̱ali-
bus, ut ĵ. dicã, & p̱ hoc facilius deciduň
14 quęſtiões ſequẽtes. † Quęro ergo , qd ſi
religioſus canoniſta , uel theologus ua-
dat ad Principium amici incipientis in
legib.uel phyſica cã honorandi amicum?
Sol.dicit Innocen.ꝙ non eſt ſuũ hoc in-
terp̃tari, cũ quantũ ad uerba damneť hęc
lectio & auditio,putat tñ,ꝙ Papa reſpon
deret talẽ ex mẽte ñ ligari qa uerba ſunt
cum effectu intelligenda, maximè in pę-
nalib.l.1.§.hæc aũt uerba, ff. qđ quiſque
iuris,& c.relatũ,de cle. non reſiden. Sed
ego dico tibi,ꝙ ẽt quo ad uerba talis nõ
includiť,nec ligať,& miror de Hoſti.qui
ita ad corticem uř ponderaſſe.lřam. nam
tex.iſte.& c.nõ magno.diſponit in reli-
gioſis exeũtib.cã audiẽdi leges,ſ. ut prin
cipałr ĩ eis ſtudeãt cã p̱ficiendi, ut clare
probatur in c.non magno.in princip.ubi
dicitur , ꝙ iſti uolebant audire leges ſub
p̃textu eccleſiaſtica negotia fidelius per
tractandi,& medicinã occaſione lãguen
tiũ fratrũ.Et ſubiiciť ibi , ꝙ ne occaſione
ſcientiæ uiri ſpũales iterũ inuoluãť mun
danis actiõib.ideo ſtatutũ fuit, &c. Quę
oĩa ceſſant in q̃one noſtra , quando reli-
gioſus exiſtẽs p̃ſertim in ſtudio uadit cã
honorandi principiũ alicuius amici. Nã
uidemus,ꝙ pro amico monaſterii põt re
ligioſus aſſumere procurationem , ſeu
aduocationem etiam in foro ſeculari,
quia in conſequentiã tractať utilitas mo
naſterii iuxta notata per Innocentiũ , &
alios doctores in c.cum I.& A. de re iu-
di.ergo fortius liberũ , & licitũ eſt ire ad
15 honorãdũ principium amici. † Sed quę-

SEB. SAPIA.
a Qđ data. Ad hanc doctrinã. Io. And. uide q̃ ſcribi. Iaſ. in l.1. C. de in ius uoc.& in l.pen. ff. eo.ti. & ibi declara & limita ut per eum.

ritur tertio, quid ſi ille, qui incepit legere, habeat paucos ſocios propter id, quod religioſus uult eum continue honorare? Solu. dicit Hoſt. ſe nõ admittere talẽ honorẽ, ẽt ſi legẽtẽ extraordinariè uel let tm̃ ſemel in ſeptimana honorare, & hoc ut oĩs fra⁹ excludat̃, alle. inſti. ui bo. rap. §. ſed nedũ talia, & ff. de trãſa. cũ hi, & đ diuor. q̃to, cũ ſi. Placet dictũ Hoſ. qñ iſte faceret ĩ fraudẽ; & cũ hoc exigeret cõtinuationẽ duorũ mẽſiũ ꝑ p̃dicta, ſed ubi faceret ſine fraude, dico ſec⁹ ꝑ ſupradicta 16 & ſatis uꝛ de mẽte Hoſ. Fra⁹ aũt poterit dep̃hẽdi ex cõiecturis, ut in c. 2. de renũ. li. 6. l. dolũ, C. de dolo. † Quartò q̃ro, nũ qd ꝑſona eccl'iaſtica hic ꝓhibita poſſit aliq̃b. priuatim in camera leges, uꝛ medicinã legere? Sol. Hoſ. ꝯcludit, ꝙ nõ, & ꝙ talis nõ euadat pœnas hic poſitas, q̃a hoc ſtudiũ ꝓhibet̃, & lectio, ut hic, iũcto. c. ñ magno. ſ̃. e. Lex. n. nõ dẽt eſſe ĩpoſita uerbis, ſed reb. ut ĩ c. cõmiſſa, de ele. li. 6. Ego dicerẽ, ꝙ aut legit ĩ monaſt. ꝓprio, & nõ incurrit pœnas, de q̃b. hic, ꝑ ea, q̃. ſ̃. dixi đ ſtudẽte in monaſt. poſt Inn. & ĩ aliis q̃õnib. Aut ex̃ monaſteriũ, & tũc pendet ab alia q̃õne, an. c. nõ magno. hẽat locũ ĩ legẽte, ſeu docẽte. Hoſ. uꝛ uelle, ꝙ ſic, & Io. An. hic ſuꝑ uerſi. ſtudẽt. ubi dicit, ꝙ iſtis religioſis ꝓhibet̃ audit⁹, ut hic in prin. & lectio, ut ſ̃. c. nõ magno, & ſtudiũ, ut hic in uer. nõ uerũ, & idẽ ſentit Io. An. ĩ reg. cũ q̃d, de re. iur. li. 6. in Mercu. Sed in q̃õnis ſol'one uꝛ illud reſtringere magis ad religioſos reſpectu legẽdi, q̃ ad clericos ſeculares, q̃a iſte tex. de ſecularib. loquẽs nõ repetiit de legẽte, de quo fecerat mẽtionẽ tex. in c. ñ magno, ſ̃. e. Formauit. n. ibi Io. An. q̃õnẽ in priuilegio cõceſſo ſtudio, ut ꝑſonæ alias ꝓhibitæ poſſint ibi liberè in his ſciẽtiis ĩterdictis ſtudere, an ꝑ hoc uideat̃ data ptãs [a] capiẽdi doctoratũ, & legẽdi magiſtraliter? Et poſt multa cõcludit, & añ factũ tenẽdũ eſt, ꝙ non cũ oĩa iſta uideãt in iſtis iurib. ꝓcedere a pari. Iõ priuilegiũ odioſum nõ dẽt extendi ultra caſum cõceſſum. Facit qđ no. gl. in c. ſi canonici, de of. or. li. 6. Sed poſt factũ putat, ꝙ ſecularis cleric⁹ nõ ſit cẽſendus ligat⁹: q̃a hęc iura exp̃ſſè nõ ꝓhibẽt ei, niſi auditũ, ſeu ſtudiũ. Ex quo ergo nõ ꝯcedit̃ ꝑ priuilegiũ, ꝙ pñt liberè ibi ſtudere, ergo uꝛ ſibi ꝯceſſum illud, qđ uenit acceſſorie ad ſtudiũ. ſ. facultas aſſumẽdi doctoratũ, & ꝑ ꝯñs legẽdi. Sed in religioſis dubitauit, q̃a c. nõ magno. iuncto iſto, uꝛ eis ꝓhibere lectionẽ, auditũ, & ſtudium. Vno ergo cõceſſo, nõ ueniũt alia ſp̃aliter ꝓhibita, ar. in l. qđ uerò ꝯ rõnẽ, ff. de legib⁹. Et q̃ q̃ uideant̃ hęc ſubtiliter dicta, ſi q̃s uellet hũc paſſum cõſiderare, poſſet dicere ꝯ̃riũ. Et aduerte q̃ſo diligẽter. nam dico, ꝙ c. nõ magno. nõ loq̃t̃, de legẽtib. i. docẽtib. ſed de addiſcẽtib. uñ ponit̃ ibi legere, largo mõ: q̃a oĩs q̃ ſtudet, ut ꝓficiat, legit. Pro quo facit etymologia uocabuli. Nã dꝛ lex a legẽdo, ut dicit Iſidorus. 5. etymologiarũ. & iõ Io. An. ſuꝑ rr̃a nemo, p̃t, li. 6. in Mercu. hoc apte probat rõne lr̃ę in d. c. nõ mag. Dꝛ. n. ibi, ꝙ religioſi excũt ad audiẽdũ leges & phyſicã ſub p̃textu cõſulẽdi lãguẽtiũ fratrũ corporib. & eccleſiaſtica negotia fideli⁹ ꝑtractãdi, & ſic ut poſſint ꝓficere, & edocti agere p̃dicta. Hoc ẽt aꝑtius ꝓbat litera h⁹ c. q̃ referens mentẽ, & quaſi uerba illi⁹ cõſtitõnis, ubi illa dixit de legẽtib. iſta uero declarando dixit de audientibus. nec eſt uerũ ꝙ prohibeat auditũ, & illa lectionem, ut noluit Hoſtien. đ quo minor, q̃a hæc litera ſolũ uenit ad declarãdũ illã. nil aũt adducit de nouo, niſi quaten⁹ ꝙ religioſi incurrãt excõicationem ipſo facto, & ꝙ hæc cõſtitõ extẽdat̃ ad habẽtes ꝑſonatũ, & ad p̃sbyteros, ut hic, & eod. mõ dicitur de ſtudio. Nã ponit̃ hic ſtudiũ ꝓ ipſis ſtudẽtib. ſ. addiſcẽtib. Nam ſtudiũ magis cõuenit addiſcẽtib. q̃ docẽtib. Studere enim eſt ualde cupere: hinc literarũ ſtudia dicta ſunt a cupiditate lectionũ, ut no. Arch. in c. in nona, 16. q. 7. uñ qđ pri⁹ hic dixerat de audientib. poſtea ſubiecit de ſtudentib. quaſi audientes ſint ſtudentes. Quare cõcludo, ꝙ c. non magno. & iſtud ſolũ loquuntur in audientib. ſeu ſtudentib. addiſcendo, & iſti ſunt. qui incurrũt pœnas p̃dictas. Legentes aũt. i. docentes, nõ puto incurrere has pœnas, nec etiã illos, q̃ non ſtudent, ut addiſcãt, quia uerba illis nõ cõueniunt, ut patet ex p̃dictis, & a uerbis conſtitutionis pœnalis non eſt recedendum, ut ſ̃. dictũ eſt, p̃ſertim cũ nõ putẽ in eis ꝓcedere, & militare rõnẽ, q̃ eſt in addiſcẽtib. Nã addiſcẽs uꝛ moueri malo zelo, ſ. ut inuoluat̃ rurſus actionib. mũdanis in patrocinando & ſimilib. ut innuit tex. in d. c. nõ magno. Itẽ fauore theologię, ut ex quo in actu addiſcendi eſt meli⁹, ut det operã theologiæ, ſed ille, qui prius ſcientiã iſtã didicitã docet, nõ facit, ut inuoluatur actionib. mũdanis, imò cõicat aliis ſcientiã in ſe bonã & neceſſariã ad regimẽ orbis. Facit qđ no. gl. in cle. 2. de magi. in uerbo, honorem uel p̃ſuppoſito, ꝙ peccet, non tamen tantum, quantum ille, qui nunc incipit addiſcere, meritò non debet in eo hr̃e locũ pęnarũ diſpoſitio. Et ꝑ hoc dicerẽ, ꝙ priuilegiatus, ut in his ſciẽtiis poſſit ſtudere, uidetur priuilegiatus ad id, quod ſequit̃ ex ſtudio, ſcilicet ad doctoratũ ſumẽdũ, & per ꝯñs ad legẽdũ, 17 cum in doctoratu datur ptãs legendi, ut no. in d. cle. 2. & in l. magiſtros, C. de ꝓfeſ. & medi. li. x. hoc tamẽ eſt magis dubitabile, & añ factum conſulerẽ abſtinendum. † Vltimo opponitur contra literam & prędicta. uidetur enim, quòd minus legitime ꝓhibeatur religioſis, & maxime p̃latis ſtudiũ ſcię ciuilis. Nã. ſ̃. in proœ. h⁹ cõpilationis mãdat̃, ut oẽs in iudiciis & ſcholis utãt̃ hac ꝯpilatiõe, ergo mãdatũ cẽſetur oẽ id, ſine quo illud explicari ñ p̃t, ut ĩ c. prudẽtiã, de officio delegati. & l. ad rem mobilem, & l. ad legatum, ff. de procurato. ſed non poſſumus uti, niſi illam ſcimus. Scire autem non poſſumus, niſi ſtudeamus in illa, ſed ſtudere, & perfecte intelligi non poteſt ſine licentia ſcientię legalis, cum multa ſint in hac compilatione & ſcientia canonica, quæ minime intelligi ualeant, niſi data ſcientia legali, pręſertim cùm multæ leges ſint incorporatæ in Decreto. ergo debet illarũ ſtudiũ permitti, maxime cum lex ciuilis ſit pars diuinę & theologicę ſcientiæ, & locum ſuum neceſſario obtinet in eccleſia, ſaltem quo ad regimen temporaliũ, quę non ſunt contemnenda, decimaſecunda quæſtione prima, capitulo, uidentes, prima q̃õne tertia, capit. ſi quis obiecerit. unde leges dicuntur ſacratiſſimę. l. leges ſacratiſſimæ, C. de legib. & alibi dicitur, ſanctiſſima, ut in l. 1. ff. de uariis, & extraordi. cognitio. & per ora principum Deus dicitur illas promulgaſſe, ut in capit. fina. 16. q̃õne. 3. & le. fina. C. de pręſcript. 30. uel 40. anno. Sol. Hoſti. formauit hic contrarium. Et refert, ꝙ Roff. Beneuenta. in rub. de rap. poſt princi. dicebat, ꝙ Papa cum duobus ſuis conſiliariis fecit, ſicut uulpes faciunt, quę damnant ceraſa, cum illa comedere non poſſunt. Et dicit, ꝙ ad regimen eccleſię ſcientia ciuilis eſt ſumme neceſſaria. Et profecto ſatis inhoneſte locutus eſt de Principe, & recordari debuiſſet de c. ſuper ſpecula. j.

SEB. SAPIA.

a Ptãs. Vide Pet. de Anch. in cõſi. ulti. inci. ortũ dubium ubi dicit, ꝙ lnĩa Papę cõceſſa, ut ĩ certo ſtudio clerici poſsint audire leges, includit ẽt facultatẽ accipiẽdi doctoratũ, qđ refert & ſeq̃tur, & alia alleg. ad hoc ꝓpoſitũ d. Feli. in c. cũ dilecta, colũ. antep. uer. amplia p̃dicta, ſ̃. de reſcr.

cula infrà de priuile. ubi dicit, ꝙ raró occurrunt cauſæ eccleſiaſticæ, quæ non poſſint canonicis ſtatutis expediri. Iõ Hoſt. dixit hic, & melius ad contrarium, quod materia legum in canonibus contenta, poterit ſine principali ſtudio, lectione, & auditu legum haberi, & declarari per libros iuris ciuilis, qui haberi licitè poterunt, & ſic per ſtudium cameræ ad hoc principaliter non ordinatum: ſed ad finẽ melius intelligendi ſcientiam canonicam poterit quis contrario ſatisfacere. Et no. hoc ultimum, quòd licitum eſt religioſis & aliis hic prohibitis habere libros ciuilis ſcientię, & eis in camera ſtudere ad finem intelligendi melius canones, nõ autem principaliter propter ipſam ciuilem ſciẽtiam acquirendam. Pro hoc allego bon. text. in. c. turbat, &. c. ſi quis grammaticam, &. c. de quibuſdam. 37. diſt. Nam cuius finis bonus eſt, ipſum quoque bonum eſt. 1. q. 1. c. non eſt putanda. Eſt enim ſcientia addiſcenda principaliter propter Deum, & bonum publicum. Per ſcientiam enim mundus illuminatur, & ad obediendum Deo, & miniſtris vita ſubiectorum informatur, ut dicit tex. in authen. habita, C. ne fi. pro pa. Et indubitanter, qui ad hunc finem eam addiſcit, conſequitur nedum famam in hoc ſeculo, ſed mercedem maximam in futuro. In cuius finem altiſſimus nos & omnes alios tam pręſentes, quam poſteros ſcientiæ inſiſtentes dirigat per ſuam ineffabilem clementiam.

Commentariorum Abbatis Panor. in Tertium Decretalium Librum,

FINIS.

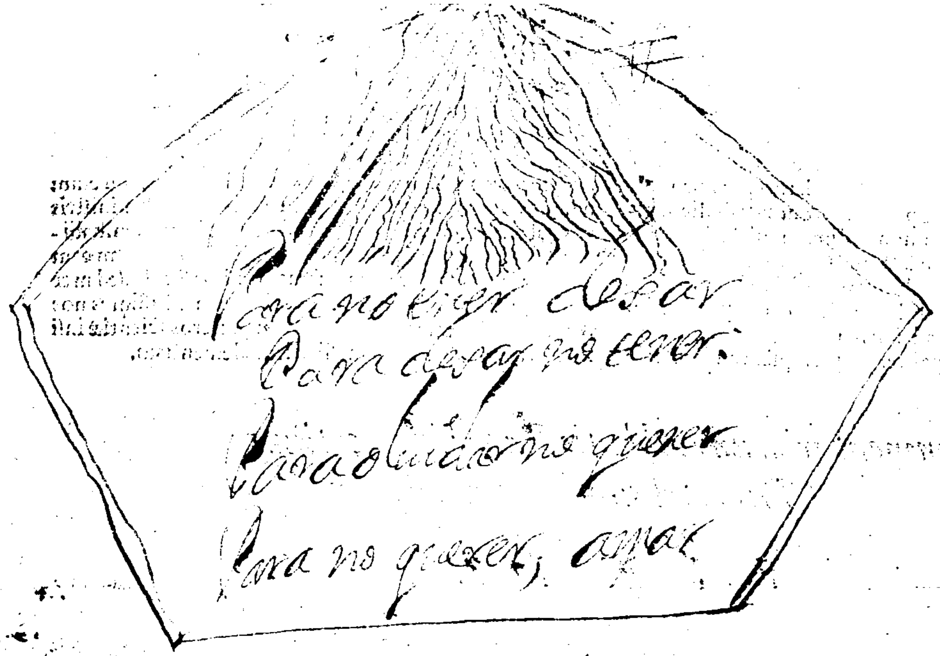

Magnificat Anima mea dominum, Et exsultavit
spiritus meus, in deo salutari meo. quia Res
pexit humilitatem ancillæ suæ
ecce enim ex hoc beatam
me dicent omnes
Generationes

[redacted]